B605

SANSKRIT-WÖRTERBUCH

IN KÜRZERER FASSUNG

UNIVERSITY OF TORONTO LIBRARY

BEARBEITET

VON

OTTO BÖHTLINGK.

ERSTER THEIL.

DIE VOCALE.

103024
5/7/10

ST. PETERSBURG.
BUCHDRUCKEREI DER KAISERLICHEN AKADEMIE DER WISSENSCHAFTEN.
(Wass.-Ostr. 9. L. No. 12.)
1879.

Zu beziehen durch Eggers & Comp. in St. Petersburg und durch Leopold Voss in Leipzig.

Preis dieses Theiles: 3 Rbl. 50 Cop. Silb. = 11 Mark 70 Pf.

PK
935
G5B64
T. 1-4

Gedruckt auf Verfügung der Kaiserlichen Akademie der Wissenschaften.

Im Mai 1879.

C. Vesselofski, bestandiger Secretär.

VORWORT.

Neben dem vor wenigen Jahren vollendeten sogenannten Petersburger Wörterbuch in sieben Bänden schien es angemessen, eine kürzere Bearbeitung herzustellen, welche dem Bedürfniss der Anfänger und solcher Benützer entspräche, für welche der dort gegebene Apparat zu reich ist. Dieses war zugleich eine Gelegenheit, für das Wörterbuch selbst die im Augenblick möglichen Ergänzungen und Verbesserungen zu geben. Als der Unterzeichnete diese Absicht seinen Freunden Roth, Kern, Stenzler und Weber kund that, wurde er von ihrer Seite nicht nur dazu ermuntert, sondern erhielt auch die Versicherung, sie wollten gern dem neuen Unternehmen auf jegliche Weise Vorschub leisten. Das gegebene Versprechen haben sie glänzend gelöst, indem sie mehr verbesserten und Neues hinzuthaten, als ich erwarten konnte und durfte. An Verbesserungen hat es Keiner von ihnen fehlen lassen, des Neuen spendeten aber Roth und Kern am meisten. Aber auch andere Gelehrte beeilten sich ihre grösseren oder kleineren Beiträge zu liefern. Mit Dankbarkeit gedenke ich der Herren C. Cappeller, B. Delbrück, R. Garbe, K. Geldner, J. Jolly, A. Leskien, J. Muir, R. Pischel, A. Schiefner, Leopold Schröder und W. O. E. Windisch; der grösste Dank gebührt aber immer den zuerst genannten vier Freunden.

Das neue Wörterbuch sollte also nicht das ältere verdrängen, sondern in einem mehr oder weniger abhängigen Verhältniss von diesem auftreten. Es sollte verbessern, wo Etwas zu verbessern war, und hinzufügen, wo Etwas fehlte, dagegen aber durch Weglassung aller dort gegebenen Citate und Stellen stets daran mahnen, dass das grössere Wörterbuch die Hauptquelle bleiben müsse. Jeder wird bald selbst gewahr werden, ob er mit dem kürzeren Werke sich begnügen könne, oder ob er auch nach dem ausführlicheren zu greifen habe; wer aber dieses besitzt, wird das andere nicht entbehren wollen, weil es, wie schon vorhin bemerkt wurde, berichtigt und ergänzt, weil es das an verschiedenen Orten Zerstreute zusammenfügt und endlich, weil es beim Gebrauch viel handlicher sein wird.

Accentuirt sind nur diejenigen Wörter, die in accentuirten Texten vorkommen. War der Accent eines in einem accentuirten Texte erscheinenden Wortes nicht zu bestimmen, weil dieses hier nur im Vocativ steht, dann wurde das Buch, in dem das Wort zuerst auftritt, stets genannt. Ein Wort, eine Bedeutung, eine Construction oder ein Genus, die bis jetzt nur von Grammatikern oder Lexicographen aufgeführt werden, sind mit * bezeichnet worden. Wenn aber der Grammatiker oder Lexicograph nicht einfach überliefert oder vielleicht nur ad hoc von ihm erfundene Wörter oder ganze Sätze uns vorführt, sondern als selbstständiger Autor ein Wort verwendet, so ist ein solches Wort als ein in der Literatur belegtes betrachtet worden. Das hier und da citirte Bhaṭṭikâvja hat als blosse Exemplification von Pâṇini's Grammatik keinen Anspruch auf den Namen eines selbstständigen Literaturwerkes. Ein früher angeführtes Citat wird man in der Regel nur dann wiederholt finden, wenn es zu einer anderen Bedeutung des Wortes gestellt oder verbessert worden ist. Hier und da ist ein Citat nur ein scheinbar neues, insofern nur eine bessere Ausgabe oder ein mehr zugängliches Buch an die Stelle gesetzt wurde; in der Regel geschieht dieses aber nur dann, wenn Misstrauen zur abermaligen Prüfung einer Stelle Veranlassung gab. Dass oft nachgeprüft worden ist, davon wird man sich bald überzeugen können; dass aber nicht alle Stellen noch einmal angesehen worden sind, brauche ich wohl kaum zu erwähnen. Bei Büchern, die vollständige Indices haben, sind die Zahlen nicht ohne Noth beigefügt worden, insbesondere in den späteren Bogen. Die mangelnden Belege für neu aufgenommene Composita findet man im grösseren Werke entweder unter dem ersten oder unter dem zweiten Worte. Wörter, in denen व und व oder श, ष und स wechseln, werden nur in der älteren oder besser beglaubigten Schreibart aufgeführt.

Dass die Nachträge so stark geworden sind, erklärt sich zum grössten Theil daraus, dass dieser und jener mir seinen Beitrag zu spät zustellte, dass ein Buch nicht zu rechter Zeit mir zur Hand war, und endlich daraus, dass ein dem Setzer abgewonnener Vorsprung mich verleitete, bis dahin ganz unberücksichtigt gebliebene oder nicht vollständig ausgebeutete Werke für das Wörterbuch zu verwerthen.

Zum Schluss lasse ich das Verzeichniss der in diesem ersten Theile citirten Werke folgen. Zwei Zahlen ohne Angabe eines Buches verweisen auf die zweite Auflage meiner Chrestomathie. Der am Ende eines Titels in Klammern stehende Name bezeichnet den Gelehrten, der die Beiträge für dieses Wörterbuch aus dem angegebenen Buche ganz oder zum grössten Theile geliefert hat.

Âçv. Çr. = Âçvalâjana's Çrautasûtra in der Bibl. ind.
Âçv. Gṛhj. = Âçvalâjana's Gṛhjasûtra; Ausg. von Stenzler.
Âçv. Gṛhj. Pariç. = Pariçishṭa zu Âçv. Gṛhj. in der Bibl. ind.
Agni-P. = Agnipurâṇa in der Bibl. ind.
Ait. Âr. = Aitareyâraṇjaka in der Bibl. ind. In der Regel citirt nach Seite und Zeile (Kern und Roth).
Ait. Br. = Aitareyabrâhmaṇa, Ausg. von Haug.
Ait. Up. = Aitareyopanishad in der Bibl. ind.
AK. = Amarakoça, Ausg. von Loiseleur Deslongchamps.
Âçvâdarça, Benares 1921 (Stenzler).
Amṛt. Up. = Amṛtabindûpanishad in der Bibl. ind. (Geldner und Roth).
Ânandag. = Ânandagiri, Glossator zu Çaṅkarâkârja's Comm. zu Bṛh. Âr. Up. in der Bibl. ind. (Kern).
Anukram. zu RV. = Anukramaṇikâ zu RV. im Comm. Sâjaṇa's.
Âpast. = Âpastamba's Dharmasûtra, Ausg. von Bühler.
Âpast. Çr. = Âpastamba's Çrautasûtra, Hdschr. (Garbe und Roth).
Ârjabh. = Ârjabhaṭa, Ausg. von Kern (Kern).
Ârjav. = Ârjavidjâsudhâkara, Bombay 1868 (Kern).
Ârsh. Br. = Ârshejabrâhmaṇa, Ausg. von Burnell.
Âruṇ. Up. = Âruṇejopanishad in der Bibl. ind. (Geldner und Roth).
Âtmopan. = Âtmopanishad in der Bibl. ind. (Geldner und Roth).
AV. = Atharvaveda, Ausg. von Roth und Whitney (Roth).
AV. Gjot. = Gjotisha zum AV., Hdschr. (Roth).
AV. Paipp. = AV. der Paippalâda-Schule, Hdschr. (Roth).
AV. Pariç. = Pariçishṭa zum AV., Hdschr. (Roth).
AV. Prâjaçc. = Prâjaçchitta zum AV., Hdschr. (Roth).
Bâdar. = Bâdarâjaṇa's Brahmasûtra in der Bibl. ind.
B. A. J. = Bombay Asiatic Journal (Geldner).
Bâlar. = Bâlarâmâjaṇa, Benares 1869 (Kern).
Beitr. z. K. d. ig. Spr. = Beiträge zur Kunde der indogermanischen Sprachen.
Benf. Chr. = Benfey's Chrestomathie.
Bhag. = Bhagavadgîtâ, Ausg. von Schlegel.
Bhâg. P. = Bhâgavatapurâṇa. Die 9 ersten Skandha nach Burnouf's Ausgabe, wenn nicht ausdrücklich ed. Bomb. hinzugefügt wird; die letzten Skandha nach der ed. Bomb. In Klammern eingeschlossene Zahlen verweisen auf ed. Bomb.
Bhar. Nâṭjaç. = Bharatîjanâṭjaçâstra am Schluss von Daçar. in der Bibl. ind.
Bhâshâp. = Bhâshâpariccheda in der Bibl. ind.
Bhaṭṭ. = Bhaṭṭikâvja, Calcutta 1828.
Bhâvapr. = Bhâvaprakâça, Calcutta 1873 und Hdschr. (Roth).
Bhavishjott. P. = Bhavishjottarapurâṇa nach Citaten in andern Werken.
Bhoǵa-Kar. = Bhoǵakarîtra, Madras 1862 (Stenzler).
Bhoǵa-Pr. = Bhoǵaprabandha, Benares 1923 (Kern).
Bibl. ind. = Bibliotheca indica.
Bîǵag. = Bîǵaganita, Calcutta 1846 (Kern).
Brahmabindûp. = Brahmabindûpanishad in der Bibl. ind. (Geldner und Roth).
Brahma-P. = Brahmapurâṇa nach Citaten in verschiedenen Werken.
Brahmas. = Bâdar.
Brahmop. = Br. hmo nishad in der Bibl. ind. (Geldner und Roth).
Bṛhadd. = Bṛhadd ṭâ.
Bṛh. Âr. Up. = Bṛhadâraṇjakopanishad in der Bibl. ind.
Bühler, Rep. = ailed Report of a Tour in search of Sanskrit Mss. made in Kâ mir, R putana, and Central India. By G. Bühler. Bombay 1877.
Bühl. Guz. = Cata ogue of S. Mss. from Guzerat etc. by G. Bühler. Bombay 1871—1873 (Roth).
Burn. Intr. = Burnouf, Introduction à l'histoire du Buddhisme indien.
Çabdak. = Çabdakarikâ, nach Goldstücker.
Çâk. = Çâkuntala usg. von Böhtlingk, wenn nicht ausdrücklich Pisch. (Pischel) oder Premak. (Premakandra) hinzugefügt wird.
Çaṅk. = Çaṅkarâkârja als Commentator verschiedener Upanishad.
Çând. = The Aphorisms of Sândilya in der Bibl. ind.
Çâṅkh. Br. = Çâṅkhâjana's Brâhmaṇa (Weber).
Çâṅkh. Çr. = Çâṅkhâjana's Çrautasûtra (Weber).
Çâṅkh. Gṛhj. = Çâṅkhâjana's Gṛhjasûtra, herausg. von Oldenberg in Ind. St. 15.
Çânt. = Çântanava's Phitsûtra, Ausg. von Kielhorn.
Çârṅg. Paddh. = Çârṅgadhara's Paddhati, Hdschr. im Asiatischen Museum der Kais. Ak. d. Ww. in St. Petersburg.
Çârṅg. Saṁh. = Çârṅgadhara's Saṁhitâ, Bombay 1853 (Roth).
Çat. Br. = Çatapathabrâhmaṇa, nach Weber's Index.
Cat. C. Pr. = A Catalogue of S. Mss. existing in the Central Provinces. Ed. by F. Kielhorn. Nagpur 1874 (Roth).
Cat. NW. Pr. = A Catalogue of S. Mss. in private libraries of the North-Western Provinces. I. Benares 1874 (Roth).
Çatr. = Çatruñǵajamâhâtmja, Ausg. von Weber.
Childers = Childers' Pali-Wörterbuch.
Chr. = Böhtlingk's Sanskrit-Chrestomathie, 2te Aufl.
Çiç. = Çiçupâlavadha, Calcutta 1815.
Çira-Up. = Çirâupanishad in der Bibl. ind. (Geldner und Roth).
Colebr. Alg. = Colebrooke, Algebra with Arithmetic and Mensuration u. s. w. London 1817.
Colebr. Misc. Ess. = Miscellaneous Essays by H. T. Colebrooke. London 1837.
Çrîp. = Çrîpati.
Çulbas. = Çulbasûtra in der Zeitschrift The Pandit IX. X und New Series I (Cappeller).
Çvetâçv. Up. = Çvetâçvataropanishad in der Bibl. ind.
Daçak. = Daçakumâra, Ausg. von Bühler (Cappeller).
Daçar. = Daçarûpa in der Bibl. ind.
Daiv. Br. = Daivatabrâhmaṇa, Calcutta 1873 und Ausg. von Burnell, Mangalore 1873 (Roth).
Devatâdhj. Brâhm. = Daiv. Br.
Dhammap. = Dhammapada, Ausg. von Fausböll.
Dhanv. = Dhanvantari's Wörterbuch, Hdschr. (Roth).
Dhâtup. = Dhâtupâṭha, Ausg. von Westergaard.
Dhjânab. Up. = Dhjânabindûpanishad in der Bibl. ind. (Geldner und Roth).
Dhûrtan. = Dhûrtanartaka, Hdschr. (Cappeller).
Dhûrtas. = Dhûrtasamâgama in Lassen's Anthologie.
Dh. V. = Dhanañǵajavigaja, Calcutta 1871 (Cappeller).
Divjâv. = Divjâvadâna, Hdschr. (Schiefner).
Gârbâlop. = Gârbâlopanishad in der Bibl. ind. (Geldner und Roth).
Gaim. = Gaimini's Mîmâṁsâdarçana in der Bibl. ind.
Gaim. Bhâr. = Gaimini's Bhârata, nach Citaten in Ind. St.
Gal. = Galanos' Wörterbuch, Abschrift von Weber; vgl. Monatsbericht der Kön. Pr. Akad. der Wissensch. 1876, S. 801. fgg. (Cappeller).
gaṇa im Gaṇapâṭha zu P.
Gaṇar. = Gaṇaratnamahodadhi, nach der im Druck befindlichen Ausg. von Eggeling. Nur ein paar Mal gelegentlich citirt.
Ganit. = Ganitâdhjâja in Bhâskara's Siddhântaçiromaṇi, Benares 1866 (Kern).
Ganit. Adhim. = Ganita, Adhimâsanirnaja (Kern).
Ganit. Bhagaṇ. = Ganita, Bhagaṇâdhjâja (Kern).
Ganit. Grah. = Ganita, Grahâṇajanâdhjâja (Kern).
Ganit. Pratjabd. = Ganita, Pratjabdaçuddi (Kern).
Ganit. Tripr. = Ganita, Tripraçnâdhikâra (Kern).
Garbhop. = Garbhopanishad in Bibl. ind. (Geldner und Roth).
Gaudap. = Gaudapâda, Commentator der Sâṁkhjakârikâ.
Gaut. = Gautama's Dharmaçâstra, Ausg. von Stenzler.
Git. = Gîtagovinda, Ausg. von Lassen.
Gobh. = Gobhila's Gṛhjasûtra in der Bibl. ind. (Roth).
Golâdhj. = Bhâskara's Golâdhjâja (Kern).

Gold. = Goldstücker's Wörterbuch
Gop. Br. = Gopathabrâhmana in der Bibl. ind. (Roth).
Govindân. = Govindânanda, Glossator zu Çaṁkarâćârja's Comm. zu Bâdar. (Kern).
H. = Hemaćandra's Abhidhânaćintâmaṇi, Ausg. von Böhtlingk und Rieu.
Halâj. = Halâjudha's Wörterbuch, Ausg. von Aufrecht.
H. an. = Hemaćandra's Anekârthasaṁgraha.
Hâr. = Hârâvalî.
Harisv. = Harisvâmin.
Hariv. = Harivaṁça. Mit einer Zahl die ältere Calc. Ausg. gemeint, mit drei Zahlen die neuere lithographirte.
Harshać. = Harshaćarita, Calcutta 1876 (Kern).
Hâsj. = Hâsjârnava, Bombay 1757 und Hdschr. (Cappeller).
Haug, Acc. = Haug, Ueber das Wesen und den Werth des vedischen Accents. München 1874.
Hemâdri = Hemâdri's Ćaturvargaćintâmaṇi in der Bibl. ind.
Hem. Jog. = Hemaćandra's Jogaçâstra in Z. d. d. m. G. 28. Aus einem hdschr. Comm. hat Windisch manche Berichtigung und Erklärung mir bereitwilligst zukommen lassen.
Hem. Pr. Gr. ed. Bomb. = Hemaćandra's Prâkrit-Grammatik, Bombay (Stenzler).
Hiḍ. = Hiḍimbavadha, Ausg. von Bopp.
Hit. = Hitopadeça, Ausg. von Schlegel und Lassen.
Hit. ed. Johns. = Hitopadeça, Ausg. von Johnson, London und Hertford 1847.
Jâǵñ. = Jâǵñavalkja's Gesetzbuch, Ausg. von Stenzler.
J. A. O. S. = Journal of the American Oriental Society.
Ind. Antiq. = Indian Antiquary (Roth).
Ind. St. = Indische Studien von Weber.
Jogas. = Jogasûtra.
Jogat. Up. = Jogatattvopanishad in der Bibl. ind. (Geldner und Roth).
Jolly, Schuld. = Jolly, Ueber das indische Schuldrecht, in Münchener philos.-philol. Abh. 1877, S. 287. fgg.
J. R. A. S. = Journal of the Royal Asiatic Society (Kern).
Kâç. = Kâçikâ Vṛtti in der Zeitschrift The Pandit VII. fgg.
Kâd. = Kâdambarî, Calcutta Saṁvat 1919 (Kern).
Ćakr. = Ćakradatta, Commentator von Ćaraka und Suçruta, Hdschr. (Roth).
Kâlać. = Kâlaćakra, Hdschr. (Schiefner).
Kâm. Nîtis. = Kâmandakîjanîtisâra in der Bibl. ind.
Kan. = Kanâda's Vaiçeshikadarçana in der Bibl. ind.
Kând. = Kândûpâkhjâna in LA.
Ćandak. = Kshemîçvara's Ćandakauçika (Pischel).
Kap. = Kapila's Sâṁkhjapravaćana. Einen vollständigen Index hat Windisch zur Verfügung gestellt.
Kâr. = Kârikâ.
Ćaraka = Ćarakasaṁhitâ, Calcutta 1929 und 1877 und Hdschrr. im Besitz von Roth (Kern und Roth).
Karmapr. = Karmapradîpa (Stenzler). Steht unter dem falschen Titel Kâtjâjanasmṛti im Dharmaçâstrasaṁgraha, Vol. I, S. 603—644.
Kâṭh. = Kâṭhaka (Weber).
Kathâs. = Kathâsaritsâgara, Ausg. von Brockhaus.
Kâtj. Çr. = Kâtjâjana's Çrautasûtra, nach Weber's Index.
Kâtj. Dh. = Kâtjâjana's Dharmaçâstra (Stenzler).
Kâtj. Snânas. = Kâtjâjana's Snânasûtra (Stenzler).
Kauç. = Kauçika's Sûtra zum AV., Hdschrr. (Roth und Weber).
Ćaurap. = Ćaurapaṅćâçikâ, Ausg. von Bohlen.
Kaush. Âr. = Kaushîtaki-Âraṇjaka (Weber).
Kaush. Up. = Kaushîtakibrâhmaṇopanishad in der Bibl. ind.
Kautukar. = Katukaratnâkara, Hdschr. (Cappeller).
Kâvjapr. = Kâvjaprakâça, Calcutta 1866. Nach Ullâsa und Sûtra citirt, wenn nicht S. (Seite) und Z. (Zeile) hinzugefügt werden.
Kenop. = Kenopanishad in der Bibl. ind.
Ćhandom. = Ćhandomaṅgarî, herausg. von Brockhaus in Berichte über die Verhandlungen der Kön. Sächsischen Gesellschaft der Wissenschaften zu Leipzig. Phil.-hist. Kl. Bd. VI, 1854.
Ćhând. Up. = Ćhândogjopanishad in der Bibl. ind.
Kir. = Kirâtârǵunîja, Calcutta 1814.
Kṛshis. = Parâçara's Kṛshisaṁgraha, Calcutta 1862 (Roth).
Kshitîç. = Kshitîçavaṁçâvalîćarita, Ausg. von Pertsch.
Kshurikop. = Kshurikopanishad in der Bibl. ind.
Kull. = Kullûka, Commentator des Manu.
Kumâras. = Kumârasaṁbhava, Ausg. von Stenzler.
Kumârasv. = Kumârasvâmin, Commentator des Pratâpar. (Pischel).
Kusum. = Kusumâñǵali, Ausg. von Cowell.
Kuvalaj. = Kuvalajânanda, nach zwei lithogr. Ausgg.
LA. = Lassen's Anthologie 3te Ausg.
Laghuk. = Laghukaumudî, Ausg. von Ballantyne, Benares 1867 (Cappeller).
Lalit. = Lalitavistarapurâṇa in der Bibl. ind. (Kern).
Lâṭj. = Lâṭjâjana's Çrautasûtra in der Bibl. ind.
Lîlâv. = Bhâskara's Lîlâvatî, Calcutta 1846 (Kern).
L. K. = Laghuk.
Lot. de la b. l. = Burnouf, Lotus de la bonne loi.
M. = Mânavadharmaçâstra.
Madanav. = Madanapâla's Madanavinoda, Benares 1869 und Hdschr. (Roth).
Mâdh. Kâlan. = Mâdhava's Kâlanirṇaja (Weber).
Mahâbh. = Mahâbhâshja, lith. in Benares.
Mahâbh. (K.) = Kielhorn's Ausg. des Mahâbhâshja.
Mahâvîrać. = Mahâvîraćarita, Ausg. von Trithen.
Mahîdh. = Mahîdhara, Commentator der VS.
Maitrjup. = Maitrjupanishad in der Bibl. ind. Die Accente, die wegen ihrer Fehlerhaftigkeit oft weggelassen oder durch (!) als verdächtig bezeichnet wurden, hat Schröder einer Hdschr. entnommen.
Maitr. S. = Maitrâjanî Saṁhitâ, zur Herausgabe vorbereitet von L. Schröder. Da die accentuirten Hdschrr. nicht gleich zu Anfang zur Hand waren, konnten einige Accente erst in den Nachträgen angegeben werden (Schröder).
Mâlatîm. = Mâlatîmâdhava, nach zwei Ausgaben, Calcutta 1830 und Bombay 1876.
Mâlav. = Mâlavikâgnimitra, Ausg. von Tullberg.
Mând. Çikshâ = Mândûkî Çikshâ (Weber).
Mân. Gṛhj. = Mânavagṛhjasûtra, nach einer Hdschr. in der Universitätsbibliothek zu Bombay (Schröder).
Mân. K. S. = Mânavakalpasûtra, nach Citaten bei Gold.
Mantrabr. = Mantrabrâhmaṇa, Calcutta 1872 (Roth).
Mârk. P. = Mârkaṇḍejapurâṇa in der Bibl. ind.
Mat. med. = The Materia medica of the Hindus compiled from Sanskr. medical works by Udoy Chand Dutt Civil Medicinal Officer. With a Glossary of Indian Plants by Ge. King Superint. R. Bot. Garden Calc. and the author. Calcutta 1877.
Mayr, Ind. Erb. = Das indische Erbrecht von Aurel Mayr, Wien 1873.
MBh. = Mahâbhârata, citirt nach Parvan, Adhjâja und Çloka der Bomb. Ausg. Die ältere Calcuttaer Ausg. mit zwei Zahlen wird nur dann angeführt, wenn sie eine abweichende Lesart bietet.
Med. = Medinîkoça.
Med. avj. = Avjajânekârthavarga am Ende des Medinîkoça.
Megh. = Meghadûta, Ausg. von Stenzler.
Mit. = Mitâkshará. Bei zwei Zahlen ist der Vjavahârâdhjâja, Calcutta 1829, gemeint, bei zwei Zahlen mit folgendem *a* oder *b* nebst Angabe der Zeile — das vollständige Werk in 4to.
M. K. S. = Mân. K. S.
Mṛććh. = Mṛććhakaṭika, Ausg. von Stenzler. Comm. zu Mṛććh. sind die Auszüge in den Anmerkungen zu meiner Uebersetzung dieses Schauspiels.
Mudrâr. = Mudrârâkshasa, nach zwei Ausgaben, Calcutta 1831 und 1926 (Cappeller).
Nâgân. = Nâgânanda, nach zwei Calcuttaer Ausgaben (Cappeller).
Naish. = Naishadhaćarita.
Nâr. = Nârada's Dharmaçâstra (Jolly).
Nigh. Pr. = Nighaṇṭuprakâça (Roth).
Nîl. = A rational Refutation of the Hindu Phisosophical Systems, by Nehemiah Nîlakaṇṭha S'âstrî Gore. Translated etc. by Fitz-Edward Hall. Calcutta 1862.
Nîlak. mit einer Zahl = Nîl.
Nîlak. = Nîlakaṇṭha, Commentator des MBh.
Nîlar. Up. = Nîlarudropanishad in der Bibl. ind. (Geldner und Roth).
Nir. = Nirukta, Ausg. von Roth (Roth).
Njâjam. = Ǵaiminîjanjâjamâlâvistara, Ausg. von Goldstücker und Cowell (Kern).
Njâjas. = Gotama's Njâjadarçana in der Bibl. ind. Die Ausg. Calcutta 1828 wird durch Beifügung von (1828) bezeichnet. (Kern).
Nj. K. = Nyâyakoça or Dictionary of the technical Terms of the Nyâya Philosophy, by Bhîmâćârya Jhalakîkar. Bombay 1875.

Nṛs. Up. = Nṛsiṁhatâpanîyopanishad, herausg. von Weber in Ind. St. 9 und in der Bibl. ind.

P. = Pâṇini.

Paṅkad. = Paṅkadaṇḍakakkhattraprabandha, herausg. von Weber.

Paṅkar. = Nârada's Paṅkarâtra in der Bibl. ind.

Paṅkat. ohne nähere Angabe = Paṅkatantra, vollständige Ausg. von Kosegarten. Mit Beifügung von ed. Bomb. — die Ausg. von Bühler und Kielhorn.

Pariç. = Parâçara's Dharmaçâstra (Stenzler).

Pâr. Gṛhj. = Pâraskara's Gṛhjasûtra, Ausg. von Stenzler.

Paribh. = Paribhâshâ in Paribhâshenduçekhara, Ausg. von Kielhorn.

Pat. zu P. = Patañgali zu Pâṇini.

Pindop. = Pindopanishad in der Bibl. ind. (Geldner und Roth).

Pischel, de Gr. pr. = Pischel, de Grammaticis prâcriticis. Vratislaviae 1874.

Prab. = Prabodhakandrodaja, Ausg. von Brockhaus.

Praçnop. = Praçnopanishad in der Bibl. ind.

Prâjaçkittat. = Prâjaçkittatattva (Roth).

Prajogar. = Nârâjanabhatta's Prajogaratna (Stenzler).

Prasannar. = Gajadeva's Prasannarâghava (Kern).

Pratâpar. = Pratâparudrîja.

Prij. = Prijadarçikâ, Calcutta 1874 (Cappeller).

Proc. A. S. B. = Proceedings of the Asiatic Society of Bengal.

Pushpas. = Pushpasûtra (Weber).

R. = Râmâjana. Das 1ste und 2te Kâṇḍa nach der Ausg. von Schlegel, das 3—6te nach der von Gorresio, das 7te nach der Bomb. Ausg., wenn nicht ausdrücklich eine andere Ausgabe genannt ist. Eine eingeklammerte Zahl bezieht sich auf ed. Bomb.

Râgan. = Râganighantu, Hdschr. (Roth).

Râgat. = Râgataraṅgiṇî. Die 6 ersten Bücher nach der Ausg. von Troyer. Die Beiträge aus dem 7ten und 8ten Buche von Kern.

Ragh. = Raghuvaṁça, Ausg. von Stenzler, wenn nicht ed. Calc. hinzugefügt wird.

Ratnam. = Ratnamâlâ (Roth).

Roxb. = Flora indica or description of Indian plants. By the late William Roxburgh. Serampore 1832 (Roth).

Ṛtus. = Ṛtusaṁhâra, Ausg. von Bohlen.

ṚV. = Ṛgveda (Roth).

ṚV. Prât. = Prâtiçâkhja zum Ṛgveda.

Saddh. P. 4 = das 4te Kapitel des Saddharmapuṇḍarîka, lithographirt in Parabole de l'Enfant egaré. Par Ph. Éd. Foucaux. Paris 1854.

Sâh. D. = Sâhitjadarpaṇa in der Bibl. ind.

Sâj. = Sâjaṇa.

Simav. Br. = Sâmavidhânabrâhmaṇa, Ausg. von Burnell.

Saṁhitopan. = Saṁhitopanishad, Ausg. von Burnell.

Sâṁkhjak. = Sâṁkhjakârikâ, Ausg. von Wilson.

Saṁnj. Up. = Saṁnjâsopanishad in der Bibl. ind. (Geldner und Roth).

Saṁsk. K. = Anantadeva's Saṁskârakaustubha, obl. fol.

Sâras. = Sârasundarî, ein Commentar zu AK.

Sârâv. = Sârâvalî, citirt bei Utpala zu Varâh. Bṛh.

Sarvad. = Sarvadarçanasaṁgraha in der Bibl. ind. (Kern).

Sarvopan. = Sarvopanishatsâra in der Bibl. ind. (Geldner und Roth).

Sâv. = Sâvitrî, herausg. von Bopp.

Shadv. Br. = Shadviṁçabrâhmaṇa (Weber).

Siddh. Çir. = Siddhântaçiromaṇi (Kern).

Spr. = Indische Sprüche, herausg. von O. Böhtlingk. 2te Aufl. Von 7614 an in Mélanges asiatiques, T. VIII, S. 217. fgg. Ebendaselbst S. 203. fgg. stehen die durch «zu Spr.» bezeichneten Varianten.

S. S. S. = Saṁgîtasârasaṁgraha, Calcutta 1932 (Cappeller).

Subhâshitar. = Subhâshitaratnâkara, Bombay 1872.

Suçr. = Suçruta (Roth).

Suparn. und Suparnâdhj. = Suparnâdhjâja, herausg. von Elimar Grube in Ind. St. 14.

Sûrjad. = Sûrjadevajaǵvan (Kern).

Sûrjas. = Sûrjasiddhânta in der Bibl. ind.

SV. = Sâmaveda (Roth).

SV. Âr. = Âraṇjaka zum SV. (Roth).

Taitt. Âr. = Taittirîjâraṇjaka in der Bibl. ind.

Taitt. Up. = Taittirîjopanishad in der Bibl. ind.

Tândja-Br. = Tândjabrâhmaṇa in der Bibl. ind. Im grossen Wörterbuch als Paṅkav. Br. citirt.

Tarkas. = Tarkasaṁgraha, Allahabad 1849 (Roth).

Tattvas. = Tattvasamâsa, Mirzapore 1850 (Roth).

TBr. = Taittirîja Brâhmaṇa (Roth).

Trik. = Trikâṇḍaçesha.

TS. = Taittirîjasaṁhitâ (Roth und Weber).

TS. Prât. = Prâtiçâkhja zur TS., Ausg. von Whitney.

Uǵǵval. = Uǵǵvaladatta, Commentator der Unâdisûtra.

Unâdis. = Unâdisûtra, herausg. von Aufrecht.

Uttarar. = Uttararâmakaritra, nach zwei Ausgaben, Calcutta 1831 und 1862.

Vâgbh. = Vâgbhaṭa's Âjurvedadarçana (Roth).

Vaǵras. = Vaǵrasûkî, Ausg. von Weber.

Vaidjabh. = Vaidjabhâshja (Roth).

Vaitân. = Vaitânasûtra, Ausg. von Garbe.

Vâju-P. = Vâjupurâṇa, nach Citaten in andern Werken.

Vâlakh. = Vâlakhilja, die zwischen ṚV. 8,48 und 49 eingeschobenen Lieder (Roth).

Vâmana = Vâmana's Kâvjâlaṁkâravṛtti, Ausg. von Cappeller.

Vaṁçabr. = Vaṁçabrâhmaṇa, Ausg. von Burnell (Roth).

Varâh. Bṛh. = Varâhamihira's Bṛhaddâtaka (Kern).

Varâh. Bṛh. S. = Varâhamihira's Bṛhatsaṁhitâ (Kern).

Varâh. Jogaj. = Varâhamihira's Jogajâtrâ, herausg. von Kern in Ind. St. 10. 14 und 15.

Varâh. Lagh. = Varâhamihira's Laghudâtaka. Die zwei ersten Adhjâja herausgegeben von Weber in Ind. St. 2.

Vârtt. = Vârttika.

Vâs. = Vâsantikâ, Hdschr. (Cappeller).

Vâsav. = Vâsavadattâ in der Bibl. ind.

Venis. = Venisaṁhâra, Ausg. von Grill (Cappeller).

Verz. d. B. H. = Weber, Verzeichniss der Berliner Handschriften.

Verz. d. Oxf. H. = Aufrecht, Verzeichniss der Oxforder Handschriften.

Vet. = Vetâlapañkaviṁçati in LA.

Viddh. = Viddhaçâlabhañǵikâkhjanâṭikâ in der Zeitschrift Pratnakamranandinî (Cappeller).

Vikr. = Vikramorvaçî, Ausg. von Bollensen.

Vikramâṅkak. = Vikramâṅkadevakarita, Ausg. von Bühler.

Vishnus. = Vishnusûtra, zur Herausgabe vorbereitet von J. Jolly (Jolly).

VP. = Vishnupurâṇa, ed. Bomb.

VP.^{2} = 2te Auflage von Wilson's Uebersetzung des Vishnupurâṇa, herausgegeben von Hall.

VS. = Vâǵasânejisaṁhitâ (Roth und Weber).

VS. Prât. = Prâtiçâkhja zu VS. in Ind. St. 4.

Weber, Ǵjot. = Weber, Ueber den Vedakalender, Namens Ǵjotisham.

Weber, Kṛshnaǵ. = Weber, Ueber die Kṛshnaǵanmâshṭamî. Berlin 1868.

Weber, Nax. = Weber, Die vedischen Nachrichten von den naxatra. Berlin 1860.

Wilson, Sel. W. = Select Works of H. H. Wilson.

Wise = Commentary on the Hindu System of Medicine, by T. A. Wise. Calcutta 1845.

Z. d. d. m. G. = Zeitschrift der deutschen morgenländischen Gesellschaft.

Jena, den 1sten Mai 1879.

O. Böhtlingk.

1. अ Pron. der 3ten Person. Davon अस्मै, अस्यै, अस्मात्, अस्यास्, अस्य, अस्मिन्, अस्यास्, आभ्याम्, एभिस्, आभिस्, एभ्यस्, आभ्यस्, एषाम्, आसाम्, एषु, आसु. *Diesem, diesem hier* u. s. w. Unbetont Subst. *ihm, ihr* u. s. w. — Vgl. अयम्, अया, इदम्, इम, इयम्, एन, एना.

2. अ° vor Consonanten, अन्° vor Vocalen = ā, āv priv. अब्राह्मण *kein Brahman*, अनध्याय *kein Lesen*, अस्वेद *schweisslos*, अनङ्ग *körperlos*, अशुचि *unrein*, अनर्ह *unwürdig*, अकृत्वा *nicht gethan habend*, अनर्चितुम् (selten) *nicht ehren*, अस्पृक्षत्ति (Buâg. P. Çiç. 15,33) *sie begehren nicht*.

3. *अ Interj.

4. *अ m. 1) Vishṇu. — 2) fingirter Mannsname.

अऋणिन् Adj. *frei von Schulden*.

अँश m. 1) *Theil*: स्वांशतस् 139,1. — 2) *Antheil, Erbtheil*. — 3) *Einsatz bei Wetten* RV. 5,86,5. Tâṇḍja-Br. 25,13,3. — 4) *Partei*. — 5) *Grad eines Kreises*. — 6) *Tag* Gal. — 7) N. pr. eines Âditja.

अंशक 1) m. *a*) *Theil* Ind. St. 10,165. — *b*) *Grad eines Kreises*. — 2) *n. *Tag*.

*अंशकरण n. *Theilung*.

अंशकल्पना f. *Bestimmung —, Zumessung eines Antheils, — Erbtheils* 195,18.

अंशप्रकल्पना f. dass. M. 8,211.

अंशप्रदान n. *Gewährung eines Erbtheils* 201,15.

अंशभागिन् Adj. *einen Antheil habend*: गोत्ररिक्थांश° 198,20.

अंशभाज् Adj. *Theil habend, — nehmend*: धर्मस्य Gaut. 11,11. मदांश° Chr. 98,13.

अंशभृ m. *Theilhaber, Parteigenosse* TS. 6,4,8,2.

अंशभूत adj. *einen Theil von* (Gen.) *bildend, — seiend* 106,22.

*अंशय्, अंशयति *theilen*.

अंशकर Adj. *ein Erbtheil empfangend*.

अंशावतरण n. *die Herabkunft der Theile* (der Götter).

अंशिता f. *das Erbesein, — Erhalten eines Erbtheils*.

अंशी Adv. mit कर् *theilen*.

अंशु m. 1) Soma-*Stengel* (Kâtj. Çr. 9,4,20) und *-Saft*. — 2) *Strahl* 93,5. 102,13. 170,27. — 3) N. pr. eines Mannes.

अंशुक n. 1) *Gewand, Ueberwurf, Tuch* 252,9. 326,2. Spr. 7813. — 2) *Band am Rührstab*.

अंशुकान्त m. *Zipfel eines Gewandes, — Tuches* 296,10 (am Ende eines adj. Comp. f. आ).

*अंशुधर m. *die Sonne*.

अंशुधान n. N. pr. eines Dorfes.

अंशुनदी f. N. pr. eines *Flusses*.

अंशुपट्ट n. *eine Art Zeug*.

*अंशुपति m. *die Sonne*.

*अंशुमत्फला f. *Musa sapientum*.

अंशुमत् 1) Adj. *a*) *reich an* Soma-*Pflanzen* oder *-Saft*. — *b*) *faserig*. — *c*) *strahlenreich*. — 2) m. *a*) *die Sonne* 250,18. — *b*) N. pr. *α*) verschiedener Männer 106,18. — *β*) eines Berges. — 3) f. °मती *a*) *Hedysarum gangeticum*. — *b*) N. pr. eines Flusses.

अंशुमालिन् m. *die Sonne*.

*अंशुल m. N. pr. = चाणाक्ष.

अंशुविमर्द m. *ray-obliteration* Sûrjas. 7,19.

*अंशुकस्त m. *die Sonne*.

अंस m. 1) *Schulter* 112,1. 129,11. — 2) *Ecke eines Vierecks* Çulbas. 1,34. 40. — 3) Du. *die beiden oberen Arme des Altars*.

अंसकूट m. 1) *Achsel* 135,31. — 2) *Buckel am Buckelochsen*.

अंसत्र n. *Panzer*.

अंसत्रकोश Adj. *einen Panzer zum Fass habend*.

अंसघ्री f. *ein best. Geräth zum Kochen*.

अंसपृष्ठ n. *Achsel* 136,25.

अंसफलक n. *Schulterblatt*.

*अंसभार m. *Schulterlast*. *°भारिक Adj. *auf der Schulter eine Last tragend*.

अंसमूल n. *Schulterhöhe* Râgan.

अंसय्, °यति mit वि 1) *unschädlich machen, abwehren*. — 2) *enttäuschen*.

अंसल Adj. *kräftig, stark*.

*अंसभार m. und *°भारिक Adj. = अंसभा°.

(अंस्य) अंसिय Adj. *an den Schultern befindlich*.

*अंह्, अंहते *gehen*. — Caus. अंहयति *schicken*. — Desid. अञ्जिघिषते *gehen wollen*.

अंहति f. 1) *Bedrängniss, Noth*. — 2) **Krankheit*. — 3) **Gabe, Geschenk* (auch *अंहती).

अंहस् n. 1) *Bedrängniss, Noth* 1,10. 6,18. अंहस् am Versschluss = अंहसस् RV. 6,3,1. — 2) *Sünde*.

अंहसस्पति und अंहस्पति m. *Herr der Noth*, N. des Schaltmonats.

*अंहिति f. *Gabe, Geschenk*.

अंहीयस् Adj. *enger*.

अंहु 1) *Adj. *eng*. — 2) n. *Drangsal*.

अंहुभेद Adj. (f. ई) *engspaltig*.

अंहुर Adj. *bedrängt*.

अंहूरण 1) Adj. (f. आ) *eng*. — 2) n. *Drangsal*.

अंहोमुच् Adj. *aus der Noth befreiend*.

अंहोयु Adj. *bedrängend*.

अंह्रि m. 1) *Fuss*. — 2) **Wurzel*.

*अंह्रिप m. *Baum*.

*अंह्रिशिरस् n. = अंह्रिस्कन्ध Gal.

*अंह्रिस्कन्ध m. *der obere Theil des Fussblatts*.

1. अक n. 1) (*Nichtfreude*) *Leid, Schmerz* TS. 5,3,2,1. — 2) **Sünde*.

2. अक m. *das Suffix* aka 238,6. 239,3. 4.

*अकच m. Ketu, *der niedersteigende Knoten*.

अकटुक Adj. *unverdrossen*.

*अकटुफल m. *eine best. Pflanze* Gal.

अकठोर Adj. *nicht hart, zart* Vidḍh. 72,11.

अकडम und °चक्र n. *ein best. Diagramm*.

अकण्टक Adj. (f. आ) 1) *dornenlos*. — 2) *frei von Feinden*. — 3) *unbehindert, ungehemmt*.

अकण्ठ Adj. *keinen Hals habend* Spr. 2.

अकण्ठताल्वोष्ठ Adj. *nicht mit der Kehle, nicht mit dem Gaumen und nicht mit den Lippen hervorgebracht* Ind. St. 9,33.

अकत्थन n. *das Nichtprahlen*.

अकथम् Adv. *ohne vieles Reden, ohne Weiteres*.

अकथक् und °चक्र n. *ein best. Diagramm*.

अकथित Adj. *unerwähnt, unbesprochen* 221,10.

अकनिष्ठ 1) Adj. pl. *von denen keiner der jüngste ist*. — 2) m. pl. *eine best. Klasse von Göttern* (bei

den Buddhisten).

*अकनिष्ठग m. *ein Buddha.*

अकन्या f. *keine Jungfrau mehr.*

अकपीवत् m. N. pr. eines der sieben Ṛshi unter dem vierten Manu.

अकम्पन m. N. pr. 1) eines Fürsten. — 2) eines Rákshasa.

अकम्पित 1) Adj. *nicht zitternd, fest* 111,26. — 2) *m. N. pr. eines Gaṇâdhipa bei den Gaina.

अकर Adj. *steuerfrei* Gaut. 10,11.

1. अकरण n. *das Nichtthun, Unterlassen* 254,21. Gaut. 12,27. 18,32.

2. अकरण Adj. 1) *nicht durch Kunst erzeugt, natürlich* Spr. 4103. — 2) *unthätig* oder *ohne Organe* Ind. St. 9,165.

*अकरणि f. *Nichtvollbringung* (als Verwünschung).

*अकरणीय Adj. P. 6,2,160, Sch.

*अकरा f. *Phyllanthus Embelica.*

अकरुण Adj. *nicht mitleidig, grausam, unbarmherzig.* °म् Adv. R. 2,78,8. Nom. abstr. °त्व n. Spr. 3.

अकर्कर m. N. pr. eines Schlangendämons.

अकर्कश Adj. *nicht hart, weich, zart.*

अकर्ण Adj. (f. आ) 1) *nicht langohrig* TS. 6,1,6,7. Çat. Br. 3,3,1,16. — 2) *taub* 288,12. — 3) *ohne Steuerruder.* — 4) *ohne eine ausspringende Unebenheit, — Zapfen.* — 5) *ohne* Karṇa (den Sohn der Kunti) Veṇis. 97.

अकर्णक Adj. (f. °र्णिका) 1) *ohrenlos.* — 2) *ohne Steuerruder.*

*अकर्ण्य Adj. P. 6,2,156, Sch.

*अकर्तन m. *Zwerg.*

अकर्तृ Nom. sg. *kein Thäter, — Handelnder* 273,5. 19.

अकर्तव्य Adj. *was nicht gethan werden darf;* n. *Unthat* 87,30.

अकर्मक Adj. *kein Object habend, intransitiv* 225,21.

*अकर्मकृत् Adj. *den Geboten einer Secte entgegen handelnd* Gal.

अकर्मण्य Adj. 1) *Nichts zu leisten im Stande seiend* R. 2,64,33 (34). — 2) *womit Nichts mehr zu machen ist, unrettbar verloren.* — 3) *einem Ritus nicht entsprechend* Verz. d. Oxf. H. 60,*a*,7. 8.

अकर्मधारय m. *kein* Karmadhâraja P. 6,2,130.

1. अकर्मन् n. *Unthätigkeit.*

2. अकर्मन् Adj. 1) *Nichts thuend, faulenzend* Spr. 4. — 2) *kein gutes Werk übend, ruchlos.*

अकर्मशील Adj. *unthätig, faul.*

अकल Adj. *ohne Theile.*

अकलङ्क 1) Adj. *fleckenlos* zu Spr. 2468. — 2) m. N. pr. eines Gaina.

अकल्कक Adj. *ohne Falsch, ehrlich* MBh. 3,82, 11. 13,23,29. 53.

अकल्कता f. *Ehrlichkeit.*

*अकल्कन Adj. *ohne Falsch, ehrlich* H. 490.

*अकल्का f. *Mondschein.*

अकल्प Adj. (f. आ) 1) *nicht geeignet zu* (Acc.). — 2) *nicht im Stande seiend, — vermögend;* die Ergänzung im Loc., Inf. oder im Comp. vorangehend. Spr. 7614. Bhâg. P. 3,30,13. 14. 31,8. 4,3,21. 5, 14,25. 7,12,23.

अकल्मष Adj. (f. आ) *fleckenlos* MBh. 3,221,20. Kâṇḍ. 28.

अकल्माष m. N. pr. eines Sohnes des vierten Manu.

अकल्य Adj. (f. आ) *nicht gesund, krank* 213,14. 22. Gaut. 9,28.

अकल्याण Adj. (f. ई) *unfreundlich, unwirsch* AK. 1,1,5,18.

अकव Adj. *nicht karg* (subj. und obj.)

अकवच Adj. *panzerlos.*

अकवारि Adj. (f. ई) *nicht geizig.*

अकवि Adj. *nicht weise.*

अकस्मात् Adv. *ohne wahrnehmbare Veranlassung, unerwartet, mir Nichts dir Nichts* 111,22. 121,19. 125,17. 251,21. Gaut. 9,7. 51.

अकाण Adj. (f. आ) *nicht einäugig* TS. 6,1,6,7. Çat. Br. 3,3,1,16.

अकाण्ड Adj. *ohne wahrnehmbare Veranlassung erscheinend, unerwartet.* अकाण्डे *ohne wahrnehmbare Veranlassung, unerwartet, plötzlich.*

*अकाण्डतिक्त m. *ein best. Baum* Gal.

अकाम Adj. (f. आ) 1) *keine Neigung —, keine Liebe zu Etwas* oder *zu Jmd habend, nicht gern Etwas thuend* 29,23. Gaut. 15,19. — 2) *mit Unlust verbunden, unfreiwillig.* — 3) Bez. eines best. Samâdhi.

अकामकार्शन Adj. *die Wünsche nicht schmälernd.*

अकामतस् Adv. *unfreiwillig, unabsichtlich.*

अकामता f. *das Freisein von Neigung, — Liebe.*

अकामकृत Adj. *nicht von Liebe getroffen, frei von Begierden* Çat. Br. 14,7,1,35.

अकाय Adj. *körperlos.*

अकायस्थ m. *kein Schreiber* Spr. 3891.

अकार m. *der Laut* अ 20,20.

अकारक Adj. *der Etwas nicht erreicht, zu Etwas nicht gelangt* 233,11. Nom. abstr. °त्व n. ebend.

1. अकारण n. *kein Grund.* °णात्, °णेन und °णे (305,22. 317,2. 325,11) *ohne Veranlassung, — Grund.* अकारण° dass. 177,23.

2. अकारण Adj. *grundlos* Suçr. 1,310,4. °णम् Adv.

अकारणपूर्वक Adj. *nicht schon in der Ursache enthalten* Z. d. d. m. G. 29,246.

*अकारिन् Adj.

अकारुणिक Adj. *mitleidlos* Nâgân. 83,9.

अकार्पण्य n. *das nicht kläglich Thun, — nicht Jammern* Gaut. 8,23. MBh. 14,38,2.

अकार्य Adj. 1) *was nicht gethan werden kann* oder *darf;* n. *Unthat, eine unerlaubte Handlung* 41,25. 26. 46,10. 181,23. 315,32. °तम *was vor Allem nicht gethan werden darf.* — 2) *der nicht zur Thätigkeit angetrieben werden kann.* Davon °त्व n. Nom. abstr.

अकार्यकारण n. *das Thun dessen, was man nicht thun sollte,* Spr. 17.

अकार्यकारिन् Adj. *der eine unerlaubte Handlung begangen hat.*

अकाल m. *Unzeit:* °ले *zur Unzeit, ausser der Zeit;* °लतस् dass. 170,18. अकाल° dass. ebend.

अकालचर्या f. *unzeitiges Handeln* Spr. 21.

अकालजलद m. N. pr. eines Dichters.

अकालजलदोदय m. 1) *das Aufsteigen von Wolken ausser der Zeit.* — 2) *Nebel.

अकालभव Adj. *vor der Zeit erfolgend.*

अकालमृत्यु m. *frühzeitiger Tod,* N. pr. eines mythischen Wesens.

अकालवेला f. *Unzeit, ungewöhnliche Zeit* Spr. 5279.

अकालसह Adj. *nicht lange sich zu halten vermögend.*

अकालहीनम् Adv. *ohne Zeitverlust, alsbald* Mâlav. 71,10. Veṇis. 100,12.

अकालिकम् Adv. dass. MBh. 4,27,7. 5,32,22. Auch 1,105,46 ist wohl so zu lesen st. अकालिकः.

अकासार m. N. pr. eines Lehrers.

अकिंचन Adj. *Nichts besitzend, arm.*

अकिंचनता f. und अकिंचनत्व n. *Besitzlosigkeit, Armuth.*

अकिंचित्कर Adj. *Nichts zu Wege bringend, zu Nichts nutze* Spr. 7785. Veṇis. 44,16. Paṇḍat. 187,24.

अकितव m. *Nicht-Spieler.*

अकिल्बिष Adj. *fehlerlos.*

अकीर्तन n. *das Nichterwähnen* Veṇis. 10,22.

अकीर्ति f. *Unehre, Schande* Spr. 7710 (Pl.). °कर Adj. *Schande bringend* Chr. 160,17.

अकीर्तित Adj. *unerwähnt* 225,12. 17.

अकुटिललेख Adj. *geradlinig* Çulbas. 2,33.

अकुण्ठ Adj. *nicht stumpf, scharf* (eig. und übertr.).

अकुतश्चिद्भय Adj. *von keiner Seite her gefährdet.*

अकुतस् Adv. in Verbindung mit अपि *von kei-*

ner Seite her.

अकुतोभय und अकुत्रचभय Adj. = अकुतश्चिद्भय.

अकुँत्रा Adv. *dahin wohin es sich nicht gehört.*

अकुत्सित Adj. *tadellos* Spr. 5929.

(अकुर्ध्यक्) अकुर्धिँअक् Adv. *ziellos.*

*अकुप्य n. *Gold und Silber* und auch = कुप्य.

अँकुप्यत्त् Adj. *nicht aufwallend* AV. 20,130,8.

अँकुमार m. *kein Knabe mehr.*

अकुर्वत्त् Adj. *nicht thuend, unterlassend* 170,23.

अकुल Adj. *von niedrigem Geschlecht* 161,22. Davon °ता f. Nom. abstr.

अकुली v. l. für अङ्कुली.

अकुलीन Adj. dass. Spr. 34.

अकुशल 1) Adj. (f. आ) *a) unerspriesslich, unheilvoll, schlimm:* कर्मन् Bhag. 18,10. गति Bhâg. P. 2,10,40. — *b) dem es schlimm ergeht, unglücklich.* — *c) ungeschickt, unerfahren* Ind. St. 1,45. 10,62. — 2) n. *a) Unheil, Uebel.* — *b) ein unheilvolles, — böses Wort.*

अकुसुमित Adj. *nicht blühend* Mâlav. 47.

अकुहक m. *kein Charlatan* Suçr. 1,30,3.

अँकूट Adj. (f. आ) 1) *nicht ungehörnt* TS. 6,1,6,7. — 2) *nicht trügerisch* (Waffen) Jâgñ. 1,323. *nicht falsch* (Münze) 2,241.

अँकूपार 1) Adj. *nirgend eine Grenze habend, unbegrenzt.* — 2) m. *a) Meer:* °वत् 170,2. — *b) Schildkröte.* — *c)* N. pr. einer Schildkröte. — *d) *ein* Âditja. — *e)* N. pr. eines Mannes. — 3) f. आ N. pr. einer Âñgirasî. — कू = कु Pron. interr.

*अकूर्च m. *ein* Buddha.

अँकृत 1) Adj. (f. आ) *a) ungethan, unvollbracht* 32,33. 38,15. 161,24. 163,8. — *b) unbearbeitet, unzubereitet.* — *c) unausgebildet, unvollkommen, unreif.* — *d) ungeschaffen, von Ewigkeit her bestehend.* — *e) unaufgefordert.* — 2) n. *eine bisher ungethane, — unerhörte That.*

अकृतकत्व n. *das Nichtgemachtsein* Tattvas. 17.

*अकृतकारम् Adv. *auf eine Weise, wie es früher nicht gethan worden ist.*

अकृतज्ञ Adj. *undankbar* Spr. 36.

अकृतपूर्व Adj. *früher nicht gethan* 315,4. Spr. 7733.

अकृतप्रयत्न Adj. *der sich nicht angestrengt hat* Mahâbh. Einl. 17,*a*.

अकृतबुद्धि Adj. *von unreifem Verstande* 60,22. M. 7,30. Jâgñ. 1,354. Davon °त्व n. Nom. abstr.

अकृतव्रण m. N. pr. verschiedener Männer.

अकृतसंहित Adj. *noch nicht in die* Saṁhitâ *umgesetzt* Ṛv. Prât. 4,7.

अकृतात्मन् Adj. *von ungebildetem Geiste* 65,14. 67,21. 94,10. M. 6,78. 7,28.

अकृतान्न n. *unzubereitete Nahrung* Gaut. 16,48.

अकृतार्घ Adj. *dem der* Argha *nicht erwiesen wird* Pâr. Grhj. 1,3,31.

अकृतार्थ Adj. (f. आ) *unbefriedigt* 108,2. Çâk. 34.

अकृतास्त्र Adj. *der sich nicht in den Waffen geübt hat* MBh. 3,239,14.

अकृताह्निक Adj. *der die Tagesgebräuche unterlässt* MBh. 3,289,17.

अँकृत्तनाभि Adj. *dessen Nabelschnur noch nicht abgeschnitten ist* Çat. Br. 11,8,3,6.

अकृतरुच् Adj. *von unverkürztem Glanze* Ṛv.

अकृत्य Adj. *nicht zu thun, zu unterlassen;* n. *ein zu unterlassendes Werk, Unrecht* Suçr. 1,86,4. Spr. 40. fg. 1879. fg. Sâh. D. 1,14. Paṅkat. 128,12. °कारिन् MBh. 3,269,22.

अकृत्रिम Adj. (f. आ) *ungekünstelt, nicht durch Kunst erzeugt, natürlich* Spr. 6964. 7290.

अँकृत्स्न Adj. (f. आ) *unvollständig* 32,2. 33,12.

अकृपण Adj. *nicht kläglich thuend* 158,1.

अँकृश Adj. *nicht mager.*

अकृशाश्व m. N. pr. eines Sohnes des Saṁhatâçva.

अँकृषीवल Adj. (f. आ) *den Acker nicht bebauend.*

अँकृष्ट 1) Adj. *a) ungepflügt,* Subst. *ungepflügter Boden* Çat. Br. 7,2,3,5. — *b) wildwachsend* Spr. 47. — 2) m. Pl. Bez. bestimmter Ṛshi MBh. 12,166,25. अकृष्टा माषाः desgl. Hariv. 11533.

अकृष्टपच्य Adj. (f. आ) 1) *auf unbestelltem Boden wachsend, wildwachsend.* — 2) *ungepflügt Getraide wachsen lassend:* पृथिवी VP. 1,13,50.

अकृष्णकर्मन् Adj. *der keine schwarze That vollbracht hat, unschuldig.*

अकृष्णवर्त्मन् n. *eine best. Augenkrankheit.*

अकृष्णसतेजस् m. *der Mond* Weber, Gjot. 35,2.

अकेतु Adj. *formlos, ununterschieden.*

अकेश Adj. (f. आ und ई) *haarlos.*

अकेशव Adj. *ohne* Keçava d. i. Kṛshṇa Vent. 87.

अकैतव Adj. *nicht geheuchelt:* कोप Çâk. 69,2.

*अकोट m. *Areca Faufel* oder *Catechu.*

अकोप m. N. pr. eines Ministers des Daçaratha.

अकोविद Adj. (f. आ) *nicht kundig, unbekannt mit* (Gen.).

*अकौशल n. = आकौशल.

*अक्का f. *Mutter.*

अक्त 1) Partic. von अञ्ज् und अञ्जू. — 2) f. अँक्ता *Nacht.*

अक्तु m. 1) *Licht, Glanz* 2,18. — 2) *Dunkel, Nacht.* अक्तुभिस् *bei Nacht* 9,25.

अक्र Partic. von अच्.

अक्रोपन Adj. *nicht nässend* Nir. 7,14.

1. अँक्र Adj. *unthätig.*

2. अँक्र m. *Banner* 2,26.

अँक्रत 3. Pl. Med. von 1. कॄ.

अक्रतु Adj. 1) *unmächtig, kraftlos.* — 2) *unverständig.* — 3) *frei von Verlangen.*

1. अक्रम m. *gestörte Ordnung, Ungehörigkeit, Verkehrtheit* Spr. 1103. Bhâg. P. 4,16,7. अक्रमात् *gegen alle Ordnung, widernatürlich.*

2. अक्रम Adj. *nicht allmählich —, mit einem Male erfolgend.*

अँक्रविकस्त Adj. *keine blutigen Hände habend.*

अक्रव्याद् (AV.) und °द् Adj. *kein Fleisch essend.*

अक्रान्त Adj. *nicht verdoppelt* Ṛv. Prât. 6,14.

अक्रिया f. *das Nichtthun, nicht zu Wege Bringen von* (Gen.), *Unterlassung* 252,15. Gaut. 19,2.

अँक्रीडत्त् Adj. *nicht spielend.*

अक्रूर 1) Adj. *nicht rauh, weich, zart.* — 2) m. *a)* N. pr. verschiedener Männer. — *b)* mystische Bez. des Anusvâra.

अक्रूरेश्वरतीर्थ n. N. pr. eines Tîrtha.

1. अक्रोध m. *das Nichtzürnen, sich nicht dem Zorn Hingeben* Gaut. 10,51.

2. अक्रोध Adj. *dem Zorn sich nicht hingebend* R. 4,26,12. Spr. 7427.

अक्रोधन 1) Adj. *dem Zorn sich nicht hingebend.* — 2) m. N. pr. eines Fürsten VP. 4,20,3.

अक्रोधमँय Adj. *dessen Wesen nicht Zorn ist* Çat. Br. 14,7,3,6.

*अक्लिका f. *Indigopflanze.*

अक्लिन्नवर्त्मन् n. *eine best. Augenkrankheit.*

अक्लिष्ट Adj. 1) *nicht abgenutzt, frisch, integer* Çâk. 115. 147. — 2) *nicht zu Schanden werdend:* व्रत R. 1,34,1. वचन 38,6.

अक्लिष्टकर्मन् (R. 1,34,17) und °कारिन् (MBh. 3, 41,42. 43,10. R. 1,77,19) Adj. *unermüdlich thätig.*

अक्लिष्टभाव m. *Lebhaftigkeit* R. 5,1,61.

अक्लीब Adj. *männlich.* Davon °ता f. *männliches Benehmen.*

अक्लेद्य Adj. *nicht feucht zu machen* Bhag. 2,24.

अक्लेश m. *keine Beschwerde* (Abl. *ohne Anstrengung*) Spr. 50. 7748.

अक्ष्, *अक्षति und *अक्ष्णोति, Partic. अष्ट. 1) *erreichen, erlangen:* आज्ञाणँ. — 2) *durchdringen, erfüllen.* — Mit निस् *entmannen, verschneiden.* — Mit सम् (अक्तसे) *durchdringen.*

1. अक्ष m. 1) *Würfel* 224,7. — 2) **Würfelspiel.* — 3) Bez. *der Zahl fünf.* — 4) *Terminalia Bellerica* (*die Pflanze* und *die Nuss*). — 5) **der Same von Elaeocarpus Ganitrus* u. *einer anderen Pflanze.* — 6) auch n. *ein best. Gewicht* = कर्ष.

2. अक्ष m. 1) *Wagenachse.* — 2) *das auf zwei Stützen ruhende Querstück, an welches eine Wage gehängt wird.* — 3) *Schlüsselbein.* — 4) *Schläfe-*

bein. — 5) geographische Breite. — 6) ein best. Längenmaass, = 104 Aṅgula Çulbas. 1,11. — 7) *Rad. — 8) *Karren.

3. अक्ष 1) m. n. Sinnesorgan. — 2) am Ende eines adj. Comp. (f. ई) = अक्षि a) Auge 163,2. 174,5. 175,25. 184,1. 186,6. — b) Masche. — 3) m. Seele Ind. St. 14,382.

4. अक्ष m. N. pr. verschiedener Manner.

5. *अक्ष m. 1) Schlange. — 2) Bein. Garuḍa's. — 3) Process. — 4) Kenntniss. — 5) ein Blindgeborener.

6. *अक्ष n. 1) Sochalsalz. — 2) blauer Vitriol.

अक्षक 1) m. oder n. wohl Schlüsselbein. — 2) *m. Dalbergia ougeinensis. — 3) f. ई eine best. Schlingpflanze.

अक्षकाम Adj. (f. आ) Würfel liebend.

*अक्षकितव m. Würfelspieler Ind. St. 13,472.

अक्षकृपण und °क m. N. pr. eines Würfelspielers.

अक्षचरण m. Bein. des Philosophen Gautama.

*अक्षज्ञ m. 1) Donnerkeil. — 2) Bein. Vishṇu's.

अक्षण m. n. Ungelegenheit, Verdruss Lalit. 344,5. 456,13. 458,13.

1. अक्षण्वत् Adj. mit Augen versehen.

2. अक्षण्वत् Adj. nicht verletzend, — beschädigend.

अक्षत 1) Adj. a) unverletzt, unbeschädigt 149,11. °योनि Adj. 199,9. — b) ungemahlen. — 2) n. Sg. und m. Pl. unenthülstes Korn. — 3) m. Pl. N. pr. eines Geschlechts. — 4) f. आ a) eine unverletzte Jungfrau Jâḍ. 1,67. — b) eine best. Pflanze.

अक्षत्र Adj. ohne Kriegerkaste.

*अक्षदर्शक und *अक्षदृश् m. Richter.

अक्षदृक्कर्मन् n. operation for latitude J. A. O. S. 6,310.

*अक्षदेविन् und *अक्षद्यू m. Würfelspieler.

अक्षद्यूत n. Würfelspiel.

अक्षद्रुग्ध Adj. von den Würfeln gehasst, im Spiel Unglück habend oder mit Würfeln schadend, ein betrügerischer Spieler.

*अक्षधर m. Trophis aspera.

अक्षधुर् und °धुरा f. Zapfen der Achse.

*अक्षधूर्त m. Würfelspieler.

*अक्षधूर्तिल m. Bulle.

अक्षन् n. 1) Auge. In der klassischen Sprache nur अक्षणा (230,18), अक्षणे, अक्षणास् (Spr. 7620), अक्षाणि und अक्षिणा (अक्षन् in der alteren Sprache), अक्षणोस् (Spr. 7696), अक्षणाम् (98,11). Im RV. अक्षाणि und अक्षभिस्. — 2) Sinnesorgan: अक्षभिस् Buâ. P. 4,29,5.

अक्षपटल n. Archiv.

अक्षपद m. Bein. des Philosophen Gautama.

*अक्षपरि Adv. mit Ausnahme eines Würfels.

अक्षपराजय m. Niederlage im Würfelspiel.

*अक्षपाटक m. Richter.

अक्षपाद m. Bein. des Philosophen Gautama.

*अक्षपिण्ड m. = अक्षपीड.

अक्षपीड 1) m. Chrysopogon aciculatis. — 2) f. *आ eine best. Pflanze.

अक्षप्रपातन n. Wendung des Auges Hariv. 9141.

अक्षभङ्ग m. Achsenbruch Ind. St. 5,371.

अक्षभा f. shadow of latitude J. A. O. S. 6,250.

अक्षभूमि f. ein Platz zum Würfelspiel.

अक्षभेद् m. Achsenbruch Ind St. 5,353.

अक्षम Adj. (f. आ) 1) einer Sache nicht gewachsen, nicht vermögend, unfähig; mit Loc., Inf. oder am Ende eines Comp. 179,32. — 2) missgünstig.

अक्षमा f. Missgunst, Neid 223,12.

अक्षमाला f. 1) ein Rosenkranz aus den Samenkörnern des Elaeocarpus Ganitrus. — 2) Bein. der Arundhatî 189,23. — 3) N. pr. der Mutter Vatsa's.

अक्षमालिका f. 1) = अक्षमाला 1) 119,13. — 2) Name einer Upanishad.

अक्षमालिन् Adj. mit einem Rosenkranz versehen.

अक्षय 1) Adj. (f. आ) unvergänglich 88,26. 96,16. — 2) f. आ der 7te Tag eines Mondmonats, der mit einem Sonn- oder Montag beginnt, oder der 4te Tag eines solchen, der mit einem Dienstag anhebt.

अक्षयता f. Unvergänglichkeit: स्त्रीषु unerschöpfliches geschlechtliches Vermögen Suçr. 2,139,18.

अक्षयतृतीया f. der dritte Tag in der lichten Hälfte des Monats Vaiçâkha.

अक्षयत्व n. Unvergänglichkeit.

अक्षयमति m. N. pr. eines Buddhisten.

अक्षयसेन m. N. pr. eines Fürsten. उक्षसेन v. l.

अक्षयिणी f. die Unvergängliche, viell. Bez. der Durgâ.

अक्षय्य Adj. unvergänglich, unerschöpflich Megh. IX. अक्षय्यम् als Glückwunsch an einen Vaiçja so v. a. mögest du nie Mangel haben MBh. 13,23,36.

अक्षय्यनवमी f. der 9te Tag in der lichten Hälfte des Âçvina.

अक्षर् 1) Adj. nicht zerrinnend, unvergänglich 284,32. — 2) n. a) (ausnahmsweise auch m.) Wort; Silbe; die heilige Silbe ओम्; Laut; Vocal. — b) Schriftstück, Urkunde Spr. 4235. — c) Wasser. — d) die höchste Gottheit, der letzte Grund alles Seins. — e) Seele. — f) *Luft, Atmosphäre. — g) *Befreiung der Seele von ferneren Wiedergeburten. — h) *Kasteiung. — i) *Gesetz, Recht. — k) *Opfer. — l) *Achyranthes aspera. — 3) m. a) *Schwert. — b) *Bein. Vishṇu's und Çiva's. — Vgl. अक्षरा.

अक्षरक n. Vocal.

*अक्षरकोश m. Birkenrinde und andere Stoffe, auf denen man schreibt, Gal.

*अक्षरचञ्चु, *°चण und *°चुञ्चु m. Schreiber.

अक्षरच्छन्दस् n. ein nach der Zahl und nach der Quantität der Silben gemessenes Metrum.

*अक्षरजननी f. Schreibrohr.

*अक्षरजीवक, *°जीविक n. *°जीविन् m. Schreiber.

*अक्षरतूलिका f. Schreibrohr.

*अक्षरन्यास m. Schrift.

1. अक्षरपङ्क्ति f. ein best. Metrum.

2. अक्षरपङ्क्ति Adj. eine Fünfzahl von Silben enthaltend.

अक्षरप्रकृति Adj. von unvergänglicher Natur und Laute zur Voraussetzung habend Ind. St. 14,386.

अक्षरभाज् Adj. Antheil an einer Silbe habend.

अक्षरमाला (Spr. 7827) und °मालिका f. ein (vom Schicksal Einem an die Stirn geschriebener) Buchstabenkranz.

*अक्षरमुख m. Anfänger, Schüler.

अक्षरमुष्टिका f. Fingersprache.

अक्षरयमक n. Aufeinanderfolge von zwei gleichlautenden Silben Comm. zu Vîmana 4,1,2.

अक्षरवर्जित Adj. analphabet Spr. 4778.

अक्षरविन्यास m. Schrift.

अक्षरव्यक्ति f. deutliche Aussprache der Laute.

अक्षरशस् Adv. silbenweise.

*अक्षरसंस्थान n. Schrift.

अक्षरसंहिता f. die Saṁhitâ in Bezug auf das Zusammenfliessen von Silben TS. Prât. 24,2. 4.

अक्षरसमाम्नाय m. Alphabet.

अक्षरसंपद् f. das Zutreffen der Silbenzahl.

अक्षरा f. Rede, Worte.

अक्षराङ्ग n. ein zum Vocal gehöriger Theil.

अक्षराज् m. König der Würfel.

*अक्षराधार m. = अक्षरकोश Gal.

अक्षर्य Adj. (f. आ) der Silbenzahl entsprechend.

*अक्षवती f. Würfelspiel.

*अक्षवाट m. Kampfplatz für Ringer.

*अक्षशौण्ड Adj. den Würfeln ergeben.

अक्षसूक्त n. das Würfellied, Bez. der Hymne RV. 10,34.

अक्षसूत्र n. = अक्षमाला Rosenkranz.

अक्षहृत Adj. im Würfelspiel abgenommen Ind. St. 13,472.

*अक्षाग्रकील und *°क m. Achsennagel.

अक्षातिवाप m. wohl = अक्षावाप MBh. 4,70,7.

अक्षानड्वह् Adj. an die Achse gebunden.

अक्षान्ति f. Missgunst, Neid.

अक्षारलवण n. Nicht-Gesalzenes.

अक्षारलवणाशिन् Adj. nichts Gesalzenes essend 38,10. अक्षाराल° v. l.

अक्षावँपन n. *Spielbrett* Çat. Br. 5,3,4,10.

अक्षावाप m. *ein best. Beamter, der das Würfelspiel leitet* oder *überwacht*, ebend.

अँक्षि n. 1) *Auge.* Davon nur अक्षि (230,20), अक्षिणी, अक्षिभ्याम्, अक्षीणि (auch अक्षँी in der älteren Sprache), अक्षिभिस्, अक्षिभ्यम्, अक्षिषु; auch am Anf. eines Comp. Vgl. अक्षन् und अक्षी. — 2) Bez. *der Zahl zwei.* — 3) *Sinnesorgan.* — 4) Name einer Upanishad.

*अक्षिक m. *ein best. Baum.*

*अक्षिकनीनिका f. *Augenstern* Gal.

अक्षिकूट n. *der Vorsprung über dem Auge, Rand der Augenhöhle* Jâgñ. 3, 96. Suçr. 2, 93, 1. 273, 9. 359, 3. 376, 12. *°क n. dass.

अक्षिगत Adj. 1) *vor Augen seiend.* — 2) *ein Dorn im Auge seiend.*

अक्षिगम्य Adj. *den Augen zugänglich, wahrnehmbar* Verz. d. Oxf. H. 259, *b*, 8.

अक्षिगोचरय्, °पति *Jmd* (Acc.) *ansehen, des Anblickes würdigen.*

*अक्षिजाकृ n. = अक्ष्णो मूलम्.

अँक्षित 1) Adj. *a) unverletzt.* — *b) unvergänglich.* — 2) n. *a) 100000 Millionen.* — *b) * Wasser.*

अँक्षितावसु Adj. *unvergänglichen Reichthum besitzend.*

अँक्षिति 1) f. *Unvergänglichkeit.* — 2) Adj. *unvergänglich.*

अँक्षितोति Adj. *unvergängliche Hülfe gewährend.*

अक्षिनिमेष m. *Augenblick* Suçr. 1, 19, 2.

अक्षिपक्ष्मन् n. *Augenwimper.*

अक्षिपँत् Adv. *klein wenig* 19, 6.

अक्षिपाक m. *Augenentzündung* Suçr. 1, 361, 7. 2, 305, 21. 312, 7.

*अक्षिब m. n. = अक्षीब.

अक्षिभूँ Adj. *vor Augen seiend, augenscheinlich.*

*अक्षिभेषज n. *eine best. Pflanze.*

अक्षिभ्रुव n. *die Augen und die Brauen.*

अँक्षियत् Adj. *keinen festen Wohnsitz habend, unstät.*

अक्षिरोग m. *Augenkrankheit* Comm. zu Kâtj. Çr. 20, 3, 14.

*अक्षिलोमन् n. *Augenwimper.*

*अक्षिविकूणित n. *Seitenblick.*

अक्षिसंतर्जन *eine best. mythische Waffe.*

अक्षी f. *Auge.* Davon अक्ष्यौ AV. Ait. Br. Çat. Br. Pâr. Grhj. 2, 6, 12. अक्षँीभ्याम् RV. AV. अक्ष्यौस् VS. अक्ष्यौस् (अक्षोस् gewiss fehlerhaft) AV. — Vgl. अक्षि.

अँक्षीण 1) Adj. *a) nicht erschöpft, nicht zu Ende gehend.* — *b) nicht abnehmend* (vom Monde). — *c) nicht an Gewicht verlierend.* — 2) m. N. pr. eines Sohnes des Viçvâmitra.

*अक्षीब 1) Adj. *nicht berauscht, nüchtern.* — 2) n. *Hyperanthera (Guilandina) Moringa.* — 3) n. *Meersalz.*

अँक्षीयमाण Adj. *nicht vergehend, unvergänglich* 3, 7. *unerschöpflich.*

अँक्षु m. *eine Art Netz.*

अक्षुण्ण Adj. 1) *unverletzt:* विधि 176, 28. ब्रह्मचर्य R. 1, 8, 9. — 2) *nicht abgedroschen, neu* Mâlatîm. 51, 7 (49, 5). — 3) *ununterbrochen, dauernd* Venis. 2.

अक्षुद्र Adj. (f. आ) 1) *nicht gering, — unbedeutend* Spr. 3593. — 2) *nicht gemein, — niedrig* MBh. 2, 5, 18.

अँक्षुध् f. *Nicht-Hunger, das Sattsein.*

अक्षुध्यँ Adj. *keinen Hunger zulassend.*

1. अक्षेत्र n. *kein Feld, unbeackerter Boden.*

2. अक्षेत्र Adj. *ohne Felder, unbebaut.*

*अक्षेत्रज्ञ Adj. P. 7, 3, 30.

अँक्षेत्रविद् Adj. *der Gegend unkundig.*

अक्षेत्रिन् Adj. *kein eigenes Feld habend* 191, 11. 15.

*अक्षैत्रज्य n. = अक्षेत्रि° P. 7, 3, 30.

*अक्षोट, अक्षोड und *अक्षोडक m. *Wallnussbaum.*

*अक्षोभ m. *ein Pfosten zum Anbinden eines Elephanten.*

अक्षोभ्य 1) Adj. *unerschütterlich.* — 2) m. N. pr. eines Mannes.

अक्षौहिणी f. *ein vollständiges Heer* = 10 Anikini. °पति *Heerführer* Venis. 14, 19.

अक्ष्ण Adj. = अक्षण Uéév. Vâl.

अक्ष्णयाँ Adv. 1) *in die Quere; diagonal* Çulbas. 3, 85. — 2) *in verkehrter, sündhafter Weise* Çat. Br. 14, 4, 3, 26.

अक्ष्णयादेशँ m. *Zwischengegend* Çat. Br. 8, 1, 4, 2.

अक्ष्णयाद्रुँह् Adj. *ungeschickt kränkend.*

अक्ष्णयापच्छेदन n. *diagonale Theilung* Çulbas. 3, 65.

अक्ष्णयारज्जु f. *Diagonale* Çulbas. 1, 45. fgg.

अक्ष्णयायँवन् Adj. *in die Quere gehend.*

अक्ष्णयास्तोमँीया Adj. f. Bez. *best.* Ishṭakâ TS. 5, 3, 3, 1. Çat. Br. 8, 4, 4, 3.

अक्ष्यामयँ m. *Augenkrankheit.*

अक्ष्यामयिन् Adj. *augenkrank.*

*अक्षर् m. *Buchanania latifolia.*

*अक्षरि m. *Grille, Laune.*

अक्षाण्ड Adj. *ungetheilt, ganz, untheilbar.* तिथि *ein lunarer Tag, der ganz in einen bürgerlichen Tag fällt.* °द्वादशी *der 12te Tag in der lichten Hälfte des Monats* Mârgaçîrsha.

*अक्षाण्डन m. *Zeit.*

अक्षाण्डानन्दमुनि und अक्षाण्डानुभूति N. pr. zweier Männer.

अक्षण्डित Adj. *unverletzt.* Mit einem Abl. *unzerbrechlicher als* 111, 30. *unverletzt* in übertr. Bed. so v. a. *ununterbrochen, ungestört:* प्रेमन् Kumâras. 7, 28. °उद्दामधैर्य Adj. Kathâs. 84, 68. ब्रह्मचर्य Bhâg. P. 1, 3, 6. *unabgelenkt:* °धी Adj. 3, 31, 37.

*अक्षण्डितर्तु Adj. *die Jahreszeit nicht verletzend, d. i. sie einhaltend, ihr entsprechend.*

अँक्षनत् Adj. *nicht grabend.*

अँक्षर्व 1) Adj. *unverstümmelt.* — 2) *अक्षर्वा f. *eine best. Pflanze* Gal.

अँक्षात 1) Adj. *nicht vergraben.* — 2) *n. *a) ein nicht gegrabener, ein natürlicher Teich.* — *b) Höhle* Gal.

अक्षादत् Adj. *nicht zerkauend* Pâr. Grhj. 2, 10, 15.

अँक्षिद्र Adj. (f. आ) *nicht schlaff, nicht kränklich, frisch.*

अँक्षिद्रयामन् Adj. *unermüdlichen Ganges.*

अक्षित Adj. (f. आ) *ohne Lücke, ganz, sämmtlich, all;* n. *Alles* 253, 11. अक्षितेन *ganz, vollständig.*

*अक्षेटिक m. *Jagdhund.* — Vgl. आक्षेटिक.

अक्षेद् m. *Nichtermüdung, das Frischbleiben* 123, 23.

अक्षेदित n. *das nicht ermüdend Sein.*

अक्ष्वल्ल Interj. der Freude und Ueberraschung. अक्ष्वल्ली mit कर् *diesen Freuderuf ausstossen:* °कृँत्य Absol. 15, 23.

1. *अग m. 1) *Schlange.* — 2) *die Sonne.* — 3) *Wasserkrug* (wegen अगस्ति).

2. अग 1) *Adj. *nicht gehend, sich nicht bewegend.* — 2) m. *a) Baum.* — *b) Berg.*

*अगच्छ m. *Baum.*

अगज 1) n. *Erdharz. — 2) f. आ Bein. der Pârvatî (*die Berggeborene*) Subhâshitar. 3, 1.

अगणित Adj. *für Nichts angeschlagen* VP. 4, 4, 44.

अगणेय Adj. *unzählbar, unberechenbar.*

अगण्य Adj. dass. Spr. 7688. 7745.

अँगत 1) Adj. *noch nicht gegangen* TBr. 2, 1, 3, 3. — 2) n. *das noch nie betretene Gebiet* (des Todes) AV.

अगति f. 1) *Unmöglichkeit irgendwohin zu gehen, — zu gelangen.* — 2) *das seinem Weibe Nichtbeiwohnen.* — 3) *das nicht zum Ziele Gelangen, das nicht zu Stande Kommen* (von Wünschen).

अगतिक Adj. (f. आ) 1) *keinen Ausweg habend, nicht wissend was zu thun.* — 2) *kein anderes Mittel neben sich habend.* गति so v. a. *das allerletzte Mittel.* — 3) *mit keiner Präposition oder mit keinem sich eng anschliessenden Adverb verbunden.*

अगतीक Adj. (f. आ) *nicht zu gehen, nicht zu wandeln.*

1. अगद् m. *Nicht-Kranksein, Gesundheit.*

2. अगद 1) Adj. *frei von Krankheit, gesund.* — 2) m. *Arznei*, insbes. *Gegengift.*

*अगदंकार m. *Arzt.*

*अगद्, °यति 1) *gesund sein* oder — *werden.* — 2) *heilen.*

अगन् 2te und 3te Sg. Imperf. von गम्.

अगन्तव्य Adj. *worauf man nicht treten kann* Ind. St. 9,164.

अगन्ध Adj. *geruchlos.*

अगम 1) Adj. *a) unbeweglich.* — *b) unzugänglich.* — 2) m. *a) Baum.* — *b) *Berg.*

अगम्य Adj. 1) *unzugänglich.* — 2) *zu dem man nicht gehen soll* Spr. 38. — 3) f. आ *der man nicht beiwohnen darf.* — 4) *unverständlich* 181,32.

अगम्यागमन n. *das Beiwohnen einer Frau, der man nicht beiwohnen darf.* Davon °गमनीय Adj. *darauf bezüglich, darin bestehend.*

अगम्यागामिन् Adj. *einer Frau beiwohnend, der man nicht beiwohnen darf*, Gaut. 15,18.

*अगरी f. *Andropogon serratus.*

*अगरु m. n. = अगुरु 2) *a*).

अगरुसार m. = अगुरुसार Viddu. 86,3.

अगर्तामित् Adj. *nicht in eine Grube versenkt.*

अगर्भा Adj. f. *nicht trächtig.*

अगर्हित Adj. 1) *nicht getadelt, nicht geringschätzig behandelt.* — 2) *untadelhaft.*

अगव्यूति Adj. *ohne Weideland, unfruchtbar.*

अगस्ति m. 1) N. pr. eines alten Ṛshi. Die Sage lässt ihn aus dem in einen Wasserkrug gefallenen Samen von Mitra und Varuṇa entstehen und das Meer austrinken. Er steht in besonderer Beziehung zum Süden. Pl. *seine Nachkommen.* — 2) *der Stern Canopus.* — 3) *Agati grandiflorum Desv.* Suçr. 1,223,8.

*अगस्तिद्रु m. = अगस्ति 3).

*अगस्ती f. *das Weib des* Agastja.

*अगस्तीय Adj. von अगस्त्य.

अगस्त्य und अगस्तिय m. = अगस्ति.

अगस्त्यतीर्थ n. N. pr. eines Tirtha.

अगस्त्यायु, °यते *dem* Agastja *gleichen.*

अगस्त्यार्घ m. *ein dem Canopus bei seinem heliakischen Aufgange dargebrachter* Argha.

अगस्त्येश्वरतीर्थ n. N. pr. eines Tirtha Vorz. d. Oxf. H. 66,*a*,26.

अगस्त्योदय m. (*Aufgang des Canopus*) *der 7te Tag in der dunklen Hälfte des Monats* Bhâdra.

*अगा ved. Adj. *nicht gehend.*

अगाध्र n. *Berggipfel* 87,2.

अगातर् Nom. sg. *schlechter Sänger* Tândja-Br. 13,10,8.

अगात्मजा f. Bez. der Pârvatî.

अगाध 1) Adj. (f. आ) *nicht seicht, tief* (eig. und übertr.) 128,2. °हृदय Adj. Spr. 7617. 7643. — 2) m. *a) *Grube.* — *b)* Bez. *eines best. Feuers.*

1. अगाधजल n. *tiefes Wasser* Spr. 59.

2.*अगाधजल 1) Adj. *mit tiefem Wasser.* — 2) m. *ein tiefer See.*

अगार m. (selten) und n. *Behausung, Haus.*

अगारदाहिन् Adj. *der ein Haus in Brand steckt, Brandstifter* Gaut. 15,18.

अगारिन् Adj. *ein eigenes Hauswesen habend;* m. *Hausherr* so v. a. *Laie* bei den Gaina.

अगावक् m. N. pr. verschiedener Männer.

*अगिर् m. 1) *Feuer.* — 2) *die Sonne.* — 3) *ein* Rakshas.

अगिरौकस् Adj. *der sich durch kein Lied zum Verweilen bringen lässt.*

अगु 1) Adj. *der keine Kühe hat.* — 2) m. Bez. Râhu's (*strahlenlos*).

1. अगुण m. *schlechte Eigenschaft, Untugend* 184,17.

2. अगुण Adj. 1) *ohne Qualitäten.* — 2) *der Vorzüge ermangelnd, werthlos.*

अगुणज्ञ Adj. *Verdienste nicht schätzend* Mudrâr. 61,3.

अगुणत्व n. *Qualitätslosigkeit.*

अगुणवत् Adj. *qualitätslos* Kân. 1,1,16.

अगुणिन् Adj. *ohne Vorzüge* Spr. 3544.

अगुणीभूत Adj. *nicht zu etwas Untergeordnetem geworden* 226,16.

अगुप्त Adj. *ungehütet* Mṛkkh. 113,6.

अगुरु 1) Adj. *a) nicht schwer, leicht.* — *b) prosodisch kurz.* — 2) m. n. *a) Amyris Agallocha, Aloeholz* (sehr wohlriechend). — *b) *Dalbergia Sissoo.*

अगुरुप्रयुक्त Adj. *nicht vom Lehrer angewiesen* Gobh. 3,1,33.

*अगुरुशिंशपा f. *Dalbergia Sissoo.*

*अगुरुसार m. *ein best. Parfum.*

अगूढ Adj. *nicht versteckt* Kâvjapr. 2,13.

*अगूढगन्ध n. *Asa foetida.*

अगृभीत Adj. *unergreifbar, unbezwinglich.*

अगृभीतशोचिस् Adj. *von unfassbarem Glanze.*

अगृह्य Adj. *unfassbar* Çat. Br. 14,6,11,6.

अगृह्यमाणाकारण Adj. *bei dem keine eigennützigen Motive wahrgenommen werden.*

अगोःप्रापणम् Adv. *so dass eine Kuh es nicht erreicht* Kâtj. Çr. 5,10,18.

अगोचर Adj. *nicht im Bereich von Etwas seiend, unzugänglich für* (Gen. oder im Comp. vorangehend). वाचाम् *so v. a. nicht zu schildern* Spr. 6408. दृष्यगोचर *für's Auge unerreichbar* Pañkat. 106,13.

अगोचरता f. *das nicht im Bereich Liegen von* (Gen.) Spr. 4473.

अगोता f. *Mangel an Kühen.*

अगोत्र Adj. *ohne Geschlechtsnamen* Çat. Br. 14, 6,8,8.

अगोपा Adj. *ohne Hirten, ungehütet.*

अगोरुध Adj. *die Kühe nicht von sich fern haltend* d. i. *sie zulassend.*

(अगोह्य) अगोकिय Adj. *nicht zu verhüllen.*

*अगोकस् m. 1) *Vogel.* — 2) *Löwe.* — 3) *das* शरभ *genannte Thier.*

अगोधुक् Adj. *Ungegessenes essend.*

*अग्नामरुत् m. Du. Agni *und* Marut.

अग्नायी f. 1) Agni's *Gattin.* — 2) *das zweite Weltalter, das* Tretâjuga.

अग्नाविष्णु m. Du. Agni *und* Vishṇu AV.

अग्नि m. 1) *Feuer.* — 2) *der Gott des Feuers.* — 3) *Feuersbrunst.* — 4) *das Brennen des Arztes.* — 5) *das Feuer im Magen, Verdauungskraft.* — 6) *Schichtung des Feueraltars* Ind. St. 13,217. — 7) *Feueraltar* Çulbas. 2,1. — 8) *Galle.* — 9) *Semecarpus Anacardium* Suçr. 2,119,18. **Plumbago zeylanica* und **Citrus acida.* — 10) Bez. *der Zahl drei.* — 11) mystische Bez. *des Lautes r.* — 12) Bez. *der Nominalstämme auf* इ *und* उ.

अग्निक m. 1) wohl *Semecarpus Anacardium*, n. *Acajounuss.* — 2) *eine best. Schlangenart.* — 3) **Coccinelle.*

*अग्निकण m. *Feuerfunken.*

अग्निकर्मन् n. 1) *Feuergeschäft* (*Schichtung des Feuers* u. s. w.) Çat. Br. 6,6,1,4. 7,3,1,4. 4,1,42. 9,2,3,6. 13,8,4,11. — 2) *das Brennen* (des Arztes). — 3) Agni's *Thätigkeit.*

अग्निकल्प Adj. *feuerartig* Çat. Br. 6,1,1,10.

*अग्निकश्यपीय Adj. *über* Agni *und* Kaçjapa *handelnd.*

*अग्निकारिका f. *Anlegung des heiligen Feuers.*

अग्निकार्य n. 1) dass. — 2) *die dabei hergesagten Gebete.*

*अग्निकाष्ठ n. *Aloeholz.*

*अग्निकुक्कुट m. *Feuerbrand.*

अग्निकुण्ड n. 1) *ein Becken mit glühenden Kohlen* R. 5,10,16. Spr. 62. — 2) *eine Höhlung in der Erde zur Aufbewahrung des heiligen Feuers.*

अग्निकुमार m. 1) *eine best. Mixtur.* — 2) N. pr. eines Mannes.

अग्निकेतु 1) Adj. *Feuer zum Wahrzeichen habend.* — 2) m. N. pr. eines Râkshasa.

*अग्निकोण m. *Südost* (unter Agni's Herrschaft).

अग्निकोतुक n. *eine durch Feuer hervorgebrachte*

absonderliche Erscheinung.

अग्निक्रिया f. *Feueranlegung, Sorge um's Feuer.*

अग्निक्षेत्र n. *der für den Feueraltar bestimmte Platz* Ind. St. 13,235.

अग्निगर्भ 1) Adj. (f. आ) *Feuer im Schooosse bergend.* — 2) m. *a) der Stein Sûrjakânta. — b) Krystall* Gal. — *c) ein best. aus dem unterseeischen Feuer entstandener schaumartiger Stoff auf dem Meere. — d)* N. pr. eines Mannes. — 3) f. आ *eine best. Pflanze.*

अग्निगृह n. 1) *der Ort, wo das heilige Feuer aufbewahrt wird.* — 2) *ein zum Dampfbad eingerichtetes Gemach.*

अग्निग्रन्थ m. Titel einer *Schrift.*

अग्निचक्र n. *Feuerbereich* Ind. St. 14,137.

अग्निचय m. 1) *das Schichten des Feueraltars* Çulbas. 1,1. — 2) *ein brennender Scheiterhaufen.*

अग्निचयन n. *das Schichten des Feueraltars* Ind. St. 13,217.

अग्निचित् Adj. *der den Feueraltar schichtet.*

अग्निचित्या f. *Schichtung des Feueraltars.*

*अग्निचित्वत् Adj. *reich an* Agnikit's.

अग्निज 1) Adj. *feuergeboren,* von Vishṇu. — 2) *m. = अग्निगर्भ 2) *c).*

*अग्निजन्मन् Adj. *feuergeboren,* m. Bein. Skanda's.

अग्निजा Adj. *feuergeboren.*

*अग्निजार und *°जाल m. = अग्निगर्भ 2) *c).*

अग्निजिह्व Adj. *den* Agni *zur Zunge habend, durch's Feuer die Opfer verzehrend.*

अग्निजिह्वा f. 1) *Feuerzunge, Feuerflamme.* — 2) **Methonica superba.*

अग्निजीविन् Adj. *durch Feuer seinen Lebensunterhalt habend* (wie z. B. ein Schmied) Ind. St. 10,319.

अग्निज्योतिस् Adj. *flammend* Kâts. Çr. 4,14,13.

अग्निज्वलिततेजन Adj. *mit einer im Feuer glühend gemachten Spitze versehen.*

अग्निज्वाला f. 1) *Feuerflamme.* — 2) **Grislea tomentosa.* — 3) **Commelina salicifolia* (und andere Species) *Roxb.*

अग्नितप् Adj. *sich am Feuer wärmend.*

अग्नितपस् Adj. *wie Feuer glühend.*

अग्नितप्त Adj. *feuerglühend.*

अग्नितता f. *das Feuersein.*

अग्नितीर्थ n. N. pr. eines Tîrtha.

अग्नितेजस् 1) Adj. *mit* Agni's *Schärfe (zerstörender Kraft) versehen.* — 2) N. pr. eines der 7 Ṛshi im 11ten Manvantara.

अग्नित्रय n. und अग्नित्रेता f. *die drei heiligen Feuer.*

अग्निद Adj. *Feuer anlegend, Brandstifter.*

अग्निदग्ध und अग्निदग्ध Adj. *durch Feuer gebrannt, — verbrannt.* — 2) m. Pl. Bez. best. Manen.

अग्निदत्त 1) m. ein Mannsname. — 2) f. आ ein Frauenname.

*अग्निदमनी f. *Solanum Jacquini.*

अग्निदायक Adj. = अग्निद.

अग्निदाह m. 1) *Brandwunde.* — 2) *brandähnliches Glühen* (des Horizonts) Harîv. 8287.

अग्निदिश् f. *Südost* Ind. St. 14,320.

अग्निदीपन Adj. (f. ई) *die Verdauung fördernd.*

अग्निदीप्त 1) Adj. *feuerglühend.* — 2) *f. आ = अग्निज्वाला 3).

अग्निदीप्ति f. *Thätigkeit der Verdauung.*

अग्निदूत Adj. Agni *zum Boten habend, von A. überbracht.*

अग्निदेवत Adj. Agni *zur Gottheit habend* Çat. Br. 14,6,9,25.

*अग्निदेवा f. und अग्निदैवत (Varâh. Bṛh. S. 71,6) = अग्निनक्षत्र.

अग्निध् m. *der mit dem Anzünden des heiligen Feuers beauftragte Priester.*

*अग्निधमनी f. *eine best. Pflanze* Gal.

अग्निधान n. *Feuerbehälter.*

अग्निधारा f. N. pr. eines Tîrtha.

अग्निनक्षत्र n. Agni's *Mondhaus,* d. i. Kṛttikâ Çat. Br. 2,1,2,1.

अग्निनयन n. = अग्निप्रणयन.

अग्निनामन् n. *ein Name* Agni's Çat. Br. 5,3,5,8.

अग्निनित्यधारिन् Adj. *stets das Feuer unterhaltend* Kâts. Çr. 4,10,16.

अग्निनिधान n. *das Einsetzen des Feuers* Kâts. Çr. 6,2,2. 16,1,4. 17,7,5.

*अग्निनिर्यास m. = अग्निगर्भ 2) *c).*

अग्निनुन्न Adj. *durch Feuer (einen Blitzstrahl) vertrieben.*

अग्निपद् Adj. *dessen Tritte Feuer sind,* Beiw. und als m. Name *des Rosses.*

अग्निपरिक्रिया f. *Pflege des heiligen Feuers.* Richtiger °परिष्क्रिया.

अग्निपरिच्छद m. *das zu einem Feueropfer erforderliche Geräthe.*

अग्निपरिष्क्रिया f. *Pflege des heiligen Feuers.*

अग्निपरीक्षा f. *Feuerprobe* (als Gottesurtheil).

अग्निपर्वत m. *ein feuerspeiender Berg.*

अग्निपात m. *Sprung in's Feuer.*

अग्निपानीयव्रत n. *die Observanz, zuerst in's Feuer und dann in's Wasser sich zu stürzen,* Comm. zu Hâla 188. 215.

अग्निपुच्छ n. *der Schwanz des in Vogelgestalt geschichteten Feueraltars.*

अग्निपुर 1) n. N. pr. einer *Stadt.* — 2) f. आ Agni's *Burg* Çat. Br. 6,3,3,25.

अग्निपुराण n. Titel eines Purâṇa.

अग्निप्रणयन n. *das Herbeibringen des Feuers auf den geschichteten Altar* Ind. St. 13,279. °प्रणयनीय Adj. *darauf bezüglich.*

अग्निप्रदान n. *das dem Feuer Uebergeben* Pañkat. 188,1.

अग्निप्रभा f. *ein best. giftiges Insect.*

अग्निप्रवेश m. und °प्रवेशन n. *das Besteigen des Scheiterhaufens, freiwilliger Tod im Feuer.*

*अग्निप्रस्तर m. *Feuerstein.*

अग्निप्रायश्चित्त n. (Ind. St. 13,233) und °प्रायश्चित्ति f. (Çat. Br. 6,6,4,11. 14) *Sühnungsceremonie beim Schichten des Feuers.*

अग्निबाहु m. 1) **Rauch.* Vgl. अग्निबान्ह. — 2) N. pr. eines Sohnes des ersten Manu und des Priyavrata (VP. 2,1,7).

अग्निबिन्दु m. ein Mannsname.

अग्निबीज n. 1) **Gold.* — 2) Bez. *des Lautes r.*

*अग्निभ n. *Gold.*

अग्निभू (*aus Feuer entstanden,* Agni's *Sohn*) 1) m. *a)* *ein N. Skanda's. — *b)* N. pr. verschiedener Männer. — 2) *n. °भु *Wasser.*

*अग्निभूति m. ein Mannsname.

अग्निभ्राजस् Adj. *von feurigem Glanze.*

*अग्निमणि m. *der Stein* Sûrjakânta.

*अग्निमन् m. *das Feuersein.*

अग्निमत् Adj. 1) *am Feuer befindlich.* — 2) *das heilige Feuer unterhaltend.* — 3) *mit guter Verdauung begabt.*

अग्निमन्थ m. *Premna spinosa.*

अग्निमन्थन n. *das Erzeugen von Feuer durch Reibhölzer.* °मन्थनीय Adj. *darauf bezüglich.*

अग्निमय Adj. (f. ई) *feurig.*

अग्निमाठर m. N. pr. eines Lehrers VP. 3,4,18.

अग्निमान्द्य n. *träge Verdauung.*

अग्निमित्र m. N. pr. eines Fürsten.

अग्निमिन्ध m. *der mit dem Anzünden des Feuers beauftragte Priester.*

अग्निमुख 1) m. *a)* **Gottheit.* — *b)* **ein Brahman.* — *c)* **Plumbago zeylanica.* — *d)* **Semecarpus Anacardium.* — *e)* N. pr. einer Wanze. — 2) *f. ई *a) Semecarpus Anacardium.* — *b) Methonica superba.*

अग्निमूढ Adj. *durch Feuer (einen Blitzstrahl) verwirrt.*

अग्नियुत oder अग्नियूप m. N. pr. des Verfassers von Ṛv. 10,116.

अग्नियोजन n. *das Anschirren des Feueraltars* (eine best. Ceremonie) Ind. St. 13,289.

*अग्निरक्षण n. *Pflege des heiligen Feuers.*

*अग्निरङ्ग m. *Coccinelle.*

अग्निरहस्य n. *das Geheimniss des Feuers*, N. des 10ten Kâṇḍa im Çat. Br.

अग्निराज्ञन् Adj. Agni *zum Fürsten habend.*

अग्निराशि m. *ein brennender Scheiterhaufen* Ind. St. 14,16.

*अग्निरुहा f. *eine best. wohlriechende Pflanze.*

अग्निरूप Adj. *feuerfarbig.*

अग्निरेतस् Adj. *aus* Agni's *Samen entstanden.*

अग्निरोगिणी f. *eine best. Krankheit.*

अग्निलोक m. Agni's *Welt.*

*अग्निलोचन m. Bein. Çiva's Gal.

अग्निवत् Adv. *wie beim Schichten des Feuers* Kâtj. Çr. 22,1,45.

अग्निवत्त् Adj. 1) *am Feuer befindlich.* — 2) *mit einem* (andern) *Feuer verbunden*, Beiw. Agni's TS. 2,2,4,6.

अग्निवर्चस् m. N. pr. eines Lehrers VP. 3,6,16.

अग्निवर्ण 1) Adj. (f. आ) *a) feuerfarbig.* — *b) glühend heiss.* — 2) m. N. pr. eines Mannes.

*अग्निवर्धक und *°वर्धन Adj. *die Verdauung befördernd.*

*अग्निवल्लभ m. *Shorea robusta* und *das Harz derselben.*

अग्निवादिन् m. *Verehrer des Feuers.*

अग्निवार्त Adj. = अग्निजोविन् Varâh. Bṛu. S. 17,13.

अग्निवासस् Adj. *mit feuerfarbenem Gewande.*

*अग्निवाह् m. *Rauch.*

अग्निविधा f. *Weise des Feuers* Çat. Br. 13,8,1,17.

अग्निविमोचन n. *das Ausspannen des Feueraltars* (eine best. Ceremonie) Ind. St. 13,289.

अग्निविरुरण n. *Feuervertheilung, das Wegnehmen der Feuerbrände vom* Gârhapatja *und Vertheilung derselben auf die Feuerplätze des* Sadas

*अग्निवीर्य n. *Gold.*

अग्निवेताल m. N. pr. eines Mannes Ind. St. 14,130.

अग्निवेला f. *die Zeit, da man die Feuer zu entzünden pflegt, Nachmittag.*

अग्निवेश m. N. pr. eines Arztes und anderer Manner.

अग्निवेष्मन् m. *der 14te Tag des* Karmamâsa Ind. St. 10,296.

अग्निवेश्य m. 1) N. pr. eines Mannes. — 2) *der 22te* Muhûrta Ind. St. 10,296.

अग्निशरण n. *der Ort, wo das heilige Feuer aufbewahrt wird.*

अग्निशर्मन् m. N. pr. eines Mannes.

अग्निशील m. und °शाला f. = अग्निशरण.

अग्निशिख 1) Adj. *dessen Spitze wie Feuer brennt*, von Pfeilen. — 2) m. *a) *Pfeil. — b) *Lampe. — c) *Carthamus tinctorius* und *Crocus sativus. — d)* ein Mannsname. — 3) *n. *a) Gold. — b) Safran* und *die Blüthe von Carthamus tinctorius.*

अग्निशिखा f. 1) *Feuerflamme.* — 2) *Gloriosa superba* und *Menispermum cordifolium.

अग्निशुश्रूषा f. *aufmerksame Pflege des Feuers.*

*अग्निशेखर n. *Safran.*

अग्निशेष m. 1) *Feuerrest.* — 2) *Nachtrag zu dem die Anlegung des heiligen Feuers betreffenden Theile der* TS.

अग्निश्री Adj. *von der Pracht des Feuers.*

अग्निश्रोणि f. *Schenkel des Feueraltars* Kâtj. Çr. 17,2,11.

अग्निष्टुत् m. 1) *der erste Tag des* Agnishṭoma (Agni *verherrlichend*). — 2) N. pr. *eines Sohnes des* Manu Kâkshusha Hariv. 1,2,18 (अग्निष्टुभ् die ältere Ausg.). VP. 1,13,5.

अग्निष्टुभ् m. = अग्निष्टुत् 2).

अग्निष्टोम m. 1) *eine best. liturgische Handlung, die eine* Saṁsthâ *des* Gjotiḥshṭoma *bildet.* °सामन् Ind. St. 10,353. Vaitâna 25. — 2) *ein darauf bezüglicher* Mantra *oder* Kalpa.

अग्निष्टोमसद् Adj. *den* Agnishṭoma *begehend* Çat. B. 4,2,4,7. Dazu Nom. abstr. °सद्य n. 12.

अग्निष्टोमसाम und °सामन् n. *das* Sâman *des* Agnishṭoma Çat. Br. 13,5,1,1. 2. 4,10. 20.

अग्निष्टोमहोत्र (oder °होत्र) n. Titel eines vedischen Buchs.

अग्निष्ठ 1) m. *a) der unter den 21* Jûpa *beim* Açvamedha *dem Feuer zunächst stehende mittlere (11te)* Jûpa. — 2) *Pfanne oder Feuerbecken.* — 3) f. आ *die unter den 8 Ecken des* Jûpa *dem Feuer zugewandte Ecke.*

अग्निष्ठिका f. *Feuerbecken.*

अग्निष्वात्त Adj. *vom Feuer verzehrt*, Bez. *der Manen* und später m. Pl. Bez. *bestimmter Manen.*

अग्निसंस्कार m. *das mit Feuer vollzogene Sacrament, Verbrennung eines Verstorbenen.*

अग्निसंकाश Adj. *wie Feuer glänzend.*

अग्निसञ्ज्ञा f. etwa *Stockung der Verdauung.*

अग्निसंदीपन Adj. *die Verdauungskraft erregend.*

*अग्निसंभव m. 1) *Chylus.* — 2) *wilder Safflor.* — 3) = अग्निगर्भ 2) *c*).

अग्निसरस् n. N. pr. eines Tîrtha.

अग्निसव m. *Weihe des Feuers* TS. 5,6,2,1. Çat. Br. 9,3,4,7. 9. 10,1,5,3.

*अग्निसखाय m. *wilde Taube.*

अग्निसात्त्रिक Adj. Agni *zum Zeugen habend.*

अग्निसात् Adv. mit कर् *verbrennen* 121,22.

अग्निसाद् m. *Nachlass der Verdauung* Suçr. 1,53,8.

*अग्निसार n. *ein aus Kupfervitriol und Curcuma bereitetes Kollyrium.*

*अग्निसिंह m. N. pr. des Vaters des 7ten schwarzen Vâsudeva bei den Gaina, °नन्दन N. des 7ten schwarzen Vâs.

*अग्निसुत m. Agni's *Sohn*, d. i. Skanda Gal.

अग्निस्तम्भ (Ind. St. 14,4) m. und अग्निस्तम्भन n. *Stillung des Feuers* (durch Zaubermittel).

*अग्निस्तोक m. *Funke* P. 2,1,65, Sch.

अग्निस्थल n. *Feuerplatz* Ind. St. 13,276.

अग्निस्मृति f. Titel eines Werkes.

अग्निस्वामिन् m. ein Mannsname 121,7.

अग्निहवन n. *Brandopfer* Gaut. 2,4.

अग्निहुत् Adj. *im Feuer geopfert.*

अग्निहोतर् Adj. Agni *zum Opferer habend.*

1. अग्निहोत्र n. 1) *Feueropfer, Brandopfer* und *das dabei Geopferte* (227,11.12). — 2) *geheiligtes Feuer.*

2. अग्निहोत्र 1) Adj. Agni *opfernd.* — 2) f. ई *eine zum Feueropfer bestimmte Kuh* Çat. Br. 11,3,1, 1. 5. 2,1. 5,1,2. 5. अग्निहोत्रीवत्स m. 12,4,1,11.

अग्निहोत्रस्थाली f. *Feueropfertopf* Çat. Br. 12, 4,1,11.

अग्निहोत्रहवणी f. *Feueropferlöffel.*

अग्निहोत्रहुत् Adj. *Feueropfer darbringend.*

अग्निहोत्रहोम m. *Feueropferspende* Kâtj. Çr. 4, 2,17. 6,11. 5,6,35.

अग्निहोत्रायणिन् Adj. *der bloss das Feueropfer darbringt* Kâtj. Çr. 4,6,11.

अग्निहोत्रावत् f. *das blosse Feueropfer ohne Sprüche* Kâtj. Çr. 26,6,20.

अग्निहोत्राहुति f. *Feueropferspende.*

अग्निहोत्रिन् Adj. *Feueropfer darbringend, das heilige Feuer unterhaltend.*

अग्निहोत्रेष्टि f. *Feueropferdarbringung* Kâtj. Çr. 4,15,29.

अग्निहोत्रोच्छिष्ट und °होत्रोच्छेषण (TS. 2,5,2,6) n. *Ueberrest vom Feueropfer.*

अग्नीत्य m. Pl. N. pr. eines Volkes.

अग्नीध् m. *der mit dem Anzünden des heiligen Feuers beauftragte Priester.*

अग्नीध m. 1) N. pr. eines Sohnes des Prijavrata VP. 2,1,7. eines der 7 Ṛshi im 14ten Manvantara. — 2) Pl. v. l. für अग्नीत्य.

अग्नीन्द्र m. Du. Agni *und* Indra.

अग्नीन्धन n. *das Anzünden des heiligen Feuers* Gaut. 23,20.

अग्नीपर्जन्य m. Du. Agni *und* Parǵanja ṚV.

*अग्नीय Adj. *auf* Agni *bezüglich.*

*अग्नीवरुण m. Du. Agni *und* Varuṇa.

अग्नीश्वर m. *eine Statue des* Agni.

अग्नीषोम m. Du. Agni *und* Soma. अग्नीषोमाणाम् Kâtj. Çr. 14, 1, 13. अग्नीषोमप्रणयन n. *das Hinüberbringen des Feuers und des* Soma Ind. St. 10,367.

अग्नीषोमभूत Adj. Agni *und* Soma *seiend* 102,1.

अग्नीषोमात्मक Adj. *die Natur* Agni's *und* Soma's *habend.*

अग्नीषोमीय Adj. *dem* Agni *und* Soma *geweiht* u. s. w. Davon अग्नीषोमीयत्व n. Nom. abstr.

अग्नीकरण n. *Brandopfer* Cit. im Comm. zu Kâtj. Çr. 4,1,7.

अग्न्यगार m. *Aufbewahrungsort des heiligen Feuers.*

अग्न्यत्त m. *Rand des Feueraltars* Çulbas. 2,24.

अग्न्यन्वाधान n. *das Hinzulegen von Brennholz* Kâtj. Çr. 2,1,2.

अग्न्यागार m. = अग्न्यगार.

अग्न्यात्मक Adj. (f. °त्मिका) Agni's *Natur habend.*

अग्न्याधान und अग्न्याधेय n. *das Anlegen des heiligen Feuers.* अग्न्याधेयवृष n. Çat. Br. 11,1,1,7. °शकी f. 13,8,4,11. °कृविस् 10,1,5,1.

अग्न्याधेयिक Adj. (f. ई) wohl fehlerhaft für आ° Comm. zu Kâtj. Çr. 4,11,13.

*अग्न्यालय m. wohl = अग्न्यगार.

अग्न्याहित Adj. *der das heilige Feuer angelegt hat.*

अग्न्युक्थ n. Agni-*Spruch* Kâtj. Çr. 18,3,3.

*अग्न्युच्छिष्ट n. *Asche* Gal.

अग्न्युत्पात m. *eine feurige Erscheinung* Karaka 1,8.

अग्न्युत्सादिन् Adj. *der das heilige Feuer ausgehen lässt.*

अग्न्युपस्थान n. *Verehrung des Feuers.*

अग्न्येधस् m. *Feuerentzünder.*

*अग्मन् n. *Kampf, Schlacht.*

1. अग्र n. (ausnahmsweise m.) 1) *Spitze, äusserstes Ende, Gipfel* 93,10. — 2) *das Oberste, Oberfläche.* — 3) *Anfang, Anbruch.* — 4) *das Vorzüglichste, Beste.* — 5) **Menge;* **ein best. Gewicht;* **best. Almosen.* — 6) अग्रम् mit einem Gen. oder am Ende eines Comp. *vor, vor — hin:* नोतस्तैर्नृपस्याग्रम् 128, 25. 24. (मम) चक्षुषो ऽग्रं प्राप्तः *vor Augen* R. 6,36, 72. — 7) अग्रेण *a) vorn* Çat. Br. 3,3,2,5. — *b)* mit Acc. *vor* Çat. Br. 4,4,5,9. — 8) अग्रे *a) vorn, voran, vor sich* 290,7. Spr. 7618. भू *sich voranstellen* Chr. 323,25. Mit einem Gen. oder am Ende eines Comp. *vor, vor — hin, zu — hin* 151,16. In der Reihenfolge von Gesprochenem oder Geschriebenem ist अग्रे *unten, später.* — *b) vor* so v. a. *in Gegenwart von* (Gen. oder im Comp. vorangehend) 144,10. 165,3. 310, 15. — *c) am Anfange, zuerst, zuvörderst* 19,18. 20. 27,26. 38,5. 47,18. — *d)* nach einem Abl. z) *von — an* (आ *bis* folgt) Çat. Br. 2,3,1,1. 3,1,3,19. 12, 6,1,41. — β) *vor* (zeitlich) Ait. Up. 4,3. M. 3,114. 2. अग्र 1) *Adj. *der erste; der beste; überschüssig.* — 2) f. आ *measure of amplitude.*

अग्रकर m. *Finger* und zugleich *der erste Strahl* 132,27. Çiç. 9,34.

*अग्रकाय m. *Vorderkörper.*

अग्रग Adj. *vorangehend.* Am Ende eines Comp. *durch das Ende von — gehend.*

अग्रगण्य Adj. *würdig an der (die) Spitze von* (Gen.) *gerechnet (gestellt) zu werden.*

अग्रगामिन् Adj. *vorangehend.*

अग्रच्छद m. *Blattspitze* Vidgh. 64,4.

अग्रज 1) Adj. *zuerst geboren.* — 2) m. *a) ein älterer Bruder.* — *b) ein Brahman.* — *c)* **eine Krähenart* Dravjav. — 3) *f. आ *eine ältere Schwester.*

*अग्रजङ्घा f. *Schienbein.*

अग्रजन्मन् m. 1) **ein älterer Bruder.* — 2) *ein Brahman.* — 3) **ein Mann aus einer der drei oberen Kasten.*

अग्रजा Adj. *zuerst geboren.*

*अग्रजातक und *°जाति m. *ein Brahman.*

अग्रजिह्वा n. *Zungenspitze.*

अग्रज्या f. *the sine of amplitude.*

अग्रणी 1) Adj. (Nom. °णीस्, n. °णि) *anführend, der erste, vorzüglichste* 126,18. — 2) m. Name eines Agni.

अग्रणीति f. *die erste Darbringung.*

अग्रतस् 1) Adv. *a) vorn, voran, vor sich, vor sich hin* 294,17. 308,31. 311,33. कर् *vor sich kommen lassen; voranstellen, vorangehen lassen* (eig. und übertr.). — *b) am Anfange, zuerst, zuvörderst.* — 2) Praep. mit Gen. *a) vor, vor — hin* 40,1. — *b) in Gegenwart —, im Beisein von* 98,4. 180,5. 214,10.

*अग्रतःसर Adj. (f. ई) *vorangehend.*

अग्रतीर्थ m. N. pr. eines Fürsten.

अग्रदानिन् Adj. *vorher für Andere bestimmte Gaben annehmend.*

अग्रदिधिषु m. = अग्रेदिधिषु.

अग्रद्वीप N. pr. einer *Insel.*

अग्रनख *Nagelspitze* Spr. 86.

अग्रनासिका f. *Nasenspitze; Schnabelspitze* Ind. St. 8,376 (adj. Comp. f. आ).

अग्रपयोधर m. *Brustwarze* (adj. Comp. f. आ).

*अग्रपर्णी f. *Carpopogon pruriens.*

अग्रपा Adj. *zuerst von Etwas trinkend.*

अग्रपाक m. *die Erstlinge einer Frucht* Kâtj. Çr. 4,6,1.

अग्रपाद m. *Fusspitze* Çiç. 18,51.

अग्रपूजा f. *die erste Ehre, Vorrang, Ehrengabe.*

अग्रपेय n. *Vorrang im Trinken, der erste Trunk.*

अग्रप्रदायिन् Adj. *zuerst reichend* MBh. 5,40,35.

अग्रप्रशीर्ण Adj. *am Gipfel zerbrochen* Çat. Br. 11,1,8,6.

*अग्रबीज Adj. *durch Ableger sich fortpflanzend.*

अग्रभण Adj. *ungreifbar, unfassbar.*

अग्रभाग m. *Obertheil, Spitze, Gipfel.*

अग्रभुज् Adj. *zuerst essend.*

अग्रभू Adj. *an der Spitze stehend.*

अग्रभूमि f. *oberstes Stockwerk* Megh. 68.

अग्रमहिषी f. *die erste, vornehmste Gemahlin eines Fürsten.*

अग्रमांस n. 1) **Herz.* — 2) *Leberanschwellung.*

अग्रयातर् Nom. ag. *vorangehend.*

*अग्रयान n. *das Hinaustreten vor das Heer in der Absicht den Feind herauszufordern.*

अग्रयायिन् Adj. *vorangehend; der beste unter —.*

अग्रयावन् Adj. *vorangehend.*

अग्रयोधिन् Adj. *vorkämpfend, Vorkämpfer.*

*अग्रलोहिता f. *eine dem Spinat verwandte Gemüsepflanze.*

अग्रवक्त्र n. *ein best. chirurgisches Instrument.*

अग्रवर्त् Adj. *zuoberst befindlich.*

अग्रवीर m. *Hauptheld.*

अग्रवेग m. *Hauptströmung* Karaka 1,8.

अग्रशस् Adv. *von Anfang an.*

अग्रसंध्या f. *Morgenröthe.*

अग्रसर Adj. *vorangehend.* Davon Nom. abstr. °ता f. 1. अग्रक् Adj. vielleicht *das Beste zerstörend.* 2. *अग्रक् m. *ein Brahman auf der 3ten Lebensstufe.*

अग्रकण Adj. *nicht ausdrücklich erwähnt, — genannt.*

अग्रकस्त m. 1) *Finger.* — 2) *Spitze des Elephantenrüssels.*

*अग्रकायण m. *der Anfang des Jahres, der Monat* Mârgaçîrsha. — Vgl. आ°.

अग्रकार m. *ein mit bestimmten Vorrechten an Brahmanen verliehenes Grundstück.*

अग्राक्षन् n. *Seitenblick.*

अग्राहन् Adj. *zuerst essend* RV.

अग्रानीक n. *Spitze des Heeres, Vordertreffen.*

अग्राम्यभोजिन् Adj. *keine im Dorfe bereitete Speise geniessend* Gaut. 3,28.

*अग्रायणीय n. Titel der 2ten der 14 älteren Schriften der Gaina.

अग्राशन Adj. *vor Jmd* (Abl.) *essend.*

अग्रासन n. *Ehrensitz* Ind. St. 13,406.

अग्राक्षिन् Adj. *nicht fassend* (von Werkzeugen und Blutegeln).

अग्राह्य Adj. 1) *nicht zu packen, — fassen:* मूर्धन्येषु Mahâbh. 122,23. *nicht fassbar* Spr. 75. — 2) *nicht wahrnehmbar* 86,21. *nicht begreiflich* Spr. 75. — 3) *nicht anzuerkennen* MBh. 13,163,9.

अग्राह्यक Adj. *unfassbar, unerkennbar* MBh. 12,81,1.

अग्राह्यत्व n. *Unwahrnehmbarkeit* Schol. zu Gaim. 1,3,22.

अग्राह्यनामक f. *einen unbegreiflichen Namen führend.* Davon Nom. abstr. °ता f. Daçâratas. 75,1.

अग्रि m. ein zur Erklärung von अग्नि erfundenes Wort Çat. Br. 2,2,4,2. 6,1,1,11.

अग्रिम 1) Adj. (f. आ) *a) voranstehend, der vordere.* In der Reihenfolge von Gesprochenem oder Geschriebenem so v. a. *folgend.* — *b) der erste.* — *c) *der älteste.* — 2) *f. आ *die Frucht der Anona reticulata.*

अग्रिय 1) Adj. *a) an der Spitze stehend, der erste.* — *b) vorzüglich;* n. *das Beste.* — *c) erstgeboren.* — 2) °यम् Adv. *vorn an* RV. 4,34,3. — 3) *m. *ein älterer Bruder.*

*अग्रीय 1) Adj. *vorzüglich.* — 2) m. *ein älterer Bruder.*

अग्रु Adj. (f. अग्रू) *ledig, unverheirathet.* Pl. f. Bez. *der Finger.*

अग्रेग und °गा (TBr. 2,4,3,6) Adj. *voran gehend.*

अग्रेगू Adj. *sich vorwärts bewegend.*

अग्रेणी Adj. *vorangehend, Anführer.*

अग्रेतन Adj. *vorn befindlich, nächst folgend.*

अग्रेत्वरी Adj. f. *voran gehend.*

अग्रेदिधिषु 1) m. *ein Mann, der in erster Ehe mit einer Wittwe verheirathet ist,* Gaut. 15,16 (°षु). Angeblich *ein Vater, der eine jüngere Tochter vor einer älteren verheirathet.* — 2) f. °षु und °षू *eine vor der älteren Schwester verheirathete jüngere Schwester.*

अग्रेपा und °पू Adj. *voran —, zuerst trinkend.*

*अग्रेधू Adj. etwa *voran —, zuerst sich drehend.*

*अग्रेवण n. *Waldrand.*

अग्रेवध Adj. *treffend was vor Einem steht.*

अग्रेसर Adj. (f. ई) 1) *voran gehend:* मरणाग्रे° *im Tode.* — 2) **vorzüglich.*

*अग्रेसरिक Adj. *voran gehend.*

अग्रेसरी Adv. mit कर् *an die Spitze stellen.*

अग्रोपहरणीय Adj. *bezüglich auf das, was zuerst anzuwenden ist* (bei einem Kranken).

अग्र्य 1) Adj. (f. आ) *an der Spitze stehend* so v. a. *vorzüglich, der vorzüglichste* 91,21. 98,17. 130,30. Mit einem Gen. oder am Ende eines Comp. *der vorzüglichste, beste, erste unter* — 66,7. 97,12. Mit einem Loc. *ausgezeichnet in Etwas.* — 2) *m. *ein älterer Bruder.* — 3) *f. आ *die drei Myrobalanen* Vaidjabh.

अग्र्यतपस् m. N. pr. eines Muni.

*अग्लास्नु Adj. *gesund* Gal.

अघ 1) Adj. *a) schlimm, gefährlich.* — *b) mit Sünden beladen, verunreinigt.* — 2) n. *a) Uebel, Gefahr, Schaden.* — *b) Sünde, Schuld* 104,27. Spr. 7678. — *c) Unreinheit* (in rituellem Sinne). — *d) *Schmerz, Leid.* — 3) f. आ Pl. *das Sternbild* Maghâ.

अघकृत् Adj. *Schaden zufügend.*

अघटितघटित Adj. *schlecht zusammengefügt* Spr. 79.

अघटिस्थान n. N. pr. einer Oertlichkeit.

अघदेव m. N. pr. eines Mannes.

*अघन Adj. *nicht dick, flüssig.*

अघमर्षण 1) Adj. *Sünden vergebend;* n. (sc. सूक्त) *ein best. Gebet* (wohl RV. 10,190) Gaut. 19,12. 24,10. 12. — 2) m. N. pr. des angeblichen Verfassers von RV. 10,190. Pl. *seine Nachkommen.*

अघमार Adj. *schlimmen Tod bringend.*

*अघय्, °यति *sündigen.*

अघरुद् Adj. *hässlich heulend.*

अघर्मधामन् m. *der Mond.*

अघल Adj. (f. आ) *schlimm.*

*अघवत् Adj. *schuldvoll.*

अघविघातकर्तृ Nom. ag. *Sünden —, Schuld tilgend* 104,27.

अघविनाशिन् Adj. dass. Spr. 7853.

अघविष Adj. (f. आ) *gefährliches Gift führend.*

अघवृद्धिमत् Adj. *mit einem Wachsen der Sünde verbunden* Verz. d. Oxf. H. 272,*b*, No. 644.

अघशंस Adj. *Böses wünschend, auf Unheil bedacht, böswillig.*

अघशंसकृत् Adj. *Böswillige vernichtend.*

अघशंसिन् Adj. *eine Schuld bekennend* R. 2,64,19.

अघकार m. *ein schlimmer Räuber, Räuberhauptmann.*

अघात m. *Nichtverletzung.*

*अघातिन् und अघातुक (Maitr. S. 1,4,7. 6,4) Adj. *nicht schädigend, unschädlich.*

अघापह Adj. *Sünden tilgend;* n. N. pr. eines Liṅga.

अघाय्, °यति *Schaden zufügen wollen.* — Mit अभि dass.

अघायु Adj. *der Schaden zufügen will, boshaft.*

अघारिन् Adj. *nicht salbend* (die Haare).

1. अघाश्व Adj. *ein schlimmes Pferd habend.*

2. अघाश्व (अघ + श्व von श्वस्) m. wohl *eine best. Schlangenart.*

अघासुर m. N. pr. eines Asura.

अघाह्न् n. *Unglückstag* Çâṅkh. 4,15,11.

अघृण Adj. *ohne Mitleid, hartherzig* 165,23.

अघोर 1) Adj. *nicht grausig.* — 2) m. *eine Form Çiva's.* — 3) f. आ *der 14te Tag in der dunklen Hälfte des Monats* Bhâdra.

अघोरघण्ट m. *ein Verehrer der* Devî *in einer best. Form.*

अघोरघोररूप Adj. *von nicht grausiger und zugleich grausiger Gestalt,* von Çiva.

अघोरचक्षुस् Adj. *kein grausiges Auge —, keinen bösen Blick habend.*

अघोररुद्र m. *eine Form des* Çiva Verz. d. Oxf. H. 44,*b*,15.

अघोरशिवाचार्य m. N. pr. eines *Lehrers.*

1. अघोष m. *Tonlosigkeit* (bei der Aussprache der harten Consonanten u. der verschiedenen Hauche). 2. अघोष Adj. *tonlos* (von Lauten).

अघोषमहाप्राणप्रयत्नवत् Adj. *mit Tonlosigkeit und starkem Hauche articulirt.*

अघोषवत् und अघोषिन् Adj. = 2. अघोष.

*अघोस् Voc. von अघवत्.

अघ्नत् Adj. *nicht tödtend, — verletzend* Gaut. 12,45.

अघ्न्य und अघ्निय, अघ्न्या und अघ्निया m. *Stier;* f. आ *Kuh.*

अघ्राणत्व n. *Geruchlosigkeit* (act.) Tattvas. 35.

अघ्रातृ Nom. ag. *nicht riechend* (trans.) Maitrjup. 6,11.

अघ्रेय Adj. *woran man nicht riechen darf.*

*अङ्कृ, अङ्कते (लक्षणे, गत्यां लक्ष्मणि).

अङ्क m. (adj. Comp. f. आ) 1) *Haken.* — 2) *Biegung zwischen Arm und Hüfte, Brust, Schooss* 90,11. 97,9. 126,11. 184,29. — 3) *Seite, Nähe* 25,4. — 4) *ein best. Theil des Wagens.* — 5) *Mahl, Zeichen, Mahlzeichen, Brandmahl* 119,22. 249,3. अङ्कं दा 118,5. — 6) *Zahlzeichen, Ziffer; Anzahl; Coefficient.* — 7) *die Zahlen eins und neun.* — 8) *Act* (im Schauspiel) 297,21. — 9) *eine besondere Art Schauspiel.* — *10) *Schmuck; Linie; Platz, Stelle; Vergehen; Körper.* — 11) Du. N. pr. zweier mythischer Wesen TS. 1,1,3,2. Tândja-Br. 1,7,5. Pâr. Grhj. 3,14,6.

अङ्ककरण n. *Brandmarkung* Gaut. 12,47.

अङ्ककार m. *ein von einer Partei zur Entscheidung einer Sache erwählter Kämpfer* Bâlar. 214,3. 5. 216,13. Davon °त्व n. Nom. abstr. 214,9. °कारी Adv. mit कर् *zu einem solchen Kämpfer erwählen* 17.

अङ्कच्छेद m. *Abschluss eines Actes* Bhar. Nâṭjaç.

18, 26. 28. 29.

अङ्कतन्त्र n. Titel eines Werkes.

अङ्कति m. 1) *Feuer. — 2) *Wind. — 3) *ein Brahman; *ein Brahman, der das heilige Feuer unterhält. — 4) N. pr. eines Mannes. — Vgl. अङ्गति.

अङ्कधारणा f. Geradehaltung der Brust Âçv. Çr. 1,1,9.

अङ्कन 1) Adj. (f. आ) Zeichen machend, — 2) n. Aufdrückung eines Mahls (auch bildlich); Brandmarkung.

अङ्कपात m. Conto Spr. 3038.

*अङ्कपालि und *°का f. Umarmung.

अङ्कपाली f. 1) dass. Ind. St. 14, 156, 2. — 2) *Amme. — 3) *Medicago esculenta.

अङ्कबन्ध m. Aufdrückung eines Mahls.

अङ्कभाज् Adj. in den Schooss kommend, zufallend.

अङ्कभृत् Adj. auf dem Schooss haltend.

अङ्कमुख n. Exposition im Schauspiel.

अङ्कय्, °यति kennzeichnen, ein Mahl einbrennen, brandmarken Ind. St. 13, 466, N. 1 (दन्तिणास्फिजि शूलम्). अङ्कित gekennzeichnet, gebrandmarkt Chr. 99, 4. 11. 30. 115, 14. 118, 15. 174, 26.

अङ्कलक्षण n. Mahl, Brandmarke.

अङ्कलोध्र m. eine best. Pflanze.

अङ्कस् n. Biegung, Krümmung.

अङ्कस् Seite, Weiche (beim Rosse).

अङ्काङ्क n. Wasser.

अङ्कावतरण n. und अङ्कावतार m. Uebergang zu einem andern Acte, Vorbereitung der Zuhörer am Schlusse eines Actes zum folgenden Acte.

अङ्कास्य n. diejenige Schlussscene eines Actes, welche, indem sie eine Unterbrechung herbeiführt, den Uebergang zum folgenden Acte vermittelt.

अङ्किन् 1) Adj. einen Haken habend. — 2) *m. eine Art Tamburin. — 3) *f. °नी Collectivum.

*अङ्की f. = अङ्किन् 2).

*अङ्कुट und *अङ्कुटक m. Schlüssel.

अङ्कुप n. Wasser.

अङ्कुर (adj. Comp. f. आ) m. 1) junger Schoss, Sprössling 63, 9. 183, 4. junges Gras. — 2) Warze; vgl. मांसाङ्कुर. — 3) eine best. Frauenkrankheit. — 4) *Haar. — 5) *Wasser. — 6) *Blut. — 7) *Beryll Gal.

*अङ्कुरक m. Vogelnest.

अङ्कुरण n. das Aufschiessen, Aufgehen, Sprossen (auch übertr.).

अङ्कुरय् aufschiessen. अङ्कुरित aufgeschossen, aufgegangen, gesprosst: नयेनाङ्कुरितं शौर्यम् so v. a. von Klugheit begleiteter Heldenmuth Spr. 3390.

अङ्कुरवत् Adj. mit jungen Trieben versehen.

अङ्कुराय्, °यते aufschiessen, sprossen 186, 2.

अङ्कुली f. Katze Tândja-Br. 7, 9, 11. अकुली v. l.

अङ्कुश 1) m. *n. a) Haken, insbes. zum Antreiben eines Elephanten 185, 12. — b) in übertr. Bed. so v. a. Sporn, Reizmittel, oder auch Mittel gegen Etwas. — c) eine best. Stellung der Hand. — d) *Clitoris Gal. — e) *Riegel oder Schlüssel Gal. — 2) *f. आ oder ई N. pr. einer Göttin bei den Gaina.

अङ्कुशग्रह m. Elephantentreiber.

*अङ्कुशदुर्धर m. ein auch mit dem Haken schwer zu leitender Elephant.

अङ्कुशित Adj. mit einem Haken angetrieben.

अङ्कुशिन् Adj. mit einem Haken versehen so v. a. an sich ziehend.

अङ्कूर्यत् Partic. Krümmungen —, Seitenwege suchend.

*अङ्कूर = अङ्कुर 1).

अङ्कूरय्, °यति = अङ्कुरय्.

*अङ्कूष m. Ichneumon.

अङ्कूशय Adj. auf Jmdes Schoosse liegend, — sitzend.

अङ्कोट, अङ्कोठ, अङ्कोल und *अङ्कोलक m. Alangium hexapetalum.

*अङ्कोलिका f. Umarmung.

अङ्कोल्ल m. = अङ्कोट u. s. w.

अङ्कोल्लतीर्थ n. N. pr. eines Tirtha.

*अङ्कोल्लसार m. ein best. Pflanzengift.

1. *अङ्क्य m. eine Art Tamburin. Vgl. अङ्किन्.

2. अङ्क्य Adj. zu zeichnen, zu brandmarken.

अङ्क्, °यति (Partic. अङ्क्यत्) umrühren, vermengen. — Mit परि Med. durcheinandermengen, zerstören ṚV.

अङ्ग्, अङ्गति gehen. — Vgl. पत्यङ्ग्.

1. अङ्ग Part. 1) gerade, nur, ein nächst vorhergehendes oder nur durch हि oder ईम् getrenntes, in der Regel am Anfange eines Stollens (anders 11, 21) stehendes Wort hervorhebend 6, 11. 19, 27. 20, 5. — 2) anrufend oder auffordernd 236, 9. — 3) किमङ्ग wievielmehr Spr. 2706.

2. अङ्ग m. N. pr. 1) Pl. eines Volkes und Landes (auch Sg.) 220, 7. — 2) verschiedener Männer.

3. अङ्ग (adj. Comp. f. ई) n. (m. verdächtig) 1) Glied des Körpers, Körpertheil 167, 30. 172, 3. 230, 18. मुखाङ्गानि 251, 27. acht Körpertheile 136, 16. 137, 30. sieben Kâṭh. 14, 6. — 2) männliches Glied. — 3) Körper 47, 24. 94, 16. 95, 8. 125, 15. अङ्गं प्रदा sich (einem Manne) hingeben Ind. St. 14, 155, Çl. 33. — 4) Glied —, Theil eines Ganzen, Bestandtheil 98, 17. 206, 27. — 5) unwesentlicher, secundärer Theil Daçar. 1, 11. — 6) Anhang, ergänzendes Werk, insbes. die sechs zum Veda (शिक्षा, व्याकरण, छन्दस्, निरुक्त, कल्प und ज्योतिष) 72, 20. Daher — 7) die Zahl sechs. — 8) Name der heiligen Texte der Gaina. — 9) Hülfsmittel 152, 13. 285, 23. — 10) in der Grammatik Thema, Stamm (aber nicht vor allen Suffixen) P. 1, 4, 13. 15. 17. — 11) *Geist.

*4. अङ्ग Adj. 1) mit Gliedern versehen. — 2) nahe, anstossend.

अङ्गक n. = 3. अङ्ग 1) 3) (Spr. 7645. 7657).

अङ्गग्रह m. Gliederschmerz Suçr. 2, 232, 7.

अङ्गग्लानि f. Erschlaffung des Körpers Megh. 69. Spr. 1637.

*अङ्गचय m. Perinaeum Nigh. Pr.

अङ्गज 1) Adj. a) im, am, aus dem Körper entstanden, daran haftend, körperlich. — b) *schön, hübsch. — 2) *m. a) Sohn. — b) Kopfhaar. — c) Geschlechtsliebe, der Liebesgott. — d) Trunkenheit. — e) Krankheit. — 3) *f. आ Tochter. — 4) *n. Blut.

अङ्गजनुस् m. Sohn.

अङ्गजात m. Sohn; Pl. Kinder.

अङ्गज्वर m. Gliederschmerz.

अङ्गण n. Hof.

अङ्गणादेव m. N. pr. eines Mannes B. A. J. 4, 112.

अङ्गता f. Nom. abstr. zu 3. अङ्ग 1) Nâgân. 87, 12.

*अङ्गति m. 1) Feuer. — 2) ein Brahman; ein Brahman, der das heilige Feuer unterhält. — 3) Bein. Vishṇu's. — Vgl. अङ्कति.

अङ्गत्व n. Nom. abstr. zu 3. अङ्ग 3), 5) und 6) (Ind. St. 13, 453, N. 2).

अङ्गद 1) m. N. pr. verschiedener Männer und eines Affen. — 2) f. आ a) *N. pr. des Weibchens des Weltelephanten des Südens. — b) Name der 14ten Kalâ des Mondes. — 3) n. (adj. Comp. f. आ) ein am Oberarm getragenes Geschmeide.

अङ्गदिन् Adj. ein Geschmeide am Oberarm tragend Ind. St. 13, 383. Suçr. 2, 170, 18.

अङ्गदीय Adj. dem Aṅgada gehörig.

अङ्गदेव m. N. pr. eines Mannes.

अङ्गद्वीप m. N. pr. einer der kleineren Weltinseln.

अङ्गन 1) n. a) *Gang, Bewegung. — b) Hof. — c) N. pr. einer Stadt. — 2) f. आ a) Frau, Frauenzimmer. — b) Weibchen eines Thieres: गजाङ्गना, करिणाङ्गना, भृङ्गाङ्गना (297, 18), पिकाङ्गना Spr. 7697. — c) die Jungfrau im Thierkreise. — d) *N. pr. des Weibchens des Weltelephanten des Nordens oder des Südens.

*अङ्गनाप्रिय m. Jonesia Asoca.

अङ्गबन्धन n. das Einfangen: विहंगानाम् Spr. 7814.

*अङ्गबलिन् m. Büffel Nigh. Pr.

*अङ्गग m. *eine Reisart* Gal.

*अङ्गभङ्ग m. = अङ्गक्षय Nigh. Pr.

अङ्गभञ्जन n. *Seitenschmerzen.*

अङ्गभाग m. *Körpertheil* Ind. St. 14,390.

अङ्गभू m. *Sohn* Çiç. 1,1.

अङ्गभेद m. *Gliederreissen.*

अङ्गमन्त्र m. *ein unwesentlicher, secundärer Spruch* Ind. St. 13,101. — Vgl. मूलमन्त्र.

*अङ्गमर्द, *°मर्दक und *°मर्दिन् m. *der das Gliederreiben als Geschäft betreibt.*

अङ्गमुद्रा f. *eine best. Fingerstellung.*

अङ्गमेजयत्व n. *das Zittern des Körpers.*

अङ्गयष्टि f. *ein schlanker Körper.*

*अङ्गरक्त m. *eine best. Pflanze.*

अङ्गरक्षक m. *Leibwächter.*

*अङ्गरक्षणी f. *Panzer.*

अङ्गरक्षा f. *Leibwache.*

*अङ्गरक्षिणी = अङ्गरक्षणी.

अङ्गराग m. (adj. Comp. f. आ) *Puder, Salbe, Schminke* 127,22. n. R. ed. Bomb. 2,118,18.

*अङ्गराज् m. *König der* Aṅga, Bez. Karṇa's.

अङ्गरुह् n. 1) *Haar am Körper; Fell.* — 2) *Feder.*

अङ्गलोक m. N. pr. einer Oertlichkeit.

अङ्गलोध्र m. *Amomum Zingiber.*

*अङ्गवस्त्रोत्था f. *Kleiderlaus* Gal.

अङ्गविकार m. *Gebrechen des Körpers* 230,16.

*अङ्गविकृति f. *Ohnmacht.*

*अङ्गविक्षेप m. *Körperstellung.*

अङ्गविद्या f. *Chiromantie* M. 6,50.

*अङ्गवैकृत n. *Wink, Zeichen.*

अङ्गव्यथा f. *körperlicher Schmerz* Kṛshis. 6,8.

अङ्गशस् Adv. *in Theile* Çat. Br. 3,8,3,10. 37.

*अङ्गस् n. *Vogel.*

अङ्गसंस्कार m. und *°संस्क्रिया f. *Pflege des Körpers.* °संस्कारकर्मन् करु *sich putzen, sich schmücken.*

अङ्गसंहिता f. *die* Saṁhitâ *in Bezug auf das Verhältniss zwischen Consonant und Vocal in einem Worte* TS. Prât. 24,2.

अङ्गस्पर्श m. *Körperberührung* (सङ्ग *mit*) 154,23.

अङ्गहार (Kâthas. 97,33) und *°हारि m. *Gesticulation.*

अङ्गहीन 1) Adj. *dem ein Glied fehlt.* — 2) *m. *der Liebesgott (körperlos).*

अङ्गहीनत्व n. Nom. abstr. von अङ्गहीन 1).

अङ्गहोम m. *ein den Körpertheilen geltendes Opfer* TBr. 3,8,12,4.

अङ्गाङ्गिभावसंकर m. in der Rhet. *fehlerhafte Vermengung von Haupt- und Nebenbegriffen* Kuval. 166,*a* (199,*a*).

*अङ्गाधिप m. *Oberherr der* Aṅga, Bez. Karṇa's.

अङ्गानुकूल Adj. (f. आ) *dem Körper angenehm* Mṛcch. 31.

अङ्गार 1) m. und ausnahmsweise n. *Kohle* (sowohl glühend, als kalt) 179,21. °निकर m. *Kohlenhaufe* Spr. 7751. — 2) *m. *der Planet Mars.* — 3) *m. *ein best. Heilmittel.* — 4) m. N. pr. eines Mannes, Pl. eines Volkes MBh. 6,9,60.

अङ्गारक 1) m. *a) Kohle* 176,17. — *b) der Planet Mars.* — *c) das Männchen des Vogels* Kâlikâ. — *d) *weisser oder gelber Amaranth und Eclipta prostrata.* — *e)* N. pr. eines Mannes, eines Rudra, eines Asura und *eines Piçâka (Gal.). — 2) *f. °रिका *a) Zuckerrohrstengel.* — *b) Knospe der Butea frondosa.* — 3) n. *ein best. gegen Fieber angewandtes öliges Präparat.*

अङ्गारककर्मान्त m. *Kohlenbrennerei.*

अङ्गारकचतुर्थी f. *ein best. vierter Tag* Verz. d. B. H. 134,2 v. u.

अङ्गारकतीर्थ n. N. pr. eines Tîrtha.

अङ्गारकदिन n. *der 14te Tag in der dunklen Hälfte des* Kaitra.

*अङ्गारकमणि m. *Koralle.*

*अङ्गारकर्कटी f. *eine Art Gebäck* Gal.

अङ्गारकर्मान्त m. = अङ्गारककर्मान्त MBh. 12, 146,11.

अङ्गारकारक und °कारिन् m. *Kohlenbrenner.*

*अङ्गारकित Adj. von अङ्गारक.

*अङ्गारकुष्ठक m. *ein best. Heilmittel.*

अङ्गारकेश्वरतीर्थ n. N. pr. eines Tîrtha.

अङ्गारगर्ता f. N. pr. eines Flusses.

*अङ्गारग्रन्थि m. *eine best. Pflanze* Gal.

अङ्गारजीविका f. *Kohlengewerbe, d. i. ein Gewerbe, bei dem man Kohlen braucht.*

*अङ्गारधानिका, *°धानी und *°धारिका (Nigh. Pr.) f. *Kohlenbecken.*

*अङ्गारपरिपाचित Adj. *auf Kohlenfeuer geröstet.*

अङ्गारपर्ण 1) m. Bein. Kitraratha's. — 2) *f. ई *Clerodendrum Siphonanthus R. Br.*

*अङ्गारपात्री f. *Kohlenbecken.*

*अङ्गारपुष्प m. *Terminalia Catappa.*

*अङ्गारपूरिका f. *Brodkuchen, Laib* Nigh. Pr.

*अङ्गारभक्तक m. *der Vogel* Kakora Gal.

*अङ्गारमञ्जरी und *°मञ्जी f. *Caesalpina Bonducella.*

*अङ्गारमणि m. *Koralle* Gal.

*अङ्गारमण्डक m. *eine Art Gebäck* Gal.

अङ्गारवती f. N. pr. einer Tochter des Asura Aṅgâraka.

*अङ्गारवल्लरी und *अङ्गारवल्ली f. *eine* Karaṅga-*Species, rother Abrus precatorius und Clerodendrum Siphonanthus R. Br.* Nigh. Pr.

अङ्गारवार m. *dies Martis.*

*अङ्गारवृक्ष m. *Terminalia Catappa* Nigh. Pr.

*अङ्गारशकटी f. *ein Kohlenbecken auf Rädern.*

*अङ्गारसदन n. *Kohlenpfanne* Nigh. Pr.

*अङ्गारसार m. *Dalbergia Sissoo Roxb.* Nigh. Pr.

अङ्गारावर्तयणा n. *Kohlenschaufel oder Kohlenzange* Çat. Br. 14,9,6,19.

*अङ्गारि f. *Kohlenbecken.*

*अङ्गारित 1) Adj. *verbrannt.* — 2) f. आ *a) Kohlenbecken.* — *b) Knospe.* — *c) Schlingpflanze.* — 3) n. *das Hervorbrechen der Knospen der Butea frondosa.*

अङ्गारिन् 1) Adj. *so eben von der Sonne verlassen.* — 2) *f. °रिणी *a) Kohlenbecken.* — *b) Schlingpflanze.*

*अङ्गारीय Adj. *zu Kohlen bestimmt.*

*अङ्गार्या f. *Kohlenhaufe.*

*अङ्गिका f. *Frauenjacke.*

अङ्गिन् Adj. 1) *mit Gliedern versehen;* m. *Besitzer von Gliedern oder Körpertheilen* 230,18.252,8. *ein mit Gliedern versehenes —, ein lebendes Wesen.* — 2) *mit allen Gliedern versehen.* — 3) *mit Hülfsmitteln versehen* 152,18. *von Hülfsmitteln begleitet* 286,15. — 4) *der wichtigste, Haupt-.*

अङ्गिरस् m. N. pr. eines Mannes.

अङ्गिर m. 1) = अङ्गिरस् 1) 3). — 2) *Rebhuhn* Nigh. Pr.

अङ्गिरस् m. 1) Bez. höherer Wesen, die als Vermittler zwischen Göttern und Menschen auftreten. Agni heisst der erste unter ihnen. — 2) Pl. Bez. *des* Atharvaveda. — 3) N. pr. eines Ṛshi. — 4) *der Stern ε im grossen Bären* 218,22. — 5) *der Planet Jupiter* Ind. St. 14,315. — 6) अङ्गिरसामयनम् *ein best.* Sattra Ind. St. 10,393.

अङ्गिरस m. = अङ्गिरस् 3).

अङ्गिरस्तम Adj. (f. आ) *der würdigste unter den* Aṅgiras.

अङ्गिरस्वत् Adv. *wie* Aṅgiras oder *die* A.

अङ्गिरस्वत् Adj. *von den* Aṅgiras *begleitet.*

अङ्गिरोवत् Adv. *wie* Aṅgiras Verz. d. B. H. 36,2.

अङ्गी (von 3. अङ्ग) Adv. mit कर् Act. mit Acc. 1) *sich aneignen, Gewalt bekommen über.* — 2) *sich mit Jmd oder Etwas einverstanden erklären, sich gefallen —, über sich ergehen lassen, einwilligen* 135,9. — 3) *versprechen, zusagen, sich zu Etwas verpflichten* 163,6. — 4) *einräumen, zugestehen, annehmen.* — 5) *berücksichtigen, beherzigen.* — Caus. mit doppeltem Acc. *bewirken, dass Jmd einwilligt.*

अङ्गीकरण n. *Einräumung, Zugeständniss, Annahme* 277,20. 279,30.

अङ्गीकार m. dass. 277,30. 281,28.

*अङ्गीकृति f. dass.

*अङ्गीय Adj. *auf die* Aṅga *bezüglich.*

अङ्गुरि und *°री f. *Finger, Zehe.*

*अङ्गुरीय und अङ्गुरीयक n. *Fingerring.*

अङ्गुल 1) m. n. *die Breite des Daumens als Längenmaass,* = $^1/_{24}$ Hasta 103,8. 217,16. = 14 Aṇu Çulbas. 1,4,5. — 2) *m. *Finger, Daumen.* *n. *Finger des Elephantenrüssels* Gal. — 3) *m. N. pr. eines Ṛshi, = Kâṇakja, = Kâtjâjana (Gal.).

अङ्गुलक am Ende eines adj. Comp. = अङ्गुल 1).

अङ्गुलि und अङ्गुली f. 1) *Finger, Zehe.* — 2) *Finger am Elephantenrüssel.*

अङ्गुलिका f. *eine Ameisenart.*

*अङ्गुलित्र m. *Fingernagel* Gal.

*अङ्गुलितोरण n. *die zum Packen in Form eines Thorbogens gestellten Finger* Gal. — Vgl. अर्धचन्द्र.

अङ्गुलित्र und °त्राण n. *eine Art Fingerhut der Bogenschützen zum Schutz vor dem Anstreifen der Bogensehne.*

अङ्गुलिपर्वन् n. *Fingergelenk.*

अङ्गुलिप्रक्षालन n. *Waschwasser für die Finger.*

अङ्गुलिमुख n. *Fingerspitze* Çiç. 9,64.

अङ्गुलिमुद्रा und *°मुद्रिका f. *Siegelring.*

*अङ्गुलिमोटन n. *das Knacken mit den Fingern.*

अङ्गुलिविन्यास m. *Fingerstellung* Verz. d. Oxf. H. 217,*a*, N. 5.

*1. अङ्गुलिषङ्ग m. *Berührung mit den Fingern.*

*2. अङ्गुलिषङ्ग Adj. (f. आ) *mit den Fingern berührt.*

*अङ्गुलिसंदंश (so zu lesen Hân. 203) m. *zangenartig zusammengelegte Finger.*

अङ्गुलिस्फोटन n. *das Knacken mit den Fingern.*

*अङ्गुलीक n. *Fingerring.*

*अङ्गुलीग्रन्थि m. *Fingergelenk* Nigh. Pr.

अङ्गुलीपर्वन् n. dass. Kâtj. Çr. 3,4,9.

*अङ्गुलीफला f. *eine Bohnenart* Nigh. Pr.

*अङ्गुलीभव m. *Fingernagel* Nigh. Pr.

अङ्गुलीमुद्रा f. *Fingerabdruck, Fingerspur* 114,28.

अङ्गुलीय 1) m. N. pr. eines Mannes. — 2) n. *Fingerring.*

अङ्गुलीयक n. 1) *Fingerring.* — 2) **Zehenring* Gal.

*अङ्गुलीसंभूत m. *Fingernagel.*

अङ्गुल्यग्र n. *Fingerspitze* Çat. Br. 8,1,3,9. Spr. 87.

अङ्गुल्यग्रनख m. *Fingernagelspitze* Spr. 86.

अङ्गुल्यन्तर n. *Zwischenraum zwischen den Fingern* Kâtj. Çr. 9,4,11.

अङ्गुष्ठ m. 1) *Daumen; grosse Zehe.* — 2) = अङ्गुल 1).

अङ्गुष्ठपर्वन् n. *Daumengelenk* 73,29.

अङ्गुष्ठमूल n. *Daumenwurzel, der unterste Theil des Daumens* M. 2,59.

अङ्गुष्ठाग्र n. *Spitze des Daumens* Schol. zu TS. Prât. 23,17.

अङ्गुष्ठिका f. *ein best. Strauch.*

अङ्गुष्ठ्य Adj. *am Daumen befindlich.*

अङ्गेष्ठा Adj. *in einem Gliede sitzend.*

*अङ्गोञ्छ m. und *अङ्गोञ्छन n. *Handtuch* Gal.

अङ्गोषिण् Adj. *tönend, rauschend* (?).

(अङ्ग्य) अङ्ग्य Adj. *in den Gliedern befindlich.*

*अङ्ग्, अङ्गते (गत्यादौ).

*अङ्ग und अङ्गम् n. *Sünde.*

अङ्गारि m. N. pr. eines himmlischen Soma-Wächters.

अङ्घ्रि m. 1) *Fuss* 104,7. 132,29. — 2) *Fuss eines Sessels.* — 3) *Stollen* (metrisch). — 4) *Wurzel.*

*अङ्घ्रिकारक m. *Carissa Carandas Lin.* Nigh. Pr.

*अङ्घ्रिकवच n. *Schuh* Nigh. Pr.

*अङ्घ्रिगन्धिक n. *Wurzel des langen Pfeffers* Nigh. Pr.

अङ्घ्रिप m. *Baum* Venis. 45.

*अङ्घ्रिपर्णी *Hedysarum lagopodioides.*

*अङ्घ्रिपिच्छ m. *Taube* Gal.

*अङ्घ्रिवल्लिका f. = अङ्घ्रिपर्णी.

*अङ्घ्रिसंधि m. *Fussknöchel* Râgân.

*अङ्घ्र्य m. dass. Nigh. Pr.

अच्, अञ्च्, अञ्चति, °ते, अञ्चति, °ते 1) *biegen.* अञ्चित *gebogen; kraus, lockig.* — 2) *gehen.* संकोचमञ्चति वपि (d.i. सरसि) *kommen in, theilhaft werden* Spr. 7734. — 3) *verfahren, zu Werke gehen* Comm. zu TBr. 2,1,4,3. — 4) *in Ehren halten.* अञ्चित *ausgezeichnet, ausserordentlich.* — 5) अञ्चितम् Adv. *behutsam, aufmerksam.* °ञ्चित häufig fehlerhaft für °ाचित (चि mit आ). — Caus. अञ्चयति *erregen, bewirken* Git. 10,11. — Mit अनु *nachgehen, folgen.* — Mit अप *fortdrängen, vertreiben.* — Mit अव, Partic. अवाञ्चित *gesenkt.* — Mit आ *biegen, krümmen.* Absol. आञ्च्य 37,28. Partic. आक्त. — Mit उद् 1) *aufheben, in die Höhe ziehen; ausschöpfen, leeren.* Partic. उदक्त. — 2) *erregen, bewirken* Prasannar. 136,1 v. u. — 3) *sich erheben* Bâlar. 203,8. *ertönen.* — Caus. 1) *in die Höhe ziehen; erheben* Bâlar. 208,4 v. u. — 2) *ertönen lassen.* — Mit व्युद् Caus. (°अञ्चयति) *erheben* Viddhaç. 76,13. — Mit समुद् *in die Höhe heben.* Partic. समुदक्त. — Caus. °अञ्चयति *erregen, bewirken.* — Mit उप *schöpfen.* — Mit नि 1) *niederbiegen.* Partic. न्यक्त und न्यक्त. — 2) *sich beugen, sich senken, herabhängen* Bâlar. 64,2 v. u. 204,4. 208,3 v. u. — Mit उपनि *hinbiegen* Çat. Br. 11,4,2,4. — Mit परि *herumbiegen, umwenden* 19,4. — Mit प्रति Pass. *sich anschliessen an* Ait. Âr. 1,4,1. Partic. प्रत्यञ्चित *geehrt.* — Mit वि *auseinanderbiegen; ausweiten, ausbreiten.* — Mit सम् *zusammenbiegen, zusammendrängen.* Partic. समक्त.

अचक्र Adj. (f. आ) 1) *räderlos.* — 2) *der Räder nicht bedürfend, von selbst sich bewegend.*

अचक्रिवंस् Adj. *an einer* Kṛtjâ *unschuldig.*

1. अचक्षुर्विषय m. *dem Auge sich entziehender Bereich* 93,20.

2. अचक्षुर्विषय Adj. *dem Gesichtskreis entzogen, mit dem Auge nicht zu bemeistern.*

अचक्षुष्क Adj. *augenlos* Çat. Br. 14,6,8,8.

*1. अचक्षुस् n. *ein böses —, unglückbringendes Auge.*

2. अचक्षुस् Adj. *augenlos* 273,5. 288,12. so v.a. *blind* Spr. 5760.

*अचण्डी f. *eine fromme (nicht böse) Kuh.*

*अचतुर Adj. *ohne Vier* und *ungeschickt.*

अचर und अचरत् Adj. *sich nicht von der Stelle bewegend, unbeweglich.*

अचरण n. *unrichtiges Benehmen* Çat. Br. 2,6,1,3.

अचरम Adj. *nicht der letzte, auf den stets ein Anderer folgt.*

अचर्मक Adj. *hautlos.*

अचल 1) Adj. (f. आ) *unbeweglich* (eig. und übertr.) 56,5. 93,12. 219,15. 286,33. Spr. 7857. — 2) m. *a) Berg* 219,16. 220,11. — *b) *Nagel, Bolzen.* — *c)* N. pr. *des ersten der 9 weissen Bala bei den Gaina, eines Dichters und eines Lexicographen. — 3) f. आ *a) die Erde* 219,15. — *b)* Bez. *einer der 10 Stufen, die ein* Bodhisattva *zu ersteigen hat, bevor er* Buddha *wird.* — *c)* N. pr. einer der Mütter im Gefolge Skanda's und N. pr. einer Râkshasî.

*अचलकीला f. *die Erde.*

*अचलत्विष् m. *Cuculus indicus.*

अचलधृति f. *ein best. Metrum* Ind. St. 8,318. fg.

अचलन n. 1) *das sich nicht Bewegen, Verbleiben an einem und demselben Orte* Pañkat. 214,16. — 2) *das nicht Ablassen von* (Abl.) 137,16. Daçar. 2,12.

अचलत् Adj. *sich nicht fortbewegend von* (Abl.) Sarvad. 13,13.

अचलपुर n. N. pr. einer *Stadt.*

*अचलभ्रातर् m. N. pr. eines Gaṇâdhipa bei den Gaina.

अचलमति m. N. pr. eines Mâraputra Lalit. 394,16.

अचलस्वामिन् m. N. pr. eines Mannes B. A. J. 2,4,5.

अचलासप्तमी f. *der 7te Tag in der lichten Hälfte*

des Âçvina und Mâgha.

अचलेश m. eine Form des Çiva.

अचषाल Adj. ohne चषाल Lâṭj. 8,5,7.

अचानुष Adj. nicht wahrnehmbar Kap. 1,60.

अ॒चाण्डाल m. kein Kâṇḍâla Çat. Br. 14,7,1,22.

अचामर Adj. ohne Fliegenwedel Sâh. D. 340,10.

*अचार m. kein Weg Gal.

*अचारु Adj. P. 6,2,160.

अचाल्य Adj. nicht von der Stelle zu rücken MBh. 13,35,20.

अ॒चिकित्सं Adj. sich auf Etwas nicht verstehend.

अचिकित्स्य Adj. unheilbar, nicht wieder gut zu machen Gaim. S. 628, Z. 8.

*अचिक्कण Adj. nicht glatt, rauh.

1. अचित् f. Nicht-Geist, Materie Sarvad. 46,3. 4.

2. अ॒चित् Adj. unverständig 14,4.

अ॒चित Adj. ungeschichtet Çat. Br. 7,2,1,15.

अ॒चित्त Adj. 1) ungesehen, unbemerkt. — 2) vernunftlos, unverständig, dumm Ind. St. 13,480.

अचित्तपाशम् und अचित्तमनस् m. N. pr. zweier Ṛshi Kâṭh. 9,12. Maitr. S. 1,9,1. 5. — Vgl. अच्युतपाशम् und अच्युतमनस्.

अ॒चित्ति f. 1) Thorheit, Verblendung. — 2) ein Verblendeter.

अचित्र॒ n. das Dunkel.

अचित्ता f. das Nichtdenken an Etwas 161,19.

अचित्तित Adj. unerwartet 145,22.

अचित्तेन्द्रवर (?) m. N. pr. eines Mannes B. A. J. 10,54,16.

अचिन्त्य Adj. mit den Gedanken nicht zu erreichen, wovon man sich keine Vorstellung machen kann 300,31. Spr. 7620.

अचिर 1) Adj. nicht lang, kurz (von der Zeit). अचिरम् (am Anf. eines Comp. अचिर) Adv. vor Kurzem; in Kurzem, bald; in kurzen Zwischenräumen, wiederholt 187,19. अचिरेण und अचिरात् (65,16. 124,28. 139,6. 320,24) nach kurzer Zeit in Kurzem, bald. — 2) f. आ N. pr. einer Frau.

अचिरद्युति, °प्रभा, °भास्, *°रोचिस्, *अचिरांशु und *अचिराभा f. Blitz (von kurzem Lichte).

*अचिरोढा f. junge Ehefrau Gal.

अ॒चिष्टु Adj. beweglich.

अचेतन Adj. (f. आ) vernunftlos, unverständig, seines Verstandes nicht mächtig, bewusstlos. Davon Nom. abstr. °ता f.

अचेतयितव्य Adj. nicht denkbar Ind. St. 9,165.

अ॒चेतस् Adj. unverständig 67,3. bewusstlos.

अ॒चेतान Adj. bethört, verblendet.

अचेष्ट Adj. regungslos. अचेष्टम् Adv. Spr. 91.

अचेष्टता f. Regungslosigkeit.

अचेष्टमान Adj. sich nicht bewegend, Nichts thuend Spr. 91, v. l.

अचैतन्य n. das Fehlen der Intelligenz, — des Bewusstseins MBh. 12,184,17.

अचोदक Adj. keine Anweisung enthaltend Gaim. 2,2,18.

अचोदन n. und °ना f. keine Anweisung Gaim. 4,2,23. 1,2,27. 3,6,27. 5,3,16.

अ॒चोदित्नु Adj. nicht antreibend.

अ॒चोदस् Adj. unangespornt.

अचोदित Adj. nicht angewiesen Gaim. 3,2,2. 5,2,17. Davon Nom. abstr. °त्व n. 3,8,35.

अचोद्यमान Adj. unangetrieben 162,3.

1. अ॒च्छ् (ausnahmsweise) und अ॒च्छा Adv. nahe dabei, coram ṚV. 8,33,13. In Verbindung mit Verben der Bewegung, des Redens und Hörens zu, zu — hin, versus. Als Präp. mit Acc. (Loc. nur einmal).

2. अच्छ् 1) Adj. a) klar, durchsichtig; blank, rein (auch übertr.). — b) lauter (ohne Zusatz) Karaka 1,13. — 2) *m. a) Krystall. — b) eine best. Pflanze. 3. *अच्छ् m. = ऋक्ष Bär.

अच्छन्दस् n. kein vedisches Lied Lâṭj. 3,1,31.

अच्छन्दसम् Adv. ohne das Wort छन्दस्.

*अच्छभल्ल m. Bär.

अ॒च्छम्बट्कार m. das nicht Etwas Fehlenlassen Çat. Br. 11,5,6,9. 13,4,1,12. Maitr. S. 1,5,5.

अच्छल n. kein Betrug, Wahrheit Mudrâr. 46,12. °वादिन् Adj. wahr redend Hariv. 11638.

अच्छाच्छ Adj. vollkommen klar, — durchsichtig.

अच्छादीत्तित m. N. pr. eines Mannes.

अ॒च्छार्ण Adj. schattenlos.

अ॒च्छावाक m. der Einlader, N. eines best. Priesters, eines der drei Gehülfen des Hotar, Ind. St. 10,144. अच्छावाकचमस Kâṭj. Çr. 9,12,13. °विग्रह 14,16. 22,10,3. °वाद m. der Ort wo der A. ruft Vait. 18. °शस्त्र n. Titel eines Werkes. °सामन् n. Tâṇḍja-Br. 18,11,10.

अच्छावाकीय Adj. auf den Akkhâvâka bezüglich, ihm gehörig. — 2) n. das Geschäft —, Amt des Akkhâvâka.

अ॒च्छिद्यमान Adj. nicht splitternd, nicht brechend.

अ॒च्छिद्र 1) Adj. a) unbeschädigt, unversehrt, fehlerlos. — b) ununterbrochen. अच्छिद्रम् und अच्छिद्रेण ohne Unterbrechung, von Anfang bis zu Ende. — 2) n. N. eines Sâman.

अच्छिद्रकाण्ड n. N. eines Prapâṭhaka im TBr.

अच्छिद्रता f. Vollständigkeit Tâṇḍja-Br. 18,5,4. 21,7,5.

अ॒च्छिद्रयामन् Adj. von ununterbrochenem Gange.

अच्छिद्रोक्थ Adj. dessen Sprüche lückenlos sind Ait. Br. 2,38.

अ॒च्छिद्रोति Adj. vollkommenen Schutz gewährend.

अ॒च्छिद्रोधस् Adj. f. ein unversehrtes Euter habend.

अ॒च्छिन्न Adj. 1) nicht abgeschnitten Pâr. Gṛhj. 1,16,3. — 2) unversehrt.

अ॒च्छिन्नपत्त्र Adj. 1) mit unversehrten Schwingen versehen. — 2) unversehrte Blätter habend.

अ॒च्छिन्नपर्ण Adj. unversehrte Blätter habend.

*अच्छुप्ता f. N. pr. einer Vidjâdevî.

अच्छूरिका f. Schild oder Rad.

अ॒च्छेक्त Adj. genaht.

अच्छेदन n. das Nichtabschneiden Kâṭj. Çr. 6,1,23.

*अच्छेदिक Adj. nicht verdienend abgehauen u. s. w. zu werden.

अच्छेद्य Adj. nicht abzuhauen Buag. 2,24.

अ॒च्छोक्ति f. Anrede.

अच्छोद 1) n. N. pr. eines Sees. — 2) f. आ N. pr. eines Flusses.

अ॒च्युत und अ॒च्युत्त (Çat. Br. von Agni und einer ihm geweihten Gabe) 1) Adj. a) nicht umfallend, feststehend, unerschütterlich (eig. und übertr.). — b) beständig, unvergänglich. — 2) m. a) Bein. Vishṇu's 104,24. 105,5. 269,14. — b) Bhauma, ein best. Erdgenius. — c) N. pr. eines Arztes und eines Dichters.

अच्युतकृष्णानन्दतीर्थ m. N. pr. eines Autors.

अ॒च्युतक्षित्त् Adj. auf unerschütterlichem Grunde ruhend.

अच्युतचरित n. Titel eines Gedichts.

अ॒च्युतच्युत् Adj. Unerschütterliches erschütternd.

*अच्युतज्ञ m. Pl. Bez. einer Klasse von Göttern bei den Gaina.

अच्युतज्ञाल्किन् m. N. pr. eines Autors.

अच्युतठक्कुर m. N. pr. eines Mannes.

*अच्युतदत्त und *अच्युतत्त m. N. pr. eines Mannes.

अ॒च्युतपाशम् m. N. pr. eines Maharshi Taitt. Âr. 3,5,1. — Vgl. अचित्तपाशम्.

अच्युतभट्ट m. N. pr. eines Mannes B. A. J. 4,106,8.

अ॒च्युतमनस् m. N. pr. eines Maharshi Taitt. Âr. 3,5,1. — Vgl. अचित्तमनस्.

अच्युतमूर्ति m. Bein. Vishṇu's.

अच्युतस्थल n. N. pr. eines Ortes.

*अच्युताग्रज m. Bein. Balarâma's und Indra's.

अच्युताश्रम m. N. pr. eines Mannes.

अञ्, अ॒ञ्जति und अञ्जते (selten) 1) treiben, antreiben; wegtreiben. आ॒ञ्जिम् einen Wettlauf anstellen. — 2) schleudern. — Mit अति hinübertreiben Lâṭj. 3,6,2. — Mit अप wegtreiben 1,12. — Mit अभि 1) hintreiben. — 2) vereinigen, verbinden. — Mit अव herabtreiben. — Mit आ 1) herbeitreiben. —

2) *fahrend herbeikommen.* — Mit अभ्या *herantreiben.* — Mit उद् 1) *heraustreiben* 3,17. — 2) *herausholen.* — Mit उप *herantreiben.* — Mit निस् *heraustreiben.* — Mit प्र *antreiben.* — Mit वि 1) *vertreiben.* — 2) *durchfurchen.* — Mit सम् 1) *zusammentreiben.* — 2) *feindlich zusammenbringen.* — 3) *zu Paaren treiben.*

1. अज 1) m. *a) das Treiben, Zug.* — *b) Treiber.* एकपाद् *der einfüssige,* ein Genius des Sturmes. — *c) Ziegenbock* Spr. 7698. — *d) Widder im Thierkreise.* — *e) *penis* Gal. — *f)* Pl. N. pr. α) eines Volkes. — β) einer Klasse von Ṛshi MBh. 1,211,5. — *g)* N. pr. verschiedener Männer. — 2) f. आ *a) Ziege* 31,19. 191,9. 239,13. 258,30 (gedeutet als *die Ungeborene, die Natur*). — *b) eine best. Pflanze, deren Knolle einem Ziegeneuter gleicht.*

2. अज 1) Adj. *ungeboren, von Ewigkeit her da seiend* 284,32. Çat. Br. 14,7,2,23. — 2) m. *a) der Ungeborene, Ewige,* Bez. eines uranfänglichen, ungeschaffenen göttlichen Wesens. Später Bez. Brahman's, Vishṇu's, Çiva's und *Kâmadeva's. — *b)* (in Folge einer gezwungenen Erklärung) *eine Art Getreide.* — *c) die Zeit.* — *d) *der Mond.* — 3) f. आ *die unerzeugte, ewige Natur.* Auch als Mâjâ gedeutet. — 4) n. आयवम् Name eines Sâman.

अजक m. N. pr. eines Asura und eines Fürsten (VP. 4,7,3).

अजकर्ण m. 1) *Ziegenohr.* — 3) *Pentaptera tomentosa.*

*अजकर्णक m. *Shorea robusta.*

*अजकव n. = अजकाव 3) Gal.

अजका f. 1) **eine junge Ziege.* — 2) **Ziegenwamme* Comm. zu Kâtj. Çr. 9,2,6. — 3) *eine best. Krankheit des Augensterns.*

अजकाजात n. = अजका 3).

अजकावि 1) Adj. *mit einer wammenähnlichen Verzierung versehen.* — 2) m. oder n. *ein best. giftiges Thierchen,* etwa *Scorpion.* — 3) m. n. **Çiva's Bogen.*

अजकूला f. N. pr. einer Stadt.

*अजक्षीर n. *Ziegenmilch.*

अजगन्धा f. *Ocimum villosum* Râǵan. 4,180. *Carum Carvi* Ratnam. 104.

*अजगन्धिका f. *Ocimum villosum.*

*अजगन्धिनी f. *Odina pinnata.*

अजगर 1) m. *a) eine grosse Schlange, Boa.* — *b)* N. pr. eines Asura. — 2) f. ई *eine best. Pflanze.*

अजगल्लिका f. *eine best. Kinderkrankheit.*

अजगव 1) m. N. pr. eines Schlangenpriesters. — 2) n. *a) *Çiva's Bogen.* — *b) das mittlere Drittel der Mondbahn.* — Vgl. आजगव.

*अजगाव n. *Çiva's Bogen.*

अजघन्य Adj. *nicht der letzte, — schlechteste, der vorzüglichste.*

अजघ्नुषी Adj. f. *die nicht getödtet hat.*

*अजजीवन (Gal.) und *अजजीविक m. *Ziegenhirt.*

*अजटा f. *Flacourtia cataphracta* Râǵan. 5,92.

अजड 1) Adj. (f. आ) *nicht geistesschwach, bei Verstande* 134,6. °धी Adj. *verständig, klug* Bhâg. P. 7,5,46. — 2) *f. आ *Carpopogon pruriens* und *Flacourtia cataphracta.* — Vgl. अजटा und जडा.

*अजतुन्द n. P. 6,1,155, Sch.

1. अजत्व n. = अजाव.

2. अजत्व n. *das Ungeborensein* Ind. St. 9,153.

*अजदुग्धा f. *gelber Jasmin.*

*अजदण्डी f. *eine best. Pflanze* Râǵan. 5,134.

*अजदेवता f. *das 25te Mondhaus, Pûrvabhadrapadâ.*

1. अजन 1) *Adj. *treibend.* — 2) m. Bez. Nârâjaṇa's. — 3) *n. *das Treiben.*

2. अजन Adj. *menschenleer;* n. *Einöde* 29,27.28.

अजनजन्मन् m. Bez. Prajâpati's (*von Nârâjaṇa erzeugt*). °जन्मर्क्ष n. *das Mondhaus* Rohiṇî Bhâg. P. 10,3,1.

अजननि f. *das Nichtgeborensein* (bei Verwünschungen).

अजनयोनि m. Bez. Brahman's.

अजनाभ Bez. Bhâratavarsha's.

*अजनामक m. *eine best. mineralische Substanz.*

*अजनाशन m. *Wolf* Râǵan. 19,9.

*अजनि *Bahn.*

*अजन्य n. *ein Unglück verheissendes Naturereigniss.*

1. अजप m. *Ziegenhirt.*

2. अजप 1) Adj. (f. आ) *a) keine Gebete kennend* Gaut. 6,13. 15,18. — *b) ohne Murmeln der* Vjâhṛti Âit. Âr. 5,1,4. — 2) *m. *ein Brahman, der ketzerische Werke liest.* — 3) *f. *ein best. Zauberspruch,* = कृत्यामत्र.

*अजपथ m. vielleicht = अजवीथी.

*अजपद् und *°पाद् Adj. *ziegenfüssig.*

अजपार्श्व m. N. pr. eines Sohnes des Çvetakarṇa.

अजपाल m. 1) *Ziegenhirt.* — 2) N. pr. des Vaters von Daçaratha.

अजबधु? AV.

अजवस्त m. N. pr. eines Mannes Verz. d. Oxf. H. 55,*b*,23. — Vgl. अजवस्ति.

*अजभक्त m. und *°भक्ता f. (Gal.) *eine best. Pflanze mit langen Stacheln* Râǵan. 8,37.

*अजभद्र m. *eine best. Pflanze* Gal.

अजमायु Adj. *wie ein Ziegenbock meckernd.*

*अजमार m. vielleicht N. pr. eines Mannes.

अजमीढ und °मीळ्ह m. N. pr. eines Mannes. Angeblich auch ein Bein. Judhishṭhira's. Pl. Name einer Völkerschaft.

अजमुखी f. N. pr. einer Râkshasî.

अजमोद् m. und °मोदा f. *Carum Carvi* (*Kümmel*), *Apium involucratum* (*Eppich* Roxb. 2,97) und *Ligusticum Ajowan.*

*अजमोदिका f. *Ligusticum Ajowan.*

*अजम्भ m. *Frosch.*

1. अजय m. *Niederlage* in द्यूताजयौ.

2. अजय 1) m. *a)* Bein. Vishṇu's. — *b)* N. pr. eines Lexicographen, = °पाल. — *c) *N. pr. eines Flusses in Râḍha.* — 2) *f. आ *a) Hanf.* — *b)* N. pr. einer Freundin der Durgâ.

अजयगर्क m. N. pr. eines Mannes.

अजयपाल m. N. pr. zweier Männer.

अजयौन Adj. AV. 18,2,53 fehlerhaft für अज्रोयौन.

अजय्य Adj. 1) *unbesiegbar.* — 2) **ungewinnbar.*

अजर 1) Adj. (f. आ) *nicht alternd, sich nicht abnutzend, ewig jung* 162,5. — 2) *f. आ *a) Aloe perfoliata* Râǵan. 5,45. *Flacourtia cataphracta* 90. *Argyreia speciosa* 3,106. — *b)* Bein. des Flusses Sarasvatî Nigh. Pr.

अजरत्व n. *das Nichtaltern* Ind. St. 9,153.

अजरत्त् (f. °त्ती), अजरयु und *अजरस् Adj. *nicht alternd.*

अजरामरत्व n. *ewige Jugend und Unsterblichkeit* Ind. St. 14,384.

अजर्य 1) Adj. *nicht alternd, — vergehend.* — 2) n. *Freundschaft.*

अजर्षभ m. *Ziegenbock.*

*अजलम्बन n. *Antimonium.*

अजलोम *Ziegenhaar* Çat. Br. 6,5,1,4.

अजलोमन् 1) n. dass. Çat. Br. 6,4,4,22. 7,5,2,43 (könnte überall auch °लोम n. sein). — 2) *m. *Carpopogon pruriens.*

अजलोमी f. = अजलोमन् 2).

अजवस् Adj. *nicht rasch.*

*अजवस्ति m. N. pr. eines Mannes. Pl. *seine Nachkommen.*

*अजवाह N. pr. einer Gegend.

अजवीथी f. *Ziegenbahn,* Bez. der Strecke der Mondbahn, welche die Mondhäuser Hasta, Kitrâ und Viçâkhâ (oder Mûla, Pûrvâshâḍhâ und Uttarâshâḍhâ) umfasst.

अजशृङ्गी f. *Odina pinnata* und = कर्कटशृङ्गी Bhâvapr. 2,67,17.

*अजश्री f. *Alaun* Nigh. Pr.

*अजस्तुन्द n. N. pr. einer Stadt.

अक्लम Adj. (f. आ) *nicht ermattend, ewig frisch* 20,13 अक्लमम् 44,21. Am Anfange eines Comp. अक्लम 98,14. 99,24) und अक्लमेन Adv. *ununterbrochen, beständig, wiederholentlich* (mit einer Negation *niemals*).

अक्लकृत्स्वार्थ Adj. (f. आ) *seine ursprüngliche Bedeutung nicht aufgebend.* — Vgl. अक्लकृल्लक्षणा.

अक्लकृल्लक्षणा f. *eine Etwas mittelbar ausdrükkende Bezeichnungsweise mit Nichtaufgabe der ursprünglichen Bedeutung des Wortes* 279,10. 14.

*अक्लकृल्लिङ्ग Adj. *sein ursprüngliches Geschlecht nicht aufgebend.*

*अक्लाकृपाणीय Adj. *nach Art der Ziege und der Scheere geschehen.*

*अक्लाक्षी f. *Ficus oppositifolia* Râǵan. 11,136.

अक्लाक्षीर n. *Ziegenmilch* Çat. Br. 14,1,2,13.

*अक्लागर m. *Verbesina prostrata.*

अक्लागलस्तन m. *die* (zu Nichts nutzende) *Zitze* (d. i. Wamme) *am Halse der Ziege.*

अक्लाजघन Adj. *ohne Wachen, nicht wachend* Ind. St. 9,131.

अक्लाजङ्गल n. *feuchte Gegend* Suçr. 2,135,11.

अक्लाजि und अक्लाजी f. *Kümmel.*

*अक्लाजीव m. *Ziegenhirt.*

अक्लात Adj. *nicht geboren, noch nicht geboren.*

*अक्लातककुद् Adj. *dem der Buckel noch nicht gewachsen ist.*

अक्लातपक्ष Adj. *dem die Flügel noch nicht gewachsen sind* 77,10.

अक्लातरोमन् Adj. *noch unbehaart* MBh. 3,112,3.

अक्लातलोम्नी Adj. f. dass. so v. a. *noch nicht mannbar.*

अक्लातव्यञ्जन Adj. *dem der Bart noch nicht gewachsen ist.*

अक्लातव्यञ्जनाकृति Adj. *bei dem sich noch keine Spur von Bart zeigt* MBh. 1,157,35.

अक्लातशत्रु 1) Adj. *keine Feinde habend; dem kein Gegner gewachsen ist.* — 2) m. Bein. Judhishṭhira's und N. pr. verschiedener Männer.

अक्लातशोक Adj. *kummerlos* Çat. Br. 12,3,4,9.

अक्लातसार Adj. (f. आ) *kraftlos* R. ed. Gorr. 1,39,17.

*अक्लातारि m. Bein. Judhishṭhira's.

अक्लातुष Adj. *nicht klebrig* Suçr. 1,101,18.

*अक्लातोल्वलि m. *Ziegen-Taulvali als Necknme.*

अक्लात्व n. Nom. abstr. von अक्ला *Ziege.*

*अक्लाद m. N. pr. des Hauptes eines Kriegerstammes.

*अक्लादनी f. *eine Art Nachtschatten.*

अक्लानत् Adj. *nicht kennend, Etwas nicht wissend, unbekannt mit* (Acc.) 120,21. Spr. 99. fg.

अक्लानि und *अक्लानिक Adj. *unbeweibt.*

अक्लानुसम Adj. *höher oder niedriger als das Knie.*

*अक्लानेय 1) Adj. *furchtlos.* — 2) m. *ein Pferd von edler Race.* — Vgl. अजानेय.

*अक्लाक्षी f. *Convolvulus argenteus.*

अक्लापयस् n. *Ziegenmilch.*

*अक्लापाल (Gal.) und *अक्लापालक m. *Ziegenhirt.*

अक्लामि Adj. 1) *nicht verschwistert, nicht verwandt.* — 2) *Geschwistern nicht geziemend.* — 3) *nicht gleichartig, — parallel.*

*अक्लामिकृत् *Brühe* Gal.

अक्लामिता f. und अक्लामित्व n. *Nichtgleichförmigkeit, Abwechselung.*

अक्लामिल m. N. pr. eines Mannes.

अक्लावि m. Pl. (31,20) und अक्लाविक n. Sg. (191, 23. 195,23. 24) *Ziegen und Schafe.*

1. *अक्लाश्व n. *Ziegen und Pferde.*

2. अक्लाश्व Adj. *Ziegen zu Rossen* (d. i. *zum Gespann*) *habend.*

अक्लासुत m. *Zicklein* Bhâvapr. 2,9,18.

*अक्लिका f. *junge Ziege.*

अक्लिगमिषत् Adj. *zu gehen nicht beabsichtigend* Sarvad. 19,4.

अक्लिज्ञासु Adj. *nicht wissbegierig* Tattvas. 37.

अक्लित 1) Adj. *unbesiegt.* — 2) m. *a) ein best. mächtiges Gegengift* (auch अक्लितं सर्पिस् genannt). — *b) ein best. zu den Mäusen gezähltes giftiges Thier* (v. l. अक्लिर). — *c)* ein N. Vishṇu's. — *d)* Pl. N. einer Klasse von Göttern. — *e)* N. pr. einer der 7 Ṛshi im 14ten Manvantara und vieler anderer Personen. — 3) f. आ N. pr. eines Wesens im Gefolge der Devî.

अक्लितकेशकम्बल m. N. pr. eines Mannes.

*अक्लितबला f. N. pr. einer Göttin bei den Ǵaina.

अक्लितभृत्य Adj. *der seine Diener nicht im Zaum zu halten vermag.* Davon Nom. abstr. ०ता f. Kâd. 120.

अक्लितविक्रम m. Bein. Kandragupta's des Zweiten.

अक्लितशान्तिस्तव m. Titel eines *Lobliedes.*

अक्लितात्मन् Adj. *der sich nicht beherrscht.*

अक्लितापीड m. N. pr. eines Fürsten.

अक्लितेन्द्रिय Adj. *der seine Sinne nicht beherrscht* 93,18.

अक्लिन 1) n. *Fell* 22,15. 37,4. 94,1. *ein Schlauch oder Beutel von Leder.* — 2) m. N. pr. eines Sohnes des Havirdhâna VP. 1,14,2.

*अक्लिनपत्रा, *०पत्रिका und *०पत्री f. *Fledermaus.*

*अक्लिनफला f. wohl *eine best. Pflanze.*

अक्लिनयोनि 1) m. f. *die Stätte der Felle, d. i. Alles was Felle liefert.* — 2) *m. *Antilope.*

अक्लिनवासिन् Adj. *in ein Fell gekleidet.*

अक्लिनसंधि m. *Kürschner.*

अक्लिनावती f. N. pr. einer Vidjâdharî.

*अक्लिनिन् m. *Brahmanenschüler* Gal.

अक्लिर 1) Adj. (f. आ) *rasch, beweglich.* अक्लिरम् Adv. — 2) m. *a) eine Mausart* (v. l. अक्लित). — *b) eine best. Verfluchungsceremonie.* — *c)* N. pr. eines Schlangenpriesters. — 3) *f. आ ein N. der Durgâ. — 4) n. *a) Hof* (am Ende eines adj. Comp. f. आ). — *b) *Sinnesobject.* — *c) *Frosch.* — *d) *Wind.*

अक्लिरवती f. N. pr. eines Flusses.

अक्लिरशोचिस् Adj. *mit beweglichem Feuerschein.*

अक्लिराधिराज m. *der rasche Oberkönig.*

अक्लिराय् ०यते *rasch sein, eilen* RV.

*अक्लिरीय Adj. von अक्लिर.

अक्लिष्ट 1) Adj. (f. आ) *nicht krumm, gerade; redlich* (von Personen und Thätigkeiten). अक्लिष्टम् Adv. *gerade aus* Gaut. 23,10. — 1) *m. *a) Fisch.* — *b) Frosch.*

अक्लिष्टाग 1) Adj. *geradaus gehend.* — 2) m. *Pfeil.*

अक्लिष्टाग्र Adj. *mit einer geraden Spitze versehen.*

*अक्लिष्ठ m. *Frosch.*

अक्लिष्ठिका f. N. pr. einer Râkshasî MBh. 3, 280,45.

*अक्लीकव n. Çiva's *Bogen.*

अक्लीगर्त m. N. pr. eines Ṛshi.

अक्लीत Adj. *unversehrt; unverwelkt, frisch.*

अक्लीतपुनर्वसु n. *Ungeschundenheit oder Wiedergewinnung* (*des Geraubten*).

अक्लीति f. *Unversehrtheit.*

अक्लीर्ण n. *Unverdaulichkeit, Indigestion.*

*अक्लीर्णहरण n. *eine Art Curcuma* Nigh. Pr.

अक्लीर्णभुक्त Adj. *der Gegessenes nicht verdaut hat* Bhâvapr. 1,91,15.

अक्लीर्णिन् Adj. *an Indigestion leidend.*

अक्लीर्ति f. *Unverdaulichkeit.*

*अक्लीला f. *das Weibchen einer Affenart* Gal.

अक्लीव Adj. *leblos* Bhâg. P. 3,29,28.

अक्लीवन Adj. *ohne Lebensmittel.*

अक्लीवनार्ह Adj. *nicht würdig zu leben* R. 2,38,7.

*अक्लीवनि f. *Nichtleben, Tod* (bei Verwünschungen).

अक्लीवत् Adj. *nicht lebend, — leben könnend, sich nicht ernähren könnend.*

अक्लीवित n. *Nichtleben, Tod* MBh. 1,158,33.

अक्लुगुप्सु Adj. *keinen Widerwillen gegen Etwas habend, nicht wählerisch* Ind. St. 10,63.

अक्लुर् und अक्लुर्य (auch अक्लुरिर्य) Adj. *nicht alternd, unvergänglich.* ०र्यम् Adv. RV. 1,146,4. 5,69,1.

अंजुष्ट Adj. *unangenehm, widerwärtig, unheimlich.*

अंजुष्टि f. *Unzufriedenheit.*

अंजुह्वत् Adj. *nicht opfernd* TBr. 1,4,9,1.

अंजूर्यत् Adj. *nicht alternd.*

अञ्जेय 1) Adj. *unbesieglich.* — 2) m. *a) *Terminalia Arǵuna* Nigh. Pr. — *b)* N. pr. eines Fürsten. — 3) n. *ein best. Gegengift.*

अञ्जैकप m. = अञ्जैकपद् und अञ्जैकपार्ष्ण.

अञ्जैकपद् (Nom. °पाद्) und *°पाद् m. = अज एकपाद् (s. 1. अज 1, *b*) als N. eines Rudra und Bein. Vishṇu's.

*अञ्जैकपाददैवत्य (Gal.) und अञ्जैकपार्ष्ण n. *das unter Aǵaikapad stehende Mondhaus Pûrvabhadrapadâ.*

*अञ्जैडक n. *Ziegen und Schafe.*

*अञ्जोडुम्बरफला f. *eine best. Pflanze* Gal.

अंजोष Adj. *kein Genüge habend, unersättlich.*

(अंजोष्य) अंजोषिण्य Adj. *nicht beliebt, — willkommen.*

*अञ्जुका f. *Hetäre* (im Drama) Daçar. 2,65.

*अञ्जकटा f. *Flacourtia cataphracta.* — Vgl. अञ्जटा.

*अञ्जकल m. *Kohle.*

अज्ञ 1) Adj. *a) unwissend, einfältig, dumm, unerfahren* 152,25. 159,12. 162,7. 258,15. 272,7. Spr. 7684. *keinen Verstand habend,* von Thieren und Unbelebtem. — *b)* angeblich *allwissend.* — 2) °म् Adv. *unvermerkt* Cit. im Comm. zu TBr. 3,580,3 v. u.

*अज्ञक Adj. (f. आ und अज्ञिका) *recht unwissend.*

अज्ञता f. *Unwissenheit, Dummheit* 187,5.

अंज्ञात Adj. *unbekannt* 141,28. 281,4. Spr. 7622. *ungekannt als* Chr. 199,3. °भुक्त *was man ohne zu wissen gegessen hat.* अज्ञातम् Adj. *ohne Wissen von* (Gen.) 61,6. 73,10.

*अज्ञातक Adj. *recht unbekannt.*

अंज्ञातकेत Adj. *unbekannte Absichten habend.*

अज्ञातयक्ष्मन् m. *verborgene Krankheit* (Ind. St. 9,400).

अज्ञाति m. *kein Blutsverwandter.*

1. अज्ञान n. 1) *das Nichtwissen; Unwissenheit, Unverstand* 211,32. 257,14. Spr. 110. 7853. अज्ञानात् und अज्ञानतस् *ohne Wissen* 43,9. 153,25. 28. — 2) Bez. *der Urmaterie als der letzten materiellen Ursache.* Je nachdem sie als ein Gesammt- oder als ein Einzelding betrachtet wird, steht ihr als ein von ihr bedingter Intellect der allwissende Gott oder der sogenannte Vernünftige (प्राज्ञ) gegenüber. 258,11. fgg.

2. अज्ञान Adj. *unklug, unerfahren* Spr. 112.

अज्ञानपूर्वम् Adv. *ohne Wissen* Gaut. 20,8.

अज्ञानबोधिनी f. Titel einer Schrift.

अज्ञानवत् Adj. *unwissend* Ind. St. 14,386.

अज्ञानाध्यापन n. *Unwissenheit und das Nichtunterrichten* Gaut. 21,12.

अज्ञानार्थ Adj. *nicht die Bedeutung «wissen» habend* 235,16.

अंज्ञाम् Adj. *keine Verwandte habend.*

अज्ञेय Adj. *nicht zu wissen, nicht erkennbar* 120,11. Ind. St. 1,19.

अंज्मन् m. und अंज्मन् n. *Bahn, Zug.*

अंज्यानि f. *Unversehrtheit.*

अज्येयंता f. *Ununterdrückbarkeit* Çat. Br. 11,5,3,1. Ind. St. 10,60. fgg.

अज्येष्ठ Adj. 1) *nicht der älteste* 201,20. Pl. *von denen keiner der älteste ist.* — 2) *nicht der beste* 195,32.

अज्येष्ठवृत्ति Adj. *sich nicht wie ein ältester Bruder betragend* 195,6.

अज्यैष्ठिनेय Adj. *nicht der älteste aus der ersten Ehe des Vaters* Gaut. 28,16.

अंज्र m. *Ebene, Flur, Gefilde* 7,18.

(अज्र्य) अञ्जिंय Adj. *auf der Ebene befindlich.*

अञ्जिन् Adj. *sich treibend, sich bewegend* Âçv. Çr. 6,5,2.

1. अञ्ज् s. अच्.

2. °अञ्ज् Adj. (*gebogen*) *gerichtet nach, zu.*

*अञ्जति m. 1) *Wind.* — 2) *Feuer.*

*अञ्जन n. 1) *das Biegen.* — 2) *Fussfessel für ein Pferd* Gal. — R. 6,98,24 wohl fehlerhaft für अञ्चल; ed. Bomb. 115,33 दत्तानां चैव पी° st. नयनाञ्चनपी°.

अञ्चल m. *Saum —, Borte —, Zipfel eines Gewandes* oder *Tuches* Spr. 5502. 7813. — Vgl. नयनाञ्चल und लोचनाञ्चल.

*अञ्चितभू f. *Weib* Râǵan. 18,5.

अञ्जु bei den Grammatikern Bez. von 2. °अञ्ज् 231,26.

अञ्ज्, अनक्ति und अङ्क्ते 1) *salben, bestreichen, beschmieren;* Med. *sich salben, sich Salbe überstreichen* 13,16. 237,18. घृताक्त 192,1. रुधिराक्त 101,22. — 2) *schmücken, ausrüsten;* Med. *sich schmükken.* — 3) *verherrlichen, ehren.* — 4) *an den Tag legen.* — Caus. *bestreichen.* — Mit अनु *bestreichen* 30,32. — Mit अक्तर् *in sich aufnehmen.* — Mit अभि 1) *salben, bestreichen;* Med. *sich salben, sich bestreichen* 237,18. तैललवणाभ्यक्त 218,4. — 2) *schmücken.* — Mit आ 1) *salben.* — 2) *glätten, ebnen.* — 3) *verherrlichen, ehren.* — Mit समा *gemeinsam salben* Kauç. 79. — Mit उद् (अनक्ति) *in die Höhe heben* ṚV. 4,6,3. Gehört der Bed. nach zu अच्. — Mit उप *einschmieren.* — Mit नि 1) *einsalben.* — 2) Med. *hineinschlüpfen in* (अक्तर्). न्यक्त *in einem Andern enthalten, inhärirend.* — Mit प्रति 1) *bestreichen.* — 2) *schmücken.* — Mit वि 1) Med. *durchsalben.* — 2) Med. *sich salben, — herausputzen; sich ein Ansehen verschaffen.* — 3) *offenbaren, an den Tag legen* Spr. 7820. व्यक्त (s. auch bes.) *offenbar, sinnlich wahrnehmbar, verständlich.* व्यक्तम् Adv. *offenbar, deutlich; sicher, gewiss* 38,23. 180,2. 319,26. 326,7. — Caus. *offenbaren, an den Tag legen, klar machen* 190,18. Ind. St. 9,20. — Mit अनुवि *deutlich —, klar werden* (!) Comm. zu AV. Prât. 4,107. — Mit अभिवि Pass. *an den Tag treten, erscheinen* 267,30. अभिव्यक्त *offenbar, deutlich hervortretend.* °म् Adv. *offenbar.* — Mit सम् 1) *besalben, schmücken* 37,20. 21. — 2) *zubereiten, ausrüsten, ausstatten.* — 3) *verherrlichen.* — 4) *zusammenfügen, vereinigen.* — 5) *belecken, verzehren;* Med. *sich nähren mit* (Instr.), *geniessen.*

अञ्जक m. N. pr. eines Sohnes des Viprakitti VP. 1,21,11.

अञ्जन 1) n. *a) das Salben, Bestreichen, Beschmieren.* — *b) das Offenbaren, Klarmachen,* insbes. *der Bedeutung eines mehrdeutigen Wortes* Kâvjapr. 2,19. — *c) Salbe.* — *d) schwarze Augensalbe* und *die dazu verwandten Stoffe,* wie z. B. *Antimonium* 53,11. — *e) *Dinte.* — *f) *Nacht.* — *g) *Feuer.* — *h)* *Bein. Çiva's Gal. — 2) m. *a) *Hauseidechse.* — *b)* N. pr. α) eines Weltelephanten. — β) einer mythischen Schlange. — γ) eines Fürsten von Mithilâ VP. 4,5,12. — δ) eines Berges. — 3) f. आ *a) *eine Eidechsenart.* — *b)* N. pr. einer Frau und einer Aeffin (der Mutter Hanumant's). — 4) f. ई *a) *eine bossirte weibliche Figur;* vgl. अञ्जलिकारिका. — *b) *N. zweier Pflanzen* Râǵan. 4,189. 6,132. — *c)* N. pr. der Mutter Hanumant's Bhâvapr. 1,101,2 v. l.

अञ्जनक 1) *Adj. *das Wort* अञ्जन *enthaltend.* — 2) f. ई *eine best. Pflanze.* — 3) f. *अञ्जनिका *a) eine Eidechsenart.* — *b) eine Mausart* (fehlerhaft für अञ्जलिका).

अञ्जनकेश 1) Adj. (f. ई) *eine Mähne so schwarz wie Augensalbe habend.* — 2) *f. ई *ein best. vegetabilischer Parfum.*

*अञ्जनकोशी (°केशी?) f. *eine best. Pflanze* Gal.

अञ्जनगिरि m. N. pr. eines *Berges* Spr. 3468. — Vgl. कृष्णाञ्जनगिरि.

अञ्जनचूर्ण n. *pulverisirtes Antimonium* 217,5.

*अञ्जनत्रय und *°त्रितय n. *die drei Arten Kollyrium* Râǵan. 22,12

अञ्जननामिका f. *Auswuchs am Augenlide.*

अञ्जनपर्वत m. N. pr. eines *Berges* Pañkat. 120,9.

अञ्जनपुर n. N. pr. einer *Stadt*.

*अञ्जनप्रभ m. *Moringa pterygosperma Gaertn.* Râgan. 7,28.

अञ्जनवृक्ष m. *ein best. Baum:* °दारुमय *aus dem Holze dieses Baumes gemacht* Paṇḍat. 10,7.

*अञ्जनागिरि, अञ्जनाचल und अञ्जनाद्रि m. N. pr. eines *Berges*.

*अञ्जनाधिका f. *eine Eidechsenart*.

*अञ्जनान्वय m. *ein Elephant mit besonderen Kennzeichen* Gal.

अञ्जनाभ m. N. pr. eines Berges.

*अञ्जनावती f. N. pr. des Weibchens des Weltelephanten Supratîka oder Aṅgana.

*°अञ्जल = अञ्जलि.

अञ्जलि॒ m. *die beiden hohl und offen an einander gelegten Hände, zwei Handvoll* (auch als *best. Hohlmaass*) 37,9. °पान Adj. *aus den Händen trinkend*, मूषिकाञ्जलि *die an einander gelegten Vorderpfötchen einer Maus*, कुसुमाञ्जलि *zwei H. Blumen* 290,4. उदकाञ्जलि 107,23. अञ्जलिमात्र॒ n. Çat. Br. 4,5,10,7. Die Hände hohl an einander legen und dieselben zur Stirn führen ist ein Zeichen der Ehrerbietung und Unterwürfigkeit. 96,12. अञ्जलिं कृ Spr. 7690 (Med.). Chr. 70,31. 176,25. बन्ध् 314,13.

अञ्जलिक 1) m. *eine Art von Pfeilen*. — 2) *f. आ *eine junge Maus*.

अञ्जलिकर्मन् n. *das Aneinanderlegen der hohlen Hände* (als Zeichen der Ehrerbietung).

*अञ्जलिकारिका f. 1) *eine bossirte menschliche Figur*; vgl. अञ्जन 4) *a*). — 2) *Mimosa pudica*.

अञ्जलिपात m. = अञ्जलिकर्मन्.

*अञ्जलिशुक्ति f. *zweischalige Muschel* Râgan. 13,132.

अञ्जली Adv. mit कृ *die Hände hohl an einander legen*.

अ॒ञ्जस् 1) n. *a*) *Salbe, Mischung*. — *b*) Name eines Sâman Ârsh. Br. 2,1,1. — 2) Acc. Adv. *rasch, plötzlich, alsbald*. — 3) अ॒ञ्जसा Instr. Adv. *a*) *stracks, gerades Weges, geradeaus*. — *b*) *alsbald, sogleich*. — *c*) *in Wahrheit, der Wahrheit gemäss*.

अञ्जस 1) *Adj. *gerade, ehrlich*. — 2) f. ई॒ *die Rasche*, N. eines in den Lüften gedachten Stromes.

अञ्जसायन Adj. (f. ई॒) *geradeaus gehend, — führend*.

अञ्जसीन Adj. (f. आ) dass.

अञ्जस्पा Adj. *alsbald trinkend*.

अञ्जःसव॒ m. *beschleunigte Soma-Kelterung* 24,32. Çat. Br. 12,3,3,6. fgg.

*अञ्जामा f. *eine kleine Traubenart*.

अञ्जि॒ 1) Adj. *a*) *salbend* (ein Opfer). — *b*) *schlüpfrig* (vom penis). — 2) m. f. n. *Salbe, Farbe, Schmuck* 13,16.

अञ्जिक m. N. pr. eines Sohnes des Jadu.

अञ्जिग m. N. pr. eines Dânava.

अञ्जिमन्त् Adj. *gesalbt, geschmückt*.

अञ्जिव॒ Adj. *schlüpfrig, glatt*.

*अञ्जिष्ठ und *अञ्जिष्ठु m. *die Sonne*.

अञ्जिसक्थ॒ Adj. *gefleckte Hüften habend*.

*अञ्जिक्षीषा f. *Verlangen zu gehen*.

अञ्जीर m. *Feigenbaum*.

अञ्जीयान॒ (Conj.) Adj. *stracks zum Ziele führend*.

अञ्जोविद्रूप n. N. eines Sâman.

अञ्ज्येत॒ Adj. *schwarzweiss gefleckt*.

अट्, अटति *einen Streifzug unternehmen, herumschweifen, umherlaufen, durchirren*. भिक्षाम् *betteln gehen*. — Intens. अटाट्यते *hinundher irren, durchirren*. — Mit परि *herumschweifen, umhergehen, lustwandeln, durchirren* 107,27. Gaut. 9,35.

*अटज m. n. = उटज Gal.

अटन n. *das Hinundhergehen, Herumschweifen*.

अटनि und °नी f. *das eingekerbte Ende des Bogens* 145,25. — Vgl. आटनी.

अटमान m. N. pr. eines Fürsten.

अटरूष, °रूष und °रूषक m. *Adhatoda Vasica Nees.* oder *Gendarussa vulgaris Nees*.

*अटवि und अटवी f. *Wald* 107,11.27. 119,27.

अटविक m. *Förster*. Wohl fehlerhaft für आटविक.

अटवीबल n. *ein aus Waldbewohnern bestehendes Heer* Spr. 3610.

अटवीशिखर m. Pl. N. pr. eines Volkes MBh. 6,9,48.

*अटा, *अटाटा und *अटाट्या f. *das Herumschweifen, Umhergehen* (als Bettler).

*अटाय्, °यते *herumschweifen, umhergehen*.

*अट्, अट्टते *überschreiten; tödten*. — Caus. *अट्टयति *geringschätzen*.

1. *अट्ट Adv. *laut*.

2. अट्ट 1) *Adj. *trocken*. — 2) m. *a*) *Wachtthurm*. — *b*) *Marktplatz*. — *c*) **Uebermaass*. — *d*) N. pr. eines Jaksha. — 3) *f. आ Vârtt. zu P. 3,1,17. — 4) n. **Speise*.

*अट्टक m. *Thurm*.

*अट्टट् Adv. *laut*.

अट्टट्टहास m. *lautes Lachen* Mârk. P. 89,21. अट्टाट्ट° v. l.

*अट्टन n. *eine scheibenförmige Waffe*.

अट्टपतिभाग m. *Marktherrnantheil*, Bez. *einer best. Steuer* in Kaçmîra.

*अट्टस्थली f.

अट्टहसित n. *lautes Lachen*.

1. अट्टहास m. dass. 111,24.

2. अट्टहास 1) *Adj. *laut lachend*. — 2) m. *a*) Bein. Çiva's. — *b*) N. pr. eines Jaksha. — *c*) N. pr. eines Berges. — *d*) *= अट्टहासक Gal. — 3) f. आ Bein. der Durgâ.

*अट्टहासक m. *Jasminum hirsutum Lin.*

*अट्टहासिन् m. Bein. Çiva's.

अट्टहासेश्वरतीर्थ n. N. pr. eines Tîrtha.

अट्टहास्य n. *lautes Lachen*.

अट्टाट्टहास m. *lautes Lachen*. अट्ट्° v. l.

*अट्टाय्, °यते.

अट्टाल und °क 1) m. *Wachtthurm*. — 2) f. अट्टालिका *a*) *königlicher Palast*. — *b*) N. pr. einer Gegend.

अट्टालिकाकार m. *Maurer* (als Sohn eines Malers und einer unzüchtigen Çûdra-Frau).

*अट्टालिकाबन्धम् Adv.

अट्टिलिका f. N. pr. einer Stadt.

अट्टा॒र॒ m. N. pr. eines Mannes.

अट्या f. *das Umherschweifen, Sichherumtreiben*.

*अठ्, अठति und °ते *gehen*.

अठिद् m. Pl. N. pr. eines Volkes MBh. 6,9,64.

*अड्, अडति *sich anstrengen*.

°अड *Stachel, Spitze*.

अडकवती f. N. pr. einer mythischen Stadt Lalit. 247,10.

*अडगज m. *eine best. Pflanze* Gal.

*अडिनी f. *Zehenschmuck* Gal.

*अड्ड, अड्डति (अभियोगे, समन्ताद्योगे, समाधाने).

अड्डुचल m. *ein best. Theil des Pfluges*.

*अड्डुन n. *Schild*.

*अण्, अणति *tönen*. अण्यते *athmen*.

*अणक Adj. *klein, gering, verachtet*.

*अणकीय Adj. von अणक.

*अणाव्य Adj. *mit Panicum miliaceum besäet*.

*अणि und *अणी m. f. 1) *Achsennagel*. — 2) *Ecke eines Hauses*. — 3) *Grenze*.

अणिकर्तृ॒ m. *das Subject im Nicht-Causativum* 225,21.

अ॒णिमन्॒ 1) m. *a*) *Dünne, Feinheit* Çat. Br. 14,7,1,20. — *b*) *Magerkeit*. — *c*) *die feinsten Bestandtheile von Etwas*. — *d*) *die Zauberkraft sich unendlich klein zu machen*. — 2) अ॒णिमन् n. *das kleinste Stück*.

अणिमत्त् Adj. *kleiner, kürzer* Çulbas. 1,55.72.87.

अणिष्ठ Adj. *der feinste, kleinste; sehr fein, sehr klein*.

अणीचिन् m. N. pr. eines Mannes.

अणीमाण्डव्य m. N. pr. eines Ṛshi.

अ॒णीयंस् Adj. *feiner, kleiner; sehr fein, sehr klein, sehr gering*.

अणीयस Adj. = अणीयंस्.

अणीयस्क॑ Adj. *feiner, dünner, kleiner.*

अणीयस्त्व n. Nom. abstr. von अणीयंस्.

*अणीव gaṇa प्रुधादि.

अ॒णु 1) Adj. f. (अ॒णवी) *fein, dünn, schmal, sehr klein, von geringem Umfange* 64,22. 162,9. Çat. Br. 14,7,2,11. *sehr gering, unbeträchtlich; fein, subtil* in übertr. Bed. अ॒णु॑ Adv. *schwach.* अणुतर *sehr schwach.* — 2) m. *a) Panicum miliaceum.* — *b) Atom* Ind. St. 14,366. — *c) ein überaus kleiner Zeittheil,* = 2 Paramâṇu = 1/3 Trasareṇu Bhâg. P. 3,11,5. — *d) Spruch.* — *e)* *Bein. Çiva's. — *f)* N. pr. eines Sohnes des Jajâti; vgl. अनु. — 3) f. अ॒णवी *die Zarte, Feine,* Bez. des *Fingers.* — 4) n. *der vierte Theil einer Mora.*

अणुक 1) Adj. (f. आ) *a) überaus klein, — wenig.* — *b)* **geschickt.* — 2) m. oder n. *Atom.*

अणुजङ्घ Adj. *kleinbeinig* Mantrabr. 2,5,6.

अणुता f. *Dünne, Verengerung.*

अणुतैल n. *eine Art Oel.*

अणुत्व n. *Kleinheit, Feinheit, atomistische Natur.*

*अणुभा f. *Blitz.*

अणुभाष्य n. Titel eines Werkes.

अणुमध्यबीज m. Titel einer Hymne.

अणुमात्रा f. *eine Viertel-Mora.*

अणुमात्रिक Adj. 1) *aus feinen Atomen bestehend.* — 2) *eine Viertel-Mora habend* Comm. zu TS. Prât. 19,4.

अणुमुख Adj. (f. ई) *kleinmäulig* 217,8.

अणुरक्त Adj. *fein und roth* Kshudrakop. 8.

*अणुरेवती f. *Croton polyandrum.*

अणुवेदान्त m. Titel eines Werkes. °रसप्रकरण n. desgl.

अणुव्रत n. *eine kleine Pflicht* oder — *Gelübde* bei den Gaina.

अणुव्रतिन् (Conj.) m. *ein Mann, der diese Gelübde hält.*

*अणुव्रीहि m. *eine best. feinkörnige Reisart.*

अणुशस् Adv. *fein, in kleine Stückchen.*

अणुक m. N. pr. eines Sohnes des Vibhrâga.

अणूभाव m. *das Fein—, Dünn—, Schwachwerden.*

*अणठ्, अणठते *gehen.* °रुगणिठत Suçr. 2,455,11 wohl fehlerhaft für °रुगन्वित.

अण्ड 1) *m. n. *a) Ei* 52,1. 2. 152,1. 268,17. — *b) Hode* 148,9. — *c)* **Hodensack.* — *d)* **männlicher Same.* — *e)* **Moschus.* — 2) m. Bein. Çiva's.

अण्डक n. 1) *Ei.* — 2) **Hode.*

अण्डकटाह m. *die Schale des Welteis* VP. 2,4,96.

*अण्डकोटरपुष्पी f. *Convolvulus argenteus.*

अण्डकोश m. 1) **Hodensack.* — 2) *das Weltei, Weltall* Spr. 7761.

*अण्डकोशक m. *Hodensack.*

अण्डगत Adj. *im Ei steckend* 75,29.

अण्डज 1) Adj. *aus einem Ei geboren* 268,12. 17. — 2) m. *a) Vogel* (अ॒ण्डज Ind. St. 14,3,2 fehlerhaft für आण्डज). — *b)* **Schlange.* — *c)* **Eidechse.* — *d)* **Fisch.* — *e) eine best. Constellation* (= विरुग) Varâh. Bṛh. 12,3. 5. — 3) *f. आ *Moschus.*

अण्डजेश्वर m. *Gebieter der Vögel,* Bein. Garuḍa's.

अण्डधर m. Bein. Çiva's.

*अण्डर und davon *अण्डराय्, °यते.

*अण्डवर्धन n. und अण्डवृद्धि f. *Anschwellung der Hoden.*

*अण्डसमुद्भवा f. *eine Eidechsenart* Gal.

*अण्डालु m. *Fisch.*

अण्डिन् Adj. *hodensackähnlich* Bhâvapr. 6,173,24.

*अण्डिर m. *Mensch* Gal.

*अण्डीर 1) Adj. *a) uncastrirt.* — *b) kräftig.* — 2) m. Bein. Indra's Gal.

अण्यत्त Adj. *nicht mit dem Character des Caussativs* इ *versehen* 225,23.

अ॒ण्व n. *feiner Zwischenraum in der* Soma-*Seihe.*

अ॒ण्वत्त m. *eine Frage mit einer feinen, spitzfindigen Lösung* Çat. Br. 14,6,10,1.

अण्वी s. u. अ॒णु.

अत्, अ॒तति, °ते *gehen, wandern, laufen* 10,19. — Mit *अभि *besuchen, einkehren.* — Mit *अव *hinabgehen.* — Mit सम् *sich hinbegeben zu.*

अतच्छेषत्व n. *das nicht Ergänzung Sein davon, Selbstständigkeit.*

अतट m. *ein jäher Abhang, Abgrund* Çik. 137.

अतत्त्व n. *Unwirklichkeit.* °तस् *nicht in Wirklichkeit, nur scheinbar* 274,11.

अतत्त्वज्ञ Adj. *die Wahrheit nicht kennend* Spr. 124.

अतत्पर Adj. *nicht das bezweckend.* Davon Nom. abstr. °त्व n. Daçar. 4,36.

अतत्संस्कारार्ह Adj. *nicht zu dessen Förderung dienend.* Davon Nom. abstr. °त्व n. Gaim. 6,4,45.

अ॒तथा Adj. *nicht «ja» sagend, verneinend.*

अतथोचित Adj. *nicht so gewohnt, nicht gewohnt an* (Gen.).

अतथ्य Adj. *unwahr* Spr. 125.

अतदर्थ Adj. *nicht dazu dienend* Gaim. 1,2,1.

अतद्गुण 1) Adj. *nicht von dessen Eigenschaften.* Davon Nom. abstr. °त्व Gaim. 6,7,16. — 2) m. *eine rhetorische Figur, in der an einem Dinge eine bei ihm erwartete Eigenschaft* oder *Zustand negirt wird,* Kâvyapr. 10,52.

अतद्धर्मन् Adj. *nicht von dessen Eigenthümlichkeit.* Davon Nom. abstr. °र्मत्व n. Kap. 1,52.

अतद्विकार m. *keine Modification davon* Gaim. 6,5,47.

*अतन und *अतनवत् Adj. *laufend, wandernd.*

अतनु 1) Adj. *nicht gering, — unbedeutend* Çik. 105. Spr. 4472, v. l. 7623. — 2) m. *der Liebesgott, Geschlechtsliebe* Spr. 7623.

अतत्त्व n. *Nebensache, das worum es sich nicht handelt, das worauf es nicht ankommt.*

अतन्त्री Adj. f. *saitenlos.*

अ॒तन्द्र Adj. (f. आ) *unermüdlich.*

अतन्द्रचन्द्रक n. Titel eines Schauspiels Hall in der Vorrede zu Daçar. 30.

अतन्द्रित (91,18. 207,25) und अतन्द्रिन् Adj. *unermüdlich, unverdrossen.*

अतन्निमित्तत्व n. *das nicht Ursache Sein davon* Gaim. 1,1,24.

अतप m. Pl. Name einer Klasse von Göttern bei den Buddhisten.

अतपस् und अतपस्क Adj. *keine Kasteiungen übend.*

अ॒तप्ततनू Adj. *dessen Körper (Masse) undurchglüht (roh) ist.*

अ॒तप्यमान Adj. *kein Leid empfindend.*

अतमआविष्ट Adj. *nicht von Finsterniss erfüllt* Maitrjup. 6,24.

अ॒तमस् Adj. *ohne Finsterniss* Çat. Br. 14,6,8,8.

अतमस्क Adj. *ohne die Qualität* तमस् Ind. St. 9,165.

अ॒तमेरु Adj. *nicht schlaff.*

अतर्क Adj. *von spitzfindigen Erwägungen sich fern haltend* MBh. 13,23,29.

अतर्कित Adj. *an den* oder *woran man nicht gedacht hat, unerwartet* 123,14.

अतर्क्य Adj. *undenkbar, unbegreiflich* Spr. 4463.

अतल n. Name einer Hölle 268,4.

*अतलस्पर्श, *°स्पृश् und *अतलेस्पर्श (Gal.) Adj. *unergründlich.*

अ॒तव्यस् Adj. *nicht stärker, schwächer.*

1. अ॒तस् Adv. 1) als Abl. von 1. अ *dieser* sowohl in subst. als in adj. (würde hier unbetont sein) Bed. Mit एकैक 32,3. भूयस् 33,10. अधिक 182,22. उत्तर 24,20. पर 48,12. 328,7. 32. अतो ऽर्धात्, अतः स्थानात्. — 2) *von da, — hier* (örtlich und zeitlich); *darauf; von hier an, von nun an* 18,10. 27,10. 110,29. 24,20. 26,22. 35,20. 216,27. 247,24. अत ऊर्ध्वम् *nach dieser Zeit, darauf, alsdann, von da an, von nun an* 25,3. 37,2. 38,9. 199,32. अतः परम् dass. 191,26. 213,12. 216,11. *noch immer* 291,8. — 3) *in Folge dessen, daher, darum, also* 40,29. 79,8. 91,30. 95,24. 113,28. 153,13. 278,27. 279,30.

2. अतस् *das Suffix* अतस् (z. B. in दक्षिणातस्) 232,5.

अतसं 1) *m. *a) Wind. — b) Geschoss. — c) Seele. — d) ein Gewand aus Bast.* — 2) f. ई *Linum usitatissimum* (auch *Crotolaria juncea*). — 3) n. *Gebüsch, Gestrüpp* RV.

(अतसाय्य) अतसायिय Adj. *zu erbetteln, zu erbitten.*

अतसि m. *Bettler.*

अतसुच् = 2. अतस् 232,6.

अतापकर Adj. *keine Hitze —, keine Qual verursachend* Spr. 7639.

अतापस m. *kein Asket* Çat. Br. 14,7,1,22.

अतार् n. *einer der 8 Gegensätze der* Siddhi im Sâṁkhja Tattvas. 37.

अति 1) Adv. *a) vorbei, vorüber. — b) über das gewöhnliche oder gehörige Maass: überaus, sehr, vorzüglich, in hohem Grade* (2,18); *allzu, allzusehr, allzuviel.* — 2) Praep. mit Acc. *über, über — weg, über — hinaus* (im Raume, in der Zeit, an Zahl, an Macht, an Intensität einer Thätigkeit u. s. w.) 1,16. 4,25. 5,14. Mit Gen. (selten) *über, oben an.* — Mit Abl. (?) *über.* — 3) Adj. *darüber hinausgehend* Çat. Br. 6,6,1,1.

*अतिकठिनतण्डुल m. *eine Reisart* Gal.

अतिकठोर Adj. *sehr rauh* (Wind) Paṅkat. 93,1.

*अतिकण्ट und *°क m. *Tribulus lanuginosus* und *Alhagi Maurorum* Nigh. Pr.

*अतिकथ Adj. 1) *übertrieben, unglaublich.* — 2) *für den kein Gesetz mehr besteht.*

*अतिकथा f. *übertriebene, unwahre Erzählung.*

*अतिकन्द (Gal.) und *°क m. *ein best. Knollengewächs.*

अतिकर्शन n. *zu grosse Abmagerung* Suçr. 1,322,1. °कर्षण gedr.

अतिकल्यम् Adj. *zu früh am Tage.*

अतिकल्याण Adj. (f. ई) *unschön.*

अतिकश Adj. *der Peitsche nicht mehr gehorchend.*

अतिकष्ट Adj. (f. आ) *überaus streng* (व्रत) Prab. 82,9. *schlimmer:* ततस् Spr. 7717.

*अतिकामुक m. *Hund* Râǵan. 19,12.

अतिकाय 1) Adj. *a) einen sehr grossen Körper habend, von starkem Körperbau* Suçr. 2,397,13. — *b) von grossem Umfange* überh. — 2) m. N. pr. eines Râkshasa.

*अतिकारक Adj. = अतिक्रान्तः कारकान्.

*अतिकारीषगन्ध्य Adj. Ind. St. 13,418.

अतिकिरिट (°किरीट Comm.) Adj. *zu kleine Zähne habend* TBr. 3,4,1,19.

*अतिकुत्सित Adj. *sehr verachtet.*

अतिकुपित Adj. *sehr erzürnt* 162,11.

अतिकुल्व und °कूल्व *allzu kahl.*

अतिकृच्छ्र m. *eine best. zwölftägige Kasteiung.*

अतिकृत Adj. 1) *zu weit getrieben, übertrieben.* — 2) *ausserordentlich, überaus gross.* °प्रमाण Adj. (= अतिकृश Comm.) MBh. 3,112,4.

अतिकृतार्थ Adj. *überaus geschickt, — gewandt* MBh. 3,86,15.

अतिकृति f. *Uebermaass* Veṇis. 138.

अतिकृश Adj. *allzu mager.*

अतिकृष्ण Adj. *allzu oder sehr dunkelfarbig.*

अतिकेसर m. *Trapa bispinosa.*

1. अतिकोप m. *heftiger Zorn* MBh. 3,286,14.

2. अतिकोप Adj. *dessen Zorn vergangen ist.*

अतिकोपसमन्वित Adj. *heftig zürnend, sehr ergrimmt* 108,3.

अतिक्रम m. 1) *das Hinüberschreiten.* — 2) *Ueberschreitung des Maasses.* — 3) *das Verstreichen, Vorübergehen* (der Zeit) 297,7. — 4) *das Sichvergehen, Versehen, Missgriff* 184,13. Gaut. 12,17. — 5) *Uebertretung, Verletzung* (eines Gelübdes), *das Sichnichtkümmern um Etwas* Gaim. 5,4,6. — 6) *Nichtbeachtung, Vernachlässigung* (einer Person). — 7) *fehlerhaft für अभिक्रम.

अतिक्रमण n. 1) *das Vorübergehen* Çat. Br. 11,4,2,3. — 2) *das Ueberschreiten des Maasses, Zuvielthun.* — 3) *das Verstreichen* (der Zeit) 70,2. — 4) *das Ueberschreiten.* — 5) **das Zubringen der Zeit.*

°अतिक्रमिन् Adj. *übertretend, verletzend.*

अतिक्रान्तभावनीय Adj. Bez. *eines* Jogin *auf einer best. Stufe.*

अतिक्रान्तयोगिन् Adj. *mit dem* (factisch) *vorübergegangenen* (Monde) *in* (theoretische) *Conjunction tretend.*

अतिक्रुष्ट n. *heftiges, verzweifeltes Geschrei.*

अतिक्रूर Adj. *überaus furchtbar, — schrecklich* 53,17.

अतिक्लेश m. *grosse Beschwerde* Spr. 128.

*अतिक्षु Adj.

अतिक्षर Adj. *sehr rauh, — scharf* (von Tönen).

°अतिग Adj. 1) *hindurchgehend, hinübergehend über, überschreitend, überwältigend* 62,6. — 2) *überschreitend so v. a. zuwiderhandelnd.*

*अतिगण्ड Adj. 1) *dickbackig.* — 2) m. *eine best. Constellation.*

*अतिगन्ध 1) m. *Michelia Champaca, eine Jasminart* und ein *duftendes Gras* (भूतृण). — 2) n. *Schwefel.*

*अतिगन्धक m. *eine best. Pflanze* Gal.

*अतिगन्धालु m. *eine best. Pflanze.*

अतिगम्भीर Adj. *überaus tief, unergründlich* (dem Charakter nach).

अतिगर्व m. *grosser Hochmuth* Sâh. D. 139.

अतिगर्वित Adj. *überaus hochmüthig* Mârk. P. 88,24.

*अतिगव Adj. = गामतिक्रान्तः.

अतिगहन Adj. (f. आ) *überaus tief* Spr. 1047.

अतिगहनत्व n. *Dichtigkeit* Sâh. D. 12,5.

अतिगाढ Adj. *sehr bedeutend* (गुण) Sâh. D. 304,13. °म् Adv. *zu sehr* MBh. 4,4,36.

*अतिगार्ग्य m. *ein vorzüglicher* Gârgja Pat. zu P. 6,2,191.

अतिगुण Adj. *ausserordentlich, ausgezeichnet.* °ता f. Nom. abstr. Spr. 4824.

अतिगुप्त Adj. *gut versteckt* Spr. 6089, v. l.

अतिगुरु Adj. *überaus gewichtig, gewichtiger als* (Abl.) Spr. 7857.

*अतिगुहा f. *Haemionites cordifolia Roxb.*

*अतिगो f. *eine vorzügliche Kuh.*

अतिग्रह m. 1) *der mächtigere Ergreifer*, Bez. der den acht Graha entsprechenden Objecte oder Functionen Çat. Br. 14,6,2,1. — 2) *das Ueberflügeln, Uebertreffen.*

अतिग्राह m. = अतिग्रह 1).

अतिग्राह्य m. (sc. ग्रह) *haustus insuper hauriendus*, Bez. dreier Füllungen des Bechers, welche beim Soma-Opfer geschöpft werden, Ind. St. 9,235. Lâṭj. 3,6,11. Davon °त्व n. Nom. abstr. TS. 6,6,8,1 und °ग्राह्यवत् Adj.

अतिग्लान m. Pl. N. pr. eines Geschlechts. अभि° v. l.

अतिघन Adj. *überaus dicht:* °तर Paṅkat. 148,5.

अतिघोर Adj. *überaus furchtbar* Kauç. 46. Veṇis. 63.

अतिघ्री f. *die höchste Stufe* Çat. Br. 14,5,1,22.

(अतिघ्र्य) अतिघ्रिय Adj. *am höchsten stehend* AV. 11,7,16.

अतिचण्ड 1) Adj. *sehr heftig* (Wind) Varâh. Bṛh. S. 32,24. — 2) f. आ N. pr. einer Nâjikâ der Devî.

अतिचतुर Adj. *überaus rasch* 136,2.

अतिचन्द्र m. N. pr. eines Daitja.

अतिचन्द्रार्कभास्वर Adj. *leuchtender als Mond und Sonne* Hariv. 8971.

*अतिचमू Adj.

अतिचरण Adj. (f. आ) = प्राक्चरण.

*अतिचरा f. *Hibiscus mutabilis.*

अतिचापल्य n. *ausserordentliche Beweglichkeit.*

अतिचार m. 1) **das Ueberholen.* — 2) **vorzeitiger Eintritt eines Planeten in ein anderes Sternbild.* — 3) *Uebertretung.*

अतिचारिन् Adj. *sich vergehend* Gaut. 22,35.

अतिचारु Adj. *überaus lieblich* Hâs. 33.

अतिचिरम् Adv. *sehr lange* Lâṭj. 10,16,11.

अतिच्छत्र 1) *m. *Pilz* und Name *zweier anderer Pflanzen.* — 2) f. आ *Anethum Sowa* oder *gemeiner Anis*; **Asteracantha longifolia Nees.*

अतिच्छत्रक 1) *m. Name *zweier Pflanzen.* — 2) f. आ *Anethum Sowa* oder *gemeiner Anis.*

अतिच्छन्द m. vielleicht *Rechthaberei.*

अतिच्छन्दस् 1) Adj. *frei von Verlangen* Çat. Br. 14,7,1,22. — 2) f. *a*) Bez. *zweier Reihen von Versmaassen.* — *b*) *ein best. Backziegel bei der Schichtung des Feueraltars* Ind. St. 13,262. — 3) n. = 2) f. *a*).

अतिच्छान्दस m. *ausgezeichneter Metriker* Ind. St. 8,279.

अतिच्छेद् m. *das Splitterrichten.*

अतिजगती f. *ein Versmaass von 4×13 Silben.*

अतिजन n. *jenseits menschlicher Wohnsitze gelegener Raum.*

*अतिजर् und *जरस् Adj. *von hohem Alter.*

1. अतिजव m. *ausserordentliche Geschwindigkeit.*

2. अतिजव Adj. *sich sehr rasch bewegend.* Davon Nom. abstr. °ता f. *grosse Eile* Mudrâr. (a. A.) 45,4.

अतिजवनता f. *grosse Eile* Mudrâr. (n. A.) 76,2.

1. अतिजागर m. *zu langes Wachen* Amṛt. Up. 27.

2. *अतिजागर m. *der schwarze Reiher.*

अतिजात Adj. *mit Vorzügen* (im Vergleich zu den Eltern) *geboren* Spr. 2378. fg.

अतिजीव Adj. *überaus lebenskräftig.*

अतिजीवन्मृतक Adj. *mehr todt als lebend* 106,8.

अतिज्वलत् Adj. *über dem Leuchtenden stehend* Ind. St. 9,155.

अतिडीन n. *schneller Flug* MBh. 8,1900. °डीनक n. dass. MBh. 8,41,27.

अतितपस्विन् 1) Adj. *überaus asketisch* 71,29. — 2) *f. °नी *eine best. Pflanze* Nigh. Pr.

अतितमाम् Adv. *in sehr hohem Grade* Schol.

अतितर° Adv. *überaus* Spr. 3801.

अतितराम् 1) Adv. *a*) *stärker, heftiger, besser.* — *b*) *überaus, in hohem Grade* 97,32. 170,9. — *c*) *ganz und gar* 285,9. — *d*) *mehr.* कान्त *lieblicher als* (Abl.) Spr. 6044. — 2) Praep. mit Acc. *über* (dem Range nach).

अतितर्पित Adj. *zu stark mit* तर्पण *behandelt* Bhâvapr. 2,153,21.

अतितानव n. *grosse Schmächtigkeit, — Magerkeit* Spr. 85.

अतिताम्र Adj. *dunkelroth* Taitt. Âr. 191,6.

अतितारिन् Adj. *hinübersetzend, — führend* 22,14.

अतितार्य Adj. *zu überwältigen.*

अतितितीर्षु Adj. *über Etwas hinwegzukommen wünschend.*

अतितीर्थ n. N. pr. eines Tîrtha.

*अतितीव्रा f. *eine Art* Dûrvâ-*Gras.*

अतितृप्ति f. *Uebersättigung.*

अतितृष्ण Adj. *von heftigem Durst gequält.*

अतितृष्णा f. *zu heftige Begierde* Spr. 129.

*अतितेजनी f. *eine best. Pflanze* (त्रिपर्णी) Nigh. Pr.

अतितेजस् 1) Adj. *überaus glanzvoll; von gewaltiger Kraft, — Macht* Spr. 6902. 1435. — 2) f. *a*) *Blitz* Suçr. 1,39,10. — *b*) *die 14te Nacht im* Karmamâsa Ind. St. 10,296.

अतितेजस्विन् Adj. = अतितेजस् 1) 106,1. Spr. 130.

*अतित्यद् und *अतित्वम् Adj.

अतित्वरत् Adj. *sehr eilend* R. 4,15,18.

अतिथि m. 1) *Gast.* — 2) am Ende eines Comp. *obliegend; gelangt —, gekommen zu.* कर्णपथातिथि *zu Ohren gelangt* Râéa-Tar. 7,1264. Vikramâñkaḱ. 6,9. — 3) N. pr. eines Fürsten.

अतिथिक्रिया f. *die einem Gaste zukommende Ehrenbezeigung, Bewirthung.*

अतिथिग्व m. N. pr. verschiedener Männer.

अतिथिता f. *Gastverhältniss* Naish. 22,45.

अतिथित्व n. 1) *Gastverhältniss.* — 2) am Ende eines Comp. Nom. abstr. von अतिथि 2): श्रवणपथातिथित्वमेति so v. a. *gelangt zu Ohren von* (Gen.) 302,28.

अतिथिदेव Adj. *den Gast verehrend.*

अतिथिधर्म m. *die gerechten Ansprüche eines Gastes.*

अतिथिधर्मिन् Adj. *Ansprüche auf den Namen eines Gastes habend.*

अतिथिन् 1) Adj. *wandernd.* — 2) m. N. pr. eines Fürsten.

अतिथिपति m. *Gastwirth, hospes.*

अतिथिपूजन n. und °पूजा f. *ehrenvolle Aufnahme eines Gastes.*

अतिथिमत् Adj. *das Wort* अतिथि *enthaltend.*

अतिथिव्रत Adj. *stets Gastfreundschaft übend* MBh. 13,31,12.

अतिथिसंविभाग m. *Gastfreundschaft.*

अतिथिसत्कार m. *Bewirthung eines Gastes.*

*अतिध्यर्चा f. dass. Gal.

अतिदग्ध Adj. *übermässig gebrannt* Suçr. 2,47,19.

अतिदत्त m. N. pr. zweier Männer.

अतिदत्तुर Adj. *zu sehr hervorstehende Zähne habend* TBr. 3,4,1,19.

1. अतिदर्प m. *grosser Uebermuth, arge Frechheit* Spr. 135.

2. अतिदर्प m. N. pr. einer Schlange.

अतिदर्शिन् Adj. *weit sehend.*

अतिदातर् Nom. ag. *gar zu freigebig* Spr. 174.

अतिदान n. 1) *zu grosse Freigebigkeit* Spr. 136. fg. — 2) *eine sehr grosse Gabe.*

अतिदात्त m. N. pr. eines Fürsten Hariv. 2,59,58. अरिदात्त v. l.

अतिदारुण Adj. 1) *sehr hart* Suçr. 2,349,2. — 2) *sehr schrecklich* Ind. St. 8,459. °म् Adv. R. 2,64,51.

अतिदारुणता f. *ausserordentliche Heftigkeit* (der Hitze) Pṛth. 5,19.

अतिदाह m. *heftiges Brennen* 185,26.

*अतिदीप्ति f. *weiss blühende Vitex Negundo* Nigh. Pr.

*अतिदीप्य und *°क (Gal.) m. *Plumbago rosea.*

अतिदीर्घ Adj. *allzu lang.*

अतिदुःखान्वित Adj. *sehr betrübt* 69,18.

अतिदुःखित Adj. dass. Râéa-Tar. 5,246.

अतिदुर्गामनु m. *ein best. Spruch.*

अतिदुर्बल Adj. *überaus schwach, — elend* Spr. 1478.

अतिदुर्मनायमान Adj. *sich stark grämend* Mâlatîm. 69,18.

*अतिदुर्लम्भ Adj. *sehr schwer zu erlangen.*

अतिदुर्वह Adj. *überaus schwer zu ertragen.* Davon Nom. abstr. °त्व n. Vṛṇis. 42,1.

अतिदुर्वृत्त Adj. (f. आ) *sich sehr schlecht betragend* 140,6. R. 2,37,21.

अतिदुःश्रव Adj. *überaus unangenehm zu hören* Vṛṇis. 133.

अतिदुष्कर Adj. *überaus schwierig* 162,19. Spr. 4096, v. l. Vṛṇis. 19,18.

*अतिदुष्ट m. *Asteracantha longifolia* Nigh. Pr.

अतिदुस्तर Adj. *überaus schwer zu passiren* MBh. 3,283,24.

अतिदूर Adj. *sehr weit* Spr. 138. *zu weit entfernt* 3554. °त्व n. *weite Entfernung* 7849.

अतिदेव m. *ein mächtiger Gott.*

अतिदेविन् Adj. *leidenschaftlich Würfel spielend.*

अतिदेश m. *Uebertragung, Ausdehnung auf* 243, 6. 7. Njâjam. S. 7. 7,1,1. fgg.

अतिदेशक Adj. *übertragend, ausdehnend auf* Comm. zu Njâjam. 7,3,20.

अतिदेशन n. *das Uebertragen, Ausdehnen auf* Njâjam. 7,3,8.

अतिदेश्य Adj. *zu übertragen, auszudehnen auf* Njâjam. 7,2,1. Davon Nom. abstr. °त्व n. S. 7.

अतिदेष्टव्य Adj. dass. Comm. zu Njâjam. 7,1,10. 8,1,15.

अतिद्युम Adj. *sehr ausgezeichnet, — bedeutend* Ait. Âr. 315,12.

अतिद्वितीयम् Adv. *mehr als zweimal* Gaut. 18,8.

अतिधनलुब्ध Adj. *sehr habsüchtig* Ind. St. 8,376.

अतिधन्वन् m. N. pr. eines Mannes.

अतिधूसर Adj. *dunkelgrau* H. 1327.

अतिधृति f. *ein Versmaass von 76 Silben* und später *von 4 × 19 Silben.* Daher auch Bez. *der Zahl 19.*

*अतिधेनु Adj.

अतिधैर्य n. *übertriebener Ernst* MBh. 4,4,37.

अतिननामिन् Adj. *über dem* nanâmin *stehend* Ind. St. 9,155.

अतिनामन् m. N. pr. eines der 7 Ṛshi im 6ten Manvantara.

अतिनाष्ट्र Adj. *den Gefahren entronnen.*

अतिनिचृत् f. *ein best. Metrum.*

अतिनिद्र Adj. *überaus tief schlafend.*

*अतिनिद्रम् Adv. *über die Zeit des Schlafens hinaus.*

*अतिनिद्रा f. *Schlafsucht* Gal.

अतिनिद्रालु Adj. *sehr schlafsüchtig* MBh. 3, 286,20.

अतिनिर्दय Adj. *ohne alles Mitleid* Paṅkat. 214,25.

अतिनिर्बन्ध m. *grösste Angelegentlichkeit.* °र्बन्धेन und °र्बन्धतस् *angelegentlichst, auf's Dringendste* 106,26. Kathâs. 26,161.

अतिनिर्मथन n. *heftiges Quirlen* MBh. 1,18,41.

अतिनिर्वसुत्व n. *grösste Armuth* Râǵa-Tar. 6,49.

अतिनिवृत् f. fehlerhaft für अतिनिचृत्.

अतिनिष्करुण Adj. *über die Maassen grausam* Çâk. 180.

अतिनिष्णात Adj. *sehr erfahren* Bhag. Chr. 190,19.

अतिनीचैस् Adv. *in überaus geneigter Stellung, gar zu ehrerbietig* Spr. 3555.

अतिनीला f. N. pr. einer buddhistischen Göttin.

अतिनृसिंह Adj. *über* Nṛsiṁha *stehend* Ind. St. 9,155.

अतिनैरन्तर्य n. *Ununterbrochenheit im strengsten Sinne des Wortes* Comm. zu Ragh. 3,58.

*अतिनौ Adj. *aus dem Schiff gestiegen, ausgeladen*

अतिपक्क Adj. *überreif, überständig* Bhâvapr. 2, 42,21.

अतिपञ्चगुण Adj. *mehr als fünffach* Gaut. 12,36.

*अतिपतन n. *das Ueberschreiten.*

°अतिपत्ति f. *das Verstreichen.*

*अतिपत्र m. *ein best. Knollengewächs* Râǵân. 7,80.

*अतिपत्रक m. *Tectona grandis* Râǵân. 9,130.

अतिपद् Adj. *mit einem überschüssigen Versfuss.*

अतिपद्म Adj. *mit grossen rothen Flecken versehen.* अभिपद्म v. l.

*अतिपन्थाम् Nom. m. *ein guter Weg.*

अतिपर Adj. (f. आ) *auf* अति *folgend* Ind. St. 8,467.

अतिपरिक्लिष्ट Adj. *sehr leidend* R. 4,24,17.

अतिपरिक्षत Adj. *stark verwundet* M. 7,93.

अतिपरिचय m. *zu nahe Bekanntschaft, zu grosse Vertrautheit* Spr. 139. fg. 7722.

अतिपरुष Adj. *überaus rauh, — stechend.*

अतिपरोक्ष Adj. *sehr dem Auge entzogen, überaus dunkel.*

अतिपात m. 1) *das Weiterhinausweichen* Ait. Br. 4,18. — 2) *das Verstreichen.* — 3) *Versäumniss, Vernachlässigung.* — 4) *Angriff auf;* s. गुणाति° und प्राणाति°.

अतिपातक n. *Todsünde* MBh. 13,63,16.

अतिपातिन् Adj. 1) *einen schnellen Verlauf habend, acut.* — 2) *überholend* 97,18. — 3) *versäumend, vernachlässigend* 213,15.

अतिपाद् m. *das Zuweitgehen, Ueberschreiten.*

अतिपादनिचृत् f. *ein best. Metrum.* °निवृत् fehlerhaft.

अतिपार (Conj.) Adj. *zu breit.*

अतिपारय Adj. *übersetzend, errettend.* Wohl zu lesen अतिं पारयो नः.

*अतिपिच्छिल 1) m. *eine Batate.* — 2) f. आ *Aloe perfoliata* Nigh. Pr.

अतिपितर् Adj. *den Vater übertreffend.*

अतिपितामह Adj. *den Grossvater übertreffend.*

अतिपीडन n. *heftiges Drücken* Kathâs. 18,370.

अतिपीडित Adj. *von einem Unglück verheissenden Gegenstande stark bedeckt* Varâh. Bṛh. S. 53,81.

अतिपुण्य Adj. *vollkommen rein, — unschuldig* Spr. 7678.

अतिपुण्यवत् Adj. *sehr glücklich* Kathâs. 44,13.

अतिपूत Adj. *zu sehr gereinigt.*

अतिपूरुष m. *ein grosser Held.*

अतिपूर्व Adj. *lange vergangen* Spr. 7233, v. l.

अतिप्रेशल Adj. *überaus geschickt, — gewandt* Spr. 125, v. l.

अतिप्रकाश Adj. *allgemein bekannt.*

अतिप्रगे Adv. *allzu früh am Morgen.*

अतिप्रचण्ड Adj. *überaus ungestüm.*

अतिप्रणय m. *zu grosse Vertraulichkeit.*

अतिप्रणयन Adj *einem Andern* (Abl.) *entnommen* Comm. zu Lâṭj. 2,2,22.

अतिप्रताप m. *grosse Hitze* Suçr. 2,372,3.

अतिप्रपीडित Adj. *zu stark gedrückt* Suçr. 2, 201,19.

अतिप्रबन्ध m. *Ununterbrochenheit* 99,9.

अतिप्रमाण Adj. (f. आ) *von aussergewöhnlicher Grösse* 42,11. R. ed. Gorr. 1,29,8. Kathâs. 11,44.

अतिप्रयुक्त Adj. *sehr häufig gebraucht* Vâmana 5,1,13.

अतिप्रवरण n. *das Berufen in zu grosser Anzahl, Uebertreibung des* Pravara.

अतिप्रवर्तिन् Adj. *zu sehr den Lüsten fröhnend* MBh. 1,140,70; vgl. 9,60,21.

अतिप्रवृद्ध Adj. 1) *sehr vorgerückt* (Alter) 49,13. — 2) *allzu übermüthig* 208,9.

अतिप्रश्न m. *eine die Grenzen überschreitende Frage.*

अतिप्रसक्त Adj. *zu sehr an Jmd* oder *Etwas hängend* Spr. 3556.

अतिप्रसक्ति f. und °प्रसङ्ग m. 1) *zu starkes Hängen an, — Fröhnen.* मृगयातिप्रसङ्गतस् *im grossen Jagdeifer* 112,14. — 2) *zu weite Anwendbarkeit, zu weite Ausdehnung* (einer Regel). — 3) (°प्रसङ्ग) *das Zuweitgehen, übertriebene Weitschweifigkeit* Veṇîs. 4,2. Râǵa-Tar. 4,54. 307.

अतिप्रसङ्गिन् Adj. *zu sehr den Lüsten fröhnend* MBh. 9,60,21; vgl. 1,140,70.

अतिप्रसिद्ध Adj. *allgemein bekannt* AK. 3,4,28,220.

अतिप्रस्ताव m. *eine recht passende Gelegenheit.*

अतिप्रहार m. *starker Schlag, — Schuss* MBh. 8,51,38.

अतिप्रांशु Adj. *überaus hoch* Prab. 21,10.

अतिप्राकृत Adj. *ganz gewöhnlich, — gemein, — ungebildet* 270,30.

अतिप्राचीन Adj. *sehr alt* Ind. St. 2,251.

अतिप्राप्ति f. *zu weites Zutreffen* Comm. zu TS. Prât. 3,1.

अतिप्राणप्रिय Adj. *theurer als das Leben.*

अतिप्रेषित n. *die Zeit nach den* Praisha's.

अतिप्रौढयौवन Adj. (f. आ) *in der Blüthe der Jugend stehend* 146,2.

अतिप्लवन n. *das Hinübersetzen über* (Gen.) Mârk. P. 74,10.

अतिबल 1) Adj. *überaus stark, — mächtig* 166, 11. — 2) m. N. pr. eines Fürsten, eines Wesens im Gefolge Skanda's und einer buddhistischen Gottheit. — 3) f. आ *a) Sida cordifolia* und *rhombifolia. — b) ein best. Zauberspruch. — c)* N. pr. einer Tochter Daksha's.

अतिबलिन् Adj. *überaus kräftig* Kathâs. 38,132.

अतिबहिर्मुख Adj. *sehr abgeneigt* Comm. zu Bhâg. P. 10,33,7.

अतिबहु Adj. *sehr viel* Varâh. Bṛh. S. 51,29. Kathâs. 30,93. Comm. zu Kâtj. Çr. 88,16.

अतिबहुप्रलाप Adj. *sehr geschwätzig* Bhâvapr. 1,85,16.

अतिबाल 1) Adj. (f. आ) *überaus jung.* — 2) *eine zweijährige Kuh* Prâjaçittat.

अतिबाहु m. N. pr. eines Gandharva und eines der 7 Ṛshi im 14ten Manvantara.

*अतिबीज m. *Mimosa arabica* Nigh. Pr.

अतिबीभत्स Adj. *überaus ekelhaft, — widrig, — schlimm* R. 3,1,21. Mâlatîm. 159,20. Venis. 68,6. Mârk. P. 16,18.

अतिबृंहण Adj. *zu feist machend* Buâvapr. 1, 40,12.

*अतिबृहत्फल m. *Brodfruchtbaum* Nigh. Pr.

अतिब्रह्मचर्य n. *übertriebene Enthaltsamkeit, — Keuschheit.*

*अतिब्राह्मण m. *ein vorzüglicher Brahman* Ind. St. 13,342.

अतिभद्र Adj. *über dem* bhadra *stehend* Ind. St. 9,155.

अतिभय n. *grosse Gefahr* AK. 2,8,2,68.

*अतिभवती f.

अतिभानु m. N. pr. eines Sohnes des Kṛshṇa.

1. अतिभार m. *schwere Last* 152,26. चिन्ता° *von Sorgen* 311,11. so v.a. *eine zu schwere Arbeit* Spr. 1926. 3307. 3557. R. 3,74,30. 6,23,22 (अतिभाव gedr.). नास्ति वचनस्यातिभारः so v. a. *eine ausdrückliche Bestimmung ist mächtiger als Alles.*

2. अतिभार 1) Adj. *sehr schwer* Çat. Br. 3,4,4,8, v.l. — 2) N. pr. eines Fürsten. °मार v. l.

*अतिभारग m. *Maulthier.*

अतिभाव fehlerhaft für अतिभार.

*अतिभी f. *Blitz.*

अतिभीरु Adj. *gar zu furchtsam.*

1. अतिभीषण Adj. *gar fürchterlich* 107,12.29. MBh. 1,177,24. Spr. 3906.

2. अतिभीषण Adj. *über dem* bhîshaṇa *stehend* Ind. St. 9,155.

अतिभू Adj. *Alle überragend.*

अतिभूमि f. *Höhepunkt, hoher Grad.* °मिं गतो न शक्यते निवर्तयितुम् *zu weit gegangen* Kâd. 178.

अतिभूरि Adj. *ausserordentlich viel* 220,30.

अतिभैरव Adj. *überaus grausig* 34,12. Venis. 73,18.

अतिभोजन n. *zu vieles Essen.*

अतिभ्रू Adj. *starke Brauen habend* Suçr. 2,314,20.

*अतिम Adj.

*अतिमङ्गल्य m. *Aegle Marmelos.*

*अतिमञ्जुला f. *Rosa glandulifera* Nigh. Pr.

1. अतिमति f. *Uebermuth.*

2. अतिमति Adj. *überaus klug.*

अतिमध्यंदिन n. *gerade die Mittagsstunde.*

अतिमनोरम Adj. (f. आ) *sehr reizend* Mârk. P. 97,19.

अतिमनोहर Adj. dass. R. 1,9,55.

अतिमर्त्य Adj. *übermenschlich.*

*अतिमर्याद Adj. *übermässig.*

अतिमलिन Adj. *sehr schmutzig, — gemein* 162,15.

अतिमहत् Adj. *über dem* mahant *stehend* Ind. St. 9,155.

अतिमहा° Adj. *überaus gross* Suçr. 2,397,14.

अतिमांस Adj. *zu fleischig.*

अतिमात्र Adj. *übermässig; keine Grenzen kennend.* °मात्रम् (am Anf. eines Comp. °मात्र) Adv. *über die Maassen, überaus, sehr* 175,30. 217,9. 316,8. °शस् dass.

अतिमान m. *Hochmuth, Uebermuth* Spr. 145.

*अतिमानवत् m. *Taube* Gal.

अतिमानिन् Adj. 1) *hochmüthig.* — 2) *zartes Ehrgefühl besitzend* zu Spr. 3443.

अतिमानुष Adj. *übermenschlich* MBh. 1,154,1. 3,270,10. Râga-Tar. 7,329.

अतिमार m. N. pr. eines Fürsten. °भार v. l.

अतिमारुत m. *heftiger Wind.*

अतिमिर्मिर Adj. *stark blinzelnd* TBr. 3,4,1,19.

अतिमुक्त 1) Adj. *a) *frei von aller Begierde. — b) *zeugungsunfähig.* Vgl. मुच् mit अति. — 2) *m. *Gaertnera racemosa, Diospyros glutinosa* (Nigh. Pr.) und *Dalbergia ougeinensis.*

अतिमुक्तक 1) m. = अतिमुक्त 2) und *Premna spinosa.* — 2) n. *die Blüthe einer dieser Pflanzen* Hariv. 2,89,29.

अतिमुक्तकमला f. ein Mädchenname Lalit. 331,18.

अतिमुक्ति f. *vollständige Befreiung.*

अतिमुखर Adj. *überaus geschwätzig* 181,22.

अतिमुद् f. *übergrosse Freude* Hâs.

अतिमूढ Adj. *sehr thöricht* 261,32.

अतिमूत्रल Adj. *viel Urin erzeugend* Buâvapr. 2,65,6.

अतिमूर्ति f. *eine best. Ceremonie.*

अतिमूर्धम् Adv. *übermässig* Amrt. Up. 21.

अतिमृत्यु Adj. *den Tod besiegend.*

अतिमृत्युमृत्यु Adj. *über dem* mṛtjumṛtju *stehend* Ind. St. 9,155.

अतिमृडगमना f. N. pr. einer buddh. Göttin.

अतिमेमिष Adj. *die Augen aufreissend, stier blickend* TBr. 3,4,1,19.

अतिमैथुन n. *allzu häufiger Geschlechtsgenuss.*

अतिमोक्ष m. *vollständige Befreiung.*

अतिमोक्षिन् Adj. *sich losmachend, entrinnend.*

*अतिमोदा f. *Jasminum heterophyllum Roxb.*

अतियत्न m. *grosse Bemühung, — Anstrengung* Spr. 147.

अतियम m. N. pr. eines Wesens im Gefolge Skanda's.

अतियव m. *eine Gerstenart.*

अतियशस् Adj. (f. आ) *von grossem Ruhm* MBh. 3,60,4.

अतियशस् Adj. dass.

अतियाच्ञ Adj. *fleissig verehrend, fromm.*

अतियुक्तता f. *grosse Geschicklichkeit* Sarvad. 13,13.

*अतियुवन् m. *ein beginnender Jüngling.*

*अतियूयम् Adj.

अतियोग m. *Uebermaass, Ueberfülle.*

अतिरंहस् Adj. *von ausserordentlicher Geschwindigkeit.*

*अतिरक्त 1) n. *Zinnober* Nigh. Pr. — 2) f. आ *eine der 7 Zungen des Feuers.*

अतिरक्तता f. *zu grosse Geneigtheit zu* (Loc.) Spr. 2238.

*अतिरक्ताङ्ग m. *ein best. Fisch* (चिलिचीम) Gal.

अतिरत्न n. *kostbarer Edelstein* Spr. 3910.

अतिरथ m. *grosser Kriegsheld.*

अतिरमणीय Adj. *sehr angenehm, — anmuthig, — schön* Spr. 148.

अतिरम्य Adj. dass. 104,23.

1. अतिरस m. *zu starker Grundton* (in einem Kunstwerke) Daçar. 3,29.

2. अतिरस 1) Adj. (f. आ) *sehr wohlschmeckend* Çiç. 3,65. — 2) *f. आ *Sanseviera ceylanica Roxb.* und *eine andere Pflanze.*

*अतिराजकुमारि Adj. *eine Prinzessin übertreffend.*

*अतिराजन् m. *ein vorzüglicher König* und Adj. *einen König übertreffend.*

*अतिराजय्, °यते *sich vornehmer als ein König gebärden.*

अतिरात्र 1) Adj. *übernächtig* 16,1. — 2) m. *a) übernächtiger Opferdienst,* Bez. einer der Grundformen des Soma-Opfers Ind. St. 10,352. — *b)* Bez. *der überschüssigen Tage im Sonnenjahr im Vergleich zum Jahre von 360 Tagen* Ind. St. 10,309.

अतिरिक्तता f. *Uebermaass.*

अतिरुच् f. *Fessel beim Pferde.*

अतिरुचिरा f. *ein best. Metrum.*

अतिरुष् Adj. *überaus zornig, wüthend* Spr. 7045.

*अतिरुक्मा f. *eine best. Pflanze* (रोहिणी) Nigh. Pr.

*अतिरूढ m. *eine Bohnenart* Nigh. Pr.

1. अतिरूप n. *grosse Schönheit* Spr. 149.

2. अतिरूप Adj. (f. आ) *schön, hübsch* 121,8.

अतिरेक m. 1) *Ueberschuss, Ueberbleibsel.* — 2) *Uebermass, hoher Grad.* Davon Nom. abstr. °त्व n.

अतिरेखा f. *ein best. Metrum.*

*अतिरै Adj. (n. °रि).

*अतिरोग m. *Schwindsucht.*

अतिरोगिन् Adj. *schwindsüchtig.*

अतिरोदन Adj. *heulerisch* Buâvapr. 1,87,2.

अतिरोप्य Adj. *zu verpflanzen, verpflanzt werdend* Suçr. 1,196,14.

*अतिरोमश wilde Ziege oder eine Affenart.

अतिरौद्रता f. sehr ungestümes Wesen.

*अतिल und *°क Adj. keinen Sesam erzeugend Mahâbh. 6,82,a.

*अतिलक्ष्मी Adj.

अतिलङ्घन n. übertriebenes Fasten.

°अतिलङ्घिन् Adj. überschreitend, ein Versehen machend bei.

अतिललाटंतप Adj. stark die Stirn erhitzend Vidgh. 82,11.

अतिललित Adj. überaus anmuthig, — lieblich 188,1.

अतिलाघव n. grosse Leichtigkeit, — Gewandtheit Ind. St. 14,381.

अतिलिखा f. ein best. Metrum.

अतिलुब्ध Adj. überaus gierig, — habsüchtig 169, 26. Davon Nom. abstr. °ता f. Spr. 328.

अतिलोभ m. heftiges Verlangen, Habgier Spr. 150.

अतिलोभता f. dass. Spr. 328, v. l.

अतिलोम Adj. (f. आ) überaus haarig.

अतिलोमश 1) Adj. (f. आ) allzu behaart. — 2) f. आ eine best. Pflanze.

अतिलोल Adj. überaus schwankend Çâk. 10.

अतिलोहित Adj. dunkelroth Kumâras. 3,29. Çâk. 119. f. °लोहिनी Chr. 229,5.

अतिलौल्य n. zu heftiges Verlangen, zu grosse Gier 161,17.

अतिवक्तृ Nom. ag. 1) *geschwätzig. — 2) tadelnd, mit Worten beleidigend.

अतिवक्र Adj. in einem best. Stadium der rückläufigen Bewegung begriffen (Planet). n. eine solche Bewegung.

*अतिवयम् Adj.

अतिवर्तन n. das Entgehen, Freikommen von.

अतिवर्तिन् Adj. 1) überschreitend, übersetzend (mit Acc.). — 2) übertretend, verletzend. — 3) nicht beachtend. — 4) überschlagend, aussetzend.

*अतिवर्तुल m. eine Erbsenart.

अतिवर्त्तव्य Adj. zu übergehen, — vernachlässigen.

अतिवर्ष m. n. (MBu. 2,33,5) und °वर्षण n. zu viel Regen.

अतिवल्लभ Adj. (f. आ) überaus lieb Kathâs. 36, 113. Davon Nom. abstr. °त्व n. Vens. 36.

अतिवात m. heftiger Wind Gobh. 3,3,28.

अतिवाद m. 1) hartes Wort, liebloses Urtheil, Lästerung Spr. 151. fgg. — 2) Machtwort, ein die Sache entscheidender Ausspruch MBu. 3,31,7. — 3) liturgischer Name des Verses AV. 20,135,4.

अतिवादिन् Adj. im Disputiren den Sieg davontragend. भवति तेनातिवादी (so lese ich) Mund. Up. 3,1,4.

अतिवाक्य n. das Verbrachtwerden. निशाति° Kathâs. 18,106.

अतिविकट 1) Adj. (f. आ) ungeheuerlich, scheusslich Sarvad. 178,11. — 2) m. *böser Elephant.

अतिविद्धभेषज् Adj. (f. ई) Stichwunden heilend.

अतिविधुर Adj. in einem sehr kläglichen Zustande sich befindend 187,27.

अतिविपुल Adj. sehr gross, — umfangreich Ind. St. 8,391.

अतिविलक्षण Adj. (f. आ) ganz anders als sonst Vidgh. 62,4.

अतिविशुष्क Adj. sehr trocken Suçr. 2,349,2.

अतिविश्व m. N. pr. eines Muni.

अतिविषम Adj. überaus gefährlich, — bösartig. Mit Abl. noch gefährlicher als Spr. 6214.

अतिविषा f. Birke und Aconitum ferox.

अतिविषादि m. N. pr. eines Arztes.

अतिविष्णु Adj. über Vishṇu stehend Ind. St. 9,155.

अतिविसारिन् Adj. umfangreich.

अतिविस्तर m. grösstes Detail, übertriebene Weitschweifigkeit 290,15. Vikr. 3,6. Varâh. Bṛh. S. 1,8. °तम् ganz ausführlich Chr. 320,25.

अतिविस्तार m. grosser Umfang. °विस्तीर्ण zu umfangreich Pañkat. 245,24.

अतिविस्मयनीय Adj. grosses Staunen erregend Lalit. 295,13.

अतिवीत Adj. über und über verhüllt Ait. Âr. 468,20.

अतिवीर Adj. über dem Vîra stehend Ind. St. 9,155.

अतिवीर्यपराक्रम Adj. von ausserordentlicher Tapferkeit und Macht 105,28.

अतिवीर्या f. N. pr. einer buddhistischen Göttin.

अतिवृत्त Adj. längst vergangen.

अतिवृत्ति f. 1) Ueberfluss, zu starker Erguss (des Blutes). — 2) Uebertretung, Nichtbeachtung.

अतिवृद्ध Adj. sich stark hervorthuend durch (Instr.) R. 1,28,8.

अतिवृद्धि f. starkes Wachsen, starke Zunahme.

*अतिवृषल m. ein vorzüglicher Çûdra Ind. St. 13,342.

अतिवृष्टि f. Uebermaass von Regen 220,21.

अतिवेग m. grosse Geschwindigkeit, — Hast Râǵat. 3,406.

अतिवेगित Adj. mit stark beschleunigter Bewegung Sûryas. 2,10.

अतिवेगिन् Adj. sehr geschwind, reissend Mârk. P. 74,10.

अतिवेदन Adj. (f. आ) sehr schmerzhaft Kâraka 1,17.

अतिवेपथु Adj. heftig zitternd VP. 1,15,44.

अतिवेलम् Adv. über die Maassen.

अतिवोढृ Nom. ag. der über Etwas (Acc.) hinüberführt.

अतिव्यक्तम् Adv. zu deutlich TS. Prât. 17,8.

अतिव्यथन n. das Verursachen von heftigen Schmerzen.

*अतिव्यथा f. heftiger Schmerz.

अतिव्यय m. Verschwendung Spr. 154.

अतिव्याधिन् Adj. durchbohrend, verwundend.

अतिव्याप्ति f. das Umfassen von zu Vielem.

अतिव्रत Adj. überaus —, zu fromm Spr. 174.

अतिशंसना f. das Weiteraufsagen Ait. Âr. 1,4,1.

*अतिशकटि Adj.

*अतिशक्तिता f. Besitz überaus grosser Kraft.

अतिशक्र Adj. über Indra hinausgehend, wie es nicht einmal bei Indra sich findet MBu. 3,168,41. Am Anf. eines Comp. Adv. Ragh. 19,30.

अतिशक्वरी f. ein Metrum von 60 Silben; später ein Metrum von 4×15 Silben.

अतिशङ्कित Adj. sich sehr scheuend vor (Abl.) Mṛkkh. 116,12.

अतिशय 1) Adj. (f. आ) hervorragend, besser, vorzüglicher als (Abl.). — 2) m. a) Ueberschuss, Ueberfluss, ein Mehr von Etwas 249,24. वीर्याति° 99,18. 210,6. 211,28. 323,19. कस्यापि को ऽप्यतिशयोऽस्ति so v. a. Einer hat immer Etwas vor einem Andern voraus Spr. 7805. अतिशयेन und अतिशय° in höherem —, in hohem Grade, überaus 177,21. 187,19. 304,28. — b) Macht über (Gen.) so v. a. die Macht Etwas aus sich zu erzeugen Comm. zu Brahmas. 2,1,18.

अतिशयन 1) Adj. (f. ई) vorzüglich, ausgezeichnet. — 2) *n. = अतिशय 2) a).

अतिशयवत् Adj. die Macht besitzend, Etwas aus sich zu erzeugen. Davon Nom. abstr. °वत्त्व n. Comm. zu Brahmas. 2,1,18.

अतिशयिन् Adj. = अतिशयन.

अतिशयोक्ति f. Uebertreibung, Hyperbel Kâvjapr. 10,14.

अतिशयोपमा f. ein übertriebenes Gleichniss (term. techn.) 248,18.

अतिशर्वरी n. Tiefe —, Mitte der Nacht.

अतिशस्त्र Adj. Waffen übertreffend.

अतिशाक्वर Adj. im Metrum Atiçakvarî.

अतिशायन 1) Adj. übertreffend. — 2) = अतिशय 2) a).

अतिशायिन् 1) Adj. a) übertreffend; gesteigert. — b) steigernd. — 2) f. °नी ein best. Metrum.

अतिशिशिर Adj. sehr kühl Spr. 543.

अतिशीघ्र Adj. *überaus rasch, — schnell.*

अतिशीघ्रकारिन् Adj. *allzu rasch wirkend* Ḱaraka 1,12.

*अतिशीतम् Adv. *über die Kälte hinaus.*

अतिशीतल Adj. (f. आ) *sehr kalt* Suçr. 2,397,10.

अतिशुक्र Adj. *allzu hell.*

अतिशुक्रल Adj. *stark auf Samenerzeugung wirkend* Bhâvapr. 2,8,9.

अतिशुक्ला Adj. *überaus weiss* H. 1309.

अतिशुद्ध Adj. *vollkommen rein* (eig. und übertr.) 147,13. Spr. 155.

अतिशुष्क Adj. *ganz ausgetrocknet, — dürr* Hâsj.

*अतिशूक m. *Gerste* Nigh. Pr.

*अतिशूकज m. *eine Weizenart* Nigh. Pr.

अतिशून्य n. *gesteigerte Leere*, Bez. *eines best. geistigen Zustandes beim* Jogin.

अतिशूर m. *ein gar zu Heldenmüthiger* Spr. 174.

अतिशेष m. *Ueberbleibsel.* अतिशेषेण Ḱnând. Up. 8,15 fehlerhaft für अवि°.

*अतिशोभन Adj. *überaus prächtig, — schön.*

अतिशौच n. *zu grosse Reinlichkeit* Spr. 156.

अतिश्रम m. *grosse Ermüdung* Spr. 1493.

*अतिश्री Adj.

अतिश्रेष्ठ Adj. *der allervorzüglichste.* Davon Nom. abstr. °त्व n. *Vorzug* (mit Abl.).

अतिश्लक्ष्ण Adj. *zu zart* TBr. 3,4,1,19.

*अतिश्व Adj. (f. ई) *einen Hund übertreffend; mehr als hündisch.*

अतिश्वन् (?).

अतिषङ्ग m. इन्द्रस्य N. verschiedener Sâman.

अतिष्कद् f. *Ueberspringung, Ueberschreitung* 17,14.

अतिष्कन्दरी Adj. f. *überspringend, überschreitend.*

अतिष्ठत् Adj. 1) *nicht stehen bleibend, rastlos sich bewegend.* — 2) *nicht Stand haltend, sich einer Sache* (Loc.) *entziehend* 213,26.

अतिष्ठा 1) Adj. *darüber stehend, hinüberragend.* — 2) f. *Vorstandschaft, Vortritt.* °काम Adj. Kâtj. Çr. 21,1,1.

अतिष्ठावन्, °ष्ठावत् Adj. *überragend, vorstehend.*

अतिसक्ति f. 1) *grosse Nähe von.* — 2) *innige Neigung zu.*

अतिसक्तिमत् Adj. *zu sehr hängend an* (Loc.) Spr. 4450. 6802.

अतिसखि m. *grosser Freund* Spr. 7683.

अतिसंक्रुद्ध Adj. *sehr erzürnt* 59,3. 7. R. 6,72,47.

अतिसंक्षेप m. *zu grosse Kürze.*

अतिसंचय m. *zu grosser Vorrath* 145,27. 28.

अतिसंधम् Adv. *gegen die festgesetzte Ordnung.*

अतिसंधान n. *das Betrügen* und अतिसंधित Adj. *betrogen.* Schlecht für अभि°.

अतिसंधेय Adj. *ganz beizulegen, — zu dämpfen.*

अतिसंनिधान n. *allzu grosse Nähe* 144,2.

अतिसमीपता f. dass.

अतिसंबाध Adj. *gedrängt voll* R. ed. Gorr. 2,4,16.

अतिसंभ्रम m. *heftige Aufregung* 325,6. Bhâg. P. 10,81,5.

अतिसर m. *Anlauf, Anstrengung.*

अतिसरस Adj. *sehr schmackhaft*, mit Abl. *schmackhafter* 187,17.

अतिसर्ग m. 1) *Verleihung, Gewährung, Bewilligung* 51,24. — 2) *Abtretung* Nir. 3,4.

अतिसर्जन n. 1) *Freigebigkeit.* — 2) **Mord.*

अतिसर्पण n. *heftige Bewegung.*

अतिसर्व Adj. 1) *mehr als vollständig.* — 2) *über Alles* oder *Alle erhaben.*

अतिसर्वतोमुख Adj. *über dem* sarvatomukha *stehend* Ind. St. 9,155.

अतिसकृत् Instr. Adv. *in allzu grosser Uebereilung* 50,26.

अतिसांवत्सर Adj. (f. ई) *überjährig, über ein Jahr hinausgehend* Gaut. 3,35. 12,30.

अतिसाधस n. *grosse Bestürzung; allzu grosse Scheu vor* (Gen.) Spr. 4914.

*अतिसाम्या f. *der Saft der Rubia Manjith.*

अतिसायम् Adv. *zu spät am Abend.*

अतिसार m. *Durchfall* 220,14.

*अतिसारकिन् Adj. *mit Durchfall behaftet.*

*अतिसारघ्नी f. *Birke* Nigh. Pr.

अतिसारिन् Adj. *mit Durchfall behaftet.*

अतिसाहस n. *eine sehr verwegene, unbesonnene Handlung* 162,19. Mṛḱḥ. 64,24.

*अतिसिक्त Adj. *zu stark begossen;* n. impers. P. 1,4,95, Sch.

अतिसिद्धि f. *eine grosse Vollkommenheit.*

अतिसुकुमार Adj. *überaus zart* Bhâg. P. 5,5,31.

अतिसुख 1) Adj. *höchst angenehm* R. 2,63,19. — 2) n. *übergrosse Freude* Dhûrtan.

अतिसुन्दरा f. *ein best. Metrum.*

अतिसुरभि Adj. *überaus wohlriechend* Çiç. 6,67.

अतिसुलभ Adj. *sehr leicht zu haben* zu Spr. 553.

अतिसूक्ष्म Adj. (f. आ) *überaus fein* 247,4. 260,17.

अतिसृज्य Adj. *zu beurlauben* Çat. Br. 1,9,3,2.

अतिसृष्टि f. *eine höhere Schöpfung* 31,27.

अतिसेन m. N. pr. eines Mannes.

अतिसेवा f. *zu häufiger Gebrauch, Missbrauch.*

अतिसौपर्ण Adj. *über das — des* Garuḍa *gehend.*

*अतिसौम्या f. *eine best. Pflanze* Gal.

अतिसौरभ 1) Adj. *sehr wohlriechend* AK. 2,4,3, 14. — 2) *n. *Mangofrucht* Nigh. Pr.

अतिसौहित्य n. *Uebersättigung.*

*अतिस्कन्धा f. *eine best. Pflanze* Nigh. Pr.

अतिस्तन Adj. *von der Brust entwöhnt.*

अतिस्तब्ध (Ausg. °स्वच्छ) Adj. *zu steif, — spröde* Bhâvapr. 2,88,13.

अतिस्तुत Adj. *sehr oder zu stark gelobt* Schol. zu P. 1,4,95. 6,2,144.

अतिस्तुति f. *überschwängliches Lob.*

*अतिस्त्रि Adj. *ein Weib übertreffend.*

*अतिस्थिर Adj. *überaus fest, — dauerhaft.*

अतिस्थूल Adj. *allzu dick, überaus dick, allzu plump.*

अतिस्नेक m. *zu grosse Anhänglichkeit* R. 6,21,34.

अतिस्पर्श m. *zu starke Berührung.*

अतिस्पष्टम् Adv. *zu deutlich* Comm. zu TS. Prât. 17,8.

*अतिस्फिर Adj. *sehr beweglich.*

*अतिस्नवा f. *Sanseviera Roxburghiana* Nigh. Pr.

अतिस्वप्न n. (!) *übermässiger Schlaf.* अतिस्वप्नातिजागरम् Ind. St. 9,34.

अतिस्वल्प Adj. *ganz klein, — unbedeutend* Pañḱat. 118,23.

अतिस्वार und °स्वार्य m. *ein best.* Svara.

*अतिहसित n. *anhaltendes* oder *lautes Lachen.*

*अतिहस्तय्, °यति *die Hände ausstrecken* und *einen Elephanten überholen.*

*अतिहास m. *anhaltendes* oder *lautes Lachen.*

अतिह्रस्व Adj. *allzu kurz.*

अतिह्रेषण Adj. *sehr beschämend* Kâd. 139. 178.

अतीकाश m. 1) *Schein.* — 2) *Oeffnung, Zwischenraum.*

अतीक्ष्ण Adj. 1) *nicht scharf, stumpf* P. 6,2,161. — 2) *nicht scharf, — streng, milde.* Spr. 5143. R. 1,7,12.

अतीक्ष्णाग्र Adj. *stumpf auslaufend* Çat. Br. 5,2,1,7.

अतीत m. Pl. N. einer Çiva'itischen Secte.

अतीतत्व n. *das Vorübersein* Nj. K.

अतीवरी Adj. f. *übertretend, ausschlagend.*

अतीन्द्रिय 1) Adj. *a) übersinnlich* 98,3. — *b) Uebersinnliches schauend.* — 2) n. *Geist, Seele.*

अतीन्द्रियत्व n. *Uebersinnlichkeit* Kap. 5,41. Njâjas. 2,1,34.

अतीरेक m. *Ueberschuss* Çat. Br. 4,5,10,3.

अतीर्थ n. 1) *ungebräuchlicher Weg, etwas Ungebräuchliches* Anupadas. 1,3. अतीर्थेन *nicht auf die gebräuchliche Weise* Çat. Br. 11,4,3,14. Lâṭj. 3,4,5. — 2) *unpassende Gelegenheit, Unzeit* Bhâg. P. 5,26, 24. — 3) *ein Theil der Hand, der nicht* Tîrtha *heisst*, Gobh. 1,2,17. — 4) *eine unwürdige Person* MBh. 12,34,5.

अतीव 1) Adv. *über die Maassen, in hohem Grade,*

sehr. शान्तिं न च गच्छत्यतीव *erlöscht nicht ganz* MBh. 3,270,11. कारणं श्रुत्वा वैरस्यातीव so v. a. *den wahren Grund* R. 4,8,29. अतीव स ज्ञायते so v. a. *alsbald* MBh. 5,33,120. मन्ये *ich glaube fest* Çâk. 137, v. l. (Paṇkat. 43,2 falsche Lesart). — 2) Praep. *a)* mit Acc. *über, vor, im Vorzug vor.* — *b)* mit Abl. *im höheren Grade als* Spr. 4589.

अतीवाद् m. = अतिवाद 3) Vaitân. 32.

अतीषङ्ग m. Name eines Sâman.

अतीसार m. *Durchfall.*

*अतीसारकिन् Adj. *mit Durchfall behaftet.*

अ॒तुर Adj. *nicht reich.*

अतुल 1) Adj. (f. आ) *unvergleichlich, sonder Gleichen* 52,27. 165,27. zu Spr. 3140. — 2) m. *a)* *Sesamum orientale. — b) das Jahr von 360 Tagen.* — 3) *f. आ Bein. der Gaurî Gal.

अतुल्य Adj. *sonder Gleichen* (Schmerz) Suçr. 2, 470,18.

अतुल्यत्व n. *Ungleichheit* Gaim. 2,2,26. 3,2,35.

अतुष Adj. *ohne Hülsen* Çat. Br. 2,5,2,14.

अतुष्ट Adj. *unzufrieden* Kâm. Nitis. 13,48.

अतुष्टि f. *das Nichtbefriedigtsein* (neun Arten im Sâmkhja) Tattvas. 20. 36.

अतुष्टिदान n. *das Nichtbefriedigen der Wünsche eines Andern* Spr. 196, v. l.

अ॒तूतुजि Adj. *nicht rasch bei der Hand, säumig.*

1. अ॒तूर्त Adj. *unüberwältigt, unbesiegt.*

2. अ॒तूर्त 1) Adj. *unübertroffen, unübertrefflich.* — 2) n. *der unüberschrittene Raum, das Unendliche.*

अतूर्तदक्ष Adj. *dessen Kraft unübertroffen ist* ṚV.

अ॒तूर्तपन्थास् Adj. Nom. *dessen Pfad nicht überschritten wird, unnahbar.*

अतूलपूर्ण Adj. *nicht mit Baumwolle gefüllt* MBh. 11,23,19.

अतृण n. *etwas Anderes als Gras* Spr. 7848.

अतृणत् 3te Sg. Imperf. von तर्द्.

अ॒तृणाद Adj. *noch kein Gras fressend* Çat. Br. 14,4,2,5.

*अतृणया f. *Mangel an Gras.*

अ॒तृदिल Adj. *nicht löcherig, — porös.*

अ॒तृप Adj. *unzufrieden mit* (Instr.).

अ॒तृष्णुवत् Adj. *unersättlich.*

अतृप्त Adj. *ungesättigt, unbefriedigt* Kathâs. 9,46.

अतृप्तता f. *das Ungesättigt —, Unbefriedigtsein.*

अतृप्यत् Adj. *nicht satt werdend* Kathâs. 26,237.

अ॒तृपित Adj. *nicht gierig.*

अतृष्ण Adj. *begierdenlos* Venis. 4.

अ॒तृष्णज् Adj. *nicht durstig.*

अ॒तृष्य Adj. *dem Durst unzugänglich.*

अ॒तृष्यत् Adj. *nicht gierig.*

*1. अतेजस् n. *Abwesenheit von Licht, Schatten.*

2. अ॒तेजस् und अ॒तेजस्क Adj. *lichtlos, glanzlos.*

अतेजोमय Adj. *nicht aus Licht bestehend* Çat. Br. 14,7,2,6.

अतोऽर्थम् Adv. *zu diesem Endzweck, deshalb* R. 3,8,15.

अ॒त्क m. 1) *Gewand, Hülle, Mantel.* — 2) *Blitz.* — 3) **Reisender.* — 4) **Körpertheil.* — 5) N. pr. eines Mannes.

अत्कील m. N. pr. eines Mannes.

अ॒त्तर् Nom. ag. *Esser, Verzehrer.* f. अत्त्री TS. 6,4,10,4. 5.

अत्तव्य Adj. *zu essen, zu geniessen.*

*अत्ता f. 1) *Mutter.* — 2) *ältere Schwester.* — 3) *der Mutter ältere Schwester.*

अ॒त्ति 1) Adj. *essend, verzehrend.* — 2) **ältere Schwester* (im Drama).

*अत्तिका f. = अत्ति 2).

अ॒त्तिच्छन्दस् f. etym. Spielerei Çat. Br. 3,6,2,13.

अ॒त्तु Nom. act. अ॒त्तवे *zum Essen, Geniessen.* अत्तुम् Infin.

*अत्त्र m. *die Sonne.*

अ॒त्य und अ॒तिअ Adj. *eilend, rennend;* m. *Renner; Ross;* f. आ *Stute.*

अ॒त्यंसल Adj. *allzu kräftig, — feist* TBr. 3,4,1,19.

अत्यंकु॒ m. N. pr. eines Mannes.

अ॒त्यंकुस् Adj. *über jede Noth hinweg.*

अत्यग्नि m. *allzu rasche Verdauung.*

अत्यग्निष्टोम m. *eine der sieben Grundformen des Soma-Opfers.*

अ॒त्यग्र Adj. *dessen Spitze übersteht.*

अत्यङ्कुश Adj. *über den Haken hinaus, nicht mehr sich damit lenken lassend.*

*अत्यङ्ग Adj. *der das Land der Aṅga passirt hat.*

*अत्यङ्गुल Adj. *mehr als eine Daumenbreite messend.*

अत्यच्छ Adj. *überaus durchsichtig, — rein* (auch übertr.) Spr. 165.

अत्यद्भुत 1) Adj. *überaus wunderbar* 63,12. MBh. 3,72,25. — 2) m. N. pr. des Indra im 9ten Manvantara VP. 3,2,21. — 3) n. *grosses Wunder* R. 3,15,9.

अत्यधन् m. *zu vieles Reisen.*

अत्यनिलोग्रवेग Adj. *rascher als der Wind* MBh. 3,269,6.

अत्यन्त 1) Adj. *a) bis zu Ende während, fortwährend, ununterbrochen* 227,19. — *b) vollständig, vollkommen* 242,1. — *c) übermässig, sehr bedeutend.* — 2) अत्यन्तम् und अत्यन्त° Adv. *a) bis zu Ende, das ganze Leben hindurch, auf immer, fortwährend, beständig* 200,30. — *b) vollständig, durchaus.* — *c) in hohem Grade, überaus* 83,16. 86,3. 26. 162,21. 175,20. 324,31. 327,28. — 3) *अत्यन्ताय *für immer, stets.*

*अत्यन्तग Adj, *sehr viel gehend.*

अत्यन्तगत Adj. *für immer fortgegangen.*

*अत्यन्तगामिन् Adj. *sehr viel gehend.*

*अत्यन्तपद्मा f. = कमलिनी Nigh. Pr.

*अत्यन्तर Adj. *sehr befreundet* Bhar. zu AK.

अत्यन्तशंकरी f. Bein. der Dâkshâjaṇî.

*अत्यन्तशोणित n. *Röthel* Nigh. Pr.

अत्यन्तसुकुमार m. *Fennich, Panicum italicum.*

अत्यन्ताभाव m. *vollkommenes Nichtsein, — Negation.*

अत्यन्तिक n. *zu grosse Nähe.* सत्त्वात्यन्तिके.

*अत्यन्तीन Adj. *viel gehend.*

अत्यपतर्पण n. *zu strenges Fasten* Suçr. 1, 370,6.

अत्यमर्षण (MBh. 1,154,30) und °मर्षिन् (Bhâg. P. 3,1,37) Adj. *sehr ungehalten.*

अत्यम्बुपान n. *zu vieles Wassertrinken* Spr. 170.

अत्यम्ल 1) Adj. *überaus sauer.* — 2) *f. आ *wilder Citronenbaum.* — 3) *n. *Spondias mangifera.*

*अत्यम्लपर्णी f. *eine best. Schlingpflanze.*

*अत्यम्लरसा f. *eine best. Pflanze* Gal.

अत्यय m. 1) *Hinübergang.* — 2) *Vorübergang, das Verstreichen, zu Ende Gehen* 84,9. 16. — 3) *das in Gefahr —, in eine bedenkliche Lage Gerathen* oder *sich darin Befinden* 137,16. 123,16. *periculum in mora* Jâgñ. 2,12. — 4) *Leiden, Beschwerden.* — 5) *Vergehen, Versehen.* — 6) **Tod.* — 7) **Strafe.*

*अत्ययिन् Adj. P. 3,2,157, Sch.

अत्यराति m. N. pr. eines Mannes.

*अत्यर्क m. *die weisse Calotropis gigantea* Râgân. 10,29.

अत्यर्थ 1) *Adj. *übermässig, heftig.* — 2) अत्यर्थम् und अत्यर्थ° Adv. *über die Maassen, in hohem Maasse, heftig, überaus* 54,16. 313,8.

अत्यर्थानुराग Adj. (f. आ) *sehr geliebt* AK. 3,4,76.

अत्यर्द् m. etwa *Bedrängniss* im Namen eines Sâman Ârsh. Br. 1,448.

अत्यर्ध 1) Adj. *mehr als halb.* — 2) m. विश्वामित्रस्य Name eines Sâman.

अत्यल्प Adj. *sehr klein, — wenig* Spr. 171. *zu klein, — wenig.* °त्व n. *grosse Unbedeutendheit* Ind. St. 8,434.

अ॒त्यवि Adj. *über die Schafwolle rinnend.*

1. अत्यशन n. *Uebermaass im Essen.*

2. अत्यशन m. *der 12te Tag im* Karmamâsa Ind. St. 10,296.

अत्यश्नत् Adj. *zu viel essend* Bhag. 6,16.

अत्यष्टि f. *ein Metrum von 68 Silben; später ein Metrum von 4×17 Silben.* Daher Bez. *der Zahl siebzehn* Comm. zu Ârjabh. S. 50.

अत्यष्टिसामन् f. Titel eines Werkes.

अत्यहम् Adj. *über dem Ich stehend* Ind. St. 9,155.

*अत्यङ्ग Adj. *über einen Tag während.*

*अत्याकार m. *Verachtung, Geringschätzung.*

अत्याकुल Adj. *sehr verworren* Mṛkkh. 130,8.

अत्यागिन् Adj. 1) *nicht verlassend, — im Stich lassend, — verstossend* Gaut. 21,1. — 2) *nicht verzichtend* Bhag. 18,12.

अत्यादर m. *grosse —, allzu grosse Rücksicht* 162, 23. °पर *recht vorsichtig* Spr. 172. अत्यादरेण *überaus dringend.*

अत्यादान n. 1) *ein Wegnehmen im Uebermaass.* — 2) *= अत्याधान 2) Gal.

अत्यादित्य Adj. *die Sonne übertreffend.*

अत्याधान n. 1) *das Darüberlegen, Auflegen.* — 2) **Vergehen.*

1. अत्यानन्द m. *übermässige Geilheit* Cat. Br. 6,2,2,6.

2. अत्यानन्द Adj. (f. आ) *überaus geil* Suçr. 2,397,6.

अत्याप्ति f. *volle Erreichung* AV. 11,7,22.

*अत्यामर्द m. *Kampf* Gal.

*अत्याय m. Nom. act. P. 3,1,141.

अत्यायत Adj. *hoch aufgeschossen* Mṛkkh. 34,5.

(अत्यायम्) अतिआयम् Absol. *mit Ueberschreitung.*

अत्यायुस् Adj. *sehr alt* Venis. 194.

अत्यारूढि f. *zu hohes Steigen.*

अत्यार्य Adj. *zu ehrenhaft* Spr. 174.

*अत्याल m. *ein best. Strauch.*

अत्याश m. *Uebermaass im Essen.*

अत्याशा f. *übertriebene Hoffnung, — Erwartung.*

अत्याश्चर्य Adj. *überaus wunderbar* 162,19.

अत्याश्रमिन् Adj. *über die vier* Âçrama *erhaben.*

अत्यासन्न Adj. *gar zu nahe* Spr. 176.

*अत्यासम् Absol. *mit Ueberspringung von.*

अत्यासारिन् Adj. *übermässig zuströmend.*

अत्याहार m. *Uebermaass im Essen* Ind. St. 9,34.

अत्याहित Adj. *widerwärtig, unerwünscht;* n. *Widerwärtigkeit, Unglück.*

अत्युक्त n. und अत्युक्ता f. *ein best. Metrum.*

अत्युक्ति f. 1) *vieles Reden.* — 2) *Uebertreibung* Spr. 177.

अत्युक्था f. = अत्युक्ता.

1. अत्युग्र 1) Adj. (f. आ) *überaus gewaltig, über die Maassen stark, — grausig* 143,23. Kathâs. 18,381. — 2) *n. *Asa foetida.*

2. अत्युग्र Adj. *über dem* ugra *stehend* Ind. St. 9,155.

*अत्युग्रगन्धा f. *Sanseviera guineensis* Nigh. Pr.

अत्युच्चगामिन् m. N. pr. eines Buddha.

*अत्युच्चैस् Adv. *überaus hoch, — laut.*

अत्युच्छ्रय m. *das Hochaufrichten* MBh. 1,63,20.

अत्युच्छ्रित Adj. *zu hoch gestiegen* Spr. 178.

अत्युत्कट Adj. *übermässig, sehr bedeutend* Spr. 2642, v. l.

अत्युत्साह m. *gesteigerte Kraft, — Energie.*

अत्युत्सेक (Conj.) m. *allzu grosser Hochmuth* Spr. 179.

अत्युदात्त Adj. *überaus hervorragend* 162,25.

अत्युन्नत Adj. *überaus hoch* Spr. 181. 183.

अत्युन्नति f. *hoher Standpunkt, hohe Stellung* 185, 2. Spr. 182 (Conj.).

*अत्युपध Adj. *auf die Probe gestellt, ehrlich befunden.*

अत्युर्वीश m. *Oberkönig* Varâh. Bṛh. 19,3.

अत्युल्बण Adj. *übermässig, sehr heftig, — stark.*

अत्युष्ण Adj. *sehr heiss.*

*अत्यूमशा Adv.

अत्यूर्ध्वाक्ष Adj. *mit hoch emporgerichteten Augen* Taitt. Âr. 191,7.

अत्यूर्मि Adj. *überwallend.*

अत्यूह 1) m. *Pfau* Karaka 1,27. दात्यूह v. l. — 2) *f. आ *Nyctanthes arbor tristis.*

1. अत्र und अत्रा (metrisch im Veda) Adv. 1) als Loc. zu अ Subst. und Adj. *an —, in —, auf ihn, — diesen* 16,22. 231,33. 289,23. आरुक्ष 111,21. लोलुपा बुद्धिः 107,21. *unter diesen* 69,32. 131,27. कृते 13,19. 39,26. 44,18. 65,27. 110,18. 111,28. अत्तरे so v. a. *inzwischen* 142,15. 145,20. 150,13. — 2) *hier, da, daselbst* 1,4. 3,12. 67,12. 77,33. 87,7. 111,7. *hierher* 150,17. 151,17. 19. 153,13. *da hinein* 67,7. 78,7. 110,1. — 3) *hierbei, in diesem Falle, in dieser Sache, in Bezug darauf* 34,26. 35,7. 48,23. 53,3. को ऽत्र हेतुः 180,24. — 4) *hier im Leben* 174,14. 180, 2. 182,16. — 5) *da, damals, dann* 7,5. 8,5. 15,21.

2. अत्र (अत्त etym.) m. *Fresser.*

3. अत्र (अत्त etym.) n. *Nahrungsstoff.*

4. अत्र Adj. *keinen Beschützer habend.* Etym. Spielerei.

अत्रत्य Adj. *hiesig, hier wohnend.*

अत्रदघ्न Adj. (f. आ) *bis dahin reichend.*

अत्रप Adj. (f. आ) *schamlos.*

अत्रभवत् Adj. (f. °भवती) *verehrungswürdig.* Im Drama ehrenvolle Bez. einer anwesenden dritten Person: *der Herr —, die Dame hier.*

अत्रस्थ Adj. *hier befindlich, — weilend* Pañkat. 136,6.

अत्रस्नु Adj. *nicht erbebend, — furchtsam.*

अत्रासित Adj. *nicht erschreckt* Venis. 96.

अत्रि (etym. अत्त्रि) 1) Adj. *Alles verzehrend.* — 2) m. *a)* N. pr. eines alten Ṛshi 11,22. Aus seinen Augen entspringt der Mond Spr. 7620. 7828. Pl. Atri's *Nachkommen.* — *b) der Stern δ im grossen Bären* 218,22. — 3) f. अत्री angeblich Atri's *Gattin* Anasûjâ MBh. 13,17,38.

अत्रिकाश्रम n. N. pr. eines Tîrtha.

अत्रिचतुरह m. *ein best. Opfer.*

1. अत्रिजात m. *der Mond* (Atri's *Sohn*).

2. अत्रिजात m. *ein Angehöriger einer der drei oberen Kasten* (*nicht dreimal geboren*).

*अत्रिदृग्ज m. *der Mond.*

अत्रिन् (etym. अत्त्रिन्) Adj. *gefrässig.*

*अत्रिनेत्रज, *°नेत्रप्रसूत und *°नेत्रभू m. *der Mond.*

*अत्रिभरद्वाजिका f. *eine eheliche Verbindung zwischen den Nachkommen* Atri's *und* Bharadvâǵa's.

अत्रिवत् Adv. *nach Art des oder der* Atri.

अत्रीश्वर n. N. pr. eines Tîrtha.

अत्र्यार्षेय Adj. *keine drei* Ṛshi-*Stammbäume habend* Gaim. 6,1,43.

अत्वच und अत्वच् Adj. *hautlos, rindelos.*

अत्वर Adj. *ohne Hast, bedächtig* Jâǵñ. 1,239.

अत्वरत् (MBh. 12,138,90. 91) und *अत्वरमाण *nicht eilend.*

अत्वरा f. *Nichtübereilung, Bedächtigkeit* Spr. 186.

अत्सरुक Adj. *ohne Stiel.* चमस Kâtj. Çr. 24,4, 40. Tândja-Br. 25,4,4. Lâṭj. 10,12,13.

अथ (अथा metrisch im Veda) Adv. 1) *darauf, dann, alsdann, da.* Insbes. nach einem Relativum, einer Temporal- oder Conditional-Partikel (यद्, यदा, चेद्). *darauf* so v. a. *dafür, in Anbetracht dessen* 17,6. — 2) anreihend: *und, sodann, ferner.* शतशो ऽथ सहस्रशः 84,9. Statt des einfachen अथ auch अथापि. — 3) am Anfange eines Werkes, eines Abschnittes und bei den Lexicographen am Anfange eines neuen Artikels so v. a. *von hier an, jetzt.* Statt des einfachen अथ auch अथातः. — 4) *und dennoch* 29,6. — 5) *aber, jedoch, dagegen* 21,26. 31,25. 32,15. 32. 82,30. 179,4. 241,31. Bisweilen folgt noch तु, पुनर् oder च. — 6) *wenn aber* 79, 17. 218,2. — 7) = अथ वा *oder* 177,5. — 8) bedeutungslos zur Completirung des Verses 196,9. — 9) अथो (अथ-उ) = अथ 1) 2) 3) (bei den Lexicographen) 4). — 10) अथो वा = अथ वा *oder auch.* — 11) अथ वा und अथ — वा *a) oder auch, oder* 66, 1. 67,9. 147,22. Spr. 7703. अथ वा — अथ वा *entweder — oder* MBh. 1,159,13. 14. न — अथ वा und

न — अथ वा न *weder — noch.* अथ वा können das zu ihnen gehorende Wort auch zwischen sich nehmen. Gleichbedeutend mit अथ वा ist वाथ (Spr. 5338), अथ वापि (Chr. 66,3), अथापि वा, अथापि — वा, वाप्यथ. — *b) jedoch* 143,10. 145,21. 152,5. 313,8. — *c) oder wenn* MBh. 3,72,17. अथ वा च dass. 12,128,27. — *d) sogar, selbst.* — 12) अथ किम् *wie denn anders? so ist es, allerdings.*

अथरी f. etwa *Spitze (eines Pfeils oder einer Lanze).*

*अथर्य्, अथर्यति (गतिकर्मन्).

अथर्य (VS.) und अथर्यु Adj. *Spitzen (Pfeile u. s. w.) zeigend, — werfend.*

अथर्व 1) Adj. st. अथर्य in derselben Formel. — 2) m. N. pr. = अथर्वन्.

अथर्वण 1) m. *a) der* Atharvaveda. — *b)* *Bein. Çiva's. — 2) Adj. *zum* Atharvan *in Beziehung stehend* Ind. St. 9,90. 120.

*अथर्वणि m. schlechte Form für आ°.

अथर्वन् m. 1) *Feuerpriester.* — 2) N. pr. des ersten Feuerpriesters; Pl. *sein Geschlecht.* — 3) Sg. und Pl. *die Zaubersprüche* Atharvan's, der Atharvaveda. Nach einer Aut. auch n. — 4) Bein. Çiva's und Vasishṭha's.

अथर्वभृत Adj. Atharvan *seiend*, Bez. best. Maharshi.

अथर्ववत् Adv. *wie der* oder *die* Atharvan.

अथर्ववित् Adj. *den* Atharvaveda *kennend* Ind. St. 10,138.

अथर्ववेद m. *die vierte der vedischen Liedersammlungen.*

अथर्ववेदिन् Adj. *den* Atharvaveda *kennend, — lehrend.*

अथर्वशिखा f. Name verschiedener Upanishad.

अथर्वशिरस् n. 1) desgl. — 2) Bez. *best. Backsteine* Comm. zu TBa. 1,5,8,1.

अथर्वशीर्ष Adj. *den* Atharvaveda *zum Haupt habend* MBh. 13,17,91.

अथर्वहृदय n. Name eines Pariçishṭa zum Atharvaveda.

अथर्वाङ्गिरस् 1) m. Pl. *a) die Geschlechter des* Atharvan *und* Añgiras. — *b) die ihnen zugeschriebenen Sprüche;* speciell *die des* Atharvaveda 34,15. — 2) m. Sg. Añgiras *in seinem Bezug zum* Atharvaveda MBh. 5,18,6.

अथर्वाङ्गिरस 1) Adj. (f. ई) *von* Atharvan *und* Añgiras *stammend.* — 2) m. *a)* Sg. und Pl. *die Lieder des* Atharvaveda. — *b)* = अथर्वाङ्गिरस् 2) MBh. 5,18,7.

अथर्वाण *die Lieder des* Atharvaveda. °विद् MBh. 12,342,100. °शिरस् Ind. St. 9,16.

अथर्वी f. Adj. etwa *von einer Spitze (einem Pfeil u. s. w.) getroffen.*

अथर्व्यु Adj. wohl fehlerhaft für अथर्यु.

अथा und अथो s. u. अथ.

1. अद्, अत्ति (अदस्व ausnahmsweise) *essen, verzehren* (auch uneig.), *geniessen* 30,13. 108,2. 245,1. Nâjam. 3,5,35. — Caus. आदयति und °ते *essen lassen* 225,31. *füttern, auffüttern.* — Mit अपि *abfressen.* — Caus. *mehr zu fressen geben.* — Mit अव *abspeisen.* — Mit आ *essen.* — Mit प्र *verzehren.* — Mit प्रति *dagegen —, zur Vergeltung —, zur Ausgleichung essen.* — Mit वि *zerfressen, benagen.* — Mit सम् *verzehren, aufzehren.*

2. °अद् und °अद Adj. *essend, verzehrend.*

अदत्त Adj. (f. आ) *nicht rührig, träge, faul* MBh. 10,3,20.

1. अदक्षिण Adj. (f. आ) 1) *nicht recht, link.* — 2) *unerfahren, einfältig.* — 3) *unliebenswürdig, ungefällig* 319,30. R. ed. Bomb. 5,9,72.

2. अदक्षिण Adj. *kein Geschenk —, keinen Lohn gebend; von keinem G.* oder *L. begleitet.*

अदक्षिणत्व n. *das von keinem Geschenk* oder *keinem Lohn Begleitetsein.*

अदक्षिणीय Adj. *eines Geschenkes* oder *Lohnes unwürdig.*

अदक्षिण्य Adj. *zu einem Geschenk* oder *Lohn sich nicht eignend* TS. 1,5,1,2.

अदण्ड्य Adj. *der Strafe* (auch *Geldstrafe*) *nicht unterworfen; keine Strafe verdienend* 209,26. 212,1.

अदत्क Adj. *zahnlos.*

अदत्त Adj. (f. आ) 1) *nicht gegeben.* — 2) *nicht zur Ehe gegeben* (von einem Mädchen). — 3) *nicht definitiv gegeben* von einer Gabe, die noch zurückgenommen werden kann. — 4) *nicht gegeben habend.*

अदत्तदान n. *das Nichtspenden* Spr. 189.

अदत्तफल n. *der Lohn dafür, dass man nicht gespendet hat* 180,10.

अदत्तादान n. *das Nehmen dessen, was Einem nicht freiwillig gegeben wird,* Gaut. 2,17.

अदत्त्वा (etym. °त्वया) Adv. *ohne Lohn, umsonst.*

अददत् Adj. *nicht gebend* 200,30. *nicht wiedergebend* Jâḱ. 2,36.

*अदद्यञ् Adj.

अदधि n. *Anderes als saure Milch* Gaut. 17,14.

अदन n. 1) *das Essen, Geniessen.* — 2) *Futter.*

1. अदत् Adj. *essend, geniessend.*

2. अदत् Adj. *zahnlos.*

1.*अदत्त m. 1) *Eber.* — 2) *Vogel* Gal.

2. अदत्त Adj. *auf kurzes* अ *auslautend* 223,8.

अदन्तक (TS.) und अदन्तक Adj. (f. आ) *zahnlos* Çat. Br. 11,4,1,5.12.

अदन्तजात Adj. *dem die Zähne noch nicht gewachsen sind* Âçv. Gṛhj. 4,4,24.

अदन्तत्व n. *Zahnlosigkeit* Gaim. 3,3,45.

अदन्ताघातिन् Adj. *nicht an den Zähnen anstossend* (शब्द) Lâṭj. 6,10,18.

*अदन्त्य 1) Adj. *nicht dental.* — 2) n. *Zahnlosigkeit.*

अदब्ध Adj. 1) *unversehrt, ungefährdet; unverletzlich.* — 2) *ungetäuscht.* — 3) *nicht täuschend, zuverlässig, treu.* — 4) *lauter, rein.*

अदब्धचक्षुस् Adj. *dessen Auge sich nicht täuscht* AV. 13,2,44.

अदब्धनीति Adj. *dessen Führung zuverlässig ist.*

अदब्धव्रतप्रमति Adj. *um die unverrückte Ordnung besorgt.*

अदब्धायु Adj. *der die Menschen nicht schädigt* VS. 2,20.

अदब्धायु Adj. *dessen Leben ungefährdet ist.*

अदभ Adj. *nicht schädigend, wohlwollend.*

अदध Adj. *nicht wenig, viel.*

*अदमुयच् Adj.

1. अदम्भ m. *Nichtverstellung, Aufrichtigkeit.*

2. अदम्भ Adj. *ehrlich.* °वृत्ति Adj. Hariv. 4137.

अदय Adj. *unbarmherzig.* °यम् Adv. so v. a. *heftig* (umarmen).

*अदरक m. N. pr. eines Mannes.

*अदर्श m. 1) *Neumondstag* (richtig दर्श). — 2) *Spiegel* (richtig आदर्श).

1. अदर्शन n. 1) *das Nichtsehen, Nichtwahrnehmen* 163,1. Gaim. 1,1,13. — 2) *das Nichtprüfen* 209,24. — 3) *das Nichtbesuchen, Sichfernhalten von Jmd.* — 4) *das Nichterscheinen, Nichtvorkommen, Nichtsichtbarsein, Unsichtbarkeit* 222,3. अदर्शनात् *ausserhalb des Gesichtskreises von* (Abl.). — 5) *Finsterniss Gal. (m.!).

2. अदर्शन Adj. *unsichtbar.*

अदर्शनपथ m. *ein Bereich, wohin Jmdes* (Gen.) *Auge nicht reicht,* MBh. 3,42,31.

अदर्शनी Adv. mit भू *unsichtbar werden.*

*अदर्शनीय Adj. *unsichtbar.* °यम् Pañkat. 138,24 fehlerhaft für °यत्वम् oder °यताम्.

*अदल 1) m. *Barringtonia acutangula Gaertn.* — 2) f. आ *Aloe indica Royle.*

अदशन् *nicht zehn.*

अदशमास्य Adj. *noch nicht zehn Monate alt.*

अदशरात्र Adj. *ohne* Daçarâtra-*Feier* Lâṭj. 6,2,30.

अदस् 1) Nom. und Acc. Sg. n. *jenes; es* 128,24. Vgl. असौ, अमु und अमि. — 2) Acc. Adv. *dort* 29,19. *dorthin.*

अदस्त Adj. *nicht abnehmend, unerschöpflich.*

*अदस्यु, °स्यति Denom. von अदस्.

अदाक्षिणात्य m. Pl. *keine Südländer* so v. a. Gauḍa's Kâvjâd. 1,80.

अदातर् Nom. ag. 1) *nicht gebend; geizig, karg* 176,6. — 2) *keine Zahlung leistend, zur Z. nicht verpflichtet.* — 3) *ein Mädchen nicht verheirathend* 188,13.

1. अदान Partic. *gegessen —, gefressen werdend* 7,21.

2. अदान n. *das Nichtgeben, Vorenthalten* 212,21. Spr. 7140.

3. अदान Adj. *nicht spendend* und *keinen Brunstsaft entlassend* Spr. 6753.

अदान्त Adj. *ungezähmt, ungebändigt* Gaut. 2,28. MBh. 10,3,20. Bhâg. P. 7,5,30.

अदान्य Adj. *nicht schenkend.*

अदाभ्य und अदाभिय 1) Adj. *dem man Nichts anhaben kann, unverletzbar, unvertilgbar.* — 2) m. *ein best.* Graha (*Becherfüllung*) *beim* Soma-*Opfer.*

अदाभ्यत्व n. *Unantastbarkeit* Maitr. S. 4,7,7.

1. अदामन् Adj. *keine Gaben spendend.*

2. अदामन् Adj. *ungebunden.*

अदायाद Adj. (f. ई und später आ) *nicht erbend, nicht erbberechtigt* 198,6. Çat. Br. 11,5,3,11.

अदायिक Adj. *wozu keine Erben da sind.*

अदायिन् Adj. *nicht gebend.*

अदार Adj. *unbeweibt.*

अदारसृत् 1) Adj. *in keine Spalte gerathend.* — 2) n. Name eines Sâman. Davon Nom. abstr. °सृत्त्व n. Tâṇḍja-Br. 15,3,7.

अदारुण Adj. *nicht hart, — unbarmherzig, mild* 181,27.

अदाशु, अदाशुरि und अदाश्वंस् Adj. *den Göttern nicht huldigend.* Compar. vom letzten अदाशूष्टर.

अदास m. *kein Sclave, freier Mann.*

अदाह्यक Adj. *nicht brennend, — sengend* Maitr. S. 1,8,9.

अदाह्य Adj. *unverbrennbar* Bhag. 2,24.

अदिक् Adj. *keine Weltgegend für sich habend.*

1. अदिति f. *Mangel an Besitz, Dürftigkeit.*

2. अदिति 1) Adj. *schrankenlos, ungebunden, unendlich; unaufhörlich, unerschöpflich.* — 2) f. *a) Ungebundenheit, Unendlichkeit, Unvergänglichkeit.* — *b)* personificirt als Mutter der Âditja. Später Mutter aller Götter. — *c) Milchkuh.* — *d) Milch.* — *e) Weib.* — *f)* Bez. *des Todes* Çat. Br. 10,6,5,5. — *g) *Erde.* — *h) *Rede, Stimme.* — *i) *Du. Himmel und Erde.*

*अदितिज m. *ein Gott.*

अदितित्व n. 1) *Unvergänglichkeit.* — 2) *das Wesen der* Aditi Çat. Br. 10,6,5,5.

*अदितिदेवत्य n. *das Mondhaus* Punarvasu Gal.

*अदितिनन्दन und *अदितिपुत्र (Gal.) m. *ein Gott.*

अदितिवन n. N. pr. eines *Waldes.*

अदितीश्वरतीर्थ n. N. pr. eines Tirtha.

अदित्सत् und अदित्सु (195,22) Adj. *nicht geneigt zu geben.*

*अदिव्यगन्ध m. *Schwefel* Gal.

अदीक्षित Adj. *ungeweiht.*

अदीक्षितायन n. *eine best. Begehung* Ind. St. 2,299.

अदीन Adj. *nicht niedergedrückt, wohlgemuth.*

अदीनमनस् (MBh. 3,166,12), अदीनसत्त्व (Chr. 46,2. MBh. 3,165,7. R. 4,29,25) und अदीनात्मन् (MBh. 3,54,27. R. 1,1,16) Adj. *wohlgemuth.*

अदीयमान Adj. *nicht gegeben werdend;* f. आ *zur Ehe* 193,31.

अदीर्घ Adj. *nicht lang* 273,15.

अदीर्घसूत्र Adj. *nicht saumselig.* Davon Nom. abstr. °ता f.

अदुःख Adj. *frei von Leiden, heilbringend.*

अदुःखनवमी f. *der 9te Tag in der lichten Hälfte des* Bhâdrapada.

अदुग्ध Adj. *unausgemolken; unausgesogen.*

अदुच्छुन Adj. *kein Unheil mit sich führend.*

अदुरुक्त Adj. *nicht falsch —, nicht verletzend gesprochen* Tâṇḍja-Br. 17,1,9.

अदुर्ग Adj. *ohne Burg* Spr. 193.

अदुर्मख Adj. *unverdrossen.*

अदुर्मङ्गल Adj. (f. ई) *kein Unglück bringend.*

अदुष्कृत् Adj. *nicht übelthuend.*

अदुष्ट Adj. 1) *untadelhaft, wogegen sich Nichts sagen lässt, gut* 43,6. — 2) *unschuldig* R. 5,91,2.

अदुष्टत्व n. Nom. abstr. zu अदुष्ट 1) 215,30.

अदुष्प्राप Adj. (f. आ) *nicht schwer zu erreichen* 113,12.

अदुहाना Adj. f. *keine Milch gebend* Kâts. Çr. 25,1,18.

अदूढ Adj. *gabenlos* (?).

अदून Adj. *ungequält, unbeschädigt.*

अदूर 1) Adj. *nicht fern, nahe, benachbart.* — 2) n. *Nähe.* अदूरे, अदूरात् und अदूरतस् *in der Nähe, nahe bei* 114,5. 232,10.

अदूरकोप Adj. (f. आ) *zum Zorn geneigt* Kâd. 160.

अदूरगामिन् Adj. *nicht weit weg gehend* Lâṭj. 6,8,8.

*अदूरत्रिंश Adj. Pl. *gegen 30* P. 2,2,25, Sch.

अदूरभव, °वर्तिन् (Ragh. 1,87) und °स्थ Adj. *in der Nähe befindlich; nahe bevorstehend.*

अदूषण n. *das nicht zu Grunde Gehenlassen* Kâm. Nitis. 14,17.

अदूषित Adj. 1) *untadelhaft, gut* 206,5. — 2) f. आ *nicht verunehrt, — geschändet* Hariv. 8544.

अदूषितकौमारा Adj. f. *deren Jungfräulichkeit nicht verletzt ist* Kathâs. 26,180.

*अदृकपथ m. = बुध Gal.

अदृपित und अदृप्त Adj. *nicht verblendet, besonnen, aufmerksam.*

अदृप्तक्रतु Adj. *aufmerkend, besonnen.*

अदृप्यत् Adj. *aufmerkend.*

*अदृश् Adj. *blind.*

अदृश्य 1) Adj. *a) unsichtbar* 88,6. 137,10. 30. *nicht zum Vorschein kommend, versteckt.* — *b) unansehnlich, hässlich* MBh. 3,173,66. — 2) *f. आ N. pr. einer Apsaras Gal.

अदृश्यकरण n. *das Unsichtbarmachen.*

अदृश्यत् 1) Adj. *unsichtbar* MBh. 1,210,19. — 2) f. °त्ती N. pr. der Gattin Çakti's MBh. 1,177,11.

अदृश्यमान Partic. *ungesehen* AV. 10,8,13.

अदृश्यरूप Adj. (f. आ) *unsichtbar* Sûrjas. 2,1.

अदृश्याञ्जन n. *eine unsichtbar machende Salbe* Spr. 6978.

अदृश्यीकरण n. *ein Mittel sich unsichtbar zu machen.*

अदृष्ट und अदृष्ट (Çat. Br.) 1) Adj. *a) bis dahin nicht gesehen, unbekannt.* — *b) dem Auge entrückt, unsichtbar* 163,3. 4. — *c) unvorhergesehen, unerwartet, unverhofft* 39,1. — *d) nicht gutgeheissen, — vorgeschrieben, unerlaubt.* — *e) erst später —, nach dem Tode sich zeigend.* — *f) übernatürlich.* — 2) m. *dem Auge sich entziehendes giftiges Gewürm.* — 3) n. *a) *eine unvorhergesehene Gefahr.* — *b) Schicksal.* — *c) eine sittliche* oder *unsittliche Handlung als Ursache künftiger Wirkungen.*

अदृष्टकारित Adj. *durch eine unsichtbare höhere Macht bewirkt* 219,12. Suçr. 1,21,10. Kâm. 5,2,17.

अदृष्टदर्शन n. *Schauen von Nichtgesehenem* Sâmav. Br. 3,4,1.

अदृष्टनर und अदृष्टपुरुष Adj. *ohne Mittelsperson abgeschlossen* (संधि *Bündniss*).

अदृष्टपूर्व Adj. (f. आ) *früher nicht gesehen, — gekannt.*

अदृष्टरजस् Adj. *blank* (Spiegel) Sâmav. Br. 3,4,4.

अदृष्टरूप Adj. (f. आ) *von unbekanntem Aeussern* R. 2,55,29.

अदृष्टवत् Adv. *unerwartet, in Folge guter oder böser Handlungen* MBh. 12,204,5.

अदृष्टहन् Adj. *dem Auge sich entziehendes* (giftiges Gewürm) *tödtend.*

*अदृष्टि und *अदृष्टिका f. *ein Blick des Missfallens.*

अदृष्टिदान n. *das Sichnichtzeigen, das Nichtvorlassen* Spr. 196.

अदेय Adj. *nicht zu geben, was nicht gegeben zu werden braucht, was man nicht geben mag* 96,22. Spr. 7764.

अदैव 1) Adj. (f. ई) *den Göttern feindlich.* — 2) m. *Nichtgott* 207,32. *ein* Asura.

अदैवक Adj. (f. आ) *an keinen Gott gerichtet.*

अदैवता f. *keine Gottheit.*

अदैवत्र Adj. *den Göttern nicht zugewandt.*

अदैवयत्त् und अदैवयु Adj. *die Götter nicht liebend.*

अदेवर m. *ein Anderer als ein Schwager* Gaut. 18,7.

अदेवृघ्नी Adj. f. *den Schwager nicht tödtend.*

अदेश m. *unrechter Ort.*

अदेशकाल *unrechter Ort und unrechte Zeit.*

अदेश्य Adj. *nicht am Orte befindlich, der bei einer Sache gar nicht zugegen gewesen ist.*

*अदेष्ट्र m. *der Liebesgott* Gal.

अदैन्य n. *gehobene Stimmung, guter Muth* MBh. 12,274,18.

अदैव Adj. *wobei die Götter nicht betheiligt sind.*

अदैवकृत Adj. *nicht vom Schicksal bewirkt* MBh. 3,65,40.

अदोमर्द् und अदोमर्ध् Adj. *keine Beschwerden verursachend.*

अदोमय Adj. *aus Jenem gebildet, Jenes enthaltend.*

अदोमूल Adj. (f. आ) *darin wurzelnd* R. 1,53,25.

1. अदोष m. 1) *kein Uebel, — Missstand* Kâtj. Çr. 25,5,25. — 2) *kein Vergehen, keine Sünde* Gaut. 23,29.

2. अदोष Adj. (f. आ) *schuldlos* 120,18. Ragh. 14,34.

अदोषगुणात्मता f. *das Freisein von Fehlern und Vorzügen* Sâh. D. 246,20.

अदोषता f. *Fehlerlosigkeit* Sâh. D. 603.

अदोह् m. *das keine Milch Geben.*

अदौर्बल्य n. *kein Gefühl der Schwäche* Karaka 1,16.

अद्र m. 1) etwa *Rohrstab, Stengel.* — 2) **aus Reismehl gebackener Opferkuchen.*

अद्धा Adv. *fürwahr.* अद्धातम Adj. *ganz deutlich, — offenbar* Ait. Âr. 47,16. अद्धातमाम् Adv. *ganz sicher.*

अद्धाति m. *der im Besitz der Wahrheit ist, Weiser.*

अद्धाविधेय m. Pl. Name einer Schule.

अद्यालोक्कर्ण (vielleicht अद्या°) Adj. *ganz rothe Ohren habend.* अधिवूठाकर्ण v. l.

अद्भिस् Instr. Pl. von अप् *Wasser.*

अद्भुत und einmal अद्भुत 1) Adj. (f. आ) *a) unsichtbar.* — *b) geheimnissvoll; wunderbar* 38,8. 51,21. 65,6. — 2) m. *a) das Wunderbare* als poetischer Rasa. — *b) eine best. künstliche Schreibart.* — *c)* N. pr. des Indra im 11ten Manvantara. — 3) n. *Wunder, ein ausserordentliches Naturereigniss* 220,32. Spr. 7861. °तम n. *ein sehr grosses Wunder.*

अद्भुतक्रतु Adj. *geheimnissvoll wirkend.*

अद्भुतगीता f. Titel eines Werkes Bühl. Guj. 4,36.

अद्भुतरंगिणी f. desgl. Cat. C. Pr. 222.

अद्भुतत्व n. *Wunderbarkeit.*

अद्भुतधर्म m. *die wunderbare Natur,* Bez. eines der 9 buddhistischen Aṅga Childers s. v.

अद्भुतपुण्य m. N. pr. eines Dichters.

अद्भुतब्राह्मण n. Titel eines Brâhmaṇa.

अद्भुतरामायण n. Titel zweier Werke.

अद्भुतविधि Adj. *wunderbar verfahrend* Kathâs. 18,267.

अद्भुतविवेक m. Titel eines Werkes Cat. NW. Pr. 174.

अद्भुतशान्ति f. Titel eines Pariçishṭa zum Atharvaveda.

अद्भुतसागर m. Titel eines Werkes Bühl. Guj. 4,114.

अद्भुतसार m. 1) **das Harz der Mimosa Catechu.* — 2) Titel eines Werkes.

*अद्भुतस्वन m. Bein. Çiva's.

*अद्भुताध्यापक m. *ein Mann, der die über Wunder handelnden Bücher lehrt.*

अद्भुतार्थ Adj. (f. आ) *wunderbare Dinge enthaltend* Kâvjâd. 1,38.

अद्भुतावह् Adj. (f. आ) *Staunen erregend* Râǵat. 7,552. 570.

अद्भुतैनस् Adj. *an dem kein Fehler wahrzunehmen ist.*

अद्भुतोत्तरकाण्ड n. Titel eines Nachtrags zum Râmâjaṇa.

अद्भुतोपम Adj. *einem Wunder gleichend* MBh. 3,166,41.

अद्भुतोपमा f. *ein Gleichniss, bei dem ein Wunder, etwas Unmögliches, vorausgesetzt wird,* 248,22.

अद्भ्यस् Dat. und Abl. Pl. von अप् *Wasser.*

अद्मन् n. *Speise, Mahl.*

*अद्मनि m. *Feuer.*

*अद्मर Adj. *gefrässig.*

अद्मसद् m. *Tischgenosse.*

अद्मसद्य n. *Tischgenossenschaft.*

अद्मसद्वन् m. *Tischgenosse.*

अद्य und selten अद्यस्, auch अद्या (ved.) Adv. *heute; jetzt.* अद्यैव *schon heute, alsbald* 48,16. 163,7. अद्यापि *noch heute, noch jetzt* 128,28. Spr. 7705. 7726. *schon heute, — jetzt.* अद्यापि mit einer Negation im Satze *noch immer nicht* 43,12. 163,5. 230,5. *jetzt noch nicht; jetzt nicht mehr.* अद्य पूर्वम् und अद्य यावत् (142,2) *bis jetzt.* अद्य प्रभृति und अद्याप्रभ्य *von heute an, von jetzt an* 146,29. 155,30. अद्येदानीम् = अद्य = इदानीम्.

अद्यतन 1) Adj. *a) heutig, jetzig; jetzt lebend.* — *b) am selben Tage erfolgend.* — 2) f. ई *Aorist.*

अद्यतनीय Adj. *heutig.*

अद्यतस् Adv. *von heute an* Dhûrtan.

अद्यत्व n. *Jetztzeit.*

अद्यदिन n. und अद्यदिवस m. *der heutige Tag.*

अद्यश्व Adj. *das Heute und Morgen enthaltend* Tâṇḍja-Br. 9,4,18.

*अद्यश्वीन Adj. 1) *was heute oder morgen erfolgen kann.* — 2) f. आ *unmittelbar vor der Niederkunft sich befindend.*

अद्यसुत्या f. Soma-*Kelterung innerhalb eines und desselben Tages* Kâtj. Çr. 12,6,26. Âçv. Çr. 6,11,15. Lâṭj. 1,4,15.

अद्याश्व n. *das Heute und Morgen.*

अद्याहृत Adj. *heute herbeigeholt.*

अध्यु Adj. *nicht brennend.*

अध्युत् Adj. *glanzlos.*

(अध्यूत्य) अध्यूतिघ्न n. *unglückliches Spiel.*

अध्रव Adj. *nicht flüssig* Kâç. zu P. 4,1,54.

अध्रवपायिन् Adj. *nichts Flüssiges trinkend* Suçr. 1,239,8.

1. अध्रव्य n. *ungeeigneter Gegenstand, untaugliches Subject* Mâlav. 14,23.

2. अध्रव्य Adj. *besitzlos.* Dazu Nom. abstr. °त्व n. Ǵaim. 6,1,10.

अध्रष्टृ Nom. ag. *nicht sehend* Maitrjup. 6,11.

अद्रि m. 1) *Fels, Berg* 7,13. 10,4. 99,19. *Gebirge.* — 2) *Schleuderstein.* — 3) *Stein zum Schlagen des* Soma. — 4) *Wolke.* — 5) Bez. *der Zahl sieben* (wegen der *sieben Hauptgebirge*). — 6) N. pr. eines Sohnes des Vishvagaçva MBh. 3,202,3. — 7) **Baum.* — 8) **die Sonne.*

*अद्रिकदली f. *eine Species der* Kadali Gal.

*अद्रिकर्णी *Clitoria Ternatea Lin.*

अद्रिका f. 1) **Koriander* Nigh. Pr. — 2) N. pr. einer Apsaras.

*अद्रिकीला f. *die Erde.*

अद्रिकृतस्थली f. N. pr. einer Apsaras.

*अद्रिज 1) n. *Erdharz.* — 2) f. आ *a) eine Pfefferart* Râǵan. 6,18. — *b) die Göttin* Pârvati.

*अद्रिजतु n. *Erdharz* Nigh. Pr.

अद्रिजा Adj. *felsgeboren.*

अद्रिजूत Adj. *durch die Presssteine beschleunigt.*

अद्रितनया f. 1) *die Göttin* Pârvati. — 2) *ein best. Metrum.*

अद्रिदुग्ध Adj. *mit Steinen gemolken, — ausgepresst.*

*अद्रिद्विष् m. Bein. Indra's.

*अद्रिधन्वन् m. Bein. Çiva's Gal.

*अद्रिनन्दिनी f. *die Göttin* Pârvatî.

अद्रिबर्हस् Adj. *felsenfest* RV. TBr. 2,7,13,2.

अद्रिबुध्न Adj. *Felsen zum Boden habend, auf Felsen gegründet.*

अद्रिभिद् 1) Agj. *Felsen spaltend.* — 2) *m. Bein. Indra's.

*अद्रिभू f. *Salvinia cucullata.*

अद्रिभेदन n. 1) *das Entzweigehen eines* Soma-*Steines* Kâtj. Çr. 25,12,15. — 2) *das Spalten der Felsen* Spr. 7616.

अद्रिमातर् Adj. *den Felsen zur Mutter habend, felsentsprossen.*

*अद्रिमाष m. Pl. *eine Bohnenart* Nigh. Pr.

अद्रिमूर्धन् m. *Berggipfel* MBh. 12,321,44.

*अद्रिराज् und अद्रिराज (MBh. 3,42,24) m. *Fürst der Berge,* Bein. des Himâlaja.

अद्रिवत् Adj. (Voc. °वस्) *mit Schleudersteinen versehen* RV.

*अद्रिशय्य Adj. *auf dem Berge ruhend,* Beiw. Çiva's.

अद्रिसुत Adj. *mit Steinen gekeltert.*

अद्रिसंकृत Adj. *mit Steinen zermalmt.*

अद्रिसानु Adj. *auf Bergesrücken weilend* RV.

*अद्रिसानुजा f. *eine best. Pflanze* Nigh. Pr.

*अद्रिसार m. *Eisen.*

अद्रिसारमय Adj. *eisern* MBh. 3,173,55.

*अद्रीश m. *Fürst der Berge,* Bein. des Himâlaja und Çiva's.

अद्रुत Adj. *nicht beschleunigt* TS. Prât. 23,20.

अद्रुह् Adj. (Nom. अध्रुग्) *nicht schädigend, wohlwollend.*

अद्रुहाण und अद्रुह्वन् Adj. dass. RV.

*अद्रेष्क m. *Melia sempervirens* Nigh. Pr.

अद्रोग्धर् Nom. ag. *nicht übelwollend.*

अद्रोघ und अद्रोघ Adj. *arglos, wohlwollend.* अद्रोघम् Adv. *ohne Gefährde.*

अद्रोघवाच् Adj. *dessen Rede arglos ist.*

अद्रोघावित Adj. *Arglosigkeit liebend.*

1. अद्रोह् m. *keine Feindseligkeit, Wohlwollen.* अद्रोहसमयं कर् *Friede geloben.*

2. अद्रोह् Adj. *nicht feindselig* Spr. 3591.

अद्रोहिन् Adj. dass.

°अद्वन् Adj. *essend.*

अद्वय 1) Adj. *nicht zweierlei, zweitlos, einig* 258,7. 284,33. — 2) m. *a) *ein Buddha. — b)* N. pr. = अद्वयानन्द. — 3) n. *Nichtdualismus, Monismus.*

अद्वयतारक Titel einer Upanishad.

अद्वयत्व n. *das nicht zweierlei Sein, Einheit* 288,16.

अद्वयवत् Adj. *nicht doppelzüngig, aufrichtig, ergeben.*

*अद्वयवादिन् m. *ein* Buddha.

अद्वयस् Adj. = अद्वयवत्.

अद्वयानन्द 1) Adj. *dessen Wonne die Einheit ist* 253,15. — 2) m. N. pr. eines Lehrers 253,15.

अद्वयामृतपति m. N. pr. eines Mannes B.A.J. 10,54.

अद्वयाविन् und अद्वयु Adj. = अद्वयवत्.

अद्वार् f. *was keine Thür —, kein Thor ist* Çat. Br. 11,1,1,3. MBh. 13,123,11.

अद्वार् n. 1) dass. Çat. Br. 14,6,7,9. Kâtj. Çr. 8,4,26. 21,4,28. — 2) *nicht die rechte Ausgangsgegend* Ind. St. 14,321.

1.*अद्विज m. *ein Brahman, der durch das Ausgehenlassen des heiligen Feuers seiner Kaste verlustig gegangen ist.*

2. अद्विज Adj. *keine Brahmanen habend.*

अद्वितीय Adj. *zweitlos* 282,25. 286,8.

अद्वियोनि Adj. *nicht aus zwei* (Vocalen) *hervorgegangen, nicht diphthongisch* RV. Prât. 11,2.

अद्विरुक्तत्व n. *das nicht zweimal Gesagtsein* Gaim. 3,6,2.

अद्विर्वचन n. *keine Wiederholung* Gaim. 2,4,16.

(अद्विषेण्य), अद्विषेणिय und अद्वेष Adj. *nicht übelwollend, wohlwollend.*

अद्वेषरागिन् Adj. *frei von Ab- und Zuneigung.*

अद्वेषस् Adv. *ohne Abneigung, in friedlicher Gesinnung.*

अद्वेष्टृत्व n. *Wohlwollen* 289,3. 6.

1. अद्वैत n. *Nichtdualität, Einheit* 288,27. अद्वैतेन *mit Ausschluss eines Andern, einzig und allein.*

2. अद्वैत 1) Adj. *ohne Dualität, zweitlos, einig* 261,7. 284,25. — 2) m. N. pr. = अद्वैतानन्द.

अद्वैतकौस्तुभ m., °चन्द्रिका f., °चिन्तामणि m. und °ज्ञानसर्वस्व n. Titel von Schriften.

अद्वैतत्व n. Nom. abstr. zu 2. अद्वैत 1) Ind. St. 9,154.

अद्वैतदर्पण m., °दीपिका f., °ब्रह्मसिद्धि f., °मकरन्द m. und °रत्नरक्षण n. Titel von Schriften.

*अद्वैतवादिन् m. Bein. Çaṁkarâkârja's Gal.

अद्वैतविद्याविनोद m. und °सिद्धि f. Titel von Schriften.

अद्वैताचार्य m. N. pr. eines *Lehrers.*

1. अद्वैतानन्द m. 1) *die Wonne über den Monismus.* — 2) Titel einer Schrift.

2. अद्वैतानन्द m. N. pr. eines Lehrers.

अद्वैतामृत n. Titel einer Schrift.

अद्वैतोपनिषद् f. Titel einer Upanishad.

अद्वैधम् Adv. *gleichmässig* R. ed. Bomb. 2,118,3.

अध und अधा (älter als अध्य, अध्या) Adv. 1) *darauf, dann, alsdann, da.* Insbes. nach einem Relativum, einer Temporal- oder Conditional-Partikel. — 2) *und, sodann.* अध — अध *sowohl — als auch* 30,13. अध — अध वा *entweder — oder.* — 3) *aber, dagegen, jedoch.* — 4) *darum, deshalb.*

अधउपासन n. euphemistische Bez. des *Beischlafs* Çaṁk. zu Bṛh. Âr. Up. 6,4,2.

*अधःकर m. *der untere Theil der Hand* (vom Handgelenk bis zu dên Wurzeln der Finger).

अधःकरण n. *das Unterordnen* Sâh. D. 296,10.

अधःकृष्णाजिनम् Adv. *unter das schwarze Fell.*

अधःक्रिया f. *Erniedrigung, Geringschätzung.*

अधःखनन n. *das Untergraben* Spr. 1516.

*अधःपुट m. *Kampher* Gal.

अधःपात m. 1) *ein Fall nach unten* (auch uneig.) Spr. 2887. — 2) = अधःपातन Bhâvapr. 2,99,19.

अधःपातन n. *das Fällen* (in der Chemie).

अधःपिण्ड Adj. *mit den Knöpfchen nach unten* Kâtj. Çr. 17,4,2.

*अधःपुट n. *Nuss der Buchanania latifolia* Nigh. Pr.

*अधःपुष्पी 1) *Pimpinella Anisum.* — 2) *Elephantopus scaber.* — 3) *Phlomis esculenta* Râǵân. 4,88.

अधःप्रदेश m. *Schamtheile* Hariv. 8735.

अधःप्राङ्शायिन् (richtig अधःप्राक्शा°) Adj. *auf dem Erdboden, nach Osten gewendet, schlafend.*

अधन Adj. *keinen eigenen Besitz habend, besitzlos; unbemittelt, arm* 147,22. zu Spr. 2939.

अधन्य Adj. (f. आ) 1) dass. Vielleicht aber fehlerhaft für अधान्य *keine Getraide habend.* — 2) *unglücklich* Pańc. 23,1.

अधप्रिय Adj. *jetzt erfreut* RV.

अधम 1) Adj. (f. आ) *a) der unterste. — b) der niedrigste, am Tiefsten stehende, geringste* 104,31. 161,16. 163,11 (auch in der 1ten Bed.). 13. पन्नगाधम *der niedrigste unter* 46,9. कुरुकुलाधम 59,14. अधमः पदीष्ट *sinke auf die tiefste Stufe.* विश्वंस्मात् *niedriger als Alles.* समोत्तमाधमाः *Gleiche, Stärkere, Schwächere.* — 2) m. *eine Art Nebenmann.* °प्रभव Adj. (पुत्र) Sârâvalî bei Utpala im Eingange zu Varâh. Bṛh. 23(21). — 3) f. आ *eine best. Heroine.*

अधमचेष्ट Adj. *von der niedrigsten Handlungsweise* 104,33.

*अधमद्विज m. *ein mit Idolen herumgehender Brahmane* Gal.

अधमधी Adj. *von ganz geringem Verstande* 165,16.

अधमयोनिज Adj. (f. आ) *von einer ganz niedrigen Mutter stammend* 189,23.

अधमर्ण und अधमर्णिक m. *Schuldner.*

*अधमशाख m. und *°शाखीय Adj.

*अधमाङ्ग n. *Fuss.*

अधमाधम Adj. *unter Allen am Tiefsten stehend* Spr. 2379.

*अधमार्ध m. *der unterste Theil* und *अधमार्ध्य Adj. *zu unterst befindlich.*

अधर 1) Adj. (f. आ) *a) der untere.* अधरं कर् *sich unterwerfen, überwältigen* 3,19. अधरः पद् *unterworfen werden.* — *b) niedriger —, tiefer stehend.* मद् *als ich.* — *c) *in einer Disputation* (Gal.) oder *in einem Process unterliegend.* — 2) m. *a) Unterlippe;* Sg. collect. *die Lippen* 167,29. 219,17. 251, 21. 23. Spr. 7627. fg. Am Ende eines adj. Comp. f. आ. — *b) *eine Reisart* Gal. — *c)* *auch n. *pudendum muliebre.* — 3) *f. आ *Nadir.* — 4) *n. *der untere Theil.*

*अधरकण्टक 1) m. *Alhagi Maurorum* Nigh. Pr. — 2) f. °कण्टिका *Asparagus racemosus* Râgan. 4,118.

अधरकण्ठ m. *der untere Hals; der untere —, hintere Theil der Kehle.*

*अधरतस् Adv. *unten.*

*अधरमधु n. *Lippenhonig, Speichel.*

अधरमूल Adj. *mit nach unten gehenden Wurzeln* Çat. Br. 1,3,3,10.

अधरय्, °यति *übertreffen, beschämen* Prasannar. 33,1.

अधरसपत्न Adj. *der seine Nebenbuhler besiegt hat* Maitr. S. 3,4,10.

*अधरस्तात् und *अधरस्मात् Adv. *unten.*

अधरहनु f. *der untere Kinnbacken.*

अधराचीन, (अधराच्य) अधराचिंश und अधराञ्च् (f. °राची) Adj. 1) *nach unten gerichtet.* — 2) *nach Süden gerichtet, südlich.* अधराक् Adv. *von Süden her.*

अधरात् und अधरात्तात् Adv. *unten.*

अधरारणि f. *das untere Reibholz* (bei der Erzeugung des Feuers) 31,1.

अधरी Adv. mit कर् *sich unterwerfen, besiegen, übertreffen.* Mit भू *unterliegen.*

*अधरीण Adj. *unterliegend.*

*अधरेण 1) Adv. *unten.* — 2) Praep. mit Acc. und Gen. *unterhalb.*

*अधरेद्युस् Adv. *den Tag zuvor, vorgestern.*

अधरोत्तर 1) Adj. *a) unterliegend oder gewinnend.* — *b) vorangehend und nachfolgend, früher und später.* — 2) n. *a) eine niedrigere und höhere Stufe, Rangordnung.* — *b) ein Drunter und Drüber, ein Durcheinander.* — *c) Anrede und Entgegnung.*

*अधरोरुक n. *vielleicht ein bis zum Unterschenkel reichendes Gewand* (vgl. अधोरुक) Ind. St. 13,471.

अधरोष्ठ und अधरौष्ठ n. 1) *Unterlippe.* — 2) *Unter- und Oberlippe, die Lippen.* Am Ende eines adj. Comp. f. ई.

अधर्म m. *Ungesetzlichkeit, Unrecht; Schuld* 182, 11. 203,28. 221,16. अधर्मेण *auf eine ungerechte —, ungesetzliche Weise* 41,31. 163,15. Erscheint personificirt.

अधर्मज्ञ Adj. *das Gesetz —, das Rechte nicht kennend* M. 8,59.

अधर्मदण्डन n. *ungerechte Bestrafung* M. 8,127.

अधर्ममय Adj. *nicht aus Recht bestehend.*

अधर्मिष्ठ Adj. *das Rechte nicht thuend; ungesetzlich.*

अधर्मशरण Adj. *nicht auf das Gesetz sich stützend* Spr. 464.

अधर्म्य Adj. = अधर्मिष्ठ.

अधर्षण (MBh. 13,17,52) und °णीय Adj. *dem man nicht zu nahe treten darf.*

*अधवा f. *Wittwe.*

*अधश्चर m. *Dieb.*

अधश्चरणावपात m. *das sich Jmden zu Füssen Werfen* 184,15.

*अधश्चौर m. *Dieb.*

अधःशय्य Adj. (f. आ) *auf der Erde liegend.*

अधःशय्य Adj. *auf dem Erdboden schlafend.*

अधःशय्या f. *das Schlafen auf dem Erdboden.*

अधःशय्यासनिन् Adj. *auf dem Erdboden schlafend und sitzend* Gaut. 2,21. 14,37.

*अधःशल्य m. *Achyranthes aspera* Râgan. 4,90.

अधःशायिता f. *das Schlafen auf dem Erdboden* Gaut. 19,15.

अधःशायिन् Adj. *auf dem Erdboden schlafend* 38,10.

अधःशिरस् 1) Adj. *mit nach unten gerichtetem Kopfe.* — 2) m. *eine best. Hölle* VP. 2,6,4.

अधःशीर्ष Adj. = अधःशिरस्.

अधस् 1) Adv. *a) unten* 19,11. 22. 80,12. 106,28. 173,28. *auf dem Erdboden* 35,32. 299,21. अधो ऽधो विद्यमानानाम् *tiefer und tiefer gelegen* 268,4. — *b) hinunter, hinab* 67,6. 152,23. 168,28. 170,27. 173, 16. 180,12. 290,10. अधः कर् *nach unten thun* 163, 9. auch so v. a. *übertreffen* Kâd. 202. — 2) Praep. *a) unter, unterhalb.* α) mit Acc. (gewöhnlich nur auf die Frage *wohin*) 56,10. verdoppelt 227,6. — β) mit Gen. (gewöhnlich auf die Frage *wo*) 56,19. 110,25. 111,7. — γ) mit Abl. (auf die Frage *wo*). — δ) am Ende eines Comp. (auf die Frage *wo*) 154,22. — *b) vor* (zeitlich) mit Abl. Cit. im Comm. zu Gobh. 1,4,29.

अधस्तन Adj. 1) *der untere.* — 2) *vorangehend* (in einem Buche).

अधस्तरां Adv. *sehr niedrig, nahe der Erde.*

°अधस्तल n. *die unter Etwas ausgebreitet Fläche, — Stelle.*

अधस्तात् 1) Adv. *a) unten; auf dem Erdboden* 154,12. 169,13. — *b) hinunter, hinab.* — *c) von unten her* 35,22. — *d) in Unterwürfigkeit* 32,21. — *e) vorher* Jâén. 1,106. — 2) Praep. *unter, unterhalb* (auf die Frage *wo* und *wohin*). *a)* mit dem Gen. 160, 2. — *b)* mit dem Abl. — *c)* am Ende eines Comp.

अधस्ताद्दिश् f. *Nadir.*

अधस्ताच्चिबुकम् Adv. *mit den Knöpfchen nach unten* Çat. Br. 7,4,1,10.

अधस्पद् 1) Adj. (f. आ) *unter den Füssen befindlich, unterwürfig.* °पदं कर् *unter die Füsse treten; überwinden.* °पदम् Adv. *unter den Füssen, — die Füsse.* — 2) n. *Ort unter den Füssen* (des Unterworfenen).

अधःस्थ Adj. (f. आ) *unten befindlich, — liegend* Spr. 224. Bhâvapr. 2,100,23.

अधःस्थानासन n. *das Niedrigerstehen oder -sitzen* Gaut. 2,27.

अधा s. अध.

*अधामार्गव m. *Achyranthes aspera.*

अधारणक Adj. *unerträglich.*

अधार्मिक Adj. *ungerecht, seine Pflichten nicht erfüllend.*

अधार्य Adj. 1) *nicht zu tragen, zu schwer zum Tragen.* — 2) *nicht zurückzuhalten, — aufzuhalten* MBh. 13, 35, 20. — 3) *dem man obzuliegen nicht vermag.*

1. अधि 1) Adv. *a) in der (die) Höhe.* — *b) in hohem Grade.* — *c) inwendig* 19,20. — *d) ausserdem, überdies* 8,12. — 2) Praep. *a)* mit Acc. α) *über, *oberhalb* 227,5. — β) *auf — hin, über — hin* Spr. 4035. Auch verdoppelt. — γ) *hin — zu, an — heran* Gaut. 12,41. 13,27. — δ) *in.* — ε) *in *Bezug auf.* — *b)* mit Instr. *über — hinweg.* — *c)* mit Abl. α) *über* (örtlich und im Vergleich). — β) *von — herab, von — her* (örtlich und zeitlich), *von — hinweg, aus — hervor* 8,11. 14,12. 16,13. — γ) *nach* (zeitlich) Ait. Up. 4,3. — δ) *um — willen.* — ε) *anstatt* RV. 1, 140,11. — ζ) *in Bezug auf.* — *d)* mit Gen. *nach* (zeitlich). — *e)* mit Loc. α) *über* (der Zahl und dem Range nach). *über und zugleich *unter* (der Stellung nach) 228,10. 11. — β) *auf, auf — hin, in, an* 8,9. 14,17. 15,27. — γ) *gegen, in Bezug auf* 36, 22. *wider* VS. 20,17. — *f)* am Ende eines Comp. *über* (der Zahl nach).

2.*अधि 1) m. = आधि *Seelenleiden.* — 2) f. = अवि *eine Frau zur Zeit der Katamenien.*

अधिक 1) Adj. (f. आ) *a) überschüssig, den Ueberschuss bildend, hinzukommend, mehr seiend.* — *b) das gewöhnliche Maass überschreitend, überfliessend, mit einem Ueberschuss versehen, mehr* oder *grösser als gewöhnlich, gesteigert, ausserordentlich* 40,4. 303,14. 310,17. Spr. 7818. Das den Ueberschuss oder Ueberfluss ausdrückende Wort steht im Instr. (Spr. 6681, v. l.) oder geht im Comp. voran Chr. 99,31. 193,19. 233,23. 235,4. एकमधिकं शतम् = एकाधिकं शतम् 101 MBh. 3,72,9. — *c) der höchste, beste* Spr. 6089. — *d) überwiegend, überlegen, höher stehend, mehr, grösser, stärker, heftiger, vorzüglicher, mehr geltend* 130,22. 250,7. गुणतस् *überlegen an*, सत्त्वाधिक desgl. Vet. in LA. 29,1. Das beim Vergleich Zurücktretende steht im Abl. (63,25. 168,23. 176,14. 182,22. 197, 30. 228,7. Spr. 7687), Instr. oder Gen. oder geht im Comp. voran (51,27. 122,27. 171,30). शताधिका *über das Hundert hinausgehend* 75,2. In dieser Bed. auch अधिकतर Spr. 2316. — *e) darüber* (Abl.) *hinaus liegend, entfernter* (von der Zeit) Suça. 2, 295,5. द्व्यधिके ततः *zwei* (Jahre) *später* M. 2,65. — *f) *dem Maasse nach niedriger stehend, kleiner als* (Abl.). — 2) अधिकम् und अधिक° Adv. *a) mehr als gewöhnlich, in hohem Grade, sehr* 165,6. 175, 21. 319,3. — *b) mehr, in höherem Grade, stärker* 96,26. Das beim Vergleich Zurücktretende im Abl. oder im Comp. vorangehend 126,20. 113,26. अधिकतरम् dass. — 3) n. *a) Ueberschuss.* — *b)* in der Rhetorik *das Uebermaass —, Grössersein u. s. w. des Enthaltenden* (Beispiel Spr. 1764) *oder des Enthaltenen* Vâmana 4,2,11. Kâvjapr. 10, 42. Sâh. D. 723.

*अधिककण्टक m. *Alhagi Maurorum* Râgân. 4,44.

अधिकक्रोध Adj. *überaus erzürnt* Ragh. 12,90.

अधिकगुण Adj. *vorzügliche Eigenschaften besitzend* Suça. 1,187,17. Davon Nom. abstr. °ता Mṛkkh. 20, 1.

अधिकत्व n. *das Zuviel.* Am Ende eines Comp. *des Ueberwiegen —, Vorherrschen von.*

अधिकदत्त m. *Ueberzahn* Suça. 2,127,4.

अधिकमास m. *Schaltmonat.*

अधिकरण n. (am Ende eines adj. Comp. f. आ) 1) *Substrat, das worauf Etwas bezogen wird.* — 2) *Stoff, Substanz.* — 3) *Fach, Zweig, Branche* Spr. 6926. — 4) *ein einem speciellen Gegenstande gewidmeter Abschnitt, Artikel, Paragraph.* — 5) *Gericht, Gerichtshof.* — 6) in der Gramm. *das worauf, worin, woran, wo oder wann Etwas geschieht* oder *Statt findet, der Begriff des Locativs* 224,13. 233,3. 237,23. 238,17.

अधिकरणकौमुदी f., °चन्द्रिका f. und °चुलक m. Titel von Schriften.

अधिकरणन्यायमाला f. Titel einer Schrift.

अधिकरणमण्डप *Gerichtshalle* Kâd. 98.

अधिकरणमाला f. und °रत्नमाला f. Titel von Schriften.

अधिकरणलेखक m. *Gerichtsschreiber* Kâd. 98.

अधिकरणसिद्धान्त m. *eine Hauptwahrheit, aus der andere Wahrheiten sich von selbst ergeben,* Njâjas. 1,1,30. Kâraka 3,8.

अधिकरणिक m. *Richter.* Vgl. आधि°.

*अधिकर्द्धि Adj. = समृद्ध.

अधिकर्मकर und °कर्मकृत् m. *Oberaufseher über die Arbeiter.*

अधिकर्मकृत m. *Oberaufseher, Verwalter, Schaffner.*

*अधिकर्मिक m. *Oberaufseher über einen Markt.*

अधिकल्पिन् Adj. etwa *Uebervortheiler* (im Spiele).

अधिकवयस् Adj. *in vorgerückten Jahren* Vṛṣ. 85.

*अधिकषाष्टिक Adj. *über sechzig werth* u. s. w.

अधिकष्ट n. *grosses Elend, grosser Jammer.*

*अधिकसाप्ततिक Adj. *über siebzig werth* u. s. w.

अधिकातर Adj. (f. आ) *eine überschüssige Silbe habend* Nir. 7,13.

अधिकाङ्ग 1) Adj. (f. ई) *ein überzähliges Glied habend.* — 2) m. n. **eine auf dem Panzer über die Brust getragene Schärpe.*

अधिकाधिक Adj. *stets wachsend, — zunehmend* 175,28.

अधिकार m. (am Ende eines adj. Comp. f. आ) 1) *Oberaufsicht, Verwaltung, Amt* 149,3. — 2) *Berechtigung, Anspruch, Befähigung zu* (Loc.). — 3) **Prärogative eines Fürsten.* — 4) *das Trachten nach* (Loc.). — 5) *das worauf Etwas bezogen wird;* am Ende eines adj. Comp. *bezüglich auf.* — 6) *ein der Besprechung eines bestimmten Gegenstandes gewidmeter Abschnitt in einem Lehrbuch, das Kapitel von* (geht im Comp. voran) 239,8. — 7) bei den Grammatikern *der an die Spitze eines neuen Abschnittes gesetzte Gegenstand, über den von da an gehandelt werden soll und der in allen folgenden Regeln bis zu einem neuen Abschnitte in derselben grammatischen Form, in der er am Anfange auftritt, zu ergänzen ist.* 221,6. 226,25.

अधिकारक Adj. *einen Gegenstand vorführend, einleitend* TS. Prât. 22,6.

अधिकारपुरुष m. *Beamter.*

अधिकारमाला f. und °संग्रह m. Titel von Schriften.

अधिकारस्थ Adj. *in einem Amte stehend.* पुरुष *Beamter* Spr. 7638.

अधिकारिता f. und अधिकारित्व n. *Oberaufsicht über* (Loc. oder im Comp. vorangehend).

अधिकारिन् 1) Adj. *a) ein Amt bekleidend; die Oberaufsicht über Etwas* (geht im Comp. voran) *habend* 109,25. — *b) Ansprüche auf Etwas* (geht im Comp. voran) *habend; zu Etwas geeignet, tauglich* 253,28. 254,3. 256,24. — 2) *m. *Mensch.*

अधिकार्थवचन n. *Uebertreibung.*

*अधिकार्म.

अधिकृत m. *Haupt, Aufseher, Verwalter, Chef, Beamter* (das Amt im Loc. oder im Comp. vorangehend).

°अधिकृतत्व n. *das über Etwas Gesetztsein, das Bestimmtsein zu.*

*अधिकृष्णम् Adv. *in Bezug auf* Kṛshṇa.

*अधिक्रम m. *Angriff.*

अधिक्षित् m. *Beherrscher.*

अधिक्षेप m. *Beschimpfung, Verspottung.*

अधिगन्तर् Nom. ag. *Finder* Gaut. 10,38.

अधिगन्तव्य Adj. 1) *zu erlangen, zu gewinnen* 191, 32. — 2) *zu erreichen, zu ergründen* Spr. 1339. — 3) *zu studiren.*

अधिगम m. 1) *Auffindung, Erlangung, Antreffung, Habhaftwerdung* Gaut. 10,39. — 2) *Gewinn.* — 3) *Erfahrung, Erleidung.* — 4) *Gewinnung einer Ueberzeugung, Erkenntniss* Gaut. 11,23. — 5) *Studium, das Lernen, Lesen.*

अधिगमन n. 1) *das Erlangen, Antreffen, Habhaftwerden.* — 2) *Studium, das Lesen.*

अधिगम्य Adj. 1) *wohin man zu gelangen hat* Bhâg. P. 5,10,10. — 2) *zugänglich.* — 3) *erkennbar, fassbar.* — 4) *zu studiren.*

(अधिगर्त्य) अधिगर्तिन Adj. *auf dem Wagensitze befindlich.*

अधिगव Adj. *vom Rind —, von der Kuh kommend* AV. 9,6,39.

अधिगुण Adj. *mit hohen Eigenschaften begabt.*

अधिगोप्तर् Nom. ag. *Hüter.*

अधिचङ्क्रम Adj. (f. आ) *über Etwas kriechend* AV. 11,9,16.

अधिचर Adj. *überschüssig.*

अधिचरण in स्वधि°.

*अधिज्ञ Adj.

अधिज्ञनन n. *Geburt.*

अधिज्ञानु Adv. *auf das Knie.*

अधिजिह्व m. *Ueberzunge, Geschwulst an der Zunge.*

अधिजिह्विका f. 1) dass. — 2) **Zäpfchen im Halse* Nigh. Pr.

अधिज्य Adj. *mit aufgezogener Sehne* Çat. Br. 14,

6, 8, 2. अधिज्यधन्वन् Adj. *an dessen Bogen die Sehne aufgezogen ist* 9,1,1,6. Chr. 96,2. अधिज्यता f. Nom. abstr.

अधिज्योतिषम् Adv. *in Bezug auf das Leuchtende.*

अधित्यका f. *Bergebene, Bergplateau* Çiç. 4, 40.

अधिदण्डनेतर् m. *der oberste Richter,* Jama Buâg. P. 3,16,10.

अधिदन्त m. *Ueberzahn.*

अधिदिन n. *überschüssiger Tag.* Pl. *die höhere Zahl der Lunartage im* Ahargaṇa *im Vergleich zu den Solartagen* Siddh. Çir.

अधिदीधितिभाष्य m. Titel einer Schrift.

अधिदेव m. *ein höchster Gott.*

अधिदेवतम् Adv. *in Bezug auf die Götter.*

अधिदेवता f. *eine höchste Gottheit, Schutzgottheit.*

अधिदैवन n. *Spielbrett beim Würfelspiel.*

अधिदैव n. *die den Agens einer Thätigkeit leitende Gottheit* Gop. Br. 1,4,2.

अधिदैवत n. *Schutzgottheit* und = अधिदैव.

अधिदैवतम् Adv. *in Bezug auf die Gottheit, — das göttliche Princip.*

अधिदैवत्य n. *die oberste göttliche Stellung unter* (Abl.) Maitrjup. 4,4.

अधिनाथ m. 1) *Oberherr.* — 2) N. pr. eines Autors.

अधिनिर्णिज् Adj. *in ein Prachtgewand gehüllt.*

अधिप m. *Gebieter, Herr, Oberhaupt; Regent* in der Astrol.

अधिपति m. 1) dass. — 2) *Wirbel auf dem Kopfe.*

अधिपतिवती Adj. f. *den Herrn in sich enthaltend* Maitrjup. 6,5.

अधिपत्नी f. *Oberherrin.*

अधिपथम् Adv. *über einen Pfad hinweg.*

अधिपा m. *Gebieter, Herrscher.*

अधिपांसुल Adj. *überaus staubig.*

अधिपाश m. *Knebel* Kauç. 49.

अधिपुरुष m. *der höchste Geist* Gaim. 6,2,16.

अधिपूतभृतम् Adv. *über dem den gereinigten* (Soma) *enthaltenden* (Kübel).

अधिपूरुष m. *der höchste Geist* VP. 1,12,59.

अधिपेषण Adj. *worauf Etwas zermalmt wird.*

अधिपौरुष n. *die höchste Manneskraft* MBh. 13, 16,18.

अधिप्रजम् Adv. *in Bezug auf die Nachkommenschaft, — Familie.*

अधिप्रज्ञम् Adv. *in Bezug auf die Erkenntniss* Kaush. Up. 3,8.

अधिप्रष्टिवाह n. *das Joch am* Prashṭi-*Pferde.*

अधिप्लवन n. *das Hinüberspringen über* (im Comp. vorangehend).

अधिफाणित Adj. *mit verdicktem Zuckerrohrsaft übergossen* MBh. 13, 64, 26.

अधिबल n. 1) *das Ueberbieten* (Rede durch Rede). — 2) in der Dramatik *hinterlistiger Anschlag.*

अधिबाधितर् Nom. ag. *Belästiger, Quäler.*

अधिबुभूषु Adj. *der die Oberhand bekommen will.*

*अधिभू m. *Herrscher, Gebieter.*

अधिभूत n. *das Gebiet* oder *Object des Agens.*

अधिभूतम् Adv. *in Bezug auf die Wesen* Kaush. Up. 3,8.

अधिभोजन n. *Zugabe.*

अधिमक्षम् Adv. *bei Gelegenheit eines Opfers.*

अधिमन्थ m. *eine best. Krankheit des Auges.*

अधिमन्थन 1) Adj *womit gerieben wird.* — 2) n. *das* (harte) *Holzstück, welches auf dem* (weichen) *gerieben wird.*

अधिमांस und °क n. *von Speichelfluss begleitete schmerzhafte Anschwellung des Zahnfleisches in der Gegend des Weisheitszahnes.*

अधिमांसार्मन् n. *eine best. Krankheit des Weissen im Auge* Suçr. 2,310,9.

अधिमात्र Adj. *übermässig* Jogas. 2, 34. Davon Nom. abstr. °त्व n. 1,22.

अधिमात्रकारुणिक (अतिमात्र°?) n. N. pr. eines Mannes.

अधिमात्रम् Adv. *in Bezug auf die Lautmaasse.*

अधिमास und °क m. *Schaltmonat.*

अधिमासदिन n. = अधिदिन Comm. zu Siddh. Çir.

अधिमित्र n. in der Astrol. *gelegentlicher Freund* Varâh. Bṛh. 13,1. Davon Nom. abstr. °ता f. Utpala zu 22,3.

अधिमुक्ति f. *Neigung, starker Zug nach; Vertrauen* (buddh.).

अधिमुक्तिक 1) m. Bein. Mahâkâla's. — 2) am Ende eines adj. Comp. = अधिमुक्ति Lalit. 312,2.

*अधिमुक्तिका f. *Perlmutter* Nigh. Pr.

अधिमोक्ष m. buddh. = अधिमुक्ति.

1. अधियज्ञ m. *das höchste Opfer.*

2. अधियज्ञ Adj. *auf das Opfer bezüglich.* °यज्ञम् Adv. *in Bezug auf das Opfer.*

*अधियाग n. = अधिकाङ्ग 2).

अधियोग m. *eine best. Constellation* Varâh. Bṛh. 13,2.

अधियोध R. Gorr. fehlerhaft. युधि यो ed. Bomb. 6,48,24.

अधिरज्जु Adj. *einen Strick mit sich führend.*

अधिरथ 1) Adj. *a) auf dem Wagen stehend, zu Wagen seiend;* m. *Kämpfer zu Wagen, Wagenlenker.* — *b) durch einen Wagen vermehrt, nebst einem Wagen.* — 2) m. N. pr. verschiedener Männer. — 3) n. *Wagenlast.*

अधिरथीय n. *कुत्सस्य* Name eines Sâman.

अधिराज् und °राज (137,29. 139,6) m. *Oberherrscher, Oberhaupt.*

अधिराजता f. *Oberherrschaft über* (Gen.).

अधिराजन् m. *Oberherrscher, Oberhaupt.*

अधिराज्य n. 1) *Oberherrschaft.* — 2) N. pr. eines *Reiches.*

अधिराज्यकुशाग्र m. N. pr. eines Reiches MBh. 6, 9, 44.

अधिराष्ट्र n. N. pr. eines *Reiches.*

अधिरुक्म Adj. *Goldschmuck an sich tragend.*

अधिरूढाकार्ण Adj. v. l. zu अध्यालोकर्ण Maitr. S. 3,13,5.

अधिरोढव्य n. impers. *zu steigen auf* (Loc.).

अधिरोपण n. *das Aufsteigenlassen, Aufsetzen auf* (im Comp. vorangehend).

अधिरोहण 1) n. *das Steigen auf* (Loc. oder im Comp. vorangehend), *Besteigen* Çat. Br. 7,3,2,17. — 2) *f. ई *Leiter.*

*अधिरोहिणी f. *Leiter.*

अधिलोक m. *die höchste Welt.*

अधिलोकम् Adv. *in Bezug auf die Welten.*

अधिवक्तर् Nom. ag. *Fürsprecher* oder *Segner.*

अधिवङ्ग n. N. pr. eines Waldes.

*अधिवचन n. *Beiwort, Name, Benennung.*

अधिवत्सर n. *das Jupiterjahr von 361 Tagen.*

अधिवपन n. *das Aufstreuen.*

अधिवर्चस् n. *Abtritt* Gobh. 1,4,10. °वर्च n. v. l.

अधिवर्तन n. *das an's Feuer Rücken.*

अधिवसति f. *Wohnstätte, Wohnung.*

अधिवस्त्र Adj. *mit Gewändern bekleidet.*

अधिवाक् m. *Fürsprache* oder *Segen.*

अधिवाज्यकुलाग्र m. N. pr. eines Reiches MBh. 6,352.

अधिवाद m. *Beleidigung mit Worten* Maitr. S. 3,2,2.

1. अधिवास m. 1) *Bewohner.* — 2) *Nachbar* 215, 6. 11. — 3) *Wohnung, Wohnort, Sitz* 216, 23 (am Ende eines adj. Comp. f. आ).

2. अधिवास m. *Ueberwurf, Decke.*

3. अधिवास m. *Parfüm* MBh. 3,43,17. Davon Nom. abstr. °ता Spr. 2562.

अधिवासन n. 1) *das Parfümiren* 246, 28. — 2) *Einweihen* (einer Götterstatue). °मण्डप *die Festhütte, in der dieses geschieht.*

अधिवासना f. *Willfahrung* (buddh.).

अधिवासभूमि f. *Wohnort.*

*अधिवासित n. *Wohnung* Gal.

*°अधिवासिन् Adj. *wohnend, wachsend in.*

अधिवाक् m. *Aufseher über das Gespann.*

अधिवाक्न m. N. pr. eines Mannes.

अधिविकर्तन n. *ferneres Zerschneiden.*

अधिविज्ञान n. *höchstes Wissen.*

अधिविद्यम् Adv. *in Bezug auf das Wissen.*

अधिवृक्तसूर्य Loc. *zur Zeit, wo nur noch die Baumwipfel von der Sonne beschienen werden.* Am Anf. eines Comp. °सूर्य° Gaut. 5, 40.

अधिवेत्तव्या Adj. f. *durch eine zweite Frau hintanzusetzen* 193, 10. 14.

अधिवेदन n. *das Heirathen einer zweiten Frau bei Lebzeiten der ersten* Verz. d. Oxf. H. 85, *a*, 27.

अधिवेदम् Adv. *in Bezug auf den* Veda.

*अधिवेदिका und *°वेदिनी f. *eine zweite Frau bei Lebzeiten der ersten* Gal.

अधिवेद्या Adj. f. = अधिवेत्तव्या 193, 1.

अधिवेश्म Adv. *im Hause.*

अधिशय m. *Zuschuss* Lâṭj. 6, 5, 13. 18. 19. 23. 24. 28.

अधिशिरस् Adv. *über den Kopf* Kauç. 27.

अधिश्रयण 1) n. *das auf's Feuer Setzen.* — 2) *f. ई *Ofen.*

अधिश्रयणीय Adj. *auf das* Adhiçrajaṇa *bezüglich.*

अधिश्रयितवै Dat. Inf. *auf's Feuer zu setzen.*

अधिश्री Adj. *auf der Höhe des Glücks stehend.*

अधिश्रोत्रम् Adv. *an den Ohren.*

अधिषवण 1) Adj. *zum Pressen* (des Soma) *dienend.* — 2) n. *a*) *Presse*, namentlich Du. *die beiden Theile derselben: der Deckel und der durchlöcherte Trog.* — *b*) *das Fell, auf welchem der ausgepresste* Soma-*Saft läuft.*

(अधिषवण्य) अधिषवणिन्न m. Du. *die beiden Theile der* Soma-*Presse.*

अधिष्टातृ Nom. ag. (f. °त्री) *Vorsteher, der über Jmd oder Etwas gesetzt ist.* Davon Nom. abstr. °तृत्व n.

अधिष्ठान n. 1) *Standort, Grundlage, Sitz, Platz* 106, 12. — 2) *Standplatz des Kriegers auf dem Wagen* Sâmav. Br. 3, 6, 4. — 3) *Residenz.* — 4) *Anwesenheit* Hâs. — 5) *Herrschaft, hohe Stellung, Macht.* — 5) *Segen* (buddh.).

अधिष्ठानवत् Adj. *auf fester Grundlage ruhend.*

अधिष्ठायक Adj. *über Etwas stehend, beaufsichtigend.*

अधिष्ठेय Adj. *zu beherrschen; was beherrscht wird.*

अधिष्ण्य und °वत् (Vaitân. 18) Adj. *keinen* Dhishṇja *genannten Nebenaltar habend.*

अधिसीमकृष्ण m. N. pr. eines Fürsten VP. 4, 21, 8.

अधिसेनापति m. *Oberheerführer.*

*अधिस्त्रि Adv. = स्त्रियाम्.

अधिस्त्री f. *eine hochstehende Frau.*

अधिस्पर्शम् Adv. *in Bezug auf die Berührung.*

*अधिकरि Adv. = करौ.

अधिकस्ति Adv. *auf einem Elephanten.*

अधिकस्त्य n. *ein in der Hand gehaltenes Geschenk, mit dem man vor seinem Lehrer u. s. w. erscheint.*

अधीक् *die Wurzel* इ, एति *mit* अधि 235, 20.

अधीकार m. 1) *Oberaufsicht, Verwaltung* (mit Loc.). — 2) *Befähigung.*

अधीतवेद (!) Adj. *der den* Veda *durchstudirt hat* Çat. Br. 14, 6, 11, 1.

अधीति f. 1) *Erinnerung.* — 2) *Studium.*

अधीतिन् Adj. 1) *belesen, bewandert in* 233, 8. — 2) *mit dem Studium der heiligen Schriften beschäftigt.*

अधीन Adj. (f. आ) meist am Ende eines Comp. 1) *liegend auf* Spr. 6012. — 2) *Jmdn gehörig.* — 3) *untergeben, untergeordnet, abhängig von.*

अधीनत्व n. *Unterthanenschaft, Abhängigkeit.*

अधीमन्थ m. = अधिमन्थ.

1. अधीर 1) Adj. (f. आ) *a*) *nicht fest, beweglich.* — *b*) *unentschlossen, wankelmüthig, ängstlich, kleinmüthig.* Eine solche Heroine geschildert Spr. 7028. — 2) *f. आ *Blitz.*

2. अधीर Adj. (f. आ) *unverständig.*

अधीरता f. *Kleinmuth.*

अधीरात्त Adj. *mit beweglichen Augen* 249, 31.

1. अधीवास m. *Wohnung, Wohnort, Sitz.*

2. अधीवास m. *Ueberwurf, Mantel.*

1. अधीवासस् n. dass. Vaitân. 36.

2. अधीवासस् Adv. *über dem Kleide.*

अधीश m. *Oberherr, Fürst, Gebieter.* Davon Nom. abstr. °ता f. 139, 19.

*अधीशितृ Nom. ag. *Gebieter* so v. a. *Gatte, Geliebter.*

*अधीश्वर m. 1) *Oberkönig.* — 2) *ein* Arhant bei den Gaina.

अधुना Adv. *jetzt.*

अधुनातन Adj. *jetzig.*

*अधुर Adj. *unbelastet.*

अधूमक Adj. *rauchlos.*

अधृत Adj. *sich nicht ruhig verhaltend* TS. 5, 3, 2, 1. Auch als Beiw. Vishṇu's.

अधृति f. 1) *Unruhe, Unbehaglichkeit.* — 2) *Wankelmuth.*

अधृष्ट Adj. 1) *unwiderstehlich, unbezwinglich* 11, 9. 18, 2. — 2) *nicht keck, bescheiden, schüchtern* Pañcat. III, 193.

अधृष्य 1) Adj. *a*) *an den man sich nicht wagt.* — *b*) **stolz.* — 2) f. आ N. pr. eines Flusses.

अधेनु f. *eine nicht milchende Kuh* Gaut. 9, 19. Uebertr. so v. a. *etwas Unfruchtbares.*

अधैर्य n. *Wankelmuth, Kleinmuth.*

अधोग्रक्त Adj. *nicht bis zur Achse reichend.*

*अधोऽशुक n. *Untergewand.*

अधोक् 3. Sg. Imperf. vom दुह्.

अधोऽक्षज Adj. *unter einer Achse geboren;* m. Bein. Vishṇu's.

अधोऽक्षम् und °क्षेण Adv. *unter der Achse.*

अधोगत Adj. 1) *untergegangen* und *tief sich verneigend* Spr. 3076. — 2) *nach unten verschoben* (eine Art des Beinbruchs) Çâṅkh. S. 1, 7, 58. Bhâvapr. 5, 125.

1. अधोगति f. *Gang nach unten* (auch zur *Hölle*), *das Sinken.*

2. अधोगति Adj. *nach unten gehend; zur Hölle fahrend.*

अधोगमन n. *das Abwärtsgehen* Tattvas. 32.

*अधोघण्टा f. *Achyranthes aspera.*

अधोजानु Adv. *unterhalb des Knies* Çat. Br. 13, 8, 3, 12. Kâtj. Çr. 21, 4, 18.

*अधोजिह्विका f. *Zäpfchen im Halse.*

*अधोदारु n. *Säulenstuhl von Holz.*

*अधोदिश् f. *Nadir.*

1. अधोदृष्टि f. *Blick zur Erde.*

2. अधोदृष्टि Adj. *den Blick nach unten gerichtet.*

अधोदेश m. *der untere Theil des Leibes* Manubh. zu VS. 29, 58.

अधोनयन n. *das Herunterbringen.*

अधोनिलय m. *Hölle* Spr. 3177.

अधोनिवीत Adj. *mit heruntergestreifter Opferschnur* Âçv. Gṛhj. 4, 2, 9.

अधोपक्रास m. *ein Spiel in den unteren Regionen* so v. a. *Beischlaf.*

अधोबिन्दु Adj. *dessen Tropfen nach unten laufen* Jogat. Up. 9.

अधोभक्त m. *nach dem Essen genommene Arznei.*

अधोभग्न Adj. = अधोगत 2) Bhâvapr. 5, 125.

अधोभाग m. 1) *der untere Theil; Tiefe.* — 2) *der untere Theil des Leibes* 217, 8.

*अधोभुवन n. *Unterwelt.*

*अधोभूमि f. *unten —, am Fusse eines Berges gelegenes Land.*

*अधोमर्मन् n. *After.*

अधोमुख 1) Adj. (f. ई) *a*) *mit nach unten gerichtetem Gesicht* 65, 17. 27. — *b*) *nach unten gerichtet* 99, 8. 317, 7. zu Spr. 1519. — 2) m. *a*) *eine best. Hölle* VP. 2, 6, 17. — *b*) *Bein. Vishṇu's. — 3) *f. आ *eine best. Pflanze,* = गोजिह्वा. — 4) *f. ई *ein best. Vogel* Gal.

अधौराम Adj. *unten am Leibe dunkelfarbig.*

अधोलम्ब m. *Senkrechte* Colebr. Alg. 68.

*अधोलोक m. *Unterwelt.*

*अधोवदन Adj. 1) *mit nach unten gerichtetem Gesicht.* — 2) *nach unten gerichtet.*

अधोवर्चस् Adj. *nach unten taumelnd, zu Boden sinkend.*

अधोवायु m. *Furz.*

अधोऽवेक्षितृ Adj. *zur Erde blickend* Spr. 989, v.l.

अधोऽश्वम् Adv. *unter das Pferd.*

अधौत Adj. *ungewaschen* Pâr. Gṛhs. 2,6,20.

अध्यंस Adj. *auf der Schulter liegend.*

अध्यक्ष 1) Adj. (f. आ) *a) mit eigenen Augen sehend, Augenzeuge.* — *b) wahrnehmbar.* — 2) m. *a) Aufseher* 19,27. — *b) * Mimusops Kauki.*

अध्यक्षरम् Adv. *in Bezug auf die Silben.*

अध्यग्नि Adv. *über dem Feuer* (bei der Trauung).

*अध्यञ्च् Adj. *nach oben gerichtet.*

अध्यणुमात्रिक Adj. *um ein Viertel einer Mora länger* Comm. zu TS. Prât. 22, 13.

अध्यण्डा f. *Carpopogon pruriens* und *Flacourtia cataphracta.*

अध्यधित्तेप m. *frecher Tadel.*

अध्यधीन Adj. *vollkommen abhängig, Sclave.*

अध्यन्तेन Instr. Adv. *in die Nähe von, dicht zu — hin* 30, 1.

अध्ययन n. *Studium, das Lesen* (insbes. der heiligen Schriften); *das Lernen von Jmd* (Abl.)

अध्ययनदानिक Adj. *in der Unterweisung im Studium bestehend* Suçr. 1, 8, 6.

अध्ययनसंप्रदान n. *Unterweisung im Studium.* Davon °दानीय Adj. *darauf bezüglich* Suçr. 1,8,2.

अध्ययनादान n. *Empfang von Unterricht von Jmd* (Abl.)

*अध्ययनीय Adj. *zu studiren, zu lesen.*

अध्यर्ध 1) Adj. (f. आ) *anderthalb.* — 2) f. आ *ein Backstein von best. Grösse* Çulbas. 3,58.121. 127.

*अध्यर्धक Adj. *für anderthalb gekauft u. s. w.*

*अध्यर्धकंस 1) m. *anderthalb* Kaṃsa (*ein best. Maass*). — 2) Adj. *so viel enthaltend.*

*अध्यर्धकाकिणीक Adj. *anderthalb* Kâkiṇi *werth u. s. w.*

*अध्यर्धकार्षापण 1) m. *anderthalb* Kârshâpaṇa. — 2) Adj. *so viel werth u. s. w.*

*अध्यर्धकार्षापणिक Adj. = अध्यर्धकार्षापण 2).

*अध्यर्धखारीक Adj. *anderthalb* Khârî *enthaltend.*

*अध्यर्धपण्य Adj. *anderthalb* Paṇa *werth u. s. w.*

*अध्यर्धपाद्य Adj. *anderthalb Viertel werth u. s. w.*

*अध्यर्धप्रतिक Adj. *anderthalb* Kârshâpaṇa *werth u. s. w.*

*अध्यर्धमाष्य Adj. *anderthalb* Mâsha *wiegend.*

*अध्यर्धविंशतिकीन Adj. *dreissig werth u. s. w.*

*अध्यर्धशत 1) n. *hundertundfünfzig.* — 2) Adj. *so viel werth u. s. w.*

*अध्यर्धशतमान 1) m. *anderthalb* Çatamâna. — 2) Adj. *so viel werth u. s. w.*

*अध्यर्धशत्य Adj. *hundertundfünfzig werth u. s. w.*

*अध्यर्धशाण 1) m. *anderthalb* Çâṇa. — 2) Adj. *so viel wiegend.*

*अध्यर्धशाण्य Adj. = अध्यर्धशाण 2).

*अध्यर्धशतमान Adj. = अध्यर्धशतमान 2).

*अध्यर्धसूर्प 1) m. n. *anderthalb* Çûrpa. — 2) Adj. *so viel enthaltend.*

*अध्यर्धसहस्र 1) n. *tausendfünfhundert.* — 2) Adj. *so viel werth u. s. w.*

*अध्यर्धसाहस्र Adj. = अध्यर्धसहस्र 2).

*अध्यर्धसुवर्ण 1) m. n. *anderthalb* Karsha *Gold.* — 2) Adj. *so viel werth u. s. w.*

*अध्यर्धसौवर्णिक Adj. = अध्यर्धसुवर्ण 2).

अध्यर्धेड Adj. *anderthalb* Iḍâ *enthaltend.* n. Name eines Sâman Târḍya-Br. 10,11,1. सोमसामन् n. dass.

अध्यर्बुद n. *Uebergeschwulst, Uebergewächs.*

अध्यर्हणीय Adj. *hoher Ehren werth.*

अध्यवसान n. (adj. Comp. f. आ) *das Gewinnen einer festen Ansicht, das sich für Etwas Bestimmen.*

अध्यवसाय m. 1) dass. — 2) *Beschlussfassung, fester Vorsatz.* — 3) buddh. *blosse Meinung* Sarvad. 22,17.

अध्यवसायक m. = अध्यवसाय 2).

अध्यवसायित Adj. *fest beschlossen.*

अध्यवसायिन् Adj. *sich zu Etwas entschliessend* 105,29.

अध्यवसिति f. *Voraussetzung.*

अध्यवसेय Adj. buddh. *was man sich bloss vorstellt* Sarvad. 22,16.

अध्यवहनन Adj. *worauf gedroschen wird.*

अध्यशन n. *das Zusichnehmen von Speisen, bevor die vorangegangene Mahlzeit verdaut ist.*

*अध्यश्व Adj. *zu Pferde sitzend.*

अध्यस्थि n. *Oberfläche eines Knochens.*

अध्यास्थि n. *Ueberknochen.*

अध्याण्डा f. *eine best. Pflanze* (vgl. अध्यण्डा).

अध्यात्म 1) Adj. *der Person angehörig, persönlich eigen.* — 2) n. *a) die höchste Seele.* — *b) die Seele als Agens einer Thätigkeit.*

अध्यात्मकल्पतरु m. und °चिन्तामणि m. Titel von Schriften.

अध्यात्मम् Adv. 1) *in Bezug auf die Person, — das Selbst, — die Allseele.* — 2) *zu sich hin; an sich, am Leibe* Gop. Br. 2,5,2.

अध्यात्मप्रदीपिका f., °बोध m., °मीमांसा f., °रामायण n., °विद्योपदेशविधि m., °शास्त्र n. und °सुधातरंगिणी f. Titel von Schriften.

अध्यात्मिक Adj. *auf den höchsten Geist oder auf die Seele bezüglich.* Richtiger आध्या°.

अध्यात्मोत्तरकाण्ड n. *das letzte Buch des* Adhjâtmarâmâjaṇa.

अध्यापक m. *Lehrer.*

अध्यापन n. *das Unterrichten.*

अध्यापय्, °यति Caus. von इ, एति mit अधि.

अध्यापयितृ Nom. ag. *Lehrer.*

अध्याप्य Adj. *zu unterrichten.*

अध्याय 1) *Adj. *studirend, lesend, belesen.* — 2) m. *a) Studium, das Lesen* (insbes. der heiligen Schriften. — *b) die für das Studium der heiligen Schriften angemessene Zeit.* — *c) grösserer Abschnitt in einem Werke, lectio.*

अध्यायशतपाठ m. Titel eines Werkes.

अध्यायिन् Adj. *studirend, lesend.*

अध्यारोप m. (257,31. 258,3) und अध्यारोपणा f. *falsche Uebertragung.*

अध्यारोह् m. *das Aufsteigen* (auch uneig.).

अध्यावाप m. *das Aufstreuen, Aufschütten.*

अध्यावाहनिक n. *das aus dem elterlichen Hause mitgebrachte Vermögen einer Frau* 200,18.

अध्याशय m. buddh. *Neigung, Gesinnung* Lalit. 10,18. 11,5. 15,2. 215,7.

अध्यास m. 1) *das Aufsetzen, Aufstellen.* — 2) *falsche Uebertragung.* — 3) *Anhang, Zusatz.*

अध्यासन n. *Sitz, Aufenthaltsort.*

अध्यासभाष्य n. Titel einer Schrift.

अध्यासित n. *das Sitzen auf* Ragh. 2,52.

अध्यासितव्य Adj. *zu übernehmen.*

अध्यासिन् Adj. *sitzend auf* Spr. 4829.

अध्यास्या f. *eine anzuhängende* Ṛk Lâṭj. 3,6,29.

*अध्याहरण n. *das Erwägen, Betrachten.*

अध्याहर्तव्य Adj. *zu ergänzen* Comm. zu Njâsam. 2,1,38.

अध्याहार m. 1) *Aufbürdung, Zuschiebung.* — 2) *Ergänzung, Supplirung.* — 3) * *Erwägung, Betrachtung.*

अध्याहार्य Adj. *zu ergänzen.*

अध्युष्ट Adj. *viertehalb.*

*अध्युष्ट्र m. *ein mit einem Kamel bespannter Wagen.*

अध्यूढ 1) Adj. **reich.* — 2) m. *a) ein Sohn, mit welchem die Mutter schon schwanger war, als sie heirathete.* — *b)* *Bein. Çiva's. — 3) f. आ *eine Frau, deren Mann nach ihr wieder geheirathet hat.* — Vgl. ऊढ् mit अधि.

अध्यूढ्न m. = अध्यूढ 2) *a*).

अध्यूधी f. *ein best. über dem Euter gelegener Körpertheil.*

अध्येतर् Nom. ag. (f. °त्री) *Student, Leser.*

अध्येतव्य Adj. *zu studiren, zu lesen.* Davon Nom. abstr. °त्व n.

अध्येय Adj. dass.

अध्येषणा 1) n. und °णा f. *Bitte, Aufforderung.* — 2) f. *Ehrenerweisung* Ni. K.

अध्योढ m. = अध्यूढ 2) *a*).

अ॑धि Adj. *unaufhaltsam* AV. 5,20,10 (अ॑द्रि gedr.).

अ॑धिगु 1) Adj. *unaufhaltsam vordringend.* — 2) m. *a*) *eine best. Thieropferformel, die das Wort* अधिगु *enthält.* — *b*) N. pr. eines Mannes.

अ॑धिज्ञ Adj. *unaufhaltsam.*

*अधियमाण gaṇa चार्वादि.

अ॑ध्रुव Adj. (f. आ) 1) *nicht am Ort verharrend, beweglich* Çat. Br. 8,2,1,2. Dazu Nom. abstr. °त्व n. Mahâbh. 1,281,*b*. — 2) *nicht beständig, schnell vergehend* Çat. Br. 10,2,6,19. Chr. 183, 22. — 3) *nicht bestimmt, ungewiss.* — 4) *ablösbar* (von einem Theile des Körpers, dessen Verlust nicht den Tod herbeiführt.)

अध्रुष m. *eine schmerzhafte harte und rothe Anschwellung in der Gegend des Gaumens.*

अध्रौव्य n. *das Nichtverharren am Orte* Mahâbh. 1,282,*a*.

°अध and °अधक m. = अधन्.

*अधतमिन् m. *Vogel* Nigh. Pr.

अधग॑ 1) Adj. (f. आ) *auf dem Wege befindlich.* परलोकाधग *zur anderen Welt* Spr. 2204. — 2) m. *a*) *Reisender, Wanderer, Spaziergänger* 133,18. 176,28. 234,7. Spr. 3713. — *b*) *Kamel. — *c*) *Maulthier, — *d*) *Vogel* Nigh. Pr. — 3) *f. आ *die Gaṅgâ.*

अधगत् Adj. *einen Weg zurücklegend, wandernd.*

*अधगभोग्य m. *Spondias mangifera.*

*अधगमन n. *das Reisen.*

*अधजा f. *eine best. Pflanze.*

अ॑धन् m. 1) *Weg.* — 2) *Reise, das Reisen, Wandern* 34,21. 127,4. — 3) *Wegemaass, Entfernung; Längenmaass, Länge* 227,19. 231,23. — 4) *Reise in's Jenseits:* दुर्मरं पुरुषेणेह मन्ये ह्यधन्यनागते so v. a. *wenn man noch nicht sterben will* MBh. 14,80,24. — 5) *Schule* (eines Veda). — 6) *Zeit* Lalit. 101,1. — 7) *Luft. — 8) *= संस्थान, अवस्कन्द (अवस्कन्ध, स्कन्ध).

अधनीन m. *Reisender* Râgat. 7,1011.

अधन्य 1) *Adj. *zur Reise geeignet.* — 2) m. *Reisender, Wanderer* 177,9.

अधप m. *Wegemeister, ein mit der öffentlichen Sicherheit betrauter Beamter.*

अधपति m. 1) *Herr der Wege* VS. — 2) = अधप.

अधर॑ 1) Adj. *nicht zu Fall bringend, — schädigend* AV. 7,58,1. TS. 3,1,9,2. — 2) m. *a*) *religiöse Feier, Opferfest;* Soma-*Opfer.* — *b*) *Luft. — *c*) N. pr. α) *eines Vasu.* — β) verschiedener Männer. — 3) f. आ *a*) *eine dem Ingwer ähnliche Wurzel* Bhâvapr. 1,170,21. — *b*) Bein. der Dâkshâjaṇî.

अधरकर्मन् n. *jede zum* Soma-*Opfer gehörige Ceremonie* Çat. Br. 7,3,1,4.

अधरकृ॑त् Adj. *Opfer verrichtend.*

अधरग Adj. *zum Opfer bestimmt.* सोम MBh. 3, 269,21.

अधरतत्त्व n. Titel einer Schrift.

अधरत्व n. *das Wesen der Opferfeier* Maitr. S. 3,6,10.

*अधरथ m. *Reisewagen.*

अधरदीक्षणीया f. *zum* Soma-*Opfer gehörige Weihe.*

अधरधिष्ण्य॑ m. *Nebenaltar beim* Soma-*Opfer* Çat. Br. 9,4,2,5.

अधरपद्धति f. Titel eines Werkes.

अधरप्रायश्चित्ति॑ f. *die zum* Soma-*Opfer gehörige Sühnceremonie.*

अधरमप Adj. Bez. der Mahânâmnî-Verse Ârsh. Br. 2,26.

अधरर॑वत् Adj. *das Wort* अधर *enthaltend.*

अधरश्र॑ी Adj. *das Opferfest verschönend.*

अधरस् Adj. = अधर Çat. Br. 1,7,3,15.

अधरसमिष्टयजुस् n. *ein zum* Soma-*Opfer gehöriger Schlussopferspruch (sammt Spende).*

अधरक्षेत्र n. bei den Maga so v. a. अग्निक्षेत्र der Brahmanen.

अधरीय्, °यति *den Opferdienst besorgen.*

अधरेष्टा॑ Adj. *bei der Opferfeier ausharrend.*

अधर्य्, Partic. अधर्यत् *den Opferdienst besorgend.*

अधर्यु॑ m. *diensthuender Priester* 16,4. Bez. *eines best. beim Cultus thätigen Priesters.* In der ältesten Zeit tritt neben ihm noch der Hotar auf, später ausser diesem noch der Brahman und der Udgâtar (oder Âgnîdhra) 24,9. 36,7. Sein Ritual ist der Jagurveda, woher der Pl. des Wortes zur Bez. dieses Veda dient. Der Du. umfasst den Adhvarju und den Pratiprasthâtar. अधर्युविकार Kâtj. Çr. 5,5,26. °ब्राह्मण n. (Sâj. zu RV. 10,61) und °सूत्र n. Titel von Schriften.

*अधशल्य m. *Achyranthes aspera.*

अधस्मन् Adj. *unbefleckt, unverdunkelt.*

अधाधिप m. = अधप.

1. अधान m. = अधन् *Weg, Reise.*

2. अधान m. *Lautlosigkeit, das Stummsein* Mṛicch. 77,3.

*अधात्तशात्रव m. *Bignonia indica.*

अधेश m. = अधप.

1. अन्° s. 2. अ°.

2. अन्, अ॑नति und अ॑निति 1) *athmen* 19,17. — 2) *nach Luft schnappen, lechzen.* — 3) *gehen. — Mit अप *ausathmen, aushauchen.* — Mit अभ्यप *anathmen.* — Mit अव *einathmen.* — Mit व्यव *dazwischen athmen* Maitr. S. 4,7,7. Tândja-Br. 7,1,9. — Mit उदा (उदानिति fehlerhaft für उदनिति). — Mit उद् 1) *hinaufathmen.* — 2) *ausathmen.* — Mit अभ्युद् *anathmen, anhauchen.* — Mit *परा und *परि. — Mit प्र 1) *einathmen.* — 2) *athmen* 32,2. — 3) *leben.* — 4) *wehen.* — Caus. *athmen machen, beleben.* प्राणित 1) *am Leben erhalten.* — 2) *beseelt, von Verlangen erfüllt Etwas zu thun* (Inf.). — Mit अनुप्र *nachathmen, hinterher athmen.* — Mit अभिप्र *einathmen; beinathmen.* — Mit वि 1) *athmen.* — 2) *den Athem durch den Körper durchathmen.* — Mit अभिवि *behauchen, durchathmen.* — Mit सम् *athmen, leben.* — Mit अनुसम् *darnach athmen* Ait. Br. 4,30.

1. अन Pron. der 3ten Person *dieser, dieser hier.* Davon nur अ॑नेन, अ॑नया und अनयोस् (260,26. 281,27). — Vgl. अ॑नौ.

2. अ॑न m. *Hauch, Athem.*

3. *अन Adv. *nicht.*

अनंश Adj. *keinen Erbtheil erhaltend* 200,27.

*अनंशुमत्फला f. *Musa sapientum.*

*अनक 1) Adj. = अणक. — 2) m. = आनक *Trommel* Gal.

*अनकदुन्दुभ m. N. pr. des Vaters von Vasudeva.

*अनकस्मात् Adv. *nicht plötzlich, — unerwartet.*

अनकाममार Adj. *nicht unerwünscht tödtend* Ait. Âr. 250,14.

अ॑नक्ष Adj. *ungesalbt* Çat. Br. 2,6,2,6. 3,4,2,20.

अ॑नक्ष॑त् (Nom. अ॑नक्)॑ und अनक्ष Adj. *augenlos, blind.*

अनक्षर Adj. 1) *lautlos, stumm* Spr. 6434. °म् Adv. *ohne Worte* Kâd. 161. — 2) *was nicht gesagt werden dürfte.*

अनक्षमङ्गम् (Maitr. S. 3,9,2) und अ॑नक्षस्तम्भम् Adv. *so dass die Wagenachse nicht gehemmt wird.*

*अनक्षि n. *böser Blick.*

अनक्षि॑क Adj. *augenlos.*

*अनगाध Adj. *nicht tief, flach* Gal.

*अनगार m. *ein Einsiedler, der sein Haus verlassen hat.*

अनगारिका f. *das Leben eines religiösen Bettlers.*

अनग्न 1) Adj. (f. आ) *nicht nackt; — entblösst* (Speise) Jâǵñ. 1,106. Davon Nom. abstr. अनग्नता f. — 2) *f. आ *die Baumwollenstaude* Nigu. Pa.

अनग्नभावुक Adj. *sich nicht* (schamlos) *entblössend.*

1. अनग्नि m. *Nicht-Feuer, etwas Anderes als Feuer.*

2. अनग्नि Adj. 1) *kein Feuer unterhaltend.* — 2) *wobei kein Feuer angewandt wird.* — 3) *wobei kein* अग्निचयन *Statt gefunden hat.* — 4) *unverheirathet, caelebs.* — 5) *an Verdauungslosigkeit leidend.*

अनग्निक Adj. *ohne Feuer, nicht mit Feuer in Berührung kommend* Gop. Br. 1,2,23. Çulbas. 2,7. Spr. 3471.

अनग्निचित् Adj. *der das Feuer nicht schichtet* Çat. Br. 13,8,4,11. Kâtj. Çr. 21,4,11.

अनग्निचित्य Adj. *wobei kein* अग्निचयन *Statt gefunden hat* Kâtj. Çr. 8,3,3.

अनग्निचित्या f. *das Nichtschichten des Feuers* Çat. Br. 6,6,4,1.13.

अनग्नित्रा Adj. *kein Feuer pflegend.*

अनग्निदग्ध 1) Adj. *nicht im Feuer —, nicht auf dem Scheiterhaufen verbrannt.* — 2) m. Pl. *eine best. Klasse verstorbener Väter.*

अनघ 1) Adj. (f. आ) *a) nicht schadhaft, makellos.* — *b) keinen Schaden nehmend, unbeschädigt* Ragh. 5,7. — *c) *gefällig, hübsch.* — *d) frei von Schuld, unschuldig* 166,23. Häufig in der Anrede 46,18. 50, 32. 51,21. *frei von Schuld in Bezug auf Jmd* (Gen.). — 2) m. *a) *weisser Senf* Gal. — *b)* *Bein. Çiva's. — *c)* Bein. Skanda's. — *d)* N. pr. eines Gandharva, eines Sâdhja, eines Sohnes des Vasishṭha (VP. 1, 10,13) und des Surodha. — 3) f. आ *a)* Pl. *ein best. Mondhaus,* = अघा und मघा. — *b)* N. pr. einer Göttin.

अनघाष्टमी f. *ein best. achter Tag.*

अनङ्कुरित Adj. *nicht hervorgesprossen, — gewachsen.* Bart Spr. 7631.

अनङ्कुश Adj. *dem Leithaken nicht gehorchend, unbändig, auf Nichts hörend.*

1. अनङ्ग n. *kein unwesentlicher Theil* (einer Opferhandlung) Gaim. 4,4,19. Davon Nom. abstr. °त्व n. 6,3,30.

2. अनङ्ग 1) Adj. *gliedlos, körperlos* 52,16. — 2) m. *a) der Liebesgott* 130,11. 296,15. — *b) Geschlechtsliebe* Spr. 5776. — *c)* in der Astrol. *das 7te Haus* Varâh. Bṛh. 9,2. — 3) f. आ *a)* Name der Dâkshâjaṇî. — *b)* N. pr. eines Flusses. — 4) *n. *a) Luft, Luftraum.* — *b) der Geist.*

*अनङ्गक m. *der Geist.*

अनङ्गक्रीडा f. 1) *Minnespiel* 147,3. — 2) *ein best. Metrum* Ind. St. 8,321. fg.

अनङ्गत्रयोदशी f. *ein best. dreizehnter Tag.*

अनङ्गत्व n. *Glied —, Körperlosigkeit* 296,15.

अनङ्गद Adj. *Liebe spendend* und *ohne Armband* Vîs.

अनङ्गदनिष्कधृक् Adj. *kein Armband und keinen Brustschmuck tragend* R. ed. Bomb. 1,6,11.

अनङ्गद्वादशी f. *ein best. zwölfter Tag.*

अनङ्गपुर n. N. pr. einer *Stadt.*

अनङ्गभीम m. N. pr. eines Fürsten.

अनङ्गमञ्जरी f. N. pr. einer Tochter Anaṅgodaja's.

*अनङ्गमेजय Adj. *die Glieder —, den Körper nicht bewegend.*

अनङ्गरङ्ग m. Titel einer *erotischen* Schrift.

अनङ्गरति f. N. pr. einer Tochter Viradeva's 130,12.

अनङ्गलेखा f. N. pr. einer Tochter Balâditja's.

अनङ्गविद्या f. *ars amandi* Benf. Chr. 180,6.

अनङ्गशेखर m. *ein best. Metrum.*

अनङ्गसुन्दरी f. ein Frauenname Ind. St. 14,104.

अनङ्गसेन 1) m. ein Mannsname. — 2) f. आ ein Frauenname.

अनङ्गहीन Adj. *dem kein Glied fehlt* Ind. St. 10,147.

अनङ्गापीड m. N. pr. eines Fürsten.

*अनङ्गामुरुद्ध् m. Anaṅga's *Feind* d. i. Çiva.

अनङ्गोकार m. *Nichteinräumung* Sarvad. 2,11.

अनङ्गीकृत Adj. 1) *womit man sich nicht einverstanden erklärt hat* Kathâs. 7,58. — 2) *nicht beherzigt, — berücksichtigt* Kathâs. 18,326.

अनङ्गुरि Adj. *fingerlos.*

अनङ्गुलीयक Adj. *ohne Fingerring* Mṛkkh. 89,24.

अनङ्गुष्ठ Adj. *ohne Daumen* Gaut. 1,46.

अनङ्गोदय m. N. pr. eines Fürsten.

*अनच्छ Adj. *nicht klar, trübe.*

*अनज्ञका und *अनज्ञिका f.

*अनज्ञन n. *Luft.*

अनञ्जित Adj. *ungesalbt* Spr. 239.

अनट् Adj. *ohne Augment* (अट्) AV. Prât. 14,86 (अनक् gedr.).

अनडुच्छत n. *hundert Stiere.*

*अनडुज्जिक्वा f. *Elephantopus scaber.*

*अनडुत्क Adj.

अनडुत्पुच्छ n. *Stierschwanz.*

अनडुद् Adj. *einen Stier schenkend.*

अनडुद्व्रत n. N. zweier Sâman.

अनडुह् 1) m. am Ende eines copul. Comp. *Stier.* — 2) f. ई *Kuh.*

*°अनडुहम् Adv.

*अनडुह्य्, °ह्यति = अनडुत्वानिवाचरति.

अनड्वह् 1) m. (अनड्वान्, अनड्वत्, अनड्वाहम्, अनडुहा, अनडुद्भ्याम्) *Stier.* — 2) f. अनड्वाही *a)* * *Kuh.* — *b)* N. pr. eines Flusses.

अनण 1) Adj. *nicht fein.* Adv. *stark, laut* Sâh. D. 235,15. — 2) n. *grobes Korn* (Erbsen u. s. w.).

अनत Adj. *nicht in einen cerebralen Laut verwandelt* ṚV. Prât. 4,11.

अनतिकृच्छ्रेण Instr. Adv. *ohne grosse Beschwerde* Vikr. 45.

अनतिकृष्ण Adj. *nicht zu dunkel, — schwarz* Lâṭj. 1,1,7.

अनतिक्रम m. *das Nichtüberschreiten* Çat. Br. 3,3,1,5.

अनतिक्रमण n. dass. Mit. 150,9.

अनतिक्रमणीय Adj. 1) *unvermeidlich* Spr. 6625. — 2) *nicht zu übergehen, — ausser Acht zu lassen, — zu vernachlässigen, zu berücksichtigen* (von Personen und Sachen) 42,30. Mṛkkh. 49,16. 50,3. Çâk. 22,12. 29,20. 95,19. 99,21.

अनतिक्रामत् Adj. *nicht übertretend, — dawider handelnd* Gaut. 23,25.

अनतिक्रुद्ध Adj. *nicht gar zu sehr erzürnt auf* (Gen.) Çâk. 112,9.

अनतिक्षार m. *das Nichtüberfliessen* Tândja-Br. 13,7,9.

अनतिथि m. *Nicht-Gast* Gaut. 5,43.

अनतिदग्ध Adj. *nicht ganz ausgedörrt* Çat. Br. 1,4,1,14.

अनतिदाक्ष m. *nicht zu heftiges Brennen* Çat. Br. 6,7,1,15. 16. 26.

अनतिदूरे Loc. *nicht in zu grosser Entfernung* Pañkat. 174,10.

अनतिदृश्य Adj. *undurchsichtig.*

अनतिद्युत Adj. *unübertroffen.*

अनतिनेद् m. *das Nichtüberschäumen* Maitr. S. 3,10,4.

अनतिपक्व Adj. *nicht sehr reif, — gesetzt* Benf. Chr. 195,13.

अनतिपात्य Adj. *nicht zu versäumen, — vernachlässigen* Çâk. 60,17.

अनतिपृथु Adj. *nicht zu umfänglich, — gross* Kâtj. Çr. 2,5,20.

अनतिप्रकाशक Adj. *nicht in hohem Grade erleuchtend.* Davon Nom. abstr. °त्व n. 260,5.

अनतिप्रयुक्त Adj. *nicht sehr häufig gebraucht* Comm. zu Vâhana 5,1,13.

अनतिप्रश्य Adj. (f. आ) *in Bezug worauf eine die Grenzen überschreitende Frage unangemessen ist.*

अनतिभोग m. *nicht zu starke Benutzung* Gaut. 12,39.

अनतिमानिन् Adj. *keine zu hohe Meinung von*

sich habend Çat. Br. 5,3,5,19.

अनतिरात्र m. *kein* Atirâtra Çat. Br. 5,1,2,2. Lâṭj. 8,12,9.

अनतिरिक्त Adj. *nicht überschüssig, — zu viel* Çat. Br. 3,9,2,15. 7,3,1,39. 13,8,1,15.

अनतिरिक्ताङ्ग Adj. *kein Glied zu viel habend* Lâṭj. 1,1,7.

अनतिलम्बिन् Adj. *nicht sehr weit herabhängend* Mâlav. 82.

अनतिवाद् m. *das Nichtniederdisputiren* Tâṇḍja-Br. 11,3,6.

अनतिवादन (Kâṭh. 31,12), अनतिवादिन् (Tâṇḍja-Br. 11,3,7) und अनतिवादुक (TS. 6,4,5,2) Adj. *nicht niederdisputirend* (mit Acc.)

अनतिविस्तीर्ण Adj. *nicht sehr umfangreich* Kâvjâd. 1,18.

अनतिवृत्ति f. *das Nichthinübergehen über* P. 2, 1,6, Schol.

अनतिवेलम् Adv. *nicht in gar zu langer Zeit* Buâg. P. 4,21,39.

अनतिव्याध्य Adj. *unverwundbar, stichfest.*

अनतिशंस m. *das Nichtüberpreisen* Gop. Br. 2,4,15.

अनतिशङ्का f. *keine allzu grosse Furcht* R. 2,23,6.

अनतिशङ्क्य Adj. *kein grosses Misstrauen erregend.* Davon Nom. abstr. °त्व n. Gaim. 4,1,3.

अनतिशयनीय Adj. *unübertrefflich* Kir. 5,52.

अनतिश्वेत Adj. *nicht allzu weiss* Lâṭj. 1,1,7.

अनतिसृष्ट Adj. *keine Erlaubniss habend, nicht autorisirt* AV. 15,12,8. 11.

अनतीत Adj. *nicht verstrichen* 37,2.

अनत्यन्तगत Adj. *nicht ganz zutreffend, — genau* Nir. 12,40.

अनत्यन्तगति f. *das nicht zum Abschluss Kommen* P. 5,4,4.

1. अनत्यय m. *das Nichthinübergehen* Çat. Br. 13, 8,4,1.2.

2. अनत्यय Adj. *nicht abgehend* (Klystier) Buâvapr. 2,125,6.

अनत्याश m. *kein Uebermaass beim Essen* Gaut. 5,37.

अनत्युग्र Adj. *quo superior dici non potest.*

अनद्वत् Adj. *nicht essend, — verzehrend.*

*अनद्स् Nom. Sg. n. *nicht Jenes* P. 1,1,15, Vârtt., Sch.

अनद्धा Adv. *ungewiss, unsicher, unbestimmt.*

अनद्धापुरुष m. *Scheinmann, kein wirklicher Mensch.* (*Thor* Gal.).

अनद्भुत Adj. *nicht wunderbar* oder n. *kein Wunder* Spr. 240.

अनद्यतन m. *der nichtheutige Tag, nicht derselbe Tag* 240,25. P. 3,3,15. 5,3,21. भूतान° *nicht derselbe Tag in der Vergangenheit,* भविष्यदन° *nicht derselbe Tag in der Zukunft* Chr. 243,33. Spitzfindig erklärt als *den heutigen —, denselben Tag nicht enthaltend* 240,27. 28. °वत् Adv. 243,30.

अनधःपतन n. *das Nichtherabstürzen* Comm. zu Tâṇḍja-Br. 17,4,2.

अनधस् Adv. *nicht unten.*

अनधिकार m. *Nichtberechtigung* Verz. d. Oxf. H. 276,*b*,7.

अनधिकृत Adj. *nicht als zu behandelnder Gegenstand vorangesetzt.* Davon Nom. abstr. °त्व n. Comm. zu TS. Prât. 7,15.

अनधिगत Adj. *nicht erreicht* 163,17.

अनधिगमनीय Adj. *nicht erreichbar von* (Gen.) Pañkat. 203,10.

अनधिश्रयण n. *das nicht auf's Feuer Stellen* Kâtj. Çr. 4,15,25.

अनधिष्ठान n. 1) *das Nichtstehen auf* Kâtj. Çr. 15,8,29. — 2) *Abwesenheit* Spr. 466.

अनधिष्ठित Adj. *nicht besetzt, — eingenommen* Kap. 6,60.

*अनधीन (Trik. 3,3,317) und °क Adj. *unabhängig.*

अनधीयत् Adj. *nicht studirend* Ait. Âr. 469,9.

अनध्यक्ष Adj. *nicht wahrnehmbar* Buâsuâp. 48.

अनध्ययन n. *Unterlassung des Studiums* M. 3, 63. Spr. 2991.

अनध्यवसाय m. *falsche Auffassung* Nj. K.

अनध्यात्मविद् Adj. *den höchsten Geist nicht kennend* M. 6,82.

अनध्याय m. *Unterlassung —, Einstellung des Studiums* M. 2,105. fg. 4,103.

अनध्यायिन् Adj. *nicht studirend* Spr. 6270.

अनध्यास Adj. (f. आ) *ohne Anhang, — Zusatz* Lâṭj. 6,3,18.

अनधन्य Adj. *unbewandert in* (Loc.) Spr. 242.

*अनन n. *das Athmen, Leben.*

अननुख्याति f. *das Nichterschauen* Maitr. S. 4,7,5.

अननुतिष्ठत् Adj. *nicht ausführend* Râǵat. 1,79.

अननुदर्शन n. *das Nichtanweisen, Nichtlehren* Comm. zu AV. Prât. 1,8.

अननुध्यायिन् Adj. 1) *Nichts vermissend* Ait. Br. 3,47. — 2) *nicht nachstellend* TBr. 2,1,4,8.

अननुनासिक Adj. *nicht nasal* Comm. zu AV. Prât. 1,8. °म् Adv. *nicht näselnd* Suçr. 1,13,5.

अननुप्रज्ञान n. *das Nichtauffinden* Çat. Br. 6, 3,1,31.

अननुबन्धक Adj. *ohne grammatischen* Anubandha.

अननुभावक Adj. *unverständlich.* Davon Nom. abstr. °ता f. Buâsuâp. 83.

अननुभाषण n. *das Schweigen zu einem dreimal formell ausgesprochenen Argument des Gegners* Njâjas. 5,2,17.

अननुमेय Adj. *nicht zu erschliessen* Kull. zu M. 1,5.

अननुयाज Adj. *ohne Nachopfer.*

अननुयोग m. *das Nichtrügen* (eines vorgebrachten Arguments) Comm. zu Njâjas. 5,2,22.

अननुरागिन् Adj. *nicht zugeneigt* Sâh. D. 76,21.

अननुरूप Adj. *nicht angemessen* Çâk. 6.

अननुवषट्कृत n. *Nichtwiederholung des schliessenden Einladungsrufes zu einem Opfer* Âçv. Çr. 6,11,3.

अननुवृत्ति f. *Ungehorsam gegen* (Gen.) Kull. zu M. 9,62.

अननुव्रत Adj. (f. आ) *ungehorsam, nicht ergeben.*

अननुष्ठान n. *Vernachlässigung* Kap. 1,8. Hit. 4,13.

अननुसंधान n. *das aus dem Auge Lassen* Kâvjapr. S. 199, Z. 7.

अननुसरण n. *das Nichtnachgehen* (um Dienste zu leisten) Spr. 7722.

अननुहार m. *das Nichtgleichen* Kâvjapr. 10,52.

अननूक्त Adj. *nicht studirt* (beim Lehrer).

अननूक्ति Adj. *der den Veda nicht studirt hat.*

अननूचान Adj. *nicht gelehrt.*

अननूयाज Adj. *ohne Nachopfer* TS. 6,1,5,3.

अनन्त 1) Adj. (f. आ) *endlos, unendlich* 2,10. 34, 24. 56,17. 165,28. — 2) m. *a*) Bein. Vishṇu's 104, 29. 105,4. Rudra's oder Çiva's, *Baladeva's, *Agni's (Gal.), Çesha's (des Fürsten der Schlangen) 56,19. *Vâsuki's (eines andern Schlangenfürsten). — *b*) N. pr. α) eines der Viçvedevâs. — β) *des 14ten Arhant's der gegenwärtigen Avasarpiṇi. — γ) verschiedener Männer. — *c*) **Vitex Negundo.* — *d*) mystische Bez. *des Lautes* आ. — 3) f. आ *a*) **die Erde.* — *b*) Bein. der Pârvati. — *c*) N. pr. α) *einer buddhistischen Göttin. — β) der Gattin Ǵanameǵaja's. — *d*) **ein best. Fisch.* — *e*) *Hemidesmus indicus RBr.,* **Alhagi Maurorum Tournef.,* **Agrostis linearis L.,* **Terminalia citrina Roxb.,* **Emblica officinalis,* **Cocculus cordifolius DC.,* **Premna spinosa,* **Piper longum,* **Jussiaea repens* und *= विशल्या. — 4) *n. *a*) *Luft, Luftraum.* — *b*) *Talk.*

अनन्तःपादम् Adv. *nicht innerhalb eines Stollens* P. 3,2,66.

अनन्तक Adj. *unendlich.*

अनन्तकर Adj. *unendlich machend.*

अनन्तकाय (?) Hem. Joc. 3,6.46.

*अनन्तग Adj. *in's Unendliche fortgehend.*

अनन्तगण्य m. N. pr. eines buddh. Heiligen.

अनन्तचतुर्दशी f. *der 14te Tag in der lichten Hälfte des* Bhâdra.

अनन्तचारित्र m. N. pr. eines Bodhisattva.

*अनन्तजित् m. N. pr. des 14ten Arhant's der gegenwärtigen Avasarpiṇi.

अनन्तता f. *Unendlichkeit.*

अनन्ततीर्थ 1) m. N. pr. eines Autors. — 2) n. N. pr. eines Tîrtha.

*अनन्ततीर्थकृत् m. = अनन्तजित्.

अनन्ततृतीया f. *ein best. dritter Tag.*

*अनन्तदृष्टि m. Bein. Çiva's.

अनन्तदेव m. N. pr. verschiedener Männer.

अनन्तनाथ m. N. pr. eines Lehrers (= शेष).

अनन्तनाथकथा f. Titel einer Gaina-Schrift.

अनन्तनारायण m. N. pr. eines Mannes.

अनन्तनेमि m. N. pr. eines Fürsten von Mâlava.

अनन्तपद् n. Vishṇu's *Pfad, der Luftraum* Spr. 7632.

अनन्तपार Adj. *womit man nie zu Ende kommt* Spr. 243.

अनन्तपिङ्गल m. Pl. N. pr. eines Volkes.

अनन्तपुर n. N. pr. einer *Stadt.*

अनन्तपुरी m. N. pr. eines Lehrers.

अनन्तभट्ट m. N. pr. eines Gelehrten B. A. J. 4, 116. °दीपिका f. Titel einer Schrift.

अनन्तभट्टीय Adj. *von* Anantabhaṭṭa *verfasst.*

अनन्तमति m. N. pr. eines Bodhisattva.

*अनन्तमूली f. *Alhagi Maurorum* Nigh. Pa.

अनन्तर 1) Adj. (f. आ) *a) Nichts im Innern habend. — b) durch keinen Zwischenraum getrennt, unmittelbar angrenzend, — folgend, zunächst gelegen, der nächste* 74,17. 199,31. 226,20. Ind. St. 10,411. Mit Abl. — *c) ohne Verzug an Etwas* (Loc.) *gehend* MBh. 3,280,7. — *d) zu einer unmittelbar folgenden niederen Kaste gehörig.* — 2) अनन्तरम् Adv. *a) unmittelbar daneben. — b) unmittelbar darauf, alsdann* 107,21. 142,26. *unmittelbar nach;* die Ergänzung im Abl. (96,4. 97,23. 29), Gen. oder im Comp. vorangehend.

अनन्तरज 1) Adj. *a) der nächstälteste* 83,7. — *b) geboren aus der Verbindung eines Mannes aus einer höheren Kaste mit einer Frau aus einer unmittelbar darauf folgenden.* — 2) f. आ *jüngere Schwester* Ragh. 7,29.

अनन्तरजात Adj. = अनन्तरज 1) *b*).

अनन्तरज्ञ Adj. *keinen Unterschied kennend* Spr. 1301.

*अनन्तरन्धका f. *ein poröser Kuchen aus Reismehl* Nigh. Pa.

अनन्तरय m. *keine Unterbrechung, — Hemmung* Tândja-Br. 4,1,6.

अनन्तराम m. N. pr. eines Mannes.

अनन्तरायम् Adv. *in ununterbrochener Folge, nach einander.*

अनन्तराशि m. *eine unendliche Grösse.*

अनन्तरित Adj. 1) *nicht getrennt, — geschieden* Çat. Br. 7,5,1,28. 12,3,5,3. fgg. *durch* (Instr.) Vop. 3,18, Sch. — 2) *nicht vermittelt durch* (im Comp. vorangehend) Sâh. D. 10,10.

अनन्तरिति f. *Nichtausschliessung, Nichtübergehung* TS. 5,2,5,6. Ait. Br. 1,22.

अनन्तरीय Adj. in Verbindung mit *Sünde* so v. a. *Todsünde* (buddh.).

अनन्तर्गर्भ Adj. *keinen Schössling in sich habend* Kâtj. Çr. 2,3,31. Âçv. Gṛhj. 1,3,3.

अनन्तर्भाव m. *das Nichtenthaltensein* Sarvad. 4,19.

अनन्तर्वासस् Adj. *ohne Untergewand* Bhâg. P. 9,8,6.

अनन्तर्हित Adj. 1) *durch Nichts getrennt, unmittelbar zusammenhängend, — folgend* Ind. St. 10,418. — 2) *unbedeckt* Gobh. 2,6,3. *bloss* (Erde). — 3) *nicht mit Anderm versetzt, rein.*

अनन्तवत् 1) Adj. *kein Ende habend, unendlich* Kâṭh. Up. — 2) m. Bez. *des 2ten Fusses* Brahman's ebend.

अनन्तवर्मन् m. N. pr. eines Fürsten.

अनन्तविक्रमिन् m. N. pr. eines Bodhisattva.

अनन्तवीर्य 1) m. N. pr. *a)* *des 23ten Arhant's der zukünftigen Utsarpiṇi. — *b)* eines Autors. — 2) f. आ N. pr. einer buddh. Göttin.

अनन्तव्रत n. *ein dem* Vishṇu *geheiligter Festtag am 14ten Tage der lichten Hälfte des* Bhâdra. °कथा f. Titel einer Schrift.

अनन्तशक्ति m. N. pr. eines Fürsten.

अनन्तशयन n. N. pr. einer Oertlichkeit.

*अनन्तशीर्षा f. N. pr. der Gattin Vâsuki's.

अनन्तसंप्रयुक्त Adj. *von unendlichem Ungestüm.*

अनन्तानन्द m. N. pr. eines Lehrers. °गिरि m. und °रघुनाथयति m. desgl.

अनन्तेवासिन् m. *kein Schüler.*

अनन्तेश्वर N. pr. eines Heiligthums.

अनन्तोदात्त Adj. *nicht auf der letzten Silbe betont* TS. Prât. 16,5.

अनन्त्य 1) Adj. *nicht der letzte* Ind. St. 10,410. — 2) n. *Unendlichkeit.*

अनन्द् m. Pl. N. pr. einer Welt.

अनन्ध Adj. *nicht blind* 43,10.

अनन्धता (!) f. *Nichtblindheit* Ind. St. 14,1.

अनन्न n. *Nichtspeise, verbotene Speise.*

1. अनन्य Adj. *nicht verschieden von* (Abl.) Ṛv. Prât. 6,10.

2. अनन्य Adj. (f. आ) *nur auf einen Gegenstand* (Loc.) *gerichtet.*

अनन्यकारित Adj. *nicht durch ein anderes* (Wort) *hervorgerufen* Ṛv. Prât. 10,7.

अनन्यकार्य Adj. *dem es um nichts Anderes als um* (Loc.) *zu thun ist.*

अनन्यग Adj. (f. आ) *nicht ehebrüchig.*

अनन्यगति Adj. *an den Ort gebunden* Bhâvapr. 1,34,6.

अनन्यगतिक Adj. *keine andere Zuflucht habend.* Davon Nom. abstr. °ता f. Comm. zu Mṛkkh. 71,9.

अनन्यचित्त Adj. (f. आ) und अनन्यचेतस् (104,17) Adj. *dessen Gedanken auf keinen andern Gegenstand als* (Loc.) *gerichtet sind.*

अनन्यज 1) Adj. *nicht unehelich erzeugt* Spr. 3593. — 2) *m. Bein. Kâma's.

अनन्यता f. *Identität* Sâh. D. 31,7.

अनन्यथा Adv. *nicht anders* Tarkas. 21.

अनन्यदेव Adj. *keine andern Götter habend.*

अनन्यपरायण Adj. *keinem* oder *keiner Anderen zugethan* Çik. 67.

अनन्यपूर्व Adj. 1) m. *früher mit keiner Anderen vermählt.* — 2) f. आ *früher mit keinem Andern vermählt.*

अनन्यमनस् Adj. *an keinen Andern* oder *an keine Andere denkend* Nâgân. 36.

अनन्यमानस Adj. (f. आ) dass. MBh. 3,46,4.

अनन्ययोगम् Adv. *nicht in Folge eines andern* (Wortes) Ṛv. Prât. 11,13.

अनन्यराधस् Adj. *nach nichts Anderem strebend* Bhâg. P. 9,21,17.

अनन्यरुचि Adj. *an nichts Anderm Gefallen findend* Mâlav. 54.

*अनन्यविकृति Adj. = एकाय Gal.

अनन्यविषय Adj. *auf nichts Anderes sich beziehend, nichts Anderm zukommend.*

*अनन्यवृत्ति Adj. *nur mit einem Gegenstande beschäftigt.*

अनन्यसंतति Adj. *ohne andere Nachkommenschaft* Râgat. 3,83.

अनन्यसम Adj. (f. आ) *keinem Andern* (*keiner Anderen*) *gleichend, unübertroffen* 126,19.

अनन्यसाधारण Adj. (f. ई) *mit keinem Andern gemein, k. A. gehörig.*

अनन्यसामान्य Adj. *unübertroffen* 130,6.

अनन्यादृश Adj. *nicht nach der Art Anderer, aussergewöhnlich.*

अनन्यानुभव m. N. pr. eines Lehrers.

अनन्यार्थ Adj. *nicht eines Andern wegen daseiend* Ind. St. 1,15.

अनन्याश्रित Adj. *nicht auf einen Andern übergegangen* Jâǵñ. 2,51.

अनन्वभाव m. *das Nichtnachkommen* Maitr. S. 3,8,5.

अनन्वय m. *eine Redefigur, in welcher ein Gegenstand, weil ihm nichts Anderes gleichkommt, mit sich selbst verglichen wird*, Kâvjapr. 10,5.

अनन्ववचार m. *das Nichtnachschleichen.*

अनन्ववज्ञय m. *das Nichtgewinnen nach* — Maitr. S. 3,9,5. 10,6.

अनन्ववायन n. *das Nichtnachschleichen.*

अनन्वागत Adj. *unbetroffen von* (Instr.).

अनन्वाभक्त Adj. *unbetheiligt bei* (Loc.) Çat. Br. 1,5,2,4.

अनन्वारब्ध Adj. *nicht von hinten angefasst habend* oder *seiend* Kâtj. Çr. 4,2,27.

अनन्वित Adj. *nicht richtig getroffen, — gemeint* Nir. 1,14.

अनन्वितार्थत्व n. *das Nichtgemeintsein der Bedeutung* P. 3,1,40, Sch.

*अनप Adj. *wasserlos.*

अनपकर्मन् n. *Nichtablieferung.*

अनपकारिन् Adj. *Niemanden Etwas zu Leide thuend, — gethan habend* 38,27.

अनपकृत n. *keine Beleidigung* MBh. 3,63,5.

अनपक्रम m. *Nichtweggang.*

अनपक्रमिन् Adj. *nicht fortgehend, bleibend, treu anhängend.*

अनपक्राम m. *das Stehenbleiben auf der Stelle.*

अनपक्रामुक Adj. (f. आ) *nicht entlaufend* Maitr. S. 4,2,4. Tândja-Br. 6,10,10.

अनपक्रिया f. *Nichtablieferung.*

अनपगा Adj. (f. आ) *sich nicht fortbewegend, — trennend von* (Abl.); *nicht weichend von* (im Comp. vorangehend).

अनपचित Adj. *ungeehrt* Lâṭj. 9,10,2.

अनपच्युत Adj. *sich nicht ablösend, fest haftend.*

अनपजय्यम् Adv. *so dass es nicht wieder erobert werden kann.*

अनपत्य 1) Adj. (f. आ) *kinderlos* 43,6. 200,5. 201,27. — 2) n. *Kinderlosigkeit.*

अनपत्यता f. *Kinderlosigkeit* Kâd. 70.

अनपत्यवत् Adj. *kinderlos.*

अनपत्रपणीय Adj. *vor dem man sich nicht scheut.*

अनपदेश m. *kein Grund* Kan. 3,1,7.15.

अनपदेश्य Adj. *nicht zu bezeichnen, von zweifelhaftem Geschlecht* Gaut. 17,17.

अनपत्यता f. wohl fehlerhaft für अनपत्यता.

अनपनय m. *Nichtwegnahme.*

अनपनिक्षितम् Adv. *ohne Etwas wegzulegen, — wegzulassen.*

अनपनोद् m. *Nichtzurückweisung.*

अनपप्रोषित n. *das Nichtverreistsein.*

अनपभ्रंश m. *Nichtfall, Nichtsturz* Tândja-Br. 17,4,2.

*अनपयति Adv. *früh am Morgen.*

अनपर Adj. *Keinen hinter sich habend.*

अनपराद्ध 1) Adj. *a) unfehlbar, fehlerlos* Çat. Br. 2,1,2,19. — *b) der Niemanden Etwas zu Leide gethan hat* MBh. 3,284,12. — 2) अनपराद्धम् Adv. *ohne Schaden für* (Gen.).

अनपराध 1) Adj. *schuldlos, unschuldig* Nir. 10,11. — 2) अनपराधम् Adv. *unfehlbar* Çat. Br. 1,3,5,10.

अनपराधत्व n. *Schuldlosigkeit* Nir. 11,24.

अनपराधिन् Adj. *Niemanden Etwas zu Leide thuend, — gethan habend* 46,7.

अनपरोध m. *Nichtverwehrung.*

*अनपलाषुक Adj. P. 6,2,160, Sch.

अनपवर्ग m. *Nichtabschluss* Mahâbh. in Z. d. d. m. G. 29,184.

अनपवाचन Adj. *nicht wegzusprechen, — abzuwehren.*

अनपवाद Adj. *unbestreitbar* Karaka 1,12.

अनपवृक्त Adj. 1) *nicht abgeschlossen* Mahâbh. in Z. d. d. m. G. 29,184. — 2) *nicht ausgebraucht* Kâtj. Çr. Comm. 1066,18.

अनपवृत्य Adj. *nicht zu Ende zu bringen.*

अनपव्यत् Adj. *nicht ablassend.*

अनपश्रित Adj. *unverhüllt* Lâṭj. 2,6,2. Ait. Âr. 468,1 v. u.

अनपसर Adj. *von einer frühexen Aussage nicht abgehend* (?).

अनपसरण n. *das auf seinem Platze Bleiben.*

अनपस्पृश् Adj. *sich nicht weigernd.*

अनपस्कुर, अनपस्फुर (f. आ) und अनपस्फुरत् Adj. *sich nicht sträubend, nicht ausschlagend.*

अनपकृतपाप्मन् Adj. *nicht übelfrei* Çat. Br. 2,1,2,4.7,4,1,1.

अनपाकरण n. = अनपाकर्मन् Gold. u. अपाकरण.

अनपाकर्मन् n. *Nichtablieferung.*

अनपानयितव्य Adj. *kein Object des* Apâna *bildend* Ind. St. 9,165.

1. अनपाय m. *das Jmdn* (Abl.) *Nichtentzogenwerden* Gaim. 3,5,46.

2. अनपाय 1) Adj. *ohne Hindernisse —, glücklich von Statten gehend.* — 2) m. Bein. Çiva's.

अनपायित्व n. Nom. abstr. von अनपायिन्.

अनपायिन् Adj. *sich nicht fortbewegend, am Platz verharrend, sich nicht trennend, beharrlich, beständig.*

अनपावृत् Adj. *unabgewandt, unablässig.*

अनपिनद्ध Adj. *ungebunden.*

अनपिधित Adj. *nicht verdeckt* Çat. Br. 7,4,2,37.

अनपेक्ष Adj. 1) *keine Rücksicht nehmend, auf Nichts achtend.* — 2) *unabhängig.*

अनपेक्षत्व n. *Unabhängigkeit.*

अनपेक्षम् Absol. *ohne sich umzusehen* Çat. Br. 12,9,2,8. 14,3,1,28. Kâtj. Çr. 5,10,23.

अनपेक्षमाण Adj. *sich nicht umsehend* Çat. Br. 13,6,2,20.

अनपेक्षा f. 1) *keine Rücksicht* 284,24. — 2) *Unabhängigkeit von* Comm. zu TS. Prât. 14,18.

अनपेक्षित Adj. *unberücksichtigt* M. 8,309. Mârkâṇ. 147,12.

अनपेक्षिन् Adj. *keine Rücksicht nehmend auf* (Gen.).

अनपेत Adj. 1) *nicht vergangen.* — 2) *sich nicht entfernt habend von* (Abl.) MBh. 11,23,32.

अनपोढ Adj. 1) *nicht weggeschoben* Ragh. ed. Calc. 16,6. — 2) *nicht aufgegeben, — fahren gelassen* Ragh. 12,31.

अनपोह्यार्य Adj. *wovon Nichts weggenommen werden darf.*

अनप्र Adj. *nicht wässerig.*

अनप्रम् Adj. *ohne Habe, inops.*

अनफा f. = ἀναφή.

अनभिगत Adj. *nicht aufgefasst, — begriffen* Çat. Br. 1,4,5,9. 4,6,3,19.

अनभिगमनीय Adj. *unzugänglich für* (Gen.).

अनभिघात m. *Nichthemmnng.*

अनभिघारित Adj. *nicht besprengt* TBr. 2,1,2,3. Kâtj. Çr. 25,10,7.

अनभिचरणीय Adj. *nicht zu behexen* Kull. zu M. 11,197.

अनभिजात Adj. (f. आ) *unedel, gemein* Mudrâr. 35,11 (62,1).

अनभिजित Adj. *noch nicht gewonnen.*

अनभिज्ञ Adj. *unkundig, sich nicht verstehend auf* (Gen., Loc. oder im Comp. vorangehend) Spr. 246. Davon Nom. abstr. °ज्ञत्व n. Kull. zu M. 2,125.

अनभिज्ञेय Adj. *nicht wiederzuerkennen* Kâd. 173.

अनभितोष Adj. *keinen Hass hegend gegen* (Loc.) Gaut. 13,2.

अनभिदाह m. *das Nichtanbrennen* Tândja-Br. 8,7,6.

अनभिद्रुह् Adj. *nicht befeindend.*

अनभिद्रोह m. *Nichtbeleidigung, Nichtkränkung* Spr. 3167.

अनभिधर्ष m. *das Nichtbewältigen* Tândja-Br. 14,2,6.

अनभिधान n. *das Nichtaussagen, Nichtaus-*

drücken 210,31. Sâh. D. 575.

अनभिधायक Adj. *nicht besagend, — ausdrückend.* Davon Nom. abstr. °त्व n.

अनभिध्या f. *das Nichtbegehren nach* (Loc.) Spr. 247.

अनभिध्येय Adj. *an den man nicht denken mag* MBh. 1,30,12.

अनभिनिकृत Adj. *sich nicht berührend mit* (Instr.).

अनभिनीत 1) Adj. *nicht von Gesten begleitet.* Davon °म् Adv. Suçr. 1,13,6. — 2) *unwahrscheinlich* Mahâbh. 3,95,*a*.

अनभिपरिष्कार m *das Nichtumfahren.*

अनभिप्राप m. *das Nichthinanreichen* Kauç. 7.

अनभिप्रापण n. *das nicht zum Schluss Kommen* Ind. St. 8,120.

अनभिप्रेषित Adj. *nicht anbefohlen.*

अनभिभवगन्ध Adj. (f. आ) *keine Spur von Geringachtung verrathend* Spr. 4233, v. l.

अनभिभाषिन् Adj. *nicht anredend* 58,21.

अनभिमत Adj. *unerwünscht* Hit. 9,8.

अनभिमानुक Adj. *nicht nachstellend* (mit Acc.).

*अनभिम्लात m. N. pr. eines Mannes. °म्लान v. l.

अनभिम्लातवर्ण Adj. *von unverwischter —, frischer Farbe.*

*अनभिम्लान m. s. अनभिम्लात.

अनभिरूप Adj. 1) *nicht entsprechend.* — 2) *ununterrichtet, ungelehrt* Ind. St. 13,380.

*अनभिलाष m. *Mangel an Appetit* Râgân. 20,18.

अनभिलुलित Adj. *unberührt* Çik. 61.

अनभिवात Adj. (f. आ) *nicht krank* Lâṭ. 8,5,3.

अनभिवादुक Adj. *nicht grüssend* Gop. Br. 1,3,19. Vaitân. 11.

अनभिवाद्य Adj. *nicht zu begrüssen.*

अनभिव्यक्त Adj. *matt leuchtend* Vikr. 40,2.

अनभिशङ्क्य Adj. *dem man nicht misstrauen kann.*

अनभिशस्त, अनभिशस्ति, अनभिशस्तेन्य und *अनभिशस्त्य Adj. *unbescholten.*

अनभिषङ्ग m. *das Nichthängen an den Dingen* Suçr. 1,312,19.

अनभिषेचनीय Adj. *der Weihung nicht würdig.*

अनभिष्ठान n. *das Nichttreten auf* Comm. zu Kâṭj. Çr. 15,8,30.

अनभिषङ्ग m. *das Nichthängen an* (Loc.).

अनभिसंहितम् Adv. *ohne Absicht* 107,5.

अनभिसंधान n. *keine Rücksicht auf einen Vortheil.*

अनभिसंधिपूर्वक° Adv. फल° *ohne Rücksicht auf irgend einen Vortheil* Comm. zu Mṛkkh. 1,17.

अनभिसंबन्ध m. *kein Zusammenhang* Gaim. 4,1,5. Kâç. zu P. 1,4,88.

अनभिस्नेह Adj. *kein Verlangen habend nach* (Loc.).

अनभिहित Adj. 1) *nicht befestigt, — gebunden.* — 2) *nicht ausgedrückt, — bezeichnet* 226,24. fgg.

अनभीक्ष्ण° Adv. *selten.*

अनभीशु Adj. *ohne Zügel.*

अनभ्यक्त Adj. *ungeschmiert* TS. 7,1,1,3.

अनभ्यनुज्ञा f. *keine Erlaubniss.*

अनभ्यनुज्ञात Adj. *nicht die Erlaubniss habend von* (Instr.) M. 2,229.

अनभ्यसनशील Adj. *faul im Studiren* R. 5,19,22.

अनभ्यागमिष्यत् Adj. *zu besuchen nicht beabsichtigend.*

अनभ्यारूढ Adj. 1) *unerstiegen* AV. 11,5,23. — 2) *unerreicht* Çat. Br. 2,4,3,7. 12,2,3,10.

अनभ्यारोह m. *das Nichthinaufsteigen.*

अनभ्यारोह्य Adj. *nicht zu erklimmen.*

अनभ्यावर्तिन् Adj. *nicht wiederkehrend.*

अनभ्यावृत्ति f. *Nichtwiederkehr.* Instr. *nicht wiederum* Spr. 4697.

*अनभ्याशमित्य Adj. *in dessen Nähe man nicht gehen soll.*

1. अनभ्यास m. *Nichtbeschäftigung mit* (Gen.), *das Nichtobliegen* Spr. 248.

2. अनभ्यास Adj. *ohne Wiederholung* Lâṭ. 2,10,19.

अनभ्युत्कृष्ट Adj. *nicht durch lauten Zuruf ermuntert.*

अनभ्युत्थायिन् Adj. *sich nicht vor Jmd erhebend.*

अनभ्युदृष्ट Adj. *bei dessen Opfer der Mond gar nicht sichtbar geworden ist.*

अनभ्युपगम m. *Nichteinräumung.*

अनभ्युपाय m. *kein geeignetes Mittel* Mahâbh. Einl. 10,*b*. 11,*a*.

अनभ्र Adj. (f. आ) *ohne Wolke* 316,10.

अनभ्रक m. Pl. N. pr. einer Klasse buddh. Götter.

अनभ्रि Adj. *ohne Spatel hervorgebracht.*

*अनम m. *ein Brahman.*

अनमस्यु Adj. *sich nicht beugend* RV. 10,48,6.

अनमामि Indecl. *vor dem man sich (ich mich) nicht verneigt (verneige)* Ind. St. 9,148.

*अनमित्रपच Adj. *geizig.*

अनमित्र 1) Adj. (f. आ) *frei von Feinden, unangefeindet.* — 2) m. N. pr. eines Mannes. — 3) n. *Feindlosigkeit.*

अनमित्रलाभ m. *das Nichtbekommen von Feinden* 166,28.

अनमीव 1) Adj. (f. आ) *a) ohne Leiden, gesund, munter* 6,19. — 2) *kein Leid bringend* 12,18. 13,5. — 2) n. *Wohlsein.*

अनमुत्र Adj. *für den es kein «dort» giebt.*

अनम्बर m. *ein nackt einhergehender* Gaina-*Mönch.*

अनम्बूकृत Adj. *nicht von Speien begleitet.*

अनम्भस् n. *kein Wasser* Kâtjâpr. S. 297, Z. 2.

अनम्र Adj. *sich nicht beugend, widerspänstig* Spr. 249.

अनम्ल Adj. *nicht sauer.*

1. अनय m. *unkluges Benehmen.*

2. अनय m. 1) *Missgeschick, Unglück, Elend.* — 2) *Gang zur Linken (der Figuren in einem best. Spiele).*

अनयसिन्धु m. N. pr. eines fingirten Fürsten Hâs.

अनरक und अनरकेश्वरतीर्थ n. N. pr. eines Tîrtha

1. अनरण्य n. *Nichtoede.*

2. अनरण्य m. N. pr. verschiedener Männer.

अनरश्वत् Adj. *ohne Speichen.*

अनराल Adj. *gerade.*

अनरिप्रतिष्ठित Adj. *bei einem Feinde nicht vorkommend* Ind. St. 13,457.

अनरुस् Adj. *nicht wund, heil.*

अनर्गल Adj. *ungehemmt frei* 98,3.

1. अनर्घ m. *falscher Preis* Jâgñ. 2,250.

2. अनर्घ Adj. = अनर्घ्य Kathâs. 24,148. 172.

अनर्घराघव n. Titel eines Schauspiels.

अनर्घेय Adj. = अनर्घ्य.

अनर्घ्य Adj. *unschätzbar an Werth* 110,4. 121,9. Spr. 7621. Davon Nom abstr. °त्व n. Spr. 6928.

अनर्घ्यराघव n. = अनर्घराघव.

अनर्चित Adj. 1) *ungeehrt* M. 3,100. 4,28.29. — 2) *nicht mit Ehrerbietung gereicht* Gaut. 17,21. M. 4,213.

1. अनर्थ m. 1) *Unnützes, Ungehöriges, Unsinn.* — 2) *Nachtheil, Schaden, Uebel* 94,3. 163,19. 164,26.

2. अनर्थ Adj. 1) *unnütz.* — 2) *unglücklich.* — 3) *Unheil bringend.* — 4) *bedeutungslos.*

अनर्थक Adj. 1) *unnütz* 214,17. *werthlos.* — 2) *unglücklich* Spr. 3377. — 3) *bedeutungslos.*

अनर्थज्ञ Adj. *den Sinn nicht kennend.*

अनर्थदण्ड und °क m. (?) Hem. Joc. 3,73. 113.

*अनर्थनाशिन् Adj. *Unheil zu Nichte machend,* von Çiva.

अनर्थपण्डित Adj. *auf Unheil sich verstehend* 182,16.

अनर्थबुद्धि Adj. 1) *auf Unheil sinnend* R. 1,2,32. — 2) *dem der Verstand Nichts nützt, einfältig.* Davon Nom abstr. °ता f. R. 5,85,5.

अनर्थमुक्त Adj. *von allem Unnützen befreit.* °म् Adv.

अनर्थान्तर n. *keine andere —, dieselbe Bedeutung* 214,30. 221,8.

अनर्थित्व n. *das Nichtbegehren, Nichtverlangen* Spr. 236.

अनर्थिन् Adj. *keine Bedeutung für Jmd* (Gen.) *habend* R. 2,41,16.

अनर्घ्य Adj. *zu Nichts gut, unnütz* 28,23.

अनर्घक Adj. *keine* (speciellen) *Wünsche erfüllend* Gobh. 1,1,18.

अनर्पण n. *das Nichtweggeben.*

अनर्व Adj. (f. आ) *unangefochten, unwiderstehlich, schrankenlos.*

अनर्वण 1) Adj. dass. — 2) m. N. pr. eines Gottes.

अनर्वन् Adj. = अनर्व. Loc. अनर्वन् *in Sicherheit.*

अनर्विप्र Adj. *dessen Wohnung der Wagen ist.*

अनर्शनि m. N. pr. eines Mannes.

अनर्शरति Adj. *der keine verletzende Gabe giebt.*

अनर्ह Adj. (f. आ) 1) *unwürdig; sich nicht eignend für* (im Comp. vorangehend) 119,18. — 2) *Etwas nicht verdienend* (in gutem Sinne); *der Nichts verschuldet hat.*

अनर्हता f. *das Nichtgeeignetsein, Nichtvermögen* 281,17.

अनर्हत्व Adj. *unwürdig* MBh. 3,269,20.

अनल 1) m. *a) Feuer. — b) der Gott des Feuers* und als solcher einer der acht Vasu. — *c) das Verdauungsfeuer. — d) * Galle. — e) * Wind. — f) * Plumbago zeylanica* und ** rosea, * Semecarpus Anacardium. — g)* mystische Bez. *des Lautes r. — h)* * Bein. Vasudeva's. — *i)* N. pr. eines Affen. — 2) f. आ N. pr. eines mythischen Wesens und einer Tochter Mâljavant's.

अनलंकरिष्णु Adj. P. 6,2,160, Sch.

अनलंकृत Adj. *nicht geschmückt* Sâh. D. 44,10.

अनलंकृति Adj. *ohne rhetorischen Schmuck* Kâvjâdâ. 1,4.

अनलदीपन Adj. *die Verdauung fördernd.*

*अनलप्रभा f. *Cardiospermum Halicacabum Lin.*

*अनलप्रिया f. *Agni's Gattin.*

अनलम् Adv. *nicht im Stande zu* (Inf.) Çiç. 7,10.

अनलवाट N. pr. einer Stadt.

*अनलविवर्धनी f. *Gurke* Nigh. Pa.

अनलस Adj. *nicht träge, fleissig* Gaut. 9,65.

अनलसाद m. *Schwäche der Verdauung.*

अनलायू, ०यते *wie Feuer sich benehmen.*

*अनलि m. *Agati grandiflora Desc.*

अनल्प Adj. *nicht wenig, viel* Kathâs. 18,293.

अनवकर Adj. *wohin man nichts wegschüttet* Tândja-Br. 1,6,5.

अनवकाश Adj. (f. आ) *keinen Platz findend, nicht zur Anwendung kommend* P. 1,4,1, Sch. Davon Nom. abstr. ०त्व n.

अनवकाशित Adj. *zu den* Avakâça *genannten Sprüchen nicht zugelassen* Harisv. zu Çat. Br. 4, 5,6,5.

अनवकॢप्त Adj *nicht entsprechend, — richtig* 35,23.

अनवकॢप्ति m. *Unwahrscheinlichkeit.*

अनवगत 1) Adj. *nicht erlangt.* — 2) *unverstanden* Nir. 4,1.

अनवगम m. *Nichtverständniss* Sâh. D. 214,18.

अनवगाढ Adj. *nicht tief gehend.*

अनवग्रह Adj. *dem* Avagraha (Gramm.) *nicht unterliegend* Ind. St. 4,199.

अनवग्रह m. *kein* Avagraha (Gramm.).

अनवग्लायत् Adj. *nicht erschlaffend* AV. 4,4,7.

अनवच्छित्ति f. *Ununterbrochenheit.*

अनवच्छिन्न Adj. 1) *ununterschieden.* — 2) *nicht bestimmt, — definirt, — begrifflich begrenzt* Spr. 2789. Dazu Nom. abstr. ०त्व n. Sarvad. 84,21.

अनवच्छेद m. *das Unbestimmtsein, Unbestimmtheit* Sâh. D. 17,13.

अनवतप्त m. N. pr. 1) eines Schlangenfürsten Lalit. 249,14. — 2) eines Sees (wohl = रावणह्रद).

अनवतप्तपरिपृच्छा f. Titel einer Schrift.

अनवतृण Adj. *nicht durchlöchert* Çat. Br. 11, 1,6,33.

*अनवद्य n. *das mit Leben Begabtsein.*

अनवद्यनीय Adj. *nicht zur Theilung geeignet* TBr. 1,3,8,4.

अनवद्य (einmal अनवद्यिन) 1) Adj. (f. आ) *tadellos, makellos.* — 2) f. आ N. pr. einer Apsaras.

अनवद्यता f. und अनवद्यत्व n. *Untadelhaftigkeit.*

अनवद्यरूप Adj. (f. आ) *von tadellosem Aeussern.*

अनवद्याङ्ग Adj. (f. ई) *von tadellosem Körper* 70,28.

अनवद्राण Adj. *nicht einschlummernd.*

(अनवधर्ष्य) अनवधर्षिण Adj. *dem man nicht trotzen kann.*

1. *अनवधान n. *Unachtsamkeit.*

2. *अनवधान Adj. *unachtsam.*

*अनवधानता f. *Unachtsamkeit.*

अनवधारण 1) Adj. *nicht fest bestimmend* Ind. St. 10,419,8. — 2) n. *keine feste Bestimmung* ebend. 23.

अनवधारणीय Adj. *nicht genau zu bestimmen.*

*अनवधि Adj. *unbegrenzt.*

अनवधृत Adj. *nicht genau bestimmt.* ०म् Adv. so v. a. *nach eigenem Gutdünken.*

अनवधृष्य Adj. *dem man nicht zu nahen wagt.*

अनवन n. *das Nichtbeschützen, Nichtbeherrschen* P. 1,3,66.

अनवनामितवेत्रयष्टि m. N. pr. einer Welt (buddh.).

अनवनिक्तपाणि Adj. *der sich nicht die Hände gewaschen hat* Ind St. 10,17.

अनवपात m. *Nichtherabfall.*

अनवपृण Adj. *ungetrennt.*

अनवबद्ध Adj. *nicht stockend* Suçr. 2,184,15.

अनवबोध m. *das Nichterkennen.*

अनवब्रव Adj. *wider den man Nichts sagen kann.*

अनवभास m. *das Nichterscheinen* 283,9.

अनवभ्राधस् Adj. *bleibenden Lohn gebend.*

अनवम Adj. (f. आ) 1) *nicht der niedrigste, hoch* MBh. 3,268,11. — 2) am Ende eines Comp. *nicht schlechter als* Ragh. 9,14.

अनवमत Adj. *nicht geringgeschätzt* Karaka 1,11.

अनवमर्शम् Adv. *ohne zu berühren.*

अनवमृश्य Adj. *unberührbar, unantastbar.*

अनवमेहनीय Adj. *nicht zu bepissen* so v. a. *höher als bis zum penis reichend* (Wasser) Gobh. 3,3,15.

अनवर Adj. *nicht niedriger, — geringer, höher als* (Abl.).

अनवरत Adj. und ०म् Adv. *ununterbrochen, beständig* 106,28. 284,14.

अनवरथ m. N. pr. eines Fürsten VP. 4,12,16.

*अनवरार्घ्य Adj. *der vorzüglichste.*

अनवरुद्ध Adj. *nicht erlangt auf seinen Theil, Jmdn* (Gen.) *nicht gegeben, — zukommend* Çat. Br. 1,6,4,10. 3,2,2,22. 4,6,9,20. 5,2,3,3.

अनवरोध्य Adj. *nicht zu Etwas anzuhalten, — zu zwingen* Gaut. 13,4.

अनवलम्बन n. *das Sichnichtklammern an, Fahrenlassen* 286,19.22.25.29.

अनवलेप Adj. *ungesalbt* und zugleich *frei von Hochmuth* Çiç. 9,51.

अनवलोक्य Adj. *nicht anzusehen.*

अनवलोप m. etwa *das Nichtzukurzkommen* Tândja-Br. 6,3,13. = अविनाश Comm.

अनवलोभन n. *das Nichtabgehen der Leibesfrucht,* Bez. einer best. Ceremonie während einer Schwangerschaft. Alter Fehler für अनवलोपन.

अनवस्थ Adj. *keinen Halt machend, rastlos.*

अनवसर m. *nicht die rechte Gelegenheit, ungünstiger Augenblick, das nicht am Platz Sein* Spr. 4011. ०प्रवेश Hit. 53,11.

अनवसर्ग m. *das Nichtloslassen* Gaim. 5,2,8.

अनवसित 1) Adj. = अनवस. Davon Nom. abstr. ०त्व n. — 2) f. आ *ein best. Metrum* Ind. St. 8,376.

*अनवस्कर Adj. *nicht besudelt, rein.*

अनवस्थ 1) Adj. *unbeständig.* — 2) m. Bez. eines der 7 Ullâsa bei den Kaulika.

अनवस्था f. *das kein Ende Nehmen, regressus in infinitum* 216,12. Njâjas. 4,2,25. Comm. zu TS. Prât. 14,22.

1. अनवस्थान n. *Unbeständigkeit* Njâjas. 2,2,63.

2. *अनवस्थान 1) Adj. *unbeständig.* — 2) m. *Wind.*

अनवस्थायिन् Adj. *unbeständig, schwankend*

Suçr. 1,335,21. Nyâyas. 3,2,45. Davon Nom. abstr. °यित्व n. 2,2,54.

अनवस्थित Adj. *unbeständig, schwankend.* राज्ञो भाव: R. 5,51,10. Von einer Person so v. a. *rathlos* Kathâs. 80,10 (zu lesen तत्रानवस्थितस्ति°). Von einer Frau so v. a. *leichtsinnig, untreu.* Von einem Begriff so v. a. *relativ.* °विद्ध *unsicher geschlagen* (Ader) Suçr. 1,362,5.

अनवस्थितचित्त Adj. *unbeständigen Sinnes* Spr. 238. fg.

अनवस्थितत्व n. 1) *Unstätigkeit, Unbeständigkeit* Kâç. zu P. 2,1,47. — 2) *Unbestimmtheit.*

अनवस्थिति f. 1) *kein Stillstand, keine Ruhe.* — 2) *Unstätigkeit.* — 3) = अनवस्था Nj. K.

अनवस्यत् Adj. *nicht ablassend.* — *aufgebend.*

अनवक्षेपण n. *das Nichtwegwerfen.*

अनवक्षित Adv. *unaufmerksam* Vens. 153.

अनवक्षेर Adj. *ränkelos, redlich.*

अनवानत् Adj. *keinen Athem holend* Çat. Br. 1,3,3,13. fgg. 4,6,1,5. 11,1,6,31. 13,8,3,4.

अनवानम् Adv. *ohne Athem zu holen, ohne Pause.*

अनवाप्त Adj. *nicht erlangt,* — *erreicht* 201,11. Spr. 4153.

अनवाप्ति f. *Nichterlangung.*

अनवाप्य Adj. *nicht zu erlangen,* — *erreichen* 163,21.

अनवार्य Adj. *nicht weichend,* — *aufhörend.*

अनविप्रयुक्त Prâçnop. 5,6 fehlerhaft für अनतिप्र°.

अनवीकृत Adj. *nicht erneuert,* — *in eine neue Form gekleidet,* — *anders gesagt* Kâvjâdn. 7,8.

°अनवेक्षक Adj. *keine Rücksicht nehmend auf.*

अनवेक्षण n. *das Nichtaufpassen, Sorglosigkeit* Spr. 2991. 6607.

अनवेक्षम् Adv. *ohne sich umzusehen.*

अनवेक्षमाण Adj. *sich nicht umsehend* Âçv. Gṛhj. 4,4,9.

अनवेक्षा f. *Rücksichtslosigkeit.*

अनवेक्षितम् Adv. *ohne darauf zu blicken* Gobh. 1,2,19.

अनशन n., अनशनता f. und *अनशना (Gal.) f. *das Nichtessen, Fasten.*

अनशनार्य Adj. *keinen Hunger empfindend.* Davon Nom. abstr. अनशनार्यत्व n. Ind. St. 9,154.

अनशित Adj. *nicht gegessen* 35,25.26.

अनशितुम् Inf. *nicht zu essen* Kâṭh. Up. 4, 10,3.

अनश्नत् Adj. *nicht essend.* अनश्नत्सोमगमन: Bez. *des in der Sabhâ befindlichen Feuers.*

अनश्नान Partic. (f. आ) dass. MBh. 5,191,22.

अनश्रु Adj. *thränenlos.*

1. अनश्व m. *Nicht-Pferd, etwas Anderes als ein Pferd.*

2. अनश्व Adj. *rosselos.*

अनश्वदा Adj. *keine Rosse gebend.*

अनश्वन् m. N. pr. eines Fürsten.

अनश्वर Adj. *unvergänglich* Spr. 2578.

अनष्टक Adj. *die* Aṣṭakâ *vernachlässigend* Âçv. Gṛhj. 2,4,11.

अनष्टपशु Adj. *von dessen Heerde Nichts verloren geht.*

अनष्टवेदस् Adj. *von dessen Habe Nichts verloren geht.*

अनष्टापदी f. *kein achtfüssiges d. i. kein trächtiges Mutterthier* Çat. Br. 4,5,2,12.

अनस् n. 1) *Wagen, Lastwagen* 6,7.9. 8,7.8. — 2) **gekochter Reis.* — 3) **Mutter.* — 4) **Geburt.* — 5) **lebendes Wesen.*

*°अनस n. = अनस् 1).

अनसूय 1) Adj. *nicht murrend,* — *ungehalten,* insbes. *über das Glück Anderer.* — 2) m. N. pr. eines Mannes. — 3) f. आ N. pr. verschiedener Frauen.

अनसूयक Adj. (f. °सूयिका) = अनसूय MBh. 3, 122,29.

अनसूयत् Partic. dass. MBh. 1,140,76.

अनसूया f. *das Nichtmurren, Nichtungehaltensein,* insbes. *über das Glück Anderer.*

अनसूयातीर्थ n. N. pr. eines Tîrtha.

अनसूयितर् Nom. ag. = अनसूय 1) MBh. 1,140,71.

अनसूयु Adj. = अनसूय.

अनसूरि m. *kein Unweiser, ein Weiser.*

अनस्त Adj. *nicht geschleudert* Çat. Br. 3,7,2,2.

अनस्तमित Adj. 1) *noch nicht untergegangen* (von der Sonne). — 2) *unaufhörlich.*

अनस्तमितके Loc. *vor Sonnenuntergang.*

अनस्थ, अनस्थक (Maitr. S. 3,7,5), अनस्थन्, अनस्थि, अनस्थिक (TS. 7,5,22,2) und अनस्थिक Adj. *knochenlos.* अनस्थि Subst. *ein knochenloses Thier.*

अनस्वत् 1) Adj. *mit einem Wagen verbunden, an einen Wagen gespannt.* — 2) f. अनस्वती *Wagenzug, Heereszug.*

अनहंवादिन् Adj. *nicht nur von sich redend, nicht eingebildet.*

अनहंकर्तव्य Adj. *kein Object des Ichbewusstseins bildend* Ind. St. 9,165.

अनहंकृत Adj. *uneigennützig.*

*अनहंकृति f. *Nichthochmuth, Bescheidenheit.*

अनहम् Nom. *Nicht-Ich* Ind. St. 9,148.

अनहर्जात Adj. *an einem unglücklichen Tage geboren.* Davon Nom. abstr. °ता f.

अनक्ष Adj. s. अनक्ष.

अनाँ Adv. *je, je und je;* mit einer Neg. *nie.*

अनाकम्प Adj. *unerschütterlich.*

अनाकर्णितकेन Instr. *mit einer Miene, als ob man Nichts gehört hätte,* Prasannar. 21. 38. 113.

अनाकाङ्क्ष Adj. *keiner Ergänzung bedürfend* Nj. K.

अनाकाल 1) *Unzeit.* — 2) *schlechte Zeit, Hungersnoth.* °भृत *in schlechter Zeit unterhalten.*

1. अनाकाश n. *kein freier Raum, erfüllter Raum* R. 3,29,7.

2. अनाकाश Adj. *ätherlos.*

अनाकुल 1) Adj. (f. आ) *unverworren, unverwirrt* (eig. und übertr.) 214,20. 118,25. *sicher vom Ganges.* — 2) *f. ई *ein best. Knollengewächs* Gal.

अनाकृत Adj. 1) *ungetrieben, ungerufen.* — 2) *nicht gewartet,* — *gepflegt.*

अनाकृष्ट Adj *nicht angezogen.* — *fortgerissen* Ragh. 1,23.

अनाक्तात Adj. *an den Augen nicht gesalbt* AV. 20,128,6.

अनाक्रमणीय und °क्रम्य Adj. *nicht zu besteigen.*

*अनाक्रान्ता f. *Solanum Jacquini Willd.*

अनानित् Adj. *nicht ruhend.*

अनाख्यात Adj. *nicht angezeigt,* — *angegeben.*

अनाख्येय Adj. *nicht mitzutheilen,* — *zu sagen.*

अनाग Adj. (f. आ) *schuldlos, sündlos.*

अनागच्छत् Adj. *nicht kommend* Sarvad. 13,7.

अनागत Adj. 1) *noch nicht angekommen,* — *angelangt* 142,26. MBh. 14,80,24. — 2) *bevorstehend, zukünftig* 105,26. 161,11. अनागतं कर् *für die Zukunft sorgen* Spr. 263. — 3) *noch nicht erreicht.* — 4) *nicht anzutreffen.* — *zu finden* R. 3,56,18 (50,9).

अनागतयोगिन् Adj. *mit dem* (factisch) *noch nicht erschienenen Monde in* (theoretische) *Conjunction tretend.*

अनागतवत् Adj. *die Zukunft betreffend* Spr. 266. fg.

अनागतविधातर् Nom. ag. 1) *Vorkehrungen für die Zukunft treffend.* — 2) N. pr. eines Fisches.

अनागतविधान n. *das Treffen von Vorkehrungen für die Zukunft* Spr. 270.

अनागतार्तवा Adj. f. *noch nicht die Katamenien habend.*

अनागम m. *das nicht Herbeikommen,* — *Erscheinen* Gaim. 1,1,13.

अनागमक Adj. *ohne* Âgama (gramm.).

अनागमिष्यत् Adj. *der nicht herbeikommen wird.*

1. अनागस् Adj. *schuldlos, sündlos* 71,1.10.

2. अनागस् Adj. *unschädlich* RV. 10,165,2.

अनागा f. N. pr. eines Flusses.

अनागामिन् m. *der nicht Wiederkehrende*, bei den Buddhisten Bez. der 3ten Stufe auf dem Wege zum Nirvâṇa.

*अनागामुक Adj. P. 6,2,160, Sch.

अनागास्त्व n. *Schuldlosigkeit, Sündlosigkeit* 11,5.

अनागूर्तिन् Adj. *der die* Âgur *nicht verrichtet hat.*

अनागोहत्या f. *Mord an einem Schuldlosen.*

अनाग्नेय Adj. *dem* Agni *nicht zuständig.*

अनाघ्रात Adj. *woran man nicht gerochen hat* Spr. 271. °पूर्व Adj. *nie früher gerochen* Kâd. 162.

अनाचरण n. *das Nichtbewerkstelligen, Unterlassen* Kull. zu M. 6,92.

अनाचार m. 1) *kein Brauch* Lâṭj. 10,1,15. — 2) *ungewöhnliche Erscheinung.* — 3) *schlechtes Betragen, Unsitte* Ind. St. 10,98.

अनाचारूप Adj. (f. आ) *von ungewöhnlichem Aussehen.*

अनाज्ञानत् Adj. *nicht inne werdend.*

अनाञ्जिगमिषु Adj. *zu kommen nicht beabsichtigend* Mahâbh. 1,87,*b*.

अनाज्ञा f. *Nichterlaubniss* 200,24.

अनाज्ञात Adj. *unbekannt, unbemerkt.* अनाज्ञातम् Adv. *auf unbekannte —, unerklärliche Weise.*

अनाज्ञाताज्ञातकृत Adj. *auf erklärliche oder unerklärliche Art vollbracht* Vaitân. 23.

अनाज्यलिप्त Adj. *nicht mit Opferschmalz gesalbt* Kâtj. Çr. 4,4,10.

अनाढ्यतर Adj. *nicht sehr wohlhabend* Çat. Br. 9,5,1,16.

*अनाढ्यंभविष्णु Adj. P. 6,2,160, Sch.

*अनातङ्क Adj. *gesund* Râgan. 20,46.

अनातत Adj. *nicht angespannt.*

1. *अनातप m. *Schatten.*

2. अनातप Adj. *schattig* 172,20.

अनातपत्र Adj. *ohne Sonnenschirm* Sâh. D. 340,9.

अनातुर Adj. 1) *unversehrt, gesund.* — 2) *unverdrossen.* — 3) *nicht von Liebe gequält* Spr. 272.

अनात्त Adj. *nicht genommen, — entzogen* Kâtj. Çr. 9,5,12.

अनात्मक Adj. *ohne Substanz, unreal* (buddh.).

अनात्मज्ञ Adj. (f. आ) *unverständig, einfältig.*

अनात्मत्व n. *das nicht Seele Sein* 272,27.31.

1. अनात्मन् m. 1) *was nicht Seele (Geist) ist* 273,8. — 2) **nicht selbst, ein Anderer.*

2. अनात्मन् Adj. *ohne Geist, — Verstand.*

अनात्ममुख Adj. (f. ई) *nicht zu sich gekehrt* Manidh. zu VS. 12,62.

अनात्मवत् Adj. *seiner nicht mächtig, sich nicht zügelnd, — gehörig haltend* (von einem Kranken)

अनात्मश्लाघाकर Adj. *sich nicht selbst rühmend* Sâh. D. 32,21.

अनात्मसंपन्न Adj. *geistlos, dumm* Spr. 437.

अनात्मसात्कृत Adj. *nicht sich angeeignet* Comm. zu Mṛkkh. 113,6.

अनात्मीय Adj. *was Einem nicht angehört.*

अनात्म्य 1) Adj. *unpersönlich.* — 2) n. *Thorheit* Bhâg. P. 4,4,29.

अनात्रेयी f. *eine Frau, welche nicht eben das Reinigungsbad nach den Katamenien vollzogen hat,* Gaut. 22,17.

अनाथ 1) Adj. (f. आ) *schutzlos, hülflos.* °वत् Adv. 66,23. — 2) अनाथ n. *Schutzlosigkeit, Hülflosigkeit.*

अनाथपिण्डद् und °पिण्डिक m. Bein. Sudatta's.

अनाथपुरी m. N. pr. eines Autors.

अनाथशरण Adj. (f. आ) *an Niemanden einen Schutz habend* Kâdab. 21.

अनाद् m. *Ton —, Klanglosigkeit.*

1. अनादर m. *Nichtachtung, Mangel an Rücksicht, Nichtbeachtung, Gleichgültigkeit gegen* (Loc.) 173,15. 233,22. अनादरात् *ohne Weiteres, mir Nichts dir Nichts* Spr. 6012.

2. अनादर Adj. *Nichts hoch anschlagend* Çat. Br. 10,6,3,2. Khând. Up. 3,14,2.

अनादरण n. *das Nichtbeachten, das sich gleichgültig Verhalten.*

अनादरवत् Adj. *Gleichgültigkeit verrathend.*

अनादराक्षेप m. in der Rhet. *eine Erklärung, dass man mit Etwas nicht einverstanden sei, die man dadurch an den Tag legt, dass man sich zur Sache gleichgültig stellt.*

अनादवत् Adj. *keinen Laut von sich gebend* Ind. St. 9,12.

अनादातर Nom. sg. *Nichts nehmend, — empfangend.*

अनादातव्य Adj. *nicht zu greifen* Ind. St. 9,164.

अनादि Adj. *ohne Anfang* 104,26. Davon Nom. abstr. °ता f. Nil. 35.

अनादिमत् Adj. dass. Çvetâçv. Up. 4,4, (°मांस्त्वं zu lesen).

*अनादिवार्ता f. *Ueberlieferung.*

अनादिष्ट Adj. 1) *unaufgezeigt, unbestimmt.* — 2) *nicht angewiesen, — angegeben, — vorgeschrieben* Lâṭj. 1,1,5. — 3) *keinen Befehl habend* Spr. 274.

अनादृत Adj. 1) *nicht —, gering geachtet* (Jmd). — 2) *unbeachtet, unberücksichtigt* (Etwas). Dazu Nom. abstr. °त्व n. Sâh. D. 213,4.

अनादेय Adj. 1) *was man nicht nehmen darf* Spr. 275. fg. — 2) *nicht anzunehmen, unzulässig* 213,4. 215,27.

1. अनादेश m. *das Fehlen einer Anweisung, — Vorschrift.*

2. अनादेश Adj. आकूपारम् N. eines Sâman.

अनादेशकर Adj. *eine Anweisung nicht ausführend* Bhâg. P. 8,20,14.

1. अनाद्य Adj. 1) *was nicht gegessen werden darf.* — 2) *den man nicht aussaugen darf.*

2. अनाद्य Adj. *ohne Anfang* Brahmabindûp. 9.

अनाद्यनन्त Adj. *ohne Anfang und ohne Ende.*

अनाद्यन्त Adj. (f. आ) dass. Spr. 277. Ârjabh. 3,11.

अनाद्युदात्त Adj. *nicht auf der ersten Silbe betont* TS. Prât. 8,10.

अनाधि Adj. *sorgenlos* Ragh. 9,54.

अनाधृष् Adj. *Niemanden Etwas anhabend.*

अनाधृष्ट Adj. *an den oder woran sich Niemand heranwagt, unangreifbar, unantastbar* Çâṅkh. Br. 27,5. Ait. Âr. 386,11.12.

अनाधृष्टि m. N. pr. verschiedener Fürsten.

अनाधृष्य Adj. = अनाधृष्ट Çâṅkh. Br. 27,5. Chr. 54,12. प्रजापतेस्तनूः Ait. Br. 5,25. Âçv. Çr. 8,13,13.

अनाध्यान n. *kein wehmüthiges Zurückdenken.*

अनानत 1) Adj. *ungebeugt.* — 2) m. N. pr. eines Ṛshi.

अनानन्दयितव्य Adj. *nicht das Object der Wollust bildend* Ind. St. 9,164.

अनानार्थ m. *kein neuer Satz* Ind. St. 4,135.

अनानुकृत्य Adj. *unnachahmlich.*

अनानुजा f. *keine jüngere Schwester* TS. 4,3,11,3.

अनानुद Adj. *nicht nachgebend.*

अनानुदिष्ट Adj. *unaufgefordert.*

अनानुपूर्व्य n. *gestörte Reihenfolge* ṚV. Prât. 2,43. 11,8.

अनानुभूति f. *nicht dienstbereit, ungehorsam.*

अनापद् f. *Nicht-Noth.* अनापदि *ohne Noth, in normalen Verhältnissen.*

अनापान m. N. pr. eines Fürsten.

अनापि Adj. *ohne Freunde* oder *Verwandte.*

अनापूयित Adj. *nicht stinkend* Çat. Br. 1,1,3,5.

अनाप्त Adj. 1) *nicht hinanreichend* 36,21. — 2) *unerreicht, unerreichbar* Çâṅkh. Br. 27,5. Ait. Âr. 386,12. प्रजापतेस्तनूः Ait. Br. 5,25. Âçv. Çr. 8,13,13. — 3) *ungeschickt.*

अनाप्ति f. *Zielverfehlung* 206,14.

अनाप्य und अनापिय Adj. *unerreichbar* Çâṅkh. Br. 27,5. प्रजापतेस्तनूः Ait. Br. 5,25. Âçv. Çr. 8,13,13.

अनाप्रीत Adj. *nicht mit den* Âprî-*Versen besprochen* Çat. Br. 6,2,1,37.

अनाप्लुताङ्ग Adj. *der sich nicht gebadet hat* MBh. 3,43,5.

अनाबयु m. *eine best. Pflanze* AV. 6,16,1.

अनाबाध Adj. *unbelästigt, ungehemmt* (Weg).

अनाभायिन् Adj. *furchtlos* RV.

अनाभू Adj. *nicht dienstfertig, ungehorsam.* Rudra Maitr. S. 1,8,5.

अनाभ्युदयिक Adj. *Unheil bringend.*

अनामक 1) m. *Schaltmonat.* — 2) *n. *Hämorrhoiden.*

अनामत्व n. *Namenlosigkeit.*

अनामन् 1) Adj. *namenlos.* — 2) *m. *Ringfinger.*

अनामन् *eine best. Krankheit.*

अनामय 1) Adj. (f. आ) *a) nicht verderblich* AV. 9,8,13. — *b) gesund, in gutem Wohlbefinden, dem Nichts fehlt.* — *c) wo Wohlergehen herrscht.* — *d) Gesundheit schaffend* 166,27. — *e) verschont von* (Abl.) 79,20. — 2) m. Bein. Çiva's. — 3) n. *Gesundheit, Wohlergehen.*

अनामयत्नु Adj. *nicht wehe thuend, — schmerzend.* °यता Instr. *in vollkommenem Wohlbefinden.*

अनामयित्नु Adj. *nicht krank machend, heilend.*

*अनामा und अनामिका f. *Ringfinger.*

अनामिन् Adj. *sich nicht beugend, unbeugsam.*

अनामृण Adj. *unverletzlich.*

अनामृत Adj. *nicht vom Tode berührt* TS. 5,2,3, 1. 2. Mantrabr. 1,5,11.

अनाम्नात Adj. *nicht überliefert, — gelehrt.*

अनाम्नाय m. *Nichtüberlieferung* Spr. 278.

अनाम्य Adj. *sich nicht biegen lassend* Spr. 3578.

अनायक Adj. (f. आ) *führerlos.*

अनायत Adj. *nicht angebunden.*

1. अनायतन und अनायतन n. *nicht der entsprechende —, nicht der heimatliche Platz.*

2. अनायतन und अनायतनवत् Adj. *keinen entsprechenden —, keinen eigenen Platz habend.*

*अनायत्तवृत्तिता f. *Unabhängigkeit, Freiheit.*

1. अनायास m. 1) *Nichtanstrengung.* — 2) *Unermüdlichkeit* MBh. 5,34,72.

2. अनायास Adj. *keine Anstrengung —, keine Mühe verursachend* MBh. 12,242,13.

अनायुध Adj. *ohne Opfergeräthe.*

अनायुवान Partic. *nicht anziehend* (die Flügel) Çat. Br. 4,1,3,26.

अनायुषा f. N. pr. einer Tochter Daksha's.

अनायुष्य Adj. *dem Leben nicht zuträglich, das Leben verkürzend.*

अनायुस् f. = अनायुषा.

अनारत Adj. und °म् Adv. *unaufhörlich, beständig.*

अनारभ्य Adj. 1) *nicht zu beginnen* Spr. 280. Davon Nom. abstr. °त्व n. Kâtj. Çr. 20,8,27. — 2) *unmöglich* Comm. zu Gaim. S. 215,1 v. u.

अनारभ्यवाद् m. *eine nicht ad hoc gegebene, sondern allgemeine Bestimmung* Gaim. 3,6,14. Davon Nom. abstr. °त्व n. 6,6,3.

अनारभ्यविधि m. und अनारभ्यविधान n. dass. Comm. zu Kâtj. Çr. 1,3,30. 16,1,1.

अनारभ्यविहित Adj. *nicht ad hoc vorgeschrieben* Comm. zu Çat. Br. 809,9.

अनारभ्यसमधीत (Comm. zu Kâtj. Çr. 19,6,2) und अनारभ्याधीत Adj. *ohne einen besondern rituellen Zweck recitirt.*

अनारम्बण Adj. *ohne Stütze* Kâṇḍ. Up. 2,9,5.

1. अनारम्भ m. 1) *das Nichtgehen an* (Gen.), *das Nichtbeginnen* Bhag. 3,4. Spr. 281. — 2) *das Nichtgründen eines eigenen Haushalts* Kap. 4,12.

2. अनारम्भ Adj. *Nichts unternehmend* MBh. 12,246,24.

अनारम्भण Adj. *woran man sich nicht halten kann.*

अनारम्भिन् Adj. *Nichts unternehmend* Gaut. 3,25.

अनाराशंस Adj. *ohne die* नाराशंस *genannten* Soma-*Becher* Gop. Br. 2,4,15.

अनारूढ Adj. 1) *nicht enthalten in, — liegend in* (Loc.) Comm. zu Kap. 1,87. — 2) *sich nicht begeben habend, nicht gerathen in* (Acc.) Veṇis. 106.

अनारोग्य Adj. *der Gesundheit nicht zuträglich.*

अनारोग्यकर Adj. dass. Karaka 3,3.

अनार्जव n. 1) *unehrliches Benehmen* 189,11. — 2) *Krankheit.*

अनार्त Adj. *nicht krank, gesund.*

अनार्तव Adj. *der Jahreszeit nicht entsprechend.*

अनार्ति f. *Leidlosigkeit.*

अनार्य Adj. (f. आ) und Subst. *unehrenhaft, kein* Ârja, *sich nicht wie ein* Ârja *betragend, für einen* Ârja *sich nicht schickend, nicht arisch* 105,1. 179,18. 204,18.

*अनार्यक n. *Aloeholz.*

अनार्यकर्मिन् Adj. *der Werke eines Nicht-*Ârja *vollbringt.*

*अनार्यज n. *Aloeholz.*

अनार्यजुष्ट Adj. *woran Ehrenhafte keinen Gefallen finden* Bhag. 2,2. R. 2,82,13.

अनार्यता f. *Unehrenhaftigkeit.*

अनार्यतिक्त m. *Gentiana Chiraita Wall.*

अनार्यवृत्त Adj. *von unehrenhaftem Betragen* Spr. 282.

अनार्ष Adj. *nicht von den* Ṛshi *herstammend, nicht der* Saṁhitâ *entsprechend; keinem* Ṛshi *zukommend, nicht an den Namen eines* Ṛshi *gefügt* (Suffix).

अनार्षेय Adj. *nicht von den* Ṛshi *stammend.*

अनार्ष्यविलोप m. *keine Nichtstörung der* Saṁhitâ d. i. *Störung der* Saṁhitâ RV. Prât. 11,28.

अनालपन n. *keine Unterhaltung mit* (Gen.) Çiç. 7,10.

अनालब्ध Adj. 1) *nicht angefasst, — berührt* MBh. 5,48,102. — 2) *nicht geschlachtet* Çat. Br. 13,1,3,1.

अनालमर्थ्य n. *das nicht die Bedeutung von* अलम् *Haben* Mahâbh. 3,95,*a*.

अनालम्ब 1) Adj. *ohne Stütze, — Halt.* — 2) *f. ई Çiva's *Laute.*

अनालम्बनम् Adv. *ohne Haltpunkt, phantomartig* Prab. 71,1.

अनालम्बुक (!) und अनालम्भुक Adj. (f. आ) *unberührbar.*

अनालस्य n. *Unverdrossenheit* Spr. 2183.

अनावयस् Adj. *keine Empfängniss zu Stande bringend* AV. 7,90,3.

अनावरण Adj. *unverhüllt* (buddh.).

अनावरणज्ञानविशुद्धगर्भ und अनावरणास्वरमण्डलमधुरनिर्घोषगर्भ m. N. pr. zweier Bodhisattva.

अनावरणिन् m. Pl. N. pr. einer buddh. Secte.

अनावर्तिन् Adj. *nicht wiederkehrend* Spr. 284.

अनावह् Adj. *nicht hervorbringend, — bewirkend* Sâh. D. 249,20.

अनाविद्ध Adj. 1) *unverwundet; undurchbohrt* Spr. 271. *unversehrt.* — 2) *keine langen Composita enthaltend* Vâmana 1,3,25.

अनाविल Adj. 1) *nicht trübe, klar, durchsichtig.* — 2) *gesund,* von Personen (Spr. 2140) und Gegenden.

अनाविष्कृत Adj. *nicht an den Tag gelegt* Kumâras. 7,35.

अनावृत् Adj. *nicht wiederkehrend* 30,12.

अनावृत Adj. 1) *unverhüllt* Çat. Br. 14,5,5,18. — 2) *ungeschlossen* R. 2,88,19. Spr. 285. *uneingezäunt* Gaut. 12,21. *nicht gedeckt, — verschanzt* (Heer) R. 2,88,20.

अनावृत्त Adj. *unbetreten.*

अनावृत्ति f. *Nichtwiederkehr* (zu einem neuen Leben).

अनावृष्टि f. *Mangel an Regen, Dürre.*

अनाव्याध Adj. (f. आ) *unerbrechbar, fest.*

1. अनाव्रस्क m. 1) *Nichtabfall* TS. 3,1,5,1. — 2) *Unversehrtheit.*

2. अनाव्रस्क Adj. *nicht abfallend.*

अनाशक n. *das Nichtessen, Fasten; das zu Tode Hungern.*

अनाशकायन n. *das Fasten.*

अनाशस्त Adj. *auf den man nicht vertrauen kann.*

अनाशास्य Adj. *was man sich nicht wünscht.*

अनाशित Adj. *hungrig* R. 5,17,34. 24,31.

1. अनाशिन् Adj. *nicht essend.* Davon Nom. abstr.

°शित्व n. *das Nichtessen.*

2. अनाशिन् Adj. *nicht verloren gehend.*

अनाशिष्ठ Adj. *der langsamste* Ait. Br. 4,9.

अनाशिस् Adj. *nicht erwünscht* Râgat. 7,1377.

अनाशीर्दा Adj. *die Erwartung nicht erfüllend.*

1. अनाशु Adj. *nicht schnell, langsam.*

2. अनाशु Adj. *keine raschen Rosse besitzend.*

अनाश्रम m. *keiner der* 4 oder 3 Âçrama Jâgñ. 3,241.

अनाश्रमिन् Adj. *zu keinem* Âçrama *gehörend.* Davon Nom. abstr. °मित्व n.

1. अनाश्रय m. *Unabhängigkeit von* (Gen.) RV. Prât. 11,86.

2. अनाश्रय Adj. *keinen Halt gewährend.* Davon Nom. abstr. °ता f. Kull. zu M. 3,180.

अनाश्रव fehlerhaft für अनास्रव.

अनाश्रित Adj. *sich nicht an Jmd* oder *Etwas haltend, unabhängig, keine Rücksicht nehmend auf* Gaupâp. zu Sâṁkhjak. 10. Bhag. 6,1. R. 3,10,6. Bhâg. P. 1,13,42. — पाषण्डानाश्रिताः Jâgñ. 3,6 wohl ein alter Fehler für पाषण्डमाश्रिताः.

अनाश्वंस् Adj. *nicht gespeist habend* 240,16. TS. 1,6,3,3. TBr. 1,1,4,2.

अनाष्ट्र Adj. *keiner Gefahr unterworfen* 36,12.

अनास् Adj. *ohne Mund* oder *Antlitz.*

अनासन n. *das Nichtsitzen* Kâtj. Çr. 25,4,7.

अनासन्न Adj. *nicht nahe bei* (Gen.) Lâṭj. 5,10,20. Âpast. 1,6,21.

अनासाद्य Adj. *unerreichbar* 96,2.

अनासिक Adj. (f. आ) 1) *nasenlos.* — 2) *nicht nasal* Ind. St. 9,32.

अनास्तिक Adj. *ungläubig, gottlos* MBh. 1,74,96.

अनास्तिक्य n. *Unglauben, Gottlosigkeit* MBh. 1,212,17.

अनास्तीर्ण Adj. *unüberdeckt, bloss* Vens. 28,11.

अनास्था f. *Gleichgültigkeit gegen* (Loc.) Ragh. 2,57. Kumâras. 6,12. 63. Vâs. 2. Sarvad. 22,8.

अनास्थान Adj. *keinen Standpunkt gewährend.*

अनास्रव Adj. *frei von sündhaften Neigungen, — unreinen Leidenschaften* Lalit. 303,7.

अनास्रावि Adj. *kein Gebrechen bewirkend.*

अनास्वादित Adj. *nicht geschmeckt* Spr. 274. °पूर्व Adj. *früher nicht geschmeckt* R. 1,9,86. Chr. 99,2.

अनाहत 1) Adj. *a) nicht angeschlagen, nicht geschlagen* (ein musik. Instr.). °कता दुन्दुभयो विनेदुः MBh. 5,182,24. 14,80,55. शङ्ख *nicht geblasen* Siddh. K. ज्या *nicht gespannt* MBh. 5,48,102. *nicht angeschlagen,* von einem Laute. — *b) *beim Waschen nicht geschlagen, nicht gewaschen, neu* (von Zeugen). — *c) *nicht multiplicirt.* — 2) n. *der 4te von den 6 mystischen Kreisen am Körper.*

अनाहनन n. *das Nichtaufschlagen.*

अनाहवनीय m. *kein* Âhavanîja-*Feuer* Çat. Br. 12,9,3,13.

1. अनाहार m. *das nicht zu sich Nehmen von Speise.*

2. अनाहार Adj. *keine Speise zu sich nehmend.* Davon Nom. abstr. °ता f. Lalit. 320,20. 321,1.

अनाहार्य Adj. *nicht herbeizuschaffen.*

अनाहिताग्नि Adj. *der kein heiliges Feuer angelegt hat, — unterhält.* Davon Nom. abstr. अनाहिताग्नित्व.

अनाहुति f. 1) *Unterlassung der Opferspenden.* — 2) *ungeeignete Opferspende.*

अनाहूत Adj. *ungerufen, unaufgefordert* MBh. 1,136,18. Spr. 287. fg.

अनाहूयमाण Adj. *nicht herbeigeschafft werdend* Lâṭj. 2,5,19.

अनाह्वान n. *das Nichtherbeirufen* Lâṭj. 1,4,16. Spr. 289. *das Nichtcitiren vor Gericht* Chr. 213,6.

अनिकामम् Adv. *ungern.*

अनिकृत्तन n. *das Nichtabschneiden* Pâr. Gṛhj. 2,10,24.

अनिकेत 1) Adj. *wohnungslos.* Davon Nom. abstr. °ता f. Bhâg. P. 11,3,25. — 2) m. Bez. *eines best. Krankheitsdämonen* Hariv. 9360.

अनिक्षिप्तधुर (°धूर gedr.) m. N. pr. eines Bodhisattva.

*अनिङ्गु m. *Saccharum spontaneum Lin.*

अनिखात Adj. *nicht eingegraben* Çat. Br. 3,6,2,14.

अनिगड Adj. *wo* (nur) *die Ketten fehlen* 134,6.

अनिगद Adj. *ohne* Nigada Kâtj. Çr. 6,10,25.

अनिगीर्ण Adj. *nicht verschluckt, — unterdrückt* Sâh. D. 17.

1. अनिग्रह m. 1) *Nichtzügelung* Spr. 248. — 2) *kein Versehen im Beweise* Njâjas. 5,2,22. 23.

2. अनिग्रह Adj. *ohne Handgriff* Suçr. 1,24,11.

अनिघ Adj. *unverletzt* Lalit. 458,5.

अनिङ्ग Adj. *unlösbar, untrennbar* AV. Prât. 4,12.

अनिङ्गन n. *das Nichtschütteln* Kâtj. Çr. 10,1,6.

अनिङ्गयत् Adj. *nicht lösend, — trennend* RV. Prât. 13,11.

अनिङ्ग्य Adj. = अनिङ्ग RV. Prât. 5,20. 9,13. Davon Nom. abstr. °त्व n. Comm. zu AV. Prât. 4,76.

अनिङ्ग्यमान Adj. *nicht berührt —, nicht geschüttelt werdend.*

अनिचय Adj. *keine Vorräthe habend* Gaut. 3,11.

अनिच्छत् Adj. *Etwas nicht wollend* MBh. 13,16,20. Chr. 121,14.

अनिच्छा f. *das Nichtwollen, Abneigung* 289,11. Instr. *ohne es zu wollen.*

अनिज्या f. *kein Opfer* Gaim. 4,4,2.

अनित n. *das Nichtabgehen, — Nichtabweichen von* (Abl.) Çâṅkh. Br. 1,4. 8,2. 18,10. 29,3.

अनितभा f. N. pr. eines Flusses.

अनितरेतरकारण Adj. (f. आ) *nicht gegenseitig verursacht* Kan. 3,1,10.

अनित्थंविदत्स् Adj. *so nicht wissend* Çat. Br. 7,2,1,9.

अनित्य 1) Adj. *a) nicht ewig dauernd, vergänglich* 163,23. 183,17. 255,23. — *b) nicht beständig, vorübergehend, zufällig* oder *gelegentlich zur Erscheinung kommend.* — *c) ungewöhnlich, extraordinär.* — *d) unbeständig, wankelmüthig.* — *e) dessen Ausgang sich nicht bestimmen lässt.* — 2) °म् Adv. *nicht beständig, nur dann und wann.*

अनित्यता f. *Vergänglichkeit, Unbeständigkeit* 225,28.

अनित्यत्व n. 1) dass. 255,27. 273,6. — 2) *Zufälligkeit, Ungewissheit.* — 3) *Unbeständigkeit, Wankelmuth.*

अनित्यसम m. *eine auf die Vergänglichkeit sich stützende Einwendung* Njâjas. 5,1,32. Sarvad. 114,12.

अनिदंविद् Adj. *dieses nicht kennend* Nir. 2,3. Ait. Âr. 469,14.

अनिद्र Adj. (f. आ) *schlaflos, wach.*

अनिद्रा f. *Schlaflosigkeit.*

अनिध्म Adj. *ohne Brennstoff, dessen nicht bedürfend.*

अनिन Adj. *unkräftig, feig.*

अनिन्द् m. Pl. N. pr. eines Volkes.

अनिन्दत्त् Adj. *nicht tadelnd* Gaut. 9,59.

अनिन्दा f. *nicht tadelnde Worte* AV. 11,8,22. Spr. 295.

अनिन्दित Adj. *tadellos.*

अनिन्द्य und अनिन्द्रि 1) Adj. dass. — 2) m. N. pr. einer Einsiedelei.

अनिन्द्र Adj. (f. आ) Indra *nicht verehrend, ihm feind.*

अनिन्द्रक Adj. *des* Indra *beraubt.*

1. अनिन्द्रिय n. *Geist.*

2. अनिन्द्रिय Adj. *keine Sinne habend* Ind. St. 9,165.

अनिपद्यमान Adj. *sich nicht zur Ruhe legend.*

अनिपान n. *das Nichttrinken, Durst* Bhâg. P. 5,26,8.

अनिपुण Adj. (f. आ) *ungeschickt, tactlos* Vens. 25,18.

अनिबद्ध Adj. 1) *unangebunden.* — 2) *nicht gebunden an, sich nicht kümmernd um* (Loc.). गुरुशास्त्रे MBh. 1,29,21. — 3) *nicht gebunden, — durch einen vorangehenden Act zu Etwas verpflichtet*

Gaut. 13, 4. 8. M. 8, 76. — 4) *unzusammenhängend, ungereimt.* °प्रलापिन् Jâgn. 3, 135. Mit वाचा wohl dass. MBh. 13, 163, 9. — 5) *einfach, einförmig* Vâmana 1, 3, 28. 30.

अनिबाध m. *Unbedrängtheit, Freiheit.*

अनिभृत Adj. 1) *nicht fest, beweglich, unruhig, unstät* Nir. 10, 4. Megh. 67. Kir. 13, 66. — 2) *unbescheiden* Bhar. Nâṭjaç. 34, 119.

अनिभृतत्व n. *Beweglichkeit* Nir. 10, 4.

अनिभृष्ट Adj. *nicht erliegend, — erlahmend.*

अनिभृष्टविषि Adj. *von nicht erlahmender Kraft.*

अनिमान Adj. *unermesslich.*

1. अनिमित्त n. *kein Grund, keine Ursache* Gaim. 1, 1, 4. अनिमित्ततस् (Bhar. Nâṭjaç. 34, 106) und अनिमित्त° *ohne Grund, ohne Veranlassung.*

2. अनिमित्त 1) Adj. (f. आ) *a) das Ziel verfehlend* R. 6, 91, 26. — *b) wofür keine Vorzeichen sind, nicht im Voraus bestimmbar* 161, 25. — *c) grundlos.* — *d) uneigennützig.* — 2) °म् Adv. *ohne Grund, ohne Veranlassung* Bhâg. P. 3, 15, 31.

अनिमित्तनिमित्त Adj. *uneigennützig.* धर्म Bhâg. P. 3, 15, 14.

अनिमिष 1) Adj. *a) die Augen nicht schliessend, wachsam* 4, 30. Bhâg. P. 3, 20, 12. — *b) nicht blinzelnd, sich nicht schliessend* (von den Augen) R. 3, 60, 10. Kathâs. 18, 13 (zu lesen ऽनिमिषे). — 2) °षम् Adv. *rastlos.* — 3) m. *a) ein Gott.* — *b) *Fisch.* — *c) die Fische im Thierkreise.* — *d)* N. pr. α) eines Kinderdämons Pâr. Gṛhj. 1, 16, 23. — β) eines Sohnes des Garuḍa.

अनिमिषदृश् m. *Fisch* Spr. 4376.

अनिमिषत्त् Adj. *die Augen nicht schliessend, wachsam* 2, 28.

अनिमिषम् und अनिमिषा Adv. *wachsam.*

*अनिमिषाचार्य m. Bein. Bṛhaspati's.

अनिमियीय fehlerhaft für नैमिषीय.

1. अनिमेष m. *das Nichtblinzeln, Nichtsichschliessen* (der Augen) 98, 11. °विलोकनीय Ind. St. 14, 366.

2. अनिमेष 1) Adj. *nicht blinzelnd, sich nicht schliessend.* — 2) m. *a) ein Gott* Bhâg. P. 6, 10, 1. — *b) *Fisch.*

अनिमेषता f. *das Nichtblinzeln, Sichnichtschliessen* Çiç. 9, 11.

अनिमेषम् Adv. *wachsam.*

अनियत Adj. 1) *ungebunden, unbeschränkt, nicht fest bestimmt* Varâh. Bṛh. S. 5, 5. 11, 15. — 2) *nicht hergebracht, ungewöhnlich, auffallend.* वेष MBh. 3, 260, 12. — 3) *nicht unbetont, betont* ṚV. Prât. 11, 26.

अनियतपुंस्का Adj. f. *keinen bestimmten Mann habend, sich mit verschiedenen Männern abgebend* Ind. St. 13, 423.

अनियतवृत्ति Adj. *keinen bestimmten Lebensunterhalt habend* Pat. zu P. 5, 2, 21.

अनियतात्मन् Adj. *den Geist nicht in der Gewalt habend* Spr. 3052.

अनियम m. 1) *Nichtbeschränkung, das so aber auch anders sein Können* Gaut. 6, 6. — 2) *das Sichgehenlassen* Spr. 7336.

अनियमोपमा f. *ein Gleichniss, bei dem es unentschieden bleibt, ob nicht noch etwas Anderes zur Vergleichung herbeigezogen werden könnte,* 248, 15.

अनियम्य Adj. *nicht zu bändigen.*

अनियामक Adj. *nicht bestimmend.* Davon Nom. abstr. °त्व n. Sarvad. 16, 14.

अनियुक्त Adj. *nicht beauftragt, nicht speciell angewiesen* 197, 7. 210, 25. 26. Jâgn. 3, 288. Hariv. 7338. R. Gorr. 2, 62, 2. 95, 16. Kathâs. 60, 112. *nicht betraut mit* (Loc.) Spr. 299.

अनियुज्यमान Adj. *was Jmden nicht aufgetragen wird* Kull. zu M. 9, 259.

अनियोग m. 1) *Nichtverwendung* Lâṭj. 8, 1, 9. — 2) *unpassender Auftrag* MBh. 12, 327, 47. R. ed. Gorr. 2, 68, 17.

अनियोग्य R. 2, 66, 7 fehlerhaft für अनियोग.

अनियोज्य Adj. *nicht aufzutragen* (ein Geschäft).

अनिर् Adj. *kraftlos, matt.*

अनिरवमित Adj. *nicht aus der Gemeinschaft verstossen* Ind. St. 13, 358.

अनिरशित Adj. *nicht aufgegessen* Çat. Br. 2, 5, 2, 16.

अनिरा f. *Entkräftung, Siechthum.*

अनिराकरण n. *das Nichtsondern* Sarvad. 10, 1.

*अनिराकारिष्णु Adj. P. 6, 2, 160, Sch.

अनिराकृत Adj. *nicht abzubringen.*

अनिरुक्त Adj. 1) *nicht ausgesprochen, — unmittelbar verständlich, — von selbst sich ergebend, was oder worin Etwas erst zu erschliessen ist* 38, 16. Ait. Br. 6, 27. Tâṇḍja-Br. 17, 1, 8. VS. Prât. 4, 192. अनिरुक्तगान *eine best. Art den Sâmaveda zu singen.* °त्व n. Nom. abstr. Sâj. zu Çat. Br. 1, 3, 5, 10.

अनिरुद्ध 1) *Adj. *a) ungehemmt, frei* Med. (चानर्गले zu lesen). — *b) beweglich.* — 2) m. *a)* N. pr. α) eines Sohnes des Kâmadeva. Bez. des ersten aus dem goldenen Weltei entstandenen Wesens, betrachtet als 4ter Vjûha Vishṇu's (Sarvad. 54, 2) und identificirt mit dem Ahaṁkâra Golâdhj. 2, 1, Comm. — β) eines Bhikshu und eines Autors. — *b)* Bein. Çiva's. — 3) f. ई Titel eines Werkes des Aniruddha. — 4) *n. *Strick.*

अनिरुद्धचम्पू f. Titel eines Werkes.

*अनिरुद्धपथ n. *Luftraum.*

*अनिरुद्धभाविनी f. Aniruddha's *Gattin* Ushâ.

अनिरुप्त Adj. *nicht vertheilt* Gaim. 6, 5, 16.

अनिर्घात m. *Nichtentreissung* TS. 3, 1, 8, 3. TBr. 1, 8, 9, 1.

अनिर्घात्य Adj. *nicht herauszuschaffen.*

अनिर्जित Adj. *nicht erobert* Mṛkkh. 113, 6.

अनिर्णिक्त Adj. *nicht gereinigt* (eig. und übertr.) M. 11, 189.

अनिर्दश Adj. (f. आ) *aus den zehn Tagen* (nach einer Geburt oder einem Sterbefall) *noch nicht heraus* Gaut. 17, 22.

अनिर्दशाक् Adj. (f. आ) dass.

अनिर्दिष्ट Adj. *nicht angegeben, — genannt, — näher bestimmt* 226, 26. Çâṅkh. Çr. 8, 15, 14. M. 5, 11.

अनिर्दिष्टकारिन् Adj. *der nicht thut, was ihm aufgetragen wird,* MBh. 12, 247, 17.

अनिर्देश m. *keine nähere Bezeichnung* Gaim. 3, 5, 34.

अनिर्देश्य Adj. *nicht anzugeben, — näher zu bestimmen* Gaut. 21, 7. Vikr. 59. Bhâvapr. 2, 32, 3.

अनिर्बन्धरुष् Adj. *dessen Zorn nicht anhält* Ragh. 16, 80.

अनिर्भिन्न Adj. *ununterbrochen* und *ununterschieden* Spr. 300.

*अनिर्माल्या f. *Trigonella corniculata Lin.*

अनिर्वचनीय Adj. *nicht in Worte zu fassen, — näher zu bestimmen* 258, 11. Kap. 5, 54.

अनिर्वर्णनीय Adj. *nicht zu betrachten* Çik. 64, 8.

अनिर्वाच्य Adj. = अनिर्वचनीय Spr. 300.

अनिर्वाण 1) Adj. *a) nicht erloschen, noch nicht zu Ende gegangen* (Tag). — *b) noch nicht beruhigt, noch wild* (Elephant). — 2) *m. *Phlegma, Schleim* Nigh. Pr.

अनिर्वृत्त Adj. *nicht erfolgt, — zu Stande gekommen* 192, 4.

अनिर्वेद m. *Nichtverzagung, Selbstvertrauen, moralischer Muth* Spr. 301. fgg.

अनिर्वेदित Adj. *nicht an den Tag gelegt* Mṛkkh. 50, 9.

अनिर्वेश Adj. *der seine Sünden nicht gesühnt hat.*

अनिर्कृत Adj. *nicht verjagt von* (Abl.) Çat. Br. 9, 1, 1, 23.

अनिर्क्रादिन् Adj. *nicht schallend, — laut* 301, 11.

अनिल m. 1) *Wind* 104, 5. 219, 11. — 2) *der Gott des Windes* 76, 24. 219, 21. Wird zu den Marut und zu den Vasu gezählt. *Pl. *eine best. Klasse von Göttern* (49 an der Zahl). — 3) *der Wind im Körper* (einer der drei Rasa desselben). — 4) mystische Bez. *des Lautes j.* — 5) N. pr. *a)* eines Sohnes des Tamsu VP. 4, 19, 2. — *b)* *des 17ten Arhant's der vergangenen Utsarpiṇi. — *c)* eines Râkshasa.

*अनिलकुमार m. Pl. *eine best. Klasse von Göttern.*

*अनिलघ्नक m. *Terminalia Bellerica Roxb.* Râǵan. 11,238.

अनिलज m. Bein. Hanumant's.

*अनिलनिर्यास m. *Terminalia tomentosa* Nigh. Pr. Wohl fehlerhaft für नील°.

अनिलप्रकृति m. *der Planet Saturn.*

अनिलम्भ m. *eine best. Meditation* (buddh.).

अनिलय Adj. (f. आ) *nicht rastend, ruhelos.* प्रजापतेस्तनूः Ait. Br. 5,25. Âçv. Çr. 8,13,13.

अनिलयन n. *keine Zufluchtsstätte* Taitt. Up. 2,6. 7.

*अनिलसख und अनिलसारथि (MBh. 1,15,1) m. *Feuer, der Gott des Feuers.*

अनिलात्मक Adj. *rheumatisch* Karaka 1,17.

*अनिलान्तक m. *Terminalia Catappa.*

अनिलायन n. *Luftweg.*

अनिलाकृति f. *Windstoss* 294,26.

अनिवर्तक Adj. *nicht umkehrend, — fliehend.*

अनिवर्तन Adj. *keine Rückkehr gestattend* Bhâg. P. 6,5,21.

अनिवर्तनीय Adj. *nicht rückgängig zu machen, — zu hemmen.*

अनिवर्तित्व n. *Nichtumkehr, tapferer Widerstand.*

अनिवर्तिन् 1) Adj. *a) nicht umkehrend, — fliehend, tapfern Widerstand leistend. — b) nicht rückgängig zu machen, — zu hemmen* Hariv. 4836. अभिवर्तिन् (wohl besser) v. l. — 2) m. N. pr. eines Mannes Lalit. 392,6.

1. अनिवारण n. 1) *das Nichtabhalten, Nichtzurückhalten* 210,31. — 2) *Unvermeidlichkeit* Sarvad. 7,13.

2. अनिवारण Adj. = अनिवार्य Bhâg. P. 3,15,35.

अनिवारित Adj. *ungehemmt* Venis. 140.

अनिवार्य Adj. *nicht abzuhalten, — abzuwehren, — zurückzuhalten, unhemmbar, unwiderstehlich.*

अनिविशमान Adj. (f. आ) *nicht rastend* 12,23.

अनिवीर्य (!) Adj. *nicht impotent.*

अनिवृत Adj. *nicht zurückgehalten.*

अनिवृत्त 1) Adj. *nicht umkehrend, — fliehend* MBh. 7,140,12. Bhâg. P. 6,10,33. — 2) °म् Adv. *ohne dahin zurückzukehren* Gaut. 3,15.

अनिवृत्तमांस Adj. *des Fleischgenusses sich nicht enthaltend* Uttarar. 72,5.

अनिवृत्ति f. 1) *Nichtumkehr, tapferer Widerstand* Gaut. 10,16. — 2) *das Nichtaufhören, Nichtunterbleiben* Gaut. 14,46. Kâtj. Çr. 22,2,14. 3,51. — 3) Bez. *der 9ten unter den 14 Stufen, die nach dem Glauben der Ǵaina zur Seligkeit führen.*

अनिवेदन n. *das Nichtkundthun* R. 5,15,38.

अनिवेशन Adj. (f. आ) *keine Einkehr gestattend.*

अनिशम् Adj. *ununterbrochen, beständig* Spr. 7634. अनिश° dass. 104,28.

अनिशित Adj. und अनिशितम् Adv. *rastlos.*

अनिशितसर्ग Adj. *rastlos sich ergiessend.*

1. अनिश्चय m. *Unentschiedenheit* Mudrâr. 34,13 (59,11).

2. अनिश्चय Adj. *unentschieden, unsicher* Tattvas. 37.

अनिश्चित Adj. *unentschlossen* Spr. 305.

अनिश्चित्य Adj. *unergründlich.*

अनिःशस्त Adj. *nicht abgewiesen.*

अनिःशेषित Adj. *nicht vollständig vernichtet* Venis. 26.

अनिषङ्ग Adj *ohne Wehrgehäng, unbewehrt.*

अनिषव्य Adj. (f. आ) *Pfeilen nicht zugänglich* 18,1.

अनिषुचारिन् Adj. *nicht mit Pfeilen* (sondern mit Schlingen auf die Jagd) *gehend* Gaut. 17,17.

अनिषेङ्ग Adj. (f. आ) *ungehemmt.*

अनिष्कषाय Adj. *nicht frei von Schmutz, — schlechter Leidenschaft.*

अनिष्कृत Adj. *ungeschmückt.*

अनिष्कृति Adj. *für den es keine Sühne giebt.*

1. अनिष्ट 1) Adj. *a) unerwünscht, unlieb, unangenehm;* n. *Unerwünschtes* u. s. w. 58,15. 139,25. 189,19 (mit Gen.). 217,15. 254,18. — *b) unheilvoll, schädlich;* n. *Unheil.* — *c) verboten, verrufen* 208,7. — 2) *f. आ *Sida alba Lin.*

2. अनिष्ट Adj. 1) *nicht geopfert.* — 2) *dem nicht geopfert worden ist.*

अनिष्टक Adj. *ohne Backsteine* Çat. Br. 9,5,1,57.

अनिष्टकर्मन् m. N. pr. eines Fürsten.

अनिष्टका f. *kein wirklicher Backstein* Çat. Br. 6,2,1,10. Çulbas. 2,39.

अनिष्टयज्ञ Adj. *dessen Opfer nicht* (mit Erfolg) *dargebracht ist* Gop. Br. 1,5,25.

अनिष्टिज्ञ Adj. *die Aussprüche einer Autorität nicht kennend* Mahâbh. 8,46,*b*.

अनिष्टिन् Adj. *der nicht geopfert hat.*

अनिष्टुत Adj. *nicht abgeschüttelt, unvertrieben.*

अनिष्ठुर Adj. *nicht rauh, — hart, — roh* 158,2. Laute, Worte Bhar. Nâṭjaç. 18,125. Kâvjâd. 1,69.

अनिष्ठ Adj. *uneingeweiht, ungebildet* R. 3,17,29.

अनिष्पत्तम् Adv. *so dass die Federn des Pfeils nicht herausstehen, so dass der Pfeil sammt den Federn eindringt.*

अनिष्पन्द् MBh. 6,8,13 fehlerhaft für °ष्यन्द्.

अनिष्पन्न Adj. *nicht gerathen, — reif geworden* 243,24. Nom. abstr. °त्व n. ebend.

अनिष्यन्द् Adj. *schweisslos* MBh. 6,8,13.

*अनिस्तब्ध Adj. *ungehemmt.*

अनिस्यन्दिन् Adj. *keine Flüssigkeit träufelnd, — durchlassend.*

अनिक् Adj. *für den es kein «hier» giebt* Âpast. 2,21,10.

अनिकृत Adj. *nicht getödtet* Venis. 106,11.

अनिक्षित Adj. 1) *nicht niedergesetzt —, hingestellt* Kâtj. Çr. 9,13,36. 11,1,15. — 2) *nicht consonantisch auslautend* (अनिक्षितम् st. अनिक्षिते zu lesen) VS. Prât. 5,29.

अनीक n. 1) *Angesicht* eig. und übertr. *acies, Vorderseite, Front* Çulbas. 3,57.167. = मध्य (Comm.) *Mitte* 2,72. — 2) *Glanzerscheinung* Agni's. — 3) *Schärfe* (eines Beils), *Spitze* (eines Pfeils). — 4) *Reihe, Zug.* — 5) *Heer* 98,32. — 6) *Schlacht.*

अनीकपति m. *Herrführer* LA. 89,4.

अनीकवत् Adj. *glanzvoll* (von Agni).

अनीकविदारण m. N. pr. eines Bruders des Ǵajadratha MBh. 3,265,12.

*अनीकस्थ m. 1) *Kämpfer.* — 2) *Leibwache.* — 3) *Abrichter von Elephanten.* — 4) *Kriegstrompete.* — 5) *Zeichen.*

अनीकाग्र n. *Spitze des Heeres* R. 6,3,16.

अनीकाधिपति m. *Heerführer* Ind. St. 10,313.

*अनीकिनी f. *Heer* und *der 10te Theil eines vollständigen Heeres* (अक्षौहिणी).

अनीच Adj. (f. आ) *nicht niederen Standes* Daçar. 2,59.

*अनीचदर्शिन् m. N. pr. eines Buddha.

अनीचानुवर्तिन् Adj. *nicht Gemeinem sich hingebend* MBh. 3,73,14.

अनीज्ञान Adj. *der nicht geopfert hat.*

अनीड, अनीळ Adj. *nestlos.*

अनीत Adj. *nicht hingebracht* Çat. Br. 4,5,10, 7. Kâtj. Çr. 25,11,7. 12,26.

अनीति f. *unkluges Benehmen, dummer Streich.*

अनीतिज्ञ Adj. *der es nicht versteht sich klug zu benehmen* 156,4.

अनीप्सित Adj. *unerwünscht, unlieb* 225,4.

अनीर्षु MBh. 12,230,13 fehlerhaft für °र्ष्यु.

अनीर्ष्य (Spr. 3592) und अनीर्ष्यु (MBh. 12,8441. Spr. 310) Adj. *nicht neidisch, — eifersüchtig.*

अनील m. N. pr. eines Schlangendämons.

1. अनीश 1) Adj. (f. आ) *nicht Herr, nicht im Stande oder kein Recht habend über Etwas* (Gen.) *zu verfügen.* — 2) f. आ *Ohnmacht, Gefühl der Nichtigkeit.*

2. *अनीश Adj. *keinen Herrn über sich habend,* Bein. Vishṇu's und Çiva's.

अनीशत्व n. Nom. abstr. zu 1. अनीश 1).

अनीशान Adj. *machtlos* Ait. Âr. 171,8.

1. अनीश्वर Adj. (f. आ) = 1. अनीश 1) Spr. 3561. Mit Inf. *nicht vermögend zu.*

2. अनीश्वर Adj. 1) *herrenlos, keinen Herrn über sich habend* Kumâras. 2,9. — 2) *dem höchsten Wesen nicht zukommend.*

अनीश्वरत्व n. Nom. abstr. zu 1. अनीश्वर 260,1.

अनीक् m. N. pr. eines Fürsten.

अनीका f. *Genügsamkeit, Zufriedenheit.*

अनीकित Adj. *nicht erstrebt, — gewünscht* 187,25.

1. अनु 1) Adv. *a) hinterher, nach Andern* R. 2,109, 9. — *b) später, darauf.* — *c) wiederum.* — 2) Praep. *a) entlang, über — hin, längs, an,* mit Acc. und *Gen. — b) durch — hin,* mit Acc. — *c) zu — hin, nach — hin,* mit Acc. — *d) hinter, hinter — her,* mit Acc. und *Abl. — e) zur Zeit von, um* (mit Uebergang in die distributive Bedeutung), mit Acc. — *f) unmittelbar nach, nach, auf* (zeitlich), mit Acc. Abl. und Gen. — *g) nach* (in der Reihenfolge), mit Acc. Lâṭj. 9,2,29. — *h) gemäss, nach Art, entsprechend,* mit Acc. — *i) für* (Gegensatz *gegen, wider*), mit Acc. — *k) in Betreff von, in Bezug auf,* mit Acc. — *b) in Folge, wegen,* mit Abl.

2. अनु m. 1) im RV. Bez. *nicht-arischer Leute.* — 2) N. pr. eines Fürsten.

अनुक 1) Adj. (f. आ) *a) *hinter Etwas her, begierig. — b) abhängig.* — 2) *m. *Liebhaber* Gal.

अनुकच्छम् Adv. *am Ufer* Megh. 21.

अनुकथन n. 1) *spätere Erwähnung. — 2) *Berichterstattung.*

*अनुकदली f. *eine Art Musa* Nigh. Pr.

अनुकनखलम् Adv. *über* Kanakhala Megh. 50.

*अनुकनीयस् Adj. *der nächst jüngste.*

अनुकम्पक 1) Adj. am Ende eines Comp. *Mitgefühl habend mit.* — 2) m. N. pr. eines Fürsten.

अनुकम्पन n. *Mitleiden, Mitgefühl.*

अनुकम्पनीय Adj. *bemitleidenswerth.*

अनुकम्पा f. *Mitleid, Mitgefühl mit* (Gen. und Loc. oder im Comp. vorangehend) 40,19. 157,27.

अनुकम्पिन् Adj. *Mitgefühl habend mit* (Gen. oder im Comp. vorangehend).

अनुकम्पोक्ति f. *Beileidsbezeugung* Spr. 6253.

अनुकम्प्य Adj. 1) *bemitleidenswerth* Spr. 490. — 2) **rasch, ungestüm.*

अनुकर 1) Adj. *nachthuend.* — 2) m. *Handlanger, Gehülfe.*

अनुकरण n. *Nachahmung* 294,31. Spr. 6282. Kâtjâpr. 7,11.

अनुकरणशब्द m. *Klangwort* Ind. St. 13,107.

अनुकर्तर् Nom. ag. *Nachahmer, Darsteller.*

अनुकर्मन् m. N. pr. eines der Viçve Devâs.

अनुकर्ष 1) m. *a) das hinter sich Herziehen.* In der Gramm. *Heranziehung* (aus dem Vorangehenden). — *b) Boden eines Wagens.* — *c) Vorrathsstück zu einem Wagen.* — 2) n. (!) *das in Schulden Stecken* (nach Nîlak.) MBh. 2,13,18.

अनुकर्षण 1) Adj. (f. ई) *an sich ziehend* Kâraka 1,18. — 2) n. *a)* = अनुकर्ष 1) *a)* in der gramm. Bed. 239,19.22. — *b)* fehlerhaft für अनुतर्षण.

*अनुकर्षन् m. = अनुकर्ष 1) *b).*

अनुकर्षिन् Adj. *nach sich ziehend* Spr. 5590, v. l.

अनुकलम् Adv. *auf je ein Sechzehntel* Çat. Br. 12,8,2,13.

1. अनुकल्प m. *eine secundäre Vorschrift, die an die Stelle der primären tritt, wenn diese nicht zum Vollzuge gelangen kann,* 211,5.

2. अनुकल्प 1) Adj. *allen Forderungen entsprechend* MBh. 5,46,15. — 2) °म् Adv. *nachträglich* Gobh. 1,5,20.

अनुकाङ्क्षिन् Adj. *nachstrebend* 94,11.

1. अनुकाम m. *Verlangen, Begehr.*

2. अनुकाम Adj. *dem Wunsche entsprechend.* °मम् Adv. *nach Wunsch.*

अनुकामकृत् Adj. *die Wünsche erfüllend.*

अनुकामिन् Adj. *begierig.*

*अनुकामीन Adj. *nach seiner Neigung verfahrend.* Davon *°ता f. N. abstr.

अनुकार 1) Adj. *gleichend* 313,18. — 2) *m. *Nachahmung.*

अनुकारक Adj. *gleichend* Dhûrtan. 17.

अनुकारिन् Adj. 1) *nachahmend, gleichend, ähnlich* 106,20. *darstellend.* — 2) *sich richtend nach* Spr. 3162. *einschlagend* (einen Weg) 2903.

1. अनुकार्य Adj. *darzustellen* Daçar. 4,36.

2. अनुकार्य n. *ein später zu vollbringendes Werk.*

अनुकालम् Adv. *immer zu seiner Zeit* Spr. 4639.

अनुकीर्तन n. *das Hersagen, Nennen* 215,7. *Weitererzählen.*

अनुकीर्त्य Adj. *auf —, herzuzählen.*

अनुकूल 1) Adj. (f. आ) *a) am Ufer wohnend, — gelegen. — b) *abschüssig. — c) günstig* (Wind, Schicksal, Vorzeichen) Spr. 7635. fg. — *d) entsprechend, zusagend, geeignet, angenehm* 186,12. — *e) gut mit Jmd stehend* Spr. 6648. — *f) treu ergeben, nur Eine liebend.* — 2) Adv. अनुकूलम् *a) am Ufer* Spr. 6634. — *b) dem Zuge —, dem natürlichen Laufe entsprechend* AV. 5,14,13. — 3) f. आ *a) *Croton polyandrum.* — *b) ein best. Metrum.* — 4) n. eine best. rhetorische Figur: *Darstellung von Unangenehmem, das zu Angenehmem führt.* Beispiel Spr. 1799.

*अनुकूलका f. *Croton polyandrum* Nigh. Pr.

अनुकूलज m. *ein am Ufer wachsender Baum.*

अनुकूलता f. 1) *Geneigtheit* (des Schicksals). दक्षस्य *zu brennen.* — 2) *das Gutstehen mit Jmd.*

अनुकूलत्व n. *Geneigtheit, Günstigkeit.*

अनुकूलन n. *Geneigtmachung, das Freundlichthun, Schmeicheln.*

अनुकूलय्, °यति 1) *Jmd* (Acc.) *geneigt, — freundlich sein, schmeicheln.* — 2) *weiter erhärten* Ânandâc. in Bṛh. Âr. Up. S. 759.

अनुकूलवत् Adj. wohl fehlerhaft.

अनुकूलवेदनीय Adj. *als angenehm empfunden werdend.* Davon Nom. abstr. °त्व n.

*अनुकूलिनी f. = अनुकूलका Nigh. Pr.

अनुकृति f. 1) *Nachahmung, nachahmende Darstellung.* तदनुकृति Adv. *dem entsprechend* 21,13. — 2) *Willfahrung.*

अनुकृत्य Adj. *nachahmenswerth.*

अनुकृष्टत्व n. *das Herangezogensein, aus dem Vorangehenden Ergänztwerden* P. 8,4,55, Sch.

अनुकृति f. *Eigenthümlichkeit.*

अनुक्त Adj. *nicht ausgesprochen, nicht ausgedrückt, unbesprochen* Kâtj. Çr. 19,7,13. Njâjas. 5,1,22. Chr. 226,26. 253,8. Davon Nom. abstr. °त्व n. Njâjas. 5,1,22.

अनुक्तसिद्धि f. *ein feines und verstecktes Compliment bei guter Gelegenheit.*

अनुक्थ Adj. 1) *liederlos, nicht spruchkundig.* — 2) *nicht von* Uktha *begleitet* Ait. Br. 6,13.

अनुक्रम m. 1) *Reihenfolge.* °क्रमेण (218,23) und °क्रमात् (101,4. 211,18) *der Reihe nach.* — 2) *Stammtafel.* — 3) *Verzeichniss, Inhaltsverzeichniss.*

अनुक्रमण 1) n. *das Aufzählen der Reihe nach.* — 2) f. ई *Inhaltsverzeichniss.*

अनुक्रमणिका f. *Inhaltsverzeichniss.*

अनुक्री adj. *nachträglich gekauft;* m. *ein best.* Ekâha.

अनुक्रोश 1) m. *Mitleid, Mitgefühl mit* (प्रति Loc. Gen. oder im Comp. vorang.) 45,18. — 2) n. इन्द्रस्य N. eines Sâman.

अनुक्रोशवत् Adj. *mitleidig.*

अनुक्रोशालेप m. in der Rhetorik *eine durch Bedauern an den Tag gelegte Erklärung, dass man mit Etwas nicht einverstanden sei.*

अनुक्रोशात्मता f. *Mitleidigkeit* 61,15.

अनुक्षणम् Adv. *in Einem fort* 149,20.

अनुक्षत्तर् m. *Diener des Thürstehers.*

अनुख्यातर् Nom. ag. *Verkündiger.*

अनुख्याति f. *Erschauung.*

अनुगँ 1) Adj. (f. आ) *a) nachgehend, nachfolgend* Tâṇḍja-Br. 2,8,2. 11,11,3. 15,6,3. *dem Manne im Tode* Chr. 155,16. — *b) sich richtend nach, entsprechend* 197,6. — 2) m. *a) Begleiter*, Sg. (Râǵat. 7,1742) und Pl. (Chr. 113,6) *Gefolge.* — *b) *Geliebter, Gatte.*

अनुगङ्गम् Adv. *an der Gañgâ* Ind. St. 13,377.

*अनुगणितिन् Adj. *der durchgezählt hat* (mit Loc.).

अनुगण्डिका f. *Hügelkette* MBu. 6,7,28.

*अनुगत n. *der gemässigte Tact.*

अनुगति f. 1) *das Nachgehen, Folgen.* — 2) **Einwilligung.* — 3) *das Erlöschen.*

अनुगन्तर् Nom. ag. (f. °त्री) *nachgehend, nachfolgend* Comm. zu Tâṇḍja-Br. 15,6,3.

अनुगन्तव्य Adj. *dem man nachgehen —, nachwandeln soll, zu begleiten* 163,28.

अनुगम m. 1) *das Nachgehen, Folgen.* — 2) *das Sichhingeben.* — 3) *das Eindringen in Etwas, Erfassung.* — 4) *Folgerung.*

अनुगमन n. 1) *das Nachgehen, Folgen* (auch übertr.) Gaut. 7,2. 14,31. *dem Manne im Tode.* — 2) *das Erlöschen.*

अनुगम्य Adj. *dem man nachgehen —, folgen soll.*

अनुगर m. *die an den Recitirer ergehende Aufforderung* 223,32.

*अनुगव Adj. *so weit entfernt als Kühe gehen.*

*अनुगवीन m. *Kuhhirt.*

*अनुगादिन् Adj. *nachsprechend* P. 5,4,13.

अनुगान n. *Nachgesang.* Davon °शस् Adv.

अनुगामिन् Adj. 1) *nachgehend, folgend; folgsam,* mit Acc. — *b) sich hingebend, — ergebend.* — 2) m. *Begleiter, Diener.*

*अनुगामीन Adj. *schnell, feurig* (Ross) Gal.

अनुगामुक Adj. *nachgehend, folgend.*

अनुगिरम् Adv. *am Berge.*

अनुगीता f. *Nachgesang*, Titel eines Parvan im MBu.

अनुगीति f. *ein best. Metrum.*

*अनुगु Adv. *hinter den Kühen.*

अनुगुण 1) Adj. (f. आ) *von entsprechenden Eigenschaften, entsprechend, gleichartig* 256,17. 284,14. Davon °त्व n. Nom. abstr. — 2) °म् Adv. *je nach den Verdiensten.*

अनुगुणित Adj. *angepasst, entsprechend* Bhâg. P. 3,28,31.

अनुगुणी Adv. Vikr. 49 schlechte Lesart für शतगुणी.

अनुगेय Adj. *nachzusingen* Gobh. 3,3,8.

अनुगोप्तर् Nom. ag. *Schützer, Helfer.*

अनुग्र und अनुग्रँ 1) Adj. *nicht gewaltig, schwach* Ind. St. 9,148. — 2) f. आ *eine best.* Çakti.

*अनुग्रधन्वन् m. Bein. Indra's Gal.

अनुग्रह 1) m. *a) Gunst-, Gnadenbezeugung, Genügethun, Willfahrung, Gefallen* 45,19. 107,22. 137,11. 181,9. 216,18. 290,19. Gaut. 3,24. 28,51. — *b) Förderung einer Sache, Beitragen zu Etwas* RV. Prât. 11,10. — *c) das Insichenthalten, Miteinschliessen* Gaim. 4,1,47. 6,7,20. — *d) das Ichbewusstsein.* — *e)* mystische Bez. von ओ३म्. — *f) ein best. Schöpfungsact* VP. 1,5,22. °सर्ग m. dass. Tattvas. 45. — 2) f. आ *eine best.* Çakti.

अनुग्रहकृत् Adj. *Genüge thuend, genehm* Jâǵñ. 2,253.

अनुग्रहण n. = अनुग्रह 1) *a).*

अनुग्रामम् Adv. *in ein Dorf* Lâṭj. 9,2,24.

अनुग्राहक Adj. (f. °हिका) 1) *Genüge thuend, Hülfe leistend, zu Jmdes Partei stehend.* Dazu Nom. abstr. °ता f. Sarvad. 154,18. °त्व n. Brahmabindûp. 22. — 2) *Etwas begünstigend, — fördernd, zu Etwas beitragend* Njâjam. S. 1, Çl. 3. Çaṁk. zu Bṛh. Âr. Up. S. 758. Mit. 3,45,*a*,10.

अनुग्राह्य Adj. *dem man eine Gunst —, einen Gefallen erzeigen will* Gaut. 6,24. *begünstigt werdend, in Gunst stehend bei* (Gen.) R. 4,7,2. 6,106,11. Kâd. 68,3 v. u. Davon °ता f. Nom. abstr.

अनुघटन n. *das Fortsetzen* (einer Erzählung) Kâd. II,2.

अनुघण (!) Adj. *hinterher schlagend* Taitt. Âr. 2,4,1.

अनुचरँ 1) Adj. (f. ई) *nachgehend, folgend* 141,22. — 2) m. *a) Begleiter, Diener.* Pl. *Gefolge.* Am Ende eines adj. Comp. f. आ. — *b) Folgestrophe.* — 3) f. ई *Begleiterin, Dienerin.* °रोज्ञातीय Adj. Kâtj. Çr. 20,2,11.

अनुचरण n. *das Wandern* Kauç. 43.

अनुचारक m. *Diener*, °रिका f. *Dienerin* Bhar. Nâṭjaç. 34,56.

अनुचित Adj. 1) *woran man nicht gewohnt ist* 121,4. — 2) *unpassend, ungebührlich* 115,2. 152,3. 157,2. Spr. 7637. — 3) *nicht gewohnt an.*

अनुचितार्थ Adj. *eine ungewöhnliche* oder *unpassende Bedeutung habend* Kâvjapr. S. 133, Z. 8. Davon Nom. abstr. °ता f. und °त्व n. Sâh. D. 212,9. 213,3.

अनुचिन्तन (284,14) n. und °चिन्ता f. *das Sichbeschäftigen der Gedanken mit Etwas, das Nachsinnen über.*

अनुच्च Adj. = अनुदात्त *unbetont* AV. Prât. S. 261 (II, 3).

अनुच्चलत् Adj. *sich nicht entfernend von* (Abl.) Çâk. 28.

अनुच्चार m. *das Nichtaussprechen, Nichthörbarmachung* Vop. 1,2, Sch.

अनुच्चारक Adj. *nicht aussprechend, — hörbar machend.*

अनुच्चारण n. 1) = अनुच्चार Comm. zu TS. Prât. 4,23. — 2) *das Stillschweigen zu Etwas* Njâjas. 5,2,17.

अनुच्छादँ m. *ein best. Vorgang bei Anlage eines Gewebes.*

अनुच्छित्तिधर्मक (Çaṁk. zu Kṛshṇ. Up. 3,12,9) und अनुच्छित्तिधर्मन् Adj. *nicht der Vernichtung unterliegend* Çat. Br. 14,7,3,15.

अनुच्छिद्यमानता f. *das nicht Unterbrochenwerden, — Gehemmtwerden* Sâh. D. 75,2.

अनुच्छिन्न Adj. *nicht unterbrochen, — gehemmt* Sâh. D. 76,9.

1. अनुच्छिष्ट n. *kein blosser Rest* Ragh. 12,15.

2. अनुच्छिष्ट Adj. *an dem kein Speiserest haftet, rein.*

अनुच्छेदात्मक Adj. (f. °त्मिका) = अनुच्छित्तिधर्मक Çaṁk. zu Kṛshṇ. Up. 3,12,9.

अनुच्छ्वसत् Adj. *nicht athmend* R. 1,64,20. Spr. 7614.

अनुज 1) Adj. (f. आ) *nachgeboren, jünger* 83,2. 191,27. 195,19. — 2) m. *jüngerer Bruder* 91,22. — 3) f. ओ३ *a) jüngere Schwester.* — *b) *eine best. Pflanze.* — 4) *n. *ein best. Parfum.*

अनुजन्मन् m. *jüngerer Bruder.*

अनुजात 1) Adj. s. u. जन्. — 2) f. आ *jüngere Schwester.*

अनुजिघृक्षा f. 1) *das Verlangen Jmd zu willfahren.* — 2) *das Miteinschliessenwollen* Njâjam. 6,7,10.

अनुजिघ्रँ Adj. *anschnuppernd.*

अनुजीविन् 1) Adj. *von einem Andern lebend.* Subst. *Untergebener* 148,18. — 2) m. N. pr. einer Krähe.

अनुज्ञीव्य Adj. *wonach man zu leben hat.*

अनुज्ञा f. 1) *Einwilligung, Erlaubniss.* Davon °त्व n. Nom. abstr. Ind. St. 9,134. — 2) *Einwilligung zum Fortgehen, Entlassung.*

अनुज्ञातोप m. in der Rhetorik *eine Erklärung, dass man mit Etwas nicht einverstanden sei, die man dadurch an den Tag legt, dass man seine Einwilligung dazu giebt.* Beispiel Spr. 3237.

अनुज्ञातर् Nom. ag. *Einwilliger, Erlaubnisstheiler* Ind. St. 9,133. Davon °तृत्व n. Nom. abstr. 134.

अनुज्ञान n. 1) *Einwilligung, Erlaubniss* Gop. Br. 2,2,5. — 2) *Entlassung, Freilassung* Gaut. 12,52.

*अनुज्येष्ठ Adj. *der nächst älteste.*

अनुज्येष्ठम् Adv. *dem Alter nach.*

अनुतटम् und अनुतट° *am Ufer* Megh. VIII.

अनुतप्ता f. N. pr. eines Flusses VP. 2,4,11.

अनुतमाम् Adv. *am Meisten.*

*अनुतर m. *Fährgeld.*

*अनुतर्ष m. 1) *Durst.* — 2) *Verlangen, Begierde.* — 3 *Trinkschale,* insbes. *für berauschende Getränke.*

*अनुतर्षण n. = अनुतर्ष 3).

अनुतर्षुल Adj. *Durst —, Verlangen bewirkend.*

अनुताप m. 1) *Reue* Spr. 7782. — 2) *Leid, Weh.*

अनुतापन Adj. *Leid —, Weh bewirkend.*

*अनुतिलम् Adv. gaṇa परिमुखादि.

अनुतिष्ठासु Adj. *im Begriff stehend Etwas* (Acc.) *auszuführen.*

*अनुतूलय्, °यति = तूलेनानुकुञ्चाति Kâç. zu P. 3,1,25.

अनुतोद् m. *Nachstoss* so v. a. *Wiederholung* (im Gesang) Tâṇḍja-Br. 8,9,13. गौतमस्य Name eines Sâman Ârsh. Br. 1,337.

अनुत्कर्ष m. *Nichtaufschub, Nichtverzögerung* Gaim. 6,5,38.

अनुत्त Adj. *nicht zu verrücken, unbezwinglich.*

1. अनुत्तम Adj. *nicht der letzte* (im Varga) d. i. *kein Nasal.*

2. अनुत्तम 1) Adj. (f. आ) (*nichts Höheres über sich habend*) *der höchste, vorzüglichste, stärkste, heftigste* 90,16. Beiw. Çiva's. — 2) *f. आ N. pr. einer Apsaras Gal.

अनुत्तमन्यु Adj. *dessen Grimm nicht zu verscheuchen ist.*

अनुत्तमाम्भसिका f. im Sâṁkhja *Hingabe an Sinnengenuss ohne Rücksicht auf das für Andere daraus entstehende Weh.*

1. अनुत्तर 1) *Adj. *a) der untere. — b) südlich. — c) niedrig, schlecht.* — 2) n. *das Nichtantworten.*

2. अनुत्तर 1) Adj. *a) *ohne Höheres, der vorzüglichste. — b) *fest. — c) keine Antwort gebend. — d) wogegen man Nichts erwiedern kann.* — 2) *m. Pl. *eine best. Klasse von Göttern* bei den Gaina.

अनुत्तरयोगतन्त्र n. Titel eines Tantra (buddh.).

अनुत्तरोपपातिक Adj. in Verbindung mit दश Pl. Titel eines heiligen Buches der Gaina.

अनुत्तान Adj. *nicht flach* Suçr. 1,45,12.

अनुत्तुण्डित Adj. *nicht mit der Spitze hervorragend* Suçr. 1,100,15.

अनुत्थान n. *Mangel an Energie* Râgat. 5,252.

अनुत्पत्ति f. 1) *Nichtentstehung* Gaudap. zu Sâṁkhjak. 10. — 2) *das nicht ausdrücklich Erwähntsein* Gaim. 4,3,36.

अनुत्पत्तिक Adj. (f. ई) *noch nicht entstanden* (buddh.).

अनुत्पत्तिसम m. *eine auf das Nichtentstandensein sich stützende Einwendung* Njâjas. 5,1,12. Sarvad. 114,11.

अनुत्पन्न Adj. *nicht entstanden* Sarvad. 15,20.21.

अनुत्पाद् m. 1) *Nichtentstehung* Sarvad. 21,9.12. — 2) *das nicht zum Vorschein Kommen* 177,5.

अनुत्पाद्य n. *das Nichterzeugtwerden* Tattvas. 17. 18. Gaudap. zu Sâṁkhjak. 10.

अनुत्सन्न Adj. *nicht verschwunden, — abhanden gekommen* Çat. Br. 7,3,1,42.

अनुत्साकृता f. *Mangel an Thatkraft.*

अनुत्सिक्त Adj. *nicht aufgefüllt.*

अनुत्सुकता f. *Anspruchlosigkeit.*

अनुत्सूत Adj. *nicht aufgegangen* (Sonne).

अनुत्सृष्ट Adj. *kein zum Opfer bestimmtes Thier freilassend* Âçv. Gṛhj. 4,8,37.

अनुत्सेक m. *Nichtüberhebung, Bescheidenheit* 179,15.

अनुत्सेकिन् Adj. *sich nicht überhebend* Çâk. 93.

अनुदक् 1) Adj. (f. आ) *wasserlos* Gaut. 20,4. *wozu kein Wasser gegossen ist, wobei k. W. angewandt wird* Verz. d. Oxf. H. 282,*b*,35. — 2) अनुदकम् Adv. *ohne Wasser zu berühren* und *ohne Wasser hinzugiessen.*

अनुदण्ड *Rückgrat.*

अनुदपान n. *kein Wassertrinken, Durst* Bhâg. P. ed. Bomb. 5,26,7.

अनुदय m. *das nicht zum Vorschein Kommen* 177,6.

*अनुदर Adj. (f. आ) *keinen starken Bauch habend.*

अनुदर्श m. *Vorstellung, Ermahnung.*

अनुदर्शन n. *das in Betracht Ziehen, Erwägung.*

अनुदर्शिन् Adj. *in Betracht ziehend, erwägend.*

अनुदात्त 1) Adj. *a) nicht erhaben, gewöhnlich, gemein* (Sprache). — *b) nicht erhoben, gesenkt* (Ton); m. *der gesenkte Ton.* — *c) mit dem gesenkten Tone gesprochen.* — 2) m. N. pr. eines Schlangendämons (buddh.).

अनुदात्ततर m. *der gesenkte Ton vor einem* Udâtta *oder* Svarita P. 2,1,40, Sch.

अनुदात्तत्व n. Nom. abstr. zu अनुदात्त 1) *b*).

अनुदानयितव्य Adj. *nicht das Object des* Udâna *bildend* Ind. St. 9,165.

1. अनुदार Adj. *unedel.*

2. अनुदार Adj. *in der Gewalt seines Weibes stehend.*

अनुदासीन Adj. *nicht gleichgültig gegen* (प्रति) Mudrâr. 35,20 (63,4).

1. अनुदित Adj. *nicht aufgegangen* (Sonne).

2. अनुदित Adj. 1) *nicht besprochen.* अनुदितप्राय Adj. *so zu sagen n. b.* Bhâg. P. 1,5,8. — 2) *nicht auszusprechen, nefandus* Chr. 30,6.

अनुदिनम् und अनुदिन° Adv. *Tag für Tag* 104, 24. 105,2. 315,4. Kâd. 120,16.

अनुदिवसम् Adv. dass.

अनुदीर्ण Adj. *sich nicht überhebend.* Davon Nom. abstr. °त्व n. MBh. 12,274,18.

*अनुदृष्टि f. ein Frauenname.

अनुदेय 1) n. *Geschenk* RV. 6,20,11. — 2) f. अनुदेयी etwa *Mitgabe.*

अनुदेश m. 1) *eine nachfolgende, zu einer vorangehenden in Bezug stehende Aufzählung* 228,2. — 2) *Anweisung, Belehrung.*

अनुदेशिन् Adj. 1) *in einem* Anudeça *erscheinend* Vâmana 4,3,17. — 2) *am selben Orte wohnend* Âçv. Gṛhjas. 1,23,20.

अनुदेश्य Adj. *womit man auf Jmd hinweist.*

अनुदेहम् Adv. *im Rücken, von hinten.*

अनुद्गच्छत् Adj. *nicht aufhörend* Ait. Âr. 311,9 (अनू° gedr.).

अनुद्घाटन n. *das Nichteröffnen* Kuvalaj. 6,*a* (7,*b*).

अनुद्घात m. *kein Ruck, — Stoss* Çâk. 192. Ragu. 2,72 (vgl. ed. Calc.).

अनुद्धत Adj. *nicht hochfahrend* 180,26.

अनुद्धान n. *das Nichtverlassen* Tâṇḍja-Br. 5,5,3. 18,10,10.

अनुद्धृत 1) Adj. *nicht herausgenommen,* vom Âhavanîja-Feuer, *wenn es noch nicht aus dem* Gârhapatja *herausgenommen ist.* — 2) *nicht ausgelesen, — im Voraus für sich genommen* 195,18.

अनुद्धृताभ्यस्तमय m. *Untergang der Sonne, ehe der* Âhavanîja *aus dem* Gârhapatja *herausgenommen ist.*

अनुद्भट Adj. (f. आ) 1) *nicht leidenschaftlich, ruhigen Charakters* Bhâr. Nâṭjaç. 34,46. 49. — 2) *voller Vertrauen, nicht argwöhnisch.*

*अनुद्य Adj. *nicht zu sagen* P. 3,1,101, Sch. (अनूद्य fehlerhaft).

अनुद्यम m. *keine Anstrengung* zu Spr. 3306.

अनुद्यमान Adj. *nicht gesprochen werdend* Çat. Br. 4,2,2,11.

अनुद्यूत n. *Fortsetzung des Würfelspiels.*

अनुद्योग m. *keine Bemühung, — Anstrengung* Spr. 3306.

अनुद्योगिन् Adj. *sich nicht anstrengend, träge* Spr. 7769.

अनुद्र Adj. *wasserlos.*

अनुद्रष्टव्य Adj. *zu erschauen.*

*अनुद्रुत n. *ein best. Tact,* = ½ Druta = ¼ Mâtrâ.

अनुद्वमत् Adj. *nicht ausspeiend* d. h. — *entwischen lassend* (Dampf) Karaka 1,14.

अनुद्वात Adj. *nicht verlöscht.*

अनुद्विग्न Adj. *nicht aufgeregt, — erschrocken.* °म् Adv. Mṛkku. 142,22.

अनुद्वेग m. *keine Aufregung, Ruhe des Gemüths* MBh. 12,274,18. R. 3,14,20. Sâh. D. 38,14.

अनुद्वेगकर Adj. *nicht aufregend, — in Angst versetzend* 211,11.

अनुद्वेजक Adj. *nicht aufregend, keinen Anstoss erregend bei* (Gen.). Nom. abstr. °त्व n. Comm. zu Mṛkkh. 63,2.

अनुद्वेजयत् Adj. *nicht aufregend* Mṛkkh. 141,12.

1. अनुधावन n. *das Nachlaufen, Nachrennen.*

2. अनुधावन n. *das Abwaschen, Reinigen.*

अनुध्या f. *Sorge* AV. 7,114,2.

अनुध्यान n. 1) *das Gedenken, Denken an.* — 2) *religiöse Betrachtung* Gop. Br. 2,2,5.

अनुध्येय Adj. *dessen man gedenken muss.*

अननय 1) Adj. *freundlich* (Rede). — 2) m. *a) Zufriedenstellung, Versöhnung, Gewinnung für sich* 151,14. 171,14. — *b) freundliches Benehmen, Freundlichkeit.* — *c) *Begrüssung.*

अननयवत् Adj. = अननय Comm. zu R. ed. Bomb. 4,27,33.

अननाद m. 1) *Nachklang.* — 2) *Klang* Çiç. 7,18.

अननादिन् Adj. *nachtönend, widerhallend.*

अननायन Adj. *versöhnend.*

अननायिका f. *Heroine zweiten Ranges.*

*अननाश m. gaṇa संकाशादि.

अननासिक 1) Adj. *a) von einem nasalen Klange begleitet, nasal.* — *b) näselnd.* Davon °त्व n. Nom. abstr. — 2) n. *das Näseln.*

अननासिक्य Adj. = अननासिक 1) *a*).

अननिधानम् Adv. *nach der Lage* d. h. — *Reihe* Gobh. 1,4,7.

अननिर्वाप्य 1) Adj. *hinterdrein herauszunehmen, — zu vertheilen* TS. 2,5,3,1. — 2) f. आ *eine best. Ceremonie.*

अननिशम् Adv. *jede Nacht.*

अननिष्पादिन् Adj. *in zweiter Reihe Etwas zu Wege bringend* Njâsam. 4,1,18.

अननेय Adj. *zufrieden zu stellen, zu versöhnen.*

अनन्मदित Adj. *nicht toll.*

अनन्माद m. *das Nichttollsein* Maitr. S. 3,1,2.

अनन्यास m. Titel einer gramm. Schrift.

अनपकरण Adj. *mittellos* Karaka 1,11.29.

अनपकारिन् Adj. *keinen Dienst erweisend* oder *zu erweisen vermögend* 140,30. Kathâs. 22,28.

अनपक्रान्त Adj. 1) *nicht ärztlich behandelt* Karaka 1,18. — 2) *nicht begonnen* Gaim. 6,2,14.

अनपक्षित Adj. *unvergänglich.*

अनपगीतम् Adv. *so dass kein Anderer mitsingt.*

अनपघात m. *kein Ungemach* Gaim. 3,4,29, v. l.

अनपघातिन् Adj. *nicht beschädigend, — verletzend.*

अनपघ्नत् Adj. *nicht beeinträchtigend* 201,9.

अनपचारयुक्त Adj. *nicht aufgeputzt, — geschmückt* R. 5,13,69 (9,72).

अनपजात Adj. *nicht entstanden, — zum Vorschein gekommen* Çaṃk. zu Khând. Up. 1,10,1.

अनपजीवनीय Adj. 1) *ohne Lebensunterhalt.* — 2) *keinen Leb. gewährend.*

*अनपठितिन् Adj. *der wiederholt hat.*

अनपतप्त *nicht unwohl, gesund* Kâtj. Çr. 22,3,23.

अनपति Adv. *hinter dem Gatten her.*

अनपत्रिका f. etwa *Brief.*

अनपत्यक Adj. *freistehend* (Haus) Karaka 1,15.

1. अनपथ m. *ein nach Jmd betretener Weg.*

2. अनपथ 1) Adj. *a) den Weg entlang gehend.* — *b) hinter Jmd hergehend* Bhâg. P. 10,87,22. — 2) m. *Diener.* — 3) अनपथम् Adv. *am Wege.*

अनपद् Adj. *eintreffend.*

अनपद् 1) *Adj. *auf dem Fusse folgend.* — 2) °म् Adv. *a) *am Fusse.* — *b) bei jedem Schritt.* — *c) auf dem Fusse, unmittelbar hinter her, — hinter* (Gen.). — *d) unmittelbar nachher, — nach* (Gen.). — *e) wiederholentlich* 187,19. — 3) *m. N. pr. eines Mannes, Pl. *seine Nachkommen.* — 4) n. Titel eines zum SV. gehörenden Upâṅga. वसिष्ठस्य Name eines Sâman.

अनपद्वी f. *ein nach Jmd betretener Pfad.*

अनपद्सूत्र n. Titel eines zum SV. gehörenden Werkes.

अनपद्स्य und अनपद्स्वत् Adj. *unerschöpflich, unversiegbar.*

अनपदाह्लत् Adj. *nicht anbrennend* Gobh. 3,7,7.

अनपदामुक Adj. *nicht ausgehend.*

अनपदिन् 1) Adj. *auf dem Fusse folgend, suchend.* — 2) *m. *Nachsteller, Feind* Gal.

अनपदिष्ट Adj. *nicht gelehrt* Sarvad. 4,22.

*अनपदीना f. *Stiefel.*

अनपदेशक Adj. *keine Anweisung enthaltend.* Davon Nom. abstr. °त्व n. Comm. zu Gaim. S. 217, Z. 7.

अनपधान n. *das Nichthinzufügen* Comm. zu Lâṭj. 7,9,9.

अनपधि m. *Nichthinzufügung* Lâṭj. 7,9,9.

अनपन्यस्त Adj. *nicht auseinandergesetzt, — dargelegt* Jâgñ. 2,19.

अनपपत्ति f. *das Nichtzutreffen, Unstatthaftigkeit, Unmöglichkeit.*

अनपपद्यमान Adj. *nicht zutreffend* Lâṭj. 10,8,5.

अनपपन्न Adj. *nicht zutreffend, — passend, unstatthaft* Lâṭj. 6,2,5. Çâk. 111,1. Mâlav. 57,8. Davon °ता f. Nom. abstr. Comm. zu TS. Prât. 4,23.

अनपपन्नार्थ Adj. (f. आ) 1) *dem Sinne nach nicht zutreffend* Nir. 1,15. — 2) *in Wirklichkeit nicht bestehend* Bhâg. P. 5,14,5.

अनपपात m. *kein Unfall* Gaim. 3,4,29.

अनपपादक m. *eine best. Klasse von Buddha's.*

अनपबाध Adj. (f. आ) *unbedrängt* Çat. Br. 8,5,1,3.

अनपभोग m. *Nichtgenuss* Kap. 6,40.

अनपभोग्य Adj. *ungeniessbar* 85,20.

अनपम 1) Adj. (f. आ) *unvergleichlich, unübertrefflich.* — 2) f. आ N. pr. *a) *des Weibchens eines Weltelephanten.* — *b) eines Frauenzimmers.* — *c) einer Stadt.*

अनपममति m. N. pr. eines Mannes.

अनपयत् Adj. *nicht beiwohnend* (einer Frau) 188,13.

अनपयुक्त Adj. *nicht anwendbar, sich zu Etwas nicht eignend, untauglich* 156,24. Çâk. 97,3. Kathâs. 72,113. Ind. St. 1,16,10.

अनपयुज्यमान Adj. *zu Nichts nütze* Uttarar. 73,16 (95,1).

अनपयोगिन् Adj. *nicht zu Etwas dienend.* Davon Nom. abstr. °गित्व n.

अनपरत Adj. *unermüdlich* Çat. Br. 1,3,1,6.

अनपरिक्रमण n. *das der Reihe nach Umschreiten* Ait. Âr. 409,7.

अनपरिक्रामम् Adv. *der Reihe nach umhergehend* Çat. Br. 11,8,3,6. Pâr. Gṛhj. 1,16,16.

अनपरिधि Adv. *an den um das Altarfeuer gelegten grünen Hölzern.*

अनपरिपाटिक्रम m. *regelmässige Reihenfolge* Varâh. Bṛh. S. 107,13.

अनपरिश्रित् Adv. *an den kleinen Steinen, mit denen der Altar umlegt wird.*

अनपराध m. *Nichtbeeinträchtigung, Nichtschädigung* (einer Person oder Sache) Pâr. Gṛhj. 2,17,6.

अनपलक्षण n. *kein Bezeichnen* Gaim. 3,2,30.

अनपलक्षित Adj. 1) *nicht bloss angedeutet, ganz eigentlich* Bhâg. P. 5,17,1. — 2) *unbemerkt.*

अनपलब्धि f. *Nichtwahrnehmung, Nichtwahrnehmbarkeit* Njâjas. 5,1,29. 30. Sarvad. 8,18. TS. Prât. 23,7. Kuvalaj. 196,*b* (164,*a*).

अनपलब्धिसम m. *eine auf den Nichtwahrnehmbarkeit sich stützende Einwendung* Njâjas. 5,1,29. Sarvad. 114,12.

अनपलभमान Adj. *nicht wahrnehmend* Kuvalaj. 196,*b*.

अनपलभ्यमान Adj. *nicht wahrgenommen werdend* P. 6,3,80, Sch.

अनपलम्भ m. *Nichtwahrnehmung* Kap. 1,156. Njâjas. 5,1,29. Sarvad. 7,20. °मात्मकत्व n. *Nicht-*

wahrnehmbarkeit Njâjas. 5,1,30.

अनुपलाभ m. *Nichterhaschung.*

अनुपलाल m. N. pr. eines den Kindern gefährlichen Dämons. पलालानुपलालौ AV. 8,6,2.

अनुपशान्त m. N. pr. eines Mannes Lalit. 393,2.

अनुपश्य Adj. *erschauend.*

अनुपसंकारिन् Adj. *nicht Alles Andere ausschliessend* Tarkas. 41.

अनुपसन्न Adj. *nicht genaht* (um Belehrung zu erhalten) Nir. 2,3.

अनुपसर्ग Adj. *nicht mit einer Präposition verbunden* 237,3.

अनुपसर्जन n. *kein in einer Zusammensetzung oder in einer Ableitung seine ursprüngliche Selbstständigkeit einbüssendes Wort* P. 4,1,14.

अनुपसृष्ट Adj. *ohne Einschübe* Ind. St. 13,146.

अनुपसेचन Adj. *ohne Begoss, — Brühe.*

अनुपसेवन n. *das Sichenthalten* (einer Speise u. s. w.) Karaka 1,11.

अनुपस्तीर्ण Adj. *unbelegt, unbedeckt* Âpast. 2, 22,3. °शायिन् Adj. *auf der blossen Erde schlafend* MBh. 12,176,13.

अनुपस्थकृत Adj. *nicht mit angezogenen Beinen sitzend* Âpast. 1,6,14.

अनुपस्थान n. 1) *das Sichnichthinstellen zu* Lâṭj. 2,7,3. — 2) *das nicht zu Diensten oder zu Willen Sein* R. 6,72,49.

अनुपस्थापन n. *das nicht gegenwärtig —, nicht zur Hand Haben* Hem. Joc. 3,114. 116.

अनुपस्थित Adj. *unvollständig* Çat. Br. 2,3,1,13.

अनुपस्थिति f. *Unvollständigkeit* ebend.

अनुपस्पृशत् Adj. *nicht berührend* Vaitân. 3.

अनुपकृत Adj. *mit keinem Uebel behaftet, gesund* Karaka 3,5.

अनुपकृतकर्णेन्द्रियता f. *die Eigenschaft ein mit einem Uebel nicht behaftetes Gehörorgan zu besitzen* Lot. de la b. l. 603.

अनुपकृतकृष्ट Adj. ebend.

अनुपकृतात्मक Adj. *nicht niedergeschlagen, wohlgemuth* Kathâs. 27,130.

अनुपकृत Adj. *unbedingt* 261,5. 270,18.

अनुपक्षुत Adj. 1) *nicht eingeladen.* — 2) *wozu nicht eingeladen worden ist.*

अनुपक्ष्यमान Adj. *nicht eingeladen werdend* Maitr. S. 2,2,13.

अनुपाकृत Adj. *ungeweiht* M. 5,7. Jâgñ. 1,171.

अनुपाक्त Adj. *nicht geschmiert* TS. 2,6,2,3.

अनुपाक्ष्य Adj. *nicht unmittelbar wahrzunehmen* P. 6,3,80.

अनुपाक्ष m. *das Nichtschmieren* (eines Wagens) Karaka 3,3.

अनुपात m. 1) *das Nachgehen, Folgen* Spr. 3027 (Conj.). — 2) *Proportion* (mathem.).

अनुपातक n. *eine einer Todsünde gleichkommende Sünde.*

अनुपातिन् Adj. *nachgehend, folgend.*

अनुपात्त Adj. 1) *nicht aufgefangen* (Feuer) Nir. 7,23. — 2) *nicht erwähnt, — ausdrücklich genannt* Sâh. D. 217,6.

अनुपादान n. *Nichterwähnung, Unterdrückung eines Wortes* Kâvjapr. S. 173, Z. 15.

अनुपाधि m. *keine Voraussetzung, — Bedingung.* °रमणीय *unbedingt reizend.*

अनुपान n. *das Trinken* und *der Trunk* (zu einer Speise oder Arzenei) Suçr. 1,236,16. 2,134,19. Varâh. Bṛh. S. 76,4.

अनुपानत्क Adj. *unbeschuht* Kâtj. Çr. 15,8,30.

अनुपानमञ्जरी f. Titel einer Schrift.

अनुपानीय 1) Adj. (f. आ) *zum Trunk gehörig, ihn begleitend.* — 2) n. *in der Nähe befindliches Wasser* Çaṃk. zu Khând. Up. 1,10,3.

अनुपाय m. *kein rechtes Mittel* MBh. 2,17,5.

अनुपालक Adj. *wahrend, hütend.*

अनुपालन n. *das Wahren, Beobachten.*

अनुपालम्भ m. *kein Vorwurf, — Tadel* Nir. 1,14. Gaim. 1,2,45.

अनुपालिन् Adj. 1) = अनुपालक. — 2) *Jmd die ihm gebührende Achtung erweisend.* Dazu Nom. abstr. °लिता Lalit. 23,10.

अनुपाल्य Adj. *zu wahren, — hüten.*

अनुपावृत्त m. Pl. N. pr. eines Volkes MBh. 6,9,48.

*अनुपुरुष m. 1) *ein Mann, von dem die Rede war.* — 2) *ein nachfolgender Mann.*

*अनुपुष्प m. *Saccharum Sara Roxb.*

अनुपूर्व 1) Adj. (f. आ) *a) je einem Vordern nachstehend.* °दीर्घा Çat. Br. 12,1,1,10.11. — *b) regelmässig, symmetrisch.* — 2) अनुपूर्वम् und अनुपूर्व° Adv. *a) nach einander.* — *b) vorwärts.* — *c) nach wie vor* Spr. 6706.

अनुपूर्वज Adj. *je das nächste Mal geboren* Kâtj. Çr. 15,3,25.

अनुपूर्ववत्स Adj. (f. आ) *ein Kalb nach dem andern werfend.*

अनुपूर्वशस् Adv. *der Ordnung nach, nach der O. der* (Gen.).

अनुपूर्व्य und °पूर्विय (RV. Conj.) Adj. (f. आ) 1) *sich an Mehreren hin bewegend.* — 2) = अनुपूर्व 1) *a).*

अनुपृष्ठम् Adv. *hinter dem Rücken* Gobh. 2,2,2.8,3.

अनुपृष्ठ Adj. (f. आ) *der Länge nach genommen* Kâtj. Çr. 16,8,7.

अनुपेत (Çat. Br. 11,4,1,9. 3,20) und अनुपेतपूर्व Adj. *der sich noch nicht zum Lehrer in die Lehre begeben hat* 38,15.

अनुपेढ Adj. *nicht vorgeschoben* (Riegel) Ragh. 16,6 fehlerhaft für अनपेढ.

अनुपोप्त Adj. *worauf nicht aufgeschüttet ist* TS. 6,5,3,2.

अनुप्रदातृ Nom. ag. *Vermehrer.*

अनुप्रदान n. *Vermehrung, das Hinzukommende* TS. Prât. 2,8. 23,2. Ind. St. 4,356. m. (!) AV. Prât. 1,12.

अनुप्रपत्तव्य n. impers. *zu folgen, sich anzuschliessen.*

*अनुप्रपातम् und *अनुप्रपादम् Absol. गेहं गेहमनु°, गेहमनु° अनु° und गेहानु° *von Haus zu Haus gehend.*

अनुप्रमाण Adj. *dem Maasse u. s. w. entsprechend.*

अनुप्रयोक्तव्य Adj. *hinzuzufügen.*

अनुप्रयोग m. 1) *Hinzufügung.* — 2) *Nachahmung.*

अनुप्रहार m. *nachfolgendes Aufschiessen* Gaim. 6,5,36.

*अनुप्रवचन n. *das Lernen des* Veda *bei einem Lehrer.*

अनुप्रवचनीय Adj. *zum* अनुप्रवचन *gehörig, — erforderlich* 38,6.7. Gobh. 3,2,49. °होम *das Opfer, welches der Lehrer vollzieht, wenn er einen Abschnitt der* Veda-*Recitation mit dem Schüler beendet hat.*

अनुप्रवण Adj. (f. आ) *entsprechend.*

अनुप्रवेश m. 1) *Eintritt, das Eindringen* 97,2. Kâd. 168,12. — 2) *Erforderniss, Motiv* Çaṃk. zu Bâdar. S. 74, Z. 5.

*अनुप्रवेशन n. = अनुप्रवेश 1).

अनुप्रवेशनीय Adj. *auf das Hereintreten bezüglich.* विशिखानु° *in's Krankenzimmer d. i. in die Praxis* Suçr. 1,29,18.

*अनुप्रवेशम् Absol. गेहं गेहमनु°, गेहमनु° अनु° und गेहानु° *Haus für Haus betretend.*

अनुप्रवेशिन् Adj. *eindringend* Mantrabr. 2,5,1.

अनुप्रवेष्टव्य Adj. 1) *zu betreten* Suçr. 1,30,4. — 2) *weiter zu verfolgen, — auszuführen* Lalit. 168, 11. 169,18.20.

अनुप्रशमन n. *das Beruhigen, Beschwichtigen.*

अनुप्रशान्ति Adj. *vollkommene Beruhigung im Gefolge habend.*

अनुप्रश्न m. *Frage, Erkundigung nach* (Gen.) Gaut. 5,41.

अनुप्रसक्ति f. *Anschluss.*

अनुप्रसर्पिन् Adj. *nachschleichend* Gaim. 3,5,52.

अनुप्रक्षेपण n. *das Werfen in's Feuer.*

अनुप्रहारम् Adv. *mit einem Schlage* Ind. St. 3,371.

अनुप्रहृतभाजन n. *was die Stelle des* Anupraharaṇa *vertritt* Çat. Br. 3,4,3,21.

अनुप्रहृत्य Adj. *in's Feuer zu werfen.*

अनुप्राण n. *das Beleben, Verstärken.*

अनुप्रास m. *Alliteration* Vâmana 4,1,3. fgg. Kâvjapr. 9,2.

अनुप्रेषण n. *das Nachsenden.*

अनुप्रैष m. *nachträgliche Aufforderung* Çat. Br. 12,8,2,20.

अनुप्लव m. *Begleiter, Gefährte.*

अनुबन्ध 1) m. *a) das Anbinden. — b) das Hängen an, Anhänglichkeit. — c) zusammenhängende Reihe, ununterbrochene Folge, Fortdauer, stete Wiederholung* 293,11. 306,20. 308,20. 325,16. Gaut. 12,51. Benf. Chr. 195,3. Ind. St. 10,415. *— d) Folge, die Folgen* 163,29. Spr. 318. fg. 4039. 4525. *— e) Grund, Motiv, Absicht* MBh. 3,298,28 (Sâv. 6,28). Spr. 2937. *— f) Anhängsel, Alles was zu Einem gehört, Weib und Kind* R. 2,7,28. 97,27. *— g) begleitende Krankheitsursache, — Affection. — h)* im Vedânta *Erforderniss* (deren vier) 253,24.28. *— i)* in der Gramm. *ein stummer Buchstab* oder *eine stumme Silbe, die an eine Wurzel, ein Thema, Suffix u. s. w. gefügt werden, um eine Eigenthümlichkeit derselben zu bezeichnen. — k) *Anfang. — l) *ein Bischen. — m)* *=प्रकृत्यादि. *— n)* *=मुख्यानुयायी शिष्यः. — 2) *f. ई *a) Durst. — b) Schluchzen, singultus.*

अनुबन्धन n. = अनुबन्ध 1) *c).*

°अनुबन्धित्व n. *das Verbundensein mit.*

अनुबन्धिन् Adj. 1) *sich weithin erstreckend, — ausbreitend.* — 2) *während, lange —.* — 3) am Ende eines Comp. *zusammenhängend —, verbunden mit* 214,21. 254,24.

अनुबन्ध्य Adj. 1) *begleitend* Kâṭh. zu Suçr. 1,83. — 2) wohl nur fehlerhaft für अनू°.

अनुबल n. *Nachtrab eines Heeres.*

अनुबिम्ब n. *Gegenbild.*

*अनुबोध m. *Wiedererregung eines verflüchtigten Geruchs.*

अनुबोध्य Adj. *zu erkennen.*

अनुब्राह्मण n. *ein* Brâhmaṇa*-ähnliches Werk.*

अनुब्राह्मणम् Adv. *laut dem* Brâhmaṇa.

अनुब्राह्मणिक (Comm. zu Lâṭj. 6,9,1) und °ब्राह्मणिन् Adj. *ein* Anubrâhmaṇa *studirend* Vaitân. 17.

अनुभ Adj. Du. *keiner von Beiden* MBh. 12,239,6.

अनुभय Adj. *keines von Beiden* Sarvad. 147,14.

अनुभयात्मन् Adj. *weder von dieser, noch von jener Art.* Davon Nom. abstr. °त्मता f. Sâh. D. 603.

अनुभर्तृ Nom. ag. etwa *eindringend.*

अनुभव m. 1) *Empfindung, Gefühl* 285,15. 270,31. 272,30. 273,7. Spr. 7627. Ind. St. 9,163. Sarvad. 16,9. — 2) *Geist* R. 4,42,9. Kâd. 196,16.

अनुभवपञ्चरत्नप्रकरण n., अनुभवप्रदीपिका f. und अनुभवादर्शार्या f. Titel von Schriften.

अनुभवानन्द m. N. pr. eines Lehrers.

अनुभाव (am Ende eines adj. Comp. f. आ) m. 1) *Genuss, Sinn für* Kathâs. 3,37. — 2) *Macht, Gewaltigkeit, Kraft* R. 4,63,20. 51,9. Ragh. 1,37. 2,75. Kathâs. 4,117. Bâlar. 258,12. — 3) in der Rhetorik *das einem Gemüthszustande entsprechende und denselben verrathende Symptom* Kâvjapr. 4,28. — 4) *=सतां मतिनिश्चयः und *=निश्चय.

अनुभावन n. *das Erregen der* Anubhâva *genannten Symptome.*

अनुभाविन् Adj. *Augen-* oder *Ohrenzeuge* Âpast. 1,10,6.

अनुभाव्य Adj. *zu empfinden, empfunden werdend* Sarvad. 16,9.

अनुभाषण s. अननुभाषण.

अनुभाषितृ Nom. ag. *zu Jmd sprechend, — sagend.*

*अनुभास m. *eine Krähenart* Nigh. Pr.

अनुभित्ति Adv. *der Matte entlang.*

°अनुभू Adj. *wahrnehmend.*

अनुभूताख्या f. *Erzählung des Wahrgenommenen, — Erlebten.*

अनुभूति f. *Gewinnung eines Begriffs, — einer Vorstellung von Etwas* Ind. St. 9,154.162.

अनुभूतिप्रकाश m. Titel eines Werkes.

अनुभूतिस्वरूपाचार्य m. N. pr. eines Grammatikers.

अनुभोग m. *Genuss.*

अनुमत n. *Einwilligung.* °मते *mit E. von* (Gen.).

अनुमति f. 1) *Einwilligung, Zustimmung, Einverständniss.* Als Genie personificirt. — 2) *der Mond einen Tag vor dem Vollmond.* Personif. als Tochter des Aṅgiras und der Smṛti VP. 1,10,8.

*अनुमध्यम Adj. *auf den mittlern* (Bruder) *folgend.*

*अनुमनन n. *das Einwilligen, Zustimmen.*

अनुमन्तृ Adj. *einwilligend, zustimmend.*

अनुमन्तव्य Adj. *wozu die Zustimmung erforderlich ist.*

अनुमन्त्रण n. *das Hersagen eines Spruches an* (Gen. oder im Comp. vorangehend) Gaut. 27,5.8.

अनुमरण n. *das Nachsterben, im Tode Folgen;* insbes. *Selbstverbrennung der Wittwe* 105,26.29. 155,12.

अनुमरु m. Pl. N. pr. einer Gegend.

अनुमर्शम् Absol. *greifend, anfassend* Çat. Br. 4,5,2,1.

अनुमल्ल N. pr. einer Gegend.

अनुमा f. *Schluss, Folgerung.*

अनुमातव्य Adj. *zu schliessen, — folgern.*

अनुमाद्य und अनुमादिय Adj. *dem man zujauchzen muss.*

1. अनुमान m. *Einwilligung, Erlaubniss.*

2. अनुमान n. (fehlerhaft auch m.) 1) *das Schliessen, Folgern, Beweismittel einer Schlussfolgerung* Gaim. 1,3,2.3.15. Njâjas. 2,1,23. Dazu Nom. abstr. °त्व n. Comm. ebend. °अनुमानतस् *gemäss.* — 2) *eine best. rhetorische Figur* Kâvjapr. 10,31. Beispiel Spr. 5065.

अनुमानखण्डतर्क m., °चिन्तामणि m., °चिन्तामणिदीधिति f., °ज्ञागदीशीक्रोड m., °तत्त्वचिन्तामणि m. und °दीधिति f. Titel von Werken oder Abschnitten in denselben.

अनुमानन n. *das Bereden, zu gewinnen Suchen.*

अनुमानपरिच्छेद m., °प्रकाश m., °प्रामाण्यव्यवस्थापन n., °प्रामाण्यरहस्य n., °मणिदीधिति f., °मयूख m., °माथुरी f., °मूलटिप्पणी f. und °शिरोमणि m. Titel von Schriften.

*अनुमानोक्ति f. *Logik.*

अनुमापक Adj. *durch eine Schlussfolgerung beweisend für.* Davon Nom. abstr. °त्व n. Comm. zu Njâjam. 1,3,17.

अनुमार्ग m. *das Hinterhersein.* Instr. *hinter* — (Gen.) *her* Kathâs. 86,85 (°मार्गेणास्याः zu lesen). 104. Kâd. 170,6.

अनुमार्जन n. Titel best. zum Veda gehöriger Vorschriften.

अनुमालिनीतीरम् Adv. *am Ufer der* Mâlinî Çâk. 7,10.

*अनुमाषम् Adv. gaṇa परिमुखादि.

अनुमिति f. *Schluss.* Davon °त्व n. Nom. abstr.

अनुमितिदीधिति f., °परामर्शकार्यकारणविचार m., °परामर्शवाद m., °परामर्शविचार m., °मानसवाद m. und °लक्षणावतरण n. Titel von Werken.

अनुमित्सा f. *die Absicht, einen Schluss zu machen,* Kusum. S. 4, Z. 16.

अनुमृग्य Adj. *was man sucht, wonach man trachtet.*

अनुमृत् Adj. *im Tode folgend.*

अनुमेय Adj. *zu erschliessen.* Davon Nom. abstr. °ता f. Sarvad. 18,14. °त्व n. 47,5.

अनुमोदन n. *das Sichfreuen über.*

अनुमोक m. wohl Bez. eines verderblichen Agni AV.

अनुम्लोचन्ती und अनुम्लोचा f. N. pr. einer Apsaras.

अनुयज्ञम् Adv. *dem Spruche gemäss.*

*अनुयत्वम् Adv. gaṇa परिमुखादि.

अनुयायिन् Adj *nachfolgend.*

*अनुयाग m. P. 7,3,62, Sch.

अनुयाज m. *Nachopfer.*

अनुयाजवत् Adj. *von Nachopfern begleitet.*

अनुयातर् Nom. ag. *Begleiter.*

अनुयातव्य Adj. *dem man nachgehen muss.*

अनुयात्र n. und °त्रा f. *Geleit, Gefolge* 132,26.

अनुयात्रिक m. Pl. *Gefolge.* Vgl. अनु°.

अनुयान n. *das Nachgehen, Folgen.*

अनुयायिन् 1) Adj. *nachgehend, folgend* (eig. und übertr.); m. *Begleiter*, Pl. *Gefolge.* Davon °यायिता f. Nom. abstr. — 2) m. N. pr. eines Sohnes des Dhṛtarâshṭra.

*अनुयुक्तिन् Adj. gaṇa इष्टादि.

अनुयुगम् Adv. *je nach dem Weltalter.*

अनुयुञ्जक Adj. *gern rügend.*

अनुयुज् Adj. *abhängig.*

*अनुयूपम् Adv. gaṇa परिमुखादि.

अनुयोक्तर् Nom. ag. *Befrager, Lehrer*, insbes. *ein bezahlter.*

अनुयोक्तव्य Adj. *zu befragen.*

अनुयोग m. 1) *Befragung, Erkundigung nach, das Ausfragen.* — 2) *Rüge* Nâjâs. 5,2,23. P. 8,2,94.

अनुयोगद्वारसूत्र n. Titel eines Gaina-Werkes Ind. St. 10,285.295.

*अनुयोजन n. *Frage.*

अनुयोज्य Adj. 1) *zu Jmdes Befehlen stehend.* — 2) *zu befragen.*

अनुरक्ति f. *Zuneigung, Anhänglichkeit* Spr. 6480, v. l.

अनुरज्जु Adv. *nach der Schnur.*

अनुरञ्जन n. *das für sich Gewinnen, Sichverpflichten.*

अनुरणन n. *das Widerhallen.*

अनुरथ m. N. pr. eines Fürsten VP. 4,12,16.

*अनुरथम् Adv. *hinter dem Wagen* P. 2,1,6, Sch.

अनुरथ्या f. *Rand der Strasse, Fussweg.*

अनुरस m. *Beigeschmack.*

*अनुरहसम् Adv. P. 5,4,81.

अनुराग (am Ende eines adj. Comp. f. आ) m. 1) *Färbung.* — 2) *Röthe.* — 3) *Zuneigung* 96,9. *Wohlgefallen an.* — 4) *Zufriedenheit* Spr. 5665.

अनुरागवत् 1) Adj. *a) roth.* — *b) verliebt, ein Liebesverhältniss habend mit* (सक्) 156,18. — 2) f. °वती N. pr. eines Frauenzimmers.

अनुरागशृङ्गारवत्यौ Nom. Du. f. Anurâgavatî und Çṛṅgâravatî Kathâs. 123,336.

अनुरागिता f. *Zuneigung.*

अनुरागिन् Adj. 1) *zugeneigt* (einer Person oder Sache), *verliebt* 123,12. — 2) *lieblich* Kathâs. 18,328.

अनुरात्रम् Adv. *zu nächtlicher Weile.*

अनुराध 1) *Adj. *unter dem Mondhause* Anurâdhâ *geboren.* — 2) m. *a)* Pl. *ein best. Mondhaus.* — *b)* N. pr. eines Mannes. — 3) f. आ *a) ein best. Mondhaus.* — *b)* N. pr. eines Frauenzimmers.

अनुराधपुर n. N. pr. einer *Stadt.*

अनुरुद्ध m. N. pr. eines Vetters des Çâkjamuni.

अनुरुध् Adj. *anhänglich.* Vgl. अनूरुध्.

*अनुरुधा f. *eine Cyperus-Art* Nigh. Pr.

अनुरूप 1) Adj. (f. आ) *a) entsprechend, angemessen, gleichkommend* 39,3. 58,5. 71,12. 72,13. °अनुरूपम्, °अनुरूपेण und °अनुरूपतस् *entsprechend, gemäss.* — *b) fähig, einer Sache* (Gen.) *gewachsen.* — 2) m. *Antistrophe.*

अनुरूपक Adj. *entsprechend, angemessen.*

*अनुरेचनी oder *अनुरेवती f. *Croton tiglium* Râgân. 6,161.

अनुरोध m. (am Ende eines adj. Comp. f. आ) *Willfahrung, Rücksicht* (auf Personen und Sachen) 115,9. 129,13.

अनुरोधन n. 1) *Rücksichtnahme, Bevorzugung* Spr. 4326. — 2) *Mittel Jmd zu gewinnen.*

अनुरोधिता f. = अनुरोधन 1).

अनुरोधिन् Adj. *Rücksicht nehmend, Etwas beobachtend.*

अनुरोध m. *Nachstieg, Nachwuchs* Tâṇḍja-Br. 1,10,10.

*अनुरोक्त् m. N. pr. eines Mannes.

अनुलम्ब Adj. (f. आ) *abhängig, untergeordnet* Tâṇḍja-Br. 18,9,16. 20,12,5.

*अनुलाप m. *Wiederholung des Gesagten.*

*अनुलामक m. *Pfau* Râgân. 19,94.

अनुलेप m. 1) *Salbung.* — 2) *Salbe* R. 3,3,19 (अनुलेपश्च zu lesen).

अनुलेपन n. (am Ende eines adj. Comp. f. आ) 1) *das Salben.* — 2) *Salbe.*

*अनुलेपिका f. gaṇa मत्स्यादि.

°अनुलेपिन् Adj. *eingesalbt, gesalbt mit.*

अनुलोम 1) Adj. (f. आ) *a) dem Haarwuchs* —, *dem Strich* —, *einer natürlichen* oder *vorgezeichneten Richtung* oder *Ordnung folgend.* f. *zu einer niedrigeren Kaste gehörig als der Mann, mit dem sie sich verheirathet.* — *b)* = अनुलोमज Gaut. 4,16. — *c) gütlich.* संभाषा Karaka 3,8. — 2) *m. N. pr. eines Mannes, Pl. *seine Nachkommen.* — 3) f. आ *ein best. Zauberspruch.* — 4) अनुलोमम् und अनुलोम° Adv. *in der natürlichen Richtung* oder *Ordnung, von oben nach unten* u. s. w. 218,5. — 5) अनुलोमेन *freundlich* Spr. 324.

अनुलोमकल्प m. Titel eines Werkes.

अनुलोमज Adj. *aus der Verbindung eines Mannes höherer Kaste mit einer Frau niederer Kaste geboren.*

अनुलोमता f. *entsprechendes* —, *richtiges Verhältniss, Angemessenheit* Karaka 1,16. Sarvad. 21,10.17.

अनुलोमन 1) Adj. *in die rechte Richtung bringend, fördernd;* insbes. *Winde abführend.* — 2) n. *Förderung, Abführung.*

अनुलोमय्, °यति 1) *in die richtige Lage bringen* Suçr. 1,368,18. — 2) *abführen* (Winde).

अनुलोमिन् 1) Adj. am Ende eines Comp. *fördernd, abführend.* — 2) m. N. pr. eines Mannes, Pl. *seine Nachkommen.*

अनुल्बण Adj. (f. आ) *das Maass einhaltend, nicht zu gross und nicht zu klein, nicht zu viel und nicht zu wenig, correct* Vimâna 4,1,9. Davon °ल n. Nom. abstr. Daçar. 2,33.

अनुल्लङ्घित Adj. *nicht übertreten.* शासन Kathâs. 56,162. VP. 4,24,5. Bhâg. P. 5,26,6. 12,1,9.

1. अनुवंश m. 1) *Reihenfolge des Geschlechts, genealogische Zusammenstellung.* — 2) *Neben-, Seitengeschlecht.*

2. अनुवंश 1) Adj. (f. आ) *ebenbürtig.* — 2) °म् Adv. *dem Geschlecht nach.*

अनुवंश्य Adj. (f. आ) *auf die Genealogie bezüglich.*

अनुवक्तव्य Adj. *zu lehren, mitzutheilen.*

अनुवक्र Adj. (f. आ) Bez. *einer best. Bewegung eines Planeten.* n. *diese Bewegung.* In °ग Adv.

अनुवचन n. 1) *das Nachsprechen, Wiederholen, Hersagen* Gaut. 1,53.55. — 2) *Abschnitt, Lection.*

*अनुवचनीय Adj. von अनुवचन.

अनुवत्सर m. *das vierte Jahr im fünfjährigen Cyclus.*

*अनुवनम् Adv. *nach der Richtung des Waldes hin* P. 2,1,15, Sch.

°अनुवन्दिन् Kathâs. 11,52 wohl fehlerhaft für °अनुवर्तिन्.

अनुवर्तन n. 1) *Fortdauer.* — 2) *Nachgeltung eines Wortes in einem nachfolgenden* Sûtra Comm. zu TS. Prât. 9,9. 10,14. 13,16. — 3) *das Willfahren; Folgsamkeit* Spr. 4813. — 4) *das Sichfügen in, Sichschicken zu* (Gen.) Karaka 1,13.

अनुवर्तनीय Adj. 1) *dem man folgen muss, nach dem man sich zu richten hat.* — 2) *dem man sich hinzugeben hat, wozu man sich entschliessen muss.*

अनुवर्ति Adj. *begleitet von* (Instr.) AV. Paipp. 1,15.

°अनुवर्तित्व n. *das Willfahren.*

अनुवर्तिन् Adj. 1) *nachgehend, folgend* (eig. und

übertr.). Mit Acc., gewöhnlich aber am Ende eines Comp. — 2) *folgsam, gehorsam.* — 3) *gleich, ähnlich.*

1. अनुवर्त्मन् n. *ein von einem Andern schon gewandelter Weg.*

2. अनूवर्त्मन् Adj. *nachfolgend, dienend.*

अनुवर्त्मम् Adv. *den Weg entlang* Kâtj. Çr. 15,6,31.

अनुवर्त्य Adj. 1) *dem man folgen muss, wonach man sich zu richten hat.* — 2) *aus dem Vorhergehenden zu ergänzen.*

1. अनुवश m. *Gehorsam.*

2. अनुवश Adj. *zu Jmdes Willen seiend.*

अनुवषट्कार m. und अनुवषट्कृत n. *Wiederholung des schliessenden Einladungsrufes zu einem Opfer.*

अनुवक् m. *eine der 7 Zungen des Feuers.*

अनुवाक् m. 1) *das Nachsprechen; Wiederholung.* — 2) *Lection, Abschnitt* 227,27.

अनुवाकसंख्या f., अनुवाकानुक्रमणी f. und अनुवाकानुनयविवरण n. Titel von Schriften.

अनुवाक्य 1) Adj. *a) zu recitiren.* — *b) nachzusprechen* Gobh. 3,3,8. — 2) f. आ *der von dem* Hotar oder Maitrâvaruṇa *zu recitirende Vers, in welchem die Gottheit von der ihr bestimmten Gabe in Kenntniss gesetzt und dazu eingeladen wird,* Ind. St. 9,189.

अनुवाक्यावत् und अनुवाक्यावत् (Âçv. Çr. 1,5,30) Adj. *von einer* Anuvâkjâ *begleitet.*

अनूवाच् f. = अनुवाक्या.

अनुवाचन n. *das Veranlassen von Seiten z. B. des* Adhvarju, *dass z. B. der* Hotar *seine Formel recitirt.*

*अनुवाचनीय Adj. von अनुवाचन.

अनुवात m. *vom Rücken her blasender Wind.* °म् Adv. *vor dem Winde.*

अनुवाद् m. 1) *Wiederholung* 209,22. *abermalige Besprechung, das Zurückkommen auf einen schon besprochenen Gegenstand* (insbes. zur Erhärtung und Bestätigung einer Aussage) Bhâg. P. 5,10,15. Davon Nom. abstr. °ता f. und °त्व n. Njâjam. 2,2,5 und Comm. — 2) *Uebersetzung* Comm. zu Mṛkkh. 163,20. — 3) * *Schmähung.*

अनुवादक Adj. *wiederholend* (zur Erhärtung oder Bestätigung) Njâjam. 2,2,6. Davon Nom. abstr. °त्व n. Comm. zu 3,34.

अनुवादिन् Adj. 1) *nachsprechend, wiederholend.* — 2) *übereinstimmend, gleichkommend* 205,28.

अनुवाद्य Adj. *zu wiederholen* Kâtjapr. S. 183, Z. 8. Davon Nom. abstr. °त्व n. Sâh. D. 214,4.

अनुवास m. *öliges Klystier.*

अनुवासन 1) m. und n. *öliges Klystier,* n. *das Setzen eines öligen Klystiers* Karaka 10,4. — 2) n. *ein best. mit Mineralien vorgenommener Process.* — 3) n. * *das Beräuchern.*

*अनुवासनीय Adj. von अनुवासन.

अनुवासरम् Adv. *Tag für Tag.*

°अनुवासिन् Adj. *sich aufhaltend.*

अनुवास्य Adj. *dem ein öliges Klystier zu setzen ist.*

अनुविवित्ति f. *Auffindung.*

अनुविविद्वंस् Adj. *gefunden habend* AV. 12,2,38. 52.

अनुविध Adj. *sich nach Jmd richtend, an Jmd hängend.*

अनुविधातव्य Adj. *einer Anordnung gemäss zu thun.*

अनुविधान n. *das Sichrichten nach Etwas, Gemässheit* Karaka zu Karaka 1,18. Abl. am Ende eines Comp. *gemäss.*

अनुविधायिन् Adj. 1) *sich wonach richtend.* — 2) *gehorsam, folgsam.*

अनुविधेय Adj. 1) *wonach man sich zu richten hat* Spr. 4354. — 2) *in Uebereinstimmung mit* (Instr.) —, *gemäss vorzuschreiben.*

अनुविन्द् m. N. pr. eines Fürsten MBh. 2,31,10.

अनुविश्व m. N. pr. eines Volkes Varâh. Bṛh. S. 14,31.

अनुविष्टम्भ m. *allmähliches Sichfestsetzen,* — *Platzgreifen.*

अनुवृत् Adj. *nachwandelnd* Tâṇḍja-Br. 1,10,9.

अनुवृत्त 1) Adj. *rundlich, gewölbt.* — 2) n. *Gehorsam* Spr. 3093.

°अनुवृत्तत्व n. *das Begleitetsein von* Nj. K.

अनुवृत्ति f. 1) *Fortdauer* 142,2. 288,22. 23. — 2) in der Gramm. *Nachgeltung eines Wortes in einem nachfolgenden* Sûtra 240,15. — 3) *Wiederkehr, Wiederholung.* — 4) *Willfahrung.* — 5) *das Sichrichten nach Etwas, Berücksichtigung, das Entsprechen.* — 6) *das Nachgehen, hinter Etwas her Sein* Sâh. D. 54,21.

अनुवेदान्तरसप्रकरण n. s. अणुवेदान्त°.

अनुवेदि Adv. *längs der Opferstätte.*

अनुवेद्यन्तम् Adv. *längs der Grenze der Opferstätte.*

अनुवेध m. *das Besetztsein mit* so v. a. *Enthalten von.*

अनुवेलम् Adv. *von Zeit zu Zeit, gelegentlich.*

अनुवेल्लित n. *eine Art von Verband.*

अनुवेश m. *das Hereintreten.*

अनुवेश्य m. wohl nur fehlerhaft für आनु°.

अनुवैनेय Adj. Lalit. 277,7.

अनुव्यञ्जन n. *ein secundäres Merkmal* (buddh.) Lalit. 114,10.

अनुव्यम् Adv. mit अस् *unterliegen,* mit भू *hinterher folgen.*

अनुव्यवसाय m. *richtiger Begriff* Nj. K.

अनुव्याख्या f. Titel einer Schrift.

अनुव्याख्यान n. *eine best. Klasse von exegetischen Texten.*

अनुव्याहरण n. *wiederholtes Hersagen.*

अनुव्याहार m. *Verfluchung.*

अनुव्याहारिन् Adj. *verfluchend, schmähend.*

*अनुव्रजन n. *das Nachfolgen, Begleiten.*

अनुव्रजम् Adv. *in Schaaren.*

अनुव्रज्या f. *das Begleiten eines Fortgehenden* Gaut. 5,38. Râgat. 7,762.

अनुव्रत Adj. (f. आ) *nach Gebot handelnd, gehorsam, ergeben* (mit Acc. und Gen.). — n. fehlerhaft für अणुव्रत.

अनुशंस Adj. *Uebles nachredend* Taitt. Âr. 2,4,1.

*अनुशतिक Adj. P. 7,3,20.

अनुशब्द् m. *Nachruf, Nachhall* Dhûrtan. 16.

अनुशय 1) m. *a) Reue.* — *b) Rückgängigmachung* (eines Kaufes oder Verkaufes) 212,22. — *c) unüberwindlicher Hass* MBh. 6,95,15. R. Gorr. 1,2, 13. — *d) Eindruck im Geiste, Vorstellung* Bhâg. P. 10,87,22. — *e) der in der anderen Welt nicht verbrauchte Rest der Folgen der Werke, der die Seele wieder zur Erde führt.* Davon Adj. °वत् *mit einem solchen Rest behaftet* Bâdar. 3,1,8. Eine ähnliche Bed. hat das Wort अनुशय bei den Buddhisten. — 2) f. ई *Geschwür auf der Oberfläche des Fusses.*

अनुशयापनेय m. in der Rhetorik *eine durch Reue an den Tag gelegte Erklärung, dass man mit Etwas nicht einverstanden sei.* Beispiel Spr. 621.

अनुशयाना f. *eine nach dem Verlust des Geliebten der Reue sich hingebende Heroine.*

अनुशयिन् Adj. 1) *treu anhängend.* — 2) *Reue empfindend* Spr. 5528, v. l. — 3) am Ende eines Comp. *mit der Vorstellung von — behaftet* Jogas. 2,7.8.

*अनुशर m. *ein* Râkshasa.

अनुशस्त्र n. *ein die Stelle eines chirurgischen Instruments vertretender Gegenstand.*

*अनुशाय m. wohl fehlerhaft für अनुशय.

*अनुशायिन् Adj. *sich erstreckend.*

अनुशाल्व m. N. pr. eines Daitja.

अनुशासन n. *Unterweisung, Lehre.* Auch Bez. *einer Klasse von Texten.*

अनुशासनीय Adj. 1) *zu unterweisen.* — 2) *zu bestrafen* Vens. 23,9.

अनुशासितर् Nom. ag. 1) *Lenker, Regierer.* — 2) *Unterweiser, Lehrer.*

अनुशासिन् Adj. *züchtigend, strafend.*

अनुशास्ति f. *Unterweisung.*

अनुशिक्षिन् Adj. *erlernend, sich übend in* R. 2, 64, 56.

अनुशिख m. N. pr. eines Schlangenpriesters Tâṇḍya-Br. 25, 15, 3.

*अनुशिवम् Adv. *nach* Çiva.

अनुशिष्य Adj. (f. gleich) *von Jungen (Füllen u. s. w.) begleitet.*

अनुशीलन n. 1) *Uebung, Studium.* — 2) *das Nachthun, Nachleben.*

अनुशुश्रूषा f. *Gehorsam.*

अनुशोचन n. *das Wehklagen.*

अनुशोचिन् Adj. *wehklagend um.*

*अनुशोणम् Adv. *am Flusse* Çoṇa.

अनुशोभिन् Adj. *prächtig, schön.*

*अनुश्योत (°द्योत) m. *das Beträufeln* Gal.

*अनुश्रव m. *Ueberlieferung.*

*अनुश्राद्ध n. *Manenopfer* Gal.

अनुश्लोक m. Name eines Sâman.

*अनुषक् Adv. neben आनुषक्.

अनुषङ्ग m. 1) *das Hängenbleiben —, Haften an* (Loc.). — 2) *das Hängen mit den Gedanken —, das Denken an* Spr. 2416, v. l. 2488. 2522, v. l. Kathâs. 22, 258. — 3) *unmittelbare Folge.* — 4) *Anhängsel, Refrain.* — 5) *der im* Dhâtupâṭha *dem consonantischen Auslaut einiger Wurzeln vorangehende Nasal.* — 6) *Herbeiziehung eines Wortes aus der Umgebung zur Ergänzung* Comm. zu VS. Prât. 4, 173. — 7) * *Mitleid.*

अनुषङ्गिन् Adj. 1) *anhaftend.* — 2) *nothwendig folgend, — sich ergebend* Comm. zu Njâs. 1, 30. — 3) *im* Dhâtupâṭha *vor dem consonantischen Auslaut einen Nasal habend.*

अनुषञ्जनीय Adj. *aus der Umgebung als Ergänzung herbeizuziehen.*

*अनुषट् Adv. gaṇa चादि und स्वरादि.

*अनुषण्ड Bez. oder N. pr. einer Gegend.

अनुषत्यम् Adv. *der Wahrheit gemäss, aufrichtig.*

*अनुषक्त m. *Nachtrieb der Reispflanze* Comm. zu TS. 2, 3, 4, 2.

अनुष्टुक् Nom. in TS. st. अनुष्टुप्.

अनुष्टुति f. *Lob, Preis.*

अनुष्टुपर्मेणि Adj. *mit einer* Anushṭubh *geschehend* Çat. Br. 3, 6, 2, 3.

अनुष्टुप्शिरस् Adj. *die* Anushṭubh *zum Kopf habend.*

अनुष्टुप्शीर्षन् Adj. dass. Ait. Âr. 2, 6.

अनुष्टुप्संपद् f. *Herstellung einer* Anushṭubh.

अनुष्टुब्गर्भा f. *ein best. Metrum.*

अनुष्टुभ् 1) Adj. *nachjauchzend* ṚV. 10, 124, 9. — 2) f. *a) Lobgesang.* — *b)* * *Rede.* — *c) ein Metrum von 4×8 Silben.* — *d)* Bez. *der Zahl acht.*

अनुष्टोभन n. *das Nachträllern* Daiv. Br. 3.

अनुष्ठा Adj. Pl. *auf einander folgend.*

अनुष्ठातर् Nom. Ag. *Ausführer, Vollführer.*

अनुष्ठान 1) n. *das Obliegen, Verrichten, Ausführen* 244, 2. 254, 4. 282, 20. 283, 22. Gaut. 8, 16. — 2) f. ई *Ausführung, Handlung.*

अनुष्ठानपद्धति f. Titel einer Schrift.

अनुष्ठानशरीर n. *der zwischen dem feinen und dem groben Körper angenommene Körper.*

अनुष्ठापन n. *das Obliegen-, Verrichtenlassen.*

अनुष्ठायज्ञयज्ञीय n. Name eines Sâman.

अनुष्ठायिन् Adj. *obliegend, verrichtend.*

अनुष्ठितत्व n. *das Ausgeführtsein* TBr. Comm. 1, 126.

अनुष्ठु und अनुष्ठुवा Adv. *sogleich.*

अनुष्ठेय Adj. *zu verrichten, auszuführen* 156, 6. 158, 27. Davon Nom. abstr. °त्व n. Comm. zu Njâs. 6, 1, 3.

अनुष्ठ्या Adv. *unmittelbar (persönlich), sofort.*

अनुष्ण 1) Adj. (f. आ) *a) nicht heiss, kalt* 42, 26. 43, 9. Dazu Nom. abstr. °त्व n. Tarkas. 48. — *b)* * *apathisch, träge.* — 2) *m. *Thor* Gal. — 3) f. आ N. pr. eines Flusses MBh. 6, 9, 24. — 4) *n. *die Blüthe der Nymphaea coerulea.*

अनुष्णगु m. *der Mond.*

*अनुष्णवल्लिका und *°वल्ली (Gal.) f. *Panicum dactylon* Râgan. 8, 108.

अनुष्णाशीत Adj. *weder warm noch kalt* Tarkas. 14.

अनुष्यन्द m. *Hinterrad.*

अनुसधर्मम् Adv. *nach Wunsch, gern.*

अनुसंधापम् Absol. *fortschlafend.*

अनुसंयान n. *das Besuchen der Reihe nach.*

अनुसंवत्सर m. *Jahr.*

*अनुसंवरण n. gaṇa अनुशतिकादि.

अनुसंसर्पम् Adv. *nachschleichend.*

अनुसंहार m. *Zurückziehung, Aufhebung.*

अनुसंहितम् Adv. *nach der* Saṁhitâ.

अनुसक्थम् Adv. *den Schenkel entlang* Lâṭj. 8, 8, 31.

*अनुसंचरण n. v. l. für अनुसंवरण.

अनुसंतति f. *Fortsetzung* Maitr. S. 2, 2, 8.

अनुसंतान m. *Sprössling, Sohn* Gaut. 15, 28.

अनुसंधान n. 1) *das Untersuchen, Richten der Aufmerksamkeit auf Etwas.* — 2) *die Anwendung, der 4te Theil im Syllogismus.*

*अनुसंधि m. *Vereinigung.*

अनुसंधेय Adj. *worauf man seine Aufmerksamkeit zu richten hat.*

अनुसमय m. *das der Reihe nach Vorstehgehen* Njâjam. 5, 2, 6. 7. Gaim. S. 337. fgg.

अनुसमापन n. *Vollendung, Schluss.*

*अनुसमुद्रम् Adv. *am Meere.*

अनुसमेतव्य Adj. *der Reihe nach abzumachen* Comm. zu Njâjam. 5, 2, 8. 10.

अनुसर Adj. (f. ई) *nachgehend, sich richtend nach.*

अनुसरण n. *das Nachgehen, Folgen, Verfolgen* 151, 24. 156, 30. 157, 2. *das hinter Etwas her Sein* Sân. D. 54, 21. तदनुसरणक्रमेण *stets hinter ihm her.*

अनुसर्ग m. *secundäre Schöpfung.*

अनुसर्तव्य 1) Adj. *dem man nachgehen muss.* — 2) n. impers. *gemäss zu verfahren* Kâtjâpr. S. 171, Z. 14.

अनुसर्प m. *schlangenartiges Geschöpf.*

अनुसर्पण n. *das Nachgehen, Suchen.*

अनुसवनम् Adv. 1) *bei jedem* Savana Gaut. 26, 10. — 2) *beständig, in Einem fort.*

अनुसहायीभाव m. *das zum Gehülfen Werden, Beitragen zu Etwas.*

°अनुसाधिन् Adj. *zu Stande bringend.*

*अनुसामम् Adv. P. 5, 4, 75.

*अनुसायम् Adv. *jeden Abend.*

अनुसार m. 1) *das Nachgehen, Folgen, Verfolgen.* — 2) *Gemässheit* 209, 18 (Jâgñ. 2, 1). 210, 1. — 3) *gesetzliche Vorschrift.*

°अनुसारक 1) *nachgehend, trachtend nach.* — 2) *sich richtend nach.*

अनुसारिता f. (Sarvad. 21, 17) und °रित्व n. *das sich Richten nach, Gemässsein* Comm. zu TS. Prât. 13, 16.

अनुसारिन् Adj. 1) *nachgehend, folgend* 106, 31. — 2) *nachgehend so v. a. trachtend nach, zu erreichen sich bestrebend* Spr. 1656. 3403. — 3) *anhängend, Anhänger* (einer Schule). — 4) *sich richtend nach, entsprechend, gemäss seiend.* — 5) *klebend, haftend an.*

*अनुसार्यक *ein best. wohlriechendes Moos* Nigh. Pr.

अनुसीतम् Adv. *der Furche nach.*

*अनुसीरम् Adv. *dem Pfluge nach.*

*अनुसू 1) N. pr. eines Mannes oder einer Frau. — 2) Titel eines Werkes.

अनुसूयक Adj. und अनुसूया f. fehlerhaft für अन°.

अनुसृति f. 1) *das Nachgehen, Verfolgen.* — 2) *N. pr. eines Frauenzimmers.

*अनुसृष्टि f. N. pr. eines Frauenzimmers.

अनुसेवा f. *Dienst, Aufwartung.*

°अनुसेविन् Adj. *obliegend.*

*अनुसैन्य n. *Hintertreffen.*

अनुसोमम् Adv. *wie beim* Soma.

*अनुस्कन्दम् Absol. गेहं गेहमनु°, गेहमनु° अनु° und गेहानु° *in jedes Haus springend.*

अनुस्तरण 1) m. *erst in zweiter Reihe zu schlach-*

tendes Opferthier Ind. St. 9,246. 10,348. — 2) अनुस्तरणी f. *eine bei einem Todtenopfer geschlachtete Kuh, mit deren Gliedern der Leichnam Glied für Glied belegt wird.*

अनुस्तरणिकी f. = अनुस्तरणी.

अनुस्तोत्र n. Titel einer Schrift.

अनुस्फुर् Adj. *hinschnellend.*

अनुस्मरण n. *das Gedenken.*

अनुस्मृति f. 1) *das Gedenken* Lalit. 34,20. fgg. — 2) Titel einer Schrift.

°अनुस्यूतत्व n. *das sich Hindurchziehen durch* 266,6.

अनुस्रयामन् Adj. *nicht bei Tageslicht ausgehend.*

अनुस्रोतस् Adv. *mit der Strömung.*

अनुस्वान m. *Widerhall.*

अनुस्वार m. *das nasale Lautelement eines nasalirten Vocals.*

अनुस्वारवत् Adj. *mit einem* Anusvâra *versehen.*

अनुस्वारी Adv. mit भू *zu einem* Anusvâra *werden.*

अनुक् m. N. pr. eines Mannes VP. 4,19,12.

अनुकरण n. *das Nachtragen* Kâtj. Çr. 5,8,28. 14,1,16.

अनुकरत्त् m. N. pr. eines Mannes.

अनुकर्व् m. *Nachruf, Zurückruf.*

*अनुकार m. 1) *Nachahmung.* — 2) *Gleichheit.*

°अनुकारक Adj. *gleichend.*

*अनुकार्य m. = अन्वाकार्य.

*अनुकोड gaṇa अनुशतिकादि.

अनुकोम m. *Nachspende* Vaitân. 19. Kâtj. Çr. 23,2,20.

अनुक्रद m. N. pr. eines Bruders des Anuhrâda.

अनुक्राद und अनुक्लाद m. N. pr. eines Sohnes des Hiraṇjakaçipu.

अनूक 1) m. n. *Rückgrat,* insbes. *dessen oberer Theil.* — 2) m. *der den Rückgrat des Feueraltars bildende Streifen.* — 3) *aufsteigende Linie.* त्रिपुरुषानूकम् Adv. *drei Generationen hinauf.* — 4) n. **Geschlecht, Familie.* — 5) m. **ein vorangehendes Leben* Utpala zu Varâh. Bṛh. S. 68,103 und zu Bṛh. 25(23),13. — 6) n. *Temperament, Charakter* Varâh. Bṛh. S. 68,103. Bṛh. 25(23),13. — 7) f. आ N. pr. einer Apsaras.

अनूकाश m. 1) *Schein, Beleuchtung.* — 2) *das Sichtbarsein.* — 3) *Hinblick, Rücksicht.*

अनूकाशिन् Adj. *beschauend.*

अनूक्त n. und अनूक्ति f. (Njâjam. 2,3,34) 1) *Nacherwähnung, wiederholte Erwähnung.* — 2) Veda-*Studium.*

अनूक्य und अनूकिय 1) Adj. *im Rückgrat befindlich.* मज्जन् *Rückenmark* Çat. Br. — 2) n. *Rückgrat.*

अनूखर falsche Schreibart für अनूषर.

अनूचान Adj. 1) *gelehrt.* — 2) **bescheiden.*

अनूचानपुत्र m. *der Sohn eines Gelehrten* Çat. Br. 10,6,1,3.

अनूचानर्त्विज् Adj. *einen gelehrten Priester habend* Kâtj. Çr. 7,1,18.

अनूची s. u. अन्वच्.

अनूचीन Adj. *auf einander folgend* Çulbas. 1,67. 3,85. °म् Adv. *der Länge nach* 259.

अनूचीनगर्भ Adj. *nach einander geboren.*

अनूचीनत्व n. *Aufeinanderfolge.*

अनूचीनाह्नम् Adv. *an aufeinanderfolgenden Tagen.*

1. अनूच्य Adj. *zu studiren.*

2. अनूच्य n. *Armlehne eines Sessels.*

अनूज्ञावरी f. = अनु°.

अनूठा 1) Adj. f. *unverheirathet* 93,5. — 2) Subst. *Concubine.*

अनूति f. *Nicht-Hülfe.*

अनूदक n. *Mangel an Wasser, Dürre.*

अनूदय m. N. pr. eines Sohnes des Dhṛtarâshṭra.

अनूदर 1) Adj. *bauchlos.* — 2) v. l. für अनूदय.

अनूद्देश m. eine best. rhetorische Figur: *entsprechende Anweisung für jeden einzelnen Fall.*

*अनूद्य Adj. *nachzusprechen.*

अनूधस् Adj. *euterlos.*

अनून 1) Adj. (f. आ) *a) woran Nichts fehlt, vollständig, voll, ganz.* — *b) nicht schlechter —, nicht geringer als* (Abl.). — 2) Adv. am Anf. eines Comp. *überaus, sehr* Spr. 181. — 3) f. आ N. pr. einer Apsaras.

*अनूनक Adj. = अनून 1) *a*).

अनूनवर्चस् Adj. *vollständigen Glanz habend.*

अनूप 1) *Adj. *am Wasser gelegen, wasserreich.* — 2) m. (am Ende eines adj. Comp. f. आ) *a) wasserreiche Gegend, Sumpfland.* — *b) Wasserbecken.* — *c) Gestade, Ufer.* — *d)* N. pr. eines best. *Küstenlandes.* — *e)* *(statt आनूप) *Büffel.* — *f)* N. pr. eines Ṛshi. Auch = अनूपसिक्त.

अनूपज 1) Adj. *in der Nähe von Wasser wachsend.* — 2) *n. *Ingwer.*

अनूपराम und अनूपविलास m. Titel von Werken.

अनूपसद्म् Adv. *bei jeder* Upasad-*Feier.*

अनूपसिक्त m. N. pr. eines Fürsten.

*अनूपालु m. *ein best. giftiges Knollengewächs* Gal.

*अनूपोत्थ n. *frischer Ingwer* Gal.

(अनूप्य) अनूपिय Adj. *in Teichen oder Sümpfen befindlich.*

अनूबन्ध m. = अनु° *Fortdauer, Ununterbrochenheit* Ind. St. 10,418.

अनूबन्ध्य Adj. (f. आ) *nachträglich anzubinden d. i. zu schlachten.* Auch Subst. m. f. mit Ergänzung von पशु oder वशा.

अनूयाज m. = अनुयाज *Nachopfer* TS. 6,1,5,3.4.

अनूराध 1) Adj. *Gelingen schaffend.* — 2) m. f. (आ) Pl. *ein best. Mondhaus,* = अनुराध.

अनूरु m. *Morgenröthe,* person. als *Wagenlenker der Sonne* Spr. 7671. Râéat. 8,50. als *Bruder d. S.* 3242.

अनूरुध् Adj. *folgend, anhänglich.*

अनूरुसारथि m. *die Sonne.*

अनूर्ध्वभास् Adj. *dessen Licht nicht in die Höhe strebt.*

अनूर्मि Adj. *vorwärts drängend, — eilend.*

अनूला f. N. pr. eines Flusses.

अनूवङ् Du. *ein best. Körpertheil.* Vgl. वङ्क.

अनूषर Adj. *nicht salzhaltig* Âçv. Gṛhj. 2,7,2.

अनूष्मन् Adj. *nicht aspirirt.*

अनूष्मवत्त् Adj. *keine Spirans enthaltend* TS. Prât. 4,15.

अनूह्य Adj. *unbegreiflich* Maitrjup. 6,17.

*अनृक्क (so st. अनृच्क zu lesen) Adj. *keine Lieder enthaltend.*

अनृक्तर Adj. *ohne Spitzen, dornenlos.*

अनृग्यजुस् Adj. *weder mit dem* Ṛg —, *noch mit dem* Jagurveda *vertraut* MBh. 12,60,44.

अनृच् Adj. 1) *keine Lieder enthaltend.* — 2) *nicht mit dem* Ṛgveda *vertraut.*

अनृच 1) Adj. = अनृच् 2). — 2) °म् Adv. *nicht an die* Ṛk. *sich haltend.*

*अनृचवत्त् Adj. *reich an Männern, die nicht mit dem* Ṛgveda *vertraut sind.* Compar. *अनृचीयस्.

अनृजु 1) Adj. *a) nicht gerade, rückläufig* (Planet) Siddh. Çir. — *b) unredlich.* — 2) *n. *Tabernaemontana coronaria* Nigh. Pr.

अनृजुगामिन् Adj. *nicht gerade gehend* Karaka 1,14.

अनृण Adj. (f. आ) *schuldlos, sch. an, in Bezug auf* (Gen.) 42,6. Davon Nom. abstr. °ता f. und °त्व n.

अनृणाकर्तोस् Gen. Inf. (in Verbindung mit ईश्वर) *von der Schuld zu befreien* Ait. Br. 1,14.

अनृणिन् Adj. *schuldlos* Spr. 7741.

अनृण्यता f. *Schuldlosigkeit.*

अनृत 1) Adj. (f. आ) *a) unrecht, unwahr.* — *b) der Unwahrheit ergeben, Lügner.* — 2) n. *a) Unwahrheit, Lüge, Betrug.* Personif. als Sohn Adharma's und der Himsâ. — *b)* Bez. *eines best. mystischen Geschosses.* — *c) *Ackerbau.*

अनृतदूत m. *ein lügnerischer Bote* Âpast. bei Sây. zu Çat. Br. 5,3,1,11.

अनृतदेव Adj. *unwahre Götter habend* (Grassmann bleibt bei *falscher Spieler*).

अनृतद्विष् Adj. *Lüge hassend.*

अनृतपशु m. *Thierfigur* Kâṭh. 36,6.

अनृतपूर्वम् Adv. *unwahr* 41,1.

अनृतमय Adj. *unwahr, lügenhaft.*

अनृतवाच् und अनृतवादिन् Adj. *unwahr redend.*

अनृताभिशंसन n. *falsche Beschuldigung* Gaut. 21,10.

अनृताभिशस्त Adj. *fälschlich angeklagt* Verz. d. Oxf. H. 282,*b*,29.

अनृताभिसंध Adj. *unwahr redend* Khând. Up. 6,16,1.

अनृतिक und अनृतिन् Adj. *lügnerisch*, m. *Lügner.*

अनृतो Adv. mit कर् *Jmd* (Acc.) *zum Lügner machen* R. ed. Gorr. 2,21,8.

अनृतु m. 1) *unrechte Jahreszeit.* — 2) *unrechte Zeit zum Beischlaf.*

अनृतुपा Adj. *ausser der Zeit trinkend.*

अनृतुभव Adj. (f. आ) *ausser der Jahreszeit erfolgend* Varâh. Bṛh. S. 46,38.

अनृतेष्टका f. *kein richtiger Backstein* Çat. Br. 6, 2,1,38.

अनृतदर्शिन् Adj. *keinem Tanze zuschauend* Âpast. 1,3,11.

अनृत्विज् m. *kein Priester* Çat. Br. 2,1,4,4.

अनृध्यमान Adj. *nicht gedeihend* Çat. Br. 3,6,2,24.

अनृशंस Adj. (f. आ) *nicht boshaft, wohlwollend.* Davon Nom. abstr. °ता f. und °त्व n.

अनृषि m. *kein* Ṛshi Ind. St. 13,337.

अनृषिकृत Adj. *nicht von einem* Ṛshi *verfasst* Ind. St. 1,44.

अनेक Adj. *mehr als Einer, vielfach;* Pl. *mehrere, verschiedene, viele.*

अनेककर्मन् Adj. *verschiedene Thätigkeiten bezeichnend* Nir. 4,19.

अनेककाम Adj. *Mannichfaches wünschend.*

अनेककृत् Adj. *Mannichfaches thuend*, von Çiva.

*अनेकज्ञ m. *Vogel.*

अनेकत्र Adv. *an vielen Orten* Vidḍh. 26,11.

अनेकत्व n. *Vielheit* 259,19.20.

अनेकधा Adv. *in viele Theile, auf vielfache Weise.*

अनेकप m. *Elephant.*

अनेकपद् Adj. *viele* (mehr als vier) *Worte enthaltend* VS. Prât. 1,157.

अनेकपितृक m. Pl. *Enkel mit verschiedenen Vätern* Jâgñ. 2,120.

अनेकरूप Adj. (f. आ) *mannichfaltig* Spr. 6739.

*अनेकलोचन m. Bein. Çiva's.

*अनेकवर्ण m. *Feldmaus* Gal.

अनेकवर्णसमीकरण n. *eine Gleichung mit mehr als einer unbekannten Grösse.*

अनेकवर्षशतिक Adj. *viele hundert Jahre alt* R. ed. Gorr. 2,1,25. 3,73,26.

अनेकविकल्प Adj. *mannichfach.*

अनेकविजयिन् Adj. *der öfters gesiegt hat* Spr. 6740, v. l.

अनेकविध Adj. *mannichfach* 43,29. Davon Nom. abstr. °त्व n. 209,20.

अनेकशफ Adj. *kein Einhufer* Vârtt. zu P. 1,2,73.

अनेकशब्द Adj. *durch mehrere Wörter bezeichnet, synonym.*

अनेकशस् Adv. *vielfach, in grosser Anzahl* oder *Menge, von verschiedener Art, zu wiederholten Malen* 107,27. 140,6.

अनेकशाखिपङ्क्ति f. Titel eines Werkes.

अनेकसंस्थान Adj. *von mannichfachem Aussehen, mannichfach verkleidet* 204,20.

अनेकसहस्ररश्मि Adj. *Tausende von Strahlen habend* (Mond) R. 5,11,1.

अनेकाकिन् Adj. *nicht allein, begleitet von* (Instr.).

अनेकात्तर् Adj. *mehrsilbig* AV. Prât. 4,15.

अनेकात्त m. *kein absoluter Fall, der Fall, dass Etwas so und auch anders sein kann*, Suçr. 2,356, 7. 359,2 (अनेकार्थः gedr.). Sarvad. 41,20. 43,1. Davon Nom. abstr. °त्व n. 45,6.

अनेकात्तवाद m. *Skepticismus.* °प्रवेशक n. Titel eines Werkes.

*अनेकात्तवादिन् m. 1) *ein* Gaina. — 2) *ein* Arhant bei den Gaina.

अनेकार्थ Adj. *mehr als eine Bedeutung habend.* Davon Nom. abstr. °त्व n. Comm. zu TS. Prât. 1,1. 8,8. अनेकार्थकोश m. (auch bloss अनेकार्थ), °तिलक n., °ध्वनिमञ्जरी f., °संचय m. und °समुच्चय m. Titel von Wörterbüchern.

अनेकीभवत् Adj. *nicht zu Eins werdend, geschieden bleibend* ṚV. Prât. 13,15.

*अनेकीय Adj. von अनेक.

*अनेड Adj. *dumm.*

*अनेडमूक Adj. 1) *taubstumm.* — 2) *blind.* — 3) *böse.*

(अनेग्म) अनेदिग्ध Adj. *untadelig.*

अनेन Adj. *ohne Hirsche.*

अनेनस् 1) Adj. *fehlerlos, schuldlos, sündlos.* — 2) m. N. pr. verschiedener Männer.

अनेनस्य n. *Schuldlosigkeit.*

*अनेमन् Adj. = प्रशस्य.

अनेवंविद् und अनेवंविद्वंस् Adj. *so* oder *Solches nicht wissend.*

अनेवम् Adv. *nicht so* Bâdar. 3,1,8.

अनेस् 1) Adj. *a) unerreichbar, unvergleichlich. — b) unbedroht, sicher.* — 2) m. *Zeit* Bâlar. 84, 14. — 3) n. *Sicherheit, Schutz.*

अनैकान्तिक Adj. *so und auch anders sein könnend.* Davon Nom. abstr. °त्व n. Njâjas. 5,1,22.

अनैकात्म्य n. *Nicht-Absolutheit, das so und auch anders Seinkönnen* Sarvad. 30,6. Spr. 3955 (अनैकात्म्यात् die richtige Lesart).

अनैडक Adj. (f. ई) *nicht vom Thiere* Eḍaka *kommend.*

अनैन्द्र Adj. *nicht an* Indra *gerichtet* Gaim. 3,2,27.

अनैपुण n. *Ungeschicklichkeit, Unerfahrenheit.*

अनैमित्तिक Adj. *nicht gelegentlich, — der erste beste* Kauç. 67.

अनैश्वर्य n. *Nichtherrschaft.*

*अनो Adv. *nicht.*

अनोकह् m. *Baum.*

अनोकृत Adj. *nicht von* ओस् *begleitet.*

अनोजस् Adj. *kraftlos, schwach* Spr. 4739.

अनोरथ m. Pl. *Last- und Streitwagen.*

अनोवाह् Adj. *einen Wagen ziehend.*

अनोवाह्य Adj. *auf Wagen zu fahren.* °म् Adv. *fuderweise.*

अनौचित्य n. 1) *Unangemessenheit.* — 2) *Ungewöhnlichkeit* Comm. zu Mṛicch. 44,14.15.

अनौजस्य n. *Mangel an Energie.*

अनौद्धत्य n. *Nicht-Hoffart.*

अनौषध n. *kein Heilmittel* Spr. 7666.

अन्त m. (selten n.; am Ende eines adj. Comp. f. आ) 1) *Rand, Saum, Grenze, Endpunkt, Ende im Raume* 26,6. दिशो ऽप्यन्तात् *vom Ende der Welt sogar* 291,5. °अन्तम् Adv. *bis zu* (im Raume). — 2) *Ende eines Gewebes, Zettelende, Leiste, Saum.* — 3) *unmittelbare Nähe.* अन्ते *bei, neben* 30,22. 110, 25. *in Gegenwart von.* — 4) *Ende, Ausgang, Schluss* 96,31. 100,17. 103,11. 104,5. 119,29. 138,10. 106,22 (n.). 172,4. 283,4. 290,15. अन्ते *schliesslich* 139,8.20. अकृणान्तम् Adv. *bis zur Erlernung* 38,5. Am Ende eines adj. Comp. *schliessend mit* 38,14. 166,21. 185,29. 220,4. 262,20. M. 1,50. — 5) *Lebensende, Tod* 108,4. — 6) *Endsilbe, Endung, Auslaut* 229,16. 235,7. *das letzte Wort* 227,4. — 7) *Pause.* — 8) *Höhepunkt, das non plus ultra von* (Gen.) Kâd. 139,11. — 9) *Lösung, Entwirrung.* — 10) *Abrechnung* 33,18. — 11) *100,000 Millionen.* — 12) *Zustand.* — 13) *das Innere.* °अन्ते (auf die Frage *wo*) und °अन्तम् (auf die Frage *wohin*) *in.* — Nach den Lexicographen und Grammatikern noch *Theil* und *Entschluss* und als Adj. *nahe; lieblich* (Çiç. 4,40 so erklärt).

अन्तःकरण n. *das innere Organ* 263,27.29. 266,17. 287,33. 289,12. *Herz* Spr. 7642. °प्रबोध m. Titel einer Schrift.

*अन्तःकुटिल m. *Muschel.*

अन्तःकृमि m. *Wurmkrankheit.*

*अन्तःकोटरपुष्पी f. = अण्डकोटरपुष्पी.

अन्तःकोप m. *innerer Groll* Spr. 1876.

अन्तःकोश m. *das Innere einer Vorrathskammer u. s. w.*

अन्तःक्रतु Adv. *während eines Opfers* Gaim. 6,2,29.

अन्तःपञ्चमकार्यज्ञान n. *das im Innern Opfern der fünf* म (मद्य, मांस, मत्स्य, मुद्रा und मैथुन).

अन्तःपदम्, °पदे und अन्तःपद° *innerhalb eines Wortes.*

अन्तःपरिधि Adv. *innerhalb der* Paridhi *genannten Hölzer.*

अन्तःपरिमार्जन n. *innerlich gebrauchtes Heilmittel* Karaka 1,11.

अन्तःपर्शव्य n. *das an den Rippen befindliche Fleisch.*

अन्तःपवित्र *der innerhalb der Seihe sich befindende* Soma.

अन्तःपशु Adv. *zur Zeit, da das Vieh im Stall ist.*

अन्तःपात m. 1) *ein in der Mitte der Opferstätte eingeschlagener Pflock.* — 2) Bez. eines best. Saṁdhi: *Einschiebung eines Consonanten.*

°अन्तःपातित्व n. *das Enthaltensein in.*

अन्तःपात्य = अन्तःपात 1).

अन्तःपात्र n. *der innere Raum eines Gefässes* (vielleicht *der hohle Leib*) AV. 11,9,15.

अन्तःपादम् Adv. *innerhalb eines Stollens.*

अन्तःपार्श्व n. *das an den Seiten befindliche Fleisch.*

अन्तःपाल m. *Haremswächter.* अन्तपाल v. l.

अन्तःपुर n. 1) *königliche Burg.* — 2) *Harem, Gynaeceum, Frauengemach* 42,19. — 3) Sg. und Pl. *die Bewohnerinnen des Gynaeceums.* Sg. *Gattin* Rāgat. 8,1. collect. *Frauenzimmer, das schöne Geschlecht* Varāh. Bṛh. S. S. 7, Z. 5. 6.

अन्तःपुरचर m. *Diener im Harem* R. 2,78,10. Spr. 336.

अन्तःपुरजन m. Sg. *die Frauen im Harem.*

अन्तःपुरवृद्धा f. *alte Dienerin im Harem* Kād. 66,20.

*अन्तःपुराध्यक्ष m. *Aufseher des Harems.*

अन्तःपुरिका f. *eine Frau im Harem* Kād. 69,24. 70,6. °जन m. *die Frauen i. H.* 100,13.

अन्तःपुरीय्, °यति *wie im Harem sich benehmen.*

अन्तःपूजा f. *innere d. i. stille Verehrung.*

अन्तःपेय n. *das Einschlürfen, Trinken.*

अन्तःप्रकृति f. Pl. *die constitutiven Elemente des eigenen Staates mit Ausnahme des Fürsten* Pañkat. ed. orn. 38,16.

अन्तःप्रज्ञ Adj. *dessen Erkenntniss nach innen gerichtet ist.*

अन्तःप्रतिहारम् Adv. *innerhalb der* Pratihāra *genannten Silben* Lāṭj. 6,10,25.

अन्तःप्रवेश m. *das Hineinschlüpfen* Suçr. 2,22,16.

अन्तःप्रसवा Adj. f. *schwanger* Hariv. 1348.

अन्तःप्राणिन् m. *Wurm* VP. 3,11,16. अणुप्राणिन् v. l.

1. अन्तक m. *Saum, Rand.*

2. अन्तक 1) Adj. *das Ende bereitend, den Tod bringend.* — 2) m. *a) der Endemacher, Tod; der Todesgott* (Jama) 85,25. 150,8. Spr. 7644. — *b) ein best. Fieber.* — *c)* N. pr. zweier Männer.

3. °अन्तक Adj. 1) *auslautend auf* Trik. 3,5,21. H. 242. — 2) *enthaltend* Trik. 2,1,5.

अन्तकज्वर m. *ein best. Fieber* Verz. d. Oxf. H.

अन्तकदूत f. *Unhold (Dämon) des Todes.*

अन्तकर Adj. *das Ende —, den Tod bereitend.* Gewöhnlich am Ende eines Comp. 84,5. f. आ R. 3,43,28 fehlerhaft.

अन्तकरण 1) Adj. dass. 74,25. — 2) n. *Vernichtung* (Conj.).

*अन्तकारिन् Adj. = अन्तकर.

अन्तकाल m. 1) *Todesstunde* Spr. 7644. — 2) *Ende der Welt* Ind. St. 9,133.

अन्तकृत् 1) Adj. *das Ende bereitend.* जीवितान्त°. — 2) *Tod, der Todesgott.*

अन्तकृद्दश m. Pl. Titel eines Gaina-Werkes.

अन्तग Adj. 1) *bis zum Ende von — gehend.* — 2) am Ende eines Comp. *vollständig vertraut mit.*

अन्तगत Adj. 1) *zu Ende gegangen* Tāṇḍja-Br. 4, 9,17. Spr. 2506. — 2) *am Ende stehend, auslautend.*

अन्तगति Adj. *mit dem es zu Ende geht.*

अन्तगमन n. 1) *das zu Ende Kommen mit* (Gen.). — 2) **das Sterben.*

अन्तगामिन् Adj. *zum Tode gehend.*

°अन्तचर Adj. *an den Grenzen von — lebend.*

अन्तचार m. Pl. N. pr. eines Werkes.

अन्ततस् Adv. 1) *vom Ende (von den Enden) aus.* — 2) *am Ende, — Umkreise; aus der Nähe von* (Gen.) Çat. Br. 12,4,2,3. — 3) *am Schluss von* (Gen.); *schliesslich* 32,22. 33,1. Spr. 7703. 7781. — 4) *in der letzten, schlechtesten Weise.* — 5) *wenigstens.* — 6) *innerhalb* Çulbas. 3,199. 207.

अन्तत्वाष्ट्री f. Name eines Sâman.

अन्तद्वीप N. pr. eines Landes. °द्वीपिन् m. *ein Bewohner dieses Landes.*

अन्तपात m. in Verbindung mit दृशोस् so v. a. *Seitenblick* Duṛṭan. 48. नयनान्त° dass. 29.

अन्तपाल m. 1) *Grenzwächter.* — 2) = अन्तःपाल R. ed. Bomb. 2,37,26.

अन्तबल N. pr. einer Oertlichkeit.

अन्तभाज् Adj. *am Ende stehend, auslautend.*

1. अन्तम Adj. 1) *der nächste.* — 2) *sehr nahe stehend* so v. a. *befreundet; überaus lieb.*

2. अन्तम Adj. 1) *der letzte.* In °चारिन् Adv. *zuletzt.*

अन्तमस्था f. *ein Metrum von 46 Silben.*

अन्तर 1) Adv. *innen, innerhalb; zwischen durch; in's Innere, hinein* 166,11. 248,25. 304,27. 310, 13. — 2) Praep. *a)* mit Loc. *innerhalb, in, zwischen, unter, inmitten; in — hinein.* अन्तरा *inmitten.* — *b)* mit Acc. *zwischen.* — *c)* mit Gen. *in, innerhalb, zwischen, inmitten* 76,10. 137,20. 299,26. 304,23. Spr. 7646. 7732. *aus — heraus* Çiç. 3,77. — *d)* am Ende eines Comp. *in, innerhalb* 135,32. *in — hinein.*

अन्तर 1) Adj. (f. आ) *a) nahe, ganz nahe* RV. Çat. Br. 3,5,1,15. — *b) nahe stehend* so v. a. *befreundet, überaus lieb.* अन्तरतर *Jmd* (Gen.) *sehr n. st.* 32,7. TS. 6,2, 2,7. अन्तरतम *am Nächsten verwandt* (von Lauten). — *c) (dem Mittelpuncte nahe) im Innern befindlich, der innere* 217,17.20. Çvetâçv. Up. 1,7. Von Kleidungsstücken so v. a. *Unter-.* Mit einem Abl. *mehr nach innen befindlich als* (von Kleidungsstücken *dem Körper näher liegend*) Çat. Br. 3,2, 1,11. 5,2,1,8. Kāṭj. Çr. 7,3,26. 14,5,4. *innerhalb von — befindlich* Çat. Br. 14,6,7,7. fgg. — *d) ein anderer, verschieden von* (Abl.). — 2) n. (adj. Comp. f. आ) *a) das Innere:* अविद्यायामन्तरे *mitten in der Unwissenheit.* मुनिमन्तरमाविशत् *drang in den* Muni. अन्तरम् *hinein, in — hinein.* अन्तरात् *aus — heraus.* अन्तरे *in, hinein, in — hinein* 127, 6. °अन्तरेषु dass. 297,19. अन्तर° dass. 133,14. 181,14. — *b) Zwischenraum.* अन्तरमन्तरम् so v. a. *Platz gemacht!* अन्तरम् mit Gen. oder am Ende eines Comp. *zwischen* (auf die Frage *wohin*). अन्तरे *dazwischen* 290,4. *unterwegs.* Mit Gen. oder am Ende eines Comp. *zwischen, unter.* — *c) Entfernung, Abstand.* लताअन्तरे 173,1. — *d) Loch, Oeffnung.* — *e) Eingang.* नाप्नोति खेदो ऽन्तरम् 132,4. शोकस्य नान्तरं दातुमर्हसि R. 4,6,13. LA. 52,15. — *f) Zwischenglied, was sich zwischen zwei Gegenständen befindet.* — *g) Zwischenzeit, Zeitraum* Pañkat. 183,3. एतस्मिन्नन्तरे *inzwischen, mittlerweile* 39,16. 43,21. 45,2. तस्मिन्नन्तरे, अत्रान्तरे (142, 15. 145,20. 150,13) und तत्रान्तरे (106,24) dass. किं चित्क्षणान्तरम् *eine kleine Weile.* क्षणान्तरे *nach einer Weile* 114,22. कतिपयदिनान्तरे 106,1. निमिषान्तरात् *einen Augenblick darauf.* कालान्तरेण *nach Verlauf einiger Zeit* 41,27. कथान्तरे *während der Erzählung* 117,15. — *h) Periode.* — *i) Gelegenheit.* — *k) Gelegenheit zum Angriff, Blösse,*

Schwäche. — *l) Unterschied* 145,1. 171,2. 181,2. त्वया समुद्रेण च 152,2. Paṇḍat. 167,6. — *m) Unterschied zwischen zwei Grössen, Rest bei einer Subtraction.* — *n) Besonderheit, Species* 165,7. अस्मिन्नवस्थान्तरे *in dieser eigenthümlichen Lage* Spr. 4012. उरगत्वग्ब्रह्मसूत्रान्तर Adj. *eine Schlangenhaut als eine besondere Art von Brahmanenschnur tragend* Çik. 170, v. l. — *o) Klausel.* — *p) Verschiedenheit.* देशान्तराणि *andere Gegenden* 121,26. 124,24. नरान्तर *ein anderer Mann* 150,12. 151,6. 158,26. अन्यत्स्थानान्तरम् *ein anderer Ort.* सभान्तरेषु *in verschiedenen Sälen* Kâd. 70,18. — *q) Abwesenheit, Entfernung.* — *r) Bürgschaft.* — *s) Bezug, Rücksicht.* °अन्तरे *in Bezug auf* R. 2,90,16. *wegen* 16,15. MBh. 3,268,15. — *t) *Seele.* — *u) *Untergewand.*

अन्तरगत Adj. 1) *steckend in* (Gen. oder im Comp. vorangehend) 120,25. R. 5,31,9. 83,7. — 2) *entfernt* Spr. 5801. अल्पान्तरगत *nicht weit entfernt* R. 4,18,17.

1. अन्तराग्नि m. *das Feuer der Verdauung.*

2. अन्तराग्नि Adj. *im Feuer befindlich.*

1. अन्तराङ्ग n. 1) *ein innerer Körpertheil.* — 2) *Herz* 176,4.

2. अन्तराङ्ग Adj. 1) *das Innere —, das Wesen einer Sache betreffend, wesentlich, vor allem Andern in Betracht kommend.* Dazu Nom. abstr. °त्व n. — 2) *Jmd nahe stehend, mit Jmd vertraut, wohlbekannt.* — 3) in der Gramm. *das Thema betreffend, — berührend.* Comp. °तर und °तरक, Nom. abstr. °त्व n.

अन्तरचक्र n. *Alles was zu den* (32) *Zwischenräumen* (der Windrose) *gehört* Varâh. Bṛh. S. 87, Unterschr.

°अन्तरचारिन् Adj. *steckend in* MBu. 1,153,25.

अन्तरज्ञ Adj. *zu unterscheiden verstehend, die Menschen gut kennend.* Davon Nom. abstr. °ता f. Râǵat. 8,43.

अन्तरण n. *das Uebergangenwerden.*

अन्तरतस् 1) Adv. *im Innern, innerhalb* Çulbas. 3,199.208. fg. — 2) Praep. mit Gen. *innerhalb.* Am Ende eines Comp. *aus — hervor.*

अन्तरदिशा f. *Zwischengegend.*

अन्तरन्त[:]स्थ Adj. *in der Mitte einen Halbvocal enthaltend* Ind. St. 13,457.

अन्तरपूरुष m. *Seele.*

अन्तरप्रभव Adj. *dazwischen (aus der Vermischung zweier Kasten) geboren.*

अन्तरप्रेक्षिन् Adj. *auf eine Blösse lauernd* MBh. 1,128,30. 7,117,5. R. 3,52,13. 5,9,46.

अन्तरभावना f. *composition by the difference* Colebr. Alg. 171.

*अन्तरयण n. *Hinderniss.*

*अन्तरयन m. N. pr. einer Gegend.

अन्तरलग्नासु m. Pl. *equivalent respirations of the interval* J.A.O.S. 6,268.

अन्तरवचारिन् Adj. *sich einschleichend, eindringend.*

अन्तरवयव m. *der innere Theil.*

अन्तरस्थ 1) Adj. (f. आ) *im Innern von* (Gen. oder im Comp. vorangehend) *befindlich* 103,5. MBh. 3,165,2. *der innere* Spr. 3809. — 2) m. *Bürge.*

°अन्तरस्थित Adj. *stehend innerhalb von* 133,14.

अन्तरा 1) Adv. *a) mitten inne, darin, dazwischen; hinein.* Mit स्था *sich dazwischenstellen.* — *b) unterweges.* — *c) in der Nähe.* — *d) beinahe.* — *e) in der Zwischenzeit.* — *f) dann und wann.* अन्तरान्तरा dass. Kâd. 65,9. *hie und da* 136. अन्तरा — अन्तरा — अन्तरा *das eine Mal, d. andere M., d. dritte M.* 133,1. — 2) Praep. *a) zwischen,* mit Acc. und Loc. — *b) während,* mit Acc. Sâh. D. 425. — *c) ohne, mit Ausnahme von,* mit Acc. R. ed. Bomb. 2,11,18.

अन्तरांस m. *Brust.*

अन्तराकाश m. *Station in der Luft* Ind. St. 9, 252. 360.

अन्तरागमन n. *das dazwischen Durchgehen* Kâtj. Çr. 25,4,17. M. 4,126.

अन्तरागार n. *das Innere eines Hauses.*

अन्तराग्नि m. = 1. अन्तराग्नि Gobhil. 2.

अन्तरात्मक Adj. (f. ई) *der innere* Maitrjup. 6,1.

अन्तरात्मन् m. *Seele, Herz, das Selbst.*

अन्तरात्मेष्टकम् Adv. *zwischen dem Mittelkörper des Agni und den Backsteinen.*

अन्तरादिश् f. *Zwischengegend.*

अन्तराधान Adj. *aufgezäumt.*

अन्तराधि m. *Rumpf* Suçr. 1,125,12.

अन्तरान्वेषिन् Adj. *auf eine günstige Gelegenheit wartend* Çik. 101,11.

अन्तरापण m. (Ende eines adj. Comp. f. आ) etwa *Budenreihe auf dem Markte.*

*अन्तरापत्या Adj. f. *schwanger.*

अन्तराभक्त n. *eine Arzenei, die zwischen zwei Mahlzeiten genommen wird,* Suçr. 2,555,4.

अन्तराभर Adj. *herbeischaffend, mittheilend.*

अन्तराभव m. *Zwischenexistenz* (zwischen Tod und Wiedergeburt) AK. 3,4,135.

अन्तराय m. 1) *Hinderniss.* — 2) *Zwischenzeit.*

अन्तरारम Adj. *am Innern seine Freude habend.*

अन्तराल 1) *Adj. (f. आ) *dazwischenliegend.* — 2) n. *a) Zwischenraum* Çulbas. 1,68. °ले *unterweges.* — *b) Zwischenzeit.* अङ्गान्तराल Bhar. Nâṭjaç. 18,53. °ले *inzwischen* Âpast. 2,1,18. Mṛkkh. 146,21, v. l. — *c) Vermittelung* Çâṇḍ. 37. — *d) Zwischenkaste.*

*अन्तरालक n. *Zwischenraum.*

अन्तरालभू f. *der zwischen* (Gen.) *gelegene Raum.*

अन्तरालव्रत n. *Zwischenobservanz* Ind. St. 10, 338.

अन्तरालो Adv. mit कर् *Etwas als Vermittelung gebrauchen* Comm. zu Çâṇḍ. 37.

*अन्तरावेदी f. *Veranda.*

अन्तराशृङ्गम् Adv. *zwischen den Hörnern.*

अन्तरिक्ष 1) n. *a) Luftraum.* — *b)* Name eines Sâman. — 2) m. N. pr. verschiedener Männer VP. 3,3,14 (आत्त°). 4,22,3.

अन्तरिक्षक्षित् Adj. *im Luftraum wohnend* Khând. Up. 2,24,9.

अन्तरिक्षग 1) Adj. *im Luftraum sich bewegend* 52,19. — 2) m. *Vogel* MBh. 3,53,21.

अन्तरिक्षचर Adj. (f. ई) *durch den Luftraum wandelnd* MBh. 1,152,30.

*अन्तरिक्षज्ञ n. *Regen* Gal.

अन्तरिक्षप्रा Adj. *die Luft durchziehend.*

अन्तरिक्षप्रुत् Adj. *die Luft durchschwimmend.*

अन्तरिक्षलोक m. *die Luft* (als besondere) *Welt.*

अन्तरिक्षसंशित Adj. *durch die Luft angetrieben.*

अन्तरिक्षसद् Adj. *in der Luft sich aufhaltend.*

अन्तरिक्षसंस्थ n. *Aufenthalt in der Luft.*

अन्तरिक्षायतन Adj. *die Luft zum Sitz habend* Çat. Br. 4,5,2,18. 8,3,1,12.

(अन्तरिक्ष्य) अन्तरिक्षिग्र Adj. *in der Luft befindlich.*

अन्तरित 1) Adj. s. इ mit अन्तर्. — 2) f. आ *eine Art Räthsel* Kâvjâd. 3,102.

अन्तरिति f. *das Ausschliessen* Maitr. S. 4,3,4.

अन्तरिन्द्रिय n. *inneres Organ* 269,15. 286,8.

अन्तरी Adv. mit कर् *zwischen sich nehmen.*

अन्तरीक्त n. 1) *Luftraum.* — 2) *Talk. — Richtiger अन्तरिक्त.

अन्तरीक्तग und अन्तरीक्तचर schlechte Lesarten für अन्तरिक्त°.

*अन्तरीक्तजल n. *das Wasser im Luftraum.*

अन्तरीक्तन् m. N. pr. = अन्तरिक्त.

अन्तरीक्तावचर m. *dessen Gebiet die Luft ist* Lot. de la b. l. 354.

*अन्तरीप n. *Insel.*

*अन्तरीय n. *Untergewand.*

अन्तरुष्य m. *Station.*

*अन्तरुष्का f. *das weisse Dûrvâ-Gras* Râǵân. 8,112.

अन्तरेचर Adj. *im Innern* (des Hauses) *sich tummelnd.*

अन्तरेण 1) Adv. *dazwischen.* — 2) Praep. mit

Acc. *a) innerhalb.* — *b) zwischen.* Auch am Ende eines Comp. — *c) während.* — *d) ohne* 209,12. — *e) ausser, mit Ausnahme von* 39,10. — *f) in Bezug auf, wegen.* Auch mit Gen.

*अन्तर्गडु Adj. *untauglich, unnütz.* काव्यान्तर्गडुभूत Sâh. D. 646 ist काव्यान्तर् गडुभूत.

अन्तर्गतमनस् Adj. *in sich gekehrt.*

अन्तर्गर्भ und °र्भिन् Adj. in अनन्त°.

अन्तर्गलगत Adj. *im Halse steckend* Pañkat. 265,10.

अन्तर्गिरि m. N. pr. eines Landes.

अन्तर्गिर्य m. Pl. N. pr. eines Volkes.

अन्तर्गृह n. *inneres Gemach.*

*अन्तर्घण und *अन्तर्घन m. 1) *Platz vor dem Hause.* — 2) N. pr. eines Dorfes.

*अन्तर्घात m. P. 3,3,78, Sch.

अन्तर्ज Adj. *im Innern entstehend, — lebend.*

*अन्तर्जठर n. *Magen.*

अन्तर्जम्भ m. *das Innere des Rachens.*

अन्तर्जलचर (R. 4,40,21) und °र्जलनिवासिन् (219, 9.) Adj. *im Wasser lebend.*

अन्तर्जलसुप्त Adj. *im Wasser schlafend* Kathâs. 18,310.

अन्तर्जलौघ m. *innere Wassermasse* Megh. 60.

अन्तर्जानु 1) Adj. *die Hände zwischen den Knieen haltend.* — 2) Adv. *zwischen den Knieen.*

अन्तर्ज्योतिस् Adj. *der sein Licht nach innen gekehrt hat.*

*अन्तर्दधन n. *Ferment.*

अन्तर्दशा f. *Zwischenperiode in Jmds Loose.*

अन्तर्दशाह m. *Zwischenraum von zehn Tagen.*

अन्तर्दाव m. *Mitte des Brandes.*

अन्तर्दाह m. *innere Gluth.*

अन्तर्दिवाकीर्त्य Adj. *einen Kâṇḍâla bergend* Pâr. Gṛhj. 2,11,4.

अन्तर्दुःख Adj. (f. आ) *im Innern betrübt* Kathâs. 18,256.

अन्तर्देश m. *Zwischengegend.*

अन्तर्देह 1) *Eingeweide. — 2) m. *eine Art Fieber* Bhâvapr. 3,79,12.

*अन्तर्द्वार n. *innere Thür.*

अन्तर्द्वीपिन् m. v. l. für अन्तर्द्वीपिन्.

अन्तर्धन n. *innerer Schatz* Spr. 7371.

*अन्तर्धा f. *Verhüllung, Verbergung.*

अन्तर्धान 1) n. *a) das Bedecken.* — *b) das Verschwinden, Unsichtbarwerden.* °धानं गम् (107,13), इ, व्रज् (63,20) *verschwinden.* — *c)* etwa *ein versteckter, abgelegener Raum* MBh. 13,104,49. — 2) m. N. pr. eines Sohnes des Pṛthu.

अन्तर्धानकट n. *Deckelgefäss.*

अन्तर्धानचर Adj. *unsichtbar gehend* R. 6,19,48.

अन्तर्धि m. 1) **das Dazwischentreten.* — 2) *Verbergung, Verhüllung* 222,3. अन्तर्धिं गम् *verschwinden.* — 3) *Zwischenzeit.* — 4) = अन्तर्धान 2).

अन्तर्धिन् Adj. etwa *im Hause beschäftigt* Âpast. 1,3,41.

अन्तर्नख Adj. *soviel man zwischen den Nägeln (mit den Fingerspitzen) fassen kann.*

अन्तर्नगर n. *Burg, Palast des Königs.*

अन्तर्निधन n. *ein in der Mitte befindliches* Nidhana Tâṇḍya-Br. 7,6,13.

अन्तर्निक्षिप्त Adj. *hineingelegt* Mâlav. 29.

अन्तर्न्यस्त Adj. dass. AK. 2,2,3.

1. अन्तर्बाष्प m. *verhaltene Thränen* 308,23.

2. अन्तर्बाष्प Adj. *die Thränen verhaltend.*

अन्तर्बाष्पशीतल Adj. *unter Dampf erkaltet* Bhâvapr. 3,16,13.

अन्तर्भवन° Adv. *im Hause, in's Haus* Megh.

अन्तर्भाव m. *das Enthaltensein in* (Loc.) 263,31.

अन्तर्भावित Adj. *in Etwas enthalten.*

अन्तर्भूतत्व n. *das Enthaltensein in* (Loc.) 230,24.

अन्तर्भूमिगत Adj. *unter die Erde gegangen, u. der E. befindlich* MBh. 1,210,8. 3,172,8.

अन्तर्भौम Adj. *unterirdisch.*

अन्तर्मदावस्थ Adj. *dessen Brunst noch im Innern ist, — noch nicht äusserlich hervorgetreten ist* Ragh. 2,7.

*अन्तर्मनस् Adj. *in sich gekehrt, betrübt.*

अन्तर्मलिनचेतस् Adj. *eine schwarze Seele habend* Pañkar. 1,2,38.

*अन्तर्मकरानाद् m. *Muschel* Râǵan. 13,124.

अन्तर्मातृका f. (?) Verz. d. Oxf. H. 93,*a*,4 v. u.

अन्तर्मुख 1) Adj. *in den Mund gehend.* — 2) f. ई *ein best. Fehler der weiblichen Scham* Çâṅkh. Sâṁh. 1,7,102. — 3) n. *ein best. chirurgisches Instrument.*

अन्तर्मुखता f. Sarvad. 17,16 fehlerhaft; vgl. Pandit 9,216,*a*.

अन्तर्मुद्रा m. *eine best. Andachtsform.*

अन्तर्मृत Adj. *im Mutterleibe gestorben.*

*अन्तर्य Adj. *innerlich.*

अन्तर्यज्ञन n. *inneres Opfer.*

अन्तर्याग m. 1) dass. — 2) Titel eines Werkes.

*अन्तर्याणीय Adj. Vop. 26,4.

अन्तर्यामं und अन्तर्यामग्रह m. *eine* Soma-*Füllung unter Einhaltung des Athems.* अन्तर्यामग्रहण n. Nom. act. अन्तर्यामपात्र n. *das dazu gebrauchte Gefäss.*

अन्तर्यामिन् m. *der innere Lenker* 259,1.

अन्तर्योग m. *innere Versenkung.*

अन्तर्लम्ब Adj. *spitzwinkelig.*

अन्तर्लापिका f. *ein Räthsel, das zugleich die Lösung enthält.* Beispiel Spr. 7803. fg.

अन्तर्लोम Adj. *mit den Haaren nach innen gekehrt.*

अन्तर्वंशिक m. *Aufseher im Harem.*

*अन्तर्वक्र m. *Muschel* Gal.

*अन्तर्वण Adj. *im Walde gelegen.*

अन्तर्वत्नस् Adj. (f. अन्तर्वती und अन्तर्वत्नी) *schwanger* 105,24.

*अन्तर्वमि m. *Indigestion.*

अन्तर्वर्त m. *das Ausfüllen von Ritzen mit Gras* TS. 6,2,10,7.

अन्तर्वर्तिन् Adj. *drinnen befindlich, latent.*

अन्तर्वसु m. *ein best. dreitägiges* Soma-*Opfer.*

अन्तर्वस्त्र n. *Untergewand.*

अन्तर्वाणि Adj. *gelehrt* Spr. 7645.

अन्तर्वावत् Adv. *innen.*

अन्तर्वास m. *Station* Ind. St. 9,360.

अन्तर्वासस् n. *Untergewand.*

अन्तर्वासिक m. = अन्तर्वंशिक Pañkat. ed. Bomb. 3,58,1 v. u.

अन्तर्विकारागम Adj. *im Innern einen Vikâra oder Âgama zeigend* VS. Prât. 4,22.

*अन्तर्विगाहन n. *das Hineindringen.*

अन्तर्विद्वंस् Adj. *genau kennend, internoscens.*

अन्तर्विष Adj. (f. आ) *im Innern Gift enthaltend* Spr. 7643.

अन्तर्वेग Adj. *in Wirksamkeit befindlich* Bhâvapr. 3,49,8.

अन्तर्वेदि 1) m. Pl. *die Bewohner von* Antarvedi. — 2) f. ई (*°दि) *das Land zwischen der Gaṅgâ und der* Jamunâ. — 3) °वेदि Adv. *innerhalb der Opferstätte.*

*अन्तर्वेशिक (Gal.) und *अन्तर्वेश्मिक m. = अन्तर्वंशिक.

*अन्तर्वृणान n. Nom. act. P. 8,4,24, Sch.

*अन्तर्वृनन m. N. pr. eines Dorfes.

अन्तर्वस्तम् Adv. *in der Hand.*

अन्तर्वस्तीन Adj. *in der Hand befindlich.*

अन्तर्वास m. *verhaltenes Lachen.*

अन्तर्हित Partic. von धा, दधाति mit अन्तर्.

अन्तर्हितात्मन् Adj. *verborgenen Geistes* (Çiva).

अन्तर्हिति f. *Verborgenheit.*

अन्तर्हृदय Adj. *in sich gekehrt* Maitrjup. 6,30.

अन्तर्लीला f. Titel eines Werkes.

अन्तवत् Adv. *wie ein Auslaut.* Davon Nom. abstr. अन्तवत्त्व n. und अन्तवद्भाव m.

अन्तवत् Adj. 1) *endlich, vergänglich.* — 2) *ein Wort in der Bedeutung von* अन्त *enthaltend* Ait. Br. 5,1. Ind. St. 9,284.

अन्तवास m. Pl. N. pr. eines Volkes.

*अन्तवासिन् m. *Schüler.*

अत्तविपुला f. *ein best. Metrum.*

अत्तवेला f. *Todesstunde.*

*अत्तशय्या f. 1, *Lager auf der Erde.* — 2) *Todtenbahre.* — 3) *Friedhof.* — 4) *Tod.*

अत्तश्चर Adj. *im Körper sich bewegend.*

अत्तश्चाण्डाल Adj. *einen Kâṇḍâla bergend* Âpast. 1,9,15.

अत्तश्चैतन्य Adj. = अत्तःसंज्ञ Kull. zu M. 1,49.

अत्तःशर॑ m. *inneres Rohr* TS. 5,2,6,2. 6,1,2,5.

अत्तःशरीरवृत्ति Adj. *im Körper weilend.* Davon Nom. abstr. °त्व n. Nâjâs. 3,2,27.

अत्तःशरीरस्थ Adj. dass. MBu. 3,291,28.

1. अत्तःशल्य n. *ein Pfeil* (bildlich) *im Herzen* Spr. 7685.

2. अत्त॑ःशल्य Adj. *einen Pfeil* (bildlich) *im Herzen tragend.*

अत्तःशव Adj. *eine Leiche enthaltend* Pâr. Gṛhj. 2,11,4. Gaut. 16,19. Âpast. 1,9,14. 16,20.

अत्तःशिला f. v. l. für अत्तशिला.

अत्तःशैलज m. *ein Bewohner von* Antargiri.

अत्त॑ःस्थ Adv. von einer best. Aussprache.

अत्तःस्नेष॑ m. (Maitr. S. 2,8,12) und °स्नेष॑ण n. *das Gerüste, wodurch Etwas getragen wird.*

अत्तसत्क्रिया f. *die letzte Ehre* (die man einem Verstorbenen bezeigt) Râǵat. 7,1738.

1. अत्तस्ताप m. *innere Gluth* Mâlatîm. 50,4.

2. अत्तस्ताप Adj. *im Innern Gluth empfindend.*

अत्तस्तारम् Adv. *in den Augensternen* Vidḍh. 75,3.

अत्तस्तोय Adj. *Wasser bergend.*

अत्तस्त्य n. *Eingeweide.*

अत्तस्थ Adj. *am Ende stehend.* — Vgl. अत्तःस्थ.

*अत्तस्थीय (अत्तःस्थीय?) Adj. *gaṇa* गह्यादि.

अत्त॑स्पथ Adj. *auf dem Wege befindlich.*

अत्तस्वरित Adj. *den* Svarita *auf der Endsilbe habend.*

अत्तःसंज्ञ Adj. *das Bewusstsein verhaltend, kein B. äussernd,* von Pflanzen Gaut. 8,2. M. 1,49.

1. अत्तःसत्त्व n. *inneres Wesen* Spr. 867.

2. *अत्तःसत्त्व 1) Adj. (f. आ) *schwanger.* — 2) f. आ *Semecarpus Anacardium.*

अत्तःसदम्॑ Adv. *innerhalb des* Sadas.

अत्तःसलिल Adj. (f. आ) *mit verhülltem Wasser* 96,8.

अत्तःसलिलम् Adv. *im Wasser* Vens. 89,1.2. °सलिलस्थ Adj. *im Wasser stehend* Pañkat. 257,8.

अत्तःसानु Adv. *im Bergrücken* Kir. 5,36.

अत्तःसाम Adv. *innerhalb eines* Sâman Lâṭj. 7,8,5.

1. अत्तःसार n. *innerer Gehalt* (eig. und übertr.) Spr. 350. zu 867.

2. अत्तःसार Adj. 1) *im Innern Kraft* (oder *Wasser*) *besitzend.* — 2) *im Innern hart, — fest.*

अत्तःसुख Adj. *am Innern seine Freude habend.*

अत्तःस्तोभ Adj. Stobha *enthaltend* Ârsh. Br. 1 am Ende.

अत्तःस्तोमभाग॑म् Adv. *innerhalb der* Stomabhâgâ *genannten Backsteine* Çat. Br. 8,6,1,4.

अत्तःस्थ॑ 1) Adj. *im Innern befindlich* Çat. Br. 1,4,3,8. *dazwischen befindlich* Ind. St. 9,253. Bhag. 8,22. *stehend —, befindlich in* (Gen. oder im Comp. vorangehend) Chr. 112,1. Spr. 7828. — 2) f. आ *a) Zwischenzeit* Tâṇḍja-Br. 12,13,21. — *b) Halbvocal.* — Gewöhnlich defectiv अत्तस्थ geschrieben.

अत्त[:]स्थाक्षरम् n. *eine best. Klasse von Metren.*

अत्त[:]स्थीभाव m. *Uebergang in einen Halbvocal.*

*अत्तःस्नेक्फला f. *Solanum diffusum* Nigh. Pr. — Vgl. निःस्नेक्°.

अत्तःस्पन्द्य Adj. *innerhalb der Schnur gelegen* Çulbas. 3,82.

अत्तःस्पर्श Adj. *im Innern Gefühlssinn habend* (Pflanzen) Bhâg. P. 3,10,18.

अत्तःस्मित n. *verhaltenes Lachen* Kaurap. 14.

*अत्तःस्वेद m. *Elephant.*

*अत्तादि m. Du. *Anfang und Ende.*

अत्तावसायिन् m. 1) *ein* Kâṇḍâla Gaut. 20,1. f. °नी 20,1. 23,32. — 2) **Barbier.* — 3) *N. pr. eines Mannes.

1. अत्ति॑ 1) Adv. *a) gegenüber, davor.* — *b) Angesichts, in Gegenwart, nahe.* — 2) Praep. mit Gen. oder am Ende eines Comp. *in der (die) Nähe von, zu.*

2. *अत्ति f. im Schauspiel *ältere Schwester.*

अत्तिक 1) *Adj. *nahe.* — 2) *f. आ *a)* im Drama *ältere Schwester.* — *b) eine best. Pflanze.* — *c) Ofen* Gal. — 3) n. *Nähe.* अत्तिकम्॑ *in die Nähe, herbei; zu — hin, auf — zu, vor — hin;* mit Gen. und *Abl. oder am Ende eines Comp. (so auch bei den folgenden Casus). अत्तिकेन *nahe bei.* अत्तिकात्॑ *aus der Nähe; in der (die) Nähe, dicht bei* 54,7. 78,25. *von* (z. B. kaufen) 199,5. अत्तिके॑ *in der Nähe, dicht an; in Gegenwart von.* अत्तिक° *in der Nähe.*

*अत्तिकादागत Adj. *aus der Nähe gekommen* P. 6,3,2, Sch.

*अत्तिकाश्रय m. *Stütze.*

अत्तिकी Adv. mit भू *nahe kommen.*

अत्ति॑गृह m. *Nachbar.*

*अत्तितम Adj. *sehr nahe.*

अत्ति॑तस् Adv. *aus der Nähe.*

अत्ति॑देव Adj. *die Götter um sich habend.*

अत्तिनार m. N. pr. eines Fürsten.

अत्तिम Adj. 1) *der letzte.* — 2) am Ende eines Comp. *unmittelbar folgend auf.* — 3) **sehr nahe.*

अत्ति॑मित्र Adj. *Freunde um sich habend.*

अत्ति॑वाम Adj. (f. आ) *Werthes nahe bringend.*

अत्तिषद् angeblich ved. Adj.

अत्ति॑सुम्न Adj. *mit Huld nahe* AV. 7,112,1.

*अत्ती f. *Ofen.*

*अत्तेगुह Adj. P. 6,3,11, Vârtt.

अत्तेऽवसायिन् m. *ein am Ende der Stadt* oder *des Dorfes Wohnender, ein Mann aus niedrigstem Stande.*

अत्तेवास m. *Nachbar, Gefährte.*

*अत्तेवासि Adv. *gaṇa* द्विदण्डादि. Fehlt in Kâç.

अत्तेवासि॑न् 1) *Adj. *am Ende —, an der Grenze sich befindend* oder *lebend.* — 2) m. *a) Schüler.* Dazu Nom. abstr. °सित्व n. Dhûrtan. 11. — *b)* * = अत्तेऽवसायिन्.

अत्तोदात्त Adj. *oxytonirt.* Davon Nom. abstr. °त्व n.

अत्त्य 1) Adj. (f. आ) *a) am Ende befindlich, der letzte. — b)* am Ende eines Comp. *unmittelbar folgend auf. — c) der niedrigste, unterste, elendeste.* — 2) m. *a) ein Mann aus der niedrigsten Kaste. — b)* **Cyperus hexastachyus communis Nees.* — 3) f. आ *a) eine Frau aus der niedrigsten Kaste.* °गमन Râǵat. 5,399. — *b) day-measure, radius* ± *the sine of ascensional difference.* — 4) n. *a) die Zahl 1000,000,000,000,000. — b) die Fische im Thierkreise.*

*अत्त्यक m. = अत्त्य 2) *a).*

अत्त्यकर्मन् n. *letzte Handlung, Leichenverbrennung.*

अत्त्यज (f. आ), अत्त्यजन्मन् und अत्त्यजाति Adj. *in einer niedrigen Kaste geboren.* Auch Subst.

अत्त्यजातिता f. Nom. abstr. von अत्त्यजाति.

अत्त्यपत् Adj. *auf das Aeusserste fallend* (Donnerkeil) Maitr. S. 2,1,8.

अत्त्यपद् n. *last root* Colebr. Alg. 363.

अत्त्यभ n. 1) *die Fische im Thierkreise.* — 2) **das Mondhaus* Revati.

अत्त्यमूल n. = अत्त्यपद्.

अत्त्ययोनि Adj. *von der niedrigsten Herkunft.*

*अत्त्यवर्ण m. *ein* Çûdra.

अत्त्यविपुला f. *ein best. Metrum* Ind. St. 8,297. fgg.

अत्त्यानुप्रास m. *Endalliteration.*

अत्त्यावसायिन् m. = अत्तेऽवसायिन्.

अत्त्याश्रमिन् Adj. *auf der letzten Lebensstufe stehend.* Fehlerhaft für अत्याश्रमिन्.

(अत्त्यूति) अत्ति॑ऊति Adj. *mit Hülfe nahe.*

अत्त्येष्टि f. *Todtenopfer.* °पद्धति f., °प्रयोग m. und °विधि m. Titel von Werken.

अत्त्र 1) n. *Eingeweide.* — 2) *f. ई *Ipomoea pes caprae Roth.*

अन्नकूज m. *Kollern im Leibe.*

*अन्नगुण m. *Mastdarm.*

*अन्नंधमि *Indigestion.*

अन्नपाचक *eine best. Pflanze* (deren Harz giftig ist).

अन्नवर्धन् n. und °वृद्धि f. *Leistenbruch.*

*अन्नवल्लिका f. *eine* Soma-*Pflanze* Râǵan. 3,88.

अन्नविकूजन n. = अन्नकूज.

अन्नशिला f. N. pr. eines Flusses. v. l. चित्रशिला und अन्तःशिला.

*अन्नाद m. *Eingeweidewurm* Nigh. Pr.

*अन्त्रिका f. *eine best. Pflanze* Gal.

*अन्द्, अन्दति *binden.*

अन्दु (Çiç. 20,51) und *अन्दू f., *अन्दुक und *अन्दूक m. *Kette*, insbes. *Fusskette* (auch als Frauenschmuck).

अन्दोलन n. *das Schwingen.*

*अन्दोलय्, °यति *schwingen.*

अन्धक m. N. pr. v. l. आर्ष्टिक.

अन्ध 1) Adj. (f. आ) *a) blind.* Am Ende eines Comp. *geblendet* (in übertr. Bed.), *berauscht durch* 176,16. परिमलान्ध Kâd. 33,2. 212,9. *getrübt durch* (vom Geiste) Chr. 127,23. — *b) blind* so v. a. *trübe, beschlagen* (von einem Spiegel) 86,10. — *c) blind* so v. a. *stockfinster* Spr. 7647. 7750. — 2) m. N. pr. *a)* eines Flusses. — *b)* Pl. eines Volkes MBh. 6,357. अन्ध ed. Bomb. — 3) m. n. **Finsterniss.* — 4) *n. *trübes Wasser* und *Wasser* überh.

अन्धक 1) Adj. *blind.* — 2) m. *a) Koriander* Bhâvapr. 1,169,9. *=अन्धपुष्पिका Dhanv. 4,88. — *b)* N. pr. α) eines von Çiva erschlagenen Asura. — β) verschiedener Männer. Pl. *ihr Geschlecht.* — 3) f. *a)* अन्धका *das Mondhaus* Invakâ. — *b)* *अन्धिका α) *Nacht.* — β) *ein best. Spiel.* — γ) *krankes Auge.* — δ) *Frauenzimmer.* — ε) = सर्षपी und सिद्धा.

अन्धकघातिन् und अन्धकरिपु (Spr. 7620) m. Bein. Çiva's.

*अन्धकवर्त m. N. pr. eines Gebirges. *°वर्तीय m. Pl. *die Bewohner desselben.*

अन्धकार 1) Adj. (f. आ) *finster, dunkel.* — 2) n. (Ende eines adj. Comp. f. आ) *Finsterniss* 104,27. Davon Nom. abstr. °ता f. Kâd. 39,21. 54,2.

अन्धकारक N. pr. 1) m. eines Sohnes des Djutimant, n. des von ihm beherrschten Varsha VP. 2,4,48. — 2) m. eines Berges VP. 2,4,50.

अन्धकारमय Adj. *finster.*

अन्धकारि m. Bein. Çiva's.

अन्धकारित Adj. *verfinstert, in Finsterniss gehüllt* Kâd. 32,14. 38,4. 56,2. 71,12. 91,10. 116,18.

*अन्धकामुकृद् m. Bein. Çiva's.

अन्धकूप m. *blinder —, verdeckter Brunnen* 128,2.

*अन्धंकरण Adj. (f. ई) *blind machend.*

अन्धतमस n. *dichte Finsterniss.*

अन्धता f. *Blindheit.*

*अन्धतामस n. = अन्धतमस.

अन्धतामिस्र 1) m. *dichte Finsterniss* (des Geistes) Tattvas. 34. तामिस्रो ऽन्धसंज्ञितः st. dessen Mârk. P. 47,15. VP. 2,5,5. — 2) n. *eine best. Hölle.*

अन्धत्व n. *Blindheit.*

*अन्धपुष्पिका f. *eine best. Pflanze* Dhanv. 4,88.

अन्धपूतना f. N. pr. eines den Kindern verderblichen Dämons.

*अन्धमूषिका f. *Lepeocercis serrata Trin.*

*अन्धंभविष्णु und अन्धंभावुक Adj. *blind werdend.*

अन्धय्, °यति *blind machen.*

1. अन्धस् n. *Finsterniss.*

2. अन्धस् n. 1) *Kraut*, insbes. Soma-*Kraut* und *der daraus gepresste Saft.* — 2) *Rasenufer.* — 3) *Saft, Flüssigkeit.* — 4) *Speise* MBh. Bhâg. P. Spr. 7826, N.

*अन्धाक m. = अन्धपुष्पिका Dhanv. 4,88.

*अन्धातमस n. = अन्धतमस.

अन्धालजी f. *ein blinder (sich nicht öffnender) Abscess im Auge.*

अन्धाहि 1) m. *eine best. ungiftige Schlange.* — 2) m. f. **ein best. Fisch.*

अन्धी Adv. mit कर् *blind machen*, mit भू *blind werden* 40,29.

अन्धीगु m. N. pr. eines Ṛshi.

अन्धु m. *Brunnen* Râǵat. 8,2417.

*अन्धुल m. *Acacia Sirissa Buch.*

अन्धूकभट्ट m. N. pr. eines Mannes.

अन्ध्र m. N. pr. 1) eines Volkes MBh. 6,9,49. — 2) einer Mischlingskaste. °जातीय VP. 4,24,12. Bhâg. P. 12,1,20.

अन्ध्रभृत्य m. Pl. N. pr. einer Dynastie VP. 4,24,13.

अन्न 1) *Adj. *gegessen.* — 2) n. *a) Speise, Nahrung;* insbes. *Reis* (gekocht oder roh). न त्वान्नं मन्ये so v. a. *ich achte dich weniger als ein Reiskorn* 230,1. — *b) *Wasser.* — *c) *Wolke* Gal.

अन्नकाम Adj. *nach Speise verlangend.*

अन्नकाल m. *der Zeitpunkt, wo der Appetit* (bei einem Kranken) *sich wieder einstellt,* Bhâvapr. 3, 37,16. 40,10.

*अन्नकोष्ठक m. *Kornkammer.*

अन्नगति m. *Speiseröhre.*

*अन्नगन्धि m. *eine Species von Durchfall.*

अन्नजा f. *eine Species des singultus* Çâṅkh. Sâṁh. 1,7,18.

अन्नजित् Adj. *Speise ersiegend* Çat. Br.

अन्नजीवन Adj. *von Speise lebend.*

अन्नतम m. Maitrjup. 3,5 und °माम् Adv. Ait. Âr. 96,4 v. u. wohl fehlerhaft.

अन्नतेजस् Adj. *dessen Lebenskraft Speise ist.*

अन्नद 1) Adj. *Speise gebend.* Auch von Çiva. — 2) f. आ *eine 16jährige nicht menstruirende Jungfrau, die bei der* Durgâ-*Feier diese Göttin vertritt.*

अन्नदाकल्प m. Titel einer Schrift.

अन्नदातर् Nom. ag. *Geber von Speise, Brodherr* Spr. 2328.

अन्नदान n. *das Geben von Speise.*

अन्नदोष m. *Versehen beim Genuss von Speisen, Genuss unerlaubter Speisen.*

अन्नपक्ति f. *Zubereitung von Speisen* M. 9,11.

अन्नपति m. *Herr der Speise.* Bein. Savitar's, Agni's und Çiva's.

अन्नपतीया f. wohl Bez. *des Verses* VS. 11,83 Pâr. Gṛhj. 3,1,5.

अन्नपत्नी f. *Herrin der Speise.* प्रजापतेस्तनूः Ait. Br. 5,25. Âçv. Çr. 8,13,18.

अन्नपत्य n. *Herrschaft über Speise* Maitr. S. 1,6,1.2.

*अन्नपाकतोद und *°पाकशूल m. *Cholik* Gal.

अन्नपाश m. *Speiseband* (das Leib und Seele zusammenhält) Mantrabr. 1,38. Gobh. 2,3,21.

अन्नपू Adj. *Speise reinigend.*

अन्नपूर्ण 1) wohl *ein mit Speise gefülltes Gefäss.* — 2) Titel einer Upanishad. — 3) f. आ *a) eine Form der* Durgâ. — *b)* N. pr. eines Frauenzimmers.

अन्नपूर्णाकल्पलता f. und °पूर्णापटल m. n. Titel von Werken.

अन्नपूर्णाभैरवी und अन्नपूर्णेश्वरी f. *eine Form der* Durgâ.

अन्नपेय n. als Erkl. von वाजपेय.

अन्नप्रद Adj. *Speise verleihend* Çat. Br. 11,2,4,5.6.

अन्नप्रसवनीय Adj. Umschreibung von वाजप्र° Çat. Br. 9,3,4,1.

अन्नप्राशन n. *erste Fütterung des Kindes mit Reis.* Auch Titel eines Pariçishta zum SV.

अन्नभट्ट m. N. pr. eines Autors Tarkas. 59. Auch अन्नंभट्ट geschrieben.

अन्नभाग m. *Speiseantheil.*

अन्नभुज् Adj. *Speise geniessend*, von Çiva.

अन्नमय Adj. *aus Speise gebildet, daraus bestehend* 268,32. 269,7. Davon °त्व n. Nom. abstr.

अन्नमल n. 1) **Excremente.* — 2) *eine Ausscheidung des Reises* Kull. zu M. 11,93. **Arack.*

अन्नंभट्ट s. अन्नभट्ट.

अन्नयोनि *Arack.*

अन्नरक्षा f. *Schutz der Speisen* (vor Gift u. s. w.).

अन्नरस n. Sg. und m. Pl. *Speise und Trank.*

अन्नरसमय Adj. *aus Speise und Trank gebildet, daraus bestehend.*

अन्नवत् Adj. *mit Speise versehen.*

अन्नविकार m. 1) *Umwandelung von Speise.* Davon Nom. abstr. °त्व n. 269,7. — 2) **männlicher Same.*

अन्नविद् Adj. *Speise erwerbend.*

अन्नसंस्कर्तृ Nom. ag. *Speisebereiter, Koch* Âpast. 2,6,16.

अन्नसंस्कार m. *Zubereitung der Speisen* MBh. 3,67,3.

अन्नहोम m. *Speiseopfer (ein best. Opfer).*

अन्नाकाल m. fehlerhaft für अनाकाल.

अन्नाद Adj. (f. ई und आ) *Speise essend.* प्रजापतेस्तनूः Ait. Br. 5,25. Âçv. Çr. 8,13,13. Von अन्नादी f. Superl. अन्नादितमा Adj. f. *am meisten essend,* als Bez. *des Zeigefingers.*

अन्नादिन् Adj. dass.

अन्नाद्य n. 1) *das Zusichnehmen von Speisen; Nahrung.* °काम Adj. *nach Nahrung verlangend.* — 2) **das Blatt der Flacourtia cataphracta* Gal.

अन्नाभिरुचि f. *Appetit* Suçr. 2,136,9.

अन्नायु Adj. erfunden zur Erklärung von वायु.

अन्नावधू Adj. *an Speise sich erlabend.*

अन्नाहार m. *der die Speisen aufträgt* Kauç. 92.

अन्नेच्छ Adj. *nach Speise verlangend.*

1. अन्य (ausnahmsweise अनिय) Adj. (f. आ, n. अन्यद्) 1) *ein anderer, der andere.* Wie पर im Gegens. zu आत्मन् und स्व. Wiederholt und auf dasselbe Subst. bezogen *immer wieder ein anderer.* Am Anfange eines Comp. in substantivischer Bed. auch im f. अन्या. अन्यच्च *und etwas Anderes* so v. a. *ferner.* अन्यः कश्चित् oder कश्चन (ausnahmsweise auch क allein) *irgend ein anderer.* अन्य (oder एक und क mit चिद्) — अन्य *der eine — der andere.* Bei einer mehr als zweifachen Theilung werden noch अपर und die Ordinalia zu Hülfe genommen. Das zweite अन्य fehlt 94,28. Oft müssig, indem der Gegensatz sich von selbst versteht. — 2) *ein anderer als, verschieden von,* mit Abl., Instr. (? 193,23), अन्यतस्, अन्यत्र, ऋते, विना, मुक्ता, °वर्जम् und °वर्जितम्. In dieser Bed. auch im Comp. nachstehend. — 3) *ein anderer so v. a. ein zweiter* (bei Vergleichen) 300, 27. — 4) in Verbindungen wie अन्यस्मिन्नह्नि so v. a. *ein* (als unbestimmter Artikel). — 5) *gewöhnlich, gemein* 183,27. — 6) अन्यत्करोपि *du machst etwas Anderes so v. a. einen Fehler* Ind. St. 13,404.

2. अन्य 1) Adj. (f. अनिया) *nie versiegend.* — 2) n. *Unerschöpflichkeit.*

अन्यक Adj. *ein anderer.*

अन्यकर्तृक Adj. *einen andern Agens habend* 222,27.

अन्यकाम Adj. (f. आ) *einen Andern liebend.*

*अन्यकारुका f. *ein in Excrementen lebender Wurm.*

अन्यकृत Adj. *von Andern gethan.*

अन्यक्षेत्र n. *fremdes Gebiet.*

अन्यगत Adj. *auf einen Andern sich beziehend* 314,14 (im Prâkrit).

अन्यगामिन् Adj. *ehebrüchig.*

अन्यगोचरा f. N. pr. einer der Mütter im Gefolge Skanda's.

अन्यङ्गश्वेत Adj. *ganz weiss.*

अन्यचित्त Adj. (f. आ) *an einen Andern (eine Andere) denkend* 169,20.

अन्यचेतस् Adj. *zerstreut* 302,12.

अन्यच्छायायोनि Adj. *entlehnt.*

अन्यजन्मन् n. *das künftige Leben* Spr. 7855.

अन्यजात Adj. *von einem Andern gezeugt, — hervorgebracht.* m. *Bastard.*

अन्यतःपर्णी Adj. f. *auf einer Seite bunt* VS. 24,8.

अन्यतःपुत् Adj. *von einer Seite scharf.*

अन्यतःप्लक्षा f. N. pr. eines Lotusteiches.

अन्यतम Adj. (f. आ) 1) *einer von Mehreren, entweder der eine oder der andere;* mit Gen. (st. dessen auch अतस्) oder am Ende eines Comp. — 2) *ein anderer so v. a. ein zweiter* (bei Vergleichen).

अन्यतर Adj. (f. आ) *einer von Zweien* (Gen.). अन्यतर — अन्यतर *der eine — der andere.* अन्यतरस्याम् *auf die eine oder die andere Weise.*

अन्यतरतस् Adv. 1) *auf einer von zwei Seiten.* — 2) *auf die eine oder die andere Weise.*

अन्यतरतोदत्त Adj. (f. आ) *nur auf einer Seite Zähne habend.*

अन्यतरतोनमस्कार Adj. *nur auf einer Seite* नमस् *habend* Çat. Br. 9,1,1,20.

अन्यतरतोयुक्त Adj. *nur von einer Seite bespannt.*

अन्यतरत्र Adv. *auf den einen oder andern von Zweien.*

*अन्यतरेद्युस् Adv. *an dem einen oder an dem andern Tage.*

अन्यतःशितिबाहु Adj. *dessen Vorderfüsse nur von einer Seite weiss sind* VS. 24,2.

अन्यतःशितिरन्ध्र Adj. *dessen Ohrhöhle nur von einer Seite weiss ist* VS. 24,2.

अन्यतस् 1) Adv. *a)* = Abl. von अन्य oder अन्या Sg. und Pl. 171,17. 197,15. — *b)* = Loc. von अन्य oder अन्या Sg. und Pl. 166,15. — *c) auf der einen Seite, nach einer Seite hin.* अन्यतस् — अन्यतस् *auf der einen Seite — auf der anderen Seite.* — *d) anderswoher* 184,32. — *e) anderswo* Spr. 85. — *f) anderswohin* 77,11. 173,18. 297,24. — 2) Praep. mit Abl. *ausser* Âçv. Gṛhj. 4,5,7, v. l.

अन्यतस्त्यज्ञायिन् Adj. *Gegner überwindend.*

अन्यता f. *Verschiedenheit.*

अन्यतोघातिन् Adj. *nach einer Seite hinschlagend.*

अन्यतोज्योतिस् Adj. *nur auf einer Seite Licht — und — einen Gjotis-Tag habend* Çat. Br. 12,2,2,1.

अन्यतोदत्त Adj. *nur auf einer Seite bezahnt.*

अन्यतोमुख Adj. *nur auf einer Seite ein Gesicht habend.*

अन्यतोऽरण्य n. *Land mit Wald nur auf einer Seite.*

अन्यतोवात m. *eine best. rheumatische Krankheit des ganzen Auges* Suçr. 2,314,20. Çârṅg. Saṃh. 1,7,97.

अन्यत्काम Adj. *nach etwas Anderm verlangend.*

*अन्यत्कारक P. 6,3,99.

अन्यत्र Adv. 1) ohne Casus. *a)* = Loc. von अन्य oder अन्या 134,1. — *b) anderswo.* Abwechselnd mit क्व चित् und अपरत्र. — *c) bei einer anderen Gelegenheit, in einem andern Falle, sonst.* — *d) anderswohin.* — 2) mit einem Abl. *a) anderswo —, anders —, in einem andern Falle als in; anders, als wenn* (Partic.); *mit Ausnahme von, ausser durch, — von, — vor, — in, — auf.* — 3) mit विना *anderswo als.* — 4) am Ende eines Comp. *zu einer anderen Zeit als.*

अन्यत्रमनस् Adj. *mit den Gedanken anderswo seiend.*

अन्यत्व n. *das Anderssein, Verschiedenheit.*

अन्यत्स्थानगत Adj. *an anderer Stelle befindlich* Lâṭj. 2,10,21.

अन्यथय् °यति *ändern.*

अन्यथा Adv. 1) *anders.* अन्यथा — अन्यथा *anders — und wieder anders* 164,1. fgg. Mit भू *anders werden, eine Aenderung erfahren* 60,1. 73, 23. Mit या dass. Mit कर् *anders handeln; ändern* 43,16. 61,9. *etwas Anderes mit Etwas thun* 251, 24. *zuwiderhandeln, vereiteln.* अन्यथा कृत्वा *aus einem andern Grunde* Mahâbh. Mit अतस्, इतस् oder ततस् *auf eine davon verschiedene Weise.* — 2) *andernfalls, sonst* 42,10. 73,24. — 3) *in Folge einer anderen Veranlassung.* — 4) *anders als es sich in Wirklichkeit verhält, fälschlich* 153,21. Mit कर् *fälschlich verfahren, Etwas nicht so machen, wie es sein sollte,* 202,29. 210,27. 213,31. *falsch auffassen* 115,16. *als falsch erweisen.*

*अन्यथाकारम् Adv. *auf andere Weise.*

अन्यथाख्याति f. *die Behauptung, dass ein Ding*

nicht das sei, als was es erscheine, KAP. 5,55. Als Titel eines Werkes = °तत्त्व n.

अन्यथाजातीयक Adj. *anders geartet.*

अन्यथात्व n. *Verschiedenheit.*

अन्यथादर्शन n. *falsche Prüfung* (eines Processes) 209,25.

अन्यथाप्रथा f. *das Anderswerden* 274,10.11.

अन्यथाभाव m. 1) *Veränderung.* — 2) *Verschiedenheit.*

अन्यथाभिधान n. *falsche Aussage* (vor Gericht) 210,31.

अन्यथाभूत Adj. *verändert.*

अन्यथावाद् m. Titel einer Schrift.

अन्यथावादिन् Adj. 1) *für falsch erklärend.* — 2) *eine Klage in anderer Weise als ursprünglich vorbringend.* Davon Nom. abstr. °दित्व n. 214,14.

अन्यथावृत्ति Adj. *verändert* MEGH. 3. KATHÂS. 77,39.

अन्यथासिद्ध Adj. *falsch bewiesen.* Davon Nom. abstr. °त्व n.

अन्यथासिद्धि f. *falscher Beweis.* °विचार m. Titel eines Werkes.

अन्यथास्तोत्र n. *ironisches Lob.*

*अन्यदर्थ P. 6,3,100.

अन्यदा Adv. 1) *zu einer anderen Zeit, sonst* Spr. 368. — 2) *eines Tages, einst.*

*अन्यदाशा f., *अन्यदाशिस् f., *अन्यदास्था f. und *अन्यदास्थित Adj. P. 6,3,99.

अन्यदीय Adj. *einem Andern gehörig, — eigen.*

*अन्यदुत्सुक Adj. und *अन्यदूति f. P. 6,3,99.

*अन्यदुर्वचलोखनी f. *eine best. Fertigkeit* GAL.

अन्यदेवत, °दैवत्य (ÇAT. BR. 12,7,3,16. MAITR. S. 2,4,2) und °दैवत Adj. *an eine andere Gottheit gerichtet, einer anderen G. geweiht.*

*अन्यद्राग m. P. 6,3,99.

अन्यधर्म Adj. *von anderer Eigenthümlichkeit.* Davon Nom. abstr. °त्व n. KAP. 1,53.153.

अन्यनाभि Adj. *von anderer Sippe* AV. 1,30,1.

अन्यपदार्थप्रधान Adj. *wobei die Bedeutung eines andern (nicht im Compositum befindlichen) Wortes die Hauptsache ist* (wie im Bahuvrîhi) Schol. zu P. 2,2,24.

अन्यपुष्ट m. *der indische Kuckuck.* f. आ *das Weibchen desselben.*

अन्यपूर्वा Adj. f. *die mit einen Andern früher versprochen* oder *verheirathet war* oder *geschlechtlichen Umgang gepflogen hat* R. 5,13,68.

अन्यपूर्विका Adj. f. dass. SATJA bei UTPALA zu VARÂH. BṚH. 18,20.

अन्यबीजज Adj. *aus dem Samen eines Andern entsprossen* 199,19.

अन्यभाव m. *Veränderung.*

*अन्यभृत् m. *Krähe.*

अन्यभृत m. = अन्यपुष्ट Ind. St. 4,108. f. आ.

अन्यमनस् Adj. 1) *an Anderes* oder *Andere denkend.* — 2) *etwas Anderes meinend* AIT. BR. 2,6.

अन्यमनस्क Adj. (f. आ) = अन्यमनस् 1) PAÑKAD. 20.

अन्यमातृज m. *der Sohn von einer anderen Mutter.*

अन्यमानस Adj. (f. आ) = अन्यमनस् 1).

अन्ययुक्त Adj. *mit etwas Anderm verbunden.*

अन्ययोग m. *Verbindung mit etwas Anderm.*

अन्यराजन् Adj. *einem Andern unterworfen.*

अन्यराष्ट्रीय Adj. *aus einem andern Königreiche.*

1. अन्यरूप n. (adj. Comp. f. आ) *eine andere (fremde) Gestalt.*

2. अन्यंरूप (f. आ) und अन्यरूपिन् Adj. *anders gestaltet, von veränderter Gestalt.*

*अन्यर्हि Adv. = अन्यदा.

अन्यलिङ्ग und °क Adj. *das Geschlecht eines andern Wortes annehmend, adjectivisch.*

अन्यलोक Adj. *für eine andere Welt bestimmt* 105,8.

*अन्यलोह n. *Messing* NIGH. PR.

अन्यवत् Adv. (dem Geschlecht nach) *wie ein anderes (Wort)*, d. i. *adjectivisch* MED. dh. 42.

अन्यंवर्ण Adj. (f. आ) *andersfarbig.* Davon Nom. abstr. f. ता MBh. 13,77,23.

अन्यवादिन् Adj. = अन्यथावादिन् 2) 214,15.

अन्यवाप m. *der indische Kuckuck.*

अन्यविषय Adj. (f. आ) *ein anderes Object habend, auf etwas Anderes gerichtet, — sich beziehend, Anderes betreffend.*

अन्यंव्रत Adj. *Andern ergeben, ungetreu.*

*अन्यशाखक m. *ein zu einer anderen Schule übergegangener Brahman.*

अन्यस्त्रीग Adj. *der Frau eines Andern beiwohnend, Ehebrecher.*

अन्यादृत्त, °दृंश् und °दृश (f. ई) Adj. *anders aussehend, — geartet.*

अन्यापदेशशतक n. Titel einer Schrift.

अन्याय m. *ungebührliches —, unrechtmässiges Verfahren* 184,23. 210,29. °वर्तिन् und °वृत्त (GAUT. 28,40) Adj. *sich ungebührlich betragend.*

अन्यायसमास m. *unregelmässiges Compositum* VS. PRÂT. 5,39.

अन्याय्य Adj. *ungesetzlich* 212,17.

1. अन्यार्थ m. *eines Andern Sache* GAIM. 6,2,8.

2. अन्यार्थ 1) Adj. (f. आ) *a) einen andern Zweck habend* GAIM. 2,3,29. Dazu Nom. abstr. °त्व n. — *b) einen andern Sinn habend, zweideutig* DAÇAR. 3,18. — 2) n. *Gebrauch eines Wortes in nicht herkömmlicher Bedeutung.*

अन्यार्थवत् Adj. *von anderer Bedeutung.*

अन्यून Adj. (f. आ) *nicht zu wenig, hinreichend.* दशंतस् *nicht weniger als zehn.*

अन्यूनाङ्ग Adj. *kein Glied zu wenig habend* LÂṬ. 1,1,7.

अन्यूनातिरिक्त (ÇAT. BR. 11,2,3,9) und अन्यूनाधिक Adj. *nicht zu wenig und nicht zu viel.*

अन्येद्युष्क Adj. *andertägig.*

अन्येद्युस् Adv. 1) *am andern, folgenden Tage.* — 2) *eines Tages.*

अन्योकस् Adj. *nicht an seinem Sitze befindlich.*

अन्योक्ति f. 1) *variirender Ausspruch über einen und denselben Gegenstand.* — 2) *allegorischer Ausspruch.* — 3) Titel einer Schrift. °परिच्छेद m. Pl. desgl.

अन्योढा Adj. f. *mit einem Andern verheirathet.*

अन्योदर्य 1) Adj. *einem andern Mutterleibe entsprossen.* — 2) m. = अन्यमातृज.

अन्योऽन्य (ÇAT. BR.) 1) Subst. nur in den obliquen Casus des Sg. (Pl. R. 5,74,36. Çiç. 18,32) im Gebrauch, mit Unterscheidung des weiblichen Geschlechts am zweiten Gliede. *Einer den Andern* u. s. w. अन्योऽन्यम् und अन्योऽन्य° Adv. *gegenseitig, im Verhältniss zu einander.* — 2) n. *eine best. rhetorische Figur, bei der zwei Dinge als auf gleiche Weise auf einander einwirkend vorgestellt werden*, KÂVJAPR. 10,34.35.

अन्योऽन्यता f. *Gegenseitigkeit.*

अन्योऽन्यधर्मिन् Adj. *Einer des Andern Eigenthümlichkeiten habend* MBh. 14,23,21.22.

अन्योऽन्यभाव m. *Wechsel des Einen mit dem Andern* Spr. 1111.

अन्योऽन्याभाव m. *gegenseitiges Nichtsein.*

अन्योऽन्याश्रय Adj. *Eines vom Andern abhängig.*

*अन्योऽन्योक्ति f. *Unterhaltung.*

अन्योऽन्योपमा f. *ein Gleichniss von der Formel: a gleicht b und b gleicht a.* 248,10.

*अन्योपभुक्तपतिका f. *die Frau eines ehebrecherischen Mannes* GAL.

अन्वक्त 1) *Adj. *nachfolgend.* — 2) °म् Adv. *hinterher, unmittelbar darnach* GAUT. 14,9.

अन्वक्तरवक्र und अन्वक्तरसंधि m. *ein best. Saṁdhi* ṚV. PRÂT. 4,12 nebst Comm.

अन्वक्स्थानिन् und °स्थानीय Adj. *an Würde nachstehend* ÂPAST. 1,6,29.34.

अन्वग्भानु m. N. pr. eines Sohnes des Raudrâçva.

*अन्वग्भावम् Adv. *in freundlicher Weise.*

अन्वङ्ँम् Adv. *für jeden Theil einer Handlung.*

अन्वञ्च् 1) Adj. (f. अनूची und अनूचो) *a) hinterher folgend* (mit Acc.). — *b) der Länge nach genommen.* — 2) Adv. अन्वक् *a) hinterher* 132,3. *hinter* — (Acc.) *her.* — *b) *mit भू sich geneigt erweisen.*

अन्वध्यायम् Adv. *dem heiligen Text gemäss.*

अन्वन्तरापणम् Adv. etwa *längs den Budenreihen am Markte* R. ed. Bomb. 2,57,15. Der Comm. trennt अनु als selbständiges Wort.

अन्वप m. (adj. Comp. f. आ) 1) *Nachkommenschaft.* — 2) *Geschlecht, Familie* 113,13. 124,27. — 3) *Verbindung, Zusammenhang.* — 4) *grammatischer Zusammenhang der Wörter, grammatische Construction; logischer Zusammenhang.* — 5) *Anziehungsmittel* Kâm. Nîtis. 5,61.

अन्वपबोधिका und °बोधिनी f. Titel von Commentaren.

अन्वपवत् Adv. *in Gegenwart eines dabei Betheiligten (des Besitzers u. s. w.).*

अन्वपव्यतिरेकिन् Adj. *mit Etwas zusammenhängend und auch davon ausgeschlossen* Tarkas. 37.

अन्वपागत Adj. *ererbt* Spr. 7652. Paṇḍat. ed. Bomb. 3,70,4.

अन्वपार्थप्रकाशिका f. Titel eines Commentars.

अन्वपिन् Adj. 1) *zur selben Familie gehörig.* — 2) *mit Etwas zusammenhängend, sich aus Etwas ergebend.* Dazu Nom. abstr. °पिता f. Verz. d. Oxf. H. 229,*b*,20. °पित्व n. 34.

अन्वर्तितर् (metrisch für अनुव°) Nom. ag. *Bewerber.*

अन्वर्तिष्ये AV. 14,1,56 metrisch für अनुव°.

अन्वर्थ Adj. (f. आ) *der Sache entsprechend, von selbst verständlich* 132,18. 222,20.

अन्वर्थमुक्तावली f. Titel einer Schrift.

अन्वर्थवचार m. in अनन्वर्थवचार.

अन्ववलम्ब Adj. *entlang hängend* (mit Acc.) Gobh. 1,2,2.3.

अन्ववसर्ग m. 1) *Abspannung, Erschlaffung.* — 2) *Gewährung.*

अन्ववसायिन् Adj. *sich anschliessend an, abhängig von* (Gen.) Çat. Br. 11,4,2,13.

अन्ववाय m. *Geschlecht, Familie* MBh. 1,209,2.

अन्ववायन n. in अनन्व°.

अन्ववेक्षण n. *das Sehen nach, Aufsicht über* (Gen).

अन्ववेक्षा f. *Rücksichtnahme.*

अन्ववेक्षिन् Adj. *sich umschauend, bedächtig* Spr. 338.

अन्वष्टका f. *der Tag nach der* Ashṭakâ. Auch °की (?).

अन्वष्टक्य n. *die an den* Anvashṭakâ *stattfindende Ceremonie.*

अन्वह्नम् Adv. *Tag für Tag.*

अन्वा (für अनुवा) f. *das Nachwehen* Tâṇḍja-Br. 1,9,8. Gop. Br. 2,2,13 (zu lesen प्रवास्यन्वासि).

अन्वाकर्षक Adj. *aus dem Vorangehenden heranziehend* Comm. zu TS. Prât. 1,34. 10,17.

अन्वाकृति f. *Nachbildung, bildliche Darstellung.*

अन्वाख्यान n. 1) *eine* (dem Text) *sich anschliessende Erklärung.* — 2) *genaue Angabe.*

अन्वाख्यायक Adj. *genau angebend.*

अन्वाचय m. *Anreihung einer Nebensache an eine Hauptsache.*

*अन्वाजे Adv. in Verbindung mit कर्.

अन्वादेश m. *Zurückverweisung.*

अन्वादेशक Adj. *zurückverweisend* TS. Prât. 22,5.

अन्वाधान n. *das Hinzulegen,* in अग्न्यन्वाधान.

अन्वाधि m. *ein Gegenstand, den man einer Person übergiebt, damit sie ihn einem Dritten einhändige,* Gaut. 12,42.

अन्वाधेय und °क n. *Besitz, zu dem eine Frau nach ihrer Verheirathung gelangt ist.*

अन्वाध्य m. Pl. *eine best. Klasse von Göttern.*

अन्वाभ्य Adj. *in den Eingeweiden befindlich.*

अन्वापदीन m. N. pr. eines Fürsten. अब्लापदीन v.l.

अन्वायात्य Adj. *was angereiht —, supplirt wird.*

अन्वारभ्य Adj. *von hinten anzufassen.*

अन्वारम्भ m. und अन्वारम्भण n. *das Anfassen von hinten.*

अन्वारम्भणीया f. *Eingangsceremonie.*

अन्वारोह m. Pl. Bez. *best.* Gaṇa *bei Soma-Libationen* TS. 3,2,8,1. Personif. Ind. St. 3,459,2.3.

*अन्वारोहण n. *das Besteigen des Scheiterhaufens nach dem Gatten.* Davon *°णीय Adj.

अन्वालभन und °लम्भन (?) n. etwa *Griff, Handhabe.*

अन्वावृतम् Adv. *in Bezug auf die Reihenfolge* Çat. Br. 8,4,4,1. 6,1,23.

1. अन्वासन n. 1) *das Sichsetzen nach einem Andern.* — 2) *das Bedienen, Aufwarten* Spr. 4546. Auch *f. आ Gal. — 3) * *Werkstube eines Künstlers.* — 4) * *Trauer.*

2. अन्वासन n. *öliges Klystier.* Vgl. अनुवासन.

अन्वासेचन n. *das Besprengen.*

अन्वास्थान n. (Comm.) und °स्थाय m. *Erreichung* Tâṇḍja-Br. 16,11,16.

अन्वाहरण n. und °हार m. *Fortsetzung.*

अन्वाहार्य 1) m. *Reisspeise, welche an den* Darça-Pûrṇamâsa-*Feiern dem* Ṛtvig *als Geschenk gereicht wird.* — 2) n. *das an jedem Neumondstage zu Ehren der Manen gefeierte Todtenmahl.* Auch °क

अन्वाहार्यपचन m. *das südliche Altarfeuer.*

अन्वाहार्यवत् Adj. *mit dem* अन्वाहार्य *genannten Todtenmahl verbunden* Gobh. 1,1,5.

अन्विति f. 1) *Nachfolge.* — 2) * *Verbindung.*

अन्वीतक Adj. (f. °तिका) *besorgt um.*

अन्वीक्षण n. *das Untersuchen, Nachforschen* Njâjas. Comm. S. 3, Z. 4 v. u.

अन्वीक्षा 1) *das Schauen.* — 2) *Untersuchung, logische Prüfung* Njâjas. Comm. S. 3, Z. 4 v. u.

अन्वीक्षितव्य Adj. *im Auge zu behalten, zu bedenken.*

अन्वीत Adj. = अन्वित *begleitet von* Bâlar. 172, 6 v. u. Kir. 12,55.

अन्वीपम् Adv. *den Strom entlang* Maitr. S. 4,4,1.

अन्वृचम् Adv. *in der Reihenfolge der Verse.*

अन्वृजु Adj. *in richtigem Lauf sich bewegend,* Beiw. Indra's Maitr. S. 2,2,10.

अन्वेतवै Dat. Inf. *um — (Acc.) entlang zu gehen* ṚV. 7,44,5.

अन्वेतव्य Adj. *worauf Etwas* (Instr.) *folgen muss* Comm. zu Njâjam. 6,1,1.

अन्वेष m. *das Suchen, Forschen nach.*

अन्वेषक Adj. *suchend, forschend nach.*

अन्वेषण n. (106,26. 172,7. 310,19) und °णा f. (Kap. 1,122) = अन्वेष.

अन्वेषणीय Adj. *zu suchen* so v. a. *bedenklich, fraglich.*

अन्वेषिन् Adj. und अन्वेष्टर् Nom. ag. *suchend.*

अन्वेष्टव्य Adj. *zu suchen, ausfindig zu machen* Megh. XII. *zu durchsuchen* Mârk. P. 22,2.

अन्वेष्य Adj. 1) dass. 40,26. — 2) = अन्वेषणीय.

1. अप् *thätig sein, arbeiten.* अपो यदग्ने वनेषु ṚV. 3,6,7.

2. अप् *Werk.* Gen. अपस् (abhängig von धुरि) ṚV. 1,151,4. Vgl. अपुर्.

3. अप् f. Pl. (im Veda auch Sg.) 1) *Wasser, Gewässer.* — 2) *der Stern δ Virginis.* — 3) * *Luft.*

1. अप Adv. 1) *ab, fort, weg* (Gegens. उप) in Verbindung mit Verben und Substantiven. *Praep. mit Abl. *von — weg, mit Ausschluss von.* — 2) *hinab* (= अव und im Gegens. zu उद्).

2. °अप = 3. अप्.

*अपकार m. N. pr. einer Gegend. Davon *°क Adj. *daselbst gebürtig.*

अपकर्तर् Nom. Ag. *Beleidiger.*

अपकर्मन् n. *Ablieferung,* in अनप°.

अपकर्ष m. 1) *Abzug, Abnahme* (z. B. der Bogensehne). — 2) *Abnahme* (Gegens. *Zunahme*), *Schmälerung, Verminderung, Verschlechterung.* — 3) *Auf-*

hebung, Ungültigmachung Mahâbh. 3,113,*a*. — 4) *das Vorgreifen, Anticipation* Njâjam. 5,1,23.27.31. Chr. 232,3.

अपकर्षक Adj. *schmälernd, vermindernd.*

अपकर्षण 1) Adj. dass. — 2) n. *a*) *das Fortschleppen, Entfernen, Wegschaffen, Entziehen* MBh. 12, 157,5. — *b*) *das Herunterziehen* (Gegens. उत्कर्षण). — *c*) *das Erniedrigen* Spr. 6. — *d*) *das Aufheben, Ungültigmachen.* — *e*) *das Vorgreifen, Anticipiren* Njâjam. 5,1,28.

अपकर्षसम m. im Njâja *das Sophisma: a und b haben eine Eigenschaft gemein, folgt fehlt auch Beiden eine andere Eigenschaft.* Njâjam. 5,1,4. Sarvad. 114,10.

अपकर्षिन् Adj. *fortziehend* Spr. 2177.

अपकल्मष Adj. *frei von Sünde.*

अपकाम 1) m. *Unlust, Verdruss, Tort* AV. 9,8,8. — 2) °मम् Adv. *wider den Willen.*

अपकार m. 1) *Schadenzufügung, Beleidigung, Beeinträchtigung* 161,4. — 2) *Verschmähung, Zurückweisung* Ind. St. 10,166,1. — Fehlerhaft für अपचार Spr. 2841, v. l.

*अपकारगिर् f. *ein beleidigendes Wort.*

अपकारता f. = अपकार 1) MBh. 3,73,13.

अपकारशब्द m. = अपकारगिर्.

अपकारिन् Adj. *Jmd zu nahe tretend, Schaden —, Leid zufügend.*

अपकीर्ति f. *Schande, Schmach* Paṅkad. 15.

अपकीर्त्य Adj. (f. आ) *unehrenhaft* Râǵat. 7,874.

*अपकुक्षि P. 6,2,187.

अपकुञ्ज m. N. pr. eines Schlangendämons. अपकृर्तर् v. l.

अपकृत n., °कृति f. und °कृत्य n. = अपकार 1).

*अपकृष्ट m. *Krähe.*

अपकोश Adj. *aus der Scheide gezogen* Bhoǵa-Kar. 5,1.

1. अपक्रम m. 1) *Weggang.* — 2) **Flucht.* — 3) *Declination* (astron.) Siddh. Çir. Ârjabh.

2. अपक्रम Adj. *nicht in der gehörigen Reihenfolge stehend.* n. in der Rhetorik Bez. *eines best. Fehlers* Vâmana 2,2,22.

अपक्रमण n. *das Weggehen, Entkommen.*

अपक्रममण्डल n. *Ekliptik* Comm. zu Ârjabh. 4,1.

अपक्रमिन् Adj. *fortgehend,* in अनप°.

अपक्रान्तमेध Adj. *ohne Saft und Kraft* Çat. Br. 1,2,3,9.

अपक्रान्ति f. *Weggang* Maitr. S. 1,8,4.

अपक्राम m. *das Entlaufen,* in अनप°.

अपक्रामुक Adj. (f. आ) *entlaufend, davongehend* TS. 5,7,9,2. Tâṇḍja-Br. 18,5,16.

अपक्रिया f. 1) *Ablieferung,* in अनप°. — 2) = अपकार 1) Spr. 7748. — 3) *eine verkehrte Weise zu verfahren* Spr. 2229.

*अपक्रोश m. *Schmähung.*

अपक्व Adj. (f. आ) 1) *ungebrannt* Spr. 394. — 2) *unverdaut.* — 3) *unreif* (auch von Geschwüren). — 4) *unreif* so v. a. *unausgebildet.* — 5) *nicht reif zu sterben, noch nicht dem Tode verfallen.*

अपक्वता f. *Unreife, Unfertigkeit.*

अपक्ष Adj. 1) *unbeflügelt* AV. 11,5,21. Çulbas. 2, 20. — 2) *ohne Anhang* MBh. 1,146,27.

अपक्षपुच्छ Adj. *ohne Flügel und Schwanz* Çat. Br. 13,8,1,18. Çulbas. 2,21.

अपक्षय m. *Abnahme.*

अपक्षलोप (Vikr. ed. Pisch. 43) und अपक्षसाद् (Vikr. ed. Boll. 44) m. *Nichtverlust der Flügel.*

अपक्षिगणसंपात Adj. *wo sich keine Vögel zeigen* R. 7,34,27.

*अपक्षित m. N. pr. eines Mannes.

अपक्षीयमाणापर्व m. *die zweite Hälfte des Monats, da der Mond abnimmt,* Çat. Br. 11,1,3,4. 14,9,1,19.

अपक्षेपण n. v. l. für अवक्षेपण, z. B. Tarkas. 55.

अपख्याति f. *Unehre, Schande* Bhoǵa-Pr. 66,14.

अपग Adj. (f. आ) *sich abwendend von* (Abl.).

अपगम m. und अपगमन n. *Fortgang, Schwund, das Weichen, Scheiden, Verstreichen.*

अपगर m. *Tadler* (ein Amt bei einem Opfer) Lâṭj. 4,3,2.

अपगर्जित Adj. *donnerlos.*

अपगल्भ Adj. *unkeck, verzagt, verlegen, beschämt.*

*अपगा f. = आपगा *Fluss.*

*अपगारम् Absol. *schmähend, tadelnd.*

अपगुण Adj. *ohne Vorzüge.* Davon Nom. abstr. °ता f. Sâh. D. 603. Die richtige Lesart ist aber अदोषताव गुणाता.

अपगोरण n. *das Bedrohen.*

*अपगोरम् Absol. = अपगारम्.

अपगोह m. *Versteck.*

अपग्राम Adj. *aus der Gemeinde gestossen.*

1.*अपघन m. *Körpertheil.*

2. अपघन Adj. *wolkenlos* 106,28.

अपघाटिला f. *ein best. musikalisches Instrument.*

अपघात m. *Abwehr, Verscheuchung* Çat. Br. 11, 5,5,1.

अपघातक Adj. *abwehrend, verscheuchend.*

अपघृण Adj. *mitleidlos, grausam* Spr. 7782.

*अपच Adj. *nicht kochend, nicht kochen könnend.*

अपचय m. 1) *Abnahme, Verminderung* Gaut. 10, 35. 27,12. — 2) in der Astrol. *das 1te, 2te, 4te, 5te, 7te, 8te, 9te und 12te Haus.*

अपचरित n. *Vergehen.*

अपचायिन् Adj. *schmälernd, beeinträchtigend; Jmd die gehörige Achtung versagend.* Oefters mit उपचायिन् verwechselt.

अपचार m. 1) *das Fehlen, Mangeln* 38,12. Comm. zu Njâjam. 6,3,5.12. — 2) *Hingang, Tod.* — 3) *Vergehen, Versehen* Gaut. 25,8. — 4) *das Misslingen, Missrathen.*

अपचारिन् Adj. 1) *abgehend —, abfallend von.* — 2) *ein Versehen begehend.* — 3) *untreu* (von einer Gattin).

*अपचिकीर्षा f. *die Absicht, Jmd zu nahe zu treten.*

अपचित् f. *ein best. schädliches Insect.*

अपचिति f. 1) *Vergeltung* (im Guten und im Bösen) 46,6.15. अपचितिकाम Adj. Tâṇḍja-Br. 19,8,1. Kâtj. Çr. 22,10,28. — 2) *Sühne.* — 3) **Verlust.* — 4) **Ausgabe.* — 5) *ein best.* Kratu Tâṇḍja-Br. 19, 8,1. Kâtj. Çr. 22,10,28. Âçv. Çr. 9,8,21 (Comm. m.). Vaitân. 40. — 6) N. pr. einer Tochter Marṭki's.

अपचितिमत् Adj. *geehrt.*

अपची f. *scrophulöse Knoten am Nacken u. s. w.*

अपच्छत्र Adj. *ohne Sonnenschirm.*

अपच्छिद् f. *Abschnitzel* Çat. Br. 5,3,4,9. Tâṇḍja-Br. 11,11,2. 13,6,2. 14,6,1. 18,6,23.

अपच्छेद m. 1) *das Abschneiden* Çulbas. 3,73.157. — 2) *Ablösung, Trennung* (von einer geschlossenen Reihe) Ǵaim. 6,5,56. Comm. zu Njâjam. 6,5,21.

अपच्छेदन n. 1) *Theilung* Çulbas. 1,11. 3,65. — 2) = अपच्छेद 2) Njâjam. 6,5,21.

अपच्यव m. *das Hinwegstossen.*

*अपजाग्ध m. N. pr. eines Mannes.

अपजाय्य s. अनप°.

अपजिघांसु Adj. *abzuwehren beabsichtigend.*

अपजिहीर्षा f. *das Verlangen zu rauben.*

अपजिहीर्षु Adj. *zu rauben beabsichtigend.*

*अपज्ञान n. *das Abläugnen, Verheimlichen.*

अपज्य Adj. *ohne Bogensehne.*

अपज्वर Adj. *fieberlos* 62,3.13.

अपञ्चम m. *kein Nasal* VS. Prât. 4,160.

अपञ्चीकृत und °भूत n. Pl. *die noch nicht unter einander gemischten feinen Elemente* 263,13. 274,17.

अपटाक्षेप m. schlechte Lesart für अपटीक्षेप.

*अपटाक्षर Adj. *unmittelbar anstossend.*

*अपटी f. *Schirm um ein Zelt.* Vgl. पटी.

अपटीक्षेप m. *das Nichtwegschieben des Vorhanges.* °क्षेपेण प्रविश् so v. a. *unerwartet und ungestüm auf der Bühne erscheinen.*

अपटु 1) Adj. *a*) *nicht scharf, — stechend,* von Strahlen 219,26. — *b*) *untauglich, unfähig* Spr.

7002. — *c*) **krank.* — 2) **m. Mutterblutfluss* Gal.

अपटुत्व n. *Unfähigkeit* 287,32.

*अपठ Adj. *nicht lesend, nicht lesen könnend.*

अपण्डित Adj. *ungelehrt, ungebildet, dumm* 187, 6. Davon Nom. abstr. °ता f. Spr. 7163.

अपण्य Adj. *was nicht verkauft werden darf;* n. *eine Waare, die nicht verkauft werden darf,* Gaut. 7,8.

अपतनधर्मिन् Adj. *was nicht abzufallen pflegt* Suçr. 1,117,19. Davon Nom. abstr. °र्मित्व n. ebend.

अपतन्त्रक m. *ein best. Starrkrampf.*

अपतरम् Adv. *weiter weg* Maitr. S. 1,4,12.

अपतर्पण n. *das Sichnichtsattessen, Beobachtung von Diät.*

अपतानक m. *Starrkrampf.* °किन् Adj. *damit behaftet.*

1. अ॑पति m. *kein Gatte.*

2. अपति (Gaut. 18,4) und अपतिका Adj. f. *ohne Gatten,* d. i. sowohl *unverheirathet,* als auch *die den Gatten verloren hat.*

अ॑पतिघ्नी Adj. f. *den Gatten nicht tödtend.*

अपतित Adj. 1) *nicht herabgefallen, — herabgesunken* (Brüste) MBh. 3,281,18. — 2) *nicht aus der Kaste gestossen* Gaut. 21,1. M. 8,389. Mṛkṛ. 131, 20. — 3) *nicht zu spät kommend, — verscherzt* Gaut. 1,12.

अपतितान्योऽन्यत्यागिन् Adj. *Einer den Andern verlassend, ohne dass Einer aus der Kaste gestossen wäre,* Jâǵ. 2,287.

अपतिव्रता Adj. f. *dem Gatten untreu* 189,17.

अपतुषार Adj. *frei von Nebel.* Davon Nom. abstr. °ता f.

अ॑पतूल Adj. (f. आ) *ohne Wedel, — Rispe.*

*अपत्ता f. *Capparis aphylla* Nigh. Pr.

अपत्नीक Adj. 1) *keine Gattin habend* Spr. 7625. — 2) *wobei die Gattin fehlt.*

अ॑पत्य n. 1) *Abkömmling, Nachkommenschaft, Kind* (von Menschen und Thieren). — 2) *ein patronymisches Suffix.*

*अपत्यजीव und *°क m. *Putranjiva Roxburghii* Râǵan. 9,145.

*अपत्यदा f. *ein best. Strauch* Râǵan. 4,161.

अपत्यपथ m. *Scheide* (des Weibes).

अपत्यप्रत्यय m. *Patronymicum.*

अ॑पत्यवत् Adj. *mit Nachkommenschaft gesegnet.*

*अपत्यवल्लिका f. Soma-*Pflanze* Râǵan. 3,89.

*अपत्यशत्रु m. *Krebs.*

अपत्यसा॑च् Adj. *von Nachkommenschaft begleitet.*

*अपत्यसाह्वितृ m. = अपत्यजीव Nigh. Pr.

अपत्यात्त m. *Patronymicum* AK. 3,6,37.

अपत्रपण n. und °त्रपा f. *Scham, Verlegenheit.*

*अपत्रपिष्णु Adj. *schamhaft, verschämt.*

*अपत्राप्य Adj. P. 3,1,126.

*अपत्रिगर्तम् Adv. *mit Ausnahme von* Trigarta P. 6,2,33, Sch.

अपथ्, °पथि, °पन्थन्, °पन्था m. = 1. अपथ.

1. अ॑पथ n. 1) *Nichtweg, Wegelosigkeit.* अपथेन *nicht auf dem gewöhnlichen Wege.* — 2) *Abweg* (eig. und übertr.); *unrechter Ort* Spr. 5001.

2.* अपथ Adj. (f. आ) *wegelos, schlechte Wege habend.*

*अपथकल्पना f. *das Bauen von Luftschlössern* Gal.

अपथ्य Adj. *nicht förderlich, — zuträglich, — heilsam* Gaut. 7,12. Spr. 396.

°अपथ्यकारिन् Adj. *gegen Jmd Ränke schmiedend* Mudrâr. 25,10. 27,14. 28,4. Davon Nom. abstr. °रित्व n. 27,16.

अ॑पद् (f. अ॑पद्॑ und अ॑पदी) und अ॑पद्य Adj. *fusslos.*

1. अ॑पद् n. 1) *kein Aufenthaltsort.* — 2) *unrechter Ort.*

2. अपद् Adj. *fusslos* Spr. 7655.

अपदक्षिणम् Adv. *nach links hin.*

अपदश Adj. *ohne Verbrämung, — Fransen.*

अपदमुक्त Adj. *nicht an der richtigen Stelle abbrechend* Kâtjapr. S. 181, N. 101. Statt dessen im Text 7,9 weniger gut अपदयुक्त.

*अपदरुक्षा und *°रोक्षिणी f. *Vanda Roxburghii* Nigh. Pr.

अपदस्थ Adj. *nicht an, auf seinem Platze seiend* MBh. 1,146,27. Kâtjapr. 7,6.

अपदान n. *glorreiche That.*

अपदान्तर 1) *Adj. *unmittelbar anstossend.* — 2) °म् Adv. *ohne Verzug, alsbald.*

*अपदिशम् Adv. *in einer Zwischengegend.*

अ॑पदुष्पद् f. *sicherer Tritt* ṚV. 10,99,8.

अपदेश m. 1) *Anweisung, nähere Bezeichnung* Gaim. 3,4,2. — 2) *Bezeichnung, Benennung.* — 3) *Vorwand* 170,16. — 4) *Schein* R. 1,63,12. — 5) *Verläugnung* Kâraka 1,29. — 6) *Argument, Grund* Kap. 9,2,4. *das zweite Glied in einem Syllogismus* Njâjas. 2,1,25. — 7) **Ziel.* — 8) **Ort.*

°अपदेशिन् Adj. *den Schein —, das Aussehen von Etwas annehmend.*

अपदेश्य Adj. *anzugeben, anzuzeigen.*

अपदोष Adj. *fehlerlos.* Davon Nom. abstr. °ता f.

अपद्म Adj. (f. आ) *ohne Lotusblüthe* Mṛkṛ. 82,20.

अपद्रव्य n. *schlechte Waare.*

अपद्वार n. *Seitenthür, Hinterthür* Gal.

अपधा॑ f. *Versteck.*

अपधू॑रम् Adv. *weg von —, neben den Jocharmen.*

अपधूम Adj. *rauchlos.* Davon Nom. abstr. °त्व n.

अपध्यान n. *Missgunst, Bosheit.*

अपधं॑स m. 1) *Verborgenheit.* — 2) *Sturz, Entwürdung.* °ज m. *ein Kind aus gemischter Ehe.*

अपधंसिन् Adj. *zu Nichte machend.*

अपधात्त Adj. *misstönend.*

1. अपनय m. 1) *Wegnahme.* — 2) *Vertreibung, Verscheuchung.* — 3) *Entziehung* Gaim. 3,2,30. 31. 5,44. 8,33. 5,4,16. 6,5,2. 11. — 4) *das Abbringen* (von einer Meinung).

2. अपनय m. *unkluges Benehmen* 74,26.

अपनयन 1) Adj. *wegnehmend, raubend* Spr. 5609. — 2) n. *a) das Wegschaffen, Fortbringen an einen andern Ort. — b) das Vertreiben, Verscheuchen, Entfernen. — c) das Escamotiren* Njâjas. 5,2,5. — *d) das Eliminiren* Colebr. Alg. 207.

अपनयिन् Adj. *sich unklug benehmend.*

अ॑पनाभि Adj. *ohne Nabel.*

अपनाम m. *Biegung* Çulbas. 3,114. 141. 156. 159.

*अपनामन् n. P. 6,2,187.

अपनिद्र Adj. *aufgeblüht.*

अपनिधि Adj. *schatzlos, arm.*

अपनिनीषु Adj. *Etwas* (Acc.) *zu vertreiben beabsichtigend* Kâd. 35,16.

अपनिर्वाण Adj. *noch nicht zu Ende gegangen.*

अपनीत 1) Adj. *schlecht ausgeführt, verpfuscht* MBh. 5,39,54. — 2) n. *unkluges —, schlechtes Benehmen.*

अपनीति f. *Entziehung* (mit Abl. der Person) Njâjam. 3,5,29.

°अपनुद् Adj. *vertreibend, verscheuchend.*

अपनेतर् Nom. ag. *Verscheucher.*

अपनेतव्य Adj. *fortzuführen.*

अपनेय Adj. *zu verscheuchen, — entfernen* Spr. 399.

अपनोद् 1) *Adj. *verscheuchend* in शोकापनोद् Mahâbh. 3,64,*b*. — 2) m. *a) Forttreibung, Abweisung, Zurückweisung. — b) Verscheuchung, Entfernung* Spr. 7765. so v. a. *Sühnung.*

अपनोदन 1) Adj. *vertreibend, entfernend.* — 2) n. *das Vertreiben, Verscheuchen, Entfernen.*

अपनोद्य Adj. *fortzutreiben, zurückzuweisen.*

अपन्थ्दायिन् Adj. *nicht aus dem Wege gehend, den Weg für sich in Anspruch nehmend* Gobh. 3,2,16.

अपन्थन् und अपन्था s. अपथ्.

अ॑पन्नगृह Adj. *dessen Haus nicht gefallen ist.*

अपन्नदत् Adj. *dem die Zähne noch nicht ausgefallen sind* Gaut. 17,31.

अ॑पन्नदन्त् Adj. (f. °दती) dass. TS. 2,1,2,7. TBr. 1,3,4,5.

अपन्याय्य Adj. *ungeziemend.* Davon Nom. abstr. °त्व n. Comm. zu Kâtj. Çr. 25,4,9.

अपपाठ m. 1) *Verstoss beim Recitiren.* — 2) *fal-*

scher Wortlaut, falsche Lesart.

अपपात्र (Âpast. 1,3,25) und °पात्रित Adj. *vom Gebrauch der Geschirre ausgeschlossen.*

अपपात्र Adj. *ohne Fussbekleidung.*

अपपित्व॑ n. *Trennung, Entfernung.*

अपपीडा f. *plötzlicher und lebensgefährlicher Krankheitsanfall* Râǵat. 8,2000.

*अपपूत n. P. 6,2,187.

अपप्रज्ञाता Adj. f. *die eine Fehlgeburt gemacht hat.*

अ॒पबर्हिस् Adj. *ohne* Barhis-*Abschnitt.*

अपभय Adj. (f. आ) *furchtlos.* प्रजापतेस्तनू: Âçv. Çr. 8,13,13.

अपभरणी f. Pl. *das letzte Mondhaus.*

अपभर्तर् Nom. ag. *Hinwegnehmer.*

अ॒पभर्त॑वे Dat. Inf. *hinwegzunehmen* ṚV. 10,14,2.

*अपभाषण Adj. *eine falsche* d. i. *fremde Sprache redend.*

अपभी Adj. *furchtlos.*

अ॒पभूति f. *das Nichtgerathen.*

अपभ्रंश m. 1) *Herabfall, Sturz.* — 2) *falsche sprachliche Form.* — 3) *ein best. gering geachteter Dialect.* Dazu Nom. abstr. °ता f.

अपभ्रष्ट Adj. *verdorben* (Sprache), *provinciell.*

अपम 1) Adj. *der entfernteste, letzte.* — 2) m. *Declination eines Planeten.*

अपमङ्गल (Conj.) Adj. *Unheil bringend.*

अपमज्या f. *Sinus der Declination* Golądh. 7,47.

अपमण्डल n. *Ekliptik.*

अपममण्डल n. dass. Golądh. 6,9. 7,16.

अपमर्ण n. विज्ञोरप° Name eines Sâman.

अपमर्द m. *feuchter Schmutz.*

अपमर्श m. (adj. Comp. f. आ) *Berührung.*

अपमल Adj. *rein* Spr. 4019, v. l.

अपमशिञ्जिनी f. = अपमज्या Ganit. Tripr. 46.

अपमान m. und weniger gut n. *Verachtung, Geringschätzung.*

अपमानिन् Adj. *geringachtend, verschmähend.*

अपमारिन् Adj. *wegsterbend, hinsiechend.*

1. अपमार्ग m. *Abwischung.*

2. अपमार्ग m. *Seitenweg.*

अपमार्जन 1) Adj. *abwischend, entfernend, zu Nichte machend.* — 2) n. *a) das Abwischen, Reinigen* Gaut. 2,2. — *b) Reinigungsmittel* Suçr. 2,357,7.

अपमित्य und *अपमित्यक n. *Schulden.*

*अपमुख P. 6,2,186.

अपमूर्धन् Adj. *kopflos.*

अपमृग Adj. *wildlos* 107,11.

अपमृत्यु m. *grosse Todesgefahr.*

अपमेघोदय Adj. *ohne Wolkenaufzug* Kumâras. 6,54.

अपयशस् n. *Unehre, Schande* 184,20. Venis. 11,2.

अपयस्य Adj. *ohne Milchknollen.*

अपयातव्य n. impers. *aufzugiendum.*

अपयान n. 1) *Rückzug, Flucht.* — 2) *das Weichen, zu Schanden Werden.* — 3) *Declination* (astron.) Comm. zu Âryabh. 1,6. 4,1.

अपयोधरसंसर्ग Adj. (f. आ) *wobei keine Berührung der Brüste stattfindet* Ragh. 12,65.

अपट्यदीक्षित m. v. l. für अप्पदी°.

1. अ॒पर 1) Adj. (f. आ) *a) der hintere, weiter gelegen.* — *b) der spätere* M. 9,99. — *c) der folgende.* — *d) westlich.* ततस् *westlich davon* 218,21. — *e) nachstehend, geringer, niedriger.* — *f) ein anderer.* किमपरम् *was Anderes?* und auch so v. a. *was thut dieses zur Sache? gleichviel. Ein anderer als* (Abl.; ausnahmsweise Gen. Spr. 7036); *der andere, ein anderer, — zweiter* (bei Vergleichungen); im Gegens. zu स्व *ein fremder.* Gegenüber von एक, अन्य oder क mit चिद् *der eine — der andere. Entgegengesetzt.* Gegenüber von अशुचि so v. a. *rein* Spr. 6522, von महीयस् so v. a. *geringer* 5692. — *g) absonderlich, aussergewöhnlich* 176,1. — 2) m. *Hinterfuss des Elephanten* Çiç. 5,48. — 3) f. आ *a) *Westen. — b) *Hintertheil des Elephanten. — c) Nachgeburt* (v. l. अवरा). — *d) *Uterus.* — 4) *n. *Hintertheil des Elephanten.*

2. अ॒परं n. und अ॒परी f. *Zukunft.*

*अपरकान्यकुब्ज m. N. pr. eines Dorfes *im Westen von* Kânjak. Adj. *dort befindlich.*

अपरकार्य n. *ein später zu vollbringendes Geschäft* Spr. 5012.

अपरकाल Adj. *von späterer Zeit.* Davon Nom. abstr. °त्व n. Kâtj. Çr. 5,4,30. 9,13,10.

*अपरकाशकृत्स्न m. Pl. *die im Westen wohnenden Schüler des* Kâçakṛtsna.

अपरकाशि m. Pl. *die westlichen* Kâçi MBh. 6,9,42.

अपरकुन्ति m. Pl. *die westlichen* Kunti MBh. 6,9,43.

*अपरकृष्णमृत्तिका f. N. pr. eines Dorfes.

अपरगोडिका m. Pl. N. pr. einer Hügelkette MBh. 6,6,35.

अपरगोदानीय m. N. pr. eines Dvîpa.

अपरचीन m. Pl. *die westlichen* Kîna.

अपरज Adj. *später geboren.*

अपरजन m. Sg. und Pl. *die westlichen Völker* Gop. Br. 2,6,16.

अपरजलधि m. *der westliche Ocean* Kâd. II,37,1.

अपरतस् Adv. 1) *an einem andern Orte.* — 2) *auf der Westseite* Çulbas. 3,71.

अपरताल N. pr. einer Gegend.

*अपरति f. = अवरति.

अपरत्र Adv. 1) *an einem andern Orte, anderswohin* Buâvadh. 2,97. — 2) *im andern Falle.*

*अपरत्रिगर्तक Adj. Mahâbh. in Ind. St. 13,372.

अपरत्व und °क n. in der Phil. *das Nichtfernsein.*

अपरथा Adv. *anders.*

*अपरदक्षिणम् Adv. *südwestlich.*

अपरदिश् f. *Westen* Spr. 7639.

अपरनन्दा f. N. pr. eines Flusses.

अपरपक्ष m. *die zweite Hälfte eines Mondmonats.* Davon Adj. *अपरपक्षीय.

*अपरपञ्चाल m. Pl. *die westlichen* P.

*अपरपर Adj. Pl. = अपरे च परे च.

अपरपर्वट m. Pl. N. pr. eines Volkes.

अपरपर्वत m. Pl. v. l. für अपरपर्वट.

*अपरपाञ्चालक Adj. von अपरपञ्चाल.

अपरपुरुष m. *Nachkomme* Çat. Br. 10,3,5,11.

अपरबल्लव m. Pl. *die westlichen* Ballava MBh. 6,9,62.

अपरभाव m. *Folge.*

1. अ॒परम् Adv. 1) *in der Folge, künftighin* 29,1. *darauf, nachher* 40,8. ततो ऽपरम् 25,17. — 2) *ferner, überdies, noch.* अपरं च 140,23. — 3) *westlich von* (Abl.).

2. अपरम् Adv. *künftig.*

*अपरमागधक Adj. Mahâbh. in Ind. St. 13,384.

*अपरयायात n. Titel einer Erzählung.

अपरयोग Adj. *ohne andere Zuthat, unvermischt* Âpast. 1,17,20.

अपररात्र m. *die zweite Hälfte der Nacht.*

अपरवक्त्र n. *ein best. Metrum.*

अपरवक्त्र Adj. *ohne ein Folgendes.*

*अपरविदेह m. Pl. *die westlichen* Videha.

अ॒परस्रुवकृण Adj. *nicht mit einem Beile abgehauen* TS. 5,1,10,1. Çat. Br. 6,6,3,5.

अपरशैल m. Pl. N. pr. einer buddh. Schule.

अपरश्वस् Adv. *übermorgen* Gobh. 4,2,1.

अपरसक्थ n. *Hinterschenkel.*

अपरसद् Adj. *hinten sitzend* Tândja-Br. 1,5,2.

*अपरसमम् Adv. gaṇa तिष्ठद्वादि in der Kâç.

*अपरस्पर Adj. Pl. *ununterbrochen.*

अपरस्परसंभूत Adj. *nicht Eines aus dem Andern entstanden.*

*अपरहैमन Adj. *auf die zweite Hälfte des Winters bezüglich* u. s. w.

अपराग m. *Abneigung, feindliche Gesinnung.*

अपराग्नि m. Du. *das westliche und südliche Feuer.*

अपराङ्ग n. *Theil eines Andern.* Davon Nom. abstr. °त्व n. Ind. St. 4,276.

अपराङ्मुख Adj. *nicht den Rücken kehrend.*

अ॒पराजयिन् Adj. *niemals verlierend* (im Spiele).

अपराजित 1) Adj. (f. आ) *a) unbesiegt, unbesiegbar, unüberwindlich.* — *b)* दिश् *Nordosten.* — 2) m. *a) ein best. giftiges Insect.* — *b)* *Bein. Vishṇu's und Çiva's. — *c)* N. pr. α) eines Rudra. — β) eines Schlangendämons. — γ) eines Sohnes des Kṛshṇa. — δ) eines Wesens im Gefolge Padmapâṇi's. — ε) *Pl. einer Klasse von Göttern bei den Gaina. — ζ) eines mythischen Schwertes. — 3) f. आ *a) *Clitoria Ternatea Lin., Marsilea quadrifolia Lin., Sesbania aegyptiaca Pers.* — *b) ein best. Metrum.* — *c) die 10te Nacht im* Karmamâsa Ind. St. 10,296. — *d) eine Form der* Durgâ. — *e) ein zehnjähriges nicht menstruirendes Mädchen, welches bei der* Durgâ-*Feier diese Göttin vertritt.* — *f)* N. pr. eines Wesens im Gefolge der Durgâ. — *g)* N. pr. der Burg Brahman's Kâṭh. Up. 8,5,3. — 4) n. = 3) *g)* Kausn. Up. 1,3. 5.

अपराजिष्णु Adj. *niemals unterliegend.*

*अपराद्धपृषत्क Adj. *dessen Pfeil das Ziel verfehlt, ungeschickt im Bogenschiessen.*

अपराद्धि f. *Versehen, Missgriff.*

*अपराद्धेषु Adj. = अपराद्धपृषत्क.

अपराध m. (adj. Comp. f. आ) *Vergehen, Versehen, Fehler, Schuld; Beleidigung.*

अपराधभञ्जनस्तोत्र n. Titel einer *Hymne.*

*अपराधय gaṇa ब्राह्मणादि.

अपराधिक Adj. = अपराधिन् und zugleich *ohne* Râdhikâ Spr. 7765.

अपराधिता f. Nom. abstr. von अपराधिन्.

अपराधिन् Adj. *eines Vergehens schuldig, der Jmdn beleidigt hat.*

अपराधीन Adj. *von keinem Andern abhängig* Çat. Br. 11,5,3,1.

अपरान्त 1) Adj. *im äussersten Westen wohnend, —befindlich.* — 2) m. *a) das Land im äussersten Westen.* Pl. *die Bewohner desselben.* — *b) Ende, Schluss.* — *c) Tod.* — *d) Untertheil des Hinterfusses eines Elephanten* Çiç. 11,7. Kir. 7,37.

अपरान्तक 1) m. Pl. *die Bewohner des äussersten Westens.* f. अपरान्तिका. — 2) f. °न्तिका *ein best. Metrum.* — 3) n. *ein best. Gesang.*

अपरापरज्ञ Adj. *ohne Nachkommenschaft* AV. 12,5,45.

अपरापरोत्पत्ति f. *Entstehung Eines nach dem Andern* Njâjas. 3,2,11. Comm. zu 15.

*अपरापहारणा f. gaṇa अजादि in der Kâç.

अपराभाव m. *das Nichtunterliegen, Nichtverkommen.*

अपराभूत Adj. *nicht unterliegen, — verkommen.*

अपरार्क m. N. pr. eines Commentators und eines Werkes.

अपरार्ध n. *die andere Hälfte* Çaut. 8.

अपराशा f. *Westen* Ind. St. 14,328.

अपरासिक्त Adj. *nicht verschüttet, — vorbei gegossen.*

अपराकृत Adj. *unvertrieben* AV. 18,4,38.

अपराह्ण m. *Nachmittag.*

*अपराह्णक m. ein Mannsname.

*अपराह्णतन und *अपराह्णितन Adj. *nachmittägig.*

अपरिक्रम Adj. *der nicht umhergehen kann* R. 2,63,40.

अपरिक्रामम् Absol. *ohne umherzugehen.*

अपरिक्लिष्ट 1) Adj. *nicht leidend, — schwächlich* (Kuh) Jâén. 1,208. — 2) °म् Adv. *nicht ungern, gern* MBh. 3,2,62.

अपरिक्लेश m. *Wohlergehen* Mudrâr. 24,14. 25,1.

अपरिक्षत Adj. *unverletzt* Çâk. 72.

अपरिगणित Adj. *nicht aufgezählt, — aufgeführt.* Davon Nom. abstr. °त्व n.

अपरिगण्य Adj. *nicht zu berechnen, — genau anzugeben.*

अपरिगत Adj. *unbekannt, unerforschlich* Kâd. 90,19.

1. अपरिग्रह m. 1) *das Nichtumfassen, Nichteinschliessen* Comm. zu TS. Prât. 16,29. — 2) *Besitzlosigkeit* 285,28.

2. अपरिग्रह Adj. 1) *besitzlos.* — 2) *unbeweibt* Kumâras. 1,54.

अपरिचारक Adj. *ohne Pfleger.*

अपरिचित Adj. *unbekannt, mit Jmd nicht vertraut* Kâd. 117,3. 119,1. Mallin. zu Kir. 3,2. 21.

अपरिच्छद Adj. *ohne Gefolge, — Reisezeug* 169,15.

अपरिच्छिन्न Adj. *unbegrenzt* 261,23. Spr. 300.

अपरिच्छेद m. *Mangel einer Entscheidung* Çâk. 106.

अपरिज्ञात Adj. *unreif geboren, nicht lebensfähig zur Welt gekommen.*

अपरिज्ञातपूर्व Adj. *früher nicht gekannt* MBh. 13,23,20.

अपरिज्यानि f. *das nicht zu Schanden Werden.* इष्टापूर्तस्य *eine best. Spende.*

अपरितोष Adj. *unbefriedigt.*

अपरित्याग m. *das Nichtaufgeben, das Nichtfahrenlassen* 279,13.

अपरित्याज्य Adj. *nicht aufzugeben, — fahren zu lassen* Kathâs. 3,37.

1. अपरिनिष्ठान n. *das nicht ganz fest Fixirtsein* J. R. A. S. 1863.

2. अपरिनिष्ठान Adj. *ohne Endziel* Comm. zu Njâjas. 3,2,42.

अपरिपक्व Adj. *nicht ganz reif* (Frucht, Geschwür, Verstand).

अपरिपर Adj. *keinen Umweg machend* Maitr. S. 3,7,7. 4,8,5.

अपरिपादिन् Adj. *dem Nichts zustösst* (von einem Schiffe) Mantrabr. 2,5,14.

अपरिपूत Adj. *ungereinigt* (Korn) M. 8,330.

अपरिभक्त m. *das Nichtumgéhen Jmds beim Essen,* N. einer best. Begehung Lâṭj. 3,2,1.

अपरिभिन्न Adj. *nicht zerbröckelt* Çat. Br. 5,3,2,7.

अपरिमाण n. *Unbegrenztheit* Gaim. 6,4,36.

अपरिमित Adj. *ungemessen, unbegrenzt, von unbestimmtem Maasse* u. s. w. Çulbas. 1,99.

अपरिमितधा Adv. *in unzählbaren (-bare) Theilen (Theile).*

अपरिमितविध Adj. *unbestimmt wie vielfach* Çat. Br. 10,2,2,17.

अपरिमितालिखित Adj. *unbestimmt mit wie viel Strichen versehen* Çat. Br. 8,7,2,17. Kâtj. Çr. 16,4,25.

अपरिमेय Adj. *unzählbar, unzählig* Mâlatîm. 49,5.

*अपरिम्लान m. *rother Kugelamaranth.*

*अपरियाणि f. *das Nichtumhergehenkönnen* (als Verwünschung).

अपरिलोप m. *Nichteinbusse* RV. Prât. 1,26(16).

अपरिवर्गम् Adv. *ohne Ausnahme.*

अपरिवाद्य Adj. *nicht zu tadeln* Gaut. 8,13.

अपरिविष्ट Adj. *nicht umhüllt.*

अपरिवीत Adj. dass.

अपरिवृत Adj. *unumfangen, unumschlossen; uneingehegt* Gaut. 12,28.

अपरिशङ्कित Adj. *nicht geahnt* Spr. 194.

अपरिप्लुत Adj. *ungereinigt, unrein* (eig. und übertr.) Suçr. 2,190,11.

अपरिशेष Adj. *ohne Rest, allumfassend.*

अपरिश्लथम् Adv. *recht stark, — fest* (umarmen) Uttarar. 108,18 (147,8).

अपरिसंवत्सर Adj. (f. आ) *kein volles Jahr bestehend* Âpast. 1,10,11.

अपरिसंख्यान n. *Unzählbarkeit, unendliche Verschiedenheit* Njâjas. 3,1,15.

अपरिसंख्येय Adj. *unzählbar, unendlich verschieden* Comm. zu Njâjas. S. 1, Z. 10. Davon Nom. abstr. °त्व n. ebend.

अपरिसमाप्तिक Adj. *endlos.*

*अपरिस्कन्दम् Absol. *ohne umherzuhüpfen* Bhatt. 9,75.

अपरिष्कृत Çâk. 69,12 fehlerhaft für अपरिस्कृत.

अपरिहार m. *Nichtvermeidung* 279,21.

अपरिहार्य Adj. *nicht zu vermeiden* Gaut. 8,13. Karaka 1,11. Spr. 2383.

अपरिक्षित n. *ein noch nicht getragenes, reines*

Kleid Âpast. 1,16,30.

अपरिक्षत Adj. *nicht vermieden* Çâk. 69,12 (Conj.).

अपरिक्षत Adj. *unbeschädigt, ungefährdet.*

अपरीक्षित Adj. *unüberlegt, unbesonnen* (von Sachen und Personen). °कारक n. Titel des 5ten Buches im Pañkat. nach der ed. Bomb.; °करणीय und °करित n. (wohl °कारित्व) bei Kos.

अपरीत 1) Adj. *unbezwungen, unbezwinglich.* — 2) m. Pl. N. pr. eines Volkes.

अपरीवृत Adj. *unumschlossen* RV. 2,10,3.

अपरुष् Adj. *frei von Zorn.*

अपरुष Adj. (f. आ) *nicht barsch, — roh.*

अपरूप n. *Missgestalt, Missgeburt.*

अपरेण Praep. *hinter; westlich von* (mit Acc.).

*अपरेतरा f. *Osten.*

अपरेद्युस् Adv. *am folgenden Tage.* संप्राप्ते *nachdem der folgende Tag gekommen war.*

*अपरेषुकामशम Adj. Ind. St. 13,393.

अपरोक्ष 1) Adj. *vor Augen liegend, wahrnehmbar.* — 2) °म् Adv. *im Angesicht von.* — 3) अपरोक्षात् *vor aller Augen, offenbar.* — 4) अपरोक्षे *in Jmds Beisein* 242,15.

अपरोक्षत्व n. *das vor Augen Stehen* 276,9.

अपरोक्षय्, °यति *sich von Etwas* (Acc.) *durch Augenschein überzeugen* 43,8.

अपरोक्षानुभव und अपरोक्षानुभूतिसुधार्णव m. Titel einer Schrift.

अपरोद्धर् Nom. ag. *Abhalter.*

अपरोध m. *Ausschluss, Verbot,* in अनप°.

अपरोधक Adj. *abhaltend* Maitr. S. 2,2,1.

अपर्कर्यपृष्ठ m. *ein best.* Ekâha Çâñkh. Ç. 10,8,33.

अपर्ण 1) Adj. *blattlos.* — 2) f. आ Bein. der Umâ. 1. अपर्तु m. *nicht die rechte Jahreszeit* Gaut. 16,10.24. Âpast. 1,11,27.31.39.

2. अपर्तु Adj. *unzeitig; nicht der Jahreszeit entsprechend.* Adv. *ausserhalb der Jahreszeit* Gaut. 3,21.

*अपर्, अपर्यति Denom. von अपर्.

अपर्यग्निकृत Adj. *den der Feuerbrand nicht umkreist hat* Çat. Br. 12,9,3,9.

अपर्यन्त Adj. 1) *unbegrenzt* 43,28. — 2) *mit Etwas nicht zu Ende (Stande) kommend* Lalit. 167,12.

अपर्यागत Adj. *kein Jahr alt* (Korn) Suçr. 1,199,17.

अपर्याप्त Adj. *nicht genügend, — ausreichend.*

अपर्याप्तवत् Adj. *nicht vermögend* (mit Inf.) Ragh. 16,28.

अपर्युषित Adj. 1) *ganz frisch, — neu* (eig. und übertr.) Venis. 84,10. 89,17. — 2) *nicht alt geworden, alsbald getilgt* (Sünde) MBh. 1,170,21.

अपर्वक Adj. *ohne Gelenk.*

अपर्वतनदीवृत्त Adj. *ohne Berge, Flüsse und Bäume* R. ed. Bomb. 4,43,19.

*अपर्वदण्ड m. *ein best. Rohr* Râgân. 8,78.

अपर्वन् n. 1) *eine Stelle, wo kein Gelenk ist,* 1,10. — 2) *kein natürlicher Haltepunkt in einer Erzählung* Kâm. Nîtis. 5,44. — 3) *ein Tag, der kein* Parvan *ist, ein gewöhnlicher Tag.* — 4) *die Zeit, da keine Sonnen- oder Mondfinsterniss Statt finden sollte,* MBh. Mâlav. Bhâg. P.

अपर्वभङ्गनिपुण Adj. Kâm. Nîtis. 11,40 vielleicht fehlerhaft für आपर्व°.

*अपल n. *Keil.*

अपलताभवन Adj. (f. आ) *ohne Lauben.*

अपलाप m. 1) *Läugnung, Verneinung.* — 2) *Zuneigung.* — 3) *Achselhöhle* Bhâvapr. 1,58.

अपलापिन् Adj. *verschweigend, verhehlend.*

अपलाल m. N. pr. eines Râkshasa.

अपलाश Adj. *unbelaubt.*

*अपलाषिका f. *Durst.*

*अपलाषिन् und *अपलाषुक Adj. *frei von Verlangen.*

अपलित Adj. *nicht ergraut.*

*अपलुपम् Acc. Inf. *abzureissen.*

अपल्पूलनकृत Adj. *ungebeizt.*

अपवक्तर् Nom. ag. *Abwehrer.*

अपवक्त्र und °क n. *ein best. Metrum.*

अपवत्स Adj. (f. आ) *kalblos.*

*अपवन n. *Park.*

अपवत्त् Adj. *wässerig.*

अपवमान m. *kein* Pavamâna *genanntes* Stotra. Loc. *ausser beim* P. St. Kâtj. Ç. 11,1,27.

अपवरक m. n. *Schlafgemach.*

अपवर्ग m. 1) *Abschluss, Ende* 227,25. — 2) *die letzte Befreiung der Seele, endliche Erlösung* 83,28. — 3) *der Ort, wo die endliche Erlösung Statt findet,* Bhâg. P. 5,20,45. — 4) *plötzliches zu Nichte Werden.* — 5) *Gabe, Geschenk.* — 6) *Beschränkung* (einer Regel) Çulbas. 2,50.

अपवर्जन n. 1) *das Beschliessen, Beendigen.* — 2) *das Abtreten, Geben* (z. B. einer Tochter zur Ehe). — 3) *das Verlassen.* — 4) *die letzte Befreiung der Seele.*

अपवर्ण Adj. *fehlerhaft dem Laute nach.*

अपवर्त m. 1) *der zur Reduction angewandte Divisor, der grösste gemeinschaftliche Divisor zweier Grössen.* — 2) *Reduction durch Division ohne Rest* Bîgag. 39. 40.

अपवर्तन n. 1) *Umkehr, Flucht.* — 2) *das Wegrücken, Entfernen.* — 3) *das Entziehen.* — 4) und 5) = अपवर्त 1) und 2) Colebr. Alg. 153.

अपवर्तिका f. *Schurz.*

अपवर्त्य Adj. *durch Division auf die geringsten Grössen zu reduciren* Bîgag. 46.

अपवाचन n. in अनप°.

अपवाद m. 1) *Widerlegung* 257,31. — 2) *Aufhebung, Zurücknahme; Ausnahme* 227,15. 228,11. 29. 238,19. — 3) *Tadel, üble Nachrede.* — 4) *Befehl, Geheiss* Kir. 14,27.

अपवादक Adj. *aufhebend, annullirend* Comm. zu TS. Prât. 14,5.6. तदपवादकत्व n. Nom. abstr. ebend.

°अपवादिन् Adj. *tadelnd.*

अपवाद्य Adj. *was aufgehoben, — annullirt wird* Comm. zu TS. Prât. 14,5.

*अपवारण n. *das Verbergen, Verstecken.*

अपवारितम्, °तकेन und °वार्य (307,25) Adv. im Drama *im Geheimen, so dass es nur die zunächst betheiligte Person hört* oder *sieht.*

अपवास m. 1) *das Verlöschen.* — 2) *eine best. Pflanze,* = यवास.

अपवाह m. 1) *Abfluss.* अपवाहतस् *auf der Seite des Abflusses.* — 2) *Wegführung.* वसिष्ठस्य oder वसिष्ठाप° N. pr. einer Oertlichkeit. — 3) *Abnahme, Verminderung.* — 4) *ein best. Metrum.* — 5) Pl. N. pr. eines Volkes.

अपवाहक m. = अपवाह 3).

अपवाहन n. 1) *das Wegführen.* — 2) *Abnahme, Verminderung.*

अपवाह्य Adj. *wegzuführen.*

अपविक्तत Adj. *unverletzt.*

अपविघ्न Adj. *frei von Hindernissen* Ragh. 3,38. कच्चित्तातापविघ्नं ते *geht es ohne Hindernisse bei dir her?*

अपविद्ध Partic. von व्यध् mit अप.

*अपविषा f. *Kyllingia monocephala Lin.*

*अपवीण P. 6,2,187.

अपवीरवत् Adj. *nicht mit einem Speere bewaffnet.*

अपवृक्तत्व n. *das Fertigsein, Nichts mehr zu thun Haben* Comm. zu Kâtj. Ç. 493,24. 528,19.

अपवृज्य Adj. in अनप°.

1. अपवृत्त n. *Ekliptik* Golâdh. 8,69. 11,3.

2. अपवृत्त Adj. *von schlechtem Benehmen* 106,18.

अपवृत्ति f. *das Ablaufen, Abrutschen* Spr. 52.

अपवेध m. *fehlerhafte Durchbohrung.*

अपव्याख्या f. *falsche Erklärung.*

अपव्यापार Adj. *ohne Beschäftigung, — Amt.*

अपव्रत Adj. 1) *ungehorsam.* — 2) *das gewohnte Thun aufgebend.*

अपशङ्कम् Adv. *furchtlos.*

अपशब्द m. 1) *üble Nachrede* Spr. 2911. 7854. — 2) *verdorbene Wortform, ungrammatische Sprache* ebend.

अपशब्दखण्डन n. Titel eines Werkes.

अपशव्य Adj. *für das Vieh nicht dienlich.*

अपशशितिलक Adj. *ohne Mond als Stirnmahl.*

अपशस्त्र Adj. *waffenlos.*

अपशिरस्, अपशीर्ष und अपशीर्षन् Adj. *kopflos.*

1. अपशु m. *zum Opfer untaugliches Vieh* Nâjam. 1,4,43. Davon Nom. abstr. °त्व n. Comm. ebend.

2. अपशु Adj. *ohne Vieh, — Opferthier* Âçv. Gṛhj. 4, 8,38.

अपशुघ्नी Adj. f. *kein Vieh tödtend.*

*अपशुच् m. *die Seele.*

अपशुष्क Adj. (f. आ) *abwendig* (Comm.).

अपशूद्र m. *kein* Çûdra Gaim. 6,1,33.

अपशूल Adj. *ohne Spiess.*

अपशोक 1) Adj. *kummerlos.* — 2) *m. *Jonesia Asoka Roxb.*

अपश्चाद्ध्वन् und अपश्चाद्ध्वन् Adj. *nicht zurückbleibend, — zu kurz kommend* Maitr. S. 3,9,4.

1. अपश्चिम Adj. *nicht der letzte.*

2. अपश्चिम Adj. *der allerletzte, äusserste.* °म् Adv. *zum allerletzten Mal* Mṛkkh. 155,12.

अपश्य Adj. *nicht sehend.*

अपश्यना f. *das Nichtsehen* (buddh.).

अपश्यत्त् Adj. *nicht sehend* Mṛkkh. 111,3.

अपश्यर्य m. *Polster.*

अपश्री Adj. *der Schönheit beraubt.*

अपश्रुति Adj. *den Ohren unangenehm.*

*अपष्ठ m. n. *Spitze des Wiederhakens, mit dem ein Elephant geleitet wird.*

अपष्ठु 1) *Adj. *a) entgegengesetzt. — b) der linke.* — 2) Adv. *a) in verkehrter Weise, falsch* Çiç. 15,17 (अपष्ठु प° zu lesen). — *b) *tadellos. — c) *schön, reizend.* — 3) *m. *Zeit.*

*अपष्ठुर und *अपष्ठुल Adj. *entgegengesetzt.*

1. अपस् n. 1) *Werk, Handlung,* insbes. *das heilige Werk am Altar.* — 2) *bewegliche Habe.*

2. अपस् 1) Adj. *werkthätig, werkkundig.* — 2) f. Pl. *a) die Finger. — b) die drei Göttinen der heiligen Rede.*

3. अपस् Adj. *aquosus.*

अपसद् m. *ein Ausgestossener, der Schlechteste unter.* विकंगाप° *ein niederträchtiger Vogel* Kâd. 218,21. — Pl. *Kinder aus gemischten Ehen, wenn der Vater einer niedrigeren Kaste als die Mutter angehört.*

*अपसमम् Adv. gaṇa तिष्ठद्वादि. v. l. अपरसमम्.

अपसर m. 1) wohl *das Abgehen von Etwas* (in अनप°). — 2) *Entfernung, Distanz* Golâdh. 13,26.

अपसरण n. *das Fortgehen, Rückzug* Spr. 408. °तस् Çat. Br.

*अपसर्जन n. 1) *das Verlassen.* — 2) *das Spenden.* — 3) *die letzte Befreiung der Seele.*

अपसर्प m. *Späher* Bâlar. 13,2.

अपसर्पण n. *das Fortgehen, Sichentfernen, Weichen.* Mit प्रति *das Zurückkehren nach.*

अपसर्पिणी f. = अवसर्पिणी.

अपसलवि und अपसलिम् Adv. 1) *nach links hin.* — 2) *mit der Stelle zwischen Daumen und Zeigefinger.*

अपसव्य Adj. 1) *nicht der linke, der rechte.* °म् mit कर् *Jmden* (Acc. und Loc.) *die rechte Seite zukehren* und *die heilige Schnur auf die rechte Schulter hängen.* — 2) in der Auguralkunde *von rechts nach links gerichtet, zur Linken stehend, nach links sich bewegend.* Dazu Adv. °म् und °व्येन *zur Linken, von rechts nach links.* — 3) *entgegengesetzt (= 2).

अपसव्यवत्त् Adj. *wobei die heilige Schnur auf der rechten Schulter hängt.*

अपसार m. *Ausgang, Ausweg.*

अपसारण n. *das Entfernen, Fortlassen.*

अपसारिन् Adj. *abnehmend, sich vermindernd.*

अपसार्य Adj. *fortzuschicken, zu entfernen.*

*अपसार्वसेनि Adv. *mit Ausnahme von* Sârvaseni Kâç. zu P. 6,2,33.

अपसिद्धान्त m. *eine Behauptung* oder *ein Dogma im Widerspruch mit dem eigenen System* Njâjas. 5,2,1.24. Sarvad. 13,4.

अपसी s. 2. अपस्य.

*अपसीर P. 6,2,187.

अपसृति f. *Entfernung, Distanz* Golâdh. 13,27.

अपसृप्ति f. *Fortgang, Weggang aus* (Abl.).

*अपसौवीरम् Adv. *mit Ausnahme von* Sauvîra Kâç. zu P. 6,2,33.

अपस्कम्भ m. *Befestigung.*

अपस्कर m. 1) *Theil eines Wagens.* Auch n. — 2) *Excremente* LA. 4,6. — 3) *Schamtheile.*

अपस्खल m. *das Ausgleiten.*

अपस्तम्ब und °स्तम्भ m. *ein luftführendes Gefäss an der Seite der Brust* Bhâvapr. 1,58.

अपस्नान n. 1) *Wasser, in dem sich ein Anderer gebadet hat.* — 2) *Abwaschung nach einem Todesfall.*

अपस्पति m. N. pr. eines Sohnes des Uttânapâda.

अपस्पर्श Adj. (f. आ) *unempfindlich.*

1. अपस्पृश् Adj. *nicht hart berührend, — wehe thuend.*

2. अपस्पृश् Adj. *sich nicht berühren lassend,* in अनप°.

*अपस्फिग n. P. 6,2,187.

अपस्फुर, अपस्फुर (in अनप°) und अपस्फुरत्त् (in अनप°) Adj. *wegschnellend, ausschlagend.*

अपस्मय Adj. *ohne Hochmuth.*

अपस्मार m. (*Verlust des Bewusstseins*) *Besessensein; Fallsucht* Karaka 2,8. 8,8.

अपस्मारिन् Adj. *besessen; von Fallsucht behaftet.*

अपस्मृति Adj. 1) *keine Erinnerung von Etwas habend.* — 2) *an Etwas nicht denkend, zerstreut.* — 3) *kein klares Bewusstsein habend, ausser sich.*

अपस्य, °स्यति *thätig sein.*

1. अपस्य 1) Adj. *geschäftig.* — 2) अपस्या f. *Geschäftigkeit, Thätigkeit.*

2. अपस्य 1) Adj. अपसिन्ध (f. अपसी) *aquosus.* — 2) f. आ Bez. *bestimmter Backsteine.*

अपस्यु Adj. *geschäftig.*

अपस्वान m. *Orkan* Âpast. 1,11,30.

°अपक Adj. (f. आ) *abwehrend, vertreibend, zu Nichte machend* 72,18. 101,12. Spr. 7853.

अपकृतपाप्मन् Adj. *vom Uebel befreit* Çat. Br. 2,1,3,4. 6,2,2,19.

अपकृति f. *Abwehr, Vertreibung.*

अपकृनन n. *das Abhalten,* in अनप°.

अपकर्त्तर् Nom. ag. (f. °कर्त्री) *Abwehrer, Vertreiber.*

अपकरण n. 1) *das Forttragen, Entwenden.* — 2) *das Weiterbefördern* (eines Flüchtlings) Mṛkkh. 111,9. — 3) *das Entfernen, Vertreiben, zu Nichte Machen.* श्रमाप° *der Müdigkeit* Kâd. II,36,18.

अपकरस् Adj. *nicht verderblich* Tândja-Br. 12, 13,4.

अपकर्त m. = अपकर्तर् *Wegnehmer.*

अपकर्तर् Nom. ag. 1) *Hinwegführer.* — 2) *Wegnehmer, Entwender.* — 3) *Entferner, zu Nichte Macher.* — 4) N. pr. eines Schlangendämons.

अपकर्तव्य Adj. *hinwegzuführen* 152,2.

अपकर्ष Adj. *keine Freude verrathend* (Blick) Kâd. II,60,19.

*अपकल P. 6,2,187, Sch.

अपकस्त m. *Stoss mit der Hand* (*Rücken der Hand* Comm.).

अपकस्तय्, °यति *von der Hand schlagen, von sich stossen, zur Seite schieben, abschütteln, zurückweisen* Sarvad. 124,7. °कस्तित Partic. Kâd. 227,15. 262,20.

अपकानि f. *das Schwinden.*

अपकार m. 1) *das Fortreissen, Mitsichreissen.* — 2) *Fortnahme, Entwendung, Raub.* — 3) *Verscheuchung, Entfernung.* — 4) *Verheimlichung, Verläugnung* Çân. 13,21.22. — 5) *Vorenthaltung.* — 6) *ein abgerissenes Stück.* — 7) *Verlust.*

अपकारक Adj. 1) *entwendend, stehlend, Dieb.* — 2) *verheimlichend, verläugnend.*

अपकारण n. *das Wegführenlassen* Spr. 7312, v. l.

अपकारवर्मन् m. N. pr. eines Mannes.

अपकारिन् Adj. 1) *mit sich fortreissend* (auch in übertr. Bed.). — 2) *wegnehmend, entwendend.* — 3) *entfernend, zu Nichte machend.* — 4) *verheimlichend, verläugnend.*

अपकास m. 1) *spöttisches Lachen.* — 2) **Lachen ohne Veranlassung.*

अपकास्य Adj. *zu verlachen, — verspotten.*

अपकिंकार Adj. *ohne Silbe* किङ्.

अपकृति f. *das Fortnehmen, Entfernen* Spr. 7759.

अपक्नवँ m. 1) *Läugnung, das in Abrede Stellen* 242,1. — 2) *Verhüllung, Einkleidung.* — 3) *Genugthuung* Çat. Br. — 4) **Zuneigung.*

अपक्नुति f. *Läugnung* und auch *Verhüllung, Einkleidung* (als eine best. rhet. Figur) Vâmana 4,3,5.

अपक्नोतर् Nom. ag. *Läugner, etwas in Abrede stellend.*

अपक्रास m. *Verminderung.*

अपक्रेपण n. *das Beschämen.*

अपांवत्स m. *ein best. Stern.*

अपाक् s. अपाच्.

1. अपाक Adj. *von fern kommend, aus der Ferne sichtbar.*

2. अपाक m. *Unverdaulichkeit.*

3. अपाक Adj. *unreif* (Geschwüre u. s. w.).

अपाकचक्षस् Adj. *fernglänzend.*

अपाकज Adj. (*nicht gereift*) *ursprünglich, natürlich.*

अपाकरण n. 1) *das Wegtreiben.* — 2) *das Abliefern, Abtragen* (einer Schuld).

अपाकरिष्णु Adj. *übertreffend* (mit Acc.) Spr. 5896.

*अपाकर्तोस् Abl. Inf. mit पुरा *vor dem Wegtreiben.*

अपाकर्मन् n. *Ablieferung, Abtragung,* in अनपा°.

*अपाकशाक n. *Ingwer.*

अपाकाँ Adv. *fern.*

अपाकात् Adv. *aus der Ferne.*

अपाकिन् Adj. 1) *unverdaulich.* — 2) *unreif* (Geschwüre u. s. w.).

अपाकृति f. *Fernhaltung.*

अपाकेस्थँ Adj. *fern stehend.*

अपाक्तात् Adv. *von hinten.*

*अपाक्त Adj. = अध्यक्त, प्रत्यक्त.

*अपाक्भव Adj. = अपाचीन Gal.

अपाक्ष्य und अपाक्ष्य (Gaut. 17,18. 21,11) Adj. *nicht würdig mit andern geachteten Personen an Etwas Theil zu nehmen.* Dazu Nom. abstr. अपाक्ष्यत्व n.

अपाङ्ग 1) *Adj. *glied —, körperlos.* — 2) m. (adj. Comp. f. आ und ई) *a) der äussere Augenwinkel.* — *b) gefärbtes Mal auf einem Körpertheile.*

*अपाङ्गक m. *Achyranthes aspera.*

*अपाङ्गदर्शन n. und अपाङ्गदृष्टि f. (Spr. 3395) *Seitenblick.*

*अपाङ्गदेश m. = अपाङ्ग 2) *a).*

अपाङ्गनेत्र Adj. (f. आ) *zur Seite blickend.*

अपाङ्गप्रेक्षित n. und अपाङ्गमोक्ष m. *Seitenblick.*

अपाचक Adj. *nicht für sich selbst kochend* MBh. 12,12,10.

*अपाचीतरा f. *Norden.*

अपाचीन Adj. 1) *rückwärts —, westlich belegen.* — 2) **südlich.* — 3) **umgekehrt.*

अपाच्य, अपाचिर्य Adj. 1) *westlich.* — 2) *südlich.*

अपाच् 1) Adj. (f. अपाची) *a) rückwärts —, westlich gelegen, — gewandt* AV. 3,3,6. — *b)* **südlich.* — 2) Adv. अपाक् *im Westen.* — 3) *f. अपाची *Süden.*

*अपाञ्चस् P. 6,2,187.

*अपाटव n. *Unwohlsein.*

अपाणि Adj. *ohne Hände.*

अपाणिनीय Adj. *nicht* Pâṇini *eigen* Ind. St. 13,149.

अपाणिपाद् Adj. *ohne Hände und Füsse* 273,15.

अपाण्डव Adj. *ohne* Pâṇḍava Veṇis. 87.

अपातक n. *kein Verbrechen* 120,16. Gaut. 5,24.

अपात्त Partic. von दा, ददाति mit अपा.

*अपात्यय m. *das Abläugnen, Verheimlichen.*

1. अपात्र m. (selten) und n. *unwürdige Person* 172, 30. 184,14.

2. अपात्र Adj. *ohne Gefäss.* Davon Nom. abstr. °त्व n. Gaim. 4,1,34. °ता Comm. ebend.

अपात्रकृत्या f. *eine Handlung, die Jmdn zu einer unwürdigen Person macht.*

अपात्रवर्षण n. *das Spenden an Unwürdige* Spr. 413.

अपात्रवर्षिन् Adj. *Unwürdigen spendend* 158,2.

अपात्रीकरण Adj. *zu einer unwürdigen Person machend.*

अपाद् 1) Adj. *ohne Stollen, nicht metrisch* Kâtj. 1,23. — 2) *f. आ = वल्गुली Gal.

अपादक Adj. *fusslos.*

अपादातर् Nom. ag. *Wegnehmer.*

अपादादि m. *nicht der Anfang eines Stollens* VS. Prât. 2,17.

अपादान n. 1) *das bei einer Trennung am Platz Verbleibende* (der Begriff des Ablativs). — 2) *das wovon ein Stück abgeschnitten worden ist, das zurückgebliebene St.* Comm. zu Njâjam. 6,4,1. Dazu Nom. abstr. °त्व n. ebend.

अपाद्य Adj. (f. आ) Bez. *bestimmter* Ishṭi.

*अपाधन् P. 6,2,187.

अपान m. 1) *der eingezogene, von oben nach unten sich bewegende Hauch im Körper* 264,20.24.

अपानद्रूप n. Çat. Br. 11,2,3,27. — 2) *After* 44,27.28. — 3) Name eines Sâman Tâṇḍja-Br. 5,4,2. वसिष्ठस्य अ° desgl.

अपानदा Adj. *den Einhauch schenkend.*

*अपानपवन m. = अपान 1).

अपानपा Adj. *den Einhauch schützend.*

अपानभृत् Adj. Bez. *best. Ziegeln.*

अपानृत Adj. *frei von Lüge, wahr.*

अपानोद्गार m. *Farz* Spr. 2259.

अपान्नरतमस् m. N. pr. eines alten Weisen.

*अपांनपात् m. = अपां नपात्.

*अपांनप्त्रीय und °नप्तीय Adj. P. 4,2,27.28.

*अपांनाथ m. 1) *das Meer.* — 2) Bein. Varuṇa's.

अपांनिधि m. 1) *Bein. Çiva's. — 2) Name eines Sâman.

अपाप Adj. (f. आ) *nicht schlecht, unschuldig* 105,6. Mârk. 134,1.2. 155,11.

अपापकाशिन् Adj. *nicht hässlich aussehend.*

अपापकृत् Adj. *nicht Böses thuend.*

अपापचेतस् Adj. *von guter Gesinnung, unschuldig* MBh. 3,63,17.

अपापपुरी f. N. pr. einer *Stadt.*

अपापवस्यस n. *keine verkehrte Ordnung, kein Wirrwarr.*

अपापविद्ध Adj. *nicht mit Fehlern behaftet.*

अपामंभविष्णु (अपामनंभ°?) Adj. *nicht krätzig werdend* Maitr. S. 3,6,8.

अपामार्ग m. *Achyranthes aspera.* अपामार्गतैल n. Mat. med., अपामार्गतण्डुल m. und अपामार्गक्षार m.

अपामार्जन n. *das Abwischen, Wegkehren, Abwehren.* °स्तोत्र n. Titel einer *Hymne.*

अपामीव n. und अपामीवन् m. n. Name eines Sâman (auch आदित्यस्य, इन्द्रस्य).

अपांपति m. 1) *das Meer.* — 2) Varuṇa.

*अपांपित्त n. *Feuer.*

अपाय m. 1) *Weggang, das Sichentfernen.* — 2) *das Entzogenwerden von* (Abl.) Njâjam. 3,5,29. — 3) *Ausgang, Ende.* — 4) *Verfall.* — 5) *Vergehen* LA. 25,17. — 6) *Nachtheil, Schaden, Gefahr* ṚV. Prât. 11,34.

अपायति f. (?) Kâṭh. 28,3.

अपायन n. *das Weggehen, Sichentfernen.*

अपायिन् Adj. *abgehend, mangelnd.*

1. अपार् m. *diesseitiges Ufer.*

2. अपार् Adj. (f. आ) 1) *unbegrenzt, unermesslich.* अपारे so v. a. *auf hohem Meere.* — 2) *auf hohem Meere befindlich.*

अपारपार Adj. *über das unermessliche Meer* (des Lebens) *hinüberführend* VP. 1,15,56.

अपारयत् Adj. *nicht vermögend, — könnend* Kâv.

259,24. II,42,14.

अपार्ण Adj. *entfernt von* (Abl.).

अपार्थ Adj. 1) *zwecklos, unnütz.* °म् Adv. *ohne eigennutzige Motive* Gaupap. zu Sâṁkhjak. 60. — 2) *sinnlos.*

अपार्थक 1) Adj. (f. अपार्थिका; अपार्थका fehlerhaft) = अपार्थ 1) und 2). n. *Unsinn* Nâjâs. 5,2,10. °म् Adv. *in uneigennütziger Weise* Sâṁkhjak. 60.

अपार्थिव Adj. *nicht irdisch* Ragh. 8,34.

अपार्धक्षेत्र Adj. *nur ein halbes Feld einnehmend* Ind. St. 9,442. 10,287.

अपार्ध्य m. Pl. N. pr. der Verfasser eines Mantra Ind. St. 3,458.

अपाल 1) Adj. (f. आ) *ohne Hüter, — Hirten* R. ed. Bomb. 2,14,54. Bhaṭṭ. 5,66. — 2) f. ई N. pr. einer Tochter Atri's.

*अपालङ्क m. *Cathartocarpus fistula.*

अपालम्ब m. *ein vom Wagen herabhängendes Holz zum Hemmen desselben.*

अपालयत्न् Adj. *nicht schützend* Spr. 6416.

अपावृत् in अनपावृत्.

अपावृति f. *Verschluss.*

अपावृत्त* n. *das Sichwälzen eines Pferdes.*

अपावृत्तक Adj. *flüchtig geworden.*

*अपावृत्ति f. = उद्वर्तन.

अपाव्य Adj. als Bez. bestimmter Götter und Mantra. Davon Nom. abstr. °त्व n. Kâṭh. 30,9.

*अपाश्या f. P. 6,2,156, Sch.

अपाश्रय m. 1) *Rücklehne* Daçak. 90,13. — 2) *Stütze, Halt.* — 3) etwa *Zelt* R. 5,11,19. — 4) *Gitter, Geländer.*

अपाश्रयण n. *das Sichanlehnen* Gaut. 2,14.

अपाश्रयवत् Adj. *eine Stütze habend an* (Instr.). °अपाश्रयिन् Adj. dass.

अपाषण्ड Adj. *nicht ketzerisch* Bhâg. 5,26,22 (अपाषाण्ड Burn., अपाखण्ड ed. Bomb.).

अपाष्टि f. in अयोऽपाष्टि = अपाष्ठ, अपाष्ठि.

अपाष्ठ m. (adj. Comp. f. आ) *Haken.*

अपाष्ठवत् Adj. *mit Haken versehen.*

अपाष्ठिक und °ष्ठीन् Adj. *mit den Krallen tödtend* Çat. Br. 12,7,1,6. 3,15.

अपासङ्ग m. 1) von unbekannter Bed. Kâṭh. 25,2. — 2) *= उपासङ्ग *Köcher.*

अपासन n. 1) *das Wegwerfen, Weglegen.* — 2) *Mord.*

अपि 1) Praep. mit Verben oder in Verbindung mit einem Loc. (im RV.) *dicht an, hinein in, in, bei.* — 2) Adv. *a) dazu, auch, ferner, desgleichen.* अपि च, चापि, अपि चैव, चैवापि und तथैवापि dass. अपि — अपि (oder च) *sowohl — als auch.* येऽपि — ते ऽपि *auch diejenigen, welche.* न केवलम् — अपि *nicht nur — sondern auch* 96,28. 97,20. वापि und अपि वा *oder auch.* वापि — अथ वा — वापि *entweder — oder — oder auch.* यदि वा — यदि वापि — यदि वापि mit Potent. *sei es, dass — oder dass — oder auch dass.* न — नापि — न चैव (auch ohne Wiederholung der Negation) *weder — noch — noch auch.* — *b) auch* so v. a. *sogar, selbst, obgleich.* अपि च dass. यद्यपि, अपि क्व यदि (27,20) und यदि चेत् *selbst wenn.* तथापि *dennoch.* In einem negativen Satze *nicht einmal.* अपि च — न चापि *sogar — nicht aber* so v. a. *lieber — als.* — *c) aber,* insbes. beim Wechsel des Subjects. — *d) nur.* — *e) wenigstens, doch, tamen.* — *f)* giebt einem Interrogativum die Bed. eines Indefinitum. — *g)* nach Zahlwörtern so v. a. *alle.* Eben so अपि च und अपि चैव. अन्ये ऽपि und परे ऽपि *die übrigen.* Pleonastisch nach उभ, उभय, सर्व und अशेषतस्. — *h)* am Anfange eines Satzes Fragepartikel. — *i)* am Anfange eines Satzes mit einem Potent. *ach wenn doch.* — *k)* अपि नाम am Anfange eines Satzes *ob wohl, vielleicht.* — *l)* न च — अपि तु *nicht — sondern* Spr. 5257. — *m)* *vor einem Imperat. bei einer freundlichen Aufforderung. — *n)* *सर्पिषो ऽपि स्यात् = सर्पिषो बिन्दुरपि स्यात्.

अपिकक्ष m. 1) *die Gegend der Achselgruben und Schulterblätter.* — 2) N. pr. eines Mannes; Pl. *seine Nachkommen.*

(अपिकक्ष्य) °कक्षिक Adj. *in der Gegend der Achselgruben befindlich.*

अपिकर्ण m. *die Gegend des Ohres.*

अपिगुण Adj. *vorzüglich, vollkommen.*

*अपिगृह्य (ved.) und *आह्य Adj.

*अपिच्छा f. *ein best. Vogel* Gal.

अपिज Adj. *nachgeboren, hinzugeboren.*

अपित् Adj. *versiegt, vertrocknet.*

अपितर् m. *Nicht-Vater* Çat. Br. 14,7,1,22.

अपितृक Adj. *vaterlos* Âpast. 1,11,2.

अपितृदेवत्य Adj. *nicht an die Manen als Gottheit sich richtend* 35,26. Çat. Br. 11,1,2,3.

अपित्र्य Adj. *nicht väterlich* 201,4.

अपित्व n. *Betheiligung, Antheil* 28,13.

अपित्विन् Adj. *betheiligt, Antheil habend.*

अपिद्रष्टर् Nom. ag. *Zuschauer, Aufseher* Ind. St. 10,144.

अपिधान 1) n. *a) das Bedecken.* — *b) Bedeckung, Hülle, Decke.* — *c) Verschluss.* — *d) Schloss, Riegel.* — 2) अपिधानी f. etwa *Teppich.*

अपिधानवत् Adj. *verdeckt.*

अपिधि m. *dargereichte Gabe.*

अपिनद्धमुख Adj. *dessen Maul verbunden ist* AV. Paipp. 19,8.

अपिनेतर् Nom. ag. *Hingeleiter zu* (Gen.) Çat. Br. 12,4,4,1.

अपिपक्ष m. *Seitengegend.*

अपिपास Adj. *durstlos, kein Verlangen mehr empfindend.* Davon अपिपासत्व n. *Durstlosigkeit* Ind. St. 9,154.

अपिप्राण Adv. (f. ई) *jeden Athemzug begleitend.*

अपिभाग Adj. *Antheil habend.*

अपिमत्त Adj. *Rede stehend* Kâṭh. 13,1.

अपिवत् Adj. अपि *enthaltend.*

अपिवान्यवत्सा f. = अभिवान्यवत्सा.

अपिवाय m. Bez. *eines best.* Purodâça.

अपिव्रत Adj. *an einer religiösen Feier betheiligt, blutsverwandt.*

अपिशर्वर 1) Adj. *in die Nacht reichend, nächtlich.* — 2) n. *Nachtzeit.*

अपिशल m. N. pr. eines Mannes; Pl. *seine Nachkommen.*

अपिशसस् Abl. Inf. mit पुरा *ohne wegzuschneiden.*

अपिष्ट Adj. *ungemahlen* Çat. Br. 2,6,1,5.

अपिष्कृत Partic. von धा, दधाति mit अपि.

अपिष्कृति f. *Verschluss* Maitr. S. 2,4,2. Tâṇḍja-Br. 18,5,4. 21,7,5.

अपी f. s. अप्य.

अपीच्य, अपीच्य Adj. 1) *geheim, verborgen.* — 2) *sehr schön, reizend.*

अपीजू Adj. *antreibend.*

अपीडयत्न् Adj. 1) *nicht anstrengend, — ermüdend* Spr. 441. — 2) *nicht beeinträchtigend, nicht brechend* (व्रतम्, धर्मम्).

अपीडा f. *Nichtschädigung, Nichtbeeinträchtigung* MBh. 12,87,32.

अपीडित Adj. 1) *nicht gepresst, — gedrückt* Spr. 3590. — 2) *unverletzt, unversehrt* Gaut. 1,25.

अपीडितवर्णम् Adv. *ohne einen Laut zu quetschen* Suçr. 1,13,5.

1. अपीत Adj. *eingegangen in* (Acc.), *sich vereinigt habend mit* Çat. Br. 10,5,2,15. Khând. Up. 6,8,1.

2. अपीत Adj. 1) *nicht getrunken* Spr. 442. — 2) *noch nicht getrunken habend* MBh. 2,52,44.

अपीति f. *das Eingehen in Etwas, Verschwinden.*

अपीनस m. *verstopfte Nase, Schnupfen.*

अपीव्य Adj. v. l. für अपीच्य 2).

अपुंश्चलीय Adj. *kein Hurenkind* Spr. 3591.

अपुंस् s. अपुमंस्. अपुंस्त्व n. *Unmannheit.*

अपुंस्का Adj. f. *gattenlos* Bhaṭṭ. 5,70.

*अपुच्छा f. *Dalbergia Sissoo Roxb.*

अपुण्यभाज् Adj. *unglückselig* Kâd. II,82,2.

अपुण्यवत्त्व Adj. dass. Kâd. II, 89, 9. 123, 13.

1. अपुत्र m. *Nichtsohn.*

2. अपुत्र (f. आ) und अपुत्रक (f. अपुत्रिका) *sohnlos.*

अपुत्रता f. *Sohnlosigkeit.*

अपुत्रिक Adj. *der keine Tochter hat, die er an Sohnes Statt annehmen könnte.*

अपुत्रिन् (108, 6), अपुत्रिय und अपुत्र्य Adj. *sohnlos, kinderlos* Mantrabr. 1, 4, 2. Çâṅkh. Grhj. 1, 18.

अपुनःपराजय m. *das nicht wieder Verlieren.*

अपुनर् Adv. 1) *ein für allemal.* — 2) mit भू *noch nicht wieder zusichkommen* Çat. Br. 12, 7, 1, 10.

अपुनरुपगम m. *das nicht wieder Fortgehen.*

अपुनरावर्तन n. *Nichtwiederkehr* (in's Leben) Saṁs. Up. 3.

अपुनरावृत्ति f. dass. und auch so v. a. *Tod.*

अपुनरुक्त 1) Adj. *nie zu viel, wovon man nicht genug haben kann* Kâd. II, 69, 8. 127, 1. 142, 22. — 2) n. (Njâjas. 5, 2, 15) und °रुक्ति f. *keine unnütze Wiederholung.*

*अपुनर्गेय Adj. *nicht zum zweiten Mal zu singen* Ind. St. 13, 485.

अपुनर्जन्मन् Adj. *nicht wiedergeboren werdend.*

अपुनर्दर्शन n. *das Nichtwiedersehen.*

अपुनर्दीयमान Adj. *nicht zurückgegeben werdend* AV. 12, 5, 44.

अपुनर्निवर्तम् Absol. *ohne Wiederkehr* Tâṇḍja-Br. 4, 3, 10.

अपुनर्भोज्य Adj. *nicht wieder zu geniessen* TBr. 3, 2, 3, 11.

अपुनर्भव m. 1) *Nichtwiederkehr* (z. B. von Krankheiten). — 2) *das Nichtwiedergeborenwerden, endliche Erlösung.*

अपुनर्भाव m. = अपुनर्भव 2).

अपुनर्भाविन् Adj. 1) *nicht wiederkehrend, der letzte* Vens. 115. — 2) *nicht wiedergeboren werdend.*

अपुनःसंभव Adj. (f. आ) *nicht wieder erstehend.*

अपुमंस् m. *Nichtmann, Eunuch* Bhar. Nâṭjaç. 34, 53.

अपुरस्तात् Adv. *nicht von Osten* Kâtj. Çr. 21, 4, 10.

अपुरुषाभिवीत Adj. *nicht von Menschen angetrieben* Çat. Br. 4, 5, 8, 11.

अपुरोगव Adj. *führerlos* Ait. Br. 6, 35.

अपुरोडाश Adj. (f. आ) *ohne* Puroḍâça Kâtj. Çr. 25, 3, 23.

अपुरोऽनुवाक्यक Adj. *ohne* पुरोऽनुवाक्या.

अपुरोरुक्क Adj. *ohne* पुरोरुच्.

1. अपुरोहित m. *kein* Purohita Çat. Br. 6, 6, 3, 12.

2. अपुरोहित Adj. *ohne* Purohita Ait. Br. 8, 24.

अपुवाय्, °यति *schlecht werden, verderben.*

अपुष्कल Adj. *nicht zutreffend* Vens. 70, 22.

अपुष्ट Adj. 1) *nichtssagend, überflüssig* Kâtjâpr. 7, 7. Dazu Nom. abstr. °ता f. und °त्व n. — 2) **leise.*

अपुष्टार्थ n. in der Rhetorik *ein gesuchter und dabei nichtssagender Ausdruck.* Dazu Nom. abstr. °त्व n.

अपुष्प 1) Adj. (f. आ) *blüthenlos.* — 2) *m. *Ficus glomerata* Nigh. Pr.

*अपुष्पफलद् m. *Artocarpus integrifolia* und *Ficus glomerata* (Nigh. Pr.).

*अपुस् n. v. l. für वपुस् Naigh. 3, 7.

अपूजित Adj. *ungeehrt* Spr. 445.

अपूज्य Adj. *unehrenwerth* Spr. 446. fg.

अपूत Adj. 1) *ungereinigt.* — 2) *unrein* Gaut. 25, 6.

अपूप m. 1) *Kuchen, feines Brot.* — 2) *Honigwaben.* — 3) * *Weizen.*

अपूपक m. und अपूपिका f. *Kuchen.*

अपूपनाभि Adj. *dessen Nabel (Mitte) durch einen Kuchen gebildet ist.*

*अपूपमय Adj. *aus Kuchen bestehend.*

अपूपवत्त्व Adj. *von Kuchen begleitet.*

अपूपशाला f. *Bäckerei.*

अपूपापिहित Adj. *mit Kuchen bedeckt.*

अपूपोय्, °यति *Kuchen wünschen* Kâtj. Çr. 12, 2, 12.

*अपूपोय und *अपूप्य Adj. *zu Kuchen dienend.*

*अपूप्य m. *Weizenmehl.*

अपूरण 1) Adj. *unersättlich* Spr. 124. — 2) *f. ई *Salmalia malabarica Sch. u. End.*

अपूरुष Adj. *unbelebt.*

अपूरुषघ्न Adj. *nicht Männer tödtend.*

अपूर्ण 1) Adj. *a) nicht voll.* एकेन *woran nur Eins fehlt* 91, 2. — *b) nicht ganz, gebrochen* (Zahl). — 2) n. *Anakoluth.*

अपूर्ति f. *Nichterfüllung der Wünsche* MBh. 12, 285, 26.

अपूर्यमाण Adj. *nicht voll werdend* Kâtj. Çr. 24, 1, 4.

1. अपूर्व 1) Adj. (f. आ) *a) keinen Vorderen —, kein Vorderes habend.* — *b) keinen Vorgänger habend* P. 4, 2, 13. *noch nicht dagewesen, ganz neu* Gaim. 3, 8, 31. प्रजापतस्तेनूः Âçv. Çr. 8, 13, 13. *unvergleichlich.* — 2) m. (sc. यज्ञ) mit oder ohne प्रजापतेस् *ein best. Opfer* Tâṇḍja-Br. 17, 10, 4. Vaitân. 39. — 3) n. *die wunderthätige Wirkung einer religiösen Handlung* Njâjam. 2, 1, 1. fgg. Comm. zu Gaim. 2, 1, 1. fgg.

2. अपूर्व Adj. अ *zum vorangehenden Laut habend.*

अपूर्वकरण n. bei den Gaina Bez. *der achten zur Erlösung führenden Stufe.*

अपूर्वता f. 1) *das keinen Vorderen —, kein Vorderes Haben* Comm. zu Tâṇḍja-Br. 17, 10, 4. — 2) *Neuheit* 282, 28.

अपूर्वत्व n. 1) *das keinen Vorderen —, kein Vorderes Haben.* — 2) *Neuheit* 283, 18. Gaim. 6, 5, 5.

अपूर्वदर्शन Adj. *früher nie gesehen* Kâd. 215, 9.

अपूर्वपति Adj. f. *die früher keinen Gatten gehabt hat, zum ersten Mal verheirathet* Ind. St. 13, 469.

अपूर्वपद् Adj. *ohne vorangehendes Wort, nicht am Ende eines Compositum stehend* P. 4, 1, 140.

अपूर्ववाद् m. Titel eines Werkes.

अपूर्विन् Adj. *der Etwas früher nicht gethan hat* Spr. 450.

अपूर्वेण Adv. *nie zuvor.*

(अपूर्व्य) अपूर्विय Adj. (f. आ) 1) *dem Nichts vorangeht, der erste.* — 2) *der vorzüglichste, unvergleichlich.*

अपृक्त Adj. *aus einem einzigen Vocal oder Laute bestehend.* °पूर्व Adj. VS. Prât. 4, 134. °मध्य Adj. 131.

अपृणाक् 3. Sg. Imperf. von पर्च्.

अपृणत् Adj. *nicht spendend, geizig.*

अपृथक्त्व n. *das Nichtgesondertsein.*

अपृथक्त्वन् Adj. *der kein Gesondertsein annimmt* MBh. 12, 320, 176.

अपृथक्श्रुति Adj. *nicht einzeln hörbar* ṚV. Prât. 13, 16.

अपृथग्दर्शन Adj. *keine Verschiedenheit sehend in* (Loc.) MBh. 12, 239, 8.

अपृथग्धर्मिन् Adj. *keine gesonderten Eigenschaften habend* Maitrjup. 6, 22.

अपृथग्विवेक्य Adj. *nicht als gesondert zu unterscheiden* ebend.

अपृथात्मज्ञ Adj. *ohne* Arǵuna Vens. 97.

अपृश्नि Adj. *nicht scheckig* Kâtj. Çr. 14, 2, 12.

अपृष्ट Adj. *ungefragt* Gaut. 13, 5. Spr. 3594. अपृष्टे *wenn nicht gefragt worden ist* 289.

अपृष्टशमन Adj. *ohne* पृष्टशमनीय Kâtj. Çr. 24, 6, 14.

अपृष्टशमनीय Adj. dass. Lâṭj. 10, 17, 19.

अपेत 1) m. N. pr. eines Sohnes des Çvaphalka. उपेत v. l. — 2) f. आ *a) das Sichumsehen, Lauern auf Etwas.* — *b) Beachtung, Berücksichtigung, Betracht, Rücksicht* 238, 8. 285, 8. Instr. *in Betracht von* so v. a. *im Vergleich zu* 266, 11. 20. तदपेक्ष Adj. *darauf Rücksicht nehmend* Gaut. 8, 7. — *c) Erwartung, das Verlangen, Erforderniss* 279, 1. 2. 280, 4. निमित्तापेक्षत्व n. *das Erfordern einer Ursache* Comm. zu TS. Prât. 9, 22.

अपेक्षण (Conj.) Adj. *hinschauend auf.*

अपेक्षणीय Adj. *zu berücksichtigen* Spr. 3093, v. l. Dazu Nom. abstr. °त्व n.

अपेक्षाबुद्धि f. *Relativitätsbegriff* Sarvâd. 107, 11. fgg.

अपेक्षाव्याख्यान n. Titel eines Commentars.

अपेक्षितव्य n. *das Erwartetwerden, das Erfor-*

derlichsein 282,20. Kan. 9,2,5.

अपेक्षिता f. *Erwartung.*

अपेक्षिन् Adj. 1) *berücksichtigend, beachtend.* — 2) *erwartend, abwartend.*

अपेक्ष्य Adj. *auf den man Rücksicht zu nehmen hat* Kathâs. 12,132 (अप्रेक्ष्य gedr.).

अपेतप्रजनन Adj. *nicht mehr zeugungsfähig* Kâtj. Çr. 22,4,7.

अपेतप्राण Adj. *verstorben* 107,6.

*अपेतराक्षसी f. *Ocimum sanctum.*

अपेन्द्र Adj. *wovon* Indra *ausgeschlossen ist.*

अपेय Adj. *nicht trinkbar* Spr. 2130. *zu trinken verboten* Gaut. 17,24.

अपेशल Adj. *ungeschickt, unpassend* Comm. zu Gaim. S. 216, Z. 10.

अपेशस् Adj. *gestaltlos.*

अपेषण n. *das Nichtmahlen* Kâtj. Çr. 8,2,18.

*अपेक्षिकटा (besser अपोक्षकटा Kâç.), *अपेक्षिहितीया, *॰ प्रघसा, *॰वाणिजा und *॰स्वागता f. gaṇa मयूरव्यंसकादि.

अपैशुन n. *keine Hinterbringerei* Bhag. 16,2.

अपोगण्ड Adj. 1) *nicht unerwachsen.* — 2) *jugendlich.* — 3) **sehr furchtsam.* — 4) **ein Glied zu viel oder zu wenig habend.* — 5) **runzelig.*

अपोढ Partic. von वह् mit अप.

अपोदक Adj. (f. आ) 1) *wasserlos, — dicht.* — 2) *nicht wässerig, — flüssig* AV. 5,13,2.6.

*अपोदिका f. = उपोदिका *Basella cordifolia Lam.*

अपोदित्य n. impers. *abzugehen von* (Abl.).

अपोद्धार्य in अनपोद्धार्य.

*अपोनप्तृ = अपां नपात् P. 4,2,27.

अपोनप्त्रिय und ॰नप्त्रीय Adj. *den* अपां नपात् *betreffend, ihm geweiht.*

अपोम्भन n. *Hemmung, Fessel.*

अपोह् m. 1) *Vertreibung, Verdrängung, Entfernung* Sarvad. 13,18. Comm. zu Nâjas. 5,1,37. — 2) *Bestreitung, Absprechung, Negirung.*

*अपोहकटा und *अपोहकर्दमा f. gaṇa मयूरव्यंसकादि in der Kâç.

अपोहन 1) Adj. (Conj.) *vertreibend, verscheuchend.* — 2) n. *a) das Vertreiben, Entfernen* Bhag. 15,15. — *b) das Bestreiten, Absprechen, Negiren.*

अपोहनीय und अपोह्य Adj. *zu vertreiben, zu verscheuchen, zu entfernen.*

अपोहादर॰ *ohne Bemühung der Bürger* Kumâras. 6,41.

अपौरुषेय Adj. *nicht von Menschen kommend, — herstammend.*

अपौल्कस n. *kein* Paulkasa Çat. Br. 14,7,1,22.

अप्कृत्स्न m. *eine best. Meditation* (buddh.).

अप्चर m. *Wasserthier.*

अप्त Adj. in अनप्त.

*अप्तस् n. *Werk, Handlung* Uṇâdis. 4,208.

अप्तु (अ + प्तु von पत्) 1) Adj. *federleicht, winzig* Maitr. S. 3,9,1. — 2) *m. *Körper.*

अप्तुमत् Adj. *das Wort* अप्तु *enthaltend* Maitr. S. 3,9,1.

अप्तुर् Adj. *geschäftig, emsig.*

(अप्तूर्य) अप्तूरिस्र n. *Geschäftigkeit, Emsigkeit.*

अप्तोर्यामन् und ॰र्यामन् (Tândja-Br. 20,3,5. Lâṭj. 9,5,12) m. *eine best. Art das* Soma*-Opfer zu feiern.* Davon Nom. abstr. ॰त्व n. Tândja-Br. 20,3,5.

(अप्य) अप्सिघ्र Adj. *wässerig.*

अप्प्रराज् Adj. *über Besitz gebietend.*

अप्प्रवान m. 1) N. pr. eines Mannes. — 2) *Arm.*

अप्प्रस् 1) n. *a) Besitz, Habe, Reichthum.* — *b) Werk.* — *c) *Nachkommenschaft.* — *d) *Gestalt.* — 2) Adj. *thätig, emsig.*

अप्प्रस्वती Adj. f. *einträglich, ertragreich.*

अप्प्रःस्थ m. *Gutsherr.*

अप्पइदीक्षित m. = अप्पदीक्षित.

अप्पति m. 1) Varuṇa. — 2) *Meer* Gal.

अप्पदीक्षित (die richtige Form) und अप्पय्यदीक्षित m. N. pr. des Verfassers des Kuvalajânanda.

*अप्पित्त n. *Feuer.*

अप्पिदीक्षित m. = अप्पदीक्षित.

अप्पूर्वम् Adv. *nach vorangegangener Wasserdarbringung* Âçv. Gṛhj. 4,7,13.

अप्य und अप्पिय Adj. (f. आ und अप्पी) *im Wasser befindlich, von ihm stammend, zu ihm gehörig.*

अप्यदीक्षित m. = अप्पदीक्षित.

अप्यय m. 1) *das Eingehen in Etwas, Verschwinden; das Vergehen, Ende,* im Gegens. zu प्रभव, भव oder उत्पत्ति. — 2) *Einmündung, Zusammenfluss* Tândja-Br. 25,10,15. — 3) *Zusammenstoss, Fuge, Verbindungsstelle* Çulbas. 3,52. 87. 129. — 4) N. pr. eines Mannes.

अप्ययदीक्षित und अप्पय्य m. = अप्पदीक्षित.

अप्यर्धम् Adv. *in der Nähe von* (Gen.).

अप्यायदीक्षित m. = अप्पदीक्षित.

अप्रकट Adj. (f. आ) *nicht zu Tage liegend.* ॰म् Adv. *unbemerkt.*

अप्रकटीकृत Adj. *nicht an den Tag gelegt* Spr. 460.

अप्रकम्प Adj. *nicht bebend, unbeweglich.* ॰म् Adv. *fest.*

अप्रकम्पिन् Adj. dass. Ait. Âr. 405,11.

अप्रकरण n. *kein Gegenstand der Rede* Gaim. 2,3,12. 3,4,20. 6,35.

अप्रकरणोत्पत्ति Adj. *ohne Gegenstand der Rede oder ausdrücklich erwähnt zu sein* Kâtj. Çr. 1,3,28; vgl. Gaim. 4,3,34. 35 und उत्पत्तिवाक्य.

*अप्रकाण्ड m. *Strauch, Busch* Gal.

अप्रकाश 1) Adj. (f. आ) *a) nicht hell, dunkel.* — *b) versteckt, heimlich, von Andern nicht gesehen* Mṛkkh. 61,8, v. l. — 2) ॰म् Adv. *im Geheimen.* — 3) m. *a) Dunkel* 272,13. — *b) *geheime Mittheilung.*

अप्रकाशक Adj. 1) *nicht erhellend* Tattvas. 26. — 2) **versteckt, geheim* Gal.

अप्रकाशन n. *das Nichtoffenbaren, Nichtverrathen* Spr. 496.

अप्रकाशत्व Adj. *unsichtbar* 52,9.

अप्रकाश्य Adj. *nicht vor die Oeffentlichkeit zu bringen, — zu zeigen.*

अप्रकीर्णप्रसृत Adj. *nicht verworren und nicht weitschweifig.* Davon Nom. abstr. ॰त्व n. H. 68.

अप्रकीर्ति f. *Unberühmtheit* Nilak. zu MBh. 12, 158,5.

अप्रकृत Adj. *wovon nicht die Rede ist, nicht hingehörig* Karaka 1,29. 3,8. Dazu Nom. abstr. ॰त्व n. Gaim. 2,2,10. 15. Kâtj. Çr. 6,7,2, v. l.

अप्रकृति Adj. *nicht im normalen Zustande befindlich* Jolly, Schuld. 308.

अप्रकृतिक Adj. *ohne Stamm, — Thema, — Wurzel.*

*अप्रकृष्ट m. = अपकृष्ट *Krähe.*

अप्रकृतत्व n. *Nichthingehörigkeit, Unwesentlichkeit.*

अप्रकेत Adj. *nicht unterscheidbar, unerkennbar.*

अप्रक्षालित Adj. *ungespült* Gop. Br. 1,3,12. Vaitân. 7.

अप्रक्षित Adj. *unerschöpflich.*

अप्रख्यता f. *Unberühmtheit, Unansehnlichkeit* MBh. 12,158,5.

अप्रगल्भ Adj. (f. आ) *feig, ängstlich, verzagt* 86,28. 181,30. Spr. 461. 7002. Çâk. 26,10. Veṇis. 31,15.

*अप्रगुण Adj. *verwirrt.*

अप्रगृह्य Adj. (RV. Prât. 1,16) und अप्रयक् m. (TS. Prât. 15,6) *kein* प्रगृह्य *genannter Vocal.*

अप्रचक्रुश Adj. (f. आ) *ohne Sehkraft.*

अप्रचेतस् Adj. *unverständig.*

अप्रच्छिन्न Adj. *nicht gespalten* Âçv. Gṛhj. 1,3,3.

अप्रच्छेद्य Adj. *nicht zu spalten.*

अप्रच्याव m. *das Nichtzusammenstürzen* Tândja-Br. 9,2,1.

अप्रच्यावुक Adj. (f. आ) *nicht hinfällig.*

अप्रच्युत Adj. 1) *unerschüttert.* — 2) *nicht abfallend von* (Abl.), — *untreu werdend.*

अप्रच्युति f. *das Nichthinfälligwerden.*

अप्रज Adj. (f. आ) 1) *kinderlos.* मैथुन so v. a. *unfruchtbar.* — 2) f. *nicht gebärend, das Kind im*

Mutterleibe zurückhaltend.

1. अप्रज्ञाशि Adj. *nicht zeugungskräftig.*

2. अप्रज्ञाशि Adj. *unkundig.*

अप्रज्ञान Adj. *nicht zeugend.* Davon Nom. abstr. °त्व n. Gaut. 3,3.

अप्रज्ञानिधु Adj. *nicht zeugungsfähig* Maitr. S. 1, 6,10.

अप्रज्ञस् und अप्रज्ञस् Adj. *kinderlos.*

अप्रज्ञस्ता f. und अप्रज्ञस्य n. *Kinderlosigkeit.*

अप्रज्ञाता Adj. f. *niemals niedergekommen* MBh. 5,86,8.

अप्रज्ञास्त्व n. *Kinderlosigkeit.*

अप्रज्ञ Adj. *nicht erkennend.*

अप्रज्ञात Adj. *ungekannt* M. 1,5.

अप्रज्ञात्र Adj. *sich verirrend, fehl gehend.*

अप्रणाश m. 1) *das Nichtverschwinden* Tândja-Br. 14,2,6. — 2) *das Nichtzugrundegehen.*

1. अप्रणीत Adj. *nicht zum Altar hingetragen* M. 9,317.

2. अप्रणीत n. *eine Begehung, bei der kein heiliges Wasser gebraucht wird,* Âçv. Çr. 1,1,5.

अप्रणोद्य Adj. *nicht abzuweisen* Gaut. 17,3.

अप्रतर्क्य Adj. *wovon man sich keine Vorstellung machen kann.* क्वाप्यप्रतर्क्यो ययौ *so v. a. er gieng, man wusste nicht wohin,* 120,25.

अप्रतस् Loc. Adv. *ohne Entgelt, umsonst.*

अप्रतित Adj. *unwiderstehlich.*

1. अप्रतिकर m. *kein Entgelt.* Instr. *ohne E.*

2.*अप्रतिकर Adj. 1) *vertrauend.* — 2) *des Vertrauens würdig.*

अप्रतिकर्मन् Adj. *von unvergleichlichen Thaten.*

अप्रतिकार Adj. *wogegen sich Nichts thun lässt* Veṇis. 154.

अप्रतिकारिन् Adj. *keine Gegenmittel anwendend, sich nicht ärztlich behandeln lassend.*

अप्रतिकूल Adj. (f. आ) *sich Jmd* (Gen.) *nicht widersetzend* Ind. St. 5,301. *willig zu* (Loc.).

अप्रतिकृत Adj. *wogegen Nichts gethan worden ist* Veṇis. 119.

अप्रतिकृष्ट Adj. *unverknittert* Âpast. 1,30,13.

अप्रतिख्यात Adj. *nie gesehen.*

अप्रतिगृह्य Adj. *von dem man Nichts annehmen darf.*

अप्रतिग्रहण n. *das Nichtannehmen, Zurückweisen.*

अप्रतिग्राहक Adj. *Nichts annehmend.*

अप्रतिग्राह्य Adj. 1) *was nicht angenommen werden darf.* — 2) *von dem man Nichts annehmen darf* Sâmav. Br. 1,7,2.

अप्रतिघ Adj. *nicht zurückzuschlagen, unwiderstehlich, überall hindringend.*

अप्रतिघात m. *Unbehindertheit* Njâjas. 3,1,46.

अप्रतिघातक Adj. *auf keinen Widerstand stossend.*

अप्रतिचक्र Adj. 1) *einen unvergleichlichen Discus besitzend.* — 2) *dem kein anderer Discus gewachsen ist.*

अप्रतिज्ञा f. *Nichteinwilligung in* (Loc.).

अप्रतिज्ञात Adj. *nicht genehmigt* Kâtj. Çr. 4,11,1.

अप्रतिद्वंद्व und °द्वंद्विन् Adj. *ohne Nebenbuhler, unangefochten, unanfechtbar.* Dazu Nom. abstr. °द्वंद्वता f.

अप्रतिधुर Adj. *keinen würdigen Deichselgenossen habend.*

अप्रतिधृष्टशवस् Adj. *von unwiderstehlicher Kraft.*

अप्रतिधृष्य Adj. *nicht auszuhalten* Ait. Âr. 386, 13. प्रजापतेस्तनू: Âçv. Çr. 8,13,13.

अप्रतिनोद n. *Nichtzurückweisung.*

अप्रतिपत्ति f. 1) *das Nichtkennenlernen.* शब्दानाम् Mahâbh. Einl. 18,a. — 2) *das Nichtverstehen, Nichtbegreifen* Njâjas. 1,1,60. 5,2,19. — 3) *Unentschlossenheit, Verblüfftheit, Rathlosigkeit* Daçak. 4, 12. Sâh. D. 175. 33,21. Kâd. 180,1.

अप्रतिपद्य Adj. *verblüfft, rathlos.*

अप्रतिपद्यमान Adj. *sich nicht einverstanden erklärend mit* (Acc.) Çâk. 119.

अप्रतिपादक Adj. *nicht zukommen lassend, — spendend an* (Loc.).

अप्रतिपादन n. *das Nichtzukommenlassen, Vorenthalten* 184,14.

अप्रतिपालन n. *Mangel an Schutz.*

अप्रतिपूरुष Adj. *seines Gleichen nicht habend.*

अप्रतिप्रसव m. *kein Gegengeheiss* Gaim. 2,4,28.

अप्रतिबद्ध Adj. *nicht fern gehalten, zum Gefolge gehörend* Kâd. II,102,20.

1. अप्रतिबन्ध m. *Abwesenheit eines Hindernisses.*

2. अप्रतिबन्ध Adj. *unbehindert, ungehemmt.*

1. अप्रतिबल Adj. *einer Sache nicht gewachsen.*

2. अप्रतिबल Adj. *dem Niemand gewachsen ist.*

अप्रतिबुद्ध Adj. *nicht erleuchtet, dumm* Spr. 7662.

अप्रतिबुद्धक Adj. dass. MBh. 12,308,4.

अप्रतिबोध° *um nicht wieder zu erwachen* Ragh. 8,57.

अप्रतिब्रुवत् Adj. *nicht widerredend.*

*अप्रतिभ Adj. *verblüfft.*

अप्रतिभा f. 1) *das Nichterscheinen, Ausbleiben* Gaut. 13,28. — 2) *das Nichtanstehen, Nichtpassen.* — 3) *Verblüfftheit* Njâjas. 5,2,1. 19.

अप्रतिम Adj. (f. आ) *unvergleichlich.*

अप्रतिमन्यूयमान Partic. *unfähig, den Zorn gegen Jmd geltend zu machen.*

अप्रतिमान und अप्रतिमेय Adj. *unvergleichlich.*

अप्रतिमुक्त Adj. *nicht beurlaubt* Kâd. II,48,5.

अप्रतियत्नपूर्व Adj. (f. आ) *nicht künstlich erzeugt* Çiç. 3,54.

अप्रतियोगिन् Adj. *nicht correlativ; in keinem Gegensatz stehend zu* — Bhâshâp. 68. Davon Nom. abstr. °गित्व n. Tarkas. 45.

अप्रतियोधिन् Adj. *dem Niemand zu widerstehen vermag.*

अप्रतिरथ 1) Adj. *keinen ebenbürtigen Gegner habend.* — 2) m. N. pr. *a*) eines Ṛshi, eines Sohnes des Indra. — *b*) eines Sohnes des Rantinâra VP. 4,19,2. — 3) n. *die von* Apratiratha *verfasste Hymne.* Dazu Nom. abstr. अप्रतिरथत्व n. Maitr. S. 3,3,7.

1. अप्रतिरूप Adj. (f. आ) 1) *unangemessen, unpassend.* — 2) *hässlich, widerlich.*

2. अप्रतिरूप Adj. (f. आ) *ohne Gegenbild, unvergleichlich.*

*अप्रतिरूपकथा f. = संगणिका.

अप्रतिरूप्य n. fehlerhaft für अप्राति°.

(अप्रतिवाच्य) °वाचिन Adj. *dem man nicht zu widersprechen vermag* Pâr. Gṛhj. 3,13,4.

अप्रतिवातम् Adv. *nicht gegen den Wind* Âpast. 1,6,23.

अप्रतिवाद m. *Widerspruchslosigkeit* Ait. Âr. 459,5.

अप्रतिवादिन् Adj. *nicht widersprechend, fügsam.*

अप्रतिवार Adj. *unabwehrbar* Suçr. 1,307,8.20.

1. अप्रतिवारण n. *das Nichtabwehren, Nichtwiderstehenkönnen.*

2. अप्रतिवारण Adj. *nicht abzuwehren.*

अप्रतिवार्य Adj. *nicht abzuwehren, unaufhaltsam.*

(अप्रतिवाश्य) °वाशिन Adj. = अप्रतिवाच्य Pâr. Gṛhj. 3,13,4, v. l.

अप्रतिवाश्यमान Adj. *nicht zubellend, — zublökend u. s. w.* Lâṭj. 3,8,17. 19.

अप्रतिविधेय Adj. *gegen den* oder *wogegen nicht anzukämpfen ist* Kâd. 70,22.

अप्रतिवीर्य Adj. *dem Niemand gewachsen ist.*

अप्रतिशंसत् Adj. *nicht entgegenrufend* Çat. Br. 11,5,5,9.

अप्रतिशर m. *das Nichtzerbrechen* (intrans.).

अप्रतिशस्त Adj. *nicht entgegengerufen* Çat. Br. 11,5,5,10.

अप्रतिशीन Adj. *nicht erkältet* Comm. zu Njâjas. 5,2,10.

अप्रतिषिक्त Adj. *nicht begossen* Maitr. S. 1,8,3.

अप्रतिषिद्ध Adj. *nicht verboten* Suçr. 1,330,8.

अप्रतिषेक्य Adj. *nicht zu begiessen* Maitr. S. 1,8,3.

अप्रतिषेध m. *ungültige Einwendung* Njâjas. 2,

1,53. 5,1,5. 8.

अँप्रतिष्कुत Adj. *unaufhaltsam.*

*अप्रतिष्कृत Adj. *dem man Nichts entgegensetzt* Nir. 6,16.

अप्रतिष्टब्ध Adj. *nicht gestutzt auf* (Instr.) Âpast. 1,6,16.

अप्रतिष्ठ 1) Adj. *nicht fest stehend, keinen Bestand habend, beständigem Wechsel unterliegend, Gefahren aller Art ausgesetzt* (von Personen und Sachen) M. 3,180. MBh. 1,227,11. 13,26,45. Bhag. 6,38. — 2) m. *eine best. Hölle* VP. 2,6,5.

अप्रतिष्ठानँ Adj. *ohne festen Ort* AV. 11,3,49.

अप्रतिष्ठायुक Adj. *keinen Halt habend* Maitr. S. 4,1,12.

अँप्रतिष्ठित Adj. 1) = अप्रतिष्ठ. — 2) *unbegrenzt* Bhâg. P. 3,10,11.

अप्रतिसंख्यित Adj. *nicht gegenseitig verknüpft* Comm. zu Njâjas. 3,2,42.

अप्रतिसंख्यानिरोध m. *unbewusste Vernichtung* (buddh.) Bâdar. 2,2,22.

अप्रतिसङ्गिन् Adj. *auf kein Hinderniss stossend, unwiderstehlich.*

अप्रतिसंचर m. *keine Rückbewegung.*

अप्रतिसंधान n. 1) *das nicht wieder in's Bewusstsein Rufen* Comm. zu Njâjas. 3,1,14. — 2) *das Nichtwiedergeborenwerden* Comm. zu Njâjas. 4,1,64.

अप्रतिसंधि m. *Nichtwiedergeburt* Comm. zu Njâjas. 3,2,72.

अप्रतिसंधेय Adj. *unwiderstehlich.*

अप्रतिसमाधेय Adj. *nicht gut zu machen* Comm. zu Gaim. 6,1,42.

अप्रतिसंबद्ध Adj. *in keinem Zusammenhang stehend* Njâjas. 5,2,7. 10.

*अप्रतिस्खलित Adj. *an Nichts hängen bleibend* Nir. 6,16.

अप्रतिस्तब्ध Adj. *ungehemmt* Bhaṭṭ. 9,89.

अप्रतिकृत Adj. 1) *ungehemmt, ununterbrochen, unbeschränkt, unverwehrt, unangefochten, unaufhaltsam, unwiderstehlich. Ungehemmt so v. a. nicht vermieden* Çân. 69,12, v. l. — 2) *nicht abgelaufen, — verstrichen* Pân. Gṛhj. 2,1,2.

अप्रतिकृतनेत्र m. N. pr. eines Devaputra Lalit. 346,11.

अप्रतिकृतव्य Adj. *nicht aufzugeben, — zu scheuen* Comm. zu Njâjas. 1,1,2.

1. अप्रतिकार m. *das Nichtzuhalten* Tândja-Br. 24,1,12.

2. अप्रतिकार Adj. (f. आ) *ohne die* Pratihâra *genannten Silben* Lâṭj. 7,2,6. 3,13.

अप्रतिकार्य Adj. *unwiderstehlich.*

अप्रतीकार Adj. 1) *sich nicht widersetzend.* — 2) *wogegen es keine Abhülfe giebt, unheilbar* Kâd. 36,24. 173,21.

अँप्रतीक्षम् Adv. *ohne zurückzublicken.*

अप्रतीघात m. = अप्रतिघात Comm. zu Njâjas. 3,1,46. 50.

अँप्रतीत Adj. 1) *unwiderstehlich.* — 2) *nicht allgemein verständlich* Vâmana 2,1,8. Dazu Nom. abstr. °त्व n. Sâh. D. 213,6. — 3) *nicht froh, traurig.*

अप्रतीति f. *das nicht allgemein verständlich Sein, das sich nicht von selbst Ergeben* 279,1.

अप्रतीतिक Adj. = अप्रतीत 2).

अँप्रतीत्त Adj. *nicht zurückerstattet.*

अप्रतीप 1) *sich nicht widersetzend.* अप्रतीपेन *ohne Widerrede.* — 2) m. N. pr. eines Fürsten.

अप्रतीभा f. *das Nichtverfallen auf Etwas* Âpast. 2,9,4.

अप्रतीवाप Adj. *ohne Beimischung.*

अप्रत्ता Adj. f. *unverheirathet* Gaut. 28,24. Nir. 3,5.

अप्रत्यक्ष Adj. *nicht vor Augen liegend, — sichtbar* Kaṇ. 4,2,2. Davon Nom. abstr. °त्व n. ebend.

अप्रत्यक्षित Adj. *nicht mit eigenen Augen geschaut* Kâd. II,111,15.

अप्रत्यभिघारण n. *das Nichtwiederbegiessen* Kâtj. Çr. 5,6,22.

अप्रत्यभिज्ञान n. *Nichtwiedererkennung* Njâjas. 3,2,5. 7.

1. अप्रत्यय m. 1) *Misstrauen* Verz. d. Oxf. H. 216,*b*, 12. — 2) *kein Suffix* P. 1,1,69.

2. अप्रत्यय Adj. 1) *Misstrauen setzend in* (Loc.). — 2) *Misstrauen erweckend* Spr. 7700.

अप्रत्ययक Adj. (f. °यिका) *ohne Suffix.*

अप्रत्यवरोक्तृ Adj. *sich nicht vom Sitz erhebend.*

अप्रत्यवाय m. *keine Sünde* Gaim. 6,3,10.

अप्रत्यवेक्षण n. *das Sichnichtkümmern um —, Vernachlässigung.*

अप्रत्याख्यायिन् Adj. *nicht abweisend* 38,5,6.

अप्रत्याख्येय Adj. 1) *nicht zurückzuweisen* Cit. im Comm. zu Mṛkkh. 63,2. — 2) *nicht zu läugnen* Comm. zu Njâjas. 3,1,27. — 3) *unheilbar.* Davon Nom. abstr. °ता.

अप्रत्याम्नातव्य Adj. *nicht zu verwerfen.*

अप्रत्याम्नाय m. *keine Gegenbestimmung* RV. Prât. 1,15 (25).

अँप्रत्यालभमान Adj. *sich nicht zur Wehr setzend* Çat. Br. 1,6,2,33.

अप्रत्युच्चारण n. *das Nichtergreifen des Wortes zur Erwiederung* Njâjas. 5,2,17 (nach der richtigen Lesart).

अप्रत्युच्चारयत् Adj. *nicht das Wort ergreifend zur Erwiederung* Comm. zu Njâjas. 5,2,17.

अप्रत्युत्थायिक Adj. *gegen den man sich nicht erhebt* Gop. Br. 1,3,19. Vaitân. 11.

अप्रत्यूत Adj. *keinen Widerstand findend an* (Loc.) Nir. 4,27.

अप्रथित Adj. *nicht ausgebreitet* Nir. 1,14.

अप्रदक्षिणम् Adv. *nach links* Kâtj. Çr. 4,13,12, v. l. Jâén. 1,232.

अँप्रदग्ध Adj. *nicht verbrannt* Çat. Br. 11,1,6,33.

अप्रदातृ Nom. Ag. 1) *nicht gebend.* — 2) *eine Tochter nicht verheirathend* Spr. 1699, v. l.

अप्रदान n. *das Nichtgeben, Nichtgewähren* Jâén. 3,79.

अप्रदानवत् Adj. *nicht spendend, geizig.*

अँप्रदाह m. *das Nichtverbrennen.*

अप्रदीप Adj. (f. आ) *ohne Leuchte* Garga in Varâh. Bṛh. S. 2,9.

अँप्रदुग्ध Adj. *nicht ausgemolken.*

अँप्रदृपित Adj. *nicht achtlos.*

अप्रधान Adj. *nicht obenan stehend, eine untergeordnete Stellung einnehmend* Spr. 453. 464. P. 2,3,19 (könnte hier auch n. *etwas Untergeordnetes* sein).

अप्रधानकाल Adj. *nicht zur eigentlichen Zeit gehörig* Kâtj. Çr. 1,7,15.

अप्रधानकालीन Adj. dass. Davon Nom. abstr. °त्व n. Comm. zu Kâtj. Çr. 1,7,15.

अप्रधानता f. (Hit. 52,1) und अप्रधानत्व n. *das Untergeordnetsein, untergeordnete Stellung.*

अप्रधृष्य Adj. *dem man Nichts anhaben kann.*

अप्रनष्ट Adj. *nicht verschwunden* MBh. 12,293,13.

अँप्रपदन n. *schlechter Zufluchtsort.*

अँप्रपाद् m. *kein vorzeitiges Abgehen des Fötus.*

अँप्रपाडुक Adj. *nicht vorzeitig abgehend* (Fötus) Maitr. S. 3,7,5.

अप्रबोध m. 1) *das Nichterwachen.* — 2) *Unwissenheit.*

अप्रबोधिता f. *Nichterwachen, spätes Erwachen* MBh. 12,248,15.

अप्रभव m. *keine Quelle —, kein Veranlasser von* (Loc.) Gaut. 28,51.

अप्रभविष्णु Adj. *unvermögend, machtlos.*

अप्रभात Adj. (f. आ) *noch nicht hell geworden, — dem Tageslicht gewichen* Kâd. II,67,8.

अप्रभाव Adj. = अप्रभविष्णु. Davon Nom. abstr. °त्व n. Spr. 4436.

अँप्रभु Adj. dass. Mit Loc. eines Nom. act. Als m. *nicht Herr von* (Gen.). अप्रभुरस्यात्मनः सीदति मे हृदयम् Kâd. 39,20. Davon Nom. abstr. अप्रभुता f. (R. 2,23,38) und अप्रभुत्व n. MBh. 12,228,73.

अँप्रभूतौ Instr. *ohne Anwendung von Gewalt.*

अप्रबंश m. *das Nichtkommen um Etwas* (Abl.).

अप्रमत्त Adj. *nicht fahrlässig, aufmerksam, achtsam.* Davon Nom. abstr. °त्व n. Râǵat. 6,362.

अप्रमेय Adj. *unvergänglich.*

अप्रमा f. *falscher Begriff* Bhâsnâp. 125. Tarkas. 53.

अप्रमाण n. *keine Autorität* MBh. 13,163,25. Çâk. 121. *etwas Nichtssagendes* Tarkas. 50.

अप्रमाणविद् Adj. *die Bedeutung einer Sache nicht kennend* Bhâg. P. 8,9,13.

अप्रमाणप्रभ und अप्रमाणाभ m. Pl. *zwei Klassen von Göttern* (buddh.) Lalit. 171,4. 2.

अप्रमाणी Adv. mit कर् *Jmd* (Acc.) *nicht als Autorität behandeln* Kâd. 11,17. 221,15.

1. अप्रमाद् m. *Aufmerksamkeit, Sorgsamkeit* MBh. 14,1,14.

2. अप्रमाद् Adj. = अप्रमत्त. Davon Nom. abstr. °ता f.

अप्रमाद्म् Absol. 1) *aufmerksam, sorgfältig* AV. 12,1,7. 18. — 2) *unablässig, unverändert.*

अप्रमादिन् und अप्रमाद्यत् (Nir. 4,19) Adj. = अप्रमत्त.

अप्रमायुक Adj. *nicht plötzlichen Todes sterbend.*

अप्रमीय Adj. *was nicht zu Grunde gehen sollte.*

अप्रमुदिता f. im Sâṁkhja *eine best. Unvollkommenheit* (असिद्धि).

अप्रमूर Adj. *besonnen.*

अप्रमृष्य Adj. *unvertilgbar, unverwüstlich.*

अप्रमेय Adj. 1) *unmessbar, unergründlich.* — 2) *unbeweisbar* M. 1,3.

अप्रमेयात्मन् Adj. *von unergründlichem Wesen* (Çiva).

अप्रमोद् m. *keine Freude, — Lust* M. 3,61.

अप्रमोदमाना f. im Sâṁkhja *eine best. Unvollkommenheit* (असिद्धि).

अप्रयच्छत् Adj. 1) *nicht abliefernd* Jâǵñ. 2,256. — 2) *ein Mädchen nicht verheirathend* Gaut. 18,22.

अप्रयत Adj. *nicht innerlich und äusserlich zu einer ernsten Handlung vorbereitet, unrein* Âpast. 1,14,18.20. 16,21.22. auch von einer Speise 21.

1. अप्रयत्न *keine Anstrengung.* अप्रयत्न° *ohne A.* 181,9.

2. अप्रयत्न Adj. *sich nicht bemühend um, gleichgültig gegen* (Loc.).

अप्रयाज्ञ Adj. *ohne* Prajâǵa TS. 6,1,5,4.

अप्रयाणक n. *Unterbrechung einer Reise.*

*अप्रयाणि f. *das Nichtaufbrechen* (als Drohung).

*अप्रयापणि f. *das Nichtaufbrechenlassen* (als Drohung).

अप्रयावन् Adj. wohl fehlerhaft für अप्रयावम्.

अप्रयावम् Absol. *achtsam.*

अप्रयास m. *keine Anstrengung.* Instr. *ohne A.*

अप्रयुक्त Adj. *unangewandt, ungebräuchlich* Z. d. d. m. G. 29,189. fg. Davon Nom. abstr. °ता f. und °त्व n. Sâh. D. 213,3.

अप्रयुच्छत् Partic. *nicht lässig, achtsam.*

अप्रयुत und अप्रयुत्वन् Adj. *nicht lässig, achtsam.*

अप्रयोग m. *Ungebräuchlichkeit* Mahâbh. Einl. 16,*a*.

1. अप्रयोजक Adj. *Etwas nicht veranlassend, — bewirkend* Ǵaim. 4,1,25. Davon Nom. abstr. °त्व n.

2. अप्रयोजक Adj. *unmotivirt, zwecklos.*

*अप्रलम्बम् Adv. *ohne Zögern.*

अप्रवक्तर् Nom. ag. *nicht unterrichtend, untauglich zum Unterricht* Ait. Âr. 370,18. Spr. 6608.

अप्रवर्ग्य Adj. *ohne* Pravargja Çat. Br. 14,2,2,48. 3,2,30. Kâtj. Çr. 8,2,16.

अप्रवर्तिन् Adj. *unbeweglich* Çat. Br. Khând. Up.

अप्रवात n. *windstiller Ort* Kâraka 1,13.

अप्रवाद् MBh. 14,13 fehlerhaft für अप्रमाद्.

अप्रवासगमन n. *das Verbleiben in der Heimath* Spr. 1943.

अप्रवासिन् Adj. *nicht in die Fremde ziehend* Spr. 3009.

अप्रवीण Adj. *ungeschickt, untüchtig* Mahâbh. Einl. 17,*a*. Comm. zu AV. Prât. 4,107.

अप्रवीता Adj. f. *ungeschwängert, unbelegt.*

अप्रवृत्ति f. 1) *Unwirksamkeit* Suçr. 1,23,14. — 2) *das nicht mehr am Platz Sein, kein ferneres Fortgelten* Kâtj. Çr. 4,3,22. 7,5,25.

*अप्रवृद्ध Adj. gaṇa प्रवृद्धादि.

अप्रवृद्धि f. *das Nichtwachsen* H. 63.

अप्रवेद Adj. (f. आ) *nicht aufspürend* (in feindlicher Absicht).

अप्रव्रज्य n. *das Nichtausziehen in die Fremde* MBh. 5,27,17.

1. अप्रशस्त Adj. 1) *nicht lobenswerth, tadelhaft.* — 2) *verrufen, Unglück verheissend.* — 3) *mangelhaft, schadhaft* Kathâs. 49,19. — 4) *unrein,* n. *Unrath.*

2. अप्रशस्त Adj. = अप्रशस्त 1).

अप्रशान्त Adj. *nicht zur Ruhe des Gemüths gelangt* MBh. 12,247,16.

अप्रशीर्णाग्र Adj. *dessen Spitze nicht abgebrochen ist* Kâtj. Çr. 2,3,31.

अप्रश्न m. *keine Frage* Njâjas. 4,2,11.

अप्रसक्त Adj. *aus etwas Vorangehendem nicht folgend* Comm. zu TS. Prât. 14,4.

अप्रसक्ति f. *das Nichthängen an* (Loc.).

अप्रसङ्ग m. *keine Anwendbarkeit auf Etwas.*

अप्रसन्न Adj. 1) **nicht klar, trübe* Gal. — 2) *nicht beruhigt* (Sinne) R. Gorr. 2,15,7.

अप्रसव m. *kein Keltern von* Soma Kâtj. Çr. 10,7,13.

अप्रसवधर्मिन् Adj. *nicht die Eigenschaft des Fortpflanzens besitzend* Tattvas. 17. 18.

अप्रसह्य Adj. *unerträglich, nicht auszuhalten, unwiderstehlich.*

अप्रसाद् m. 1) *Getrübtheit* (der Sinne) Suçr. 2,47,21. — 2) *Ungunst, unfreundliches Benehmen* Spr. 466.

अप्रसादित Adj. *nicht klar gemacht* Spr. 442.

अप्रसाह् Adj. *keiner Macht unterworfen, in Allem Herr seiner selbst.*

अप्रसिद्ध Adj. 1) *nicht zu Stande gekommen* Kumâras. 3,19. — 2) *unbekannt* Comm. zu TS. Prât. 13,14.15. *nicht allgemein bekannt, — verständlich* Kan. 3,1,15. *unerhört* Chr. 215,16.18.

1. अप्रसूत Adj. 1) *keine Erlaubniss habend* Çâṅkh. Çr. 14,7,2. — 2) *unerlaubt* Çat. Br. 4,1,4,3.6.

2. अप्रसूत Adj. (f. आ) *nicht geboren habend, unfruchtbar* Spr. 2055. Bhâvapr. 2,9.

अप्रसृत Adj. 1) *nicht gäng und gäbe, ungewöhnlich.* — 2) *nicht weitschweifig;* s. अप्रकीर्णप्रसृत.

अप्रस्ताव्य Adj. *mit keinem* Prastâva *zu versehen.*

अप्रस्तुत Adj. 1) *nicht löblich, unpassend* R. 6,5,6. — 2) *nicht in Rede stehend, warum es sich nicht handelt, nicht dahin gehörig.*

अप्रस्तुतप्रशंसा (Vâmana 4,3,4) und अप्रस्तुतस्तुति f. in der Rhet. *mittelbare* oder *implicitirende Redeweise.*

अप्रकृत Adj. 1) **unbearbeitet, unbebaut.* — 2) *nicht abgedroschen, — plattgetreten* Kâd. II,98,11.

अप्रकृन् Adj. *nicht beschädigend.*

अप्रकर्ष m. *Betrübniss, Leidwesen.*

अप्रकाण n. *das Nichtaufgeben, Nichtfahrenlassen* Comm. zu Njâjas. 1,1,22.

अप्रकावरी Adj. f. *nicht schwindend* Maitr. S. 4,4,1.

अप्रकित Adj. 1) *nicht angetrieben.* — 2) *nicht ausgesandt.*

अप्रकृत Adj. *womit kein Schlag ausgeführt wird* Çat. Br. 3,7,2,2.

अप्रकृष्ट Adj. *nicht erfreut, — froh.*

अप्राकरणिक Adj. *nicht zu dem in Rede stehenden Gegenstande gehörig.*

अप्राकृत Adj. (f. ई) *nicht ursprünglich, secundär* Ǵaim. 6,5,19.

अप्रागल्भ्य n. *Nichtüppigkeit* Comm. zu Ǵaim. 6,3,39.

*अप्राग्र्य Adj. *untergeordnet.*

अप्राज्ञ Adj. *unverständig, dumm.* Davon Nom. abstr. °ता M. 4,167.

अप्राण Adj. *ohne Athem, unbelebt* 273,5.

अप्राणत् Partic. *nicht athmend, unbelebt* Lâtj.

2,7,16.

अप्राणयितव्य Adj. *nicht durch den* Prâṇa *zu erreichen* Nṛs. Up. in Ind. St. 9,165.

अप्राणिन् Adj. *unbelebt.*

अप्राणिभव Adj. *nicht von einem lebenden Wesen kommend, durch ein Instrument bewirkt* (Ton) S.S.S. 21.

अप्रातराश Adj. *kein Frühstück einnehmend.*

अप्रातिकूल्य n. *Nichtwidersetzung.*

अप्रातिरूप्य n. *Unvergleichlichkeit.*

अप्रातिलोम्य n. *kein feindseliges Entgegentreten.*

अप्रादेशिक Adj. *nicht nachzuweisen, — zu belegen.*

अप्राधान्य n. *das nicht die Hauptperson* (*Hauptsache*) *Sein* 209,24. 230,13.

अप्राप्त Adj. 1) *nicht angelangt bei* (Acc.) Çat. Br. 5,3,4,13. Ragh. 12,96. — 2) *noch nicht gekommen, — da seiend* Hit. 54,8. — 3) *nicht erlangt* Gaupâp. zu Sâṁkhjak. 62. *nicht erfahren* Kumâras. 7,50. — 4) *nicht zum Abschluss gekommen* Jâǵñ. 2,243. — 5) *was aus keiner Regel folgt, — sich ergiebt* P. 8,2,33, Schol. — 6) *keine Geltung habend* Gaim. 1,2,9. — 7) *unerwachsen* 193,26.

अप्राप्तकाल 1) Adj. *dessen Zeit noch nicht gekommen ist* (von Personen und Sachen) Spr. 468. 3393. — 2) n. *Nichtbeobachtung der gehörigen Reihenfolge* (in einer Disputation) Njâjas. 5,2,1.11.

अप्राप्तवयस् Adj. *unerwachsen* MBh. 1,157,35.

अप्राप्तविकल्प m. *eine Wahl zwischen Zweien, ohne dass das Eine sich aus irgend einer Regel ergäbe.* Davon Nom. abstr. °त्व n. 226,14.

अप्राप्तावसर Adj. *ungelegen* (Wort) Hit. 54,11.

अप्राप्ति f. *das Nichtzutreffen* Kâtj. Çr. 9,13,25.

अप्राप्तिसम m. *ein Sophisma, bei dem der Zusammenhang zwischen dem Beweisgrunde und dem zu Beweisenden fehlt,* Njâjas. 5,1,7. Sarvad. 114,11.

अप्राप्नुवत् Adj. *nicht findend* MBh. 10,16,11.

अप्राप्य Adj. *nicht zu erreichen.* Superl. °तम.

अप्राप्यकारिन् Adj. *wirkend ohne in unmittelbarer Berührung mit dem wahrgenommenen Objecte zu stehen* Comm. zu Njâjas. 3,1,44.47. Davon Nom. abstr. °रित्व n. 45.

अप्राप्ययकृष्णा n. *Wahrnehmung ohne unmittelbare Berührung mit dem wahrgenommenen Objecte* Njâjas. 3,1,44.

अप्रामाणिक Adj. *auf keiner Autorität beruhend.*

अप्रामाण्य n. *das keine Autorität Sein* Kap. 1,1,8. Njâjas. 2,1,8. *das Mangeln eines Beweises* Chr. 267,21.

अप्रामित्य Adj. *ewig wahr* ṚV.

अप्रायत्य n. *nicht gehöriges Vorbereitetsein zu einer ernsten Handlung* Âpast. 1,11,25.

अप्रायश्चित्त n. *keine Sühnung* Kâtj. Çr. 7,5,10.

अप्रायश्चित्तिकृत् Adj. *eine Sühnung unterlassend* Çat. Br. 11,1,5,1.

अप्राय Adj. *unablässig.*

अप्रायस् Adj. *nicht lässig, eifrig.*

अप्रार्थक Adj. *sich nicht bewerbend* (um ein Mädchen).

अप्रार्थित Adj. *ungebeten* Spr. 7663.

अप्रावृत Adj. *unverhüllt* Çat. Br. 7,5,2,41.

अप्राशन n. *das Nichtessen, Nichtgeniessen* MBh. 12,180,33.

अप्राशितर् Nom. ag. *nicht essend, — geniessend* MBh. 12,34,24.

अप्राशित्रिय Adj. *ungeeignet für die* प्राशित्र *genannte Speise* TS. 2,6,8,5.

अप्रिय 1) Adj. *unlieb, widerwärtig;* n. *etwas Unangenehmes, Widerwärtigkeit, eine unangenehme Nachricht* u. s. w. 71,19. 140,23. 319,26. — 2) m. *a) Feind.* — *b)* N. pr. eines Jaksha. — 3) *f. आ *Silurus pungentissimus.*

अप्रियंवद Adj. (f. आ) *unfreundlich redend, grob* Jâǵñ. 1,73.

अप्रियकर Adj. *unerfreulich* M. 7,204.

अप्रियभागिन् Adj. *reich an Widerwärtigkeiten* Spr. 3150.

अप्रियवादिन् Adj. = अप्रियंवद.

अप्रीति f. *Feindschaft* Mṛkkh. 131,14.

अप्रीतिकर Adj. *keine Freude bewirkend* M. 12,28.

अप्रेक्षणीय Adj. *nicht sehenswerth, hässlich anzuschauen* 47,28.

अप्रेक्षाकारिन् Adj. *ohne Ueberlegung handelnd.* Davon Nom. abstr. °रिता f. Daçak. 4,28.

अप्रेक्षापूर्वकारिन् Adj. dass. Râǵat. 4,610. Davon Nom. abstr. °रिता f. 58.

अप्रेक्ष्य Adj. *unsichtbar.* — Kathâs. 12,132 fehlerhaft für अपेक्ष्य.

अप्रेत Adj. *noch nicht fortgegangen* Çat. Br. 2,3,1,9.

*अप्रेतरात्रि f. = *अपेतरात्रि.

*अप्रेमन् Adj. *unfreundlich.*

अप्रोक्षित Adj. *unbesprengt, ungeweiht* Çat. Br. 4,2,1,13. Kâtj. Çr. 9,10,5.12. Âpast. 1,15,12.

*अप्रोष्ठ m. *Lerche* Nigh. Pr.

अप्रोदित Adj. *unausgesprochen* TS. 2,2,9,5.

अप्रोषित Adj. *nicht verreist, — abwesend* Kâtj. Çr. 3,4,29. Veṇis. 18.

अप्रोषिवंस् Adj. *nimmer weichend, am Orte verweilend.*

अप्रौढ Adj. (f. आ) 1) *nicht stark genug um zu* (Inf.) Râǵat. 7,1462. — 2) *schüchtern* Spr. 1396.

अप्लव (f. आ) und अप्लवत् (MBh. 12,236,18) *ohne Schiff, wo es kein Schiff giebt.*

अप्लुत Adj. *nicht auseinandergezogen* (Vocal) AV. Prât. 1,97. 4,120.

अप्सा, अप्सुआ f. *eine best. Krankheit.* Auch personif.

अप्सर m. *Wasserthier* M. 7,72, v. l.

*अप्सरःपति m. Bein. Indra's.

अप्सरस् und अप्सरा f. Bez. weiblicher Wesen geisterhafter Art, die als Weiber der Gandharva erscheinen. In der epischen Poesie werden sie auf Bitten der Götter von Indra auf die Erde gesandt, um Büsser in ihren Kasteiungen zu stören.

अप्सरस्तीर्थ n. N. pr. eines mythischen *Teiches.*

अप्सरापति m. *Herr der* Apsaras.

*अप्सराय्, °यते *sich wie eine* Apsaras *benehmen.*

अप्सरोअरतीर्थ n. N. pr. eines Tîrtha.

अप्सव Adj. *Wasser spendend.*

अप्सव्य Adj. *im Wasser befindlich* u. s. w. Beiw. Varuṇa's Maitr. S. 2,3,3.

अप्सस् n. *Stirn, Gesicht* überh.

अप्सा Adj. (*Nass spendend*) *erquickend, stärkend.*

अप्सुक्षित् Adj. *in den Gewässern wohnend.*

अप्सुज und °जा Adj. *in den Wassern geboren.*

अप्सुजित् Adj. *in den Wassern siegend.*

अप्सुदीक्षा f. *Weihe im Wasser* Ind. St. 10,358.

*अप्सुमति P. 6,3,1, Vârtt. 6.

अप्सुमत् Adj. 1) *dem die Bezeichnung* अप्सु *zukommt,* d. h. *im Wasser erscheinend* Maitr. S. 2,1, 9. Çat. Br. 12,4,4,4. AV. Prâjaçk. 2,7. — 2) *das Wort* अप्सु *enthaltend.*

अप्सुयोग m. *die bindenden Kräfte im Wasser.*

अप्सुयोनि Adj. *aus den Gewässern stammend.*

अप्सुवक्ष् Adj. *im Wasser fahrend.*

अप्सुषद् Adj. *im Wasser wohnend.*

अप्सुसोम m. *ein mit Wasser gefüllter Becher.*

अप्सुसंशित Adj. *in den Wassern erregt.*

अप्सुह्योग्य m. N. pr. eines Mannes.

अफल 1) Adj. (f. आ) *a) ohne Frucht.* — *b) fruchtlos, unfruchtbar, keinen Nutzen bringend, ohne Erfolg, vergeblich* 71,26. 75,8. Gaut. 9,46. Spr. 424. 479. Dazu Nom. abstr. °ता f. MBh. 3,79,14. — *c) entmannt, castrirt* 88,13.30. — 2) *m. *Tamarix indica.* — 3) *f. आ *Aloe indica Royle* und *Flacourtia cataphracta Roxb.*

अफलप्रेप्सु Adj. *keinen Lohn verlangend* Bhag. 18,23.

अफलयुक्त Adj. *mit keinem Lohn verbunden* Kâtj. Çr. 1,2,4.

अफलाकाङ्क्षिन् Adj. *keinen Lohn erwartend* Bhag. 17,11.

अफल्गु Adj. *kostbar* Çiç. 3,76.

अफालकृष्ट Adj. *nicht auf gepflügtem Acker wachsend* Jâgñ. 3,46.

*अफुल्ल Adj. (f. आ) *unaufgeblüht* Gal.

1. अफेन Adj. (f. आ) *schaumlos* 42,26.

2. *अफेन n. *Opium.*

अबाण Adj. (f. आ) *unverkrüppelt* Çat. Br. 3,3,1,16.

अबद्ध Adj. 1) *nicht gebunden, — angebunden* Kull. zu M. 8,342. — 2) *ungereimt, sinnlos.*

*अबद्धक Adj. = अबद्ध 2).

*अबद्धमुख Adj. *ein loses Maul habend.*

अबद्धमूल Adj. *nicht fest wurzelnd* Suçr. 1,88,10.

अबद्धवत् Adj. *fehlerhaft, ungrammatisch* Bhâg. P. 1,5,11.

अबधा f. *Segment der Basis eines Dreiecks* Llâv. 140.

अबधिर Adj. *nicht taub.*

*अबध्य Adj. = अबद्ध 2).

अबन्द्र (अबन्ध्र) Adj. *bandlos, auseinanderfallend.*

अबन्धक 1) Adj. *wobei kein Pfand gegeben wird* Mit. bei Gold. — 2) *m. N. pr. eines Mannes. Pl. *seine Nachkommen.*

अबन्धन Adj. *nicht angebunden.*

अबन्धु Adj. *ohne Verwandte, — Genossen.*

अबन्धुकृत् Adj. *Mangel an Genossen verursachend.*

अबन्ध्य Adj. *der nicht gefesselt* oder *gefangen gesetzt werden darf* Gaut. 8,13.

अबन्ध्र s. अबन्द्र.

*अबर्बर = शबल Gal.

अबर्ह Adj. *noch ohne Schwanzfedern* 77,8.

1. अबल n. *Schwäche, Unbedeutsamkeit* u. s. w., in बलाबल.

2. अबल 1) Adj. (f. आ) *kraftlos, schwach.* — 2) m. *a) *Crataeva Roxburghii R. Br. — b)* N. pr. eines Fürsten. — 3) f. आ *a) Weib* 92,28. 108,4. — *b)* v. l. für अचला in der Bed. 3) *b).* — *c)* ein Frauenname.

अबलधन्वन् Adj. *dessen Bogen kraftlos ist.*

अबलवत् Adj. *schwach* Venis. 18,2.

अबलाबल Adj. *ohne Kraft und Schwäche* (Çiva).

अबलासं Adj. *nicht Schleim erzeugend.*

अबलीयस् Adj. *schwächer.*

अबल्य und अबल्य n. *Schwäche, Krankheit.*

*अबष्कयणी f. = बष्कयणी Sâras. zu AK.

अबहिर्धा Adv. *nicht ausserhalb.*

अबहिष्कार्य Adj. *nicht auszuschliessen* Gaut. 8,13.

अबहुवादिन् Adj. *nicht geschwätzig* Gobh. 1,5,23.

अबहुश्रुत Adj. *nicht sehr gelehrt.*

1. अबाध m. *das Nichtvorhandensein eines Widerspruchs.*

2. अबाध Adj. *ungehemmt, ungeplagt, ungequält.*

अबाधक Adj. (f. आ) *ungehemmt.*

अबाधकर Adj. *keinen Schmerz —, keine Leiden verursachend* Suçr. 1,130,7.

अबाधकव्रत n. *eine best. Begehung.*

अबाधित Adj. 1) *ungehemmt.* — 2) *nicht verboten, erlaubt.* — 3) *wogegen sich Nichts einwenden lässt.*

अबान्धव Adj. *ohne Angehörige* M. 10,55. Suçr. 2,79,12.

अबान्धवकृत Adj. *nicht durch Angehörige bewirkt* Çâk. 92.

अबालिश Adj. *nicht kindisch, — dumm.*

अबालेन्दु m. *Vollmond.*

1. अबाह्य Adj. *nicht äusserlich, innerlich.*

2. अबाह्य Adj. *Nichts ausser sich habend.*

अबिन्धन Adj. *Wasser zum Brennstoff habend.* वह्नि *das unterseeische Feuer* Ragh. 13,4.

अबिभीवस् (अबिभ्युस्) und अबिभ्यत् Adj. *furchtlos.*

1. अबीज n. *schlechter Same, schlechtes Korn* 206,15.

2. अबीज 1) *a)* Adj. *ohne Samen* Spr. 3597. — *b) zeugungsunfähig* 193,7. — 2) *f. आ *Rosine ohne Kerne* Nigh. Pr.

अबीजक Adj. *unbesäet* M. 10,71.

अबीभत्स Adj. (f. आ) *nicht widerlich, einen angenehmen Eindruck machend* MBh. 5,30,38.

अबुद्ध Adj. *dumm, thöricht.* Davon Nom. abstr. °त्व n.

1. अबुद्धि f. 1) *Unverstand, Thorheit* MBh. 12,204,4. — 2) *keine Absicht.* Instr. *ohne A.*

2. अबुद्धि Adj. *unverständig, thöricht.* Davon Nom. abstr. °ता f. MBh. 3,3023. Râgat. 1,79.

अबुद्धिपूर्व 1) Adj. *a) unbeabsichtigt* MBh. 3,77,13. — *b) mit Nichtintellect beginnend* Vâju-P. bei Gold. — 2) °म् Adv. *ohne Vorbedacht* Âpast. 2,26,18. MBh. 1,161,7.

अबुद्धिपूर्वक Adj. 1) *unbeabsichtigt* Vâju-P. bei Gold. — 2) *mit Nichtintellect beginnend* VP. 1,5,4.20.

अबुद्धिमत् Adj. *dumm, einfältig* 153,6.

अबुद्धिस्थ Adj. *dem Geiste nicht gegenwärtig* Kull. zu M. 3,266.

अबुध् und अबुधं Adj. *unvernünftig, thöricht.*

अबुधं Adj. *bodenlos.*

अबुध्यं Adj. *nicht zu wecken.*

अबुध्यमान Adj. *nicht erwachend.*

अबुभुत्समान Adj. *nicht zu kennen wünschend* Comm. zu Njâjas. 4,2,39.

अबोद्धव्य (!) Adj. *nicht mit dem Verstande zu erreichen* Nṛs. Up. in Ind. St. 9,165.

1. अबोध m. 1) *Unkenntniss* Njâjam. 1,3,22. 27. — 2) *Mangel an Einsicht, Unverstand* Spr. 4488.

2. अबोध Adj. 1) *keine Einsicht habend, unverständig* Spr. 641. 3677. — 2) *unkenntlich* Bhâg. P. 8,7,11.

अबोधक Adj. *nicht belehrend, — begreiflich machend* Njâjam. 1,1,19. Davon Nom. abstr. °त्व n. Comm.

अबोधपूर्वम् Adv. *ohne es zu wissen* Spr. 3715.

अब्ज्, अब्जति *zu einer Lotusblume werden.*

अब्ज 1) Adj. *wassergeboren.* — 2) m. *a) Muschel. — b) der Mond* Golâdh. 10,3. — *c) *Barringtonia acutangula Gaertn. — d)* Bein. Dhanvantari's. — *e)* N. pr. eines Sohnes des Viçâla. — 3) n. *a) Lotusblume* 297,17. Ragh. 4,61. — *b) die Zahl 1000,000,000. — c) diejenige Constellation, bei der die Planeten promiscue in den vier* Kendra *stehen.*

*अब्जकर्णिका f. *Samenkapsel der Lotusblume* Nigh. Pr.

अब्जज m. Bein. Brahman's.

अब्जनाभ m. Bein. Vishṇu's.

अब्जपाणि m. N. pr. eines Buddha, = पद्मपाणि.

*अब्जबान्धव m. *die Sonne.*

*अब्जबीजकृत् m. *weisser Oleander* Nigh. Pr.

अब्जभव m. Bein. Brahman's.

*अब्जभोग m. *Lotuswurzel.*

*अब्जयोनि m. Bein. Brahman's.

*अब्जवाकृन m. Bein. Çiva's.

*अब्जस् n. *Gestalt.*

अब्जसंभव m. Bein. Brahman's.

अब्जसरस् n. *Lotusteich* 133,19.

*अब्जकस्त m. *die Sonne.*

अब्जा Adj. *wassergeboren.*

अब्जाद m. *Gans, Schwan.*

अब्जासन n. *eine best. Art zu sitzen,* = पद्मासन.

अब्जिन् Adj. *Wasser gewinnend.*

अब्जिनी f. *Lotuspflanze; Lotusteich.*

अब्जिनीपति m. *die Sonne.*

*अब्जिनीबन्धु m. dass. Gal.

अब्द m. 1) *Jahr.* Am Ende eines adj. Comp. f. आ. — 2) *Wolke Bhatt. 2,30. — 3) *Cyperus hexastachyus Nees.* — 4) *N. pr. eines Berges.

°अब्दक Adj. *—jährig.*

अब्दतन्त्र n. Titel eines astronomischen Werkes.

अब्दप und अब्दपति m. *der planetarische Jahresregent* Ganit. Pratjabd. 1. 13.

*अब्दमुक्ता f. *eine Perlenart* Gal.

अब्दर्या Instr. Adv. *aus Lust zur Wasserspende.*

अब्दरकस्य n. Titel eines Werkes.

*अब्दवाकृन m. Bein. Çiva's.

*अब्दसार m. *eine Art Kampher.*

अब्दाधिप m. = अब्दप Ganit. Pratjabd. 11.

अब्दिमत् Adj. *wolkenreich.*

अब्दीवत Adj. *die Wasser zur Gottheit habend.*

अब्धि m. 1) *Meer* Spr. 7671. — 2) **Teich, See.* — 3) Bez. *der Zahl vier.* — 4) Titel eines Werkes.

अब्धिकन्या f. Patron. der Lakshmî Spr. 3719.

*अब्धिकफ m. *os sepiae.*

*अब्धिज 1) m. *a) ein edles Pferd* Gal. — *b) os sepiae* Nigh. Pr. — *c)* Du. *die beiden* Açvin. — 2) f. आ *Branntwein.*

अब्धिजीविन् m. *Fischer.*

अब्धितनय m. Du. *die beiden* Açvin.

*अब्धिद्वीपा f. *die Erde.*

*अब्धिनगरी f. *die Stadt* Dvârakâ.

*अब्धिनवनीतक m. *der Mond.*

*अब्धिफल n. *ein best. Arzneimittel* Râgân. 6,219.

*अब्धिफेन m. *os sepiae.*

*अब्धिमण्डूकी f. *Perlenmuschel.*

*अब्धिवल्लभ m. *Koralle* Gal.

*अब्धिवल्ली f. *die Erde* Gal.

*अब्धिशयन m. Bein. Vishṇu's.

*अब्धिसद्मन् m. Bein. Varuṇa's Gal.

*अब्धिसार m. *Perle* Râgân. 13,147.

*अब्धिसेतुकृत् m. Bein. Râma's Gal.

*अब्ध्यग्नि m. *das unterseeische Feuer.*

अब्बिन्दु m. *Wassertropfen.*

अब्भक्ष 1) Adj. *nur Wasser geniessend* Gaut. 26, 20. Jâgñ. 3,286. — 2) *m. *Schlange.*

अब्भक्षण n. *Genuss blossen Wassers* Bhâg. P. 9,4,40.

अब्रह्मचर्य Adj. *unkeusch.*

*अब्रह्मचर्यक n. *geschlechtliche Nichtenthaltsamkeit.*

अब्रह्मण्य 1) Adj. *Brahmanen nicht hold.* — 2) n. *Gewalt und Unrecht,* insbes. als Ausruf eines Brahmanen, dem Gewalt angethan wird.

अब्रह्मता f. *unheilige Gesinnung.*

अब्रह्मदत्त m. *kein* Brahmadatta Ind. St. 13,379.

1. अब्रह्मन् n. *nicht das* Brahman TBr. 3,12,8,2.

2. अब्रह्मन् m. *ein Anderer als ein Brahman* Çat. Br. 12,6,1,38.

3. अब्रह्मन् Adj. 1) *von keiner Andacht u. s. w. begleitet.* — 2) *ohne Brahmanen.*

*अब्रह्मबन्धूक Adj. *ohne* ब्रह्मबन्धू Kâç. zu P. 6, 2,173.

1. अब्राह्मण 1) m. *kein Brahman.* — 2) f. अब्राह्मणी *keine Brahmanin* Ind. St. 10,87.

2. अब्राह्मण und अब्राह्मणक Adj. *ohne Brahmanen.*

अब्राह्मण्य n. 1) *Verletzung des für Brahmanen gültigen Gesetzes* Âçv. Çr. 9,3,20. — 2) = *अब्रह्मण्य 2).

अब्रुवत् Adj. *nicht aussagend* Jâgñ. 2,76.

अब्लिङ्ग 1) n. Pl. Bez. *der Verse* RV. 10,9,1—3. — 2) f. आ Pl. dass. Gaut. 25,7.

अभक्त Adj. 1) *nicht zugetheilt.* — 2) *keinen Theil von Etwas bildend, nicht zu Etwas gehörig* Mahâbh. 6,57,*a.* Davon Nom. abst. °त्व n. P. 7,2,43, Sch. — 3) *nicht zugethan, — ergeben* Spr. 4469. 6806. mit Loc. der Person Bhâg. P. 6,10,29.

अभक्तच्छन्द m. *Mangel an Appetit.*

अभक्षित Adj. *nicht verzehrt.*

अभक्ष्य Adj. *nicht zu essen, — geniessen* Âpast. 1,17,38.

अभग Adj. (f. आ) 1) *unglücklich.* — 2) *unschön* Gobh. 1,3,17.

अभग्नकाम Adj. (f. आ) *dessen Begehren nach* — (Loc.) *von* — (Instr.) *nicht gestört wird* Ragh. 5,7.

अभग्नमान Adj. *wobei die Ehre nicht leidet* Spr. 5023.

अभग्नयोग Adj. *dessen Meditation nicht gestört wird* MBh. 13,18,80.

अभङ्ग m. *ein best. Tact* S. S. S. 211.

अभङ्गश्लेष m. *eine Zweideutigkeit ohne verschiedene Zerlegung eines Wortes* Kâvjapr. S. 226, Z. 3.

अभङ्गुर Adj. (f. आ) 1) *eben* (Boden). — 2) *unvergänglich, dauerhaft.*

अभद्र Adj. *unheilvoll;* n. *Unheil* Gaut. 9,20. Âpast. bei Kull. zu M. 4,139; anders der gedr. Text 1,31,13.

1. अभय 1) Adj. (f. आ) *ohne Gefahr, sicher.* वाच् *Sicherheit versprechend* MBh. 4,67,6. — 2) m. *a)* Bein. Çiva's. — *b)* N. pr. eines Sohnes des Dharma und eines natürlichen Sohnes des Bimbisâra. — 3) f. आ *a) Terminalia Chebula.* — *b)* Bein. der Dâkshâjaṇî. — 4) n. *a) Sicherheit der Person* (adj. Comp. f. आ) 128,25. — *b) ein auf die Sicherheit der Person gerichteter Opferspruch.* — *c) *die Wurzel von Andropogon muricatus.*

2. अभय Adj. *keine Furcht kennend.*

अभयगिरिवासिन् m. Pl. Bez. einer Schule des Kâtjâjana.

अभयंकर und अभयंकृत् Adj. *Sicherheit schaffend.* इन्द्रस्याभयंकरम् Name eines Sâman.

*अभयजात m. N. pr. eines Mannes.

*अभयडिण्डिम m. *Kriegstrommel.*

अभयत्व n. *Gefahrlosigkeit* Ind. St. 9,154.

अभयद 1) Adj. *Sicherheit gewährend.* — 2) m. *a) *ein* Arhant bei den Gaina. — *b)* N. pr. eines Fürsten VP. 4,19,1.

अभयदक्षिणा f. *Sicherheitsversprechen.*

अभयदत्त m. N. pr. eines Arztes Mudrâr. 45(76),17.

अभयदान n. *Gewährung von Sicherheit.* °सार Titel eines Werkes.

अभयदेव m. N. pr. eines Mannes Ind. St. 14,361.

अभयंदद m. Bein. Avalokiteçvara's.

अभयप्रद 1) Adj. *Sicherheit gewährend* 31,10. — 2) m. N. pr. eines Wesens im Gefolge Padmapâṇi's.

अभयप्रदान n. = अभयदान.

अभययाचना f. *das Bitten um Sicherheit der Person* Ragh. 11,78.

अभयवचन n. und अभयवाच् f. *Sicherheitsversprechen.*

अभयसंनि Adj. *Sicherheit schenkend.*

अभयाकरगुप्त und अभयानन्द m. N. pr. zweier Männer.

अभव m. *Vernichtung.*

अभवन्मतयोग und अभवन्मतसंबन्ध m. in der Rhet. *fehlerhafte Construction.*

अभव्य Adj. *wie Jmd nicht sein sollte.*

*अभव्यहंस m. *ein Schwan mit schwarzen Flügeln* Gal.

*अभस्त्रका und *अभस्त्रिका f.

अभाग Adj. *ohne Antheil, — Erbtheil.*

अभागधेय Adj. *dem Etwas nicht zu Theil werden soll* Spr. 3599.

अभागिन् Adj. *an Etwas nicht betheiligt, von Etwas ausgeschlossen* Gaim. 1,2,5. *zu Etwas* (Gen.) *nicht berechtigt* Comm. zu Mṛkkh. 22,25.

अभाग्य 1) Adj. (f. आ) *unglücklich* MBh. 3,281, 20. — 2) n. *Unglück.*

अभाजन n. *kein Gefäss für* (Gen.), so v. a. *nicht würdig* Kâd. 68,23. 75,9.

अभान n. *das Nichterscheinen* 285,17.

अभार्य Adj. *ohne Gattin.*

अभाव m. 1) *das Nichtdasein, Fehlen, Unterbleiben, Abwesenheit.* — 2) *das Nichtsein.* — 3) *Vernichtung, Tod.*

°अभाववत् Adj. *Etwas nicht habend, ermangelnd* Tarkas. 19. 40.

अभाववाद m. Titel eines Werkes.

अभाविन् Adj. 1) *nicht geschehen sollend* 139,1. — 2) *wie Jmd nicht sein sollte* Hariv. 11190.

अभाषमाण Adj. *Nichts sagend* MBh. 4,66,25.

अभाषितपुंस्क Adj. *kein entsprechendes Masculinum habend* P. 7,3,38.

अभास्वर Adj. *nicht glänzend.*

अभि 1) Adv. *a) herbei. — b) darüber hinaus.* — 2) Praep. *a)* mit Acc. α) *zu — her, zu — hin, nach — hin, gegen.* — β) *in — hinein* Çat. Br. 6,7,2,7. — γ) *um, für, zur Gewinnung von.* — δ) *über —*

hinaus. — ε) *um — willen.* — ζ) *gegen, in Bezug auf, auf, über.* — η) *in distributiver Bed., die aber schon im wiederholten Acc. liegt. — *b*) mit Abl. α) *mit Ausschluss von, ohne* RV. 1,139,8. 10, 25,3. — β) *hervor — aus* Spr. 3573 (wohl fehlerhaft für अधि).

अभिक Adj. *begierig, lüstern.*

अभिकार m. *der Ausführende* Gop. Br. 1,5,24.

अभिकरण s. स्वप्नाभिकरण.

अभिकाङ्क्षा f. *Verlangen, Begehren nach* (Acc. oder im Comp. vorangehend).

अभिकाङ्क्षिन् Adj. *verlangend, begehrend nach* (Acc. oder im Comp. vorangehend).

1. अभिकाम m. *Liebe, Zuneigung; Verlangen nach, Wunsch.*

2. अभिकाम Adj. (f. आ) *in Liebe zugethan; hingezogen zu, verlangend nach* (Acc. oder im Comp. vorangehend).

अभिकाल m. N. pr. eines Dorfes.

अभिकृति f. *ein best. Metrum.*

अभिकेत्वरी f. *eine Art Hexe.*

अभिक्रतु Adj. *übermüthig.*

अभिक्रन्द् m. *das Anschreien, Anbrüllen.* इन्द्रस्य Name eines Sâman.

अभिक्रम m. 1) *das Herantreten* Lalit. 231,1. — 2) **muthiger Angriff.* — 3) *Unternehmung.* — 4) *Bewältigung* Tândja-Br. 20,1,2. — 5) **das Hinaufsteigen.* — 6) *das erste Glied der* Krama-*Recitation.*

अभिक्रमण n. *das Hinzutreten* Gaut. 2,26. Gaim. S. 233, Z. 3. Njâjam. 3,1,20.

अभिक्रान्त n. = अभिक्रान्ति Tândja-Br. 20,1,2.

अभिक्रान्ति f. *Bewältigung* Tândja-Br. 20,1,2. Gaut. 25,5.

अभिक्रान्तिन् Adj. *der mit Etwas* (Loc.) *begonnen hat.* Superl. °क्रान्तितम Lâṭj. 8,6,1.

अभिक्रामम् Absol. *hinzutretend.*

अभिक्रोशक m. *Anschreier, Schelter.*

अभिक्षत्तृ Nom. ag. *Vorleger, Vorsetzer* (von Speisen), *Wirth.*

अभिक्षदा Adj. *ohne Bitte gebend.*

अभिक्षित Adj. *nicht angebettelt* Çat. Br. 11,3,3,7.

अभिख्या f. 1) *Anblick.* — 2) *Schein, Glanz, Schönheit.* — 3) *Klarheit, Deutlichkeit* Comm. zu TS. Prât. 23,7. — 4) *Berühmtheit.* — 5) *Name, Benennung.* — 6) **Einsicht, Verstand.* — 7) **Bericht, Erzählung.*

अभिख्यातृ Nom. ag. *Aufseher, Hüter.*

अभिगत्तृ Nom. ag. 1) *Nachsteller.* — 2) *Beischläfer.* — 3) *Begreifer, Versteher.*

अभिगत्तव्य Adj. *aufzusuchen* Spr. 6761. Varâh. Brh. S. 2,11.

अभिगम m. 1) *Herbeikunft.* — 2) *Besuch* Megh. 49. — 3) *Beschlafung.* — Wird mit अधिगम verwechselt.

अभिगमन n. 1) *das Herankommen, Herbeikommen, Annäherung, das Hingehen zu* Gaut. 18,15. — 2) *das Besuchen, Aufsuchen.* — 3) *das Beschlafen* Gaut. 12,2. — 4) *das Reinigen und Bestreichen (mit Kuhmist) des Weges zu einer Götterstatue.*

अभिगम्य Adj. 1) *adeundus, zu besuchen.* — 2) *zugänglich, einladend.*

अभिगर m. 1) *beifälliger Zuruf* (in der Liturgie). — 2) *eine best. beim Opfer fungirende Person, welche einen beistimmenden Zuruf zu sprechen hat,* Maitr. S. 1,9,1. Lâṭj. 4,3,4. 10,20,12.

अभिगर्जन n. *wildes Geschrei.*

अभिगर्जिन् (Conj.) Adj. *anbrüllend.*

अभिगामिन् Adj. *beschlafend.* Mit Acc. VP. 2,6,12.

अभिगुप्ति f. *Bewahrung, Behütung.* आत्माभि° MBh. 12,299,7.

अभिगूर्ति f. *Lobgesang.*

अभिगृध्र Adj. *heftig nach Etwas verlangend.*

अभिगेष्ण Adj. *zurufend.*

अभिगोप्तृ Nom. ag. *Bewacher, Hüter.*

अभिग्रह m. 1) *das Anfassen.* — 2) **Angriff, Herausforderung.* — 3) **Raub.* — 4) **Ansehen, Autorität.*

*अभिग्रहण n. *das Rauben, Raub.*

अभिग्रहीतृ Nom. ag. *Ergreifer* Maitr. S. 1,3,12.

अभिग्लान m. Pl. N. pr. eines Geschlechts. अतिग्लान v. l.

अभिघात 1) m. *a*) *Schlag, Anprall.* — *b*) *unangenehme, schädliche Einwirkung* M. 12,77. Kathâs. 17,38. Sâṁkhjak. 1. — *c*) *krankhafte Veränderung* Suçr. 2,125,11. — *d*) *Entgegenwirkung, Niederdrückung.* आधिभौतिकस्य दुःखस्य रत्नादिना Gaudap. zu Sâṁkhjak. 1. इच्छा° Comm. zu einem Jogas. bei Gold. — *e*) *eine best. Aussprache* VS. Prât. 1, 31. — 2) n. *unerlaubte Consonantenverbindung.* — 3) Adj. (f. आ) *beschädigt.*

अभिघातक Adj. *entgegenwirkend, entfernend.*

अभिघातिन् 1) Adj. *treffend.* — 2) m. *Feind.*

अभिघार m. 1) *Besprengung.* — 2) *Bestreuung, Mischung* Gobh. 4,2,13. — 3) **geklärte Butter.*

अभिघारण n. *das Besprengen, Begiessen.*

अभिघ्राण n. = अभिजिघ्रण Comm. zu Gobh. 2,8,25.

अभिचक्षण 1) n. *Besprechung.* — 2) f. आ *Umblick, Ausblick.*

अभिचक्षे Dat. Inf. *um zu sehen* 2,9.

अभिचक्ष्य Adj. *conspicuus* RV. 8,4,7.

अभिचन्द्र m. *der 6te* Muhûrta Ind. St. 10,296.

*अभिचर m. *Begleiter, Diener.*

अभिचरणीय Adj. 1) *zum Behexen geeignet* Lâṭj. 6,2,10. Tândja-Br. 8,1,1. — 2) *zu behexen,* in अनभि°.

अभिचरित (Conj.) n. *Behexung* Kâṭh. 37,14.

अभिचरितवै Dat. Inf. *zu behexen* (praedicativ) TBr. 1,7,7,5.

अभिचरितोस् Gen. Inf. in Verbindung mit ईश्वर *zu behexen* Kâṭh. 37,14 (Conj.).

अभिचार m. *Behexung, Bezauberung.* °कल्प m. Titel eines Werkes.

अभिचारक und °चारिक Adj. *auf Behexung bezüglich.*

अभिचारिन् Adj. *behexend, bezaubernd.*

*अभिचार्य Partic. fut. pass. von चर् mit अभि.

अभिचेष्टा f. *Thätigkeit* Kap. 2,46.

अभिच्छायम् Adv. *in der Schattenlinie.*

अभिजन m. 1) *Abstammung, Herkunft* Lâṭj. 8, 6,1. — 2) *edle Abstammung, Adel der Geburt* Spr. 2388. — 3) *Geschlecht, Familie.* — 4) **Familienhaupt.* — 5) **Geburtsort der Vorfahren; *Geburtsort* überh. — 6) *guter Ruf* Râgat. 7,317.

अभिजनन n. *das Geborenwerden* Spr. 5960, v. l.

अभिजनवत् Adj. *von edler Herkunft.*

अभिजनितोस् Abl. Inf. (abhängig von निरवधीत् *hielt ab, verwehrte*) *zur Welt zu kommen als* (Acc.).

अभिजय m. *Besiegung.*

अभिजात 1) m. *der 11te Tag im* Karmamâsa Ind. St. 10,296. — 2) n. *edle Abstammung* Spr. 4395. 6101.

अभिजातता f. *Adel der Geburt* Spr. 4284.

अभिजाति f. *Herkunft, Geburt.*

अभिजिघ्रण n. *das Küssen auf* (Loc.) Gobh. 2,8,25.

अभिजित् 1) Adj. *siegreich.* — *b*) **unter dem Sternbild* Abhigit *geboren.* — 2) m. *a*) *ein best. eintägiges* Soma-*Opfer.* अभिजिद्विश्वजितौ Çat. Br. 12,2,2,21. — *b*) *das 20te (22te) Mondhaus* 220,9. — *c*) *die 8te Stunde des Tages, Mittagsstunde* AV. Gṛiǵ. 1,8. R. 6,112,70. — *d*) N. pr. des Sohnes oder des Vaters (VP. 4,14,4) des Punarvasu.

अभिजित m. 1) = अभिजित् 2) *b*) MBh. 13,64,27. — 2) = अभिजित् 2) *c*) MBh. 1,123,6. Hariv. 3248. 3317.

अभिजिति f. *Sieg, Erkämpfung.*

अभिज्ञ 1) Adj. (f. आ) *kundig, erfahren, vertraut mit* (Gen. oder im Comp. vorangehend). शापाभिज्ञां करोति माम् *lässt mich erfahren,* so v. a. *empfinden* Kâd. 160,17. Davon Nom. abstr. °ता f. und °त्व n. — 2) f. आ *a*) *das Gedenken, Sicherinnern.* — *b*) *höhere, übernatürliche Kenntniss und Macht*

eines Buddha.

अभिज्ञान n. 1) *das Erkennen, Wiedererkennen Jmdes.* — 2) *Kenntniss.* — 3) *Erkennungszeichen, Erkennungsmahl.* — 4) *Zeichen, Beweis für* (प्रति oder Loc.). — 5) *Erinnerungen* R. 5,68,1.43. — 6) = अभिज्ञानशकुन्तल.

अभिज्ञानशकुन्तल n. Titel eines Schauspiels.

अभिज्ञापक Adj. *zur Erkenntniss bringend.*

अभिज्ञायम् in यथाभिज्ञायम्.

अभिज्ञु Adv. 1) *knielings, kniend.* — 2) *bis an's Knie.*

अभिज्ञेतर Adj. *unbekannt mit Etwas.*

अभिज्ञेय in अनभिज्ञेय.

अभितरम् (Maitr. S. 1,4,12) und **अभितराम्** Adv. *näher hinzu.*

अभितश्चर m. Pl. *Gefolge.*

अभितस् Adv. Praep. 1) *herbei, hinzu* MBh. 3, 295,11. *zu — hin,* mit Acc. — 2) *nebenbei, daneben, nahebei, coram* Spr. 1269. *in der Nähe von* (Gen.); *im Angesicht von* (Acc.) *so v. a. gleichzeitig* Spr. 76. — 3) *auf —, zu beiden Seiten von* (Acc.) Spr. 3844. — 4) *vor und nach* (Acc.) Gaut. 16,40. — 5) *von allen Seiten, ringsum; um — herum,* mit Acc. — 6) *hinter,* mit Acc. R. 2,103,21. — 7) *durchaus, vollkommen.* तेषां काल ऽभितः प्राप्त इक्षोपयातुम् *so v. a. es ist die höchste Zeit, dass* MBh. 3,266,7. क्षीणदोषमकं मन्ये चाभितस्त्वाम् 216,16. गुणवत्तः R. ed. Bomb. 1,7,18. — 8) **schnell.*

अभितःसर Adj. *zu beiden Seiten laufend* Nilak. Up. 25.

अभिताप m. 1) *Hitze* 324,31. Çiç. 9,1. — 2) *Schmerz* (des Körpers oder der Seele).

अभितापन Adj. *Hitze oder Schmerz bereitend* Suçr. 2,362,12.

अभिताम्र Adj. (f. आ) *dunkelroth.*

अभितिग्मरश्मि Adv. *zur Sonne hin.*

अभितृणवत् Adj. *Ableitungen von* तर्द् *mit* अभि *enthaltend* Ait. Br. 6,11. Gop. Br. 2,2,20.

अभितृप्ति f. *Eröffnung für sich, Gewinnung* Kâtj. 25,4.

अभितोदेवयजनमात्रदेश Adj. *dessen Platz nach allen Seiten hin zu einer Opferstätte hinreicht* Kâtj. Çr. 7,1,14.

अभितोभाविन् Adj. *auf beiden Seiten befindlich* P. 6,2,182.

अभितोरात्रम् Adj. *gegen die Nacht hin.*

अभितोऽस्थि Adj. *von Knochen umgeben.*

अभित्ति f. *das Nichtbersten.*

अभित्रास m. *Einschüchterung* Âpast. 1,8,30.

अभित्रिपिष्टपम् Adv. *über den Himmel* (Herr).

अभित्सार m. *Beschleichung, Erwischung* Kâtj. 27,9.

अभिदक्षिणाम् Adv. *rechtshin* Lâtj. 5,12,20.

अभिदर्दि m. *in Opferschmalz schwimmendes Mus* TS. 6,6,2,2.

अभिदर्शन n. *das Erblicken* oder *das sich dem Auge Darbieten* 205,13. 212,13.

अभिदिप्सु Adj. *feindselig, arglistig.*

अभिदूति Adv. *an eine —, zu einer Botin* Çiç. 9,56.

अभिदेवन n. *Würfelbrett* MBh. 9,15,8.

अभिद्रुकु Adj. *feindselig.*

अभिद्रोह m. *Beleidigung, Kränkung.*

अभिधर्म m. *die Metaphysik der Buddhisten.* °कोश m., °धर्मप्रज्ञान n., °पिटक m. und °समुच्चय m. Titel verschiedener Werke.

***अभिधर्षण** n. *das Besessensein.*

अभिधा 1) Adj. *umgebend.* — 2) f. *a) Name, Benennung.* Am Ende eines adj. Comp. f. आ. — *b) die ursprüngliche Bedeutung eines Wortes* Sâh. D. 252. 267. — *c)* **Laut* Çabdar. bei Gold.

अभिधातर् Nom. ag. *sagend, sprechend* Çiç. 13,62.

अभिधातव्य Adj. *zu sprechen, zu sagen* MBh. 13,23,36.

अभिधान 1) n. *a) Zusammenlegung, Verknüpfung.* °तस् Loc. (v. l. °तस्) *enger zusammen.* — *b) das zur Sprache Bringen, Aussagen, Kundthun* 209,15. — *c) einfache Aussage* (keine Vorschrift) Gaim. 2,1, 31. — *d) Nennung, Benennung* Bâdar. 1,1,24.25. Dazu Nom. abstr. °त्व n. Gaim. 2,1,13. — *e) Name.* Am Ende eines adj. Comp. f. आ 126,19. — *f) Wort* M. 2,33. — *g)* **Rede.* — *h) Wörterbuch.* — 2) f. °धानी *Halfter.*

अभिधानकोश m. *Wörterbuch.*

अभिधानचिन्तामणि m., °चूडामणि m. und °तन्त्र n. Titel von *Wörterbüchern.*

अभिधानमाला f. *Wörterbuch* und Titel eines best. *Wörterbuchs.*

अभिधानरत्नमाला f. Titel eines *Wörterbuchs.*

अभिधायक Adj. *bezeichnend, besagend, ausdrückend.*

अभिधायम् in गोत्राभिधायम्.

अभिधायिन् Adj. 1) *aussagend, lehrend.* पृष्टाभि° *auf eine Frage Bescheid zu geben wissend.* — 2) *sagend, sprechend.* — 3) *bezeichnend, besagend.*

अभिधावक Adj. *herbeilaufend.*

अभिधावृत्तिमातृका f. Titel eines Werkes Ind. St. 14,179. 404.

अभिधित्सा f. *der Wunsch zu bezeichnen, — auszusagen* Kâvjapr. 10,20.

अभिधृष्णु Adj. *bewältigend, beherrschend* (mit Acc.).

अभिधेय 1) Adj. *a) zu bezeichnen, — besagen, auszudrücken; was besagt —, ausgedrückt —, benannt wird.* — 2) n. *a) Sinn, Bedeutung* 215,19. — *b) das näher Bezeichnete, Gemeinte* so v. a. *Substantiv.* °वत् (dem Geschlecht nach) *wie das dazu gehörige Substantiv,* d. i. *movirt* Med. dh. 3.

अभिधेयत्व n. *Benennbarkeit.*

अभिध्या f. 1) *Begehren, Verlangen.* — 2) **Begehren nach fremdem Gute.*

अभिध्यान n. 1) *das Richten der Gedanken auf* (Gen.). — 2) *Begehren, Verlangen nach* (Loc.) M. 12,5. °अभिध्यायिन् Adj. *seine Gedanken richtend auf.*

अभिध्येय Adj. *worauf man seine Gedanken richten soll.*

अभिनन्द m. 1) *Wollustgefühl.* — 2) *Verlangen nach.* — 3) *der erste Monat* Ind. St. 10,298. — 4) *ein best. Tact* S. S. S. 235. — 5) N. pr. verschiedener Männer. Auch °पण्डित.

अभिनन्दन m. 1) *ein best. Tact* S. S. S. 211. — 2) N. pr. zweier Männer.

अभिनन्दनीय Adj. *zu beloben, anzuerkennen.*

°**अभिनन्दितर्** Nom. ag. *Erfreuer, Zufriedensteller* MBh. 12,231,1.

अभिनन्दिन् Adj. *seine Freude an Etwas habend, verlangend nach.*

अभिनन्द्य Adj. = अभिनन्दनीय.

अभिनभस् Adv. *zum Himmel* Ind. St. 14,385.

अभिनभ्यम् Adv. *in Wolkennähe.*

अभिनम्र Adj. (f. आ) *stark geneigt.*

अभिनय 1) m. *Pantomime; theatralische Darstellung.* — 2) v. l. für अधिबल und अभिबल. — Fehlerhaft für अभिनव (so ed. Bomb.) Pañcat. 127,22.

अभिनव 1) Adj. (f. आ) *ganz neu, — frisch.* — 2) m. N. pr. zweier Männer.

अभिनवकालिदास m. *der moderne K.* = माधवाचार्य.

अभिनवगुप्त m. N. pr. eines Autors.

अभिनवचन्द्रार्घविधि m. *die Darbringung des* Argha *an den Neumond,* Titel eines Abschnittes im Bhavishjott. P.

अभिनवचिन्तामणि m. Titel eines Werkes.

अभिनवतामरस 1) n. *ein best. Metrum.* — 2) f. आ Titel eines Werkes.

अभिनवनृसिंहभारती m. N. pr. eines Lehrers.

अभिनवयौवन (Hit. ed. Johns. 1336) und **अभिनववयस्क** (Chr. 148,12) Adj. (f. आ) *in der ersten Jugend stehend.*

अभिनववृत्तरत्नाकर m. Titel eines Werkes.

अभिनवशाकटायन m. *der moderne* Çâk.

अभिनवसच्चिदानन्दभारती m. N. pr. eines Lehrers.

अभिनवी Adv. mit भू *sich erneuern* Comm. zu Bhatt. bei Gold.

अभिनह्न n. *Binde* (z. B. über die Augen).

अभिनासिकाविवरम् Adv. *zu den Nasenlöchern hin.*

अभिनिधन n. Name verschiedener Sâman.

अभिनिधान 1) n. *das Darüberlegen* Kâtj. Çr. 5, 1,31. 25,3,13. — 2) n. und m. *Annäherung* (der Laute in der Aussprache).

अभिनिपात m. = अभिनिधान 2).

अभिनिम्लोचन n. *das Untergehen der Sonne darüber* Comm. zu Kâtj. Çr. 25,3,24. 25.

°अभिनियम m. *das Bestimmtsein je nach* Âpast. 2,16,7.

*अभिनिर्याण n. *Auszug gegen den Feind.*

अभिनिर्वृत्ति f. *das Zustandekommen, Gelingen.*

अभिनिलीयमानक Adj. *Angesichts eines Beobachters sich in sein Nest legend* (Vogel).

अभिनिवर्तम् Absol. *sich wieder zurückwendend zu* (Acc.) TS. 6,4,11,4. Kâth. 27,9.

अभिनिविष्टता f. *Hartnäckigkeit* Sâh. D. 184.

अभिनिवेश m. 1) *Hang —, Drang zu* (Loc. oder im Comp. vorangehend) 224,23. Kâd. 165,2. — 2) *das Festhalten an Etwas* Gaut. 28,52. *Bestehen auf* (Loc.), *Hartnäckigkeit* Kumâras. 5,7. Ragh. 14, 43. Prab. 67,14. — 3) *Lebenslust, Lebensdrang.* — 4) *Betriebsamkeit* Varâh. Bṛh. S. S. 4, Z. 19.

अभिनिवेशन n. *Hang zu Etwas.* तत्त्वाभि° Adj. Karaka 3,8.

अभिनिवेशिन् Adj. 1) *einen Hang zu Etwas habend.* Davon Nom. abstr. °शित्व n. Kâd. 215,5. — 2) *hartnäckig auf Etwas bestehend.*

अभिनिष्कारिन् Adj. *der es auf Jmd abgesehen hat.*

अभिनिष्क्रमण n. *das Verlassen des Hauses um Mönch zu werden* (buddh.).

अभिनिष्टान m. *Endlaut*, insbes. *Endvocal* und Visarga.

अभिनिष्पत्ति f. *das Hervortreten, Erscheinen.*

अभिनिष्यन्द m. *das Träufeln.*

*अभिनिस्तान m. = अभिनिष्टान.

अभिनिहित Partic. von धा, दधाति mit अभिनि.

अभिनिह्नव m. Name eines Sâman.

अभिनील Adj. *sehr dunkelfarbig* Lalit. 120,15.18.

अभिनन्दा Adj. (f. आ) *überaus heilbringend.*

अभिनेतर् Nom. ag. *Herbeiführer* Ṛv. 4,20,8. Çat. Br. 10,1,1,4.

अभिनेतव्य und °नेय Adj. *aufzuführen, darzustellen.*

अभिन्न Adj. 1) *nicht durchbohrt, — verwundet* Spr. 2605, v. l. — 2) *nicht durchdrungen* Çâk. 37. — 3) *unverletzt.* — 4) *nicht zerbrochen* Çat. Br. 6,6,4,8. — 5) *ganz* (von einer Zahl). — 6) *nicht unterbrochen, zusammenhängend* Ṛv. अभिन्न AV. — 7) *ungetheilt, einheitlich.* — 8) *nicht verschieden, identisch, derselbe; nicht verschieden von* (Abl. oder im Comp. vorangehend) 281,4.

अभिन्नगति Adj. *seinen Gang nicht ändernd* Çâk. 14.

अभिन्नतरक Adj. *gar nicht verschieden* Mahâbh. 2,307,*a*.

अभिन्नत्व n. *das Einssein, Uebereinstimmung* R. 5,82,7.

अभिन्नवेल Adj. *die Schranken nicht durchbrechend* Spr. 489.

अभिन्नस्थिति Adj. dass. Çâk. 107.

अभिन्यास m. *eine best. Form des Fiebers* Bhâvapr. 3,77.96.

अभिपतन n. *das Herbeifliegen* Spr. 392.

अभिपत्ति f. *das Erfassen.*

अभिपन्न Adj. *mit rothen Flecken auf der Haut versehen.*

अभिपरिक्षार in अनभि°.

अभिपात m. *das Herbeieilen* Kâd. II. 137,13.

अभिपातिन् Adj. 1) *herbeieilend* Spr. 4525. — 2) *beispringend.*

अभिपाल m. *Hüter, Wächter.*

अभिपालन n. *das Hüten, Schützen.*

अभिपित्व n. 1) *Einkehr.* — 2) *Abend.*

अभिपुष्प Adj. *mit Blüthen bedeckt.*

अभिपूरण n. *das Füllen, Ausfüllen.*

अभिपूर्त n. *Erfülltes* AV. 9,5,13.

अभिपूर्व 1) Adj. *in der bestimmten Reihe folgend* Tâṇḍja-Br. 18,4,9. — 2) अभिपूर्वम् und अभिपूर्वेण (Tâṇḍja-Br. 17,2,2) Adv. *der Reihe nach.*

अभिप्रक्रम्य Adj. *zu beschreiten* Tâṇḍja-Br. 20,11,6.

अभिप्रचेते Dat. Inf. *um zu sehen* Ṛv. 1,113,6.

अभिप्रतारिन् m. N. pr. eines Mannes.

अभिप्रदक्षिणम् Adv. *rechtshin.* Mit कर् und Acc. *Jmd r. umwandeln.*

अभिप्रदर्शन n. *das Zeigen, Vorführen.*

अभिप्रधर्षण n. *das Anthun eines Leides.*

अभिप्रभङ्गिन् Adj. *zerbrechend.*

अभिप्रमुर् Adj. *zermalmend.*

अभिप्रयायम् Absol. *hinzutretend.*

अभिप्रयायिन् Adj. *herbeikommend.*

अभिप्रव m. = अभिप्लव Kâth. 33,8.

अभिप्रवर्तन n. *das Austreten* (des Schweisses).

अभिप्रवेश m. *das Betreten* (eines Ortes).

अभिप्रश्निन् Adj. *fragelustig.*

अभिप्रसारण n. *das Ausstrecken der Beine gegen Jmd* (Gen.) *hin* Âpast. 1,6,4.

अभिप्रातर् Adv. *gegen Morgen.* Nach einem Comm. *am vierten Tage in der Frühe.*

अभिप्रापण n. in अर्थाभि°.

अभिप्राप्ति f. *Ankunft.*

अभिप्राय m. 1) *Ziel.* कार्त्राभिप्राय Adj. *dessen Ziel der Agens ist* P. 1,3,72. — 2) *Absicht, Wille* 302,6. 328,11. Spr. 490. 492. — 3) *Meinung, Ansicht.* — 4) *Sinn, Bedeutung, Inhalt.* — 5) *Auffassung —, Betrachtung als* 258,19.22. 259,20. — 6) *blosser Schein; Erscheinung, Phantom.* — 7) in der Dramatik *Darstellung einer Unmöglichkeit als solcher an einem Gleichniss.* — 8) = विवक्ष्याभिप्राय Ṛv. Prât. 14,11.

अभिप्रीत Adj. *erfreuend.*

अभिप्रीति f. *Befriedigung* Tâṇḍja-Br. 6,4,15.

अभिप्रेप्सु Adj. *verlangend nach* (Acc.).

अभिप्रेरण n. *das in Bewegung Setzen.*

अभिप्लव m. *eine best. sechstägige Soma-Feier.* पृष्ठ्याभिप्लवा.

अभिबल n. = अधिबल 2).

अभिबाधितर् Nom. ag. *Belästiger, Quäler.*

अभिबुद्धि f. *eine Function des Intellects.*

अभिभर्तृ Adv. *am Gatten, in Gegenwart des G.*

अभिभव 1) Adj. *übermächtig.* — 2) m. (adj. Comp. f. आ) *a) Uebermacht* Bhag. 1,41. Pañkat. 224,15. — *b) das Ueberwältigtwerden, Unterdrücktwerden, Unterliegen durch* (Abl., Instr. oder im Comp. vorangehend) 325,15. Njâjas. 3,1,42. Ragh. 4,21.9,4. Kumâras. 5,43. Çâk. 40. Mâlav. 86. Sâṁkhjak. 7.12. Kathâs. 10,43. 19,93. — *c) Erniedrigung, Geringachtung* Spr. 4401.

अभिभवन n. 1) *das Ueberwältigen* Lalit. 6,6. — 2) *das Ueberwältigtwerden* M. 6,62.

अभिभा f. *Unglückszeichen.*

अभिभार Adj. *belastet, schwer.*

अभिभावक Adj. *überwältigend* Comm. zu Njâjas. 2,2,14.

°अभिभाविन् Adj. dass. Kâd. 192,4.

अभिभाषण n. *das Anreden, Reden.*

अभिभाषिन् Adj. *redend, sprechend.*

अभिभाष्य Adj. *anzureden.*

अभिभु und °भू 1) Adj. *übermächtig, überlegen* (mit Acc.). Compar. °भूतर. — 2) m. °भु *ein best. Monat.* — 3) m. °भू *a) ein best. Würfel.* — *b)* N. pr. eines Schlangenfürsten Pâr. Gṛhj. 2,14,16.

अभिभूति 1) f. *a) Ueberlegenheit, Uebermacht.* — *b) * Erniedrigung, Geringachtung.* — 2) Adj. *übermächtig, überlegen* Ṛv. 4,41,4.

(अभिभूत्यौजस्) °भूतिऔजस् Adj. *von überlegener Kraft.*

अभिभूय n. *Ueberlegenheit.*

अभिभूवरी Adj. f. *überlegen.*

अभिमति f. *das in Beziehung Bringen der Objecte zum Ich.*

अभिमनस् Adj. *strebend —, verlangend nach.*

*अभिमनाय्, °यते *streben —, verlangen nach.* — *Desid. अभिमिमानयिषते.

अभिमन्तृ Nom. ag. 1) *Bedroher* Gop. Br. 1,3,20. — 2) *der die Objecte in Beziehung zu sich bringt* Ind. St. 9,162.

अभिमन्तव्य Adj. *zu halten —, anzusehen für* 146,18.

अभिमन्तोस् Gen. (von ईश्वर abhängig) Inf. *Jmd (Acc.) Etwas anzuhaben.*

अभिमन्त्रण n. 1) *das Anrufen, Anreden.* — 2) *das Besprechen, Einsegnen.*

अभिमन्थ m. = अधिमन्थ.

अभिमन्थन n. *das Drehholz bei der Feuerreibung* Kauç. 69.

अभिमन्यु m. N. pr. verschiedener Männer 228, 18. परिक्षिदभिमन्युज: 57,11. 58,18. °पुर n. N. pr. einer *Stadt.* °स्वामिन् m. N. pr. eines Heiligthums.

*अभिमर m. 1) *Todtschlag.* — 2) *Kampf, Schlacht.* — 3) *Aufstand des Heeres.* — 4) *Fesselung.*

अभिमर्द m. 1) *Gewaltthat* MBh. 3,269,8. — 2) **Kampf, Schlacht.* — 3) **berauschendes Getränk.*

°अभिमर्दिन् Adj. *bedrückend, Gewalt anthuend.*

अभिमर्श m. (adj. Comp. f. आ) *Berührung, Antastung.*

अभिमर्शक Adj. *berührend, antastend.*

अभिमर्शन 1) Adj. dass. — 2) n. *das Berühren* Gaut. 1,38.

अभिमा f. *Maass* (in die Breite) Maitr. S. 1,4,11.

अभिमाति 1) f. *a) feindlicher Anschlag, Nachstellung.* — *b) Nachsteller, Angreifer.* — 2) Adj. *nachstellend, feindlich.*

अभिमातिजित् Adj. *Nachsteller besiegend.*

अभिमातिन् Adj. *nachstellend.*

अभिमातिषह् und °षाह् Adj. *Feinde überwindend.* Dazu Nom. abstr. (°षाह्य) °षाक्य n.

अभिमातिहन् Adj. *Gegner schlagend.*

अभिमाय्यत्क Adj. *ein wenig angeheitert.*

अभिमान m. 1) *feindliche Absicht, Nachstellung.* — 2) *Selbstgefühl, Hochmuth, Stolz.* — 3) *Selbstgefühl, so v. a. das in Beziehung Bringen der Objecte zum Ich.* — 4) *Voraussetzung bei sich; die falsche Meinung, dass man Etwas besitze.* — 5) *Voraussetzung,* insbes. *eine falsche.* — 6) *Zuneigung* Spr. 1060.

अभिमानवत् Adj. 1) *Selbstgefühl besitzend, stolz* Spr. 496. — 2) am Ende eines Comp. *bei sich voraussetzend, zu besitzen wähnend.*

*अभिमानित n. *geschlechtliche Vermischung.*

अभिमानिता f. *Selbstgefühl* Spr. 6063.

°अभिमानित्व n. *das Sichhalten für* 264,9. 268,28.

अभिमानिन् 1) Adj. *a) eingebildet, stolz, hochmüthig.* — *b)* am Ende eines Comp. α) *bei sich voraussetzend, zu besitzen wähnend.* — β) *sich haltend für, sich einbildend zu sein.* — γ) *geltend für, vorstellend.* — 2) m. *ein best.* Agni VP. 1,10,14. Bhâg. P. 4,1,59.

अभिमानुक Adj. *nachstellend* (mit Acc.).

*अभिमाय Adj. *verwirrt, confus.*

अभिमारुतम् Adv. *gegen den Wind* Spr. 6122.

अभिमिक्ष Adj. *zu beharnen.*

अभिमुख 1) Adj. (f. ई; *in einigen Fällen auch आ) *a) mit zugewandtem Gesicht, zugewandt* (die Ergänzung im Acc., Dat., Gen. oder im Comp. vorangehend). — *b) Jmd* (Gen., Instr.) *geneigt, es mit Jmd haltend.* — *c) nahe bevorstehend* Vikr. 28. — *d)* am Ende eines Comp. *einem best. Zeitpunkt nahe* (यौवनाभि°, पाकाभि°); *im Begriff stehend zu* (Nom. act.); *bedacht auf* (मङ्गलाभि°). — 2) °म् und अभिमुख° Adv. *entgegen* 133,9. °कृत und °निकृत so v. a. *von vorn* R. 4,23,12. Spr. 499. इतो ऽभि° *hierherwärts.* Mit Acc., Gen. oder am Ende eines Comp. *nach der Richtung von, gegen* (feindlich), *gegenüber von, zu — hin, nach — hin* 153,4. 291, 26. — 3) °खे *gegenüber* (mit Gen. oder am Ende eines Comp.). — 4) *f. ई Bez. *einer der 10 Stufen, die ein* Bodhisattva *zu ersteigen hat, bevor er* Buddha *wird.*

अभिमुखी Adv. mit भू *sich Jmd zuwenden, sich als günstig erweisen* (Schicksal) 291,6.

अभिमुखीकरण n. *das Sichzuwenden zu Jmd* Pratâpar. 25,*b*,9.

अभिमेथिका f. Pl. *Schimpfreden.*

अभियष्टव्य Adj. *mit Opfern zu begehen* Gobh. 1,5,5.

अभियाचन n. *Bitte,* in सत्याभि°.

अभियातृ Nom. ag. *Angreifer.*

*अभियाति und *°यातिन् m. *Feind.* — Vgl. °माति, °मातिन्.

अभियान n. 1) *das Herankommen.* — 2) *feindlicher Angriff.*

अभियायिन् Adj. 1) *herankommend, —ziehend.* — 2) *sich hinbegebend zu* (Acc. oder im Comp. vorangehend) Spr. 7383. — 3) *losgehend auf, angreifend.*

अभियुग्वन् m. und अभियुज् f. *Angreifer.*

अभियोक्तृ Nom. Ag. 1) *Angreifer.* — 2) *Ankläger.*

अभियोक्तव्य Adj. *anzuklagen.*

अभियोग m. 1) *Anwendung, häufige A.* — 2) *Bemühung, Anstrengung, Fleiss; Richtung der Thätigkeit auf, das Sichhingeben, Bemühung um* (Loc. oder im Comp. vorangehend). — 3) *feindlicher Angriff.* — 4) *Anklage* 213,23.

अभियोगिन् Adj. *anklagend.*

अभियोजन n. *nachträgliches Anschirren.*

अभियोज्य Adj. *anzugreifen, angreifbar.*

अभिरक्षण n. und °रक्षा f. *das Schützen, Hüten.*

अभिरक्षितृ Nom. ag. *Beschützer, Hüter.*

अभिरति f. 1) *Freude an* (Loc. oder im Comp. vorangehend). — 2) N. pr. einer Welt (buddh.).

अभिराज् Adj. *ringsum herrschend.*

अभिराधन n. *das Zufriedenstellen Jmds* (Gen.).

1. अभिराम 1) Adj. (f. आ) *erfreulich, angenehm, Wohlgefallen bewirkend für* oder *durch* (im Comp. vorangehend). °अभिरामम् und °अभिराम° Adv. — 2) m. *a) Lust —, Freude an* (im Comp. vorangehend). — *b)* N. pr. eines Scholiasten des Çâkuntala.

2. अभिराम n. *eine auf* Râma *bezügliche Dichtung.*

अभिरामपशुपति m. N. pr. eines Dichters.

अभिराममणि n. Titel eines Schauspiels.

अभिराष्ट्र Adj. *Reiche bewältigend.*

अभिरुचि f. *Gefallen an* (Loc. oder im Comp. vorangehend) Kâd. II,140,23.

अभिरुचित m. N. pr. eines Vidjâdhara-Fürsten.

अभिरुचिर Adj. *prächtig.*

अभिरुत n. *Gesang* R. Gorr. 1,9,15 (17 Schl.). *Geschrei* 6,70,19.

अभिरूप 1) Adj. (f. आ) *a) entsprechend, angemessen.* — *b) hübsch, schön* 230,8. — *c) gebildet, gelehrt* Gaut. 10,44. — 2) *m. *a) der Mond.* — *b)* Bein. Vishṇu's, Çiva's und Kâma's.

अभिरूपक Adj. *unterrichtet* Ind. St. 13,348.

अभिरूपता f. *feine Bildung, Wohlerzogenheit* Kâd. 233,16.

अभिरूपवत् Adj. *hübsch, schön.*

अभिरोद्धृ Nom. ag. *Abwehrer* Maitr. S. 2,2,13.

अभिरोरुद् Adj. *zu Thränen rührend.*

अभिलक्ष्य Adj. *erkennbar an* (im Comp. vorangehend) 292,18.

अभिलक्ष्यम् Adv. *nach dem Ziele hin* 93,22.

अभिलङ्घन n. 1) *das Hinüberspringen über* (Gen.). — 2) *das Uebertreten, Zuwiderhandeln.*

°अभिलङ्घिन् Adj. *übertretend, zuwiderhandelnd.*

अभिलप्य Adj. *auszudrücken,* in निरभि°.

अभिलषणीय (Spr. 1769) und °लष्य (Spr. 503) Adj. *zu dem* oder *wozu man sich hingezogen fühlt, begehrenswerth.*

अभिलषित n. *das Begehrte, Gewünschte, Wunsch.*

°चिन्तामणि m. Titel eines Werkes.

अभिलाप m. 1) *Rede, Ausdruck.* — 2) *Ankündigung* Kâd. 202,22.

*अभिलाव m. *das Abschneiden, Mähen.*

अभिलाष m. (adj. Comp. f. आ) *Verlangen, Lust nach* (Loc. oder im Comp. vorangehend). In der Poetik *die erste Regung der Liebe.*

अभिलाषक Adj. *verlangend nach* (Acc.).

अभिलाषिन् Adj. *verlangend nach* (Loc. oder im Comp. vorangehend) 108,6.

अभिलाषुक Adj. (f. आ) *verlangend nach* (Acc. oder im Comp. vorangehend).

अभिलूता f. *ein best. spinnenartiges Insect.*

*अभिलोटक m. = लोटुल.

अभिवदन n. *Anrede.* — Auch fehlerhaft für °वादन.

अभिवँत्तृ Adj. *das Wort* अभि *enthaltend.*

अभिवन्दन n. *ehrfurchtsvolle Begrüssung.*

अभिवँपस् Adj. *erlabend* Maitr. S. 3,12,4.

अभिवर्णन n. *Beschreibung, Schilderung.*

अभिवर्तिन् Adj. 1) *herankommend* Hariv. 2,31, 56. — 2) *entgegengehend.*

अभिवर्धन n. *das Verstärken, Vermehren* Kâd. II, 56,16.

अभिवर्ष m. *Regen.*

अभिवर्षण n. *das Beregnen, Regnen.* कामाभि° so v. a. *das Gewähren von Wünschen* Bhâg. P. 12,10,33.

अभिवर्षिन् Adj. *regnend.*

अभिवक्तृ n. *das Herbeifahren.*

अभिवाञ्छा f. *Verlangen nach* (im Comp. vorangehend).

अभिवात Adj. (f. आ) *siech, krank* Lâṭj. 8,5,3.

अभिवातँम् Adj. *gegen den Wind.*

अभिवाद् m. 1) *Begrüssung* Gaut. 6,5.6. — 2) = अति° *harte Worte.*

अभिवादक Adj. 1) *begrüssend, Begrüsser* Kull. zu M. 2,125. *salutaturus* (mit Acc.). — 2) **höflich.*

अभिवादन n. *Begrüssung* Lâṭj. 2,4,17. Gaut. 9,45.

अभिवादनीय Adj. 1) *der Begrüssung würdig.* — 2) *zur Begrüssung in Beziehung stehend, bei der B. gebraucht* (Namen).

अभिवादयितृ Nom. ag. *Begrüsser* Kull. zu M. 2,123.

अभिवादिन् Adj. 1) *erklärend, Erklärer.* — 2) *Etwas aussagend, besagend.*

अभिवाद्य 1) Adj. *zu begrüssen, begrüssungswürdig* Lâṭj. 2,6,17. n. impers. *zu grüssen,* mit Dat. der Person Âpast. 1,14,14.15.18. — 2) m. Bein. Çiva's.

अभिवान्यवत्सा und अभिवान्या f. *eine Kuh, die ein angewöhntes (fremdes) Kalb nährt.*

अभिवास m. (Njâjam. 5,1,31) und °वासन n. (Comm. zu TS. 1,142,12 und zu Njâjam. 5,1,31) *Bedeckung.*

1. अभिवासम् n. अङ्गिरसाम् Name eines Sâman.

2. अभिवँासम् Adv. *über dem Kleide.*

अभिवँास्य Adj. *zu bedecken.*

अभिवाह् m. *das Heranfliessen.* °तँस् TS. 6,6,5,4.

अभिवाह्य n. *das Hingeführtwerden.*

अभिविक्रम Adj. *von grossem Muth.*

अभिविधि m. *das Allumfassen, das »bis inclusive» Sein.*

अभिविषणु Adj. etwa *von allem Getriebe fern.*

अभिविमान Adj. *den Jedermann bei sich voraussetzt.*

अभिविवृद्धि f. *grösseres Gedeihen, Segen.*

अभिविशङ्किन् Adj. *sich fürchtend vor* (Abl.) Spr. 4013.

अभिवीर् Adj. *von Helden umgeben.*

अभिवृत्ति f. *das Herankommen.*

अभिवृद्धि f. *Wachsthum, Zuwachs, Gedeihen.*

अभिवेग m. *das Schwanken.*

अभिवेधिन् Adj. *durchschneidend* Comm. zu Ârjabh. 4,19.

अभिवोढृ Nom. ag. *Zuführer* Kâraka 1,12.

अभिव्यक्ति f. *Offenbarwerdung, Erscheinung* Njâjas. 3,1,42.

अभिव्यञ्जक Adj. 1) *offenbarend, zur Erscheinung bringend.* — 2) *symbolisch bezeichnend.*

अभिव्यादान n. *das Verschlingen, Verschlucken* (eines Vocals) Ṛ. Prât. 14,27.

अभिव्याधिँन् Adj. *verwundend.*

अभिव्यापक und °व्यापिन् Adj. *allumfassend.*

अभिव्याप्ति f. *das Allumfassen.*

अभिव्याप्य Adj. *was mit umfasst wird, in Etwas enthalten ist.*

अभिव्याहरण n. (Durga zu Nir. 1,10) und °हार m. *das Reden, Aussprechen.* Letzteres auch *Ausspruch.*

*अभिव्याहारिन् Adj. *sprechend.* कोकिलाभि° *wie.*

अभिव्रश्चँ m. *das Umdrehen, Wegschleudern.*

अभिशंसन n. 1) *Beleidigung durch Worte.* — 2) *Beschuldigung,* in अनृताभि° und मिथ्याभि°.

अभिशंसिन् Adj. *beschuldigend,* in मिथ्याभि°.

अभिशङ्का f. 1) *Misstrauen gegen* (Gen.). — 2) *Besorgniss.*

अभिशङ्किन् Adj. *misstrauend, nicht glaubend an.*

अभिशङ्क्य Adj. *dem man misstraut, woran man nicht glaubt.*

*अभिशपन n. *Verleumdung.*

अभिशँस् f. *Verwünschung.*

अभिशस्तक Adj. 1) *verklagt, bescholten.* — 2) *aus Fluch entsprungen.*

अभिशँस्ति f. 1) *Verwünschung, Fluch.* — 2) *das durch Fluch herbeigeführte Unheil, Unglück.* — 3) *Verwünscher, Flucher.* — 4) *Tadel.* — 5) *Beschuldigung,* in मिथ्याभि°. — 6) **schlechter Ruf, böser Leumund.* — 7) **das Bitten, Betteln.*

अभिशस्तिचातन Adj. *Fluch abwehrend.*

अभिशस्तिपाँ und °पाँवन् Adj. *vor Fluch schützend.*

अभिशस्तेन्य und °शस्त्य Adj. in अनभि°.

अभिशाप m. 1) *Fluch.* — 2) *schwere Beschuldigung.* — 3) **Verleumdung.*

अभिशिरस् Adj. *den Kopf richtend nach* (Acc.).

अभिशिरोज्य Adj. (f. आ) *mit zum Kopf gerichteten Spitzen* Gobh. 2,9,14.

अभिशुन Adj. *im Vortheil befindlich* (Ringer).

अभिशोकँ m. *Gluth.*

अभिशोचँ Adj. *glühend, leuchtend.*

अभिशोचन n. *Qual.*

अभिशोचयिष्णुँ Adj. *Hitze oder Qual verursachend.*

अभिश्रँथस् Abl. Inf. *vor dem Durchbohren* (sich fürchten) Ṛ. 10,138,5.

अभिश्रावँ m. *Erhörung.*

अभिश्रिँष् f. *Binde* Ṛ. 8,1,12.

1. अभिश्रीँ 1) Adj. *a) sich aneinander schliessend, — lehnend* Ṛ. 1,144,6. AV. 8,2,14. — *b) ordnend,* mit Acc. TBr. 2,4,3,11. — 2) m. *Anreiher, Ordner.* Auch f. Ṛ. 10,130,5.

2. अभिश्रीँ f. *Beimischung* Ṛ. 9,79,5. 86,27.

अभिश्वँसस् Abl. Inf. *vor dem Herblasen* (sich fürchten) Ṛ. 10,92,8.

अभिश्वास m. *Anhauchung, Anfachung.*

अभिषङ्ग m. (adj. Comp. f. आ) 1) *Hang zu, Gefallen an* Bhâg. P. 10,90,11. — 2) *Verwünschung.* — 3) *das Besessensein;* vgl. भूताभि°. मनसः so v. a. *Trübung des Geistes.* — 4) *Niederlage, erlittene Demüthigung.* — 5) **Schwur.* — 6) **Verleumdung.* — 7) *Umarmung.*

अभिषङ्गिन् Adj. *eine Niederlage beibringend, demüthigend.*

अभिषँच् (stark °षाच्) Adj. 1) *folgend, begleitend.* — 2) *anhänglich, zugethan.*

अभिषव m. 1) *das Keltern* (des Soma). — 2) **Gährungsmittel.* — 3) **vorgeschriebene Abwaschung.* — 4) **Opfer.* — 5) **saurer Reisschleim* Halâj. 2,163; vgl. 2).

अभिषवण 1) n. *das Keltern* Nir. 4,16. — 2) f. °षँवणी Pl. *Kelter.*

*अभिषक् m. = नियक् Gal.

अभिषिषेणयिषु Adj. *im Begriff mit seinem Heere heranzurücken.*

अभिषुक m. *eine best. Pflanze mit ölhaltigem Samen.*

अभिषुत *n. *saurer Reisschleim.*

अभिषेक m. 1) *Besprengung, Weihung durch Besprengung mit Wasser* (namentlich zum Königthum). — 2) *Weihwasser.* — 3) *vorgeschriebene Abwaschung* 92,15. Kâd. 42,6.

अभिषेक्तर् Nom. ag. *Besprenger, Weiher.*

अभिषेक्तव्य Adj. *zu weihen.*

अभिषेक्य Adj. *zur Weihung bestimmt, der W. würdig.*

अभिषेचन n. 1) *das Besprengen, Uebergiessen.* — 2) *das Weihen* (insbes. zum Königthum).

अभिषेचनीय 1) Adj. *a) der Weihung würdig.* — *b) zur Weihung gehörig, — bestimmt.* — 2) m. *Weihungsfeier.* °वत् Adv. Kâtj. Çr. 18,6,15.

अभिषेच्य Adj. *zu weihen.*

अभिषेण Adj. *Geschosse richtend.*

अभिषेणन n. *Kriegszug gegen* (im Comp. vorangehend).

अभिषेणय्, °यति *Jmd* (Acc.) *mit Krieg überziehen* Spr. 441. Vetâls. 52.

अभिषेतर् Nom. ag. *der den* Soma *auspressende Priester.*

अभिष्टन m. *Getöse.*

अभिष्टव m. *Lob, Preis.*

1. अभिष्टि m. Adj. *überlegen, siegreich.*

2. अभिष्टि f. *Hülfe, Förderung.*

अभिष्टिकृत् Adj. *Hülfe schaffend.*

अभिष्टियुज्ञ Adj. *an Hülfe reich.*

अभिष्टिपा(सि) RV. 2,20,2 nach Grassmann für अभिष्टी पासि.

अभिष्टिमत्तम Adj. *hülfreich.*

अभिष्टिशवस् Adj. *kräftigen Beistand gewährend.*

अभिष्ठान n. *das Betreten,* in अनभि°.

अभिष्णात m. Pl. N. pr. eines Geschlechts.

अभिष्यत्त् oder °त्त m. N. pr. eines Sohnes des Kuru MBh. 1,94,50.

अभिष्यन्द m. 1) **das Träufeln.* — 2) *Triefäugigkeit, Augenentzündung.* — 3) *Ueberfülle, Ueberschuss.*

अभिष्यन्दिन् Adj. 1) *träufelnd, flüssig.* — 2) *auflösend, laxativ.* — 3) *zu Blutandrang reizend, congestiv* Mat. med. 6.

अभिषङ्ग m. *Zuneigung, das Hängen an* (Loc. und Instr.).

अभिषङ्गिन् Adj. *auf Etwas versessen* Maitrjup. 7,10.

अभिसंयोग m. *Verbindung, Relation* Gaim. 6,1,3.

अभिसंरम्भ m. *Wuth.*

अभिसंराधन n. *das Befriedigen, Zufriedenstellen.*

अभिसंवर्धन n. *Wachsthum.*

अभिसंश्रय m. 1) *Verbindung, Zusammenhang.* — 2) *Zuflucht.*

अभिसंसारम् Absol. *in Menge hinzueilend.*

अभिसंस्कार m. 1) *Bearbeitung, Zubereitung.* — 2) *Bildung, Formation.* — 3) *Conception, Gedanke, Idee* (buddh.).

अभिसंस्तव m. *höhere Berechtigung* Gaim. 4,1, 24. 4,30.

अभिसंस्थम् Adv. *nach der Reihe, — Ordnung* Gop. Br. 2,3,1.

**अभिसंतेप* m. *Einschrumpfung.*

अभिसंख्य Adj. *ersichtlich* Comm. zu Gaim. 6,7,40. Davon Nom. abstr. °त्व n. Gaim. 6,7,40.

अभिसंख्या f. *Zahl, Anzahl.*

अभिसंख्येय Adj. *zu zählen.*

अभिसंचारिन् Adj. *wandelbar.*

अभिसंज्ञित Adj. *benannt, geheissen.*

अभिसत्कर् s. u. सत्त्.

अभिसत्वन् Adj. *von Mannen umgeben.*

अभिसंदेक् n. Du. *penis et vulva.*

अभिसंदोक् n. v. l. für अभिसंदेक्.

°अभिसंधक Adj. *betrügend.* Nach den Erklärern *schmähend.*

अभिसंधा f. *Aussage, Rede,* in अनृताभि° und सत्याभि°

अभिसंधान n. 1) *das Zusammenhalten, Verbundensein.* — 2) *Aussage, Rede,* in सत्याभि°. — 3) *bestimmte Absicht, Interesse an einer Sache.* — 4) *das Betrügen.*

अभिसंधि m. 1) *Absicht, Beabsichtigung.* — 2) *Anschlag, consilium* Daçar. 1,37. Sâh. D. 375. — 3) *Intention, Meinung* (eines Autors). — 4) **Meinung, das Dafürhalten* Bhaṭṭ. bei Gold. — 5) *Bedingung* Çâk. ed. Pisch. 64,3. Mâlav. 9,5.

**अभिसंधित* Adj. in Verbindung mit पुत्री *so v. a. an Sohnes Statt angenommen* Gal.

°अभिसंधिन् Adj. 1) *aussagend, redend,* in सत्याभि°. — 2) *betrügend,* in सर्वाभि°.

अभिसंधिपूर्व Adj. *beabsichtigt* Gaut. 25,7.

अभिसंधिपूर्वकम् Adv. *in einer bestimmten Absicht* 107,5.

अभिसमय m. 1) *Verabredung, Uebereinkommen.* — 2) *klare Erkenntniss* (buddh.).

अभिसंपत्ति und °संपद् f. *das Werden zu Etwas, das Gleichwerden.*

अभिसंपराय m. *Loos im Jenseits* Lalit. 101,8.

**अभिसंपात* m. *Zusammenstoss, Kampf.*

अभिसंप्लव m. *das Ineinanderfliessen* Comm. zu Njâjas. 1,1,3.

अभिसंबन्ध m. *Verbindung, Relation, das in Zusammenhang Stehen mit* (Instr.) Gaim. 6,2,8. 3,3. 6,10. 11. *das zu Etwas Gehören.*

अभिसंबाध Adj. *gedrängt voll* R. 2,5,16.

अभिसंबोधन n. *Erlangung der* Bodhi (buddh.).

अभिसंभव m. *Erreichung* und °न n. *das Erreichen* Çaṃk. zu Bâdar. 4,3,5. 6.

अभिसंमुख Adj. (f. आ) *mit dem Antlitz zu Jmd* (Acc.) *gerichtet, ehrerbietig.*

अभिसर m. (adj. Comp. f. आ) *Gefährte.*

अभिसरण n. *Besuch in Liebesangelegenheiten* Sarvad. 9,6. Kâd. 183,16.

अभिसर्ग m. *Schöpfung, Schöpfungsperiode.*

**अभिसर्जन* n. 1) *das Spenden.* — 2) *Mord.* — Vgl. अतिस°.

अभिसर्तर् Nom. ag. *Angreifer.*

अभिसर्पण n. 1) *das Herankommen, Annäherung.* — 2) *das Aufsteigen* (des Saftes im Baume).

अभिसान्त्व m. *gute, — beschwichtigende Worte* R. 5,36,44.

अभिसायम् Adv. *gegen Abend.*

अभिसार 1) m. (adj. Comp. f. आ) *a) Angriff.* — *b) Angriffstruppen.* — *c) Besuch in Liebesangelegenheiten, Stelldichein.* — *d) Lohn für Meldung* (buddh.). — *e) *Gefährte.* — *f) *= साधन. — *g)* Pl. N. pr. eines Volkes. — 2) f. ई N. pr. einer Stadt MBh. 2,25,19.

अभिसारस्थान n. *Ort zum Stelldichein* Sâh. D. 47,14.

अभिसारिका f. *ein Mädchen, das sich zum Stelldichein begiebt.*

अभिसारिन् 1) Adj. *sich wohin begebend;* f. *zum Geliebten sich b.* Vikr. 68,6. — 2) °f. णी *ein best. Metrum.*

**अभिसावकीय्, °यति* Denom.

**अभिसुसूम्* Adj.

अभिसेवन n. *Ausübung, Gebrauch.*

अभिस्कन्दम् Absol. *herbeispringend.*

अभिस्थिरम् Adv. *sehr nachdrücklich.*

अभिस्नेक् m. *Hinneigung zu, Verlangen nach.*

अभिस्यन्द m. und °स्यन्दिन् Adj. s. °ष्यन्द und °ष्यन्दिन्.

**अभिस्यन्दिरमण* n. *Vorstadt.*

अभिस्रवत् Adj. *strömen lassend* MBh. 13,14,309.

अभिस्वयमातृण्णाम् Adv. *auf den* Svajamâtṛṇṇâ *genannten Backstein.*

अभिस्वर् f. *Zuruf.*

अभिस्वरे Loc. Praep. *hinter* (mit Gen.).

अभिस्वर्तर् Nom. ag. *Anrufer, Sänger.*

अभिहति f. 1) *Anprall* (eines Pfeils) Kâd. II,134,5. — 2) *Multiplication* und *das Product zweier mit einander multiplicirter Zahlen* Lilâv. 147. Bîjag. 123.

अभिहरण n. *das Herbeibringen.*

अभिकर्तर् Nom. ag. *Entwender, Entführer.*

अभिकर्तव्य Adj. *herbeizubringen, was herbeigebracht wird.*

अभिकव m. *Ausgiessung des Opfers* Mân. K. S. bei Gold.

अभिकार m. 1) *Herbeibringung.* — 2) *Raub.* — 3) **feindlicher Angriff.* — 4) **Anstrengung.* — 5) *Untermengung* Karaka 1,11.

अभिकाम m. *Scherz, Kurzweil.*

अभिकिङ्कर् s. u. किङ्.

अभिकिङ्कार m. *der Laut* किङ् *mit dem Gâpa* (भूर्भुवः स्वरोम्).

अभिकित Partic. von धा, दधाति mit अभि.

अभिकितता f. *das Gesagtwordensein* Sarvad. 22,7.

अभिकितत्व n. *das Genanntwordensein* Çaṁk. zu Bâdar. 1,25.

अभिकृति f. *Herbeirufung.*

अभिकोतवै Dat. Inf. *zu opfern* Cit. bei Kumârila nach Gold.

अभिकोम m. = अभिकव Kumârila bei Gold.

अभिक्रुन्त् und अभिक्रुति 1) Adj. *zu Fall bringend.* — 2) f. *Fall, Niederlage.*

अभिक्षार m. *ein Ort, an dem man in's Wanken kommt, — fällt.*

अभी Adj. *furchtlos.*

1. अभीक 1) n. *das Zusammentreffen.* — 2) अभीके Loc. *a) gleichzeitig, gerade da, zumal.* — *b) zu rechter Zeit, gelegen.* — 3) m. *Liebhaber* Vidḍh. 63,4.

2. अभीक Adj. *furchtlos.*

3. *अभीक 1) Adj. *grausam.* — 2) m. *a) Herr.* — *b) Dichter.*

अभीक्ष्णम् Adv. *a) jeden Augenblick, wiederholt, beständig.* — 2) *sofort, alsbald* Spr. 6128. — 3) *sehr, in hohem Grade.* अभीक्ष्ण° Râgat. 7,1052.

अभीक्ष्णशस् Adv. *beständig, ununterbrochen.*

अभीचार m. *Behexung* Âpast. 1,29,15.

अभीत Adj. (f. आ) *furchtlos.* °वत् Adv. Spr. 2350.

अभीति f. *Anlauf, Angriff* ṚV. 2,33,3.

अभीतिवरी Adj. f. *anlaufend, anstürmend.*

अभीषतम् Adv. *zutreffend, zu rechter Zeit.* Vgl. समीष.

अभीषद m. N. pr. eines Ṛshi. °पाद् v. l.

°अभीप्सिन् Adj. *verlangend —, begehrend nach.*

अभीप्सु Adj. dass., mit Acc.

अभीमान m. = अभिमान, in निरभी°.

अभीमानिन् m. = अभि° *ein best.* Agni.

अभीमोदमुद् Adj. *fröhlich zujubelnd.*

*अभीर fehlerhaft für आभीर.

अभीराजी f. *ein best. giftiges Insect.*

अभीरु 1) Adj. *a) furchtlos.* — *b) nicht furchtbar, harmlos.* — 2) m. *a)* euphem. Bein. Bhairava's. — *b)* N. pr. eines Fürsten. — 3) f. अभीरू (*°रु) *Asparagus racemosus.*

अभीरुणा Adj. *Nichts zu befürchten habend, arglos.*

*अभीरुपत्नी f. = अभीरु 3).

अभीलापलेप् Adj. *klagewimmernd.*

अभीवर्ग m. *Bereich.*

अभीवर्त 1) Adj. *Sieg verleihend.* — 2) m. *a) siegreicher Angriff, Sieg.* — *b)* Name verschiedener Sâman, insbes. *das Lied* ṚV. 10,174. Lâṭj. 8,12, 12. 10,8,6 (°स्तोत्रीय).

अभीवृत् Adj. (nach Sây.) *herankommend, in der Nähe befindlich.* Besser अभीवृत Partic.

अभीशाप m. *schwere Beschuldigung.*

अभीशु m. 1) *Zügel.* — 2) *Lichtstrahl* Çiç. 1,22. — 3) **Finger;* **Arm.* — 4) N. pr. eines Ṛshi.

अभीशुमत् Adj. *strahlend.*

*अभीषङ्ग = अभिषङ्ग *Verwünschung.*

अभीषह् 1) Adj. *übergewaltig.* — 2) f. *Gewalt.*

अभीषाह् m. Pl. N. pr. eines Volkes MBh. 7,157, 29. 8,5,38.

अभीष्ट 1) n. *Wunsch* 130,7. — 2) *f. आ *Piper Betle Lin.* Çabdak. nach Gold.

अभीष्टता f. *Beliebtheit* Spr. 7712.

अभीष्टतृतीया *der dritte Tag in der lichten Hälfte des* Mârgaçîrsha.

अभीष्टदेवता f. *Herzensgottheit.* Ihrer gedenkt man, wenn es an's Sterben geht.

अभीष्मद्रोण Adj. *ohne* Bhîshma *und* Droṇa Veṇis. 79.

अभुक्त Adj. *ungenossen* Spr. 507.

अभुक्तपूर्व Adj. *früher nicht genossen* MBh. 12, 180,32.

अभुक्तवत् Adj. *noch nicht gegessen habend, nüchtern* MBh. 2,52,44. Suçr. 1,330,7.

अभुङ्ग् Adj. *der Etwas nicht genossen hat.*

अभुजिष्या f. *ein unabhängiges Frauenzimmer.* Davon Nom. abstr. °त्व n.

अभुञ्जत् Adj. *nicht zu Theil werden lassend, karg.*

अभुञ्जान Adj. *keine Speise zu sich nehmend* Gaut. 23,21. R. 1,64,20.

अभुर m. v. l. für अङ्कुर Gobh. 2,10,29.

अभुव n. = अम्भ *Ungethüm* Maitr. S. 4,1,12.

अभूत Adj. *nicht gewesen* Kân. 9,1,9. *was sich nicht zugetragen hat* Kâm. Nîtis. 13,48. °त्व n. *Unmöglichkeit* Comm. zu Kâvjâd. 2,38.

अभूततद्भाव m. *das zu dem Werden, was Jmd oder Etwas früher nicht gewesen ist.*

अभूतदोष Adj. *schuldlos* Spr. 4851.

अभूतपूर्व Adj. *früher nicht dagewesen* R. 1,9,20. Veṇis. 57. Kuvalaj. 197,*a* (164,*a*).

अभूतरजस् m. Pl. N. pr. einer Klasse von Göttern im 5ten Manvantara VP. 3,1,21.

अभूतलस्पर्श Adj. *den Erdboden nicht berührend.* Davon Nom. abstr. °ता f. Çâk. 169.

अभूतार्थ m. *etwas Unmögliches.*

अभूताहरण n. *das Bringen einer falschen Nachricht, das Irreleiten.*

अभूति f. 1) *das Nichtsein.* — 2) *Schwäche, Armseligkeit.* — 3) *Unheil, Unglück* MBh. 1,74,113. 2,81,24.

अभूतोपमा f. *ein Gleichniss, bei dem etwas Unmögliches vorausgesetzt wird,* 249,20.

अभूमि f. 1) *irgend Etwas mit Ausnahme des Erdbodens.* — 2) *ein ungeeigneter Boden, kein Bereich für* (Gen.) Kâd. 49,24. 250,7.

अभूमिज Adj. *auf ungeeignetem Boden gewachsen.*

अभूमिसाह्वय m. *Lippe.*

अभूयःसंनिवृत्ति f. *Nichtwiederkehr* Ragh. 10,28.

अभूयिष्ठ Adj. *nicht zahlreich* Spr. 2821.

अभूष Adj. *schmucklos* Bhaṭṭ. 3,37.

अभृत Adj. *keinen Lohn beziehend.*

अभृत्यात्मन् Adj. *sich nicht als Diener benehmend, ungehorsam gegen* (Loc.) Kâd. II,54,20.

अभेत्तर् Nom. ag. *kein Durchbrecher* (der Schranken) 97,11.

1. अभेद् m. 1) *Ungetrenntheit, Ungetheiltheit* 163,2. Spr. 509. — 2) *kein Unterschied, Nichtverschiedenheit* 260,26.31. 285,17.

2. अभेद् Adj. *nicht verschieden, ein und derselbe* 104,3.

अभेदक Adj. *keinen Unterschied bewirkend* Mahâbh. 1,49,*a.b.*

अभेदिन् Adj. = 2. अभेद् Sarvad. 18,1.

अभेद्य 1) Adj. *nicht spaltbar, undurchdringlich.* Dazu Nom. abstr. °त्व n. — 2) *n. *Diamant.* *m. Gal.

अभोग m. *Nichtgenuss* Spr. 3754. Megh. 109.

अभोगघ्न् Adj. *den Kargen schlagend.*

अभोग्य 1) Adj. *ungeniessbar* Megh. 109, v. l. von einem Frauenzimmer, *der man nicht beiwohnen kann* MBh. 13,93,132. — 2) n. *Atom, Urstoff.*

अभोजन n. (auch Pl.) *das Nichtessen, keine Nahrung zu sich Nehmen* Lâṭj. 8,8,40.

अभोज्य Adj. 1) *zu essen verboten* 107,20. Gaut. 17,8. 23,23. 24,3. — 2) *dessen Speise man nicht geniessen darf.*

अभोज्यान्न Adj. = अभोज्य 2) M. 4,221.

अभौजिष्य n. *Nichtsclaverei, Freiheit* Suparṇâdhj. 12,2.

अभौतिक Adj. *nicht aus den Elementen hervorgegangen, — materiell* Gaudap. zu Sâṁkhjak. 54.

Comm. zu Njâjas. 3,1,30. 31. Davon Nom. abstr. °त्व n. ebend.

अभ्यग्नि 1) m. N. pr. eines Mannes. — 2) Adv. *in's Feuer.*

अभ्यग्र Adj. (f. आ) 1) *ununterbrochen* Âpast. 1, 11,25. — 2) *schnell.* — 3) *frisch.* — 4) **nahe.*

*अभ्यङ्क Adj. (f. आ) *vor Kurzem gekennzeichnet* (Vieh) Kâç. zu P. 2,1,14.

अभ्यङ्ग m. 1) *Salbung, Bestreichung mit fetten Stoffen* Spr. 7711. — 2) *Salbe.*

अभ्यङ्गक Adj. *salbend, einreibend.*

अभ्यञ्जन, अभिअभ्यञ्जन n. 1) *das Einreiben mit fettigen Stoffen.* Neben आञ्जन so v. a. *das Salben der Füsse.* — 2) *ölige Salbe, Oel.* — 3) **Rahm* Nigh. Pr. — 4) *Schmuck.*

अभ्यञ्जन्य Adj. *dem die Fusssalbung zukommt.*

अभ्यञ्ज्य Adj. *zu salben, einzureiben.*

अभ्यधिक 1) Adj. (f. आ) *a) überschüssig, hinzukommend, mehr seiend. — b) das gewöhnliche Maass überschreitend, vorzüglich, ausserordentlich* 51,25. *— c) überlegen, vorangehend, mehr geltend, höher stehend, mehr, grösser, stärker, heftiger, vorzüglicher.* Ein Abl., Instr. oder ein in Comp. vorangehendes Wort bezeichnet entweder den Ueberschuss (शतमभ्यधिकं षष्टितः *hundertundsechzig* 221,2. कतिपयतृणैरभ्यधिकं मुष्टिम् Kumârila bei Gold.) oder das Uebertroffene (शरीराभ्य° *lieber als die eigene Person* 112,12). In Congruenz mit einem Adj. so v. a. das Adj. im Compar. Spr. 3277. — 2) °म् Adv. *in hohem Grade, ausserordentlich, sehr.*

°अभ्यध्ययन n. *das Studium an* (einem Orte) Gaut. 1,61.

अभ्यध्वम् Adv. *nach dem Wege hin, auf den W.* अभ्येध्वं Loc. *auf dem Wege.*

अभ्यनुज्ञा f. (adj. Comp. f. आ) 1) *Zustimmung, Gutheissung* (eines Arguments) Njâjas. 3,2,12. — 2) *Ermächtigung, Erlaubniss* Âçv. Grihj. 4,7,21. RV. Prât. 15,6. — 3) *Entlassung, Beurlaubung.*

अभ्यनुज्ञान n. 1) *das Zustimmen, Gutheissen* (eines Arguments) Comm. zu Njâjas. 1,1,40. 42. — 2) *Ermächtigung, Erlaubniss.*

अभ्यनुज्ञापन n. *das Veranlassen Etwas gutzuheissen* 244,6.

अभ्यनुज्ञेय Adj. *anzuerkennen, gutzuheissen* Comm. zu Njâjas. 3,2,14.

अभ्यन्तर 1) Adj. (f. आ) *a) der innere, innerlich, im Innern sich befindend, enthalten in* (Loc., Gen. oder im Comp. vorangehend). — *b) eingeweiht in, vertraut mit* (Loc.) Megh. 28. — *c) der nächste, ein Angehöriger* Spr. 2618. — *d) geheim.* — 2) n. *a) das Innere.* °म् *hinein, hinein in* (im Comp. vorangehend) 297,10. 317,25. नासाभ्यन्तरचारिन् *in der Nase.* — *b) Zeitraum.* °रे *zwischen durch* (zeitlich) Mṛkkh. 48,23. षण्मासाभ्यन्तरे *in einem Zeitraum von sechs Monaten.*

अभ्यन्तरतस् Adv. *im Innern, einwärts.*

अभ्यन्तरदोषकृत् Adj. *im Lande Aufruhr stiftend, Staatsverbrecher.*

अभ्यन्तरायाम m. *eine best. von Krämpfen begleitete Nervenkrankheit.*

अभ्यन्तरी Adv. mit कर् 1) *dazwischensetzen, einfügen.* — 2) *einweihen in* (Loc.). — 3) *zu seinem Nächsten machen* Spr. 2618.

अभ्यन्तरीकरण n. *das Einweihen in* (Loc.).

अभ्यन्तरीकरणीय Adj. *einzuweihen in* (Loc.) Kâd. 114,3.

*अभ्यमन n. *Bedrängung, Plage.*

*अभ्यमनवत् Adj. *bedrängend, plagend.*

अभ्यमित्रम् Adv. *gegen den Feind* Venis. 134.

*अभ्यमित्रीण (Bhaṭṭ. 5,47), *अभ्यमित्रीय, *अभ्यमित्र्य (Bhaṭṭ. 5,46) und *अभ्यमिन् Adj. *muthig den Feind angreifend.* °त्रीणता f. *eine günstige Gelegenheit den Feind anzugreifen* Râgat. 7,1318.

अभ्यय m. 1) *Herbeikunft, Eintritt* (der Finsterniss). — 2) *Untergang* (der Sonne).

अभ्ययोध्यम् Adv. *gegen Ajodhjâ* Bhaṭṭ. bei Gold.

अभ्यरि Adv. *gegen den Feind.*

अभ्यर्कबिम्बम् Adv. *gegen die Sonnenscheibe.*

अभ्यर्चन n. *Verehrung, Anbetung.*

अभ्यर्चनीय und अभ्यर्च्य (Varâh. Bṛh. S. 2,21) Adj. *hoch zu ehren.*

अभ्यर्ण 1) Adj. *nahe* (örtlich und zeitlich) 313,10. — 2) n. *Nähe, Nachbarschaft* 133,21.

अभ्यर्णता f. *Nähe* Kâd. 140,12.

अभ्यर्थन n. (Spr. 1985) und °ना f. *das Bitten, Betteln.*

अभ्यर्थनीय Adj. *mit einer Bitte anzugehen* Spr. 3379.

अभ्यर्थित n. *Bitte* Jâgñ. 2,88.

°अभ्यर्थिन् Adj. *bittend um.*

अभ्यर्घ्य Adj. = अभ्यर्थनीय Spr. 4334.

(अभ्यर्घयेज्वन्) अभिअभ्यर्घ° Adj. *besondere Opferer habend, — Opfer empfangend.*

अभ्यर्धस् Adv. *abseits —, gesondert von* (Abl.) Maitr. S. 2,5,4. TS. 2,3,3,1.

अभ्यर्हण n. *Ehrenbezeugung, Verehrung.*

अभ्यर्हणीय Adj. *ehrenwerth, ehrwürdig* Spr. 1960. Davon Nom. abstr. °ता f.

अभ्यर्हितत्व n. *das Mehrgelten als* (Abl.) Comm. zu Njâjam. 1,3,7.

*अभ्यवकर्षण n. *das Herausziehen.*

अभ्यलंकार m. (adj. Comp. f. आ) *Schmuck.*

अभ्यल्प Adj. *recht klein.*

अभ्यवकाश m. *freier Raum, das Freie.*

अभ्यवदान्य (Çat. Br.) Adj. *Jmd* (Acc.) *um Etwas* (Gen.) *bringend.*

*अभ्यवस्कन्द m. und *°न n. *Ueberfall.*

अभ्यवहरण n. 1) *das Hinabschaffen, Fortschaffen.* — 2) *das Zusichnehmen von Speise und Trank.*

अभ्यवहार m. = अभ्यवहरण 2) Gaut. 1,44.

अभ्यवहारिन् Adj. *essend,* in सतृणाभ्य°.

अभ्यवहार्य 1) Adj. *essbar, geniessbar.* — 2) n. *Speise.*

अभ्यवायन n. *das Hinabgehen.*

*अभ्यशन n. *das Erreichen.*

अभ्यसन n. *das Obliegen, das Sichbeschäftigen mit Etwas* Spr. 2054.

अभ्यसनीय Adj. *dem man obzuliegen hat, dessen man sich zu befleissigen hat.*

अभ्यसितव्य Adj. dass. Comm. zu Njâjam. 2,4,1.

अभ्यसूयक Adj. *unwillig* Bhag. 16,18.

अभ्यसूया f. 1) *Unwille, Zorn* Megh. 39. — 2) *Neid, Missgunst.*

अभ्यस्तम् Adv. mit इ oder गा *über Jmd* oder *Etwas* (Acc.) *untergehen* (von der Sonne) Ait. Br. 1,3. Çat. Br. 3,2,2,27. 9,2,8. 12,4,4,6. अभ्यस्तमित Adj. *der bei Sonnenuntergang schläft* Gaut. 23,21.

अभ्यस्तमय m. s. अनुद्धृताभ्यस्तमय.

अभ्यस्य Adj. = अभ्यसनीय.

अभ्याकर्ष m. *das Ansichziehen.*

*अभ्याकाङ्क्षित n. *falsche Anklage.*

अभ्याकारम् Absol. *unter Heranlockung* Ait. Br. 3,5.

अभ्याक्रामम् Absol. *unter wiederholtem Zurückkehren.*

अभ्याख्यान n. *falsche Anklage.*

अभ्यागत m. *Gast.*

अभ्यागम m. 1) *Annäherung* Kâd. II,33,6. — 2) *Besuch.* — 3) *das Theilhaftigwerden* Njâjas. 3,2,41. — 4) **Nähe.* — 5) **Schlag.* — 6) **Kampf.* — 7) **Feindschaft.*

अभ्यागमन n. *das Herankommen, Herankunft.*

अभ्यागामिन् Adj. *herankommend* Ind. St. 8,369.

अभ्यागारम् Adv. *zum Hause hin* Çâṅkh. Br. 17,8.

*अभ्यागारिक Adj. *für sein Haus Sorge tragend.*

अभ्याघात m. 1) *Ueberfall.* — 2) *Anstoss, Unterbrechung* Comm. zu Tândja-Br. 14,9,30.

*अभ्याघातिन् Adj. *zu überfallen pflegend.*

अभ्याघात्य Adj. *mit Anstoss* (d. h. Unterbrechung

und Wiederholung) *gesprochen werdend* Tâṇḍja-Br. 14,9,30.

अभ्याचार॑ m. 1) *feindlicher Angriff.* — 2) *Unfall* Çâṅkh. Br. 9,4.

अभ्याज्ञा॑य m. *Anweisung, Befehl.*

अभ्यातति f. *Bestrickung* Comm. zu TS. III,261,10.

अभ्याता॑न m. Pl. Bez. *best. kriegerischer Sprüche.* Davon Nom. abstr. °त्व॑ n. TS. 3,4,6,2.

अभ्यात्म॑म् Adv. *gegen sich, zu sich hin.* Compar. अभ्यात्मतरम् *näher zu sich hin* Âçv. Çr. 5,5,12.

अभ्यात्माग्र Adj. *mit zu sich hin gekehrten Spitzen* Âçv. Gṛhj. 1,17,8.

अभ्यादान n. *Beginn.*

अभ्याधा॑न n. *das Hinzulegen.*

अभ्यानन Adj. *mit zugekehrtem Gesicht.*

अभ्यात्त Partic. praet. pass. von अद् mit अभि.

अभ्याप्ति f. *Erreichung, Erlangung* Ait. Âr. 1,4,2.

*अभ्यामर्द m. *Kampf, Schlacht.*

अभ्यायं॑सेन्य Adj. *der sich herbeiziehen lässt.*

अभ्या॑रम् Adv. *zur Hand, bereit.*

अभ्यारम्भ॑ m. 1) *Anfang, Beginn.* — 2) *Wiederbeginn, -holung* Tâṇḍja-Br. 13,10,2. 14,4,2.

अभ्यारो॑ह m. 1) *das Hinaufsteigen.* — 2) *Zunahme.* — 3) *das Beten bestimmter Gebete.*

अभ्यारोहणीय m. *eine best. Ceremonie* Âçv. Çr. 9,3,2. Lâṭj. 9,1,2. 7. 8. 3,13. Maç. 4,7.

अभ्यारोहक Adj. *besteigend* Maitr. S. 3,8,10.

अभ्यारोह्य Adj. *zu erklimmen,* in अनभ्या°.

अभ्यावर्त॑म् Absol. *unter Wiederholung, wiederholentlich.*

अभ्यावर्ति॑न् 1) Adj. *wiederkehrend.* — 2) m. N. pr. eines Mannes.

अभ्यावृत्ति f. *Wiederholung* Gaim. 5,2,3.

अभ्याश 1) Adj. *nahe, — bevorstehend.* — 2) °म् Adv. *in der Nähe, zur Hand* Tâṇḍja-Br. 9,5,2. Ait. Âr. 315,11. — 2) m. *a) Erlangung, Erreichung.* — *b) wahrscheinliches Ergebniss, — Folge.* — *c) Nähe* 54,18. Mit Gen. oder Abl. 232,29. 233,7.

*अभ्याशी Adv. mit भू *nahe kommen.*

अभ्यास m. 1) *Hinzufügung* Çulbas. 2,4. — 2) *Waffenübung. — 3) *Wiederholung* 282,28. 283,12. — 4) *Reduplication* (gramm.). — 5) *Refrain.* — 6) *Multiplication.* — 7) *das Obliegen, Uebung, anhaltende Beschäftigung mit Etwas, wiederholte Anwendung, Gebrauch, Gewohnheit;* insbes. *wiederholtes Recitiren, Studium.*

अभ्यासङ्ग Adj. *mit einem Vorangehenden zu verketten* Tâṇḍja-Br. 21,13,9. 22,3,1. 6. 16,1. 18,1. Vaitân. 41.

अभ्यासवत् Adj. als Bez. *eines* Jogin *auf der ersten Stufe.*

अभ्यासाकूपार n. Name eines Sâman.

*अभ्यासादन n. *Ueberfall.*

अभ्यासादयितव्य Adj. *was man in die Nähe kommen lassen darf.*

अभ्यासारिणी Adj. f. = अभिसारिणी Kâṭh. 25,5.

अभ्यासिन् Adj. 1) am Ende eines Comp. *obliegend, nachgehend* Gaut. 21,1. — 2) = अभ्यासवत् Sarvad. 178,21.

अभ्याकनन n. *Anstoss, Unterbrechung* Comm. zu Tâṇḍja-Br. 14,9,30.

अभ्याहा॑र m. 1) *Herbeischaffung.* — 2) *Raub.*

अभ्यां॑हित Partic. praet. pass. von धा, दधाति mit अभ्या. *°पशु m. Bez. *eines best. Geschenkes.*

अभ्युक्षण n. *das Besprengen* Lâṭj. 4,4,16. 5,4,7.

अभ्युच्चय m. *Vermehrung, Zunahme.*

अभ्युच्छ्रयवत् Adj. *hoch, höher als* (Abl.).

अभ्युज्जयिनि Adv. *nach* Ujjajinî *hin.*

अभ्युत्थान n. 1) *das sich vor Jmd vom Sitze Erheben* (eine Höflichkeit) Spr. 7665. — 2) *Erhebung, Aufbruch.* — 3) *das Emporkommen, Erreichen einer hohen Stellung, — eines hohen Grades, zur Geltung Gelangen.* अभ्युत्थानेन दैवस्य so v. a. *durch die Macht des Schicksals.*

अभ्युत्थायिन् Adj. in अनभ्यु°.

अभ्युत्थितास्र m. als N. pr. eines Fürsten fehlerhaft für द्युषितास्र.

अभ्युत्थेय Adj. *vor dem man sich zu erheben hat.*

अभ्युत्पतन n. *das an Jmd Hinaufspringen.*

अभ्युत्सेक m. fehlerhaft für अत्युत्सेक; vgl. Spr. 179.

अभ्युदय m. 1) *Aufgang der Sonne, während Etwas noch geschieht,* Kâtj. Çr. 25,3,20. Gaim. 6,5,1. — 2) *Beginn, Anfang, Eintritt, Anbruch* 85,9 (der Finsterniss). — 3) *glücklicher Erfolg, Glück, Heil* R. 4,26,8. 62,24. Pl. Chr. 291,16. — 4) *Festlichkeit;* insbes. *ein Manenopfer bei freudigen Anlässen* M. 3,254. — 5) *das Obenaufsein, gesteigertes Selbstgefühl.* — 6) *fortune, Vermögen, Reichthum.*

अभ्युदयन in मायाभ्युदयन.

अभ्युदयिन् Adj. *sich einstellend* Spr. 552.

अभ्युदाचारिन् Adj. *sich auflehnend gegen* (Acc.).

अभ्युदित 1) n. *das Aufgehen über (während) einer Handlung.* — 2) f. आ *eine best. Ceremonie, die in einem solchen Falle zu vollziehen ist.*

अभ्युदितशायिता f. *das bei Sonnenaufgang noch Schlafen.*

अभ्युदितेष्टि f. *eine Ceremonie, über die der Mond bereits aufgegangen ist.*

अभ्युद् Pat. zu P. 8,3,38.

अभ्युद्गतराज m. *ein best.* Kalpa (buddh.).

अभ्युद्गता f. in der Tonkunst *eine best.* Mûrkhanâ S. S. S. 31.

अभ्युद्गम m. und *°न n. = अभ्युत्थान 1).

अभ्युद्दृष्टा und अभ्युद्दृष्टेष्टि f. *eine Ceremonie, die erst nach dem Sichtbargewordensein des Mondes beginnt.*

अभ्युद्द्रवण n. *das Hinauslaufen.*

अभ्युन्नति f. fehlerhaft für अत्युन्नति; vgl. Spr. 182.

अभ्युपगन्तव्य 1) n. impers. *zu gehen an* (Dat.). — 2) Adj. *a) einzuräumen, zuzugeben.* — *b) anzuerkennen, anzunehmen* Çaṅk. zu Bâdar. 2,2,10. Comm. zu Njâjam. 2,1,2.

अभ्युपगम m. 1) *Annäherung. — 2) *Einräumung, Eingeständniss* 308,12. — 3) *Annahme* Çaṅk. zu Bâdar. 2,2,10. — 4) *Zusage, Versprechen* 223,27.

अभ्युपगमवाद् m. *ein Streit in versöhnlichem Geiste.*

अभ्युपगमसिद्धान्त m. *ein Dogma, das man argumenti causa zugiebt,* Njâjas. 1,1,31.

अभ्युपपत्तृ Nom. ag. *Beispringer, Helfer.*

अभ्युपपत्ति f. 1) *das Beispringen, zu Hülfe Kommen, Sichannehmen Jmds.* — 2) *Anerkennung* Comm. zu Njâjas. 3,2,78.

अभ्युपाय m. 1) *Mittel* Gaut. 11,23. °तस् *mit allen Mitteln, nach besten Kräften.* सूक्ष्मेणाभ्युपायेन oder अतीक्ष्णेना° *auf ganz zarte Weise.* — 2) *Einwilligung, Versprechen.*

अभ्युपायन n. *Geschenk.*

अभ्युपेतव्य Adj. *anzuerkennen, anzunehmen* Comm. zu Njâjam. 2,1,18.

अभ्युपेतकृत n. *das Aufgeben von etwas früher Angenommenem* Çaṅk. zu Bâdar. 2,2,7.

अभ्युपेत्याशुश्रूषा f. *Kündigung des Dienstverhältnisses nach eingegangener Verpflichtung.*

*अभ्युष n. *nur ein wenig geröstetes Korn u. s. w.* Davon *Adj. अभ्युषीय und अभ्युष्य.

अभ्युषस् Gen. Inf. (abhängig von ईश्वर) *zu verbrennen* Kâṭh. 26,1.

अभ्युष्टमिश्र॑ Adj. *halb angebrannt* Çat. Br. 11,2,7,23.

अभ्यू॑ढि f. *das Hinfahren zu.*

अभ्यूष m. = अभ्युष, °खादिका f. *ein best. Spiel.*

*अभ्यूषीय und *अभ्यूष्य Adj. von अभ्यूष.

अभ्यूह m. 1) *Vermuthung* Mâlatîm. 7,8 (10,4). — 2) *Erschliessung; das Schliessen, Folgern.*

अभ्यूहितव्य (Nir. 1,3) und अभ्यूह्य Adj. *zu erschliessen.*

*अभ्येष m. und *Adj. अभ्येषीय, अभ्येष्य gaṇa अपूपादि.

*अभ्येषण n. und *अभ्येषणीय Adj. bei Sâj. zur Erklarung von अभिष्टि.

*अभ्योष m. und *Adj. अभ्योषीय, अभ्योष्य = अभ्युष u. s. w.

*अध्, अधति *umherirren.*

अध्र 1) m. (selten) und n. *trübes Wetter; Gewölk, Gewitterwolke, Wolke.* — 2) n. *Luftraum* Çiç. 9,3. — 3) n. Bez. *der Null* Ganit. 1,21. Âryabh. S. 58, Z. 4 v. u. — 4) n. *Staub* (?). — 5) n. *Talk* Mat. med. 76. — 6) n. **Gold.*

अध्रंलिह् 1) Adj. *bis an die Wolken reichend.* — 2) m. *Wind.*

अध्रक n. *Talk* Bhâvapr. 2,104.

अध्रगङ्गा f. *die himmlische* Gañgâ Kâd. 157,18.

अध्रंकष 1) Adj. *bis an die Wolken reichend* Kâd. 36,14. 97,11. — 2) *m. *Wind.*

अध्रच्छाया f. *der* (schnell vorübergehende) *Schatten einer Wolke* Spr. 514. fgg.

अध्रजा Adj. *durch Dünste veranlasst.*

अध्रतरु m. *eine best. Lufterscheinung.*

*अध्रनाग m. *Weltelephant.*

*अध्रपथ m. *Luftraum, Atmosphäre.*

*अध्रपिशाच und *°क m. Bez. Râhu's.

अध्रपुष्प n. 1) *Wasser-* oder *Luftblume* (als Unding) Naish. bei Gold. — 2) **Calamus Rotang.*

अध्रप्रुष् f. *das Sprühen einer Wolke.*

*अध्रमतङ्ग m. Indra's *Elephant.*

*अध्रमांसी f. *eine kleinere Species der Valeriana Jatamansi Jones* (im Gebirge Kedâra) Râgan. 12,104.

*अध्रमातङ्ग m. Indra's *Elephant.*

अध्रमु f. N. pr. des Weibchens von Indra's Elephanten Bâlar. 140,19.

*अध्रमुप्रिय und *अध्रमुवल्लभ m. Indra's *Elephant.*

अध्रयत्नी Adj. f. *Gewitterwolken bildend;* als Subst. Name einer der 7 Kṛttikâ.

*अध्रलोक् n. *Beryll* Râgan. 13,194. *अध्रलोक् m. n. Gal.

*अध्रलिप्त Adj. (f. ई) *hier und da mit Wolken bezogen.*

अध्रवर्ष Adj. *aus dem Gewölk regnend.*

*अध्रवाटिक m. *Spondias mangifera.*

*अध्रविलिप्त Adj. (f. ई) = अध्रलिप्त Kâç. zu P. 4,1,51.

अध्रवृत्त m. = अध्रतरु.

अध्रसनि Adj. *Wolken verschaffend.*

*अध्रसार m. *Kampher* Nigh. Pr.

अध्राज n. Name eines Sâman Ârsh. Br. 2,23,6. Sâmav. Br. 2,1,6.

अध्रातर् Adj. f. *bruderlos.* अध्रात्री in einem Citat in Nir.

अध्रातृक Adj. (f. आ) dass. Gaut. 28,20.

अध्रातृघ्नी Adj. f. *nicht den Bruder tödtend.*

अध्रातृमती Adj. f. = अध्रातर्.

अध्रातृव्य 1) Adj. (f. आ) *ohne Nebenbuhler* ṚV. 8, 21,18. प्रजापतेस्तनूः Ait. Br. 3,25. Âçv. Çr. 8,13,13. — 2) n. Name eines Sâman.

अध्रानध्याय m. *Einstellung des Studiums wegen trüben Wetters* Gobh. 3,3,16.

*अध्राय्, °यते *Wolken erregen.*

अध्रावकाशिक und अध्रावकाशिन् Adj. *sich dem Regen aussetzend.*

अध्रि und *अध्री f. *Hacke, Spate.* अध्रिवत् *wie es bei der Hacke geschehen ist.*

अध्रिघात Adj. *mit der Hacke ausgegraben* AV.

अध्रित Adj. (f. आ) *mit Wolken bezogen.*

अध्रिय und अध्रियं 1) Adj. *aus der Wetterwolke kommend, zur W. gehörig.* — 2) m. n. *Gewitterwolke.*

अध्रीष Adj. *auf Talk bezüglich.*

अध्रूणाकृत् Adj. *kein Tödter einer Leibesfrucht.*

अध्रूविलास Adj. *nicht mit den Brauen spielend* Spr. 517.

अध्रेष m. *das Nichtfehlgehen, in Ordnung Sein* Vaitân. 33.

*अध्रोत्य n. Indra's *Donnerkeil.*

*अध्र्य Adj. von अध्र.

अध्रु, अध्रुं (AV.) und अध्रुं (Çat. Br.) 1) Adj. *ungeheuer, unheimlich.* — 2) n. *a) ungeheure Grösse, — Macht.* — *b) Unheimlichkeit, Grauen.* — *c) Ungethüm.* — *d) *Wasser; *Wolke.*

1. अम्, *अमति, *अमिति (गत्यादिषु, गतौ शब्दे संभक्तौ) und अमीति *festmachen, festsetzen.* — एमुषम् Acc. des Partic. perf. *schädlich, verderblich.* — Caus. आमयति *Schaden leiden, schadhaft —, krank sein.* — Mit अभि Act. und Med. *gegen Jmd* (Acc.) *andringen, plagen.* *अभ्यमित und *अभ्यात्त *krank.* — Mit परि *bedrängen, plagen* Kâṭh. 13,1. — Mit *वि Partic. ved. व्येमान. — Mit सम् Med. 1) *sich Jmd verbinden.* — 2) *sich verbünden.* — 3) *unter sich festsetzen.*

2. *अम् Adv. 1) *schnell.* — 2) *ein wenig.*

1. अम Pron. *dieser.* Von den Commentatoren als प्राण gedeutet.

2. अम 1) m. *a) Andrang, Wucht, Ungestüm.* — *b) Betäubung, Schrecken.* — *c) *= आम *Krankheit.* — 2) *Adj. = आम *unreif.*

अमङ्गल 1) Adj. *unheilbringend.* — 2) *m. *Ricinus communis L.* — 3) n. *Unheil* Venis. 5,6. 8.

अमङ्गल्य 1) Adj. *unheilbringend* Pushpadanta im ÇKDn. — 2) n. *Unheil* Bhâg. P. 4,23,24. °वादिन् *U. verkündend* Nâgân. 67,8.

अमङ्क m. *marklos.*

*अमण्ड m. = आमण्ड, मण्ड *Ricinus communis L.*

1. अमत Adj. 1) *unempfunden, unvermuthet* Kând. Up. 6,1,3. — 3) *nicht gebilligt, — gutgeheissen.*

2. *अमत m. 1) *Krankheit.* — 2) *Tod.* — 3) *Zeit.* — 4) *Staub.*

अमतपरार्थ Adj. *eine zweite nicht zu billigende Bedeutung habend.* Dazu Nom. abstr. °ता f.

1. अमति f. 1) *Schein, Schimmer, Erscheinung;* = रूप Naigh. 3,7. — 2) **Zeit.* — 3) **der Mond.*

2. अमति f. 1) *Armuth, Dürftigkeit.* — 2) *dürftig, arm.*

3. अमति f. *das Nichtwissen.* Instr. *ohne es zu wissen, absichtslos* Gaut. 23,2. 33.

अमतीवन् Adj. *dürftig, arm.*

1. अमत्र Adj. *fest.*

2. अमत्र (ṚV. 3,36,4) und अमत्रक n. *Krug, Trinkschale; Gefäss* überh.

अमत्रिन् Adj. *mit einer Trinkschale versehen.*

अमत्सर Adj. *uneigennützig, nicht an seine Person denkend* 211,8. M. 3,231. Kathâs. 16,114.

अमद् Adj. *freudlos* Bhaṭṭ. 7,58.

अमद्यप Adj. *keine berauschenden Getränke trinkend* Suçr. bei Gold.

अमधव्य Adj. *der Süssigkeit* (des Soma) *nicht würdig.*

अमधु n. *keine Süssigkeit* Çat. Br. 6,2,2,39.

अमध्यम Adj. Pl. *von denen keiner der mittlere ist.*

अमनःप्रयोग Adj. *gedankenlos* TS. Prât. 23,6.

1. अमनस् n. *kein geistiges Vermögen.*

2. अमनस् Adj. 1) *ohne geistiges Vermögen* Mund. Up. 2,2. — 2) *unverständig.*

अमनस्क 1) Adj. *a) ohne geistiges Vermögen* Sarvad. 35,7. fgg. — *b) unverständig.* — *c) nicht aufgelegt, — guter Dinge* Kâd. II,66,23. — 2) n. = °योगविवरण.

अमनस्कयोगविवरण n. Titel einer Schrift.

अमनस्कलय m. = शून्याशून्य, परापर.

*अमनि f. Unâdis. 2,103. = गति Uggval.

अमनी Adv. mit भू *sich von seinem* Manas *befreien.* Davon Nom. act. अमनीभाव m. Maitrjup. 6,34.

अमनुष्य m. 1) *kein Mensch, ein anderes Wesen als ein Mensch* Kâtj. Çr. 1,6,17. नामनुष्ये भवत्यग्निः *kein Feuer ohne Menschen.* — 2) *Unhold.*

अमनोज्ञ Adj. *unangenehm* Kâtj. Çr. 25,11,20.

अमन्तर् Nom. ag. *nicht denkend* Maitrjup. 6,11.

अमन्तव्य Adj. *dem* Manas *nicht zugänglich* Nṛs. Up. in Ind. St. 9,165.

अमन्तु Adj. *ohne Berather, rathlos, unberathen.*

1. अमन्त्र n. *kein Zauberspruch* Spr. 7666.

2. अमन्त्र Adj. (f. आ) 1) *von keinem* Veda-*Spruch begleitet.* — 2) *die* Veda-*Sprüche nicht kennend.*

1. अमन्त्रक n. *kein vedischer Spruch* Varâh. Brh.

S. 1,3.

2. अमत्सक Adj. (f. अमत्सिका) = 2. अमत्स 1).

अमत्सतत्त्व Adj. *ohne Zauberspruch und Beschwörungsformel* Spr. 6898.

1. अमत्सत्व n. *das kein* Veda-*Spruch Sein* Gaim. 2,1,34.

2. अमत्सत्व n. Nom. abstr. zu 2. अमत्स 1) Gaim. 3,2,27.

अमत्सवत्त् Adj. *von keinem* Veda-*Spruch begleitet* Arun. Up. 2.

अमत्सविद् 1) Adj. *die* Veda-*Sprüche nicht kennend.* — 2) m. N. pr. eines Fürsten.

अ॒मन्द् 1) Adj. *a) nicht träge, munter.* — *b) reichlich* Spr. 6737. Râgat. 1,24. n. *Vieles, Grosses* Spr. 2294. — *c) klug* LA. 88,5. — 2) Adv. अमन्दम् und अमन्द° *heftig, stark* Bhatt. 11,11. 2,31. Çrut. 22. — 2) *m. *Baum.*

अमन्दता f. *das Klugsein, Verständigsein* Spr. 4714.

अ॒मन्यमान Adj. *sich einer Sache nicht versehend.*

अ॒मन्युत Adj. (f. आ) *keinen Groll hegend.*

अमम 1) Adj. *a) ohne Selbstgefühl.* — *b) gleichgültig, unbekümmert um* (Loc.). — 2) m. *a) der 25te* Muhûrta Ind. St. 10,296. — *b) *N. pr. eines Arhant's bei den Gaina.

अ॒ममि Adj. *unsterblich.*

अम॑र 1) Adj. (f. आ und ई) *unsterblich, unvergänglich.* °वत् Adv. 162,5. — 2) m. *a) ein Gott.* — *b)* Bez. *der Zahl 33* Ganit. 2,2. — *c) *Quecksilber.* — *d) Euphorbia Tirucalli L.* und **Tiaridium indicum Lehm.* — *e)* mystische Bez. *des Lautes* उ. — *f)* N. pr. α) eines Marut. — β) = अमरसिंह. — 3) f. आ *a) *Nachgeburt.* — *b) *Nabelschnur.* — *c) *Hauspfosten.* — *d) *Panicum dactylon, *Cocculus cordifolius DC., *Coloquinthen-Gurke, *Aloe perfoliata L.* und *indica Royle* u. s. w. Nach dem Rudrajâmala: Dûrvâ-*Gras, Vitex Negundo L., schwarzes Basilienkraut.* — *e) *Indra's Stadt.* — 4) *f. ई *Sanseviera Roxburghiana* Râgan. 3,7.

अमरक m. N. pr. eines Fürsten.

अमरकण्टक n. N. pr. eines Gebirges.

अमरकोश m. Titel eines *Wörterbuches.*

अमरगर्भ m. *ein Götterkind* 47,5.

अमरगुरु m. Bṛhaspati, *der Planet Jupiter* Kâd. 6,23.

अमरचन्द्र m. N. pr. eines Autors.

*अमरज्ञ m. *ein der Acacia Catechu Willd. verwandter Baum.*

अमरंजय Adj. *die Götter besiegend.*

अमरतटिनी f. *die* Gaṅgâ Spr. 1525.

अमरतरु m. *ein best. Baum* Spr. 7667.

अमरता f. (Sâh. D. 213,2) und अमरत्व n. *das Gottsein, Zustand eines Gottes.*

अमरदत्त m. ein Mannsname.

*अमरदारु n. *Pinus Deodora Roxb.* Nigh. Pr.

*अमरदेव m. = अमरसिंह.

*अमरद्विज m. *Tempelhüter.*

अमरद्विष् m. *ein* Asura.

अमरप und अमरपति m. Bein. Indra's.

अमरपतिकुमार m. Bez. Gajanta's Kâd. 80,20.

अमरपर्वत m. N. pr. eines *Berges* MBh. 2,32,11.

अमरपुरी f. *die Residenz der Götter.*

*अमरपुष्प m. *Saccharum spontaneum L., Pandanus odoratissimus* und *Mangifera indica.*

*अमरपुष्पक 1) m. *Saccharum spontaneum L.* — 2) f. °ष्पिका *Anethum Sowa Roxb.*

अमरमङ्गल m. = अमरसिंह.

अमरमय Adj. *aus Göttern bestehend.*

अमरमाला f. Titel eines Wörterbuches.

अमरमृगीदृश् f. *eine* Apsaras.

अमरंमन्य Adj. *für einen Gott geltend* oder *sich f. e. G. haltend.*

*अमररत्न n. *Krystall.* Vgl. अमलरत्न.

अमरराज् und °राज m. Bein. Indra's.

अमरराजमन्त्रिन् m. Bṛhaspati, *der Planet Jupiter* Varâh. Bṛh. 3,14.

अमरराजशत्रु m. Bein. Râvaṇa's.

अमररामायण n. Titel eines Werkes.

अमरलिङ्ग n. N. pr. einer Oertlichkeit.

अमरलोक Adj. *die Welt der Götter bewohnend.* Davon Nom. abstr. °ता f.

*अमरवल्लरी f. *Cassyta filiformis L.*

अमरविनोद m. Titel eines Werkes.

अमरशक्ति f. N. pr. eines Fürsten.

अमरसदस् n. *Götterversammlung* 219,14.

अमरसरित् f. *die* Gaṅgâ.

अमरसिंह m. N. pr. eines Lexicographen.

अमरागार n. *Tempel* Kâd. 83,21.

अमराङ्गना f. *eine* Apsaras.

अमराचार्य m. Bez. Bṛhaspati's Bhâg. P. 6,7,15.

अमराद्रि m. N. pr. eines *Berges,* = अमरपर्वत. Auch *Bein. des Sumeru.

अमराधिप m. Bein. 1) Indra's. — 2) Çiva's.

अमरापगा f. *die himmlische* Gaṅgâ Kâd. 147,18.

अमरारि m. 1) *ein Feind der Götter.* — 2) *ein* Asura.

अमरारिपूज्य m. Çukra, *der Planet Venus.*

अमरावति f. = अमरावती 1).

अमरावती f. 1) *die Götterstadt,* Indra's *Residenz.* — 2) N. pr. einer Stadt in Berar.

अमरी Adv. mit भू *unsterblich werden,* so v. a. *in den Himmel kommen, im Heldenkampfe fallen* Bâlar. 73,13.

अमरु, अमरू oder अमरूक m. N. pr. eines Erotikers. अमरुशतक n. heissen seine *hundert* Strophen. Z. d. d. m. G. 27,7.

अमरेज्य m. Bṛhaspati, *der Planet Jupiter* Varâh. Bṛh. 23,14. Ind. St. 14,317.

अमरेन्द्रमुनि m. N. pr. eines Mannes.

अमरेश m. Bein. 1) Çiva's. — 2) Indra's.

अमरेश्वर 1) m. Bein. *a)* Vishṇu's. — *b)* Indra's. — 2) n. N. pr. eines Liṅga.

अमरेश्वरतीर्थ n. N. pr. eines Tîrtha.

अ॒मर्त Adj. *unsterblich.*

अमर्त्य, अ॒मर्तिय 1) Adj. *a) unsterblich.* — *b) unvergänglich, göttlich.* — 2) *m. *ein Gott.*

अमर्त्यभाव m. *Unsterblichkeit* Ragh. 7,50.

*अमर्त्यभुवन n. *Götterwelt, Himmel.*

अ॒मर्धत् Adj. 1) *nicht lässig werdend.* — 2) *nicht ermüdend.*

1. अमर्मन् n. *keine gefährliche Stelle am Körper* Spr. 6018.

2. अ॒मर्मन् Adj. *ohne gefährliche Stelle am Körper.*

अमर्मविधिन् Adj. *nicht die gefährlichen Stellen am Körper treffend.* Davon °वेधिता f. Nom. abstr. in übertr. Bed. H. 69.

अमर्यादा Adj. *keine Grenzen habend, alle Schranken überschreitend.*

1. अमर्ष m. 1) *das Nichtdulden, Nichtleiden.* तर्षामर्ष *unerträglicher Durst* Spr. 2924. — 2) *das Ungehaltensein, Unmuth, Aerger, Zorn* 152,21. 210,6. 223,11.

2. अमर्ष m. N. pr. eines Fürsten VP. 4,4,47.

अमर्षण 1) Adj. *a) der Nichts hingehen lässt, sich Etwas nicht gefallen lässt.* — *b) Etwas nicht erwarten könnend, mit Ungeduld verlangend nach.* रणामर्षण Voc. R. 4,22,5. — 2) m. N. pr. = 2. अमर्ष. — 3) n. *das Sichauflehnen gegen* (Gen.) MBh. 13,35,18.

अमर्षित Adj. = अमर्षण 1) *a)* 54,6. 106,5.

अमर्षित्व n. *das Nichtruhighinnehmen einer Beleidigung* Kâm. Nitis. 8,10. Veṇis. 30,9.

अमर्षिन् Adj. = अमर्षण 1) *a)* 60,23.

अमल 1) Adj. (f. आ) *fleckenlos, makellos, rein, hell, klar, lauter* (eig. und übertr.) 104,18. नभस् 250,21. कर्मन् 103,15. मति 105,4. Tattvas. 17.18. — 2) m. *a) Bergkrystall.* — *b) *Bein. Nârâjaṇa's* Gal. — *c)* N. pr. eines Dichters. — 3) *f. आ *a)* = अमरा *Nabelschnur.* — *b) Emblica officinalis Gaertn.* und = मसला. — *c)* Bein. der Lakshmi. — 4) *n. *a) Talk.* — *b) Schwefelkies* Nigh. Pr.

*अमलगर्भ m. N. pr. eines Bodhisattva.

अमलभास्कर m. *klare Sonne* Karaka 1,13.

*अमलमणि m. 1) *Krystall* Râgân. 13,204. — 2) = कर्पूरमणि Nigh. Pr.

अमलय्, °यति *rein, — weiss machen.*

*अमलरत्न n. = अमररत्न *Krystall* Râgân. 13,204.

अमलश्रीगर्भ m. = अमलगर्भ.

अमलसंगुत Adj. *an dem kein Flecken haftet* MBh. 12,261,18.

*अमलाङ्कटा f. *Emblica officinalis Gaertn.*

*अमलातक und *अमलानक n. = अम्लान *Kugelamaranth.*

अमलानन्द m. N. pr. eines Mannes.

अमलिन Adj. *rein* Spr. 4019. °धी Adj. *lauteren Geistes* 4143.

अमलो Adv. mit कर् *läutern* Varâh. Bṛh. S. S. 4, Z. 20.

अमलीमस Adj. *nicht unlauter* Râgat. 8,48.

अमलोदरी f. N. pr. einer Dichterin.

अमवत् 1) Adj. *a) ungestüm, mächtig vordringend. — b) gewaltig, kräftig, tüchtig.* — 2) अमवत् Adv. *ungestüm.*

अमविधु (मू = मीव्) Adj. *unbeweglich* ṚV. 10,94,11.

*अमस m. 1) *Krankheit.* — 2) *Thor.* — 3) *Zeit.*

अमसण Adj. *hart, rauh* AK. 3,4,28,219.

अमस्तु Adj. *ohne Buttermilch.*

*अमकृत्तर m. *ein* Çûdra Gal.

अमकृत् Adj. *nicht gross* Comm. zu Njâjas. 2,1,34.

अमकात्मन् Adj. *nicht hohen Sinnes* Spr. 1092.

अमकाधन Adj. *nicht sehr reich* MBh. 12,119,14.

अमक्लीयमान Adj. (f. आ) *niedergeschlagen, betrübt* Târṇḍja-Br. 7,5,1.

अमक्लीयु m. N. pr. eines Ṛshi.

1. अमा Adv. 1) *daheim, heimwärts; bei uns, euch u. s. w.* Mit कर् *zu sich nehmen, bei sich haben.* — 2) **zusammen.*

2. अमा f. = अमावास्या.

3. अमा f. *keine Autorität* Njâjam. 1,3,10.

1. अमांस n. *kein Fleisch.*

2. *अमांस Adj. *mager, schwach.*

अमांसक Adj. *fleischlos.*

अमांसभक्त (Kathâs. 7,37) und अमांसाशिन् (Çat. Br. 14,1,1,29. Kâtj. Çr. 22,7,19. Pâr. Gṛhj. 2,8,2) Adj. *kein Fleisch essend.*

अमात्रिक Adj. *nicht von Bienen kommend.*

अमाङ्गलिक Adj. *infaustus.* Davon Nom. abstr. °त्व n. Bâlar. 41,17.

अमाजुर् Adj. f. *daheim alternd, ledig im Vaterhause bleibend.*

अमात् Abl. Adv. *aus der Nähe* oder *von Hause.*

अमातर् f. *keine Mutter* Çat. Br. 14,7,1,22.

*अमातापुत्र° Adj. *weder Mutter, noch Sohn habend, d. i. in seinem Eifer um das Allernächste unbekümmert.*

अमातृक Adj. *mutterlos* Âpast. 1,11,1.

अमात्य, अमातिय m. 1) *Hausgenosse, Eigener, Angehöriger.* — 2) *Gefährte des Fürsten, Minister.*

1. अमात्र Adj. 1) *maasslos, unermesslich.* — 2) *kein prosodisches Maass enthaltend.*

2. अमात्र Adj. *das Maass von* अ *habend.*

अमात्रालोप m. *kein Wegfall einer Mora* Lâṭj. 6,10,21.

अमात्व n. *das keine Autorität Sein* Njâjam. 1,3,6. 30.

अमाधुर्य n. *Unliebenswürdigkeit* S. S. S. 197.

1. अमान n. = 3. अमा Njâjam. 1,4,1.

2. अमान m. *keine Ehrenerweisung* LA. 11,10, v. l.

अमानता f. = अमात्व Njâjam. 1,3,13.

अमानन n. *Geringachtung* Spr. 196, v. l.

अमानव Sg. Collect. *Nichtmenschen, Himmelsbewohner* MBh. 3,3,56.

*अमानस्य n. = अमनस्य.

अमानित Adj. *nicht hoch angeschlagen* Spr. 4299.

अमानित्व n. *Bescheidenheit, Demuth* 289,3. Bhag. 13,7.

अमानिन् Adj. *bescheiden, demüthig* MBh. 13,141, 72. 14,19,3.

1. अमानुष 1) Adj. (f. ई) *a) nicht menschlich, übermenschlich, göttlich, himmlisch* 35,17. Kâd. 145,17. Dazu Nom. abstr. °ता f. 148,19. — *b) unmenschlich.* — 2) m. *kein Mensch* 24,14. 206,2. Spr. 48. — 3) f. ई *ein weibliches Thier* Gaut. 22,36.

2. अमानुष Adj. (f. आ) *menschenlos.*

अमानुषलोक m. *Himmelswelt* Kâd. 156,12.

*अमामसी und *अमामासी f. = अमावास्या *Neumondsnacht.*

अमायं Adj. 1) *ungeschickt, nicht schlau* Çat. Br. 13,5,4,12. Ind. St. 9,346. — 2) *nicht der Mâjâ entrückt* Ind. St. 9,165.

अमाया f. *keine Hinterlist.* Instr. *mit Offenheit, ehrlich* M. 2,51. Spr. 4188.

अमायिक Adj. *kein Blendwerk seiend.*

अमायिन् Adj. *kein Blendwerk anwendend, nicht hinterlistig verfahrend* MBh. 3,34,4.

अमार् m. *Nichttödtung* Râgat. 5,64. 119.

अमारक Adj. *nicht tödtend* Sâj. zu ṚV. 1,84,4.

अमार्ग m. *unrichtiger Weg* (eig. und übertragen) Kathâs. 105,18. Râgat. 5,379. Instr. *auf unredliche Weise* MBh. 2,59,6.

अमार्गप्रसृत् Adj. *auf einem Irrwege befindlich* Karaka 1,11.

अमार्जित Adj. *ungewaschen* MBh. 3,65,46.

अमार्तण्डीय Adj. *nicht von der Sonne kommend* Bâlar. 53,20.

*अमावसी f. = अमावास्या *Neumondsnacht.*

अमावसु m. N. pr. eines Fürsten.

अमावस्या f. = अमावास्या *Neumondsnacht* Kâṭh.

अमावासी f. = अमावास्या *Neumondsnacht.*

1. अमावास्य 1) n. *Nachbarschaft.* — 2) f. ई *a)* mit oder ohne रात्रि *Neumondsnacht, — tag.* — *b) Neumondsopfer* Z. d. d. m. G. 9,LVI, N. — *c)* Bein. der Akkhodâ.

2. अमावास्य 1) *Adj. (auch °क) *in einer Neumondsnacht geboren.* — 2) m. N. pr. eines Lehrers Vâñçabr. 2.

*अमाष Adj. *keine Bohnen erzeugend* Mahâbh. 6, 82,*a*.

अमाकृक 1) m. *eine best. Erscheinung an der Sonne.* — 2) n. *ein bei dieser Gelegenheit den Maga zu verabfolgendes Geschenk.*

अमाकृकेश्वरतीर्थ n. N. pr. eines Tîrtha.

अमाकृठ m. N. pr. eines Schlangendämons.

अमित 1) Adj. *a) ohne bestimmtes Maass, an kein Maass —, an keine Zahl gebunden. — b) unermesslich, unzählbar, ungeheuer.* — 2) अमितम् Adv. *unermesslich.* — 3) m. wohl = अमिताभ 2).

अमितक्रतु Adj. *von ungemessenem Muth.*

अमितगति m. N. pr. 1) eines Vidjâdhara. — 2) eines Autors.

अमितगुण Adj. *mit unzähligen Vorzügen* Spr. 7668.

अमिततेजस् Adj. *von unermesslichem Glanze* 76,26.

अमितत्व n. *Unermesslichkeit.*

अमितद्युति Adj. = अमिततेजस् Ind. St. 9,84.

अमितध्वज m. N. pr. eines Sohnes des Dharmadhvaga VP. 6,6,6.

अमितप्रभव m. N. pr. eines Scholiasten.

अमितबुद्धिमत् Adj. *von ungeheuerem Verstande* 72,25.

अमितरुचि m. N. pr. einer buddh. Gottheit.

अमितवीर्य Adj. *von ungemessenen Kräften* AV.

अमितात्तर Adj. *von unbeschränkter Silbenzahl.*

अमितात्मन् Adj. *von unermesslichem Geiste* MBh. 3,166,8.

अमिताभ m. N. pr. 1) Pl. einer Klasse von Göttern im 8ten Manvantara VP. 3,2,15. — 2) eines Dhjânibuddha.

अमितायुस् m. = अमिताभ 2).

अमिताशन 1) Adj. *essend ohne Maass.* — 2) f. आ N. pr. einer der Mütter im Gefolge Skanda's.

अमिति f. *keine Autorität* Nyâyam. 1,3,4.

अमितोदन m. = अमृतोदन.

अमितौजस् 1) Adj. *von unermesslicher Thatkraft, — Macht.* — 2) m. *a*) Name von Brahman's Ruhebett Kaush. Up. 1,5. — *b*) *N. pr. eines Mannes.

1. अमित्र 1) m. *Feind.* Das n. Spr. 522 verdächtig. °त्व् Adv. *nach Feindes Art* Chr. 55,14. — 2) f. आ *Feindin* 82,9.

2. अमित्र Adj. *keinen Freund habend* Spr. 641.

*अमित्रक m. *Feind* Gal.

अमित्रकर्षण Adj. *Feinde peinigend* 170,25.

अमित्रखाद Adj. *Feinde verschlingend.*

*अमित्रघात 1) Adj. ved. *Feinde erschlagend* Mahâbu. 3,70,*a*. — 2) m. Bein. Bindusâra's.

अमित्रघातिन् und अमित्रघ्न Adj. *Feinde erschlagend.*

अमित्रजित् m. N. pr. eines Sohnes des Suvarṇa Vgl. मित्रजित्.

अमित्रतपन Adj. *Feinde plagend* Ait. Br. 8,23.

अमित्रता f. *das Feindsein.*

अमित्रदम्भन Adj. *Feinde beschädigend.*

अमित्रयत्त् und अमित्रयु Adj. *feindselig.*

अमित्रवर्मन् m. N. pr. eines Mannes.

अमित्रसह् m. N. pr. v. l. für मित्रसह्.

अमित्रसाह् Adj. *Feinde bewältigend.*

अमित्रसेना f. *Feindesheer.*

अमित्रहन् Adj. *Feinde schlagend.*

अमित्रहू Adj. *Feinde herbeirufend* Saṃhitopan. 7,1.

अमित्राय्, °यते *sich wie ein Feind benehmen* Spr. 2103. अमित्रायत्त् Partic.

अमित्रायुध् Adj. *Feinde bekämpfend.*

अमित्रिन् und अमित्रिय Adj. *feindlich.*

अमिथित Adj. *nicht geschmäht, ungereizt.*

अमिथ्या Adv. *nicht unwahr, der Wahrheit gemäss.*

अमिथ्यार्थधी Adj. *die Dinge richtig anschauend* Bhâg. P. 6,2,38.

*अमिन् Adj. *krank.*

अमिन Adj. *ungestüm, stürmisch.* Nach den Commentatoren *unermesslich, unvergleichlich, unverletzlich.*

अमिनत् Adj. 1) *nicht versehrend.* — 2) *nicht fehlend, — aus der Ordnung kommend.*

*अमिरी f. *Basella lucida* oder *rubra* Gal.

*अमिलातक und *°लानक 1) n. *die Blüthe von* Amlâna. — 2) *f. °लातका *Rosa moschata* Nigh. Pr.

अमिश्र Adj. *ungemischt; ohne Theilnahme Anderer.*

*अमिष n. = आमिष.

अमी Nom. m., अमीभिस्, अमीभ्यस्, अमीषाम् und अमीषु Pluralformen zu अदस् *jener.*

अमीतवर्ण Adj. *von unveränderter Farbe.*

अमीमांस्य Adj. *keiner Erwägung bedürfend, nicht zu beanstanden.*

अमीव 1) n. *Leid, Schmerz.* — 2) f. अमीवा *a*) *Plage, Drangsal.* — *b*) *Dränger, Plagegeist.* — *c*) *Krankheit* (auch persönlich gedacht).

अमीवचातन Adj. (f. ई) *Plage* oder *Krankheit verscheuchend.*

अमीवहन् Adj. *Leiden —, Plage tilgend.*

अमु Pronom. *jener*, in अमुंस्, अमूंस्, अमुना, अमुया, अमुष्मै, अमुष्यै, अमुष्मात्, अमुष्यास्, अमुष्य, अमुष्यास्, अमुष्मिन्, अमुष्याम्; अमूं, अमून्-याम्, अमुयोस्; अमूंस् f., अमूनि, अमून्, अमून्-यस् f., अमूषाम् f., अमूषु f. Auch *dieser* 136,10. Vgl. अदस्, अमो und असौ.

अमुक Pron. (f. आ) *der und der*, die Stelle eines Namens vertretend und unserem *N. N.* entsprechend.

अमुकीय Adj. *N. N. gehörig.* f. आ so v. a. *Gattin des N. N.* So ist wohl zu lesen st. अमुकीदा Ind. St. 5,370 und अमुकिदा bei Gold.

अमुकुटिन् Adj. *mit keinem Diadem geschmückt* R. 1,6,9.

अमुक्त Adj. 1) *nicht fahrengelassen, — aus der Hand gelassen, — fortgeschleudert.* — 2) *nicht freigelassen, gehalten von* (Instr.) Sâh. D. 214,10. मानसैर्दुःखैः MBh. 12,320,150. — 3) *nicht erlöst* (von der Wiedergeburt) Tattvas. 37.

अमुक्तकुस्त Adj. (f. आ) *nicht verschwenderisch.*

अमुख (TS.) und अमुख (Çat. Br.) Adj. *mundlos* Spr. 7655.

अमुख्य Adj. *haud principalis* Comm. zu TS. Prât. 13,14.

अमुग्ध Adj. *nicht verwirrt, — verkehrt.*

अमुच् f. *keine Befreiung.*

अमुचो f. *die Nichtloslassende* als Bez. eines best. dämonischen Wesens.

अमुञ्चत् Adj. *nicht fahren lassend, — aufgebend.* पदात्पदम् Kathâs. 18,345. मौनम् 69,79.

अमुतःप्रदान n. *Darbringung von dort her* TBr. 2,2,7,3. 11,5.

अमुतस् Adv. 1) = अमुष्मात् u. s. w. *von jenem.* — 2) *von dort, dort; von hier* 136,11. — 3) *von dort so v. a. vom Himmel her.* — 4) *darauf, alsdann.*

अमुत्र Adv. 1) = अमुष्मिन् Kathâs. 24,208 (hier so v. a. अस्मिन् *in diesem*). — 2) *dort.* — 3) *dort und dort* 240,21. — 4) *dort oben, im Jenseits.* — 5) *dorthin.* — 6) *in's Jenseits* 67,27. 164,10. — 7) *dort, da, im Vorhergehenden, im angegebenen Falle.*

अमुत्रभूय n. *der Eingang in's Jenseits.*

अमुत्रार्थम् Adv. *für's Jenseits* M. 7,95.

अमुत्था Adv. *auf jene Weise, so.* Mit अस् so v. a. *verloren sein.*

अमुदा Adv. *alsdann* LA. 116,3 v. u. (lies भूत्वा-मुदो°).

अमुद्र Adj. *ohne Gleichen* Kathâs. 74,213. Bâlar. 47,8.

*अमुद्यञ्च् und *अमुमुद्यच् Adj. *dorthin gerichtet.*

अमुर्या Adv. *hin, caput, fertig.* In Verbindung mit अस् und भू so v. a. *dahin —, verloren sein.* पापयामुर्या *heillos schlecht, — übel.*

अमुर्हि Adv. *zu der Zeit, dann, damals.*

अमुवत् Adv. *wie der und der.*

अमुष्टि m. f. *keine geballte Faust* Âçv. Çr. 1,7,6.

*अमुष्यकुल n. *das Geschlecht des und des.*

*अमुष्यपुत्र m. *der Sohn des und des.*

अमुह्यत् Adj. *das Bewusstsein nicht verlierend* Sâmav. Br. 3,7,1.

अमूढ 1) Adj. *nicht verwirrt, klaren Bewusstseins.* Davon Nom. abstr. °त्व n. MBh. 12,274,18. — 2) n. Pl. *die Urelemente.*

*अमूदृत्त, *अमूदृप् und *अमूदृश Adj. *jenem —, dem und dem ähnlich.*

अमूर Adj. (f. आ) *scharfsinnig.* RV. 7,36,1 ist अमूराः zu verstehen.

अमूर्त Adj. 1) *unkörperlich.* — 2) *nicht als ein Ganzes erscheinend, in kleinere Theile zerfallend* Sûrjas. 1,10.

अमूर्तरजस्, °रजस, °रयस् (MBh. 3,93,18. VP. 4, 7,3), °रयस (MBh. 12,166,75) und अमूर्तिमत्त् (VP.^{2} 4,15) m. N. pr. eines Fürsten.

अमूल 1) Adj. (f. आ) *a*) *unbewurzelt, ohne Halt.* — *b*) *auf keinem Grundtext beruhend* Mit. bei Gold. — 2) f. आ *a*) etwa *Zwiebelpflanze* AV. — *b*) **Methonica superba Lam.*

अमृक्त Adj. *unversehrt.*

अमृजित Adj. *nicht abgewaschen, — entfernt* Bhâg. P. 5,24,26.

अमृडय Adj. *unbarmherzig.*

*अमृणाल n. *die Wurzel von Andropogon muricatus.*

अमृत 1) Adj. (f. आ) *a*) *nicht gestorben* MBh. 1, 159,17. 13,1,28. — *b*) *unsterblich.* — *c*) *unvergänglich.* — *d*) **schön, lieblich.* — 2) m. *a*) *ein Gott.* — *b*) Bein. α) Çiva's. — β) *Dhanvantari's. — *c*) **Phaseolus trilobus Ait.* — *d*) **Yamswurzel.* — 3) f. आ *a*) *eine Göttin.* — *b*) *Cocculus cordifolius DC., Panicum dactylon* Spr. 6959. **Emblica officinalis Gaertn.*, **Terminalia citrina Roxb.*, **Piper longum L.*, **Ocimum sanctum*, **Koloquinthengurke*, **Halicacabum cardiospermum* u. s. w. — *c*) **ein berauschendes Getränk.* — *d*) *die erste* Kalâ *des*

Mondes. — *e*) Bein. der Dâkshâjanî. — *f*) N. pr. α) der Mutter des Parîkshit. — β) einer Schwester Amṛtodana's. — 4) n. *a*) *Gesammtheit der Unsterblichen.* — *b*) *Welt der Unsterblichkeit, das ewige Reich.* — *c*) *das Nichtwegsterben* ṚV. 1, 159,2. 7,57,6. — *d*) *Unsterblichkeit.* — *e*) *die letzte Befreiung.* — *f*) *Unsterblichkeitstrank*, ἀμβροσία, *Nektar.* Häufig so v. a. *der Gipfel aller Genüsse.* — *g*) *Süssigkeit* R. 7,7,3. — *h*) *ein best. Heilmittel; Arznei* überh. — *i*) *Ueberbleibsel eines Opfers;* vgl. Bhâg. 4,31. — *k*) *unerbetteltes Almosen.* — *l*) *Wasser* Spr. 7806 (zugleich *Nektar*). — *m*) *Milch* Spr. 2986. **warme Milch.* — *n*) **geklärte Butter.* — *o*) **gekochter Reis.* — *p*) **Speise.* — *q*) **Birne* Madanav. 68,57. — *r*) **Gold.* — *s*) **Quecksilber.* — *t*) **Gift* überh. und **ein best. Gift.* — *u*) *Strahl.* — *v*) **Eigenthum.* — *w*) *ein best. Metrum.* — *x*) N. pr. eines Sitzes der Götter im Norden.

अमृतक n. *Unsterblichkeitstrank* Khândom. 144.

*अमृतकन्द् m. *Cocculus cordifolius* Nigh. Pr.

अमृतकर m. *der Mond* Kâd. II, 134,21.

अमृतकल्परस m. *eine best. Mixtur* Mat. med. 81.

अमृतकिरण m. *der Mond* Kâd. II, 87,1.

अमृतकुम्भ m. Titel eines Werkes.

अमृतकेशव m. N. pr. eines Heiligthums.

*अमृतखार m. *Salmiak* Nigh. Pr.

अमृतगति f. *ein best. Metrum.*

अमृतगर्भ m. *Kind der Unsterblichkeit.*

अमृतचन्द्रसूरि m. N. pr. eines Autors.

अमृतचिति f. *Unsterblichkeitsschichtung* (von Backsteinen beim Agnikâjana).

*अमृतजटा f. *Valeriana Jatamansi Jon.*

*अमृतजा f. *Terminalia citrina* Nigh. Pr.

*अमृततरंगिणी f. *Mondschein.*

अमृततेजस् m. N. pr. eines Vidjâdhara-Fürsten.

अमृतत्व n. 1) *Unsterblichkeit.* — 2) *das Ambrosiasein* Spr. 908.

अमृतदीधिति (Kâd. 54,7) und *अमृतद्युति m. *der Mond.*

अमृतधायिन् Adj. *Ambrosia schlürfend* 102,17.

अमृतधारा f. *ein best. Metrum.*

अमृतनादोपनिषद् f. Titel einer Upanishad.

अमृतप 1) Adj. *Nektar trinkend.* — 2) m. N. pr. eines Dânava.

1. अमृतपर्ण m. *unsterblicher Flügel.*

2. अमृतपर्ण Adj. als Erklärung von क्षिप्रपर्ण.

अमृतपायिन् Adj. *Nektar schlürfend*, sov. a. *schöne Reden hörend* Spr. 531.

अमृतपुर m. *eine Tüte mit Ambrosia* und wohl auch *ein best. Metrum.* = अमृपुर.

अमृतप्रभ 1) m. N. pr. eines Vidjâdhara. — 2) f. आ ein Frauenname.

अमृतप्राशन 1) Adj. von *Ambrosia sich nährend.* — 2) m. *ein Gott* R. 1,16,4. 6,4,7.

अमृतप्राशिन् 1) Adj. *von Ambrosia sich nährend* R. Gorr. 1,48,9. — 2) m. *ein Gott* ebend. 20,4.

अमृतफल 1) m. *a*) *Birnbaum* (n. *Birne*) Mat. med. 291. — *b*) **Trichosanthes dioeca Roxb.* (n. *die Frucht*). — 2) *f. आ *Weinstock* und *Emblica officinalis Gaertn.*

अमृतबन्धु m. 1) *Genosse der Unsterblichkeit.* — 2) **Ross* Nigh. Pr.

अमृतबिन्दूपनिषद् f. Titel einer Upanishad.

अमृतभल्लातकी f. *eine best. Mixtur* Mat. med. 142.

अमृतभवन n. N. pr. eines Klosters.

अमृतभाषण n. Pl. *nektarsüsse Reden* Spr. 3069.

*अमृतभुज् m. *ein Gott.*

अमृतभोजन Adj. 1) *von Ambrosia sich nährend* R. Gorr. 1,48,6. — 2) *von Ueberbleibseln sich nährend* M. 3,285.

अमृतमति (so zu lesen) f. = अमृतगति.

अमृतमय Adj. (f. ई) 1) *unsterblich.* — 2) *nektarartig* 171,28. 175,17. *aus Nektar bestehend.* °शरीर Adj. vom Monde Spr. 551. 1168.

अमृतयज्ञ m. *ein Unsterblichkeit verleihendes Opfer* Kâṭh. bei Gold.

अमृतयोग m. *ein best. astrol. Joga.*

अमृतयोनि m. *Schooss der Unsterblichen* Çat. Br. 12,9,2,11. 12.

अमृतरश्मि m. *der Mond* 126,22.

अमृतरस 1) m. *Nektar.* — 2) *f. आ *dunkle Weintraube.*

अमृतलता f. 1) *eine Nektar spendende Liane* Spr. 3608. — 2) **Cocculus cordifolius* Râgân. 3,1.

अमृतलतिका f. = अमृतलता 1).

अमृतलोक m. *die Welt der Unsterblichen* Ait. Br. 3,46.

अमृतवटी f. *best. Pillen* Mat. med. 83.

अमृतवपुस् Adj. *einen unsterblichen Leib habend.*

अमृतवर्धन m. N. pr. eines Dichters.

*अमृतवर्षिणी f. *Zunge* Gal.

*अमृतवल्ली f. *Cocculus cordifolius.*

अमृतवाका f. *ein best. Vogel.*

अमृतशास्त्र n. Titel eines buddh. Werkes.

*अमृतसंगम m. *Galmei* Nigh. Pr.

अमृतसंभव 1) Adj. *aus Nektar hervorgegangen* MBh. 13,77,25. — 2) *f. आ = अमृतवल्ली.

*अमृतसहोदर m. *Pferd* Nigh. Pr.

*अमृतसारज्ञ m. und *°ज्ञा f. (Nigh. Pr.) *Candiszucker.*

*अमृतसू m. *der Mond.*

*अमृतसोदर m. *Pferd.*

*अमृतस्रवा f. *eine best. Pflanze* (im Kîṭrakûṭa). Auch *°स्रवी Gal.

अमृतस्राव m. *fliessendes Wasser.*

अमृतहरीतकी f. *eine best. Mixtur* Mat. med. 162.

अमृतह्रद m. *Nektarteich* Çâk. 100,17.

अमृतांशु m. *der Mond* 116,17.

अमृताकर m. N. pr. eines Mannes.

अमृताक्षर n. *Unsterbliches und Unvergängliches.*

अमृतात्मन् Adj. *aus Nektar bestehend* Spr. 537.

अमृतानन्द m. N. pr. eines Mannes.

*अमृतान्धस् m. *ein Gott* AK. 1,1,1,3.

*अमृताफल n. = अमृतफल 1) *b*).

अमृताभिषिक्त Adj. *mit Nektar besprengt* Çat. Br. 9,4,4,8.

अमृतायु, °यते 1) *wie Unsterblichkeit erscheinen* Spr. 6507. — 2) *Nektar gleichen.* — 3) *zu Nektar werden* Kâd. 19,23.

अमृतायन Adj. *nektarähnlich.*

अमृताश (MBh. 12,299,7) und *अमृताशन m. *ein Gott.*

*अमृताश्म m. (?)

अमृताष्टक n. *eine Verbindung von acht Stoffen, unter denen* अमृता (*Cocculus cordifolius*) *vornan steht* Mat. med. 136. 192.

अमृताष्टमीव्रत n. Titel eines Werkes.

*अमृतासङ्ग n. und *°संगम m. (Nigh. Pr.) *blauer Vitriol.*

अमृतासु Adj. *eine unsterbliche Seele habend.*

अमृताकरण 1) *m. Bein. Garuḍa's. — 2) n. Titel eines Pariçishṭa zum Sâmaveda.

अमृताकृति f. *eine best. Opferspende* Ait. Br. 2,14.

*अमृताक्ष n. *Birne.*

अमृतिका f. N. pr. eines göttlichen Weibes.

अमृतिन् Adj. *unsterblich.*

अमृती Adv. mit भू *unsterblich werden* Spr. 6823.

अमृतीकरण n. *das Verwandeln in Nektar.*

अमृतेश m. Bein. Çiva's.

अमृतेशय Adj. *im Amṛta ruhend* Hariv. S. 927, Z. 4 v. u.

अमृतेश्वर m. 1) Bein. Çiva's. °लिङ्ग n. — 2) *eine best. Arznei* Bhâvapr. 4,73.

अमृतेष्टका f. Bez. *bestimmter Backsteine* (beim Agnikâjana) Çat. Br. 9,1,2,43.

*अमृतोत्थ n. *Kupfervitriol* Gal.

*अमृतोत्पत्र 1) n. desgl. Râgân. 13,107. — 2) f. आ *Fliege.*

अमृतोदधि m. *Nektarmeer* Comm. zu Çat. Br. 1133,3.

अमृतोदन m. N. pr. eines Sohnes des Simhahanu.

*अमृतोद्भव und *अमृतोपम (Nigh. Pr.) n. *Kupfer-*

vitriol.

*अमृतोपकिता f. *Smilax China Lin.* Nigh. Pr.

अमृत्पात्रप Adj. *nicht aus einem Thongefäss trinkend* Maitr. S. 2,5,9.

1. अ॒मृत्यु m. *Nichttod.*

2. अ॒मृत्यु 1) Adj. *unsterblich.* — 2) *m. *ein Gott* Gal.

अ॒मृध Adj. (f. आ) 1) *unablässig, unermüdlich.* — 2) *unaufhörlich.*

अमृन्मय Adj. *nicht irden* Çulbas. 2,39. Mit Ergänzung von पात्र *Geschirr* Kâtj. Çr. 4,2,34. 7,4,33. 8,2,1.

अमृन्मयप (Tândja-Br. 16,6,14) und अ॒मृन्मयपायिन् Adj. *aus keinem irdenen Geschirr trinkend* Çat. Br. 14,1,1,30. Pâr. Gṛhj. 2,8,2.

अमृषा Adv. *in Wahrheit, fürwahr.*

अमृषोद्य n. *wahre Rede, Wahrheit* Bhaṭṭ. 6,57.

अमृष्ट Adj. *ungewaschen, unrein* R. ed. Bomb. 1,6,10.

अमृष्टभुज् (R. 1,6,8) und अमृष्टभोजिन् (R. ed. Bomb. 1,6,11) Adj. *keine leckere Speise geniessend.*

अ॒मृष्यमाण Adj. *nicht geduldig ertragend, — leidend* Çat. Br. 12,5,1,1-3. MBh. 2,58,19.

अमेढ्रण Adj. *ohne Rührstab* M. K. S. bei Gold.

अमेघोपप्लव Adj. *nicht mit Wolken bezogen* Suçr. 1,113,18.

अमेद॒स्क Adj. *fettlos.*

*अमेधस् Adj. *dumm, einfältig.*

अमेध्य॒ 1) Adj. *nicht opferfähig* oder — *würdig, unrein, unheilig, nefastus.* — 2) n. *Unreinigkeit, etwas Unreines;* insbes. *Excremente.*

अमेन॒ Adj. *unbeweibt.*

अमेनि॒ Adj. *nicht schleudernd, unfähig zu schleudern.*

अमेय Adj. *unermesslich, unergründlich.*

अमेष्ट॒ Adj. *daheim geopfert.*

अ॒मेक् m. *Harnverhaltung.*

अमोक्य॒ Adj. *unlöslich.*

अ॒मोघ 1) Adj. (f. आ) *nicht irrend, — fehl gehend, — eitel, — vergeblich, einschlagend, das Ziel erreichend.* — 2) m. *a) das Nichtirren, Nichtfehlgehen* Çat. Br. — *b)* Bein. Çiva's und Skanda's. — *c)* *N. pr. eines Flusses. — 3) f. आ *a)* **Bignonia suaveolens Roxb.*, **Embelia Ribes* und **Terminalia citrina.* — *b)* mit oder ohne रात्रि *die nichtvergebliche,* d. i. *das Leben kürzende, Nacht.* — *c)* mystische Bez. *des Lautes* त. — *d)* *Bein. der Durgâ. — *e)* N. pr. α) einer der Mütter im Gefolge Skanda's. — β) der Gattin Çamîtanu's. — γ) eines Speers.

अमोघकिरण m. Pl. Bez. *einer best. Form der Sonnenstrahlen* Varâh. Bṛh. S. 28,18.

अमोघक्रोधहर्ष Adj. *der nicht vergeblich zürnt und sich freut* R. 2,1,17. Spr. 538.

अमोघदण्ड Adj. *nicht vergeblich strafend,* von Çiva.

अमोघदर्श m. wohl = अमोघदर्शिन्.

अमोघदर्शन 1) Adj. (f. आ) *dessen (deren) Erscheinen nicht vergeblich ist,* d. i. *Glück bringt* 296,25 (im Prâkrit). Nâgân. 72,8. — 2) m. N. pr. eines Schlangendämons.

अमोघदर्शिन् m. N. pr. eines Bodhisattva.

अमोघनन्दिनी f. Titel einer Çikshâ Ind. St. 14, 160. अमोघान° Procc. A. S. B. 1875, S. 76.

अमोघपतन Adj. *nicht vergeblich fallend, das Ziel treffend* Râgat. 6,181.

अमोघपाश m. 1) *eine sicher festhaltende Fessel* (buddh.). — 2) N. pr. eines Lokeçvara bei den Buddhisten.

अमोघराघव Titel eines Schauspiels Hall in der Vorrede zu Daçar. 30.

अमोघराज m. N. pr. eines buddh. Bettlers Lalit. 1,19.

अमोघवचन Adj. *dessen Wort nicht vergeblich ist* 138,14.

अमोघवती f. N. pr. eines Flusses.

अमोघवर्ष m. N. pr. eines Fürsten. °वर्ष्य B. A. I. 1,217.

अमोघविक्रम Adj. *dessen Kraft nicht vergeblich ist,* von Çiva.

अमोघसिद्धि m. N. pr. eines Dhjânibuddha.

अमोघाक्षी f. Name der Dâkshâjaṇî.

अमोघाचार्य m. N. pr. eines Autors.

*अमोघातनय m. Bein. des Flusses Brahmaputra Gal.

अमोघानन्दिनी s. अमोघनन्दिनी.

अमोच्य Adj. *nicht frei zu lassen* 99,23.

अमोत॒ Adj. *daheim gewebt.*

अमोह Adj. *nicht dem Irrthum ausgesetzt.* Davon Nom. abstr. °त्व n. Ind. St. 9,154.

अमौक्तिक Adj. *keine Perlen enthaltend* Spr. 539.

अमौत्रधौत Adj. *nicht mit Beize gewaschen* Kâtj. Çr. 7,2,18.

अमौन॒ n. *das nicht* Muni *Sein* Çat. Br. 14,6,4,1.

अम्नस् Adv. *unversehens.*

*अम्ब्, अम्बति (गतौ); अम्बते (शब्दे).

*अम्ब Adj. = अम्ल. — Vgl. अम्बा.

अम्बक n. 1) *Auge* Bâlar. 259,11. 289,2. Beide Male von Çiva's *Auge;* vgl. त्र्यम्बक. — 2) **Kupfer.* — Vgl. अम्बिका.

अम्बया f. *Mütterchen.*

अ॒म्बर (Ende eines adj. Comp. f. आ) 1) n. *Umkreis, Umgebung, Nähe.* — 2) n. *Umwurf, Kleidung, Gewand.* — 3) m. (selten) und n. *Luftraum, Himmelszelt* 162,29 (zugleich *Gewand*). — 4) n. Bez. *der Null.* — 5) Bez. *des 10ten astrol. Hauses* Varâh. Bṛh. 22(20),2. Ind. St. 14,315. — 6) n. *Lippe* Prasannar. 39,10. — 7) n. **Baumwolle.* — 8) n. **Safran.* — 9) n. **Talk.* — 10) n. **Ambra.* — 11) m. Pl. N. pr. eines Volkes Varâh. Bṛh. S. 14,27. Sg. eines Landes Verz. d. Oxf. H. 39,*a*,33.

अम्बरखण्ड m. n. *Lappen* und zugleich *Wölkchen* Spr. 3544.

अम्बरचर 1) Adj. *in der Luft wandelnd.* — 2) m. *a) Vogel* (vgl. °मार्ग). — *b) ein* Vidjâdhara.

अम्बरचरमार्ग m. *Luftraum* Spr. 4379.

अम्बरचारिन् m. *Planet* Spr. 7780.

*अम्बरद m. *Baumwolle* Dhanv. 4,67.

अम्बरनगरी f. N. pr. einer Stadt.

अम्बरपथ m. *Luftpfad* Spr. 7734.

अम्बरप्रभा f. N. pr. einer Prinzessin.

अम्बरमणि m. *die Sonne* Bâlar. 78,13.

अम्बरमाला f. ein Frauenname Vidḍh. 36,2.

*अम्बरस्थली f. *die Erde.*

अम्बराधिकारिन् m. *Aufseher über die Kleider* (ein Hofamt) Râgat. 7,366.

*अम्बरिष n. *Bratpfanne.*

अम्बरी॒ष 1) m. n. *Bratpfanne* TS. 5,1,9,4. — 2) m. N. pr. verschiedener Männer. — 3) m. **Thierjunges.* — 4) m. **die Sonne.* — 5) n. **Luftraum* Uṇâdik. — 6) m. n. **Kampf.* — 7) m. **Reue.* — 8) m. **Spondias mangifera.* — 9) m. **eine best. Hölle.* — 10) m. Bein. *Vishṇu's, *Çiva's und Gaṇeça's.

अम्बरीषक m. *Bratpfanne.*

*अम्बरीषपुत्र m. Ambarîsha's *Sohn.*

अम्बरौकस् m. *ein Gott.*

*अम्बर्ष्, °र्षति *zusammentragen.*

अम्बष्ठ 1) m. *a)* Pl. N. pr. eines Volkes. Sg. *ein Fürst dieses Volkes* MBh. 7,93,62. fgg. — *b) der Sohn eines Brahmanen von einer Frau aus der dritten Kaste* Gaut. 4,16. — 2) f. आ (Kull. zu M. 10,15) und ई f. zu 1) *b).* — 3) f. आ *gehörnter Sauerklee, Clypea hernandifolia W. u. A.* Suçr. 1,150,19. **Jasminum auriculatum Vahl.* und **Hibiscus cannabinus* (Râgân. 4,79).

*अम्बष्ठकी f. *Clypea hernandifolia Vahl.*

*अम्बष्ठिका f. dass. und *Clerodendrum Siphonanthus R. Br.*

अम्बा॒ f. 1) *Mutter, Mütterchen.* Voc. ved. अ॒म्बे und अ॒म्ब, klassisch nur अम्ब. अ॒म्ब oft zu einem blossen Ausruf (etwa *ach*) abgeschwächt; so z. B.

auch Âçv. Çr. 2,18,13. — 2) Name einer der 7 Kṛttikâ. — 3) **Hibiscus cannabinus* Râǵan. 4, 79. — 4) Bein. der Durgâ. — 5) N. pr. der Tochter eines Fürsten von Kâçi MBh. 1,102,64.

अम्बाजन्मन् n. N. pr. eines Tîrtha.

*अम्बाडा, अम्बायवी (Kaush. Up. 1,2), *अम्बाला und अम्बाली (TS. 7,4,19,1.2. Ind. St. 5,51) f. *Mütterchen*. *अम्बाला auch *Hibiscus cannabinus* Râǵan. 4,79.

अम्बालभाण m. Titel eines Schauspiels.

अम्बालिका f. 1) *Mütterchen* VS. 23,18. — 2) **Hibiscus cannabinus* Râǵan. 4,79. — 3) N. pr. der Tochter eines Fürsten von Kâçi.

अम्बि und अम्बी f. *Mutter, Mütterchen*. Superl. Voc. अम्बितमे.

अम्बिक m. N. pr. eines Mannes.

अम्बिका f. 1) *Mütterchen* VS. — 2) **die jüngste Schwester* Gal. — 3) *Herbst* Kâṭ. — 4) **Wrightia antidysenterica* und **Hibiscus cannabinus* (Râǵan. 4,79). — 5) Bein. der Pârvatî und der Lakshmî (Ind. St. 9,98). — 6) N. pr. *a*) einer Schwester Rudra's und eines best. Rudra. — *b*) einer der Mütter im Gefolge Skanda's. — *c*) *einer Göttin bei den Ǵaina. — *d*) der Tochter eines Fürsten von Kâçi und anderer Frauen. — *e*) einer Oertlichkeit.

अम्बिकाखण्ड m. oder n. Titel eines *Abschnittes* im Skandapurâṇa.

अम्बिकापति m. Bez. Rudra's oder Çiva's Taitt. Âr. 10,18. Kathâs. 66,161. Kâd. 163,6.

अम्बिकावन n. N. pr. eines *Waldes*.

*अम्बिकासुत m. Bez. Dhṛtarâshṭra's Gal.

अम्बिकेय m. Metron. 1) Dhṛtarâshṭra's. — 2) *Gaṇeça's. — 3) *Kârttikeja's. — Vgl. die richtige Form आम्बिकेय.

*अम्बिकेयक m. = अम्बिकेय 2).

अम्बिकेश्वरतीर्थ n. N. pr. eines Tîrtha.

अम्बु n. 1) *Wasser*. — 2) *eine Andropogon-Art* Varâh. Bṛh. S. 51,15. Bhâvapr. 4,123. — 3) *ein Metrum von 90 Silben*. — 4) = अम्बुयन्त्र *Wasseruhr* Ind. St. 10,204. — 5) Bez. *der Zahl vier* Varâh. Bṛh. 22(20),2.

*अम्बुक m. *Asclepias gigantea* und *Ricinus* Nigh. Pr.

*अम्बुकण m. *feiner Regen*.

*अम्बुकण्टक und *अम्बुकिरात m. *Alligator*.

*अम्बुकन्द m. *Trapa bispinosa* Nigh. Pr.

*अम्बुकीश m. *Delphinus gangeticus*.

अम्बुकुक्कुटी f. *Wasserhuhn*.

*अम्बुकुर्म m. *Delphinus gangeticus*.

*अम्बुकृष्णा f. *Commelina salicifolia* Nigh. Pr.

*अम्बुकेसर m. *Citronenbaum*.

अम्बुग Adj. *im Wasser lebend*.

*अम्बुघन m. *Hagel*.

*अम्बुचत्वर n. *ein viereckiger Teich* H. an. 4,216.

*अम्बुचामर n. *Blyxa octandra Rich.*

अम्बुचारिन् 1) Adj. *im Wasser lebend*; m. *Wasserthier*. — 2) *f. णी *Hibiscus mutabilis* Nigh. Pr.

अम्बुज 1) Adj. *im Wasser lebend*. — 2) m. *Muschel* R. 7,7,10. — 3) m. n. *eine sich am Tage öffnende Lotusblüthe*. — 4) m. **Barringtonia acutangula Gaertn.* und **Calamus Rotang* (Nigh. Pr.). — 5) n. *Indra's *Donnerkeil*.

*अम्बुजन्मन् n. = अम्बुज 3).

अम्बुजबान्धव m. *die Sonne* Spr. 2655.

अम्बुजभू m. Bein. Brahman's.

अम्बुजात Adj. (f. ई) *lotusäugig* Vâs. 27.

अम्बुजानना f. N. pr. einer Göttin.

*अम्बुतस्कर m. *die Sonne*.

*अम्बुताल m. = अम्बुचामर.

अम्बुद 1) m. *a*) *Wolke*. — *b*) *Cyperus hexastachyus communis Nees*. — 2) *n. *Talk*.

अम्बुदारण्य n. N. pr. eines *Waldes*.

अम्बुदेव, अम्बुदैव und *अम्बुदैवत्य (Gal.) n. *das Mondhaus* Pûrvâshâḍhâ.

अम्बुधर m. 1) *Wolke*. — 2) **Cyperus pertenuis* Nigh. Pr.

अम्बुधि m. 1) *Meer*. — 2) Bez. *der Zahl vier*.

*अम्बुधिस्रवा f. *Aloe perfoliata*.

अम्बुनिधि m. *Meer* Spr. 7744.

अम्बुनिवह m. *Wolke*.

अम्बुप m. 1) Bez. Varuṇa's. — 2) **Cassia alata* oder *Tora L.*

अम्बुपक्षिन् m. *Wasservogel*.

अम्बुपति m. 1) Bez. Varuṇa's. — 2) *Meer* Spr. 4317.

*अम्बुपत्त्रा f. = अम्बुद 1) *b*).

*अम्बुप्रसाद m. und °प्रसादन n. *Strychnos potatorum L.*

अम्बुभक्ष्य Adj. *von Wasser sich nährend* Saṁnj. Up. 2,4.

*अम्बुभव m. *Lotusblüthe* Nigh. Pr.

*अम्बुभृत् m. 1) *Wolke*. — 2) = अम्बुद 1) *b*).

अम्बुमत् 1) Adj. *wasserreich*. — 2) f. °मती N. pr. eines Flusses.

अम्बुमात्रज्ञ Adj. *nur im Wasser lebend*.

अम्बुमुच् m. *Wolke*.

अम्बुयन्त्र n. *Wasseruhr*.

अम्बुरय m. *Strömung* 95,2.

अम्बुराशि m. *Meer*.

अम्बुरुह 1) n. (Ende eines adj. Comp. f. आ) *eine am Tage sich öffnende Lotusblüthe* 170,28. — 2) *f. आ *Hibiscus mutabilis*.

अम्बुरुहिणी f. *Lotuspflanze*.

अम्बुलीलागेह n. *ein im Wasser stehendes Lusthäuschen*.

*अम्बुवल्लिका f. *Momordica Charantia* Râǵan. 7,179.

*अम्बुवल्ली f. *Commelina salicifolia* Nigh. Pr.

अम्बुवाची f. *die 4 Tage vom 10ten bis zum 15ten in der dunkelen Hälfte des Monats* Âshâḍha. °पर्व m. heisst *der 10te*, °त्याग m. *der 15te Tag*.

*अम्बुवासिनी und *अम्बुवासी f. *Bignonia suaveolens*.

अम्बुवाह m. 1) *Wolke*. — 2) *= अम्बुद 1) *b*).

अम्बुवाहिनी f. 1) **ein Geschirr zum Wasserschöpfen*. — 2) N. pr. eines Flusses MBh. 6,9,27.

अम्बुवीच m. N. pr. eines Fürsten.

अम्बुवेग m. *Strömung* Bhag. 11,28.

अम्बुवेतस m. *eine Rohrart* Mat. med. 290.

*अम्बुशिरीषिका f. *eine best. Pflanze*.

अम्बुशोता f. N. pr. eines Flusses.

अम्बुसंप्लव m. *Wasserfluth*.

*अम्बुसर्पिणी f. *Blutegel*.

*अम्बुसेचनी f. = अम्बुवाहिनी 1).

*अम्बुस्पृक्का f. *Durst* Gal.

अम्बूकृत 1) Adj. *a*) *von Speien begleitet*. — *b*) *mit fest geschlossenen Lippen ausgesprochen*. — 2) n. *a*) *ein best. Fehler der Aussprache*; insbes. *der Vocale*. — *b*) *von Speichelfluss begleitetes Brüllen*.

अम्बेक m. N. pr. eines Scholiasten.

अम्ब्यम् d. i. अम्बिअम्, Acc. von अम्बी.

*अम्ब्ल = अम्ल, आम्ल.

*अम्भ्, अम्भते (शब्दे).

अम्भःपति m. Bein. Varuṇa's Ind. St. 14,329.

अम्भण n. *der Bauch der* Viṇâ Ait. Âr. 364,8.

अम्भःश्यामाका f. *Wasserhirse* Kâraka 1,27.

अम्भस् 1) *Wasser*. — 2) *die Wasser oberhalb des Himmels* Ait. Up. 1,2. — 3) *Furchtbarkeit, Macht*. — 4) Pl. Bez. *der Götter, Menschen, Manen und Ungötter* TBr. VP. 1,5,28. — 5) *Du. *Himmel und Erde*. — 6) Bez. *der Zahl vier*. — 7) *ein Metrum von 82 Silben*. — 8) mystische Bez. *des Lautes* व.

अम्भसा Instr. *am Anfange eines Comp. P. 6,3,3.

*अम्भःसार n. *Perle*.

*अम्भःसू m. *Rauch*.

अम्भिणी f. N. pr. einer Lehrerin der Vâk. — Vgl. अम्भृणी.

अम्भृण 1) Adj. *furchtbar*. Nach Naigh. *gross*, nach Sâj. *fürchterlich schreiend*. — 2) m. *a*) *Kufe*. — *b*) N. pr. des Vaters der Ambhṛṇi. — 3) f. अम्भृणी Bez. der Vâk als Tochter Ambhṛṇa's.

अम्भोज 1) *m. *a) Lotusblüthe* und *Calamus Rotang* Nigh. Pr. — *b) der indische Kranich.* — 2) *f. आ *Süssholz* Nigh. Pr. — 3) *f. ई *eine best. Pflanze* Gal. — 4) n. (Ende eines adj. Comp. f. आ) *eine am Tage sich öffnende Lotusblüthe* 248,9.30. °गर्भ 319,8. हृदम्भोज 119,12.

*अम्भोजखण्ड n. *Lotusgruppe.*

अम्भोजजन्मन् m. Bein. Brahman's.

अम्भोजन्मन् n. = अम्भोज 4). °जन्मजनि m. Bein. Brahman's Bhâg. P. 10,13,15.

अम्भोजयोनि m. Bein. Brahman's.

अम्भोजिनी f. *Lotuspflanze.* °वन n. Spr. 544.

अम्भोद् m. 1) *Wolke.* — 2) *Cyperus hexastachyus communis Nees.*

अम्भोधर् m. 1) *Wolke.* — 2) * = अम्भोद् 2).

अम्भोधि m. *Meer* 167,16. Spr. 7672.

*अम्भोधिपल्लव (Râgan. 13,161) und *अम्भोधिवल्लभ m. *Koralle.*

अम्भोनिधि m. *Meer* 163,6. 219,6.

*अम्भोबीज n. *Hagel* Gal.

अम्भोमुच् m. *Wolke* Kâd. II,70,11.

*अम्भोराशि m. *Meer.*

अम्भोरुह् n. = अम्भोज 4).

अम्भोरुह् 1) m. *a) der indische Kranich.* — *b)* N. pr. eines der Söhne des Viçvâmitra. — 2) n. (Ende eines adj. Comp. f. आ) = अम्भोज 4) 248,3.

अम्भोरुहमय Adj. *voller Lotusblüthen* Spr. 7674.

अम्मय Adj. (f. ई) *aus Wasser bestehend, wässerig.*

अम्यक् 3. Sg. Aor. von म्यच्.

*अम्र m. = आम्र.

*अम्रात m. = आम्रात.

अम्रातक m. = आम्रातक *Spondias mangifera* Varâh. Bṛh. S. 55,11.

अम्ल 1) Adj. *sauer.* — 2) m. *Sauerklee* und **Sauerampfer.* — 3) f. *ई *Sauerklee.* — 4) n. *Buttermilch* Suçr. 2,365,11.

*अम्लक 1) m. *Artocarpus Locutscha Roxb.* — 2) f. अम्लिका *a) saures Aufstossen.* — *b) Tamarindus indica, eine Art Sauerampfer* und *eine best. Schlingpflanze.*

अम्लकाञ्जिक n. *saurer Reisschleim* Karaka 1,27.

*अम्लकाण्ड n. *eine Grasart.*

*अम्लकासिका und *अम्लकुञ्चिका f. *eine best. Pflanze* Gal.

*अम्लकेसर m. *Citronenbaum.*

*अम्लगोरस m. *Buttermilch* Nigh. Pr.

*अम्लचुक्रिका f. und *अम्लचूड m. *eine Art Sauerampfer.*

*अम्लजम्बीर m. *Citronenbaum.*

अम्लता f. *Säure.*

*अम्लत्वच् m. *Buchanania latifolia* Nigh. Pr.

अम्लद्रव m. *saurer Fruchtsaft* Bhâvapr. 3,97.

*अम्लनायक m. *Rumex vesicarius.*

*अम्लनिम्बूक m. *Citronenbaum.*

*अम्लनिशा f. *Curcuma Zerumbet Roxb.* und *Meriandra bengalensis* (Nigh. Pr.).

*अम्लपञ्चक (Nigh. Pr.) und *अम्लपञ्चफल n. *eine Verbindung von fünf best. sauren Vegetabilien.*

*अम्लपत्र 1) m. *eine best. Pflanze.* — 2) f. आ *eine Art Sauerampfer* und *eine best. Schlingpflanze.* — 3) f. ई *eine best. Pflanze* Gal.

*अम्लपत्रक 1) m. *Bauhinia tomentosa* Râgan. 9,39. — 2) f. °त्रिका *Oxalis* Nigh. Pr.

*अम्लपनस m. *Artocarpus Locutscha Roxb.*

*अम्लपादप m. *Garcinia purpurea* Nigh. Pr.

अम्लपित्त n. *status gastricus* Bhâvapr. 4,57.

*अम्लपूर n. = अम्लबीज.

अम्लफल 1) *m. *Mangifera indica.* — 2) n. *Tamarindenfrucht.*

*अम्लबीज n. *die Frucht der Spondias mangifera.*

*अम्लभेदन m. *Rumex vesicarius.*

*अम्लरुहा f. *eine Art Betel.*

अम्ललोणिका und अम्ललोणी f. *Oxalis corniculata Lin.* Mat. med. 124.

*अम्लवती f. *eine Art Sauerampfer.*

अम्लवर्ग m. *die Gruppe der sauren Stoffe* Suçr. 1,157,4.

*अम्लवल्ली f. *Pythonium bulbiferum Schott.*

*अम्लवाटिका f. *eine Art Betel.*

*अम्लवाटी f. *eine best. Pflanze* Gal.

*अम्लवास्तूक n. *Sauerampfer.*

*अम्लविषा f. *eine best. Pflanze,* = षड्ग्रन्था Gal.

*अम्लवृत्त n. = अम्लबीज.

अम्लवेतस 1) m. *Rumex vesicarius.* — 2) *n. *Fruchtessig* H. 417.

*अम्लशाक 1) m. *eine Art Sauerampfer.* — 2) n. *a)* = अम्लबीज. — *b) Fruchtessig.*

*अम्लसार 1) m. *Rumex vesicarius, Citronenbaum* und *Phoenix paludosa Roxb.* — 2) f. आ *Piper Betle L.* Gal. — 3) n. *saurer Reisschleim.*

*अम्लसारक m. *eine best. Pflanze* Gal.

*अम्लस्तम्भनिका f. *Tamarinde* Nigh. Pr.

*अम्लहरिद्रा f. *Curcuma Zerumbet Roxb.*

*अम्लाङ्कुश m. *Rumex vesicarius.*

*अम्लातक 1) m. *Kugelamaranth.* — 2) f. ई *eine best. Pflanze* Gal.

अम्लाध्युषित n. *eine durch Genuss saurer Speise erzeugte Augenentzündung* Wise 293. Suçr. 2,305,8. 315,1.

अम्लान 1) Adj. *a) unverwelkt, nicht verwelkend* MBh. 13,42,14. Hariv. 7008. R. ed. Bomb. 5,10,31. Kathâs. 13,84. Paṇḍar. 1,11,37. Spr. 7675. — *b) ungeschwächt, frisch,* von Personen MBh. 4,4,44. °मनस् Adj. *frischen Muthes* 7,10,45. 23,45. °दर्शन Adj. *ein scharfes Auge habend* Kathâs. 18,133. °मुखच्छाय Adj. 39,49. °माना Adj. Spr. 1106. °लक्ष्मी Adj. Bhâg. P. 2,2,10. — 2) *m. *Kugelamaranth.*

*अम्लानिनी f. *eine Gruppe von Kugelamaranthen.*

अम्लिकावटक m. *Tamarindenklösschen* Bhâvapr. 2,19.

अम्लीका f. 1) *saures Aufstossen.* — 2) **Tamarindus indica.*

*अम्लीय m. *Sauerampfer* Nigh. Pr.

*अम्लोटक m. *Bauhinia tomentosa.*

*अम्लोद्गार m. *saures Aufstossen.*

अय् s. इ.

अय॑ m. 1) am Ende eines Comp. *Gang.* — 2) *Lauf, Umlauf.* In Verbindung mit गवाम् Bez. *eines best. periodischen Opfers* MBh. 13,106,46. 151,50. — 3) *in einem best. Spiele mit Figuren *Gang zur Rechten.* — 4) *gutes Geschick, Glück.* — 5) *Würfel.* — 6) Bez. *der Zahl vier.*

अयःकणप m. *eine best. eiserne Waffe* MBh. 1,227,25.

अयःकाय m. N. pr eines Daitja.

*अयःकिट्ट n. *Eisenrost* H. an. 3,230.

अयःपिण्ड m. n. *ein Klumpen Eisen, eine eiserne Kugel.*

*अयःप्रतिमा f. = सूमरी Gal.

अयक्ष्मं॑ 1) Adj. (f. आ) *a) nicht krank, gesund.* — *b) heilsam.* — 2) n. *Gesundheit.*

अयक्ष्मंकरण Adj. (f. ई) *gesund machend.*

अयक्ष्मंता॑ति f. und अयक्ष्मत्वं॑ n. *Gesundheit.*

अयज्यमाण Adj. *kein Opfer zu veranstalten beabsichtigend* Gaim. 5,4,8.9.

अयजमान॑ Adj. *kein Opfer veranstaltend* VS. 12,62. Âçv. Çr. 9,3,13. Lâṭj. 10,16,7.

अयजुष्क॑ Adj. *ohne Opferspruch.* °म् Adv. TBr. 3,2,8,8.

अयजुष्कृत॑ Adj. *mit keinem Opferspruch geweiht.*

अयजुस् n. *kein Jagus.* Instr. *ohne Opferspruch* Maitr. S. 3,6,8.

1. अयज्ञ॑ m. 1) *kein wirkliches Opfer* TBr. 2,1,5,6. — 2) *das Nichtvorsichgehen eines Opfers* Lâṭj. 2,8,30. Gaut. 5,43.

2. अयज्ञ॑ Adj. *nicht opfernd.* Auch अयज्ञन॑ zu lesen.

अयज्ञसच् (stark °साच्) Adj. *keinen Opfern obliegend.*

अयज्ञिय॑ und einmal अयज्ञिय Adj. 1) *nicht zum*

Opfer taugend (act. und pass.). — 2) *nicht verehrungswerth, unheilig.*

अयज्ञोपवीत Adj. *ohne Opferschnur* Ind. St. 9,149.

अयज्यु und अयज्वन् Adj. *nicht Götter verehrend, unfromm.*

अयत Adj. *ungezügelt* Çat. Br. 3,2,2,18. 13,3,3,5. 14,1,1,25. In übertr. Bed. Kaṇ. 6,2,7.

अयतत्त् Adj. *nicht Seite an Seite gehend.*

अयति m. 1) *kein Asket* Bhag. 6,37. — 2) N. pr. eines Sohnes des Nahusha.

अयत्न m. *keine Anstrengung.* अयत्नेन, अयत्नात् (Paśkat. 176,8), अयत्नतस् (Chr. 289,7. Kathâs. 18, 350) und अयत्न° (Chr. 170,11. 183,3) *ohne Mühe.*

अयत्नवालव्यजनी Adv. mit भू *ohne Bemühung zum Fliegenwedel werden* Ragh. 16,33.

अयथ n. 1) *Fuss.* — 2) Pl. *Gutes, Erspriessliches* Pân. Gṛhj. 1,3,11.

अयथाकृत Adj. *nicht recht gemacht.*

अयथातथम् Adv. *nicht so wie es sein sollte.*

अयथादृष्ट Adj. *nicht so aussehend wie sonst.* Davon Nom. abstr. °त्व n. Kaṇ. 2,2,19.

अयथादैवतम् Adv. *nicht der Gottheit entsprechend.*

*अयथापुरम् Adv. *nicht wie ehemals.*

अयथापूर्व 1) Adj. *nicht so seiend wie ehemals.* — 2) °म् Adv. *nicht in richtiger Folge.*

अयथाभिप्रेत Adj. *unerwünscht, unangenehm* P. 3,4,59.

अयथामात्रम् Adv. *nicht nach der Quantität.*

अयथान्यायम् Adv. *nicht wie es sein sollte, unangemessen.*

अयथार्थ Adj. (f. आ) *unrichtig, unwahr* Tarkas. 53.

अयथार्थवादिन् m. ein Mannsname (*unwahr redend*) Hâs.

अयथावत् Adv. *unrichtig, falsch* Bhag. 18,31.

अयथास्थित Adj. *in Unordnung gerathen* Kâd. II,68,4. 123,2.

अयथेष्ट Adj. *unbeliebt, nicht beabsichtigt* Mahâbh. 8,26,*a*.

अयथोक्तम् Adv. *gegen die Anweisung.*

अयथोचित Adj. *ungebührlich, unpassend* Spr. 6283.

अयन 1) Adj. *gehend, kommend* VS. 22,7. — 2) n. *a) Gang, Weg.* In der Astr. *das Vorrücken.* — *b) Lauf, Umlauf.* Mit einem Gen. oder am Ende eines Comp. Bez. *bestimmter ein Jahr und länger dauernder* Soma-*Opfer* Lâṭj. 10,13,2. Gaim. 2,3,5. — *c) der Lauf der Sonne nach Süden oder Norden, die Zeit von einem Solstitium zum andern, Halbjahr.* — *d) Solstitium.* — *e) Zufluchtsort, Ruhestätte* M. 1,10. — *f) Vorgang, Art und Weise.* — *g) *Bestechung* Gal.

अयनकला f. Pl. *the correction, in minutes, for ecliptic deviation* J. A. O. S. 6,310.

अयनग्रह m. *the planet's longitude as corrected for ecliptic deviation* ebend.

अयनचलन n. *Verrückung der Solstitialpuncte* Goladhj. 6,18.

अयनदृक्कर्मन् n. *operation for ecliptic deviation* J.A.O.S. 6,310.

अयनांश m. *degree of the* Ajana J. A. O. S. 6,249.

अयनान्त m. *Solstitium.*

अयन्त्र n. *kein lenkender Zügel.*

अयन्त्रण Adj. *ungebunden, frei.*

अयन्त्रित Adj. *ungezügelt, frei einhergehend* R. 2, 88,19. *seinen Lüsten freien Lauf gewährend.*

अयम्या Adj. f. *non futuenda.*

अयम् Nom. Sg. m. *dieser.* अयं लोकः परश्चैव 60, 17. द्विपो ऽयम् *dies ist ein Elephant* R. 2,64,14. को ऽयमायाति *wer kommt da?* Chr. 144,1. सो ऽयं देवदत्तः *dies ist jener* Dev. 276,7. अयं स कालः संप्राप्तः प्रियो यस्ते *dies ist jene Jahreszeit, welche* 85,17. अयमस्मि *da bin ich* 39,26. अयमकृमागत एव मकरन्दोद्यानम् 204,10. अयमस्मिन्कूपे पतितो ऽहम् 40,28.

अयमित Adj. *nicht in Ordnung gehalten;* von Nägeln so v. a. *unbeschnitten* Mṛkkh. 89. XII.

1. अयव m. *die dunkele Monatshälfte.*

2. अयव 1) *Adj. *keine Gerste erzeugend* Mahâbh. 6,82,*a*. — 2) m. *ein best. Eingeweidewurm.*

*अयवक Adj. = 2. अयव 1) Mahâbh. 6,82,*a*.

अयवन् m. = 1. अयव.

अयवत् Adj. *glücklich.*

अयवाक् (oder अयाय°) m. Pl. N. pr. eines Volkes MBh. 6,9,45.

1. अयश n. *Unehre, Schande.*

2. अयशस् Adj. *kein Ansehen geniessend* Kâṭj. Çr. 15,3,38.

अयशस्कर Adj. (f. ई) *Unehre machend* 59,6.

अयशस्य Adj. dass.

अयश्चूर्ण n. *Eisenfeilicht.*

अयःशङ्कु m. 1) *eiserner Nagel.* — 2) N. pr. eines Asura.

अयःशय Adj. (f. आ) *im Erz —, im Eisen ruhend.*

अयःशिप्र Adj. *eherne Backenstücke am Helm habend.*

अयःशिरस् m. N. pr. eines Asura.

अयःशीर्षन् Adj. *mit ehernem Haupte* RV. 8,90,3.

*अयःशूल n. *eiserner Wurfspiess,* übertr. so v. a. *gewaltsames Mittel.*

अयस् n. 1) *Erz, Metall,* insbes. *Eisen.* — 2) *eisernes Werkzeug, Schwert, Messer.* — 3) **Gold.*

°अयस n. = अयस् 1).

*अयस्कंस m. *eiserner Becher.*

*अयस्कणी f. und *अयस्काण्ड n.

अयस्कान्त m. *Magnet.*

*अयस्काम m. *Eisenschmied.*

अयस्कार m. *Grobschmied* Ind. St. 13,358, N. 3.

*अयस्कुम्भ m., *अयस्कुम्भी f. und *अयस्कुशा f.

अयस्कृति f. *Herstellung von Eisenpräparaten.*

अयस्ताप Adj. *Eisen glühend.*

अयस्तुण्ड Adj. *mit einer eisernen Spitze versehen.*

अयस्पात्र m. *ehernes oder eisernes Gefäss.*

अयस्मय 1) Adj. (f. ई) *ehern, eisern.* — 2) m. N. pr. eines Sohnes des Manu Svârokisha.

अयःस्थूण 1) Adj. *auf ehernen Säulen ruhend.* — 2) m. N. pr. eines Ṛshi. Pl. *seine Nachkommen.* °गृकपति Adj.

अयाँ Instr. Adv. *auf diese Weise.*

अयाचक MBh. 12,342 fehlerhaft für अपाचक.

अयाचत् Adj. *nicht um Etwas bittend* MBh. 13, 60,10.

अयाचित 1) Adj. *nicht erbeten, — erbettelt* Taitt. Âr. 10,48. अयाचिताहृत *ungebeten dargereicht* Jâgñ. 1,215. — 2) *m. N. pr. eines Ṛshi, = Upavarsha. — 3) *n. *das Aehrenlesen* Gal.

*अयाचितवल्ली f. *eine best. Pflanze* Gal.

*अयाचिन् Adj. *nicht bittend, — bettelnd.*

अयाच्यमाना Adj. f. *um die nicht geworben wird* MBh. 3,293,31.

अयाज्य Adj. 1) *für den nicht geopfert werden darf* 22,3. Lâṭj. 2,10,9. — 2) *was nicht geopfert werden darf.* Davon Nom. abstr. °त्व n. Gaim. bei Gold.

अयाट्कार m. *das Aussprechen von* अयाट् Çat. Br. 1,7,3,12.

अयातयाम 1) Adj. *nicht erschöpft, — vergeblich, — ohne Erfolg, wirksam.* — 2) n. Pl. Bez. *best.* Jagus 102,25.

अयातयामता f. und अयातयामत्व n. *ungeschwächte Kraft, Wirksamkeit.*

अयातयामन् Adj. (f. °मी) = अयातयाम 1).

अयातु m. *kein Dämon.*

अयात्रा f. *Unpassirbarkeit* (des Meeres) R. 4,27,16.

अयात्रिक m. ein Mannsname Hâs.

*अयाथातथ्य n. = अयथातथ्य.

*अयाथापुर्य n. = अयथापुर्य.

*अयान n. *natürliche Beschaffenheit, Natur.*

*अयानय 1) m. *eine best. Stellung in einem best. Spiele mit Figuren.* — 2) n. *Glück oder Unglück, Schicksal.*

*अयानयीन Adj. von अयानय 1).

*अयान्वित m. Bein. Çaṁkarâkârja's Gal.

अयाम m. *Tagesstunde.* Loc. Pl. so v. a. *am hellen lichten Tage* Vidḍh. 82,1.

अ॑यामन् n. *keine Kriegsfahrt* ṚV. 1,181,7. Vâlakh. 4,5.

1. अयाव Adj. *nicht aus Gerste bereitet* Kâtj. Çr. 5,12,5.

2. अ॑याव und °न् m. *Monat* TS. 5,6,4,1.

अयावन n. *keine Mischung* ṚV. Prât. 11,12.

*अयावस् v. l. im gaṇa कृशाश्वादि in der Kâç.

अयाशय Adj. v. l. für अयःशय Maitr. S. 1,2,7.

अयाशु॑ Adj. *unfähig zur Begattung.*

अया॑स् 1) Adj. (auch dreisilbig) *unermüdlich, sich nicht abnutzend.* — 2) *indecl. *Feuer.*

अयासोमीय n. Name eines Sâman.

अ॑यास्य und अया॑स्यमय 1) Adj. *unermüdlich.* — 2) m. N. pr. eines Ṛshi 24,9.

अयि 1) Interj. in Verbindung mit einem Voc. (304, 32. 315,32) oder diesen vertretend. — 2) Fragepartikel.

*अयुकद्रु m. *Alstonia scholaris R. Br.*

अयुक्त 1) Adj. *a) nicht angespannt, ledig. — b) unbespannt, unangeschirrt. — c) unverbunden. — d) nicht beigefügt, fehlend, zu ergänzen* H. an. 7,34. Med. avj. 48. — *e) nicht angestellt* R. 3,37,7. 10. 41,2. — *f) nicht hängend an* (Loc.) Spr. 1224, v. l. — *g) unandächtig, nicht gesammelt, nicht ganz bei einer Sache seiend* Bhag. 2,66. 18,28. R. 4,31,4. — *h) unverständig* Buâç. P. 10,73,11. — *i) nicht am Platze seiend, unangemessen, ungehörig, unpassend* 117,2. 9. °बुद्धि Adj. *nicht die gehörige Einsicht habend zu* (Loc.) R. 3,37,23. — 2) n. *eine unangemessene Metapher* 232,4.

अयुक्तत्व n. *das Nichtamplatzesein* 278,19.

अयुक्तरूप Adj. *unangemessen, unpassend.*

अयुक्ति f. *Unangemessenheit, Unrichtigkeit* Sarvad. 18,4. °युक्त *unrichtig angewandt* Buâvapr. 2,59.

*अयुकपलाश m. = अयुकद्रु.

अयुकपादयमक n. *Paronomasie im ersten und dritten Stollen* Comm. zu Bhaṭṭ. 10,10.

अयुग n. *kein Paar,* so v. a. *Eins* Varâh. Bṛh. S. 5,28.

अयुगपद् Adv. *nicht gleichzeitig* Kaṇ. 5,1,16. Njâyas. 3,2,6.

अयुगपद्भाव m. *keine Gleichzeitigkeit* Njâyas. 3,2,34.

अयुगपद्भाविन् Adj. *nicht gleichzeitig bestehend* Comm. zu Njâyas. 1,1,11.

*अयुगिषु m. Bein. Kâma's.

अयुगू f. *ein Mädchen als einziges Kind einer Mutter* Gobh. 3,5,4.

अयुग्धातु Adj. *unpaare Bestandtheile habend* Kâtj. Çr. 1,3,14.

अयुग्म Adj. (f. आ) *unpaar.*

*अयुग्मच्छद m. = अयुकद्रु.

अयुग्मनेत्र m. Bein. Çiva's.

*अयुग्मपत्र und *अयुग्मपर्ण m. = अयुकद्रु Nigh. Pr.

अयुग्मपादयमक n. = अयुकपादयमक Comm. zu Bhaṭṭ. 10,10.

अयुग्मलोचन m. Bein. Çiva's Kâd. 146,21.

अयुग्मशर m. Bein. Kâma's.

अ॑युङ्ग Adj. *unpaar.*

*अयुङ्नेत्र m. = अयुग्मनेत्र.

अयु॑ञ्ज् Adj. *unpaar.*

अयु॑ञ्ज्ञ Adj. 1) *ohne Genossen, ohne Gleichen.* — 2) *unpaar.*

अयुञ्जिन् Adj. *unpaar* Tâṇḍya-Br. 3,9,3.

1. अयुत 1) Adj. *ungehemmt.* — 2) m. N. pr. eines Sohnes des Râdhika.

2. अ॑युत 1) m. n. *Myriade.* °दक्षिण Adj. Kâtj. Çr. 22,11,6. — 2) am Anfange eines Comp. als Ausdruck eines grossen Lobes.

अयुतजित् m. wohl nur fehlerhaft für अयुताजित्.

अयुतनायिन् m. N. pr. eines Fürsten MBh. 1,93, 20. Davon Nom. abstr. °यित्व n. ebend.

अयुतशस् Adv. *myriadenweise* MBh. 3,43,8.

अयुतहोम m. *ein best. Opfer* Verz. d. Oxf. H. 35,a,19.

अयुताजित् m. N. pr. zweier Fürsten VP. 4,13,2.

अयुतायु m. desgl. VP. 4,20,3. 23,3.

अयुताश्व m. N. pr. eines Fürsten VP. 4,4,18.

अ॑युद्ध 1) Adj. *unbekämpft, unwiderstehlich.* — 2) n. *kein Kampf.*

अ॑युद्धसेन Adj. *dessen Geschoss unwiderstehlich ist.*

अ॑युद्ध्वी Absol. *ohne zu kämpfen.*

अयुध्य॑ Adj. *nicht zu bekämpfen.*

अयुध्यमान Adj. *nicht kämpfend* MBh. 7,29,22.

अयुपित Adj. *nicht verstört* Maitr. S. 1,1,2.

अयुवमारिन् Adj. *wo keine Jünglinge sterben* Ait. Br. 8,25.

अये Interj. 187,16. 290,20. 291,24. 26. 312,18.

अ॑योग्रय Adj. (f. आ) *eisenspitzig* ṚV. 10,99,6.

1. अयोग m. 1) *Trennung;* insbes. *das Nichtzusammenkommen von Geliebten* Daçar. 4,47. — 2) *ungenügende oder unrichtige Anwendung.* — 3) *schlechte Beschaffenheit* 218,8. — 4) *das Nichtamplatzesein* 251, 32. 252,4. — 5) *Unmöglichkeit* 271,21. Mallin. zu Kumâras. 3,14. — 6) **heftige Anstrengung.* — 7) **eine schlechte Constellation.* — 8) Bez. *einer best. Constellation.*

2. अयोग 1) m. = अयोगू, आयोगव MBh. 12,296,9. — 2) n. Bez. *der letzten unter den 14 Stufen, die nach dem Glauben der Gaina zur Erlösung führen.*

अ॑योगक्षेम m. *keine Wohlfahrt, Ungemach.*

अयोगवाह m. Pl. Bez. *des Anusvâra, Visargânija, Upadhmânija, Gihvâmûlija und der Jama.* Sie heissen *ohne Anschirrung Ziehende,* weil sie, ohne in's Alphabet eingereiht zu sein, als vollberechtigte Laute anerkannt werden.

अयोगवे M. 10,32 wohl fehlerhaft für अयोगुवि (von अयोगू).

अयोगिन् m. *kein Mönch.*

अयोगुड m. *eiserne Kugel.*

अयोगू॑ f. (wenn M. 10,32 °गुवि gelesen wird) und auch wohl m. (VS.) *eine best. Mischlingskaste.*

अयोग्य Adj. 1) *unbrauchbar, untauglich* Kâtj. Çr. 22,4,11. Spr. 735. 7666. *sich zu Etwas nicht eignend, nicht befugt* Jâgñ. 2,235. *Jmd* (Loc.) *nicht gewachsen* Venis. 120. — 2) *sinnlich nicht wahrzunehmen* Kap. 5,44.

अयोग्यत्व n. *das sich zu Etwas Nichteignen* Kap. 5,47.

*अयोज्य und *°क n. *Mörserkeule.*

अयोघन m. *eiserner Hammer.*

*अयोच्छिष्ट n. *Eisenfeilicht* Nigh. Pr.

1. अयोजाल n. *eisernes Netz* R. ed. Bomb. 3,35,35.

2. अ॑योजाल Adj. *mit einem eisernen Netze versehen.*

अ॑योदंष्ट्र Adj. *mit eisernem Gebiss versehen.*

*अयोदती f. *die Eisenzähnige,* wohl N. pr. einer Unholdin Kâç. zu P. 5,4,143.

अयोदर्वि f. *ein eiserner Löffel* Buâvapr. 2,90.

1. अयोद्रु Nom. ag. *nicht kämpfend* Spr. 3009, v. l.

2. अयोद्रु॑ Adj. *unüberwindlich.*

अयोध्य॑ 1) Adj. (f. आ) *nicht zu bezwingen.* — 2) f. आ N. pr. einer Stadt. °काण्ड n. Titel des 2ten Buchs im Râmâjaṇa.

1. अ॑योनि m. f. 1) *etwas Anderes als die weibliche Scham* Gaut. 25,7. — 2) **Mörserkeule.*

2. अयोनि Adj. 1) *ohne Ursprung, — Anfang* Kumâras. 2,9. — 2) *geringen Ursprungs* MBh. 13,27,20. — 3) *nicht entlehnt, originell.*

अयोनिक Adj. *ohne den Spruch* एष ते योनिः (VS. 23,2).

अयोनिज Adj. (f. आ) *keinem Mutterleibe entsprossen* MBh. 1,67,69. Kaṇ. 4,2,5. 10. Feuer Spr. 277. Davon Nom. abstr. °त्व n. Comm. zu Kaṇ. 4,2,5.

अयोनिजतीर्थ und °जेश्वरतीर्थ n. N. pr. eines Tîrtha.

(अ॑योपाष्टि), अ॑योग्रपाष्टि Adj. *eiserne Krallen habend.*

अयोबाहु m. N. pr. eines Sohnes des Dhṛtarâshṭra.

अयोमय Adj. (f. ई) *eisern.*

*अयोमल n. *Eisenrost* und *Eisenfeilicht* Nigh. Pr.

अयोमुख 1) Adj. *a) mit einem eisernen Maul oder Schnabel versehen. — b) mit einer eisernen Spitze versehen.* — 2) m. *a) Pfeil.* — *b)* N. pr. α) eines Dânava. — β) eines Berges.

अयोरजस् n. *Eisenrost* und *Eisenfeilicht* Nigh. Pr. Kaṇḍ. 8.

अयोरस m. *Eisenrost, Abgeschabtes vom Eisen.*

अयोरुत Adj. *aus Erz* oder *Eisen getrieben.*

अयोहनु Adj. *mit ehernen Kinnbacken versehen*

अयोहृदय Adj. *dessen Herz von Eisen ist* Ragh. 9,9.

अयौक्तिक Adj. *unpassend, ungereimt.*

अयौगपद्य n. *Nichtgleichzeitigkeit* Nyâyas. 2,1,24.

*अयौधिक Adj. Kâç. zu P. 6,2,160.

अव्यङ्गीभट्ट m. N. pr. eines Scholiasten.

अर्, ईर्ति, ऋणोति, ऋणवति 1) *bewegen, aufregen, aufwirbeln, erregen, erheben* (die Stimme). — 2) *Jmd* (Dat.) *Etwas* (Acc.) *darbringen.* — 3) *Jmd* (Acc.) *ein Leid anthun* Çat. Br. 7,3,3,14. — 4) *sich in Bewegung setzen, sich erheben.* — 5) *rinnen, zerrinnen.* — 6) *stossen auf, treffen, gerathen in* oder *auf, erreichen, erlangen.* — 7) *Jmd* (Acc.) *zu Theil werden.* — Caus. अर्पयति 1) *schleudern, werfen.* — 2) *durchbohren.* — 3) *hineinstecken, hineinlegen, anstecken, befestigen, infigere* 44,18. — 4) *aufsetzen, auflegen, auftragen* 113,22. 176,2. 315,27. अर्पित *besetzt mit* (Instr.) MBh. 13,50,20. — 5) (Blicke, Gedanken) *richten auf* Spr. 7765. — 6) *darreichen, hingeben, übergeben* 296,31. Spr. 7623. — 7) *zurückgeben, wiedererstatten* 109,13. — 8) *aufgeben, fahren lassen* Sâh. D. 12,12. — *Intens. अरार्पते *umherirren; zu Jmd* (Acc.) *sich hinbegeben.* — Mit अनु 1) Med. *nach Jmd sich erheben.* — 2) **folgen.* — Mit अप *öffnen, aufschliessen.* — Mit अभि *hineilen zu* (Acc.). — Mit आ 1) *einfügen, einsetzen.* — 2) *herbeibringen, schaffen.* — 3) *besetzen, erfüllen mit* (Instr.) — 4) *Jmd* (Acc.) *Etwas anthun.* — 5) *herbeieilen.* — 6) *gerathen in* (Unglück). — Vgl. आर्त. — Mit उद् 1) *aufregen, auftreiben, erheben.* — 2) Act. Med. *sich erheben.* — Caus. *emporbringen, gedeihen machen.* — Mit उप 1) *hingehen zu* (Acc.). — 2) *Jmd* (Acc.) *zu Hülfe eilen.* — 3) *zu nahe treten, beleidigen.* — 4) *anstossen, ein Versehen machen.* — Mit नि 1) *niederlegen, niedersetzen.* — 2) *einfügen in* (Loc.), *verleihen.* — 3) *unterliegen* RV. 4,16,9. — Caus. *niederwerfen.* — Mit निस् 1) *hinfällig machen* RV. 1,119,7. — 2) *absondern* AV. 10,2,2. — 3) *verlustig gehen* (mit Abl. oder Gen.). — Caus. *auseinandergehen machen, auflösen.* — Mit प्र 1) *in Bewegung setzen, erregen.* — 2) *Jmd* (Dat.) *Etwas* (Acc.) *zuführen.* — 3) *sich in Bewegung setzen, vordringen.* — Caus. *in Bewegung setzen, anregen.* — Mit प्रति *einfügen.* — Caus. 1) *entgegenwerfen.* — 2) *befestigen, anfügen, auflegen* Çat. Br. 10,5,4,4. — 3) *übergeben.* — 4) *zurückgeben* 215,2. *von Neuem geben.* — Mit वि 1) *aufschliessen, erschliessen.* — 2) *sich öffnen.* — Mit सम् 1) *zusammenfügen, zu Stande bringen.* — 2) *zusammenraffen.* — 3) *zu Stande kommen.* — 4) *zusammenlaufen, — kommen, — hineilen zu* (Acc. oder Loc.), — *treffen mit* (Instr.), *sich zusammenfügen.* — Caus. 1) Act. Med. *schleudern, treffen.* — 2) *zusammenstossen lassen* Çat. Br. 13,3,3,7. — 3) *befestigen, hineinstecken, hineinlegen.* — 4) *auflegen, auftragen* 96,20. — 5) *übergeben.* — 6) *wiedergeben.* — 7) *absenden* Spr. 6989. — Partic. समर्पित *erfüllt von* Lalit. 97,9. — Mit अभिसम् *treffen, ergreifen.*

1. अर 1) m. und *n. *Radspeiche.* — 2) m. *speichenähnlicher Theil an einem radähnlichen Altar* Çulbas. 3,182. — 3) m. bei den Gaina *Speiche im Zeitenrade, deren zwölf angenommen werden.* — 4) m. *N. pr. eines Arhant und eines Ćakravartin bei den Gaina.

2. अर m. Name eines Meeres in Brahman's Welt.

3. *अर Adj. *schnell, geschwind.*

अरक m. 1) = 1. अर 1). — 2) = 1. अर 2). — 3) **Bixa octandra Rich.* und *Gardenia enneandra Koen.*

अरक्षत् Adj. *nicht schützend* M. 8,304.307.

अरक्षस् Adj. *nicht schädigend, harmlos, treu.*

अरक्षित Adj. *ungehütet* 188,16. 189,1. MBh. 12,82,4. Spr. 567.

अरक्षितर् Nom. ag. *kein Schützer* 89,6. Spr. 568. 1699. 6609.

अरक्ष्यमाण Adj. *ungeschützt* Spr. 569.

अरगराट ? AV. 6,69,1.

*अरग्वध m. = आरग्वध.

अरघट्ट m. 1) *Schöpfrad.* — 2) *Brunnen* Râǵat. 6,48.

*अरघट्टक m. = अरघट्ट 1).

अरंकृत् Adj. *zurecht machend, ein Opfer zurichtend.*

अरंकृति f. *Dienst.*

अरंगम Adj. *hülfreich, förderlich.*

अरंगर m. (?) AV. 20,135,13.

अरङ्गिसत्त्व m. Pl. *eine best. Götterordnung* (buddh.).

अरंघुष Adj. *laut tönend, vernehmlich.*

अरजस् 1) Adj. *a) staublos.* — *b) ohne Leidenschaft* MBh. 14,46,25. — 2) f. *ein noch nicht mannbares Mädchen.*

अरजस्क Adj. *ohne die Qualität Raǵas* Ind. St. 9,165.

अरजा f. N. pr. einer Tochter des Uçanas.

*अरजाय्, °यते Denom. von अरजस्.

अरज्जु f. *kein Strick.*

अरज्जुबद्ध Adj. *nicht angebunden* Kâtj. Çr. 7,6,14.

*अरटु m. *Calosanthes indica Bl.*

अरट्ट m. N. pr. eines Mannes.

*अरडु m. = अरटु. Davon Adj. *अरडुक.

1. अरण Adj. (f. ई) *fern, fremd.*

2. अरण n. 1) **das Hineingehen, Sichhineinfügen.* — 2) *Zuflucht.*

1. अरणि 1) *m. und f. (auch अरणी) *Reibholz.* — 2) m. *Premna spinosa.* Auch *f. ई Gal. — 3) *die Sonne.*

2. अरणि f. *Unbehagen.*

*अरणिका f. *Premna spinosa* Nigh. Pr.

अरणिमत्त् Adj. *in den Reibhölzern enthalten.*

*अरणीकेतु m. *Premna spinosa.*

अरण्य 1) n. *a) Ferne, Fremde.* — *b) Wildniss, Wald.* °वत् Adv. 154,25. — 2) m. *a) *ein best. Baum,* = कट्फल. — *b)* N. pr. eines Sâdhja, eines Sohnes des Manu Raivata und eines Lehrers.

अरण्यक n. *Wald.*

*अरण्यकणा f. *wilder Kümmel* Nigh. Pr.

*अरण्यकदली f. *wilde Kadali.*

*अरण्यकर्पासी f. *wilde Baumwollenstaude* Gal.

*अरण्यकाक m. *Waldkrähe* Nigh. Pr.

अरण्यकाण्ड n. Titel des 3ten *Buches* im Râmâjaṇa.

*अरण्यकार्पासी f. *wilde Baumwollenstaude.*

*अरण्यकुलत्थिका f. *Glycine labialis L.*

*अरण्यकुसुम्भ m. *Carthamus tinctorius L.*

*अरण्यकेतु m. *eine best. Pflanze* Gal.

अरण्यगज m. *wilder Elephant.*

*अरण्यघोली f. *eine best. Gemüsepflanze.*

*अरण्यचटक m. *wilder Sperling.*

अरण्यचर Adj. *im Walde lebend, wild.*

*अरण्यज Adj. *im Walde lebend,* — *wachsend.*

*अरण्यजार्द्रका f. *wilder Ingwer.*

*अरण्यजीर m. *wilder Kümmel.*

*अरण्यजीव Adj. = अरण्यचर.

*अरण्यतुलसी f. *Ocimum adscendens* Nigh. Pr.

अरण्यद्वादशी f. *der zwölfte Tag in der lichten Hälfte des* Mârgaçîrsha.

अरण्यधर्म m. *wildes Wesen, Wildheit.*

*अरण्यधान्य n. *wilder Reis.*

अरण्यनृपति m. *König des Waldes,* Bein. des *Tigers.*

अरण्यपर्वन् n. Titel des 1ten *Abschnitts* im 3ten

Buch des MBh.

अरण्यभव Adj. *im Walde wachsend.*

अरण्यभाग Adj. *einen Theil des Waldes bildend* Çat. Br. 13,2,4,3.

*अरण्यमक्षिका f. *Bremse.*

अरण्यमार्जार m. *wilde Katze.*

*अरण्यमुद्ग m. *eine Bohnenart.*

*अरण्यरजनी f. *Curcuma aromatica* Nigh. Pr.

अरण्यराज् m. *König des Waldes*, Bein. des *Löwen* und *Tigers.*

अरण्यराज्य n. *Herrschaft über den Wald* 135,29.

अरण्यरुदित n. *ein Weinen im Walde.* so v. a. *vergebliches Klagen* Spr. 283 (Pl.). 570.

*अरण्यवायस m. *Rabe.*

अरण्यवास m. *der Wald als Aufenthaltsort* 92,32.

अरण्यवासिन् 1) Adj. *im Walde lebend* MBh. 3, 267,17. m. *Waldthier* Chr. 156,1. — 2) *f. ॰नी *eine best. Schlingpflanze.*

*अरण्यवास्तुक (Gal.) und *॰वास्तूक m. *Melde.*

*अरण्यशालि m. *wilder Reis.*

*अरण्यशूरण m. *ein best. Knollengewächs.*

*अरण्यश्वन् m. 1) *Wolf.* — 2) *Schakal.*

अरण्यषष्टिका f. *eine best. Begehung* Comm. zu Mṛkkh. 54,16.

अरण्यषष्ठी f. *der 6te Tag in der lichten Hälfte des* Gjeshṭha.

अरण्यहरिद्रा f. *Curcuma aromatica* Bhâvapr. 1,177.

अरण्याधीति f. und अरण्याध्ययन n. *das Studium im Walde* Sâj. in der Einl. zu Taitt. Âr.

अरण्यानिꣳ und अरण्यानीꣳ f. 1) *Wildniss, grosser Wald.* — 2) *die Genie der Wildniss.*

अरण्यायन n. *das Sichzurückziehen in den Wald.*

*अरण्यीय Adj. von अरण्य.

अरण्येगेय Adj. *im Walde zu singen* Lâṭj. 7,5,13. Saṃhitopan. 27,6. 29,1.

*अरण्येतिलक m. Pl. *im Walde wachsende* Tilaka, so v. a. *was keinen Nutzen bringt.*

अरण्येऽनुवाक्य Adj. *im Walde herzusagen.*

अरण्येऽनूच्य m. *eine best. Spende.*

अरण्यौकस् m. *Waldbewohner, Eremit.*

अरतत्रप m. *Hund.*

1. अरतिꣳ m. *Diener, Gehülfe, Verwalter, administer.*

2. अरति f. 1) *Gefühl des Unbehagens, Verstimmtheit.* — 2) * *Aufregung;* * *Ungeduld,* * *Sehnsucht.*

अरतिक Adj. *der* Rati (*Gattin des Liebesgottes*) *ermangelnd.*

अरतिज्ञ Adj. *Lust nicht kennend* Bhâg. P. 4,25,38.

अरत्नालोकसंकार्य Adj. *durch den Glanz von Edelsteinen nicht zu Nichte zu machen* Spr. 571.

1. अरत्निꣳ m. 1) *Ellbogen.* f. Bhâg. P. — 2) *Elle, die Entfernung vom Ellbogen bis zur Spitze des kleinen Fingers,* = 2 Prâdeça oder 24 Aṅgula Çulbas. 1,16. — 3) *Winkel, Ecke.*

2. अरत्निꣳ Adj. *ungenügsam, unzufrieden* RV. 8,69,8.

अरत्निक m. *Ellbogen.*

अरत्निन् Adj. *keine Kostbarkeiten besitzend.*

1. अरत्निमात्रꣳ n. *eine Entfernung von nur einer Elle* Çat. Br. 6,3,4,30.

2. अरत्निमात्रꣳ Adj. (f. ई) *eine Elle lang.* अरत्निमात्राङ्गी Adj. Kâtj. Çr. 7,9,27.

अरथꣳ Adj. *ohne Wagen.*

अरथी m. *kein Wagenlenker.*

अरध्र Adj. *nicht willig, — gehorsam.*

अरनेमि m. Brahmadatta, N. pr. eines Fürsten.

अरन्तुक n. N. pr. eines Tîrtha.

अरपꣳ Adj. *unbeschädigt.*

अरपचन m. Name einer Dhâraṇî des Maṅgucri.

अरपꣳस् Adj. 1) *unbeschädigt, heil.* — 2) *nicht beschädigend.*

अरम् Adv. 1) *passend, gemäss, angemessen, entsprechend* (mit Dat.). — 2) *genug, hinreichend.* — Vgl. कर्, करोति und भू mit अरम्.

अरंमणाम् Adj. *dem Willen folgend.*

1. अरंमति 1) f. *Ergebenheit, Genie der gehorsamen Frömmigkeit.* — 2) Adj. *geduldig* RV. 10,92,4. 5.

2. अरंमति (RV. 2,38,4. 8,31,12) und अरंममाण Adj. *nicht rastend.*

अरंमिष् Adj. *herbeieilend.*

*अरर 1) n. *Hülle, Deckel.* — 2) m. f. (ई) und n. *Thürflügel.*

*अररक 1) m. *a)* N. pr. eines Mannes gaṇa गर्गादि. — *b)* Pl. *die Nachkommen der* Araraka Mahâbh. 6,48,*b*. — 2) f. आ ein Frauenname ebend. Ind. St. 13,389. fg.

अरारि m. 1) *Thürflügel* Râǵat. 7,809. 1085. द्वारारि 1086. — 2) **eine best. Pflanze* Gal.

अरारिन्द् n. 1) *ein best. bei der* Soma-*Bereitung gebrauchtes Werkzeug.* — 2) * *Wasser.*

अरारिवंस् (schwach अरारुस्) Adj. *missgünstig, feindlich.*

अरारु 1) Adj. dass. ein Asura Maitr. S. 4,1,10. TBr. 3,2,9,4. — 2) *m. *Geschoss.*

*अरारे Interj.

*अरार्य्, ॰र्यति (आराकर्मणि).

अरालु und ॰क m. *Colosanthes indica Bl.*

*अरावत् Adj. *mit Speichen versehen.*

अरविन्द 1) n. *die am Tage blühende wohlriechende Blüthe von Nelumbium speciosum oder Nymphaea Nelumbo.* Davon Nom. abstr. ॰ता f. 251,27. ॰त्व n. Tarkas. 43. — 2) **Kupfer.*

*अरविन्ददलप्रभ m. *Kupfer* Nigh. Pr.

अरविन्दनाभ m. Bein. Vishṇu's.

अरविन्दिनी f. *Nelumbium speciosum* Râǵat. 7, 1516. Kâd. II,88,22.

अरश्मन् Adj. *ohne Strang oder Zügel.*

अरश्मिक Adj. *ohne Zügel.*

अरसꣳ Adj. (f. आ) 1) *geschmacklos, unschmeckbar* Ind. St. 9,164. — 2) *ohne Geschmackssinn.* — 3) *kraftlos, matt.*

अरसज्ञ Adj. *keinen Geschmack —, keinen Sinn für Etwas habend* MBh. 12,180,30.

अरसयितर् Nom. ag. *Nichtschmecker* Maitrjup. 6,11.

अरसाश m. *Nichtgenuss von Säften* Kauç. 141.

अरसाशिन् Adj. *keine Säfte geniessend* Kauç. 42.

अरसिक Adj. *keinen Geschmack für das Schöne besitzend* 167,26.

अरसीठक्कुर m. N. pr. eines Dichters Z. d. d. m. G. 27,8.

अरक्षस्यम् Adv. *in Gegenwart Anderer* MBh. 13, 123,12.

*अरा f. = आरा *Ahle.*

अरातस Adj. *von* Râkshasa *befreit* MBh. 3, 284,16.

अराग Adj. *ohne Leidenschaft, — Zuneigungen* Venis. 4.

अरागिन् Adj. 1) *nicht farbig* Suçr. 2,343,5. — 2) = अराग Spr. 3593.

अराजꣳक 1) Adj. *königslos* Spr. 3616. fgg. — 2) n. *Anarchie* Spr. 561.

अराजता f. *Königslosigkeit.*

अराजन् m. *Nichtkönig.*

अराजन्यꣳ Adj. *ohne die Kriegerkaste* Çat. Br. 4, 1,4,6.

अराजान्वयिन् Adj. *zu keinem königlichen Geschlecht gehörend* Râǵat. 3,488.

अराजिꣳन् Adj. *glanzlos, dunkel.*

अराट्की f. *eine best. Pflanze.*

अराड्य Adj. *langhörnig.*

अराणꣳ Partic. Aor. von अर्.

अराणि m. N. pr. eines Sohnes des Viçvâmitra MBh. 13,257. v. l. अरालि.

अरातिꣳ 1) f. *a) Missgunst, Feindseligkeit.* — *b) Ungemach, Unheil, Leid.* — *c) Feind, Gottloser.* — *d) Unhold, Unholdin.* — 2) m. *Feind* 105,28.

अरातिदूषण und ॰दूषि Adj. *Unheil zu Schanden machend.*

अरातिय्, अरातियँति = अरातीय्.

अरातिꣳ Adj. *Unheil vernichtend.*

अरातीय्, °यति *feindselig gesinnt sein* (mit Dat.).

अरातीयु und अरातीवन् Adj. *feindselig gesinnt.*

अराढि f. *Misslingen, Ungemach.*

अरार्धस् Adj. *nicht wohlthätig, — freigebig, eigennützig, geizig.*

1. अरार्य Adj. *geizig, karg.*

2. अरार्य m. und अरार्यी f. *eine best. Gattung von Dämonen.*

अरायनिर्णयन n. *ein Mittel Unholde zu vernichten.*

अरायचातन n. *ein Mittel Unholde zu verscheuchen.*

अराल 1) Adj. *gebogen, krumm, kraus* (von Haaren). — 2) m. *a) eine best. Stellung der Hand.* — *b) *Harz der Shorea robusta.* — *c) *ein brünstiger Elephant.* — *d)* N. pr. eines Lehrers. — 3) *f. आ und ई *a) ein unkeusches Weib.* — *b) ein bescheidenes Weib.* — *c)* ein Frauenname. — 4) n. *a) *der gekrümmte Anfang des Elephantenschwanzes* Gal. — *b) eine Art Tanz* S.S.S. 260.

अरालखटकामुख m. *eine best. Stellung der Hände* Verz. d. Oxf. H. 202,*a*,28.

अरालकस्त m. *eine best. Stellung der Hand* ebend. 86,*a*,28. 202,*a*,8.

अरालि m. N. pr. eines Sohnes des Viçvâmitra MBh. 13,4,58. अराणि v. l.

*अरालु n. ein von Nilak. erfundenes Wort.

*अरालुक m. *Calamus Rotang* Nigh. Pr.

1. अरावन् Adj. *feindselig.*

2. अरावन् m. = अर्वन् *Ross* RV. 7,68,7.

अराष्ट्र n. *kein Reich, — Volk* Çat. Br. 9,4,1,5. 13,4,2,17.

1. अरि Adj. *treu, anhänglich;* m. *ein Getreuer.*

2. अरि (auch अरी AV.) 1) Adj. *feindlich, missgünstig* RV. 6,13,5. 10,42,1. — 2) m. *a) Feind.* — *b) Feind* in astrol. Sinne. °गृह und °भ n. *das Haus eines feindlichen Planeten.* — *c) das 6te astrol. Haus.* — 3) f. **eine Mimosa-Art* Râgân. 8,30 (अरि Hdschr.).

3. अरि m. = अरिन् *Rad* Spr. 8349, v. l.

अरिकर्षण Adj. *Feinde hart mitnehmend.*

अरिक्त 1) Adj. *nicht leer* Kâtj. Çr. 5,6,31. — 2) *n. *berauschendes Getränk* Gal.

अरिक्थभाज् (Mit. bei Gold.) und अरिक्थीय (M. 9,167) Adj. *keine Ansprüche auf ein Erbtheil habend.*

अरिगूर्त Adj. *von Treuen gepriesen.*

अरिघ्न n. *Schaar der Feinde* 112,10.

अरिघ्नि m. N. pr. eines Sohnes des Kṛshṇa von der Bhadrâ.

अरितर् Nom. ag. *Ruderer.*

1. अरित्र 1) Adj. *treibend.* — 2) m. *Ruder* Çat. Br. 4,2,5,10.

2. अरित्र n. (Ende eines adj. Comp. f. आ) *Ruder* AV. 5,4,5.

*अरित्रगाध Adj. *rudertief* Kâç. zu P. 6,2,4.

अरित्रपर्ण Adj. (f. ई) *durch Ruder übersetzend.*

अरिदात्त m. N. pr. eines Fürsten. अतिदात्त v. l.

अरिधायस् Adj. *treulich nährend.*

अरिन् n. *Rad; Discus.*

अरिनन्दन Adj. *Feinde erfreuend, so v. a. der Feinde Schadenfreude erweckend* Hit. II,6.

अरिंदम 1) Adj. *Feinde im Zaum haltend.* — 2) m. *a)* Bein. Çiva's. — *b)* N. pr. zweier Männer.

अरिप्र Adj. *fleckenlos* (eig. und übertr.).

अरिफित Adj. *nicht in r übergehend* RV. Prât. 1,17(27). 2,9. 4,14. VS. Prât. 7,6.

*अरिमर्द m. *Cassia Sophora.*

अरिमर्दन 1) Adj. *Feinde zermalmend.* — 2) m. N. pr. *a)* eines Sohnes des Çvaphalka. — *b)* eines Eulenkönigs.

अरिमेजय m. N. pr. eines Schlangenpriesters (Târpja-Br. 25,15,3) und verschiedener Fürsten.

अरिमेद m. 1) **Vachellia farnesiana W. u. A.* — 2) Pl. N. pr. eines Volkes.

अरिमेदक m. *ein best. Insect.*

*अरिष्म m. wohl N. pr. eines Mannes. अरीश्म v. l.

अरिषण्य und अरिषण्यत् Adj. *nicht fehlend, sicher, zuverlässig.*

अरिष्ट 1) Adj. (f. आ) *a) unversehrt.* — *b) unverletzlich.* — *c) keiner Gefahr ausgesetzt, sicher.* — *d)* (euphem.) *Unglück bringend, — verheissend.* गृहोत्तम so v. a. *Unglücksgemach* R. 2,42,22. — 2) m. *a) Unheil, Unglück.* — *b) *Reiher.* — *c) *Krähe.* — *d) Sapindus detergens Roxb.* (oder *emarginatus*), *Seifenbaum; Azadirachta indica A. Juss.* und **Knoblauch.* — *e) Liqueur, weinartiges Getränk.* — *f)* N. pr. α) eines in Gestalt eines Stieres auftretenden Asura. — β) eines Mannes VP.^{2} 3,240. दिष्ट v. l. — 3) f. आ *a) Binde, Verband.* — *b) *eine best. Pflanze.* — *c) eine Form der* Durgâ. — *d)* N. pr. einer Tochter Daksha's und Gattin Kaçjapa's. — 4) n. *a) Glück, Heil* MBh. 4,66,22. Jogat. Up. 15. — *b)* (euphem.) *Unheil, Unglück.* — *c) ungünstiges Symptom, Anzeichen des Todes.* — *d) *Gemach einer Wöchnerin.* — *e) *Buttermilch.* — *f) *Liqueur.* — *g)* Name eines Sâman.

अरिष्टक 1) m. *Seifenbaum.* — 2) f. अरिष्टका und अरिष्टिका *eine best. Pflanze.*

अरिष्टकर्मन् m. N. pr. eines Fürsten VP. 4,24,12.

अरिष्टगातु Adj. *einen sichern Wohnplatz habend.*

अरिष्टगु Adj. *dessen Heerden unversehrt sind.*

*अरिष्टगृह n. *Gemach einer Wöchnerin.*

अरिष्टश्याम Adj. *dessen Schaar unversehrt ist.*

अरिष्टाति 1) f. *Unversehrtheit, Sicherheit.* — 2) *Adj. *Glück bringend.*

अरिष्टनवनीत m. (!) Titel eines Werkes.

अरिष्टनेमि 1) Adj. *dessen Radfelge unversehrt bleibt.* — 2) m. N. pr. eines Gandharva und verschiedener anderer Personen.

अरिष्टनेमिन् m. N. pr. eines Bruders des Garuḍa, eines Muni und *eines Arhant bei den Gaina.

*अरिष्टपुर n. N. pr. einer *Stadt.*

*अरिष्टफल m. *Azadirachta indica A. Juss.* Gal.

अरिष्टभर्मन् Adj. *sichern Schutz gewährend* RV.

अरिष्टमथन m. Bein. Çiva's (eig. Vishṇu's).

अरिष्टरथ Adj. *dessen Wagen unversehrt ist.*

अरिष्टवर्ग m. *Reihe von Heilsprüchen* Sâmav. Br. 2,1,5.

अरिष्टवीर Adj. *dessen Mannen unversehrt sind.*

अरिष्टशय्या f. *Lager einer Wöchnerin* 96,19.

*अरिष्टसूदन und *अरिष्टहन् m. Bein. Vishṇu's.

*अरिष्टाश्रितपुर n. N. pr. einer *Stadt.*

अरिष्टासु Adj. *dessen Lebenskraft unversehrt ist.*

अरिष्टि f. *Unversehrtheit.*

अरिष्टुत Adj. *eifrig gepriesen.*

अरिष्यत् Adj. *keinen Schaden nehmend.*

अरिसिंह m. N. pr. eines Autors.

अरिसोम m. *eine best.* Soma-*Pflanze.*

अरिह m. N. pr. zweier Fürsten.

अरिहन् Adj. *Feinde vernichtend.*

अरीळ, अरीळ्ह Adj. *ungeleckt.*

अरीति und °क n. *ein best. Fehler des Ausdrucks: das Nichtstilgemässe.*

*अरीश्म m. wohl N. pr. eines Mannes Kâç. zu P. 4,2,80. अरिष्म v. l.

*अरीकृण P. 4,2,80.

1. अरु = अरुस् in अरुंतुद.

2. *अरु m. 1) *die Sonne.* — 2) *roth blühender* Khadira.

अरुंषिका f. *Kopfgrind.*

अरुग्ण Adj. *ungebrochen.*

अरुच् Adj. *lichtlos.*

अरुचि f. 1) *Mangel an Appetit, Ekel.* — 2) *Widerwille, Abneigung gegen* (उपरि) Kâd. 165,3.

अरुचित Adj. *nicht zusagend, — schmeckend* Çat. Br. 14,1,2,33.

अरुज् Adj. *schmerzlos.*

अरुज 1) Adj. (f. आ) *a) schmerzlos* Suçr. 2,300,14. 309,8. 20. — *b) nicht krank, gesund* 183,13. 217,30. — *c) wohl auf* R. 7,84,16. — 2) m. *a) *Cassia fistula.* — *b)* N. pr. eines Dânava.

अरुण 1) Adj. (f. आ, ved. auch ई) *a) röthlich, hellbraun, goldgelb.* तुषाराऽरुण *in Folge von* 86,9. धूमारुण 83,18. सिन्दूरारुणागारुण 292,22. — *b) *verwirrt. — c) *stumm.* — 2) m. *a) Röthe, rothe Farbe.* — *b) Morgenröthe*, personif. als *Wagenlenker der Sonne* 52,20. — *c) die Sonne.* — *d)* Pl. Bez. *bestimmter* Ketu. — *e) ein best. kleines giftiges Thier.* — *f) *Rottleria tinctoria.* — *g) *eine Art Zucker.* — *h) *eine Art Aussatz.* — *i)* N. pr. verschiedener menschlicher und übermenschlicher Personen. अरुण Çat. Br. 14,9,4,33. — 3) f. आ **a) eine Birkenart, indischer Krapp, Ipomoea Turpethum R. Br., Abrus precatorius, Koloquinthengurke,* = मुण्डितिका und = श्यामा. — *b)* N. pr. eines Flusses. — 4) f. ई *a) eine röthliche Kuh.* — *b) Morgenröthe.* — 5) n. *a) Röthe.* — *b) Gold.* — *c) Rubin.*

*अरुणकमल n. *rothe Lotusblüthe.*

अरुणकर m. *die Sonne* Kâd. 28,8.

अरुणकिरण m. dass. Varâh. Bṛh. S. 5,55.

अरुणकेतुब्राह्मण n. *das* Brâhmaṇa *der* Aruṇâḥ Ketavaḥ (s. u. केतु) Ind. St. 3,394.

*अरुणचूड m. *Hahn* Nigh. Pr.

अरुणज्योतिस् m. Bein. Çiva's.

अरुणता f. *Röthe.*

अरुणदत्त m. N. pr. eines Autors.

अरुणद्रूर्वा f. *röthliches Fennichgras.*

*अरुणनेत्र m. *Taube* Nigh. Pr.

अरुणपुष्प n. *eine röthliche Blume* Çat. Br. 4,5,10,2.3. *die Blüthe eines best. Grases* (Comm.) Kâṭy. Çr. 25,12,18.

*अरुणपुष्पी f. *Pentapetes phoenicea* Nigh. Pr.

अरुणप्रिया f. N. pr. einer Apsaras.

अरुणप्सु Adj. *von röthlichem Aussehen.*

अरुणबन्धु Adj. *rothgelb.*

अरुणय्, °यति *röthen* Kâd. 198,7. 254,5. अरुणित *geröthet* Çiç. 6,32.

अरुणयुज् Adj. *mit röthlichen Strahlen angethan.*

अरुणलोचन 1) Adj. *rothäugig* Mârk. P. 83,7 (vor Zorn). — 2) *m. *Taube.*

*अरुणशतपत्री f. *eine best. Pflanze* Gal.

*अरुणसारथि m. *die Sonne.*

अरुणास्मृति f. Titel eines Werkes.

अरुणाचलस्थल n. N. pr. einer Oertlichkeit.

*अरुणात्मज m. Bein. des Gaṭâju.

अरुणादित्य m. *eine der zwölf Formen der Sonne.*

अरुणानुज m. Bein. Garuḍa's Kâd. 34,12.

*अरुणाभ n. *eine Art Stahl.*

अरुणाम्नायविधि m. Titel eines Abschnittes im Kâṭhaka Ind. St. 3,392. 394. Vgl. अरुणीयविधि.

अरुणार्चिस् m. *die aufgehende Sonne.*

*अरुणावरज m. Bein. Garuḍa's.

अरुणाश्व Adj. *mit röthlichen Rossen fahrend.*

अरुणि m. N. pr. eines Muni. Vgl. आरुणि.

अरुणिमन् m. *Röthe* Bâlar. 21,5. Comm. zu Njâjam. 3,1,10.

अरुणी Adv. mit कर् *röthen* Kâd. 255,8.

अरुणीयविधि m. = अरुणाम्नायविधि Sâj. in der Einl. zu Taitt. Âr.

अरुणोद n. N. pr. eines Sees VP. 2,2,24.

अरुणोदयसप्तमी f. *der 7te Tag in der lichten Hälfte des* Mâgha.

*अरुणोपल m. *Rubin.*

अरुतक्नु Adj. *dessen Kinnbacken nicht zerschlagen ist.*

अरुंतुद Adj. (f. आ) *auf eine Wunde schlagend, eine wunde Stelle* (eig. und übertr.) *berührend; qualvoll.*

अरुन्धती f. 1) *eine best. heilkräftige Schlingpflanze.* — 2) N. pr. der Gattin Vasishṭha's (83,15; zugleich in der Bed. 3) und Dharma's. — 3) *der kaum sichtbare Stern Alkor im grossen Bären* 83,15. fgg. 218,24. Wer den nicht sieht, soll dem Tode verfallen sein. Später in dieser Verbindung als *Zunge* gefasst. — 4) *eine best. übernatürliche Kraft.*

*अरुन्धतीज्ञानि und *अरुन्धतीनाथ m. Bein. Vasishṭha's.

अरुन्धतीवट N. pr. eines Tîrtha.

अरुन्धतीसहचर m. Bein. Vasishṭha's.

अरुन्मुख m. Pl. Bez. *bestimmter* Jati Kaush. Up. 3,1. Die richtigere Form ist अरुर्मघ.

अरुर्मघ m. Pl. Bez. *best. habsüchtiger Dämonen.*

अरुश n. Name eines Tantra.

अरुशकृन् m. *Stöpsel* oder dgl. *am Ausguss eines Fasses.*

1. अरुष् Adj. *nicht erzürnt* Spr. 6898, v. l.

2.*अरुष्, अरुषति und अरुष्यति (गतिकर्मन्).

अरुष 1) Adj. (f. अरुषी) *roth, feuerfarben.* — 2) m. *a)* Pl. *die rothen Hengste* Agni's, *die Flammen.* — *b) die Sonne, der Tag.* — 3) f. अरुषी *a) Morgenröthe.* — *b) eine rothe Stute.* Als Gespann Agni's so v. a. *Flammen.* — 4) *n. = रूप.

अरुषस्तूप Adj. *einen rothen Haarbusch habend.*

*अरुष्क m. *Semecarpus Anacardium L.*

अरुष्कर 1) Adj. *wund machend.* — 2) m. *Semecarpus Anacardium L.*, n. *die Nuss dieses Baumes* Suçr. 1,214,2.

अरुष्कृत Adj. *verwundet* Çat. Br. 13,3,3,6.

अरुष्यत् Adj. *nicht zürnend* Spr. 577.

अरुस् 1) Adj. *wund.* — 2) n. *Wunde.* — 3) *die *Sonne.* — 4) *indecl. *Gelenk.*

अरुःस्राण n. *ein best. Wundmittel.*

*अरूड Adv. mit कर् *verwunden.*

अरूक्ष Adj. *weich.* Davon Nom. abstr. अरूक्षता f. *Weiche.*

अरूक्षित und अरूक्ष्ण Adj. *weich, geschmeidig.*

अरूप Adj. (f. आ) 1) *gestaltlos* Tândja-Br. 24,1,3. — 2) *missgestaltet.* — 3) *farblos*, so v. a. *dem Auge nicht zugänglich* Ind. St. 9,164.

अरूपक Adj. *gestaltlos, unkörperlich* MBh. 3,189,35.

अरूपज्ञ Adj. *die Gestalt —, die Farbe nicht unterscheidend* Çat. Br. 14,7,2,2.

अरूपण n. *keine bildliche Bezeichnung* 252,5.

अरूपत्व n. 1) *das Missgestaltetsein.* — 2) *Blindheit.* — 3) *Nichtbesitz einer besonderen Eigenthümlichkeit* Gaim. 2,2,13.

अरूपवत् Adj. *unschön, hässlich.*

अरूपिन् Adj. *gestaltlos, unkörperlich* Kan. 4,1,12.

*अरूष m. 1) *die Sonne.* — 2) *eine Schlangenart.*

अरे tonlose Interj. *der Anrede* VS. Prât. 2,16.

अरेणु 1) Adj. *a) staublos.* — *b) nicht irdisch, himmlisch.* — 2) m. Pl. *die Götter.*

अरेतस् Adj. *keinen Samen empfangend.*

अरेतस्क Adj. *samenlos.*

अरेपस् Adj. *fleckenlos.*

अरेफज्ञात Adj. *ohne irgend ein r* Ind. St. 9,32.

अरेफवत् Adj. *kein r enthaltend* ṚV. Prât. 4,16.

अरेफिन् Adj. *nicht in r übergehend* ṚV. Prât. 4,10.

अरेरे (wohl अरे अरे) Interj.

*अरेवत m. *eine best. Pflanze*, = रेवत Gal.

*अरोक Adj. *dunkel, schwärzlich.*

*अरोकदत्त m. N. pr. eines Mannes.

*अरोकदत्त 1) Adj. *schwarzzähnig.* — 2) m. N. pr. eines Mannes.

1. अरोग m. *Gesundheit* Spr. 6449.

2. अरोग 1) Adj. (f. आ) *gesund.* — 2) f. आ Name der Dâkshâjaṇî in Vaidjanâtha.

अरोगण Adj. *von Krankheit helfend.*

अरोगता f. (Bhâvapr. 1,125), अरोगत्व n., अरोगिता f. und अरोग्यता f. *Gesundheit.*

अरोचक 1) Adj. *nicht glänzend.* — 2) m. (n. Gal.) *Mangel an Esslust, Ekel.*

अरोचकिन् Adj. 1) *an Appetitlosigkeit leidend* 229,7. — 2) *wählerisch, feinsinnig* Vâmana 1,2,1.

अरोचमान 1) Adj. *a) nicht glänzend.* — *b) nicht zusagend, — schmeckend* Spr. 5108. — 2) *m. (संज्ञायाम्) Kâç. zu P. 6,2,160.

अरोमश n. *das Vermeiden einer best. fehlerhaften Aussprache der Sibilanten* Mâṇḍ. Çikshâ 5,4.

अरोकृपूर्व Adj. *wobei die Töne nicht aufsteigen* Saṁhitopan. 17,2.

अरोहिणीक Adj. *ohne* Rohiṇi.

अर्क m. 1) *Strahl.* — 2) *Blitzstrahl.* — 3) *die Sonne, der Sonnengott* (100,10). *Pl. als Gottheiten eine Unterabtheilung der Gjotishka (bei den Gaina). — 4) Bez. *der Zahl zwölf.* — 5) *Sonntag.* — 6) *Feuer.* — 7) *Krystall* R. 2,94,6. — 8) **Kupfer.* — 9) *das aufgerichtete Glied.* — 10) *Calotropis gigantea.* — 11) *eine best. Ceremonie.* — 12) *Lobgesang, Lied.* Auch vom *Rauschen* der Winde und dem *Gedonner* Indra's. अर्केः, इन्द्रस्य u. s. w. अर्कः (auch अर्कम्) Namen von Sâman. — 13) *Preisender, Sänger.* द्विर्वा अर्कां: heissen die Marut RV. 5, 87,5. — 14) *Bein. Indra's. — 15) **Gelehrter.* — 16) **älterer Bruder.* — 17) **Speise* (auch n.). — 18) N. pr. eines Arztes.

*अर्ककान्ता f. *Polanisia icosandra W. u. A.*

अर्ककाष्ठ n. *Holz von der Calotropis gigantea* Kâtj. Çr. 18,1,1.

अर्ककुण्डतीर्थ n. N. pr. eines Tirtha.

अर्ककोशी f. *Knospe der Calotropis gigantea* Çat. Br. 10,3,4,3.5.

अर्कक्षीर n. *Milchsaft der Calotropis gigantea* Suçr. 2,282,8.

अर्कक्षेत्र n. N. pr. einer Oertlichkeit in Orissa.

अर्कग्रह m. *Sonnenfinsterniss* Varâh. Bṛh. S. 5,8.

अर्कग्रीव m. Name eines Sâman.

*अर्कचन्दन n. *rother Sandel* Râǵân. 12,21.

अर्कचिकित्सा f. Arka's *Heilkunde.*

अर्कज 1) Adj. *von der Sonne kommend, zu ihr in Beziehung stehend.* — 2) m. *a) der Planet Saturn.* — *b)* *Du. Bez. der Açvin.

अर्कतनय 1) m. *a) der Planet Saturn.* — *b)* Bez. *Karṇa's. Im MBh. (angeblich) auch des Jama, Manu Vaivasvata und Manu Sâvarṇi. — 2) f. आ Bez. der Flüsse Jamunâ und Tapatî im MBh. (angeblich).

अर्कतूल n. Nom. abstr. von अर्क in unbest. Bed.

*अर्कदल m. *Calotropis gigantea.*

अर्कधानी f. Pl. *Samenkörner der Calotropis gigantea* Çat. Br. 10,3,4,3.5.

अर्कनन्दन m. 1) *der Planet Saturn.* — 2) *Bein. Karṇa's.

अर्कनयन m. N. pr. eines Asura.

1. अर्कपत्र n. *Blatt der Calotropis gigantea* 40,22.

2. *अर्कपत्र 1) m. *Calotropis gigantea.* — 2) f. आ *Aristolochia indica.*

1. अर्कपर्ण n. *Blatt der Calotropis gigantea* Çat. Br. 9,1,1,4.9.42. 10,3,4,3.5. Kâts. Çr. 18,1,1.

2. *अर्कपर्ण m. 1) *Calotropis gigantea.* — 2) N. pr. eines Schlangendämons.

*अर्कपर्याय (Gal.) und *अर्कपादप m. *Azadirachta indica Juss.*

अर्कपुत्र m. 1) *der Planet Saturn.* — 2) *Bein. Jama's Gal.

अर्कपुष्प n. 1) *Blüthe der Calotropis gigantea* Çat. Br. 10,3,4,3.5. — 2) Name eines Sâman.

अर्कपुष्पाय्य n. Name eines Sâman.

*अर्कपुष्पिका f. *Gynandropsis pentaphylla DC.*

अर्कपुष्पी f. 1) *Hibiscus hirtus* Nigh. Pr. Suçr. — 2) **eine best. stachelige Wasserpflanze* Mad. 27,270.

अर्कपुष्पोत्तर n. Name eines Sâman.

अर्कप्रकाश 1) Adj. (f. आ) *hell wie die Sonne.* — 2) n. Titel zweier Werke.

अर्कप्रभाजाल n. *Sonnenstrahlen* 84,10.

*अर्कप्रिया f. *Hibiscus rosa sinensis L.*

*अर्कबन्धु und *अर्कबान्धव m. Bein. Çâkjamuni's.

*अर्कभक्ता f. *Polanisia icosandra W. u. A.*

*अर्कमार्ग m. *Himmelsraum* Gal.

अर्कमूल n. *Wurzel der Calotropis gigantea* Çat. Br. 10,3,4,3.5.

*अर्कमूला f. *Aristolochia indica.*

*अर्कय्, अर्कयति (स्तवने, तपने).

अर्करिपु m. Bez. Râhu's Kâd. 2,12.

*अर्करेतोज m. Bein. Revanta's.

*अर्कलवण n. *Salpeter* Nigh. Pr.

अर्कलिन् m. *Sonnenstrahl* Ait. Âr. 342,10.

*अर्कलूष m. N. pr. eines Mannes.

अर्कवत् Adj. *den Blitzstrahl haltend.*

*अर्कवल्लभ m. *Pentapetes phoenicea L.*

अर्कविध Adj. Arka-*artig* Çat. Br. 10,6,3,10.

अर्कविवाहप्रयोग m. Titel eines Werkes.

*अर्कवेध m. *eine best. Pflanze.*

अर्कव्रत n. *die Weise der Sonne* 207,12.

अर्कशशिशत्रु m. Bez. Râhu's.

अर्कशिरस् n. Name eines Sâman.

अर्कशोक m. *Strahlengluth.*

अर्कसमुद्ग m. *Knospenspitze der Calotropis gigantea* Çat. Br. 10,3,4,3.5.

अर्कसाति f. *Liederfindung, dichterische Begeisterung.*

अर्कसावन Adj. *der wahren Sonnenzeit entsprechend* Ganit. 1,20.

*अर्कसुत 1) m. Bein. Karṇa's Gal. — 2) f. आ *a)* Bein. der Jamunâ Gal. — *b) Clitoria ternatea* Nigh. Pr.

अर्कसूनु m. 1) *der Planet Saturn* J. R. A. S. 1870, S. 454. — 2) *Bein. Jama's.

*अर्कसोदर m. Indra's *Elephant.*

*अर्काह्वा f. *Polanisia icosandra W. u. A.*

अर्काया f. *the sun's measure of amplitude* Sûrjas. 3,28. Âryabh. 4,30.

*अर्काश्मन् m. *der Stein* Sûrjakânta und *Krystall.*

अर्काश्वमेध* n. Sg. (Kâç. zu P. 2,6,4) und °धौ m. Du. *die Begehung* Arka *und das Rossopfer* AV. 11,7,7. Çat. Br. 9,4,3,18. 10,6,5,8. °धैवत्त् Adj. *den A. u. d. R. erhaltend* TS. 2,2,7,5. °धिन् Adj. *den A. u. d. R. begehend* 5,7,5,3.

अर्काष्ठीला f. *Fruchtkorn der Calotropis gigantea* Çat. Br. 10,3,4,3.5.

*अर्काह्व m. 1) *der Stein* Sûrjakânta. — 2) *Pinus Webbiana* Nigh. Pr.

अर्किन् Adj. 1) *strahlenreich.* — 2) *gesangreich, lobsingend.*

*अर्कीय Adj. von अर्क.

*अर्कोपल m. *der Stein* Sûrjakânta.

अर्क्य n. Name eines Çastra und eines Sâman TS. 5,3,4,7. 7,5,9,1. Tândja-Br. 16,7,4. 11,11.

*अर्त्, अर्दयति (हिंसायाम्).

अर्ग m. N. pr. eines Ṛshi.

अर्गट m. 1) **Barleria caerulea* Nigh. Pr. — 2) N. pr. eines Dichters.

अर्गड in सार्गड = अर्गल.

अर्गल 1) m. f. (आ) und n. Am Ende eines adj. Comp. f. आ. *a) Riegel* Ragu. 3,45. — *b) Hinderniss, Hemmschuh.* — *c)* **Welle.* — 2) m. oder n. *eine best. Hölle.*

अर्गलानिर्गम m. Titel eines astrol. Tractats.

अर्गलास्तुति f. und अर्गलास्तोत्र n. Bez. eines dem Devîmâhâtmja vorangehenden und dasselbe *verschliessenden Lobgesanges.*

*अर्गलिका f. Demin. von अर्गल 1) *a).*

अर्गलित Adj. *verriegelt, verschlossen* Kâd. II, 82,17.

*अर्गलीय und *अर्गल्य Adj. von अर्गल.

अर्घ्, अर्घति *einen Werth haben* Spr. 3969. *Etwas einbringen* Pañkat. 228,10.

अर्घ m. 1) *Preis, Werth.* अर्घापचयेन *billiger* Gaut. 10,35. — 2) *feierliche Aufnahme eines Gastes.* Häufig mit अर्घ्य verwechselt. — 3) *eine Anzahl von 20 Perlen, die zusammen ein* Dharaṇa *wiegen.*

*अर्घट n. *Asche.*

अर्घपात्र (richtiger अर्घ्य°) n. *eine Schüssel, in der einem Gaste das Wasser gereicht wird.*

*अर्घीश m. Bein. Çiva's.

अर्घ्य in अनर्घ्य.

अर्घेश्वर m. Bein. Çiva's B. A. J. 1,218.

अर्घ्य 1) Adj. *a) schätzbar,* in अनर्घ्य. — *b) eines*

ehrenvollen Empfanges würdig, ehrenvoll aufzunehmen (als Gast) PÂR. GṚHJ. 1,3,1. — *c) zum Empfang eines Gastes dienend.* — 2) n. *a) das beim Empfang eines Gastes dargereichte Wasser* GAUT. 5,32. RAGH. 11,69. — *b) *eine Art Honig;* vgl. आर्घ्य.

अर्घ्यपात्र n. s. अर्घपात्र.

*अर्घ्यार्क m. *Pterospermum suberifolium* RÂǴAN. 10,105.

1. अर्च्, अर्चति und *अर्चति 1) *strahlen, glänzen.* — 2) *singen, lobsingen, besingen.* — 3) *Jmd* (Dat.) *Etwas* (Acc.) *anpreisen.* — 4) *Jmd ehren, seine Achtung erweisen; Etwas achten.* Ausnahmsweise auch Med. अर्चित *geehrt, dem Verehrung erwiesen worden ist, in hohem Ansehen stehend; mit Achtung gereicht.* — 5) *schmücken.* अर्चित *geschmückt* R. 1,2,29. — Caus. अर्चयति 1) *strahlen machen.* — 2) *Jmd ehren, seine Achtung erweisen.* Auch Med. — Mit अनु *Jmd* (Acc.) *zujauchzen.* — Mit अभि Act. Med. 1) *singen, besingen, preisen.* — 2) *ehren, verehren, seine Achtung erweisen.* अभ्यर्चित wird mit अभ्यर्थित verwechselt. — Mit समभि *ehren, verehren, begrüssen.* — Mit प्र 1) *vorleuchten.* — 2) *anheben zu singen.* — 3) *besingen.* — 4) *Jmd* (Dat.) *Etwas* (Acc.) *anpreisen.* — 5) *ehren.* — *Caus. *ehren.* — Mit अभिप्र *besingen.* — Mit प्रति 1) *entgegen strahlen.* — 2) *einen Gruss erwiedern.* — Caus. *einzeln begrüssen.* — Mit सम् 1) *feststellen.* — 2) *ehren, verehren.* — 3) *schmücken.* — Caus. *ehren.*

2. अर्च् Adj. *strahlend.*

अर्चक Adj. *verehrend,* m. *Verehrer.*

अर्चित्र Adj. *singend, donnernd.*

(अर्चित्र्य) अर्चित्रिय Adj. *zu preisen.*

अर्चिद्धूम Adj. *glänzenden Rauch habend.*

अर्चन 1) *Adj. (f. ई) *preisend, lobsingend.* — 2) n. und f. आ *Ehrenerweisung, Verehrung.*

अर्चनमणि m. *Ehrenschmuck* Spr. 7105.

अर्चनानस् m. N. pr. eines Ṛshi.

अर्चनीय Adj. *zu ehren, verehrungswürdig.*

अर्चत् m. N. pr. eines Mannes.

अर्ची f. 1) *Verehrung.* — 2) *ein zur Verehrung bestimmtes Bild, Götterstatue.*

अर्चि m. 1) *Strahl, Flamme.* f. AV. 8,3,23. — 2) N. pr. eines der 12 Âditja.

अर्चितर् Nom. ag. *Verehrer.*

*अर्चितिन् Adj. *der Jmd* (Loc.) *seine Verehrung bezeigt hat.*

अर्चिन् 1) Adj. *singend.* — 2) m. N. pr. eines Mannes.

*अर्चिनेत्राधिपति m. N. pr. eines Jaksha.

अर्चिमत् und अर्चिवत् Adj *strahlenreich, flammend.*

अर्चिष्मत् 1) Adj. dass. — 2) m. *a) Feuer. Gott Agni.* — *b) Flamme.* — 3) *f. ष्मती Bez. *einer der 10 Stufen, die ein* Bodhisattva *zu ersteigen hat, bevor er* Buddha *wird.*

अर्चिस् 1) n. (nur dieses in der ältesten Sprache) und f. (ÇAT. BR. 2,3,3,12. Chr. 44,28. 80,13). *Strahl, Flamme.* नक्षार्चिषस् Pl. 251,13. द्यक्षार्चिषस् Pl. 253,4. — 2) f. N. pr. der Gattin Kṛçâçva's BHÂG. P. 6,6,20.

अर्च्य Adj. *zu verehren, verehrungswürdig.*

अर्क्, अर्च्छति. Nur in den Präsensformen vorhanden. 1) *auf Jmd* oder *Etwas stossen, begegnen, gerathen in* oder *auf, erreichen, theilhaftig werden* (meist zum Schaden). MBH. 4,32,23. नाशमृच्छति 3,2,38. — 2) *feindlich entgegentreten, angreifen; beleidigen* TBR. 2,1,2,9. Auch Med. — 3) *treffen, zu Theil werden* (von einem Uebel). — 4) **gehen, sich hinbewegen.* — 5) *अतीन्द्रियप्रलयमूर्तिभावेषु. — Mit *अप, अपार्च्छति. — Mit अभि, अभ्यर्च्छति 1) *zu Jmd* (Acc.) *kommen, heimsuchen* (von einer Jahreszeit). — 2) *gegen Etwas* (Acc.) *anstreben, zu bewältigen suchen.* — Mit अव, अवार्च्छति *zu Fall —, zu Schaden kommen.* — Mit आ *in Etwas* (Schaden) *gerathen, erlangen, theilhaftig werden.* Ohne Acc. *Schaden nehmen* ÇAT. BR. 6,6,4,8. 12,6,1,2. — Mit उद् *herfallen über* AV. 5,14,11. — Mit *उप, उपार्च्छति. — Mit नि *hinfallen, zu Grunde gehen.* — Mit निस् *dahinfahren.* — Mit संनिस् *verlustig gehen,* mit Abl. GOP. BR. 2,2,2. — Mit *प्र, प्रार्च्छति. — Mit वि *auseinandergehen.* — Mit सम् Med. *zusammenstossen* ÇAT. BR. 13,3,3,7. KAUÇ. 77.

1. अर्ज् 1) अर्जति *sich verschaffen* NAISH. BHATṬ. — 2) *अर्जते (गतिस्थानार्जनोर्जनेषु, auch स्थैर्य st. स्थान und उपार्जन st. ऊर्जन). — Caus. अर्जयति und °ते 1) *sich verschaffen, erwerben, erlangen.* — 2) = *सतो गुणान्तराधाने. — Mit अति 1) *hinüberschaffen, zulassen.* — 2) *weyschaffen, beseitigen.* — Mit अप्यति *hinzufügen zu.* — Mit अभ्यति *hinüberschaffen in, übertragen auf* (Acc.). — Mit अनु *loslassen.* — Mit अपि *hinwerfen.* — Caus. dass. GOBH. 1,8,28. — Mit अव *entlassen.* — Mit अन्वव 1) *entlassen nach einer best. Richtung.* — 2) *heimsuchen.* — Mit समव *zusammenlassen.* — Mit समा Caus. समार्जित *erworben, erlangt.* — Mit उद् *herausschaffen.* — Mit उप *hinzubringen, zulassen.* — Caus. Act. Med. *sich verschaffen, erwerben, erlangen.* — Mit समुप Caus. *verschaffen* BHÂVAPR. 3,30. — Mit प्र Caus. *verschaffen.*

2. अर्ज्, ऋञ्जति, °ते s. ऋञ्ज्.

अर्जक 1) Adj. *sich verschaffend, erwerbend.* — 2) *m. *Ocimum pilosum* RÂǴAN. 10,159.

अर्जन n. *das Sichverschaffen, Erwerben, Erlangen, Einsammeln.*

अर्जनीय Adj. *sich zu verschaffen, zu erwerben, — erlangen.*

*अर्जल m. *ein schlechtes Pferd* GAL.

अर्जुन 1) Adj. (f. ई) *a) weiss, licht, silberfarben.* — *b) silbern.* — 2) m. *a) *Pfau.* — *b) Terminalia Arunja W. u. A.* — *c) *eine best. Hautkrankheit.* — *d)* Bein. Indra's. — *e)* N. pr. eines Sohnes des Pâṇḍu und des Kṛtavîrja und auch verschiedener anderer Personen. Pl. Arǵuna's *Nachkommen.* — *f) *der einzige Sohn einer Mutter.* — 3) f. ई *a)* Du. und Pl. *ein best. Mondhaus* (=फल्गुनी). — *b) Kuh.* — *c) eine Schlangenart.* — *d) *Kupplerin.* — *e)* *Bein. der Ushâ, der Gemahlin Aniruddha's. — *b)* *Bein. des Flusses Karatojâ. — 4) n. *a) Silber.* — *b) *Gold.* — *c) eine Krankheit des Weissen im Auge.* — *d) ein best. Gras* (ein Surrogat für die Soma-Pflanze) TÂṆḌJA-BR. 8,4,1. 9,5,7. AV. PRÂJAÇ. 6,4. — *e)* *=रूप NAIGH.

अर्जुनक m. 1) N. pr. eines Jägers. — 2) **ein Verehrer* Arǵuna's.

अर्जुनकाण्ड Adj. *mit weisslichen Absätzen versehen* (Pflanze).

अर्जुनगीता f. Titel eines Werkes.

अर्जुनताल m. *ein best. Tact* S. S. S. 226.

अर्जुनदेव m. N. pr. eines *Fürsten* Spr. 4894, v. l.

*अर्जुनध्वज m. Bein. Hanumant's.

*अर्जुनपाकी f. *eine best. Pflanze* und *deren Frucht.*

अर्जुनपाल m. N. pr. eines Fürsten.

अर्जुनपुर n. N. pr. einer *Stadt.*

अर्जुनमिश्र m. N. pr. eines Scholiasten.

*अर्जुनस Adj. *mit* Arǵuna *bewachsen.*

*अर्जुनसखि m. Bein. Kṛshṇa's GAL.

अर्जुनसिंह m. N. pr. eines Fürsten.

अर्जुनाभ्र n. *ein best. medic. Präparat* Mat. med. 78.

अर्जुनार्चनकल्पलता f. und °र्चापारिजात m. Titel zweier Werke.

*अर्जुनाव N. pr. v. l. आर्जुनाद्.

*अर्जुनाह्व m. *ein best. Baum.*

अर्जुनीया f. N. pr.

अर्जुनेश्वरतीर्थ n. N. pr. eines Tîrtha.

*अर्जुनोपम m. *Teakbaum.*

*अर्ण्, अर्णाति und अर्णुते, ऋणोति und ऋणुते (गतौ).

अर्ण 1) m. n. *Rinnsal, Strom.* RV. 1,174,2 अर्णा, nicht mit Padap. अर्णाः. — 2) m. *a) Buchstab, Silbe.* — *b) ein best. Metrum.* — *c) *Teakbaum.* — *d)* N. pr. eines Mannes. — 3) *f. आ *Fluss* GAL.

अर्णव 1) Adj. *a) wallend, wogend.* — *b) aufbrau-*

send. unruhig. — 2) m. *a) Woge, Fluth.* — *b) wogende See, Meerfluth; Meer.* Auch n. — *c) Bez. der Zahl vier.* — *d) Luftmeer, Wolkenmeer.* Auch als *Dämon* aufgefasst. — *e) Name zweier Metra.* — *f)* Titel eines Werkes.

*अर्णवज्ञ m. *os sepiae.*

अर्णवनेमि f. *die Erde.*

अर्णवपति m. *Ocean* Bâlar. 291,18.

*अर्णवभव m. *Muschel* Gal.

*अर्णवमन्दिर m. Bein. Varuṇa's.

*अर्णवमल n. *os sepiae* Nigh. Pr.

अर्णवयान n. *Schiff* Ind. St. 14,319.

*अर्णववर्णन n. Titel eines Werkes.

अर्णवसरिदाश्रित m. (im Comp.) *Anwohner des Meeres und der Flüsse* 220,21.

*अर्णवोद्भव m. = अग्निगर्भ 2) *c*).

अर्णस् n. 1) *Woge, Fluth, Strom.* — 2) *Meerfluth, See.* — 3) *Luftmeer.* — 4) *Fluss.* — 5) *Wasser.* Am Ende eines adj. Comp. अर्णस्क Bâlar. 290,19. — 6) Name *verschiedener Metra.*

अर्णस् Adj. *wogend, wallend.*

अर्णसाति f. *Gewinnung der Ströme.*

*अर्णस्वत् Adj. *fluthenreich.*

*अर्णोद् m. 1) *Wolke.* — 2) *Cyperus rotundus.*

अर्णोदर m. N. pr. eines Lehrers. ऊर्णोदर v. l.

अर्णोनिधि m. *Meer* Bâlar. 38,12.

*अर्णोभव m. *Muschel.*

अर्णोवृत् Adj. *die Fluthen einschliessend.*

*अर्त् scheinbar in (ताम्) अन्वर्तिष्ये (verkürzt aus अनुवर्तिष्ये; vgl. अन्वर्तितर्) *ich werde (ihr Acc.) nachgehen* AV. 14,1,56 und in अभ्यर्तिढुम् (fehlerhaft für अभ्यर्धिढुम्) Tâṇḍya-Br. 7,8,2.

*अर्तगल Adj. = आर्तगल.

अर्तन 1) Adj. etwa *schmähend* (= दुःखिन् Schol.). — 2) *n. *Tadel.*

अर्ति f. 1) = आर्ति *Schmerz.* — 2) *= आर्त्नी *Bogenende.*

*अर्तिका f. *ältere Schwester* (im Drama).

अर्तुक Adj. *herausfordernd, streitlustig.*

अर्थ s. अर्थ्.

अर्थ m. (in der späteren Sprache) und n. Am Ende eines adj. Comp. f. आ. 1) *Geschäft, Arbeit.* अर्थम् mit इ und गम् *an eine Arbeit gehen, eine Arbeit treiben.* Mit कर् *arbeiten für* (Gen.) 191,16. — 2) *Ziel, Zweck.* Am Ende eines adj. Comp. so v. a. *bezweckend, dienend zu.* °अर्थम् (Çat. Br. 14, 3,2,21) und °अर्थ° (Gaut. 20,1) *zum Behuf von, wegen, für, um.* अर्थेन mit Gen., अर्थाय und अर्थे mit Gen. oder am Ende eines Comp. dass. — 3) *Grund, Veranlassung.* — 4) *Vortheil, Nutzen, das Nützliche, utile.* *Mit Dat. oder Gen. der Person als Wunsch so v. a. *möge es ihm zum Vortheil gereichen.* — 5) *Lohn* Spr. 3387. — 6) *das Zuthunhaben mit. Bedürfen von* (Instr.). वार्ष्णेयो *der es um einen Gatten zu thun ist* Bhâg. P. 3,8,5. — 7) *Gut, Besitz, Reichthum, Vermögen, Geld.* — 8) *das 2te astrologische Haus, das Haus des Reichthums* Ind. St. 14,314, Çl. 18. — 9) *Sache, Gegenstand, Ding, Object.* — 10) *Sinnesobject.* — Daher 11) Bez. *der Zahl fünf.* — 12) euphem. *penis.* — 13) *Sache, Angelegenheit.* अयम् so v. a. *dieses* 67,26. कमर्थम् *was?* 39,28. कं चिदर्थम् *Etwas* 11. भाव्यर्थ *etwas Zukünftiges* 82,18. अवश्यभाविन् *was nothwendig erfolgen muss* 165,30. प्रतिपन्न *etwas Versprochenes* 123,16 — 14) *gerichtliche Sache, Klage* 212,33. 213,26. 214,12. — 15) *Sinn, Bedeutung.* अर्थात् so v. a. *nämlich, scilicet.* — 16) **Art und Weise.* — 17) **das Aufhören, Unterbleiben.* — 18) **Preis* (fehlerhaft für अर्घ). — 19) personif. als Sohn des Dharma und der Buddhi Bhâg. P. 4,1,51.

अर्थक 1) m. *Bedeutung* AK. 3,3,32,*d.* — 2) am Ende eines adj. Comp. *die Bedeutung von — habend* AK. 2,8,2,62. 3,2,59. 3,32,*b.*

अर्थकर Adj. (f. ई) *nützlich* Spr. 600.

अर्थकर्मन् n. *eine Handlung ad hoc* Gaim. 4,2,21. Comm. zu Kâtj. Çr. 3,7,18. 8,4,14. Davon Nom. abstr. °र्मता Nyâyam. 4,2,12. °र्मत्व n. 7.

1. अर्थकाम n. Sg. (R. 2,86,6. m. Du. ed. Bomb.), m. Du. (M. 4,176) und Pl. (M. 2,23) *utile et dulce.*

2. अर्थकाम Adj. 1) *Andern nützen wollend* Spr. 3648. 7148. — 2) *nach Reichthümern verlangend* Spr. 3408.

अर्थकारक m. N. pr. eines Sohnes des Djutimant.

°अर्थकारणात् Abl. *zum Behuf von, wegen* R. 1, 13,22. 3,4,19.

अर्थकाशिन् Adj. *nur scheinbar Gewinn bringend* Bhâg. P. 4,29,47.

अर्थकृच्छ्र n. *verwickelte Sache, schwieriger Fall.*

अर्थकृत् Adj. *Nutzen bringend.*

अर्थकृत 1) Adj. *a) einem best. Zweck angepasst* Gaim. 5,1,6. °त्व n. Nom. abstr. Comm. ebend. — *b) eigennützig.* — *c) durch die Bedeutung bewirkt, auf dieser beruhend.* — 2) °अर्थकृते Loc. *zum Behuf von, wegen* MBh. 3,296,25.

अर्थकृत्य n. und °त्या f. *Ausführung einer Angelegenheit, — eines Geschäftes.*

अर्थकोविद Adj. *sachkundig* R. ed. Bomb. 5,4,8.

अर्थकोश m. *Schatzkammer* Ind. St. 14,319.

अर्थक्रम m. *Zusammenhang der Worte dem Sinne nach* Ind. St. 13,485. N. 1.

अर्थक्रिया f. 1, *eine Handlung mit einem best. Zweck* Sarvad. 9,11. fgg. — 2) *Dienstfertigkeit, Behülflichkeit* Lalit. 183,9. 218,16.

*अर्थगत Adj. = गतार्थ.

अर्थगति f. *das Sichergeben des Sinnes.*

अर्थगुण m. *Vorzug in Betreff der Bedeutung* Vimana 3,2,1. Kâvjapr. 8,8.

अर्थगृह n. *Schatzkammer.*

अर्थग्रहण n. 1) *das Wegnehmen von Geld* Spr. 7687. — 2) *das Meinen —, Gemeintsein der Bedeutung* 228,26. 231,15. 28.

अर्थघ्न Adj. (f. ई) 1) *Schaden bringend* Verz. d. Oxf. H. 216,*b*,24. — 2) *verschwenderisch.*

*अर्थचम्पिका f. *Gallapfel auf Rhus succedanea* Nigh. Pr.

अर्थचित्त Adj. *auf Reichthümer bedacht* Spr. 7780.

अर्थचित्र n. *Wortspiel* Kâvjapr. 6,1.

अर्थचित्तक Adj. *Kenner des Nützlichen.*

अर्थचिन्तन n. und °चिन्ता f. *Sorge um die Angelegenheiten* (insbes. des Staates).

अर्थज्ञात n. Sg. und Pl. 1) *Geld* Mṛkkh. 33,3. — 2) *Sachen, Gegenstände.*

अर्थज्ञ Adj. 1) *die Sache —, das Wesen verstehend, sich auf Etwas —* R. ed. Bomb. 3,73,1. — 2) *den Sinn —, die Bedeutung verstehend* Spr. 4824. °ता f. Nom. abstr. ebend.

अर्थतत्त्व n. 1) *das wahre Sachverhältniss.* — 2) am Ende eines Comp. *der wahre Sinn.*

1. अर्थतत्त्व n. *die Lehre vom Nützlichen*

2. अर्थतत्त्व Adj. *sich vom Vortheil bestimmen lassend.*

अर्थतस् 1) *eines Zweckes wegen, für Etwas* Sâṁkhjak. 13. Mahâvîraḱ. 1,12. Spr. 3186. Am Ende eines Comp. *wegen* 3187. — 2) *des Vortheils wegen* Mudrâr. 7,1. — 3) *in der That, in Wahrheit.* — 4) *dem Sinne nach* 253,15.

अर्थतृष्णा f. *Geldgier* 104,33. Bhâg. P. 7,6,10.

°अर्थत्व n. *das Dienen zu* 211,33.

अर्थद् Adj. 1) *Nutzen bringend.* — 2) *freigebig.*

अर्थदत्त m. N. pr. *reicher Kaufleute.*

*अर्थदर्शक m. *Richter* Gal.

अर्थदर्शन n. *das Beurtheilen einer Sache* Mâlav. 64.

अर्थदान n. *Geschenke* 72,13.

अर्थदूषण n. *Geldverschleuderung* und *ein Angriff auf fremdes Eigenthum.*

अर्थदृश् f. *ein Auge für das Wahre.*

अर्थदृष्टि f. *das Erblicken eines Gewinnes* Bhâg. P. 4,29,47.

अर्थदोष m. *Fehler in Betreff der Bedeutung* Kâvjapr. S. 173, Z. 1.

अर्थद्योतनिका f. Titel eines Werkes.

अर्थद्रव्यविरोध m. *Widerspruch zwischen Zweck*

und (vorgeschriebenem) *Stoff* Gaim. 6,3,39. Kâtj. Çr. 1,4,16.

अर्थना f. *Bitte.*

अर्थनाश m. *Verlust des Geldes* Spr. 383.

अर्थनिबन्धन Adj. *durch Gewinn bedingt* MBu. 1,131,8.

अर्थनिर्देश m. *das Bezeichnen —, Meinen des Sinnes* 229,3.

अर्थनिर्वृत्ति f. *Erfüllung des Zweckes* Kâtj. Çr. 1,5,2. R. 5,59,10.

अर्थनिश्चय m. 1) *Entscheidung einer Sache* R. 4, 31,32. — 2) *bestimmte Ansicht in einer Sache* AK. 3,4,32,12.

अर्थनीय Adj. *zu erlangen, — fordern von* (सकाशात्).

अर्थन्यून Adj. *arm* MBu. 3,82,15. 13,107,3.

अर्थपञ्चकनिरूपण n. Titel eines Werkes.

अर्थपति m. 1) *reicher Mann, grosser Herr* Spr. 383.762.2029. — 2) *König.* — 3) *Bein. Kubera's. — 4) N. pr. des Grossvaters des Dichters Bâṇa Kâd. 3,14.

अर्थपद n. (nach dem Schol.) Bez. *der Vârttika zu Pâṇini's Sûtra* R. 7,36,45.

अर्थपरिग्रह Adj. *vom Gelde abhängig* MBu. 3,33,29.

अर्थपाल m. N. pr. eines Mannes.

अर्थपुनरुक्त n. *Wiederholung derselben Sache mit andern Worten* Nj. K.

अर्थपुष्टि f. *Erweiterung des Sinnes, grössere Bedeutsamkeit.*

अर्थपूर्वक Adj. *einen best. Zweck habend.* °त्व n. Nom. abstr.

अर्थप्रकाशक Adj. *den Sinn erläuternd.*

अर्थप्रकृति f. Bez. *der fünf Hauptmomente im Drama.*

अर्थप्रदीप m. *ein den Zweck einer Lampe erfüllender Gegenstand.*

अर्थप्रयोग m. *das Ausleihen von Geld auf Zinsen* Spr. 5246.

अर्थप्रसंख्या f. *Zweckerwägung* Kâtj. Çr. 1,10,3.

*अर्थप्रसादनी f. *Helicteres Isora* Nigh. Pr.

अर्थप्राप्ति f. 1) *Erwerbung von Reichthümern* MBu. 1,157,24. — 2) *das Sichvonselbstverstehen.*

अर्थबन्ध m. *bedeutungsvolle Worte.*

अर्थभंश m. 1) *Verlust des Vermögens* Varâh. Bṛh. S. 45,8. — 2) *das Misslingen einer Sache* Comm. zu R. ed. Bomb. 2,19,40.

अर्थमात्र 1) n. und f. आ *Besitz, Geld.* — 2) n. *nur die Sache selbst.*

अर्थय्, अर्थयते (seltener °ति, episch auch अर्थते) 1) *sich Etwas vornehmen, streben —, verlangen nach.* — 2) *Jmd* (Acc.) *um Etwas* (Acc.) *angehen, sich Etwas erbitten von* (Abl. 138,14), *bitten zu* (Inf.). — 3) *einen Sinn geben, erklären* Comm. zu Mṛkkh. 85,23. — Mit अभि *Jmd* (Acc.) *um Etwas* (Acc., Dat., Loc. oder °अर्थम् 108,7) *angehen, Etwas* (Acc.) *von Jmd* (Acc.) *fordern.* Vgl. u. अर्त्. — Mit प्र 1) *begehren —, verlangen nach* (Acc.), *Jmd* (Acc.) *um Etwas* (Acc. oder Loc.) *angehen, sich Etwas erbitten von* (Abl.), *begehren zu* (Inf.), *Jmd bitten zu* (Inf.), *werben um* (ein Mädchen) 291,14. 324,17. — 2) *in Anspruch —, zu Hülfe nehmen.* — Mit अभिप्र *begehren.* — Mit संप्र *bitten, Jmd bitten zu* (Inf.). — Mit *प्रति *herausfordern.* — Mit सम् 1) *bereit machen.* — 2) *abschliessen, beendigen* AK. am Schluss. — 3) *Etwas mit Etwas* (Instr.) *in Verbindung setzen; grammatisch construiren.* — 4) *urtheilen, bei sich denken.* — 5) *inne werden, wahrnehmen, hinter Etwas kommen.* — 6) *auf Etwas sinnen, in Betracht ziehen.* — 7) *beurtheilen, halten für.* — 8) *für gut halten, beschliessen.* — 9) *aufrichten, aufmuntern.* — समर्थयति mit समर्पयति verwechselt.

अर्थयुक्त Adj. *bedeutsam* Kumâras. 1,13.

अर्थयुक्ति f. *Gewinn, Vortheil* Spr. 589. 3678. 5679.

अर्थरुचि Adj. *geldgierig, habsüchtig* 180,31. Mudrâr. 24,13 (44,6).

अर्थरूप n. *Ding, Etwas* Mahâbh. (K.) Einl. 1,6.

अर्थलोप m. *Wegfall des Zweckes* Gaim. 3,1,9. Kâtj. Çr. 4,3,22.

अर्थलोलुपता f. *Geldsucht* Spr. 391.

अर्थवत् Adv. *dem Zwecke gemäss.*

अर्थवत्ता f. und °वत्त्व n. (210,32) *Bedeutsamkeit.*

अर्थवत्सूत्रवाद m. Titel eines Njâja-Werkes.

अर्थवत्त् 1) Adj. *a) zweckdienlich, —mässig.* — *b) begütert, reich.* — *c) bedeutungsvoll, bedeutsam, einen verständlichen Sinn habend* 214,20. — 2) *m. *Mensch.*

अर्थवर्गीय Adj. Bez. *best. buddhistischer Sûtra.*

*अर्थवर्तन n. *Geldausgabe, Verschwendung* Gal.

अर्थवर्जित Adj. *bedeutungslos.*

अर्थवर्मन् m. N. pr. eines Mannes.

अर्थवाद् m. 1) *Erklärung des Zweckes* Njâjas. 2, 1,68. Chr. 282,28. 283,31. Gaim. 1,2,43. 2,3,17. 3, 4,29. 4,4,16. 24. 6,7,25. Dazu Nom. abstr. °त्व n. Njâjam. 1,2,8. — 2) *Lob.*

अर्थवादिन् Adj. *Thatsachen berichtend* Pañkat. 161,19.

*अर्थविज्ञान n. *Erkenntniss der Dinge.*

अर्थविद् Adj. *den Sinn —, die Bedeutung kennend* 96,32.

अर्थविद्या f. *die Kenntniss des practischen Lebens* MBu. 7,7,1.

अर्थविनाश m. *Verlust der Habe.*

अर्थविनाशन Adj. *Schaden bringend* 83,12.

अर्थविनिश्चय m. Titel eines buddh. Sûtra.

अर्थविपत्ति f. *das Misslingen einer Sache* R. 2,19,40.

अर्थविपर्यय m. *Verarmung, Armuth* Spr. 1804. 2826.

अर्थविवर्जित Adj. *arm* Ind. St. 14,324.

अर्थवैकल्य n. *ungenaues Sachverhältniss* M. 8,95.

अर्थव्यक्ति f. *Deutlichkeit des Sinnes* Vâmana 3, 1,21. 2,13. Kâvjapr. S. 218, Z. 3. S. 220, Z. 2. Kâvjâd. 1,41. 73.

अर्थव्ययनाश° *Ausgabe oder Verlust des Geldes* Bhâg. P. 5,26,36.

*अर्थव्ययसह Adj. *verschwenderisch.*

अर्थव्यवहार m. *Geldprocess* 215,1.

अर्थशालिन् Adj. *reich, ein Reicher.*

अर्थशास्त्र n. *ein das praktische Leben —, die Politik behandelndes Lehrbuch* 210,1.14. Ind. St. 10,165.

अर्थशौच n. *Unbescholtenheit in Geldangelegenheiten* Kâm. Nitis. 5,16.

अर्थश्री f. *grosser Reichthum* Kathâs. 54,163.

अर्थसंशय m. *eine Gefahr, das Vermögen zu verlieren,* MBu. 5,178,54.

अर्थसंग्रह m. 1) *das Sammeln von Reichthümern* Ragh. 17,60. — 2) * *Schatzkammer* Halâj. 4,54. — 3) Titel eines Werkes der Pûrvamîmâṁsâ.

अर्थसंग्रहिन् Adj. *Reichthümer sammelnd.*

अर्थसंचय m. Sg. und Pl. *Vermögen, Besitz, Reichthum* MBu. 12,87,31. Spr. 1797.

अर्थसंदेह m. *ein zweifelhafter —, kritischer Fall* Hit. 10,11, v. l.

अर्थसंन्यासिन् Adj. *jeglichem Vortheil entsagend.*

अर्थसंपादन n. *das in Ordnung Bringen einer Sache* M. 7,168.

अर्थसंबन्ध m. *Besitz von Reichthümern* Mudrâr. 24,13 (44,6).

अर्थसंबन्धिन् Adj. *bei einer Sache betheiligt.*

अर्थसाधक 1) Adj. (f. °धिका) *eine Sache fördernd, nützlich, erspriesslich.* — 2) m. *a)* **Putranjiva Roxburghii* Nigh. Pr. — *b)* N. pr. eines Ministers des Daçaratha.

अर्थसाधन n. *das Zustandebringen von Etwas, ein zum Ziele führendes Mittel* Ragh. 1,19. Kathâs. 15,59.

अर्थसार m. n. *bedeutender Reichthum* Spr. 4741.

अर्थसिद्ध 1) Adj. *selbstverständlich* 213,7. 25. — 2) m. *a) der 10te Tag des* Karmamîmâṁsa Ind. St. 10, 296. — *b)* Name Çâkjamuni's als Bodhisattva.

*अर्थसिद्धक m. *Vitex Negundo L.*

1. अर्थसिद्धि f. 1) *Erwerbung eines Vermögens* Spr. 592. Karaka 3,8. — 2) *das Gelingen einer Sache* R. 2,30,5. Mṛkkh. 47,4. Ragh. 2,21. — 3) *das Klarwerden des Sinnes.* — 4) *eine best. magische Kraft.*

2. अर्थसिद्धि m. N. pr. eines Sohnes des Pushja (Pushpa).

अर्थक्षानि f. *Verlust des Vermögens.*

अर्थक्षारक (f. °रिका) und °क्षारिन् Adj. *Geld entwendend.*

अर्थाक्षिप्त Adj. *durch irgend einen Grund hervorgerufen* (buddh.) Çaṃk. zu Bâdar. 2,2,19.

अर्थागम m. *gutes Einkommen* Spr. 600. Pl. MBh. 3,2,42.

अर्थातुर Adj. *von Geld gequält, habsüchtig* Spr. 602.

अर्थात्मन् m. *das wahre Wesen* Spr. 533.

अर्थादि m. *das erste Wort in einem Satze* Ind. St. 10,413.

अर्थाधिकार m. *Geldverwaltung* Hit. 61,7.

अर्थानवत्तर्य n. *eine durch den Sinn erforderte Wiederkehr eines oder mehrerer Wörter in der Folge* Ind. St. 4,275.

अर्थानभिप्रापण n. *das nicht zum Abschluss des Sinnes Gelangen* Ind. St. 8,120.

अर्थान्तर n. 1) *etwas Anderes.* Mit Abl. 231,29. Njâjas. 5,2,7. — 2) *eine andere Bedeutung.*

अर्थान्तरन्यास m. *Beibringung eines analogen Falles* Vâmana 4,3,21. Kâvjapr. 10,23.

अर्थान्तरापेष m. in der Rhetorik *eine Erklärung, dass man mit Etwas nicht einverstanden sei, die man dadurch zu erkennen giebt, dass man eine ähnliche Erscheinung bei einem andern Dinge beibringt.*

अर्थापत्ति f. 1) *Selbstverständlichkeit, Plausibilität.* — 2) *eine best. rhetorische Figur.* Beispiel Spr. 7386.

अर्थापत्तिसम Adj. *ein best. Sophisma, wobei man einem Dinge wegen einer Eigenschaft, die es mit einem andern Dinge gemein hat, auch andere Eigenschaften des letztern zuschreibt,* Njâjas. 5,1,21. Sarvad. 114,11.

*अर्थापय्, °यति Denom. von अर्थ.

अर्थाभाव m. *Zwecklosigkeit* Kâts. Çr. 22,6,6.

अर्थाभिनिर्वृत्ति f. *das Gelingen einer Sache* MBh. 5,134,10.

अर्थाभिप्रापण n. *das zum Abschluss des Sinnes Gelangen* Ind. St. 8,120.

अर्थार्जन n. *Erwerb von Habseligkeiten* 140,1.

अर्थार्थ Adj. *für den eigentlichen Zweck bestimmt* Gobh. 1,4,20.

अर्थार्थतत्त्वज्ञ Adj. *sich gründlich auf Etwas verstehend* R. 3,76,1.

अर्थार्थम् Adv. *des Geldes wegen* Kathâs. 121,78.

अर्थार्थिता f. *das Begehren nach Reichthümern* Spr. 3865.

अर्थार्थिन् Adj. *eigennützig* Spr. 608. fgg. 1666.

अर्थालंकार m. in der Rhetorik *ein Schmuck der Rede in Betreff des Sinnes.*

अर्थावमर्द m. *Geldverschleuderung* Spr. 1681.

अर्थावृत्ति f. in der Rhetorik *Wiederkehr gleichbedeutender Worte.*

अर्थाशा f. *Verlangen nach Geld* Spr. 7580.

अर्थाकरण n. *das Zusammenbringen von Geld* und zugleich *das Herbeiholen von Bedeutungen* Spr. 7689.

अर्थिक 1) Adj. *der Etwas braucht* Spr. 3648. कन्यार्थिक *den es nach einer Jungfrau gelüstet* 4833. — 2) *m. *ein den Fürsten weckender Barde.*

*अर्थित n. *Wunsch* Vop. 5,26.

अर्थितव्य Adj. *petendus, aspirandus* MBh. 3,78,9.

अर्थिता f. 1) *Zustand eines Bittenden* Kâd. 159, 6. 167,19. — 2) *Begehr, Verlangen nach* (Instr.); *Bitte, Gesuch* Spr. 3154.

अर्थित्व n. 1) *Zustand eines Bittenden.* — 2) *Bitte, Gesuch.*

अर्थिन् Adj. Subst. 1) *seinen Bedürfnissen* oder *Wünschen nachgehend, geschäftig, emsig.* — 2) *der Etwas braucht, — bedarf, Verlangen habend nach* (Instr. oder im Comp. vorangehend). — 3) *Jmd* (Gen.) *mit einer Bitte angehend, Bittsteller, Bettler* Karaka 3,8. — 4) *werbend um* (ein Mädchen), *Bewerber* 130,28. — 5) *brünstig, geil* 87,11. — 6) *Betender, Flehender.* — 7) *Kläger* 211,20. 214,10. 12. Ragh. 17,39. — 8) **Diener.* — 9) **Gefährte.*

अर्थिभाव m. *Stand eines Bettlers* Ind. St. 14,317.

अर्थिसात् Adv. mit कर् *einem Bittenden Etwas* (Acc.) *gewähren.*

अर्थैत् Adj. *emsig, eilig.*

अर्थैप्सुता f. 1) *Verlangen nach Reichthümern* MBh. 1,157,24. — 2) *Begehr, Verlangen* Nilak. zu MBh. 1,34,13.

अर्थैकत्व n. *Einheit des Sinnes und der Sache* Gaim. 2,1,46. 3,1,12.

अर्थैक्य n. dass. Comm. zu Njâjam. 2,1,29.

अर्थोत्पाद m. in der Rhetorik *eine künstliche Construction der Wörter, in Folge deren ein anderer Sinn herauskommt.*

अर्थोपत्तेपक Adj. *die Sache andeutend, dem Verständniss zu Hülfe kommend.*

अर्थोपत्तेपण n. *das Andeuten einer Sache.*

अर्थोपम n. *ein selbstverständliches Gleichniss ohne Beifügung des tertium comparationis.*

अर्थोघ m. *Menge von Habseligkeiten* MBh. 3, 256,10.

अर्घ्य 1) Adj. *a) zweckmässig, angemessen, passend* Kathâs. 54,240. — *b) reich.* — *c) *petendus, aspirandus.* — *d) *klug, verständig.* — *e)* = ध्रुव. — 2) *n. *Erdharz.*

अर्द्, ऋदति (RV.), अर्दति und *ऋणाति 1) *zerstieben.* — 2) *aufregen* Vidh. 82,14. — 3) *beunruhigen, bedrängen, quälen, hart mitnehmen.* अर्दित hierher oder zum Caus. — 4) *Jmd mit einer Bitte angehen.* — Caus. अर्दयति 1) *in Unruhe versetzen, aufregen, erschüttern.* — 2) *verzerren.* — 3) *beunruhigen, bedrängen, quälen, hart mitnehmen.* — 4) *schlagen, verwunden, tödten, vernichten.* — Mit *अति *stark bedrängen.* — Mit अभि *bedrängen, peinigen, quälen.* — Caus. dass. — Mit उद् *aufschlagen* (von einer Woge). — Mit नि, Partic. न्यर्ण *aufgelöst, hinschwindend.* — Mit निस् *ausströmen.* — Mit प्र Caus. 1) *fliessen machen.* — 2) **aufreiben.* — Mit प्रति Caus. Act. Med. *einen Andrang u. s. w. erwiedern* (mit Acc. der Person). — Mit वि 1) *wegfliessen.* — 2) **bedrängen, peinigen.* — Caus. *zerstieben machen, vernichten.* — Mit सम्, Partic. *समर्ण. — Caus. *verwunden.*

अर्दन 1) Adj. *a) *unruhig sich bewegend.* — *b) bedrängend, peinigend, hart mitnehmend.* — *c) zu Nichte machend.* — 2) *f. आ *Bitte.* — 3) n. *Aufregung, Unruhe.*

*अर्दनि m. 1) *Krankheit.* — 2) *Bitte* (°नी f. Gal.). — 3) *Feuer.*

अर्दित n. *Kinnbackenkrampf* oder *Hemiplegie.*

अर्दितिन् Adj. *mit dem eben genannten Leiden behaftet.*

*अर्दिधिषु Adj. *Etwas* (Acc.) *zu vermehren wünschend* Bhatt. 9,32.

अर्ध्, Präsensstamm ऋध्, ऋध, ऋध्य्, ऋणीध् (ऋन्ध्) und ऋधु. 1) *gedeihen, Gelingen finden.* — 2) *fördern, gelingen machen, zu Stande bringen.* Pass. *gedeihen, in Erfüllung gehen.* — Partic. ऋद्ध 1) *reich, wohlhabend, mit Allem wohl versehen* 233,10. — 2) *voll* (von einer Stimme) MBh. 3,64,59. — Caus. अर्धयति *befriedigen.* — Mit अधि (in einer Etym.) *sich ausbreiten.* — Mit अनु 1) *vollführen.* — 2) *herbeischaffen.* — Mit आ *befriedigen, erfüllen.* — Desid. ईर्त्सति *erlangen —, eintreiben wollen.* — Mit उप Desid. *beharrlich bleiben, ausdauern.* — Mit वि Pass. *verlustig gehen* (mit Instr.) — व्यृद्ध *verlustig gegangen* (mit Instr.); *vergeblich.* — Caus. *verlustig gehen lassen, bringen um* (Instr.). — Desid. *vereiteln wollen.* — Mit सम् *gedeihen, einen Aufschwung nehmen.* — Pass. 1) *in Erfüllung gehen, gelingen, zutheil-*

werden. — 2) theilhaft werden (mit Instr.) — समृद्ध 1) erfüllt, gelungen, vollständig, vollkommen. — 2) theilhaft, versehen —, ausgerüstet mit (Instr., Abl. oder im Comp. vorangehend). — 3) reich, wohlhabend 135,8. — 4) reichlich, viel 290,14. — Caus. 1) erfüllen, gelingen machen. — 2) theilhaft machen, versehen mit (Instr.). — 3) Jmd (Dat.) Etwas (Acc.) verleihen. — Desid. vollenden wollen SV. Âr. 3,7.

1. अर्ध 1) Adj. halb, hälftig, die Hälfte ausmachend. अर्धे मार्गे auf halbem Wege LA. 17,15. घट ein halbvoller Krug. अर्ध — अर्ध und नेम — अर्ध der Eine — der Andere, Pl. die Einen — die Andern. — 2) m. n. Hälfte. Am Ende eines adj. Comp. f. आ. — 3) n. Mitte Çâk. 9. — 4) Partei. अर्ध कर् Jmd (Acc.) auf gleiche Weise theilnehmen lassen an (Gen.).

2. अर्ध m. 1) Seite, Theil. — 2) Ort, Platz, Gegend.

अर्धऋचे m. = अर्धर्चे VS. 19,25.

अर्धक 1) Adj. a) hälftig Bhâvapr. 3,17. — b) Adj. und n. eine best. fehlerhafte Aussprache der Vocale. — 2) *m. Wasserschlange Nigh. Pr. Eher अन्धक.

*अर्धकंसिक Adj. = आर्ध°.

अर्धकघातिन् Adj. von Rudra. Wohl fehlerhaft für अन्धक°; AV. Paipp. liest अधग°.

अर्धकथन n. das nicht zu Ende Erzählen Venis. 39.

अर्धकथित Adj. halb erzählt ebend. v. l.

अर्धकपिश Adj. (f. आ) in's Braune fallend Spr. 6238.

अर्धकर्ण Adj. ? Ind. St. 3,470,2.

अर्धकलास m. eine best. Art die Trommel zu schlagen S. S. S. 194.

अर्धकाय Adj. mit einem halben Leibe Ind. St. 14,327.

*अर्धकाल m. Bein. Çiva's.

अर्धकील n. N. pr. eines Tîrtha.

*अर्धकुड्यक n. Beinhaus Gal.

*अर्धकूट m. Bein. Çiva's.

अर्धकृष्ट Adj. halb herausgezogen. तूणार्ध° aus dem Köcher Çâk. 131.

अर्धकेतु m. N. pr. eines Rudra.

अर्धकेश Adj. LA. 4,12 fehlerhaft für ऊर्धकेश.

अर्धकैशिक Adj. (f. ई) halb haarbreit Suçr. 1,27,19.

अर्धकोटी f. fünf Millionen 155,13.

*अर्धकौडविक Adj. = आर्ध°.

अर्धक्षेत्र n. Bez. best. Mondhäuser Ind. St. 10,306.

*अर्धखार n. und °री f. eine halbe Khârî.

*अर्धगङ्गा f. Bein. des Flusses Kâverî.

अर्धगर्भ m. Halbsprössling.

अर्धगुच्छ m. ein Perlenschmuck aus 16 (*24) Schnüren.

अर्धघन Adj. halb eingedickt Bhâvapr. 1,143.

*अर्धचक्रवर्तिन् und *°चक्रिन् m. Bez. der 9 schwarzen Vâsudeva bei den Gaina.

अर्धचतुर्थ Adj. Pl. viertehalb Suçr. 2,167,11.

अर्धचन्दनलिप्त Adj. halb mit Sandel bestrichen MBh. 13,14,295.

अर्धचन्द्र 1) m. a) Halbmond. — b) *das Auge im Pfauenschwanz. — c) *eine mit einem Fingernagel hervorgebrachte halbmondförmige Verletzung. — d) Pfeil mit halbmondförmiger Spitze. — e) die zum Packen halbmondförmig gebogene Hand. °चन्द्रं दा Jmd am Halse packen. — f) Bez. des Anusvâra. — g) eine best. Constellation. — 2) *f. आ Convolvulus Turpethum.

अर्धचन्द्रक 1) m. = अर्धचन्द्र 1) e). — 2) *f. °चन्द्रिका Gynandropsis pentaphylla Râgân. 3,125. Convolvulus Turpethum Nigh. Pr. — 3) n. halbmondförmige Pfeilspitze.

अर्धचन्द्रकुण्ड n. eine best. mystische Figur.

अर्धचन्द्रभागिन् Adj. am Halse gepackt Pañkat. 29,8.

अर्धचन्द्रमुख Adj. mit einer halbmondförmigen Spitze versehen Ragh. 12,96.

अर्धचन्द्रार्धभास्कर m. Mittagszeit in der Mitte eines Monats R. 3,55,33.

अर्धचारिणी f. eine best. Art die Trommel zu schlagen S. S. S. 194.

*अर्धचोलक m. kurzes Wamms.

अर्धजरतीय n. Inconsequenz in der Argumentation.

*अर्धजाह्नवी f. Bein. des Flusses Kâverî.

अर्धजीवका und अर्धज्या f. Sinus Comm. zu Âryabh. S. 28. fgg.

अर्धज्वलित Adj. halb brennend Pañkat. 254,20.21.

अर्धतिक्त 1) *Adj. halb bitter. — 2) m. Gentiana Chirata Bhâvapr. 1,173. Râgân. 9,15. Auch *°क Gal.

अर्धतूर m. ein best. musikalisches Instrument.

अर्धतृतीय Adj. Pl. (f. आ) drittehalb Âçv. Çr. 12,5,19. Ait. Âr. 415,7 v. u. R. 2,92,10.

अर्धत्रयोदश Adj. Pl. (f. आ) $12^1/_2$ Ait. Âr. 415,6 v. u. Bhâvapr. 2,115. Jâgñ. 2,165. 204 (°दशान् v. l. besser). v. l. °दशन्.

अर्धदग्ध Adj. halb verbrannt Pañkat. 254,25.

अर्धदण्ड m. halbe Strafe M. 8,243.

अर्धदिवस m. Mittagszeit.

अर्धदेव m. Halbgott.

*अर्धद्रोणिक Adj. = आर्ध°.

अर्धधार m. einschneidiges chirurgisches Messer.

अर्धनारीनर m. halb Weib halb Mann.

अर्धनारीनटेश्वर (Verz. d. B. H. No. 1339), *°नारीश und °नारीश्वर m. eine Form Çiva's.

*अर्धनाव n. halbes Schiff.

अर्धनिगृहीत Adj. Bez. einer best. Art die Trommel zu schlagen S. S. S. 194.

अर्धपक्व Adj. halbreif Bhâvapr. 2,30.

अर्धपञ्चन् (Varâh. Bṛh. S. 73,4) und °पञ्चम (Pl. Gaut. 16,2. Âpast. 1,9,3. M. 4,95) Adj. fünftehalb.

*अर्धपञ्चमक Adj. Mahâbh. 1,91,b.

अर्धपञ्चाशत् f. fünfundzwanzig M. 8,268.

अर्धपण m. halber Paṇa M. 8,404.

अर्धपथ m. Hälfte des Weges.

अर्धपद n. Hälfte eines Stollens Lâṭj. 7,7,5.

अर्धपद्या f. ein Backstein von der Grösse eines halben Pada Kâtj. Çr. 17,1,15. 11,7.

अर्धपर्यङ्क m. eine best. Art zu sitzen Lalit. 177,2.

*अर्धपाञ्चालक Adj. Mahâbh. in Ind. St. 13,379.

अर्धपाद m. Fussspitze.

अर्धपादभाग m. Achtel Ind. St. 13,239.

*अर्धपादा f. Phyllanthus Niruri Nigh. Pr.

अर्धपादिक Adj. mit einem halben Fuss.

*अर्धपारावत m. 1) eine Taubenart. — 2) Rebhuhn.

अर्धपिष्ट Adj. halb gemahlen Kâtj. Çr. 5,1,11.

अर्धपीत Adj. halb getrunken Çâk. 173.

अर्धपुरुष m. halbe Manneslänge Kâtj. Çr. 16,8, 4.7.11.

अर्धपुरुषीय Adj. von halber Manneslänge Kâtj. Çr. 16,8,8.16.

*अर्धपुष्पा f. Sida rhomboidea Râgân. 4,110.

अर्धपूर्ण Adj. halb gefüllt Kâtj. Çr. 9,6,26.

*अर्धप्रस्थिक Adj. = आर्ध°.

अर्धप्रकृरिका oder °क्हारिका f. (?) Verz. d. Oxf. 86,a,43.

अर्धबृगल n. halbes Stück 31,15.

अर्धबर्हती f. Bez. best. Backsteine Ind. St. 13,242.

अर्धभक्षित Adj. halb verzehrt 66,32.

अर्धभाग m. Hälfte.

अर्धभाज् 1) Adj. die Hälfte von Etwas (Gen.) erhaltend, — enthaltend Tâṇḍja-Br. 2,15,3. — 2) m. Theilhaber, Genosse.

अर्धभास्कर m. Mittagszeit.

अर्धभूमि f. Hälfte des Landes, — Reiches.

अर्धभेद m. Hemiplegie Suçr. 2,377,8.

अर्धभोगिन् Adj. einen halben Antheil geniessend.

*अर्धभोजन n. halbe Mahlzeit Gal.

*अर्धमागधक Adj. Mahâbh. 1,174,b.

अर्धमागधी f. Art des Mâgadhî-Dialects.

*अर्धमाणव und °क m. Perlenschmuck von 12 Schnüren.

1. अर्धमात्र 1) n. Hälfte, Mitte. — 2) f. आ halbe Mora.

2. अर्धमात्र 1) Adj. von einer halben Mora TS. Prât. 22,13. Davon Nom. abstr. °त्व n. Comm. zu 1,34. — 2) m. Bez. eines best. Lautes.

अर्धमात्रिक Adj. *von einer halben Mora.*

अर्धमात्रिका f. *halbe Mora.*

अर्धमार्ग m. *Hälfte des Weges* 114,1. Ragh. 7,42.

अर्धमास m. *halber Monat.* °मासभाज् Adj. Çat. Br. 10,4,2,4. °मासलोक m. Pl. 2,19. °माससक्त्र n. 4,4.

*अर्धमासतन Adj. *halbmonatlich.*

अर्धमासशस् Adv. *halbmonatlich.*

अर्धमासिक Adj. *einen halben Monat während.*

अर्धमुक्त Adj. *halb befreit aus* (Abl.) R. 5,28,17.

*अर्धमुष्टि und *°का (Gal.) m. *halb geschlossene Hand.*

अर्धय्, °यति *halbiren* Lilâv. 18,2.

अर्धयाम m. *halbe Wache* Bhâvapr.

अर्धरथ m. *halber Kriegsheld* MBh. 5,168,7. 12.

अर्धराज्य n. *Hälfte der Herrschaft* LA. 28,19.

अर्धरात्र m. *Mitternacht.*

अर्धरात्रार्धदिवस m. *Aequinoctium* R. 3,55,33.

अर्धरूढ Adj. *halb hervorgewachsen* Megh. 21.

अर्धरूप Adj. *hälftig.* Davon Nom. abstr. °ता f. Sarvad. 18,21.

अर्धरेचित m. *eine best. Stellung der Hände beim Tanze.*

अर्धर्च m. *n. *Halbvers.* अर्धर्चोत्तर n. Kâtj. Çr. 6,8,17. °शस् Adj. *in Halbversen zu recitiren* Vaitân. 26.

अर्धर्चशस् Adj. *halbversweise.*

अर्धर्च्य Adj. (f. आ) *in Halbversen zu recitiren* Ait. Âr. 429,1 v. u. 448,3 v. u.

*अर्धलक्ष्मीकरि m. *halb* Lakshmi *halb* Vishṇu.

अर्धलिखित Adj. *halb gemalt* Çâk. 86,17.

अर्धवारिक Adj. *hälftig Wasser* Bhâvapr. 2,47.

*अर्धवाक् m. gaṇa वेतनादि in der Kâç. °न n. v. l.

अर्धविचारिन् Adj. *die Hälfte von* (Gen.) *durchstreifend* Varâh. Bṛh. S. 11,31.

अर्धविधु m. *Halbmond* Bâlar. 252,20.

अर्धविसर्ग m. *der* Visarga *vor* क, ख, प *und* फ.

*अर्धवीक्षण n. *Seitenblick.*

*अर्धवृद्ध Adj. (f. आ, *von mittlerem Alter* AK. 2,6,1,17.

अर्धवृद्धि f. *Hälfte der Zinsen* M. 8,150.

अर्धवैनाशिक m. Bez. *eines Anhängers des* Kaṇâda.

अर्धव्याम m. *halbe Klafter* Kâtj. Çr. 7,2,3. 16,7,29.

अर्धव्रत n. *halbe Portion Milch* Çat. Br. 3,6,2,4. 9,2,1,18. Kâtj. Çr. 8,3,17. 6,30.

अर्धशत n. *150* M. 8,267. 311 (*50* Kull.).

*अर्धशन n. = अर्धाशन.

*अर्धशफर m. *ein best. Fisch.*

अर्धशब्द Adj. *halbwegs redend* (von Thieren).

अर्धशस् Adv. *halbweise* Kâtj. Çr. 12,1,15.

*अर्धशृङ्ग Adj. *mit halb ausgewachsenen Hörnern* Gal.

अर्धशेष Adj. (f. आ) *zur Hälfte übriggeblieben* R. 5,14,51. 15,20.

अर्धश्याम Adj. *halb schwarz, — bewölkt* Çâk. 60.

अर्धश्रुत Adj. *halb gehört* Venis. 39.

अर्धश्लोक m. *Halb-Çloka.*

अर्धसंजात Adj. *halb hervorgewachsen* MBh. 3,76, 52.

अर्धसप्तदश Adj. Pl. *16½* Kâtj. Çr. 8,3,10.

अर्धसप्तशत 1) Adj. (f. आ) Pl. *550* R. 2,34,13. — 2) n. Pl. dass. R. 2,39,36.

अर्धसम Adj. *zur Hälfte gleich,* Bez. *der Metra, in denen die Stollen 1 und 3 und 2 und 4 gleich sind.* °मुक्तावली f. Titel eines Werkes.

*अर्धसक्थ m. *Ohreule* Nigh. Pr. Fehlerhaft für अन्ध°.

*अर्धसार n. = न्याय्य.

अर्धसिद्ध Adj. 1) *halb vollendet* Spr. 624. — 2) *halb gar* Mârk. P. 51,33.

अर्धसीरिन् m. *Ackerbauer, der die Hälfte des Ertrages (Pfluges) für seine Arbeit erhält.*

अर्धसुप्तक Adj. (f. °सुप्तिका) *halb schlafend* Weber, Kṛshṇaǵ. 273

अर्धसोम m. *Hälfte des* Soma Kâtj. Çr. 9,1,5.

अर्धसौकित्य n. *das Halbsattsein.*

अर्धस्थान n. *die Stelle, an der halbirt werden soll.*

अर्धस्पृष्ट Adj. *halb berührt, mit halber Thätigkeit ausgesprochen.* Davon Nom. abstr. °ता f. Comm. zu VS. Prât. 1,72.

अर्धस्फोटित Adj. *halb gespalten.*

अर्धस्रगनुलेपिन् Adj. *halb bekränzt und gesalbt* MBh. 13,14,295.

अर्धस्विन्न Adj. *halb gedämpft* Bhâvapr. 2,30.

अर्धहार m. *Perlenschmuck aus 64 (*40) Schnüren.*

अर्धह्रस्व Adj. *eine halbe Mora lang* P. 1,2,32.

अर्धाक्षि n. *Seitenblick* Mṛkkh. 131,23.

अर्धाङ्गी Adv. mit कर् *zu einem halben Körper machen* Spr. 7763.

अर्धाङ्गुल m. n. *halbe Breite des Daumens* Ind. St. 8,218.

अर्धाचित Adj. *halb* (mit Juwelen) *besetzt* Ragh. 7,10 = Kumâras. 7,61.

अर्धाणुमात्रा f. *Achtel einer Mora.*

अर्धाधीत Adj. *halb erlernt* Spr. 625.

अर्धानूक *Hälfte des den Rückgrat des Feueraltars bildenden Streifens* Kâtj. Çr. 17,6,10.

अर्धान्तरैकपदता f. *Verstellung eines einzelnen Wortes in einen andern Vers.*

अर्धाम्बु Adj. *halb mit Wasser versetzt* AK. 2,9,53. H. 409.

अर्धायाम m. *halbe Länge* Kâtj. Çr. 8,6,7.

अर्धार्ध Adj. *Viertel* Spr. 232, v. l.

अर्धार्धभाग m. dass.

अर्धार्धकानि f. *ein jedesmaliger Abzug einer Hälfte* Jâǵn. 2,207.

अर्धार्धिका f. *jedesmalige Halbirung* Comm. zu Kâtj. Çr. 5,10,21. 15,3,45. 16,7,24.

*अर्धालिग m. *Wasserschlange* Nigh. Pr. Fehlerhaft für अन्धा°.

अर्धावलीढ Adj. *halb beleckt* Çâk. 7.

अर्धावशेष Adj. *zur Hälfte übrig geblieben* R. 5, 14,49.

अर्धाविष्ट Adj. *halb stockend* (Stimme) Kathâs. 14,46.

*अर्धाशन n. *halbe Mahlzeit* Gal.

अर्धासन n. *Hälfte des Sitzes* (wird dem Gaste als Ehrenbezeugung angeboten).

अर्धास्तमय m. *halber Untergang* (der Scheibe der Sonne oder des Mondes).

अर्धिक Adj. *die Hälfte betragend.* तदर्धिक *davon.*

अर्धिन् Adj. 1) *hälftig.* — 2) *den halben Opferlohn gebend* Lâṭj. 9,1,11. — 3) *d. h. O. empfangend* Comm. zu Nyâyam. 3,7,26.

अर्धी Adv. mit कर् *halbiren.*

अर्धुक Adj. *gedeihend.*

अर्धेडा f. *halbe* Iḍâ, d. i. *die in gewisse* Sâman *eingeschobene Silbe* उप्, Tândya-Br. 8,9,14. fgg. 13,12,11.

अर्धेन्दु m. = अर्धचन्द्र 1) *a*) (Naish. 6,25), **c*), **d*), **e*), *g*) (Varâh. Bṛh. 12,17) und *= अतिप्रौढस्त्रीयोन्यङ्गुलियोजन.

अर्धेन्दुमौलि m. Bein. Çiva's Megh. 55. Bâlar. 88,13.

अर्धेन्द्र Adj. *halb dem* Indra *gehörig* TS. 5,4,8,3. Çat. Br. 3,3,3,9.

अर्धेष्टका f. *halber Backstein* Çulbas. 3,47.50.52.

अर्धोक्त Adj. *halb gesagt, nicht zu Ende gesprochen, — aufgezählt* MBh. 8,45,35. Chr. 293,32. Çâk. 12,11. 15,3.

अर्धोदय m. *halber Aufgang* (der Sonne oder des Mondes).

अर्धोदित Adj. *halb aufgegangen* Paṇkat. 256,22.

अर्धोद्यत Adj. *halb erhoben* Hariv. 6300.

अर्धोन Adj. (f. आ) *um eine halbe* (Mora) *geringer* RV. Prât. 1,7(17).

अर्धोरुक 1) *Adj. *bis zur Mitte der Schenkel reichend.* — 2) n. *kurzer Ueberrock* Râǵat. 7,924.

1. (अर्ध्य) अर्धिन्य Adj. *zu vollbringen, zu erreichen.* 2. अर्ध्य Adj. *die Hälfte von* (Gen.) *ausmachend* Çulbas. 3,44.

अर्पण 1) Adj. (f. ई) *a) verschaffend. — b) übergebend, übertragend* Spr. 3813. — 2) n. अर्पण *a) das Schleudern, Werfen. — b) das Einstossen, Durchbohren. — c) das Hineinstecken, Anheften. — d) das Aufsetzen. — e) das Darreichen, Darbringen* (auch einer Opfergabe), *Hingeben, Uebergeben. — f) das Zurückerstatten.*

अर्पणमीमांसा f. Titel eines Werkes.

अर्पणीय Adj. *hinzugeben, zu übergeben.*

अर्पय्, °यति Caus. von अर्.

*अर्पितोष्ण Adj. gaṇa राजदन्तादि.

*अर्पिस m. *Herz.*

*अर्ब्, अर्बति (गतौ हिंसायां च).

अर्बुक m. Pl. N. pr. eines Volkes MBh. 2,31,14.

अर्बुद 1) m. अर्बुदी *Schlange.* — 2) m. अर्बुद *ein best. dämonisches Schlangenwesen* mit dem Metron. Kādraveja. — 3) n. *das Lied* RV. 10,94 Āçv. Çr. 5,12,9. — 4) m. n. *länglich runde Masse; insbes. vom Fötus im zweiten Monate.* — 5) m. n. *Geschwulst, Knoten, Polyp.* — 6) अर्बुद *m. n. die Zahl 10,000,000.* — 7) m. N. pr. eines Berges. — 8) m. Pl. N. pr. eines Volkes.

अर्बुदशिखर m. N. pr. eines Berges 149,5.

*अर्बुदाकार m. *Cordia Myxa* Nigh. Pr.

अर्बुदाचलखण्ड m. n. Titel eines *Abschnittes* in einem best. Werke.

अर्बुदारण्य n. N. pr. eines *Waldes.*

अर्बुदि m. *ein best. dämonisches Schlangenwesen.*

अर्बुदिन् Adj. *mit Geschwulst u. s. w. behaftet.*

अर्बुदोदासर्पणी f. Name *eines best. Pfades bei einem Opfer* 21,14.

अर्बुध m. = अर्बुद 2).

अर्भ 1) Adj. (f. आ) *klein.* अर्भ AV. — 2) m. *Knabe.*

अर्भक 1) Adj. *a) klein. — b) schwach. — c) schwach an Zahl, wenig. — d) *mager. — e) *ähnlich.* — 2) m. *a) Knabe* 184,29. Spr. 7712. — *b) Thierjunges.* Dazu Nom. abstr. °ता f. Kāṭh. 29,22. — *c) *Thor, Einfaltspinsel.*

अर्भग Adj. *jugendlich.*

अर्मन् m. *n. 1) Pl. *Trümmer, Ruinen.* — 2) * = अर्मन्.

अर्मक Adj. *trümmerhaft* oder n. *Trümmerstätte.*

अर्मकपाल m. n. (Taitt. Ār. 5,2,13) und °कपालिका f. *Scherbe aus einer Trümmerstätte.*

अर्मण m. n. *ein best. Hohlmaass,* = द्रोण Suçr. 2,420,21.

अर्मन् n. Bez. *verschiedener Krankheiten des Weissen im Auge.*

1. अर्य (einmal अरिय) Adj. 1) *gütig, hold.* — 2) *treu, ergeben, fromm* (auch von einem Gesange). — 3) *der beste.*

2. (अर्य) अरिय Adj. *hold.*

3. अर्य m. und अर्या f. *ein Mann —, eine Frau aus einer der drei oberen Kasten,* insbes. *der dritten.*

*अर्यी f. *Frau eines Mannes der dritten Kaste.*

अर्यक m. N. pr. eines Krankheitsdämons Hariv. 9362.

अर्यजारा f. *Geliebte eines Ariers.*

अर्यपत्नी f. *rechtmässige Gattin.*

*अर्यमदत्त m. ein Mannsname.

*अर्यमदेवा f. und *°दैवत n. (Gal.) = उत्तरफल्गुनी.

अर्यमन् m. 1) *Busenfreund, Gefährte, Kamerad.* — 2) *Brautwerber.* — 3) N. pr. eines Āditja. Steht an der Spitze der Manen. अर्यम्णां पन्थाः *die Milchstrasse.* अर्यम्णो ऽयनम् *eine best. Feier* Āçv. Çr. 12, 6,21. अर्यम्णामिति च त्र्यृचम् M. 11,254. — 4) **die Sonne.* — 5) **eine best. Pflanze.*

अर्यमभूति und अर्यमराध m. N. pr. zweier Lehrer.

अर्यमाष्य n. *das Mondhaus* Uttaraphalgunī Ind. St. 14,321.

*अर्यमिक, *अर्यमिय und *अर्यमिल m. Hypokoristika von अर्यमदत्त.

(अर्यर्य) अर्यमिय Adj. *innig befreundet.*

अर्यल m. N. pr. eines Mannes.

*अर्यश्वेत m. N. pr. eines Mannes. आर्य° v. l.

*अर्याणी f. 1) *Herrin.* — 2) *Frau eines Mannes der dritten Kaste.*

*अर्व्, अर्वति (हिंसायाम्).

अर्व und अर्वण in अनर्व und अनर्वण.

1. अर्वन् 1) Adj. *rennend, eilend, schnell.* — 2) m. *a) Ross und Mann.* — *b) *N. pr. eines der Rosse des Mondes.* — *c) *Bein. Indra's.* — *d) *Spanne des Daumens und kleinen Fingers.*

2. *अर्वन् Adj. *niedrig, gemein.*

1. अर्वत् 1) Adj. *rennend, eilend.* — 2) m. *a) Renner, Rennpferd, Ross.* — *b) Rosselenker.* — *c) ein best. Theil der Opferhandlung.* — 3) f. अर्वती *a) Stute.* — *b) *Kupplerin.*

2. *अर्वत् Adj. = 2. अर्वन्.

*अर्वनस् Adj. *mit einer Pferdenase.*

अर्वनानस् m. N. pr. eines Mannes Comm. zu Tāṇḍja-Br. 8,5,9. Fehlerhaft für अर्च°.

अर्वरीवत् m. N. pr. eines Sohnes des Pulaha. उर्वरीवत् v. l.

अर्वश und अर्वश Adj. *rennend, eilend.*

अर्वाक् Loc. *in der Nähe.*

अर्वाक्कालिकता f. *das der Zeit nach uns näher Liegen.*

अर्वाक्त्वारिंश Adj. Pl. *unter 40* Çat. Br. 10,2,6,8.

अर्वाक्तन Adj. (f. आ) *nicht hinanreichend.*

अर्वाकपञ्चाश Adj. Pl. *unter 50* Çat. Br. 10,2,6, 8. 11,5,5,6.

अर्वाकशत Adj. Pl. *unter 100* Çat. Br. 10,2,6,8.

अर्वाकषष्ट Adj. Pl. *unter 60* ebend.

अर्वाकसामन् m. *ein best.* Soma-*Opfertag.*

अर्वाकस्रोतस् m. Bez. *des herwärts (zur Erde) gezogenen Menschen* VP. 1,5,22.

अर्वागशीत Adj. Pl. *unter 80* Çat. Br. 10,2,6,8.

अर्वाग्गति f. MBh. 14,490 fehlerhaft für अवाग्गति.

अर्वाग्बिल Adj. *die Mündung herwärts habend.*

*अर्वाग्भाग Adj. *niedergebogen* (Ast) Gal.

अर्वाग्वसु 1) Adj. *Güter entgegenbringend.* — 2) m. = अर्वावसु 1) *a)* Gop. Br. 2,1,1.

अर्वाग्विंश Adj. Pl. *unter 20* Çat. Br. 10,2,6,8.

अर्वाचिन् Adj. *hergewandt* Kauṣh. Ār. 2,14.

अर्वाचीन und अर्वाचीन 1) Adj. (f. आ) *a) hergewandt, zugewandt* (meist in freundlichem Sinne). — *b) diesseits —, unterhalb von* (Abl.) *befindlich.* — *c) uns näher liegend* (zeitlich). — *d) verkehrt* Spr. 3360, v. l. Richtiger अवाचीन. — 2) अर्वाचीनम् Adv. Praep. *a) diesseits, von* (Abl.) *an* (im Raume oder in der Zeit). — *b) weniger als* (Abl.).

अर्वाञ्च् 1) Adj. (f. अर्वाची) *a) hergewandt, zugekehrt, entgegenkommend.* — *b) *diesseitig,* vom Ufer. — *c) unterhalb befindlich, nach unten gerichtet.* — 2) अर्वाक् Adv. Praep. *a) herwärts.* — *b) diesseits, von — aus, von — an, vor* oder *nach* (je nachdem von etwas Bevorstehendem oder Vorangegangenem die Rede ist). Mit Abl. oder Instr. — *c) unterhalb.* — *d) in der Nähe von* (Loc.).

अर्वादेवी f. ein Frauenname.

अर्वावत् f. *Nähe.*

अर्वावसु m. 1) N. pr. *a)* eines Hotar oder Brahman der Götter. — *b)* eines Sohnes des Raibhja. — 2) Bez. *eines der 7 Strahlen der Sonne* VP.² 2, 297. सर्वावसु v. l.

*अर्श und अर्शस् n. *Hämorrhoiden,* Pl. *Hämorrhoidalknoten.*

अर्शस Adj. *an Hämorrhoiden leidend.*

अर्शसान Adj. *zu schaden suchend, boshaft.*

*अर्शिन् Adj. = अर्शस.

अर्शोघ्न 1) Adj. *Hämorrhoiden vertreibend.* — 2) *m. *a) Amorphophallus campanulatus Blume.* — *b) ein Theil Buttermilch mit drei Theilen Wasser.* — 3) *f. ई *Curculigo orchioides L.*

*अर्शोघ्नवल्कला f. *Xanthoxylon Rhetsa* Nigh. Pr.

*अर्शोयुज् Adj. = अर्शस.

अर्शोवर्त्मन् n. etwa *Gerstenkorn* (am Auge).

*अर्शोहित m. *Semecarpus Anacardium L.*

1. अर्ष्, अर्षति 1) *dahin schiessen.* — 2) *schnell fliessen, strömen.* — 3) *Etwas* (Acc.) *herbeiströ-*

men. — Mit अनु Jmd (Acc.) nachströmen. — Mit अभि 1) hinströmen zu (Acc.). — 2) Etwas (Acc.) herbeiströmen. — Mit परि 1) rings strömen. — 2) Etwas (Acc.) umströmen. — 3) Etwas (Acc.) von allen Seiten herbeiströmen. — Mit प्र 1) hervorströmen. — 2) Etwas (Acc.) hervorströmen. — Mit वि Etwas (Acc.) durchströmen. — Mit सम् 1) zusammenkommen mit Jmd (Instr.). — 2) gemeinsam kommen zu (Acc.).

2. अर्ष्, ऋषति 1) stechen, stossen. — 2) vollstopfen, füllen Mantrabr. 1,7,5. — 3) *गतौ. — Mit अधि, Partic. अध्यृष्ट der auf einen Andern gestossen ist Ait. Âr. 32,14. — Mit उद् aufspiessen. — Mit उप, उपर्षति und उपा° anstechen, anspiessen, stacheln. — Mit नि 1) hineinstecken, — stopfen; verstecken. — 2) verstopfen, füllen. — Mit परि ringsum stopfen, umstécken, umfangen (zur Stütze) Ait. Âr. 405, 11. पर्यारिषन् = पर्यार्षन् Tândja-Br. 4,5,11. — Mit *प्र, प्रार्षति. — Mit वि spiessen, durchbohren.

*अर्षण und *अर्षणिन् Adj. fliessend, beweglich.

अर्षणी f. stechender Schmerz AV. 9,8,13.16.21.

अर्ष्टर् Nom. ag. (= अर्तिं गच्छन् Comm.).

अर्ह्, अर्हति (ep. auch अर्हते) 1) Ansprüche —, ein Recht auf Etwas (Acc.) haben. Mit Infin. dürfen. — 2) verpflichtet sein zu, unterliegen, verdienen (ein Uebel), verfallen in (Acc.). Mit Inf. müssen. अर्घना भवद्भिः कर्तुमर्हति muss von euch erfüllt werden. — 3) werth sein, aufwiegen. न तच्छंसितुमर्हति verdient nicht gepriesen zu werden 164,24. — 4) einer Sache (Acc.) fähig sein. Mit Infin. vermögen, können. — Caus. अर्हयति Jmd Ehre erweisen, mit Etwas (Instr.) beehren, — beschenken. — Mit अति besonders werth sein. — Mit अभि, अभ्यर्हित Partic. Caus. sehr hoch geehrt Kâd. 234,22. höher geehrt II,72,5. würdiger, höher in Ansehen stehend, grösseres Gewicht habend als (Abl.) Çaṃk. zu Bâdar. 2,2,1. — Mit प्र Med. sich auszeichnen. — Mit सम् Caus. Jmd Ehre erweisen.

अर्ह् 1) Adj. (f. आ) a) verdienend, würdig, Ansprüche —, ein Recht habend auf; die Ergänzung im Acc., Infin. oder im Comp. vorangehend. *स्तोतुम् gelobt zu werden. — b) verdienend (ein Uebel), unterworfen, unterliegend; die Ergänzung im Acc. oder im Comp. vorangehend. — c) dürfend, mit Infin. नार्हो मत्पुरुषैर्नेतुम् darf nicht fortgeführt werden MBu. 3,297,16. — d) passend, angemessen für (Gen. oder im Comp. vorangehend). — e) gestattet, erlaubt Nâjan. 6,3,7. — 2) *m. Bein. Indra's. — 3) f. आ a) Ehrenbezeugung. — b) *Ficus heterophylla Nigh. Pr. nach Râǵan. 3,55, wo jedoch मङ्गल्यार्हा als ein Wort zu fassen ist. — 4) n. Pl. Ehrenbezeugung.

अर्हच्चन्द्रसूरि m. N. pr. eines Autors.

अर्हण 1) Adj. Ansprüche habend auf (im Comp. vorangehend). — 2) f. आ a) Ehrenbezeugung, Verehrung. — b) अर्हणा Instr. nach Verdienst, — Gebühr Mantrabr. 2,8,1. — 3) n. a) das Verdienen, Werthsein. — b) Ehrenbezeugung, Verehrung. — c) Ehrengeschenk. — d) kostbarer Edelstein (Comm.).

अर्हणीय Adj. einer Ehrenbezeugung würdig. °तम MBu. 2,36,27.

*अर्हत m. ein Buddha Gal.

°अर्हत्व n. Würdigkeit.

अर्हत्व n. Würde eines Arhant.

अर्हत् 1) Adj. a) verdienend, Ansprüche auf Etwas (Acc.) habend. — b) vermögend, dürfend. — c) würdig, ein Würdiger. अर्हत्तम Superl. — d) *gepriesen. — 2) m. a) ein Buddha. — b) Bez. der höchsten Würde in der buddh. Hierarchie. — c) Obergott bei den Ǵaina.

अर्हत्त 1) *Adj. würdig. — 2) m. a) *ein Buddha. — b) *ein buddh. Mönch. — c) Bez. Ǵina's. — d) *Bein. Çiva's.

अर्हरिर्षाण Adj. ausgelassen, tobend.

अर्हसे Dat. Infin. um aufzuwiegen (mit Acc.) RV. 10,77,1.

*अर्ह्य Adj. würdig. स्तोतुम् gelobt zu werden.

*अल्, अलति (भूषणपर्याप्तिवारणेषु).

*अल n. 1) Stachel des Scorpions. Vgl. अड in आड. — 2) = आल, हरिताल Auripigment.

अलक 1) m. n. Haarlocke, lockiges Haar. Am Ende eines adj. Comp. f. आ. — 2) m. *= अलर्क toller Hund. — 3) m. Pl. N. pr. a) eines Volkes. — b) der Bewohner von Alakâ (Kubera's Stadt). — 4) f. आ a) *ein junges Mädchen von 8 bis 10 Jahren. — b) *Fett Nigh. Pr. — c) N. pr. α) der Residenz Kubera's Spr. 7792 (zugleich Locke). — β) einer Stadt der Nishadha.

अलकनन्दा f. 1) junges Mädchen. — 2) N. pr. eines Quellstroms der Gaṅgâ VP. 2,2,32.34.8, 114. fg. Davon Nom. abstr. °ता f. MBh. 1,170,32.

*अलकप्रभा f. N. pr. der Residenz Kubera's.

*अलकप्रिय m. Terminalia alata.

अलकम् Adv. vergeblich, umsonst.

*अलकाधिप und अलकाधिपति m. Bein. Kubera's.

*अलकाह्वय m. eine best. Pflanze, = कैडर्य Râǵan. 9,13.

अलकेश्वर m. Bein. Kubera's.

अलक्त m. rother Lack, namentlich der in Wasser aufgelöste. °रस m. dass. Buâvapr. 1,76.

अलक्तक m. n. (dieses selten) dass. und mit solchem Lack getränkte Baumwolle.

1. अलक्षण n. Unheil verheissendes Zeichen.

2. अलक्षणँ Adj. (f. आ) 1) ohne Merkmale. — 2) ohne glückliche Merkmale, Unheil bringend.

अलक्षित Adj. 1) ungezeichnet, ohne Merkmale. — 2) unbemerkt 110,32. 126,12. 127,13. 157,30. Ragu. 2,27.

1. अलक्ष्मी f. 1) böses Geschick (auch personif.) AV. Paipp. 16,21,10. Spr. 7816. — 2) Noth, Armuth.

2. अलक्ष्मी Adj. Unheil bringend.

अलक्ष्मीक Adj. 1) dass. Subst. ein Ort wo kein Segen ist. — 2) unglückselig Spr. 576 (Superl.).

अलक्ष्य 1) Adj. a) unsichtbar, unbemerkt 83,19. — b) unansehnlich. — c) was nicht mittelbar ausgedrückt wird. Dazu Nom. abstr. °त्व n. Sâh. D. 30,21. — 2) m. ein best. über Waffen gesprochener Spruch.

अलक्ष्यजन्मता f. das von unansehnlicher Geburt Sein Kumâras. 5,72.

अलखान m. N. pr. eines Fürsten von Gurǵara.

अलगर्द 1) m. eine Schlangenart oder ein best. Schlangendämon Ind. St. 14,21. — 2) f. आ eine Blutegelart.

*अलगर्ध m. = अलगर्द 1).

अलगम् (अलगलम् der Text) Adv. unzusammenhängend.

अलघु Adj. 1) schwerfällig Mâlav. 65,15. अलस v. l. — 2) langsam Mṛkkh. 110,4. — 3) prosodisch lang.

अलंकरण n. 1) das Zurüsten, Schmücken. — 2) Schmuck. Am Ende eines adj. Comp. f. आ.

अलंकरणिन् Adj. mit einem Schmuck versehen.

अलंकरिष्णु 1) Adj. a) putzsüchtig. — b) *mit Acc. schmückend, putzend 238,27. — 2) m. a) *Schmuck Gal. — b) Bein. Çiva's.

*अलंकर्तर् Nom. ag. Schmücker.

*अलंकर्मीण Adj. einem Geschäft gewachsen.

अलंकार m. 1) das Schmücken. — 2) Schmuck TBr. 2,3,10,2.4. Am Ende eines adj. Comp. f. आ. — 3) Schmuck der Rede.

अलंकारक m. Schmuck.

अलंकारकारिका f., °कौस्तुभ m., °क्रममाला f., °चन्द्रिका f., °चूडामणि m. (Kumârasv. zu Pratâpar.), °मञ्जरी, °माला und °मुक्तावली f. Titel rhetorischer Werke.

अलंकारवती f. Titel des 9ten Lambaka im Kathâs.

अलंकारविमर्शिनी und अलंकारवृत्ति f. Titel rhetorischer Werke.

अलंकारशास्त्र n. *Lehrbuch der Rhetorik.*

अलंकारशील m. N. pr. eines Fürsten der Vidjâdhara.

अलंकारशेखर m., °कारसर्वस्व n. und °सुधानिधि m. (Kumârasv. zu Pratâpar.) Titel *rhetorischer* Werke.

अलंकारसूर m. *eine best. Meditation* (buddh.).

अलंकारावतार m. Titel eines Werkes.

अलंकारोपाध्याय m. N. pr. eines Mannes.

अलंकार्य Adj. *zu schmücken, was geschmückt wird.* Davon Nom. abstr. °त्व n.

*अलंकाल m. = अलंकार *Schmuck.*

*अलंकुमारि Adj. Mahâbh. 1,199,*b.*

अलंकृति f. 1) *Schmuck.* — 2) *Schmuck der Rede.*

अलंक्रिया f. 1) *das Schmücken.* — 2) *Schmuck der Rede.*

अलंगामिन् Adj. *gehörig nachgehend, hütend.*

अलङ्घनीय Adj. *nicht zu ereilen* Çâk. 8.

अलङ्घित Adj. 1) *unbetreten, unangetastet* Mṛicch. 66,10, v. l. — 2) *über den man sich nicht hinweggesetzt hat.*

अलङ्घितात्मन् Adj. *der sich nicht zu vergessen pflegt* Spr. 843.

अलङ्घ्य Adj. 1) *nicht zu passiren* (Fluss) Kathâs. 18,350. — 2) *unbetretbar, unantastbar* Mṛicch. 66,10. — 3) *unübertretbar* (Befehl) Bhâg. P. 4,4,14.

अलर्क m. *ein best. Vogel.* अलर्कचित्, und °चित (Çulbas. 3,153) Adj. *in der Form dieses Vogels geschichtet.*

अलर्डि und अलर्दी f. *eine best. Augenkrankheit.*

अलज्ज Adj. *schamlos* MBh. 3,94,9.

अलज्जा f. *Schamlosigkeit* MBh. 3,94,8.

*अलञ्जर m. = अलिञ्जर.

*अलंजीविक Adj. *zum Lebensunterhalt hinreichend.*

अलंतुष Adj. *genügend, hinreichend.*

*अलति f. *eine Art Gesang* Uṇâdik.

अलत्तम Adj. *gar wohl vermögend* (mit Infin.).

*अलंधूम m. *dicker Rauch.*

अलपद्म und °क m. *eine best. Stellung der Hand.*

अलपत् Adj. *nicht schwatzend, — irre redend.*

अलब्ध Adj. *nicht erlangt, — erreicht* 165,21. 203,32.

अलब्धनिद्र Adj. *nicht zum Schlafen kommend* Bhâg. P. 4,13,47.

अलब्धभूमिकत्व n. *das Nichterreichen irgend einer Stufe* (der Vertiefung) Jogas. 1,30.

अलब्धवत् Adj. *nicht erlangt habend* (mit Acc.) 71,4.

अलब्धोपवास Adj. Âpast. 1,24,17 fehlerhafte Lesart.

अलभ्य Adj. *nicht zu erlangen, — haben, dessen man nicht theilhaftig werden kann* oder *darf* MBh. 1,281,21. Kumâras. 5,43.

अलम् Adv. *zur Genüge, gehörig, wie es sich gebührt, in hohem Grade, assez* Spr. 7708. Bâlar. 172,19. अलं धैर्यम् *der Muth genügt, es kommt nur auf den Muth an.* — 1) mit Dat. *a) genügend —, hinreichend für; Jmdn* oder *einer Sache gewachsen.* तस्मै — यदू mit folgendem Condit. oder Optativ Çat. Br. — 2) mit Loc. eines Nom. act. *gewachsen.* — 3) mit Instr. *genug des, lass' ab von.* ममाप्यलं त्वया *auch ich will Nichts von dir wissen* 101,21. अलमेभिरनुसृतैः *stehe davon ab ihnen nachzugehen* 106,7. — 4) mit Gen. *hinreichende Menge von* Tândja-Br. 18,5,9. — 5) mit Infin. *a) *genügend zu.* — *b) im Stande seiend, vermögend.* — *c) genug des, lass' ab von.* — 6) mit Absol. *genug des, lass' ab von.* — 7) *mit Fut. *im Stande Etwas zu thun.* — 8) mit भू *hinreichen, genügen.* — 9) mit कृ *a) zurecht machen.* — *b) bewirken, hervorbringen.* — *c) schmücken.* Med. auch *sich schmükken.* — *d) Gewalt anthun,* mit Gen. M. 8,16. — *e)* mit vorangehendem अभि, उप und सम् *schmücken.*

अलमर्थता f. und अलमर्थत्व n. *das Haben der Bedeutung von* अलम् Mahâbh. 3,95,*a.*

*अलमातर्दन Adj. *leicht zu durchbohren* Nir. 6,2.

अलम्पट Adj. *nicht lüstern, keusch.*

अलंपशु Adj. *Vieh zu halten im Stande.*

*अलंपुरुषीण Adj. *für einen Menschen hinreichend.*

अलंपूर्व Adj. *dem* अलम् *vorangeht* Mahâbh. 1,199,*b.*

अलंप्रजनन Adj. *zeugungsfähig.*

अलम्बम् Adv. *ohne Aufenthalt.*

अलंबल Adj. *jeder Kraft gewachsen* (von Çiva).

अलम्बुष 1) m. *a) *die Hand mit ausgestreckten Fingern.* — *b) *eine best. Pflanze.* — *c)* N. pr. eines Râkshasa. — 2) f. आ *a) *Barriere.* — *b) eine der Mimosa pudica ähnliche Pflanze* Bhâvapr. 1, 220. 4,176. *Sphaeranthus hirtus* Ratnam. 39. — *c) eine best. Ader.* — *d)* N. pr. einer Apsaras.

*अलंबुस Adj. *reich an Spreu* Ind. St. 13,483, N. 2.

*अलंभूष्णु Adj. *vermögend, gewachsen.*

अलम्म m. N. pr. eines Ṛshi.

अलंमद Adj. *gehörig berauscht* Dhûrtan. 9.

अलंमनस् Adj. *befriedigt.*

1. अलय m. *das Nichtzugrundegehen, Bestand* R. 3,71,10. v. l. अनय ed. Bomb. 3,66,12.

2. अलय Adj. *rastlos.*

अलर्क m. 1) *toller Hund.* — 2) *ein best. fabelhaftes achtbeiniges Thier.* — 3) *Calotropis gigantea alba.* — 4) N. pr. eines Fürsten.

अलर्ति 3. Sg. und अलर्षि 2. Sg. Intens. von अर्.

अलर्षिराति Adj. *ungeduldig in Betreff des Gebens.* अनर्शराति v. l.

अललाभवत् Adj. *munter rauschend.*

*अलवण Adj. *nicht salzig* P. 5,1,121.

अलवस् barbarische Aussprache für अरयस् (von अरि). अलयस् Mahâbh. 1,6,*a.*

*अलवाल und *°क m. = आलवाल.

अलष्टिका f. *eine best. Methode die Trommel zu schlagen* S. S. S. 193.

अलस 1) Adj. (f. आ) *a) träge, müde, matt, stumpf, ohne Energie.* Am Anfange eines Comp. als Adv. — *b) *nicht blühend* Gal. — 2) m. *a) Geschwüre —, Schrunden zwischen den Zehen.* *n. Gal. — *b)* = अलसक Bhâvapr. 4,25. — *c) ein best. kleines giftiges Thier.* — *d) *eine best. Pflanze.* — 3) *f. आ *Vitis pedata Wall.*

अलसक m. *Trommelsucht* oder *eine andere Form von Flatulenz.*

अलसगमन Adj. (f. आ) *trägen Ganges* Megh. 79. Spr. 7618.

अलसाला f. AV. 6,16,4.

अलसी Adv. mit भू *müde werden* Bhâvapr. 4,25.

अलसेक्षण Adj. (f. आ) *matten Auges* Râgat. 5,408.

अलाञ्छन Adj. *fleckenlos* Bâlar. 142,10.

अलाएडु m. *eine Art Gewürm* AV. 2,31,2.

अलात n. *Feuerbrand.*

अलातशान्ति f. Titel des 4ten Prakaraṇa von Gaudapâda's Commentar zur Mâṇḍukjopanishad.

अलातानी f. N. pr. einer der Mütter im Gefolge Skanda's.

अलातृण Adj. *karg, geizig.*

अलाबु f. (auch °बू) *Flaschengurke;* m. n. *die Frucht* und *ein daraus verfertigtes Gefäss* (auch zum Schröpfen gebraucht).

अलाबुक n. *Flaschengurke* (*die Frucht*). *अलाबुका f. *die Pflanze* Nigh. Pr.

अलाबुकेश्वर n. N. pr. eines Tirtha.

अलाबुगन्धि Adj. *nach Gurken riechend* AV. Paipp. 17,3,1.

*अलाबुनी f. = अलाबुका Nigh. Pr.

अलाबुपात्र n. *als Gefäss verwandte Flaschengurke.*

अलाबुमय Adj. *aus einer Flaschengurke gemacht.*

अलाबुवीणा f. *eine Laute in Gestalt einer Flaschengurke.*

*अलाबुसुहृद् m. *Sauerampfer* Nigh. Pr.

*अलाबूकट n. *Blüthenstaub der Flaschengurke.*

अलाभ m. 1) *Nichterlangung.* — 2) *Ermangelung.* — 3) *Verlust.*

अलाभकाल m. *nicht die geeignete Zeit zur Erlangung von Etwas* Spr. 3653.

अलायुध m. N. pr. eines Râkshasa MBh. 7,176,1.

(अलाव्य) अलावित्र m. wohl Bein. Indra's.

*अलार् 1) m. *eine Aloeart* Gal. — 2) n. *Thür.*

अलास m. *Zungengeschwulst.*

अलास्य Adj. *nicht tanzend.*

1. अलि m. 1) *Biene* 220,19. 248,25. Spr. 7691. — 2) **Scorpion.* — 3) *der Scorpion im Thierkreise* (könnte auch अलिन् sein). — 3) **Krähe.* — 4) **der indische Kuckuck.* — 5) **Branntwein.*

2. *अलि m. Apabhraṁça-Form für अरि *Feind.*

अलिंश m. *ein best. dämonisches Wesen.*

अलिक m. = अलीक *Stirn* Bâlar. 63,6. °फलक n. *Stirnplatte* 175,15. °लेखा f. Kâd. 67,16.

अलिकातीर्थ n. N. pr. eines Tîrtha.

अलिकुल n. *Bienenschwarm* 220,12.

*अलिकुलप्रिया f. *Rosa glandulifera* Nigh. Pr.

*अलिकुलसंकुल 1) m. *Trapa bispinosa.* — 2) f. आ *Rosa glandulifera* Nigh. Pr.

अलिक्काव m. *ein best. Aasvogel.*

*अलिगन्ध m. *Michelia Champaka Lin.* Gal.

*अलिगर्द् und *अलिगर्ध m. = अलगर्द्.

*अलिगु m. N. pr. eines Mannes.

1. अलिङ्ग n. *kein entscheidendes Merkmal* Comm. zu Njâjas. 2,2,29.

2. अलिङ्ग Adj. 1) *ohne Kennzeichen* Mundp. Up. 3, 2,4. — 2) *geschlechtslos* (gramm.). — 3) *ohne feinen Körper.* Dazu Nom. abstr. °त्व n. Bhâg. P. 1, 13,31.

अलिङ्गग्रहण n. *keine specielle Angabe* Kâtj. Çr. 15,2,11.

*अलिजिह्वा und *°जिह्विका f. *Zapfen im Halse.*

अलिञ्जर m. *grosser Wassertopf* MBh. 3,187,11.

*अलिदूर्वा f. *eine best. Pflanze.*

अलिन् 1) m. *a) Biene.* — *b) *Scorpion.* — *c) der Scorpion im Thierkreise.* — 2) f. °नी *a) Bienenweibchen* Çiç. 6,72. °नाथ m. *Bienenmännchen* Prasannar. 107,14. — *b) Bienenschwarm* Spr. 5896.

अलिन m. Pl. N. pr. eines Volkes.

अलिन्द m. 1) *Terrasse vor der Hausthür.* — 2) Pl. N. pr. eines Volkes.

*अलिन्दक m. = अलिन्द 1).

*अलिपक m. 1) *Biene.* — 2) *der indische Kuckuck.* — 3) *Hund.*

*अलिपत्रिका f. *Boerhavia procumbens.*

*अलिपत्री f. *eine best. Pflanze* Gal.

*अलिपर्णी f. *Tragia involucrata Lin.*

अलिपि Adj. *unbefleckt* und zugleich *ungeschrieben* Ind. St. 14,386.

*अलिप्रिय 1) n. *rothe Lotusblüthe.* — 2) f. आ *Bignonia suaveolens.*

*अलिमक m. 1) *Biene.* — 2) *Frosch.* — 3) *der indische Kuckuck.* — 4) *Bassia latifolia.* — 5) *Staubfäden einer Lotusblüthe.*

अलिमद्दलिन् Adj. *mit Blüthenblättern versehen, auf denen Bienen sitzen,* Spr. 2340.

अलिमत्त् Adj. *mit Bienen versehen* Spr. 2340.

अलिमाला f. *Bienenschwarm* Mâlatîm. 1,7.

*अलिमोदा f. *Premna spinosa.*

*अलिमोक्षिनी f. *eine best. Pflanze,* = केविका Râgân. 10,118.

*अलिम्पक m. = अलिमक 2) 3) 4) 5).

*अलिम्बक m. = अलिमक 1) 2) 3) 5).

*अलिवल्लभा f. *Bignonia suaveolens* Nigh. Pr.

*अलिसमाकुल m. *Chrysanthemum indicum* Nigh. Pr.

अलीक 1) Adj. *a) widerwärtig, unangenehm* AV. n. *etwas Unangenehmes.* — *b) unwahr, falsch, nicht in Wirklichkeit Etwas seiend;* n. *Unwahrheit, Falschheit* 186,11. 324,18. — *c) *wenig.* — 2) n. *a) Stirn* Spr. 1670. 2606 (an beiden Stellen zugleich *Falschheit*). — *b) *Kopf* Gal. — *c) *Himmel.*

अलीकनिमीलन n. *erheucheltes Schliessen* (der Augen) Spr. 7110.

अलीकपण्डित Adj. *afterweise* Spr. 7285.

अलीकमत्स्य m. *Betelblatt mit Bohnenmehl in Oel geschmort* Bhâvapr. 2,20.

अलीकमन्त्रिन् m. *falscher —, kein redlicher Minister* Kathâs. 68,110.124.

अलीकयु m. N. pr. eines Mannes.

अलीकवादिन् Adj. *lügend* Nâgân. 72,9.

अलीकसुप्त (127,3) und °क (Kathâs. 68,9. 77,57) n. *erheuchelter Schlaf.*

*अलीकाय्, °यते *getäuscht werden.*

*अलीकिन् und *अलीक्य Adj. von अलीक.

*अलीगर्द् m. = अलगर्द्.

*अलीष्ट m. *Clerodendrum phlomoides* Râgân. 10,43.

*अलु f. = आलु *kleiner Wasserkrug.*

अलुप्त Adj. *nicht zu Nichte geworden, — verloren, — dahin.*

अलुप्तसत्त्वकोश Adj. *einen vollen Schatz an Muth besitzend* Spr. 646.

अलुब्ध Adj. *nicht habsüchtig* Gaut. 28,48.

अलुभ्यत् Adj. *nicht in Unordnung gerathend.*

अलूत Adj. *nicht rauh, weich, sanft.*

अलूतात्त्व n. *keine rauhe Nachbarschaft* TBr. 1,1,6,6.

अलून Adj. *nicht abgepflückt* Spr. 271.

अलेपक Adj. *unbefleckt, rein* 284,33.

1. अलोक m. 1) *Nichtwelt, Untergang der Welt.* — 2) *Nicht-Leute.* — 3) **die übersinnliche Welt.*

2. अलोक Adj. *nicht Raum habend, keine Stelle findend.*

अलोकसामान्य Adj. *nicht den gewöhnlichen Menschen eigen* Mâlatîm. 6,8.

अलोक्य Adj. (f. आ) 1) *ungewöhnlich, unstatthaft.* — 2) *um die andere Welt bringend, zur Hölle führend* Spr. 3645.

अलोक्यता f. *Verlust der anderen Welt.*

अलोचन Adj. (f. आ) *ohne Fensteröffnung* Kâraka 1,14.

अलोप m. 1) *kein Schwund* Lâṭj. 6,10,15. TS. Prât. 11,2. — 2) *Schwund von* अ VS. Prât. 4,40.

अलोपाङ्ग Adj. *dem kein Glied fehlt.*

1. अलोभ m. 1) *Nichtverwirrung, richtiger Gang.* — 2) *Nichthabsucht, Genügsamkeit.*

2. अलोभ Adj. *nicht habsüchtig* zu Spr. 716.

अलोमक, अलोमक (f. °मका und °मिका) und अलोमन् Adj. *unbehaart* Gaut. 17,28.

अलोल 1) Adj. *nicht unbeständig* oder — *gierig* Spr. 716. — 2) f. आ *ein best. Metrum* Ind. St. 8,390.

अलोलत्व n. *Beständigkeit* Bhag. 16,2.

अलोलुप 1) Adj. *frei von aller Begierde* Âpast. — 2) m. N. pr. eines Sohnes des Dhṛtarâshṭra.

अलोलुपत्व und अलोलुप्त्व n. *das Freisein von aller Begierde.*

अलोलुप्यमान Adj. *nicht gierig* Gaut. 2,41.

*अलोक् m. N. pr. eines Mannes.

अलोकित (TS.) und अलोकित (Çat. Br. 14) 1) Adj. *blutlos.* — 2) *n. *rothe* (!) *Lotusblüthe.*

अलौकिक Adj. (f. ई) *nicht im gewöhnlichen Leben vorkommend, ungewöhnlich, ungebräuchlich.* Davon Nom. abstr. °त्व n. Sâh. D. 44.

अल्ग m. Du. *die Leisten, Weichen.*

अल्प Adj. (f. आ) *klein, gering, schwach, wenig;* n. *Kleines, Weniges.* अल्पम् Adv. *ein wenig, in geringem Grade.* अल्पेन *für ein Weniges, billig; leicht, schnell* Spr. 514. *अल्पात् *leicht, schnell.* अल्पेन und अल्पात् werden in dieser Bedeutung mit einem Partic. praet. pass. componirt 232,19. Compar. अल्पीयस् (*weniger* Kâtj. Çr. 2,7,13. *ganz gering* Spr. 649. n. *etwas ganz Unbedeutendes*) und अल्पतर, Superl. *अल्पिष्ठ.

अल्पक 1) Adj. (f. अल्पिका) dass. m. *elender Wicht* Spr. 3919. n. *Weniges.* अल्पकम् Adv. *ein wenig.* अल्पकात् *bald darauf.* — 2) m. **Hedysarum Alhagi* und **Premna herbacea* (Nigh. Pr.). — 3) f. *अल्पिका

f. *eine Bohnenart* Nigh. Pr.

अल्पकण्ठ Adj. *eine schwache Stimme habend.*

अल्पकालत्व n. *Kürze der Zeit* 215,21.

*अल्पकेशी f. *eine best. Pflanze.*

अल्पक्रीत Adj. *billig gekauft* Prab. 61,2.

*अल्पगन्ध n. *rothe Lotusblüthe.*

अल्पचेतस् Adj. *von geringer Einsicht* R. 5,85,15.

अल्पज्ञ Adj. *Weniges wissend.* Davon Nom. abstr. °त्व n. 260,1. 275,6.

*अल्पतनु Adj. *klein von Wuchs* AK. 2,6,1,48.

अल्पतेजस् Adj. *des Feuers ermangelnd, schwächlich* 101,15.

अल्पता f. und अल्पत्व n. (215,22) *Geringheit, Geringfügigkeit; Kürze* (eines Tages) Spr. 3567.

अल्पदक्षिण Adj. *mit geringem Opferlohn* M. 11, 39. 40.

अल्पदर्शन Adj. *kurzsichtig* (übertr.) MBh. 1,151, 38.

अल्पदुःख Adj. *wenig Leid erfahrend.* Davon Nom. abstr. °ता f. MBh. 3,173,8.

अल्पदेह Adj. *klein an Leib* Bhâvapr. 2,12.

अल्पद्वारा Adj. f. *eine enge Scheide habend* Suçr. 1,290,14.

अल्पधन Adj. *wenig begütert, arm* M. 3,66. 11,40.

अल्पधी Adj. *von geringer Einsicht* 142,3.

अल्पनिष्पत्ति Adj. *selten vorkommend* (Worte) Nir. 2,2.

*अल्पपत्त्रिका f. *Desmochaeta atropurpurea* Râ-ǵan. 4,94.

*अल्पपत्त्री f. *eine Art Basilienkraut, Curculigo orchioides* und *Anethum Sowa* Nigh. Pr.

*अल्पपद्म n. *rothe Lotusblüthe.*

अल्पपशु Adj. *wenig Vieh besitzend.*

अल्पपायिन् Adj. *wenig, — schlecht saugend* (Blutegel) 217,28.

अल्पपुण्य Adj. (f. आ) *der wenig Gutes gethan hat, der Manches auf seinem Gewissen hat* MBh. 3,67,17. R. 6,95,20.

*अल्पपुष्पिका f. *gelber Oleander* Nigh. Pr.

*अल्पप्रमाणक m. *eine Gurkenart.*

अल्पप्रयोग Adj. *von seltenem Gebrauch* Nir. 1,14.

1. अल्पप्राण m. *schwacher Hauch* (gramm.).

2. अल्पप्राण Adj. 1) *kurzathmig,* so v. a. *nicht ausdauernd.* — 2) *mit schwachem Hauche ausgesprochen* Kâtjân. 1,43.

अल्पबलप्राण Adj. *schwach und kurzathmig* (Pferd) MBh. 3,71,15.

अल्पबहुत्व n. *Geringheit und (oder) Vielheit.*

अल्पबाध Adj. 1) *geringen Schaden bringend.* — 2) *wenige Leiden habend.*

अल्पबुद्धि Adj. *geringen Verstandes* M. 12,74.

अल्पभाग्य Adj. (f. आ) *unglücklich* (Person) 66,18. R. 2,53,24. Davon Nom. abstr. °त्व n. R. 6,74,11.

अल्पभुक्तोत्तर Adj. (f. आ) *schmalbrüstig* Vikr. 112.

अल्पमति Adj. *von geringer Einsicht* Suçr. 1,35,6.

*अल्पमारिष m. *Amaranthus polygamus L.*

अल्पमूर्ति Adj. *von geringer Masse* (Stern). Davon Nom. abstr. °त्व n. Sûrjas. 2,10.

अल्पमूल Adj. *schmal an der Basis* Bhâvapr. 5,98.

अल्पमेधस् Adj. *von geringer Einsicht.*

*अल्पंपच Adj. *wenig kochend.*

अल्पय्, °यति *verringern* Bâlar. 136,1. *um sein Ansehen bringen* Spr. 549.

अल्परुज् und °रुज Adj. *nicht schmerzhaft* Bhâvapr. 5,93. 99.

अल्पवयस् und *°वयस्क (Gal.) Adj. *jung* (von Pferden) H. 1233.

*अल्पवर्तिका f. *eine Wachtelart,* = वर्तीरि Madanav. 125,44.

अल्पविद् Adj. *Weniges wissend* Kâṭh. Up. 7,5,2.

अल्पविद्य Adj. *wenige Kenntnisse besitzend* M. 11,36.

अल्पविषय Adj. (f. आ) *von geringem Umkreis* (Verstand) Ragh. 1,2.

अल्पव्याहारिन् Adj. *wenig redend* Lâṭj. 9,8,7.

अल्पशःपङ्क्ति f. *ein best. Metrum.*

अल्पशक्ति Adj. *von geringer Kraft, schwach* Hit. 15,9.

अल्पशशु m. *ein best. lästiges Insect.*

अल्पशरीर Adj. *klein von Körper* R. 5,35,31.

अल्पशस् Adv. 1) *in geringem Maasse, wenig.* — 2) *selten.*

अल्पशेष Adj. *woran wenig fehlt, beinahe vollendet, — zu Ende* R. 5,37,29. Kâd. 41,21. 52,8.

अल्पसत्त्व Adj. *wenig Muth habend, feig* Bhâr. Nâṭj. 34,57. Kathâs. 18,131. 25,98.

अल्पसंनिचय Adj. *geringe Vorräthe habend, arm* R. 1,6,7.

अल्पसंभार Adj. *wenig Zubehör habend, unbemittelt.* Superl. Gobh. 4,1,18.

अल्पसर्वतोभद्रमण्डल n. *ein best. mystischer Kreis.*

अल्पसार Adj. 1) *schwach.* — 2) *werthlos, unbedeutend* Spr. 7692.

अल्पसुखित Adj. *wenig Freude habend* R. 5,86,7.

अल्पस्पर्श Adj. (f. आ) *unempfindlich* v. l. zu Suçr. 2,397,20. 398,10.

अल्पस्व Adj. *wenig besitzend* Gop. Br. 1,3,17. Vaitân. 14.

अल्पस्वर Adj. 1) *mit schwacher Stimme, kleinlaut* Kathâs. 62,75. — 2) *wenige Vocale habend.* Compar. Ind. St. 10,420.

अल्पाङ्ग Adj. *einen kleinen Körper habend.* Davon Nom. abstr. °त्व 301,11.

अल्पाज्य Adj. *mit wenig Opferschmalz* Çat. Br. 11,4,2,18.

अल्पाङ्गि Adj. *fein gefleckt.*

अल्पात्यय Adj. *geringe Leiden verursachend* Suçr. 1,353,14. 2,189,17.

अल्पान्तरगत Adj. *ganz in der Nähe befindlich* R. 4,18,17.

अल्पाम्बुतीर्थ n. N. pr. eines Tîrtha.

अल्पायुस् 1) Adj. *ein kurzes Leben habend.* — 2) *m. *Ziege.*

अल्पाल्प Adj. *ganz wenig.*

अल्पाल्पभास् Adj. *von ganz geringem Glanze* Megh. 78.

अल्पावशिष्ट Adj. *wenig übriggeblieben.* Davon Nom. abstr. °त्व n. 65,26.

अल्पावशेष Adj. dass. R. 3,32,2.

*अल्पास्थि n. *Frucht der Grewia asiatica* Râǵan. 11,112.

अल्पाहार Adj. *wenig Nahrung zu sich nehmend.* Davon Nom. abstr. °ता f. Lalit. 320,9.

अल्पी Adv. mit भू *sich verringern.*

अल्पीयःखा Adj. f. *eine sehr enge Scheide habend* Suçr. 1,296,20.

अल्पेच्छ Adj. *genügsam* Spr. 650.

अल्पेतर Adj. *gross, bedeutend.* °त्व n. *Grösse* Ragh. 5,22.

अल्पेशाख्य Adj. *von niedriger Herkunft* (buddh.).

अल्लाम und °प्रभुदेव m. N. pr. eines Mannes.

*अल्ला f. *Mutter.*

अल्लाउ und °नाथ m. N. pr. eines Mannes.

अल्लापदीन m. N. pr. = العابدين.

अल्लाल und °सूरि m. N. pr. eines Mannes.

अल्लालदेश m. N. pr. eines *Landes* Buddha-Pr. 73, 17. 23. 74,4. 11.

अल्लोपनिषद् f. Titel einer Upanishad.

अव्, अवति 1) *in Gang bringen, antreiben.* — 2) *darbringen* (ein Loblied). — 3) *Jmd fördern, begünstigen, wohl wollen.* — 4) *laben, erquicken, sättigen.* — 5) *Jmd* (Acc.) *zu Etwas* (Dat. Loc.) *verhelfen.* — 6) *beschützen, behüten.* — 7) *beherrschen, regieren.* — 8) *Etwas gern haben, — annehmen.* — Caus. *verzehren.* — Mit अनु *erfrischen, aufmuntern.* — Mit अभि *erquicken.* — Mit उद् 1) *in Gang bringen, antreiben.* — 2) *fördern, unterstützen.* — 3) *gnädig annehmen.* — 4) *lauern.* — Mit उप 1) *liebkosen.* — 2) *erfrischen.* — 3) *zustimmen, ein-*

stimmen. — Mit प्र 1) *in Gang bringen, antreiben.* — 2) *fördern, unterstützen.* — 3) *laben, erquicken.* — 4) *gern annehmen.* — Mit संप्र *behülflich sein.* — Mit सम् 1) *zusammentreiben, feindlich an einander bringen.* — 2) *laben, erquicken.*

1. अव in Verbindung mit Verben und in Comp. mit Nominibus *ab, herab.* Mit Abl. *von — herab* AV.

2. अव m. *Gunst, Huld.*

अवक्षति f. = अवर्ति.

1. अवंश m. *niedriges Geschlecht* Spr. 653.

2. अवंश n. *das Balkenlose, d. i. der Luftraum.*

अवंश्य Adj. *nicht zur Familie gehörig.* Davon Nom. abstr. °त्व n. Mahâbh. 4,56,1.

*अवकट P. 5,2,30.

*अवकटिका f. *Verstellung.*

अवकर m. *Kehricht* Gaut. 20,4. 23,13. Spr. 5220. °कूट *Kehrichthaufen* Kâd. II,129,21. °स्थान n. *der Ort wohin man den Kehricht bringt.*

अवकरितव्य Adj. *zustreuen* Comm. zu Gaim. 5,1,4.

अवकर्णय्, °यति *Etwas in den Wind schlagen* Kâd. II,115,4.

अवकर्त m. *Abschnitt.* वस्त्राव° MBh. 3,62,22.

अवकर्तन n. *das Abschneiden* MBh. 3,62,16.

°अवकर्तिन् Adj. *ab-, beschneidend.*

°अवकर्तर् Nom. ag. *Ab-, Beschneider.*

अवकल्कन n. *das Mischen, Zusammenrühren.*

अवकल्प m. *das Machen zu, Erklären für* (geht im Comp. voran) Vishn. 7,11.

*अवकल्पितिन् Adj. = अवकल्पितं येन सः.

अवका f. *Blyxa octandra Rich.*

अवकाद Adj. *die Blyxa fressend.*

अवकाश m. (Adj. Comp. f. आ) 1) *freier Platz, Raum, Stelle.* — 2) *Zwischenraum.* अवकाशेन *dazwischen* Tândja-Br. 18,9,6. — 3) *Zwischenzeit.* — 4) *Platz für, Gelegenheit zu* (Gen.). °काशं कर् oder दा *Platz machen, Raum —, Gelegenheit geben, Einlass gewähren* (mit Dat. und Gen.). °काशं लभ् oder आप् (mit und ohne Präp.) *Platz —, Gelegenheit finden, sich Eingang zu verschaffen wissen.* °काशं रुध् *hemmen, hindern.* — 5) *freie Zeit, Musse* Spr. 6240. — 6) Bez. *gewisser Sprüche, bei deren Recitation auf gewisse Gegenstände geblickt wird.*

*अवकाशक m. *Platz, Stelle* Gal.

अवकाशद Adj. *beherbergend* 205,8. 21. Jâgñ. 2,276.

अवकाशवत् Adj. *geräumig.*

अवकाश्य Adj. *zu den Sprüchen* अवकाश *zuzulassen.*

अवकिन् Adj. *mit* Avakâ *bewachsen.*

अवकिरण n. *Kehricht* Karaka 3,3.

अवकीर्णिन् Adj. *der sein Gelübde der Keuschheit gebrochen hat.*

अवकीलक m. *Pflock, Nagel.*

अवकुञ्चन n. *Krümmung, Zusammenziehung.*

*अवकुटार P. 5,2,30.

*अवकुटारिका f. *Verstellung.*

अवकुण्ठन n. vielleicht fehlerhaft für अवगुण्ठन.

अवकेश Adj. *mit herabhängenden Haaren.*

*अवकेशिन् Adj. *unfruchtbar.*

*अवकोकिल Adj. = अवकुष्टः कोकिलया Mahâbh. 2,355,b.

अवकोल्ब Adj. (f. आ) *von* Avakâ *umhüllt.*

अवक्रर् Nom. ag. *nicht redend* Maitrjup. 6,11.

अवक्रव्य Adj. *unsagbar* Ind. St. 9,164. Sarvad. 41,8. 9.

अवक्र Adj. (f. आ) *ohne Mündung.*

अवक्र Adj. *nicht krumm, — schief.*

अवक्रन्दिन् Adj. *herabstürmend.*

अवक्रन्द m. *das Brüllen, Wiehern.*

अवक्रमण n. *descensio in uterum, Empfängniss* Lalit. 39,18.

अवक्रय m. 1) *Vermiethung, Verpachtung.* — 2) *Pachtgeld.*

अवक्रयकुटी f. *Marktbude.*

अवक्रान्ति f. *das Hinabsteigen,* in गर्भाव°.

अवक्रामिन् Adj. *entfliehend.*

*अवक्लिन्नपक्व Adj. *vor Reife triefend.*

अवक्लेद m. *das Triefen.*

°अवक्षपण n. in अङ्गाराव°.

अवक्षाम Adj. *abgemagert, mager.*

अवक्षायम् Absol. *verscheuchend* Âpast. im Comm. zu Kâtj. Çr. 666,6.

अवक्षालन n. *das Abwaschen durch Eintauchung.*

अवक्षेप m. *Verspottung, Verhöhnung.*

अवक्षेपण 1) m. *a) das Hinabwerfen, Niederdrängen* Kân. 1,1,7. Tarkas. 3. — *b) das Verspotten, Verhöhnen.* — 2) *f. ई *Zügel.*

अवखण्डन n. *das Zertheilen, Zersplittern, Zerstückeln* Kâd. 206,7.

अवखाद m. *Aufzehrung.*

अवगण Adj. *allein stehend* MBh. 3,82,15. अवगुण v. l.

*अवगणन n. *Geringachtung.*

*अवगण्ड m. = युवगण्ड *Blüthe auf dem Gesicht.*

अवगति f. *das Kommen auf Etwas, das Erkennen, Errathen.*

*अवगध Adj. *der sich früh Morgens gebadet hat.*

अवगध m. *Kraut* Ait. Âr. 136,5 v. u.

अवगन्तर् Nom. ag. *der da erkennt* Çañk. zu Bâdar. 2,2,28.

अवगन्तव्य Adj. *zu beurtheilen, aufzufassen; zu erkennen, — erschliessen aus* (Abl.) Comm. zu Âbjabh. 2,2.

अवगम m. und °न n. *Verständniss, Erkenntniss, das Kennenlernen, Erfahren.*

अवगमयितर् Nom. ag. *der zu Etwas verhilft.*

अवगमिन् Adj. *erkennend.*

अवगम्य Adj. *erkennbar.* Davon Nom. abstr. °त्व n. Çañk. zu Bâdar. 2,2,28.

*अवगल्भ्, °ल्भते und *अवगल्भाय्, °यते Kâç. zu P. 3,1,11.

अवगाण m. Pl. *die Afghanen* Varâh.

*अवगाद m. v. l. für अवगाह् *Eimer.*

अवगाह् m. 1) *Eintauchung, Waschung, Baden.* — 2) *Eimer.*

अवगाहन n. *das Eintauchen, Baden* Âpast. 2,2,9.

*अवगाहितव्य n. impers. *einzutauchen* Kâç. zu P. 3,4,14.

°अवगाहिन् Adj. *sich einlassend auf, sich zu schaffen machend mit* Tarkas. 52.

*अवगाहे ved. Dat. Inf. *einzutauchen* Kâç. zu P. 3,4,14.

अवगुण Adj. *der Vorzüge ermangelnd.* अवगण v. l.

अवगुण्ठन n. 1) *das Verhüllen.* कृतावगुण्ठन Adj. *verhüllt* 312,27. *eingehüllt in* (Instr.). कृताशिरोऽव° Adj. Kâd. 183,10. — 2) *Hülle, Schleier* 314,9. — 3) *eine best. mystische Fingerverbindung.* — 4) **das Kehren.*

अवगुण्ठनवत् Adj. *verhüllt, verschleiert* Mâlav. 73,13.

*अवगुण्ठिका f. *Hülle, Schleier.*

अवगूरण n. *das Tosen* Uttarar. 57,11.

*अवगूलिका f. *Hure* Gal.

अवगूहन n. 1) *das Verstecken.* — 2) *das Umfangen, Umfassen.*

अवगृह्य Adj. *trennbar* (Compositum).

अवगोरण n. *das Bedrohen* Gaut. 21,20. Comm. zu Gaim. 324,9 und zu Njâjam. 3,4,19.

*अवगोर्य Adj. *zu bedrohen.*

अवग्रह m. 1) *Hemmniss, Hinderniss.* — 2) *Regenmangel, Dürre.* — 3) *die im* Padapâṭha *übliche Abtheilung der* Pada, *Aufhebung des* Saṁdhi Comm. zu Njâjas. 2,2,55. — 4) *die Pause zwischen in solcher Weise abgetheilten* Pada. — 5) *die Silbe oder der Laut, nach denen diese Abtheilung erfolgt.* — 6) *ein auf diese Weise abgetheiltes* Pada, insbes. *das vorangehende.* — 7) **natürlicher Zustand.* — 8) **Fluch* (eher *ein best. Fluch*). — 9) **Elephantenstirn.* — 10) **Elephantenheerde.*

*अवग्रहण 1) n. *a) das Hemmen, Hindern.* — *b) Geringachtung.* — 2) f. ई = गृहावग्रहणी *Thürschwelle* Gal.

अवग्रक्शकम् Indecl. Titel eines Pariçishṭa zum SV.

अवग्रक्षान्तर n. = अवग्रक् 4) ṚV. Prât. 1,6(16).

अवग्राक् m. 1) *Hemmniss, Hinderniss (als Fluch). — 2) *Dürre* Râǵat. 8,1237. — 3) *Elephantenstirn. — 4) *Eimer.

अवग्राकम् Absol. *mit Abtheilung der Worte* Ait. Br. 2,19.

अवघटिका f. *ein best. musik. Instrument.*

*अवघट् m. *Grube.* Vgl. अवघात.

अवघट्टन n. *das Berühren, Betasten, Anstossen an.*

अवघट्टित n. *das Anstossen* Hariv. 4720.

अवघर्षण n. *das Abreiben.*

अवघात m. 1) *Schlag. — 2) das Entfernen der Hülsen durch Stampfen in einem Mörser* Ǵaim. 483,8. — 3) *= अवघट् *Grube.* — 4) *grosse Todesgefahr.*

अवघातिन् Adj. *durch Stampfen (Hülsen) entfernend.*

अवघूर्ण Adj. *sich hinundher bewegend, schwankend.*

अवघोष m. *Verkündigung.*

अवघ्राण n. *das Beriechen, Riechen.*

अवघ्रायम् Absol. *beriechend* Kâtj. Çr. 5,9,13.

अवघ्रेय Adj. *zu beriechen.*

अवच Adj. *der niedere,* in उच्चावच.

*अवचक्षणाम् Adv. gaṇa गोत्रादि.

अवचक्षे Dat. Inf. *zu erblicken von* (Instr.) ṚV. 4,58,5.

अवचलुक N. pr. einer Gegend.

1. अवचन 1) Adj. *Etwas nicht ausdrückend* Ǵaim. 1,1,24. — 2) n. *das Fehlen einer bestimmten Angabe.*

2. अवचन Adj. (f. आ) *sprachlos, nicht sprechend.*

अवचनकर Adj. *Jmds Rath nicht befolgend* Spr. 1865.

अवचनीय Adj. *nicht zu sagen.*

अवचन्द्रमस् n. *das Verschwinden des Mondes.*

अवचय m. *das Abpflücken, Lesen.*

°अवचर m. *Tummelplatz, Gebiet* (buddh.).

अवचरत्रिका Adj. f. *herabtrippelnd.*

अवचायिका f. *Lese.*

अवचायिन् Adj. *abpflückend, lesend.*

अवचारण n. *das Anwenden* (medic.)

अवचूड m. *herabhängender Büschel.*

अवचूरि und °का f. *Glosse, Erklärung.*

अवचूर्णन n. *das Bestreuen.*

अवचूर्णय्, °यति *bestreuen.* °चूर्णित *bestreut.*

अवचूल m. = अवचूड Kâd. 126,7. 128,3.

*अवचूलक n. *Fliegenwedel.*

अवच्छद् m. *Decke.*

अवच्छित्तत्व n. *das Bestimmtsein* Ns. K.

*अवच्छुरित und *°क n. *lautes Auflachen.*

अवच्छेद् m. 1) *Abschnitt* (eines Kleides). — 2) *Abschnitt* (einer Recitation u. s. w.) Âçv. Çr. 1,2,25. — 3) *Trennung, Absonderung.* — 4) *genaue Bestimmung.*

अवच्छेदक Adj. *genau bestimmend.* Davon Nom. abstr. °त्व n.

अवच्छेद्य Adj. *was getrennt —, gesondert wird.*

अवज्ञप m. *Ersiegung, Besiegung.*

अवज्ञा f. *Verachtung, Geringachtung* (das Obj. im Loc. oder Gen.). अवज्ञया *geringschätzig,* so v. a. *ganz gleichgültig.*

अवज्ञान n. dass.

अवज्ञानगस्तोत्र n. Titel eines Stotra.

अवज्ञेय Adj. *zu verachten, gering zu achten.*

अवद्योतन n. *das Beleuchten.*

अवद्वलन n. *das Anzünden.*

अवट् m. 1) *Grube.* °कोम Kâtj. Çr. 8,8,13. — 2) *Grube am Körper.* — 3) *Zahnhöhle.* — 4) *Nacken* Gal. — 5) *Taschenspieler. — 6) N. pr. eines Mannes.

*अवटकच्छप m. *eine Schildkröte in einer Grube,* bildlich von *einem Manne, der die Welt nicht kennt.*

अवटनिरोधन m. *eine best. Hölle.*

*अवटि m. = अवट *Grube.*

*अवटीट 1) Adj. (f. आ) *herabhängend* (von einer Nase), *mit einer herabhängenden Nase.* — 2) n. *eine herabhängende Nase.*

अवटु m. oder f. 1) *Nacken.* — 2) *Grube und *Brunnen.* Auch n. — 3) *ein best. Baum.*

अवटोदा f. N. pr. eines Flusses.

अवट्य Adj. *in einer Grube befindlich.*

*अवडङ्ग m. *Markt.*

*अवण n. = तिलपर्णी Gal.

अवत् m. *Brunnen.*

अवतंस 1) m. n. *Kranz, reifenförmiger Schmuck.* Am Ende eines adj. Comp. f. आ. — 2) m. N. pr. eines Berges Ind. St. 10,281.

अवतंसक m. n. 1) = अवतंस 1). Am Ende eines adj. Comp. f. आ. — 2) Titel einer buddh. Schrift.

*अवतंसन n. *Diadem* Gal.

अवतंसी Adv. mit कर् *als Kranz verwenden* Kâd. 162,3.

अवतत्तण n. *Zerschnittenes, Häckerling.*

अवततधन्वन् Adj. *mit abgespanntem Bogen.*

*अवततेनकुलस्थित n. *das Stehen eines Ichneumons auf erhitztem Boden,* bildlich von *der Beweglichkeit und Unbeständigkeit eines Menschen.*

अवतमस n. *abnehmende Finsterniss.*

अवतरण n. 1) *das Hinabsteigen, — schiessen, — fahren* 294,13. — 2) *das Zustandekommen, Gelingen* Bîǵag. 117 (127).

अवतरणमङ्गल n. *feierliche Bewillkommnung* Kâd. 105,9.

अवतरणिका f. *Vorrede, Einleitung.*

अवतरम् Adv. *weiter weg.*

अवतरितव्य n. impers. *descendendum.*

अवतर्द् m. *Durchbohrung, Spaltung* Kaush. Âr. 1,8.

अवतर्पण n. *Linderungsmittel.*

अवतान m. 1) *Decke von Schlingpflanzen.* — 2) *Abspannung des Bogens* als Bez. *der Verse* VS. 16, 54-63 Çat. Br. 9,1,1,21. 27. — 3) *N. pr. eines Mannes Kâç. zu P. 2,4,67.

अवतापिन् Adj. *von oben her von der Sonne erwärmt.*

अवतार m. 1) *das Herabsteigen, Herabkunft.* Insbes. *das Herabkommen überirdischer Wesen auf die Erde in veränderter Gestalt,* so wie *die Erscheinung selbst.* — 2) *Erscheinung, Offenbarwerdung, das zu Tage Treten.* — 3) *Gelegenheit zu* (Gen.) Çaṃk. zu Bâdar. 4,2,21. — 4) buddh. *Blösse.* °ं लभ् *Jmd beikommen können.* — 5) *heiliger Badeplatz,* Tîrtha. — 6) Titel eines buddh. Werkes.

अवतारक Adj. *auftretend, betretend,* in रङ्गाव°.

अवतारण n. 1) *das Absteigen —, Herabkommenlassen.* — 2) *das Ablegen* Kâd. 130,17. — 3) *das Herabsteigen, — fahren.* — 4) *das Verehren. — 5) *das Besessensein.* — 5) *Saum eines Kleides.*

अवतारप्राडुर्भाव m. Titel eines Werkes.

अवतारमन्त्र m. *ein Zauberspruch, mittels dessen man sich aus der Luft herablässt,* Kathâs. 20,180.

अवतारवादावली f. Titel eines Werkes.

अवतारसौख्य n. Titel eines Abschnitts im Ṭoḍarânanda.

अवतारिन् Adj. 1) *auftretend, betretend,* in रङ्गाव°. — 2) *erscheinend.* आलोकपथाव° Mâlatîm. 76, 13 (68,17). *auf der Erde erscheinend als.*

अवतितीर्षु Adj. *herabsteigen wollend.*

*अवतूलय्, °यति = तूलैरवकुन्नाति.

अवतोका Adj. f. *die eine Fehlgeburt gemacht hat.*

अवत्क n. *ein best. Heilmittel.* AV. Paipp. 19,8,2 fälschlich अवतक.

अवत्त Partic. von दा, यति mit अव.

अवत्तरम् Adv. *lieber* TS. 4,6,1,2; vgl. jedoch VS. 17,6.

°अवत्तिन् Adj. (in so und so viele Theile) *zertheilend.*

अवत्सार m. N. pr. eines Mannes.

*अवत्सीय Adj. *Kälbern nicht zuträglich.*

अवदंश m. 1) *Reizmittel, Gewürz, Zukost.* — 2) *Meerrettig* Nigh. Pr.

अवदत्त Adj. *nicht redend* ṚV. 10,117,7.

*अवदत्त m. *Kind* Nigh. Pr.

अवदरण n. *das Aufbrechen, Bersten.*

*अवदाघ m. gaṇa न्यङ्कादि.

अवदात Adj. 1) *rein* (eig. und übertr.). — 2) *weiss.* — 3) *klar, deutlich, verständlich.* — 4) **reizend, angenehm.*

*अवदातकार m. *der Mond* Gal.

अवदातता f. *die Weisse* Spr. 7708.

अवदातव्य n. impers. *abzuschneiden* Comm. zu Njâjam. 3,4,35. 6,4,1 und zu Gaim. 1,4,30.

1. अवदान n. 1) *das Abschneiden, Zerstücken, Zerschneiden.* — 2) *Abschnitt, Stück.* °लोम Kâtj. Çr. 1,1,16.

2. अवदान n. *Heldenthat.* °शतक n. Titel einer buddh. Legendensammlung.

3.*अवदान m. = अवदाक.

अवदानक n. = 1. अवदान 1) Njâjam. 5,2,6.

अवदानीय Adj. *was einen Abschnitt* oder *Theil bilden soll.*

*अवदान्य Adj. gaṇa चार्वादि.

*अवदाय m. Vop. 26,37, v. l.

अवदार m. *Durchbruch.* °रम् इ *durchbrechen.*

*अवदारक Adj. *grabend.*

अवदारण 1) Adj. *bersten machend, zertrümmernd.* — 2) n. *a) das Zerspalten, Zertrümmern.* — *b) das Aufbrechen, Bersten.* — *c) *Spaten.*

*अवदालक m. *eine Art Wels* Gal.

अवदावद् Adj. *unbestritten.*

*अवदाक, *°दाकेष्ट und *°दाकेष्टकापथ m. *die Wurzel von Andropogon muricatus.*

अवदेय Adj. *abzutheilen* Comm. zu Njâjam. 1,4,55.

अवदोल m. *das Schaukeln.*

*अवदोक m. *Milch.*

अवद्य 1) Adj. *a) tadelnswerth, schlecht.* — *b) *unangenehm.* — 2) n. *a) Tadelnswerthes, Mangel, Unvollkommenheit, Fehler.* — *b) Tadel, Schmähung.* — *c) Schande, Schmach.*

अवद्यगोकन Adj. *Fehler —, Mängel verdeckend* RV.

अवद्यभी f. *Scheu vor Tadel, Ehrgefühl.*

अवद्यवत् Adj. *schmählich, beklagenswerth.*

°अवद्योतक Adj. *verdeutlichend* Comm. zu Njâjas. 5,2,7.

अवद्योतन n. *das Verdeutlichen* Comm. zu Njâjas. 2,1,15.

°अवद्योतिन् Adj. *beleuchtend, verdeutlichend.*

*अवद्रङ्ग m. *Markt.*

1. अवध m. 1) *kein Schlagen* Gaut. 2,42. — 2) *keine Tödtung.*

2. अवध Adj. *unzerstörbar.*

अवधर्ण Adj. in अनव°.

अवधातव्य n. impers. *aufzupassen, aufzumerken.*

अवधान n. *das Aufpassen, Aufmerksamkeit, Andacht.*

*अवधानिन् Adj. *aufpassend, aufmerkend.*

अवधारक Adj. 1) *begreifend, verstehend* Bhar. Nâṭjaç. 34,98. — 2) *beschränkend* TS. Prât. 22,6.

अवधारण 1) n. *a) Bestätigung, Bejahung.* — *b) genaues Bestimmen, das Beschränken auf etwas Bestimmtes mit Ausschliessung alles Andern.* — 2) *f. आ *Grenze* Gal.

अवधारणीय Adj. 1) *für ausgemacht anzusehen.* — 2) *zu beschränken auf* (Instr.) Çaṁk. zu Bâdar. 2,2,1. — Vgl. अनव°.

*अवधारितिन् Adj. = अवधारितमनेन.

अवधार्य Adj. 1) *womit man sich vertraut zu machen hat* Spr. 2122. — 2) *zu begreifen, — verstehen,* in दुरवधार्य.

अवधि m. 1) **Aufmerksamkeit.* — 2) *Grenze, Grenzpunkt* Çat. Br. 8,7,2,12. *das Non plus ultra* Prasannar. 57,17. Bâlar. 253,13. Kâd. 139,12. II, 42,14. *Frist, Termin* Buâvapr. 3,17. Megh. 84. °अवधि Acc. und अवधेस् (nach einem Gen. oder am Ende eines Comp.) Abl. Adv. *bis.* मासत्रयावधि Adv. *drei Monate lang.* — 3) *Umgegend* P. 4,2,124. — 4) **Höhle.* — 5) **Zeit.*

अवधिज्ञानिन् m. Pl. Bez. eines best. Gefolges des Vîra.

अवधित्व n. *das Grenzpunktsein* Comm. zu Taitt. Pr. 4,23.

अवधिमत् Adj. *begrenzt, dessen Grenze bestimmt wird.*

अवधीरण n. und °णा f. *Zurückweisung, Verschmähung.*

अवधीरय्, °यति 1) *zurückweisen, verschmähen, nicht beachten.* — 2) *übertreffen* Spr. 7756. — Mit सम् *nicht beachten* Kâd. 203,16.

°अवधीरिन् Adj. *übertreffend.*

अवधूत 1) m. N. pr. eines Philosophen Ind. St. 14,404. — 2) n. *das Vonsichstossen* MBh. 4,13,27.

अवधूतगीता, अवधूतानुभूति und अवधूतोपनिषद् f. Titel von Werken.

अवधूनन n. 1) *das Schütteln.* — 2) *das Beben* (der Erde) Karaka 1,12.

अवधूलन n. *das Bestreuen* Buâvapr. 5,89.

अवधूलित Adj. *bestreut.*

अवधृत n. Pl. im Sâṁkhja *die Sinnesorgane* Tattvas. 15.

अवधृति f. = अवधारण 1) *b).*

अवध्य Adj. in अनव°.

अवध्यं Adj. *unverletzbar.*

अवध्यंता f., अवध्यत्व n. und अवध्यभाव (153, 22) m. *Unverletzbarkeit.*

अवध्यान n. *Geringachtung.*

अवध्यायिन् Adj. 1) am Ende eines Comp. *gering achtend.* — 2) *gering geachtet* Saṁhitopan. 25,2.

अवध्याश्व m. N. pr. fehlerhaft für वध्यश्व.

अवध्येय Adj. *gering zu achten* Bhâg. P. 4,13,23.

अवध्रं Adj. *unzerstörbar.*

अवध्रंस m. 1) **Bestreuung.* — 2) *Staub, Mehl.* — 3) **in Stich Lassung.* — 4) **Verachtung.*

अवन 1) n. *a) Begünstigung, Gunst.* — *b) *Labung, Erquickung.* — *c) Beschützung, Behütung.* — *d) *Freude, Wohlgefallen.* — *e) *Wunsch.* — *f) *Eile.* — 2) *f. ई *Ficus heterophylla* Râǵan. 8,56.

अवनक्षत्र n. *das Verschwinden der Gestirne.*

अवनति f. 1) *Niedergang, Untergang* (eines Gestirns). — 2) *Erniedrigung.* — 3) *Parallaxe in Breite.*

अवनद्ध* n. *Trommel.*

अवनम Adj. (f. आ) *gebeugt, geneigt.*

*अवनय m. = अवनाय.

अवनयन n. 1) **das Niedersetzen* Gal. — 2) *das Hinabgiessen.*

*अवनाट Adj. (f. आ) und n. = अवटीट.

अवनामिन् Adj. *sich beugend, — neigend.*

*अवनाय m. *Niedersetzung.*

अवनि 1) *Lauf* oder *Bahn eines Flusses, Strombett.* — 2) *Strom, Fluss.* — 3) *die Erde, Erdboden, Platz auf dem Erdboden, Platz* überh. — 4) **Pl. die Finger.*

अवनिज्ञ m. *der Planet Mars.*

अवनिप, °पति, °पाल und °पालक m. *Fürst, König.*

अवनिरुक् m. *Baum.*

अवनिसुत m. *der Planet Mars.*

अवनिःसरण n. *das Sichfernhalten von* (Abl.) Lalit. 216,21.

अवनी f. *die Erde.* — Vgl. u. अवन.

अवनीधर und °ध्र m. *Berg.*

अवनीपति und °पाल m. *Fürst, König.*

अवनेय Adj. *abzugiessen.*

अवनीश und °नीश्वर (Varâh. Bṛh. S. 5,27) m. *Fürst, König.*

अवनेग m. *Abwaschung,* in प्रातरवनेग.

अवनेग्य Adj. *zum Abwaschen dienend* Çat. Br. 1,8,1,1.

अवनेज m. *Abwaschung.*

अवनेजन 1) Adj. (f. ई) *abwaschend, zum Abwaschen dienend.* — 2) n. *a) das Abwaschen, Abspülen.* — *b) Waschwasser.*

अवनेज्य in पादावनेज्य.

अवनेय Adj. *abzuführen.*

अवन्त् m. N. pr. eines Mannes.

अवन्त m. N. pr. eines Sohnes des Dhṛshṭa Hariv. 1,36,25. आवन्त v. l.

अवन्तक m. Pl. N. pr. 1) eines Volkes Varâh. Bṛh. S. 14,12. — 2) einer buddh. Schule.

अवन्ति m. 1) Pl. N. pr. eines Volkes. — 2) *N. pr. eines Flusses.

अवन्तिका f. 1) *die Stadt* Avanti. °खण्ड m. n. Titel eines *Abschnittes* in einem best. Werke. — 2) *die Sprache der* Avanti.

अवन्तिदेव und अवन्तिन् m. N. pr. eines Fürsten.

अवन्तिनगरी f. *die Stadt* Uǵǵajinî Kâd. II,102,11.

अवन्तिपुर 1) n. *a) die Stadt* Uǵǵajinî. — *b*) N. pr. eines von Avantivarman errichteten Heiligthums. — 3) f. ई *die Stadt* Uǵǵajinî.

*अवन्तिब्रह्मन् m. *ein Brahman bei den* Avanti Kâç. zu P. 5,4,104.

अवन्तिभूपाल m. Bein. des *Fürsten* Bhoǵa.

अवन्तिमातृ und °मातृका f. Pl. *die göttlichen Mütter der* Avanti Kâd. II,102,12. 106,7.

अवन्तिवती f. ein Frauenname.

अवन्तिवर्धन m. ein Mannsname.

अवन्तिवर्मन् m. N. pr. eines Fürsten und eines Dichters.

अवन्तिसुन्दरी f. ein Frauenname.

अवन्तिसेन m. ein Mannsname Kâd. II,103,14.

*अवन्तिसोम m. *saurer Reisschleim.*

अवन्तिस्वामिन् m. N. pr. eines von Avantivarman errichteten Heiligthums.

अवन्ती f. 1) Uǵǵajinî, die Hauptstadt der Avanti. — 2) **eine Fürstin der* Avanti. — 3) N. pr. eines Flusses.

अवन्तीनगर n. = अवन्तिनगरी Kâd. 259,8.

अवन्तीश्वर m. N. pr. eines von Avantivarman errichteten Heiligthums.

अवन्तीसरस् n. N. pr. eines Tîrtha.

*अवन्त्यक m. Pl. AV. Par. 56 wohl fehlerhaft für आव°.

*अवन्त्यश्मक n. Sg. und m. Pl. *die* Avanti und Açmaka. आवन्त्य° v. l.

अवन्ध्य 1) Adj. *nicht unfruchtbar, — fruchtlos, — vergeblich* 97,16. — 2) m. (oder n.) und f. आ N. pr. einer Oertlichkeit. — 3) f. आ **Momordica mixta* Râǵân. 7,183.

अवन्ध्यरूप Adj. *dessen Schönheit nicht vergeblich ist.* Davon Nom. abstr. °ता Kumâras. 5,2.

अवपतन n. *das Herabfallen.*

अवपाक Adj. *ohne Netzhaut* (omentum) Kâtj. Çr. 21,2,5.

अवपाटिका f. *Zerreissung der Vorhaut.*

अवपात m. 1) *Herabfall, Niederfall.* — 2) *Herabflug.* — 3) *das Sichbegeben auf* Spr. 5563. — 4) *Fanggrube.*

अवपातन n. 1) *das Niederfällen, Niederwerfen, Umwerfen.* — 2) in der Dramatik *eine Scene, in der eine Person erschrocken die Bühne betritt und am Schluss in froher Stimmung die Flucht ergreift.*

अवपात्रित Adj. *von der Gemeinschaft der Geschirre ausgeschlossen.*

अवपाद् m. *das Fallen.*

अवपान n. 1) *das Trinken, Trunk.* — 2) *Tränke.*

अवपाशित Adj. *über den eine Schlinge gezogen worden ist.*

अवपीड m. 1) *Druck.* — 2) *ein best. Niese- oder Kopfreinigungsmittel.*

अवपीडक m. = अवपीड 2).

अवपीडन 1) n. *a) Druck; das Zudrücken* (des Auges) Comm. zu Njâjas. 3,1,11. — *b) Niesemittel.* — 2) f. आ *Verletzung.*

अवपोथिका f. *Steine u. s. w., die man von den Mauern einer Stadt auf den Feind herabwirft.*

अवप्रज्ञान n. *Ende eines Gewebeaufzuges.*

अवबधा f. *Segment der Basis eines Dreiecks.*

अवबन्ध und °क m. *Lähmung,* in वर्त्मावबन्ध°.

अवबाहुक m. *Krampf im Arm.*

अवबोद्धव्य Adj. *zu beherzigen.*

अवबोध m. 1) *das Wachen, Wachsein.* — 2) *Wahrnehmung, Erkenntniss* 219,21. 289,6.

अवबोधक Adj. *erweckend.*

अवबोधन n. *das Unterweisen, Lehren.*

अवबोधनीय Adj. *zu erkennen an* (Instr.) Kâd. II,53,24.

अवबव in अनवबव.

अवभङ्ग m. 1) *das Zerbrechen, Entzweigehen.* — 2) *das Einfallen* (der Nase).

अवभञ्जन n. *das Zerbrechen, Abreissen.*

अवभर्त्सन Adj. *röstend, so v. a. zu Nichte machend.*

अवभाषण n. *das Reden.*

अवभास m. 1) *Glanz, Schein, Aussehen.* — 2) *das Erscheinen, Zutagetreten* 285,10. — 3) *Bereich.* अवणाव° *des Hörens* (buddh.)

अवभासक Adj. *erhellend, zur Erscheinung bringend* 289,12. Davon Nom. abstr. °ल n. 239,6. 260,1.

अवभासकर m. N. pr. eines Devaputra Lalit. 346,10.

अवभासन n. 1) *das Scheinen* Buâvapr. 1,69. — 2) *Erscheinen, Zutagetreten.* — 3) *das Erhellen, Erleuchten* 281,16.17.

*अवभासनशिखिन् m. N. pr. eines Schlangendämons (buddh.).

अवभासप्रभ m. Pl. *eine best. Klasse von Göttern* (buddh.).

अवभासप्राप्त m. N. pr. einer Welt (buddh.).

अवभासिन् Adj. 1) *glänzend, schimmernd* 219,26. — 2) *erhellend, zu Tage treten lassend.* Davon Nom. abstr. °सिता f. Njâjam. 1,1,17.

अवभास्य Adj. *zu erleuchten, erleuchtet werdend* Çaṁk. zu Bâdar. 2,2,28.

अवभृति f. N. pr. eines Flusses.

अवभृथ (°भृथ्य AV.) m. 1) *Reinigungsbad für die Opfernden und die gebrauchten Gefässe.* °थेष्टि f. Lâṭj. 2,12,9. Kâtj. Çr. 19,5,12.7,12. °स्नपन n. °सामन् n. Name eines Sâman Lâṭj. 2,12,1.7. °न्यङ्ग m. 5,1,8.10. 10,12,1. °न्यङ्गस्थान 5,4,6. — 2) *Ende.* जीविताव° *Lebensende* Gobh. 1,3,13.

अवभेदक und °भेदिन् Adj. *zerspaltend.*

अवभ्र in अनवभ्र.

*अवभ्रट Adj. (f. आ) und n. = अवटीट.

अवम् 1) Adj. (f. आ) *a) der unterste* (örtlich und im Range). अवमतम *der allerniedrigste* Maitr. S. 4,7,6. — *b) der nächste* (zeitlich und dem Verhältnisse nach). — *c) der letzte, jüngste.* — *d)* nach einem Zahlwort *um — weniger.* — 2) m. Pl. Bez. *best. Manen* Tândja-Br. 1,5,9. Lâṭj. 2,5,14. — 3) n. *ein bei der Zeitausgleichung auszuscheidender Tag* Comm. zu Golâdhj. 4,12. gew. Pl. *der Unterschied zwischen einem Mond- und einem* Sâvana-*Monat;* insbes. *der zu 24 Stunden angewachsene Unterschied, welcher bei der Ausgleichung abgezogen wird.* °दिवस m. Comm. zu Ârjabh. 3,6 und °रात्र m. Ind. St. 10,309 dass.

*अवमताङ्कुश m. *ein hartnäckiger Elephant, der des Hakens spottet.*

*अवमति m. *Herr, Gebieter.*

अवमन्तृ Nom. ag. *Verächter, verachtend,* mit Acc. Bâlar. 110,6.

अवमन्तव्य Adj. *gering zu achten, zu verachten.*

अवमन्थ und °क m. *eine Beulenkrankheit.*

अवमन्यक Adj. *gering achtend, verachtend, verschmähend* 101,17.

अवमर्द m. 1) *Aufreibung, hartes Mitnehmen.* — 2) *eine best. Art von Eklipse.* — 3) N. pr. einer Eule.

अवमर्दन 1) Adj. *aufreibend, hart mitnehmend.* — 2) n. *a) das Reiben.* — *b) das Aufreiben, hartes Mitnehmen.*

अवमर्दिन् Adj. *aufreibend, hart mitnehmend.*

अवमर्श m. (adj. Comp. f. आ) 1) *Berührung.* — 2) *das Bedenken, Erwägung.*

अवमर्शन 1, n. = अवमर्श 2). — 2, *f. आ *Verwünschung* Gal. (अवमर्षणा).

अवमर्शम् Absol. *unter Berührung* Çat. Br. 1,2,5, 24. 26.

अवमान m. (adj. Comp. f. आ) *Geringachtung; Schimpf, Schande.*

अवमानन n. und °ना f. *Geringachtung, Verachtung; Beschimpfung* Bâlar. 37,5.

अवमानिन् Adj. *gering achtend, verachtend, verschmähend.* Davon Nom. abstr. °निता LA. 30,3.

अवमान्य Adj. *gering zu achten, zu verachten.*

अवमार्जन n. 1) *das Abwischen, Wegkehren.* — 2) *das Abgeriebene, Abgestreifte.*

अवमुक्तशीव s. अविमुक्त°.

अवमूत्रण n. *das Bepissen* Kâraka 1,18.

*अवमूर्धशय Adj. *mit herabhängendem Kopfe ruhend.*

अवमृश्य Adj. in अनवमृश्य.

अवमेकन n. *das Bepissen.*

अवमोचन n. *Station, Aufenthaltsort.*

अवमोटन (f. ई) und °टिन् Adj. *verdrehend* Bhâvapr. 4,157.

अवयज्ञन n. 1) *Sühnung, Reinigung.* — 2) *Sühnungsmittel* Târpja-Br. 1,6,10.

अवयव m. (adj. Comp. f. आ) *Glied, Theil.*

अवयवधर्म m. *die Anwendung von pars pro toto* 230,19.

अवयवयोग Adj. (f. आ) *in der Beziehung von «ein Theil davon» stehend.*

अवयवरूपक n. *ein Gleichniss, in dem aus den verglichenen Theilen zu bestimmen ist, womit das Ganze verglichen wird,* 251,24.

अवयवशस् Adv. *gliedweise, Theil für Theil* Çâṁk. zu Bâdar. 2,2,15.

अवयविन् Adj. *aus Gliedern* oder *Theilen bestehend;* Subst. *ein Ganzes.*

अवयविरूपक n. *ein Gleichniss, in dem aus dem verglichenen Ganzen zu bestimmen ist, womit die einzelnen Theilen verglichen werden,* 251,28.

अवयवी Adv. mit भू *zu einem Bestandtheile werden* Comm. zu Mṛkkh. 3,16. fgg.

*अवयस = आवयस fehlerhaft für अपवस und आपवस.

अवयोक्त्र (nur Nom. °योक्, viersilbig zu sprechen) f. *Opferantheil.*

*अवयात n. N. pr. eines Tîrtha gaṇa धूमादि in der Kâç.

अवयातर् Nom. sg. *Abwender, Besänftiger.*

अवयातकोऽस् Adj. *dessen Groll besänftigt ist.*

अवयान 1) *das Heruntergehen.* — 2) *Rückzug* Lalit. 178,16. — 3) *Besänftigung.*

अवयास m. N. pr. eines Plagegeistes in Jama's Welt.

अवयुन Adj. *unkenntlich, dunkel.*

अवर 1) Adj. (f. आ) *a) der untere.* Compar. अवरतर. — *b) niedrig, gering, wenig geachtet.* — *c) näher.* — *d) der hintere, nachstehend, nachfolgend, später, jünger.* — *e) vorangehend* (mit Abl.). — *f) westlich.* — 2) f. आ *a) Nachgeburt.* — *b) *Hintertheil eines Elephanten.* — *c) *Bein. der Durgâ.* — 3) n. *a)* am Ende eines adj. Comp. (f. आ) *das Mindeste, das niedrigste Maass, der niedrigste Betrag.* त्र्यवरम् Adv. *wenigstens dreimal.* — *b) *Hintertheil eines Elephanten.*

अवरङ्गसाह् m. N. pr. *Aurungzeb.*

अवरज 1) Adj. (f. आ) *a) niedrig geboren.* — *b) nachgeboren, jünger.* — 2) m. *a) ein Çûdra.* — *b) jüngerer Bruder* (mit Abl.). — 3) f. आ *jüngere Schwester.*

*अवरतस् Adv. *unterhalb* u. s. w.

*अवरति f. *das Nachlassen, Aufhören.*

अवरपर 1) Adj. (f. आ) *vorangehend und nachfolgend* Ait. Âr. 327,5.4 v. u. — 2) °रम् Adv. *nach —, auf einander.*

अवरपुरुष m. *Nachkomme* Khand. Up. 4,11,2.

अवरवयस् Adj. *jünger an Jahren* Âpast.

1. अवरवर्ण m. *niedrige —, verachtete Kaste.* °ज = 2. अवरवर्ण.

2. *अवरवर्ण und *°क *ein Çûdra.*

*अवरव्रत m. *die Sonne.*

अवरशैल m. 1) *der westliche Berg.* °संघाराम m. Name eines darauf belegenen *Klosters.* — 2) Pl. Name einer buddh. Schule.

*अवरस्तात् Adv. = अवरतस्.

अवरस्पर् Adj. *der hintere voran, verkehrt.*

*अवरहस n. P. 5,4,81.

अवरार्ध 1) m. *a) Untertheil.* °तस् Adv. *von unten her.* — *b)* am Ende eines adj. Comp. *das Mindeste, Minimum.* — 2) °म् Adv. *mindestens.*

अवरार्ध्य 1) Adj. *a) auf der unteren (näheren) Seite befindlich.* — *b) von unten anfangend.* — *c) die mindeste Zahl seiend* Lâṭj. 9,11,4. — 2) am Ende eines adj. Comp. *das Mindeste, Minimum.*

अवरावपतन n. *das Abgehen der Nachgeburt* Pâr. Gṛhj. 1,16,2.

अवरावर Adj. *der allerniedrigste* R. 5,53,24. 69,21.

*अवरिका f. = अवारिका.

*अवरीण Adj. *getadelt.*

अवरीयस् m. N. pr. eines Sohnes des Manu Sâvarṇa.

अवरुणद्ध Adj. *nicht Varuṇa gehörig, nicht ihm verfallen* Çat. Br. 3,2,4,18. 6,4,3,8. 5,2,13.

अवरुद्धि f. *Erlangung, Erreichung.*

अवरुद्धिका f. *eine Frau im Harem* Râǵat. 7,726.

अवरूप Adj. (f. आ) *ungestalt, ausgeartet.*

अवरेण Instr. Praep. *unter,* mit Acc.

अवरोकिन् Adj. (weiss) *durchscheinend,* d. i. *weiss gefleckt.*

अवरोक्त Adj. *zuletzt genannt* Kâtj. Çr. 1,10,5.

अवरोचक m. *Mangel an Appetit.*

1. अवरोध m. 1) *Bewegung nach unten, Senkung.* — 2) *Senker, Wurzeltrieb.*

2. अवरोध m. 1) *Hemmung, Unterdrückung, Beseitigung.* — 2) *Störung, Beeinträchtigung.* — 3) *Einsperrung* Âpast. 1,9,25. *Gefangensetzung* Chr. 214,5. — 4) *Einschliessung, Belagerung.* — 5) *Gewinnung, Erlangung* Njâjam. 1,2,6. — 6) *Verbergung.* — 7) *Harem,* Pl. *die Frauen eines Harems.* — 8) *Palast eines Fürsten.*

3. अवरोध Suçr. 1,89,4. 90,3 fehlerhaft für अवबोध.

अवरोधक Adj. *im Begriff einzuschliessen, zu belagern* (mit Acc.).

अवरोधगृह n. Sg. und Pl. *Harem.*

1. अवरोधन n. *absteigende Bewegung, das Absteigen.*

2. अवरोधन n. 1) *Einschliessung, Belagerung.* — 2) *das Einsperren* Âpast. 2,28,4. — 3) *verschlossener Ort, innerstes Heiligthum.* — 4) n. *Harem,* Pl. *die Weiber eines Harems* Spr. 2418.

अवरोधशिखण्डिन् m. *Hauspfau* Kâd. 93,22.

*अवरोधिक m. *Aufseher in einem Harem.*

°अवरोधिन् Adj. *einschliessend, verdeckend* Kâd. II,88,24.

अवरोपण n. *das Pflanzen.*

अवरोह m. 1) **das Herabsteigen.* — 2) *absteigendes Verhältniss, Herabstimmung; Uebergang von einem höhern Tone zu einem tiefern* Comm. zu Mṛkkh. 44,14.15. — 3) **das Aufsteigen.* — 4) *Luftwurzel* (des indischen Feigenbaums). — 5) **Himmel.*

*अवरोहक 1) m. in अश्वाव°. — 2) f. °हिका *Physalis flexuosa L.*

अवरोहण 1) Adj. (f. ई) *herabsteigend.* — 2) n. *a) das Herabsteigen, Sichherablassen von.* — *b) absteigendes Verhältniss, Herabstimmung; Uebergang von einem höhern Tone zu einem tiefern* Comm. zu Mṛkkh. 44,14.15. — *c) Absteigeort.*

*अवरोहतरु m. *Ficus infectoria Willd.* Gal.

अवरोहवत् Adj. *mit Luftwurzeln versehen.*

*अवरोहशाखिन् m. *Ficus infectoria* Râǵân. 11,125.

*अवरोहितीय Adj. von अवरोहित.

अवरोहिन् 1) *niedersteigend* Varâh. Bṛh. 8,6. *ab-*

steigend (von Tönen) S. S. S. 34. — 2) *m. *indischer Feigenbaum.*

अवर्चस् Adj. *energielos, schwächlich.*

अवर्जनीय Adj. *unvermeidlich.* Davon Nom. abstr. °ता f. und °त्व n. (Gaim. 6,4,17. Comm. zu Njâjas. 2,1,22).

अवर्जुषी Adj. f. *nicht vorenthaltend.*

1. अवर्ण m. *Vorwurf, Tadel.* °भाज् Adj. Râǵat. 8,614.

2. अवर्ण m. *der Laut* अ *oder* आ.

3. अवर्ण Adj. 1) *keine Erscheinungsform habend.* — 2) *farblos.*

अवर्णसंयोग m. *kein Zusammenhang mit einer Kaste* Âpast.

अवर्ण्य Adj. 1) *nicht zu beschreiben* Âtmopan. 3. — 2) *nicht auszusagen, — zu prädiciren* Comm. zu Njâjas. 5,1,4.

अवर्ण्यसम m. *ein best. Sophisma, das auf der Verwechselung des zu beweisenden mit dem beweisenden Beispiele beruht,* Njâjas. 5,1,4. Sarvad. 114,10.

अवर्तमान Adj. *im Augenblick nicht vorsichgehend, nicht gegenwärtig.*

अवर्ति f. *Herabgekommenheit, Mangel, Noth.* Davon Nom. abstr. °त्व n. Z. d. d. m. G. 29,183.

अवत्र Adj. *ungedämmt, ungehemmt.*

*अवर्धमान (संज्ञायाम्) gaṇa चार्वादि.

अवर्मन् Adj. *ohne Rüstung.*

*अवर्ष्, °यति Denom. von अवर्.

अवर्ष und °ण (Spr. 729) n. *Mangel an Regen, Dürre.* अवर्षा f. MBh. 13,94,33, das nach dem Comm. gleichbedeutend sein soll, ist verdächtig; vgl. ebend. 93,30.

अवर्षशतिक Adj. *noch nicht hundert Jahre alt.*

अवर्षुक Adj. *nicht regnend.*

अवर्ष्य Adj. *bei regenlosem Wetter thätig.*

*अवलक्त Adj. *weiss.*

अवलगित n. *ein Hors d'oeuvre im Prolog.*

अवलग्न m. n. *Taille.*

*अवलत्तिका f. (?) Uǵǵval.

अवलम्ब 1) Adj. (f. आ) *herabhängend.* — 2) m. *a) das Hängen an* Megh. 69. — *b) Halt, Stütze* Spr. 6641, v. l. 7740. — *c) *senkrechte Linie.*

अवलम्बक 1) m. *Senkrechte* Ârjabh. 4,23. Comm. zu 2,13. Bîǵag. 113. — 2) n. *ein best. Metrum.*

अवलम्बन 1) Adj. (f. ई) *sich an Etwas hängend* Bhâvapr. 1,35.36. — *haltend, — lehnend.* — 2) n. *a) das Herabhängen. — b) das Hängen —, Sichanhalten —, Sichheften an, Sichstützen auf* (eig. und übertr.). — *c) Halt, Stütze. — d) das Verweilen, Bleiben.*

अवलम्बितव्य Adj. *woran man sich zu halten hat* 159,9.

अवलम्बिन् Adj. 1) *herabhängend, sich neigend.* — 2) *sich haltend an, — stützend —, — lehnend auf* (eig. und übertr.), *beruhend auf, abhängig von* Çaṃk. zu Bâdar. 3,5,52. — 3) *sich befindend an.*

*अवलिन्द m. = उपरिकुटी.

अवलिप्तता f. und °लिप्तत्व n. *Hochmuth.*

अवलिप्त m. Bez. *eines best. Amulets* AV. Paipp. 1,14,4.

*अवलीढा f. *Geringachtung.*

अवलीला f. *Scherz, Spiel.* Instr. so v. a. *mit der grössten Leichtigkeit.*

अवलुञ्चन n. 1) *das Ausreissen.* — 2) *das Zerreissen, Aufgehen* (einer Naht).

अवलुण्ठन n. *das Berauben.*

अवलुम्पन n. *Ansprung, Ansatz* MBh. 1,140,45.

अवलेख 1) m. *Abschabsel.* — 2) f. आ *das Zeichnen, Malen.*

अवलेखन 1) n. *das Bürsten, Kämmen* Sâmavidh. Br. Gaut. 9,32. Âpast. — 2) f. ई *Bürste, Kamm.*

अवलेप m. 1) *Klebrigkeit* Trik. Suçr. 1,135,1. — 2) *Salbe, Teig* H. an. Med. — 3) *Schmückung. — 4) *Hochmuth.*

अवलेपन n. 1) *Salbe* Ṛtus. 5,5. — 2) *hochmüthiges Benehmen.*

अवलेह m. 1) *das Ablecken.* — 2) *Extract* (Mat. med. 10), *Latwerge, Paste mit Zucker u. s. w.*

अवलेहक 1) *Adj. *beleckend.* — 2) f. °हिका = अवलेह 2).

अवलेहन n. 1) *das Belecken* Spr. 5748. — 2) *Paste u. s. w.* Bhâvapr. 2,20.

अवलेहिन् Adj. *leckend, Leckermaul.*

अवलोक m. 1) *Betrachtung, Beschauung, Musterung.* — 2) *Blick.* — 3) *Gesichtskreis.* °केषु नारीणाम् *im Angesicht von Frauen.* °मार्ग m. dass. — 4) Titel eines Werkes, = दशरूपावलोक Hall in der Einl. zu Daçar. 3. 4.

अवलोकक Adj. *spectaturus* (mit Acc.).

अवलोकन 1) n. *a) das Sehen, Erblicken, Gewahrwerden. — b) das Betrachten, Beschauen, Mustern. — c) Blick. — d) Ansehen, Aussehen.* — 2) f. आ *aspectus* (planetarum) Varâh. Bṛh. S. 5,62.

अवलोकनीय Adj. *betrachtenswerth* Lalit. 59,11.

अवलोकयितर् Nom. ag. *Betrachter, Beschauer* 261,22. 24.

अवलोकयितव्य Adj. *zu beobachten* Varâh. Bṛh. S. S. 7, Z. 13.

अवलोकित 1) m. *a) ein best. Tact* S. S. S. 235. — *b)* = अवलोकितेश्वर. — 2) f. आ ein Frauenname. — 3) n. *das Hinschauen.*

अवलोकितक n. *das Hinsehen.* Instr. *hinsehend* Bâlar. 148,4. 227,9.

अवलोकितव्रत m. N. pr. eines Mannes (buddh.).

अवलोकितेश्वर m. N. pr. eines Bodhisattva Kâd. 234,21 (आर्याव° zu lesen).

अवलोकिन् Adj. *schauend, blickend auf.*

अवलोक्य Adj. *anzusehen.*

अवलोगित n. *eine Art* Prastâvanâ Çâk. ed. Premaṇ. 3, Note. Vgl. अवलगित.

अवलोप m. *Unterbrechung, Störung.*

*अवलोप्य Adj. *abzureissen.*

अवलोभन in अनवलोभन.

*अवलोम Adj. P. 5,4,75.

*अवल्क m. *Gymnema sylvestre* Nigh. Pr.

अवल्गुज m. *Vernonia anthelminthica Willd.*

अवल्गुली f. *ein best. giftiges Insect.*

अववद् in दुरववद्.

अववदन n. *übles Nachreden.*

अववदितर् Nom. ag. *der das letzte Wort hat, der Entscheidende.*

अववर्तिन् Adj. *wiederkehrend.*

अववर्षण n. *das Beregnen.*

अववाद् m. 1) *üble Nachrede. — 2) *Befehl. — 3) *Vertrauen. — 4) Unterweisung* Lalit. 307,7.

अवव्रश्च m. *abgetrenntes Stück.*

अवश Adj. (f. आ) 1) *keinem fremden Willen unterthan, unabhängig, frei, sich frei gehen lassend.* — 2) *keinen eigenen Willen habend, wider Willen gehorchend, invitus* 125,1. 135,9.

अवशग Adj. *nicht in Jmds* (Gen.) *Gewalt stehend* 184,2.

अवशंगम n. *ein best.* Samâdhi.

अवशंस् f. *unrechtes Verlangen.*

अवशा f. *Nichtkuh, schlechte Kuh.*

अवशातन n. *das Welken, Einschrumpfen.*

अवशित्व n. *das sich nicht in der Gewalt Haben* MBh. 14,36,15.

अवशिन् Adj. *seines Willens nicht mächtig, invitus* Spr. 5800. *unselbständig* Âpast.

अवशिरस् Adj. *mit dem Kopf nach unten.*

अवशिष्टक n. *Ueberbleibsel, Rest.*

अवशीर्षक Adj. = अवशिरस्.

अवशेष n. *Ueberbleibsel, Rest.* भस्माव° Adj. *von dem nur Asche übrig geblieben ist* Spr. 7626. पीताव° Adj. *bis auf einen kleinen Rest ausgetrunken* Spr. 3123. कृत्ताव° Adj. Chr. 299,21. Davon Nom. abstr. अवशेषता f.

°अवशेषम् Absol. *bis* (excl.) *auf* Benf. Chr. 188,14.

अवशेष्य Adj. *übrig zu lassen, zu bewahren.*

अवश्यकर्मन् n. *nothwendige Verrichtung* Ait. Âr. 410,8.

अवश्यभाविन् Adj. *was nothwendig erfolgen muss* Spr. 670.

अवश्यम् und अवश्य° (insbes. vor einem Partic. fut. pass.) *nothwendig, jedenfalls, durchaus.*

अवश्यंभाव m. *Nothwendigkeit* Comm. zu Kâtj. Çr. 38,2 v. u. Vielleicht richtiger अवश्यभाव.

अवश्यंभाविन् Adj. vielleicht unrichtig für अवश्यभा°. Davon Nom. abstr. °वित्व n. Buâvapr. 2,167 und °विता f. Comm. zu Mṛkku. 163,25.

*अवश्यविषय m. *Gattin* Gal.

*अवश्या f. *Reif, pruina.*

अवश्याय m. 1) dass. 132,25. Kâd. 28,16. — 2) *Hochmuth.

*अवश्यायपट m. *eine Art Zeug.*

*अवश्यायबिन्दु m. *Reiftropfen*, so v. a. *Unding.*

अवश्रयण n. *das vom Feuer Nehmen.*

अवश्वसे (so wohl zu lesen) Dat. Inf. *um wegzublasen* AV. 4,37,3.

अवषट्कार (Kâtj. Çr. 5,10,7) und अवषट्कृत (Çat. Br. 4,6,3,6) Adj. *ohne Ruf* वषट्.

अवष्टभ्य Adj. *aufzuhalten, festzuhalten.*

अवष्टम्भ m. 1) *das Sichaufstützen, Sichanlehnen an.* — 2) *das Greifen zu Etwas, Anwendung* Pañkat. 21,20.24. Sâh. D. 333,19. — 3) *Entschlossenheit, Muth.* — 4) *Anfang. — 5) *Uebung im Bogenschiessen* Gal. — 6) *Pfosten. — 7) *Gold.*

अवष्टम्भन n. = अवष्टम्भ 2).

अवष्टम्भमय Adj. *von Entschlossenheit —, von Muth zeugend* Ragh. 3,53.

*अवष्वाण m. *geräuschvolles Essen.*

1. अवस् n. 1) *Förderung, Gunst, Beistand.* — 2) *Labung, Erquickung.* — 3) *Lust, Behagen.* — 4) *Lust, Verlangen, Wunsch.*

2. अवस् (vor म einmal अवर्) 1) Adv. *herab.* — 2) Praep. *a) herab von*, mit Abl. und Instr. — *b) unter*, mit Instr.

अवस n. *Nahrung, Zehrung, Wegzehrung.* पृदाक्वत् so v. a. *das Vieh.*

*अवसक्थि f. (Gal.) und °का (Gaut. 2,14) f. *ein Tuch, welches beim Sitzen über die Lenden geschlagen wird.* °कां कर् *ein Tuch über die Lenden schlagen.*

*अवसंचर्य Adj. *zu meiden* Mahâbh. 2,105,a.

अवसक्थन n. *die über die Schulter hängende Brahmanenschnur.*

*अवसथ m. 1) *Wohnung.* — 2) *Dorf.* — Vgl. आवसथ.

अवसन्नता f. *Verlegenheit, Rathlosigkeit.*

अवसभ Adj. (f. आ) *von einer Versammlung ausgeschlossen.*

अवसर m. 1) *Regen. — 2) *Gelegenheit, Veranlassung, günstiger Augenblick* 176,7. — 3) *das am Platze Sein, das irgendwobei Zuthunhaben.* — 4) *Jmds Reihe.* — 5) = मत्सर. — 6) *Jahr. — 7) N. pr. eines Mannes B. A. J. 1,217.

अवसर्ग m. 1) *das Loslassen*, in अनवसर्ग. — 2) *Willensfreiheit.

अवसर्जन n. *Lösung.*

*अवसर्प m. *Späher.*

अवसर्पण n. 1) *das Herabsteigen; der Ort, von dem Jmd herabgestiegen ist.* — 2) *das auf die Strasse Gehen.*

अवसर्पिन् 1) Adj. *eine Abnahme bewirkend* VP. 2,4,13. — 2) f. °णी *eine herabsteigende Zeitperiode* Ârjabh. 3,7.

अवसलवि Adv. = अपसलवि.

अवसवि Adv. *nach links hin.*

*अवसव्य Adj. *nicht der linke, der rechte.*

अवसा 1) *Rast, Einkehr*, in अनवस. — 2) *Lösung, Befreiung.*

अवसातर् Nom. ag. *Löser, Befreier.*

अवसाद् m. 1) *das Sichsenken* Suçr. 1,109,8. — 2) *das Sinken, Abnahme.* — 3) *Abnahme der Kräfte, Mattigkeit.* — 4) *Niederlage* Mâlav. 12,14. — 5) *das Sinken des Muths, Rathlosigkeit.

अवसादक Adj. *zum Sinken bringend, vereitelnd.*

अवसादन n. 1) *das Entmuthigen.* — 2) *Gedrücktheit* Karaka 3,1. — 3) *künstliche Erzeugung von Schorf.*

*अवसादिनी f. *eine best. Pflanze* Gal.

1. अवसान n. (adj. Comp. f. आ) 1) *Ort der Einkehr, Ruheort.* — 2) *das zu Ende Gehen, Schluss, Ende.* — 3) *Lebensende, Tod.* — 4) *Grenze. — 5) *Ende eines Wortes; der letzte Bestandtheil eines Compositums; Ende eines Satzes, Pause.* — 6) *Ende einer Verszeile* und *die dadurch gebildete Verszeile selbst.* — 7) *N. pr. einer Oertlichkeit.

2. अवसान Adj. *unbekleidet.*

°अवसानक Adj. (f. °निका) *sein Ende erreichend —, absterbend mit.*

अवसानदर्श Adj. 1) *auf seinen Bestimmungsort oder Aufenthalt blickend.* — 2) *das Ende von* (Gen.) *schauend* Tândja-Br. 11,5,19.

अवसानभूमि f. *Höhepunkt, das Non plus ultra* Kâd. 139,14.

°अवसानिक Adj. *den Schluss von Etwas bildend.*

अवसान्य Adj. *zur Verszeile gehörig.*

*अवसाम P. 5,4,75.

अवसाय m. 1) *das Haltmachen, Sichniederlassen*, in यत्रकामावसाय. — 2) *Beschluss, Ende. — 3) *Rest. — 4) *Beschluss, Entscheidung.

°अवसायिन् Adj. *Halt machend, sich niederlassend.*

अवसित n. *Wohnplatz.*

अवसितत्व n. *das Abgemachtsein* Çaṃk. zu Bṛh. Âr. Up. S. 182.

अवसिति f. *Schluss, Ende* Ind. St. 8,322.

अवसेक m. 1) *Begiessung, Guss.* — 2) *Einspritzung* (eines Klystiers) Suçr. 2,201,10. — 3) *Blutentziehung* (durch Blutegel) Suçr. 1,41,21 (Chr. 217,29).

*अवसेकिम m. *eine Art Gebäck.* *°सेकित Gal.

अवसेचन n. 1) *das Begiessen.* — 2) *das Baden.* — 3) *Wasser zum Begiessen.* — 4) *das Aufstreuen.* — 5) *das Blutentziehen.*

अवसेय Adj. 1) *zu erschliessen, — errathen* Comm. zu Kâvjâd. 2,72. — 2) *zu erlernen* Comm. zu Ârjabh. S. 2, Z. 11. fgg.

अवस्कन्द m. *Ueberfall, Angriff.* स्कन्दावस्कन्दायिन् Adj. Bâlar. 109,16.

अवस्कन्दन n. 1) *das Herabsteigen.* — 2) *das Baden.* — 3) *Beschuldigung.*

अवस्कन्दिन् Adj. 1) *bespringend* Çat. Br. — 2) *angreifend.*

*अवस्कन्दीय Adj. v. l. im gaṇa गह्यादि in der Kâç.

अवस्कर m. 1) *Excremente. — 2) *Schamtheile — 3) *Ort, wohin die Unreinigkeiten getragen werden; Abtritt.* — 4) * = अपस्कर *Wagentheil* Gal.

*अवस्करक m. etwa *Spulwurm.*

अवस्करमन्दिर n. *Abtritt.*

अवस्कव m. *ein best. Wurm.*

अवस्तरण n. 1) *das Bestreuen.* — 2) *Bettdecke* Âpast.

अवस्तात् 1) Adv. *a) unten.* — *b) diesseits, vorher.* — 2) Praep. mit Gen. *a) unter.* — *b) westlich von* Çulbas. 3,90.

अवस्तात्प्रपदन Adj. *wohin man von unten her gelangt.*

अवस्तार m. *Streu.*

अवस्तु n. 1) *werthlose Sache.* — 2) *Unding, das Unreale* 258,3.9. 274,5. Dazu Nom. abstr. °त्व n.

अवस्त्र Adj. *unbekleidet.* Davon Nom. abstr. °ता f. MBh. 3,62,16.

अवस्थ 1) m. *penis.* — 2) f. आ *a) das Erscheinen vor Gericht. — b) Bestand. — c) Lage, Lebenslage, Zustand, Verhältniss. — d) Grad, Stufe, Altersstufe.* — *e)* in der Dramatik *ein einzelner Erfolg, der alle übrigen nach sich zieht.* — *f) vulva.*

अवस्थातव्य n. impers. *zu verbleiben, sich aufzuhalten* Kâd. II,31,6.

अवस्थान n. 1) *das Auftreten* R. 5,5,18. — 2) *Stellung, Lage* Pañkat. 9,14. — 3) *das Weilen, Verweilen, Verharren* 284,25. 285,9. Sâh. D. 75,2. —

4) *das Standhalten, Bestand.*

अवस्थापन n. *das Ausstellen* (von Waaren).

अवस्थापिन् Adj. 1) *einen Platz einnehmend, sich aufhaltend in* Kâd. II,49,8. *aufgestellt.* — 2) *in einem best. Zustande verharrend* Çaṃk. zu Bâdar. 2,2,19. Dazu Nom. abstr. °पित्व n. ebend.

अवस्थावन् Adj. *Stand haltend* TS. 5,5,10,2. 4.

अवस्थासंग्रह m. Titel eines Werkes.

अवस्थिति f. 1) *Aufenthalt.* — 2) *das Verbleiben, Verharren.*

अवस्थितिचापल n. *Unbeständigkeit* Spr. 5563.

अवस्पर्तर् Nom. ag. *Erretter* RV.

अवस्फूर्जथु m. *das Rollen des Donners* Kaṇ. 5, 2,9, v. l.

अवस्फोटन n. *das Knacken mit den Fingern* Gaut. 2,15. 9,51.

अवस्यत् Partic. *Beistand suchend.*

*अवस्यन्दन n. und davon Adj. *°नीय gaṇa गहादि.

अवस्यन्दित n. in der Dramatik *das Umdeuten der eigenen Worte.*

*अवस्यन्दी f. und davon Adj. *°य gaṇa गहादि Kâç. zu P. 4,2,138.

अवस्यु 1) Adj. *Beistand oder Gunst suchend.* Auch °स्यू. — 2) m. N. pr. eines Ṛshi.

अवस्रंसस् Abl. Inf. *vor Herabfall, ne decidat* RV. 2,17,5.

अवस्वत् Adj. *strebend, begierig.*

*अवक m. *kein Weg* Gal.

अवकनन n. 1) *das Dreschen, Aushülsen* 229,1. — 2) *Lunge.*

अवकर्तर् Nom. ag. *der niederschlägt, abwehrt, vertreibt.*

अवकरण n. *das Wegwerfen.*

अवकसन n. *das Verlachen, Verspotten.*

*अवकस्त m. *Rücken der Hand.*

अवकार m. 1) *Zurückziehung der Truppen, Einstellung des Kampfes.* — 2) *Aufschiebung, Hinausschiebung.* — 3) **Einladung.* — 4) **Dieb.* — 5) **ein best. grosses Wasserthier.* — 6) *= धर्मान्तर. — 7) *= अपनेतव्यद्रव्य oder उपनेतव्य°.

*अवकारक m. = अवकार 5).

अवकारिक n. *Beute.*

अवकार्य Adj. 1) *der anzuhalten ist, Etwas* (Acc.) *zu erstatten, — bezahlen.* — 2) *was man erstatten lassen muss.*

*अवकालिका f. *Hecke, Zaun.*

अवकास m. 1) *Scherz, Spass.* — 2) *Verspottung, Spott.*

अवकास्य Adj. *zu verspotten, dem Spotte ausgesetzt, lächerlich.* Davon Nom. abstr. °ता f.

अवकित Partic. von धा, दधाति mit अव.

अवकितपाणि Adj. *Etwas in der Hand haltend* Âpast.

अवकित्य 1) m. *eine best. Stellung der Hände.* — 2) n. und f. आ *das Verbergen einer inneren Aufregung.*

अवकित्यक m. = अवकित्य 1).

अवकेल *n. und f. °ला *Geringschätzung.* °केल-या so v. a. *mit der grössten Leichtigkeit, ohne alle Anstrengung.* बिसकाण्ड° *mit einer Leichtigkeit, als wenn es ein Lotusstengel wäre.*

अवकेलन* n. *Geringschätzung.* f. ना dass. Spr. 7043 (Conj.).

अवक्वर in अनवक्वर.

अवंश m. *penis* Sâmav. Br. 2,6,11.

अवाक् von अवाच् und अवाञ्.

अवाँका f. *die untere Eihaut* (?) TS. 4,6,1,1.

अवाकिन् Adj. *nicht redend.*

1. अवाक्क Adj. *sprachlos.*

2. अवाक्क Adj. (f. आ) *abwärts gerichtet.*

*अवाकपुष्पी f. *Anethum Sowa Roxb.*

अवाकफण Adj. *mit der Haube nach unten* (Schlange) LA. 83,9.

अवाकफल Adj. *schlimme Folgen habend* MBh. 2,63,6.

अवाकशेष m. *kein weggebliebenes Wort* Gaim. 1,3,13.

अवाकशाख Adj. *mit nach unten gerichteten Zweigen.*

अवाकशिरस् Adj. 1) *mit dem Kopf nach unten.* — 2) *mit dem obern Ende nach unten.*

अवाकशीर्ष Adj. *mit dem Kopf nach unten.*

अवाकशृङ्ग Adj. *mit einem Horn nach unten* (Mond).

*अवाकश्रुति Adj. *taubstumm.*

अवाकसर्ग m. *Schöpfung der abwärts strebenden Wesen.*

अवाकस्रोतस् Adj. *abwärts strebend* MBh. 14, 36,25.

अवाग्गति Adj. *Gang zur Hölle.*

अवाग्गमनवत् Adj. *sich abwärts bewegend* 264,24.

अवाग्ज Adj. *nicht aus der Stimme* (*dem Laut*) *entspringend* Dusânab. Up. 18.

*अवाग्भाग m. *der untere Theil, Boden.*

*अवाग्र Adj. *krumm.*

अवाग्वदन Adj. *mit dem Gesicht nach unten.*

अवाङ्ग्र Adj. *mit der Spitze nach unten* Âpast. Ungrammatisch für अवाग्र.

अवाङ्नाभि Adv. *unterhalb des Nabels.*

अवाङ्निरय Adj. *Hölle unter der Erde.*

अवाङ्मनस Adj. *dem Worte und dem Geiste sich entziehend* Buâg. P. 5,1,21.

अवाङ्मनसगोचर Adj. dass. 253,10.

अवाङ्मनोगोचर Adj. dass. Davon Nom. abstr. °त्व n. Ind. St. 9,134.

अवाङ्मुख 1) Adj. (f. ई) *a) mit dem Gesicht nach unten.* — *b) abwärts gekehrt* Ind. St. 14,383. — 2) m. *ein best. über Waffen gesprochener Zauberspruch.*

अवाच् Adj. *sprachlos, stumm.*

अवाचक Adj. *Etwas nicht ausdrückend,* — *besagend* Kâvjapr. 7,2. Ind. St. 8,313. Davon Nom. abstr. °त्व n.

अवाचनीय Adj. *nicht zu lesen* Bâlar. 156,6.

अवाचाल Adj. *nicht geschwätzig,* — *grossprecherisch* Spr. 3591.

अवाचीन 1) Adj. (f. आ) *abwärts gerichtet, unterhalb von* (Abl.) *befindlich.* Mit अर्वाचीन verwechselt Spr. 5360. — 2) m. N. pr. eines Fürsten.

अवाचीनशीर्षन् Adj. (f. °र्ष्णी) *mit dem Kopf nach unten.*

अवाच्य Adj. 1) *nicht anzureden.* — 2) *nicht zu sagen,* — *auszusprechen* 126,10. — 3) *nicht unmittelbar ausgedrückt.*

अवाच्यता f. *Schmähung.*

अवाच्यत्व n. *das nicht unmittelbar Ausgedrücktsein.*

अवाच्यदेश m. *vulva.*

अवाजिन् m. *schlechtes Ross.*

अवाञ्च् 1) Adj. (Nom. m. अवाङ्, f. अवाची) *a) abwärts gerichtet, der untere, unterhalb von* (Abl.) *gelegen.* दिश् *Richtung nach dem Boden hin.* — *b)* nach einem Zahlwort *um — abnehmend.* — 2) *f. अवाची *Süden.* — 3) अवाक् Adv. *nach unten, in die Tiefe.*

अवाञ्चम् Adv. *abwärts* Çulbas. 3,85.

1. अवात Adj. (f. आ) *nicht eingetrocknet, frisch, vollsaftig* MBh. 2,17,28, v. l. für अवान.

2. अवात Adj. (f. आ) *unangefochten, sicher.*

3. अवात 1) Adj. *windstill* RV. 1,38,7. — 2) n. *Windstille.*

अवातल Adj. *nicht blähend.*

अवान Adj. 1) *nicht eingetrocknet, frisch, vollsaftig* MBh. 2,17,28. — 2) *nass* Kâd. II,72,17. — 3) *trocken.

अवान्तर Adj. 1) *dazwischen liegend* TS. 7,5,2, 1. Çat. Br. — 2) *je ein anderer,* — *verschiedener* 255,11. 270,8.9. Sarvad. 18,8.

अवान्तरदिश् f. *Zwischengegend* Çulbas. 3,307. °दिक्सक्ति Adj. Kâtj. Çr. 5,8,21.

अवान्तरदिशा f. dass. Maitr. S. 3,14,7.

अवान्तरदीक्ष (Çat. Br. 3,4,3,2) und *°दीक्षित्

(Mahâbh. 5,20,a) Adj. *der eine dazwischen geschobene Weihe vollzieht.*

अवान्तरदेश m. *ein Ort, der in der Richtung einer Zwischengegend liegt.*

अवान्तरभेद m. *Unterabtheilung* Kap. 2,38. 3,41.

अवान्तरम् Adv. *dazwischen* Çat. Br. 12,8,3,31.

अवान्तरेडा f. *eine dazwischen geschobene* इडा Âçv. Çr. 1,7,3. 8. Ind. St. 9,225. fg.

अवाप in डुरवाप.

*अवापितधान्य Adj. *nicht gesäetes* (d. i. *verpflanztes*) *Korn.*

अवाप्तव्य Adj. *zu erlangen.*

अवाप्ति f. 1) *Erlangung, Erreichung.* — 2) *Quotient* Bîgag. 148.

अवाप्य Adj. *zu erlangen.*

अवाम Adj. *nicht der linke, der rechte* Hem. Pr. Gr. ed. Bomb. 38,b,7.

अवामरथ्य m. *kein* Vâmarathja Kâtj. Çr. 10, 2,21.

अवाय m. 1) *das Hinabsteigen.* उदकावाय *in's Wasser* Kâtj. Çr. 8,5,5. — 2) *das Weichen,* in अनवाय.

अवायु Adj. *ohne Wind* Çat. Br. 14,6,8,8.

अवार् m. n. *das diesseitige Ufer, Diesseits* AV. Paipp. 2,4,4. अवारतस् Adv. *nach diesseits.*

अवारणीय Adj. 1) *unaufhaltsam, unwiderstehlich.* — 2) *von unheilbaren Krankheiten handelnd.*

*अवारपार m. *Meer.* Davon Adj. *°पारीण.

*अवारिका f. *Coriandrum sativum L.*

*अवारीण Adj. von अवार्.

अवारुण Adj. *nicht* Varuṇa *gehörig* Kâtj. Çr. 4,5,3.

1. अवार्य Adj. *diesseitig.*

2. अवार्य Adj. 1) *nicht zurückzuhalten, — aufzuhalten.* — 2) *unheilbar.* Davon Nom. abstr. °ता f.

(अवार्यक्रतु) अवार्य्य° Adj. *von unwiderstehlicher Kraft.*

अवालेय m. *kein* Vâleja Kâtj. Çr. 10,2,21.

अवावट m. *ein Sohn, den ein Mann mit einer Frau aus seiner Kaste zeugt, die vorher mit einem andern Manne gelebt hat.*

*अवावन् Adj. (f. °वरी).

अवाग्भृङ्ग Adj. *dessen Hörner nach unten gebogen sind.*

*अवासस् Adj. *unbekleidet.*

*अवासिन् Adj. gaṇa याह्यादि.

अवास्तु Adj. *heimathlos.*

अवाक्तन Adj. *ohne Gespann, nicht fahrend.*

अवि 1) Adj. *zugethan, günstig.* — 2) m. *a) Schaf.* — *b)* Soma-*Seihe.* — *c) *Beschützer.* — *d) *die Sonne.* — *e) *Wind.* — *f) *Berg.* — *g) *Wall.* — *h) *Decke von Mäusefellen.* — 3) f. *a) Schafmutter.* — *b) *ein Frauenzimmer zur Zeit der Katamenien.*

अविक 1) *m. Schaf. — 2) f. ई *Schafmutter* 191,9. — 3) *n. *Diamant.*

*अविकट m. *Schafheerde.*

*अविकटोरण m. *eine für den Beschäler einer Schafheerde erhobene Abgabe.*

अविकत्थन *nicht ruhmredig* Spr. 4350.

अविकत्थयत् Adj. *keine unnützen Reden führend* Âpast.

अविकर्ष m. *keine Auseinanderziehung* ṚV. Prât. 17,30.31.

अविकल Adj. *woran Nichts fehlt, nicht mangelhaft, vollständig* Spr. 1624. *correct* Çiç. 11,10.

अविकल्प Adj. 1) *ununterschieden* Ind. St. 9,133 u. s. w. Bhâg. P. 3,9,3. — 2) *sich nicht lange besinnend.* °म् Adv. *ohne sich lange zu besinnen, ohne Bedenken* Kâd. II,61,1.

1. अविकार m. *keine Veränderung, — Umänderung, — Entstellung* Gaut. 27,10. Gaim. 1,1,16.

2. अविकार Adj. *keiner Veränderung unterliegend.*

*अविकारसदृश Adj. gaṇa चार्वादि.

अविकारिन् Adj. *keiner Veränderung unterworfen.* Davon Nom. abstr. °रित्व n. Ind. St. 9,159.

अविकृत Adj. 1) *unverändert* TS. Prât. 5,39. — 2) *nicht zubereitet, — zugerichtet, unverarbeitet, in natürlichem Zustande befindlich* Gaut. 1,18. Âpast. — 3) *unentwickelt* Çat. Br. 3,1,3,3. — 4) *nicht verunstaltet, — von ungewöhnlicher Gestalt* Gaut. 17,36.

अविकृताङ्ग Adj. *mit unentwickelten Gliedern* Çat. Br. 4,5,3,6.

अविकृति f. *Unveränderlichkeit* Ind. St. 9,15.

अविकृष्ट Adj. *nicht auseinander gezogen* ṚV. Prât. 3,18.

अविक्रम m. *das Nichtunterbleiben der Umwandlung des* Visarga *in einen* Ûshman ṚV. Prât. 11,22.

अविक्रिय Adj. 1) *keiner Veränderung —, keinem Wandel unterworfen.* — 2) *keine Miene verziehend.* — 3) *ganz gleich.*

अविक्रियत्व n. *Unveränderlichkeit* Kull. zu M. 6,92 (अविक्र° gedr.).

अविक्रिया f. *kein Wandel.* °त्मक Adj. *keinem W. unterworfen* 285,1.

अविक्रीत Adj. *der nicht verkauft hat.*

अविक्रेय Adj. *nicht verkäuflich* 89,25.

अविक्लव Adj. (f. आ) *unbefangen, unverwirrt, sicher* (Person, Geist, Rede, Gang) MBh. 1,54,4.

अविक्षत Adj. *unverletzt* MBh. 12,97,24.

अविक्षित् m. N. pr. eines Fürsten.

अविक्षित Adj. *unvermindert.*

अविक्षिप 1) *Adj. P., Sch. — 2) m. N. pr. eines Sohnes des Çvaphalka Hariv. 1917.

अविक्षीण Adj. *unvermindert.*

अविक्षुब्ध Adj. *nicht aus der Ordnung gebracht.*

अविख्यातदोष Adj. *der kein offenkundiges Verbrechen begangen hat* Gaut. 24,1.

अविख्यापयत् Adj. *nicht ausposaunend, — zur Schau tragend* Çaṅk. zu Bâdar. 3,4,50.

*अविगन्धिका f. *Ocimum villosum* Râgan. 4,180.

अविगान Adj. (f. आ) *einstimmig* Râgat. 7,133.

अविगीत Adj. *sich gegenseitig nicht widersprechend* Çaṅk. zu Bâdar. 1,4,14.

अविगुण Adj. *nicht krank, normal* Buâvapr. 4,153.

*अविग्न m. *Carissa Carandas L.* Vgl. अविघ्न.

अविग्रहृ m. *Unselbständigkeit eines Wortes, das Erscheinen desselben in einem Compositum* ṚV. Prât. 4,12.

अविघात m. *Nichtverhinderung* Njâjas. 3,1,47.

अविघ्न 1) Adj. *ohne Hinderniss, — Störung.* — 2) *f. आ *Carissa Carandas* Râgan. 11,214. — 3) n. *Abwesenheit jedes Hindernisses, Ungestörtheit.* अविघ्नेन *ohne Hinderniss, ungestört.*

अविघ्नकरणव्रत n. *eine best. Begehung.*

अविघ्नविनायकचतुर्थी f. *ein best. vierter Tag.*

अविघ्नव्रत n. = अविघ्नकरणव्रत.

अविघ्नित Adj. *ungestört* 90,27.

अविचक्षण Adj. *nicht scharfsichtig, einfältig, dumm.*

अविचर्त्य Adj. *unlöslich.*

अविचल Adj. 1) *sich nicht von der Stelle bewegend, nicht wankend, beharrlich, beständig.* — 2) *nicht abschweifend* (von den Sinnen).

अविचलित Adj. *unverwandt* (°मनस् Adj.) Mâlatîm. 74,6. *nicht abweichend von* (Abl.) Comm. zu TS. Prât. 5,2.

अविचाचल, अविचाचलत् und अविचाचलि Adj. *nicht schwankend, fest stehend.*

1. अविचार m. *Mangel an Ueberlegung.*

2. अविचार Adj. *nicht überlegend.* °म् Adv. *ohne sich lange zu bedenken.*

अविचारज्ञ Adj. *keine Ueberlegung kennend* 120,18.

अविचारण 1) n. *kein Ueberlegen, — Bedenken.* — 2) f. आ *Nichtrevision* Hâs.

अविचारणीय Adj. *keiner Erwägung bedürfend.*

अविचारयत् Adj. *Etwas nicht erwägend, ohne sich zu bedenken* 205,6. 26. Spr. 677.

अविचारित 1) Adj. *a) nicht überlegt.* — *b) keinem Bedenken unterliegend.* — 2) °म् Adv. *ohne Bedenken.*

अविचार्य Adj. *keiner Erwägung bedürfend* 118,14.

अविचालिन् Adj. 1) *nicht weichend von* (Abl.). — 2) *unwandelbar.*

अविचाल्य Adj. *nicht von der Stelle zu rücken.*

अविचिकित्सत् Adj. *nicht in Ungewissheit über Etwas seiend* Çat. Br. 4,3,4,20.

अविचिकित्सा f. *kein obwaltender Zweifel* Âpast.

अविचिन्तन n. *das Nichtdenken an Etwas* MBh. 3,2,23.

अविचिन्तितर् Nom. ag. *an Etwas* (Gen.) *nicht denkend.*

अविचित्य Adj. 1) *wovon man sich keine Vorstellung machen kann* MBh. 3,189,31. — 2) *nicht ausfindig zu machen, nicht vorhanden* R. ed. Gorr. 2,96,22.

अविच्युत्य Adj. *unlöslich.*

अविचेतन Adj. *unverständlich.*

अविचेतस् Adj. *thöricht.*

अविच्छिन्दत् (f. °दती) Adj. *nicht von einander trennend* Âçv. Gṛhj. 1,7,13. mit Ergänzung von अञ्जलिम् Ind. St. 5,384.

अविच्छिन्न Adj. *ununterbrochen.*

अविच्छेद m. *Ununterbrochenheit, ungestörte Fortdauer.* °दात् *ohne Unterbrechung* Kâd. II,118,14. °देन dass. Comm. zu Njâjas. 2,2,36.

अविजाता Adj. f. *nicht geboren habend.*

अविज्ञानत् Adj. *nicht verstehend, — wissend, — kennend, unwissend* Kenop. 11. M. 3,97. Jâǵñ. 2,258.

अविजितिन् Adj. *nicht siegreich.*

अविजेय Adj. *unbesieglich.*

अविज्ञ Adj. *keine Einsicht habend.* °ता f. *Dummheit* Spr. 4874.

अविज्ञात 1) Adj. *unerkannt, unbekannt; zweifelhaft* Âpast. — 2) m. N. pr. eines Sohnes des Anala Hariv. 1,3,43.

अविज्ञातगति 1) Adj. *dessen Gang unbekannt ist* Bhâg. P. 1,13,24. — 2) m. N. pr. eines Sohnes des Anila Hariv. 156.

अविज्ञातगद् Adj. *unverständlich redend.*

अविज्ञातर् Nom. ag. *nicht erkennend* Khând. Up. 7,9,1. *unwissend.* Auch als Beiw. Vishṇu's.

अविज्ञातार्थ n. *Nichtverständniss der Worte des Gegners* (ein निग्रहस्थान) Njâjas. 5,2,1. 9.

1. अविज्ञान n. *das Nichtwissen.* °नात् *ohne es zu wissen.*

2. अविज्ञान Adj. 1) *keine Kenntniss von Etwas habend.* — 2) *unerkennbar.* Davon Nom. abstr. °त्व n. Ind. St. 9,162.

अविज्ञानवत् Adj. *nicht mit Erkenntniss ausgestattet.*

अविज्ञेय Adj. *nicht erkennbar* Gaim. 1,2,38.

अविडीन n. *das Entgegenfliegen der Vögel.*

अवितत्करण n. bei den ekstatischen Pâçupata *das Verrichten allgemein für unziemlich geltender, ihnen aber anders erscheinender Handlungen.*

अवितथ 1) Adj. *nicht unwahr, wahr.* °म् Adv. *der Wahrheit gemäss.* °थेन dass. Saṃhitopan. 32,1; vgl. Spr. 4992. — 2) n. *ein best. Metrum.*

अवितथाभिसंधि Adj. *dessen Anschläge gelingen* Bhâg. P. 8,7,8.

अवितथी Adv. mit कर् *wahr machen, erfüllen.*

अवितद्भाषण n. bei den ekstatischen Pâçupata *das Führen von allgemein für Unsinn geltenden, ihnen aber anders erscheinenden Reden.*

अवितर् Nom. ag. *Gönner, Förderer, Schirmer.* f. अवित्री.

अवितर्क m. N. pr. eines Mannes (buddh.).

अवितवे Dat. Inf. *um zu laben, — erquicken* RV. 7,33,1. Çat. Br. 6,4,4,9.

अवितारिन् Adj. *nicht vorübergehend, dauernd.*

अवित्ति f. 1) *das Nichtfinden.* — 2) *Armuth.*

*अवित्यज्ञ m. n. *Quecksilber.*

अविथुर Adj. *nicht wankend* Âçv. Çr. 3,1,17.

*अविध्य Adj. *Schafen zuträglich.* f. आ vielleicht *eine best. Pflanze.*

अविदग्ध Adj. 1) *nicht verbrannt.* — 2) *nicht im Magen zerkocht, unverdaut.* — 3) *nicht reif.* शोध Bhâvapr. 5,117. — 4) *nicht sauer geworden.* — 5) *nicht klug, — gewandt* Spr. 3786.

अविदस्य Adj. *unerschöpflich.*

अविदात्त m. N. pr. eines Sohnes des Çatadhanvan.

अविदासिन् Adj. *nicht versiegend.*

अविदित Adj. *ungekannt, nicht erkannt* Çat. Br. 10,6,1,4. fgg. Kenop. 3. अविदितम् Adv. *ohne dass man es weiss* Mṛkkh. 108,1.

अविदोधयु Adj. *nicht zaudernd.*

*अविदुग्ध n. *Schafmilch.*

अविदुष्टर Adj. *unwissender, ganz unwissend* RV. 10,2,1.

अविदूर 1) Adj. *nicht sehr weit entfernt, nahe.* — 2) n. *Nähe.* °रम् *in die Nähe von, zu — hin.* °रे (MBh. 3,280,1), °र°, °रात् und °रतस् *in der Nähe.*

*अविदूस n. *Schafmilch.*

अविदोष Adj. *ohne Schuld, — Fehl* Lâṭj. 6,5,30.

अविदोह m. *kein verkehrtes Melken* Maitr. S. 2,4,2.

अविद्ध Adj. 1) *undurchbohrt, undurchstochen.* — 2) *unbeschädigt, unabgenutzt, in voller Kraft* Bhâg. P. 3,9,3. 8,3,4. — 3) *natürlich* Bhar. Nâṭjaç. 34,118.

*अविद्धकर्णा und *°कर्णी f. *best. Pflanzen.*

अविद्य Adj. *ungebildet* Spr. 684. 7833. *ohne Wissen* 685.

अविद्यमान Adj. *nicht daseiend, — vorhanden* Kâtj. Çr. 2,3,18. 3,8,26. Lâṭj. 1,7,21. 10,17,11. Davon Nom. abstr. °ता f. Comm. zu Njâjas. 2,2,12.

अविद्या f. 1) *Unwissenheit.* Auch als Çakti. — 2) buddh. *Unwissenheit* und zugleich *Nichtsein.*

अविद्यामय Adj. *in Unwissenheit bestehend.*

अविदिर्य Adj. *nicht berstend, unzerstörbar.*

अविद्वस् Adj. *unwissend, Etwas nicht wissend* Âpast.

अविद्विषाण Adj. *nicht in Feindschaft lebend* Kâtj. Çr. 25,14,26. Lâṭj. 1,11,14.

अविद्विषे Dat. Inf. *auf dass keine Feindschaft bestehe.*

अविद्वेष m. *keine Feindschaft.*

अविधवा f. *Nichtwittwe.*

*अविधा Interj.

अविधान n. *das Nichtvorgeschriebensein* Kâtj. Çr. 1,7,8. 9,5. 9,11,16. 19,4,4. °नम् *nicht der Verordnung gemäss.*

अविधायक Adj. *nicht vorschreibend.* Davon Nom. abstr. °त्व n. Gaim. 1,4,2.

अविधायिन् Adj. *unfolgsam* Bhâvapr. 1,132.

अविधि m. *keine Vorschrift.* °ना *nicht der Vorschrift gemäss* Âpast.

अविधुर Adj. *nicht allein stehend.*

अविधृति Adj. *ohne die* Vidhṛti *genannten Halme* Kâtj. Çr. 5,8,31.

अविधेय Adj. *unfolgsam* Bhâvapr. 1,132.

*अविन m. *ein best. Opferpriester.*

अविनय m. *ungebührliches —, unanständiges Benehmen.*

अविनयवत् Adj. *ungesittet* Spr. 691.

अविनाभाव m. und °भावित्व n. *Unzertrennlichkeit, Zusammengehörigkeit.*

अविनाभाविन् Adj. *unzertrennlich verbunden* Comm. zu Njâjas. 2,2,1.

अविनाभाव्य Adj. *unzertrennbar.*

अविनामित Adj. *nicht mit dem ersten* Svara *beginnend und mit dem zweiten endend* Saṃhitopan. 17,3.

*अविनायिन् Adj. gaṇa आक्षादि.

अविनाश m. *Nichtverderbniss, — verwesung* Kâd. II,100,18. 110,17.

अविनाशित्व n. *Unvergänglichkeit.*

अविनाशिन् Adj. 1) *unvergänglich.* — 2) *der Verderbniss —, der Verwesung nicht ausgesetzt* Kâd. II,88,3.

अविनाश्य Adj. *nicht zu Grunde zu richten.*

अविनिपात n. *das Nichtfehlgehen.*

अविनिपातिन् Adj. *nicht fehlgehend.*

अविनियुक्त Adj. *nicht bestimmt zu* (Loc.) Maṇḍan. zu VS. 33,55. Davon Nom. abstr. °त्व n.

अविनिर्णय m. *Unentschlossenheit in Bezug auf* (Gen.) MBh. 14,36,12.

अविनिर्भाग m. *Unzertrennlichkeit.* °भेन *unzertrennlich* Comm. zu Nyâyas. 1,1,21.

अविनिवर्तिन् Adj. *nicht umkehrend, — fliehend* Spr. 3906.

अविनीत 1) Adj. *ungezogen, schlecht gezogen, von schlechter Aufführung, ungesittet* (von Menschen und Hausthieren). *f. आ *ungesittete Frau.* — 2) m. N. pr. eines Mannes Ind. Antiq. 5,134.

अविनोद् m. *Langeweile* Vikr. 45.

अविन्ध्य 1) m. N. pr. eines Ministers des Râvaṇa. — 2) f. आ N. pr. eines Flusses.

अविपक्व Adj. *unverdaut* Bhâvapr. 3,12.

अविपक्वकरण Adj. *mit unreifen Werkzeugen* Jâḱ. 3,141.

अविपक्वकषाय Adj. *dessen Schlacken noch nicht ausgeglüht sind, an dem noch Sünde haftet* Bhâg. P. 1,6,22. 11,18,41.

अविपक्वबुद्धि Adj. *unreifen Geistes* Bhâg. P. 1, 18,42.

अविपक्वभाव Adj. *bei dem Etwas noch nicht zur Reife gelangt ist* Çâṇḍ. 79.

*अविपट् n. = अवोनां विस्तारः.

अविपरिक्रीत Adj. *unvertauscht,* so v. a. *identisch* Ait. Âr. 305,5.

अविपरीत Adj. *nicht verkehrt, richtig* Comm. zu Nyâyas. 5,1,6.

अविपर्यय्, °यति *nicht fehlschlagen.*

अविपर्यय m. 1) *keine Umstellung.* — 2) *kein Irrthum.* °यात् *ohne Irrthum, ganz gewiss.*

अविपर्यासम् Absol. *so dass keine Vertauschung stattfindet* Çat. Br. 3,7,1,22.

अविपश्चित् Adj. *unverständig, unerfahren.*

1. अविपाक m. *mangelhafte Verdauung.*

2. अविपाक Adj. *an mangelhafter Verdauung leidend.* Davon Nom. abstr. °ता f.

अविपाल m. *Schafhirt* Çat. Br. 4,1,5,4.

अविप्र Adj. *nicht begeistert.*

अविप्रकृष्ट Adj. *nicht weit von einander entfernt, nahe stehend* P. 2,4,5. 5,4,20.

अविप्रकृष्टता f. *das Sichnichtentfernen* Âpast.

अविप्रगीत Adj. *worüber Einstimmigkeit herrscht* Comm. zu Gaim. 2,3,3.

अविप्रणाश m. *das nicht spurlos Vorübergehen.*

अविप्रतिपत्ति f. *keine Meinungsverschiedenheit.*

अविप्रतिपन्न Adj. *nicht abgewichen von* (Abl.) Âpast. 1,1,12.

अविप्रतिषिद्ध Adj. 1) *nicht im Widerspruch stehend* Kâtj. Çr. 4,3,19. Âpast. — 2) *keinen Widerspruch hervorrufend* Çaṇḍ. zu Bâdar. 2,2,2.

अविप्रतिषेध m. *kein Widerspruch* Gaim. 5,4,15.

अविप्रयुक्त Adj. *nicht abgelöst, — abgetrennt* Gaut. 3,20.

अविप्रलब्ध Adj. *ehrlich gemeint* Bhâg. P. 5,10,10.

अविप्रलम्भक Adj. *nicht täuschend, — betrügend.*

अविप्रिय 1) m. *Panicum frumentaceum.* — 2) f. आ *eine best. Pflanze.*

अविप्लव Adj. (f. आ) 1) *ununterbrochen* Jogas. 2, 26. — 2) f. *nicht unsittlich, keusch* MBh. 1,34,4, v. l.

अविप्लुत Adj. 1) *nicht in Unordnung gerathen, unerschüttert, unverletzt* (Gelübde, Wandel). — 2) *nicht vom richtigen Wege abgekommen, seinem Gelübde treu.*

अविबुध Adj. *unverständig.*

अविभक्त Adj. 1) *ungetheilt* Lâṭj. 1,9,12. *nicht vertheilt.* Dazu Nom. abstr. °त्व n. Gaim. 4,1,2. — 2) *keine Theilung vorgenommen habend, in Gütergemeinschaft lebend.* Auch so v. a. *ein nächster Verwandter, gesetzlicher Erbe.* — 3) *ununterschieden.* Dazu Nom. abstr. °त्व n. Gaim. 6,6,8.

अविभक्तिन् Adj. = अविभक्त 2) Kauç. 69.

अविभवत्व् Adj. *nicht vorhanden* Kâtj. Çr. 12,1,12.

अविभाग m. 1) *keine Theilung* Gaut. 28,46. — 2) *keine Trennung, — Sonderung, — Unterscheidung, untheilbare Einheit* Bâdar. 4,2,16. Z. d. d. m. G. 29, 184. Sarvad. 16,20 (°भागे zu lesen).

अविभागिन् Adj. *nicht getrennt, — gesondert.*

अविभाग्य Adj. *nicht zu theilen* Lâṭj. 7,7,10. 31.

अविभावित Adj. *nicht deutlich vernommen* Bâlar. 107,23.

अविभाव्यमान Adj. *unbemerkt bleibend* Kâd. II, 4,12.

अविभु Adj. *nicht allgegenwärtig* und zugleich *nicht unumschränkt* Comm. zu Nyâyas. 5,1,4.

*अविभुत् m. *Wolf* Râgân. 19,9.

अविभू Adj. *nicht allgegenwärtig* MBh. 3,189,35. v. l. अभिभू besser.

*अविभूति f. *Geringachtung* Gal.

अविभूषणपरिच्छद Adj. (f. आ) *ohne Schmuck und Hausgeräthe* M. 9,78.

अविभेदन Adj. *nicht durchbohrend,* so v. a. *nicht verfinsternd.*

अविधर्षिन् Adj. *nicht zerbröckelnd.*

1. अविधम m. *Besonnenheit, kaltes Blut* MBh. 4, 58,63.

2. अविधम Adj. *nicht erheuchelt, — erkünstelt.*

*अविमत्त m. Pl. N. pr. eines Geschlechts.

अविमनस् Adj. *nicht zerstreut* Âpast.

अविमत्त् Adj. *Schafe besitzend.*

*अविमरीम n. *Schafmilch* Vârtt. zu P. 4,2,36.

अविमर्श Adj. *ohne Ueberlegung, einfältig.*

अविमान m. *Verehrung.*

अविमुक्त 1) Adj. *nicht gelöst, — abgespannt* Çat. Br. 1,9,3,32. 3,4,4,4. — 2) m. N. pr. eines Tîrtha bei Vârâṇasî. अविमुक्तेश m. *eine Form* Çiva's. अविमुक्तेशमाहात्म्य n. Titel eines Werkes.

*अविमुक्तक 1) m. = मधुमाधवीपुष्प Nigh. Pr. — 2) f. आ *Diospyros glutinosa* Nigh. Pr. — 3) n. ein Name von Kâçî Gal.

अविमुक्तचक्र Adj. (f. आ) *dessen Bereich nicht verlassen worden ist, stets bewohnt* Pâr. Gṛhj. 1, 15,8; vgl. Âçv. Gṛhj. 1,14,7.

अविमुक्तशैव m. *ein Çaiva-Mönch best. Ranges* Kâd. 255,15 (अवमुक्त° gedr.).

अविमुक्तापीड m. N. pr. eines Fürsten.

अविमूढ m. Pl. Bez. *best. Ṛshi* MBh. 1,28,5.

अविमृश्यकारिन् Adj. *ohne Ueberlegung handelnd.* Davon Nom. abstr. °रिता f. Bâlar. 23,24.

अविमृष्ट Adj. 1) (*nicht rein*) *trübe* (Gesicht) Bhâg. P. 4,26,25. — 2) *unklar, undeutlich* Sâh. D. 574.

अविमोक्य Adj. *unlöslich.*

अविमोचन n. *das Nichtbefreien, Nichtzuhülfekommen* Gaut. 21,19.

अविमुक्त Adj. *ungetrennt* Veṇis. 131. *von* (Instr.) Vikr. 78,19.

अवियोग m. *Nichttrennung, das Nichtverlustiggehen* (mit Instr.).

अवियोगतृतीया f. *ein best. dritter Tag.*

अवियोगव्रत n. *eine best. Begehung.*

अवियोगिन् Adj. *keiner Trennung unterworfen* MBh. 12,242,13.

अविरण m. *das Vergehen aller Lust.*

अविरत Adj. 1) *nicht ablassend von* (Abl.). — 2) *ununterbrochen.* °म् Adv.

अविरति f. *das Hängen an den Sinnesobjecten.*

अविरमत् Adj. *nicht ablassend von* (Abl.) Kâṭhâs. 45,96.

अविरल Adj. (f. आ) 1) *dicht.* °म् Adv. — 2) *dicht anschliessend.* °म् Adv. *fest* (binden, umarmen). — 3) *ununterbrochen, häufig* 300,26. — 4) *stark, heftig* Kâd. 247,20.

अविरविकन्याय m. = अव्यविक°.

अविरक्षित Adj. *nicht verlassen, stets begleitet von* Kâd. 47,1.

अविराधयत् Adj. *nicht uneins werdend.*

अविराम m. *das Nichtaufhören* Z. d. d. m. G. 29,183.

अविरुद्ध Adj. *nicht im Widerspruch stehend mit* (Instr. oder im Comp. vorangehend) 210,1. 214,22. 276,33. 280,10. 288,1. Gaut. 11,20. Kâtj. Çr. 5,11, 25. Davon Nom. abstr. °ता f.

अविरूक्ष Adj. (f. आ) *nicht rauh, — hart* (Rede).

अविरोद्धर् Nom. ag. *nicht kämpfend* Spr. 3009.

अविरोध m. *kein Wiederspruch, — Conflict mit, — Nachtheil für* (geht im Comp. voran) 169,22. 210,3. °प्रकाश m. Titel eines Werkes, °प्रकाश-विवेक m. Titel eines Commentars dazu.

अविरोधिन् Adj. 1) *nicht störend, wohlthuend* Spr. 471, v. l. — 2) *nicht im Widerspruch stehend, — beeinträchtigend* (die Ergänzung im Gen. oder im Comp. vorangehend) 214,23. Gaut. 3,10.

अविलग्नम् Adv. *ohne hängen zu bleiben.*

अविलङ्घ्य Adj. *unüberwindbar.*

1. अविलम्ब m. *kein Zögern.* °म्बेन *ohne Verzug* Spr. 7695.

2. अविलम्ब Adj. *nicht zögernd.* °म् Adj. *ohne Verzug* Spr. 7636.

1. अविलम्बन n. *das Nichtzögern, rasches Vorsichgehen* MBh. 1,132,17.

2.* अविलम्बन Adj. *nicht zögernd, rasch zu Werke gehend.*

अविलम्बित Adj. 1) dass. °म् Adv. *ohne Verzug* 320,18. — 2) *nicht langsam ausgesprochen* Lâṭj. 6,10,18. TS. Prât. 23,20.

*अविला f. *Schafmutter.*

*अविलालित Adj. *frei* Gal.

*अविलिख Adj. P. 6,2,157. 158, Sch.

अविलुप्त Adj. *nicht geschwunden, unversehrt.*

अविलुप्य Adj. *unzerstörbar, unverwüstlich* Spr. 7178.

अविलोप m. *keine Störung, — Unterbrechung, — Beeinträchtigung.*

अविलोमन् n. *Schafwolle* Mahâbh. 1,283,*b*.

अविवक्षत् Adj. *zu sprechen nicht beabsichtigend* Sarvad. 19,4.

अविवक्षा f. *das für unwesentlich Erachten* Mahâbh. 1,282,*a*.

अविवक्षित Adj. *nicht ausdrücklich gemeint, unwesentlich, worauf es weiter nicht ankommt.* Davon Nom. abstr. °त्व n. Mahâbh. 1,282,*a*.

अविवदिषु Adj. *zu keinem Streit Anlass gebend.*

अविवर्ण Adj. *nicht verfärbt, von natürlicher Farbe* Suçr. 1,45,8.

अविवश Adj. *nicht willenlos, — in der Gewalt von Etwas stehend.*

अविवाक्य Adj. *wobei kein Streit obwaltet,* Bez. *des 10ten Tages einer best.* Soma-*Feier.*

अविवाद् Adj. *unbestritten, worüber Alle einig sind* Comm. zu Njâjas. 1,1,18. 24.

अविवादिन् Adj. *nicht im Streite liegend mit* (अभि).

अविवाह् Adj. *keine Ehe eingehend* (Vieh) 22,17.

अविवाहप्रयोजक Adj. *keine Ehe veranlassend* Saṁsk. K. 180,*b*. 181,*a*.

अविवाहिन् Adj. *mit dem man sich nicht durch Heirath verbindet.*

अविवाह्या Adj. 1) f. *die man nicht heirathen darf.* — 2) *mit dem man sich nicht verschwägern darf.*

अविविक्त Adj. *ungesondert, ungeschieden* 261,14.

अविविदिषा f. *Mangel an Wissbegierde.*

अविविदिषु Adj. *nicht wissbegierig.*

*अविवृत्त m. *Gymnema sylvestre* Nigh. Pr.

अविवृत Adj. *nicht aufgedeckt, ungekannt, verborgen* Çat. Br. 14,6,8,8. Bhâg. P. 5,12,15. *seine Blössen nicht zeigend* Spr. 1401.

1. अविवेक m. 1) *Nichtsonderung, Nichtunterscheidung* Kap. 1,55. 57. 3,68. 6,12. — 2) *Mangel an Urtheilskraft* Kathâs. 3,37.

2. अविवेक Adj. *ohne Urtheilskraft.* Davon Nom. abstr. °ता f.

अविवेकिन् Adj. 1) *ungetrennt, aneinander stossend* Spr. 7696. — 2) *nicht gesondert, ununterschieden* Sâṁkhjak. 11.14. Dazu Nom. abstr. °कित्व n. Wilson, Sâṁkhjak. S. 58. — 3) *nicht richtig urtheilend, keine richtige Einsicht habend* Spr. 693. 7696. — 4) *keine urtheilsfähigen Menschen habend* Kathâs. 24,225.

अविवेचक Adj. *nicht richtig unterscheidend, keine Urtheilskraft besitzend.*

अविवेचनम् Adv. *nicht abgeneigt, wohlgeneigt.*

अविवेचनत् Adj. *sich nicht verschmähend abwendend* ṚV. 4,24,6.

अविवेचनम् Adv. *nicht abgeneigt, wohlgeneigt.*

अविशङ्क Adj. *sich nicht bedenkend, nicht zögernd.*

अविशङ्का f. *keine Scheu, kein Bedenken.* Instr. *ohne Zögern.*

अविशङ्कितम् Adv. *ohne Zögern* Suçr. 1,13,5.

अविशङ्किन् Adj. MBh. 8,3505 fehlerhaft für अभिशङ्किन्.

अविशद् Adj. 1) *undeutlich* 294,25. — 2) *steif, starr* Kâd. II,37,13.

अविशस्तर् Nom. ag. *schlechter Zerleger, unkundiger Schlächter.*

अविशाख Adj. (f. आ) *unverästet, ungegabelt* Kâtj. Çr. 6,5,7.

अविशिष्ट Adj. 1) *nicht unterschieden, gleich* MBh. 1,170,47. °ता f. und °त्व n. *das Nichtverschiedensein von* (im Comp. vorangehend) Sarvad. 30,11.7. — 2) *niedriger stehend* Comm. zu TS. Prât. 21,1.

अविशुद्ध Adj. 1) *unrein* (auch in übertr. Bed.) Bhâg. P. 6,16,41. — 2) *nicht genau untersucht* Kâm. Nîtis. 15,16.

अविशुद्धि f. *Unreinheit.*

1. अविशेष m. *keine genauere Angabe, Ununterschiedenheit, keine Verschiedenheit.* °षात् (so stets Kâtj. Çr. Gaim. 4,3,27. Gaut. 25,6. Çulbas. 3,182. 218), °षतस् und °षेण (Âpast. Chr. 210,12. 238,9) *ohne genauere Angabe, — Unterschied.* °षेण *unter allen Umständen* Khând. Up. 8,13 (अतिशेषेण Text). Çaṁk. zu Bâdar. 4,1,18. 2,18. °षात् *gleicherweise, gleichfalls* Comm. zu Njâjas. 2,1,18. अविशेषोपदेशात् = अविशेषेण उ° Kâtj. Çr. 2,6,20 u. s. w. अविशेषश्रुतेः 7,5,23. अविशेषचोदना Lâṭj. 9,7,3.

2. अविशेष 1) Adj. *ununterschieden.* — 2) n. Pl. *Atome, Urstoffe.*

अविशेषज्ञ Adj. *keine Urtheilskraft besitzend.* Davon Nom. abstr. °ता f.

अविशेषवत् Adj. *keinen Unterschied machend zwischen* (Loc.).

अविशेषसम m. *ein best. Sophisma, wobei man einwendet, dass Alles ununterschieden wäre, wenn aus der Uebereinstimmung zweier Gegenstände in Bezug auf eine Eigenschaft Gleichartigkeit gefolgert würde,* Njâjas. 5,1,23. Sarvad. 114,11 (fälschlich वि°).

अविशेषित Adj. *nicht genauer angegeben, — specificirt* Pat. zu P. 1,1,52. Çaṁk. zu Khând. Up. S. 133.

अविश्रम Adj. *nicht aufhörend, — nachlassend.*

अविश्रम्भ m. *kein Vertrauen, Misstrauen.* Davon Nom. abstr. °ता f. Kâd. 215,10.

अविश्रम्भिन् Adj. *misstrauend.*

अविश्रान्त Adj. *nicht aufhörend, — nachlassend* Çâk. 89,10.

अविश्राम Adj. 1) *nicht ausruhend.* °म् Adv. *ohne auszuruhen.* — 2) *nicht aufhörend, — nachlassend.*

अविश्व n. *nicht das All* Bhâg. P. 3,9,3.

अविश्वमिन्व Adj. (f. आ) *nicht allbefassend.*

अविश्वविन्न Adj. (f. आ) *nicht überall enthalten.*

अविश्वसनीय Adj. *kein Vertrauen verdienend.* Davon Nom. abstr. °ता f.

अविश्वसत् Adj. *nicht trauend, misstrauisch* Spr. 7697.

1. अविश्वास m. *Misstrauen.*

2. अविश्वास 1) Adj. *misstrauisch.* °म् Adv. Spr. 695. — 2) *f. आ *eine Kuh, die nicht regelmässig kalbt.*

अविश्वासिन् Adj. *misstrauisch* Megh. 109.

1. अविष n. *kein Gift* Spr. 696.

2. अविष् 1) Adj. (f. आ) *ungiftig.* — 2) *m. *Meer.* — 3) *f. आ *Curcuma Zedoaria.* — 4) *f. ई *Fluss.*

अविषक्त Adj. 1) *nicht an Etwas hängend* Spr. 5108. — 2) *nicht hängen bleibend*, so v. a. *unaufhaltsam* Kir. 13,24.

अविषम Adj. (f. आ) 1) *nicht ungleich, gleich.* — 2) *nicht unwirsch, freundlich.* °म् Adv. (blicken). 1. अविषय m. 1) *kein Bereich.* रवेरविषये so v. a. *da wohin die Sonne nicht dringt, wo sie nicht scheint* Spr. 4439. 5507. — 2) *nicht Jmds Sache* oder *Fach, etwas Unausführbares* oder *Unerlaubtes* MBh. 13, 38,6. Çâk. 55,20. Kathâs. 17,138. — 3) *kein geeignetes Object für* (Gen.) Mâlatîm. 17,2. Venis. 21,20.

2. अविषय Adj. *kein Object habend* Ind. St. 9,165.

अविषयमनस् Adj. *dessen Geist nicht auf die Sinnenwelt gerichtet ist* Mâlav. 1.

अविषयीकरण n. *das Etwas* (Gen.) *nicht zum Objecte Machen* 283,18. 19.

अविषह्य Adj. 1) *nicht tragbar.* — 2) *unerträglich* 315,7. — 3) *unbezwingbar, unwiderstehlich.* — 4) *unausführbar.* — 5) *unzugänglich.* चक्षुषाम् so v. a. *unsichtbar.* — 6) *unbestimmbar.*

अविषाण् Adj. *ungehörnt.*

अविषाद् m. und °दित्व n. *Unverzagtheit, guter Muth.*

अविषादिन् Adj. *unverzagt.*

अविष्टम्भ m. (Comm. zu Njâjas. 3,1,47) und °न n. (Maitrjup. 2,2) *Nichthemmung.*

अविष्ठ Adj. Superl. *sehr gern annehmend.*

अविष्यत्त् Partic. 1) *gern helfend.* — 2) *begierig* (mit Acc. Loc. oder Infin.).

अविष्या f. *Begierde, Trieb, Hitze.*

अविष्यु Adj. *gierig, Rache suchend.*

अविसंवाद् m. *kein Widerspruch.*

अविसंवादक Adj. *seinem Worte treu bleibend.*

अविसंवादन n. und °वादिता f. *das Worthalten.*

अविसंवादिन् Adj. *übereinstimmend, entsprechend, zutreffend.*

अविसदृश् Adj. *entsprechend.*

अविसर्गिन् Adj. *nicht intermittirend* Bhâvapr. 3,109.

अविसर्जयितव्य Adj. *kein Object der Entleerung bildend* Ind. St. 9,164.

अविसर्पिन् m. *eine best. Hölle* Taitt. Âr. 1,19.

अविसृष्ट Adj. *nicht beseitigt, — fortgelassen* Lâṭj. 1,12,10. Saṃhitopan. 17,4.

*अविसोढ n. *Schafsmilch.*

अविस्तर Adj. *von geringem Umfange.*

अविस्तीर्ण Adj. dass. Kâd. 265,20.

अविस्थल n. N. pr. einer Stadt.

अविस्पन्दित Adj. *nicht zuckend.*

अविस्पष्ट Adj. (f. आ) *nicht klar, — deutlich* 323, 22. °म् Adv.

अविस्मित Adj. *nicht stolz* Bhâg. P. 6,9,21.

अविस्यन्दित Adj. Kumâras. 3,47 fehlerhaft für °स्पन्दित.

अविस्र Adj. *keinen Fleischgeruch u. s. w. habend.*

अविस्रंस m. *das Nichtauseinanderfallen, das Zusammenhalten* (intrans.) Tâṇḍja-Br. 13,4,13.

अविस्राव्य Adj. 1) *nicht abfliessen zu lassen.* — 2) *ohne Blutentziehung zu behandeln* Suçr. 1,45, 9. — 3) *was zergeht, — aufgelöst wird.* Dazu Nom. abstr. °ता f.

अविस्वर Adj. *nicht misstönend.* °म् Adv.

अविकृत Adj. 1) *unaufgehalten, ungehemmt.* — 2) *an dem Nichts auszusetzen ist.*

अविकर्षतक्रतु Adj. *dessen Wille sich nicht abwenden lässt* RV.

अविकस्त Adj. *nicht ungeschickt, erfahren in* (Loc.).

अविहिंसक Adj. *Niemanden ein Leid zufügend.*

अविहिंसन n. und °सा f. *das Nichtzufügen eines Leides.*

अविहिंस्र Adj. *kein Leid zufügend, keinen Schaden bringend.*

अविहित Adj. *nicht vorgeschrieben, verboten* Âpast.

अविहितसिद्ध Adj. *unerkünstelt* Uttarar. 113, 16 (154,3).

अविकुत Adj. *ungebeugt, unbeschädigt.*

अविक्कारत् Adj. *nicht gleitend, — fallend.*

अविक्कल Adj. (f. आ) *ungebeugt, wohlgemuth* 111,6.

*अवी f. (Nom. °स्) *ein Frauenzimmer zur Zeit der Katamenien.*

अवीत्तित् und °त्तित m. N. pr. = अवित्तित्.

अवीड्डित Adj. *unbewegt* TBr. 1,1,8,6.

अवीचि 1) *Adj. *wellenlos.* — 2) m. *eine best. Hölle.* Auch *अवीची f. Gal.

अवीचिमत् Adj. *wellenlos.* नरक = अवीचि 2) Bhâg. P. 5,26,28.

अवीत Adj. *unangetastet, unberührt.*

1. अवीर Adj. (f. आ) 1) *unmännlich, schwächlich.* — 2) *kinderlos.* — 3) f. *gattenlos.* Adj. und Subst. *kinder-* und *gattenlos, eine solche Frau; Wittwe* Bhâg. P. 6,19,25. — 4) *heldenlos* Bâlar. 116,18.

2. अवीर Adj. *männerleer; n. eine solche Gegend* 29,27.28.

अवीरघ्न Adj. *Männern nicht zusagend* Mṛkkh. 147,14, v. l.

अवीरता f. *Kinderlosigkeit.*

अवीरपुरुष m. *Schwächling* Kathâs. 18,337.

अवीरघ्न् Adj. (f. °घ्नी) *Männern nicht verderblich.*

अवीर्य Adj. (f. आ) *schwach, machtlos.*

अवृक 1) Adj. *nicht schädigend; ungefährdet, harmlos.* — 2) n. *Sicherheit.*

अवृत (R. ed. Bomb. 4,43,28) und °क Adj. *baumlos.*

अवृत्तिन Adj. *nicht ränkevoll.*

अवृणक् 2te und 3te Sg. Imperf. von वर्ज्.

1. अवृत Adj. *unbeschränkt, ungehemmt.*

2. अवृत Adj. *unerwählt, uneingeladen* Gaut. 9,54.

1. अवृत्त Adj. 1) *nicht erfolgt, — stattgefunden* Kathâs. 33,214. — 2) *nicht verstorben, noch am Leben seiend* R. 6,8,10.

2. अवृत्त Adj. *von schlechtem Betragen* R. ed. Bomb. 1,6,12.

1. अवृत्ति f. *kein Lebensunterhalt, Nahrungssorgen* Gaut. 12,48. 21,15. Âpast. Spr. 701. fg.

2. अवृत्ति Adj. *nicht vorkommend.* Davon Nom. abstr. °त्व n.

अवृत्तिक Adj. 1) *keinen Lebensunterhalt habend.* — 2) *k. L. gewährend.*

अवृद्ध Adj. 1) *nicht alt an Jahren* Spr. 3592. — 2) *nicht gesteigert* (gramm.) Ind. St. 1,47.

अवृद्धिक Adj. *frei von Zinsen* Jâgñ. 2,63.

अवृध Adj. *nicht freudig erregend, — labend.*

अवृन्तक Adj. *stiellos.*

अवृषण Adj. *hodenlos* 88,23.

अवृषणी Adv. mit कर् *hodenlos machen* R. ed. Gorr. 1,50,6.

*अवृषल m. *kein Çûdra* Mahâbh. 6,61,*b*.

*अवृषलक Adj. *ohne Çûdra.*

*अवृषलोक Adj. *ohne Çûdra-Frauen* Kâç. zu P. 6,2,173.

अवृष्टि f. *Mangel an Regen, Dürre* 220,28.

अवृष्य Adj. *nicht auf die Potenz wirkend.*

अवृक्ष m. Pl. Bez. *best. Götter* (buddh.) Lalit. 171,6.

अवेकाचार्य m. N. pr. eines *Lehrers.*

°अवेक्षक Adj. *die Aufsicht über Etwas habend.*

अवेक्षण n. 1) *das Hinsehen, Hinblicken auf* Gaut. 9,32. 15,24. — 2) *das Richten der Aufmerksamkeit auf Etwas, Vorsorge.* — 3) *aspectus planetarum.*

अवेक्षणीय Adj. *auf den Rücksicht zu nehmen ist.*

अवेक्षा f. *Vorsorge, Sorgfalt, Rücksicht auf* (Loc.) 82,3.

अवेक्षितव्य Adj. *aufmerksam zu beobachten.*

अवेक्षिन् Adj. 1) *hinsehend, hinblickend.* — 2) *seine Aufmerksamkeit auf Etwas* (Acc.) *richtend.*

अवेक्ष्य Adj. *auf den* oder *worauf man zu achten hat.*

*अवेगगमन Adj. *langsam gehend* (Pferd) Gal.

अवेणि *ein Ding für sich* Lot. de la b. l. 648.

अवेद् m. Pl. *Nicht-Veda* Çat. Br. 14,7,1,22.

1. अवेदन n. *das Nichtkennen* M. 5,60.

2. अवेदन Adj. *schmerzlos* Suçr. 1,88,12.

अवेदविद् (Gop. Br. 1,3,15) und °विदंस् (MBh. 12, 247,17) Adj. *den Veda nicht kennend.*

अवेदविहित Adj. *nicht im Veda vorgeschrieben* M. 5,43.

1. अवेदि f. *Unkenntniss* Bṛh. Âr. Up. 4,4,14.

2. अवेदि Adj. *ohne Opferbank* Kâtj. Çr. 15,10,10.

अवेदिन् Adj. *keine Erkenntniss besitzend.*

अवेदोक्त Adj. *im Veda nicht gelehrt* MBh. 13,93,2.

1. अवेद्य 1) Adj. *nicht zu erkennen.* — 2) f. आ im Sâṁkhja *die Nichtanerkennung des* Ahaṁkâra.

2. अवेद्य Adj. (f. आ) *nicht zu ehelichen* (Weib).

3. *अवेद्य m. *Kalb.*

अवेद्यवेदकाकार Adj. (f. आ) *nicht in der Form von zu Erkennendem oder Erkennendem auftretend* Sarvad. 17,5.

अवेध्य Adj. *nicht zu durchbohren.*

अवेनत्त् Adj. *nach Nichts verlangend.*

*अवेल 1) m. *Verheimlichung, Läugnung.* — 2) f. आ *gekauter Betel.*

अवेलम् Adv. *zur Unzeit.*

अवेला f. *Unzeit* Lâṭj. 4,11,6.

अवेशसदृश Adj. *der Prostitution nicht entsprechend* Mṛcch. 123,18.

अवेष्टि f. *Befriedigung oder Sühnung durch Opfer* Gaim. 2,3,3. Njâjam. 2,3,4.

अवैकार्य n. *keine Umgestaltung.*

अवैक्लव्य n. *Unverzagtheit, guter Muth.*

अवैगुण्य n. *keine mangelhafte Beschaffenheit* Gaim. 6,3,22.

अवैदग्ध्य n. *Mangel an Scharfsinn, Dummheit* Spr. 3656.

अवैद्य Adj. *ungelehrt* Gaut. 5,34. 28,30. 31. Davon Nom. abstr. °त्व n. Gaim. 6,1,37.

अवैध Adj. *nicht ausdrücklich vorgeschrieben.*

अवैधर्म्य n. *keine Ungleichartigkeit.*

अवैधव्य n. *kein Wittwenstand.*

अवैयाकरण m. *kein Grammatiker* Nir. 2,3.

अवैरकृत्य n. *kein Männermord.*

अवैराग्य n. *Empfänglichkeit für die Aussenwelt* Tattvas. 7.

अवैरिनिर्मुक्त Adj. *wozu sich auch ein Feind nicht entschliesst* Mṛcch. 147,14.

अवैश्य m. *kein* Vaiçja Kâtj. Çr. 14,1,1.

अवैषम्य n. *keine Noth, Wohlfahrt.*

अवोक्षण n. 1) *das Begiessen.* — 2) *das Sichbegiessen, Sichbespritzen* Gaut. 2,2. Cit. im Comm. zu Gobh. 1,1 (S. 36).

अवोचत्, °चम्, °चस् Aor. von वच्.

अवोढृ Nom. ag. *Nichtgatte.*

*अवोद् Adj. *triefend, nass* Trik. 3,1,8.

अवोदेव Adj. *die Götter herablockend.*

अवोष m. wohl N. pr. eines Ameisenkönigs.

*अवोषीय und *अवोष्य Adj. von अवोष.

अवौस् wohl = अवयस् vom Pron. इ.

अव्य Adj. *vom Schaf herrührend* (Soma-*Seihe*); Subst. *eine solche* Soma-*Seihe.*

अव्यक्त 1) Adj. *a) nicht zur Erscheinung gebracht, sinnlich nicht wahrnehmbar; undeutlich.* °म् Adv. *undeutlich.* — *b) unbenannt.* — *c) undeutlich redend.* — 2) m. *a) die Allseele.* — *b)* *Bez. Vishṇu's, Çiva's und Kâma's. — *c)* **Thor, Narr.* — *d)* Titel einer Upanishad. — 3) *f. आ *Sanseviera guineensis* Nigh. Pr. — 4) n. *das nicht zur Erscheinung Gekommene, der Urstoff* oder *Urgeist.*

अव्यक्तगणित und °बीज n. *Algebra* Bîjag. 2.

अव्यक्तरूप Adj. *undeutlich, unentschieden.* गर्भ *eine Leibesfrucht von unbestimmtem Geschlecht* 71,9.

अव्यक्तलक्षण Adj. *mit unerkennbaren Merkmalen,* Beiw. Çiva's.

अव्यक्ताव्यक्त Adj. *nicht sinnlich wahrnehmbar und zugleich s. w.,* Beiw. Çiva's.

अव्यक्तानुकरण n. *schallnachahmendes Wort.*

अव्यग्र Adj. (f. आ) 1) *unverwandt* Âpast. *auf ein ganz bestimmtes Ziel gerichtet, entschieden* (Rede, Vorhaben). — 2) *ruhig und besonnen zu Werke gehend.* °म् Adv. *in aller Ruhe.* — 3) *unbeschäftigt, Nichts zu thun habend.* — 4) *ungefährdet, sicher.*

1. अव्यङ्ग Adj. *vollgliederig.* Davon Nom. abstr. °ता f.

2. अव्यङ्ग 1) m. oder n. *Gürtel* (bei den Maga). — 2) *f. आ = अव्यण्डा.

अव्यङ्गाङ्ग Adj. (f. ई) *vollgliederig.*

अव्यचस् Adj. *nicht geräumig.*

अव्यञ्जन Adj. (f. आ) 1) *bartlos, ohne Pubes* Spr. 765. — 2) *ohne Consonanten* Ind. St. 9,32.

*अव्यण्ड 1) m. *Asteracantha longifolia* Nigh. Pr. — 2) f. आ *Flacourtia cataphracta* und *Carpogon pruriens* Nigh. Pr.

अव्यतिक्रम m. *Nichtübertretung, Erfüllung* (eines Vertrags), *das Nichtentgegenhandeln* Âpast.

अव्यतिचार m. *Nichtumwechselung.*

अव्यतिमोह m. *keine irrthümliche Verwechselung.*

अव्यतिरेक m. 1) *Nichtausgeschlossenheit, Ausnahmslosigkeit, das Nichthinaustreten aus dem Kreise von* Gaim. 1,1,5. Njâjas. 3,1,52. Comm. zu 55. 60. — 2) *Ununterschiedenheit* Comm. zu Njâjas. 4,1,38.

अव्यतिरेकिन् Adj. *unfehlbar.* Davon Nom. abstr. °कित्व n. Kusum. 28,11.

अव्यतिषक्त Adj. *nicht untereinandergemischt* Çat. Br. 12,7,3,15. 16.

अव्यती Partic. f. *den Beischlaf nicht wollend.*

अव्यथ 1) Adj. *a) ohne zu schwanken, unverzagt* Spr. 6146. — *b) schmerzlos.* Dazu Nom. abstr. °त्व n. Bhâvapr. 3,49. — 2) *m. *Schlange.* — 3) *f. आ *a) Terminalia citrina Roxb.* — *b) Hibiscus mutabilis L.*

अव्यथमान Partic. *nicht wankend* TS. 5,3,2,1.

अव्यथा f. *Schwankungslosigkeit.*

अव्यथि 1) Adj. *a) nicht schwankend, sicher schreitend, unverzagt.* — *b) sicher* (Hülfe). — 2) *m. *Ross* Gal. — 3) f. *sicherer Gang, Unverzagtheit.*

*अव्यथिन् Adj. P. 3,2,157.

*अव्यथिष 1) m. *a) die Sonne.* — *b) Meer.* — 2) f. ई *a) die Erde.* — *b) Nacht.*

*अव्यथिष्ये ved. *um nicht zu schwanken* u. s. w.

अव्यध्य Adj. *unerschütterlich.*

(अव्यनत्) अविअनत्त् Adj. *nicht athmend.*

अव्यपदेश m. *keine Bezeichnung, kein Gemeintsein* Âpast. 2,8,13.

अव्यपदेशरूपिन् Adj. *für dessen Erscheinungsform es keine Bezeichnung giebt* Bhâg. P. 5,18,31.

अव्यपदेश्य Adj. 1) *nicht zu bezeichnen.* — 2) *wogegen man Nichts vorzuschützen vermag* Njâjas. 1,1,4.

अव्यपाय m. *das Nichtaufhören, Fortdauer.*

अव्यपाश्रयज्ञीविन् Adj. *sich im Leben auf Niemand verlassend* MBh. 13,60,11.

अव्यपेक्षण n. *das Nichtberücksichtigen.*

अव्यपेत Adj. *nicht getrennt, unmittelbar auf einander folgend* Kâtjâd. 3,1.

अव्यपोह्य Adj. *nicht zu läugnen.*

1. अव्यभिचार n. 1) *das Nichtfehlgehen, Unumgänglichkeit, absolute Nothwendigkeit.* °रात् und °रेण *unumgänglich, nothwendig.* — 2) *eheliche Treue.* — 3) *Nichtübertretung, Nichtverletzung.*

2. अव्यभिचार Adj. *unwandelbar, beständig.*

अव्यभिचारवत् Adj. *unumgänglich, nothwendig erfolgend.*

अव्यभिचारिन् Adj. 1) *nicht fehlgehend* Njâjas. 1, 1,4. *sich als wahr bewährend.* — 2) *treu anhängend.* — 3) *unwandelbar, beständig.*

1. अव्यभीचार m. *eheliche Treue* 194,19 (Conj.).

2. अव्यभीचार Adj. *sich Nichts zu Schulden kommen lassend.*

1. अव्यय und अव्यय (selten) Adj. *vom Schaf herrührend, in Schafen bestehend.*

2. अव्यय m. *das Nichtverausgaben* 165,31.

3. अव्यय 1) Adj. (f. आ) *a) unveränderlich, unver-*

gänglich. Dazu Nom. abstr. °त्व n. — *b*) *Nicht* ausgebend, *Knicker* Spr. 7689. — 2) m. *a*) *der höchste Gott:* *Vishṇu, Çiva. — *b*) *Pl. eine best. Klasse von Göttern,* = तुषित Gal. — *c*) N. pr. eines Sohnes des Manu Raivata und eines Schlangendämons. — 3) n. (*m.) *Indeclinabile* Spr. 7689. Dazu Nom. abstr. °त्व n. Mahâbh. 3,69,*b*. 4. अव्यय m. häufig fehlerhaft für अप्यय.

अव्ययमान Adj. *sich nicht ergehend, unbeweglich* Maitrjup. 2,2.

अव्ययवत् Adj. *ein Indeclinabile seiend.*

अव्ययात्मन् Adj. *von unvergänglichem Wesen* 104,26. 105,7.

अव्ययीभाव m. *adverbiales Compositum.* °समास m. dass.

*अव्यर्ण Adj. *unangefochten* Bhatt. 9,19.

अव्यर्थुक Adj. *nicht verlustig gehend* (mit Instr.).

अव्यलीक Adj. 1) *ohne Leiden, wohl auf* MBh. 5,23,14. — 2) *ohne Falsch, ehrlich, wahr.* °म् Adv.

अव्यवच्छिन्न Adj. *ununterbrochen* Çat. Br. 1,3,5, 13.16. 7,2,4. 7,4,2,20.

अव्यवच्छेद् m. *Ununterbrochenheit.*

1. अव्यवधान n. 1) *das Nichtdazwischentreten von Etwas, Nichtunterbrochenwerden durch Etwas* 244, 2. Çaṅk. zu Bṛh. Âr. Up. S. 94. Comm. zu Njâjas. 2,1,30. — 2) *Nichtsonderung, Nichtscheidung.*

2. अव्यवधान Adj. 1) *unbedeckt, nackt, bloss* (Boden) Kâd. 170,11. — 2) *ununterbrochen.*

अव्यवलम्बिन् Adj. *nicht gestützt, — fest stehend.*

अव्यवसायवत्, °सायिन् und °सित (R. 4,26,13) Adj. *unentschlossen, Nichts unternehmend.*

अव्यवस्त Adj. *nicht gebunden, — gewunden.*

अव्यवस्थिति f. *das keinen festen Wohnsitz Haben* MBh. 12,274,18. Es kann übrigens auch व्यव° gemeint sein.

अव्यवस्रंस m. *das Nichtauseinanderfallen.*

अव्यवहार m. 1) *ungebührliches Verfahren* Hâs. — 2) *Nichtgebrauch eines Ausdrucks* Kap. 1,120.

अव्यवहार्य Adj. *womit man sich nicht befassen kann* Mâṇḍ. Up. 7.

अव्यवहित Adj. 1) *nicht getrennt, unmittelbar anstossend, — folgend.* — 2) *durch nichts Anderes unterbrochen, ganz auf Jmd* oder *Etwas gerichtet* (भक्ति) Bhâg. P. 3,29,12. — 3) *durch* अ *getrennt* VS. Prât. 3,64.

अव्यवहृत Adj. = अव्यवहार्य Bhâg. P. 5,1,21.

अव्यवाय m. 1) *das Nichtdazwischentreten* Lâṭj. 1,2,15. — 2) *das Ungetrenntsein, ununterbrochener Zusammenhang* Gaim. 5,1,31. 3,17. Njâjam. 5,3,11.

अव्यविकन्याय m. *die Weise von* अवि *und* अविक,

so v. a. *Wandelbarkeit der Wortformen je nach Umständen.*

अव्यवेत Adj. 1) *nicht getrennt durch* (Instr.) RV. Prât. 5,25. — 2) *durch* अ *getrennt* VS. Prât. 3,64.

अव्यसन und °निन् Adj. *keine tadelnswerthen Passionen habend.*

अव्यस्त Adj. *nicht auseinandergerissen* Lâṭj. 6, 10,18.

अव्याकृत Adj. *ungesondert, ungetheilt* MBh. 12, 242,13. Vgl. Mahîdh. zu VS. 40,9 und Comm. zu Çat. Br. 14,7,2,13.19. 8,6,1.

अव्यातेप m. *Nichtzerstreutheit, Geistesgegenwart.*

1. अव्याज m. *kein Betrug, — Täuschung.* Am Anfange eines Comp. *ohne Betrug, — angewandte Künste.* 2. अव्याज Adj. *nicht simulirt, natürlich, wirklich* Mâlatîm. 77,15 (69,15). Bâlar. 16,20.

*अव्याद् m. Bein. Jama's Gal.

अव्याधित Adj. *nicht krank, gesund* Ind. St. 13,196.

अव्याध्य Adj. *nicht zu schlagen* (Ader) Suçr. 1,362,5.

अव्यानयितव्य Adj. *nicht mit dem* Vjâna *zu fassen* Nṛs. Up. in Ind. St. 9,165.

अव्यापत्ति f. *die Nichtverwandlung des* Visarga *in den* Ûshman.

अव्यापद् f. *kein Fehler* Bhâvapr. 3,27.

अव्यापन्न Adj. *nicht gestorben* Megh. 10. 98.

अव्यापार् m. *das Freisein vom Verlangen Andern zu schaden* Lalit. 36,5.

अव्यापार m. 1) **Musse.* — 2) *eine Einem nicht zukommende Beschäftigung.*

अव्यापिन् Adj. *nicht allumfassend.*

अव्याप्त Adj. *nicht erfüllt von, — versetzt mit* (Instr.) Spr. 966.

अव्याप्ति f. *das Nichtallumfassen.*

अव्याप्यवृत्ति Adj. *nicht stets sich vorfindend, an bestimmte Bedingungen geknüpft, nur relativ Geltung habend* Z. d. d. m. G. 29,246. Dazu Nom. abstr. °त्व n. Comm. zu Njâjas. 2,2,18.

अव्यायत Adj. *nicht getrennt* RV. Prât. 14,19.

अव्यायाम m. *keine körperliche Anstrengung, — Uebung.*

अव्यावहारिक Adj. (f. ई) *womit man sich nicht befassen kann* Bhâg. P. 10,85,14.

अव्यावृत Adj. 1) *ungeschieden, ununterschieden* Comm. zu Njâjas. 3,2,42. — 2) *gleichzeitig* TS. 6, 4,8,3. TBr. 1,1,8,1.

अव्यावृत्ति f. *das Sichnichtabwenden, nicht den Rücken Kehren* Lâṭj. 1,2,15.

अव्याकृत Adj. 1) *ungehemmt, ungehindert.* — 2) *nicht im Widerspruch stehend.* Dazu Nom. abstr. °त्व n. H. 66.

*अव्याहारिन् Adj. *nicht sprechend.*

अव्याहृत n. *das Nichtsprechen, Schweigen* Spr. 708.

अव्युच्छित्ति f. *Nichtunterbrechung.*

अव्युच्छिन्न Adj. *ununterbrochen.*

अव्युच्छेत्र् Nom. ag. *nicht unterbrechend, — störend.*

अव्युत्थान n. *das Nichtnachgeben, das Bestehen auf Etwas.*

अव्युत्पन्न Adj. 1) *nicht erfolgt* Veṇis. 10,14. — 2) *nicht entstanden, so v. a. grammatisch nicht zu zerlegen, keine Etymologie habend.* — 3) *ungebildet, roh.* °मति Adj. Spr. 6783.

अव्युष्ट Adj. *noch nicht leuchtend.*

अव्युष्टि f. *die Zeit vor Tagesanbruch* TS. 1,5,2,5.

अव्यूढ Adj. *nicht auseinandergerückt* Çat. Br. 5,1,2,13. 5,4,33.

अव्यूह् m. 1) *Untheilbarkeit* Njâjas. 4,2,22. — 2) *keine Auflösung von Halbvocalen* oder *zusammengeflossenen Vocalen.*

अव्यूढ Adj. *ungeschmälert* Çat. Br. 12,3,5,13.

अव्यूढि f. *das Nichtmisslingen.*

अव्येष्यत् Adj. *nicht verschwindend, sich nicht verlierend.*

अव्रण Adj. *unverletzt* (eig. und übertr.).

1. अव्रत n. *das Nichtbeobachten der religiösen Vorschriften.*

2. अव्रत 1) Adj. (f. आ) *a*) *gesetzlos, ungehorsam, ruchlos.* — *b*) *die religiösen Obliegenheiten nicht erfüllend* Gobh. 1,9,19. MBh. 12,228,72. Spr. 3285. — 2) *m. *ein* Daitja Gal.

अव्रतवत्, अव्रतिक und अव्रतिन् Adj. = 2. अव्रत 1) *b*).

अव्रत्य Adj. *den religiösen Vorschriften nicht entsprechend* Âçv. Çr. 12,8,19. Gobh. 1,6,7. Ait. Âr. 469,2.

*अव्राजिन् Adj. gaṇa प्राच्यादि.

अव्रात्य m. *kein* Vrâtja.

*अव्रीड m. N. pr. eines Mannes.

1. अश्, अश्नोति und अश्नुते 1) *gelangen zu* (Acc.), *erreichen; einholen.* ककुभः *so v. a. nach allen Weltgegenden hin sich zerstreuen.* — 2) *erlangen.* — 3) *treffen, über Jmd kommen.* — 4) *bewältigen.* — 5) *darbringen, darreichen.* — 6) *geniessen* Spr. 3067. — 7) **durchdringen, erfüllen.* — 8) **anhäufen.* — Mit अनु 1) *gleichkommen.* — 2) *erlangen.* — Mit अभि 1) *gelangen zu, erreichen.* — 2) *erlangen.* — 3) *bewältigen.* — Mit आ *erreichen.* — प्रा-

यमाशिष्ये und — आशितुम् fehlerhaft für — आसिष्ये und आसितुम्. — Mit उद् 1) *gelangen zu, erreichen* Çat. Br. 4,2,1,26. — 2) *gleichkommen.* — 3) *beherrschen.* — Mit उप *erlangen, theilhaftig werden* (auch eines Uebels). — प्रायमुपाशिष्ये fehlerhaft für — उपासिष्ये. — Mit समुप *theilhaftig werden* Spr. 6426. — Mit परि 1) *gelangen zu, erreichen.* — 2) *erlangen.* — Mit प्र 1) *gelangen zu, erreichen.* — 2) *erlangen.* — 3) *zu Theil werden.* — Mit प्रति, Partic. प्रत्यष्ट etwa *Jmdn* (Loc.) *zu Theil geworden* Kauç. 106. — Mit वि 1) *gelangen zu, erreichen.* — 2) *erlangen, theilhaftig werden.* — 3) *zu Theil werden.* — 4) *Jmdes habhaft werden.* — 5) *durchdringen, erfüllen.* — Mit अनुवि *erreichen.* — Mit सम् 1) *gelangen zu.* — 2) *erlangen, theilhaftig werden.* — 3) *zu Theil werden, treffen.* — 4) *erfüllen, erhören* RV. 8,40,3. — Mit अनुसम् *erlangen.* — Mit उपसम् dass.

2. अश्, अश्नाति 1) *essen, verzehren, zu sich nehmen* (Speise und Trank), mit Acc. und Gen. (in der älteren Sprache). — 2) *kosten, geniessen* in übertr. Bed. — Caus. आशयति *essen lassen, speisen,* mit doppeltem Acc. 225,30. आशित 1) *gespeist, gefüttert, gesättigt, satt.* — 2) *zum Essen dargereicht.* — Desid. आशिशिषति *essen wollen.* — Mit अति *vor einem Andern* (Acc.) *essen.* — Mit उप 1) *essen, verzehren.* — 2) *kosten, geniessen* in übertr. Bed. — Mit समुप *kosten, geniessen.* — Mit निस् in अनिरशित. — Mit परि *früher als ein Anderer* (Acc.) *essen, Jmd beim Genuss von Etwas* (Instr.) *übergehen.* — Mit प्र *essen, verzehren, zu sich nehmen.* — Caus. *essen lassen, zu essen geben, speisen;* mit doppeltem Acc. — Mit अभिप्र *etwas Anderes nach Etwas* (Acc.) *essen* (um den früheren Geschmack zu verlieren) Kâṭh. Up. 6,13,2. — Mit वि *aufessen.* Mit — सम् 1) *essen, verzehren.* — 2) *kosten, geniessen* in übertr. Bed.

*अशक m. *Boerhavia diffusa* Nigh. Pr.

अशकुन n. (adj. Comp. f. आ) *böses Omen.*

*अशकुम्भी f. *Pistia Stratiotes L.*

अशक्त Adj. *nicht könnend, unvermögend* 94,27. Die Ergänzung ein Infin. (94,28), ein Nom. act. im Loc. (81,25.30) oder Dat. (28).

अशक्ति f. *Unvermögen, Schwäche.*

अशक्तवत् Adj. *nicht könnend, unvermögend,* mit Infin. Mṛicch. 158,1.

*अशक्तवान Adj. dass. Bhaṭṭ. 3,6.

अशक्य Adj. 1) *unmöglich, unthunlich.* वचस् *unausführbar.* वेदशास्त्र *unverfassbar.* अशक्यो ऽपाक्रष्टुम् *unentfernbar* Ragh. 12,17. स्थातुं नियोक्तुर्यदशक्यमग्रे *weil es unmöglich ist zu verbleiben* 2,56. Dazu Nom. abstr. °ता f. und °त्व n. mit einem Infin. — 2) *unüberwindlich.*

अशग m. N. pr. eines Autors.

अशङ्क Adj. *furchtlos, ohne Scheu* Spr. 4295. °म् Adv.

अशङ्कनीय Adj. *nicht zu vermuthen, — zu befürchten, — anzunehmen.*

अशङ्का f. *keine Furcht, — Scheu.* Instr. *ohne Scheu.*

अशङ्कित 1) Adj. *a) unbesorgt, kein Misstrauen habend.* — *b) nicht beanstandet, — verdächtig.* — 2) °म् Adv. *a) ohne Scheu, — Bedenken* Kâd. 170, 15. — *b) wider alles Erwarten, plötzlich.*

अशङ्क्य Adj. 1) *kein Misstrauen erregend.* — 2) *nicht zu erwarten, — anzunehmen.*

अशठ Adj. (f. आ) *nicht falsch, — hinterlistig, ehrlich.*

अशठक्रोध Adj. *ohne Falschheit und Zorn* MBh. 12,293,12.

अशत n. *kein volles Hundert* Çat. Br. 4,3,4,3.

अशतदक्षिण Adj. *wobei der Lohn weniger als Hundert beträgt* ebend.

अशत्रु 1) Adj. *a) ohne ebenbürtigen Gegner.* — *b) unvermögend sich zu vertheidigen* RV. 5,2,12. — 2) *m. *der Mond.* — 3) n. *Feindlosigkeit.*

अशन m. 1) *Stein, Fels.* — 2) *Schleuderstein.* — 3) *Himmelsgewölbe* RV. 1,164,1. 173,2. 10,27,13.

1. *अशन Adj. *erreichend, hinüberreichend.*

2. अशन n. 1) *das Essen, Speisen.* — 2) *Essen, Speise.* Am Ende eines adj. Comp. f. आ.

अशनकृत् Adj. *Speise bereitend.*

अशनक्रिया f. *das Zusichnehmen von Speisen.* °क्रियां कर् Pañkat. 236,22.

अशनपति m. *Speisecherr* Çat. Br.

*अशनवत् Adj. *speisereich.*

अशनी f. = अशनाया Çat. Br. 11,7,2,3. Khând. Up. 6,8,3.

अशनानशने n. *das Essen und Fasten* 35,20.

1. अशनाय्, °यति *nach Speise verlangen, hungrig sein* Çat. Br. *°यित *hungrig.*

2. अशनाय् *den Donnerkeil verstellen.* °यितम् n. impers. Dh. V. 22,5.

अशनाया und अशनाया f. *Hunger.* अशनायापिपासे *Hunger und Durst* Çat. Br. 14,6,4,1.

अशनायावत् (271,21) und अशनायुक Adj. *hungrig.*

अशनि 1) f., später auch m. *Donnerkeil, Blitzstrahl.* Auch अशनी f. अशन्यस्त्र Adj. Çat. Br. 11,2,7,25. — 2) f. *Pfeilspitze.* — 3) f. als Naturerscheinung *eine Species der* Ulkâ. — 4) m. ein Name Rudra's. — 5) *m. Pl. N. pr. eines Kriegerstammes.

*अशनिक Adj. = अशनौ कुशलः.

अशनिग्रावन् m. *Diamant* Spr. 6850.

अशनिन् Adj. *mit einem Donnerkeil versehen.*

अशनिप्रभ m. N. pr. eines Râkshasa.

अशनिमत्त् Adj. *blitzschleudernd.*

अशनिरुत Adj. *vom Blitz getroffen.* दुःखाशनि° Kathâs. 19,27.

*अशनीय्, °यति *nach Speise verlangen.*

अशपत्त् Adj. *nicht fluchend, — verwünschend.*

अशब्द Adj. 1) *lautlos* Çat. Br. 14,6,8,8. Âpast. TS. Prât. 23,6. — 2) *im Veda nicht gelehrt, unvedisch* Gaim. 6,3,29. Dazu Nom. abstr. °त्व n. 5,2,18.

अशम् Indecl. *Unheil.*

अशमरथभावुक Adj. *in einen nie ruhenden Wagen sich wandelnd* TBr. 1,3,5,4.

अशम्य Adj. = अबहत Cit. im Comm. zu TS. II, 694 und zu Nâjâm. 4,1,28. असव्य v. l.

1. अशरण n. *Schutzlosigkeit.*

2. अशरण Adj. (f. आ) *schutzlos* Âpast.

अशरणी Adv. mit कर् *schutzlos machen* Spr. 3807.

अशरण्य Adj. 1) *keinen Schutz gewährend.* — 2) *keines Schutzes bedürfend.*

अशरव्य Adj. (f. आ) *Pfeilen nicht zugänglich.*

अशरीर (!) 1) Adj. (f. आ) *körperlos* Çat. Br. 14,7,2, 10. Âpast. *ohne festen Körper* Ait. Br. 2,14. *körperlos von einer Stimme, so v. a. aus keinem sichtbaren Wesen heraustönend.* — 2) m. *der Liebesgott.* — 3) n. in der Rhetorik *das Fehlen des Verbums in einem Satze.*

अशरीरिन् Adj. = अशरीर 1).

1. अशर्मन् n. *Leid, Unglück* Kir. 12,26.

2. अशर्मन् Adj. *freudlos* Âpast.

*अशल्क = भीरु Gal.

अशल्यविद्ध Adj. *nicht gesprungen, — beschädigt* Hariv. 7773.

अशवाग्नि m. *kein Leichenfeuer.*

अशस् Adj. *verwünschend, hassend.*

अशस्त Adj. *infaustus.*

अशस्तवार Adj. *unaussprechliche Schätze besitzend.*

अशस्ति f. 1) *Verwünschung, Hass.* — 2) *Verwünscher, Hasser.*

अशस्तिकृत् Adj. *Verwünscher tödtend.*

1. अशस्त्र Adj. (f. आ) *keinen Anruf habend.*

2. अशस्त्र Adj. *schwertlos, unbewaffnet* MBh. 12,95,5. Bhag. 1,46. Mṛicch. 102,4.

अशस्त्रकृत्य Adj. *nicht mit dem Messer zu behandeln* Suçr. 1,362,5.

अशस्त्रपाणि Adj. *kein Schwert in der Hand habend* Veṇis. 74. 92.

अशस्त्रपूत Adj. *nicht durch das Schwert oder Messer geläutert, — geheiligt* Mâlatîm. 77,15 (69, 15). Vens. 31,16.

अशस्त्रवद्ध (wohl so zu lesen) Adj. *mit keinem Schwert bewaffnet* Kâm. Nîtis. 7,57.

*अशाखा f. *eine best. Grasart.*

अशात्त Adj. 1) *unbändig, heftig, wild.* — 2) *der heiligen Ordnung nicht unterworfen, ungeweiht, unheilig.*

*अशात्तगन्धाद्या f. *Curcuma* Nigh. Pr.

अशात्तता f. *Mangel an Gemüthsruhe, Leidenschaftlichkeit.*

अशान्ति f. *das Nichtnachlassen, Nichtaufhören* Suça. 2,47,21.

अशान्तिकर Adj. *Unheil bringend.*

अशाब्द् Adj. *auf keinem vedischen Texte beruhend* Gaim. 5,1,5.

अशाब्दिक Adj. *nicht mit den Worten vertraut, kein Grammatiker u. s. w.*

अशाम्य Adj. *nicht zu beschwichtigen, unversöhnlich* Hariv. 1,48,7.

अशाय्, अशायते *gelangen zu* (Acc.) RV. 10,92,1. — Mit वि Act. *bewältigen* RV. 6,33,2.

अशाश्वत Adj. (f. ई) *nicht beständig, — ewig.*

अशासत्तृ Adj. *nicht bestrafend* 204,5.

अशास्त्र Adj. (f. आ) *auf keiner Vorschrift beruhend* Gaim. 6,2,18.

अशास्त्रचक्षुस् Adj. *nicht mit dem Auge der Lehrbücher schauend* Spr. 719.

(अशास्र्य) अशासिꣳय Adj. *untadelig.*

अशि Bez. *der Wurzel* 2. अश्. अश्यर्थ Adj. *die Bedeutung «essen» habend* 224,29.

अशिक m. Pl. N. pr. eines Volkes. अशिकेश Varâh. Bṛh. S. 11,56, v. l.

अशिक्षित Adj. 1) *nicht erlernt.* — 2) *nicht unterwiesen, — gelehrt* (auch von Thieren). Die Ergänzung im Loc. (120,19) oder im Infin.

अशिख Adj. 1) *ohne Haarbusch* Ind. St. 9,149. — 2) *mit Ausnahme des Haarbusches* Kâtj. Çr. 2,1,9.

अशित n. 1) Adj. *gegessen* 35,25. 26. 264,30. — 2) **der Ort wo Jmd gegessen hat* 238,20.

*अशितंगवीन Adj. = आशितं°.

अशितृ Nom. ag. *Esser.*

अशितव्य Adj. *zu essen.*

अशितावत् Adj. *gegessen habend* AV. 9,6,38.

अशित्र n. *Nahrung.*

अशिथिल Adj. (f. आ) *nicht locker, — schlaff, fest.*

अशिथिलंभाव m. *das Festwerden.*

*अशिन् Adj. *weitreichend, dauernd.*

अशिपद् Adj. (f. आ) *die* Çipada *genannte Krankheit verscheuchend.*

अशिमिद् Adj. (f. आ) *nicht verderblich wie die* Çimidâ.

अशिमिविदिष् Adj. als Beiw. der sieben Parǵanja vielleicht *Werke nicht anfeindend.*

*अशिर 1) m. *a) Feuer.* — *b) die Sonne.* — *c)* N. pr. eines Râkshasa. — 2) f. आ N. pr. der Frau des Açira. — 3) n. *Diamant.*

अशिरस् und °स्क Adj. *ohne Kopf.*

अशिल्पिन् m. *kein Künstler, — Handwerker* Gaut. 17,7.

अशिव 1) Adj. (f. आ) *unheilvoll, schlimm* 82,21. — 2) m. N. pr. eines Krankheitsdämons Hariv. 2, 109,76. — 3) n. *Unheil.* °शंसिन् 74,20.

अशिशिर Adj. (f. आ) *heiss.* °ता f. *Hitze* Megh. 81.

अशिशिरकर m. *die Sonne* Kâd. 16,18.

अशिशिरकिरण m. dass. Kâd. 14,12. 28,3. 91,7. 130,14.

अशिशिषु Adj. *essen wollend, hungrig.*

1. अशिश्रु m. *kein Kind* MBh. 3,189,42.

2. अशिश्रु Adj. (f. ebenso und अशिश्वी) *kinderlos, ohne Junge.*

अशिश्रत् 3. Sg. Aor. von श्रथ्.

*अशिश्विका Adj. f. *kinderlos, ohne Junge.*

1. अशिष्ट Adj. *ungebildet, ungesittet* Âpast.

2. अशिष्ट Adj. *nicht übrig.*

अशिष्ठ Adj. *am meisten essend.*

अशिष्य Adj. 1) *nicht zu lehren* (eine Sache). — 2) *nicht zu unterweisen.*

1. अशीत Adj. *der 80ste.*

2. अशीत Adj. *nicht kalt* Tarkas. 14.

अशीततनु Adj. *einen heissen Körper habend* TS. 1,1,12,3. TBr. 1,2,1,25.

अशीतम Adj. *am meisten essend* VS. 2,20.

अशीतरुचि m. *die Sonne* Viddh. 40,4.

अशीतल Adj. (f. आ) *nicht kühl, warm.*

अशीति f. *achtzig.* अशीतिष्टक Adj. Çat. Br. 10, 4,2,9. अशीतिशतेष्टक Adj. 6. अशीत्यक्षर Adj. Maitr. S. 3,2,5.

अशीतिक Adj. 1) *das Maass von 80 habend.* — 2) *achtzigjährig.* अशीतिकावर Adj. *mindestens achtzigjährig* Gaut. 6,10.

अशीititम Adj. *der 80ste.*

अशीतिभाग m. *der 80ste Theil.*

अशीर्ततनु Adj. *einen unzerstörbaren Körper habend* Kâṭh. 1,12.

अशीर्य Adj. *unzerstörbar.*

अशीर्षक, अशीर्षन्, *अशीर्षिक und *अशीर्षिन् (Kâç. zu P. 5,2,116) Adj. *kopflos.*

1. अशील n. *schlechte Gewohnheiten, Unsittlichkeit.*

2. अशील Adj. (f. आ) *schlechten Gewohnheiten fröhnend, unsittlich.*

अशीलिन् Adj. dass.

अशुकादष्ट Adj. *nicht von Papageien angefressen* MBh. 2,17,28.

*अशुकाङ्क n. = तमालपत्र Gal.

अशुक्ल Adj. (f. आ) *nicht weiss, — weisslich.*

अशुक्लावत् Adj. *nicht das Wort* शुक्ल *enthaltend* Çat. Br. 6,2,2,14.

अशुचि Adj. *unrein* (auch in rituellem Sinne), *unlauter.* Davon Nom. abstr. °त्व n. zu Spr. 328.

अशुचिकर Adj. *verunreinigend* Âpast.

अशुचिभाव m. *Unreinheit* 43,8.

अशुचिलिप्त Adj. *verunreinigt* Âpast.

अशुच्यायतन Adj. *auf unreiner Feuerstätte befindlich* Kâtj. Çr. 25,4,34.

अशुद्ध Adj. 1) *unrein.* — 2) *fehlerhaft.*

अशुद्धि f. *Unreinheit.*

अशुन AV. 14,2,16 fehlerhaft; vgl. RV. 3,33,13.

अशुभ 1) Adj. *a) hässlich.* — *b) nicht angenehm, — zusagend, unerfreulich.* — *c) Unheil verheissend, infaustus* LA. 13,12. — *d) schlecht* (in ethischem Sinne). °मति Adj. 105,1. — *e) unrein* (Beschäftigung). — 2) m. N. pr. eines Lexicographen. — 3) n. *a) Weh, Unheil, Unglück.* — *b) Böses, böses Werk, Sünde.*

अशुभदर्शन Adj. *hässlich.*

अशुभोदय m. *der Aufgang eines ungünstigen Planeten.*

अशुश्रूषा f. *Ungehorsam.*

अशुश्रूषु Adj. 1) *nicht lernbegierig* Gop. Br. 2,3,18. — 2) *ungehorsam gegen* (Gen.) MBh. 12,228,73.

अशुष Adj. *verzehrend, gefrässig.*

अशुष्क Adj. (f. आ) *nicht ausgetrocknet, —trocken, — dürr.*

अशुष्काग्र Adj. (f. आ) *keine trockene Spitze habend* Kâtj. Çr. 4,2,4. 6,1,8.

*अशूकमुण्ड m. *eine Art Gerste* Gal.

अशूद्र m. *kein* Çûdra.

अशूद्रेच्छिष्टिन् Adj. *nicht in Berührung mit* Çûdra *und Ueberbleibseln kommend* Çat. Br. 14, 1,1,31.

अशून Adj. *nicht geschwollen.*

अशून्य 1) Adj. (f. आ) *a) nicht leer, — unbesetzt.* अशून्यां गुहां कर् *eine Höhle nicht verlassen.* — *b) nicht eitel, — vergeblich.* — *c) nicht unausgeführt.* नियोगमशून्यं कर् *einen Auftrag ausführen und ein Amt erfüllen* (Kâd. II,5,18). — 2) n. *Nichtleere, das Besetztsein mit Menschen.*

अशून्यॅता f. *das Vollwerden.*

अशून्यशयन n. *der Tag, an welchem* Viçvakarman *sich dem Schlaf hingiebt, und die an diesem Tage stattfindende Begehung.*

अशून्योपस्था Adj. f. *deren Schooss nicht leer bleibt,* so v. a. *verheirathet* Mantrabr. 1,1,10. Pâr. Gṛhj. 1,5,11.

*अशूला f. *Vitex alata Roxb.*

अशृङ्ग Adj. (f. ई) *ohne Hörner* Tâṇḍja-Br. 21,1,7. Râǵat. 5,460.

अशृण्वत् Adj. *nicht hörend, — hören mögend* TS. 7,5,12,1. Spr. 721.

अशृत Adj. *ungekocht.*

अशृथित Adj. *nicht locker werdend.*

अशेव Adj. (f. आ) *unlieb, verhasst.*

1. अशेष m. *kein Rest.* अशेषेण und अशेषतस् *vollständig, ganz.*

2. अशेष Adj. (f. आ) *ohne Rest, ganz, vollständig, gesammt, all.* °म् Adv.

अशेषकुलवल्लरी f. Titel eines Werkes.

अशेषगुरु Adj. *aus lauter langen Silben bestehend* Ind. St. 8,467.

अशेषता f. und °त्व n. (Ǵaim. 3,5,5. 6,7,8) *Vollständigkeit, Totalität.*

अशेषय्, °यति *vollständig zu Ende bringen.* अशेषित *vollständig vernichtet* Vetâls. 130.

अशेषस् Adj. *ohne Nachkommenschaft.*

अशेषसाम्राज्य Adj. *über Alles herrschend* (Çiva).

अशैक्ष m. *ein* Arhant (bei den Buddhisten).

अशैल Adj. *ohne Felsen, — Berge* R. 4,44,35.

अशोक 1) Adj. (f. आ) *a) ohne Gluth. — b) keinen Kummer bereitend* Lalit. 178,11. Dazu Nom. abstr. °त्व n. Ind. St. 9,154. — *c) keinen Kummer empfindend.* — 2) m. *a) Jonesia Asoka Roxb.* — *b)* N. pr. verschiedener Männer. — 3) *f. आ *a) Helleborus niger L.* — *b)* ein Frauenname und N. pr. einer Göttin bei den Ǵaina. — 4) n. *a)* Açoka-*Blüthe.* — *b) *Quecksilber.*

अशोककर 1) m. N. pr. eines Vidjâdhara. — 2) f. ई ein Frauenname.

अशोकचन्द्र m. N. pr. eines Mannes.

अशोकतीर्थ n. N. pr. eines Tîrtha.

अशोकत्रिरात्र m. *eine best. Feier.*

अशोकदत्त m. ein Mannsname.

अशोकद्वादशी f. *ein best. zwölfter Tag.*

अशोकपूर्णिमा f. *eine best. Vollmondsnacht.*

अशोकभाण्ड und °क n. *ein Kleinod, das man seiner erwählten Braut verehrt,* Lalit. 161,11.14. 17. 162,5. fgg.

अशोकमञ्जरी f. 1) *ein best. Metrum.* — 2) Titel eines astron. Werkes.

अशोकमाला f. ein Frauenname.

अशोकरोहिणी f. *Helleborus niger L.*

अशोकवनिका f. Açoka-*Wäldchen.*

*अशोकवर्तिका f. *ein best. Gericht* Gal.

अशोकवर्धन m. N. pr. eines Fürsten VP. 4,24,8.

अशोकवेग m. ein Mannsname.

अशोकव्रत n. *eine best. Begehung.*

अशोकषष्ठी f. *der sechste Tag in der lichten Hälfte des* Kaitra.

अशोकान्तर Adj. *nicht mit Kummer untermischt* Çat. Br. 14,7,1,22.

अशोकारि m. *Nauclea Kadamba Roxb.*

अशोकाष्टमी f. *der achte Tag in der lichten Hälfte des* Kaitra.

अशोकेश्वरतीर्थ n. N. pr. eines Tîrtha.

अशोकोत्तंसिका f. *ein best. Spiel.*

*अशोच Adj. = अनर्कृति.

अशोचनीय Adj. *nicht zu beklagen* Kâd. II,115,18.

अशोच्य Adj. dass. Spr. 722. fgg.

अशोर्ण Adj. AV. 19,60,1 wohl fehlerhaft für अशीर्ण.

अशोभन 1) Adj. *a) unschön* Utpala zu Varâh. Bṛh. 3,8. — *b) den Erwartungen und Wünschen nicht entsprechend, nicht gut, schlecht.* — *c) infaustus.* — 2) n. *Leid, Weh, Böses.*

*अशोभमान (संज्ञायाम्) gaṇa चार्वादि.

अशोष्य Adj. *nicht trocknend, — versiegend.*

अशौच n. *Unreinlichkeit* Spr. 328. *Unreinheit* (in rituellem Sinne). °निर्णय m. Titel eines Werkes.

अशौटीर् Adj. = अशौण्डीर्.

अशौटीर्य n. = अशौण्डीर्य MBh. 12,97,25.

अशौण्डीर् Adj. *kein Selbstgefühl verrathend, unmännlich.*

अशौण्डीर्य n. *Mangel an Selbstgefühl.*

अशौभ्रेय m. *kein* Çaubhreja Kâtj. Çr. 10,2,21.

अश्म m. 1) *Stein.* — 2) N. pr. eines Dämonen.

अश्मया SV. wohl fehlerhaft.

*अश्मीतपिबता f. *eine Aufforderung noch mehr zu essen und zu trinken.*

*अश्मीतपिबतीय्, °यति *zum fernern Essen und Trinken auffordern wollen.*

अश्युज्ज्वि Adj. *den Essenden brennend.*

°अश्म = 2. अश्मन् *Stein.*

अश्मक 1) m. *a)* N. pr. eines Sohnes des Vasishṭha und der Madajantî 108,8. — *b)* Pl. N. pr. eines Kriegerstammes MBh. 6,9,44. — 2) f. ई N. pr. verschiedener Frauen.

अश्मकदली f. *eine *Species der* Kadalî.

अश्मकमुमत्तु m. N. pr. eines Ṛshi MBh. 12,47,5.

अश्मकुट् und °क Adj. *mit einem Stein zermalmend* (Körner).

*अश्मकेतु m. *eine best. Pflanze.*

अश्मगन्धा f. *eine best. Pflanze.*

अश्मगर्भ und *°ज n. *Smaragd.*

अश्मघनस्वेद m. *künstliche Schweisserzeugung durch Liegen über einer erhitzten Steinplatte.*

*अश्मघ्न m. *Coleus scutellaroides* Râǵan. 5,37.

अश्मचक्र Adj. *mit einer Scheibe von Stein versehen.*

अश्मचित Adj. *mit Steinen besäet* Tâṇḍja-Br. 14,3,13. अश्माचित Comm.

अश्मचूर्ण m. n. *fein zerriebener Stein* Kâtj. Çr. 16,3,19.

*अश्मज n. 1) *Erdharz.* — 2) *Eisen.*

*अश्मजतुक n. *Erdharz.*

*अश्मजित् m. = अश्मघ्न Nigh. Pr.

अश्मता f. *das Steinsein, Härte eines Steines.*

*अश्मदारण m. *Brechstange.*

अश्मदिश्नु Adj. *Steine oder Donnerkeile zu Geschossen habend.*

1. अश्मन् m. *Esser.*

2. अश्मन् m. 1) *Fels, Gestein, Stein.* Einmal अश्मन् Çat. Br. — 2) *Werkzeug aus Stein.* — 3) *Donnerkeil.* — 4) *Himmel.* — 5) N. pr. eines Brahmanen.

अश्मनगर m. N. pr. der von den Kâlakeja bewohnten *Felsenstadt.*

अश्मन्त 1) *Adj. *a) unheilvoll.* — *b) schrankenlos.* — 2) m. *a) *Bauhinia tomentosa* Râǵan. 9,40. — *b)* N. pr. eines Marutvant. — 3) *n. *a) Ofen.* — *b) Feld.* — *c) Tod.*

अश्मन्तक 1) m. *Bauhinia tomentosa* (Râǵan. 9, 39) und *Oxalis corniculata* (Bhâvapr. 2,67). — 2) m. n. *a) Ofen.* — *b) *Lampenschirm.*

अश्मन्मय Adj. (f. ई) *steinern, aus Fels gemacht.*

अश्मन्वत् Adj. *steinig.*

अश्मपरान्त N. pr. einer Oertlichkeit.

अश्मपुरा f. *Felsenburg* Çat. Br. 3,1,3,11.

*अश्मपुष्प n. *Benzoe-Harz.*

अश्मपृष्ठ N. pr. eines heiligen *Steines* in Gajâ.

*अश्मभार m. *eine Last Steine* gaṇa वंशादि.

*अश्मभाल n. *eine Art Mörser.*

अश्मभिद्, *°भेद् und °भेदक m. *Coleus scutellarioides Benth.*

अश्ममय Adj. (f. ई) *von Stein, steinern.*

अश्ममूर्धन् Adj. *einen Kopf von Stein habend* 27,20.

*अश्मयोनि m. *Smaragd.*

*अश्मरथ m. N. pr. eines Mannes.

अश्मरी und °रि (metrisch) f. *Blasenstein.*

अश्मरीघ्न m. *Crataeva Roxburghii R. Br.* und *Capparis trifoliata* (Mat. med. 115).

*अश्मरीहर m. *eine best. Kornart.*

अश्मल m. Pl. N. pr. eines Volkes. Die richtige Lesart ist अश्मक.

*अश्मलाक्षा f. *Erdharz* Râgan. 13,70.

*अश्मलोह् m. *Eisen* Gal.

अश्मवत् Adj. *steinig.*

अश्मवर्मन् n. *steinerner Wall* oder *Schild.*

अश्मवर्ष n. *Steinregen* MBh. 3,167,33. 12,281,18. 19.

अश्मवृष्टि f. dass. R. 3,38,8.

अश्मव्रज Adj. *in Fels eingesperrt.*

अश्मश्रु Adj. *unbärtig* Gop. Br. 1,3,9.

अश्मश्रुमुख Adj. *keinen Bart im Gesicht habend* Ind. St. 8,314.

अश्मसार 1) m. n. *Eisen.* — 2) m. **Sapphir.*

अश्मसारमय Adj. *eisern.*

अश्मसारिन् m. N. pr. eines Mannes.

अश्मह्रन्मन् n. *Schlag des Donnerkeils.*

अश्मान्तक m. = अश्मन्त 2) *a*).

अश्मापिधान Adj. *mit einem Steine zugedeckt* Tândja-Br. 19,7,1.

*अश्मार्म n. *Trümmerhaufen von Steinen.*

(अश्मास्य) अश्मासिम्र Adj. *dessen Mündung ein Fels ist, aus einem Felsen fliessend.*

*अश्मीय Adj. von 2. अश्मन्.

*अश्मीर् m. n. = अश्मरी.

*अश्मोत्थ n. *Erdharz.*

अश्येताक्ष Adj. (f. ई) *keine röthlich weissen Augen habend* Kâtj. Çr. 7,6,14.

अश्र am Ende eines adj. Comp. = अश्रि.

अश्रद्दधान Adj. *kein Vertrauen zu Etwas habend, ungläubig* Çat. Br. 12,4,1,10. MBh. 12,35,47. Bhag. 4,40. mit Gen. 9,3.

अश्रद्ध Adj. dass.

अश्रद्धा f. 1) *Mangel an Vertrauen, Unglaube.* — 2) **Appetitlosigkeit* Gal.

अश्रद्धित Adj. *kein Vertrauen habend, ungläubig* Bhâg. P. 8,20,14.

अश्रद्धेय Adj. *unglaublich* Kâd. II,100,19. 109,4. *unglaubwürdig* Vens. 81,2. Davon Nom. abstr. °त्व n.

1. अश्रम m. *Nichtermüdung.*

2. अश्रम und अश्रम Adj. *unermüdlich.*

1. अश्रमण Adj. dass.

2. अश्रमण m. *kein Bettelmönch.*

अश्रमिष्ठ Adj. *nimmer ermüdend.*

अश्रवण n. 1) *das Nichterwähntsein in einem heiligen Texte* Lâtj. 10,11,5. — 2) *das Fehlen, — Mangeln eines Wortes, Suffixes u. s. w.* 279,1.

अश्रवणीय Adj. *nicht hörbar.*

अश्रात Adj. *ungekocht.*

अश्राद्ध n. *eine nicht für ein Todtenmahl bestimmte Speise* Âpast. 1,10,28.

*अश्राद्धभोजिन् Adj. *an keinem Todtenmahl theilnehmend.*

अश्राद्धिन् Adj. *kein Todtenmahl veranstaltend.*

अश्राद्धेय Adj. *zu einem Todtenmahl sich nicht eignend.*

अश्रान्त Adj. *unermüdlich.* °न् Adv. Spr. 2065. 3274.

अश्राव्य Adj. *unhörbar, was man nicht hören darf.*

अश्रि f. *scharfe Kante, Ecke, Schneide.* Auch अश्री Sharv. Br. 4,4. Am Ende eines adj. Comp. अश्रि und अश्रिक (118,9).

अश्रित Adj. *nicht haftend an* (Loc.).

अश्रिमत् Adj. *kantig.*

अश्री f. *Missgeschick, die Göttin des Unglücks.*

अश्रीक Adj. *aller Pracht* oder *Wohlfahrt baar* MBh. 3,173,64.

अश्रीमत् (R. ed. Bomb. 1,6,16) und अश्रीर् (f. श्री) Adj. *nicht schön, hässlich.*

अश्रु n. (ausnahmsweise auch m.) *Thräne.* Mit कर् (Spr. 3664), मुच् (Chr. 59,11. 82,27), वर्तय् und आवर्तय् *Thränen vergiessn.*

अश्रुकण्ठ Adj. *mit Thränen im Halse* R. 2,74,28.

अश्रुकर्मन् n. *das Thränenvergiessen* Spr. 3664.

अश्रुत 1) Adj. *a*) *ungehört* 283,32. — *b*) *vom Lehrer nicht gehört, nicht gelehrt* Gaim. 4,4,34. — *c*) *keine Gelehrsamkeit besitzend, ungelehrt* Spr. 727. 1520. — 2) m. N. pr. eines Sohnes des Krshṇa und desgl. des Djutimant (VP.^{2} 1,152). — 3) f. श्रा N. pr. der Gattin des Aṅgiras.

अश्रुतवत् Adv. *wie nicht gehört.*

अश्रुतश्रवस् m. N. pr. eines Sohnes des Djutimant VP.^{2} 1,152.

1. अश्रुति f. 1) *Vergessenheit.* — 2) *kein vedischer Text.*

2. अश्रुति Adj. *unvernehmlich.* Davon Nom. abstr. °त्व n.

अश्रुतिधर Adj. *nicht in's Gehör fallend.*

अश्रुधारा f. *Thränenstrom* Pañkad. 32.

अश्रुनिपात m. = अश्रुपात 1).

अश्रुपात m. 1) *Thränenfall, herabstürzende Thränen* MBh. 14,56,13. — 2) *ein best. Theil des Pferdekopfes.*

अश्रुपातक m. = अश्रुपात 1) Sâṅkh. Up. S. 36, Çl. 4.

अश्रुप्रमार्जन n. 1) *das Abwischen der Thränen, so v. a. Weinen* Spr. 117. — 2) *das Trösten.*

अश्रुप्रवाह् m. *Thränenstrom.*

अश्रुप्लावित n. *Thränenfluth* Kâd. II,81,23.

अश्रुमुख 1) Adj. (f. ई) *mit Thränen im Gesicht.* — 2) m. Bez. *des Vaters, Grossvaters und Urgrossvaters* Brahma-P. in Prajogar. — 3) n. Bez. *einer der fünf Weisen, auf welche der Planet Mars seinen Rücklauf beginnt,* Varâh. Bṛh. S. 6,2.

अश्रुलोचन und अश्रुविलोचन Adj. *mit Thränen im Auge.*

अश्रेयस् 1) Adj. *schlechter, niedriger stehend.* — 2) n. *Unheil, Unglück.*

अश्रेयस्क Adj. *unheilvoll.*

अश्रेष्मन् Adj. *ohne Band.*

अश्रोतर् Nom. ag. *nicht hörend* Khând. Up. 7,9,1. Maitrjup. 6,11.

अश्रोत्र Adj. *ohne Ohren* Çat. Br. 14,6,8,8.

अश्रोत्रिय Adj. *mit der heiligen Schrift nicht vertraut.*

अश्रौतयाज्ञक Adj. *der nicht die Çrauta-Handlungen verrichtet* Ind. St. 10,100.

अश्लाघा f. *Bescheidenheit, Zurückhaltung.*

अश्लाघ्य Adj. *nicht rühmenswerth, schimpflich* Mṛkkh. 152,15.

अश्लील Adj. *unheilvoll.*

अश्लील Adj. (f. श्रा) *unschön, hässlich, nicht fein, unanständig* (Worte) Vâmana 2,1,15. Dazu Nom. abstr. °ता f. und °त्व n.

*अश्लीलदृढरूप Adj. (f. श्रा) *von hässlicher, aber kräftiger Gestalt* P. 6,2,42.

अश्लीलनामन् Adj. *einen hässlichen Namen habend* Weber, Nax. 1,309.

अश्लीलपरिवाद् m. *üble Nachrede.*

*अश्लीलरूप Adj. (f. श्रा) *hässlich* Gal.

अश्लेष m. *das Nichthaften* Bâdar. 4,1,13.

अश्लेषा f. Sg. und Pl. = आश्लेषा.

*अश्लेषाभव und *°षाभू m. *der niedersteigende Knoten.*

अश्लोण Adj. (f. श्रा) *nicht lahm.*

*अश्व्, अश्वति *sich wie ein Pferd gebaren.*

अश्व und अश्वश्व 1) m. *a*) *Ross, Pferd,* insbes. *Hengst.* Auch collect. °वत् Adv. *wie ein Ross.* अश्वशत n. Çat. Br. 13,4,3,5. अश्वप्रोतृण n. Kâtj. Çr. 20,6,7. °संज्ञपन n. 10. Am Ende eines adj. Comp. f. श्रा. — *b*) Bez. *der Zahl sieben.* — *c*) *Springer im Schachspiel* Pañkad. 14. — *d*) *der Schütze im Thierkreise* Varâh. Bṛh. 17,9. — *e*) **Bez. eines best. Liebhabers.* — *f*) N. pr. *α*) eines Lehrers mit dem Patron. Sâmudri Çat. Br. 13,2,3,14. — *β*) eines Sohnes des Kitraka. — *γ*) eines Dânava. — 2) f. अश्वा *Stute.*

अश्वक 1) m. *a*) *Rösslein, Hengstlein* (spöttisch). — *b*) **Sperling* Nigh. Pr. — *c*) Pl. N. pr. eines Volkes. अश्मक v. l. — 2) *f. अश्विका *eine kleine Stute.*

*अश्वकन्थरिका f. *Cactus Opuntia* Râgan. 5,114.

*अश्वकन्दिका f. *Physalis flexuosa L.*

1. अश्वकर्ण m. *Pferdeohr.*

2. अश्वकर्ण 1) Adj. *pferdeohrig* als Bez. *einer best. Art von Knochenbruch.* — 2) m. *a) Vatica robusta W. u. A.* — *b)* N. pr. eines Berges. — 3) *f. ई *eine best. Pflanze* Gal.

अश्वकर्णक 1) Adj. = 2. अश्वकर्ण 1). — 2) m. = 2. अश्वकर्ण 2) *a).*

अश्वकशा f. *Pferdepeitsche* Nir. 9,19.

*अश्वकिनी f. *das Mondhaus* अश्विनी.

अश्वकुटी f. *Pferdestall.*

अश्वकेश m. Pl. N. pr. eines Volkes Mârk. P. 58,37.

अश्वक्रन्द m. *ein best. mythisches Wesen* (Jaksha Nîlak. zu MBh.) Ind. St. 14,21.

अश्वक्रान्ता f. *eine best.* Mûrkhanâ S. S. S. 31.

*अश्वखरङ्ग m. *Maulthier* Râgân. 19,40.

अश्वखुर 1) m. *a) Pferdehuf.* °वत् Adv. 217,33. — *b) *ein best. Parfum.* — 2) *f. ई *Clitoria Ternatea L.*

अश्वगति f. *Pferdegang* als Bez. *eines best. Metrums.*

अश्वगन्धा f. *Physalis flexuosa L.*

अश्वगुप्त m. N. pr. eines Lehrers (buddh.).

अश्वग्रीव m. N. pr. 1) eines Asura. — 2) eines Sohnes des Kitraka.

अश्वघाम m. N. pr. eines Ortes.

अश्वघास m. 1) *Pferdefutter.* — 2) N. pr. eines Mannes Râgat. 8,631.

अश्वघोष m. N. pr. eines Mannes (buddh.).

*अश्वघ्न m. *Nerium odorum* Râgân. 10,11.

अश्वचक्र m. N. pr. eines Mannes.

अश्वचर्या f. *das Hergehen hinter einem* (zum Opfer bestimmten) *Rosse* R. 1,40,6.

अश्वचलनशाला f. *Reithaus.*

अश्वचिकित्सा f. *Veterinärkunde,* Titel eines Werkes des Gajadatta.

अश्वजघन Adj. *von hinten ein Pferd seiend.*

अश्वजित् 1) Adj. *Rosse erbeutend.* — 2) m. N. pr. eines Mannes (buddh.). v. l. für विश्वजित् VP.^{2} 4,140.

*अश्वजीवन n. *Wicke* Nigh. Pr.

अश्वतर 1) m. *a) Maulthier.* — *b) *ein besserer Hengst.* — *c) *männliches Kalb.* — *d)* N. pr. α) *eines Gandharva. — β) eines Schlangendämons. — 2) *f. आ *eine bessere Stute.* — 3) f. ई *Maulthierweibchen.* Eine Leibesfrucht soll ihm den Tod bringen.

*अश्वतराश्व m. N. pr. eines Mannes.

अश्वतरीरथ m. *ein mit Maulthierweibchen bespannter Wagen.*

अश्वतीर्थ n. N. pr. eines Tîrtha.

अश्वत्थ 1) m. *a) Ficus religiosa L.* Aus dem Holze dieses Baumes wird das männliche Reibholz genommen. — *b) *Thespesia populneoides Wall.* — *c) *ein best. Mondhaus,* = श्रोणा. — *d)* Bein. *der Sonne* MBh. 3,3,21. — *e)* Pl. N. pr. eines Volkes. — 2) *f. अश्वत्था *Vollmondstag im Monat* Âçvina. — 3) f. अश्वत्थी *der kleine* Pippala-*Baum* Râgân. 11,123. — 4) *Adj. *zum Mondhaus* Açvattha *in Beziehung stehend.*

*अश्वत्थक 1) Adj. *zur Fruchtzeit des* Açvattha *abzutragen* (Schuld). — 2) f. °त्थिका = अश्वत्थी Râgân. 11,124.

*अश्वत्थकुण m. *Fruchtzeit des* Açvattha.

*अश्वत्थभेद् m. *Ficus benjamina.*

अश्वत्थल m. *ein best. Baum.*

*अश्वत्थसंनिभा f. = अश्वत्थी Râgân. 11,123.

*अश्वत्थाम Adj. *die Kraft eines Rosses habend* Mahâbh. 4,38,*a.*

अश्वत्थामन् 1) m. N. pr. *a)* eines Sohnes des Droṇa. — *b)* eines der sieben Ṛshi unter Manu Sâvarṇi. — 2) *Adj. von अश्वत्थामन् m.

*अश्वत्थिक (f. ई), *अश्वत्थिल und *अश्वत्थीय Adj. von अश्वत्थ.

अश्वत्रिरात्र m. *eine best. Begehung* Lâṭj. 2,12,6.

अश्वत्व n. Nom. abstr. von अश्व *Ross* Çat. Br. 13,3,1,1. Çaṅk. zu Taitt. Up. S. 66.

अश्वत्थ m. N. pr. eines Mannes.

अश्वद् Adj. *Rosse schenkend.*

*अश्वदंष्ट्रा f. = श्वदंष्ट्रा *Tribulus lanuginosus L.*

अश्वदा und °दावन् (RV.) Adj. *Rosse schenkend.*

अश्वदूत m. *Bote zu Pferde* Lalit.

अश्वद्वादश Adj. Pl. (f. आ) *elf Kühe und als zwölftes ein Ross* Kâtj. Çr. 22,5,16. Lâṭj. 8,7,6.

अश्वनदी f. N. pr. eines *Flusses.*

अश्वनाथ m. *Rosshirt.*

*अश्वनाशक m. *Nerium odorum* Râgân. 10,11.

*अश्वनासिका f. *Nüster des Pferdes* Gal.

अश्वनिबन्धिक m. *Reitknecht.*

अश्वनिर्णिज् Adj. *mit Rossen geschmückt.*

*अश्वत्त Adj. und m. wohl fehlerhaft für अश्मत्त.

अश्वप m. *Rosshirt.*

अश्वपति m. 1) *Rossegebieter.* — 2) N. pr. eines Asura und verschiedener Männer.

अश्वपतिन् m. N. pr. = अश्वपति.

अश्वपद् n. *Fussstapfe eines Pferdes* Kâtj. Çr. 16,2,21.

अश्वपर्ण 1) Adj. *durch Rosse beflügelt.* — 2) f. अश्वपर्णी N. pr. eines Flusses.

(अश्वपस्त्य), °पस्तिग्र Adj. *Rosse im Stall habend.*

अश्वपाद् 1) *Adj. *pferdefüssig* (in übertr. Bed.). — 2) m. N. pr. eines Siddha.

अश्वपाल 1) m. *a) Rosshirt, Reitknecht* 299,23. — *b) Hüter des Opferrosses.* — 2) *f. ई wohl *Rosshirtin.*

*अश्वपुच्छक 1) m. *eine best. Pflanze.* — 2) f. °च्छिका = अश्वपुच्छा Nigh. Pr.

*अश्वपुच्छा f. *Glycine debilis Ait.* Râgân. 3,18.

*अश्वपुत्री f. *Boswellia thurifera* Nigh. Pr.

1. अश्वपृष्ठ n. *Pferderücken.* Spr. 728. °पृष्ठे संयत: so v. a. *ein guter Reiter* R. 1,19,19.

2. अश्वपृष्ठ Adj. *auf Rosses Rücken getragen.*

*अश्वपेय m. N. pr. eines Mannes Kâç. zu P. 4, 3,106. °पेज v. l.

अश्वपेशस् Adj. *mit Rossen geschmückt.*

अश्वप्रणीत Adj. *durch ein Pferd hingebracht* Çat. Br. 7,3,3,4.

*अश्वप्रपतन n. und davon *°पतनीय Adj.

अश्वप्लुत n. *Sprung eines Pferdes* Spr. 729.

अश्वबन्ध und °क (R. 2,91,38) m. *Reitknecht.*

1. अश्वबन्धन n. *das Anbinden der Pferde.*

2. अश्वबन्धन Adj. (f. ई) *zum Anbinden der Pferde dienend.*

अश्वबला f. *Trigonella foenum graecum.*

अश्वबाल m. N. pr. eines Sohnes des Kitraka.

अश्वबुध्न Adj. (f. आ) *von Rossen getragen.*

अश्वबुध्य Adj. *auf Rossen beruhend.*

*अश्वब्रह्मचर्यक n. *Keuschheit des Hengstes,* so v. a. *verdienstlose K., K. aus Mangel an Gelegenheit* Gal.

*अश्वभक्तका f. *eine best. Pflanze* Gal.

*अश्वभार m. *Pferdelast* gaṇa वंशादि.

अश्वमन्दुरा f. *Pferdestall* Kâd. II,100,14.

*अश्वमक्षिका f. *Feindschaft zwischen Pferd und Büffel.*

*अश्वमातर् f. Bein. der Lakshmî Gal.

अश्वमार und °क m. *Nerium odorum Ait.*

अश्वमित्र m. N. pr. eines Mannes.

अश्वमिष्टि Adj. 1) *Rosse wünschend.* — 2) *R. verschaffend.*

अश्वमुख 1) Adj. (f. ई) *pferdeköpfig.* — 2) m. *a) ein best. mythisches Wesen* Ind. St. 14,21. *ein* Kiṁnara Kâd. II,22,11. — *b)* Pl. N. pr. eines Volkes. अमुख v. l. — 3) f. ई *Weib eines* Kiṁnara Kumâras. 1,11.

1. अश्वमेध m. *Rossopfer.* °अश्वमेधवत् Adv. *wie beim R.* Kâtj. Çr. 21,1,14. °त्व n. Nom. abstr. Çat. Br. 10,6,5,7. °याज्ञिन् Adj. अश्वमेधकाण्ड n. Titel des 13ten *Buches* im Çat. Br. अश्वमेधत्रिरात्र m.

2. अश्वमेध m. N. pr. eines Mannes.

अश्वमेधक oder °मेधज्ञ m. N. pr. eines Fürsten Bhâg. P. 9,22,38 (39).

अश्वमेधदत्त m. N. pr. eines Fürsten VP. 4,21,3.

अश्वमेधवत् Adj. *ein Rossopfer erhaltend* Maitr. S. 2,2,9.

अश्वमेधिक 1) Adj. *vom Rossopfer handelnd.* — 2) *m. *ein zum R. sich eignendes Ross.*

अश्वमेधिन् Adj. *ein Rossopfer darbringend* Tândja-Br. 21,4,3.

*अश्वमेधीय m. = अश्वमेधिक 2).

अश्वमेधेश्वर m. N. pr. eines Fürsten.

अश्वमेध्य R. 1,12,37 fehlerhaft für अश्वमेध.

*अश्वनीलक m. *Nerium odorum* Nigh. Pr.

*अश्वय्, °यते = अश्वतरमाचष्टे.

अश्वयज्ञ m. *Opfer für das Gedeihen der Rosse* Gobh. 3,6,13.

अश्वया f. *Wunsch nach Rossen.*

अश्वयु Adj. *Rosse begehrend.*

अश्वयुक्त Adj. *auf das Ross Bezug habend* Kâtj. Çr. 20,4,1.

अश्वयुक्सेन m. N. pr. eines Mannes.

अश्वयुज् 1) Adj. *a) Rosse anschirrend. — b) mit Rossen bespannt. — c) *unter dem Sternbilde Âçvajuǵ geboren.* — 2) *der Monat Âçvina.* — 3) f. Sg. und Du. *ein best. Mondhaus.*

अश्वयुज m. 1) *der Monat Âçvina.* — 2) **eine Reisart* Gal.

अश्वयूप m. *der Pfosten, an den das Opferross gebunden wird.*

अश्वयोग Adj. *Rosse schirrend, so v. a. zum Schirren der R. veranlassend.*

*अश्वरक्त m. *Stallknecht.*

1. अश्वरथ m. *ein mit Rossen bespannter Wagen.*

अश्वरथदान n. Titel eines Pariçishṭa zum AV.

2. अश्वरथ 1) Adj. *auf einem mit Rossen bespannten Wagen sitzend.* — 2) f. आ N. pr. eines Flusses.

अश्वराज m. *Rossefürst*, Bez. des Rosses 1) Uk-kaiḥçravas. — 2) des Çâkjamuni Lalit. 256,4. 287,11. 292,2.

अश्वराधस् Adj. *Rosse zurüstend.*

अश्वरिपु m. *Büffel* Bhâvapr. 5,105.

*अश्वरोधक m. *Nerium odorum Ait.*

अश्वल m. 1) N. pr. eines Mannes. — 2) * = अश्वीकस्थ.

अश्वललित n. *ein best. Metrum.*

*अश्वलाला f. *eine Art Schlange.*

*अश्ववक्त्र m. *ein* Kiṁnara.

*अश्ववडव n. Sg. oder m. Du. *Hengst und Stute.* m. Pl. *Hengste und Stuten* Kâç. zu P. 2,4,27.

अश्ववदन m. Pl. N. pr. eines fabelhaften Volkes.

अश्ववत् 1) Adj. *rossereich.* — 2) m. N. pr. = अश्वजित्. — 3) f. अश्ववती N. pr. *a)* eines Flusses MBh. 13,166,25. — *b)* einer Apsaras VP.^{2} 2,82. — 4) n. *Besitz von Rossen.*

*अश्ववह् m. *Reiter zu Pferde.*

1. *अश्ववार m. = अश्ववाल 1).

2. अश्ववार m. 1) *Reiter zu Pferde.* — 2) **Stallknecht.*

*अश्ववारक m. *Stallknecht.*

*अश्ववारण m. *Bos Gavaeus.*

अश्ववाल m. 1) *Haar aus dem Rossschweif.* — 2) *Saccharum spontaneum L.*

अश्ववाह् m. *Reiter zu Pferde.*

*अश्वविक्रयिन् m. *Pferdehändler.*

1. *अश्वविद् Adj. *sich auf Pferde verstehend.* m. Bein. Nala's.

2. अश्वविद् Adj. *Rosse verschaffend.*

अश्ववृष m. *Hengst.*

अश्वव्रत n. Name eines Sâman.

अश्वशकृत् 1) n. dass. — 2) f. N. pr. eines Flusses.

अश्वशङ्कु m. N. pr. eines Dânava.

*अश्वशत्रु m. *Büffel.*

अश्वशफ m. *Pferdehuf* Çat. Br. 13,3,4,4. °शफमात्र Adj. 1,2,2,10.

*अश्वशावोट m. *eine best. Pflanze.*

अश्वशाला f. *Pferdestall.*

अश्वशास्त्र n. *Hippologie* und Titel eines Werkes des Nakula. *°विद् m. Bein. Nakula's Gal.

1. अश्वशिरस् n. *Pferdekopf.*

2. अश्वशिरस् 1) Adj. *pferdeköpfig.* — 2) m. N. pr. *a)* eines Dânava. — *b)* eines Fürsten.

अश्वशिश्न n. *equi penis* Kâtj. Çr. 20,6,16.

अश्वश्वन्द्र Adj. *mit Rossen glänzend.*

*अश्वषा, अश्वसनि und अश्वसा Adj. *Rosse gewinnend, — herbeischaffend.*

अश्वसाद् und °सादिन् m. *Reiter zu Pferde.*

अश्वसार m. Titel eines Werkes.

अश्वसारथ्य n. *Dressur der Pferde und Wagenlenkerei.*

अश्वसूक्त 1) *m. N. pr. eines Mannes Comm. zu Tândja-Br. 19,4,10. — 2) n. Name eines Sâman Sâmav. Br. 2,1,7. Comm. zu Lâṭj. 3,4,16.

अश्वसूक्तिन् m. N. pr. eines Veda-Dichters.

अश्वसूत m. *Rosselenker* MBh. 4,12,4. 5.

अश्वसूत्र n. *ein Sûtra über die Rossekunst.*

अश्वसूनृत Adj. (f. आ) *an Rossen sich freuend* RV.

*अश्वसृगालिका f. *Feindschaft zwischen Pferd und Schakal.*

अश्वसेन m. N. pr. 1) eines Schlangendämons. — 2) eines Sohnes des Krshṇa. — 3) *des Vaters des 23ten Arhant der gegenwärtigen Avasarpiṇ.

*अश्वसेननृपनन्दन m. Patron. Sanatkumâra's.

अश्वस्तन Adj. *ohne morgen, für den folgenden Tag Nichts habend* MBh. 12,31,3.

अश्वस्तनविद् Adj. *das «morgen» nicht kennend.*

अश्वस्तनविधातर् Nom. ag. *der sich um das «morgen» nicht kümmert.*

अश्वस्तनविधान n. *das Sichnichtkümmern um das «morgen».*

अश्वस्तनिक Adj. = अश्वस्तन.

अश्वस्तोमीय n. Bez. *der Hymne* RV. 1,162 Çat. Br. 13,3,6,1. fgg.

1. अश्वस्थान n. *Pferdestall* Jâǵñ. 1,278.

2. *अश्वस्थान Adj. *im Pferdestall geboren.*

*अश्वस्य्, °स्यति *nach dem Hengste verlangen.*

अश्वस्रवण n. *das Abfliessen des Wassers von einem nass gewordenen Pferde* Kâtj. Çr. 20,2,5.

अश्वहनु m. N. pr. eines Mannes.

अश्वहरित्र m. *Nerium odorum Ait.*

अश्वहर्य Adj. *Rosse antreibend.*

अश्वहविस् n. *eine best. Opferhandlung* Maitr. S. 2,3,3.

अश्वहारक m. *Pferdedieb* M. 11,51.

अश्वहृदया f. Bein. der Apsaras Rambhâ Kâd. 90,11.

*अश्वाक्त m. *eine Art Senf.*

अश्वाजनी f. *Pferdepeitsche.*

अश्वाध्यक्ष m. *Aufseher über die Pferde.*

अश्वानीक n. *Reiterheer* Mâlav. 71,2.

अश्वानुसरण n. *das Hergehen hinter dem Opferrosse* MBh. 14,73 in der Unterschr.

अश्वानुसार m. dass. MBh. ed. Calc.

*अश्वाक्तक m. *Nerium odorum* Râǵan. 10,11.

अश्वापद् f. *ein dem (Opfer-) Rosse zustossender Unfall* Kâtj. Çr. 20,3,12.

अश्वाभिधानी f. *Pferdehalfter* Çat. Br. °धानीकृत Adj.

अश्वामघ Adj. *an Rossen reich.*

अश्वाय्, Partic. °यैत् *nach Rossen verlangend.*

अश्वायुर्वेद m. *Veterinärkunde.* Wird dem Bhoǵa zugeschrieben B. A. J. 10,130.

अश्वायुस् m. N. pr. eines Fürsten.

*अश्वारि m. *Büffel.*

अश्वारुज Adj. *reitend* 133,22.

अश्वारोह 1) m. *Reiter zu Pferde.* — 2) *f. आ *Physalis flexuosa L.*

*अश्वालु m. *eine best. Pflanze.*

*अश्वावतान m. N. pr. eines Mannes.

अश्वावत् 1) Adj. *rossereich.* — 2) f. अश्ववती N. pr. eines Flusses. — 3) n. *Besitz an Rossen.*

*अश्वावरज m. *Maulthier* Gal. Vgl. अश्वतरज.

*अश्वावरोधक m. und *°रोधिका f. *Physalis flexuosa L.*

*अश्विक Adj. (f. ई) von अश्व.

अश्विन् 1) Adj. *a) mit Rossen versehen, aus R. bestehend. — b) zu Rosse sitzend.* — 2) m. *a) Rossebändiger, Rosselenker. — b)* Du. Bez. zweier Lichtgötter, die zuerst am Morgenhimmel erscheinen. Sie sind die Aerzte der Götter. अश्विनोः संयोजनम्, साम und व्रतम् Namen von Sâman. अश्विनोस्तीर्थम्. — *c)* Du. *das Mondhaus* Açvinî, *dessen Gottheit die* Açvin *sind. — d)* Bez. *der Zahl zwei. — e)* Du. = अश्विसुतौ d. i. Nakula *und* Sahadeva. — 3) f. अश्विनी *a)* N. pr. der Gattin oder (später) der Mutter der beiden Açvin. — *b)* Sg. und Pl. *das erste Mondhaus.* Metrisch auch अश्विनि. — *c) Nardostachys Jatamansi* Nigh. Pr. — 4) n. *Reichthum an Rossen.*

अश्विनकृत Adj. *von den* Açvin *ausgeführt.*

*अश्विनिनी f. = अश्विनी *b)* Gal.

अश्विनीकुमार m. *Sohn der* Açvinî (zeugt den Arzt).

*अश्विनीपुत्र m. Du. *die* Açvin.

*अश्विनीभेषज n. *Gymnema sylvestre* Nigh. Pr.

*अश्विनीसुत m. Du. *die* Açvin.

*अश्विमत् Adv. *das Wort* अश्विन् *enthaltend.*

अश्वियं n. Pl. *Rossschaaren.*

*अश्वीय्, °यति *sich Rosse wünschen.*

अश्वीय 1) *Adj. *dem Pferde zuträglich.* — 2) n. *Reiterschaar* Prab. 9,18. Kâd. 91,15. fgg.

अश्वेषित Adj. *von Rossen getrieben.*

अश्वैकविंश Adj. Pl. (f. आ) *zwanzig* (Kühe) *und als einundzwanzigstes ein Ross* Kâtj. Çr. 22,2,18.

1. अश्व्य und आश्विय 1) Adj. *zum Rosse gehörig. — b) aus Rossen bestehend.* — 2) n. *Besitz an Rossen, Rossheerde.*

2. (अश्व्य) आश्विय m. Patron. von अश्व.

*अष्, अषति und °ते (गतिदीप्त्यादानेषु).

*अषट्ट्र Adj. = अतिकुत्सित Gal.

*अषडक्षीण Adj. *nicht unter sechs Augen verhandelt, geheim.*

अषडङ्गविद् Adj. *mit den sechs* Vedâṅga *nicht vertraut* R. ed. Bomb. 1,6,15.

अषतर Adj. Compar. *annehmbarer.*

अषाढ oder अषाळ्ह 1) Adj. *a) unüberwindlich. — b) *unter dem Mondhause* Ashâḍhâ *geboren.* — 2) m. *a) *der Monat* Âshâḍha. — *b) *ein bei besondern Gelübden getragener Stab aus* Palâça-*Holz. — c)* N. pr. eines Mannes. — *d) *das Gebirge* Malaja. — 3) f. *a)* अषाढा *ein best. Backstein.* अषाढावेला Kâtj. Çr. 17,11,9. 12,10; vgl. Çat. Br. 8, 5,4,1. — *b)* अषाढा Sg. und Pl. Name *zweier Mondhäuser* (पूर्वा und उत्तरा). — *c)* अषाढा N. pr. einer Tochter des Uçanas.

*अषाढक m. *der Monat* Âshâḍha.

अषाढिन् Adj. *einen Stab aus* Palâça-*Holz tragend* Kâd. 22,17.

अषोडशिक Adj. *nicht mit dem sechzehntheiligen* Stotra *verbunden.*

अष्ट 1) Partic. von अश्नु (in 1. अष्टकर्ण) und 1. अश्. — 2) am Ende eines adj. Comp. = अष्टन्. — 3) m. v. l. für अष्टक 2) VP.^{2} 4,27.

अष्टक 1) Adj. (f. आ) *a) achttheilig.* f. अष्टिका Çulbas. 1,49. — *b) *der die acht Bücher* Pâṇini's *studirt hat.* — 2) m. N. pr. eines Sohnes des Viçvâmitra. — 3) f. आ *a) der achte Tag nach dem Vollmonde,* insbes. *in den Monaten* Hemanta *und* Çiçira; auch *das an diesen Tagen dargebrachte Manenopfer. — b)* Bein. des Flusses Akkhodâ. — 4) n. *Oktade.*

अष्टकटुरतैल n. *eine best. Mixtur zum Einreiben* Mat. med. 244.

*अष्टकपाल Adj. = अष्टाक°.

1. अष्टकर्ण Adj. *am Ohr durch einen Einschnitt gekennzeichnet.* f. ई *eine solche Kuh.*

2.*अष्टकर्ण m. Bein. Brahman's *(achtohrig).*

अष्टकवर्ग m. *die aus den 7 Planeten und dem* Lagna *bestehende Gruppe.* °बिन्दुफल n. Titel eines astrol. Werkes.

*अष्टकाङ्ग n. *achttheiliges Würfelbrett.*

*अष्टकिक Adj. von अष्टका.

अष्टकृत्वस् Adv. *achtmal.*

*अष्टकोण m. *Achteck.*

*अष्टक्य Adj. von अष्टका.

अष्टखण्ड m. Titel einer Schrift.

*अष्टगव n. Sg. *acht Kühe.*

1. अष्टगुण m. im Comp. *acht Eigenschaften.*

2. अष्टगुण Adj. *achtfach.*

अष्टगृहीत Adj. = अष्टागृहीत Kâtj. Çr. 8,2,26. 16,2,7.

अष्टचत्वारिंश Adj. *der 48ste.*

अष्टचत्वारिंशत् f. *achtundvierzig.*

अष्टतय n. *Oktade.*

अष्टताल m. *ein best. Tact* Git. S. 41. f. ई S. S. S. 227.

अष्टत्रिंश Adj. *der 38ste* MBh. ed. Bomb.

अष्टत्रिंशत् f. *achtunddreissig* MBh.

*अष्टत्व n. Nom. abstr. von अष्टन्.

अष्टदंष्ट्र m. N. pr. eines Dânava.

अष्टदल 1) Adj. *acht Blüthenblätter habend.* — 2) n. *achtblätterige Lotusblüthe.*

अष्टधा Adv. *achtfach, in acht Theile (Theilen).*

अष्टधाविकृत Adj.

अष्टन् *acht.* Nom. Acc. अष्टा, अष्टा und अष्ट; अष्टाभिस्, अष्टानाम्, अष्टासु.

अष्टनवत Adj. *der 98ste.*

अष्टनवति f. *achtundneunzig.*

अष्टनवतितम Adj. *der 98ste.*

अष्टनिधन n. प्रजापतेरष्ट° Name eines Sâman.

अष्टपञ्चाश Adj. *der 58ste.*

अष्टपञ्चाशत् f. *achtundfünfzig.*

अष्टपञ्चाशत्तम Adj. *der 58ste.*

अष्टपत् (!) Adj. n. zu अष्टपत्नी f. Taitt. Âr. 1,13.

अष्टपत्र 1) Adj. *achtblätterig* Ind. St. 9,109. — 2) n. *achtblätterige Lotusblüthe.*

अष्टपत्नी Adj. f. *acht Gatten habend* Taitt. Âr. 1,13.

अष्टपद् 1) *m. (Nom. °पात्) *a) Spinne. — b) ein fabelhaftes achtfüssiges Thier.* — 2) f. °पदी *eine Strophe mit acht Cäsuren* Verz. d. Oxf. H. 129,*b*,1.

अष्टपद् Adj. (f. आ) *achtstollig.* Davon Nom. abstr. °ता f.

अष्टपदिका f. *Vallaris dichotomus Wall.*

अष्टपाद् 1) Adj. *achtfüssig.* — 2) *m. *a) eine Art Spinne. — b) das fabelhafte Thier* Çarabha Râgân. 19,4.

अष्टपादिका f. = अष्टपदिका.

अष्टपुत्र Adj. (f. आ) *acht Söhne habend* AV. 8,9,21. Taitt. Âr. 1,13.

अष्टपुरुष Adj. *aus acht Personen bestehend* Taitt. Âr. 1,8. 15,1. 18,1.

अष्टपुष्पिका f. *ein aus achterlei Blumen bestehender Kranz* Kâd. 235,20.

अष्टभाग m. *Achtel.*

अष्टम 1) Adj. *a)* oxyt. (f. ई) *der achte. — b) den achten Theil von* (Gen.) *betragend* Gaut. 10,24. Çulbas. 3,123. — 2) m. *Achtel.* — 3) f. ई *a) der achte Tag in einem Halbmonat. — b) *eine best. Pflanze* — 4) n. = अष्टमभक्त Spr. 739.

अष्टमक 1) Adj. *der achte.* — 2) f. °मिका *ein best. Gewicht,* = प्रुक्ति.

अष्टमकालिक Adj. *nur jede achte Mahlzeit geniessend.*

1. अष्टमङ्गल n. Sg. *acht glückbringende Dinge.*

2.*अष्टमङ्गल m. *ein Pferd, bei dem Schweif, Brust, Hufe, Mähne und Gesicht weiss sind.*

अष्टमदेश m. *Zwischengegend.*

अष्टमभक्त n. *die achte Mahlzeit* (so dass sieben übersprungen werden).

अष्टमान n. *ein best. Hohlmaass,* = कुडव.

अष्टमीव्रतविधान n. Titel eines Werkes.

अष्टमूर्ति m. Bein. Çiva's.

अष्टमूली f. *eine Gruppe von acht Wurzeln ver-*

schiedener Pflanzen.

अष्टैयोनि Adj. (f. ई) *acht Geburtsstätten habend* AV. 8,9,21. Taitt. Âr. 1,13.

अष्टरत्न n. *acht Juwelen* als Titel einer Spruchsammlung.

अष्टरस m. *ein best. Präparat aus verschiedenen Metallen* Mat. med. 61.

अष्टरूप Adj. (f. आ) *achtgestaltig* Ind. St. 9,12.

अष्टर्च m. *eine Strophe* oder *Lied von acht Versen.*

*अष्टलोक्क n. *eine Gruppe von acht Metallen.*

1. *अष्टवर्ग m. *eine Gruppe von Achten*, insbes. **von acht Arzeneien.* = अष्टकवर्ग Ind. St. 14,323.

2. अष्टवर्ग Adj. *in Reihen von acht bestehend* Kâtj. Çr. 9,4,19.

अष्टवर्गज्ञातक n. Titel eines Werkes.

अष्टवर्ष Adj. (f. आ) *achtjährig* M. 9,94.

अष्टविकल्प Adj. *achtartig* Sâṁkhjak. 53.

अष्टविकृतिविवरण n. Titel eines gramm. Werkes des Madhusûdana.

अष्टविध Adj. *achtfach, achtfältig* 140,11. °शस्त्रकर्मण्य Adj. *über die achtfache Anwendung des Messers u. s. w. handelnd* Suçr. 1,91,20.

अष्टवृष Adj. *acht Stiere habend* AV. 5,16,8.

अष्टवे Dat. Inf. *zu erreichen* ṚV. 4,30,19.

अष्टशत n. 1) *hundertundacht.* — 2) *achthundert* Jâén. 1,302.

अष्टशतक n. = अष्टशत 1) MBh. 3,3,28.

अष्टशतसाकल्य Adj. *aus 800,000 bestehend* MBh. 4,10,9.

अष्टशलाक Adj. *acht Rippen habend* (Sonnenschirm) MBh. 12,235,21.

*अष्टश्रवण und *°श्रवस् m. Bein. Brahman's *(achtohrig).*

अष्टषष्ट Adj. *der 68ste.*

अष्टषष्टि f. *achtundsechzig.*

अष्टषष्टितम Adj. *der achtundsechzigste.*

अष्टसप्तति f. *achtundsiebzig.*

अष्टसप्ततितम Adj. *der 78ste.*

अष्टसाकल्यक Adj. (f. °स्त्रिका) *aus achttausend bestehend* Burn. Intr. 51.

अष्टस्तना Adj. f. *achtzitzig.*

*अष्टहायनी f. *achtjährige Kuh* Gal.

अष्टाकपाल Adj. *auf acht Schalen vertheilt.*

अष्टाक्षर 1) Adj. (f. आ) *achtsilbig* Çat. Br. 5,2,4,5. — 2) m. N. pr. eines Mannes.

अष्टाक्षरव्याख्या f. Titel eines mystischen Tractats.

*अष्टागव Adj. *mit acht Kühen bespannt.*

अष्टागृहीत Adj. *achtmal geschöpft* Çat. Br. 6,3,1,3.

1. अष्टाङ्ग am Anf. eines Comp. *acht Bestandtheile.*

Eines Heeres MBh. 2,5,63. Vgl. अष्टाङ्गक.

2. अष्टाङ्ग Adj. (f. आ) *achtgliedrig, achttheilig* MBh. 15,5,8.

अष्टाङ्गक Adj. (f. °ङ्गिका) dass. रथा नागा हया योधाः पत्तयः कर्मकारकाः । चारा दैशिकमुख्याश्च धञ्ञिन्यष्टाङ्गिका मता ॥ Nîlak. zu MBh. 2,5,63.

अष्टाङ्गदण्डवत् Adv. *mit acht Körpertheilen wie ein Stock* (zu Boden fallen als Zeichen höchster Verehrung).

अष्टाङ्गपात m. in साष्टाङ्गपातम्.

अष्टाङ्गहृदय n. Titel eines med. Werkes des Vâgbhaṭa und eines philos. Tractats.

अष्टाङ्गावलेह m. *eine best. Latwerge* Bhâvapr. 3,61.

अष्टाचक्र Adj. (f. आ) *achträderig.*

अष्टाचत्वारिंश Adj. 1) *der 48ste.* — 2) *aus 48 bestehend.* m. *ein aus 48 Versen best.* Stoma Ind. St. 9,266.

*अष्टाचत्वारिंशक Adj. *ein 48jähriges Gelübde begehend.*

अष्टाचत्वारिंशत् f. *achtundvierzig.* अष्टाचत्वारिंशदक्षर Adj. (f. आ) *aus 48 Silben bestehend* Çat. Br. 6,2,2,32. fg. अष्टाचत्वारिंशदिष्टक Adj. 10,4,2,13.

*अष्टाचत्वारिंशिन् Adj. = अष्टाचत्वारिंशक.

अष्टातय n. Pl. *achterlei Dinge.*

अष्टात्रिंश Adj. 1) *der 38ste.* — 2) *um 38 vermehrt.* °शं शतम् *hundertachtunddreissig* Çat. Br. 10,4,2,18.

अष्टात्रिंशत् f. *achtunddreissig.* °शद्रात्र Adj. Kâtj. Çr. 24,2,35.

अष्टादंष्ट्र m. N. pr. eines Mannes Âçv. Çr. 12,11, 1. Wohl fehlerhaft für अष्टा°.

अष्टादश Adj. 1) *der achtzehnte.* — 2) *mit einem achtzehntheiligen* Stoma *verbunden* Tâṇḍja-Br. 16,15,3.

अष्टादशधा Adv. *achtzehnfach* 212,18.

अष्टादशन् (Nom. °दश) Adj. *achtzehn.* अष्टादशदीक्ष Adj. Kâtj. Çr. 24,3,36. अष्टादशरात्र Adj. 8,6,4. अष्टादशात्तर Adj. *achtzehnsilbig.*

*अष्टादशभुजा f. Bein. der Durgâ.

अष्टादशम Adj. *der achtzehnte.*

*अष्टादशविवादानुशासन n. = धर्मशास्त्र Gal.; vgl. M. 8,3. fgg.

1. अष्टादशशत n. und °शती f. *achtzehnhundert* Ind. St. 9,468. fg.

2. अष्टादशशत Adj. *aus 1800 bestehend* Ind. St. 9,469.

अष्टादशशत्य Adj. (f. आ) *aus 118 bestehend* Kâtj. Çr. 17,7,25.

अष्टादशसाकल्य Adj. (f. ई) *aus achtzehn Tausend* (Çloka) *bestehend.*

अष्टादशाङ्गकाव्य m. *ein best. aus 18 Ingredienzen bestehendes Decoct.*

अष्टादशात्मक Adj. *achtzehnartig* R. 1,13,30.

अष्टाध्यायी f. *ein aus acht* Adhjâja *bestehendes Buch.*

अष्टानवति f. *achtundneunzig* Çat. Br. 10,2,3,11.

अष्टानुवाक n. Sg. *acht* Anuvâka's Kâtj. Çr. 18,5,1.

अष्टापत्त Adj. (f. आ) *mit 8 Seitenpfosten versehen.*

अष्टापञ्चाशत् f. *achtundfünfzig.*

अष्टापद् 1) Adj. (Nom. °पात्, f. °पदी) *a) achtfüssig. — b) achttheilig.* — 2) *m. *a) Spinne* Gal. — *b) das fabelhafte Thier* Çarabha Gal. — 3) f. °पदी *a) trächtiges Mutterthier. — b) achttheilige Strophe. — c) *eine Jasminart.*

अष्टापद् 1) m. *a) *Spinne. — b) *Raupe, Wurm. — c) *das fabelhafte Thier* Çarabha. — *d) *eine Jasminart. — e) *Keil. — f)* *Bein. des Berges Kailâsa. — 2) m. n. *a) ein getäfeltes Brett mit acht mal acht Feldern zum Würfelspiel.* °व्यापार m. *Würfelspiel* Kâd. 99,6. — *b) Gold.* — 3) f. आ *eine achtzeilige Strophe.*

*अष्टापर्णा Adj. wohl *achtblätterig.*

अष्टापाद्य Adj. *achtfach* Gaut. 12,15.

अष्टायोग m. *Achtgespann.*

अष्टार Adj. *mit acht Speichen* Ind. St. 9,109.

*अष्टारचक्रवत् m. Bein. des Mañgučrî.

अष्टारत्नि Adj. *acht Ellen lang* Çat. Br. 3,6,4,20.

अष्टारथ m. N. pr. eines Sohnes des Bhîmaratha.

अष्टार्धार्ध n. *die Hälfte der Hälfte von acht, d. i. zwei* Pratâpar. 61,*a*.

अष्टावक्र 1) m. N. pr. eines Mannes. °गीता, °संहिता und °सूक्तिदीपिका f. Titel von Schriften. — 2) n. N. pr. eines Tîrtha.

अष्टावक्रीय Adj. Aṣṭâvakra *betreffend.*

अष्टावन्धुर Adj. *mit acht Wagensitzen.*

अष्टाविंश Adj. 1) *der 28ste.* — 2) *aus 28 bestehend.* m. *ein aus 28 Versen best.* Stoma Ind. St. 9,276.

अष्टाविंशति f. *achtundzwanzig.* अष्टाविंशतिरात्र n. Kâtj. Çr. 24,2,22. अष्टाविंशतिशत n. *hundertundachtundzwanzig.* °शतमान Adj. Tâṇḍja-Br. 18, 3,2.

अष्टाविंशतिधा Adv. *28fach.*

अष्टाविंशद्विध Adj. *achtundzwanzigfach.*

अष्टाशत n. *hundertundacht.*

अष्टाशफ Adj. *achtklauig.*

अष्टाशीति f. *achtundachtzig.* °शतानि *hundertundachtundachtzig.* °सहस्राणि *180 Tausend* Ind. St. 13,483.

अष्टाशीतितम Adj. *der 88ste.*

अष्टाश्रकुण्ड n. *eine best. achteckige mystische Figur.*

अष्टाग्नि Adj. *achteckig* Çat. Br. 3,6,1,27. 7,1,28. 5,2,1,5. अष्टाग्नि MBh. 3,134,15.

अष्टाषष्टि f. *achtundsechzig.*

1. अष्टाष्टक n. *acht Oktaden, vierundsechzig.*

2. अष्टाष्टक Adj. *aus 64 bestehend.*

अष्टासप्तति f. *achtundsiebzig.*

अष्टाक् m. *achttägiges Soma-Opfer.*

अष्टाक्रिकमहोत्सव m. und अष्टाक्रिकव्याख्यान n. Titel von Werken.

1. अष्टि f. *Erreichung.*

2. अष्टि f. 1) *ein 64silbiges Metrum.* Später *ein Metrum von 4×16 Silben.* — 2) Bez. *der Zahl sechzehn.*

3. अष्टि f. *Samenkorn.*

अष्टिन् Adj. *achttheilig, achtsilbig.*

अष्टेड Adj. *acht* इडा *enthaltend.* पदस्तोभ m. Name eines Sâman Tândja-Br. 13,5,21.

अष्टोत्तर Adj. *plus acht* 212,28.

अष्ट्रा f. *Stachel zum Antreiben des Viehes* (das Zeichen des Ackerbauers).

अष्टादंष्ट्र m. N. pr. des Verfassers von RV. 10,111.

अष्ट्राविन् Adj. *dem Stachel gehorchend.*

*अष्ठि f. = 3. अष्टि.

अष्ठीला f. 1) *Kugel* 73,12.26. — 2) *runder Stein, Kiesel.* — 3) *Ambos* Bhâvapr. 6,16,11. — 4) *Obstkern.* — 5) *kugelige steinharte Anschwellung im Unterleibe.*

अष्ठीलिका f. *eine Art von Eitergeschwüren.*

अष्ठीव n. = अष्ठीवत् in ऊर्वष्ठीव.

अष्ठीवत् m. (*n.) *Kniescheibe, Knie.*

1. अस्, अस्ति. Med. 2. Sg. से zu belegen in der älteren Sprache nur im umschriebenen Futurum von medialen Verben 30,22. TS. 2,6,2,3 (1te Sg.?). Nur in den Formen vom Präsensstamme und im Perfectum आस्. 1) *sein, da —, vorhanden sein, existiren; Statt finden, geschehen, sich ereignen.* अयमस्मि *da bin ich* 39,26. Mit न *a) nicht da sein.* सो ऽपि नास्ति यथा तथा *und auch dieser ist so gut wie nicht da* 66,17. नास्ति *es ist Nichts da, ich habe Nichts.* Damit wird ein Bittender abgewiesen Spr. 7615. — *b) verloren —, hin —, nicht mehr zu retten sein.* — 2) *weilen, sich aufhalten, sich irgendwo oder irgendwobei* (Loc.) *befinden.* — 3) mit Gen. oder Dat. *esse alicui, Jmd gehören, da sein —, geben für.* अस्ति मे *ich besitze Etwas, ich bin reich.* तवास्मि *ich gehöre dir, ich bin dein Gefangener.* कस्यासि *wem gehörst du?* so v. a. *wessen Gattin —, wessen Tochter bist du?* MBh. 3,64,118. Mit Loc. *sich bei Jmd befinden, angetroffen werden, Jmd eigen sein* 102,28. — 4) *bereit —, gegenwärtig —, Jmd* (Dat.) *zur Hand sein.* — 5) *hinreichen, genug sein für* (Gen.) 74,27. *einer Sache* (Dat.) *gewachsen sein, vermögen* 34,28. — 6) *Jmd* (Dat.) *zu Etwas* (Dat.) *gereichen, — behülflich sein.* — 7) *sein* (copula). का तवास्मि *was bin ich dir?* 180,6. Bildet mit Participien verschiedene Arten von Aussageformen. Mit Adverbien *sein, sich verhalten.* तथैव *wie zuvor* 57,18. एवमस्तु *so sei es,* so v. a. *einverstanden.* स्यादेवमपि mit Potent. *es könnte auch sein, dass.* — 8) आस mit dem Acc. eines Nom. act. auf आ bildet umschriebene Perfecta Ait. Br. 7,17. — 9) *werden.* Mit Gen. *Jmd zu Theil werden, zufallen* 89,26. आसीच्च मे मनसि so v. a. *und es tauchte in mir der Gedanke auf* Kâd. 35,4. 160,1. 198,19. — 10) अस्ति *so ist es* (vollständig अस्त्येतत्). Am Anfange eines Satzes mit einem andern Verbum finitum (ist es wieder अस्ति, so fällt es weg) *es ist (war) der Fall —, es kommt vor, dass; zuweilen* Mṛkkh. 49,17. Mahâbh. 1,67,*b.* 185,*a.* 294,*a.* अस्त्यत्र का चिद्गा पश्यसि (fragend) 211,*a.* *Fragend in Verbindung mit einem Fut. *kommt es wirklich vor, dass?* अस्मि mit einer 1. Sg. *ich bin in dem Falle, dass ich* Kathâs. 25,187. Cit. bei Mallin. zu Kir. 3,6. असि mit einer 2. Sg. *du bist in dem Falle, dass* Vâmana 5,2,82. — 11) अस्तु *es geschehe,* so v. a. *gut, einverstanden.* यदस्तु *es geschehe, was da wolle.* यदस्तु मे *was mir auch geschehen möge.* अस्तु und मस्तु mit einem folgenden Nom. *um nicht davon zu reden* Spr. 6790. — Mit अति *übertreffen* (mit Acc.). — Mit *व्यति Med. *mehr sein, überwiegen.* — Mit अनु 1) *dabei sein* (mit Acc.). — 2) *bereit sein, sich darbieten.* — 3) *gelangen zu* (Acc.), *erreichen.* — Mit *व्यत्यनु Med. — Mit अप *sich fern halten.* — Mit अपि 1) *sein, sich befinden bei* oder *in.* — 2) *zu Theil werden, zufallen.* — 3) impers. mit Gen. der Person *theilhaben an* (Loc.). — Mit अभि 1) *zufallen, auf Jmds* (Gen.) *Theil kommen.* — 2) *darüber sein, übertreffen, beherrschen, bewältigen; Jmd* (Gen. oder Dat.) *mehr gelten als* (Abl.) RV. 5,33,3. — Mit उप *sein —, sich befinden in* (Acc.). — उपास्ति st. उपास्ते von आस्. — Mit नि *dabei sein, Theil haben an* (Gen.). — Mit परि 1) *überholen.* — 2) *über* (einen Zeitpunkt) *hinaus gehen,* (o. Z.) *nicht einhalten* RV. 7,103,7. — Mit प्र *voran sein, in ausgezeichnetem Maasse sein, vorwiegen, hervorragen.* — Mit प्रति *Jmd gleichkommen, mit Jmd wetteifern.* — Mit *वि. — Mit सम् 1) *Jmd* (Acc.) *gleich sein.* — 2) *vereinigt sein mit* (सक्). — 3) *sein, geben, existiren* Sarvad. 9,15. — समस्तु MBh. 13,1323 fehlerhaft für ममास्ति.

2. अस्, अस्यति 1) *schleudern, werfen, schiessen auf* (Loc., Dat. oder Gen.); *schleudern mit* (Instr.). — 2) *vertreiben, verscheuchen.* — 3) *von sich werfen, ablegen, fahren lassen.* Nur im Partic. अस्त am Anfange eines adj. Comp. 104,14.21. — 4) अस्त *beendigt. — Mit अति 1) *niederschiessen.* Vielleicht fehlerhaft für अभि. — 2) *अत्यस्त *über Etwas* (Acc. oder im Comp. vorangehend) *hinweg gebracht, Etwas hinter sich habend.* — Mit व्यति, Partic. व्यत्यस्त *umgestellt, in eine umgekehrte Lage gebracht.* — Mit अधि 1) *darüber werfen.* — 2) *fälschlich übertragen* Çaṃk. zu Bâdar. 4,1,5. 6. *missverstehen.* — Caus. Partic. अध्यासित *mit Etwas* (Nom. abstr. im Instr.) *gemeint, unter — verstanden.* — Mit अनु, Partic. अन्वस्त *durchschossen, durchflochten.* — Mit अप 1) *wegschleudern, wegstossen, wegwerfen, abwerfen, ablegen* (Kleid, Schmuck); *niederlegen auf* 297,1. — 2) *verlassen* (einen Ort) 124,21. *Jmd im Stich lassen* 75,28. *Etwas aufgeben, fahrenlassen* 299,25. *bei Seite lassen.* अपास्य mit Acc. *mit Hintansetzung, trotz* Bâlar. 39,14. 102,13. समरम् so v. a. *ausser im Kampf* Spr. 3238. — 3) *entziehen, an sich ziehen* 93,5. — 4) *subtrahiren* Bîjag. 34. — 5) *zurückweisen, widerlegen.* — Mit उद्प *ganz aufgeben, — unterlassen.* — Mit अपि *einfügen.* — Mit अभि auch असति und °ते. 1) *hinwerfen, zuwerfen.* — 2) *schleudern* (Pfeile) MBh. 1,138,41. — 3) *hinzufügen* Çulbas. 2,9. — 4) *obliegen, betreiben, besorgen, verrichten, studiren.* — 5) *wiederholen, verdoppeln.* अभ्यस्त *verdoppelt, reduplicirt* Spr. 7615. — 6) *multipliciren.* — Caus. *Jmd obliegen lassen, beibringen, lehren.* — Mit समभि *obliegen, betreiben, üben.* — Mit अव *hinwerfen* RV. 1,140,10. — Mit अन्वव *Etwas bringen auf* (Dat.). — Mit अभ्यव *auf Etwas hinwerfen.* — Mit आ Med. 1) *hingiessen, fliessen lassen.* — 2) *an sich —, in die Hand nehmen* Çat. Br. 1,5,2,1. — Mit उद् 1) *hinaufwerfen, in die Höhe heben.* — 2) *hinauswerfen.* — 3) *sich erheben von* (Acc.) Çik. 34,1. — Mit अनूद् *nach Jmd hinaufwerfen.* — Mit पर्युद् *beseitigen, ausschliessen.* — Mit व्युद् 1) *umherstreuen.* — 2) *aus sich entlassen* Gaut. 9,12. — 3) *fahren lassen, aufgeben.* — Mit अभिव्युद् *vollständig fahren lassen, — aufgeben.* — Mit उद्युद् dass. — Mit उप *unter Etwas werfen, zu Etwas hinwerfen.* — Mit व्युप *dazwischen hinwerfen.* — Mit नि auch असति. 1) *niederwerfen, — setzen, — legen, ablegen* 93,27. प्ररोहान् *Steckreiser pflanzen* Bâlar. 147,13. — 2) *legen —, setzen —, absetzen —, einsetzen —, aussetzen in, auf* (Loc.), *stecken an, in* 113,17. 218,6. *schütten —, giessen auf, in* 169,11. मनसि चि-

त्तातिभारम् so v. a. *sich viele Gedanken machen* 311, 11. शिरस्याज्ञाम् *auf's Haupt legen*, so v. a. *mit Ehrerbietung entgegennehmen* Spr. 1876. पथि *auf die Strasse werfen*, so v. a. *ablegen, aufgeben*. — 3) *schleudern* (einen Fluch) *auf* (Loc.). — 4) *auftragen* (Salbe, Zeichen) *auf* (Loc.). — 5) *heften* (den Blick) *auf* (Loc.) Spr. 7758. — 6) *Jmd* (Loc.) *Etwas* oder *Jmd übergeben, übertragen, anvertrauen* 292,4. 326,33. — 7) *aufgeben, fahren lassen* (प्राणान्, जीवितम्, देहम्). — 8) *vorbringen, zur Sprache bringen*. — 9) न्यस्त *a) hingestreckt, ausgestreckt*. क्रयाय *zum Verkauf ausgestellt*. — *b)* von einem Vocale α) *niedrig betont*. Compar. ṚV. Prât. 3,17. — β) *kurz* Çaut. 27. — Caus. *niederlegen* —, *niedersetzen heissen*. — Mit अभिनि *niederdrücken*. — Mit उपनि 1) *hinlegen, hinsetzen* R. 4,4,17. — 2) *Jmd* (Acc.) *Jmd* (Dat.) *anmelden* MBh. 3,158,28. — 3) *vorbringen, zur Sprache bringen* 250,3. — Mit समुपनि *vorbringen, zur Sprache bringen*. — Mit परिनि, Partic. °न्यस्त *ausgestreckt, hingestreckt*. — Mit प्रतिनि *für Jmd besonders hinlegen*. v. l. प्रवि. — Mit विनि auch असति. 1) *auseinanderlegen, ausbreiten, hinlegen, hinstellen*. — 2) *legen* —, *setzen auf* (Loc.) 304,32. 310,4. 320,8. *stecken in* 175,31. — 3) *auftragen* (Salbe, Zeichen) *auf* (Loc.) 115,17. — 4) *Etwas durch Etwas bezeichnen* Megh. 84. — 5) *richten, heften* (den Geist, den Blick) *auf* (Loc.). — 6) *Jmd* (Loc.) *Etwas* oder *Jmd übergeben, anvertrauen*. — Mit संनि auch असति. 1) *zusammen niederlegen, zusammenlegen*. — 2) *niederlegen, ablegen*. — 3) *legen* —, *setzen auf* (Loc.) 43,21. *Jmd* (Loc. oder Gen.) *in Verwahrung geben, anvertrauen*. — 4) *Etwas aufgeben, fahren lassen, sich von Etwas lossagen*. — 5) *allem irdischen Treiben entsagen und sich ganz dem beschaulichen Leben widmen*. — 6) संन्यस्त *hingestreckt, ausgestreckt, ausgebreitet, hingelagert*. — Mit उपसंनि in उपसंन्यास. — Mit निस् 1) *ausreissen*. — 2) *hinauswerfen, verbannen aus* (Abl.) 128,31. *verstossen, entfernen, verjagen, verscheuchen*. — 3) *abwehren*. — 4) *zurückweisen, abweisen* (einen Bewerber). — 5) *zu Nichte machen, vertilgen*. — 6) **abschiessen*. — 7) *कस्तौ Act. Med. *ausstrecken*. — 8) **von sich abstreifen*, Act. Med. — 9) *zurückweisen, widerlegen*. — 10) निरस्त *ausgestossen*. *a)* von der Aussprache der Laute श, ष, स und कृ. — *b)* von einer best. fehlerhaften Aussprache der Vocale. — Caus. *ausreissen*. Partic. निरसयत् (!) zu Spr. 1171. — Mit अभिनिस् *hinwerfen nach*. — Mit परा 1) *wegwerfen, bei Seite werfen*. — 2) *hinwerfen*. — 3) *verstossen, aussetzen* (ein Kind). — 4) *verlassen* (einen Ort). — 5) *zurückweisen, widerlegen*. — Mit परि 1) *hinundher werfen*, — *bewegen, umhergehen lassen* (die Augen). — 2) *umwerfen, niederwerfen*. पर्यस्त *umgeworfen, umgestürzt, niedergefallen auf* (Loc.). — 3) Med. *ringsherum anlegen, umlegen* 21,16. — 4) *umringen, umgeben, umstricken*. — 5) *sich umdrehen*. पर्यस्य Absol. Spr. 1622. — 6) *sich ausbreiten*. पर्यस्त *ausgebreitet um* (im Comp. vorangehend). — 7) *aufreihen*. पर्यस्त *aufgereiht auf* (im Comp. vorangehend). — 8) पर्यस्त *verkehrt* Spr. 5360. — Mit विपरि 1) *umkehren, umwerfen* Gaut. 20,3.4. *umwechseln, vertauschen*. विपर्यस्त *umgekehrt, verstellt, verkehrt* 236,14. — 2) *eine verkehrte Ansicht haben* Spr. 2596. — 3) विपर्यस्त *herumstehend* 128,14. — Caus. *bewirken, dass Etwas* (Acc.) *sich verkehrt* Bâlar. 271,4. — Mit संपरि s. संपर्यासन. — Mit प्र 1) *fortschleudern, hinschleudern, hinwerfen, werfen in* (Loc.) 34,23. 162,1. अंशम् *einen Einsatz machen, wetten*. — 2) *umwerfen*. — Mit अनुप्र *nachwerfen*. — Mit अभिप्र *hinwerfen auf* (Acc.). — Mit प्रतिप्र *daraufwerfen*. — Mit प्रति 1) *zuwerfen, hinwerfen*. — 2) *umschlagen, einbiegen*. — 3) *abwerfen, ablegen, fahren lassen*. — Mit वि 1) *auseinanderwerfen, zersprengen, zertrennen, zerstreuen, sondern*. व्यस्त *zerstückt, auseinandergerissen, getrennt, zerlegt, zertheilt, gesondert, vermannichfacht* 251,16. 259,28. 263,24. 293,11. 304,24. 321,6. व्यस्ते काले *hin und wieder, bisweilen* MBh. 3,303,6. — 2) व्यस्त **verwirrt*. — Mit प्रवि *hinlegen, hinstellen auf* (Loc.) R. ed. Bomb. 2,40,15. — Mit सम् *verbinden, aneinanderreihen, zusammenlegen, — fügen, — thun* Çulbas. 1,50. 2,12.76. Pass. *zusammengesetzt werden* (gramm.) *mit* (Instr.). समस्त *a) verbunden, vereinigt, eine Einheit bildend* 259,28. *componirt* (gramm.) 251,16. — *b) ganz, alles, alle insgesammt* 104,8. 169,4. 215,25. 292,4. 297,1. — Mit अनुसम् *noch hinzulegen, vollends beifügen*. — Mit उपसम् 1) *daraufiegen*. — 2) *hinzufügen* Çulbas. 1,68. — 3) उपसमस्त *mit einem andern Worte componirt*.

3. °अस् Adj. *werfend, treffend*, in कृत्स्वस्.

4. *अस्, °असति, °ते (गतिदीप्त्यादानेषु).

असंयत Adj. 1) *nicht zusammengehalten*. — 2) *ungezügelt, ungehemmt*. — 3) *unaufmerksam hergesagt* Saṃhitopan. 8,7.

असंयत्त् Adj. *nicht eingehend, — zusagend*.

असंयम m. *Nichtzügelung*.

असंयाज्य Adj. *mit dem man nicht an einem Opfer Theil nehmen darf*.

असंयुक्त Adj. *unverbunden, nicht zusammenhängend* Gaim. 3,3,11.

असंयुत 1) Adj. *unverbunden, nicht zusammengefügt*. — 2) *m. Bein. Vishṇu's.

1. असंयोग m. 1) *das Unverbundensein, Nichtzusammenhängen* Gaim. 3,3,16. 5,1,27. 6,3,9. — 2) *keine Doppelconsonanz* P. 1,2,3.

2. असंयोग Adj. *mit dem man keinen Verkehr haben darf* Âpast.

असरम्भ m. *keine innere Aufregung, kein Aufwallen* MBh. 14,38,2. = निर्भयत्व Nilak.

असंरोध m. *Nichtbeeinträchtigung, Nichtschädigung Jmdes* MBh. 14,46,24.

असंरोह m. *das Nichtzusammenwachsen, Nichtzusammenlaufen* (von Wegen).

असंलक्ष्य Adj. *nicht wahrnehmbar*.

असंवत्सरभृत Adj. *kein Jahr hindurch getragen*.

असंवत्सरभृतिन् Adj. *kein Jahr hindurch getragen habend*.

असंवत्सरवासिन् Adj. *noch kein Jahr* (beim Lehrer) *weilend* Ait. Âr. 370,18.

असंवर्तमान Adj. *sich nicht zusammenthuend* (in coitu).

असंवार्य Adj. *nicht zurückzuhalten, — abzuwehren*.

असंवाद्य Adj. *nicht an den Tag zu legen, nicht zu äussern*.

असंविज्ञात Adj. *nicht einverstanden* Gaut. 4,13.

असंवित्ति f. *das Nichterkennen* v. l. in Bhâvapr. für असंप्राप्ति Suçr. 1,331,13.

असंविद् Adj. *bewusstlos*.

असंविदान Adj. *nicht einig* —, *uneins seiend* Çat. Br. 10,6,1,2. Khând. Up. 8,7,2.

असंविभागिन् Adj. *nicht mit Andern theilend*. Nom. abstr. °गित्व n.

असंविवादिता f. fehlerhaft für अविसंवादिता.

असंवृत 1) Adj. *unverdeckt, unverhüllt* Çat. Br. 14,5,5,18. 6,8,8. *unbedeckt, bloss* (Erde). °गुद Adj. *dessen After nicht mehr schliesst* Bhâvapr. 3,148. — 2) n. *eine best. Hölle*.

असंवृत्ति f. *Nichtvollendung* Âpast. 1,14,5.

असंवेशन n. *kein geschlechtliches Beiwohnen* Âpast.

असंव्यवहार्य Adj. *mit dem man nicht verkehren darf*. Nom. abstr. °त्व n.

असंव्याय m. *das nicht aus der Lage Kommen*.

*असंव्याहारिन् Adj. gaṇa ग्राह्यादि.

असंस्राव m. *das Nichtzusammensinken*.

असंशब्द्य Adj. *nicht erwähnenswerth*.

1. असंशय m. *kein Zweifel*, Nom. absolut so v. a. °येन *ohne Zweifel, ganz sicher*.

2. असंशय Adj. *keinen Zweifel habend*. °म् Adv. *ohne*

Zweifel.

असंश्रवणे und °श्रवे Loc. *in einer Entfernung, aus der Jmd* (Gen.) *Etwas nicht vernehmen kann.*

असंश्रावम् Absol. *unhörbar für* (Gen.).

असंश्राव्य Adj. *nicht hörbar für* (Gen.).

असंश्लिष्ट 1) Adj. *a) nicht fest anliegend, — unmittelbar sich berührend* Tândja-Br. 13,4,6. — *b) nicht gemischt, von einer Qualität, durchaus gut* (eine Handlung) MBh. 12,360,12. — 2) m. Bein. Çiva's.

असंश्लेष m. 1) *das Nichthaften* Bâdar. 4,1,14. — 2) *keine Berührung, kein Contact.*

असंसक्त Adj. *unzusammenhängend* Bhâvapr. 3,12.

असंसर्ग m. *Nichtberührung, kein Verkehr mit* (Gen.) Spr. 248.

असंसव m. *kein gleichzeitiges* Soma-*Opfer zweier benachbarter Gegner* Kâtj. Çr. 25,14,23.

असंसारिन् Adj. *dem Kreislauf des Lebens nicht unterliegend* 261,24.

असंसृक्तगिल् Adj. *Ungekautes schlingend.*

असंसृष्ट Adj. 1) *in keiner näheren Berührung mit Jmd stehend, fremd, unbekannt* MBh. 12,103,48. — 2) *nicht vermischt mit* (Instr.) Kâtj. Çr. 3,3,29. Âçv. Çr. 2,3,18. — 3) *frei von* (Instr.) 106,21. — 4) *an ungehöriger Stelle unterbrochen* (Recitation) Saṁhitopan. 8,7.

असंसृष्टि f. *Nichtvermengung* Maitr. S. 1,4,13.

असंस्कार m. *Mangel einer Verzierung, — Pflege, natürliche Beschaffenheit* Çâk. 182. Kâd. II, 88,20.

असंस्कृत Adj. 1) *nicht zugerüstet.* — 2) *nicht geweiht* (Vieh, Jüngling mit der heiligen Schnur, Mädchen bei der Hochzeit). — 3) *ungeschmückt, unverziert; ungebildet, roh* (Sprache) Spr. 4434.

असंस्कृतालकिन् Adj. *mit ungeschmückten Locken* Kâd. 67,16.

असंस्तव Adj. = असंस्तुत.

असंस्तुत Adj. *unbekannt, fremd* Kir. 3,21. Kâd. II, 77,5. Verz. d. Oxf. H. 217,*a*,34.

असंस्थान Adj. *verunstaltet* R. 3,73,18.

असंस्थित Adj. 1) *nicht stille stehend, unstät, ruhelos* Çâk. 33, v. l. — 2) *nicht an einem Platz vereinigt, zerstreut* (Truppen) Spr. 2821. Kâm. Nîtis. 18,52. — 3) *unvollendet* AV. 6,50,2.

असंस्पर्श m. *das Nichtinberührungkommen mit Etwas* MBh. 12,180,33.

असंस्पृशत् Adj. *nicht berührend* Âpast. In astr. Sinne Varâh. Bṛh. S. 24,29.

असंस्यन्दमान Adj. *nicht zusammenlaufend* Kâtj. Çr. 2,5,26.

असंस्वादम् Absol. *ohne zu schmecken* Gobh. 3,8,16.

असंकृत 1) Adj. *a) nicht zusammengeballt, — dick.* Blut Suçr. 1,45,8. faeces Bhâvapr. 2,113. Wind Karaka 1,12. — *b) unverbunden* Bhâg. P. 2,5,32. — *c) allein stehend* MBh. 13,107,4. — *d) uneinig* Spr. 1424. — 2) m. *eine best. Art der Truppenaufstellung* Kâm. Nîtis. 18,41.

असंकृतन n. *das Unverbundensein, Freisein von* (Instr.).

असंकार्य Adj. *nicht abzubringen, — zu verleiten, unbestechlich.*

असंकृत Adj. *unverbunden* RV. Prât. 1,14 (24). VS. Prât. 1,156. Taitt. Prât. 21,5.

असकल Adj. (f. आ) *nicht ganz, — vollständig.*

असकृत् Adv. *nicht einmal, oftmals.* संवत्सरस्य *öfter als einmal im Jahr* Pâr. Gṛhs. 1,3,31.

असकृत्समाधि m. *eine best. Meditation* (buddh.).

असकृद्व m. *Zahn* Varâh. Bṛh. S. 77,34.

असकौ Nom. Sg. m. f. mit vorangehendem यक: oder यका *der (die) da, welcher (welche)* VS. 23,22.23.

असक्त 1) Adj. *a) nicht hängen bleibend an, keinen Widerstand findend an* (Loc.) MBh. 3,39,52. *auf keinen Widerstand stossend, Alles durchbohrend* (Pfeile) 14,75,15. — *b) an Nichts gebunden, frei* Sâṁkhjak. 40. — *c) an den Dingen nicht hängend, mit dem Herzen unbetheiligt* Ragh. 1,21. Bhâg. P. 1,6,28. 3,3,19. — 2) °म् Adv. *a) ohne auf Widerstand zu stossen.* रथो याति Hariv. 2,113,19. बाकुममिना चिच्छेद R. 3,75,6. — *b) ohne sich einer Sache hinzugeben, mit Bewahrung seiner Unabhängigkeit von Etwas* Kâm. Nîtis. 7,57.

असक्ति f. *das Nichthängen an den Dingen.*

*असक्थ und *असक्थि Adj. *keine Schenkel habend.*

असक्र Adj. *nicht versiegend.*

*असखि m. *ein schlechter Freund.*

असगोत्र Adj. (f. आ) *nicht gesippt mit* (Gen.) Gobh. 3,4,4.

असंकर m. 1) *keine Vermischung der Kasten* Gaut. 8,3. — 2) *keine Verwirrung* Njâjas. 1,1,3.

असंकलितरूप Adj. *einförmig* Comm. zu Vâmana 1,3,30.

असंकल्प n. (!) *das Nichtwollen, Nichtbegehren.*

असंकल्पयत् Adj. *Nichts begehrend* Kauç. 42.

असंकल्पित Adj. *nicht beabsichtigt, — gewollt* R. 2,22,24.

असंकसुक Adj. *nicht unschlüssig, festen Sinnes.*

असंकीर्ण Adj. *nicht verunreinigt, rein* Suçr. 1, 45,12.

*असंकुल m. *breiter Weg.*

असंकेतित Adj. *mit dem (der) man keine Verabredung getroffen hat.* °त्व n. *das Nichtfestgesetztsein durch Uebereinkunft.*

असंक्रान्तिमास m. *ein Monat, in dem die Sonne in kein neues Sternbild tritt,* Ganit. Adhim. 6.

असंक्रुद्ध Adj. *nicht erzürnt* R. 2,98,1.

असंक्लिष्ट Adj. *nicht mitgenommen, — abgenutzt* R. ed. Bomb. 2,118,19.

असंक्लेश m. *Nichtbeeinträchtigung, Nichtschädigung.*

असंक्षिप्त Adj. *nicht zusammengedrängt, ausführlich* Kâtjâd. 1,18.

असंखादत् Adj. *nicht zerkauend* Lâṭj. 4,11,13.

असंख्य 1) Adj. (f. आ) *ohne Zahl, unzählbar.* — 2) n. *eine best. hohe Zahl* (buddh.).

असंख्यात Adj. *ungezählt, zahllos.*

असंख्येय 1) Adj. *unzählbar, unzählig.* — 2) n. *a) unzählbare Menge. — b) eine best. hohe Zahl* (buddh.).

1. असङ्ग m. 1) *das Nichthängenbleiben, Nichtanstreifen.* — 2) *das Nichthängen an den Dingen.* Abl. so v. a. *nach Laune, — Belieben* Bâlar. 62,15.

2. असङ्ग und असङ्ग 1) Adj. *a) nicht hängen bleibend, keinen Widerstand findend an* (Loc.), *sich frei bewegend. — b) ungebunden, frei* Ind. St. 9,146. 164. fg. Dazu Nom. abstr. °त्व n. 159. — *c) an den Dingen nicht hängend.* Dazu Nom. abstr. °ता R. ed. Gorr. 1,67,15. — 2) m. N. pr. zweier Männer.

असंगत Adj. P. 5,1,121. 1) *unverbunden* Bhâg. P. ed. Bomb. 2,5,32. — 2) *nicht zusammenpassend, unpassend* Spr. 1066.

1. असंगति f. *eine rhetorische Figur, bei der zwei zu einander nicht stimmende Erscheinungen als Ursache und Wirkung dargestellt werden,* Kâvjapr. 10,38.

2. असंगति Adj. *mit Niemanden verkehrend* MBh. 12,363,4.

असंगम m. *kein Verlangen nach* (Loc.), *das Nichthängen an den Dingen*

असंगर Adj. *nicht kämpfend.*

असङ्गवत् R. 3,37,23 fehlerhaft für सङ्गवत्.

असङ्गिन् Adj. 1) *nicht an den Dingen hängend.* Nom. abstr. °ङ्गित्व n. MBh. 12,274,18. — 2) *frei von allen Gelüsten* (योग).

असङ्गिसत्त्व m. Pl. *best. göttliche Wesen* (buddh.).

असंघट्ट m. *kein Zusammenstoss, keine Collision.* °मुखम् Adv. Ragh. 14,86.

असचद्विष् Adj. *Ergebene nicht anfeindend* RV.

असच्छाखा f. *Scheinglied* (?).

असच्छास्त्र n. *schlechte —, falsche Lehre.*

असज्ञात Adj. *nicht blutsverwandt.*

असज्ञाति Adj. *nicht von derselben Kaste* 193,22.

असज्ञात्य Adj. (f. आ) *ohne Blutsverwandtschaft.*

असज्ञान m. 1) *Bösewicht* Spr. 7699. — 2) *ein übelwollender —, missgünstiger Mensch* Kâd. 2,4.

असज्ञमान Adj. *nicht anstehend, — zögernd* Spr. 3625.

असज्ञातिमिश्र m. ein Mannsname.

असंचय (MBu. 13,31,11), °वत् (Taitt. Âr. 1,32,2) und असंचयिक (M. 6,43, v. l.) Adj. *keine Vorräthe habend.*

असंचर m. *kein Durchgang, ein Platz, den Niemand betritt.*

असंचरत् Adj. *sich nicht ergehend* Çat. Br. 14, 4,3,29.32.

असंचार m. *das nicht von der Stelle Geschobenwerden.*

असंचार्य Adj. *unzugänglich für* (Instr.).

असंचित Adj. *nicht vollständig geschichtet.*

असंकृत्त Adj. *nicht verdeckt, — umhüllt* Çat. Br. 8,7,4,19.21.

असंज्ञ Adj. 1) *bewusstlos* Bhâvapr. 4,42. — 2) *kein klares Bewusstsein habend.* Nom. abstr. °त्व n. MBh. 14,36,15.

असंज्ञप्त Adj. *nicht getödtet* (Opferthier) Çat. Br. 13,6,2,12.

असंज्ञा f. 1) *Uneinigkeit, Zwietracht.* — 2) *kein Appellativum und kein Nomen proprium* P. 4,3,149.

असंज्ञिसत्त्व m. Pl. v. l. für असङ्गिसत्त्व.

असंज्वर Adj. *keine innere Gluth —, keinen Kummer empfindend.*

*असतीज (Gal.), *असतीपुत्र (Gal.) und *असतीसुत m. *der Sohn einer unzüchtigen Frau.*

असतीपोषण n. bei den Gaina *das Füttern von allerhand unnützen Geschöpfen.*

असत्कर Adj. *nicht im Stande Etwas zu bewirken.* Davon Nom. abstr. °त्व n.

असत्कल्पना f. *falsche Voraussetzung* Çâk. 66,3.

असत्कार m. *schlechte Behandlung, Beleidigung* MBh. 1,166,28.

असत्कार्य n. *eine unerlaubte Beschäftigung.*

असत्कृत 1) Adj. *schlecht behandelt* MBh. 3,70, 12.74,29. — 2) n. *angethanes Unrecht, Beleidigung* MBh. 3,76,31.

*असत्ता f. *das Nichtsein.*

असत्त्रोत्थान Adj. *ohne Auseinandergehen vom Sattra* Kâtj. Çr. 23,5,31.

1. असत्त्व n. 1) *das Nichtdasein, Abwesenheit* Nyâyam. 9,1,11. — 2) *das Nichtsein* Ind. St. 9,159.

2. असत्त्व Adj. *muth-, energielos.*

1.*असत्पथ m. *schlechter Weg.*

2. असत्पथ Adj. *nicht auf dem richtigen Wege seiend.*

असत्पुत्र Adj. *keinen Sohn habend* 197,29.

असत्प्रमुदित n. im Sâṁkhja *eine best. Unvollkommenheit.*

असत्प्रलाप m. *leeres Geschwätz* Spr. 749.

असत्प्रवृत्ति f. *schlechte Handlungsweise* 105,1.

असत्य 1) Adj. *unwahr, trügerisch.* — 2) n. *Unwahrheit, Lüge* 180,12. Spr. 7700.

असत्यता f. *Unwahrheit.*

असत्यशील Adj. (f. आ) *der Lüge ergeben* Spr. 751.

असत्यसंध Adj. *auf dessen Wort man sich nicht verlassen kann.*

असत्सङ्ग m. ein Mannsname.

*असद्ध्येतर् m. *ein Brahman, der ketzerische Werke studirt.*

असदाग्रह Adj. = असद्ग्रह 1).

असद्ग्रह Harîv. 15479 fehlerhaft für असद्ग्राह m.

असदृश Adj. *ungleich, unähnlich, unebenbürtig* Mṛkkh. 51,20. *ungebührlich* MBh. 3,279,17. Mṛkkh. 125,16. Nom. abstr. °त्व n.

असदृशोपम n. *ein unähnliches Gleichniss.*

असद्ग्रह 1) Adj. *auf etwas Schlechtem bestehend, einer thörichten Grille nachgehend.* — 2) m. *ein schlechter Gedanke, auf dem man besteht, eine thörichte Grille* 105,27. *böse Neigung* Kâd. 119,19.

असद्ग्रहिन् Adj. fehlerhaft für असद्ग्राहिन्.

असद्ग्राह Adj. und m. = असद्ग्रह.

असद्ग्राहिन् Adj. = असद्ग्रह 1).

असद्धर्म m. *schlechter Brauch* Spr. 753.

असद्बुद्धि Adj. *thöricht.*

असद्भाव m. 1) *das Nichtdasein, Fehlen, Abwesenheit* 285,18. — 2) *Unwirklichkeit, Unwahrheit* Comm. zu Nyâyas. S. 1, Z. 2 v. u.

असद्यस् Adv. *nicht an demselben Tage, — sogleich.*

असद्वाच् Adj. *unwahr redend, Lügner.*

असद्वाद m. *Irrlehre.*

असद्वृत्त Adj. *nicht schön rund* und zugleich *nicht von gutem Betragen* Spr. 7701.

असद्वृत्ति Adj. *auf unrechtem Wege sich befindend* zu Spr. 7200. Bhâg. P. 3,5,44.

असन् n. *Blut.* Zu belegen nur असा, असस् und असाम् (Maitr. S. 3,9,6). Vgl. असृज्.

1. असन 1) n. *das Schleudern, Schiessen, Schuss.* — 2) f. असनी *Geschoss, Pfeil.*

2. असन m. *Terminalia tomentosa W. u. A.*

*असनपर्णी f. *eine best. Pflanze.*

असनाम Adj. (f. आ) *nicht gleichnamig* 68,26.

*असनि und *असनिक gaṇa गौरादि.

1. असत् 1) Adj. (f. असती) *a) nicht daseiend, — vorhanden, fehlend, nicht seiend* Taitt. Up. 2,6. — *b) wie Jmd oder Etwas nicht sein sollte:* α) *unwahr.* — β) *schlecht; untreu, unzüchtig* (von einem Weibe) zu Spr. 3319. असती auch Subst. — 2) *m. Bein. Indra's. — 3) n. a) Nichtseiendes, Nichtsein. — b) Unwahrheit, Lüge. — c) Böses.

2. असत् m. in der Personification असत्पांसव: nach der Etym. des Çat. Br. *werfend, ausstreuend.*

असंतत Adj. *unterbrochen.*

असंताप Adj. (f. आ) 1) *keinen Schmerz —, keinen Kummer empfindend* Kull. zu M. 4,185. — 2) *keinen Schmerz —, keinen Kummer verursachend.*

असंतुष्ट Adj. *unzufrieden, ungenügsam* Spr. 755.

असंतोष m. *Unzufriedenheit, Ungenügsamkeit* Spr. 757.

असंतोषवत् Adj. *unzufrieden.*

असंत्याग m. *das Nichtaufgeben, das Sichnichtlossagen von* (Gen.) Spr. 758.

असंत्यागिन् Adj. *nicht aufgebend.*

असंत्याज्य Adj. 1) *nicht im Stich zu lassen.* — 2) *nicht zu vermeiden.* — 3) *nicht zu versäumen.*

असंदधत् Adj. *nicht verbindend, keinen* Saṁdhi *eintreten lassend* RV. Prât. 11,22.

असंदधान Adj. *nicht Frieden schliessend, sich nicht vertragend* Spr. 759.

असंदर्शन n. 1) *das Nichtsehen von Menschen, kein Verkehr mit M.* MBh. 12,180,38. — 2) Loc. *ausserhalb des Gesichtskreises von* (Abl.) Âçv. Gṛhj. 4,8,12.

असंदिग्ध Adj. 1) *nicht undeutlich, klar* MBh. 12, 230,6. — 2) *keinem Zweifel unterliegend* Mahâbh. 6,85,*b.* °म् Adv. *ohne Zweifel.*

असंदित (M. 8,342 nach der richtigen Lesart) und असंदिन Adj. *ungebunden, unbeschränkt.*

असंदृश्य Adj. *unsichtbar für* (Gen.) Uttarar. 45, 2 (59,1).

असंदेह m. *kein Zweifel, keine Ungewissheit* Mahâbh. (K.) 1,14. 22. Abl. *ohne Zw.*

असंधिज Adj. *nicht durch* Saṁdhi (gramm.) *entstanden.*

असंधित M. 8,342 schlechte Lesart für असंदित.

असंधेय Adj. 1) *mit dem man keinen Frieden (kein Bündniss) schliessen kann* oder *darf.* Davon Nom. abstr. °ता f. Venis. 11,3. 4. — 2) *nicht wieder in Ordnung zu bringen, — gut zu machen.*

असंत्र Adj. *rastlos.*

असंनद्ध Adj. 1) *nicht angelegt* (Panzer) MBh. 12, 95,7. — 2) *dessen man noch nicht theilhaftig geworden ist* Spr. 4083. — 3) *sich für gelehrt haltend. — 4) *stolz.

असंनिकृष्ट Adj. *nicht in unmittelbarer Nähe befindlich* Nîlak. 172.

असंनिधान n. 1) *Abwesenheit* Kâtjâd. 1,5. Utpala zu Varâh. Bṛh. 5,1. — 2) *das Nichtdasein, Nichtvor-*

handensein Spr. 1317.

असंनिधि m. 1) *Abwesenheit* Gaut. 2,40. Utpala zu Varâh. Bṛh. 5,1. — 2) *das Nichtdasein* Gaim. 2,4,17.

असंनिपात m. *das Nichtzusammenfallen, Nichtzusammentreffen* Kâtj. Çr. 1,7,15.

असंनियम m. *keine absolute Bestimmtheit* Gaim. 1,3,12.

असंनिवृत्ति f. *Nichtwiederkehr.*

असन्मति f. 1) *kein Sinn für* (Loc.). — 2) *eine falsche Ansicht.*

असन्मर्त्त m. *unwahre Rede.*

1. असपत्न m. *kein Nebenbuhler.*

2. असपत्न 1) Adj. (f. आ) *ohne Nebenbuhler, unangefochten.* — 2) f. ई *ein best. Backstein.* — 3) n. *unangefochtener Zustand, Frieden.*

असपिण्ड Adj. *so nahe verwandt, dass er nicht am Piṇḍa für die Manen theilnehmen sollte,* Gaut. 14,20.44.

असप्तविध Adj. *nicht siebenfach* Çulbas. 2,21.

असप्तशफ Adj. (f. आ) *nicht siebenklauig* TS. 6,1,6,7. Çat. Br. 3,3,1,16.

असबन्धु Adj. *nicht verwandt.*

असभ Adj. *ohne Gesellschaft, — Gefolge.*

असभ्य Adj. 1) *nicht in gute Gesellschaft passend, ungebildet, unanständig.* — 2) *unwürdig Richter zu sein* Nâr. 1,60.

1. असम 1) Adj. *a) ungleich, unebenbürtig* Gaut. 17, 20. Spr. 761. fg. — *b) unpaar.* — 2) m. *ein best. Tact* S.S.S. 233.

2. असम Adj. (f. आ) *ohne Gleichen, unvergleichlich, einzig.*

असमक्षम् Adv. *hinter dem Rücken.*

असमग्र Adj. *unvollständig* 52,12. *nicht voll* (Mond) 252,28. °म् und असमग्र° Adv. *nicht vollständig, — ganz* Mâlav. 31.

असमञ्ज und °म् (106,16) m. N. pr. eines Sohnes des Sagara.

असमञ्जस Adj. und °म् Adv. *nicht richtig, — wie Jmd* oder *Etwas sein sollte, unpassend, ungehörig.*

असमत्व n. *ungleiches —, unfreundliches Benehmen.*

असमद् f. *Eintracht.*

असमन Adj. (f. आ) 1) *nicht zusammenbleibend, auseinanderstrebend.* — 2) *uneben.*

असमबाण m. *der Liebesgott.*

असमय m. 1) *keine übernommene Verpflichtung* Âpast. — 2) *Unzeit* Kathâs. 18,2. Verṇis. 166.

असमर m. *kein feindlicher Zusammenstoss.*

असमरथ Adj. *einen unvergleichlichen Wagen habend.*

असमरम् Adv. *ohne Anstoss.*

असमर्ति f. *das Nichtschadennehmen.*

असमर्थ Adj. (f. आ) 1) *unfähig.* Die Ergänzung im Infin. (155,26), Dat. (81,27), Loc. oder im Comp. vorangehend (281,16). Dazu Nom. abstr. °त्व n. — 2) *nicht die beabsichtigte Bedeutung habend* Kâvjapr. 7,2.

असमवकलितम् Adj. *nicht zusammentreffend* Çat. Br. 9,4,2,15.

असमवायिन् Adj. *nicht inhärent.* Dazu Nom. abstr. °यित्व n.

असमवेत Adj. 1) *nicht unzertrennlich verbunden* Comm. zu Njâjam. 9,1,17. — 2) Pl. *nicht alle vereint* Gaut. 13,5.

असमष्टकाव्य Adj. *von unerreichter Weisheit.*

असमसम Adj. *ohne Gleichen, unvergleichlich* Lalit. 114,9.

असमसायक m. *der Liebesgott.*

असमस्त Adj. *nicht zusammengesetzt* (gramm.) 251,15.

असमाति 1) Adj. *einzig in seiner Art.* — 2) m. N. pr. eines Fürsten Ind. St. 10,33. — AV. 6,79,1 wohl fehlerhaft für असमर्ति.

(असमात्योज्ञस्) असमातिओज्ञस् Adj. *von unvergleichlicher Kraft.*

असमान 1) Adj. (f. आ) *ungleich* Gaut. 4,27. Spr. 7702. — 2) n. *eine nicht entsprechende Lage* Mṛkkh. 109,5.

असमानकारण Adj. *nicht dieselbe Ursache habend.*

असमानग्राम Adj. *nicht aus demselben Dorfe* Gaut. 5,40.

असमानजातीय Adj. *ungleichartig* Comm. zu Njâjas. 1,1,23.

असमानयन n. *das Nichteingiessen.*

असमानयितव्य Adj. *kein Object des* Sâmâna *bildend* Ind. St. 9,165.

असमापत्ति f. *das Sichnichtfügen, Bestehen auf seinem Kopfe* Âpast.

असमाप्त Adj. *nicht vollendet* Spr. 760. 6576. °कलुष Adj. *dessen Schmutz noch n. v. ist,* so v. a. *noch ferner sündigend* (von einer best. Stufe der Seele bei den Çaiva) Sarvad. 86,8.

असमाप्ति f. *Nichvollendung* Kâtj. Çr. 1,4,4.

असमायिन् Adj. *nicht für Viele gleichzeitig zu erreichen.*

असमालम्भन n. *das Nichtberühren* Gobh. 2,7,23.

असमावृत्तक und °वृत्तिक Adj. *der seine Lehrzeit noch nicht vollendet hat und noch nicht heimgekehrt ist.*

असमास m. *kein Compositum* RV. Prât. 15,9.

असमासाङ्गयोग m. *eine andere Verbindung als die von Theilen eines Compositum* RV. Prât. 1,23(33).

असमाकित Adj. *nicht gesammelt, — aufmerksam* Kaṇ. 9,1,13.

असमिद्ध Adj. *nicht entzündet* Mânn. P. 15,38.

असमिश्र Adj. *sich nicht mischend, — verbindend.*

असमीक्षितकारिन् Adj. *ohne Ueberlegung handelnd.* Davon Nom. abstr. °रिता f. Ind. St. 14,379.

असमीक्ष्यकारिन् Adj. dass. Hit. 43,22. Davon Nom. abstr. °रिता f. Nâgân. 66,23.

असमीरित Adj. *nicht erregt* (Wind) Spr. 3179.

असमुद्यम m. *keine Bemühung, — Anstrengung* (mit Loc.) 184,27.

असमुन्नद्ध Adj. *bescheiden* Spr. 588.

असमृद्ध Adj. *nicht zum Ziele gelangt, dem* oder *woran noch Etwas fehlt.*

असमृद्धि f. *das Misslingen, Verunglücken, Misserfolg* MBh. 5,134,11.

असमेत Adj. *nicht gekommen,* so v. a. *fehlend* Ragh. 9,70.

*असमेषु m. *der Liebesgott.*

असमौजस् m. N. pr. eines Mannes.

असंपन्न Adj. *unvollkommen, mangelhaft* Çâṅkh. Br. 8,4. 5. Bhâg. P. 1,4,30.

असंपरायाभिमुख Adj. *nicht an den Tod denkend* Bhâg. P. 4,25,38.

असंपाठ्य Adj. *mit dem man nicht zusammen studiren darf.*

1. असंपात m. *kein Raum zum Durchgehen, Gedrängtheit* R. ed. Bomb. 5,21,26.

2. असंपात Adj. (f. आ) *nicht zur Hand seiend.*

असंपादयत्तृ Adj. *nicht zu Stande bringend* Spr. 764.

असंपूर्ण Adj. *nicht vollständig, mangelhaft* Saṃhitopan. 8,6. *woran Etwas* (Instr.) *fehlt* 38,3.

असंपृक्षान Adj. *nicht in Berührung kommend* Çat. Br. 3,7,4,11. Kâtj. Çr. 6,4,8.

असंप्रति Adv. *dem Augenblick —, den Verhältnissen nicht entsprechend.*

असंप्रत्त Adj. *nicht übergeben* TS. 2,6,9,2.

असंप्रत्यय m. 1) *Misstrauen.* — 2) *keine richtige Vorstellung, das Ungewisssein über Etwas* Mahâbh. 4,40,*a.* Vârtt. zu P. 1,1,71.

असंप्रदत्त Adj. *nicht freiwillig gegeben* (ein Mädchen zur Ehe) Hariv. 11006 (S. 709).

असंप्रदान n. *das Nichtherausgeben, das Zurückhalten einer Gabe.*

असंप्रमाद m. *keine Sorglosigkeit.*

असंप्रमोष m. *das Nichtvergessen.*

असंप्राप्त Adj. 1) *nicht angelangt, — zum Ziele gelangt* MBh. 14,75,14. — 2) *noch nicht erschienen, — da seiend* Spr. 765. — 3) *nicht erreicht, — an-*

gelangt bei Mahâbh. 2,331,*a*. — 4) *nicht erlangt* (Wunsch) 53,33.

असंप्रीति f. *Unlust.*

असंबद्ध Adj. 1) *unverbunden, einzeln* R. 3,31,20. — 2) *in keiner näheren Beziehung stehend, fern stehend, Nichts mit Jmd* oder *Etwas zu schaffen habend.* — 3) *unzusammenhängend, ungereimt.* °प्रलापिन् Adj. Vens. 49,19. °प्रलापित्व n. Kâm. Nîtis. 14,59, v. l. *unsinnig* (Handlung) Kâd. II, 43,15. — 4) *Ungereimtes sprechend* Mṛicch. 146,6.

1. असंबन्ध m. *kein Zusammenhang, keine nähere Beziehung* Gaim. 5,1,32.

2. असंबन्ध Adj. (f. आ) *in keiner näheren Beziehung stehend* M. 2,129. Kâm. Nîtis. 14,59. Vielleicht nur fehlerhaft für असंबद्ध.

असंबाध 1) Adj. (f. आ) *a) unbeengt, geräumig, weit, gross.* — *b) unbehindert* 247,22. — *c) leer, wenig besucht* Kâd. II, 36,5. — 2) f. °धा *ein best. Metrum.* — 3) n. *Unbeengtheit, offener Raum.*

असंबोध m. *Nichterkenntniss, Nichtverständniss.*

असंबोध्य Adj. (f. आ) *wobei es keinen Angeredeten giebt* Comm. zu Mṛicch. 32,17. 18.

1. असंभव m. 1) *das Vergehen, Vernichtung.* — 2) *das Unterbleiben.* — 3) *das Nichtdasein, Fehlen, Mangeln* Gaut. 28,50. Chr. 211,13. — 4) *Unmöglichkeit, Unstatthaftigkeit, Ungereimtheit* 210,21. 215,21. 280,3.

2. असंभव Adj. 1) *nicht wieder entstehend, — geboren werdend.* — 2) *nicht vorkommend, — vorhanden, unmöglich, ungereimt* Ind. St. 1,41,19. Spr. 766. fg. — 3) *ohne groben (materiellen) Körper* Bhâg. P. 1,15,31.

असंभव्यम् Adv. *um nicht wieder aufzukommen.*

असंभावना f. 1) *das Nichtfürmöglichhalten* Kâd. II, 7,20. — 2) *Geringachtung, Mangel an Respect* Bâlar. 21,15. 78,1. 80,10.

असंभावनीय Adj. *nicht vorauszusetzen, undenkbar.*

असंभावयत् Adj. *nicht für möglich haltend* Kâd. 248,7.

असंभावित Adj. 1) = असंभवावनीय Kâd. 110,12. Davon Nom. abstr. °त्व n. Comm. zu Kâvjâd. 2,39. — 2) *unwürdig,* mit Gen. Kâd. 75,11.

असंभावितोपमा f. *ein Gleichniss, bei dem Unmögliches vorausgesetzt wird,* 249,22.

असंभाव्य 1) Adj. *nicht vorauszusetzen, undenkbar* MBh. 13,5,10. Spr. 768. Kâd. 197,1. — 2) °म् Adv. *auf nicht wieder gut zu machende Weise.*

असंभाषण n. *das Nichtzureden* Kâd. 264,18.

असंभाषा f. *keine Unterredung mit* (Instr.) Pân. Gṛihj. 2,8,3.

असंभाष्य Adj. *mit dem man sich nicht unterreden darf.*

असंभिन्न Adj. 1) *undurchbrochen* (Schranken) Spr. 6563. MBh. 15,12,2. — 2) *nicht verbunden, getrennt, abgesondert.*

असंभूति f. *das Vergehen, Vernichtung.*

असंभेद m. *das Nichtineinanderfliessen, Getrenntsein.*

असंभेद्य Adj. *nicht in Verbindung zu setzen.*

असंभोग m. 1) *Nichtgenuss.* — 2) *kein Liebesgenuss.*

असंभोज्य Adj. *mit dem man nicht zusammen speisen darf.*

असंभ्रम Adj. *keine Aufregung verrathend, ruhig und besonnen.* °म् Adv.

असंभ्रान्त Adj. dass. °म् Adv. Mṛicch. 142,22.

असंमत 1) Adj. *a) nicht geschätzt, — in Ehren stehend.* — *b) nicht bevollmächtigt, — die Erlaubniss zu Etwas habend.* — 2) n. *Nichteinwilligung.*

असंमतादायिन् Adj. *ohne Einwilligung* (des Besitzers) *Etwas nehmend.*

असंमति f. *Unehre* P. 3,1,128.

असंमान m. dass.

असंमित Adj. *ungemessen, maasslos.*

असंमुख Adj. (f. ई) *mit abgewandtem Gesicht.*

असंमुग्ध Adj. *nicht verirrt.*

असंमूढ Adj. *nicht verwirrt, das volle Bewusstsein habend.*

असंमृष्ट Adj. *ungescheuert, ungereinigt* Spr. 442.

असंमोष m. buddh. wohl = असंप्रमोष.

असंमोह m. *klares Bewusstsein, Besonnenheit.*

असम्यक् Adv. *nicht auf die richtige Weise, falsch.*

असम्यक्कारिन् Adj. *falsch verfahrend* 204,15.

असम्यक्कृतकारिन् Adj. *seine Sache schlecht machend* Spr. 3667.

असम्यकप्रयोग m. *unrichtige Anwendung* Karaka 1,15.

असम्यग्दर्शिन् Adj. *keine richtige Einsicht habend.*

असम्यग्वचन n. *falscher Ausspruch* Tattvas. 37.

असरण n. *das Nichtgehen* Kâtj. Çr. 18,6,25.

*असरु m. *Blumea lacera DC.*

असर्पभूत Adj. *keine Schlange seiend* 258,3.

असर्व Adj. *nicht vollständig.*

असर्वक्रतु m. *kein beliebiges Opfer.*

असर्वग Adj. *nicht überall befindlich, — allgegenwärtig.*

असर्वभक्ष Adj. *was nicht ganz aufgegessen wird.*

असर्वविभक्ति Adj. *nicht alle Casus habend* P. 1,1,38.

असर्ववीर Adj. *seine Leute nicht voll beisammen habend.*

असर्वशस् Adv. *nicht allgemein, — stets, — überall.*

असर्वहोम m. *das Nichtopfern bis zum letzten Rest.*

असवर्ण Adj. (f. आ) 1) *zu einer anderen Kaste als* (Gen.) *gehörig* Çâk. 11,10. — 2) *nicht homogen* (Laut).

असव्य Adj. 1) **der rechte.* — 2) *der linke.* — 3) = अवृत्त Cit. im Comm. zu Gaim. 4,1,36. अशम्य v. l.

असश्चत्, असश्चत् (f. °श्चती) und असश्चिवंस् (f. °श्चुषी) Adj. *nicht stockend, — versagend, — versiegend.* Pl. f. असश्चतस् *nie versiegende Ströme.*

असमत्त् Adj. *nicht schlummernd.*

असमस्थान Adj. *nicht an derselben Stelle des Mundes hervorgebracht.*

असस्य Adj. (f. आ) *nicht mit Korn bestanden* Hariv. 2,15,11.

असक् 1) Adj. (f. आ) *a) nicht im Stande Etwas* (Acc.) *zu tragen.* — *b) nicht im Stande Etwas* (im Comp. vorangehend) *zu ertragen.* Dazu Nom. abstr. °त्व n. Saṃvad. 9,21. *das Nichtzulassen* Sâh. D. 258,1. — *c) nicht vermögend, — im Stande seiend* (mit Infin. oder am Ende eines Comp.) Kathâs. 26,237. — *d) die Geduld verlierend, ungeduldig.* — *e) nicht bei der Hand seiend.* Dazu Nom. abstr. °त्व n. Bhâvapr. 1,146. — 2) *n. *Mitte der Brust.*

असक्त Adj. *nicht angeboren, künstlich erzeugt* S. S. S. 254.

असक्तन 1) Adj. (f. आ) *a) nicht im Stande Etwas* (im Comp. vorangehend) *zu ertragen.* °ता f. *Schwäche* Kâd. II, 74,11. — *b) missgünstig, eifersüchtig* 315,6. Spr. 1512. — 2) *m. *Feind.* — 3) n. *das Nichtertragen, Sichnichtgefallenlassen.*

असक्तृत् Adj. (f. °त्री) *nicht vermögend zu* (Inf.) R. ed. Gorr. 1,39,16.

असक्तृभाव m. *das sich gegenseitig Ausschliessen* Comm. zu Njâjas. 1,1,23.

असक्तृशत Adj. *weniger als Tausend* (Kühe) *gebend* R. 1,6,15.

असक्ताय 1) Adj. *ohne Genossen* 169,15. *alleinstehend, isolirt.* Dazu Nom. abstr. °ता f. — 2) *m. *ein best. Schauspieler* Gal.

असक्तायवत् Adj. *ohne Genossen.*

असक्तित Adj. in der Astr. *nicht in Conjunction stehend.*

असक्तिष्णु Adj. 1) *Etwas* (Acc., Loc. oder im Comp. vorangehend) *nicht ertragen könnend.* Dazu Nom. abstr. °ता f. und °त्व n. — 2) *Nichts ertragen könnend, sich Nichts gefallen lassend, unverträglich, missgünstig.* Dazu Nom. abstr. °ता f.

असह्य Adj. (f. आ) 1) *nicht zu ertragen, — auszuhalten, dem man nicht zu widerstehen vermag.*

— 2) *nicht zu vollbringen, unmöglich.* द्रष्टुम् *nicht sichtbar* Ind. St. 9,10.

असत्यनविधि (!) m. Titel einer Schrift.

असांवत्सर (Varâh. Bṛh. S. 2,9), °क und °रिक Adj. *keinen Astrologen habend.*

असांशयिक Adj. *nicht zweifelhaft, sicher.*

असांकेत Adj. *nicht durch* Saṁdhi *bewirkt.*

असाकाङ्क्ष Adj. *nicht in Correlation stehend.* Dazu Nom. abstr. °ता f. Sâh. D. 319,2.

असाक्षिक Adj. *ohne Zeugen.* °कृत *geschlagen.*

असाक्षित्व n. *das nicht Zeuge Sein.*

असात्म्य Adj. *nicht zuträglich.*

असाद् Adj. 1) *nicht reitend.* — 2) *nicht erschlaffend, — müde werdend.*

असादन n. *das Nichthinsetzen, — stellen* Kâtj. Çr. 12,6,21.

असादृश्य n. *Unähnlichkeit.*

असाधक Adj. *Etwas nicht zu Ende —, nicht zum Ziele führend, nicht abschliessend, — befriedigend, ungenügend* Gaim. 6,1,2. VP. 1,5,7.11.14.

1. असाधन n. *kein Mittel, — Requisit* Kap. 4,8.

2. असाधन Adj. 1) *ohne Mittel, ganz auf seine Person angewiesen* MBh. 3,82,15 (vgl. 13,107,4). 5,46,16. Spr. 772. — 2) *unausführbar, unmöglich.*

असाधारण Adj. (f. ई) *besonder, speciell; einzig in seiner Art, ganz ungewöhnlich.*

असाधारणोपमा f. *ein Gleichniss, bei dem ein Gegenstand als mit keinem andern, als nur mit sich selbst, vergleichbar erscheint,* 249,18.

असाधारण्य n. *Ungleichheit* Kap. 5,112.

असाधु Adj. *a) nicht gut, schlecht, böse* (von Personen und Handlungen), *schlecht gegen Jmd* (Loc.) 233,10. — *b) falsch.* — 2) m. *kein Biedermann, schlechter Mensch.* — 3) n. *a) Böses, ein böses Wort* 82,32. साधसाधु *Gutes und Böses.* — *b) Unfreundlichkeit, Ungunst.* — 4) Adv. *schlecht, pfui* als Ausruf.

असाधुजन m. *kein Biedermann, schlechter Mensch.*

असाधुत्व n. *Schlechtigkeit, Unehrenhaftigkeit.*

असाधुदर्शिन् Adj. *keine richtige Einsicht habend.*

असाधुवाद m. *Bezeugung des Missfallens.*

असाधुवृत्त Adj. *schlechtgesittet.*

असाध्य Adj. *mit dem* oder *womit man nicht fertig wird:* 1) *nicht in seine Gewalt zu bringen, mit dem man nicht zurechtkommen kann, nicht zu bemeistern* Spr. 774. fg. — 2) *nicht wieder gut zu machen, unheilbar* 217,10. 218,7. — 3) *nicht zu Stande zu bringen* 181,28. — 4) *nicht zu ermitteln, — constatiren, — beweisen* 215,17.20.21.

असाध्यता f. Nom. abstr. zu असाध्य 1) 2).

असाध्यत्व n. Nom. abstr. zu असाध्य 2).

असानाद्य n. *kein Beistand, keine Hülfe.*

*असांतापिक Adj. *nicht zu erhitzen vermögend.*

असांनाय्य Adj. *ohne die Spende* Sâṁnâjja Kâtj. 25,5,8. °वत् Adj. dass. Comm. ebend.

असांनिध्य n. *das Nichtdabeisein, Abwesenheit* Gop. Bn. 2,2,5 (असान्निध्य gedr.). Chr. 242,1.

असामञ्जस्य n. 1) *Unrichtigkeit.* — 2) *Ungebühr, Ungebührlichkeit* Bâdar. 2,2,37.

1. असामन् n. *Mangel* Kâṇḍ. Up. 2,1,1. असाम नो बत *ach! es geht uns schlecht* 3.

2. असामन् Adj. 1) *ohne Gesang,* — Sâman Çat. Br. 1,4,1,1. — 2) *nicht mit dem* Sâmaveda *vertraut* MBh. 12,60,44.

3. असामन् n. *unfreundliche Weise* Kâṇḍ. Up. 2,1,2.

असामन्य Adj. *unfreundlich, unwirsch (parteiisch* Sâj.).

असामयिक Adj. *nicht rechtzeitig.*

1. असामर्थ्य n. *Unvermögen, Unfähigkeit.*

2. असामर्थ्य Adj. *unvermögend, im Absterben begriffen* (Baum) MBh. 13,5,19.

असामान्य Adj. *von nicht gewöhnlicher Art, absonderlich.*

असामि Adj. und Adv. *nicht halb, ganz, vollständig.*

असामिधेनीक Adj. *ohne* Sâmidhenî-*Verse.*

असामिशवस् Adj. *vollkräftig.*

असांप्रत Adj. 1) *ungebührlich, unpassend.* °म् Adv. — 2) *nicht der Gegenwart angehörig.*

असांप्रतिक Adj. *sich ungebührlich benehmend.* Davon Nom. abstr. °ता f. Bâlar. 153,17.

असांप्रदायिक Adj. *nicht auf der Ueberlieferung beruhend.*

असाम्य n. *Ungleichheit.* — Adj. Hariv. 2711 fehlerhaft für अशाम्य.

असार 1) m. n. in सारासार *Tauglichkeit oder Untauglichkeit.* — 2) Adj. *a) untauglich, werthlos, nichtig.* — *b) *leer* Gal. — 3) m. **Ricinus communis.* — 4) *f. आ *Musa paradisiaca* Nigh. Pr. — 5) n. **Aloeholz.*

असारता f. *Untauglichkeit.*

असारत्वपता f. *Untauglichkeit, Nichtigkeit* und zugleich *Leerheit* Spr. 6233.

असारस्वत Adj. *nicht an der* Sarasvatî *vor sich gehend* Kâtj. Çr. 13,4,5.

असार्थक Adj. *von keinem Nutzen.*

असार्वत्रिक Adj. *nicht allenthalben gültig, — allgemein.*

असालतिखान m. N. pr. eines *Fürsten.*

असालतिप्रकाश m. Titel eines Wörterbuchs.

असाकर्चर्य n. *das Nichtzusammensein, Ungleichzeitigkeit* Comm. zu Njâjas. 3,1,56.

असाकस n. *keine Uebereilung, — Verwegenheit* Spr. 3669.

असाकसिक Adj. *nicht verwegen, — tollkühn, — unbesonnen zu Werke gehend.*

1. असि m. *Schlachtmesser, Schwert* 136,20. 139,17.

2. असि und असी f. N. pr. eines Flusses bei Benares.

3. असि 2. Sg. Praes. von 1. अस्.

असिंकासन Adj. *ohne Thron* Mṛkkh. 33,2.

असिक 1) m. N. pr. eines Volkes oder Landes. — 2) *n. *die Vertiefung zwischen Unterlippe und Kinn.*

*असिक्रिका f. Demin. von असिक्री *Dienerin im Harem.*

असिक्री s. 2. असित 4).

*असिगण्ड m. *kleines Kopfkissen.*

1. असित Adj. *ungebunden* Spr. 781.

2. असित 1) Adj. (f. असिता und असिक्री) *dunkelfarbig, schwarz* 84,8. 184,1. Spr. 781. Dazu Nom. abstr. °त्व n. Varâh. Bṛh. S. 5,2. — 2) m. *a) der Planet Saturn.* — *b) ein best. zu den Mäusen gerechnetes giftiges Thier.* — *c)* N. pr. α) eines Herrschers des *Dunkels* und Zauberers, sowie auch verschiedener Männer. — β) eines Berges. — 3) f. असिता *a) *Dienerin im Harem.* — *b) *die Indigopflanze.* — *c)* N. pr. einer Apsaras. — 4) f. असिक्री *a) Dunkel, Nacht.* — *b) *Dienerin im Harem.* — *c)* N. pr. α) einer Gattin Daksha's. — β) eines Flusses im Pendschab, Akesines. Auch असिक्नी.

3. असित m. 1) *schwarze Schlange* und N. pr. eines Schlangendämons. — 2) *ein best. gegen Schlangen wirkender Spruch* MBh. 1,58,23.

असितग्रीव 1) Adj. *dunkelnackig.* — 2) m. *Pfau.*

असितजानु Adj. (f. ऊ) *mit dunkeln Knien.*

*असितदुम m. *Xanthochymus pictorius* Nigh. Pr.

असितपक्ष m. *die dunkle Hälfte eines Monats* Spr. 2863, v. l.

असितपीतक Adj. (f. °तिका) *dunkelgelb* 217,7.

असितमुष्कक m. *Schrebera Swietenioides* Suçr. 1,32,7.

असितमृग m. N. pr. eines Ṛshi. Pl. *seine Nachkommen.*

असितवर्ण Adj. *dunkelfarbig* TS. 3,1,11,4.

*असितवल्ली f. *Panicum Dactylon* Nigh. Pr.

*असितसार und *°क m. *Diospyros glutinosa* Nigh. Pr.

असिताङ्ग Adj. *einen dunkeln Körper habend.* m. und °भैरव m. *eine Form* Çiva's.

*असिताङ्गनी f. *dunkelfarbige Baumwollenstaude* Râgân. 4,189.

*असिताधशेखर m. N. pr. eines Buddha.

*असितार्चिस् m. *Feuer.*

*असितालु m. *ein best. Knollengewächs.*

असिताश्मन् m. *Sapphir.*

असितोत्पल n. *eine blaue Lotusblüthe* Spr. 1365.

असितोद n. N. pr. eines mythischen Sees.

असिद m. *Sichel.*

*असिदंष्ट्र und *°क m. Bez. des Makara.

असिद्ध Adj. 1) *unvollkommen* Ind. St. 9,163. Dazu Nom. abstr. °त्व n. 162. — 2) *ungültig.* — 3) *keine Zaubermacht besitzend.*

असिद्धान्त m. *kein feststehender Satz* Suçr. 1, 149, 14.

असिद्धार्थ Adj. *der seinen Zweck nicht erreicht hat.*

असिद्धि f. 1) *Verfehlung des Ziels* Gaut. 21,5. — 2) *das sich nicht als richtig Herausstellen, Unbewiesensein* Kap. 1,34. 37. 92. 111. 5,127. Nyâyas. 4,2,32. Vâmana 5,2,37. — 3) im Sâṁkhja *Unvollkommenheit.*

असिद्धिद् Adj. *keinen Erfolg verleihend.*

असिद्धिनिवृत्तिपणव्याख्या f. Titel eines Werkes.

असिद्वितीय Adj. *nur von einem Schwerte begleitet* Ind. St. 13,356.

असिधारा f. *Schwertklinge* Spr. 782. °व्रत n. so v. a. *ein über die Maassen schwieriges Vorhaben.* *°व्रतिन् Adj. *der etwas ü. d. M. Schwieriges vorhat* Gal. — असिधार Kathâs. 17,91 fehlerhaft für असि°.

असिधारक Adj. in Verbindung mit व्रत = असिधाराव्रत Einschiebung nach Varâh. Bṛh. S. 76,12.

*असिधाव und *°क m. *Schwertfeger.*

असिधेनु und °का f. *Messer.*

असिन्वे (f. या) und असिन्वत् Adj. *unersättlich.*

1. असिपत्त्र n. *Schwertklinge.* °व्रत n. so v. a. असिधाराव्रत Gaim. Bhâr. 1,45. 58. 13,145. 29,48. 37,34.

2. असिपत्त्र m. 1) *Scirpus Kysoor Roxb.* — 2) *Zuckerrohr. — 3) *eine best. Hölle.*

*असिपत्त्रक m. *Zuckerrohr.*

असिपत्त्रवन n. *eine best. Hölle.*

असिपथ m. *Bahn des Schlachtmessers.*

असिपाणि Adj. *ein Schwert in der Hand haltend* MBh. 12,101,5.

*असिपुच्छक m. *Delphinus gangeticus.*

*असिपुत्रिका und *°पुत्री f. *Messer.*

असिबद्ध Adj. *mit einem Messer umgürtet* Çâṅkh. Çr. 14,22,20.

*असिभरिता f. *eine Art Tonleiter* Gal.

असिमत् Adj. *mit Messern oder Dolchen versehen.*

असिमुसल n. Bez. *einer der 5 Weisen, auf welche der Planet Mars seinen Rücklauf beginnt.*

*असिमेद m. *Vachellia farnesiana W. u. A.*

असिर m. *Geschoss.*

असिलता f. *Schwertklinge* Prab. 3,9.

असिलोमन् m. N. pr. eines Dânava.

*असिशिम्बी f. *Schwertschote, ein Dolichos* Râgân. 7,178.

असिष्ठ Adj. *am besten schiessend.*

*असिकृत्य n. *Schwertkampf.*

*असिकेति Adj. *mit einem Schwerte bewaffnet.*

असीमकृष्ण m. N. pr. eines Fürsten Bhâg. P. 9,22,38.

असीमन् Adj. *unbegrenzt* Bâlar. 7,14.

असु 1) m. *a) Lebenshauch, Leben.* Pl. (nur dieses in der späteren Sprache) *Lebensgeister.* — *b) Geisterleben.* — *c)* 1/360 Muhûrta Ganit. 1,17. — *d)* *= प्रज्ञा. — 2) *n. *a) Trauer.* — *b) der Geist.*

असुकर Adj. *nicht leicht auszuführen.*

*असुकस् Nom. Sg. m. *jener.* Vgl. असुक.

*असुत्तण n. v. l. für असूर्त्तण.

असुख 1) Adj. (f. या) *a) unangenehm, schmerzlich.* — *b) unglücklich.* — *c) nicht leicht zu* (Inf.) Kir. 5,49. — 2) n. *Herzeleid, Pein, Kummer* Spr. 7703.

असुखदुःख Adj. *weder Freude noch Leid kennend* Ind. St. 9,163.

असुखसंचार Adj. (f. या) *wo man sich nicht behaglich ergeht, nicht einladend.*

असुखावह Adj. (f. या) *kein Wohlbehagen bringend.*

असुखिन् Adj. *sich nicht behaglich fühlend, traurig, unglücklich.*

असुखोदय und असुखोदर्क Adj. *keine Freuden —, kein Glück verheissend.*

1. असुगन्ध m. *übler Geruch.*

2. असुगन्ध Adj. *nicht wohlriechend, — parfümirt.*

असुगम Adj. *nicht leicht gangbar.*

असुत Adj. *nicht ausgepresst, — gekeltert.*

असुतार im Sâṁkhja 1) n. *das Sichverhören* Tattvas. 37. — 2) f. आ *das Jagen nach Sinnesobjecten* Tattvas. 36.

असुतृप् Adj. *unersättlich.*

असुतृप Adj. *das Leben geniessend, ganz den Lebensgenüssen ergeben.*

असुत्याग m. *das Aufgeben des Geistes.*

*असुधारणा n. *das Leben.*

असुनियम m. *Hemmung des Athems* Ind. St. 9,140.

असुनीत n. *Geisterreich* oder m. *Geisterherr* (Jama).

असुनीति f. *Geisterleben, Geisterreich.* Auch personificirt als Gottheit.

असुनेत्रा f. im Sâṁkhja *das Jagen nach Reichthümern, als wären diese unvergänglich.*

असुन्दर Adj. *nicht gut, — richtig.*

असुन्वे (f. या) und असुन्वत् Adj. *keinen Soma auspressend, unfromm.*

असुपारा f. im Sâṁkhja *das Hüten und Pflegen der Sinnesobjecte* Tattvas. 36.

असुप्त Adj. *nicht schlafend* Çat. Br. 14,7,1,12.

असुप्राप्य Adj. *nicht leicht zu erlangen.*

असुब्रह्मन् m. *kein guter Brahman.*

*असुभगंभविष्णु Adj. etwa *nicht beliebt werdend.*

असुभिक्ष n. *Theuerung, schlechte Zeiten* Varâh. Bṛh. S. 5,71.

असुभृत् m. *lebendes Wesen, Mensch.*

असुमति m. N. pr. eines Fürsten VP.² 4,129.

असुमत् Adj. *mit Leben begabt,* m. *belebtes Wesen.*

असुमरीचिका f. im Sâṁkhja *das Hängen an sinnlichen Genüssen.*

असुम्न Adj. *widerwärtig.*

असुंभर Adj. (f. या) *nur das Leben erhaltend, nur für d. L. sorgend.*

असुर 1) Adj. *geistig, unkörperlich, göttlich.* — 2) m. *a) Geist, der höchste Geist* (insbes. von Varuṇa). — *b) böser Geist, Gespenst, Dämon, Widersacher der Götter.* — *c)* Bez. Râhu's. — *d) *die Sonne.* — *e) *Wolke.* — *f)* Pl. N. pr. *a)* *eines Kriegerstammes. — β) einer Schule. — 3) *f. असुरा *a) Nacht.* — *b) Zodiakalzeichen.* — 4) f. असुरी *a) ein weiblicher Unhold.* — *b) *Sinapis ramosa Roxb.*

असुरकाण्ड m. oder n. Titel eines *Abschnittes* in einem best. Werke.

*असुरकुमार m. Pl. *eine best. Klasse von Göttern* bei den Gaina.

असुरक्षयण und असुरक्षिति Adj. *Dämonen vernichtend.*

असुरगुरु m. Çukra, *der Planet Venus* Kâd. II, 110,4.

असुरतमस् n. *das Dunkel der Dämonen* Çat. Br. 4,3,4,21.

असुरत्व n. 1) *Geistigkeit, göttliche Würde.* — 2) *das ein* Asura (*Widersacher der Götter*) *Sein* Maitr. S. 4,2,1.

*असुरद्विष् m. Bein. Vishṇu's.

असुरब्रह्मन् m. *Priester der Dämonen* Çat. Br. 1,1, 4,14.

असुरभि Adj. *übelriechend* Tattvas. 13. Tarkas. 14.

असुरमाया f. *dämonisches Blendwerk* Tâṇḍya-Br. 13,12,5.

असुररक्षस् n. 1) Sg. *ein dämonisches Wesen, das sowohl ein* Asura *als auch ein* Rakshas *ist.* — 2. Pl. Asura *und* Rakshas.

असुरराज् m. *Fürst der* Asura MBh. 1,160,4.

*असुरारि m. Bein. Vishṇu's.

असुरलोक m. *die Welt der Dämonen* Kâṭh. 14,9)

असुरसंहिता f. *die* Saṁhitâ *der* Asura Saṁ-

HITOPAN. 7,4.

*असुरसा f. *Basilicum pilosum Benth.*

असुरसूदन m. Bein. Vishṇu's.

असुरहन् Adj. (f. असुरघ्नी) *Dämonen vernichtend.*

*असुराचार्य m. *der Planet Venus.*

असुराधिप m. *Fürst der* Asura.

असुरारि m. *Feind der* Asura, Bein. Vishṇu's KÂD. 44,20.

*असुराङ्ग n. *Messing.*

असुरेज्य m. *der Planet Venus.*

असुरेन्द्र m. *Fürst der* Asura VP. 5,36,2.

*असुर्तण n. v. l. für असूर्तण.

असुर्य und असुरिय 1) Adj. *a) geistig, himmlisch, göttlich. — b) geisterhaft, dämonisch, asurisch.* — 2) n. *a) Geistigkeit, göttliche Lebensfülle, Göttlichkeit. — b) Geister —, Götterwelt.*

असुलभ Adj. (f. आ) *nicht leicht zu haben, selten.* Davon Nom. abstr. °ता n.

असुवर्ग्य Adj. = अस्वर्ग्य TS. 5,2,10,7.

असुविलास m. *ein best. Metrum.*

असुव्यय m. *Hingabe des Lebens* PRAB. 64,12.

असुषिरत्व n. *das Nichthohlsein* MAITR. S. 3,10,2.

असुषुप्त Adj. *nicht in tiefen Schlaf versunken* Ind. St. 9,131.

असुषि Adj. *keinen* Soma *auspressend, unfromm.*

असुसमाप्त Adj. *unvollkommen.*

असुसू m. *Pfeil* KIR. 15,5.

असुस्थ und असुस्थित Adj. *unwohl.*

असुस्थिरादर Adj. *beständig um sein Leben besorgt* RÂGAT. 1,360.

असुक्षित *nicht satt, hungrig.*

1. असुहृद् m. 1) *kein Freund.* — 2) *Feind.*

2. असुहृद् Adj. *keinen Freund habend.*

असू Adj. f. *nicht gebärend, unfruchtbar.*

*असूत्तण n. v. l. für असूर्तण.

असूचीसंचार Adj. *so dicht, dass keine Nadel durchgeht,* Spr. 785. RÂGAT. 8,1378.

*असूत Adj. in °जारती *nicht geboren habend, unfruchtbar.*

असूति f. *Nichtentstehung, das Sichnichteinstellen* KIR. 2,56.

असूतिका Adj. f. = असूत.

असूत्रित Adj. *nicht in die Form eines Sûtra gebracht* Comm. zu TS. PRÂT. 24,6, v. l.

असूय्, °यति und °यते *murren, ungehalten —, unzufrieden sein* (mit Dat. oder Acc.) KÂD. 121,22. — Caus. असूयपति 1) *Jmd reizen* MBH. 3,66,17. — 2) *seinen Unwillen gegen Jmd* (Acc.) oder *Etwas* (Acc.) *an den Tag legen, grollen.* Auch mit Gen. der Sache MBH. 14,20,5.

असूय 1) Adj. *murrend, grollend, ungehalten über.* — 2) f. आ *das Murren, Ungehaltensein, Unlust, Unwille,* insbes. *über die Verdienste oder das Wohlergehen Anderer, Missgunst* ÂPAST.

असूयक Adj., असूयितर् Nom. ag. und असूयु (in अनसूयु) Adj. *murrend, ungehalten,* insbes. *über die Verdienste oder das Wohlergehen Anderer.*

असूरे Loc. *Nachts.*

*असूर्तण n. *Geringachtung.*

असूर्त Adj. *unbetreten, unbekannt.*

असूर्तरजस m. N. pr. v. l. für असूर्तरजस्. Vgl. ṚV. 10,82,4.

1. (असूर्य) असूरिय Adj. *unbetretbar, unbekannt.*

2. असूर्य Adj. *sonnenlos.* °म् Adv. *Nachts* SHADV. BR. 4,1.

असूर्यग Adj. *nicht zur Sonne hin sich bewegend* RAGH. 3,13.

असूर्यंपश्य 1) Adj. *die Sonne nie sehend* VIDDH. 82,12. Ind. St. 13,470. — 2) f. आ *Gemahlin eines Fürsten.*

असूसू Adj. *nicht gebärend, unfruchtbar.*

*असृक्कार m. *Chylus.*

असृक्त्व n. Nom. abstr. von असृज् 1) *a)* MAITR. S. 4,2,9.

*असृकप m. *ein* Rakshas.

असृकपथोपग Adj. *in's Blut übergehend* Ind. St. 14,317.

असृकपात m. *Blutspur.*

असृकपावन् Adj. *Blut saugend.*

असृग्यक्ष m. *der Planet Mars.*

असृग्दर m. *Bluterguss, Blutung.*

*असृग्धरा f. 1) *Haut.* — 2) *Chylus* GAL.

असृग्धारा f. 1) *Blutstrom.* — 2) **Haut.*

*असृग्बिन्दुच्छदा f. *eine best. Pflanze* GAL.

असृग्भाजन Adj. *Blut als Antheil erhaltend* ÇÂÑKH. BR. 10,4.

असृञ्जप Adj. (f. ई) *aus Blut gebildet* ÇIÇ. 18,71.

असृञ्जुख Adj. *mit blutigem Gesicht.*

असृज् 1) n. *a) Blut.* Acc. असृजम् (st. असृक्) HARIV. 9296. असृद् vor द TS. 7,4,9,1. — *b) *Saffran.* — 2) m. *a) der Planet Mars* GAṆIT. 2,2. — *b) *ein best. astrol.* Joga.

असृणि Adj. *ungezügelt, unbändig.*

*असृपाट m. und *°टी f. *Blutspur.*

*असेचन und °क Adj. *entzückend.*

असेचनीय Adj. *geeignet Entzücken zu erregen* LALIT. 59,12.

(असेन्य) असेनिय Adj. *nicht treffend, — verwundend.*

असेवित Adj. *nicht besucht* Spr. 788.

असेव्य Adj. 1) *nicht zu besuchen, — betreten für* (Gen.). — 2) *dem man nicht dienen soll.*

असोढ Adj. *was man nicht zu überwinden vermag* 221,22.

1. असोम m. 1) *kein* Soma-*Saft* KÂTJ. ÇR. 22,6,3. — 2) *kein* Soma-*Opfer* KÂTJ. ÇR. 6,5,23.

2. असोम Adj. *ohne* Soma-*Saft* Spr. 5988.

असोमप, असोमपीथ und असोमपीथिन् Adj. *keinen* Soma *trinkend, zum* Soma-*Trank nicht zugelassen.*

असोमयाजिन् Adj. *der kein* Soma-*Opfer dargebracht hat* ÇAT. BR. 1,6,4,10. 11.

असौ Nom. Sg. m. f. *jener, jene.* Vergl. अदस्, अमी, अमु.

असौनामन् Adj. *den und den Namen führend.*

असौभाग्य n. *Unbeliebtheit* Spr. 2290.

असौम्य Adj. 1) *nicht ansprechend, unangenehm.* — 2) *Unglück verheissend.*

असौयज्ञ m. *ein best.* Praisha.

असौरभ Adj. *übelriechend, stinkend.*

असौवर्ण Adj. *nicht von Gold* Spr. 539.

असौकित्य n. *Nichtsättigung* SÂMAV. BR. 1,3,8.

असौहृद n. *Feindschaft.*

अस्कन्द m. *Nichtverspritzung, Nichtverschüttung.*

अस्कन्दत्व n. dass. MAITR. S. 1,8,8.

अस्कन्दयत् Adj. 1) *nicht verschüttend, — vergiessend* ÂPAST. — 2) *nicht versäumend, — unterlassend.*

अस्कन्दित Adj. *nicht versäumt, — unterlassen.*

अस्कन्दिन् Adj. *nicht gerinnend.*

अस्कन्न Adj. 1) *unverspritzt, unverschüttet.* Dazu Nom. abstr. अस्कन्नत्व n. MAITR. S. 3,9,7. — 2) *nicht mit Samen bespritzt, — belegt.*

अस्कम्भन n. *keine Stütze.*

अस्कृधोयु Adj. *nicht knapp, reichlich.*

अस्खलित 1) Adj. *a) nicht strauchelnd, sicher* (Gang). — *b) nicht stecken bleibend, ununterbrochen sich fortbewegend* 106,12. — *c) ununterbrochen, ungehemmt, ungestört.* — 2) n. *a) das Nichtstraucheln.* — *b) das Nichtsteckenbleiben* UTTARAR. 16,6 (22,8).

अस्त 1) n. *Heimat, Heimatstätte.* अस्तम् Adv. *heim, heimwärts. Heimwärts gehen* bedeutet *a) untergehen* (von Gestirnen, insbes. der Sonne). — *b) zur Ruhe eingehen, aufhören, vergehen, sterben.* — 2) m. *Untergang.* — 3) N. pr. eines mythischen Berges im Westen, hinter dem Sonne und Mond beim *Untergang* verschwinden sollen, 297,1. — 4) m. *das siebente astrologische Haus* VARÂH. BṚH. 25,4. 8. Ind. St. 14,312, Çl. 2.

अस्तंयत्त् und अस्तंयात्त् Adj. *untergehend.*

अस्तक 1) n. *Heimat, Haus.* — 2) *m. *Eingang in die ewige Ruhe.*

अस्तक्षितिभृत् m. = अस्त 3) 311,13.

अस्तगमन n. *Untergang* (der Sonne) MBu. 1, 155,17.

अस्तगामिन् Adj. *untergehend* Hâs. 44.

अस्तगिरि m. = अस्त 3).

अस्तंगच्छत्त् n. *westlicher Horizont* Sûrjas. 13,13.

अस्तंगत Adj. 1) *untergegangen* (Gestirne). — 2) *zur Ruhe gelangt, aufgehört, hingegangen, gestorben.*

अस्तंगमन n. *Untergang* (der Sonne).

अस्तंगमित Adj. *vernichtet.*

अस्तताति f. *Heimatstätte.*

अस्तनिमग्न Adj. *untergegangen.*

अस्तब्ध Adj. 1) *beweglich, rührig.* — 2) *anspruchlos* Spr. 790. fg.

अस्तब्धता f. und अस्तब्धत्व n. *Anspruchlosigkeit.*

अस्तभवन n. *das 7te astrologische Haus.*

*अस्तमती f. *Desmodium gangeticum DC.*

अस्तमन n. *Untergang* (der Sonne), *heliakischer —.*

अस्तमय m. 1) dass. — 2) *Untergang* in übertr. Bed., *Hingang, Schwund.*

अस्तमयन n. *Untergang* (der Sonne).

अस्तमस्तक m. n. *der Gipfel des Berges* Asta 311,17.

अस्तमित Adj. 1) *untergegangen, heliakisch* — Varâh. Bṛh. S. 6,6. 7,19. °ते (sc. सूर्ये) *nach Sonnenuntergang* Chr. 38,7. — 2) *zur Ruhe gelangt, aufgehört, hingegangen, gestorben* Vṛṣis. 106,10. 105,2.

अस्तमितोदिता f. (sc. पौर्णमासी) *der Tag, an welchem der Mond nach Sonnenuntergang voll aufgeht,* Gobh. 1,5,10.

अस्तमीके Loc. *daheim.*

अस्तमूर्धन् m. = अस्तमस्तक.

अस्तमेष्यत्त् Adj. *im Begriff unterzugehen.*

1. *अस्तम्भ m. *eine best. Kunst* Gal.

2. अस्तम्भ Adj. *anspruchlos* Râgat. 8,83.

अस्तम्भनीय Adj. *nicht zu hemmen.*

अस्तर् Nom. ag. *Schleuderer, Schütze.*

*अस्तरण n. gaṇa व्युष्टादि. आस्तरण Kâç.

अस्तराशि m. *das 7te astrol. Haus.*

*अस्तर्दण n. v. l. für अमूर्दण.

अस्तर्य Adj. *nicht niederzustrecken.*

अस्तलग्न n. *westlicher Horizont* Comm. zu Sûrjas. 13,13.

अस्तवे Dat. Inf. *um zu schleudern* VS. 16,3.

अस्तशिखर m. n. *der Gipfel des Berges* Asta.

अस्तशैल m. = अस्त 3).

अस्तसमय m. *Augenblick des Untergangs* (eig. und übertr.) Çiç. 9,5.

1. अस्ता Adv. v. l. zu अस्तम्.

2. अस्ता f. *Wurfgeschoss, Pfeil.*

अस्तांश m. Pl. *Zahl der Grade beim heliakischen Untergange eines Planeten* Sûrjas. 9,6.

*अस्ताग m. N. pr. eines Arhant's bei den Gaina.

*अस्ताघ Adj. *überaus tief.*

अस्ताचल (40,24) und अस्ताद्रि m. = अस्त 3).

*अस्तार् Adj. = अस्ताघ Gal.

अस्ति f. N. pr. einer Tochter Garâsamdha's.

अस्तिकाय m. *Kategorie* Sarvad. 35,4. °त्व n. Nom. abstr. 36,6.

*अस्तिक्षीरा Adj. f. *Milch habend.*

अस्तिता f. und अस्तित्व n. *wirkliches Dasein, Existenz* Çaṃk. zu Bâdar. 2,2,33. Sarvad. 42,11.

अस्तिति Târṇḍja-Br. 22,17,3 fehlerhaft für अस्तृति.

अस्तिप्रवाद् m. Titel eines Gaina-Werkes.

*अस्तिबल Adj. gaṇa पत्त्यादि in der Kâç.

*अस्तिमत्त् Adj. *wohlhabend.*

*अस्तुंकार m. *ein abgedrungenes Ja.*

अस्तुत Adj. 1) *ungepriesen* Ait. Br. 3,42. — 2) *unbeliebt.* — 3) *nicht vorgetragen, — gesungen.*

अस्तुति Adj. *Niemand lobend* MBu. 12,246,24.

अस्तुत्य Adj. *nicht zu preisen, — lobenswerth* Spr. 298.

अस्तुविद् Adj. *wissend, dass Etwas gethan werden muss,* Râgat. 7,1542 (अस्त्वविद् gedr.).

अस्तृत Adj. *unüberwunden, unüberwindlich, unverwüstlich.*

अस्तृतयज्वन् Adj. *unermüdlich* oder *unübertrefflich opfernd.*

अस्तृति (so Hdschr.) f. *Unüberwindlichkeit* Târṇḍja-Br. 22,17,3.

अस्तेन m. *kein Dieb, — Räuber.*

अस्तेनमानिन् Adj. *sich für keinen Dieb haltend.*

अस्तेय n. *das Nichtstehlen* 285,28.

अस्तोक Adj. *nicht gering, — unbedeutend.*

अस्तोतर् Nom. ag. = अस्तुति.

अस्तोत्रस्थान n. *keine Veranlassung zu einem Stotra* Lâṭj. 10,3,5.

अस्तोपगत Adj. *untergegangen.*

अस्तोभ Adj. 1) *ohne Träller u. s. w.* Lâṭj. 6,11, 7. 7,2,2. — 2) *kurz und bündig.*

*अस्त्य n. *Haus.*

*अस्त्यान n. *Geringschätzung.*

अस्त्र n. (selten m.) 1) *Wurfwaffe, Geschoss, Pfeil;* auch *Bogen.* — 2) *ein best. Spruch aus einem für heilig gehaltenen Buche, den man vor dem Beginn des Lesens dieses Buches hersagt.* — 3) *ein best. beim Anzünden des Feuers gesprochener Spruch.* — 4) Bez. *der mystischen Silbe* फट्.

*अस्त्रकण्टक m. *Pfeil.*

*अस्त्रखदिर m. *rother* Khadira Râgân. 8,27.

अस्त्रग्राम m. *eine Menge verschiedener Geschosse* Venis. 114.

*अस्त्रजित् n. *eine best. Pflanze.*

अस्त्रबन्ध m. *ununterbrochene Reihe von Pfeilen* R. 5,44,13.15.

अस्त्रभृत् m. *Schütze* R. 5,43,2.

अस्त्रमन्त्र m. 1) *ein über Pfeile gesprochener Spruch.* — 2) *ein best. Spruch bei den* Maga.

*अस्त्रमार्ज m. *Schwertfeger.*

अस्त्रविद् Adj. *auf Geschosse sich verstehend, guter Schütze.*

अस्त्रवृष्टि f. *Pfeilregen* 99,9.

अस्त्रवेद m. *Bogenkunde* Dh. V. 15,3.

*अस्त्रसायक m. *eiserner Pfeil.*

अस्त्रागार n. *Waffenkammer.*

अस्त्राय्, *°यते *zu einer Waffe wenden.* °यित Partic. Bâlar. 239,10.

अस्त्रिन् m. *Schütze* Çiç. 18,71.

अस्त्री f. 1) *kein Weib.* — 2) *kein Femininum, so v. a. Masculinum und Neutrum* 244,27. 245,5.26.

अस्त्रीजित Adj. *nicht in der Gewalt eines Weibes stehend.*

अस्त्रीसंभोगिन् Adj. *keinem Weibe beiwohnend* Kull. zu M. 6,26.

अस्त्रैण Adj. *ohne Weiber.*

अस्त्रोपसंहारमन्त्र m. *ein Zauberspruch, mit dem man abgeschossene Pfeile wieder an sich zieht,* Verz. d. B. H. No. 909.

अस्त्र्युपायिन् Adj. *keinem Weibe beiwohnend* Kâtj. Çr. 22,7,18.

°अस्थ n. = अस्थि *Knochen.*

अस्थन् und अस्थि n. 1) *Knochen.* — 2) *Kern —, Stein einer Frucht.*

अस्थन्वत्त् Adj. *mit Knochen versehen.* Subst. *ein solches Thier* Gaut. 22,20.22.

अस्था Adv. etwa *sogleich.*

*अस्थाग und *अस्ताघ Adj. *überaus tief.*

1. अस्थान n. 1) *keine Dauer* Gaim. 1,1,7. — 2) *ungeeigneter Ort für* (Gen.) Kâd. 50,4. Loc. अस्थाने und अस्थान° *am unrechten Orte, zur unrechten Zeit, mit Unrecht.*

2. *अस्थान Adj. *überaus tief.*

अस्थानयुक्त Adj. *am unrechten Orte angebracht.* Davon Nom. abstr. °ता f.

अस्थानसमास m. *ein ungeeignetes Compositum.*

अस्थानस्थपद् Adj. *wo ein Wort nicht an seiner Stelle steht* Kâtjapr. S. 165, Z. 10.

अस्थानस्थसमास Adj. *wo ein Compositum nicht am Platz ist* Kâvjapr. S. 166, Z. 4.

अस्थानिन् Adj. *nicht am Platz —, — an der Reihe seiend, — hingehörig.*

*अस्थाय (!) Adj. *überaus tief.*

अस्थायिन् Adj. *unbeständig, nicht von Dauer.* Davon Nom. abstr. °यित्व n.

*अस्थार Adj. = *überaus tief.*

अँस्थि s. अस्थन्.

अस्थिक n. *Knochen* Spr. 7322. Am Ende eines adj. Comp. f. आ.

अस्थिकुण्ड n. *eine mit Knochen angefüllte Grube in der Hölle.*

*अस्थिकृत् n. *Fett.*

अस्थिकेतु m. *ein best. Komet* (?).

अस्थिच्छलित n. *eine best. Art Knochenbruch.*

अस्थिज्ञ 1) Adj. *in den Knochen entstanden.* — 2) m. *a) Donnerkeil;* vgl. MBh. 1,33,20. — *b)* **Mark.*

अस्थित Adj. *nicht verweilend, momentan* ṚV. Prât. 13,3.

अस्थिति f. *schlechte Institution, Unordnung* Kâd. II, 55,3.

*अस्थितुण्ड m. *Vogel.*

*अस्थितैलम् n. *Mark.*

अस्थिदन्तमय Adj. *aus Knochen* oder *Elfenbein gemacht.*

*अस्थिधन्वन् m. Bein. Çiva's.

*अस्थिपञ्जर m. *Gerippe.*

अस्थिबन्धन n. *Sehne* R. 5,42,20.

*अस्थिभक्त m. *Hund.*

अस्थिभङ्ग m. 1) *Knochenbruch.* — 2) **Vitis quadrangularis Wall.*

*अस्थिभुज् m. *Hund.*

अस्थिभूयस् Adj. *vorzugsweise aus Knochen bestehend, dürr.*

अस्थिमत् Adj. *mit Knochen versehen.*

अस्थिमय Adj. (f. ई) *aus Knochen bestehend, voller Knochen.*

अस्थिमाला f. Titel eines Werkes.

अस्थियज्ञ m. *Knochenopfer* (eine best. Ceremonie beim Todtenritual).

*अस्थियुज् m. *Vitis quadrangularis* Madanav. 31,315.

अस्थिर Adj. 1) *nicht fest, unstät, beweglich* MBh. 14,23,28. — 2) *von keinem Bestand.* — 3) *nicht standhaft, wankelmüthig, unzuverlässig.* — 4) *zweifelhaft, nicht glaubwürdig.*

अस्थिरत्व n. 1) *Unbeständigkeit, Vergänglichkeit* MBh. 3,79,12. — 2) *Wankelmüthigkeit, Unzuverlässigkeit.*

अस्थिरी Adv. mit भू *abnehmen, geringer werden.*

अस्थिवर्षण n. *Knochenregen* Ind. St. 1,40,4 v. u.

*अस्थिविग्रह m. N. pr. eines Dieners des Çiva.

*अस्थिशृङ्खला f. *Vitis quadrangularis.*

अस्थिशेष Adj. *von dem nur die Knochen übrig geblieben sind.* Davon Nom. abstr. °ता f. Kathâs. 72,136.

*अस्थिशैथिल्य n. *Runzeln* Gal.

अस्थिसंयोग m. *Gelenk* Karaka 1,11.

*अस्थिसंहार m. und *°री f. *Vitis quadrangularis.*

अस्थिसंहारक m. 1) dass. Madanav. 31,315. — 2) **ein best. Aasvogel, der calcuttische Adjutant.*

अस्थिसंचय m. *Beinhaufen, Knochenstätte* Comm. zu Kâtj. Çr. 25,8,2.

*अस्थिसंधानकर m. *Lauch* Nigh. Pr.

अस्थिसंधि m. *Gelenk* Karaka 1,11.

अस्थिसंभव 1) Adj. *aus Knochen gebildet* MBh. 1,33,20. — 2) *m. *Mark.*

1.*अस्थिसार m. *Mark.*

2. अस्थिसार Adj. *bei dem die Knochen vorwalten, knochig* Varâh. Lagh. 2,13.

अस्थिस्थूण Adj. *Knochen zum Gerüste habend* M. 6,76.

*अस्थिस्नेह und *°संज्ञक m. *Mark.*

अस्थिस्रंसिन् Adj. *die Knochen auseinanderfallen machend.*

अस्थूरि Adj. *nicht einspännig, — einseitig* Kâṭh. 22,9.

अँस्थूल Adj. (f. आ) *nicht grob, — dick, — gross, — massiv, schmächtig.*

अँस्थेयंस् Adj. 1) *nicht sehr hart, — fest.* — 2) *nicht standhaltend.*

अस्थैर्य n. 1) *Unbeständigkeit, Wechsel.* — 2) *Unbestand, Vergänglichkeit.*

अस्नात Adj. *nicht gebadet.*

अस्नातृ Adj. *nicht badelustig, das Wasser scheuend, kein Schwimmer.*

अस्नावँक Adj. *sehnenlos.*

अस्निग्ध Adj. *nicht weich, rauh.*

*अस्निग्धदारुक m. *eine best. Fichtenart* Râgân. 12,29.

अस्नेकँ Adj. *ohne Fett* Çat. Br. 14,6,8,8.

अस्नेकन und अस्नेकवत् Adj. *keine Zuneigung empfindend.*

अस्नेह Adj. *nicht mit Fett zu behandeln* Suçr. 2,558,6 (अस्नेह्य gedr.).

अस्पन्द Adj. 1) *nicht zuckend, unbeweglich.* अस्पन्दासु Adj. so v. a. *mit unterdrücktem Athem* Bhâg. P. 12,6,9. — 2) *unwandelbar.*

अस्पन्दन und अँस्पन्दमान Adj. *nicht zuckend.*

अस्पन्दयत् Adj. *nicht zucken lassend, — bewegend.*

अस्पर्धितमनस् Adj. *nicht neidisch* MBh. 14,46,14.

1. अस्पर्श m. *das Unberührtbleiben, Nichtbehaftetsein mit* (Instr.) MBh. 3,116,17.

2. अस्पर्श Adj. 1) *keinen Gefühlssinn habend* Çat. Br. 14,6,8,8. — 2) *nicht fühlbar* Âpast. Ind. St. 9,164. Dazu Nom. abstr. °त्व n. Njâjas. 2,2,23.

अस्पर्शन n. *das nicht in Berührung Kommen mit Etwas* Comm. zu TS. Prât. 4,23. 14,4.

अस्पर्शपर Adj. *worauf keine Muta folgt* VS. Prât.

अस्पष्ट Adj. *nicht deutlich wahrzunehmen, — ersichtlich, unklar.* °कीर्ति Adj. *unberühmt* Bhâg. P. 4,23,34.

अस्पष्टोपाधि Adj. *dessen Bedingendes unklar ist.* Davon Nom. abstr. °ता 260,5.

अँस्पृत Adj. *nicht entrissen.*

अस्पृशत् Adj. *nicht berührend.* वित्तानि Spr. 1892.

अस्पृश्य 1) Adj. *a) nicht zu berühren.* Dazu Nom. abstr. °त्व n. — *b) nicht fühlbar.* Dazu Nom. abstr. °त्व n. — 2) n. *Unberührbarkeit* Bhâg. P.

अस्पृष्ट Adj. 1) *nicht berührt, womit man nicht in Berührung gekommen ist, wohin man nicht gelangt ist* Spr. 517. Bhâg. P. 4,29,47. 6,3,15. — 2) *nicht behaftet mit* (Instr.) Cit. im Comm. zu Vâmana 1,2,11. — 3) *unberührt* heisst das hervorbringende Organ (करण) der Vocale, des Anusvâra und des Ûshman. Dazu Nom. abstr. °ता.

अस्पृष्टपुरुषान्तर Adj. *keinem Andern zukommend* Kumâras. 6,75.

अस्पृह Adj. *frei von allem Begehren.*

अस्पृहा f. *kein Begehren* Gaut. 8,23.

अस्प्रष्टृ Nom. ag. *nicht fühlend* Maitrjup. 6,11.

अस्फुट Adj. (f. आ) 1) *undeutlich, unklar* Kâvjapr. 5,1. °मू Adv. °त्व n. Nom. abstr. — 2) *ungenau, incorrect, approximativ* Sûrjas. 5,7. Nom. abstr. °ता f.

अस्फुटालंकार m. *undeutlicher Redeschmuck.* Davon Nom. abstr. °त्व n. Sâh. D. 4,21.

अस्फुटित Adj. *nicht gesprungen, — rissig.*

अस्फूर्ति f. *das nicht zu Tage Treten, — Offenbarwerden.*

*अस्फोटक m. *Calotropis gigantea* Gal.

1. अस्मँ Pron. der 1ten Person Pl. Davon अस्मँान्, अस्मँाभिस्, अस्मँभ्यम्, अस्मँत् (auch am Anf. eines Comp.), अस्मत्तस् (59,30. Mudrâr. 8,13 oder 25,5). अस्मँे Dat. Loc. ved., अस्मँाकम्, अस्मँासु.

2. अस्म Pron. der 3ten Person Sg. Davon अस्मँै und अँस्मै, अस्मँात्, अस्मँिन्. Als Substantiv unbetont.

अस्मँत्प्रेषित Adj. *zu uns getrieben* Çat. Br. 6,3,2,3.

अस्मत्रा Adv. *bei —, unter —, zu uns.*

अस्मत्रीच् Adj. *uns zugewandt.*

अस्मॅत्सखि Adj. (Nom. °खा) *uns zu Gefährten habend.*

अस्मत्संयमनव्याक्तव्यालतुण्डाय्, °यते *den in der Absicht uns zu verschlingen geöffneten Rachen eines Tigers darstellen.*

अस्मदीय Adj. *unser* 290,27. 321,9.

अस्मॅदत्त Adj. *von uns gegeben.*

अस्मद्रुक् Adj. *uns nachstellend, — feindlich.*

अस्मद्यच् अस्मॅद्रिअच् Adj. *uns zugewandt.* Adv. °अक् und °द्रिॅअक्.

अस्मद्वत् Adv. *gleich uns.*

अस्मद्विध Adj. *einer von unseres Gleichen* 58,2. 59,21.

*अस्मय्, °यति Denom. von 1. अस्म.

अस्मयॅु Adj. *uns zustrebend, — liebend.*

अस्मरण n. *das Sichnichterinnern, Nichtgedenken Jmdes* (Gen.).

अस्मरत् Adj. *sich auf Etwas nicht besinnend* Lâṭj. 9,2,7.

अस्मर्तव्य Adj. *dessen man nicht zu gedenken braucht.*

अस्मॅाक Adj. *unser, der unserige.*

अस्मिता f. *Egoismus.*

*अस्मिमान m. *Selbstbewusstsein.*

अस्मृत Adj. 1) *vergessen.* — 2) *nicht erwähnt.*

अस्मॅृतधु Adj. *das Verlangen nicht täuschend* ṚV. 10,61,4.

1. अस्मृति f. 1) *Nichterinnerung, das Vergessen* MBh. 3,116,17. 12,180,32. — 2) *Gedächtnissschwäche* MBh. 14,36,13.

2. अस्मॅृति Adv. *unachtsam.*

अस्मॅेर Adj. (f. आ) 1) *nicht schmollend, zutraulich.* — 2) *nicht lächelnd, — heiter, betrübt* Bâlar. 40,21.

अस्मॅाकृति f. *Auftrag für uns.*

अस्यग्र n. *Messerspitze* Çâṅkh. in Ind. St. 5,331.

अस्यवामीय n. *das Lied* ṚV. 1,164.

*अस्यसि Adv. *Schwert gegen Schwert* Vop. 6,38.

अस्याकृति Adj. *schwertförmig* Kâtj. Çr. 1,3,39.

*अस्युद्यत Adj. *mit erhobenem Schwerte.*

1. अस्र 1) Adj. *schleudernd.* — 2) n. *a) Thräne.* — *b) * Blut.*

2. *अस्र m. *Kopfhaar.*

*अस्रकण्ठ m. *Pfeil.* Vgl. अस्त्रकण्टक.

*अस्रखदिर m. *eine rothblühende Mimosa.*

अस्राग्विन् Adj. *unbekränzt.*

*अस्रघ्न m. *Xanthoxylon Rhetsa* Nigh. Pr.

*अस्रज (Râgân. 17,1) und *°जन्मन् (Gal.) n. *Fleisch.*

*अस्रप 1, m. *ein* Rakshas. — 2) f. आ *a) Blutegel.* — *b) eine* Ḍâkiṇî.

*अस्रपत्रक m. *Abelmoschus esculentus W. und A.*

*अस्रफला f. *Weihrauchbaum.*

*अस्रविन्दुच्छद्रा f. *ein best. Knollengewächs.*

*अस्रमातर् (Gal.) und *°मातृका f. *Chylus.*

*अस्ररेणु m. *Mennig* Nigh. Pr.

*अस्ररोधिनी f. *Mimosa pudica L.*

अस्रव fehlerhaft für आस्रव.

अस्रॅवत्त् Adj. *nicht leck.*

अस्रॅाम Adj. (f. आ) 1) *nicht lahm.* — 2) *nicht welk.*

*अस्राय्, °यते *weinen* gaṇa सुखादि.

अस्रायमाणक Adj. *weinend* MBh. 3,297,87.

*अस्रार्जक m. *eine Art Basilienkraut.*

अस्राव m. *das Nichtausfliessen* Bhâvapr. 1,22.

अस्रॅिध् und अस्रॅिधान Adj. *nicht fehlgehend, — irrend.*

*अस्रिन् Adj. *weinend* gaṇa सुखादि.

अस्रोवॅिधस् n. (Çat. Br. 8,3,3,5) und अस्रोविॅध् m. oder f. von unbekannter Bedeutung.

अस्रुतॅ Adj. 1) *unversieglich* Çat. Br. 14,9,4,26. Pâr. Grhj. 1,16,18. Andere Texte st. dessen अस्तृत. — 2) *nicht eingeweicht* Bhâvapr. 2,15.

अस्रॅेधत् Adj. *nicht fehlgehend, — irrend.*

अस्रॅेमन् Adj. *fehlerlos, vollkommen.*

अस्व Adj. *besitzlos* MBh. 12,246,22. Davon Nom. abstr. °त्व n. Kathâs. 121,35.

*अस्वक Adj. (f. अस्वका und अस्विका) Adj. dass.

अस्वग Adj. *nicht zum eigenem Heerde gehend, ohne Heimat.*

अस्वगॅता f. *Heimatlosigkeit.*

*अस्वच्छन्द Adj. *keinen eigenen Willen habend, abhängig.*

अस्वजाति Adj. *von einer anderen Kaste.*

अस्वतःप्रामाण्य n. *das nicht von sich aus Autoritätsein* Comm. zu Gaim. 1,3,13.

अस्वतन्त्र Adj. (f. आ) *nicht selbstständig, unfrei, abhängig* Gaut. 18,1. Bhâg. P. 1,6,7. *nicht Meister seiner selbst.* Dazu Nom. abstr. °ता f. Kâd. 160,12.

अस्वादित Adj. *nicht schmackhaft gemacht* Çat. Br. 1,4,1,15.

अस्वदृश् Adj. *nicht die Seele schauend.*

अस्वन Adj. *keinen hellen Klang habend.*

अस्वप्न Adj. *nicht gut auslaufend, Unglück bringend.*

अस्वपत्त् Adj. *nicht schlafend* Ind. St. 14,22.

1. अस्वप्न m. n. *Schlaflosigkeit.*

2. अस्वप्न 1) Adj. *a) nicht schlafend, wachsam.* — *b) nicht träumend.* — 2) *m. *ein Gott.*

अस्वप्नत् Adj. *nicht schläfrig, schlummerlos.*

अस्वयंकृत Adj. *nicht mit eigener Person betrieben* Gaut. 10,5.

अस्वर Adj. 1) *nicht laut, halblaut, undeutlich.* Dazu अस्वरम् Adv. — 2) *vocallos* Ind. St. 3,24. — 3) *tonlos, accentlos.* — 4) **eine unangenehme Stimme habend.*

अस्वरक Adj. = अस्वर 3).

अस्वरादि Adj. *nicht vocalisch anlautend* Ind. St. 10,420.

अस्वरित Adj. *nicht mit dem* Svarita-*Accent versehen.* Davon Nom. abstr. °त्व n. 228,8.

अस्वर्गयोग्य Adj. *sich nicht für den Himmel eignend, des Himmels unwürdig* 107,2.

अस्वर्ग्य Adj. *nicht zum Himmel führend* Gaut. 21,20.

अस्वल्प Adj. (f. आ) *gross, geräumig* Vidḍh. 9,14.

अस्वॅवेश Adj. *kein eigenes Haus habend, heimatlos.*

अस्वश्लाघान्यनिन्द् Adj. *kein Selbstlob und keinen Tadel Anderer enthaltend.* Davon Nom. abstr. °ता f. H. 68.

अस्वस्थ Adj. (f. आ) 1) *unwohl, krank, sich unbehaglich fühlend.* Dazu Nom. abstr. °ता f. 309,25 (im Prâkrit). — 2) *nicht natürlich, — in seinen Fugen.*

अस्वस्थशरीर Adj. *unwohl* Kâd. 238,4.

अस्वातन्त्र्य n. *Unselbstständigkeit, Abhängigkeit.*

अस्वाधीन Adj. (f. आ) 1) *nicht frei, abhängig.* — 2) *worüber man nicht selbst verfügen kann.*

*अस्वाध्याय Adj. *den* Veda *nicht studirend.*

अस्वामिक Adj. *herrenlos* Gaut. 10,36.

अस्वामिन् m. *Nichtherr, Nichtbesitzer* M. 8,4.

अस्वास्थ्य n. *das Unwohlsein, krankhafter Zustand.*

अस्वॅाकृत Adj. *nicht durch* स्वाकृा *den Göttern geweiht* Çat. Br. 4,5,2,17. 6,6,3,17.

अस्विन्न 1) Adj. *nicht durchgesotten.* — 2) n. *keine Anwendung von Schweissmitteln* Suçr. 1,45,14.

अस्वेदन Adj. *nicht schwitzend.*

अस्वेद्य Adj. *nicht mit Schweissmitteln zu behandeln* Karaka 1,14.

1. अह् nur im Perf. आह u. s. w. 1) *sagen, sprechen,* mit Dat. oder Acc. der Person und Acc. der Sache. — 2) *von Jmd* oder *Etwas* (Acc.) *sagen.* — 3) *aussagen, ausdrücken, bedeuten, bezeichnen.* — 4) *Jmd* (Gen.) *Etwas* (Acc.) *beilegen.* — 5) *Jmd* oder *Etwas* (Acc.) *irgendwie* (Acc.) *nennen, Jmd* oder *Etwas* (Acc.) *für Jmd* oder *Etwas* (Acc.) *halten, ansehen, erklären.* Der prädicative Acc. wird bisweilen durch इति hervorgehoben. — 6) *anerkennen, annehmen, aufstellen, statuiren.* — 7) *Jmd* (Gen.) *Etwas* (Acc.) *zusprechen, Etwas für Jmdes Eigenthum erklären.* — Mit अधि *für Jmd* (Dat.) *sprechen.* — Mit अनु 1) *hersagen, vorsprechen*

37,29. — 2) *nachsprechen, nacherzählen.* — Mit अभि 1) *sprechen zu* (Acc.), *antworten.* — 2) *Jmd* (Dat.) *Etwas* (Acc.) *mittheilen.* — Mit निस् *aussprechen, aussagen, ausdrücken.* — Mit परा *gegen Jmd* (Acc.) *sprechen, Jmd Unrecht geben.* — Mit परि *umher*, d. h. *der Reihe nach* oder *zusammen sagen.* — Mit प्र 1) *aussagen, ansagen, ankündigen, verkündigen, sprechen, sagen.* Mit Dat. oder Acc. der Person und Acc. der Sache. — 2) *angeben, überliefern.* — 3) *Jmd* oder *Etwas* (Acc.) *irgendwie* (Acc.) *benennen, Jmd* oder *Etwas für Etwas halten, ansehen.* Der prädicative Acc. kann durch इति hervorgehoben werden. — Mit प्रति 1) *Jmd* (Acc.) *gegenüber Etwas* (Acc.) *aussprechen, zu Jmd sagen.* — 2) *erwiedern, antworten* (mit Acc. der Person). — Mit वि *eine abweichende Ansicht kund geben, streiten, disputiren.*

2. *अक्, अक्नोति (व्याप्तौ).

1. अंक् Part. 1) *gewiss, sicher, ja, wohl, gerade.* — 2) *nämlich.* — 3) *zwar, freilich, wenigstens.* — 4) oft einfach durch stärkere Betonung des vorangehenden Wortes wiederzugeben.

2. अंक् n. *Tag.* Davon अंका (= अंकानि 8,1) und अंकानाम्. Häufig am Ende eines Comp. und zwar meistens m.

अकंयाति m. N. pr. eines Sohnes des Samjâti MBh. 1,95,14.15. VP. 4,19,1.

अकंयु Adj. *stolz, hochmüthig.*

अकंरक्षित Adj. *frei von der Meinung, dass man das Ich sei,* Bhâg. P. 10,38,11.

अकंवाद m. = अकंश्रेयस् Comm. zu Kaush. Up. 2,14.

अकंवादिन् Adj. in अनकं°.

अकंश्रेयस् und °यस (Kaush. Up. 2,14) n. und *अकंश्रेष्ठिका (Gal.) f. *ein für sich in Anspruch genommener Vorrang.*

अकंमन Adj. *für sich haben wollend* RV.

*अकःपति m. = अकर्पति.

*अककम् Demin. von अकम् *ich* Pat. zu P. 1,1,29.

अकंकरण n. *das Meinen, dass man das Ich sei.*

अकंकर्तव्य Adj. *das Object des* Ahaṁkâra *seiend.*

अकंकार m. 1) *Ichbewusstsein.* — 2) *Selbstsucht* Spr. 810. — 3) *Selbstbewusstsein, Dünkel, Hochmuth.* — 4) N. pr. eines Mannes.

*अकंकारवत् Adj. *von sich eingenommen, dünkelhaft.*

अकंकारिन् Adj. dass. Daçar. 2,5.

अकंकार्य Adj. 1) *das Object des* Ahaṁkâra *seiend* 269,15. — 2) n. *persönliche Angelegenheit* MBh. 3,148,6.

अकंकृत Adj. 1) *ein Bewusstsein von seinem Ich habend.* — 2) *egoistisch* VP. 1,5,10. — 3) *stolz, hochmüthig.*

अकंकृति f. 1) *die Meinung, dass man das Ich sei.* — 2) *hohe Meinung von sich, Dünkel.*

अकंक्रिया f. in निरकं°.

अकंचन्द्रसूरि m. N. pr. eines Autors Sarvad. 27,20.

अंकृत 1) Adj. *a) nicht geschlagen, unverletzt.* — *b) nicht geschlagen* (Trommel). — *c) beim Waschen nicht geschlagen, ungewaschen, neu* (Kleid) 37,4. — *d) nicht zu Grunde gerichtet,* — *dahin.* — 2) n. *ein ungewaschenes* —, *neues Kleid.*

अकृतता f. *Unversehrtheit* Gop. Br. 2,3,9.

अंकृतवासस् Adj. *ein neues Kleid anhabend* Çat. Br. 14,9,4,12. Kâtj. Çr. 5,1,22. 21,4,24.

अंकृति f. *Unversehrtheit.*

अंकन् und अंकस् (अंकर्) n. 1) *Tag.* Du. im RV. *Tag und Nacht.* अंकश्च कृष्णमंकर्जुनं च so v. a. *Nacht und Tag* RV. 6,9,1. अंकरकः *Tag für Tag.* — 2) *Tagewerk, Tagesabschnitt* (in einer Opferfeier). — 3) *der Tag* personif. als einer der 8 Vasu. — 4) N. pr. *a)* eines Âṅgirasa. — *b)* eines Tîrtha.

अकनी RV. 1,123,4 mit falscher Betonung st. अंक्ना Instr.

अकर्तर् Nom. ag. *kein Vernichter.*

अकर्तृता f. *das Gefühl des Ich.*

अंकर्त्ति f. = अकर्ति.

अंकर्त्य Adj. *untreffbar, unverwundbar* TS. 4,5,2,1.

1. अकर्त्व Adj. dass. Kâṭh.

2. अकर्त्व n. *das Ichsein* Ind. St. 9,155.

अकंधी f. *die Meinung, dass man Ich sei.*

अकंनामन् Adj. *Ich heissend* 31,8.

(अकर्म्य) अकर्निंय Adj. *diurnus, täglich.*

अकर्म्यमान Adj. *nicht geschlagen —, nicht getroffen werdend* Âpast. Bhâg. P. 3,17,25.

अकर्मून m. N. pr. eines Ṛshi TS. 4,3,2,2.

अंकम् 1) Nom. Sg. *ich.* सोऽकम् so v. a. *ich, wie ich hier vor dir u. s. w. stehe,* 30,10. 55,20. — 2) *das Ich* Pinḍop. 3. — 3) *die Meinung, dass man Ich sei.* Gen. अकमस्, Loc. अकमि. Mit कर् *sich für Ich halten.*

अकम m. *eine best. Personification.*

*अकमयिका f. = अकंश्रेयस्.

अकमद m. N. pr. = احمد.

अकमकमिका f., अकमुत्तर् n. und अकमुत्तरं (Conj.) n. = अकंश्रेयस्.

*अकंपकृषिका f. *Selbstüberhebung* Gal. Vgl. अको°.

अकंपूर्व Adj. *begierig, der Erste zu sein.*

अकंपूर्विका und अकंप्रथमिका f. = अकंश्रेयस्.

अकंबुद्धि f. 1) *die Meinung, dass man Ich sei.* — 2) *Selbstbewusstsein, Hochmuth.*

अकंभद्र n. = अकंश्रेयस्.

अकंभाव m. und अकंमति f. *die Meinung, dass man Ich sei.*

अकंममता f. *das Gefühl des Ich und des Mein.*

अकंममाभिमान m. *die falsche Voraussetzung, dass es ein Ich und ein Mein gebe,* Comm. zu Çat. Br. 14,9,4,7 (ungedr.).

1. अकंमान m. 1) *die Meinung, dass man Ich sei.* — 2) *Selbstsucht* VP. 6,7,7. 24.

2. अकंमान Adj. *meinend, dass man Ich sei,* VP. 1,5,10.

अकंमानिन् Adj. in सर्वाकं° *Alles für Ich haltend* Ind. St. 9,162.

*अकंमुनि m. *ein* Gina Gal.

अकर् s. अकन्.

अकर m. N. pr. 1) eines Asura. — 2) eines Sohnes des Manu. अहर् v. l.

अकरकःकर्मन् n. *tägliche Beschäftigung* Çat. Br. 9,4,4,17.

अकरागम m. *Tagesanbruch* Bhag. 8,18.19.

अकरिक Adj. (f. आ) *nicht das Wort* करि *enthaltend* Lâṭj. 3,1,18.

अंकरित Adj. *nicht gelb.*

अकरीत n. Name eines Sâman.

अकर्गण m. 1) *eine Reihe von Tagen,* insbes. *Opfertagen* Gaim. 6,5,56. 7,14. — 2) *die Anzahl von solaren Tagen, welche zu einer bestimmten Zeit von einem best. Zeitpuncte an verflossen sind.* — 3) **Monat.*

अकर्जरम् Adv. *bei schwindenden Tagen, im Laufe der Tage* Mantrabr. 2,6,4. Taitt. Up. 1,4,3.

अंकर्जात Adj. *am Tage geboren, nicht dämonisch.*

अंकर्दिवं 1) Adj. (f. आ) *tagtäglich.* — 2) अकर्दिवम् Adv. *Tag für Tag.*

अंकर्दिवि Loc. *Tag für Tag.*

अकर्दृप्र Adj. *den Tag sehend, lebend.*

अकर्निश 1) n. νυχθήμερον. — 2) °म् Adv. *Tag und Nacht, beständig.*

*अकर्निशव्यापक m. *Händler* Nigh. Pr.

अकर्पति m. 1) *Herr des Tages.* — 2) *die Sonne.* — 3) Bein. Çiva's.

*अकर्बान्धव m. *die Sonne.*

अकर्भाज् Adj. *am Tage Theil habend* (von einem Backstein).

*अकर्मणि m. *die Sonne.*

*अकर्मुख n. *Tagesanbruch.*

अंकर्लोका Adj. f. Bez. *bestimmter Backsteine.*

अकर्विद् Adj. *der Tage kundig.*

अकर्व्यत्यासम् Adv. *mit Umstellung der Tage* Kâtj. Çr. 16,6,5.

अकर्व्यास m. *Tagdiameter, das Doppelte des Tag-Sinns.*

अकर्षण n. *kein Reiz zum coitus* Karaka 8,13.

अकर्षमय Adj. *nicht aus Freude bestehend.*

*अकल und *अकलि Adj. *pfluglos.*

अकल्या f. N. pr. 1) der Gattin Gautama's oder Çaradvant's. — 2) *einer Apsaras. — 3) *eines Sees.

अकल्याणार und अकल्यापति m. Bein. Indra's Bâlar. 261,12. 124,23.

अकल्याक्रद m. N. pr. eines *Sees.*

अकल्येश्वरतीर्थ n. N. pr. eines Tirtha.

अकल्वित्र m. etwa *Schwätzer* Çat. Br.

अकविर्वाजिन् Adj. *nicht mit* Havis *opfernd* Âpast.

अकविष्य m. oder n. *nicht zur Opfergabe geeigneter Reis* u. s. w. Âpast. 2,15,17. 18,3.

अकविस् Adj. *nicht opfernd.*

अकव्यवट् Adj. (Nom. °वाट्) *kein Opfer bringend.*

अकशम् Adv. *tagweise.*

1. अकःशेष m. *Rest des Tages* M. 11,204.

2. अकःशेष Adj. *den Rest des Tagewerkes vollbringend* Saṃhitopan. 44,4.

अकस् s. अकन्.

अकस्कर m. *die Sonne* Râgat. 7,1219. Bâlar. 79,18.

अकस्त Adj. (f. आ) *handlos.*

अकस्ताभरण Adj. *ohne Handschmuck.*

अकःसंधिगत् Adj. *wobei ein Zusammentreffen zweier Tage stattfindet.*

अकःसहस्र n. *tausend Tage* Çat. Br. 10,4,4,4.

अकःसामन् n. *ein am Tage zu singendes* Sâman Çat. Br. 11,5,5,6.

अकक् und *अकका Interj. *der freudigen oder traurigen Ueberraschung.*

अकारयत् Adj. *nicht verlierend* (im Spiele) Kathâs. 121,73.

*अकारिन् Adj. gaṇa याज्यादि.

अकार्य 1) Adj. *a) was nicht fortgenommen werden darf* oder *kann, unnehmbar, nicht stehlbar.* Dazu Nom. abstr. °त्व n. Spr. 6928. — *b) unabänderlich, unerschütterlich.* — *c) unbestechlich.* — 2) m. *a) *Berg.* — *b)* N. pr. eines Fürsten VP.2 4,137.

अकाल्पेय m. *kein* Hâleja Kâtj. Çr. 10,2,21.

अकावम् Interj. in einem Sâman.

अकि m. 1) *Schlange, Natter.* — 2) *die Schlange am Himmel, der Dämon* Vṛtra. — 3) **Wolke.* — 4) **Wasser.* — 5) **die Sonne.* — 6) *Bein. Râhu's. — 7) **Reisender.* — 8) **Nabel.* — 9) **Blei.* — 10) Bez. *der Zahl acht* Ganit. 2,10. — 11) N. pr. verschiedener Ṛshi.

अकिंसक und अकिंसत् Adj. *Niemand verletzend.*

अकिंसा f. 1) *das Niemand Etwas zu Leide Thun.* Personif. als Gattin Dharma's. — 2) *Unverletztheit.*

अकिंसान Adj. *nicht verletzend.*

अकिंस्य Adj. *dem man kein Leid zufügen darf.*

अकिंस्यमान Adj. *nicht verletzt werdend.*

अकिंस्र 1) Adj. *nicht verletzend, harmlos* Gaut. 9,73. *ungefährlich.* — 2) f. आ *Capparis sepiaria* Mat. med. *Cactus Opuntia* Buâvapr. 1,144. Nigh. Pr. und **Momordica cochinchinensis Spreng.* — 3) n. *kein verletzendes —, mildes Wesen.*

*अकिका f. *Salmalia malabarica Sch. u. Endl.*

*अकिकात्त m. *Wind.*

*अकिकुटिन् m. *Feldlerche* Nigh. Pr.

*अकिकाश m. *eine abgestreifte Schlangenhaut.*

अकिनेत्र N. pr. eines Landes MBh. 3,254,9.

अकिनेत्र n. v. l. für अकिच्छत्र.

*अकिगन्धा f. *die Ichneumonpflanze* Nigh. Pr.

अकिगोप Adj. (f. आ) *von der Schlange bewacht.*

अकिघ्न n. *Tödtung der Schlange.* — अकिघ्नी s. u. अकिकन्.

अकिङ्कार und अकिङ्कृत Adj. *nicht vom Ausruf किङ् begleitet* Lâṭj. 2,10,23. 1,12,8.

अकिचक्र n. *ein best. Diagramm.*

*अकिचुम्बक m. N. pr. eines Mannes. Davon Patron. *°चुम्बकायनि Ind. St. 13,414.

अकिच्छत्र 1) m. *a) *ein best. vegetabilisches Gift* und * *Odina pennata L.* — *b)* N. pr. eines Landes. *Pl. *seine Bewohner.* — 2) f. आ *a) *Zucker.* — *b) *eine best. Pflanze* Gal. — *c)* N. pr. der Hauptstadt von Ahikkhattra.

अकिच्छत्रक n. *eine Art Staubpilz.*

अकिजम्भन n. *ein Schlangen vernichtendes Mittel* Mantrabr. 2,1,4.

*अकिजाकक m. *Eidechse* Nigh. Pr.

*अकिजिह्विका f. *Asparagus racemosus* Nigh. Pr.

अकिटान m. N. pr. eines Kâjastha-Geschlechts.

अकिण्डुका f. *ein best. kleines giftiges Thier.*

अकित 1) Adj. *a) ungeeignet, untauglich.* — *b) nicht erspriesslich, —frommend, nachtheilig, schädlich* M. 3,20. Chr. 171,18. *Böses im Schilde führend, feindselig* 136,28. — 2) m. *Feind.* — 3) f. अकिता N. pr. eines Flusses MBh. 6,9,21. — 4) n. *Schaden, Nachtheil, Böses* Âpast. Chr. 164,30. 172,27.

अकितकारिन् Adj. *Schaden bringend, nachtheilig, schädlich.* Davon Nom. abstr. °रित्व n.

अकितनामन् Adj. *noch unbenannt.*

*अकितुण्ड (Gal.) und *°तुण्डक m. = आकि°.

*अकिदत्त् Adj. *schlangenzähnig.*

अकिदेव und अकिदैवत n. *das Mondhaus* Açleshâ.

*अकिद्विष् m. 1) *Ichneumon.* — 2) *Pfau.* — 3) Bein. *a)* Garuḍa's. — *b)* Indra's.

*अकिनकुलिका f. *die Feindschaft zwischen Schlange und Ichneumon* Mahâbh. 4,74,*a.*

*अकिनस् Adj. *schlangennasig.*

अकिनामन् Adj. *was Schlange heisst.*

*अकिनामभृत् m. Bein. Baladeva's.

अकिनिर्व्वयनी f. *eine abgestreifte Schlangenhaut.*

अकिपताक m. *eine best. ungiftige Schlange.*

*अकिपुत्रक m. *ein Boot von best. Form.*

*अकिपुष्प m. *Mesua Roxburghii* Nigh. Pr.

अकिपूतन m. und °ना f. *Geschwüre am After* (bei Kindern).

*अकिफल 1) n. *Schlangengurke* (die Frucht) Nigh. Pr. — 2) f. आ *a) Schlangengurke* (die Pflanze) ebend. — *b)* = ऐरावती (*eine best. Pflanze*) ebend.

*अकिफेन m. *Opium.*

अकिबलचक्र n. Titel eines Werkes.

*अकिबीज n. *Mohnsamen* Nigh. Pr.

*अकिबध्न m. fehlerhaft für अकिर्बुध्न्य.

*अकिभय n. *Furcht eines Fürsten vor seinen Unterthanen.*

*अकिभयदा f. *Flacourtia cataphracta Roxb.*

अकिभानु Adj. *glänzend wie eine Schlange* RV.

*अकिभुज् m. 1) *Pfau.* — 2) *die Ichneumonpflanze.* — 3) Bein. Garuḍa's.

*अकिभृत् m. Bein. Çiva's.

अकिम Adj. (f. आ) *ohne Kälte, nicht kalt, warm.*

अकिमकिरण m. *die Sonne.*

अकिमविष् m. dass. Prasannar. 130,15.

*अकिमत्त् Adj. *schlangenreich.* Vgl. आकिमत.

अकिमन्यु Adj. *grimmig wie eine Schlange.*

अकिमरश्मि m. *die Sonne.*

*अकिमर्दनी f. *die Ichneumonpflanze.*

अकिमांशु m. *die Sonne* Spr. 7804.

अकिमाय Adj. *reich an Blendwerken wie eine Schlange.*

*अकिमार und *°क (Gal.) m. = अकिमेदक Râgan. 8,41.

*अकिमुक्ता f. *eine Perlenart* Gal.

*अकिमेद und *°क m. = अमिमेद Râgan. 8,41.

अकिरण्य Adj. *ohne Gold* Âpast. 1,11,34.

अकिरण्यवत् Adj. *kein Gold besitzend* AV. 20, 128,6.

*अकिरिपु m. *Pfau.*

*अकिर्बुध्न m. fehlerhaft für °बुध्न्य.

अकिर्बुध्यम् (zwei selbstständige Worte) Nom. n. 1) *der Drache der Tiefe,* d. i. *des Dunstmeeres.* — 2) N. pr. eines Rudra MBh. 1,123,68. Hariv. 1,3,52. 2,12,41. 69,24. Pl. (अकिर्बुध्याम्) Bez. der Rudra's

MBu. 5,114,4. — 3) आहिर्बुध्न्य n. *a) ein best.* Veda-*Vers* (RV. 1,186,5 oder 6,50,14) Çâṅkh. Br. 16,7. — *b)* fehlerhaft für आहि°.

*आहिर्बुध्न्यदेवता f. Pl. und *°देवत्य n. (Gal.) *das Mondhaus* Uttarabhadrapadâ.

आहिर्ब्रध्न und °र्ब्ध्य fehlerhaft für °बुध्न्य.

*अहिलता f. 1) *die Ichneumonpflanze.* — 2) *Betel.*

*अहिलोचन m. N. pr. eines Dieners des Çiva.

*अहिलोलिका f. *Flacourtia cataphracta* Nigh. Pr.

अहिल्या f. schlechte Schreibart für अकल्या.

*अहिवल्ली f. *die Betelpflanze* Nigh. Pr.

*अहिविषापहा f. *die Ichneumonpflanze* Nigh. Pr.

अहिष्वष्मन्वत् Adj. *dessen Mannen wie Schlangen zischen.*

अहिहत्य n. *Erschlagung der Schlange* (*des Dämons* Ahi).

अहिहन् Adj. (f. °घ्नी) *Schlangen —, den Dämon* Ahi *tödtend.*

अहिह्रद m. *Schlangensee,* N. pr. eines mythischen Sees Ind. St. 14,109.

अही m. 1) *Schlange.* — 2) *ein best. schlangenartiger Dämon.* — 3) *Du. अही *Himmel und Erde.*

1. अहीन Adj. *über mehrere Tage sich erstreckend,* m. *eine mehrtägige Feier.* Bei Kull. auch n.

2. अहीन 1) Adj. *a) ungeschmälert, vollständig, voll, üppig, reichlich.* — *b) nicht ermangelnd, sich einer Sache* (Instr.) *nicht entziehend, obliegend.* — 2) m. N. pr. eines Fürsten VP. 4,9,8.

अहीनकर्मन् Adj. *keinen niedrigen Beschäftigungen obliegend* oder *die* (vorgeschriebenen) *Handlungen nicht unterlassend* Gaut. 18,29.

अहीनगु m. N. pr. eines Fürsten.

अहीनर m. desgl. VP. 4,21,4.

अहीन्द्र m. Bein. Patañgali's.

*अहीर m. = अभीर *Kuhhirt.*

*अहीरणि m. *eine zweiköpfige Schlange.*

*अहीवती f. (संज्ञायाम्) gaṇa शरादि.

अहीशुंव m. N. pr. eines von Indra bekämpften Dämons.

अहु Adj. = अंहु in परोऽहु.

अहुत 1) Adj. *a) nicht geopfert, — dargebracht, noch nicht geopfert.* — *b) dem nicht geopfert worden ist.* — *c) worin* (Feuer) *nicht geopfert worden ist* Âpast. 2,7,15. — *d) nicht eropfert, — durch Opfer erlangt.* — 2) m. *ein leise hergesagtes Gebet* M. 3, 73. 74.

अहुताद् Adj. *nicht vom Geopferten gentessend, dem nicht gebührt vom Opfer zu essen,* oder *Nichtgeopfertes essend* TS. 5,4,5,2.

अहुताभ्युदिते Loc. *wenn die Sonne aufgegangen ist, bevor geopfert worden ist,* Kâtj. Çr. 25,4,10.

अहुताश m. *kein Feuer.*

अहुर m. *das Feuer im Magen* Gobh. 2,10,29. Mantrabr. 1,6,21.

अहूत Adj. *ungerufen, unaufgefordert.*

अहृणान Adj. *nicht grollend, freundlich.*

अहृणीयमान Adj. dass. °म् Adv. *ohne zu grollen,* so v. a. *gern* TBr. 3,1,2,5.

अहृत Adj. *nicht hingerissen von* (Instr.) Bâgh. 8,68.

अहृदय Adj. *ohne Herz* Çat. Br. 14,6,10,17.

अहृदयज्ञ Adj. *dem Herzen nicht zusagend.*

अहृद्य Adj. *nicht mundend.*

अहे Interj. Vgl. TS. 3,2,4,4.

अहेळत्, अहेळमान und अहेळयत् Adj. *nicht unwillig, geneigt.*

अहेतु m. 1) *keine Ursache, — Veranlassung* MBu. 12,285,27. — 2) *kein gültiger Grund, ein untaugliches Argument* Njâjas. 5,1,30. Comm. zu 1,1,37. — 3) *eine best. rhetorische Figur.*

अहेतुक Adj. *unbegründet.*

अहेतुत्व n. *das keine Ursache —, — Hauptursache Sein.*

अहेतुरुज् Adj. *ohne Anlass schmerzend* Bhâvapr. 5,93.

अहेतुसम m. *ein best. Sophisma, wobei man die Tauglichkeit eines Argumentes zu bestreiten sucht wegen dessen Unzulänglichkeit für die drei Zeiten,* Njâjas. 5,1,18. Sarvad. 114,11.

अहेध्म m. पैङ्ग्य Name eines Sâman Ârsh. Br.

*अहेरु m. *Asparagus racemosus Willd.*

अहेला f. *kein Spass, voller Ernst* Spr. 5135.

अहैतुक 1) Adj. (f. ई) *a) keine Ursache habend, unbegründet.* — *b) uneigennützig.* — 2) °म् Adv. *ohne Anwendung eines andern Mittels, durch seine eigene Kraft.*

अहो Interj. *des freudigen* oder *traurigen Staunens, des Entzückens* oder *der Trauer, der Freude* oder *des Unwillens, des Lobes* oder *Tadels.* अहो नु (Spr. 7717), अहो धिक्, धिगहो, अहो बत. Weder das ओ noch ein folgender Vocal erleiden irgend eine euphonische Veränderung.

अहोतर् Nom. ag. *kein Opferer, zum Opfern ungeschickt.*

*अहोपुरुषिका f. = आहो°.

अहोबल N. pr. 1) m. eines Scholiasten. — 2) einer Oertlichkeit.

अहोबलशास्त्रिन् m. N. pr. eines Autors.

अहोम m. *keine Spende* Çat. Br. 12,4,2,2. 9.

अहोमसंयुक्त Adj. *mit keiner Spende verbunden* Kâtj. Çr. 1,3,36.

*अहोरत्र n. *das Juwel des Tages, die Sonne* Kâç. zu P. 8,2,68.

*अहोरथंतर n. Vârtt. zu P. 8,2,68.

अहोरात्र m. n. νυχθήμερον.

अहोरात्रवृत्त n. *Tagkreis* Golâdhj. 6,27.

*अहोरूप n. Vârtt. zu P. 8,2,68.

अहोवीर्य m. N. pr. eines Mannes.

अह्न m. am Ende einiger Compp. = अहन् *Tag.* Dat. अह्नाय 1) *°ehemals.* — 2) *alsbald, sogleich.*

(अह्नवाय्य) अह्नवाह्य Adj. *nicht zu läugnen, — beseitigen.*

*अह्नि f. N. pr. einer Frau Comm. zu Taitt. Âr. 2,12.

अह्निज Adj. *am Tage entstehend, — erscheinend.*

अह्नय n. *Tagereise* (der Sonne).

अह्नर्षु m. wohl *ein best. Vogel.*

अह्नव Adj. 1) *keck, kühn.* — 2) *üppig, reichlich.*

अह्नवाण Adj. *üppig, keck, kühn.*

अह्नस्व Adj. *nicht kurz* Çat. Br. 14,6,8,8.

अह्नि Adj. = अह्नव.

1. अह्री f. *Schamlosigkeit* MBu. 3,94,8.

2. अह्री Adj. *schamlos, zudringlich.*

*अह्रीक m. *ein Buddhist.*

अह्रुत Adj. 1) *nicht schwankend, — strauchelnd, geradeaus gehend.* — 2) *ungekrümmt, gerade.*

अह्रुतप्सु Adj. *geraden —, aufrechten Aussehens.*

अह्रुला f. 1) *das Nichtschwanken, Nichtstrauchein, Festigkeit.* — 2) **Semecarpus Anacardium L.*

1. आ 1) Adv. *a) heran, herbei.* — *b) dazu, ferner, auch.* — *c)* das vorangehende Wort steigernd und hervorhebend: *gerade, recht, zumal.* Oft nur durch stärkere Betonung des vorangehenden Wortes wiederzugeben. — 2) Praep. *a)* mit vorangehendem Acc. *zu — hin, bis an, — zu.* — *b)* mit folgendem Acc. *mit Ausschluss von.* — *c)* mit vorangehendem Abl. α) *von — her, — aus, — weg, — an.* — β) *aus, von, unter* (zur Hervorhebung eines Einzelnen unter Mehreren). — *c)* mit folgendem Abl. α) *bis zu* (einem best. Orte, Zeitpunkte oder Eintritt eines Falles). — β) *von — an.* — *d)* mit vorangehendem Loc. *an, auf, in, bei, zu.* — 3) am Anf. eines Comp. *a)* eines adj. *bis zu — sich erstreckend.* — *b)* eines adv. *bis zu.* — *c)* vor einem Adj. oder Subst. *etwas, ein wenig, kaum; gering.*

2. आ Interj., insbes. als Ausruf eines sich auf Etwas Besinnenden.

3. *आ 1) m. *a)* Bein. Çiva's. — *b) Grossvater.* — *c) Rede.* — 2) f. Bein. der Lakshmi.

*आंश m. Patron. von अंश.

*आंश्य Adj. von अंश.

आंहस्पत्य Adj. *unter Añhaspati stehend.*

आकण्ठम् und आकण्ठ° Adv. *bis zum Halse* zu Spr. 1753. Ind. St. 14,157. Paṅkad. 48. Kathâs. 30, 97. Spr. 7773.

आकत्थन Adj. *ein wenig prahlend.*

*आकत्थ्य n. Nom. abstr. von अकत.

आकनिष्ठम् Adj. *bis zum kleinen Finger* AK. 2, 6,2,32.

आकपिल Adj. *bräunlich* Kâd. 11,6.

आकम्प m. *das Erzittern, zitternde Bewegung.*

आकम्पन 1) m. N. pr. eines Daitja. — 2) n. *das Erzittern.*

आकम्पित n. *das Erzittern.*

आकर 1) m. *a) Ausstreuer, freigiebiger Verleiher.* — *b) Anhäufung, Ansammlung, Menge.* — *c) Mine, Fundgrube, Fundort* (auch in übertr. Bed.). — *d) Herkunft* Spr. 845. — *e)* N. pr. eines Landes. — *f)* Titel eines Werkes. — 2) *Adj. *der beste.*

आकरज 1) Adj. *mineralisch* Tarkas. 8. — 2) *n. *Edelstein* Râgân. 13,147.

*आकरण n. und *°णा f. fehlerhafte Lesart für आका°.

आकरतीर्थ n. N. pr. eines Tîrtha.

*आकराकर m. *Berg, Gebirge* Gal.

आकारक Adj. *in einer Mine beschäftigt,* m. *Bergmann* Kâç. zu P. 4,4,69.

आकारिन् Adj. *aus Minen herstammend.*

आकर्णन n. *das Hören, Vernehmen* 118,1. Ind. St. 14,388.

आकर्णनीय Adj. *zu hören* Prasannar. 2,13.

आकर्णम् und आकर्ण° Adv. *bis zum Ohr* R. 3,69,16.

आकर्णमूलम् Adv. *bis zur Ohrwurzel* R. 4,9,106.

आकर्णय्, °यति *das Ohr hinhalten, hinhorchen, Etwas hören, vernehmen.* — Mit उप *hören, vernehmen.* — Mit सम् dass.

आकर्ष m. 1) *Ansichziehung, Heranziehung* (auch als Zauberkunst). — 2) *das Schleppen.* — 3) **das Spannen* (eines Bogens). — 4) **Krampf.* — 5) *Würfelspiel* MBu. 2,63,6. — 6) **Würfel.* — 7) **Spielbrett.* — 8) *ein best. anziehender* oder *klebriger Körper* Kâtj. Çr. 13,3,21. MBu. 5,40,9. — 9) **Sinnesorgan.* — 10) **Boot* Gal. — 11) Pl. N. pr. eines Volkes MBu. 2,34,11. Sg. (wohl N. pr. *ihres Fürsten*) ed. Calc.

आकर्षक 1) *Adj. = आकर्षे कुशलः. — 2) m. *Magnet* VP. 6,7,30. — 3) °र्षिका f. N. pr. einer Stadt.

*आकर्षकारिका f. *Pech* Nigh. Pr.

आकर्षकोटा f. *ein best. Spiel.*

आकर्षण 1) Adj. (f. ई) *heranziehend* Paṅkad. 37. — 2) *f. ई *ein Haken zum Ansichziehen eines Astes.* 3) n. *a) das Ansichziehen, Anziehung, Herbeiziehen* (auch als Zauberkunst). — *b) das Ziehen an* (geht im Comp. voran). — *c) das Spannen* (eines Bogens).

*आकर्षश्च m. = आकर्षः श्वेव.

*आकार्षिक Adj. (f. ई) = आकर्षेण चरति.

आकर्षिन् 1) Adj. in मलाक°. — 2) *f. °णी = आकर्षणी.

*आकलन n. = बन्धन (विबन्ध), परिसंख्या (°ख्यान) und आकाङ्क्षा.

आकलनीय n. impers. *aufzufassen* Comm. zu Mahân. 63,2.

*आकली f. *Sperlingsweibchen* Nigh. Pr.

1. आकल्प m. 1) *Nom. act. = कल्पन. — 2) *Schmuck, Putz, Zierat.*

2. आकल्प° Adv. = आकल्पम्. °स्थायिन् *bis zum Ende der Welt dauernd* Kâd. II, 46,19.

3. आकल्प n. fehlerhaft für आकल्य.

*आकल्पक m. = उत्कण्ठा (उत्कलिका), चित्ता कर्मणि, मुद्, मोक्, तमम् und ग्रन्थि.

आकल्पम् und आकल्पान्तम् (329,8) Adv. *bis zum Ende der Welt.*

आकल्य n. 1) **Unwohlsein, Krankheit.* — 2) *Liebesqual* Kâd. II, 36,22 (आकल्प gedr.).

*आकल्ल m. *Anemis pyrethrum* Nigh. Pr.

*आकशापेय m. Patron. von अकशाप gaṇa प्रुधादि in der Kâç.

*आकषक und *आकाषिक Adj. v. l. für आकर्षक und आकार्षिक.

आकस्मिक Adj. (f. ई) *unvorhergesehen, plötzlich, zufällig.* Davon Nom. abstr. °त्व n.

आकाङ्क्ष 1) Adj. *eine Ergänzung erfordernd.* — 2) f. आ *a) Verlangen, Wunsch.* — *b) das Erfordern einer Ergänzung.*

आकाङ्क्षण n. *das Erfordern, Nichtumhinkönnen* Comm. zu Njâjam. 10,1,12.

आकाङ्क्षावाद m. Titel eines Njâja-Tractats.

°आकाङ्क्षिन् Adj. *verlangend, wünschend, erwartend* Kâd. II, 49,15.

आकाङ्क्ष्य 1) *Adj. *was man erwartet, das Complement von Etwas bildend,* in दृशा°. — 2) n. *das Erfordern einer Ergänzung.*

*आकाय m. *Scheiterhaufen.*

(आकाय्य) आकायिंय Adj. *begehrenswerth.*

1. आकार m. (adj. Comp. f. आ) *Form, Gestalt, äussere Erscheinung, Aussehen.* आकारमुद्वह् *eine wichtige Miene machen, sich in Positur setzen.* Mit einem Verbum in der Bed. «*verbergen, verstecken*» so v. a. *sich verstellen.*

2. आकार m. *der Laut* आ 238,6.

*आकारकरभ m. = आकल्ल Nigh. Pr.

आकारण n. *das Herbeirufen.* Auch *f. आ.

आकारणीय Adj. *herbeizurufen.*

आकारवत् Adj. 1) *gestaltet, leibhaftig.* — 2) *wohlgeformt.*

*आकारिक Adj. fehlerhaft für आकारिक.

°आकारित Adj. *die Form von — habend, in d. F. von — gekleidet* 280,30. 281,10.

आकाल m. Loc. *gerade um die Zeit von* (Gen.).

आकालम् Adv. *bis zu derselben Zeit am folgenden Tage* Âpast. Gobh. 3,3,17. Sâmav. Br. 2,4,8.

1. आकालिक 1) Adj. (f. आ und ई) *a) *nur einen Moment während.* — *b) bis zu derselben Zeit am folgenden Tage während* Gaut. 16,32.47. M. 4,103. 105. 118. — *c) in ferner Zukunft liegend* (?) Gaim. 1,2,14. — 2) *f. ई *Blitz.*

2. आकालिक Adj. (f. ई) *nicht zur rechten, gewöhnlichen Zeit eintreffend* LA. 52,21.

आकाश m. (in der älteren Sprache) und n. (adj. Comp. f. आ) 1) *freier Raum* 260,30.31. — 2) *Luftraum.* — 3) *die unbewegte Luft* als *das feinste Element* 262,13.32. 263,4. 267,30. — 4) Die Worte, die eine Person auf der Bühne an eine abwesende richtet, und die Antwort, die sie darauf zu vernehmen vorgiebt, werden durch die scenische Bemerkung आकाशे bezeichnet. Bei den Poetikern heisst auch *diese Unterredung* schlechtweg आकाश n. — 5) n. **Talk* Râgân. 13,116.

*आकाशकक्षा f. *Horizont.*

आकाशखण्डन n. Titel eines Tractats.

आकाशग 1) Adj. (f. आ) *im Luftraum sich bewegend, — befindend.* — 2) m. *Vogel.*

आकाशगङ्गा f. *die noch im Luftraum fliessende* Gañgâ.

आकाशगत Adj. *aus dem Luftraume kommend* (Stimme) Kathâs. 18,180.

आकाशगति f. und °गमन n. *Gang —, Fortbewegung im Luftraum.*

आकाशगर्भ (°गर्भ?) m. N. pr. eines Bodhisattva.

आकाशगामिन् Adj. *im Luftraum sich fortbewegend.* Davon Nom. abstr. °मित्व n.

आकाशचक्र n. *Luftbereich* Ind. St. 14,137.

*आकाशचमस m. *der Mond.*

आकाशचारिन् 1) Adj. = आकाशग. — 2) m. *Vogel* 78,10.

*आकाशजननिन् m. *Schiessscharte.*

*आकाशदीप m. *eine Laterne, die zu Ehren der* Lakshmî *oder* Krshṇa's *an besondern Tagen in freier Luft an einen Dachbalken gehängt wird.*

आकाशदेश m. *freier Platz* MBh. 3,66,10.

*आकाशपटल n. *Talk* Nigh. Pr.

आकाशपथ m. *Luftweg* Kathâs. 25,214.

आकाकपथिक m. *der Wanderer im Luftraum*, Beiw. der Sonne.

आकाशपेालि m. N. pr. eines Dichters.

आकाशप्रतिष्ठित m. N. pr. eines Buddha.

आकाशभाषित n. *die fingirte Unterhaltung einer Person auf der Bühne mit einer abwesenden* Comm. zu Mṛicch. 32,17.18.

आकाशमय Adj. *aus Luft* (als Element) *bestehend.*

*आकाशमांसी f. *Narde.*

आकाशमुखिन् m. Pl. *eine best. Çiva'itische Secte.*

आकाशमुष्टिकृननाय्, °यते *widersinnig sein wie das Schlagen der Luft mit den Fäusten.*

*आकाशमूली f. *Pistia Stratiotes.*

आकाशयान n. *Gang —, Fortbewegung im Luftraum.*

आकाशयोगिनी f. N. pr. einer Göttin.

आकाशरक्षिन् m. *Wärter auf einer Warte.*

आकाशवत्त् Adj. 1) *geräumig.* — 2) *ausgespreizt* Âçv. Çr. 5,5,9.

आकाशवर्त्मन् n. *Luftweg.*

*आकाशवल्ली f. *Cassyta filiformis L.*

आकाशवाणी 1) *f. *eine Stimme aus dem Luftraum, — vom Himmel.* — 2) m. N. pr. eines Autors.

आकाशवाद und °वादार्थ m. Titel eines Werkes.

आकाशव्यभिचारिन् m. N. pr. eines Mannes Ind. St. 14,126.135.

आकाशशयन n. (adj. Comp. f. आ) *das Schlafen unter freiem Himmel* 86,7.

*आकाशसलिल n. *Regen.*

*आकाशस्फटिक m. *eine Krystallart.*

आकाशात्मन् Adj. *luftartig* Çat. Br. 10,6,2,2.

आकाशानन्त्यायतन n. N. pr. einer buddh. Welt.

आकाशास्तिकाय m. *die Kategorie des Raumes* (bei den Gaina) Çañk. zu Bâdar. 2,2,33.

आकाशीय Adj. *der Luft* (als Element) *eigen.*

आकाशेश 1) Adj. *nur über die Luft verfügend, ganz hülflos* M. 4,184. — 2) *m. Bein. Indra's.

*आकाशोदक n. *Regen* Nigh. Pr.

आकाशोपन्यास m. Titel eines Werkes.

*आकाश्य Adj. *in der Luft befindlich.*

आकिंचन्य n. *Mangel an jeglichem Besitz.*

*आकिदत्ति m. N. pr. eines Fürsten. *°दत्तीय m. Pl. N. pr. des von ihm beherrschten Stammes. Kâç. liest °दत्ती f.

आकीटपतंगपिपीलकम् Adj. *bis auf das Gewürm, Alles was fliegt und die Ameisen* Kaṭh. Up. 7,2,1.8,1.

आकीम् Praep. *von — (Abl.) her.*

आकीर्ण Partic. von कॄ, किरति mit आ.

आकुञ्चन n. *das Biegen, Beugen, Zusammenziehen.*

आकुटिल Adj. *etwas gekrümmt* Çâk. 184. *etwas kraus* Kâd. 32,20.

आकुञ्चलीकृत Adj. *halb geöffnet* Prasannar. 53,21.

आकुमारम् Adv. *bis zu den Knaben* MBh. 3,35,28.

आकुर्वती f. N. pr. eines Felsens.

आकुल 1) Adj. (f. आ) *a) in Verwirrung* oder *Unordnung gerathen, verworren, aus seinem natürlichen Zustande gebracht, verwirrt* (auch in übertr. Bed.). — *b) dicht besetzt, erfüllt —, voll von, überhäuft mit* (Instr. oder im Comp. vorangehend) 213,14.15. — 2) n. *a) ein mit Menschen erfüllter Ort.* — *b) Verwirrung.*

आकुलक Adj. = आकुल 1) *a).*

आकुलकृत् m. *Anthemis pyrethrum* Bhâvapr. 3,97,8. Vgl. आकल्ल.

आकुलता f. und °त्व n. 1) *Verwirrung, Verwirrtheit.* — 2) *Fülle, Menge.*

आकुलय्, °यति *in Verwirrung* oder *Unordnung bringen.* Partic. आकुलित 1) *in Verwirrung* oder *Unordnung gebracht, verwirrt.* — 2) *getrübt* (Wasser).

आकुलागमतन्त्र n. Titel eines Werkes.

आकुलि m. N. pr. eines Asura-Priesters. Vgl. Tândya-Br. 13,12,5.

आकुली Adv. 1) mit कर् *a) verwirren.* — *b) erfüllen mit* (Instr.) Kâd. 63,16. धूमाकुलीकृत Chr. 219,25. — 2) mit भू *verwirrt werden.*

आकुलीकरण n. *das Verwirren.*

आकुलीभाव m. *das Verwirrtwerden.*

आकूत n. *Absicht, Vorhaben, Wunsch.*

आकूति f. 1) dass. MBh. 5,158,2. Auch personif. — 2) Name eines Kalpa.

आकूतिप्र Adj. *das Vorhaben erfüllend.*

आकूपार n. Name verschiedener Sâman Lâṭj. 7,2,1.

*आकूवार m. = अकूपार *Meer.*

आकृति 1) f. *a) Bestandtheil.* — *b) Form, Gestalt, äussere Erscheinung, Aussehen.* — *c) schöne Gestalt.* — *d) Art, Unterart, Species.* — *e) ein Metrum von 88 (4 X 22) Silben.* — *f)* Bez. *der Zahl 22* Ganit. 2,7. — 2) m. N. pr. eines Mannes MBh. 2,4,31. 31,61.

आकृतिगण m. *eine zu einer grammatischen Regel gehörige Sammlung von Worten, von denen nur ein Theil als Species aufgeführt wird.* Davon Nom. abstr. °ता f. Kâç. zu P. 4,1,96.

*आकृतिच्छत्रा f. *Achyranthes aspera.*

आकृतिमत्त् Adj. *gestaltet, leibhaftig.*

आकृतियोग m. *eine best. Klasse von Constellationen.*

आकृती f. = आकृति 1) *b).*

आकृष्ट m. Pl. als Bez. best. Ṛshi fehlerhaft für अकृष्ट.

आकृष्टि f. 1) *Anziehung, Ansichziehung* (einer Bogensehne), *Herbeiziehung* (auch als Zauberkunst). — 2) *der zur Herbeiziehung eines Abwesenden dienende Zauberspruch.*

आकृष्ण Adj. *schwärzlich* AV. Paric. 52,10.

आकृष्णपूर्व Adj. *mit* आ कृष्णेन (Ṛv. 1,35,2) *beginnend* Ind. St. 14,327.

आकृष्णीया f. (sc. ऋच्) *der Vers* Ṛv. 1,35,2. Âçv. Gṛhj. Paric. 1,7.

आके Loc. Adv. 1) *in der Nähe.* — 2) **in der Ferne.*

आकेकर Adj. *ein wenig schielend* Kâd. 90,22.

आकेनिपे Adj. 1) *in der Nähe* — (?). — 2) *= मेधाविन्.

आकोकेर m. = αἰγόκερως.

आकोप m. *ein Anflug von Zorn.*

आकौशल n. *Unerfahrenheit, Unbeholfenheit* Spr. 4194.

आक्ताक्त Adj. *dessen Augen gesalbt sind* AV. 20,128,7.

आक्ताक्ष्य m. N. pr. eines Mannes.

आक्त Partic. von अच् mit आ.

आक्रन्द m. 1) *Geschrei, Kampfgeschrei, Wehgeschrei.* — 2) *Freund, Beschützer.* — 3) *der natürliche Freund eines im Kriege begriffenen Fürsten (der Nachbar seines Nachbarn).* Auch von Planeten beim Planetenkampfe. — 4) **Schlacht, Kampf.*

आक्रन्दन n. *das Wehklagen.*

आक्रन्दनीय Adj. *zu Hülfe zu rufen.*

*आक्रन्दिक Adj. (f. ई) *auf einen Hülferuf herbeieilend.*

°आक्रन्दिन् Adj. *in klagendem Tone anrufend.*

आक्रम m. *Anschritt, Aufstieg, Angriff.*

आक्रमण 1) Adj. *heranschreitend, beschreitend.* — 2) n. *a) das Beschreiten, Auftreten, Aufsteigen; Aufstieg* TS. 6,6,2,2. — *b) das Angreifen, Angriff* (auf eine Person oder ein Land). — *c) das Sichverbreiten, Sichausbreiten nach* (Loc.) Kathâs. 18,46.

आक्रमणीय und आक्रम्य in अनाक्र°.

आक्रय m. und °यी f. *Handel, Kram.*

आक्रष्टव्य Adj. *hinzuschleppen.*

आक्रान्ति f. 1) *Betretung, Besteigung.* — 2) *das Aufsteigen, Emporkommen.*

आक्रीड 1) m. n. *Spielplatz, Lusthain, Garten.* — 2) m. N. pr. eines Sohnes des Kurûtthâma.

आक्रीडपर्वत m. *ein zum Spielen dienender Berg.*

आक्रीडभूमि f. *Spielplatz.*

*आक्रीडिन् Adj. P. 3,2,142.

आक्रोश m. 1) *Anfahrung, Schmähung, Beschimpfung* Gaut. Âpast. — 2) N. pr. eines Fürsten.

आक्रोशक Adj. *schmähend, schimpfend* Spr. 1520.

*आक्रोशन n. *das Anfahren, Schmähen.*

आक्रोशिन् Adj. und आक्रोष्टृ Nom. ag. = आक्रोशक.

*आक्ष्णा Adv. in Verbindung mit अस्, कर् und भू.

*आक्ष्णोद् m. Nom. act.

1.*आक्ष n. *ein aus der Rinde der Terminalia Bellerica bereitetes berauschendes Getränk* Gal.

2. आक्ष Adj. *von der geographischen Breite* Comm. zu Sûrjas. 4,24.25.

आक्षकी f. = आक्षिकी.

*आक्षद्यूतिक Adj. *durch Würfelspiel entstanden.*

आक्षपटलिक m. *Archivar*, in महाक्ष°.

*आक्षपाटिक m. = अक्षपाटक *Richter.*

*आक्षपाद m. *ein Anhänger des Philosophen* Gautama.

*आक्षभारिक Adj. von अक्षभार.

आक्षरसमाम्नायिक Adj. *zum Alphabet gehörig; Laut, Buchstab.*

आक्षाण Partic. perf. von अक्ष्.

आक्षार n. Name eines Sâman.

*आक्षारणा f. *eine auf ein geschlechtliches Vergehen bezügliche Schmähung.*

आक्षाशाक्ष Adj. पौधाजयम् Name eines Sâman.

आक्षि 1te Sg. Aor. med. von 1. अक्ष् Taitt. Âr. 2,3,1.

आक्षिक 1) Adj. *a) auf Würfelspiel beruhend* u. s. w. — *b) aus den Früchten der Terminalia Bellerica bereitet.* — *c)* *= अक्षान्कृति, वकृति oder आवकृति. — 2) *m. *Morinda tinctoria.* — 3) f. ई *ein aus den Früchten der Terminalia Bellerica bereitetes berauschendes Getränk.* आक्षकी v. l.

आक्षित् Adj. *wohnend.*

आक्षित्व n. *das Angedeutetsein* Comm. zu Âçv. Çr. 1,1,1.

आक्षित्तिका f. *ein Gesang, der von einer der Bühne sich erst nähernden Person gesungen wird.*

*आक्षीव m. = अक्षीव 2).

आक्षील n. Name eines Sâman.

आक्षुस् 3te Pl. Aor. von 1. अक्ष्.

आक्षेप m. 1) *das Aufwerfen, Aufreissen* (der Erde durch den Pflug) Spr. 7725. — 2) *Anziehung, Zuckung* Kâd. 14,17. — 3) *das Auflegen, Auftragen* (einer Salbe). — 4) *das Abwerfen, Ablegen, Entfernen.* — 5) *Schwenkung* (der Hände) Pañcad. 19. bei der Aussprache des Svarita RV. Prât. 3,1; vgl. AV. Prât. 1,16. — 6) *das Hinreissen, Fortreissen, Entzücken* (Gen. oder im Comp. vorangehend) Spr. 3560. Kâd. II, 118,20. 121,9. — 7) *Hinweisung auf* (im Comp. vorangehend) 216,4. *Andeutung* (auch als Bez. *eines best. Gleichnisses*) Vâmana 4,3,27. Kâvjapr. 10,21. Vgl. आक्षेपोपमा. — 8) *Schmähung, Beleidigung* Spr. 3379. 7725. — 9) *Einwurf, Einwendung, eine Erklärung, dass man mit Etwas nicht einverstanden sei,* Suçr. 2,559,5. Insbes. *Berichtigung der eigenen Rede.* — 10) *Herausforderung* (zum Streit). — 11) N. pr. eines Mannes VP.² 4,96.

आक्षेपक 1) Adj. *a) vor Augen habend, es zu thun habend mit* Comm. zu Jogas. 2,51. — *b) hinweisend auf, andeutend* Nâjâm. 6,3,5. — *c)* *schmähend, beleidigend. — 2) m. *Convulsion.*

आक्षेपण 1) Adj. (f. ई) *hinreissend, entzückend* Mâlatîm. 160,14. — 2) n. *a) das Stossen, Anstossen.* — *b) das Einwerfen, Einwenden* Karaka 3,8.

आक्षेपदृष्टपक n. = आक्षेपोपमा 252,30.

आक्षेपवलन n. *das Hinundhergehen* (der Arme) 304,24.

आक्षेपसूत्र n. *ein Faden zum Aufreihen von Perlen.*

°आक्षेपिन् Adj. 1) *vor Augen habend, es zu thun habend mit* Jogas. 2,51. — 2) *hindeutend, anspielend auf.*

आक्षेपोपमा f. *ein Gleichniss, bei dem das womit Etwas verglichen wird, nur angedeutet wird,* Sâh. D. 276,15.

आक्षेप्तृ Nom. ag. *der Etwas zurückweist.*

आक्षेप्य Adj. 1) *wogegen man einen Einwurf zu erheben hat.* — 2) *herauszufordern.*

*आक्षैत्रज्ञ्य n. Nom. abstr. von अक्षेत्रज्ञ.

*आक्षोट und *आक्षोड m. = अक्षो°.

*आक्षोदन n. v. l. für आच्छोदन.

आक्ष्यत्त् Adj. in Verbindung mit अकृन् Bez. *best. Schlusstage in der Feier des* Ajana *der* Âditja *und* Añgiras. आर्क्ष्यत्त् v. l.

आख m. *Fanggrube* (Comm.); vielleicht *Ziel* oder *Schussweite.*

आखण m. *Zielscheibe.*

*आखण्डयितृ Nom. ag. *Zerbrecher, Zerstörer.*

आखण्डल Adj. 1) dass. als Beiw. Indra's RV. Später m. Bein. Indra's und ausnahmsweise auch Çiva's. — 2) (f. आ) *dem* Indra *gehörig* (z. B. Osten).

आखण्डलचाप m. n. *Regenbogen* Kâd. 88,4.

आखण्डलधनुस् n. dass. Prasannar. 130,22.

आखण्डलाशा f. *Osten* Prasannar. 130,4.

आखण्डलीय Adj. *Indra gehörig* Prasannar. 56,11.

*आखण्डिक m. wohl *ein best. Handwerker.* *°शाला f.

*आखनन m. P. 3,3,125.

*आखनिक m. 1) *Dieb.* — 2) *Schwein.* — 3) *Maus.*

*आखनिकवक m. *ein Reiher einer Maus gegenüber,* so v. a. *Bedrücker der Schwachen.*

आखर m. *Höhle, Bau eines Thieres.*

आखरेष्ठ Adj. *im Bau sich aufhaltend.*

*आखा Adj. oder f. P. 3,2,101, Vârtt.

आखाटीश्वरतीर्थ n. N. pr. eines Tîrtha.

*आखात n. = अखात 2) *a).*

*आखान m. = आखन.

आखु m. (*f. ebenso P. 4,1,44, Sch.) 1) *Maulwurf.* — 2) *Maus* 180,14. — 3) *Schwein. — 4) *Dieb. — 5) *Lipeocercis serrata Trin.*

आखुकरीष n. *Maulwurfshaufen.*

*आखुकर्णपर्णिका f. = आखुकर्णी Nigh. Pr.

*आखुकर्णी f. *Salvinia cucullata Roxb.*

आखुकिरि m. *Maulwurfshaufen* Maitr. S. 1,6,3.

*आखुग m. Bein. Ganeça's.

*आखुनवी f. *eine best. Pflanze* Gal.

*आखुपर्णिका und *°पर्णी f. = आखुकर्णी und आखुफला (Nigh. Pr.).

*आखुपाषाण m. *Magnet.*

*आखुफला f. *eine mit Croton Tiglium zusammengestellte Pflanze* Nigh. Pr.

*आखुभुज् m. *Katze.*

*आखुरथ m. Bein. Ganeça's.

आखुवग्राम m. N. pr. eines *Dorfes* Râéat. 4,677.

*आखुविषका und *°विषाणिका (Nigh. Pr.) f. *Lipeocercis serrata Trin.* und *eine best. Cucurbitacee.*

*आखुशुति f. = आखुकर्णी Nigh. Pr.

आखूत्कर m. *Maulwurfshaufen.*

*आखूत्थ m. आखूनामुत्थानम्.

आखेट m. *Jagd* 134,18.

आखेटक m. 1) dass. — 2) *Jäger* Spr. 861. fg.

आखेटकाटवी und आखेटभूमि f. *Wildpark.*

*आखेटशीर्षक n. = आखेट°.

*आखेटिक m. 1) *Jagdhund.* — 2) *Jäger.*

*आखोट m. = अक्षोट *Wallnussbaum.*

आखोटकतीर्थ n. N. pr. eines Tîrtha.

*आखोटशीर्षक n. *eine Art Estrich* (कृत्रिम).

*आख्यस् m. = प्रजापति.

आख्या f. 1) *Benennung, Name.* Instr. *mit Namen* 123,28. 130,29. 138,21. Am Ende eines adj. Comp. (f. आ) — *heissend.* — 2) *Zeitdauer* M. 2,134. MBh. 3,188,27. — 3) *Aussehen.*

आख्यात n. *Verbum finitum.*

आख्यातदीधिति f. Titel eines Werkes.

आख्यातृ Nom. ag. *der Etwas mittheilt, berichtet, erzählt* Gaut. 10,45.

आख्यातवाद m. Titel eines Werkes. °टिप्पणी f., °टीका f., °विवेचन n. und °व्याख्यासुधा f. Titel von Commentaren dazu.

आख्यातविवेक m. dass.

आख्यातवृत्तिटीका f. Titel eines gramm. *Commentars.*

आख्यातव्य Adj. *mitzutheilen, zu erzählen.*

आख्याति f. 1) *Mittheilung, Erzählung, Verbreitung einer Nachricht.* — 2) *Benennung, Name.*

आख्यातिक Adj. (f. ई) *verbal* Comm. zu Gaim. 2, 1,4 und Njâjas. 2,2,60.

आख्यान n. 1) *das Mittheilen, Erzählen, Berichten* 160,17. 249,16. Kap. 1,107. In der Dramatik *das Mittheilen eines vorangegangenen Ereignisses.* — 2) *Erzählung, Legende.*

आख्यानक 1) n. *eine kleine Erzählung* Kâd. 12, 24. — 2) f. ई *ein best. Metrum.*

आख्यानय्, °यति *mittheilen, berichten.*

आख्यापक (!) Adj. *verkündend.*

आख्यापन n. *Aufforderung zum Erzählen.*

आख्यायिका f. *eine kleine Erzählung.* Auch आख्यायिक (des Metrums wegen) MBu. 2,11,36.

आख्यायिन् Adj. *erzählend, berichtend.*

आख्येय Adj. *mitzutheilen, zu erzählen, — berichten, einzugestehen.*

आग = आगस् in अनाग.

आगण्ड° Adv. *bis zu den Wangen* Çâk. 145. Megh. 88.

आगत 1) m. *Ankömmling, Gast* Çat. Br. 3,4,1,3. — 2) n. *Eingetroffenes, Erfolgtes* Çat. Br. 2,3,1,24. 27.

आगतत्व n. 1) *das Gekommensein* Comm. zu Mṛkkh. 72,1. — 2) *das Herkommen, Herstammen.*

*आगतनन्दिन् (°नर्दिन् Kâç.), *आगतप्रकारिन्, *°मत्स्य (°मत्स्या Kâç.), *°योधिन्, *°रोक्तिन् und *°वच्चिन् Adj. gaṇa युक्तारोह्यादि.

आगतागम Adj. *der sich die Kenntniss von Etwas* (Gen.) *erworben hat* MBu. 3,28,1.

आगति f. 1) *Ankunft, Wiederkunft.* — 2) *das Herkommen, Herstammen.* — 3) *Entstehung.* — 4) *das Hinzukommen, Sichhinzugesellen.*

आगत्तर् Nom. ag. als Fut. *wird kommen* Çat. Br. 1,8,1,4.

आगत्तव्य n. impers. *veniendum* 110,26. 153,13.

आगत्तु Adj. 1) *herankommend, herbeikommend; m. Ankömmling, Fremdling, Gast* Ragh. 5,62. — 2) *hinzukommend, sich anhängend, angehängt.* — 3) *zufällig.*

आगत्तुक Adj. 1) 2) 3) = आगत्तु 1) (als m.), 2) und 3). — 4) *verlaufen, verirrt* (Vieh); *eingeschlichen, nicht hingehörig* (Lesart).

आगत्तुज Adj. *zufällig entstanden.*

आगत्तोस् Gen. Inf. mit Ergänzung von इश्वर: *er könnte wiederkommen* Çat. Br. 12,5,1,1.

आगम 1) Adj. (f. आ) *hinzukommend, hinzutretend* AV. 19,35,3. — 2) m. (adj. Comp. f. आ) *a) Ankunft.* — *b) Herkunft.* — *c) Eintreffen, Eintritt* (eines Zeitpunktes, Zustandes). — *d) Lauf* (eines Wassers), *Ausfluss.* — *e) Erwerb, Besitz.* — *f) das Lernen, Erlernen.* — *g) erlangte Kenntniss, Wissen, Kunde.* — *h) überlieferter Wortlaut, überlieferte Lehre, Ueberlieferung; Gesetzsammlung.* — *i) Hinzutritt, Zusatz.* — *k) Augment* (gramm.). — *l) eine best. rhetorische Figur.* — 3) n. *ein Tantra.*

आगमकल्पद्रुम m. Titel eines Werkes.

आगमकृसर m. Kṛsara *zum Willkommen* Kauç. 34.

आगमन n. (adj. Comp. f. आ) 1) *das Ankommen, Ankunft; das Wiederkommen.* — 2) *das Eintreffen.* — 3) *Entstehung.* — 4) *Bestätigung* Sâh. D. 397.

आगमवत् Adj. 1) *sich fleischlich vermischend.* — 2) *mit einem Augment* (gramm.) *versehen.*

आगमशष्कुली f. Çashkuli *genanntes Backwerk zum Willkommen* Kauç. 23.

आगमशास्त्र n. *ergänzende Lehre,* Titel *eines Supplementes* zur Mâṇḍûkjopanishad von Gauḍapâda, Weber, Lit.² 178.

आगमश्रुति f. *Ueberlieferung.*

आगमसार m. oder n. und °सारोद्धार m. Titel eines Werkes.

आगमापायिन् Adj. *kommend und gehend.*

आगमिक Adj. *durch Ueberlieferung erlangt* Comm. zu Njâjas. 2,1,19.

आगमिन् Adj. *ein Augment* (gramm.) *erhaltend.*

आगमिष्ठ Adj. *gern kommend zu* (Acc.) TBr. 3, 1,1,6.

आगर wohl = आगार.

आगरिन् m. *eine best. Mischlingskaste.*

*आगवीन Adj. *der so lange arbeitet, bis ihm die dafür versprochene Kuh übergeben wird.*

आगस् n. 1) *Aergerniss, Anstoss, zugefügtes Leid.* — 2) *Vergehen, Sünde.*

आगस्कारिन् Adj. *der sich gegen Jmd* (Gen.) *vergeht* oder *vergangen hat, Uebelthäter* MBu. 1, 113,27.

आगस्कृत् Adj. dass. MBu. 1,113,25.

आगस्कृत Adj. dass. MBu. 3,207,1.

आगस्ती s. आगस्त्य.

*आगस्तीय 1) Adj. = अगस्तये हितम्. — 2) m. Pl. *die Nachkommen des* Agasti.

आगस्त्य 1) Adj. *a)* (f. आगस्ती) *den* Ṛshi Agasti *betreffend, ihm geweiht* u. s. w. — *b) von der Pflanze Agati grandiflora herrührend.* — 2) m. *a)* Patron. von अगस्ति. Pl. MBu. 3,26,8. *f. आगस्ती. — *b) Agati grandiflora.*

आगा f. *Intonation, Sangweise, Melodie.*

आगातर् Nom. ag. *Ersinger.*

*आगाध Adj. = अगाध.

आगान n. *das Ersingen, Erlangen durch Singen.*

*आगान्तु m. = आगन्तु.

आगामिक Adj. (f. आ) *auf die Zukunft bezüglich.*

आगामिन् Adj. 1) *kommend, hinzukommend.* — 2) *künftig, bevorstehend* 110,24. — 3) *wandelbar, beweglich* (in der Auguralkunde).

आगामुक Adj. *kommend, zu kommen pflegend nach* (Acc.) Maitr. S. 3,1,5. 2,2. Chr. 238,28.

आगार n. *Gemach, Wohnung.*

आगारगोधिका f. *Hauseidechse.*

आगारधूम m. *eine best. Pflanze.*

आगावप m. Patron. auch im Pl.

आगावीय n. *das mit den Worten* आ गाव: (Ṛv. 6,28) *beginnende Lied.*

आगुर् f. *zustimmender Ausruf,* Bez. *best. Formeln in priesterlichen Responsorien.*

आगुरण n. *das Aussprechen der* Âgur.

आगुरव Adj. (f. ई) *vom Aloeholz herrührend.*

आगूर्ण und आगूर्त (Comm.) n. = आगुरण.

आगूर्तिन् Adj. *der die* Âgur *vollbringt* Çat. Br. 11,2,4,10.

आगेय Adj. (*zart, leise*) *anzustimmen* Tâṇḍja-Br. 13,10,8.

आगोपाल Adj. *bis zu den Kuhhirten herabgehend* MBu. 2,13,18.

आगोमुच् Adj. *von Schuld befreiend* Maitr. S. 3,5,11.

आग्नापौष्ण Adj. *dem* Agni *und* Pûshan *gehörig.*

आग्नावैष्णव Adj. *dem* Agni *und* Vishṇu *gehörig.*

आग्निक 1) Adj. (f. ई) *zur Schichtung des Feuers —, zum Feueropfer gehörig* Âpast. Çr. 15,33. 16,8. — 2) m. N. pr. eines Geistes Pañkad.

*आग्निदत्तेय Adj. von अग्निदत्त.

*आग्निपद् Adj. = अग्निपदे दीयते कार्यं वा.

आग्निपावमानी f. (sc. ऋच्) *der Vers* Ṛv. 1,22,9 Çâṅkh. Br. 28,3.

आग्निपावमानी f. (sc. ऋच्) *der Vers* Ṛv. 9,66,19 Tâṇḍja-Br. 16,5,9. 19.

आग्निमारुत 1) Adj. *dem* Agni *und den* Marut *gehörig.* — 2) *m. Patron. Agastja's. — 3) n. *Litanei an* A. *und die* M.

*आग्निमारुति m. Patron. Agastja's Trik. 1,1,89.

*आग्निवारुण Adj. (f. ई) *dem* Agni *und* Varuṇa *gehörig.*

आग्निवेशि m. Patron. von अग्निवेश.

आग्निवेशी s. आग्निवेश्य.

आग्निवेश्य 1) Adj. (f. °वेशी) *dem* Agniveça *gehörig.* — 2) m. Patron. von अग्निवेश.

आग्निवेश्यायन und °वैश्यायन 1) Adj. von Agniveçja *stammend.* — 2) m. Patron. eines Grammatikers TS. Prât. 14, 32.

आग्निशर्मायण und *आग्निशर्मि m. Patron. von अग्निशर्मन्.

*आग्निशर्मीय Adj. von आग्निशर्मि.

आग्निष्टोमिक Adj. 1) *zum* Agnishṭoma *gehörig.* — 2) **mit dem* A. *vertraut.*

आग्निष्टोम्य n. Nom. abstr. von अग्निष्टोम 1) Lâṭj. 8,1,16.

आग्नीध्र 1) Adj. *vom Feueranzünder herrührend, ihm gehörig.* — 2) m. *a) Feueranzünder* (ein best. Priester). — *b) Feuer* (!) Bhâg. P. 5,1,25. — *c)* N. pr. eines Sohnes des Manu Svâjambhuva und des Prijavrata. — 3) **f.* आग्नीध्रा *die Sorge um das heilige Feuer.* — 4) n. *a) der Platz des Feueranzünders, der Feueraltar sammt Umfassung.* आग्नीध्रगत Çat. Br. 12,6,1,16. आग्नीध्रवेलौ 9,2,3,15. — *b) das Geschäft des Feueranzünders.*

आग्नीधक m. N. pr. eines der 7 Ṛshi im 12ten Manvantara Bhâg. P. 8,13,29.

आग्नीध्रीय 1) Adj. *im* Âgnidhra 4) *a) befindlich.* — 2) m. *a) das im* Â. *befindliche Feuer.* — *b) der Feuerheerd im* Â.

आग्नीध्य Adj. (f. आ) *dem* Âgnidhra 2) *a) gehörig.*

आग्नेन्द्र Adj. (f. ई) *dem* Agni *und* Indra *geweiht.*

आग्नेय 1) Adj. (f. ई) *a) dem Feuer* oder *Feuergotte gehörig, — geweiht, zu ihm in Beziehung stehend* 106,8. 220,5. 27. — *b) *der* Agnâji *gehörig, — geweiht.* — *c) südöstlich.* — 2) m. *a)* Patron. α) Skanda's. — β) *Agastja's. — *b)* Pl. N. pr. eines Volkes. आग्नेय v. l. — 3) f. आग्नेयी *a) eine Tochter* Agni's und Gattin Ûru's Hariv. 73. VP. 1,13,6. — *b)* *Agni's *Gattin.* — *c) Südost.* — *d) *der erste Tag einer Monatshälfte* Gal. — 4) n. *a) *Blut.* — *b) geklärte Butter.* — *c) *Gold.* — *d) **die Stelle der Hand an der Wurzel des Mittel und Ringfingers* Gal. — *e) das Mondhaus* Kṛttikâ. — *f)* Name eines Sâman. — *g)* *N. pr. einer Gegend.

आग्नेयपावमानी f. = अग्निपावमानी Maitr. S. 1,5,6.

आग्नेयपुराण n. = अग्निपुराण.

आग्नेयास्त्र n. *ein best. Spruch.*

आग्नेयैन्द्र Adj. Agni *und* Indra *gehörig* Daiv. Br. 1.

आग्नेय्यैन्द्री f. (sc. ऋच्) *ein an* Agni *und* Indra *gerichteter Vers* Tândja-Br. 15,6,1. 3.

आग्न्याधेयिक Adj. (f. ई) *zum Anlegen des heiligen Feuers gehörig.*

आग्रथन n. *das Schürzen, Umbinden* (eines Gürtels) Ragu. 19,41.

आग्रन्थम् Absol. in पुनरा°.

*आग्रभोजनिक Adj. *dem man zuerst das Essen reicht.*

आग्रयण 1) m. *a) Erstling, eine* Soma-*Libation beim* Agnishṭoma. — *b) eine Form des* Agni. — 2) f. आग्रयणी *Erstlingsopfer.* — 3) n. *Erstlingsopfer von Früchten am Ende der Regenzeit* 85,21. Gaut. 8,19.

आग्रयणक n. = आग्रयण 3) Cit. im Comm. zu Kâṭj. Çr. 347,4. Am Ende eines adj. Comp. Chr. 85,22.

आग्रयणपात्र n. *der zur Darbringung der* Âgrajana-*Libation bestimmte Becher.*

आग्रयणाग्र Adj. *mit der* Âgrajana-*Libation beginnend* Çat. Br. 4,5,9,2. 13.

आग्रयणेष्टि f. *Ernteopfer.*

आग्रह m. *das Sichklammern an Etwas, Bestehen —, Versessensein auf, Hartnäckigkeit, Grille.* Abl. und Instr. *mit Beharrlichkeit, — Hartnäckigkeit, auf Etwas bestehend.* Nach den Lexicographen 1) = ग्रह oder ग्रहण. — 2) = आक्रम oder आक्रमण. — 3) = आसङ्ग, सक्ति (शक्ति fehlerhaft) oder आसक्ति (आशक्ति fehlerhaft). — 4) = अनुग्रह oder स्नेह.

आग्रहायण 1) *m. = अग्रहायण. — 2) f. ई *a) der Vollmondstag im Monat* Mârgaçirsha 231, 24. *Am Ende eines adv. Comp. °णि oder °णाम्. — *b) ein best.* Pâkajaǵña Gaut. 8,18. — *c) *das Sternbild* Mṛgaçiras.

*आग्रहायणिक Adj. *am Vollmondstage im Monat* Mârgaçirsha *zu bezahlen.*

*आग्रहायणीक Adj. *zum Vollmondstage im Monat* Mârgaçirsha *in Beziehung stehend, an diesem Tage zu bezahlen.*

*आग्रहारिक Adj. von अग्रहार.

1. आग्रायण m. Patron. verschiedener Männer.

2. आग्रायण n. im Kâṭh. = आग्रयण n.

आग्रावसवीय (?) Adj. Ind. St. 3,259.

आग्रेय m. Pl. N. pr. eines Volkes MBh. 3,254, 20. आग्रेय v. l.

आग्ला f. (?) Gop. Br. 1,2,21.

*आघटक m. *Desmochaeta atropurpurea DC.*

आघतन (!) n. = आघातन *Schlachthaus.*

आघमर्षण n. Patron. von अघमर्षण.

*आघर्षण 1) n. *das Reiben.* — 2) f. ई *Reiber, Bürste.*

आघाट 1) m. *Cymbel, Klapper.* — 2) *Grenze.* — 3) **Achyranthes aspera.* — 4) = आघात am Ende einiger Comp.

आघाटि m. oder f. = आघाट 1).

आघात m. 1) am Ende eines Comp. *Schläger.* — 2) *Anschlag, Schlag mit* oder *auf* (im Comp. vorangehend). — 3) *Tödtung.* — 4) *Verhaltung* (von Harn u. s. w.). — 5) **Trübsal, Leiden.* — 6) *Richtplatz, Schlachthaus.*

आघातकाल m. *kritische —, gefährliche Zeit* Karaka 2,7.

आघातन und आघातस्थान n. *Schlachthaus, Schlachtstätte.*

आघार m. 1) *Sprengung von Fett in das Opferfeuer.* — 2) **geklärte Butter.* — 3) *= आघाट *Grenze* Gal.

आघूर्ण Adj. *wankend, schwankend.*

आघृणि Adj. *glühend, gluthstrahlend.*

आघृणीवसु Adj. *gluthreich* RV.

आघोष m. 1) *Anruf* Nir. 5,11. — 2) *das Posaunen, Prahlen.*

आघोषणा f. *öffentliches Ausrufen, — Bekanntmachen.*

आघ्राण 1) n. *a) das Riechen* (trans.) Gaut. 23,6. — *b) *das Sattsein.* — 2) *Adj. *satt.*

आघ्रात n. *eine der zehn Weisen, auf welche eine Eklipse* (angeblich) *erfolgt.*

आघ्रेय Adj. *zu riechen.*

आङ् gramm. Bez. von 1. आ.

*आङ्कुशायन Adj. von अङ्कुश.

आंकृति m. N. pr. eines Mannes. आकृति v. l.

1. आङ्ग m. *ein Fürst der* Aṅga, f. ई *eine Prinzessin der* A.

2. आङ्ग 1) *das Thema* (gramm.) *betreffend.* — 2) *n. *ein zarter Körper.*

*आङ्गक Adj. *die* Aṅga *betreffend* u. s. w.

आङ्गदी f. *die Residenz* Aṅgada's.

आङ्गरिष्ठ m. N. pr. eines Mannes.

*आङ्गविद्य Adj. *mit der Chiromantie vertraut.*

*आङ्गार n. *Kohlenhaufen.*

आङ्गारक m. Patron. von अङ्गारक.

आङ्गारिक m. *Kohlenbrenner, Köhler* Spr. 4843.

आङ्गि m. Patron. des Havirdhâna.

आङ्गिक 1) Adj. *mit dem Körper —, mit den Gliedern bewerkstelligt.* — 2) *m. *Trommelschläger.*

आङ्गिरस 1) Adj. (f. ई) *von* oder *von den* Aṅgiras *stammend, ihnen gehörig, sie betreffend.* — 2) m. *a)* Patron. verschiedener Männer, insbes. Bṛhaspati's. f. ई. — *b) der Planet Jupiter.*

आङ्गिरसेश्वरतीर्थ n. N. pr. eines Tirtha.

आङ्गीरस Adj. (f. ई) und Patron. = आङ्गिरस.

आङ्गुलिक Adj. (f. ई) von अङ्गुलि *Finger.*

आङ्कूष m. n. *lauter Preis, Loblied.*

(आङ्कूर्ष्य) आङ्कूर्षिय Adj. *laut preisend, schallend.*

आङ्गिरस m. *ein Fürst der* Aṅga, f. ई *eine Prinzessin der* A.

*आङ्गिरस Adj. von 2. oder 3. अङ्गि.

आच् Bez. *des Suffixes* आ *in Adverbien wie* दूरिणा u. s. w. 231,26.

आच m. N. pr. eines Mannes.

आचक्रि Adj. *Etwas* (Acc.) *in Etwas* (Acc.) *verwandelnd.*

*आचक्षुस् Adj. Uéévas.

आचञ्चल Adj. *sich langsam hinundher bewegend, flatternd* Prasannar. 95,8.

आचतुरम् Adj. *bis zum vierten Gliede* Maitr. S. 1,7,3.

*आचतुर्य n. Nom. abstr. von आचतुर.

आचन्द्रतारकम् Adv. *bis auf Mond und Sterne.*

आचपराच Adj. (f. आ) *hin- und zurückgehend* Tâṇḍja-Br. 2,2,3.

आचमन n. 1) *das Einschlürfen von Wasser, Ausspülen des Mundes* Âpast. — 2) *Wasser zum Einschlürfen oder zum Ausspülen des Mundes.* Auch f. ई.

*आचमनक n. = आचामनक.

आचमनीय 1) m. *ein Gefäss zum Ausspülen des Mundes.* — 2) n. *Wasser zum Ausspülen des Mundes.*

*आचमनीयक n. = आचमनीय 2).

आचय m. *Ansammlung, Fülle.*

*आचयक Adj. = आचये कुशलः.

आचर in उराचर.

आचरण n. 1) *Herfahrt, Ankunft.* — 2) *das Thun, Verrichten, Bewerkstelligen* Kâd. 263,13. — 3) *Wandel, Benehmen.* — 4) *Wagen, Karren.* Nach dem Comm. m.

आचरणीय Adj. *zu thun* Spr. 6922.

आचरित n. 1) *das Herbeikommen, Herbeikunft* Pâr. Gṛhj. 2,11,6. — 2) *Herkommen, Brauch.* Dazu Nom. abstr. °त्व n. Pâr. Gṛhj. 11,17,18. — 3) *Betragen, Benehmen.* — 4) *der herkömmliche Weg* (zur Eintreibung einer Schuld). Dieser besteht darin, dass man die Frau, den Sohn und das Vieh des Schuldners fortnimmt und sein Haus belagert. Vgl. Jolly, Schuld. 316.

आचरितव्य 1) Adj. *zu thun.* — 2) n. impers. *nach hergebrachter Sitte zu verfahren.*

*आचर्य Adj. 1) *adeundus.* — 2) *zu thun.*

आचान्ति f. *das Einschlürfen* Bâlar. 143,5.

आचान्तोदक Adj. *der Wasser eingeschlürft hat* Gobh. 1,1,2.

आचाम m. 1) *das Einschlürfen von Wasser, Ausspülung des Mundes.* — 2) *das Wasser —, der Schaum von gekochtem Reise* u. s. w. Kâtj. Çr. 19,1,20.

*आचामक Adj. P. 7,3,34, Sch.

*आचामनक m. *Spucknapf.*

*आचाम्य n. = आचमन 1).

आचार 1) m. (am Ende eines adj. Comp. f. आ) *a) Wandel, Benehmen, Betragen.* — *b) guter Wandel, gutes Betragen.* — *c) Herkommen, Brauch, hergebrachte Sitte, Observanz.* Am Anf. eines Comp. vor einem Subst. *wie der Gebrauch es verlangt, herkömmlich.* — *d) bestimmte Verhaltungsweise, Diät.* — *e) Richtschnur* MBh. 3,3,36. = अन्तर्यामिन् Nilak. — *f)* bei den Buddh. *die Erklärung, dass man mit dem vom Lehrer Gesagten einverstanden sei.* — 2) *f. ई *Hingtscha repens Roxb.*

आचारचक्रिन् m. Pl. *eine best. Vishṇu'itische Secte.*

आचारचन्द्रिका f., °चिन्तामणि m., °तत्त्व n. (buddh.), °दीप m., °दीपिका f. und °प्रदीप m. Titel von Werken.

आचारभेद m. *Verletzung der hergebrachten Sitte* P. 8,1,60, Sch.

आचारमय Adj. *voller Observanz, ganz in Etiquette aufgehend* Kâd. 100,22.

आचारमयूख m., °माधव, °माधवीय und °रत्न n. Titel von Werken.

आचारवत् Adj. *von gutem Betragen, tugendhaft.*

आचारविवेक m. Titel eines Werkes.

*आचारवेदी f. Bein. Ârjâvarta's.

आचारव्यपेत Adj. *vom Herkommen abweichend* Jâgñ. 2,5.

आचारसंग्रह m. Titel eines Werkes.

आचाराङ्ग n. Titel eines heiligen Buches der Gaina.

*आचारातिक्रम m. = क्रिया Halâj.

आचारादर्श m. Titel eines Werkes.

आचारापेत Adj. = आचारव्यपेत 211,29.

आचारार्क m. Titel eines Werkes.

आचारिक n. *bestimmte Verhaltungsweise, Diät.*

आचारोल्लास m. Titel des 1ten Theils des Paraçurâmaprakâça.

आचार्य 1) m. *a) Lehrer,* insbes. *ein Brahman, der seinen Schüler mit der heiligen Schnur umgürtet und ihn in die heiligen Schriften einführt.* आचार्याणी Çat. Br. 11,3,3,7. आचार्यान्तेवासिनौ 10,1,4. 10. आचार्यकुल n., °दार m., °पुत्र m. Âpast. °शुश्रूषा Saṁhitopan. 36,5. — *b)* Bein. Droṇa's, des Lehrers der Pâṇḍava. — 2) *f. आचार्या *Lehrerin.*

आचार्यक n. *Lehreramt, Lehrmeisterschaft* Mâlatîm. 49,3. Bâlar. 42,17. 111,23.

आचार्यकल्प m. *die Vorschriften der Lehrer* AV. Prâjaçc. 6,8.

आचार्यकारिका f. Bez. *einer best.* Kârikâ.

आचार्यकोश m. Titel eines *Wörterbuchs.*

आचार्यचरितचिन्तामणि m. Titel eines Werkes.

आचार्यचूडामणि m. Titel eines Werkes.

आचार्यता f. und °त्व n. *Lehreramt, Lehrerberuf.*

आचार्यदेशीय Adj. *an einen Meister anstreifend, dem M. nahe kommend,* Bez. Patañgali's bei Kaiṭ.; vgl. Ind. St. 13,316. fg.

*आचार्यभोगीन Adj. *zum Wohl des Lehrers gereichend.* भोगशब्दः शरीरवाची Kâç.

आचार्यमतरहस्य n. Titel eines Werkes.

आचार्यवचस् n. *das Wort des Lehrers* Çat. Br. 11,3,3,6.

आचार्यवत् Adj. *einen Lehrer habend* 283,23.

आचार्यसव m. *ein best.* Ekâha.

आचार्याधीन Adj. *vom Lehrer abhängig.* Davon Nom. abstr. °त्व n. Gaut. 3,5.

*आचार्यानी f. *die Frau eines Lehrers.*

आचिख्यासा f. *die Absicht, Etwas auszudrücken.*

आचिख्यासु Adj. *auszudrücken beabsichtigend* 249,7.

आचिख्यासोपमा f. *ein Gleichniss, bei dem man es im Ungewissen lässt, ob man bei der Vergleichung zweier Dinge ihre guten oder ihre schlechten Eigenschaften meint,* 249,8.

आचित् f. *das Merken auf* (Gen.).

आचित n. *Wagenlast* (*ein Gewicht von 20* Tulâ).

*आचितिक (f. ई) und *आचितीन (f. आ) Adj. *eine Wagenlast bildend.*

आचिदोह (आचिदोह Ind.) n. Name eines Sâman Ârsh. Br.

आचूषण n. *das Saugen, Aussaugen;* auch vom *Saugen der Schröpfköpfe* u. s. w.

आचेश्वर m. N. pr. eines von Âka erbauten Heiligthums.

आचोपच Adj. *schwankend.*

आच्छत् f. *Hülle.*

आच्छद्विधान n. *Schutzvorrichtung, Bedeckungsmittel.*

आच्छाद m. *Gewand, Kleidung.*

आच्छादक Adj. *verhüllend, verbergend.* Davon Nom. abstr. °त्व n. 259,12.

आच्छादन n. 1) *das Verdecken, Verhüllen, Verbergen* Gaut. 3,18. — 2) *Bekleidung, Kleidung* Âpast. — 3) *Betttuch.* — 4) *First, Söller.*

*आच्छादनफल m. *die Baumwollenstaude* Nigh. Pr.

आच्छादनवस्त्र n. *Untergewand* Pañkat. 226,17.

°आच्छादिन् Adj. *verdeckend, verhüllend.*

आच्छुक m. = आत्तिक *Morinda tinctoria.*

आच्कुरित *n. 1) *eine mit den Nägeln bewirkte Musik.* — 2) *Hohngelächter.*

*आच्कुरितक n. 1) *eine best. Verletzung durch Fingernägel.* — 2) *Hohngelächter.*

आच्केर्तर् Nom. ag. *Abschneider.*

*आच्केार m. (Gal.) und *आच्केादन n. *Jagd.*

आच्यादेाक् n. v. l. für आज्यादेाक् Ârsh. Br. Tâṇḍja-Br. 21,2,5. °त्व n. Nom. abstr. ebend.

*आच्युनत्ति m. Pl. und *°त्तीय m. v. l. für आच्युदत्ति.

*आच्युतिक Adj. (f. ई) von अच्युत N. pr.

*आच्युदत्ति m. Pl. N. pr. eines Kriegerstammes. Davon *°दत्तीय m. *ein Fürst desselben.*

आज 1) Adj. *von der Ziege herrührend, caprinus.* — 2) m. *a) *Geier.* — *b)* Patron. Auch im Pl. — 3) f. आजी ein zur Erklärung von अजी *Ziege* erfundenes und diesem gleich gesetztes Wort Çat. Br. 3,3,3,9. — 4) n. *a) das unter* Aǵa Ekapad *stehende Mondhaus* Pûrvabhâdrapadâ 220,1. — *b) *ein mit einem Ziegenfell geschlossener Korb* Comm. zu R. ed. Bomb. 2,55,18.

*आजक n. *Ziegenheerde.*

*आजकरीण Adj. P. 4,2,78, Sch.

*आजकार m. Çiva's *Stier.*

*आजक्रन्दक Adj. von आजक्रन्द Kâç. zu P. 4,2,125.

*आजक्रन्दि m. Patron.

आजगर Adj. (f. ई) *einer Boa gehörig, ihr eigen, sie betreffend, wie sie verfahrend.*

आजगव n. Çiva's *Bogen.*

आजगाव oder आज° m. N. pr. eines Schlangendämons Tâṇḍja-Br. 25,15,3.

*आजधेनवि m. Patron.

आजनन n. *Geburt, Ursprung.*

आजनि f. *Treibstock.*

आजन्म Adv. *von der Geburt an* Ragh. 1,5. Kathâs. 2,29. Spr. 7725. °वैखानस Bâlar. 32,20. °सात्म्य n. *Zuträglichkeit durch's ganze Leben* Vâgbh. 1,10,7.

*आजन्मसुरभिपत्र m. *eine Art Ocimum.*

*आजपथिक Adj. von अजपथ.

आजपाद n. *das Mondhaus* Pûrvabhâdrapadâ Ind. St. 14,320.

*आजबन्धवि m. Patron. von अजबन्धु Kâç. zu P. 4,1,96.

आजमायव n. Name eines Sâman Ârsh. Br.

*आजमार्य m. Patron. von अजमार.

आजमीढ oder °मीळ्ह m. Patron. von अजमीढ.

*आजमीढक Adj. von अजमीढ.

*आजमीढि m. Patron. von अजमीढ Mahâbh. 4,60,*b*.

*आजयन n. Nom. act. zur Erklärung von आजि.

आजरसम् Adv. und °साय Dat. *bis zum hohen Alter.*

आजर्जरित Adj. *etwas zerschlagen, — zerfetzt* Kâd. II, 74,22.

*आजवन n. Nom. act. zur Erklärung von आजि.

*आजवस्तेय m. Patron. von अजवस्ति.

*आजवाक् und *°क Adj. von अजवाक्.

आजस्रिक Adj. *beständig —, täglich geschehend.*

आजातशत्रवे m. Patron. von अजातशत्रु.

आजाति f. *Geburt.*

*आजाय्य m. *zum Stamm der* Aǵâda *gehörig.*

आजान 1) n. *a) Geburt, Abkunft.* — *b) Geburtsort.* — 2) *m. *Götterwelt* Çañk. zu Taitt. Up. 2,8. — — 3) f. आ *Ort der Empfängniss* Ait. Âr. 103,1.

आजानज Adj. *schon von Geburt Etwas seiend.*

आजानदेव m. *ein Gott von Geburt.*

आजानि f. 1) *Geburt, Abkunft.* — 2) *edle Abkunft.*

*आजानिक्य n. *Unbeweibtheit.*

आजानुबाहु Adj. *dessen Arme bis an die Kniee reichen* R. 1,1,12.

आजानुलम्बिन् Adj. *bis an die Kniee reichend* Kâd. 33,8.

आजानुसम Adj. *kniehoch* Suçr. 2,215,19.

आजानेय 1) Adj. (f. ई) *von edler Abkunft.* Am Ende eines Comp. (buddh.) *von der und der Abkunft, — Art.* — 2) m. *ein edles Pferd* MBh. 3,270,10.

आजानेय्य Adj. dass.

*आजायन m. Patron. von अज.

आजाविक Adj. *aus Ziegen- und Schaffellen* oder *-Haaren gemacht.*

आजि m. f. 1) *Wettlauf, Wettkampf, Kampf* überh. Acc. mit अज्, इ, धाव् und सर् *einen Wettlauf anstellen.* आजौ *im Kampfe,* आजिमध्ये *mitten im Kampfe* MBh. 5,182,12. — 2) *Rennbahn.* — 3) *= क्षण. — 4) *= आक्षेप.

आजिकृत् Adj. *einen Wettkampf anstellend.*

आजिग n. Name eines Sâman Tâṇḍja-Br. 15,9,6. Lâṭj. 1,6,46.

आजिगमिषु Adj. in अनाजि°.

आजिघृक्षु Adj. *anzupacken beabsichtigend* Kâd. 70,6.

आजिजित्या f. *Sieg im Wettlauf* Tâṇḍja-Br. 14,3,11. 15,9,6.

आजिज्ञासेन्या f. Pl. *ein best. kurzer Abschnitt der* Kuntâpa-*Lieder.*

आजितृर् Adj. *in Kämpfen siegend.*

*आजिनीय Adj. von अजिन.

आजिपति m. *Herr des Kampfes* Vâlakh. 5,14.

आजिपथ m. *Kampfweg,* so v. a. *der Weg, auf dem Räuber sich zurückziehen,* Âpast. 1,24,21.

आजिमुख n. *Vordertreffen* 321,8.

*आजिरि von अजिर.

*आजिरेय m. Patron. von अजिर.

आजिशिरस् n. *Vordertreffen* MBh. 3,289,15.

आजिसृत् Adj. *einen Wettlauf anstellend.*

आजिह्मीन m. N. pr. eines Mannes, Pl. *seine Nachkommen.*

आजिहीर्षु Adj. *Etwas* (Acc.) *herbeizubringen beabsichtigend.*

आजिह्मित Adj. *etwas seitwärts gezogen.* °लोचनम् Adv. Kâd. 73,21.

*आजीकूल N. pr. einer Gegend. Davon *°क Adj. आज्जी° v. l.

आजीगर्त n. Name eines Sâman.

आजीगर्ति m. Patron. von अजीगर्त.

आजीव m. 1) *Lebensunterhalt.* — 2) *ein buddh. oder Gaina-Bettler.*

आजीवक 1) m. = आजीव 2). — 2) *°विका f. *Lebensunterhalt* Gal.

आजीवन n. *Lebensunterhalt.*

आजीवनिक Adj. *einen Lebensunterhalt suchend* Kâd. II, 103,16.

आजीवम् Adv. *lebenslang.*

आजीविक m. = आजीविन् Varâh. Bṛh. 15,1.

आजीवितात्तम् Adv. *lebenslang* 179,11.

आजीविन् m. *eine best. Art Bettler.*

आजीव्य 1) Adj. *zum Lebensunterhalt geeignet, einen L. gewährend.* — 2) n. *Lebensmittel* MBh. 3,92,11 (= भृत्यादय: Nîlak.).

*आजुर् f. = विष्टि.

आजेय m. Patron. des Nandivardhana.

आज्ञप्ति f. *Anordnung, Befehl.*

आज्ञा f. 1) dass. — 2) *Autorität, unbeschränkte Gewalt* Bâlar. 17,19. 23,16. — 3) Bez. *des 10ten astrol. Hauses* Varâh. Bṛh. 9,1.

आज्ञाकर 1) m. *Diener.* Davon Nom. abstr. °त्व n. — 2) f. ई *Dienerin.*

आज्ञाख्य n. *ein best. mystischer Kreis am Körper.*

आज्ञाचक्र n. = आज्ञाख्य.

आज्ञातकौण्डिन्य m. N. pr. eines Schülers des Çâkjamuni.

आज्ञातर् Nom. ag. *Bestimmer, Anordner.*

आज्ञादान n. *das Ertheilen eines Befehls* Râǵat. 5,3.

आज्ञान n. *das Erkennen, Verstehen.*

आज्ञानकौण्डिन्य m. v. l. für आज्ञात°.

आज्ञापक Adj. (f. °पिका) *anweisend.*

*आज्ञापत्र n. *ein geschriebener Befehl.*

आज्ञापरिग्रह m. *das Empfangen eines Befehls* Râǵat. 5,3.

आज्ञापालन n. *das Befolgen der Befehle* VP. 1,13,24.

आज्ञाप्य Adj. *zu Jmds* (Gen.) *Befehlen bereit.*

आज्ञाभङ्ग m. *Verletzung —, Nichtausführung eines Befehls* Spr. 878. °कर Adj. *einen Befehl nicht ausführend* 877. °कारिन् Adj. dass. Chr. 101,19.

आज्ञायिन् Adj. *erkennend*, in मनसाज्ञायिन्.

आज्ञासंपादिन् Adj. *Befehle ausführend, gehorsam.*

1. आज्य und आज्ञिघ्र n. 1) *Opferschmalz; am Feuer zerlassene und gereinigte Butter, welche in die Flamme gegossen oder zum Schmälzen und Salben verwendet wird.* — 2) *Oel, Milch und andere Stoffe, wenn sie statt des eigentlichen Opferschmalzes verwendet werden.* — 3) *ein best.* Çastra *bei der Frühspende und zwar je eines für den* Hotar *und seine drei Gehülfen.* — 4) *das in diesem* Çastra *enthaltene* Sûkta. — 5) *ein mit diesem* Çastra *verbundenes* Stotra.

2. *आज्य m. Patron. von अज्ञ.

आज्यग्रह m. *ein Becher Opferschmalz.*

आज्यदोह n. Name verschiedener Sâman Ârsh. Br. Comm. zu Tâṇḍya-Br. 21,2,5. °त्व n. Nom. abstr. ebend.

आज्यधानी f. *Opferschmalzbehälter.*

आज्यपात्र m. *Ziel eines Wettlaufs.*

आज्यप 1) Adj. *Opferschmalz trinkend.* — 2) m. Pl. Bez. *bestimmter Manen.*

1. आज्यभाग m. *Theil (Portion) des Opferschmalzes.* Gewöhnlich Du. von *den zwei Theilen für* Agni *und* Soma Lâṭj. 5,2,4.

2. आज्यभाग Adj. (f. आ) *das Opferschmalz als Antheil habend.*

*आज्यभुज् m. Bein. Agni's.

आज्यलिप्त Adj. *mit Opferschmalz bestrichen* Çat. Br. 1,3,1,24. 9,3,3,14.

आज्यलेप m. *Salbe von Opferschmalz.*

*आज्यवारि m. *das Meer mit Opferschmalz statt Wasser.*

आज्यविलापनी f. *Schmalzpfanne* Çat. Br. 3,5,3, 13. 5,2,1,1.

आज्यस्थाली f. *Schmalztopf* Cit. im Comm. zu Gobh. 1,7,24.

आज्यहविस् Adj. *Schmalzspende habend* Çat. Br. 3,4,1,6. Ait. Br. 1,25.

आज्यहोम m. *Schmalzopfer* Gaut. 23,20. 27,5.

आज्योदोह n. = आज्यदोह Ârsh. Br.

आज्याहुति f. *Schmalzspende* Gaut. 25,3. 26,14.

आञ्ज्, आञ्जति *ziehen, zerren.*

आञ्जन n. *das Ziehen, Zerren* Bâlar. 205,6.

1. आञ्जन 1) n. *a) Salbe,* insbes. *Augensalbe.* — *b) Fett* überh. — 2) f. आञ्जनी *eine Schachtel mit Augensalbe.*

2. आञ्जन Adj. *die Farbe von Augensalbe habend.*

आञ्जनगन्धि Adj. (f. ebenso) *nach Salbe riechend* 20,9.

आञ्जनगिरि m. N. pr. eines *Berges* Kâṭh. 23,1. Vgl. अञ्जन°.

आञ्जनाभ्यञ्जन 1) n. Du. *Augen- und Fusssalbe.* — 2) f. आ Pl. *ein best. 49 tägiges* Sattra.

आञ्जनाभ्यञ्जनीय n. Sg. und °या f. Pl. (Âçv. Çr. 11,6,5) = आञ्जनाभ्यञ्जना.

*आञ्जनिक्य n. Nom. abstr. von अञ्जनिक.

आञ्जनीकारी f. *Salberin* oder *Salbenbereiterin.*

आञ्जनेय m. 1) *Metron. Hanumant's.* — 2) N. pr. eines Autors.

आञ्जन्य Adj. *für welchen Augensalbe gehört.*

*आञ्जलिक्य n. Nom. abstr. von अञ्जलिक.

आञ्जस Adj. (f. ई) *unmittelbar, direct* Çaṃk. zu Bâdar. 4,3,8.

आञ्जस्य n. Abl. und Instr. *unmittelbar, ohne Weiteres.*

आञ्जिक m. N. pr. eines Dânava.

आञ्जिग m. Patron. des Svapas oder N. pr. eines Dânava Ârsh. Br.

*आञ्जिनेय m. *eine Eidechsenart.*

*आञ्जीकूल N. pr. einer Gegend. Davon Adj. *°क Kâç. zu P. 4,2,127. आञ्जी° v. l.

आट् onomatop. vom Quaken der Frösche.

आट 1) am Ende einiger Compp. Nom. ag. oder act. von अट्. Auch आटक (f. °टिका). — 2) m. N. pr. eines Schlangendämons Tâṇḍya-Br. 25,15,3.

*आटरु, *आटरूष und *°क m. = अटरूष *eine best. Pflanze* Gal.

आटविक 1) Adj. *zu einem Walde in Beziehung stehend.* सैन्य n. *ein aus Waldbewohnern bestehendes Heer* Spr. 3712. — 2) m. *a) Waldbewohner* Mâlav. 69,1. — *b) Förster.*

आटविन् m. N. pr. eines Lehrers.

आटवी f. N. pr. einer Stadt.

आटव्य m. N. pr. v. l. für आटविन्.

आटि f. *Turdus Ginginianus* Pân. Gṛhj. 1,19,11.

*°शाला f. gaṇa क्षत्र्यादि.

आटिकी f. N. pr. einer Frau. Nach Çaṃk. Adj. f. *noch nicht mannbar* (zu lesen अनुपज्ञातपयोधरादिस्त्रीव्यञ्जना). Nach einer anderen Erklärung f. von आटिक *sich umhertreibend* Ind. St. 1,255.

आटिक्य (?) Adj. *auf der Wanderung begriffen.*

*आटीकन n. *das Springen der Kälber.*

*आटीकर m. *Stier.*

आटीमुख n. *ein best. beim Aderlassen gebrauchtes Instrument.*

*आटीमेद m. *ein best. Vogel* Gal.

आटोप m. 1) *Aufbauschung, Anschwellung.* — 2) *Fülle, Menge, Uebermaass.* — 3) *Aufgeblasenheit des Leibes, Flatulenz.* — 4) *Stolz.*

*आट्टस्थलीक Adj. von अट्टस्थली.

आट्टारि 1) m. Patron. von अट्टार. — 2) *Adj. *wanderlustig.*

आठक m. = आढक 1).

आडम्पर R. 5,13,51 fehlerhaft für आडम्बर (so ed. Bomb.).

आडम्बर m. 1) *eine Art Trommel* R. ed. Bomb. 5,10,45. — 2) *Lärm, Getöse* Spr. 3785. — 3) *lärmvolles Benehmen, das Posaunen, vieles Reden, Wortschwall.* — 4) *Trompetenstoss.* — 5) *Elephantengebrüll* Kâd. 128,16. — 6) Am Ende eines Comp. *Riesenmässigkeit, das Non plus ultra —, die Krone von* Uttarar. 36,12. Kathâs. 26,89. Bâlar. 271,6. 307,21. Prasannar. 23,7. 145,22. — 7) *Freude. — 8) *die Augenwimpern. — 9) N. pr. eines Wesens im Gefolge Skanda's.

आडम्बरवत् Adj. *viel Lärm machend* Spr. 3771.

आडम्बराघात m. *Trommelschläger.*

*आडारक m. N. pr. eines Mannes. अण्डारक v. l.

आडि f. 1) *ein best. Wasservogel,* = आति. — 2) *ein best. Fisch.*

आडिबक und आडी° Adj. *zwischen den Vögeln* Âḍi *und* Baka (d. i. *zwischen* Vasishṭha *und* Viçvâmitra) *vor sich gegangen* (Kampf).

आडीविन् m. N. pr. einer Krähe Kathâs. 62,8.

*आडु in *आढ्याडु Adj. *Reiche beneidend.*

*आडू *Floss, Boot.*

आढक 1) m. n. (adj. Comp. f. ई) *ein best. Hohlmaass,* = 4 Prastha. — 2) f. ई *a) Cajanus indicus Spreng.* — *b) *alaunhaltiger Thon* und *Alaun* Nigh. Pr.

*आढकजम्बुक P. 4,2,120, Sch.

*आढकिक (f. ई) und *आढकीन (f. आ) Adj. *einen* Âḍhaka *enthaltend* u. s. w.

*आढकीफल m. *Rohr* Gal.

*आढोलक n. = आटोलक.

आढ्य (aus अर्ध्य) 1) Adj. (f. आ) *a) wohlhabend, begütert, reich;* Subst. *ein Reicher.* — *b)* mit Instr. oder am Ende eines Comp. *reich an, strotzend von, reichlich versehen —, vermischt —, getränkt mit. — c) vermehrt um* (Instr.) Golâdhj. 7,22. — 2) *f. आ *die Erde* Gal. Vgl. आध्या.

*आढ्यक n. *das Reichsein.*

*आढ्यकुलीन Adj. *aus einem reichen Geschlecht.*

*आढ्यंकरण Adj. (f. ई) *reich machend.*

आढ्यता f. *das Reichsein.*

*आढ्यपादि Adv. gaṇa द्विपद्यादि.

*आढ्यपूर्व Adj. *ehemals reich gewesen* Pat. zu Vârtt. 1 zu P. 1,1,29.

*आढ्यंभविष्णु und *°भावुक Adj. *reich werdend.*

आढ्यरोग m. *Rheumatismus, Gicht.*

आमवेगिन् Adj. *rheumatisch, gichtisch* Karaka 1,14. Suçr. 2,207,1.

आमवात m. *rheumatische Lähmung der Lenden.*

आमाक Adj. = अमाक *fein, klein, winzig* Spr. 119.

आमाव 1) Adj. *a) fein. — b) * mit Panicum miliaceum bestanden* Gal. — 2) *n. *Feinheit, Dünnheit.*

*आमावयु, °यति Denom.

*आमावोन Adj. = आमाव 1) *b*).

आमिं m. und *f. 1) *der in der Nabe laufende Zapfen einer Achse.* — 2) **Achsennagel, Lünse.* — 3) *der unmittelbar über dem Knie liegende Theil des Beines.* — 4) **Hausecke.* — 5) **Grenze.* — 6) **Kampf.*

*आमीविद्य m. Patron. von आमीव.

आमेड 1) n. *Ei.* — 2) m. Du. *die Hoden.* — 3) f. ई *Hode.*

आमेडकपाल n. *Eierschale.*

आमेडकोश m. *Ei.*

आमेडज 1) Adj. *aus einem Ei geboren.* — 2) m. *Vogel* Ind. St. 14,2.

*आमेडवत् Adj. *mit Eiern oder Hoden versehen.*

आमेडाद m. *Eierfresser* (ein Dämon).

*आमेडायन Adj. von आमेड.

आमेडीक Adj. *Eier —, eiartige Früchte tragend.*

*आमेडोर Adj. = अमेडोर.

*आमेडोवत oder *°वत् gaṇa कर्णादि. Davon *°वतायनि.

आत् Adv. 1) *darauf, dann, da; insbes.* im Nachsatz nach यदु, यदा, यदि. — 2) *dann, ferner, auch, und.* — 3) nach einem Fragewort *dann, doch.*

आत s. आता.

आतक m. N. pr. eines Schlangendämons. Vgl. आट.

आतङ्क m. (adj. Comp. f. आ) 1) *körperliches Leiden.* — 2) * *Fieber.* — 3) *Leiden der Seele, Unruhe, Angst, Furcht* 299,23. 310,18. — 4) **der Laut einer Trommel.*

*आतङ्कक m. *Fieber* Gal.

आतङ्कदर्पण m. Titel eines Werkes.

आतङ्कप्रतिमा f. *bildliche Darstellung einer Krankheit.*

आतङ्क in मृतातङ्क.

आतञ्चन n. *Lab.* Nach den Lexicographen = प्रतिवाप (प्रती °), आप्यायन (प्रापण) und ञ्चन (पचन).

आतत Partic. von तन् mit आ.

आततायिन् Adj. 1) *einen gespannten Bogen habend.* — 2) *mit bewaffneter Hand Jmdes Leben oder Gut bedrohend, nach Jmdes Leben oder Gut trachtend.*

आततायिन् Adj. = आततायिन् 1, TS. 4,3,2,1.

आततोकरण n. *das Spannen* (einer Bogensehne).

आतनि Adj. *durchdringend.*

आतप s. आतपस्.

आतप 1) Adj. *Weh verursachend.* — 2) m. (adj. Comp. f. आ) *Gluth, Hitze* 185,11.28. *Sonnenhitze, — schein.*

आतपति Loc. Partic. *im Sonnenschein.*

आतपत्र n. (adj. Comp. f. आ) *Sonnenschirm.*

*आतपत्रक n. dass.

*आतपत्रपत्त्रा f. *eine best. Pflanze* Gal.

आतपत्राय् *einen Sonnenschirm darstellen.* °यित Partic. *s. S. darstellend.*

आतपन Adj. *erhitzend* (Çiva).

आतपवत्त् Adj. 1) *von der Sonne beschienen.* — 2) m. *der 24te* Muhûrta Ind. St. 10,296.

आतपवर्ष्य Adj. (f. आ) *von einem Sonnenregen herrührend* Kâtj. Çr. 15,4,35.

आतपवारण n. *Sonnenschirm.*

आतपस् Abl. Inf. (abhängig von वर् *wehren*) *zu brennen, — versengen* RV. 5,73,5. 8,62,8.

आतपात्यय m. *Schwund der Tageshitze, abendliche Kühle* Ragh. 1,52.

आतपाय m. *Ablauf der heissen Jahreszeit, Beginn der Regenzeit* R. 2,93,9. 6,15,24. 79,56.

आतपाय्, °यते *zur Sonnenhitze werden* Kâd. 248,14.

*आतपीय Adj. von आतप.

आतपोदक n. *ein in der Sonnenhitze als Wasser erscheinende Luftspiegelung.*

आतपोवनम् Adv. *bis zum Büsserwald* Kathâs. 10,208.

आतप्य Adj. *im Sonnenschein befindlich.*

आतमाम् superl. Steigerung der Präposition आ (vor ध्या).

आतर m. 1) *das Setzen über einen Fluss* Râgat. 8,1508. — 2) *Fährgeld.*

आतर्द m. *durchbohrte Stelle, Loch.*

आतर्दन n. in *अलमातर्दन.

*आतर्पण n. 1) = प्रीणन. — 2) = आलिम्पन, मण्डादक, मङ्गलालेपन.

*आतव m. N. pr. eines Mannes. Davon *°वायन m. Patron.

आता f. (Instr. Pl. आतासिस् und आतिस्) *Umfassung, Rahmen einer Thür;* bildlich auch *Rahmen des Himmelsraumes.*

आतान m. *ausgespannte Sehnur, Strick* u. s. w. VS.

आतायिन् 1) Adj. *von Eifer beseelt* Lalit. 296,3. — 2) m. *a)* * = आतायिन्. — *b)* N. pr. eines Daitja.

*आतायिन् m. *Falco Cheela* (चिल्ल).

आताम्र Adj. (f. आ) *röthlich* 248,3. 294,29. LA. 90,4. Compar. °तर. Nom. abstr. °ता f. Chr. 314,19.

*आतार् m. 1) = संसारतीरं प्राप्यापि पुनरावर्तनम् Ind. St. 2,41. — 2) = आतर् 2).

आतार्य Adj. *zum Übersetzen behülflich.*

*आतालो Adv. in Verbindung mit अस्, कर् oder भू.

आति und आती f. *ein best. Wasservogel.* **Turdus ginginianus* H.

आतिच्छन्दस n. *der 6te Tag in der 5tägigen Pṛshṭhja-Feier.*

(आतिथिग्वी) °गुप्त् m. Patron. von आतिथिग्व.

आतिथेय 1) Adj. (f. ई) *hospitalis.* — 2) *m. Patron. von अतिथि. — 3) f. ई (Bâlar. 18,21. 19,1) und n. *Bewirthung, gastliche Aufnahme, Gastfreundschaft.*

आतिथ्य 1) Adj. *für einen Gast bestimmt, gastlich.* — 2) *m. *Gast.* — 3) f. आ = 4) *b*) Lâṭj. 1,3,1. 6,22. 5,6,4. — 4) n. (adj. Comp. f. आ) *a) Gastverhältniss, gastliche Aufnahme, Gastfreundschaft.* क्षत्रातिथ्यम् Name eines Sâman. युद्धातिथ्यं कर् oder दा *mit einem Kampfe bewirthen,* so v. a. *eine Herausforderung zum Kampfe annehmen.* श्रवणाघेरातिथ्यं या so v. a. *zu Ohren gelangen* Prasannar. 6,1. — *b*) im Ritus *der Empfang des* Soma, *wenn er zum Opferplatz gebracht wird.*

आतिथ्यरूप Adj. *das* आतिथ्य 4) *b*) *darstellend.*

आतिथ्यवत् Adj. *von Gastfreundschaft redend, das Wort «Gast» enthaltend* Ait. Br. 1,17.

आतिथ्येष्टि f. = आतिथ्य 4) *b*) Manḍn. zu VS. 19,14.

आतिदेशिक Adj. von अतिदेश.

आतिरश्चीन Adj. (f. आ) *ein wenig zur Seite gewandt* Benf. Chr. 198,23.

आतिराज्य n. Nom. abstr. zu अतिरात्र 2) *a*) Lâṭj. 8,1,16.

आतिरेक्य n. *das Zuvielsein, Ueberschuss.*

आतिवाहिक Adj. in Verbindung mit शरीर *der feine Körper, der die Seele in eine fernere Geburt hinüberführt,* Kap. 3,103. Bâdar. 4,3,4. Davon Nom. abstr. °त्व n. Comm. ebend.

आतिविज्ञान्य Adj. *über das Erkennen hinausgehend.*

आतिशायनिक und °शायिक Adj. *Steigerung ausdrückend; ein solches Suffix.*

*आतिश्वायन Adj. von अतिश्वन्.

आतिष्ठ n. *das Obenanstehen.*

*आतिस्वायन Adj. von अतिस्वन् gaṇa पक्षादि in der Kâç. zu P. 4,2,80.

आतीपादीय n. Name eines Sâman Lâṭj. 7,8,13. Tândja-Br. 12,11,15. 16.

*आतु m. *Floss.* Vgl. आटु.

आतुच् f. *das Dunkelwerden.*

आतुञ्जि Adj. *auf Etwas losstürzend.*

आतुञ्जे Dat. Inf. *herbeizuschaffen.*

आतुर Adj. (f. आ) 1) *leidend, krank.* Am Ende eines Comp. *gequält —, gepeinigt von* 58,22. 122, 29. — 2) mit Inf. *heftig verlangend* MBh. 3,63,36.

आतुरसंन्यासविधि m. Titel eines Werkes.

आतुरातक m. fingirtes N. pr. eines Arztes (*Kranke tödtend*) Hâs.

आतृष Partic. von तर्ड् mit आ.

आततीयम् Adv. *bis zum dritten* Lâṭ. 9,8,17. 19.

आतृंदस् Abl. Inf. mit पुरा *ohne zu spalten* (mit attrahirtem Abl.) ṚV. 8,1,12.

*आतृष्य m. *Anona reticulata;* n. *die Frucht.*

आतोदिन् Adj. *stossend, stechend.*

आतोद्य n. *ein geschlagenes musik. Instrument.*

आत्कील m. Patron. von अत्कील.

आत्त Partic. von दा, ददाति mit आ.

आत्तकर्षण n. = अतिस्वर Saṃhitopan. 17,6.

आत्तकान्ति Adj. *des Glanzes beraubt* Prab. 13,10.

आत्तगन्ध Adj. *dem Gewalt angethan worden ist* Ragh. 13,7.

आत्तगर्व Adj. *gedemüthigt.*

आत्ततेजस् Adj. *der Kraft beraubt.* Speisen Âpast.

आत्तमनस् (Lalit. 182,8) und °मनस्क Adj. *hingerissenen Herzens.*

आत्तलक्ष्मि Adj. *der Herrlichkeit beraubt* MBh. 3,269,5.

आत्तवचस् Adj. *der Sprache beraubt.*

आत्तविद्य Adj. *der sein Wissen von — (Abl.) erlangt hat* Vop. 5,20.

आत्तविभव Adj. *zu Reichthum gelangt* Kathâs. 10,180.

आत्तवीर्य Adj. *der Kraft beraubt.* Speisen Gaut. 9,58.

आत्तसार Adj. (f. आ) 1) *der Macht beraubt* Bhâg. P. 6,10,29. — 2) *der Schätze beraubt* Ragh. 5,26. — 3) *gehaltlos* (Rede) Bhâg. P. 3,15,23.

आत्तसोमपीथ Adj. *um den Soma-Trunk gekommen* Çat. Br. 13,3,4,19.

आत्थ 2. Sg. Perf. von अद्.

आत्म am Ende einiger Compp. = आत्मन्.

आत्मक Adj. (f. आत्मिका) 1) *zum Wesen —, zur Natur eines Dinges gehörig* MBh. 15,34,7. — 2) am Ende eines Comp. *das Wesen —, die Natur —, die Eigenthümlichkeit von Etwas habend, bestehend in, aus.* Dazu Nom. abstr. °त्व n. 264,3. 265,20.

आत्मकाम Adj. (f. आ) 1) *Eigenliebe besitzend.* — 2) *die Weltseele liebend.*

*आत्मकामेय m. Pl. N. pr. eines Stammes. Davon Adj. *°क *von ihnen bewohnt.*

आत्मकीय Adj. *dem eigenen Selbst gehörig.*

आत्मकृत Adj. 1) *gegen sich selbst begangen.* — 2) *selbstbegangen, — verschuldet.*

आत्मक्रीड Adj. *mit der Allseele spielend* Ind. St. 9,149.

आत्मगत 1) Adj. *auf —, in ihm selbst befindlich* MBh. 11,19,20. Chr. 172,13. — 2) °म् Adv. *für sich* (als scenische Bemerkung) 295,17. 304,16.

आत्मगति f. 1) *der eigene Weg.* °तिं गम् *seiner Wege gehen* R. 1,76,24. — 2) *Eigenmacht.* Instr. *von selbst, ohne Zuthun eines Andern.* — 3) *das Leben des Geistes.*

*आत्मगन्धक m. *Myrrhe* Nigh. Pr.

*आत्मगन्धिकरिद्रा f. *Curcuma Amada* Nigh. Pr.

आत्मगुण n. *Seelentugend* Gaut. 8,22. 24. 25.

आत्मगुप्ता f. *Mucuna pruritus Hook.*

आत्मगुप्ति f. *Versteck eines Thieres.*

आत्मघातक und °घातिन् (Kâd. 193,22) Adj. *sich selbst tödtend, Selbstmörder.*

*आत्मघोष m. 1) *Krähe.* — 2) *Hahn.*

*आत्मचतुर्थ Adj. *selbviert* Mahâbh. 6,87,*a.*

*आत्मचिन्तन n. *das Nachdenken* Gal.

आत्मच्छन्दतीर्थ n. N. pr. eines Tîrtha.

आत्मज 1) Adj. *selbsterzeugt* MBh. 12,329,28. — 2) m. (adj. Comp. f. आ) *a) Sohn;* auch *Nachkomme.* Du. auch *ein Sohn und eine Tochter.* — *b)* astrol. *das fünfte Haus* Ind. St. 14,313. — 3) f. आ *a) Tochter.* — *b)* * *Vernunft.*

आत्मजता f. Nom. abstr. von आत्मज *Sohn* Kâd. II, 110,9.

1. आत्मजन्मन् n. *Geburt (Wiedergeburt) seiner selbst,* d. i. *Geburt eines Sohnes.*

2. आत्मजन्मन् m. *Sohn.*

आत्मज्ञ Adj. 1) *sich selbst kennend* MBh. 12,329, 19. — 2) *die Allseele kennend* 288,29.

आत्मज्ञान n. 1) *Selbsterkenntniss.* — 2) *Kenntniss der Allseele* 283,22.

आत्मज्ञानोपदेशप्रकरण n. und °देशविधि m. Titel von Werken.

आत्मज्ञानोपनिषद् f. Titel einer Upanishad. °षद्दीपिका T. eines Commentars dazu.

1. आत्मज्योतिस् n. *das Licht der Allseele* MBh. 12, 174,51.

2. आत्मंज्योतिस् Adj. *durch sich selbst Licht empfangend* Çat. Br. 14,7,1,6. MBh. 12,26,16.

आत्मतत्त्व n. 1) *das eigene Wesen, die eigene Natur* Spr. 888. — 2) *das wahre Wesen der Allseele.* °प्रदीप m., °प्रबोध m., °विवेक m., °विवेककल्पलता f. und °विवेकदीधिति f. Titel von Werken.

1. आत्मतत्त्व n. *die Grundlage des Selbst* MBh. 13,93,4.

2. आत्मतत्त्व Adj. *von sich selbst abhängig, unabhängig, frei.*

आत्मता f. *Wesenheit* Bhâg. P. 10,14,24. fg. अनुक्रोशात्मता *Mitleidigkeit* Nom. abstr. von अनुक्रोशात्मन् Chr. 61,15.

आत्मतृप्त Adj. *sich selbst genügend* Bhag. 3,17.

आत्मत्याग m. 1) *Selbstvergessenheit* Suçr. 1,192,6. — 2) *Selbstmord.*

आत्मत्यागिन् Adj. 1) * *selbstvergessen.* — 2) *sich selbst tödtend, Selbstmörder.*

आत्मत्राण n. *ein Mittel, sich zu retten,* R. 5,47, 27. Bhâg. P. 1,7,19.

आत्मत्व n. *Wesenheit.*

आत्मत्वजातिविचार m. Titel eines Werkes.

आत्मदक्षिणा Adj. *wobei die eigene Person als Opferlohn gegeben wird* Tâṇḍja-Br. 4,9,19.

आत्मदर्श m. *Spiegel.*

°आत्मदर्शन n. *das Sichselbsterblicken in.*

आत्मदा Adj. *Athem —, Leben gebend.*

आत्मदान n. *Selbstaufopferung.*

आत्मद्विष Adj. *die Seele verderbend.*

आत्मद्वेष m. *Hass gegen sich selbst* Spr. 889.

आत्मन् m. 1) *Hauch.* — 2) *Seele* (als Princip von Leben und Empfindung). — 3) *das Selbst, die eigene Person.* Häufig in der Function eines Pron. reflex. आत्मना — अकरोत् *ipse fecit* Kâd. 27,21. II, 112,18. संस्तम्भयात्मानमात्मना *ipsum ipse* R. Gorr. 2,53,38. आत्मन् Loc. mit धा oder कर् *in sich aufnehmen, sich aneignen.* — 4) *Wesen, Natur, Eigenthümlichkeit.* — 5) *der Leib im Gegensatz zu den Gliedern, Rumpf.* — 6) *Leib, Körper.* — 7) *Verstand, Intelligenz.* — 8) *die Allseele, Weltseele.* — 9) abgekürzt für आत्मोपनिषद्. — 10) * *Anstrengung.* — 11) * = धृति. — 12) * *die Sonne.* — 13) * *Feuer.* — 14) * *Sohn.* — Im Epos wird der Anlaut nach ए und ओ nicht selten elidirt.

आत्मनात्तीय Adj. *selbdritt* 125,4. Çân. 6,17.

*आत्मनादशम Adj. *selbzehnt* Mahâbh. 6,87,*a.*

आत्मनाद्वितीय Adj. *selbander* Spr. 6604.

आत्मनापञ्चम Adj. *selbfünft* R. 4,5,9. 5,89,47.

आत्मनासप्तम Adj. *selbsiebent* MBh. 17,1,25.

आत्मनिका f. ein Frauenname.

आत्मनित्य Adj. *an's Herz gewachsen* MBh. 1, 155,39. = स्ववश Nîlak.

आत्मनिन्दा f. *Selbsttadel* Spr. 896.

आत्मनिष्क्रयण Adj. *sich loskaufend* Çat. Br.

आत्मनीन 1) Adj. (f. आ) *der eigenen Person entsprechend, — frommend.* — 2) * m. *a) Sohn.* — *b) ein lebendes Wesen.* — *c) Bruder der Frau.* —

d, der Spassmacher im Drama.

आत्मनीय Adj. (f. या) = आत्मीय Lalit. 377,17.

आत्मनेपद n. *die Verbalsuffixe des Mediums.*

आत्मनेपदिन् Adj. *die Medial-Endungen habend.*

आत्मनेभाष 1) Adj. = आत्मनेपदिन् Mahâbh. 6, 87,*a*. — 2) f. या = आत्मनेपद.

आत्मन्य Adj. (f. या) *zur eigenen Person in Beziehung stehend* Tândja-Br. 16,1,9.

आत्मन्वॅत्त् und आत्मन्विॅन् Adj. *beseelt, belebt.*

आत्मप Adj. *Hüter —, Wächter der eigenen Person.*

आत्मपक्ष m. *die eigene Partei* 136,15.

*आत्मपञ्चम Adj. *selbfünft* Kâs. zu P. 6,3,5.

आत्मपराजितॅ m. *der sich selbst verspielt hat.*

आत्मपात m. *Herabsturz der Seele*, so v. a. *Wiedergeburt* Bhâg. P. 2,1,39.

आत्मपुराण n. Titel einer Schrift, °दीपिका f. desgl.

आत्मपूजा f. *Eigenlob* Spr. 896. 5794.

आत्मप्रकाश 1) Adj. *durch sich selbst hell* Ind. St. 9,149. — 2) m. Titel eines Commentars zum VP.

आत्मप्रतिकृति f. *das eigene Abbild.*

आत्मप्रत्ययिक Adj. *was man selbst lernen muss* MBh. 12,247,13.

आत्मप्रत्यर्थिनामवत्त् Adj. *mit dem eigenen und mit dem Namen des Verklagten versehen* 214,26.

आत्मप्रबोध m. Titel einer Upanishad.

आत्मप्रयत्न m. *das Sichangelegenseinlassen der eigenen Person, Selbstzucht* VP. 6,7,31.

आत्मप्रयोजन Adj. *eigennützig* Âpast. 1,3,35.

आत्मप्रवाद 1) m. *Bekenner der Allseele, Metaphysiker* Nir. 13,9. — 2) *n. Titel eines Gaina-Werkes.

आत्मप्रशंसक Adj. *sich selbst lobend, Prahler* MBh. 12,141,82.

आत्मप्रशंसा f. *Eigenlob* Âpast. 1,7,24. Spr. 902.

आत्मप्रशंसिन् Adj. = आत्मप्रशंसक.

1. आत्मबोध m. 1) *Kenntniss der Allseele.* — 2) Titel eines Werkes. °प्रकरणविधि m. Titel eines Commentars dazu. °बोधोपनिषद् f. Titel einer Upanishad.

2. आत्मबोध Adj. *die Allseele kennend* Spr. 6445.

1. आत्मभव m. *das Erscheinen seiner selbst* MBh. 3,57,36.

2. आत्मभव 1) Adj. *von der eigenen Person herrührend, selbstverschuldet* R. 2,64,69. — 2) m. *der Liebesgott.*

आत्मभाव m. 1) *das Dasein der Seele* Çvetâçv. Up. 1,2. — 2) *das eigene Sein, Persönlichkeit* Spr. 2306. Bei den Buddhisten dass. und *Körper.*

आत्मभू m. *der durch sich selbst Entstandene*, Bez. 1) Brahman's. — 2) Vishṇu's. — 3) Çiva's. — 4) *des Liebesgottes.*

आत्मभूत Adj. *des andern Selbst seiend, ganz ergeben.*

आत्मभूय n. *Eigenthümlichkeit, Natur.*

आत्ममध्य n. *Mittelkörper, Rumpf* Ind. St. 13,254.

आत्ममय Adj. (f. ई) *aus dem eigenen Selbst hervorgegangen.*

आत्ममिथुन Adj. *mit der Allseele sich paarend* Ind. St. 9,149.

आत्ममूर्ति Adj. *dessen Leib die Seele ist.*

*आत्ममूली f. *Alhagi Maurorum Tournef.*

आत्मंभरि Adj. *nur auf seinen Unterhalt bedacht, nur an seine Person denkend, selbstsüchtig* Kaṇḍak. 100,2. Davon Nom. abstr. °त्व n.

आत्मयाजिन् Adj. 1) *für sich selbst opfernd.* — 2) *sich selbst zum Opfer bringend* (uneig.).

आत्मयूप Adj. *dessen Opferpfosten die eigene Person ist* Âpast. 2,26,2.

आत्मयोग m. *Vereinigung mit der Allseele.*

आत्मयोनि m. Bez. 1) Brahman's. — 2) *Çiva's. — 3) *des Liebesgottes.*

आत्मरक्तक Adj. *Leibtrabant* Ind. St. 10,313.

आत्मरक्षण n. *das Schonen der eigenen Person* Spr. 904.

*आत्मरक्षा f. *Trichosanthes bracteata.*

आत्मरति Adj. *an der Allseele sich erfreuend* Ind. St. 9,149.

आत्मरामयोगेन्द्र m. N. pr. eines Mannes.

आत्मरुह् Adj. *auf ihm selbst wachsend.*

आत्मलाभ m. 1) *eigener Gewinn, — Vortheil* 178, 10. — 2) *das in's Leben Treten* Comm. zu Njâjas. 1,1,47. 4,2,12. 5,1,37. *Geburt* Kâd. II,1,10. — 3) *Gewinn der Allseele* Âpast.

आत्मलाभीय Adj. *auf den Gewinn der Allseele bezüglich* Âpast. 1,22,3.

आत्मलिङ्गपूजापद्धति f. Titel eines Werkes.

आत्मवञ्चक Adj. *sich selbst betrügend, — um den Lohn bringend.*

आत्मवत् Adv. = आत्मानमिव *wie sich selbst* 140,26.

आत्मवत्ता f. *Selbstbeherrschung.*

आत्मवध m. und °वध्या f. *Selbstmord.*

आत्मवत्त् Adj. 1) *beseelt* Ind. St. 9,159. — 2) *Selbstbeherrschung übend* Âpast. Gaut. 9,62. — 3) *wohlgesinnt.* — 4) *die Person betreffend.* श्रुत n. so v. a. *Menschenkenntniss* Ragh. ed. Calc. 8,85.

आत्मवर्ग m. *die eigene Partei* Spr. 906.

आत्मवश Adj. *was von Einem selbst abhängt.*

आत्मवाद् m. Titel eines Werkes.

आत्मविक्रय m. *Verkauf seiner selbst. — seiner Freiheit.*

आत्मविॅद् Adj. *die Allseele kennend.*

आत्मविद्या f. *Kenntniss der Allseele.*

आत्मविधित्सा f. *Selbstsucht* Spr. 145.

आत्मविलास und आत्मविवेक m. Titel von Werken.

*आत्मवीर m. 1) *ein mächtiger Mann.* — 2) *ein lebendes Wesen.* — 3) *Sohn.* — 4) *Bruder der Frau.* — 5) *der Spassmacher im Schauspiel.*

आत्मवृत्ति f. *der Zustand, in dem man sich befindet.*

आत्मशंसा f. *Selbstlob* Spr. 5794, v. l.

आत्मशक्ति f. *eigene Kraft.* Instr. *nach Kräften* Spr. 1255.

*आत्मशल्या f. *Asparagus racemosus Willd.*

आत्मश्लाघ (Venis. 50,4) und °श्लाघिन् Adj. *sich selbst lobend, Prahler.*

आत्मषट्भाष्य n. und °षट्कोपनिषद् f. Titel von Werken.

आत्मसंयुक्त Adj. *im Körper befindlich* Âpast. 1, 10,23.

आत्मसंयोग m. *die Beziehung zur eigenen Person, persönliches Interesse an Etwas* Âpast. 1,8,6.

आत्मसंस्थ Adj. (f. या) *an der Person haftend* Mâlav. 15.

आत्मसॅद् Adj. *in mir wohnend.*

आत्मसॅनि Adj. *Lebenshauch spendend.*

आत्मसंतान m. *Sohn.*

आत्मसंदेह m. *Lebensgefahr* 139,24.

आत्मसम Adj. *dem eigenen Selbst gleich* Ind. St. 14,366. Davon Nom. abstr. °ता f. °तां नी *Jmd* (Acc.) *sich selbst gleich machen* Chr. 329,1.

आत्मसमर्पण n. *das Sichhingeben* (einer Gottheit).

आत्मसंपन्न in अना°.

आत्मसंभव 1) m. *a) Sohn.* — *b) der Liebesgott* Kâd. II,136,16. — 2) f. या *Tochter.*

आत्मसंभावना f. *Eigendünkel* Kâd. 224,13.

आत्मॅसंमित Adj. 1) *der Person entsprechend* Çat. Br. 6,6,2,12. 7,2,2,17. 5,1,14. 9,2,2,2. 10,4,1,3. — 2) *der Allseele gleichend* Khând. Up. 6,10,1.

आत्मसाचिॅन् Adj. *der eigene Begleiter* Suparn. 23,2.

आत्मसात् Adv. mit कर् 1) *auf sich legen.* — 2) *sich zu eigen machen, an sich ziehen, für sich gewinnen.* — 4) *zur Allseele machen* Ind. St. 9,159.

आत्मसुख m. N. pr. eines Mannes.

आत्मस्तव m. 1) *Selbstlob* R. 3,35,22. — 2) Pl. Bez. *der den Geist preisenden Hymnen* Bhadd. 2,18.

आत्मस्थ Adj. *in der Seele befindlich* Çiva-Up. 5.

आत्मस्पॅरण Adj. *die Person rettend.*

आत्मकृत्या f. *Selbstmord.*

आत्मकृत् 1) Adj. *a) die Seele tödtend, nicht an die Wohlfahrt der Seele denkend. — b) sich selbst tödtend, Selbstmörder.* — 2) *m. *Aufseher eines Heiligthums.*

आत्मात्मीय Adj. *der eigenen Person gehörig.*

आत्माधिक Adj. (f. आ) *lieber als das eigene Ich* Kathâs. 15,23.

आत्माधीन 1) Adj. *von der eigenen Person abhängig, worüber man selbst verfügen kann* Âpast. 1,15,22. Spr. 908. — 2) *m. *a)* = प्राणाधार. — *b) Sohn.* — 3) *Bruder der Frau.* — 4) *der Spassmacher im Schauspiel.*

आत्मानन्द Adj. *an der Allseele seine Wonne habend* Ind. St. 9,149.

आत्मानन्दव्याख्या f. Titel eines Werkes.

आत्मानपेक्ष Adj. *auf sich keine Rücksicht nehmend, uneigennützig* 137,14.

आत्मानात्मविचार m., आत्मानात्मविवेक m. und आत्मानुशासन n. Titel von Werken.

आत्मापकार m. *Verstellung.* °रं कर् *sich verstellen* Çâk. 13,21.

आत्मापकारक (M. 4,255) und °कारिन् (Spr. 5619) Adj. *sich um sich selbst bringend, sich verläugnend, — verstellend.*

आत्माभिमानिता f. *hohe Meinung von sich* MBh. 3,313,94.

आत्मामिष m. *ein mit dem Opfer des eigenen Heeres erkauftes Bündniss* oder *Friede* Spr. 7329.

आत्मायास m. *Selbstquälerei* Nâgân. 68,9.

आत्माराम 1) Adj. *am eigenen Selbst* oder *an der Allseele sich erfreuend.* — 2) m. N. pr. eines Autors.

आत्मार्थम् (121,13) und °र्थे (74,30) Adv. *für sich.* °र्थेषु *im eigenen Interesse* Âpast.

आत्मावबोध m. Titel eines Werkes.

आत्मावास्य Adj. *von der Allseele erfüllt* Bhâg. P. 8,1,10. Vgl. Îçop. 1.

*आत्माशिन् m. *Fisch.*

आत्माश्रयोपनिषद् f. Titel einer Upanishad.

आत्मी Adv. mit कर् *sich aneignen, in Besitz nehmen* Kâd. 131,11.

आत्मीभाव m. *das Aufgehen in der Allseele* Spr. 1480.

आत्मीय Adj. (f. आ) *dem Selbst gehörig, eigen.*

आत्मेच्छा f. *das Verlangen nach der Allseele* Spr. 6275.

आत्मेय् m. Pl. und आत्मेयत्व n. Nom. abstr. = आत्म्य und °त्व n. Maitr. S. 4,1,9.

आत्मेश्वर m. *Herr seiner selbst.*

आत्मोत्कर्ष m. 1) *das Mehrgelten der eigenen Person* Spr. 924. — 2) *Selbstüberhebung* Spr. 6736.

आत्मोद्भव 1) m. *Sohn.* — 2) *f. आ *Glycine debilis Roxb.*

आत्मोपजीविन् Adj. *zum Lebensunterhalt nur seiner eigenen Person bedürfend* Gaut. 10,32.

आत्मोपदेश und °विधि m. Titel eines Werkes.

आत्मोपनिषद् f. Titel einer Upanishad.

आत्मौपम्य n. *Gleichheit mit sich selbst.* Instr. *in dem man sich zum Maasstab macht, — Jmd nach sich beurtheilt* 140,22. 24. Spr. 926.

आत्म्य m. Pl. *eine best. Götterordnung.* Davon Nom. abstr. आत्म्यत्व n. TBr. 3,2,8,11. Vgl. सना° und हृतदा°.

आत्यन्तिक Adj. (f. ई) 1) *bis an's Ende dauernd, für immer gültig, unabänderlich* 107,23. 224,11. — 2) *vollständig, absolut.* Dazu Nom. abstr. °त्व n.

आत्ययिक Adj. *wobei Gefahr im Verzug ist, dringend* Gaut. 13,30.

आत्र n. Name verschiedener Sâman.

1. आत्रेय 1) m. *a)* Patron. von Atri. N. pr. eines Arztes Bhâvapr. 3,7. Pl. MBh. 3,26,8. als Volksstamm 6,9,68. — *b) ein best. Priester.* — *c)* Bein. Çiva's. — *d) *Chylus.* — 2) f. ई *a) ein weiblicher Nachkomme des* Atri Gaut. 22,12 (oder zu *b*). — *b) eine Frau, die eben das Reinigungsbad nach den Katamenien vollzogen hat,* Âpast. Nach den Lexicographen **ein Frauenzimmer während der Katamenien.* — *c) *Chylus* Gal. — *d)* N. pr. eines Flusses. — 3) n. Name zweier Sâman.

2. आत्रेय Adj. (f. ई) *von* Âtreja *herrührend.*

*आत्रेयायण m. Patron. von 1. आत्रेय.

*आत्रेयिका f. *ein Frauenzimmer während der Katamenien.*

आत्रेयीपुत्र m. N. pr. eines Lehrers.

*आत्रेयीय Adj. von 1. आत्रेय.

आथर्वण 1) Adj. (f. ई) *von* Atharvan oder *den* Ath. *herrührend, ihnen gehörig* u. s. w. वेद Âpast. 2,29,12. — 2) m. *a) ein Abkömmling* Atharvan's oder *der* Ath. — *b) ein mit dem* AV. *vertrauter Brahman, Beschwörer* Spr. 4216. — *c) der* Atharvaveda, = आथर्वणवेद m. Auch *ein zum* AV. *gehöriges Werk.* — 3) n. *a)* Name verschiedener Sâman. — *b) *das Gemach, in dem der Opferpriester dem Veranstalter eines Opfers das Gelingen desselben meldet.*

आथर्वणारुस्य n. Titel eines Werkes.

आथर्वणशिरस् n. Titel einer Upanishad.

आथर्वणिक 1) Adj. (f. ई) = आथर्वण. — 2) m. *ein Kenner* oder *Anhänger des* AV.

आथर्वणीयरुद्रोपनिषद् f. Titel einer Upanishad.

आथर्विक Adj. *zum* AV. *in Beziehung stehend.*

आथायिनी f. *eine best.* Mûrkhanâ Haug, Acc. 59.

°आद् Adj. *nehmend, empfangend.*

आदंश m. *Biss, Bisswunde.*

आदन्त Adj. *bis an den Mund reichend.*

आदन् 3. Sg. Imperf. von दा, ददाति mit आ.

आदायिन् Adj. mit Acc. 1) *verschaffend.* — 2) *erlangend, empfangend.* — 3) *eintreibend* (eine Schuld).

आदभे Dat. Inf. *Etwas* (Acc.) *zu verkümmern* ṚV. 8,21,16.

आदम् 1te Sg. Imperf. von दा, ददाति mit आ.

आदमहान m. N. pr. eines *Chans.*

आदर m. *die einer Person* oder *Sache* (Loc., °अर्थम् oder im Comp. vorangehend) *gewidmete Rücksicht, — Beachtung, Bemühung um, das Augenmerk Haben auf, Lust zu* Daçak. 19,5. आदरं कर् mit Infin. *sich bemühen* Kâd. 171,18. Instr. und Abl. *mit der gehörigen Rücksicht, sorgfältig, alles Ernstes, von ganzer Seele, sollicite.*

आदरण n. *das Beachten.*

आदरणीय Adj. *zu berücksichtigen, — beachten.* Nom. abstr. °ता f. und °त्व n. (Comm. zu Nyâyam. 1,3,20).

आदरवत् Adj. *bemüht, eifrig besorgt um* (Loc.) Kâd. 71,9.

आदर्तव्य Adj. = आदरणीय Comm. zu Gaim. 1,3,1.

आदर्दिर Adj. *zermalmend.*

आदर्श m. 1) *Wahrnehmung mit dem Auge.* — 2) *Spiegel.* °बिम्ब m. n. *ein runder Spiegel.* — 3) am Ende von Büchertiteln so v. a. *Beleuchtung.* Auch आदर्श allein als Titel eines Werkes. — 4) *Spiegelbild, Abbild* (in übertr. Bed.) Kâd. 5,4. — 5) *Abschrift.* — 6) N. pr. *a)* eines Sohnes des 11ten Manu. — *b)* eines Berges. — *c)* einer Landschaft.

आदर्शक 1) m. *Spiegel.* — 2) Adj. von आदर्श 6) *c*).

आदर्शमण्डल m. *eine Schlangenart.*

आदर्शमय Adj. *ganz und gar Spiegel seiend* Kâd. 94,10.

आदस् 2te Sg. Imperf. von दा, ददाति mit आ.

आदहन n. *Verbrennungsplatz.*

आदातर् Nom. ag. *Empfänger.*

आदातव्य Adj. 1) *was ergriffen —, angefasst wird* Prâçnop. 4,8. — 2) *zu nehmen.*

1. आदान n. 1) *das Ergreifen, Anfassen* 269,14. — 2) *das Ansichziehen, Fürsichnehmen* Kap. 4,13. *Empfangen, Wegnahme, Entziehung.* पाञ्चभौतिक *das Ansichziehen der fünf Elemente.* रुधिरादान *Blutentziehung* Spr. 7687. — 3) in der Dramatik *kurze Angabe der Haupthandlung.* — 4) **Krankheitsursache* Râgân. 20,67.

2. आदान n. 1) *das Zerstückeln, Zermalmen, Klein-*

machen Gaim. 4,2,6. — 2) *Theil.* भादान Weber, Gjot. 56. 38. 74.

3. आदान n. 1) *das Binden, Gebundensein.* — 2) * *Pferdeschmuck.*

आदानवत् Adj. *empfangend, gewinnend.*

आदानसमिति f. bei den Gaina *die Lebensregel des* (vorsichtigen) *Anfassens* (so dass dabei keinem lebenden Wesen ein Leid geschieht).

*आदानी f. *eine grosse Cucurbitacee* Râgan. 7,171.

आदापन n. *Aufforderung zum Ergreifen* Âçv. Çr. 3,4,2.

आदाम 1te Pl. Imperf. von दा, ददाति mit आ.

*आदायचर Adj. (f. ई) P. 3,2,17.

आदायिन् Adj. 1) *Gaben zu empfangen geneigt.* Am Ende eines Comp. *Etwas für sich nehmend.* — 2) fehlerhaft st. आधायिन्.

आदार m. 1) *Rücksicht.* — 2) *eine best. den* Soma *vertretende Pflanze.*

आदारसत् fehlerhaft für अदार°

आदारिन् Adj. *aufbrechend.*

आदारिबिम्बी f. *eine best. Pflanze.*

1. आदि m. 1) *Anfang, Beginn.* आदौ *am Anfange, zuerst.* आदि (metrisch) कर् *Jmd* (Acc.) *vorangehen lassen.* — 2) *Erstling.* — 3) *Anlaut.* — 4) am Ende eines adj. Comp. (häufig mit angefügtem क, f. का) *mit dem beginnend, der und die folgenden.* गर्भिणी द्विमासादिः *eine Frau, die zwei Monate oder länger schwanger ist.* पञ्चादिका दशपरास्तत्राङ्काः *mindestens fünf und höchstens zehn Acte.*

2. आदि Adj. *mit* आ *beginnend.*

*आदिकर m. Bein. Brahman's.

आदिकर्तर् Nom. ag. *Urschöpfer.*

*आदिकर्णी f. *eine best. Pflanze.*

आदिकर्मन् n. *eine beginnende Handlung.*

*आदिकवि m. Bein. 1) Brahman's. — 2) Vâlmîki's.

आदिकाण्ड n. Titel des *1ten Buchs* im Râmâjaṇa.

आदिकारण n. 1) *Urgrund.* — 2) *Analysis, Algebra.*

आदिकाल m. *Urzeit.*

आदिकालीन Adj. *der Urzeit angehörig* Comm. zu Kâvjâd. 1,5.

आदिकाव्य n. *das erste Poem,* Bez. des Râmâjaṇa.

आदिकृत् m. *Schöpfer* VP. 6,4,4.

आदिकेशव m. Bein. Vishṇu's.

आदिगदाधर m. N. pr. eines in Gajâ verehrten Gottes.

आदिग्रन्थ m. Titel des heiligen *Buches* der Sikhs.

आदितस् Adv. *von Anfang an, am Anfang, im Beginn, zuerst.* Mit कर् *voranstellen.* Am Ende eines Comp. *von — an.*

आदिताल m. *ein best. Tact* S. S. S. 207.

आदितेय m. 1) *Sohn der* Aditi. — 2) **ein Gott.*

1. आदित्य, आदितिय 1) Adj. *der* Aditi *gehörig, geweiht u. s. w.; von ihr stammend.* — 2) m. *a) Sohn der* Aditi. Pl. *eine besondere Götterklasse,* deren Zahl mit Beziehung auf die Monate später auf zwölf angegeben wird. — *b)* Pl. *die obersten Götter* überh. — *c) der Sonnengott, die Sonne.* — *d)* *Du. = 4) *a).* — *e)* **Calotropis gigantea.* — *f)* N. pr. eines Mannes. — 3) f. आदित्या *die Sonne* VS. 4,21. — 4) n. *a) das unter* Aditi *stehende Mondhaus* Punarvasu. — *b)* Name eines Sâman.

2. आदित्य Adj. 1) *den* Âditja *gehörig, ihnen zugerechnet, von ihnen stammend.* — 2) *in Beziehung zum Sonnengott stehend.*

*आदित्यकान्ता f. *Polanisia icosandra* Nigh. Pr.

आदित्यकेतु m. N. pr. eines Sohnes des Dhṛtarâshṭra.

आदित्यगति f. *Bewegung der Sonne* Mahâbh. in Ind. St. 13,484.

*आदित्यगर्भ m. N. pr. eines Bodhisattva.

आदित्यग्रह m. *ein best. Becher* Soma *bei der Abendspende* Çat. Br. 4,3,3,16. 23.

आदित्यजूत Adj. *von den* Âditja *gefördert* RV. 8,46,5.

आदित्यतीर्थ n. N. pr. eines Tîrtha.

*आदित्यतेजस् m. oder f. 1) *Polanisia icosandra* Nigh. Pr. — 2) *Herpestes Monniera* ebend.

आदित्यत्व n. Nom. abstr. von आदित्य *Sonne* Maitrjup. 6,35.

आदित्यदास m. N. pr. eines Mannes.

आदित्यदेव m. desgl.

आदित्यदेवत Adj. *dessen Gottheit die Sonne ist* Çat. Br. 14,6,9,21.

आदित्यनक्तविधिव्रत n. *eine best. Begehung.*

आदित्यनामन् n. *ein Name der Sonne* Çat. Br. 5,3,3,9.

*आदित्यपत्र m. *Calotropis gigantea.*

*आदित्यपर्णिका f. (Nigh. Pr.), °पर्णिन् m. und °र्णिनी f. *Polanisia icosandra.*

आदित्यपाक Adj. *in der Sonne gekocht.* तैल *ein best. Medicament* Mat. med. 27. गुग्गुलु 136.

आदित्यपात्र n. *der Becher, mit dem der* Âditjagraha *geschöpft wird,* Çat. Br. 4,3,3,6. 9. 5,3,8. 12.

आदित्यपुराण n. Titel eines Upapurâṇa. Davon Adj. °णीय.

*आदित्यपुष्पिका f. *Calotropis gigantea.*

आदित्यप्रतापसिद्धान्त m. Titel eines Werkes.

आदित्यप्रभ m. N. pr. eines Fürsten.

आदित्यबन्धु m. Bein. Gautama's und Çâkjamuni's.

*आदित्यभक्ता f. *Polanisia icosandra.*

आदित्यमण्डल n. *Sonnenscheibe* 261,22. °मण्डलविधि m. *eine best. Ceremonie.*

आदित्ययशस् m. N. pr. eines Mannes B. A. J. 9,362.

आदित्यलोक m. Pl. *die Welten der Sonne* Çat. Br. 14,6,6,1.

आदित्यवत् Adv. *wie die Sonne* 44,2.

आदित्यवनि Adj. *die* Âditja *gewinnend.*

आदित्यवत्त् Adj. *von den* Âditja *umgeben.*

आदित्यवर्ण 1) Adj. *sonnenfarbig.* — 2) m. N. pr. eines Mannes.

आदित्यवर्मन् m. N. pr. eines Fürsten.

*आदित्यवल्लभा f. *Polanisia icosandra* Nigh. Pr.

आदित्यवार m. *Sonntag* Ganit. S. 7, Z. 19. °व्रत n. *eine best. Begehung.*

आदित्यव्रत n. 1) *eine best. Begehung* Gobh. 3, 1,28. 30. — 2) Name eines Sâman.

*आदित्यव्रतिक Adj. *das* Âditjavrata *begehend.*

आदित्यशयन n. *der Schlaf der Sonne.* °व्रत n. *eine best. Begehung.*

आदित्यसंवत्सर m. *Sonnenjahr.*

आदित्यसूक्त n. *eine best. Hymne.*

आदित्यसूनु m. *Sohn der Sonne.*

आदित्यसेन m. N. pr. eines Fürsten Kathâs. 18,69.

आदित्यस्थाली f. *der Kessel, aus dem der* Âditjagraha *geschöpft wird,* Çat. Br. 4,2,2,16. 3,3,9.

आदित्यस्वामिन् m. N. pr. eines Mannes B. A. J. 2,11.

आदित्यहृदय n. Name eines Stotra. °स्तोत्रमन्त्र m.

आदित्याचार्य m. N. pr. eines Autors.

आदित्यानुवर्तिन् Adj. *der Sonne folgend* Suçr. 2,172,2.

आदित्येश्वरतीर्थ n. N. pr. eines Tîrtha.

आदित्येष्टि f. *ein best. Opfer* Çat. Br. 11,5,2,4.

आदित्व n. Nom. abstr. von 1. आदि 1).

आदित्सु Adj. *zu nehmen —, zu erlangen verlangend* (mit Acc.), *habsüchtig* Kâd. II, 54,21.

आदिदीपक n. *eine best. rhetorische Figur.* Beispiel Bhatt. 10,22.

आदिदेव m. *Urgott,* Bein. 1) Brahman's. — 2) Vishṇu's. — 3) Çiva's. — 4) des Sonnengottes. — 5) Ganeça's. — 6) Dhanvantari's.

आदिदैत्य m. Bein. Hiraṇjakaçipu's.

1. आदिन् Adj. *essend, fressend* Âpast. *verspeisend.*

2. °आदिन् Adj. ganz ausnahmsweise = 1. आदि am Ende eines adj. Comp.

आदिनव *Unglück* (im Würfelspiel) AV. 7,109,4.

आदिनवदर्श Adj. *auf des Mitspielers Unglück es absehend.*

आदिनाथ m. 1) Bein. Âdibuddha's und eines Gina. — 2) N. pr. eines Autors.

आदिनान्तम् Adv. *bis zum Ende des Tages* Kathâs. 18,122.

आदिपर्वत m. *Hauptberg, — gebirge* Kâd. 131,23.

आदिपर्वन् n. Titel des *1ten Buches* im MBh.

आदिपितामह m. Bein. Brahman's.

आदिपुराण n. = ब्रह्मपुराण und Titel eines Werkes über die Gaina-Religion.

आदिपुरुष m. 1) *Urahn.* — 2) *Urgeist.*

आदिपूरुष m. *Urgeist*, Bein. Vishṇu's.

आदिप्लुत Adj. *dessen erster Vocal* pluta *ist* Vaitân.

आदिबल n. *Zeugung.*

आदिबुद्ध 1) Adj. *im Anfange erkannt.* — 2) m. Bez. *der obersten Gottheit bei den nördl. Buddhisten.*

आदिभव Adj. *zuerst entstanden.*

आदिभवानी f. *die* Çakti *des* Paramapurusha.

आदिभूत Adj. *der erste unter* (Gen.) *seiend* 102,16. VP. 4,1,6.

आदिम 1) Adj. (f. आ) *der erste.* Davon Nom. abstr. °त्व n. Nṛs. Up. in Ind. St. 9,133. — 2) *f. आ *die Erde* Râgân. 2,2.

आदिमध्यान्तलुप्त Adj. *eines Anlauts, Inlauts oder Auslauts verlustig gegangen* Ind. St. 4,310.

आदिमत् Adj. *einen Anfang habend* Çañk. zu Bâdar. 4,4,17. Davon Nom. abstr. °मत्त्व n. Njâjas. 2,2,14.

आदिमूल n. (adj. Comp. f. आ) *Urgrund.*

आदियामल n. Titel eines Tantra.

आदियोगाचार्य m. Bein. Çiva's.

आदिरसश्लोक m. Pl. Titel eines dem Kâlidâsa zugeschriebenen Gedichtes.

आदिराज m. 1) *ein Fürst der Urzeit.* — 2) Bein. Manu's und *Pṛthu's. — 3) N. pr. eines Sohnes des Avikshit.

आदिरूप n. *Anzeichen —, Symptom einer Krankheit.*

आदिलीला f. Titel eines Werkes.

आदिलुप्त Adj. *des Anlauts verlustig gegangen* Nir. 10,34.

आदिवंश m. *Urgeschlecht.*

आदिवक्तर् m. *Urverkünder, Gründer einer Lehre* Sûrjad. in der Vorrede zu Ârjabh. 5.

आदिवत् Adv. *wie ein Anlaut.* Davon Nom. abstr. °वत्त्व n.

आदिवराह m. *Ureber*, Bein. Vishṇu's Kâd. 24,5.

आदिवातुलतन्त्र n. Titel eines Werkes.

आदिवाराह Adj. *auf den Ureber bezüglich.*

आदिवाराहतीर्थ n. N. pr. eines Tirtha.

आदिविपुला f. *ein best. Metrum* Ind. St. 8,297. fgg.

*आदिवृत्त m. *Bauhinia tomentosa* Nigh. Pr.

आदिश् f. 1) *Anschlag, Absicht.* — 2) Pl. Bez. *bestimmter Puncte in der Windrose.*

आदिशरीर n. *Urkörper* MBh. 3,183,76.

आदिशाब्दिक (so zu lesen) m. *ein Grammatiker der ältesten Zeit* Vop. in Ind. St. 13,398.

आदिश Dat. Inf. *zu zielen auf* (Acc.), *auf's Korn zu nehmen* ṚV. 9,21,5. 6. *in bestimmter Absicht* 6, 48,14. präd. *zu treffen* 56,1.

आदिष्ट 1) m. *ein bestimmter Friede* oder *Bündniss.* — 2) n. *a) Anweisung, Geheiss, Verhaltungsbefehl* Kull. zu M. 5,88. — *b) *Ueberbleibsel einer Mahlzeit.*

आदिष्टदक्षिणा f. *ein best. Lohn, — Geschenk* Çat. Br. 6,2,2,40.

आदिष्टिन् Adj. *der die Verhaltungsbefehle* (von seinem Lehrer) *erhalten hat, Noviz.*

आदिसर्ग m. *eine primitive Schöpfung.*

आदिसूर m. N. pr. eines Fürsten.

आदिसृष्टि f. *der blosse Gedanke an eine That.*

आदिस्वरित Adj. *den* Svarita *auf der ersten Silbe habend.*

*आदीध्यक Adj. und *आदीध्यन n. Nom. act.

आदीनव m. 1) *Leiden, Noth, Elend* Lalit. 254,2. — 2) *Fehler. — 3) *= डुरन्त.

आदीपक m. *Brandstifter.*

आदीपन n. 1) *das Anzünden.* — 2) = आतर्पण, आलिम्पन, मण्डोदक.

आदीर्घ Adj. *länglich* Spr. 935.

आदीश्वर m. N. pr. eines Fürsten.

आदुरि Adj. *achtsam* ṚV.

आदृत्य Adj. *auf den* oder *worauf man Rücksicht zu nehmen hat, zu beachten* Ait. Âr. 47,9 v. u.

आदृष्टिगोचरम् Adv. *so weit das Auge reicht.*

आदृष्टिप्रसरम् Adv. dass. Spr. 937.

आदेय Adj. 1) *zu nehmen, sich anzueignen;* so v. a. *abzupflücken* Spr. 2153. — 2) *zu nehmen,* so v. a. *anzuwenden.* — 3) *zu entfernen, — entsetzen.* — 4) *zuzuwenden, zu schenken* Spr. 6706 (vielleicht आधेय zu lesen).

1. आदेव Adj. (f. ई) = अदेव *den Göttern feindlich.*

2. आदेव Adj. (f. ई) *den Göttern zugethan.*

आदेवन n. *Spielplatz.*

आदेश m. (adj. Comp. f. आ) 1) *Bericht, Mittheilung, Aussage, Ausspruch.* — 2) *Lehre.* — 3) *Wahrsagung* 291,14. — 4) *Anweisung, Vorschrift, Geheiss.* — 5) (in der Gramm.) *Substitut* 240,2.

आदेशक m. *Wegweiser* Kâd. II, 33,6. Im Comm. zu TS. Prât. 1,23 fehlerhaft für अन्वादेशक.

आदेशन n. *das Angeben, Angabe, Mittheilung.*

आदेशिन् Adj. 1) am Ende eines Comp. *anweisend, gebietend.* — 2) *das wofür Etwas substituirt wird* Vârtt. 7. 8 zu P. 1,1,56.

आदेश्य Adj. *anzugeben, mitzutheilen.*

आदेष्टर् Nom. ag. 1) *Lehrer.* — 2) *Veranstalter eines Opfers* H. 817.

आद्धम् (defectiv आधम्) 2te Pl. Imperf. von आप्.

1. आद्य, आदेय 1) Adj. (f. आ) *essbar, geniessbar;* n. *Nahrung.* — 2) n. *Korn.*

2. आद्य 1) Adj. (f. आ) *a) am Anfange befindlich, der erste.* Am Ende eines adj. Comp. (f. आ) *den und den zum Ersten habend,* so v. a. *der und die übrigen.* — *b)* am Ende eines Comp. *unmittelbar vorangehend.* — *c) früher, älter* Bhâg. 162. 166. — *d) voranstehend, einzig in seiner Art, unvergleichlich.* — 2) m. Pl. *eine Klasse von Göttern unter* Manu Kâkshusha Hariv. 1,7,31 (v. l. आप्य). VP. 3,1,27. — 3) f. आ *a) eine best. Form der* Durgâ. — *b) *die Erde* Râgân. 2,2.

*आद्यकवि m. Bein. Vâlmiki's. Vgl. Ragh. 15,41.

आद्यकालक Adj. (f. °लिका) *nur auf das Heute gerichtet.*

आद्यगङ्गा f. N. pr. eines Flusses.

आद्यन्त n. Sg. und m. Pl. (283,4. Lâṭj. 2,2,6) *Anfang und Ende.* आद्यन्त° *am Anfange und am Ende* Lâṭj. 3,9,8. 7,5,22. Am Ende eines adj. Comp. *beginnend und schliessend mit* M. 3,205.

आद्यन्तयमक n. *gleichlautende Silben am Anfange und am Schluss eines* Çloka, z. B. Bhaṭṭ. 10,21.

आद्यन्तवत् Adj. *Anfang und Ende habend.*

*आद्यबीज n. *Urgrund.*

*आद्यमाषक m. *ein best. Gewicht,* = 5 Guñgâ.

आद्यर्त्विज् m. *Oberpriester* Ind. St. 10,143.

आद्यर्धसम Adj. (f. आ) *in den beiden ersten Stollen gleich* Ind. St. 8,302.

*आद्यवसान n. Du. *Anfang und Ende* gaṇa दधिपयआदि.

आद्याद्य Adj. *der je vorangehende* M. 1,20.

आद्युदात्त Adj. *den Acut auf der ersten Silbe habend.* Davon Nom. abstr. °त्व n.

आद्यून Adj. *gefrässig* Spr. 2140. Râgat. 8,893.

*आद्योत m. *Licht.*

आद्रव (?) m. N. pr. eines Mannes.

आद्रिसार Adj. *eisern.*

आद्वादशम् Adv. *bis auf zwölf.*

आधमन n. *das Verpfänden.*

आधमर्ण्य n. *das Schuldnersein* 239,3.

°आधर् in डुराधर्.

*आधर्मिक Adj. *Unrecht thuend.*

आधर्ष n. *das Unterliegen —, Verlieren im Process.*

°आधर्ष in डुराधर्ष.

आधर्व m. 1) *Aufrüttler, Erreger.* — 2) *gerüttelte*

Masse.

*आधवन n. *das Schütteln, Rütteln.*

आधवनीय m. *ein Gefäss, in welchem der* Soma *geschüttelt und gereinigt wird.*

आधातर् Nom. ag. 1) *der das heilige Feuer angelegt hat* Nâjam. 6,6,9.—2) *Geber, Verleiher, Zutheiler* Spr. 4029.

आधातव्य Adj. *beizulegen, zuzutheilen* Comm. zu Nâjam. 10,2,13.

आधान n. 1) *das Anlegen, Zulegen, Daraufiegen.* — 2) = अग्न्याधान *das Anlegen des heiligen Feuers* Çat. Br. 2,1,4,29. — 3) = गर्भाधान *Befruchtung, eine der Befruchtung vorangehende Ceremonie.* — 4) *das Mondhaus der Befruchtung* AV. Gjot. 10,1.11,2. — 5) *das Hinzufügen.* — 6) *das Bewirken, Hervorbringen* MBh. 13,96,5. Megh. 3. Ragh. 1,24. Mahâvîrak. 92,16. Sâh. D. 10,13. Chr. 235,26. — 7) *Verpfändung.* — 8) *Behälter.* — 9) *Zaum, Gebiss.* — 10) verwechselt mit आधार Kathâs. 67,25.

आधानकारिका (vgl. आधारका°) f., आधानपद्धति f. und आधानविधि m. Titel von Werken.

*आधानिक n. *eine der Befruchtung vorangehende Ceremonie.*

°आधायक Adj. *verleihend, bewirkend, verursachend.* Dazu Nom. abstr. °त्व n.

°आधायिन् Adj. dass. Râgat. 8,305. Dazu Nom. abstr. °यिता f. Oefters fälschlich °आदायिन् geschrieben.

आधार m. 1) *Stütze, Halt, Unterlage, Grundlage* (eig. und übertr.). — 2) *Behälter, Behältniss.* — 3) *Wasserbehälter, Teich. — 4) *eine Vertiefung um die Wurzel eines Baumes, in die das für den Baum bestimmte Wasser gegossen wird. — 5) *Deich, Damm.* — 6) *Boden —, Gebiet einer Wirksamkeit* oder *Thätigkeit* P. 1,4,45. Am Ende eines adj. Comp. so v. a. *sich beziehend auf, betreffend.* — 7) *Subject, Träger einer Eigenschaft.* — 8) N. pr. *a*) eines Teiches. — *b*) eines Autors.

आधारक am Ende eines adj. Comp. *Unterlage.*

आधारकारिका f. Titel einer Kârikâ. Vgl. आधानका°.

आधारचक्र n. *ein best. mystischer Kreis am After.*

आधारण n. *das Tragen, Halten.*

आधारता f. Nom. abstr. von आधार 3) Kumâras. 6,67.

आधारत्व n. Nom. abstr. von आधार 1) Kap. 2,42.

आधारवृषा f. *ein Halsschmuck von best. Form* MBh. 3,112,3.

आधाराधेयभाव m. *das Verhältniss zwischen Behälter und dem darin Enthaltenen* Spr. 4760.

*आधार्मिक Adj. = अधार्मिक.

आधार्य Adj. *in Etwas enthalten.*

आधावँ m. Pl. *das Geschüttelte, durch Schütteln Gereinigte.*

1. आधि m. 1) *Behälter.* — 2) *Grundlage* (bildlich) Nâjam. 1,1,21. — 3) *Pfand.* Dazu Nom. abstr. °ता f. — 4) *Miethgeld* Âpast. 1,18,20. — 5) *nähere Bestimmung, Epitheton u. s. w.*

2. आधि m. 1) *Gedanken, Sorge, Seelenleiden.* Gewöhnlich Pl. — 2) *das Nachdenken über die Pflichten. — 3) *Erwartung, Hoffnung.* — 4) *Unglück.* — 5) *ein um die Familie besorgter Mann.*

आधिकरणिक m. *Richter.*

आधिकारिक 1) Adj. *die Hauptsache —, die Hauptperson betreffend.* — 2) *der oberste Herrscher, der höchste Geist* Bâdar. 4,4,18.

आधिक्य n. *Ueberschuss, Ueberfluss, Uebermaass, grosses Maass, hoher Grad, das Vorwalten, Uebergewicht, Ueberlegenheit, höhere Bedeutung.*

*आधिज्ञ Adj. 1) *mit Seelenleiden vertraut.* — 2) *krumm.*

आधिदैवत und °दैविक Adj. *zu den Göttern in Beziehung stehend, von ihnen kommend.*

आधिपत्य n. *Oberherrlichkeit,* mit Loc. 156,2.

आधिभोग m. *Niessbrauch eines Pfandes* Gaut.

आधिभौतिक Adj. 1) *in Bezug zu den Wesen stehend, von der Aussenwelt kommend.* — 2) *in Beziehung zu den Elementen stehend, aus ihnen gebildet.*

*आधिमन्यु m. Pl. *Fieberhitze.*

आधिरथि m. Patron. von अधिरथ.

आधिरथीय n. Name verschiedener Sâman Ârsh. Br.

आधिराज्य n. *Oberkönigthum* Bâlar. 268,6.

आधिवेदनिक n. *ein Geschenk, das ein Mann bei seiner Wiederverheirathung der hintangesetzten Frau macht.*

1. आधी f. *Sehnsucht, Sorge.*

2. आधी Adv. mit कर् *verpfänden* Mit. zu Jâgn. 2,61.

आधीकरण n. *das Verpfänden.*

आधीत n. *Gegenstand des Sinnens, das Beabsichtigte, Gehoffte* Maitr. S. 1,4,14. 9,1.

आधीतयजुस् n. *ein Opferspruch, den man im Sinne hat.*

आधीति f. *das Sinnen, Beabsichtigung* Maitr. S. 1,3,36. 4,14.

आधीन Adj. = अधीन *abhängig von* (Loc.).

आधीपर्ण Adj. (f. आ) *mit Sehnsucht beflügelt.*

आधुनिक Adj. *jetzig.*

आधूपन und आधूमन n. *das in Rauch* (oder *Nebel*) *Hüllen.*

आधूम Adj. *rauchfarbig* Vârah. Bṛh. S. 5,55.

आधृषस् Abl. Inf. mit पा *vor Angriff schützen.*

आधृषीय Adj. *bis zur Wurzel* धृष् *gehend.*

आधृषे Dat. Inf. *anzugreifen.*

आधृष्टि f. und आधृष्य Adj. in अनाधृ°.

*आधेनव n. *Mangel an Milchkühen.*

आधेय 1) Adj. *a*) *anzulegen* 238,30. — *b*) *niederzulegen, zu deponiren.* — *c*) *zuzutheilen, zukommen zu lassen, zu gewähren.* — *d*) *enthalten —, gelegen in* 227,15. 278,10. Bâlar. 41,23. 95,3. *haftend an.* — *e*) *fälschlich zugeschrieben werdend* Bâlar. 44,12. — 2) n. *a*) *das Anlegen, Aufsetzen.* — *b*) *Prädicat, Aussage.*

आधोरण m. *Elephantentreiber.*

आध्मान 1) n. *a*) *das Sichaufblähen.* — *b*) Bez. *verschiedener Krankheiten mit Blähungszuständen.* — 2) *f. ई *eine best. wohlriechende Rinde* Râgân. 12,163.

आध्मापन n. *das Daraufblasen.*

आध्यक्ष्य n. *Aufsicht.*

*आध्यश्वि m. von अध्यश्व. Davon Adj. *°श्वीय.

*आध्या f. = आध्यान.

आध्यात्मिक Adj. (f. ई und आ) 1) *zum Selbst —, zum Subject in Beziehung stehend, subjectiv.* — 2) *zur Allseele in Beziehung stehend.*

आध्यान n. *wehmüthiges Zurückdenken.*

*आध्यापक m. = अध्यापक *Lehrer.*

आध्यापिक Adj. *dem Studium obliegend.*

आध्रँ Adj. *dürftig, ärmlich, gering.*

आध्वनिक Adj. *auf der Reise sich befindend.*

आध्वम् defectiv für आद्ध्वम्.

आधर m. N. pr. eines Mannes.

*आधरायण m. Patron. von आधर.

आधरिक Adj. *zum* Soma-*Opfer gehörig.*

आधर्यव 1) Adj. *zum* Adhvarju (d. i. Jagurveda) *in Beziehung stehend.* — 2) n. *der Dienst beim Opfer,* insbes. *die Function des* Adhvarju.

आन m. 1) *Gesicht.* — 2) *Hauch.*

आनँश 3te Sg. Perf. von 1. अञ्.

आनक m. 1) *eine Art Trommel.* — 2) *Donnerwolke.*

आनकदुन्दुभि m. Bein. Vasudeva's.

*आनकस्थलक Adj. von आनकस्थली.

*आनकस्थली f. N. pr. einer Gegend.

*आनकि von आनक.

आनट् 2te und 3te Sg. Aor. von 1. अञ्.

आनडुह् 1) Adj. *vom Stier stammend, taurinus* Âpast. — 2) n. N. pr. eines Tîrtha. आनडुह् v. l.

*आनडुहक n. (संज्ञायाम्).

*आनडुह्य m. Patron. von अनडुह्.

*आनडुह्यायन m. Patron. von आनडुह्य.

*आनडुह्यायनि von आनडुह्य.

आनत Partic. von नम् mit आ.

*आनतप्र m. Pl. *eine best. Gruppe göttlicher Wesen* (bei den Gaina).

आनति f. 1) *Verneigung.* — 2) *Unterwerfung, das zu Willen Werden* Gaut. Njâjam. 10,2,9. Comm. zu Kâtj. Çr. 8,1,6 und zu Tândja-Br. 18,1,24.

आनद्ध *n. *ein mit Fell bezogenes musik. Instrument.*

आनद्धत्र n. *Verstopfung* Bhâvapr. 3,130.

आनद्धवस्ति Adj. *dessen Blase verstopft ist.* Davon Nom. abstr. °ता f.

आनन n. (adj. Comp. f. आ) *Mund, Gesicht* (von Menschen und Thieren).

आननान्त m. *Mundwinkel.*

आननान्तम् Adv. *bis zum Munde hinaus* nach Spr. 7791.

आनन्तर्य n. *unmittelbares Darauf, — Nachher.*

आनन्तर्यतृतीया f. *ein best. dritter Tag.*

आनन्त्य 1) n. *Endlosigkeit, Ewigkeit.* — 2) Adj. *a) unendlich, ewig. — b) endlosen Lohn verleihend* Ârsh. Br. S. 71.

आनन्द 1) m. *Lust, Wonne; Wollust.* Häufig Pl. bisweilen auch n. Am Ende eines adj. Comp. f. आ. — 2) m. in der Dramatik *Eintritt des Erwünschten.* — 3) m. *eine Art Flöte* S. S. S. 196. — 4) n. *eine Art Haus* Gal. — 5) m. n. *das 48te Jahr im Jupiter-Cyclus* Varâh. Brh. S. 8,45. — 6) m. *der 16te* Muhûrta Ind. St. 10,296. — 7) m. Bein. Çiva's. — 8) N. pr. *a)* eines der 5 Lokeçvara bei den Buddhisten. — *b)* *des 6ten der 9 weissen Bala bei den Gaina. — *c)* verschiedener Männer. — *d)* einer Oertlichkeit. — 9) *f. आ *eine best. Pflanze.* — 10) *f. ई desgl.

आनन्दक 1) Adj. *erfreuend, erheiternd* Kâd. 155, 18. — 2) n. N. pr. eines Sees.

आनन्दकन्द m. 1) *die Wurzelknolle der Wonne.* — 2) N. pr. eines Autors. — 3) Titel eines medic. Werkes. — 4) N. pr. einer Oertlichkeit.

आनन्दकलिका f. Titel eines Werkes.

आनन्दकाननमाहात्म्य n. Titel eines Abschnitts im Vâjupurâṇa.

आनन्दकोश m. Titel eines Schauspiels Hall in der Einl. zu Daçar. 30.

आनन्दगिरि m. N. pr. eines Glossators des Çaṁkarâkârja und Verfassers des Çaṁkaradigvigaja.

आनन्दघन Adj. *aus reiner Wonne bestehend* Nṛs. Up. in Ind. St. 9,132.

आनन्दचतुर्दशी f. *ein best. 14ter Tag.*

आनन्दचिद्घन Adj. *nur aus Wonne und Geist bestehend* Nṛs. Up. in Ind. St. 9,163.

आनन्दचिद्रूप Adj. *als Wonne und Geist erscheinend.* Nom. abstr. °ता n. Kap. 5,66.

आनन्दचौल m. N. pr. eines Lehrers.

आनन्दज्ञ 1) m. desgl. — 2) *n. *männlicher Same* Gal.

आनन्दजल n. *Freudenthränen.*

आनन्दज्ञान und °गिरि m. = आनन्दगिरि.

आनन्दता f. Nom. abstr. von आनन्द 1) Çat. Br. 14,6,10,5.

आनन्दताण्डवपुर n. N. pr. einer *Stadt.*

आनन्दतीर्थ m. N. pr. eines Gelehrten.

आनन्दद्यु m. *Lust, Wonne* Dhûrtan. 49.

आनन्ददीपिका f. Titel eines Werkes.

आनन्ददेव m. N. pr. eines Dichters.

आनन्दन 1) Adj. *erfreuend* Spr. 7785. — 2) *n. *freundliche Begrüssung.*

आनन्दनाथ m. N. pr. eines Mannes.

आनन्दनिधि m. Titel eines Commentars.

*आनन्दपट m. *das Gewand einer Neuvermählten.*

आनन्दपुर n. N. pr. einer *Stadt.*

आनन्दपूर्ण m. N. pr. eines Gelehrten.

*आनन्दप्रभव m. *männlicher Same.*

आनन्दबाष्प m. *Freudenthränen* Spr. 7730.

आनन्दबोधपरमहंस, °बोधयति, °बोधेन्द्र und °बोधेन्द्रसरस्वती m. N. pr. eines Gelehrten.

आनन्दभुज् Adj. *Wonne geniessend* Mând. Up. 5.

आनन्दभैरव m. 1) *eine Form* Çiva's. — 2) N. pr. eines Lehrers der Hathavidjâ.

आनन्दभैरवरस m. *eine best. Mixtur.*

आनन्दभोग m. *Genuss von Wonne* Nṛs. Up. in Ind. St. 9,125.

आनन्दमय Adj. (f. ई) Adj. *aus Wonne bestehend, wonnevoll* 259,12. 272,6. Davon Nom. abstr. °ता n.

आनन्दमाला f. Titel eines Werkes.

आनन्दयितर् Nom. ag. (f. °त्री) *Erheiterer, Erfreuer.*

आनन्दयितव्य Adj. *als Wollust empfunden werdend.*

आनन्दयोग m. *ein best. astrol.* Joga.

आनन्दराय m. N. pr. eines Mannes.

आनन्दरूप Adj. *als Wonne erscheinend* Nṛs. Up. in Ind. St. 9,137.

आनन्दलहरि und °री f. Titel eines Gedichtes. °रीतरी f. Titel eines Commentars dazu. °रीस्तोत्र n. Titel eines Gedichtes.

आनन्दवन 1) m. N. pr. eines Scholiasten. — 2) *n. Bein. der Stadt Kâçi Gal.

आनन्दवर्धन 1) Adj. *Wonne fördernd.* — 2) m. N. pr. eines Dichters und eines Rhetorikers (Kumârasv. zu Pratâpar. 56,7).

आनन्दवल्ली f. Titel des 2ten Theils der Taitt. Up.

आनन्दविमल m. N. pr. eines Mannes B. A. J. 1,97.

आनन्दवेद m. N. pr. eines Mannes.

आनन्दश्रावकसंधि m. Titel eines Werkes.

आनन्दाचल m. N. pr. = आनन्दगिरि.

आनन्दात्मन् 1) Adj. *dessen Wesen Wonne ist* Çat. Br. 10,3,5,13. — 2) m. N. pr. eines Lehrers.

आनन्दामृत n. *Wonnenektar* Nṛs. Up. S. 158. °रूप Adj. 156.

आनन्दाश्रम m. N. pr. eines Gelehrten.

आनन्दाश्रु n. *Freudenthränen* Daçak. 23,24.

*आनन्दि m. *Lust, Wonne.*

आनन्दित m. N. pr. eines Thürstehers Lalit. 378,11.

आनन्दिन् 1) Adj. *a) wonnig, lusterfüllt, glückselig. — b) erfreuend* Spr. 7645. — 2) m. N. pr. eines Mannes.

आनन्देश्वरतीर्थ n. N. pr. eines Tîrtha.

आनन्दोत्सव m. *Freudenfest* 252,10.

आनपत्य Adj. *von Kinderlosigkeit herrührend.*

आनभिज्ञात m. Patron. von अनभिज्ञात.

*आनभिज्ञान m. Patron. von अनभिज्ञान.

आनम in दुरानम und स्वानम.

*आनम्य Adj. = आनाम्य.

आनम्र Adj. *gebogen, geneigt.*

*आनय m. *Einführung beim Lehrer.*

आनयन n. 1) *das Herbeibringen, — führen, — schaffen* 106,32. 129,16. इह *hierher* 291,16. — 2) *das Schaffen, Bewirken.* — 3) *das Berechnen.*

आनयितव्य Adj. 1) *herbeizubringen, — führen.* — 2) *zu berechnen* Utpala zu Varâh. Brh. 7,1.

*आनयुग n. Taik. 3,5,5.

आनर्त 1) m. *a) *Bühne. — b) *Kampf. — c)* Pl. N. pr. eines Volkes in Guzerat. — *d) ein Fürst der* Ânarta und auch N. pr. eines angeblichen Stammherrn. — 2) n. *das Reich der* Ânarta.

*आनर्तक Adj. von आनर्त 1) *c).*

आनर्तन n. *das Tanzen, Tanz.*

आनर्तेय Adj. *vom Volksstamm der* Ânarta.

आनर्थक्य n. *Zwecklosigkeit* Gaim. 1,2,1. Kap. 4,15.

आनर्दम् Absol. *unter Gebrüll* MBh. 5,141,47.

आनर्दित n. *Gebrüll* R. 2,42,20.

आनल n. *das unter* Anala *stehende Mondhaus* Kṛttikâ.

आनलवि m. N. pr. eines Lehrers.

आनव 1) Adj. *a) den Menschen zugethan. — b) menschlich.* — 2) m. *ein fremder Mann.*

आनर्श, आनर्शुस्, आनर्श, आनर्श्म und आनर्श्याम् Perfect-Formen von 1. अर्च्.

आनर्स Adj. *zum Lastwagen gehörig.*

1. आनाक° Adv. *bis zum Himmel* Ragh. 1,5.

2. आनाक m. N. pr. eines fürstlichen Geschlechts.

आनाथ्य n. *Schutzlosigkeit.*

आनाभि Adv. *bis zur Nabe.*

आनामन n. *das Geneigtmachen, Gewinnen.*

*आनाम्य Adj. *zu beugen.*

आनाय m. *Netz, Fischernetz.*

आनायाय्, °यते *ein Netz darstellen.*

आनायिन् m. *Fischer.*

*आनाय्य m. *das aus dem Gârhapatja genommene südliche Altarfeuer.*

आनाश 3te Sg. Perf. von 1. अश्.

आनाक् m. 1) *Verstopfung des Leibes.* — 2) *Länge.*

आनाक्तिक Adj. *bei Verstopfung des Leibes anwendbar.*

*आनिचेय m. Patron. *f. ई.

आनिड्य n. *Regungslosigkeit* Lalit. 439,15. 440,16.

आनिधन Adj. त्वाष्ट्रीसामन् n. Name eines Sâman.

*आनिधेय m. Patron. *f. ई.

आनिन्द्ययोनि Adv. *bis zur verachteten Geburtsstätte* Çânp. 78.

आनिरुक्त्य n. N. abstr. von अनिरुक्त Comm. zu Lâṭj. 3,9,1.

*आनिरुद्ध m. Patron. von अनिरुद्ध.

आनिर्ऋत Adj. *von unvernichtbarer Art.*

आनिल n. und *°ली f. *das unter* Anila *stehende Mondhaus* Svâti.

*आनिलि m. Patron. Hanumant's.

आनीकवत Adj. (f. ई) *zu* Agni anîkavant *in Beziehung stehend* Comm. zu Kâtj. Çr. 4,3,4.

आनीति f. *Herbeiführung.*

आनील 1) Adj. *schwärzlich* Vikr. 146. Sâh. D. 294, 14. — 2) *m. *Rappe* Gal. — 3) *n. *Zinn* Nigh. Pr.

*आनुकल्पिक Adj. = अनुकल्पमधीते वेद वा.

*आनुकूलिक Adj. = अनुकूलं वर्तते.

आनुकूल्य n. 1) *Geneigtheit, Gunst.* — 2) *Annehmlichkeit.* °तस् *wie es Einem zusagt.* — 3) *freundschaftliches Verhältniss, Einverständniss.*

*आनुखड्य Adj. von अनुखड्म् gaṇa परिमुखादि in der Kâç.

*आनुगड्य Adj. von अनुगङ्गम्.

*आनुगतिक Adj. von अनुगत.

*आनुगादिक Adj. = अनुगादिन्.

*आनुगुणिक Adj. = अनुगुणमधीते वेद वा.

आनुगुण्य Adj. *Gleichartigkeit.*

*आनुग्रामिक Adj. von अनुग्रामम्.

*आनुचारक Adj. von अनुचारक.

आनुजावर Adj. 1) *nachgeboren* Maitr. S. 2,5,6. — 2) *gemein, ganz niedrig.*

आनुडुक् m. N. pr. eines Tîrtha Hariv. 2,39,62. Richtiger v. l. आनडुक्.

*आनुतिल्य Adj. von अनुतिलम्.

*आनुदृष्टिनेय und आनुदृष्टेय m. Metron. von अनुदृष्टि.

आनुदेशिक Adj. (f. ई) zu अनुदेश 1) Vârtt. 6 zu P. 1,1,56. Saṃhitopan. 27,1.

*आनुनाश्य von अनुनाश.

आनुनासिक्य n. *Nasalität.*

*आनुपथ्य Adj. von अनुपथम्.

*आनुपदिक 1) Adj. *auf dem Fusse folgend.* — 2) *das* Anupada *studirend.*

*आनुपद्य Adj. von अनुपदम्.

आनुपूर्व n. (Gaut.), °पूर्वी f. und °पूर्व्य n. (Âpast.) *Reihenfolge von vorn (oben) nach hinten (unten).* Instr. °पूर्वेण, °पूर्व्या, °पूर्व्येण und Abl. °पूर्व्यात् *der Reihe nach.*

आनुमतँ Adj. *der* Anumati *gehörig, an sie gerichtet.*

*आनुमति m. Patron. gaṇa तौल्वल्यादि in der Kâç.

आनुमानिक Adj. 1) *auf einem Schluss beruhend* Âpast. Nom. abstr. °त्व n. — 2) *Schlüsse machend.*

*आनुमाष्य und *आनुयव्य Adjj. von अनुमाषम् und अनुयवम्.

आनुयात्रिक m. *ein Mann aus dem Gefolge, Diener.*

*आनुयूप्य Adj. von अनुयूपम्.

*आनुरक्ति f. = अनुरक्ति.

आनुरूप्य n. *Angemessenheit.*

*आनुरोकृति m. Patron. von अनुरोकृत्.

आनुरोकृणी Adj. f. als Beiw. des Mondhauses Rohiṇî.

*आनुलेपिक Adj. von अनुलेपिका.

*आनुलोमिक Adj. = अनुलोमं वर्तते.

आनुलोम्य 1) Adj. = अनुलोमज. — 2) n. *a) gerade oder natürliche Ordnung.* — *b) das in gehöriger Ordnung Sein, das gut von Statten Gehen.* — *c) das Bringen in die richtige Lage.*

*आनुवंश्य Adj. von अनुवंशम्.

आनुवासनिक Adj. *zu einem öligen Klystier geeignet.*

*आनुविधित्सा (!) f. *Undankbarkeit.*

आनुवेश्य m. *ein Nachbar zur Seite.*

*आनुशातिक Adj. von अनुशतिक.

आनुशासनिक Adj. *auf Unterweisung bezüglich, davon handelnd.*

आनुश्रव, °श्राविक und °आविक Adj. *auf Ueberlieferung beruhend.*

आनुषँक् Adj. *in stetiger Folge, nach der Reihe.*

आनुषङ्गिक Adj. (f. ई) 1) *sich anschliessend, hinterherfolgend, sich anreihend.* Dazu Nom. abstr. °त्व n. — 2) *bleibend, constant* Râǵat. 7,1447. — 3) *nothwendig auf Etwas* (Gen.) *folgend, — sich ergebend.* — 4) *zufällig, unwesentlich.*

*आनुषण्ड und *°क Adj. von अनुषण्ड.

आनुषूँक Adj. *nachgetrieben.*

आनुष्टुभ Adj. (f. आ und ई Vaitân.) *aus* Anushṭubh *bestehend, der* A. *gleichartig, z. B. aus vier Theilen zusammengesetzt.*

आनुष्टुभौष्णिक Adj. *aus* Anushṭubh *und* Ushṇih *bestehend* Ṛv. Prât. 18,11.

*आनुसाय्य, *आनुसीत्य und *आनुसीर्य Adjj. von अनुसायम्, अनुसीतम् und अनुसीरम्.

*आनुसुक Adj. = अनुसूमधीते वेद वा.

आनुसूक Adj. = आनुषूक Kauç. 16.

*आनुसृतिनेय und *आनुसृष्टिनेय Metronn. von अनुसृति und अनुसृष्टि.

*आनुसेय m. Patron. oder Metron. von अनुसू.

*आनुकारति m. Patron. von अनुकरत्तृ.

आनूकँम् Adv. = अन्वक् *im Anschluss daran* Ṛv. 5,33,9.

आनूप 1) Adj. *feucht, wässerig, sumpfig.* — 2) m. *a) Wasserthier, Sumpfthier.* — *b)* Patron. von Anûpa. — 3) n. Name eines Sâman Lâṭj. 4,6,1.

*आनूपक Adj. *in Sümpfen lebend.*

आनृण्य n. und °ता f. *Schuldlosigkeit, Sch. in Bezug auf* (Gen. oder im Comp. vorangehend). आनृण्यं वि-धा *vergelten, bezahlen* Prasannar. 132,12.

*आनृत Adj. *der Lüge ergeben.* Davon *°क Adj. *von Lügnern bewohnt.*

आनृशंस n. *Wohlwollen* Gaut. 5,45.

*आनृशंसि m. und *°शंसोय Adj. gaṇa गर्गादि.

आनृशंस्य 1) Adj. (f. आ) *wohlwollend.* — 2) n. *Wohlwollen* Âpast.

आनेतर् Nom. ag. (f. °त्री) *Herbeibringer, -führer.*

आनेतवे Dat. Inf. *herbeizubringen, -führen* Çat. Br. 2,1,4,16.

आनेतव्य Adj. *anzuführen* Comm. zu Njâsam. 9,2,9.

आनेय Adj. *herbeizubringen, -führen* Kathâs. 18,265.

*आनैपुण n. = अनैपुण.

*आनैश्वर्य n. = अनैश्वर्य.

आनोभद्र und °द्रीय n. *die mit* आ नो भद्राः *beginnende Hymne* (Ṛv. 1,89).

आत्त Partic. von 1. अम्.

आत्तःपुरिक 1) Adj. *zum Harem gehörig* Prasannar. 16,15. — 2) n. *das Treiben im Harem.*

आत्तःपुरिक n. = आत्तःपुरिक 2).

आत्तँम् Adv. *bis zum Ende* (Gaut. 3,5), *vollständig, von Kopf bis zu Fuss.*

आत्तर 1) Adj. *im Innern befindlich, der innere.* — 2) m. *a) ein im Innern des Palastes Angestellter.* — *b) ein Vertrauter* Ind. St. 14,126. 153.

आत्तरतम्य n. *nächste Verwandtschaft* (von Lauten).

*आत्तराकृति m. Patron. gaṇa तौल्वल्यादि in der Kâç.

आत्तरिक्ष und weniger gut आत्तरीक्ष Adj. (f. ई) *zur Luft gehörig, aus der Luft stammend, in der Luft vor sich gehend, atmosphärisch* Comm. zu Lâṭj. 4,8,7.

*आत्तरीय Adj. von अन्तरीय Kâç.

*आत्तर्गेहिक Adj. *im Innern des Hauses befindlich.*

आत्तर्य 1) Adj. bei den Gaina *was auf das Streben nach Erlösung hemmend einwirkt* Govindân. zu Bâdar. S. 582, Z. 11. — 2) n. *nahe Verwandtschaft* (von Lauten).

आत्तर्वेदिक Adj. *innerhalb der Opferstätte befindlich.*

*आत्तर्वेश्मिक Adj. *im Innern des Hauses befindlich.*

*आत्तिका f. = अत्तिका *ältere Schwester.*

आत्त्य m. *Endiger*, personif. als Bhauvana.

आत्त्यायन m. Patron. von आत्त्य.

आत्र n. Sg. und Pl. *Eingeweide.*

आत्रतन्ति f. und आत्रपाश m. *Darmsaite.*

आत्रानुचारिन् Adj. *in den Eingeweiden sich aufhaltend* Mantrabr. 2,7,2.

*आत्रिक Adj. *in den Eingeweiden befindlich.*

आन्द्र m. *eine best. verachtete Menschenklasse.*

आन्ध्र und आन्ध्रि m. N. pr. eines Fürsten VP.² 4,117. Vgl. आण्ड्र.

आन्दोल in मरुदान्दोल.

आन्दोलक m. *Schaukel, Schwinge.*

आन्दोलन n. *das Schwingen.*

आन्दोलय्, °यति *schwingen* Bâlar. 38,20. आन्दोलित Spr. 555.

*आन्धसिक m. *Koch.*

आन्धीगव n. Name verschiedener Sâman Lâṭj. 4,5,27. Tâṇḍja-Br. 12,11,21. Nâjam. 9,2,10.

आन्ध्य n. *Blindheit* 257,32.

आन्ध्र m. Pl. N. pr. eines Volkes. f. ई *eine Frau dieses Volkes.*

आन्ध्रभृत्य m. Pl. N. pr. eines Geschlechts B.A.J. 5,33.

*आन्न Adj. = अन्नं लब्धा.

आन्यतरेय m. N. pr. eines Grammatikers.

आन्यभाव्य n. *das ein Anderes Sein.*

*आन्वयिक Adj. *von edler Familie.*

आन्वाहिक Adj. (f. ई) *täglich.*

आन्वीक्षिकी f. *Logik* Gaut. 11,3.

*आन्वीपिक Adj. von अन्वीपम्.

आप्, आप्नोति, seltener Med. 1) *erreichen, einholen, stossen auf, antreffen.* — 2) *erlangen, bekommen, in Besitz nehmen, theilhaftig werden, erleiden.* — 3) *über Jmd kommen, zu Theil werden.* — 4) Pass. *voll werden.* — Partic. आप्त 1) *erreicht, ereilt, getroffen.* — 2) *erlangt, empfangen, bekommen.* — 3) *erfüllt, durchdrungen* Çat. Br. 1,1,1, 14. — 4) *angelangt bei* (Acc.) Naish. 22,42. — 5) *sich erstreckend über* (अभि). °तम *am Weitesten reichend* Nṛs. Up. in Ind. St. 9,146. — 6) *dividirt.* — 7) *vollständig, reichlich.* — 8) *zuverlässig;* m. *Gewährsmann.* — 9) *nahe stehend, befreundet.* — Caus. आपयति 1) *erreichen —, gelangen lassen, bringen zu.* — 2) *erlangen lassen.* — 3) *Jmd* (Acc.) *Etwas abgeben, zu fühlen geben.* — Desid. ईप्सति und °ते *zu erreichen suchen, zu erlangen streben* Tâṇḍja-Br. 20,3,2. — Partic. ईप्सित 1) *wen* oder *was man zu haben wünscht, begehrt, erwünscht, genehm, lieb.* Superl. °तम *zunächst stehend* 224,31. — 2) *von einer Autorität festgesetzt, anerkannt.* — Desid. vom Caus. आपिपयिषति *zu erreichen streben.* — Mit अनु *erreichen* Ait. Br. 3,27. — Mit अभि *bis zu Etwas reichen, erreichen.* — Caus. *bis an's Ziel bringen.* — Desid. *zu erlangen streben, nach Etwas verlangen, wünschen.* — Mit अव 1) *erreichen, gelangen zu, stossen auf, antreffen.* अवाप्त auch mit act. Bed. — 2) *erlangen, bekommen, in Besitz nehmen, theilhaftig werden, erleiden.* — 3) *durch Division erhalten.* — Mit प्रत्यव *wiedererlangen.* — Mit समव 1) *stossen auf, antreffen.* — 2) *erlangen, bekommen, theilhaftig werden, erleiden.* — Mit आ *erreichen, über Jmd* (Acc.) *kommen* ṚV. 10,32,8. — Mit उद् *hinaufreichen, erreichen.* — Mit उप *gelangen zu, erlangen* Ait. Âr. 370,11.13. — Desid. *Jmd zu gewinnen suchen* Maitr. S. 2,1,11. Gobh. 1, 9,5. — Mit समुप Desid. in समुपेप्सु. — Mit परि 1) *erreichen, gewinnen.* — 2) *ein Ende machen, genug sein lassen.* — Partic. पर्याप्त *zum Abschluss gebracht, das volle Maass habend, reichlich, geräumig, hinreichend für* (Dat. oder Gen. 182,4), *genügend; einer Sache* (Dat., Loc. eines Nom. act. oder Infin.) oder *einer Person* (Gen.) *gewachsen.* °म् Adv. so v. a. *Alles in Allem* Spr. 4813, v. l. — Caus. *vollbringen.* — Desid. 1) *verlangen, fordern, wünschen.* — 2) *zu erhalten wünschen, in Acht nehmen, schützen.* — 3) *beizukommen suchen, lauern auf, nachstellen.* — Mit संपरि *zusammenfassen, zusammennehmen.* — Mit प्र 1) *gelangen an, in, zu, stossen auf, antreffen, erwischen* 120,26. 123,15. *reichen bis* (आ). अप्राप्य mit Acc. so v. a. *diesseits.* दिशः so v. a. *nach allen Richtungen hin fliehen.* प्राप्य कृत्तचतुर्दशीम् *nach Erreichung dieses Tages*, so v. a. *nachdem dieser Tag gekommen war* 110,29. — 2) *Jmd treffen* (von einem Ungemach). — 3) *erlangen, bekommen, gewinnen, theilhaftig werden, sich zuziehen, erleiden.* Mit Infin. *bekommen zu.* — 4) *zum Gatten* oder *zur Gattin bekommen.* — 5) in der Gramm. *übergehen in.* — 6) *sich finden, vorhanden sein.* — 7) *in Folge einer Regel Geltung erhalten, sich aus einer Regel ergeben* 235,4. 240,21. In derselben Bed. auch Pass. — Partic. प्राप्त 1) *erreicht* 159,6. *getroffen, angetroffen, erwischt.* — 2) *erlangt, gewonnen, sich zugezogen, auf sich geladen.* — 3) *erreicht —, getroffen habend* (auch von einem Ungemach als Subj.), *angelangt bei;* die Ergänzung im Acc. oder im Comp. vorangehend. सहस्रम् *ein Tausend voll geworden.* — 4) *erlangt —, sich zugezogen —, auf sich geladen —, erlitten habend;* die Ergänzung im Acc. oder im Comp. vorangehend. कं चित्प्रकारम् so v. a. *eine best. Art zu sein habend* 230,22. — 5) *gekommen, eingetroffen, angelangt, da seiend* 92,14. 119,9. 120,29. 125,22. 291, 9. प्राप्तेषु कालेषु so v. a. *zu gewissen Zeiten* Spr. 7651. *gelangt zu* (Acc.) Chr. 226,29. — 6) in der Med. *indicirt.* — 7) in der Gramm. *in Folge einer Regel Geltung habend, sich aus einer Regel ergebend* 223,17. 227,10. — Caus. 1) *Jmd* oder *Etwas* (Acc.) *irgendwohin* (Acc. oder Ortsadv.) *gelangen lassen, treiben, Jmd* (Dat.) *Etwas* (Acc.) *zuführen* 107,1. *bringen, befördern.* — 2) *Jmd* (Acc.) *Etwas* (Acc.) *erlangen lassen.* — 3) *Etwas zu Jmd gelangen lassen,* so v. a. *überbringen, melden, anmelden, verkünden* M. 8,43. MBh. 14,9,24. Ragh. 14,60. — 4) *erlangen, theilhaftig werden.* — Desid. *zu erreichen suchen, verlangen nach.* — Mit अनुप्र 1) *gelangen zu, erreichen, stossen auf, finden.* — 2) *nachgehen, nachahmen.* — Partic. अनुप्राप्त 1) *angelangt bei, gekommen zu* (Acc.). — 2) *gerathen in* (Acc.) MBh. 5,190,11. — 3) *widerfahren* R. 5,35, 14. — 4) *gekommen* (auch von bestimmten Zeiten und Umständen), *eingetroffen.* — 5) *hinauslaufend auf, einbegriffen —, enthalten in* (Acc.) Nir. 1,16. — Mit समनुप्र *erreichen, anlangen bei.* — Partic. समनुप्राप्त 1) *angelangt bei* (Acc.). — 2) *erlangt habend,* mit Acc. — 3) *angekommen, angelangt.* — Mit अभिप्र *reichen bis zu, erreichen.* — Desid. in अभिप्रेप्सु. — Mit उपप्र, Partic. °प्राप्त *genaht, herangetreten.* — Mit परिप्र in परिप्राप्ति und परिप्रेप्सु. — Caus. *mit Etwas zu Stande kommen* Lalit. 167,1. fgg. — Mit संपरिप्र Desid. in संपरिप्रेप्सु. — Mit संप्र 1) *erreichen, gelangen zu, antreffen* 122,16. 123,19. कृच्छ्रकालम् *in die Zeit der Noth hereinkommen* 79,26. — 2) *erlangen, theilhaftig werden* 139,19. *sich zuziehen, erleiden.* — 3) *zur Gattin bekommen*

135,21. — Partic. संप्राप्त 1) *angetroffen.* — 2) *erlangt* 296,16. *sich zugezogen, auf sich geladen.* — 3) *erreicht habend, angelangt bei, gekommen zu, gerathen auf* (Acc.) 67,23. 228,28. *sich erstreckend auf* (im Comp. vorangehend). — 4) *erlangt habend, gerathen in* (ein Ungemach). — 5) *angelangt, gekommen* (insbes. von Zeitpunkten); *herstammend von* (Abl.) 197,4. — Caus. *erreichen machen.* — Mit अनुसंप्र *erreichen, anlangen bei, in, antreffen.* — Partic. अनुसंप्राप्त 1) *angelangt bei* (Acc.). — 2) *Jmd* (Acc.) *widerfahren.* — 3) *gekommen, erschienen, da seiend.* — Mit अभिसंप्र 1) *erreichen, gelangen zu.* — 2) *erlangen, bekommen, theilhaftig werden.* — Partic. अभिसंप्राप्त 1) *angelangt bei* (Acc.). — 2) *gekommen.* — Mit उपसंप्र *gelangen zu.* — Partic. उपसंप्राप्त 1) *sich zugezogen habend, gerathen in* (Acc.). — 2) *herangekommen.* — Mit प्रति Desid. *werben um* (ein Mädchen). — Mit वि 1) *hindurchreichen, durchdringen, erfüllen, ausfüllen.* — 2) *reichen bis* (आ). — Partic. व्याप्त 1) *durchdrungen, erfüllt, angefüllt.* सूर्यतेजसा मुखम् so v. a. *ganz beschienen von* 154,5. — 2) *eingenommen, in Besitz genommen.* — 3) *behaftet mit* (Instr.) Tarkas. 41 (अनित्यत्वेन zu lesen). — 4) *in etwas Anderm eingeschlossen, — enthalten* Bhâshâp. 67. — 5) *wohlhabend* Ait. Br. 4,4. — Caus. Partic. व्यापित *durchdrungen, erfüllt* Spr. 1402. — Mit अभिवि Absol. °व्याप्य *bis — (Acc.) inclusive.* — Mit सम् 1) *erlangen, theilhaftig werden.* समाप्तवत् 91,25. — 2) *vollenden.* — 3) *heranreichen.* — Partic. समाप्त *vollendet, beendigt, zum Abschluss gelangt.* — समाप्तः MBh. 14, 2561 fehlerhaft für समाप्तः. — Caus. 1) *Jmd Etwas erreichen —, erlangen lassen.* — 2) *zu Ende führen, vollbringen.* — 3) *Jmd abthun, den Garaus machen.* — Desid. *zu vollenden streben.* — Partic. समीप्सित *begehrt, erwünscht.* — Desid. vom Caus. *zu vollbringen suchen.* — Mit अनुसम् Caus. *dazu vollenden, nachher zu Stande bringen.* — Mit परिसम् Pass. 1) *enthalten sein in* (Loc.). — 2) *sich erstrecken auf, gehören zu* (Loc. oder प्रति). — 3) *das Endziel erreichen.* — Partic. परिसमाप्त 1) *vollständig beendigt* MBh. 1,223,60. — 2) *vollendet,* so v. a. *auf dem Höhepunkt stehend* Çik. 105. — Caus. *vollenden* Gâbâlop. S. 444.

1. आप in दुराप und मनआप.

2. आप 1) m. *a*) N. pr. eines der 8 Vasu Varâh. Bṛh. S. 53,48. 49. 51. VP. 1,15,111. fg. — *b*) *der Stern δ Virginis.* — 2) *f. ई *das Mondhaus* Pûrvâshâḍhâ H. 113.

*आपक, f. ई gaṇa गौरादि.

*आपकर Adj. = आपकरे जातः.

आपक्व Adj. 1) *halbgar.* — 2) *halbreif* Ṛtus. 3,1.

*आपत्तिति m. Patron. *°त्तित्या f. Gaṇar. 1,86.

आपगा f. 1) *Fluss.* — 2) N. pr. eines Flusses.

आपगेय m. Metron. Bhîshma's.

*आपच्चिक, f. ई gaṇa गौरादि.

आपण m. (adj. Comp. f. आ) 1) *Markt* 115,4. 118, 22. — 2) *Waare.*

आपणदेवता f. *eine auf einem Markte stehende Götterstatue.*

आपणवीथिक *Budenreihe auf einem Markte* R. 7,70,11. Am Ende eines adj. Comp. f. आ R. Gorr. 2,41,21.

आपणवेदिका f. *Marktbank, -tisch.*

*आपणिक 1) Adj. *zum Markte in Beziehung stehend.* — 2) m. *a*) *Handelsmann.* — *b*) *Pachtgeld für einen Markt.*

आपणीय Adj. *vom Markte kommend* Âpast.

आपतन n. *unerwartetes zum Vorschein Kommen.*

आपति m. etwa *Gebieter hier* Maitr. S. 1,2,7. 3,7,10.

*आपतिक Uṇâdis. 2,45. 1) Adj. *vom Schicksal abhängig.* — 2) m. *Falke* Uṇṇ. 1,150.

आपत्कल्प m. *das Verfahren in Zeiten der Noth* Gaut. 7,1. 9,67. M. 11,28.

आपत्काल m. *Zeit der Noth* M. 2,241. Spr. 952.

*आपत्कालिक Adj. (f. आ und ई) von आपत्काल.

आपत्ति f. 1) *Eintritt eines Falles* (im Comp. vorangehend) Kap. 1,22. 50. 113. 5,8. 6,19. — 2) *Uebergang —, das Gerathen —, Umwandlung in.* — 3) *Unfall, Ungemach, Noth.* — 4) **Fehler, Versehen.*

आपत्तोस् Gen. Inf. (abhängig von ईश्वरः) *zu gerathen in* Çat. Br. 9,5,2,1.

आपत्प्राप्त Adj. *in's Unglück —, in Noth gerathen.*

आपत्य Adj. *patronymisch.*

आपथि Adj. *auf dem Wege befindlich.*

आपथी f. *ein auf dem Wege liegender Stein* u. s. w.

आपद् f. Sg. und Pl. *Unfall, Ungemach, Noth.* Instr. Sg. *aus Versehen* Âçv. Çr. 12,8,23.

*आपदा f. dass.

आपदुद्धरण n. *das Ziehen aus der Noth* Spr. 6780. 6835.

आपदुद्धारकल्प m. Titel eines Werkes.

आपदेव 1) m. N. pr. eines Autors. — 2) f. ई *ein von ihm verfasstes Werk.*

आपद्गत Adj. *in's Unglück —, in Noth gerathen* Spr. 963. 7733.

आपद्धर्म m. 1) *die im Falle der Noth geltenden Vorschriften.* — 2) Pl. *unglückliche Verhältnisse.*

आपद्विनीत Adj. *durch Ungemach bescheiden geworden* Bâlar. 193,17.

आपन 1) Adj. *bringend, herbeiführend.* — 2) *n. *Pfeffer.*

*आपनिक Uṇâdis. 2,45. m. 1) *Sapphir.* — 2) *ein Kirâta* Uṇṇ.

आपनेय Adj. *zu erreichen, — erlangen.*

*आपन्नजीविक Adj. *einen Lebensunterhalt habend* P. 1,2,44, Sch.

आपन्नसत्त्वा Adj. f. *schwanger.*

आपप्रश्न m. Titel eines astrol. Tractats.

आपभृ m. N. pr. = आपदेव.

*आपमित्यक Adj. *durch Tausch erhalten.*

आपया f. N. pr. eines Flusses.

आपयितृ Nom. ag. *Verschaffer.*

आपरपक्षीय Adj. *zur zweiten Hälfte eines Monats in Beziehung stehend.*

*आपराधिष्य n. Nom. abstr. von अपराधिष.

आपराह्णिक Adj. *nachmittägig.*

आपर्तुक Adj. *nicht der Jahreszeit entsprechend.*

आपर्वभङ्गनिपुण Adj. *geschickt sogar ein Rohr im Gelenk zu brechen,* so v. a. *das Schwerste zu vollbringen vermögend* Kâm. Nitis. 11,40 (wo आ°निपुणे — दैवे zu vermuthen ist).

आपर्वभाग° Adv. *bis zum Gelenk* Çâk. 80.

आपल n. Name eines Sâman.

आपव m. Bein. Vasishṭha's.

आपवत्स m. N. pr. eines Genius.

आपवर्गिक und °वर्ग्य Adj. *zur Erlösung führend.*

1. आपस् n. *ein frommes Werk* RV. 1,178,1. 4,38,4.

2. *आपस् n. *Wasser.*

3. आपस् Nom. und bisweilen auch Acc. Pl. von 3. अप् *Wasser.*

1. आपस्तम्ब m. N. pr. eines Lehrers.

2. आपस्तम्ब 1) Adj. (f. ई) von Âpastamba *stammend.* — 2) m. Pl. *die Schüler des* Âp. Verz. d. Oxf. H. 271,*a*,4.

आपस्तम्बि m. Patron. von आपस्तम्ब.

आपस्तम्बीय Adj. und m. Pl. = 2. आपस्तम्ब.

*आपस्तम्भिनी f. *eine best. Pflanze.*

आपाक m. *Ofen.*

आपाकस्थ Adj. *im Ofen steckend.*

आपाङ्ग n. *das Behandeln der Augenwinkel mit Salbe.*

आपाटल Adj. (f. आ) *röthlich* Kâd. 32,23. 53,9.

आपाटलिपुत्रम् Adv. *bis* Pâṭaliputra Kâç. zu P. 2,1,13.

आपाण्डु Adj. *gelblich weiss, weisslich, bleich* Varâh. Bṛh. S. 3,23. Chr. 86,22. Nom. abstr. °ता f.

आपाण्डुर Adj. dass. Spr. 2497.

आपाण्डुरी Adv. mit भू *bleich werden* Kumâras. 3,33.

आपात m. 1) *Heransturz, Andrang.* लोचनापात

ein zudringlicher Blick Spr. 5974. — 2) *Sturz in* (im Comp. vorangehend). — 3) *unerwartetes Erscheinen, Eintritt, Eintreffen* Spr. 3772. 6419. आपातम् und आपात° *sofort, im Nu, beim ersten Blick.* आपातमात्रे und आपातमात्र° *nur im ersten Augenblick.* — 4) **das zum Sturz Bringen.*

आपातालिका f. *ein best. Metrum* Ind. St. 8,307. fgg.

आपातिक Adj. *sich zunächst darbietend* Comm. zu Kâtjâd. 3,123.

°आपातिन् Adj. *eintretend, sich ereignend.*

*आपात्य Partic. fut. pass. von पत् mit आ.

आपाद् m. *Lohn, Belohnung.*

आपादक Adj. *herbeiführend, bewirkend* Comm. zu TS. Prât. 5,35.

आपादकण्ठम् Adv. *von den Füssen bis zum Halse* Ind. St. 14,375.

आपादन n. *das Bringen —, Versetzen in.*

1. आपान् Partic. 1) *das Ziel erreichend* ṚV. 2,34,7. — 2) *erlangend, theilhaftig werdend* ṚV. 9,110,5.

2. आपान n. *das Zechen, Gelage.* °गोष्ठी f. *Gelage,* °भूमि f. *Zechplatz,* °शाला f. *Zechstube.*

आपानक n. *Trinkgelage* Kâd. 35,8. 9.

आपात्तमन्यु Adj. *dessen Trunk Muth erzeugt.*

आपायिन् Adj. *trinklustig.*

*आपारि m. gaṇa क्षाय्यादि in der Kâç. zu P. 6,2,86.

आपाल n. Name eines Sâman.

*आपालि m. *Laus.*

आपि 1) m. *Verbündeter, Befreundeter, Bekannter.* — 2) Adj. am E. e. C. *reichend, hindringend.*

आपिङ्ग Adj. *rothbräunlich* Bhaṭṭ. 2,30.

आपिङ्गर 1) Adj. (f. आ) *röthlich, gelbröthlich* Kâd. 11,15. II, 98,4. — 2) *n. *Gold.*

आपिङ्गरी Adv. mit कर् *röthlich färben.*

1. आपित्व n. *Bundesgenossenschaft, Freundschaft.*

2. आपित्व n. vielleicht *Abendzeit* ṚV. 8,4,3.

आपिशङ्ग Adj. *goldfarbig* Kâd. 40,6.

आपिशर्व Adj. *nächtlich* TS. 7,3,13,1.

आपिशल 1) Adj. (f. ई) *von* Âpiçali *herrührend.* शिक्षा Ind. St. 14,160. — 2) *m. *ein Schüler* Âpiçali's. *f. आ. — 3) *n. *ein von* Âpiçali *verfasstes Werk.*

आपिशलि m. Patron. eines alten Grammatikers.

*आपिशल्या f. zu आपिशलि.

आपीड m. 1) *das Zusammendrücken, Kneifen.* — 2) *ein auf dem Scheitel getragener Kranz.* — 3) *ein best. Metrum.*

आपीडन n. *das Drücken, Druck.*

°आपीडित Adj. *mit einem Kranz von — geschmückt.*

आपीत 1) Adj. *gelblich* R. 2,76,4. — 2) *m. *Ficus benjamina* Nigh. Pr. — 3) *n. *a) Staubfaden der Lotusblüthe* Nigh. Pr. — *b) Schwefelkies.*

आपीतय्, °यति *mit einem gelben Anstrich versehen* Kâd. II, 136,4.

आपीन n. *Euter.*

आपीनवत् Adj. *eine Form von* प्या *mit* आ *enthaltend.*

*आपूपिक 1) Adj. von आपूप. — 2) n. *ein Haufen Kuchen.*

आपूप्य 1) m. **Mehl.* — 2) *Backwerk.*

आपूर् m. *Fluth, Ueberfluss, Uebermaass* Çiç. 7,74.

आपूरण 1) Adj. *füllend, voll machend* Spr. 1928. — 2) m. N. pr. *a)* eines Schlangendämons MBh. 1, 35,6. — *b)* eines Jaksha VP. — 3) n. *a) das Füllen, Vollmachen* 179,32. — *b) das Spannen eines Bogens bis zur vollständigen Rundung* Prasannar. 81,12. — *c) Wassermenge* Uttarar. (1862) 75,1.

आपूरयत् m. v. l. für आपूरण 2) *b)* VP.^{2} 2,289.

आपूर्त n. = पूर्त *ein frommes Werk* Kâd. II, 46,19.

आपूर्यमाणपक्ष m. *die zunehmende Hälfte eines Mondmonats* Kâṇḍ. Up. 5,10,1. Âçv. Gṛhj. 1,4,1.14,2.

*आपेष n. *Zinn.*

आपेक् Adv. *in Berührung mit, auf* (Gen.).

आपेचस् Gen. Inf. *um zu füllen, — sättigen* ṚV. 8,40,9.

आपेचे Dat. Inf. dass. ṚV. 5,50,2.

*आपेच्छा f. *Anrede, Unterhaltung.*

(आपेच्य) आपेच्छ्य Adj. 1) *zu begrüssen, — verehren.* — 2) *lobenswerth.*

आपेक्षिक Adj. *relativ.* Nom. abstr. °त्व n. Njâjas. 4,1,39.

आपेष m. Pl. *eine best. Götterordnung* Maitr. S. 4,1,9. आपेषत्व n. Nom. abstr. ebend. Vgl. आप्त्य 2).

आपेषम् Absol. *mit Berührung* Çat. Br. 14,5,1,15.

आपोक्षिम n. = ἀπόκλιμα.

आपोदेवत (Âçv. Çr. 5,10,17) und °देवत्य (Çâṅkh. Br. 16,7) Adj. *das Wasser zur Gottheit habend.*

आपोमय Adj. *aus Wasser bestehend.*

आपोमात्रा f. *der feine Urstoff des Wassers.*

आपोमूर्ति m. N. pr. 1) eines Sohnes des Manu Svârokisha Harîv. 419. — 2) eines der 7 Ṛshi im 10ten Manvantara.

आपोरेवती f. *der Vers* ṚV. 10,30,12 Çâṅkh. Br. 11,8.

आपोऽशान n. *das vor und nach dem Essen unter den Worten* अपोऽशान *zu vollziehende Mundausspülen.*

आपोहिष्ठीय 1) Adj. (f. आ) von आपो हि ष्ठा (ṚV. 10,9,1). — 2) n. Name eines Sâman.

आप्त 1) Adj. s. u. आप्. — 2) m. *a)* **ein* Arhant bei den Gaina. — *b)* N. pr. eines Schlangendämons MBh. 1,35,8. — 3) *f. आ *Haarflechte.* — 4) n. *a) Quotient* Lîlâv. 124. — *b)* **equation of a degree.*

आप्तकारिन् Adj. *zuverlässig,* von Personen.

आप्तदक्षिण Adj. *von reichlichen Geschenken begleitet* (Opfer) M. 7,79. 3,79,5. R. 1,53,24. 2,30,35.

आप्तनिश्चयालंकार m. Titel eines Werkes.

आप्तभाव m. *Zuverlässigkeit* Spr. 3131.

आप्तवचन n. *ein zuverlässiger Ausspruch* Sâṁkhjak. 4. 5. Ragh. 11,42.

आप्तवज्रसूचि f. Titel einer Upanishad.

आप्तवर्ग m. *Nahestehende, Wohlbekannte* Mâlav. 67,11.

आप्तवाक्य n. = आप्तवचन Colebr. Misc. Ess. 1,303.

1. आप्तवाच् f. dass.

2. आप्तवाच् Adj. *dessen Wort zuverlässig ist* Ragh. 13,60.

आप्तव्य Adj. *zu erreichen.*

आप्तश्रुति f. *eine zuverlässige Ueberlieferung* Sâṁkhjak. 5.

आप्तागम m. dass. Sâṁkhjak. 6. Kâraka 1,11.

आप्ताधीन Adj. *von zuverlässigen Personen abhängig.*

आप्ति f. 1) *Erreichung, das Treffen.* — 2) *Erlangung, Gewinnung* 321,5. — 3) Bez. *von zwölf Opfersprüchen, die mit* आपये (VS. 9,20) *beginnen.* — 4) *Quotient* Bîjag. 56. Lîlâv. 103. — 5) **Zusammenhang, Verbindung.*

आप्तिकर Adj. *eintretend* Lalit. 259,6.

*आप्तोक्ति f. = आप्तवचन H. 242.

आप्तोपदेश Adj. *eine zuverlässige Unterweisung* Kap. 1,101. Sâh. D. 10,9.

आप्तोर्याम und °र्यामन् m. = अप्तोर्याम.

आप्त्य, आप्तिय m. 1) Bein. *a)* Trita's. — *b)* Indra's. — 2) Pl. Bez. *einer best. Götterordnung.*

आप्नवान m. Patron. von अप्नवान.

आप्नान Partic. in Verbindung mit तीर्थ *der gewöhnliche Zugang zur Opferstätte zwischen der Grube und den beiden Aufwürfen* ṚV. 10,114,7.

1. आप्य 1) Adj. *a) zum Wasser gehörig, wässerig, flüssig.* — *b) im Wasser wohnend.* — 2) m. *a)* (sc. राशि) Bez. *der Zodiakalbilder Krebs, Fische und der zweiten Hälfte des Steinbocks* Varâh. Bṛh. 5,9. — — *b)* N. pr. α) eines Vasu. — β) Pl. *einer best. Götterordnung* (sonst आप्त्य). Unter Manu Kâkshusha Harîv. 437 (v. l. आप्त्य). Bhâg. P. — 3) n. *das die Gewässer zur Gottheit habende Mondhaus* Pûrvâshâḍhâ.

2. आप्य Adj. *zu erreichen, — erlangen.*

3. (आप्य) आपिय n. *Bundesgenossenschaft, Freundschaft.*

4. **आप्य* n. *Costus speciosus* oder *arabicus.*

आप्यायनवत् Adj. = आपीनवत्.

आप्याय m. *Zunahme, das Vollwerden.*

आप्यायन 1) Adj. *Fülle —, Beleibtheit verleihend.* — 2) m. N. pr. eines Sohnes des Jaǵńabâhu und des von ihm beherrschten Varsha Bhâg. P. 5,20,9. — 3) f. आ *Sättigung* Pańkat. ed. Bomb. I, 76,5. — 4) f. ई *eine Arterie im Nabelstrang.* — 5) n. *a) das Vollmachen, Fettmachen.* — *b) das Sättigen, Befriedigen.* — *c) das Gedeihenmachen.* तप° MBh. 3,83,32. — *d) das Schwellenmachen,* Bez. *einer best. am* Soma *vorgenommenen Handlung.* — *e) eine best. an einem Zauberspruche vorgenommene Ceremonie.* — *f) Mittel zum Fett — oder Starkwerden.* — *g) Mittel zum Gedeihen.*

आप्यायनवत् Adj. *Gedeihen verleihend* Maitrâj. up. 6,5.

°आप्यायिन् Adj. *Gedeihen —, Wohlergehen verleihend.*

आप्याय्य Adj. *zu sättigen, — befriedigen.*

1. आप्र् Adj. *thätig, eifrig.*

2. आप्र Adj. von आप्री.

*आप्रच्छन n. *das Lebewohlsagen.*

आप्रदिवम् Adv. *für immer.*

*आप्रपदम् Adv. *bis zur Fussspitze.*

आप्रपदीन Adj. *bis zur Fussspitze reichend* Kâd. 146,23.

आप्रवर्तन n. *allgemeiner Ausbruch* (des Schweisses) Bhâvapr. 3,64.

आप्रावर्षम् Adv. *bis zur Regenzeit.*

आप्री f. Pl. Bez. *gewisser Anrufungen im* ṚV.

आप्रीतर्पा Adj. *die ihm Versöhnten, Wohlgefälligen schützend.*

*आप्रीतिनागु m. N. pr. einer Oertlichkeit. Davon Adj. *°मायवक.

आप्लव m. *Bad.*

आप्लवन n. *das Eintauchen, Bad.*

*आप्लवव्रतिन् Adj. *der das Bad genommen hat, das die Lehrzeit abschliesst.*

*आप्लाव m. *Bad.*

आप्लाव्य Adj. *als Bad dienend, die Stelle eines Bades vertretend.*

आप्लुत n. *das Baden* MBh. 13,116,40.

*आप्लुतव्रतिन् Adj. = आप्लवव्रतिन्.

*आप्लुति f. *Bad* Gal.

*आप्वा f. = कण्ठस्थान.

आप्सरस 1) Adj. (f. ई) *von einer* Apsaras *stammend.* — 2) n. Name eines Sâman Ârsh. Br.

आप्सव m. Bein. eines Manu.

आफलक m. *Pallisade.*

आफलोदयकर्मन् Adj. *einem Werke obliegend, bis der Lohn eingetreten ist,* Bâgh. 1,5.

आफल्य n. *Fruchtlosigkeit* Nâǵâs. 4,1,19.

*आफीन (Nigh. Pr.) und *आफूक n. (Madanav. 33, 341) *Opium.*

आबद्ध 1) n. (*m.) *Schmuck.* — 2) *m. *Zuneigung.*

आबन्ध m. *das Umbinden.*

आबन्ध m. 1) *Band.* — 2) *ein Riemen zum Anbinden eines Ochsen an's Joch* oder *an den Pflug.* — 3) *Schmuck. — 4) *Zuneigung;* vgl. प्रेमाबन्ध.

आबन्धन n. *das Anbinden, Umbinden.*

आबभ्रु m. *eine best. Pflanze* AV. 6,16,1.

आबर्क 1) Adj. *ausreissend,* in मुष्काबर्क. — 2) *m. *das Ausreissen.*

*आबर्कण n. *das Ausreissen.*

आबर्कम् Absol. *unter Ansichreissen* Kâṭh. 25,6.

*आबर्कितृ Adj. *zum Ausreissen geeignet.*

आबल्य n. *Kraftlosigkeit, Schwäche* Kaush. Up. 3,3 (so zu lesen).

आबाध 1) m. *Andrang.* — 2) m. und f. (आ) *Pein, Qual, Leiden.* — 3) f. आ *Segment einer Basis.*

आबालम् Adv. *bis auf die Knaben herab.*

आबाल्यम् und आबाल्य° (Kathâs. 21,122) Adv. *vom Knabenalter an.*

आबिलम् Adv. (*zur Höhle hin*) *erschrocken.*

आबुत्त m. *Mann der Schwester* (im Drama).

*आबुध्य n. Nom. abstr. von आबुध Kâç. zu P. 5,1,121.

आब्दम् Adv. *ein Jahr hindurch.*

आब्दिक Adj. *jährlich,* nach Zahlwörtern — *jährig.*

आब्रह्म Adv. *bis* Brahman *inclusive.*

आब्रह्मस्तम्बपर्यन्त Adj. *mit* Brahman *beginnend und mit einem Grasbüschel endigend* Pańkar. 2,1,21.

आभग m. *Theilnehmer an* (Loc.).

आभङ्गिन् Adj. *ein wenig gebogen* Kâd. 136,20.

*आभण्डन n. als Bedeutung von भल्.

*आभयज्ञात Adj. von आभयज्ञात्य.

*आभयज्ञात्य m. Patron. von अभयज्ञात.

आभयिन् Adj. in अनाभयिन्.

आभर n. इन्द्रस्य Name verschiedener Sâman.

आभरण n. (adj. Comp. f. आ) 1) *Schmuck, Schmucksache.* — 2) Titel verschiedener Werke.

आभरद्वसव n. Name eines Sâman.

आभरद्वसु 1) Adj. *Güter herbeibringend.* — 2) m. N. pr. eines Mannes.

°आभरित Adj. wohl = भरित *voll von.*

आभा f. 1) *Glanz, Licht.* Am Ende eines adj. Comp. (f. आ) *Licht, Farbe, Aussehen.* Als Adj. *ähnlich* gefasst 250,30. — 2) *Acacia arabica* Bhâvapr. 4, 153. 177. — 3) *eine Art Asparagus und *— Zizyphus* Nigh. Pr.

आभाणक m. *Spruch, Sprichwort.*

*आभाति f. = आभा 1).

आभाष m. (adj. Comp. f. आ) 1) *Rede, Sprache.* — 2) *Spruch, Sprichwort* Spr. 1409.

आभाषण n. *Unterredung.*

आभाष्य Adj. 1) *einer Unterredung würdig.* — 2) angeblich = अभाष्य *wovon man nicht reden darf* MBh. 13,25,67, v. l.

आभास m. (adj. Comp. f. आ) 1) *Glanz, Licht* 282, 11. *Farbe, Aussehen.* — 2) *blosser Schein, Trugbild* 272,30. 273,10.

आभासन n. *das Klarmachen, Verdeutlichen.*

°आभासिन् Adj. *leuchtend wie.*

आभासुर und आभास्वर m. Pl. *eine best. Götterordnung.*

आभिकामिक Adj. *erwünscht, gern gesehen.*

आभिचरणिक Adj. *zum Behexen dienend.*

आभिचार m. = अभिचार *Behexung.*

आभिचारिक 1) Adj. *auf Behexung bezüglich* Vaitân. — 2) n. *Zauber.*

आभिज्ञन Adj. *patronymisch.*

आभिज्ञाती (308,19) f. und °ज्ञात्य n. (316,32) *Adel.*

आभिज्ञित 1) *Adj. *unter dem Sternbilde* Abhigít *geboren.* — 2) m. (*f. ई) Patron. von अभिज्ञित्. *Pl. P. 5,3,118, Schol.

*आभिज्ञित्य m. Patron. von अभिज्ञित्.

आभिधानिक m. *Lexicograph.*

आभिप्रतारिण m. Patron. von अभिप्रतारिन्.

आभिप्रायिक Adj. *nach Belieben geschehend, beliebig.*

आभिप्लविक Adj. *zum* Abhiplava *gehörig* Âçv. Çr. 7,5,18. Lâṭj. 3,6,18. Vaitân.

आभिमुख्य n. 1) *das Zugewandtsein* (die Ergänzung im Gen., Acc. oder im Comp. vorangehend) 235,4. 290,6. Spr. 5708. 6195. Instr. als Umschreibung von अभि Utpala zu Varâh. Bṛ. 27(25),29. — 2) *das im Begriff Stehen —, Willens Sein zu* (im Comp. vorangehend).

*आभिद्रूपक n. = आभिद्रूप्य.

आभिद्रूप्य n. 1) *Angemessenheit* Lâṭj. 1,6,16. — 2) *Schönheit.*

आभिशस्य n. *Verleumdung* Âpast.

*आभिषिक्त Adj. von अभिषिक्त.

आभिषेक (Varâh. Jogaj. 9,4) und °षेचनिक Adj. (f. ई) *auf die Königsweihe bezüglich, dazu dienend.*

आभिहारिक Adj. *was aufgetragen —, einem vornehmen Herrn vorgesetzt wird.*

आभीक n. Name eines Sâman.

*आभीक्ष्ण 1) Adj. *wiederholt.* — 2) = आभीक्ष्ण्य.

आभीक्ष्ण्य n. *häufige Wiederholung.*

आभीर 1) m. *a)* Pl. N. pr. eines Volkes. — *b) Kuhhirt.* Im System *der Sohn eines Brahmanen*

von einer Ambashṭha-Frau. — 2) Adj. (f. ई) zum Volk der Âbhira gehörig, ihnen eigen. — 3) f. ई a) *zur Kaste der Âbhira gehörig und auch die Frau eines solchen Âbhira. — b) ein best. Metrum. — c) die Sprache der Âbhira. — d) eine best. Râgiṇi S.S.S. 37.

आभीरक 1) m. Pl. = आभीर 1) a). — 2) f. °रिका eine best. Râgiṇi S.S.S. 110.

*आभीरपल्लि, *°पल्लिका und *°पल्ली f. eine Ansiedelung von Kuhhirten.

आभीरिक Adj. (f. ई) = आभीर 2).

आभील 1) Adj. schrecklich. — 2) *n. Schmerz, Pein.

आभीवर्तस्तोत्रीय Lâṭj. 3,6,18 fehlerhaft für अभी°.

आभीशव, °शवाद्य und °शवोत्तर n. Namen von Sâman.

आभु Adj. 1) leer. — 2) leerhändig, karg.

आभुग्न Adj. ein wenig gebogen Ragh. 1,83.

आभू 1) Adj. gegenwärtig, zur Hand seiend, hülfreich, dienstfertig. — 2) m. Gehülfe.

आभूक Adj. inhaltslos, kraftlos.

आभूतसंप्लवम् Adv. bis zum Untergang der Geschöpfe, — Welt.

आभूति 1) f. Vermögen, Macht. — 2) m. N. pr. eines Lehrers. — Ait. Br. 7,13 wohl fehlerhaft; vgl. Chr. 22,22. 351,18. fgg.

आभूमिपाल Adj. mit Einschluss des Fürsten Harıv. 1,37,25.

आभृषेण्य Adj. dem man sich fügen muss.

*आभेरी (आभीरी?) f. eine best. musikalische Weise.

1. आभोग m. 1) Biegung, Krümmung MBh. 3,109, 11. — 2) Rundung, Wölbung. — 3) Umfänglichkeit, Ausgedehntheit MBh. 3,178,25. 15,38,21. 16,4,14. R. 2,65,3. Çik. 8,1. Kathâs. 18,72. Bâlar. 27,23. eines Lautes, so v. a. Kräftigkeit Kâd. II,74,5. — 4) Mannichfaltigkeit Spr. 1443. 7254. — 5) Schlange. — 6) das Finale einer Composition S.S.S. 120. — 7) *Anstrengung. — 8) *Varuṇa's Sonnenschirm.

2.*आभोग m. Genuss.

आभोगेय m. und आभोगिं f. Zehrung.

आभोगिन् Adj. gekrümmt.

*आभोजिन् Adj. verzehrend, in भुक्तगा°.

आभ्यन्तर und °रिक (Dhûrtan. 31) Adj. im Innern befindlich, innerlich, der innere.

आभ्यवकाशिक Adj. in freier Luft lebend (buddh.).

आभ्याशिक Adj. nahe bei einander stehend MBh. 1,207,34. आभ्यासिक gedruckt und durch waffengeübt erklärt.

आभ्युदयिक 1) Adj. heilbringend Uttarar. 38,19 (52,12). — 2) n. ein best. Manenopfer Gaut. 11,17.

आभ्रात्र n. Name eines Sâman.

*आभ्रिक Adj. mit der Hacke arbeitend.

*आभ्र्य m. Patron. von अभ्र.

आम् Interj. 1) eines sich auf Etwas Besinnenden. — 2) des Einverständnisses, ja Bâlar. 284,20. 288,11. 296,18.

1. आम 1) Adj. (f. आ) a) roh, ungekocht. Als Beiw. der Kuh im Gegensatz zur Milch, die als gar, gekocht bezeichnet wird; als Beiw. der Wolken im Gegensatz zum Wasser, das sie entlassen. — b) ungebrannt (von Gefässen). — c) unreif (von Früchten, Geschwüren u. dgl.). — d) unverdaut (von krankhafter Ausleerung). — e) zart, fein (Haut). — 2) m. N. pr. a) eines Sohnes des Kṛshṇa VP.² 5,79. — b) eines Sohnes des Ghṛtapṛshṭha und des von ihm beherrschten Varsha Bhâg. P. 5,20, 21. — 3) m. oder n. Verdauungslosigkeit, cruditas; insbes. eine acute Form von Dysenterie. — 4) n. der Zustand des Rohseins.

2.*आम m. Krankheit.

आमक 1) Adj. roh, ungekocht. — 2) *m. Kürbis Nigh. Pr.

*आमगन्धि, *°गन्धिक und *°गन्धिन् (Gal.) Adj. muffig riechend.

आमगर्भ m. unreife Leibesfrucht Bhâvapr. 5,21. Vgl. Sâmav. Br. 3,6,13.

*आमघ्री f. Flaschengurke Gal.

आमज्जनात्तम् Adv. bis zum Untertauchen inclusive Kathâs. 10,69.

आमज्वर m. Dysenterie Spr. 2229.

आमञ्जु Adj. reizend, lieblich Uttarar. 34,12 (46,1).

*आमण्ड m. (f. आ Gal.) und *°क n. (Nigh. Pr.) = मण्ड Ricinus communis.

आमण्डली Adv. mit कर् beinahe zu einem Kreise gestalten Kâd. 56,8.

आमता f. Unfertigkeit (eines Medicaments).

आमध्याह्नम् Adv. bis zur Mittagsstunde Spr. 7736.

1. आमन n. freundliche Gesinnung, Zuneigung Maitr. S. 2,3,2.

2.*आमन n. Krankheit.

आमनस् Adj. freundlich gesinnt, geneigt Maitr. S. 2,3,2.

*आमनस्य n. Leid, Pein, Qual.

आमनस्क m. eine von den Versen TS. 2,3,9,1. 2 begleitete Spende Nârâyaṇ. 4,4,6.

आमन्त्रण n. 1) Anrede, Anruf. — 2) Einladung. — 3) das Bereden, Befragen, Berathen. — 4) *das Lebewohlsagen. — 5) Mahlstatt.

आमन्त्रणीय Adj. zu befragen, des Raths kundig.

*आमन्त्रयितर् Nom. ag. Einlader (mit Acc.).

आमन्त्रयितव्य Adj. dem man Lebewohl sagen muss Venis. 8,23.

आमन्त्रित n. Anrede, Vocativ.

आमन्त्र्य Adj. angeredet werdend, im Vocativ stehend.

आमन्द्र Adj. ein wenig dumpf, — tief (Laut) Megh. 34.

*आमपत्त्रिका f. eine Spinatart Nigh. Pr.

आमपाचिन् Adj. Verdauung befördernd Bhâvapr. 1,174.

आमपात्र n. ein ungebranntes Gefäss.

आमय 1) m. a) Krankheit. — b) *schlechte Verdauung. — 2) n. Costus speciosus Bhâvapr. 3,97.

आमयाविन् Adj. 1) krank. — 2) an schlechter Verdauung leidend. Dazu Nom. abstr. °विता n.

आमयाव्य n. Krankheit Sâmav. Br. 2,2,3.

आमयिलु Adj. in अनामयिलु.

°आमयिन् in अद्या° und पृष्ठा°.

आमर् Adj. der Götter. अकर् Çaiv. in Golâdhj. 304.

आमरणम् Adv. bis zum Tode Spr. 5525.

आमरणान्त (Spr. 976) und °णान्तिक Adj. bis zum Tode während, lebenslänglich.

आमरातकी f. ein best. Heilmittel gegen Dysenterie Mat. med. 112.

आमरीतर् Nom. ag. Verderber.

आमर्द m. 1) Druck. — 2) das Zausen, hartes Zusetzen. — 3) N. pr. einer Stadt.

आमर्दक m. Bein. Kâlabhairava's.

°आमर्दिन् Adj. zerzausend, hart zusetzend.

आमर्यादास्थ Adj. beinahe an der Grenze stehend Ind. St. 10,416.

आमर्श m. Berührung, Anklang.

*आमल = आमलक Comm. in R. ed. Bomb. 1,70,3.

आमलक 1) m. und f. (ई) Myrobalanenbaum. n. die Frucht. आमलकीफल n. dass. Kâd. 19,21. 146, 15. — 2) m. *Gendarussa vulgaris Nees.

आमलकीपत्त्र n. Pinus Webbiana Nigh. Pr.

आमलीश्रुतीर्थ n. N. pr. eines Tirtha.

आमवात m. eine mit Blähungen verbundene Verdauungslosigkeit.

आमविधि m. eine best. Begehung.

आमशूल n. Cholik in Folge von Indigestion Bhâvapr. 5,5. 8.

आमश्राद्ध n. ein best. Çrâddha.

आमकीयव 1) m. N. pr. eines Ṛshi. — 2) n. Name verschiedener Sâman.

आमकीया f. Bez. des Verses ṚV. 8,48,3.

आमाजीर्ण n. eine Form von Indigestion Bhâvapr. 4,23. Wise 328.

आमातिसार m. eine acute Form der Dysenterie. °रिन् Adj. daran leidend.

*आमात्य m. = अमात्य.

आमाद् Adj. *Rohes (Fleisch, Cadaver) essend.*

आमाद्य n. *Genuss von Rohem.*

*आमानस्य n. = आमनस्य.

आमावास्य 1) Adj. *a) zum Neumond oder dessen Feier gehörig. — b) *an einem Neumond geboren.* — 2) n. *Neumondsopfer.* °स्थविध Adj.

आमाशय m. *Magen.*

आमिक्षवत् Adj. *mit Quark versehen* TBr. 2,7,16,1.

आमिक्षा f. *Milchklumpen, Quark.* आमिक्षेष्टि f. Vaitân.

*आमिक्षीय und *°क्ष्य Adj. *zu Quark tauglich, — geeignet.*

*आमितौजि m. Patron. von आमितौजस्.

आमित्र Adj. (f. ई) *vom Feinde herrührend.*

*आमित्रायण, *°त्रायणि und *°त्रि m. Patronn. von आमित्र.

*आमित्रीय Adj. von आमित्रि.

*आमिधो gaṇa मधादि in der Kâç. zu P. 4,2,86. Davon Adj. *°वत् ebend.

आमिलायन m. Patron. Auch Pl.

आमिश्र Adj. *vermischt, vermengt.* Davon Nom. abstr. °त्व n.

आमिश्रीभूत Adj. dass. Davon Nom. abstr. °त्व n.

आमिश्र Adj. *sich vermengend.* Superl. °तम.

आमिष 1) n. *a) Fleisch. — b) Leckerbissen, Lockspeise, erwünschte Beute.* Dazu Nom. abstr. °ता f. und °त्व n. — *c) Geschenk, Honorar, Trinkgeld.* — 2) *f. ई *eine best. Pflanze.* Davon Adj. *°वत्.

*आमिषप्रिय m. *Reiher.*

आमिषाशिन् Adj. *Fleisch essend* 144,9. Hâs. 17.

आमिस् m. *rohes Fleisch, Cadaver, Fleisch* überh.

*आमीक्षा f. = आमिक्षा.

*आमील *ein best. wollener Stoff* (buddh.).

आमीलन n. *das Schliessen der Augen* Spr. 4649. Kâd. II,20,6.

आमीवत्कं Adj. *andringend, drängend.*

आमुकुलित Adj. *halb geöffnet* (Blüthe) Kâd. 96,8.

आमुख n. 1) *Beginn. — 2) Vorspiel, Einleitung.

आमुखी Adv. mit कर् *offenbaren* Lalit. 218,17.19. Mit भू *offenbar werden* 250,5.10.14.20.

*आमुष m. *Bambusa spinosa Hamilt. Roxb.*

आमुर् und आमुरि m. *Verderber, Zerstörer.*

आमुष्मिक Adj. (f. ई) *dortig, im Jenseits erfolgend, auf's Jenseits gerichtet.* Nom. abstr. °त्व n. Comm. zu Nyâyam. 4,3,16.

*आमुष्यकुलक n. und *°कुलिका f. Nom. abstr. von अमुष्यकुल.

*आमुष्यकुलीन Adj.

*आमुष्यपुत्रक n. und *°पुत्रिका f. Nom. abstr. von अमुष्यपुत्र.

आमुष्यायण m. *der Sohn oder Abkömmling des und des.*

आमूर्तरयस m. Patron. von अमूर्तरयस्.

आमूलम् und आमूल° (Vâmana 5,2,18) Adv. *von Anfang an.*

आमृण in अनामृण.

आमेखलम् Adv. *bis zur Thalwand eines Berges* Kumâras. 1,6.

(आमेन्य) आमेनिय Adj. *mit einem Geschoss zu erreichen.*

आमेष्टका f. *ein ungebrannter Ziegel* Mṛkkh. 47,9.

आमोक्षण und आमोचन n. *das Anheften, Anbinden.*

आमोटन n. *das Knicken, Brechen* Bhoǵapr. 60,9 = Spr. 7500.

आमोद् 1) Adj. (f. आ) *erfreuend, erheiternd.* — 2) m. (adj. Comp. f. आ) *a) Freude, Heiterkeit.* — *b) Wohlgeruch* Spr. 1010. — *c) *Asparagus racemosus* Nigh. Pr.

*आमोदजननी f. *Betelpfeffer* Nigh. Pr.

आमोदायन m. Patron.

आमोदिन् 1) Adj. am Ende eines Comp. *den Wohlgeruch von — habend.* — 2) *m. *a) wohlriechendes Spülwasser. — b) Acacia Catechu Willd.* Gal. — 2) *f. °नी *Moschus* Gal.

आमोष m. *Beraubung.*

*आमोषिन् Adj. *beraubend.*

आमोक्तिका f. *ein best. Wohlgeruch.*

आम्नातव्य Adj. *zu erwähnen, aufzuführen.*

*आम्नातिन् Adj. *der Etwas* (Loc.) *erwähnt hat* 233,9.

आम्नान n. *Erwähnung, Ueberlieferung in einem heiligen Texte.*

आम्नाय m. *Ueberlieferung, heiliger Text, Legende*

आम्नायरहस्य n. Titel eines Werkes.

*आम्नायिन् m. *ein* Vaishṇava Gal.

आम्ब m. *eine best. Körnerfrucht.*

*आम्बरीषपुत्रक Adj. *von Ambarîshaputra's bewohnt.*

*आम्बष्ठ m. *ein Mann aus dem Volke der* Ambashṭha.

आम्बष्ठ m. *ein Fürst der* Ambashṭha. *f. आ.

आम्बिकेय m. 1) Metron. von अम्बिका. — 2) N. pr. eines Gebirges in Çâkadvîpa VP. 2,4,63.

आम्भस Adj. *aus Wasser bestehend, W. seiend* MBh. 3,187,45.

*आम्भसिक Adj. *im Wasser lebend.*

*आम्भि Patron. von अम्भस्.

आम्भृणी f. *eine Tochter des* Ambhṛṇa.

आम्र m. *Mangobaum;* n. *die Frucht.* Als *best. Gewicht* = पल.

आम्रकूट m. N. pr. eines Berges.

*आम्रगन्धक, *°गन्धकृत् (Gal.), *°गन्धधृक् (Râǵan. 4,21) und *°गन्धधृत् (Nigh. Pr.) m. *eine best. Pflanze.*

आम्रगन्धिहरिद्रा f. *Curcuma reclinata* Mat. med. 291. Bhâvapr. 2,27.

*आम्रगुप्त m. N. pr. eines Mannes. Davon Patron. *°गुप्तायनि und *°गुप्ति m.

*आम्रतैल n. *Oel aus Mango* Madanav. 95,48.

*आम्रनिशा f. *Curcuma reclinata* Nigh. Pr.

आम्रपञ्चम m. *ein best.* Râga S.S.S. 36. 82.

आम्रपाल 1) m. N. pr. eines Fürsten. — 2) f. ई ein Frauenname.

आम्रफलप्रपानक n. *ein best. erfrischender Trank* Bhâvapr. 2,27.

*आम्रमय Adj. *vom Mango kommend, daraus gemacht.*

आम्रवण n. *ein Wald von Mangobäumen.*

*आम्रवाट (Nigh. Pr.) und आम्रात m. *Spondias mangifera.*

आम्रातक 1) m. *a) dass. — b) *verdickter Mangosaft. — c)* N. pr. eines Berges. — 2) *f. ई *eine best. Schlingpflanze* Râǵan. 3,134.

आम्रातकेश्वर n. Name eines Liṅga.

आम्रावती f. N. pr. einer Stadt.

*आम्रावर्त m. *verdickter Mangosaft.*

आम्रास्थि n. *Mangokern* Bhâvapr. 3,136.

*आम्रिन् Adj. *mit Mangobäumen besetzt* Kâç. zu P. 5,2,131.

*आम्रिमन् m. Nom. abstr. von आम्र.

आम्रेड m. *Wiederholung* (einer Handlung) Bâlar. 189,16.

आम्रेडित n. *Wiederholung, das zweite Wort einer Wiederholung.*

*आम्र्य n. Nom. abstr. von आम्र.

*आम्ल m. f. (आ) und n. *Tamarindus indica* und = अम्लवेती.

*आम्लवल्ली f. *eine best. Pflanze* Gal.

*आम्लवेतस m. = अम्लवेतस.

*आम्लिका und *आम्लीका f. = अम्लिका.

आय m. 1) *Hinzutritt.* — 2) *Einkünfte, Einkommen.* — 3) *das 11te astrol. Haus.* — 4) *Mittel* (vgl. उपाय). — 5) = अय *Würfel.* — 6) Bez. *der Zahl vier.* — 7) Bez. *best. liturgischer Einschiebsel.* — 8) *Haremswächter* (?).

*आयक Adj.

आयकृत्, °कृतिन् und °कृयु Adj. *herbeiopfernd, verschaffend.* Dazu Compar. आयकृतीयस् und Superl. आयकृतिष्ठ.

आयत 1) Adj. s. यम् mit आ. — 2) Adv. आयतम् *flugs, ohne Weiteres* Çat. Br. 14,7,1,15. आयतया dass. 1,7,3,3. — 3) f. आ *eine Art von Intervall* S.S.S. 23.

आयतचतुरस्र m. *ein längliches Viereck* Bhâg. 124. Colebr. Alg. 271.

*आयतच्छदा f. *Musa paradisiaca L.*

आयतन n. 1) *Standort, Stätte.* हास्यायतन *Gegenstand des Gelächters.* Dazu Nom. abstr. आयतनत्व n. Kap. 5,121. Chr. 268,32. 269,8. — 2) *Feuerstätte.* — 3) *heilige Stätte, Tempel* 55,3. 157,17. — 4) *Scheune* Jâgñ. 2,154. — 5) *Sitz einer Krankheit.* — 6) *Strecke* (Landes). — 7) bei den Buddhisten Bez. *der fünf Sinne und des* Manas *und der von diesen wahrgenommenen Qualitäten.* Jene sind *die inneren*, diese *die äusseren* Âjatana.

आयतनवत् 1) Adj. *eine Stätte habend.* — 2) m. Bez. *des vierten Fusses* Brahman's.

*आयतस्तू Adj.

आयताक्ष Adj. (f. ई) *langäugig* 163,2.

आयति f. 1) *das Sichausbreiten, Sicherstrecken* Prâçnop. 3,12. *bis zu* (Loc.) RV. 1,139,9. — 2) *Länge* Kâd. 62,4. — 3) *Folge, Zukunft* MBh. 12,274,9. Spr. 4224. Pl. 7815. Metrisch auch आयती. — 4) *Erwartung, Hoffnung* Kathâs. 24,119. Kâd. 62,4 (zugleich *Länge*). — 5) **Ansehen, Würde.* — 6) N. pr. einer Tochter Meru's VP. 1,10,3.

*आयतीगवम् Adv. *zur Zeit, wann die Kühe heimkehren.*

*आयतीसमम् Adv.

आयत्तता f. und आयत्तत्व n. (Sâh. D. 45,15) *Abhängigkeit von* (Loc. oder im Comp. vorangehend).

आयत्तमूल Adj. *was Wurzel geschlagen hat* Tândja-Br. 20,16,1.

आयत्ति f. 1) *Abhängigkeit* Prâçnop. in Ind. St. 1,449. — 2) **Anhänglichkeit.* — 3) **Länge.* — 4) **Zukunft.* — 5) **Würde, Ansehen.* — 6) **Macht, Kraft.* — 7) **Grenze.* — 8) **Schlaf.* — 9) **Tag.*

आयद्यातव्य n. *Unrichtigkeit, unrichtige Anwendung* Spr. 2134.

*आयबाधुर्य n. *das Anderssein wie ehemals.*

आयदर्शिन् Adj. *Einkommen zu Gesicht bekommend, — beziehend* Mṛkkh. 33,4.

आयदृढसु Adj. *bei dem die Güter sich einstellen.*

आयद्वार n. *Einnahmestelle.*

1. आयन n. *das Kommen.*

2. आयन Adj. *zum Solstitium in Beziehung stehend.*

आयन्तृ Nom. ag. *Befestiger.*

आयमन n. *das Spannen* (eines Bogens).

आयम्य Adj. *zu spannen.*

*आयल्लक 1) m. *eine wollene Decke* Gal. — 2) n. *Ungeduld, Sehnsucht.*

आयव n. Name eines Sâman. अन्नमायवम् desgl.

आयवन् m. = अयवन् Maitr. S. 3,4,4.

आयवन n. *Rührlöffel* oder *ein ähnliches Geräthe.*

आयवस् n. = आयवन् Maitr. S. 3,4,4.

आयवस 1) *Futtermangel.* Fälschlich आयवस Manâbh. 5,78,*a* und आवयस Vârtt. 7 zu P. 5,4,36. — 2) m. N. pr. eines Mannes.

आयवाक् s. अयवाक्.

*आयःशूलिक Adj. *gewaltsam zu Werke gehend, Jmd das Messer an die Kehle setzend.*

आयस 1) Adj. (f. आयसी und आयस्यी) *a) ehern, metallen, eisern.* — *b) eisenfarbig.* — 2) *f. ई *ein eisernes Netz* (als Rüstung). — 3) n. *a) Eisen* und *ein aus Eisen verfertigter Gegenstand.* — *b) Blasinstrument.*

आयसमय Adj. *ehern, eisern* Kâd. 32,16.

*आयसीय Adj. von अयस्.

*आयस्कार m. *der obere Theil des Vorderbeins beim Elephanten.*

*आयस्कारि m. Patron. von अयस्कार.

आयस्थान n. *Einnahmestelle.*

आयःस्थूणा m. Patron. von अयःस्थूणा.

आयाग m. 1) *Opferlohn.* — 2) v. l. für आयोगव 2) VP. 5,20,14.

आयाभिभृ m. N. pr. = अभ्याभीभृ.

आयात n. *Uebermaass.*

आयाति 1) f. *Herbeikunft.* — 2) m. N. pr. eines Sohnes des Nahusha.

आयान n. 1) *das Herankommen.* — 2) *= अयान.

आयापन n. *das Herbeiholen, Einladen.*

आयाम m. (adj. Comp. f. आ) 1) *Spannung, Dehnung.* — 2) *Hemmung.* — 3) *Länge* (räumlich und zeitlich). — 4) *eine Senkrechte* Ârjabh. 2,8. — Bisweilen verwechselt mit आयास.

आयामवत् Adj. *lang* (räumlich und zeitlich).

आयामिन् Adj. 1) *hemmend*, in प्राणायामिन्. — 2) *lang* (räumlich und zeitlich) Kâd. 28,3. 46,12. 55,16.

*आयावसीय Adj. von अयावस् v. l. im gaṇa कृशाश्वादि in der Kâç. zu P. 4,2,80.

आयास m. 1) *Anstrengung.* — 2) *Ermüdung, Abspannung.*

आयासक (Spr. 1450, v. l.), आयासकर (f. आ) und आयासद Adj. *ermüdend.*

आयासन n. *das Ermüden.*

आयासिन् Adj. *sich anstrengend, — Mühe gebend.*

आयास्य n. Name verschiedener Sâman.

आयिन् Adj. *herbeieilend.*

1. आयु 1) Adj. *beweglich, lebendig.* — 2) m. *a) lebendes Wesen, Mensch;* häufig als Collect. — *b) Sohn, Nachkomme;* auch als Collect. — *c)* Bez. *des Feuers.* — *d)* N. pr. *α)* verschiedener Männer. — *β)* eines Froschkönigs (kann auch आयुस् sein).

2. आयु 1) m. *ein Genius des Lebens* RV. 10,17,4. — 2) n. *Leben, Lebenszeit.*

आयुक्त und °क m. *Beamter* Spr. 994.

*आयुक्तिन् Adj.

आयुत n. *halbgeschmolzene Butter.*

आयुध n. (adj. Comp. f. आ) 1) *Waffe.* — 2) *Geräthe.* — 3) Pl. **Wasser.* — 4) *Gold zu Schmucksachen.*

आयुधजीविन् Adj. *von den Waffen lebend;* m. *Krieger.*

*आयुधधर्मिणी f. *Sesbania aegyptiaca Pers.*

आयुधपाल m. *Aufseher über die Waffen.*

आयुधभृत् Adj. *Waffen tragend;* m. *Krieger* 219,29.

आयुधशाला f. *Arsenal* Kâd. 97,16.

आयुधसङ्घाय Adj. *bewaffnet* Venis. 8,20.

आयुधसाह्वय *eine best. Pflanze* Suçr. 2,104,10.

आयुधागार n. *Waffenkammer, Arsenal* Venis. 8, 20. fgg.

आयुधागारनर und आयुधागारिक m. *Aufseher über die Waffenkammer.*

*आयुधि m. Patron. gaṇa तौल्वल्यादि in der Kâç. zu P. 2,4,61.

आयुधिक, आयुधिन् und आयुधीय (214,4) Adj. *bewaffnet;* m. *Krieger.* आयुधीयपुत्र m. *der Sohn eines Kriegerdienste thuenden Brahmanen* Âpast.

*आयुध्य n. Nom. abstr. v. l. आबुध्य.

आयुपत्नी Adj. f. *über die Lebenden herrschend* Tândja-Br. 1,5,17.

आयुर्ज्ञान n. Titel eines Werkes.

आयुर्दद् Adj. *langes Leben verleihend.*

आयुर्दा 1) Adj. dass. — 2) f. N. pr. *a)* der Schutzgottheit der Âpnavâna. — *b)* eines Flusses in Çâkadvîpa Bhâg. P. 5,20,27.

आयुर्दाय m. *Prognostication der durch den Planetenstand bedingten Lebensdauer.*

आयुर्दावन् Adj. *langes Leben verleihend.*

*आयुर्द्रव्य n. *Arzenei.*

आयुर्धर्मकोदधि m. Titel eines Werkes.

आयुर्युध् Adj. *um's Leben kämpfend.*

*आयुर्योग m. *Arzenei.*

आयुर्वेद m. *Heilkunde.* °रसायन n., °सर्वस्व n. und °सौख्य n. Titel von Werken.

आयुर्वेदमय Adj. *die Heilkunde in sich enthaltend.*

*आयुर्वेदिक und *°वेदिन् m. *Arzt.*

आयुर्हृत् Adj. *gesundheitsschädlich* Bhâvapr. 2,105.

आयुवती f. Pl. *eine best. Klasse von* Apsaras VP.² 2,82. Vgl. VS. 18,39.

1. आयुःशेष m. *Lebensrest* 157,27.

2. आयुःशेष Adj. *dessen Lebenszeit noch nicht abgelaufen ist.* Nom. abstr. °ता f. Pâṇ. 9,4. 127,3.

°आयुष n. = आयुस् *Lebenszeit.*

आयुषक् Adv. *unter menschlicher Mitwirkung.*

*आयुषय्, °यति *Jmd langes Leben wünschen.*

आयुष्क n. *das Hängen an der körperlichen Existenz.*

आयुष्कर Adj. *langes Leben bewirkend* Kâd. II, 124,17. Nom. abstr. °त्व n. Sâh. D. 11,11.

आयुष्काम Adj. *langes Leben wünschend* Âpast. 1,1,20.

आयुष्कामीय Adj. *in Beziehung stehend zu Jmd, der langes Leben wünscht.*

आयुष्कारण n. *die Ursache eines langen Lebens* Sâh. D. 11,9.

आयुष्कृत् Adj. *langes Leben schaffend.*

आयुष्पत्नी f. *Lebensherrin* AV.

आयुष्पा Adj. *das Leben erhaltend.*

आयुष्प्रतरण Adj. *das Leben verlängernd.*

आयुष्मत्पुरुषक Adj. *Männern langes Leben verleihend* Mahâbh. (K.) 7,2.

आयुष्मत् 1) Adj. *a) lebenskräftig, gesund, dem ein langes Leben bevorsteht, — gewünscht wird. — b) dauernd. — c) alt an Jahren. — d) lebenslänglich* Spr. 4463. — 2) m. *a) der Hauptstern im dritten Mondhause. — b)* N. pr. eines Sohnes α) des Uttânapâda. — β) des Saṁhrâda VP. 1,21,1.

आयुष्य, आयुषिय 1) Adj. (f. आ) *langes Leben verleihend.* — 2) n. *a) Lebenskraft, Lebensfülle, langes Leben. — b) *Arzenei* Gal. — c) eine langes Leben verleihende Handlung* Gaut. *— d) eine best. Begehung nach der Geburt eines Kindes* Pân. Gṛhj. 1,16,3.

आयुष्यवत् Adj. *lange lebend.*

आयुःष्टोम m. *Lebensfeier* (eine best. Begehung).

आयुस् 1) n. *a) Leben, Lebenskraft, Lebensdauer, Menschenalter, langes Leben. — b) lebendige Kraft. — c) Welt* RV. 2,38,5. 7,90,6. *— d) Lebenselement* 217,3 (in einer Etymologie). *— e) eine best. Begehung.* Auch m. *— f)* अग्नेः und नवस्तोभम् Namen von Sâman. *— g) das achte astrol. Haus* Ind. St. 14,312. *— h) *Speise.* — 2) m. N. pr. eines Sohnes des Purûravas und der Urvaçi. Vgl. 1. आयु 2) *d)* β).

आयुस्तेजस् m. N. pr. eines Buddha.

आयै Dat. Inf. *herbeizukommen* RV. 2,18,3.

आयोग m. 1) *Gespann. — 2) *das bei Etwas Angestelltsein, Beschäftigung. — 3) Schmuck, Zierat* R. 2,3,18 (मात्ययोग्या: ed. Bomb.). Hariv. 4501. 4503. 4507. *Berühmtheit* Comm. *— 4) Schwarm.* भ्रमरायोग *Bienenschwarm* R. 5,17,5. — 5) *Darbringung von Wohlgerüchen und Kränzen. — 6) *Ufer. — 7) v. l. für* आयोगव 2) VP. 5,20,14.

आयोगव 1) m. *eine best. Mischlingskaste,* angeblich *der Sohn eines Çûdra von einer* Vaiçjâ Gaut. Im Çat. Br. heisst Marutta Âvikshita आयोगवो राजा. — 2) n. N. pr. eines Bogens VP. 5,29,14.

1. आयोजन n. 1) *das Herbeischaffen. — 2) Bez. gewisser Sprüche u. s. w.* Kauç. 23.

2. आयोजन° Adv. *auf eine Entfernung von einem Joǵana* MBu. 1,185,21.

आयोद m. Patron. des Ṛshi Dhaumja 39,16.

आयोधन n. 1) *Kampf, Schlacht. — 2) Kampfplatz. — 3) *Mord, Todtschlag.*

आयोधेय und आयोध्य m. Pl. Name einer Schule.

आयोध्यक Adj. *von —, aus* Ajodhjâ; m. *ein Bewohner von A.*

आयोभव्य m. = मायोभव्य.

आर्, आर्यति *preisen.* Partic. आरित.

1. आर् 1) m. n. *Erz. — 2) n. *Eisen* Râǵan. 13,45. — 3) m. *Höhlung. — 4) n. Stachel.* Vgl. आरा. — 5) n. *Spitze, Ecke. — 6) m. *ein best. Baum. — 7) m. N. pr. eines Sees in Brahman's Welt* Kausn. Up. 1,3.4.

2. आर् m. 1) = Ἄρης, *der Planet Mars. — 2) *der Planet Saturn.*

3. आर् MBu. 1,1498 fehlerhaft für अर *Speiche.*

आरकात् Adv. *fern von* (Abl.).

आरकूट und *क (Gal.) m. n. *eine Art Messing* Râǵan. 13,28.

आरक्त Adj. 1) *röthlich. — 2) *n. rother Sandel* Nigh. Pr.

*आरक्तपुष्पी f. *Pentapetes phoenicea* Nigh. Pr.

आरक्ती Adv. mit भू *röthlich werden* Comm. zu Naish. 22,49.

आरक्ष 1) m. und °क्षा f. (Spr. 2196) *Schutz, Wache.* Am Ende eines adj. Comp. f. आ. — 2) m. *eine best. Stelle auf der Stirn eines Elephanten.*

आरक्षक m. *Wächter.*

आरक्षण m. *Hüter,* °णी f. *Hüterin.*

आरक्षिक m. *Wächter.* °नायक m. *Polizeimeister.*

आरक्षिन् m. *Hüter,* °क्षिणी f. *Hüterin.*

आरक्ष्य Adj. *zu hüten,* in दुरारक्ष्य.

आरग्वध m. *Cathartocarpus (Cassia) fistula;* n. *die Frucht.* Davon Adj. °धीय *darüber handelnd* Kâraka 1,3.

*आरग्वायनबन्धकी f. gaṇa राजदन्तादि.

आरङ्गर m. *Biene.*

आरटि *Gebrüll.*

आरट्ट m. 1) Pl. N. pr. eines Volkes. — 2) N. pr. des angeblichen Stammvaters desselben.

आरट्टक Adj. *zu den* Âraṭṭa *gehörig.*

आरट्टज Adj. *von den* Âraṭṭa *stammend, bei ihnen vorkommend.*

*आरट्टव Adj. von आरट्ट.

आरण n. *Abgrund, Tiefe.*

*आरणज्ञ m. Pl. *eine best. Götterordnung* (bei den Ǵaina).

आरण्यच्छला f. Titel eines Abschnittes in der Sâmavedakâkhalâ.

*आरणि m. *Strudel.*

आरणिका f. ein Frauenname Pân.

आरणेय 1) Adj. *aus Reibhölzern erzeugt* Comm. zu Gobh. 1,1,17.18. — 2) m. Metron. Çuka's. — 3) n. *ein Behälter für die Reibhölzer* MBu. 3,314,27.

आरण्य 1) Adj. (f. आरी) *in der Wildniss befindlich, — wohnend, — wachsend, auf dieselbe bezüglich, wild. — 2) m. ein wildes Thier.*

आरण्यक 1) Adj. dass. und *von Waldthieren herrührend. — 2) m. Waldbewohner, Einsiedler. — 3) n. der im Walde zu studirende Theil eines Brâhmaṇa.*

आरण्यककाण्ड n. Titel des 14ten *Buchs* im Çat. Br. und des 3ten im R.

आरण्यकगान n. Titel eines Theiles des Sâmaveda.

*आरण्यकाण्ड n. Titel des 3ten *Buchs* im R. und Adhjâtmar.

आरण्यकुक्कुट m. *wilder Hahn* Buâvapr. 2,8.

आरण्यगान n. = आरण्यकगान.

आरण्यपर्वन् n. = आरण्यपर्वन्.

*आरण्यमुद्गा f. *Phaseolus trilobus Ait.*

*आरण्यराशि m. Bez. *des Löwen, Widders, Stiers und der vorderen Hälfte des Steinbocks im Thierkreise.*

आरण्योपल m. *geformter und getrockneter Kuhdung* Buâvapr. 3,88.

*आरति f. *das Aufhören, Nachlassen.*

आरदेश m. N. pr. einer *Oertlichkeit.*

आरद्ध m. N. pr. eines Mannes. Davon Patron. *आरद्धायनि.

आरब्धदत्त m. N. pr. eines Fürsten VP. 4,17,1.

आरनाल m. n. und *°क n. *saurer Reisschleim.*

आरब 1) m. *Arabien. — 2) f. ई *die arabische Sprache.*

आरब्ध m. N. pr. eines Fürsten (= आरब्धदत्त).

आरब्धव्य Adj. *zu unternehmen, — beginnen.*

आरब्धि f. *Unternehmung* Spr. 2772.

आरभट 1) *m. *ein beherzter Mann. — 2) f. ई a) Heldenstück* Râǵat. 8,2019. *— b) Darstellung übernatürlicher und schauervoller Ereignisse auf dem Theater.*

आरंभम् Acc. Inf. 1) *zu packen* RV. 5,34,5. — 2) *Fuss zu fassen* RV. 9,73,3. — 3) *zu erreichen* RV. 10,62,9.

आरंभे Dat. Inf. *zu erfassen, festzuhalten* RV. 1,

24,5. 34,2. 182,7. 9,73,1.

आरभ्य Adj. = आरब्धव्य in अनारभ्य.

आरंभण n. 1) *Ergötzen, Lust* TS. Çat. Br. — 2) *Liebesgenuss* Gaut.

*आरमुखी f. = आरी (?) Gal. Vgl. आरामुख.

आरम्बन n. *Stütze*, in अनारम्बन.

आरंभ m. 1) *das sich an Etwas Machen, das Gehen an Etwas, Unternehmung, das Beginnen.* — 2) *Anfang, Beginn* 167,21. 286,30. — 3) *der erste Grad in den Mysterien der Çâkta und in den Zuständen des Joga.* — 4) in der Dramatik *die beginnende Handlung, die die Besorgniss um das Erreichen des Zieles erweckt.*

आरम्भक Adj. 1) *in's Leben rufend, bewirkend* Kap. 2, 51. 5,113. Dazu Nom. abstr. °त्व n. Çaṁk. zu Bâdar. 2,2,11. — 2) *voller Erwartung.* — 3) am Ende eines adj. Comp. = आरम्भ 1).

आरंभण n. 1) *das sich an Etwas Machen, das Gehen an Etwas* Comm. zu TS. Prât. 5,1. 14,3. — 2) *Haltpunct, Handhabe.* आरम्भणतस् Adv. *an der Handhabe* Ait. Br. 2,35. — 3) *woran man sich klammert* (in übertr. Bed.) Âpast. 2,27,7. m. 5,19. वाचारम्भणम् so v. a. *eine blosse Redensart* Kâṁd. Up. (Chr. 284,5).

आरंभणवत् Adj. *anfassbar.*

आरम्भणीय Adj. (f. आ) 1) *zu unternehmen* Comm. zu Njâjam. 1,1,1. 9,1,1. — 2) *womit zu beginnen ist, den Anfang bildend.* Mit इष्टि oder f. mit Ergänzung davon Vaitân. Njâjam. 10,1,6.

आरम्भता f. Nom. abstr. zu आरम्भ 2).

आरम्भरुचि Adj. *unternehmungslustig.* Davon Nom. abstr. °ता f. M. 12,32.

आरम्भसिद्धि f. Titel eines Werkes.

आरम्भिक Adj. *einen Anfang nehmend, beginnend.*

आरम्भिन् Adj. *Vieles unternehmend.*

*आररक Adj. von आररक्य.

*आररक्य m. Patron. von आरक.

आरव m. 1) *Geschrei, Geheul, Gekrächz, Laut, Ton.* — 2) Pl. N. pr. eines Volkes Varâh. Bṛh. S. 14,17.

आरवडिण्डिम m. *eine Art Trommel.*

आरस m. *Geschrei* u. s. w., in सारस.

*आरस्य n. Nom. abstr. von आरस.

आरा f. 1) *Ahle, Pfriem.* — 2) *ein best. Wasservogel.*

*आराकार m. = लोकदण्ड Gal.

आराग m. v. l. für आरोग.

1. आराग्र n. *die Spitze einer Ahle.*

2. आराग्र Adj. (f. आ) *wie eine Ahle spitz zulaufend.*

*आराजक Adj. von आराज्ञी.

*आराज्ञी f. gaṇa धूमादि.

आराड m. N. pr. eines Lehrers des Çâkjamuni Lalit. 295,8. fgg.

आराडि, आराळिक m. Patron. des Saṁgâta.

आरात् 1) Abl. Adv. *a) aus der Ferne, von fern; fern, fernhin; fern von* (Abl.) Âpast. — *b) in der Nähe; nahe bei* (Abl.) Gaut. 9,39. — *c) sogleich, alsbald.* — 2) *m. N. pr. eines Dorfes der Bâhîka.

आराति m. = अराति *Feind* Maitr. S. 1,5,1.

*आरातीय Adj. von आरात् 1)

*आरात्क Adj. (f. आ und ई) von आरात् 2).

आरात्तात् Adv. *aus der Ferne, von fern.*

आरात्रिक n. *eine best. Ceremonie.*

*आरात्रिविवासम् Adv. *bis Tagesanbruch* Mahâbh. 3,27,*b*.

आराडुपकारक Adj. *indirect beitragend, — wirkend* Madhus. in Ind. St. 1,15. Comm. zu Njâjam. 9,1,8. Nom. abstr. °ता f. zu 9,2,26. °त्व n. Çaṁk. zu Bâdar. 4,1,16.

आराडुपकारिन् Adj. dass. Comm. zu Njâjam. 9,1,8.

आराध m. *Huldigung.*

आराधन 1) Adj. *für sich gewinnend, günstig stimmend.* — 2) n. *a) das Gerathen, Gedeihen* Comm. zu Njâjas. 4,1,19. — *b) das Vollbringen.* — *c) *das Kochen.* — *d) *das Erlangen.* — *e) das für sich Gewinnen, günstig Stimmen, Huldigen* 290,2. Auch *f. आ.

आराधनप्रकार m. Titel eines Werkes.

आराधनीय Adj. *für sich zu gewinnen, günstig zu stimmen, dem man zu huldigen hat* Kâd. 217,10.

*आराधय Adj. wohl = आराधयितर्.

आराधयितर् Nom. ag. *für sich zu gewinnen suchend, huldigend.*

आराधयिषु Adj. dass., mit Acc.

*आराधय्य n. Nom. abstr. von आराधय.

आराधिन् m. = आराविन् 2) VP.² 4,153.

आराध्य 1) Adj. *a) was man zu vollbringen hat* Spr. 1768. fg. — *b)* = आराधनीय. — *c) was Jmd* (Instr.) *gern hat* Spr. 7640 (zugleich in Bed. *b*). — 2) m. Pl. Name einer Secte.

आराम m. (adj. Comp. f. आ) 1) *Ergötzen, Lust.* — 2) *Garten, Baumgarten.* — 3) *ein best. Metrum.*

*आरामवल्लिका f. *eine best. Pflanze* Nigh. Pr.

*आरामशीतला f. *eine best. Pflanze mit wohlriechenden Blättern* Râgân. 10,177. Madanav. 30,306. Dhanv. 4,68.

आरामादिप्रतिष्ठापद्धति f. Titel eines Werkes.

आरामिक m. *Gärtner* Râgat. 7,39.

आरामुख n. *eine Pfeilspitze in Form einer Ahle.*

*आराल gaṇa तारकादि.

आरालिक m. *eine Art Koch.*

*आरालित Adj. von आराल.

आराव m. *Geschrei, Geheul, Gesumme, Laut, Ton* 74,10. 111,6. 149,21.

आरावली f. N. pr. einer Gebirgskette.

°आराविन् 1) Adj. *klingend —, schallend mit* Mâlav. 52. — 2) m. N. pr. eines Sohnes des Gajasena VP. 4,20,3.

*आरिका f. *Schilfhalm* Gal.

*आरित्रिक Adj. (f. आ und ई) von अरित्र.

*आरिंदमिक Adj. (f. आ und ई) von अरिंदम.

आरिप्सु Adj. *zu unternehmen beabsichtigend* Njâjam. S. 3, Z. 17.

आरिराधयिषु Adj. *bestrebt Jmd zu gewinnen, — huldigen.*

*आरिश्मीय Adj. von अरिश्म. v. l. आरीश्वीय.

*आरिष्टीय Adj. von अरिष्ट.

*आरी f. = आरमुखी (?) Gal. — Vgl. auch आर्य.

*आरीश्वीय Adj. von अरीश्व Kâç. zu P. 4,2,80.

*आरीकृणक n. von अरीकृण. Davon Adj. *°कीय.

*आरु 1) m. *a) Eber.* — *b) Krebs.* — *c) eine best. Pflanze.* — 2) f. *Wasserkrug.*

आरुक 1) Adj. *Jmd* (Acc.) *verletzend.* — 2) n. *die Frucht einer best. Pflanze.*

आरुज् Adj. *zerbrechend*, in शफारुज्.

आरुज 1) Adj. *zerbrechend* (die Ergänzung im Acc. oder im Comp. vorangehend). — 2) m. N. pr. eines Râkshasa.

आरुजत्नु Adj. *zerbrechend.*

आरुजे Dat. Inf. *zu erbrechen* ṚV. 4,31,2.

आरुण 1) Adj. (f. ई) *von Aruṇa stammend* u. s. w. — 2) f. आरुणी *ein röthliches Zugthier* ṚV. 1, 64,7. Bei anderer Betonung erhielte man अरुणी.

आरुणक Adj. (f. °णिका) *von Âruṇi kommend, zu ihm in Beziehung stehend.*

आरुणकेतुक Adj. *zu den* अरुणाः केतवः *in Beziehung stehend.*

*आरुणपराजिन् m. Name eines alten Kalpa.

आरुणि m. Patron. (auch Pl.) von अरुण. Bez. Gaṭâju's Bâlar. 175,3. °योग m. und °श्रुति f. °क्षेतर् adj. Comp. Tâṇḍja-Br. 23,1,5.

*आरुणिन् m. Pl. Name einer Schule.

आरुणीय Adj. = आरुणक.

आरुणेय 1) Adj. = आरुणीय. — 2) m. Patron. von Âruṇi.

आरुणेयपद n. Name eines Âraṇjaka.

आरुण्य n. *Röthe* Comm. zu Njâjam. 3,1,11.

आरुण्यक Adj. *zu den* Aruṇa *in Beziehung stehend.*

आरुद्ध m. v. l. für आरद्ध, आरद्धत्.

आरुपित Adj. ṚV. 4,5,7.

आरुरुक्षु Adj. mit Acc. 1) *zu besteigen —, zu erklettern beabsichtigend*, mit Acc. Kâd. 36,11. 90,17.

— 2) *an Etwas zu gehen beabsichtigend.*

आरुष्यो 1, (Part. perf. von आर्) Adj. f. *treffend, zu Nichte machend* RV. 10,155,2. — 2) f. N. pr. einer Tochter Manu's und Gattin Kjavana's MBu. 1,66,46.

*आरुषीय Adj. von आरुस्.

आरुष्कार n. *die Frucht von Semecarpus Anacardium L.*

आरुह् 1) Adj. *besteigend*, in गर्तारुह्. — 2) f. *Auswuchs, Schössling.*

°आरुक् Adj. *springend auf, besteigend.*

आरुहम् Acc. Inf. (abhängig von शक्) *besteigen* RV. 10,44,6.

*आरू Adj. *lohfarben.*

आरूढवत् n. आङ्गिरस Name eines Sâman.

आरूढि f. *das Aufsteigen*, in अत्यारूढि.

आरे Loc. Adv. 1) *fern, fern von* (Abl.). — 2) *ausserhalb, ohne* (mit Gen. oder Abl.). — 3) **in der Nähe.*

आरेअघ Adj. (f. आ) *ohne Uebel.*

आरेअवद्य Adj. *ohne Tadel.*

*आरेक m. *Zweifel.*

आरेवत m. = आरग्वध; n. *die Frucht.*

आरेशत्रु Adj. *Feinden entrückt.*

आरेकृण n. *das Lecken, Küssen.*

आरेकृण्य m. N. pr. eines Lehrers Ind. St. 4,373.

आरोक् m. 1) *ein feiner Zwischenraum, durch den das Licht durchdringt; Masche eines Geflechts oder Gewebes.* — 2) *Zwischenraum zwischen den Zähnen u. s. w.* Mantrabr. 1,3,1.

आरोग m. *eine best. Sonne* Comm. zu Ait. Âr. 395,5.

आरोग्य 1) n. *Gesundheit* Gaut. Âpast. 1,14,29. °व्रत und °प्रतिपद्व्रत n. *eine best. Begehung.* — 2) f. आ ein Name der Dâkshâjaṇi.

आरोग्यचिन्तामणि m. Titel eines Werkes.

आरोग्यता f. *Gesundheit.*

आरोग्यपञ्चक n. *ein best. Mittel gegen Fieber* Bhâvapr. 3,28.

आरोग्यमाला f. Titel eines Werkes.

*आरोग्यशाला f. *Krankenhaus.*

आरोग्याम्बु n. *Gesundheitswasser*, d. i. *Wasser auf ein Viertel eingekocht* Bhâvapr. 3,15.

आरोचक m. Pl. N. pr. eines Volkes MBu. 6,51,7.

*आरोचन Adj. *glänzend.*

आरोक्तृ Nom. ag. *Besteiger.*

आरोक्तव्य Adj. *zu ersteigen, — besteigen.*

आरोध m. *Belagerung* Spr. 1284.

आरोधन n. *verschlossener Ort, das Innerste.*

आरोप m. 1) *das Aufsetzen, Auflegen.* — 2) *Uebertragung, Unterschiebung an die Stelle von, Identification mit* (Loc.) 258,3. 270,24.

°आरोपक Adj. *pflanzend.*

आरोपण n. 1) *das Besteigenlassen.* — 2) *das Aufstellen, Aufrichten.* — 3) *das Auflegen, Auftragen.* — 4) *das Legen auf den Scheiterhaufen, das Verbrennen eines Gestorbenen* R. 5,15,46. — 5) *das Beziehen eines Bogens mit der Sehne.* — 6) *das Uebertragen, Unterschieben an die Stelle von, Identificiren.*

आरोपणीय Adj. 1) *auf Etwas* (Loc.) *steigen zu lassen.* — 2) *zu pflanzen* (bildlich) Prasannar. 7,2. — 3) *mit einer Sehne zu beziehen* (Bogen) Prasannar. 21,16. — 4) *einzuschieben, einzuschalten* Comm. zu TS. Prât. 14,9. °त्व n. Nom. abstr. ebend.

आरोप्य Adj. 1) *aufzulegen, was auf —, angelegt wird.* — 2) *zu pflanzen, — verpflanzen* Varâh. Bṛh. S. 55,5. — 3) *mit einer Sehne zu beziehen* (Bogen). — 4) *was übertragen —, untergeschoben —, identificirt wird.*

आरोह् m. 1) *Reiter, ein auf —* (im Comp. vorangehend) *sitzender Mann.* — 2) *eine Pflanze, die auf einer anderen wächst* Maitr. S. 1,6,12. — 3) *der sich erhoben hat zu* (im Comp. vorangehend). — 4) *Haufe, Berg.* — 5) *die schwellenden Hüften eines Weibes.* — 6) *Schooss.* — 7) *Besteigung.* — 8) *das Aufsteigen* (der Töne) Comm. zu Mṛkkh. 44,14.15. — 9) *aufsteigendes Verhältniss, Zunahme.* — 10) *das Hochhinauswollen.* — 11) *Erhebung, Höhe.* — 12) *Verdeckung —, Verfinsterung eines Planeten durch einen andern.* — 13) *eine der 40 Weisen, auf welche eine Eklipse erfolgt.* — 14) **Länge.* — 15) **ein best. Maass.* — 16) **das Herabsteigen.*

आरोहक m. 1) *Reiter.* — 2) *Backe.* — 3) **Baum.*

आरोहण 1) Adj. (f. ई) *aufsteigend.* — 2) n. *a) das Hinaufsteigen, Besteigen.* — *b) das Wachsen* (von Pflanzen). — *c) Gefährt, Wagen.* — *d) eine erhöhte Bühne zum Tanz.* — *e) Treppe, Leiter.* — *f)* = आरोह 13).

आरोहणवाह् Adj. *einen Wagen ziehend.*

*आरोहणीय Adj. = आरोहणं प्रयोजनमस्य.

*आरोहवत् Adj. von आरोह्.

आरोहिन् Adj. 1) *aufsteigend.* दृशा Varâh. Bṛh. 8,6. von Tönen S. S. S. 34. — 2) am Ende eines Comp. *erreichen machend, hinaufführend* Spr. 6240.

आर्क 1) Adj. *a) solar.* — *b) von der Calotropis gigantea kommend.* — 2) *n. *ein baumwollenes Kleid* Gal.

आर्कम् Adv. *mit Einschluss der Sonne.*

*आर्कलूष m. Patron. von अर्कलूष. Davon Patron. *°षायण. *°षायणि Adj. von अर्कलूष.

*आर्कायण m. Patron., *°णि Adj. von अर्क.

आर्कि m. *der Sohn der Sonne, der Planet Saturn* Varâh. Bṛh. 15,3.

आर्क्ष 1) Adj. (f. ई) *siderisch* Ganit. 1,17. — 2) m. Patron. von ऋक्ष.

*आर्क्षाद Adj. *aus dem Gebirge* Rkshoda *stammend.*

आर्क्ष्य m. Patron. von ऋक्ष.

आर्क्ष्यवत् Adj. Çat. Br. 12,2,3,1.3 = आर्क्षवत्.

*आर्क्ष्यायणी f. zu आर्क्ष्य.

*आर्गयन Adj. von ऋगयन.

*आर्गल m. f. = अर्गल.

*आर्ग्वध m. = आरग्वध.

आर्ग्वेदिक Adj. *zum* Ṛgveda *gehörig* Comm. zu Kâṭy. Çr. 25,1,5.12. °पाङ्क्तवेदिकत्व n. 2,1,12.

*आर्घा f. *eine Art Biene.*

आर्घ्य Adj. *von der* आर्घा *genannten Biene kommend.*

*1. आर्च Adj. von अर्चा.

2. आर्च Adj. (f. ई) von ऋच्.

आर्चत्क m. Patron. von ऋचत्क.

*आर्चन m. *eine best. Pflanze* Gal.

आर्चनानस m. Patron. von अर्चनानस् Tândja-Br. 8,5,9 (आर्व° gedr.).

आर्चाभिन् m. Pl. *die Schüler des* Ṛkâbha Kâç. zu P. 4,3,104. °भिकालविधि Anupada 3,12.

*आर्चायन m. Metron. von ऋच्.

आर्चिक Adj. *auf einer* Ṛk *beruhend, mit ihr zusammenhängend* Lâṭy. 10,9,7. Saṃhitopan. 30,5.

आर्चिकपर्वत m. N. pr. eines *Berges.*

आर्चिकि m. Patron. Gâmadagni's Bâlar. 43,9. 98,3.

*आर्जट m. *Barleria caerulea* Madanav. 57,19.

आर्जव 1) Adj. *redlich, aufrichtig.* — 2) m. N. pr. eines Lehrers. — 3) n. *a) gerade Richtung.* — *b) gerades —, redliches Benehmen* Âpast.

आर्जवक Adj. in Verbindung mit सर्ग als Bez. *des 8ten und 9ten Schöpfungsactes.*

आर्जविन् Adj. *gerade —, redlich sich benehmend* Spr. 3019.

*आर्जि Çânt. 3,8.

आर्जीक m. *ein best.* Soma-*Gefäss.*

आर्जीकीय 1) m. dass. — 2) f. आ N. pr. eines Flusses.

आर्जुन n. = अर्जुन 4) *d)* Kâṭh. 34,3.

*आर्जुनाद m. N. pr. und davon Adj. *°क gaṇa धूमादि in der Kâç.

आर्जुनायन m. 1) Patron. von अर्जुन. Pl. Ind. St. 1,50. — 2) Pl. N. pr. eines Volkes.

*आर्जुनायनक Adj. *von den* Ârgunâjana *bewohnt.*

*आर्जुनायक Adj. v. l. für आर्जुनादक.

आर्जुनि 1) *Adj. von अर्जुन. — 2) m. Patron. von अर्जुन.

आर्जुनेय m. Patron. von आर्जुनि.

आर्त Partic. *hineingerathen* (in eine unglückliche Lage), *niedergeschlagen, krank, versehrt, gestört, bedrängt, leidend.* Häufig in Comp. mit dem, was das Leid verursacht. परमार्तवत् Adv. *sehr niedergeschlagen* 95,7.

आर्तगल m. *Barleria caerulea Roxb.*

आर्तता f. *Niedergeschlagenheit.*

आर्तन Adj. (f. आ) etwa *unbebaut, wüst.*

आर्तनाद् m. *Schmerzensschrei, Klageruf* Hâsj. 37.

आर्तपर्णि m. Patron. von ऋतपर्ण. v. l. आर्तु°.

आर्तपात्र n. *ein krankes Gefäss* TS. 6,4,10,6.

आर्तबोध m. Patron. von ऋतबोध.

आर्तभाग m. Patron. von ऋतभाग. आर्तभागीपुत्र m. N. pr. eines Lehrers.

आर्तरौद्र n. *rauhes —, grausames Benehmen gegen Unglückliche.*

आर्तव 1) Adj. (f. ई) *a) der Jahreszeit entsprechend. — b) zu den Katamenien in Beziehung stehend.* — 2) m. Pl. *Jahresabschnitte, mehrere Jahreszeiten zusammengenommen.* — 3) *f. ई *Stute.* — 4) n. *a) monatliche Reinigung. — b) die zehn auf die monatliche Reinigung folgenden Tage. — c) die Flüssigkeit, die ein Thierweibchen zur Zeit der Brunst entlässt. — d) *Blüthe.*

आर्तशब्द m. = आर्तनाद.

1. आर्तस्वर m. dass. R. ed. Bomb. 2,59,15.

2. आर्तस्वर Adj. *wehklagend.*

1. आर्ति f. *übler Zufall, Unheil, Leid des Körpers* oder *der Seele, Weh.*

2.*आर्ति f. = आर्ती.

आर्तिज Adj. *durch Weh erzeugt* Gop. Br. 2,1,15.

आर्तिमत् 1) Adj. *leidend.* — 2) m. *ein best.* Mantra MBh. 1,58,23.

आर्तुपर्णि m. Patron. von ऋतुपर्ण.

आर्तीस् Gen. Inf. (abhängig von ईश्वर:) *hineinzugerathen in* TS. 5,2,8,2. Çat. Br. 10,1,4,13.

आर्ती f. *Bogenende, an welches die Sehne befestigt wird.*

आर्त्विजीन Adj. *zum Priesteramt tauglich.*

आर्त्विज्य n. *des Priesters Amt und Pflicht.*

*आर्त्वेयी Adj. f. *die Katamenien habend.*

आर्त्व्य m. Patron. des Dvimûrdhan.

आर्द्र Adj. (f. ई) 1) *auf Vortheil beruhend* (Verbindungen). — 2) *die Sache —, den Sinn betreffend, sachlich.* Ein *sachliches* Gleichniss hat die Form: *a* gleicht *b* in Bezug auf Etwas. Dazu Nom. abstr. °त्व n.

आर्थपत्य n. *Besitz einer Sache.*

आर्थिक Adj. *sich aus Etwas ergebend, implicite enthalten* (Gegensatz *ausdrücklich genannt*) Njâjam. 8,4,3. Comm. zu TS. Prât. 1,59.

*आर्द, f. *आर्दी gaṇa गौरादि.

आर्द्र n. *Fülle* Bâlar. 130,18.

आर्द्र 1) Adj. (f. आ) *a) feucht, nass. — b) saftig, vollsaftig, frisch. — c) frisch, neu.* °चिक्कण *vor Kurzem. — d) sanft, weich, gefühlvoll, warm* 252,3. Am Ende eines Comp. *überfliessend von.* — 2) m. *a) frischer Ingwer. — b)* N. pr. eines Enkels des Pṛthu. — 3) f. आ Sg. und Pl. *das vierte (sechste) Mondhaus.* — 4) n. *Feuchtigkeit, feuchte Masse.*

आर्द्रक 1) Adj. (f. आर्द्रिका) *a) feucht, nass. — b) *unter dem Sternbild* Ârdrâ *geboren.* — 2) m. N. pr. eines Fürsten VP. 4,24,10. — 3) n. *frischer Ingwer.* Auch *m. und *f. आ.

आर्द्रकवट m. *Ingwerpastille* Buâvapr. 2,21.

*आर्द्रड n. *trockener Ingwer* Râǵan. 6,26.

आर्द्रदानु Adj. *frische Tropfen habend.*

आर्द्रपटी f. *eine best. Zauberceremonie.*

*आर्द्रपत्रक m. *Bambusrohr* Nigu. Pr.

*आर्द्रपदी Adj. f. *feuchtfüssig.*

आर्द्रपवि Adj. *eine feuchte Radfelge habend.*

आर्द्रपवित्र Adj. *dessen Seihe feucht ist.*

आर्द्रभाव m. 1) *Feuchtigkeit* Kumâras. 7,14. — 2) *Weichherzigkeit* Ragu. 2,11.

आर्द्रमञ्जरी f. *eine frische Blüthenrispe* Comm. zu Gobh. 2,7,5.

*आर्द्रमाषा f. *Glycine debilis Roxb.* Râǵan. 3,18.

आर्द्रमूल Adj. (f. आ) *feuchte Wurzeln habend* Çat. Br. 1,3,3,4.

आर्द्रय्, °यति 1) *befeuchten, benetzen* Spr. 5802. — 2) *weich stimmen* Bâlar. 26,1. Kâd. II, 91,20.

आर्द्रवस्त्र Adj. *ein nasses Kleid tragend.* Davon Nom. abstr. °ता f. Gaut. 19,15.

*आर्द्रशाक n. *frischer Ingwer.*

आर्द्रकस्त Adj. *feuchthändig.*

आर्द्रानन्दकरीतृतीया f. *ein best. dritter Tag.*

°आर्द्रार्द्र Adj. *überfliessend von* Spr. 640.

*आर्द्रालुब्धक m. *der niedersteigende Knoten* Hal. 1,49.

आर्द्री Adv. mit कर् 1) *befeuchten, erfrischen* Kâd. 205,5. 213,17. — 2) *weich stimmen* Kâd. 194,23. — Mit प्रति *wieder befeuchten, — erfrischen* Kâd. 240,15.

आर्द्रेधाग्नि m. *mit grünem Holz genährtes Feuer* 34,14.

आर्द्र्य n. *Feuchtigkeit* Gop. Br. 1,1,1.

*आर्धकंसिक, *आर्धकौडविक, *आर्धक्रोशिक und *आर्धद्रोणिक Adjj. von अर्ध + कंस, कुडव, क्रोश und द्रोण.

आर्धधातुक Adj. (f. आ) *an die unerweiterte Verbalwurzel tretend* (Suffix).

आर्धधातुकीय Adj. vom substantivirten आर्धधातुक.

आर्धनारीश्वर n. *die Geschichte Çiva's als Mann und Weib* Bâlar. 29,14.

*आर्धपुर gaṇa अश्वादि. अर्ध ॥ पुर Kâç.

*आर्धप्रस्थिक Adj. von अर्ध + प्रस्थ.

आर्धमात्रक Adj. Ind. St. 4,115 vielleicht fehlerhaft für अर्धमात्रिक.

*आर्धमासिक Adj. *halbmonatlich.*

आर्धरात्रिक 1) Adj. *zu Mitternacht stattfindend, mitternächtlich.* — 2) m. Pl. Name einer astronomischen Schule.

*आर्धवाक्निक Adj. von अर्ध + वाक्न.

*आर्धवाक्षिक Adj. von अर्ध + वाक् gaṇa वेतनादि in der Kâç.

आर्धिक Adj. = अर्धसीरिन्.

आर्धुक Adj. *gedeihlich.*

आर्पयितृ Nom. ag. *der Jmd Etwas anthut.*

आर्बुदि m. Patron. von अर्बुद.

आर्भव 1) Adj. (f. ई) *den* Ṛbhu *geweiht.* पवमान (auch mit Ergänzung desselben) Lâṭj. 2,10,4. 6,3, 25. 4,8. 8,8,5. — 2) m. Patron. des Sûnu, angeblichen Verfassers von ṚV. 10,176.

आर्य, आरिय 1) m. *a) ein zu den Treuen Gehöriger, ein Mann des eigenen Stammes, ein Arier;* später *ein Mann der drei oberen Kasten* und überh. *ein Mann, der Anspruch auf Achtung hat.* Nicht selten, insbes. im Voc. lässt sich das Wort einfach durch *Herr* oder *Freund* wiedergeben. — *b) *ein* Vaiçja. — *c)* Bez. α) *des Grossvaters* MBh. 1,178,8. — β) *des Urgrossvaters* MBh. 12,343,19. — γ) *des älteren Bruders* Bâlar. 55,8. 206,6. — *d) *Haremswächter.* — *e) *ein* Buddha. — *f)* bei den Buddhisten *ein Mann, der über die vier Grundwahrheiten nachgedacht hat und sein Betragen darnach richtet.* — *g)* N. pr. eines Sohnes des Manu Sauvarṇa und auch ein sonst vorkommender Mannsname. — 2) Adj. (f. आ und आरी) *arisch;* später *eines Ariers würdig, ehrenhaft, ehrenwerth, edel.* — 3) f. आ *a)* f. zu 1) *a).* — *b)* Bez. *der Frau des älteren Bruders* Bâlar. 206,8. 207,14. — *c)* Bein. der Pârvatî. — *d) ein best. Metrum.* — *e) eine Strophe in diesem Metrum.* — *f)* Titel verschiedener in diesem Metrum verfasster Werke.

आर्यक 1) m. *a) ein ehrenwerther Mann.* — *b) Grossvater.* — *c)* Bez. *der Brahmanen in* Plakshadvîpa VP. 2,4,19. — *d)* N. pr. α) Pl. eines Volkes in Südindien. — β) eines Fürsten aus dem Hirtenstande. — γ) eines Schlangendämons. — 2) f. *a)* आर्यका und आर्यिका *eine ehrenwerthe Frau.* — *b)* आर्यका N. pr. eines Flusses in Krauńkadvîpa Bhâg. P. 5,20,22. — *c)* आर्यिका *das Mondhaus*

Kṛttikâ. — 3) *n. *eine best. Ceremonie zu Ehren der Manen.*

*आर्यकुमार् m. P. 6,2,58.

आर्यकुल्या f. N. pr. eines Flusses VP.² 2,130.154.

आर्यकृत Adj. (f. ई) *von einem Manne einer der drei oberen Kasten verfertigt* Maitr. S. 1,8,3.

*आर्यगण m. = आर्यसंघ 1).

आर्यगृह्य Adj. *zu den Ehrenwerthen sich haltend.*

आर्यचेतस् Adj. *von edler Gesinnung* Spr. 4194.

आर्यजन m. *Arier, ehrenhafte Leute* Gaut. Vaitân.

आर्यजुष्ट Adj. *Ehrenhaften zusagend* Spr. 1024.

आर्यता f. *Ehrenhaftigkeit.*

आर्यतुल्य Titel eines astron. Tractats.

आर्यत्व n. *Ehrenhaftigkeit.*

आर्यदुहितर् f. *Tochter eines Edlen* als Anrede einer *Freundin.*

आर्यदेव m. N. pr. eines Schülers des Nâgârǵuna.

आर्यदेश m. *eine von Ariern bewohnte Gegend* Spr. 1025.

आर्यदेश्य m. *aus einer von Ariern bewohnten Gegend stammend.*

आर्यनिवास m. *Wohnort der Arier* Manâbh. in Ind. St. 13,358.

आर्यपञ्चयक्षसिद्धि f. Titel eines Werkes.

आर्यपथ m. *der Pfad der Ehrenhaften.*

आर्यपुत्र m. *Sohn eines Ehrenhaften,* Bez. 1) *des Sohnes eines Angeredeten.* — 2) *des Gatten von Seiten der Frau.* — 3) *des Fürsten von Seiten eines Untergebenen.*

आर्यप्रवृत्त Adj. *ehrenhaft verfahrend* R. Gorr. 2,126,6.

आर्यप्राय Adj. *zum grössten Theil von Ariern bewohnt.*

आर्यबल m. N. pr. eines Bodhisattva.

*आर्यब्राह्मण m. P. 6,2,58.

आर्यभट m. N. pr. zweier Astronomen.

आर्यभटीय n. *das von Ârjabhaṭa verfasste Werk.*

आर्यभट्ट m. und °भट्टीय n. fehlerhaft für °भट und °भटीय.

आर्यभद्रचर्या n. Titel eines buddh. Sûtra.

आर्यभाव m. *Ehrenhaftigkeit.*

आर्यमण Adj. *zu* Arjaman *in Beziehung stehend.* °णी डुहिता Bez. der Jamunâ Bâlar. 305,15.

आर्यमार्ग m. = आर्यपथ.

आर्यमिश्र Adj. *dem die Prädicate «ehrenhaft u. s. w.» zukommen.*

आर्यम्ण n. *das unter* Arjaman *stehende Mondhaus* Uttaraphalgunî.

*आर्ययुवन् m. *arischer Jüngling.*

आर्यराज m. N. pr. eines *Fürsten.*

आर्यरूप Adj. *wie ein Ehrenhafter aussehend* M. 10,57.

आर्यलिङ्गिन् Adj. *die Abzeichen eines Ehrenhaften tragend.*

आर्यव n. *Ehrenhaftigkeit* (daneben आर्जव) Âpast.

आर्यवक MBh. 12,11565 fehlerhaft für आर्जवक.

आर्यवर्मन् m. N. pr. eines Fürsten Kathâs. 18,319.

आर्यवाच् Adj. *eine arische Sprache redend* M. 10,45.

आर्यविद्याधमिश्र Adj. *dem die Prädicate «ehrenhaft, gelehrt u. s. w.» zukommen.*

1. आर्यवृत्त n. *ehrenhaftes Betragen.*

2. आर्यवृत्त Adj. *von ehrenhaftem Betragen* Gaut. 9,69.

आर्यवेष Adj. *wie ein Ehrenhafter gekleidet.*

आर्यव्रत Adj. *sich wie ein Arier benehmend* MBh. 1,202,9.

आर्यशाटीय m. N. pr. eines Lehrers.

*आर्यशिस् Adj. Manâbh. 6(4),18,b.

आर्यशील Adj. *von ehrenhaftem Charakter* Spr. 3451.

*आर्यश्वेत m. N. pr. eines Mannes und Patron. davon.

आर्यसंघ m. 1) **die Gesammtheit der buddh. Geistlichkeit.* — 2) N. pr. eines Philosophen.

आर्यसत्य n. *eine ehrwürdige Wahrheit* (buddh.).

आर्यसमय m. *die Satzung ehrenhafter Männer* Âpast.

आर्यसिंह m. N. pr. eines buddh. Patriarchen.

आर्यसिद्धान्त m. Titel des astron. Siddhânta des jüngeren Ârjabhaṭa.

आर्यसुत m. = आर्यपुत्र 2).

आर्यस्त्री f. *ein Weib der oberen Kasten* Gaut. Âpast.

*आर्यस्थान n. = आर्यावर्त Gal.

आर्यस्वामिन् m. N. pr. eines Mannes B. A. J. 3,206.

*आर्यकलम् Adv. etwa so v. a. *Mordio.*

आर्यागम m. *das Beschlafen einer Frau aus den oberen Kasten* Jâán. 2,294.

आर्यागीति f. *eine Abart des* Ârjâ-*Metrums.*

आर्याचण्डोतीर्थ n. N. pr. eines Tîrtha.

आर्याणाक N. pr. eines Landes.

आर्याधिष्ठित Adj. *unter der Aufsicht von Männern der höheren Kasten stehend* Âpast. 2,3,4.

आर्यावर्त m. Bez. *des von den Ariern bewohnten Landes* (zwischen Himâlaja und Vindhja). Pl. *die Bewohner dieses Landes.*

आर्याविलास m. Titel eines Werkes.

आर्याष्टशत n. *der aus 108* Ârjâ-*Strophen bestehende* Siddhânta *des älteren* Ârjabhaṭa.

आर्याष्टाङ्गमार्ग m. bei den Buddh. Bez. *der letzten von den 37 Stufen, die zur* Bodhi *führen.*

आर्यासङ्घ m. = आर्यसंघ 2).

आर्चनानस m. Tândja-Br. 8,5,9 fehlerhaft für आर्चनानस.

आर्श Adj. *dem Antilopenbock gehörig.*

आर्ष 1) Adj. (f. ई) *von den* Ṛshi *herrührend, sie betreffend, archaistisch.* प्रत्यय *ein an den Namen eines* Ṛshi *gefügtes Suffix.* विवाक् = 2) Gaut. 4,8. — 2) m. *die von den* Ṛshi *eingesetzte Heirathsweise.* — 3) f. ई = संहितापाठ. — 4) n. *a) die Hymnen der* Ṛshi. — *b) heilige Abstammung.* — *c) der* Ṛshi-*Ursprung, Autorschaft eines heiligen Liedes.*

आर्षधर n. Name eines Sâman.

आर्षभ 1) Adj. *vom Stier herrührend, taurinus.* — 2) m. Patron. von Ṛshabha. — 3) f. ई Bez. *der Mondhäuser* Maghâ, Pûrvaphalgunî *und* Uttaraph. Comm. zu Buâc. P. 5,21,7. — 4) n. *a)* Name eines Sâman Lâṭj. 1,6,43. — *b) ein best. Metrum.*

*आर्षभि m. Patron. von Ṛshabha.

*आर्षभ्य Adj. *als ausgewachsener Stier zu gebrauchen; castrirbar.*

*आर्षिक m. *ein Fürst der* Ṛshika.

*आर्षिक्य n. Nom. abstr. von ऋषिक.

आर्षिणेय (!) m. N. pr. eines Fürsten VP.² 4,31.

आर्षेय 1) Adj. *von den* Ṛshi *stammend, aus altheiligem Geschlecht.* — 2) n. *a) heilige Abstammung.* — *b)* mit अग्नेः und देवानां वार्षाणाम् Namen von Sâman.

आर्षेयवत् Adj. *mit heiliger Abkunft verbunden.*

आर्ष्टिषेण m. Patron. von Ṛshtisheṇa. Pl. Comm. zu Kâtj. Çr. 1,9,3.

आर्ष्यशृङ्गि m. Patron. von Ṛshjaçṛṅga.

आर्हत 1) Adj. (f. ई) *zur Lehre* Gina's *in Beziehung stehend.* — 2) m. *ein* Gaina. — 3) n. *die* Gaina-*Lehre.*

*आर्हती f. und *आर्हत्य n. Nom. abstr. von आर्हत्.

*आर्हायण m. Patron. von अर्हन्.

आर्हीय Adj. von आ अर्हात् (P. 5,1,19).

आल 1) *Adj. *nicht klein, —gering.* — 2) m. N. pr. eines Affen. — 3) n. *a) Laich* oder *Ausspritzung eines giftigen Thieres.* — *b) Auripigment.*

आलक n. = आल 3) *a)* AV. Paipp. 9,2,5.

आलत्तण in स्वालत्तण.

*आलत्ति und *°त्ती f. gaṇa गौरादि.

आलत्य Adj. 1) *wahrzunehmen, sichtbar, bemerkbar.* — 2) *anzuschauen, aussehend.* — 3) *kaum sichtbar* 249,32.

*आलत्रि und *°त्री f. gaṇa गौरादि.

आलपन n. 1) *das Plaudern, Unterhaltung* Kâd. II,74,11. — 2) *das Anschlagen —, Probiren eines Tons.*

आलपितव्य Adj. *anzureden* Kâd. II,84,6.

आलप्ति f. = आलपन 2).

आलब्धव्य Adj. *zu schlachten.*

*आलब्धि und *°ब्धी f. gaṇa गौरादि.

आलभ in डुरालभ.

आलभन n. 1) *das Anfassen, Berühren* Varâh.Bṛh. 26(24),5. — 2) *das Schlachten* (eines Opferthiers).

°आलभनीय Adj. in मङ्गलालभनीय.

आलभ्य Adj. *schlachtbar, opferbar.*

आलमन्दारस्तोत्र n. Titel eines Gedichts.

आलमर्द्य n. = अलमर्दता.

आलम्ब 1) Adj. *herabhängend* 86,18. — 2) m. *a) das woran Etwas hängt, woran man sich festhält, Stütze* (eig. und übertr.). — *b) *senkrechte Linie.* — *c)* N. pr. eines Muni. — 3) f. आ *eine best. Pflanze mit giftigen Blättern.*

आलम्बन n. 1) *das Sichstützen auf —, das Sichanhalten an Etwas* 115,29. — 2) *das Stützen, Befestigen.* — 3) *Stütze, Halt* 105,18. Dazu Nom. abstr. °ता Comm. zu Jogas. 3,2 in Verz. d. Oxf. H. 229,*a*. — 4) *Fundament, Grundlage* (in übertr. Bed.). — 5) im Joga *eine Art Meditation* Bâdar. 4,3,15. VP. 6,7,42. Comm. zu Jogas. 3,6 in Verz. d. Oxf. H. 229,*a*. — 6) in der Poetik *der eigentliche Grund einer Gefühlserregung.* — 7) buddh. *die von den fünf Sinnesorganen und dem* Manas *wahrgenommenen Objecte.*

आलम्बनपरीक्षा f. Titel eines Werkes.

आलम्बनवत् Adj. *der* Âlambana *genannten Meditation hingegeben* VP. 6,7,42.

आलम्बनी Adv. mit कर् *zur Stütze machen* Comm. zu Jogas. 3,2 in Verz. d. Oxf. H. 229,*a*.

आलम्बर m. = आडम्बर *eine Art Trommel.*

आलम्बायन m. und °नी f. Patron. von आलम्ब.

आलम्बायनीपुत्र m. N. pr. eines Lehrers.

आलम्बायनीय Adj. von आलम्बायन.

आलम्बि m. N. pr. eines Schülers des Vaiçampâjana. f. ई. आलम्बीपुत्र m. N. pr. eines Lehrers.

1. आलम्बिन् Adj. 1) *herabhängend, an Etwas hängend* Spr. 5695. *sich auf Etwas stützend.* — 2) *herabhängend bis an* Spr. 5695. — 3) *gehüllt in.* — 4) *abhängig —, getrieben von.* — 5) *stützend* Spr. 1928.

2.*आलम्बिन् m. Pl. *die Schule des* Âlambi.

आलम्बुक Adj. in अनालम्बुक.

आलम्भ m. 1) *Anfassung, Berührung* Âpast. — 2) *das Abreissen, Ausreissen.* — 3) *Schlachtung* (eines Opferthiers).

आलम्भन n. 1) *das Anfassen, Berühren* Gaut. 2, 16. — 2) *das Schlachten.*

आलम्भनीय in मङ्गलालम्भनीय.

°आलम्भिन् Adj. *berührend.*

आलम्भुक Adj. in अनालम्भुक.

आलम्भ्य Adj. *zu schlachten.*

आलय m. n. (selten) 1) *Wohnung, Behausung, Sitz* (auch in übertr. Bed.). °यं कर् *seine Wohnung aufschlagen.* — 2) *Seele* (buddh.).

आलयविज्ञान n. *eine Erkenntniss, die man aus sich selbst gewinnt* (buddh.).

आलर्क Adj. *von einem tollen Hunde herrührend.*

आलव m. *Stoppel.*

*आलवण्य n. Nom. abstr. von अलवण.

आलवाल n. 1) *eine Vertiefung um die Wurzel eines Baumes, in die das für den Baum bestimmte Wasser gegossen wird,* Mâlatîm. 13,16 (16,11). Spr. 7800. — 2) in der Med. *ein aus Teig gebildetes Receptaculum, um Flüssigkeiten auf einem Körpertheile festzuhalten,* Buâvapr. 3,137.

*आलस 1) Adj. = अलस. — 2) m. Patron. von अलस.

*आलसायन m. Patron. von आलस.

आलस्य 1) n. *Trägheit, Schlaffheit, Mangel an Energie.* — 2) *Adj. = अलस.

आलाक Adj. *mit Gift bestrichen.*

आलाक्य Adj. von unbekannter Bed.

*आलात n. = अलात.

आलान 1) n. *a) der Pfosten, an den ein Elephant gebunden wird,* 115,25. Spr. 7732. Davon Nom. abstr. °ता f. — *b) der Strick, mit dem ein Elephant angebunden wird.* — 2) *m. N. pr. eines Dieners des Çiva.

आलानय्, °यति *einen Elephanten anbinden.* °नित Partic. Bâlar. 4,7.

आलानिक Adj. *als* आलान 1) *a) dienend.*

आलाप 1) m. (adj. Comp. f. आ) *a) Rede, Gespräch, Unterhaltung* 310,16. — *b) Gesang* (der Vögel), *Ton* (eines musik. Instr.). — *c)* in der Mathematik *Fragestellung.* — 2) f. आ *eine best.* Mûrkhanâ S.S.S. 31.

आलापन in मङ्गलालापन.

आलापवत् Adj. *Jmd anredend* Spr. 1043.

आलापिकवंश m. *eine Art Flöte* S.S.S. 195.

आलापिन् 1) Adj. *redend, sprechend,* in प्रियालापिन्. — 2) f. °नी *ein best. Intervall* S.S.S. 23.

*आलाबु f. = अलाबु *Flaschengurke.*

*आलावर्त m. *Fächer aus Zeug.*

*आलास्य m. *Krokodil.*

1.*आलि Adj. 1) *unnütz, zwecklos.* — 2) *von lauterer Gesinnung.*

2. आलि m. 1) **Scorpion.* — 2) *der Scorpion im Thierkreise.* — 3) **Biene.*

3. आलि und °ली (Kumâras. 7,68) f. *Freundin.*

4. आलि f. 1) *Streifen, Strich, Linie, Zug.* Auch °ली. षट्पदाली *Bienenschwarm* Ragu. 6,69. Am Ende eines adj. Comp. आलिक Hâs. 15. — 2) **Genealogie.* — 3) **Damm.* — 4) **kleiner Graben.*

आलिक्रम m. *eine best. Composition* S.S.S. 163.

*आलिखत् m. N. pr. eines den Kindern gefährlichen Dämons Pâr. Gṛhj. 1,16,23.

*आलिगव्य m. Patron. von अलिगु. *f. °गव्यायनी.

आलिगी f. *eine best. Schlange.*

आलिङ्ग्, °ङ्गति und °ङ्गते, und आलिङ्गय्, °यति 1) *die Glieder anschmiegen, umfangen, umarmen.* — 2) *sich ausbreiten über.* — Mit प्रति *eine Umarmung erwiedern.* — Mit सम् *umfangen, umarmen.*

*आलिङ्ग m. 1) *Umarmung,* fehlerhaft für आलिङ्गन. — 2) *eine Art Trommel,* = आलिङ्ग.

आलिङ्गन n. *Umarmung.*

*आलिङ्गि, f. *°ङ्गी gaṇa गौरादि in der Kâç.

*आलिङ्गिन् und *आलिङ्ग m. *eine Art Trommel.*

*आलिङ्गायन gaṇa वरणादि.

आलिङ्गन m. *Freundin* Prasannar. 39,11.

*आलिङ्गर m. = अलिङ्गर.

*आलिन् m. *Scorpion.*

*आलिन्द् und *°क m. = अलिन्द्.

*आलिम्पन n. = आदीपन 2).

आलीढ 1) m. N. pr. eines Mannes. — 2) n. *eine best. Stellung beim Schiessen.*

*आलीढेय m. Patron. von आलीढ.

*आलीनक n. *Zinn.* Vgl. आनील.

*आलु 1) m. *a) Eule.* — *b) eine Art Ebenholz.* — 2) f. आलु und आलू *ein kleines Wassergefäss.* — 3) n. *a) Floss, Nachen.* — *b) Wurzelknolle* und *eine best. Wurzelknolle.*

आलुक 1) m. *a) *m. eine Art Ebenholz.* — *b)* Bein. des Schlangendämons Çesha. — 2) f. ई *eine best. Wurzel.* — 3) n. *a) *eine best. Frucht,* = आलुक Dhanv. 5,21. — *b) die essbare Wurzel von Amorphophallus campanulatus Bl.* — *c) *die Rinde von Feronia elephantum.*

आलुञ्चन n. *das Zerrupfen.*

आलेखन 1) m. N. pr. eines Lehrers Âçv. Çr. 6, 10,29. — 2) *f. ई *Pinsel.* — 3) n. *a) das Kratzen, Scharren.* — *b) das Anritzen, mit einem Riss Bezeichnen* Comm. zu Lâṭj. 10,15,17.

आलेख्य n. 1) *Malerei.* — 2) *Gemälde, Bild.*

आलेख्यपुरुष m. *eine menschliche Truggestalt* Kathâs. 121,208.212.

आलेख्यशेष Adj. *nur noch als Bild vorhanden, so v. a. verstorben.*

आलेख्यसमर्पित Adj. *gemalt* 96,20.

आलेप m. und °न n. 1) *Einschmierung, Bestreichung, Salbung.* — 2) *Schmiermittel, Salbe.*

आलोक m. (adj. Comp. f. आ) 1) *das Sehen, Hinsehen, Erblicken, Hinblick, Anblick.* — 2) *Licht, heller Schein.* — 3) *ein Schimmer —, eine Spur von* (Gen.) — 4) *Lobpreis.* — 5) *Abschnitt, Kapitel* in

Werken, die im Titel ein Wort wie *Leuchte* oder *Licht* enthalten. — 6) Titel eines Werkes.

आलोककर Adj. *Licht verbreitend über* (Gen.).

आलोकगदाधरी f. Titel eines Commentars zum Werke Âloka.

आलोकन 1) Adj. *anblickend, anschauend.* Dazu Nom. abstr. °ता f. Spr. 7210. — 2) n. *das Ansehen, Anblicken, Anblick* 176,26. 300,32.

आलोकनीय Adj. 1) *anzusehen, wovor das Auge nicht zurückschrickt.* Dazu Nom. abstr. °ता. — 2) *genau anzusehen, zu untersuchen.*

आलोकपथ m. *Gesichtskreis* Ragh. 15,78. Mâlatîm. 76,13 (68,17).

आलोकमयूरनाथी f. Titel eines Commentars zum Werke Âloka.

आलोकमार्ग m. *Gesichtskreis* Ragh. 7,6.

आलोकवत् Adj. *Licht besitzend, leuchtend.*

आलोकाकाश m. *ein ausserweltlicher Raum* Sarvad. 40,22. Govindân. zu Bâdar. 2,2,33 (S. 382).

°आलोकिन् Adv. *anschauend, betrachtend* Spr. 5739.

आलोचक Adj. *das Sehen vermittelnd.*

आलोचन 1) n. *a) das Sehen.* — *b) das Wahrnehmen* (der Sinnesorgane). — 2) n. und f. आ *Betrachtung, Erwägung.*

आलोचनीय Adj. *in Betracht zu ziehen* 253,24.

आलोच्य Adj. dass.

आलोडन n. *das Mischen.*

*आलोप m. *Bissen.*

आलोल Adj. (f. आ) *sich langsam hin und her bewegend* Spr. 1035.

आलोलचतुर्थी f. *ein best. Spiel: Schaukelvergnügen am 4ten Tage der lichten Hälfte im Monat* Çrâvaṇa.

*आलोष्टी Adv. gaṇa ऊर्यादि.

आलोहवत् Adj. *in's Röthliche spielend.*

आलोहायन m. Patron. von अलोह. Verz. d. B. H. 58,9 ist vielleicht आलोहायनाः st. आलोहालोभायनाः zu lesen.

आलोहित Adj. *röthlich* 251,25. 252,25.

आलोहितो Adv. mit कर् *röthlich färben* Kâd. 32,28.

आव Pron. der 1ten P. Du. Nom. आवम् und आवाम्, Acc. आवाम्, Instr. Dat. Abl. आवभ्याम्, Abl. auch आवत्, Gen. Loc. आवयोस्.

आवटिक m. Pl. Name einer Schule.

*आवट्य 1) m. und f. आ Patron. von अवट. — 2) n. Nom. abstr. von अवट.

*आवट्यायनी f. Patron. = आवट्या.

आवत् f. *Nähe.*

आवत्सरान्तम् Adv. *bis zum Ende des Jahres* Kâtjâs. 23,20.

आवदानिक Adj. *was in Stücken geopfert wird* Vaitân.

*आवनतीय Adj. von अवनत gaṇa कृशाश्वादि.

आवनेय m. *Sohn der Erde, der Planet Mars.*

आवन्त् Adj. *mit* आ *versehen.*

आवन्त 1) m. *a) ein Fürst der* Avanti. — *b)* N. pr. eines Sohnes des Dhṛshṭa. v. l. अवन्त. — 2) f. ई *die Sprache der* Avanti.

आवन्तक 1) Adj. *zu den* Avanti *in Beziehung stehend, zu ihnen gehörig.* — 2) m. Pl. *die Bewohner von* Avanti.

आवन्तिक 1) Adj. (f. आ) = आवन्तक. — 2) m. Pl. Name einer buddh. Schule. — 3) f. आ ein Frauenname.

आवन्त्य 1) Adj. (f. आ) = आवन्तक. — 2) m. *ein zu den* Avanti *gehöriger Mann, ein Fürst der* Av.

आवन्त्यक m. = आवन्त्य 2) AV. Par. in Ind. St. 10,212 (अव° gedr.).

*आवन्त्यश्मक n. Kâç. zu P. 2,2,31. m. Pl. zu 6,2,37. v. l. अव°.

*आवन्दन n. *Begrüssung* Gal.

आवपन 1) n. *a) das Hinstreuen, Hinwerfen, Auflegen* Gaut. 1,32. — *b) das Einstreuen, Einschieben.* — *c) das Insichaufnehmen, Fassen* MBh. 1, 88,13. — *d) Gefäss, Behälter* (auch in übertr. Bed.) Maitr. S. 3,12,19. Bhâg. P. 10,80,45. 87,20. — *e) *hänfenes Gewand* Gal. — 2) f. आवपनी *Gefäss, Behälter.*

*आवपनिष्किरा f. *beständiges Hinein- und Hinausschütten.*

आवपत्तिक Adj. (f. °त्तिकी) *hinstreuend.*

आवभृत्य m. Pl. N. pr. einer Dynastie.

आवभृथ Adj. von अवभृथ.

1. आवप n. *Empfängniss.*

2. *आवय m. oder °या f. Pl. *Wasser.*

3. *आवय N. pr. einer Oertlichkeit; davon Adj. *°क. v. l. अवयात, आवयातक.

आवयस fehlerhaft für आयवस.

आवयाज् m. (Nom. °याट्) *der durch Opfer Etwas abwehrt.*

*आवयातक Adj. von अवयात gaṇa धूमादि in der Kâç.

*आवयासीय Adj. von अवयास gaṇa कृशाश्वादि in der Kâç.

आवर् 2. und 3. Sg. Aor. von वर्, वृणोति.

आवारक Adj. *bedeckend, verhüllend, verfinsternd.* Davon Nom. abstr. °त्व n.

आवरण 1) Adj. dass. — 2) n. (adj. Comp. f. आ) *a) das Verdecken, Verhüllen* (eig. und übertr.) 261,20. 22. — *b) das Verschliessen, Hemmen, Unterbrechen.* — *c) Hülle, Decke* (auch in übertr. Bed.), *Gewand.* — *d) Schirm, Schutz.* — *e) Schild.* — *f) Riegel, Schloss.*

आवरणिन् m. Pl. Name einer buddh. Secte.

आवरणीय Adj. bei den Gaina *Alles was unter den Begriff* आवरण 2) *c) fällt.*

*आवरसमक Adj. *im nachfolgenden Jahre abzutragen.*

*आवरिका f. = आवारि.

आवरीतर् Nom. ag. *Hemmer* Sây. zu ṚV. 1,52,3.

आवरीवर् 3. Sg. und आवरीवुर् 3. Pl. Imperf. vom Intens. von वर्त् mit आ.

आवर्तक Adj. *geneigt machend, für sich gewinnend.*

आवर्तन n. 1) *das Geneigtmachen, für sich Gewinnen.* — 2) *das Ducken* Lalit. 314,5. 315,1.

आवर्तनी Adv. mit कर् *Jmd* (Gen.) *ducken* Lalit. 308,9.

आवर्तित n. *eine best. Stellung —, — Figur des Mondes.*

आवर्त 1) m. (adj. Comp. f. आ) *a) Drehung.* — *b) Wendung, Windung.* — *c) Wirbel, Strudel.* — *d) Haarwirbel.* — *e)* Du. *die beiden Vertiefungen im Stirnbein über den Augenbrauen.* — *f) Tummelplatz.* — *g) ein best. Komet.* — *h)* Bez. *best. mythischer Wolken.* — *i) *ein best. Edelstein.* — *k) *Brunnenrad* Gal. — *l) *das Hinundhergehen der Gedanken, Sorgen.* — 2) f. आ N. pr. eines Flusses. — 3) n. *Schwefelkies* Râgân. 13,85.

आवर्तक 1) m. *a) ein best. giftiges Insect.* — *b)* Bez. *best. mythischer Wolken.* — 2) *f. ई *die Sennapflanze* Râgân. 3,123.

आवर्तन 1) Adj. *umwendend, sich herwendend.* — 2) m. N. pr. eines Upadvîpa in Gambudvîpa Bhâg. P. 5,19,30. — 3) f. ई *a) *=तैजसाव° *Schmelztiegel.* — *b) eine best. Zauberkunst.* — 4) n. *a) das Umwenden, Rückkehr.* — *b) *das Buttern.* — *c) *das Schmelzen von Metallen.* — *d) das Sichdienstbarmachen* Sâmav. Br. 2,5,1. — *e) Mittagszeit.* — *f) Jahr.*

आवर्तनीय Adj. *zu wiederholen* Comm. zu Nyâyam. 1,4,7. 9,1,14. Nom. abstr. °त्व n. zu 9,2,7.

*आवर्तपूलिका f. *Weizenkuchen mit süsser Füllung* Nigh. Pr.

*आवर्तमणि m. *ein best. Edelstein* Râgân. 13,216.

1. आवर्तिन् Adj. *mit einem Haarwirbel versehen.*

2. आवर्तिन् 1) n. Bez. *bestimmter* Stotra Lâṭj. 2, 5,18. 27. 6,1,15. — 2) *f. °नी *Odina pinnata.*

आवर्ष in निरावर्ष.

आवलि und °ली f. *Streifen, Reihe, Zug.*

आवलिका f. 1) = आवलि Ind. St. 10,285. — 2) *Koriander* Râgân. 6,36.

*आवलीकन्द् m. *ein best. Knollengewächs* Râgân. 7,97.

आवल्गिन् Adj. *hüpfend, springend.*

आवल्गुज Adj. *von der Vernonia anthelmintica stammend.*

आवशीर m. Pl. N. pr. eines Volkes.

आवश्यक 1) Adj. (f. ई) *nothwendig, unumgänglich.* Dazu Nom. abstr. °ता f. — 2) n. *a) Unumgänglichkeit. — b) Befriedigung der Nothdurft.*

आवश्यकवृत्तवृत्त n. Titel eines Gaina-Werkes Wilson, Sel. W. 1,286 (आव° gedr.).

आवसति f. 1) *Nachtlager, Herberge.* — 2) *Nacht* MBh. 3,165,14.

आवसथ m. 1) *Nachtlager, Herberge, Wohnort.* — 2) *= वक्रकवितान Cit. bei Uggval. zu Unâdis. 3,114.

*आवसथिक Adj. (f. ई) *in einem Hause übernachtend.*

आवसथ्य 1) Adj. *im Hause befindlich.* — 2) m. (sc. अग्नि) *das im Hause gepflegte Feuer* Vaitân. — 3) m. n. *= आवसथ 1).

आवसथ्याधान n. 1) *das Anlegen des häuslichen Feuers* Pâr. Grhj. 1,2,1. — 2) Titel eines Pariçishṭa des SV.

*आवसानिक Adj. von अवसान N. pr.

आवसायिन् Adj. *nach Zehrung ausgehend.*

*आवसित Adj. = अवसित *aufgehäuft.*

आवस्थिक Adj. 1) *den Verhältnissen entsprechend.* — 2) *aus Zeitpunkten bestehend.*

आवह् 1) Adj. (f. आ) *herbeiführend, bewirkend.* Die Ergänzung im Comp. vorangehend, im Bhâg. P. einmal im Acc. — 2) m. *a) einer der sieben Winde. — b) eine der sieben Zungen des Feuers.*

आवहन n. *das Herbeibringen.*

आवाप m. 1) *das Ausstreuen, Säen* 214,3. — 2) *das Hinzustreuen, Beimischen.* — 3) *Einstreuung, Einschiebung, Einschaltung, Zusatz* 216,8. Çulbas. 1,54. 3,201. — 4) **das Aufstellen von Geräthen* oder *Ausstellen von Waaren.* — 5) *Hauptspende* Gobh. 1,8,16. — 6) *Behälter, Gefäss.* व्यसनावाप so v. a. *Jammerthal.* — 7) *Handschutz gegen das Anprallen der Bogensehne* MBh. 14,77,21. — 8) m. n. **ein best. Handschmuck.* — 9) *Einmischung in des Feindes Angelegenheiten, Diplomatie.* — 10) **ein best. Trank.* — 11) *= आलवाल 1). — 12) **unebener Boden.*

*आवापक m. = आवाप 8).

*आवापन n. *Weberstuhl.*

आवापस्थान n. *die Ṛk eines Tṛka, welche bei Bildung eines* Stoma *mehr als dreimal wiederholt wird.*

आवापिक Adj. *einen Zusatz bildend, eingeschoben.*

*आवाय m. Mahâbh. 3,93,*a.*

आवार m. *Hut, Schutz.*

*आवारि f. *Marktbude.*

*आवाल m. n. = आलवाल 1).

आवास m. (adj. Comp. f. आ) *Wohnstätte, Standort.*

*आवासित Adj. = अवसित *aufgehäuft.*

°आवासिन् Adj. *wohnend.* निरुत्तरावा° *wimmelnd* Daçak. 29,1.

आवास्य Adj. in आत्मावास्य und ईशावास्य.

आवाह् m. 1) *Einladung.* — 2) **Heirath.* — 3) N. pr. eines Sohnes des Çvaphalka.

आवाहन 1) n. *Einladung* VP. 3,15,18. — 2) f. ई *eine best. Stellung der Hände.*

आवाह्य Adj. *einzuladen* Nâjam. 10,1,4.

आवि und आवी f. *Weh, Schmerz,* Pl. *Geburtswehen.* Am Ende eines adj. Comp. f. ई.

आविक 1) Adj. *a) vom Schaf herrührend* Gaut. 17,24. — *b) wollen.* — 2) n. *a) Schaffell* Âpast. — *b) wollenes Gewand, — Decke.* Auch *m.

आविकसौत्रिक Adj. *aus wollenen Fäden bereitet.*

*आविक्य n. Nom. abstr. von आविक.

आवित्तितृ m. Patron. von अवित्तित्.

*आविद्ध Adj. = अविद्ध.

आविज्ञ m. N. pr. eines Asura (?).

आविज्ञान्य Adj. *ununterscheidbar.*

आविद् f. 1) *Vorwissen, das Bekanntsein.* — 2) Bez. *der mit* आविस् *und* आवित्त *beginnenden Formeln in* VS. 10,9.

आविदूर्य n. *Nähe.*

आविदे Dat. Inf. *zu erlangen* Ṛv. 10,113,3.

आविद्ध n. *das Schwingen* (beim Fechten).

आविद्धवक्त्र m. *eine best. Stellung der Hände beim Tanz.*

आविद्वस् Adj. *kundig.*

*आविध m. *eine Art Bohrer.*

आविर्वक्षीक Adj. *offen schimmernd.*

आविर्भाव m. und °भूति f. *das Offenbarwerden.*

आविर्मुख 1) *Adj. (f. ई) *dessen Oeffnung vor Augen liegt.* — 2) f. (sc. द्वार) Bez. *des rechten Auges.*

आविर्मूल Adj. *dessen Wurzeln bloss liegen* Ait. Âr. 236,6.

आविर्होत्र m. N. pr. eines Mannes.

आविल Adj. (f. आ) 1) *trübe.* — 2) am Ende eines Comp. *a) befleckt —, besudelt mit. — b) erfüllt von, bedeckt —, besäet —, vermischt mit.*

*आविलकन्द् m. *eine best. Wurzelknolle.* Richtig आवलीकन्द्.

आविलय्, °यति *trüben, beflecken.*

आविश्म् Acc. Inf. *um hineinzugehen* Ṛv. 10,215,6.

आविष्करण n. und °ष्कार m. *das Offenbaren, an den Tag Legen.*

आविष्टव n. *das Behaftetsein mit.*

आविष्टलिङ्ग Adj. (f. आ) gramm. *von festem Geschlecht, das G. nicht ändernd.*

(आविष्ठा) आविष्ठिम्र Adj. *offenkundig, offenbar.*

आविष्पद् Adj. *dessen Füsse zu sehen sind* Âçv. Çr. 6,10,6.

*आविष्पीत Adj. P. 8,3,41, Sch.

आविस् Adv. *offenbar, sichtbar, vor Augen.* Mit अस् und भू *offenbar werden, — sein, erscheinen, vor Augen treten.* Mit कर् und भू Caus. (Kâd. 265, 15) *offenbar machen, aufdecken, sehen lassen, zeigen.* Compar. आविस्तराम्.

आवी s. आवि und आव्य.

आवीत Partic. von व्या mit आ.

आवीतिन् in प्राचीनावीतिन् und प्राचीनआ°.

आवीरचूर्ण n. *ein best. rothes Pulver.*

आवीसूत्र n. *wollener Faden* Âpast. 1,2,36.

*आवुक m. *Vater* (im Drama).

आवृत् f. 1) *das Sichherwenden, Einkehr.* — 2) *Wendung des Ganges, — Weges, Lauf, Gang, Richtung.* — 3) *Wendung einer Handlung, Vorgang, Folge von Verrichtungen;* im Ritual *eine Verrichtung ohne Sprüche* Ṛv. 9,74,2. 10,130,7. — 4) *Hergang, hergebrachte Weise, Weise.* — 5) *Abtheilung.*

आवृत m. *eine best. Mischlingskaste.*

आवृति f. *Bedeckung, Verhüllung.*

आवृते Dat. Inf. *einzukehren* Ṛv. 3,42,3.

आवृत्त n. *das Richten von Gebeten an einen Gott.*

आवृत्ति f. 1) *Einkehr.* — 2) *Umkehr, Wiederkehr.* — 3) *Sonnenwende.* — 4) *Wiederholung* Kap. 4,3. Auch als *best. rhetorische Figur.* — 5) *Wiederkehr in diese Welt, Wiedergeburt* Kap. 1,82. 3,52. 4,22. 6,56. — 6) *Lauf, Richtung.* — 7) *Vorgang, Hergang.*

आवृत्तिदीपक n. *die rhetorische Figur der Wiederholung.*

आवृत्तवत् Adj. *hergeneigt, zugewandt.*

आवृद्धबालकम् Adv. *vom Knaben bis zum Greise* LA. 92,9.

आवृष्ट f. *anhaltender Regen.*

आवेग 1) m. *Aufregung, Aufgeregtheit.* — 2) *f. ई *Argyreia speciosa* oder *argentea* Râgân. 3,105.

आवेणिक Adj. (f. ई) *mit nichts Anderem in Berührung stehend, ganz in sich abgeschlossen, unabhängig* (buddh.) Lalit. 183,18.

°आवेदक Adj. *mittheilend, aussagend.*

आवेदन n. 1) *Ankündigung, Anmeldung.* — 2) *gerichtliche Anzeige* 214,13. 30.

आवेदनीय Adj. *anzukündigen, —zeigen* Kâd. II, 61,22. *zu melden, — hinterbringen.*

°आवेदिन् Adj. *verkündend.*

आवेद्य Adj. = आवेदनीय.

आवेध m. *das Schütteln, Schwingen.*

आवेध्य Adj. *eingehängt werdend.*

*आवेध्यक Adj. und *आवेध्यन n.

आवेश m. (adj. Comp. f. आ) 1) *das Hereintreten in Spr.* 7231. — 2) *das Miteingeschlossensein* Kâtj. Çr. 22,3,51. — 3) *das Ergriffensein, Benommensein* (von einer heftigen Gemüthserscheinung). — 4) *Wuth, Zorn* Bâlar. 146,18. Kâd. II,58,8. — 5) *das Besessensein.* — 6) *das Hängen an.* — 7) **Stolz, Hochmuth.*

आवेशन n. 1) **das Hineindringen.* — 2) *das Besessensein.* — 3) **Zorn.* — 4) *Werkstatt.*

°आवेशवत् Adj. *besessen von.* मद्नावे° *verliebt* Daçak. 30,16.

*आवेशिक 1) Adj. *eigenthümlich.* — 2) m. *Gast.* — 3) n. *gastfreundliche Aufnahme.*

*आवेषण n. *Hof um die Sonne* oder *den Mond.*

आवेष्ट m. *das Würgen.*

आवेष्टक m. 1) *Schlinge.* — 2) **Umzäunung, Wall.*

आवेष्टन n. *Hülle, Binde.*

आवोढवै Dat. Inf. *herbeizuführen* Çat. Br. 1,4,2,17.

1. आव्य Adj. (f. आवी) 1) *zum Schafgeschlecht gehörig.* — 2) *wollen.*

2. (आव्य) आविध्य Absol. von अव्.

आव्यक्त Adj. *vollkommen deutlich.*

आव्यक्तिक Adj. *immateriell* Comm. zu Njâjas. 3,1,29.

आव्यथा f. *ein Anflug von Rührung.* °थां कर् *ein wenig gerührt werden* 30,21 (Conj. für आव्यथा).

आव्यथम् Acc. von आव्यथ und आवथी *Weh, Schmerz.*

आव्यथा f. s. आव्यथा.

आव्यात्त Adj. *ein wenig geöffnet.*

आव्याध m. *eine angerissene —, angebrochene Stelle.*

आव्याधिन् 1) Adj. *mit einem Geschosse treffend.* — 2) f. Pl. (sc. सेना:) *Räuberschaar* Maitr. S. 2,9,4.

आव्युषम् Adj. *bis zum Morgenlicht.*

आव्रश्चन m. *Strunk, Stumpf eines Baumes* Njâjam. 10,1,11.

आव्रस्क in घनाव्रस्क.

आव्रस्कन Adj. *abgebrochen, zerbröckelt* Kauç. 16.

*आव्रीतक Adj. *von schamlosen Menschen bewohnt.*

1. आश m. *Erlangung,* in दुराश.

2. आश m. *Speise.*

आशंसन n. *das Anwünschen, Wünschen.*

आशंसा f. 1) *Wunsch, Erwartung, Hoffnung* 243, 3. 20. — 2) *Ahnung.*

आशंसितर् Nom. ag. 1) **der Etwas wünscht, — erwartet.* — 2) *Verkünder,* mit Acc.

°आशंसिन् Adj. *verkündend, versprechend* Âçv. Gṛhj. 1,23,12.

आशंसु Adj. *wünschend, erwartend, hoffend;* mit Acc.

आशक in घनाशक.

आशङ्क 1) n. am Ende eines Comp. nach einem Nom. act. *a) *Zweifel —, Ungewissheit in Bezug auf.* — *b) Gefahr.* — 2) f. आ *a) Besorgniss, Befürchtung vor* (Abl.). अत्र 177,12. — *b) Misstrauen.*

आशङ्कनीय Adj. *zu befürchten, — besorgen* 267,21.

आशङ्कितव्य Adj. dass. Çâṃk. zu Bâdar. 3,3,52.

आशङ्किन् Adj. 1) *befürchtend* 299,28. — 2) *vermuthend* 111,23. — 3) *haltend für* Kâd. 50,15. — 4) **Besorgniss —, Furcht erweckend* Spr. 4517.

1.*आशन m. = अशनि und *ein Fürst der* Açani.

2.*आशन m. = अशन, असन *Terminalia tomentosa.*

आशय m. (adj. Comp. f. आ) 1) *Lagerstatt, Sitz —, Ort des.* — 2) *Ort, Stelle* überh. — 3) in der Med. *Sitz* oder *Behälter eines der den Körper constituirenden Grundstoffe.* Ungenau auch st. आमाशय und पक्वाशय. — 4) *Sitz der Gefühle und Gedanken, Herz, Gemüth.* — 5) *Gedanken, Absicht.* — 6) *Gesinnungs —, Denkweise.* — 7) im Joga *die Anlage, mit der ein Mensch zur Welt kommt, und die eine Folge der Werke in einer vorangehenden Existenz ist.* — 8) **Artocarpus integrifolia L.* — 9) *= विभव, किंपचान und मलिन.

आशयाग्नि m. *das Feuer der Verdauung.*

*आशयाश m. = आम्रयाश *Feuer.*

*आशर m. 1) *Feuer.* — 2) *ein* Râkshasa.

आशरीक m. *Reissen* (im Körper).

आशरीरम् Adv. *mit Einschluss des Körpers.*

*आशव n. *Geschwindigkeit.*

आशस् f. *Wunsch, Erwartung, Hoffnung.*

आशसन n. *das Aushauen* (eines geschlachteten Thieres).

आशस्त्रवन्ध Adj. Kâm. Nitis. 7,57 fehlerhaft für अश°.

आशस्य Gobh. 1,4,29 fehlerhaft für आसस्य.

1. आशा f. 1) *Raum, Gegend.* — 2) *Himmelsgegend.*

2. आशा f. 1) *Wunsch, Erwartung, Hoffnung.* Die Ergänzung im Gen., Loc. (Spr. 7664) oder im Comp. vorangehend. Instr. *in Erwartung von Etwas, hoffend auf* 182,26. 248,23. Spr. 7619. आशां कृत्वा (so ist wohl zu lesen 94,24) dass. — 2) personif. als Gattin eines Vasu und als Schwiegertochter des Manas.

आशाकृत Adj. R. 2,63,18. Wohl आशां कृत्वा zu lesen.

आशागज m. *ein eine best. Weltgegend tragender mythischer Elephant.*

आशाचक्रवाल n. *der ganze Horizont* Kâd. 28,2.

आशादशमी f. *der 10te Tag in der lichten Hälfte des* Âshâḍha.

आशादामन् m. N. pr. eines Fürsten.

आशादित्य m. = आशार्क N. pr. eines Scholiasten.

आशानस्तव m. Titel eines Werkes.

आशापरा f. N. pr. einer Göttin.

आशापाल m. *Hüter einer Weltgegend* Maitr. S. 3,9,4.

आशापालीय n. Bez. *des Spruches* देवा आशापाला: *u. s. w.* (VS. 22,19) Vaitân. 36,20.

आशापिशाचिका und °ची f. *die Hoffnung als böser Dämon.*

आशापुर n. und °पुरी f. N. pr. einer *Stadt.*

*आशापुरसंभव m. *Balsambaum* Râgân. 12,113.

आशाबन्ध m. 1) *Band der Hoffnung.* — 2) *Spinngewebe.*

आशाभिषिन् Adj. *ein Obdach suchend.*

आशार्क m. = आशादित्य.

आशावत् Adj. *voller Hoffnung, hoffend —, vertrauend auf* (Loc. oder Dat.).

आशावरी f. *eine best.* Râginî S.S.S. 55.

आशावह m. 1) Bez. *der Sonne* MBu. 1,1,42. — 2) N. pr. eines Vṛshṇi.

आशावासस् n. *die Weltgegenden als Gewand.* °सो वस् *sich in ein solches Gewand kleiden, so v. a. nackt einhergehen* 166,3.

आशाविजय m. *Welteroberung* Kâd. 125,7.

आशाविद् Adj. *mit den Weltgegenden vertraut.*

आशासंशित Adj. *durch die Himmelsgegenden geschärft* AV. 10,5,29.

आशासन n. *das Bitten, Flehen* Comm. zu Njâjam. 10,2,25.

आशासनीय Adj. *zu erbitten* Comm. zu Njâjas. 9,3,16.

आशास्य 1) Adj. *zu wünschen, erwünscht* Mâlav. 95. — 2) n. *Wunsch, Segenswunsch.*

आशि *das Essen.*

आशिता f. *Lernbegier.*

आशिखम् Adv. *mit Einschluss des Haars auf dem Scheitel* Hariv. 15266.

आशिञ्जित n. *Geklingel* Viddh. 9,14.

आशित 1) Adj. s. 2. अश् Caus. — 2) n. *Speise* RV. 10,37,11. 117,7.

*आशितंगवीन Adj. *von Kühen abgeweidet.*

*आशितंभव 1) Adj. *sättigend.* — 2) m. n. *das Sattsein.*

आशितिमन् m. *das Sattsein.*

°आशिन् Adj. *essend, geniessend.*

आशिर Adj. *betagt.*

*आशिमन् m. *Geschwindigkeit.*

आशीर f. *die dem* Soma-*Saft zugesetzte Milch.*

1. आशिर dass. °दुघ् Adj. *Milch zum* Soma-*Saft milchend* Âçv. Çr. 12,8,34.

2.*आशिर 1) Adj. *gefrässig.* — 2) m. *a) Feuer.* — *b) ein* Râkshasa.

आशिरःपादम् Adv. *von Fuss bis zu Kopf* Kaṭhâs. 4,53.

आशिर्वाद (!) m. = आशीर्वाद् Nir. 7,1.

आशिष्ठ Adj. Superl. von आशु 1).

1. आशिस् 1) *Bitte, Bittgebet, Wunsch; ein zum Wohl eines Andern ausgesprochener Wunsch, Segenswunsch.* — 2) *der Charakter und die Personalendungen des Precativs.* — 3) *ein best. Heilmittel.*

2. आशिस् (Ind. St. 14, 397) und *आशी f. *Schlangenzahn.*

आशीतिक Adj. fehlerhaft für अशीतिक.

आशीयस् Adj. Compar. von आशु 1).

आशीरुक्ति f. *Segenswunsch* Prasannar. 82,10.

आशीर्गेय n. *Gesang mit Segenswünschen.*

आशीर्ग्रहण n. *das Empfangen eines Segenswunsches* Dhûrtan. 61.

आशीर्दा und °दाय f. *Erfüllung der Erwartung.*

आशीर्वचन n. *Segenswunsch.* °नाक्षेप m. in der Rhet. *eine durch einen Segenswunsch ausgedrückte Erklärung, dass man mit Etwas nicht einverstanden sei.* Beispiel Spr. 2057.

आशीर्वाचक Adj. *einen Wunsch ausdrückend* Kull. zu M. 2,23.

आशीर्वत् Adj. *mit Milch gemischt.*

आशीर्वाद् m. *Segenswunsch.* °मन्त्र m. dass.

आशीर्वादाभिधानवत् Adj. *ein einen Wunsch ausdrückendes Wort enthaltend* M. 2,23.

*आशीर्विष m. = आशीविष.

आशीविष m. 1) *Giftschlange.* — 2) *eine best. zu den Haubenschlangen gerechnete Giftschlange.*

आशु 1) Adj. *geschwind, rasch, schnell.* — 2) Adv. *schnell, eiligst, auf der Stelle, alsbald, sogleich.* — 2) m. *a) Ross.* — *b) schnell reifender Reis.* — 3) n. Name eines Sâman.

*आशुकर्मन् Adj. *rasch zu Werke gehend.*

आशुकारिन् 1) Adj. *schnell wirkend* Kâd. II, 41,1. — 2) m. *eine Species von Fieber* Bhâvapr. 3,71.

आशुक्रिया f. *schnelles Verfahren.*

आशुक्लान्त Adj. *alsbald verwelkt* Çâk. 66.

आशुग 1) Adj. (f. आ) *schnell gehend,* — *sich dahinbewegend* 84,15. 217,14. — 2) m. *a) Pfeil.* — *b) *Wind.* — *c) *die Sonne.* — *d) *N. pr. eines der fünf ersten Anhänger Çâkjamuni's.*

आशुगति Adj. *sich schnell bewegend* Comm. zu Njâjas. 3,2,30. Nom. abstr. °त्व n. im Text.

आशुगामिन् 1) Adj. dass. — 2) m. *die Sonne.*

आशुगिं m. wohl *ein best. Vogel.*

आशुतोष Adj. *leicht zu befriedigen.*

आशुत्व n. 1) *Geschwindigkeit.* — 2) *die Benennung* आशु Tândja-Br. 14,9,10.

*आशुद्य n. *Unreinheit* Gal.

*आशुपत्त्री f. *Weihrauchbaum.*

आशुपर्वन् Adj. *schnell fliegend.*

आशुप्रतिकारिन् Adj. *schnell einschreitend* (Arzt) Karaka 1,17.

आशुबोध 1) *Adj. *leicht verständlich.* — 2) m. Titel einer Grammatik.

आशुभाविन् Adj. *schnell von Statten gehend.* Davon Nom. abstr. °विता f.

आशुमत् und आशुया Adv. *schnell, rasch.*

आशुरथ Adj. *einen raschen Wagen habend.*

आशुरथीय n. कुत्सस्य आ° Name eines Sâman.

आशुविक्रम Adj. *schnellen Schrittes* R. 3,30,44.

आशुविमर्दित Adj. *alsbald zerdrückt* Çâk. 66, v. l.

आशुवृत्ति Adj. *schnell vor sich gehend.* Nom. abstr. °त्व n. Comm. zu Njâjas. 3,2,62.

*आशुव्रीहि m. *schnell reifender Reis.*

आशुशुक्षणि 1) Adj. *hervorblinkend.* — 2) m. *Feuer* Bâlar. 38,10. Kâd. 49,11.

आशुशुष्क Adj. *schnell eintrocknend.* Davon Nom. abstr. °त्व n. Kâm. Nitis. 7,18.

आशुश्रवस् m. N. pr. eines mythischen Rosses.

आशुषेण Adj. *rasches Geschoss habend* Maitr. S. 2,9,6.

आशुसंधेय Adj. *leicht zusammenzufügen* und zugleich — *zu versöhnen* Spr. 4971.

आशुहेमन् Adj. 1) *rasch hineilend.* — 2) *die Rosse antreibend.*

आशुहेषस् Adj. *schnell verwundend.*

*आशैकुटिन् m. *Berg.*

*आशोकेय 1) Adj. von अशोक. — 2) m. Metron. von आशोका. f. ई.

आशौच n. *Unreinheit* (in rit. Sinne) Gaut. °निर्णय m. Titel eines Werkes.

आशौचिन् Adj. *unrein.*

*आश्चर्य, °र्यति *wunderbar sein.*

आश्चर्य 1) Adj. *seltsam, wunderbar.* — 2) n. *a) seltene Erscheinung, Wunder.* Mit यद्, *यच्च, *यत्र, *यदि und blossem Fut. Superl. °तम n. *eine gar s. E.* — *b) Verwunderung, Staunen, Erstaunen.* °र्यं दा *Jmd* (Loc.) *in Staunen versetzen.*

आश्चर्यभूत Adj. *eine seltene Erscheinung seiend, wunderbar.*

आश्चर्यमय Adj. *wunderbar.*

आश्चर्यरत्नमाला f. Titel eines Werkes.

आश्चर्यरूप Adj. *seltsam, wunderbar* Nṛs. Up. in Ind. St. 9,165.

आश्चोतन und आश्च्योतन n. *das Beträufeln, Anspritzen.*

आश्च्योतयितवै Dat. Inf. *hinzuträufeln.*

*आश्म Adj. *steinern.*

*आश्मकि m. Patron. von अश्मक.

*आश्मन 1) Adj. *steinern.* — 2) m. Bein. Aruṇa's.

*आश्मन्य Adj. von अश्मन्.

*आश्मभारिक Adj. *eine Last Steine fahrend u. s. w.*

आश्मरथ 1) Adj. *zu* Âçmarathja *in Beziehung stehend.* — 2) *f. ई Patron. von Açmaratha.

आश्मरथ्य m. Patron. von Açmaratha.

आश्मरिक Adj. *am Blasenstein leidend.*

*आश्मायन m. Patron. von अश्मन्.

*आश्मिक Adj. von अश्मन्; auch so v. a. आश्मभारिक.

*आश्मेय m. Patron. von अश्मन्.

आश्रपण n. *das Ankochen.*

आश्रम (adj. Comp. f. आ) 1) m. n. *Einsiedelei.* — 2) m. *eine zu feierlichen Gelegenheiten errichtete Hütte.* — 3) m. *ein Stadium im religiösen Leben,* insbes. *eines Brahmanen,* deren 4 (Schüler, Haushälter, Einsiedler und Bettler) oder 3 (ohne Schüler) angenommen werden. — 4) m. N. pr. oder Bein. eines Schülers des Pṛthvidhara.

आश्रमपद् n. = आश्रम 1) 3).

आश्रमपर्वन् n. Titel des ersten *Abschnittes* im 13ten Buche des MBh.

आश्रममण्डल n. *Gruppe von Einsiedeleien.*

आश्रमवासिक Adj. *auf den Aufenthalt in einer Einsiedelei bezüglich.*

आश्रमवासिन् und आश्रमसद् m. *Bewohner einer Einsiedelei, Einsiedler.*

आश्रमस्थान n. *Einsiedelei.*

आश्रमालय m. *Bewohner einer Einsiedelei, Einsiedler.*

आश्रमिन् Adj. *in irgend einem Stadium des religiösen Lebens sich befindend* Gaut. 28,49.

आश्रमोपनिषद् f. Titel einer Upanishad.

आश्रय m. (adj. Comp. f. आ) 1) *das Sichanlehnen —, Sichanheften an* Spr. 7699. — 2) *nächste Umgebung.* — 3) *Anschluss —, Hingabe an, das sich einer Sache Ergeben* Spr. 2991. *das Greifen zu* Chr. 252,5. — 4) *das Berufen auf, Abhängigkeit*

von. Am Ende eines adj. Comp. *beruhend auf, abhängig von.* — 5) *Bezug auf.* Am Ende eines adj. Comp. *sich beziehend auf* 117,7. MBh. 3,45,9. — 6) *Lehne, Stütze, Halt, Unterlage.* — 7) *Halt, Zuflucht, Hort, Schirm.* — 8) *Sitz, Wohnsitz, Standort, Behalter.* — 9) *Subject; Substrat* 279,13. — 10) Pl. *zusammenhängende Menge, Kette von.* कथाश्रया: MBh. 3,298,7. — 11) Pl. *die fünf Sinnesorgane und das* Manas (buddh.). — 12) *=व्यपदेश.

आश्रयऋक्षयोग m. *eine best. Klasse von Constellationen ohne Mond.*

आश्रयण 1) Adj. (f. ई) *a) seine Zuflucht zu Etwas nehmend.* — *b) in Bezug stehend zu, betreffend.* — 2) n. *a) das Sichhinbegeben zu.* — *b) das Sichanschliessen an, Greifen zu* Comm. zu TS. Prât. 9,1.

आश्रयणीय Adj. 1) *zu dem man seine Zuflucht nehmen kann, von dem man Hülfe erwarten kann.* Dazu Nom. abstr. °त्व n. — 2) *wozu man sich zu halten hat, zu bekennen* (eine Lehre).

आश्रयता f. Nom. abstr. zu आश्रय 6) Comm. zu Njâjam. 9,2,8.

आश्रयत्व n. Nom. abstr. zu आश्रय 1) und 6) (Comm. zu Njâjam. 9,2,8).

आश्रयभूत Adj. *von dem* oder *wovon Jmd* oder *Etwas abhängt, die Grundlage bildend* 144,30. 224,14. 274,14. Comm. zu Njâjam. 9,2,8.

आश्रययोग m. = आश्रयऋक्षयोग.

आश्रयलिङ्ग Adj. *dessen Geschlecht von dem Worte abhängt, an das es sich anlehnt;* m. *Adjectiv.*

आश्रयवत् Adj. *einen Halt —, einen Rückhalt habend* Comm. zu Njâjas. 3,2,18.

आश्रयस्थान n. *das Organ des nächst folgenden Lautes, an den sich ein anderer anlehnt,* Çikshâ in Ind. St. 4,354. 361.

आश्रयाश 1) *Adj. *die nächste Umgebung verzehrend.* — 2) m. *Feuer* Spr. 2881.

आश्रयासिद्ध Adj. *logisch unzulässig wegen des Substrats* Tarkas. 43.

आश्रयितव्य Adj. *woran man sich zu halten hat* (in übertr. Bed.) Comm. zu Njâjas. 2,1,29. Çaṃk. zu Bâdar. 3,4,47.

आश्रयिन् Adj. 1) *sich an Etwas anlehnend, anhaftend an, sich anschliessend* Gaim. 4,1,18. — 2) *sitzend auf, wohnend in* 299,27. *einen Platz einnehmend.*

1. आश्रव 1) Adj. (f. आ) *gehorsam, fügsam.* — 2) *m. *Einwilligung, Versprechen.*

2. आश्रव und आश्राव m. fehlerhaft für आस्रव und आस्राव.

आश्रावण n. *Zuruf.* Bez. *best. Worte, die bei best. heiligen Handlungen einem Dienstthuenden zugerufen werden.*

आश्राव्य m. N. pr. eines Muni.

आश्राव्यप्रैष m. *der auf das* Âçrâvaṇa *folgende* Praisha Kâtj. Çr. 1,9,14.

*आश्रि f. = अश्रि.

आश्रित 1) m. *Untergebener, Diener* 148,21. — 2) Pl. (wohl n.) buddh. *die durch die fünf Sinne und das* Manas *bewirkten Wahrnehmungen.*

आश्रितत्व n. *Abhängigkeit.*

आश्रुत n. = आश्रावण.

आश्रुति f. *Bereich des Gehörs.*

आश्रुत्कर्ण Adj. *dessen Ohren lauschen* RV.

आश्लेष 1) m. (adj. Comp. f. आ) *a) unmittelbare Berührung.* — *b) Umschlingung, Umarmung.* — *c) was hängen —, kleben bleibt* Njâjam. 10,1,5. — 2) f. आ Sg. und Pl. *das 7te Mondhaus* TBr. 3,1,2,6.

आश्लेषण n. *das Hängen, —Klebenbleiben* Comm. zu Njâjam. 10,1,4.5.

आश्व 1) Adj. *a) dem Pferde gehörig, vom Pf. kommend.* — *b) *von Pferden gezogen.* — 2) n. *a) *Pferdetrupp.* — *b) *Nom. abstr. von* अश्व. — *c)* Name verschiedener Sâman.

आश्वघ्न m. N. pr. eines Mannes.

आश्वतर m. Patron. von अश्वतर.

आश्वतराश्वि m. Patron. von अश्वतराश्व.

आश्वत्थ 1) Adj. (f. ई) *a) vom heiligen Feigenbaum, aus solchem Holze verfertigt.* — *b) *zum Mondhaus* Açvattha *in Beziehung stehend.* — 2) *n. *die Frucht der Ficus religiosa.*

*आश्वत्थि und *°क Adj. und Subst. von अश्वत्थ.

*आश्वत्थिकीय Adj. von आश्वत्थिक.

*आश्वत्थीय Adj. von आश्वत्थि.

*आश्वपत Adj. von अश्वपति.

(आश्वयस्) आशुयस् Adj. *rasch handelnd.*

*आश्वपालिक m. Metron. von अश्वपाली.

*आश्वपेयिन् m. Pl. *die Schüler des* Açvapeja Kâç. zu P. 4,3,106.

आश्वबल Adj. *von der Pflanze* Açvabalâ *kommend.*

*आश्वभारिक Adj. *eine Pferdelast fahrend* u. s. w.

आश्वमेध m. Patron. von Açvamedha.

आश्वमेधिक Adj. *zum Rossopfer gehörig, dazu Beziehung habend* Âpast.

आश्वयुज् m. *der Monat* Âçvina.

आश्वयुज 1) Adj. *a) *unter dem Sternbild* Açvajuǵ *geboren.* — *b) zum Monat* Âçvajuǵa *in Beziehung stehend.* — 2) m. *der Monat* Âçvina. — 3) f. ई *a) Vollmondstag im Monat* Âçvina. °कर्मन् n. *ein auf diesen Tag fallender* Pâkajaǵna. — *b)* = °कर्मन् Gaut. 8,18.

*आश्वयुजक Adj. *am Vollmondstage im Monat* Âçvina *gesäet.*

आश्वयुज्य m. *der Monat* Âçvina.

*आश्वलक्षणिक (so zu lesen) Adj. *sich auf die Kennzeichen der Pferde verstehend* Mahâbh. 4,67,*a.*

1. आश्वलायन m. Patron. von Açvala, N. pr. eines Lehrers. °गृह्यकारिका f. und °ब्राह्मण n. Titel von Werken. °शाखा f. *die Schule des* A. °शाखिन् Adj. *zu dieser Schule gehörig.*

2. आश्वलायन 1) Adj. (f. ई) *zu* Âçvalâjana *in Beziehung stehend.* — 2) m. Pl. N. pr. einer Schule.

आश्ववार् (Maitr. S. 3,7,9) und आश्ववाल Adj. *aus dem Rohr* Açvavâra (-vâla) *verfertigt.*

(आश्वश्व) आशुश्वश्व Adj. *rasche Rosse habend.*

(आश्वश्वय) आशुश्वश्विय n. *Besitz rascher Rosse.*

आश्वसूक्त n. Name eines Sâman.

आश्वसूक्ति m. Patron. von Açvasûktin (-sûkta Comm.).

*आश्वायन m. Patron. von Açva.

*आश्वावतान m. Patron. von Açvâvatâna.

आश्वास m. (adj. Comp. f. आ) 1) *das Aufathmen, Erholung.* — 2) *Trost.* °सं कर् *Trost —, Muth zusprechen.* — 3) *Verlass auf* (Gen. oder Loc.). — 4) *Abschnitt in einer Erzählung.*

आश्वासन 1) n. *a) das Erfrischen, Beleben.* — *b) das Aufheitern, Trösten.* — 2) f. आ *Erquickung, Erheiterung* Bâlar. 275,7. *Tröstung, Trost* Veṇis. 15,20. °दायिन् Adj. Prasannar. 155,2.

आश्वासनीय Adj. *zu erheitern, — trösten* Uttarar. 38,22 (32,14).

आश्वासिन् Adj. *aufathmend, sich erheiternd.*

आश्वास्य Adj. *worüber man Beruhigung haben muss* Megh. 98.

आश्वि m. Patron. von Açva.

आश्विक 1) *Adj. = आश्वभारिक. — 2) m. *Reiter zu Pferde.*

1. आश्विन 1) Adj. (f. ई) *Reitern gleichend.* — 2) n. *Tagereise für einen Reiter.*

2. आश्विन 1) Adj. *den* Açvin *gehörig, — geweiht.* — 2) m. *a) ein best. Regenmonat, in dem der Vollmond im Mondhaus* Açvinî *steht.* — *b) *Du. *die beiden* Açvin Gal. — 3) f. ई Bez. *best. Backsteine.* — 4) n. *das Mondhaus* Açvinî.

*आश्विनचिक्कित n. *Herbstaequinoctium.*

आश्विनपात्र n. *die den* Açvin *geltende Schale* Çat. Br. 4,1,5,19.

आश्विनाय Adj. *mit dem den* Açvin *gehörigen*

Becher Soma *beginnend* Kâṭh. 30,3.

आश्विनेय m. 1) Patron. Nakula's und Sahadeva's. — 2) *Metron. der beiden Açvin.

आश्वीन 1) *Adj. *von einem Pferde in einem Tage zurückzulegen* (Weg). — 2) n. *Tagereise eines Pferdes* Tâṇḍya-Br. 25,10,16.

*आश्वेय m. Patron. von अश्व.

आष् onomatop. vom *Laute des Niesens.*

1. आषाढ 1) m. *a) ein best. Monat.* — *b) ein Stab aus* Palâça-*Holz* (bei besonderen Begehungen getragen). — *c)* N. pr. eines Fürsten. — *d)* *Bein. des Malaja-Gebirges. — 2) f. Pl. आ fehlerhaft für अषाढा. — 3) f. ई *Vollmondstag im Monat* Âshâḍha Vaitân. Spr. 7741.

2. आषाढ 1) Adj. *zum Monat* Âshâḍha *in Beziehung stehend.* — 2) m. *ein best. Festtag* Âpast. 1,11,20.

आषाढक 1) m. N. pr. eines Elephantenführers Kathâs. 13,8.14.16.25. — 2) f. °ढिका N. pr. einer Râkshasî.

आषाढपुर n. N. pr. eines mythischen Berges.

*आषाढपूर्वज m. *der Monat* Gjaishṭha.

*आषाढभव m. *der Planet Mars.*

आषाढभूति m. N. pr. eines Gauners.

आषाढाद्रिपुर n. = आषाढपुर.

*आषाढाभू m. *der Planet Mars.*

आषाढि m. Patron. von Ashâḍha.

*आषाढीय Adj. *unter dem Mondhaus* Ashâḍhâ *geboren.*

आष्कारणिधन n. Name eines Sâman.

आष्ट 3. Sg. Aor. von 1. अश्.

*आष्टक n. N. pr. einer Oertlichkeit. Davon Adj. *आष्टकीय.

आष्टक्य n. = अष्टक 3) *a)* Âpast. 1,10,2 (अष्टाक्य gedr.).

*आष्टम m. *Achtel.*

*आष्टमातुर Adj. *acht Mütter habend.*

आष्टमिक Adj. *im achten* (Buche) *gelehrt —, besprochen.*

आष्टादंष्ट्र fehlerhaft für आष्ट्रा°. °ष्ट्राघ्र und °ष्ट्रोत्तर n.

*आष्टि m. Patron. von अष्टन्.

आष्ट्र 1) *n. *Luftraum.* — 2) f. आ = अष्ट्रा Kâṭh. 37,1. — 3) f. ई *Küche, Feuerplatz.*

आष्ट्रादंष्ट्र n. Name eines Sâman Maitr. S. 1,11,9.

*आष्ट्रा f. *Weltgegend.*

1. आस् Interj. *der Freude* und *des Unwillens.*

2. आस्, आस्ते, ep. auch आसते und आस्ति. 1) *sitzen, sich setzen, —auf* (Loc.; Acc. nur scheinbar. Vikr. 27,16 zu interpungiren: एतदासनम् । आस्यताम् । Eben so R. ed. Bomb. 1,72,15). — 2) *seinen Sitz haben, wohnen, weilen, seinen Wohnsitz aufschlagen, sich niederlassen, ein Lager beziehen, — in* (Loc. und *Acc.). Auch von Zuständen, die in diesem Falle persönlich gedacht werden. — 3) *auf dem Throne sitzen, Audienz ertheilen.* — 4) *ruhen, liegen* (von Thieren und leblosen Körpern). — 5) *sitzen,* so v. a. *festsitzen, nicht herunterfallen* Spr. 7253. — 6) *stillsitzen, verweilen, verbleiben, verharren.* सन्मार्गे *auf dem rechten Pfade* 146,5. — 7) *sitzen bleiben,* so v. a. *das Nachsehen haben* 233,11.13. — 8) *in einer heiligen Handlung begriffen sein, einer Ceremonie obliegen,* mit Acc. Ueberhaupt *obliegen,* mit Loc. — 9) *längere Zeit in einer best. Lage sich befinden, sich verhalten, — wie.* Die nähere Bestimmung ein Partic., Adj. oder Subst. im Nom. (oder im Instr. bei impersonaler Redeweise), ein Absol. oder Adv. सुखम् oder सुखेन *sich wohl befinden.* दुःखम् *betrübt dastehen* 327,15. — 10) *gereichen zu* (Dat.) Spr. 4859. — 11) *esse alicujus* (Gen.) 39,6. — 12) Imperat. *weg damit, genug —, schweigen wir davon, nedum* Spr. 7744. Kâd. 228,10.11. 250,6. II,61,9. Vikramâṅkaḱ. 3,30 (wo समस्तमास्ताम् zu lesen ist). तथा यथा — *so dass nicht mehr die Rede sein kann (konnte) von.* — Caus. आसयति *sitzen heissen.* — Desid. *आसिसिषते. — Mit अधि 1) *sitzen —, sich setzen —,* (von Thieren) *liegen —, sich legen auf* (Acc.). अधस्तच्छिंशपायाः (so ist wohl zu lesen) *unterhalb* R. 5,57,6. — 2) *seinen Aufenthaltsort haben* oder *nehmen, bewohnen, seinen Sitz haben* oder *aufschlagen* (auch von einem Herrscher), *beziehen* (eine Wohnung); mit Acc. Auch mit यत्र *wo.* — 3) *treten auf* oder *in, betreten, antreten* (Weg, Stellung, Beruf, Amt). पादुके *in die Schuhe fahren.* प्रमाणपथम् oder प्रमाणपद्धतिम् so v. a. *sich beweisen lassen.* — 4) *über —, höher als Jmd* (Acc.) *sitzen.* — 5) *ruhen auf.* Partic. अध्यासित *a) ruhend auf.* विवाद्याध्या° *einem Streite unterliegend,* so v. a. *fraglich.* — *b) worauf Etwas* (Instr.) *ruht, — steht* Kâd. 40,15. — 6) *einem Manne* (Acc.) *fleischlich beiwohnen.* — 7) *über Etwas gestellt sein, herrschen.* — *Caus. *einen Sitz einnehmen lassen.* — *Desid. *zu besteigen im Begriff sein.* — Mit समधि einen Platz (Acc.) *einnehmen; bewohnen.* — *Desid. *einen Platz einnehmen wollen.* — Mit अनु 1) *dabei sitzen, umsitzen* (mit Acc.). Med. mit passiver Bed. — 2) *sich setzen, sobald sich ein Anderer gesetzt hat* (mit Acc.). — 3) *einer religiösen Ceremonie* (Acc.) *obliegen.* — Mit अन्तर् *sich setzen in* (Acc.) RV. 9,78,3. — Mit उद् 1) *unbetheiligt sein, keine Theilname zeigen, sich gleichgültig* oder *passiv verhalten,* — 2) *Etwas* (Acc.) *bei Seite lassen, übergehen.* — Mit उप 1) *daneben sitzen, sich daneben setzen, neben Jmd* (Acc.) *sitzen* oder *sich setzen, umlagern* (als Zeichen der Unterordnung, Dienstbereitheit oder Hülfsbedürftigkeit). Med. auch mit pass. Bedeutung. — 2) *belagern.* — 3) *sitzen* 42,16. — 4) *zum Aufenthaltsort haben* oder *erwählen.* — 5) *beiwohnen, Theil nehmen an* (Acc.). — 6) *sich nähern, — hinbegeben —, gelangen zu* (Acc.). — 7) *obliegen, sich zu thun machen mit, pflegen, ausführen, ausüben;* mit Acc. अर्थान् *dem Gelde fröhnen* Spr. 7688. — 8) *sich unterziehen, erleiden, theilhaftig werden.* — 9) *ausharren, in einer Thätigkeit* oder *einer Lage verharren.* Die nähere Bestimmung ein Partic. oder ein Absol. — 10) *erwartend dabeisitzen, erwarten, zuwarten* 28,4. *das Zuwarten —, Nachsehen haben.* — 11) *ehrend* oder *dienend nahen, verehren, huldigen* 179,26. — 12) *achten auf Jmd* oder *Etwas, seine Aufmerksamkeit richten auf, hegen, pflegen.* — 13) *anwenden, gebrauchen.* — 14) *dafür halten, — erkennen.* — 15) eine Zeit (Acc.) *zubringen* R. 1,36,1 (35,1 ed. Bomb.). — Mit पर्युप 1) *umsitzen, umgében, umlagern* (auch in feindlicher Absicht). Med. auch mit pass. Bedeutung. — 2) *sitzen auf* (Acc.). — 3) *umwohnen.* — 4) *beiwohnen, Theil nehmen an* (Acc.). — 5) *Jmd dienend nahen, Ehre erzeigen, verehren, huldigen.* — 6) *Etwas* (Acc.) *ruhig ansehen* Spr. 3530. — Mit समुप 1) *dasitzen* 86,27. R. 2,105,1. — 2) *obliegen, ausüben, verrichten.* — 3) *Jmd Ehre erzeigen, verehren, huldigen.* — Mit परि 1) *herumsitzen, sich um Jmd* (Acc.) *sammeln.* — 2) *sich bemühen um* (Acc.) RV. 10,40,7. — 3) *sitzen —, unthätig bleiben.* — Mit प्रति *sich setzen gegen* (Acc.). — Mit सम् 1) *zusammensitzen, versammelt sein —, sich versammeln um* (Acc.). — 2) *sitzen.* — 3) *seinen Sitz —, seinen Aufenthalt haben in* (Loc.) 89,14. — 4) *zur Berathung zusammentreten, Rath halten.* — 5) *obliegen,* mit Acc. — 6) *dasitzen —, sich benehmen wie* (इव) Spr. 5558. — 7) *dasitzen,* so v. a. *verblüfft sein, sich nicht zu helfen wissen* R. 7,106,7. — 8) *achten auf, anerkennen;* mit Acc. Spr. 1337. — 9) *es aufnehmen mit, gewachsen sein, widerstehen;* mit Acc. — Mit प्रतिसम् *es aufnehmen mit, gewachsen sein, widerstehen;* mit Acc.

3. आस् wohl n. *Mund, Angesicht;* nur im Abl. und Instr. आस ओ mit einer 1sten Person so v. a. *von mir aus.* आसो *vor's Angesicht hin, vor Aller Augen.*

4. आस् ved. 3te Sg. von 1. अस् 19,18.

1. आंस m. *Asche, Staub.*

2.*आस m. n. *Bogen.*

3. आंस 1) m. *a) Sitz. — b) Nähe;* s. आसात्. — 2) n. *Gesäss.*

आसंसारम् Adv. 1) *vom Anbeginn der Welt an.* — 2) *bis zum Weltende, für immer.*

आसक्ति 1) f. *a) Nachstellung, Verfolgung.* — 2) *das Hängen —, Hingabe an* (Loc. oder im Comp. vorangehend). — 2) Adv. *ununterbrochen, durchgängig, durchaus.*

आसङ्क्तव्य Adj. *anzuhängen, anzufügen.*

आसङ्ग 1) m. (adj. Comp. f. आ) *a) das Anhaken, Hängenbleiben. — b) Nachstellung, Verfolgung. — c) das Hängen —, Hingabe an. — d)* N. pr. eines Mannes ṚV. eines Sohnes des Çvaphalka Bhâg. P. 9,24,15. — *e)* आत्रे: Name eines Sâman Ârsh. Br. — 2) *n. *eine Lehmart.* — 3) *Adj. und °म् *Adv. *ununterbrochen.*

*आसंगत्य n. Nom. abstr. von असंगत.

आसंगवम् Adv. *bis zum* Saṁgava TBr. 2,1,1,3.

आसङ्गिन् 1) Adj. *hängend an* (im Comp. vorangehend) Kâd. 161,11. — 2) *°नी f. *Wirbelwind.*

आसङ्गिम m. *eine Art Verband.*

आसङ्ग Adj. in चक्रमासङ्ग.

आसञ्जन n. 1) *das Anhängen, Anhaken; das Hängenbleiben.* — 2) *Henkel, Haken.*

आसञ्जनवत् Adj. *mit einem Henkel* oder dgl. *versehen.*

आसंज्ञित Adj. *mit dem man vorher eine Verabredung getroffen hat* Kâm. Nîtis. 6,11.

आसताम् Râgat. 5,3 fehlerhaft für आसाताम्.

आसत्ति f. 1) *Anschluss, unmittelbare Verbindung.* — 2) *das in die Enge Kommen, Verlegenheit, Rathlosigkeit.* — 3) *Erlangung.

आसत्तिविचार m. Titel eines Werkes.

आसद in डुरासद.

आसदन n. *Sitz.*

आसंदम् Acc. und आसंदे Dat. Inf. *sich zu setzen auf* (Acc.) ṚV.

आसंन् n. *Mund, Rachen.*

1. आंसन (AV.) und आसन (Çat. Br. 14) 1) n. (adj. Comp. f. आ) *a) das Sitzen, Sichsetzen. — b) Art und Weise zu sitzen, Stellung beim Sitzen* (von grosser Bedeutung bei religiösen Vertiefungen). — *c) das Sichaufhalten, Verweilen an einem Orte* AV. 20,127,8. — *d) das Haltmachen* (im Feldzuge), *Beziehen eines Lagers. — e) Sitz* Çat. Br. 14,9,1, 7. — *f) Thron eines Fürsten* und *die damit verbundene hohe Stellung. — g) der Theil des Pferderückens, auf dem der Reiter sitzt.* — 2) *f. आ *Aufenthalt.* — 3) f. ई *a) *Aufenthalt. — b) Sitz. — c) *Bude, Laden.*

2. *आसन m. = 2. असन.

आसनबन्ध m. *das Sichsetzen* Ragu. 2,6.

आसनवत् Adj. *einen Sitz habend, sitzend* Ragu. ed. Calc. 2,6.

आसनविधि m. *das Reichen eines Sitzes* Spr. 7665.

आसनस्थ Adj. *sitzend* 292,1. 319,1. M. 2,119. 202.

आसनी Adv. mit कर् *zum Sitze machen* Kâd. 162,20. fg.

आसत् Adj. = असत् ṚV. 4,5,11. 5,12,4. 7,104,8.

आसंतति Adv. *bis auf die Nachkommenschaft*

आसन्द 1) *m. Bein. Vishṇu's. — 2) f. ई *ein aus Holz* oder *Flechtwerk gemachter Stuhl* oder *Sessel* VP. 3,11,79.

आसन्दिका f. *ein kleiner Sessel* Kâd. 247,6.

आसन्दीवत् m. N. pr. einer Oertlichkeit.

आसन्दीसंद Adj. *auf einem Sessel sitzend.*

आसन्न n. *Nähe.* °चर Adj. *in der Nähe von* (im Comp. vorangehend) *sich bewegend* Kumâras. 3,56. °वर्तिन् Adj. *in der Nähe, neben Jmd befindlich* Chr. 109,24.

आसन्नतरता f. *grössere Nähe* Spr. 1065.

*आसन्ननिवासिन् Adj. *in der Nähe wohnend, Nachbar* Gal.

आसन्नप्रसवा Adj. f. *dem Gebären (Eierlegen) nahe* Bhâvapr. 1,77. Chr. 151,29.

आसन्निषु Adj. *Pfeile im Munde führend.*

आसन्य Adj. *im Munde befindlich, mündlich.*

आसन्वत् Adj. *gegenwärtig.*

आसपिण्डक्रियाकर्म Adv. *vor der Veranstaltung des Todtenmahls, an dem die* Sapiṇḍa *theilnehmen,* M. 3,247.

आसप्तम Adj. *bis zum siebenten sich erstreckend* Mund. Up. 1,2,3. Jâgñ. 1,205. R. 4,34,16.

आसमञ्ज m. Patron. von असमञ्ज.

आसमुद्र° Adv. *bis zum Meere* Ragu. 1,5.

आसमुद्रात्तम् Adv. dass. R. 4,37,3 (°त्ते gedr.). समुद्रात्ते R. ed. Bomb.

आसंबाध Adj. *beengt, vollgedrängt.*

आसयं Instr. Adv. *vor Jmdes Angesicht.*

1. आसव m. 1) *Destillation. — 2) *abgezogenes —, destillirtes Getränk, Liqueur,* insbes. *Rum* 294,28. Uebertragen auf *das Nass der Lippen.*

2. आसव m. *Belebung, Anregung.*

*आसवद्रु m. *Borassus flabelliformis L.*

आसवितर् Nom. ag. *Anreger.*

आसस्य m. *ein best.* Bali Gobh. 1,4,29 (आशस्य gedr.).

आसक् in डुरासक्.

आसात् Abl. Adv. *aus der Nähe, in d. N.*

आसाद m. *Fussbank eines Sessels* Tâṇḍya-Br. 16,3,7.

आसादन n. 1) *das Niedersetzen, Niederlegen.* — 2) *das Stossen auf, Habhaftwerden* MBh. 2,21,12. Chr. 291,14.

आसादयितव्य Adj. *dem man sich nähern darf, angreifbar.*

आसाद्य Adj. *erreichbar, zu erlangen,* in अनासाद्य.

आसायम् Adv. *bis zum Abend* Spr. 7743.

आसार m. (adj. Comp. f. आ) 1) *Platzregen, heftiger Erguss* überh. Mâlav. 56. — 2) *Umschliessung des Feindes. — 3) *ein durch mehrere zwischenliegende Länder getrennter Fürst, der im Fall eines Krieges ein natürlicher Bundesgenosse ist.* — 4) *ein best. Metrum.*

आसारण m. N. pr. eines Jaksha.

आसारशर्करा f. Pl. *Hagelschlag.*

आसाव m. *Bereiter eines* Soma-*Tranks* ṚV.

*आसाव्य Partic. fut. pass. von सु, सुनोति mit आ.

*आसिक Adj. *mit einem Schwerte kämpfend.*

*आसिका f. 1) *die Reihe zu sitzen* 237,30. — 2) *Art und Weise zu sitzen.* — 3) *das Sitzen* (als Angabe einer Wurzelbedeutung).

आसिच् f. *Schale, Schüssel.*

आसित 1) Adj. *a) sitzend* Kathâs. 121,99. — *b) *gesessen habend. — c)* n. impers. *gesessen worden. — d) dem man obgelegen hat, was getrieben worden ist* R. 1,3,4. — 2) n. *a) das Sitzen, Sichsetzen. — b) der Ort, an dem man gesessen* oder *sich aufgehalten hat. — c)* Name verschiedener Sâman.

आसिताभ्र n. und आसितोत्तर n. desgl.

आसितकी s. आसीतकी.

आसितव्य n. impers. *zu sitzen.*

आसिधार Adj. *mit der Schneide eines Schwertes in Verbindung stehend.*

आसिन् Adj. *werfend, schleudernd,* in पूर्वासिन्.

*आसिनासि und *आसिबन्धकि m. Patron.

आसिसादयिषु Adj. *Jmd* (Acc.) *anzugreifen beabsichtigend.*

आसिक्रात्य von असिक्रत्य gaṇa अनुशतिकादि in der Kâç.

आसीतकी f. *eine best. Pflanze* Lalit. 319,8. आसितकी 321,3.

आसीन Partic. praes. von 2. आस्.

आसीननगरप्राकारप्रशस्ति f. Titel eines Werkes.

*आसीनप्रचलायित n. *das Nicken beim Schlaf in sitzender Stellung.*

आसीमात्तम् Adv. *bis zur Grenze* Kathâs. 56,306.

आसीवन n. *das Annähen* Kâṭh. 23,2.

आसुक n. Name eines Sâman Ârsh. Br.

आंसुत् gaṇa गर्गादि.

आसुत n. *Mischtrank* (aus Früchten, Wurzeln u. s. w.) Buâvapr. 2,57.

1. आसुति f. *Gebräu.*

2. आसुति f. *Erregung Belebung.*

*आसुतिमत् Adj. von 1. आसुति.

*आसुतीय Adj. von आसुत्.

*आसुतीवल m. 1) *Opferpriester.* — 2) *Bereiter oder Verkäufer von gebrauten Getränken.*

1. आसुर 1) Adj. (f. ई) *a) geistig, göttlich.* — *b) asurisch, dämonisch.* — 2) m. *a) ein Asura.* — *b) ein Fürst der Asura.* — *c)* Pl. *die Sterne der südlichen Hemisphäre.* — 3) f. ई *a) weiblicher Dämon.* — *b) Chirurgie.* — *c)* (sc. द्वार) *Harnröhre.* — *d) Sinapis ramosa Roxb.* — 4) *n. *a) Blut.* — *b) Sochalsalz.*

2. आसुर Adj. von Âsuri *stammend* Ind. St. 3,259.

आसुरायण 1) m. *a)* Patron. von Âsuri, N. pr. eines Lehrers MBh. 13,4,56. — *b)* Pl. Name einer Schule. — 2) *f. ई Patron. von Asura und f. zu Âsuri.

आसुरायणि m. MBh. 13,255 wohl nur fehlerhaft für आसुरायण.

आसुरायणीय Adj. von Âsurâjaṇa.

*आसुराकृति m. Patron. gaṇa तौल्वल्यादि in der Kâç.

आसुरि m. Patron. von Asura, N. pr. eines Lehrers.

आसुरिवासिन् m. Bein. des Prâçniputra.

आसुरीकल्प m. Titel eines Tantra.

*आसुरीय Adj. von Âsuri *stammend.*

आसृक्क° Adv. *bis zu den Mundwinkeln* Kathâs. 18,89.

आसृष्टि Adv. von *der Erschaffung der Welt an.*

आसेक m. *das Begiessen, Bewässern* (eines Feldes).

आसेक्य m. *eine Art Schwächling.*

आसेचन n. 1) *das Aufgiessen, Eingiessen.* — 2) *Behälter für Flüssigkeiten.*

*आसेचनक Adj. = असेचनक.

आसेद्धृ Nom. ag. *der Einen in Haft setzt* 213,31.

आसेध m. *Haft, Gefangensetzung* 213,25. 29. 30. 33. 214,5.

आसेवन n. 1) *das Sichaufhalten in* Spr. 2575. — 2) *anhaltende Beschäftigung mit Etwas.*

आसेवा f. = आसेवन 2) 233,32.

*आसेवितिन् Adj. = आसेवितमनेन.

आसेविन् Adj. 1) *besuchend, sich aufhaltend in.* — 2) *betreibend, obliegend, einer Sache sich hingebend.*

आसेव्य Adj. *zu besuchen* Spr. 1769.

आस्कन्द m. 1) *das Hinaufspringen, Sichschwingen auf.* — 2) *Angriff.* — 3) *eine best. Recitationsweise.* — 4) Bez. *des vierten Würfels.*

आस्कन्दक oder स्कन्दक Sâh. D. 561 fehlerhaft für स्कन्धक.

आस्कन्दन n. 1) *Angriff.* — 2) **das Anfahren, Schmähen.* — 3) * = संशोषण.

*आस्कन्दित und *°क n. *Carrière eines Pferdes.*

आस्कन्दिन् 1) Adj. *a) springend auf.* — *b) angreifend.* — *c) spendend.* — 2) *m. *Räuber* Gal.

आस्क्र Adj. (f. आ) *zusammenhaltend, vereinigt.*

आस्तर m. 1) *Streu, Lager, Teppich* Spr. 6052. — 2) N. pr. eines Mannes.

1. आस्तरण 1) n. = आस्तर 1). Am Ende eines adj. Comp. f. आ. — 2) *f. ई gaṇa गौरादि.

2. *आस्तरण Adj. = आस्तरणे दीयते oder कार्यम् gaṇa व्युष्टादि in der Kâç.

आस्तरणिक und °णीय n. = आस्तर 1).

*आस्तायन Adj. von अस्ति gaṇa पक्षादि.

आस्तार m. 1) *Hinstreuung.* — 2) *ein zum Würfelspiel hergerichteter Platz.*

आस्तारक m. *Rost* oder *Dreifuss* (auf welchem eine Pfanne über das Feuer gesetzt wird).

आस्तारपङ्क्ति f. *ein best. Metrum.*

आस्ताव m. *Ort der Recitation eines best.* Stotra.

आस्तिक Adj. 1) *gläubig, gottesfürchtig.* — 2) *von Glauben zeugend* (Rede).

आस्तिक्य n. *Gläubigkeit, Gottesfurcht.*

आस्तिबलायन Adj. von अस्तिबल gaṇa पक्षादि in der Kâç.

1. आस्तीक m. N. pr. eines alten Weisen.

2. आस्तीक Adj. Âstika *betreffend.*

*आस्तीकार्यद् m. Bein. Ganameǵaja's (अस्ति° die Autt.).

*आस्तेय Adj. von अस्ति.

आस्त्रबुध्न m. N. pr. eines Mannes.

आस्थत् 3te Sg. und आस्थताम् (Bhaṭṭ. 15,91) 3te Du. Aor. von अस्, अस्यति.

आस्था f. (adj. Comp. f. आ) 1) *Verlangen nach, Interesse für, Sorge um, Lust an, Drang zu* (Loc. oder im Comp. vorangehend) Bâlar. 47,2. Spr. 4444. Instr. so v. a. *mit Leib und Seele, nur darauf bedacht* 2304. Kathâs. 81,113. 87,24. — 2) **Einwilligung, Versprechen.* — 3) **Stütze.* — 4) **Versammlung.* — 5) **Aufenthalt.* — 6) **Zustand.*

आस्थातर Nom. ag. *darauf* (auf dem Wagen) *stehend.*

आस्थान 1) n. *a) Standort.* — *b) eine von Fürsten veranstaltete Versammlung* und *der dazu dienende Ort, Audienzsaal.* — 2) f. ई *Versammlungsort, Audienzsaal* 297,2.

*आस्थानगृह n. *Versammlungszimmer.*

आस्थानमण्डप m. oder n. *Audienzsaal* Hariv. 14438. Kâd. 8,5. 14,15. 15,4. 74,4.

आस्थानीय m. etwa *Kämmerling* Râǵat. 7,1518.

आस्थापन n. 1) *das Stillen* (des Blutes). — 2) *ein stärkendes und beruhigendes, gewöhnlich öliges Klystier.*

*आस्थापित n. (Kâç.) संज्ञायाम् gaṇa आचितादि.

आस्थापिका f. *Audienz.*

आस्थेय Adj. 1) *anzuwenden, zu erwählen,* — *ergreifen.* — 2) *anzusehen als, zu halten für* (Nom.). — 3) n. impers. *anzunehmen* Sarvad. 63,13.

आस्नान n. *Waschwasser, Bad.*

आस्नुषस् v. l. für आस्रु°.

आस्रेय Adj. (f. ई) *im Blut befindlich.*

आस्पद n. (adj. Comp. f. आ) 1) *Standort, Sitz, Stätte, Aufenthaltsort, Stelle* —, *Ort für* (eig. und übertr.); *Gegenstand des.* Dazu Nom abstr. °ता f. und °त्व n. (Prij. 20,4). — 2) *das 10te astrologische Haus.* — 3) **Geschäft.* — 4) **Macht.*

आस्पदी Adv. mit भू *zur Stätte von* —, *zum Gegenstand des* (Gen.) *werden* 211,31.

आस्पन्दन n. *das Zittern.*

आस्पात्र n. *Mund* —, *Trinkgefäss.*

आस्फानक n. *eine best. Meditation* Lalit. 314. fg. 324. fg.

आस्फार m. (Sâj. zu RV. 10,34,1. 8. 9) und आस्फारकस्थान n. *Würfelbrett.*

*आस्फाल m. *das Aneinanderprallen der Ohren eines Elephanten.*

आस्फालन n. *das Anprallen, Anschlagen, Anstossen, Zusammenstoss.*

आस्फुजित् m. Ἀφροδίτη, *der Planet Venus.*

आस्फोट 1) m. *a) das Schütteln,* insbes. *der Arme.* — *b) *eine best. Pflanze.* — 2) *f. आ = 1) *a).*

*आस्फोटक m. *eine best. Pflanze.*

आस्फोटन 1) n. *a) das Schütteln, rasche Hinundherbewegung.* गात्रास्फो° *das Recken der Glieder.* — *b) *das Aufblühen.* — *c) *das Versiegeln.* — 2) *f. ई *Bohrer.*

आस्फोटित n. *das Schütteln,* insbes. *der Arme.*

आस्फोत 1) m. *a) Calotropis gigantea.* — *b) *Bauhinia variegata.* — *c) * = भूपलाश. — 2) f. आ *a) Jasminum Sambac Ait.* — *b) *Clitoria Ternatea.* — *c) *Echites frutescens* und *dichotoma.*

*आस्फोतक m. = आस्फोत 1) *a).*

आस्माक Adj. (f. ई) *unser, der unserige.*

*आस्माकीन Adj. dass.

आस्य, आस्रिंग्र n. 1) *Mund, Maul, Rachen.* Am Ende eines adj. Comp. f. आ. — 2) *Gesicht.* — 3) *der Theil des Mundes, der bei der Hervorbringung eines*

Lautes in Betracht kommt. — 4) *Mündung, Oeffnung* (z. B. einer Wunde).

आस्यदघ्न Adj. *bis zum Munde reichend* Kâṭh. 23,4.

*आस्यन्दनवत्त् Adj. *herbeiströmend.*

*आस्यंधय Adj. (f. ई) *am Munde saugend, den M. küssend.*

*आस्यपत्त्र n. *Lotusblüthe.*

*आस्यपुष्प m. *eine Achyranthes* Nigh. Pr.

*आस्यफल m. *weiss blühender Stechapfel* Nigh. Pr.

आस्यमोदक n. *eine best. mythische Waffe.*

*आस्यलाङ्गल m. *Wildschwein.*

*आस्यलोमन् n. *Bart.*

आस्यस्रवण n. *Wässern des Mundes* (bei Uebelkeit) Kâraka 1,17.

*आस्यकात्य Adj. *die Worte* आस्यकत्य (?) *enthaltend.* — Vgl. आसिकात्य.

आस्या f. 1) *das Sitzen.* — 2) * *Aufenthalt.* — 3) * *Zustand.*

*आस्यास्राव m. *Speichel.*

आस्यास्राव Adj. *unangenehm schmeckend* Kâraka 1,17.

आस्योपलेप m. *eine best. Schleimkrankheit.*

*आस्रप m. *das 19te Mondhaus.*

आस्रव m. 1) **Reisschleim.* — 2) bei den Gaina *der Einfluss der Aussenwelt auf den Menschen.*

*आस्रायण m. Patron. von अस्र.

आस्रावं m. 1) *das Fliessen, Ausfluss, Eiterung* Spr. 3667. — 2) *im Munde zusammengelaufenes Wasser* Gaut. — 3) *Körperschaden, Gebrechen.* — 4) Pl. *die auf den Menschen einwirkenden Sinnesobjecte* Âpast. 2,5,19.

आस्रावभेषज n. *Heilmittel gegen Schäden.*

आस्राविन् Adj. 1) *Brunstsaft entlassend, brünstig* (Elephant). — 2) am Ende eines adj. Comp. *Etwas fliessen lassend, — von sich gebend.*

आस्रुपयस् Adj. *mit reichlich fliessender Milch.*

आस्व 2. Imper. von 2. आस् 33,22.

आस्वाद् m. 1) *das Kosten, Genuss* (auch in übertragener Bed.). — 2) *der an Etwas haftende Geschmack* (auch in übertr. Bed.).

आस्वादक Adj. *kostend, geniessend* (auch in übertr. Bed.).

आस्वादन n. = आस्वाद् 1) 286,29.

आस्वादवत्त् Adj. *wohlschmeckend.*

आस्वाद्य Adj. 1) *zu kosten, — schmecken* (auch in übertr. Bed.). — 2) *wohlschmeckend, schmackhaft* (auch in übertr. Bed.). Dazu Nom. abstr. °त्व n.

आस्से 1te (MBh. 3,189,41) und 2te Sg. Praes. von 2. आस्.

*आह् Interj. *des Vorwurfs, Befehls* und *der starken Vermuthung.*

आकक m. *eine best. Nasenkrankheit.*

आकंकारिक Adj. *zum* Ahaṁkâra *in Beziehung stehend.* Davon Nom. abstr. °त्व n. Kap. 2,20. 5,84.

आकत 1) Adj. *angeschlagen, so v. a. durch ein Instrument bewirkt* (Ton) S. S. S. 5,1. 21,2. 3. S. auch कृत् mit आ. — 2) *m. *Trommel.* — 3) *n. *ein altes oder neues Kleid.*

*आकतलक्षण Adj. *in gutem Rufe stehend.*

आकतविसर्ग Adj. *wo der* Visarga *in* ओ *übergeht.* Davon Nom. abstr. °ता f. Sâh. D. 575.

आकति f. 1) *Schlag, Stoss.* — 2) *Product einer Multiplication* Comm. zu Âryabh. 2,17. Bîgaṇ. 70.

आकत्यवाद् m. *ausdrückliche Erklärung* Çaṅk. zu Bâdar. 4,3,15.

आकनन n. 1) *das Anschlagen, Aufschlagen.* — 2) *das Schlachten eines Thiers.* — 3) *Trommelschlägel* AV. 20,133,1.

*आकननवत्त् Adj. zur Erklärung von आकनम्.

आकनन्य Adj. *beim Anschlagen* (der Trommel u. s. w.) *sich äussernd.*

आकनस् Adj. 1) *schwellend, strotzend.* — 2) *geil.*

आकनस्य 1) n. *a) Geilheit.* — *b) Zoten.* °वादितर Adj. *sehr schamlose Reden führend.* — 2) f. आ Pl. Bez. *eines best. Abschnittes der* Kuntâpa-*Lieder.*

आकर 1) Adj. am Ende eines Comp. *herbeitragend, bringend.* — 2) m. *a) Darbringung* (eines Opfers) Kâd. 5,4. — *b) *die eingeathmete Luft.*

*आकरकरटा und *आकरचेला f. gaṇa मयूरव्यंसकादि.

आकरण 1) *Adj. *entwendend.* in अमृताकरण 1). — 2) f. ई *District* Ind. Antiq. 7,54. — 3) n. *a) das Ergreifen* Sâṁkhjak. 32. — *b) das Herbeiholen, Bringen.* — *c) das Ausziehen, Entfernen.* — *d) das Darbringen* (eines Opfers). — *e) *Kampf* Gal.

आकरणी Adv. mit कर् *darbringen, verleihen.*

*आकरनिवपा, *आकरनिष्किरा, *आकरवनिता, *आकरवसना, *आकरवितना und *आकरसेना f. gaṇa मयूरव्यंसकादि.

आकर्तर् Nom. ag. 1) *Herbeiholer, Bringer, Verschaffer.* — 2) *Nehmer, Entzieher* 214,28. — 3) *Veranlasser, Urheber,* mit Acc. — 4) *Darbringer* (eines Opfers). — 5) *Zusichnehmer, Geniesser,* mit Acc. Lalit. 320,18.

आकर्तवै Dat. Inf. *herbeizuholen* Çat. Br. 13,8,3,10.

आकलक् Interj.

1. *आकव m. *Opfer.*

2. आकवं m. *Herausforderung, Kampf, Streit.* देहि ममाकवम् *kämpfe mit mir.*

आकवन n. *Opferspende.*

आकवनीय Adj. in Verbindung mit अग्नि oder m. (mit Ergänzung von अग्नि) *Opferfeuer,* insbes. *das östliche der drei Feuer in der* Vedi. आकवनीयागार.

आकवनीयक dass.

आकवभूमि f. *Kampfplatz.*

आकस्पत्य Adj. *dem Herrn des Tages* (der Sonne) *gehörig* Mantrabr. 1,5,14. Gobh. 2,8,14.

आकार 1) Adj. (f. ई) am Ende eines Comp. *a) herbeiholend, verschaffend.* — *b) herbeizuholen beabsichtigend, allaturus.* — 2) m. *a) das Herbeiholen.* — *b) das Beiziehen, Anwenden.* — *c) das Zusichnehmen von Nahrung; Nahrung, Speise.* °रं कर् *Nahrung zu sich nehmen.* Am Ende eines adj. Comp. f. आ.

आकारक 1) *Adj. *allaturus,* mit Acc. — 2) am Ende eines adj. Comp. *Nahrung, Speise.*

आकारनिर्गमस्थान n. und आकारनिःसरणमार्ग m. euphem. für *After* Spr. 3051.

आकारभूमि f. *Speiseplatz.*

आकारय्, °यति *seine Mahlzeit einnehmen* Spr. 1078.

आकारयोजन n. *Speisebereitung* MBh. 12,59,66.

आकारवृत्ति f. *Lebensunterhalt* Paṅkat. 77,12.

*आकारसंभव m. *Chylus.*

आकारिक Adj. Bez. eines der fünf Körper der Seele bei den Gaina.

आकारिन् Adj. *sammelnd, lesend,* in शिलाकारिन्.

आकार्य 1) Adj. *a) herbeizuholen, herbeizuschaffen.* — *b) auszuziehen, zu entfernen, wobei ausgezogen wird* Suçr. 1,14,19. 28,9. 29,7. — *c) anzuwenden* Ind. St. 8,80. — *d) wandelbar, äusserlich.* — 2) m. *eine Art Verband.* — 3) n. *a) Zurüstung, Aufwartung.* — *b) Nahrung.*

1. आकाव m. 1) *Eimer, Trog.* — 2) **Tränke an einem Brunnen.*

2. आकाव m. 1) *Anruf, eine best. liturgische Formel.* — 2) * *Kampf.*

3. आकाव Paṅkat. I, 458 fehlerhaft für आकार; vgl. Spr. 3051.

*आकिंसि m. Patron. Davon Adj. *°सीय.

*आकिक m. 1) *der niedersteigende Knoten.* — 2) Bein. Pâṇini's.

*आकिंकम् Indecl.

आकिच्कत्त Adj. (f. ई) *aus* आकिच्कत्त oder °त्ता *stammend* Mahâbh. 4,35,a.

आकिच्कत्तिक m. *ein Bewohner von* आकिच्कत्त oder °त्ता.

*आकिच्कत्तीय Adj. von आकिच्कत्त.

आकिणिटक und आकिणिटक m. *eine best. Misch-*

lingskaste: der Sohn eines Nishâda *von einer* Vaidehî. Im Prâkrit Mṛkkh. 37,9 so v. a. *Reisender.*

आकित Partic. von धा, दधाति mit आ.

*आकितलक्षण Adj. = आकृतलक्षण.

आकितसमित्क Adj. *der Brennholz zugelegt hat* Kauç. 56.

आकितामि Adj. *der das heilige Feuer angelegt hat, es unterhält.*

आकिति f. *Anlegung* (des Feuers), *Angelegtes.*

आकितुणिटक m. *Schlangenbändiger.*

*आकित्य n. = अवकित्य 2).

*आकिमत Adj. von अकिमत्.

आकिर्बुध्न und °र्बुध्य n. *das unter* Ahirbudhna *stehende Mondhaus* Uttarabhadrapadâ.

आकीनिक Adj. (f. ई) *zu einer mehrtägigen Feier gehörig* Âçv. Çr. 11,2,11 (Hdschrr.).

आकुक 1) m. N. pr. *a)* eines Sohnes oder Grosssohnes des Abhigit. — *b)* Pl. eines Volkes. आकूतीनाम् v. l. für आकुकानाम्. — 2) f. ई N. pr. der Schwester Âhuka's.

आकुत n. **das den Menschen darzubringende Opfer, Gastfreundschaft.*

आकुति 1) f. *Opferspende.* In der älteren Sprache wohl auch *Anrufung* (s. आकूति). — 2) m. N. pr. eines Marutvant und eines Sohnes des Babhru Hariv. 1,36,22. MBh. 3,12,30. VP.² 4,67.

आकुतिकृत Adj. *als Opferspende dargebracht* Çat. Br. 6,6,4,2.

आकुतिभाज् Adj. *einer Opferspende theilhaftig* Maitr. S. 1,6,2.7.

आकुतिमय Adj. *aus Opferspenden gebildet.*

आकुतिवत् Adj. *mit Opferspenden versehen.*

आकुती Adv. mit कर् *als Opferspende darbringen* 325,24. Bâlar. 280,9. Mit भू *zur O. werden* 244,12.

आकुतीवृध् Adj. *an Opferspenden sich erfreuend.*

आकुतीष्टका f. Pl. Bez. *best. Backsteine* TS. 3,4,10,1.

*आकुत्य n. *Tabernaemontana coronaria Willd.*

आकुवध्यै Dat. Inf. *herbeizurufen* ṚV. 6,60,13.

आकूति f. *Anruf.*

आकूतप्रपलायिन् Adj. *der, wenn er vor Gericht citirt wird, sich aus dem Staube macht,* 214,16.

आकूतव्य Adj. *herbeizurufen* Kathâs. 110,141. Wohl nur fehlerhaft für आकूतव्य.

आकूतसंप्लवम् Adv. fehlerhaft für आभूतसंप्लवम्.

आकूताध्यायिन् Adj. *mit dem Studium wartend, bis man gerufen wird,* Âpast. 1,5,27. Gaut. 2,29.

आकूति f. *Anrufung.*

(आकूर्य) आकूरिम Adj. *vor dem man sich zu beugen hat.*

आकृतयज्ञक्रतु Adj. *das bereite Opfer zu vollziehen entschlossen.*

आकृति f. *das Heranziehen.*

आकेय 1) Adj. *einer Schlange gehörig* AV. Paipp. — 2) m. *Schlangenkind.*

आकैनिक Âçv. Çr. 11,2,11 fehlerhaft für आकीनिक.

आकोइ Indecl. *oder* (in der Frage). Mit folgendem स्विद् *oder etwa.*

आकोपुरुषिका f. *grosses Selbstvertrauen.*

आक्र m. oder n. *eine Folge von Tagen.*

आक्रिक 1) Adj. *a) was am Tage geschieht, — erfolgt. — b) was täglich geschieht, — erfolgt, täglich.* — 2) n. *a) eine täglich zu bestimmter Zeit zu vollbringende religiöse Handlung. — b) was an einem Tage vollbracht werden kann, Abschnitt, Kapitel. — c) *Speise. — d)* Titel verschiedener Werke.

आक्रिकचन्द्रिका f., आक्रिकतत्त्व n., आक्रिकदीपक m., आक्रिकप्रदीप m., आक्रिकप्रयोग m., आक्रिकमञ्जरी f., आक्रिकसार m. und आक्रिकाचारतत्त्व n. Titel von Werken.

आक्रीनैबुक m. oder n. *ein best. Fest bei den* Dâkhiṇâtja Comm. zu Gaim. 1,3,15 und zu Njâjam. 1,3,26.

आक्रेय m. Metron. des Çauka.

आकुतभेषज Adj. (f. ई) *das aus der Lage Gekommene heilend.*

आक्लाद् m. 1) *Erquickung, Erfrischung.* °कर (313,20. Kâd. II,69,6) und °कारिन् (Spr. 343) *erquickend.*

आक्लादक Adj. *erquickend, erfrischend.*

आक्लादन n. *das Erquicken, Erfrischen.* °कर *erquickend.*

आक्लादनीय Adj. *geeignet zu erquicken, — erfrischen* Kâd. 139,12.

आक्लादिन् Adj. *erquickend, erfrischend* 290,11.

आक्व 1) *Adj. etwa *anrufend, herbeirufend.* — 2) f. आ (adj. Comp. f. आ) *Benennung, Name.*

आक्वय m. 1) *Wette,* insbes. *bei Thierkämpfen* 212,25. — 2) *Benennung, Name.* Am Ende eines adj. Comp. f. आ.

आक्वयन n. *Benennung, Name.*

आक्वयितवै Dat. Inf. *herbeizurufen* Çat. Br. 2,3,3,18.

आक्वयितव्य Adj. *aufzufordern, einzuladen.*

आक्वारक m. Pl. = आक्वारक.

*आक्वारकन्य n. N. pr. einer Stadt bei den Uçînara.

*आक्वारय्, °यति = आक्वारकं करोति oder आचष्टे.

आक्वान n. 1) *das Anrufen, Herbeirufen, Einladung.* — 2) *das Citiren vor Gericht* 213,6.12.20. — 3) *Aufforderung zum Kampf.* — 4) *das Herbeirufen einer Gottheit.* — 5) *das Citiren eines Geistes.* — 6) *eine best. liturgische Formel.* — 7) **Benennung, Name.*

आक्वानय्, °यति *Jmd* (Acc.) *vor Gericht citiren* 213,16.22.

*आक्वाय m. *Herbeirufung.*

आक्वायक 1) m. *Bote, Gerichtsbote* MBh. 12,76,6. — 2) °यिका *Botin.*

आक्वायितव्य Adj. *vor Gericht zu citiren.*

आक्वारक m. Pl. N. pr. einer Schule TS. Prât. 23,14.

आक्वति 1) Adj. *hinterlistig* Hariv. 6737. — 2) m. N. pr. eines Fürsten. आकुति v. l.

1.*इ Interj.

2. इ pronom. Stamm der 3ten Person.

3. इ, एति (इमि! Taitt. Âr. 1,12,2) und °इते, अयति und °ते, ईयति; Pass. ईयते. 1) *gehen, wandern, fahren, fliessen, sich fortbewegen, — verbreiten* (vom Schall); *kommen.* इत *gekommen in* (Acc.) Ait. Br. 2,31 (गृहानितं zu lesen). Mit पुनर् *wiederkommen.* — 2) *hingehen zu, sich begeben in, nach, zu* (Acc.). Mit पुनर् *zurückkehren zu.* — 3) *weggehen, entfliehen, weichen, verstreichen.* — 4) *ausgehen —, herkommen von* (Abl.). — 5) *wiederkommen.* — 6) *gut von Statten gehen, gelingen.* — 7) *gelangen zu, erlangen, erreichen, gerathen in.* Pass. ईयते Bhâg. P. 3,32,36. Partic. इत *gelangt zu* (Acc.). — 8) *Jmd* (Acc.) *zu Theil werden* 236,2. — 9) *bittend kommen, erbitten.* — 10) *gehen an, sich einlassen in, unternehmen.* — 11) *in einer Handlung begriffen sein, in einem Zustande* oder *Verhältnisse sich befinden.* Die Ergänzung ein Partic. Praes. — 12) *beschäftigt sein mit* (Instr.). — 13) *erscheinen —, sich darstellen als, sein.* — 14) Partic. इत = *स्मृत. — Caus. *आययति *zu gehen veranlassen.* — Intens. ईयते (auch in pass. Bed.), इयते, ईमहे, Partic. इयान (auch in pass. Bed.). 1) *wandeln, laufen, eilen, rasch dahin fahren.* — 2) *eilen zu* (Acc., Dat. oder Loc.). — 3) *erscheinen —, sich darstellen als* (Nom.). — 4) *angehen —, anflehen um;* mit doppeltem Acc.; *erflehen.* Pass. *angegangen —, angefleht werden um* (Acc. oder Gen.); *erfleht werden.* — Mit अच्छ *hinzugehen, sich nähern;* mit Acc. — Mit अति 1) *vorübergehen, verstreichen, hingehen.* Partic. अतीत *vergangen, verflossen, verstrichen, geschwunden.* — 2) *überflüssig —, überzählig sein.* — 3) *hingehen —, wegschreiten über* (Acc.), *überschreiten, hinter sich lassen.* अतीत mit act. Bed. — 4) eine best. Zeit (Acc.) *verstreichen lassen, versäumen.* अतीत mit act. Bed. — 5) *für*

Jmd (Acc.) *verstreichen* (von der Zeit). — 6) *betreten.* — 7) *hinausgehen über, weiterreichen, überholen, überragen* (mit Acc.). अतीत mit act. Bed. — 8) *siegreich überschreiten, überwinden.* अतीत mit act. Bed. — 9) *vorbeischreiten an, vorbeikommen, vermeiden, nicht beachten.* — 10) *sich ablösen von* (Abl.). बलादतीत: so v. a. *kraftlos.* — 11) अतीत *verstorben.* Mit वयसा dass. — 12. अतीत *säumig, lässig;* mit Loc. — Intens. अतीयते *im Widerspruch stehen mit* (Acc.) MBh. 2,41,40. — Mit अन्वति *in Jmds Gefolge hinüberschreiten.* — Mit अपाति *entgehen,* mit Acc. Gop. Br. 1,1,15. — Mit अभ्यति 1) *vorübergehen, verstreichen.* अभ्यतीत *verstrichen.* — 2) *überschreiten,* mit Acc. — 3) *durchdringen zu.* — 4) *verstreichen lassen, versäumen.* — 5) अभ्यतीत *gestorben.* — Mit उपाति *überschüssig hinzukommen.* — Mit अत्तरुपाति *eintreten, indem man eine Schwelle* oder *Grenze überschreitet.* — Mit प्राति *vorübergehen an* (Acc.) RV. 5,1,9. — Mit व्यति 1) *vorübergehen, verstreichen.* व्यतीत *vergangen, verstrichen.* °काल Adj. *ungelegen* (z. B. kommen) Ragh. 3,14. — 2) *einen unregelmässigen Gang annehmen.* — 3) *vorübergehen —, —kommen an, überschreiten* 304,4. — 4) *hinüberkommen über* (einen best. Zeitraum). — 5) *überwinden, besiegen.* — 6) *nicht beachten, versäumen.* व्यतीत mit act. und pass. Bed. — 7) *abgehen —, abweichen von* (Abl.). — 8) व्यतीत *gestorben.* — 9) व्यतीत *säumig, lässig;* mit Loc. R. ed. Bomb. 4,31,8. — Mit समति 1) *vergehen, verstreichen.* समतीत *vergangen, verstrichen.* — 2) *vorübergehen bei, —kommen an, durchschreiten.* — 3) *überwinden, besiegen* Bhag. 14,26. — Mit अधि 1) Act. *a) bemerken, wahrnehmen, erkennen.* — *b) den Sinn richten auf* Tândja-Br. 8,2,10. *gedenken an, sich erinnern, sich kümmern um;* mit Gen. oder Acc. — *c) behüten vor* (पुरा) RV. 1,71,10. — *d) kennen, verstehen, auswendig wissen.* — *e) auswendig hersagen, verkünden.* — *f) studiren, lernen.* गुरोर्मुखात्. — 2) Med. *a) auswendig lernen, studiren, lernen von* (Abl.). — *b) auswendig hersagen, verkünden.* — 3) अधीत *a) gelernt, erlernt von* (Abl.). — *b) der Studien gemacht hat, unterrichtet.* — Caus. अध्यापयति und °ते (selten) *studiren lassen, unterrichten;* mit dopp. Acc. — *Desid. अधीषयति. — *Desid. vom Caus. अध्यापयिषयति. — Mit उपाधि in उपाध्याय. — Mit प्राधि, Partic. प्राधीत *im Veda-Studium vorgeschritten* Gaut. — Mit प्रत्यधि Med. *einzeln durchstudiren* MBh. 1,104,12. — Mit समधि Med. *durchstudiren, erlernen.* समधीत *erlernt.* — Mit अनु 1) *nachgehen, folgen, verfolgen, nachkommen.* — 2) *suchend nachgehen, aufsuchen.* — 3) *hingehen zu, besuchen, Theil nehmen an.* — 4) *sich richten nach, folgen, gehorchen* 26,16. — 5) *Jmd* (Acc.) *anheimfallen* (als Erbe). — 6) *gleichkommen, gleichen;* mit Acc. 248,13. 251,8. — 7) *hineingehen in* (Loc.). — 8) *kennen.* — Partic. अन्वित 1) *nachgehend, verfolgend;* mit Acc. — 2) *begleitet, umgeben, verbunden, erfüllt, versehen, ausgestattet, begabt, heimgesucht;* die Ergänzung im Instr. oder im Comp. vorangehend. दशयोजनान्वित *vermehrt um, plus* 221,1. — 3) *nachgeahmt, wiedergegeben.* — 4) *in einem logischen Zusammenhange stehend.* — 5) *entsprechend, passend.* — Intens. *suchend nachgehen, aufsuchen* RV. 5,34,1. — Mit समनु, Partic. समन्वित 1) = अन्वित 2). — 2) *entsprechend, angemessen, passend.* — Mit अत्तर् 1) *dazwischentreten.* — 2) *dazwischentretend Jmd* (Acc.) *beschirmen* Bâlar. 235,6. — 3) *beseitigen.* अत्तरायान् *Hindernisse* Kâd. 182,4. — 4) *ausschliessen von* (Abl. und bisweilen Gen.) 29,14. *Jmd übergehen.* अत्तरित *ausgeschlossen von.* — 5) अत्तरित *a) dazwischenstehend* Spr. 3523. — *b) entfernt* 143,20. — *c) getrennt, geschieden.* कतिपयदिवसात्तरितम् Adv. so v. a. *nach Verlauf von einigen Tagen* Kâd. II, 60,24. — *d) sich* in einer best. Lage oder Zustande (im Comp. vorangehend) *befindend.* — *e) verhüllt, verdeckt;* die Ergänzung im Instr. oder im Comp. vorangehend 241,27. MBh. 13,143,40. — *f) unterdrückt —, gehemmt durch* Spr. 7327. — Intens. *hinundhergehen zwischen* (Acc.). — Mit अप *weggehen, sich entfernen, entfliehen, weichen, verschwinden.* — अपेत 1) *entflohen, gewichen, geschwunden.* — 2) *abgefallen —, abgewichen von, im Widerspruch stehend mit* (Abl. oder im Comp. vorangehend). — 3) *gekommen um, frei von.* — Mit व्यप 1) *auseinandergehen, sich trennen.* — 2) *weichen, schwinden, aufhören.* — व्यपेत 1) *getrennt* Spr. 3163. — 2) *gewichen, geschwunden.* — 3) *abweichend von* (im Comp. vorangehend). — Mit अपि 1) *eintreten —, eingehen —, sich ergiessen —, sich auflösen in* (Acc.). अपेत mit act. Bed. — 2) *hingehen zu.* — 3) *hingehen in die andere Welt, sterben.* — 4) *theilhaftig werden.* — 5) *vergehen.* — Mit अभि 1) *herankommen, sich nähern, — einstellen.* सकाशम् oder समीपम् *sich nähern.* अस्तम् *zum Untergang sich neigen.* — 2) *zugehen —, losgehen auf* (Acc.). — 3) *entlang gehen, nachgehen.* °पदवीम् so v. a. *gleichen.* — 4) *hereintreten, eingehen in.* — 5) *erreichen, treffen, gelangen zu.* — 6) *erlangen, theilhaftig werden.* — 7) *Jmd* (Acc.) *zu Theil werden.* — 8) mit einem Partic. Praes. *sich daran machen zu.* — 9) *hervorgehen, entstehen aus* (Abl.) Spr. 2969. Wohl besser अत्येति. — 10) *erkennen.* — Intens. *anflehen um,* mit dopp. Acc. — Mit उदभि *über Jmd* (Acc.) *aufgehen* (von der Sonne) RV. 3,82,1. — Mit समभि 1) *herankommen, kommen zu* (Acc.). — 2) *zu Theil werden.* — 3) *nachgehen, folgen.* — Mit अव 1) *herabgehen.* — 2) *sich herabstürzen auf* (Acc.). — 3) *hingehen zu.* — 4) *weggehen, sich entfernen.* — 5) *der Meinung sein, dafürhalten.* — 6) *schauen auf, betrachten.* — 7) *einsehen, begreifen, verstehen, gewahr —, inne werden.* Mit Acc. des Objects und Prädicats *erfahren —, erkennen —, wissen, dass — ist.* Das Prädicat auch im Nom. mit इति. — 8) *verstehen zu* (Infin.). — अवेत 1) *vergangen, abgelaufen.* — 2) *gelangt zu* oder *zur Einsicht gelangt von* (Acc.) P. 5,1,134 *nach der Kâç.* — Intens. *abbitten, versöhnen.* — Mit अन्वव *nachgehen, zugehen auf* (Acc.). — 2) *theilhaftig werden, erhalten.* — 3) *sich einlassen in, — abgeben mit.* अन्ववेत *betrieben, dem man obliegt.* — Mit अभ्यव 1) *hinabgehen —, hinabsteigen in.* — 2) *ein Einsehen haben, sich herablassen* Çat. Br. 4,2,1,6. — 3) *wahrnehmen.* — Mit समभ्यव 1) *ganz hineindringen in* (Acc.) Çat. Br. 3,8,5,8. — 2) *ein Uebereinkommen schliessen mit* (Instr.). — Mit आव *sich herabstürzen —, herabschiessen auf* (Acc.) RV. 5,41,13. — Mit उपाव 1) *hinabgehen, hinabsteigen in* (Acc.). Mit नितराम् *ganz niedersinken.* — 2) *einstimmen, einfallen.* — 3) *zustimmen, sich willig zeigen.* — Mit पर्यव 1) *umlenken, einlenken auf* (Acc.). — 3) *umlaufen* (von der Zeit), *verstreichen.* — Mit प्रत्यव 1) *wieder herabkommen zu* (Acc.) Tândja-Br. 15,7,6. — 2) *sich vergehen, sündigen* Çaṅk. zu Bâdar. 4,1,5. — Mit अभिप्रत्यव *herabsteigen zu.* — Mit व्यव *treten zwischen* (Acc.), *trennen* RV. Paât. 17,14. °व्यवेत *getrennt —, geschieden durch* Vârtt. zu P. 6,4,93 (Mahâbh. 6,4, 32,b). — Mit अनुव्यव *einem Andern folgend dazwischentreten.* — Mit समव 1) *zusammenkommen, — fliessen, sich vereinigen in* (Acc.) Çaṅk. zu Bâdar. 2,2, 10.11. — 2) *erachten, halten.* तृणमिव 104,16. — समवेत 1) *vereint, zusammengenommen, alle.* — 2) *enthalten in, inhärirend.* — 3) *gelangt zu* (Acc.). — Mit आ 1) *herbeikommen, kommen, hingehen zu* (Acc., ausnahmsweise Dat.) 119,4. 128,11. 271,13. Mit पुनर् *wiederkommen, — hingehen zu* 25,9. 40,15. 116,26. — 2) *wiederkommen* 78,8. — 3) *gelangen zu, erlangen, gerathen in* (eine Lage, einen Zustand). मध्यम् *zu stehen kommen zwischen* (Gen.). — 4) *Jmd* (Acc.) *zu Theil werden.* आययन्ति Kâṭh. Up. 5,14,1 wohl

fehlerhaft für आयत्ति. — Intens. 1) *herbeieilen.* — 2) *anflehen um* (mit dopp. Acc.), *erflehen.* — Mit अच्छा *hinzugehen.* — Mit अत्या *herüberkommen.* — Mit अन्वा 1) *in Jmds* (Acc.) *Gefolge kommen.* — 2) *Etwas nachthun, sich richten nach* (Acc.) Kâtj. Çr. 11,1,8. — Mit अभ्या 1) *herbeikommen, kommen zu* oder *in, herantreten an* (Acc.) 22,1. 48,18. 62,30. *kommen von* (Abl.). Mit भूयस् *wieder zurückkommen* 115,10. — 2) *sich hingeben* (z. B. dem Schlafe). — Mit समभ्या *herbeikommen, kommen zu* (Acc.). — Mit अवा scheinbar in अवैरि (fehlerhaft für अवेरि). — Mit उद्या 1) *hinaufgehen, aufgehen* (von einem Gestirn), *emporsteigen, hinaufsteigen auf* oder *zu* (Acc.). — 2) *herauskommen, — steigen, hinausgehen.* — 3) *hervorgehen, entstehen.* — Mit अनूद्या *nach Jmd hinaufsteigen.* — Mit अभ्युद्या *heraustretend Jmd* (Acc.) *entgegengehen.* — Mit उपोद्या *hinaufgehen in* (Acc.). — Mit उपा 1) *herbeikommen, kommen —, treten zu, sich nähern.* शरणम् *sich in Jmds* (Acc.) *Schutz begeben.* गान्धर्वेण विवाहेन *sich nach Art der* Gandharva *mit einem Manne* (Acc.) *vermischen.* — 2) *Jmd angehen um,* mit dopp. Acc. RV. 8,20,22. — 3) *gelangen zu, theilhaftig werden* Spr. 1450. — Mit अभ्युपा *zu Jmd hingehen.* शरणाम् *sich in Jmds* (Acc.) *Schutz begeben.* — Mit न्या *gerathen in* (Acc.). — Mit निरा *hervorkommen, erscheinen, abgehen* AV. 10,4,21. 22. — Mit परा scheinbar in पैरि (fehlerhaft für परेरि). — Mit पर्या 1) *umherwandern* 23,15. — 2) *umwandeln,* mit Acc. — 3) *wiederkehren.* — Mit अनुपर्या *der Länge nach umwandeln, durchwandern.* — Mit अभिपर्या *für Jmd* (Acc.) *verstreichen.* — Mit प्रत्या *wiederkommen, zurückkommen, — kehren nach* (Acc.) 39,3. — Mit प्रा und विप्रा scheinbar in प्रैरि und विप्रैरि (fehlerhaft für प्रेरि und विप्रेरि). — Mit समा 1) *zusammenkommen, zusammen herbeikommen, sich sammeln bei* oder *in* (Acc. oder Loc.), *zusammenkommen mit* (समम् oder blosser Instr.). — 2) *sich ehelich verbinden mit* (Instr.). — 3) *herbeikommen, hinkommen —, hingehen zu* (Acc.). — 4) *betreten.* — 5) *es mit Jmd* (Acc.) *aufnehmen.* — 6) *herbeiführen, bewerkstelligen.* — समेत 1) *zusammengekommen, versammelt, verbunden, vereinigt.* — 2) *vereinigt —, verbunden —, versehen mit* (Instr. oder im Comp. vorangehend). °म् Adv. — 3) *aneinandergerathen mit* (Instr.). — 4) *gelangt zu, getreten in* (ein Verhältniss, eine Lage); mit Acc. Vaitân. Bpn. S. 24,29. — Mit अभिसमा 1) *zusammen herbeikommen, vereinigt hinkommen zu* (Acc.), *aufsuchen.* अभिसमेत *versammelt.* — 2) *zusammentreffen, aneinanderstossen* Sâmav. Br. 3,3,5. — 3) *sich wenden zu* (Acc.) AV. 6,102,1. — Mit उपसमा *zusammenkommen, zusammentreffen an* oder *mit* (Acc.). — Mit परिसमा *umkehrend sich hinbegeben zu* (Acc.). — Mit उद् 1) *hinaufgehen, — steigen, — zu* (Acc.). — 2) *aufgehen* (von Gestirnen) Spr. 7850. in der Astron. *heliakisch aufgehen.* उदित *aufgegangen.* — 3) *aufziehen* (von Wolken). — 4) *sich erheben, aufbrechen, ausziehen* AV. 3,4,1. *zum Kampfe gegen* (Acc.). — 5) *in die Höhe kommen, sich über Andere erheben* Spr. 399. so v. a. *stolz thun* 6865. उदित *sich brüstend* MBh. 3,254,27. — 6) *einen Aufschwung nehmen, sich steigern.* उदित *gehoben, gesteigert; üppig geworden.* — 7) *aufsteigen, wachsen, an Zahl zunehmen.* — 8) *hinaus —, herausgehen aus* (Abl.). — 9) *hervorgehen, entstehen, zu Tage treten, zum Vorschein kommen* 280,30. 294,24. *ertönen* Bâlar. 188,12. उदित *entstanden, zum Vorschein gekommen* Spr. 4498. *offen zu Tage liegend* RV. 8,92,11. — 10) *entkommen, sich losmachen von* (Abl.). — Mit अनूद् 1) *hinaufgehen —, hinaufsteigen nach* (Acc.) Çat. Br. 7,5,2,30. — 2) *aufgehen nach.* — 3) *heraustretend Jmd* (Acc.) *entgegengehen* Ait. Br. 2,19. — Mit अपोद् 1) *ausweichen, auf die Seite gehen, abgehen von* (Abl.). — 2) *sich entfernen von* (Abl.) Çat. Br. 2,6,1,15. — 3) *sich entziehen,* mit Abl. 22,2. — Mit अभ्युद् 1) *aufgehen über* (Acc.), von der Sonne. अभ्युदित mit pass. Bed. *bei Sonnenaufgang noch schlafend* Cit. im Comm. zu TS. I, 144. — 2) *aufgehen,* von Gestirnen. In der Astron. *heliakisch aufgehen.* अभ्युदित *aufgegangen.* — 3) *sich zum Kampf erheben gegen* (Acc.). अभ्युदित mit act. Bed. — 4) *in die Höhe kommen.* अभ्युदित *im Glück sich befindend.* — 5) *entstehen, erscheinen, zu Tage treten.* — 6) *bei Etwas* (Acc.) *den Schluss machen* Tândja-Br. 10,5,5. 7,4. — Mit उपोद् *zugehen auf* (Acc.). — Mit प्रोद् 1) *aufgehen,* von Gestirnen. — 2) *hervortreten, erscheinen, sich zeigen* Sâh. D. 18,21. Spr. 4034. — Mit प्रत्युद् 1) *hinaufsteigen zu* (Acc.). — 2) *sich erheben und Jmd* (Acc.) *entgegen gehen.* — Mit समुद् 1) *aufgehen,* von Gestirnen. — 2) *aufstehen, sich zum Kampf erheben.* एककार्यसमुद्यतौ MBh. 2,20,24. — समुदित 1) *aufgezogen,* von Wolken. — 2) *hoch.* — 3) *zusammengekommen, vereinigt, gesammt* 290,25. Benf. Chr. 190,11. — 4) *versehen mit* (Instr. oder im Comp. vorangehend). — 5) *gehörig versehen, woran Nichts fehlt, allen Forderungen entsprechend* R. 2,14,40. *glücklich ausgestattet* MBh. 4,20,13. — Mit उप 1) *herbeikommen, hinzugehen, herankommen an, hintreten —, gelangen zu, sich hinbegeben zu* oder *nach, sich nähern, antreffen, stossen auf* 29,2. *sich von* (Abl.) *zu* (Acc.) *hinwenden* 35,12. 13. अस्तम् *heliakisch untergehen.* अप: *sich in's Wasser begeben, baden.* — 2) *sich fleischlich nähern* (vom Manne und Weibe). — 3) *in die Lehre treten bei* (Acc.). — 4) *sich wenden an, angehen* Spr. 3154. — 5) *erlangen, theilhaftig werden* 25,27. 26,17. *sich begeben —, gerathen in* (eine Lage, einen Zustand). मम पुत्रताम् 25,21. 24. धृतिम् 292,7. दर्शनम् *sich Jmd* (Gen.) *zeigen* 42,23. रात्रिभावम् 107,27. समीपत्वम्, अतिदूरत्वम् Spr. 7849. — 6) *antreten, begehen, unternehmen, sich widmen, — hingeben.* निद्राम् *dem Schlafe,* प्रायम् *dem Hungertode.* — 7) *eintreten, sich einstellen, erscheinen.* — 8) *zu Theil werden, zufallen, widerfahren, treffen* Spr. 5343. — 9) *einstimmen, einfallen.* — 10) *sich zu einer Meinung bekennen, annehmen* Comm. zu Njâjam. 2,1,18. — 11) *begreifen, fassen.* — 12) *Etwas* (Acc.) *halten für* (Acc.), *ansehen.* — उपेत 1) *herbeigekommen.* — 2) *sich begeben habend nach.* वनोपेत *der sich in den Wald zurückgezogen hat* 219,3. राशिम् so v. a. *sich befindend —, stehend in.* — 3) *bei einem Lehrer in die Lehre getreten* Pân. Gṛhj. 3,10,10. Jâgñ. 3,2. — 4) *gekommen um Schutz zu finden, um Schutz flehend* Spr. 1843. — 5) *sich an* einem Ort (Loc.) *befindend.* — 6) *gelangt zu, erreicht habend.* पीनत्वम् 311,26. — 7) *angetreten —, sich hingegeben habend.* निद्राम् *schlafend.* मैनत्रतोपेत 88,24. — 8) *Jmd* (Gen.) *zu Theil geworden* Prab. 75,12. — 9) *begleitet von, versehen mit* (Instr. oder im Comp. vorangehend). — Intens. (einen Gott) *angehen —, anflehen mit* (Instr.) RV. 10,24,2. — Mit अध्युप R. 2,43,15 fehlerhaft für अभ्युप. — Mit अभ्युप 1) *herbeikommen* 291,29. *treten —, sich hinbegeben —, gelangen zu, sich hineinbegeben in.* अप: so v. a. *baden.* — 2) *Jmd* (Acc.) *entgegengehen.* — 3) *sich gesellen zu* (Acc.) Spr. 3483, v. l. — 4) *gelangen zu, theilhaftig werden, gerathen in* (eine Lage, einen Zustand). रुचाम् *Jmd* (Dat.) *gefallen* MBh. 3,5,13. — 5) *sich zu einer Meinung bekennen, annehmen* RV. Prât. 11,24. Comm. zu Njâjam. 2,1,18. Çâṅk. zu Bâdar. 2,2,25. — 6) *erwählen* Spr. 7734. — *zu* (Acc.) 3734. Chr. 44,24. — 7) *zugeben, beistimmen, beipflichten.* — अभ्युपेत 1) *gekommen zu* oder *in* (Acc.). गृहम् so v. a. *stehend —, sich befindend in.* — 2) *wozu sich Etwas gesellt hat, verbunden mit* (Instr.). — 3) *zugegeben, dem man beistimmt* Benf. Chr. 183,12. *versprochen* Megh. 38. — Mit समभ्युप in समभ्युपेय. — Mit समोप, Partic. °समोपेत *versehen mit.* — Mit प्रत्युप *sich wieder hinwenden zu, wieder beginnen.* — Mit व्युप *sich vertheilen in* oder

über. — Mit समुप 1) zusammenkommen, sich versammeln. — 2) feindlich zusammenstossen. — 3) herbeikommen, hintreten —, sich begeben zu. — 4) sich fleischlich nähern (einem Weibe) 75,26. — 5) Jmd angehen, sich wenden an zu Spr. 3134. — 6) aufgehen in RV. Prât. 18,32. — 7) erlangen, theilhaftig werden, gerathen in. — 8) eintreten, sich einstellen, erscheinen MBu. 2,63,5. — 9) Jmd zu Theil werden, kommen über, treffen Spr. 7797. — समुपेत 1) zusammengekommen, versammelt. — 2) gekommen. — 3) verbunden —, versehen mit (Instr.) 51,21. — Mit *डुस्, डुरयते und डुलयते. — Mit नि 1) hineingehen, eindringen in. — 2) gerathen in, theilhaftig werden. — Mit अभिनि inire (feminam). — Mit उपनि sich irgendwohin begeben. — Mit निस् herausgehen, hervorkommen, — dringen (von Belebtem und Unbelebtem). Auch *निलयते. — Mit परा 1) weggehen, — laufen. — 2) hingehen 21,24. — zu (Acc.). — 3) hingehen in die andere Welt, abscheiden, sterben. परेयिवंस् (Bhâg. P.) und परेत abgeschieden. — 4) gelangen zu, erlangen, theilhaftig werden. — Mit अनुपरा entlang gehen, nachgehen. — Mit अपपरा davon gehen. — Mit अभिपरा weggehen zu. — Mit उपपरा hingehen zu. — Mit प्रतिपरा wieder zurückkehren zu. — Mit विपरा wieder weggehen, zurückkehren zu. — Mit संपरा, Partic. संपरेत 1) dem Tode verfallen Ait. Âr. 352, 3 v. u. — 2) abgeschieden, verstorben. — Mit परि 1) umhergehen, im Kreise sich bewegen, umherwandern; umschreiten, umwandern, umfliessen. — 2) umfassen, einfassen, umspannen, umgeben. — 3) rennen in. — 4) gelangen zu, erreichen. — 5) erlangen, theilhaftig werden. — 6) mit oder ohne मनसा mit dem Geiste durchwandern, erwägen. — परीत 1) im Kreise herumstehend. — 2) abgelaufen. — 3) umspannt —, umgeben —, erfüllt —, in Besitz genommen —, ergriffen von (Instr. oder im Comp. vorangehend) 24,2. — 4) = विपरीत verkehrt in übertr. Bed. MBu. 14,17,13. — 5) fehlerhaft für परीत्त. — Intens. sich umwälzen, — bewegen um, umkreisen. — Mit अनुपरि 1) im Kreise sich bewegen nach, umkreisen. — 2) entlang wandern, mit Acc. R. 6, 3,29. — Mit अभिपरि, Partic. अभिपरीत erfüllt —, ergriffen von (Instr. oder im Comp. vorangehend). — Mit प्रतिपरि in umgekehrter Richtung herumgehen. — Mit विपरि 1) sich umwenden, umkehren, heimkehren. — 2) fehlschlagen. — विपरीत 1) umgekehrt, verkehrt, in entgegengesetzter Richtung gehend, versetzt. — 2) im umgekehrten Falle sich befindend, das Gegentheil von Etwas seiend oder thuend. — 3) auseinandergehend, verschieden. — 4) verkehrt in übertragener Bed. — 5) widerwärtig, ungünstig. — Mit प्रतिविपरि sich wieder umwenden. — Mit संपरि 1) umgehen, umschreiten. — 2) umspannen, in sich fassen. — 3) erwägen Kâṭhop. 2,2. — Mit पला (=परा), पलायति (selten) und पलायते fliehen. — Mit प्रपला davonfliehen, profugere. — Mit विपला auseinanderfliehen. Imperf. व्यपलायत. — Mit *संपला insgesammt fliehen. — Mit पलि (=परि), पल्ययते umhergehen. — Mit उपपलि sich zurückwenden. — Mit विपलि sich umwenden, umkehren, heimkehren. — Mit प्र 1) fortgehen, weitergehen, aufbrechen, sich auf den Weg machen 29,14. 80,20. 81,6. अस्माल्लोकात् oder इतस् aus dieser Welt scheiden; fortschreiten —, vordringen —, hingehen zu. — 2) hervortreten, vorschreiten. — 3) in Gang kommen, von Statten gehen. — 4) aus dieser Welt fortgehen, abscheiden, sterben. प्रेत्य nach dem Tode, jenseits 34,25. प्रेत verstorben. — 5) gelangen zu, theilhaftig werden. — Mit अनुप्र 1) Jmd nachgehen, folgen. — 2) aufsuchen. — 3) im Tode folgen. — Mit अपप्र sich entfernen von (Abl.). — Mit अभिप्र 1) herbeikommen, sich nähern, hingehen —, sich hinbegeben zu. — 2) Jmd (Acc.) zu Theil werden. — 3) mit den Gedanken gehen zu, im Auge haben, meinen, denken an P. 1,4,32. Comm. zu Njâjam. 2,1,10. — 4) hinter Etwas kommen, erfahren. — 5) einwilligen in (Acc.). — अभिप्रेत 1) beabsichtigt, gemeint. बोधयितुम् dem man Etwas zu wissen thun will 222,33. °म् Adv. Pañkat. 265,21 fehlerhaft für यथाभिप्रेतम्, wie ed. Bomb. liest. — 2) angenommen, anerkannt, gebilligt. — 3) am Herzen liegend, erwünscht, genehm, lieb. — Mit उपप्र 1) hinzugehen, losgehen auf, hingehen zu. — 2) unternehmen, beginnen, sich anschicken zu (Acc. oder Dat.). — Mit परिप्र ringsum durchlaufen. — Mit विप्र 1) auseinandergehen, sich zerstreuen. विप्रेता: Partic. — 2) fortgehen. — Mit संप्र zusammenströmen. — संप्रेत्य MBu. 13,2980 fehlerhaft für स प्रेत्य. — Mit प्रति 1) hinzugehen —, hingehen zu, entgegen gehen (auch feindlich). — 2) herbeikommen. — 3) heimkehren. — 4) Jmd angehen, sich wenden an. — 5) Jmd (Dat.) zu Theil werden, zufallen. — 6) Etwas annehmen, entgegennehmen 24,27. — 7) annehmen, anerkennen, als gemeint ansehen, als gültig erkennen, glauben an. Ausnahmsweise auch प्रतीयते in dieser Bed. — 8) sich überzeugen von, Gewissheit erlangen über, mit Bestimmtheit wissen (Object und Prädicat im Acc.). — 9) Jmd (Gen.) glauben, trauen. — 10) Pass. प्रतीयते erkannt —, ersehen werden, sich ergeben 248,1. 6. प्रतीयमान bekannt als (Nom.); sich erst herausstellend, nicht direct ausgesprochen 230,13. — प्रतीत 1) der eine feste Ueberzeugung gewonnen hat, fest entschlossen, auf Etwas bestehend MBu. 3,266,9. 14,9,28. — 2) Glauben schenkend, vertrauend auf (im Comp. vorangehend) Hit. 12,2. — 3) (einverstanden) zufriedengestellt, froh, heiter 26,11. 81,9. — 4) anerkannt, bekannt, — für (Instr.). — Caus. प्रत्याययति 1) annehmen —, erkennen lassen, führen auf, herausstellen als, beweisen. — 2) Jmd von der Wahrheit einer Sache überzeugen. — *Desid. प्रतीषिषति zu erkennen streben. — Mit आप्रति Jmd (Acc.) entgegengehen RV. 6,42,2. — Mit संप्रति 1) wiederkehren; nur im Partic. संप्रतीत. — 2) zu einer festen Ueberzeugung gelangen, auf's Reine kommen. संप्रतीत fest überzeugt MBu. 3,186,26. fest entschlossen 268,13. — 3) Jmd (Gen.) trauen. — 4) Pass. gemeint sein. — 5) संप्रतीत allgemein angenommen. — Caus. bewirken, dass man Etwas unter Etwas versteht. — Mit प्र (=प्र), प्रायते fortgehen, hingehen Maitr. S. 3,9,1. 4,6,8. — Mit उपप्र, °प्रायते losgehen auf Maitr. S. 1,10,14. 16. — Mit वि 1) auseinander gehen, nach verschiedenen Richtungen gehen, sich zerstreuen, — vertheilen. — 2) zerstieben, verschwinden, vergehen, weichen, verloren —, zu Grunde gehen. वीत am Anf. eines adj. Comp. verschwunden, vergangen, gewichen. — 3) durchgehen, durchschneiden im Gange. — Intens. durchgehen, durchlaufen. — Mit अनुवि 1) im Anschluss an Jmd sich trennen. — 2) sich ausbreiten. — Mit अभिवि von verschiedenen Seiten hingehen zu. — Mit परिवि in परिव्यय. — Mit सम् 1) zusammengehen, — kommen, — treffen, sich vereinigen an oder bei (Acc.), — mit (Instr., in der älteren Sprache auch Dat.). समित vereinigt 15,7. versammelt; verbunden mit (Instr. oder im Comp. vorangehend). — 2) feindlich zusammentreffen. — 3) sich fleischlich vereinigen mit (Acc. oder सार्धम्, सह). — 4) kommen, hingehen, hingehen —, gelangen zu, aufsuchen. — 5) führen zu (von einem Wege). — 6) übereinkommen —, übereinstimmen mit (Instr.). — 7) impers. unter Jmd (Gen.) über Etwas (Loc.) zur Entscheidung kommen. — Intens. 1) besuchen. — 2) erscheinen, sich darstellen. — Vgl. समीय्. — Mit अतिसम् hinaufgelangen zu (Acc.). — Mit अनुसम् 1) zusammen —, der Reihe nach aufsuchen, — besuchen. — 2) zu Jmd (Acc.) treten um ihm zu dienen. — 3) sich zusammen richten nach (Acc.). — 4) übergehen in, werden zu (Acc.). — 5) der Reihe nach abma-

chen Nâjam. 5,2,8. — Mit अभिसम् 1) zusammenkommen, zusammen hingehen zu. — 2) einen Einfall machen in (Acc.). — 3) Jmd (Acc.) treffen, zu Theil werden. — Mit उपसम् zusammen herbeikommen zu (Acc.).

4.*इ m. 1) der Liebesgott Spr. 7674. — 2) Patron. von अ.

इकार m. der Laut इ Lâṭj. 7,4,3. 8,16.19.

*इक्कट m. eine Rohrart. Davon Adj. *°टिक und *°टिन्.

इक्कवाल astrol. = إقبال.

इक्षु m. 1) Zuckerrohr. इक्षुनेत्र n. Pañkad. 21. — 2) Zuckerrohrstengel. — 3) Augenwimper. — 4) N. pr. verschiedener Fürsten VP.

इक्षुक 1) m. Zuckerrohr. — 2) f. आ N. pr. eines Flusses VP.² 2,155.

1. इक्षुकाण्ड n. Zuckerrohrstengel zu Spr. 2219. Comm. zu TBr. 1,222,1 v. u.

2.*इक्षुकाण्ड m. Saccharum 1) Munja Roxb. — 2) spontaneum L.

*इक्षुकीय Adj. reich an Zuckerrohr.

*इक्षुगन्ध 1) m. a) Saccharum spontaneum L. — b) eine Varietät von Asteracantha longifolia Nees. — c) Tribulus terrestris Râǵan. 4,42. — 2) f. आ a) Saccharum spontaneum L. — b) Asteracantha longifolia Nees. — c) Capparis spinosa L. — d) Batatas paniculata Chois. — e) Tribulus terrestris Mat. med. 125.

*इक्षुगन्धिका f. Batatas paniculata Chois.

*इक्षुतुल्या f. Saccharum spontaneum L.

इक्षुदण्ड m. n. Zuckerrohrstengel Spr. 1085. 2684.

*इक्षुदर्भा f. eine Schilfart Râǵan. 8,127.

इक्षुदा f. N. pr. eines Flusses. इक्षुला v. l.

*इक्षुनेत्र n. Wurzel des Zuckerrohrs Râǵan. 14,88.

*इक्षुपत्र 1) m. Penicillaria spicata Willd. — 2) f. ई Acorus Calamus Nigh. Pr.

*इक्षुपर्णी f. Acorus Calamus Nigh. Pr.

*इक्षुपाक m. Melasse.

*इक्षुप्र m. Saccharum Sara.

*इक्षुबालिका f. Saccharum spontaneum L.

*इक्षुभक्षिका f. das Kauen von Zuckerrohr.

*इक्षुभक्षित Adj. (f. आ und ई) Zuckerrohr kauend.

इक्षुभङ्गम् Absol. auf die Weise, wie man Zuckerrohr knickt, Prasannar. 72,22.

इक्षुभङ्गिका f. ein best. Spiel.

इक्षुमती f. N. pr. eines Flusses.

इक्षुमालवी f. N. pr. eines Flusses MBh. 6,324.

इक्षुमालिनी f. v. l. für इक्षुमालवी.

*इक्षुमेह m. Zuckerharnruhr. Davon °मेहिन् Adj. damit behaftet.

*इक्षुयोनि m. Saccharum officinarum L.

*इक्षुर m. 1) Capparis spinosa L. — 2) Asteracantha longifolia Nees. — 3) Saccharum spontaneum L.

इक्षुरक m. Capparis spinosa L. und Saccharum spontaneum L.

*इक्षुरतण्डुला f. Uraria lagopodioides Nigh. Pr.

1. इक्षुरस m. Zuckerrohrsaft.

2. इक्षुरस m. Saccharum spontaneum L.

*इक्षुरसक्वाथ m. Melasse.

इक्षुरसोद m. Syrupmeer VP. 2,4,20. °क m. 24.

*इक्षुलता f. Batatas paniculata Nigh. Pr.

इक्षुला f. N. pr. eines Flusses MBh. 6,9,18.

*इक्षुलोचन n. = इक्षुनेत्र Gal.

*इक्षुवण n. Zuckerröhricht.

इक्षुवती f. N. pr. eines Flusses.

*इक्षुवल्लरी und *°वल्ली f. Batatas paniculata.

*इक्षुवाटिका und *°वाटी f. Saccharum officinarum.

*इक्षुवारि m. Syrupmeer.

*इक्षुवार्धि m. eine Art Zuckerrohr Gal.

इक्षुविकार m. Zuckerwerk, Gezuckertes.

*इक्षुवेष्टन m. eine Art Zuckerrohr.

इक्षुशलाका f. Zuckerrohrstäbchen Maitr. S. 1,10,17.

*इक्षुशाकट und *°शाकिन n. ein mit Zuckerrohr bestandenes Feld.

*इक्षुसमुद्र m. Syrupmeer.

*इक्षुसार m. Melasse.

इक्ष्वाकु 1) m. a) N. pr. eines alten Fürsten. — b) ein Abkömmling Ikshvâku's. — c) Pl. N. pr. eines Volkes. — d) ein Fürst der Ikshvâku. — 2) f. eine saure Gurkenart.

*इक्ष्वारि m., *इक्ष्वालिक m. und *°का f. Saccharum spontaneum L.

*इख्, एखति (गत्यर्थ).

इङ् = इङ्. Mit वि Caus. hinundherbewegen TBr. 1,1,8,6. Tândja-Br. 14,6,10.

इङ्कार m. und इङ्कृत n. = किङ्कार, किङ्कृत.

*इङ्ख्, इङ्खति (गत्यर्थ).

इङ्ख्, इङ्खति und °ते sich regen, — bewegen. — Caus. 1) in Bewegung setzen, rühren, schütteln. — 2) (ein zusammengesetztes Wort) durch eine Pause trennen. — Mit उद् Caus. hinundherbewegen, schwingen TS. Prât. 17,8. — Mit वि Caus. Partic. वीङ्खित bewegt. — Mit सम् Caus. in eine zitternde Bewegung versetzen.

इङ्ख 1) Adj. a) beweglich. — b) *wunderbar. — 2) *m. a) Gebärde. — b) Kenntniss. — 3) f. आ eine best. Zählmethode (buddh.).

इङ्खन 1) n. a) das Hinundherbewegen, Schütteln. — b) das Trennen eines zusammengesetzten Wortes durch eine Pause. — 2) f. आ Bezeichnung für (Gen.).

*इङ्गल m. das Lebensprincip, Seele Râǵan. 18. Wohl fehlerhaft für इङ्गन.

इङ्गिड m. eine best. Pflanze.

इङ्गित n. 1) Gebärde, Miene. — 2) Absicht.

इङ्गिताध्यासित n. Mienenbewegung, —spiel MBh. 3,233,21.

इङ्गुद m. und f. (ई) Terminalia Catappa. n. die Nuss derselben. Nach Andern Balanites indica Mat. med. 300.

*इङ्गुल m. und f. (*ई) dass.

इङ्ग्य Adj. trennbar durch eine Pause (ein zusammengesetztes Wort).

*इचिकिल m. Sumpf.

*इच्छक m. Citrus medica L.

इच्छा f. 1) Wunsch, Verlangen, Neigung. Instr. nach Wunsch, — eigener Neigung, — Belieben, — Laune. इच्छा° dass. — 2) Desiderativum (gramm.). — 3) in der Math. die gestellte Frage. °फल n. die Lösung derselben. °राशि m. die Zahl derselben Comm. zu Âryabh. 2,26.

इच्छाभरण m. N. pr. eines Mannes.

*इच्छामरण m. Bein. Bhîshma's Gal.

इच्छाराम und °स्वामिन् m. N. pr. eines Autors.

इच्छारूप n. die erste Manifestation der göttlichen Macht bei den Çâkta.

*इच्छावत् Adj. viele Wünsche habend.

*इच्छावसु m. Bein. Kubera's.

इच्छाशक्तिमत् Adj. die Kraft des Wünschens besitzend 265,26.

इच्छु Adj. wünschend, verlangend nach. Die Ergänzung im Acc. (Kathâs. 18,129), Infin. oder im Comp. vorangehend.

इज् s. 3. इष्.

इञ् in श्येनजित्.

*इञ्जाल m. Barringtonia acutangula Gaertn.

इज्य 1) Adj. zu verehren, das Object der Verehrung seiend. — 2) m. a) Lehrer. — b) Bein. Bṛhaspati's, des Lehrers der Götter. Als Planet Jupiter Golâdhj. 6,2. — c) Gottheit. — 3) f. आ a) Opfer. *°शील Adj. fleissig opfernd. — b) *Gabe. — c) *Zusammenkunft. — d) *Kupplerin. — e) *Kuh.

*इज्याक m. Seekrabbe.

*इञ्ज्, समिञ्जयति Bhaṭṭ. Âr. Up. 6,4,23 prâkritisch für समिङ्गयति.

इञ्जना f. Bewegung Lalit. 325,5. कायेञ्जना 472,3.

इट्, Partic. इटित् etwa eilend, irrend.

इट m. 1) Schilf. — 2) Geflecht aus Schilf, Matte. — 3) N. pr. eines Ṛshi.

इटित् m. N. pr. eines Kâvja.

इटमूर्ण n. Schilfgeflecht, Matte.

*इडूर m. *ein frei umherwandelnder Bulle.*

इडैमिका m. Titel eines Abschnitts in der Kâṭhaka-Recension des Jagurveda.

1. इड् f. 1) *Labetrank, Labung, eine den Göttern dargebrachte Spende* und *das dabei gesprochene Gebet.* इडस्पति: heissen Pûshan, Bṛhaspati und Vishṇu (Bhâg. P. 6,3,27). — 2) Pl. Bez. *des 5ten* oder *4ten* Prajâga.

2. इड्, इळयति RV. ed. M. 1,191,6 fehlerh. für इलयति.

इड m. 1) in einer Formel als Beiw. Agni's. — 2) N. pr. eines Fürsten, eines Sohnes des Kardama oder des Manu (VP.² 3,234. fg.). Auch इल.

इडप्रज्ञस् f. Pl. = इडाप्रज्ञस् Maitr. S. 1,5,3.

*इडविड् f. = इडविडा 2).

इडविड 1) m. N. pr. eines Sohnes des Daçaratha VP.² 3,311. Auch इडविल. — 2) f. आ *a) eine Art Ziege.* — *b)* N. pr. einer Tochter Tṛṇabindu's und der Mutter Kubera's VP. Bhâg. P.

इडविल s. इडविड.

इडा, इळा, इला 1) *Labetrank, Labung.* — 2) *Spende, Libation;* insbes. *eine feierliche Spende aus viererlei Milchstoffen,* oder *die durch fünfmaliges Schöpfen aus allen* Havis *gewonnen wird.* इडानां संतार: Name eines Sâman. — 3) *Erguss des Lobes und der Andacht,* personif. als *Göttin der heiligen Rede und Handlung.* — 4) *Rede* überh. — 5) *die Erde* MBh. 3,114,28 (= पञ्च Comm.). 236,10. — 6) *Kuh.* — 7) *eine best. Arterie auf der linken Seite des Körpers.* — 8) **der Himmel.* — 9) Bein. der Durgâ. — 10) N. pr. *a)* einer Tochter Manu's oder auch Mitra-Varuṇa's. — *b)* einer Tochter Daksha's und Gattin Kaçjapa's. इरा v. l. — *c)* einer Gattin Vasudeva's Bhâg. P. 9,24,44. — *d)* = इड, इल 2) als Weib.

इडाचमस m. *der Becher für die Spende* इडा Kauç. 81.

*इडाचिका f. *Wespe.*

*इडाजात m. *eine Art Agallochum* Râgân. 12,113.

इडादध (इळादध) m. *ein best.* Ishṭijajana.

इडान्त Adj. *mit der* इडा *schliessend* Çat. Br.

इडापात्र n. (Comm. zu Lâṭ. 8,8,19) und °पात्री f. *das Gefäss für die Spende* इडा.

इडाप्रज्ञस् f. Pl. *die Nachkommenschaft der* Iḍâ Kâṭu. in Ind. St. 3,463. Vgl. इडप्रज्ञस्.

इडाप्राशित्र n. Sg. *die* Iḍâ *und das* Prâçitra Çat. Br. 2,6,1,33.

इडावत् 1) Adj. *a) labend, erquickend.* — *b) gelabt, erquickt.* — *c) das Wort* इडा *enthaltend.* — 2) m. *ein best. Tact* S.S.S. 133.

*इडिका f. *die Erde.*

*इडिक्क m. *wilde Ziege.*

इडिविड m. v. l. für इडविड VP.² 3,311.

इडिविडा f. v. l. für इडविडा *b).*

*इडीय Adj. von इडा.

*इडूर m. = इडूर.

इडुत्त m. Tândja-Br. 14,9,16 fehlerhaft für इटुत्त.

*इण्डरी und *इण्डली f. *eine Art Gebäck* Madanav. 117,83.

इण्डे n. Du. *zwei runde aus* Muñga-*Schilf geflochtene Plättchen, die beim Ausheben der Feuerpfannen zum Schutz der Hände dienen.*

*इण्वेरिका (इण्डरिका?) f. *eine Art Gebäck.*

इत् Adj. in अर्थेत्.

इत n. *Gang, Weg.*

इतऊति Adj. 1) *von hier aus weiter fördernd.* — 2) *über diese Zeit hinausdauernd.*

1. इत:प्रदान n. *Darbringung von hier* (d. i. *der Erde*) *aus* TS. 3,2,9,7.

2. इत:प्रदान Adj. (f. आ) *von hier aus Spenden erhaltend* Çat. Br. 3,8,3,22.

इतर 1) Adj. (f. आ, Nom. Acc. n. इतरम् und इतरद् Çat. Br., इतरद् in der späteren Sprache) *a) ein anderer, der andere.* In न पत्नी कुत एवेतरे मृगा: und ähnlichen Verbindungen hebt इतर den schon durch मृग ausgesprochenen Gegensatz nur noch stärker hervor. इतर — इतर *der eine — der andere.* पदेतरार्धान् *die eine und andere Hälfte des Wortes.* — *b) ein anderer als, verschieden von* (Abl.). द्विजेतर *ein anderer Mann als ein Brahman.* स्वस्वेतर 267,16. — *c) unter Zweien der andere,* d. i. *entgegengesetzt.* विजयायेतराय वा *zum Siege oder zur Niederlage,* जङ्गमानीतराणि च *Bewegliches und Unbewegliches,* सुखेतरेषु *bei Freud und bei Leid,* बक्लेतरपक्षयो: *in der dunkelen und hellen Monatshälfte,* दक्षिणेतर *der linke.* — *d) gewöhnlich, alltäglich, gemein* Spr. 1093. Kâv. II,123,24. यथायमितरो जन: *wie dieser gewöhnliche Mensch,* so v. a. *wie Unsereins* MBh. 3,30,38. — 2) f. आ angeblich N. pr. der Mutter des Aitareja. — 3) इतरद् Adv. *dagegen* Spr. 2639 (Conj.).

इतरजन m. 1) *ein gewöhnliches Menschenkind* Spr. 7715. — 2) Pl. *andere, nicht zu nennende Wesen,* so v. a. *Dämonen* Maitr. S. 3,14,17. Gop. Br. 1,3,12.

इतरजातीय Adj. *von gemeiner Art* Burnouf, Intr. 504, N. 3.

इतरतस् Adv. 1) *anderswohin.* इतश्चेतरतश्च *hierhin und dorthin.* — 2) *anders als* (Abl.).

इतरत्र Adv. 1) in der Bed. des Loc. Sg., Du. oder Pl. von इतर 1) *a)* Çulbas. 1,54. fg. — 2) *anderswo.* — 3) *im entgegengesetzten Falle, sonst.*

इतरथा Adv. 1) *anders, auf andere Weise.* — 2) *im entgegengesetzten Falle, sonst* 225,1. 232,1. 29. 237,33. 239,19.

इतरपाणि m. *die linke Hand.*

*इतरय्, °यति *abspenstig machen, auf seine Seite ziehen.*

इतराङ्ग n. *ein Hülfsmittel zu etwas Anderm.*

इतरेतर Subst. nur in den obliquen Casus des Sg. im Gebrauch. *Einer den Andern* u. s. w. °रम्, *°राम् (wenn das Subject f. oder n. ist) und इतरेतर° Adv. *gegenseitig, im Verhältniss zu einander.* Am Anf. eines Comp. auch *dieser und jener.* °तस् Adv. *hierhin und dorthin* Spr. 3561, v. l.

इतरेतरप्रत्यय Adj. *gegenseitig bedingt.* Nom. abstr. °त्व n. Bâdar. 2,2,19.

इतरेतराश्रय Adj. *sich gegenseitig stützend.* m. *ein best. logischer Fehler.*

इतरेतरोपकृतिमत् Adj. *gegenseitig behülflich* Çiç. 9,33.

*इतरेद्युस् Adv. *am andern Tage.*

इतस् Adv. 1) in der Bed. des Abl. Sg., Du. und Pl. (89,20) von 1. अ. Auf den Sprechenden bezogen so v. a. *von mir.* इतो ज्ञानात् dass. — 2) in der Bed. des Loc. von 1. अ. Auf den Sprechenden bezogen so v. a. *auf —, gegen mich* (geschleudert). — 3) *von hier; aus dieser Welt* 59,5. 63,20. *von hier an* (in einem Buche). इत ऊर्ध्वम् dass. 221,7. 226,25. इतश्चेतश्च *von hier und von dort.* — 4) *hier; hienieden.* इतस् — इतस् *hier — dort.* इतस्तत: *hier und dort* 57,1. 142,26. 145,8. 9. — 5) *hierher.* इतस्तत:, इतश्चेतरतश्च und अत इत: *hierhin und dorthin, hin und her.* — 6) *von jetzt an* 110,25. इतो ऽपरम्, इत: परम् und इत: प्रभृति *von nun an, künftighin.* इत: पूर्वम् *früher.* — 7) *daher, dadurch, in Folge dessen* 83,5.

इतामु Adj. *dessen Lebensgeister entflohen sind.*

1. इति Adv. *so,* auf Ausgesprochenes oder Gedachtes hinweisend und am Ende oder Anfange stehend. In gebundener Rede bleibt es nicht selten dem Hörer oder Leser überlassen, das Wort richtig zu verbinden. इति तथा करोति als scenische Bemerkung so v. a. *er thut wie gesagt.* Statt des einfachen इति findet man auch इतीति in Versen. इति fasst auch einzeln aufgezählte Dinge am Schluss zusammen. In diesem Falle kann च ganz fehlen (28,10. Çat. Br. 11,5,7,9. Gaut. 8,18. fgg. 9,44. Âpast. 2,11,7), oder nach jedem Gliede erscheinen (Gaut. 8,13), oder nur nach dem letzten (Chr. 51,11), oder auch hier und da (M. 5,51). In den Brâhmaṇa häufig als lautlicher Begleiter einer Gebärde. Beliebte Verbindungen: इतीव (95,

13. 170,28), इत्युत am Ende eines Verses (49,29. 55,15), इत्येवँ (Çat. Br. 2,6,1,5), इत्येवम् (77,20), mit einem nachfolgenden pleonastischen demonstrat. Pronomen (इतीयं वैदिकी श्रुतिः, इत्येषा सृष्टिरादितः), इति कृ (242,6), इति कृ स्म (31,15. 53,9), इति स्म कृ (81,13), इति कृत्वा *so sagend* (56,13), *aus diesem Grunde, in Betracht dessen, dass*, किमिति = किम् *warum, weshalb*, aber auch = इति किम् (173,12).

2. इति f. 1) *das Gehen, Sichbewegen;* oxyt. VS., parox. TS. — 2) *das einer Sache* (Acc.) *Nachgehen* ṚV. 1,113,6 (oxyt.).

3. इति m. N. pr. eines Sohnes des Babhru VP.² 4,67. v. l. धृति.

*इतिक m. N. pr. eines Mannes.

*इतिकथ Adj. und *°था f. fehlerhaft für अति°.

इतिकरण m. *das Wort* इति ṚV. Prât.

इतिकर्तव्य n. und °ता f. *das «was zu thun», das zu Vollbringende, Obliegenheit.*

इतिकार m. = इतिकरण ṚV. Prât.

इतिकार्य n. (209,15), °कार्यता f., °कृत्य n. (M. 2, 237) und °कृत्यता f. = इतिकर्तव्य.

इतिथ Adj. (f. ई) *der und der.*

इतिनामन् Adj. *so heissend* Hariv. 1813.

इतिपर Adj. *worauf* इति *folgt* TS. Prât. °त्व n. Nom. abstr. Comm.

*इतिपाणिनि Adv. so v. a. Pâṇini *über Alles* P. 2,1,6, Sch.

इतिमात्रम् Adv. fehlerhaft für अतिमात्रम्.

इतिवत् Adv. *gerade so, auf eben diese Weise.* 211,19.

इतिवृत्त n. *Begebenheit, Ereigniss, Geschichte* Vâmana 1,3,11. तुल्येतिवृत्त Adj. Davon Nom. abstr. °ता f. Comm. zu Daçar. 1,14.

*इतिश m. N. pr. eines Mannes.

*इतिहरि Adv. so v. a. Hari *über Alles* Vop. 6,61.

इतिहास m. *Sage, Legende.* इतिहासपुराण n. Sg. *Legende und* Purâṇa. Das m. Kâṇḍ. Up. 7,1,4 ohne Zweifel fehlerhaft.

इतिहाससमुच्चय m. Titel eines Werkes.

इतीक m. Pl. N. pr. eines Volkes, v. l. für ईजिक.

इत्कट m. = इक्कट Kâraka 1,4. Davon Adj. *°टिक gaṇa कुमुदादि 1. in der Kâç.

*इत्किला f. *ein best. Parfum.*

इत्थ n. = ἰχθύς, *die Fische im Thierkreise.*

इत्थंविध Adj. *so geartet, so beschaffen* Spr. 5778.

*इत्थंकारम् Adv. = इत्थम्.

इत्थन m. N. pr. v. l. für इत्वल VP.² 2,71.

*इत्थम् Adv. *so, auf diese Weise.*

इत्थंभाव m. *das der Art Sein.*

इत्थंभूत Adj. *so seiend, in diesem Zustande sich befindend, so beschaffen* Mâlav. 66,22.

इत्थशाल m. *der 5te astrol. Joga,* = اتصال.

इत्था Adv. ursprünglich *so*, häufig aber durch ein den Begriff hervorhebendes oder verstärkendes Wort wiederzugeben, wie etwa *recht, eigentlich, wahrhaft, gar, gerade.* Geht gewöhnlich dem hervorgehobenen Worte voran.

इत्थात् Adv. = इत्थम्.

इत्थाधी Adj. *recht andächtig, innig verlangend.*

इत्य 1) *Adj. *adeundus* u. s. w. — 2) f. या *a) Gang. — b) *Sänfte, Palankin.*

इत्यक m. N. pr. eines Oberkämmerers und eines Vidjâdhara.

इत्यत्त Adj. *so endend* P. 1,2,1, Sch.

इत्यर्थ und °क (Comm. zu Maṇḍ. 165,25) Adj. *die ebengenannte Bedeutung habend.*

इत्यर्थम् Adv. *zu diesem Endzweck.*

इत्यह्नि Loc. *an dem und dem Tage* Çat. Br. 3,3, 4,17. 19. 9,5,1,8.

इत्यादि Adj. *so beginnend* 255,5. 258,15. n. *und so weiter* 262,1. °क dass. Comm. zu Nâjâm. 9,4,4.

इत्यालिखित Adj. *so geritzt* Çat. Br. 10,2,1,8. 10.

इत्युक्त n. *Bericht, Erzählung* (buddh.).

इत्युन्मृष्य Adj. (f. या) *so zu berühren* Çat. Br. 1,4,1,22.

इत्येतन्नामक Adj. *die eben genannten Namen habend* 268,3.

इत्येवमादि Adj. = इत्यादि 102,20. 106,4. 250,19.

इत्वन् Adj. *gehend,* in अग्रेत्वन् und प्रातरित्वन्.

इत्वर 1) Adj. (*f. ई) *a) gehend, sich bewegend. — b) *auf Reisen befindlich. — c) *grausam. — d) *arm. — e) niedrig, verachtet.* Voc. f. इत्वरे (!) etwa *du Elende!* Pañcad. 12. — 2) *m. = इत्वर. — 3) f. ई *eine untreue Frau* Râgat. 8,2672.

इद् Indecl. hebt das vorangehende Wort hervor: *eben, gerade, selbst, sogar, nur.* Oft nur durch stärkere Betonnung wiederzugeben.

*इदंयु Adj. *dieses begehrend.*

इदंरूप Adj. *diese Gestalt habend.*

इदंविद् Adj. *dieses wissend* Ait. Âr. 469,14.

*इदंकाया f. *Hedysarum Alhagi.*

इदंदसु Adj. *an diesem und jenem reich.*

इदंतन Adj. *jetzig, jetzt lebend.*

इदंता f. *das Diessein, haecceitas.*

*इदंतृतीय Adj. *dieses zum dritten Male thuend* P. 6,2,162, Sch.

इदन्द्र m. zur Erklärung von इन्द्र erfunden.

*इदंद्वितीय Adj. *dieses zum zweiten Male thuend* P. 6,2,162, Sch.

इदम् Nom. Acc. Sg. n. 1) *dieses, es.* इदमस्मदीयं गृहम् *dies ist unser Haus* 290,27. *Dieses* sagen, *diese* Worte, so v. a. *Folgendes* s., *folgende* W.; dagegen auf etwas Vorangehendes hinweisend 231,12. 237,3. इदं विश्वम्, विश्वमिदम् (76,13), इदं सर्वम्, सकलमिदम् (105,3) und इदम् allein *dieses Alles, Alles um uns her.* तदिदम् *eben dieses* 51,15. 171,15. 177,3. *da ist es* 101,21. किमिदं कुरुषे *was thust du da?* 55,8. किमिदं ते चिकीर्षितम् 73,16. 127,32. यदिदं किं च (31,20. 33,15. 16) und यत्किं चेदम् (31,25) so v. a. *jeglich.* — 2) Adv. *a) hier.* इदम् — इदम् *hier — dort.* — *b) hierher.* — *c) jetzt.* — *d) hiermit, da* (in feierlicher Rede). — *e) gerade, recht, eben.* — *f) so, in dieser Weise* R. 2,53,31. Çâk. 66,16, v. l.

*इदंपर Adj. *dieses bezweckend.* Vgl. एदंपर्य.

*इदंप्रकारम् Adv. *auf diese Weise.*

1. *इदंप्रथम Adj. *hierdurch der erste* P. 6,2,162, Sch.

2. *इदंप्रथम Adj. 1) *dieses zum ersten Male thuend.* — 2) *diesen zum Ersten* (Vorzüglichsten) *habend.* Auch °क P. 6,2,162, Sch.

*इदंप्रधान Adj. = 2. इदंप्रथम 2) P. 6,2,162, Sch.

इदंमधु m. *ein best. Lied.*

इदंमेष Adj. *aus diesem bestehend.*

इदा Adv. *jetzt, in diesem Augenblick.* In Verbindung mit dem Gen. Sg. oder Pl. von अह्न् *heut am Tage, heutigen Tages.* इदा द्यो: *gestern erst, schon g.*

इदाकि Adj. *mit* इदा *beginnend.* वत्सर so v. a. इदावत्सर.

इदानि n. *ein Nu, als best. Zeitmaass* 1/15 Etarhi.

इदानीन्तन Adj. *jetzig, jetzt lebend.* Davon Nom. abstr. °त्व n.

इदानीम् Adv. *jetzt, in diesem Augenblick, gerade.* Mit Gen. Sg. oder Pl. von अह्न् wie इदा. Auch mit अद्य verbunden.

*इदाम्, °मति Denom. von इदम्.

इदावत्सर m. *eines der Jahre* (meist *das 5te*) *in einem 5jährigen Cyclus* Maitr. S. 4,9,18. Davon Adj. °रीण (f. या TBr. 1,4,10,2) und °रीय.

इदासंवत्सर m. dass.

इडवत्सर m. = इद्वत्सर.

इद्ध *n. 1) *Sonnenschein.* — 2) *Wunder.*

इद्धतेजस् m. N. pr. eines Mannes B. A. J. 4,111.

इद्धदीधिति m. *Feuer* Spr. 4736.

*इद्धा Adv. gaṇa चादि und स्वरादि.

इद्धाग्नि Adj. *dessen Feuer brennt.*

इद्धात् Indecl. Lâṭ. 5,11,11. ईद्धात् Comm.

इद्वत्सर m. *das 4te, 5te* und auch *5te Jahr in einem 5jährigen Cyclus.*

1. इध्, इन्ध्, इन्द्ध *entzünden, entflammen.* इन्धान 1)

entzündend. — 2) *entzündet.* — इधान *angezündet, flammend.* — Pass. इध्यते *entzündet werden, flammen.* इद्ध 1) *entzündet, flammend* (eig. unduberti.) 290,9. — 2) **rein, lauter.* — Mit अनु *entflammen.* — Mit अभि *mit Flammen umgeben, in Flammen setzen.* — Mit आ 1) *anzünden, entflammen.* — 2) *entflammt sein, flammen.* — Mit परि *ringsum entzünden* Maitr. S. 4,2,2. — Mit प्र, प्रेद्ध *entflammt.* — Mit संप्र, संप्रेद्ध dass. — Mit प्रति in प्रतीन्धक. — Mit सम् 1) *entzünden.* Auch Act. ausnahmsweise = Pass. *entflammt werden, flammen.* समिद्ध *entzündet, entflammt.* °तम Superl. — 2) *entzünden*, so v. a. *verstärken, steigern.* — 3) *sich entflammen, flammen.* समिधान *flammend.* — Mit अभिसम् *entzünden* Tândja-Br. 12,2,2. — Mit उपसम् dass. TBr. 2,1,4,8. — प्रतिसम् *wieder entzünden.*

2. इध् Adj. *entzündend*, in अग्नीध्.

इध्म 1) m. *n. *Brennholz*, insbes. *das zum heiligen Feuer verwendete.* — 2) m. N. pr. eines Âṅgirasa Gop. Br. 2,1,2.

इध्मचिति f. *Holzstoss* Âçv. Grhj. 4,2,14.

इध्मजिह्व m. 1) *Feuer* Bhâg. P. 5,1,25. — 2) N. pr. eines Sohnes des Prijavrata ebend.

*इध्मप्रव्रश्चन m. *Messer* oder *Axt zum Hauen von Brennholz.*

इध्मभृति Adj. *mit Herbeischaffung des Brennholzes beschäftigt.*

इध्मवत् Adj. *mit Brennholz versehen* TBr. 2,1,3,8.

इध्मवाह् m. N. pr. eines Mannes.

इध्मसंनह्न n. *Strang aus Gräsern zum Binden des Brennholzes.*

*इध्मावर्हिषी Nom. Du. n. *Brennholz und Streu.*

इन् s. इन्व्.

इन 1) Adj. *a) tüchtig, stark, kräftig.* — *b) reichlich.* — 2) m. *a) ein grosser Herr, Gebieter, Fürst.* — *b) die Sonne* Spr. 7804. — *c)* N. pr. eines Âditja. — *d)* **der Planet Venus* Gal. — *e)* **das Mondhaus Hasta.*

इनन्, इनक्षति *zu erreichen suchen, zustreben;* mit Acc. — Mit उद् *aufstreben zu* (Acc.), *erstreben* RV. 10,45,7. — Mit सम् *erstreben.*

*इनानी f. *eine best. Pflanze* Râgân. 5,39.

इनोदय m. *Sonnenaufgang* Ganit. 1,20.

इन्धिका f. = ابْنُ.

*इन्द्, इन्दति (परमैश्वर्ये).

*इन्दम्बर n. = इन्दीवर 1).

इन्दिन्दिरा f. *eine Art Biene* Prasannar. 37,7.

इन्दिरा f. Bein. der Lakshmî.

*इन्दिरामन्दिर m. Bein. Vishṇu's.

*इन्दिरालय und *इन्दिवर n. = इन्दीवर 1).

इन्दीवर 1) m. n. *eine blaue Lotusblüthe* 167,29. °दल n. *ein Blüthenblatt des blaublühenden Lotus.* — 2) m. *Biene.* — 3) *f. *a)* आ *Koloquinthengurke.* — *b)* ई *Asparagus racemosus Willd.*

इन्दीवरप्रभा f. N. pr. einer Tochter Kaṇva's.

इन्दीवरात्त m. N. pr. eines Mannes.

इन्दीवरिका f. ein Frauenname Pâli. 13,3.

*इन्दीवरिणी f. *blauer Lotus* (die ganze Pflanze), *eine Gruppe blauer Lotuse.*

*इन्दीवार n. = इन्दीवर 1).

इन्दु m. 1) *Tropfen*, Soma-*Tropfen.* — 2) *der Tropfen am Himmel, der Mond.* — 3) Bez. *der Zahl Eins.* — 4) *Kampher* Bhâvapr. 3,95. 4,110. — 5) *Funke* TS. 5,7,8,1. — 6) *Auge des Würfels* AV. 7,109,6. — 7) Bez. *des* Anushṭubh. — 8) Bez. Vâstoshpati's RV. 7,54,2. — 9) **Münze* Gal.

*इन्दुक 1) m. *Bauhinia tomentosa* Râgân. 9,39. — 2) n. *die Knolle der Colocasia* Nigh. Pr.

*इन्दुकमल n. *die Blüthe der weissen Nymphaea* Nigh. Pr.

इन्दुकर m. N. pr. eines Mannes.

इन्दुकलश m. desgl.

इन्दुकला f. 1) *Mondsichel.* — 2) **Cocculus cordifolius DC.* — 3) **Sarcostemma viminale R. Br.* — 4) **Ligusticum Ajowan Roxb.*

इन्दुकलावतंस m. Bein. Çiva's Daçak. 15,16.

*इन्दुकलिका f. *Pandanus odoratissimus.*

इन्दुकान्त 1) m. *der Mondstein* (चन्द्रकान्त) Kâd. 9,4. — 2) *f. आ *Nacht.*

इन्दुकिरीट m. Bein. Çiva's Prasannar. 59,4.

इन्दुकेसरिन् m. N. pr. eines Fürsten.

इन्दुखण्डा f. *eine Art Galläpfel* Mat. med. 140 (vgl. 303). Râgân. 6,158.

*इन्दुचन्दन n. *weisser Sandel* Nigh. Pr.

इन्दुज 1) m. *der Planet Mercur.* — 2) *f. आ Patron. des Flusses Revâ.

*इन्दुजनक m. *das Meer.*

इन्दुदिन n. *ein lunarer Tag.* Pl. *die Zahl der lunaren Tage im* Ahargaṇa Ganit. Bhagan. 12.

इन्दुनन्दन m. *der Planet Mercur* J. R. A. S. 1870, S. 475.

इन्दुपुत्र m. *der Planet Mercur.*

*इन्दुपुष्पिका f. *Methonica superba.* इन्द्र° v. l.

इन्दुप्रभ m. N. pr. eines Mannes.

इन्दुप्रमति (°मदि) fehlerhaft für इन्द्रप्रमति.

*इन्दुफल m. *Spondias mangifera* Nigh. Pr.

इन्दुबिम्ब n. (adj. Comp. f. आ) *Mondscheibe* Spr. 7721. 7813.

इन्दुभवा f. N. pr. eines Flusses.

*इन्दुभृत् m. Bein. Çiva's.

इन्दुमणि m. *der Mondstein* (चन्द्रकान्त).

इन्दुमत् 1) Adj. Beiw. Agni's; vgl. VS. 26,18. — 2) °मती f. *a)* **Vollmondstag.* — *b)* N. pr. α) verschiedener Frauen. — β) eines Flusses. — *c)* Titel eines Commentars.

इन्दुमित्र m. N. pr. eines Grammatikers.

इन्दुमुख Adj. (f. ई) *mondantlitzig* Hâs. 1.

इन्दुमौलि m. Bein. Çiva's Bâlar. 76,15.

इन्दुयशस् f. N. pr. einer Prinzessin.

*इन्दुरत्न n. *Perle.*

इन्दुराज् m. fehlerhaft für उडुराज्.

इन्दुराज m. ein Mannsname.

*इन्दुराजी f. *Vernonia anthelminthica* Nigh. Pr.

इन्दुलेखा f. 1) *dass. Râgân. 4,68. — 2) N. pr. einer Fürstin.

*इन्दुलोकक n. *Silber* Râgân. 13,14.

इन्दुवदन 1) Adj. (f. आ) *mondantlitzig* Mâlav. 17. — 2) f. आ *ein best. Metrum* Ind. St. 8,389.

*इन्दुवल्ली f. *Sarcostemma viminale R. Br.*

इन्दुवार m. astrol. = إِثْنَيْن.

इन्दुव्रत n. *eine best. Kasteiung*, = चान्द्रायण MBh. 13,26,39.

*इन्दुशकला f. = इन्दुराजी Nigh. Pr.

*इन्दुशफरी f. *Bauhinia tomentosa* Râgân. 9,39.

इन्दुशेखर m. 1) Bein. Çiva's. — 2) N. pr. eines Kiṁnara.

इन्दुसुत m. *der Planet Mercur* Sârâv. bei Utpala zu Varâh. Bṛh. 4,14.

इन्दुसूनु m. dass. J. R. A. S. 1870, S. 477.

*इन्दूर m. *Ratze, Maus.*

इन्द्र (im RV. auch dreisilbig) 1) m. *a)* N. pr. des nationalen Gottes der arisch-indischen Stämme, der mit seinem Donnerkeil im Gewitter die dämonischen Gewalten bekämpft. Er ist das Haupt der Götterwelt und Hüter des Ostens. इन्द्रतम Indra *in höchster Potenz.* — *b)* am Ende eines Comp. *der Erste in seiner Art, Fürst, Oberster* (von Belebtem und Unbelebtem). — *c) das auf dem Stern des rechten Auges sich spiegelnde Bildchen.* — *d)* Bez. *der Zahl vierzehn* (14 Manvantara und 14 Indra). — *e) der Stern* γ *Pegasi.* — *f) ein best. astrol.* Joga. — *g)* **Seele.* — *h)* **Nacht.* — *i)* **ein best. vegetabilisches Gift.* Auch *f. — *k)* N. pr. α) eines Âditja. — β) eines Grammatikers. — γ) eines Arztes. — δ) *eines Upadvîpa. — 2) *f. आ *a)* Indra's *Gattin.* — *b) Koloquinthengurke* Nigh. Pr. — 3) f. ई N. pr. eines Wesens im Gefolge der Devî.

इन्द्रऋषभ Adj. Indra *zum Befruchter habend.*

*इन्द्रक n. *Audienzsaal.*

इन्द्रकर्मन् Adj. Indra's *Thaten verrichtend.*

इन्द्रकवि m. N. pr. eines *Dichters*.

इन्द्रकार्मुक n. *Regenbogen*.

इन्द्रकील m. 1) *Thür* —, *Thorriegel, vorgeschobene Stange* AV. Pariç. 58,4,1. Suçr. 2,144,3. — 2) N. pr. eines Berges.

इन्द्रकुक्षि m. Du. Bez. *der beiden* Soma-*Opfer* Viçvagít *und* Abhigít Tândja-Br. 25,11,1. 4. 12,1. 6.

*इन्द्रकुञ्जर m. Indra's *Elephant*.

इन्द्रकूट m. N. pr. eines Berges.

इन्द्रकृष्ट Adj. *von* Indra *gepflügt, wild wachsend*.

इन्द्रकेतु m. 1) Indra's *Fahne*. — 2) N. pr. eines Mannes Lalit. 202,4.

*इन्द्रकोश und °क m. *ein flaches Dach, Plattform*.

इन्द्रक्रोश m. N. pr. einer Oertlichkeit.

इन्द्रगिरि m. N. pr. eines *Berges*.

इन्द्रगुप्त 1) Adj. *von* Indra *behütet*. — 2) m. N. pr. eines Brahmanen.

इन्द्रगुरु m. Indra's *Lehrer*, Bein. Kaçjapa's.

इन्द्रगृह n. *ein dem* Indra *geweihtes Haus*, d. i. Indra's *Versteck* Tândja-Br. 15,11,9.

1. इन्द्रगोप oder °पा Adj. Indra *zum Hüter habend*.

2. इन्द्रगोप und °गोपक m. *Coccinelle*.

इन्द्रघोष m. *eine best. Gottheit*. Pl. Maitr. S. 1,2,8.

*इन्द्रचन्दन n. = कृरिचन्दन Râgân. 12,28.

इन्द्रचाप m. n. *Regenbogen*.

*इन्द्रचिर्भिटा f. *Koloquinthengurke* Râgân. 3,57.

इन्द्रच्छन्द m. *ein aus 1008 Schnüren bestehender Perlenschmuck* Pañkad. 30.

*इन्द्रज m. Patron. des Affen Vâlin Gal.

इन्द्रजटाकलापिन् Adj. Ind. St. 2,28.

*इन्द्रजतु n. *Erdpech* Nigh. Pr.

*इन्द्रजनन n. Indra's *Geburt*. Davon Adj. *°नीय *darüber handelnd*.

इन्द्रजा Adj. *von* Indra *stammend*.

इन्द्रजानु m. N. pr. eines Affen.

इन्द्रजाल n. 1) Indra's *Netz*. — 2) *eine best. mythische Waffe* Arǵuna's. — 3) *Blendwerk, Zauber* 288,2. 322,17. 326,21. °ज्ञ m. *Zauberer, Gaukler*. °विद्या f. *Zauberkunde*. — 4) Titel eines Werkes über *Zauberei*.

इन्द्रजालपुरुष m. *eine menschliche Truggestalt* Daçak. 38,13.

*इन्द्रजालि m. N. pr. eines Mannes gaṇa कुर्वादि in der Kâç. इन्द्रलाजी v. l.

इन्द्रजालिक m. *Zauberer, Gaukler*.

इन्द्रजालिन् m. 1) dass. — 2) N. pr. eines Bodhisattva Lalit. 364,14.

इन्द्रजित् m. Indra's *Besieger*, N. pr. 1) eines Sohnes des Râvaṇa Ragh. 13,73. — 2) eines Dânava. — 3) des Vaters von Râvaṇa und Fürsten von Kâçmîra. — 4) eines Prinzen im 17ten Jahrh., des Patrons von Keçavadâsa.

*इन्द्रजिद्विजयिन् m. Besieger Indraǵit's, Bein. Lakshmaṇa's.

इन्द्रजूत Adj. *von* Indra *gefördert, —verschafft*.

इन्द्रज्येष्ठ Adj. Indra *an der Spitze habend, von ihm angeführt*.

इन्द्रतनू f. Bez. *best. Backsteine*.

इन्द्रतरु m. *Terminalia Arjuna* Nigh. Pr.

इन्द्रता f. Indra's *Macht und Würde*.

इन्द्रतापन m. N. pr. eines Dânava.

इन्द्रतुरीय n. *eine best. liturgische Handlung*.

*इन्द्रतूल n. *in der Luft umherfliegende Baumwollenflocken*.

इन्द्रतेजस् n. Indra's *Donnerkeil*.

इन्द्रतोया f. N. pr. eines Flusses MBh. 13,25,11.

इन्द्रत्व n. 1) Indra's *Macht und Würde*. — 2) *Oberherrschaft*.

इन्द्रत्वोत Adj. *von dir, o* Indra, *begünstigt*.

इन्द्रदत्त m. N. pr. eines Brahmanen.

इन्द्रदत्तस्मृति f. Titel eines Werkes.

इन्द्रदमन m. N. pr. eines Asura (buddh.).

इन्द्रदारु n. *Pinus Deodora* Bhâvapr. 1,185.

इन्द्रदिन्नसूरि m. N. pr. eines der Daçapûrvin bei den Ǵaina.

इन्द्रदेवी f. N. pr. der Gattin Meghavâhana's. °भवन n. Name eines von ihr erbauten Vihâra.

*इन्द्रद्युति *Sandel* Nigh. Pr.

इन्द्रद्युम्न N. pr. 1) m. verschiedener Männer. — 2) n. eines Sees. Auch °सरस् n.

*इन्द्रद्रु m. 1) *Terminalia Arjuna W. u. A.* — 2) *Wrightia antidysenterica R. Br.* — 3) *Pinus Deodora Roxb.* Nigh. Pr.

*इन्द्रद्रुम m. = इन्द्रद्रु 1).

इन्द्रद्विष्ट Adj. Indra *verhasst, — unangenehm*.

इन्द्रद्वीप m. N. pr. eines der 9 Dvîpa VP. 2,3,6.

इन्द्रधनुस् n. *Regenbogen*.

इन्द्रध्रुव m. N. pr. eines Mannes (buddh.).

इन्द्रध्वज m. 1) Indra's *Banner*. — 2) N. pr. *a*) eines Buddha. — *b*) *eines Schlangendämons.

इन्द्रनक्षत्र n. Indra's *Mondhaus*, d. i. Phalgunî.

इन्द्रनील und *°क m. *Sapphir* oder *Smaragd*.

इन्द्रनीलमय Adj. *aus Smaragden bestehend*.

इन्द्रपत्नी f. Indra's *Gattin*.

इन्द्रपद s. Ind. St. 15.

इन्द्रपर्णी f. *eine best. Pflanze*.

इन्द्रपातम Adj. *von* Indra *am liebsten getrunken*.

इन्द्रपान Adj. *dem* Indra *zum Trunke dienend*.

इन्द्रपाल m. N. pr. eines Fürsten.

इन्द्रपालित m. 1) N. pr. eines Fürsten. — 2) ein Vaiçja-Name.

इन्द्रपीत Adj. *von* Indra *getrunken*.

इन्द्रपुत्रा f. Indra's *Mutter* AV.

इन्द्रपुष्प m. (Bhâvapr. 1,142), *°पुष्पा, *°पुष्पिका (इन्दु° v. l. Râgân. 4,130) und °पुष्पी f. *Methonica superba Lam.*

इन्द्रप्रमति m. N. pr. eines Ṛshi VP. 3,4,19.

इन्द्रप्रमद m. N. pr. eines Mannes.

इन्द्रप्रसूत Adj. *von* Indra *angeregt*.

इन्द्रप्रस्थ n. N. pr. der Residenz der Jâdava.

*इन्द्रप्रहरण n. Indra's *Donnerkeil*.

*इन्द्रफल n. = इन्द्रयव.

इन्द्रबाहु m. Du. Indra's *zwei Arme*. Nach einem Comm. *Sonne und Mond*.

इन्द्रबीज n. = इन्द्रयव.

इन्द्रब्राह्मण m. N. pr. eines Mannes (buddh.).

*इन्द्रभगिनी f. Indra's *Schwester*, Bein. der Pârvati.

इन्द्रभाजन n. Indra's *Stellvertreter* Çat. Br. 3, 4,2,15.

इन्द्रभू m. N. pr. eines Lehrers.

*इन्द्रभूति m. N. pr. eines Gaṇâdhipa bei den Ǵaina.

*इन्द्रभेषज n. *getrockneter Ingwer*.

इन्द्रमद m. *eine best. Krankheit der Blutegel* 218, 7. **der Fische* Gal.

इन्द्रमन्त्रिन् m. Bṛhaspati, *der Planet Jupiter* Utpala zu Varâh. Bṛh. 2,3.

इन्द्रमन्दिर m. Indra's *Behausung*, Svarga Daçak. 44,13.

1. इन्द्रमख (इन्द्र + मख) m. *ein Fest zu Ehren* Indra's.

2. इन्द्रमख (इन्द्रमखम् AV. 3,15,1) n. *eine best. Weihe*.

*इन्द्रमखकर्मन् und *°मखकामुक m. *Hund*.

इन्द्रमहोत्सव m. *ein grosses Fest zu Ehren* Indra's.

इन्द्रमातृ f. Indra's *Mutter* Ind. St. 1,114. Auch Pl.

इन्द्रमादन (sechssilbig) Adj. Indra *ergötzend*.

इन्द्रमार्ग m. N. pr. eines Tîrtha.

इन्द्रमार्गा f. N. pr. eines Flusses.

इन्द्रमेदिन् Adj. Indra *zum Genossen habend*.

इन्द्रय्, °यते *nach* Indra *verlangen* ṚV.

इन्द्रयज्ञ m. *eine Feier zu Ehren* Indra's Pâr. Gṛhj. 2,15,1.

इन्द्रयव m. *der haferähnliche Same der Wrightia antidysenterica*.

इन्द्रयष्टि m. N. pr. eines Schlangendämons (buddh.).

इन्द्रयाग m. = इन्द्रयज्ञ.

इन्द्रयु Adj. *nach* Indra *verlangend*.

इन्द्रयोग॑ m. Indra's *verbindende Kraft*.

इन्द्रराज m. N. pr. eines Fürsten B. A. J. 1,217. 2,375. Ind. Antiq. 5,149.

इन्द्रराजन् Adj. Indra *zum Fürsten habend* TBr. 1,5,6,4.

इन्द्रराशि m. Indra's *Haufe* (von Fruchtkörnern) AV. Paipp. 12,1,2.

*इन्द्रलाजी f. ein Frauenname. इन्द्रजालि v. l.

इन्द्रलुप्त m. n. und *°क n. *krankhaftes Ausfallen der Haare.*

इन्द्रलोक m. Indra's *Welt.* इन्द्रलोकाभिगमन (ed. Bomb.) oder इन्द्रलोकागमन n. Titel eines Abschnittes im MBh.

इन्द्रवंश m. Indra's *Geschlecht.*

इन्द्रवंशा f. *ein best. Metrum.*

इन्द्रवज्र n. 1) Indra's *Donnerkeil.* — 2) Name eines Sâman.

इन्द्रवज्रा f. *ein best. Metrum.*

इन्द्रवन n. N. pr. einer Oertlichkeit.

इन्द्रवत्तु Adj. *von* Indra *begleitet, in seiner Gemeinschaft befindlich.*

*इन्द्रवर्मन् m. ein Kriegername.

*इन्द्रवल्लरी und °वल्ली f. *Koloquinthengurke.*

इन्द्रवस्ति m. *Wade.*

इन्द्रवाक (stark °वौक) Adj. Indra *fahrend.*

इन्द्रवाततीर्थ n. N. pr. eines Tîrtha.

इन्द्रवाततम (siebensilbig) Adj. *von* Indra *sehr begehrt.*

इन्द्रवायु m. Du. Indra *und* Vâju.

इन्द्रवारुण 1) n. *Koloquinthengurke* (die Frucht) Spr. 5943. — 2) f. ई *Koloquinthengurke* (die Pflanze).

*इन्द्रवारुणिका f. *Koloquinthengurke.*

इन्द्रवाह् m. N. pr. = पुरंजय Bhâg. P. 9,6,12.

इन्द्रवाहन n. Indra's *Vehikel* Vîmâna 5,2,92.

इन्द्रवृक्त m. = इन्द्रहु Nigh. Pr. Davon *°क्तीय Adj.

इन्द्रवृद्धा f. *eine best. Art von Abscess.*

*इन्द्रवृद्धिक m. *eine best. Pferdeart.*

इन्द्रवैडूर्य n. *ein best. Edelstein.* °वैदूर्य geschr.

*इन्द्रवैरिन् m. Indra's *Feind, ein* Daitja Gal.

इन्द्रव्रत n. Indra's *Verfahren.*

1. इन्द्रशत्रु m. 1) Indra's *Ueberwinder.* — 2) Indra's *Feind,* Bez. Prahlâda's.

2. इन्द्रशत्रु Adj. Indra *zum Ueberwinder habend.*

*इन्द्रशर्मन् m. N. pr. eines Mannes.

इन्द्रशलभ m. N. pr. eines Mannes.

*इन्द्रशिर N. pr. einer Oertlichkeit.

इन्द्रशील m. N. pr. eines *Berges.*

इन्द्रश्रेष्ठ Adj. = इन्द्रज्येष्ठ.

इन्द्रसख Adj. Indra *zum Gefährten habend* Suparn. 19,5.

इन्द्रसखि Adj. (Nom. °खा) dass.

इन्द्रसंज्ञय n. Name eines Sâman. इन्द्रस्य सं° Ârsh. Br.

इन्द्रसंधा f. *Vertrag mit* Indra.

इन्द्रसव m. *ein best. Form des* Soma-*Opfers* Kâtj. 37,8.

इन्द्रसामन् n. Name eines Sâman.

इन्द्रसारथि Adj. Indra *zum Wagengenossen habend.*

इन्द्रसावर्णि m. Name Indra's im 14ten Manvantara Bhâg. P. 8,13,34.

इन्द्रसाह्व m. = इन्द्रयव Kâraka 6,15.

इन्द्रसिंह m. N. pr. eines Dichters.

*इन्द्रसुत m. 1) Patron. Arǵuna's, Ǵajanta's und des Affen Vâlin. — 2) *Terminalia Arjuna W. u. A.*

इन्द्रसुपर्ण m. Du. Indra *und* Suparṇa Suparn.

*इन्द्रसुरस m. *Vitex Negundo.*

इन्द्रसुरा f. *eine bittere Koloquinthe* Nigh. Pr.

*इन्द्रसुरिस m. = इन्द्रसुरस.

इन्द्रसेन m. N. pr. 1) verschiedener Männer. — 2) *eines Schlangendämons. — 3) eines Berges Bhâg. P. 5,20,4.

इन्द्रसेना f. 1) Indra's *Wurfgeschoss.* — 2) N. pr. *a*) einer Göttin. — *b*) verschiedener Frauen.

इन्द्रस्तुत् und °स्तोम m. Name eines Ekâha.

इन्द्रस्थान n. *die Stelle, an der* Indra's *Banner steht,* Varâh. Jogas. 7,15.

इन्द्रस्वत्तु Adj. *dem* Indra *ähnlich.*

इन्द्रकव m. *Anrufung* Indra's.

*इन्द्रकस्त m. *eine best. Arzenei* (buddh.).

*इन्द्रह्व m. N. pr. eines Mannes.

इन्द्रह्वति f. *Anrufung* Indra's RV. 6,38,1.

इन्द्राकुत्स m. Du. Indra *und* Kutsa RV. 5,31,9.

इन्द्राक्त m. *eine best. Heilpflanze,* = मधुपर्णिका Bhâvapr. 1,170. Madanav. 8,48.

इन्द्राग्नि (auch viersilbig) m. Du. Indra *und* Agni.

इन्द्राग्न्योरयनम् Tândja-Br. 25,11,1.4. °ग्न्योः कुलायः 19,15,1. स्तोमः 17,1.

*इन्द्राग्निदेवता f. *das Mondhaus* Viçâkhâ.

इन्द्राग्निदैव Adj. Indra *und* Agni *zur Gottheit habend.* युग n. *das 10te Lustrum im 60jährigen Jupitercyclus.*

इन्द्राग्निदैवत und *°दैवत्य (Gal.) n. *das Mondhaus* Viçâkhâ.

*इन्द्राग्निधूम m. *Schnee.*

*इन्द्राङ्क m. *eine Art Krabbe* Gal.

*इन्द्राणिका f. = इन्द्रसुरस.

इन्द्राणी f. 1) Indra's *Gattin.* — 2) *das auf dem Stern des linken Auges sich spiegelnde Bildchen* Çat. Br. 10,5,2,9. — 3) *quidam coeundi modus. — 4) *Vitex Negundo* Râǵan. 4,155. — 5) **Kardamomen.* — 6) **eine bittere Koloquinthe* Nigh. Pr.

इन्द्राणीकर्मन् n. *eine best. Ceremonie* Ind. St. 5,293.

इन्द्राणीतन्त्र n. Titel eines Tantra.

इन्द्राणीशाक n. *eine best. Gemüsepflanze* Kâraka 6,20.

इन्द्राणीसामन् n. Name eines Sâman Ârsh. Br.

इन्द्रादित्य m. N. pr. eines Mannes B. A. J. 3,206.

*इन्द्रादृश gaṇa तात्वादि.

इन्द्रानुज m. Indra's *jüngerer Bruder,* Bein. Vishṇu's oder Krshṇa's.

इन्द्रापर्वत m. Du. Indra *und* Parvata RV.

इन्द्रापूषन् und इन्द्रापूषण् m. Du. Indra *und* Pûshan.

इन्द्राबृहस्पति m. Du. Indra *und* Bṛhaspati.

इन्द्राब्रह्मणस्पति m. Du. Indra *und* Brahmaṇaspati RV.

इन्द्राभ m. 1) *ein best. zu den Hühnerarten gezählter Vogel.* — 2) N. pr. eines Sohnes des Dhṛtarâshṭra MBh. 1,94,59.

इन्द्रामरुत् m. Pl. Indra *und die* Marut RV.

इन्द्रायतन Adj. *auf* Indra *beruhend* Çat. Br. 12, 8,2,24. 2,25.

1. इन्द्रायुध n. 1) *Regenbogen.* — 2) **Diamant* Râǵan. 13,176.

2. इन्द्रायुध 1) m. *ein Pferd mit schwarzen Flecken an den Augen.* — 2) f. आ *eine Blutegelart.*

इन्द्रायुधमय Adj. *ganz aus Regenbogen bestehend* Kâd. 94,8.

*इन्द्रायुधशिखिन् m. N. pr. eines Schlangendämons (buddh.).

*इन्द्रारि m. Indra's *Feind, ein* Asura.

*इन्द्रालिश gaṇa तात्वादि.

इन्द्रावत्तु Adj. = इन्द्रवत्तु.

इन्द्रावरज m. = इन्द्रानुज VP.² 4,318.

इन्द्रावरुण m. Du. Indra *und* Varuṇa.

*इन्द्रावसान gaṇa उत्सादि.

इन्द्राविष्णु m. Du. Indra *und* Vishṇu.

*इन्द्राशन m. 1) *Hanf.* — 2) *Abrus precatorius.*

इन्द्रासन n. 1) Indra's *Thron.* — 2) *ein Fuss von fünf Moren.*

इन्द्रासोम m. Du. Indra *und* Soma.

इन्द्रासोमीय Adj. Indra *und* Soma *geweiht.*

इन्द्राह्व m. = इन्द्रयव Suçr. 2,224,4.

इन्द्रिय 1) Adj. *dem* Indra *gehörig, — angemessen, —ähnlich, —lieb.* — 2) m. *ein Genosse* Indra's. — 3) n. *a*) *ein ausserordentliches Vermögen wie das* Indra's, *potentia, Uebergewalt.* — *b*) Sg. und Pl. *Aeusserung des Vermögens, Kraftthat, gewaltige Erscheinung.* — *c*) Sg. und Pl. *körperliches Vermögen, Sinnesvermögen, sinnliche Kraft.* Häufig in

Verbindung mit वीर्य. — *d) Sinn, Organ* (sowohl *ein aufnehmendes*, बुद्धीन्द्रिय, als auch *ein verrichtendes*, कर्मेन्द्रिय). Nicht selten wird auch मनस् hinzugezählt. — *e)* Bez. *der Zahl fünf.* — *f) männlicher Same* MBh. 12,228,45. — *g)* *=धन. — *h)* *= प्रमाण Kull. zu M. 9,18. — *i)* इन्द्रस्येन्द्रियम् Name eines Sâman.

इन्द्रियकाम Adj. *nach Vermögen —, nach Kraft verlangend* Âpast.

इन्द्रियकृत Adj. *mit den Sinnesorganen gethan, — verübt* Ind. St. 9,26.

इन्द्रियग्राम m. *die Gesammtheit der Sinne* 287,33.

इन्द्रियघात m. *Schwäche der Sinnesorgane* Sâṁkhjak. 7.

इन्द्रियत्व n. *das ein Sinnesorgan Sein* Kap. 5,69.

इन्द्रियनिग्रह m. *Zügelung der Sinne.*

इन्द्रियप्रसङ्ग m. *das den Sinnen Fröhnen.*

इन्द्रियबोधन und °बोधिन् Adj. *die Sinne weckend, — schärfend.*

इन्द्रियमोचन n. *freiwilliger Nichtgebrauch der Sinne* Gobh. 3,1,26.

इन्द्रियवत् Adj. 1) *vermögend, kräftig.* इन्द्रियवत्तम Superl. — 2) *Sinnesorgane habend.*

इन्द्रियविषय m. *ein Object der Sinne* Cit. im Comm. zu TS. Prât. 21,15.

इन्द्रियवृत्ति f. *Sinnesthätigkeit* Kap. 2,32.

इन्द्रियशक्ति f. *Kraft der Sinne* 183,14. Kap. 5,113.

इन्द्रियसंयम m. *Zügelung der Sinne.*

*इन्द्रियस्वाप m. *Weltende.*

इन्द्रियहृन् m. Bez. *eines* Agni *im Wasser* Mantrabr. 1,7,1.

*इन्द्रियायतन n. *der Sitz der Sinne, Körper.*

इन्द्रियात्मन् Adj. *eines Wesens mit den Sinnen* VP. 5,18,50.

इन्द्रियार्थ m. Sg. (selten) und Pl. *ein Object der Sinne, Alles was die Sinne anregt.* °वाद् m. Titel eines Werkes.

इन्द्रियावत् und इन्द्रियाविन् Adj. *vermögend, kräftig.*

इन्द्रियासङ्ग m. *das den Sinnen Nichtfröhnen*, Pl. M. 6,75.

इन्द्रियेष्या f. *eine einjährige Kuh mit röthlichbraunen Augen* Tândja-Br. 21,1,5.6.

*इन्द्रीय् Denom. von इन्द्र. Davon Desid. *इन्द्रीयिषति.

*इन्द्रेज्य m. Bein. Bṛhaspati's.

इन्द्रेण Adj. (f. आ) in Verbindung mit इषीका *ein von selbst gekrümmtes Rohr* Tândja-Br. 15,5,20. Lâṭj. 4,1,7.

इन्द्रेश्वर und °तीर्थ n. N. pr. eines Tîrtha.

इन्द्रेश्वरलिङ्ग n. Name eines Liṅga.

इन्द्रेषित Adj. *von* Indra *ausgesandt, — angetrieben.*

इन्द्रोति m. N. pr. eines Mannes.

इन्द्रोत्सव m. *ein Fest zu Ehren* Indra's.

इन्ध् s. इध्.

इन्ध 1) Adj. *entflammend.* — 2) *m. N. pr. eines Mannes.

इन्धन n. 1) *das Anzünden, Entflammen*, in अग्नीन्धन. — 2) *Brennstoff, Brennholz.*

इन्धनवत् Adj. *mit Brennholz versehen.*

इन्धनी Adv. mit कर् *zum Brennstoff machen* Kâd. 136,16.

इन्धन्वन् Adj. *flammend.*

इन्धूक m. N. pr. eines Mannes.

इन्व्, इन्, इन्वति, इनोति (इनीमसि v. l. für मिनीमसि) 1) *in Schwung —, in Bewegung setzen.* — 2) *von sich geben, ausgehen lassen.* — 3) *senden, zutheilen.* — 4) *fördern, begünstigen.* — 5) *eindringen, vordringen.* — 6) *fortdrängen, verscheuchen.* — 7) *bewältigen, bezwingen.* — 7) *= गतिकर्मन् und व्याप्तिकर्मन्. — Mit अव *herabsenden* RV. 7,64,2. — Mit आ *herbeisenden.* — Mit उप, उपेनित *eingezwängt, eingefügt.* — Mit प्र *emportreiben.* — Mit प्रति *Nachdruck geben.* — Mit वि 1) *wegdrängen, verscheuchen.* — 2) *Jmd* (Dat.) *Etwas* (Acc.) *zukommen lassen.* — Mit सम् 1) *zusenden, zutheilen.* — 2) *zusammenfügen, wieder herstellen* RV. 1,119,7.

इन्व Adj. in विश्वमिन्व.

इन्वक 1) n. Name eines Sâman. — 2) f. आ Pl. *das Mondhaus* Mṛgaçîrsha.

इन्वगा f. = इन्वका Maitr. S. 2,13,20.

इभ 1) m. oder n. *Gesinde, Dienerschaft, Hausgenossenschaft, Familie.* RV. 9,57,3 इभे zu vermuthen. — 2) m. *a) Elephant* Ragh. 4,47.59. °कुम्भ m. Ind. St. 14,373. Am Ende eines adj. Comp. f. आ. — *b)* Bez. *der Zahl acht* Ganit. 2,5. — *c) *Mesua Roxburghii* Nigh. Pr. — 3) *f. ई *Elephantenweibchen.*

*इभकणा f. *Scindapsus officinalis* Sch.

इभकेसर m. *Mesua Roxburghii* Wight.

*इभगन्धा f. *eine best. giftige Frucht.*

*इभट्टा f. *Tiaridium indicum.*

*इभनिमीलिका f. *das Thun, als wenn man Etwas nicht sähe.*

इभ und *इभपालक m. *Elephantenwächter.*

*इभमाचल m. *Löwe.*

*इभमूलक m. *ein best. Gras* Nigh. Pr.

*इभाख्य m. = इभकेसर.

*इभारि m. *Löwe.*

*इभावत् m. N. pr. eines Mannes.

इभ्य 1) Adj. *a) zum Gesinde gehörig, ein Höriger.* — *b) reich, ein reicher Mann* Spr. 7649. Pañkad. — 2) *f. इभ्या *a) Elephantenweibchen.* — *b) Boswellia serrata* Stackh.

*इभ्यका und *इभ्यिका Adj. Demin. f.

इभ्यतिल्विल Adj. *reich an Hörigen.*

इम Pron. *dieser, —hier.* Davon इमम्, इमाम्, इमस्य; इमौ oder इमा, इमे (f. n.); इमे, इमास् (Nom. Acc.), इमान्, इमा und इमानि. In der klass. Spr. nur Acc. Sg. und Nom. Acc. Sg. Du. und Pl. इमे स्मः *da sind wir.* याः — इमास्ताः R. 5,13,31. इमैस् (!) MBh. 1,129, 23. Kâraka 607,5.

*इमक Demin. von इम in allen Casus mit Ausnahme des Nom. Sg.

इमथा Adv. *auf diese Art.*

इम्मादिभारत्याचार्य und इम्मादिसच्चिदानन्दभारत्याचार्य m. N. pr. zweier *Lehrer.*

इयत्, इयत्तति, Partic. auch Med. 1) *Etwas* (Acc.) *erflehen, ersehnen, Jmd* (Acc.) *um Etwas* (Acc.) *bitten, nach Jmd* (Gen. Acc.) oder *nach Etwas* (Acc.) *sich sehnen, verlangen.* — 2) *= गतिकर्मन्. — Mit अभि *hinstreben —, verlangen nach* (Acc.). — Mit प्र dass.

इयत्तु Adj. *verlangend.*

इयच्चिरम् Adv. *so lange* Kathâs. 6,144. *bislang, bisher, bis jetzt* 13,137. 25,255. Chr. 136,24.

इयत्तक Adj. (f. °त्तिका) *so klein, — winzig.*

इयत्ता f. *Quantität, Anzahl, Maass, Entfernung.* धवलिम्नः so v. a. *Inbegriff, Summe* Kâd. 145,23.

इयधै Dat. Inf. *zu kommen* RV. 6,20,8.

इयत्त् Adj. *tantus, so gross, — viel, nur so gross, — viel, so klein, — unbedeutend* 136,4. 166,16. 248, 18. Spr. 7751. 7856.

इयम् Nom. Sg. f. *diese, —hier.* संध्या प्रवर्तते चेयम् *da* (hinweisend) 70,8. येयम् 28,19. 244,3. सेयम् 248,10. 250,8. इयं सा 248,12. Ohne Beisatz so v. a. *diese Erde.*

इयर्ति s. अर्.

इयसा f. *das Einschrumpfen.*

इयसित 1) Adj. *eingeschrumpft* — 2) n. = इयसा.

इयस्, °स्यते *einschrumpfen* Çat. Br.

इयेष 3. Sg. Perf. von 3. इष्.

*इर्, इरति *sich bewegen.*

इरध्, °र्धति, °र्धते 1) *anordnen, befehlen.* — 2) *lenken, leiten.* — 3) *verfügen —, gebieten über* (Gen.). — 4) इरध्यत् durch दीप्यमान *flammend* erklärt Çat. Br. 7,3,1,32. — 5) *= परिचरणकर्मन्. — 6) *ईर्ष्यायाम्. — Mit प्र *zurichten.*

इरध्यु Adj. *mit Zurüsten beschäftigt.*

*इरण n. *salzhaltiges Land.*

इरध्, °धते. *इरध्यति *zu gewinnen suchen.*

(इरध्ये) इरधिये Dat. Inf. *zu gewinnen.*

इरंमद् Adj. = इरंमद 1) Maitr. S. 1,5,3.

इरंमद 1) Adj. *im Trank schwelgend*, Beiw. Agni's. — 2) m. *Wetterleuchten* Kâv. 78,11.

इरस्य, °स्यति *missgönnen, Jmd* (Dat.) *neiden.* — Mit अभि *Jmd übelwollen.*

इरस्या f. *Uebelwollen.*

इरा f. 1) *Trunk, Labetrunk.* — 2) *Erquickung, Genuss, Wohlbehagen.* Auch इरी. — 3) **Speise.* — 4) **Wasser.* — 5) *ein berauschendes Getränk* Bhâvapr. 4,37. — 6) **die Erde.* — 7) **Rede, die Göttin der Rede.* — 8) N. pr. einer Apsaras und einer Tochter Daksha's und Gattin Kaçjapa's VP. 1,15,25.

इरावीर Adj. (f. घा) *deren Milch Sättigung (Befriedigung) ist.*

*इराचर n. *Hagel.*

*इराज m. Bein. Kâma's ÇKDr. nach Halâj., wo aber 1,34 इरज्ञः, d. i. इ und अज्ञ gelesen wird.

इरांद n. Name eines Sâman Ârsh. Br.

इरामय Adj. *aus Saft bestehend* Ait. Âr. 160,2 v. u.

इरामा f. N. pr. eines Flusses MBh. 3,188,104.

इरामुख n. N. pr. der Stadt der Asura unter dem Meru.

*इराम्बर (!) n. = इराचर.

इरावत m. N. pr. eines Schlangendämons.

इरावत् 1) Adj. *a) mit Labetrunk —, mit Labung versehen. — b) Labung gewährend, erquickend* Kauç. 20. — 2) m. *a) *Meer. — b)* N. pr. α) eines Sohnes des Arǵuna VP. 4,20,11. — β) v. l. für ऐरावत VP.² 2,293. — 3) f. इरावती *a) *eine Art Basilicum* oder dgl. Râǵân. 5,39. — *b)* N. pr. α) der Gattin eines Rudra Bhâg. P. 3,12,13. — β) der Tochter des Schlangendämons Suçravas. — γ) eines Flusses.

*इरिका f. *eine best. Pflanze.* *°वन n.

इरिण n. 1) *Rinnsal.* — 2) *Bach, Quelle.* — 3) *Rinne, Vertiefung, Grube im Boden.* — 4) *Würfelbrett.* — 5) *kahles*, insbes. *salzhaltiges Land.*

इरिण्य Adj. *zu ödem Lande gehörig.*

इरिन् m. *Zwingherr.*

इरिमेट् m. = अरिमेद् Çârṅg. Saṃh. 2,9,34. Madanav. 59,34.

इरिम्बिठि m. N. pr. eines Ṛshi.

इरिविल्ला, °वेल्लिका (Bhâvapr. 6,35) und °वेल्ली (Çârṅg. Saṃh. 1,7,65) f. *ein best. Ausschlag am Kopf.*

इरेश m. 1) **Fürst.* — 2) Bein. Brahman's, *Vishṇu's und *Varuṇa's.

*इर्कट und davon Adj. *इर्कटिन् gaṇa प्रेक्षादि in der Kâç.

*इर्गल und davon Adj. *इर्गलीय, *इर्गल्य gaṇa अपूपादि.

*इर्ध्, इर्धति, °ते = इरध्.

इर्ध Adj. *rührig, kräftig, energisch.*

*इर्वारु m. f. *Cucumis utilissimus Roxb.*

*इर्वारुभक्तिका f. *Cucumis momordica Roxb.*

*इर्वालु = इर्वारु.

इल् 1) इलति *a) kommen* VP.² 3,234. — *b) *स्वप्नेषणयोः.* — 2) इलयति *stillstehen, sich nicht rühren, zur Ruhe kommen.* इळयति fehlerhaft. — Caus. *एलयति (प्रेरणे). — Mit अव (इलयति) *zur Ruhe kommen.*

इल und इला s. इड und इडा.

इलय Adj. in अनिलय.

इलव m. *Pflüger, Bauer.*

इलविल m. und f. आ (VP. 4,1,19,*b*) v. l. für इडविड, °डा.

इलसंवर्तम् Absol. *in Erde eingehüllt* Çâṅkh. Çr. 17,5,6.

इलादध = इडादध.

इलाडुर्ग n. N. pr. einer Oertlichkeit.

इलांद n. Name eines Sâman Maitr. S. 4,2,1. 7. Lâṭy. 7,7,12. 8,12. 10,9,6.

इलावृत N. pr. 1) m. eines Sohnes des Agnidhra VP. 2,1,17. 20. — 2) n. eines Varsha VP. 2,2,14. 22.

इलास्पद n. N. pr. eines Tîrtha MBh. 3,83,77.

*इलिका f. *die Erde.*

इलिना f. N. pr. einer Tochter Jama's VP.² 4,131.

इलिनी f. N. pr. einer Tochter Medhâtithi's. ईलिनी v. l.

इलिविल m. N. pr. eines Sohnes des Daçaratha VP. 4,4,38. Vgl. इडविड.

*इली f. v. l. für ईली.

इलीविंश m. N. pr. eines Dämons.

*इलीश m. = इल्विश.

इलुवर्द m. von unbekannter Bed. TBr. 3,8,20,5.

*इलूष m. N. pr. eines Mannes. Vgl. ऐलूष.

इल्य m. *ein best. mythischer Baum.*

इल्वक m. ein Mannsname.

*इल्वल m. *ein best. Vogel.*

*इल्विश, इल्विस (Bhâvapr. 2,12) und *इल्वीस m. *Clupea alosa.*

*इल्वका f. Pl. fehlerhaft für इन्वका.

इल्वल 1) m. *a) *ein best. Fisch. — b)* N. pr. eines Daitja, eines Bruders des Vâtâpi. — 2) *f. आ Pl. *die fünf Sterne im Haupt des Orion.* Vgl. इन्वका.

*इल्वलारि m. Bein. Agastja's Gal.

इव Adv. Ausnahmsweise am Anfange eines Stollens 118,12. 1) *gleichwie, wie.* गुणानामिव रत्नानाम् *sowohl der Tugenden als auch der Juwelen* 123,26. — 2) *gleichsam, gewissermaassen, so zu sagen.* Nach einem Infin. so v. a. *als wenn es sich darum handelte zu* — 118,22. — 3) *beinahe, fast, ungefähr, etwa.* — 4) *ein wenig, etwas.* — 5) nach einem Interrogativum so v. a. *wohl.* — 6) oft wie एव durch *eben, gerade, nur*, oder bloss durch stärkere Betonung des vorangehenden Wortes wiederzugeben. उल्लमिव भस्म *möglichst heisse Asche* AV. Prâyaçc. 1,3.

इवर्ण m. *der Laut* इ *oder* ई VS. Prât. TS. Prât.

इवीलक m. N. pr. eines Sohnes des Lambodara. दिवीलक v. l.

1. इष्, इषति, एषति (mit अनु), ईष्यति und इच्छति (*अभीदृणये). Auch Med. 1) *in rasche Bewegung setzen, schnellen, schleudern.* — 2) *aussenden.* — 3) *aus sich entlassen, aussprechen, verkünden.* — 4) *Jmd antreiben, bewegen, erregen, anregen, aufmuntern, beleben, fördern.* — 5) *schleudernd treffen.* — 6) *vordringen, zustreben, hinstreben zu* (Dat. Loc.). — 7) एषते *suchen* Bhâg. P. 3,13,44. 9, 4,52. — Mit प्राधि in प्राध्येषण. — Mit अनु, अन्विषति (MBh. 3,271,38), अन्वेषति, °ते und अन्विष्यति, °ते *hinterhergehen, nachgehen, suchen, sich umsehen nach* 39,3. 130,24. MBh. 1,125,24. Çik. 32,13. *durchsuchen.* — Mit समनु (इष्यति) *aufsuchen* Bâlar. 107,22. — Mit अपि Med. *nachstreben, nachzukommen suchen;* mit Loc. — Mit परि (एषति) *herumsuchen nach* MBh. 13,85,19. Med. Saddh. P. 4,34,*b*. — Caus. dass. Saddh. P. 4,18,*b*. 31,*b*. — Mit प्र Act. Med. 1) *forttreiben, antreiben; aussenden.* — 2) *auffordern* (einen andern Priester) zu (einer Recitation oder Handlung, im Acc.). प्रेष्य mit Acc. oder Gen. *fordere auf zur Recitation* oder *Darbringung von;* bisweilen auch so v. a. *bringe dar.* Mit Dat. *fordere auf zur Darbringung* oder *Recitation für.* — Caus. प्रेषयति, °ते 1) *schleudern, werfen.* — 2) *schicken, senden, entsenden in* (Acc.), zu (Dat.), *gegen* (प्रति). — 3) *fortschicken, entlassen.* — 4) *Jmd* (Gen.) *eine Botschaft senden.* — प्रेषित auch fehlerhaft für प्रेषित. — Mit अनुप्र Caus. *nachsenden, hinsenden, aussenden.* — Mit अभिप्र 1) *auffordern.* — 2) *anbefehlen*, s. अनभिप्रेषित. — Mit उपप्र 1) *antreiben.* — 2) *auffordern* (in liturg. Sinne). — Mit निप्र in पृश्निनिप्रेषित. — Mit परिप्र Caus. *aussenden.* — Mit संप्र *auffordern* (in liturg. Sinne). — Caus. 1) *senden, schicken, fortschicken, entlassen.* — 2) *Jmd* (Gen.) *eine Botschaft senden.* — 3) *richten* (die Gedanken) *auf* (Loc.) Lalit. 216,16. — Mit सम् in समिष्.

2. इष् Adj. *eilend*, in अरमिष्.

3. इष्, इच्छति, °ते (in der älteren Sprache und im Epos) 1) *suchen, aufsuchen.* — 2) mit मनसा *haben*

wollen, herbeiwünschen, erwünschen. — 3) मैन: *Jmds Herz zu gewinnen suchen.* — 4) *zu gewinnen —, sich zu verschaffen suchen, erwünschen, wünschen, haben wollen, verlangen, belieben.* *a*) mit Acc. — *b*) mit zwei Acc. *wünschen, dass sei* 41,21. 43,3. 71,26. Âpast. 2,23,4. 5. — *c*) mit Acc. und Abl. (90,23) oder Loc. *Etwas von Jmd* oder *Etwas zu erhalten suchen, erwarten, sich Etwas von Jmd erbitten.* Meistens Med. — *d*) mit Infin. *Willens —, im Begriff sein, im Sinne haben zu.* Mit न *sich weigern zu* 212,17. — *e*) mit Acc. und Inf. α) in act. Bed. यदि मां च जीवितुमिच्छसि (v. l. चेज्जीवत्तम्) *wenn du wünschest, dass ich am Leben bleibe.* — β) mit pass. Bed. यत्सर्वेणेच्छति ज्ञातुम् (man könnte ज्ञातम् vermuthen) *wovon er wünscht, dass es Jedermann wisse.* — *f*) mit Potent. oder Imperat. *wünschen, dass.* Zu belegen nur Potent. mit इति, wobei die Person, von der man Etwas *wünscht*, im Acc. steht. — *g*) ohne Ergänzung *wollen, geneigt —, einverstanden sein.* Mit न *nicht einverstanden sein, sich weigern* 42,13. — 5) *nach Belieben wählen* M. 8,334. — 6) *anerkennen, annehmen, statuiren* 238,9. mit zwei Acc. *dafür halten, dass Etwas sei.* — Pass. इष्यते (इष्यति MBh. 3,59 fehlerhaft) 1) *gewünscht —, gern gesehen werden.* ज्ञापयितुमिष्यमाण: *von dem man Etwas zu wissen thun will* 222,33. — 2) *verlangt — gefordert werden, vorgeschrieben sein.* — 3) *gebilligt —, anerkannt —, angenommen werden, für Etwas angesehen werden, gelten.* भर्तुरेव तदिष्यते *das wird als dem Gatten angehörend angesehen.* — Partic. इष्ट s. besonders. — Caus. 1) एषयति *sondiren* Suçr. 2,7,15. — 2) इच्छयामि R. 7,59,1, 25 = इच्छामि *ich bin Willens.* — Mit अधि, Partic. अधीष्ट *um Unterweisung freundlich angegangen* (Lehrer). — Mit अनु *suchen, forschen nach, aufsuchen, durchsuchen; zu erlangen suchen, streben —, verlangen nach.* — Caus. अन्वेषयति 1) *suchen.* — 2) *warten auf* (einen Zeitpunkt). — Mit पर्यनु *umhersuchen.* — Mit समनु *durchsuchen.* — Mit अभ्युत्तर् *herbeiwünschen, begehren* ṚV. 8,61, 3. — Mit अभि 1) *aufsuchen, erstreben.* — 2) *wünschen, wollen, beabsichtigen;* mit Infin. — Partic. अभीष्ट *erstrebt, erwünscht, genehm, lieb;* m. *Liebling, Geliebter.* °वर्षिन् *erwünschten Regen sendend* Spr. 4345. °तम Adj. *überaus lieb.* — Mit परि *herumsuchen nach* (Acc.) Kâṇḍ. Up. 1,11,2 (पर्येषम् zu lesen). — Mit प्रति 1) *suchen* ṚV. 10, 129,4. — 2) *entgegennehmen, empfangen von* (Gen.) 68,32. — 3) *auffangen in* (Loc.) Bâlar. 206,12. Prasannar. 118,23. — 4) *annehmen* (Worte, einen Befehl), so v. a. *achten auf.* — Mit वि *suchen.*

4. इष् 1) Adj. *suchend* u. s. w. in गविष्, नमस्विष्, पश्चिष्. — 2) *f. *Wunsch*, in *इट्वर्.

5. इष् f. Sg. und Pl. 1) *Trank, Labung, Erquickung.* — 2) *Trankopfer, Spende.* — 3) *die erquickenden Gewässer des Himmels.* — 4) *Kraft, Frische; Wohlsein, Gedeihen, Wohlstand.* In Verbindung mit ऊर्ज् so v. a. *Saft und Kraft.*

1. इष 1) Adj. *suchend*, in गविष.

2. इष 1) Adj. *a*) *wohlgenährt, fett* ṚV. 10,106,5. — *b*) *saftig, fruchtbar* ṚV. 1,165,15. 169,8. — 2) m. *a*) *ein best. Herbstmonat* (Âçvina). — *b*) N. pr. eines Ṛshi Bhâg. P. 4,13,12.

इषण्, °यते *bewegen, anregen* ṚV.

इषणि (für इष्षणि) optat. Inf. *möge entlassen, — ausspritzen.*

इषण्, इषणयति *zur Eile antreiben, herbeitreiben, anregen.* Partic. इषणयत्. — Mit सम् *zusammentreiben.*

इषणया f. *Anregung, Antrieb.*

इषध्यै Dat. Inf. *anzutreiben, zu erregen* ṚV. 7,43,1.

इषंधर m. Pl. Bez. der Çûdra in Plakshadvîpa Bhâg. P. 5,20,11.

इषंभर m. *der Hüter des Monats* Âçvina.

इषय्, इषयति, °ते 1) *frisch —, rege —, rührig —, kräftig sein.* इषयते Dat. Partic. — 2) *erfrischen, stärken, beleben.*

इषयध्यै Dat. Inf. *um zu erfrischen, — laben.*

इषयु Adj. *frisch, kräftig.*

इषव्य Adj. *pfeilkundig.* Vgl. अनिषव्य.

इषस्तुत् oder इषःस्तुत् f. *Lob des Gedeihens, — Wohlstandes.*

इषि 1) f. *Erquickung, Labung.* Dat. als Infin. ṚV. 6, 52,15. — 2) इषयस् Nom. Pl. v. l. im SV. zu इषस् im ṚV.

*इषिका f. = इषीका 1) *Pinsel.* — 2) *Augapfel des Elephanten.*

इषितवत्ता Instr. *mit Begeisterung.*

*इषितसेन m. N. pr. eines Mannes Nir. 2,11.

इषिधि f. *Spende, Gabe.*

इषिर 1) Adj. *a*) *erquickend, erfrischend.* — *b*) *frisch, blühend.* — *c*) *kräftig, muthig, rüstig, rasch, munter.* °म् Adv. — 2) *m. Bein. Agni's.

इषीक oder ऐषीक m. Pl. N. pr. eines Volkes.

इषीकतूल n. *Schilfrispe.*

इषीका f. 1) *Rohr, Binse, Schilfhalm.* Häufig besprochen und als Zaubermittel, insbes. als Pfeil, gebraucht. इषीकातूल n. *Schilfrispe.* इषीकास्त्र n. *ein Schilfhalm als Wurfgeschoss.* इषीकाष्ठा f. *Röhricht.* — 2) **Saccharum spontaneum.* — 3) **Pinsel.* — 4) *Augapfel der Elephanten.*

इषु m. f. 1) *Pfeil.* — 2) इषुस्त्रिकाण्ड: und °काण्डा *ein best. Sternbild.* — 3) *Sinus versus.* — 4) *eine best.* Soma-*Feier.* — 5) Bez. *der Zahl fünf.* — 6) *eine best. Constellation.*

इषुक 1) *Adj. *pfeilartig.* — 2) am Ende eines adj. Comp. (f. आ) *Pfeil.* — 3) f. इषुका *a*) *Pfeil.* — *b*) f. N. pr. einer Apsaras VP.^{2} 2,81.

*इषुकामशमी f. N. pr. einer Oertlichkeit, in अपरेषु° (Kâç. zu P. 2,1,50) und पूर्वेषु°.

इषुकार m. *Pfeilmacher* Kap. 4,14.

1. इषुकृत् m. dass.

2. इषुकृत् (für इष्कृत्) Adj. *zurüstend* ṚV. 1,184,3.

इषुक्षेप m. *Pfeilschussweite* Lalit. 341,16.

इषुधि m. *f. *Köcher.*

इषुधिमत् Adj. *mit einem Köcher versehen.*

इषुध्य्, °ध्यति 1) *flehen um* (Dat.), *Jmd* (Acc.) *anflehen.* — 2) *शरधारणे.

इषुध्या f. *das Flehen.*

इषुध्यु Adj. *flehend.*

इषुप m. N. pr. eines Asura. इषुपद् v. l.

इषुपथ m. *Pfeilschussweite.*

इषुपद् m. (stark °पाद्) N. pr. eines Asura MBh. 1,67,20. इषुप v. l.

इषुपर्षिन् Adj. nach Sây. *Pfeile schleudernd* Çat. Br. 13,4,2,5.

*इषुपुङ्खा und *°ङ्खिका f. *die Indigopflanze* Râgân. 4,73.

इषुबल Adj. *durch Pfeile stark.*

इषुभृत् Adj. *Pfeile tragend, Bogenschütze.*

इषुमत् und इषुमत्त् (einmal) Adj. *mit Pfeilen versehen.*

1. इषुमात्र 1) n. *die Länge eines Pfeils* Âpast. 1,15,19. — 2) °त्रम् *so weit ein Pfeilschuss reicht.*

2. इषुमात्र Adj. (f. ई) *die Länge eines Pfeils* (etwa drei Fuss) *habend.*

*इषुमार्ग m. *Luftraum* Gal.

इषुवध m. *Tod durch einen Pfeil* Çat. Br. 5,4,3,2.

इषुसाख m. *eine best. Pflanze.*

इषुहत Adj. *durch einen Pfeil getödtet* Tândja-Br. 22,14,3.

इषूय्, इषूयति *streben, strebsam sein.* इषूयते Dat. Partic.

*इषेलक Adj. *die Worte* इषेला (VS. 1,1) *enthaltend.*

इषोवधीय n. Name eines Sâman Lâṭj. 3,4,16.

इष्कर्तर् Nom. ag. *Zurüster, Anordner.*

इष्कृताक्ष Adj. *dessen Eimer bereit ist.*

इष्कृति f. *Heilung* ṚV. 10,97,9.

1. इष्ट 1) Adj. *a*) *gesucht.* — *b*) *erwünscht, gewünscht, gern gesehen, beliebt, genehm, lieb.* °तर und °तम *lieber als* (Instr.) °तम mit einem passivisch auf-

zufassenden Inf. 221,32. — *c) günstig, faustus.* Tag 49,14. — *d) für gut erachtet, angenommen, Geltung habend, erachtet für* (Nom.) 252,28. °तम *für den besten erachtet.* — 2) * m. *Ricinus communis.* — 3) *f. आ *Mimosa Suma Roxb.* Rāǵan. 8,33. — 4) n. *Wunsch, Verlangen* 96,2. 116,6.

2. इ॒ष्ट 1) Adj. *geopfert.* — 2) m. *Opfer* Mārk. P. 13,15. (vielleicht इ॒ष्टश्च पू॒र्तश्च zu lesen). — 3) n. *a) das Opfern, Opfer* 329,7 (Pl.). — *b)* * = संस्कार. — *c)* * = योग.

इष्टकचित Adj. *mit Backsteinen belegt.*

इष्टकर्मन् n. *eine mathem. Operation mit einer beliebig angenommenen Zahl* Līlāv. 14. fg. Colebr. Alg. 23.

इ॒ष्टका f. *Ziegel*, insbes. *gebrannter Backstein.*

इष्टकागृह n. *ein Haus aus Backsteinen* Spr. 1850, v. l.

इ॒ष्टकाचिति॒ f. *Backsteinschichtung* Śat. Br. 10, 1,2,8.

इष्टकापथ (Bhāvapr. 1,193), *°थक und *°थिक (Rāǵan. 12,52) n. *die Wurzel von Andropogon muricatus.*

इष्टकापशु m. *ein Thieropfer bei Gelegenheit der Backsteinbereitung* Mahīdh. zu VS. 27,29.

इष्टकापूरण n. Titel eines Werkes Ind. St. 13,263.

इष्टकामडुक् f. (Nom. °धुक्) *die alle Wünsche melkende (gewährende) Wunderkuh.*

इ॒ष्टकामात्रा॒ f. *das Maass der Backsteine* Śat. Br. 8,7,2,17.

इष्टकालय n. *ein Haus aus Backsteinen* Spr. 1850.

*इष्टकाव und *°वत् Adj. von इष्टका.

इ॒ष्टकासंपे॒द् f. *Vollzahl —, Harmonie der Backsteine* Śat. Br. 10,4,2,8.

इष्टकृत् Adj. *das Opfer zu Stande bringend* Cit. im Comm. zu Kāṭy. Śr. 5,9,10.

इ॒ष्टकैकशतविध Adj. *den 101 Backsteinen entsprechend* Śat. Br. 10,2,6,11.

इष्टगन्ध 1) Adj. *wohlriechend* Suçr. 2,480,5. — 2) *n. *Sand.*

*इष्टगन्धि Adj. *wohlriechend* Gal.

इष्टजन m. *geliebte Person, Geliebter, Geliebte.*

इष्टदर्पण m. Titel eines Werkes.

इष्टदेवता f. *die besonders verehrte Gottheit einer Person* oder *Secte, Schutzgottheit.*

इ॒ष्टनि Adj. *rauschend.*

इ॒ष्टयजुस् Adj. *der einen Opferspruch gesprochen hat.*

इ॒ष्टयामन् Adj. *dessen Gang dem Wunsche entspricht.*

इ॒ष्टरश्मि Adj. *dessen Zügel* (*Zeug* überh.) *dem Wunsche entsprechen.*

इ॒ष्टर्ग (für निष्टर्ग) m. *Vor- oder Nebenkämpfer zur Deckung des Hauptkriegers.*

इ॒ष्टव्रत Adj. *dem Wunsche gehorchend.*

इष्टसंपादिन् Adj. *Gewünschtes verschaffend.*

इ॒ष्टस्विष्टकृत् Adj. *dem ein* Svishṭakṛt *dargebracht ist* Śat. Br. 4,3,5,7.

इष्टाकृत MBh. 3,10513 fehlerhaft für इष्टीकृत.

इष्टापू॒र्त n. Sg. und Du. *Erstrebtes* (auch *Eropfertes*) *und Lohn, d. h. erworbener Schatz* (*Verdienst*) *frommer Werke; also Anspruch an den himmlischen Lohn.* Später aufgefasst als *Opfer und fromme Werke.*

इष्टापू॒र्ति f. *Opfer und fromme Werke* Brahmop. 243.

इष्टापू॒र्तिन् Adj. *das Verdienst der Opfer und frommen Werke habend* TS. 1,7,3,3.

1. इष्टार्थ m. *etwas Erwünschtes, — Angenehmes* AK. 3,1,9.

2. इष्टार्थ Adj. *der das gewünschte Ziel erreicht hat* MBh. 13,164,10. R. 2,25,38.

इ॒ष्टावत् Adj. *das Gewünschte besitzend.*

इ॒ष्टाश्व (viersilbig) Adj. *dessen Rosse dem Wunsche entsprechen.*

इष्टाहोत्रीय n. Name eines Sâman Lāṭy. 1,6,8.

इ॒ष्टाहोत्र्य n. dass. Maitr. S. 4,9,11.

1. इ॒ष्टि f. 1) *Beschleunigung, Antrieb, Anregung.* — 2) *Aufforderung, Geheiss.* — 3) *Stärkung, Förderung.* — 4) *Förderer, Helfer.*

2. इ॒ष्टि f. 1) *das Suchen, Aufsuchen, Nachgehen.* Häufig nach Art eines Infin. construirt. — 2) *Wunsch, Bitte, Verlangen.* — 3) *Ausspruch einer Autorität.*

3. इ॒ष्टि f. *Opfer*, insbes. *die Darbringung eines einfachen, aus Butter, Früchten und dgl. bestehenden Opfers* im Unterschied vom *feierlichen Thier-* oder Soma-*Opfer.*

इष्टिका f. fehlerhaft für इष्टका.

*इष्टिकापथ m. = इष्टकापथ.

इष्टिकापुर n. N. pr. einer *Stadt.*

इष्टित्व n. Nom. abstr. von 3. इ॒ष्टि Ait. Br. 1,2. Gaim. 6,8,7.

इ॒ष्टिन् Adj. *der geopfert hat.*

*इष्टिपच und *इष्टिमुष् m. *ein* Asura.

इ॒ष्टियाजुक Adj. *ein* Ishṭi *genanntes Opfer darzubringen pflegend* Śat. Br. 14,4,2,3.

इ॒ष्टिरूप n. *die Eigenthümlichkeit des* Ishṭi-*Opfers* Śat. Br. 1,6,2,12.

इष्टिश्राद्ध n. *ein best. Todtenmahl* VP.[2] 3,189. fg.

इ॒ष्टिहोत्र n. *Verrichtung des* Hotar *bei der* Ishṭi Comm. zu TBr. 3,5,1.

इष्टीकृत n. *eine best. grosse* Soma-*Feier* MBh. 3,129,1. 260,4.

*इ॒ष्टु f. *Wunsch, Verlangen.*

इष्टायन n. *eine ein Jahr lang dauernde Opferfeier.*

इ॒ष्ट्वा Absol. von यज्.

इ॒ष्नुच् *das Suffix* इ॒षु 238,27.

*इष्म m. 1) *Frühling.* — 2) *Liebe, Liebesgott.*

इ॒ष्मिन् Adj. *treibend, eilig, stürmisch.*

*इष्य m. = इष्म 1).

इ॒षयं n. *Pfeilspitze.*

*इषयीय Adj. von इषय.

*इषनीक n. *Pfeilspitze.* Davon *°कीय Adj.

इषमन n. *Bogen.*

इषस्त्र n. *Pfeile und andere Geschosse.*

इ॒षायुधं n. *Pfeil und Waffen.*

इ॒षासं m. 1) *Pfeilschütze.* — 2) *Bogen* 228,1.

1. इ॒स् Präp. = निस्.

2. *इस् Interj. कोपे, संतापे, दुःखभावनायाम्.

इ॒हे Adv. 1) *hier, hierher.* — 2) *hienieden.* In gebundener Rede oft als blosses Flickwort verwandt. — 3) in einem Buche *a) hier in diesem Lehrbuch* oder *System.* — *b) im Folgenden* 225,27. 228,15. 230,2. 231,16. 232,1. 234,25. — 4) vor einem Subst. im Loc. so v. a. अस्मिन्, अस्याम्. Auch substantivisch so v. a. *in —, an ihm* u. s. w.; statt Loc. Du. 181,2. — 5) *jetzt, nun, im Augenblick* 51,4. 61,20. 81,14. — 6) इ॒हे॒ह *hier und da; von da und dort; jetzt und jetzt*, d. i. *wiederholt.*

इहकार m. *das Wort* इह Lāṭy. 7,8,5.

इ॒हेकृत Adj. *dessen Wille hierher geht.*

इहाचित्त Adj. *dessen Gedanken hierher gehen.*

इहत्य Adj. *hiesig.* *°क (f. °तिका) dass.

*इहत्र Adv. *hienieden.*

*इहद्वितीया und *इहपञ्चमी f. gaṇa मयूरव्यंसकादि.

इ॒हेभोजन Adj. *dessen Habe hierher kommt.*

इहलोक m. *die Welt hienieden* 264,9. Spr. 6771. °स्थ MBh. 14,35,18. 47,8.

इहवत् n. Name verschiedener Sâman Lāṭy. 7,8,9.

इहशिल्प n. *ein Kunstwerk von Menschenhand.*

इहस्थ Adj. (f. आ) *hier seiend, — befindlich, — bleibend* 305,16. 322,15. 325,6. Bālar. 156,3. 280,6.

इहस्थान Adj. *dessen Standort hier auf Erden ist.*

इहात्मतिका (sic) Kathās. 108,117 in zwei selbstständige Worte (इह und आत्मनिका) zu zerlegen.

इहामुत्रफलभोगविराग m. *Gleichgültigkeit gegen die Genüsse des Lohns in dieser und in jener Welt* 255,18. 28.

इहार्थ Adj. *für diese Welt nützlich* MBh. 12,289,2.

इ॒हेहमातर् Adj. Du. *von deren Müttern die eine hier, die andere dort ist.*

1. *ई Interj. क्रोधे, दुःखभावने, प्रत्यक्षे, संनिधौ, विषादे, अनुकम्पायाम्.

2. ई॒ in ईमहे s. 3. इ.

3.*ई (Nom. ई oder ईस्) f. Bein. der Lakshmi.

4. ई = ईम्.

ईकार m. *der Laut* ई AV. Prât. 1,74.

ईक्, ईक्षते (Act. selten) 1) *sehen, blicken, hinblicken, anblicken, erblicken;* mit Acc. oder Loc. — 2) *mit dem geistigen Auge schauen, bei sich denken, auf einen Gedanken kommen, eine Betrachtung anstellen* (insbes. von höhern Wesen). — 3) *Etwas* (Acc.) *mit dem geistigen Auge schauen, — wahrnehmen.* — 4) *achten —, Rücksicht nehmen auf* (Acc.) 112,28. — 5) *Etwas* (Acc.) *erwarten.* — 6) **Jmd* (Dat.) *wahrsagen* P. 1,4,39; vgl. Kâç. — Caus. ईक्षयति *hinsehen lassen nach* (Acc.). — Mit अधि (?) *erwarten, befürchten, besorgen* Spr. 6897, v. l. — Mit अनु und समनु 1) *in einer Richtung hinsehen, Jmd nachsehen.* — 2) *im Auge behalten.* — Mit अप 1) *wegsehen, sich umsehen.* — 2) *es auf Jmd* (Acc.) *abgesehen haben, lauern auf.* — 3) *achten —, Rücksicht nehmen auf* 163,29. — 4) *warten auf, erwarten* Spr. 7829. *harren auf* 436 (Conj.). — 5) *befürchten, besorgen* Spr. 6897. — 6) *erheischen, erfordern, voraussetzen* 282, 2. *bedingt sein durch* (Acc.) Karaka 3,3. — 7) mit न *nicht ansehen können, — leiden.* — Mit व्यप 1) *gehörig Acht geben* R. 2,86,22. — 2) *achten —, Rücksicht nehmen auf.* — Mit अभि *hinblicken auf* (Acc.). — Mit अव 1) *hinsehen nach, ansehen, betrachten.* — 2) *erblicken, wahrnehmen, bemerken* 104,16. *in Erfahrung bringen* Kathâs. 18,194. — 3) *sein Augenmerk richten auf, berücksichtigen, erwägen, in Betracht ziehen.* — 4) *erwarten, hoffen auf.* — Caus. *Jmd* (Acc.) *veranlassen hinzusehen.* — Mit अन्वव 1) *hinsehen auf* MBh. 14,50,23. सर्वतस् *nach allen Seiten ausschauen.* — 2) *in Augenschein nehmen, untersuchen.* — 3) *schauen, wahrnehmen, bemerken* — 4) *eine Betrachtung anstellen, bei sich denken.* — 5) *in Betracht ziehen, erwägen, berücksichtigen* 77,27. 78,11. — Mit अभ्यव *anblicken.* — Mit उपाव *hinblicken, hinunterblicken.* — Mit न्यव *erwägen* MBh. 12,137,64. — Mit निरव *in Betracht ziehen, berücksichtigen.* — Mit पर्यव 1) *von allen Seiten anschauen* MBh. 14,21,9. — 2) *hinabschauen auf* Kaush. Up. 1,4. — Mit प्रत्यव 1) *anschauen.* — 2) *besichtigen, in Augenschein nehmen, nachsehen wie es sich mit Jmd oder Etwas verhält, prüfen.* — 3) *in Betracht ziehen, erwägen, berücksichtigen.* — Mit समव 1) *ansehen, betrachten, um sich sehen, zu Gesicht bekommen.* — 2) *mit dem geistigen Auge betrachten, nachdenken.* — 3) *in Betracht ziehen, erwägen, berücksichtigen, sich kümmern um* Spr. 620. — 4) *Etwas anerkennen, für nöthig erachten.* — Caus. *sehen lassen.* — Mit आ *ansehen* MBh. 2,71,10. — Mit उद् 1) *hinaufblicken zu.* — 2) *ansehen, erblicken, schauen, sehen.* — 3) (eine Zeitlang) *zusehen, warten.* — 4) *erwarten.* — Caus. 1) *hinaufsehen lassen.* — 2) *zusehen, warten.* — Mit अभ्युद् *hinsehen nach, auf.* — Mit प्रत्युद् *anschauen, erblicken.* — Mit समुद् 1) *aufschauen, hinaufschauen* R. 3,73,2. — 2) *hinschauen nach* Spr. 1316. *ansehen* Chr. 57,15. *erblicken.* — 3) *wahrnehmen, bemerken.* — 4) *an Jmd denken, auf Jmd Rücksicht nehmen* MBh. 5,173,7. — Mit उप 1) *zusehen.* — 2) *hinblicken auf.* — 3) *erschauen.* — 4) *zusehen, zuwarten.* — 5) *übersehen, nicht beachten, vernachlässigen.* — 6) *nachsehen, Etwas geschehen lassen, leiden* Spr. 162. — 7) *es nicht genau mit Etwas* (Acc.) *nehmen, nicht bestehen auf* Spr. 7644. — 8) *harren auf* (fehlerhaft für अप) Spr. 436. — Mit अभ्युप *nachsehen, Etwas geschehen lassen* MBh. 16,6,13. — Mit समुप *nicht beachten, vernachlässigen.* — Mit निस् *hinsehen, schauen nach, umhersehen, ansehen, betrachten, gewahren.* Auch vom *aspectus planetarum.* — Mit संनिस् 1) *erblicken.* — 2) *einsehen, erkennen.* — Mit परा *hinblicken (neben sich).* — Mit परि 1) *um sich hinsehen, genau hinsehen nach, prüfen, untersuchen.* — 2) *erkennen, finden dass* Spr. 4854, v. l. — Caus. *prüfen —, untersuchen lassen.* — Mit उपपरि *erkennen, finden dass* Lalit. 216,14. — Mit प्र 1) *hinsehen, zusehen, ansehen, erblicken, gewahren.* — 2) *ruhig ansehen, zugeben dass* MBh. 3,12,66. — Mit अनुप्र *nachschauen* MBh. 3,268,23. — Mit अभिप्र *ansehen, hinsehen, erblicken.* — Mit समभिप्र dass. — Mit आप्र Hip. 3,21 fehlerhaft für संप्र. — Mit उत्प्र 1) *zu Jmd hinaufschauen um seinen Worten zu lauschen.* — 2) *ausschauen, hinschauen* Kâd. 135,18. — 3) *erwarten* Bâlar. 38,7. — 4) *mit Sehnsucht zurückdenken an* Spr. 2071. — 5) *uneigentlich —, bildlich gebrauchen, — benennen* 248,23. *übertragen auf* (Loc.). — 6) *Etwas* (Acc.) *irrthümlich für Etwas* (Acc.) *ansehen* Kâd. 264,19. *fälschlich voraussetzen, sich einbilden* Venis. 36. — 7) *Jmd* (Loc.) *Etwas zuschreiben, imputare* Çañk. zu Bâdar. 2,2,10. — Mit उपप्र *übersehen, nicht beachten* MBh. 1,74,35. — Mit विप्र 1) *hierher und dorthin schauen.* — 2) *betrachten* (?). — Mit संप्र 1) *ansehen, betrachten, erblicken, gewahr werden.* — 2) *in Betracht ziehen, erwägen.* — Mit अभिसंप्र *ansehen, gewahr werden.* — Mit प्रति 1) *zusehen.* — 2) *hinblicken auf.* — 3) *erblicken.* — 4) *erwarten, abwarten, warten auf.* प्रतीक्ष्य so v. a. *ganz allmählich* Mṛkkh. 48,19. — 5) *Geduld mit Jmd* (Acc.) *haben* M. 9,77. — Mit संप्रति *warten, warten auf.* संप्रतीक्ष्य so v. a. *lange.* — Mit वि 1) *sehen, schauen, hinsehen, ansehen, erblicken.* Auch vom *aspectus planetarum.* हृदि *im Herzen schauen,* so v. a. *nachdenken.* Pass. *aussehen.* — 2) *sich über Etwas Gewissheit verschaffen, erfahren* 128,29. 315,5. *erkennen, unterscheiden.* — 3) *für angemessen erkennen.* — 4) *durchsehen,* so v. a. *lesen, studiren.* — 4) *ansehen als, sich gegen Jmd benehmen.* पितृवत् *wie gegen einen Vater.* — Mit अनुवि 1) *sich umschauen, hinsehen auf, nach, erblicken.* अन्ववीक्षेताम् = अनुव्यैक्षेताम् MBh. 4,38,5. — 2) *prüfen, untersuchen.* — Mit समनुवि *erblicken* Spr. 7813. — Mit अभिवि 1) *ansehen, erblicken, gewahren* 103,31. — 2) *sein Augenmerk auf Etwas richten, prüfen, untersuchen.* — 3) *auf Jmd schauen, sich gegen Jmd benehmen.* पितृवेन *wie ein Vater* MBh. 15,11,24. — Mit समभिवि *gewahr werden.* — Mit उद्वि 1) *hinaufschauen.* — 2) *schauen auf, nach, hinblicken auf* 297,4. — 3) *gewahr werden* R. 5, 8,8. *sich einer Sache bewusst werden* Spr. 892. — Mit समुद्वि *ansehen, erblicken.* — Mit उपवि 1) *hinschauen nach.* — 2) *für angemessen erkennen* Bhâvapr. 4,131. — Mit प्रतिवि *hinsehen auf, gewahr werden.* — Mit संवि *gewahr werden* Spr. 1381. — Mit अभिसंवि *anstarren* Kâd. 74,20. — Mit सम् 1) *hinsehen, hinblicken, anschauen, erblicken, sehen.* — 2) *gewahr —, inne werden, sich überzeugen von, Gewissheit erlangen.* — 3) *ausfindig machen, erdenken.* — 4) *sein Augenmerk richten auf, denken an, es abgesehen haben auf.* — 5) *in Betracht ziehen, untersuchen, prüfen, überlegen.* — 6) *Jmd* (Acc.) *bestimmen zu* (Acc.) R. 2,45,9. — समैक्षत MBh. 14,2201 fehlerhaft für समौक्षत. — Caus. Act. Med. 1) *Jmd* (Acc.) *Etwas* oder *Jmd* (Acc. oder Instr.) *sehen lassen.* — 2) *sich sehen lassen.* — Mit अनुसम् *im Auge haben.* — Mit अभिसम् 1) *erblicken.* — 2) *einsehen, gewahr —, inne werden* Suçr. 1,3,8. 60,14. 2,47,9. RV. Prât. 17,15. — 3) *in Betracht ziehen, bedenken.* °मीक्ष्य *mit Rücksicht auf,* Karaka 3,8. 4,8. 6,1. Suçr. 1,30,21. — Mit प्रसम् 1) *sehen, ansehen, erblicken, gewahren.* — 2) *lauern auf.* — 3) *in Betracht ziehen, erwägen.* — 4) *erklären für* (Acc.) MBh. 3,180,30. 36. — Mit प्रतिसम् *ausharren.*

ईक्ष 1) Adj. (f. ई) *sehend, blickend,* in तिर्यगीक्ष. वधीक्षी: प्रति *zu den* (Weibern), *welche kommen, um die junge Frau zu sehen* Kauç. 77. — 2) m.

f. oder n. *Masche*, in नुदेत्त (v. l. नुद्दात्त) Adj. *feinmaschig*. — 3) f. आ a) *Blick, Anblick*. — b) *Betrachtung, Erwägung*. — 4) ईत्त n. ein zur Erklärung von अत्तरित्त erfundenes Wort.

ईत्तक m. *Zuschauer* Gobh. 2,2,14.

ईत्तण n. 1) *das Sehen, Hinsehen, Erblicken, Gewahrwerden* Lâṭj. 5,5,2. Chr. 135,15. 299,28. यावदीत्तणम् so v. a. *einen Augenblick*. — 2) *das Nachsehen, Sichkümmern um, Besorgen*. — 3) *Auge*. Am Ende eines adj. Comp. f. आ.

ईत्तणपथ m. *Gesichtskreis* 311,26.

ईत्तणाग्रवम् m. *Schlange* MBh. 1,37,29.

ईत्तणिक (* f. आ und ईत्तणीक m. *Wahrsager*.

ईत्तणीय Adj. *zu sehen, zu Gesicht kommend* Spr. 6073.

ईत्ति in वधीत्तीन् Kâç. 77 fehlerhaft für वधोत्तीः; s. u. ईत्त 1).

ईत्तित n. *Blick* Çân. 44. Prab. 108,14.

ईत्तितर् Nom. ag. *der da steht, — schaut*. ब्रह्मोत्तितृ जगतः *das Brahman schaut die Welt* Çaṃk. zu Bâdar. S. 1035, Z. 4.

°ईत्तिन् (Conj.) Adj. *ein Auge habend für* Spr. 2904.

ईत्ते 1. Sg. Med. von ईत्, und 2. Sg. Med. von ईष्.

(ईत्तण्य) ईत्तणिय Adj. *sehenswerth*.

*ईख्, ईखति v. l. für ईङ्ख्.

ईङ्ख्, ईङ्खति, *ईङ्खते (गतिकर्मन्). — Caus. ईङ्खयति *schwankend bewegen, schaukeln*. — Mit समा, सम्वेङ्ख् Ait. Br. 8,9 fehlerhaft für सम्विक्त्स्व. — Mit परि, परीङ्खयति AV. v. l. für पर्यङ्क° des ṚV. — Mit प्र *erzittern*. Med. Ait. Âr. 409,12. — Caus. *schaukeln*. Med. *sich schaukeln*.

ईङ्खन n. *das Schaukeln*.

°ईङ्खय Adj. *in Bewegung setzend*.

ईङ्खयति Çat. Br. 14,9,1,22 fehlerhaft für इङ्खयति.

ईज्, *ईजति. *ईञ्जति (गतिकुत्सनयोः). ईज्जते. — Mit अप Med. *wegtreiben*. — Mit सम् Med. *zusammentreiben*.

ईजान Partic. Perf. von यज्.

ईजिक m. Pl. N. pr. eines Volkes MBh. 6,9,52.

ईजितुम् MBh. 2,33,6 = यष्टुम्, ईजिरे 3. Pl. Perf. Med. und ईजे 1te und 3te Sg. Perf. Med. von यज्.

1. ईड्, ईट्टे 1) *Jmd* (Acc.) *anflehen —, bitten um* (Acc., Gen. oder Dat.). — 2) *Jmd* (Dat.) *Etwas* (Acc.) *darbringen* ṚV. 5,12,6. — 3) *preisen, loben*. — 4) * *in Bewegung setzen, erzeugen* (ईट्टे = ईर्ते). — Caus. ईडयति 1) *preisen, loben*. — 2) *ertönen lassen*. Vgl. ईर्. — Mit प्र. उपप्र, प्रति, सम् und प्रसम् *preisen, loben*.

2. ईड् und *ईडा f. *Preis, Lob*.

ईडितर् Nom. ag. *Lobpreiser* AV. ईळितर् ṚV.

ईड्न्य, ईळ्निय Adj. 1) *anzuflehen um* (Dat.). — 2) *zu preisen*.

ईड्य und ईडिय Adj. *zu preisen, preisenswerth*.

*ईणमत्त् Adj. von 2. ईष्.

1. ईति f. 1) *Noth, Plage, Landplage* Mâlav. 93. ईतिनाम् st. ईतीनाम्. — 2) * = प्रवास. — 3) * = डिम्ब.

2. ईति Adv. = इति *so*.

ईदृक्षा f. *Qualität*.

ईदृत्त (f. आ), ईदृग्विध, ईदृश् (Nom. ईदृङ् und ईदृक्), ईदृश (f. ई) und ईदृशक Adj. *von diesem Aussehen, derartig, so beschaffen, ein solcher*. (यदि) ईदृगहम् *wenn ich in solche Lage gerathen bin*.

ईद्धान्, ईधान् oder ई° Adv. Lâṭj. 5,11,11.

ईधिय Adj. = वीध्य *zum heitern Himmel gehörig*.

ईध्य VS. Pair. aus वीध्य herausgenommen.

ईनिधन Adj. ई *zum Schlusssatz habend* (ein Sâman).

*ईन्, ईनति (बन्धने).

ईप्स्, ईप्सति Desid. von आप्.

ईप्सा f. *Verlangen, Begehren, Wunsch*.

ईप्सित n. dass. 81,11. R. 1,55,18. Bâgh. 1,79. 3,1. 5. Kathâs. 18,315. 22,170.

ईप्सिततमत्व n. *das Zunächststehen, das nächstes-Object-Sein einer Handlung* Comm. zu Njâjam. 9,2,28.

ईप्सु Adj. *zu erlangen strebend, verlangend —, begehrend nach*. Die Ergänzung im Acc., Infin. oder im Comp. vorangehend.

ईप्सुयज्ञ m. *ein best.* Soma-*Opfer*.

ईम् nachgesetzte Verstärkungspartikel. Nach Relativen so v. a. *cunque*. कं ईम् so v. a. *wer wohl* ṚV. 10,40,14. *welche wohl* 7,56,1. किं चनेम् *gar nichts* 2,16,2. Häufig ganz bedeutungslos zur Vermeidung des Hiatus eingeschoben.

ईयचनम् Adj. *weithin schauend* ṚV.

ईयिवंस् (schwach ईयुस्) Partic. Perf. von 3. इ.

ईर्, ईर्ते (hier und da auch Act.) 1) *in Bewegung setzen, fördern*. — 2) *sich in Bewegung setzen, sich erheben, hervorgehen, erstehen, erschallen*. — 3) *sich auf und davon machen*. — Caus. ईरयति, °ते 1) *in Bewegung setzen, schleudern, anregen, hervorgehen —, erstehen lassen, in's Leben rufen*. — 2) *erschallen lassen*, ohne Object *ausrufen, verkünden* 105,6. Pass. *genannt werden*. — 3) *erheben, in die Höhe heben*. — 4) *sich erheben*. — Mit अभि Caus. *herbeischaffen*. — Mit व्यव Caus. *zertheilen*. — Mit आ Simpl. und Caus. Act. Med. 1) *herbeischaffen, verschaffen, hinschaffen*. — 2) *sich verschaffen, theilhaftig werden* ṚV. 1,6,4. — 3) *erheben* (einen Gesang u. s. w.). — Mit न्या 1) *Jmd* (Acc.) *einsetzen als* (Acc.). — 2) *richten* (das Verlangen) *auf* (Loc.). — Mit समा *zusammenfügen, schaffen* ṚV. 10,40,10. — Mit उद् 1) *herausholen* ṚV. 1,118,6. — 2) *Jmd ehren* ṚV. 4,2,7. — 3) *sich erheben, aufstehen, aufbrechen*. — 4) *in Bewegung kommen, aufsteigen, erstehen*. — Partic. उदीर्ण *erregt, zum Ausbruch gekommen, gesteigert, gehoben* (in übertr. Bed.), *von Selbstgefühl erfüllt*. — Caus. 1) *herausholen* ṚV. 1,112,5. 118,6. 10,39,9. — 2) *erheben, emporrichten; aufwirbeln* (Staub). — 3) *schleudern, werfen* (Geschosse, Würfel). — 4) *emportreiben, ansetzen* (Blüthe). — 5) *aus sich hervortreten lassen, an den Tag legen* Kumâras. 2,6. — 6) *anstimmen, ertönen lassen* ṚV. 1,168,8. 8,90,16. 9,72,1. *aussprechen, enunciare*. Ohne Object *sprechen* LA. 28,1. Pass. *angegeben —, genannt werden* Chr. 274,10. *gelten für* (Nom.) 104,1. — 7) *verschaffen, bewirken, hervorbringen* ṚV. 1,48,2. 10,39,2. TS. 2,4,10,2. Suçr. 1,128,1. — 8) *erregen, steigern, verstärken, vermehren* Suçr. 1,152,15. 2,312,17. Kumâras. 4,41. उदीरितधी Adj. *von aufgewecktem Verstande*. — 9) *Jmd erheben, verherrlichen* ṚV. 5,42,3. MBh. 3,134,21. — 10) *Jmd beleben, aufregen, höher stimmen* ṚV. 1,113,8. 117,24. 8,68,6. R. 2,7,9. — 11) *Jmd drängen, anstacheln* R. 5,49,19. — 12) *sich erheben aus* (Abl.) ṚV. 5,55,5. *aufbrechen* 8,7,3. — Mit अभ्युद् Caus. 1) *ertönen lassen*. इति तयाभ्युदीरिते *nachdem sie so geredet hatte*. — 2) *erregen, steigern, verstärken*. — Mit प्रत्युद् Caus. *dagegen ertönen lassen, erwiedern*. — Mit समुद्, Partic. समुदीर्ण *erregt, in Aufregung gerathen*. — Caus. 1) *hinausdrängen* MBh. 5,179,29. — 2) *aufwirbeln* (Staub). — 3) *schleudern, werfen*. — 4) *aussprechen, enunciare* 69,16. 144,11. — समुदीर्यति Çat. Br. wohl fehlerhaft für समुद्दीपयति. — Mit नि Caus. *herabschleudern auf* (Loc.). — Mit प्र *sich in Bewegung setzen, hervorkommen, zum Vorschein kommen, erstehen, erschallen*. — Caus. 1) *vorwärts treiben, — drängen, Jmd treiben, drängen* 122, 23. 148,7. 212,30. — 2) *entsenden, richten* (die Augen). — 3) *anstimmen, ertönen lassen, aussprechen* 181,5. — 4) *erregen, in Aufregung versetzen* Megh. 69, v. l. — 5) *vertreiben, verbringen* (die Zeit). — Mit अभिप्र Caus. *vorwärts treiben*. — Mit संप्र *sich zusammen erheben*. — Caus. *vorwärts drängen, stossen*. — Mit प्रति Caus. *aufhetzen*. — Mit वि *zerspalten*. — Caus. *zerspalten, zertheilen, theilen* Çat. Br. 3,3,1,13. — Mit सम् 1) *zusammenfügen, schaffen* ṚV. 3,55,20. 4,56,3. — 2) *bewirken, befördern* ṚV. 3,31,15. — Caus. 1) *zusammenfügen, schaffen, entstehen lassen*. — 2) *antreiben* ṚV. 10,

59,10. — 3) *wiederbeleben.* — 4) *ausstatten mit* (Instr.). — Mit अभिसम् Caus. *in Bewegung versetzen.*

ईर m. *Wind.* °ज m. Patron. Hanumant's.

ईरण 1) *Adj. *bewegend, treibend.* — 2) m. *Wind.* — 3) n. *a) das Drängen, Drücken* (bei Ausleerungen) Buâvapr. 5,93. — *b) das Verkünden.*

ईरपाद् m. *Schlange* Ait. Âr. 136,5 v. u.

ईरयैध्यै Dat. Inf. *in Bewegung zu setzen, lebendig zu machen* RV. 4,2,1.

ईरामा f. N. pr. eines Flusses. इरामा v. l.

ईरिण n. *salzhaltiges, unfruchtbares Land* MBh. 3,179,54. Vgl. इरिण.

ईरिन् m. Pl. N. pr. eines Stammes.

ईरुगपदण्डनाथ m. N. pr. eines Lexicographen.

*ईर्ख्, ईर्खति = ईर्ष्.

ईर्त्स्, ईर्त्सति Desid. von ऋध्.

*ईर्त्सु Adj. *Etwas* (Acc.) *zu vermehren wünschend* Bhatt. 9,32.

ईर्म m. 1) *Bug, Arm, Vorderschenkel eines Thiers.* ईर्मतस् Tândja-Br. 21,1,7. — 2) m. n. *Wunde* Spr. 7615.

ईर्मन् = ईर्म 1) in दक्षिणेर्मन्.

ईर्मा (Padap. ईर्म) Adv. *auf der Stelle, hier, hierher.*

ईर्मात्त Adj. Pl. etwa *deren Büge dicht bei einander stehen.*

ईर्य 1) Adj. *anzuregen, — treiben.* Dazu Nom. abstr. ईर्यता f. Ait. Âr. 114,3. — 2) f. आ bei den Buddhisten und Gaina *vorsichtiges Gehen, so dass man keinem lebenden Wesen dabei ein Leid zufügt.* °पथ m.

*ईर्वारु m. f. = इर्वारु.

ईर्षा, ईर्षालु, ईर्षित, ईर्षितव्य und ईर्षु fehlerhaft für ईर्ष्या u. s. w.

ईर्ष्, ईर्ष्यति *neidisch —, eifersüchtig sein.* Der Nebenbuhler im *Dativ, die Gattin im Gen. (Âpast.) oder *Acc.

ईर्ष्यक m. *eine Art Schwächling.*

ईर्ष्या f. *Neid, Eifersucht.*

ईर्ष्याभिरति m. *eine Art Schwächling* Kâraka 4,2.

ईर्ष्याय् Denom. *Eifersucht an den Tag legen.* °पित n. Nom. act. Bâlar. 121,17.

ईर्ष्यारति m. = ईर्ष्याभिरति Kâraka 4,2.

ईर्ष्यालु und ईर्ष्यावत् Adj. *neidisch, eifersüchtig.*

ईर्ष्याषाढ m. *eine Art Schwächling* Nâr. 12,13.15.

ईर्ष्यित n. *Eifersucht* Spr. 7336.

ईर्ष्यिन् Adj. *neidisch* Spr. 1149, v. l.

ईर्ष्यु Adj. *neidisch, eifersüchtig.*

*ईलि, *ईलिका und *ईली f. *eine Art Schwert.*

ईलिन 1) m. N. pr. eines Sohnes des Tamsu MBh. 1,95,27. 28. — 2) f. ई N. pr. einer Tochter Medhâtithi's Hariv. 1,32,6. इलिनी v. l.

ईवत् Adj. *so gross, — trefflich, tantus.*

1. ईश्, ईष्टे und ईशे 1) *zu eigen haben, besitzen;* mit Gen. (selten Acc.). — 2) *zu eigen sein, Jmd* (Gen.) *gehören, gebühren.* — 3) *verfügen können über, Ansprüche* oder *ein Recht haben auf* (Gen.). — 4) *können, vermögen zu* (Inf. auf तोस् oder तुम्, oder Nom. act. im Loc.), *Etwas* (Acc.) *vermögen.* Ohne Ergänzung auch so v. a. *männliches Vermögen haben.* — 5) *gebieten —, herrschen —, Gewalt haben über* (Gen. oder Acc.). — 6) (*als Gebieter*) *Erlaubniss ertheilen.* — Mit परि *vermögen zu* (Inf.).

2. ईश् m. 1) *Gebieter, Herr.* — 2) Bein. Çiva's.

ईश 1) Adj. Subst. (f. आ) *a) Eigenthümer.* — *b) verfügen könnend über* (Gen.), *Ansprüche* oder *ein Recht habend auf* (Gen.). — *c) vermögend —, im Stande seiend zu* (Infin.). — 2) m. *a) Herr, Gebieter von, der Oberste unter* (Gen. oder im Comp. vorangehend). — *b) *Gemahl.* — *c)* Bein. α) Vishṇu's VP. 5,20,91. — β) Çiva's. — γ) Kubera's. — *d) eine Form* Çiva's. — *e) ein* Rudra. — *f)* Bez. *der Zahl eilf.* — *g)* bei einigen Çaiva *eine best.* Çakti. — *h)* N. pr. eines Sâdhja VP.² 2,22. — 3) f. ईशा *a) Vermögen, Gewalt, Herrschaft.* — *b) eine best.* Çakti.

ईशान m. N. pr. eines *Chans.*

ईशगीता f. Pl. Titel eines Abschnittes im Kûrmapurâṇa.

ईशत्व n. LA. 3,13 fehlerhaft für ईशित्व.

ईशन n. *das Gebieten, Herrschen.* — ईशनी fehlerhaft für ईशिनी.

*ईशय्, °यति = ईशमत्तमाचष्टे oder करोति.

ईशसंस्थ Adj. *als Herr erscheinend* Çvetâçv. Up. 6,17.

*ईशसखि m. Bein. Kubera's.

ईशसरस् n. N. pr. eines *Sees.*

ईशहृदय n. Titel eines Werkes.

ईशाख्यान m. N. pr. eines *Chans.*

ईशाध्याय m. = ईशोपनिषद्.

ईशान und ईशानं 1) Adj. *a) zu eigen habend, besitzend.* — *b) vermögend.* — *c) herrschend, Herrscher.* — 2) m. *a)* Bein. α) Çiva-Rudra's. — β) *der Sonne,* als einer der acht Formen Çiva's. — γ) Vishṇu's. — *b)* Bez. *des 11ten* Muhûrta Ind. St. 10,296. — *c)* N. pr. α) eines Rudra VP. 1,8,6. — β) eines Sâdhja. — γ) eines Mannes. — δ) eines Berges in Çâkadvîpa Bhâg. P. 5,20,26. — 3) f. ईशाना *a)* Bein. der Durgâ. — *b) eine best.* Çakti. — 4) m. f. (ई) **Mimosa Suma Roxb.* — 5) *n. *Licht, Glanz.*

ईशानकल्प m. Name eines Kalpa VP.² 1,LVIII. LXVII.

ईशानकृत् Adj. *handelnd wie Einer der es vermag, seinen Besitz* oder *seine Macht gebrauchend.*

ईशानचन्द्र m. N. pr. eines Arztes.

*ईशानज्ञ m. Pl. *eine best. Götterordnung* bei den Gaina.

ईशानदेवी f. ein Frauenname.

ईशानबलि m. *ein best. Opfer* VP.² 3,114.

ईशानाधिप Adj. (f. आ) Çiva *zum Herrn habend.* दिश् *Nordost.*

ईशान्य n. Name eines Liṅga.

ईशावास्य n. = ईशोपनिषद्.

ईशितर् Nom. ag. *Herr, Gebieter.* Nom. abstr. °तृत्व n. Comm. zu Nâjâm. 6,7,2.

ईशितव्य Adj. *das Object eines Herrn* oder *Herrschers seiend, beherrscht werdend.* Davon Nom. abstr. °त्व n.

ईशितव्याय्, °यति *thun, als wenn man beherrscht würde.*

ईशिता f. *Allmacht* (eine der acht Siddhi).

ईशित्व n. dass. MBh. 14,38,12.

ईशिन् 1) Adj. *gebietend —, herrschend über.* — 2) f. °नी *Herrschermacht.*

ईशोपनिषद् f. Titel einer Upanishad.

ईश्वर 1) Adj. (f. आ) *vermögend, im Stande zu thun, — zu werden, in dem Falle seiend zu.* Die Ergänzung ein Infin. auf अस्, तोस्, तवै oder तुम्, ein Nom. act. im Loc., oder ein Potent. mit oder ohne यद्. Beim Infin. auf तोस् steht häufig der Nom. m. Sg. ohne Rücksicht auf Genus und Numerus des Subst. — 2) m. (adj. Comp. f. आ) *a) Besitzer, Eigenthümer von* (Gen., Loc. oder im Comp. vorangehend) 126,18. — *b) Gebieter, Fürst, König.* — *c) ein vornehmer —, reicher Herr* 166,4. — *d) Gemahl.* — *e) die oberste Gottheit.* — *f)* Bein. α) Brahman's 55,33. — β) Çiva's 130,3. — γ) Indra's. δ) **des Liebesgottes.* — *g) *die Seele.* — *h)* N. pr. α) eines Rudra. — β) eines Sohnes Brahman's VP.² 2,126. — γ) eines Fürsten MBh. 1,67,65. — δ) Bez. *der Zahl eilf.* — *k) das 11te Jahr im 60jährigen Jupiter-Cyclus.* — 3) f. ईश्वरा und *ईश्वरी Bein. der Durgâ. — 4) f. ईश्वरी *a) Gebieterin, Fürstin.* — *b) eine best. übernatürliche Kraft.* — *c)* *Bez. *verschiedener Pflanzen* Nigh. Pr.

ईश्वरकृष्ण m. N. pr. eines Autors.

ईश्वरगीता f. Pl. 1) = भगवद्गीता. — 2) Titel eines Abschnittes im Kûrmapurâṇa.

ईश्वरग्रास Adj. *Gott* (die 3te Stufe des Âtman) *verschlingend* (d. i. *aufhebend*), Beiw. der 4ten Stufe des Âtman Nṛs. Up. in Ind. St. 9,126.

ईश्वरचन्द्रराय m. N. pr. eines Mannes.

ईश्वरता f. *Herrschaft, Oberherrschaft.*

ईश्वरतीर्थाचार्य m. N. pr. eines *Lehrers.*

ईश्वरत्व n. *Herrschaft, Oberherrschaft.*

ईश्वरदत्त m. N. pr. eines Fürsten.

ईश्वरप्रणिधान n. *Ergebung in den Willen Gottes* 283,30.

ईश्वरप्रत्यभिज्ञा f. Titel eines Werkes.

*ईश्वरमल्लिका f. *Mimusops Elengi* Nigu. Pr.

ईश्वरमीननाथसंवाद m. Titel eines Werkes.

ईश्वरवर्मन् m. N. pr. eines Mannes.

ईश्वरवाद m. Titel eines Werkes.

*ईश्वरसद्मन् n. *Tempel.*

ईश्वरसूरि m. N. pr. eines Gelehrten.

ईश्वरसेन m. N. pr. eines Fürsten VP.^{2} 4,208.

ईश्वरानन्द m. N. pr. eines Scholiasten.

ईश्वरी Adv. mit कर् *Jmd zu einem reichen Herrn machen.*

ईश्वरीतत्त्व n. und ईश्वरे (Loc.) नित्यमुखावस्थापनम् Titel von Werken.

1. ईष्, ईषति (meist mit Präpp.), °ते 1) *wegrücken, sich entziehen, weichen von* (Abl.). — 2) *abweichen von* (Abl.). — 3) *Jmd* (Acc.) *verlassen* RV. 10,89,3. — 4) *feindlich anrücken*, im Partic. ईषत्. — 5) Act. *उञ्छे. — 6) Med. *किंसायाम् und *दर्शने. — Mit अति *vorüberlaufen*, mit Acc. Maitr. S. 1,10,14. — Mit अप Act. *sich entfernen von* (Abl.). — Mit आ Act. (selten) und Med. 1) *anrücken, sich drängen an, zu.* — 2) *Etwas* (Acc.) *erstreben, begehren, hinstreben nach* (Loc.), *sich anschicken zu* (Infin. auf अम्). — 3) *bittend angehen, anflehen.* — Mit उपा Med. *angehen, anflehen.* — Mit प्रत्या Med. *sich fügen an, in* RV. 5,86,3. — Mit उद् Act. *emporsteigen* Maitr. S. 1,10,12. उदीषित *emporgestiegen, erhoben.* — Mit समुद् Act. *emporsteigen, auf die Oberfläche kommen.* — Mit उप Med. *losgehen auf.* — Mit प्रति, Partic. प्रतीषित *entgegengestreckt.* — Mit वि Act. *auseinandergehen, sich dehnen.* — Mit सम् *sich strecken.* समीषित *gestreckt.*

2. ईष् die als Nidhana verwandte Silbe ईष् Ârsh. Br.

ईष m. 1) *der Monat* Âçvina. — 2) N. pr. eines Sohnes des 3ten Manu. — Fehlerhaft für इष.

*ईषण 1) Adj. *eilend.* — 2) f. आ *Bestreben* und *Bitte* Gal.

*ईषणिन् Adj. *eilend.*

ईषच्छ्वास Adj. *mit geringem Hauch hervorgebracht.*

ईषत् Adv. *annähernd, obenhin, leichthin, ein wenig, etwas.*

ईषत्कर Adj. 1) *leicht zu vollbringen.* — 2) *ein wenig.

ईषत्कार्य Adj. (f. आ) *leicht zu* (Loc. eines Nom. act.).

*ईषत्पान Adj. *leicht zu trinken.*

*ईषत्प्रमय Adj. etwa *leicht vergänglich.*

*ईषत्प्रलम्भ Adj. *leicht zu betrügen.*

ईषत्स्पृष्ट Adj. *leicht berührt.* Nom. abstr. °ता f.

ईषथुस् 2. Du. Perf. von 3. इष्.

ईषदसमाप्त Adj. *nicht ganz vollständig.* °स: पटु: so v. a. *nicht vollkommen geschickt, nahe daran geschickt zu heissen* P. 5,3,67, Sch.

ईषदसमाप्ति f. *das Fehlen von Wenigem, Nahekommen, Anstreifen* (in übertr. Bed.) P. 5,3,67.

*ईषदाढ्यंकर Adj. *leicht reich zu machen.*

*ईषदाढ्यंभव n. impers. *leicht reich zu werden.*

*ईषदुपदान Adj. *leicht zu Grunde gehend* Kâç. zu P. 6,1,50.

ईषद्धास Adj. (f. आ) *lächelnd.*

1. ईषद्धास्य n. *das Lächeln.*

2. ईषद्धास्य Adj. (f. आ) *lächelnd.*

*ईषद्धीजा f. *eine Traubenart ohne Kerne* Nigu. Pr.

*ईषद्विलय Adj. *leicht vergänglich.*

*ईषद्वीर्य m. *Mandelbaum* Nigu. Pr.

ईषन्नाद Adj. *schwach tönend.*

*ईषन्निमय Adj. *leicht auszumessen.*

*ईषन्मर्ष und *°र्षण Adj. *leicht zu ertragen.*

*ईषल्लाभ Adj. *leicht zu erlangen, — haben.*

ईषा f. 1) *Deichsel.* Du. *die doppelte, gabelförmige D.* ईषायुगानि. — 2) *Brett an einer Bettstelle.* — 3) *ein best. Längenmaass*, = 88 Aṅgula Çulbas. 1,10.

ईषादण्ड m. *Deichsel* VP. 2,8,2.

ईषादन्त Adj. *deichsellange Stosszähne habend.*

*ईषिका f. 1) *Saccharum spontaneum.* — 2) *Pinsel, Probirstäbchen.* — 3) *Augapfel eines Elephanten.* — Vgl. इषीका.

*ईषिर m. *Feuer.* Vgl. इषिर.

ईषिरे Âpast. = ईषुस्. ईषिरर्षय: metrisch richtig und in der älteren Sprache unanfechtbar.

ईषीका f. *Rohr, Schilf* Maitr. S. 3,6,3. Vgl. इषीका.

ईषुस् 3. Pl. Perf. von 3. इष्.

*ईष्म m. = इष्म.

*ईष्य m. *Lehrer.*

ईसराफ (arab.) m. in der Astrol. Bez. *des 4ten Joga.*

ईह्, ईहति (selten), ईहते *streben —, verlangen nach, sich Etwas* (Acc.) *angelegen sein lassen, im Sinne haben, gedenken zu* (Infin.). धनकेतोस् *sich des Geldes wegen abmühen* Spr. 3038. समारम्भान् *Etwas unternehmen.* ईहित *worauf man sein Streben gerichtet hat* 290,3. — *Caus. *Jmd antreiben.* — Mit प्रति in प्रतीह्. — Mit सम् = Simpl. समीहित *unternommen.*

ईह 1) m. *das Bestreben.* — 2) f. आ *a) das Streben, Anstrengung, Thätigkeit, Arbeit.* — *b) das Treiben, Thun.* — *c) Verlangen, Begehren, Wunsch.*

ईहामृग m. 1) *Wolf.* — 2) *eine Art Schauspiel.*

*ईहावृक m. *Wolf.*

ईहित n. 1) *Anstrengung, Bemühung.* — 2) *das Treiben, Thun.* — 3) *Vorhaben* Spr. 3889. — 4) *Verlangen, Begehren, Wunsch.*

---

1. उ Interj. Nach den Lexicographen रोषोक्ति, आमन्त्रणे (संबोधने), अनुकम्पायाम्, नियोगे, पादपूरणे und पादपूरणे.

2. उ (ऊ) Indecl. 1) *und, auch, und auch.* — 2) *doch, dagegen, anderseits, dafür.* — 3) *nun, schon, so eben, sogleich, alsbald.* — 4) besonders beliebt nach einem Pron. demonstr., relat. oder interrog., nach einigen Partikeln und am Ende eines Stollens nach einem Infin. auf तवै (तवा उ). Meistens nur durch eine stärkere Betonung wiederzugeben. — 5) उ — उ, उ — उत *einestheils — anderntheils, sowohl — als auch.* — 6) in der klass. Sprache nur nach अथ (s. u. अथ), न (s. नो) und किम्. किमु प्रतिकूले विधातरि न संभाव्यते *was wohl nicht?* so v. a. *Alles.* आभाषस्ते किमु न विदित: *ist dir etwa nicht bekannt?* किमु — स्यात् *ob wohl?* सुकृतमार्ग: किमु त्यज्यते *warum doch, — wohl?* Spr. 4288. किमु सर्वमास्ताम् so v. a. *doch lieber sage ich Nichts* 4801. श्रोत्रतां किमु नेत्रताम् *oder* 3216, v. l. 7103. किमु — उत *utrum — an.* Häufig bedeutet किमु so v. a. *wie viel eher, — mehr* (schon im Çat. Br.). Auch *dagegen, jedoch* Bâlar. 42,1. 106,4. 276,18.

3. उ, उणोति und *अवते *rufen, schreien.* — उवै s. bes. — Mit आ Partic. आत *angerufen, aufgefordert.* — Mit वि *zurufen, antreiben.*

4. *उ m. Bein. 1) Brahman's. — 2) Çiva's.

उवेक m. Maṇḍanamiçra's volksthümlicher Name.

*उक Indecl.

*उकण, f. *ई gaṇa गौरादि in der Kâç. उणक v. l.

*उकनाक m. *ein hell- oder dunkelbraunes Pferd.*

उकार m. *der Laut* उ.

उक्त 1) m. N. pr. eines zu den Viçve Devâs gezählten Wesens Hariv. 2,12,51. उक्थ v. l. — 2) n. *Wort, Ausdruck für.* — 3) n. f. (आ) *ein best. Metrum.* — Vgl. वच्.

उक्तपुंस्क Adj. *wozu es ein nur durch den Begriff des Geschlechts sich unterscheidendes Masculinum giebt.*

उक्तपूर्व Adj. *ehemals —, sonst gesprochen* 60,5. 72,6. 73,24.

उक्तप्रत्युक्त n. *Rede und Gegenrede, Unterhaltung.* Auch *eine Art Wechselgesang.*

उक्तवत् Partic. Perf. von वच्.

उक्तवाक्य Adj. *gesprochen habend* 89,29.

उक्तानुशासन Adj. (f. आ) *dem eine Unterweisung zu Theil geworden ist* Çat. Br. 14,7,3,25.

उक्ति f. 1) *Ausspruch, Verkündigung, ausdrückliche Erwähnung, Rede, Wort, Ausdruck für.* उक्तिं कर् *seine Stimme erheben* 174,4. — 2) *kluger —, witziger Ausspruch.*

उक्तोपनिषत्क Adj. *dem die* Upanishad *gelehrt worden sind* Çat. Br. 14,6,11,1.

उक्त्वा Absol. von वच्.

उक्थ 1) m. *a) eine Form* Agni's MBh. 3,219, 25. — *b)* N. pr. α) eines zu den Viçve Devâs gezählten Wesens. उक्त v. l. — β) eines Fürsten VP. 4,4,47. — 2) n. *a) Spruch, Preis, Lob.* — *b)* im Ritual *der Satz* oder *die Strophenreihe, welche die Recitation des* Hotar *und seiner Gehülfen bilden* (später शस्त्र genannt). महद्उक्थम् oder बृहद्उक्थम् = बृहतीसहस्रात्मकं शस्त्रम् Comm. zu Çat. Br. 10,1,1,1. — 3) n. f. (आ) *ein best. Metrum.*

उक्थवाच् f. *ein best. Theil eines* Çastra Âçv. Çr. 5,14,26. 15,23.

उक्थशेष m. *ein best. Schlusstheil eines* Çastra Ait. Âr. 454,18.

उक्थपत्र Adj. *Sprüche zu Flügeln habend* VS. 17,55. उक्थपात्रम् Mahâbh. 6,1,10,a.

उक्थपात्र n. *Schalen, welche während der Recitation der* Uktha *aufgesetzt werden.*

उक्थभृत् Adj. *Sprüche darbringend.*

उक्थमुख n. *Beginn der* Uktha *genannten Recitation* Ait. Br. 2,35.37. Çâṅkh. Br. 7,9. 29,3. Ait. Âr. 52,6. Davon °मुखीय Adj. Çâṅkh. Br. 22,8. 25, 5. 6. 29,4. Çr. 12,3,5. Vaitân.

उक्थवत् Adj. *mit einem Spruch verbunden.*

उक्थवर्धन Adj. *an Lobpreis sich stärkend, — ergötzend.*

उक्थवाहस् Adj. 1) *Sprüche darbringend.* — 2) *dem Sprüche dargebracht werden.*

उक्थविद् Adj. *der Sprüche kundig* Çat. Br. 14, 8,14,1.

उक्थविध Adj. *spruchartig* Çat. Br. 10,6,3,10.

उक्थवीर्य n. *ein best. Theil des* आश्वं शस्त्रम् Ind. St. 10,354. Ait. Âr. 416,4. 454,18.

उक्थशंसिन् Adj. 1) *lobpreisend.* — 2) *die* Uktha *sprechend.*

उक्थशंस् (stark °शाम्) und °शस् Adj. *den Spruch sprechend, lobpreisend.*

उक्थशास्त्र m. Titel eines Werkes.

उक्थसुष्म Adj. 1) *in Sprüchen dahin rauschend.* — 2) *dem rauschendes Lob dargebracht wird.*

उक्थसंपद् f. *eine best. Schlussrecitation eines* Çastra Ait. Âr. 454,17.

उक्थामद् n. Pl. *Preis und Jubel* Maitr. S. 1,9,2. 8.

उक्थायु Adj. *nach Lob verlangend* TS. 1,4,12,1. Maitr. S. 1,3,14.

उक्थार्क (viersilbig) n. Pl. *Spruch und Lied.*

उक्थावी Adj. *Sprüche liebend.*

उक्थाशस्त्र n. Pl. Uktha *und* Çastra.

उक्थिन् Adj. 1) *Sprüche sprechend, preisend, lobend.* — 2) *von Preis begleitet,* liturg. *von* Uktha (rit.) *b.*

उक्थ्य, उक्थ्यम 1) Adj. *a) des Preisens würdig, preisenswerth.* — *b) Preis enthaltend, preisend.* — *c) von* Uktha (rit.) *begleitet.* — 2) m. *a) eine best. Libation bei der Früh- und Mittagsspende.* — *b) eine der Grundformen der* Soma-*Feier.* Nom. abstr. °ता f. Lâṭj. 8,1,16.

उक्थ्यपात्र n. *der zur Darbringung der Libation* Uktha *bestimmte Becher* Çat. Br. 4,3,3,8.12.

उक्थ्यस्थाली f. *der zur Bereitung der Libation* Uktha *dienende Topf* Çat. Br. 4,2,3,16.

1. उन्, उन्दति, °ते 1) *träufeln lassen, sprengen.* — 2) *beträufeln —, besprengen mit* (Instr.). उन्दित *besprengt, benetzt.* — 3) Med. *träufeln.* — 4) Med. *sprühen* (Funken). — 5) *harnen.* — 6) उन्दित *reichlich versehen mit* (im Comp. vorangehend). — Mit अनु Act. Med. *beträufeln, besprengen, besprühen.* — Mit अभि, अव und आ Act. *beträufeln, besprengen.* — Mit उद् Act. *hinauf —, hinaussprengen.* — Mit उप Act. *hinzusprengen.* — Mit निस् Act. *wegsprengen, wegspritzen.* — Mit परि *ringsum besprengen.* — Mit अनुपरि dass. Gobh. 1,3,11. 8,26. Gaut. 25, 4. — Mit अभिपरि *einen Guss machen um* Gobh. 1,3, 5. — Mit प्र Act. 1) *vor sich hinsprengen.* — 2) *besprengen, weihen.* — 3) *durch Besprengung zum Opfertode weihen, schlachten.* — Caus. *vor sich hinsprengen.* — Mit संप्र 1) *besprengen.* — 2) Med. *sich besprengen.* — Mit वि 1) Act. *vergiessen.* — 2) Med. *übersprühen.* — Mit अभिवि *hinsprengen nach* (Acc.). — Mit सम् 1) *ausgiessen.* — 2) *besprengen, begiessen.* — 3) समुन्दित *übergossen —, so v. a. reichlich versehen mit* (Instr. oder im Comp. vorangehend), 2. उन् Adj. in बृहद्उन्.

3. उन्, उन्दति, उन्दमाण *heranwachsen, erstarken.* उन्दित *erwachsen, herangewachsen, erstarkt.* — Caus. उन्दयते *stärken.* — Mit सम्, Partic. समुन्दित *zugleich gestärkt, — ermuthigt.* — Vgl. वन्.

4. उन् Adj. in साकमुन्.

उन्न 1) *Adj. *gross.* — 2) m. = उन्नन् in ज्ञातोन्न u.s.w.

उन्नण n. *das Besprengen, Weihen.*

उन्नण्य, °ण्यति etwa *nach Stieren* (*Rinderheerden*) *begierig sein.*

(उन्नण्यायन) उन्नण्यायन m. Patron.

उन्नण्यु Adj. etwa *nach Stieren* (*Rinderheerden*) *begierig.*

*उन्नतर m. *ein kleiner* (angeblich auch *grosser*) *Stier.*

उन्नन् 1) m. *a) Stier, Bulle.* Häufig bildlich gebraucht. — *b) der Stier im Thierkreise.* — *c) *ein best. Heilmittel.* — 2) *Adj. = महत्.

उन्नवश m. *Stierkalb.*

उन्नवेकृत् m. *ein zeugungsunfähiger Stier* Çat. Br. 12,4,4,6.

उन्नसेन m. N. pr. eines Fürsten.

उन्नाद Adj. *Stiere verzehrend.*

उन्नीरन्ध्र m. N. pr. eines Ṛshi Tâṇḍja-Br. 13,9,19.

*उब्ज्, ओब्जति (गतौ).

उब्ज 1) m. *a) Kochtopf, Pfanne.* — *b) ein best. Theil des Oberschenkels.* — *c)* N. pr. eines Lehrers. — 2) f. उब्जा *a) Kochtopf, Pfanne.* — *b) = 1) b)* Kaṭhaka 4,7.

उब्जच्छिद् Adj. *brüchig wie ein Topf, morsch.*

उब्ज N. pr. einer Oertlichkeit.

*उब्बल und *उब्ल m. *ein Andropogon* Râǵan. 8,126.

उब्जासंभरण n. *Herstellung des Kochtopfes.* Titel des 6ten Buchs im Çat. Br. Davon Adj. °भरणीय Çâṅkh. Br. 19,1. Çr. 9,22,7. Âçv. Çr. 4,1,21. Vaitân.

*उब्जास्रम् (Nom. °स्रत्) Adj. *aus dem Topfe fallend.*

उब्ज्य 1) Adj. *a) in der Feuerschüssel befindlich.* — *b) *auf einer Pfanne gebraten.* — 2) m. N. pr. eines Grammatikers. — 3) *f. उब्ज्या gaṇa कत्र्यादि.

उग्ण Adj. (f. आ) in Verbindung mit सेना oder Subst. ohne सेना *breitgeschaart.*

उग्र 1) Adj. (f. आ) *gewaltig, heftig, über die Maassen stark, — gross, — streng, grausig.* Bez. best. Mondhäuser. — 2) m. *a) ein Gewaltiger, Grosser, Vornehmer; ein gewaltthätiger, leidenschaftlicher Mensch.* — *b)* Bein. Çiva's oder Rudra's. — *c)* N. pr. eines Rudra VP. 1,8,7. Bhâg. P. 6,6,17. — *d) der Sohn eines Kriegers* (Vaiçja Comm. zu Âpast.) *von einer* Çûdrâ Âpast. 1,7,20. 21. Gaut. 4,16. — *e) *Hyperanthera Moringa.* — *f)* N. pr. eines Dânava und verschiedener anderer Personen. — *g)* Pl. Name einer Çiva'itischen Secte. — 3) f. उग्रा *a)* Bez. *verschiedener Pflanzen* (*Artemisia sternutatoria Roxb., Coriandrum sativum,* = अजाजी und वचा). — *b) die Tochter eines Kriegers von einer* Çûdrâ. — *c) eine best.* Çruti S.S.S. 23. — 4) f. उग्री Pl. Bez. *best. dämonischer Wesen* AV. 4,24,2. — 5) *n. *die Wurzel von Aconitum ferox Wall.*

उग्रक m. N. pr. eines Schlangendämons MBh. 1,33,7.

उग्रकर्णिक Adj. *einen gewaltig grossen Ohrschmuck tragend.* Kirâta R. 4,40,29.

*उग्रकाण्ड m. *Momordica Charantia Lin.*

उग्रकाली f. *eine Form der* Durgâ.

*उग्रगन्ध 1) m. *Knoblauch* (Râgân. 7,49), *Ocimum pilosum* (Râgân. 10,159), *Michelia Champaca* und *Myrica sapida* (Râgân. 9,19). — 2) f. आ *Carum Carvi, Apium involucratum, Artemisia sternutatoria, Ligusticum Ajowan* und = वचा. — 3) n. *Asa foetida.*

*उग्रगन्धिका f. *Apium involucratum* Râgân. 6,111.

उग्रगाध m. *eine Stelle* (in einem Flusse u. s. w.), *wo man schwer Fuss fassen kann,* Tândja-Br. 14, 8,4. 15,2,6.

उग्रचण्डा f. N. pr. einer Nâjikâ der Devî.

उग्रचारिन् 1) Adj. *sich heftig —, sich rasch bewegend* (Mond). — 2) *f. °रिणी Bein. der Durgâ.

उग्रजाति f. *ein Grauen erregender Stand* Varâh. Bṛh. S. 15,29.

उग्रजित् f. N. pr. einer Apsaras.

उग्रतपस् m. N. pr. eines Muni.

उग्रता f. *heftiges —, ungestümes Wesen.*

उग्रतारा f. N. pr. einer Göttin.

उग्रतेजस् 1) Adj. *von gewaltiger Energie.* — 2) m. N. pr. *a*) eines Schlangendämons MBh. 16,4,16. — *b*) eines Buddha Lalit. 5,18. eines Devaputra 43,18. eines Sohnes des Mâra 360,2.

उग्रत्व n. *Gewaltthätigkeit, grosse Strenge* 51,14.

उग्रदण्ड Adj. *strenge strafend.*

*उग्रदत्त (H. 457) und *°दन्त (Gal.) Adj. *gewaltige Zähne habend.*

उग्रदर्शन Adj. (f. आ) *grausig anzusehen* MBh. 1,210,24.

*उग्रदुहितर् f. *Tochter eines Grossen.*

उग्रदेव m. N. pr. eines Mannes.

उग्रधन्वन् Adj. *einen gewaltigen Bogen führend.*

*उग्रनासिक Adj. *eine gewaltige Nase habend* H. 432.

1. उग्रपुत्र m. *Sohn eines Grossen.*

2. उग्रपुत्र Adj. (f. आ) *gewaltige Söhne habend* RV.

उग्रप्रदर्शन Adj. (f. आ) *grausig anzusehen* MBh. 3,42,4.

उग्रबाहु Adj. *gewaltige Arme habend.*

उग्रभट m. N. pr. eines Fürsten.

*उग्रभा f. *Vitis quadrangularis* Nigh. Pr.

उग्रभैरव m. N. pr. eines Kâpâlika.

उग्रमण्यु 1) Adj. *schrecklich blickend,* als Beiw. der Würfel. — 2) f. ऊ N. pr. einer Apsaras.

उग्ररेतस् m. *eine Form* Rudra's Bhâg. P. 3,12,42.

उग्रवीर Adj. *gewaltige Männer habend.*

*उग्रवीर्य n *Asa foetida* Râgân. 6,74.

उग्रव्यय m. N. pr. eines Dânava Hariv. 2282.

उग्रशक्ति m. N. pr. eines Fürsten.

*उग्रशेखरा f. Bein. der Gañgâ.

उग्रश्रवस् m. N. pr. eines Sohnes des Lomaharshaṇa.

उग्रसेन 1) m. N. pr. *a*) verschiedener Fürsten. — *b*) eines Gandharva VP.² 2,285. — 2) f. उग्रसेनी (°सेना falsch) N. pr. der Gattin Akrûra's VP.² 4,96.

*उग्रसेनज und *°सेनसुत (Gal.) m. Bein. Kaṁsa's.

उग्रसेनानी m. Bein. Kṛshṇa's MBh. 12,43,9.

उग्रसेवित Adj. *von gewaltthätigen Wesen bewohnt* R. 3,20,38.

उग्राचार्य m. N. pr. eines *Lehrers.*

उग्रादेव m. N. pr. eines Mannes.

उग्रायुध 1) Adj. *gewaltige Waffen führend.* — 2) m. N. pr. eines Fürsten.

उग्रेश m. 1) *der gewaltige Herr,* Bein. Çiva's MBh. 3,106,12. — 2) N. pr. eines von einem Ugra erbauten Heiligthums.

*उङ्कण m. = उत्कण.

*उङ्ख्, उङ्खति (गतौ).

उच्, उच्यति *Gefallen finden an, gern thun, gewohnt sein.* — Partic. उचित 1) *Gefallen findend —, gewohnt an* (Gen., Loc. oder im Comp. vorangehend). — 2) *müssend, verpflichtet zu* (Infin.) Spr. 7685. — 3) *woran man Gefallen findet, — gewohnt ist, bekannt* Çiç. 10,81. — 4) *angemessen, entsprechend, passend.* गणयितुम् *aufgeführt zu werden verdienend.* उचितेन *auf eine entsprechende Weise* Spr. 2708. — Mit अभि *einen Zug haben zu, gern aufsuchen.* — Mit नि 1) *Gefallen finden an* (Acc. oder Loc.). — 2) *gern verweilen in, bei* (Loc.). — Mit सम् *Behagen finden an* (Instr.), *gern zusammensein mit.* — समुचित 1) *gewohnt an* (im Comp. vorangehend). — 2) *angemessen, passend zu* (Gen. oder im Comp. vorangehend) 133,29. 179,30.

उच्चैस् n. *Spruch, Preis, Loblied.*

उचथ्य, उचथ्र 1) Adj. *preiswürdig.* — 2) m. N. pr. eines Âñgirasa.

उचितज्ञ Adj. *wissend was sich schickt.* Davon Nom. abstr. °ता f. Spr. 2748.

उचितत्व n. *Angemessenheit, Schicklichkeit* MBh. 1,204,6.

उच्च 1) Adj. *a*) *in der Höhe befindlich, hoch.* — *b*) *tief* (Sumpf). — *c*) *hoch,* so v. a. *vornehm.* — *d*) *laut.* — *e*) *hoch* (Ton), *hoch betont.* — *f*) *gesteigert, heftig* (Leidenschaft). — 2) m. *a*) *Höhe.* — *b*) *Höhestand eines Planeten.* — *c*) *Pinus longifolia* Râgân. 12,38. *Kokospalme* Nigh. Pr.

उच्चैस् Adv. *laut.*

*उच्चनुस् Adj. *mit nach oben gerichteten Augen.*

*उच्चनू Adv. mit अस् und भू *die Augen nach oben gerichtet haben,* mit कर् *d. A. n. o. richten.*

उच्चगिर् Adj. *eine laute Stimme habend für* (im Comp. vorangehend), *laut ausposaunend* Spr. 6967.

उच्चता f. 1) *Wandel, Benehmen.* — 2) *Stolz. — 3) *eine Art Cyperus, *eine Art Knoblauch, *Abrus precatorius* und *Flacourtia cataphracta.*

उच्चण्ड Adj. 1) *überaus heftig, —stark, gewaltig, fürchterlich* Bâlar. 104,9. 145,7. Prasannar. 94,21. — 2) *rasch. — 3) *ungebunden, ungezügelt* (in übertr. Bed.) Gal.

*उच्चतरु m. *Kokospalme* Râgân. 11,47.

उच्चता f. *Ueberlegenheit* MBh. 3,133,15.

*उच्चताल m. *Tanz bei Gelagen.*

उच्चत्व n. *Höhestand eines Planeten* Ind. St. 10,312.

*उच्चदेव m. Bein. Vishṇu's oder Kṛshṇa's.

*उच्चद्रु m. *Pinus longifolia* Râgân. 12,38.

उच्चधन्न m. Name Çâkjamuni's als Lehrers der Götter.

*उच्चनासिक Adj. *hochnasig* Gal.

उच्चनीच 1) Adj. *eine hohe oder niedrige Stellung einnehmend* MBh. 14,16,21. — 2) n. *a*) *der Höhe- und Tiefestand eines Planeten.* — *b*) *Tonwechsel.*

उच्चनीचवृत्त n. *Epicyclus* Ârjabh. 3,19.

*उच्चन्द्र m. *der zweite Theil der Nacht.*

*उच्चभाल Adj. (f. आ) *eine hohe Stirn habend* Gal.

उच्चय m. (adj. Comp. f. आ) 1) *das Auflesen von der Erde.* — 2) *das Zulegen, Zuzählen.* — 3) *Ansammlung, Haufen, Fülle, Menge* 184,30. — 4) *der Knoten, mit dem das Untergewand aufgebunden wird.* — 5) *Kathete.

उच्चयमान m. N. pr. eines Mannes. Pl. *seine Nachkommen.*

उच्चरित n. *Excremente* Bhâg. P. 5,5,32.

उच्चल m. 1) *der Geist. — 2) N. pr. eines Fürsten Râgat. 8,14. fgg.

*उच्चललाट (f. आ) und *°क (f. °टिका) *eine hohe Stirn habend.*

उच्चशस् Adv. *aufwärts* Gop. Br. 1,3,9.

उच्चा Adv. *oben* (insbes. *im Himmel*), *von oben, nach oben.*

उच्चाचक्र Adj. *das Rad oben habend.*

उच्चाट m. *das aus dem Wege Räumen eines Gegners und die darauf gerichtete Zauberhandlung.*

उच्चाटन 1) Adj. (f. ई) *einen Gegner aus dem Wege räumend.* — 2) m. Name eines der 5 Pfeile des

Liebesgottes. — 3) n. *a) das Umwerfen.* — *b)* = उच्चाट.

उच्चाट्टालधजवत् Adj. *Fahnen auf den hohen Wachtthürmen habend* R. 1,5,17.

उच्चाप्राज्ञापत्य n. Name eines Sâman.

उच्चाबुध्र Adj. *den Boden oben habend.*

*उच्चामन्यु m. N. pr. eines Mannes. Vgl. ग्रैच्चामन्यव.

उच्चार् 1) Adj. *aufgehend.* अमुं मेवादित्यमुच्चार् कुरुते *lässt die Sonne da aufgehen* TS. 2,3,12,2. — 2) m. *a) Ausleerung, Excremente* 229,3. मूत्रोच्चारे n. Du. Gaut. 9,37. — *b) das Aussprechen, Hörbarmachung.*

उच्चारक Adj. *aussprechend, hörbar machend.*

उच्चारण n. *das Aussprechen, Hörbarmachen.*

उच्चारयितर् Nom. ag. *der Etwas* (Acc.) *ausspricht* Comm. zu Nâjâm. 3,8,21.

उच्चारित 1) Adj. *der eine Ausleerung gehabt hat* Gaut. Suçr. 2,463,15. — 2) n. *das Geschäft der Ausleerung* Suçr. 2,148,19.

*उच्चारिन् Adj. *Töne ausstossend.* गर्दभो° *wie ein Esel.*

उच्चार्य Adj. *auszusprechen, ausgesprochen werdend.* Nom. abstr. °ता f. und °त्व n.

उच्चावच Adj. *hoch und niedrig, gross und klein, mannichfaltig, verschieden, bunt.*

*उच्चिङ्गट m. 1) *ein zorniger Mensch.* — 2) *eine Art Seekrabbe.*

उच्चिटिङ् m. *ein best. kleines giftiges Wasserthier.*

उच्ची Adv. mit कर् *in die Höhe heben.*

*उच्चूड und *उच्चूल m. *ein in die Höhe stehender Büschel.*

उच्चेय Adj. *zu pflücken, — lesen* Kâd. II,86,11.

उच्चैःकर Adj. *den Hochton bewirkend* TS. Prât.

*उच्चैःकारम् Adv. *mit lauter Stimme* P. 3,4,59, Sch.

उच्चैःकुल n. *hohes Geschlecht* Çâk. 92.

उच्चैःपद n. *hoher Standort* Kumâras. 5,64.

उच्चैःपौर्णमासी f. *der Tag, an welchem der Vollmond am Himmel steht, ehe die Sonne untergegangen ist,* Gobh. 1,5,10.

उच्चैरुच्चैःश्रवस् m. *der erhabene* Uccaiḥçravas Kumâras. 2,47.

उच्चैर्गोत्र n. *hohes Geschlecht, hohe Geburt.*

*उच्चैर्जुष्ट n. *lautes Verkünden.*

उच्चैर्घोष Adj. *laut tönend, — schreiend, — wiehernd, — brüllend, — rasselnd.*

उच्चैर्द्विष् Adj. *mächtige Feinde habend* Kumâras. 3,14.

उच्चैर्धामन् Adj. *hoch —, stark strahlend* Spr. 3971.

उच्चैर्भाषण und °भाष्य n. *lautes Reden.*

उच्चैर्भुज Adj. *die Arme emporhaltend* Megh. 36.

उच्चैर्मन्यु m. N. pr. eines Mannes. Pl. *seine Nachkommen.*

*उच्चैर्मुख Adj. *mit emporgerichtetem Gesicht.*

उच्चैःशिरस् Adj. *den Kopf hoch tragend, hochstehend, vornehm.*

उच्चैःश्रवस् 1) *Adj. etwa *laut wiehernd.* — 2) m. *a) *Ross.* — *b)* N. pr. des bei der Quirlung des Oceans hervorgekommenen Prototyps und Königs der Rosse. Nach den Lexicographen Indra's *Ross.*

उच्चैःश्रवस m. N. pr. 1) *= उच्चैःश्रवस् 2, *b*). — 2) eines Rosses des Sonnengottes.

उच्चैस् Instr. Pl. Adv. 1) *hoch, oben, nach oben, von oben.* — 2) *laut.* Als scenische Bemerkung 290,27. Mit *कर् *laut sprechen.* — 3) *hoch* (vom Tone). — 4) *in gesteigertem Maasse, in hohem Grade* 104,18. *stark, kräftig, gründlich, ganz genau* (wissen).

उच्चैस्तट n. *Abhang* Ind. St. 14,372.

*उच्चैस्तमाम् Adv. *überaus hoch* u. s. w.

उच्चैस्तर 1) Adj. *a) höher, recht hoch.* Nom. abstr. °त्व n. — *b) *sehr laut.* — 2) °रम् Adv. *a) höher* Âpast. उच्चैरुच्चैस्तरम् *höher und höher* Spr. 1160. — *b) höher betont.*

उच्चैस्त्व n. Nom. abstr. von उच्चैस् *laut* Comm. zu Gaim. S. 278, Z. 2.

1. उच्चैःस्थान n. *hoher Standort* Spr. 1162.

2. उच्चैःस्थान Adj. *von hohem Range* M. 7,121.

उच्छादन n. *das Einreiben des Körpers mit Oel u. s. w.*

उच्छास्त्रवर्तिन् Adj. *ausserhalb der Gesetzbücher wandelnd, die G. übertretend.*

उच्छिंकन n. = उच्छिङ्कन.

उच्छिख 1) Adj. *a) mit emporstehendem Kamme* (Pfau) Uttarar. 50,12 (65,8). — *b) mit der Flamme nach oben, hell lodernd.* — 2) m. N. pr. eines Schlangendämons.

उच्छिखण्ड Adj. *mit emporgerichtetem Schwanze* (Pfau).

उच्छिङ्कन n. *das Aufziehen in die Nase.*

उच्छित्ति f. *Zerstörung, Ausrottung, Vernichtung, das Zugrundegehen.*

उच्छित्र m. (sc. संधि) *ein durch Abtretung fruchtbarer Ländereien erkaufter Friede* Spr. 4600.

उच्छिरस् 1) Adj. *mit erhobenem Haupte, das Haupt hoch tragend.* — 2) m. N. pr. eines Berges.

1. उच्छिलीध्र n. *ein aufgeschossener Pilz* Megh. 11.

2. उच्छिलीध्र Adj. (f. आ) *mit aufgeschossenen Pilzen* Megh. 11, v. l.

उच्छिष्ट 1) Adj. *a) übrig gelassen, als unbrauchbar liegen gelassen, übrig geblieben.* — *b) an dem noch ein Speiserest haftet, der nach vollbrachter Mahlzeit sich noch nicht den Mund gespült, die Zähne gereinigt und die Hände gewaschen hat, unrein* überh. (in rituellem Sinne) Gaut. 1,28. 11. Chr. 42,22. — 2) n. *Ueberbleibsel, Rest,* insbes. *Opferrest, Speiserest.*

उच्छिष्टक Adj. = उच्छिष्ट 1) *b*) MBh. 13,131,5.

उच्छिष्टगणपति und °गणेश m. *eine Form Gaṇeça's.* °पतिपञ्चाङ्ग n. Titel eines Tantra.

उच्छिष्टचाण्डालिनी f. N. pr. einer Göttin.

उच्छिष्टता f. Nom. abstr. zu उच्छिष्ट 1) *b*) und 2). °तां नी *zu einem Ueberbleibsel machen,* so v. a. *bis auf einen kleinen Rest verzehren.*

उच्छिष्टभाज् Adj. *die Speisereste erhaltend* Gobh. 4,3,28.

1. उच्छिष्टभोजन n. *das Geniessen der Speisereste.*

2. *उच्छिष्टभोजन m. *ein Brahman, der von den Ueberbleibseln der Opfer lebt, welche den ihm anvertrauten Götzenbildern dargebracht werden.*

*उच्छिष्टमोदन n. *Wachs.*

उच्छिष्टाशन n. *das Geniessen von Speiseresten* Gaut. 2,32.

उच्छिष्टित Adj. *verunreinigt* Pârâç. 11,6.

*उच्छिष्य ved. Partic. fut. pass. von शिष् mit उद्.

उच्छीर्षक 1) Adj. *der den Kopf aufgerichtet hat.* — 2) n. *Kopfkissen.*

उच्छुष्क Adj. *ausgetrocknet, vertrocknet, ausgemergelt* Râgat. 7,1574.

उच्छुष्म 1) Adj. etwa *aufzischend* AV. Pariç. 36. — 2) m. N. pr. einer Tantra-Gottheit (buddh.).

उच्छुष्मकल्प m. Titel eines Abschnittes in AV. Pariç. Verz. d. B. H. 91.

उच्छुष्मभैरव Titel eines Werkes.

उच्छुष्मरुद्र m. Pl. 1) *eine best. Dämonenschaar* AV. Pariç. 36. — 2) N. pr. einer Çiva'itischen Secte.

उच्छून Partic. von श्वा (श्वि), श्वयति.

उच्छृङ्खल Adj. *entfesselt, zügellos, keine Schranken kennend.*

उच्छेत्तर् Nom. ag. *Zerstörer, Vernichter.*

उच्छेत्तवे Dat. Inf. *abzuhauen* Çat. Br. 1,2,5,10.

उच्छेद m. 1) *das Abhauen.* — 2) *abgebrochenes Stück.* — 3) *Zerstörung, Ausrottung, Vernichtung.* — 4) *Unterbrechung.*

उच्छेदन n. *das Zerstören, Vernichten, Zugrunderichten.*

उच्छेदनीय Adj. *abzuschneiden.*

°उच्छेदिन् Adj. *zerstörend, vernichtend.*

उच्छेद्य Adj. *zu zerstören, — vernichten, auszurotten.*

उच्छेष 1) Adj. *übriggeblieben.* — 2) m. *Ueberbleibsel.*

उच्छ्रेषण n. *Ueberbleibsel, Rest.*

उच्छ्रेषणी Adv. mit करु *übriglassen, zurücklassen* Daçak. 40,8.

उच्छ्रोचन Adj. *brennend.*

उच्छ्रोथ m. *Anschwellung, Aufgedunsenheit* Mâlatîm. 70,16.

उच्छ्रोषण 1) Adj. *austrocknend, austörrend.* — 2) n. *a) das Austrocknen, Trockenwerden. — b) das Austrocknen, Trockenlegen.*

उच्छ्रोषुक Adj. *austrocknend, dürre werdend* Gop. Br. 1,4,2.

उच्छ्रय m. (adj. Comp. f. या) 1) *das in die Höhe Steigen, Sichemporheben, Erhebung.* — 2) *Höhe.* — 3) *Wachsthum, Zunahme, Steigerung.* — 4) *Kathete.*

उच्छ्रयण n. *das Erheben, Aufrichten.*

उच्छ्राय 1) m. (adj. Comp. f. या *a*) *das in die Höhe Steigen, Aufsteigen, Sichemporheben. — b) Höhe. — c) Wachsthum, Zunahme, Steigerung.* — 2) f. ई *eine aufgerichtete Planke.*

उच्छ्रित Partic. von श्रि mit उद्. *m. *Pinus longifolia* Râgân. 12,38.

उच्छ्रिति f. 1) *das in die Höhe Steigen, Emporkommen.* — 2) *Wachsthum, Zunahme, Steigerung.* — 3) *Kathete.*

उच्छ्रोणि m. Du. *ein best. Theil des menschlichen Leibes.*

उच्छ्रोर्क m. *das Aufklaffen, Sichaufthun.*

उच्छ्वयन n. *das Aufschwellen* Çâṅk. zu Bâdar. 4,2,13.

उच्छ्वसत् m. *ein athmendes Wesen.*

उच्छ्वसित n. 1) *das Ausstossen des Athems.* — 2) *Athem, Lebenshauch.* — 3) *das Ausströmen feuchter Dünste.* — 4) *das Aufgehen, Sichlösen.*

उच्छ्वास m. (adj. Comp. f. या) 1) *das Ausstossen des Athems.* — 2) *Athem, Hauch.* — 3) *das Verhauchen, Sterben.* — 4) *Seufzer.* — 5) *Gischt.* — 6) *das Aufschwellen, Sichheben.* — 7) *Abschnitt, Kapitel.*

उच्छ्वासिन् Adj. 1) *aushauchend.* — 2) *athmend.* — 3) *seufzend.* — 4) *aufschwellend, sich erhebend* Kumâras. 7,82 (उच्छ्वासिकाला° zu verbinden).

1. उच्छ् s. वस्.

2. *उच्छ्, उच्छति (विवासे, निवासे, विपाशे, बन्धसमापने, वर्जने, अतिक्रमे). — *Desid. उचिच्छिषति.

उच्छयन 1) m. N. pr. eines Mannes. — 2) f. ई = उज्जयिनी.

उच्छयन्त m. N. pr. eines Berges in Surâshṭra.

उच्छयिनी f. N. pr. der Hauptstadt der Avanti.

*उच्छिङ्गोड m. (Kâç. zu P. 2,1,72) und उच्छिङ्गस्तम्ब m. gaṇa मयूरव्यंसकादि.

उच्छागर Adj. *aufgeregt, aufgebracht* Kâd. 130,20. 153,19.

उच्छानक m. N. pr. eines Tîrtha.

उच्छालुक m. N. pr. einer Oertlichkeit.

*उच्छासन n. *das Morden, Tödten.*

*उच्छिघ्र Adj. Vop. 26,34.

उच्छित्ति f. 1) *Sieg.* — 2) Pl. Bez. *der Verse* VS. 9,31. fgg.

उच्छिक्त 1) Adj. Partic. von क्ष्वा, निक्ष्वेते mit उद्. — 2) m. *a) *N. pr. eines Mannes* gaṇa पैलादि. — *b) Pl. N. pr. eines Volkes* Varâh. Bṛh. S. 14,2. — 3) f. या N. pr. einer Stadt.

उच्छीवितमद्दालस m. Titel eines Schauspiels Daçak. Einl. 30.

उच्छीविन् m. N. pr. einer Krähe.

उच्छूटिम्ब n. N. pr. einer Oertlichkeit. उत्कट° v.l.

उच्छूठित Adj. *der sich die Haarflechte aufgebunden hat.*

उच्छृम्भ Adj. 1) *gähnend.* — 2) **aufgeblüht.*

उच्छृम्भण 1) n. *a) das Gähnen, Schnappen. — b) das Hervorbrechen* Bâlar. 99,3. — 2) f. या = 1) *b)* Bâlar. 249,17.

*उच्छृम्भित n. *Anstrengung, Bemühung.*

उच्छेन्द्र m. N. pr. eines Mannes.

उच्छेष Adj. *siegend.*

उच्छेषवत् Adj. *das Wort* उच्छेष *enthaltend.*

उच्छेषिन् m. N. pr. eines der 7 Marut.

उच्छ्य Adj. *mit abgespannter Sehne.* °धन्वन्.

उज्ज्वल 1) Adj. (f. आ) *glänzend, strahlend, prächtig, schmuck* Bhaṭṭ. Nâṭṣaç. 34,103. — 2) m. *a) *Geschlechtsliebe. — b)* N. pr. eines Autors. — 3) f. या *ein best. Metrum.* — 4) *n. *Gold.*

उज्ज्वलदत्त m. N. pr. eines Scholiasten.

उज्ज्वलन scheinbar R. 2,40,14. अथो ज्वलन° ed. Bomb.

उज्ज्वलनरसिंह N. pr. eines Tîrtha.

उज्ज्वलनीलमणि m. Titel eines Werkes.

उज्ज्वलभाष्य n. und उज्ज्वलरसकणा f. Titel von Werken.

उज्ज्वलितत्व n. *das in Gluth Versetztsein* Kap. 1,99.

उज्ज्वालन n. *das in Gluth Versetzen* Kârakâ 1,12.

उज्झ्, उज्झति 1) *fahren lassen, aus der Hand —, von sich geben, aufgeben, verlassen.* उज्झित *fahren gelassen, verlassen —, frei von* (Instr. oder im Comp vorangehend). — 2) *hinablassen in* (Loc.). — 3) *Jmd aussetzen.* — 4) *vermeiden, entgehen.* — Mit प्र 1) *fahren lassen, aufgeben, verlassen.* प्रोज्झित *bei Seite lassend, mit Ausnahme von.* °प्रोज्झित *frei von.* — 2) *abziehen, subtrahiren.* — 3) mit उज्झ् verwechselt Spr. 5539. 6977. — Mit सम् *fahren lassen, aufgeben, verlassen.* °समुज्झित *frei von.*

°उज्झ Adj. *fahren lassend, aufgebend.*

*उज्झक m. 1) *Wolke.* — 2) *Mönch.*

उज्झटिम्ब n. N. pr. einer Oertlichkeit. उज्झूट° v.l.

उज्झन n. 1) *das Wegschaffen.* — 2) *das Aufgeben, Meiden.*

उज्झिति f. *das Verlassen dieser Welt* Tâṇḍya-Br. 18,6,10.

उज्झ fehlerhafte Schreibart für उज्ज्य.

उज्जदेश m. N. pr. eines *Landes.*

उञ्छ्, उञ्छति *nachlesen, liegen gebliebene Aehren auflesen.* तृणानि Çâṅkh. Gṛhj. 2,17. — Mit प्र *wegwischen.*

उञ्छ m. und उञ्छन n. *Nachlese, das Aufsammeln von liegen gebliebenen Aehren.*

उञ्छवर्तिन् Adj. *von Nachlese lebend.*

उञ्छवृत्ति 1) Adj. dass. — 2) m. Bein. Mudgala's.

उञ्छशिल n. = उञ्छ.

*उट m. *Laub, Gras.*

उटज m. n. (adj. Comp. f. या) *Hütte aus Laub.*

उटजाङ्गन n. Nigîn. 55,12.

उट्टङ्कन (उट्टङ्कण gedr.) n. *das Stempeln.*

*उठ्, ओठति (उपघाते).

*उड् (संकोचे).

उडङ्कव m. *eine best. Körnerfrucht.*

उडिय und उडियान m. N. pr. eines Mannes.

उडु 1) f. n. *Stern.* — 2) n. *a) Mondhaus.* — *b) *Wasser.*

उडुगणाधिप m. *der Mond.* °र्त्त n. *das Mondhaus Mṛgaçiras.*

उडुगोल m. *die Sphäre der Gestirne* Golâdh. 11,4.

उडुदायप्रदीप m. Titel eines astrol. Werkes.

उडुनाथ m. *der Mond.*

उडुप 1) m. n. (adj. Comp. f. या) *Nachen.* — 2) m. *der Nachen am Himmel, der Mond.* — 3) n. *eine Art Tanz* S.S.S. 237.

उडुपति m. 1) *der Mond* 290,13. — 2) *eine Soma-Art* Sûtra. 2,164,19.

*उडुपथ m. *Luftraum.*

*उडुपप्रिया f. *bei Nacht blühender Lotus* Nigh. Pa.

उडुम्बर schlechte Schreibart für उडुम्बर.

उडुराज् und °राज m. *der Mond.*

*उडुलोम m. Pl. *die Nachkommen des* Uḍuloman.

*उडुलोमन् m. N. pr. eines Mannes.

*उडुष = उडुप.

उडुमर Adj. = उडुम्बर Bâlar. 124,3.

उडुमरित Adj. *in Aufruhr gebracht, aufgeregt* Bâlar. 267,12. 270,4.

उडुयन n. *das Auffliegen, Flug.*

उडुम्बर Adj. *aussergewöhnlich, absonderlich, heftig, stark.* Laut Bâlar. 22,6.

उड्डामरतन्त्र n. Titel eines Tantra.

उड्डामरिन् Adj. *einen entsetzlichen Lärm machend* Bâlar. 80,4.

उड्डामरेश्वरतन्त्र n. = उड्डामरतन्त्र.

उड्डियाण N. pr. einer Oertlichkeit.

उड्डियान *eine best. Fingerstellung.*

उड्डीन n. *Aufflug, Flug.*

उड्डीयकवि m. N. pr. eines *Dichters.*

उड्डीयन n. *das Auffliegen.*

उड्डीयान = उड्डियान.

*उड्डीविन् m. N. pr. einer Krähe. Vgl. उड्डीविन्.

*उड्डीश m. 1) Bein. Çiva's. — 2) Titel eines Werkes.

उड्र m. Pl. N. pr. eines Volkes.

*उणाक, f. ई gaṇa गौरादि. उकण v. l.

उणादि m. Pl. *eine best. Klasse von Suffixen.* Die °सूत्राणि behandeln dieselben. °वृत्ति f. *ein Commentar zu diesen Sûtra* Aufrecht, Uǵǵval. S. 1, Çl. 4.

उणुक m. 1) *Säckchen, Netz.* — 2) *Magen* Bhâvapr. 4,168.

उणेरकसञ्ज् f. *eine Art Gebäck.*

*उत् Indecl. = 2. उत.

1. उत Partic. von वा, वयति.

2. उत Indecl. 1) *und, auch.* उतो *und auch,* उत स्म *und zumal,* उत—उत, उतो—उत, उत—उतो, उतो—उतो *sowohl — als auch,* उत वा *oder auch,* वा—उत वा, उताहो वापि—वा, उत—वा (kann auch fehlen) *entweder — oder.* — 2) Fragewort. उत—आहो (*oder*). Sehr häufig in einer doppelten oder mehrfachen Frage an zweiter und folgender Stelle, d. i. *oder.* Kann auch durch वा, आहो, स्विद् und आहो स्विद् verstärkt werden und mit वा, अथ वा, आहो स्विद् wechseln. Selten wird an zweiter oder folgender Stelle किम् vor उत wiederholt 129,9. — 3) किमुत *wie viel mehr, — eher, — weniger* (in einem negativen Satze). — 4) im Epos häufig blosses Flickwort, insbes. am Ende eines Verses 52,4. 61,9. 163,20. — 5) *उताधीयीत soll so v. a. बाढमध्येष्यते sein.

उतङ्क fehlerhaft für उत्तङ्क.

उतथ in Verz. d. Oxf. H. vielleicht fehlerhaft für उतथ्य.

उतथ्य m. N. pr. eines Âṅgirasa. उचथ्य die ältere Form.

उतथ्यतनय m. Patron. Gautama's.

*उतथ्यानुज्ञ und *उतथ्यानुज्ञन्मन् m. Bein. Bṛhaspati's, *der Planet Jupiter.*

उताहो s. u. 2. उत 2).

उतूल m. 1) *Knecht* Pân. Gaṇ. 3,7,1.2. — 2) Pl. N. pr. eines Volkes MBh. 6,361. उलूत v. l.

उत्क 1) Adj. (f. आ) *sich sehnend nach, heftig verlangend.* Die Ergänzung im Infin. oder im Comp. vorangehend. — 2) wohl n. *Sehnsucht, heftiges Verlangen.*

उत्कच Adj. 1) *haarlos.* — 2) *aufgeblüht.*

उत्कचय्, °यति *das Haar aufstecken, —aufputzen.*

उत्कच्छा f. *ein best. Metrum.*

उत्कञ्चुक Adj. *des Mieders beraubt* Spr. 2302.

उत्कट 1) Adj. (f. आ) *a) das gewöhnliche Maass überschreitend, überaus gross, — stark, — heftig.* करभोत्कटमूर्धज्ञ Adj. *dessen Haare die Dicke eines Elephantenrüssels haben* MBh. 3,280,46 (= उष्ट्रसदृशकेश Nîlak.). उत्कट° Adv. *in hohem Grade, heftig.* — *b) reichlich versehen mit, strotzend von* (im Comp. vorangehend). — *c) trunken, toll, rasend.* — 2) m. *a) *die zur Brunstzeit aus den Schläfen des Elephanten träufelnde Flüssigkeit.* — *b) Saccharum Sara* oder *eine verwandte Grasart.* — *c)* N. pr. eines Dichters. — 3) f. आ *a) *Laurus Cassia* und **eine Art Pfeffer* (Râǵân. 6,17). — *b)* N. pr. einer Stadt. — 4) n. *a) *die Rinde von Laurus Cassia.* — *b) eine Art Tanz* S. S. S. 258.

उत्कटिका f. und °सन n. *das Sitzen auf dem Erdboden mit ausgestreckten Beinen (im rechten Winkel).* Vgl. उत्कुटक.

उत्कटुक s. उत्कुटक.

उत्काणाका f. fehlerhaft für उत्कलिका.

उत्कण्टकित Adj. *mit aufgerichteten Dornen, — Härchen* Kâd. 253,8. II,70,17. 79,10. 121,28.

उत्कण्टकिन् Adj. dass. Kâd. II,134,7.

उत्कण्ठ, °ण्ठते 1) *den Hals in die Höhe richten.* उत्कण्ठित *d. H. in d. H. richtend* Spr. 1753. — 2) *sich sehnen nach* (Dat.) Prasannar. 15,9. mit Infin. Pân. 13,14. उत्कण्ठित *sich sehnend nach* (प्रति oder Dat. Prasannar. 23,5); *verliebt.* — Caus. उत्कण्ठयति 1) *machen, dass Jmd* (Acc.) *den Hals in die Höhe richtet.* — 2) *in Jmd* (Acc.) *Sehnsucht erwecken.* — Mit प्र Caus. *in Jmd* (Acc.) *Sehnsucht erregen.* — Mit सम् *sich sehnen, wehmüthig zurückdenken.*

1. उत्कण्ठ Adj. 1) *den Hals in die Höhe richtend.* — 2) *mit offener Kehle.* नद् so v. a. *aus vollem Halse schreien.* — 3) *sehnsüchtig.* °म् Adv. Spr. 1753.

2. उत्कण्ठ 1) m. *a) *Sehnsucht.* — *b) quidam coeundi modus.* — 2) f. आ *Sehnsucht, wehmüthige Gedanken um einen geliebten Gegenstand, Verlangen nach* 163,3.

उत्कण्ठक Adj. *Sehnsucht erregend.*

उत्कण्ठमाहात्म्य n. Titel eines Werkes.

उत्कण्ठाय्, °यते *den Hals in die Höhe heben,* so v. a. *wieder Muth fassen.* °यित n. impers. Prasannar. 135,14.

उत्कण्ठेश्वरमाहात्म्य n. Titel eines Werkes.

उत्कता f. 1) *Sehnsucht, Verlangen nach.* — 2) **Pothos officinalis Roxb.*

*उत्कन्दक m. *eine best. Krankheit.*

उत्कंधर Adj. *mit erhobenem Halse* Râǵat. 8,3324.

उत्कम्प 1) Adj. *erzitternd, zitternd.* — 2) m. (adj. Comp. f. आ) *das Erzittern, Zittern* 290,3.

उत्कम्पन n. *das Erzittern.*

उत्कम्पिन् Adj. 1) *erzitternd* Spr. 4366. Kâd. 247, 18. II, 84,22. *wallend* (Busen) Chr. 316,30. — 2) am Ende eines Comp. *erzittern machend.*

उत्कर m. (adj. Comp. f. आ) 1) *Auswurf, Schutt, — haufen.* — 2) *Haufen, Menge.* — 3) *das Zappeln mit Händen und Füssen* Bhâvapr. 1,138.

उत्करण्डिका f. *Kehrichthaufen* Comm. zu Gobh. 1,4,11.

उत्करिका f. *ein best. süsses Gericht* Kull. zu M. 5,7 (तत्करिका gedr.).

*उत्करीय Adj. von उत्कर.

*उत्कर्कर m. *ein best. musikalisches Instrument.*

उत्कर्ण Adj. *die Ohren emporrichtend.*

उत्कर्णताल Adj. *mit den Ohren zu klatschen beginnend* (Elephant) Kathâs. 12,19.

उत्कर्तन n. *das Ausschneiden.*

उत्कर्तम् Asbol. *ausschneidend* Çat. Br. 13,7,1,9.

उत्कर्तर् Nom. ag. *Förderer.* Nom. abstr. °र्तृत्व n. Nṛs. Up. in Ind. St. 9,154.

उत्कर्ष 1) Adj. *prahlerisch.* — 2) m. *a) Aufschwung, Zunahme, Zuwachs; Erhebung zu etwas Besserem; das Hervorragen, Vorwiegen, Vorrang, Uebergewicht, Uebermaass.* — *b) das Ausnehmen, bei Seite Lassen.* — *c) Selbstüberhebung.* — *d) Aufschub* Njâjam. 5,1,23. 33. 35. Comm. zu 4,10.

उत्कर्षक Adj. *steigernd, hebend.*

उत्कर्षण 1) n. *a) das Hinaufziehen.* — *b) das Ausziehen* (eines Kleides). — 2) f. ई *eine best.* Çakti.

*उत्कर्षम् Absol. *auseinanderziehend.*

उत्कर्षसम m. im Njâja *das Sophisma: a und b haben eine Eigenschaft mit einander gemein, folglich auch eine andere.* Njâjas. 5,1,4. Sarvad. 114,10.

*उत्कर्षित Adj. von उत्कर्ष.

उत्कर्षिन् 1) Adj. *den Vorrang habend, vorzüglicher, besser* 249,14. — 2) f. °षिणी *eine best.* Çakti.

उत्कल m. 1) Pl. N. pr. eines Volkes. Sg. Name des Landes. — 2) N. pr. eines Sohnes des Dhruva und des Sudjumna. — 3) *Lastträger. Vgl. उतूल. — 4) *Vogelsteller.

उत्कलखण्ड m. n. Titel eines *Abschnitts* im Skandapurâṇa.

उत्कलाप Adj. *mit emporgehobenem Schwanze, ein Rad schlagend* (Pfau).

उत्कलापन n. *das Heimführen der Frau* (Acc.) *aus dem väterlichen Hause.*

उत्कलापय्, °यति 1) *sich bei Jmd* (Acc.) *verabschieden* Pañkad. 33. 34. — 2) *seine Frau aus dem väterlichen Hause heimführen.*

उत्कलिका f. (adj. Comp. f. या) 1) *Sehnsucht, heftiges Verlangen nach einem geliebten Gegenstande* 300,25. Mâlatîm. 30,13. — 2) **Zärtlichkeiten, Tändeleien eines Verliebten.* — 3) *Knospe* 300, 25. — 4) *Welle* Mâlatîm. 30,13.

उत्कलिकाप्राय Adj. *von zusammengesetzten Wörtern strotzend* (Prosa) Vâmana 1,3,26.

उत्कषण n. *das Aufreissen.*

**उत्काका* f. *eine Kuh, die jedes Jahr kalbt.*

**उत्काकुद्* Adj. *einen hohen Gaumen habend.*

उत्काति f. *überaus heller Schein* (des Mondes).

**उत्काय्, °यते* = उत्सुकाय्.

**उत्कार* m. *das Schwingen* (des Korns).

उत्कारिका f. *warmer Brei.*

उत्कारिकोपनाह् m. *Breiumschlag* Kâraka 6,19.

उत्काश n. (!) *Hinausgang* Çâṅkh. Br. 2,5.

**उत्काम* m. N. pr. eines Mannes. Pl. *seine Nachkommen.*

उत्कासन n. *das Aushusten, Sichräuspern.*

°उत्कार Adj. *aufwerfend, aufwirbelnd.*

1. उत्किरण m. *heller Strahl.*

2. उत्किरण n. *Verbindung, Vereinigung.*

उत्कीर्तन n. *das Berichten, Bericht.*

उत्कील m. v. l. für ग्रत्कील.

उत्कीलक m. N. pr. eines Berges.

उत्कीलित Adj. *durch Herausziehen des Pflockes geöffnet* Kâd. II,15,3.

**उत्कुञ्चिका* und **उत्कुञ्चिता* f. *Nigella indica Roxb.*

**उत्कुट* Adj. = उत्तान.

उत्कुटक Adj. *hockend, kauernd.* उत्कुटकासन n. *das Hocken, Kauern.* °प्रधान (vgl. Dhammap. 141) Burn. Intr. 324. उत्कटुक und उत्कुटुक v. l.

उत्कुटुक s. उत्कुटक.

**उत्कुण* m. = मत्कुण *Wanze.*

°उत्कुतुक Adj. *sich belustigend an* Prasannar. 100,4.

उत्कुमुद Adj. *mit emporgetretenen Lotusblüthen.*

उत्कुल Adj. (f. या) *vom Geschlecht ausgeartet, seiner Familie Unehre machend.*

उत्कूज m. *Gesang* (des Kokila).

**उत्कूट* m. *Sonnenschirm.*

उत्कूर्दन n. *das Aufspringen.*

उत्कूल Adj. *über das Ufer gehend* (Wasser) Kâd. II,70,17.

उत्कूलगामिन् Adj. dass. Kâd. 71,24.

उत्कूलनिकूल Adj. Pl. *bergan und bergab gehend* VS. 30,14. Lalit. 340,12.

उत्कूलम् Adv. *bergan.*

उत्कूलित Adj. *an's Ufer geworfen.*

उत्कृति f. 1) *ein Metrum von 404 (4 × 26) und von 80 (4 × 20) Silben.* — 2) Bez. *der Zahl 26* Çrutabh in Ganit. S. 31.

उत्कृष्टत्व n. *Vorzüglichkeit* Ind. St. 9,134.

उत्कृष्टवेदन n. *das Heirathen eines Mannes aus einer höheren Kaste.*

उत्कृष्टोपाधि Adj. *dessen Bedingendes hoch steht.* Nom. abstr. °ता f. 258,32

उत्कोच m. 1) *das Abwinden, Ablösen.* — 2) *Bestechung.*

उत्कोचक 1) Adj. *der sich bestechen lässt.* — 2) m. N. pr. eines Tîrtha.

**उत्कोट* m. Nom. act.

उत्कोटि Adj. *spitz zulaufend* Kâd. 149,24.

उत्कोठ m. *eine Art Ausschlag* Bhâvapr. 6,40.

उत्कोरकय्, °यति *mit hervorbrechenden Knospen versehen* Kâd. II,136,3.

उत्क्रम m. 1) *das Emporsteigen.* — 2) *das Hinausgehen.* — 3) *das Eingehen in* (Loc.) Comm. zu Çând. 92. — 4) *umgekehrte Ordnung.* — 5) **Unordnung, Verwirrung.*

उत्क्रमज्या (Comm. zu Âryabh. S. 29) und °ज्या f. *sinus versus.*

उत्क्रमण n. 1) *das Hinaufschreiten.* — 2) *das Hinaustreten, Hinausgang* 264,28. — 3) *Betrag des sinus versus* Âryabh. 4,36.

उत्क्रमणीय Adj. *aufzugeben* (Absicht).

उत्क्रष्टव्य Adj. *zu verschieben, aufzuschieben* Njâyam. 5,1,29. Comm. zu 36.

उत्क्राथिनी f. N. pr. einer der Mütter im Gefolge Skanda's.

उत्क्रान्तमेध Adj. *aus dem Saft und Kraft hinausgegangen ist* Çat. Br. 7,5,2,37.

उत्क्रान्तश्रेयस् Adj. *von dem das Glück gewichen ist* Vaitân.

उत्क्रान्ति 1) *a) das Hinaufschreiten.* — *b) Aufgang.* — *c) das Hinausschreiten, Hinausgang* Çaṅk. zu Bâdar. 4,2,1. — *d) das Scheiden aus dieser Welt.* **उत्क्रान्त्यवस्थ* Adj. *moribundus* Gal. — 2) m. इन्द्राविष्णोः उ° Name eines Ekâha.

उत्क्रोश m. *Meeradler.*

**उत्क्रोशीय* Adj. von उत्क्रोश.

उत्क्लेद m. *das Nasswerden, Sichregen der Flüssigkeiten, Uebelkeit.* v. l. उत्क्लेश.

उत्क्लेदिन् Adj. *nässend, auflösend* Kâraka 1, 27, *a. b.*

उत्क्लेश m. *Aufregung, das Heraustreten einer der drei Flüssigkeiten des Leibes aus ihrem normalen Stande, Uebelkeit* Bhâvapr. 4,37,7. v. l. उत्क्लेद.

उत्क्लेशक m. *ein best. giftiges Insect.*

उत्क्लेशन und °उत्क्लेशिन् Adj. *aufregend.*

उत्क्वाथ m. *Absud* Kâraka 6,3,*d.*

उत्क्षिप्त m. (!) *die Frucht der Datura Metel oder fastuosa.*

उत्क्षिप्ति f. *das Heben* Pân. 11,11.

**उत्क्षिप्तिका* f. *ein best. Ohrschmuck.*

उत्क्षेप 1) m. *a) das in die Höhe Werfen, Heben, Emporrichten.* — *b) das Ausbreiten* (der Flügel). — *c)* Du. *die Stellen über den Schläfen.* — *d)* **N. pr. eines Mannes.* — 2) **f. या N. pr. einer Frau* Kâç. zu P. 4,1,112. v. l. für उत्क्षेप.

उत्क्षेपक m. *Kleiderdieb.*

उत्क्षेपण n. 1) *das in die Höhe Werfen, Heben, Erheben.* Dazu Nom. abstr. °त्व n. — 2) *das Auswerfen.* — 3) **Dreschflegel.* — 4) **Fächer.* — 5) **16 Paṇa.*

उत्क्षेपलिपि m. *eine best. Schrift* (buddh.).

उत्खलिन् m. N. pr. eines Devaputra (buddh.).

उत्खली f. N. pr. einer buddh. Göttin.

उत्खा f. ein zur Erklärung von उखा erfundenes Wort Çat. Br. 6,7,1,23.

उत्खात n. 1) *das Untergraben, Unterwühlen* Spr. 860. — 2) *Ausrottung* Mudrâr. 6,12 (19,5). — 3) *unebener Boden.*

उत्खातिन् Adj. *uneben* (Boden).

उत्खोली f. N. pr. einer buddh. Göttin.

उत्त Partic. von उद्, उनत्ति.

उत्तंस m. (adj. Comp. f. या) *ein auf dem Scheitel getragener Kranz.* Uebertr. so v. a. *Zierde* Bâlar. 14,20.

उत्तंसक m. dass. Am Ende eines adj. Comp. in ग्रशोकोत्तंसिका.

उत्तंसय्, °यति *mit einem Kranze schmücken* Vṛṇis. 21. — Partic. उत्तंसित *als Kranz verwendet, — getragen* Spr. 2303. *gleichsam mit einem Kranze geschmückt* Prasannar. 31,17. Mit उत्तंसित verwechselt.

**उत्तंसिक* m. N. pr. eines Schlangendämons.

उत्तङ्क m. N. pr. eines Ṛshi 41,20. MBh. 3,201, 11. fgg. 14,53,7. fgg. Hariv. 1,11,27. °मेघा: *best. nach ihm benannte Wolken* MBh. 14,55,37.

उत्कट Adj. *aus den Ufern getreten.*

उत्कच्य m. N. pr. eines Sohnes des Devadatta. Vgl. उत्कच्य.

उत्कपन m. *ein best. Feuer.*

उत्कप्त *n. *gedörrtes Fleisch.*

उत्कब्ध und उत्कभित Partic. von स्तभ् mit उद्.

उत्तम 1) Adj. (f. आ) *a) der höchste, oberste.* — *b) die höchste Stelle einnehmend, der vorzüglichste, trefflichste, beste, summus.* Am Ende eines Comp. *der trefflichste unter.* — *c) höher stehend, vorzüglicher als* (Abl.). — *d) der höchste* (vom Tone). — *e) der äusserste, letzte* (im Raume, in der Reihenfolge, in der Zeit). — 2) m. *a) die erste Person* 241, 27. 29. — *b) der letzte Laut in einem* Varga, *ein Nasal.* — *c)* N. pr. α) eines Bruders des Dhruva, eines Vjâsa, eines Manu und eines Ṛshi unter dem 6ten Manu (VP. 3,1,28). — β) Pl. eines Volkes MBh. 6,9,41. — γ) eines Berges Ind. St. 10, 281. — 3) f. आ *a) eine Art Pustel.* — *b) Oxystelma esculentum R. Br.* — *c) die drei Myrobalanen* Bhâvapr. 3,98. — *d) die erste Nacht im* Karmamâsa Ind. St. 10,296. — 4) n. = उत्तमाङ्ग *Kopf*, in मृगोत्तम.

उत्तमजन m. Pl. *ausgezeichnete Menschen* Spr. 4342.

उत्तमतेजस् Adj. *überaus glanzvoll* 49,12.

उत्तमदक्षिण Adj. in Verbindung mit कर *die Fingerspitzen der rechten Hand* R. 2,52,12.

उत्तमदर्शन Adj. *prachtvoll anzuschauen* MBh. 3, 234,3.

उत्तमपुरुष m. 1) *die erste Person.* — 2) *der höchste Geist* Gaut.

उत्तमपूरुष m. *der höchste Geist.*

*उत्तमकलिनी f. *Oxystelma esculentum R. Br.*

उत्तमबल Adj. *sehr stark* Karaka 1,13.

उत्तमम्, उत्तम° Adv. 1) *im höchsten Grade* R. 2, 30,2. — 2) *zuletzt* Cat. Bh. 3,2,1,21.

*उत्तममणि m. *der Edelstein* Gomeda Gal.

*उत्तमरथ्य Adj. von उत्तम-रथ.

उत्तमर्ण m. 1) *Gläubiger* Spr. 7644. — 2) Pl. N. Pr. eines Volkes Mârk. P. 57,53.

उत्तमर्णिक m. *Gläubiger.*

उत्तमवयस् n. *der letzte Abschnitt des Lebens* Cat. Bh. 12,9,1,8.

उत्तमवर्ण Adj. *die schönste Farbe habend, überaus schön gefärbt* 155,28.

उत्तमवेष Adj. *in prachtvoller Tracht* (Çiva).

*उत्तमशाख m. und davon Adj. *°खीय gaṇa गहादि.

उत्तमश्रुत Adj. *die grösste Gelehrsamkeit besitzend* R. 2,65,2.

1. उत्तमश्लोक m. *der höchste Ruhm.*

2. उत्तमश्लोक Adj. *hochberühmt.*

उत्तमश्लोकतीर्थ m. N. pr. eines Lehrers.

उत्तममुख m. N. pr. eines Mannes.

1. उत्तमाङ्ग n. 1) *Kopf.* — 2) = मुख *Antlitz* Sch. zu Çâṅkh. Çr. 7,15,2.

2. उत्तमाङ्ग m. *eine Art Papagei* Gal.

(उत्तमाय्य) उत्तमायिय Adj. *was zu oberst zu setzen ist.*

*उत्तमारणी f. *Asparagus racemosus Willd.*

उत्तमार्ध m. *der letzte Theil* Lâṭj. 7,12,6. 10.

*उत्तमीय Adj. von उत्तम gaṇa गहादि.

उत्तमोत्तम Adj. *der allervorzüglichste.*

उत्तमोत्तमक n. *eine Art Gesang.*

उत्तमोत्तरीय m. N. pr. eines alten Grammatikers.

उत्तमौजस् m. N. pr. eines Mannes.

उत्तमौदार्य Adj. *überaus edelmüthig* R. 4,44,104.

*उत्तम्भ m. Nom. act. von स्तम्भ् mit उद्.

उत्तम्भन n. *Stützbalken.*

*उत्तम्भितव्य Partic. fut. pass. von स्तम्भ् mit उद्.

1. उत्तर 1) Adj. (f. आ) mit Abl. 231,32.33. *a) der obere, höhere.* — *b) nördlich, vom Norden kommend* (Wind), *nach Norden gerichtet.* — *c) der linke.* — *d) folgend, der hintere, spätere, künftig, der letzte.* गुरूत्तर *auf eine Länge folgend.* दशोत्तर so v. a. *der elfte* MBh. 3,308,1. काव्य so v. a. *das letzte Buch des Poems* R. 1,3,38. — *e) superior, überlegen, siegreich, mächtiger.* — *f) im Process gewinnend.* — *g) besser, trefflicher* R. 2,103,20. — 2) m. *a) Beantwortung einer Klage.* — *b) gleichmässige Differenz der Glieder einer Prozession* Lîlâv. 103. — *c)* N. pr. α) *eines Schlangendämons.* — β) verschiedener Männer, insbes. eines Sohnes des Virâṭa. — γ) Pl. einer Schule. — δ) eines Berges. — 3) आ *a) Norden.* — *b) ein in seinem Namen mit dem Worte* उत्तर *verbundenes Mondhaus.* — *c)* Du. *der 2te und 3te Vers eines* Tṛka Nigam. 9,2,6. — *d)* Pl. *der zweite Theil der* Sâmasaṁhitâ. — *e)* N. pr. α) einer Tochter Virâṭa's. — β) einer Magd Lalit. 335,2. fgg. — 4) n. (adj. Comp. f. आ) *a)* am Ende eines adj. Comp. *Oberfläche, Decke.* — *b) Norden.* — *c) das hintere Ende, der folgende Theil, der letzte Theil einer Zusammensetzung.* स्मोत्तर Adj. *gefolgt von* स्म 244,8. भवदुत्तरम् Adv. *so dass* भवत् *folgt.* — *d) Folge, ein späteres Stadium.* वर्षोत्तरेषु *in späteren Jahren* Suçr. 2,297,1. दुःखोत्तर Adj. *Leiden im Gefolge habend* Çik. 61, 18. — *e) Antwort* 136,1. Spr. 7826. — *f) Beantwortung einer Klage.* — *g) Widerrede, Behauptung des Gegentheils* Karaka 3,8. — *h)* in der Mîmâṁsâ Bez. des 4ten Gliedes eines Adhikaraṇa, *die Antwort, d. i. der bewiesene Schluss.* — *i) Oberhand, Ueberlegenheit.* उत्तरं कर् *den Sieg davontragen.* — *k)* am Ende eines adj. Comp. *Haupttheil, der grösste, überwiegende Theil, das Hervorragende.* कम्पोत्तर *heftig zitternd.* वृष्युत्तरा निशा *sehr regnerisch* Râgat. 7,1675. जयोत्तर *voll des Sieges, des Sieges gewiss* MBh. 3,284,41. अश्रूत्तरम् Adv. *ganz in Thränen.* — *l) Ueberschuss, ein Plus.* शतमष्टोत्तरम् *hundertundacht* 212,28. Nur am Ende eines adj. Comp.; könnte also auch als m. gefasst werden. — *m) das im Stande Sein, Vermögen zu* (Nom. act. im Loc.) R. 5,70,18. — *n) ein in seinem Namen mit dem Worte* उत्तर *verbundenes Mondhaus.* — *o) ein best. Gesang.* — *p) eine best. rhetorische Figur.* — *q)* Bez. *des letzten Buchs im* Râmâjaṇa. 2. उत्तर in दुरुत्तर.

उत्तरक Adj. *aufgegangen* (beim Kochen).

उत्तरकल्प m. Titel eines Werkes.

उत्तरकाण्ड n. Titel *des letzten Buchs im* Râmâjaṇa und Adhjâtmarâmâjaṇa.

उत्तरकामाख्यतन्त्र n. Titel eines Werkes.

उत्तरकाय m. *Oberkörper* Ragh. 9,60.

1. उत्तरकाल m. *Folgezeit.* °म् Adv. *später, nach;* die Ergänzung im Abl. oder im Comp. vorangehend. °तस् *nach,* mit Gen.

2. उत्तरकाल Adj. (f. आ) *bevorstehend, zukünftig* MBh. 3,181,23. 9,62,23.

उत्तरकुरु m. Pl. *die nördlichen* Kuru.

उत्तरकोसल 1) m. Pl. *die nördlichen* Kosala. — 2) *f. आ Bez. *der Stadt* Ajodhjâ.

उत्तरक्रिया f. *die letzte —, Todtenceremonie.*

उत्तरखण्ड m. n. Bez. des *Schlussbuches* in verschiedenen Werken.

उत्तरग Adj. (f. आ) *nach Norden fliessend* R. ed. Bomb. 2,71,14.

उत्तरगार्ग्य m. Gârgja *der jüngere.*

उत्तरगीता f. Titel eines Abschnittes im 6ten Buche des MBh.

उत्तरग्रन्थ m. Titel eines buddh. Werkes. Auch verwechselt mit उत्तराग्रन्थ.

उत्तरघृत Adj. *mit* Ghṛta *begossen, geschmälzt* Gobh. 2,7,9.

उत्तरङ्ग्, °गते *wellenartig hervorbrechen* Kâd. II, 87,16. — Vgl. तरङ्ग्.

1. उत्तरङ्ग m. *eine hochgehende Woge.*

2. उत्तरङ्ग 1) Adj. *mit hochgehenden Wogen.* — 2) *n. *Sturz einer Thür.*

उत्तरङ्गय्, °यति *in eine wogenartige Bewegung versetzen, hinundher bewegen* (die Augen) Prasannar. 39,7.

उत्तरच्छद m. *Decke, Ueberwurf.*

उत्तरज Adj. *in der letzten (zuletzt genannten Ehe) geboren.*

*उत्तरज्या f. *the versed sine of an arc.*

उत्तरज्योतिष n. N. pr. eines Landes.

उत्तरण 1 Adj. *überschreitend.* — 2) n. *a) das Uebersetzen —, Hinüberkommen über* (im Comp. vorangehend). — *b) das Herauskommen aus* (Abl.) *auf* (Acc.).

उत्तरतस्थायतन Adj. (f. आ) *zur Linken seinen Platz habend.*

उत्तरतउपचार Adj. *woran man von links herantritt.*

उत्तरतन्त्र n. Bez. der *Schlussstücke* in verschiedenen Werken.

उत्तरतर Adj. *weiter entfernt als* (Abl.).

उत्तरतस् Adv. 1) *nach Norden* R. 4,35,20. *nördlich von* (Gen.) Chr. 37,8. *von —, im Norden, in nördlicher Richtung.* उत्तरतः पश्चात् *nordwestlich.* — 2) *links,* — *von* (Gen.). — 3) *nachher* AV. Prâyaç. 1,1.

उत्तरतापनीय n. Titel des *zweiten* Theils der Nṛsiṁhatâpanîyopanishad.

उत्तरत्र Adv. 1) *in der Folge, weiter unten* (in einem Buche). — 2) *im andern Falle.*

उत्तरत्व AV. 3,8,8. Zu vermuthen अरुमुत्तरत्वे.

उत्तरदन्त m. *ein Zahn in der oberen Kinnlade* Comm. zu TS. Prât. 2,48.

उत्तरदायक Adj. *antwortend, widersprechend* 151,1.

उत्तरद्रु m. etwa *oberer Stein einer Mühle* oder *Presse* AV. 6,49,2.

उत्तरद्वारिक Adj. *einem kriegerischen Auszuge nach Norden günstig* Ind. St. 14,356.

उत्तरधर्म m. N. pr. eines buddh. Lehrers.

*उत्तरधुरीण Adj. *links von der Deichsel angespannt.*

उत्तरनाभि f. *die Vertiefung am nördlichen Feuerheerd* Çat. Br. 14,3,1,16. Comm. zu Çulbas. 1,8.

उत्तरनारायण m. *der zweite Theil des* Purusha-*Liedes* (RV. 10,90) Çat. Br. 13,6,1,20. Vgl. Comm. zu Taitt. Âr. 3,13,1.

उत्तरपक्ष m. 1) *der nördliche* oder *links Flügel* (*Seite*). — 2) *die Antwort desjenigen, der eine These aufstellt, auf die vom Gegner gemachte Einwendung.* °पक्षावली f. Titel eines Werkes.

उत्तरपट m. *Obergewand* MBh. 1,137,1.

उत्तरपथ m. *Nordland.*

उत्तरपथिक (त्रैत्तर°?) Adj. *das Nordland bewohnend.*

उत्तरपद n. *das hintere Glied einer Zusammensetzung.*

उत्तरपदार्थप्रधान Adj. (ein Compositum) *in dem die Bedeutung des hintern Gliedes vorwaltet* P. 2,1,22, Sch.

*उत्तरपदिक Adj. = उत्तरपदमधीते वेद वा.

उत्तरपर्वत m. N. pr. eines *Berges im Norden.*

*उत्तरपश्चार्ध m. *der nordwestliche Theil.*

उत्तरपश्चिम m. und *f. (आ) *Nordwesten.*

उत्तरपाद m. *der zweite Theil des viertheiligen Processes, die Beantwortung einer Klage.*

उत्तरपुरस्तात् Adv. *nordöstlich von* (Gen.).

उत्तरपुराण n. Titel eines Gaina-Werkes.

उत्तरपूर्व 1) Adj. (f. आ) *a) nordöstlich.* — *b) *Nord für Osten haltend.* — 2) *f. आ *Nordost.*

*उत्तरप्रच्छद m. = उत्तरच्छद.

उत्तरप्रोष्ठपदा f. *ein best. Mondhaus.*

उत्तरफल्गुनी und °फाल्गुनी f. desgl.

उत्तरबर्हिस् n. *die nördliche Opferstreu.*

उत्तरभक्तिक Adj. *nach dem Essen angewendet.*

*उत्तरभद्रपदा f. = °भाद्रपदा Gal.

उत्तरभाग m. *der andere Theil* Ind. St. 1,20,2.6.

उत्तरभाद्रपदा f. *ein best. Mondhaus.*

उत्तरम् Adv. 1) *weiter hinaus, vorwärts.* — 2) *hinterher, darauf* 54,27. Spr. 5533. इत: *im Folgenden* (im Buche).

उत्तरमति m. N. pr. eines Mannes (buddh.).

उत्तरमद्र m. Pl. *die nördlichen* Madra.

उत्तरमन्द्रा f. *eine laute aber langsame Sangweise.*

उत्तरमन्द्राख्या f. *eine best.* Mârkhaṇá S.S.S. 31.

उत्तरमानस n. N. pr. eines Tîrtha.

उत्तरमार्ग m. (adj. Comp. f. आ) *der Weg nach Norden* Ind. St. 1,20. 395. Çaṁk. zu Khând. Up. 4,17,9.

उत्तरमीमांसा f. *der andere Theil der* Mîmâṁsâ, *die Untersuchung des* Brahman.

उत्तरमूल Adj. (f. आ) *die Wurzeln oben habend* Çat. Br. 1,2,4,16.

उत्तरय्, °यति *antworten,* insbes. *eine Klage beantworten.*

उत्तरयुग n. *15 Aṅgula* Çulbas. 1,8.

उत्तररामचरित und °चरित्र n. Titel eines Schauspiels.

उत्तररूप n. *der zweite von zwei zusammenstossenden Vocalen* oder *Consonanten.*

उत्तरल Adj. *aufzuckend, erzitternd* Bâlar. 84,10. Kâd. 246,10. II,10,8.

उत्तरललाट Adj. (f. आ) *links gezeichnet.*

उत्तरलाय्, °यते *aufzucken, erzittern* Kâd. II,50,13.

उत्तरलित Adj. *in Aufregung versetzt* Bâlar. 292,8.

उत्तरली Adv. mit कर् *in eine hüpfende Bewegung versetzen.* Davon Nom. act. °करण n.

उत्तरलोमन् Adj. *mit den Haaren nach oben* Âçv. Gṛhj. 4,2,15.

उत्तरवयस् n. *das spätere Lebensalter.*

उत्तरवल्ली f. Titel der *zweiten* Abtheilung der Kaṭhopanishad.

उत्तरवस्ति m. *eine zu Einspritzungen in die Harnröhre dienende Blase* und *das Klystier selbst.*

उत्तरवस्त्र n. *Obergewand.*

उत्तरवादिन् Adj. 1) *antwortend, mit einer Antwort nicht verlegen.* — 2) in der Gerichtssprache *die späteren Ansprüche machend.*

उत्तरवासस् n. *Obergewand.*

उत्तरवीथि f. *die nördliche Bahn am Himmel.*

उत्तरवेदि und °दी f. *der nördliche Aufwurf,* — *Feuerheerd.* Nom. abstr. °वेदित्व n. Maitr. S. 3,8,3.

उत्तरशान्ति f. *Schlussweihe* Çâṅkh. Gṛhj. 6,2.

उत्तरशैल m. Pl. Name einer buddh. Schule.

उत्तरस् in रेवोत्तरस्.

*उत्तरसक्थ n. *Oberschenkel.*

उत्तरसाधक m. *Gehülfe.* Nom. abstr. °त्व n. Ind. St. 15,276.

उत्तरसेन m. N. pr. eines buddh. Lehrers.

उत्तरहनु f. *die obere Kinnlade.*

उत्तरा Adv. *nach Norden,* **nördlich von* (Gen. Abl.).

उत्तरांस m. *die linke Schulter.*

उत्तरागार n. *Giebelzimmer.*

उत्तराग्रन्थ m. *der zweite Theil der* Sâmasaṁhitâ Nâjam. 9,2,6.

उत्तराङ्ग n. *der letzte Theil einer Consonantengruppe.*

*उत्तराचमन n. *eine best. Ceremonie* Gal.

उत्तरात् Adv. 1) *von Norden her.* — 2) *von links her.*

*उत्तरातनय m. Metron. Parikshit's Gal.

उत्तरात्तात् Adv. *von Norden her.*

उत्तरात्व n. Nom. abstr. zu उत्तर 3) *c)* Comm. zu Nâjam. 9,2,6.

उत्तरात्सद् Adj. = उत्तरासद् Maitr. S. 2,6,3.

*उत्तराद्रि m. *der* Himâlaja.

उत्तराहात m. *Nordwind* Maitr. S. 2,7,20.

उत्तराधर 1) Adj. (f. आ) *darüber und darunter seiend.* — 2) n. *die Ober- und Unterlippe, die Lippen.*

उत्तराधरविवर n. *Mund* Daçak. 73,11.

*उत्तराधिकारिन् Adj. *in zweiter Reihe auf Etwas Ansprüche habend.*

उत्तराध्ययनगीता f. und °नसूत्र n. (Pischel, de Gr. pr. 20) Titel von Gaina-Werken.

उत्तरापथ m. *Nordland.*

उत्तरापर Adj. (f. आ) *nordwestlich* Pân. Gṛhj. 2, 9,10. °राभिमुख Adj. *nach Nordwesten gewandt* Âçv. Gṛhj. 3,7,1.

उत्तराभास m. *Scheinantwort, eine ungenügende,*

unklare Antwort auf eine gerichtliche Klage.

उत्तराभिमुख Adj. *nach Norden gewandt* Ind. St. 9,30.

उत्तरात्‌ Adv. *weiter hinaus.*

उत्तरामुख Adj. *nach Norden gewandt.*

उत्तरामाय m. Titel eines heiligen Buches der Çâkta.

उत्तरायण n. *der Gang der Sonne nach Norden, das Halbjahr, in dem die Sonne sich von Süden nach Norden bewegt; Sommersolstitium.*

उत्तरायणचक्र n. *ein best. mystisches Diagramm.*

उत्तरायता f. *eine best.* Mûrkhanâ S. S. S. 31.

उत्तरारणि f. *das obere Reibholz bei der Feuererzeugung* 30,33.

उत्तरार्क m. *eine der 12 Formen der Sonne.*

उत्तरार्चिक n. = उत्तराग्रन्थ.

उत्तरार्थ Adj. (f. आ) *des Folgenden wegen geschehend* Lâṭj. 1,4,9. Chr. 236,29. 240,6.

उत्तरार्ध m. 1) *Oberkörper.* — 2) *der nördliche Theil.* — 3) *die letztere Hälfte.*

उत्तरार्धपूर्वार्ध m. *der vordere Theil der nördlichen Seite* Çat. Br. 1,6,3,39.

उत्तरार्ध्य Adj. *auf der nördlichen Seite befindlich.*

उत्तरावत्‌ Adj. 1) *oben befindlich.* — 2) *überlegen, siegreich.*

उत्तराशा f. *Norden* Hemâdri 1,127,23. *°धिपति und *°पति Bein. Kubera's.

उत्तराश्मन् 1) Adj. *mit hochanstehenden Felsen* Râgat. 4,157. — 2) *m. N. pr. einer Gegend. Davon *Adj. °श्मक.

उत्तराश्रमिन् Adj. *in's nächstfolgende Lebensstadium eintretend* Ind. St. 15,117.

उत्तराश्रित Adj. *in nördlicher Richtung befindlich* Bhâvapr. 1,140.

*उत्तराषाढा f. *ein best. Mondhaus.*

उत्तरासङ्ग m. *Obergewand, Ueberwurf.*

उत्तरासद् Adj. *nördlich* oder *links sitzend.*

*उत्तराह्न m. *der folgende Tag.*

उत्तराहि Adv. *nördlich* Çat. Br. 2,1,2,4. Daçak. 85,6. *— *von* (Abl.).

उत्तरिका f. N. pr. eines Flusses.

उत्तरिन् Adj. *gesteigert.* Wiederholt *immer stärker und stärker* (Stimme) Vaitân.

उत्तरीय n. (adj. Comp. f. आ) *Obergewand, Ueberwurf* Pâr. Grh. 1,4,13. *Bettdecke* Karaka 8,3. Nom. abstr. °ता f. Gobh. 1,2,21.

उत्तरीयक n. (adj. Comp. f. आ) dass. VP. 3,9,20.

उत्तरेण Instr. Adv. mit Gen., Abl., Acc. oder am Ende eines Comp. 1) *nördlich.* — 2) *links.*

*उत्तरेतरा f. *Süden.*

उत्तरेद्युस् Adv. *am folgenden Tage* TS. 5,2,1,7.

उत्तरेला f. = अवान्तरेडा Ind. St. 9,226.

उत्तरेश्वरतीर्थ n. N. pr. eines Tîrtha.

उत्तरेश्वराश्रम n. Name eines Liṅga.

उत्तरोत्तर 1) Adj. (f. आ) *je folgend, stets höher steigend* Kap. 3,52. *stets zunehmend, überbietend.* °म् Adv. *immer höher und höher, — mehr und mehr, in stetiger Folge* Gaut. — 2) n. *Erwiederung auf Erwiederung, das Hinundherreden.*

उत्तरोत्तरपदव्यक्ति f. Titel eines Abschnittes der Sâmavedakâṇḍânukramaṇî.

उत्तरोत्तरिन् Adj. *stets sich steigernd, — zunehmend.* Dazu Nom. abstr. °रिता f.

उत्तरोत्तरोक्त Adj. *je später ausgesprochen* 272,31.

उत्तरोष्ठ und °रौष्ठ m. 1) *Oberlippe.* — 2) *der oberste Theil einer Säule.*

उत्तर्जन n. *heftiges Drohen.*

उत्तान 1) Adj. (f. आ) *a) in horizontaler Lage ausgestreckt, — ausgebreitet.* Von Menschen: *mit dem Gesicht nach oben,* von Händen und Füssen: *mit der inneren Fläche nach oben,* von Gefässen, Muscheln und vom Schnabel: *mit der Oeffnung nach oben.* — *b) flach, auf der Oberfläche sich befindend* Karaka 6,27. *oberflächlich* (eig. und übertragen). — *c) ausgebreitet, weit offen* Kâd. 161,12. so v. a. *fertig daliegend* Spr. 1189. — 2) m. N. pr. eines Âṅgirasa.

उत्तानक 1) *m. *eine Cyperus-Art.* — 2) f. °निका N. pr. eines Flusses.

उत्तानकूर्मक n. *eine best. Art zu sitzen.*

उत्तानचरण m. = उत्तानपाद 1). *°रणात्मज m. Patron. Dhruva's Gal.

उत्तानपत्रक m. *rother Ricinus* Bhâvapr. 1,201. Râgân. 8,58.

उत्तानपद् f. (*deren Beine ausgebreitet sind*) Name einer kosmogonischen Potenz.

उत्तानपर्ण Adj. *ausgebreitete Blätter habend.*

*उत्तानपर्णक m. *eine best. Pflanze* Gal.

उत्तानपाद m. 1) N. pr. eines Sohnes des Vira oder Manu Svâjambhuva und Vaters des Dhruva. *°ज m Patron. Dhruva's. — 2) *der Stern* β *im kleinen Bären.*

उत्तानबर्हिस् m. N. pr. eines Sohnes des Çarjâti Bhâg. P. 9,3,27.

उत्तानरेचित und उत्तानवञ्चित (v. l.) m. *eine best. Stellung der Hände.*

*उत्तानशय 1) Adj. *auf dem Rücken liegend.* — 2) m. *ein kleines Kind.*

उत्तानशायिन् Adj. *auf dem Rücken liegend* Ind. St. 15,399.

उत्तानशीवरी Adj. f. *ausgestreckt daliegend.*

उत्तान: *stehende Gewässer.*

उत्तानकृष्ण m. N. pr. eines Sohnes des Çatâgit VP.[2] 4,53.

उत्तानकृत्त Adj. *die Hände ausbreitend, — ausstreckend* (zum Gebet) Vaitân.

उत्तानार्थ Adj. *flach —, oberflächlich dem Inhalt nach.*

उत्तानी Adv. mit भू *sich ausbreiten* Kâd. II,37,21. mit कर् *weit aufsperren* (den Mund) Chr. 314,33.

उत्ताप m. *grosse Hitze, Gluth* (eig. und übertr.) Bâlar. 188,8. Spr. 4245.

*°उत्तापिन् Adj. *brennend.*

1. उत्तार m. 1) *das Hinübersetzen über* (im Comp. vorangehend). — 2) *Rettung* Spr. 4888. — 3) *das Brechen, Vomiren.*

2. उत्तार Adj. 1) *mit herausgetretenem Augenstern.* — 2) *ausgezeichnet.

उत्तारक Adj. *rettend,* Beiw. Çiva's.

उत्तारण 1) Adj. *rettend* (Çiva). — 2) n. *a) das Hinüberschaffen über* (im Comp. vorangehend). — *b) das Hinausschaffen* Weber, Kṛshṇaǵ. 288. — *c) das Herausschaffen —, Befreien aus* (Abl.).

उत्तारयितर् Nom. ag. *trajecturus,* mit Acc. Daçak. 79,11.

*उत्तारिन् Adj. *beweglich, unbeständig.*

उत्तार्य Adj. *auszubrechen, von sich zu geben.*

उत्ताल 1) Adj. *a) heftig, ungestüm* Vidḍh. 40,7. 42,3. — *b) üppig* (Locken) Bâlar. 62,21. — *c) grausig, Grauen erregend* Paṅkad. 16. — *d) *ausgezeichnet, vorzüglich.* — 2) *m. *Affe.* — 3) n. *eine best. hohe Zahl* (buddh.).

उत्तालीभवन n. *ungestümes Verfahren.*

उत्तितीर्षु Adj. 1) *herauszusteigen —, herauszukommen beabsichtigend* aus (Abl.) Ind. St. 9,148. — 2) *überzusetzen beabsichtigend* Anukr. zu ṚV. 3,33 bei Sây. *über* (Acc.).

उत्तिष्ठासा f. *die Absicht vor Vollendung einer heiligen Handlung aufzubrechen, — eine h. H. abzubrechen.*

उत्तीर्णविकृति Adj. *jeder Veränderung entronnen.* Nom. abstr. °त्व n. Nṛs. Up. in Bibl. ind. 203. °कृतत्व n. Ind. St. 9,154 fehlerhaft.

उत्तुङ्ग Adj. *emporragend, hoch* 168,13. Spr. 7758. fg.

*उत्तुण्डिका f. *Milletia piscidia* Nigh. Pr.

उत्तुण्डित Adj. *mit der Spitze hervorragend.*

उत्तुद् m. *Aufstachler.*

*उत्तुष m. (*enthülstes*) *geröstetes Korn.*

उत्तेजन n. *das Anfeuern, Aufreizen.*

उत्तेजित *n. *der Gang eines Pferdes mit mittlerer Geschwindigkeit.*

*उत्तेरित n. *Carriere eines Pferdes.*

उत्तोरण Adj. (f. आ) *mit aufgerichteten Bogen geschmückt.*

उत्तोरणपताक Adj. (f. आ) *mit aufgerichteten Bogen und Fahnen geschmückt.*

*उत्तोलन n. *das in die Höhe Heben.*

*उत्त्रास m. *Schreck.*

उत्त्रासक Adj. *schreckend.*

उत्थ 1) Adj. (f. आ) fast nur am Ende eines Comp. *a) aufstehend, sich erhebend.* Nom. abstr. °त्व n. Comm. zu ÇAT. BR. 887,10. — *b) hervorgehend, entstehend, entspringend* 304,27. — 2) *m. in आखुत्थ.

उत्थातृ Nom. ag. 1) *Aufsteher.* — 2) etwa *Beendiger, Beschliesser.*

उत्थातव्य n. impers. 1) *aufzustehen* KÂṬH. 77,2. — 2) *aufzubrechen.* — 3) *thätig zu sein* Spr. 1194.

उत्थान 1) m. *Urheber.* — 2) n. *a) das Aufstehen* ÇÂṄKH. GṚHJ. 1,24.25 (einer Wöchnerin). GAUT. (vom Mahl). *Sichaufrichten.* — *b) Aufgang* (der Gestirne). — *c) das Auferstehen eines Verstorbenen.* — *d) das Herauskommen, Emportauchen* KAP. 3,54. *das Aufschiessen* (von Pflanzen) GAIM. 6,5,36. — *e) Aufstand, Aufruhr* RÂǴAT. 8,868. — *f) Bemühung, Anstrengung, Thätigkeit, Arbeit* ÂPAST. 2,28,1. — *g) Entstehung, Ursprung,* insbes. *einer Krankheit.* — *h) das Aufbrechen, Aufhören mit, Einstellung, Schluss.* — *i)* euphem. für *Ausleerung.* — *k) ein best. mit Mineralien vorgenommener Process.* — Nach den Lexicographen noch अङ्गन (प्राङ्गण), चैत्य, तल्ल, पुस्तक, युध् (रण), वास्त्वत्त, सैन्य und कर्ष.

उत्थानयुक्त Adj. *bemüht,* mit Loc. eines Nom. act.

उत्थानवत् Adj. *thätig, fleissig.*

उत्थानवीर m. *ein Mann der That* 168,17.18.

उत्थानशील und °शीलिन् Adj. *thätig, fleissig.*

उत्थानीय Adj. *den Schluss bildend* TÂṆḌJA-BR. 23,19,11. Comm. zu LÂṬ. 9,3,8.

उत्थानैकादशी f. *der 11te Tag in der lichten Hälfte des* Kârttika.

उत्थापक m. 1) *Wecker, Kammerdiener* ḰARAKA 1,15. — 2) *eine best. Stilart.*

उत्थापन 1) n. *a) das Aufstehenmachen.* — *b) das Erwecken* 69,29. — *c) das Hervorgehenlassen, Hervortreiben.* — *d) das in's Werk Setzen.* — *e) das aufhören Machen, Beendigen.* — *f)* in der Mathem. *das Finden der gesuchten Quantität, Antwort auf eine Frage* oder *Substitution eines Werthes* BHÁǴ. 143. — 2) f. ई *ein beschliessender Vers.*

*उत्थापनीय Adj. = उत्थापनं प्रयोजनमस्य.

उत्थापयितृ Nom. ag. *Aufrichter.* Nom. abstr. °तृत्व n. Ind. St. 9,154.

उत्थाप्य Adj. 1) *wegzuschicken.* — 2) in der Math. *durch Substitution eines Werthes zu finden* BHÁǴ. 43.

*उत्थायम् Absol. *aufstehend.* शय्याया: *vom Lager* P. 3.4,52, Sch.

उत्थायिन् Adj. 1) *aufstehend* (vom Schlaf). — 2) *erscheinend.* — 3) *sich anstrengend, thätig* Spr. 1202.

°त्व n. Nom. abstr. 2977.

उत्थित n. *das Aufstehen* AV. 3,15,4.

उत्थितता f. *das bei der Hand Sein, Dienstbereitheit.*

*उत्थिताङ्गुलि m. *die Hand mit ausgestreckten Fingern.*

*उत्थेय m. *Fächer aus einem Pfauenschweif* GAL.

उत्पत्त m. N. pr. eines Sohnes des Çvaphalka HARIV. 1,34,13. Vgl. अपेत्त und उपेत्त.

उत्पक्ष्मन् und °क्ष्मल Adj. *mit erhobenen Wimpern.*

*उत्पचनिपचा und *उत्पचविपचा f.

*उत्पचिष्णु Adj. P. 3,2,136.

उत्पट m. *der aus einer Baumwunde hervordringende Saft.*

*उत्पत m. gaṇa उत्सङ्गादि in der Kâç. *Vogel.*

उत्पतन 1) Adj. (f. ई) *auffliegend.* विद्या *ein Zauberspruch, mittels dessen man sich in die Lüfte erhebt.* — 2) n. *a) das Aufspringen, in die Höhe Springen.* — *b) das Entstehen.*

उत्पताक Adj. *mit aufgezogenen Fahnen.*

उत्पताका f. *eine aufgezogene Fahne.*

उत्पताकाध्वज Adj. *mit aufgezogenen Fahnen und Bannern.*

*उत्पतितृ Nom. ag. *der da auffliegt, in die Höhe springt.*

उत्पतितव्य n. impers. *sursum subvolandum.*

उत्पतिष्णु Adj. 1) *auffliegend.* — 2) *im Begriff stehend aufzuspringen* Spr. 5179.

उत्पत्तव्य n. impers. *zum Vorschein zu kommen, zu erscheinen, aufzutreten.* अनेन °व्यम् *er wird wiedergeboren werden* KÂD. II,90,20.

उत्पत्ति f. 1) *das zum Vorschein Kommen, Entstehung, Geburt, Ursprung, origo, Fundgrube* KÂD. 5,5. — 2) *Wiedergeburt.* — 3) *Ertrag, Ergiebigkeit* (eines Landes). — 4) *das Vorkommen,* insbes. *einer vedischen Stelle, ausdrückliches Erwähntsein in einer vedischen Stelle* GAIM. 1,1,24. 2,1,3. 2,21. 3,6,6. 7,26. 4,2,14.19. 3,2.37. 6,1,42.

उत्पत्तिकेतन n. *Geburtsort, — stätte.*

उत्पत्तिधामन् n. dass. 112,20.

उत्पत्तिमत् Adj. *entstanden, geboren.*

उत्पत्तिवाक्य n. *ein vedischer* und folglich *maassgebender Satz* NJÂJAM. 4,3,21. Comm. zu 1,4,32. 2,2,7 und zu GAIM. 2,2,22.

उत्पत्तिशिष्ट Adj. so v. a. *im Veda gelehrt* NILAK. zu MBH. 12,201,12.

उत्पत्त्यपूर्व n. *die wunderthätige Wirkung einer einzelnen Handlung aus einem Aggregat von Handlungen* Comm. zu NJÂJAM. 2,1,9.

*उत्पत्यपाकला f. wohl fehlerhaft für *उत्पत्त्यव्याकुला f., wie die Kâç. liest.

उत्पत्सु *eine best. Zeitperiode.*

1. उत्पथ m. *Abweg* (eig. und übertr.) 228,28.

2. उत्पथ Adj. *vom rechten Wege gewichen* BHÂG. P. 1,17,16 (उत्पथानिक् zu verbinden).

उत्पथचारिकत्व n. Ind. St. 9,154 fehlerhaft für °वारिकत्व.

उत्पथवारिक (°वारक?) Adj. *von Abwegen zurückhaltend.* Nom. abstr. °त्व n. NṚS. UP. 203,3.

*उत्पन्नबल Adj. *mächtig* GAL.

उत्पन्नबुद्धि Adj. *verständig, klug* 106,3.

उत्पन्नापवर्गिन् Adj. *entstehend und sogleich wieder vergehend* Comm. zu NJÂJAS. 3,2,44. fgg. Nom. abstr. °र्गित्व n. ebend.

1. उत्पल 1) n. *a) Lotusblüthe,* insbes. *eine blaue* 251,29. 252,3. 313,18. erscheint später als कमल 97,30. Auch *m. Am Ende eines adj. Comp. f. आ. — *b) Samenkorn einer Nymphaea.* — *c) Costus speciosus* BHÂVAPR. 1,175. VARÂH. BṚH. S. 77,10. — *d) *Blume überh.* — *e) eine best. Hölle* (buddh.). — 2) m. N. pr. *a)* eines Schlangendämons. — *b)* verschiedener Männer. — 3) f. आ N. pr. eines Flusses HARIV. 9511. — 4) *f. ई *ein best. Gebäck.*

2. *उत्पल Adj. *fleischlos.*

उत्पलक m. N. pr. 1) *eines Schlangendämons. — 2) eines Mannes, = उत्पल.

*उत्पलगन्धिक n. *eine Art Sandelholz.*

*उत्पलगोपा f. = उत्पलसारिवा NIGH. PR.

*उत्पलपत्र n. 1) *Lotusblüthenblatt.* — 2) *eine durch den Fingernagel eines Frauenzimmers hervorgebrachte Wunde.* — 3) *Schminkfleck, Schönfleckchen.* — 4) = उत्पलपत्रक.

उत्पलपत्रक n. *ein best. chirurgisches Instrument.*

उत्पलपरिमल m. Titel eines Commentars zur Varâhasaṁhitâ KUMÂRASV. zu PRATÂPAR. 134,5.

उत्पलपुर n. Name einer von Utpala erbauten *Stadt.*

उत्पलभेद्यक m. *eine Art von Verband.*

*उत्पलमालभारिन् Adj. *einen Lotuskranz tragend* P. 6,3,65, Schol.

उत्पलमाला f. Titel von Utpala's Wörterbuche.

उत्पलराज m. N. pr. eines Dichters.

उत्पलवन n. *Lotusgruppe* 112,24.

उत्पलवर्णा f. N. pr. eines Frauenzimmers (buddh.).

उत्पलशाक n. *eine best. Pflanze.*

उत्पलश्रीगर्भ m. N. pr. eines Bodhisattva.

उत्पलसारिवा f. *Ichnocarpus frutescens Roxb.*

उत्पलस्वामिन् m. Name eines von Utpala erbauten Heiligthums.

उत्पलाक्ष 1) Adj. (f. ई) *lotusäugig* Duûrtan. 18. — 2) m. N. pr. eines Fürsten. — 3) f. ई N. der Dâkshâjaṇi in Sahasrâksha.

उत्पलाचार्य m. N. pr. eines Autors.

उत्पलापीड m. N. pr. eines Fürsten.

उत्पलावती f. N. pr. eines Flusses MBh. 6,242. = ताम्रपर्णी Gal.

उत्पलावन n. N. pr. einer Oertlichkeit der Pâṅkâla MBh. 3,87,15. 13,25,34.

उत्पलावर्तक N. pr. einer Oertlichkeit.

उत्पलिन् 1) Adj. *mit Lotusblüthen versehen.* — 2) f. °नी *a) eine Nymphaea, eine Gruppe von N.* — *b) ein best. Metrum.* — *c)* N. pr. eines Flusses MBh. 1,215,6. — *d)* Titel eines Wörterbuchs.

उत्पवन n. 1) *das Reinigen* Comm. zu Njâjam. 9, 2,22. 4,14. — 2) *Werkzeug zum Reinigen.* — 3) **das Sprengen von geschmolzener Butter u.s.w. in's Feuer.*

उत्पवितृ Nom. ag. *Reiniger.*

*उत्पश्य Adj. *hinaufschauend.*

उत्पांसय्, °यति s. उत्पुंसय्.

उत्पाट m. *eine best. Krankheit des äusseren Ohres.*

उत्पाटक 1) m. dass. — 2) f. उत्पाटिका *die äussere Rinde eines Baumes.*

उत्पाटन 1) Adj. *verjagend, verscheuchend,* in *कमनोत्पाटन. — 2) n. *a) das Ausreissen, gewaltsames Herausziehen.* — *b) das Bersten, Reissen* AV. Paric. 71,7. — *c) das Verjagen, Fortjagen.* — *d) das Entthronen.*

उत्पाटयोग m. *ein best. astrol. Joga.*

°उत्पाटिन् Adj. *ausreissend, herausziehend.*

उत्पात m. 1) *Aufflug* Kâraka 1,30. — 2) *Sprung, Satz.* — 3) *das Steigen* (in übertr. Bed.) Spr. 3053. — 4) *plötzliche Erscheinung, etwas ganz Unerwartetes* Kâraka 1,30. Instr. so v. a. *plötzlich* MBh. 3, 181,25. — 5) *eine aussergewöhnliche, Unglück verheissende Erscheinung, portentum* Gaut. Gop. Br. 2,2,5. Ausnahmsweise auch n. — 6) fehlerhaft für उत्पाट Suçr. 2,149,10.17.

उत्पातक 1) m. *ein best. Thier.* — 2) n. N. pr. eines Tîrtha.

उत्पाद m. *das Hervorkommen, Entstehung, Geburt.*

1. उत्पादक 1) Adj. *hervorbringend, bewirkend, herbeischaffend; productiv* (Dichter). — 2) m. *Erzeuger.*

2. उत्पादक 1) *m. *das fabelhafte Thier* Çarabha. — 2) f. °दिका *a) *ein best. Insect.* — *b) Enhydra Hingtscha DC., Basella cordifolia Lam.* Hariv. 2, 79,59.

उत्पादकत्व n. *das Hervorbringersein* Ind. St. 9,154.

उत्पादन 1) Adj. (f. ई) *erzeugend, hervorbringend, bewirkend.* — 2) n. *das Erzeugen, Gebären, Hervorbringen, Bewirken, Herbeischaffen.*

*उत्पादपूर्व n. Titel eines Gaina-Werkes.

उत्पादयितृ Nom. ag. *Erzeuger.*

उत्पादयितव्य Adj. *hervorzubringen, herbeizuschaffen* Comm. zu Gaim. 2,1,12.

*उत्पादशयन m. *eine Hühnerart.*

उत्पादिन् Adj. 1) *was entsteht —, geboren wird.* — 2) am Ende eines Comp. *hervorbringend, bewirkend.*

उत्पाद्य Adj. *hervorzubringen, herbeizuschaffen* Njâjam. 2,1,12. *was hervorgebracht —, bereitet —, herbeigeschafft wird* Sarvad. 18,13. *was vom Dichter geschaffen —, — erdacht wird.*

उत्पाद्योत्पादकता f. *das Verhältniss von Erzeugtem und Erzeugendem.*

उत्पारण n. *das Hinübersetzen über, Retten.*

उत्पारपारम् Adv. *bis auf den tiefsten Grund des Meeres.*

*उत्पाली f. *Gesundheit.*

*उत्पाव m. *Reinigung.*

उत्पिञ्ज *Aufruhr.* Wohl m.

*उत्पिञ्जल 1) Adj. *wobei eine grosse Verwirrung herrscht, wo es drunter und drüber geht.* — 2) m. = रण लोलता Gal.

*उत्पिण्ड *Zuspeise* (buddh.).

उत्पित्सु Adj. 1) *sich erheben wollend, heraufstrebend* Çiç. 3,77. — 2) *im Entstehen begriffen* (Krankheit).

*उत्पिब Adj. *austrinkend.*

उत्पीड m. 1) *das Drücken, Druck* Kâd. 91,17. II, 125,15. — 2) *ein hervorbrechender Strom.* बाष्पोत्पीड Kâd. II,63,6. — 3) *Wunde* MBh. 3,21,8.

उत्पीडन n. 1) *das Drücken.* — 2) *das Entwurzeln.*

उत्पुंसय्, °यति *wegwischen.* Wohl fehlerhaft für उत्पांसय्.

*उत्पुच्छ Adj. 1) = उत्क्रान्तः पुच्छात्. — 2) = उद्स्तं पुच्छमस्य. — 3) = पुच्छमुद्स्यति Kâç. zu P. 6,2,196.

*उत्पुच्छय्, °यति und °यते *den Schwanz in die Höhe heben.*

*उत्पुट gaṇa उत्सङ्गादि und संकलादि.

उत्पुटक m. *eine best. Krankheit des äusseren Ohrs.*

*उत्पुत gaṇa उत्सङ्गादि. उत्पत v. l.

1. उत्पुलक n. *Haarsträuben.*

2. उत्पुलक (f. आ) und उत्पुलकित Adj. *mit Haarsträuben versehen.*

उत्पोषध (?) m. N. pr. eines alten Königs (buddh.).

उत्प्रबन्ध Adj. *ununterbrochen* Mâlatîm. 35,11.

*उत्प्रभ Adj. *Licht ausstrahlend, leuchtend.*

उत्प्रवाल Adj. *mit aufspriessendem Laube* Spr. 1218.

उत्प्रविष्टत्व n. *das tief Hineingedrungensein* Ind. St. 9,154. v. l. उत्प्रवेष्टृत्व.

उत्प्रवेष्टृ Nom. ag. *der tief hineindringt.* Nom. abstr. °ष्टृत्व n. Nṛs. Up. 203,5.

उत्प्रास m. und °न n. *Spott, Hohn.*

उत्प्रुष् f. *Aufsprützendes.*

उत्प्रेक्षक Adj. *betrachtend.*

उत्प्रेक्षण n. 1) *das Voraussehen, Ahnen.* — 2) *bildliche Bezeichnung.*

उत्प्रेक्षणीय Adj. *bildlich gesagt werdend.*

उत्प्रेक्षा f. 1) *Nichtbeachtung, Gleichgültigkeit.* — 2) *Gleichniss, bildliche Redeweise* Vâmana 4,3,9. Kâvjapr. 10,6.

उत्प्रेक्षावयव m. in der Rhetorik *eine best. Form der* Upamâ.

उत्प्रेक्षावल्लभ m. N. pr. eines Dichters.

उत्प्रेक्षितोपमा f. *eine Art Gleichniss* 248,30.

उत्प्रेक्ष्य Adj. = उत्प्रेक्षणीय.

उत्प्लवन n. 1) *das Springen.* — 2) *das Ueberfliessen, Abfliessen.*

*उत्प्लवा f. *Nachen.*

उत्फणAdj. *mit angeschwollener Haube* (Schlange) Ind. St. 14,374.

उत्फल in प्रोत्फल.

उत्फाल m. *Sprung, Bewegung in Sprüngen, Galopp.*

उत्फुलिङ्ग (उत्स्फु°) Adj. *Funken sprühend* Ind. St. 14,373.

उत्फुल्ल 1) Adj. *a) aufgeblüht.* — *b) weit geöffnet.* — *c) gedunsen, geschwollen, aufgeblasen* Kathâs. 20,109. Spr. 1219. Ind. St. 14,158,5. °फण Adj. Bâlar. 109,19. — *d) *Jmd frech ansehend, unverfroren* Mahâbh. 8,39,*b*. — 2) *n. *quidam coeundi modus.*

उत्स m. *Quelle, Brunnen* (auch in übertr. Bed.).

उत्सकथ Adj. *die Schenkel öffnend.*

उत्सङ्ग 1) m. (adj. Comp. f. आ) *a) Schooss.* — *b) horizontale Fläche.* — *c) Vertiefung* Suçr. 1,15, 18. 18,6. 63,1. 2,80,12. — *d) eine best. Stellung der Hände.* — 2) n. *eine best. grosse Zahl* Lalit. 168,16.

उत्सङ्गक m. = उत्सङ्ग 1) *d).*

उत्सङ्गवत् Adj. *vertieft* Suçr. 2,7,1.

*उत्सङ्गवल Adj. = उत्सङ्गो ऽस्यास्ति.

उत्सङ्गिन् 1) Adj. *vertieft, tiefsitzend* Karaka 6, 13. — 2) f. °नी *Ausschlag am untern Augenlide.*

उत्सञ्जन n. *das Aufheben, Emporrichten.*

उत्सत्ति f. *Schwund.*

उत्सधि m. *Behälter —, Umfassung einer Quelle.*

उत्संधि Adj. *nicht in dem Falle gewesen* Bâlar. 129,11.

उत्सन्नयज्ञ m. *eine ausgesetzte, unterbrochene Opferfeier.*

उत्सर् 1) *ein best. Metrum.* — 2) m. **der Monat* Vaiçâkha Gal.

*उत्सरण n. *das Hinaufsteigen, —kriechen.*

उत्सर्ग m. 1) *das Aussichentlassen, Vonsichgeben, Ausstossen.* — 2) *das Ablegen, Wegwerfen* (verdorbener Gegenstände) Gaut. 1,34. — 3) *Loslassung, Freilassung, Befreiung.* — 4) *das Fahrenlassen, Aufgeben, Aufhebung, Einstellung, Beendigung, Schluss* Çâṅkh. Gṛhj. 4,5. — 5) *das Wiederherausgeben* Gaut. 22,31. — 6) *das Spenden* MBh. 3,293, 41. *Spende* 14,85,38. — 7) *das Veranlassen* Gaim. 3,7,19. — 8) *stercus.* Personificirt als Sohn Mitra's von der Revatî. — 9) *allgemeine Regel* (Gegensatz *Ausnahme*). — 10) mit und ohne छन्दसाम् *eine best. Ceremonie bei Gelegenheit der Einstellung des Veda-Studiums.* — 11) Bez. *der Sprüche* VS. 13,47—51.

उत्सर्गनिर्णय m., उत्सर्गपद्धति f. und उत्सर्गमयूख m. Titel von Werken.

उत्सर्गसमिति f. bei den Gaina *behutsames Benehmen bei der Entleerung, so dass dabei keinem lebenden Wesen ein Leid widerfährt.*

उत्सर्गिन् Adj. *weglassend.*

उत्सर्जन 1) Adj. (f. ई) *ausstossend, so heisst eine der drei Falten des Afters* Bhâvapr. 1,28,2. = 2) n. *a) das Entlassen, Loslassen. — b) das Aufheben, Einstellung* Lâṭj. 4,8,8. छन्दसाम् *eine best. Ceremonie. — c) *das Spenden.*

उत्सर्जनप्रयोग und उत्सर्जनोपाकर्मप्रयोग m. Titel zweier Werke.

उत्सर्जम् Absol. *freilassend* Çat. Br. 5,2,3,7.

उत्सर्प n. Name eines Sâman.

उत्सर्पण n. 1) *das Aufgehen der Sonne.* — 2) *das Hinausgehen.* — 3) *das Vortreten.*

उत्सर्पिन् 1) Adj. *a) in die Höhe springend* Ragh. 16,62. — *b) hervorbrechend, zu Tage kommend* Kâd. 11,15. — *c) hinaufstrebend* Çâk. 101,5. — *d) eine Zunahme bewirkend* VP. 2,4,13. — 2) f. ाणी *eine aufsteigende Zeitperiode* Âryabh. 3,9.

*उत्सर्या f. *eine erwachsene, belegbare Kuh.*

उत्सव m. 1) *Unternehmung, Beginn.* — 2) *Festtag, Fest, Jubel* (auch in übertr. Bed.). Compar. °तर n. *ein grösseres Fest als* (Abl.) Karaka 6,12. Am Ende eines adj. Comp. f. आ. — 3) *Aufbruch* (einer Blume) Spr. 6418. — 4) *ein best. Tact* S. S. S. 213. — Nach den Lexicographen ausserdem = उत्सेक, अमर्ष (कोष), इच्छाप्रसव (°प्रसर).

उत्सवप्रताप und उत्सवविधि m. Titel zweier Werke.

उत्सवसंकेत m. Pl. N. pr. eines Volkes.

उत्सवाय्, °यते *ein Fest bilden für.* °लोचनोत्सवायमान Daçak. 88,8.9.

उत्सक् in उरुत्सक्.

उत्साद् m. 1) *das zu Ende Gehen* MBh. 1,110,2. — 2) *Störenfried* VS. 30,10. — 3) *ein best. Theil des Opferthiers.*

उत्सादक Adj. *zu Grunde richtend, vernichtend.*

उत्सादन n. 1) *das Wegsetzen* Ind. St. 13,278. — 2) *das Aussetzen, Abbrechen, Einstellen.* उत्सादनार्थम् Adv. Çat. Br. 14,3,2,21. — 3) *das Vernichten, Zugrunderichten.* — 4) *das Ausreiben, Abreiben, Einreiben* Çâṅkh. Gṛhj. 4,7. — 5) *das Höhermachen einer Wunde u. s. w., ein Mittel dazu* Karaka 6,13.

उत्सादनीय n. *ein Mittel zum Höhermachen von Wunden u. s. w.*

उत्सादिन् Adj. *einstellend, ausgehen lassend,* in अग्न्यु°.

*उत्सारक m. *Thürsteher.*

उत्सारण n. und °णा f. (Mudrâr. 27,11) *das Wegtreiben des Volkes auf der Strasse.*

उत्सारणीय (Spr. 1676) und उत्सार्य Adj. *hinauszuweisen, fortzujagen, wegzutreiben.*

उत्साह m. (adj. Comp. f. आ) 1) *Vermögen, Kraft.* — 2) *fester Wille, — Entschluss.* — 3) *Lust zu, Freude an* (im Comp. vorangehend) R. 3,33,4. Çâk. 23,12. — 4) **Faden.*

*उत्साहक 1) Adj. am Ende eines Comp. — 2) f. °हिका = वर्धापन Gal.

*उत्साहन n. = गन्धन.

उत्साहयोग m. *Kraftanwendung, Uebung der Kräfte* 206,29.

उत्साहवत् Adj. *Willenskraft an den Tag legend.*

*उत्साहवर्धन Adj. *die Willenskraft steigernd.*

*उत्साहवल Adj. = उत्साहो ऽस्यास्ति.

उत्साहशक्ति f. *Willenskraft* Spr. 1222.

उत्साहशौर्यधनसाहसवत् Adj. *mit Willenskraft, Heldenmuth, Reichthum und Verwegenheit ausgestattet* Varâh. Bṛh. 13,7.

उत्साहिन् Adj. 1) *standhaft* (ein Kranker) Râgân. 20,32. — 2) *mächtig* Spr. 5248. — Vgl. अनुत्साहिन्.

उत्सिक्त *m. = राजमल्ल.

उत्सिसृतु Adj. *aufzugeben beabsichtigend.*

उत्सुक 1) Adj. (f. आ) *a) unruhig, aufgeregt, besorgt. — b) mit Ungeduld Etwas erwartend, gespannt. — c) mit Wehmuth an einen geliebten Gegenstand denkend, sehnsüchtig. — d) verlangend nach* (Loc., प्रति oder im Comp. vorangehend) 124, 32. 290,29. — *e) *für Etwas Sorge tragend, bedacht auf* (Loc. oder Instr.) 234,18. — 2) n. in निरुत्सुक und सोत्सुक *a) Sorge. — b) Sehnsucht. — c) Verlangen.*

उत्सुकता f. 1) *Unruhe, Hast, Eifer.* — 2) *Sehnsucht, Verlangen.*

उत्सुकय्, °यति *wehmüthig stimmen.*

*उत्सुकाय्, °यते *ein Verlangen bekommen.*

*उत्सुकी Adv. mit भू dass. Comm. II zu Bhaṭṭ. 5,74.

*उत्सूर् m. *Abend.*

उत्सूर्य° Adv. *nach Sonnenaufgang.* °शायिन् — *noch schlafend.* Vgl. श्रोत्सूर्यम्.

उत्सृष्टाग्नि Adj. *der das heilige Feuer hat ausgehen lassen* Gaut.

उत्सृष्टि f. *das Hinauslassen.*

उत्सृष्टिकाङ्क m. *eine Art einactiger Schauspiele.*

उत्सेक m. 1) *das Ueberfluthen, Uebermaass.* — 2) *Ueberhebung, Hochmuth, hochfahrendes Wesen.*

उत्सेकिन् in अनुत्सेकिन्.

°उत्सेक्य Adj. *über und über voll zu machen geeignet* Vidhn. 12,5.

उत्सेद् MBh. 1,4364 fehlerhaft für उत्साद्.

उत्सेध m. (adj. Comp. f. आ) 1) *Erhebung* Karaka 1,18 (der Haut). *Anhöhe.* — 2) *Höhe, Dicke.* Auch *n. — 3) *das Hervorragen über Andere, Ueberlegenheit.* — 4) **Körper.* — 5) Name verschiedener Sâman.

उत्सेधपरोक्षवृद्ध Adj. als Beiw. der Saṁhitâ des Agni Saṁhitopan. 10,6.

उत्सेधविस्तारतस् Adv. *nach Höhe und Breite.*

उत्स्तन Adj. (f. ई) *hohe Brüste habend.*

उत्स्थल n. N. pr. einer Insel.

उत्स्नान n. *das Auftauchen aus dem Wasser* Devatâdhj. Brâhm. 3.

उत्स्रेकन n. *das Ausgleiten, Gerathen auf einen falschen Weg* Karaka 3,1.

उत्स्मय Adj. 1) *aufgeblüht, blühend.* — 2) *weit geöffnet* (Blick).

उत्स्मित n. *das Lächeln.*

(उत्स्य) उत्स्त्र्य Adj. *aus Quellen —, aus Brunnen stammend.*

उत्स्रष्टव्य Adj. 1) *auszuscheiden per anum.* — 2) *zu entlassen* Kâd. II,86,20.

उत्स्वन m. *ein lauter Ton.*

उत्स्वप्राय्, °यते *im Schlafe sprechen.* °पित n.

das Sprechen im Schlafe.

1. उद् in Verbindung mit Verben und in Comp. mit Nominibus 1) *hinauf, auf.* — 2) *hinaus, aus.* — Zu उद् mit einem nachfolgenden Acc. ist ein Zeitwort zu ergänzen.

2. उद्, उन्द्, उनत्ति und उन्दति (auch Med.) 1) *quellen.* — 2) *benetzen, baden.* — Partic. 1) उन्न *a) benetzt, nass.* — *b) *mitleidig.* — 2) *उत्त *benetzt, nass.* — Mit अनु und अभि *benetzen.* — Mit अव, in अवोद्. — Mit उप *benetzen.* Partic. उपोत्त. — Mit नि *eintauchen.* Partic. न्युत्त *eingetaucht, benetzt.* — Mit वि 1) *hervorquellen.* — 2) *beträufeln, benetzen.* Partic. व्युत्त. — Mit सम् *benetzen.* Partic. समुन्न *benetzt, nass gemacht* Spr. 6863.

उद् am Anfange eines Comp. und am Ende eines adj. Comp. (f. आ) *Wasser.*

उद्ंशु Adj. *hell strahlend.*

उदक् s. उदच्.

उदक् 1) n. (adj. Comp. f. आ) *a) Wasser.* उदकं दा, प्र-दा oder कर् (उदकं कृत्वा oder *उदकंकृत्य) *einem Verstorbenen* (Gen. oder Dat.) *die Wasserspende darbringen.* उदकं कर् auch *die vorgeschriebenen Abwaschungen vollbringen.* उदकमुप-स्पर्श् *die vorgeschriebenen Berührungen einzelner Theile des Körpers mit Wasser vollbringen.* — *b)* = उदककर्मन् Gaut. 20,2.16. — *c) ein best. Metrum.* — 2) *m. N. pr. eines Mannes. उदङ् die richtige Lesart.

उदककर्मन् n. *die einem Verstorbenen dargebrachte Wasserspende.*

उदककार्य n. 1) dass. — 2) *Abwaschung des Körpers* 43,22.

*उदककुम्भ m. = उदकुम्भ.

उदक्क्रिया f. = उदककर्मन् Gaut.

उदक्क्रीडन n. *Belustigung im Wasser.*

उदक्क्ष्वेडिका f. *ein best. Spiel, bei dem man sich mit wohlriechendem Wasser besprützt.*

*उदकगाह् Adj. *sich in's Wasser tauchend.*

*उदकगिरि m. *ein wasserreicher Berg.*

उदकघात m. *eine der 64 Kalâ.*

*उदकचन्द्र *eine best. Zauberkunst* (buddh.).

उदकतर्पण n. *Wasserlibation* Gaut. 26,11. Sâmav. Br. 1,2,5.

उदकदान n. 1) *die einem Verstorbenen dargebrachte Wasserspende* Gaut. 5,5. 14,34. — 2) *ein best. Fest.*

उदकदानिक Adj. *auf die Wasserspende bezüglich.*

उदकदायिन् Adj. *die Wasserspende darbringend.*

*उदकधर m. *Wolke.*

उदकधारा f. *Wasserguss.*

उदकपरीक्षा f. *Wasserprobe* (als Gottesurtheil).

*उदकपर्वत m. *ein wasserreicher Berg.*

उदकपूर्व Adj. (f. आ) 1) *mit einer Wasserausgiessung beginnend* Âpast. 2,9,8. — 2) *vorher gebadet.*

*उदकबिन्दु m. *Wassertropfen.*

*उदकभार m. *Wasserträger.*

*उदकभूम m. *feuchter Boden.* v. l. उदग्भूम.

उदकमञ्जरी f. Titel eines medic. Werkes.

उदकमञ्जरीरस m. *eine best. Mixtur gegen Fieber* Bhâvapr. 3,32. Mat. med. 284.

उदकमण्डलु m. *ein Krug mit Wasser.*

उदकमत n. *die Lehre der Verehrer des Wassers.*

*उदकमन्थ m. = उदमन्थ.

उदकमय Adj. *ganz aus Wasser bestehend* Kâd. 244,16.

उदकमेह m. *eine Art Harnruhr.* °मेहिन् Adj. *daran leidend.*

*उदकल Adj. *wasserhaltig.*

*उदकवज्र m. = उदकस्य वज्रः Kâç.

उदकवत् Adj. *mit Wasser versehen.*

उदकवाद्य n. *eine der 64 Kalâ.*

*उदकवीवध m. = उदकस्य वीवधः.

उदकशान्तिप्रयोग m. Titel eines Werkes.

उदकशील Adj. *Verstorbenen regelmässig die Wasserspende darbringend* MBh. 12,123,22.

*उदकशुद्ध m. N. pr. eines Mannes.

*उदकसक्तु m. *Grütze mit Wasser.*

उदकसाधु Adj. *aus dem Wasser —, über das W. helfend* Gobh. 3,2,28.

उदकसेन m. VP. 4,19,13 fehlerhaft für उदक्सेन.

*उदकस्पर्श Adj. *Wasser berührend.*

उदकस्पर्शन n. *Berührung mit Wasser, Abwaschung* Âpast.

*उदकहार Adj. *Wasser holend, Wasserträger.*

उदकाञ्जलि m. *eine Handvoll Wasser* 107,28.

उदकात्मन् (!) Adj. *Wasser zum Wesen habend.*

उदकान्त 1) m. *Wassergrenze* Pân. Gṛhj. 3,10,10. सरस्वत्याः पश्चिम उदकान्ते (nach dem Comm.) *da wo die S. verschwindet.* आदकान्तात् *bis zu einem Wasser.* — 2) °म् Adv. *zum Wasser, bis z. W.* MBh. 3,187,11.

उदकार्गल n. v. l. für उदगार्गल.

उदकार्णव m. *Behälter der Gewässer* Spr. 184.

उदकार्थ 1) m. *Wasserhandlung* Pân. Gṛhj. 2,8,6. — 2) °म् Adv. *um eine Abwaschung zu vollbringen* 43,21.

उदकाहार Adj. *der Wasser zu holen hat* Comm. zu VS. Prât. 3,57.

*उदकिल Adj. *wasserhaltig.*

*उदकीय्, °यति Denom. von उदक.

उदकीर्ण und °कीर्य m. *Galedupa piscidia Roxb.* Bhâvapr. 1,206. °कीर्या f. wohl *eine Karañga-Art* Kâraka 1,1. 3,8.

उदकुम्भ m. *ein Krug mit Wasser* 38,12.

उदकेचर m. *Wasserbewohner.*

*उदकेविशीर्ण Adj. *im Wasser zu Grunde gegangen, so v. a. zwecklos z. G. g.*

उदकेशय Adj. *im Wasser liegend, — hausend.*

उदकोदरिन् Adj. *wassersüchtig.*

उदकोपस्पर्शन n. *Berührung von Wasser, Abwaschung* Gaut. 14,30. 19,15. 24,4. 26,10. Âpast.

उदकोपस्पर्शिन् Adj. *Wasser berührend, sich abwaschend* Gaut. 22,6.

उदकोष्ठ m. *Wassergefäss* Kâraka 1,15.

*उदकौदन m. *in Wasser gekochter Reisbrei.*

उदक्स् und उदक्तात् Adv. *von oben —, von Norden her.*

उदकपथ m. *Nordland.*

उदकपाद् Adj. (f. ई) *dessen Füsse nach Norden gewandt sind* Kauç. 44.

उदक्प्रवण Adj. *nach Norden geneigt.*

उदक्य Adj. 1) *im Wasser befindlich.* — 2) f. आ *menstruirend.* °गमन n. *Beischlaf mit einer m. Frau* Gaut. 23,34.

उदक्संस्थ Adj. *im Norden endigend* Âçv. Gṛhj. 1,3,1.

उदक्सेन m. N. pr. eines Fürsten.

उदग्र Adj. *mit den Spitzen nach Norden* Kâtj. Çr. 4,13,15. Lâtj. 2,6,6.7.

*उदग्गिरि m. *der Himâlaja.*

उदग्पवर्गम् Adv. *mit Abschluss im Norden* Âpast. 2,3,20.

उदगयन 1) n. *der Gang der Sonne nach Norden, das Halbjahr vom Winter- zum Sommersolstitium* Kauç. 67. — 2) Adj. *auf dem Wege liegend, den die Sonne auf ihrem Gange nach Norden geht.*

उदगायत Adj. *nach Norden gerichtet* Âçv. Gṛhj. 1,3,1.

उदगार्गल n. = दगार्गल.

उदगावृत्ति f. *die Wendung* (der Sonne) *nach Norden* Ragh. 8,33.

*उदगाह् Adj. = उदकगाह्.

उदग्गति f. = उदगयन 1).

उदग्दक्षिण Adj. (f. आ) *nördlich und südlich* AK. 1,1,3,13.

उदग्दश Adj. *dessen Saum nach oben oder nach Norden gewandt ist.*

उदग्द्वार Adj. *nach Norden den Eingang habend* Çâṅkh. Gṛhj. 6,2. °म् Adv. *nördlich vom Eingange* MBh. 3,219,21.

*उदग्भव Adj. *nördlich.*

*उदग्भूम m. *fruchtbares Land* Kâç. zu P. 5,4,75.

उद्य Adj. 1, *in die Höhe gehoben, hoch, lang, gross.* – 2 *hoch, erhaben* (in übertr. Bed.), *überlegen, mächtig, erhöht* –, *gesteigert durch* (im Comp. vorangehend) उद्य° *überaus.* – 3 *hochfahrend* (Rede Prasannar. 77,21. – 4 *vorgerückt* (Alter). – 5 *laut tonend.* – 6 *aufgeregt, hingerissen durch* (im Comp. vorangehend).

उद्यप्लुत Adj. *hohe Sprünge machend.* Nom. abstr. °त्व n. Çiç. 7.

उद्याभ m. *der das Wasser umfasst.* – *einschliesst.*

उदघोष m. *das Rauschen des Wassers.*

उदङ्क m. 1) **Schöpfgefäss.* – 2) N. pr. eines Mannes. *Pl. *seine Nachkommen.*

उदङ्क m. N. pr. eines Dämons Kauç. 56.

उदङ्गुलीक Adj. *mit emporgehobenen Fingern* Vidde. 28,13.

उदञ्चित Adj. 1) *nach oben gerichtet* Bâlar. 90,7. – 2) *mit nach Norden gewandtem Gesicht.*

*उदञ्चनिक m. = उदञ्चन.

उदचमस m. *eine Schale mit Wasser.*

1.*उदञ्च m. *das Hinaustreiben* (des Viehes).

2. उदञ्च n. *Lotusblüthe.*

उदञ्चलक m. N. pr. eines Wagners.

*उदञ्चिन n. gaṇa निकुरुकादि.

*उदञ्च m. N. pr. eines Mannes. उदन्य v. l.

उदञ्च् 1) Adj. (f. उदीची) *a) aufwärts gerichtet, nach oben gehend.* – *b) nach Norden gerichtet, nördlich.* – *c)* **später, nachfolgend.* – 2) Adv. उदक् *a) nördlich, gegen Norden.* – *b)* **später.* – 3) *m. N. pr. eines Mannes gaṇa बाह्वादि.

उदञ्चन 1) m. *Schöpfgefäss,* – *eimer.* – 2) *n. *Deckel.*

उदञ्जलि Adj. *die beiden hohl an einander gelegten Hände in die Höhe haltend.*

*उदण्डपाल m. 1) *ein best. Fisch.* – 2) *eine best. Schlange.*

उदतन्तु m. *Wasserfaden,* so v. a. *ein zusammenhängender feiner Guss* AV. Prâyaç. 1,3.

उदतौलिक m. *ein best. Gewicht,* = भार Hemâdri 1,117,15.17.

उदधान 1) Adj. *Wasser enthaltend.* – 2) n. *Wasserbehälter* Âpast. Gobh. 1,4,9.

उदधारा f. *Wasserguss.*

उदधि 1) Adj. *Wasser enthaltend.* – 2) m. *a) Wasserbehälter, von der Wolke, von Seen und Flüssen. Später das Meer.* – *b)* N. pr. eines Sohnes des Vasudeva VP.^{2} 4,110.

*उदधिकुमार m. Pl. *eine best. Götterordnung bei den Gaina.*

*उदधिक्रा m. *Seefahrer.*

उदधिजमय Adj. *aus Meerwasser gebildet* Kâd. II,17,24.

*उदधिमल m. *os sepiae.*

उदधिमेखला f. *die Erde.*

उदधिराज m. *der Fürst der Wasserbehälter, das Meer, der Meergott* R. 2,52,80.

*उदधिवस्त्रा f. *die Erde* Râgan. 2,1.

उदधिशय m. N. pr. eines der 7 Weisen im 11ten Manvantara. उरुधिष्ण्य v. l.

*उदधिसंभव n. *Seesalz* Nigh. Pr.

उदधिसुता f. Bein. 1) der Lakshmi. °नायक m. Bein. Vishṇu's Prasannar. 59,6. – 2) *der Stadt Dvâraká.

उदधीय् °यति *Etwas* (Acc.) *für ein Meer halten.*

उदन् n. *Wasserwoge, Wasser.*

उदनिमन्त् Adj. *wogen* –, *wasserreich.*

उदनेमि Adj. *meerumfelgt* Comm. zu Nâjâs. 4,1.57.

1. उदन्त m. 1) *Ende der Arbeit, Erntezeit.* – 2) *Nachricht, Neuigkeit.* – 3) **das Opfern für Andere als Lebensunterhalt.*

2. उदन्त 1) Adj. *a) überlaufend* (beim Kochen). – *b)* **gut, brav* (साधु). – 2) °म् Adv. *bis zu Ende.*

*उदन्तक 1) m. *Nachricht.* – 2) f. °न्तिका *Befriedigung.*

उदन्त्य Adj. *jenseits der Grenze wohnend.*

उदन्य्. °न्यति 1) *herabströmen auf* (Loc.). °न्यित् Partic. – 2) **dürsten.*

उदन्य. उदन्य्र 1) Adj. (f. आ) *wogend, wässerig.* – 2) *m. N. pr. eines Mannes gaṇa तिकादि in der Kâç. – 3) f. आ *Verlangen nach Wasser* Râgat. 1,167. *Durst.*

उदन्यज्ञ Adj. *wassergeboren.*

उदन्यु Adj. 1) *nach Wasser verlangend.* – 2) *Wasser ausströmend.*

उदन्वत् 1) Adj. *wogend, wasserreich.* – 2) m. *a) Meer* 109,1. Spr. 7863. – *b)* *N. pr. eines Ṛshi.

*उदप Adj. *aus dem Wasser schaffend.*

उदपात्र 1) n. *a) Wasserbecher, ein Gefäss mit Wasser* Âpast. – *b) Wasserspende.* – 2) f. °त्री = 1) *a).*

उदपान 1) m. n. *Brunnen.* – 2) m. *N. pr. eines Dorfes. v. l. उदयान.

*उदपानमण्डूक m *ein Frosch im Brunnen,* so v. a. *ein unerfahrener Mensch.*

उदपीति f. *ein Ort, an dem man Wasser zu trinken bekommt,* Kâd. II,49,7.

उदप्य् Adj. *im Wasser sich reinigend, durch W. rein.*

उदपेषम् Absol. *im Wasser zerreibend* Pâr. Grhj. 1,13,1. 14,3.

उदप्रुत् Adj. *im Wasser schwimmend, plätschernd.*

उदप्लव m. *Wasserfluth.*

उदप्लुत् Adj. *im Wasser schwimmend.*

उदबिन्दु m. *Wassertropfen* Kumâras. 5,24.

*उदबुद्ध m. N. pr. eines Mannes. S. औदबुद्धि.

*उदभार m = उदकभार.

*उदभक्त und *उदमक्त m. N. pr. zweier Männer.

उदमन्थ m. *ein best. Rührtrank* Çâṅkh. Grhj. 3,2.

उदमय 1) Adj. *aus Wasser bestehend.* – 2) m. N. pr. eines Mannes.

उदमेघ m. 1) *Wasserschauer.* – 2) *N. pr. eines Mannes Kâç.

*उदमेघ m. N. pr. eines Mannes. Vgl. औदमेघि.

उदमेक्षिन् Adj. = उदकमेक्षिन् Kârara 2,4.

उदम्भस् Adj. *reichlich mit Wasser versehen.*

उदय m. (adj. Comp. f. या) 1) *das Emporsteigen, Sichheben, Anschwellen.* – 2) *Aufgang* (von Gestirnen), *heliakischer Aufgang, Aufzug* (von Wolken). – 3) N. pr. eines fabelhaften Berges, hinter dem Sonne und Mond *aufgehen* sollen. – 4) *Hinausgang* R. 2,48,29. – 5) *das Hervorbrechen, Hervortreten, Sichtbarwerden, zur Erscheinung Kommen, Entstehung, Entfaltung.* – 6) *Ausgang, Erfolg, Folge.* – 7) *ein nachfolgendes Wort, ein nachfolgender Laut.* – 8) *das Emporkommen, Aufschwung, glückliche Lage,* – *Verhältnisse.* – 9) *Vortheil, Gewinn.* – 10) *Erwerb, Einkommen, Besitz.* – 11) *Zinsen.* – 12) *das erste astrol. Haus* Ind. St. 14,313. 315. 319. – 13) = उदयद्या. – 14) N. pr. verschiedener Männer.

उदयकर m. N. pr. eines Autors. Vgl. उदयाकर.

उदयगिरि m. = उदय 3) VP. 2,4,62.

उदयगुप्त m. N. pr. eines Mannes.

उदयंकर m. = उदयकर.

उदयजित् m. N. pr. eines Mannes.

उदयद्या f. *orient sine.*

उदयतट m. *der Abhang des Berges* Udaja 297,8.

उदयतुङ्ग m. N. pr. eines Fürsten.

उदयधवल m. desgl.

उदयन 1) n. (adj. Comp. f. या) *a) Aufgang* (eines Gestirns). – *b) Ausgang.* – *c) Ausgang, Ende* Tândja-Br. 2,15,3. 13,12,1. – *d) Erlösungsmittel* Kâraka 4,5. – 2) m. N. pr. verschiedener Männer.

उदयनचरित n. Titel eines Schauspiels.

उदयनाचार्य m. N. pr. eines Philosophen.

उदयनीय 1) Adj. (f. आ) *zum Ausgang gehörig, schliessend.* – 2) m. f. oder n. je nachdem अतिरात्र, ष्टि oder कर्मन् zu ergänzen sind.

उदयनोपाधि m. Titel eines Werkes.

उदयपर्वत m. = उदय 3).

उदयपुर n. N. pr. einer *Stadt.*

उदयप्राण m. Pl. *die Zeit des Aufganges eines Sternbildes, in dem ein Planet steht, nach Prâṇaberechnet*

उदयराज m. N. pr. eines Mannes.

उदयराय m. desgl. Ksnirîç. 52,17.

उदयराशि m. = उदयलग्न 2).

उदयलग्न n. 1) *dasjenige Mondhaus, in welchem der heliakische Aufgang stattfindet.* — 2) *dasjenige astrologische Haus, in welchem ein am Horizont erscheinender Planet steht.*

उदयवत्त् 1) Adj. *aufgegangen* (Gestirn). — 2) f. °वती N. pr. einer Tochter Udajatuñga's.

उदयशैल m. = उदय 3).

उदयसिंह m. N. pr. eines Fürsten.

उदयाकर m. N. pr. eines Mannes. Vgl. उदयकर.

उदयाचल m. = उदय 3).

उदयादित्य m. N. pr. verschiedener Männer.

उदयाद्रि m. = उदय 3).

*उदयान m. v. l. für उदयान 2) Kâç.

उदयास्त Adj. (f. आ) *mit dem Aufgang der Sonne endend* Spr. 818.

उदयास्तरकर्मन् n. *eine Correction, die vorgenommen wird, um den wahren Stand der Planeten für Laṅkâ zu berechnen, wenn man denselben zuvor durch den mittleren Ahargaṇa bestimmt hat.*

उदयावृत्ति f. *die Wendung nach dem Aufgange* (der Sonne) *hin* Rasch. ed. Calc. 8,34.

उदयाश्व m. N. pr. eines Sohnes des Darbhaka.

उदयासु m. Pl. = उदयप्राण.

उदयिन् und उदयिभद्र m. = उदयाश्व.

उदयोन्मुख Adj. (f. ई) *gute Tage erwartend* Pañkad. 43.

उदयोर्वीभृत् m. = उदय 3) 314,2.

उदर n. (adj. Comp. f. आ und ई) 1) *Bauch; Mutterleib* 73,9.11. 105,28. m. Karaka 1,20. — 2) *Wasserbauch* und überh. *Anschwellung des Leibes* (Bez. einer best. Krankheitsklasse). — 3) *der dicke Theil eines Dinges* (z. B. des Daumens, eines Korns). — 4) *Höhlung, das Innere eines Dinges.* — 5) *Kampf* Naish. 7,81.

*उदरग्रन्थि m. *krankhafte Anschwellung im Unterleibe.*

उदरण n. *das Sicherheben, Aufsteigen* Maitr. S. 1,9.7.

*उदरत्राण n. *Panzer.*

*उदरधि m. 1) *die Sonne.* — 2) *Meer.*

उदरदार m. *eine best. Unterleibskrankheit.*

उदरपात्र n. *der Bauch als Gefäss* Âruṇ. Up. 5.

*उदरपिशाच m. *der keinerlei Speise für seinen Bauch verschmäht.*

*उदरपूरम् Absol. *bis der Bauch gefüllt ist.*

उदरंभर und *°भरि Adj. *der nur seinen Bauch nährt.*

उदररन्ध्र n. *ein best. Theil am Bauche des Pferdes* Kâd. 87,23.

उदररोग m. *Unterleibskrankheit.*

*उदरवत्त् Adj. *dickbäuchig.*

उदरवेष्ट m. *Zusammenschnürung des Bauches* Karaka 1,20.

उदरव्याधि m. *Unterleibskrankheit* Râǵat. 6,90.

*उदरशय Abl. *auf dem Bauche liegend, —schlafend.*

उदरशाण्डिल्य m. N. pr. eines Ṛshi Vaṁçabr. 2.

उदरसर्पिन् Adj. *auf dem Bauche kriechend.*

उदरस्थ m. *das Feuer im Magen* Maitrjup. 6,17.

उदरात्त m. N. pr. eines Krankheitsdämons. उदारात्त v. l.

उदराग्नि m. *Verdauungskraft.*

उदराट m. *eine Art von Eingeweidewürmern* Karaka 1,9. 3,7.

उदराध्मान n. *Aufgeblasenheit des Unterleibes.*

उदरामय m. *Unterleibskrankheit.* * = अतीसार Nigh. Pr.

उदरामयिन् Adj. *eine Unterleibskrankheit habend.*

*उदरावर्त m. *Nabel.*

*उदरावेष्ट m. *Bandwurm.*

*उदरिक Adj. *dickbäuchig.*

उदरिन् Adj. 1) *an Leibesanschwellung leidend.* — 2) f. °णी *schwanger.*

*उदरिल Adj. *dickbäuchig.*

उदरेमुख Adj. *am Bauch den Mund habend.*

उदर्क m. (adj. Comp. f. आ) 1) *das Ertönen* Ṛ.V. 1,113,18. — 2) *Folge, Zukunft, zukünftige Lage.* — 3) *glückliche Zukunft.* — 4) *Ausgang, Ende.* — 5) *Refrain.* — 6) *Thurm, Warte.* — 7) **Vanguiera spinosa Roxb.*

उदर्चिस् 1) Adj. *glänzend, strahlend.* — 2) m. *Feuer* Spr. 6122.

उदर्द m. *Rothlauf, Rose* Bhâvapr. 6,40.

उदर्य 1) Adj. *zum Bauch gehörig, im B. befindlich* Karaka 1,4.20. 3,3. — 2) n. *Inhalt des Leibes* oder *was den Leib bildet.*

उदर्ष m. *Ueberlauf, Ueberschwang* TBr. 3,7,10,1.

उदल m. N. pr. eines Mannes.

उदलाकाश्यप m. N. pr. einer Gottheit des Ackerbaues.

*उदलावणिक Adj. *mit Salzwasser bereitet.*

उदवग्रह Adj. *dessen Udâtta auf dem ersten Bestandtheil des aufgelösten Wortes ruht.*

उदवज्र m. *Wasserdonnerkeil* Çiç. 8,39.

उदवसातर् Nom. ag. *der beim Abschluss der Feier die Opferstätte verlässt* Comm. zu Njâjam. 10,2,18.

उदवसान n. *das Verlassen der Opferstätte nach Abschluss der Feier* Comm. zu Njâjam. 10,2,16. Bhâg. P. 4,7,56.

उदवसानीय 1) Adj. (f. आ) *den Schluss eines Opfers bildend* Maitr. S. 4,8,6. — 2) f. आ *Schlussfeier.*

उदवसित n. *Wohnung, Haus* Mṛkkaṇ. 67,10, v. l.

*उदवाप m. N. pr. eines Mannes. v. l. richtig उदवाक्.

उदवास m. *Aufenthalt im Wasser.*

उदवासिन् Adj. *im Wasser sich aufhaltend* Kâd. 24,23.

उदवाह 1) Adj. *Wasser bringend.* — 2) *m. N. pr. eines Mannes; vgl. औदवाहि.

*उदवाहन Adj. *Wasser bringend* Kâç.

*उदवीवध m. = उदकवीवध.

उदवेत्र m. 1) *Behausung der Gewässer.* Nach Sâj. N. pr. einer Oertlichkeit. — 2) *N. pr. eines Mannes.

उदशराव m. *eine Schüssel mit Wasser.*

*उदशुङ्ग m. N. pr. eines Mannes.

उदशोचा f. N. pr. einer Hexe Ind. St. 14,127.

उदश्रय्, °यति 1) *Thränen vergiessen* Supârṇ. 30, 7. — 2) *weinen machen* Spr. 1251.

उदश्रयण n. *das Weinenmachen.*

उदश्रु Adj. *weinend.*

उदश्वित् n. *halb Wasser und halb Buttermilch.*

*उदश्वित्वत् Adj. *reich an Udaçvit.*

*उदसक्तु m. = उदकसक्तु.

उदसन n. *das in die Höhe Werfen, Aufrichten.*

उदस्तात् Adv. *oberhalb,* mit Gen.

उदस्तोक m. *Wassertropfen.*

*उदस्थान n. N. pr. einer Oertlichkeit.

उदस्थाली f. *ein Kessel mit Wasser* Çat. Br. 12, 4,1,5. 8.

उदहरण m. *Gefäss zum Wasserschöpfen.*

उदहार 1) Adj. (f. ई) *a) Wasser holend, Wasserträger* Ind. St. 13,485. — *b) Wasser zu holen beabsichtigend.* — 2) *m. *Wolke.*

उदहृत् Adj. *Wasser holend* Kauç. 60.

उदाचम् Absol. *aufhebend* Çat. Br. 3,3,3,14. fgg.

उदाचार m. *Spazierplatz* Âpast.

उदाज m. *kriegerischer Auszug* Maitr. S. 1,10,16.

उदात्त 1) Adj. *a) erhoben, hoch.* — *b) aufgegangen, zum Vorschein gekommen* Prab. 97,1. — *c) hochstehend, berühmt* (Geschlecht) 327,10. — *d) hochbetont.* °तर Ṛ.V. Prât. 3,2. °तम Saṁhitopan. 27,3.5. — *e) grossmüthig, hochherzig.* — *f) hochfahrend, trotzig.* — 2) m. *a) Acut.* — *b) *Gabe.* — *c) *Geschäft.* — *d) *eine best. Redefigur.* — *e) *ein best. musikalisches Instrument.* — 3) n. *prunkhafte Rede* Kâvjapr. 10,29.

उदात्तता f. *Prunkhaftigkeit der Rede.*

उदात्तत्व n. *das Hochbetontsein.*

उदात्तमय Adj. *wie der Acut klingend.*

उदात्तय्, °यति *Jmd* (Acc., *erheben, zu einem angesehenen Manne machen* Bâlar. 258,23.

उदात्तराघव n Titel eines Schauspiels.

उदात्तवत् Adj. *mit dem Acut versehen.*

उदात्तश्रुति Adj. *wie der Acut klingend.* Nom. abstr. °ता f.

उदाय्यत्त Adj. *dem ein Acut vorangeht und folgt.*

उदान् m. 1) *der sich von unten nach oben bewegende Wind im Körper* 264,20. 28. — b) **Nabel.* — c) **Augenwimpern.* — d) **eine Art Schlange.* — e) bei den Buddhisten α) *Herzensergiessung;* s. उदानय्. — β) *eine Klasse von Schriften, in denen Buddha ohne besondere Veranlassung spricht.*

उदानय्, °यति in Verbindung mit उदानम् *sein Herz vor Freude ausschütten* Lalit. 34,6. 118,8. 182,11.

उदापि m. N. pr. eines Sohnes 1) des Sahadeva Hariv. 1,32,99. — 2) des Vasudeva VP. 4,15,15.

उदापिन् v. l.

उदापेतिन् m. N. pr. eines Sohnes des Viçvâmitra.

उदाप्यम्, उदापेम्नम् Adv. *gegen den Strom.*

उदामक्वण n. *lautes Anrufen, — Anreden.*

उदाय in च्युदाय.

उदायिन् m. N. pr. eines Sohnes 1) des Vasudeva VP.² 4,110. — 2) des Kûnika VP.² 5,391.

उदायुध Adj. *mit erhobenen Waffen.*

1. उदार् 1) Adj. (f. आ und *ई) *a) erregend, bewirkend. — b) erhaben, edel, ausgezeichnet, vorzüglich, prachtig.* रथोदार *der trefflichste der Wagen.* — *c) laut.* °म् Adv. — *d)* als Bez. eines best. Kleça *beständig thätig, unablässig wirkend.* — 2) m. *a) aufsteigender Nebel, Dunst.* — *b)* Pl. *Nebelgeister, Dunstgestalten.* — 3) *f. आ N. pr. einer Apsaras Gal. 2. उदार् m. Pl. Çiva's *Gattin* Spr. 7764.

उदारक m. *ehrender Bein. eines Mannes.*

उदारकीर्ति Adj. *hochberühmt,* von Çiva.

उदारचरित 1) Adj. *von edlem Benehmen, edel handelnd* 142,6. 168,23. — 2) m. N. pr. eines Fürsten.

उदारता f. 1) *Edelmuth.* — 2) *edle Ausdrucksweise* Vâmana 3,1,20. 2,12.

उदारत्व n. 1) *edle Ausdrucksweise.* — 2) Nom. abstr. zu 1. उदार् 1) *d).*

उदारथि 1) Adj. *dampfend.* — 2) *m. Bein. Vishṇu's.

उदारदर्शन Adj. (f. आ) *von edlem Aussehen.*

उदारधिषण m. N. pr. eines Astronomen.

उदारधी 1) Adj. *von ausgezeichnetem Verstande.* — 2) m. N. pr. des Vaters von Ripu VP.² 1,178.

उदारभाव m. *Edelmuth* Spr. 7733.

उदारमति Adj. *von ausgezeichnetem Verstande.*

उदारवसु m. = उदावसु VP. 4,5,12.

उदारविक्रम Adj. *von vorzüglicher Tapferkeit* Spr. 1843.

उदारवृत्तार्थपद Adj. *dem Metrum, dem Sinne und den Worten nach vorzuglich* R. 1,2,45.

उदारशोभ Adj. (f. आ) *überaus prachtvoll.*

उदारसत्त्व Adj. *von edlem Charakter.*

उदारसत्त्वाभिजन Adj. *von edlem Charakter und edler Abkunft.*

उदाराक्त m. N. pr. eines Krankheitsdämons MBh. 9,45,63. उदाराक्त v. l.

उदारार्थ Adj. *inhaltsvoll* (Rede).

उदावर्त 1) m. Bez. *einer Klasse von Krankheiten, wobei die natürlichen Ausscheidungen zurückgehalten werden* TS. 6,4,1,1. — 2) f. आ *schmerzhafte Menstruation mit schaumigem Blute.*

उदावर्तक Adj. *zurückhaltend* Bhâvapr. 4,170.

उदावर्तन n. *das Zurückhalten* Kâraka 6,30.

उदावर्तिन् Adj. *an Verhaltung leidend.*

उदावसु m. N. pr. eines Sohnes des Ganaka.

उदाशय m. *Wasserbehälter, Teich.*

उदास m. *das Auswerfen, Ausstossung* Tândya-Br. 11,5,19. गर्भस्य *Fehlgeburt.*

उदासर्पणी f. in अर्बुदोदा°.

*उदासारिन् Adj. Mahâbh. 3,68,*a.*

उदासिन् m. 1) N. pr. v. l. für उदाश्व VP.² 4, 182. — 2) Pl. *eine best. asketische Schule.*

उदासीन 1) Adj. *unbetheiligt, sich gleichgültig verhaltend in Bezug auf* (Loc.). — 2) m. *a) ein Gleichgültiger,* so v. a. *weder Freund noch Feind.* Auch in astrol. Sinne. — *b) Asket.*

उदासीनता f. *das bei einer Sache Unbetheiligtsein.*

उदास्त Adj. = उदासीन.

उदास्थित m. 1) *ein Mönch, der sein Gelübde gebrochen hat* (als Späher verwandt) Kull. zu M. 7, 154. — 2) **Thürsteher.* — 3) **Aufseher.*

उदास्यपुच्छ Adj. *mit erhobenem Gesichte und Schweife.*

उदाहरण n. 1) *das Sprechen, Reden.* — 2) *das Aussprechen, Hersagen* Gaut. — 3) *Beispiel* 241,16.

उदाहरणावली f. *Reihe von Beispielen* H. 5. — 4) *das dritte Glied eines fünftheiligen Syllogismus* Nyâyas. 1,32. 36. — 5) *steigernde Rede, Uebertreibung im Ausdruck.*

उदाहरणचन्द्रिका f. Titel eines Werkes.

उदाहरणवस्तु n. Pl. *Alles was gesprochen wird.*

उदाहरणानुगम m. Titel eines Werkes.

उदाहरणीय n. impers. = उदाहार्य Comm. zu Nyâyam. 2,1,20.

उदाहरिन् Adj. *ausrufend, anrufend,* mit Acc. 1.*उदाहार m. 1) *Beispiel.* — 2) *Einleitung einer Rede.* 2. उदाहार 1) Adj. *Wasser zu holen die Absicht habend* 93,25. — 2) m. *das Herbeiholen von Wasser.*

उदाहार्य n. impers. *als Beispiel zu geben* 231,15.

उदार्हकत Adj. *erhöht.* Compar. °तर Çat. Br. 7,5,1,38.

उदाहृति f. 1) *Beispiel.* — 2) *steigernde Rede, Uebertreibung im Ausdruck.*

उदिक्षण (!) m. *ein best. Tact* S. S. S. 210.

उदित Partic. 1) von इ mit उद्. — 2) von वद्. — 3) nachlässige Schreibart für उदित.

उदितउम्बार (!) m. N. pr. eines Mannes.

उदितहोमिन् Adj. *nach Sonnenaufgang das Feueropfer darbringend.*

उदितानुवादिन् Adj. *Andern nachsprechend.*

उदिति f. 1) *Aufgang* (der Sonne). — 2) *Weggang, Untergang* (der Sonne). — 3) *Ende, Schwund* ṚV. 6,15,11. AV. 10,2,10.

उदितोदित Adj. *in dem das Gesprochene, aufgegangen ist, gelehrt.*

उदित्वर Adj. *hervorragend, aussergewöhnlich* Ind. St. 14,158,6.

उदीक्षा f. 1) *das Aufblicken, Hinblicken.* — 2) *das Warten* Çaṃk. zu Bâdar. 4,2,20.

उदीची s. उदञ्च्.

उदीचीन Adj. *nördlich gewandt.* °प्रवण *nach Norden sich neigend.* °दश Adj. Çat. Br. 1,7,1,13. 4,3,5,21. °वंश Adj. (f. आ) 3,1,1,7. 6,1,23. उदीचीनाय Adj. (f. आ) 1,2,1,16 (falsch betont). 3,5,4,20. 6,1,14. 7,1,7.

(उदीच्य) उदीचिन und उदीच्य 1) Adj. *im Norden befindlich, — wohnend.* m. Pl. *die Bewohner des Nordlandes.* Am Anf. eines Comp. *Nordland* MBh. 3,237,3. — 2) m. Pl. *eine best. Schule.* — 3) n. *ein Parfum, Pavonia odorata* Bhâvapr. 1,190. 2,118.

*उदीच्यकाष्ठ *Smilax China* Nigh. Pr.

उदीच्यवृत्ति f. 1) *die Sitte der Bewohner des Nordlandes* Âpast. 2,17,17. — 2) *ein best. Metrum.*

उदीप m. *Hochwasser, Ueberschwemmung* Râgat. 7,1636. 8,2887.

उदीरण n. 1) *das Schleudern.* — 2) *das Ausstossen* Kâraka 1,15. — 3) *das Erregen* Kâraka 7,2. — 3) *das Aussprechen, Kundthun.*

उदीर्ण Partic. von ईर् mit उद्.

उदीर्णता f. *gesteigerter Zustand* Suçr. 1,355,9.

उदीर्णवाराकतीर्थ n. N. pr. eines Tirtha.

उदुम्बर 1) m. *Ficus glomerata.* Auch *die Frucht* 23,32. — *b) eine Art Aussatz* Kâraka 6,7. °कुष्ठ dass. 2,5. — *c) Schwelle.* — *d) *Eunuch.* — *e) *penis.* — *f)* N. pr. α) eines Mannes gaṇa नडादि. — β) Pl. eines Volks-

stammes. — 2) f. ई in काकाण्डानोडुम्बरी *Ficus oppositifolia* Suçr. 2,67,12. — 3) n. *a) ein* Udumbara-*Wald.* — *b) die Frucht des* Udumbara. उडुम्बर Çat. Br. 14. — *c) Kupfer.* — *d) ein best. Gewicht,* = कर्ष.

*उडुम्बरकृमि m. *eine Raupe auf einem* Udumbara (als Gleichniss).

*उडुम्बरच्छदा (Nigh. Pr.), *उडुम्बरदला und उडुम्बरपर्णी (Karaka 7,12) f. *Croton polyandra Roxb.*

*उडुम्बरमशक m. *eine Mücke auf einem* Udumbaka (als Gleichniss).

उडुम्बरावती f. N. pr. eines Flusses Hariv. 9511.

उडुम्बरिका f. in काकोडु°.

उडुम्बल Adj. *kupferfarben.*

उडुम्भर m. ein zur Erklärung von उडुम्बर erfundenes Wort.

उडुष्टमुख Adj. *mit einer glühendrothen Schnauze* Çat. Br. 7,3,2,14.

उडुङ्क TBr. 3,8,4,3 fehlerhaft für उदूङ्क.

उदूखल = उलूखल n. 1) *Mörser.* — 2) **Bdellion.*

*उदूढ Adj. 1) = ऊढ. — 2) *dick, fett.*

उदूङ्क m. 1) *Bündel von Ruthen, Besen.* — 2) *ein am höchsten gesprochener Acut* Saṃhitópan. 27,6.

उदृच् f. *Ausgang, Ende.* Loc. *zuletzt, schliesslich.*

*उद्वेजय Adj. *zittern machend.*

उद्एतव्य n. impers. *aufzugehen* Kâd. 245,22.

उदेतोस् Abl. Infin. mit पुरा *vor Aufgang* (der Sonne) 238,30. mit आ *bis zum A.* Tândja-Br. 9,1,38.

उदेपुर n. N. pr. einer *Stadt.*

उदोजस् Adj. *übergewaltig.*

उदौदन m. *in Wasser gekochter Reisbrei.*

*उद्गतशृङ्ग Adj. *bei dem die Hörner schon hervorgekommen sind.*

उद्गता f. *ein best. Metrum* Ind. St. 8,352. fgg.

उद्गति f. *das Hervorkommen.*

उद्गद्गदिका f. *das Schluchzen* Kâd. II,99,15.

उद्गन्तर् (?) Nom. ag. *Hinausführer* Maitrjup. 6,31.

उद्गन्धि Adj. *wohlriechend.*

उद्गम m. (adj. Comp. f. आ) 1) *Aufgang* (von Gestirnen). — 2) *das Emporsteigen, Erhebung.* — 3) *das Hervortreten, —brechen, zum Vorschein Kommen* 300,26. 304,15. 326,1. — 4) *Hinaustritt, Entweichung.* — 5) *Schoss, Schössling.* — 6) *Horoskop* Ind. St. 14,312.

उद्गमन n. 1) *Aufgang* (von Gestirnen). — 2) *das Hervortreten, —brechen, zum Vorschein Kommen.*

उद्गमनीय n. *ein reines Gewand.*

उद्गर्भ Adj. *schwanger* Vâmana 41,13.

उद्गल Adj. *den Hals* (Kopf) *aufrichtend.*

उद्गातर् m. *derjenige Hauptpriester, der das* Sâman *singt.* °तृवेद m. Comm. zu Kâtj. Çr. 22,1,1.

उद्गातृदमन n. Name verschiedener Sâman Ârsh. Br.

उद्गाथा f. *ein best. Metrum.*

उद्गार m. 1) *das Ausspeien, Auswerfen, Vonsichgeben, Ausstossen, Ausströmen* Spr. 7682. — 2) *Auswurf, Speichel* Gaut. — 3) *eine heranstürzende Wassermasse, Fluth.* — 4) *Gebrüll, Getöse, lauter Ausruf.* व्यक्तोद्गारम् Adv. Spr. 2473.

*उद्गारकमणि m. *Koralle* Râǵân. 13,161.

उद्गारचूडक m. *ein best. zu den* Pratuda *gezählter Vogel.*

उद्गारशोधन m. *schwarzer Kümmel* Bhâvapr. 1, 166. *°नी Nigh. Pr.

उद्गारिन् 1) Adj. am Ende eines Comp. *ausspeiend, auswerfend, von sich gebend, ausstossend, ausströmend.* सामो° *ertönen lassend* Bâlar. 53,17. — 2) m. *das 57ste Jahr im 60jährigen Jupitercyclus.*

उद्गारिम Adj. *ausströmend* Ind. St. 15,292.

उद्गाकमान *m. N. pr. eines Mannes gaṇa पैलादि.

उद्गिरण n. *das Ausspeien, Erbrechen* 265,3.

उद्गिरय्, °यति *ausstossen* (Laute).

उद्गीत n. *Gesang.*

उद्गीति f. *ein best. Metrum.*

उद्गीथ 1) m. und n. (ausnahmsweise) *das Singen des* Sâman, *das Geschäft des* Udgâtar; insbes. *der Gesang des eigentlichen* Sâman (ohne die Zuthaten) und *ein best. Theil eines* Sâman Mâdh. Kâlan. 82,*b*. — 2) m. N. pr. α) eines Sohnes des Bhuva (VP. 2,1,38) oder Bhûman. — β) eines Commentators Sây. zu ṚV. 10,46,5.

उद्गेय n. impers. *zu singen* Tândja-Br. 6,7,23. 7,7,13.

*उद्गेहो f. *eine Ameisenart* Gal. Vgl. उद्देहिका.

उद्गन्धन n. *das Schürzen, Umbinden* (eines Gürtels) Ragh. ed. Calc. 19,41.

उद्गन्थ m. 1) **Kapitel, Abschnitt.* — 2) N. pr. eines Mannes (buddh.).

उद्गन्थि Adj. *frei von hemmenden Knoten* (bildlich).

उद्गभण n. *das in die Höhe Nehmen.*

उद्गर्कण n. 1) *das Herausnehmen.* — 2) **das Eintreiben* (einer Schuld).

उद्गर्कणिका f. *Einwand.*

उद्गर्भ m. *das Erheben, Emporheben, Erhöhen.*

उद्गसक Adj. *verschlingend.* Nom. abstr. °त्व n. Nṛs. Up. 203.

उद्गाह m. 1) *Aufnahme.* — 2) **Einwurf.* — 3) *ein best. grammatischer* Saṁdhi. — 4) *der erste Theil einer Composition, Introduction, Vorspiel* S. S. S 120.

*उद्गाहणिका f. *Einwurf.*

उद्गाहपदवृत्ति f. *ein best. grammatischer* Saṁdhi.

उद्गाहवत् n. desgl.

*उद्गाहिणी f. *Einwand.*

उद्ग्रीव Adj. 1) *den Hals in die Höhe richtend.* °म् Adv. Spr. 7812. — 2) *mit dem Halse nach oben gekehrt* (Gefäss) Kâd. 40,15.

उद्ग्रीविन् Adj. = उद्ग्रीव 1) Spr. 3780.

*उद्घ m. 1) *Ausbund —, Muster von.* — 2) *die hohle Hand.* — 3) *Feuer.* — 4) *der Wind im Körper.*

*उद्घटक m. *ein best. Tact.*

उद्घट्टन n. 1) *das Aufschlagen, Schlag* Megh. 61. — 2) *Ausbruch.* दर्पो° Kathâs. 18,88. अविनयो° Bâlar. 191,3. Ohne nähere Bez. *Ausbruch einer Leidenschaft* 25,20.

*उद्घन m. *Werkbank eines Zimmermanns.*

उद्घर्ष m. = उद्घर्षण 2) Karaka 1,23. 6,7.

उद्घर्षण n. 1) *das Schrammen* Suçr. 2,149,13. — 2) *Reibung, Friction* (als Heilmittel). — 3) *Prügel.*

*उद्घस m. *Fleisch.*

उद्घाट m. 1) *das Oeffnen, Offenlegen, Zeigen* (der Zähne). — 2) **Wachhaus.*

उद्घाटक 1) m. *Schlüssel.* — 2) **n. Schöpfeimer.*

उद्घाटन 1) Adj. *öffnend, wegschiebend* (einen Riegel) Spr. 599. — 2) n. *a) das Oeffnen, Aufschliessen* Sây. zu ṚV. 1,13,6. — *b) das Blosslegen, Entblössen.* — *c) das Erschliessen, Offenbarmachen, Offenbaren* Mârk. P. 16,11. — *d) *Schöpfeimer.*

उद्घाटनीय Adj. *zu öffnen.*

उद्घाटितज्ञ Adj. (f. आ) *klug, verständig.*

*उद्घाटिताङ्ग Adj. 1) *nackt.* — 2) *klug, verständig.*

उद्घाटिन् Adj. *öffnend, aufschliessend* Prasannar. 43,7.

उद्घात m. 1) *Stoss, Schlag.* — 2) **das Straucheln der Füsse.* — 3) *Erhöhung, Höcker.* — 4) *Beginn.* — 5) *das zur Sprache Kommen* Kathâs. 17,3. — 6) **Kapitel, Abschnitt.* — 7) *eine best. Art zu athmen als Kasteiung.* — 8) **Hammer.* — 9) **Waffe.*

उद्घातक n. *Wechselrede in kurzen, nur andeutenden Worten.*

*उद्घातन n. *Schöpfeimer.*

उद्घातिन् Adj. *höckerig, uneben.*

उद्घात्य n. = उद्घातक.

उद्घात्यक 1) m. *diejenige Stelle in einem Prolog, in der ein Schauspieler Worte, die für ihn unverständlich sind, auf seine Weise auffasst, indem er selbst Etwas dazu ergänzt.* — 2) n. = उद्घातक.

उद्घूर्ण Adj. *in's Schwanken gerathen* Kâd. 225,12.

उद्घोण Adj. *mit emporgehobener Nase, —Schnauze* Kâd. 29,19.

उद्घोष m. *lautes Verkünden.* °डिण्डिम m. *eine*

Trommel, mit der man das Volk zusammenruft, um Etwas bekannt zu machen.

उद्घोषक m. 1) *Ausrufer.* — 2) N. pr. eines Bharaṭaka.

उद्घोषण 1) n. *a) öffentliche Bekanntmachung.* पटहो° *mit Hülfe einer Trommel.* — *b) das Ausposaunen, Ausplaudern.* — 2) f. आ = 1) *b).*

*उद्घोष und *°क (Gal.) m. *Wanze.*

उद्घोष्ट 1) Adj. *a) mit erhobenem Stabe* Spr. 3719. — *b) mit emporstehendem Stile* Ragh. 16,46. Kathâs. 25,248. — *c) emporgehoben, —stehend* Spr. 1790. Prab. 81,13. — *d) emporragend, aussergewöhnlich.* °कर्मन् Adj. Daçak. 25,18. — 2) m. *ein best. Tact* S. S. S. 236.

*उद्घोष्टपाल m. = उद्घोषपाल.

उद्घोषित Adj. 1) *emporgerichtet, — gehoben.* — 2) *hoch aufgesteckt,* so v. a. *für Jedermann sichtbar gemacht.*

*उद्घोत्तुर Adj. 1) *hervorstehende Zähne habend.* — 2) *hoch.* — 3) *Schauder erregend.*

*उद्घम m. *Bändigung.*

*उद्घर्शन m. N. pr. eines Schlangendämons (buddh.).

उद्घल m. N. pr. eines Schülers des Jâgñavalkja.

उद्घलन 1) Adj. *ausreissend* Kâd. 130,1. — 2) n. *das Spalten* Ind. St. 14,389.

उद्घान 1) n. *a) das Aufbinden, Aufreihen.* — *b) *das Bändigen.* — *c) *Taille.* — *d) *Ofen.* — *e) *das unterseeische Feuer.* — *f) *Eintritt der Sonne in ein Zodiakalzeichen.* — *g) *Inhalt.* — *h) *Abgaben, Gebühren* Gal. — 2) m. N. pr. eines Mannes.

*उद्घानक m. *Acacia Sirissa* Râgân. 9,59.

उद्घाम 1) Adj. (f. आ) *a) entfesselt, ungebunden, zügellos, schrankenlos, maasslos.* — *b) voll —, ganz erfüllt von* (im Comp. vorangehend). रणोद्घाम *kampfbegierig* Spr. 6045. — 2) °म् und उद्घाम° Adv. *ungezügelt, ausgelassen, ohne alle Grenzen, wild* Kâd. II,91,8. — 3) m. *a) ein best. Metrum.* — *b)* Bein. α) *Jama's. — β) *Varuna's* Gal.

उद्घामय्, °यति *in einen üppigen Zustand versetzen* Kâd. II,136,5.

उद्घाल m. 1) *Paspalum frumentaceum Roxb.* — 2) *Cordia Myxa oder latifolia.*

उद्घालक 1) m. *a)* = उद्घाल 1). — *b)* = *उद्घाल 2). — *c)* N. pr. eines Lehrers. — 2) *n. *eine Art Honig.* Wohl fehlerhaft für औद्घालक.

*उद्घालकपुष्पभञ्जिका f. *ein best. Spiel bei den* Prâṅkas.

उद्घालकव्रत n. *ein best. Gelübde* Comm. zu Âçv. Gṛhj. (Bibl. ind.) 1,19,6.

उद्घालकायन m. Patron. von उद्घालक. Vgl. औद्घा°.

उद्घालन n. *Mittel zur Wegschaffung* Kâraka 6,7.

उद्घालिन् m. N. pr. = उद्घल.

*उद्घास m. gaṇa बलादि.

*उद्घासिन् Adj. gaṇa बलादि und ग्राव्यादि.

उद्घिधीर्षा f. *das Verlangen zu entfernen* Comm. zu Njâjas. (1829) 5,49. Fehlerhaft für उज्झिकीर्षा.

उद्घिधीर्षु Adj. *zu retten wünschend.* Fehlerhaft für उज्झिकीर्षु.

उद्घिप्र् f. *Aufgegend.*

उद्घिष्ट n. *ein best. Tact* S. S. S. 216.

उद्दीपक 1) Adj. *anfachend, erregend.* Nom. abstr. °ता f. und °त्व n. — 2) m. *ein best. Vogel.* — 3) f. °पिका *eine Ameisenart* AV. Pariç. 67,1.

उद्दीपन 1) Adj. *a) anfachend, erregend.* — *b) stark wirkend.* Nom. abstr. °ता f. *Schärfe* (eines Giftes) Daçak. 12,10. — 2) n. *a) das Anfachen, Erregen.* — *b) das Anfeuern, Aufwiegeln.* — *c) Anregungsmittel.*

उद्दीप्ति f. *das Entflammen, Erregtwerden.*

*उद्दीप्र n. *Bdellion.*

*उद्दीश m. = उड्डीश Bein. Çiva's.

उद्दृष्ट n. *das Sichtbarwerden des Mondes.*

उद्देश m. (adj. Comp. f. आ) 1) *Hinweisung.* कस्य चोद्देशः so v. a. *für wen ist es bestimmt?* °उद्देशेन (Pañkad. 36) und °उद्देशात् (Kap. 2,7) *für, in Bezug auf, in Betreff —, zum Behuf —, in Folge von.* — 2) *Angabe.* कृतोद्देश Adj. *dem man Etwas angegeben hat.* — 3) *kurze Angabe, blosses Nennen, blosse Angabe des Namens* MBh. 3,43,15. 230,59. उद्देशतस् *in aller Kürze, in ganz geringem Maasse.* — 4) *Platz, Gegend.*

उद्देशक 1) *Adj. *auf Etwas hinweisend, E. angebend.* — 2) m. *Aufgabe* (in der Math.) Comm. zu Âryabh. 2,8.

*उद्देशकवृत्त m. *ein bedeutungsvoller, zu einem best. Zweck gepflanzter Baum.*

उद्देशन n. *das Hinausstrecken, Hinaushalten.*

उद्देशविधेयविचार m. Titel eines Werkes

*उद्देशवृत्त m. = उद्देशकवृत्त.

उद्देशिन् Adj. *worauf zunächst hingewiesen wird, was z. angegeben wird.*

उद्देश्य Adj. 1) *worauf* oder *auf wen man hindeutet, — es abgesehen hat* Ind. St. 10,354. Comm. zu Gobh. 180,8. Nom. abstr. °त्व n. 4. — 2) *was zuerst angegeben* oder *gesagt wird* Kâtjapr. S. 168, Z. 10. — 3) *für Jmd bestimmt* Âpast. — 4) *nur dem Namen nach anzugeben* Comm. zu Njâjam. 2,1,1.

उद्देश्यक am Ende eines adj. Comp. so v. a. *hinweisend auf.*

*उद्देश्यपादप m. = उद्देशकवृत्त.

उद्देश्यविधेयबोधस्थलीयविचार m. Titel eines Werkes.

उद्दैकिक 1) m. Pl. N. pr. eines Volkes. — 2) *f. आ *Termite.*

उद्द्योत 1) Adj. *aufleuchtend, strahlend.* — 2) m. *a) das Aufleuchten, Hellwerden, Erglänzen* (eig. und übertr.). — *b) aufstrahlendes Licht, Glanz.* — *c) Kapitel, Abschnitt* Verz. d. B. H. No. 648.

उद्द्योतक Adj. *anfeuernd, aufregend.*

उद्द्योतकर Adj. (f. ई) *erleuchtend, erhellend* (eig. und übertr.).

उद्द्योतकराचार्य m. N. pr. eines *Lehrers.*

उद्द्योतकारिन् Adj. = उद्द्योतकर.

उद्द्योतनसूरि m. N. pr. eines Gaina-Lehrers.

उद्द्योतमयूख m. Titel eines Werkes Verz. d. B. H. No. 1043.

उद्द्योतिन् Adj. *hinauf leuchtend.*

उद्द्रष्टर् Nom. ag. *Erschauer.* °ष्टृत्व n. Nṛs. Up. in Ind. St. 9,154.

उद्द्रावि m. 1) Adj. *davonlaufend.* — 2) m. *a) *Flucht.* — *b)* Bez. *bestimmter Formeln.*

उद्धत 1) Adj. s. रुन् mit उद्. — 2) m. *a) *ein königlicher Ringer.* — *b)* N. pr. eines Esels Pañkat. 247,25.

उद्धतत्व n. *Hochmuth* Maitrjup. 3,5

*उद्धतमनस्क Adj. *hochmüthig.* Nom. abstr. °त्व n. *Hochmuth.*

उद्धति f. *Stoss, Schlag.*

उद्धनन n. *das Aufschütten* Comm. zu Njâjam. 10,1,1.

उद्धन्तवे Dat. Inf. *aufzuschütten* Çat. Br. 13,8,1,20.

*उद्धम Adj. Vop. 26,34.

*उद्धमचूडा und *उद्धमविधमा f. gaṇa मयूरव्यंसकादि.

*उद्धय Adj. Vop. 26,34.

उद्धर MBh. 3,14188 fehlerhaft für उद्धुर.

*उद्धरचूडा f. gaṇa मयूरव्यंसकादि.

उद्धरण 1) n. *a) das Aufheben* MBh. 3,147,22. Çârṅg. Paddh. 47,b,1 (68,b,3). — *b) das Herausziehen, Ausreissen.* — *c) Mittel zum Ausreissen.* — *d) das Ausziehen* (eines Kleides). — *e) das Fortnehmen, Entfernen.* — *f) das Ausscheiden eines Theiles.* — *g) das Vorsetzen, Anbieten* Comm. zu Kâtj. Çr. 4,1,10. — *h) das Befreien, Erretten.* — *i) das Herausnehmen des Feuers,* d. h. *das Entzünden der andern Feuer durch aus dem Gârhapatja-Feuer entnommene Brände.* — *k) Näschereien, die man nach Hause bringt,* MBh. 13, 60,11 (मोद्धरणा गृ° zu vermuthen). — *l) *ausgebrochene Speise.* — 2) m. N. pr. eines Mannes.

उद्धरणीय Adj. *auszuscheiden* Comm. zu Njâjam. 9,4,10.

*उद्धरावसन्ना f. gaṇa मयूरव्यंसकादि.

उद्धर्तर् Nom. ag. 1) *Ausrotter, Vernichter.* — 2) *Erretter, Befreier.*

उद्धर्तव्य Adj. 1) *herauszuziehen* Kathâs. 18,299. — 2) *auszuscheiden* Comm. zu Njâjam. 9,4,9.

उद्धर्म m. *Irrlehre.*

1. उद्धर्ष m. 1) *das mit Lust und Muth an Etwas Gehen.* — 2) **Fest.*

2. उद्धर्ष Adj. *erfreut, froh.*

उद्धर्षण 1) Adj. *ermuthigend.* — 2) f. ई *ein best. Metrum.* — 3) n. *a) Ermuthigung.* — *b) *Haarsträubung.*

उद्धर्षिन् 1) Adj. *dessen Haar sich sträubt.* — 2) f. °र्षिणी *ein best. Metrum,* = उद्धर्षणी.

उद्धव m. 1) **Opferfeuer.* — 2) **Freude.* — 3) **Fest.* — 4) N. pr. eines Jâdava.

उद्धवदूत und उद्धवसंदेश m. Titel zweier Gedichte.

उद्धस्त Adj. *die Hände ausstreckend* Suçr. 2, 533,10. v. l. उद्धस्त्र und प्रस्तब्ध.

1. उद्धान n. *das Verlassen,* in अनुद्धान.

2. *उद्धान 1) Adj. 1) *ausgebrochen, ausgespien.* — *b) einen Hängebauch habend.* — 2) n. *a) das Brechen, Ausspeien.* — *b) Ofen.*

*उद्धान्त 1) Adj. *ausgebrochen, ausgespien.* — 2) m. *ein Elephant, der nicht mehr brünstig ist.*

उद्धार 1) m. *a) das Herauf—, Herausziehen.* — *b) das Ausreissen* Gaut. 12,2. — *c) Entfernung, Tilgung* (einer Schuld). — *d) Wegnahme, Abzug* M. 10,85. *Auslassung* (in einem Schriftstück) Chr. 216,8. — *e) Widerlegung* Karaka 8,12. Comm. zu Njâjas. 5,1,42. — *f) Auswahl, ein für Jmd ausgeschiedener, ausgewählter Theil* Agni-P. 115,15. *Auszug* (aus einer Schrift). — *g) Rettung, Befreiung.* — *h)* = उद्धरण 1) *i).* — *i) Anleihe, Schuld* Kâtj. Bh. — 2) *f. आ *Cocculus cordifolius DC.* — 3) *n. *Ofen.*

उद्धारकविधि m. *Bezahlung, Bestreitung* (einer Ausgabe) Paṅkat. ed. Bomb. II,38,18.

उद्धारकोश m. Titel eines Werkes.

उद्धारण n. 1) *das Herausziehen.* — 2) *das Bezahlen, Bestreiten* (einer Ausgabe) Paṅkat. 138,14.

उद्धार्य Adj. 1) *wegzuschaffen, zu entfernen* Âpast. eine Krankheit Karaka 1,25. — 2) *zu retten.*

उद्धि m. 1) *Sitz eines Wagens.* — 2) *Untersatz an der* Ukhâ.

उद्धित Partic. von धा, दधाति mit उद्.

उद्धुर Adj. 1) *aus Rand und Band gekommen, vor Uebermuth vergehend.* — 2) in Comp. mit einem Nom. act. oder mit einem Infin. *bestrebt zu.* — 3) *alles Maass überschreitend, ganz aussergewöhnlich.* — 4) **hoch.*

*उद्धुषण n. *Haarsträubung.*

उद्धूत n. 1) *das Stampfen.* पादोद्धूत *mit den Füssen* MBh. 4,13,29 = Hariv. 4719. — 2) *das Wühlen.* वराहोद्धूत *eines Ebers* MBh. 4,13,28 = Hariv. 4718.

उद्धूनन n. 1) *das Rütteln, das in heftige Bewegung Versetzen* Venis. 90,14. — 2) *eine Art Pulver.*

उद्धूपन n. *das Ausräuchern.*

उद्धूलन n. *das Bestreuen* Bâlar. 185,19.

उद्धूलय् °यति *bestreuen* Kâd. II,34,11.

*उद्धूष m. *eine Art Mehl* Gal.

उद्धूषित Adj. *schaudernd* Paṅkat. 190,21. प्रोद्धूषित ed. Bomb.

उद्धृत Partic. von कृ mit उद्.

उद्धृति f. 1) *das Herausziehen* Spr. 2682. Çiç. 14,14. — 2) *das Herausnehmen* (des Feuers) Njâjam. 9,4, 11. — 3) *Auszug* (aus einer Schrift). — 4) *Rettung.*

*उद्धान n. *Ofen.*

उद्ध्य m. 1) *Fluss.* — 2) *N. pr. eines Flusses.

उद्ध्वंस m. 1) *Vernichtung* Karaka 2,2,8. — 2) *Ueberzogenheit, das Bedecktsein.* कण्ठस्य oder कण्ठोद्ध्वंस (Karaka 6,1) so v. a. *Heiserkeit.* — 3) *Epidemie.*

उद्ध्वंसन n. = उद्ध्वंस 2) 3).

1. उद्बन्ध m. *das Sicherhängen.*

2. उद्बन्ध Adj. *des Bandes beraubt.*

उद्बन्धन 1) Adj. (f. ई) *zum Hängen dienend.* — 2) n. *a) das Hängen* (eines Verbrechers). — 3) *das Sicherhängen* Gaut.

उद्बन्धुक Adj. *der sich erhängt.*

उद्बल Adj. in उपोद्बलय्.

उद्बाष्प Adj. *Thränen vergiessend.* Nom. abstr. °ष्प n. Vikr. 29.

उद्बाहु, °क und *°लक (!) Adj. *die Arme erhebend.*

उद्बिल Adj. *der die Höhle verlassen hat.*

उद्बुध्य्, °ध्यति *aufkeimen* Maitrjup. 7,11.

उद्बृंहण Adj. *verstärkend, vermehrend, fördernd.*

उद्बोध m. 1) *das Erwachen,* so v. a. *Hervorbrechen* (des Bartes, einer Gemüthsstimmung, Leidenschaft). — 2) *das Räuchern.*

उद्बोधक Adj. *erweckend, zum Ausbruch bringend.*

उद्बोधन n. *das Erwachen* Verz. d. Oxf. H. 16,*a*,17 (उद्बोधनं zu lesen).

उद्भङ्ग m. *das Brechen, Aufgeben* (einer Gewohnheit) Spr. 6349.

उद्भट 1) Adj. (f. आ) *hervorragend, ausgezeichnet, in seiner Art ungewöhnlich* Bhar. Nâṭjaç. 34,119. Viddh. 98,7. Adv. *heftig, leidenschaftlich* (geküsst). °त्व n. Nom. abstr. *gravitas* (eines Widerspruchs). — 2) m. *a) *Schildkröte.* — *b) *Schwingkorb.* — *c) *Sonne* (missverständlich). — *d)* N. pr. eines Autors.

उद्भव m. 1) *Entstehung, Geburt, Ursprung, Erscheinung, das zum Vorschein Kommen* Kap. 1,11. 2,36. 3.22. 5,31. — 2) *Geburtsstätte* Çvetâçv. Up. 3,4. Chr. 249,5. — 3) am Ende eines adj. Comp. (f. आ) *entstehend aus, herstammend von* 44,2. Nom. abstr. °त्व n. — 4) **Steppensalz* Gal. — 5) N. pr. eines Sohnes des Nahusha VP.2 4,46.

उद्भवक्षेत्र n. *Ursprungsstätte* Daçak. 79,14.

उद्भस m. Pl. N. pr. eines Volkes MBh. 6,50,53.

*उद्भार m. N. pr. eines Mannes; vgl. ग्रैडारि.

उद्भाव m. gaṇa बलादि in der Kâç. zu P. 5,2,136. *das Aufsteigen* (von Tönen) Pushpas. 3,4,22.

उद्भावन n. 1) *das in die Höhe Bringen.* — 2) *Versäumniss* MBh. 1,129,41. 141,22.

उद्भावयितर् Nom. ag. *in die Höhe bringend.*

*उद्भाविन् Adj. von उद्भाव gaṇa बलादि in der Kâç. zu P. 5,2,136.

*उद्भास m. *Strahl, Glanz.*

*उद्भासवत् Adj. *strahlend, glänzend.*

उद्भासिन् Adj. 1) *strahlend —, glänzend durch, mit* Spr. 1269. — 2) *hervortretend —, sichtbar werdend durch* Spr. 6238. — 3) *Glanz verleihend, fördernd* Mṛkku. 130,21.

उद्भासुर Adj. *strahlend* Spr. 283.

*उद्भिड fehlerhaft für उद्भिज्ज.

उद्भिज्ज Adj. *aus dem Erdboden emporschiessend* (von Pflanzen) Kap. 5,111. Chr. 268,12. 21.

उद्भिद् 1) Adj. *a) aus der Erde emporschiessend.* — *b) hervorbrechend, —quellend* (auch in übertr. Bed.), *siegreich durchdringend.* — 2) m. *ein best. Opfer.* — 3) f. *a) Spross, Sprössling, Pflanze.* — *b) Quelle.* — *c)* इन्द्रस्य Name eines Sâman.

उद्भिद् 1) Adj. = उद्भिद् 1) *a).* — 2) m. N. pr. eines Sohnes des Gjotishmant und des von ihm beherrschten Varsha VP. 2,4,36. fg. — 3) n. *a) *Quelle.* — *b) *Steppensalz.* — *c)* Name eines Sâman.

उद्भू Adj. (f. उद्भ्वी, n. उद्भु) *ausreichend, Bestand haltend, dauernd.*

उद्भूतरहस्य कारणत्वविचार: Titel eines Werkes.

उद्भूति f. 1) *Entstehung, Erscheinung, das zum Vorschein Kommen* Kap. 6,65. — 2) *das Emporkommen, Gedeihen.*

उद्भेद m. 1) *Durchbruch, das Hervorbrechen, zum Vorschein Kommen* Megh. X. — 2) **Spross, Sprössling* Gal. — 3) *Quelle.* — 4) *Verrath.* — 5) *Erwähnung* Prasannar. 100,9. — 6) in der Dramatik *die Entwickelung des Keims* (बीज).

उद्भेदन n. = उद्भेद 1) Karaka 1,12.

उद्यमँ Adj. *erhebend.*

उद्यम m. 1) **Aufregung.* — 2) **Rausch* Gal. — 3) N. pr. einer Schaar Çiva's.

उद्यमण n. *das sich in die Luft Schwingen.*

उद्यान n. 1) *das Sicherheben* (eines Windes). — 2) *Schwertschwingen.*

उद्यानक 1. Adj. *umherirrend.* Nom. abstr. °त्व n. Nṛs. Up. in Ind. St. 9,134. — 2) n. *das sich in die Luft Schwingen.*

उद्भ Adj. *mit emporgezogenen Brauen* Bâlar. 36,1.

1.°उद्य 1) Adj. *auszusprechen, gesprochen werdend.* — 2) n. *Unterhaltung.*

2. उद्यँ Adj. nachlassig für उद्य्य.

3.*उद्य m. fehlerhaft für उद्य.

उद्यत m. 1) *ein best. Tact.* — 2) *Abschnitt, Kapitel.* Richtig उद्गात.

उद्यतस्रुच् Adj. *der den Opferlöffel erhoben hat.*

उद्यति f. 1) *Erhebung, Darbringung.* — 2) *Erhöhung* (in übertr. Bed.) Ait. Br. 5,3.

उद्यद्गिरि m. = उदयगिरि R. 7,36,44.

उद्यन् 1) m. *a) Gestirn* (*was aufgeht*) Pâr. Gṛhj. 1, 3,8. — *b)* in Verbindung mit पर्वत = उदयगिरि. — 2) f. °ती *eine best. steigende Recitationsweise* Tâṇḍya-Br. 2,1,1. 12,1. Lâṭj. 6,7,2.3.

उद्यन्तर् Nom. ag. *erhebend.*

उद्यम m. *n. (adj. Comp. f. आ) 1) *Erhebung, das in die Höhe Heben.* — 2) *das sich an Etwas Machen, Gehen an, Anstrengung, Bemühung, Fleiss* Spr. 1246. fgg. Die Ergänzung im Dat., im Acc. mit प्रति, im Infin. oder im Comp. vorangehend.

उद्यमन n. 1) *das Aufheben, Emporheben.* — 2) *das Bestreben zu* Daçak. 78,6.

उद्यमभृत् Adj. *sich anstrengend, — bemühend, arbeitend* Spr. 1460.

उद्यमिन् Adj. dass.

उद्यमीयंस् Adj. (f. °यसी) *mehr in die Höhe hebend.*

उद्यष्ट Adj. *beim Singen schreiend* S.S.S. 117.

उद्यान n. 1) *das Hinausgehen.* — 2) *Lustgarten, Park* (auch *m.). Am Ende eines adj. Comp. f. आ. — 3) **Beweggrund, Zweck.* — 4) N. pr. eines Landes im Norden Indiens. — 5) MBu. 12,137,14 fehlerhaft für उद्दान.

उद्यानक n. *Lustgarten, Park.*

उद्यानपाल (Spr. 7767) und °क m. *Gärtner,* °ली Kâd. 212,5) und °लिका f. *Gärtnerin.*

उद्यानमाला f. *eine Reihe von Gärten* 249,2.

उद्यापन n. *das Vollbringen, Vollziehen.*

उद्यामँ m. 1) *das Aufrichten, Aufspannen.* — 2) *Strang.*

उद्याय m. *Scheidewand* Kâṭh. 24,8.

उद्यास m. *Anstrengung.*

उद्युग् m. oder n. wohl *eine best. Krankheit.*

उद्युज् wohl f. *Bemühung* Mân. Gṛhj. 1,4.

उद्योग m. *n. *das sich an Etwas Machen, Gehen an, Anstrengung, Bemühung, Uebung in* (im Comp. vorangehend).

उद्योगपर्वन् n. Titel des 5ten *Buchs* im MBh. und eines *Abschnitts* im 5ten Buche des Râmâjaṇa.

उद्योगिन् Adj. *sich Mühe gebend, —anstrengend, fleissig* Spr. 7769. Nom. abstr. °गिता f. Ind. St. 15,351.

उद्योत nachlassig für उद्योत.

उद्र 1) m. *a) ein best. Wasserthier* (*Krabbe* und *Fischotter* die Erklärer). — *b)* in einer unbekannten ved. Schule angeblich = रुद्र. रुत VS. — 2) n. *Wasser,* in घृतुद्र und उद्रिन्.

उद्रक m. N. pr. eines Ṛshi. v. l. रुद्रक.

*उद्रङ्क m. = उद्रङ्ग 2).

*उद्रङ्ग m. 1) in बकुडुद्रङ्ग so v. a. *das Sichbäumen* (eines Rosses) Nîlak. zu MBh. 5,135,20. — 2) *Stadt* und N. pr. der *in der Luft schwebenden* Stadt Hariçkandra's.

*उद्रथ m. 1, *Bolzen an einer Wagenachse.* — 2) *Hahn.*

उद्रपारक m. N. pr. eines Schlangendämons.

1.°उद्रिक्तचित्त n. *ein von — überfliessendes Gemüth* Pañkar. 1,6,12.

2. उद्रिक्तचित्त Adj. 1) *hochmüthig* Kathâs. 91,55. — 2) **berauscht.* Nom. abstr. *°ता f. Gal.

उद्रिक्तचेतस् Adj. *hochsinnig* Kathâs. 32,73.

उद्रिन् Adj. *wasserreich.*

°उद्रुज Adj. *unterwühlend,* in कूलमुद्रुज.

उद्रेक 1) m. *Ueberschuss, Ueberfluss, Uebergewicht, Uebermacht, das Ueberwiegen.* — 2) *f. आ *Melia sempervirens Sw.*

उद्रेकिन् Adj. 1) *übermässig, heftig.* — 2) am Ende eines Comp. *ein Uebermaass von — bewirkend.*

°उद्रेचक Adj. = उद्रेकिन् 2).

उद्रोधन n. *das Aufsteigen, Wachsen.*

उद्रोहण m. *das Besteigen eines Bettes* Mân. Gṛhj. 2,7.

*उद्र ved. Adj. (f. आ) Mahâbh. 5,51,*b.*

उद्रंश Adj. *hohen Geschlechts* (Rudra-Çiva) Hemâdri 1,210,20.

उद्रंशपुत्र m. 1) N. pr. eines Ṛshi. — 2) Name eines Sâman.

उद्रंशीय n. Name eines Sâman Lâṭj. 1,6,49. 8, 5,22. उद्रंशीयोत्तर n. desgl.

उद्रक्त Adj. *mit emporgehobenem Gesicht* (Rudra-Çiva) Hemâdri 1,203,16.

उद्र्त् 1) f. *Höhe, Anhöhe.* — 2) उद्वत् Adj. (*f. °ती) Mahâbh. 5,51,*b. das Wort* उद्र *enthaltend* Tâṇḍya-Br. 16,6,3. 12,3,2. — 3) n. Name zweier Sâman Lâṭj. 1,6,21.

उद्वत्सर् m. *das letzte Jahr in einem Lustrum* Maitr. S. 4,9,18. Davon Adj. °सरीय.

उद्वन Adj. *ansteigend.*

उद्वपन n. *das Ausschütten.*

उद्वमन n. 1) *das Ausspeien, Vonsichgeben, Entlassen.* — 2) *das über die Ufer Treten* Kâṭhaka 1,12. v. l. उद्वर्तन.

उद्वयस् Adj. *stärkend.*

उद्वर्ग m. *Vertilger.*

उद्वर्त Adj. *überschüssig.*

उद्वर्तक 1) Adj. am Ende eines Comp. *einreibend.* — 2) m. in der Mathem. *the quantity assumed for the purpose of the operation.*

उद्वर्तन n. 1) Adj. *zersprengend,* in कृद्योद्वर्तन. — 2) n. *a) das Aufspringen, Sicherheben.* — *b) das über die Ufer Treten* Kâṭhaka 1,12. उद्वमन v. l. — *c) das Einreiben, Einreibung* (auch in concreter Bed.). °उद्वर्तिन् Adj. *sich einreibend mit.*

उद्वर्त्मन् n. *Abweg.*

*उद्वर्धन n. *unterdrücktes Lachen.*

उद्वस 1) Adj. *a) unbewohnt, öde* Spr. 6005. — *b) geschwunden, dahingegangen* Viddh. 9,8. — 2) n. *Einöde.*

उद्वस्त्र Adj. *die Kleider abwerfend* Suçr. 2,533, 10 v. l. für उद्वस्त.

उद्वह 1) Adj. *a) hinaufführend.* — *b) wegtragend,* in शवोद्वह. — *c) fortreissend,* in कूलमुद्वह. — *d) fortführend, fortsetzend,* in कुलोद्वह. — 2) m. *a) das Heimführen einer Frau, Hochzeit.* — *b) Sohn —, Nachkomme des* (im Comp. vorangehend). — *c)* Name eines der sieben Winde. — *d)* Name einer der sieben Zungen des Feuers. — *e)* N. pr. eines Fürsten MBh. 1,67,64. — 3) *f. आ Tochter.

उद्वहन n. 1) *das Hinaufheben, — schaffen.* — 2) *das Tragen, Ziehen, Fahren.* — 3) mit Instr. *das Reiten auf.* — 4) *das Heimführen einer Frau, Heirath, Hochzeit.* — 5) *das Ansichhaben, Besitzen.* — 6) *der unterste Theil einer Säule.*

उद्वह्नि Adj. *Feuer sprühend.*

उद्वह्निज्वाल Adj. *mit aufsteigender Flamme.*

उद्वाचन Adj. AV. 5,8,8 vielleicht fehlerhaft für उद्वञ्चन *ausweichend.*

उद्वात Kathâs. 68,11 fehlerhaft für उद्वात.

उद्वादन n. *lautes Ausrufen* Vaitân. 2,2.

1. उद्वान n. *das Erlöschen* Nâjâm. 9,4,12.

2.*उद्वान 1) Adj. *ausgebrochen, ausgespien.* — 2) n. *a) das Ausbrechen, Ausspeien.* — *b) Ofen.*

उद्वात *m. *ein Elephant, dessen Brunstzeit vorüber ist.*

उद्हानि f. = उद्हमन 1).

उद्हाप m. 1) *das Hinauswerfen, Entfernen* Comm. zu Njâjam. 5,3,8. 10,4,20. — 2) *Auswurf.* — 3) *das Subtrahiren* Webeb, Gjot. — 4) *das Abstrahiren* Çaṁk. zu Bâdar. 3,4,52.

*उद्हाम m. und davon Adj. *°वत् gaṇa बलादि in der Kâç. zu P. 5,2,136.

°उद्हामिन् Adj. *ausspeiend* Karaka 6,15.

उद्हार् Adj. *mit emporgerichtetem Schwanze.*

उद्हालवत् m. N. pr. eines Gandharva.

1. उद्हास m. 1) *Entlassung.* — 2) *Schlachtung* Gal.

2. उद्हास Adj. (f. आ) in रत्नउद्हास.

उद्हासन n. 1) *das Herausnehmen, Wegnehmen vom Feuer.* — 2) *das Schlachten (Hinausführen zur Schlachtbank).*

*उद्हासवत् Adj. von 1. उद्हास.

उद्हासम् Adj. in मलोद्हासम्.

*उद्हासिन् Adj. von 1. उद्हास.

उद्हासीकारिन् Adj. *von Wohnungen leer machend.*

उद्हास्य Adj. 1) *abzunehmen, abzulegen.* — 2) *auf die Schlachtung des Opferthiers bezüglich.*

उद्हाह् m. (adj. Comp. f. आ) *das Heimführen einer Frau, Heirath, Hochzeit.* °तत्त्व n. Titel eines Tractats.

उद्हाहन 1) n. *a) das Hinaufheben.* — *b) ein Werkzeug zum Hinaufheben.* — *c) das Hintragen des Feuers an seine Oerter.* — *d) zweimaliges Pflügen.* — *e) Angst, Besorgniss.* — 2) f. ई *Strick.*

उद्हार्क्ष n. *ein für eine Heirath günstiges Mondhaus.*

उद्हाकिक Adj. M. 9,65 fehlerhaft für श्रौद्हाकिक.

*उद्हाकिनी f. *Strick* Med. n. 772 fehlerhaft für उद्हाकनी.

उद्हिकामिन् Adj. *aufgeblüht* Kâd. II,79,12.

उद्हिर्कण n. *das Herausziehen.*

उद्हीक्षण n. *Blick, Anblick.*

उद्धत 1) m. *eine best. Stellung der Hände beim Tanz* Verz. d. Oxf. H. — 2) n. = उन्मण्डल Ganit. Tripr. 39. °शङ्कु m. 64.

उद्धत्य Adj. *sich umdrehend, — umwendend.*

उद्धभयज्ञ m. *ein best. Opfer* Comm. zu Gaim. 1,3, 15 und zu Njâjam. 1,3,26.

1. उद्वेग 1) m. *a) das Zittern, Wogen* (des Meeres). — *b) innere Unruhe, Aufregung* 291,4. °गं कर् *beunruhigen* und *sich b., erschrecken* (intrans.). — *c) das Anstossnehmen an Etwas* 250,14. 20. — 2) *n. *die Nuss von Areca Faufel Gaertn.*

2. *उद्वेग Adj. 1) *mit grosser Geschwindigkeit gehend.* — 2) *die Arme in die Höhe haltend.* — 3) *unbeweglich.*

उद्वेगकर Adj. (f. ई) *beunruhigend, aufregend, in Angst versetzend.*

उद्वेगकारक Adj. dass. Paṅkat. 123,20.

उद्वेगकारिन् Adj. dass. 83,13.

उद्वेगकृत् Adj. *Widerwillen erzeugend* Spr. 7631.

उद्वेगवाकिन् Adj. *Jmd* (Gen.) *beunruhigend.*

उद्वेगिन् Adj. *in Aufregung gerathend* Spr. 374.

उद्वेजिन् zu vermuthen.

उद्वेजक Adj. = उद्वेगकर Spr. 6219.

उद्वेजन 1) Adj. *in Unruhe —, in Angst versetzend* Kâm. Nitis. 3,16. — 2) n. *a) das Schaudern.* — *b) Aufregung, Angst.* — *c) das Aufregen, in Angst Versetzen.*

उद्वेजनकर Adj. = उद्वेगकर.

उद्वेजनीय Adj. *wovor oder vor dem man zusammenfährt, — erschrickt.*

उद्वेजिन् Adj. 1) = उद्वेगकर. — 2) *Widerwillen erzeugend, unangenehm berührend* Kathâs. 24,25.

उद्वेदि Adj. *worauf sich eine Opferbank erhebt.*

उद्वेल Adj. (f. आ) 1) *aus den Ufern getreten* Agni-P. 2,14. — 2) *übermässig* Kâd. 155,17. — 3) *frei von* (im Comp. vorangehend) Prasannar. 22,14.

उद्वेलय्, °यति *über die Ufer treten lassen* Prasannar. 148,14. उद्वेलित Hemâdri 1,1,11.

उद्वेष्ट m. = 1. उद्वेष्टन Karaka 8,6.

1. उद्वेष्टन n. *das Zusammenschnüren, Beengen.*

2. उद्वेष्टन Adj. *dessen Band sich gelöst hat.*

उद्वेष्टनीय Adj. *aufzudrehen, aufzulösen* Mrch. 89.

उधन् n. = ऊ° *Euter* Maitr. S. 1,3,26.

*उधस्, उधन्नाति und उधासयति (उन्क्के, उत्क्षेपे).

उनप् 2. Sg. Imperf. von उभ्.

उन्द् s. 2. उद्.

उन्दन n. *das Benetzen* Pâr. Grhj. 2,1,14.

*उन्दरु, उन्दुर und उन्दुरु m. *Maus oder Ratte.*

उन्दुरकर्णिका und *°कर्णी f. *Salvinia cucullata.*

उन्न Partic. von 2. उद्.

उन्नत 1) m. *a) ein grosshöckeriger Stier.* — *b) *eine grosse Schlange, Boa.* — *c)* N. pr. α) eines der 7 Ṛshi unter Manu Kâkshusha VP.² 3,12. — β) eines Buddha. — γ) eines Gebirges in Çâlmaladvîpa VP. 2,4,26. — 2) n. *a) Erhebung, Steigung.* — *b) Erhöhung, erhabener Theil.*

उन्नतकोकिला f. *ein best. Saiteninstrument* S. S. S. 177.

उन्नतत्व n. *Höhe, Erhabenheit, Majestät.*

उन्नतसत्त्वशालिन् Adj. *von hohem Wesen* Spr. 1128 (nach der richtigen Lesart).

उन्नति f. 1) *das Aufsteigen, Sicherheben* Spr. 7864 (von Wolken und Brüsten). — 2) *das Sicherheben über* (Loc.), *Aufschwung, hohe Stellung* Spr. 7778. — 3) N. pr. *a)* einer Tochter Daksha's und Gattin Dharma's Bhâg. P. 4,1,49. — *b)* *der Gattin Garuḍa's.

उन्नतिमत् Adj. 1) *hoch.* — 2) *eine hohe Stellung einnehmend.*

उन्नतीं Adv. mit भू *sich erheben* Comm. zu Mṛkkh. 3,16. fgg.

*उन्नतीश m. Bein. Garuḍa's.

उन्नमन n. 1) *das Aufrichten.* — 2) *Aufschwung* Prasannar. 81,21.

उन्नम्र Adj. *sich erhebend.* Nom. abstr. °ता f.

उन्नय m. 1) *das in die Höhe Bringen, — Schaffen.* — 2) *Folgerung, Erschliessung* Sâh. D. 736.

उन्नयन n. 1) *das Hinaufheben* Ârsh. Br. — 2) *das Herausnehmen, Schöpfen.* — 3) *das Gefäss, aus welchem geschöpft wird.* — 4) *das Auseinanderstreifen, Abscheiden, Schlichten.* — 5) *das Folgern, Erschliessen.*

उन्नयनपङ्क्ति Adj. Pl. *deren Augenreihen nach oben gerichtet sind.*

उन्नस Adj. *eine hervorspringende Nase habend.*

उन्नकृन Adj. *entfesselt.*

उन्नाद् m. 1) *Geschrei* MBh. 3,158,40. — 2) N. pr. eines Sohnes des Kṛshṇa.

उन्नाभ m. N. pr. eines Fürsten.

उन्नाम m. *das Aufsteigen, Sicherheben.*

*उन्नाय m. = उन्नय 1).

उन्नाल Adj. *mit emporgerichtetem Stengel* Kâd. 91,9. Bâlar. 229,5.

उन्नाह् m. 1) *Uebermaass, Fülle.* — 2) *zügelloses Wesen.* — 3) *saurer Reisschleim.* n. Gal.

उन्निद्र Adj. (f. आ) 1) *schlaflos, wach* Mrch. 85. — 2) *aufgeblüht* 248,7. Ind. St. 14,372. Prij. 15,1. — 3) *am Himmel erwacht, scheinend* (Mond), von den Strahlen der aufgehenden Sonne Prasannar. 130,15. — 4) *sich sträubend* (Härchen) Naish. 8,1.

उन्निद्रक n. und उन्निद्रता f. *Schlaflosigkeit, das Wachen.*

उन्निद्रय्, °यति *Jmd* (Acc.) *erwecken.*

*उन्नी Adj. *in die Höhe bringend.*

उन्नीत n. *Ausschöpfung, Füllung.*

उन्नीतशिख Adj. *mit hinaufgekämmtem Haarstrang* Suparn. 16,5.

उन्नीतसुष्म Adj. *dessen Hauch oder Duft aufsteigt* Maitr. S. 1,1,11.

उन्नीतिन् Adj. *der die Ausschöpfung oder Füllung vollbracht hat.*

*उन्नीय ved. Adj.

उन्नीयम् (°य?) Absol. *herausschöpfend* Çâṅkh. Grhj. 4,14.

उन्नेतृ Nom. ag. *der Priester, welcher den Soma in die Becher giesst.*

उन्नेतव्य Adj. *zu folgern* Comm. zu Nyâyam. 2,2,7.

उन्नेत्र n. *die Verrichtung des* Unnetar.

उन्नेय Adj. *zu folgern, nach der Analogie zu bilden.* Nom. abstr. °त्व n. Comm. zu Nyâyam. 1,4,54.

उन्मकर m. *ein Ohrschmuck in der Gestalt eines sich aufrichtenden* Makara.

उन्मज्जन 1) m. N. pr. eines Fieberdamons. — 2) n. *das Auftauchen.*

उन्मणि m. *ein an der Oberfläche liegender Edelstein.*

उन्मण्डल n. *der Kreis am Himmel, auf der die Sonne um sechs Uhr steht.* °शङ्कु m. zu Sûrjas. 3,34.

उन्मत्त m. 1) *Stechapfel* Spr. 7770 (zugleich *berauscht* oder *toll*). — 2) * *Pterospermum acerifolium Willd.* — 3) *eine der acht Formen* Bhairava's. — 4) N. pr. eines Rakshas.

उन्मत्तक 1) Adj. (f. °त्तिका) *toll, nicht ganz bei Sinnen* MBh. 12,14,32. Kâd. II,85,7. — 2) * m. *Stechapfel* Dhanv. 4,4.

*उन्मत्तकीर्ति m. Bein. Çiva's.

*उन्मत्तगङ्गम् Adv. *wo die Gaṅgâ tobt* Mahâbh. 2,111,*b*.

*उन्मत्तप्रलपित n. *das Geschwätz eines Tollen.*

उन्मत्तभैरव 1) m. *eine Form* Bhairava's. °तन्त्र n. Titel eines Werkes. — 2) f. ई *eine Form der* Durgâ.

उन्मत्तवेष Adj. *als Toller angeputzt* (Çiva).

उन्मत्तावन्ति m. N. pr. eines Fürsten.

उन्मथन n. 1) *das Schütteln.* — 2) *das Quirlen.* — 3) *Aufreibung* Kâraka 2,7. — 4) *das Herunterschiessen.*

उन्मद Adj. *trunken, toll, ausgelassen.*

उन्मदन Adj. *von Liebe entbrannt.*

उन्मादिष्णु Adj. *verrückt, toll* Spr. 1536.

उन्मन m. *ein best. Hohlmaass,* = द्रोण.

उन्मनय्, °यति *in Aufregung versetzen, verwirren.*

उन्मनस् 1) Adj. *a) aufgeregt, verwirrt. — b) heftig verlangend,* mit Infin. Spr. 2026. — 2) m. Bez. eines der 7 Ullâsa bei den Çâkta.

उन्मनस्क Adj. = उन्मनस् 1) *a)*. Nom. abstr. °ता f.

उन्मनाय्, °यते *in Aufregung gerathen, verwirrt werden.* °यित n. Nom. act. Gal.

उन्मनी Adv. 1) mit *अस् und भू = उन्मनाय्. — 2) mit कर् *in Aufregung versetzen, verwirren.*

उन्मनीभाव m. *Selbstvergessenheit* Brahmabindûp. 4

उन्मन्थ m. 1) * *Tödtung.* — 2) *eine best. Krankheit des ausseren Ohres.*

उन्मन्थक m. = उन्मन्थ 2).

उन्मयूख Adj. *Strahlen aussendend, strahlend, glänzend* Megh. III. Ind. St. 14,371. Kâd. 9,5. 125,20.

उन्मर्द m. *das Einreiben.*

उन्मर्दन n. 1) dass. Gaut. — 2) *Wohlriechendes zum Einreiben.*

उन्मा f. *Maass nach oben* Maitr. S. 1,4,11. 2,8,14. 4,9,4.

उन्माथ m. 1) * *Mörder.* — 2) *das Erschüttern.* — 3) * *Tödtung.* — 4) *Falle.* — 5) N. pr. eines Wesens im Gefolge Skanda's.

°उन्माथिन् Adj. 1) *erschütternd* Nâgân. 52. — 2) *zerstörend, zu Grunde richtend* Bâlar. 20,16.

1. उन्माद् m. 1) *Geistesverwirrung, Tollheit* 219,28. भूतोन्माद् *durch Dämonen bewirkt.* दैवोन्माद् *durch Götter b.* — 2) *Steifheit* (des Gliedes).

2. उन्माद् Adj. *toll, verrückt.*

उन्मादक Adj. *toll machend.*

उन्मादन 1) Adj. dass. — 2) m. Name *eines der fünf Pfeile des Liebesgottes.*

उन्मादयन्ती f. N. pr. eines Mädchens Beitr. z. K. d. ig. Spr. 4,380.

उन्मादवत् Adj. *toll, verrückt.*

उन्मादिता f. *Tollheit* Harshak. 25,2.

उन्मादिन् 1) Adj. *toll, verrückt* Spr. 1791. — 2) m. N. pr. eines Kaufmannes. — 3) f. °नी N. pr. *a)* einer Königstochter. — *b)* einer Statue Ind. St. 15,241.

उन्माद्रुक Adj. *Trunk liebend* Maitr. S. 1,8,2. 3,1,10.

उन्मान 1) m. *ein best. Hohlmaass,* = द्रोण. — 2) n. *a) Maass. — b) Höhenmaass, Länge einer Gestalt. — c) Gewicht. — d) Werth.*

1. उन्मार्ग m. *Abweg.* °गामिन्, °यात (Spr. 4671, v. l.), °वर्तिन् und °वृत्ति Adj. *auf Abwegen wandelnd.* °गमन n. *das Abseitsgehen* Suçr. 1,355,20.

2. उन्मार्ग Adj. 1) *über die Ufer getreten.* — 2) *auf Abwegen gehend.*

उन्मार्गिन् Adj. *abseits gehend, einen Ausweg nehmend.*

उन्मार्जन Adj. *verwischend.*

उन्मिति f. 1) *Höhenmaass* Comm. zu Ârjabh. 2, 3. — 2) *Maass.* — 3) *Werth.*

°उन्मिश्र Adj. *vermengt —, vermischt mit.*

*उन्मिष m. *das Aufschlagen der Augen.*

उन्मील m. *das zu Tage Treten.*

उन्मीलन n. 1) *das Aufschlagen* (der Augen). — 2) *das zu Tage Treten.* — 3) *das Sichtbarwerden des Mondes nach einer Eklipse.*

उन्मीलित n. *unverdeckte, offene Beziehung* oder *Anspielung.*

उन्मुख 1) Adj. (f. ई) *a) das Gesicht emporrichtend, hinblickend auf. — b) emporgerichtet* Kathâs. 90, 44. — *c) verlangend nach, erwartend. — d) im Begriff stehend, nahe daran seiend zu.* — 2) °म् Adv. *hinauf* (blicken). — 3) m. N. pr. eines Brahmanen in seiner Verwandlung als Gazelle.

उन्मुखता f. Nom. abstr. zu उन्मुख 1) *c)*. Kathâs. 23,248.

उन्मुखदर्शन n. *das Hinaufblicken* Spr. 4625.

उन्मुखर Adj. *laut tönend.*

उन्मुखीकरण n. Daçar. 3,6 und °कार m. *das Hinlenken der Aufmerksamkeit Jmds auf Etwas.*

उन्मुच und उन्मुचु m. N. pr. eines Ṛshi.

उन्मुद्र Adj. 1) * *aufgeblüht.* — 2) *ausgelassen* vor Freude) Prasannar. 15,16.

*उन्मुच् Adj. (Nom. °ट्).

उन्मूल्, उन्मूलति *entwurzelt werden* Shadv. Br. 6,12. — Caus. उन्मूलयति 1) *entwurzeln, mit der Wurzel ausreissen.* — 2) *ausrotten, zu Grunde richten.* — 3) *entthronen* 132,20. — Caus. mit सम् 1) *entwurzeln, mit der Wurzel ausreissen* Spr. 4752. — *ausrotten, zu Grunde richten.*

उन्मूल Adj. (f. आ) *entwurzelt.*

उन्मूलन 1) Adj. *von Grund aus vernichtend.* — 2) n. *a) das Entwurzeln, Ausziehen* (der Wurzel). — *b) das Ausrotten, Vernichten.*

उन्मूलनीय Adj. *zu entwurzeln, mit der Wurzel auszuziehen.*

*उन्मृज्यावमृज्य f. *wiederholtes Hinauf- und Hinabstreichen.*

उन्मृज्य Adj. in इत्युन्मृज्य.

*उन्मेक n. *Last.*

उन्मेष m. 1) *das Aufschlagen der Augen.* — 2) *das Zucken* (des Blitzes). — 3) *das Aufblühen.* — 4) *das zu Tage Treten, Erscheinen* Spr. 6887. 7750.

उन्मेषण n. = उन्मेष 4).

उन्मेषम् Absol. *in einem Augenblick.* Nach Nîlak.

उन्मेष n. = उपबृंहण.

उन्मोचन n. 1) *das Auflösen.* °प्रमोचनं Du. AV. 5,30,2. — 2) *das Fahrenlassen, Aufgeben* Kâd. II,3,8.

उन्मोटन n. *das Abknicken, Abbrechen.*

उप 1) Adv. *a)* in Verbindung mit Verben *herzu, hinzu, herbei.* Bisweilen ist im Veda ein Zeitwort der Bewegung zu उप zu erganzen. — *b) dazu, ferner.* — 2) Präp. *a)* mit Acc. α) *zu — her, zu — hin.* — β) *in der Nähe von, bei.* — γ) * *unter* (zur Bezeichnung der Unterordnung). — *b)* mit Loc. α) *in der Nähe von, an, bei, auf.* — β) *zur Zeit von, an.* — γ) *zu — hin, zu — hinauf.* — δ) *in.* — ε) * *über, mehr als.* — *c)* mit Instr. α) *mit, in Begleitung von, gleichzeitig mit.* — β) *in Gemässheit von.* — *d)* in Comp. mit einem Nom. *in der Nähe von* (eig. und übertr.).

*उपक m. Hypokoristikon aller mit उप anlautenden Eigennamen. Auch Pl.

उपकक्ष 1) Adj. *bis zur Achsel reichend.* — 2) n. *die Haare in der Achselgrube* Gop. Br. 1,3,7. 9. Könnte auch Adj. *in der A. befindlich* sein.

उपकण्ठ n. 1) *Nähe, Nachbarschaft* 112,5. — 2) **Carrière eines Pferdes.*

उपकनिष्ठिका f. *Ringfinger.*

*उपकन्या f. gaṇa गौरादि zu P. 6,2,104.

उपकन्यापुरम् Adv. *in der Nähe des Gynaeceums.*

उपकरण n. (adj. Comp. f. आ) 1) *das Erweisen eines Dienstes, einer Gefälligkeit, das Fördern.* — 2) *Zuthat, Zubehör, Geräthe, Werkzeug.* m. Bhâg. P. — 3) *Zugabe, Beitrag, Hülfsmittel.* — 4) **Gefolge eines Fürsten.*

उपकरणवत् Adj. *mit Hülfsmitteln versehen, vermögend* Kâraka 3,8.

उपकरणार्थ Adj. *dienlich, erforderlich* Kâraka 1,15.

उपकरणी Adv. mit कर् *zu einem Werkzeug machen,* so v. a. *ganz von sich abhängig machen* Harshak. 21,15. Kâd. 229,18. Mit भू so v. a. *ganz abhängig werden* 222,21.

उपकरणीय Adj. in अनुप°.

*उपकर्णम् Adv. *in der Nähe des Ohres.*

उपकर्तर् Nom. ag. (f. °त्री) *Jmd einen Dienst oder eine Gefälligkeit erweisend, Förderer.*

उपकर्षण n. *das Herbeischleppen.*

*उपकलापम् Adv. *in der Nähe des Gürtels.*

उपकल्प m. *Zubehör.*

उपकल्पन 1) n. *das Zurüsten.* — 2) f. आ *Zubereitung.*

उपकल्पनीय Adj. 1) *vorzubereiten, zuzurüsten, herbei —, anzuschaffen* Kâraka 1,15. — 2) *über Herbeischaffung handelnd* ebend.

उपकल्पयितवे Dat. Inf. *zuzurüsten, herbeizuschaffen.*

उपकल्पयितव्य Adj. = उपकल्पनीय 1).

उपकार 1) m. (adj. Comp. f. आ) *a) Diensterweisung, Dienst, Gefallen, das Beitragen zu Etwas, von Nutzen Sein* Kap. 3,68. 5,3. °रे वर्त् *Jmd einen Dienst erweisen können, — erwiesen haben.* — *b) Zurüstung, Ausschmückung.* — 2) *f. ई = उपकार्य 2) *a*).

उपकारक 1) Adj. (f. °रिका) *a) einen Dienst erweisend, zu Etwas beitragend, nützlich, behülflich* 107,5. 161,1. 224,3. Nom. abstr. °त्व n. — *b) accessorisch.* — 2) *f. °रिका *a*) = उपकार्य 2) *a*). — *b) eine Art Gebäck.*

उपकारिन् Adj. *der Jmd einen Dienst oder einen Gefallen erweist, Wohlthäter, beitragend zu Etwas, nützlich, förderlich* 253,21. Nom. abstr. °रित्व n.

उपकार्य 1) Adj. *dem ein Gefallen oder eine Wohlthat erwiesen wird* Râgat. 7,821. *dem Hülfe geleistet werden muss, was ohne andere Factoren nicht zu Stande kommen kann, was gefördert wird.* — 2) f. आ *a) ein königliches Zelt.* — *b) *Leichenacker* Gal.

*उपकाल m. N. pr. eines Schlangendämons.

उपकालिका f. *Nigella indica* Buâvapr. 1,166.

उपकिरण n. *das Verschütten, Vergraben in.*

उपकीचक m. *ein Anhänger des* Kîkaka.

*उपकुञ्चि f. *Nigella indica Roxb.*

उपकुञ्चिका f. 1) dass. — 2) **kleine Kardamomen.*

*उपकुम्भ 1) °म्, °म्भे, °म्भेन *in der oder die Nähe des Topfes.* *°म्भात् *vom Topfe her.* — 2) f. आ *Croton polyandrum* Nigh. Pr.

उपकुर्वाण (Çaṁk. zu Khând. Up. S. 137) und °क (Kull. zu M. 9,94, wo °दश्चोप° zu lesen ist) m. *ein Schüler, der nur bis zur Beendigung des* Veda-*Studiums beim Lehrer wohnt und dann* Gṛhastha *wird.*

उपकुल n. *Nebengeschlecht,* Bez. *best. Mondhäuser* Ind. St. 10,289. 292.

उपकुल्या f. *Piper longum L.*

उपकुश m. 1) *Abscess am Zahnfleisch* Kâraka 1,25. 6,17. — 2) **N. pr. eines Sohnes des* Kuça (buddh.).

*उपकूप m. 1) *ein kleiner Brunnen.* — 2) °पे und उपकूप° *in der Nähe eines Brunnens.*

उपकूल Adj. *am Ufer sich befindend, — wachsend* Kâd. II,75,1. Auch im Comp. mit einem Flussnamen.

उपकूलक m. N. pr. eines Mannes.

उपकूलतस् und °कूलम् Adv. *am Ufer von.*

उपकृति f. *Erweisung eines Dienstes* oder *Gefallens* Spr. 7748. 7753.

*उपकृतिन् Adj. *der Jmd einen Dienst erwiesen hat.*

*उपकृष्ण m. gaṇa गौरादि zu P. 6,2,194.

उपकृष्णक m. N. pr. eines Wesens im Gefolge Skanda's.

उपकेतु m. N. pr. eines Mannes.

उपकोण m. *Zwischengegend* Bâlar. 273,7.

उपकोशा f. N. pr. der Gattin Vararuki's.

उपकोसल m. N. pr. eines Mannes.

*उपकर्तर् Nom. ag. Vop. 26,28.

उपक्रम m. (adj. Comp. f. आ) 1) *Herannahung, Herbeikunft.* — 2) *Anwendung* (einer Arzenei). — 3) *das Thun für Etwas, Befördern.* — 4) *Behandlung* (medic.) — 5) *Antritt, Anfang, Beginn* Lâṭ. 4,6,1. — 6) *Anschlag, überlegter Plan.* — 7) *der erste Gedanke zu einem Werke.* *n. am Ende eines Comp. — 8) *Mittel.* — 9) *Radkranz* Hemâdri 1,326, 16. — 10) *= विक्रम. — 11) fehlerhaft für अपक्रम.

उपक्रमण 1) Adj. (f. ई) *nachkommend, willfahrend.* — 2) n. *das Behandeln* (medic.).

उपक्रमणीय Adj. 1) *zu behandeln* (eine Krankheit). — *b) die Behandlung betreffend.* द्विविधोप° *die zweifache Art der B. b.*

उपक्रमपराक्रम Titel eines Werkes.

उपक्रमितव्य Adj. *womit der Anfang zu machen ist.*

उपक्रम्य und °क्राम्य Adj. *zu behandeln, behandelt werdend* (medic.).

उपक्रिया f. 1) *Zuführung, Mittheilung.* — 2) *Diensterweisung.* — 3) *Heilmittel* Kâraka 6,24.

उपक्रीडा f. *Spielplatz.*

उपक्रुष्ट m. *Zimmermann* Âçv. Çr. 2,1,13.

उपक्रोश m. *Tadel, Vorwurf.*

उपक्रोशन n. *das Tadeln, Schmähen.* कुलोपक्रोशनकरी *das Geschlecht beschimpfend.*

उपक्रोष्टर् m. *Esel.*

उपक्लेश m. *ein kleinerer* Kleça (buddh.).

*उपक्वाण m. *Ton einer Laute.*

उपक्वास m. *ein best. Wurm* AV. 6,50,2.

उपक्ष m. = उपक्षत्र VP.² 4,96.

उपक्षत्र m. N. pr. eines Fürsten VP. 4,14,2.

उपक्षपयितर् Nom. ag. *Zunichtemacher* Sâj. zu RV. 7,83,1.

उपक्षय m. 1) *Abnahme, Verminderung, Schwund.* — 2) als Beiw. Çiva's nach Nilak. *ein intermediärer Weltuntergang.*

उपक्षित् Adj. *anhaftend, anhängend.*

उपक्षुद्र Adj. (f. आ) *minusculus.*

उपक्षेतर् Nom. ag. *Anhänger.*

उपक्षेप m. 1) *Andeutung, Erwähnung* Vidàh. 5,1. — 2) **poetical or figurative style or composition.*

उपक्षेपक Adj. *andeutend,* in अर्थोपक्षेपक.

उपक्षेपण n. 1) *das Andeuten.* — 2) *das Kochenlassen von Speisen eines* Çûdra *im Hause eines Brahmanen.*

उपखातम् Adv. *am Graben.*

उपखिल n. *ein Supplement zu einem Supplement.*

°उपग Adj. (f. आ) 1) *sich hinbegebend zu, in;* s. अच्छोपग. — 2) *befindlich —, stehend in, auf* (Çiç. 16,68). — 3) *gehörig zu, sich anschliessend an* AK. 3,6,8,43. — 4) *geeignet —, dienend zu* MBu. 13,14,398. Kâraka 1,4.6,5. — 5) *versehen mit.* — 6) f. *belegt —, besprungen von* H. 1266. — Vgl. उपगा.

उपगण 1) *Adj. *keine sehr grosse Zahl bildend.* — 2) m. N. pr. eines Mannes (buddh.).

उपगत n. *Empfangschein.*

उपगति f. *Herbeikunft.*

उपगत्तवे Dat. Inf. *herbeizukommen* RV. 10,160,5.

उपगन्तव्य Adj. *worein man sich zu fügen hat* Kâd. II,91,22.

उपगम m. 1) *Hinzutritt, Ankunft, das Sichhinbegeben —, Hingelangen zu* Bâlar. 95,10. मकरोपगमे रवौ: *wenn die Sonne in den Steinbock tritt* Hemâdri 1,338,7. — 2) *das Eintreten, Hinzutreten* (eines Verhältnisses) Çâk. 14. — 3) *ehrfurchtsvolles Herantreten, so v. a. Verehrung.* — 4) **Einwilligung.* — 5) *das Gewahr—, Innewerden.* — 6) **eine best. hohe Zahl* (buddh.).

उपगमन n. 1) *das Gelangen in, zu.* — 2) *das Sichhingeben.* — 3) *das Gewahr—, Innewerden.*

उपगम्य Adj. *zugänglich.*

उपगर्ग m. N. pr. eines Ṛshi.

उपगा f. *Begleitung eines Gesanges* Lâṭj. 1,11, 14. Gaim. 3,7,30.

उपगातृ Nom. ag. *der den Gesang* (des Udgâtar) *begleitet, Chorsänger.*

उपगान n. *begleitender Gesang.*

उपगामिन् Adj. *herbeikommend, sich einstellend.*

उपगायन n. *das Singen.*

*उपगिरम् Adv. *am Berge.*

उपगिरि 1) m. *an ein Gebirge angrenzendes Land.* — 2) *Adv. *am Berge.*

उपगीति f. *ein best. Metrum.*

उपगीर्य dass. Maitr. S. 2,13,4.

उपगु 1) m. N. pr. eines Fürsten. — 2) *Adv. *bei der Kuh.*

*उपगुड (Kâç.) und *उपगुध m. gaṇa गौरादि zu P. 6,2,194.

उपगुप्त m. N. pr. eines Fürsten.

1. उपगुरु m. desgl. VP.^{2} 3,334.

2. उपगुरु Adv. *beim Lehrer* Ind. St. 15,291.

उपगूढ n. *das an die Brust Drücken Jmds, Umarmen* Vaṃç. 115.

*उपगूढक Adj. von उपगूढ.

उपगूहन n. 1) *das Verstecken.* — 2) = उपगूढ. — 3) in der Dramatik *das Eintreten eines wunderbaren Ereignisses.*

उपगेय n. *Gesang.*

उपगोत्र m. *ein best. als unrein geltendes Feuer* Mantrabr. 1,7,1.

*उपगौर m. P. 6,2,194.

उपग्रन्थ m. *eine best. Gattung von Werken.*

1. उपग्रह m. 1) **Ergreifung, Gefangennehmung.* — 2) *Handvoll* (insbes. Kuça-Gras) Kâtj. Śrâs. 1. — 3) **ein Gefangener.* — 4) *Anfügung* (eines Bindevocals). — 5) *ein als* Nidhana *bei einem* Sâman *angefügtes* ए. — 6) *Veränderung, Modification* Saṃhitopan. 17,4 (vgl. 21,6). — 7) *Geneigtmachung, Zufriedenstellung, das Schmeicheln.* — 8) *ein Bündniss oder Friede, die man, um das Leben zu retten, durch Hingabe von Allem erkauft,* Spr. 7329. — 9) *genus verbi* (*Act. Med.*).

2. उपग्रह m. 1) *Nebenplanet, Meteor, Sternschnuppe.* — 2) *ein best. Krankheitsdämon* Hariv. 9362.

उपग्रहण n. 1) *das Unterfangen, Unterstützen.* — 2) *das Fördern, Befestigen.* — 3) **das Gefangennehmen.*

उपग्राह m. *Geschenk, Gabe* MBh. 2,32,40.

*उपग्राह्य n. dass.

उपघात m. 1) *Schlag, Verletzung, Beschädigung.* — 2) *Verkümmerung, Beeinträchtigung, Erleidung eines Schadens.* — 3) *das Nehmen, Fassen.*

उपघातक 1) Adj. *verkümmernd, beeinträchtigend, schädigend, schädlich* Karaka 5,12. — 2) m. = उपघात 2).

उपघातम् Absol. *nehmend, fassend* Pâr. Gṛhj. 2,14,13.

उपघातिन् Adj. 1) *verletzend, beschädigend.* — 2) *verkümmernd, beeinträchtigend, schädigend.*

उपघोषण n. *das Verkünden, Bekanntmachen.*

उपघ्न m. 1) *Stütze.* — 2) **Zufluchtsstätte.*

उपच Adj. in आचोपच.

उपचक्र m. *ein zu den* Vishkira *gezählter Vogel.*

*उपचक्षुस् n. *ein über Raum und Zeit hinwegsehendes Auge.*

*उपचतुर Adj. Pl. *beinahe vier.*

उपचय m. 1) *Ansammlung, Zunahme, Vermehrung, Wachsthum, das Gedeihen, Wohlergehen.* °यं कर् *Jmds* (Gen.) *Wohlergehen fördern, Jmd Hülfe gewähren.* उपचयावह Adj. *Vortheil bringend* 164, 29. — 2) *Zusatz.* — 3) *das 3te, 6te, 10te und 11te Haus vom* Lagna.

उपचर 1) Adj. *hinzutretend.* — 2) m. in सूपचर a) *Zugang.* — b) *Behandlung* (medic.)

उपचरण n. *das Hinzutreten,* in सूपचरण.

उपचरणीय Adj. *zuzuschreiben* Comm. zu TBr. 1,126,5 v. u.

*उपचरध्यै Dat. Inf. P. 3,4,9, Sch.

उपचरित n. = उपाचरित.

उपचरितव्य Adj. 1) *zu behandeln* (Person) 175, 22. — 2) *dem man höflich begegnen muss, — Verehrung zu bezeigen hat* Spr. 3936, v. l.

*उपचर्म Adv. *an der Haut, am Fell oder am Schilde.*

उपचर्य 1) Adj. = उपचरितव्य 1) (Karaka 4,8) und 2). — 2) f. आ a) *Bedienung, Aufwartung* Spr. 7665. — b) **Behandlung* (medic.).

*उपचाकु m. N. pr. eines Mannes.

उपचायमट् Adj. zu हिरण्य Kâṭh. 11,1. Vgl. उपचाय्यपट्.

°उपचायित MBh. 14,2198 fehlerhaft für °अपचायित.

°उपचायिन् Adj. 1) *gedeihen machend, fördernd.* — 2) *ehrend.*

*उपचाय्य und *°क (Gal.) m. *ein best. Opferfeuer.*

*उपचाय्यपट् Adj. v. l. für उपचायमट् Mahâbh. 3,60,*a*.

उपचार m. (adj. Comp. f. आ) 1) *das Betragen, Benehmen, Verhalten Jmds* (Gen.); *das Verfahren mit Jmd oder Etwas* (Gen.) 29,23. 35,32. Âpast. — 2) *zuvorkommendes Betragen, Aufwartung, Bedienung, Höflichkeitsbezeigung.* Bei der Verehrung eines Götterbildes 16 derselben aufgezählt Hemâdri 1,111,2. fgg. WebER, Kṛshṇaǵ. 255. — 3) *Behandlung* (medic.). — 4) *Ceremonie.* — 5) **Darbringung, Geschenk.* — 6) *Schmuck, Verzierung* Ragh. 7,4. Kumâras. 7,88. — 7) *ein glücklicher Umstand.* — 8) *Sprachgebrauch, Redeweise* Nyâyas. 2,2,14. 15. 31. 32. — 9) *uneigentliche, conventionelle Benennung eines Gegenstandes.* — 10) *das Erscheinen von* स् *und* ष् *an Stelle des* Visarga. Vgl. उपाचार. — 11) Titel eines Pariçishṭa des SV.

उपचारक 1) am Ende eines adj. Comp. (f. °रिका) = उपचार 2) 117,13. — 2) m. = उपचार 2) Hemâdri 1,736,8.

उपचारक्रिया f. *Höflichkeitsbezeigung* M. 8,357.

उपचारच्छल n. *das Verdrehen der Meinung eines Andern, indem man ein Wort nach dem Sprachgebrauch in einem andern Sinne auffasst,* Nyâyas. 1,1,52.55.

उपचारपद् n. *ein höfliches Wort, blosse Schmeichelei* Kumâras. 4,9.

उपचारपरीत Adj. *überaus höflich.* Nom. abstr. °ता II. 65.

उपचारवत् Adj. *verziert, geschmückt* Ragh. 6,1.

°उपचारिक Adj. *zu Etwas dienend, —gehörig.*

उपचारिन् Adj. 1) *Jmd* (Acc.) *dienend, aufwartend, Ehre erweisend* Maitrjup. 6,30. — 2) am Ende eines Comp. *gebrauchend* (medic.) Karaka 1,13.

*उपचारु und °मत् m. N. pr. zweier Ćakravartin (buddh.).

उपचार्य 1) Adj. *dem man den Hof machen muss* Spr. 7343, v. l. — 2) *m. *Behandlung* (medic.).

उपचिकीर्षु Adj. *Jmd einen Dienst zu leisten beabsichtigend* Bâlar. 243,18.

उपचित् f. *eine best. Krankheit,* etwa *Anschwellung.*

उपचिति f. 1) *Zunahme, Vermehrung* Spr. 2810. 3474 (Conj.). — 2) *Gewinn* Spr. 914. — 3) *Scheiterhaufen* MBh. 3,251,21. — 4) *arithmetische Pro-*

gression ĀRJABH. 2,21.

उपचिती Adv. mit भू *zunehmen, wachsen.*

उपचित्र 1) Adj. *buntfarbig* Ind. St. 8,358. — 2) m. N. pr. eines Mannes. — 3) f. आ *a) *Salvinia cucullata Roxb. — b) Croton polyandrum Spr. — c)* Name *verschiedener Metra.*

उपचित्रक n. *ein best. Metrum.*

उपचोका f. so v. a. उपजीक AV. PAIPP. 9,2,5. *schädliche Wesen* 19,8,4.

उपचूडन und °चूलन n. *das Abflammen, Sengen* PARĀÇ. 3,6. ĀŚĀRADARÇA und MIT. 3,83,*a*,2 v. u.

*उपचेय Partic. fut. pass. von चि mit उप. *°चृत् MAHĀBH. 3,60,*a*. Vgl. उपचाय्य°.

उपच्छन्द् m. *Bedarf* MBh. 13,65,12.

उपच्छन्दन n. *das Bereden, Ueberreden* BĀLAR. 118,2.

उपच्छन्दोकपीठ N. pr. einer Oertlichkeit.

उपज्ञ 1) Adj. *a) hinzukommend, hinzuzurechnen zu* (Gen.). — *b) entstanden—, hervorgegangen aus, herkommend von* (im Comp. vorangehend) GAUT. — 2) m. *eine best. Gottheit.*

उपज्ञगती f. *ein best. Metrum.*

उपज्ञान m. 1) *Hinzutritt* Comm. zu NJĀJAS. 2,2,53. — 2) *Zusatz, Zuwachs, Anhängsel.* — 3) *hinzutretender Laut, — Silbe, Suffix.*

उपज्ञनन n. *Zeugung* MĀN. GṚHS. 1,14.

उपज्ञन्धनि m. N. pr. eines Mannes. Vgl. ग्रैप°.

उपज्ञप्य Adj. *aufzuwiegeln, zu seiner Partei herüberzuziehen.*

उपज्ञला f. N. pr. eines Flusses.

उपज्ञाल्पिन् Adj. *zu Jmd redend, Rath ertheilend.*

उपज्ञी f. *entferntere Nachkommenschaft.*

उपज्ञाति f. *ein gemischtes Metrum.*

उपज्ञातिका f. dass. UTPALA zu VARĀH. BṚH. 26 (24),2. 27 (25),8.

*उपज्ञानु Adv. *am Knie.*

उपज्ञाप m. *das Zuraunen, Aufwiegeln, Herüberziehen zu seiner Partei* MBh. 12,140,64.

उपज्ञापक Adj. *aufwiegelnd.*

उपज्ञिगमिषु Adj. *zu gehen beabsichtigend nach* (Acc.).

उपज्ञिघ्रण n. oder °णा f. *das Beriechen* KARAKA 7,7.

उपज्ञिज्ञासु Adj. *kennen zu lernen wünschend.*

उपज्ञिज्ञास्य Adj. *räthselhaft.*

उपज्ञिक्षीर्षा f. *die Absicht zu rauben* MBh. 3,300,11.

उपज्ञिक्षा f. 1) *Zäpfchen im Halse.* — 2) *Abscess auf der unteren Seite der Zunge.* — 3) **eine Ameisenart.*

उपज्ञिक्षिका f. = उपज्ञिक्षा 1)*, 2) und 3).

उपज्ञीक m. Bez. von *Nixen.* Vgl. Ind. St. 13,139.

उपज्ञीव 1) Adj. Nebenbegriff zu जीव in einer Formel. — 2) f. आ *Lebensmittel.*

उपज्ञीवक Adj. 1) *lebend von, seinen Lebensunterhalt habend von* (Instr. oder im Comp. vorangehend). — 2) *von einem Andern seinen Lebensunterhalt beziehend, auf Kosten Anderer lebend, ein Untergebener.*

उपज्ञीवन n. 1) *Lebensunterhalt.* — 2) *vollkommene Abhängigkeit von, demüthige Verehrung* PRAS. 50,4.

उपज्ञीवनीय Adj. *Lebensunterhalt gewährend, dazu dienend.*

उपज्ञीविन् Adj. 1) *lebend—, seinen Lebensunterhalt habend von* (Acc., Gen. oder im Comp. vorangehend). — 2) *vollkommen abhängig von, demüthig verehrend* 290,16. — 3) = उपज्ञीवक 2).

उपज्ञीव्य 1) Adj. *a)* = उपज्ञीवनीय. — *b) das wovon etwas Anderes abhängt, worauf Etwas beruht.* Nom. abstr. °त्व n. — 2) n. *Lebensunterhalt.*

उपज्ञोष 1, m. *Gefallen, arbitrium,* in यथोपज्ञोषम्. — 2) Adv. *a) *nach Belieben. — b) still, ruhig.*

उपज्ञोषण n. *das Gebrauchen, Geniessen* (einer Speise).

उपज्ञा f. *eine Kenntniss, auf die man selbst gelangt ist, eigene Erfindung.* Am Ende eines adj. Comp. *erfunden —, erdacht vor —, vor — nicht gekannt.*

उपज्मन् m. etwa *Bahn.*

उपज्योतिष N. pr. eines Landes VARĀH. BṚH. S. 14,3.

*उपट m. Hypokoristikon, = उपक.

*उपठौकन n. *Darbringung, Geschenk.*

उपतट und °क m. N. pr. eines Schlangendämons.

उपतटम् und उपतट° Adv. *am Abhange, — Ufer* KĀD. 24,20.

उपतप्त् und *°तप्तृ m. *innere Hitze, Krankheit.*

उपतल्पम् Adv. *an den Thürmen, an die Thürme* ÇIÇ. 3,39.

उपतल्प्य m. *Auftritt, Bank.*

*उपतस्विन् m. N. pr. eines Mannes.

उपताप m. 1) *Hitze, Wärme, Erwärmung.* — 2) *Schmerz, Leid.* — 3) *Erkrankung, Krankheit, Beschädigung.*

उपतापक Adj. *Schmerz bereitend* HEM. JOG. 4,9 (nach der richtigen Lesart).

उपतापिन् Adj. 1) *krank.* — 2) am Ende eines Comp. *Schmerz bereitend* 252,29. Nom. abstr. °पित्व n.

उपतारक Adj. (f. आ) *überschwemmend.*

उपतिष्ठासु Adj. *sich hinbegeben wollend.* °अत्तिकाम् DAÇAK. 8,13.

उपतिष्य m. N. pr. *eines Sohnes des* Tishja.

*उपतीरम् Adv. *am Ufer.*

उपतीर्थ *Steg zum Wasser,* in सूपतीर्थ.

*उपतूलम् Adv. *an der Rispe u. s. w.*

उपतृण्य m. *eine best. Schlange* AV. 5,13,5.

*उपतैल und *उपतैष gaṇa गोरादि.

उपत्यका f. *am Fusse eines Berges gelegenes Land.*

उपदंश m. 1) *Gewürz, Zukost.* — 2) *eine best. Krankheit der Geschlechtstheile.* — 3) **Moringa pterygosperma Willd.* — 4) **ein best. Strauch.*

*उपदंशक m. *eine best. Pflanze* GAL.

*उपदंशम् Absol. mit einem Instr. oder am Ende eines Comp. *mit einem Zubiss von.*

उपदधि Adj. *darauf legend.*

*उपदर्शक m. *Thürsteher.*

उपदर्शन n. *das vor Augen Führen, Vergegenwärtigen.*

*उपदश Adj. *gegen—, beinahe zehn.*

उपदा 1) Adj. *nur Kost* (nicht Lohn) *empfangend.* — 2) f. *Darbringung, Geschenk.*

1. उपदातर् Nom. ag. *Gewährer, Ertheiler, Verleiher.*

2. *उपदातर् Nom. ag. von दो mit उप KÂÇ. zu P. 6,1,50.

*उपदातव्य Partic. fut. pass. von दो mit उप KÂÇ. zu P. 6,1,50.

*1. उपदान n. *Darbringung, Geschenk.*

*2. उपदान n. Nom. act. von दो mit उप.

*उपदानक n. *Darbringung, Geschenk.*

उपदानवी f. N. pr. einer Tochter Vṛshaparvan's und Vaiçvânara's.

उपदामुक Adj. (f. आ) *ausgehend, versiegend.*

°उपदिग्धता f. *das Beschmiertsein, Belegtsein mit.*

उपदिदिक्षा f. *die Absicht anzuweisen, — zu belehren* ÇAṂK. zu BĀDAR. 3,4,8.

1. उपदिश् Adj. *anzeigend, anweisend,* in मार्गोपदिश्.

2. उपदिश् f. *Zwischengegend.*

उपदिश m. N. pr. eines Sohnes des Vasudeva.

*उपदिशम् Adv. *in einer Zwischengegend.*

उपदिशा f. *Zwischengegend.*

उपदिष्ट n. in der Dramatik *Worte der Ermahnung der Vorschrift gemäss.*

1.*उपदी f. *Schmarotzerpflanze.*

2. उपदी Adv. mit कर् *Jmd* (Dat.) *Etwas* (Acc.) *darbringen, schenken.*

उपदीक m. (TAITT. ĀR. 5,10,6) und °का f. *eine Ameisenart.*

उपदीक्षिन् Adj. *an der Weihe Theil nehmend, nahe verwandt.*

उपदुह् m. *Melkeimer.*

उपदृश् f. *Anblick, Aussehen.*

उपदेव 1) m. *a) eine untergeordnete Gottheit.* — *b)* N. pr. verschiedener Männer VP. — 2) f. आ und

ई N. pr. einer Gemahlin Vasudeva's.

*उपदेवता f. = उपदेव 1) a).

उपदेश m. (adj. Comp. f. श्रा) 1) *Hinweisung, Verweisung auf.* — 2) *Anweisung, Unterweisung, Belehrung, Rathertheilung, Vorschrift.* — 3) *die in grammatischen Lehrbüchern angenommene Bezeichnungsweise einer Wurzel, eines Themas, Suffixes u. s. w.* — 4) *eine best. Klasse von Schriften bei den Buddhisten.* — 5) fehlerhaft für अपदेश *Vorwand.*

उपदेशक 1) Adj. *Etwas lehrend.* — 2) *m. *Handwerker* Gal.

उपदेशकर्णिका f. Titel eines Werkes.

उपदेशता f. Nom. abstr. zu उपदेश 2).

उपदेशन n. und उपदेशना f. *Anweisung, Unterweisung, Lehre.*

उपदेशनवत् Adj. *mit einer Anweisung versehen* Tândja-Br. 6,2,1.2.

उपदेशपञ्चक n., उपदेशमाला f., उपदेशसाहस्री f. und उपदेशामृत n. Titel von Werken.

1. उपदेशिन् Adj. *unterweisend, lehrend, Lehrer.*

2. उपदेशिन् m. *ein Wort, Thema, Suffix u. s. w. in der in grammatischen Lehrbüchern angenommenen Form.*

(उपदेश्यं, उपदेशिष्यं, उपदेश्य Adj. *was gelehrt wird.*

उपदेष्टर् Nom. ag. *Anweiser, Unterweiser, Lehrer.* Nom. abstr. °ष्टृत्व n.

उपदेष्टव्य Adj. *anzuweisen, zu unterweisen, — lehren* (Etwas).

उपदेह m. 1) *Ueberzug, eine sich ansetzende Aussonderung* (an kranken Körpertheilen). — 2) *Umschlag, Pflaster* Comm. zu Karaka 1,1 (S. 357).

°उपदेहवत् Adj. *mit einem Ueberzug von — versehen* Suçr. 2,304,6.

*उपदेहिका f. *eine Ameisenart.*

उपदोह m. (adj. Comp. f. श्रा) und °न n. (adj. Comp. f. श्रा) *Melkeimer.*

उपद्रव m. (adj. Comp. f. श्रा) 1) *widerwärtiger Zufall, Unfall, Widerwärtigkeit, Calamität, Uebel, Gebrechen.* — 2) *Sonnen- oder *Mondfinsterniss* Gal. — 3) *eine hinzukommende Krankheitserscheinung, Krankheitszufall.* — 4) *Scheusal* (?) MBh. 12, 60,44. — 5) *der vierte Satz in einer* Sâman-*Strophe* Comm. zu Ait. Âr. 227,3 v. u.

उपद्रष्टर् Nom. ag. *Zuschauer, Zeuge.*

उपद्रष्टृमत् Adj. *mit Zeugen versehen.* Loc. so v. a. *vor Zeugen.*

उपद्रुत n. *ein best.* Samâdhi.

उपद्वार् n. *Nebenthor, — thür* Agni-P. 29,37. 47.

उपद्वीप m. *ein kleinerer* Dvîpa.

उपधमन n. *das Anblasen* Gaut.

उपधर्म m. 1) *eine untergeordnete Verpflichtung.* — 2) *Aftergesetz, falscher Glaube.*

उपधा f. 1) *Betrug, Schelmerei, Ränke.* — 2) *das auf die Probe Stellen.* — 3) *der vorletzte oder vorangehende Laut.*

उपधातु m. 1) *Halbmetall.* — 2) *ein untergeordneter Bestandtheil des Körpers.*

उपधान 1) Adj. *aufsetzend, beim Aufsetzen angewendet.* — 2) n. (adj. Comp. f. श्रा) a) *das Aufsetzen* Çulbas. 3,46. — b) *das Hinzufügen* Comm. zu Lâṭj. 7,9,8. — c) *Kissen, Polster.* — d) *Einschlagtuch* (für Stoffe, die unter die Presse kommen) Karaka 1,15. — e) *Deckel* Hemâdri 1,416,15. — f) etwa *Zapfen an der* Vîṇâ. — g) *Ausserordentlichkeit, Ungewöhnlichkeit.* प्रेमोप° *eine ungewöhnliche Liebe* Bâlar. 92,19. फलोपधान Siddh. K. — h) *Zuneigung. — i) *Gelübde. — k) *Gift.* — 3) f. उपधानी *Kissen.*

उपधानक n. *Kissen, Polster* Hemâdri 1,657,20.

उपधानविधि m. Titel eines Werkes.

उपधानीय n. *Kissen.*

°उपधायिन् Adj. *Etwas* (als Kissen) *unterlegend.*

उपधारणा n. *das in Betracht Ziehen, Erwägung.*

उपधार्य Adj. *zu begreifen* Karaka 1,15.

उपधालोपिन् Adj. *einen Ausfall des vorletzten Lautes erleidend* P. 4,1,28.

उपधि m. 1) *Hinzufügung* Lâṭj. 7,9,8. — 2) *Betrug, Schelmerei.* — 3) *der Theil des Rades zwischen Nabe und Radkranz.* — 4) = उपाधि *Bedingung, Attribut* (buddh.).

उपधिक M. 9,258 fehlerhaft für श्रौपधिक.

*उपधृति f. *Lichtstrahl.*

उपधेय Adj. *aufzusetzen, aufgesetzt werdend.*

उपध्मा f. *Anhauch, die Thätigkeit, durch welche der* Upadhmânîja *hervorgebracht wird.*

उपध्मानिन् Adj. *anhauchend.*

उपध्मानीय m. *der* Visarga *vor* प *und* फ.

उपध्वंसन MBh. 13,2617. fgg. fehlerhaft für अप°.

उपनक्षत्र n. *Nebenstern.*

उपनख n. *eine best. Krankheit der Nägel.*

उपनगर *n. *Vorstadt.* Adv. in °भव Adj. *in der Nähe der Stadt befindlich* Daçak. 60,17.

उपनति f. 1) *Zuneigung.* — 2) *das Zutheilwerden.*

*उपनदम् Adv. *am Fluss.*

उपनद्धव्य Adj. *mit einem Umschlag zu versehen.*

उपनन्द m. N. pr. eines Schlangenfürsten und verschiedener Männer.

उपनन्दक m. N. pr. 1) eines Sohnes des Dhṛtarâshṭra. — 2) eines Wesens im Gefolge Skanda's. — 3) einer Trommel Judhishṭhira's.

उपनन्दन m. *eine Form* Çiva's VP.² 1,79.

उपनन्दसंज्ञा f. N. pr. einer der Kumârî an Indra's Banner.

उपनम्र Adj. *sich einstellend* Naish. 2,12. 3,134.

उपनय m. 1) *Zuführung, Verschaffung.* — 2) *Erlangung.* — 3) *Anwendung.* — 4) *Einführung* (in eine Wissenschaft). — 5) *das vierte Glied in einem Syllogismus* Karaka 3,8. — 6) = *उपनयन 4).

उपनयन n. 1) *das Zuführen, Bringen.* — 2) *das Anwenden.* श्लेष्मण Karaka 1,29. — 3) *das Einführen* (in eine Wissenschaft), *das Vertrautmachen mit.* — 4) *Aufnahme eines Schülers in die Lehre, wodurch dieser in die Stellung eines vollberechtigten Mitglieds der religiösen Gemeinde einzutreten beginnt.* — 5) *Einleitung, introductio.*

उपनयनचिन्तामणि m. und उपनयनलक्षण n. Titel zweier Werke.

*उपनर m. N. pr. eines Schlangendämons (buddh.).

उपनद्ध n. *Tuch zum Einbinden.*

उपनागर Adj. Bez. *eines best.* Apabhraṁça-*Dialects.*

उपनामुक Adj. *sich zuneigend.*

उपनायक m. *Nebenheld* (im Drama).

उपनायन n. = उपनयन 4).

उपनायिक Hariv. 4417 fehlerhaft für श्रौप°.

उपनासिक n. *Umgebung der Nase.*

उपनाह m. 1) *Bündel.* — 2) *Pflaster, Umschlag.* °स्वेद m. *Schweiss durch heisse Umschläge* Mat. med. 19. — 3) *Augenwinkelgeschwulst.* — 4) *das obere Ende des Halses der* Vîṇâ. — 5) *anhaltende Feindschaft* Gal.

उपनिक्षेप m. *Depositum, anvertrautes Gut.*

उपनिधातर् Nom. ag. *niedersetzend.*

उपनिधान 1) *das Danebensetzen* Comm. zu Lâṭj. 9,7,16. — 2) *= उपनिधि 1).

उपनिधि m. 1) *anvertrautes Gut,* insbes. *ein mit einem Siegel versehenes.* — 2) *Lichtstrahl* Gal. Vgl. उपधृति. — 3) N. pr. eines Sohnes des Vasudeva.

उपनिपात m. (adj. Comp. f. श्रा) 1) *Hinzutritt.* — 2) *Eintritt, das Eintreffen* Çaṁk. zu Bâdar. 3,4,51. *plötzliches Eintreffen, das Hervorbrechen* Mudrâr. 132,3 (197,3). Kâd. 152,14. 171,3. — 3) *Ueberfall.*

उपनिपातन n. *das Hereinbrechen, plötzliches Erscheinen* Comm. zu Njâsas. 2,1,24.

°उपनिपातिन् Adj. *hereinbrechend —, sich stürzend in.*

उपनिबन्धर् Nom. ag. *Abfasser, Redacteur.* Nom. abstr. °न्धृत्व n.

उपनिबन्धन 1) Adj. *offenbarend, an den Tag le-*

gend. — 2) n. *das Schildern, Beschreiben.*

°उपनिभ Adj. *gleich, ähnlich.*

उपनिमन्त्रण n. *das Einladen* Vens. 25.

*उपनिर्गम m. *Hauptstrasse.*

उपनिवपन n. *das Hinwerfen auf Etwas.*

उपनिवेश m. (adj. Comp. f. आ) *Vorstadt.*

°उपनिवेशिन् Adj. *zukommend* (ein Name einem Dinge).

उपनिषद् f. 1) *das sich in die Nähe Setzen. — 2) esoterische Lehre, Geheimlehre, Geheimniss.* *उपनिषत्कर् wohl *mit Etwas geheim halten.* — 3) *eine Klasse von Schriften, welche die Auffindung des geheimen Sinnes des Veda zur Aufgabe haben.*

उपनिषद् n. = उपनिषद् 3).

उपनिषद्ब्राह्मण n., °षद्भाष्य n. und °षद्विवरण n. Titel von Werken.

उपनिषादिन् Adj. *zu Jmds Füssen sitzend, unterthänig.*

*उपनिष्कर् m. *Hauptstrasse.*

उपनिष्क्रमण n. 1) *das Hinaustreten zu Etwas. — 2) das erste Hinauskommen eines Kindes in die freie Luft* Hemâdri 1,231,6. — 3) *freier Platz* Gaut. — 4) *Hauptstrasse.*

उपनीति f. = उपनयन 4) Njâjam. 2,3,8.

*उपनीवि Adv. *am Schurz* Comm. zu Çiç. 10,60.

उपनृत्य n. *Tanzplatz.*

उपनेतर् Nom. ag. (f. °त्री) 1) *Zuführer, Herbeibringer.* — 2) *der einen Schüler bei sich aufnimmt, Erzieher* Spr. 2328.

उपनेतव्य Adj. *zu bringen.*

उपनेय Adj. Nâr. 4,51 fehlerhaft für अपनेय.

उपन्यसन n. *das zur Sprache Bringen, Etwas Predigen* Çiç. 16,51.

उपन्यास 1) Adj. *das Nöthige herbeischaffend* MBu. 12,100,28,b. — 2) m. *a) Beisetzung, Beifügung.* — *b) das Herbeischaffen des Nöthigen* MBu. 12,100, 28,a. — *c) eine hingeworfene Aeusserung, gelegentliche Erwähnung, — Ausspruch, Andeutung, Angabe* Bâdar. 1,2,23. 4,6. *Anführung, Citat* Utpala zu Varâh. Bṛh. 7,3. — *d) Begründung.* — *e) eine best. Art von Bündniss* oder *Frieden* Spr. 4566. — *f)* in der Dramatik *Beschwichtigung, Besänftigung.* — *g) *Pfand.*

°उपन्यासम् Absol. *unter Aeusserung von* Spr. 2665.

उपपक्ष m. 1) *Achselgrube.* उपपक्षद्घ्न Adj. *bis dahin reichend.* — 2) Du. *die Haare in der Achselgrube.*

उपपक्ष्म Adv. *an den Augenwimpern* Suçr. 2,338,3.

(उपपक्ष्य) उपपक्षिक Adj. *an der Achsel befindlich.*

उपपतनीय n. = उपपातक.

उपपति m. *Nebenmann, Buhle.*

उपपत्ति f. 1) *das Eintreffen, Sichereignen, zu Stande —, zum Vorschein Kommen.* — 2) *das Zutreffen, Sichergeben, Begründetsein, Bewiesensein, Begründung, Beweis.* °युक्त *begründet, bewiesen.* °परित्यक्त *unbegründet, unbewiesen.* — 3) *Angemessenheit.* Instr. Sg. und Pl. (MBu. 13,23,3) *auf angemessene Weise.*

उपपत्तिमत् Adj. *mit Beweisen versehen, bewiesen.* Nom. abstr. °मत्त्व n. *Beweisbarkeit* Çaṃk. zu Bâdar. 2,2,32.

उपपत्तिसम m. im Njâja *das Sophisma: einem Dinge kann die eine von zwei grundverschiedenen Eigenschaften zukommen, wenn die Verschiedenheit in der Ursache des Dinges begründet ist.* Njâjas. 5,1,1.25.

उपपथ 1) m. etwa *Anhang, Ergänzung.* — 2) *°म् Adv. *am Wege.*

उपपद् f. *das Eintreffen, Eintreten.*

उपपद n. 1) *ein Wort in untergeordneter Stellung, das als Begleiter eines andern Wortes auftritt.* — 2) *ein Bischen.*

*उपपरीक्षण n. und उपपरीक्षा f. *genaue Betrachtung, Untersuchung, Erforschung.*

उपपर्चन 1) *Adj. *dicht berührend.* — 2) n. *Begattung.*

उपपर्वन् n. *der Tag vor* oder *nach einem* Parvan Çâṅkh. Gṛhj. 6,1.

उपपल्वलम् Adv. *am Teiche* Naish. 1,121.

उपपात m. 1) *das Hinzukommen, von Neuem Entstehen* Ind. St. 10,311. — 2) *Zufall, Unfall.*

उपपातक n. *eine kleinere Sünde* Gaut.

°उपपातिन् Adj. *sich stürzend auf.*

उपपाद in द्रुहपपाद und यज्ञोपपादम्.

उपपादक Adj. *bewirkend, dass Etwas sich ereignet, —zu Stande kommt, bedingend, ermöglichend.*

उपपादन 1) Adj. *vorbringend, zur Sprache bringend* H. 255. — 2) n. *a) das Herbeischaffen.* — *b) das Erscheinen.* — *c) das Beweisen.*

उपपादनीय Adj. *zu behandeln* (medic.) Kâraka 3,7.

उपपाडुक Adj. *von selbst entstehend.*

उपपाद्य Adj. *was zur Erscheinung gebracht wird.*

उपपाप n. = उपपातक.

उपपार्श्व m. wohl *Schulterblatt* MBu. 3,71,16.

उपपीडन n. *das Quälen, Martern.*

उपपीडम् Absol. *unter Drücken, an sich drückend* Naish. 6,78. उरसि Çiç. 10,47. *पार्श्वोप°, *पार्श्वाभ्यामुप° oder *पार्श्वयोरुप° P. 3,4,49, Sch.

*उपपुर् n. und °पुरी f. *Vorstadt.*

उपपुराण n. *Neben-Purâṇa, eine best. Klasse von Schriften, die den 18 Purâṇa zur Seite gestellt werden.*

*उपपुष्पिका f. *das Gähnen.*

*उपपूर्वरात्रम् Adv. *gegen Anfang der Nacht* P. 6, 2,38, Sch.

उपपृच् Adj. *fest angeschmiegt an* (Gen.).

उपपौरिक Adj. *in der Nähe der Stadt gelegen.*

*उपपौर्णमासम् und *°मासि Adv. *um die Zeit des Vollmondes.*

उपप्रेत् Inf. *um sich zu begatten.*

उपप्रदर्शन n. *das Hinweisen auf.*

उपप्रदान n. *das Beschenken, Geschenk* VP. 5,22,17.

उपप्रलोभन n. *das Verführen, Verlockung.*

उपप्रुत् Adj. *heranwallend.*

उपप्रेक्षण n. *ruhiges Zusehen, das Nichtbeachten.*

उपप्रेष m. *Aufforderung.*

उपप्लव m. 1) *Heimsuchung, widerwärtiger Zufall, Unfall, Unglück, Störung;* insbes. von *widerwärtigen Naturereignissen* und *Finsternissen.* — 2) *Kampfplatz* MBu. 2,23,25. — 3) *Rand* Çulbas. 2,37.

उपप्लविन् Adj. *von einem Unfall betroffen.* Zugleich *verfinstert* Kâd. 234,6.

उपप्लव्य n. N. pr. der Hauptstadt der Matsja.

उपबन्ध m. 1) *Verbindung.* — 2) *Band, Strick.* — 3) *Anführung, Citat* Taitt. Prât. 1,59. — 4) *Anwendung, Gebrauch* (eines Wortes u. s. w.) Bâdar. 3,4,24. — 5) *eine best. Art zu sitzen.* — 6) *Suffix.*

उपबन्धन n. = उपबन्ध 4) Çaṃk. zu Bâdar. 3,4,24.

*उपबर्ह् m. *Kissen.*

उपबर्हण 1) Adj. (f. आ) *mit einem Polster versehen* Vaitân. 36,7. — 2) m. *a)* Bein. des Gandharva Nârada VP.² 2,20. — *b)* N. pr. eines Gebirges. — 3) f. ई *Kissen, Polster.* — 4) n. dass.

उपबर्हिण m. v. l. für उपबर्हण 2) *b).*

*उपबहु Adj. *ziemlich viel.*

उपबाहु m. 1) *Unterarm.* — 2) *N. pr. eines Mannes.

उपबाह्यकमृञ्जयी und उपबाह्या f. N. pr. einer Gattin des Bhuǵamâna Hariv. 1,37,8. 4.

*उपबिन्दु m. N. pr. eines Mannes gaṇa बाह्वादि in der Kâç.

उपबिल Adj. *neben der Oeffnung befindlich* Mânava im Comm. zu Kâtj. Çr. 9,9,25.

उपबृंहण n. *das Befestigen, Kräftigen, Fördern* R. ed. Bomb. 1,4,6.

उपबृंहिन् Adj. *kräftigend, fördernd.*

उपब्द् 1) m. *Geräusch, Geklapper, Gerassel* u. s. w. — 2) f. उपब्दा oder m. उपब्दि *ein best. giftiges Thier* AV. 2,24,6.

उपब्दि m. = उपब्द् 1).

उपब्दिमत् Adj. *geräuschvoll, laut.*

उपभङ्ग m. *Glied einer Strophe.*

उपभाषा f. *ein untergeordneter Provincialdialect.*

उपभुक्तधन Adj. *der sein Vermögen genossen hat* und zugleich m. N. pr. eines Kaufmanns.

उपभुक्ति f. *die tägliche Bewegung eines Gestirns.*

उपभृषाण n. *Schiff und Geschirr.*

उपभृत् f. *eine hölzerne Opferkelle.*

उपभेद् m. *Unterart, Species.*

उपभैमि Adv. *neben* Bhaimi (Damajantî) Naish. 3,1.

उपभोक्तर् Nom. ag. *Geniesser, Niessbraucher, Gebraucher.*

उपभोग m. *Genuss, Niessbrauch, Gebrauch* (vom coitus 108,4); *Genuss*, so v. a. *Genussmittel.* Bei den Gaina *wiederholter Genuss desselben Gegenstandes.*

उपभोगवत् Adj. *Genüsse gewährend* zu Spr. 4491.

°उपभोगिन् Adj. *geniessend, niessbrauchend.*

उपभोग्य Adj. 1) *zu geniessen, — niessbrauchen, —gebrauchen, was genossen u. s. w. wird.* Nom. abstr. °त्व n. — 2) n. *Object des Genusses* MBh. 1,204,20.

उपभोक्तृ Adj. *geniessend, essend.*

°उपभोज्य Adj. *sich zum Genuss für — eignend.*

उपम Adj. (f. आ) 1) *der oberste, höchste.* — 2) *der höchste, herrlichste, trefflichste.* — 3) *der nächste, erste.*

उपमज्जन n. *Bad, Abwaschung.*

उपमद्गु m. N. pr. *eines jüngern Bruders des* Madgu.

उपमन्त्रण n. *das Bereden, Beschwatzen.*

1. उपमन्त्रिन् Adj. *ermunternd, antreibend.*

2. उपमन्त्रिन् m. *ein fürstlicher Rath zweiten Ranges.*

उपमन्थनी f. *Rührstab.*

उपमन्थितर् Nom. ag. *der* (Butter u. dgl.) *rührt.*

उपमन्यु 1) Adj. *eifrig, anstrebend.* — 2) m. N. pr. eines Mannes. Pl. *seine Nachkommen.*

उपमर्द m. 1) *heftiger Druck.* — 2) *Zufügung eines Leids, — Schadens, Beeinträchtigung.* — 3) *Vernichtung* Comm. zu Nyâyas. 4,1,14. — 4) *Unterdrückung, das Verschwindenlassen* (eines Lautes) Nyâyas. 2,2,59.

उपमर्दक Adj. 1) *vernichtend, zu Grunde richtend.* — 2) *unterdrückend, aufhebend.*

उपमर्दन n. 1) *Zufügung eines Leids, Beleidigung* Comm. zu Mṛicch. 18,20. — 2) *das Unterdrücken, Aufheben.*

°उपमर्दिन् Adj. *vernichtend, zu Grunde richtend.*

उपमश्रवस् 1) Adj. *hochberühmt.* — 2) m. N. pr. eines Mannes.

1. उपमा Adv. *in nächster Nähe.*

2. उपमा f. 1) *Verhältniss der Aehnlichkeit* oder *Gleichheit, Vergleichung, Gleichniss* (auch rhet.). Am Ende eines adj. Comp. (f. आ) so v. a. *ähnlich, gleichend.* अलब्धोपम *keinen Vergleich zulassend.* — 2) *Vergleichungswort.* — 3) *ein best. Metrum.*

उपमात् = उपमित्.

*उपमातर् f. *Amme.*

उपमाति f. 1) *das Angehen mit einem Wunsche, — einer Bitte, Ansprache, Anrede.* — 2) *der Anrede zugänglich, affabilis.*

उपमातिवेनि Adj. *eine Ansprache gern aufnehmend.*

उपमाद् m. *Belustigung, Erheiterung.*

उपमान n. 1) *Vergleich, Aehnlichkeit, Analogie.* Am Ende eines adj. Comp. so v. a. *ähnlich, gleichend.* — 2) *das womit Etwas verglichen wird.* — 3) *Vergleichungswort.*

उपमानचिन्तामणि m. Titel eines Werkes.

उपमानता f. 1) *Gleichheit.* °तां प्राप् *einem Dinge* (Gen.) *in Etwas* (Loc.) *gleich werden.* — 2) Nom. abstr. zu उपमान 2).

उपमानत्व n. Nom. abstr. zu उपमान 2) Comm. zu Vâmana 4,3,15.

उपमानवत् Adj. *ähnlich* Çatr. 14,162.

उपमाम् Adv. *am Höchsten.*

उपमारण n. *das Untertauchen* (trans.).

उपमालङ्कार m. in der Rhet. *ein best. Gleichniss.*

उपमालिनी f. *ein best. Metrum.*

उपमाव्यतिरेक m. in der Rhet. *ein best. Gleichniss* 252,24.

उपमास्य Adj. *allmonatlich.*

उपमिति f. *Strebepfeiler, Stützbalken.*

उपमिति f. 1) *Aehnlichkeit.* — 2) *Schlussfolge nach Analogie.*

*उपमित्र n. *ein Freund in zweiter Reihe.*

उपमीमांसा f. *das Bedenken, Besinnen.*

उपमुखम् Adv. *am Munde* Lâṭj. 4,2,6.

उपमूलम् und उपमूल° (Gobh. 1,5,7) Adv. *an der Wurzel.*

*उपमेत m. *Vatica robusta W. u. A.*

उपमेय Adj. *zu vergleichen mit* (Instr. oder im Comp. vorangehend), *was verglichen wird;* n. *der verglichene Gegenstand.* Nom. abstr. °त्व n. Comm. zu Vâmana 4,3,15.

उपमेयोपमा f. *ein Gleichniss von der Form: a gleicht b, und b gleicht a* Kâvjapr. 10,5.

उपयज् f. (Nom. °यट्) Bez. *von eilf Zusatzsprüchen beim Thieropfer* (VS. 6,21) Maitr. S. 3,10,4.

उपयन Kathâs. 14,31 fehlerhaft für उपायन.

उपयन्तर् Nom. ag. *Gemahl.*

उपयन्त्र n. *chirurgisches Hülfswerkzeug.*

उपयम m. (adj. Comp. f. आ) *das Sichzulegen, Heirathen* (einer Frau) und *das Anlegen* (eines Feuers) Gaut.

उपयमन 1) Adj. *unterfassend, zum Unterfassen dienend.* — 2) f. ई a) *Unterlage.* — b) *Schöpflöffel.* — 3) n. *das Heirathen, zur Frau Nehmen.* — Fehlerhaft für उपगमन Kâd. II, 141,12.

उपयष्टर् Nom. ag. *der bei der* Upajag *thätige Priester.*

उपयाचन, °याचित und *°यायितक n. *Bitte, Forderung.*

उपयाज m. 1) = उपयज्. — 2) N. pr. *eines jüngern Bruders des* Jâga.

उपयान n. *das Herankommen, Herbei—, Ankunft.*

उपयापन n. *das Hinführen zu, Zusammenführen mit* (Instr.).

उपयाम m. 1) *ein best. irdenes Geschirr* AV. Prâjaçc. 37,14. Comm. zu TS. 3,2,8,1. — 2) Pl. *die mit* उपयामगृहीतः *beginnenden, beim* Soma-*Schöpfen dienenden Sprüche.* — 3) **das Heirathen einer Frau* (obj.). — 4) von unbekannter Bed. VS. 25,2.

उपयामगृहीत Adj. *mit* Upajâma 1) *geschöpft* VS. 7,4.12.20. Ind. St. 2,99.

*उपयामवत् und *°यामिन् Adj. von उपयाम.

उपयायिन् Adj. *herankommend.*

उपयुत m. N. pr. eines Fürsten VP.^{2} 3,334.

उपयुयुत्सु Adj. *anzuwenden beabsichtigend.*

उपयै Dat. Inf. *zu kommen* RV. 8,47,12.

उपयोक्तर् Nom. ag. *der da anwendet, Gebrauch macht* (von einer Nahrung).

उपयोक्तव्य Adj. *zu geniessen* 40,4.

उपयोग m. 1) *Anwendung, Verwendung, Gebrauch, Genuss* (von Speisen und Getränken). °गं व्रज्, इ oder गम् (Spr. 7630) *zur Anwendung kommen.* — 2) *Erwerbung, Erlernung* Gaut.

उपयोगिन् Adj. 1) *zur Anwendung kommend, dienlich, förderlich, angemessen.* Nom. abstr. °गिता f. (Naish. 2,48) und °गित्व n. — 2) am Ende eines Comp. *anwendend, gebrauchend.*

उपयोग्य Adj. = उपयोज्य Bâlar. 254,6.

उपयोजन n. 1) *das Anspannen.* — 2) *Gespann.*

उपयोज्य Adj. *anzuwenden, zu gebrauchen, was angewandt oder gebraucht wird* 217,10.

*उपयोषम् Adv. v. l. für उपजोषम्.

उपर 1) Adj. (f. आ) a) *unterhalb gelegen, der untere.* — b) *der hintere.* — c) *der spätere.* — d) *der nähere, benachbarte.* — 2) m. a) *der untere Stein, auf welchem der* Soma *mit den Handsteinen ausgeschlagen wird.* — b) *der untere Theil des Opferpfostens.* — c) **Wolke.* — d) **Weltgegend.* — 3) f. आ Pl. Loc. *in der Nähe.*

*उपरक्तण n. *Piquet, Feldwache.*

उपरञ्जक Adj. 1) *färbend.* — 2) *einem Dinge eine Färbung gebend, auf dasselbe Einfluss übend.*

उपरञ्ज्य Adj. *dem eine Färbung gegeben wird, worauf ein Einfluss geübt wird.*

उपरतशोणिता Adj. f. *deren menses aufgehört haben* Gobh. 2,5,8.

उपरेतात् f. *Nähe.* Nur im Loc.

उपरति f. 1) *das Aufhören.* — 2) *Quietismus* 256,1.11. — 3) *Tod* Kâṭ. II,100,17. 112,12.

उपरत्न n. *ein Edelstein niederer Gattung.*

उपरन्ध्र n. *ein best. Theil des Körpers beim Pferde.*

उपरम m. 1) *das Aufhören, zu Ende Gehen, Ablauf.* Nom. abstr. °त्व n. 259,15. — 2) *das Abstehen von, Aufgeben.* — 3) *Hingang, Tod* Kâṭ. II,141,22.

उपरमण n. *das zur Ruhe Kommen* 256,11.

उपरव m. *Schallloch; so heissen Gruben, über welchen der* Soma *ausgeschlagen wird, damit der Schall der Steine verstärkt wird.*

उपरस m. *Halbmetall.*

उपराग m. 1) *Färbung.* — 2) *Verfinsterung, Finsterniss.* — 3) *Einfluss* Çaṃk. zu Bâdar. 2,2,20.

उपरागदर्पण m. Titel eines astron. Tractats.

उपराज 1) *m. *Unterkönig.* — 2) °म् Adv. *in Gegenwart des Königs* Ind. St. 15,287.

*उपराधय Adj. gaṇa ब्राह्मणादि.

*उपराम m. *das Aufhören.*

*उपराव m. Nom. act.

उपरि 1) Adv. *a) oben, darauf, nach oben.* Wiederholt *über einander* 268,3. Suçr. 1,258,13. — *b) überdies, dazu, ferner.* Wiederholt *immer wieder* Kâṭ. 188,18. II,89,17. — *c) nachher.* — 2) Praep. *a) über, oberhalb, über — hinaus, auf, hinauf in;* mit Acc., Gen., Abl., Loc. und am Anfange oder Ende eines adv. Comp. उपर्युपरि mit Acc. *unmittelbar über* Tâṇḍya-Br. 6,5,14. mit Gen. *hoch über* MBh. 3,53,2. — *b) über* (der Zahl, dem Werthe nach); mit Gen. oder am Ende eines adv. Comp. — *c) nach* (zeitlich), mit Gen. oder am Ende eines adv. Comp. — *d) in Bezug auf, in Betreff von, wegen;* mit Gen.

उपरिकाण्ड n. Titel des 3ten Kâṇḍa in Maitr. S.

*उपरिकुटी f. *Bodenkammer.*

उपरिग Adj. *darüber sich bewegend, — fliegend.*

उपरिचर m. Bein. des Königs Vasu.

°उपरिचिह्नित Adj. *oben mit — gekennzeichnet.*

उपरिज Adj. *hervorwachsend, herausragend.*

उपरिजानु Adv. *oberhalb des Knies* Âpast.

उपरितन Adj. (f. आ) 1) *der obere* Mṛkkaṇḍ. 51,18, v.l. Comm. zu Tâṇḍya-Br. 3,6,2. — 2) in einem Buche so v. a. *nachfolgend, nächstfolgend* Comm. zu Njâyam. 2,2,5. 3,21. 9,2,16.

उपरितल n. *superficies* Mṛkkaṇḍ. 51,18. Daçak. 85,4.

उपरितस् Adv. *darüber* Hemâdri 1,306,7.

उपरिदंष्ट्रिन् Adj. *in der oberen Kinnlade Schneidezähne habend.*

उपरिनाभि Adv. *über dem Nabel.*

उपरिन्यस्त Adj. *darauf gesetzt.*

उपरिपात्र n. *Oberschale, Deckel* Hemâdri 1,231,9. Vgl. ऊर्ध्वपात्र.

उपरिपुरुष m. *ein darauf befindlicher Mann.*

उपरिप्रुत् Adj. *von oben herkommend.*

उपरिबध्नव m. N. pr. eines Ṛshi.

उपरिबुध्न Adj. *über den Boden emporragend.*

उपरिभक्त Adj. *nach dem Essen angewendet* Kâraka 6,20.25.

उपरिभाग m. *Obertheil* Comm. zu TS. Prât. 2, 37.41. Hemâdri 1,190,7.

उपरिभाव m. *das Darübersein, Höhersein.*

उपरिभूमि Adv. *über dem Boden.*

(उपरिमर्त्य) °मर्तिम्र Adj. *über die Sterblichen sich erhebend.*

*उपरिमेखल m. N. pr. eines Mannes. Pl. *seine Nachkommen.*

उपरियान n. *das nach oben Gehen, in den Himmel Kommen.*

उपरिशयन n. *erhöhte Lagerstatt.*

उपरिशय्या f. dass. Âpast. Gobh. 3,1,18.

उपरिशायिन् Adj. *auf einem erhöhten Lager ruhend.*

उपरिश्रेणिक Adj. *in der oberen Reihe stehend.*

उपरिषद् und °षद्य (Tâṇḍya-Br. 5,5,1) = °सद् und °सद्य.

उपरिष्टाज्ज्योतिष्मती f. und °ज्योतिस् *ein best. ved. Metrum.*

उपरिष्टात् 1) Adv. *a) oben, oberhalb* 116,12. *von oben her.* — *b) hinten.* — *c)* in einem Buche u. s. w. *weiterhin, später, im Folgenden.* — *d) nachher.* — 2) Praep. *a) über, auf, hinab auf;* mit Acc. oder Gen. (Çulbas. 1,39). — *b) hinter,* mit Gen. — *c) über, in Bezug auf, in Betreff von;* mit Gen.

उपरिष्टात्स्वाकृति Adj. *mit hinterher folgendem* Svâhâ-*Ruf* Çat. Br. 3,8,1,16. 13,2,11,2.

उपरिष्टाद्उपयाम Adj. *mit hinterher folgenden* Upajâma-*Sprüchen* TS. 6,5,10,3.

उपरिष्टाद्बृहती f. *ein best. ved. Metrum.*

उपरिष्टाद्वात m. *Wind von oben* Maitr. S. 2,7,20.

उपरिष्टाल्लक्षण Adj. (f. आ) *hinten das Merkmal habend* Çat. Br. 1,7,2,19.

उपरिष्ट Adj. = उपरिस्थ Daçak. 16,2.

उपरिसद् Adj. *oberhalb sitzend, — wohnend.*

उपरिसद्य n. *das Sitzen in der Höhe.*

उपरिस्थ (!) Adj. (f. आ) *oben —, darüber stehend, darauf befindlich* Maitrâjup. 2,4. *stehend auf* (Gen. oder im Comp. vorangehend) Hemâdri 1,391,1.13.

उपरिस्थापन n. *das Daraufliegen.*

उपरिस्थायिन् Adj. *höher stehend, überragend* Comm. zu TS. Prât. 21,1.

उपरिस्थित Adj. = उपरिस्थ.

उपरिस्पृश् Adj. *emporragend.*

उपरिहस्त m. *eine höher stehende Hand* (unter vieren) Hemâdri 1,285,8.

उपरीतक m. *quidam coeundi modus.*

उपरूप n. *ein schlechtes Symptom* Kâraka 5,12.

उपरूपक n. *ein Schauspiel von untergeordneter Gattung.*

उपरोध m. 1) *Versperrung, Obstruction, Hemmung.* — 2) *Störung, Schädigung, Beeinträchtigung.* — 3) *Zwistigkeit, Misshelligkeit.* — 4) = अनुरोध *Rücksicht.*

*उपरोधक n. *ein inneres Gemach.*

उपरोधन n. 1) *Belagerung.* — 2) *Hemmniss.*

°उपरोधिन् Adj. 1) *gehemmt —, gestört —, unterbrochen durch.* — 2) *hemmend, störend, beeinträchtigend.*

उपर्यासन n. *das Sitzen in der Höhe.*

उपर्यासीन Adj. *erhöht sitzend* Ait. Âr. 468,3 v. u.

उपल 1) m. (adj. Comp. f. आ) *a) Stein.* — *b) Edelstein* Jâgñ. 3,36. — *c) *Wolke.* — 2) f. ऊपला *a) der obere, kleinere Mühlstein.* — *b) * = शर्करा.

उपलक m. *Stein.*

उपलत in डुरुपलत.

उपलक्षक Adj. 1) *implicite bezeichnend, — ausdrückend.* Nom. abstr. °त्व n. Comm. zu TS. Prât. 4,23.8,34. — 2) *wahrnehmend, errathend* Spr. 4976.

उपलक्षण 1) n. *a) Bezeichnung.* — *b) das implicite Bezeichnen, elliptische Bezeichnung.* Nom. abstr. °ता f. und °त्व n. (267,21). — *c) Merkmal.* — *d) das Schauen nach.* — 2) f. आ = 1) *b).*

उपलक्षयितव्य Adj. *worauf man zu achten hat* Suçr. 1,43,9.

उपलक्ष्य Adj. *erkennbar.*

*उपलधिप्रिय m. fehlerhaft für वालधिप्रिय.

उपलप्रक्षिन् Adj. *mit dem Mühlstein hantirend.*

उपलब्धृ Nom. ag. *Wahrnehmer* Nṛs. Up. in Ind. St. 9,162. Çaṃk. zu Bâdar. 2,2,25.

उपलब्धव्य Adj. *wahrzunehmen.*

उपलब्धार्थ Adj. (f. आ) *was man vernommen hat.*

उपलब्धि f. 1) *Erlangung.* — 2) *Auffassung, Wahrnehmung, das Gewahrwerden, Verständniss.* — 3) *Vernehmbarkeit.*

उपलब्धिमत् Adj. 1) *wahrnehmend.* °मत्त्व n. *Fähigkeit der Wahrnehmung.* — 2) *vernehmlich, verständlich.*

उपलब्धिसम m. *im* Njâja *das Sophisma: dagegen ist einzuwenden, dass die Erscheinung nicht immer dieselbe Ursache hat.* Njâjas. 5,1,27. Sarvad. 114,12.

*उपलभेदिन् m. *Coleus scutellarioides Benth.*

उपलभ्य Adj. 1) *zu erlangen.* — 2) *wahrzunehmen.*

उपलम्भ m. 1) *Erlangung.* — 2) *Wahrnehmung, Empfindung.* — 3) fehlerhaft für उपालम्भ.

उपलम्भक Adj. 1) *wahrnehmend.* — 2) *wahrnehmen lassend.*

उपलम्भन n. 1) *Wahrnehmung.* Nom. abstr. °त्व n. Gaim. 1,1,4. — 2) *Intellect.*

उपलम्भ्य Adj. *was man sich zu eigen zu machen hat.*

उपलरुस्त m. N. pr. eines Kâṇḍâla.

उपलाभ m. *Erhaschung,* in अनुपलाभ.

उपलालन n. und °ना f. *das Hätscheln* Comm. zu R. ed. Bomb. 2,77,12.

*उपलिङ्ग n. *ein Unglück verheissendes Zeichen.*

उपलिप्सा f. *das Verlangen nach* Spr. 2337.

उपलिप्सु Adj. *zu erfahren begierig,* mit Acc.

उपलेख m. Titel eines gramm. Tractats. °पञ्जिका f. und °भाष्य n. *Commentare* dazu Ind. St. 1,82.

*उपलेट gaṇa गौरादि.

उपलेप m. 1) *das Bestreichen mit Kuhmist.* — 2) *Verschleimung* Suçr. 1,155,15. — 3) *Abstumpfung, Stumpfheit.*

उपलेपन n. 1) *das Bestreichen, Beschmieren,* insbes. *mit Kuhmist* Agni-P. 38,42. — 2) *Kuhmist* Kâraka 3,8.

उपलेपिन् Adj. 1) *zur Salbe dienend.* — 2) *verstopfend.*

*उपलोट gaṇa गौरादि. = कोष्ठ Nigh. Pr.

उपलोह m. n. etwa *Halbmetall.*

उपवक्तृ Nom. ag. 1) *Zusprecher, Ermunterer.* — 2) Bez. *eines best. Priesters* Comm. zu TBr. 2, 411,15. 412,2. Âçv. Çr. 5,7,3.

उपवङ्ग m. Pl. N. pr. eines Volkes.

उपवञ्चन in सूपवञ्चन.

*उपवट m. *Buchanania latifolia Roxb.*

उपवन n. (adj. Comp. f. आ) *Wäldchen, Hain.*

उपवनविनोद m. Titel eines Werkes.

उपवत्त् Adj. *das Wort* उप *enthaltend.* f. °ती (sc. ऋच्) Çat. Br. 2,3,4,9. 16. Lâṭj. 4,5,19. Tândja-Br. 11,1,1. 2.

उपवर्णन n. 1) *das Schildern, Beschreiben, genaues Angeben.* f. आ dass. Hemâdri 1,533,9. — 2) *das Verherrlichen, Lobrede auf* Bâlar. 183,4.

*उपवर्त *eine best. hohe Zahl* (buddh.).

उपवर्तन n. 1) *das Vorführen.* — 2) *Tummelplatz, Land.*

उपवर्ष m. N. pr. *eines jüngern Bruders des* Varsha.

*उपवल्लिका f. = अमृतस्रवा.

उपवल्क्य m. *Herausforderung zum Wettstreit.*

उपवसथ m. 1) *Fasttag,* Bez. *des Vorabends des* Soma-*Opfers* und *der Feier dieses Tages.* — 2) *Dorf.*

उपवसथीय und °वसथ्य Adj. *zum* Upavasatha 1) *bestimmt.*

उपवसन in पयोप° und पीवोप°.

उपवसनीय Adj. = उपवसथीय.

*उपवस्त n. *Fasten.*

*उपवस्तर् Nom. ag. *der da fastet.*

उपवस्तव्य Adj. *mit Fasten zu begehen* Gobh. 1,5,5.

*उपवस्ति gaṇa वेतनादि.

उपवर्ह n. *Unterlage des Joches auf dem Nacken eines Stieres, um diesen einem höhern Jochgenossen gleichzumachen.*

उपवा f. *das Anwehen.*

1. उपवाक m. *Anrede, Preis.*

2. उपवाक m. und °का f. Indra-*Korn* (इन्द्रयव).

उपवाकसक्तव: (उपवाक्य) °वाकिक्य und (°वाच्य) °वाचिक्य Adj. *anzureden, zu preisen.*

उपवाजन n. *Fächer.*

उपवात Adj. *trocken.* Holz Âçv. Gṛhj. 3,8,4.

उपवाद m. *Tadel, Anfahrung* Ait. Âr. 315,1 (अप° gedr.).

उपवादिन् Adj. *tadelnd, schmähend.*

उपवास m. *n. 1) *Fasten* (religiös und diätetisch) Gaut. Spr. 7623. 7802. — 2) *das Anlegen des heiligen Feuers.*

उपवासक m. = उपवास 1).

उपवासन n. *Anzug, Ueberwurf.*

उपवासव्रतिन् Adj. *in Folge eines Gelübdes fastend* Naish. 3,101.

उपवासिन् Adj. *fastend.*

उपवाह m. Pl. N. pr. eines Volkes VP.² 2,165.

°उपवाहिन् Adj. *hinfliessend zu* MBh. 1,63,38.

उपवाह्य 1) Adj. *a) herbeizuführen.* — *b) zum Fahren oder Reiten dienend.* °करेणुका Kâd. II,47, 11. — 2) m. *a) Reitthier.* — *b) *ein von einem Fürsten gerittener Elephant.*

*उपविचार m. *Umgegend* (buddh.).

उपविद् f. *das Aufsuchen, Erkunden.*

*उपविन्ध्य m. *das an den* Vindhja *grenzende Land* Gal.

*उपविपाशम् Adv. *an der* Vipâç.

उपविमोकम् Adv. *mit Wechsel der Zugthiere.*

उपविष 1) n. *ein leichteres Pflanzengift.* Sieben aufgezählt Buâvapr. 2,109. — 2) *f. आ *Aconitum ferox.*

*उपविषाणिका f. *ein Aconitum* Nigh. Pr.

उपविष्टक Adj. von einer Leibesfrucht, *die über die Zeit bleibt.*

उपवीणय्, °यति Jmd (Acc.) *auf der* Vînâ *vorspielen* Kâd. 147,15.

उपवीत n. 1) *das Behängtsein mit der heiligen Schnur.* — 2) *die heilige Schnur.*

उपवीतक n. = उपवीत 2).

उपवीतिन् Adj. *die heilige Schnur über die linke Schulter tragend.*

उपवीर m. *ein best. böser Geist* Pâr. Gṛhj. 1,16,23.

उपवृत्त n. *ein best. mit dem ersten Verticalkreis parallel laufender Kreis* Comm. zu Golâdhj. 8,67.

उपवृत्ति f. *das an seine Stelle Rücken.*

उपवेणा f. N. pr. eines Flusses MBh. 3,222,24.

उपवेणु m. etwa *gewöhnliches Rohr.* Am Ende eines adj. Comp. °क Hemâdri 1,363,2.

उपवेद m. *Neben-Veda, eine den 4 Veda untergeordnete Klasse von Werken.*

उपवेदनीय Adj. *ausfindig zu machen* Comm. zu Njâjas. 1,1,37.

उपवेश m. 1) *das Sichniederlassen.* — 2) *das Obliegen, Sichhingeben.* — 3) N. pr. eines Ṛshi.

उपवेशन n. 1) *das Niedersitzen.* — 2) *Sitz.* — 3) *das Obliegen, Sichhingeben.* — 4) *Stuhlgang.*

उपवेशि m. N. pr. eines Mannes.

°उपवेशिन् Adj. 1) *obliegend, sich hingebend.* — 2) *Stuhlgang habend* Kâraka 6,18.

उपवेष m. *Schürhaken* Gaim. 6,4,47.

उपवेष्टन n. *das Umwickeln mit Windeln* Kâraka 3,6.

उपवेष्टितिन् Adj. *der ein Tuch um die Lenden geschlagen hat* Âpast.

*उपवेषव n. *die drei Tageszeiten.*

उपव्याख्यान n. *Erklärung* Nṛs. Up. in Ind. St. 9,125.

*उपव्याघ्र m. *der kleine Jagdleopard* Râgân. 19,6.

उपव्युषम् (Âpast. und Kâraka 3,8) und °व्युषसम् Adv. *um das Morgenroth.*

उपव्रज्म् Adv. *in der Nähe der Kuhhürde.*

उपव्रय m. *die Gegend um das Schlüsselbein* Lâṭj. 1,5,7.

उपशद् m. 1) *Aufhebung eines Zeugungshindernisses.* — 2) *ein best.* Ekâha Âçv. Çr. 9,8,22. Vaitân.

उपशफ m. *Afterklaue.*

उपशम m. 1) *das zur Ruhe Gelangen, Nachlassen, Aufhören, Erlöschen.* — 2) *Ruhe, — des Gemüths* MBh. 3,102,17. — 3) Bez. *des 20ten* Muhûrta Ind. St. 10,296.

उपशमक्षय m. bei den Gaina *das Zunichtewerden des Thätigkeitsdranges in Folge des zur Ruhe Kommens.*

उपशमन 1) Adj. (f. ई) *zur Ruhe bringend, stillend.* — 2) n. *a) das Erlöschen. — b) das zur Ruhe Bringen, Stillen* Spr. 7701.

उपशमनीय Adj. 1) *zur Ruhe zu bringen, — stillen.* Nom. abstr. °त्व n. — 2) *zur Beruhigung geeignet* Kâraka 6,10.

उपशमवत् Adj. *im Gemüth beruhigt.*

उपशमायन Adj. *auf dem Wege zur Ruhe des Gemüths seiend.*

उपशय् 1) Adj. *daneben —; daliegend.* — 2) m. *a) *das daneben Liegen. — b) das Wohlbekommen, Zuträglichkeit, begünstigender Umstand. — c) Vorliebe. — d)* Bez. *des 12ten* Jûpa TS. 6,6,4,4. Nom. abstr. उपशयत्व n. ebend. — 2) f. ई *ein bereit liegendes Stück Thon.*

*उपशरदम् Adv. *zur Herbstzeit.*

उपशल्य n. 1) *ein Pfahl mit eiserner Spitze* (Nîlak. und zwar m.) MBh. 3,15,6. — 2) *offener Platz vor einer Stadt* oder *einem Dorf; nächste Umgebung* überh.

उपशल्यक n. *ein offenes Plätzchen in der Umgebung* Kâd. 56,1.

उपशाक m. etwa *Helfer.*

उपशाखा f. *Zweig* Sây. zu ṚV. 7,33,6.

उपशान्ति f. *das zur Ruhe Gelangen, Nachlassen, Aufhören, Schwinden.*

उपशामक Adj. *zur Ruhe bringend* Lalit. 250,20.

*°उपशाय m. *die Reihe bei Jmd zu schlafen, abwechselndes Schlafen bei Jmd.*

उपशायक 1) *Adj. (f. °यिका) *abwechselnd bei Jmd schlafend.* — 2) m. N. pr. eines Mannes.

उपशायिन् Adj. 1) *liegend an* (Acc.). — 2) *liegend, schlafend.* — 3) *sich schlafen legend.*

उपशाल 1) n. *Vorhof.* — 2) *°म् *am Hause.*

उपशिंकृन n. *Riechmittel.*

उपशिक्षा f. 1) *Erlernung.* — 2) *Lernbegierde.*

उपशिरस् Adv. *am Kopfe* Kauç. 86.

*उपशिव m. N. pr. eines Mannes.

उपशिष्य m. *ein Schüler vom Schüler.*

उपशीर्षक n. *eine Krankheit des Kopfes* Çâṅkh. Saṃh. 1,7,86.108.

उपशेवरी Adj. f. *daneben liegend* Maitr. S. 2, 13,16. Kâṭh. 39,9.

*उपशुनम् Adv. *in der Nähe eines Hundes.*

उपशूनम् s. उपसूनम्.

उपशैल m. *ein kleinerer Berg* Hemâdri 1,496,15.

उपशोभन 1) Adj. *schmückend.* — 2) n. *das Aufschmücken.*

उपशोभा f. *Schmuck* Çiç. 13,36. *Nebenschmuck, — verzierung* Agni-P. 29,15. 16. 18. 46. 30,16. Hemâdri 1,177,17. 194,17.

उपशोभिका f. *Schmuck, Verzierung* Agni-P. 29,48.

उपशोभिन् Adj. *ein schönes Aussehen habend.*

उपशोषण Adj. *auftrocknend, ausdörrend.*

उपश्री f. *Decke, Ueberwurf.*

उपश्रुति 1) m. N. pr. eines bösen Geistes Pâr. Gṛhj. 1,16,23. — 2) f. *a) das Aufhorchen, Lauschen. — b) das Hören. — c) Bereich des Hörens. — d) Gerücht* MBh. 5,30,5. — *e) Orakelstimme.* शकुनोप° dass. Prasannar. 135,1. — *f)* N. pr. einer Göttin, die Verborgenes enthüllt, MBh. 5,13,26. 27.

उपश्रोतृ Nom. ag. *Zuhörer, Lauscher* Vaitân.

उपश्लाघा f. *Grossthuerei.*

उपश्लेष m. 1) *unmittelbare Berührung.* — 2) *Umarmung.*

उपश्लेषण n. *das Anschliessen, Anheften.*

उपश्लोक m. N. pr. des Vaters des 10ten Manu.

*उपश्लोकय्, °यति *in Çloka besingen.*

उपश्वस् Adj. *dröhnend.*

उपष्टम्भ und °क s. उपस्तम्भ und °क.

उपष्टुत् Adv. *auf den Ruf, zu Befehl, zur Hand.*

उपस् *Schooss.* Nur Loc. उपसि.

उपसंयोग m. *Nebenbeziehung, Modification.*

उपसंरोह m. *Verwachsung.*

उपसंवाद m. *das Uebereinkommen.*

उपसंव्यान n. *Untergewand.*

उपसंस्कार m. *ergänzende Behandlung.*

उपसंस्थान n. etwa *eine secundäre Erscheinungsform.*

उपसंकर्तव्य Adj. *herbeizuschaffen* Lalit. 225,18. 232,11.

उपसंकार m. 1) *das Ansichziehen, Einziehen* (einer gezückten Waffe) MBh. 3,168,67. — 2) *Annäherung* TS. Prât. 2,24. 31. — 3) * *Bändigung* (buddh.). — 4) *Zusammenfassung am* und *als Schluss, Résumé.* — 5) *Ende, Abschluss, Epilog.*

उपसंकारप्रकरण n. Titel eines Werkes.

उपसंकारिन् in अनुप°.

उपसंकृति f. *Abschluss, Katastrophe* (im Schauspiel).

उपसंक्रमण n. *das Hinschreiten zu* Lalit. 39,18.

उपसंक्रान्ति f. *das Hinübergelangen, — geschafft-werden* Râǵat. 8,722.

उपसंक्षेप m. *gedrängte Zusammenfassung.*

उपसंख्य Adj. etwa *annäherungsweise der Zahl nach zu bestimmen.*

उपसंख्यान n. *das Hinzuzählen, — fügen.*

उपसंख्येय Adj. *hinzuzuzählen—, —fügen zu* (Loc.).

उपसंगमन n. *fleischliches Beiwohnen* Gaut.

उपसंग्रह m. 1) *das Umfassen* (z. B. der Füsse). — 2) * *das Umfassen der Füsse als ehrerbietige Begrüssung.* — 3) *das Nehmen* (einer Frau). — 4) *Zusammenbringung, — schaarung.* — 5) *Anreihung.* — 6) *Polster, Matratze.*

उपसंग्रहण n. 1) = उपसंग्रह 1) Gaut. 1,52. 6,1. — 2) = उपसंग्रह 2) Âpast. Gaut. 6,8.

उपसंग्राह्य Adj. *dessen Füsse man umfassen soll* Âpast.

उपसंघात m. *das Zusammenfassen im Geiste* Comm. zu Njâyas. 1,1,22.

उपसंचार m. *Zugang, Eingang* Gobh. 4,2,7.

उपसत्क am Ende eines adj. Comp. = उपसद् 3) *d*).

उपसत्तृ Nom. ag. 1) *der Nahende, Verehrer.* — 2) *Bewohner.*

*उपसत्ति f. 1) = सङ्ग. — 2) = सेवा. — 3) = प्रतिपादन.

उपसत्त्व n. Nom. abstr. zu उपसद् 3) *d*) Maitr. S. 3,8,1.

उपसद् 1) Adj. *aufwartend, dienend.* — 2) m. Bez. *best. Feuer.* — 3) f. *a) Belagerung; Berennung* Kâṭh. 24,10. — *b) Aufspeicherung.* — *c) Aufwartung.* — *d) eine best. der* Sutjâ *vorangehende mehrtägige Feier beim* Soma-*Opfer.* उपसत्पथ m., उपसद्रूप n. Çat. Br. 11,2,3,26.

उपसद 1) m. = उपसद् 3) *d*). — 2) f. उपसदी *Dienerschaft* oder *Nachkommenschaft.*

उपसदन n. 1) *ehrfurchtsvolle Begrüssung* MBh. 1,132,5. — 2) *das Gehen an Etwas, Verrichten* Gaut. — 3) *das bei Jmd* (Gen.) *in die Lehre Gehen,* mit Loc. des zu Erlernenden MBh. 3,309,17. — 4) *Feier* (eines Opfers) R. 1,50,14.

उपसद्य Adj. *dem man verehrend nahen, dienen muss.*

उपसद्वन् Adj. *der Verehrung geniesst.*

उपसद्व्रतिन् Adj. *die Uebungen der* Upasad-*Feier einhaltend.*

उपसंतान m. *unmittelbare Verbindung, das Anhängen.*

उपसंध्यम् Adv. *um die Zeit der Dämmerung.*

उपसंन्यास m. *das Aufgeben, Fahrenlassen.*

उपसपत्नि Adv. *in Gegenwart der Nebenfrau* Çiç. 10,45.

उपसमाधान n. *das Aufeinanderlegen.*

उपसमाकार्य Adj. *zusammenzubringen, zuzurü-*

sten.

*उपसमिद् und *°समिधम् Adv. *beim Brennholz.*

उपसमिन्धन n. *das Anzünden* Comm. zu TBr. 2,387,5.

उपसमूहन n. *das Hineinschieben.*

उपसंपत्ति f. *das Sichbegeben in eine Lage u. s. w.*

उपसंभाषा f. *freundliches Zureden.*

*उपसर् m. *das Belegen, Befruchten.*

*उपसरण Adj. Mahâbh. 6,81,*b.*

उपसरण n. 1) *das Herantreten an* Megh. 81. — 2) *das Anströmen, krankhafter Andrang.* — 3) *Zufluchtsstätte.*

उपसर्ग m. (adj. Comp. f. आ) 1) *Zusatz.* — 2) *Widerwärtigkeit, Unfall, Ungemach* 292,5. — 3) in der Med. *Anfall, das Besessensein.* — 4) *eine hinzukommende Krankheitserscheinung.* — 5) *Verfinsterung* (eines Gestirns) Kull. zu M. 4,105. — 6) *Präposition.*

उपसर्गवाद् m. Titel eines Werkes.

उपसर्गहारस्तोत्र n. Titel eines Werkes.

उपसर्गिन् Adj. *zu den 30 Tagen des sâvana-Monats einen 31sten hinzufügend* Lâṭ. 4,8,21.

उपसर्जन 1) n. (adj. Comp. f. आ) *a) das Zugiessen, Zuguss* Kâraka 7,1. — *b) Verfinsterung* (eines Gestirns) M. 4,105. — *c) etwas Untergeordnetes* (Nom. abstr. °त्व n. Comm. zu Njâjas. 1, 4,19), *Nebenperson;* in der Gramm. *ein Wort, das in der Zusammensetzung oder in der Ableitung seine ursprüngliche Selbstständigkeit einbüsst, indem es zur näheren Bestimmung eines Andern verwendet wird.* — 2) f. ई Pl. *Aufguss.*

उपसर्तव्य Adj. 1) *um Hülfe anzugehen.* — 2) *woran man zu gehen hat, womit man sich befassen soll.*

उपसर्पण n. *das Herantreten, Sichnähern,* insbes. *geräuschloses Hinzugehen; das Hinausgehen auf* (z. B. die Strasse).

उपसर्पितक n. *das Herantreten.* Instr. als scenische Bemerkung *sich nähernd* Bâlar. 146,22.

उपसर्पिन् Adj. *herankriechend.*

*उपसर्या Adj. f. *zu belegen, —befruchten.*

उपसाद् Padmap. 8,19 fehlerhaft für 2. उपाङ्ग.

उपसादन n. 1) *das Hinsetzen.* — 2) *ehrfurchtsvolles Hinzutreten zu, das Verehren.*

उपसाधक Adj. *zubereitend,* in भक्तोपसाधक.

उपसान्त्वन n. *freundliches Zureden* P. 1,3,47, Sch. Pl. *freundliche Worte* Kâd. 197,22. 257,2.

*उपसार्य Adj. *woran man heranzutreten hat.*

उपसिन्धु Adv. *am Indus.*

*उपसीरम् Adv. gaṇa परिमुखादि.

उपसुन्द m. N. pr. eines Daitja, *eines jüngern Bruders des* Sunda.

उपसुपर्णम् Adv. *auf* Suparṇa Bhâg. P. 8,5,29.

उपसूचक Adj. *angebend, verrathend.*

उपसूतिका f. *Geburtshelferin, Gehülfin einer Wöchnerin.*

उपसूनम् (so zu lesen) Adv. *an der Schlachtbank* Hem. Joc. 2,94.

*उपसूर्यक 1) m. *Elater noctilucus* Râgân. 19,125. — 2) n. *Hof um die Sonne.*

*उपसूर्यग m. = उपसूर्यक 1) Gal.

उपसृप्य Adj. *adeundus* Bâdar. 1,3,2. Nom. abstr. °त्व n. Comm.

उपसृष्ट *n. *Beischlaf.*

उपसेक्तर् Nom. ag. *Begiesser.*

उपसेचन 1) Adj. *zugiessend, zum Zugiessen dienend.* — 2) f. ई *Löffel* oder *Schale zum Zugiessen.* — 3) n. *a) das Zugiessen, Begiessen, Sprengen mit* (Instr.) *in* (Loc.) Pâr. Gṛhj. 3,3,11. — *b) Zuguss, Brühe.* दोरि° *mit Milch übergossener Reis.*

*उपसेन m. N. pr. eines Schülers des Çâkjamuni.

°उपसेवक Adj. *huldigend, hofirend.*

उपसेवन n. 1) *das Huldigen, Hofiren.* — 2) *das Sichhingeben einer Sache, häufiges Gebrauchen, — Geniessen.* — 3) *das Erfahren, Erleiden.*

उपसेवा f. 1) *Huldigung, Verehrung.* — 2) *Hingabe an Etwas, das Obliegen, häufiger Gebrauch, — Genuss.*

°उपसेविन् Adj. 1) *huldigend, dienend, verehrend.* — 2) *sich einer Sache hingebend.*

*उपसोम P. 6,2,194, Sch.

उपस्कर 1) m. und ausnahmsweise n. (adj. Comp. f. आ) *Zuthat, Zubehör, Geräthe, Ausrüstung.* — 2) m. *Gewürz.* — 3) m. N. pr. eines Ṛshi.

उपस्कार m. *Ergänzung.*

*उपस्कृति f. Nom. act.

उपस्तम्भ m. 1) *Stütze, Hülfsmittel.* — 2) *Aufregung.*

उपस्तम्भक Adj. *stützend, fördernd,* Nom. abstr. °ता f.

उपस्तम्भन n. *Stütze.*

उपस्तरण n. 1) *das Untergiessen* Comm. zu Njâjam. 10,2,2. — 2) *das Aufsagen eines das Wort* उपस्तृणुते *enthaltenden* Mantra. — 3) *Unterlage, Matratze* Âpast.

उपस्तव m. *Lob* (des Lehrers) Saṃhitopan. 36,4.

उपस्तार m. *Unterguss* Njâjam. 10,2,2.

उपस्ति und उपस्ति m. *Untergebener, Dienstbote.*

उपस्तितरम् Adv. *untergeordneter.*

उपस्तिर् 1) f. *Decke.* — 2) °स्तिरे Dat. Inf. *auszubreiten.*

उपस्तुत् f. *Anrufung.*

उपस्तुत m. N. pr. eines Ṛshi. Pl. *sein Geschlecht.*

उपस्तुति f. *Anrufung, Preis.*

उपस्तुत्य Adj. *zu preisen.*

उपस्तृणीषणि optat. Inf. *hinzubreiten* Ṛv. 6,44,6.

*उपस्त्री f. *Nebenfrau.*

उपस्थ 1) m. (adj. Comp. f. आ) *Schooss* (eig. und übertr.). उपस्थं कर् so v. a. *mit angezogenen Beinen sitzen.* उपस्थकृत (Âçv. Çr. 6,5,5) und °पाद् (Çâṅkh. Gṛhj. 4,8) Adj. *so sitzend.* पिप्पलोपस्थे so v. a. *im Schatten eines Feigenbaumes.* उर्व्युपस्थे, धरोपस्थे *auf dem Erdboden.* — 2) m. n. *die Geschlechtstheile,* insbes. *des Weibes.* उपस्थनिग्रह m. *Bezähmung des Geschlechtstriebes.* — 3) m. *Schooss* (*Fond*) *des Wagens.* — 4) m. **anus.* — 5) *Adj. *dabeistehend, nahe.*

*उपस्थक m. *penis* Gal.

उपस्थदघ्न Adj. *bis an den Schooss reichend.*

*उपस्थपत्र m. *der indische Feigenbaum.*

उपस्थपदा f. *ein best. zu den Geschlechtstheilen führendes Gefäss.*

उपस्थसद् Adj. *im Schoosse von — sitzend.*

उपस्था Adj. *auf Etwas stehend.*

उपस्थातर् Nom. ag. 1) *sich einstellend* 214,15. — 2) *Pfleger, Wärter.*

उपस्थातव्य n. impers. 1) *sich einzustellen* Bâlar. 91,6. — 2) *aufzuwarten.*

उपस्थान n. 1) *das zur Seite Stehen, Dasein, Gegenwart.* Am Ende eines adj. Comp. °क Hemâdri 1,697, 1. — 2) *das Hinzutreten, Nahen, Erscheinen.* उपस्थानं कर् *Jmd* (Dat.) *Zutritt, Gelegenheit zu Etwas geben.* — 3) *Aufwartung, Verehrung.* — 4) *das Herbeischaffen der Effecten des Schuldners* Jolly, Schuld. 305. — 5) beim Kṛshṇa-Dienst *das Erwecken des Gottes.* — 6) *Aufenthalt. — 7) *Versammlung.* — 8) *Standort* (eines Gottes) Pâr. Gṛhj. 3,4,9.

उपस्थानगृह n. und उपस्थानशाला f. *Versammlungszimmer, Audienzsaal.*

उपस्थानसाकल्य f. Titel eines Werkes.

*उपस्थानीय Adj. 1) *dem aufzuwarten ist.* — 2) *der Jmd* (Gen.) *aufzuwarten hat.*

उपस्थापन in अनुप°.

उपस्थापयितव्य Adj. *herbeizuholen, — schaffen.*

उपस्थाप्य Adj. *was zuwegegebracht wird* P. 2, 3,65, Sch.

उपस्थायक m. *Diener* (buddh.).

उपस्थायम् Absol. *sich an Etwas haltend* Ṛv. 1, 145,4.

उपस्थायिक m. *eine Art von Diener* Bhar. Nâṭjaç. 34,55. *Krankenwächter* Râgat. 7,1081.

उपस्थायिन् Adj. = उपस्थातर् 1) Gaut. 5,10.

उपस्थावर Adj. *stillstehend.*

उपस्थित 1) *m. *Thürsteher* Gal. — 2) f. आ *ein best. Metrum.* — 3) n. *a)* Name *zweier Metra.* — *b) das im* Padapâṭha *von* इति *gefolgte Wort.*

उपस्थितप्रचुपित n. *ein best. Metrum.*

उपस्थिति f. 1) *das Dabeistehen, Dasein.* — 2) *Vollständigkeit,* in अनुप°.

*उपस्थूणम् Adv. *am Pfosten.*

उपस्थेय 1) Adj. *dem man aufzuwarten hat.* — 2) n. impers. *aufzuwarten.*

*उपस्निकिति f. Nom. act.

उपस्नेक m. *Befeuchtung, Feuchtwerdung.*

*उपस्पर्श m. 1) *Berührung.* — 2) *Abwaschung.* — 3) *Ausspülung des Mundes.*

उपस्पर्शन n. 1) *das Berühren* Saṁhitopan. 42,5. उदकोप° Gaut. 19,15. 24,4. 26,10. — 2) *Abwaschung, Bad.* — 3) *Ausspülung des Mundes.*

°उपस्पर्शिन् Adj. 1) *berührend.* उदकोप° Gaut. 22,6. — 2) *badend in.*

उपस्पिञ्ज् f. etwa *Scherz.*

उपस्पृश् 1) Adj. *berührend.* — 2) f. *Liebkosung.*

उपस्मारम् in यथोपस्मारम्.

उपस्मृति f. *ein Rechtsbuch niederen Ranges* Hemâdri 1,329,3.

उपस्रवण n. *das Fliessen der monatlichen Reinigung.*

उपस्रोतस् Adv. *am Fluss* Cit. bei Vâmana 5,2,47.

*उपस्वत्व n. *Einkünfte.*

उपस्वाय (Hariv. 1,38,46) oder उपस्वावत् (Hariv. 2077) m. N. pr. eines Sohnes des Satrâǵit.

उपस्वेद m. *Feuchtigkeit* Kâraka 7,1.

उपस्वेदन n. *künstliche Schweisserzeugung.*

उपहत *n. संज्ञायाम् Kâç. zu P. 6,2,146. उपकृत v. l.

उपहतात्मन् Adj. *verblendet* Kâraka 1,17. Kathâs. 114,100.

उपहति f. 1) *Unterdrückung, Schädigung.* दृगुप° so v. a. *Blindheit* Naish. 4,85. — 2) *Kehricht* Comm. zu Tâṇḍja-Br. 1,6,5.

उपहर्तृ Adj. *anfallend, angreifend.*

उपहर्त्या f. *Verblendung* (der Augen).

उपहदन n. *das Bescheissen.*

उपहन्तर् Nom. ag. *entgegenwirkend, verderblich.*

उपहन्तव्य Adj. *zu tödten.*

उपहरण n. *das Darbringen, Darreichen.*

उपहर्तर् Nom. ag. *Darbringer, Darreicher.*

उपहर्तव्य Adj. *darzubringen, darzureichen.*

उपहवे m. *Herbeirufung, Einladung.* °वम् इष् *Einladung bei Jmd* (Loc.) *begehren, Zutritt wünschen.* भरद्वाजस्योपहवौ Name zweier Sâman Ârsh. Br.

उपहव्य m. *eine best. Feier* Ǵaim. 2,4,28.

उपहसित n. *ein Lachen, bei dem der Kopf sich schüttelt.*

*उपहस्त gaṇa वेतनादि.

उपहस्तिका f. *Betelbehälter.*

उपहस्वन् Adj. *spottend, Spötter.*

उपहार m. (adj. Comp. f. आ) 1) *Darbringung* (insbes. *an eine Gottheit*), *Geschenk* 92,17. 136,22. 257,22. °रं वि-धा *Jmd* (Acc.) *als Opfer darbringen* 136,23. Nom. abstr. °ता f. und °त्व n. — 2) *ein best. durch Opferbringen erkauftes Bündniss* oder *Frieden.* — 3) bei den ekstatischen Pâçupata *eine best. Observanz.*

उपहारक 1) m. = उपहार 1). Auch am Ende eines adj. Comp. — 2) f. °रिका dass.

उपहारपशु m. *Opferthier.* Nom. abstr. °ता f.

उपहारवर्मन् m. N. pr. eines Mannes.

उपहारी Adv. mit कर् *Jmd* (Acc.) *als Opfer darbringen.*

उपहारीचिकीर्षु Adj. *Jmd* (Acc.) *als Opfer darzubringen beabsichtigend.*

उपहार्य 1) Adj. *darzubringen, was dargebracht wird.* — 2) n. *Darbringung.*

*उपहालक m. Pl. N. pr. eines Volkes.

उपहास m. 1) *Gelächter, Spott.* — 2) *Lächerlichkeit* Varâh. Brh. S. 2,18. — 3) *Tändelei, Scherz, Spass, nicht ernstlich Gemeintes.*

उपहासक m. *Posse.*

*उपहासगिर् f. *Scherz* Gal.

°उपहासिन् Adj. *verlachend, verspottend* Veṇis. 52,9.

उपहास्य Adj. *zu verspotten, dem Spott anheimgefallen.* Nom. abstr. °ता f. und °त्व n.

उपहित 1) Adj. *a)* Partic. s. धा, दधाति mit उप. — *b) gut in zweiter Reihe,* n. *ein secundäres Gut.* — 2) *n. संज्ञायाम् gaṇa अचितादि. उपकृत v. l.

उपहितत्व n. *das Bedingtsein* 266,7.17.

उपहिति f. 1) *das Aufsetzen* Njâsam. 10,1,22. — 2) *das Anhängen.*

उपहूत *m. 1) Bein. Çâkalja's Kâç. zu P. 6,2, 146. — 2) Pl. *best. Manen* Gal.

उपहूति f. *Herausforderung* (zum Kampfe) Çiç. 13,30. 17,49.

उपहोम m. *Zusatzopfer.*

उपह्वर 1) m. *a) Abhang* (eines Berges oder Flussufers). — *b) *Wagen.* — 2) n. *a) ein einsamer Ort.* Nur °रे so v. a. *insgeheim* MBh. 1,167,9. 178,23. — *b) Nähe.* Nur °रे *in der Nähe, nahebei* MBh. 3,165,5. 12,29, 68. 15,5,7.

उपह्वान n. *das Einladen.*

उपा f. *das Finale* upâ *in einem Sâman* Lâṭj. 7,10,1. fgg. Comm. zu Tâṇḍja-Br. 8,1,1. 9,17.

उपांशु 1) Adv. *a) leise, ohne Stimme.* — *b) im Stillen, — Geheimen.* — 2) m. *a) ein ohne Stimme gesprochenes Gebet.* — *b) der erste* Graha, *der beim* Soma-*Opfer gekeltert wird.*

उपांशुयज् m. = उपांशु 2) *b).* °होम m. Vaitân.

उपांशुता f. und °त्व n. (Comm. zu Njâsam. 9,1,9) Nom. abstr. zu उपांशु 1) *a).*

उपांशुदण्ड n. *eine heimliche Strafe.*

उपांशुपात्र n. *der Becher für den* उपांशु 2) *b).*

उपांशुयाज m. *ein leise dargebrachtes Opfer* Ǵaim. 2,2,9. 6,5,10. Vaitân.

उपांशुवध m. *ein heimlicher Mord* Mudrâr. 74,17.

उपांशुव्रत n. *ein im Stillen gethanes Gelübde.*

उपांशुसवन n. *der Stein, mit dem der für den* उपांशु 2) *b) bestimmte* Soma *gekeltert wird,* Lâṭj. 1,10,13.

उपांशुक्रविस् Adj. *wobei die Opfergabe ohne zu reden gereicht wird.*

उपांशुयामन् m. Du. Bez. *zweier best.* Soma-*Füllungen* Çat. Br. 4,1,3,3. 18. 4,1,4. 2,10. 5,5,12.

उपांशूयतन Adj. *eine lautlose Stätte habend* Çat. Br. 10,3,5,15.

उपाक und उपाकै 1) Adj. (f. आ) *mehr zusammengerückt, verbunden, benachbart.* — 2) Loc. उपाकै *in nächster Nähe, gegenwärtig, coram;* mit Gen.

उपाकैचक्षस् Adj. *nahe vor Augen stehend.*

उपाकरण n. 1) *das Herbeiholen* Pâr. Gṛhj. 3,11, 2.5. — 2) *Vorbereitung zu, Beginn* Âpast. 1,11,7. — 3) *Beginn des* Veda-*Studiums.* — 4) *ein best. Spruch* Kâtj. Çr. 3,3,17.

उपाकरणविधि m. Titel eines Werkes.

उपाकर्मन् n. = उपाकरण 2) und 3).

उपाकर्मप्रयोग und °कर्मविधि m. Titel zweier Werke.

उपाकृत *m. 1) *ein geschlachtetes Opferthier.* — 2) *Widerwärtigkeit.*

*उपाकृति f. = उपाकरण 2) Gal.

*उपाकृतिन् Adj. = उपाकृतमनेन.

उपाक्ष m. *ein an der Achse befindlicher Theil des Wagens.* Auch °क m.

*उपाक्षम् Adv. *vor Augen.*

उपाख्य 1) Adj. in अनुपाख्य und निरुपाख्य. — 2) f. आ *Beiname.*

उपाख्यान n. 1) *eine kleinere Erzählung, Episode.* Auch °क n. — 2) *Erzählung einer von einem Andern gehörten Begebenheit.*

*उपागम m. 1) *Herankunft.* — 2) *Einwilligung.*

*उपाग्नि Adv. *am Feuer.*

उपाग्निक Adj. (f. आ) *bei dem die Feuerceremonie angewendet worden ist.*

उपाग्र n. 1) *der der Spitze —, dem Ende vorangehende Theil.* — 2) **ein untergeordnetes Glied.*

**उपाग्रकरण n. = उपाकरण 2).*

**उपाग्रकार्षणाम् und **°णि um den Vollmondstag im Monat Agrahâjaṇa.*

**उपाग्र्य n. = उपाग्र 2).*

उपाङ्गपृष्ठ m. *ein best.* Ekâha.

1. उपाङ्ग m. *das Schmieren* Kâraka 1,5. Vgl. अनु°.

2. उपाङ्ग n. 1) *ein untergeordnetes Glied des Körpers.* — 2) *Unterabtheilung.* — 3) *ein Anhang —, ein ergänzendes Werk von geringerer Bedeutung.* Ausnahmsweise m. — 4) *ein trommelartiges Instrument* S. S. S. 192.

उपाङ्गगीत n. etwa *Chorgesang* Spr. 6279. Râgat. 7,607.

उपाङ्गललितावत्त n. *eine best. Begehung.*

उपाचरित m. n. *ein best. grammatischer* Samâdhi.

उपाचार m. 1) *das Verfahren.* — 2) *Sprachgebrauch* Nir. 1,4. — 3) = उपाचरित.

उपाचिकीर्षु Adj. *an Etwas zu gehen beabsichtigend.*

उपाच्युतम् Adv. *in Akjuta's (Kṛshṇa's) Nähe.*

**उपाजिन n. etwa Lederhaut.*

**उपाजे Adv. mit कर् unterstützen.*

उपाञ्जन n. *das Salben, Bestreichen.*

उपातङ्क n. *Lab.*

उपात्त 1) Adj. s. दा, ददाति mit उपा. — 2) *m. *ein Elephant ausser Brunst.*

उपात्यय m. *Versäumniss.*

उपादान n. 1) *das Fürsichnehmen, Sichzueignen.* — 2) *das Aufnehmen mit den Sinnen, mit dem Verstande.* — 3) *das Annehmen, Anerkennen, Nichtausschliessen* 231,15. Sâh. D. 11,21. Siddh. K. 248,b,4. — 4) *das Gebrauchen, Anwenden.* — 5) *das Erwähnen, Aufführen* 210,2. 211,32. 283,4. — 6) **das Ablenken der Sinne von der Sinnenwelt.* — 7) bei den Râmânuga *das Herbeischaffen von zur Verehrung der Gottheit erforderlichen wohlriechenden Dingen und Blumen.* — 8) bei den Buddhisten *Aufnahme, Empfängniss.* — 9) *= उपदान *Geschenk, Darbringung.* — 10) *materielle Ursache* 262,24. Nom. abstr. °ता f. Kap. 5,109. 6,32. °त्व n. 1,81.

उपादानक am Ende eines adj. Comp. = उपादान 10).

उपादानलक्षणा f. *eine elliptische Ausdrucksweise, bei der ein Wort auf das zu ihm hinzuzudenkende Wort selbst hinweist und seine eigene Bedeutung dabei bewahrt.*

उपादानोपलम्भकता f. *das die materielle Ursache und zugleich das der Wahrnehmende Sein* Bhâg. P. 6,9,41.

**उपादिक m. ein best Insect* Taik. 2,5,13.

उपादित्सा f. *Bereitwilligkeit anzunehmen, anzuerkennen.*

उपादेय Adj. 1) *anzunehmen, nicht zurückzuweisen* Spr. 2473. Nom. abstr. °त्व n. — 2) *enthalten in.* — 3) *vorzüglich.* Nom. abstr. °त्व n.

उपाद्य Adj. *auf den ersten folgend.*

उपाधार्य्यपूर्वय Adj. *mit einem Besatz oder Durchzug (einer rothen Schnur) versehen, verbrämt, praetextus.*

1. उपाधि m. 1) *Stellvertretung* R. 2,111,29. *Surrogat.* — 2) *Alles was den Namen von Etwas trägt, — für Etwas gelten kann.* °मात्रायाम् so v. a. *zum blossen Schein.* — 3) *Beiname.* — 4) *Bedingung, Voraussetzung, Postulat, das Bedingende.* — 5) *Betrug* MBh. 3,190,9. Vgl. उपधि.

2. उपाधि m. 1) *Augenmerk* Kâraka 3,4. — 2) **Pflichterwägung.* — 3) **ein für den Unterhalt der Familie besorgter Mann.*

1. उपाधिक am Ende eines adj. Comp. = 1. उपाधि 4).

2. उपाधिक Adj. *überzählig.*

उपाधिखण्डन n., उपाधिदूषकताबीज n., उपाधिन्यायसंग्रह m., उपाधिविवृति f. und उपाधिसिद्धान्तग्रन्थ m. Titel von Werken.

उपाध्याय 1) m. *Lehrer.* उपाध्यायस्य सर्वस्वम् und °सर्वस्व n. Titel einer Grammatik. — 2) *f. आ *Lehrerin.* — 3) *f. ई *Lehrerin und Frau eines Lehrers.*

उपाध्यायानी f. *Frau eines Lehrers.*

उपाध्यायी Adv. mit कर् *zum Lehrer nehmen* Bâlar. 85,18.

उपाधुर्य m. *ein zweiter* Adhvarju, *ein die Stelle eines A. vertretender Mann.*

उपानत्क am Ende eines adj. Comp. = उपानह्.

उपानयन n. *das Heimführen.*

उपानस्त् 1) Adj. *auf dem Wagen befindlich.* — 2) n. *der Raum auf einem Wagen oder das auf einem Wagen Geladene.*

उपानह् f. (Nom. °नत्) *Sandale, Schuh.*

उपानह् m. = उपानह्, insbes. am Ende eines copul. und adv. Comp.

उपानहिन् Adj. *beschuht* Âpast.

उपानुवाक्य 1) Adj. als Beiw. eines Agni. — 2) n. *ein best. Abschnitt in* TS.

1. उपान्त n. (adj. Comp. f. आ) 1) *Nähe des Endes, Saum, Rand.* — 2) *vorletzte Stelle.* — 3) *unmittelbare Nähe.* उपान्ते und उपान्त° *in der Nähe von* (Gen. oder im Comp. vorangehend), *nahebei.* °उपान्तम् und °उपान्तात् *zu — hin.*

2. उपान्त Adj. = उपान्त्य.

उपान्तभाग m. *Saum, Rand.*

उपान्तिक n. *Nähe.* °कम् *zu* (Gen.) *hin.* °कात् *aus der Nähe, in d. N.* कर्णयोरुपान्तिके *in's Ohr* (sagen).

उपान्तिम (Bhâg. 48) und उपान्त्य Adj. *der vorletzte.*

उपाप in द्रुरुपाप.

उपाप्ति f. *Erreichung, Erlangung* Ait. Âr. 84,13.

उपाभिगद् Adj. *dem das Sprechen schwer fällt* Kaush. Up. 2,15.

उपाभृति f. *das Herzubringen.*

उपाय m. 1) *Annäherung* Spr. 3772, v. l. — 2) *Mittel* Gaut. *Weg zu, fein angelegtes Mittel, Kunstgriff, List.* उपायेन und उपायतस् (136,5) *auf die rechte Weise, auf kluge Weise.* — 3) *das Anstimmen eines Gesanges* Çâṅkh. Çr. 5,12,4.

उपायन n. 1) *das Herbeikommen.* — 2) *das in die Lehre Treten* Âpast. उपायनकीर्ति f. — 3) *das Antreten, Unternehmen.* — 4) *Geschenk, Darbringung.*

उपायनी Adv. mit कर् 1) *als Geschenk darbringen* Daçak. 16,20. — 2) *ehrerbietig anbieten, so v. a. die Ehre haben mitzutheilen* Prasannar. 10,3.

उपायम Kathâs. 13,166 fehlerhaft für उपायन.

उपायवत् Adj. *wobei ein Gesang angestimmt wird* Lâṭj. 7,6,5.

उपायभद्र m. N. pr. eines Gelehrten (buddh.).

उपायक्षेप m. in der Rhet. *eine durch Angabe des Mittels, durch welches ein Uebel wieder gutgemacht werden könnte, abgegebene Erklärung, dass man mit Etwas nicht einverstanden sei.*

उपायात n. *Ankunft.*

उपायिन् Adj. 1) *hinzutretend.* Nom. abstr. °यित्व n. — 2) *Jmd zukommend* (Gegens. *abgehend*). — 3) *sich fleischlich vereinigend mit.* — 4) *Jmd erreichend, in* अनुपायिन्.

उपायु Adj. *herbeikommend.*

उपायोपन्यास m. Titel des 1ten Acts im Madhurâniruddha.

उपार m. und उपारण n. *Verfehlung, Zufügung eines Unrechts.*

उपारम m. *das Aufhören, Nachlassen.*

उपाराम m. *das Ausruhen.*

उपारुह् f. *Schoss.*

उपार्जन n. und °ना f. *das Herbeischaffen, Erwerben, Erlangen.*

उपार्ज्य Adj. *zu erwerben, acquirendus.*

उपार्ध n. 1) *die erste Hälfte* Ind. St. 15,160. — 2) *Hälfte* Lalit. 242,1.

उपालब्धव्य (Kâd. II,84,6) und उपालभ्य Adj. *zu*

tadeln, mit Vorwürfen zu empfangen.

उपालम्भ m. 1) *Zurechtweisung, Vorwurf, Tadel* (auch einer Sache). — 2) *Verbot.*

उपालम्भन n. = उपालम्भ 1).

उपालम्भ्य Adj. *zum Opfer hinzuzunehmen.*

उपालात्य Adj. *zu hätscheln.*

1. **उपालि** m. N. pr. eines Schülers Buddha's.

2. **उपालि** Adv. *in Gegenwart der Freundin* Çiç. 10,26.

***उपाव** m. N. pr. eines Mannes.

उपावरोकण n. *das Wiederhervorholen* ÇâÑKH. Gṛhj. 5,1.

उपावर्तन n. *das Zurückkehren.*

उपावर्तितृ Nom. ag. als Fut. *wird herantreten zu* (Acc.).

उपावसायिन् Adj. *sich Jmd* (Gen.) *fügend, — anschliessend.*

उपावसित Partic. von सो, स्यति mit उपाव.

उपावसु Adj. *Gutes herbeibringend, — verschaffend.*

उपावकरण n. *das Herabnehmen.*

उपावि m. N. pr. eines Mannes Ait. Br. 1,25. Vgl. श्रोपावि.

उपावी Adj. *ermunternd, anziehend.*

उपावृत् f. *Wiederkehr.*

उपावृत्त m. Pl. N. pr. eines Volkes MBh. 6,9,48.

उपावृत्ति f. *Wiederkehr* Tâṇḍja-Br. 7,9,7. 15,5,35.

उपाव्याध m. *verwundbare, offene Stelle.*

उपाशंसनीय Adj. *zu hoffen.*

उपाशार m. *Schutz* Kâṭh. 29,8.

उपाश्रय m. 1) *Lehne, Stützkissen.* — 2) *Anschluss.* — 3) *Zuflucht.* Richtiger श्रपाश्रय.

उपासक Adj. Subst. 1) *dienend, Diener.* — 2) *Verehrer, Anhänger;* insbes. Buddha's. — 3) *einer Sache obliegend.* — 4) **ein Çûdra* Râǵan. 18,12.

उपासकदश m. Pl. Titel eines Gaina-Werkes.

उपासङ्ग m. *Köcher.*

उपासन 1) n. *a) *das Danebensitzen, in der Nähe Sein. — b) Sitz* Vaitân. — *c) das Dienen, Aufwarten, Pflegen, Ehreerweisen* Gaut. Âpast. — *d) das Verehren einer Gottheit, Cult, fromme Hingebung* 254,4. 30. 255,1. — *e) das Obliegen, Sichüben in. — f) Uebungen im Bogenschiessen. — g) das häusliche Feuer.* — 2) f. श्रा = 1) *a)* (Naish. 1,34), *c)* und *d).*

उपासनाखण्ड n. Titel des 1ten *Theils* im Gaṇeçapurâṇa.

उपासनाचन्द्रामृत n. Titel eines Werkes.

उपासनीय Adj. *dem man obzuliegen hat.*

उपासा f. *Verehrung.*

***उपासादितिन्** Adj. = उपासादितमनेन.

उपासितृ Nom. ag. *Ehrenerweiser, Verehrer* Kâraka 6,1.

उपासितव्य Adj. 1) *dem man Ehre zu erzeigen hat.* — 2) *dem man obzuliegen hat.*

उपास्तमनवेला f. *die Zeit um Sonnenuntergang.*

उपास्तमयम् Adv. *um Sonnenuntergang.*

उपास्तरण n. Kâtj. Çr. 9,9,24 Druckfehler für उपस्त°.

1. **उपास्ति** f. *Verehrung, Cult.*

2. **उपास्ति** m. fingirte 3. Sg. Praes. von 2. श्रास् mit उप als Bez. *dieses Verbums* ÇaÑk. zu Bâdar. 4,1,1.

उपास्त्र n. *eine untergeordnete Waffengattung.*

***उपास्नात** n. N. pr. eines Tîrtha.

उपास्य Adj. 1) *zu verehren* Kap. 4,32. Nom. abstr. °त्व n. ÇaÑk. zu Bâdar. 4,1,5. — 2) *dem man obzuliegen hat.* — 3) *wozu man seine Zuflucht zu nehmen hat.*

उपाहित 1) Adj. Partic. von धा, दधाति mit उपा. — 2) *m. *eine feurige Lufterscheinung.*

***उपिक** m. Hypokoristikon für alle mit उप anfangenden Eigennamen.

उपित Partic. von वप् *säen.*

***उपिय** und ***उपिल** m. = उपिक.

उपेत 1) m. N. pr. eines Sohnes des Çvaphalka. — 2) f. श्रा *Nichtbeachtung, Gleichgültigkeit, Vernachlässigung,*

उपेतक Adj. *nicht beachtend, sich gleichgültig verhaltend.*

उपेक्षण n. 1) *das Nichtbeachten, Sichgleichgültigverhalten.* — 2) *Unterlassung* Lâṭj. 1,1,26. — 3) *Schonung* Ḱaraka 1,9.

उपेक्षणीय Adj. 1) *nicht zu beachten, zu übersehen.* — 2) *wogegen man gleichgültig ist* Comm. zu Njâjas. 3,1,59.

उपेक्षितव्य und **उपेक्ष्य** Adj. 1) *zu beachten, worauf zu sehen ist.* — 2) *nicht zu beachten, zu übersehen.*

उपेतपूर्व Adj. *der sich schon zum Lehrer in die Lehre begeben hat* 38,15.

उपेतृ Nom. ag. *Unternehmer.*

उपेतव्य Adj = उपेत्य Comm. zu Tâṇḍja-Br. 4,10,3.

उपेति f. *Annäherung.*

उपेत्य Adj. *anzutreten, zu beginnen* Tâṇḍja-Br. 4,10,3. 4.

उपेन्द्र 1) m. *a)* Bein. Vishṇu's. — *b)* *N. pr. eines Schlangendämons (buddh.). — 2) f. श्रा N. pr. eines Flusses MBh. 6,9,27.

उपेन्द्रगुप्त m. N. pr. eines Mannes B. A. J. 7,59.

***उपेन्द्रदत्त** m. N. pr. eines Mannes. *°क m. Hypokoristikon.

उपेन्द्रबल m. N. pr. eines Mannes.

उपेन्द्रवज्रा f. *ein best. Metrum.*

उपेन्द्रशक्ति m. N. pr. eines Kaufmanns.

***उपेन्ध्य** Adj. *anzufachen, zu entflammen.*

उपेप्सा f. *der Wunsch Etwas zu erlangen.*

उपेय Adj. 1) *was unternommen wird.* — 2) *dem oder der man sich fleischlich nahen darf.* — 3) *was man erreichen möchte,* n. so v. a. *Ziel* Naish. 6,93. Utpala in der Einleitung zu Varâh. Bṛh.

उपेयिवंस् Partic. Perf. von 3. इ mit उप.

उपेषत् m. N. pr. eines bösen Geistes AV. 8,6,17.

उपोक्तवत् Adj. वच् *mit* उप *enthaltend* Âçv. Çr. 2,14,19.

उपोच्चारिन् Adj. *dazu ertönend, — gesprochen werdend.*

उपोढ 1) Adj. Partic. von ऊह् oder वह् mit उप. — 2) *m. *Schlachtordnung.* — 3) f. श्रा *eine Hinzugeheirathete, Nebengattin.*

उपोत 1) Adj. Partic. von वा, वयति mit उप. — 2) *f. ई = उपोदिका.

उपोत्तम 1) Adj. *der vorletzte.* — 2) n. *der vorletzte Vocal.*

उपोदक 1) Adj. *am Wasser befindlich.* — 2) उपोदिका f., उपोदकी f. und उपोदक n. *Basella cordifolia Lam.*

उपोदयम् Adv. *um Sonnenaufgang.*

***उपोदित** 1) m. N. pr. eines Mannes. — 2) f. श्रा N. pr. einer Frau.

उपोदिति m. N. pr. eines Gaupâleja.

***उपोदीका** f. *Basella cordifolia Lam.*

उपोद्घात 1) m. *Einleitung* Njâjam. S. 1, Çl. 18. *Beginn.* Nom. abstr. °त्व n. — 2) m. n. *ein à-Propos.*

उपोद्घातपाद m. Titel des 3ten *Abschnitts* im Vâjupurâṇa.

उपोद्बलक Adj. 1) *unterstützend, fördernd.* Nom. abstr. °त्व n. Mallin. zu Kir. 2,4. — 2) *bekräftigend, bestätigend.*

उपोद्बलन n. *das Bekräftigen, Bestätigen.*

उपोद्बलय्, °यति 1) *unterstützen, fördern* Mit. 3, 45,b,6. — 2) *bekräftigen, bestätigen* Comm. zu Njâjam. 2,3,27.

उपोपक्रम Adj. *mit* उप *beginnend.* Nom. abstr. °त्व n. ÇaÑk. zu Ḱhând. Up. 2,8,2.

उपोलपे (Maitr. S. 1,7,2) und **उपोलव** (Kauç. 18) Adj. *buschartig.* Vgl. उलप.

उपोषण n. *Fasten.*

उपोषध m. N. pr. eines Mannes (buddh.).

उपोषय्, °यति *unter Fasten zubringen.*

उपोषित n. *Fasten.*

उपोष्य Adj. *unter Fasten zuzubringen.*

उपोह m. *das Zulegen, Anhäufen.*

उप्त 1) Adj. Partic. von वप् *scheeren* und वप् *bestreuen, säen.* — 2) *n. *Saatfeld* Gal.

*उप्तकृष्ट Adj. *besäet und alsdann gepflügt.*

*उप्तगाढ Adj. gaṇa राजदन्तादि.

उप्ति f. *das Säen.*

*उप्तिम Adj. *was gesäet wird.*

उप्य Adj. *zu streuen, streubar.*

उब्ज्, उब्जाति 1) *niederhalten, niederdrücken.* — 2. *आर्ज्जवे. — *Caus. उब्जयति. — *Desid. उब्जिज्ञिषति. — Mit उद् 1) *auseinanderbiegen, aufbrechen.* — 2) *aufrichten.* — Mit नि 1) *niederdrücken, umbiegen.* — 2) *umstürzen.* — Mit अभिनि *niederdrängen, niederhalten.* न्युब्जित *zusammengebogen, gekauert.* — Mit निस् *loslassen.* — Mit वि *aufmachen, aufdecken.* — Mit सम् 1) *zuhalten, zudecken.* — 2) *zusammendrücken.* — Mit अभिसम् *decken auf* (Acc.) Tâṇḍya-Br. 8,5,16.

उब्ध Partic. von उभ्.

उब्बण m. N. pr. eines Mannes Ind. St. 14,135.

उभ्, *उभ्नाति, उम्भति, उभ्नाति, उनत्ति 1) *zusammenschnüren, verschliessen.* — 2) *stützen.* Partic. उम्भित. — 3) **bedecken.* — Mit अप *binden, fesseln.* — Mit नि *zusammenhalten.* — Mit प्र *binden.* — Mit सम् 1) *zusammenhalten.* — 2) *zuschliessen, zudecken.*

उभ Adj. (f. आ) Du. *beide.* उभौ nachlässig für द्वौ, उभावपि st. द्वावपि.

उभय 1) Adj. (f. ई) Sg. und Pl. *beides, beide, beiderseitig, von beiderlei Art* Comm. zu Nyâyas. 4,1,6. उभयमन्तरेण so v. a. *in der* Krama-*Weise* (hersagen) Ait. Âr. 314,19. 22. Nom. abstr. °त्व n. Nṛs. Up. in Ind. St. 9,133. — 2) f. ई *ein best. Backstein* Çulbas. 3,129.

उभयकाम Adj. *Beides wünschend* Çat. Br. 9,3,4,14.

उभयंकार Adj. *Beides bewirkend.*

उभयचारिन् Adj. *sowohl bei Tage als bei Nacht wandelnd.*

उभयच्छन्ना f. *eine Art Räthsel.*

उभयतउक्थ्य Adj. *zwischen zwei* Ukthja-*Tagen befindlich.*

उभयतःकृत Adj. *auf beiden Seiten bunt* Kâṭh. 34,1. °कृती f. TS. 7,1,6,5.

उभयतःकालम् Adv. *zu beiden Zeiten, d. i. vor und nach dem Essen* Karaka 4,8.

उभयतःक्षुण्ण Adj. *zweischneidig* Lâṭy. 8,2,6.

उभयतःपक्ष Adj. (f. आ) *beiderseitig* Weber, Nax. 1,312.

उभयतःपद् (stark °पाद्) Adj. *beide Füsse gebrauchend* Ait. Br. 5,33.

उभयतःपरिगृहीत Adj. *von beiden* (elterlichen) *Seiten umfasst* Çat. Br. 2,3,4,32. 33.

उभयतःपाश Adj. (f. आ. 1) *an beiden Seiten eine Leiste habend* Kauç. 76. — 2) *an beiden Seiten verschlungen* Sarvad. 133,3.

उभयतःप्रउग (उभयतःप्रौग Çat. Br.) Adj. *auf beiden Seiten mit einem* Prauga *versehen.* Subst. *eine solche geometrische Figur* Çulbas. 1,57. 3,172. fg.

उभयतःप्रज्ञ Adj. *dessen Erkenntniss nach beiden Seiten* (d. i. *nach innen und aussen*) *gerichtet ist.*

उभयतःप्राण Adj. *auf beiden Seiten einen Lebenshauch habend* Tâṇḍya-Br. 7,3,28.

उभयतश्चक्र Adj. *rechts und links mit Rädern versehen* Ait. Br. 5,33.

उभयतःशीर्षन् Adj. (f. °शीर्ष्णी) *nach beiden Seiten einen Kopf habend.* Nom. abstr. °र्षत्व n. Maitr. S. 3,7,5.

उभयतस् Adv. *von beiden Seiten aus, auf b. S., nach b. S. hin;* mit Gen. oder Acc.

उभयतस्तोदृणा Adj. (f. आ) *auf beiden Seiten scharf* M. 8,315.

उभयतःसंश्यापिन् Adj. *von beiden Seiten schwellend* TS. 2,6,8,4.

उभयतःसस्य Adj. *zu beiden Zeiten Frucht tragend* Âçv. Gṛhj. 1,5,5.

उभयतःसुजात Adj. *von Seiten des Vaters und der Mutter wohlgeboren* Çâṅkh. Gṛhj. 1,16,8.

उभयतःस्तोभ Adj. *auf beiden Seiten Träller habend* Lâṭy. 7,5,14. Tâṇḍya-Br. 10,9,1. 12,2. 12,3,17.

उभयतोऽङ्ग Adj. *nach beiden Seiten Antheil habend* Weber, Nax. 1,312.

उभयतोज्योतिस् Adj. *auf beiden Seiten Licht — und — einen* Gjotis-*Tag habend* Çat. Br. 12,2,2,1. 13,6,1,3. 9. Ait. Br. 4,15.

उभयतोऽतिरात्र Adj. *zwischen zwei* Atirâtra *befindlich* Vaitân.

उभयतोदत् (Maitr. S. 2,3,3) und उभयतोदन्त (f. आ) Adj. *unten und oben Schneidezähne habend.*

उभयतोद्वार Adj. *auf beiden Seiten eine Thür habend.*

उभयतोनमस्कार Adj. *auf beiden Seiten* नमस् *habend* Çat. Br. 9,1,1,20.

उभयतोनाभि Adj. *auf beiden Seiten eine Nabe habend* Buâg. P. 5,7,9.

उभयतोबार्हतम् Adv. *beiderseits mit* Bṛhatsâman-*Ton* Çat. Br. 11,4,2,12.

उभयतोभाग und °कर Adj. *nach beiden Seiten treibend, d. i. vomitiv und purgativ* Suçr. 1,135, 20. 152,7. 145,3.

उभयतोभाज् Adj. dass. Karaka 1,26.

उभयतोभाष Adj. *sowohl* Parasmaipada *als* Âtmanepada *habend.*

उभयतोमुख Adj. 1) *auf beiden Seiten eine Schnauze habend* (Gefass). — 2) f. ई *trächtig* Hemâdri 1,476, 20. 477,2. Subst. *eine trächtige Kuh.*

उभयतोह्रस्व Adj. *aus zwei Kürzen entstanden.*

उभयत्र Adv. *an beiden Orten, beiderseits, in beiden Fällen, beide Male.*

उभयथा Adv. *auf beiderlei Weise, in beiden Fällen.*

*उभयदत् ved. Adj. = उभयादत् Kâç. zu P. 5,4,142.

उभयद्युस् Adv. *an beiden, d. i. zwei aufeinanderfolgenden Tagen.*

उभयपद् (stark °पाद्) Adj. *beide Füsse habend.*

उभयपदार्थप्रधान Adj. (ein Compositum) *in welchem beide Theile einander coordinirt sind* P. 2,2,29, Sch.

उभयपदिन् Adj. = उभयतोभाष.

उभयभाग Adj. *an Beidem Theil habend* Ind. St. 10,287. fg.

उभयभाज् Adj. = उभयतोभाज् Karaka 1,15.

उभयमुखी Adj. und Subst. f. = उभयतोमुख 2) Hemâdri 1,466,19. 479,15. 20.

उभयवंश्य Adj. *zu beiden (Königs-) Geschlechtern gehörig.*

उभयवत् Adj. *mit Beidem versehen; Beides enthaltend.*

उभयवासिन् Adj. *an beiden* (Orten) *wohnend* Pat. zu P. 1,1,8.

उभयविध Adj. *von beiderlei Art* Comm. zu Njâyam. 1,3,15.

उभयविपुला f. *ein best. Metrum.*

उभयवेतन Adj. *von beiden Seiten Lohn empfangend, zweien Herren dienend.* Vgl. Nom. abstr. उभयवेदनत्व Bâlar. 35,4.

*उभयव्यञ्जन n. *Zwitter.*

उभयशिरस् Adj. und Subst. f. = उभयतोमुख 2) Hemâdri 1,480,5. 481,4.

उभयसप्तमी f. *ein best. siebenter Tag.*

1. *उभयसंभव m. *die Möglichkeit von Beidem, Dilemma.*

2. उभयसंभव Adj. *von Beiden* (einem lebenden Wesen und einem Instrument) *herrührend* (Ton) S. S. S. 21.

उभयसामन् Adj. *wobei beide* Sâman (Bṛhat und Rathaṁtara) *angewendet werden.* m. *ein solcher Tag* Ait. Br. 8,1. Âçv. Çr. 8,5,2. 9,3,8. Lâṭy. 10, 13,8. Ind. St. 9,235.

उभयस्तोभ n. Name verschiedener Sâman.

उभयस्नातक Adj. *der das Bad nach Beidem* (d. i. *nach Abschluss der Lehrzeit und des Gelübdes*) *genommen hat* Kull. zu M. 4,31.

उभयस्पृष्टि f. N. pr. eines Flusses Buâg. P. 5,20,27.

उभयी Adv. *in beiderlei Weise.*

*उभयाकर्णि und *उभयाञ्जलि Adv.

उभयात्मक Adj. *von beiderlei Wesen* M. 2,92. Sâṁkhjak. 27. Viddh. 16,3.

उभयाद् (AV. 5,19,2) und उभयादत् Adj. *unten und oben Schneidezähne habend.*

*उभयादत्ति, *उभयापाणि und *उभयाबाहु Adv.

उभयाय् *Beide darstellen.* °यित Partic. *B. darstellend.*

उभयायिन् Adj. *für beide* (Welten) *bestimmt.*

उभयालंकार m. und °कृति f. *eine rhetorische Figur der Form und dem Inhalte nach.*

उभयाविन् Adj. *beiderseitig, an Beidem theilnehmend.*

उभयावृत्ति f. in der Rhet. *Wiederkehr gleichbedeutender und gleichlautender Wörter.* Beispiel Spr. 2418.

उभयाहस्तिं Adv. *beide Hände voll.*

(उभयाहस्त्यं) °हस्तिघ्न Adj. *beide Hände füllend.*

उभयीय Adj. *Beiden gehörig.*

उभयेद्युस् Adv. *an zwei aufeinanderfolgenden Tagen.*

*उभाकर्णि, *उभाञ्जलि, *उभादत्ति, *उभापाणि, *उभाबाहु und उभाहस्ति Adv.

*उम् Interj. प्रश्ने, रोषोक्तौ, अङ्गीकृतौ.

उम 1) *m. *a) Stadt.* — *b) Landungsplatz.* — 2) f. ऊमा *a) Flachs.* °फल n. Kauç. 33. — *b) Gelbwurz* Karaka 6,13. — *c) *Glanz.* — *d) *Ruhm.* — *e) *Ruhe.* — *f) *Nacht.* — *g)* N. pr. α) einer Tochter des Himavant und Gattin Çiva-Rudra's. — β) verschiedener Frauen. — *h)* Bez. *eines 6jährigen Mädchens, das bei der* Durgâ-*Feier diese Göttin vertritt.*

*उमाकट n. *der Blüthenstaub vom Flachs.*

उमाकान्त m. Bein. Çiva's MBh. 13,17,137.

उमागुरु m. *Vater der* Umâ, Bein. des Himavant.

उमागुरुनदी f. N. pr. eines *Flusses* Hariv. 9516.

उमाचतुर्थी f. *der 4te Tag in der lichten Hälfte des* Gjaishṭha.

उमातिलक m. *eine Art Composition* S.S.S. 163. °ताल m. *ein best. Tact.*

उमानाथ m. Bein. Çiva's.

उमापति m. 1) dass. Taitt. Âr. 10,18. — 2) N. pr. eines neueren Grammatikers.

उमापतिदत्त m. N. pr. eines Mannes.

उमापतिधर m. N. pr. eines Dichters.

उमापत्य *eine Art Flöte* S.S.S. 179.

उमापरिणयन n. Titel eines Werkes.

*उमापुष्पकषाय n. P. 6,2,10, Sch.

उमामहेश्वर und °व्रत n. *eine best. Begehung.*

*उमावन n. N. pr. einer Stadt.

उमासंहिता f. Titel eines Werkes.

उमासहाय m. Bein. Çiva's.

उमासुत m. Bein. Skanda's Ind. St. 15,234.

उमास्वातिवाचकाचार्य m. N. pr. eines *Lehrers.*

उमेश m. 1) Bein. Çiva's. — 2) Çiva *mit* Umâ (als Statue).

उम्बर m. 1) **Schwelle;* vgl. उदुम्बर. — 2) N. pr. eines Gandharva, दुम्बर v. l.

*उम्बिका f. = उम्बी Nigh. Pr.

उम्बी f. *eine grüne Gersten- oder Weizenähre, über einem Grasfeuer halb geröstet,* Bhâvapr. 2,80.

*उम्बुर = उम्बर 1).

उम्बेक m. N. pr. eines Mannes. Vgl. उंवेक.

उम्भ् s. उभ्.

*उम्भि gaṇa कत्र्यादि.

*उम्य n. 1) *Flachsfeld.* — 2) *ein Feld mit Gelbwurz.*

उम्लोचा f. N. pr. einer Apsaras.

उरःकपाट *eine breite Brust* Kâd. 5,23.

उरःक्षतकास m. *schwindsüchtiger Husten* Çiraṅg. Saṁh. 1,7,14.

उरःक्षय m. *Lungenschwindsucht.*

उरःपार्श्वार्धमण्डलिन् m. *eine best. Stellung der Hände beim Tanz.*

उरःप्रतिपेषम् Absol. *Brust an Brust gedrückt* Çiç. 10,46.

उरग 1) m. *a) Schlange, Schlangendämon* Suparṇ. 8,5. — *b) das unter den Schlangen stehende Mondhaus* Âçleshâ Varâh. Jogaj. 5,3. — *c) *Blei.* — *d) *Mesua Roxburghii* Nigh. Pr. — 2) f. आ N. pr. einer Stadt. Auch उरगाख्यं पुरम्. — 3) f. ई *Schlangenweibchen.*

*उरगभूषण m. Bein. Çiva's.

उरगयव m. *ein best. Gerstenkorn als Maass* (buddh.).

उरगसारचन्दन *eine best. Sandelart* Lalit. 73,1. 2. °चूर्ण n. 249,16. 367,6. Adj. °चन्दनमय *daraus verfertigt* 143,14.

*उरगस्थान n. Pâtâla, *der Aufenthaltsort der Schlangen.*

उरगारि m. Bein. Garuḍa's. °केतन m. Bein. Vishṇu's oder Kṛshṇa's VP. 4,13,53.

*उरगाशन m. Bein. Garuḍa's.

उरगास्य *eine Art Spaten.*

उरंग und °म m. *Schlange.*

उरण m. (adj. Comp. f. आ) 1) *Widder, Lamm.* — 2) *ein best. dämonisches Wesen.*

उरणक m. *Widder, Lamm.* °वत्स m. *Lamm.*

*उरणाक्ष und *°क, *उरणाख्य und *°क m. *Cassia alata* oder *Tora.*

उरध्र m. 1) *Widder.* — 2) *ein best. giftiges Insect.*

उररी Adv. mit कर् 1) *ausbreiten.* — 2) *empfangen* Daçak. 17,10. — 3) *annehmen, bei sich zur Erscheinung bringen, an den Tag legen* Çiç. 10,14. — 4) *zugeben, einräumen, annehmen.* — 5) *zusagen, versprechen* Naish. 5,114.

उररीकरण n. und *कार m. *Einräumung, Annahme.*

*उरल und davon Adj. *उरल्य gaṇa बलादि.

उरश 1) *m. N. pr. eines Mannes. — 2) f. आ N. pr. einer Stadt.

उरष्कर m. *Brustharnisch.*

उरःशूलिन् Adj. *an Brustschmerzen leidend* Kâpaka 6,8.

उरस् 1) n. *a) Brust.* उरसा धा (Med.) *auf der Brust tragen* Kâd. 191,5. *उरसि कर् *an die Brust drücken,* getrennt oder componirt *einwilligen.* — 2) **der Beste in seiner Art.* — 3) *m. N. pr. eines Mannes.

उरस 1) *Adj. *eine breite* oder *starke Brust habend.* — 2) *m. v. l. für उरश. — 3) f. आ v. l. für उरशा. — 4) *n. *das Beste in seiner Art.*

उरस्पृष्टम् Adv. *ohne dass eine Berührung mit der Brust stattfindet* Kâtj. Çr. 17,4,10.

उरसिज und *उरसिरुह m. *die weibliche Brust.*

*उरसिल Adj. = उरस 1).

*उरसिलोमन् Adj. *auf der Brust behaart.*

उरस्क am Ende eines adj. Comp. = उरस् 1) *a).*

*उरस्कट m. *die über die Brust getragene Opferschnur.*

उरस्तस् Adv. *aus der Brust* Tândja-Br. 6,1,8.

*उरस्त्र und *उरस्त्राण n. *Brustharnisch.*

*उरस्य्, °स्यति *kräftig sein.*

उरस्य 1) Adj. *a) wobei die Brust betheiligt ist.* कर्मन् so v. a. *anstrengend.* Von einem Laute so v. a. *daher kommend.* — *b) *in der Richtung der Brust gelegen.* — *c) *leiblich* (Kind). — *d) *vorzüglich.* — 2) m. *die weibliche Brust.*

*उरस्वत् Adj. = उरस 1).

*उरःसूत्रिका f. *ein über die Brust herabhängender Perlenschmuck.*

उरःस्तम्भ m. *Brustbeklemmung.*

ऊरा f. *Schaf.*

उराण Partic. von वर्, वृणाति.

उरामेधि Adj. *Schafe würgend.*

उरारि oder °री f. *ein best. Spiel* Comm. zu Kâtj. Çr. 15,7,18 (ungedr.).

*उराक् m. *ein Schimmel mit schwarzen Beinen.*

1. उरी Adv. mit कर् 1) *empfangen, theilhaftig werden.* — 2) *annehmen, bei sich zur Erscheinung bringen, an den Tag legen* Naish. 4,84. — 3) *zur Verfügung stellen, hingeben.* — 4) *zusagen, versprechen* Naish. 5,117.

2. उरी f. N. pr. eines Flusses.

उरु 1) Adj. (f. उर्वी) *weit, geräumig, ausgedehnt, weit reichend, sich weithin verbreitend, breit, gross.* — 2) Adv. *weit, weithin.* — 3) m. N. pr. *a)* eines Âṅgirasa Ârsh. Br. — *b)* eines Sohnes des 14ten Manu VP. 3,2,43. Bhâg. P. 8,13,34. — 4) उर्वी *a) die Erde, der Erdboden, Erde als Stoff.* Du. *Erde und Himmel.* — *b)* Pl. mit षष् *die sechs Weiten (die vier Himmelsgegenden, Oben und Unten; aber auch anders gedeutet).* — *c)* *Pl. *Flüsse.* — 5) n. *das Weite, Unbeengte.* उरु कर् *Raum schaffen, Unbeengtheit —, Gelegenheit geben.*

उरुक Adj. = उरु 1) Maitr. S. 1,3,4. 11.

*उरुकाल und *°क m. *eine best. kriechende Pflanze.*

उरुकीर्ति Adj. *dessen Ruf weit reicht.*

उरुकृत् Adj. *Raum schaffend.*

उरुक्रम 1) Adj. *weit schreitend.* — 2) Bein. *Vishṇu's und Çiva's.

उरुक्षय m. N. pr. eines Fürsten.

उरुक्षय (RV.) und उरुक्षय (AV.) 1) *weite Räume einnehmend.* — 2) m. N. pr. eines Fürsten.

*उरुक्षयस् m. = उरुक्षय 2); vgl. ग्रैरुक्षयस.

उरुक्षिति f. *geräumiger Wohnsitz.*

उरुक्षेप (?) m. N. pr. eines Fürsten.

उरुग (!) m. = उरग *Schlange* Suparṇ. 4,5.

उरुगव्यूति Adj. *ein weites Gebiet habend.*

उरुगाय 1) Adj. *weit schreitend, sich weithin verbreitend, weit* (Weg). — 2) m. Bein. Vishṇu's. — 3) n. *weiter Raum zur Bewegung, Unbeengtheit, freie Bewegung.*

उरुगायवत् Adj. *unbeengt.*

उरुगूला f. *eine Art Schlange.*

उरुग्राक् fehlerhaft für ऊरु°.

उरुचक्र Adj. *weiträderig.*

उरुचक्रि 1) Adj. *Unbeengtheit schaffend.* — 2) m. N. pr. eines Âtreja.

उरुचक्षस् Adj. *weitschauend.*

उरुज्मन् Adj. *weitläufig* AV.

उरुद्रप्यस् und °द्रिप्र Adj. *auf weiter Bahn sich bewegend.*

उरुज्रया f. Name des Flusses Vipâç.

उरुणाट m. N. pr. 1) eines Dämons. — 2) eines Mannes.

उरुता f. *Weite.*

उरुधा Adv. *vielfach.*

उरुधार Adj. (f. आ) *einen breiten Strom gebend, reichlich milchend.*

उरुधिक्षय m. N. pr. eines der 7 Weisen im 11ten Manvantara Hariv. 1,7,71.

उरुपुण्यकोश m. *ein grosser Schatz von guten Werken* Cit. im Comm. zu Gobh. 1,1,18.

*उरुपृष्पिका f. *eine best. hanfartige Pflanze* Nigh. Pr.

उरुप्रथस् und उरुप्रथस् Adj. *ausgebreitet.*

उरुबिन्दु m. N. pr eines Flamingo.

उरुबिल Adj. (f. ई) *eine weite Oeffnung habend.*

उरुबिल्वा f. N. pr. eines Dorfes.

उरुबिल्वाकल्प N. pr. einer Oertlichkeit Lalit. 528, 5.

उरुबिल्वाकाश्यप m. Bein. eines Kâçjapa.

उरुब्जा Adj. *weit geöffnet.*

उरुमाण m. *Crataeva religiosa* Nigh. Pr. Karaka 1,27 (S. 62).

उरुमण्ड m. N. pr. eines Berges.

उरुया Instr. Adv. *weithin* Maitr. S. 3,2,1.

उरुयुग Adj. *ein weites Joch habend.*

उरुरात्रि f. *späte Nacht* Cit. im Comm. zu Gobh. 1,5,26 (S. 214).

*उरुरी Adv. = उरारी.

उरुलोक Adj. *weiträumig.*

उरुवल्क m. N. pr. eines Sohnes des Vasudeva.

उरुवस् m. N. pr. eines Mannes VP.^{2} 4,69.

उरुवास m. Name eines buddh. Klosters.

उरुविक्रम Adj. *von grossem Muth* MBh. 2,45,1. 3,224,23. Veṇis. 162.

उरुवु, *°क und उरुवूक m. n. *Ricinus communis.*

उरुव्यचस् 1) Adj. *weitumfassend, vielfassend, capax.* — 2) *m. *ein* Rakshas.

उरुव्यञ्च् 1) Adj. (f. उरूची) *a) weitumfassend, weit ausgedehnt.* — *b) weitreichend* (Stimme). — 2) f. उरूची *die Erde.*

उरुव्रज Adj. (f. आ) *ein weites Gebiet habend.*

उरुशंस Adj. 1) *laut preisend.* — 2) *weithin gebietend.*

उरुशर्मन् Adj. *eine weite Zuflucht habend.*

उरुशृङ्ग m. N. pr. eines Berges in Çâkadvîpa Bhâg. P. 5,20,26.

उरुश्रवस् m. N. pr. eines Mannes VP.^{2} 3,335.

उरुषा Adj. *Unbeengtheit gewährend.*

उरुष्य्, °ष्यति 1) *das Weite suchen, sich davonmachen.* — 2) *sich abwenden von* (Abl.). — 3) *entgehen,* mit Acc. — 4) *in Sicherheit bringen, retten, beschützen vor* (Abl.). — 5) *abwenden, abwehren.*

उरुष्या Instr. *mit rettender Hand.*

उरुष्यु Adj. *rettend.*

उरूक nach Einigen m. = उलूक *Eule,* nach Andern n. *omentum* Nâjam. 2,4,8.

उरूची s. उरुव्यञ्च्.

उरूणस Adj. *breitnasig.*

उरोगम m. *Schlange* Suparṇ. 4,4.

उरोग्रह m. *Brustfellentzündung* Çâṅg. Saṃh. 1, 7,37.

*उरोघात m. *Brustschmerzen.*

*उरोज m. *die weibliche Brust.*

उरोबृहती f. *ein best. Metrum.*

*उरोभूषण n. *Brustschmuck.*

उरोमण्डलिन् m. *eine best. Stellung der Hände beim Tanz.*

उरोविबन्ध m. *Brustbeklemmung* Karaka 6,12.

उर्जिकाना f. N. pr. einer Stadt. उज्जिकाना v. l.

*उर्दि m. oder f. N. pr. einer Person Mahâbh. 4,71,*b.*

*उर्द्र m. = उद्र 1) *a).*

उर्मिला f. fehlerhaft für ऊर्मिला.

उर्व m. 1) N. pr. eines Mannes. *Pl. *sein Geschlecht.* — 2) AV. 16,3,3 wohl fehlerhaft für उक्ष.

*उर्वङ्ग m. 1) *Berg.* — 2) *Meer.*

(उर्वभ्र) उरुभ्र m. *weite Flur.*

*उर्वट m. *Jahr.*

उर्वरा f. 1) *Fruchtfeld, Saatland* RV. 8,80,5. 6. — 2) *die Erde* Bâlar. 239,16. 241,17. Spr. 4956. — 3) N. pr. einer Apsaras. — उर्वराय Kâṭj. Çr. 25,6,10 und Çâṅkh. Çr. 3,17,1 fehlerhaft für उरुर्वराय.

उर्वराजित् Adj. *Felder gewinnend.*

उर्वरापति m. *Herr des Saatlandes* RV.

उर्वरासाह Adj. *Felder verschaffend.*

उर्वरित Adj. *übrig geblieben, entkommen, gerettet* Prasannar. 26,7 (im Prâkrit).

उर्वरी f. *Werg, die aus dem Rocken gezogenen Fäden.*

उर्वरीवत् m. N. pr. eines Ṛshi VP. 1,10,10. 3,1,11.

उर्वर्य (Maitr. S. 2,9,6) und उर्वर्य Adj. *zum Saatland gehörig.*

उर्वशी f. 1) *Begierde, Inbrunst, heisser Wunsch.* — 2) N. pr. einer Apsaras, der Geliebten des Purûravas. — 3) Name der Dâkshâjaṇî und der Badarî.

उर्वशीतीर्थ n. N. pr. eines Tîrtha.

उर्वशीनाममाला f. Titel eines *Wörterbuchs.*

*उर्वशीरमण und *उर्वशीवल्लभ m. Beiname des Purûravas.

उर्वारु *m. und उर्वारू f. *eine Kürbisart.* उर्वारु und °क n. *die Frucht* Hemâdri 1,196,8. 629,11.

उर्विया Instr. Adv. *weit, weithin, weit und breit, in die Breite.* Vgl. उरुया.

उर्वी s. und उरु.

उर्वीतिल n. *Erdboden, die Erde* 329,1. Spr. 7705.

उर्वीपति m. *Fürst, König* Spr. 1317. Naish. 3,73.

उर्वीभुज् m. dass. Prasannar. 75,7.

उर्वीभृत् m. *Berg.*

उर्वीश und उर्वीश्वर m. *Fürst, König.*

उर्व्यञ्च् Adj. TS. 4,4,1,2 gegen das Metrum für उरुव्यञ्च्.

1. उर्व्या f. *Unbeengtheit, Sicherheit.*

2. उर्व्या Adv. VS. 12,1. TS. 1,3,14,5 gegen das Metrum st. उर्विया.

(उर्व्यूति) उर्विऊति Adj. *weithin Hülfe bringend.*

उल m. 1) *ein best. wildes Thier* Maitr. S. 3,14,12. — 2) **halbreife Hülsenfrucht über leichtem Feuer geröstet* Nigh. Pr. — 3) N. pr. eines Ṛshi.

*उलण्ड्, °ण्डयति = ग्रोलण्ड्.

*उलन्द् gaṇa ग्ररीकृणादि.

*उलन्दक m. Bein. Çiva's Gal. Vgl. उलिन्द्.

उलप 1) m. *Staude, Buschwerk; Büschel.* — 2) m. n. **eine sich weit ausbreitende kriechende Pflanze.* — 3) m. *Eleusine indica Gaertn.* Mahidh. zu VS. 16,45. — 4) m. **Saccharum cylindricum.* — 5) m. N. pr. eines Schülers des Kalâpin Cit. in der Kâç. zu P. 4,3,104. — 6) f. ग्रा *eine best. Grasart* Bâlar. 164,8.

उलपप्राशि (Mânava im Comm. zu Kâtj. Çr. 9, 7,7, °की (Njâjam. 3,1,31) und °शी (Lâṭj. 8,8,33) f. *ein Büschel Gras.*

*उलपिन् m. = उलुपिन्.

उलप्य Adj. von उलप 1).

*उलभ m. Pl. N. pr. eines Kriegerstammes Kâç. zu P. 5,3,116.

*उलिन्द् m. 1) N. pr. einer Gegend. — 2) Bein. Çiva's. Vgl. उलन्दक.

*उलुण्ड m. N. pr. eines Mannes.

*उलुप m. n. = उलप 2) und 3).

*उलुपिन् m. *Meerschwein* oder *ein ähnliches Thier.*

उलुप्य Adj. = उलप्य.

*उलुम्बा f. = उम्बी Nigh. Pr.

उलुलि Adj. *ululabilis* oder m. *ululatus.*

उलूक 1) m. a) *Eule, Käuzlein.* Nom. abstr. उलूकल n. — b) Pl. N. pr. eines Volkes, Sg. *der Fürst desselben.* — c) Bein. Indra's (vgl. कौशिक) Vâmana 2,1,13. — d) N. pr. α) eines Muni. — β) eines Schlangendämons Supârṇ. 23,3 (oxyt.). — 2) f. उलूकी Bez. *der Ureule.* — 3) *n. *eine Grasart.*

उलूकचेटी f. *eine Art Eule.*

उलूकजित् m. 1) **Krähe* Nigh. Pr. — 2) N. pr. = इन्द्रजित् 1) Vâmana 2,1,13.

*उलूकपत्त्र Adj. (f. ई) *die Gestalt eines Eulenflügels habend* Mahâbh. 4,29,b.

*उलूकपाक m. *eine junge Eule.*

*उलूकपुच्छ Adj. (f. ई) *die Gestalt eines Eulenschwanzes habend* Mahâbh. 4,29,b.

उलूकयातु m. *ein Dämon in Gestalt einer Eule.*

उलूखल 1) n. *Mörser.* उलूखलमुसल n. Du. *Mörser und Stösser.* उलूखलवृग्र Adj. उलूखलाङ्घ्रि m. *der Fuss —, die untere Fläche eines Mörsers.* — 2) n. Bez. *gewisser* Soma-*Becher, der neun* Grahapâtra. — 3) m. Bez. *eines best. Ohrenschmuckes bei einer* Piçâkî. — 4) m. n. **ein bei besonderen Gelegenheiten getragener Stock aus* Udumbara-*Holz.* — 5) n. **Bdellion.* — 6) m. N. pr. eines bösen Dämons Pân. Gṛhj. 1,16,23.

उलूखलक 1) m. N. pr. eines Muni. — 2) n. a) *Mörserchen* RV. — b) **Bdellion.*

उलूखलद्रुप Adj. *die Gestalt eines Mörsers habend.* Nom. abstr. °द्रुपता f. Çat. Br. 7,5,1,15.

उलूखलमुत Adj. *in einem Mörser ausgestampft.*

°उलूखलिक Adj. *als Mörser gebrauchend.*

उलूट m. Pl. v. l. für उलूत 1) b).

उलूत 1) m. a) **Boa.* — b) Pl. N. pr. eines Volkes MBh. 6,9,54. Vgl. उतूल. — 2) *f. ई N. pr. einer Geliebten Garuḍa's Gal. *उलूतीश m. Bein. Garuḍa's ebend.

उलूप 1) m. *eine best. Pflanze* 168,14. Vgl. उलप, उलुप. — 2) f. ई N. pr. einer Tochter des Schlangendämons Kauravja und Gattin Arǵuna's.

उलूलि und उलूलु = उलुलि.

उल्क 1) m. N. pr. eines Fürsten Hariv. 1,13,35. — 2) f. उल्का a) *eine feurige Erscheinung, Meteor.* — b) *Feuerbrand.* — c) Titel einer Grammatik.

उल्काजिह्व m. N. pr. eines Rakshas.

उल्कानवमी f. *ein best. 9ter Tag.*

उल्कानिर्कृत (AV. 19,9,8) und उल्काभिकृत (AV. 19,9,9) Adj. *von einem Meteor getroffen.*

उल्कामालिन् m *ein best. Krankheitsdämon* Hariv. 9559.

उल्कामुख 1) m. a) *eine Art Gespenst* Mâlatîm. 78,4 (70,3). — b) N. pr. α) eines Nachkommen des Ikshvâku. — β) eines Affen. — γ) eines Rakshas. — 2) *f. ई *Fuchs.*

उल्कुषी f. 1) *eine feurige Erscheinung, Meteor.* उल्कुष्यन्त Adj Çat. Br. 11,2,3,25. — 2) *Feuerbrand.*

उल्कुषीमत् Adj. *von feurigen Erscheinungen begleitet.*

उल्ब m. (selten) und n. 1) *Hülle des Embryo, Eihaut.* इन्द्राण्या उल्बजरायुणी Name zweier Sâman. — 2) *Gebärmutter.* — 3) **Höhle.*

उल्वण 1) Adj. (f. ग्रा) *übermässig, zu viel, — gross, — stark, aussergewöhnlich, ungeheuer.* — b) am Ende eines Comp. *reich an, voll von* Nom. abstr. °ता f. — c) **offenbar.* — 2) m. a) *eine best. Stellung der Hände beim Tanz.* — N. pr. eines Sohnes des Vasishṭha. — 3) *f. ग्रा *ein Gericht aus dem Mark von Bananen, Melonen u. s. w. mit Milch und Gewürz* Nigh. Pr. — 4) n. उल्बण a) = उल्ब *Eihaut.* — b) *Absonderlichkeit* Ait. Âr. 346,15.

उल्बणाघ्नु Adj. *an's Absonderliche streifend* Ait. Âr. 250,4.

उल्ब्य Adj. mit ग्रापस् *Fruchtwasser.*

उल्मुक 1) n. *Feuerbrand.* — 2) m. N. pr. eines Sohnes a) des Balarâma. — b) des Manu Kâkshusha VP.^{2} 1,178.

उल्मुकमय्य Adj. *aus einem Feuerbrand zu reiben.*

उल्मुकावदानण n. *eine Zange* oder *Schaufel für einen Feuerbrand.*

उल्मुक्य Adj. *von einem Feuerbrand herrührend.*

*उल्य Adj. von उल gaṇa बलादि.

*उल्ल m. und *उल्ली f. *weisses Arum* Nigh. Pr.

*उल्लकासन n. *Haarsträubung.*

उल्लङ्घन n. 1) *das Hinübersetzen über.* — 2) *das Uebertreten, Brechen* (einer Verpflichtung u. s. w.).

उल्लङ्घनीय und उल्लङ्घ्य Adj. *zu übertreten.*

*उल्लम्फन n. *Sprung.*

°उल्लम्बिन् Adj. *hängend auf.*

*उल्लसत्फल m. *Mohn* Nigh. Pr.

उल्लाघ 1) Adj. a) *von einer Krankheit genesen.* °ता f. *Genesung* Spr. 7802. — b) **geschickt.* — c) **rein.* — d) **böse.* — e) **froh.* — 2) *m. *schwarzer Pfeffer.*

उल्लाघय्, °यति *gesund machen, zu neuem Leben erwecken* Spr. 543. — Mit *प्र P. 8,2,55, Sch.

उल्लाङ्गूल Adj. *mit erhobenem Schweife* Du. V. 29,2.

उल्लाप m. *ein hartes Wort* Spr. 2047.

उल्लापक n. *Schmeichel —, Lobrede.*

उल्लापन 1) Adj. *vergänglich* Lalit. 238,20. — 2) n. *das Liebkosen.* Zu den Kalâ gezählt bei Gal.

उल्लापिक *eine Art Gebäck.*

उल्लापिन् Adj. *ausrufend, rufend* Spr. 2102.

उल्लाप्य n. *eine Art von Schauspielen.*

उल्लाल *das Couplet in der* Shaṭpadikâ.

उल्लास m. 1) *das Erscheinen, zum Vorschein Kommen* Kap. 2,36. Spr. 4711. Kathâs. 14,13. Sâh. D. 198. 258,21. 305,20. — 2) *Freude, Lust* Kathâs. 72,28. — 3) *Zunahme, Wachsthum.* — 4) in der Rhet. *Hervorhebung durch Vergleichung oder Entgegensetzung.* — 5) *Kapitel, Abschnitt.* — 6) Bez. *der sieben Grade in den Mysterien der* Çâkta.

उल्लासन 1) n. *das Erglänzen* Râǵat. 5,348. — 2) f. ग्रा *das Erscheinenlassen* Bâlar. 244,5.

उल्लासिन् Adj. *spielend, hüpfend* Vâs. 31.

उल्लिखन n. *Brechmittel* Bhâvapr. 4,102.

उल्लिङ्गनाष्टक n. Titel eines Werkes.

उल्लिङ्गय्, °यति *aus Merkmalen erschliessen* Kir. 14,2.

उल्लुञ्चन n. *das Zausen, Zerren an, Ausreissen*

(z. B. der Haare).

उल्लुण्ठा f. *Ironie, Sarkasmus.*

*उल्लू Adj. *aufschneidend.*

उल्लेख 1. Adj. in Verbindung mit युद्ध Bez. *einer der 4 Arten des* Grabajuddha, *wobei die Sterne sich gleichsam ritzen.* — 2) m. *a) Erwähnung, Angabe, Schilderung, anschauliche Darstellung* Râǵat. 7,1133. — *b) das Hervortretenlassen, in den Vordergrund Stellen* Prasannar. 32,6. — *c) das Vomiren* Karaka 6,26. — *d)* in der Rhet. *malende Beschreibung eines Objectes nach der Verschiedenheit der Eindrücke, welche seine Erscheinung hervorbringt.* — 3) *f. आ *Strich, Linie.*

उल्लेखन 1) Adj. *abmalend, anschaulich ausdruckend, darstellend.* — 2) n. *a) das Einritzen, Ziehen von Linien* Kâṭj. Çr. 7,4,9. — *b) das Aufkratzen, Abschurren.* — *c) das Vomiren* Karaka 6,5.11.19. — *d) Brechmittel* Karaka 1,13. — *e) das Erwähnen, Angeben.*

उल्लेखरेखा f. *eine Etwas deutlich bezeichnende Linie.* S. सोल्लेखरेखम्.

उल्लेखिन् Adj. 1) *kratzend an,* so v. a. *berührend, reichend bis* Kâd. 35,13. — 2) = उल्लेखन 1) Sarvad. 20,15.

उल्लेख्य Adj. 1) *einzuritzen, aufzuschreiben.* — 2) *was abgemalt —, anschaulich ausgedrückt wird.*

*उल्लोच m. *Traghimmel.*

उल्लोपिक m. und °का f. v. l. für उल्लापिक Ind. St. 14,329, N.

उल्लोल 1) Adj. *baumelnd.* — 2) *m. *eine hohe Welle.*

उवट m. N. pr. eines Scholiasten.

उवर्ण m. *die Vocale* उ *und* ऊ VS. Prât. TS. Prât. AV. Prât.

उवे Interj. ṚV. 10,86,7.

उशङ्गव m. N. pr. eines Fürsten.

उशत m. N. pr. eines Sohnes des Sujaǵña Harîv. 1,36,6. उषत् v. l.

उशदघ् Adj. (Nom. °धक्) *nach Wahl erreichend, beliebig sich ausdehnend.*

*उशनःप्रिय m. *der Edelstein* Gomeda Nigh. Pr.

उशनस् m. (Nom. °ना, ved. Acc. °नाम्, ved. Dat. und Loc. °ने) N. pr. eines Frommen der mythischen Vorzeit, mit dem Patron. Kâvja. Später wird er mit Çukra, dem Lehrer der Asura, identificirt, und bezeichnet wie dieser den *Planeten Venus.* उशनसः स्तोमः *eine best. Recitation,* welche anzuwenden ist, wenn sich Jmd vergiftet glaubt.

उशना f. 1) Instr. (gleichlautend) *begierig, freudig, eilig.* — 2) N. pr. der Gattin eines Rudra VP.² 1,117.

उशन्त् s. u. वश्, वष्टि. उशती v. l. für उषती, रुशती.

उशानी f. *eine best. Pflanze.*

उशिक m. 1) N. pr. eines Fürsten. — 2) Name *des 12ten* Kalpa.

उशिज् 1) Adj. *a) heischend, eifrig strebend, zugethan, bereitwillig.* — *b) reizend, schön* Bhâg. P. — 2) *m. *a) Feuer.* — *b) zerlassene Butter.* — 3) f. N. pr. der Mutter des Kakshîvant.

*उशिज m. N. pr. des Vaters Kakshîvant's Comm. zu Tâṇḍja-Br. 14,11,17.

*उशी f. *Wunsch.*

उशीनर m. Pl. N. pr. eines Volkes im Mittellande. Sg. *ein Fürst dieses Volkes.*

उशीनरगिरि m. N. pr. eines *Berges.*

उशीनराणी f. *eine Fürstin der* Uçînara.

उशीर 1) m. n. *die wohlriechende Wurzel von Andropogon muricatus.* Am Ende eines adj. Comp. f. आ Hemâdri 1,53,3. — 2) *f. ई *eine best. Grasart.*

*उशीरक n. = उशीर 1).

उशीरगिरि m. N. pr. eines *Berges.*

उशीरबीज m. desgl.

*उशीरिक Adj. f. ई *mit* Uçîra *handelnd.*

(उशन्य) उशनिम्न Adj. *wünschenswerth.*

उशायुस् (!) m. N. pr. eines Sohnes des Purûravas VP.² 4,13.

1. उष्, ओषति und उष्णाति 1) *brennen* (trans.). उष्यते intrans. Karaka 1,18. — 2) *züchtigen.* — 3) *verzehren, zu Grunde richten.* — Mit अभि *anbrennen.* — Mit उद् *durch Gluth vertreiben.* — Mit उप *aufbrennen, verbrennen* Vaitân. — Mit समुप *zusammenbrennen* — Mit नि *niederbrennen.* — Mit प्रति *versengen.* — Mit सम् *verbrennen.*

2. उष्, उच्छति s. वस्, उच्छति.

3. उष् f. *Frühlicht, Morgenröthe.*

1. उष 1) Adj. *begierig, verlangend.* — 2) *m. *Liebhaber.*

2. उष 1) *m. *a) salzhaltige Erde.* — *b) Bdellion.* — 2) f. आ *das Brennen, Glühen.* — 3) *n. *fossiles Salz.*

3. उष 1) *m. *Ende der Nacht* Med. sh. 4. — 2) f. उषा *a) Frühlicht, Morgenröthe.* — *b) Nacht* Karaka 6,18. VP. 2,8,48. — *c) *Kuh.* — *d)* N. pr. einer Tochter Bâṇa's und Gattin Aniruddha's Agni-P. 12,46. 52. — 3) उषा *Adv. *a) bei Anbruch des Tages.* — *b) in der Nacht.*

*उषःकल m. *Hahn* Gal. Vgl. उषाकल.

उषङ्गु m. 1) N. pr. *a)* eines Ṛshi. — *b)* eines Fürsten. — 2) Bein. Çiva's.

*उषण 1) n. *a) Pfeffer.* — *b) die Wurzel von Piper longum.* — 2) f. आ *a) Piper longum* oder *Chaba.* — *b) getrockneter Ingwer.* — Vgl. ऊषण.

उषती f. *eine verletzende Rede* MBh.

*उषदश्व m. N. pr. eines Mannes; vgl. ओषदश्वि.

उषदु m. N. pr. eines Sohnes des Svâhi.

उषद्रथ m. N. pr. eines Sohnes des Titikshu.

उषत् 1) m. N. pr. eines Sohnes des Sujaǵña. उशत v. l. — 2) f. उषती in Verbindung mit वाच् *eine verletzende Rede* MBh. 12,236,10. 241,9. An beiden Stellen उशती: उषती ed. Calc. Die richtige Form ist wohl रुशती.

*उषप m. 1) *Feuer.* — 2) *die Sonne.*

उषर्बुध् Adj. *früh wach.*

*उषर्बुध m. 1) *Feuer.* — 2) *Kind.*

उषस् 1) f. (stark auch उषास् im Veda) *a) Frühlicht, Morgenröthe, Morgen.* Personificirt als *Tochter des Himmels* und *Schwester der* Âditja. उषसः साम Ârsh. Br. — *b) Abendröthe.* — *c)* Du. *Nacht und Morgen.* — *d)* N. pr. der Gattin Bhava's (einer Form Rudra's) VP. 1,8,9. — 2) n. *a) Tagesanbruch, Dämmerung.* — *b) *Ohrhöhle.* — *c) *das Gebirge* Malaja. — Vgl 2. ऊष.

उषस्ति und उषस्ति m. N. pr. eines Mannes.

*उषस्य्, °स्यति *tagen.*

उषस्य Adj. *der Morgenröthe geweiht* Âçv. Çr. 4,14,1.

उषाकर m. *der Mond.*

*उषाकल m. *Hahn.* Vgl. उषःकल.

उषापति (Agni-P. 12,41) und *उषारमण m. Bein. Aniruddha's.

उषारागोदय m. Titel eines Schauspiels.

उषामानक्ता Nom. Du. f. *Morgenröthe und Nacht.*

*उषासासूर्य n. Sg. *die Morgenröthe und die Sonne.*

उषिज्ञ m. N. pr. eines Sohnes des Ûru.

उषित Partic. von उष्, ओषति und वस्, वसति.

*उषितंगवीन Adj. *wo früher Kühe sich aufgehalten haben.*

उषितव्य n. impers. *zu übernachten* Kâd. II,31,6.

उषेश m. 1) *Mond. — 2) *Bein. Aniruddha's.

उषोजल n. Pl. *Thau.*

उषोराग m. *Morgenröthe* Daçak. 43,13.

उष्ट्र und उष्ट्र m. *Pflugstier.*

उष्ट्र 1) m. *a) Büffel.* — *b) Kamel.* उष्ट्रवरम् *K. und Esel* Gaut. *उष्ट्रशशम् *K. und Hase.* — *c) *Lastwagen.* — *d)* N. pr. eines Asura. — 2) f. उष्ट्री *a) Kamelweibchen.* — *b) ein irdenes Gefäss von best. Form.* — *c) *Urtica interrupta* und *eine Art* मेषशृङ्गी Nigh. Pr.

उष्ट्रकर्णिक m. Pl. N. pr. eines Volkes.

*उष्ट्रकाण्डी f. *Echinops echinatus* Râǵân. 10,142.

उष्ट्रकुङ्कुमवस्त्र n. *das Safran-Schleppen eines Kamels.* °वत् Adv. Kap. 3,58. 6,40.

*उष्ट्रक्रोशिन् Adj. *wie ein Kamel schreiend.*

उष्ट्रग्रीव m. *eine Form der Mastdarmfistel.*

उष्ट्रजिह्व m. N. pr. eines Wesens im Gefolge Skanda's.

उष्ट्रत्व n. Nom. abstr. zu उष्ट्र 1) *b*) Hemâdri 1,675,20.

उष्ट्रदत्त MBu. 12,3717 fehlerhaft für श्रोष्ट्रदत्त.

*उष्ट्रधुसरपरिच्छदा f. *Tragia involucrata L.*

उष्ट्रनिषदन n. *eine best. Art des Sitzens bei den Jogin.*

*उष्ट्रपादिका f. *Jasminum Sambac Ait.*

*उष्ट्रपाल m. *Kamelhirt* Gal.

*उष्ट्रप्रमाण m. *das fabelhafte Thier* Çarabha Nigh. Pr.

*उष्ट्रभक्षा (Gal.) und *°भक्षिका f. *eine best. der Alhagi verwandte Pflanze* Râgân. 4,57.

उष्ट्रवामी f. *Kamelstute.* *°वामि n. (auch Kâç.) schwerlich richtig.

*उष्ट्रवाहिन् Adj. *von Kamelen gezogen* (Wagen).

उष्ट्रशिरोधर m. = उष्ट्रग्रीव.

*उष्ट्रसादि m. *ein Reiter zu Kamel.* n. (auch Kâç.) schwerlich richtig.

1.*उष्ट्रस्थान n. *Kamelstall.*

2.*उष्ट्रस्थान Adj. *in einem Kamelstall geboren.*

*उष्ट्राकृति m. = *das fabelhafte Thier* Çarabha Gal.

उष्ट्रान्न m. N. pr. eines Mannes. Pl. *sein Geschlecht.*

उष्ट्रिका f. 1) *Kamelstute.* — 2) *ein irdenes Gefäss von best. Form.* — 3) **eine best. Staude.*

उष्ण 1) Adj. (f. श्रा; ई nur Kaç.) *a) heiss, warm* Gaut. Auch von einem Seufzer. — *b) heftig* (Conj.). — *c) *rasch zu Werke gehend.* — 2) उष्णम् Adv. *heiss* (seufzen) 50,29. *Mit कर् componirt. — 3) m. *a) *Zwiebel.* — *b)* N. pr. zweier Männer VP. 2,4,48. 4,21,3. — 4) *f. श्रा *a) Hitze.* — *b) Auszehrung.* — *c) Galle.* — *d) *eine Art Momordica* Nigh. Pr. — 5) n. (*m.) *a) ein heisser Gegenstand.* — *b) Hitze, Wärme.* — *c) die heisse Jahreszeit.* — *d)* Bez. *der rückläufigen Bewegung des Mars, wenn sie stattfindet im 7ten, 8ten oder 9ten Mondhause von dem Mondhause, in welchem er heliakisch aufging.* — *e)* N. pr. eines von Ushṇa beherrschten Varsha in Kuçadvîpa VP. 2,4,48.

*उष्णक 1) Adj. *a) fieberkrank.* — *b) rasch zu Werke gehend.* — 2) m. *a) Hitze, die heisse Jahreszeit.* — *b) Brand* (Krankheit) Gal. — 3) **Betelnuss* Nigh. Pr.

उष्णकर m. *die Sonne* Kâd. II,49,15.

उष्णकाल m. *die heisse Jahreszeit* Spr. 1320.

उष्णकिरण und *उष्णकृत् (Gal.) m. *die Sonne.*

उष्णग m. Sg. und Pl. *die heisse Jahreszeit.* Auch उष्णगः कालः.

*उष्णगन्धा f. *Alpinia Galanga* Nigh. Pr.

उष्णगु m. *die Sonne.*

*उष्णघ्न n. *Sonnenschirm.*

*उष्णंकरण Adj. *erhitzend, erwärmend.*

उष्णता f. 1) *Hitze, Wärme.* — 2) am Ende eines Comp. *grosses Verlangen nach.*

उष्णतीर्थ n. N. pr. eines Tîrtha.

उष्णत्व n. *Hitze, Wärme.*

*उष्णनदी f. Bein. des Höllenflusses Vaitaraṇî.

उष्णप fehlerhaft für ऊष्मप.

*उष्णफला f. *eine Art Momordica* Nigh. Pr.

*उष्णभृत् m. *die Sonne* Gal.

*उष्णभोजिन् Adj. *warme Speisen geniessend.*

उष्णय्, °यति *heiss machen.*

उष्णरश्मि und उष्णरुचि m. *die Sonne.*

उष्णवात m. *eine best. Blasenkrankheit* Wise 365. Çâṅg. Saṁh. 1,7,40.

उष्णवारण (*m.) n. *Sonnenschirm.*

उष्णविदग्धक m. *eine best. Augenkrankheit* Çâṅg. Saṁh. 1,7,94.

उष्णवीर्य 1) Adj. *erwärmende Kraft besitzend* Kâraka 1,14. 6,3. — 2) *m. *Delphinus gangeticus.*

उष्णवेताली f. N. pr. einer Hexe Hariv. 9342.

उष्णसमय m. *die heisse Jahreszeit.* Davon Denom. °समयाय्, °समयायते *zur h. J. werden* Bâlar. 129,3.

*उष्णसुन्दर m. *Momordica Charantia, Averrhoa Carambola* und *Terminalia Bellerica* Nigh. Pr.

उष्णस्पर्शवत् Adj. *heiss anzufühlen* Tarkas. 8.

उष्णांशु m. *die Sonne* 172,7. Hemâdri 1,156,22.

*उष्णागम m. *Beginn der heissen Jahreszeit.*

उष्णाग्र m. *Ende der heissen Jahreszeit* R. 6,69,31.

*उष्णाभिगम m. = उष्णागम.

उष्णाभिप्राय Adj. *mit Hitze endend* (Fieber) Kâraka 1,19. Davon °प्रायिन् Adj. *an einem solchen Fieber leidend* 6,3,*d*.

उष्णालु Adj. *von der Hitze leidend.*

*उष्णासक् m. *Winter* Râgân. 21,67 (उष्णापक् Hdschr.).

उष्णि Adj. *brennend*, in अग्न्युष्णि.

*उष्णिका f. *Reisbrei.*

उष्णिग्गर्भ Adj. f. (श्रा) in Verbindung mit गायत्री *ein best. Metrum.*

उष्णिमन् m. *Hitze.*

उष्णिह् f. (Nom. उष्णीक्) 1) *ein best. Metrum.* — 2) *ein diesem Metrum geweihter Backstein.* — 3) wie andere Metra Name *eines der Rosse des Sonnengottes* VP. 2,8,8.

उष्णिहककुभ् f. Du. *die Metra* Ushṇih *und* Kakubh.

उष्णीहा f. 1) Pl. *Genick.* — 2) = उष्णिह् 1).

उष्णी Adv. mit कर् *erhitzen, erwärmen.*

उष्णीगङ्ग wohl n. N. pr. eines Tîrtha.

उष्णीनाभ m. N. pr. eines göttlichen Wesens.

उष्णीष 1) m. n. *Kopfbinde, Turban, Binde* überh. उष्णीषपट् dass. 290,10. — 2) Bez. *eines Auswuchses auf Çâkjamuni's Kopfe.*

उष्णीषार्पणा f. N. pr. einer buddh. Göttin.

उष्णीषिन् Adj. *mit einer Kopfbinde versehen.*

1. उष्णोदक n. 1) *warmes Wasser* Spr. 6775. — 2) *eingekochtes Wasser* Bhâvapr. 3,14.

2. उष्णोदक m. R. 2,83,13 nach dem Comm. *Gliederreiber.*

*उष्णोपगम m. = उष्णागम.

*उष्म m. 1) *Hitze.* — 2) *die heisse Jahreszeit.* — 3) *Frühling.* — 4) *Zorn.*

*उष्मक = ऊष्मक.

उष्मता MBu. 1,103,17 fehlerhaft für उष्णता *Hitze.*

उष्मन्, उष्मय und उष्मस्वेद् s. ऊष्मन् u. s. w.

*उष्मागम m. schlechte Lesart für उष्णागम oder ऊष्मागम.

*उष्माय् und *उष्मोपगम s. ऊष्माय् und ऊष्मोपगम.

उष्य in मुखोष्य.

उष्यल n. *Rahmen* (eines Ruhebettes).

उषर् f. = उषस् *Frühlicht, Morgenröthe.*

उषस् 1) Adj. (f. श्रा) *a) morgendlich.* — *b)* etwa *hell, klar* (Gañgâ) MBu. 13,26,95. *Kuh* nach Nilak. — 2) m. *a) Strahl.* — *b) Stier.* — 3) f. श्रा *a) Frühlicht, Morgenröthe, Helle.* — *b) Kuh.* — *c) *eine best. Pflanze.*

उषस्यामन् Adj. *im Frühlicht ausgehend, bei Tageshelle gehend.*

उषसि f. *Morgen, Helle.*

उषसिक m. *Oechslein.*

उषसिध Adj. TBr. 2,7,12,2 wohl fehlerhaft.

उषसीय 1) Adj. (f. श्रा) *a) röthlich.* — *b) taurinus.* — 2) m. *a) Stier.* — *b) Kalb.* — 3) f. श्रा *a) Helle, Licht.* — *b) Kuh.* — *c) Milch* und *Anderes von der Kuh Kommende.*

उषसीयातर् n. Nom. abstr. zu उषसीय 3) *b)* Maitr. S. 4,2,12.

*उष्णीय्, °यति *sich eine Kuh wünschen.*

1. उक् s. ऊक्, ऊकति.

2. उक् s. वक्.

3.*उक्, श्रोकति (वधे).

*उक्षान m. N. pr. einer Gegend.

उक्षवाग्निवासिष्ठ n. Name eines Sâman.

उक्षि Adj. wohl *uhu schreiend.*

उक्थगान n. = ऊक्थगान.

---

1. उ = 1. उ; s. d.

2.*ऊ Interj. वाक्यारम्भे, अनुकम्पायाम्, रक्षायाम्.

3.*ऊ Adj. von अव्, अवति und von वा, वयति.

4.* ऊ m. 1) *der Mond.* — 2) Beim. Çiva's.

ऊघट m. N. pr. = उवट.

ऊँ ऊं im Padapâṭha vor hinzugefugtem इति = 2. उ.

ऊकार m. *der Laut* ऊ TS. Prât. AV. Prât.

ऊकर m. Pl. N. pr. einer Çiva'itischen Secte.

ऊष्य AK. 2,9,45 fehlerhaft fur उष्य.

ऊङ् mit नि in न्यूङ्ख und न्यूङ्खमानक.

*ऊठ्, ऊठति = *उठ्, ओठति.

ऊढ 1) Adj. Partic. von 1. und 2. ऊह् und वह्. — 2) f. ऊढा *eine Heimgefuhrte, Gattin.*

*ऊढकङ्कट Adj. *gepanzert*, v. l. fur व्यूढ°.

*ऊढभार्य Adj. *der eine Gattin heimgefuhrt hat.*

*ऊढय्, °यति Denom. von ऊढ und ऊढि.

*ऊढरथ Adj. *einen Wagen ziehend* L. K. 1037.

ऊढवयस् Adj. *erwachsen* Buâg. P. 4,9,66.

ऊढि f. *das Tragen* Râgat. 7,1090.

ऊर्णि v. l. für ओर्णि.

ऊर्णोतिनस् Lalit. 3,14 wohl fehlerhaft für ऊर्णिनेत्रस्.

ऊत Partic. 1) von अव्. — 2) von वा, वयति.

1. ऊति f. im Çat. Br. einmal m.) 1) *das in Gang Bringen, Fortbewegung.* — 2) *Gang, Iter.* — 3) *Förderung, Begünstigung, Unterstützung, Hülfe, Wohlwollen.* — 4) *Helfer, Förderer.* — 5) *Labung, Erquickung, Stärkung.* — 6) Pl. *Lebensmittel, erquikkende Dinge.* — 7) *Spiel, Scherz, Belustigung* Buâg. P. — 8) *= तारण.

2. ऊति f. *Gewebe.*

3. ऊति m. N. pr. eines Daitja.

ऊतीक m. = पूतीक *ein als Surrogat für die Soma-Pflanze dienendes Kraut.*

ऊदक und ऊदर = उदक und उदर in अनूदक und अनूदर.

ऊदल n. Name eines Sâman Lâṭj. 4,6,17.

ऊधन्, ऊधर्, ऊधस् n. 1) *Euter.* — 2) *ein verehrter, geheimer* oder *nur dem Freunde zugänglicher Ort, Busen.* — 3) *Wolke* (als *Euter des Himmels*). *bewolkter Himmel.* — 4) *Nacht. — 5) Bez. einer best. Stelle in den* Mahânâmnî.

ऊधन्य Adj. *im Euter enthalten* Maitr. S. 1,10,5.

ऊधर् und ऊधस् s. ऊधन्.

ऊधस्य 1) Adj. (f. आ) *milchend* Hemâdri 1,470, 17. 23 उ° gedr. — 2) n. *Milch.*

ऊधस्वती Adj. f. *ein colles Euter habend.*

ऊन Adj. *woran Etwas fehlt, unter dem Maasse bleibend, unzureichend, zu klein, —wenig, nachstehend; der kleinste.* Mit einem Abl. *weniger —, geringer als;* mit einem Instr. *um — weniger;* am Ende eines Comp. in beiden Bedeutungen. °विंश so v. a. एकोनविंश *der 19te.* Nom. abstr. ऊनता f. Hemâdri 1,15,14. ऊनत्व n. 17.

ऊनक Adj. dass. Golâdhj. 7,25.

ऊनकोटिलिङ्ग n. Name eines Liṅga.

ऊनय्, °यति *unerfullt lassen.* ऊनित *vermindert um* (Instr.).

ऊनरात्र m. und °रात्रि f. Pl. *die überschüssigen lunaren Tage in einem* Juga, *die man ausscheiden muss, um die richtigen solaren Tage zu erhalten.*

ऊनार्तीर्थ n. N. pr. eines Tirtha.

ऊनाक्षर Adj. *eine Silbe zu wenig habend* Lâṭj. 7,9,8.

ऊनाय m. *der kleinere von den zwei als Multiplicatoren zu verwendenden Ueberschüsse bei der* Kuṭṭâkâra *genannten Operation* Âryabh. 2,32.fgg.

ऊनातिरिक्त Adj. *zu wenig oder zu viel.*

ऊनाह् m. = ऊनरात्र Ganit. Pratjabd. 5.

ऊनी Adv. mit कर् *subtrahiren.*

ऊबध्य s. ओवध्य.

ऊभाव m. *das zu* ऊ *Werden* TS. Prât.

*ऊम् Interj. रुषोक्तौ, प्रश्ने und स्पर्धायाम्.

ऊम 1) m. *guter Freund, Genosse, Mitglied einer Verbindung* oder *Verbrüderung.* — 2) *n. *a) Stadt.* — *b)* N. pr. einer Gegend.

*ऊय्, °यते = वा, वयति.

*ऊररी Adv. = उररी.

*ऊरव्य m. *ein* Vaiçja.

ऊरी Adv. = उरी. Mit कर् *einräumen, anerkennen.*

ऊरु m. 1) *Schenkel, Lende.* Am Ende eines adj. Comp. f. ऊरु und ऊरू. — 2) N. pr. *a)* eines Âṅgirasa. — *b)* eines Sohnes des Manu Kâkshusha. कुरु v. l.

ऊरुग्रह m. *Schenkellähmung* Karaka 6,25.

ऊरुग्रहिन् Adj. *an Schenkellähmung leidend* Karaka 6,25.

ऊरुघाह् m. = ऊरुग्रह.

ऊरुज 1) Adj. *aus einer Lende entsprossen.* — 2) *m. *ein* Vaiçja.

ऊरुजन्मन् m. Bein. Aurva's.

ऊरुदघ्न Adj. *bis zum Schenkel reichend.*

*ऊरुद्वयस Adj. (f. ई) dass. P. 4,1,15, Sch.

*ऊरुपर्वन् m. n. *Knie.*

ऊरुफलक n. *Lendenschild.*

ऊरुबलिन् Adj. *lendenstark* Çat. Br. 13,2,2,8.

*ऊरुभिन्न Adj. (f. ई) *am Schenkel durchstochen.*

*ऊरुमात्र Adj. (f. ई) *bis zum Schenkel reichend* P. 4,1,15, Sch.

*ऊररी Adv. = उररी.

ऊरुस्कम्भ m. = °स्कम्भ Karaka 1,19. 20. 6,25.

ऊरुसाद m. *Schenkelschwäche, —lähmung* Karaka 1,20.

ऊरुस्कम्भ m. *Schenkellähmung.* °गृहीत Adj. Maitr. S. 1,10,14.

ऊरुस्तम्भ m. (adj. Comp. f. आ) dass.

*ऊरुस्तम्भा f. *Musa sapientum* Râgân. 11,37 (उरु° Hdschr.).

ऊरूपधीडम् Absol. *unter Schenkeldruck* Daçak. 91,6.

ऊर्ज् f. *Nahrung, Stärkung; Kraftfülle, Saft und Kraft.*

ऊर्ज 1) Adj. (f. आ) *kräftig.* — 2) m. *a) Kraftfulle, Kraft und Saft.* — *b) *Leben.* — *c) ein best. Herbstmonat, October — November.* — *d)* N. pr. verschiedener Männer. Pl. *ihr Geschlecht.* — 3) f. ऊर्जा *a) Kraftfülle, Saft und Kraft.* — *b)* = 2, *c)* Karaka 8,6. — *c)* N. pr. einer Tochter Daksha's und Gattin Vasishṭha's. — 4) *n. *Wasser.*

*ऊर्जन n. Nom. act. von ऊर्जय्.

ऊर्जमेध Adj. (f. आ) *von gewaltiger Einsicht* MBh. 13,76,10. Vgl. Hemâdri 1,469,18.

ऊर्जय्, ऊर्जयति 1) *nähren, kräftigen* Karaka 1,26. Partic. ऊर्जयत् *nährend, kräftig.* Med. *sich kräftigen, kraftvoll sein.* Partic. ऊर्जयमान = ऊर्जयत्. — 2) *leben. — Partic. ऊर्जित *kräftig, mächtig, üppig, gewaltig, bedeutend.*

ऊर्जयत् m. N. pr. 1) eines Lehrers. — 2) eines Gebirges in Guzerat Ind. Antiq. 7,261.

ऊर्जयोनि m. N. pr. eines Sohnes des Viçvâmitra MBh. 13,4,59.

ऊर्जवह् und °वाह् m. N. pr. eines Fürsten VP.[2] 3,233.

(ऊर्जव्य) ऊर्जाविश्र Adj. *nahrungsreich, kraftreich.*

ऊर्जस् n. *Macht, Kraft* Sâh. D. 341,12.

ऊर्जसनि Adj. *Kraft verleihend* ṚV.

ऊर्जस्कर Adj. *Kraft bewirkend.*

ऊर्जस्तम्भ m. N. pr. eines Ṛshi im 2ten Manvantara.

ऊर्जस्वत् 1) Adj. *a) nahrungsreich, saftig, strotzend.* — *b) mächtig, kräftig, stark.* — 2) f. ऊर्जस्वती N. pr. verschiedener Frauen.

ऊर्जस्वल 1) Adj. *mächtig, kräftig, stark.* — 2) N. pr. eines Ṛshi im 2ten Manvantara.

ऊर्जस्विन् 1) Adj. *mächtig, kräftig, stark* Bâlar. 285,20. — 2) n. in der Rhet. *Schilderung einer Gewaltthat, — Ungebührlichkeit.*

ऊर्जाद (dreisilbig) Adj. *saftige Nahrung geniessend* ṚV.

ऊर्जानी f. *Nahrung, Stärkung* als Personification.

ऊर्जावत् Adj. 1) *Macht —, Kraft verleihend* MBh. 13,26,84. — 2) *mächtig, kräftig* Pân. Gaṇ. 1,15,6.

ऊर्जाकृति Adj. (f. ई) *saftige —, nährende Opfer-*

gaben bringend.

ऊर्जित 1) Adj. s. ऊर्ज्. — 2) m. N. pr. eines Fürsten.

ऊर्जिन् Adj. *fruchtbar* Pâr. Gṛhj. 1,16,6.

ऊर्णा 1) m. N. pr. eines Jaksha. — 2) ऊर्णा f. *a) Wolle. — b) die Fäden einer Spinne. — c) Haarwirbel zwischen den Augenbrauen* Kâd. 9,20. 81,9. Lalit. 290,3 (ऊर्णा gedr.). °कोश m. dass. 375,16. — *d)* N. pr. verschiedener Frauen. — 3) n. *Wolle* in einigen Compp.

ऊर्णानाभ m. 1) *Spinne.* — 2) *eine best. Stellung der Hand.* — 3) N. pr. *a)* eines Sohnes des Dhṛtarâshṭra. — *b)* *Pl. eines Volksstammes gaṇa राजन्यादि. — *c)* eines Dânava.

ऊर्णानाभि m., °नाभी f. (Kshurikop. 9) und ऊर्णापट m. *Spinne.*

ऊर्णम्रदस् Adj. *wollenweich.*

ऊर्णावाभि m. *Spinne.*

ऊर्णामय Adj. (f. ई) *wollen.*

ऊर्णायु 1) Adj. *wollig.* — 2) m. *a)* **Widder.* — *b)* **Spinne.* — *c)* **wollene Decke.* — *d)* *= लूता-भङ्ग. — *e)* N. pr. eines Gandharva. — 3) f. *Schaf* Hemâdri 1,714,21.

ऊर्णावत् 1) Adj. *wollig.* — 2) m. *a) Spinne.* — *b)* *N. pr. eines Mannes. — 3) f. ऊर्णावती *Schaf.*

ऊर्णावल Adj. *wollig.*

ऊर्णासूत्र n. *Wollenfaden.* — °सूत्री Çâṅkh. Gṛhj. 2,1 fehlerhaft für वैर्णा°.

ऊर्णास्तुका f. *Büschel von Wolle* TS. Comm. 1,357.

ऊर्णितेजस् m. N. pr. eines Buddha.

ऊर्णु, ऊर्णोति und ऊर्णौति, ऊर्णुते *umgeben, umhüllen.* Med. *sich einhüllen.* — *Desid. ऊर्णुनूषति, ऊर्णुनविषति und ऊर्णुनुविषति. — *Intens. ऊर्णोनूयते. — Mit अप 1) *aufdecken, enthüllen.* Med. auch *sich enthüllen, — entblössen.* — 2) *öffnen.* — Mit प्रत्यप Med. *sich in Gegenwart Jmds* (Acc.) *enthüllen.* — Mit अभि *bedecken, verhüllen.* Med. auch *sich verhüllen.* — Mit आ *bedecken mit.* — Mit परि Med. *sich einhüllen* Maitr. S. 3,6,6. — Mit प्र *bedecken, verhüllen.* Med. *sich verhüllen.* — *Intens. *vollständig bedecken.* — Mit संप्र *ringsum bedecken.* — Mit वि 1) *aufdecken, enthüllen.* — 2) *öffnen.*

ऊर्णोदर m. N. pr. eines Lehrers.

*ऊर्द (ऊर्द्), ऊर्दति (माने, क्रीडायाम्, आस्वादने).

*ऊर्द und *ऊर्दी gaṇa गौरादि. ऊर्दी = विमान Gaṇar. 1,48.

ऊर्दर m. 1) *ein Gefäss zum Messen des Getreides, Scheffel.* — 2) **Held.* — 3) **ein Rakshas.*

*ऊर्दि N. pr. उर्दि richtiger.

ऊर्ध und ऊर्धक fehlerhaft für ऊर्ध्व, ऊर्ध्वक.

ऊर्ध्व 1) Adj. (f. आ) *a) aufwärts gehend, nach oben gerichtet, aufrecht, erhoben, oben befindlich.* — *b) aufgerichtet,* so v. a. *in Gang gebracht* ṚV. 7,2,7. 8, 43,12. — 2) ऊर्ध्वम्, ऊर्ध्व° Adv. *a) aufwärts, nach oben, oben, oberhalb* (mit Abl.). Mit गम् s. v. a. *sterben.* अश्रूणि संकॢ so v. a. *die Thränen unterdrücken* 298,27. — *b) in der Folge, weiterhin, hinter, über — hinaus, von — an, nach* (mit Abl.). अत ऊर्ध्वम् *von da an, von nun an, hierauf.* इत ऊर्ध्वम् *von nun an* (in einem Buche) 221,7. 226,25. इहात् so v. a. *nach dem Tode.* — *c) nach dem Tode, — von* (Gen). — *d) ansteigend, crescendo* Çat. Br. 12,2,3,8. — *e) laut.* — 3) n. *Höhe, ein oberhalb gelegener Theil;* mit Abl.

ऊर्धक 1) Adj. *erhoben.* Arm Saṁnj. Up. 3. — 2) m. (adj. Comp. f. आ) *eine Art Trommel* Naish. 7,66. *ऊर्धकच m. *der niedersteigende Knoten.*

ऊर्धकर्ण 1) m. Pl. N. pr. eines Volkes. — 2) *f. आ *eine Asparagus-Species* Râǵan. 4,123. *ऊर्धकर्णठक 1) m. *Alhagi maurorum* Dhanv. 1,5. — 2) f. °कर्णिठिका = ऊर्धकर्ण 2) Nigh. Pr.

ऊर्धकपाल Adj. (f. आ) *oben in eine Schale auslaufend* Maitr. S. 1,8,3. Kâtj. Çr. 4,14,1.

1. ऊर्धकर् m. *eine obere Hand* (unter vieren) Hemâdri 1,237,7. 738,15. 740,4.

2. ऊर्धकर् Adj. *mit erhobenen Händen* und zugleich *aufwärts strahlend* 314,3.

ऊर्धकर्ण 1) Adj. *die Ohren spitzend* Çâk. 8. — 2) N. pr. einer Oertlichkeit.

1. ऊर्धकर्मन् n. *eine Bewegung nach oben.*

2. *ऊर्धकर्मन् m. Bein. Vishṇu's.

ऊर्धकाय m. (adj. Comp. f. आ) *Oberkörper* Naish. 7,66.

ऊर्धकृत Adj. *emporgerichtet* Kathâs. 18,148.

ऊर्धकृशन 1) Adj. *oben perlend.* — 2) m. angeblich N. pr. eines Ṛshi.

ऊर्धकेतु m. N. pr. eines Mannes.

ऊर्धकेश 1) Adj. *dessen Haare emporstehen.* — 2) m. N. pr. eines Mannes. — 3) f. ई N. pr. einer Göttin.

ऊर्धक्रिया f. = 1. ऊर्धकर्मन्.

ऊर्धग 1) Adj. *a) nach oben gehend, aufwärts dringend. — b) oben, — in der Höhe befindlich.* — 2) m. N. pr. eines Sohnes des Kṛshṇa.

1. ऊर्धगति f. 1) *springende Bewegung.* — 2) *Gang, —, Drang nach oben.*

2. ऊर्धगति 1) Adj. *a) in die Höhe stehend* MBh. 1,146,78. — *b) in den Himmel gelangend* oder *gelangt* R. 1,2,40. Ind. St. 14,384. — *b) nach oben strebend.* — 2) *m. *Feuer* Gal.

ऊर्धगमन n. 1) *das Aufgehen* (von Gestirnen). — 2) *Hebung.* — 3) *das Aufsteigen zum Himmel* Naish. 5,15. — 4) *das Aufsteigen zu einer höheren Stellung.*

ऊर्धगमनवत् Adj. *sich nach oben bewegend* 264,28.

ऊर्धगात्मन् Adj. *dessen Natur nach oben strebt* (Çiva) MBh. 13,17,136.

ऊर्धगामिन् Adj. *nach oben gehend, aufwärts dringend.*

ऊर्धगुद m. *eine best. Krankheit des Mundes* Çâṅg. Saṁh. 1,7,80.

ऊर्धग्रावन् 1) Adj. *der den* Soma-*Stein erhoben hat.* — 2) m. N. pr. eines Ṛshi.

ऊर्धचित् Adj. *aufschichtend.*

ऊर्धज्ञ Adj. *der obere.*

ऊर्धजत्रु n. *was oberhalb des Schlüsselbeines liegt.*

ऊर्धजानु und *°क Adj. *die Kniee in die Höhe richtend.*

ऊर्धजु Adj. und °ता f. Nom. abstr. fehlerhaft für °जु und °जुता.

*ऊर्धज्ञ und ऊर्धज्ञु Adj. = ऊर्धजानु Maitr. S. 1, 10,9. Ait. Âr. 468,1 v. u. Nom. abstr. °ता Âçv. Çr. 2,16,14 nebst Comm. °जु und जुता gedr.

ऊर्धजानु Adv. *oberhalb des Knies.*

ऊर्धतरण n. *das Austreten* (von Flüssen).

ऊर्धतस् Adv. *aufwärts, nach oben* Hemâdri 1, 250,12. 14. 544,22.

ऊर्धताल m. *ein best. Tact.*

ऊर्धतिलकिन् Adj. *mit einem senkrecht stehenden Sectenzeichen auf der Stirn versehen.*

ऊर्धधा Adv. *aufwärts, aufgerichtet.*

ऊर्धदंष्ट्रकेश Adj. *mit aufwärts gerichteten Spitzzähnen und Haaren* (Çiva) MBh. 12,284,85.

*ऊर्धदिश् f. *Zenith.*

ऊर्धदृश् und °दृष्टि 1) Adj. *nach oben sehend.* — 2) *m. °दृश् *Krebs* Râǵan. 19,76.

*ऊर्धदेव m. Bein. Vishṇu's.

ऊर्धदेह n. *Todtenceremonie.*

ऊर्धद्वार n. *das nach oben (zum Himmel) führende Thor* Ambṛ. Up. in Ind. St. 9,33.

ऊर्धनभस् Adj. *über den Wolken befindlich.*

*ऊर्धनयन m. *das fabelhafte Thier* Çarabha Gal.

ऊर्धनाभन् m. N. pr. eines Ṛshi.

ऊर्धनाल Adj. *mit dem Stiele nach oben* Jogat. Up. 9.

*ऊर्धदम Adj. *emporgerichtet.*

ऊर्धपथ m. *der Luftraum.*

ऊर्धपवित्र Adj. *oben rein* Taitt. Âr. 7,10 (Taitt. Up. 1,10).

ऊर्धपाठ m. *das im Folgenden Gesagte* Comm. zu Ait. Âr. 13,10.

ऊर्धपातन n. *Sublimation von Quecksilber* Bhâ-

VARR. 2,99. °यन्त्र n. *ein dazu dienender Apparat.*

ऊर्ध्वपात्र n. 1) *ein hohes Gefäss* JÁGN. 1,182. — 2) *Oberschale, Deckel* HEMÂDRI 1,228,3. 7. 19.

1. ऊर्ध्वपाद् m. *Fussspitze* HEMÂDRI 1,697,18. 19.

2. ऊर्ध्वपाद् 1) Adj. *die Füsse in die Höhe haltend.* — 2) *m. *das fabelhafte Thier* Çarabha.

ऊर्ध्वपुण्ड्र und °क m. *eine mit Sandel u. s. w. senkrecht gezogene Linie auf der Stirn eines Brahmanen.* °माहात्म्य n. Titel eines Werkes.

*ऊर्ध्वपूरम् Absol. *bis oben voll.*

ऊर्ध्वपृषि Adj. *nach oben zu gesprenkelt* MAITR. S. 3,13,5.

ऊर्ध्वप्रमाण n. *Höhenmaass, Höhe* ÇULBAS. 2,13.

ऊर्ध्वबर्हिस् Adj. *über der Streu befindlich.*

ऊर्ध्वबाहु 1) Adj. *mit erhobenen Armen.* — 2) N. pr. *a*) Pl. einer Çiva'itischen Secte. — *b*) verschiedener Ṛshi.

ऊर्ध्वबिन्दु Adj. *oberhalb mit dem Minuszeichen versehen* BHÁG. 1.

ऊर्ध्वबुध्न Adj. *dessen Boden oben ist.*

ऊर्ध्वबृहती f. *ein best. Metrum.*

ऊर्ध्वभक्तिक Adj. *nach oben wirkend, Erbrechen bewirkend* KARAKA 6,20.

ऊर्ध्वभरस् Adj. *nach oben tragend, hebend* TÂṆḌJA-BR. 1,1,6.

1. ऊर्ध्वभाग m. 1) *Obertheil.* — 2) *ein höher als* (Abl.) *gelegener Theil* HEMÂDRI 1,250,8. — 3) *ein hinter Etwas* (Abl.) *gelegener Theil.*

2. ऊर्ध्वभाग und °भागिक Adj. = ऊर्ध्वभक्तिक KARAKA 6,23. 7,1. 8,11.

ऊर्ध्वभानु 1) Adj. *a*) *nach oben strebend* MAITRJUP. 4,3. MBH. 3,219,20. — *b*) = ऊर्ध्वभक्तिक KARAKA 1,26. — 2) m. *eine Form* Agni's MBH. 3,219,20.

ऊर्ध्वभास् in अनूर्ध्वभास्.

ऊर्ध्वभूमि f. *das oberste Stockwerk* PAÑKAD.

ऊर्ध्वमण्डलिन् m. *eine best. Stellung der Hände beim Tanz.*

ऊर्ध्वमन्थिन् Adj. = ऊर्ध्वरेतस्.

ऊर्ध्वमान n. *Höhenmaass, Höhe.*

ऊर्ध्वमायु Adj. *Gebrüll erhebend.*

ऊर्ध्वमारुत n. *Andrang des Windes* (in med. Sinn) *nach oben* (was Auswurf veranlasst).

ऊर्ध्वमुख Adj. 1) *mit nach oben gerichtetem Gesicht.* — 2) *mit der Oeffnung nach oben gekehrt.* — 3) *nach oben gerichtet.* तेजस् so v. a. *Feuer, der Gott des Feuers* NAISH. 9,23.

ऊर्ध्वमुण्ड Adj. *auf dem Scheitel rasirt* 106,10.

ऊर्ध्वमोहूर्तिक Adj. *was nach einer kurzen Weile geschieht.*

ऊर्ध्वरक्तन् Adj. *dessen Blut nach oben steigt* BHÂVAPR. 2,114.

ऊर्ध्वरात्रि f. *ein von unten nach oben laufender Strich* 217,7.

ऊर्ध्वरेखा f. *eine von unten nach oben laufende Linie* RAGH. 5,44. 7,55. NAISH. 1,18. PAÑKAD.

ऊर्ध्वरेत Adj. = °रेतस् 1) TAITT. ÂR. 10,12. NṚS. UP. in Ind. St. 9,84.

ऊर्ध्वरेतस् 1) Adj. *dessen Same oben bleibt, des Beischlafs sich enthaltend* GAUT. Nom. abstr. °स्त्व ÇAṄK. zu BÂDAR. 3,4,17. — 2) m. Bein. *a*) Çiva's. — *b*) *Bhishma's.

ऊर्ध्वरेतस्तीर्थ n. pr. eines Tîrtha.

ऊर्ध्वरोमन् Adj. 1) *dessen Haare auf dem Körper in die Höhe stehen.* — 2) m. N. pr. eines Berges.

ऊर्ध्वलिङ्ग Adj. *dessen penis sich oben befindet* (Çiva). Statt dessen °लिङ्गिन् HEMÂDRI 1,203,20.

ऊर्ध्वलोक m. *Oberwelt, der Himmel.*

ऊर्ध्ववक्त्र m. Pl. *eine best. Götterordnung* VP.^{2} 3,149.

ऊर्ध्ववपस् Adj. *hochkräftig* MAITR. S. 3,12,14.

*ऊर्ध्ववर्त्मन् n. = ऊर्ध्वपथ.

ऊर्ध्ववाच् Adj. *eine laute Stimme habend* Ind. St. 10,147.

ऊर्ध्ववात m. = ऊर्ध्वमारुत.

ऊर्ध्ववाल Adj. (f. आ) *mit dem Schwanz nach oben* GAUT. PÂR. GṚHJ. 3,12,7.

ऊर्ध्ववृत Adj. *oben —, über die Schulter getragen.*

ऊर्ध्ववेणीधर 1) Adj. (f. आ) *oben aufgebundene Flechten tragend* MBH. 9,46,34. — 2) f. आ N. pr. einer der Mütter im Gefolge Skanda's.

ऊर्ध्वशायिन् Adj. *auf dem Rücken liegend* (Çiva).

ऊर्ध्वशोचिस् Adj. *nach oben flammend* ṚV. 6,15,2.

*ऊर्ध्वशोधन n. *das Vomiren.*

*ऊर्ध्वशोषम् Absol. *so dass Etwas oben trocken wird.*

ऊर्ध्वश्वास m. 1) *tiefes Aufathmen* HÂSJ. 1. — 2) *eine Form von Asthma* SUÇR. 2,498,3. BHÂVAPR. 4,84.

ऊर्ध्वश्वित् Adj. *nach oben leuchtend* AV. PAIPP. 12,6,1.

ऊर्ध्वसंकनन Adj. *von hohem und kräftigem Körperbau* (Çiva) MBH. 13,17,130.

ऊर्ध्वसक्थन् m. N. pr. eines Âṅgirasa.

ऊर्ध्वसक्थन n. TÂṆḌJA-BR. 9,2,10. 11 fehlerhaft für ऐर्ध्व°.

ऊर्ध्वसस्य Adj. (f. आ) *mit hochstehendem Getraide* MBH. 1,109,2.

ऊर्ध्वसानु Adj. *sich erhebend, — aufrichtend.*

ऊर्ध्वसानु Adj. *den Nacken hoch tragend.*

ऊर्ध्वस्तनी Adj. f. *deren Brüste in die Höhe stehen.*

ऊर्ध्वस्तोम Adj. *mit ansteigenden Stoma.* Daçarâtra ÇAT. BR. 12,2,2,8. 9. VAITÂN. 31,14.

ऊर्ध्वस्थिति f. *aufrechte Stellung, das Bäumen.*

1. ऊर्ध्वस्रोतस् n. *die Laufbahn nach oben,* Bez. *eines best. Schöpfungsactes.*

2. ऊर्ध्वस्रोतस् m. Bez. *der aufwärts* (zum *Himmel*) *gezogenen Geschöpfe* VP. 1,5,21.

ऊर्ध्वस्वप्र Adj. *stehend schlafend.*

ऊर्ध्वाङ्ग n. = ऊर्ध्वजत्रु.

ऊर्ध्वाङ्गुलि Adj. *mit nach oben gerichteten Fingern* 37,30. MBH. 1,152,6.

ऊर्ध्वाम्नाय m. Titel einer heiligen Schrift der Çâkta und einer Vishṇu'itischen Secte.

ऊर्ध्वाय्, °यते *in die Höhe steigen* BHÂVAPR. 4,83.

1. ऊर्ध्वायन n. *das Aufffliegen* NAISH. 2,68.

2. ऊर्ध्वायन m. Pl. Bez. der Vaiçja in Plakshadvîpa.

ऊर्ध्वारोक m. *das Emporsteigen* Spr. 1326.

ऊर्ध्वासिन् Adj. *in aufrechter Stellung essend.*

*ऊर्ध्वासित m. *Momordica Charantia L.*

ऊर्ध्वी Adv. mit कर् *in die Höhe heben.*

ऊर्ध्वेड n. Name eines Sâman TÂṆḌJA-BR. 10,12,4. 11,9,7. Adj. mit वाष्ट्रीसामन् desgl.

ऊर्ध्वेक्ष m. *das Bestreben sich aufzurichten.*

ऊर्ध्वोच्छ्वासिन् Adj. *den letzten Athemzug thuend* ÇAT. BR. 14,7,1,44.

ऊर्मि m. f. 1) *Welle, Woge.* — 2) Pl. *andringende —, überfluthende Menge* (von Pfeilen, Kummer u. s. w.). — 3) *das Wogen, Wallen* (der Sturmwinde) TBR. 2,5,7,1. — 4) *schnelle Bewegung* ÇIÇ. 5,4. — 5) *sechs Wogen,* d. i. *Leiden,* bedrängen das Leben: *Hunger und Durst, Kälte und Hitze, Gier und Irrthum* Spr. 6470. Oder: *Hunger und Durst, Alter und Tod, Kummer und Irrthum* Comm. zu VP. 1,15,37. Wer diese überwunden hat, heisst ऊर्मिषट्कातिग. — 6) Bez. *der Zahl sechs:* — 7) **Falte im Kleide.* — 8) **Reihe, Linie.* — 9) **Sehnsucht.* — 10) **das Sichtbarwerden.*

ऊर्मिका f. 1) **Woge.* — 2) *Fingerring* RÂÇAT. 7,785. 802. — 3) **Falte im Kleide.* — 4) **Bienengesumme.* — 5) **Sehnsucht.*

ऊर्मिन् Adj. *wogend.*

ऊर्मिमत् Adj. 1) *wogend* (auch vom Haupthaar). — 2) am Ende eines Comp. *strotzend von* MBH. 1,23,19. Nach NILAK. m. *Meer.* — 3) **krumm.*

ऊर्मिमाला f. 1) *Wogenreihe.* — 2) *ein best. Metrum.*

ऊर्मिला f. N. pr. 1) einer Tochter Ǵanaka's und Gattin Lakshmaṇa's. — 2) der Gattin Jama's. — 3) der Mutter der Gandharvî Somadâ.

ऊर्म्य 1) Adj. *wogend, wallend.* — 2) f. ऊर्मिण्या *Nacht.*

*ऊर्व् (*उर्व्), ऊर्वति (हिंसार्थ).

ऊर्व, ऊर्ष m. 1) *Behälter,* insbes. *ein Ort wo*

sich Wasser sammelt, Becken; daher auch so v. a. *Wolke.* — 2) *Verschluss, Stall für's Vieh; Gehege.* — 3) *Gefängniss, Gefangenschaft.* — 4) Pl. Bez. *der Manen bei der Mittagsspende.* — 5) Bez. Agni's. — 6) N. pr. eines Heiligen, dessen Name auf ऊरु zurückgeführt wird, weil Aurva, *das unterseeische Feuer*, aus seinem *Schenkel* entsprungen sein soll. Du. Tâṇḍja-Br. 21,10,6. = उर्वपुत्रौ, जामदग्न्यौ Comm. — 7) **das unterseeische Feuer.*

*ऊर्वरा f. = उर्वरा 1).

ऊर्वशी f. fehlerhaft für उर्वशी.

ऊर्वष्ठीव n. *Kniescheibe.*

ऊर्वस्थ n. *Schenkelknochen* Çat. Br. 8,7,2,17.

ऊर्वस्थमात्र Adj. (f. ई) ebend.

ऊर्वी f. *Mitte des Schenkels* oder *eine dort befindliche Hauptader.*

ऊर्व्य Adj. *in Wasserbehältern* (*Seen* u. s. w.) *befindlich.* Nach Andern *auf der Erde* (उर्वी) oder *im unterseeischen Wasser befindlich.*

*ऊर्व्यङ्ग n. *Pilz.*

*ऊर्षा f. *eine best. Pflanze.*

*ऊलुपिन्, *ऊलूक und ऊवट m. = उ°.

ऊवध्य n. *der Inhalt des Magens und der Gedärme.* ऊवध्यगोह् m. *der Ort, wo diese versteckt werden,* Vaitân. ऊबध्य AV.

*ऊष् ऊषति (रुजायाम्).

1. ऊष 1) m. *a) salzige Erde, Steppensalz.* — *b) Vieh* (nach den Brâhmaṇa). — 2) f. ऊषा = 1) *a)* Kâtj. Çr. 4,8,16. — 3) ऊषी *mit Salz geschwängerter, unfruchtbarer Boden.*

2. ऊष 1) *m. *a) Morgendämmerung.* — *b) Spalte, Höhle.* — *c) Ohrhöhle.* — *d) das Gebirge* Malaja. — Vgl. उषस्. — 2) f. ऊ́ N. pr. v. l. für 3. उष 2) *c).*

1. ऊषक n. *Salz* oder *Pfeffer.*

2. *ऊषक n. *Tagesanbruch.*

ऊषण 1) n. *Pfeffer verschiedener Arten* (vgl. व्यूषण) Bhâvapr. 1,162. — 2) *f. ई = उषणा.

ऊषपुट m. *Salzdüte, d. i. Salzstücke in ein Blatt gewickelt* Maitr. S. 1,11,8.

ऊषर Adj. (f. आ) *salzhaltig;* Subst. *salziger Boden.*

*ऊषरज n. 1) *Steppensalz.* — 2) *eine Art Magnet*(?).

ऊषराय्, °यते *einen salzhaltigen, unfruchtbaren Boden darstellen.* °यितम् n. impers.

*ऊषवत् Adj. = ऊषर.

ऊषसिकर्त wohl n. *Salz in Körnern* Çat. Br. 6,1,1,13. f. °आ Mân. Gṛhj. 1,23.

ऊषाय् (wohl ऊष्माय्), °यते *dampfen* Kâraka 1, 18. 6,18.

*ऊष्ण fehlerhaft für उष्ण.

ऊष्म Ârsh. Br. 583 fehlerhaft für उष्ण.

*ऊष्मक m. *die heisse Jahreszeit.*

ऊष्मज Adj. *aus heissen Dünsten entstanden* (niedere Thiere) Kap. 5,111.

*ऊष्मण und (ऊष्मण्य) ऊष्मणिक Adj. *dampfend.*

ऊष्मत्व n. Nom. abstr. von ऊष्मन् 3) Comm. zu TS. Prât.

ऊष्मन् m. 1) *Hitze, Gluth, Dampf.* Häufig wird dem Gelde eine *Hitze* zugeschrieben, die den Menschen versengt. — 2) **die heisse Jahreszeit.* — 3) Bez. *der drei Sibilanten, des* क्, *des* Visarga, Gihvâmûlîja, Upadhmânîja *und des* Anusvâra. ऊष्मप्रकृति Adj. ṚV. Prât. 6,9.

ऊष्मप 1) Adj. *den blossen Dampf der Speisen schlürfend* Kâd. 52,22. — 2) m. *a)* Pl. *eine best. Klasse von Manen.* — *b) Feuer.*

ऊष्मपुर n. Name eines buddh. Tempels Târan.

ऊष्मभाग Adj. *dessen Antheil der Dampf ist* TBr. 1,3,10,6.

ऊष्मवत् Adj. *glühend heiss* Suçr. 1,289,18.

ऊष्मस्वेद m. *Dampfbad* Suçr. 2,181,12 (उ° gedr.).

ऊष्मा f. *Dampf* MBh. 13,85,46.

*ऊष्मापक् m. *Winter* Râgân. 21,67.

*ऊष्माय्, °यते *dampfen.* Vgl. ऊषाय्.

*ऊष्मायण m. *die heisse Jahreszeit* H. ç. 24.

*ऊष्मोपगम m. *Beginn der heissen Jahreszeit.*

1. ऊह्, ऊहति, ऊहते (der Wurzelvocal häufig gekürzt) 1) **schieben, rücken, streifen.* — 2) *verändern, modificiren* Comm. zu Njâjam. 9,1,18. बहुवचनं *in den Plural umsetzend* Gobh. 2,5,4. — Mit अति *hinüberschaffen.* — Mit व्यति *umstellen, je den Platz wechseln lassen.* — Mit अधि 1) *überziehen, überstreifen, überlegen.* Med. *sich mit Etwas* (Acc.) *überziehen.* — 2) *draufsetzen, erheben über* (Loc.). — Mit अप 1) *abstreifen, zurückschieben, fortstossen, verscheuchen, entfernen, fernhalten, heilen* (eine Krankheit). — 2) *jagen,* so v. a. *rasch folgen auf* (Acc.). — 3) *von sich fern halten, fahren lassen, aufgeben.* — 4) *absprechen, negiren.* — Mit अवाप Suçr. 1,344,11 fehlerhaft. संदेहमपोह्यारभते क्रियाम् v. l. — Mit व्यप 1) *auseinanderschieben, — treiben, entfernen, wegschaffen, vertreiben, verscheuchen, zu Nichte machen, heilen* (eine Krankheit). — Mit समप *vollständig vertreiben.* — Mit अभि *überziehen —, zudecken mit.* — Mit अव *hinabschieben.* — Mit उद् 1) *hinauf — oder hinausschieben, —rücken, —schaffen, herausholen* Vaitân. — 2) *erhöhen* (einen Ton) Saṁhitopan. 27,4. — Mit अपोद् *wegstreifen.* — Mit अभ्युद् *hinausschieben, —rücken.* — Mit प्रत्युद् *anhäufen.* — Mit व्युद् 1) *auseinanderschieben, hinausrücken.* — 2) *ausfegen, auskehren.* — Mit उप 1) *heranschieben, heranrücken.* — 2) *zulegen, anhäufen.* — 3) *unterschieben, einschieben.* — 4) *herbeitreiben.* — 5) Pass. *heranrücken, sich nähern* (von einem Zeitpuncte). — उपोढ 1) *nahe gerückt, nahe.* — 2) *begonnen.* — 3) *zum Vorschein gekommen, den Sinnen sich darbietend* 169,3. Vikr. 26. Çâk. 169. — Mit समुप, समुपोढ 1) *begonnen* (ein Kampf). — 2) *sich darbietend.* — Mit नि Med. *für sich hineinschieben, in seinen Stall hineintreiben* Tâṇḍja-Br. 13,6,13. — Mit निस् 1) *herausschieben, —ziehen, wegziehen, bei Seite bringen.* निर्ऊढ *abgesondert, für sich stehend* Gaut. — 2) निर्ऊढ *der nach einem Klystier purgirt hat* Kâraka 6,18. — Caus. निर्ऊहयति *Jmd mittels Anwendung eines Klystiers purgiren lassen* Kâraka 6,18. — Mit परि *rings anlegen, umhäufen, mit angelegter Erde u. s. w. umfangen, befestigen.* — Mit विपरि *einzeln befestigen.* — Mit प्र 1) *fortschieben.* — 2) *hinwerfen.* — 3) *durch* 1. ऊह् 2) *zu Stande bringen* Tâṇḍja-Br. 9,2,10. 5,9. — Mit प्रति 1) *zurückschieben, —streifen, abstreifen.* — 2) *zurückbringen.* — 3) *zurückdrängen, abhalten, verdrängen* Bhâg. P. 4,22,38. — 4) *zurückweisen, verschmähen.* — 5) *unterbrechen.* — 6) *zuweisen, übergeben.* — Mit वि 1) *auseinanderschieben, —rücken, —breiten, zertheilen.* — 2) *in Schlachtordnung stellen.* — 3) *auf eine andere Stelle versetzen.* — 4) *vertheilen, durch Auseinanderschieben ausgleichen.* — 5) *auflösen* (Vocalverschlingungen). — 6) *anlegen, umlegen* (Rüstung, Schwert) LA. 90,8. — 7) व्यूढ *a) breit, ausgedehnt* 321,7. — *b) *zusammengetrieben, fest.* — Mit अनुवि *verschieben nach* Tâṇḍja-Br. 6,1,11. — Mit निर्वि 1) *hinausdrängen, — jagen.* — 2) *in Schlachtordnung stellen.* — 3) *vollbringen.* — 4) निर्व्यूढ *a) der Erfolg gehabt —, seine Sache gut gemacht hat* Bâlar. 4,16. — *b) *verlassen, aufgegeben.* — Mit प्रतिवि 1) *in Gegenschlachtordnung stellen.* प्रत्यव्यूढ st. प्रतिव्यूढ. — 2) *wieder in Ordnung bringen.* — 3) *abhalten, zurückhalten.* — 4) प्रतिव्यूढ *breit.* — Mit सम् 1) *zusammenstreifen, —rücken, —kehren.* — 2) *zusammenbringen, vereinigen.* — 3) *an der gewohnten Stelle zusammenbringen.* — Caus. *zusammenkehren, — fegen.* — Mit अभिसम् 1) *zusammenkehrend bedecken.* — 2) *zusammenhäufen* Tâṇḍja-Br. 8,5,2. — Mit उपसम् 1) *zusammenziehen, einziehen, zusammenraffen.* — 2) *herbeischaffen.* — Mit परिसम् *zusammenkehren* Vaitân.

2. ऊह्, ऊ́हते, ऊहति, °ते 1) *beachten, merken auf* (Acc.). — 2) *rechnen auf* (Loc.) ṚV. 8,7,31.

— 3) *warten auf* (Acc.), *lauern auf* (Loc.). — 4) *ahnen, vermuthen, voraussetzen.* — 5) *begreifen, verstehen* Spr. 1236. — 6) *bei sich selbst in Gedanken weiter ausführen, bedenken, erschliessen.* — 7) *bemerkt werden.* — 8) *für Etwas geachtet werden, gelten für* (Nom.). — Caus. 1) *bedenken.* — 2) **Jmd* (Acc.) *zu denken —, zu vermuthen geben.* — Mit अति *verachten.* — Mit अनु *erwarten.* — Mit अपि *auffassen, verstehen, erschliessen.* — Mit अभि 1) *auflauern, nachstellen.* — 2) *überlegen* Daçak. 89,1. — 3) *erschliessen, errathen* Gaut. — Mit व्या *empfinden.* — Mit नि *bemerkt werden.* — Mit निस् in 2. निर्ऊह्. — Mit वि *ahnen, empfinden* ṚV. 2,23,16. — Mit *सम् *bedenken.*

1. ऊह् m. 1) *Hinzufügung* Kâraka 6,27. — 2) *Veränderung, Modification, Verschiebung* (von Wörtern in einem Mantra) Lâṭj. 1,8,2. 2,7,19. Mânḍ. (K.) 1,14. 16.

2. ऊह् m und *ऊहा f. *Ueberlegung, Prüfung, das Bedenken, weiteres Verfolgen einer Sache in Gedanken, Erschliessung* Gaim. 1,2,52. Kap. 3,44.

ऊहगान n. und °गीति f. Titel des 3ten *Gesangbuches* im SV.

ऊहच्छला f. Titel eines Kapitels in der Sâmavedakkhalâ.

1. ऊहन 1) n. = 1. ऊह् 2) Njâjam. 9,1,19. 3,10. — 2) *f. °नी *Besen.*

2. ऊहन n. = 2. ऊह् Amṛtan. Up. 16.

1. ऊहनीय Adj. *zu verändern, — modificiren* Njâjam. 9,1,16.

2. ऊहनीय Adj. *bei sich selbst in Gedanken weiter auszuführen, zu finden, — erschliessen.*

ऊहवत् Adj. *gut begreifend, scharfsinnig* Gaut. 28,48. Spr. 4275.

ऊहितव्य Adj. *zu verändern, — modificiren* Njâjam. 9,1,20. n. impers. Comm. zu Lâṭj. 2,7,19.

***ऊहिनी** f. 1) *Besen* Gal. — 2) angeblich in अग्नीऊहिणी Mahâbh. 6,42,a.

ऊहिवंस् (schwach ऊहुष्) Partic. von वह्.

1. ऊह्य 1) Adj. = 1. ऊहनीय Njâjam. 9,1,17. fgg. — 2) n. wohl = ऊह्यगान.

2. ऊह्य Adj. = 2. ऊहनीय.

ऊह्यगान n. Titel des 4ten *Gesangbuches* im SV.

ऊह्यच्छला f. Titel eines Kapitels in der Sâmavedakkhalâ.

1.*ऋ Interj. *des Tadels* und *des Lachens*, वाक्ये und वाक्यविकारे.

2.*ऋ f. Bein der Aditi.

ऋकार m. *der Laut* ऋ TS. Prât.

ऋकृत् Adv. *je nach einzelnen* Ṛk.

***ऋकण** n. = ऋकथ, रिकथ.

ऋकणावत् Adj. (f. ई) *kahle Schultern habend, vom Ziehen kahl gerieben, geschunden.*

ऋक्तम् Adv. *von Seiten —, in Betreff der* Ṛk.

ऋक्तन्त्र n. Titel eines Werkes. °व्याकरण n. Titel eines Pariçishṭa des SV.

ऋक्ति in सुवृक्ति.

ऋकथ s. रिकथ.

ऋग्वा, ऋग्वान् und **ऋग्वाक्** Adj. *lobpreisend, jubelnd, Sänger.*

ऋक्षम् Adv. = ऋक्तम्.

1. ऋक्त Adj. (f. आ) 1) *kahl* Maitr. S. 1,6,9. ऋक्ततम्. — 2) **durchbohrt.*

2. ऋक्त 1) Adj. *arg, schlimm.* — 2) m. *a) Bär.* — *b) eine Affenart.* Vielleicht in dieser Bed. R. 1,16, 19. 31 (vgl. 21). 2,54,28. Ragu. 13,72. — *c)* Pl. *das Siebengestirn.* — *d)* *am Ende eines Comp. so v. a. *der beste unter.* — *e)* **Bignonia indica* oder *eine verwandte Species.* — *f)* N. pr. α) verschiedener Männer. Pl. *ihr Geschlecht.* — β) eines Gebirges. — 3) m. n. *Stern, Sternbild, Mondhaus.* — 4) f. आ N. pr. *a)* einer Gattin Ágamîḍha's. — *b)* einer der Mütter im Gefolge Skanda's. — 5) f. ऋक्ती *Bärin.* — 6) n. *ein Zwölftel der Ekliptik, astrologisches Haus.*

ऋक्तक m. = 2. ऋक्त 2) *f)* β. VP.^{2} 2,113.

***ऋक्तगन्धा** f. 1) *Argyreia argentea Sweet.* — 2) = ऋक्तगन्धिका.

***ऋक्तगन्धिका** f. *Batatas paniculata Chois.*

ऋक्तग्रीव m. *ein best. gespenstisches Wesen.*

ऋक्तजिह्व n. *eine Form des Aussatzes.*

ऋक्तनाथ m. *der Mond.*

***ऋक्तनेमि** m. Bein. Vishṇu's.

ऋक्तपति m. 1) *Herr der Bären* oder *Affen* R. 5, 63,5. — 2) *der Regent (Planet) eines astrologischen Hauses.*

ऋक्तम n. Name eines Sâman.

ऋक्तमन्त्र m. *ein Spruch auf die Mondhäuser* Verz. d. B. H. No. 1252.

ऋक्तर 1) m. *a) Spitze, Dorn,* in अनृक्तर. — *b)* *= ऋक्तिन्. — 2) *n. *Regenguss.*

ऋक्तरजस्, °राजस und **°राज्** f. N. pr. des Vaters der Affen Vâlin und Sugrîva.

ऋक्तराज m. 1) *König der Bären* oder *Affen.* — 2) *der Mond.*

ऋक्तराजन् m. = ऋक्तरजस्.

ऋक्तलता f. *Fessel* (bei Hufthieren).

ऋक्तवत् m N. pr. eines Gebirges.

ऋक्तवती n. N. pr. einer Stadt.

ऋक्तविडम्बिन् m. *ein Charlatan von Astrolog.*

ऋक्तिका f. Bez. *böser, gespenstischer Wesen.*

***ऋक्तेश** m. *der Mond.*

ऋक्तेष्टि f. *ein Opfer an die Mondhäuser* M. 6,10.

***ऋक्षाद्** m. N. pr. eines Gebirges.

ऋक्संशित Adj. *von* Ṛk *getrieben.*

ऋक्संहिता f. *die geordnete Sammlung der* Ṛk.

ऋक्सम n. = ऋक्साम.

ऋक्सामन् n. Du. *die* Ṛk *und die* Sâman Çaṅk. zu Bâdar. 4,1,6.

ऋक्स्था (so zu lesen) Adj. *in* Ṛk *bestehend* Tâṇḍja-Br. 16,8,4.

***ऋगयन** n. = ऋचामयनम्.

ऋगर्थसार n. Titel eines Werkes.

ऋगशीति f. Pl. *achtzig* Ṛk Çat. Br. 9,5,1,63

ऋगात्मक Adj. Ṛk-*artig* P. 7,4,38, Sch.

ऋगावानम् Absol. *so dass man die* Ṛk *anheftet, zwischen denselben nicht absetzt.*

ऋगगण m. Pl. *die Gesammtheit der* Ṛk.

ऋगगाथा f. *der* Ṛk-*Gesang.*

ऋगब्राह्मण n. *das zum* Ṛgveda *gehörige* Brâhmaṇa.

ऋगभाज् Adj. *an einer* Ṛk *Theil habend* (eine Gottheit).

ऋगभाष्य n. Titel eines *Commentars zum* Ṛgveda.

ऋगम Adj. *den Charakter der* Ṛk *habend.*

***ऋगमत्त्** Adj. zur Erklärung von ऋगमय.

ऋगमिन् Adj. *preisend, jubelnd.*

ऋगमय und **ऋगमय** Adj. 1) *preiswürdig, löblich.* — 2) *aus* Ṛk *bestehend.*

ऋग्य Adj. = ऋगमय 2).

ऋग्यजुष n. *die* Ṛk *und die* Jagus Gaut.

ऋग्यजुःसामवेदिन् Adj. *mit dem* Ṛg-, Jagur- *und* Sâmaveda *vertraut.*

ऋग्विद् Adj. *den* Ṛgveda *kennend* Vaitân.

ऋग्विधान n. 1) *die Verwendung der* Ṛk Agni-P. 238. — 2) Titel eines (von Rudolf Meyer herausgegebenen) Werkes.

ऋग्विराम m. *Verspause* TS. Prât. 22,13.

ऋग्वेद m. *die Gesammtheit derjenigen heiligen Poesien, welche nach ihrer Anwendung im Cultus* ऋच: *heissen im Unterschied von den* यजूंषि *und* सामानि. In weiterem Sinne auch *die dazu gehörigen liturgischen und speculativen Werke.* °भाष्य n. Titel verschiedener *Commentare.*

ऋग्वेदिन् Adj. *mit dem* Ṛgveda *vertraut.*

ऋग्वेदीय Adj. *zum* Ṛgveda *gehörig.*

ऋघ in कर्मर्घ.

ऋघाय्, ऋघायति und °ते 1) *beben* ṚV. 2,23,3. — 2) *vor Leidenschaft beben, toben, rasen.*

ऋंघावत् und °वत् Adj. *tobend, stürmisch.*

ऋङ्क im मनऋङ्क.

ऋङ्मय Adj. *aus* Ṛk *bestehend.*

ऋच् f. 1) *Glanz.* — 2) *heiliges Lied,* — *Vers;* insbes. im Unterschied vom *gesungenen* (सामन्) und von der *Opferformel* (यजुस्). — 3) *der Vers,* so v. a. *der Text, auf welchem eine Handlung beruht* oder *auf welchen eine Erklärung sich beruft.* — 4) *die Sammlung der* Ṛk, *der* Ṛgveda; gewöhnlich Pl. — 5) *der Text des* Pûrvatâpanîja.

ऋच m. 1) am Ende eines Comp. = ऋच् 2). — 2) N. pr. eines Fürsten.

*ऋचत्क m. N. pr. eines Mannes.

ऋचस् in शतर्चस्.

ऋचसे Dat. Inf. *zum Preisen.*

*ऋचाभ m. N. pr. eines Schülers des Vaiçaṁpâjana Kâç. zu P. 4,3,104.

ऋचीक m. N. pr. 1) des Vaters des Ǵamadagni. — 2) eines Landes.

*ऋचीष n. = ऋतीष 1) *Bratpfanne.* — 2) *eine best. Hölle.*

ऋचीषम Adj. als Beiw. Indra's.

ऋचेयु m. N. pr. = ऋतेयु.

*ऋच्छका f. vielleicht *eine best. Landplage.*

ऋच्छ्रा f. 1) = ऋतला. — 2) *Buhldirne.

ऋच्छा f. in यदृच्छा.

ऋजिप्य Adj. *ausgreifend, sich streckend.*

*ऋजिमन् m. Nom. abstr. zu ऋजु.

ऋजिश्वन् m. N. pr. eines Schützlings von Indra.

*ऋजिष्ठ Superl. zu ऋजु.

ऋजीक 1) Adj. *a) schimmernd,* in आविर्ऋजीक, गो° und भा°. — *b)* *= उपकृत. — 2) *m. *a) Rauch.* — *b)* Bein. Indra's. — *c)* N. pr. eines Berges.

ऋजीति Adj. *glühend, sprühend.*

ऋजीषिन् Adj. = ऋजिप्य.

ऋजीयस् Compar. zu ऋजु.

ऋजीष 1) Adj. *a)* = ऋजीषिन् 1). — *b) schlüpfrig.* — 2) n. *a)* Soma-*Trester* Comm. zu Nâǵam. 4,2, 15. — *b)* **Bratpfanne.* — *c) eine best. Hölle.*

*ऋजीषित Adj. = ऋजीषं संजातमस्य.

ऋजीषिन् Adj. 1) *vorstürzend, ereilend.* — 2) *aus Trestern bestehend.*

ऋजु 1) Adj. (f. ऋज्वी) *a) gerade.* — *b) richtig, recht, gerecht.* — *c) rechtlich, aufrichtig.* — 2) Adv. *a) gerade.* — *b) richtig.* — 3) m. N. pr. eines Sohnes des Vasudeva. — 4) f. ऋज्वी *das Stadium, in dem ein Planet einen geraden Lauf hat.*

ऋजुकाय 1) Adj. *geraden Körpers.* — 2) *m. Bein. Kaçjapa's.

ऋजुकृत Adj. *richtig gestellt* Ait. Br. 3,3.

ऋजुक्रतु Adj. *das Rechte wollend.*

ऋजुग Adj. *geradeaus gehend.*

ऋजुगाथ Adj. *richtig singend* ṚV.

ऋजुता f. 1) *gerade Richtung, Geradheit.* — 2) *gerades, offenes Wesen.*

ऋजुत्व n. = ऋजुता 2).

ऋजुदारुमय Adj. (f. ई) *aus geradem Holze gemacht* Hemâdri 1,644,18.

ऋजुदास m. N. pr. eines Sohnes des Vasudeva.

ऋजुदृश् Adj. *richtig sehend* Naish. 4,66.

ऋजुधा Adv. 1) *geradesweges.* — 2) *richtig.*

ऋजुनीति f. *richtige Führung.*

ऋजुपत्त Adj. *gerade Flügel habend* Ind. St. 13, 239. 263.

ऋजुपालिका f. N. pr. eines Flusses.

ऋजुबुद्धि Adj. *aufrichtig* (von Personen). Nom. abstr. °ता f.

ऋजुमितानन्दा f. Titel eines Commentars.

ऋजुमुष्क Adj. *dessen Glied straff ist.*

ऋजुरश्मि Adj. *gerade Stränge habend.*

*ऋजुरोहित n. Indra's *gerader rother Bogen.*

ऋजुलोख Adj. *geradlinig* Çulbas.

ऋजुलेखा f. *ein gerader Strich* Sâj. zu Çat. Br. 10,2,1,8.

ऋजुवनि Adj. *gerade zustrebend.*

ऋजुसर्प m. *eine Schlangenart.*

ऋजुहस्त Adj. *die Hand ausstreckend.*

ऋजू Adv. mit कर् 1) *gerade machen.* — 2) *berichtigen.*

*ऋजूक m. N. pr. eines Gebirges.

ऋजूकरण n. *das Geraderichten.*

ऋजूनस् m. N. pr. eines Mannes.

ऋजूयु Partic. 1) ऋजूयते *redlich verfahrend.* — 2) ऋजूयमान *sich gerade aufrichtend.*

ऋजूया Instr. *gerades Weges.*

ऋजूयु Adj. *redlich.*

ऋञ्ज (auch dreisilbig) 1) Adj. (f. आ) *röthlich, braunroth.* — 2) *m. *Führer.*

ऋञ्जाश्व (auch viersilbig) m. N. pr. eines Mannes.

(ऋञ्ज्वञ्च्) ऋजुञ्चञ्च् Adj. *geradeaus gehend.*

ऋञ्जालिखित Adj. *mit geraden Strichen geritzt* Çat. Br. 10,2,1,8.

ऋञ्जिश्वन् m. N. pr. eines Ṛshi.

ऋञ्जसान 1) Adj. Partic. von रञ्ज्, ऋञ्जति. — 2) *m. *Wolke.*

ऋण 1) Adj. (f. आ) *schuldig.* — 2) n. *a) Verschuldung, Verpflichtung, Schuldigkeit, Schuld, Geldschuld.* Unter drei *Verpflichtungen* sind die gegen die Ṛshi, Götter und Manen gemeint. Die vierte ist die gegen die Menschen, die fünfte die gegen die Gäste. सत्य *die letzte Verpflichtung* ist *die gegen die Manen,* d. i. *die Erzeugung eines Sohnes.* ऋणं धारय् *Jmd* (Gen.) *Etwas schuldig sein;* कर् *eine Schuld machen, borgen von* (Abl.); प्र-यम् und नी *e. Sch. abtragen;* दा dass. und *Jmd* (Loc.) *borgen;* प्र-आप् *e. Sch. auf sich laden;* परि-ईप्स् *e. Sch. einfordern;* मृगय्, याच् *um ein Darlehn bitten.* — *b) eine negative Grösse.* — *c) *Wasser.* — *d) *Burg, Feste.*

ऋणकर्तर् Nom. ag. *Schulden machend* MBh. 13, 23,21. Spr. 1330.

ऋणकाति Adj. *Schuld rächend.*

*ऋणग्रक् 1) Adj. *Schulden machend.* — 2) m. *das Schuldenmachen.*

*ऋणग्राहण n. *das Eintreiben einer Schuld.*

*ऋणग्राहिन् Adj. *Schulden machend.*

ऋणचित् Adj. *Schuld rächend.*

ऋणच्छेद् m. *Tilgung einer Schuld.*

ऋणच्युत् Adj. *Schuld tilgend.*

ऋणञ्य m. N. pr. eines Vjâsa VP. 3,3,15.

ऋणंचय m. N. pr. eines Fürsten und eines Âṅgirasa.

ऋणता f. *Schuldhaftigkeit.*

ऋणदातर् Nom. ag. *Geldverleiher* Spr. 2477, v. l.

ऋणदास m. *Einer der, um eine Schuld zu tilgen, sich in Sclaverei begeben hat.*

ऋणनिर्मोक्ष m. *Befreiung von einer Verpflichtung gegen* (Gen.) Ragh. 10,2.

ऋणप्रदातर् Nom. ag. *Geldverleiher* Spr. 2477.

ऋणभङ्गाध्याय m. Titel eines Werkes.

*ऋणमत्कुण und *ऋणमार्गण m. *Bürge für eine Schuld.*

*ऋणमुक्ति f., *°मोक्ष m. und °मोचन n. *das Abtragen einer Schuld.*

ऋणमोचनतीर्थ n. N. pr. eines Tîrtha.

ऋणयाय, °यात् und °यावन् Adj. *Schuld verfolgend,* — *rächend.*

ऋणवन् Adj. *schuldbeladen, verschuldet.*

ऋणवत् 1) Adj. *eine Verpflichtung gegen Jmd* (Gen.) *habend, verschuldet, in Schulden steckend.* — 2) m. Bez. *des 26sten* Muhûrta Ind. St. 10,296.

*ऋणशोधन n. und ऋणसमुद्धार m. (Spr. 7487) *Tilgung einer Schuld.*

ऋणादान n. *das Eintreiben einer Schuld* M. 8,4. Jolly, Schuld. 287.

*ऋणात्तक m. *der Planet Mars.*

ऋणापनय (Kull. zu M. 9,107) und *ऋणापनोदन n. *das Abtragen einer Verpflichtung,* — *Schuld.*

*ऋणार्ण n. wohl N. pr. einer Oertlichkeit Mahâbh. 6,42,*a.*

ऋणावन् Adj. = ऋणवन्.

ऋणिक m. *Schuldner.*

ऋणाधनि und °चक्र n. *ein best. mystisches Diagramm.*

ऋणान् 1) Adj. *eine Verpflichtung habend, verschuldet.* — 2) m. *Schuldner.*

ऋणी Adv. mit कर् *borgen, entlehnen* Naish. 7,33.

*ऋणोद्धरण n. *das Eintreiben einer Schuld.*

ऋणोद्धार m. *Tilgung einer Schuld* Spr. 7487.

ऋत 1) Adj. (f. आ) *a) getroffen, betroffen.* प्रुचो TS 5,2,9,5. — *b) gehörig, ordentlich, recht, passend.* — *c) rechtschaffen, wacker, tüchtig.* — *d) wahr.* — *e) *geehrt.* — *f) *= दीप्त.* — 2) ऋतम् Adv. *recht, richtig; gehörig, nachdrücklich.* Mit इ *richtig —, den richtigen Weg gehen* (eig. und übertr.). — 3) m. *a) eine best. Personification,* später N. pr. eines Rudra. — *b)* N. pr. eines Sohnes α) des Manu Kâkshusha Bhâg. P. 4,13,16. — β) des Vigaja VP. — 4) n. *a) feste Ordnung, Bestimmung, Entscheidung.* — *b) die Ordnung in heiligen Dingen: heiliger Brauch, Satzung, frommes Werk; göttliches Gesetz, Glaube als Inbegriff der religiösen Wahrheiten.* — *c) das Rechte, Wahre, Wahrheit.* — *d) Gelöbniss, Versprechen, Eid, Schwur;* vgl. सत्य. — *e)* bildliche Bez. *des Aehrenlesens.* — *f) *Wasser.* — *g) *=* धन. — 5) ऋतेन Instr. als Adv. *a) nach der Ordnung, gehörig, richtig, regelmässig, rite.* — *b) von Rechtswegen, billig.* — *c) wahr, aufrichtig, der Wahrheit gemäss.* — *d)* einfach bekräftigend wie *sane.*

ऋतचित् Adj. *des heiligen Gesetzes u. s. w. kundig.*

ऋतजा Adj. *recht geartet.*

ऋतजात Adj. (f. आ) 1) *rechtzeitig.* — 2) *richtig erzeugt.* — 3) *recht geartet.*

ऋतजातसत्य Adj. *das recht Geartete verwirklichend.*

ऋतजित् 1) Adj. *das Rechte erkämpfend.* — 2) m. N. pr. eines Jaksha.

ऋतजुर Adj. *vollkommen gealtert.*

ऋतज्ञा Adj. *des heiligen Gesetzes u. s. w. kundig.*

ऋतञ्जय Adj. *wohlbesehnt* (Bogen).

ऋतंजय m. N. pr. eines Vjâsa.

ऋतयुज Adj. *für die Wahrheit begeistert* RV.

ऋतधामन् 1) Adj. *die Wahrheit liebend.* — 2) m. *a)* Bein. Vishṇu's. — *b)* N. pr. α) eines Manu. — β) des Indra im 12ten Manvantara.

ऋतधी Adj. *von richtiger Einsicht.*

ऋतधीति Adj. *heilig —, wahrhaft gesinnt.*

ऋतध्वज m. N. pr. 1) eines Rudra. — 2) verschiedener Manner.

ऋतनि Adj. *richtig führend.*

ऋतनिधन n. Name eines Sâman.

ऋतपर्ण m. N. pr. = ऋतुपर्ण.

ऋतपा Adj. *das heilige Gesetz u. s. w. wahrend.*

ऋतपात्र n. *ein vollkommenes Gefäss* Tâṇḍja-Br. 1,2,3.

ऋतपेय m. *ein best.* Ekâha.

ऋतपेशस् Adj. *von vollkommener Gestalt.*

ऋतप्रजात Adj. (f. आ) 1) *rechtzeitig.* — 2) *richtig erzeugt.* — 3) *recht geartet.* — 4) f. *rechtzeitig entbunden, —gebärend.*

ऋतप्रवीत Adj. *richtig befruchtet, — erzeugt.*

ऋतप्सु Adj. *von gehörigem Aussehen* RV.

*ऋतबोध m. N. pr. eines Mannes.

ऋतभाग m. desgl. Pl. *sein Geschlecht.*

ऋतभुज् Adj. *die Frucht seiner frommen Werke geniessend* Maitrjup. 2,7.

ऋतंभर् 1) Adj. (f. आ) *die Wahrheit in sich enthaltend.* — 2) m. Bein. Vishṇu's Bhâg. 6,13,17. — 3) f. आ *a) die die Wahrheit in sich enthaltende Vernunft.* Auch personif. als Göttin. — *b)* N. pr. eines Flusses.

ऋतंभरप्रज्ञ und ऋतंभराप्रज्ञ Adj. Bez. *eines Jogin auf der zweiten Stufe.*

ऋतंभरा f. v. l. für ऋतंभर् 3) *a).*

ऋतयु, °यते *Etwas recht machen* RV. Partic. ऋतयत्त् und ऋतयत्त् *die Ordnung einhaltend, regelrecht.*

ऋतया Instr. Adv. *richtig.*

ऋतयु Adj. *die Ordnung einhaltend, regelrecht.*

ऋतयुक्ति f. *rechte Verbindung.*

ऋतयुज् Adj. 1) *richtig angeschirrt.* — 2) *wohl verbündet.*

ऋतवत् Adj. *Recht habend, wahr sprechend.*

ऋतवाक् m. *rechte, fromme Rede.*

ऋतवादिन् Adj. *recht —, wahr redend.*

ऋतवीर्य m. N. pr. eines Mannes VP.2 4,55.

ऋतव्य 1) Adj. *den* Ṛtu *geweiht.* — 2) f. आ Bez. *bestimmter Backsteine.*

ऋतव्यवत् Adj. *mit den* ऋतव्या *genannten Backsteinen versehen.*

ऋतव्रत 1) Adj. *der Wahrheit ergeben.* — 2) m. Pl. Bez. *der Brahmanen in* Çâkadvîpa.

ऋतसत्य n. Du. *Recht und Wahrheit* Çat. Br. 11,2,3,9.

ऋतसद् Adj. *auf der Wahrheit thronend.*

ऋतसदन n. und °नी f. *der rechte, gewohnte Sitz.*

ऋतसप् (nur stark °साप्) Adj. *frommes Werk und Sinn pflegend, glaubenseifrig.*

ऋतसात v. l. für ऋतसप्.

ऋतसामन् n. Name zweier Sâman Ârsh. Br.

ऋतसेन m. N. pr. eines Gandharva.

ऋतस्तुभ् Adj. *recht preisend,* oder m. N. pr. eines Mannes.

ऋतस्था Adj. *richtig stehend.*

ऋतस्पति m. *Herr des heiligen Gesetzes* u. s. w. RV.

ऋतस्पृश् Adj. *dem heiligen Gesetz u. s. w. ergeben.*

ऋताय्, Partic. ऋतायत्त् *lenkend* RV. 7,87,1. *den richtigen Gang —, die Ordnung einhaltend, gehorsam, fromm.*

ऋतायिन् und ऋतायु Adj. = ऋतायत्त्.

ऋतायुस् m. N. pr. eines Sohnes des Purûravas VP.2 4,13.

ऋतावन् Adj. (f. °वरी) 1) *die Ordnung einhaltend, gesetzmässig, regelrecht.* — 2) *dem heiligen Gesetz treu, gerecht, fromm, gläubig.* — 3) *gerecht, heilig.*

ऋतावसु Adj. *reich an Glauben, fromm, gläubig* RV. 8,90,5.

ऋतावृत् Adj. Vaitân. fehlerhaft für °वृध्; vgl. RV. 10,66,1.

ऋतावृध् Adj. *am heiligen Gesetz u. s. w. sich erfreuend, heilig gesinnt.*

ऋताषाह् (stark °षाट्) Adj. *die heilige Ordnung aufrecht erhaltend.*

ऋति und ऋती f. 1) *Angriff, Streit.* — 2) **Gang, Weg.* — 3) **Glück, Heil.* — 4) **Wetteifer.* — 5) **Abscheu, Widerwille.* — 6) **Erinnerung* (स्मृति). — 7) **Schutz.* — 8) **Unglück.*

*ऋतिंकर Adj. P. 3,2,43.

ऋतीय् 1) ऋतीयते *sich streiten.* — 2) ऋतीयति *einen Abscheu haben, sich scheuen* (buddh.).

*ऋतीया f. *Verachtung, Geringschätzung.*

ऋतीषाह् (stark °षाट् und °षाह्) Adj. 1) *Angriff aushaltend, widerstandsfähig.* — 2) *ausdauernd, nicht zu Ende gehend* (Reichthum).

ऋतु m. 1) *zutreffende Zeit, Zeitpunct, zugemessene Zeit.* Instr. Sg. und Pl. *zu seiner Zeit, in den rechten Zeiten, zur Opfer-* oder *Festzeit.* — 2) *Zeitabschnitt,* insbes. *Jahresabschnitt, Jahreszeit.* Es werden deren 5, 6 (so stets in der späteren Literatur), 7, 12 (= *Monat*) oder 24 (= *Halbmonat*) angenommen. ऋतौ *in der entsprechenden Jahreszeit.* Sg. auch in collect. Bed. — 3) Bez. *der Zahl sechs.* — 4) *die Regeln der Weiber,* insbes. *die unmittelbar darauf folgenden, zur Empfängniss geeigneten Tage* (nach Bhâvapr. *die 16 Tage nach dem Erscheinen der menses*). — 5) *der Beischlaf zu dieser Zeit.* — 6) *bestimmte Folge, Ordnung, Regel.* — 7) **Glanz.* — 8) **schwarzes Schwefelantimon.* — 9) N. pr. *a)* eines Ṛshi. — *b)* des 12ten Manu.

ऋतुकाल m. 1) *die entsprechende Jahreszeit.* — 2) *die Zeit der Menstruation,* insbes. *die unmittelbar*

darauf folgenden, zur Empfängniss geeigneten Tage.

ऋतुकालातिवर्तिनी Adj. f. *schwanger* R. 7,48,19.

ऋतुगामिन् Adj. *der Frau in der richtigen Zeit beiwohnend.*

ऋतुग्रक्ष् m. *Libation an die Ṛtu.*

ऋतुचर्या f. Titel eines Werkes.

ऋतुजित् m. N. pr. eines Fürsten von Mithilâ.

ऋतुजुष् Adj. f. *in der zur Empfängniss günstigen Periode sich befindend.*

ऋतुथा Adv. 1) *regelrecht, — mässig, gehörig.* — 2) *deutlich, bestimmt, genau.*

ऋतुधामन् m. Bein. Vishṇu's.

ऋतुधन m. N. pr. eines Fursten Ind. St. 14,107.

ऋतुपति m. *Herr der Zeiten.*

ऋतुपर्ण m. N. pr. eines Fürsten von Ajodhjâ.

ऋतुपशु m. *das je in einer best. Jahreszeit zu opfernde Thier* Çat. Br. 13,3,4,28. Vaitân.

ऋतुपा Adj. *regelmässig trinkend, — zur Libation kommend.*

ऋतुपात्र Adj. *der zur Libation für die Ṛtu bestimmte Becher* Vaitân.

*ऋतुप्राप्त Adj. *fruchttragend.*

ऋतुप्रेष m. *die Aufforderung zum Opfer an die Ṛtu* Ait. Br. 5,9.

ऋतुभाग m. *Sechstel* Hemâdri 1,135,7.13.

ऋतुभाज् Adj. *an einer Jahreszeit Theil habend* Çat. Br. 10,4,4,4.

ऋतुमत् 1) Adj. *a) an regelmässige Zeiten sich haltend* Tândja-Br. 14,12,9. — *b) den Genuss der Jahreszeiten habend.* — *c)* f. °मती *α) die Regeln habend, so v. a. mannbar.* — *β) in der Zeit der monatlichen Reinigung —, in der zur Empfängniss geeigneten Periode sich befindend.* — 2) n. N. pr. des Lusthains von Varuṇa.

ऋतुमय Adj. *aus Ṛtu bestehend.*

ऋतुमाला f. N. pr. v. l. für कृतमाला VP.² 2,132.

ऋतुमुख n. *Beginn —, erster Tag eines Ṛtu.*

ऋतुमुखिन् Adj. *in den Beginn eines Ṛtu fallend* TBr. Comm. 2,477,9.

ऋतुयाग m. *Opfer an die Ṛtu (eine best. Ceremonie).*

ऋतुयाजिन् Adj. *am Anfange jeder Jahreszeit opfernd* Maitr. S. 1,10,8.

ऋतुयाज्या f. *eine best. Ceremonie* Vaitân.

ऋतुराज m. *Frühling.*

ऋतुर्जनित्रीय n. *das Lied* ṚV. 2,13 Çâṅkh. Çr. 11,14,10. 22.

ऋतुलिङ्ग n. *charakteristisches Zeichen einer Jahreszeit.*

ऋतुलोका Adj. f. Bez. *bestimmter Backsteine* Çat. Br. 10,4,3,19.

*ऋतुवृत्ति f. *Jahr.*

ऋतुवेला f. = ऋतुकाल 2).

ऋतुशस् Adv. *regelrecht, gehörig.*

ऋतुशान्ति f. Titel eines Werkes.

ऋतुषामन् n. Name eines Sâman.

ऋतुष्ठा Adj. *in festen Zeiten stehend* Maitr. S. 3,3,4.

ऋतुष्टायज्ञायज्ञीय n. Name eines Sâman Ârsh. Br. Lâṭj. 1,5,15.

ऋतुसंवत्सर m. *ein Jahr von 360 Tagen* Ind. St. 10,300.

ऋतुसंहार m. Titel eines dem Kalidâsa zugeschriebenen Gedichts.

ऋतुसंधि m. *Uebergangszeit zweier Jahreszeiten* Gop. Br. 2,1,19.

ऋतुसमय m. *die Zeit der Menstruation, die zur Empfängniss geeignete Periode.*

ऋतुसहस्र n. *tausend Jahreszeiten* Çat. Br. 10,4,4,4.

ऋतुसारणा f. *ein best. an Metallen vorgenommener Process.*

ऋतुस्थला f. N. pr. einer Apsaras. Vgl. क्रतु°.

ऋतुस्था Adj. = ऋतुष्ठा.

ऋतुस्नाता Adj. f. *die sich nach der Menstruation gebadet hat, zum Beischlaf vorbereitet.*

ऋतुस्नान n. *das Baden nach der Menstruation.*

ऋतुहारिका f. N. pr. einer bösen Fee, die den Weibern *die menses benimmt.*

ऋतुहोम m. *eine best. Spende* Vaitân.

ऋते Loc. Praep. *mit Ausschluss von, ausser, ohne, wenn nicht — da ist;* mit vorangehendem oder folgendem Abl. oder Acc. Mit folgendem यतस् *ausgenommen dass.*

ऋतेकर्मन् Adv. *ohne Werk.*

ऋतेज्ञा Adj. *im heiligen Gesetz u. s. w. lebend, gesetzgetreu.*

ऋतेबर्हिष्क Adj. *ohne die* Barhis-*Litanei.*

ऋतेमूल Adj. *ohne Wurzeln* Maitr. S. 1,10,17.

ऋतेयज्ञम् Adv. *ausserhalb des Opfers* Maitr. S. 1,11,5.

ऋतेयु m. N. pr. 1) eines Ṛshi. — 2) eines Sohnes des Raudrâçva.

ऋतेरत्नस् Adj. *wobei die* Rakshas *ausgeschlossen sind.*

ऋतोक्थ्य n. *wahre Rede, Wahrhaftigkeit.*

ऋतव n. *der zeitige Same* Tândja-Br. 10,3,1.

1. ऋतवत्त m. *Ende einer Jahreszeit* M. 4,26.

2. ऋतवत्त Adj. (f. आ) *das Ende einer Jahreszeit bildend* (Tag) M. 4,119.

ऋतविक्त n. Nom. abstr. zu ऋतविज् 2) Tândja-Br. 10,3,1.

ऋतविकपथ m. *Priesterweg* Lâṭj. 2,4,4.

ऋतविकफल n. *Priesterlohn* Gaim. 3,8,25.

ऋतविगपोक्तनीय m. *eine best.* Soma-*Feier von dreierlei Art* Kâtj. Çr. 22,6,21.

ऋतविज् 1) Adj. *nach Vorschrift und Zeitfolge —, regelmässig opfernd.* — 2) m. *Priester.*

1. ऋतवीय Adj. 1) *gehörig, regelmässig, zeitig, den Regeln des Cultus angemessen.* — 2) *der Regeln des Cultus kundig.*

2. ऋतवीय 1) Adj. (f. आ) *menstruirend, in der zur Empfängniss geeigneten Periode befindlich.* — 2) n. *monatliche Reinigung, die zur Empfängniss geeignete Periode.*

ऋतवीयवत् Adj. = 2. ऋतवीय 1).

ऋतवीयावत् Adj. *gesetzmässig, regelrecht, förmlich, feierlich.*

ऋत्य (ऋतवीय) Adj. (f. आ) und n. (Âpast. 2,5,17) = 2. ऋतवीय.

ऋदूदर Adj. *mild, sanft, gnädig.*

ऋदूपा f. *Biene* oder *ein anderes Süssigkeit saugendes Thier.*

ऋदूवृध् Adj. *an Süssem sich ergötzend.*

ऋद्ध 1) Adj. Partic. s. u. ऋध्. — 2) *n. *a) aufgespeichertes Korn.* — *b) bewiesene Wahrheit.*

ऋद्धि f. 1) *das Gelingen, Gedeihen, gedeihlicher Zustand, Vollkommenheit, Wohlfahrt, Wohlstand, Glück.* सत्रस्य Name eines Sâman Ârsh. Br. — 2) *Vollkommenheit, übernatürliche Kraft.* — 3) *eine best. Heilpflanze (Knolle)* Kâraka 4,1. — 4) N. pr. der Gattin Kubera's. — 5) *Bein. der Pârvatî.

ऋद्धिकाम Adj. *Gedeihen —, Wohlstand begehrend.*

ऋद्धिपाद m. *einer der vier Bestandtheile der übernatürlichen Kraft* Lalit. 9,4. 37,2.

ऋद्धिमत् Adj. 1) *in einem gedeihlichen Zustande —, im Wohlstande befindlich, ansehnlich, wohlhabend, reich an* (im Comp. vorangehend). — 2) *Glück bringend.*

ऋद्धिल m. N. pr. eines Mannes (buddh.).

ऋधक् und ऋधक् Adv. 1) *abgesondert, abseits.* — — 2) *je einzeln.* — 3) *vor Andern ausgezeichnet, sonderlich.* — 4) *ungeschickt* ṚV. 4,18,4.

ऋधक्ष Adj. *dem die Rede fehlt.*

ऋधद्री m. N. pr. eines Mannes.

ऋधहार Adj. *Güter mehrend.*

*ऋधुक Adj. = क्रुस्व.

ऋध्रुक Adj. *Gedeihen verleihend.*

ऋबीस n. 1) *Erdspalte, Schlund.* — 2) *Erdwärme.*

ऋभु 1) Adj. *a) anstellig, geschickt, kunstfertig, erfindsam, klug.* — *b) geschickt,* so v. a. *handlich, leicht zu gebrauchen.* — 2) m. *a) Künstler, Bildner,* insbes. *in Schmiedearbeit und Wagenbau.* —

b) Bez. dreier mythischer als *Künstler* gepriesener Wesen. — *c*) N. pr. des ersten unter diesen. — *d*) Pl. später *eine best. Götterordnung.* — *e*) **Gottheit* überh.

**ऋभुक्षन्* m. 1) Bein. Indra's. — 2) Indra's *Himmel.* — 3) Indra's *Donnerkeil.*

ऋभुक्षिन्, °क्षी und **°क्षिन्* 1) m. *a*) N. pr. des ersten Ṛbhu. — *b*) = ऋभु 2) *b*). — *c*) Beiw. *a*) Indra's. — *b*) der Marut. — 2) Adj. = मरुत्. ṚV. 8,82,34, wo aber die Lesart falsch ist.

**ऋभुक्षीन्, °क्षीणति* Denom. von **ऋभुक्षिन्*.

ऋभुमत् Adj. 1) *anstellig, verständig.* — 2) *mit den Ṛbhu verbunden, von ihnen begleitet.*

ऋभुष्ठिर Adj. *stark wie die Ṛbhu* ṚV. Vielleicht ist ऋभुः स्थिरैः (sc. Pfeil) zu lesen.

ऋम्ब, ऋम्बन् und ऋम्बस् Adj. = ऋभु 1) *a*). Das letzte auch *kunstreich gemacht.*

ऋल्लक (कल्लक?) m. *Spieler auf einem best. musik. Instrument.*

ऋल्लरी (कल्लरी?) f. *ein best. musik. Instrument.*

ऋवर्ण n. *die Laute* ऋ *und* ॠ AV. Prât.

ऋश 1) m. = ऋष्य 1) AV. — 2) **f.* ई *das Weibchen des Ṛṣja gaṇa* गौरादि.

ऋशत् Kâtyâs. 106,18 fehlerhaft für टशत् oder टसत्.

ऋष्य m. 1) *der Bock einer Antilopenart.* — 2) N. pr. *a*) eines Ṛshi Ârsh. Br. — *b*) eines Sohnes des Devâtithi.

ऋष्यक Adj. *die Farbe des Ṛṣja habend.*

**ऋष्यकेतन* und **°केतु* m. Bein. Aniruddha's.

ऋष्यगन्धा f. = ऋक्षगन्धा 1) Kâraka 1,4.

ऋष्यजिह्व n. *eine Art Aussatz* Kâraka 2,5. 6,7.

ऋष्यर्ष्टि *Fanggrube für Antilopen.*

ऋष्यपद Adj. (f. °दी) *antilopenfüssig.*

ऋष्यमूक m. N. pr. eines Gebirges im Süden von Indien. Ueberall ऋष्य° geschr.

ऋष्यलोम m. N. pr. eines Mannes.

ऋष्यशृङ्ग m. N. pr. verschiedener Männer.

**ऋष्याङ्क* m. Bein. Aniruddha's.

ऋष्यर्षु m. N. pr. eines Mannes. उषर्बुध u. s. w. v. l.

ऋषभ 1) m. (adj. Comp. f. आ) *a*) *Stier.* — *b*) in Comp. mit andern Thiernamen *Männchen.* — *c*) *der Beste, Edelste unter* (Gen. oder im Comp. vorangehend), *ein Held* (z. B. in der Rede). — *d*) *die zweite Note der indischen Tonleiter.* — *e*) Name des 15ten Kalpa. — *f*) **Ohrhöhle.* — *g*) **Schwanz eines Ebers.* — *h*) **Schwanz eines Krokodils.* — *i*) *eine best. auf dem Himavant wachsende Knolle.* — *k*) *ein best. Antidoton.* — *l*) *ein best.* Ekâha. — *m*) in Verbindung mit einem Gen. (z. B. रुद्र-स्य) oder verschiedener Adjj. Name von Sâman. — *n*) Pl. Bez. *der Kriegerkaste in* Krauńkadvîpa. — *o*) N. pr. α) Pl. eines Volkes. — β) verschiedener Männer. — γ) eines Affen. — δ) eines Schlangendämons. — ε) eines Gebirges. — ζ) eines Tîrtha. — 2) f. ऋषभी *a*) **Mannweib.* — *b*) **Wittwe.* — *c*) *Carpopogon pruriens* (Kâraka 1,4) und *= सिराला.

ऋषभक m. 1) **Stier* Nigh. Pr. — 2) *eine best. auf dem Himavant wachsende Knolle* Bhâvapr. 1,170. Kâraka 6,1. — 3) N. pr. *a*) eines Fürsten. — *b*) eines Gebirges.

ऋषभकूट m. *eine Bergkuppe im Gebirge* Ṛshabha MBh. 3,110,8.

ऋषभगजविलसित n. Bez. *zweier Metra.*

**ऋषभतर* m. *kleiner Stier.*

ऋषभता f. *das Obenanstehen.*

ऋषभदायिन् Adj. *einen Stier schenkend.*

ऋषभदेव m. N. pr. eines Tîrthaṁkara bei den Gaina.

ऋषभद्वीप m. N. pr. einer Oertlichkeit MBh. 3,84,160.

**ऋषभध्वज* m. 1) Bein. Çiva's. — 2) N. pr. eines Arhant bei den Gaina.

ऋषभपञ्चाशिका f. Titel eines Werkes.

ऋषभपूजा f. *eine best. Ceremonie mit dem Stiere* Gobh. 3,6,12.

ऋषभवत् Adj. *das Wort* ऋषभ *enthaltend* Tâṇḍya-Br. 10,6,3. 5. 6.

ऋषभस्तव m. Titel eines Werkes.

ऋषभानन m. N. pr. eines Gina.

ऋषि m. 1) *Sänger heiliger Lieder, Dichter, ein Heiliger der Vorzeit.* Pl. *eine best. Klasse hochverehrter Wesen,* deren Zahl häufig als sieben bestimmt wird. In der späteren Kosmologie hat jedes Manvantara seine besondern sieben Ṛshi. — 2) *ein von einem Sänger der Vorzeit gedichtetes Lied.* — 3) später *eine durch Frömmigkeit und Weisheit geheiligte Person,* insbes. *ein solcher Einsiedler.* — 4) Pl. *die sieben Sterne des grossen Bären.* — 5) Bez. *der Zahl sieben.* — 6) *der Mond.* — 7) **Lichtstrahl.* — 8) *an imaginary circle.* — 9) **Cyprinus Rishi.*

ऋषिक, 1) m. *a*) *ein Ṛshi niederen Ranges* Ârsh. 38,10. fgg. — *b*) Pl. N. pr. eines Volkes. Sg. *ein Fürst dieses Volkes.* — 2) f. आ *a*) *ein weiblicher Ṛshi niederen Ranges* Ârsh. 39,18. — *b*) N. pr. eines Flusses.

ऋषिकुल्या f. 1) *ein Ṛshi-Bach, -Fluss.* Bez. geheiligter Flüsse. Auf die Sarasvatî als *Göttin der Rede* bezogen, so v. a. *reich an heiligen Liedern.* — 2) N. pr. *a*) eines Flusses MBh. 6,9,36. — *b*) der Gattin Bhûman's.

ऋषिकृत् Adj. *zum heiligen Dichter machend, begeisternd.*

ऋषिगिरि m. N. pr. eines *Berges* in Magadha.

ऋषिगुप्त m. N. pr. eines Buddha.

ऋषिचान्द्रायण n. *eine best. Kasteiung.*

ऋषिचिति f. *Ṛshi-Schichtung* Çat. Br. 8,4,1,12.

ऋषिचोदन Adj. *den Sänger antreibend.*

ऋषिच्छन्दस् n. *eine best. Klasse von Metren.*

**ऋषिजाङ्गलिकी* f. *eine best. Pflanze.*

ऋषितर्पण n. 1) *Libation an die Ṛshi.* — 2) Titel eines Werkes.

ऋषितीर्थ n. N. pr. eines Tîrtha.

ऋषित्व n. *der Stand eines Ṛshi.*

ऋषिदेव m. N. pr. eines Buddha.

ऋषिदेवाण m. N. pr. einer Oertlichkeit.

ऋषिद्विष् Adj. *dem frommen Sänger übelwollend.*

ऋषिपञ्चमी f. *der fünfte Tag in der lichten Hälfte des* Bhâdrapada.

ऋषिपत्तन m. N. pr. eines Wildparks in der Nähe von Vârâṇasî Lalit. 20,12 (°पत्तन). 331,13. 522,14. 529,2.

ऋषिपुत्र m. 1) *der Sohn eines Ṛshi* 37,30. 38,1. — 2) Bez. *bestimmter Hymnendichter* Ârsh. 38, 10. — 3) N. pr. eines Autors.

**ऋषिपुत्रक* m. *Artemisia vulgaris* Nigh. Pr.

ऋषिप्रशिष्ट Adj. *vom Ṛshi angewiesen.*

**ऋषिप्रोक्ता* f. *Glycine debilis.*

ऋषिबन्धु Adj. *dem Sänger verwandt.*

ऋषिब्राह्मण n. Titel eines Werkes.

ऋषिमनस् Adj. *eines heiligen Sängers Sinn habend, begeistert.*

ऋषिमुख n. *der Anfang eines* Maṇḍala oder Sûkta Ind. St. 10,131.

ऋषियज्ञ m. *das den Ṛshi darzubringende Opfer, das Studium des* Veda.

ऋषिलोक m. *die Welt der Ṛshi.* Zwischen देवलोक und ब्रह्मलोक AV. Paric. 38,3.

ऋषिवत् Adv. *einem Ṛshi gleich.*

ऋषिशृङ्ग m. N. pr. wohl fehlerhaft für ऋष्यशृङ्ग.

ऋषिषेण् (stark °षाण्) Adj. *den Sänger überwältigend.*

ऋषिषाण Adj. *zum frommen Sänger sich hingezogen fühlend* ṚV.

ऋषिष्टुत Adj. *von den Ṛshi gepriesen.*

ऋषिसंहिता f. *die Saṁhitâ der Ṛshi* Saṁhitop. 6,5. 7.

ऋषिसाह्वय Adj. *nach den Ṛshi genannt.* वनवर् so v. a. ऋषिपत्तन Lalit. 523,3. 5.

ऋषिस्तोम m. *eine best. Recitation.*

ऋषिस्वर् Adj. *von heiligen Sängern besungen.*

ऋषिस्वाध्याय m. Titel eines Werkes Çâṅkh. Gṛhj. 2,7.

*ऋषीक m. *eine Grasart* Nigh. Pr.

ऋषीतत (!) Adj. R. 3,78,31.

ऋषीवत् 1) Adj. *der mit Sängern gern zu thun hat* RV. — 2) *f. ॰वती संज्ञायाम्.

*ऋषीवह Adj. P. 6,3,121, Sch.

ऋषु (bloss Gen. Pl.) *Gluth, Flamme.*

ऋष्टि f. 1) *Speer.* — 2) **Schwert.*

ऋष्टिक m. Pl. N. pr. eines Volkes R. ed. Bomb. 4,41,10.

ऋष्टिमत् Adj. *mit Speeren versehen.*

ऋष्टिविद्युत् Adj. *Speer-blitzend.*

ऋष्टिषेण m. N. pr. eines Mannes.

ऋष्य spätere Schreibart für ऋश्य.

*ऋष्यगता f. = ऋष्यप्रोक्ता.

ऋष्यङ्ग m. N. pr. v. l. उषङ्ग.

ऋष्यप्रोक्ता (!) f. 1) *Carpopogon pruriens.* — 2) *Asparagus racemosus.* — 3) *Sida cordifolia* oder *rhombifolia* Kâraka 1,4 (= माषपर्णी Comm.). 4,1.

ऋषभ Adj. (f. ई) 1) *emporragend, hoch.* — 2) *erhaben, sublimis.*

ऋषभवीर Adj. *mit erhabenen Helden bevölkert.*

ऋषभौजस् Adj. *hohe Kraft besitzend.*

ऋष्वक्षत् Adj. *schwach, klein.*

*ऋ 1) Interj. *des Tadels, der Furcht,* रक्षायाम् und वाक्यारम्भे. — 2) *Brust, Gedächtniss, Gang, ein* Dânava, Bhairava, *die Mutter der Götter* und *die der Ungötter.*

ऋकार m. *der Laut* ऋ TS. Prât. Davon Denom. *॰रीयति und mit उप — उपर्कारीयति.

*ऋ *Erde, Berg, die Mutter der Götter.*

ऌकार m. *der Laut* ऌ RV. Prât. TS. Prât.

*ऌतक m. erfundenes N. pr.

ऌवर्ण n. *der Laut* ऌ AV. Prât.

*ॠ Çiva, *Mutter, Gottweib, weibliche Natur, die Mutter der* Dânava, *Frau eines* Daitja, *die Mutter der* Kâmadhenu.

1. *ॠ Interj. *des Sichbesinnens auf Etwas, der Anrede* oder *des Anrufs, des Ungehaltenseins* und *des Mitleidens.*

2. *ॠ m. Vishṇu.

एक 1) Adj. (f. आ) *a) ein, unus.* न — एकश्चन, न — एक (121,15), एको ऽपि न (130,15), नैको ऽपि (250,5) *keiner.* एकया न, एकस्मै न, एकान्न und *एकेन न vor Zehnern so v. a. *weniger eins.* — *b) solus, alleinig, einzig, einmalig, dieser allein, nur der.* In Zusammensetzungen wie धर्मैकरत Adj. und स्वर्गैकसंमुख Adj. ist एक mit dem vorangehenden Worte zu verbinden: *einzig und allein das Gute, nur gen Himmel.* — *c) ein und derselbe.* — *d) einer unter zweien* oder *mehreren* (Gen. [148,6], Abl. oder im Comp. vorangehend). एक — एक, अन्य, अपर oder द्वितीय *der eine — der andere.* एक — द्वितीय — तृतीय — चतुर्थ, एक — अन्य — एक — चतुर्थ. एके *einige, manche.* एके — एके oder अपरे *einige — andere.* एके — एके — अपरे, एके — अन्ये — एके — अपरे — अपरे. — *e)* zwei neben einander stehende, auf dasselbe Substantiv bezogene एक (das zweite unbetont) bedeuten *je einer, einer um den andern.* — *f) einzig in seiner Art, vorzüglich.* — *g) ein* (als unbest. Artikel), *Jemand.* — 2) m. N. pr. eines Lehrers Âpast. 1,19,7. eines Sohnes des Raja. — 3) f. आ Bein. der Durgâ. — 4) n. *Einheit.* कार्षापणैकहीनक *einer Hand und eines Fusses beraubt* Jâgñ. 2,274. पलैक so v. a. *ein* Pala Hemâdri 1,573,11. 599,11. 12.

एकऋतु m. *die eine Zeit.*

एकऋषि m. 1) *der einzige, oberste* Ṛshi. — 2) N. pr. eines Ṛshi.

एकक Adj. (f. एककी und एकिका) *einzig, alleinig, allein seiend, — stehend.*

*एककणक n. *eine Art Wels* Gal.

एककण्ठ Adj. *einstimmig* Lalit. 167,20.

एककपाल Adj. *auf einer Schale befindlich.*

*एककार Adj. (f. ई) P. 3,2,21.

एककल्प Adj. *denselben Ritus habend* Ind. St. 10,93.

एककशत n. *ein Procent* Bîgag. 101.

1. एककार्य n. *ein und dasselbe Geschäft, — Vorhaben.*

2. एककार्य Adj. *ein und dasselbe vorhabend.*

एककाल Adj. *gleichzeitig.* Nom. abstr. ॰ता f. und ॰त्व n.

एककालम् und ॰लिकम् Adv. *nur einmal am Tage.*

एककालिन् Adj. *nur einmal am Tage stattfindend.*

*एककुण्डल m. Bein. 1) Kubera's. — 2) Balabhadra's. — 3) des Schlangendämons Çesha.

एककुष्ठ n. *eine Art Aussatz* Buâvapr. 6,20. 23. Kâraka 6,7.

*एककृष्ट Adj. *einmal gepflügt* Gal.

*एकक्षीर n. *Milch von einer und derselben Kuh* P. 6,3,62, Sch.

एकखुर Adj. *einhufig.* m. *ein Thier mit ungespaltenen Hufen* Âpast.

एकगु m. *ein best.* Agnishṭoma.

*एकगुरु m. *Studiengenosse.*

एकगृह्यपतिक Adj. *denselben* Gṛhapati (beim Opfer) *habend* Çat. Br. 4,6,8,18.

एकग्राम m. *dasselbe Dorf* Sâmav. Br. 2,6,14.

एकग्रामीण (Çâṅkh. Gṛhj. 2,16) und *॰ग्रामीय Adj. *in demselben Dorfe wohnhaft.*

एकचक्र 1) Adj. (f. आ) *a) einräderig* 311,10. — *b) nur von einem Fürsten beherrscht.* — 2) m. N. pr. eines Dânava. — 3) f. आ N. pr. einer Stadt der Kîkaka.

एकचक्रवर्तिन् 1) Adj. *auf einem Rade sich drehend.* — 2) m. *Alleinherrscher.* — Nom. abstr. ॰वर्तिता f. zu Beidem Kathâs. 18,70.

एकचक्षुस् Adj. *einäugig* und zugleich *einöhrig* (Nadel) Spr. 7776.

एकचत्वारिंश Adj. *der 41ste.*

एकचत्वारिंशत् f. *41.*

एकचन्द्रा f. N. pr. einer der Mütter im Gefolge Skanda's.

एकचर 1) Adj. (f. आ) *a) allein wandelnd, nicht in Gesellschaft lebend, allein stehend.* — *b) zu gleicher Zeit schreitend.* — 2) m. *a)* Bein. α) Çiva-Rudra's Gaut. — β) *Baladeva's Gal. — *b) *Rhinoceros.*

एकचरण 1) Adj. *einfüssig.* — 2) m. Pl. N. pr. eines fabelhaften Volkes.

एकचारिन् 1) Adj. = एकचर 1) *a)* VP. 5,4,4. — 2) *m. *ein* Pratjekabuddha. — 3) f. ॰रिणी *eine treue, nur an Einem hängende Geliebte* oder *Gattin* Daçak. 49,18.

एकचिति Adj. *einschichtig* Gaim. 4,4,17.

एकचितिक Adj. dass. Çat. Br. 9,4,3,3.

एकचितीक Adj. dass. TS. 5,2,3,7. Çulbas. 2,73. Nom. abstr. ॰त्व n. Comm. ebend.

1. एकचित्त n. 1) *ein und derselbe Gedanke, ein Herz und eine Seele.* — 2) *der nur auf einen Gegenstand gerichtete Gedanke.*

2. एकचित्त Adj. (f. आ) 1) *einen und denselben Gedanken habend, einmüthig.* Nom. abstr. ॰ता f. — 2) *nur auf einen Gegenstand seine Gedanken gerichtet habend.* Nom. abstr. ॰ता f. Häufig in Comp. mit der Ergänzung. तदेकचित्त *nur an ihn denkend.*

एकचित्ती Adv. mit भू *eines Sinnes werden.*

एकचित्तन n. *gemeinsames Ueberlegen von* (Gen.).

एकचिन्मय Adj. *einzig aus Geist bestehend.*

एकचूर्णि m. N. pr. eines Autors.

एकचेतस् Adj. *einmüthig.*

1. एकचोदन n. *eine einen einzelnen Gegenstand betreffende Anweisung* Kâtj. Çr. 5,6,8.

2. एकचोदन Adj. (f. आ) *auf einer gemeinschaftlichen Anweisung beruhend.*

एकच्छत्र Adj. (f. आ) *nur einen fürstlichen Sonnenschirm habend, nur von einem Fürsten be-*

herrscht Spr. 1338. Hemâdri 1,304,17. *allein herrschend* Ind. St. 15,278.

एकच्छत्रा f. *eine Art Räthsel.*

एकच्छाय Adj. *ganz finster.*

एकज Adj. 1) *einzeln geboren.* — 2) *allein stehend.* — 3) *einzig in seiner Art.* — 4) *einartig, sich gleich bleibend.*

एकजर N. pr. 1) m. eines Wesens im Gefolge Skanda's. — 2) f. आ einer Göttin.

*एकजन्मन् m. 1) *Fürst, König.* — 2) *ein Çûdra.*

एकजात Adj. 1) *von demselben Vater —, von denselben Eltern erzeugt.* — 2) *in ebenbürtiger Ehe erzeugt.*

एकजाति 1) Adj. *a) nur eine Geburt habend* (Gegens. द्विजाति) Gaut. — *b) zu einem und demselben Geschlecht —, zu einer und derselben Art gehörig.* — 2) m. *ein Çûdra.*

एकजातीय Adj. = एकजाति 1) *b).*

*एकज्या f. *der Sinus von 30 Grad.*

एकज्योतिस् n. *das einzige Licht,* Beiw. Çiva's.

एकत m. N. pr. 1) eines göttlichen Wesens neben Dvita und Trita. — 2) eines Brahmanen.

एकतन्त्रिका und °तन्त्री f. *eine einsaitige Laute* S. S. S. 177.

एकतम und एकतमं Adj. (f. आ) *einer unter vielen.*

एकतय Adj. (f. ई) *einzeln, singulus* Maitr. S. 2,2,1.

एकतर Adj. 1) *einer unter zweien.* — 2) ungenau = एकतम Kâd. 36,5.

एकतस् Adv. 1) = Abl. von एक *ein und derselbe.* — 2) *von —, auf einer Seite.* एकतस् — एकतस्, अन्यतस्, अपर° (im Loc.) oder bloss वा *auf der einen Seite — auf der anderen Seite, hier — dort.* — 3) *in eins, zusammen* Suçr. 1,163,13. 16.

एकता f. *das Einssein, Einheit, Vereinigung, das Zusammenfallen, Identität.* एकतामपि-या *sich vereinigen mit* (Instr.) 104,5.

एकतान 1) Adj. *nur auf Eines gerichtet, seine Aufmerksamkeit nur auf Eines richtend.* Häufig in Comp. mit seiner Ergänzung. Nom. abstr. °ता f. — 2) m. *a) die auf Eines gerichtete Aufmerksamkeit.* — *b)* * = एकताल *Harmonie.*

एकतायन n. *Vereinigungspunkt, Sammelplatz.*

1. एकतान m. *Einklang, Harmonie.*

2. एकताल 1) Adj. *nur mit einer Weinpalme versehen.* — 2) f. ई *a) ein best. Tact* S. S. S. 211. Verz. d. Oxf. H. 87,*a*,12 (°लीविधि zu verbinden). — *b)* * *ein best. musikalisches Instrument.*

एकतालिका f. = एकताल 2) *a)* S. S. S. 211.

एकतीर्थिन् Adj. *dieselbe Einsiedelei bewohnend.*

एकतुम्ब Adj. (f. ई) *nur mit einer Flaschengurke (als Resonanzboden) versehen* S. S. S. 178.

एकतेजन Adj. *einen Schaft habend.*

एकतोदत् Adj. *nur im Unterkiefer Schneidezähne habend.*

एकत्र Adv. 1) = Loc. von एक *ein.* — 2) *an einer Stelle.* एकत्र — अपरत्र *hier — dort.* एकस्यां दिशि — एकत्र — कुत्रापि Pañkad. 33. — 3) *an einem und demselben Orte, zusammen, vereinigt.*

एकत्रिंश Adj. *der 31ste.*

एकत्रिंशक Adj. *aus 31 bestehend* Ind. St. 9,17.

एकत्रिंशत् f. *einunddreissig.* एकत्रिंशदक्षर Adj. (f. आ) *31silbig* Çat. Br. 3,1,4,23.

एकत्रिक m. *ein best.* Ekâha.

एकत्व n. 1) = एकता. °त्वं गम् *sich vereinigen mit* (Instr.). — 2) *Einzahl, Singular* 226,32. 234,29. — 3) *das Alleinsein, — stehen.*

*एकदंष्ट्र m. 1) Bein. Ganeça's. — 2) *ein best. Fieber* Gal.

एकदण्डिन् m. 1) Bez. *einer best. Art von Mönchen.* — 2) Pl. *eine best.* Vedânta-*Schule.*

एकदण्डिसंन्यासविधि m. Titel eines Werkes.

एकदा Adv. 1) *auf einmal, zu gleicher Zeit* 156,7. — 2) *zu Zeiten, bisweilen.* नो — एकदापि *niemals.* — 3) *eines Tages, einstmals.*

एकदिश् Adj. *in derselben Richtung wie* (Instr.) *befindlich, — gelegen.*

एकदीक्ष Adj. *wobei nur eine einmalige Weihe stattfindet* Lâṭj. 8,5,19.

एकदुःख Adj. *dieselben Leiden habend* 50,1.

*एकदृश् 1) Adj. *einäugig.* — 2) m. *a) Krähe.* — *b)* Bein. Çiva's.

एकदृश्य Adj. *allein anzusehen, — sehenswerth* Kumâras. 7,64. Naish. 6,8.

1. एकदृष्टि f. *ein nur auf einen Gegenstand gerichteter Blick.*

2.* एकदृष्टि m. *Krähe* Nigh. Pr.

एकदेवत und °देवत्य (TS. 3,4,1,1) Adj. *nur einer Gottheit geweiht, nur an eine G. gerichtet.*

1. एकदेश m. 1) *irgend ein Ort, — eine Stelle* 133,19. 174,17. 227,24. Spr. 7646. — 2) *Theil, Etwas unter Vielem* Kâtj. Çr. 14,2,14. Chr. 234,5. Nom. abstr. °त्व n. Gaim. 1,3,29. — 3) *eine und dieselbe Stelle.*

2. एकदेश Adj. (f. आ) *an demselben Ort sich befindend.*

एकदेशविवर्तिन् Adj. *partiell* Kâvjapr. 10,8.

एकदेशिन् 1) Adj. *aus Theilen bestehend;* m. *ein Ganzes* Çaṃk. zu Bâdar. 4,3,14. — 2) m. *Sectirer, Separatist.*

एकद्यू m. N. pr. eines Mannes.

एकद्रव्य n. 1) *ein einzelner Gegenstand* Kâtj. Çr. 1,10,6. — 2) *ein und derselbe Gegenstand* Kâtj. Çr. 1,7,9.

1. एकधन n. *ein Theil der Habe* Âpast.

2. एकधन 1) m. *ein best. Krug, mit dem zu einer best. gottesdienstlichen Handlung Wasser geschöpft wird.* — 2) f. आ Pl. *das damit geschöpfte Wasser.*

एकधनविद् Adj. *einen Theil der Habe erhaltend.*

एकधनिन् Adj. *die* Ekadhana *genannten Krüge tragend.*

एकधर्म Adj. (f. आ) *gleichartig* 248,6.

एकधर्मिन् Adj. dass.

एकधा Adv. *vereint, einfach, auf ein Mal, zusammen mit* (Instr.) Kaṭaka 1,26. *in Einem fort* TBr. 1,3,1,4.

एकधातु Adj. *einthetlig* (Musikstück) S. S. S. 131.

एकधाभाव n. *das zu eins Werden.* °वं भू *zu eins werden.*

एकधार, Instr. °रेण *mit einem Gusse,* so v. a. *m. e. Male* Tâṇḍja-Br. 14,4,7.

एकधारक m. N. pr. eines Berges.

एकधिष्ण्य Adj. *eine und dieselbe Feuerstelle habend* Çat. Br. 4,6,8,18.

*एकधुर, *°धुरावह् und °धुरीण (Naish. 6,65) Adj. *zu demselben Anspann tauglich;* so v. a. *entsprechend, gleichend* Naish.

एकधेनु f. Pl. wohl Bez. *bestimmter mythischer Wesen.*

एकनक्षत्र n. *ein aus einem einzigen Sterne bestehendes Mondhaus* oder *ein M., das nur einfach* (ohne पूर्व und उत्तर) *erscheint.*

*एकनट m. *Hauptschauspieler.*

*एकनयन m. *der Planet Venus* Gal.

एकनवत Adj. *der 91ste.*

एकनवति f. *einundneunzig.* °तम Adj. *der 91te.*

एकनाथ 1) m. N. pr. eines Autors. — 2) f. ई Titel eines von ihm verfassten Commentars.

एकनायक m. Bein. Çiva's.

एकनिबद्धवेणी Adj. f. *deren Haar zu einem einzigen Zopf zusammengebunden ist* Hariv. 7042. एव नि° v. l.

1. एकनिश्चय m. *gemeinschaftlicher Beschluss.*

2. एकनिश्चय Adj. *ein und denselben Beschluss gefasst habend, dasselbe Ziel verfolgend.*

एकनीड Adj. 1) *eine gemeinsame Heimat habend.* — 2) *nur einen inneren Raum habend* (Wagen).

एकनेत्र 1) *Adj. *einäugig* Gal. — 2) m. *a)* *Bein. Çiva's. — *b)* bei den ekstatischen Çaiva Bez. *einer der 8 Arten von* Vidjeçvara.

एकनेत्रक m. = एकनेत्र 2) *b)* Hemâdri 1,611,8. 823,5.

एकनेमि Adj. *nur eine Radfelge habend.*

*एकपत्न Adj. *zu derselben Partei gehörig.*

एकपत्नी Adv. mit भू *nur die eine Seite einer Sache sein.*

एकपत्नीभाव m. *das als eine These Gelten* Comm. zu Njâjas. 3,2,16.

एकपञ्चाश Adj. *der 51ste.*

एकपञ्चाशत् f. *einundfünfzig.*

एकपति m. *ein und derselbe Gatte* Bhâg. P. 4,26,27.

एकपतिका Adj. f. *denselben Gatten habend.*

*एकपत्र m. *ein best. Knollengewächs* Râgân. 7,108.

*एकपत्रिका f. *Ocimum gratissimum.*

एकपत्नि Adj. *nur eine Gattin habend.* बहूनामेकपत्निता f. *Polyandrie.*

1. एकपत्नी f. *nur eine Gattin.* °व्रतधर Adj.

2. एकपत्नी Adj. f. 1) *nur einen Eheherrn habend, d. i. dem Gatten treu.* Subst. *eine treue Ehefrau.* Nom. abstr. °त्व n. — 2) Pl. *einen und denselben Gatten habend.*

एकपत्नीक Adj. *nur eine Gattin habend* Comm. zu Njâjam. 9,3,8.

एकपद् und एकपाद् 1) Adj. (stark °पाद्, f. °पदी) *a) einfüssig, hinkend. — b) unvollständig.* — 2) m. *a)* Bein. α) Vishṇu's. — β) *Çiva's. — b)* N. pr. eines Dânava. — 3) f. एकपदी *Fussteg.*

1. एकपद् n. 1) *eine und dieselbe Stelle.* Nur im Loc. °पदे *plötzlich, im Nu.* — 2) *ein und dasselbe Fach* oder *Feld* Agni-P. 40,12. — 3) *ein einzelnes —, einziges Wort.* — 4) *ein und dasselbe Wort.* — 5) *ein einfaches Wort, eine einfache Nominalbildung.*

2. एकपद 1) Adj. (f. आ) *a) nur einen Schritt gross* Spr. 7671. — *b) einfüssig.* — *c) ein Fach* oder *Feld einnehmend* Hemâdri 1,653,2. 3. — *d) nur aus einem Worte bestehend* Tâṇḍja-Br. 12,13,22. °म् Adv. *mit einem Worte, kurz ausgedrückt.* — 2) m. *a)* Pl. N. pr. eines mythischen Volkes. — *b) quidam coeundi modus.* — 3) f. एकपदा *a) ein aus einem* Pâda *bestehender Vers.* — *b)* = पूर्वभाद्रपदा Varâh. Bṛu. S. 6,12.

*एकपदि Adv. gaṇa द्विदण्डादि.

एकपदिक Adj. = 2. एकपद 1) *c)* Hemâdri 1,651,12.

एकपर Adj. *über Alles gehend.*

*एकपरि Adv. *mit Ausnahme eines* (Würfels u. s. w.).

एकपर्णा f. 1) N. pr. einer jüngeren Schwester der Durgâ. — 2) *Bein. der Durgâ.

एकपर्णिका f. *eine Form der* Durgâ.

एकपर्वतक m. N. pr. eines *Gebirges.*

*एकपलाश m. Davon Adj. °शीय gaṇa गहादि.

एकपशुक Adj. *dasselbe Opferthier erhaltend* Âçv. Çr. 3,6,18.

एकपाकोपजीविन् Adj. *von einer Küche speisend* Comm. zu Gobh. 1,1,24.

एकपाटला f. 1) N. pr. einer jüngeren Schwester der Durgâ. — 2) *Bein. der Durgâ.

एकपातिन् Adj. 1) *allein seiend, — stehend.* — 2) *zusammen gehörig, zusammenfallend* ṚV. Prât. Âçv. Çr. 5,18,11. 6,5,6. 12,6,23. — 3) Pl. *zusammengenommen* Ait. Br. 1,19.

1. एकपाद् m. 1) *ein Fuss.* — 2) *Viertel* MBh. 12,232,21. — 3) *ein und derselbe* Pâda.

2. एकपाद 1) Adj. (f. आ) *einfüssig; nur einen Fuss gebrauchend.* — 2) m. Pl. N. pr. eines mythischen Volkes. — 3) m. oder n. N. pr. einer Oertlichkeit. — 4) f. एकपदी Titel des 2ten Buches im Çat. Br.

एकपादक 1) m. Pl. eines mythischen Volkes R. ed. Bomb. 4,40,26. — 2) f. °दिका *a) ein Fuss* Naish. 1,121. — *b)* = 2. एकपाद 4).

एकपार्थिव m. *Alleinherrscher* 97,20.

एकपिङ्ग und °ल m. Bein. Kubera's (*ganz braun*).

एकपिङ्गलाचल m. Kubera's *Berg, d. i. der* Himavant Daçak. 42,21.

एकपीत Adj. (f. आ) *ganz gelb* 292,19.

एकपुटरीक n. *die einzige Lotusblüthe, so v. a. der absolut Beste* Çat. Br. 14,9,3,14.

एकपुत्रक m. *ein best. Vogel.*

1. एकपुरुष m. 1) *nur ein Mann.* — 2) *der eine Urgeist* (एष पु° bessere Lesart).

2. एकपुरुष Adj. *nur aus einem Menschen bestehend.*

एकपुरोडाश Adj. *denselben Opferkuchen erhaltend* Çat. Br. 4,6,8,18.

*एकपुष्पा f. *eine best. Pflanze.*

एकप्राख्य Adj. (f. आ) *gleichartig* Megh. XI.

एकप्रतिहार Adj. *nur mit einer* Pratihâra *genannten Silbe versehen* Lâṭj. 6,12,4.

एकप्रदान Adj. (f. आ) Pl. *ihre Gaben in einer durch eine gemeinsame* Jâgjâ *eingeleiteten Darbringung empfangend.*

*एकप्रस्थ m. N. pr. einer Stadt.

एकप्राणभाव m. *einmaliges Athemholen* TS. Prât.

एकप्राणयोग m. *das Verbinden* (von Lauten) *mittels eines einzigen Athemzuges.*

एकप्रादेश Adj. (f. आ) *eine Spanne lang* Çat. Br. 6,5,3,10.

*एकफला f. *eine best. Pflanze.*

एकबुद्धि 1) Adj. *a) einmüthig* Kathâs. 18,136. — *b) von schlichtem Verstande.* — 2) m. N. pr. eines Fisches.

एकभक्त 1) Adj. (f. आ) *nur Einem ergeben, treu* M. 8,363. — 2) n. *einmaliges Essen am Tage* Kaç. 38.

एकभक्ति f. = एकभक्त 2.

एकभक्तिक Adj. *nur eine Mahlzeit am Tage einnehmend* Gaut.

1. एकभाव m. 1) *das Einssein.* — 2) *Einfalt, schlichtes und ehrliches Benehmen* Spr. 1878.

2. एकभाव Adj. 1) *eines und desselben Wesens.* — 2) *sich einfach und offen benehmend gegen* (Gen.).

एकभाविन् Adj. *zu eins werdend, zusammenfliessend.*

एकभूत Adj. *ein und ungetheilt, ganz aufmerksam.*

एकभूमिक Adj. *einstöckig* Hemâdri 1,672,2.

एकभूय n. *Einswerdung* Kaush. Up. 3,2.

एकभोजन n. 1) = एकभक्त 2). — 2) *gemeinsames Mahl.*

एकभोजिन् Adj. *nur einmal am Tage essend.*

1. एकमति f. *der auf einen Gegenstand gerichtete Sinn.*

2. एकमति Adj. *einmüthig.*

एकमनस् Adj. 1) *der seinen Sinn nur auf einen Gegenstand gerichtet hat, nur einem Gedanken nachgehend, aufmerksam* 298,17. Auch mit der Ergänzung componirt. — 2) *einmüthig.*

°एकमय Adj. (f. ई) *nur aus* oder *in — bestehend, ganz erfüllt von.*

एकमात्र Adj. *nur eine Mora habend.*

एकमुख Adj. 1) *nur einen Mund habend* Hemâdri 1,808,22. — 2) *demselben Ziele zugewandt.* — 3) *zu einer Kategorie gehörig.* Nom. abstr. °त्व n. Comm. zu TBr. 1,60. — 4) *von Einem beaufsichtigt.*

एकमूर्धन् Adj. (f. °र्धी) = एकमुख 2).

एकमूल 1) Adj. *eine einzige Wurzel habend* 38,11. — 2) *f. आ *a) Linum usitatissimum. — b) Desmodium gangeticum.*

एकयम Adj. *eintönig* TS. Prât. 15,9.

*एकयष्टि und *°का f. *ein Perlenschmuck aus einer einzigen Schnur.*

एकयावन् m. N. pr. eines Fürsten.

एकयूप m. *ein einziger —, ein und derselbe Opferpfosten* Maitr. S. 3,4,8. Tâṇḍja-Br. 21,4,18.

एकयोनि Adj. 1) *von derselben Mutter geboren.* — 2) *von derselben Herkunft, — Kaste.*

*एकरज m. *Verbesina scandens Roxb.*

*एकरद m. Bein. Gaṇeça's Gal.

1. एकरस m. *die einzige Neigung, das e. Vergnügen.*

2. एकरस Adj. (f. आ) 1) *nur einen Geschmack* (obj.) *habend* Ragh. 10,17. — 2) *nur an Einem Gefallen findend* Ragh. 8,64. Gewöhnlich in Comp. mit der Ergänzung 9,42. Çâk. (Pischu.) 62,8. — 3) *sich stets gleich bleibend, unwandelbar* Mâlatîm. 71,7 (63,19) = Uttarar. 79,6 (102,3).

एकराज् 1) Adj. *allein sichtbar.* — 2) m. *a) der Fürst allein. — b) Alleinherrscher.*

एकराज्ञ् m. *Alleinherrscher* TBr. 2,8,3.7.

एकराज्ञी f. *Alleinherrscherin* AV. Paipp. 7,3,2.

एकरात्र 1, m. *eine eine Nacht lang dauernde Feier.* — 2, n. *die Dauer einer Nacht (eines Tages)* Gaut.

एकरात्रिक Adj. 1) *für eine Nacht (einen Tag) ausreichend.* — 2) *eine Nacht (einen Tag) verweilend* MBh. 12,192,3. ग्रामैक° *in einem Dorfe* 14, 46,26. — Vgl. एक°.

एकरात्रीण Adj. *eine Nacht während* Lâṭj. 8,4,3.

एकरिक्थिन् Adj. *gleiche Ansprüche auf eine Erbschaft habend.*

एकरुद्र m. 1) Rudra *allein* Ind. St. 13,271. — 2) bei den ekstatischen Çaiva Bez. *einer der 8 Arten von* Vidjeçvara Hemâdri 1,611,9. 823,6.

1. एकरूप n. *nur eine Art und Weise* Ind. St. 15, 364. °तस् *immer in derselben Weise.*

2. एकरूप 1. Adj. (f. आ) *a) einfarbig.* — *b) von gleicher Gestalt, von gleichem Aussehen, einförmig, einartig.* Nom. abstr. °ता f. *Gleichförmigkeit, Unveränderlichkeit* Spr. 1237. — 2) n. Bez. *zweier Metra.*

*एकरूप्य Adj. *von Einem* oder *Einer herrührend.*

*एकरेणु m. Bein. Kakshîvant's Gal.

एकर्च 1) Adj. *aus einem Verse bestehend.* — 2) n. *ein aus einem Verse bestehendes Lied.*

एकर्तु m. *die eine Zeit.*

एकर्षि m. 1) *der einzige, oberste* Ṛshi. — 2) N. pr. eines Ṛshi. एकर्षे रात्रत्नम् Name eines Sâman Ârsh. Br.

एकल 1. Adj. *a) ein, der Eine.* — *b) allein.* — 2. m. *Solosanger* S. S. S. 118.

एकलक्ष्यता f. *das das einzige Ziel Sein* Daçak. 82,2.

एकलव्य N. pr. 1) m. eines Fürsten der Nishâda. — 2) f. आ einer Stadt.

1. एकलिङ्ग n. *ein isolirt stehender Phallus.*

2. एकलिङ्ग 1) *m. Bein. Kubera's. — 2) n. N. pr. eines Tîrtha.

*एकलू m. N. pr. eines Mannes.

एकवक्त्र N. pr. 1) m. eines Dânava. — 2) f. आ einer der Mütter im Gefolge Skanda's.

एकवक्त्रक Adj. *eingesichtig* Hemâdri 1,824,2.

एकवचन n. *Einzahl, Singular.*

एकवचनान्त Adj. *auf eine Casusendung des Singulars ausgehend.* Nom. abstr. °ता f. und °त्व n. Comm. zu Mṛkkh. 63,2.

एकवत् Adv. *wie Eines, wie wenn es sich um Einen handelte* Âpast.

एकवद्भाव m. *das Sichdarstellen als Einheit* Comm. zu Kâṭy. Çr. 2,3,8.

1. एकवर्ण m. *ein einziger Laut.*

2. एकवर्ण 1) Adj. *a) einfarbig, gleich* — Spr. 1375. Nom. abstr. °ता f. Brahmabindûp. 19. — *b) einförmig* Bhâg. P. 8,3,29 — *c) nur eine Kaste habend.* — *d) nur aus einem Laute bestehend.* — 2) *f. ई *ein best. musik. Instrument.*

एकवर्णक Adj. *einsilbig.*

एकवर्णसमीकरण n. *eine Gleichung mit einer unbekannten Grösse.*

एकवर्तमन् n. *Pfad* Naish. 6,24.

*एकवर्षिका f. *eine einjährige Kuh.*

एकवस्त्र Adj. *nur mit einem Untergewand angethan* Âpast. Hemâdri 1,90,22. Nom. abstr. °ता f.

एकवस्त्रस्नानविधि m. Titel eines Werkes.

एकवाक्य n. 1) *ein Ausdruck, — Wort.* Nom. abstr. °त्व n. Comm. zu den Çivasûtra. — 2) *ein einziger Satz.* Nom. abstr. °ता f. und त्व n. Ind. St. 13,500. Comm. zu Gaim. S. 132,1. 131,18. — 3) *ein und derselbe Satz* Kâvjâd. 3,131.

एकवाचक Adj. *dasselbe besagend, synonym* Comm. zu Varâh. Brh. S. 78.

एकवाचकानुप्रवेशसंकर m. *eine best. rhetorische Figur.*

*एकवाद् m. *eine Art Trommel.*

एकवाग्घा f. *ein best. gespenstisches Wesen.*

एकवारम् Adv. 1) *nur ein Mal.* अद्याप्येकवारम् *heute noch e. M.* — 2) *auf ein Mal.*

एकवास Adj. *an demselben Orte lebend* Spr. 2149.

एकवासविधि m. Titel eines Werkes.

एकवासस् Adj. = एकवस्त्र Âpast. MBh. 3,61,6.

एकविंश 1) Adj. (f. ई) *a) der 21ste.* — *b) aus 21 bestehend.* — *c) mit dem* Ekavimçastoma *verbunden.* — 2) m. *a)* = एकविंशस्तोम. — *b)* Bez. *eines der 6* Pṛshṭhjastoma.

एकविंशक 1. Adj. (f. °शिका) *a) der 21ste* Hemâdri 1,416,4. 426,6. — *b) aus 21 bestehend.* — 2) n. *21-Zahl.*

एकविंशत् f. Pl. *einundzwanzig.* Am Anf. eines Comp. Hemâdri 1,293,5.

एकविंशति f. Sg. und Pl. selten, dass. एकविंशत्यमी (!, स्वर्गाः Hemâdri 1,464,1. Als Adj. in °यूपाः. एकविंशतिगृहीत *21 Mal geschöpft.* एकविंशतिनिर्बाध Adj. Çat. Br. 6,7,1.2. 7,4,1,10. एकविंशत्यरात्रि Adj. एकविंशत्यह् m. Lâṭj. 4,6,12. एकविंशतिसंस्थ Adj. Ind. St. 10,326. *एकविंशतिभरद्वाजम् Mahâbh. 2,411,b.

एकविंशतितम Adj. *der 21ste.*

एकविंशतिधा Adv. *21fach, in 21 Theile.*

एकविंशतिविध Adj. *21fach* Maitr. S. 3,2,3.

एकविंशतिस्थान n. Titel eines Werkes.

एकविंशत्क n. *21-Zahl.*

एकविंशत्यनुगान n. Name eines Sâman.

एकविंशस्तवत् Adj. *mit dem* Ekavimçastoma *verbunden.*

एकविंशसंपद् f. *Herstellung einer 21-Zahl* Çat. Br. 7,1,2,15. 8,5,2,8.

एकविंशस्तोम m. *ein aus 21 Gliedern bestehender* Stoma.

एकविंशिनी f. *21-Zahl* Tândja-Br. 21,4,13.

एकविध Adj. 1) *einfach.* — 2) *identisch.*

एकविभक्ति Adj. *immer in demselben Casus stehend* P. 1,2,44.

एकविलोचन m. Pl. N. pr. eines mythischen Volkes.

एकवीर 1) m. *a) ein unvergleichlicher Held.* — *b) *ein best. Baum* Râgân. 8,17. — 2) f. आ *a) *eine Gurkenart* Nigh. Pr. — *b)* N. pr. einer Tochter Çiva's.

एकवीरकल्प m. Titel eines Werkes.

एकवीर्य Adj. *von gleicher Kraft* Tândja-Br. 5,1,12.

एकवृक m. *ein allein wandernder Wolf* Cit. im Comm. zu Taitt. Âr. 4,28,1.

एकवृक्ष m. 1) *ein isolirt stehender Baum* Varâh. Jogaj. 6,20. °सद् Adj. Mân. Grhj. 1,13. — 2) *ein und derselbe Baum* Spr. 1376. — Davon *Adj. °क्षीय.

एकवृत् Adj. *einfach.*

एकवृत्तमय Adj. *in einem und demselben Metrum abgefasst.*

एकवृन्द m. *eine best. Krankheit des Schlundes.*

एकवृष 1) m. *der einzige Stier, Herrscher der Heerde.* — 2) n. Name eines Sâman.

1. एकवेणि und °णी f. *eine einzige Flechte (als Zeichen der Trauer)* Megh. XII. °वेणीधरा Adj. f., °वेणीधरत्व n. Nom. abstr.

2. एकवेणी Adj. f. *aus einer Flechte bestehend* Megh. 89.

एकवेश्मन् n. *ein einziges Bauwerk* Çat. Br. 1,3,2,14.

एकव्याख्यान Adj. (f. आ) *dieselbe Begründung habend* Çat. Br. 6,2,2,27.33. 7,4,6. 7,2,4,28.

एकव्याकरणिक m. Pl. Name einer buddh. Schule.

एकव्रत Adj. (f. आ) 1) *allein befehlend* AV. Paipp. 7,3,1. — 2) *nur Einem ergeben, treu.*

एकव्रात्य m. *der eine, oberste* Vrâtja.

1. एकशत n. *hundertundeins.* सपञ्चैकशतं गाः *hundert Kühe und einen Stier* MBh. 12,165,57.

2. एकशत Adj. *der hundertunderste.* Am Ende eines adj. Comp. f. आ Gaut.

एकशततम Adj. dass.

एकशतधा Adv. *101fach, in 101 Theile.*

एकशतविध Adj. *101fach.*

एकशफ 1) Adj. *einhufig, dessen Huf nicht gespalten ist.* — 2) m. *a) Einhufer.* — *b) *Pferd.* — 3) n. *das Geschlecht der Einhufer.*

*एकशरीर Adj. *blutsverwandt.*

एकशलाका f. *ein einzelnes Stäbchen* Çat. Br. 2,6,1,6.

एकशस् Adv. *einzeln* 130,27.

*एकशाख Adj. *zu derselben Schule gehörig.* Davon *Adj. °खीय.

एकशायिन् Adj. *allein* (ohne Frau) *schlafend.*

एकशाल 1) n. *a) ein Haus aus einem Zimmer.* — *b)* N. pr. einer Oertlichkeit. °साल v. l. — 2) f. आ N. pr. *a)* einer Oertlichkeit. — *b)* einer Stadt.

*एकशालिक Adj. = एकशाला.

एकशाल्मलीस्पृक्पत्नीव्रत n. *ein best. Spiel.*

एकशितिपद् Adj. (stark °पाद्) *einen weissen Fuss habend.*

एकशिला f. N. pr. einer Stadt. °नगरी f. Bhoǵa-Pr. 56,74.

एकशीर्षन् Adj. = एकमुख 2).

एकशील Adj. *von gleicher Sinnesart* MBh. 12, 273,11.

एकशीला f. v. l. für एकशाल 2) *b*).

एकशुङ्ग Adj. (f. आ) *eine Knospendecke habend.*

एकशृङ्ग m. Pl. Bez. *bestimmter Manen* MBh. 2,11,47.

एकशेप m. N. pr. eines Mannes.

एकशेष m. 1) *der einzige Rest, das allein übrig Bleibende* Naish. 3,82, v. l. 7,59. Am Ende eines Comp. *allein übrig geblieben von* Veṇis. 68,8. 69,2. — 2) *eine elliptische Bezeichnungsweise, bei der von zwei oder mehreren Wörtern nur eins übrig bleibt,* so z. B. der Dual und der Plural.

एकश्रुतधर Adj. *ein Mal Gehörtes im Gedächtniss behaltend.* Nom. abstr. °त्व n.

1. एकश्रुति f. 1) *ein Ausspruch in der Einzahl* Lâṭj. 1,1,4. Nom. abstr. °त्व n. Gaim. 4,1,12. — 2) *das Hören eines einzigen Tones, Eintönigkeit.* = तान Comm. zu Njâjam. 9,2,15. Nom. abstr. °त्व n. ebend.

2. एकश्रुति Adj. Adv. *eintönig, gleich* —.

एकश्रुत्युपदेश m. Titel eines Vedânta-Werkes.

एकश्रुष्टि Adj. *einem Befehle gehorsam.*

एकषष्ट Adj. 1) *der 61ste.* — 2) *mit 61 verbunden, + 61.*

एकषष्टि f. *einundsechzig.* °तम Adj. *der 61ste.*

एकसंवत्सर m. *ein Jahr.* Acc. *ein Jahr lang* Maitr. S. 1,9,7.

1. एकसंश्रय m. *das Zusammenhalten, friedliches Zusammenleben* Spr. 3941.

2. एकसंश्रय Adj. Pl. *zusammenhaltend* Spr. 4404.

एकसती Adj. f. *in der Treue zum Gatten einzig dastehend* Naish. 9,55.

एकसप्तत Adj. *der 71ste.*

एकसप्तति f. *einundsiebenzig.* चतुर्युगानि – एकसप्तति (!) यावता Hemâdri 1,561,14.

एकसप्ततिक Adj. *aus 71 bestehend.*

एकसप्ततितम Adj. *der 71ste.*

एकसर्ग m. *Sammelpunct für Alles.*

*एकसर्ग Adj. = एकतान 1).

एकसहस्र 1) n. *tausendundein.* ऋषभैकसहस्रं गाः *tausend Kühe und einen Stier* MBh. 12,165,56. — 2) Adj. *der tausendunderste.* Am Ende eines adj. Comp. f. आ. ऋषभैकसहस्रा गाः so v. a. *tausend Kühe und einen Stier* Gaut. M. 11,127.

एकसार्थप्रयात Adj. *mit* (सह) *Jmd ein und dasselbe Ziel verfolgend* MBh. 10,5,32. Râǵat. 5,374.

एकसाल n. N. pr. einer Oertlichkeit R. ed. Bomb. 2,71,6. °शाल v. l.

*एकसूत्र n. *eine Art Trommel.*

एकसृक m. *Schakal.*

एकस्तम्भ Adj. *auf einem Pfeiler ruhend* 61,24.

एकस्तोम Adj. *nur mit einem* Stoma *gefeiert* Lâṭj. 9,7,8. Gaim. 5,3,43. °क dass. Comm.

एकस्थ Adj. 1) *zusammenstehend, in Einem vereint, vereint.* Nom. abstr. एकस्थता f. — 2) *ein Fach* oder *Feld einnehmend* Agni-P. 40,7. — 3) *alleinstehend,* so v. a. *selbstständig* AV. Paipp. 7,3,2.

1. एकस्थान n. 1) *ein und derselbe Ort* 154,19. — 2) °स्थाने – अन्यस्मिन् so v. a. *ein Mal — das andere Mal* Spr. 1403, v. l.

2. एकस्थान Adj. *mit demselben Organ ausgesprochen werdend.* Nom. abstr. °त्व n. Comm. zu TS. Prât.

एकस्फ्या f. *ein mit einem Holzspan gezogener Strich* Çat. Br. 3,5,3,2. 9,2,3,1.

एकस्मान्नपञ्चाश m. *ein aus 49 sutja-Tagen bestehendes Opfer* TS. 7,4,3,1.

एकहंस 1) m. *der einzige, höchste* Haṁsa, allegorische Bez. *der Seele.* — 2) wohl n. N. pr. eines Tîrtha.

*एकहल्य Adj. *ein Mal gepflügt* Gal.

एकहस्त Adj. (f. आ) *die Länge einer Hand habend* Agni-P. 42,22. Hemâdri 1,782,16. 825,1.

एकहायन 1) Adj. (f. ई) *einjährig.* — 2) f. एकहायनी *eine einjährige Kuh.* — 3) n. *Zeitraum eines Jahres.*

एकहार्य Adj. (f. आ) 1) *von Einem aufzuführen* (Schauspiel). — 2) als Beiw. von युग *Zeitalter* MBh. 3,13049. एकाहार्य v. l.

एकहेला f. Instr. °हेलया *mit einem Schlage, auf ein Mal* Ganit. 7. Pañkat. 256,24.

एकांश m. *Theil.* Nom. abstr. °ता f.

*एकांशमल m. *Zuckerrohrsaft* Gal.

एकाकिकेसरिन् m. N. pr. eines Bhilla.

एकाकिन् Adj. *alleinig, einsam.* Nom. abstr. °किता f. Instr. *allein.*

1. एकाक्ष Adj. *nur eine Achse habend.*

2. एकाक्ष 1) Adj. *einäugig* Varâh. Jogaj. 6,23. — 2) m. *a)* **Krähe.* — *b)* Bein. Çiva's. — *c)* N. pr. α) eines Wesens im Gefolge Skanda's. — β) eines Dânava.

1. एकाक्षर n. 1) *das einzige Unvergängliche.* — 2) *eine einzige Silbe* Spr. 1400.

2. एकाक्षर 1) Adj. *einsilbig.* Nom. abstr. °त्व n. — 2) wohl m. Titel einer Sammlung *einsilbiger Wörter.* — 3) n. *a) ein einsilbiges Wort.* °कोश m., °नाममाला f., °निघण्ट m., °मालिका f. und एकाक्षराभिधानकोश m. Titel von Sammlungen solcher Wörter. — *b) die Silbe* ओम्. — *c)* Titel einer Upanishad.

एकाक्षरगणपतिकवच n. Titel eines *Gebetes zu* Ganeça.

एकाक्षरीभाव m. *Zusammenziehung zweier Silben in eine.*

एकाक्षरीभाविन् Adj. *in einer Contraction von Silben bestehend.*

1. एकाग्नि m. *ein und dasselbe Feuer* Lâṭj. 4,9,2.

2. एकाग्नि Adj. *nur ein Feuer unterhaltend* Âpast.

एकाग्निक m. = 1. एकाग्नि Hemâdri 1,20,4.

एकाग्निकाण्ड n. Titel eines *Abschnitts* im Kâṭhaka Ind. St. 3,387 (vgl. 12,354).

एकाग्र 1) Adj. (f. आ) *auf einen Punct —, auf einen Gegenstand gerichtet, seine Aufmerksamkeit auf einen Gegenstand richtend.* °दृष्टि, °धी und °मनस् Adj. Häufig in Composition mit der Ergänzung. °म् und °तस् Adv. °ता f. und °त्व n. Nom. abstr. — 2) wohl n. *the whole of the long side (in an excavation) which is subdivided.*

एकाग्रमति m. N. pr. eines Mannes Lalit. 391,11.

*एकाग्र्य Adj. = एकाग्र 1).

*एकाङ्क m. N. pr. eines Mannes.

1. एकाङ्ग n. *ein einzelnes Glied, — Theil.*

2. एकाङ्ग 1) m. *a)* Pl. *Leibwache.* Am Ende eines adj. Comp. f. आ. — *b)* **der Planet Mercur.* — *c)* **der Planet Mars.* — *d)* *Bein. Vishṇu's. — 2) f. ई *ein best. wohlriechender Stoff* (aus Guzerat kommend) Bhâvapr. 1,191. 3,100. — 3) *n. *Sandelholz.*

एकाङ्गरूपक n. *ein unvollständiges Gleichniss* 251,31.

1. एकात्मन् m. *der einzige Geist.*

2. एकात्मन् Adj. 1) *auf sich allein beschränkt, alleinstehend* MBh. 13,107,4. — 2) *eines und desselben Wesens mit* (Gen.). Nom. abstr. °त्मता f.

एकात्म्य fehlerhaft für एकात्मन् und ऐकात्म्य.

एकादश 1) Adj. (f. ई) *a) der eilfte.* Am Ende eines adj. Comp. f. आ. ऋषभैकादशा गाः so v. a. *zehn Kühe*

und einen Stier Gaut. 22,16. Hemâdri 1,467,8 (वृषभै-कादशाश्च zu lesen). वृषभैकादशी f. Sg. dass. 1. 3. — *b) mit eilf verbunden, + 11.* — *c) aus Eilfen bestehend.* — *d)* = एकादशन् Hemâdri 1,627,14. 628,4. — 2) f. ई *der eilfte Tag in einem Halbmonat.* — 3) n. *Eilfzahl.*

एकादशक 1) Adj. *a) der eilfte* Kap. 2,18. 19. Sâṁkhjak. 23. — *b) aus Eilfen bestehend, eilftheilig.* — 2) n. *Eilfzahl.*

एकादशकपाल Adj. *auf eilf Schüsseln vertheilt.*

एकादशकृत्वस् Adv. *eilf Mal.*

एकादशत्व n. *Eilfzahl.*

एकादशधा Adv. *eilffach, in eilf Theile* Çat. Br. 10,4,2,10.

एकादशन् Adj. Pl. *eilf.*

एकादशम Adj. *der eilfte.*

एकादशमारिका f. ein Frauenname (*Mörderin von Eilfen*).

एकादशरात्र *ein Zeitraum von eilf Nächten (Tagen,* Gaut.

एकादशविध Adj. *eilffach.*

एकादशविस्रुगणश्राद्ध n. *ein best.* Çrâddha.

एकादशस्कन्धार्थनिरूपणकारिका f. Titel einer Kârikâ zum Buâc. P.

एकादशात्त m. N. pr. eines Mannes.

एकादशात्तर Adj. (f. आ) *eilfsilbig.*

एकादशारत्नि Adj. *eilf Ellen lang.*

1. एकादशाह n. *ein Zeitraum von eilf Tagen* R. 1,19,14.

2. एकादशाह m. *ein eilftägiges Opfer* MBh. 13,103,32.

एकादशिन् 1) Adj. *aus Eilfen bestehend.* — 2) f. °शिनी *Eilfzahl.*

एकादशिन fehlerhaft für एका°.

*एकादशोत्तम m. Bein. Çiva's.

एकादेश m. 1) *die Substitution eines einzigen Lautes für zwei oder mehrere.* — 2) *ein aus einem einzigen Laute bestehendes Substitut, das an die Stelle von zwei oder mehreren tritt.*

एकाधिप m. *Alleinherrscher* Spr. 3368.

एकाध्यायिन् Adj. *allein studirend* Âpast.

एकानंशा f. Bein. 1) der Kuhû. — 2) der Durgâ.

एकानर्थ Adj. *dieselben Nachtheile empfindend* 30,1.

एकानुगान n. Name eines Sâman Ârsh. Br.

एकानुदिष्ट n. *ein einem einzigen (kürzlich) Verstorbenen geltendes* Çrâddha.

एकानेकस्वरूप Adj. *einfach und zugleich vielfach* VP. 1,2,3.

1. एकान्त m. 1) *ein einsamer, abseits gelegener Ort.* °न्तम् *in der Einsamkeit.* — 2) *Theil, Bestandtheil.* Nom. abstr. °न्ता f. und °न्त्व n. — 3) *Beschränkung auf Eins, Ausschliesslichkeit.* नैष एकान्तो यत् *es ist keine absolute Nothwendigkeit, dass* Pañkat. ed. Bomb. III,56,18. °न्तम्, °न्तेन, °न्तात् (Kap. 5,115), °न्ततस् und एकान्त° (°लाभ *absoluter Gewinn* Bhâg. P. 3,6,37) *ausschliesslich, absolut, durchaus, schlechterdings, vollkommen.* °न्ते Pañkat. 247,18 wohl fehlerhaft für °न्तं. — 4) *das Aufgehen in Einem, absolute Einheit.* — 5) *Dogma* Comm. zu Njâjas. 4,1, 28. 34. 36. सांख्यैकान्त Adj. *ein Anhänger der Sâṁkhjâ-Lehre* 40. 43.

2. एकान्त Adj. *ganz in Etwas* oder *Jmd* (Loc. oder im Comp. vorangehend) *aufgehend, nur Einem hingegeben.* Nom. abstr. °न्ता f.

एकान्तग्रहण n. *einseitige Auffassung* Karaka 3,3.

एकान्तग्राहिन् Adj. *einseitig auffassend* Karaka 3,8.

*एकान्तदुःषमा f. bei den Gaina Bez. *zweier Speichen im Zeitrade.*

एकान्तभाव m. = एकान्त 4) MBh. 12,336,28.

एकान्तभूत Adj. *ganz allein stehend.*

एकान्तर Adj. (f. आ) *nur durch ein Zwischenglied getrennt* Gaut.

एकान्तरुक्ष्य n. Titel eines Werkes.

*एकान्तराज् m. N. pr. eines Bodhisattva.

एकान्तशील Adj. *einen einsamen Ort aufsuchend, sich in die Einsamkeit zurückziehend* MBh. 1,36,4. 14,19,19.

*एकान्तसुषमा f. bei den Gaina Bez. *zweier Speichen im Zeitrade.*

एकान्तिन् Adj. = 2. एकान्त. Die Ergänzung im Gen. oder Loc. °न्तित्व n. Nom. abstr.

एकान्तीतीर्थ (!) n. N. pr. eines Tîrtha.

एकान्नत्रिंश Adj. *aus 29 bestehend* Vaitân. 29,7 (nach der richtigen Lesart).

एकान्ननक्तभोजन n. *das nur einmal am Tage — oder das nur in der Nacht Speisen* Hemâdri 1,156,13.

एकान्नपञ्चाशद्रात्र Adj. *49 Tage während;* m. n. *ein solches Opfer* Kâtj. Çr. 24,2,37. 3,36. Comm. zu 24,2,38.

एकान्नभोजिन् Adj. *nur einmal am Tage essend* Hemâdri 1,164,21.

एकान्नविंश m. *ein 19theiliger Stoma* Lâṭj. 6,7,14.

एकान्नविंशतिधा Adv. *19fach, in 19 Theile* Çat. Br. 10,4,2,15.

एकान्नादिन् Adj. *die Speise Eines essend.*

एकान्वय Adj. *von derselben Familie wie* (Gen.) Çâk. 104,8.

एकापचय m. *Abnahme um Eins* Gaut. 27,12.

*एकाब्दा f. *eine einjährige Kuh.*

एकाम्र, °क, °वन und °कवन n. N. pr. eines geheiligten Waldes.

1. एकायन n. 1) *ein nur für Einen gangbarer, schmaler Pfad.* — 2) *Vereinigungspunct, Sammelplatz.* — 3) *das Aufgehen in Einem, absolute Einheit.* — 4) *das einzige, richtige Verfahren, Lebensklugheit.*

2. एकायन Adj. 1) *nur für Einen gangbar, überaus schmal.* — 2) **nur auf einen Gegenstand gerichtet, nur an e. G. denkend.*

एकायनगत Adj. 1) *auf einem schmalen Pfade sich befindend* MBh. 1,176,5. — 2) *= 2. एकायन 2).

एकायनी Adv. mit भू *zum Vereinigungspunct von Etwas* (Gen.) *werden.*

एकायु m. *der vornehmste Lebendige.*

एकार m. *der Laut* ए TS. Prât. Tândja-Br. 5,7,9.

एकारत्नि Adj. *eine Elle lang* Çat. Br. 11,7,4,1.

एकाराम Adj. *nur an Einem sich ergötzend* Jâgñ. 3,58. Nom. abstr. °मता f.

एकार्णव m. *ein einziges Meer, nichts als Meer.*

1. एकार्थ m. *ein und derselbe Gegenstand* Spr. 5329.

2. एकार्थ 1) Adj. (f. आ) *a) gleichen Zweck —, gleiches Ziel habend* MBh. 3,55,7. Spr. 1407 (°र्थौ zu lesen). — *b) dieselbe Bedeutung habend, ein und dasselbe ausdrückend;* n. in der Rhetorik *ein best. Fehler des Ausdrucks* Vâmana 2,2,11. Kâvjâd. 3, 125. 135. — *c) die Bedeutung eines Ganzen habend, nur einen Begriff bildend.* — 2) m. Titel eines *synonymischen* Wörterbuchs.

एकार्थता f. Nom. abstr. zu 2. एकार्थ 1) *a).*

एकार्थत्व n. Nom. abstr. zu 2. एकार्थ. 1) zu 1) *a)* 216,4. — 2) zu 1) *c)* Mahâbh. 2,368,*a.*

एकार्थनाममाला f. Titel eines *Wörterbuchs.*

एकालापक n. *Wortspiel* Bâlar. 6,1.

एकावम Adj. *um Eins geringer.*

एकावर्त Adj. *einen Wirbel bildend* Vâgbh. 1, 7,13.

एकावलि und °ली f. 1) *ein aus einer einzigen Perlenschnur bestehender Schmuck* Kâd. 232,7. Bâlar. 279,6. Naish. 6,69. Am Ende eines adj. Comp. f. ई Chr. 218,13. — 2) in der Rhet. *eine Reihe von Sätzen, in denen ein regelmässiger Uebergang eines Prädicats in ein Subject oder umgekehrt erfolgt,* Kâvjapr. 10,45. — 3) Titel eines rhet. Werkes. °तरल (Kumârasv. zu Pratâpar.) und °प्रकाश m. Titel von Commentaren dazu.

एकावाच् Adj. *um Eins abnehmend.*

एकाशिन् Adj. *allein speisend, das Mahl nicht mit Andern theilend* Suçr. 1,335,17.

एकाशीत Adj. *der 81ste.*

एकाशीति f. *einundachtzig.* °तम Adj. *der 81ste.*

एकाश्रित Adj. *an Einem haftend, einem einzel-*

nen Gegenstande zukommend.

एकाष्टका f. *der achte Tag nach dem Vollmonde*, insbes. im Monat Mâgha Vaitân.

एकाष्ठील 1) *m. f. (आ) angeblich *Agati grandiflora.* — 2) f. आ *a) eine Art Calotropis* Kâraka 8, 10. — *b) *Clypea hernandifolia.*

एकास्य Adj. *nur ein Gesicht habend* Hemâdri 1, 823,17.

एकाह् m. 1) *Zeitraum eines Tages* Gaut. — 2) *Eintagsfeier.* Unter den Soma-Feiern *diejenigen, welche an einem einzigen Tage Trankbereitung haben.* Bei den Commentatoren oft so v. a. *der* Agnishṭoma *als Grundform der anderen.*

एकाहगम m. *Tagereise.*

एकाहन् n. *ein einziger Tag.* °ह्ना *in einem Tage.*

एकाहातान् m. *die Schnur*, d. i. *die ununterbrochene Reihe von* Ekâha Çat. Br. 13,3,1,9.

1. एकाहार m. *eine einmalige Mahlzeit am Tage* Spr. 1408.

2. एकाहार Adj. *nur einmal am Tage essend.*

एकाहार्य Adj. nach Nîlak. *nur zu einerlei Speise geeignet* MBh. 3,190,41. एकहार्य v. l.

एकिन् Adj. *einfach;* m. *ein aus einem Verse hergestellter* Stoma Lâṭj. 6,5,18. 6,12.

एकी Adv. 1) mit करु *vereinigen, verbinden, sammeln* Daçak. 40,13. — 2) mit भू *zu Eins werden, sich vereinigen, — vermischen.*

एकीकरण n. *das Vereinigen, Verbinden* Comm. zu TS. Prât.

एकीभाव m. *das Einswerden, Vereinigung.*

एकीभाविन् Adj. *auf das Verschmelzen von Vocalen bezüglich.*

एकीय Adj. 1) *von Einem herrührend, nur eine Autorität habend.* — 2) **zu derselben Partei gehörig.*

एकेन्द्रिय Adj. *nur ein Organ habend* H. 21.

एकेष Adj. *nur eine Deichsel habend.*

एकेष्टक Adj. *einen Backstein habend* Çat. Br. 6,1,2,30. 10,5,2,22.

एकेष्टका f. *ein Backstein* Çat. Br. 2,1,2,14.

एकैक Adj. (f. आ) *je einer, jedes Mal einer, jeder einzelne.* Pl. 161,7. °म् Adv. °तस् *einer unter Mehreren* Bhâg. P.

एकैकवृत्ति Adj. *sich an einem einzelnen Gegenstande befindend.*

एकैकशस् Adv. *einzeln, je nach der Reihe, je und je.*

एकैकश्य n. Nom. abstr. von एकैकशस्. Instr. = एकैकशस्. °शेन (!) Kâraka 3,1. Wohl fehlerhaft für ऐ°.

एकैश्वर्य n. *Alleinherrschaft* Mâlav. 1.

एकोपिका f. *Ipomoea Turpethum* oder *Cissampelos hexandra* Madanav. 93,46.

एकोक्ति f. *ein einziger Ausdruck, ein Wort.*

एकोच्चय m. *Zunahme um Eins* Gaut. 27,13.

एकोति Adj. *einem und demselben Ziele zustrebend* Çat. Br. 12,2,2,4.

एकोत्तर Adj. *um Eins grösser, — mehr, — zunehmend.* °क्रमशस् Adv. *der Reihe nach stets um Eins mehr.*

एकोत्तरिका f. oder °गम m. Titel eines buddh. Âgama.

एकोदक Adj. *mit Jmd in dem Verwandtschaftsgrade stehend, dass man mit ihm die Wasserspende für einen und denselben Verstorbenen darbringt.*

एकोदात्त Adj. *einen Acut habend* VS. Prât. 2,1.

एकोद्दिष्ट und °आद्ध n. = एकानुद्दिष्ट.

एकोन Adj. (f. आ) *woran Eins fehlt* Spr. 1428.

एकोनविंशति f. *neunzehn.*

एकोन्नत Adj. *eine Erhöhung habend* TS. 6,2,6,2.

एङ् Bez. *der Vocale* ए *und* ओ 235,11.

एज् 1) एजति *sich rühren, — bewegen, — in Bewegung setzen, erbeben.* Partic. एजत् *beweglich;* n. *das Bewegliche, Lebendige.* — 2) *एजते (दीप्ति). — Caus. एजयति, °ते *in Bewegung setzen.* — Mit उद् *sich rühren, — erheben.* — Caus. in *उदेजय. — Mit *प्र प्रेजते. — Mit सम् *sich in Bewegung setzen* 44,6.

एजत्क 1) Adj. *zitternd* (vor Alter). — 2) m. *ein best. Insect.*

एजथु m. *das Beben* (der Erde).

°एजय Adj. mit vorangehendem Acc. *in Bewegung setzend, erzittern machend.*

*एजि (!) m. N. pr. eines Mannes.

एज्य Adj. (f. आ) *darzubringen.*

*एठ्, एठते (विबाधायाम्).

एड 1) *Adj. *taub.* — 2) m. *eine Art Schaf.* — 3) f. ई N. pr. einer der Mütter im Gefolge Skanda's.

एडक 1) m. *a) ein breithörniges fettschwänziges Schaf* Buâvapr. 2,10. °एजस् n. *ein Staubkörnchen auf einem Schafhaare.* — *b) eine best. Heilpflanze.* — 2) f. *एडका und एडिका (Buâvapr. 2,10) f. zu 1) *a).*

*एडकमुख m. *ein* Kiṁnara Gal.

*एडकीय्, °यति Denom. von एडक. — Mit *उप, उपेड° oder उपैड°.

एडगज m. *Cassia Tora* oder *alata* Kâraka 6,7.

*एडमूक Adj. 1) *taubstumm.* — 2) *blind* Gal. — 3) *böse, schlecht.*

एडिकानी f. *eine best. Pflanze* Utpala zu Varâh. Bṛh. S. 48,41.

*एडुक n. = एडूक.

एडूक m. *n. *Beinhaus, Reliquientempel* (der Buddhisten).

*एडोक 1) Adj. *taub* Gal. — 2) n. = एडूक.

एण 1) m. *a) eine Antilopenart.* — *b) der Steinbock im Thierkreise.* — 2) f. एणी *das Weibchen des* एण Spr. 7618. 7783.

एणक m. = एण 1) *a).*

एणजङ्घ m. N. pr. eines Läufers Daçak. 42,21.

*एणतिलक m. *der Mond.*

एणदृश् 1) f. *Gazellenauge* Naish. 7,32. — 2) m. *der Steinbock im Thierkreise.*

एणनाभि m. *Moschus* Hâs. 15.

एणनेत्रा f. *eine Gazellenäugige* Hâs. 20.

*एणभृत् m. *der Mond.*

एणमद m. *Moschus* Naish. 2,92.

एणशिरस् n. = मृगशिरस् Weber, Nax. 2,391 (एन° gedr.).

एणाक्षी f. *eine Gazellenäugige* Spr. 1443. Viddh. 82,7.

एणाङ्क m. *der Mond.*

एणाङ्कमणि m. *der Mondstein* (चन्द्रकान्त).

एणीकृत Adj. Bez. *einer best. fehlerhaften Aussprache der Vocale* Mahâbh. (K.) 13,23. 26.

एणीदाह m. *eine Form des Fiebers* Buâvapr. 3,79.

एणीदृश् f. *eine Gazellenäugige* Bâlar. 190,8. Prasannar. 37,14. Viddh. 28,9. 83,2.

एणीनयना f. dass. Spr. 7628.

*एणीपचन m. Pl. N. pr. eines Volkes. Davon *Adj. °नीय.

एणीपद m. *eine Schlangenart.*

एणीपदी f. *ein best. giftiges Insect.*

एणीलणा f. *eine Gazellenäugige* Naish. 6,40. Viddh. 63,5.

1. एत Pron. (f. आ) *dieser hier, dieser.* Davon alle Casus mit Ausnahme des Nom. Sg. m. und f. Diese lauten एष(स्) und एषा. Weist häufiger auf etwas Vorangehendes als auf etwas Folgendes hin. एतस्मिन् *in diesem Falle* 308,14. एष याति शिवः पन्थाः *hier geht,* एष कालः *jetzt ist die Zeit,* एष त्वा नयामि स्वर्गम् *wie ich hier stehe, stracks.* Congruirt als Subject in genere und numero in der Regel mit dem Prädicat ohne Rücksicht auf das zu ergänzende Nomen. Häufig mit andern Demonstrativen, mit dem Relativum und Interrogativum verbunden, und wie त in Correlation mit dem Relativum. एतेन — यतस् *deshalb — weil.*

2. ऐत 1) Adj. (f. *एता und ऐनी) *bunt, schimmernd, schillernd.* — 2) m. *a) eine Hirschart.* — *b) Hirschfell.* — 3) f. एता *Hirschkuh.* — 4) ऐनी **Fluss.*

3. ऐत Partic. von 3. इ mit आ.

1. *एतक (f. एतिका) Demin. zu 1. एत.

2. *एतक Adj. (f. एतिका und एनिका) Demin. zu 2. एत.

एतग्व Adj. *bunt schimmernd.*

एतत्पर Adj. *ganz damit beschäftigt* Kull. zu M. 3,127.

*एतत्प्रथम Adj. *dieses zum ersten Male thuend* P. 6,2,162.

एतर्हि 1) Nom. Acc. Sg. n. von 1. एत. — 2) Adv. *auf diese Weise, so, also* 35,32. 36,2. Spr. 2163.

एतदन्त Adj. (f. आ) *damit schliessend* M. 1,50.

एतदर्थम् Adv. *zu diesem Endzweck, deshalb.* In Correlation mit यद् *zu dem E. — dass.*

एतदवस्थ Adj. *in dieser Lage sich befindend* 310, 13. *derartig* Vikr. 135.

एतदात्म्य n. Kâṭh. Up. 6,8,7 fehlerhaft für ऐ°.

एतदायतन Adj. *diesen Standort habend* Tândya-Br. 12,10,16.

एतदीय Adj. 1) *diesem, dieser* oder *diesen gehörig, sein, ihr* Hemâdri 1,2,7. 13. 3,10. Kathâs. 18, 119. — 2) *darauf bezüglich.*

एतदु m. N. pr. eines Asura.

एतदृदृश Adj. *dieses verleihend* Çat. Br. 9,2,1,17.

एतद्देवत्य Adj. *diese zur Gottheit habend* Çat. Br. 8,3,3,6.

*एतद्द्वितीय Adj. *dieses zum zweiten Male thuend* P. 6,2,162, Sch.

*एतन m. 1) *der ausgestossene Athem.* — 2) *Silurus pelorius.*

एतन्मय Adj. (f. ई) *daraus bestehend, so geartet.*

*एतय्, °यति = एनीमाचष्टे.

एतर् Nom. ag. 1) am Ende eines Comp. *der da geht.* — 2) एतरी (एतरि Padap.) von unbekannter Bed.

एतर्हि 1, Adv. *a) jetzt, nunmehr, heut zu Tage.* — 2) *dann* in Correlation mit यर्हि. — 3) n. *ein best. Zeitmaass,* = 15 इदानि.

एतवे, एतवै Dat. Inf. von 3. इ RV.

एतव्य 1) Adj. *dem man sich hinzugeben hat* Tândya-Br. 8,1,11. — 2) n. impers. *vorzugehen mit* (Instr.) Tândya-Br. 4,4,2. 5. 11.

एतश und एतश 1) Adj. *bunt, schimmernd.* — 2) *a)* m. *buntes Ross, Schecke;* insbes. *Sonnenross.* — *b)* **ein Brahman.* — *c)* N. pr. eines Mannes.

*एतशस् und *एतस m. *ein Brahman.*

एतादृक्ष und °दृश् Adj. *ein solcher, derartig.*

एतादृश Adj. (f. ई) dass. von *derselben Art* Spr. 5802. In Correlation mit einem Relativum.

एतावच्छस् Adv. *so oft* Maitr. S. 1,9,8 (°वच्शस्).

एतावत्त्व n. *Quantität, Anzahl, Grösse, Umfang.* Mit folgendem यद् *das Soweitgehen, dass.*

एतावद्धा Adv. *so vielfach.*

एतावत् 1) Adj. *so gross, — viel,* von *solchem Umfange, so gross und nicht grösser, so viel und nicht mehr, so weit und nicht weiter, nur so weit sich erstreckend, nur insofern Etwas seiend.* Häufig in Correlation mit einem Relativum. एतावति *in solcher Entfernung.* — 2) °वत् Adv. *so viel. — weit, bis hierher, so, tam.*

एतावन्मात्र Adj. *dieses Maasses, so gross, —viel, — wenig.*

एति f. *Ankunft.*

एतिवत्त् Adj. *eine Form von* 3. इ *enthaltend* TBr. 1,4,6,1 (vgl. Comm.).

एतु in स्वेतु.

एतास् Abl. Inf. von 3. इ RV.

एतु (आ + इदु) mit folgendem Acc. als Ausruf der *Ueberraschung.* एतिरेभूताम् *sieh da, sie war verschwunden* 29,30. 30,23 (vielleicht डगमिद्धिरण्य° zu lesen). 30. एत्पुरोडाशमेवं कूर्मं भूत्वा सर्पन्तम् Çat. Br. 1,6,3,3. 2,2,3,3. 4,12. 3,4,2. 4,1,3,4. 11,6,1,3. एत् (so Hdschrr., wohl एत् zu lesen) पशुमेव निरात्वं शयानम् Ait. Br. 2,13.

एदिधिषुःपति m. *der Gemahl einer jüngeren Schwester, deren ältere noch nicht verheirathet ist.*

एध्, एधते (selten एधति) *gedeihen, Wohlergehen finden, glücklich sein* (insbes. mit सुखम्); *gross werden, um sich greifen* (von Feuer und Leidenschaften), *anschwellen* (von Wasser). Partic. एधित (oder zum Caus.) *erstarkt, verstärkt, gross geworden, aufgewachsen, angewachsen, angeschwollen.* — Caus. एधयति *gedeihen machen, verstärken, kräftigen.* आशीर्भिः *mit Segenswünschen Jmd hoch leben lassen.* — Mit अधि, Partic. अध्येधित (oder zum Caus.) *erstarkt, verstärkt.* — Mit *उप und *प्र, उपैधते, प्रैधते. — Mit सम् *gedeihen, Wohlergehen finden, erstarken.* समेधित (oder zum Caus.) *erstarkt, gekräftigt, verstärkt.* — Caus. *gedeihen machen, kräftigen, beglücken, vermehren, anschwellen.*

एध 1) Adj. *entzündend,* in अग्न्येध. — 2) m. Sg. Pl. *Brennholz.* एधोदक n. *Brennholz und Wasser.*

एधतु 1) m. f. (Çat. Br.) *Gedeihen, Wohlfahrt.* — 2) *m. *a) Mensch.* — *b) Feuer.* — 3) *Adj. = एधित.

एधमानद्विष् Adj. *dem im Glück Uebermüthigen feind.*

एधवत् Adj. *mit Brennholz genährt* Ragh. 13,41.

1. एधस् n. Sg. Pl. *Brennholz.*

2. एधस् n. und *एधा f. *Gedeihen.*

एधि 2. Sg. Imper. von 1. अस्.

1. एन् Pron. subst. der 3ten Person (*er, sie, es*). Davon folgende oblique Casus: एनम्, एनाम् (einmal im RV. एनाम् am Anfange eines Stollens), एनद्, एनेन, एनयोः, एनौ, एने, एनयोस् und एनोस् (ved.); एनान्, एनासु, एना, एनानि. In der späteren Sprache häufig mit एत verwechselt.

2. एन् und एना Instr. von 1. अ. In der Bed. *dann, alsdann* 17,16. Vgl. एनी.

3. एन m. *Hirsch,* in अनेन.

एनप् Bez. der Casusendung एन in den Advv. दक्षिणेन u. s. w. 232,9.

एनशिरस् s. एण°.

एनस् n. 1) *Frevel, Unthat, Fluch, Unglück* AV. 2,35,2. — 2) *Sünde, Sündenschuld.* — 3) **Tadel.*

एनस्य, एनस्विन् Adj. 1) *durch Frevel veranlasst.* — 2) *sündig, unrecht.*

एनस्वत् und एनस्विन् Adj. *sündig, frevelhaft.*

एनी Adv. 1) *hier, da.* — 2) *dann.* — 3) *auf diese Weise, so.* — 4) एनी परः *weiterhin.* — 5) परः एनी mit Instr. *hinaus über.*

एनी s. 2. एत.

एनोमुच् Adj. *von Sünde befreiend* Maitr. S. 3,15,11.

एम m. und एमन् n. *Gang, Weg, Bahn.*

एमुष s. u. 1. अम्.

एमूष m. Nom. entstellt aus एमुषम्.

एरक 1) m. N. pr. eines Schlangendamons. — 2) f. आ *Typha angustifolia, eine knotenlose, sehr harte Grasart* Bhâvapr. 1,210. Mat. med. 297. VP. 5,27,11. 39. — 3) f. ई *a) eine best. Pflanze.* — *b)* N. pr. eines Flusses. — 4) *n. *wollener Teppich* (buddh.).

एरङ्ग m. *ein best. Fisch* Bhâvapr. 2,13.

एरण्ड 1) m. *Ricinus communis.* °तैल n. *Ricinusoel.* — 2) *f. आ *langer Pfeffer.*

*एरण्डपत्रक 1) m. = एरण्ड 1). — 2) f. °त्रिका = एरण्डफला.

*एरण्डफला f. *Croton polyandrum Spr.*

एरण्डीतीर्थ n. N. pr. eines Tîrtha.

एरमत्तक m. N. pr. eines Mannes. Auch ऐर°.

एरिरे 3. Pl. Perf. von ईर् mit आ.

एरु m. (?) AV. 8,22,3.

एर्वारु m. f. und °क m. *Cucumis utilissimus;* n. *die Frucht; Melone* Mat. med. 297.

*एल n. *eine best. Zahl* (buddh.).

*एलक m. = एडक *eine Art Schaf.*

*एलङ्ग m. *ein best. Fisch.*

*एलद n. *eine best. Zahl* (buddh.).

एलवालु und °क n. *die wohlriechende Rinde von Feronia elephantum; ein rothes Pulver* (*der Same einer best. Pflanze*) Mat. med. 297.

*एलविल m. = ऐलविल.

एला f. 1) *Kardamomen.* — 2) *ein best. Metrum.* — 3) N. pr. eines Flusses Hariv. 9512. ऐला v. l.

*एलाक m. N. pr. eines Mannes.

एलाकपुर n. N. pr. einer *Stadt*.

*एलागन्धिक n. = एलवालु Râgan. 4,127.

*एलान n. *Orange* Nigh. Pr.

एलापत्र m. N. pr. eines Schlangendämons.

एलापत्या f. *die dritte Nacht im* Karmamâsa Ind. St. 10,296.

*एलापर्णी f. *Mimosa octandra Roxb.*

एलापुर n. N. pr. einer *Stadt* LA. 17,9. Ind. St. 14,115. 127.

*एलाफल n. = एलवालु Râgan. 4,127.

*एलाय्, °यति (विलासे).

*एलावली f. *eine best. Pflanze.*

*एलाक्व n. = एलवालु Râgan. 4,127.

*एलीका f. *kleine Kardamomen.*

*एलु n. *eine best. Zahl* (buddh.).

एलुक *eine best. Pflanze* oder *Arzneistoff.*

*एल्वबालुक (Râgan. 4,126), एल्वालु (Bhâvapr. 1, 194) und एल्वालुक (Karaka 6,9) n. = एलवालु.

1. एवँ, एवाँ Adv. 1) *so, gerade so.* Im MBh. einmal = इव. — 2) *allerdings, ja wohl, wirklich.* — 3) das unmittelbar vorangehende Wort mit Nachdruck hervorhebend und durch *gerade, eben, kaum, nur, noch, schon* u. s. w. wiederzugeben. Oft genügt der blosse Nachdruck, und bisweilen, insbes. nach einigen Partikeln, ist एव ganz bedeutungslos. Ausnahmsweise am Anfange eines Stollens 122,9.

2. एँव 1) Adj. (f. आ) *eilig, rasch.* — 2) m. *a) Lauf, Gang;* meist Instr. Pl. — *b)* Pl. *das Gebaren, Handlungsweise, Gewohnheit.* Instr. *more suo, wie es hergebracht ist* u. s. w. — *c) die Welt.*

एवँरूप Adj. (f. आ) *so gestaltet, derartig.* Nom. abstr. एवंरूपता f. Comm. zu Tândja-Br. 13,4,5.

एवंविद् Adj. *so* oder *Solches wissend, wohlunterrichtet, des Richtigen kundig.*

एवंविद्वँस् Adj. dass. Çat. Br. 14. Sonst stets एवँवि°.

एवंविध Adj. (f. आ) *derartig.*

एवंविशेषण Adj. *so prädicirt, — definirt* Comm. zu Njâjas. 1,1,43.

एवंविषय Adj. (f. आ) *darauf gerichtet, — sich beziehend* Kull. zu M. 2,3.

एवँवीर्य Adj. 1) *darin stark* Çat. Br. 13,8,3,11. — 2. *solche Kraft besitzend.*

एवंवृत (f. आ) und °वृत्ति Adj. *sich so benehmend, so verfahrend, — beschaffen.*

एवंव्रत Adj. 1) *diese Pflichten erfüllend.* — 2) *so verfahrend.*

एवंसंस्थितिक Adj. (f. आ) *von dieser Beschaffenheit* MBh. 3,32,59.

एवंसंज्ञक Adj. *so benannt, diesen terminus technicus habend* Mahâbh. (K.) 81,3.

एवँसमृद्ध Adj. *so vollkommen* Çat. Br. 5,1,3,10.

*एवंकारम् Adv. *auf diese Weise.*

एवंकार्य Adj. *dieses bezweckend* Karaka 3,8.

एवंकाल Adj. *so viele Moren enthaltend* P. 1,2, 27, Sch.

एवंक्रतु Adj. *so gesinnt.*

एवंगत Adj. (f. आ) *in solchem Zustande befindlich, sich so verhaltend, so beschaffen.* °गते *bei so bewandten Umständen.*

1. एवंगुण° *solche Eigenschaften, — Vorzüge.*

2. एवंगुण Adj. *mit solchen Eigenschaften* oder *Vorzügen ausgestattet.*

एवंगुणजातीय Adj. dass. MBh. 13,22,37.

एवंजातीय Adj. *derartig* Lâṭj. 2,6,2. Gobh. 2,1, 20. °क dass.

एवँधा Adv. = 1. एव.

एवंद्रव्य Adj. *von solchem Stoff* Karaka 1,12.

एवँनामन् Adj. *so genannt.*

एवंन्यङ्ग Adj. (f. आ) *von dieser Art* Ait. Br. 6,14.

एवंन्याय Adj. *nach dieser Regel gehend.*

एवँम् Adv. *so, auf diese Weise.* यथा — एवम्, एवम् — यथा *wie — so, so — wie.* एवमेवैतत् *so verhält sich dieses, so ist es.* नैतदेवम् *damit verhält es sich nicht so.* एवमस्तु, एवं भवतु und एवम् allein (323,7) *so geschehe es, gut.* अस्त्येवम् *so ist es.* यद्येवम् *wenn es sich so verhält.* किमेवम् *inwiefern?* मैवम् (134,3) und मा मैवम् *nicht so!* Nicht selten in der Bed. von एवंविध.

एवमभ्यनुज्ञ Adj. *in Bezug worauf Solches gesagt worden ist.*

एवमर्थीय Adj. *darauf bezüglich.* In Correlation mit यथा Nir. 3,1.

एवमवस्थ Adj. *in solcher Lage sich befindend.*

एवमाकृति Adj. *so gestaltet* Daçak. 87,18.

एवमाचार Adj. *solchen Wandel führend* Gaut.

एवमात्मक (f. °त्मिका) *so beschaffen.*

एवमादि und एवमाद्य Adj. *von der eben erwähnten Art, — Beschaffenheit.*

एवंपूर्व Adj. *dem dieses vorangeht* 223,26.

एवंप्रकार Adj. *derartig.*

एवंप्रभाव Adj. *von solcher Macht.*

एवंप्राय Adj. (f. आ) *derartig.*

एवंभूत Adj. (f. आ) *so beschaffen, ein solcher.*

एवँयाँ Adj. *rasch gehend.*

एवँयामरुत् 1) als Refrain in Ṛ.V. 5,87 wohl ein Ausruf. — 2) Bez. *des Liedes* Ṛ.V. 5,87. — 3) angeblich N. pr. des Verfassers dieses Liedes.

एवयामरुत m. = एवयामरुत् 3) Ârsh. Br.

एवँयावन् Adj. *rasch gehend.*

एवँर Adj. *so bereitstehend, fertig.*

एवावद् Adj. *wahr redend, wahrhaftig.* Nach Sâj. N. pr.

एष्, एँषति, *°ते *schleichen, gleiten* AV. — Mit अति *hingleiten über.* — Mit उप *herbeischleichen, herbeikommen.*

1. एषँ s. u. 1. एत.

2. एँष m. *das Hineilen.*

3. एँष 1) Adj. *suchend,* in नष्टेषँ. — 2) m. *das Aufsuchen.*

4. एषँ m. *Wunsch, Wahl.*

5. एषँ Adj. *hingleitend, eilend.*

*एषक (f. एषका und एषिका) Demin. von 1. एष.

1. एषणा n. oder °णी f. *Drang, Trieb.*

2. एषणा 1) Adj. *suchend, wünschend.* — 2) *m. *ein eiserner Pfeil.* — 3) f. एँषणा *a) das Suchen, Ersuchen um, Wunsch, Verlangen.* — *b)* = एषणासमिति. — 4) f. एषणी *a) Sonde.* — *b) Goldschmidtswage.* — 5) n. *a) das Suchen.* — *b) das Sondiren.*

एषणासमिति f. *tadelloses Benehmen beim Betteln* Hem. Joc. 1,37.

*एषणिका f. *Goldschmidtswage.*

*एषणिन् Adj. *suchend, strebend.*

एषणीय Adj. 1) *wünschenswerth, erwünscht.* — 2) am Ende eines Comp. *zur Untersuchung von gehörig.*

*एषवीर m. *ein best. verachtetes Brahmanengeschlecht.*

*एषिक gaṇa पुरोडितादि in der Kâç.

*एषितर् Nom. ag. *der Etwas sucht, — haben will* Bhaṭṭ. 9,31.

एषितव्य Adj. 1) *zu suchen* Çaṅk. zu Bâdar. 2, 2,10. — 2) *als wahr anzunehmen* Comm. zu Njâjas. 2,1,27. 3,2,33.

एषिन् Adj. *suchend, nachgehend, wünschend.* Meist in Comp. mit der Ergänzung.

(एषिष्य) एषिषिँय Adj. *suchenswerth, wünschenswerth.*

एँष्ट n. Pl. *das Erbetene* Ṛ.V. 1,184,2.

1. एँष्टर् Nom. ag. *der da vordringt* Maitr. S. 2,2,13.

2. *एष्टर् Nom. ag. = एषितर् Bhaṭṭ. 9,31.

एँष्टवे Dat. Inf. *aufzusuchen* Çat. Br. 4,5,2,1. 12,3,1,4.

एँष्टव्य Adj. 1) *aufzusuchen, wünschenswerth, erwünscht.* — 2) *als wahr anzunehmen.*

एँष्टि f. *Aufsuchung, Begehr, Wunsch.*

1. एष्य Adj. *zukünftig.*

2. एष्य, एषिँय Adj. 1) *aufzusuchen* Tândja-Br. 13, 9,11. 11,20. — 2) *zu sondiren.*

एष्यत्कालीय und एष्यत् Adj. *zukünftig.*

एक Adj. (f. घ्नी) *begierig, verlangend.*

एकम् n. = *क्रोध. Vgl. घ्नेकस्.

*एकि m. N. pr. eines Mannes.

*एकिकटा und *एकिद्वितीया f. gaṇa मयूरव्यंसकादि.

एकिमाय Adj. fehlerhaft für घ्नेकिमाय.

*एकियव n. und *एकियेयाकिरा f. gaṇa मयूरव्यंसकादि.

एकिवत्त् Adj. *das Wort* एकि *enthaltend* Tâṇḍya-Br. 11,11,1.

*एकिवाणिजा f., *एकिविधसा f., *एकिस्वागता f. und *एकोड n. gaṇa मयूरव्यंसकादि.

*1. ऐ Interj. *des Anrufens, der Anrede und des Sichbesinnens.*

*2. ऐ m. Bein. Çiva's.

*ऐक gaṇa गर्गादि.

ऐककर्म्य n. *Einheit der Handlung* Gaim. 6,1,17. 3,12.

ऐककाल्य n. *Gleichzeitigkeit* Gaim. 5,4,24.

*ऐकगविक Adj. *nur eine Kuh habend.*

ऐकगुण्य n. *einfacher Betrag, einfaches Maass.*

ऐकध्य n. *das auf ein Mal.* °म् und °तस् *auf ein Mal, zusammen.*

ऐकपत्य n. *Alleinherrschaft über* (Gen.).

ऐकपदिक Adj. 1) *zu einem einfachen Worte gehörig.* — 2) *in einzelnen Wörtern bestehend.*

ऐकपद्य n. *Worteinheit.*

*ऐकभाव्य n. *das Einssein.*

ऐकभौतिक Adj. *aus einem einzigen Element bestehend.*

ऐकमत्य n. *Einmüthigkeit, Einstimmigkeit* Spr. 1479. 1481.

ऐकराज्य n. *Alleinherrschaft.*

ऐकरात्रिक Adj. *eine Nacht verweilend* Gaut.

ऐकरूप्य n. *Einartigkeit, Identität.*

*ऐकलव Adj. von ऐकलव्य.

*ऐकलव्य m. Patron. von एकलू.

ऐकवर्णिक Adj. *nur einer Kaste zukommend* MBh. 3,150,34.

*ऐकशतिक Adj. *mit 101 versehen.*

ऐकशफ Adj. *von Einhufern kommend* Gaut.

ऐकशब्द्य n. *Worteinheit, Identität des Wortes* Gaim. 1,4,8. 2,1,30.

*ऐकशालिक Adj. = एक °.

ऐकश्रुत्य n. *Gleichtönigkeit.*

*ऐकसहस्रिक Adj. *mit 1001 versehen.*

ऐकस्वर्य n. 1) *das nur einen Accent Haben.* — 2) *Gleichtönigkeit.*

ऐकागारिक m. *Dieb.* f. ई *Diebin.*

ऐकाग्निक Adj. *ein einziges Feuer betreffend.*

*ऐकाग्र्य H. 1458 fehlerhaft für ऐकाग्र्य.

ऐकाग्र्य n. *die auf einen Gegenstand gerichtete Aufmerksamkeit.*

ऐकाङ्गायन m. Patron. von ऐकाङ्ग.

ऐकाङ्ग m. *ein Soldat von der Leibwache.*

ऐकात्म्य n. *Wesenseinheit* Buâg. P. 4,13,8. 21,29.

ऐकादशान्न m. Patron. von ऐकादशान्न.

ऐकादशिन् Adj. *zu einer Eilfzahl gehörig.*

ऐकाधिकरण्य n. *Einheit des Bezuges.*

ऐकान्तिक Adj. (f. ई) *alles Andere ausschliessend, ausschliesslich, absolut.*

ऐकान्त्य n. *Ausschliesslichkeit, ein absolutes Verhältniss* Sarvad. 42,4.

*ऐकान्यिक Adj. *der beim Hersagen einen Fehler gemacht hat.*

*ऐकायन m. Patron. von एक.

ऐकार m. *der Laut* ऐ TS. Prât. AV. Prât.

ऐकार्थ्य n. 1) *Einheit der Absicht, — des Zwecks.* — 2) *Begriffseinheit* Mahâbh. 2,368,*a*. — 3) *Gleichheit der Bedeutung* Gaim. 2,1,30.

ऐकाश्रम्य n. *das Bestehen nur eines Stadiums im religiösen Leben* Gaut. Comm. zu Njâjas. 4,1,61. fg.

ऐकाहिक Adj. (f. ई) 1) *eintägig, quotidianus* (Fieber) Agni-P. 31,18. — 2) *zur Eintagsfeier gehörig, dem einfachen* Soma-*Opfer eigen, — entsprechend.*

ऐकाह्य n. Nom. abstr. von ऐकाहिक Çâṅkh. Br. 29,3.

*ऐकीय Adj. von ऐक.

ऐकैकश्य n. richtiger als ऐकैकश्य, aber nicht zu belegen.

ऐक्य 1) *m. Patron. von एक. — 2) n. *a) Einheit, das Einssein, Identität. — b) Summe. — c) aggregate; the product of the length and depth of the portions or little excavations differing in depth.*

ऐक्याभावयत्त् (!) Partic. *vereinigend* Ait. Âr. 346,16.

ऐक्यारोप m. *Gleichsetzung, Identification.*

ऐक्षव 1) Adj. (f. ई) *aus Zuckerrohr gemacht, vom Z. kommend* Çat. Br. 3,4,1,18. 6,2,10. Kâtj. Çr. 8,1, 4. Hemâdri 1,428,20. Bâlar. 62,15. — 2) n. *Zucker.*

*ऐक्षुक 1) Adj. *a) für das Zuckerrohr gut. — b) Zuckerrohr tragend.* — 2) m. Pl. *die Bewohner von* Ikshukṭjâ.

ऐक्ष्वाक 1) *Adj. (f. ई) *dem* Ikshvâku *gehörig* u. s. w. — 2) m. Patron. von Ikshvâku Çat. Br. 13, 5,4,5. MBh. 12,29,130. 13,3,9. R. ed. Bomb. 1,24, 13. Pl. Vâju-P. in VP.² 3,70. — 3) f. ई f. zu 2).

ऐक्ष्वाकु m. fehlerhaft für ऐक्ष्वाक.

ऐङ्गुद 1) Adj. (f. ई) *von der Pflanze* Iṅguda *herrührend* Kâraka 3,8. — 2) *n. *die Frucht des* Iṅguda.

ऐच्छिक Adj. *der Wahl anheimgestellt.*

*ऐज्य m. Patron. von एजि.

ऐट n. Name verschiedener Sâman Ârsh. Br.

1. ऐड 1) Adj. (f. ई) *a) Labung —, Stärkung enthaltend. — b) von der* Iḍâ *abstammend* Vâju-P. in VP.² 3,69. — 2) m. *a)* Patron. des Pâkajaǵña Gobh. 1,9,17. — *b)* Metron. des Purûravas. Pl. *sein Geschlecht* Vâju-P. in VP. — 3) n. Name verschiedener *auf* इडा *ausgehender* Sâman.

2. ऐड Adj. *vom* एड *genannten Schaf kommend* MBh. 8,44,29.

ऐडक 1) Adj. (f. ई) in घ्नैडक. — 2) m. *eine Art Schaf;* vgl. एडक.

ऐडकाव, ऐडकौत्स, ऐडकौश्च, ऐडगाम und ऐडवासिष्ठ n. Namen von Sâman.

ऐडविड m. 1) Metron. Kubera's. — 2) N. pr. eines Sohnes des Daçaratha.

ऐडप्रुह्मप्रुह्मीय, ऐडसैन्धुक्षित und ऐडसौपर्ण n. Namen von Sâman.

*ऐडूक n. = एडूक.

ऐण Adj. (*f. ई) *von der schwarzen Antilope herrührend.*

*ऐणिक Adj. *schwarze Antilopen jagend.*

*ऐणिकीय Adj. Mahâbh. 4,75,*b*.

*ऐणीपचन Adj. (f. ई) von एणीपचन.

ऐणेय 1) Adj. *a) von einer schwarzen Antilopenart herrührend. — b) *herrührend von Etwas, das von einer schwarzen Antilopenart herrührt.* — 2) m. = एण *eine schwarze Antilopenart.* — 3) *n. *quidam coeundi modus.*

ऐतदात्म्य n. *das dessen-Wesen-Sein* 283,5.

*ऐतर Adj. von इतर.

ऐतरेय 1) m. Patron. oder Metron. des Mahidâsa. — 2) Adj. *von* Aitareja *verfasst.*

ऐतरेयक und ऐतरेयब्राह्मण n. *das von* Aitareja *verfasste* Brâhmaṇa.

ऐतरेयिन् m. Pl. *die Schule des* Aitareja.

ऐतरेयोपनिषद् f. Titel einer Upanishad.

ऐतवाह्य n. Name eines Sâman Ârsh. Br.

ऐतश m. N. pr. eines Muni. °प्रलाप m. Bez. eines Bestandtheils der Kuntâpa-Lieder Vaitân.

ऐतशायन m. Patron. von ऐतश.

ऐतिकायन m. Patron. von इतिक. Pl. Saṁsk. K. 184,*a*,7 (ऐनि° gedr.).

ऐतिकायनीय Adj. von ऐतिकायन.

ऐतिशायन m. Patron. von इतिश Gaim. 3,2,43. 6,1,6.

ऐतिक्य n. = ऐतिह्य.

ऐतिहासिक 1) Adj. (f. ई) *auf eine alte Legende zurückgehend* Sây. zu RV. 3,31,5. — 2) m. *Erzähler oder Kenner von Legenden.*

ऐतिह्य n. *Ueberlieferung* Taitt. Âr. 1,2,1. MBh. 12,218,27.

ऐतोस् Gen. Inf. (abhängig von ईश्वर:) *zu erreichen* Ait. Br. 8,7.

ऐदंयुगीन Adj. *in diesem Zeitalter lebend* Çaṁk. zu Kṛihad. Up. 1,9,1.

ऐदंपर्य n. *Hauptsache, Zweck, Ziel* Çaṁk. zu Bâdar. 2,2,1.

ऐधँ m. *Gedeihen* ṚV. 1,166,1 (ऐधेव = ऐधमिव).

ऐध्मकाणव, ऐध्मवाह und ऐध्मकार n. Namen von Sâman.

ऐन m. Pl. MBh. 13,2126 fehlerhaft für ऐल.

*ऐनस n. = एनस्.

ऐनिकायन s. ऐतिकायन.

ऐन्दव 1) Adj. (f. ई) *lunaris.* — 2) m. *der Planet Mercur.* — 3) *f. ई *Serratula anthelminthica* Râgân. 4,64. — 4) n. *a) das Mondhaus* Mṛgaçiras. — *b) eine best. Kasteiung,* = चान्द्रायण Parâç. 4,12,6.

ऐन्दुमतेय m. Metron. Daçaratha's Bâlar. 268,18.

ऐन्दुशेखर 1) Adj. *dem* Çiva *gehörig* Bâlar. 22, 10. 78,9. — 2) n. *die Geschichte, wie der Mond zu* Çiva's *Diadem wurde,* Bâlar. 29,15.

ऐन्द्र 1) Adj. (f. ई) *dem* Indra *gehörig, ihm geweiht, von ihm ausgehend* u. s. w. अम्बु, जल, तोय *Regenwasser* Kaṭhaka 1,27. 6,30. कार्मुक, धनुस् *Regenbogen.* दिश् *Osten.* — 2) m. *der für* Indra *bestimmte Opfertheil.* — 3) f. ई *a) ein an* Indra *gerichteter Vers.* — *b) Osten.* — *c) das Mondhaus Ǵjeshṭhâ.* — *d) der 8te Tag in der dunkelen Hälfte des Monats* Mârgaçîrsha (oder Pausha). — *e)* Indra's *Energie,* personif. als *seine Gattin.* Auf die Durgâ übertragen Mârk. P. 88,34. — *f) *böses Geschick.* — *g) Koloquinthengurke* Buâvapr. 1,141. Kaṭhaka 6,27. — *h) *Kardamomen.* — 4) n. *a) das Mondhaus Ǵjeshṭhâ.* — *b) *wilder Ingwer.* — *c)* Name verschiedener Sâman. — *d)* N. pr. eines Gebiets in Bhâratavarsha VP.² 2,112.

ऐन्द्रजाल n. *Zauberei.*

ऐन्द्रजालि m. *Zauberer* Ind. St. 15,428.

ऐन्द्रजालिक 1) Adj. (f. ई) *mit Zauberei sich abgebend, auf Z. bezüglich.* — 2) m. *Zauberer, Gaukler* 321,28. Utpala zu Varâh. Bṛh. 18,5.

*ऐन्द्रजालिक्य m. Patron. von इन्द्रजालि gaṇa कुर्वादि in der Kâç.

ऐन्द्रतुरीय Adj. *zum Viertel dem* Indra *gehörig.*

ऐन्द्रद्युम्न Adj. *auf* Indradjumna *bezüglich.*

ऐन्द्रद्युम्नि m. Patron. Ǵanaka's MBh. 3,133,4.

ऐन्द्रनील Adj. (f. ई) *aus Sapphir gemacht* Spr. 6039.

*ऐन्द्रमकिक Adj. (f. ई) von इन्द्रमक्.

ऐन्द्रमारुत Adj. *zu* Indra *und den* Marut *in Beziehung stehend.*

*ऐन्द्रलाज्य m. Metron. von इन्द्रलाजी.

*ऐन्द्रलुप्तिक Adj. *dessen Haare ausfallen.*

ऐन्द्रवायव 1) Adj. Indra *und* Vâju *gehörig.* — 2) m. *der* I. *und* V. *gehörige* Graha. °वायवपात्र n. Çat. Br. 4,1,5,19. °वायवाग्र Adj. 4,4,1,17. 5,9,1. fgg.

ऐन्द्रशिर m. *eine Elephantenart.*

ऐन्द्रसेनि m. Patron. von इन्द्रसेन.

*ऐन्द्रकव Adj. von ऐन्द्रकव्य.

*ऐन्द्रकव्य m. Patron. von इन्द्रङ्.

ऐन्द्राग्न 1) Adj. (f. ई) Indra *und* Agni *geweiht, — gehörig, von ihnen kommend.* विधान MBh. 12, 60,39. — 2) n. *das Mondhaus* Viçâkhâ. Auch ऐन्द्राग्नाध्य n.

ऐन्द्राग्नकुलाय m. *ein best.* Ekâha Kâtj. Çr. 22, 11,13.

ऐन्द्राग्न्य v. l. für ऐन्द्राग्न.

ऐन्द्राङ्गागत Adj. *an* Indra *gerichtet und im* Ǵagatî-*Metrum verfasst* Vaitân. Gop. Br. 2,6,16. Vgl. Ait. Br. 6,25.

*ऐन्द्रादृश Adj. (f. ई) von इन्द्रादृश.

ऐन्द्रनिर्ऋत Adj. Indra *und* Nirṛti *gehörig.*

ऐन्द्रपौष्ण Adj. Indra *und* Pûshan *gehörig.*

ऐन्द्राबार्हस्पत्य Adj. Indra *und* Bṛhaspati *gehörig* Maitr. S. 2,1,12.

ऐन्द्रामारुत Adj. Indra *und den* Marut *gehörig* Kâtj. Çr. 23,4,10.

ऐन्द्रायण 1) *wohl m. als Patron. von इन्द्र. — 2) f. ई ein Frauenname.

*ऐन्द्रायणक Adj. von ऐन्द्रायण.

*ऐन्द्रायुध Adj. (f. ई) von इन्द्रायुध.

ऐन्द्रार्भव Adj. *zu* Indra *und den* Ṛbhu *in Beziehung stehend.*

*ऐन्द्रालिश Adj. (f. ई) von इन्द्रालिश.

ऐन्द्रावरुण Adj. *zu* Indra *und* Varuṇa *in Beziehung stehend* Ait. Br. 6,14. 25. 26. Vaitân.

ऐन्द्रावली f. Bez. *des Lautes* ल.

ऐन्द्रावसान Adj. (f. ई) von इन्द्रावसान.

ऐन्द्रावारुण Adj. = ऐन्द्रावरुण Tândja-Br. 8,8,6.

ऐन्द्राविष्णव Adj. (f. ई) Indra *und* Vishṇu *gehörig.*

ऐन्द्रासौम्य Adj. Indra *und* Soma *gehörig.*

ऐन्द्रि m. 1) Patron. *a)* Apratiratha's. — *b)* Ǵajanta's. — *c)* Arǵuna's. — *d) des Affen* Vâlin. — 2) *Krähe.*

ऐन्द्रिय (Comm. zu Njâjas. 2,2,14) und °क (Kaṭhaka 4,1. VP. 1,5,19) Adj. *die Sinne betreffend, sinnlich wahrnehmbar;* n. *Sinnengenuss.* Nom. abstr. °कत्व n. Comm. zu Njâjas. 2,2,14. 15. 5,1,14.

ऐन्द्रियेधी Adj. *nur an Sinnengenuss denkend.*

ऐन्द्रोत m. und °ति m. Patron. von Indrota.

ऐन्धन Adj. *aus Brennstoff entstanden* (Feuer). Auch fehlerhaft für इन्धन.

*ऐन्धायन m. Patron. von इन्ध.

ऐन्य m. 1) *Patron. von इन. — 2) इन्द्रस्यैन्यौ Name zweier Sâman Ârsh. Br.

ऐन्वक n. Name zweier Sâman Ârsh. Br.

ऐभ 1) Adj. (f. ई) *einem Elephanten gehörig* Mudrâr. 66,18 (108,5). Çiç. 18,71. — 2) *f. ई *ein grosser Kürbis.*

ऐभावत m. Patron. Pratîdarça's.

ऐयत्य n. *Quantität, Anzahl, Werth.*

ऐषस् 3. Sg. Aor. von ईष्.

ऐर Adj. von इरा.

*ऐरक्य m. Metron. von एरका.

ऐरण्ड und °क Adj. *aus Ricinus communis gewonnen.* तैल Kaṭhaka 1,27. 6,8.

ऐरमत्तक s. एरमत्तक.

ऐरंमद 1) Adj. *von Wetterleuchten stammend* Bâlar. 41,10. — 2) m. Patron. Devamuni's.

ऐरंमदीय n. N. pr. eines Sees in Brahman's Welt.

ऐरय n. Name eines Sâman Ârsh. Br.

ऐरावण m. N. pr. des Elephanten Indra's Lalit. 249,3.

ऐरावत 1) m. *a)* N. pr. α) eines Schlangendämons. — β) des Elephanten Indra's 322,27. °पद्म m. MBh. 3,162,34. — *b) eine Elephantenart.* — *c) Artocarpus Lacucha Roxb.* — *d) *Orangenbaum.* — *e)* = ऐरावती *d).* — *f)* Name *einer Sonne* Ind. St. 10, 275. — 2) m. n. *eine Art von Regenbogen.* — 3) f. आ = ऐरावती *d);* VP.² 4,276. — 4) f. ई *a)* N. pr. α) des Weibchens von Indra's Elephanten. — β) eines Flusses. — *b) *Blitz* überh. oder *eine bes. Art Blitz.* — *c) ein Farnkraut.* — *d) die Strecke der Mondbahn, welche die Mondhäuser* Punarvasu, Pushja *und* Âçleshâ *umfasst.* — 5) n. *a) die Frucht von Artocarpus Lacucha.* — *b)* N. pr. eines Varsha. *Pl. H. 946.

ऐरावतक 1) *Adj. P. 4,2,121, Sch. — 2) n. = ऐरावत 5) *a).*

ऐरिण n. 1) *Steppensalz.* — 2) Name eines Sâman.

*ऐरेय n. *ein berauschendes Getränk.*

ऐर्म्य Suçr. 2,86,2 wohl fehlerhaft.

ऐल 1) m. Metron. des Purûravas. Pl. *sein Geschlecht* MBh. 13,34,17. — 2) f. आ N. pr. eines Flusses Hariv. 2,109,25. एला v. l. — 3) *n. *eine best. Zahl* (buddh.).

ऐलक Adj. *vom* एडक *genannten Schafe herkommend* Âpast.

ऐलधान 1) m. N. pr. eines Dorfes. — 2) f. ई N. pr. eines Flusses Kataka im Comm. zu R. ed. Bomb. 2,71,3.

ऐलबँ m. *Lärm, Getöse, Geschrei.*

ऐलबकार॑ Adj. *lärmend.*

ऐलबृ॑ und ऐलमृ॑ (Maitr. S. 2.9.9) Adj. *Nahrung bringend (?).*

*ऐलवालुक n. = ऐलवालु.

ऐलविल m. 1) Patron. Dillpa's. — 2) Metron. Kubera's Bâlar. 119,10. 290,5.

*ऐलाक 1) Adj. von ऐलाक्य. — 2) m. N. pr. eines Mannes.

*ऐलाक्य m. Patron. von ऐलाक.

*ऐलि m. und *°शाला f. Kâç. zu P. 6,2,86.

ऐलिक m. Metron. von इलिनी oder ईलिनी.

ऐलूष m. Patron. des Kavasha, der auch ऐलूषीपुत्र genannt wird.

*ऐलेय n. = ऐलवालु.

1. ऐश Adj. *von Çiva herrührend, ihm gehörig* Agni-P. 27.73.

2. ऐश 3. Sg. Imperf. von 1. ईश्॑ Maitr. S. 1,6,8.

ऐशान 1, Adj. (f. ई) *a) zu Çiva in Beziehung stehend. — b) nordöstlich. — 2, f. ई Nordost.*

*ऐशानज्ञ m. Pl. = ईशानज्ञ.

ऐशिक Adj. *zu Îça in Beziehung stehend* R. ed. Gorr. 1,57,6. ऐषीक v. l.

ऐश्य n. *Herrschaft, Macht.*

ऐश्वर 1) Adj. (f. ई) *a) einem Gebieter —, grossen Herrn angemessen, mächtig, majestätisch. — b) Çiva gehörig. — 2) n. Herrschaft, Oberherrlichkeit.*

ऐश्वरि m. Patron. von ईश्वर.

ऐश्वर्य॑ n. 1) *der Stand eines grossen Herrn, Herrschaft, Oberherrlichkeit über* (Gen., Loc. oder im Comp. vorhergehend). पुत्रैश्वर्ये *unter der Herrschaft des Sohnes. — 2) eine übernatürliche Kraft. — 3) Herrschaft, so v. a. Reich.*

ऐश्वर्यविवरण n. Titel eines Werkes.

ऐश्वर्यवत्॑ Adj. *in Besitz der Herrschaft, — Oberherrlichkeit.*

ऐष n. Name verschiedener Sâman.

ऐषमम् Adv. *heuer.*

*ऐषमस्तन und *ऐषमस्त्य Adj. *heurig.*

ऐषावी॑र m. *der ein Mann sein will, es aber nicht ist, ein unbedeutender Mann.*

ऐषिक Adj. = ऐषीक. ऐषिकास्त्र n. Agni-P. 6, 36. 14,22.

*ऐषिक्य n. Nom. abstr. von ऐषिक gaṇa पुरोहितादि in der Kâç.

ऐषिर n. Name verschiedener Sâman.

ऐषीक 1, Adj. *a) aus Halmen bereitet, aus Rohr geflochten.* अस्त्र n. *ein solches Geschoss. — b) über aus Halmen bereitete Geschosse handelnd. — 2) m. Pl. N. pr. eines Volkes.*

ऐषीकायनि wohl so zu lesen) m. Patron. Verz. d. B. H. 38,5.

ऐषीरथि m. Patron. des Kuçika.

*ऐषुकारि m. wohl Patron. von इषुकार. *°भक्त adj. *von solchen Leuten bewohnt.*

ऐषुमत 1) *Adj. (f. ई) von इषुमत्॑. — 2) m. Patron. des Trâta.

ऐष्टक॑ 1) Adj. *aus Backsteinen gemacht.* गृह Hemâdri 1,648,5. — 2) n. *a) die Gesammtheit der Backsteine. — b) das Schichten der Backsteine* Çulbas. 2,41.

*ऐष्टकावत Adj. von इष्टकावत्॑.

ऐष्टिक Adj. (f. *ई) *was zum* Ishṭi *genannten Opfer gehört, dient u. s. w.* Hemâdri 1,7,16. *nach Art einer I. zu feiern* Paddh. zu Kâtj. Ç. 547,15.

ऐष्टिकपैर्तिक Adj. *was sich auf Opfer und fromme Werke bezieht* Hemâdri 1,7,14.

ऐष्य Adj. = 1. एष्य *zukünftig.*

ऐष्यत्सूर्य (Ind. St. 10,202) und ऐष्यदर्क Adj. (f. आ) *wohin die Sonne alsbald kommen wird.*

ऐहलौकिक Adj. (*f. ई) *von dieser Welt, in d. W. erfolgend, zu d. W. in Beziehung stehend.*

ऐहिक Adj. dass.

---

*1. ओ Interj. *der Anrede, des Anrufs, des Sichbesinnens auf Etwas und des Mitleids.*

*2. ओ m. Bein. Brahman's.

3. ओ॑ 6,7. 18,22 = 2. ओ॑ + 2. उ.

ओक *m 1) *Wohnstätte.* — 2) *Zodiakalbild.*

ओकस Adj. *im Hause geboren, selbstgezüchtet.* Kühe Hemâdri 1,448,1. 5.

*ओकण und *ओकणि m. = मत्कुण *Wanze.*

ओकस्॑ n. 1) *Behagen, Gefallen.* — 2) *Ort des Behagens, gewohnter Ort, Heimatsstätte, Wohnstätte.* द्वारकौकस् Adj. so v. a. *Bewohner von Dv.*

ओकःसारिन् Adj. *den gewohnten Ort besuchend.*

ओकार m. *der Laut* ओ Lâṭj. 7,2,11. AV. Prât.

ओकारी Adv. mit कर् *zu* ओ *machen.*

ओकिवे॑स् Adj. *Gefallen findend.*

*ओकुल m. *grün geröstete Weizenkörner* Râgân. 16,96.

ओकूलक (?) m. N. pr. eines Mannes.

*ओकोदनी f. *Wanze.*

ओकोनिधन n. Name eines Sâman.

*ओक्काणी f. *Wanze.*

(ओक्य) ओकि॑य 1) Adj. *heimatlich.* — 2) n. *a) Behagen, Gefallen. — b) gewohnter, behaglicher Platz, Heimatstätte.*

*ओख्. ओखति (शोषणालमर्थयोः). — Mit *परा, परोखति.

ओगण॑ Adj. *alleinstehend, verachtet.*

ओगीर्यस् Adj. = ओजीर्यस्.

ओघ m. (adj. Comp. f. आ) 1) *Fluth, Strömung, Strom.* — 2) *Fluth, Schwall, Menge, Masse.* — 3) **schneller Tact.* — 4) **Ueberlieferung.* — 5) **Unterweisung.*

ओघनिर्युक्ति f. Titel eines Werkes.

ओघरथ m. N. pr. eines Sohnes des Oghavant.

ओघवत्॑ 1) Adj. *einen starken Strom habend.* — 2) m. N. pr. eines Fürsten. — 3) f. °वती N. pr. *a) eines Flusses. — b) einer Tochter (Schwester) des Oghavant.*

ओंकार (ein vorangehendes अ + ओं° giebt ओं°) 1) m. *a) die heilige Silbe* ओम्. स्वविज्ञयोंकारं कर् so v. a. *sein Dankgebet verrichten für.* कृतोंकार Adj. *an den man sich mit einem Gebet gewendet hat.* Mit einem Gen. *ein Glück verheissender Anfang* Bâlar. 269,12. Wird auch personificirt. — *b) Name eines Liṅga. — 2) *f. आ eine best. buddh.* Çakti.

ओंकारग्रन्थ m. Titel eines Werkes.

ओंकारतीर्थ n. N. pr. eines Tirtha.

ओंकारपीठ n. N. pr. einer Oertlichkeit.

ओंकारभट्ट m. N. pr. eines Mannes.

ओंकाराध्य? Davon Adj. °मय Hemâdri 1,827,1.

ओंकारी Adv. Lâṭj. 6,10,16 fehlerhaft für ओकारी.

*ओंकारीय्, °यति Denom. von ओंकार.

ओंकारेश्वर Name eines Liṅga.

*ओज्. ओजति (बृंहा), ओजयति (बलतेजसोः).

ओज 1) Adj. *ungerade, der erste, dritte u. s. w. in einer Reihe.* — 2) m. *a) *= ओजस्॑ 1) a). — b) N. pr. eines Sohnes des Kṛshṇa.*

ओजस्॑ 1) n. *a) Sg. und Pl. Kraft, Stärke, Tüchtigkeit, Lebensfrische. Energie;* in der Med. *Lebenskraft.* ओजसा *mit Macht, kräftig, muthig, entschlossen, nachhaltig. — b) eine kraftvolle, schwungvolle Ausdrucksweise* Vâmana 3,1,4. 5. 2,2. — *c) ein mit zusammengesetzten Wörtern reich ausgestatteter Stil. — d) *Wasser. — e) *Glanz, heller Schein. — f) *Stütze.* — 2) m. N. pr. eines Jaksha.

ओजस्वी॑न Adj. *sich kraftvoll erweisend.*

*ओजस्तर Adj. Compar. zur Erklärung von ओगीर्यस्.

*ओजस्य्, °स्यते Denom. von ओजस्.

ओजस्य (Maitr. S. 2,3,1) und ओजस्वत्॑ Adj. *kraftvoll.*

ओजस्विता f. *eine kraftvolle, schwungvolle Ausdrucksweise.*

ओजस्वि॑न् 1) Adj. *kraftvoll, energisch, muthig.* — 2) m. N. pr. eines Sohnes des Manu Bhautja VP.² 3,29.

ओजाय्, °यॅते *sich anstrengen, Kraft anwenden.* °यित n. *herzhaftes Benehmen* Bâlar. 175,10.

ओजिष्ठ 1) Adj. Superl. *der kräftigste unter* (Gen.)

24,24. *überaus kräftig, —gewaltig.* — 2) m. N. pr. eines Muni. Pl. *sein Geschlecht.*

ओजीयस् Adj. *kräftiger —, gewaltiger als* (Abl.), *überaus kräftig, — gewaltig.*

ओजोदा Adj. *Kraft verleihend, stärkend.*

ओजोपति m. N. pr. einer Gottheit des Bodhivṛksha Lalit. 347,8.

ओजोबला (wohl so zu verbinden und श्रीर्वृद्धिः zu lesen) f. desgl. ebend. 411,16.

ओजोमानी f. *eine best. Pflanze* Kauç. 53. 54.

ओजस्मन् m. *Kraft.*

ओड m. N. pr. eines Mannes.

*ओडक m. = ओडव.

ओडदेश m. N. pr. einer *Gegend.*

ओडव m. = ओडव.

*ओडिका und *ओडी f. *wilder Reis.*

ओडीयदेश m. N. pr. einer *Gegend.*

ओड्र m. 1) Pl. N. pr. eines Volkes, Sg. des Landes. — 2) *= ओड्रपुष्प.

*ओड्रकाष्ठ्या f. *Hibiscus rosa sinensis* Râǵân. 10,124.

*ओड्रपुष्प n. *die Blüthe von Hibiscus rosa sinensis.*

ओढ Partic. von वह् mit आ.

*ओढीय्, °यति Denom. von ओढ.

ओढ fehlerhaft für ओड्र.

*ओणा, °णति (अपनयने, अपसारणे).

ओणि m. oder f. *ein best.* Soma-*Gefäss;* gewöhnlich Du. Nach den Comm. *Himmel und Erde.* ऊर्णि v. l.

ओण्ड्र m. Pl. N. pr. eines Volkes MBh. 6,9,57 (ओड्र v. l.). Sg. *ein Fürst dieses Volkes* Bâlar. 76,12.

ओत Partic. von 3. उ mit आ und von वा, वयति mit आ.

ओतप्रोत Adj. *ein- und angewebt* Çira-Up. 6.

ओतवे und ओतवै Dat. Inf. *zu weben* RV.

ओतु 1) m. *Einschlag eines Gewebes* Kauç. 107. — 2) m. f. **Katze.* — 3) n. Name eines Sâman Ârsh. Br.

ओतसूर्यम् Adv. *bis die Sonne am Himmel steht* AV. 4,5,7.

ओथामोदैव ein Ausruf in der Litanei Çat. Br. 4,3,3,13. Vgl. Ind. St. 10,37.

ओदकै Adj. Taitt. Âr. 1,26,7 fehlerhaft für औ°.

ओदती Partic. f. 1) Adj. *quellend, wallend.* — 2) f. **Morgenröthe.*

ओदन 1) m. n. *Mus, Brei.* Häufig in Composition mit dem Stoffe, aus welchem oder mit welchem der Brei gekocht wird. — 2) m. **Wolke.* — 3) *f. ई *Sida cordifolia.*

ओदनपचन m. *das südliche Altarfeuer* Kâṭh. 36,12.

ओदनपाकी f. *Barleria caerulea* Nigh. Pr. Ka-RAKA 3,8.

*ओदनपाणिनीय m. Pl. *Schüler des* Pâṇini, *denen es nur um den Brei zu thun ist.*

ओदनवत् Adj. *mit Brei versehen.*

ओदनसव m. *ein best. Opfer* Comm. zu TBr. 2,766.

*ओदनाङ्गया und *ओदनाङ्गा f. *eine best. Pflanze.*

*ओदनिक 1) Adj. (f. आ) *dem regelmässig Brei gereicht wird* Kâç. zu P. 4,4,67. — 2) f. आ *Sida cordifolia* Râǵân. 4,96.

ओदनीय्, °यति *Brei wünschen.*

*ओदनीय und *ओदन्य Adj. von ओदन.

ओदरिक MBh. 7,6390 fehlerhaft für औ°.

*ओदक m. und ओदन् n. *das Wogen, Fluthen.*

*ओधस् n. = ऊधस् *Euter.*

ओपश m. 1) *Haarbusch, Zopf, Flechte.* — 2) *Horn.*

ओपशदा Adj. *Flechten —, Locken gebend* Kâṭh. 39,9.

ओपशिन् Adj. *gelockt.*

ओप्य Absol. von वप् mit आ.

ओम् Interj. *der feierlichen Bekräftigung* und *ehrfurchtsvollen Anerkennung,* dem Sinne nach oft ἀμήν entsprechend. Wird im Gottesdienst als ein heiliger Ausruf viel gebraucht und beim Beginn und Schluss der Recitation heiliger Werke, sowie vor dem Namen der Gottheit, die angerufen wird, und auch als Gruss ausgesprochen. Erhält später einen mystischen Charakter und wird zum Gegenstand einer religiösen Betrachtung und Vertiefung. ओमिति ब्रुवन् so v. a. *bejahend* Comm. zu Nyâyas. 3,2,78.

ओम m. *Genosse* RV.

1. ओमन् m. *Gunst, Freundlichkeit, Beistand.*

2. ओमन् m. *Genosse.*

ओमन्वत् Adj. (f. °न्वती) 1) *freundlich, annehmlich.* — 2) *günstig, gnädig* Maitr. S. 4,3,9.

ओमला f. *ein best.* Çakti Ind. St. 9,98. ओपला v. l.

ओमात्रा f. *Freundlichkeit, Bereitwilligkeit zur Hülfe.*

ओमिल m. N. pr. eines Mannes.

ओम्या f. *Gunst, Schutz, Hülfe* Maitr. S. 1,8,9.

(ओम्यावत्) ओमिओवत् Adj. *freundlich, annehmlich.*

ओरिमिका f. Titel eines Abschnittes in der Kâṭhaka-Recension des Jaǵurveda.

*ओल 1) Adj. *nass, feucht.* — 2) m. *Arum campanulatum Roxb.*

*ओलण्ड्, °ण्डयति und *ओल्ड्, ओल्डयति (उत्क्षेपणे).

*ओल्ल Adj. und n. = ओल.

ओवा f. ein Ausruf in der Litanei Lâṭy. 7,2,9.12. 9,8.

ओविली f. = ओवीली Karmapr. 7,2. 5.

ओवीली f. *das Holzstück, in welchem der obere Theil der Spindel läuft* (bei der Feuererzeugung).

ओष m. *das Brennen.*

*ओषण 1) m. *scharfer Geschmack.* — 2) f. ई *eine best. Gemüsepflanze.*

ओषद्रावन् (Conj.) Adj. *rasch gebend.*

ओषधि und °धी f. *Kraut, Pflanze,* insbes. *Heilkraut.* Im System *eine einjährige Pflanze.* Der Mond gilt als *Herr der Kräuter,* und einige Kräuter sollen leuchten. *Heilmittel* überh. Suçr. 1,4,15.

*ओषधिगर्भ m. *der Mond.*

ओषधिज्ञ Adj. *unter Kräutern geboren, — lebend.*

ओषधिपति m. 1) *der Mond* Kâd. 226,6. — 2) *Arzt.*

ओषधिप्रस्थ m. N. pr. einer mythischen Stadt.

ओषधिलोक m. *die Welt der Kräuter.*

ओषधिवनस्पति n. Sg. und m. Pl. (in einem unaccentuirtem Texte) *Kräuter und Bäume*

ओषधीपति m. 1) *das Haupt der Kräuter* (die Soma-Pflanze) Suçr. 2,173,1 (औ° gedr.). — 2) *der Mond.*

ओषधीमत् Adj. *mit Kräutern verbunden.*

*ओषधीश m. *der Mond.*

ओषधीसंशित Adj. *von Kräutern getrieben.*

ओषधीसूक्त m. *eine best. Hymne.*

ओषध्यनुवाक m. *ein best.* Anuvâka.

1. ओषम् Adv. *geschwind, sogleich.*

2. ओषम् Absol. *brennend,* so v. a. *gar machend.*

ओषस् in दुरोषस्.

ओषसी f. = ओषसी.

ओषिष्ठद्रावन् Adj. *sehr rasch gebend.*

ओषिष्ठहन् Adj. *sehr rasch treffend* TS. 1,4,36,1.

ओष्ट्र m. v. l. für उष्ट्र *Pflugstier.*

ओष्ठ 1) m. (adj. Comp. f. *आ und ई; ein vorangehendes अ giebt mit ओ — ओ oder ओ) *a) Oberlippe, Lippe* überh. — *b)* bei einer Feuergrube so v. a. योन्यय Hemâdri 1,136,13. fgg. — 2) *f. ओष्ठी *Coccinia grandis W. u. A.*

ओष्ठक 1) am Ende eines adj. Comp. = ओष्ठ 1) *a).* — 2) *Adj. *auf die Lippen Sorgfalt verwendend.*

ओष्ठकर्णाक m. Pl. N. pr. eines Volkes R. ed. Bomb. 4,40,26.

ओष्ठकोप m. *Lippenkrankheit.*

*ओष्ठजाड्य n. = ओष्ठस्य मूलम्.

ओष्ठपुट m. *die Höhlung zwischen den geschlossenen Lippen.*

*ओष्ठपुष्प m. *Pentapetes phoenicea* Râǵân. 10,120.

ओष्ठप्रकोप m. *Lippenkrankheit.*

*ओष्ठफला f. = ओष्ठोपमफला Nigh. Pr.

*ओष्ठरोग m. *Lippenkrankheit.*

ओष्ठापिधान Adj. *von den Lippen bedeckt* Man-

ṛhabh. 1,7,15. Ait. Âr. 364,17.

*ओष्ठापमर्दना f. *Coccinia grandis W. u. A.*

ओष्ठ्य 1) Adj. *an den Lippen befindlich, mit d. L. hervorgebracht.* — 2) m. *Lippenlaut* Pâr. Gṛhj. 3,16.

*ओष्ण Adj. *lauwarm.*

ओंकार m. etwa *Aufmerksamkeit, so v. a. Erweisung derselben, Gefälligkeit, officium.*

ओंकब्रह्मन् m. *ein echter Priester.*

ओंकल (!) m. N. pr. eines Mannes.

ओंकस् n. *Gewährung der Anwartschaft, — der Aussicht auf Etwas.*

1. *ओ Interj. *der Anrede, des Anrufs, Widerspruchs und der Entscheidung.*

2. *ओ 1) m. *a) Laut.* — *b)* Bein. Çesha's. — 2) f. *die Erde.*

ओकार m. *der Laut* ओ TS. Prât. AV. Prât.

*ओकथ Adj. von ओकथ्य.

*ओक्थिक Adj. *der die* Uktha *kennt, — hersagt.*

*ओक्थिक्य n. *der Text —, die Richtschnur der* Aukthika.

ओकथ्य 1) *m. Patron. von उकथ. — 2) n. मकदे° Name eines Sâman.

ओक्षण Adj. (f. ई) *vom Stier kommend, taurinus.*

*ओक्षक n. *eine Menge von Stieren.*

ओक्षगन्धि f. N. pr. einer Apsaras.

ओक्षणा m. Patron. von उक्षन्. Pl. *sein Geschlecht.*

ओक्षणा und ओक्षणी (Çat. Br. 14) 1) Adj. *taurinus.* — 2) *m. Patron. von उक्षन्.

ओक्षणोऽनुयान n. und ओक्षणोरन्ध्र m. n. Namen verschiedener Sâman.

ओखेय, ओखेय und ओख्य m. Pl. *die Schule* Ukha's.

*ओख्येयक Adj. von उख्या.

ओग्रसेनि, *°सेन्य und °सैन्य m. Patron. von उग्रसेन.

*ओग्रेय m. Patron. von उग्र.

ओघ्य n. *grausiges, furchtbares Wesen.*

ओघ m. *Fluth.*

ओचथ्य (°थ्रि) m. Patron. von उचथ्य.

ओचिती f. *Angemessenheit, Schicklichkeit* Naish. 2,89. 3,107. 5,61. 6,85. Râgat. 7,1534.

ओचित्य n. 1) *das Gewohntsein an* (im Comp. vorangehend). °मात्रतस् Ind. St. 15,268. — 2) *Gewöhnlichkeit.* — 3) *Erfahrung* Ind. St. 15,349. — 4) *Angemessenheit, Schicklichkeit.*

ओचित्यालंकार m. Titel eines Werkes.

ओच्चामन्यव m. Patron. von उच्चामन्यु.

ओच्चैःश्रवस m. N. pr. von Indra's Rosse.

ओच्य n. *Höhe, Entfernung* (eines Planeten).

*ओजस n. *Gold.*

*ओजसिक Adj. *energisch zu Werke gehend.*

ओजस्य 1) Adj. *der Lebenskraft zuträglich.* — 2) n. *Energie,* in अनो°.

ओजागर m. Patron. eines Sundara.

*ओज्जयनक Adj. von उज्जयनी.

ओज्जयनिक m. *ein Fürst von* Uggajanî.

*ओज्झिकानि m. Patron. von उज्झिकान.

ओज्झिकायनक m. Pl. N. pr. einer grammatischen Schule.

ओज्ज्वल्य n. 1) *Glanz, heller Schein.* — 2) *Pracht, Schönheit.*

*ओड und f. *ओडी gaṇa गौरादि.

ओडव 1) Adj. (f. ई) *stellaris* Kâd. 200,22. — 2) m. *ein nur aus fünf Tönen bestehender* Râga S. S. S. 32. 100. — 3) f. आ *eine best.* Râgiṇî S. S. S. 38. fgg. 47. 48. 54.

*ओडवि m. Pl. N. pr. eines Kriegerstammes.

*ओडवीय m. *ein Fürst der* Audavi.

*ओडायन n. Patron. *°भक्त *von* Audâjana *bewohnt.*

*ओडुप und *ओडुपिक Adj. von उडुप.

ओडुम्बर schlechte Schreibart für ओडुम्बर.

ओडुलोमि m. Patron. eines Philosophen.

*ओडुलोम्या f. zum Patron. ओडुलोमि.

ओड्र m. Pl. N. pr. eines Volkes, = ओड्र MBh. 6,365. ओड्रा: ed. Bomb.

ओतङ्क fehlerhaft für औत्तङ्क.

ओतथ्य m. Patron. von उतथ्य Bâlar. 17,23.

ओतथ्येश्वर n. Name eines Liṅga.

ओत्कण्ठ्य n. 1) *Sehnsucht, Verlangen.* — 2) *hoher Grad.*

ओत्कण्ठ्यवत् Adj. *sehnsüchtig, verlangend.*

ओत्कर्ष (Prij. 30,20) und *ओत्कर्ष्य n. = उत्कर्ष 2) *a).*

ओत्क्य n. *Sehnsucht.*

*ओत्क्षेप m. Patron. von उत्क्षेप.

ओत्तङ्क Adj. (f. ई) *dem* Uttaṅka *eigen* MBh. 14,56,3.

ओत्तम und ओत्तमि m. Patron. des 3ten Manu.

ओत्तमिक Adj. *auf die am höchsten Orte (im Himmel) befindlichen Götter bezüglich.*

ओत्तमेय m. Patron. von ओत्तमि.

ओत्तर Adj. *im Norden wohnend.*

*ओत्तरपथिक Adj. *vom Nordland kommend, dahin gehend.*

ओत्तरपदिक Adj. *am hintern Gliede einer Zusammensetzung erscheinend.*

ओत्तरभक्तिक Adj. = उत्तर° Karaka 6,24. 8,9.

ओत्तरवेदिक Adj. *zur* Uttaravedi *gehörig.*

ओत्तरार्घ्य n. *ein Drüber und Drunter, so v. a.* 1) *das Uebereinanderstehen.* — 2) *ein Pêle-mêle* P. 3,3,42.

*ओत्तरार्धिक Adj. = उत्तरार्ध्य.

*ओत्तराह्न Adj. *vom folgenden Tage.*

ओत्तरेय m. Metron. von उत्तरा.

ओत्तानपाद und °पादि m. Patron. Dhruva's.

ओत्थानिक Adj. *auf das Sichaufrichten* (eines Kindes) *bezüglich.*

ओत्थामनिक Adj. Bein. Gojîkandra's.

ओत्पत्तिक Adj. (f. ई) *angeboren, naturgemäss, natürlich, ursprünglich* Gaim. 1,1,5. Lâṭj. 7,10,5. °केन in der Bed. eines Adv. Buâc. P. 5,2,20.

*ओत्पात Adj. *über portenta handelnd.*

ओत्पातिक 1) Adj. (f. ई) *eine ausserordentliche Erscheinung bildend, prodigiosus, portentosus.* — 2) m. Titel des 3ten Actes im Mahânâṭaka.

*ओत्पाद Adj. *den* उत्पाद *betreffend, davon handelnd.*

*ओत्पुट und *ओत्पुटिक Adj. von उत्पुट.

*ओत्पुतिक Adj. von उत्पुत.

ओत्र Adj. bei den Mathematikern *grob, roh, ungenau.*

*ओत्स Adj. (f. ई) *in einem Brunnen geboren u. s. w.*

*ओत्सङ्गिक Adj. (f. ई) *auf den Schooss nehmend, in den Busen steckend.*

ओत्सर्गिक Adj. *allgemeine Geltung habend.* Nom. abstr. °त्व n.

*ओत्साधन m. Patron. von उत्स.

ओत्सुक्य n. (adj. Comp. f. आ) 1) *Sehnsucht, Verlangen.* — 2) *Ungeduld.* — 3) *Diensteifer.*

ओत्सुक्यवत् Adj. *mit Ungeduld Etwas* (Dat.) *erwartend.*

ओदक 1) Adj. (f. ई) *a) im Wasser lebend (Wasserthier), — wachsend (Wassergewächs), mit W. zu thun habend, — in Beziehung stehend.* — 2) f. आ *eine von Wasser umgebene Stadt.*

ओदकज Adj. *von Wassergewächsen herrührend.*

*ओदकि m. Patron. von उदक. Pl. N. pr. eines Kriegerstammes.

*ओदकीय m. *ein Fürst der* Audaki.

*ओदङ्कि m. Patron. von उदङ्क. Pl. N. pr. eines Kriegerstammes.

*ओदङ्कीय m. *ein Fürst der* Audaṅki.

*ओदज्ञायनि m. Patron. von उदज्ञ.

ओदञ्चन Adj. *in einem Schöpfgefäss enthalten.*

*ओदञ्चनक Adj. von उदञ्चन.

*ओदञ्चि m. Patron. von उदञ्च् gaṇa बाह्वादि und चैलादि.

*ओदनिक Adj. (f. ई) *sich auf das Breikochen verstehend.*

ओदन्य und ओदन्यव m. Patron. des Muṇḍibha.

*ओदन्यायनि (gaṇa तिकादि in der Kâç.) und

*औदन्य m. Patron. von उदन्य.

औदन्वत 1) Adj. *marinus* Bâlar. 267,9. — 2) *m. Patron. von उदन्वत् Kâç. zu P. 8,2,13.

*औदपान Adj. (f. ई) von उदपान.

*औदबुद्धि m. Patron. gaṇa पैलादि in der Kâç.

*औदभृञ्जि und *औदमञ्जि m. Patron.

*औदमेघ m. 1) Pl. *die Schüler der* Audameghjâ. — 2) = औदमेघ्यानां संघः.

*औदमेघि m. Patron. Kâç. zu P. 6,3,57.

*औदमेघीय Adj. *dem* Audameghi *gehörig.*

*औदमेघेय Adj. von औदमेघ्या.

*औदमेघ्या f. zu औदमेघि Mahâbh. 4,33,*a.*

*औदमेधि m. Patron. gaṇa रैवतिकादि in der Kâç.

औदयक m. Pl. Name einer astronomischen Schule.

औदयन Adj. von Udajana *herkommend, ihm eigen.*

औदयिक Adj. 1) *von Sonnenaufgang zu rechnen* Comm. zu Ganit. Grah. 5. — 2) bei den Gaina *aus dem Thätigkeitsdrange hervorgehend, beim Erscheinen der Thätigkeit sich bildend.*

औदर Adj. *im Bauche befindlich* Suparn. 17,1. Krankheiten Hemâdri 1,725,4. 5.

औदरिक Adj. (*f. ई) 1) *den Genüssen des Bauches fröhnend, Schlemmer* MBh. 7,148,3. Suçr. 1, 335,17. — 2) *dem Bauche zusagend* (Speise) Lalit. 331,5. 6. 337,11. — 3) *wassersüchtig* Hemâdri 1, 768,11. — 4) *ganz hingegeben.* कार्यविषये Comm. zu Gaṇar. 2,101.

औदर्य Adj. *im Bauche —, im Mutterleibe sich befindend.*

औदल 1) m. Patron. von उदल. — 2) n. Name verschiedener Sâman Ârsh. Br.

*औदवापि m. Patron. von उदवाप. °वाकि Kâç.

औदवाक् (AV. Paric. 43,4) und औदवाकि (!) m. Patron. von उदवाक्.

औदव्रज Adj. (f. ई) von Udavraga *herrührend* Ind. St. 14,160.

औदव्रात्र m. Patron. von उदव्रज.

*औदग्रुद्धि m. Patron. von उदग्रुद्ध.

*औदश्वित und *°श्वित्क Adj. *mit* Udaçvit *zubereitet.*

*औदस्थान Adj. von उदस्थान.

औदात्त्य n. *Hochbetontheit.*

औदारिक m. bei den Gaina *der gröbere Körper der Seele.*

औदार्य n. 1) *edles, würdevolles Wesen, Adel.* — 2) *Freigebigkeit.* — 3) *edle Ausdrucksweise.*

औदार्यता f. *Freigebigkeit* Pañkad. 35.

औदासीन्य und औदास्य n. *der Zustand des Unbetheiligten, Gleichgültigkeit* Kâd. II,115,11.

औदीच्य Adj. *aus dem Norden stammend, nördlich* Ind. St. 13,365.

औदीच्यप्रकाश m. Titel eines Rechtsbuches.

औडुम्बर 1) Adj. (f. ई) *a) vom Baume* Udumbara *herrührend, aus dessen Holze gemacht.* Nom. abstr. °ता f. und °त्व n. Njâjam. 1,2,5 und Comm. — *b) kupfern* Sâmav. Br. 2,5,3. — *c)* °री संहिता Titel eines Werkes. — 2) m. *a) *eine an* Udumbara *reiche Gegend.* — *b) ein best. Wurm* Karaka 1,19. — *c)* Bein. Jama's. — *d)* Pl. N. pr. eines Volkes. — *e)* Pl. N. pr. eines Geschlechts. — *f)* Pl. Bez. *einer Art von Asketen.* — 3) f. ई *a) ein Zweig vom* Udumbara Lâṭj. 1,7,1. Njâjam. 1,3,4. — *b) ein best. Saiteninstrument* S. S. S. 185 (औडम्बरी). — 4) n. *a) ein Gehölz von* Udumbara. — *b) ein Holzstück von* U. — *c) Frucht des* U. — *d) eine Art Aussatz.* — *e) *Kupfer.*

*औडुम्बरक m. *das von den* Udumbara *bewohnte Gebiet.*

*औडुम्बरच्छद m. *Croton polyandrum* Nigh. Pr.

औडुम्बरायण m. Patron. von उडुम्बर. N. pr. eines Grammatikers.

औडुम्बरायणि m. Patron. von औडुम्बरायण.

*औडुम्बरि m. *ein Fürst der* Udumbara.

औद्गात्र 1) Adj. *den* Udgâtar *betreffend.* — 2) n. *die Function des* U.

औद्गात्रसारसंग्रह m. Titel eines Werkes.

औद्गाहमानि m. Patron. von उद्गाहमान Gobh. 3, 10,7. 13. *f. °नी.

*औद्गाहमानीय Adj. von औद्गाहमानि.

औद्भर्ण (Maitr. S. 3,6,5. औद्भरणार्व n. Nom. abstr. ebend.) und औद्भरण n. Bez. *gewisser Libationen.*

*औद्दण्डक Adj. von उद्दण्ड.

औद्दालक n. 1) *Honig von Bienen, welche in die Erde bauen,* Bhâvapr. 2,62. Râgân. 14,118. — 2) *ein best. Gelübde.* — 3) N. pr. eines Tîrtha.

*औद्दालकायन m. Patron. von औद्दालकि.

औद्दालकि m. Patron. von उद्दालक.

औद्देशिक Adj. *aufweisend, aufzählend.*

औद्धत्य n. *Aufgeblasenheit* und *die damit verbundene Geringschätzung Anderer.*

औद्धारिक Adj. *zum ausgeschiedenen, ausgewählten Theil gehörig.*

औद्धित्य n. *ausgelassene Freude* (buddh.).

औद्भट m. Pl. *die Schüler des* Udbhaṭa.

औद्भारि m. Patron. von उद्भार.

औद्भिज्ज 1) Adj. *aus der Erde hervorkommend* Hariv. 11122. — 2) *n. *Steppensalz* Râgân. 6,108.

औद्भिद 1) Adj. *durch einen Durchbruch zu Tage tretend* MBh. 3,197,28. *hervorsprudelnd.* लवण *Steppensalz.* — *b) zum Ziel durchdringend, siegreich.* — 2) n. *Quellwasser.*

औद्वाह्य, औद्वाह्त्र (Maitr. S. 2,11,4) und औद्वाहित्र (Âpast. Çr. 6,20) n. *Sieghaftigkeit.*

*औद्यव Adj. (f. ई) von उद्यव.

औद्वाहिक Adj. *mit der Hochzeit in Verbindung stehend, bei dieser Gelegenheit geschenkt* 192,11 (Conj.).

*औद्वेप Adj. von उद्वेप.

औधस Adj. *im Euter enthalten.*

औधेय m. Pl. N. pr. eines Geschlechts und einer Schule des weissen Jagus Ârjav. 46.

औन्नत्य n. *Höhe.*

*औन्नेत्र n. *die Function des* Unnetar.

औन्मुख्य n. *das sehnsüchtige Hinaufblicken nach, das Erwarten von* Spr. 3888.

*औपकर्णिक Adj. *am Ohr befindlich.*

*औपकलाप्य n. Adj. von उपकलापम्.

औपकायन m. Patron. von उपक. N. pr. eines Autors Hemâdri 1,52,16. Auch im *Pl.

औपकार्य n. (?) und °या f. *ein königliches Zelt.*

औपकुर्वाणक m. = उपकुर्वाणक.

*औपकूल Adj. *am Ufer gelegen.*

औपगव 1) *Adj. *dem* Upagu *gehörig.* — 2) m. Patron. von Upagu. Auch im Pl. *f. ई. — 3) n. Name zweier Sâman Lâṭj. 7,10,10.

*औपगवक 1) Adj. *von den* Aupagava *kommend* Ind. St. 13,416. — 2) m. *ein Verehrer* Upagu's P. 4,3,99, Sch.

औपगवि m. Patron. von औपगव.

*औपगवीय m. Pl. *die Schüler des* Aupagavi.

औपगात्र n. Nom. abstr. von उपगातर् Çâṅkh. Br. 12,5.

*औपग्रस्तिक und *औपग्रहिक m. *die Sonne oder der Mond während einer Finsterniss.*

औपचन्धनि m. = औपजन्धनि.

*औपचाकवि m. Patron. von उपचाकु.

औपचारिक Adj. (f. ई) 1) *auf Höflichkeit beruhend.* नामन् *Ehrenname.* — 2) *uneigentlich gemeint, nicht wörtlich aufzufassen.*

औपच्छन्दसक (wohl falsch) und °दसिक 1) Adj. *dem Veda gemäss.* — 2) n. *ein best. Metrum.*

औपजन्धनि m. Patron. eines Lehrers.

*औपजानुक Adj. *am Knie befindlich.*

औपतस्विनि m. Patron. eines Râma.

औपदेशिक Adj. (*f. ई) 1) **vom Unterricht lebend.* — 2) *auf besonderer Vorschrift (ad hoc) beruhend* Paribh. 120,2. Nom. abstr. °त्व n. Comm. zu Kâṭj. Çr. 5,11,21.

औपद्रविक Adj. *die Symptome betreffend, davon handelnd.*

औपद्रष्ट्य n. *Augenzeugenschaft, Aufsicht.*

औपधर्म्य n. *falsche Lehre, Ketzerei.*

औपधिक Adj. *betrügerisch;* m. *Betrüger, Schelm* Kâraka 4,8. *Erpresser von Geld* (Kull.) Chr. 204,13.

औपधेनव m. N. pr. eines Arztes.

*औपधेय 1) Adj. *zu dem* उपधि *genannten Theile des Rades dienend.* — 2) n. = उपधि 3).

औपनायक (wohl °यिक) Adj. *zur Darbringung bestimmt.*

औपनायनिक Adj. *das* Upanajana 4) *betreffend, dafür bestimmt.*

औपनासिक Adj. *an der Nase befindlich.*

औपनिधिक Adj. *ein Depositum bildend.*

*औपनिषत्क Adj. *von einer* Upanishad *lebend.*

औपनिषद् 1) Adj. (f. ई) *in einer* Upanishad *enthalten, — gelehrt.* — 2) m. *ein Anhänger der* Upanishad, d. h. *ein* Vedântin Çañk. zu Bâdar. 2,2,10.

औपनिषदक Adj. Upanishad-*artig.*

औपनीविक Adj. *am Schurz befindlich* Çiç. 10,60.

औपपक्ष्य Adj. *in der Achselhöhle befindlich.*

औपपत्तिक Adj. *was gerade vorhanden ist.*

औपपत्य n. *ein Verhältniss mit einem Nebenmanne.*

औपपातिक 1) Adj. *der eine kleinere Sünde begangen hat.* — 2) n. Titel eines Upâṅga bei den Gaina.

औपपादक (?), °पादिक (Kâraka 4,3 neben den beiden anderen Formen) und °पादुक (Lalit. 145, 12) Adj. = उपपादुक.

*औपबाह्वि m. Patron. von उपबाहु.

*औपबिन्दवि m. Patron. von उपबिन्दु.

औपभृत Adj. *zum* Upabhṛt-*Löffel gehörig, darin enthalten* u. s. w. Gaim. 4,1,44.

औपमन्यव m. 1) Patron. von Upamanju. — 2) Pl. Name einer Jaǵus-Schule Ârsav. 44,19.

औपमानिक Adj. *auf Induction beruhend* Comm. zu Nyâyas 2,1,19.

औपमिक Adj. *zur Vergleichung dienend, V. bildend* Daiv. Br. 3.

औपमित Adj. *dem Jmd gleichkommt, erreicht, aequatus* Daçak. 5,21.

औपम्य n. (adj. Comp. f. आ) *das Verhältniss der Aehnlichkeit* oder *Gleichheit, Vergleichung.* बीजौपम्येन *in der Weise des Samens,* आत्मौपम्येन *als wenn es die eigene Person beträfe,* वात्यौपम्या Adj. f. *einem Sturmwind ähnlich.*

औपयज्ञ Adj. *zu den* Upajaǵ *gehörig* Âçv. Çr. 4,12,3.

औपयिक Adj. (f. ई) 1) *schicklich, passend, angemessen.* Nom. abstr. °ता f. (Comm. zu Âçv. Çr. 1, 1,1) und °त्व n. — 2) *Jmd gehörend.*

°औपयोगिक Adj. *die Anwendung von — betreffend.*

औपरि m. Patron. des Daṇḍa Maitr. S. 3,8,7.

औपरव Adj. von उपरव Comm. zu Kâtj. Çr. 8,5,7.

*औपरात्रिक Adj. (f. आ und ई) von उपरात्र.

*औपराध्य n. Nom. abstr. von उपराधय.

*औपरिष्ट Adj. *superus.*

औपरिष्टक Adj. dass. रत n. = विपरीतरत.

*औपरैधिक und *औपरोधिक m. *ein Stab von Ptlu-Holz.*

औपल 1) Adj. *a) steinern.* — *b) von Steinen (Mühlsteinen) erhoben* (Abgabe). — 2) f. आ N. pr. einer Çakti Nâs. Up. (Bibl. ind.) 66. औमला v. l.

औपवसथिक 1) Adj. *zum* Upavasatha *gehörig, — bestimmt* Gobh. 1,5,26. 6,1. — 2) Titel eines Pariçishṭa zum SV.

औपवसथ्य Adj. = औपवसथिक 1).

औपवस्त und °क (Comm. zu Kâtj. Çr. 176,2) n. *Einleitungsfeier am Vortage, in Fasten* u. s. w. *bestehend* Âpast.

*औपवस्तिक Adj. von उपवस्ति *lebend.*

*औपवस्त्र n. *Fasten.*

*औपवस्त्रक n. *Fastenspeise.*

औपवस्थ n. = औपवस्त.

*औपवास Adj. (f. ई) *zu den Fasten in Beziehung stehend.*

*औपवासिक Adj. (f. ई) 1) *für die Fasten geeignet.* — 2) *die Fasten zu halten im Stande seiend.*

औपवाह्य 1) Adj. *zum Fahren* oder *Reiten bestimmt.* — 2) *m. *ein von einem Fürsten gerittener Elephant.*

औपवीतिक n. *das Umhängen der heiligen Schnur.*

औपवीली f. v. l. für औवीली.

औपवेशि m. Patron. des Aruṇa.

*औपवेशिक Adj. (f. ई) *vom* उपवेश *lebend.*

औपश = औपश in स्वौपश.

औपशद् m. *ein best.* Ekâha.

औपशमिक Adj. bei den Gaina *aus dem zur Ruhe Gekommensein hervorgehend.*

*औपशाल Adj. *an der Halle gelegen.*

औपशिव Adj. (f. ई) *zu* Upaçiva *in Beziehung stehend.*

औपशिवि m. Patron. eines Grammatikers.

औपश्लेषिक Adj. *mit unmittelbarer Berührung verbunden.*

*औपसंक्रमण Adj. (f. ई) von उपसंक्रमण.

औपसंख्यानिक Adj. *auf einer Hinzufügung, Ergänzung beruhend, in einer E. erwähnt.*

1. औपसद Adj. 1) *mit* Upasad *beschäftigt* u. s. w. — 2) *das Wort* उपसद् *enthaltend.*

2. औपसद् m. fehlerhaft für औपशद्.

औपसंध्य Adj. *zur Dämmerungszeit in Beziehung stehend.*

औपसर्गिक Adj. 1) *Widerwärtigkeiten —, störenden Erscheinungen* u. s. w. *gewachsen.* — 2) *hinzutretend, aus einem Andern sich entwickelnd* (eine Krankheitserscheinung). — 3) *ansteckend* (Krankheit) Suçr. 1,271,13.

*औपसीर्य Adj. *am Pflug befindlich.*

*औपस्थान und *औपस्थानिक Adj. (f. ई) von उपस्थान.

*औपस्थिक Adj. (f. ई) *von Hurerei lebend.*

*औपस्थूण्य Adj. *an einem Pfosten befindlich.*

औपस्थ्य n. *Geschlechtsgenuss.*

औपस्वस्ती f. Patron. °पुत्र m. N. pr. eines Lehrers.

*औपस्कस्तिक Adj. von उपस्कस्त.

औपस्कारिक n. *Darbringung.*

औपाकरण 1) Adj. *die Vorbereitung betreffend.* — 2) n. *Beginn des* Veda-*Studiums* Âpast.

औपादानिक Adj. von उपादान.

औपाधिक Adj. *von einer bestimmten Bedingung abhängig, nur unter gewissen Bedingungen wahr und gültig, nicht zum Wesen einer Sache gehörig* Sarvopan. S. 402. Nom. abstr. °त्व n.

*औपाध्यायक Adj. *vom Lehrer stammend.*

*औपानह्य Adj. *zur Bereitung von Schuhen dienend.*

औपानुवाक्य 1) Adj. *im* Upânuvâkja *erwähnt* Gaim. 5,3,15. — 2) n. = उपानुवाक्य 2) Comm. zu TS. 1,14,22 und zu Gaim. 5,3,15.

औपायिक fehlerhaft für औपयिक.

औपावि m. Patron. des Gânaçruteja.

1. औपासन n. 1) *das für häuslichen Gottesdienst bestimmte Feuer.* °प्रयोग m. *das betreffende Ritual.* — 2) *ein für die Manen bestimmter kleiner Kloss.*

2. औपासन Adj. (f. आ) *was mit dem* Aupâsana-*Feuer vollbracht wird.*

औपासनिक m. = 1. औपासन 1).

औपेय (?) m. Patron.

औपोदिति m. Patron. des Tumiṅga.

औपोदितेय m. Metron. von उपोदिता.

औपोद्घातिक Adj. *gelegentlich, durch Etwas veranlasst* Sâj. zu Sarvânukr. Br. 2,9.

औब्ज wohl m. Patron.

औम् Indecl. *die heilige Silbe der* Çûdra.

औम Adj. (*f. ई) 1) *flächsen.* — 2) *zur* Umâ *in Bezichung stehend.*

*औमक Adj. *flächsen.*

औमापत 1) Adj. Çiva *gehörig* Bâlar. 77,10. — 2) n. *die Geschichte, wie* Çiva *der Gemahl der* Umâ *wurde,* Bâlar. 29,14.

*औमिक Adj. (f. ई) von उमा.

*औमीन n. *Flachsfeld.*

*औम्भेयक Adj. von उम्भि.

औरग 1) Adj. *zu den Schlangen in Beziehung stehend, serpentinus* Naish. 8,44. — 2) *n. *das Mondhaus* Âçleshâ.

औरभ्र 1) Adj. *vom Widder —, vom Schaf kommend.* — 2) m. *a) *eine wollene Decke. — b) N. pr. eines Arztes.

*औरभ्रक m. *Schafheerde.*

औरभ्रिक m. *Schafhirt.*

औरव 1) m. Patron. des Arga. — 2) *n. *Weite, Geräumigkeit, Ausgedehntheit, Grösse.*

औरश m. *ein Bewohner von* Uraça oder Uraçâ.

औरस Kâç.

1. औरस 1) Adj. (f. ई) *a) aus der Brust kommend* (Laut). — *b) angeboren, eigen* (बल). — *c) selbsterzeugt, leiblich.* — 2) m. *a) Brustlaut* Pâr. Gṛhj. 3,16. — *b) ein leiblicher Sohn.* — 3) f. ई *eine leibliche Tochter* Naish. 9,72.

2.*औरस Adj. *aus* Urasâ *stammend.* Vgl. औरश.

*औरसायनि m. Patron. von उरस् und औरस.

औरसि m. Patron. Auch Pl.

औरस्य Adj. 1) *aus der Brust kommend* (Laut). — 2) *selbsterzeugt, leiblich* Spr. 1496, v. l.

औरा f. N. pr. einer Frau.

*औरिण n. *Steppensalz* Râgân. 6,108.

औरुक्षय n. Name eines Sâman.

औरुक्षयस m. Patron. von उरुक्षयस् Âçv. Çr. 12,13,2.

और्जस्य n. *eine best. lobenswerthe Eigenschaft des rednerischen Ausdrucks.*

और्जित्य n. *Vollkraft, Fülle* Comm. zu Kâvjâd. 1,71.

और्ण Adj. (*f. ई) *wollen.*

*और्णक Adj. dass.

*और्णनाभ m. Patron. von ऊर्णनाभ.

*और्णनाभक Adj. *vom Stamme der* Ûrṇanâbha *bewohnt.*

और्णवाभ m. Patron. von ऊर्णवाभ. Auch Pl. Insbes. N. pr. 1) eines Dämons. — 2) eines Grammatikers.

और्णायव n. Name eines Sâman.

*और्णावत und *°वत्य m. Patron. von ऊर्णावत्.

और्णासूत्र Adj. (f. ई) *aus wollenen Fäden bestehend* Çâṅkh. Gṛhj. 2,1 (ऊर्णा° gedr.).

और्णिक Adj. (*f. ई) *wollen.*

*और्दायनी f. Patron. oder Metron. von उर्दि.

*और्धकालिक Adj. (f. आ und ई) *aus der späteren Zeit.*

और्ध्वदेह n. *das künftige Leben.*

और्ध्वदैहिक Adj. (f. आ) *was mit dem künftigen Leben in Verbindung steht; n. Vorbereitungen zum künftigen Leben, Todtenceremonie, Gaben, welche bei einem Todesfalle vertheilt werden.* क्रियतामौर्ध्वदैहिकम् *so v. a. bereite dich zum Tode.*

और्ध्वदैहिककल्पवल्लि f., °निर्णय m. und °पद्धति f. Titel von Werken.

*और्ध्वदैहिक Adj. = और्ध्वदैहिक.

*और्ध्वदमिक Adj. von ऊर्ध्वदम.

और्ध्वभक्तिक Adj. *nach dem Essen angewendet.*

और्ध्वसामन n. Name eines Sâman.

*और्ध्वस्रोतसिक m. *ein Verehrer Çiva's.*

और्मिलेय m. Metron. von ऊर्मिला.

और्म्य m. *eine best. Personification.*

1. और्व 1) Adj. (f. ई) *zur Erde gehörig.* छाया *der Schatten der Erde.* — 2) *n. *Steppensalz* Râgân. 6,108.

2. और्व m. Patron. (von उर्व) verschiedener Ṛshi 105,25. Pl. Bez. *bestimmter Manen.* *f. और्वी.

3. और्व 1) Adj. *den Ṛshi* Aurva *betreffend.* — 2) m. *das unterseeische Feuer* (das in's Meer gefahrene Zornesfeuer des Aurva Bhârgava). Pl. 169,25.

और्वदक्षिण m. = 3. और्व 2).

और्वभृगुवत् (औरुभ्र°) Adv. *wie* Aurva *und* Bhṛgu Ṛv. 8,91,4.

और्वर Adj. *von der Erde kommend* (Staub) Spr. 3903.

*और्वश Adj. *das Wort* उर्वशी *enthaltend.*

और्वशेय 1) Adj. *von der* Urvaçî *stammend.* — 2) *m. Metron. Agastja's.

और्वाग्नि und और्वानल (Kâd. 48,2. II,50,10) m. = 3. और्व 2).

और्वाय्, °यते *wie das unterseeische Feuer sich gebaren* Vṛṇîs. 60.

*औल m. = औल 2) Nigh. Pr.

*औलन्दक Adj. von उलन्द.

*औलपि m. Patron. von उलप. Pl. N. pr. eines Kriegerstammes.

*औलपिन् m. Pl. *die Schüler des* Ulapa.

*औलपीय m. *ein Fürst der* Aulapi.

*औलभीय m. *ein Fürst der* Ulabha gaṇa दामन्यादि in der Kâç.

औलानि m. nach Sây. Patron. = शौतनव.

*औलुपड्य m. Patron. des Supratîta.

1.*औलूक 1) m. N. pr. eines Dorfes Ind. St. 13, 393. — 2) n. *eine Menge von Eulen.*

2.*औलूक Adj. (f. ई) von औलूक्य.

*औलूकीय Adj. von 1. औलूक.

औलूक्य m. 1) Patron. von उलूक. — 2) *ein Anhänger der* Vaiçeshika-*Lehre.*

औलूखलि Adj. *vom Mörser kommend u. s. w.*

औलीली f. v. l. für औवीली.

औलेपाक n. *ein best. Gesang.*

औलेली f. = औवीली Comm. zu Kâtj. Çr. 25,7,33.

औशत m. Patron. von उशत Hariv. 1,36,7 (औषत gedr.).

औशन 1) *Adj. (f. ई) = औशनस. — 2) n. Name verschiedener Sâman Comm. zu Njâjam. 9,2,9.

औशनस 1) Adj. (f. ई) *von* Uçanas *herrührend, ihm eigenthümlich* Mudgala. 8,9. — 2) m. Patron. von Uçanas. f. ई. — 2) n. *a) das von* Uçanas *verfasste Gesetzbuch.* — *b*) N. pr. eines Tîrtha

औशनस्य (!) Adj. *von* Uçanas *herrührend* Mudgala. (1926) 24,9.

औशानि Adj. Ṛv. 10,30,9 vielleicht = आउशान.

औशिज् 1) Adj. *begierig, eifrig, verlangend.* — 2) m. Metron. oder Patron. des Kakshîvant.

औशीनर 1) Adj. (f. ई) *zum Volk der* Uçînara *gehörig.* — 2) f. ई N. pr. einer Gemahlin des Purûravas.

औशीनरि m. *ein Fürst der* Uçînara.

औशीर 1) Adj. *aus* Uçîra *gemacht.* — 2) m. n. *der Griff eines Fliegenwedels. — 3) n. *a) eine aus* Uçîra *bereitete Salbe.* — *b) *ein Bett, welches zugleich als Sitz gebraucht wird.*

*औशीरिका f. 1) *Schössling.* — 2) *Napf.* — Buddh.

*औषण n. *brennender Geschmack.*

औषत s. औशत.

औषदश्वि m. Patron. des Vasumant.

औषधि 1) Adj. *aus Kräutern bestehend.* — 2) f. औषधी Bein. der Dâkshâjaṇî. — 3) n. *a) das Kraut, die Gesammtheit der Kräuter.* — *b) Heilstoff aus Kräutern, Arzenei.* — *c) Kräutergefäss.*

औषधपेषक m. *Arzeneireiber* Karaka 1,15.

औषधावली f. Titel eines Werkes.

औषधि und औषधी f. in der Bed. von *Kraut* fehlerhaft für ओ°.

औषधी Adv. mit कर् *in eine Arzenei umwandeln.*

*औषर n. 1) *Steppensalz.* — 2) *eine Art Magnet.*

*औषरक n. *Steppensalz.*

औषसि 1) Adj. *morgendlich.* — 2) f. ई *Tagesanbruch.* — 3) n. Name verschiedener Sâman.

*औषिक Adj. *in der Nacht wandelnd.*

औषिज्ञ und औषीज्ञ fehlerhaft für औशिज्ञ.

औष्ट्र 1) Adj. *a) vom Büffel oder Kamel kommend* Gaut. — *b) *reich an Büffeln oder Kamelen.* — 2) n. *a) Büffelfell* Vaitân. — *b) *das Kamel* (als Gattung).

*औष्ट्रक 1) Adj. *vom Kamel herrührend.* — 2) n. *eine Menge Kamele.*

*औष्ट्ररथ Adj. *zu einem von Kamelen gezogenen Wagen gehörend.*

औष्ट्राणि m. Patron. von उष्ट्राणि.

*औष्ट्रायण m. Patron. von उष्ट्र.

औष्ट्रिक 1) Adj. *vom Kamelweibchen herrührend.* — 2) m. *Oelmüller* (nach Nilak.).

औष्ठि Adj. *lippenförmig.*

औष्णिह 1) Adj. *aus* Ushṇih *bestehend, mit* U.

beginnend u. s. w. — 2) *n. = उक्षिक् gaṇa प्रज्ञादि in der Kâç.

औक्षीक m. Pl. N. pr. eines Volkes.

औष्ण्य n. *Wärme, Hitze, Brennen.*

औष्म्य n. fehlerhaft für औष्ण्य.

Nachträge und Verbesserungen.

2. अ°. अस्वसुम् Tâṇḍja-Br. 10,4,4.

अंश 1) केनांशेन so v. a. *in welchem Stücke?* Daçak. 51,7. — 8) *Nenner eines Bruchs.*

अंशसवर्णन n. *das Reduciren von Brüchen auf einen gemeinschaftlichen Nenner* Lîlâv. S. 8.

अंशस्वर् m. *Haupt- oder Leitton in einem Musikstücke* S. S. S. 34.

अंशु 1) auch *eine best.* Soma-*Libation* Çat. Br. 4,1,4,2. 6,4,1. fgg. अंशुवत् Adv. Kâtj. Çr. 12,5,19. 15,8,22. अंशुचमस m. 22,8,23. — 4) *Faden* Kâraka 4,1.

अंशुधार्य m. *Lampe* Maitrjup. 6,35.

अंशूदक n. *Wasser, das den Strahlen der Sonne oder des Mondes ausgesetzt war,* Bhâvapr. 3,15.16.

अंसदघ्न Adj. (f. आ) *bis zur Schulter reichend* Çat. Br. 14,1,3,10.

अंकोमुच् m. N. pr. eines Ṛshi Ârsh. Br.

अकण्ठ auch *keine Stimme habend, heiser* Spr. 4913.

*अकत Adj. P. 5,1,121.

अकत्थन 1) Adj. *nicht prahlend* MBh. 3,45,10. — 2) n. auch *vieles Reden* Suçr. 2,363,13.

अकपिल Adj. (f. आ) *nicht bräunlich* Hemâdri 1, 681,17.

अकम्पित auch *nicht in eine zitternde Bewegung versetzt.*

अकम्प्य Adj. *nicht zum Zittern zu bringen, — von der Stelle zu rücken.*

अकराल Adj. (f. आ) 1) *nicht schartig* Suçr. 1,27, 14. — 2) *sanft, milde.* Augen Bhâg. P. 3,13,28.

अकर्णप्रावृत Adj. *bis zu den Ohren exclusive verhüllt* Âpast. im Comm. zu Tâṇḍja-Br. 8,7,7.

अकलित Adj. *unbekannt, unbestimmbar* Mâlatîm. 40,3 (96,1). Kathâs. 123,339.

अकल्माष Adj. (f. ई) *nicht bunt* Çat. Br. 6,3,1,32.

अकल्य (so zu lesen) Adj. *nicht zu errathen* Daçak. 42,19.

*अकशाप m. N. pr. eines Mannes gaṇa शुभ्रादि in der Kâç.

अकस्पविद् Adj. *nicht auf Etwas merkend* Maitr. S. 1,5,12.

अकाञ्चन Adj. *ohne Gold, — Goldschmuck* Naish. 9,28.

अकामयमान Adj. *nicht wünschend* Çat. Br. 14, 7,2,8.

अकाम्य Adj. *nicht begehrenswerth* Kap. 1,85.

1. अकारण, °तस् = अकारणात् u. s. w. Çiç. 10,16.

अकार्पण्य definirt Hemâdri 2,*a*,9,6.7.

अकावङ्क n. = अङ्काङ्क Maitr. S. 2,8,7.

अकिंचिज्ञ Adj. *Nichts wissend* Spr. 5188.

अकिंचित् *Nichts.* उक्ता MBh. 13,41,27.52,36.55,3.

अकुण्ठ Adj. *nicht stumpf, scharf* (eig. und übertr.).

अकुण्ठधिष्ण्य n. = वैकुण्ठलोक Bhâg. P. ed. Bomb. 3,5,45.

अकुण्ठित Adj. = अकुण्ठ.

अकुष्ठिषत् Adj. *weder aussätzig noch gesprenkelt* Âçv. Gṛhj. 4,8,4.

अकूजन n. *das Schweigen* MBh. 12,109,15.

अकृत 1) *a*) Nom. abstr. °त्व n. Kâtj. Çr. 20,4,6.

अकृतकृत्य Adj. *der seine Pflicht nicht gethan hat.* Nom. abstr. °त्व n. Ind. St. 15,348.

अकृतव्यूह Adj. *eine Sache nicht weiter verfolgend, sich über Etwas nicht aussprechend* Paribh. 56.

अकृतश्मशान Adj. *der keine Leichenstätte angelegt hat* Çat. Br. 13,8,1,1.

अकृप Adj. (f. आ) *mitleidlos, grausam* Daçak. 80,5.

अकृष्ट 1) *c*) *nicht gezogen,* von einer best. Aussprache der Vocale Saṃhitopan. 29,3. 6. 7.

अकृष्ण Adj. *nicht schwarz* Kâtj. Çr. 22,4,13.

अकोपन Adj. (f. आ) *nicht zornig, — böse.* Kuh Hemâdri 1,456,2.

अकौण्डिन्य m. *kein* Kaudreja Kâtj. Çr. 10,2,21.

अकौशल Mudrâr. 70,19. 20 (117,11. 12).

अक्का *Hurenwirthin* Pañkad.

2. अक्रम, °म् Adv. *gleichzeitig* Naish. 8,4.

अक्रमशस् Adv. dass. Kap. 2,32.

अक्रिमि m. *kein Wurm* Çat. Br. 5,4,1,2.

अक्रीत Adj. *nicht gekauft* Çat. Br. 3,2,4,7. Tâṇḍja-Br. 9,5,1.

अक्रुद्ध Adj. *nicht erzürnt* Taitt. Âr. 1,4,2.

अक्रुध्यत् Adj. *nicht zürnend* Çat. Br. 14,2,3,30.

अक्रूर 1) Çat. Br. 5,4,3,12.

अक्रूरपरिवार Adj. *eine milde Umgebung habend.* Nom. abstr. °ता f. Kâm. Nitis. 8,11.

1. अक्रोध Çat. Br. 3,2,3,24.

2. अक्रोध, f. आ Hemâdri 2,*a*,92,9.

अक्लिष्ट 3) *keine Pein verursachend* Kap. 2,33.

अक्लेश Adj. dass. Hemâdri 1,15,3.

3. अक्त 1) n. auch *sinnliche Wahrnehmung* Njâjam. 1,1,17.

अक्तनामय m. *eine Krankheit ohne Verletzung* Çat. Br. 13,3,3,3.

अक्तत्रिय m. *kein* Kshatrija Çat. Br. 6,6,3,12.

अक्तदाय m. *Zug mit einer Spielfigur* Naish. 6,71.

अक्तद्वार् n. *Achsenloch* Sâj. zu ṚV. 5,30,1.

*अक्तभार् m. gaṇa वंशादि.

अक्तमालामय Adj. *aus Rosenkränzen gebildet* Hemâdri 2,*a*,104,14.

अक्तय 2) f. *b*) N. pr. einer Jogini Hemâdri 2,*a*,93,18.

अक्तयवट m. N. pr. eines Tîrtha Comm. zu Vishṇus. 85,5.

अक्तव्य, अक्तव्योदक n. *Wasser, begleitet von dem Wunsche, dass es nie mangeln möge,* Jâgñ. 1,242. Vishṇus. 21,4. 73,27. अक्तव्यस्थाने Çâṅkh. Gṛhj. 4, 2. Jâgñ. 1,251.

अक्तर् 2) *m*) Name eines Sâman Ârsh. Br.

अक्तरशस् Maitr. S. 3,1,1.

अक्तरशिना f. *das Abece* Daçak. 15,12.

अक्तरस्था Adj. *in Silben bestehend* Tâṇḍja-Br. 16,8,4.

अक्तर्य, °र्यवत् Name eines Sâman Ârsh. Br.

अक्तशील Adj. *dem Würfelspiel ergeben* Âpast.

अक्तसङ्गम् Adv. *so dass die Achse hängen bleibt* Maitr. S. 3,9,2.

अक्तसूत्र Adj. (f. आ) *mit einem Rosenkranz versehen* Hemâdri 2,*a*,103,7. 16.

अक्तसूत्रक n. = अक्तसूत्र Hemâdri 1,283,6.

अक्तात्त Adj. *nicht geduldet* Naish. 6,18.

अक्तावली f. *Rosenkranz* Kâd. 166,22.

अक्तित् Adj. *unvergänglich, nicht verloren* Maitr. S. 1,8,6.

अक्तिदुःख n. *Augenübel* Taitt. Âr. 1,4,1.

*अक्तिनिकाणम् Absol. *mit zugekniffenen Augen.*

अक्तिबन्ध m. *Verblendung* Naish. 8,31.

अक्तिरोगवत् Adj. *augenkrank* Hemâdri 1,745,7.

अक्तिलक्षी Adv. mit कर् *zum Ziel der Augen machen, hinblicken auf* Naish. 2,107.

अक्तीब 2) lies m. statt f.

अक्तु ist = अक्त *Wagenachse.*

अक्तेत्रज्ञ Adj. *nicht ortskundig* Çat. Br. 13,2,3,2.

अक्तेत्रतर् n. *eine zum Bebauen oder Bewohnen sehr ungeeignete Gegend.*

अक्तेम n. *Leid* R. Gorr. 2,6,14.17.

अक्तोधुक Adj. *nicht hungernd* Maitr. S. 1,6,5.

अक्तोभ्य 3) f. आ N. pr. einer Jogini Hemâdri 2,*a*,93,2.

अक्षणाकृत Adj. *verkehrt gethan* Çat. Br. 14,4,3,26.

अक्षणिडताज्ञ Adj. *dessen Befehle nicht verletzt werden.* Nom. abstr. °त्व n. Râgat. 6,229.

अक्षर्व 1) auch *nicht klein, gross, bedeutend* Daçak. 4,15. Naish. 2,21.

अक्षर्वन् (!) Adj. *unverstümmelt* Hemâdri 2,*a*,75,19.

अगणायत् Adj. *nicht achtend auf* (Acc.) R. 4,10,4.

अगणितप्रतियात Adj. *heimgekehrt, weil nicht beachtet,* Çiç. 10,20.

2. अगति Adj. 1) *nicht gehend.* Nom. abstr. °ता f. *Stillstand* Mudrâr. 151,5(220,7). — 2) *hülflos, unglücklich* Daçak. 12,15.

अगदंकार Naish. 4,116.

अगन्धसेविन् Adj. *nicht den Wohlgerüchen ergeben* Âpast.

अगम्यगा Adj. f. *verbotenen Umgang mit einem Manne pflegend* Varâh. Bṛh. 24(22),5.

अगर्भ Adj. *nicht in einem andern Baume wurzelnd* Kâtj. Çr. 4,7,23.

अगस्ति 3) lies *grandiflora.*

अगस्त्याश्रम m. N. pr. eines Tîrtha Vishṇus. 85,29.

अगाध 1) °रुधिर *eine grosse Menge Blut* Daçak. 5,23. Nom. abstr. °ता f. Naish. 2,31.

अगार, क्रोधागारं प्र-विश् so v. a. *in Zorn gerathen* R. Gorr. 2,8,18.

अगुञ्जिन् Adj. *keinen brummenden Laut von sich gebend* Bâlar. 151,5.

अगुरु 3) m. *kein Lehrer* Âpast.

अगुरुक n. = अगुरु 2) *a)* Hemâdri 1,423,13.

अगुरुतल्प n. *kein Ehebruch mit der Frau eines Lehrers* Âpast.

अगृह Adj. *hauslos.* Nom. abstr. °ता f. Tâṇḍja-Br. 10,5,16.

*अगृहपति und *°क gaṇa चार्वादि.

अगृहीत Adj. *nicht geschöpft* Çat. Br. 3,9,3,8. 4,2,3,3. 5.

अगृह्यमानकारण (!), आर्षसमय Âpast.

अगो f. *keine Kuh* Pâr. Gṛhj. 3,11,1.

अगोत्रचरण Adj. *ohne Geschlechter und Schulen* Agni-P. 1,18.

1.*अगोप m. *kein Kuhhirt* P. 2,2,14, Sch.

2. अगोप Adj. (f. आ) *hirtenlos.*

अगोरस Adj. *ohne Milch* Hemâdri 1,639,14.

अगोपवन m. *kein* Gaupavana Kâtj. Çr. 10,2,21.

अग्नाविष्णु Çat. Br. 12,1,3,1.

अग्निक 4) = आग्निक 2) Paṅkad.

अग्निङ 1) Maitr. S. 3,7,5.

अग्निज्वाल Adj. *wie Feuer flammend* Hemâdri 1, 206,16.

अग्निदेव Adj. Agni *zur Gottheit habend.* भ *das Mondhaus* Kṛttikâ Hemâdri 1,792,18.

अग्निपूजा f. *Verehrung des Feuers* Âpast.

अग्निमय Çat. Br. 10,5,3,11.

अग्निमुख Adj. (f. ई) Agni *zum Munde habend* Çat. Br. 7,1,3,4. 13,4,1,12.

अग्निरङ vielleicht fehlerhaft für अग्निरेङ: *bewegliches Feuer.*

अग्निरूप n. *eine Form des Feuers* Çat. Br. 6,1, 3,18. 19.

अग्निवेताल m. N. pr. eines Vetâla Ind. St. 15,273.

अग्निशिख 2) *e)* N. pr. eines Vetâla Kathâs. 121, 23. 203. fgg.

अग्निष्टुत् Çat. Br. 13,7,1,3.

अग्निष्टोम 3) = अग्निष्टुत् 2) VP.² 1,177. fgg.

अग्निष्ठ 1) *a)* Çat. Br. 3,7,2,4.

अग्निस्पर्श Adj. (f. आ) *glühend heiss* Âpast.

अग्निहुत Adj. *im Feuer geopfert* Vaitân.

1. अग्निहोत्र 1) °देवता f. Âçv. Gṛhj. 1,2,2. Nom. abstr. °त्व n. Maitr. S. 1,8,1.

अग्निहोत्रिन् Çat. Br. 11,3,1,5.

अग्निहुरं Adj. etwa *beim Feuer (-Opfer) fehlgehend,* d. h. *keinen Theil erlangend* Maitr. S. 1,3,35.

अग्नीविरूण Çat. Br. 4,4,5,17. 19.

अग्न्यगार Çat. Br. 13,4,1,8.

अग्न्यर्चिस् f. oder n. *Feuerflamme* Çat. Br. 14,5, 3,10.

अग्न्याधेय, °देवता f. Pâr. Gṛhj. 1,2,9.

अग्न्युत्पात *Feuersbrunst* Pâr. Gṛhj. 2,11,2.

अग्र n. auch *Rest* Lîlâv. 133. °क n. dass. 134.

अग्रगणना f. *das obenan Stellen, — Stehen* Comm. zu Naish. 1,53.

*अग्रग्रासिका f. *der Anspruch auf den ersten Bissen* Kâç. zu P. 3,3,111.

अग्रतलसंचार m. *eine best. Stellung beim Tanz* S.S.S. 241.

*अग्रभोजन n. *der erste Bissen* P. 4,4,66, Sch.

अग्रसारा f. *eine best. hohe Zahl* Lalit. 169,13.

अग्रसूची f. *Nadelspitze* Naish. 1,80.

अग्रकण Adj. Maitr. S. 1,8,4.

अग्रकण n. *das Nichtmeinen, — Darunterverstehen* Paribh. 72.

अग्रकोम m. *eine best. Spende* Hemâdri 1,195,8.

अग्रात्त *the product added to the ultimate term* Colebr. Alg. 326.

अग्रिमवती f. *der Vers* RV. 9,62,25 Lâṭj. 4,5,19.

अग्रेदधुस् m. = अग्रेदिधिषु 1) Maitr. S. 4,1,9.

अग्लास्नु auch *unverdrossen* Âpast. 1,3,22.

अघ m. N. pr. eines Asura Bhâg. P. 10,12,13.

अघटित Adj. *nicht zu Stande gebracht, — hervorgebracht* Ind. St. 15,332.

अघन auch *wolkenlos* Kâvjâd. 3,88.

अघभेद Hemâdri 1,619,8.13 fehlerhaft für अर्घभेद.

अघातुक Maitr. S. 1,8,5.

अघोरकल्प m. Name eines Kalpa Hemâdri 1, 536,21.

अघ्न्यात्व n. Nom. abstr. von अघ्न्या Maitr. S. 4,2,12.

अङ्कता f. Nom. abstr. zu अङ्क 5) Naish. 1,8.

अङ्कपाश m. *Combination* (math.) Lîlâv. S. 110.

अङ्कुरार्पणविधि m. Titel eines Werkes Bühler, Rep. No. 561.

अङ्कुश 1) *a)* वसिष्ठस्याङ्कुशौ Name zweier Sâman Ârsh. Br.

अङ्कुशखेटिन् Adj. *mit einem Haken und einem Schilde versehen* Hemâdri 2,*a*,93,16.

अङ्गक्रिया f. *das Einreiben des Körpers mit Salbe u. s. w.* Daçak. 49,1.

अङ्गज 2) *b)* *Haar am Körper* Karaka 6,15.

अङ्गवादा f. N. pr. der Gattin Bhava's Hemâdri 1,799,2.

अङ्गविक्षेप Paṅkad.

अङ्गशुश्रूषक m. *Leibdiener.* f. आ Ind. St. 15,444.

अङ्गारकलिका f. N. pr. einer Surâṅganâ Ind St. 15,241.

अङ्गिरोधामन् Adj. *bei den* Aṅgiras *seine Stätte habend* Maitr. S. 3,2,9.

अङ्गुलिमात्र Adj. *fingergross* Maitr. S. 3,9,4.

अङ्गुष्ठक n. = अङ्गुष्ठ 1) und 2) Agni-P. 23,21. 24,13.14.

अङ्गि 5. = पद् *Fach, Feld* Agni-P. 40,14. 17.

अङ्घ्रवनेजन Adj. (f. ई) *zum Abwaschen der Füsse dienend* Bhâg. P. 10,41,15.

अचकित Adj. *nicht zitternd, fest.* Gang Daçak. 45,6.

अचण्ड Adj. *nicht ungestüm, gemessen.* Gang Kir. 6,25.

अचण्डमरीचि m. *der Mond* Naish. 4,105.

अचन्दन Adj. *ohne Sandel* Mṛkkh. 161,22.

अचयन n. *das Nichtschichten* Çat. Br. 9,5,2,11.

अचरण Adj. (f. आ) *apathisch* (ein Fehler der weiblichen Geschlechtstheile) Karaka 1,19. 6,30.

अचल 1) Nom. abstr. °त्व n. Bâdar. 4,1,9. — 2) *c)* N. pr. eines Devarshi VP.² 3,68.

अचलदत्त m. N. pr. eines Schreibers Mudrâr. 69,1 (114,2).

अचलेन्द्र m. *der Himavant* Kir. 13,18.

अचलेश्वर m. dass. Çiç. 4,64.

अचातुर्मास्य Adj. *ohne* Kâturmâsja-*Opfer* Muṇḍ. Up. 1,2,3.

अचापल n. *Gesetztheit, Besonnenheit* MBh. 12, 329,19.

अचापल्य n. dass. Spr. 3870.

2. अचित् ist f. *das Nichtwissen,* also = 1. अचित्.

अचित्तपात्रम् und अचित्तमनस्.

अचिन्तनीय Adj. *woran man nicht zu denken braucht, worauf man nicht zu achten hat* Spr. 1823.

अचित्य Maitrjup. 6,19.

अचिरांशु Çiç. 6,71. अचिराभा Kir. 4,24.

अचेतन, Nom. abstr. °त्व n. Kap. 3,59.

अचेतित Adj. 1) *unbeachtet, unberücksichtigt* Kâd. 69,15. II,121,9. 140,14. — 2) *gedankenlos* Kâv. 67, 9. °म् Adv. 13,10.

अचैत्रभानव Adj. *nicht vom Feuer kommend* Bâlar. 33,20.

अच्छत्रक Adj. *ohne Sonnenschirm* Naish. 9,79.

अच्छद्मन् n. *keine Hinterlist* MBh. 1,118,13.

अच्छन्दस्क Adj. *ohne Metrum* Maitr. S. 4,7,5.

अच्छभल्ल Bâlar. 167,1.

अच्छायोपग Adj. *sich nicht in den Schatten begebend* Âpast.

अच्छिद्रडु Adj. *ununterbrochen* Naish. 8,61.

अच्छिद्रत्व n. = अच्छिद्रता Maitr. S. 3,8,7. 10,4.

अच्छिन्न 3) *ununterbrochen* Agni-P. 27,7.

अच्छेर (अर्च्छेर) Adj. (f. आ) als Beiw. von Wassern Maitr. S. 4,4,1.

अच्युत 1) *c) vom rechten Wege nicht abgewichen* Kâvjâd. 2,322.

अच्युतलोक Adj. *im Besitz von Vishṇu's Welt.* Nom. abstr. °ता f. Agni-P. 38,3. 47.

अच्युति f. *das Nichtwandern aus einer Welt in eine andere* Kâlaṁ. 4,128.

*अजक्रन्द m. Pl. N. pr. einer Völkerschaft Kâç. zu P. 4,2,125.

अजगीर Maitr. S. 3,1,8.

अजगाव oder आज° m. N. pr. eines Schlangendämons Tâṇḍja-Br. 25,15,3.

अजङ्गम Adj. *unbeweglich* Hemâdri 1,368,15.

अजउप्रमातृसिद्धि f. Titel eines Werkes Bühler, Rep. No. 433.

अजनवादशील Adj. *nicht dem Geklatsch ergeben* Âpast.

अजनाग्रीय Adj. *nicht den Blicken der Leute ausgesetzt* Çâṅkh. Gṛhj. 6,2.

*अजनाशम् Absol. *wie eine Ziege verloren geht* P. 3,3,45, Sch.

*अजबन्धु m. N. pr. eines Mannes Kâç. zu P. 4,1,96.

अजारक *Indigestion* Karaka 6,18.

अजातगुण Adj. *nicht wieder hergestellt* Ind. St. 15, 305.

अजापाल m. N. pr. eines Fürsten Hemâdri 1,717,12.

अजिनरत्न n. *Glückssäckel* Daçak. 63,15. 65,5.

अजिह्म 1) auch *nicht träge* Naish. 2,102.

अजीर्ण Adj. (f. आ) *nicht gealtert, — alternd* Pâr. Gṛhj. 3,3,5.

अजीर्णि f. *Indigestion* Comm. zu Njâjam. 6,8,10.

अज्ञातर् Nom. ag. *Etwas nicht wissend* Naish. 6,91.

अज्यायस् Adj. *nicht grösser als* (Abl.) TBr. 3,7,5,6.

अज्ञनाभ m. auch Bein. Râhu's Kâlaṁ. 1,126.

*अज्ञनिक gaṇa पुरोहितादि.

अटन Adj. *herumzuschweifen gewohnt* Varâh. Bṛh. 16,9. 17,1.7.10. 18,1.4.17.

2. अटकास 2) *c)* N. pr. einer Stadt Hemâdri 1,83,10.

अटाक Adj. *vom Sohne lernend* Âpast.

अटिमतस् Adv. *an der dünnen Seite* Maitr. S. 3,10,4.

अटु n. auch = अटुतैल Karaka 6,24.

अटुग्वोतिस् Adj. *trübsinnig* Karaka 5,11.

अटड auch *Kuppel* Varâh. Bṛh. S. 56,22. 24. 28.

अटडत्तर und अटटात *eine Art Tanz* S. S. S. 261.

*अटडारक m. N. pr. eines Mannes. Pl. *sein Geschlecht* Kâç. zu P. 2,4,69.

अटिटका f. *ein best. Gewicht,* = 4 Java Karaka 7,12.

अतच्छब्द m. *kein vedischer Beleg dafür* Bâdar. 1,3,3.

अतच्छुति f. dass. Bâdar. 2,3,21.

अतद्धित Adj. *kein* Taddhita-*Suffix habend* Gobh. 2,8,15.

अतद्भाव m. *das Nichtdasein, Anderswerden* Bâdar. 3,4,40.

अतद्रूप Adj. *nicht wie es sein sollte, verkehrt* Bâdar. 3,4,40.

अतद्विद् Adj. *dieses nicht verstehend* Bhâg. P. 4,9,4.

अतनुबल Adj. (f. आ) *stark* Mudrâr. 137,1 (231,5).

अतत्त्व, गोतमस्य तत्त्वातत्त्वे Name zweier Sâman Ârsh. Br.

अतन्त्रित Adj. 1) *durch Nichts gebunden, sich vollkommen frei fühlend* Cit. im Comm. zu Gobh. 1,5,26 (S. 214). — 2) häufig fehlerhaft für अतन्द्रित.

अतमाविष्ट Adj. *nicht in Finsterniss gehüllt* Maitrjup. 6,24.

अतरुण Adj. *nicht jung* P. 1,2,73.

अतर्कावचर Adj. *sich nicht in spitzfindigen Erwägungen bewegend* Lot. de la b. l. 353.

अतस्थान Adj. *sich in Etwas* (Dat.) *nicht fügend* Çat. Br. 12,5,1,1. fgg.

अताच्छील्य n. *das Nichtgewohntsein an Etwas* P. 3,2,79, Sch.

अतापभृत् Adj. *keine Glut in sich bergend* Naish. 4,78.

अतिकठिन Adj. *überaus hart.*

अतिकातर Adj. *gar ängstlich* Mâlatîm. 62,10.

अतिकान्ति f. *grosse Anmuth.* Personif. Agni-P. 33,39.44.

अतिगरीयस् Adj. *zu theuer.* °यसा क्री — *kaufen* Daçak. 59,7.

अतिचण्डिका f. = अतिचण्डा Hemâdri 2,*a*,83,5.

अतिचार 3) *Vergehen* Vaitân.

अतिजटाधर Adj. *starke Flechten tragend* Hemâdri 2,*a*,121,12.

अतिजितकाशिन् Adj. *sich zu sehr als Sieger gebarend* Mudrâr. 82,18 (137,9).

अतितृप्त Adj. *vollkommen befriedigt.* Nom. abstr. °ता f. Naish. 2,49.

अतिथी Adv. 1) mit कर् *a) Etwas* (Acc.) *einem Gaste gewähren* Naish. 5,23. — *b) Etwas* (Acc.) *gelangen lassen in* (Loc.) Naish. 1,134. श्रुतेरतिथीकृता *zu Ohren gebracht* Comm. zu 2,56. — 2) mit भू *Jmds* (im Comp. vorangehend) *Gast werden* Naish. 4,91.

अतिदुर्नय m. *eine grosse Gemeinheit* Naish. 4,91.

अतिदुर्बल, f. आ Hemâdri 2,*a*,100,6.

अतिदुःसह Adj. *überaus schwer zu ertragen* Hemâdri 1,744,1.

अतिदूषित Adj. *sehr gemissbilligt* Bṛhasp. im Comm. zu Âpast. 2,27,3.

अतिधर्म m. *die strengste Pflicht* Hemâdri 1,54,20.

अतिधवल Adj. *sehr weiss* Daçak. 73,15.

अतिधूम Adj. *starken Rauch gebend* Varâh. Jogaj. 8,9.

अतिनिभृतम् Adv. *ganz im Geheimen* Mudrâr. 55, 19 (88,12).

अतिनिरोध m. *vollkommene Unterdrückung,* — *Vernichtung* Hemâdri 1,735,2; vgl. 733,21. 734,1.

अतिनिर्मल Adj. *überaus rein* Hemâdri 1,164,6. 183,12.

अतिनिर्वृत Adj. *überaus erfreut* Bhâg. P. 1,6,18.

अतिनील Adj. *dunkelblau* Hemâdri 2,*a*,118,9.

अतिनेद् in अनतिनेद्.

अतिपावन Adj. *in hohem Grade entsündigend* Hemâdri 1,83,8.

अतिपौरुष Adj. *überaus mannhaft* Mudrâr. 154, 12 (227,9).

अतिप्रतिलोम Adj. (f. आ) *überaus widrig,* — *unangenehm* Naish. 6,95.

अतिप्रथित Adj. *weitberühmt* Naish. 4,79.

अतिप्रभावती f. N. pr. einer Surâṅganâ Ind. St. 15.

अतिप्रमाण auch *von grosser Autorität* Hemâdri 2,*a*,19,6.

अतिप्रमाद् Adj. *sehr fahrlässig, — unachtsam* MBh. 5,37,37.

अतिप्रिय Adj. *überaus lieb* P. 8,1,13, Sch.

अतिबल m. oder n. = अतिबल 3) *a)* Varâh. Jogaj. 9,18.

अतिबल्क auch *zu viel* Maitr. S. 2,4,5.

अतिभक्ति f. *grosse aus Glauben entspringende Liebe* Hemâdri 1,578,9. 613,13.

अतिभयानक Adj. *gar fürchterlich* Bhâg. P. 5,9,19.

अतिभारवत् Adj. *schwer belastet* Naish. 5,88.

अतिभीत Adj. *sehr furchtsam* Kâlaṁ. 3,142.

अतिमञ्जुल Adj. *überaus lieblich* Daçak. 86,12.

अतिमतिमत् Adj. *überaus klug* Mudrâr. 86,15 (141,9).

अतिमद् m. *heftige Aufgeregtheit* Çiç. 10,32.

अतिमहत् Adj. *überaus gross* (Baum) Daçak. 46, 16. *allzulang* (Erzählung) 79,3.

*अतिमहिमन् Adj. *überaus gross* P. 4,1,11, Sch.

*अतिमाल Adj. *schöner als eine Perlenschnur* Laghuk. 1017.

अतिमूर्ख Adj. *sehr thöricht* Kâlak. 3,143.

अतिम्लानि f. *tiefe Schwärze* Naish. 5,62.

अतियात्रा f. *Ueberfahrt* Çaṃk. zu Bâdar. 4,3,5.

अतिरमणीय, Nom. abstr. °ता f. Mudrâr. 59,15 (96,7).

अतिरय Adj. *überaus schnell laufend* Daçak. 21,4.

अतिराग m. *dunkles Roth* und *starke Zuneigung* Naish. 7,39.

अतिरेच in अनतिरेच.

अतिरोक m. *Lichtloch, Durchblick* Maitr. S. 3,6,1.

अतिरोद्र Adj. als Beiw. von Rudra-Çiva Hemâdri 1,210,9.

अतिल auch *keinen Sesam habend* Hemâdri 1, 594,17.

अतिवक्र auch *sehr krumm* und zugleich *sehr unverständlich* Naish. 7,62.

अतिवाम Adj. *überaus hart, — grausam gegen* (Loc.) und zugleich *um Weiber sich nicht kümmernd* Naish. 9,93.

अतिवितथवाच् Adj. *stark lügend* Mudrâr. 63,10 (103,3.)

अतिवितीर्ण Adj. *in hohem Grade gewährt* Naish. 5,11.

°अतिविद्वंस् Adj. *überaus erfahren in* Hemâdri 1, 319,11.

अतिविमल Adj. *überaus rein* Naish. 2,103.

अतिविश्रम्भ m. *grosses Vertrauen* Naish. 2,7.

अतिविश्व Adj. (f. आ) *Alles übertreffend* Naish. 7,107.

अतिवीर्य Adj. *überaus mächtig* Hariv. 1558.

अतिवृद्ध m. N. pr. des Weltelephanten des Westens Garga in J. R. A. S. 1871, S. 274.

अतिवैचक्षण्य n. *sehr grosse Erfahrenheit* Daçak. 69,15.

अतिवैष्णव Adj. *dem* Vishṇu *sehr ergeben* Agni-P. 19,7.

अतिव्यपहार m. Âpast. schlechte Lesart für अतिव्यवहार.

अतिव्यवहार m. *zu vieler Verkehr* Âpast. 1,28,4.

अतिशंसन n. = अतिशंसना Vaitân.

अतिशयवत् Adj. *übermässig* Daçak. 85,17.

अतिशिष्ट Adj. *sehr gelehrt* Hemâdri 1,724,18.

अतिशीघ्र, °म् Adv. Saṃhitopan. 9,1.

अतिशुभ्र Adj. *überaus weiss* Hemâdri 1,725,19.

अतिशृत Adj. *zu stark gekocht* Maitr. S. 1,8,2.

अतिश्लक्ष्ण Adj. (f. आ) *überaus glatt* Hemâdri 1, 728,14.

अतिश्वास m. *Kurzathmigkeit* Agni-P. 31,20.

अतिष्टिघम् Acc. Inf. *bemeistern* Maitr. S. 1,6,3.

अतिसंसिद्धि f. *ein überaus vollkommener Zustand* Saṃhitopan. 36,1.

अतिसंहृष्ट Adj. *überaus erfreut* Hemâdri 1,473,7.

अतिसत्वरम् Adv. *überaus eilig* Daçak. 42,13.

अतिसंप्रीति f. *grosse Freude, — Befriedigung* Hemâdri 1,15,1.

अतिसदृप Adj. *überaus ähnlich* Naish. 8,46.

अतिसर्ग 3) *Abschied.* °र्गं दा *Jmd* (Dat.) *Lebewohl sagen* Maitr. S. 2,13,22.

अतिसुन्दर Adj. (f. ई) *sehr hübsch* Hemâdri 2,a,87,13.

अतिसृष्टप्रतिबद्ध Adj. *zu lose oder zu fest* Kâraka 3,6.

*अतिस्वन् v. l. für अतिश्वन् gaṇa पक्षादि in der Kâç.

अतिहर्ष m. *grosse Freude* Naish. 6,53.

अतिहार m. *Hinzufügung* (Gegens. लोप) Saṃhitopan. 16,2.

अतिहास Adj. *laut lachend* (Rudra-Çiva) Hemâdri 1,206,8. Vgl. अट्टहास.

*अतिहिमम् Adv. *nach Ablauf des Winters* Laghuk. 972.

अतिहृष्ट Adj. *sehr erfreut* Daçak. 72,5.

अतुल्य Adj. *verschieden* P. 2,4,26, Sch.

अतोय Adj. (f. आ) *wasserlos* Hemâdri 1,500,11.

अत्य R.V. 2,34,13 *flüchtig.*

अत्यग्निष्टोमक m. = अत्यग्निष्टोम Agni-P. 30,5.

अत्यणु Adj. *sehr dünn* Maitr. S. 3,9,4.

अत्यब्ज Adj. *schöner als eine Lotusblüthe* Naish. 3,34.

अत्यल्पबुद्धि Adj. *von sehr geringem Verstande* Mṛkkh. 136,12.

अत्यसदृश Adj. *überaus unangemessen* Naish. 5,115.

अत्याकुलित Adj. *sehr verworren* LA. 37,17.

अत्याचार m. *zu feines Benehmen* Spr. 156 (lauter Acc. anzunehmen).

अत्यायु n. *ein best. Gefäss* Tâṇḍya-Br. 1,2,4.6,5,3.7.

अत्यारोह m. *das zu hoch Hinauswollen.*

अत्यार्ति f. *heftiger Schmerz* Kathâs. 52,226.

अत्यावेग m. *heftige Aufregung* Prab. 92,8.

अत्याशित Adj. *übersatt* Maitr. S. 3,6,2.

अत्यासन्नता f. *ausserordentliche Nähe* Sûrjas. 12,46.

अत्युच्च Adj. *überaus hoch* Kathâs. 17,135. Ind. St. 15,296.

अत्युत्क Adj. (f. आ) *ein heftiges Verlangen empfindend* Kathâs. 52,401. 65,228.

अत्युत्तम Adj. (f. आ) *ganz vorzüglich* Kathâs. 87,4.

अत्युदार Adj. 1) *ganz vorzüglich* Daçak. 56,15. — 2) *allzufreigebig.* Nom. abstr. °ता f. Daçak. 57,12.

अत्युन्नति f. *sehr bedeutende Höhe* Sâh. D. 41,13.

अत्युष्णता f. *allzugrosse Hitze* Daçak. 18,14.

अत्येतवे Dat. Inf. *zu durchschreiten* R.V. 5,83,10.

अत्यौत्सुक्य n. *grosse Ungeduld* Kathâs. 89,55.

अत्रपुस् Adj. *unverzinnt* Maitr. S. 1,8,2.

अत्रासुक Adj. *sich nicht fürchtend* Maitr. S. 4,2,3.

अत्रिज्ञ m. = 1. आत्रेय 1) *a)* Kâraka 1,3.

अत्रिनेत्रप्रज्ञात m. *der Mond* Hemâdri 1,432,11.

अदक्षिणीय auch = अदक्षिण्य Tâṇḍya-Br. 6,1,5.

अदग्ध Adj. *nicht verbrannt* R. 5,51,5.

अदण्डवासिक Adj. *ohne Dorfältesten* Hemâdri 1,639,16.

अदरिद्र Adj. (f. आ) *nicht arm, reich* Hemâdri 2, *a*, 2,10.

अदर्श Adj. *ohne* Darça-*Feier* Mund. Up. 1,2,3.

अदर्शन 1) *das Nichtansehen* Pâr. Gṛhj. 2,8,3.

अदसीय Adj. (f. ई) *Jenem —, Jener gehörig* Naish. 7,36. 54.

अदाभ्यवे.

अदाम्भिक Adj. *nicht heuchelnd* Âpast.

अदाम्भोल Adj. *nicht von* Indra's *Donnerkeil herrührend* Bâlar. 53,19.

अदासीक Adj. *ohne Sclavinnen* Hemâdri 1,639, 14. 16.

अदाङ्क.

अदितिकुण्डलाकरणनाटक n. Titel eines *Schauspiels* Bühler, Rep. No. 104.

अदिवाशिन् Adj. *nicht am Tage essend* Âpast.

अदिवास्वापिन् Adj. *nicht am Tage schlafend* Âpast.

अदीन auch *mit vollem Tone ausgesprochen.* °तम Saṃhitopan. 8,1.

अदुःखिन् Adj. *kein Leid empfindend, nicht unglücklich.* Nom. abstr. °ख n. Hemâdri 1,151,22.

अदुःस्पृष्ट Adj. *nicht falsch articulirt* Saṃhitopan. 9,3. 6.

अदूर m. N. pr. eines Sohnes des 12ten Manu Hariv. 1,7,77. अदूर v. l.

अदृढभक्तिक Adj. *nicht anhänglich* MBh. 5,37,37.

अदृश्यता f. und अदृश्यत्व n. *Unsichtbarkeit* Daçak. 11,4. 5,10. Bâdar. 1,2,21.

अदृष्टि f. 1) *das Nichtsehen* Kap. 1,156. — 2) *das Nichtgesehenwerden, Nichtangetroffenwerden* Kap. 3,20. 5,129.

अदेवदेह Adj. *nicht den Leib eines Gottes habend, menschlich gestaltet* Naish. 6,94.

अदेवमातृक Adj. (f. आ) *regenlos, des Regens nicht bedürfend.*

2. अदोष Adj. *tadellos* Kap. 1,123.

अदोषता, lies *das Nichtfehlersein.* In der angegebenen Bed. Naish. 3,97.

अद्भुतकर Adj. (f. ई) *in Staunen versetzend* Naish. 4,55.

अद्भुताय्, °यते *als Wunder erscheinen* Daçak. 88,16.

अद्योतक Adj. *nicht ausdrückend, — bezeichnend.*

अद्रव, Nom. abstr. °त्व n. Kâlak. 3,119.

अद्रव्यार्थ und °क Adj. *keine Substanz bezeichnend* Sch. zu P. 1,4,57. 58.

अद्रिजतु Karaka 6,19.

अद्रिपति m. *der Himavant.* °कन्या f. Bez. der Pârvatî Daçak. 15,22.

अद्रुताली f. *ein best. Tact* S. S. S. 213.

अद्वयवाद m. *der Ausspruch, dass es keinen Zweiten gebe,* Naish. 5,65.

अद्विवर्ष Adj. *noch nicht zwei Jahre alt* Pâr. Gṛhj. 3,10,2.

अधःकर auch *eine niedriger gelegene Hand* (unter vieren) Hemâdri 1,237,7.

अधःपात्र n. *Unterschale* Hemâdri 1,228,2. 5. 18.

अधनवत् Adj. *besitzlos, arm* Agni-P. 38,11.

अधमर्णता f. Nom. abstr. von अधमर्ण Naish. 9,3.

अधरत्व n. Nom. abstr. zu अधर 1) *b*) und 2) *a*) Naish. 7,39.

अधरसपत्न.

अधर्म° = अधर्मेण Âpast. 1,28,11.

अधर्मचर्या f. *Nichterfüllung der Pflichten* Âpast.

अधर्मशरण vor अधर्मिष्ठ zu setzen.

अधर्मोत्तरता f. *das Vorwalten des Unrechts* MBh. 1,37,20.

अधस् 1) *b*) mit कर् auch *mit Geringschätzung behandeln* Naish. 5,64.

अधासनशायिन् (st. अधआसन°) Adj. *auf dem Erdboden sitzend und schlafend* Âpast.

1. अधि 2) *e*) α) *unter* Daçak. 79,10.

अधिकण्ठम् Adv. *am Halse* Naish. 7,67.

अधिकमासफल n. Titel eines Werkes Bühler, Rep. No. 48.

अधिकर्णम् Adv. *am Ohr* Çiç. 7,59.

अधिकाधि Adj. *voller Sorgen* Daçak. 6,12.

अधिकारवत् m. *Beamter* Mudrâr. 65,18 (106,8).

अधिकारिता auch Nom. abstr. zu अधिकारिन् 1) *b*) Naish. 1,20.

अधिकारित्व dass. Kap. 5,123.

अधिक्षिति Adv. *auf der Erde* Naish. 5,100.

अधिगणपति m. *oberster Schaarführer* Kâlak. 2,154.

अधिगुण, f. आ Naish. 3,126.

*अधिगोपम् Adv. *auf dem* oder *den Kuhhirten* Laghuk. 970.

अधिजङ्घम् Adv. *an den Beinen* Naish. 7,96.

अधितल्पम् Adv. *auf die Thürme* Çiç. 3,29, v. l.

अधिदैवत, adj. Comp. f. आ Hemâdri 1,643,15.

अधिदैवत्व n.

अधिधिषो (Nom. °षौस्) f. Bez. *eines best. Backsteins* Maitr. S. 2,8,14.

अधिपतिवती.

अधिरजनि Adv. *in der Nacht* Çiç. 11,51.

°अधिरुह् Adj. *reitend auf* Çiç. 12,20.

अधिवृक्क m. *Schmarotzerpflanze* Hemâdri 2,*a*, 47,15.

अधिवृढाकर्णा Maitr. S. 2,6,13.

अधिवृद्धि f. *Zunahme —, das Dickerwerden von unten nach oben* Naish. 7,96.

अधिरोह् Adj. *reitend auf,* mit Acc. Çiç. 11,7.

°अधिरोहिन् Adj. *aufsteigend —, hinaufführend zu* Daçak. 85,4.

अधिलीलागृकभित्ति Adv. *auf die Wand des Lusthauses* Naish. 1,38.

अधिवाद.

अधिवासनक n. = अधिवासन 2) Hemâdri 1,232,11.

अधिवासनीय Adj. *zu weihen* Hemâdri 1,252,12.

°अधिवासिन् Hemâdri 1,254,9.

अधिविवाकम् Adv. *in Bezug auf die Hochzeit, bei der H.* Çâṅkh. Gṛhj. 2,15. Pâr. Gṛhj. 1,3,30.

अधिष्ठ n. *Sitz, Wohnort* Hemâdri 1,603,20 (wenn nicht स्वानि धिष्ठ्यानि zu lesen ist).

अधिष्ठिति f. *Herrschaft* Kap. 5,115.

अधिस्त्रि *in Bezug auf eine Frau* Naish. 9,22.

अधीतपूर्व Adj. *der vorher schon studirt hat* Âçv. Çr. 8,14,22.

अधीमांस m. (!) *Hypertrophie der Fleischtheile* Karaka 6,13. Vgl. अधिमांस.

अधीरम् Adv. *ängstlich* Daçak. 40,13.

अधीश्वर 1) Naish. 2,1.

अधीष्ट n. *freundliches Angehen eines Lehrers um Unterweisung* P. 3,3,161. 166. Mahâbh. 3,88,*a*.

अधूत Adj. *nicht bewegt* Tândja-Br. 7,9,9.

अधून्वत् Adj. *nicht bewegend* Tândja-Br. 7,9,9.

अधृति 1) *Verzagtheit* Kathâs. 121,107. 123.

अधोगामिन् Adj. *herab —, zur Erde kommend* Naish. 6,99.

अधोगुडा f. *Argyreia speciosa* Karaka 1,1.

अधोनाभि Adv. *unterhalb des Nabels* Maitr. S. 3,2,1. Âpast.

अधोबाण m. N. pr. eines Berges Divjâv. 168.

अधोमुख 1) f. आ Çiç. 10,17.

अधोवाम m. *eine niedriger gelegene linke Hand* Hemâdri 2,*a*,127,4.

अधोहस्त m. *eine niedriger gelegene Hand* (unter vieren) Hemâdri 1,285,8.

अध्ययनमात्रवत् Adj. *der nur studirt hat* Bâdar. 3,4,12.

अध्यर्चिकाचार m. *eine best. Stellung beim Tanz* S. S. S. 241.

अध्याचार m. *Bereich* Pâr. Gṛhj. 2,14,5.

अध्यासन s. अनध्यासन.

अध्यूधी Maitr. S. 3,10,4.

अध्येय auch *zu erlernen* Naish. 1,67.

2. अध्येय Adj. *woran man nicht denken soll* Hemâdri 1,624,3.

अध्रियमाण Adj. *nicht mehr am Leben seiend* Mayn, Ind. Erb. 18.

अधरत्व n. Nom. abstr. zu अधर 2) *a*) Maitr. S. 3,6,10.

अधरमय, lies अधरम.

अधशील Adj. *reiselustig* Âpast.

अधसक् Adj. *ein unermüdlicher Fussgänger* Varâh. Bṛh. 17,11.

अधापन्न Adj. *auf der Reise befindlich* Âpast.

अनक्ताशिन् Adj. *nicht in der Nacht essend* Âpast.

अनक्षज्ञ Adj. *das Würfelspiel nicht verstehend* MBh. 3,52,44.

अनक्षसङ्ग.

अनक्षिगत Adj. *kein Dorn im Auge seiend* Harshak. 148,18.

अनग्निसात्विक Adj. *wobei Agni nicht Zeuge ist* Naish. 9,80.

2. अनङ् 2) *d*) *ein best. Tact* S. S. S. 211.

अनङ्गजया f. N. pr. einer Surâṅganâ Ind. St. 15.

अनङ्गता f. = अनङ्गत्व Naish. 8,66.

अनङ्गद्विष् m. Bein. Çiva's Harshak. 188,15.

अनङ्गधात्री f. N. pr. einer Surâṅganâ Ind. St. 15.

अनङ्गन m. N. pr. eines Mannes Divjâv. 109.

अनङ्गीकरण n. *das Nichteinräumen* und zugleich *das Jmd körperlos Machen* Naish. 8,41.

अनङ्गीकृत 2) auch *was man sich nicht hat angelegen sein lassen* Naish. 7,64.

अनणु 1) auch *nicht klein, — unbedeutend* Naish. 3,37. 9,59.

अनत auch *der sich vor Niemand neigt* Ait. Âr. 354,3.

अनतित्रस्नु Adj. *nicht sehr furchtsam* Daçak. 70,2.

अनतिदर्शन n. *kein häufiges Sehenlassen* Daçak. 49,3.

अनतिदेश m. *keine Uebertragung* Paribh. 101.

अनतिनेद.

अनतिपात m. *Nichtversäumniss, Nichtvernach-*

lässigung P. 3,3,38, Sch.

अनतिपाद् m. *das Nichtüberschreiten, — springen* Tâṇḍja-Br. 4,5,12. 7,3,23.

अनतिपीडम् Absol. *unter sanftem Drucke* Daçak. 87,6.

अनतिप्रयोजन Adj. *keinen besondern Zweck habend, ziemlich unnütz* Naish. 9,8.

अनतिरेच n. *das Nichtzuvielsein* Maitr. S. 4,1,2.

अनतिवलित Adj. *nicht sehr gewölbt* (Bauch) Daçak. 73,7.

अनतिवादिन् Maitr. S. 4,1,13.

1. अनत्यय auch *das Nichtverstrichensein, Nichtzuspätsein* Âpast. 1,1,21 (अना° fehlerhaft).

अनधर् Adj. (f. आ) *nicht geringer, — nachstehend* Naish. 3,42.

अनधीतपूर्व Adj. *der vorher noch nicht studirt hat* Âçv. Çr. 8,14,21.

अनधीतवत् Adj. *der Etwas* (Acc.) *nicht studirt hat* Hemâdri 1,524,20.

अनध्यायिन् Adj. *nicht studirend* Âpast.

अनध्याय m. *das Schweigen* Naish. 9,61.

अनध्यायक Adj. *die Einstellung des Studiums veranlassend* Çâṅkh. Gṛhj. 6,1.

अनध्यासन n. *das Nichtbetreten* Ind. St. 13,472.

अननियोगपूर्व Âpast. fehlerhaft für अननुयोग°.

अननुख्याति.

अननुज्ञात Adj. *wozu man nicht die Erlaubniss hat* M. 2,116.

अननुयात् Maitr. S. 3,7,2.

अननुयोग Adj. *wonach man sich nicht erkundigt hat* Âpast. 1,19,12, v. l. °पूर्व Adj. *w. m. s. n. zuvor e. h.* ebend. (Conj.)

अननुशस्त Adj. *wonach nicht recitirt worden ist* Tâṇḍja-Br. 4,9,13.

अनन्त 2) *b*) α) auch eines Vidjeçvara Hemâdri 1,823,5. 18. 2,*a*,126,11.

अनन्तकाय Adj. *unvergänglich* als Bez. *bestimmter Pflanzen.*

अनन्तधूप m. *ein best. Räucherwerk* Hemâdri 2,*a*,50,13.

अनन्तधन्ना f. N. pr. einer Surâṅganâ Ind. St. 15.

अनन्तर 1) *e*) *nicht ablassend von* (Abl.) Âpast.

अनन्तर्गर्भक (Hemâdri 2,*a*,41,2) und अनन्तर्गर्भिन् (Cit. im Comm. zu Gobh. 1,7,6. 2,7,5) Adj. = अनन्तर्गर्भ.

अनन्तर्हिति f. *das Nichtverdecktwerden* Maitr. S. 3,2,5.

अनन्तवात m. *eine best. rheumatische Krankheit* Karaka 8,13.

अनन्तसीर् m. N. pr. eines Mannes Daçak. 90,20.

अनन्त्य Adj. so v. a. अनन्त Âpast. अनन्तर v. l.

2. अनन्य *keinem Andern zugethan* TS. 3,2,8,2.

अनन्यगति Adj. *hülflos* Daçak. 50,11.

अनन्यथावृत्ति Adj. *mit nichts Anderm beschäftigt* Daçak. 84,10.

अनन्यनारीकमनीय Adj. *wonach kein anderes Weib verlangen kann* Kumâras. 1,37.

अनन्यप्रतिम Adj. (f. आ) *mit Anderm nicht zu vergleichen* Naish. 2,82.

अनन्यविश्रम Adj. (f. आ) *keinen andern Ruhepunct habend* Naish. 1,11.

अनन्यव्यापार Adj. (f. आ) *mit nichts Anderm beschäftigt* Daçak. 80,15.

अनन्यशासन Adj. (f. आ) *unter keines Andern Befehlen stehend* Daçak. 3,14.

अनन्वगभाव und अनन्ववज्ञप.

अनन्ववाय m. *das Nichtnachschleichen* Maitr. S. 1,10,20. 2,5,6. 3,2,4. 6,1.

अनन्वित Adj. *in keiner logischen Verbindung mit etwas Anderm stehend* Sâh. D. 9.

अनन्विष्यत् Adj. *nicht nachforschend nach* (Acc.) 120,20.

अनपक्रामुक.

अनपच्छादयमान Adj. *nicht geheim haltend* Âpast.

अनपत्रप्य Adj. *nicht abzuerobern* Tâṇḍja-Br. 11, 10,21.

अनपयात् Adj. *sich nicht entfernend* Harshak. 107,4.

अनपकृनन n. *das Nichtabhalten* Tâṇḍja-Br. 13, 10,14.

अनपिधान° *ohne dass ein Schutz dagegen wäre* Naish. 4,9.

अनपिमन्त्र Adj. *nicht Rede stehend* Kâṭh. 13,1.

अनपुंसक n. *kein Neutrum* P. 1,2,69. 2,4,4.

अनपेक्षमाण Adj. *keine Rücksicht nehmend auf* (Acc.) Ragh. 5,67.

अनभिगीत Adj. *nicht mit dem zweiten* Svara *beginnend und mit dem ersten endend* Saṁhitopan. 17,2.

अनभिघ्नत् Adj. *nicht darauf schlagend* Âpast. 2,22,13.

अनभिज्ञात Adj. *von dem man Nichts weiss.* Nom. abstr. °ता f. Daçak. 8,14.

अनभिधृक्षुवत् Adj. *nicht bezwingend* Maitr. S. 1,10,14.

अनभिनन्दत् Adj. *sich über Etwas nicht freuend* Tâṇḍja-Br. 5,9,3.

अनभिभव m. *das Nichtunterliegen* Bâdar. 3,4,35.

अनभिमुख Adj. (f. ई) *abgewandt* Mudrâr. 67,1 (109,2).

अनभियुक्त Adj. *sich um Etwas* (Loc.) *nicht kümmernd* Mudrâr. 68,3. 69,19 (112,3. 115,8).

अनभिरूप 3) *hässlich* Daçak. 54,6.

अनभिलक्षित Adj. *ungesehen, unbemerkt.*

अनभिसंधिपूर्व Adj. *unbeabsichtigt* Âpast.

अनभ्यवचारुक Adj. (f. आ) *nicht andringend gegen* (Acc.) Maitr. S. 3,8,7.

अनभ्यसूया f. = अनसूया Hemâdri 2,*a*,7,19.

अनभ्याकृतम् Adv. *ohne Unterbrechung, — Wiederholung* Âçv. Çr. 4,15,11.

अनर्क m. *etwas Anderes als die Sonne* Naish. 3,76.

अनर्गल, lies *ungehemmt, frei.*

अनर्चिस् Adj. *nicht flammend* Hemâdri 1,138,8.

अनर्थमय Adj. (f. ई) *unheilvoll* und zugleich *sinnlos* Naish. 4,107.

अनर्धार्धविभागभाज् Adj. *sich nicht halbiren lassend* Naish. 8,4.

2. अनल m. *ein Anderer als* Nala Naish. 3,77 (zugleich *Feuer*).

1. अनलता f. Nom. abstr. von अनल *Feuer* Naish. 5,63.

2. अनलता f. Nom. abstr. von 2. अनल ebend.

अनवकर्णित Adj. *nicht überhört, — in den Wind geschlagen* Kâd. II, 115,4.

अनवक्राम m. *das Nichtentfliehen* Maitr. S. 4,1,14.

2. अनवग्रह Adj. *ungehemmt* Mâlatîm. 24,7. Naish. 1,120.

अनवधानक Adj. *der die* Varṇa *verwechselt* (Sänger) S. S. S. 118.

अनवधि Naish. 2,60.

अनवन Adj. (f. ई) *nicht erquickend* Çiç. 6,37.

अनवपाद् m. *das Nichtdaruntergerathen* Tâṇḍja-Br. 4,5,12.

अनवर्ण Adj. (f. आ) *schön, prächtig* Taitt. Âr. 1,8,2.

अनवर्ति Adj. *nicht in Noth seiend* Tâṇḍja-Br. 7,9,21.

अनवलम्ब Adj. *keine Stütze —, keinen Halt bietend* Naish. 2,52.

अनवलम्बित Adj. *in keiner Beziehung zu Etwas stehend* Naish. 2,79.

अनवशेषम् Adv. *ohne dass ein Rest übrig bliebe* Âpast.

अनवेत Adj. *nicht abgelaufen* TS. 2,6,8,5.

अनवेष्ट Adj. *nicht durch Opfer abgewendet* Maitr. S. 1,10,11.

अनशनायुक Adj. (f. आ) *keinen Hunger leidend* Tâṇḍja-Br. 2,7,7. 13,6,3.

अनश्लील Adj. *anständig* Nom. abstr. °ता f. Hemâdri 2,*a*,18,1.

अनष्ट n. mit अनष्टम् *hast du Nichts verloren?* begrüsst man einen Vaiçja Âpast.

अनष्टद्रव्य Adj. *dem Nichts abhanden kommt.* Nom. abstr. °ता f. VP. 4,11,3.

अनभ्यूषिन् Adj. = अनभ्यूष 1). Nom. abstr. °षिता f. Hemâdri 2,*a*,6,5.

अनस्तंगत Adj. *nicht untergegangen* R. 5,3,11.

अनस्त्यक Adj.

अनस्थिचित् Adj. *nicht wie Knochen geschichtet* Maitr. S. 3,5,1.

अनस्थिमत् = अनस्थ Gaut. 22,21.

अनहंकृति Adj. *nicht der Meinung seiend, dass man Ich sei*, Bhâg. P. 11,9,30.

अनहंबुद्धि Adj. *ohne Hochmuth* MBh. 13,108,6.

अनाकाङ्क्ष n. *das Nichtfordern einer Ergänzung* P. 3,4,23.

अनाकाशीकरण n. *das Nichtveröffentlichen* Saṅhitopan. 36,5. 46,4.

अनाकृष्ट Adj. *nicht behäufelt* (Korn).

अनाक्रन्द Adj. (f. आ) *keinen Freund —, keinen Beschützer habend.*

अनाक्रम m. *das nicht über Einen Kommen* Maitr. S. 4,1,14.

अनाक्रमण n. *das Nichtbetreten* Ind. St. 13,472.

अनाक्रम्य Adj. *unerreichbar für* (Gen.) Kathâs. 72,337.

अनाक्रोश्य Adj. *den man nicht anfahren darf* Âpast.

अनागति f. *das Nichtkommen* Naish. 5,13.

अनागम m. *das Nichtwiederkommen* MBh. 3, 107,20.

अनागमन n. dass. Paṅkat. 89,8.

अनाग्रयण Adj. *ohne die Libation* Âgrajaṇa Mund. Up. 1,2,3.

अनाङ्ग Adj. *nicht das Thema betreffend* P. 1,1, 63, Sch.

अनाचार्य m. *kein Lehrer* (mehr) Âpast.

अनाचार्यसंबन्ध m. *keine Beziehung von Schüler zu Lehrer* Âpast.

अनाच्छादित Adj. *nicht unter Dach seiend* Vaitân.

अनाज्यभोजन Adj. *wo es kein Âǵja zu essen giebt* Hemâdri 1,639,17.

अनात्मपरज्ञ Adj. *weder sich noch Andere kennend* Naish. 4,78.

अनात्म्य n. *Mangel an Selbstbeherrschung* Âpast.

अनात्यय m. Âpast. fehlerhaft für अनत्यय.

*अनाथकुटी und *अनाथसभा f. P. 2,4,24, Sch.

अनाथी Adv. 1) mit कर् *schutzlos machen* Nâgân. 70,5 (90,16). — 2) mit भू *schutzlos werden, verwaisen* Harshak. 140,4.

अनादान n. *das Nichtempfangen* MBh. 3,32,10.

अनादि Adv. so v. a. *immerwährend* Naish. 6,102.

अनादिनिधन Adj. *ohne Anfang und Ende* Hemâdri 1,311,23.

अनादिमध्यान्त Adj. *ohne Anfang, Mitte und Ende* Ind. St. 15,290.

अनादेशन n. *Nichtangabe* Mahâbh. 2,311,*b*.

अनाधार Adj. *ohne Halt* Agni P. 3,7.

अनानम्य Adj. *nicht zu biegen* MBh. 1,183,9.

अनाप्नुवत् Nom. *der nicht theilhaftig wird* Çiç. 16,38.

अनाबाध, f. आ Hemâdri 1,307,15.

अनाभास Adj. *lichtlos* Kâr. 48 zu Mâṇḍ. Up.

अनाभोगिन् Adj. *aller Genüsse bar* Taitt. Âr. 1,8,5.

अनामा Hemâdri 2,*a*,51,20.

अनामिष Adj. *uneigennützig* MBh. 3,271,38.

अनामृष्ट Adj. *unberührt* Daçak. 74,16.

अनायम्य Adj. *nicht zu spannen* MBh. 1,6953. अनानम्य v. l.

अनारब्ध Adj. *nicht begonnen* Bâdar. 4,1,15.

अनारोप्य Adj. *nicht mit einer Sehne zu beziehen* Hariv. 4304.

अनार्यव n. *Unehrenhaftigkeit* Âpast. Vgl. आर्यव.

अनालक्ष्य Adj. *unsichtbar* Kathâs. 88,52.

अनालम्ब m. und °नता f. *Wüstheit des Kopfes* Sâh. D. 222.

अनालस्य Adj. *unverdrossen* Hemâdri 1,352,11.

अनालोक Adj. *finster, dunkel* MBh. 13,64,10.

अनावश्यकत्व n. *keine Unumgänglichkeit* Sâh. D. 123,14.

अनाविष्कुर्वत् Adj. *nicht kund thuend* Bâdar. 3, 4,50.

अनाविःस्रगनुलेप Adj. *keine Kränze und keine Salbe zur Schau tragend* Âpast. 1,32,5.

अनावृत 2) °वृतार्गल Adj. so v. a. *unverschlossen* MBh. 3,3,37.

अनाश Adj. (f. आ) *aller Erwartungen baar.* आशामनाशां कर् *allen E. entsagen* Spr. 7078. Vgl. निराश.

अनाश्रमधर्मिन् Adj. *seinem Âçrama untreu* Prab. 97,4.

अनाश्रव Adj. (f. आ) *ungehorsam*, mit Gen. Ragh. 19,49. Naish. 6,88.

अनासवाख्य Adj. *nicht Liqueur heissend* Kumâras. 1,31.

अनासित Adj. *dem man nicht obliegt* R. 2,71,35. अनाशित v. l.

अनास्थित Adj. *nicht eingenommen* (Platz) Bhâg. P. 4,12,26.

अनास्माक Adj. *nicht unser* AV. 13,57,3.

अनास्वाद्य Adj. *nicht schmackhaft* (übertr.) Sâh. D. 117,4. Nom. abstr. °त्व n. 6.

अनाकुनस्य Adj. *nicht schamlos, züchtig* (Kleid) Çâṅkh. Gṛhj. 2,1.

अनाकुत Adj. *nicht aufgefordert, — eingeladen.*

अनिङ्गत Adj. *unbeweglich.*

अनिचित Adj. *nicht besäet mit* (Instr.) MBh. 3,21,7.

अनिच्छ Adj. *keine Wünsche habend* MBh. 12, 237,36.

अनिड Adj. *nicht das Wort* इडा *enthaltend* Tâṇḍja-Br. 6,9,23.

अनितिपर Adj. *worauf kein* इति *folgt* P. 1,4,62.

अनिधन Adj. *ohne den* निधन *genannten Schlusssatz* Tâṇḍja-Br. 7,3,5. 12.

अनिबद्ध 4) *in seinen Theilen unzusammenhängend* (Musikstück) S. S. S. 120.

1. अनिमित्त n. *schlechtes Vorzeichen* Mṛkkh. 129,14.

2. अनिमेष 1) f. आ Naish. 5,19.

अनियमित Adj. *nicht eingeschrumpft* Çat. Br. 2,1,4,27.

अनियुक्त Adj. *durch Metrum und Tact nicht beschränkt* S. S. S. 121. 138 (अनिर्युक्त).

अनिराकरण 2) *das Nichtvergessen* Pâr. Gṛhj. 3,16,1.

अनिराकरिष्णु Adj. *nicht vergesslich* Pâr. Gṛh. 2,4,3.

अनिराकृतिन् Adj. *der das Gelernte nicht vergessen hat* Âçv. Çr. 8,14,1.

अनिरुक्त, streiche 1).

अनिरुद्धक m. = अनिरुद्ध 2) *a*) Agni-P. 25,1.

अनिरुद्धभट्ट m. N. pr. eines Autors Pischel, de Gr. pr. 17.

अनिरुद्धमय Adj. Aniruddha *darstellend* Agni-P. 37,10.

अनिर्दाह m. *Nichtverbrennung* Maitr. S. 3,3,3.

अनिर्दाहक Adj. *nicht verbrennend, — versengend* Maitr. S. 1,4,8.

अनिर्भुक्त Adj. (f. आ) *wobei man die Hände auf die Kniee legt* Saṅhitopan. 9,3. 10,1. 12,17.

अनिर्भेद m. *das Nichtverrathen* Daçak. 72,10.

अनिर्मार्ग m. *Nichtverwischung* Maitr. S. 1,8,5. 2,3,1.

अनिर्मुक्त Adj. *nicht befreit von* (Abl.) MBh. 1,120,16.

अनिर्युक्त s. अनियुक्त.

अनिर्वृत Adj. *nicht froh, traurig* Naish. 4,87.

अनिवृत्त 1) auch *nicht abstehend von* (Abl.), — *aufgebend, — vernachlässigend* Hemâdri 1,25,13.

अनिश्चित Adj. *unbestimmt, ungewiss.* Nom. abstr. °ता f. Daçak. 12,18.

अनिष्कृत Adj. *ungesühnt* M. 11,53.

अनिष्टसोम Adj. *der kein Soma-Opfer dargebracht hat* Vaitân.

अनिसृष्ट Adj. *nicht ermächtigt* MBh. 3,215,7.

अनीकत्व n. Nom. abstr. zu अनीक 1) Maitr. S. 1,10,14.

अनीक्षा f. *das Nichtsehen, nicht zu Gesicht Be-*

kommen Naish. 6,43.

अनीदृश् Adj. *nicht gleichkommend, nachstehend* Naish. 1,61.

अनीह् Adj. 1) *sich nicht anstrengend, unthätig* MBh. 3,32,40. — 2) *ohne Bemühung erlangt* MBh. 3,2,48.

अनीहमान Adj. *Nichts verlangend* Jâǵñ. 2,116.

अनुकम्पित m. *Mitleiden, Mitgefühl.*

अनुकर्षण 2) c) *das Spannen* (eines Bogens) R. Gorr. 1,69,10.

अनुकार् 1) auch *nachzuahmen verstehend* S. S. S. 118.

अनुकारानुकारिन् Adj. *gleichend*, mit Gen. Hemâdri 2,*a*,88,7.

अनुकूलकारिन् Adj. *Liebes erweisend* Çâk. ed. Pisch. 61,1.

अनुक्ति f. *Verschweigung* Sâh. D. 688.

अनुक्रोशिन् Adj. *sympathisch* (Person) Âçv. Çr. 8,14,1. 16.

*अनुखड्गम् Adv. gaṇa परिमुखादि in der Kâç.

अनुग्रहीतर् Nom. ag. *Förderer, beitragend zu Etwas* Çaṁk. zu Bâdar. 3,4,38.

अनुच्च Adj. *niedrig* (Geschlecht) Râǵat. 5,479.

अनुच्छास्त्रवर्तिन् Adj. *die Gesetze nicht übertretend.*

अनुच्छित्ति f. *Unzerstörbarkeit* Kap. 6,13.

अनुच्छ्वसमान Adj. *nicht athmend* R. 1,65,8.

अनुच्छ्वास m. *das Nichtathmen* R. 1,65,7.

अनुच्यमान Adj. *nicht gesagt, — angegeben werdend* Karmapr. 15,1.

अनुज्ञापन n. *das Sichverabschieden* Ind. St. 15,441.

अनुज्येष्ठम् Maitr. S. 1,8,4.

अनुतापक Adj. (f. °पिका) *Jmd* (Acc.) *Reue verursachend* Naish. 6,96.

अनुतोदन n. *das Nachstossen, häufiges Wiederholen* Comm. zu Tândja-Br. 12,10,11.

अनुतोदवत् Adj. von अनुतोद् Tândja-Br. 10,6,4.

अनुत्कीर्ण Adj. *nicht ausgehöhlt.*

अनुत्खात n. *kein unebener Boden* Çâk. 192, v. l.

1. अनुत्तर n. *eine mangelhafte Antwort in einem Process* Kâtj. in Mit. 16. Nom. abstr. °त्व n. ebend.

2. अनुत्तर 1) *e) mit keiner Stipulation verbunden* Nâr. 1,5.

अनुत्तरंग Adj. *nicht wogend* Kumâras. 3,48.

अनुत्तरप्रकाशपञ्चाशिका f. Titel eines Werkes Bühler, Rep. No. 436.

अनुत्थित Adj. (f. आ) *nicht aufgestanden* (Wöchnerin) Âpast.

अनुत्साहिन् Adj. *willenlos.* °नी मति: *Indolenz in Bezug auf* (Loc.) Kathâs. 72,118.

अनुत्सृष्ट auch *nicht ausgesetzt, unausgesetzt gefeiert* Tândja-Br. 5,10,2. 3.

अनुदक n. *Nichtwasser, das Trockene* MBh. 12,68,11.

अनुदय m. *Nichtaufgang* MBh. 12,68,10.

°अनुदेशक Adj. *zeigend, weisend* Hemâdri 2,*a*,23,14.

अनुद्भव m. *das Nichthervortreten* Kap. 1,11.

अनुद्भासिन् Adj. *nicht glänzend* Âpast. 1,30,12, v. l.

अनुद्भिन्न Adj. *nicht zu Tage getreten* Kâvjâd. 2,264.

अनुद्रिक्त Adj. *nicht überschüssig, nirgends ein Uebermaass zeigend.*

अनुद्यार्यिन् Adj. *Vieles vermissend* Maitr. S. 1,8,4. 5.

अनुनायक Adj. (f. °यिका) *versöhnend* Çiç. 6,7.

अनुन्मत्त Adj. *nicht verrückt* Daçak. 75,9.

अनुन्माद् Maitr. S. 3,1,10 (nicht 2).

अनुन्मुक्त Adj. *nicht befreit* Maitr. S. 3,7,8. 9,7.

अनुपकरणीय Adj. *dem kein Dienst zu erweisen ist von* (Gen.) Ind. St. 15,329.

अनुपकुर्वाण Adj. *keinen Dienst —, keine Gefälligkeit erweisend.*

अनुपक्रमणीय, °क्रम्य und °क्राम्य Adj. *nicht zu behandeln, — heilbar.*

अनुपगम m. *das Nichtkommen* Naish. 5,25.

अनुपगृहीत Adj. *unverändert* Saṁhitopan. 17,4.

अनुपदेश m. *keine Anweisung* Kap. 1,9.

अनुपदेष्टव्य Adj. *nicht anzugeben, — mitzutheilen* Mâlatîm. 38,5 (93,2).

अनुपधि Adj. *bedingungslos* Burn. Intr. 590. fgg.

अनुपनम्र Adj. *sich nicht verneigend* und zugleich *nicht zur Hand seiend.* Nom. abstr. °ता f. Naish. 8,22.

अनुपनीत Adj. *nicht in die Lehre aufgenommen* Kâvjâd. 3,178.

अनुपन्यास m. *Nichtbeifügung* P. 3,3,154, Sch.

अनुपपत्ति Adj. *nicht zutreffend, unstatthaft, unmöglich* Spr. 6005.

अनुपपत्तिमत् Adj. dass. Naish. 4,110.

अनुपपन्न, Nom. abstr. °त्व n. Vâmana 4,2,20.

अनुपयोग m. *Nichtverwendung* Hemâdri 1,327,5.

अनुपराग Adj. *nicht unter dem Einfluss irgend einer Leidenschaft stehend* MBh. 5,129,32.

अनुपर्वत m. *Vorberge* Hemâdri 1,315,17.

अनुपलक्ष्य Adj. *nicht erkennbar* Naish. 4,26.

अनुपलक्ष्यमाण Adj. *unbemerkt* Ind. St. 15,273.

अनुपलब्धिसम Z. 1 lies *auf die.*

अनुपविष्ट Adj. *nicht sitzend* Hemâdri 1,253,16.

अनुपवीत Adj. *nicht mit der heiligen Schnur behängt* Hemâdri 2,*a*,38,19.

अनुपशय m. *keine Vorliebe für Etwas* Karaka 3,8.

अनुपश्रुति f. *das Nichthören* Bhâg. P. 10,42,29.

अनुपसर्ग m. *keine Praeposition.* Nom. abstr. °त्व n. Sch. zu P. 1,4,90. 94.

अनुपस्कृत Adj. 1) *unbearbeitet, nicht präparirt, im natürlichen Zustande sich befindend.* — 2) *schlicht, einfach.* — 3) *nicht versehen mit* (Instr.). — 4) *uneigennützig.*

अनुपक्ष्यमान.

अनुपात्यय n. *Nichtversäumniss, Nichtvernachlässigung* P. 3,3,38.

अनुपादेय Adj. *nicht anzunehmen, — zu beherzigen.* Nom. abstr. °त्व n. Sâh. D. 118,10.

अनुपाध्याय m. *kein Lehrer* MBh. 14,88,26.

अनुपाय, °येन so v. a. *zwecklos* MBh. 12,88,13.

अनुपायिन् Adj. *das Ziel nicht erreichend, verhallend* (Laut) Weber, Râmat. 336.

अनुपालभ्य Adj. *nicht zu tadeln* Kâm. Nîtis. 11,39.

अनुपेक्षण n. *das Nichtunbeachtetlassen* Mudrâr. (n. A.) 120,3.

अनुपेत Adj. *nicht die Beistimmung von* (Instr.) *habend.* Nom. abstr. °त्व n. Kull. zu M. 3,127.

अनुप्रदान m. *darauf folgende Spenden* Âpast.

अनुबन्धिका f. *ungünstiges Symptom, Todesanzeichen* Harshaṅ. 124,4.

अनुबन्ध्य 3) *primär, natürlich, günstig* (Krankheitssymptom) Karaka 3,6.

अनुबिम्ब m. n. Naish. 8,46.

अनुबिम्बित Adj. *wiedergespiegelt* Naish. 2,79.

अनुमत्तर् TBr. 3,10,1,3. 9,7. 10,3.

अनुमास° Adv. *allmonatlich* Naish. 8,37.

अनुयार्ज्ञवत्क् Maitr. S. 3,7,2.

अनुयायिन् 1) Nom. abstr. °यित्व n. Kull. zu M. 9,109.

अनुयोज्य 3) *der Kritik unterliegend* Karaka 3,8.

अनुरणन n. *das Nachtönen* S. S. S. 21. 22.

अनुरोधवती f. N. pr. einer Surâṅganâ Ind. St. 15,444.

अनुरोक्ष् Maitr. S. 2,8,8.

अनुल्बण, Nom. abstr. °ता f. Vâmana 3,2,4.

अनुल्लङ्घनीय Adj. *nicht zu übertreten* Pañkat. 247,19.

अनुवार् f. *das Nachwehen* TS. 3,5,2,3. 4,4,1,1. Vgl. अन्वा.

अनुवाक्य n. *Wiederholung* Âpast. 1,11,6.

अनुविलेपन n. *Salbe* Hemâdri 1,155,6 fehlerhaft; vgl. MBh. 13,57,38.

*अनुविष्णु Adv. *nach* Vishṇu Laghuk. 972.

अनुवृत् Maitr. S. 2,8,8.

अनुवृत्ति 7) *Dienst* Hemâdri 1,42,8. 11.

अनुव्रजन Hemâdri 1,476,7.

अनुशंसन n. *nachfolgendes Hersagen* Comm. zu Tândja-Br. 4,9,13.

अनुशायिन् 4) *gleichgültig gegen Alles* Kap. 3,125.

अनुशंसे Dat. Inf. etwa *mit einzustimmen* ṚV. 5,50,2.

अनुष्टुब्छन्दस् Adj. *die* Anushṭubh *zum Metrum habend* Maitr. S. 2,3,3.

अनुष्ठान 1) auch *das Jmd* (Gen.) *zu Diensten Stehen* MBh. 13,33,2.

अनुसंतति Maitr. S. 2,4,5.

अनुस्तनित n. *anhaltender Donner* Âpast.

अनूढता f. *das Nichtverheirathetsein einer Frau mit* (im Comp. vorangehend) Naish. 3,46.

अनूत्सर्ग m. angeblich = अनुत्सर्ग *Nichteinstellung* Âpast.

अनूद्देश auch *hinterherfolgende Angabe* Kâtjâd. 3,144.

अनूद्वासिन् Adj. angeblich = अनुद्वासिन् Âpast.

अनूपरेखा und अनूपवती f. N. pr. zweier Surâñganâ Ind. St. 15.

अनूर्जित Adj. *nicht vollkräftig, matt* Kâtjâd. 1,71.

अनूर्ध्वकर्मन् n. und °क्रिया f. *keine Handlung nach oben* P. 1,3,24 und Sch.

अनूर्ध्वजु Adj. *die Kniee nicht in die Höhe richtend* Çâṅkh. Gṛhj. 1,10.

अनूषर, f. आ Hemâdri 1,507,15. 650,19.

1. अनृक् m. *keine Veränderung, — Modification.*

2. अनृक् Adj. *nicht lange überlegend, kein Bedenken tragend.*

अनृक्तु.

2. अनृक्य Adj. *nicht zu verändern, — modificiren* Âçv. Çr. 3,2,20.

अनृचम् Maitr. S. 3,3,5.

अनृणी Adv. mit भू *sich von einer Schuld befreien* Pañkad.

अनृतपशु Maitr. S. 1,10,12.

अनृतसंगर Adj. *eine Zusage nicht haltend* Âpast. 1,19,16 (°संकर Text und Comm.).

अनृतु Adv. *zu unrechter Zeit* Maitr. S. 3,6,7.

अनृषभ Adj. *ohne Männchen* Tâṇḍja-Br. 13,5,18. 10,11. 15,3,17.

अनेकधृत् Adj. Beiw. Rudra-Çiva's Hemâdri 1,206,1.

अनेकाग्र Adj. (f. आ) *keine Aufmerksamkeit auf Etwas wendend.*

अनेकान्त auch *kein Bestandtheil* Paribh. 4.

अनेकार्थकैरवकौमुदी f. Titel eines Werkes Bühler, Rep. No. 702.

अनेजत् Adj. *sich nicht bewegend* Bhâg. P. 7,3,32.

*अनेष (Nom. °स्) *nicht dieser hier* P. 6,1,132, Sch.

अनैन्दव Adj. *nicht vom Monde kommend* Bâlar. 53,20.

अनैरंमद् Adj. *nicht von Wetterleuchten kommend* Bâlar. 53,19.

अनैश्चारिक Adj. *nicht ablenkend, — zerstreuend* Âpast.

अनैषध m. *ein Anderer als* Nala Naish. 3,79.

अनोकशायिन् Adj. *nicht in einem Hause schlafend* MBh. 1,91,5.

अनौचिती f. *ungebührliches Benehmen* Naish. 3,97.

अनौपम (Hemâdri 1,368,22) und अनौपम्य Adj. *mit Nichts zu vergleichen.*

अनौपयिक Adj. *unangemessen.* Instr. in der Bed. eines Adv. Naish. 5,115.

अनौपाधिक Adj. *uneigennützig.*

अनौशीर Adj. *ohne* Auçtra-*Salbe.*

अन्तःकोटरपुष्पी Karaka 1,1.

अन्तःकरण 1) Adj. (f. ई) Hemâdri 1,514,9.

अन्तर्दीपक n. *eine best. rhetorische Figur.* Beispiel Bhaṭṭ. 10,23.

अन्तर्नामन् Adj. *das Ende bezeichnend* Tâṇḍja-Br. 5,9,4. 5.

अन्तर्प्लुत Adj. *am Ende mit dem* Pluta *gesprochen* Vaitân.

अन्तरक्रीडा f. *ein best. Tact* S. S. S. 213.

अन्तरा 1) *a*) wiederholt Daçak. 56,8.

अन्तरात्मक.

अन्तरात्मन् Maitr. S. 1,9,3.

अन्तरान्तरतस् Adv. *je dazwischen* Hemâdri 1, 329,21.

अन्तरित Adj. (f. आ) Tâṇḍja-Br. 1,3,2 fehlerhaft für आन्त°.

अन्तरिति Maitr. S. 3,10,1.

अन्तरीप Naish. 7,73. °नगर Ind. St. 15,343.

अन्तरीय Gobh. 1,2,21.

°अन्तर्गण m. *ein* (im Gaṇa —) *enthaltener* Gaṇa Sch. zu P. 1,1,74. 3,1,55.

अन्तर्जाता Adj. f. *trächtig* Hemâdri 1,447,23. 448,3.

अन्तर्जानु 2) *mit den Händen zwischen den Knieen* Hemâdri 1,100,11.

अन्तर्जानुकर Adj. = अन्तर्जानु 1) Hemâdri 1,94,15.

अन्तर्भाव m. *das Verschwinden.* °वं गम् *verschwinden* Daçak. 38,14.

अन्तर्मन्दिर n. *Gynaeceum* Daçak. 38,18.

अन्तर्मांस Adj. *mit der Fleischseite nach innen gekehrt* Hemâdri 1,703,9.

अन्तर्मुख n. *das Innere des Mundes* Vâmana S. 23, Z. 2.

अन्तर्यामीय Adj. *zum* Antarjâma *gehörig* Vaitân.

अन्तर्लोम Maitr. S. 3,6,6.

अन्तःश्वास m. *eine best. Krankheit der Athmungsorgane* Agni-P. 31,20.

अन्तःसामिक Adj. *innerhalb eines* Sâman *erscheinend* Saṃhitopan. 27,2.

अन्त्यपत् zu streichen.

अन्त्रकूजन n. *Kollern im Leibe.*

अन्त्रवृद्धिमत् Adj. *einen Leistenbruch habend* Hemâdri 1,732,12.

अन्त्रापीडप्रकर्षिन् Adj. *heftiges Leibkneifen habend* MBh. 6,39,17.

अन्धंकरण Naish. 1,87. 8,28.

अन्धस्वत् Adj. *das Wort* अन्धस् *enthaltend* Tâṇḍja-Br. 12,3,3.

अन्त्रवृद्धशूल n. *eine Form der Kolik* Bhâvapr. 5, 10. Çâṅg. Saṃh. 1,7,34. Wise 347.

अन्नपत्य.

अन्नपर्यायम् (wohl so zu lesen st. °पर्याय) Adv. *so dass alle Speisen der Reihe nach umgehen* Pâr. Gṛhj. 1,19,13.

अन्नप्राशनक n. = अन्नप्राशन Hemâdri 1,231,1.

अन्नहार Adj. *Speise enthaltend* Hemâdri 2,*a*,108,7.

अन्नाशन n. = अन्नप्राशन Agni-P. 32,3.

अन्यतरतोऽतिरात्र Adj. *nur von einer Seite einen* Atirâtra *habend* Vaitân.

अन्यत्रकरण m. *der Sohn eines Buhlen* Çâṅkh. Gṛhj. 3,13.

अन्यपर Adj. *zu etwas Anderm dienend.* Nom. °त्व n. Kap. 5,64.

अन्योऽन्याश्रय, Nom. abstr. °त्व n. Kap. 5,14.

अन्वत्तरम् Adv. *je nach dem Laut* Saṃhitopan. 25,3.

अन्वारम्भणीयदेवता f. *eine Gottheit der Eingangsceremonie* Çâṅkh. Gṛhj. 1,3.

अन्वेतवै Dat. Inf. *einzuholen* ṚV. 7,33,8.

अपकर्षसम Z. 2 lies *folglich.*

अपकल्मष, f. आ Râgat. 2,55.

अपकारक Adj. *Jmd Schaden zufügend, wehe thuend* Naish. 9,14.

अपक्रान्त n. *das Hinwegschreiten* und Name eines Sâman Tâṇḍja-Br. 5,8,3.

अपक्रान्ति.

अपक्षपात m. *Unparteilichkeit* Ind. St. 15,277.

अपगृह्य Adj. *ausser dem Hause befindlich* Çâṅkh. Gṛhj. 3,2. उपगोह्य Pâr. Gṛhj.

1. अपघन Naish. 8,11.

अपचायिन्, वृद्धापचायित्व n. (so zu lesen) MBh. 14,2198.

अपतनीय Adj. *nicht zu Fall bringend, — zum Verlust der Kaste führend* Âpast.

अपतन्त्र n. = अपतन्त्रक Hemâdri 1,709,6.16. °त्रिन् Adj. *daran leidend* 707,22.

अपतरम्.

अपत्यद n. *die Frucht der* Apatjadâ Karaka 6,25.

अपत्रपिष्णु Naish. 3,111.

अपदर्प Adj. (f. आ) *frei von Selbstüberschätzung* Naish. 1,31.

अपदान्त m. *nicht der Auslaut eines Wortes* P. 8,3,24.

अपदान्तस्थ Adj. *nicht am Ende eines Wortes stehend* P. 8,3,24, Sch.

अपदृष्टि f. *ein Blick des Missfallens* Naish. 5,120.

अ॒पद्यमान Adj. *nicht fallend* TS. 4,1,6,3.

अपनिह्न auch *sich sträubend* (Härchen am Körper) Naish. 6,78.

अपनिह्नुत् Adj. *sich öffnend* Naish. 6,101.

अपनुत्ति f. *Vertreibung, Verscheuchung* Tândja-Br. 12,4,10. Vaitân.

अपनेय auch *zurückzunehmen* Nâr. 4,51.

अपभाषण n. *ungrammatische, falsche Ausdrucksweise* Kâvjâd. 3,151.

अपमार्जनक Adj. = अपमार्जन 1) Agni-P. 31,48.

*अपरकाय m. *Hinterkörper* Laghuk. 993.

अपरागत Adj. *nicht weggegangen* Tândja-Br. 1,5,17.

अपराजित 3) *h) ein best. Backstein* Maitr. S. 2, 8,14. — *i)* N. pr. einer Surâṅganâ Ind. St. 15. — *k)* Titel eines Werkes Bühler, Rep. No. 47. — 4) *b, ein best. Spruch* Varâh. Jogaj. 8,6.

अपरादित्य m. N. pr. eines Fursten Ind. St. 15,192.

अपराद्धर् Nom. ag. *eines Vergehens schuldig* Çiç. 10,14.

अपराद्धेषु Naish. 3,70.

अ॒परापात m. *das Nichtverstreichen* Maitr. S. 3,6,7.

अपराबाध Adj. *wobei einem Andern kein Leid geschieht* Hemâdri 1,15,3.

अपरावाप m. *Nichtzerstreuung* Maitr. S. 1,4,2.

अपरिक्षीणशक्ति Adj. *von ungeschwächter Kraft.* Nom. abstr. °त्व n. Daçak. 44,5.

अपरिगृहीत Adj. 1) *nicht eingepfercht* Tândja-Br. 6,8,10. — 2) *von Niemand in Besitz genommen, N. gehörend* Âpast.

2. अपरिग्रह 3) *Niemand gehörend* Hemâdri 1,446,18.

अपरिच्छेद्य Adj. *nicht genauer zu bestimmen.*

अपरिजीर्ण Adj. *unverdaut* Suçr. 2,188,2.

अपरिनिर्मित Adj. *nicht geschaffen.* Vishṇu Vishṇus. 98,50.

अपरिनिर्वाण Adj. *nicht ganz zu Ende gegangen* (Tag).

अपरिभूताज्ञ Adj. *dessen Befehle beachtet werden* Mudrâr. 67,11 (110,5).

अपरिमितकृत्वस् Adv. *unzählige Male* Taitt. Âr. 4,28,1.

अपरिश्रान्त Adj. *unermüdet, unermüdlich.*

अपरिश्रित n. *kein eingeschlossener Platz* Tândja-Br. 6,8,10.

अपरिक्षित Adj. = परिषेचनकीन (Nilak.) MBh. 13,104,90, v. l.

अपरिक्षीयमाण Adj. *nicht mangelnd* 41,21.

अपरीक्षित Adj. *unbekannt* R. 5,81,7. Spr. 543.

अ॒परीत्त (अ॒परित्त Hdschrr.) Adj. *nicht übergeben* Maitr. S. 3,1,8.

अपरेय्युस् Maitr. S. 3,7,8.

*अपरेषुकाषशमी f. N. pr. Kâç. zu P. 2,1,50.

अपरे॒धुक.

अपरोपतापिन् Adj. *Andern keinen Schmerz bereitend.* Nom. abstr. °पिता f. Hemâdri 2,*a*, 18,1.

अपर्येषित und अपर्येष्ट Adj. *nicht gesucht* Saddh. P. 4,31,*b*. 7,*b*.

अपर्वभङ्गनिपुण richtig. अपर्वभङ्ग m. *das Brechen* (intrans.) *an einer Stelle, wo kein Gelenk ist,* d. h. das *Brechen* im Gegensatz zum *Biegen;* vgl. अथापर्वाणि भज्येत न नमेतेक् कस्य चित् MBh. 12,133,10.

अपलपन n. *das Schmeicheln* Mudrâr. (n. A.) 102,3.

अपलपनीय Adj. *zu läugnen, — verneinen* Kap. 5,128.

अपलायिन् Adj. *nicht fliehend.*

अपविद्धि f. *Verwerfung* Karaka 1,26.

अपव्यवस्थ Adj. *schwankend, bald so bald anders seiend* Naish. 6,106.

अपशब्दनिराकरण n. Titel eines gramm. Werkes Bühler, Rep. No. 271.

अपशालीन Adj. *nicht verlegen.* Nom. abstr. °ना f. Naish. 8,18.

अपश्रम Adj. *unermüdlich* Naish. 7,41.

अपस्कन्द् Adj. *wegschnellend* AV. Paipp. 2,5,4.

अपस्वर् Adj. *einen falschen Ton singend* S. S. S. 117.

अपहस्तक Adj. *handlos* Çâṅkh. Gṛhj. 2,12. 6,1.

अपहार्य Adj. *dem Etwas* (Acc.) *wegzunehmen ist* Âpast.

अपह्नव 4) R. Gorr. 2,24,12.

अ॒पाकर्तोस् Maitr. S. 1,4,5.

अपाटित Adj. *nicht gespalten* Hemâdri 2,*a*, 73,19.

अपापक Adj. = अपाप Naish. 4,62.

अपापरोगिन् Adj. *mit keiner bösen Krankheit behaftet* Hemâdri 1,14,16.

अ॒पामेर्भावसु.

अपामित्य n. *Aequivalent* Maitr. S. 1,10,2.

अपार्थय्, °यति *unnütz machen* Naish. 9,80.

अपास in डुरपास.

अपासु Adj. *entseelt* Naish. 4,46.

अपिङ्गात Adj. (f. ई) *nicht gelbäugig* Hemâdri 1, 681,17.

अपिन्वमान Adj. *nicht mehr tropfend* Çâṅkh. Gṛhj. 6,3.

अपिपासित Adj. *keinen Durst empfindend* Saṁhitopan. 42,6.

अ॒पिशस् Maitr. S. 4,13,4.

अ॒पिहिति.

अपुत्र्यपशव्य Adj. (f. आ) *für Söhne und Vieh nicht dienlich* Saṁhitopan. 8,7.

अ॒पुनराभाव m. *das Nichtwiedererscheinen* Maitr. S. 3,8,4.

अपुनर्भव Adj. (f. आ) *ohne Wiedergeburt* Hemâdri 1,215,5.

अपुरस्कृत Adj. *hintangesetzt* Naish. 2,20.

अपुरुषार्थ m. *nicht das Ziel des Menschen, — der Seele* Kap. 1,47. 82. 5,78.

अपुष्कल Adj. auch *inhaltsleer, nichtssagend* Harshaṁ. 138,7.

अ॒पूतभृत् m. *kein* Pûtabhṛt Maitr. S. 2,11,5.

अपूर्व 1) *b)* Z. 3 lies प्रज्ञापतेस्तनूः. — *c) früher nicht verheirathet* Âpast.

अपृथग्धर्मचरण Adj. *in Bezug auf Pflicht und Lebenswandel nicht seinen eigenen Weg gehend* Agni-P. 18,23.

अपृष्ठ n. *kein richtiges* Pṛshṭha Tândja-Br. 5,2,4.

अपेानप्त्रीय Maitr. S. 2,3,3.

अपेारुषेय, Nom. abstr. °त्व n. Kap. 5,41. 48.

अपेार्णमास Adj. *ohne Vollmondsfeier* Muṇḍ. Up. 1,2,3.

अ॒प्तुर्मन्त्र.

अप्रकाशित Adj. *nicht offenbar gemacht* Çiç. 10,15.

अप्रकृतिस्थ Adj. (f. आ) = अप्रकृति Hemâdri 1,680,1.

अप्रचोदित Adj. *nicht angekündigt.*

अ॒प्रज्ञनिष्णु.

अ॒प्रज्ञात TS. 6,3,4,3.

अप्रज्ञान n. *Unkenntniss* Vaitân.

अप्रणामित Adj. *nicht mit dem zweiten* Svara *beginnend und dem dritten endend* Saṁhitopan. 17,3.

अप्रतिक्रियमाण Adj. *nicht ärztlich behandelt werdend* (Krankheit).

अप्रतिगृहीत Adj. *nicht angenommen* Tândja-Br. 13,7,12. 13.

अप्रतिग्राहिन् Adj. *Nichts annehmend.*

अप्रतिनन्दत् Adj. *Nichts wissen wollend von* (Acc.) MBh. 3,60,8.

अ॒प्रतिनोद् Maitr. S. 3,3,8. 6,6.

2. अप्रतिपत्ति Adj. *verblüfft, rathlos* Harshaṁ. 131,20.

1. अप्रतिबन्ध m. *Ungehemmtheit.*

2. अप्रतिबन्ध Adj. *ungehemmt.*

अप्रतिभट Adj. *unwiderstehlich* Daçak. 4,11.

अप्रतिरथ 3) अ॒प्रतिरथत्व.

अप्रतिरुद्ध Adj. *ungehemmt.*

अप्रतिलोमयत्न् Adj. *sich nicht widersetzend.* वा-

घा so v. a. *nicht widersprechend* Âpast.

अप्रतिविधान n. *das Nichttreffen von Maassregeln* Mudrâr. 70,21 (117,13). Am Anf. eines Comp. *ohne alles Hinzuthun* Çiç. 10,37.

अप्रतिषेक्य् und अप्रतिषेक्य्.

अप्रतिष्ठा f. *Unbestand* TBr. 1,2,5,1.

अप्रतिष्ठायुक.

अप्रतिहृत Adj. *nicht vom* Pratihartar *unterbrochen* Tâṇḍja-Br. 7,1,4.

अप्रत्त Adj. *nicht zurückgegeben* Tâṇḍja-Br. 6,10,18.

अप्रत्रास m. *das Nichterzittern* Tâṇḍja-Br. 6,7,10. 18.

अप्रथमयज्ञ m. *nicht das erste Opfer* Vaitân.

अप्रदुष्ट Adj. *nicht verdorben* (moralisch) Jâǵñ. 3,269.

अप्रधान Adj. (f. आ) Hemâdri 1,514,20.

अप्रपूजित Adj. *nicht hoch geehrt* Hemâdri 1,689,2.

अप्रयुक्त Adj. *nicht in Gebrauch genommen* Maitr. S. 1,9,7.

अप्रयोग auch *Nichtanwendung* Tâṇḍja Br. 8,9,21.

अप्रलय° *ohne dass die Welt zu Grunde ginge* Ragh. 10,35.

अप्रवेदित Adj. *nicht angekündigt* Âpast.

अप्रसन्न 3) *unversöhnt, grollend auf* (Loc.) Çiç. 10,11.

अप्रस्खंस m. *das Nichthinfallen.*

अप्रक्षावरी.

अप्राकृत auch *nicht in normalem Zustande sich befindend* Hemâdri 1,19,5. 11.

अप्राण m. *kein Lebenshauch* Maitrjup. 6,19.

अप्राप्तवत् Adj. *nicht erlangt habend* MBh. 14, 90,31.

अप्राप्ति f. *das Nichterreichen* Kap. 5,104.

अप्रायश्चित्त Adj. *ohne Sühne* Âpast.

अप्रास्ताविक Adj. (f. ई) *zur Unzeit vorgebracht* Mâlatîm. (1876) 95,1.

अप्रियंकर Adj. (f. ई) *Unliebes erweisend* Agni-P. 6,24.

अप्रीतिकृत् Adj. = अप्रियकर Hemâdri 1,532,21.

अप्लोष m. *Nichtverbrennung* Naish. 7,25.

अप्सराय्, Partic. f. °यिता Naish. 1,115.

अप्सव्य.

अप्सुषदन् n. *Sitz in den Wassern* Maitr. S. 2,7,15.

अबद्ध 1) auch *ungezügelt.* मनस् TS. 3,1,1,2.

अबलिष्ठ Adj. *überaus schwach* Tâṇḍja-Br. 7,3,18.

अबलुपाद् Adj. *nicht vielfüssig* (Sitz) Âpast.

अबाधमान Adj. *nicht hemmend* Naish. 6,54.

अबान्धवकृत Adj. *nicht durch die Angehörigen bewirkt* Çâk. 92.

अबिभ्रत् Adj. *nicht ernährend* MBh. 12,10,22.

अब्ज 4) f. आ N. pr. einer Tochter Bhârgava's VP.² 3,238.

अब्जक n. *Lotusblüthe* Agni-P. 29,12.

अब्जनाभक m. = अब्जनाभ Agni-P. 30,1.

अब्जभू m. Bein. Brahman's Daçak. 30,18.

अब्जयोनि Hemâdri 1,789,21.

अब्रह्मवर्चसिन् Adj. *kein hervorragender Geistlicher* Maitr. S. 3,6,5.

1. अब्राह्मण 1) auch so v. a. *kein ächter Brahman* Hemâdri 1,28,3. fgg.

अभक्षणीय Adj. *ungeniessbar* Tâṇḍja-Br. 9,9,9.

1. अभय 2) *b*) eines Sohnes des Idhmaǵihva Bhâg. P. 5,20,2. 3. Das Kind Dharma's ist eine Personification von 4) *a*), also n. Bhâg. P. 4,1,50. — 3) *c*) N. pr. eines Flusses in Krauńkadvîpa Bhâg. P. 5,20,22. — 4) *c*) hierher vielleicht Hemâdri 1,725, 18. 727,4. 790,19. 2,*a*,81,14. 82,1.2. 84,5. 99,3. — *d*) N. pr. des von Abhaja beherrschten Varsha in Plakshadvîpa Bhâg. P. 5,20,3.

अभयप्रदानसार Titel eines Werkes Bühler, Rep. No. 409.

अभर्तृक Adj. *keinen Ernährer habend* Bṛhasp. im Comm. zu Âpast. 2,27,3.

अभवदीय Adj. *nicht dir* (*dem Herrn*) *gehörig* Daçak. 40,6.

अभस्मीकरण Adj. *nicht in Asche verwandelnd,* so v. a. *wobei man nicht verbrennt* Harshaḱ. 126,2.

अभाग, f. आ Tâṇḍja-Br. 6,7,5.

अभावग्रन्थव्याख्या f. Titel eines Werkes Bühler, Rep. No. 703.

अभिक auch *verliebt* Naish. 4,5. 7,19.

अभिकर्णकूपम् Adv. *in den Gehörgang* Naish. 7,62.

अभिक्रान्त n. *das Hinzuschreiten* und Name eines Sâman Tâṇḍja-Br. 5,8,3.

अभियक्तीतर्.

अभिघात 3) fehlerhaft für अभिव्रात.

अभिज्ञनितोस् liesse sich anders fassen, wenn man ईश्वर: dazu ergänzte.

अभिज्ञात m. N. pr. eines Sohnes des Jaǵńabâhu; n. N. pr. des von ihm beherrschten Varsha Bhâg. P. 5,20,9.

अभितर्म्.

अभिद्रवण n. *feindseliges Losgehen auf* (Gen.) Ḱâraka 2,7.

अभिधर्षयितव्य Adj. *zu entehren.* परस्त्रिय: Ḱâraka 3,8.

अभिनामिन् m. N. pr. eines Ṛshi im 6ten Manvantara VP.² 3,13.

अभिपर्यावर्त m. *Beschleichung* Maitr. S. 2,4,3.

अभिपूर्ण Adj. *zu füllen* Maitr. S. 1,10,7.

अभिपूर्व Z. 2 lies अभिपूर्वम्.

अभिप्रियतमम् Adv. *in Gegenwart des Liebsten* Çiç. 10,18.

अभिभावुक Adj. *überlegen* Sây. zu ṚV. 3,34,4.

अभिभूति 1) *c*) *ein best.* Ekâha Vaitân.

अभिमङ्गल Adj. *glückbringend* Pâr. Gṛhj. 3,5,2.

अभिमत्त् Adj. *das Wort* अभि *enthaltend* Tâṇḍja-Br. 10,6,5.

अभिमन्युक m. = अभिमन्यु N. pr. eines Sohnes des Manu Ḱâkshusha Agni-P. 18,9.

°अभिमर्शिन् Adj. *berührend, antastend* Daçak. 68,8.

अभिमी.

अभिमातिषक्, lies °षाक्.

अभिमान 7) N. pr. eines Ṛshi im 6ten Manvantara VP.² 3,12.

अभिमृशे Dat. Inf. *zu berühren* ṚV. 2,10,5.

अभिमेवन n. *das Schmähen* Vaitân.

अभियुक्त m. Pl. Bez. der Vaiçja in Kuçadvîpa.

अभिरुङ्ना s. अभ्युङ्ना.

अभिरोङ्ढर्.

अभिलक्षण n. *das Kennzeichnen* Hemâdri 1,366,13.

अभिवन्द्य Adj. *preisenswerth* Naish. 3,57.

अभिवयस् eher *kräftig, frisch.*

अभिवाञ्छित n. *Wunsch.*

1. अभिवासस्, °वास Ârsh. Br., aber wohl fehlerhaft.

अभिव्यक्तो Adv. mit भू *offenbar werden* Naish. 5,136.

अभिशास्तर् Nom. ag. *Anweiser, Anordner* TBr. 3,10,1,3. 9,7. 10,3.

अभिषञ्च् auch *sorgend, Jmds wartend.*

अभिषव 3) VP. 3,16,15.

अभिषवण 1) °क्षोम m. Vaitân.

अभिषङ्गिन्.

अभिसिद्धि f. *das Zustandekommen* Agni-P. 29,12.

अभिसिसारयिषु Adj. f. *den Geliebten* (Acc.) *zu besuchen beabsichtigend* Çiç. 10,20.

अभिहवन n. *das Beopfern* Âçv. Çr. 4,8,28.

अभिहोतवै *zu beopfern, —begiessen* Maitr. S. 1,8,6.

अभिहोम m. *Beopferung* Vaitân.

अभीष्टि f. *Wunsch* Tâṇḍja-Br. 6,4,15.

अभूत auch *nicht vorhanden* Mudrâr. 63,9 (103,2).

अभूमि m. N. pr. eines Sohnes des Ḱitraka VP.² 4,96.

अभूरि Adj. *nicht viel, gering* Varâh. Jogaj. 7,2.

अभोक्तर् Nom. ag. *Nichtgeniesser.* Nom. abstr. °क्तृत्व n. Kap. 3,58.

अभोजित Adj. *ungespeist* Hemâdri 1,675,21.

अभ्यधिकाधिक Adj. (f. आ) *stets zunehmend* Naish. 4,6.

अभ्यवकर्षण S. 92. Sp. 3, Z. 2 steht an falscher Stelle.

अभ्यवचारुक in अनभ्य°.

°अभ्यवायिन् Adj. *hinabgehend in* Âpast.

अभ्याढ्य m. *das dem Feuer der* Vedi *nahegekommene und mit diesem sich mischende wilde Feuer* Maitr. S. 1,8,9.

अभ्योरौक्षक.

अभ्याआवण n. *das Zurufen im Ritual* Vaitân.

अभ्यासङ्ग m. *ein best.* Ekâha.

अभ्युत्थिति f. = अभ्युत्थान 1) Naish. 8,7.

अभ्युद्गता, gedr. अभिउद्गता; statt dessen अभिरुद्गता Haug, Acc. 59.

अभ्युद्गति f. *das Entgegengehen* Daçak. 27,10.

अभ्युपपादन n. = अभ्युपपत्ति 1) Daçak. 79,2.

अभ्युपाय 1) Nom. abstr. °ता f. Daçak. 92,14.

अभ्युपेतोम् Gen. Inf. (abhängig von ईश्वरः) *zu erlangen* Ait. Br. 7,29.

अध्वग m. *Vogel* Agni-P. 8,14.

अध्वगिरि m. N. pr. eines *Berges* Hemâdri 1,315,18.

अमत्सर n. *Uneigennützigkeit* Hemâdri 2,*a*,8,6.

अमत्सरिन् Adj. = अमत्सर Hemâdri 1,563,5.

अमनाक् Adv. *nicht in geringem Maasse* Naish. 2,17.

अमनीभाव.

अमर्तर्.

अमन्दहृदय Adj. (f. आ) *muntern Herzens* Daçak. 6,1.

अमरगिरि m. *der Berg* Meru Kâlak. 2,33.4,162.

अमरधुनी f. *die Gañgâ* Ind. St. 15,296.

अमरनाथमाहात्म्य n. Titel eines Werkes Bühler, Rep. No. 48.

अमरपर्वत Bez. des Meru Hemâdri 1,353,22.

अमरपुर n. = अमरपुरी Daçak. 2,14 (am Ende eines adj. Comp.).

अमरवधू f. *eine* Apsaras Hemâdri 1,301,6.345,9.

अमरस्त्री f. dass. ebend. 1,344,20.

अमरेश्वरकल्प m., अमरेश्वरमाहात्म्य n. und अमरेश्वरयात्रा f. Titel von Werken Bühler, Rep. No. 49. fgg.

अमस्वरी Adj. f. Maitr. S. 2,4,7. 8 st. तमस्वरी der TS.

2. अमांस, auch *ohne Fleisch* Pâr. Gṛhj. 1,3,29.

अमात्र Adj. *keinen Raum habend in* (Loc.) Çiç. 3,73. 13,2.

अमाष auch *mit Ausnahme von Bohnen* Hemâdri 1,793,7.

अमिति auch *Unbegrenztheit* Naish. 4,63.

अमित्रकर्षिन् Adj. = अमृतकर्षण R. Gorr. 2,6,27.

अमिथुन Adj. Pl. *nicht beide Geschlechter untereinander* Âçv. Gṛhj. 4,2,2.

अमो Adv. mit कर् *mit dem Namen* अमा *beleben* Naish. 4,63.

अमुक्त 4) *wobei man nicht alle Finger ausser Spiel lässt* Saṁhitopan. 16,4.

अमुच्यमान Adj. = अमुच्चत् Naish. 6,105.

अमुत्रार्थ Adj. *für das Jenseits nützlich* MBh. 12, 259,2.

अमृत 3) *f*) γ) eines Flusses Hemâdri 1,314,12.

अमृतचित् Adj. *wie Nektar geschichtet* Maitr. S. 3,4,4.

अमृतद्युति Naish. 2,101.

अमृतप्राश n. *eine best. Mixtur* Karaka 6,16.

अमृतवर्षिन् Adj. *Nektar regnend* Çâk. ed. Pischel 64,9.

अमृतापिधान n. *eine unvergängliche Decke* Taitt. Âr. 10,35.

अमृतासङ्ग Karaka 6,7. 9.

अमृतोपस्तरण n. *eine unvergängliche Unterlage* Taitt. Âr. 10,32.

अमृत्पात्रप.

अमृत्युशङ्कित Adj. *den Tod nicht fürchtend* Naish. 9,57.

अमृन्मय TBr. 3,7,4,14.

अमोघ 1) Nom. abstr. °ता f. Daçak. 32,14.

अम्बिका 6) *f*) zweier Flüsse Hemâdri 1,314,11. 315,18.

अम्बुकुक्कुटिका f. *Wasserhuhn* Suçr. 1,205,14.

अम्बुजन्मन् Naish. 1,122.

अम्बुजात Adj. *im Wasser geboren.* Rudra-Çiva Hemâdri 1,207,21.

अम्बुजासना f. Bein. der Lakshmî Daçak. 40,8.

अम्बुजिनी f. *eine Gruppe von am Tage blühenden Lotusen* Naish. 3,45. 7,57.

अम्बुदागम m. *Beginn der Regenzeit* Naish. 2,46.

अम्भःश्यामाक m., so zu lesen.

अम्भोजबन्धु m. Bein. *der Sonne* Hemâdri 1,760,5.

अम्लान 2) Hemâdri 1,284,15. 285,9.

अयज्ञस्, अयज्ञुषा Maitr. S. 3,8,9.

अयत्त Adj. *nicht angereiht, — angeschlossen* Maitr. S. 1,8,6.

अयमदेवत्य Adj. *nicht* Jama *zur Gottheit habend* Maitr. S. 3,2,3.

अयसे Dat. Inf. *zu gehen* RV. 1,57,3.

अयस्कील m. N. pr. eines Berges Divjâv. 43.

अयाचितव्रत Adj. *von freiwillig gereichten Speisen lebend* Âpast.

अयाच्य Adj. *nicht mit einer Bitte anzugehen von* (Gen.) Ind. St. 15,329.

अयाशर्य.

अयुद्धमनस् Adj. *nicht kampflustig* R. 7,8,3.

अयुपित.

1. अयोग 9) *Zerstreutheit* Âpast.

अयोगिन् Adj. (vom geliebten Gegenstande) *getrennt* Naish. 4,49. 97.

अयोमिश्र Adj. (f. आ) *mit Eisen besetzt* Âpast.

अयोरजस् und am Ende eines adj. Comp. °स्क Karaka 6,7.

अयोरजोमय Adj. *aus Eisenrost, — Eisenfeilicht* Karaka 6,19.

अर् Caus. 9) *Jmd* (Acc.) *versehen mit* (Instr.) TS. 5,1,1,3.

अरत्नक Adj. (Bedrängte) *nicht schützend* Agni-P. 18,11.

अरक्तस्य Adj. *frei von* Rakshas Maitr. S. 3,7,7.

अरञ्जक wohl *eine best. Frucht* Hemâdri 1,621, 8. 622,5.

अरन्ध्र Adj. *keine Oeffnung habend* Naish. 3,44.

अरशन Adj. *ohne Gurt* Maitr. S. 3,9,4.

अरसयितर्.

अरागिता f. *Gleichgültigkeit gegen* (Loc.) Sâh. D. 22.

अरीण Adj. *nicht ermangelnd, voll von* Naish. 6,65.

अरुणाब्ज n. *Röthe* Hemâdri 1,288,18.

अरुणीत Adj. *gelb gesprenkelt* TS. 5,6,18,1.

अरुष्क am Ende eines adj. Comp. = अरुस् *Wunde* Karaka 6,24.

अरूढत Maitr. S. 1,8,5.

अरोचकिन् Adj. *keinen Appetit habend zu* (Loc.) Hemâdri 1,3,20.

अरोमश Adj. *unbehaart* Varâh. Bṛh. S. 70,5.

अर्ककर m. *Sonnenstrahl* Naish. 2,100.

अर्कनेत्र Adj. *zwölfäugig* Kâlak. 4,16.

अर्कवत् auch *dem zu Ehren der* Arka *dargebracht wird* (Maitr. S. 2,2,9) und *das Wort* अर्क *enthaltend* (Tâṇḍja-Br. 5,1,8).

अर्कोपल Naish. 2,87.

°अर्जितत्व n. *das Erworbensein durch* Kap. 2,46.6.55.

अर्जुनार्चपारिजात, lies अर्जुनार्चा°.

अर्थकर्तर् Nom. ag. *Nutzen stiftend* Kâlak. 5,259.

अर्थकारणात् *eines Vortheils wegen* Hemâdri 1, 89,20.

अर्थकारिन् Adj. *Nutzen schaffend.* Rudra-Çiva Hemâdri 1,208,1.

अर्थग्राहिन् Adj. *den Nutzen wählend* Âpast.

अर्थदान auch *das Spenden mit egoistischer Absicht* Hemâdri 1,14,5.

अर्थपर Adj. *habsüchtig* R. Gorr. 2,16,24.

अर्थबकुल Adj. *dem Inhalte —, dem Stoffe nach reich* Karaka 3,8.

अर्थमत्त Adj. *geldstolz* Daçak. 66,12.

अर्थय् mit अभि, अभ्यर्थसि = प्रेरयसि Comm. zu R. ed. Bomb. 2,21,56. Vielleicht ist अभ्यर्कसि gemeint.

अर्थयितर् Nom. ag. *ein Bittender* Naish. 5,132.

अर्थराशि m. *Reichthum* Daçak. 83,6.

अर्थलुब्ध Adj. *geldgierig* Daçak. 67,18.

अर्थलोल Adj. dass. Kâlak. 3,121.

अर्थशास्त्रक n. = अर्थशास्त्र Agni-P. 1,17.

अर्थापय् *wie Geld behandeln*, so v. a. *ängstlich verbergen* Naish. 3,68.

अर्थालंकार m. auch Titel eines Werkes Bühler, Rep. No. 223.

अर्थोत्सर्ग m. *Geldausgabe* Mudrâr. 67,20 (111,10).

°अर्दिन् Adj. *hart mitnehmend* Naish. 2,10.

अर्ध्, अर्द्ध 3) *gelungen* VS. 18,11. — Mit वि, व्यर्द्ध *sündlich* Âpast.

अर्धक auch *Hälfte* Hemâdri 1,479,18.

अर्धकपाटसंधिक Adj. Bez. *eines best. Verbandes* Suçr. 1,36,1.

अर्धकर्ण m. *Radius*.

अर्धचन्द्र Adj. *halbmondförmig* Hemâdri 2,*a*,61,3.11.

अर्धचन्द्रधर Adj. *einen Halbmond tragend*. Rudra-Çiva Hemâdri 1,204,3.

अर्धनागरी f. *eine best. Schriftart*.

अर्धनारीश्वरस्तोत्र n. Titel eines Werkes Bühler, Rep. No. 107.

अर्धपतित Adj. *halb zerfallen*. Haus Agni-P. 38,16.

अर्धपद् auch *ein halbes Fach*, — *Feld* Agni-P. 40,4.5.

2. अर्धपद Adj. *ein halbes Fach* oder *Feld einnehmend* Varâh. Bṛh. S. 53,55.

अर्धपाद् auch *Viertel* Hemâdri 1,612,7.

अर्धप्रसूता Adj. f. *noch im Gebären begriffen* Hemâdri 1,82,2.

अर्धचर्मन् n. = अर्धपथ Naish. 5,28.

अर्धशंभु Adj. f. *deren halber Körper Çiva ist* Naish. 3,29.

अर्धशाणी f. *ein halbes hänfenes Gewand*. °पत्त m. *die Hälfte davon* Âpast.

अर्धषष्ठ Adj. Pl. *sechstehalb* Pâr. Gṛhj. 2,11,10.

अर्धसप्तम Adj. Pl. *siebentehalb* Pâr. Gṛhj. 2,11,11.

अर्धसमस्या f. *Ergänzung eines nur halb ausgesprochenen Gedankens* Naish. 4,101.

अर्धस्थ Adj. *ein halbes Fach* oder *Feld einnehmend* Agni-P. 40,7.

अर्धार्चशस्य n. *das Recitiren nach Halbversen* Vaitân.

अर्धावभेद m. = अर्धभेद Kâraka 1,15. °क m. dass. 2.7.

अर्धौकस् Adj. *ein kleines Haus habend*. Nom. abstr. °स्त्व n. Bâdar. 1,2,7.

अर्यमनन्दन m. Patron. Jama's Naish. 8,58.

अर्शसिन् Adj. = अर्शस Hemâdri 1,440,15.

°अर्हक Adj. *Ansprüche habend auf* Hemâdri 1, 675,4. 6.

अलघु 4) *nicht unbedeutend* Daçak. 31,1.

अलंकाररत्नाकर m. Titel eines Werkes Bühler, Rep. No. 277. fgg.

अलंकारिक s. आलं°.

अलंकारिन् Adj. *sich auf Schmuck verstehend* Ind. St. 15,295.

अलंकारोदाहरण n. Titel zweier Werke Bühler, Rep. No. 240. fg.

अलङ्घनीय auch *unerreichbar für* (Instr.) Hemâdri 1,282,16.

अलज्ञ, f. आ Naish. 3,59.

अलमर्थवचस् n. *ein Wort der Abwehr, ein Nein* Çiç. 10,75.

अलाक m. = अलर्क 3) Kâraka 8,10.

अलिङ्गसंख्य Adj. *ohne Genus und Numerus* Comm. zu Gaṇar. 2,68.

अलीक 1) f. आ Naish. 6,16.

अलीकनली Adv. mit कर् *zum Schein Nala's Gestalt annehmen* Naish. 6,61.

अलीकवादशील Adj. *lügenhaft* Daçak. 90,19.

अलीढ Adj. *unbeleckt* Varâh. Jogaj. 8,8.

अलीन Adj. *nicht in Etwas steckend* Spr. 3250.

अल्पतपस् Adj. *der wenig Kasteiungen geübt hat* Varâh. Jogaj. 8,13.

अल्पप्रचार Adj. *sich selten zeigend*.

अल्पवत्त् Adj. *wenig besitzend* Hemâdri 1,433,9.

अल्पवित्तवत्त् Adj. dass. ebend. 1,361,19.

अल्पवीर्य Adj. *schwach* Kâlak. 3,80.

अल्पश्रुत Adj. *ungelehrt* Hemâdri 1,329,18.

अवक m. = अवका Maitr. S. 3.15,1.

अवकेशिन् m. *ein unfruchtbarer Baum* Naish. 2,45.

अवक्राम in अनवक्राम.

अवगाढ 1) auch so v. a. *das in der Erde Stecken* (eines Berges) Hemâdri 1,297,11.

अवतंस 1) Nom. abstr. °ता f. Daçak. 87,9.

अवतंसन auch *das Stossen* (eines Wagens) Kâraka 6,26.

अवतंसय् *als Kranz verwenden*. प्लावतंसित so v. a. *gepfählt* Daçak. 41,16.

अवतर् m. *Gelegenheit, günstiger Augenblick* Naish. 3,53.

अवतारप्रेक्षिन् m. N. pr. eines Mannes Lalit. 391,14.

अवधानवत्त् Adj. *aufmerksam*. Nom. abstr. °वत्ता f. Comm. zu Naish. 8,9.

°अवधिक Adj. *nach — erfolgend* Daçak. 60,12.

अवधो Adv. 1) mit कर् *zum Grenzpunct machen, sich erstrecken lassen bis* (Acc.) Hemâdri 1, 130,14. 15. — 2) mit भू *zum Grenzpunct werden, Einhalt gebieten* Naish. 3,131.

अवधूलय्, °यति *bestreuen* Hemâdri 1,345,1.

अवधेय n. impers. = अवधातव्य ebend. 1,492,11.

अवनाटनासिक Adj. *mit einer herabhängenden Nase* Harshaṅ. 199,15.

अवनिपातम् Absol. mit पत् *zu Boden fallen* Daçak. 48,13.

अवनिभृत् *Berg* und zugleich *Fürst, König* Naish. 4,11.

अवनीभुत् m. *Fürst, König* Naish. 1,107.

अवनीभृत् m. dass. Naish. 2,66.

अवन्तीकुमार m. N. pr. des Gründers von Avantî Ind. St. 15,269.

अवन्तीपुरी f. = अवन्ती 1) Ind. St. 15,313.

अवन्तीसुकुमाल m. N. pr. eines Mannes Ind. St. 15,290. fg.

अवन्द्य 1) Nom. abstr. °ता f. Daçak. 5,3.

अवपत्स् Abl. Inf. mit त्रा *vor dem Herabfallen schützen* ṚV. 2,29,6.

अवपन n. *das Nichtscheeren* Pâr. Gṛhj. 2,1,25.

अवपूरण n. *Ueberschüttung mit* (im Comp. vorangehend) Kâraka 6,12.

अवभृथ 1) °यज्ञैषि TS. 6,6,3,1. °सोम m. Vaitân.

अवम m. n. und °व्यासर m. *ein mit drei lunaren Tagen zusammenstossender Wochentag* Hemâdri 1,77,15. 19. 21.

अवये Dat. Inf. *fortzugehen* ṚV. 8,47,12.

अवरुणागृहीत Adj. *nicht von Varuṇa ergriffen* Maitr. S. 1,10,12. 2,5,6.

°अवरोधिन् auch *hemmend* Naish. 1,6.

अवर्षिन् Adj. *nicht regnend* Hemâdri 1,11,7.

अवर्ष्य (f. आ) Maitr. S. 2,9,7. *nicht vom Regen kommend* TS. 7,4,13,1.

अवलम्बक Adj. *herabhängend* Hemâdri 1,194,5.

अवलम्बनक n. *Halt, Stütze* ebend. 1,191,22.

अवलम्ब्य Adj. *anzuhängen* ebend. 1,173,11. 16. 177,13.

अवलुप्ति f. *Abfall* Tâṇḍja-Br. 6.3,12.

अवमथ 1) Hemâdri 1,675,1. 9.

अवमथिन् Adj. *eine Wohnung habend* ebend. 1, 674,20.

अवमर्पिन् Z. 3 lies 3,9.

अवसितार्थ Adj. (f. आ) *zufriedengestellt* Daçak. 86,19.

अवसे Dat. (Abl.) Inf. आवसे *bis zur Einkehr* ṚV. 3,33,20.

अवस्फूर्ज m. = °थु Pâr. Gṛhj. 2,11,2.

अवस्वद्वत्त् Adj. *mit Strebenden vereint* Maitr. S. 2,6,3.

अवस्वन्य Adj. *rauschend, tosend* Maitr. S. 2,9,5.

अवकृनन 2) genauer *die linke Lunge* Comm. zu Vishṇus. 96,91.

अवकितव n. *Aufmerksamkeit* Naish. 5,19.

अवाङ्मुख 1) *a*) Nom. abstr. °त्व n. Naish. 2,105.

अवाचीनबिल Adj. (f. आ) *mit der Oeffnung nach unten* Tâṇḍja-Br. 2,13,1.2. Nom. abstr. °त्व n. Comm.

अवाच्यवचनयुद्ध n. *ein Wettstreit im Sagen von Unanständigkeiten* Harshaṅ. 98,23.

अवाप्त n. *Quotient* Utpala zu Varâh. Bṛh. 7,1.

अवामन m. *kein Zwerg* Agni-P. 4,10.

अवारक (?) Mârk. P. 49,17.

अवारितद्वार Adj. *dem der Eingang nicht verboten ist.* Nom. abstr. °ता f. Naish. 3,41.

अवारितम् Adv. *ungehemmt* Mudrâr. 79,7(133,7).

अविकम्पित Adj. *nicht zitternd, unerschüttert* Kathâs. 60,183.

अविकृष्ट Adj. auch *unberaubt* Ait. Br. 8,11.

अविनिप्त Adj. *nicht vereitelt* MBh. 12,237,37.

अविनीभ m. *das nicht aus der Ordnung Kommen* Maitr. S. 2,3,3.

अविचलत् Adj. *sich nicht bewegend* Naish. 4,93.

अविच्युत Adj. 1) *unverlierbar.* — 2) *fehlerlos.*

अवितथ 1) Nom. abstr. °ता f. Naish. 5,130.

अवितर्कयत् Adj. *sich nicht lange bedenkend* Hemâdri 1,685,2.

अविदाहिन् Adj. *nicht brennend* Karaka 6,18. Nom. abstr. °हित्व n.

अविदोह.

अविधिज्ञ Adj. *die Vorchrift nicht kennend* Hemâdri 1,471,13.

अविधेय, Nom. abstr. °ता f. *Widerspänstigkeit (des Schicksals)* Mudrâr. 78,5 (130,9).

अविनिर्यत् Adj. (f. °ती) *nicht hinausgehend* Naish. 4,24.

अविभिन्नकालम् Adv. *zu derselben Zeit* Mudrâr. 63,15 (103,8).

अविमुच्यमान Adj. *nicht ausgespannt werdend* Ait. Br. 6,23.

अविमोक्ष m. *Nichterlösung* Bâdar. 2,1,11.

अविरेचनीय Adj. *dem man keine Abführung geben darf* Suçr. 2,188,4.6.

अविरोधित Adj. *nicht ungern gesehen* Çiç. 10,69.

अविश्रम *ohne auszuruhen* Naish. 3,19.

अविस्मृत Adj. *nicht vergessen* Mudrâr. 107,17 (166,19).

अवीक्षित Adj. 1) *vorher nicht gesehen* Naish. 1, 40. 8,12. — 2) *nicht erkannt* Spr. 6213.

°अवीक्षिन् Adj. *nicht sehend* Naish. 1,28.

अवीर्यवत् Adj. *schwach, machtlos* Maitr. S. 3,8,1.

अवेक्षण 1) *das Hinabblicken in* Pâr. Gṛhj. 2,7,6.

अवेदनीय Adj. *unerkennbar* Hemâdri 1,209,16.

अवैदिक Adj. *nicht mit dem Veda vertraut* Hemâdri 2,*a*,73,21. 23.

1. अव्यङ्ग, f. आ Agni-P. 41,17.

अव्यधिष्यै Kâṭh. 3,7. अव्यधिषे (!) Maitr. S. 1,2,17.

अव्यवर्ति f. Titel eines Werkes Bühler, Rep. No. 272.

अव्यवस्थितचित्त Adj. *unbeständigen Sinnes* Spr. 1988.

अव्यवानम् Absol. *ohne dazwischen zu athmen, ununterbrochen* Maitr. S. 1,10,9.

अव्याक्त Adj. *nicht geöffnet.* Mund Agni-P. 44,19.

अव्याधिज्ञ Adj. *Nichts mit einer Krankheit zu thun habend* MBh. 2,64,18.

अव्यायक Adj. *nicht entlaufend* Maitr. S. 4,1,5.

अव्यलीकेश Adj. *mit ungeschorenem Haar* Maitr. S. 2,9,5.

अव्रण, f. आ Karmapr. 15,11.

2. अश् mit सम् *geniessen* Hemâdri 1,396,6. 464,12.

अशकलीकरण Adj. *wobei keine Zerstückelung stattfindet* Harshaṅ. 126,3.

अशकुनी Adv. mit भू *zu einem bösen Omen werden* Naish. 3,9.

अशक्तिमत् Adj. *unvermögend* Hemâdri 1,355,3.

अशङ्कम् Adv. *ohne Bedenken* ebend. 1,792,2.

अशतवर्ष Adj. *noch nicht hundert Jahre alt* Pâr. Gṛhj. 3,10,4.

अशनीश m. Bein. Rudra-Çiva's Hemâdri 1, 203,14.

अशयान Adj. *nicht liegend* ebend. 1,253,16.

अशरण्य (f. आ) 3) *schutzlos* Daçak. 7,16.

अशात 1) Maitr. S. 3,1,6.

अशितव्य n. impers. Maitr. S. 1,5,7.

अशिथिर Adj. = अशिथिल. Nom. abstr. °त्व n. Maitr. S. 2,2,3. 3,5,2. 7,2.

अशिरःस्नान n. *das Nichtnassmachen des Kopfes* Suçr. 2,363,13.

अशिरोग्रीव Adj. *ohne Kopf und Hals* R. 3,74,14.

अशिल Adj. (f. आ) *steinlos* R. 5,74,15. 6,82,182.

अशिल्पजीविन् Adj. *von keinem Handwerk lebend* MBh. 1,91,5.

अशीति, अशीत्यत्तर Adj. und अशीत्यत्तरत्व n. Nom. abstr. Maitr. S. 3,2,5.

अशीर्णाग्र Adj. *mit nicht abgebrochener Spitze* Karmapr. 15,19.

अशुभचित्तक m. N. pr. eines Wahrsagers Kautukar.

1. अशून्यार्थ m. *Aufklärung* Mudrâr. 168,5 (n. A.).

°म् Adv. *zur A.* 108,2. 115,15 (176,9).

2. अशून्यार्थ Adj. *klar, verständlich* Mudrâr. (a. A.) 109,2.

अशोकवर्ण Adj. N. pr. eines Ćakravartin Divjâv. 55.

अशोकाष्टमी n. *das Açoka-Wäldchen auf* Laṅkâ Agni-P. 7,18.

अशौचक Adj. *unrein* Hemâdri 1,603,7.

अश्मगर्तु n. *Erdharz* Karaka 6,18.

अश्मशानचित् Adj. *nicht wie eine Leichenstätte geschichtet* Maitr. S. 3,5,1.

अश्रावयत् Adj. *Jmd* (Acc.) *Etwas nicht hören lassend* Hemâdri 1,525,1.

अश्रुत 1) *a*) Nom. abstr. °ता f. *Unbekanntheit* Daçak. 12,16.

अश्रुमय Adj. *aus Thränen bestehend* Naish. 4,36.

अश्रूयमाण Adj. *was nicht gehört* oder *gelehrt wird* Hemâdri 1,238,13.

अश्रोतृ.

अश्वक्रान्त Adj. *von Rossen betreten* Taitt. Âr. 10,1,8.

*अश्वक्रीत Adj. (f. ई) *für ein Pferd gekauft.*

अश्वतीर्थक m. N. pr. eines Schlangendämons Divjâv. 72.

अश्वत्थ 1) *a*) °शाखा f. Maitr. S. 2,6,6. Nom. abstr. अश्वत्थत्व n. 1,6,12.

अश्वपद् (stark °पाद्) m. *Pferdefuss* Vaitân.

अश्वमेधवत्.

अश्ववत् Adj. *das Wort* अश्व *enthaltend* Tâṇḍja-Br. 12,4,15.

1. अश्ववार = अश्ववाल 2); vgl. आश्ववार.

अश्वशीर्ष m. *eine Form* Vishṇu's (*mit einem Pferdekopf*) Agni-P. 43,2; vgl. Hemâdri 1,309,1.

अश्वकन m. *Nerium odorum* Karaka 1,3.

अश्वकृवि.

अश्वाग्नि m. *das unterseeische Feuer* Naish. 8,84.

अश्वावत्, lies अश्वावती.

अष्टकोण Adj. *achteckig* Hemâdri 2,*a*,60,18. °क dass. 61,5.

अष्टमहासिद्धिमय Adj. *den acht grossen Vollkommenheiten gleichkommend* Ind. St. 15,390.

अष्टलोक् n. = °क Hemâdri 1,215,11.

अष्टवार्षिक Adj. (f. ई) *acht Jahre dauernd* ebend. 1,66,14.

अष्टशती f. *achthundert* Sûrjas. 2,64.

अष्टस्तनी (so zu lesen) Maitr. S. 3,1,7.

अष्टाङ्गप्रणिपात m. *das Niederfallen zur Erde mit acht Theilen des Körpers* Hemâdri 1,244,13.

अष्टाचत्वारिंशक Adj. *48 (Jahre) während* Pâr. Gṛhj. 2,6,2.

अष्टादशता f. Nom. abstr. von अष्टादशन् Naish. 1,5.

अष्टादशवक्त्र m. N. pr. eines Berges Divjâv. 43.

अष्टादिश् (!) f. Pl. *die acht Weltgegenden* Hemâdri 2,*a*,61,21.

अष्टानिधन n. Name zweier Sâman Ârsh. Br.

अष्टाप्रष् Adj. (Nom. °प्रूट्) *achttropfig.* Gold TS. 3,4,8,4.

अष्टामट Adj. zu किराण Kâṭh. 13,10.

अष्टास्तना Adj. f. *achtzitzig* TS. 5,1,6,4.

अष्ठील m. oder n. = अष्ठीला 3) Hemâdri 1,725,5.

2. अस् mit उद् 2) auch *schleudern* (eine Waffe) Naish. 4,39. — Mit अभिसम् *zusammenstellen* Kâraka 1,4.

3. अस् Interj. am Ende eines Sâman Tâṇḍja-Br. 12,3,21.

*अस (Nom. °स्) *nicht er* P. 6,1,132.

असंयोगोपध Adj. *dessen vorletzter Laut kein Doppelconsonant ist* P. 4,1,54.

असंवर Adj. *nicht verborgen, — zu verbergen* Naish. 1,53.

असंशुद्ध Adj. *nicht bereinigt, — bezahlt.*

असंस्कार m. *keine Einweihung* Pâr. Gṛhj. 2,5,42.

असंस्यूत Adj. *unzerbissen* Pâr. Gṛhj. 2,14,25.

असंहार्य auch *nicht zu beseitigen, dem kein Einhalt zu thun ist.* °म् Adv. so v. a. *auf Nimmerwiedersehen* Tâṇḍja-Br. 9,1,21. 22.

असक्त 2) c) *im Nu* Daçak. 45,14.

असंक्रान्त m. *Schaltmonat* Hemâdri 1,79,20.

असंख्य 1) Nom. abstr. °ता f. Ind. St. 15,364.

असंख्यक Adj. = असंख्य 1) Agni-P. 10,5.

असंग्राह्य Adj. *sich nicht bäumend.*

असंचेतयमान Adj. *nicht gewahr werdend* Spr. 6125.

असत्यवाद m. *Lüge* Daçak. 72,13.

असपत्नेष्टका f. = असपत्न 2) Vaitân.

असब्रह्मचारिन् m. *kein Mitschüler* Pâr. Gṛhj. 2, 11,9.

असमता f. *das Keinen seines Gleichen Haben* Naish. 5,123.

असमर्पण n. *das Nichtabliefern, Nichtbezahlen* Hemâdri 1,19,7. 46,6.

असमशर m. Bein. *des Liebesgottes* Naish. 3,133.

असमान Adj. *mit keinem Andern gemeinsam, unvergleichlich* Daçak. 19,2.

असमावेश m. *Nichtbesetzung* Mahâbh. in Ind. St. 13,472.

असमाशुग m. *der Liebesgott* Naish. 4,118.

असमीक्षित Adj. *dem Auge sich entziehend* R. 5,81,8.

असंपत्ति f. *das Nichtausreichen, Zuwenigsein* Hemâdri 1,643,10.

असंप्रकीर्ण Adj. *unvermengt.*

असंप्रमाण Adj. *nicht zu geräumig* Çâṅkh. Gṛhj. 6,2.

असंभिन्दत्त् Adj. (f. °ती) *nicht verletzend* Tâṇḍja-Br. 7,9,11.

असंभृत Adj. *nicht gemacht, natürlich* Kumâras. 1,31.

असरूप Adj. *ungleichartig* P. 3,1,94.

असहचरित Adj. *kein Genoss seiend* Paribh. 103.

असहमान Adj. *nicht ertragend, — duldend* Mudrâr. 82,18 (137,10).

असापत्न्य n. *Feindlosigkeit* Naish. 7,17.

सासाद्रूप्य n. *Formverschiedenheit* Paribh. 8.

सासार्वत्रिक, f. ई Bâdar. 3,4,10.

असितपुच्छक m. *ein best. Thier*, = कालपुच्छक Kâraka 6,12.

असितवर्त्मन् m. *Feuer, Gott* Agni Harshak. 170,11.

असिपुत्रिका Hemâdri 1,647,17. °पुत्री 763,2.

असीम Adj. (f. आ) = असीमन् Naish. 3,98.

असुदर्शन Adj. *nicht leicht zu erblicken.* Nom. abstr. °ता f. Hemâdri 1,333,15.

असूत Adj. *ohne Wagenlenker* R. ed. Bomb. 6,91,28.

असूयु, statt des blossen Acc. auch Acc. mit प्रति MBh. 12,109,13. — Mit अभि *ungehalten sein* Naish. 3,102.

असूयिन् in अनसूयिन्.

असूर्य Maitr. S. 1,5,10.

अस्ताभिलाषिन् Adj. *zum Untergang sich neigend* Mudrâr. 95,8 (153,8).

अस्तेयता f. = अस्तेय Hemâdri 2,*a*,7,21.

अस्तोम m. *kein rechter* Stoma Tâṇḍja-Br. 3,9,3.

अस्थिचित् Adj. *nicht wie Knochen geschichtet* Maitr. S. 3,5,1.

अस्थुषस् in einem best. Falle zu sprechen für तस्थुषस् Tâṇḍja-Br. 7,7,16.

अस्नान n. *das Nichtbaden* MBh. 14,49,6. = नैष्ठिकब्रह्मचर्य Nîlak.

अस्नायिन् Adj. *der sich nicht gebadet* oder *gewaschen hat* Hemâdri 1,99,1 v. u.

अस्पृह, Nom. abstr. °त्व n. Hemâdri 2,*a*,8,15.

अस्फुरित auch *nicht geöffnet* (Augen) Naish. 1,141.

अस्फुरत्त् Adj. *nicht zitternd* Hemâdri 1,681,17.

अस्मद्देवत्य Adj. *uns zur Gottheit habend* Tâṇḍja-Br. 9,1,36.

अस्रीवी (Nom. °स्) = अस्रीवि Maitr. S. 2,8,3. 13,14.

अस्वधर्म m. *Pflichtvergessenheit* Daçak. 55,9.

अस्वाङ्गपूर्वपद Adj. *dessen erstes Glied* (in der Zusammensetzung) *kein Körpertheil ist* P. 4,1,53. 1. अहत्व Maitr. S. 2,9,3.

अहर्पति 1) Maitr. S. 1,11,3.

अहश्चर Adj. *am Tage wandelnd* Çâṅkh. Gṛhj. 2,14.

अहिर्बुध्न्य 2) अहिर्बुध्न्याय Pâr. Gṛhj. 2,15,2.

अहृष्ट Adj. *betrübt* Naish. 5,124.

अहेतुक, f. आ Naish. 4,105.

अहेलि m. *etwas Anderes als die Sonne* Naish. 3,80.

अहेलिन् Adj. *nicht tändelnd* ebend.

अहोतव्य Adj. *nicht zu opfern* Maitr. S. 1,6,10. 8,7.

अहोमक Adj. *ohne Spende* Comm. zu Gobh. 1, 9,27 (Karmapr. 9,7). Nom. abstr. °त्व n. ebend.

अक्रुस्त Adj. *unverkürzt* Vaitân.

आकर्णतट° Adv. *bis zum Ohrknorpel* Naish. 8,57.

आकर्णदेशात्तम् Adv. *bis zur Gegend des Ohres* MBh. 3,99,53.

°आकर्णिन् Adj. *hörend* Naish. 1,28.

आकर्षफलक n. *Würfelbrett* Pâr. Gṛhj. 2,10,17.

आकर्षिन् 1) *mit sich fortschleppend* Daçak. 77,17.

आकल्पसार Adj. *putzsüchtig* Daçak. 68,9.

आकछ, lies *Anthemis.*

आकीटम् Adv. *vom Wurm an* Naish. 6,106.

आकुमार° *vom Knaben an* Ragh. 4,20.

आकृतिलोष्ट ? Vaitân.

आकैटभवैरि Adv. *bis zum Feinde* Kaiṭabha's, d. i. *bis* Vishṇu Naish. 6,106.

आकोष्ठम् Adv. *bis zum Unterleibe* Bhâg. P. 10, 83,22.

आखिद् Adj. *der ansichreisst* Maitr. S. 2,9,8.

आख्या 2) lies *Betrag, Belauf.*

आगति 1) Nom. abstr. °त्व n. Daçak. 65,14.

आगरव Adj. = आगुरव Harshak. 184,19.

आगर्भम् Adv. *bis zum Kinde im Mutterleibe* Ind. St. 14,104.

आग्निवारुण Adj. (f. ई) Maitr. S. 2,1,4.

आग्रयणदेवता f. *eine Gottheit des Erstlingsopfers* Çâṅkh. Gṛhj. 3,8.

आघर्घरम् Adv. *knurrend* Mâlatîm. 78,7 (171,5).

आचन्द्रतारकम्, lies *so lange Mond und Sterne bestehen* und füge Hemâdri 1,661,18 hinzu.

आचमनक Harshak. 115,7. 121,15.

आचमनीयक Agni-P. 34,21. Hemâdri 1,787,13.

आचारकालकूट m. N. pr. eines Priesters Kautukar.

°आडम्बरित Adj. *auf's Höchste gesteigert* Ind. St. 15,371.

आतपनिवारण n. *Sonnenschirm* Varâh. Jogaj. 8,13.

आतपवारण Adj. *vor Hitze schützend.* वृष्टेरातप° *vor Regen und H. sch.* Hemâdri 1,157,19.

आतिच्छन्दस Maitr. S. 3,15,10.

आतिजगत Adj. *im Metrum* Atigagatî *verfasst* Comm. zu Tâṇḍja-Br. 12,10,2.

आतियात्रिक Adj. von आतियात्रा Çaṅk. zu Bâdar. 4,3,5.

आतिशयिक Adj. *in Ueberfluss vorhanden* Çiç. 10,23.

आतिसारिक Adj. (f. ई) *gleich wie beim Durchfall* Karaka 3,5.

आत्मदेवता f. N. pr. einer Gottheit Hemâdri 2, *a*,84,11.

आत्मयोनि 4) Vishṇu's Mudrâr. 157,1 (231,5).

आदधीचि Adv. *mit Einschluss von* Dadhîki Naish. 5,111.

आदरिन् Adj. *ein grosses Gewicht auf Etwas legend, nicht gleichgültig* Naish. 3,62. Am Ende eines Comp. *berücksichtigend, hervorhebend* 6,95.

आदर्श 4) *Musterbild*. Nom. abstr. °ता f. Naish. 4,56.

आदशकण्ठबन्धम् Adv. *bis zur Gefangennahme Râvaṇa's* Bâlar. 183,5.

आदार्य Adj. Maitr. S. 2,10,4 fehlerhaft für अदर्य RV. 10,103,7.

आदित्यचक्रिन् Adj. *der zuerst den Discus führte*. Vishṇu-Kṛshṇa Agni-P. 31,10.

2. आदित्य 2) अहन् *Sonntag* Vishnus. 77,1.

आदित्यवर्ष.

आदित्यधामन् Adj. *bei den Âditja seine Stätte habend* Maitr. S. 3,2,9.

आदिदीप m. *die erste Leuchte*. Rudra-Çiva Hemâdri 1,205,14.

आदेहदाहम् Adv. *seit der Verbrennung des Körpers* Naish. 8,43.

आद्यन्तस्थायिक Adj. *von Anfang bis zu Ende dauernd* Ind. St. 15,392.

आद्वादशवर्षभाविन् Adj. *zwölf Jahre während* Ind. St. 15,410.

आधारक m. = आधार 2) Hemâdri 1,192,12.

आधिकारिक 1) (f. आ!) auch *zu den einzelnen Abschnitten gehörig* Çâṅkh. Gṛhj. 6,4. *vorschriftmässig, ordinär* Bâdar. 3,4,41. — 2) füge m. hinzu.

आधीतयजुस्, Nom. abstr. °जुष्ट्व n. Maitr. S. 3,6,4.

आध्यात्मिकी Adv. mit कर् *zur Allseele in Beziehung bringen* Agni-P. 27,61.

आनन auch *Eingang, Thür* Hemâdri 1,169,9.12.

आनन्द 9) auch ein Name der Gaurî Hemâdri 1,393,16.

आनन्दकाव्य n. Titel eines Werkes Bühler, Rep. No. 108.

आनन्दप्रभा f. N. pr. einer Surâṅganâ Ind. St. 15.

आनर्तक m. Pl. = आनर्त 1)c) Hemâdri 2,*a*,29,20.

आनीलनिषधायत Adj. *vom Gebirge* Nîla *bis zum Gebirge* Nishadha *sich erstreckend* Hemâdri 1,295,21. 296,6.

आनीलनिषधायाम Adj. dass. ebend 1,307,19.

आन्तर 3) n. *Herz* Naish. 9,100.

आन्दोल = °क Hemâdri 1,386,1.

आप् mit अव Caus. *Jmd* (Acc.) *Etwas* (Acc.) *erlangen lassen* Naish. 8,89.

आपत्तत्त् *eine best. Körnerfrucht* Maitr. S. 2,6,6.

आपत्तिसम m. = उपपत्तिसम Sarvad. 114,12.

आपर्वभङ्गनिपुण zu streichen; vgl. oben अपर्व°.

आपादन Adj. *bewirkend* Agni-P. 43,13.

°आपादिन् Adj. *gerathend in, unterliegend* Lâṭj. 2,7,19.

आपीठान्तम् Adv. *bis zum Ende des Piedestals* Hemâdri 1,259,7.

आपीड 2) am Ende eines adj. Comp. f. आ Hemâdri 2,*a*,90,21. 119,12.

आपुङ्खशिखम् Adv. *bis zum untersten Ende des Pfeils* Naish. 8,3.

आपृच्छ्य, lies *wonach man zu fragen —, d. h. sich zu richten hat*.

आप्तच्छन्दस् Adj. *dem Metrum nach vollständig* Tâṇḍja-Br. 4,8,7.

आप्तमीमांसालंकृति, °मीमांसाविवृति und °मीमांसावृत्ति f. Titel von Werken Bühler, Rep. No. 564. fgg. आप्ता° in den zwei letzten Titeln.

आप्तर् in अनाप्तर्.

आप्तवाद् m. *der Ausspruch einer Autorität* Ind. St. 15,335.

आप्तविभक्तिक Adj. *in den Casusendungen vollständig* Tâṇḍja-Br. 4,8,7.

आप्तस्तोम Adj. *in den* Stoma *vollständig* ebend. °क Comm.

आप्यानवत्, so zu lesen.

आप्यायिनी f. *eine best.* Çakti Hemâdri 1,198,1.

आप्सर् Adj. *den* Apsaras *gehörig* Hemâdri 1, 164,13.

आब्रह्मभुवनात्तिकम् Adv. *bis zu Brahman's Welt* Hemâdri 1,273,3.

आब्रह्माण्ड° Adv. *so lange die Welt besteht* Hemâdri 1,700,11.

आभरणी Adv. mit भू *zum Schmuck werden* Naish. 6,3.

आभिज्ञानिक Adj. *auf das Erkennen sich beziehend* Daçak. 92,4.

आभिरामिक Adj. *liebenswürdig* Mudrâr. 82,8 (136,15).

1. आभोग 8) Harshaṅk. 185,21. °गाढ्य 182,10.

3. आभोग Adj. *aller Genüsse theilhaftig* Taitt. Âr. 1,8,5.

आभ्र Adj. *von Talk* Naish. 6,62.

आमज्ञम् Adv. *bis in's Mark* Naish. 8,51.

आमपेष् Adj. *roh zerstampfend* Maitr. S. 1,10,11.

आमूलालम् Adv. *bis zur Wurzel* (eines Lotus) Naish. 8,69.

आमेखलम् auch *bis zum Gürtel*, so v. a. *bis zur schmalsten Stelle* (eines Kuṇḍa) Hemâdri 1,130,14.

आम्बुद Adj. *von einer Wolke kommend* Naish. 4,39.

आयासन wohl *das Reizen, Aufbringen*.

आयुर्वेदिन् Ind. St. 15,295.

आयुष्य 2) *e*) *ein best. Spruch* Varâh. Jogaj. 8,6.

आरत n. *quidam coeundi modus* Cit. im Comm. zu Kir. 5,23.

आरूढ n. *das Bespringen* Hariv. 4104.

आरोग्य Adj. 1) *gesund* Hemâdri 1,609,2. — 2) *Gesundheit verleihend* ebend. 1,576,19. 619,19. 766,19. 797,20.

आरोग्यय्, °यति *salutare, begrüssen* Divjâv. 52.

आरोग्यवत् Adj. *gesund* Hemâdri 1,741,5.

आर्णव Adj. *aus dem Meere gekommen* Naish. 4,61.

आर्तरव m. *Nothgeschrei* Daçak. 67,10.

आर्तस्वन m. dass. Pâr. Gṛhj. 2,11,6.

आर्धत् Tâṇḍja-Br. 11,8,10. 13,6,10. 11,10 fehlerhaft für आर्द्धत्, wie die Hdschrr. haben.

आर्द्रता f. Nom. abstr. zu आर्द्र 1)*a*) Çiç. 10,49. zu *d*) 36.

आर्यपुत्रीय Adj. von आर्यपुत्र Naish. 9,68.

आर्हत 2) auch *ein Buddhist* Agni-P. 16,4.

आलंकारिक (so zu lesen) m. *Rhetoriker* Comm. zu Çiç. 10,21.

आलम्भम् Absol. *anfassend*, mit Acc. Tâṇḍja-Br. 3,6,2.

आलिङ्गना f. = आलिङ्गन n. Naish. 6,78.

आलोकक m. *Zuschauer* Naish. 2,68.

आलोकाचल m. N. pr. eines *Gebirges* Hemâdri 2,*a*,28,16.

आवामदेव्यम् Adv. *mit Einschluss des* Vâmadevja Çâṅkh. Gṛhj. 6,2.

आविर्भूय Adj. *das Offenbarwerden* Maitr. S. 1,8,6.

आविर्शम्, lies 2,24,6.

आविर्पृष्ठ Adj. *dessen Rücken sichtbar ist* Maitr. S. 1,10,7.

°आशंस Adj. *erwartend* Daçak. 14,1.

आशातिक Adj. Taitt. Âr. 1,8,7. = आगत्य शातयमानः, अस्माभिरेव बाध्यमानः Comm.

आशापति m. = आशापाल Naish. 8,71.

आशापल्ली f. N. pr. eines *Dorfes* Ind. St. 15,225.

आशापाल, lies 3,12,4.

आशापुरा f. N. pr. einer Gottheit Ind. St. 15,313.

आशिखम् auch so v. a. *vom Fusse bis zum Scheitel* Naish. 5,27.

आशीघ्रम् Adv. *schneller* Tâṇḍja-Br. 18,6,10.

आप्रुगी Adv. mit भू *zu Jmds* (im Comp. vorangehend) *Pfeil werden* Naish. 6,67.

आप्रूर Adj. Suçr. 1,335,17 fehlerhaft für आसुर.

आश्याम Adj. *dunkelfarbig* Hemâdri 1,681,16.

1. आश्रव 1) Nom. abstr. °ता f. Naish. 3,84.

आश्रवणम् Adj. *bis zum Ohr* Naish. 4,93.

आश्रिनेय 2) Naish. 8,29.

आष्टादंष्ट्र, so zu betonen.

2. आस् 9, कथमास्ते तात: so v. a. *wie geht es dem Vater?* Harshaḱ. 126,9. — Mit अनु 1) *sich in Jmds* (Gen., *Nähe aufhalten* Hemâdri 1,35,20.

आसकृत्कृत्वस् Adj. *bis tausend Mal* Taitt. Âr. 4,28,1.

आस्फाल auch *das Zurückprallen* Naish. 8,68.

आहृत्य Adj. 1) *herbeizuholen* Tâṇḍja-Br. 9,5,2. — 2) *darzubringen* (ein Opfer) ebend. 6,7,14.

3. इ mit अधि Caus. Med. *veranlassen, dass Jmd Jmd* (Acc., *lehrt,* Hemâdri 1,525,8. — Mit प्राधि *weiter studiren* Çâṅkh. Gṛhj. 6,2. — Mit उद् 9) उदीत = उदित Naish. 1,83. 6,52. 74. — Mit अभिपला *einen Fliehenden* (Acc.) *verfolgen* Tâṇḍja-Br. 9,1,20.

इक्षुकाण्ड Maitr. S. 3,7,9.

इक्षुदण्डमय Adj. *aus Zuckerrohrstengeln gemacht* Hemâdri 1,404,17.

इक्षुमय Adj. *aus Zuckerrohr gemacht* Hemâdri 1, 341,19.

इक्षुयष्टि f. *Zuckerrohrstengel.* °मय Adj. *daraus gemacht* Hemâdri 1,413,10. 416,17.

इडात्व n. Nom. abstr. von इडा Maitr. S. 4,2,3.

इदंपुगीन Adj. *zu dieser Weltperiode gehörig* Ind. St. 15,294.

इदमीय Adj. *ihm* —, *ihr gehörig* Naish. 4,12. 7,82.

इध्मप्रव्रश्चन m. = इध्मप्रव्रश्चन Agni-P. 34,27.

इन्डुका f. N pr. eines Flusses Hemâdri 1,315,20.

इन्डुगौर m. Bein. Çiva's Ind. St. 15,210.

इन्डुता f. Nom. abstr. zu इन्डु 2) Naish. 6,26.

इन्द्रगृह, vgl. Pâr. Gṛhj. 3,4,18.

इन्द्रजय m. wohl = इन्द्रजित् 1) Agni-P. 40,15.

इन्द्रदैवत्य Adj. Indra *zur Gottheit habend* Pâr. Gṛhj. 2,13,1.

इन्द्रनीलक Hemâdri 1,399,9.

इन्द्रनीलमणिमय Adj. = इन्द्रनीलमय Hemâdri 1, 280,7.

इन्द्रपाश m. Indra's *Schlinge* Pâr. Gṛhj. 3,7,3.

इन्द्रपुरुष m. Indra's *Diener.* Pl. Âçv. Gṛhj. 1,2,5.

इन्द्रप्रस्थमाहात्म्य n. Titel eines Werkes Bühler, Rep. No. 53.

इन्द्रमत्त Maitr. S. 3,4,3.

इन्द्राशन *Hanf* Kautukar.

इन्धन्वत्, lies *auf dem Feuer stehend, heiss.*

इम् Interj. Maitr. S. 4,9,22.

इषुमुख n. *Pfeilspitze* Taitt. Âr. 1,4,2.

इषुवर्ष m. *Pfeilregen* Daçak. 84,10.

इषुविक्षेप m. *Pfeilschussweite.*

इष्टकामय Adj. (f. ई) *aus Backsteinen gemacht* Hemâdri 1,169,20.

इष्टत्व n. Nom. abstr. zu 1) इष्ट 1) *b*) Naish. 6,106.

इष्टेड n. Name eines Sâman Tâṇḍja-Br. 10,12,4.

1. ई als Nidhana eines Sâman Tâṇḍja-Br. 10,10, 1. 12,13. 12,11,26.

ईति (fingirte 3. Sg. Praes.) *die Bedeutung der Wurzel* इण् Bâdar. 1,1,5. 3,13.

ईकार Adj. *den Laut* ई *hervorbringend* TS. 7, 1,19,1.

ईकृत Adj. *der den Laut* ई *hervorgebracht hat* ebend.

ईदृशभूत Adj. *ein derartiger seiend.* Nom. abstr. °ता f. Naish. 4,55.

ईशक m. Çiva. Loc. so v. a. *in Nordost* Agni-P. 43,3.

ईशगोचर m. Çiva's *Bereich,* so v. a. *Nordost* Agni-P. 43,2. Hemâdri 1,125,9. 2,*a*,62,15. 63,17.

ईशत्व n. Nom. abstr. zu ईश 2) *a*) Hemâdri 1,823,3.

ईशानदिश् f. *Nordost* Hemâdri 1,138,1.

ईश्वरकारणिन् m. *Deist* Çaṅk. zu Bâdar. 1,1,12.

ईश्वरकारिन् m. dass. Harshaḱ. 204,7.

ईश्वरशतक n. Titel eines Werkes Bühler, Rep. No. 109.

उक्तिपोष m. *Pleonasmus* Comm. in Mâlatîm. ed. Bomb. S. 2.

उत्तर्व n. Nom. abstr. von उत्तर् 1) *a*) Maitr. S. 2,5,4.7.

उग्रदण्ड 2) f. आ N. pr. einer Nâjikâ der Devî Hemâdri 2,*a*,85,6.

उग्रदृपिन् Adj. *von grausigem Aussehen* Hemâdri 2,*a*,100,15.

उग्रवंशकर Adj. *ein gewaltiges Geschlecht erzeugend.* Rudra-Çiva Hemâdri 1,208,3.

उच् mit अभि, अभ्युचित *entsprechend, passend* R. Gorr. 1,75,12.

उच्चतरता f. *Uebermaass* Naish. 5,104.

उच्चनासिक Naish. 2,28.

उच्चल Adj. *hervorspringend* Hemâdri 1,2,18.

उच्चाटनीय Adj. *zu verscheuchen, verscheucht werdend* Naish. 3,7.

उच्चैर्मान m. *grosser Hochmuth* Naish. 5,47.

उच्चैर्वाद m. *ein hochfahrendes Wort.*

उच्चैर्विस्मय m. *grosses Erstaunen* Naish. 5,2.

उच्छूमन n. *das Schlafwerden* Mâlatîm. 35,9 (88,2).

उच्छ्वास 2) auch *Athemzug.* °पञ्चक n. Hemâdri 1, 221,8.

उज्ज्वली Adv. 1) mit कर् *glänzend* —, *schmuck machen* Harshaḱ. 128,5. 142,22. — 2) mit भू *aufstrahlen, hell prangen* Harshaḱ. 159,5.

उत्क 1) Nom. abstr. °ता Naish. 1,126.

2. उत्क Adj. *dessen Wasser sich erhoben hat.* Nom. abstr. °ता f. ebend.

उत्कर्षवत् Adj. *hervorhebend, steigernd* Kâvjâd. 1,76.

उत्कुटिल Adj. *nach oben schief,* — *verzogen* S. S. S. 117,8.

उत्खानम् Absol. *ausgrabend* Lâṭj. 8,2,5.

उत्तब्धि f. *Befestigung* Maitr. S. 5,3,1.

उत्तमता f. Nom. abstr. zu उत्तम 1) *b*) Hemâdri 1, 367,2.

उत्तरधारय Adj. *Jmd* (Dat.) *eine Antwort schuldend* Naish. 9,3.

उत्तरली mit भू *in eine hüpfende Bewegung gerathen* Naish. 3,55.

उत्तरवती f. Bez. *einer best. Schichtung* Maitr. S. 3,3,2. 4,8.

उत्तराङ्ग auch *das Querholz über den zwei Pfeilern einer Wage* Hemâdri 1,173,4. 8.

उत्तराशापति Hemâdri 1,769,16.

उत्तापन n. *das Kasteien* Hemâdri 2,*a*,6,10.

उत्थापनीय n. etwa *ein Mittel auf die Beine zu bringen* Maitr. S. 1,10,14.

उत्थापितोत्प्रेक्षा f. *eine Art Gleichniss* Comm. zu Naish. 1,80.

उत्पातिन् Adj. *auffliegend* Naish. 1,126.

उत्प्लव m. *das Auffliegen* Naish. 1,125.

उत्फुल्लतनूरुही Adv. mit कर् *bewirken, dass bei Jmd die Härchen* (*Federn*) *sich erheben* Naish. 2,2.

उत्सव 2) पुत्रोत्सव so v. a. *Geburt eines Sohnes* Paribh. 122.

उत्सृज्य Adj. *auszusetzen, nicht zu feiern* Tâṇḍja-Br. 5,10,4.

उदकमण्डलु m. = उदकमण्डलु Hemâdri 2,*a*,79,9.

उदकपात्र n. = उदपात्र 1) *a*) Hemâdri 2,*a*,77,5.

उदकपूर्व 1) °म् Adv. Hemâdri 1,820,2.

उदकमणि m. *Wassertopf* Divjâv. 27.

उदपुरा f. Bez. *eines best. Backsteins* Maitr. S. 2,8,14.

उदरभेदिन् Adj. *Oeffnung des Leibes bewirkend.*

उदस्र Adj. *Thränen vergiessend* Naish. 8,34.

उदारचरित्र Adj. = उदारचरित 1) Kautukar.

उदारचित्त Adj. *edelmüthig* Kautukar.

उदित्वर auch *aufgegangen* Naish. 4,38.

उदेतोस् mit पुरा Maitr. S. 1,6,10.

उद्गमनीय auch Adj. °ये डुकूले Harshaḱ. 142,3.

उद्गावन 3) *das Verkünden, Mittheilen* Naish. 9,19.

उद्गन् n. *das Wogen, Fluthen* VS. 13,53. Maitr. S. 2,7,16.18. 8,14.

उद्वह 1) Adj. (f. आ) *e*) *tragend, haltend* Hemâdri 2,*a*,89,6.7.

उन्नति 1) *erectio* (penis) Kautukar. 68.

उन्मत्तीकरण n. *das Berauschen* Kautukar. 98.

उन्मदिष्णु auch *toll machend* Naish. 7,79.

उन्मुक्ति f. *Befreiung* Maitr. S. 3,6,7.

उन्मुक्ती f. dass. Maitr. S. 3,9,7.

*उपकर्षम् Absol. *heranziehend.*

उपनेप 3) *Herbeischaffung* R. 2,15 in der Unterschr.

उपदेशरत्नमाला f. Titel eines Werkes Bühler, Rep. No. 368.

उपदेशरसायन n. desgl. ebend. No. 704.

उपदृष्टिका f. *Zeugin* Maitr. S. 3,2,4.

उपप्रातर् Adv. *kurz vor Tagesanbruch* Mahidh. zu VS. 35,1.

2. उपमातर् Nom. ag. *Vergleicher* Naish. 7,16.

उपयुक्तमत्व n. *das ganz besonders am Platze Sein* Hemâdri 2,*a*,31,17.

उपवत्स्यदुक्त n. *Speise vor Beginn des Fastens* Kauç. 1.8. Vaitân. 6,12.

उपरिष्टाल्लक्षण Adj. = उपरिष्टाल्लक्षण Maitr. S. 3,2,7.

उपवामक, füge n. hinzu.

*उपस्कारम् Absol. *spaltend.*

*उपस्कीर्ण n. etwa *das Geschundenwerden.*

उपाकर्तव्य n. impers. *an die Eröffnungsfeier zu gehen* Çâṅkh. Grhj. 4,5.

उपाक्ति f. *Gebrauch, Anwendung* Comm. zu Kâtj. Çr. 1,8,2.

उपासकाध्ययन n. Titel eines Werkes Bühler, Rep. No. 569.

उपेप्सा Maitr. S. 2,9,8.

उभयदन्त Maitr. S. 1,8,1.

उररी mit कर् 6) *vorangehen lassen, beginnen mit* (Acc.) Mâlav. ed. Bomb. 108,7.

उरो mit कर् 5) dass. Mâlav. 71,22.

उरोविदारम् Absol. *mit Aufschlitzung der Brust* Çiç. 1,47.

उलप्य Maitr. S. 2,9,8.

ऊतिमती f. *der Vers* RV. 1,30,7 Maitr. S. 3,1,3.

ऊनी mit भू *sich vermindern, abnehmen* Kâlak. 1,25.

ऊरुक am Ende eines adj. Comp. (f. आ) = ऊरु 1) Hemâdri 2,*a*,84,16.

ऊर्जय्, ऊर्जितम् Adv. *stolz, mit Selbstbewusstsein* Nigân. 62,21 (82,9).

ऊर्णामृदु Adj. *wollenweich* TBr. 3,7,6,5.

ऊर्ध्वज्योतिस् Adj. *dessen Licht nach oben strebt* Maitr. S. 2,13,19.

ऊर्ध्वमूल Adj. *mit den Wurzeln nach oben* Taitt. Âr. 1,11,5.

ऊर्ध्वकस्तक m. = 1. ऊर्ध्वकर् Hemâdri 2,*a*,127,4.

ऊष्माय् Harshak. 139,5. 160,5.

1. ऋ mit प्रतिवि 4) *aus einander schieben* R. Gorr. 2,12,26.

ऋतकर्णी f. N. pr. einer Jogini Hemâdri 2,*a*,93,4.6.

ऋगुत्तम Adj. *mit einer* Ṛk *schliessend* Maitr. S. 3,1,1.

ऋचक Titel eines Werkes Bühler, Rep. No. 6.7.

ऋषभनाथचरित्र n. desgl. ebend. No. 570.

ऋषिदेश m. = ब्रह्मर्षिदेश Hemâdri 2,*a*,27,18.

ऋषिमण्डल n. Titel eines Werkes Bühler, Rep. No. 571.

ऐ Interj. Maitr. S. 4,9,21.

ऐककर्ण Adj. (f. ई) *einohrig.*

ऐकधारक m. N. pr. eines Berges Divjâv. 167.

2. ऐकवर्ण 1) *e) zu derselben Kaste gehörig* Kâlak. 5,196.

ऐकाशीतिचक्रोद्धार m. Titel eines Werkes.

ऐकीभावस्तोत्र n. desgl. Bühler, Rep. No. 572.

ऐ Interj. Maitr. S. 4,9,21.

ऐरावतक 3) m. N. pr. eines Berges Divjâv. 168.

SANSKRIT-WÖRTERBUCH

IN KÜRZERER FASSUNG

BEARBEITET

VON

OTTO BÖHTLINGK.

ZWEITER THEIL.

क — प.

ST. PETERSBURG.

Buchdruckerei der Kaiserlichen Akademie der Wissenschaften.

(Wass.-Ostr. 9. L. No. 12.)

1881.

Zu beziehen durch Eggers & Comp. in St. Petersburg und durch Voss' Sortiment (G. Haessel) in Leipzig.

Preis dieses Theiles: 2 Rbl. 35 Cop. Silber = 7 Mark 80 Pf.

SANSKRIT-WÖRTERBUCH

IN KÜRZERER FASSUNG

BEARBEITET

VON

OTTO BÖHTLINGK.

ZWEITER THEIL.

क — ण.

ST. PETERSBURG.

Buchdruckerei der Kaiserlichen Akademie der Wissenschaften.

(Wass.-Ostr. 9. L. No. 12.)

1881.

Zu beziehen durch Eggers & Comp. in St. Petersburg und durch Voss' Sortiment (G. Haessel) in Leipzig.

Preis dieses Theiles: 2 Rbl. 35 Cop. Silber = 7 Mark 80 Pf.

Gedruckt auf Verfügung der Kaiserlichen Akademie der Wissenschaften.

Im Januar 1881.

C. Vesselofski, beständiger Secretär.

VORWORT.

Ueber dem Wörterbuch hat ein gütiges Schicksal gewaltet, da im Laufe von 30 Jahren von seinen activen Freunden nur Einer mit Tode abgegangen ist. Dieser Todesfall aber hat uns um so schmerzlicher berührt, als der Verstorbene bei der Frische seines Geistes und Körpers und bei seinem zum Erstaunen vielseitigen Interesse an Personen und Sachen bei längerem Leben noch Manchen für die Wissenschaft gewonnen und die Wissenschaft selbst gefördert hätte. Wer unserm heimgegangenen lieben Freunde A. Schiefner im Leben näher zu treten das Glück hatte, und deren gab es Viele, konnte sich bald von dem Reichthum seines Wissens überzeugen und an diesem nimmer versiegenden oder stets sich wieder füllenden Borne getrost zu jeder Zeit sich erlaben. Der Verstorbene gehörte zu den edlen Naturen, die den mit Mühe und Arbeit von allen Seiten her eingesammelten Honig gern Andern hingeben und sich selbst dabei vergessen. Er ruhe in Frieden, wir aber seine Freunde wollen, so lange wir leben, seiner in Liebe gedenken!

Von den vielen Gönnern des Wörterbuchs, die das Vorwort zum ersten Theil aufzählt, haben Mehrere mit nicht genug anzuerkennender Selbstverläugnung das Gebiet ihrer Beiträge erweitert. Die neu gewonnenen Freunde, denen ich zu grossem Danke für ihre Mittheilungen verpflichtet bin, sind: Siegfried Goldschmidt, Hermann Jacobi, F. Kielhorn, A. Hillebrandt, Adolf Holtzmann und J. S. Speijer.

Ueber die zahlreichen Nachträge auch in diesem Theile wird vielleicht Mancher ungehalten sein und mit einigem Rechte, da viele derselben bei einer genaueren Durchmusterung des grossen Wörterbuchs in den Haupttheil hätten verarbeitet werden können. Zu meiner Entschuldigung darf ich wohl anführen, dass ich bei meinen Jahren dieser grossen Arbeit mich nicht glaubte unterziehen zu dürfen, weil dadurch die Vollendung des Werkes noch mehr gefährdet worden wäre. Dass ich überhaupt schon jetzt Nachträge gegeben, erklärt sich aus dem natürlichen Verlangen, dem bis jetzt bearbeiteten Theile des Werkes für alle Eventualitäten, so weit es von mir abhing, die grösstmögliche Vollendung zu geben.

Verzeichniss der in diesem Theil neu hinzugekommenen Citate von Werken nebst Angabe derjenigen Gelehrten, denen ich die Mittheilungen aus diesen Werken verdanke:

Ainslie = Ainslie, Materia indica. London 1826.
Ânandal. = Ânandalaharî in Haeberlin's Anthologie.
Baudh. = Baudhâjana, nach Citaten in andern Werken.
Brahmavaiv. P. = Brahmavaivartapurâṇa.
Bühler, Rep. 1872—73 = Bühler, Report on Sanskrit Mss. 1872—73.
Çântiç. = Çântiçataka in Haeberlin's Anthologie.
Cat. Gujar. = A Catalogue of Sanskṛit Manuscripts contained in the private libraries of Gujarât, Kâṭhiâvâd, Katchchh, Sindh and Khândeś. Compiled unter the superintendence of G. Bühler (Roth).
Cat. Willmot = A Catalogue of Sanskṛit Mss. existing in the central Provinces, prepared by order of E. Willmot Esq. (Roth).
Çilâṅka = Çilâṅka's Commentar zum Âkârâṅgasûtra, Calcutta 1878 (Jacobi).
ÇKDr. = Çabdakalpadruma.
Çobh. = Cobhanamuni's Çobhanastutajas in Z.d. d. m. G. 32,509. fgg. (Jacobi).
Çrut. (Br.) = Çrutabodha, Ausg. von Brockhaus.
Cunningham, Arch. Surv. = Cunningham, Archaeological Survey of India.
Daçak. (1925) = Daçakumâracarita, Calcutta १९२५ संवत्सरे (Cappeller).
Dâj. = Dâjabhâga, Calcutta 1829.
Deçîn. = Hemacandra's Deçînâmamâlâ, Hdschr. (Pischel).
Dhûrtas. wird von nun an nach der lithographirten Ausgabe von Cappeller citirt.
Führer, Brh. = Darstellung der Lehre von den Schriften in Bṛhaspati's Dharmaçâstra. Inauguraldissertation von Alois Anton Führer.

Gaṇit. Bhagrah. = Gaṇita, Bhagrahajutjadhikâra (Kern).
Gaṇit. Kaksh. = Gaṇita, Kakshâdhjâja (Kern).
Gaṇit. Spasht. = Gaṇita, Spashṭâdhikâra (Kern).
Gâr. Up. = Gârudopanishad in der Bibl. ind.
Gaṭâdh. = Gaṭâdhara im ÇKDr.
Golâdhj. Bhuv. = Golâdhjâja, Bhuvanakoça (Kern).
Gṛhjâs. = Gṛhjâsaṁgraha in der Bibl. ind.
Hâla. Citirt nach der neuen noch im Druck befindlichen Ausgabe von Weber (Cappeller).
Haṁsop. = Haṁsopanishad in der Bibl. ind. (Geldner).
Hanum. Up. = Hanumaduktarâmopanishad in der Bibl. ind. (Geldner).
Hariv. Langl. = Langlois' Uebersetzung des Harivaṁça.
Hâsj. wird von nun an nach der lithograph. Ausgabe von Cappeller citirt.
Hem. Par. = Hemaćandra's Pariçishṭaparvan, Hdschr. (Jacobi).
Ind. Str. = Weber, Indische Streifen.
J. A. S. Beng. = Journal of the Asiatic Society of Bengal. Part I. (History, Antiquities, &c.).
Jogaç. Up. = Jogaçikhopanishad in der Bibl. ind. (Geldner).
Ćaitanj. = Ćaitanjaćandrodaja in der Bibl. ind. (Pischel).
Kalpas. = Kalpasûtra, herausg. von H. Jacobi (Jacobi und Kern).
Ćân. = Ćânakja in Haeberlin's Anthologie.
Kap. (Ball.) = The Aphorisms of the Sánkhya Philosophy, of Kapila, Allahabad 1852.
Kâranḍ. = Kâraṇḍavjûha, Calcutta 1873 (Kern).
Kât. = Kâtantra, herausgegeben von Eggeling.
Kâṭh. = Kâṭhaka Hdschr. (v. Schröder und Weber).
Kâṭh. Gṛhj. = Kâṭhakagṛhjasûtra, Hdschr. (Jolly).
Kap. S. = Kapishṭhalakaṭhasaṁhitâ, Hdschr. (v. Schröder).
Kûlikop. = Kûlikopanishad in der Bibl. ind. (Geldner).
Varâh. Laghuć. = Varâhamihira's Laghućâtaka.
Magavj. = Ueber zwei Parteischriften zu Gunsten der Maga, resp. Çâkadvîpîja Brâhmaṇa. Von A. Weber.
Mahâç. = Mahâçânti, Hdschr. (Roth).
Maitr. Paddh. = Paddhati zu Maitr. S., Hdschr. (v. Schröder).
Mân. Çr. = Mânavaçrautasûtra, Hdschr. (v. Schröder).
Mând. Up. = Mâṇḍûkjopanishad in der Bibl. ind.
Molesw. = A Dictionary, Maráthí and English, compiled by J. T. Molesworth, Bombay 1857.
Mon. d. B. A. = Monatsberichte der Königlich Preussischen Akademie der Wissenschaften in Berlin.
Nâdab. Up. = Nâdabindûpanishad in der Bibl. ind. (Geldner).
Nigh. = Jâska's Nirukta sammt den Nighaṇṭavas, herausgegeben und erlautert von Rudolph Roth.
Nirṇajas. = Nirṇajasindhu.
Opp. Cat. = List of Sanskrit Manuscripts in private libraries of southern India. Compiled, arranged and indexed by Gustav Oppert.
Paṅćat. ed. ortn. = Kosegarten, Pantschatantrum sive quinquepartitum de moribus exponens. Pars secunda, textum sanscritum, ornatiorem tenens.
Râǵav. = Râǵavallabha, nach Citaten im ÇKDr.
Setub. = Setubandha, herausgegeben von Siegfried Goldschmidt.
Tal. Br. = A legend from the Talavakâra or Jaiminîya Brâhmaṇa of the Sâmaveda by A. C. Burnell, Mangalore 1878.
Tegob. Up. = Tegobindûpanishad in der Bibl. ind. (Geldner).
Vâstuv. = Viçvakarman's Vâstuvidjâ, Hdschr. (Kern).
Viçva = Viçvakoça (Pischel).
Vivâdać. = Vivâdaćintâmaṇi, Calcutta संवत् १८९४ शाके १७५९ वैशाखे.
Vivekav. = Vivekavilâsa im Journal Pratnakamranandinî.
Vop. = Vopadeva's Mugdhabodha, herausgegeben und erklärt von O. Böhtlingk.
Weber, Lit. = Akademische Vorlesungen über Indische Literaturgeschichte. Von Albrecht Weber. Zweite vermehrte Auflage.
Wilson, Sel. Spec. = Wilson, Select Specimens of the Theatre of the Hindus.

Jena, den 11. December 1880.

O. Böhtlingk.

1. कि॑ Pron. interr. (Nom. Acc. n. कि॑द्, später किं॑) 1) *wer, was, welcher.* — *a*) in directer Frage. के भवन्तो ऽवलम्बन्ते *wer seid ihr, die ihr —?* 65,22. के वराकास्तु मानुषाः so v. a. *was haben die zu bedeuten? die kommen gar nicht in Betracht.* का तवास्मि *was bin ich dir?* 180,6. के मम धन्विनो ऽन्ये so v. a. *was kümmern mich die?* को ऽयमायाति *wer kommt da?* कि॑मिमं॑ 29,3. किमिदं॑ कुरुषे *was thust du da?* 55,8. कैषा कथा *wie kann davon die Rede sein?* 133,32. कः को ऽत्र द्वारि तिष्ठति 156, 29. कस्त्वा कमुपनयते 37,14. नृपमीदितुमत्र के वयम् *wer sind wir um — zu, wie kämen wir dazu — zu?* Spr. 3319. किम् mit einem Instr. oder einem Absol. auf त्वा oder य *was liegt Jmd* (Gen.) *an, — daran, dass?* Das Interr. verbindet sich gern mit den Partikeln इव, उ, नाम *wohl*, नु॑, उ नु॑, वा *wohl*, स्विद्, उ स्विद् und नु स्विद्. — *b*) in indirecter Frage. ते के न ज्ञानीमहे *was die sind, wissen wir nicht* 169,24. — 2) als Pron. indef. *Jemand, irgendwer, was, — welcher.* यं॑किं॑मं॑कारम् 28,25. Çat. Br. 1,7, 3,19. Meistens in negativen Sätzen oder in Verbindung mit verschiedenen Partikeln. — *a*) mit च. Mit einem vorangehenden Relat. entweder relativ (*wer —, welcher immer*) oder indef. (*wer —, was es auch sei, Jedermann, jeglich, jeder beliebige.* — *b*) mit चन॑ (च न॑) α) *auch Niemand, — Nichts, — nicht ein.* — β) in negativen Sätzen wird die Verneinung nur noch verstärkt. न॑ युवयोरेषं॑ किं॑ चन॑ *der geht euch gar Nichts an.* न च के चन मद्रकाः so v. a. *haben Nichts zu bedeuten.* — γ) *wer —, was es auch sei; irgend ein.* Pl. *Einige*, wiederholt *etwelche, verschiedene.* In Verbindung mit य wie कश्च; s. 2) *a*). यत्किंचनप्रलापिन् Adj. *allerhand Zeug schwatzend* R. 4,17,5. — *c*) mit चिद् *wer —, was —, welcher immer, Jemand, man, Etwas, irgend ein, ein* (unbest. Artikel), *der Eine oder der Andere, hier und da Einer.* Pl. *Einige.* कश्चित् — कश्चित्, के चित् — के चित् (mit अन्य und अपर wechselnd) *der Eine — der Andere, Einige — Andere.* पक्षिणः स्वाहारात्किं चित्किं चिद्ददति *dieses und jenes, ein Weniges* 171,3. 4. Spr. 5188. कश्चित्कं चित्पृच्छति *Jemand frägt einen Andern* Chr. 242,10. Auch in Comp. किंचिद्ङ्स्पर्श 154,23. In einem negativen Satze mit der Negation durch *Niemand, Nichts, kein* wiederzugeben. नान्येन केन चित् *mit nichts Anderm* 248,11. न तैश्च किं चित् so v. a. *mit diesen ist Nichts anzufangen* Spr. 7651. न खलु किं चित्र so v. a. *Alles* Chr. 310,31. Auch in Verbindung mit य wie कश्च; s. 2) *a*). न ये के चित्साद्यमर्हन्ति so v. a. *nicht jeder Beliebige, — der erste Beste.* — *d*) mit अपि (noch nicht bei Manu) *Jemand, Etwas, irgend ein, ein* (unbest. Artikel), *ein unbestimmter, — nicht näher zu bezeichnender.* के ऽपि *Einige.* सर्वः को ऽपि *Jedermann, wer es auch sei*, 118,24. को ऽप्येकः पुरुषः *ein Mann* 111,13. अपूर्वः को ऽपि *ein bisher ganz unbekannter, ein ganz ungewöhnlicher* 164, 17. 165,32. 176,36. — *e*) mit वा und vorangehendem य *ein beliebiger* nur M. 2,24.

2. कि॑ 1) m. *a*) Bein. α) *Prajâpati's* oder eines Prajâpati. — β) Brahman's Spr. 7804. — γ) Daksha's. — δ) *Vishṇu's. — ε) *Jama's. — ζ) Garuḍa's. — *b*) *die Seele.* — *c*) *ein best. Komet.* — *d*) *die Sonne.* — *e*) *Feuer. — *f*) *Helle, Licht.* — *g*) *Wind. — *h*) *Pfau. — *i*) *Körper. — *k*) *Zeit. — *l*) *Reichthum. — *m*) *Laut. — *n*) *= कामग्रन्थि. — 2) n. *a*) *Freude, Glückseligkeit.* — *b*) *Wasser* Maitr. S. 1,10,10. Spr. 7804. — *c*) *Kopf* Spr. 7840.

*कंय, *कंयु, *कँय्य, *कँय्यु und *कंव Adj. *glücklich.*

कंवत्॑ (कं॑म्वत्॑) Adj. *heilvoll.* कंवति *an einem h. Orte* Çat. Br. 13,8,1,10.

कंवूल n. = قبول *der 8te astrol. Joga.*

*कंस्, कंस्ते (गतिशासनयोः, शातने).

कंसं॑ 1) m. (*n.) *ein metallenes Gefäss, — Becher.* — 2) m. *n. *ein best. Hohlmaass*, = आढक, = *zwei* आढक Karaka 7,12. — 3) m. n. *Messing, Glockengut.* °स्थाल n. Lâṭj. 8,11,25. — 4) m. N. pr. eines von Kṛshṇa erschlagenen Fürsten von Mathurâ 241,3. — 6) N. pr. einer Oertlichkeit. — 7) f. आ N. pr. einer Schwester Kaṁsa's.

कंसक 1) m. = कंस 1) Mahâbh. 3,13,*a*. — 2) *n. *eine best. Augensalbe.*

कंसकार m. *der in Messing arbeitet, Glockengiesser.*

कंसकेशिनिषूदन, *कंसजित् und कंसनिषूदन m. Bein. Kṛshṇa's.

कंसपात्र n. *ein best. Hohlmaass*, = आढक Çârṅg. Saṁh. 1,1,20.

*कंसमर्दन m. Bein. Kṛshṇa's Gal.

कंसवती f. N. pr. einer Schwester des Kaṁsa und der Kaṁsâ.

कंसवध m. Kaṁsa's *Tod.* Auch Titel eines Schauspiels.

कंसविद्रावणकरी f. Bein. der Durgâ.

कंसशत्रु (Duûrtan. 1) und *कंसहन्॑ m. Bein. Kṛshṇa's.

कंसार 1) Adj. *einen festen Kern bildend, consistent.* — 2) *n. = कंसर Gal.

*कंसारति m. Bein. Kṛshṇa's.

कंसारि m. 1) Bein. Kṛshṇa's Spr. 7809. — 2) N. pr. eines Fürsten.

*कंसास्थि n. = कंस 3).

*कंसिक und *कंसीय Adj. von कंस.

*कंसोद्भवा f. *eine best. wohlriechende Erde.*

*कक्, ककते (लौल्ये, इच्छागर्वचापले).

ककङ्॑ाकृत Adj. (f. आ) etwa *zerfetzt.*

*ककन्द् m. 1) *Gold.* — 2) N. pr. eines Fürsten.

कंकर m. *ein best. Vogel* Maitr. S. 3,14,1.

कंकर्॑ु m. *ein best. Thier.*

ककाट in रेणु॰.

कंकाटिका f. *ein best. Theil des menschlichen Hinterkopfes.*

ककार m. *der Laut* क TS. Prât.

*ककुञ्जल m. *der Vogel* Kâtaka.

ककुठ॑ m. = कक्कट Maitr. S. 3,14,13.

कंकुत्सल m. vielleicht Liebkosungswort für *ein kleines Kind.*

ककुत्स्थ m. N. pr. eines Fürsten.

कंकुद् f. 1) *Kuppe, Gipfel.* — 2) *Haupt von, der Oberste unter* (Gen.). — 3) *jede hervortretende Spitze.* — 4) *der Höcker des indischen Büffels.* —

3) *Buckel.* — 6) *die königlichen Insignien.* — 7) *ein best. Metrum.* = ककुभ्; aber nur in flexionsloser Form.

ककुद m. (selten) und n. 1) 2) 3) 4) = ककुद् 1) 2) 4) 6). — 5) m. *eine Schlangenart.* — 6) m. N. pr. eines Fürsten VP.² 4,97.

ककुदकात्यायन m. N. pr. eines Gegners des Çâkjamuni.

ककुदरूपिन् Adj. *die Form eines Höckers habend* Dativ. Br. 3.

ककुदवत् Adj. *bucklig.*

*ककुदात्त m. N. pr. eines Mannes.

*ककुदावर्तिन् m. *eine best. Art von Pferden.*

ककुद्भ्रम m. N. pr. eines Schakals.

ककुभ्मन् Adj. *hoch, erhaben.*

ककुभ् 1) Adj. *mit einem Höcker versehen.* — 2) m. *a) Berg.* — *b)* N. pr. eines *Gebirges* in Çâlmaladvipa VP. 2,4,27. — *c) der Büffel mit dem Höcker.* — *d) *eine best. Arzneipflanze.* — 3) f. ककुभती *a) *Hüfte.* — *b) ein best. Metrum.* — *c)* N. pr. der Gattin Pradjumna's VP.² 4,112; vgl. ककुद्मती. *ककुभिकन्या f. *Fluss.*

ककुभिन् 1) Adj. *mit einem Höcker versehen.* — 2) m. *a) *Berg.* — *b) der Büffel mit dem Höcker.* — *c)* Bein. Vishṇu's. — *d)* N. pr. eines Fürsten der Ânarta. — 3) f. °नी N. pr. eines Flusses.

ककुहुम nachlässig für ककुद्भ्रम.

ककुद्मत् 1) m. *der Büffel mit dem Höcker.* — 2) f. °ती N. pr. der Gattin Pradjumna's. — Vgl. die richtige Form ककुभ्मत्.

ककुन्दर n. *Lendenhöhle* Bhâvapr. 1,28,7.

ककुन्मत् Adj. *gipfelnd, sich aufthürmend.*

ककुप्कारम् Absol. *unter Verwandlung in* Kakubh-*Strophen.*

ककुप्प्रदाह m. *brandähnliches Glühen des Horizonts.*

ककुब्जय m. *Eroberung der Welt.*

ककुब्भाण्ड m. *ein best. mythisches Wesen* Suparn. 23,4.

ककुभ् f. 1) *Kuppe, Gipfel, cacumen.* — 2) *Weltgegend.* — 3) *ein best. Metrum.* — 4) **Haarflechte.* — 5) **ein Kranz von* Kampaka-*Blüthen.* — 6) **Glanz, Schönheit.* — 7) **Lehre, Lehrbuch.* — 8) N. pr. einer Tochter Daksha's und Gattin Dharma's.

ककुभ 1) Adj. *hervorragend, erhaben, vortrefflich.* — 2) m. *a) eine Art von Unholden.* — *b) *ein best. Vogel* Gal. — *c) Terminalia Arjuna.* — *d) *Dämpfer an der indischen Laute.* — *e) ein best.* Râga (musik.). — *f) *eine best. Krankheit* (Verwechselung von राग und रोग). — *g)* *N. pr. *α)* eines Mannes. — *β)* eines Gebirges. — 3) f. आ *a) *Weltgegend.* — *b) eine best.* Râginî S. S. S. 65. — 4) n. *die Blüthe der Terminalia Arjuna.*

ककुभमय Adj. *aus* Kakubha-*Holz gemacht.*

*ककुभाकार m. *ein best. Vogel* Gal.

*ककुभादनी f. *ein best. Parfum.*

ककुम्मती f. *ein best. Metrum.*

ककुयष्टिका f. *ein best. Vogel* Karaka 1,27 (Çl. 57).

ककुद्दै Adj. *hochragend, in der Höhe befindlich, — schwebend, sublimis.*

*ककुकृस्तिना v. l. für ककुकृ.

ककेरुक m. *ein best. Eingeweidewurm* Karaka 3,7. Çârîg. Sâṁh. 1,7,12.

*कक्, कक्कति v. l. für काख्.

कक्कट m. *ein best. Vogel.*

कक्कराज m. N. pr. eines *Fürsten* B. A. J. 2,375.

कक्कल m. N. pr. eines Mannes B. A. J. 1,217.

कक्कुल m. N. pr. eines buddh. Bettlers.

कक्काल 1) m. *ein best. Baum.* R. 3,39,22. तक्काल ed. Bomb. — 2) f. ई desgl. Paṅkad. — 3) n. *ein best. wohlriechender Stoff* (*Muskatnuss* Comm. zu Varâh. Bṛh. S. 78,1).

कक्कोलक 1) n. = कक्कोल 3). — 2) *f. °लिका *eine best. Pflanze.*

*कक्ख्, कक्खति v. l. für काख्.

*कक्खट 1) Adj. *hart.* — 2) f. ई *Kreide.*

*कक्खटपत्त्रक m. *Corchorus olitorius Lin.*

कक्खल und कक्खाल्ल m. N. pr. eines Mannes.

कक्ष 1) m. *a) Schlupfwinkel, Versteck.* — *b) Gebüsch, Strauchwerk,* insbes. *dürres Gestrüpp* R. 6, 36,108. — *c) *Seite.* — *d) *Sünde.* — *e)* Pl. N. pr. eines Volkes. — *f)* उरुः कक्षः ṚV. 6,45,31 wohl fehlerhaft für उरुकक्षः N. pr. — 2) m. f. (आ) *a) Achselgrube* Mṛkkh. 152,3. Pañkat. 32,25. 33,4. 34,13. 20. — *b) Gürtel, Gurt, Leibgurt, Schurz* MBh. 1,134,23. 33. 2,23,11. 13. 24,2. 4,13,22. R. Gorr. 2,32,46. m. nur einmal zu belegen. — *c) Saum, Borte* nur Bhâg. P. 9,10,37 am Ende eines adj. Comp. — *d) Wagschale* (gew. f.). अलमंप्रमतः कक्षामारोढुं तेजसा so v. a. *kann sich mit der Sonne in der Gluth messen* 230,18. तस्य कक्षां विगाहते so v. a. *kann sich mit ihm messen* 251,7. कक्षां गाहते dass. Vikramâñkak. 2,11. ब्रह्मतुल्यकक्ष Adj. so v. a. *dir gleich* Spr. 7782. — 3) f. आ *a) Abscess in der Achselgrube.* — *b) Ringmauer, Wall, der von ihnen eingeschlossene Raum.* Am Ende eines adj. Comp. f. आ. — *c) Planetenbahn.* — *d) Peripherie.* — *e) *ein best. Theil des Wagens.* — *f) Gleichgewicht, Gleichheit.* — *g) Wetteifer, Gegenstand des Wetteifers.* कक्षां किमतः परापि so v. a. *kann man nach etwas noch Höherem als dieses streben?* Naish. 6,81. — *h) *Einwurf.*

कक्षक m. N. pr. eines Schlangendämons.

*कक्षतु m. *ein best. Fruchtbaum.* कक्ष, तुरुरु in der Kâç. als v. l. st. रुरु, कक्षतु.

कक्षधर m. *die Gegend des Schultergelenkes.*

*कक्षप m. = कक्ष्यप *einer der 9 Schätze* Kubera's.

कक्षपुट m. Titel eines Werkes.

*कक्षरुहा f. *eine Cyperus-Species.*

कक्षलोमन् n. *die Haare in der Achselgrube.*

*कक्षशाय m. *Hund.*

कक्षस् n. Du. wohl *best. Theile des Handgelenkes* Ait. Âr. 38,15.

कक्षसेन m. N. pr. eines Râgarshi.

कक्षाग्नि m. *ein im Gestrüpp hausendes Feuer.*

कक्षापट m. *ein um die Lenden geschlagenes Tuch.*

कक्षापुटि (!) m. N. pr. eines Arztes.

*कक्षाय्, °यते *etwas Böses im Sinne haben.*

*कक्षावेक्षक m. 1) *Aufseher im Gynaeceum.* — 2) *Parkaufseher.* — 3) *Thürsteher.* — 4) *Dichter.* — 5) *Wüstling.* — 6) = रङ्गावेक्ष. — 7) *eagerness of feeling, strength of sentiment.*

*कक्षाश्रित n. = कक्षलोमन् Gal.

*कक्षिन् Adj. von कक्ष.

कक्षी Adv. mit कर् *Jmd* (Acc.) *in einer Stellung* (Instr. eines Nom. abstr.) *anerkennen.*

कक्षीकरण n. *das Annehmen, Anerkennen.*

कक्षीकर्तव्य Adj. *anzunehmen, anzuerkennen.*

कक्षीकार m. *Annahme, Anerkennung.*

कक्षीवत् m. N. pr. eines Ṛshi.

कक्षेयु m. N. pr. eines Sohnes des Raudrâçva.

*कक्षोत्था f. *eine Cyperus-Species.*

कक्षोदक n. *Feuchtigkeit in dichtem Buschwerk* Ait. Âr. 469,16.

1. कक्ष्य Adj. von कक्ष *Gebüsch.*

2. कक्ष्य (कक्षिय) 1) Adj. etwa *im Versteck befindlich.* — 2) f. कक्ष्या (कक्षिया) *a) Gürtel, Gurt, Leibgurt* MBh. 3,11,12. बद्धकक्ष्य Adj. *gegürtet,* so v. a. *gerüstet —, bereit —, fest entschlossen zu.* — *b) Ringmauer* und *der von ihr eingeschlossene Raum.* — *c) Planetenbahn* Âryabh. 4,6. Comm. zu 1,4. 3, 24. — *d)* Pl. **die Finger* Nigh. 2,5. — *e) Wagschale.* कक्ष्यया कक्ष्या निमातव्या sprüchwörtlich. — *f) *Obergewand.* — *g) *Abrus precatorius.* — *h) *Gleichheit.* — *i) *Anstrengung.* — 3) n. *a) Wagschale.* — *b) ein best. Theil des Wagens* oder einfach *Gurt.*

(कक्ष्यप्रा) कक्षिप्रा Adj. *den Gurt füllend, wohlgenährt.*

*कट्यावत् Adj. *mit einem Leibgurt versehen.*

*कट्यावेत्तक m. = कत्तावेत्तक, mit den Varianten कण st. कवि und खड्ग st. षिड्.

कट्यास्तोत्र n. *ein best.* Stotra.

*काख्, कखति (कृसने).

*कग्, कगति (?).

*कगित्थ m. = कपित्थ.

*कङ्क, कङ्कते (गत्यर्थ).

कङ्क 1) m. *a) Reiher.* Der *Urreiher* ist ein Sohn der Sarasâ. — *b) *eine Mango-Species.* — *c)* *Bein. Jama's. — *d)* N. pr. α) verschiedener Männer. — β) Pl. eines Volkes und einer Dynastie (VP.^{2} 4,206). — γ) eines Brahmanen, für den sich Judhishṭhira beim König Virâṭa ausgiebt. — δ) eines Gebirges VP. 2,4,27. — *e) *ein Brahman dem Scheine nach.* — *f) *Krieger.* — 2) f. कङ्का *a) *eine Art Sandelholz.* — *b) *Lotusduft.* — *c)* N. pr. einer Tochter Ugrasena's und Schwester Kañka's. — 3) f. कङ्की *a)* Bez. *gewisser* Graha (30 an der Zahl) AV. Pariç. 32,20. — *b)* = 2) *c)*.

कङ्कचित्त् Adj. *in Gestalt eines Reihers geschichtet* Çulbas. 3,136.

कङ्कट m. 1) *Panzer* Veṇis. 33. — 2) *ein eiserner Haken zum Antreiben eines Elephanten.* — 3) *Grenze.* — 4) Pl. N. pr. eines Volkes Varâh. Bṛ. 14,12.

*कङ्कटक m. *Panzer.*

*कङ्कटिक, कङ्कटिन् (m. *Kämmerling* Harshaç. 121,24) und *कङ्कटिल von कङ्कट.

*कङ्कटीक m. Bein. Çiva's Gal.

कङ्कण 1) (*m.) n. (adj. Comp. f. श्रा) *Reif, ringförmiger Schmuck, Armband, ringförmige Waffe.* — 2) m. N. pr. eines *Lehrers.* — 3) f. श्रा N. pr. einer der Mütter im Gefolge Skanda's. — 4) *f. ई *ein Schmuck mit Glöckchen.*

कङ्कणक m. *ein best. Tact* S. S. S. 236.

कङ्कणपुर n. N. pr. einer *Stadt.*

कङ्कणप्रिय m. N. pr. eines Fieberdämons Harîv. 9363.

कङ्कणवर्ष Adj. *Armbänder regnen lassend.* Auch als Mannsname.

कङ्कणवर्षिन् Adj. dass. Nom. abstr. °र्षिता f. Râǵat. 6,161.

कङ्कणहारिका f. *ein best. Vogel.*

कङ्कणिन् Adj. *mit einem Armband versehen.*

कङ्कणीक 1) m. N. pr. eines Schlangendämons VP.^{2} 2,293. — 2) *f. श्रा *a) Glöckchen.* — *b)* = प्रतिसरा Uǵǵval.

कङ्कणीर m. = कङ्कणीक 1) VP.^{2} 2,293.

कङ्कत 1) m. *f. (ई) und *n. *Kamm.* — 2) m. *a) ein best. schädliches Thier.* — *b)* N. pr. eines Lehrers Ind. St. 13,435. — 3) *f. ई *Sida rhombifolia* Nigh. Pr.

कङ्कतिका f. 1) *Kamm.* — 2) *Sida rhombifolia* Bhâvapr. 1,208,13.

कङ्कतीय m. Pl. N. pr. eines Geschlechts.

कङ्कतुण्ड m. N. pr. eines Rakshas.

*कङ्कत्राट und *°त्रोटि m. *Esox Kankila.*

1. कङ्कपत्त्र n. *Reiherfeder* (am Pfeil).

2. कङ्कपत्त्र Adj. *mit Reiherfedern versehen;* m. *ein solcher Pfeil.*

कङ्कपत्त्रिन् Adj. dass.

कङ्कपर्वन् AV. 7,56,1 wohl verdorbene Lesart. Paipp. hat श्रङ्गपर्वणः.

*कङ्कपृष्ठिन् m. *ein best. Fisch* Gal.

कङ्कमाला f. *das Klatschen mit den Händen.*

कङ्कमुख Adj. *reiherschnabelförmig* (ein chirurgisches Instrument) Suçr. 1,26,8.

कङ्कर 1) *Adj. *schlecht.* — 2) n. *a) *Buttermilch mit Wasser.* — *b) *eine best. hohe Zahl* Lalit. 168,13.

*कङ्करोल m. *Alangium hexapetalum.*

*कङ्कलता f. *eine best. Pflanze* Gal.

*कङ्कलोड्र n. v. l. für श्रङ्कलोड्र.

कङ्कवदन n. *Zange* Veṇis. 118.

*कङ्कशत्रु m. *Desmodium gangeticum.*

*कङ्कशाय m. *Hund.*

कङ्काल 1) m. n. *Gerippe* 161,9. — 2) m. *ein best. Tact* S. S. S. 233.

कङ्कालकेतु m. N. pr. eines Dânava.

कङ्कालभैरव und °तन्त्र n. Titel eines Tantra.

कङ्कालमालभारिन् (Ind. St. 8,330) und कङ्कालमालिन् Adj. *mit einem Knochenkranz geschmückt.*

कङ्कालमुसल *eine best. mythische Waffe.*

कङ्कालय oder कङ्कालय m. N. pr. eines Autors.

कङ्कालिन् 1) m. N. pr. eines Jaksha. — 2) f. °नी *eine Form der* Durgâ.

कङ्कील m. viell. nur fehlerhaft für कङ्काल 1) *b)* α).

कङ्कु m. 1) v. l. für कङ्गु *Fennich.* — 2) N. pr. fehlerhaft für कङ्क.

कङ्कुष्ठ m. *eine best. Erdart* Râǵan. 13,143.

कङ्कुष Pl. *ein best. Theil des Kopfes.*

*कङ्कुरु m. *eine Art Krähe.*

कङ्केलि (Bâlar. 282,3 v. u.). *कङ्केल्ल, कङ्केल्लि m. und कङ्केल्ली f. (Vâmana 39,15) *Jonesia Asoka.*

कङ्केल 1) m. *a) eine best. Pflanze* Spr. 1734, v. l. — *b)* N. pr. α) eines Schlangendamons. — β) eines Autors. — 2) n. *Kubebe, Stielpfeffer* Bhâvapr. 1,146.

*कङ्केलक n. = कङ्केल 2).

*कङ्क n. *Genuss.* Zu zerlegen in कं खम्.

कङ्कनील m. N. pr. eines Schlangendämons VP.^{2} 2,293.

कङ्गु f., °क (wohl m.), °का und *कङ्गू f. *Fennich.*

कङ्गुनी f. 1) *Celastrus paniculatus* Bhâvapr. 1, 174. — 2) *Fennich.*

*कङ्गुनीपत्त्रा f. *Panicum verticillatum* Râǵân. 8,140.

कङ्गुल m. *eine best. Stellung der Hand.*

*कच्, कचति (रचे), कचते (बन्धने, बन्धविषो:). — Mit श्रा *umbinden, befestigen.* — Mit उद्, उत्कचित fehlerhaft für उत्खचित. — Mit वि s. विकचय्.

कच 1) m. *a) Haupthaar.* °ग्रह m. (adj. Comp. f. श्रा) und °ग्रहण n. *das Packen an die Haare.* — *b) *Narbe.* — *c) *Band.* — *d) *Wolke.* — *e)* N. pr. eines Sohnes des Bṛhaspati.

*कचक m. *ein best. Pilz* Nigh. Pr.

कचङ्गल n. 1) *Meer.* — 2) *Markt.* — 3) N. pr. einer Gegend.

कचटतपगजडदब n. als Beispiel einer sinnlosen Aneinanderreihung von Silben 215,19.

*कचडुम्बिका f. *Cucurbita hispida* Nigh. Pr.

*कचप n. *Gemüseschüssel.*

*कचपद्म, कचपाश (Naish. 8,40) und कचभार (Spr. 7793) m. *starkes Haar.*

*कचमाल m. *Rauch.*

*कचरिपुफला f. = शमी Râǵan. 8,33.

*कचकस्त m. *starkes Haar.*

कचाकचि Adv. *so dass man sich an die Haare packt* Bâlar. 285,2.

*कचाकु 1) Adj. *a) schlechten Charakters.* — *b) dem schwer beizukommen ist.* — 2) m. *Schlange.*

*कचाटुर m. *eine best. Hühnerart.*

*कचामोद n. *Pavonia odorata.*

*कचिक Adj. von कच.

कचु f. = कच्चू.

कचूराय m. N. pr. eines Mannes.

*कचेल n. v. l. für काचन.

कचेश्वर N. pr. eines Heiligthums in Mahârâshṭra.

*कचोर m. *Curcuma Zerumbet* Nigh. Pr.

कच्चट n. = जलपिप्पली.

*कच्चर 1) Adj. *a) schmutzig.* — *b) schlecht.* — 2) n. *Buttermilch mit Wasser.*

कच्चिद् s. u. 1. कद्.

कच्छ 1) m. *f. (श्रा) und *n. *Ufer, morastiges Land an den Ufern von Flüssen und andern Gewässern.* — 2) N. pr. verschiedener Localitäten. — 3) m. *Cedrela Toona* und *Hibiscus populneoides.* — 4) m. f. (श्रा) *Saum, Borde.* — 5) m. *Bez. *verschiedener Theile der Schildkröte.* — 6) m. *ein best. Theil an einem Boote.* — 7) m. Pl. N. pr. eines Volkes, v. l. für कत्त. — 8) f. श्रा *a) *Grille, Heimchen.* — *b) *Dioscorea.* — *c) *Gürtel, Leibgurt,* v. l. für कत्ता bei Nilak. zu MBh. 4,13,22.

*कच्छ्या f. *eine Cyperus-Species* Gal.

*कच्छ्रिका f. *Saum, Borte.*

कच्छ्रदेश m. N. pr. eines *Landes.*

कच्छ्रनीर m. N. pr. eines Schlangendamons. °बिल N. pr. einer Oertlichkeit Ind. St. 14,121. 137.

कच्छप 1) m. *a) Schildkröte* Gaut. — *b) eine Art Gaumengeschwulst.* — *c) *ein beim Brennen von Spirituosen gebrauchtes Geräthe.* — *d) *eine best. Stellung beim Ringen.* — *e) *Cedrela Toona.* — *f) einer der 9 Schätze* Kubera's. — *g)* N. pr. α) eines Schlangendamons. — β) eines Sohnes des Viçvâmitra. — γ) eines Landes. Auch °देश. — 2) f. ई *a) *Schildkrötenweibchen* oder *eine kleine Species der Schildkröte.* — *b) eine Art Abscess.* — *c) eine Art Laute* S. S. S. 187.

कच्छपक 1) m. *Schildkröte.* — 2) f. °पिका *a) eine kleine Schildkröte.* — *b) eine Art Abscess.*

कच्छपुट 1) *ein Kasten mit Fächern.* — 2) Titel eines Werkes Bühler, Rep. No. 437.

कच्छविहार m. N. pr. einer *Sumpfgegend.*

*कच्छाटिका f. = कच्छटिका.

*कच्छान्तरुहा f. Dûrvâ-*Gras* Râǵan. 8,112.

कच्छार m. Pl. N. pr. eines Volkes Varâh. Bṛh. S. 14,27.

*कच्छालंकार m. *das Schreibrohr* Nigh. Pr.

कच्छिप m. Pl. N. pr. eines Volkes.

*कच्छु f. 1) = कच्छ. — 2) *eine best. Pflanze* Gal.

*कच्छुघ्न 1) m. *Trichosanthes dioeca* Râǵan. 3,11. — 2) f. ई *eine Species der* Hapushâ Râǵan. 4,115.

कच्छुर 1) *Adj. *a) mit Krätze* oder *einer ähnlichen Hautkrankheit behaftet.* — *b) unkeusch.* — 2) m. oder n. **Gelbwurz.* — 3) f. आ *a) Alhagi Maurorum.* — *b) *Carpopogon pruriens.* — *c) *Gelbwurz.*

कच्छू f. *Krätze* oder *eine ähnliche Hautkrankheit.*

*कच्छूमती f. *Carpopogon pruriens.*

कच्छूरातस Adj. तैल n. *ein öliges Präparat gegen Krätze* Bhâvapr. 3,67.

*कच्छूल und *कच्छूलिल gaṇa काशादि.

*कच्छेष्ट m. *Schildkröte* Râǵan. 19,75.

*कच्छोटिका f. v. l. für कच्छाटिका.

*कच्छोर n. *Gelbwurz.*

कच्ची f. *Arum Colocasia.* °वन n. N. pr. eines *Waldes.*

*कञ्, कञ्चति (मदे).

कञ्ज n. *Lotusblüthe* Agni-P. 29,39.

कञ्जासन 1) Adj. *auf einer Lotusblüthe sitzend* Hemâdri 2,*a*,106,13. — 2) m. Bein. Brahman's Hemâdri 1,585,16.

कञ्जिङ्ग m. Pl. N. pr. eines Volkes.

कञ्जल 1) *m. *Wolke.* — 2) *f. *a)* आ und ई *ein best. Fisch.* — *b)* ई α) *Aethiops mineralis.* — β) *Beinschwarz, Dinte.* — 3) n. *a) Lampenruss* und *ein daraus bereitetes Collyrium.* — *b)* übertr. so v. a. *Abschaum.*

*कञ्जलधव्र m. *Lampe.*

कञ्जलमय Adj. *aus Lampenruss bestehend* Harshaṅ. 101,17.

*कञ्जलरोचक m. n. *Lampenstock.*

*कञ्जलार्म n. P. 6,2,91.

कञ्जलिका f. *feines Pulver* Bhâvapr. 2,102. 3,36. namentlich *aus Quecksilber* Mat. med. 31.

कञ्जलित Adj. 1) *mit Lampenruss bestrichen.* — 2) *schwärzlich gefärbt, besudelt* Harshaṅ. 48,14.

कञ्जलीतीर्थ n. N. pr. eines Tîrtha.

*कञ्च्, कञ्चते (दीप्तिबन्धनयोः).

*कञ्चट m. *Commelina salicifolia* und *bengalensis.*

कञ्चड m. *Commelina bengalensis* Bhâvapr. 3,136.

*कञ्चार m. *die Sonne.*

कञ्चिका f. 1) *eine kleine Beule.* — 2) *Zweig eines Bambusrohrs.*

कञ्चिदेक n. und कञ्चिदेवा f. N. pr. eines Dorfes.

कञ्चुक 1) m. f. (ई Spr. 7678) und n. *eine eng anschliessende Bekleidung des Oberkörpers: Panzer, Wamms, Mieder, Jacke.* Am Ende eines adj. Comp. f. आ. — 2) m. *Schlangenhaut.* — 3) *Hülse.* Am Ende eines adj. Comp. f. आ. — 4) *Einhüllung eines Stoffes in andere* Bhâvapr. 2,99. — 5) m. übertragen so v. a. *äussere, leicht wieder abzustreifende Hülle* Hemâdri 1,468,5. — 6) m. *= कर्भ. — 7) f. ई **Lipeocercis serrata Trin.*

*कञ्चुकालु m. *Schlange.*

कञ्चुकित Adj. *gepanzert* u. s. w. v. पुलक° *dessen Härchen sich sträuben* Ind. St. 14,390.

कञ्चुकिन् 1) Adj. am Ende eines Comp. *gehüllt in* Spr. 2304. — 2) m. *a) Kämmerer, Kämmerling.* — *b) *Schlange.* — *c) *Wüstling, leichtsinniger Geselle.* — *d) *Agallochum.* — *e) *Gerste.* — *f) *Cicer arietinum* Râǵan. 10,46. — *g) **Lipeocercis serrata Trin.*

कञ्चुकीय m. = कञ्चुकिन् 2) *a)* Bhar. Nâṭyaç. 34, 54. का° fehlerhaft Vikr. ed. Piscuel 661,4.14. 664,15.

कञ्चुकोष्णीषिन् Adj. *mit einem Panzer und einem Turban versehen* R. 6,99,23.

*कञ्चुमालिनी f. *Andropogon aciculatus* Gal.

*कञ्चुल 1) m. *Rebhuhn* Gal. — 2) f. ई *Panzer* u. s. w. Gal.

कञ्चुलिका f. und *कञ्चूल m. n. *Mieder, Jacke.*

कंज 1) *m. *a) Haar.* — *b)* Bein. Brahman's. — 2) n. *a) Lotusblüthe.* — *b) *Nektar.*

*कञ्जक m. *Predigerkrähe.*

*कंजज m. Bein. Brahman's.

*कञ्जन m. 1) *Predigerkrähe.* — 2) *der Liebesgott.*

कंजनाभ m. Bein. Vishṇu's.

कंजबाहु m. N. pr. eines Asura Hariv. 3,47,14. खञ्ज° v. l.

*कञ्जर m. 1) *Bauch.* — 2) *Elephant.* — 3) *die Sonne.* — 4) Bein. Brahman's.

*कञ्जल m. *Predigerkrähe.*

*कञ्जसू m. *der Liebesgott* Gal.

*कञ्जार m. 1) *Pfau.* — 2) *Bauch.* — 3) *Elephant.* — 4) *Einsiedler.* — 5) *die Sonne.* — 6) Bein. Brahman's. — 7) = व्यञ्जन.

कञ्जिका f. *Siphonanthus indica.*

*कञ्जिनी f. *Hetäre* Gal.

*कट्, कटति (वर्षावरणयोः, गतौ, भेदने).

कट 1) m. (adj. Comp. f. आ) *a) Geflecht, Matte.* — *b)* = कटि *Hüfte.* — *c) Elephantenschläfe.* — *d)* = कटाक्ष *Seitenblick.* — *e) ein best. Wurf im Würfelspiel.* — *f) *Leichnam.* — *g) *Leichenwagen, Todtenbahre.* — *h) *Gottesacker.* — *i) *Menge.* — *k) *eine einjährige Pflanze.* — *l) *Gras.* — *m) *Saccharum Sara.* — *n) *Brett.* — *o) *Uebereinkunft.* — *p)* *= क्रियाकार neben समय (also nicht *Uebereinkunft*). — *q) *nächste Umgebung.* — *r)* *= निगम. — *s)* N. pr. eines Rakshas. — 2) *f. आ gaṇa सिध्मादि. — 3) *n. am Ende eines Comp. *Blüthenstaub.* — 4) Interj. *der Verwunderung* Ind. St. 15,366.

कटक 1) m. *Geflecht, Matte.* — 2) m. n. (adj. Comp. f. आ) *a) Strang* Kâd. 87,20. — *b) Armband.* — *c) Ring als Gebiss des Pferdes* Suçr. 1,25,11. 101,7. — *d) Thal.* — *e) Hoflager, das Lager eines Fürsten.* — *f) *Armee, Heer.* — *g) Karawane* Daçak. 24,13. — *h) Sammlung, corpus.* धर्मशासन° Kâd. 40,11. — *i) *Seesalz.* — *k) die Stadt* Kuttak Ind. Antiq. 1876,55. — 3) f. °टिका (vgl. auch u. कटिक) *Matte.*

*कटकगृह m. *Eidechse* Gal.

कटकट m. Bein. Çiva's.

कटकटा onomatop. etwa *knack!*

कटकटाय्, °यति *knirschen* (intrans. und trans.).

कटकटायिन् Adj. *knirschend,* mit Acc.

*कटकवलयिन् Adj. *mit den* कटक *und* वलय *genannten Armbändern versehen.*

कटकवाराणसी f. N. pr. einer Stadt.

*कटकिन् m. *Berg.*

*कटकीय Adj. von कटक.

कटकुटि *eine aus Matten zusammengefügte Hütte.*

कटकृत् m. *Mattenflechter.*

*कटकोल m. *Spucknapf.*

*कटक्य Adj. = कटकीय.

कटक्रिया f. *das Flechten von Matten.*

*कटखादक 1) Adj. *gefrässig.* — 2) m. *a) Schakal.* — *b) Krähe.* — *c) Glasgefäss.*

*कटघोष N. pr. einer Oertlichkeit. Davon Adj. *°घोष.

कटङ्कट m. Bein. 1) Çiva's. — 2) Agni's.

कटङ्कटा f. *Gelbwurz.*

कटच्छु *Löffel.*

कटत्रक m. ein Mannsname Pat. zu Vârtt. 3 zu P. 1,1,23.

कटत्कार m. = कडत्कार Bâlar. 114,3 v. u.

*कटनगर n. N. pr. einer *Stadt.* Davon Adj. *°रीय.

कटपल्लिकुड्डिका f. *Strohhütte.* Auch कटपल्लि° und कटपरि°.

*कटपल्वल N. pr. einer Oertlichkeit. Davon Adj. *°लीय.

कटपूतन m. und °ना f. *ein best. gespenstisches Wesen.*

*कटपूत्र m. 1) *Wurm.* — 2) *Würfelspieler.* — 3) Bein. Çiva's. — 4) *ein* Rakshas. — 5) *ein* Vidjâdhara.

*कटभङ्ग m. 1) *das Abreissen des Korns mit den Händen.* — 2) *Untergang eines Fürsten.*

कटभी f. 1) *Cardiospermum Halicacabum.* — 2) *Achyranthes atropurpurea. — 3) *= अपराजिता.

*कटमर्द m. Bein. Çiva's Gal. Vgl. कठ°.

कटमालिनी f. *ein berauschendes Getränk.*

*कटम्ब m. 1) *ein best. musikalisches Instrument.* — 2) *Pfeil.*

*कटम्बरा f. *Helleborus niger.*

कटभर 1) *m. *Bignonia indica* und = कटभी. — 2) f. आ *a) *Elephantenweibchen.* — *b)* Name *verschiedener Pflanzen.* — *c) *rother Arsenik* (गोला).

*कटत्रण m. Bein. Bhîmasena's.

कटशर्करा f. 1) wohl *Zucker aus Saccharum Sara.* 2) *Guilandina Bonducella.*

कटसंघात m. *Rahmen aus Flechtwerk* Âpast. in Ait. Âr. 421,11.

*कटसी f. *Leichenstätte* (buddh.).

*कटस्थाल n. *Leichnam* Gal.

कटाक्ष m. (adj. Comp. f. आ) *Seitenblick* Spr. 7624.

कटाक्षक्षेत्र n. N. pr. eines *Gebietes.*

कटाक्षमाहात्म्य n. Titel eines Werkes.

कटाक्षित Adj. *mit einem Seitenblick angesehen.*

कटाक्षिप् *zur Seite blicken.* °क्ष्य Absol.

कटाक्षी Adv. mit कर् *mit einem Seitenblick ansehen* Harshak. 123,19.

कटाक्षेप m. *Seitenblick.*

कटाग्नि m. *Strohfeuer.*

*कटाङ्ग m. Bein. Çiva's.

*कटायन n. *Andropogon muricatus.*

*कटार m. = नागर, कामिन्.

कटारमल्ल m. N. pr. = मदनपाल Ind. St. 14,399.

*कटाल Adj. von कटा.

*कटालु m. *Solanum melongena* Gal.

कटाह m. 1) *Pfanne.* Ausnahmsweise auch f. ई (Ind. St. 15,372) und n. — 2) *Schildkrötenschale. 3) *Tope. — 4) *ein pfannenähnliches Ding*, z. B. die Elephantenschläfe Çiç. 5,37. — 5) *Hütte. — 6) *eine junge Büffelkuh, bei der die Hörner so eben durchbrechen.* — 7) N. pr. eines Dvîpa.

*कटाहक n. *Schüssel.*

कटि und कटी f. 1) *Hüfte.* — 2) *Vorhalle eines Tempels.* — 3) *langer Pfeffer.*

कटिक 1) am Ende eines adj. Comp. = कटि 1). — 2) f. आ (vgl. auch u. कटक) *a) Hüfte.* — *b) *Schnippchen* Gal.

कटिकर्पट *ein um die Hüften geschlagener Lappen.*

कटिकुष्ठ *eine Art Aussatz.*

*कटिकूप m. *Hüftengrube.*

कटित्र m. *eine Art Gürtel.*

*कटिदान n. *Wechsel der Seiten beim Liegen.*

*कटिन् m. *Elephant.*

*कटिनाडिका f. *Gürtel* Gal.

*कटिप gaṇa संकाशादि.

*कटिप्रोथ m. *Hinterbacke.*

*कटिबन्ध m. *Gürtel.*

*कटिमालिका f. *ein weiblicher Gürtel.*

*कटिरोहक m. *ein Reiter auf dem hinteren Theile eines Elephanten.*

कटिल्ल (Karaka 6,3) und *°क m. *Momordica Charantia.*

कटिवास m. *ein um die Hüften geschlagenes Tuch* Hemâdri 2,*a*,111,21.

*कटिशीर्षक m. *Hüfte.*

कटिशूल m. *Seitenstiche.*

*कटिशृङ्खला f. *eine Art Gürtel.*

कटिसूत्र n. *Gürtel* Pañkad.

कटी s. कटि.

कटीक am Ende eines adj. Comp. von कटी *Hüfte.*

कटीतरुण n. Du. *Hüftgelenk.*

*कटीतल n. *ein krummer Säbel.*

कटीनिवसन n. und कटीपट (Râǵat. 5,419) *ein um die Hüften geschlagenes Tuch.*

*कटीर 1) m. n. *Hüftengrube.* — 2) m. *Vertiefung, Grube.*

कटीरक (*n.) *Hüfte.*

कटु 1) Adj. *scharf, beissend* (Geschmack, Geruch, Laute, Reden, Wind). कटु und °तरम् (Spr. 7669) Adv. — 2) m. *a) *scharfer Geschmack, Schärfe.* — *b) Trichosanthes dioeca.* — *c) *Michelia Champaca.* — *d) * = कटृी. — *e) *eine Art Kampfer.* — 3) *f. कटु Bez. *verschiedener Pflanzen.* — 4) f. कटृी *eine best. Pflanze.*

कटुक 1) Adj. *scharf, beissend* (vgl. 1. कटु); *heiss* (Kampf), *schlimm* (Folgen). — 2) *m. *a) Trichosanthes dioeca.* — *b) Calotropis gigantea.* — *c) Wrightia antidysenterica.* — *d) Sinapis dichotoma* oder *ramosa.* — *e) eine wohlriechende Grasart.* — *f)* N. pr. eines Mannes. — 3) f. कटुका Bez. *verschiedener Pflanzen.* — 4) f. *कटुकी *eine best. Pflanze.* — 5) n. *a) Schärfe, Herbe.* — *b) *eine best. Pflanze.* — *c) * = कटुकत्रय.

कटुकता f. *Schärfe, scharfer —, beissender Geschmack* zu Spr. 4521.

कटुकत्रय n. *Ingwer, schwarzer und langer Pfeffer.*

कटुकत्व n. = कटुकता.

*कटुकन्द m. 1) *Ingwer.* — 2) *Knoblauch.* — 3) *Hyperanthera Moringa.*

*कटुकफल n. = कक्कोलक Râǵan. 12,82.

कटुकभक्तिन् m. N. pr. eines Mannes.

कटुकविटप m. Pl. Bez. *einer best. Gattung von Pflanzen.*

*कटुकराङ्ग m. *Guilandina Bonducella.*

कटुकरोहिणी f. *Helleborus niger.*

*कटुकवल्ली f. = कटृी.

*कटुकाङ्गनी f. *Helleborus niger* Râǵan. 6,132.

कटुकारोहिणी f. dass. Karaka 6,24.

*कटुकालाबु m. *Trichosanthes dioeca.*

कटुकित Adj. *der Schärfes —, Beissendes zu hören bekommen hat* 313,27 (im Prâkrit).

कटुकिमन् m. *Schärfe* Nir. 5,4.

*कटुकीट und *°क m. *Mücke.*

कटुकोदय Adj. *von schlimmen Folgen* MBh. 3,13, 10. 287,28. 13,93,42.

*कटुखाणा m. *Parra Jacana* oder *goensis.*

*कटुग्रन्थि n. 1) *getrockneter Ingwer.* — 2) *die Wurzel vom langen Pfeffer.*

*कटुङ्कता f. *rauhes Wesen.*

*कटुचातुर्जातक n. *Kardamomen, die Rinde und die Blätter der Laurus Cassia und schwarzer Pfeffer.*

*कटुच्छद m. *Tabernaemontana coronaria.*

कटुज Adj. *aus scharfen Stoffen bereitet* MBh. 2, 64,18.

कटुता f. *Schärfe, scharfer Geschmack, — Geruch, Herbe —, Härte des Charakters.*

*कटुतिक्त m. *eine best. Pflanze.*

कटुतिक्तक 1) m. *a) Cannabis sativa* R. Gorr. 2, 28,21. — *b) *Gentiana Cherayta.* — 2) *f. आ *eine Gurkenart.*

*कटुतुण्डिका und *°तुण्डी f. *eine best. Pflanze.*

कटुतुम्बी f. *eine wilde Gurkenart* Râǵan. 3,42.

*कटुतुम्बिनी f. *eine best. Pflanze.*

*कटुतैल m. *weisser Senf* Gal.

*कटुत्रय und °त्रिक n. *Ingwer, schwarzer und langer Pfeffer.*

कटुत्व n. *scharfer —, beissender Geschmack.*

*कटुदला f. *Cucumis utilissimus* Râǵan. 7,199.

*कटुनिष्पाव m. *Lablab vulgaris* Râǵan. 16,69.

*कटुपत्त्र m. 1) *Oldenlandia biflora.* — 2) *weisses Basilienkraut.*

*कटुपत्त्रक 1) m. *weisses Basilienkraut.* — 2) f. °त्त्रिका *eine best. Pflanze* Râǵan. 8,65.

कटुपाक und °पाकिन् Adj. *bei der Verdauung Schärfe entwickelnd.*

कटुफल 1) m. (auch f. n. Gal.) **Trichosanthes dioeca.* — 2) f. आ *Luffa foetida* Karaka 7,4. — 3) *n. = कटुकफल Râǵan. 12,83.

*कटुबदरी f. *eine best. Pflanze* und N. pr. eines nach ihr benannten Dorfes.

*कटुबीजा f. *langer Pfeffer.*

*कटुभङ्ग und °भङ्ग (Bhâvapr. 1,162) m. *trockener Ingwer.*

कटुभाषिन् Adj. *Beissendes sagend.* Nom. abstr. °षिता f. Prasannar. 24,18.

*कटुमञ्जरिका f. *Achyranthes aspera.*

*कटुमूल n. *die Wurzel vom langen Pfeffer* Gal.

*कटुमोद n. *ein best. Parfum.*

*कटुंभरा f. *eine best. Pflanze.*

*कटुर n. *Buttermilch mit Wasser.*

*कटुरव m. *Frosch.*

*कटुरोहिणिका und °णी f. *Helleborus niger.* Nach Mat. med. 212 *Picrorhiza Kurroa Royle.*

*कटुवल्ली f. *Gaertnera racemosa* Gal.

*कटुवार्त्ताकी f. *eine best. Solanacee.*

कटुविपाक Adj. = कटुपाक.

*कटुशृङ्ग (Gal.) und *°शृङ्गाल n. *eine best. Gemüsepflanze.*

*कटुश्रेक् m. *Sinapis dichotoma.*

*कटूत्कट und *°क n. (*trockener*) *Ingwer.*

*कटूषणा n. 1) *trockener Ingwer* Gal. — 2) *die Wurzel vom langen Pfeffer* Gal.

कटेरकाश्याम m. N. pr. eines *Dorfes.*

कटोदक n. *eine einem Verstorbenen darzubringende Wasserspende.*

कटोर m. f. (आ) *eine Art Gefäss.*

*कटोल 1) Adj. *scharf, beissend.* — 2) m. *ein* Kâṇḍâla. °वीणा f. *die von ihnen gespielte Laute.*

*कटोलकपाद und *कटोलपाद gaṇa कुस्त्यादि.

कट्, कटति *häufeln* (Getraide). — Mit आ dass.

कट्टन n. *das Anhäufeln.*

कट्टरिनृत्य n. *eine Art Tanz* S. S. S. 270.

*कट्टार m., °क m. (Râǵat. 8,315) und °रिका f. *Schlachtmesser, Dolch.*

कट्फल 1) m. *ein best. Baum mit würziger Frucht und Rinde.* — 2) f. आ **Gmelina arborea* und verschiedene *Species von Solanaceen* Râǵan. 9,19. *Myrica sapida* Mat. med. 234.

कटभृङ्ग m. 1) *Calosanthes indica;* n. *die Frucht* Karaka 1,25. — 2) Bein. Dilipa's Bhâg. P. 9,9,41. 10,1. खट्वाङ्ग ed. Bomb.

*कट्वङ्गनी f. *Helleborus niger* Râǵan. 6,134.

कट्वर 1) *Adj. *verachtet.* — 2) n. *Buttermilch mit Wasser.*

कट्वाक und कट्वाङ्ग Adj. *scharf, beissend.*

कट्वाङ्ग fehlerhaft für खट्वाङ्ग.

*कट्वाङ्गनी f. = कटुवङ्गनी Gal.

*कठ्, कठति (कृच्छ्रजीवने, तङ्कने).

कठ 1) m. *a)* N. pr. eines Schülers des Vaiçampâjana und Stifters einer nach ihm benannten Schule des Jaǵurveda. — *b) ein Schüler —, Anhänger des* Kaṭha. — *c) *ein Brahman.* — 2) *f. ई *a) eine Schülerin —, Anhängerin des* Kaṭha. — *b) eine Brahmanenfrau.*

कठकालाप (*n. Sg.) und m. Pl. *die Schule des* Kaṭha *und* Kalâpin.

*कठकौथुम n. Sg. und m. Pl. *die Schule des* Kaṭha *und* Kuthumin.

*कठमर्द m. Bein. Çiva's. Vgl. कर्°.

*कठर Adj. *hart.*

कठल्य oder कठल्ल *Gries, Kies* (buddh.). कठिल्ल Lalit. 377,5 (dieses auch 44,7 herzustellen für कठिन्य.

कठवल्ली f. Titel zweier Upanishad.

*कठशाठ m. N. pr. eines Mannes.

कठश्रुति f. Titel einer Upanishad.

*कठाकु m. *Vogel* oder *ein best. Vogel.*

*कठाकुक m. *eine Hühnerart.*

*कठिका f. 1) *Kreide.* — 2) *Ocimum sanctum.*

*कठिञ्जर m. *Ocimum sanctum.*

कठिन 1) Adj. (f. आ) *hart* (auch in übertr. Bed.); *heftig* (Schmerz). — 2) *f. आ *a) crystallisirter Zucker.* — *b) eine Art Betelpalme* Gal. — 3) f. ई *Kreide.* — 4) n. *a) Kochtopf.* — *b) Tragstange, — band, — riemen* P. 4,4,72. — *c) *Schaufel.*

*कठिनक 1) n. *Schaufel.* — 2) f. °निका *Kreide.*

कठिनता f. und कठिनत्व n. *Härte.* स्वरस्य कठिनता Comm. zu TS. Prât. 22,9.

*कठिनपृष्ठक m. *Schildkröte.*

*कठिनफल m. *Feronia elephantum* Râǵan. 11,183.

कठिनय्, °यति *hart machen* Vidḍh. 82,2.

कठिनावदान n. Titel einer buddh. Legende.

कठिनी Adv. mit कर् dass. Karaka 2,3.

*कठिनेक्षु m. *eine Art Zuckerrohr* Gal.

कठिल्ल 1) *m. *Momordica Charantia.* — 2) *Gries;* s. कठल्य.

*कठिल्लक m. 1) *Momordica Charantia.* — 2) *Ocimum sanctum.* — 3) *Boerhavia diffusa.*

*कठीय्, °यति Denom. von कठी.

कठुर Adj. (f. आ) = कठोर *hart* (Rede) Spr. 166.

*कठेर m. *ein Armer.*

*कठेरणा m. N. pr. eines Mannes. Pl. *sein Geschlecht.*

कठोपनिषद् f. Titel einer Upanishad.

कठोर Adj. (f. आ) 1) *hart, steif, fest.* — 2) *scharf* (auch vom Winde). — 3) *scharf, durchdringend* (Laut). °म् Adv. — 4) *hart, hartherzig.* — 5) *üppig* Mṛkkh. 115,13.

कठोरगिरि m. N. pr. eines *Berges.*

कठोरचित्त Adj. *hartherzig.* Nom. abstr. °ता f. 168,1 (vgl. Ind. St. 15,373).

कठोरता f. *Härte* Spr. 2656.

कठोरतारापिप m. *Vollmond* Çiç. 1,20.

कठोरय्, °यति *üppig machen.* °रित Adj. *kräftig geworden, zur vollen Entwickelung gelangt* Harshaḱ. 60,1.

कठोरी Adv. mit भू *stärker —, intensiver werden* Harshaḱ. 33,5.

*कठोल Adj. = कठोर *hart.*

*कड्, कडति (मदे, दर्पे, भर्त्सने). — Caus. काडयति (भेदने).

कड Adj. *stumm.*

कडङ्कर m. *Spreu.*

*कडङ्करीय und *कडङ्कर्य Adj. *mit Spreu zu füttern.*

*कडङ्ग m. *ein best. berauschendes Getränk.*

*कडङ्गक = निष्पाव.

*कडङ्गर m. = कडङ्कर.

कडङ्गरीय Adj. = कडङ्करीय.

*कडच्छक m. *eine Art Löffel* Gal.

कडत्कार m. *Getöse, Lärm* Bâlar. 105,10.

*कडत्र = कलत्र und auch *eine Art Gefäss.*

*कडन्दिका f. = कलन्दिका.

कडम्ब m. 1) **Spitze.* — 2) **Stengel einer Gemüsepflanze.* — 3) *Convolvulus repens* Karaka 1, 27 (Çl. 105). Auch *f. ई.

कडवक *Kapitel* (in literarischen Werken in einer Apabhraṁça-Sprache).

कडार 1) Adj. *lohfarben.* — 2) *m. *a) Lohfarbe.* — *b) Sclave.*

*कडितुल m. *Schwert, krummer Säbel.*

*काडुली f. *eine Art Trommel* S. S. S. 177.

*कडु, कडुति (कार्कश्ये).

*कण्, कणति (अणूभावे, शब्दार्थे, गतौ). — Caus. काणयति (निमीलने). — Mit नि in निकाणम्.

कण 1) m. *a) Korn, Samenkorn. — b)* (Staub-)*korn. — c) Tropfen. — d)* (Schnee-)*flocke. — e)* (Feuer-)*funke. — f) Stückchen, ein Weniges, Bischen.* — 2) f. कणा *a)* = 1) *f). — b) langer Pfeffer. — c)* **Kümmel. — d)* *eine best. Fliege.* — 3) * f. कणी = कणिका. — 4) n. = 1) *a).*

*कणगुग्गुलु m. *eine Art Bdellion.*

कणज्ञ m. *ein best. Gewicht* Hemâdri 1,117,3. 4 = 2,*a*,35,16. 17.

*कणजीर m. *weisser Kümmel.*

*कणजीरक n. dass.

कणधूम m. *eine best. Kasteiung.*

कणप (Varâh. Jogaj. 6,26) und कणपायिन् m. *eine best. Waffe.*

*कणप्रिय m. *eine Art Sperling.*

कणभ und °क m. *Stechfliege.*

कणभक्ष m. N. pr. = कणाद.

*कणभक्षक m. *eine Art Sperling.*

कणभुज् m. N. pr. = कणाद.

कणय m. v. l. für कणप.

*कणलाभ m. *Strudel.*

कणशस् Adv. *zu kleinen Theilen, minutatim* Bâlar. 176,2.

*कणाटीन, *°टीर und *°टीरक m. *Bachstelze.*

कणाद m. 1) N. pr. des Gründers des Vaiçeshika-Systems. — 2) * = कलाद *Goldschmied.*

कणादरहस्यसंग्रह m. Titel eines Werkes.

कणाद्य Adj. *von Körnern sich nährend.* Nom. abstr. °ता f.

*कणाह्वा f. *weisser Kümmel* Râgân. 6,59.

कणिक (adj. Comp. f. इका) 1) m. *a) Körnchen, Samenkorn., — b) Tröpfchen. — c) *Mehl von dürrem, überreifem Weizen* Râgân. 16,103. — *d) *Feind. — e) *eine best. Ceremonie,* = नीराजन. — 2) f. इका *a) Körnchen* Comm. zu Buâc. P. ed. Bomb. 7,9,33. *— b) Tröpfchen. — c) Körnchen, so v. a. ein kleines Bischen.* लवण° *ein kleines Fleckchen* Spr. 7828. Kâd. II,49,3. — *d)* = 1) *c)* Ind. St. 15,427. — *e) * Premna spinosa* oder *longifolia. — f) eine best. Kornart* Paṇkad. 29.

*कणित n. *Wehgeschrei.*

कणिश m. *Aehre* Kâd. II,98,4. *°किंशारु *Granne des Getraides* Gal.

कणीक 1) *Adj. *klein.* — 2) f. इका *Körnchen, Samen* — MBh. 12,218,29.

*कणीचि und *°ची f. 1) *Laut.* — 2) *eine kriechende Pflanze in Blüthe.* — 3) *Abrus precatorius. — 4) Karren.* — Vgl. कनीचि.

*कणीयंस् Adj. Compar. = कनीयंस्.

कणूकय्, Partic. f. °कयन्ती *sich in Noth befindend.*

*कणे Adv. °कृत्य पयः पिबति so v. a. *er trinkt sich satt an Wasser.*

*कणेर 1) m. *Pterospermum acerifolium.* — 2) f. इका *a) Elephantenweibchen. — b) Buhldirne.*

*कणेरु = कणेर. Vgl. करेणु.

*कणय्, कणयति (गतिकर्मन्).

कणट m. 1) *Dorn.* — 2) * *Dorfgrenze* Gal.

कण्टक 1) m. *n. (adj. Comp. f. इका) *a) Dorn. — b) Stachel, Spitze. — c) Gräte, feines Bein. — d) Fingernagel* Naish. 1,94. — *e) die bei heftigen Gemüthsbewegungen stachelartig sich erhebenden Härchen am menschlichen Körper. — f) stachelartige kleine Unebenheiten* (z. B. auf der Zunge) Karaka 5,8. — *g) ein Dorn für seinen Mitmenschen, ein Feind der bestehenden Ordnung im Staate, Feind* überh. — *h) stechender Schmerz, Krankheitserscheinung. — i) Dornen der Rede* sind *spitze verletzende Worte. — k) Hemmniss, Hinderniss. — l) das erste, vierte, siebente und zehnte astrol. Haus. — m) * Bambusrohr. — n) * Werkstube. — o) * Dorfgrenze* Gal. *— p) * Fehler. — q) * Aufdeckung eines Fehlers. — r)* Bein. Makara's. — *s)* N. pr. *α)* eines Landes. v. l. कण्टक. — *β)* eines Rosses des Çâkjamuni Lalit. 109,4. Richtig कण्ठक. — *γ)* eines Agrahâra. — 2) f. कण्टकी *a) eine dornige Pflanze. — b) eine Art Solanum.*

*कण्टकत्रय n. Collectivname für *drei Arten von Solanum.*

*कण्टकदला f. *Pandanus odoratissimus* Gal.

कण्टकद्रुम m. 1) *ein Baum mit Dornen, Dornstrauch.* — 2) * *Bombax heptaphyllum.*

*कण्टकप्रावृता f. *Aloe perfoliata.*

*कण्टकफल m. 1) *Artocarpus integrifolia.* — 2) *Ruellia longifolia.*

कण्टकभुज् m. *Kamel.*

*कण्टकलता f. *Capparis zeylanica* Nigh. Pr.

कण्टकवत् Adj. *mit emporgerichteten Härchen.*

*कण्टकवृत्ताकी f. *Solanum Jacquini.*

*कण्टकश्रेणी f. dass.

कण्टकस्थल N. pr. eines Landes Varâh. Bṛh. S. 14,10. °स्थली v. l.

*कण्टकाढ्य m. *Trapa bispinosa.*

*कण्टकागार m. *eine Eidechsenart.*

कण्टकाढ्य Adj. *dornig.*

कण्टकार 1) *m. *eine best. Pflanze.* — 2) f. ई *a) Solanum Jacquini. — b) * Bombax hephtaphyllum. — c) * Flacourtia sapida.*

कण्टकारक 1) *m. *eine Art Solanum.* — 2) °रिका *Solanum Jacquini.*

*कण्टकारीत्रय n. = कण्टकत्रय.

*कण्टकाल m. = कण्टकफल.

*कण्टकालुक m. *Hedysarum Alhagi* Râgân. 4,45.

*कण्टकाशन m. *Kamel.*

कण्टकित Adj. 1) *dornig* 134,17. — 2) *mit emporgerichteten Härchen* Kâd. 74,14.

कण्टकिन् 1) Adj. *dornig.* — 2) *m. *a) Acacia Catechu. — b) Vanguiera spinosa. — c) Ruellia longifolia. — d) Zizyphus Jujuba. — e) Bambusrohr. — f) Fisch.* — 3) f. °नी *a) * Solanum Jacquini. — b) * hochrother Amaranth. — c) * eine Dattelart. — d)* N. pr. einer der Mütter im Gefolge Skanda's

*कण्टकिफल m. = कण्टकफल.

*कण्टकिल m. *Bambusa spinosa.*

*कण्टकिलता f. *Gurke.*

कण्टकिवृक्ष m. *ein best. Baum* Suçr. 2,72,12.

कण्टकीकारी Adj. f. *in Dornen arbeitend.*

*कण्टकीद्रुम m. *Acacia Catechu.*

*कण्टकीफल m. = कण्टकिफल.

*कण्टकुरण्ट m. *Barleria cristata.*

कण्टकोद्धार m. Titel eines Werkes.

कण्टकौत्स m. N. pr. eines Agrahâra Râgat. 1,174.

*कण्टतनु f. *eine Art Solanum.*

*कण्टदला f. *Pandanus odoratissimus* Râgân. 10,68.

*कण्टफल m. *Flacourtia sapida.*

*कण्टपत्रफला f. *eine best. Pflanze* Râgân. 5,184.

*कण्टपत्रिका f. *Solanum Melongena* Gal.

*कण्टपाद m. *Flacourtia sapida.*

*कण्टपुष्पिका f. *Solanum Jacquini* Gal.

*कण्टफल 1) m. *a) eine Varietät von Asteracantha longifolia. — b) Brodfruchtbaum. — c) Datura fastuosa. — d) Guilandina Bonduc. — e) Ricinus communis. — f)* = तेजःफल. — 2) f. आ *eine best. Cucurbitacee.*

*कण्टल m. *Mimosa arabica.*

*कण्टवल्ली f. *Acacia concinna* Râgân. 8,75.

*कण्टवृक्ष m. *Guilandina Bonduc* und = तेजःफल (Râgân. 11,217).

*कण्टाफल m. = कण्टफल 1) *a).*

*कण्टारिका f. *eine best. Pflanze,* = तुङ्गडुरालभा Gal.

*कण्टार्तगला f. *Barleria caerulea.*

*कण्टालिका f. *Solanum Jacquini* Râgân. 4,31.

*कण्टालु m. 1) *Solanum Jacquini* und *eine andere Species von Solanum.* — 2) *Bambusrohr.* — 3) *die Pflanze* वर्वूर.

*कण्टाह्वय n. *Wurzelknolle vom Lotus.*

*कण्टिरन् m. 1) *Achyranthes aspera.* — 2) *Acacia Catechu.* — 3) *Ruellia longifolia.* — 4) *eine Erbsenart.*

*कण्ठ्, कण्ठति. °ते und कण्ठयति (शोके. ग्राध्याने). Vgl. उत्कण्ठ्.

कण्ठ 1) m. (adj Comp. f. ग्रा und ई) *a) Hals, Kehle.* कण्ठे ग्रव् *umarmen.* कम्बु° Adj. *einen muschelförmigen Hals habend,* दृति° Adj. *einen Schlauch am Halse tragend,* ग्रम्बु° Adj. *mit Thränen im Halse. — b) Stimme. — c) Hals,* so v. a. *der schmalste Theil eines Dinges,* z. B. der Gebärmutter, eines Stieles, einer Feuergrube (Hemâdri 1,135,1. fgg. = योनिमेखला 136,17). — *d) unmittelbare Nähe. — e) * Vanguiera spinosa. — f)* N. pr. eines Maharshi. — 2) *f. ई *a) Hals, Kehle. — b) Halfter. — c) Halsschmuck.*

कण्ठक 1) m. *a) Halsschmuck. — b)* N. pr. des Rosses des Çâkjamuni Lalit. 261,5. 266,3. — 2) f. कण्ठिका *a) Halsschmuck. — b) *ein aus einer einzigen Perlenschnur bestehender Halsschmuck.*

कण्ठकुब्ज m. *eine Art Fieber.*

*कण्ठकूणिका f. *Laute.*

कण्ठकूप m. *Kehlgrube.*

कण्ठग Adj. (f. ग्रा) *bis zum Halse reichend.*

कण्ठगत Adj. 1) *am Halse befindlich* 316,1. — 2) *in der Kehle befindlich.* प्राणा:, ग्रसव:, so v. a. *zu entfliehen drohend* 316,1. Spr. 1508.

कण्ठग्रह् m. (116,20. 319,9) und °ण n. *Umarmung.*

कण्ठच्छेद् m. *Halsabschneidung* Ind. St. 15,424.

*कण्ठतलासिका f. *Halfter.*

कण्ठतस् Adv. *einzeln, Stück für Stück* (erwähnen).

कण्ठदघ्न und कण्ठद्वयस Adj. *bis zum Halse reichend.*

कण्ठधान m. Pl. N. pr. eines Volkes.

कण्ठनाल 1) *der Hals gleichsam ein Stengel* Ragh. 15,52. — 2) *Hals, Kehle* Prab. 55,5. Bâlar. 74,17. Auch °नाली f. 128,2. Prasannar. 69,15.

*कण्ठनीडक m. *Falco Cheela.*

*कण्ठनीलक n. *Feuerbrand.*

कण्ठपण्डित m. N. pr. eines Dichters.

*कण्ठपाशक m. 1) *Halfter für einen Elephanten.* — 2) *Elephantenbacke.*

कण्ठपीठ n. *Unterhals, Gurgel* Bâlar. 107,14. °पीठी f. dass. 16,19. Prasannar. 67,18. 69,17.

कण्ठपोडा f. *Schlundzwang* Bhâvapr. 2,115.

कण्ठप्रावृत n. *Halsbedeckung* Gaut.

*कण्ठबन्ध m. = कण्ठपाशक 1).

कण्ठभङ्ग m. *Entstellung der Stimme, Gestammel.*

कण्ठभूषण n. (Hemâdri 2,*a*,67,20) und *°भूषा f. *Halsschmuck.*

*कण्ठमणि m. *ein am Halse getragenes Juwel*

कण्ठमूलीय Adj. *an der Wurzel der Kehle —, hinten im Schlund sich befindend* Citat im Comm. zu TS. Prât. 23,17.

कण्ठरव m. N. pr. eines Autors.

कण्ठरोध m. *Dämpfung der Stimme* in सकण्ठरोधम्.

*कण्ठला f. *Rohrkorb* Gal. Vgl. कण्डोल.

कण्ठवर्तिन् Adj. *in der Kehle steckend.* प्राणा: *so v. a. zu entfliehen drohend.*

*कण्ठविभूषण n. *Halsschmuck* Gal.

कण्ठशालूक n. *harte Anschwellung im Schlunde.*

कण्ठशुण्डी f. *Anschwellung der Mandeln.*

कण्ठशोष m. *trockener Hals* Çâṅg. Saṁh. 1,7,71.

कण्ठश्रुति f. Titel einer Upanishad.

कण्ठसूत्र n. *eine best. Art der Umarmung.*

कण्ठस्थली f. *Hals* Spr. 7809.

*कण्ठाग्नि m. *Vogel.*

कण्ठारक *Mantelsack* Vâsavad. 291,1.

*कण्ठारव fehlerhaft für काण्ठी°.

*कण्ठाल 1) m. *a) Boot, Schiff. — b) Spaten. — c) Kampf. — d) Arum campanulatum. — e) Kamel. — f) Butterfass.* — 2) f. ग्रा *Butterfass.*

कण्ठाश्लेष m. *Umarmung* 167,15. 312,15. 320,9.

कण्ठीरव 1) m. *a Löwe* Spr. 1222. — *b) *ein Elephant in Wuth. — c) *Taube.* — 2) *f. ई *Gendarussa vulgaris* Râgân. 4,47.

*कण्ठील 1) m. *Kamel.* — 2) m. f. (ग्रा) *Butterfass.*

*कण्ठेकाल m. Bein. Çiva's.

*कण्ठेविद्ध m. N. pr. eines Mannes.

*कण्ठेश्वरतीर्थ n. pr. eines Tîrtha.

कण्ठोक्त Adj. *einzeln —, Stück für Stück aufgeführt* Comm. zu TS. Prât. Nom. abstr. °ता n. ebend.

कण्ठोक्ति f. *eine Aufführung im Einzelnen* Comm. zu TS. Prât.

कँण्ठ्य Adj. 1) *am* oder *im Halse befindlich.* — 2) *dem Halse zuträglich.* — 3) *mit der Kehle hervorgebracht.* m. *Kehllaut* Pâr. Grbj. 3,16.

*कण्ड्, कण्डति, °ते (मदे), कण्डयति (भेदने). — Mit ग्रव, °काण्ड्य fehlerhaft für °खण्ड्य.

*कण्डगोलिक n. *saurer Reisschleim* Gal.

कण्डन 1) n. *a) das Enthülsen* Hemâdri 1,138,21. — *b) Abfall von den Körnern, Hülse.* — 2) f. ई *Mörser.*

कण्डरव m. *eine best. Pflanze* Hariv. 3,39,70.

कण्डरा f. *Sehne* Comm. zu Njâjas. 3,2,68.

कण्डरीक m. N. pr. eines Mannes.

*कण्डानक m. N. pr. eines Wesens im Gefolge Çiva's.

कण्डिका f. *kurzer Abschnitt, letzte Unterabtheilung.*

कण्डी (wohl खण्डी) Adv. mit कर् *fein stampfen* Karaka 6,18.

कण्डोल m. *eine best. Gemüsepflanze;* nach den Comm. *Kürbis* oder *Phaseolus.*

कण्डु 1) f. (gewöhnlich काण्डू) *a) das Jucken, Beissen.* °कण्डुकर Adj. Hâsj. 34. — *b) das Kratzen* Spr. 2054, v. l. — 2) m. N. pr. eines Ṛshi.

कण्डुक m. N. pr. eines Barbiers.

कण्डुर 1) Adj. (f. ग्रा) *juckend.* — 2) *m. *a) Momordica Charantia. — b) eine best. Grasart.* — 3) *f. ग्रा *a) Mucuna pruritus. — b) eine best. Schlingpflanze.*

कण्डुल Adj. *juckend* Karaka 6,7.

कण्डू s. कण्डु.

कण्डूक am Ende eines adj. Comp. = काण्डू 1) *a).*

*कण्डूकरी f. *Mucuna pruritus.*

*कण्डूघ्न m. 1) *Cathartocarpus Fistula.* — 2) *weisser Senf.*

कण्डूजुष् Adj. *Jucken empfindend* Harshak. 44,7.

कण्डूति 1) f. *a) das Jucken, Beissen, Kitzel* (auch in übertr. Bed.); auch von der *Geilheit des Weibes. — b) das Kratzen. — c)* N. pr. einer der Mütter im Gefolge Skanda's. — 2) *m. N. pr. eines Siddha Gal.

कण्डून Adj. *Jucken empfindend, so v. a. verlangend nach.*

कण्डूमका f. *ein best. Insect mit giftigem Bisse.*

कण्डूमत् Adj. *juckend, beissend.*

कण्डूय्, °यति, °यते 1) *kratzen.* — 2) Med. *jucken* (auch in übertr. Bed.). — 3) Med. *gekratzt werden.*

कण्डूयन 1) n. *a) das Kratzen. — b) das Jucken, Beissen.* — 2) f. °नी *Bürste zum Kratzen.*

कण्डूयनक Adj. *zum Kratzen dienend* Spr. 2706.

*कण्डूया f. und कण्डूयित n. *das Kratzen.*

कण्डूयितर् Nom. ag. *der da kratzt.*

कण्डूर 1) m. *Amorphophallus campanulatus* Gal. Karaka 1,27. — 2) *f. ग्रा *Mucuna pruritus.*

कण्डूल 1) Adj *juckend* Bâlar. 38,15. — 2) *f. ग्रा *Amorphophallus campanulatus* Râgân. 3,118.

कण्डूलभाव m. *ein Jucken —, Verlangen nach* (Loc.) Naish. 3,39.

कण्डेच्छागच्छ m. N. pr. eines Mannes Ind. St. 14,362.

कण्डोल 1) m. *a) Rohrkorb* Kull. zu M. 8,405. — *b) *Kamel.* — 2) *f. ई *die Laute der* Kâṇḍâla.

*कण्डोलक m. *Rohrkorb.*

*कण्डोलकपाद und *कण्डोलपाद gaṇa कुस्त्यादि.

*कण्डोलवीणा f. *die Laute der* Kâṇḍâla.

*कण्डोष m. *Scorpion, Tarantel.*

कँण्व 1) m. *a)* N. pr. eines alten Ṛshi und verschiedener anderer Personen. Pl. *sein Geschlecht* und eine best. Dynastie VP. 4,24,11. — *b)* Bez. *böser Wesen.* — 2) Adj. *taub* oder m. *ein Nachkomme* Kaṇva's Kâtj. Ça. 10,2,35. — 3) *n. *Böses.*

कण्वकण्यप n. *taub oder schwarzzähnig* oder *ein Nachkomme* Kaṇva's *oder* Kaçjapa's.

कण्वजम्भन Adj. (f. ई) *die* Kaṇva (*böse Wesen*) *verzehrend, — vernichtend.*

कण्वतम m. *ein ächter* Kaṇva.

कण्वबृहत् n. Name verschiedener Sâman.

कण्वमत्त् Adj. *von den* Kaṇva *bereitet.*

कण्वरथंतर n. Name eines Sâman.

कण्ववत् Adv. *nach* Kaṇva's *Art.*

कण्ववेद m. Titel eines Werkes.

कण्वसखि m. (Nom. °खा) *Freund der* Kaṇva.

कण्वसूत्र n. Titel eines Werkes.

कण्वहोतर् Adj. *einen* Kaṇva *zum Priester habend.*

*कण्वाय्, °यते *Böses thun.*

कण्वायन VP.^{2} 4,181 u. s. w. fehlerhaft für का°.

कण्वाश्रम m. N. pr. eines Tîrtha Vishṇus. 85,30.

कण्वीयसंहिताकोश m. Titel eines Werkes.

कण्वोपनिषद् f. Titel einer Upanishad.

कत m. 1) * = कतक 1). — 2) N. pr. eines Ṛshi.

कतक m. 1) *Strychnos potatorum.* Die Nuss wird zur Klärung trüben Wassers benutzt. — 2) N. pr. eines Commentators des Râmâjaṇa.

*कतफल m. = कतक 1) Râgân. 11,201.

कतम Pron. interr. 1) *wer —, welcher unter Vielen?* *कतमकठ: *wer von diesen ist ein Anhänger des* Kaṭha? — 2) ungenau für कतर. — 3) mit folgendem च und vorangehendem यतम *welcher immer.* — 4) mit folgenden चन oder अपि (Bhâg. P.) und vorangehender Negation *auch nicht ein, kein.*

*कतमाल m. fehlerhaft für खतमाल *Feuer.*

कतमोरग m. N. pr. eines Mannes (buddh.).

कतर Pron. interr. 1) *wer —, welcher unter Zweien?* *कतरकठ: *wer von Beiden ist ein Anhänger des* Kaṭha? — 2) ungenau für कतम. — 3) mit folgendem चन und vorangehender Negation *keiner von Beiden.*

कतरतस् Adv. *auf welcher von beiden Seiten?*

1. कति Pron. interr. 1) *quot? wie viele?* — 2) *etliche.* — 3) mit folgendem चिद् *etliche, einige, gar viele* (ṚV. 9,72,1). — 4) mit folgendem अपि *einige* Spr. 1631.

2. कति m. N. pr. eines Sohnes des Viçvâmitra.

कतिक 1) Adj. (f. आ) *a) quot? wie viele?* Kâraka 1,13. — *b) *für wieviel gekauft.* — 2) n. N. pr. einer Stadt.

*कतिकृत्वस् Adv. *wie oft?* Zu belegen कति कृत्वस्.

*कतिञ्जर m. *Ocimum pilosum* Gal.

कतितय (!) Adj. = कतिय. Mit folgendem चिद् oder च (!) *der so und so vielste* Bâlar. 162,19. 170,1.

कतिथ Adj. 1) **der wievielste?* — 2) mit folgendem चिद् *der so und so vielste.*

कतिधा Adv. 1) *wie vielfach? an wie vielen Orten? in wie vielen Theilen? — viele Theile? wie oft?* — 2) mit folgendem चिद् *allenthalben.*

कतिपय Adj. (f. ई, आ nur Bhâg. P.) *etliche, einige.* पुरस्तादेव कतिपयाहेन *um etliche Tage früher.* कतिपयाहस्य *nach etlichen Tagen* 47,19. 69,25. °रात्रम् *etliche Tage.* *उदश्रित्कतिपयम् *etwas* Udaçvit. *कतिपयेन und *कतिपयात् mit einem nachfolgenden Partic. praet. pass. *mit einiger Anstrengung, mit genauer Noth.*

कतिपयथ Adj. *der etlichste.*

कतिभेद Adj. *in wie viele Arten zerfallend?* Kâraka 6,11.

कतिविध Adj. *von wie vieler Art? wievielfach?* 209,15.

*कतिशस् Adv. *zu wie vielen?*

कतिसंख्य Adj. *von welcher Anzahl?* Pañkat. 156,6 (ed. Bomb. 3,58,14).

कतिहायन Adj. *wie viele Jahre alt?* Bâlar. 258,9.

कतीमुष m. N. pr. eines Agrahâra.

कत्तृण n. 1) *ein best. wohlriechendes Gras.* — 2) * *Pistia Stratiotes.*

*कत्तोय n. *ein berauschendes Getränk.*

*कत्त्रि Pl. = कुत्सितास्त्रयः.

कत्थ्, कत्थते (कत्थति ausnahmsweise) 1) *prahlen.* त्वं कत्थसे सत्यवादी *du prahlst damit, dass du wahrhaft seiest.* — 2) *lobend hervorheben, loben.* — 3) *tadelnd hervorheben, tadeln, herabsetzen.* — Mit वि 1) *prahlen, — mit* (Instr.). — 2) *lobend hervorheben, viel Lärm von Etwas* (Acc.) *machen.* — 3) *Jmd herabsetzen, mit Etwas* (Instr.) *demüthigen.* — Caus. Act. 1) *demüthigen.* — 2) *prahlen* Çiç. 14,45.

कत्थक m. N. pr. eines Mannes.

कत्थन 1) Adj. *prahlend.* — 2) n. *das Prahlen, — mit* (Instr.). Auch *f. आ.

कत्थित n. *das Prahlen.*

कत्थितव्य n. impers. *zu prahlen mit* (Loc.) Kâraka 3,8.

कत्पर्य Adj. *hoch aufschwellend.*

*कत्रय्, °यति (श्रेथिल्ये) v. l. für कर्त्रय्.

*कत्सवर m. *Schulter.*

कथंरूप Adj. (f. आ) *wie aussehend?* R. 3,73,9. 5,12,3. 6,99,15.

कथंवीर्य Adj. *von welcher Macht?* R. 3,73,9.

कथक 1) Adj. *erzählend;* m. *Erzähler, dessen Amt das Erzählen ist* (auch **Hauptschauspieler*). — 2) m. N. pr. *a)* eines Mannes. — *b)* eines Wesens im Gefolge Skanda's.

*कथंकथिक Adj. *der da beständig fragt.* Nom. abstr. °ता f.

कथंकारम् Adv. *auf welche Weise? wie?* Naish. 3,15.

कथंजातीयक Adj. *von welcher Art?* 241,25.

कथन n. *das Erzählen, Berichten, Mittheilen, Erwähnen.*

कथनिक (!) m. *Erzähler* Harshaḱ. 30,12.

कथनीय Adj. 1) *zu erzählen, — sagen, — erwähnen, der Mittheilung würdig.* Nom. abstr. °ता f. — 2) *zu benennen.*

कथञ्चराम् Adv. *wie — doch?*

कथञ्चा f. *das wie-Sein.*

कथम् Adv. 1) *wie? auf welche Weise? woher? wie kommt es, dass —?* Mit einem Potent. (78,8. 9. 93, 24) oder Imperat. *wie könnte —? wie sollte —?* Mit मा und Aor. *wie sollte nicht —?* — 2) abgeschwächt so v. a. *nonne, num* 33,19. कथम् — कथं वा *utrum — an.* — 3) *wie* als Ausruf der Verwunderung. कथम्। इयं सा कण्वदुहिता Çâk. 9,12. 16,12, v. l. 80,3, v. l. 89,2. 102,17. 104,8. Chr. 291,16. — 4) mit नु *a)* = 1). — करिष्यामि so v. a. *wie wird es mir wohl ergehen?* R. 7,24,14. — *b) wie viel mehr,* mit einer Neg. *wie viel weniger.* — 5) mit इव *wie so? woher wohl?* — 6) mit नाम *wie — wohl?* — 7) mit स्विद् dass. — 8) mit च न (चन) *a) auf keine Weise, in keinem Falle, durchaus nicht* Spr. 6037. Gewöhnlich als Verstärkung einer vorangehenden Negation. — *b) irgendwie, auf irgend eine Weise, bei irgend einer Gelegenheit, in Folge von diesem oder jenem.* — *c) mit Mühe, — genauer Noth.* कथं कथं चन dass. — 9) mit चिद् *a) irgendwie, auf irgend eine Weise, auf welche Weise immer.* Mit einer Negation *auf keine Weise, durchaus nicht.* Mit doppelter Negation *durchaus.* Mit vorangehendem यथा *wie —, auf welche Weise immer* 248,1. — *b) mit einiger Anstrengung, — Mühe, — genauer Noth, kaum.* कथं कथं चिद् dass. Naish. 6,57. (वयम्) न दग्धाश्च कथं चिद्दैवसंश्रयात् so v. a. *es fehlte nicht viel, so wären wir verbrannt, aber das Schicksal rettete uns* MBu. 1,151,36. कथं चिदपि जीवत्तोम् *so eben mit dem Leben davongekommen.* कथं चिच्चिरं जीवति *ist kaum noch am Leben.* — *c) kaum,* so v. a. *ein wenig, ziemlich, einigermaassen.* — 10) mit अपि (nicht vor Kâlidâsa) *a) irgendwie, auf irgend eine Weise, man weiss nicht wie* 171,22. 178,29. Mit einer Negation *auf keinen Fall.* — *b) mit einiger Anstrengung, — Mühe, — genauer Noth, endlich, kaum.* कथं कथमपि dass. कथमपि न प्राणैर्विमुक्त: so v. a. *beinahe um's Leben gekommen.* — *c) ein wenig, nur obenhin, etwas.* Mit einer Negation *ganz und gar nicht.*

कथंप्रमाण Adj. von *welchem Umfange?* R. 1,22,11.

कथंभाव m. *das Wie* Comm. zu Kâtj. Çr. 1,7,2.

कथंभूत Adj. *wie beschaffen? wie geartet?*

कथय्, °यति (metrisch auch Med.) 1) *sich mit Jmd* (Instr. oder Instr. mit सह) *unterhalten.* — 2) *erzählen, mittheilen, berichten, sagen, reden von, auseinandersetzen.* — 3) *angeben, ankündigen, verrathen* 303,14. 304,27. — 4) *sagen,* so v. a. *befehlen.* — 5) *annehmen, statuiren.* — 6) Pass. *genannt werden, heissen, gelten für.* — Mit अनु *hinterher erwähnen.* — Mit *नि, Partic. °कथित gaṇa इष्टादि. — Mit परि *nennen.* — Mit प्र *verkünden, melden.* — Mit वि *unnütze Reden führen* Mâlav. 10,12. Vgl. अविकथयत्. — Mit सम् *erzählen, berichten, reden von, auseinandersetzen.*

कथयितव्य Adj. *zu erzählen, mitzutheilen.*

1. कथं Adv. 1) *wie? auf welche Weise? woher? warum?* यथा कथं च *auf welche Weise es auch sei.* — 2) abgeschwächt so v. a. *num.* कथं — कथं auch *utrum — an.*

2. कथा f. (am Ende eines adj. Comp. f. आ Kathâs. 8,38) 1) *Unterhaltung, Gespräch, Unterredung über* (Loc. oder im Comp. vorangehend). — 2) *Erzählung, — von* (Gen. oder im Comp. vorangehend), *Mittheilung, Rede, Erwähnung, Angabe* 225,9. — 3) in der Rhet. *eine kunstgerechte Erzählung* Kâvjâd. 1,38. Nom. abstr. °त्व n. Comm. ebend. Die Kathâ personif. Kathâs. 8,37. 38. — 4) im Njâja *Discussion, Dialog.* — 5) का कथा *wie könnte die Rede sein von?* (Loc., Gen. oder प्रति mit Acc.), so v. a. *geschweige* 176,14. मधुरच्छायाफलैः का कथा शीर्णैरपि हि नोपयोगमगमत्पर्णैन तालद्रुमः *nicht nur nicht mit — sondern auch nicht einmal mit* oder in umgekehrter Ordnung *nicht einmal mit — geschweige denn mit* Spr. 7630. कैषा कथा *wie könnte davon die Rede sein?* Chr. 133,32.

कथाकोश m. Titel eines Werkes.

कथाकौतुक n. desgl. Bühler, Rep. No. 110.

कथाक्रम m. *fortlaufende Unterhaltung, Gespräch, Erzählung, Geschichte.*

कथाचण Adj. *weit berühmt.*

कथाजव m. N. pr. eines Schülers des Bâshkali VP. 4,3,26.

कथानक n. *eine kleine Erzählung, Erzählung* überh. Hemâdri 1,533,13. Ind. St. 15,265. 276.

कथान्तर n. *Unterhaltung, Gespräch* 117,15.

कथापय्, °यति *hersagen.* कथापित Ind. St. 15,287.

कथापीठ n. Titel des 1sten Lambaka im Kathâs.

1. कथाप्रसङ्ग m. *eine sich darbietende Gelegenheit sich zu unterhalten, — von Etwas zu reden* Naish. 1,85. Instr. und Abl. so v. a. *bei Gelegenheit einer Unterhaltung, im Verlauf des Gesprächs, gelegentlich* (Etwas sagen) Comm. zu Kâvjâd. 1,38.

2.*कथाप्रसङ्ग Adj. 1) *schwatzhaft, grosssprecherisch, prahlerisch.* — 2) *mit der Behandlung von Vergiftungen sich abgebend (Charlatan).*

*कथाप्राण Adj. = कथक 1).

1. कथामात्र n. *die blosse Erzählung.* °मात्रावशिष्ट Adj. so v. a. *nur noch in der Erzählung lebend, verstorben.*

2. कथामात्र Adj. = कथामात्रावशिष्ट.

कथामुख n. 1) *Einleitung zu einer Erzählung.* — 2) Titel des 2ten Lambaka im Kathâs.

कथामृतनिधि m. Titel eines Werkes.

कथायोग m. *Gespräch, Unterhaltung* Hariv. 11191.

कथार्णव m. Titel eines Werkes.

कथालक्षण n. Titel eines Werkes.

कथालाप m. *Gespräch, Unterhaltung, Erzählung* Kathâs. 19,30. 21,52. 54,81. 66,116. 119.

कथावली f. *eine Sammlung von Erzählungen.*

1. कथावशेष m. *die Erzählung als einziger Ueberrest.* °षं गम् so v. a. *sterben* Naish. 9,99.

2. कथावशेष Adj. *nur noch in der Erzählung lebend,* d. i. *verstorben.* Nom. abstr. °ता f.

कथावशेषी Adv. mit भू so v. a. *mit Tode abgehen* Kâd. II, 82,22.

कथाशेष Adj. = 2. कथावशेष Spr. 7620. Râgat. 4, 579. Nom. abstr. °ता f. Vâs.

कथासरित्सागर m. Titel einer von Somadeva verfassten Sammlung von *Erzählungen.*

*कथिक Adj. = कथक 1).

कथित n. *Gespräch, Unterhaltung.*

कथी Adv. mit कर् *in eine Erzählung umwandeln.* °कृत so v. a. *verstorben.*

कथोदय m. 1) *Beginn einer Erzählung* Buâg. P. 1,7,12. — 2) *Angabe, Anführung* Çâk. 44, v. l.

कथोद्घात m. 1) *Beginn einer Erzählung* Ragh. 4,20. — 2) in der Dramatik *das Auftreten eines Schauspielers am Ende des Prologs in Folge eines dieses Auftreten motivirenden Ausspruchs des Sûtradhâra, der eigentliche Anfang eines Schauspiels.*

कथ्य Adj. *zu erzählen* Daçak. 6,22. *von dem man reden darf, zu erwähnen.*

1. कं 1) ved. Nom. Acc. Sg. n. von 1. क. — 2) *nonne, num.* — 3) *wo?* (zweifelhaft). — 4) *etwas Böses, — Schlimmes* Buâg. P. — 5) *= सुख. — 6) am Anfange eines Comp. als Ausdruck der *Schlechtigkeit* oder *Geringheit.* — 7) mit चन und einer vorangehenden Negation *auf keine Weise.* — 8) mit चित् *a) je und je.* — *b) nonne, num.* Mit nachfolgendem नु dass.

2. *कद्, कदते (वैक्लव्ये, वैकल्ये). चकाद कदनम् R. 6,65,23 wohl nur Druckfehler für चकार क°, wie ed. Bomb. 6,86,24 liest.

*कद् m. 1) *Wolke.* — 2) = कदन Gal.

*कदक m. *Traghimmel.*

*कदक्षर n. *ein schlechter Buchstab.*

*कदग्नि m. *etwas Feuer.*

*कदध्वन् m. *ein schlechter Weg.*

कदन n. *Tödtung, Vernichtung.*

कदनपुर n. N. pr. einer *Stadt.*

1. कदन्न n. *schlechte Speise* Spr. 908. Nom. abstr. °ता f. 2713.

2. कदन्न Adj. *schlechte Nahrung habend.*

कदपत्य n. *schlechte Kinder.*

कदम्ब 1) *a) Nauclea Cadamba* (mit orangefarbener duftender Blüthe). — *b) *weisser Senf.* — *c) *Andropogon serratus.* — *d) *eine best. mineralische Substanz.* — *e) *eine best. Stellung der Hand.* — *f) *der Pol der Ekliptik.* — *g) *= कादम्ब *Pfeil* Gal. — *h)* N. pr. eines fürstlichen Geschlechts Ind. Antiq. 1878,33. — 2) *f. ई *eine best. Cucurbitacee.* — 3) n. *Menge, Schaar, Schwarm.*

कदम्बक 1) m. *a) Nauclea Cadamba.* — *b) *Sinapis dichotoma.* — *c) *Curcuma aromatica.* — 2) *f. °म्बिका *Nackenmuskel* Gal. Vgl. कालम्बिका. — 3) n. *Menge, Schaar, Schwarm.*

कदम्बकी Adv. mit कर् *zu Blüthen von Nauclea Cadamba machen.*

*कदम्बद् m. *Sinapis dichotoma.*

*कदम्बपुष्पा (*Sphaeranthus mollis* oder *eine andere Species* Râgân. 5,19) und °पुष्पी f. *eine best. Pflanze.* Am Ende eines adj. Comp. f. ई Suçr. 2,468,2.

कदम्बप्रमण्डल n. *der Polarkreis der Ekliptik* Golâdhj. 8,54.

कदम्बपुष्प n. *ein best. Spiel.*

*कदम्बवल्लरी f. *eine best. Arzneipflanze* Gal.

कदम्बवृत्त n. = कदम्बप्रमण्डल Comm. zu Golâdhj. 8,52.

कदर 1) m. *a) *Säge.* — *b) *ein eiserner Haken zum Antreiben eines Elephanten.* — *c) *eine Art Mimose.* — 2) m. n. *harte Anschwellungen an den Fusssohlen in Folge äusserer Verletzung.* — 3) *f. ई gaṇa गौरादि. — 4) *n. *ein best. Milchgericht.*

कदर्थ Adj. *welchen Zweck —, welche Absicht habend?*

कदर्थन n. und °ना f. *Quälerei, Plagerei.*

कदर्थनीय Adj. *zu quälen, — peinigen* Naish. 9,69. Harshaç. 137,2.

कदर्थय्, °यति 1) *zu Nichts anschlagen, geringachten* Spr. 2613. — 2) *quälen, peinigen, beunru-*

higen Spr. 1519. — 3) **übertreffen* 251,3.

कदर्थी Adv. mit कर् *gering achten, nicht beachten.*

कदर्थीकृति f. *Quälerei* Harshaṅ. 173,5.

कदर्य Adj. *habsüchtig, geizig* Gaut. *knickerig, knauserig.* ऐदार्य Ind. St. 15,268.

कदर्यता f. und **कदर्यभाव** m. *Habsucht, Geiz.*

कदल 1) m. f. (ई und *आ) *Musa sapientum* (ein Bild der Hinfälligkeit). — 2) *f. आ *a) Pistia Stratiotes. — b) Bombax heptaphyllum. — c) Calosanthes indica.* — 3) f. ई *a) eine Antilopenart. — b) *Fahne, eine auf einem Elephanten angebrachte Fahne.* — 4) n. *Banane* Buâvapr. 2,14 (कदन्न falsch).

कदलक 1) *m. *Musa sapientum.* — 2) f. °लिका *a)* dass. — *b) Fahne,* insbes. *auf einem Elephanten* Kâd. 118,23. 130,15. II,38,13.

***कदलिन्** m. *eine Art Antilope.*

***कदलीफला** f. 1) *a sort of cucumber.* — 2) *a fine woman.*

कदलीगर्भ m. *das Mark der Musa sapientum* Maitrjcp. 4,2. Mâlatîm. 34,17 (86,8). Kathâs. 32, 102. 104.

कदलीगर्भा f. N. pr. einer Tochter Mañkaṇaka's Kathâs. 32,104.

कदलीसुखम् Adv. *so leicht wie einen Pisang.*

***कदलीस्कन्ध** m. *eine Art Blendwerk* (buddh.).

***कदश्व** m. *ein schlechtes Pferd.*

कदा 1) *wann? —* 2) *eines Tages, einst* RV. 8,5,22. Mit न *niemals* 6,21,3. — 3) *wie? —* 4) mit folgendem नु खलु *wann wohl?* MBh. 3,68,22. — 5) mit च und vorangehendem यदा *wann es auch immer sei, so oft es auch sei, jeden Augenblick, sehr oft. —* 6) mit च न (चन) *a) niemals.* Namentlich als Verstärkung einer vorangehenden Negation, in welchem Falle im RV. कदा betont wird. — *b) irgendeinmal, — wann* 67,31. 166,7. — 7) mit चिद् *a) irgendeinmal, bisweilen, eines Tages, einst.* Mit einer Negation *niemals. — b) vielleicht* Pañkat. 108, 20. Spr. 7677. कदा चिदेवमपि स्यात् so v. a. *das könnte wohl sein* Mṛkkh. 52,19. Chr. 315,23. — 8) mit चिदपि und einer Negation *niemals* 149,14. 150,27. — 9) mit अपि (nicht vor Kâlidâsa) *wann es auch sei, stets* 157,12. Mit einer Negation *niemals.*

***कदाकार** Adj. *hässlich.*

***कदाख्य** n. *Costus speciosus.*

***कदामत्त** m. N. pr. eines Mannes.

1. कदाहार m. *schlechte Nahrung* Kâraka 4,8.

2. कदाहार Adj. *schlechte Nahrung zu sich nehmend* ebend.

1. कदिन्द्रिय n. Pl. *böse Organe* Bhâg. P. 9,18,51.

2. कदिन्द्रिय Adj. *böse Organe habend* Bhâg. P. 8,3,28.

कदिन्द्रियगण entweder m. = 1. कदिन्द्रिय oder Adj. = 2. कदिन्द्रिय.

कडत्थक *ein best. Geräthe* Hemâdri 1,657,21.

***कडष्ट्र** m. *ein schlechtes Kamel.*

कडङ्ग Adj. 1) *lau* Du. V. 34,4. — 2) *verletzend* (Wort) Naish. 9,38.

कडूकि (!) m. N. pr. eines Mannes.

कडय m. *ein schlechter Wagen.*

कड़ीची s. कद्यच्.

कडु 1) Adj. *schwärzlichgelb, rothbraun.* — 2) f. कडु = कडू *c).* — 3) f. कडू *a) ein best.* Soma-*Gefäss. — b)* eine best. Personification, nach den Brâhmaṇa *die Erde. — c)* N. pr. einer Tochter Daksha's, Gattin Kaçjapa's und Mutter der Schlangen.

कडुक in त्रि°.

***कडुज** m. *Schlange* Gal.

***कडुण** und ***कडूण** Adj von कडु und कडू.

कडूक *Höcker des indischen Büffels* Hemâdri 1, 399,6. गडूक 7.

कद्यच् Adj. (f. कड़ीची) *wohin gerichtet?*

***कद्वद** Adj. 1) *schlecht redend, hässlich singend.* — 2) *sehr schlecht.*

कद्वत् Adj. क *enthaltend.*

***कद्वर** n. *sauerer Rahm* oder *Buttermilch mit Wasser.*

कधप्रिय und °प्री Adj. *je —, d. h. stets freundlich* RV.

***कधि** m. *Meer* Râgan. 14,8. Vgl. कंधि.

कध m. *ein best. Thier* AV. Paipp. 19,13,4.

कन्, *कनति (कान्तिकर्मन्, दीप्तिकान्तिगतिषु) 1) *befriedigt sein.* — 2) *sich Etwas* (Acc.) *belieben lassen.* — Intens. (Stamm चाकन् und चकान्) 1) *befriedigt sein, Gefallen finden, sich einer Sache erfreuen;* mit Loc., Gen. oder Instr. — 2) *Jmd* (Gen.) *gefallen, erwünscht sein.* — 3) *zu gewinnen suchen, lieben, begehren;* mit Acc. — आ Intens. 1) *Gefallen finden an* (Loc.). — 2) *zu gewinnen suchen, lieben, begehren.* — Vgl. का.

कनक 1) n. *Gold* Naigh. (nur hier accentuirt). — 2) m. *a) Stechapfel, Mesua ferrea* (Spr. 3838), * *Michelia Champaka,* * *Butea frondosa,* * *Bauhinia variegata,* * *eine schwarze Art Agallochum* oder *Sandelholz,* * *Cassia Sophora* und * *eine Art Bdellion. — b) eine best. destillirte Mixtur* Kâraka 6,9. 8,12. — *c)* Bez. *bestimmter* Graha oder Ketu. — *d)* N. pr. α) Pl. eines Volkes. — β) verschiedener Männer. — 3) *f. कनका *eine der 7 Zungen des Feuers.* — 4) Adj. *golden* (vgl. कानक) Saṁhitopan. 44,1.

कनककदली f. *eine Abart von Musa sapientum* Megh. 74.

कनककलश m. N. pr. eines Mannes.

कनककार m. *Goldschmied* LA. 10,13.

कनककुण्डला f. N. pr. der Mutter des Jaksha Harikeça.

***कनककेतकी** f. *ein gelb blühender Pandanus* Râgan. 10,70.

***कनकक्षार** m. *Borax.*

***कनकक्षीरी** f. *Cleome felina* Dhanv. 1,90.

कनकगिरि m. N. pr. des Hauptes einer best. Secte.

कनकगैरिक n. *eine Art Ocher.*

कनकगौर n. *Saffran.*

कनकचन्द्र m. N. pr. eines Fürsten.

कनकचम्पक m. *eine Art* Kampaka.

कनकता f. Nom. abstr. von कनक 1) Kâlaṅ. 2,133.

***कनकदण्डक** n. *ein fürstlicher Sonnenschirm.*

कनकदत्त m. N. pr. eines Mannes.

कनकधन्न m. N. pr. eines Sohnes des Dhṛtarâshṭra.

कनकपत्र n. *ein best. Ohrenschmuck.*

कनकपर्वत m. Bein. des Meru MBh. 12,59,119.

***कनकपल** m. *Gold-Pala,* = 16 Mâshaka.

कनकपिङ्गल n. N. pr. eines Tîrtha Hariv. 9522.

कनकपुर n. und °पुरी f. N. pr. verschiedener *Städte.*

***कनकपुष्पिका** f. *Premna spinosa* Nigh. Pr.

***कनकपुष्पी** f. *gelb blühender Pandanus* Râgan. 10,70.

कनकप्रभ 1) Adj. (f. आ) *glänzend wie Gold* Ind. St. 8,420. — 2) f. आ *a) *Cardiospermum Halicacabum* Râgan. 3,71. — *b) ein best. Metrum* Ind. St. 8,420. — *c)* N. pr. einer Fürstin.

***कनकप्रसवा** f. *gelb blühender Pandanus* Râgan. 10,70.

***कनकप्रसून** m. *Dalbergia ougeinensis* Râgan. in Nigh. Pr.

कनकफल n. *der Same von Croton Tiglium* Mat. med. 228.

कनकमञ्जरी f. N. pr. eines Frauenzimmers.

कनकमय Adj. (f. ई) *golden* 299,21.

कनकमाला f. ein Frauenname Vâs. 8. Pañkad.

कनकमुनि m. N. pr. eines Buddha.

***कनकरम्भा** f. *eine Art Musa* Râgan. 11,44.

कनकरस m. 1) *flüssiges Gold.* — 2) * *Auripigment.*

कनकरेखा f. ein Frauenname.

कनकलता und °लतिका f. *eine best. Pflanze.*

***कनकलोहव** m. *das Harz der Shorea robusta* Râgan. 12,116.

कनकवती f. N. pr. 1) einer Stadt. — 2) eines Frauenzimmers Pañkad.

कनकवर्ण m. N. pr. eines Fürsten.
कनकवर्मन् m. N. pr. eines Kaufmanns.
कनकवर्ष m. N. pr. eines Fürsten.
कनकवाहिनी f. N. pr. eines Flusses.
कनकशक m. Pl. N. pr. eines Volkes.
कनकशक्ति m. Bein. Kârttikeja's.
कनकशिखरिन् m. Bein. des Meru Kâd. 8,23.
कनकसूत्र n. *eine goldene Kette* 151,23.
कनकसेन m. N. pr. eines Fürsten Paṅkad.
*कनकस्तम्भा f. *eine Art Musa* Râǵan. 11,45.
कनकाकर m. *Goldmine* Suçr. 2,341,20.
कनकाक्ष m. N. pr. eines Wesens im Gefolge Skanda's.
कनकाङ्गद m. N. pr. 1) eines Sohnes des Dhṛtarâshṭra. — 2) eines Gandharva Bâlar. 89,17.
कनकाचल m. 1) *ein* (künstlicher) *Berg von Gold.* — 2) Bein. des Meru.
कनकाद्रि m. Bein. des Meru Spr. 7756.
कनकाध्यक्ष m. *Schatzmeister.*
*कनकाह्वक m. *Bauhinia variegata* Gal. Vgl. कनकारक.
कनकापीड m. N. pr. eines Wesens im Gefolge Skanda's.
कनकाभ Adj. *goldähnlich* Taitt. Âr. 1,4,1.
कनकायिनदी f. N. pr. eines *Flusses.*
कनकायु oder °मू m. N. pr. eines Sohnes des Dhṛtarâshṭra.
*कनकारक m. *Bauhinia variegata* Râǵan. 10,23.
*कनकालुका f. *eine goldene Vase.*
कनकावती f. N. pr. einer der Mütter im Gefolge Skanda's.
कनकावतीमाधव m. Titel eines Werkes.
कनकावली f. *eine goldene Kette* Paṅkad.
*कनकाह्व n. *die Blüthe der Mesua ferrea.*
कनकाह्वय m. 1) *Stechapfel. — 2) N. pr. eines Buddha Lalit. 351,5. 354,6.
कनकेश्वरतीर्थ n. N. pr. eines Tîrtha.
कनक्रक Adj. als Bez. eines Giftes.
कनखल N. pr. 1) n. Sg. eines Tîrtha Hariv. 9321. Agni-P. 115,23. — 2) m. Pl. bestimmter Berge MBh. 3,135,5.
*कनटी f. = कुनटी *rother Arsenik.*
कनदेव m. N. pr. eines buddh. Patriarchen.
कनप m. 1) = कणप MBh. 3,20,34. — 2) N. pr. eines Mannes.
*कनय्. °यति *vermindern, schmälern.*
कनय m. N. pr. eines Mannes. Pl. *sein Geschlecht.*
*कनल gaṇa अरीहणादि.
कनवक m. N. pr. eines Sohnes des Çûra.
कनी f. *Mädchen.*
कनाठ (?) m. N. pr. eines Mannes.
कनीनक *Augenstern* T8. 5,7,11,1. कनानके Du. (also n. oder f. आ) Comm.
कनिक्रद Adj. *wiehernd.*
कनिष्क m. N. pr. eines indoscythischen Fürsten. °पुर n. N. pr. einer von ihm erbauten *Stadt.*
कनिष्कन् 3. Sg. vom Intens. von स्कन्द्.
कनिष्ठ und कनिष्ठ 1) Adj. (f. आ) *a) der kleinste, geringste, niedrigste, wenigste. — b) der jüngste, jüngere. — c)* in Verbindung mit अङ्गुलि oder f. mit Ergänzung dieses Wortes *der kleine Finger.* — 2) m. *a) *ein jüngerer Bruder. — b)* (sc. घट) *der niedersteigende Eimer an einem Brunnenrade* Spr. 2429. — *c) Pl. eine best. Götterordnung im 14ten* Manvantara. — 3) f. आ *die jüngste Ehegattin* 195,29. *eine hintanstehende Gattin* oder *Geliebte.*
कनिष्ठक 1) Adj. (f. कनिष्ठिका) *der kleinste.* — 2) f. कनिष्ठिका *a) der kleine Finger. — b) Unterordnung, Gehorsam* Spr. 4388. — 3) *n. *ein best. stacheliges Gras* Râǵan. 8,139.
*कनिष्ठग m. *ein* Gina Gal. Vgl. अ°.
कनिष्ठपद und कनिष्ठमूल n. *least root; that quantity, of which the square multiplied by the given multiplicator and having the given addend added, or subtrahend subtracted, is capable of affording an exact square root.*
कनिष्ठात्रेय m. *der jüngere* Âtreja.
कनिष्ठिनेय bei Kull. zu M. 9,123 fehlerhaft für कानि°.
कनी f. *Mädchen, Jungfrau.* In der alten Sprache nur im Gen. Pl. कनीनाम्. कनी Nom. Paṅkad. कनि Voc. Kâvjâd. 3,111.
*कनीचि f. 1) *Karren. — 2) eine kriechende Pflanze in Blüthe. — 3) Abrus precatorius.* — Vgl. कणीचि.
कनीन 1) Adj. *jung, jugendlich.* — 2) *f. कनीनी *a) Augenstern. — b) der kleine Finger.*
कनीनक 1) m. *a)* oxyt. *Knabe, Jüngling. — b)* proparox. *Augenstern. — c) *caruncula lacrymalis.* — 2) f. *a)* कनीनकी *Mädchen, Jungfrau. — b)* कनीनका *Augenstern. — c)* कनीनिका *α) Augenstern. — β) *der kleine Finger. — γ)* Name verschiedener Sâman. प्रजापतेश्च कनीनिके ह्व अत्रेर्वा Ârsh. Br. कनीनिक n. Ind. St. 3.
कनीयस् 1) Adj. *a) kleiner, geringer, weniger, überaus klein, — gering, — wenig. — b) jünger;* m. *ein jüngerer Sohn* oder *Bruder.* — 2) *f. कनीयसी *eine jüngere Schwester der Gattin* Gal.
कनीयस 1) Adj. *a, kleiner, geringer. — b) jünger.* — 2) *n. *Kupfer.*
कनीयस्त्व n. Nom. abstr. zu कनीयस् 1) *a)* Hemâdri 1,390,7.
कनीयस्विन् Adj. *geringer.*
कनीयःस्तन Adj. *weniger Zitzen habend* Çat. Br. 6,5,2,19.
कनीयोऽन्तर Adj. (f. आ) *weniger Silben habend* Tâṇḍja-Br. 9,3,9.
*कनेरा f. = कणेरा.
कनेरिन् m. N. pr. eines Lehrers.
*कन्त und *कन्ति Adj. *glücklich.*
*कन्तु 1) Adj. *glücklich.* — 2) m. *a) Herz. — b) der Liebesgott. — c) Kornkammer.*
कन्तुक m. oder f. आ *ein geflicktes Kleid* Hemâdri 1,57,6. 8.
कन्त्व n. *Glück, Wohlfahrt* Maitr. S. 1,10,10.
*कन्धक 1) m. N.pr. eines Mannes. — 2) f. आ = कन्धारी Râǵan. 8,54.
कन्धडि, कन्धद् oder कन्धरि m. N. pr. eines Lehrers.
*कन्धरी f. = कन्धारी Râǵan. 8,54.
कन्धलिन् = कन्धडि u. s. w.
कन्था f. 1) *ein geflicktes Kleid.* — 2) *Mauer. — 3) *Stadt. — 4) *ein best. Baum. — 5) *N. pr. einer Oertlichkeit.*
*कन्थारी f. *eine Art Opuntia* Râǵan. 8,54.
कन्थेश्वरतीर्थ n. N. pr. eines Tîrtha.
1. कन्द् 1) m. *n. *a) Wurzelknolle, Zwiebel. — b) die Knolle von Amorphophallus campanulatus. — c) Knoblauch. — d) Knolle, Knoten* überh. *— e) Anschwellungen des uterus und der vagina. — f) ein best. Metrum. — g) ein best. Tact* S. S. S. 213. — 2) f. ई in मास°.
2. *कंद m. *Wolke.*
*कन्दगुडूची f. *eine Art Cocculus* Râǵan. 3,3.
कन्दज Adj. *aus Knollen wachsend, — entstanden, in Kn. enthalten.*
*कन्दट m. *die weisse Wasserlilie.*
*कन्दफला f. *eine best. Cucurbitacee.*
*कन्दबल्लजा f. *ein best. Knollengewächs.*
*कन्दमूल n. und *°क m. (Gal.) *Radieschen.*
कन्दर 1) (*m.) f. (आ) n. (adj. Comp. f. आ) *Höhle, Schlucht.* — 2) *m. *ein Haken zum Antreiben des Elephanten.* — 3) f. आ *a) *die Laute der Kâṇḍâla. — b)* N. pr. einer der Mütter im Gefolge Skanda's. — 4) *n. *Ingwer.*
कन्दरवत् Adj. *mit Höhlen —, mit Schluchten versehen.*
*कन्दराकर m. *Berg.*
*कन्दराल m. 1) *Wallnussbaum.* — 2) *Hibiscus populneoides.* — 3) *Ficus infectoria.*

*कन्दरालक m. *Ficus infectoria.*

*कन्दरोद्भवा f. *eine dem* पाषाणभेद *ähnliche Pflanze* Râǵan. 5,13.

*कन्दरोहिणी f. *eine Art Cocculus* Râǵan. 3,3.

कन्दर्प 1) m. (adj. Comp. f. आ) *a) der Liebesgott, Geschlechtsliebe. — b) ein best.* Râga S. S. S. 36. — *c) ein best. Tact* S. S. S. 207. — *d) *penis* Gal. — *e)* N. pr. zweier Manner. — 2) *f. आ N. pr. einer göttlichen Dienerin des 15ten Arhant's bei den Gaina.

कन्दर्पकुमाराभ्र n. *eine best. hauptsächlich aus Talk bestehende Mixtur* Mat. med. 78.

*कन्दर्पकूप m. *die weibliche Scham.*

कन्दर्पकेतु m. N. pr. eines Mannes.

कन्दर्पकेलि m. Titel eines Werkes.

कन्दर्पचूडामणि m. Titel eines Werkes.

*कन्दर्पजीव m. *ein best. Strauch.*

*कन्दर्पमातृ f. Bein. der Lakshmî Gal.

*कन्दर्पमुसल m. *das männliche Glied.*

कन्दर्पप्रङ्गल m. *quidam coeundi modus.*

कन्दर्पसिद्धान्त m. N. pr. eines Scholiasten.

कन्दर्पसेना f. 1) ein Frauenname. — 2) N. pr. einer Surâñganâ Ind. St. 15,232.

कन्दल 1) m. f. n. *a) *Schädel* oder *Gürtel. — b) *ein junger Schoss. — c) *ein sanfter Ton. — d) *Verfinsterung, Finsterniss. — e) *Tadel.* — 2) m. *a) *Gold.* — *b) Kampf.* Am Ende eines adj. Comp. f. आ. — 3) f. ई *a) *eine Art Antilope. — b) eine best. Pflanze mit weissen Blüthen* (die beim Beginn der Regenzeit in grosser Menge plötzlich erscheinen) Bâlar. 147,13. Prasannar. 32,7. 150,21. — *c) *Lotussamen. — d) *Fahne. — e)* Titel eines Werkes. — 4) n. *die Blüthe der* Kandalî. Am Ende eines adj. Comp. f. आ.

*कन्दलता f. *ein best. Knollengewächs.*

कन्दलय्, °यति 1) *in grosser Menge und auf einmal erscheinen.* कन्दैः कन्दलितम् (impers.) Spr. 4462, v. l. — 2) *reichlich* oder *auf einmal hervorbringen, — erzeugen, — bewirken* Bâlar. 118,23. Prasannar. 36,9. 148,14. 151,11. कन्दलित *reichlich* oder *ganz unerwartet hervorgebracht, — bewirkt* Bâlar. 98,19.

*कन्दलात m. *eine Schlangenart* Gal.

कन्दलायन m. N. pr. eines Weisen der Vorzeit.

कन्दलिन् 1) Adj. *a) mit Blüthen der* Kandalî *bedeckt* Spr. 6171. — *b)* am Ende eines Comp. *erfüllt —, voll von* Kâd. 200,23. 233,22. — 2) *m. *eine Art Antilope.*

कन्दलीकार m. *der Verfasser der* Kandalî.

कन्दवत् m. *eine Species der* Soma-*Pflanze.*

*कन्दवर्धन m. *die Knolle von Amorphophallus campanulatus* Râǵan. 7,63.

*कन्दवल्ली f. *eine best. Arzneipflanze.*

कन्दशाक n. *Knollengemüse* Buâvapr. 1,143.

*कन्दशूरण m. *Amorphophallus campanulatus* Râǵan. 7,62.

*कन्दसंज्ञ n. = कन्द 1) *e).*

कन्दसंभव Adj. *aus Knollen wachsend.*

*कन्दसार und *°क (Gal.) n. Indra's *Wald.*

*कन्दाढ्य m. *ein best. Knollengewächs.*

*कन्दामृता f. *eine Art Opuntia* Râǵan. 8,54.

*कन्दार्क m. *Amorphophallus campanulatus* Râǵan. 7,63.

*कन्दालु m. Bez. *verschiedener Knollengewächse.*

कन्दाशन Adj. *von Knollen sich nährend* Bâlar. 298,12.

*कन्दिन् m. *Amorphophallus campanulatus* Râǵan. 7,62.

*कन्दिरी f. *Mimosa pudica.*

*कन्दिल m. *ein best. Knollengewächs* Gal.

कन्डु 1) (*m. *f.) *Röstpfanne.* — 2) m. *a) *ein best. wohlriechender Stoff.* — *b)* N. pr. eines Mannes.

कन्डुक m. 1) *Röstpfanne.* — 2) *Spielball* Spr. 7721. — 3) *Kugel.* — 4) *Kopfkissen* Spr. 4601. Auch n. nach v. l. — 5) *Betelnuss* Nigh. Pr. — 6) *ein best. Tact* S. S. S. 211. Verz. d. Oxf. H. 87,*a*,9.

कन्डुकागृह n. *Bratküche* Comm. zu Kâtj. Çr. 4,7,16.

*कन्डुकप्रस्थ m. N. pr. einer Stadt.

कन्डुकाय्, °यते *einem Spielball gleichen* Bâlar. 226,11.

कन्डुकेश und कन्डुकेश्वरलिङ्ग n. Name eines Liñga.

कन्डुगृह n. (Comm. zu Kâtj. Çr. 4,7,16, v. l.) und *कन्डुशाला f. *Bratküche.*

*कन्दूरक m. *ein best. wohlriechender Stoff* Gal.

*कन्देलु m. *Scirpus Kysoor* oder *ein ähnliches Gras* Nigh. Pr.

*कन्दोट 1) m. *Nymphaea esculenta.* — 2) n. *eine blaue Lotusblüthe.*

*कन्दोत m. *Nymphaea esculenta.*

*कन्दोत्थ n. = कन्दोट 2) Râǵan. 10,202.

*कन्दोद्भवा f. *eine Art Cocculus* Râǵan. 3,3.

*कन्दोषध n. *Arum* Nigh. Pr.

*कंध m. *Wolke.*

कंधर 1) m. f. (आ) *Hals.* Am Ende eines adj. Comp. f. आ. — 2) m. *a) *Wolke. — b) *Amaranthus oleraceus.*

*कंधि m. 1) *Meer.* — 2) *Hals.*

कण्व 1) m. N. pr. eines Ṛshi R. Gorr. 5,91,7. कण्व ed. Bomb. 6,18,26. — 2) *n. *a) Ohnmacht. — b) Sünde.*

कन्य 1) Adj. (f. आ) *der kleinste* Hemâdri 1,302, 3.11.13. — 2) f. कन्या, कनिंघा *a) Mädchen, Jungfrau, Tochter. — b) die Jungfrau im Thierkreise* 178,18. — *c) Weibchen eines Thieres.* भुजंग° Mṛkkh. 62,20. — *d)* Bein. oder *eine Form der* Durgâ. — *e) ein in* Kaçmîra *wachsendes Knollengewächs. — f) *Aloe perfoliata* und auch Bez. *anderer Pflanzen. — g) *grosse Kardamomen. — h) ein best. Metrum.*

कन्यक 1) Adj. (f. आ) *der kleinste* Hemâdri 1,302, 16. — 2) f. आ *a) Mädchen, Jungfrau, Tochter. — b) die Jungfrau im Thierkreise. — c)* Bein. der Durgâ. — *d) *Aloe indica.* — 3) *f. कन्यका = 2) *a).*

कन्यकागार n. *Gynaeceum.*

कन्यकागुण m. Pl. N. pr. eines Volkes.

कन्यकुब्ज n. *f. (आ) N. pr. einer Stadt.

कन्यकुमारी f. Bein. der Durgâ Taitt. Âr.

कन्यना und कन्यला f. *Mädchen.*

कन्यस 1) Adj. (f. आ und ई) *a) der kleinere, kleinste* Hemâdri 1,123,11. 124,4. 401,14.16. — *b) jünger.* — 2) *f. आ *der kleine Finger.*

कन्याका f. 1) *Mädchen, Jungfrau. — 2) *Augenstern* Ait. Âr. 353,5.

*कन्याकुब्ज n. und *°ब्जा (Gal.) f. = कन्यकुब्ज.

कन्याकुमारी f. wohl *eine Form der* Durgâ. Vgl. कन्यकु°.

कन्याकूप m. N. pr. eines Tîrtha.

कन्यागर्भ m. *das Kind eines unverheiratheten Frauenzimmers.*

*कन्याज und *°ज्ञात m. *der Sohn eines unverheiratheten Frauenzimmers* Gal.

*कन्याट 1) Adj. *Mädchen nachstellend.* — 2) m. *Gynaeceum.*

कन्यातीर्थ n. N. pr. eines Tîrtha.

कन्यात्व n. *Jungfrauschaft.*

कन्यादातृ Nom. ag. *der eine Tochter verheirathet* 192,28.

कन्यादान n. *das Verheirathen einer Tochter.*

कन्यादूषक Adj. *eine Jungfrau schändend.*

कन्याधन n. *Aussteuer.*

*कन्यापति m. *Schwiegersohn.*

*कन्यापाल m. *Verkäufer von berauschenden Getränken.*

*कन्यापुत्र m. = कन्याज.

कन्यापुर n. *Gynaeceum.*

कन्याप्रदान n. = कन्यादान.

कन्याभर्तृ m. Bein. Kârttikeja's.

कन्याभाव m. *Jungfrauschaft.*

कन्याभिक्ष n. *das Betteln um ein Mädchen* 68,14.

कन्यामय Adj. *in einer Jungfrau* oder *Tochter*

bestehend.

*कन्याराम m. N. pr. eines Buddha.

कन्यावत् Adj. *eine Tochter habend;* m. *der Vater des Mädchens* Gaut.

कन्यावेदिन् m. *Schwiegersohn.*

कन्याव्रत n. *die menses der Weiber.* °स्था Adj. f. *sich in dieser Periode befindend* Kathâs. 26,56.

कन्याश्रम m. N. pr. einer *Einsiedelei.*

कन्यासंवेद्य n. N. pr. eines Tirtha.

कन्यासमुद्भव Adj. *von einem unverheiratheten Frauenzimmer geboren.*

कन्याह्रद m. N. pr. eines Tirtha.

*कन्युष n. *die Hand unterhalb des Handgelenks.*

कन्हभृ m. N. pr. eines Mannes.

*कप् v. l. für क्रप्.

कप m. Pl. Bez. *bestimmter Götter.*

कपट 1) m. n. *a) Betrug, Hinterlist.* Häufig in Comp. mit dem, was als simulirt oder falsch bezeichnet werden soll (कपट geht voran). कपटात् und कपट° *unter dem Scheine von* (im Comp. vorangehend) Prasannar. 37,5. 148,18. — 2) m. N. pr. eines Dânava. — 3) *f. ई *a) ein best. Maass, zwei Handvoll.* — *b) ein dem* Devadâru *verwandter Baum mit wohlriechendem Harze* Nigh. Pr.

*कपटचीडाभि. = कपट 3) *b)* Nigh. Pr.

कपटदैत्य m. N. pr. eines Daitja oder *ein einen* Daitja *simulirender Mann.*

कपटनाटक m. N. pr. eines Mannes Vâs.

कपटप्रबन्ध m. *ein listiger Anschlag.*

*कपटिक Adj. *mit Betrug zu Werke gehend.*

कपटित LA. 30,7 schlechte Lesart; vgl. Spr. 3092.

*कपटिन् 1) Adj. = कपटिक. — 2) f. °नी *ein best. Parfum.*

कपटेश्वर 1) n. N. pr. eines Heiligthums. — 2) *f. ई *Solanum diffusum* Râgân. 4,34.

कपनी f. *Raupe.*

कपर्द m. 1) *Otterköpfchen.* Als Scheidemünze = $^1/_{80}$ Paṇa. — 2) *aufgewundene Haarflechte.*

कपर्दक 1) m. f. (°र्दिका) *Otterköpfchen.* — 2) m. **aufgewundene Haarflechte.* — 3) f. **eine Gansart* Gal.

कपर्दयक्ष m. N. pr. eines Jaksha Çatr. 14,175. Vgl. कपर्दिन् 2) *b)* β).

कपर्दिकारिका f. Pl. *die* Kârikâ *des* Kapardin.

कपर्दिन् 1) Adj. *a) dessen Haar in Form einer Muschel aufgewunden ist.* — *b) zottig.* — 2) m. *a)* Bein. Çiva's Gaut. — *b)* N. pr. α) eines der 11 Rudra. — β) *eines* Jaksha Çatr. 14,246. 253. — γ) eines Autors Sâj. zu ṚV. 1,60,1. — 3) f. °नी N. pr. der Schutzgöttin der Bhṛgu.

कपर्दिभाष्य n. Titel eines Werkes.

कपर्दिस्वामिन् m. N. pr. = कपर्दिन् 2) *b)* 8).

कपर्दीविनायकव्रत (!) n. *eine best. Begehung.*

कपर्दीशलिङ्ग n. Name eines Liṅga.

कपर्दीश्वरतीर्थ n. N. pr. eines Tirtha.

कपल n. *Hälfte, Theil.*

कपाट 1) m. *f. n. (adj. Comp. f. आ) *Thür —, Thorflügel.* Eine breite Brust wird mit einem *Thürflügel* verglichen. — 2) n. *a) *Fensterladen* Molesw. — *b)* N. pr. einer Stadt.

कपाटक 1) am Ende eines adj. Comp. (f. °टिका) = कपाट 1). — 2) f. °टिका f. dass. Comm. zu Buâc. P. 3,15,29.

*कपाटघ्न Adj. Subst. *eine Thür einbrechend, ein solcher Dieb.*

कपाटतोरणवत् Adj. *mit Thorflügeln und bogenförmigen Verzierungen darüber geschmückt.*

कपाटसंधि m. *eine best. Art von Multiplication.*

कपाटसंधिक Adj. als Bez. *eines best. Verbandes.*

कपाटित Adj. *verschlossen* Râǵat. 8,321.

*कपाटिनी f. = कपट 3) *b)* Râǵân. 12,33. Nigh. Pr.

कपायी f. *Aeffin* in वृषा°.

कपाल 1) (*m.) n. (adj. Comp. f. आ) *a) Schale, Schüssel.* — *b) Deckel.* — *c) Scherbe.* — *d) Hirnschale, Schädel, Schädelknochen.* — *e) Schale des Eies.* — *f) Schale der Schildkröte.* — *g) Hemisphäre.* — *h) Pfanne am Schenkel des Menschen* oder *Thieres, ein schalen-* oder *scheibenförmiger Knochen.* — *i) eine Art Aussatz.* — *k) *Menge.* — 2) m. *a)* = °संधि. — *b) eine best. Mischlingskaste.* — *c)* N. pr. verschiedener Männer. Pl. Name einer Schule und Secte (VP.^{2} 5,287. 375). — 3) f. ई = 1) *a)* Spr. 4102. — 4) wohl n. Titel eines Tantra.

कपालक 1) Adj. *schalenförmig.* — 2) m. *Schale, Schüssel* Hemâdri 2,*a*,80,13. 127,17 (°कपालकौ zu lesen). — 3) f. °लिका *a) Scherbe.* — *b) Weinstein der Zähne.*

कपालकेतु m. *ein best. Komet.*

कपालखड्गिन् Adj. *einen Schädel und ein Schwert tragend* Hemâdri 2,*a*,86,14.

*कपालनालिका f. *eine Spindel zum Aufwinden von Baumwolle u. s. w.*

कपालपाणि Adj. *einen Schädel in der Hand haltend.* Nom. abstr. °त्व n.

कपालपाशिन् Adj. *einen Schädel und eine Schlinge tragend* Hemâdri 2,*a*,86,8.

*कपालभृत् m. Bein. Çiva's.

कपालमाला f. N. pr. eines Wesens im Gefolge der Devî.

कपालमालिन् Adj. *mit Schädelknochen bekränzt* Hemâdri 2,*a*,87,19. 123,12.

कपालमोचन n. N. pr. eines Tirtha.

*कपाललासिका f. = कपालनालिका Gal.

कपालवज्रिन् Adj. *einen Schädel und einen Donnerkeil tragend* Hemâdri 2,*a*,86,11.

कपालवत् Adj. *einen Schädel tragend* Bâlar. 29,11.

कपालशिरस् n. *Kehlkopf.*

कपालशूलखट्वाङ्गिन् Adj. *einen Schädel, einen Spiess und eine Keule tragend* (Çiva) Hemâdri 1, 234,18.

कपालसंधि m. *ein auf gleichen Verhältnissen beruhendes Bündniss* Spr. 1530.

कपालस्फोट m. N. pr. eines Rakshas.

कपालि m. Bein. Çiva's, = कपालिन्.

कपालिन् 1) Adj. *a) eine Schale* (zum Betteln) *tragend* Nâr. 3,62. — *b) mit Schädelknochen versehen.* — 2) m. und °नी f. *a) der Sohn* (*die Tochter*) *einer Brahmanin und eines Fischers.* — *b) der Anhänger* (*Anhängerin*) *einer best. Çiva'itischen Secte.* — 3) m. *a)* Bein. Çiva's Bâlar. 111,14. — *b)* N. pr. α) eines der 11 Rudra. — β) eines best. Krankheitsdämons Hariv. 9357. — γ) eines Lehrers. — 4) f. °नी *a) eine Form der* Durgâ. — *b)* N. pr. eines Wesens im Gefolge der Devî.

कपालिन Adj. *zu* Kapâlin *in Beziehung stehend.*

*कपालीन m. *Bachstelze* Gal.

कपालेश्वरतीर्थ n. N. pr. eines Tirtha.

कपि 1) m. *a) Affe.* Das *f. कपि und कपी. — *b) *Elephant.* — *c) *Emblica officinalis, *eine* Karaṅǵa-*Species und *Olibanum* (Râǵân. 12,105). — *d) *die Sonne.* — *e)* Bein. Vishṇu-Kṛshṇa's. — *f)* N. pr. verschiedener Männer. Pl. *ihr Geschlecht.*

कपिकच्कु und *°च्कू f. *Mucuna pruritus.*

*कपिकच्कुफलोपमा f. *eine best. Schlingpflanze* Râǵân. 3,115.

*कपिकच्कुरा f. *Mucuna pruritus.*

*कपिकन्डुक n. *Schädel.*

*कपिका f. *Vitex Negundo.*

कपिकेतन m. Bein. Arǵuna's, Sohnes des Pâṇḍu.

*कपिकेश Adj. *braunhaarig.*

*कपिकोलि m. *eine Zizyphus-Species.*

*कपिङ्गल m. v. l. für कपिञ्जल *Haselhuhn.*

*कपिचूड m. (Râǵân. 11,172), *°चूडा f. und *°चूत m. *Spondias mangifera.*

*कपिज्ञ m. *Olibanum* Râǵân. 12,106.

*कपिज्ञाङ्किका f. *eine Ameisenart.*

कपिञ्जल 1) m. *a) Haselhuhn.* — *b) *Cuculus melanoleucus.* — *c)* N. pr. α) eines Vidjâdhara

Bâlar. 89,12. — β) eines Mannes. — γ) eines Sperlings. — 2) f. कपिञ्जला N. pr. eines Flusses.

कपिञ्जलक m. Hypokoristikon von कपिञ्जल 1) c) β).

*कपिञ्जलाद् m. N. pr. eines Mannes.

*कपिञ्जलार्म n. Kâç. zu P. 6,2,90.

कपितीर्थ n. N. pr. eines Tîrtha.

कपितैल n. *Liquidambar* Bhâvapr. 1,187.

कपित्थ m. 1) *Feronia elephantum*; n. *die Frucht*. — 2) *eine best. Stellung der Hand*.

कपित्थक m. n. (*die Frucht*) = कपित्थ 1).

कपित्थत्वच् f. *die Rinde von Feronia elephantum* Bhâvapr. 1,194.

*कपित्थपर्णी f. *eine best. Pflanze* Ratnam. 112.

*कपित्थफल m. *eine Mangoart*.

*कपित्थानी f. = कपित्थपर्णी Ratnam. 112.

*कपित्थास्य m. *eine Affenart*.

*कपित्थिनी f. *eine an* Kapittha *reiche Gegend*.

*कपित्थिल Adj. von कपित्थ.

कपिध्वज m. = कपिकेतन.

कपिनामक m. *Liquidambar* Bhâvapr. 1,187.

*कपिनामन् m. dass. Ratnam. 42.

*कपिनाशन n. *ein geistiges Getränk* Gal.

कपिनास m. und °नासिका f. *ein best. Saiteninstrument* S. S. S. 185. 191.

*कपिनिद्रा f. *ein best. Arzeneistoff* Gal.

कपिपति m. Bein. Hanumant's Spr. 6230.

*कपिपिप्पली f. 1) *roth blühender* Apâmârga. — 2) *Scindapsus officinalis*.

*कपिप्रभा f. *Mucuna pruritus*.

*कपिप्रभु m. Bein. Râma's.

*कपिप्रिय m. 1) *Spondias mangifera* Râǵan. 11, 172. — 2) *Feronia elephantum*.

कपिभक्त m. *ein best. süsser Stoff*.

*कपिरक = कपिलक.

*कपिरथ m. Bein. Râma's.

*कपिरम्भा f. *Spondias mangifera* Râǵan. 11,172.

*कपिरोमफला und *°रोमलता (Gal.) f. *Mucuna pruritus*.

कपिल 1) Adj. (f. आ) *bräunlich, röthlich*. — 2) m. *a) die bräunliche oder röthliche Farbe* Suçr. 2, 280,1. — *b) eine Mausart*. — *c) eine Affenart*. — *d) *eine Hundeart*. — *e) *Weihrauch*. — *f)* N. pr. α) eines alten Weisen. — β) verschiedener anderer Männer. — γ) eines Dânava. — δ) eines Schlangendämons. — ε) Pl. eines Volkes Varâh. Bṛh. S. 14,17. — ζ) eines von einem Kapila beherrschten Varsha in Kuçadvîpa VP. 2,4,37. — η) verschiedener Berge und Gebirge. — *g) ein best. Feuer* (mit dem Weisen identificirt). — *h)* Bein. der *Sonne*. — *i)* Pl. Bez. *der Brahmanen in* Çâlmaladvîpa VP. 2,4,31. — *k) ein Sänger, der zu hoch oder zu tief singt*, S. S. S. 117. — 3) f. आ *a) eine bräunliche Kuh*. — *b) eine Blutegelart* 217,12. 13. — *c) eine Spinnenart* Suçr. 2,296,12. — *d) *Dalbergia Sissoo* oder *eine verwandte Species*. — *e) *Aloe perfoliata*. — *f) *ein best. Arzeneistoff*. — *g) *eine Art Messing*. — *h)* N. pr. α) einer Tochter Daksha's und Name der Dâkshâjaṇî in Mahâliṅga. — β) einer Kiṁnara-Jungfrau Kâraṇḍ. 6,5. — γ) *des Weibchens vom Elephanten Puṇḍarîka. — δ) eines Flusses.

कपिलक 1) Adj. (f. °लिका) *röthlich*. — 2) *f. °लिका N. pr. eines Frauenzimmers.

कपिलगीता f. Titel eines Werkes.

कपिलजट m. N. pr. eines Muni.

कपिलदेव m. N. pr. des Verfassers einer Smṛti.

*कपिलद्युति m. *die Sonne*.

*कपिलद्राक्षा f. *Weinstock mit röthlichen Trauben* Râǵan. 11,103.

*कपिलद्रुम m. *Cytisus Cajan*.

*कपिलधारा f. 1) Bein. der Gaṅgâ. — 2) N. pr. eines Tîrtha.

कपिलपञ्चरात्र n. Titel eines Werkes.

कपिलपुर n. = कपिलवस्तु.

*कपिलफला f. = कपिलद्राक्षा Râǵan. 11,103.

कपिलभद्रा f. ein Frauenname (buddh.)

कपिलभाष्य n. = कपिलसांख्यप्रवचनशास्त्रभाष्य.

कपिलरुद्र m. N. pr. eines Dichters.

कपिलर्षि m. *der* Ṛshi Kapila 106,22. 28.

*कपिललोह *eine Art Messing* Nigh. Pr.

कपिलवस्तु N. pr. der Geburtsstadt Çâkjamuni's.

कपिलशर्मन् m. N. pr. eines Brahmanen.

*कपिलशिंशपा f. *eine Varietät von Dalbergia Sissoo* Râǵan. 9,135.

कपिलसंहिता f. Titel eines Upapurâṇa.

कपिलसांख्यप्रवचन n. = सांख्यप्रवचन. °भाष्य n. *der Commentar dazu*.

*कपिलाक्षा f. = कपिलाक्षी 2) Gal.

*कपिलाक्षी f. 1) *Koloquinthengurke*. — 2) = कपिलशिंशपा Râǵan. 9,135.

कपिलाचार्य m. Kapila *der Lehrer*, auf Çiva übertragen.

*कपिलाञ्जन m. Bein. Çiva's.

कपिलातीर्थ n. N. pr. eines Tîrtha.

*कपिलाधिका f. *eine Ameisenart* Nigh. Pr.

*कपिलापति m. Bein. Drupada's Gal.

कपिलाय्, °यते *in's Bräunliche oder Röthliche spielen* Harshaṅ. 40,20.

कपिलावट m. N. pr. eines Tîrtha.

कपिलाश्रम m. N. pr. einer *Einsiedelei* VP.² 3,302.

कपिलाश्व m. 1) Bein. Indra's. — 2) N. pr. eines Mannes.

कपिलाषष्ठी f. *der 6te Tag in der dunkelen Hälfte des* Bhâdrapada.

कपिलाह्वद m. N. pr. eines Tîrtha.

कपिलिमन् m. Nom. abstr. zu कपिल 1).

कपिली Adv. mit कर् *bräunlich oder röthlich färben* Kâd. 156,22.

कपिलेश्वरतीर्थ n. N. pr. eines Tîrtha.

कपिलेश्वरदेव m. N. pr. eines *Fürsten*.

*कपिलोमफला f. *Mucuna pruritus*.

*कपिलोला f. *Piper aurantiacum* Râǵan. 6,114.

*कपिलोह n. *Messing*.

*कपिल्लक 1) m. *eine Art rothes Pigment* Gal. — 2) f. *ल्लिका *Scindapsus officinalis*.

*कपिवक्त्र m. Bein. Nârada's.

कपिवन m. N. pr. eines Mannes.

*कपिवल्लिका und *°वल्ली f. *Scindapsus officinalis*.

कपिश 1) Adj. (f. आ) *bräunlich, röthlich*. — 2) *m. *a) Weihrauch*. — *b) die Sonne* Gal. — *c)* Bein. Çiva's Gal. — 3) f. आ *a) *eine Art Rum*. — *b)* N. pr. α) *der Mutter der Piçâka. — β) *eines Flusses*. — 4) *n. = 3) *a)* Gal.

कपिशभ्रू f. ein Frauenname.

कपिशय्, °यति *röthlich färben* Nâǵân. 70. Prasannar. 130,22.

*कपिशाञ्जन m. Bein. Çiva's.

कपिशावदान n. Titel eines buddh. Avadâna.

*कपिशिरस् n. *Mauersims* Gal.

*कपिशीका f. *eine Art Rum*.

कपिशीर्ष n. *Mauersims* Vikramâṅkaṅ. 2,7.

कपिशीर्षी f. *eine Art Laute*.

*कपिशेनण m. *Asteracantha longifolia* Gal.

कपिष्ठल m. N. pr. eines Ṛshi. Pl. *sein Geschlecht*. °संहिता.

कपिस्कन्ध m. N. pr. 1) eines Wesens im Gefolge Skanda's MBh. 9,45,57. — 2) eines Dânava.

कपिस्थल n. 1) *Standort von Affen*. — 2) N. pr. einer Stadt.

*कपिस्था f. *eine Art Kardamomen* Gal.

कपिस्वर m. N. pr. eines Mannes.

*कपोकच्छु f. = कपि°.

*कपोज्य m. *Mimusops Kauki*.

*कपोत m. *eine best. Pflanze*, = श्वेतबुक्का Ratnam. 32.

कपोतक n. *Berberis asiatica* Bhâvapr. 1,177.

कपोतन m. 1) *Spondias mangifera*. — 2) *Thespesia populnea*. — 3) *Acacia Sirisa*. — 4) *Ficus religiosa*. — 5) *Areca Faufel*. — 6) *Aegle Marme-*

los. — Im Sūça. nicht naher zu bestimmen.

कपोन्द्र m. Bein. 1) Vishṇu's. — 2) Gâmbavant's. — 3) Sugrîva's. — 4) Hanumant's R. 7,36,44. 45.

कपोवत्त् N. pr. 1) m. eines Weisen. — 2) f. वती eines Flusses.

कपोवक् Kâç. zu P. 6,3,121.

कपोश्रर् m. Bein. Sugrîva's.

*कपोष्ट m. 1) *Feronia elephantum.* — 2) = राज्ञादनी.

कपुच्छ्कुल n. 1) *das Haar am Hinterhaupte* Gobh. 2,9,18. — 2) *die Schale* oder *Kelle des Opferlöffels.*

कपुत्सल n. v. l. für कपुच्छ्कुल 2).

*कपुष्टिका f. = कपुञ्जिका.

कपुञ्जिका f. *Haarbüschel an der Seite des Kopfes* Gobh. 2,9,12.

कपूय Adj. (f. या) *stinkend.*

कपूय् und कपूथ् m. *das männliche Glied.*

कपोत 1) m. *a) Taube, Täuberich. — b) * Vogel. — c)* = कपोतपालि Vâstuv. 667. — *d) eine best. Stellung der Hand. — e) die graue Farbe der Taube. — f) Antimonglanz.* — 2) f. कपोती *eine weibliche Taube.*

कपोतक 1) Adj. (f. °तिका) *taubenfarbig, grau.* — 2) m. *a) Täubchen, Taube. — b) eine best. Stellung der Hand.* — 3) f. °तिका *ein weibliches Täubchen.* — 4) f. ई *ein best. Vogel.* = श्यामा. — 5) n. *Antimonglanz* Kâraka 6,18.

*कपोतकीय Adj. von कपोत.

कपोतचरणा f. *ein best. wohlriechender Stoff* Bhâvapr. 1,195.

*कपोतपर्णी f. *Kardamomen* Gal. Fehlerhaft für कपोतत्वर्णी.

*कपोतपाक 1) m. *a) eine junge Taube. — b)* Pl. N. pr. eines Kriegerstammes. — 2) f. या *eine Fürstin der* Kapotapâka. °पाकी Kâç.

*कपोतपाद् Adj. *taubenfüssig.*

कपोतपालि f. *Fries, Carnies* (eines Gebäudes).

*कपोतपालिका und °पाली f. *Taubenschlag.*

*कपोतत्वाणा f. = कपोतचरणा Râgân. 12,163.

कपोतरतस m. N. pr. eines Mannes.

कपोतरोमन् m. N. pr. eines Fürsten.

*कपोतवक्र n. *eine best. Pflanze.*

कपोतवङ्क्रा f. *eine best. Arzneipflanze.*

कपोतवर्ण 1) Adj. *bleigrau.* — 2) *f. ई *kleine Kardamomen.*

कपोतवल्ली f. *eine best. Pflanze.*

*कपोतवेगा f. *Ruta graveolens* Râgân. 5,63.

*कपोतसार n. *Antimonglanz* Râgân. 13,99.

कपोतस्तुत und °क m. *eine best. Stellung der Hand.*

*कपोतास्थि n. *Antimonglanz.*

कपोताभ Adj. *bleigrau*

*कपोतारि m. *Falke.*

कपोतिन् Adj. *taubenähnlich.*

कपोल 1) m. *a) Wange.* Am Ende eines adj. Comp. f. या. — *b)* Pl. Name einer Schule des weissen Jagurveda Ârsh. 46,13. — 2) *f. ई *Kniescheibe.*

कपोलक n. *Wange* Hemâdri 1,435,11. — 2,a.127,17 fehlerhaft für कपोलक.

कपोलकवि m. N. pr. eines *Dichters.*

कपोलकाष m. *ein Gegenstand, an dem sich die Wange reibt.*

कपोलपत्त्र n. *ein auf die Wange aufgetragenes Zeichen* Naish. 7,60.

कपोलपालि und °पाली (Spr. 7792. Kâd. II,16,18) f. *Backenrand.*

कपोलफलक n. (adj. Comp. f. या) *Backenknochen.*

कपोलभित्ति f. dass.

कप्पिण, कप्पिन oder कप्पिल्ल m. N. pr. eines Mannes.

*कप्याज्य n. *Weihrauch.*

कप्यास n. *Gesäss eines Affen* Khând. Up. 1,6,7.

*कप्यास्य (Conj.) m. Bein. Nârada's.

कम्बल Adj. TBr. 2,7,18,4 nach der Lesart des Comm.

कफ m. *Phlegma, Schleim* (eine der 3 Flüssigkeiten im menschlichen Körper).

*कफकूर्चिका f. *Speichel.*

कफगण्ड m. *eine best. Halskrankheit* Çârṅg. Saṃh. 1,7,79.

कफघ्न 1) Adj. *das Phlegma vertreibend, dem Phl. entgegenwirkend.* — 2) *f. ई *eine best. Pflanze,* = कपुषा Râgân. 4,116.

*कफणि m. f. *Ellbogen.*

कफनाडी f. *eine best. Zahnfistel* Çârṅg. Saṃh. 1,7,76.

कफप्राय und कफल Adj. *phlegmatisch.*

*कफवर्धन m. *eine Species der Tabernaemontana.*

कफवातिक Adj. *bei dem Phlegma und Wind vorwalten.*

*कफविरोधिन् n. und *कफवैरिन् m. (Gal.) *schwarzer Pfeffer.*

कफात्मक Adj. *phlegmatisch.*

*कफात्तक und *कफात्तिक (Gal.) m. *eine best. Pflanze.*

*कफारि m. *getrockneter Ingwer.*

कफिन् 1) *Adj. *phlegmatisch, verschleimt.* — 2) m. *a) * Elephant. — b)* N. pr. v. l. für काप्पिण.

कफिण und कफिल m. Varianten von काप्पिण.

*कफोल्ल m. *Cordia latifolia.*

कफोणि (*m. *f.) *Ellbogen.*

कफोणिगुडाय् °यते *einer Kugel auf dem Ellbogen gleichen, so v. a. nichts weniger als feststehen, durchaus nicht bewiesen sein.* °गित n. Nom. act.

कफोड m. vielleicht *Ellbogen.*

*कब्, काबते (वर्णे). Vgl. कत्.

कबन्ध s. कवन्ध.

कबर 1) Adj. (f. या) *gesprenkelt, bunt.* — 2) m. f. (ई) *Haarflechte* 166,17. Spr. 7809. — 3) *m. *der Etwas hersagt.* — 4) *f. या und ई *Ocimum gratissimum.* — 5) f. ई *a) *Acacia arabica* und *rother Oleander* Nigh. Pr. — *b)* ein Frauenname Ind. St. 14,112. — 6) *n. *a) Salz. — b) Saure. — c) eine Art Sandelholz* Gal.

*कबरपुच्छी Adj. f. *einen flechtenähnlichen Schweif habend.*

*कबरावृत n. *eine Art Schleier* Gal.

*कबित्थ m. = कपित्थ.

*कबिल Adj. = कपिल.

*कबुलि f. *After.*

कम्बु n. AV. 11,3,6 vielleicht = कम्बूक und fehlerhaft für कम्बु; vgl. 11,1,29.

1. कम् Indecl. 1) *wohl, gut, bene.* — 2) hebt einen vorangehenden Dativ hervor. — 3) Fragepartikel. 2. कम् Indecl. *wohl, ja* nach नु, मु und किं. Einmal im AV. betont.

3. *कम् Indecl. 1) *Wasser.* — 2) *Speise.* — 3) *Kopf.*

4. कम्, चकमे (29,12), चक्रमान. कमिष्यते; die Special-Tempora fehlen. 1) *wünschen, begehren, wollen, ein Verlangen haben.* — 2) *lieben, der Liebe pflegen.* — Partic. कान्त s. bes. — Caus. कामयते, episch auch कामयति 1) *wünschen, begehren, wollen, ein Verlangen haben;* mit Acc., Infin. oder *Potent. कामित *erwünscht.* — 2) *lieben, der Liebe pflegen.* — 3) mit वज्र oder अत्यर्थम् *Etwas hoch anschlagen, einen grossen Werth auf Etwas legen.* — 4) *zur Liebe reizen.* — Mit अनु Caus. *wünschen,* mit Acc. — Mit अभि *verlangen nach,* mit Acc. — Caus. 1) *verlangen nach, wünschen;* mit Acc. oder Infin. — 2) *lieben, verliebt sein* Daçak. 87,10. — Mit नि Simpl. und Caus. *sich gelüsten lassen nach, begehren, neidisch sein;* mit Acc. — Mit प्र in °कामन und °कामनीय.

*कमक m. N. pr. eines Mannes. Pl. *sein Geschlecht.*

कमठ 1) m. *a) Schildkröte. — b) *Stachelschwein — c) * Wassertopf der Einsiedler.* Nach Einigen n. — *d) *Bambusrohr.* — *e)* N. pr. α) eines Fürsten. — β) eines Muni. — γ) eines Asura.

कमण्डलु 1) m. *n. *Wassertopf der Einsiedler.*

— 2) *m. *Ficus infectoria.* — 3) *f. ॰लू *a*) = 1). — *b*) *ein best. vierfüssiges Thier.*

*कमण्डलुतरु m. *Ficus infectoria.*

कमण्डलुधर m. Bein. Çiva's.

कमण्डल्वम्बुसूत्रिन् Adj. *mit einem Wassertopf und einem Rosenkranz versehen* Hemâdri 1,242,2. 814,4. 2,*a*,109,7.

कमठी f. N. pr. eines Weibes.

कमन 1) Adj. (f. आ) *a*) *begierig, lüstern. — b*) *lieblich, reizend.* — 2) *m. *a*) *der Liebesgott. — b*) Bein. Brahman's. — *c*) *Jonesia Asoka.*

*कमनचक्र m. *Reiher.*

कमनीय Adj. 1) *wonach man ein Verlangen haben kann* oder *darf. — b*) *lieblich, reizend, schön* Spr. 7793.

*कमन्तक und *कमन्दक m. N. pr. zweier Männer. Pl. *ihr Geschlecht.*

*कमन्ध n. *Wasser.*

*कमर Adj. *begierig, lüstern.*

1. कमल Adj. viell. *begierig, brünstig.*

2. कमल Adj. Bez. *einer best. Farbe.*

3. कमल 1) m. (Hemâdri 1,797,11) und n. (adj. Comp. f. आ) *die Blüthe von Nelumbium.* Erscheint früher als उत्पल 97,30. Ungenau für कमलिनी Comm. zu Vâmana 5,1,12. — 2) m. *a*) *eine Hirschart. — b*) *Ardea sibirica. — c*) *Bein. Brahman's. — d*) *ein best.* Dhruvaka (musik.). — *e*) N. pr. α) *eines Schülers des Vaiçaṁpâjana Kâç. zu P. 4,3,104. — β) eines Asura. — 3) f. आ *a*) Bein. α) der Lakshmi und daher Sg. und Pl. *Reichthum, Glücksgüter.* — β) der Dâkshâjaṇi in Kamalâlaja. — *b*) *ein ausgezeichnetes Weib. — c*) *Orange. — d*) N. pr. α) einer der Mütter im Gefolge Skanda's. — β) der Gemahlin Gajâpiḍa's und einer anderen Frau. — 4) f. ई und n. *ein best. Metrum.* — 5) n. *a*) *eine best. Constellation. — b*) *Wasser. — c*) *Kupfer. — d*) *Urinblase. — e*) *Arzenei. — f*) N. pr. einer von Kamalâ erbauten Stadt.

कमलक n. N. pr. einer Stadt.

*कमलकीकर, *कमलकीट und *कमलकीर (so Kâç. st. कमलकीकर) Namen von Dörfern.

कमलगर्भ und कमलज्ञ m. Bein. Brahman's.

कमलदलविमलनेत्रराजमंकुसुमिताभिज्ञ m. N. pr. eines Buddha.

कमलदेव N. pr. 1) m. eines Mannes. — 2) f. ई der Gemahlin Lalitâditja's.

कमलनयन m. N. pr. eines Fürsten.

कमलनाभ m. Bein. Vishṇu's (Nârâjaṇa's) Kâd. II,110,13.

कमलनेत्र Adj. (f. आ) *lotusäugig* Dhûrtan. 48.

कमलपत्र n. *Blatt der Lotusblüthe.* ॰पत्राक्ष Adj.

कमलबान्धव m. Bein. *der Sonne* Kâd. 235,14.

कमलबालनालाय्, ॰यते *einem jungem Lotusstengel gleichen* Ind. St. 15,277.

कमलभव m. Bein. Brahman's Varâh. Bṛh. S. 53,1.

कमलभवन m. desgl. Spr. 4771.

*कमलभिदा f. N. pr. eines Dorfes.

कमलभू m. Bein. Brahman's Vidḍh. 34,5.

कमलमति m. N. pr. eines Mannes.

कमलमय Adj. *ganz aus Blüthen von Nelumbium bestehend* Kâd. II,17,22. Harshaṅ. 90,14.

कमलयोनि m. Bein. Brahman's Hemâdri 1, 816,15.

कमललोचन 1) Adj. (f. आ) *lotusäugig.* — 2) f. आ ein Frauenname.

कमलवती f. N. pr. 1) = कमलदेवी. — 2) einer Prinzessin.

कमलवदन Adj. (f. आ) *ein Lotusgesicht habend.*

कमलवन n. *Lotusgruppe.* Davon ॰मय Adj. *ganz aus Lotusgruppen bestehend* Kâd. 94,7.

कमलवर्धन und ॰वर्मन् m. N. pr. zweier Fürsten.

कमलशील m. N. pr. eines Gelehrten (buddh.).

कमलषष्ठी f. *ein best. sechster Tag.*

कमलसप्तमी f. *ein best. siebenter Tag.*

कमलसंभव m. Bein. Brahman's.

कमलाकर m. 1) *Lotusgruppe, Lotusteich* 298,24 (im Prâkrit). — 2) N. pr. verschiedener Männer, insbes. Gelehrten. Auch ॰भट्ट, भट्ट॰, ॰पूर्त, ॰शर्मन्.

कमलाकरतीर्थयात्रा f. Titel eines Werkes.

कमलाकेशव m. N. pr. eines Heiligthums.

कमलाक्त 1) Adj. (f. ई) *lotusäugig* Spr. 7793. Dhûrtan. 47. — 2) m. oder n. N. pr. einer Oertlichkeit. — 3) f. ई N. pr. einer der Mütter im Gefolge Skanda's.

कमलाग्रज्ञा f. Bein. der Alakshmi Spr. 7769.

कमलाक्षया f. N. pr. einer Apsaras VP.^{2} 2,82.

कमलातीर्थ n. N. pr. eines Tîrtha.

कमलानन्दन n. Metron. des Miçradinakara.

कमलापति m. N. pr. eines Mannes.

कमलाभक्त m. desgl.

कमलायुध m. N. pr. eines Dichters.

कमलालय 1) N. pr. einer Oertlichkeit. — 2) f. आ Bein. der Lakshmi Spr. 7769.

1. कमलासन n. 1) *eine Lotusblüthe als Sitz.* — 2) *eine best. Art zu sitzen.*

2. कमलासन m. Bein. Brahman's.

कमलाहृद m. N. pr. eines *Marktplatzes.*

कमलाह्वास्, ॰सति *lachen wie die* Lakshmi.

कमलिनी f. 1) *Lotuspflanze.* ॰दल *Lotusblatt* 304,19 (im Prâkrit). — 2) *Lotusgruppe, Lotusteich.*

कमलिनीका f. Demin. von कमलिनी 2) Kâd. 243,1.

कमलिनीकान्त n. Bein. *der Sonne.*

कमलिनीबन्धु m. dass. Comm. zu Ganit. 1,1.

कमलेक्षण Adj. (f. आ) *lotusäugig.*

*कमलोत्तर n. *Safflor.*

कमलोत्पलमालिन् Adj. *mit* Kamala *und* Utpala *bekränzt, — reich versehen* MBh. 3,158,81.

कमलोदय m. N. pr. eines Mannes.

कमलोद्भव m. Bein. Brahman's.

*कमा f. *Lieblichkeit, Schönheit.*

कमि Bez. *der Wurzel* कम् 238,28.

कमितर् Nom. ag. *der da liebt,* mit Acc. Naish. 5,34. *Gatte* (von einem Thiere) Bâlar. 28,5.

कमुञा oder कमुञ्जा f. *Schopf.*

कम्प्, कम्पते (episch auch कम्पति) 1) *zittern, beben.* कम्पित *zitternd.* — 2) * = क्रुध्यतिकर्मन्. — Caus. कम्पयति, ॰ते *zittern machen, zum Zittern bringen.* कम्पित *in eine zitternde Bewegung gebracht, geschwungen.* — 2) *schwingend —, trillernd aussprechen.* — Mit अनु *mit Jmd* (Loc. oder Acc.) *Mitgefühl haben, bemitleiden, durch Etwas* (Instr.) *Jmd* (Acc.) *sein Mitgefühl zu erkennen geben.* — Caus. dass., mit Acc. — Mit समनु dass., mit Acc. — Mit अभि *erzittern, erbeben.* — Caus. *aufregen, anlocken.* — Mit आ *erzittern* Kâd. 127,1. — Caus. *erzittern machen.* आकम्पित *erzittern gemacht.* — Mit उद् *aufzittern.* — Caus. *nach oben schwingen, aufschütteln.* — Mit परि Caus. *erzittern machen, schütteln.* — Mit संपरि Caus. dass. — Mit प्र 1) *erzittern.* प्रकम्पित (!) Suparṇ. 4,1. — 2) *aus der festen Lage kommen, locker werden.* — 3) *schwingend klingen.* — Caus. 1) *erzittern machen.* — 2) *schwingen, schütteln.* — Mit अनुप्र Caus. *nach einem Andern schwingen* Âpast. Çr. 12,28. 18,7. — Mit अभिप्र Caus. *aufregen, anlocken.* — Mit संप्र *erzittern.* — Caus. *erzittern machen.* — Mit प्रति Caus. *erzittern machen* MBh. 4,11,2. — Mit वि 1) *erzittern.* — 2) *weichen von* (Abl.). — 3) *sich entstellen.* *विकम्पित *entstellt.* — Caus. *erzittern machen.* — Mit सम् *erzittern.* — Caus. *erzittern machen.*

कम्प m. 1) *das Zittern, Beben, zitternde Bewegung.* — 2) *Erdbeben* 220,23. 26. — 3) *vibratio, trillernde Aussprache.* — 4) *ein best. Tact* S. S. S. 235. — 5) N. pr. eines Mannes.

कम्पन 1) Adj. (f. आ) *a*) *zitternd. — b*) *zittern machend, erschütternd.* — 2) m. *a*) *eine best. Waffe. b*) *eine Species von Fieber* Bhâvapr. 3,71. — *c*) *die kühle Jahreszeit. — d*) N. pr. α) eines Fürsten. — β) eines an Kaçmîra angrenzenden Landes. — 3) f. आ N. pr. eines Flusses. — 4) n. *a*) *das*

Zittern, Beben. — *b) Erdbeben.* — *c) vibratio, trillernde Aussprache.* — *d) das Schütteln, Schwingen.*

कम्पराज m. N. pr. eines Mannes.

*कम्पल m. *Brodfruchtbaum.*

*कम्पलद्रुमन् und *कम्पाङ्ग m. *Wind.*

कम्पाय्, °यते *zittern* Comm. zu Varâh. Bṛh. 6,6.

कम्पिका f. *eine Art Cymbel* S. S. S. 198.

कम्पित n. *das Zittern.*

कम्पिन् Adj. 1) *zitternd.* — 2) am Ende eines Comp. *schüttelnd.*

कम्पिल m. 1) * = कम्पिल्य. — 2) N. pr. eines Mannes, = लवण.

*कम्पिल्य, °क (Kâraka 6,7), कम्पिल्ल, कम्पिल्लक, कम्पिल्वक (! Kâraka 7,23) und *कम्पील n. Râǵan. 13,102. Nach Mat. med. 232 *der Farbstoff, welchen die Rottleria tinctoria liefert.*

कम्प्य Adj. 1) *zum Zittern zu bringen* in अ°. — 2) *trillernd zu sprechen.*

कम्प्र Adj. (f. आ) 1) *zitternd* Bâlar. 35,17. — 2) *behende* Lâṭj. 8,6,10. — 3) *schwankend, ungewiss* Naish. 3,71.

कम्फिल्ल m. = कप्फिण.

*कम्ब्, कम्बति (गतौ).

कम्बल 1) m. n. (selten) *wollenes Tuch,* — *Decke,* — *Gewand* Hemâdri 1,423,17. — 2) m. *a) Wamme.* Am Ende eines adj. Comp. f. आ Hemâdri 1,402,17. 423,17. — *b) Wurm, Insect.* — *c) eine Hirschart.* — *d)* N. pr. α) zweier Männer. — β) eines Schlangendämons. — 3) n. *a) Wasser.* — *b)* N. pr. eines Varsha in Kuçadvîpa.

कम्बलक 1) m. = कम्बल 1). — 2) *f. °लिका gaṇa पत्नादि.

*कम्बलचारायणीय m. Pl. Spottname *einer Schule der* Kârâjaṇa.

कम्बलबर्हिष m. N. pr. eines Mannes.

कम्बलबर्हिस् m. N. pr. eines Sohnes des Uçanas VP.^{2} 4,63. 64.

*कम्बलवाक्य m. = कम्बलिवाह्यक.

*कम्बलहार m. N. pr. eines Mannes. Pl. *sein Geschlecht.*

*कम्बलार्ण n. Vârtt. zu P. 6,1,89.

*कम्बलालुका f. *eine best. Gemüsepflanze* Gal.

*कम्बलिन् m. *Ochs (bewammt).*

*कम्बलिवाह्यक n. *ein von Ochsen gezogener Wagen.*

*कम्बलीय Adj. *zu wollenen Decken u. s. w. geeignet.*

कम्बलेश्वरग्राम m. N. pr. eines *Dorfes.*

कम्बलोदरि m. N. pr. eines Mannes. Pl. *sein Geschlecht.*

*कम्बल्य n. (adj. Comp. f. आ) *hundert Pala Wolle.*

*कम्बि f. 1) *Löffel.* — 2) *Bambusknoten.*

कम्बु 1) m. *n. *Muschel.* कण्ठेन कम्बुतुल्येन Hemâdri 2,*a*,111,10. — 2) m. *a) Armband von Muscheln.* — *b) drei Falten im Nacken* Varâh. Bṛh. S. 70,5. — *c) *Hals.* — *d) *Elephant.* — *e) *ein röhrenförmiger Knochen.* — *f) *eine Art Curcuma.*

कम्बुक 1) *m. *a) Muschel.* — *b) eine verächtliche Person.* — 2) *f. आ *Physalis flexuosa.* — 3) n. N. pr. einer Stadt.

कम्बुकण्ठ (f. ई) und कम्बुकंधर Adj. *einen muschelähnlichen Nacken —, d. i. drei Falten im Nacken habend.*

*कम्बुकाष्ठा f. *Physalis flexuosa* Râǵan. 4,111.

कम्बुकेश्वरतीर्थ n. N. pr. eines Tîrtha.

कम्बुग्रीव 1) Adj. = कम्बुकण्ठ. — 2) m. N. pr. einer Schildkröte.

*कम्बुग्रीवा f. *ein muschelähnlicher Nacken, e. N. mit drei Falten.*

कम्बुज m. *eine Art Trommel* S. S. S. 192.

*कम्बुपुष्पी und *कम्बुमालिनी f. *Andropogon aciculatus* Râǵan. 3,126.

*कम्बू m. 1) *Dieb.* — 2) *Armband.*

कम्बूक m. *Abfall von Reiskörnern.*

कम्बोज m. 1) Pl. N. pr. eines Volkes. *Sg. *ein Fürst dieses Volkes.* — 2) *Muschel. — 3) *eine Elephantenart.*

*कम्बोजमुण्ड Adj. *kahlgeschoren wie die* Kamboǵa.

कम्ब्वातायिन् m. *Falco Cheela.*

*कम्भ Adj. von काम्.

*कम्भारी f. *Gmelina arborea.*

*कम्भु n. *die Wurzel von Andropogon muricatus.*

कम्र Adj. (f. आ) 1) *verliebt. — 2) *reizend, schön* Spr. 792.

कंवत्त् Adj. s. कंवत्त्.

कंय = 1. क. Mit चिद् *jeder.* Nur Gen. कंयस्य.

*कयस्था f. *eine best. Arzeneipflanze,* v. l. für वयःस्था.

कंया Instr. Adv. *auf welche Weise?*

कयाद् Adj. v. l. des SV. für क्रव्याद् des ṚV.

कयाधु (so Bhâg. P. ed. Bomb.) und °धू f. N. pr. der Gattin Kaçjapa's.

कयाशुभीय n. das Sûkta ṚV. 1,165 (Ait. Âr. 37,18) und Name eines Sâman.

कव्य m. N. pr. eines Fürsten.

कव्यक m. N. pr. eines Mannes.

कव्यट m. N. pr. = कैव्यट.

1. कर् (स्कर्), Präsensstämme: कर् (कुर्, कृ), कंर्, कीर्, कुरु, कृणु (कृणो, कृण् vor न und व); Act. und Med. 1) *machen, vollbringen, ausführen, bewirken, verursachen, zu Stande bringen, anfertigen, bereiten, veranstalten, begehen.* — 2) *bearbeiten, zubereiten, bestellen* (ein Feld). — 3) *Etwas aus Etwas* (Abl. oder Instr.) *machen, verfertigen.* — 4) *Jmd* (Gen. oder Loc.) d. i. *zu Jmds Frommen* oder *Schaden Etwas thun.* — 5) mit zwei Acc. — *machen, machen zu.* कार्मुकं सज्यम् MBh. 1,187,18. भेषजकृत *zur Arznei gemacht.* — 6) *Etwas* (Acc., meist किम् *was?*) *mit Etwas* (Instr.) *anfangen, einen Gebrauch von Etwas machen.* Statt Instr. ausnahmsweise auch Acc. कान्तामुखं किं कुरुते भुजंगः Spr. 7822. — 7) *mit Etwas* (Acc.) *Etwas vornehmen,* so v. a. *an* oder *mit Etwas eine übliche Handlung vollbringen.* — 8) Jmds Befehl, Wunsch, Verlangen, Worte *thun,* so. v. a. *vollbringen, ausführen;* (eine Obliegenheit) *erfüllen.* — 9) einem Gefühl, einer Stimmung (Acc.) *sich hingeben* R. 1, 21,14. — 10) bildet im AV. und später mit dem Acc. eines oft sonst gar nicht vorkommenden Nom. act. auf आ ein periphrastisches Tempus. So insbes. Perf. चकार und चक्रे, aber auch Praes. करोति (Çâṅku. Ça.), Imperf. अकरुः (Maitr. S. 1,6,5. 10. 8,5. Kâṭh. 7,7), अक्रन् (Maitr. S. 1,4,7. TBr. 1,3,10,3), Prec. क्रियात् (Maitr. S. 2,1,3) und *Imper. करोतु. Das Genus des Hulfsverbum richtet sich in der älteren Sprache nach dem des Hauptverbum Chr. 351. fg. — 11) *ertönen lassen, ausrufen, aussprechen, hersagen,* (ein Wort u. s. w.) *gebrauchen.* — 12) *darstellen, beschreiben.* — 13) *festsetzen, bestimmen.* धर्मो राजकृतः Jâǵñ. 2,186. — 14) (ein best. Zeit) *zu Ende bringen, erleben, verbringen.* क्षणम् *den Augenblick erwarten.* — 15) mit किम् *was machen?* so v. a. — *anthun,* — *ausrichten,* — *vermögen?* — 16) *Jmd* (Gen. oder Loc.) *Etwas* (Acc.) *verschaffen, zutheilen.* Med. *sich verschaffen,* — *aneignen, annehmen;* auch Act., wenn die Zurückbeziehung auf das Subject schon durch स्व oder आत्मन् ausgedrückt wird. — 17) *veranlassen* —, *verhelfen zu* (Dat.). — 18) *Jmd preisgeben,* mit Dat. — 19) *Jmd* (Acc.) *Etwas* (किम् *was?*) *anhaben.* कन्याम् so v. a. *eine Jungfrau entehren.* — 20) mit न — किं चन *sich aus Etwas Nichts machen.* — 21) *thun* —, *bringen* —, *versetzen in, stellen auf* oder *an, legen auf, an* oder *in, nehmen in* oder *an, richten auf;* mit Loc., seltener mit Instr. चेतसि oder मनसि so v. a. *bedenken, überlegen* Harshak. 163,11. 186,5. 192,22. 211,9. Kâraṇḍ. 78,3. — 22) (den Geist, die Gedanken) *richten auf* (Loc., Dat. eines Nom. act., Inf. oder directe Rede mit इति). — 23) *Jmd* (in einem Amte) *an-*

stellen, beauftragen mit (Loc.). — 24) *thun, zu Werke gehen, verfahren, sich verhalten.* कथं नु करिष्यामि *so v. a. wie wird es mir ergehen?* — 25) *thätig sein* —, *handeln im Hinblick auf eine Gottheit, den Göttern dienen.* — 26) *beschliessen*, mit Inf. R. 2, 6,10. — 27) *mit einem Abl. oder einem Adv. auf तस् *Jmd* (von einer Krankheit) *verhelfen.* — 28) *mit einem Zahladv. auf धा *so und so oft* —, *zum so und so vielten Male pflügen.* — 29) mit einem Adv. auf ई (z. B. अनिधी) oder ऊ (z. B. मडू) — *bilden,* — *machen, machen zu, verwandeln in.* — 30) mit einem Adv. auf त्रा *gelangen lassen zu.* — 31) mit einem Zahladv. auf धा *theilen* —, *zerlegen in so und so viele Theile.* — 32) mit einem Adv. auf वत् *gleichstellen.* — 33) mit einem Adv. auf सात् *aufgehen lassen in, gelangen lassen zu, umwandeln in.* — 34) इति कृत्वा s. u. 1. इति am Ende. कथं कृत्वा *aus welchem Grunde? weshalb?* इदं कृत्वा *aus diesem Grunde* Mâlatîm. — Vgl. auch कृत. — Caus. कारयति, °ते 1) *zur Thätigkeit antreiben, machen lassen, dafür Sorge tragen, dass Etwas geschieht, Jmd* (Acc.) *veranlassen Etwas* Acc., *zu thun, zu vollbringen u. s. w., Etwas* (Acc.) *durch Jmd* (Instr.) *thun lassen.* — 2) *bearbeiten* —, *zubereiten* —, (ein Feld) *bestellen lassen.* — 3) *Etwas* (Acc.) *aus Etwas* (Instr., *machen lassen.* — 4) *Jmd* oder *Etwas zu Etwas machen lassen*, mit zwei Acc. — 5) *mit Etwas* Acc., *Etwas vornehmen lassen, so v. a. an* oder *mit Etwas eine übliche Handlung vollbringen lassen.* — 6) *Etwas irgendwohin* (Loc.) *stellen* — oder *legen lassen, Etwas irgendwo anbringen lassen.* — 7) = Simpl. 1), 3), und *11). — 8) *Jmd* (Acc.) *behandeln, mit Jmd verfahren.* — 9) *Jmd bilden, unterweisen* MBu. 2,5,34. — Desid. चिकीर्षति, °ते 1) *machen* —, *thun wollen, unternehmen, beginnen, beabsichtigen, streben nach.* — 2) *eine heilige Handlung unternehmen, den Göttern dienen wollen.* — Caus. vom Desid. चिकीर्षयति *Etwas zu thun beabsichtigen* Bâlar. P. — Intens. करिक्रति (3. Pl.), Partic. कंरिक्रत् *wiederholt machen* oder *machen.* *चर्कर्ति, *चरिकर्ति, *चरीकर्ति. *चर्करीति, *चरिकरीति, *चरीकरीति. *चेक्रीयते. — Mit अति 1) *mehr thun als erfordert wird.* — 2) *handeln gegen* (Acc.), RV. 10,12,5. — Mit व्यति Pass. *eine grosse Veränderung an sich erfahren, in grosse Aufregung gerathen* Bâlar. P. — Mit अधि 1) *Jmd an die Spitze von Etwas* (Loc. *stellen, mit Etwas betrauen, in ein Amt einsetzen.* स्त्रियं नाधिकुर्यात् *so v. a. man lasse nicht ein Weib das Regiment führen* Kâraka 1,8. °कृत *betraut mit* (Loc. oder im Comp. vorangehend) Chr. 209,21. 205,9. *betheiligt an* (Loc.), *wobei beschäftigt.* — 2) *Etwas an die Spitze* —, *in den Vordergrund stellen, zum Gegenstand der Behandlung machen* 221,6. °कृत्य Absol. *mit Bezug auf, in Betreff von* (Acc.). — 3) Med. *voraussetzen, sich zurückbeziehen auf.* — 4) Med. *berechtigt sein* Nâigam. 6,1,12. mit Acc. oder Infin. (Naish. 3,62). Auch Act. mit Loc. Comm. zu Nâigam. 6,1,12. अधिकारम् *eine Berechtigung erhalten zu* (Loc.). — 5) Med. *überwältigen. — 6) *die Oberaufsicht haben über* (Loc.). — Mit अनु 1) *Etwas* (Acc.) *nachthun, nachahmen* 106,20. zu Spr. 4243. — 2) *es Jmd* (Gen. oder Acc.) *gleichthun* 251,9. Spr. 7818. *Jmd* (Acc.) *in Etwas* (Instr.) *gleichkommen* Chr. 250,12. — 3) *anpassen.* — 4) *es Jmd* (Acc.) *vergelten.* — अनुकृत Spr. 4829 fehlerhaft für अधिकृत. — Caus. *Jmd* (Acc.) *Etwas* (Acc.) *nachmachen lassen.* — Mit अप 1) *fortschaffen, wegschaffen, fortschleppen.* — 2) *Jmd* (Gen., Loc. oder Acc.) *ein Leid* —, *Schaden zufügen, zu nahe treten, beleidigen; Jmd* (Acc.) *bestrafen.* किम् *welches Leid?* किं चित् *irgend ein Leid.* — Caus. *Jmd* (Acc.) *ein Leid zufügen.* — Mit प्रत्यप in प्रत्यपकार. — Mit अपि *zurecht* —, *fertig machen.* — Mit अभि 1) *thun in Beziehung auf, zu Gunsten eines Andern.* — 2) *zuwegebringen.* — 3) *thun, machen.* निवेशम् *sich niederlassen* MBu. 1,210,27. — Desid. *zu thun beabsichtigen, beginnen, unternehmen.* — Mit अरम् 1) *zurechtmachen, zurüsten.* अलंकृत *gerüstet, bereit.* — 2) *dienen.* — Mit अलम्. अन्यलम्. उपालम् und समलम् s. u. अलम् 9). — Mit अव *nach unten thun.* — *richten.* — Mit अन्ववा *abweisen, verschmähen* Maitr. S. 1,8,4. — Mit आ 1) *herbeibringen, herbeischaffen.* — 2) *hertreiben, zusammentreiben.* — 3) *zurechtmachen, bereiten.* आकृत *eingerichtet* RV. 8,10,1. — 4) *einem Gotte* (Gen.) *dienen, opfern* RV. 4,17,18. — 5) *Jmd Etwas* (Acc.) *anthun.* — 6) *herbeirufen* MBu. 5, 13,26. — Caus. 1) *herbeirufen.* — 2) *Jmd* (Acc.) *um Etwas* (Acc.) *angehen.* — आकारित s. bes. — Desid. *auszuführen gedenken.* — Intens. आचंरिक्रत् Partic. *wiederholt an sich ziehend.* — Mit अत्या 1) *über Etwas herholen.* — 2) *schmähen. — Mit अन्वा *mitgeben.* — Mit अपा 1) *wegschaffen, wegtreiben, fernhalten* Maitr. S. 4,1,1. — 2) *von sich abwerfen,* — *stossen,* — *weisen, aufgeben, abstehen von.* — 3) *zum Geschenk absondern.* — 4) *abweisen, zurückweisen* (eine Ansicht). — Mit व्यपा. Partic. °व्यपाकृत *frei von* Naish. 4,117. — Mit अवा *wegtreiben, fernhalten.* — Mit उदा 1) *heraustreiben, herausholen.* — 2) *auswählen.* — 3) Med. etwa **sticheln* Kâç. zu P. 1,3,32. — 4) Med. **verspotten, verhöhnen* ebend. — Mit उपा 1) *herbeiholen, herbeitreiben.* — 2) *übergeben, überlassen, hingeben, verleihen.* कामम् *einen Wunsch gewähren.* — 3) *sich verschaffen, erlangen.* — 4) *einleiten, Vorbereitungen zu einer heiligen Handlung machen, sich machen* —, *gehen an.* — 5) *einweihen.* — 6) उपाकृत **von einer Widerwärtigkeit betroffen.* — Mit अभ्युपा *bei Gelegenheit von* —, *gleichzeitig mit* (Acc.), *Etwas einleiten u. s. w.* Maitr. S. 4,8,8. — Mit प्रत्युपा in प्रत्युपाकरण. — Mit समुपा *Jmd zufriedenstellen.* — Mit न्या *zurückhalten.* — Mit निरा 1) *absondern, ausscheiden.* — 2) *von sich stossen, abstossen, verdrängen, verstossen, abweisen, zurückweisen* 187, 2. *beseitigen, verjagen.* — 3) *unterdrücken, verschwinden machen* RV. Prât. 11,30. MBu. 1,210, 15. ad Çâk. 23,7. H. 67. — 4) *verwerfen, nicht anerkennen, läugnen* 282,1. — 5) °निराकृत *ermangelnd* Bhatt. 3,19. — Mit पर्या *umwenden.* — Desid. *umwenden wollen.* — Mit प्रा *wegtreiben.* — Mit व्या 1) *sondern, scheiden, trennen von* (Instr.). — 2) *auseinandersetzen.* — 3) *buddh. *Etwas* (Acc.) *von Jmd* (Acc., *weissagen* Lalit. 224,22. 257,4. Kâraṇḍ. 90,21. — Mit समा 1) *zusammenbringen, verbinden.* — 2) *zusammentreiben, eintreiben* — 3) *zurechtmachen, in Stand setzen, conficere.* — Mit उपसमा *vereinigen.* — Mit सम् *einrichten, in Ordnung bringen; zurüsten, ausrüsten.* — Mit उद् 1) *aufheben, tilgen* Maitr. S. 1,5,3. — 2) Med. etwa **sticheln* Kâç. zu P. 1,3,32. — Mit उप 1) कर् *a) Jmd Etwas zuführen, zukommen lassen* 328,31. — *b) einen Dienst* —, *eine Gefälligkeit erweisen; mit Gen. oder Loc. der Person.* — *c) Etwas fördern.* — *d) Med. *episch auch Act., Jmd hegen, pflegen.* — *e) sich machen* —, *gehen an* (Dat.). — *f) Med. *verspotten, verhöhnen* Vop. 23,25. — 2) स्कर् Med. *a) bearbeiten, zubereiten, ausrüsten, schmücken.* उपस्कृत *ausgerüstet* —, *versehen mit* (Instr.). — *b) sich um Jmd* (Acc. *kümmern; sorgen für* (Gen.). — *c) *ergänzen, suppliren.* — *d) mit etwas Ungehörigem versehen, verderben, entstellen.* — *e)* उपस्कृत Pl. **versammelt.* — Vgl. अनुपस्कृत und निरुपस्कृत. — Mit प्रत्युप *einen Gegendienst erweisen* 179,7. — Mit नि *von der Höhe herabbringen, demüthigen, überwinden.* — निकृत 1) *erniedrigt, gedemüthigt, beleidigt, niedergebeugt* (von Schmerz). — 2) *niedrig, gemein.* — 3) **betrogen.* — Desid. *überwinden wollen.* — Mit *प्रनि. — Mit विनि *Jmd zu nahe treten, beleidigen, kränken, ver-*

letzen. — Mit निस् 1) कर् *a) herausschaffen aus* (Abl.). — *b) ausschliessen, verdrängen, vertreiben.* — *c) *zerbrechen.* — *d) zurüsten, ausrüsten, verfertigen.* — *e) einrichten, zurechtbringen, heilen.* — *f) vergelten.* — 2) स्कर् *vertreiben* ṚV. 10,127, 3. — Mit अभिनिस्, अभिनिष्कृत *gegen Jmd angelegt.* — Mit उपनिस् in *उपनिष्कर्. — Mit विनिस् Caus. *herstellen —, ausbessern lassen.* — Mit परा *bei Seite lassen, nicht berücksichtigen, beseitigen.* — Mit परि 1) कर्. °कृत *zubereitet* (Speise). — 2) स्कर् *zubereiten, ausrüsten, schmücken.* परिष्कृत *zubereitet, ausgerüstet, angethan, geschmückt, begleitet von* (Instr.). — Mit प्र 1) *vollbringen, ausführen, bewirken, veranstalten, machen, anfertigen.* तत्प्रकृत *daraus gemacht,* — *bestehend* P. 5,4,21. — 2) mit zwei Acc. — *machen, machen zu.* — 3) *sich aneignen, —nehmen* (दारान् ein Weib) 67,13. कन्याम् *heirathen.* — 4) *Jmd anstellen* (in einem Amte), *beauftragen mit* (Loc.). — 5) *Jmd tauglich machen zu* (Dat. Inf.). — 6) *wegschaffen, vernichten.* — 7) *abthun, tödten.* — 8) *entehren* (eine Jungfrau), *Unzucht treiben mit* (Acc.). Nach den Grammatikern *Med. — 9) Med. *a) Jmd veranlassen, bewegen, geneigt machen zu; Jmd zu Etwas anstellen, verrichten lassen* Pâr. Gṛhj. 3, 10,25. — *b)* मनस्, बुद्धिम् *seine Gedanken richten auf* (Dat. oder Loc.). *beschliessen.* — *c) gewinnen, erbeuten.* — *d) bewirken* ṚV. 9,15,7. — *e) *verwenden, aufwenden.* — *f) voranschicken, zum Gegenstand einer Besprechung machen.* प्रकृत *von dem die Rede geht.* — *g) *Jmd dienen, verehren.* — 10) प्रकृत *a) begonnen.* — *b) *der Etwas* (Acc.) *begonnen hat.* — Caus. *bereiten lassen* Gaut. 5,32. — Mit विप्र 1) *Jmd zu nahe treten, ein Leid zufügen.* °कृत *a) dem ein Leid zugefügt worden ist.* — *b) auf Hindernisse gestossen* (Handlung) Spr. 2279. — 2) *anstellen bei, zulassen zu* (Loc.). साह्ये MBh. 5,1225 (richtiger अधि ed. Bomb.). — Mit संप्र 1) *zusammen hervorbringen, — bewirken* Kâraka 6, 18. — 2) *ausführen* oder *beginnen.* — 3) mit zwei Acc. — *machen, machen zu.* — Mit प्रति 1) *dagegen Etwas zu Etwas machen,* mit zwei Acc. Ait. Br. 1, 23. — 2) *erwiedern, vergelten, Vergeltung üben* (im Guten oder Bösen); mit Acc. der Sache und Gen., Dat. oder Loc. der Person. — 3) *entgegenwirken, sich widersetzen;* mit Acc. der Sache und Gen. der Person. — 4) *mit ärztlichen Mitteln entgegenwirken, ärztlich behandeln.* — 5) *wieder in Stand setzen.* — 6) *bezahlen* (eine Schuld) Gaut. 12,40. — Caus. Med. *wiederholen lassen.* — Desid. *zu erwiedern —, — vergelten —, Rache zu nehmen suchen;* mit Acc. der Sache oder mit Acc. oder Loc. der Person. — Mit वि 1) Act. Med. *anders machen, umgestalten, umwandeln, verändern* Spr. 366. *umstimmen.* Med. (ausnahmsweise auch Act.) und Pass. *anders werden, eine Veränderung erfahren, sich umwandeln, umgestimmt werden.* °कृत *verändert, umgestaltet, umgewandelt, umgestimmt.* — 2) *verunstalten, entstellen. verderben.* °कृत *verunstaltet, entstellt, verstümmelt, geschädigt; unnatürlich; abstossend, widerlich.* — 3) *entwickeln, entfalten, hervorbringen.* — 4) *zu Grunde richten, zerstören.* — 5) *zertheilen, verbreiten.* — 6) *Jmd vertreten.* — 7) *mit etwas Anderm vergleichen* 251,27. — 8) Med. *a)* (Hände, Füsse) *hinundher bewegen, Unruhe an den Tag legen mit* (नेत्राभ्याम्). — *b) sich befehden.* — *c) feindselig auftreten gegen* (Gen. oder Loc.), *abfallen, abtrünnig —, untreu werden* (dem Gatten, Loc.). Einmal Act. °कृत *abtrünnig.* — *d) *in mannichfacher Weise verfahren.* — 9) विकृत *a) unvollendet.* — *b) ausgelegt —, verziert mit* (im Comp. vorangehend). — *c) qualificirt* (Todesstrafe). — *d) *krank.* — Caus. *Jmd umstimmen.* — Mit अनुवि *nachgestalten.* — Mit सम्, कर् und स्कर् 1) *zusammenfügen, verbinden.* पापानि *Böses zu Bösem fügen.* संस्कृत *zusammengesetzt,* so v. a. *einen Organismus bildend* Lalit. 203,12. 208,13. — 2) *zubereiten* (auch Speisen), *conficere, bilden, zurüsten.* — 3) *nach den heiligen Bräuchen ordnen, — behandeln; weihen* (einen Jüngling durch Umgürtung mit der heiligen Schnur, ein Mädchen bei der Hochzeit, einen Verstorbenen mit den heiligen Feuern). — 4) *aufputzen, schmücken, verzieren.* संस्कृत *geputzt, geschmückt, verziert, schmuck; gebildet, fein* (von einer Rede), *sanskritisch.* — 5) *grammatisch zurechtmachen, bilden.* — 6) *corrigiren* (in mathem. Sinne). — Mit अभिसम्, स्कर् 1) *zurechtmachen, bilden.* — 2) Med. *Jmd* (Acc.) *zu Etwas* (Acc.) *machen.* — 3) *weihen.* — Mit उपसम्, स्कर् 1) *zubereiten* (Speisen, Arzeneien) Kâraka 3,8. — 2) *schmücken, putzen.* — Mit प्रतिसम्, स्कर् 1) *wieder in Stand setzen.* — 2) *Etwas mit Etwas verbinden.*

2. कर्, Partic. चक्रीत्, Potent. चक्रियाम्, Intens.-Stamm चर्कर्, चर्किर्, चर्क्. *gedenken. Jmds* (Gen.) *rühmend erwähnen.* चर्कृषे 3. Sg. Med. in act. und pass. Bed.

3. कर् (स्कर्), किरति 1) *ausgiessen, ausschütten, ausstreuen, in Mengen schleudern* (Geschosse). कीर्ण *ausgeschüttet, ausgestreut, hierhin und dorthin geworfen, zerstreut, auseinandergeworfen.* — 2) *beschütten, bestreuen, überschütten.* कीर्ण *bestreut, überdeckt, erfüllt mit.* — 3) *aufschütten* (सेतुम्). — 4) कीर्ण *a) verstopft* (Ohren) Spr. 5321. — *b) *ausgetheilt, gegeben.* — *Desid. चिकरिषति. — *Intens. चाकर्ति. — Mit व्यति, Pass. *unter einander vermengt werden* Çaṃk. zu Bâdar. 2,3, 49. °कीर्ण Pl. *durch einander geworfen liegend.* — Mit अनु 1) *hinstreuen.* — 2) *überdecken, erfüllen.* — Mit अप 1) स्कर् Med. *mit den Füssen scharren.* — 2) **ausspritzen, ausstreuen.* — 3) **hinstrecken, niederwerfen.* — Mit अभि *übergiessen, überschütten, überdecken, erfüllen.* — Mit अव 1) *hinabstreuen, hinstreuen, ausgiessen, ausstreuen, ausschütten.* — 2) *seinen Samen vergiessen.* अवकीर्ण *der s. S. vergossen hat* Pâr. Gṛhj. 3,12, 9. Jâgñ. 3,281. — 3) *abschütteln, abwerfen, Jmd im Stich lassen.* — 4) *bestreuen, überschütten, überdecken, erfüllen, übergiessen* (in übertr. Bed.). °कीर्ण *bestreut, überschüttet, überdeckt.* पाशावकीर्ण so v. a. *in einer Schlinge steckend* Spr. 2708. *erfüllt —, voll —, ganz ergriffen von. ganz in der Gewalt von Etwas stehend* M. 6,48. MBh. 15,16,11. — 5) Pass. und *Med. *a) sich ausbreiten.* °कीर्णप्रभार Adj. *auseinandergefallen.* — *b) zerrinnen. hinschwinden.* — *c) abfallen, untreu werden.* — Mit अन्ववं *umherstreuen mit* (Instr.). — Caus. अन्ववकारयति *umherstreuen lassen.* — Mit अभ्यव *beschütten, bestreuen, überdecken.* — Mit पर्यव *überschütten.* — Mit व्यव *überschütten, beschütten.* — Mit समव *beschütten, überdecken, rings umgeben.* — Mit आ 1) *hinstreuen, reichlich verleihen.* आकीर्ण *hingestreut* 150,1. — 2 *bestreuen, überdecken.* आकीर्ण *überdeckt, erfüllt, voll, rings umgeben.* आकीर्णे *an einem zahlreich besuchten Orte, im Beisein vieler Leute* Spr. 1523. — Mit अपा *von sich stossen, im Stich lassen, verschmähen.* — Mit अवा R. Gorr. 2,42,14 fehlerhaft für अव. — Mit व्या. °कीर्ण *zerstreut, auseinandergeworfen.* — Mit समा *überschütten, überdecken.* °कीर्ण *überdeckt von, überfüllt mit* 54,10. 84,23. — Mit उद् 1) *aufwirbeln.* — 2) *ausgraben, aushöhlen, aufwühlen.* — 3) उत्कीर्ण *a) ausgeschnitten, aus irgend einem Stoffe künstlich gebildet* Vikr. 43. चन्द्रबिम्बात् Chr. 249, 25. — *b) eingegraben, eingeritzt.* — *c) überhäuft mit* (im Comp. vorangehend) Kâd. 231,9. — Mit समुद्, समुत्कीर्ण *durchbohrt.* — Mit उप 1) *hinstreuen. hinwerfen.* — 2) *bestreuen, beschütten.* — 3) *स्कर् *a) spalten.* — *b) Jmd schinden;* vgl. *उपस्कीर्ण. — Mit नि in निकर्. — Mit विनि 1) *zersplittern,*

zerschmettern. — 2) *überdecken.* °कीर्ण *überdeckt, erfüllt, besäet mit.* — 3) *von sich stossen, Jmd im Stich lassen.* — Mit सँनि, °कीर्ण *hingestreckt.* — Mit *निस् in अवपनिष्किरा. — Mit परा *aufgeben, fahren lassen.* — Mit परि 1) *umherstreuen.* — 2) *rings bestreuen.* °कीर्ण *umgeben, umschwärmt.* — 3) *übergeben.* — Mit अनुपरि *längs eines Gegenstandes umherstreuen.* — Mit प्र 1) *ausstreuen, aussäen, hinwerfen.* °कीर्ण *ausgestreut, umherliegend, zerstreut, auseinandergeworfen, hingeworfen; zerstreut, aufgelöst* (Haar, Gewand); *verschleudert* (Geld); *verworren* (Rede); *mannichfaltig, verschiedenartig, allerhand.* °मैथुन Adj. *in gemischter Ehe lebend.* — 2) *hervorquellen, hervorspringen.* — 3) Pass. *zerrinnen.* — 4) °कीर्ण *brünstig* (Elephant) Spr. 4671, v. l. — Mit विप्र, °कीर्ण 1) *zerstreut, auseinandergeworfen, zersplittert; aufgelöst* (Haar); *hingestreckt; ausgedehnt, weit.* — Mit संप्र in असंप्रकीर्ण. — Mit प्रति, स्कर् *schinden.* — Mit वि 1) *ausstreuen, ausschütten, schleudern, ausbreiten, auseinanderwerfen, zerstreuen, auflösen* (das Haar). — 2) *ausstossen, von sich geben* (Seufzer). — 3) *zerreissen, zerspalten, zersplittern, sprengen.* — 4) *bestreuen, beschütten, erfüllen.* °कीर्ण *überdeckt mit, voll von.* Statt des Acc. auch Loc. Bhâg. P. — 5) *bewerfen,* so v. a. *schmähen.* — Mit अनुवि 1) *einzeln auseinander streuen, verzetteln* Âpast. Çr. 15,15. — 2) *bestreuen.* — Mit प्रवि *auseinanderstreuen, -werfen, — fallen lassen, verbreiten.* °कीर्णकामा Adj. f. *mit allerhand Männern der Liebe pflegend.* — Mit सम् 1) *ausgiessen, reichlich verleihen.* — 2) *überschütten.* °कीर्ण *erfüllt —, voll von.* — 3) *zusammenmischen, vermengen.* न संकिरेत्तदन्नम् (sc. im Magen) so v. a. *er esse nichts Anderes darauf* MBh. 13,136,13. Pass. *vermengt —, verunreinigt werden.* °कीर्ण *a) gemischt, verbunden mit* 215,28. 29. — *b) gemischt, verschiedenartig, dieses und jenes* 217, 21. 22. Kaurap. 24. — *c) verunreinigt, befleckt.* — *d) aus einer gemischten Ehe geboren.* — *e) durch Brunstsaft verunreinigt, brünstig* (Elephant) Spr. 4671. — *f)* Bez. (eines Elephanten) *mit bestimmten Merkmalen.*

4.*कॄ, कृणाति und कृणीते, कृणोति und कृणुते (हिंसायाम्, कृणोति (हिंसाकरणयोः und गतौ). कृत und कीर्ण *verletzt, getödtet.*

5.*कॄ, कारयते (विज्ञाने, विज्ञापने) v. l. für गॄ.

1. कॅर् 1) Adj. (f. ई, ausnahmsweise आ) *a) thuend, ausführend, bereitend, machend, bewirkend.* Meist in Comp. mit seinem Object. — *b) helfend* RV. 1,116, 13. — 2) m. *a) das Thun, Machen, Vollbringen* in डुष्कर, सुकर u. s. w. — *b) Hand.* — *c)* als *Längenmaass = 24 Daumenbreiten.* — *d) Rüssel.* — *e) Scheere eines Krebses.* — *f)* Bez. *der Zahl zwei* Ind. St. 15,2. — *g) das Mondhaus* Hasta.

2. कर् m. 1) *Lichtstrahl.* — 2) *Abgabe, Tribut.* — 3) **Hagel.*

करक 1) m. *Wasserkrug.* — 2) *m. n. *eine in Form eines Kruges ausgehöhlte Kokosnuss.* — 3) *m. *Schale der Kokosnuss.* — 4) (*m.), f. (आ) und (*n.) *Hagel* Spr. 7746. — 5) *m. *ein best. Vogel.* — 6) m. *ein best. Baum* Vâs. 38. **Granatbaum,* **Pongamia glabra,* **Butea frondosa,* **Bauhinia variegata* Râgân. 10,23. **Mimusops Elengi* 65. **Capparis aphylla* 8,48 (aber n.). — 7) *n. *Pilz.* — 8) m. Pl. N. pr. eines Volkes. — 9) f. करिका *Nagelmal* Çiç. 4,29.

*करकट m. 1) = करट *Schläfe des Elephanten.* — 2) *Centropus pyropterus* Nigh. Pr.

करकचतुर्थी f. *der 4te Tag in der lichten Hälfte des* Âçvina.

करकच्छपिका f. *eine best. Fingerverbindung.*

*करकण्टक m. *Fingernagel.*

*करकतोय m. *Kokosnussbaum* Nigh. Pr.

*करकपात्रिका f. *ein ledernes Wassergefäss.*

करकर्ण m. N. pr. eines Mannes (buddh.).

*करकलश m. *die als Trinkschale gehöhlte Hand.*

करकाभिघात m. *Hagelschlag* Spr. 6038.

*करकाम्बु (Nigh. Pr.) und *करकाम्भस् m. *Kokosnussbaum.*

करकायु oder °मू m. N. pr. eines Sohnes des Dhṛtarâshṭra.

करकासार्, °रति *einem Hagelwetter gleichen.*

करकिसलय und *करकुड्मल n. *Finger.*

करकृतात्मन् Adj. *aus der Hand in den Mund lebend, bettelarm.*

*करकेतु m. *eine Art Zuckerrohr* Gal.

करकोश m. = करकलश.

1. करग्रह m. *das Erfassen der Hand* (insbes. der Braut bei der Hochzeit) Spr. 7735.

2. करग्रह m. *das Erheben von Abgaben.*

करग्रहण n. *das Erfassen der Hand, das E. mit der Hand* (insbes. der Braut bei der Hochzeit) 171, 7. Pañkad.

*करग्राहम् Absol. mit ग्रह् *mit der Hand fassen* P. 3,4,39, Sch.

*करघर्षण und *°घर्षिन् m. *Butterstössel.*

करघाट m. *ein best. giftiger Baum.*

करङ्क m. 1) *Schädel.* — 2) **eine ausgehöhlte Kokosnuss* (auch als **Wasserkrug* gebraucht). — 3) **eine Art Zuckerrohr.*

*करङ्कशालि m. *eine Art Zuckerrohr* Râgân. 14,82.

करङ्किनी f. N. pr. einer Jogini Hemâdri 2,*a*, 98,12. 13.

करचुलि N. pr. eines Landes Vidhn. 97,12.

करचूचुक? Bâlar. 300,15.

करच्छद 1) m. *Trophis aspera.* — 2) *f. आ *eine best. Pflanze* Nigh. Pr. m. Râgân. 10,73.

करज 1) m. *a) Fingernagel.* — *b)* * = करञ्ज *Pongamia glabra.* — 2) *n. *ein best. Parfum.*

करजप्य m. N. pr. eines Mannes. Pl. *sein Geschlecht* Hariv. 1,27,53. ध्यानजप्य v. l.

करजवर्धन m. N. pr. ein Fürsten.

*करजाह्य m. = करज 2).

*करज्योडि m. *eine best. Pflanze.*

कॅरञ्ज 1) m. *a) Pongamia glabra* (auch andere Species) Âpast. — *b)* N. pr. eines von Indra überwundenen Feindes. — 2) f. ई *Galedupa piscidia* Bhâvapr. 1,206.

करञ्जक 1) m. f. (करञ्जिका) *Pongamia glabra.* — 2) *m. *Verbesina scandens.*

*करञ्जफलक m. *Feronia elephantum.*

करञ्जरु Adj. *dem* Karañga *verderblich.*

करट 1) m. *a) Schläfe des Elephanten.* — *b) Schläfegegend bei einem Vogel, Zügel.* — *c) Krähe.* — *d) eine Art Trommel* S. S. S. 177. Utpala zu Varâh. Bṛh. S. 87,12. — *e) ein Mann, der einem verächtlichen Lebensunterhalt nachgeht.* — *f)* **ein schlechter Brahman.* — *g)* **ein Atheist.* — *h)* **Carthamus tinctorius.* — *i)* **ein best. Todtenmahl.* — *k)* N. pr. α) Pl. eines Volkes. — β) eines königlichen Geschlechts. — 2) *f. आ *eine schwer zu melkende Kuh.* — 3) *f. ई *Krähe.* — 4) *n. Siddh. K. (neue Ausg.) 2,630. — 5) Adj. *dunkelroth.*

करटक m. 1) **Krähe.* — 2) N. pr. eines Schakals.

करटामुख (Länge metrisch) n. *die Oeffnung der Elephantenschläfe.*

करटिकौतुक n. Titel eines Werkes über *Elephanten.*

करटिन् m. *Elephant.*

*करटु m. *der numidische Kranich.*

1. कॅरण Adj. *kunstfertig.*

2. कॅरण 1) Adj. (f. ई) *machend, bewirkend;* in Comp. mit seinem Object. — 2) m. *a) Helfer, Gehülfe.* — *b) eine best. Mischlingskaste;* nach Einigen *der Sohn eines ausgestossenen Kriegers,* nach Andern *der Sohn eines* Vaiçja *von einer* Çûdrâ, oder auch *der Sohn eines Kriegers und einer* Vaiçjâ. — *c) Lautcomplex, Wort.* — *d) ein best. Tact* S. S. S. 213. Kumâras. 6,40. — 3) f. करणी *a)* f. zu 2) *b).* — *b) eine irrationale Zahl, — Wurzel.* —

c) die Seite eines Quadrats Çulbas. 1,50. Maitrây. zu VS. 35,1. — *d) ein best. Maass.* — *e) eine best. Fingerstellung.* — 4) n. *a) das Machen, Anfertigen, Hervorbringen, Bewirken, Thun, Vollziehen.* — *b) Berechnung*, insbes. *astronomische —, mathematische Astronomie.* — *c) das Aussprechen —, Setzen eines Wortes.* — *d) Haltung, Stellung, Pose.* — *e) That, Handlung* (insbes. *eine religiöse*), *Beschäftigung, Gewerbe.* — *f) Werkzeug* R. 2,80,5. — *g) Organ, Sinnesorgan.* — *h) Zaubermittel.* — *i) das hervorbringende Organ eines Lautes.* — *k) der im Instrumental gedachte Begriff, die Kategorie des Instrumentals.* — *l)* in der Rechtssprache *Instrument, Beweismittel, Urkunde.* — *m) Körper* Megh. 35. 98. Kâd. II,134,4. — *n) eine astrologische Eintheilung der Tage; zwei* Karaṇa bilden einen *lunaren Tag.* Es sind ihrer 11, von denen die 7 ersten sich achtmal wiederholen; die Zählung beginnt mit der zweiten Hälfte des ersten Tages des zunehmenden Mondes. — *o) *Feld.* — *p) *=* कारण *Ursache.* — *q)* Titel eines zum Çaivadarçana gehörigen Werkes.

कारणकुतूहल n. Titel eines Werkes des Bhâskara.

कारणकेसरिन् m. Titel eines Werkes.

*कारणग्राम m. *die Gesammtheit der Sinnesorgane.*

कारणता f. Nom. abstr. zu कारण 4) *k)* 232,22.

*कारणत्राण n. *Kopf.*

कारणत्व n. Nom. abstr. zu कारण 4) *f)* Kap. 2,29. 5,69.

कारणनेरि und °क m. *ein best. Tanz* S.S.S. 237.

कारणपद्धति f., कारणप्रकाश m. und कारणप्रबोध m. Titel von Werken.

कारणपति f. *ein best. Tact* S. S. S. 212.

कारणवत् Adj. *articulirt* TS. Prât.

कारणाब्द m. Pl. *die bei astronomischen Berechnungen gebrauchten Jahre*, d. i. *Jahre nach der* Çâka-*Aera.*

कारणि *Form, Aussehen* Vikramâṅkaḱ. 7,68. Bâlar. 203,6. 204,17.

कारणिन् 1) Adj. *mit Werkzeugen ausgestattet* VP. 6,7,92. — 2) m. N. pr. eines Lehrers.

कारणीय Adj. *zu thun, — machen, — bewerkstelligen* 41,26. 45,28. 33.

कारणीसुता f. *Adoptivtochter* R. Gorr. 1,19,9.

कारण्ड 1) (*m. *f. ई) n. *Korb, Körbchen, Kästchen.* — 2) *m. *a) Schwert.* — *b) eine Art Ente.* — *c) ein best. Pflanze*, = दलाण्डक. — 3) n. *Holzklotz, — scheit* Bhâvapr. 2,85.

कारण्डक m. und °ण्डिका f. = कारण्ड 1). कारण्डकवत् Adv. Kâraṇḍ. 9,5.

कारण्डकनिवाप m. N. pr. einer Oertlichkeit in der Nähe von Râǵagṛha.

*कारण्डफलक m. *Feronia elephantum* Râǵân. 11,183.

कारण्डव्यूह m. Titel eines buddh. Werkes.

*कारण्डिन् m. *Fisch.*

*कारतलु s. कारतन्तविका.

कारतल n. *Handfläche.* °गत Adj. *was man auf (in) der Hand hat.*

कारतला f. *Messer.*

कारतलामलक n. *eine Myrobalane auf der Handfläche* als Bild *von etwas ganz klar vor Augen Liegendem* Vâǵras. 213,10.

कारतली Adv. mit करु *auf die Hand legen.* °तलीकृत so v. a. *klar vor Augen liegend.*

कारताल n. und f. ई 1) **Cymbel.* — 2) *Händegeklatsch.* n. Bâlar. 29,2.

कारतालक 1) n. *Cymbel.* — 2) f. °लिका *a) Händegeklatsch* Naish. 3,7. — *b) *eine Art Cymbel* Gal. — 3) am Ende eines adj. Comp. (f. °लिका) *mit den Händen geschlagener Tact.*

*कारतृण *Pandanus odoratissimus* Nigh. Pr.

कारतोया f. N. pr. eines Flusses.

कारतोयिनी f. desgl.

कारद्य m. N. pr. eines alten Arztes.

कारद Adj. 1) *Abgaben entrichtend, Tribut zahlend.* — 2) übertr. so v. a. *majori cedens, nachstehend;* mit Gen. Spr. 7809.

कारदान n. *das Zahlen von Tribut* Harshaḱ. 162, 8. 173,18.

कारदी Adv. mit करु *tributär machen* Harshaḱ. 71,1.

*कारद्रुम m. *eine best. Giftpflanze.*

कारद्विष् m. Pl. N. pr. eines Geschlechts oder einer Schule Tâṇḍja-Br. 2,15,4. 3,6,4.

*कारद्वीप m. *Guilandina Bonducella* Nigh. Pr.

कारन्ध m. Pl. N. pr. eines Volkes VP². 2,180.

कारंधम m. N. pr. zweier Fürsten.

*कारंधय Adj. *die Hand saugend.*

कारपण्य n. *eine als Tribut dargebrachte Waare.*

कारपत्त्र 1) n. *a) Säge.* — *b)* * = कारपात्र. — 2) *f. आ *eine Art Feigenbaum* Gal.

*कारपत्त्रक 1) n. *Säge.* — 2) f. °त्त्रिका = कारपात्र.

*कारपत्त्रच्छदा f. *eine Art Feigenbaum* Gal.

*कारपत्त्रवत् m. *Borassus flabelliformis.*

*कारपर्ण m. 1) *Abelmoschus esculentus.* — 2) *rother Ricinus.*

कारपल्लव m. *Finger.*

*कारपात्र 1) n. *ein Spiel im Wasser, bei dem man sich mit den Händen bespritzt.* — 2) f. ई *ein lederner Becher* Gal.

1.*कारपाल m. *Schwert.*

2. कारपाल m. *Obersteuerempfänger* Pañkat. ed. Bomb. 3,39,2.

*कारपालक 1) m. *Schwert* Gal. — 2) f. °लिका *ein kleines Schwert.*

*कारपालि m. *eine Art Schwert* Gal.

कारपुट m. *Koffer, ein Kasten mit einem Deckel.*

कारप्रद Adj. = कारद 1).

कारप्राप्त Adj. *was man in der Hand hat* Spr. 3391.

कारबक m. *ein best. Vogel.*

कारबदर n. *eine Brustbeere auf der Hand* als Bild *von etwas klar vor Augen Liegendem* Vâsav. 2,1.

1. कारभ 1) m. *a) Elephantenrüssel* MBh. 3,280,46. — *b) Kamel.* — *c) Kameljunges.* — *d) Elephantenjunges.* Auch करि°. — *e) Mittelhand.* — *f) ein Sänger, der beim Singen eine Grube in der Stirn bildet*, S. S. S. 117. — *g) *ein best. Parfum.* — *h) *Wand* Gal. — *i)* Bein. Dantavakra's. — 2) *f. आ *Fennich* Gal. — 3) *f. ई *a) Kamelweibchen.* — *b) Tragia involucrata.*

2. कारभ n. *das Mondhaus* Hasta Hemâdri 1,70,1.5.

कारभक m. N. pr. 1) eines Boten. — 2) eines Dorfes.

*कारभकाण्डिका f. *Echinops echinatus.*

कारभग्राम m. N. pr. eines *Dorfes*, = कारभक.

कारभगीव m. N. pr. einer Festung im Vindhja.

कारभञ्जक 1) m. Pl. N. pr. eines Volkes. v. l. °भञ्जिक. — 2) f. °ञ्जिका *Galedupa piscidia* Bhâvapr. 1,206.

*कारभप्रिय 1) m. *ein best. Baum* Gal. — 2) f. आ *eine Alhagi-Species.*

*कारभवल्लभ m. *Feronia elephantum.*

कारभाजन m. N. pr. eines Brahmanen.

*कारभादनी f. = कारभप्रिया.

कारभाष्टक n. Titel eines Werkes.

*कारभिन् m. *Elephant.*

*कारभीर m. *Löwe.*

कारभूषण n. *Handschmuck* Spr. 7826.

कारभोरु Adj. f. *Schenkel wie Elephantenrüssel habend.* Andere Erklärungen im Comm. zu Naish. 9,43.

कारम = कलम *Schreibrohr* Kâraṇḍ. 69,15. fg.

*कारमट्ट m. *Betelnussbaum.*

*कारमण्डलिन् m. *Achyranthes aspera* Gal.

कारमध्य m. *ein best. Gewicht*, = कर्ष.

कारमन्द m. N. pr. eines Mannes.

*कारमरी f. *ein Gefangener, eine Gefangene.*

कारमर्द 1) m. und *f. ई *Carissa Carandas.* — 2) f. आ N. pr. eines Flusses.

कारमर्दक m. = कारमर्द 1). n. *die Frucht.*

*करमाल m. *Rauch.*

करमाला f. *die Knöchel der Finger als Rosenkranz verwendet.*

*करमुक्त n. *eine mit der Hand geworfene Waffe.*

करमुक्तेश्वर N. pr. eines Heiligthums.

करमोक्त m. und °मोचन n. *Handlösung von Seiten des Vaters der Braut nach vollzogener Trauung* Pañkad.

*करम्ब 1) Adj. *vermengt.* — 2) m. *Mus, Brei.*

करम्बित Adj. *vermengt —, verbunden mit* (Instr.) Naisu. 1,115. 9,102. Viddh. 82,14. Prasannar. 93,2. 119,17.

करम्भ 1) m. *a) Mus, Brei, Grütze. — b) eine best. Giftpflanze. — c)* N. pr. α) eines Sohnes des Çakuni. — β) des Vaters von Asura Mahisha. — γ) eines Affen. — 2) f. आ *a) *Asparagus racemosus. — b) *Fennich. — c)* N. pr. der Gattin Akrodhana's. — 3) Adj. *gemischt* (Geruch) Bhâg. P. 3, 26,15.

करम्भक 1) m. *a) *eine Art Achyranthes* Nigh. Pr. *— b,* N. pr. α) Pl. eines Volkes. — β) eines Mannes. — 2) n. *a) Mus, Brei, Grütze. — b) ein in verschiedenen Provincialsprachen verfasstes Schriftstück.*

करम्भपात्र n. *eine Schüssel mit Brei* Çat. Br. 2, 3,2,14.

करम्भभाग Adj. *der Brei als seinen Theil erhält.*

करम्भवालुका f. Sg. und Pl. (heisser) *Sand als Grütze* (eine best. Höllenstrafe). Auch °ताप m. Pl.

करम्भाद् Adj. *Brei essend.*

करम्भि m. N. pr. eines Sohnes des Çakuni. Pl. *sein Geschlecht.*

करम्भिन् Adj. *mit Brei versehen.*

करराट m. 1) *Fingernagel* Prasannar. 7,1. — 2) *Unguis odoratus* Râgân. 12,128.

*करर्डि f. *Cymbel.*

*करवतीर N. pr. Mahâbh. 4,72,b.

करवत् Adj. *Tribut zahlend.*

*करवर्तय् Absol. mit dem Caus. von वर्त् *mit der Hand drehen.*

*करवल्ली f. *eine best. Pflanze* Gal.

*करवारक m. Bein. Skanda's.

करवाल m. 1) *Schwert.* — 2) *Fingernagel.

करवालपत्री f. *Messer* Ind. St. 14,156.

*करवालि m. *eine Art Schwert* Gal.

*करवालिका f. *ein kleines Schwert.*

करविन्द m. N. pr. eines Mannes.

करविमुक्ति f. N. pr. eines Tîrtha.

करवी f. *das Blatt der Asa foetida.*

करवीक m. N. pr. eines Gebirges.

करवीर 1) m. *a) Nerium odorum. — b) eine Art Soma. — c) *Schwert. — d) *Daumen* Gal. — e) *Leichenstätte. — f) ein best. über Waffen gesprochener Zauberspruch. — g)* N. pr. α) eines Schlangendämons. — β) *eines Daitja. — γ) verschiedener Städte. Auch °पुर. — δ) eines Gebirges Bhâg. P. 5,16,28. — 2) *f. आ *rother Arsenik.* — 3) f. *ई *a) die Mutter eines Sohnes. — b) eine vorzügliche Kuh. — c)* Bein. der Aditi. — 4) *n. *die Blüthe von Nerium odorum.*

करवीरक 1) m. *a) *die giftige Wurzel von Nerium odorum. — b) *Terminalia Arjuna. — c) *Schwert. — d) *Leichenstätte* Gal. — *e) ein best. Theil des Gesichts. — f)* N. pr. eines Schlangendämons Hariv. 9507. — 2) *f. आ *rother Arsenik* Nigh. Pr. — 3) n. *die Blüthe von Nerium odorum* Hemâdri 1,625,6.

*करवीरकन्द m. *ein best. Knollengewächs* Râgân. 7,110.

करवीरकारम्भिन् n. N. pr. eines Waldes.

*करवीरभुज्ञा f. *Cajanus indicus.*

करवीरमाहात्म्य n. Titel eines Werkes.

करवीरव्रत n. *eine best. Begehung.*

करवीराकार n. N. pr. eines Waldes Hariv. 2,98,19.

करवीर्य m. N. pr. eines Arztes.

*करवेर m. v. l. für करवर.

*करत्रण m. Bein. Bhîmasena's Gal.

*करशाखा f. *Finger*

करशित Adj. = कर्शित *abgemagert.*

करशीकर m. *das aus einem Elephantenrüssel ausgespritzte Wasser.*

*करप्रूक m. *Fingernagel.*

करस् n. *That.*

करसाद m. *das Erschlaffen der Hände* und zugleich *das Mattwerden der Strahlen.*

करस्थ Adj. *auf der Hand liegend* Naish. 9,83.

करस्थालिन् Adj. *die Hände als Topf gebrauchend.*

करस्थो Adv. mit कर् *auf die Hand legen* Spr. 7754.

करस्न m. 1) *Vorderarm.* — 2) *Fingernagel.*

करस्पन्द m. *Zittern der Hände* und zugleich — *der Strahlen.*

करस्फोट m. *Ausbreitung der Hände* und zugleich — *Strahlen* zu Spr. 1539.

करस्वन m. *Händegeklatsch.*

करस्वामिन् m. N. pr. eines Tîrtha.

करकच्छा f. *ein best. Metrum.*

करकति f. *Schlag mit der Hand* Kautukar. 1.

करकाट 1) m. *a) Vangueria spinosa. — b)* *N. pr. einer Gegend. — 2) *m. n. *Lotuswurzel.*

करकाटक m. 1) *Vangueria spinosa.* — 2) *eine Verbindung von sechs* Çloka, *durch welche ein und derselbe Satz durchgeht.* — 3) N. pr. eines Fürsten.

करकार Adj. *Abgaben erhebend.*

करकच m. oder f. *eine best. hohe Zahl* Lalit. 168,20.

*कराग्र n. *die Spitze des Elephantenrüssels.*

*कराग्रज m. *Fingernagel* Gal.

कराघात m. *Schlag mit der Hand* Spr. 3886.

*कराङ्गण m. *ein stark besuchter Markt.*

कराङ्गुलि f. *Finger der Hand* 115,13.

कराट 1) m. Bein. Ganeça's Maitr. S. 2,9,1. — 2) *n.? Siddh. K. करट neue Ausg. 2,630.

करापात m. *das Sinken der Strahlen, Untergang* (der Sonne).

*करामर्द m. = करमर्द *Carissa Carandas.*

करामलक n. = करतलामलक.

*कराम्बुक, *कराम्ल und *°क m. *Carissa Carandas.*

करायिका f. *eine Kranichart.*

करारिन् m. Pl. N. pr. einer die Devî verehrenden Secte.

*करारोट und *करारोक (Gal.) m. *Siegelring*

*करार्गल n. *Laute* Gal.

कराल 1) Adj. (f. आ) *a) hervorstehend* (Zähne, Augen). — *b) weit offen stehend, klaffend. — c) den Mund aufsperrend. — d) grausig, Schauder erregend.* — 2) m. *a) ein best. Thier* (*Moschusthier* Nigh. Pr.). — *b) *ein Gemisch von Oel mit dem Harz der Shorea robusta. — c)* N. pr. α) eines Asura. — β) eines Rakshas. — γ) eines Devagandharva. — δ) einer Oertlichkeit. — 3) f. आ *a) *Hemidesmus indicus. — b)* Bein. der Durgâ. — *c)* N. pr. einer Kupplerin 149,22. — 4) f. ई *a)* Bez. *einer der sieben Zungen* und *neun* Samidh *des* Agni. — *b) *Schwert* Gal. — 5) n. *eine Art Basilienkraut.* करालं शाकम् Karaka 1,27.

*करालक 1) n. = कराल 5). — 2) f. °लिका Bein. der Durgâ.

करालकेसर m. N. pr. eines Löwen.

करालजनक m. N. pr. eines Fürsten, = जनक.

करालता f. Nom. abstr. zu कराल 1) *b)* Pañkat. 217,23.

*करालत्रिपुटा f. *eine Kornart.*

करालम्ब m. *Handstütze,* so v. a. *Rettungsanker* Spr. 4474. 7769.

करालवदन 1) Adj. *einen weit geöffneten* oder *grausigen Mund habend* 107,12. — 2) f. आ Bein. der Durgâ.

करालास्य m. N. pr. eines Wesens im Gefolge Skanda's.

*करालिक m. 1) *Baum.* — 2) *Schwert.*

करालित Adj. 1) *grausig gemacht.* — 2) *gesteigert, verstärkt* Kâd. 99,2.

कारालिन् 1. Adj. *mit aufgerissenem und verzogenem Munde singend* S. S. S. 117. — 2) *m. *Baum* Gal.

कारावलम्बन n. *das Sichanhalten mit der Hand.*

कारास्फोटि f. *Schlag mit der Hand, — den Händen* Çiç. 17,2.

कारि 1) Adj. *machend* u. s. w. in शकृत्कारि und स्तम्ब°. — 2) *m. *Hand* Gal.

कारिक am Ende eines adj. Comp. = कारिन् *Elephant* Çiç. 4,29. — कारिका s. u. कारक.

*कारिकणा und *°वल्ली f. *Piper Chaba.*

*कारिकुसुम्भ m. *ein aus Nâgakesara bereitetes wohlriechendes Pulver.*

*कारिकृत् m. *Pongamia glabra* Gal.

*कारिकृत्ना f. *Piper Chaba* Nigh. Pr.

कारिक्र Adj. in घृङ्कारिक्र.

कारिक्रत m. N. pr. des Verfassers von ṚV. 10,136,5.

*कारिञ m. *ein junger Elephant.*

*कारिदारक m. *Löwe.*

कारिन् 1) *Adj. *machend, verfertigend* 239,7. — 2) m. *Elephant.* — 3) f. °णी *a) Elephantenweibchen.* — *b)* = करेणु 2) *c)* Mânḍ. Çikshâ 9,12.

*कारिनासा f. *Elephantenrüssel.*

*कारिनासिका f. *ein best. musik. Instrument.*

*कारिष gaṇa चूर्णादि.

*कारिपत्र n. *das Blatt der Flacourtia cataphracta* Râǵan. 6,184.

*कारिपथ m. wohl *eine best. Strecke der Mondbahn.*

*कारिपिप्पली f. 1) *Pothos officinalis.* — 2) *Piper Chaba.*

*कारिबन्ध m. *ein Pfosten zum Anbinden eines Elephanten.*

*कारिभ m. *Ficus religiosa.*

*कारिमकर m. *ein best. Seeungeheuer.*

कारिमण्डित n. N. pr. eines Waldes.

*कारिमाचल m. *Löwe.*

*कारिमुक्ता f. *eine* (angeblich) *im Kopfe des Elephanten bisweilen anzutreffende Perle* Gal.

*कारिमुख m. Bein. Gaṇeça's.

*कारिर m. n. *Rohrschössling.*

*कारिव gaṇa चूर्णादि.

*कारिवैजयन्ती f. *eine auf einem Elephanten befestigte Fahne.*

कारिष्ठ Adj. *am Meisten machend.*

°कारिन्तु Adj. *thuend, ausführend* Daçak. 21,23.

कारिष्यत् Adj. *zukünftig* Ait. Br. 4,29. 5,4.16.

कारिष्यौ ṚV. 1,165,9 wohl als Verbum fin. कारिष्यौम् zu fassen.

*कारिसुन्दरिका f. *Pegel.*

*कारिस्कन्ध m. *Elephantentrupp.*

करिहस्त m. *eine best. Stellung der Hände.*

करी Adv. mit कर् *Etwas als Tribut darbringen.*

करीति m. Pl. N. pr. eines Volkes.

करीर 1) m. n. *Rohrschössling* Hemâdri 2,*a*,47, 15.17. — 2) m. *a) Capparis aphylla;* n. *die Frucht.* — *b)* *Wasserkrug. — 3) *f. करीरा und °री *a) Fangzahnwurzel beim Elephanten. — b) Grille, Heimchen.*

*करीरक 1) n. *Kampf, Schlacht.* — 2) f. °रिका *Fangzahnwurzel beim Elephanten.*

*करीरकुण m. *die Fruchtzeit der Capparis aphylla.*

*करीरप्रस्थ m. N. pr. einer Stadt.

*करीरवती f. N. pr.

करीलदेश m. N. pr. eines *Landes.*

करीष 1) (*m.) n. *Schutt, Auswurf, Dünger* (insbes. *trockener*). *करीषाग्नि m. *Feuer von trockenem Kuhdünger.* — 2) m. N. pr. eines Berges.

करीषक m. Pl. N. pr. eines Volkes MBh. 6,9,55.

*करीषगन्धि m. N. pr. eines Mannes.

करीषंकष Adj. (f. आ) 1) *Schutt mit sich fortreissend. — 2) *heftig erregend.* हृदय° Bâlar. 155,7.

करीषिन् 1) Adj. *düngerreich.* — 2) f. °षिणी N. pr. zweier Flüsse MBh. 6,9,17. 23.

*करीषेत्थ m. *Feuer von trockenem Kuhdünger* Gal.

करुण 1) Adj. (f. आ) *a) kläglich.* °म् Adv. — *b) mitleidig* Bhâg. P. — 2) m. *a) der klägliche —, Mitleid erregende Grundton eines poetischen Werkes. — b) *Citrus decumana. — c) *ein* Buddha. — *d)* N. pr. eines Asura Hariv. 3,47,14. — 3) f. करुणा *a) Mitleid. — b)* *= 2) *a*. — *c) eine best. Tonfarbe* S. S. S. 23. — 4) *f. करुणी *eine best. Pflanze* Râǵan. 10,108. — 5) n. *Handlung, heiliges Werk.*

करुणपुण्डरीक n. Titel eines buddh. Werkes.

*करुणमल्ली f. *Jasminum Sambac.*

करुणवेदिन् Adj. *mitleidig* Karaka 6,1. Nom. abstr. °दित्व n. *Mitgefühl* R. Gorr. 1,2,16.

करुणाकर m. N. pr. eines Brahmanen.

करुणाकल्पलता f. Titel eines Werkes.

*करुणाकूर्च m. *ein* Gina Gal.

करुणात्मन् Adj. *kläglich* Bâlar. 46,11.

करुणानन्दकाव्य n. Titel eines Werkes.

*करुणापर und करुणामय (Bâlar. 225,17) Adj. *voller Mitleid.*

करुणाय्, °यति und *°यते *Mitleid empfinden.*

करुणावत् 1) Adj. *sich in einem kläglichen Zustande befindend.* — 2) f. °ती N. pr. einer Surâṅganâ Ind. St. 15,444.

करुणेश्वर n. Name eines Liṅga.

करुत्थाम m. N. pr. eines Sohnes des Dushjanta.

कुरुत्थाम v. l.

करुन्धक m. N. pr. eines Sohnes des Çûra.

करूम Adj. als Beiw. gespenstischer Wesen.

*करूम् vielleicht *Säge;* enthalten in कटूकरिन्.

कटूकर m. *Wirbel des Halses und Rückgrats.*

कटूकरिन् Adj. *zahnlückig.*

कटूप m. 1) Pl. N. pr. eines Volkes. — 2) *ein Fürst der* Karûsha und N. pr. des Urahns derselben.

कटूषक 1) m. N. pr. eines Sohnes des Manu Vaivasvata. — 2) n. *eine best. Frucht.*

*करेट m. *Fingernagel.*

*करेटव्या f., *करेटु m. und *करेडुक m. (Nigh. Pr.) *der numidische Kranich.*

करेणु 1) m. *a) Elephant. — b) *Pterospermum acerifolium.* — 2) f. *a) Elephantenweibchen. — b) eine best. Pflanze. — c) die* Svarabhakti *zwischen* र *und* क् Çikshâ im Comm. zu TS. Prât.

करेणुक 1) n. *die giftige Frucht der* Kareṇu. — 2) f. आ *Elephantenweibchen.* Am Ende eines adj. Comp. f. eben so.

*करेणुपाल m. N. pr. eines Mannes.

*करेणुभू m. Metron. Pâlakâpja's.

करेणुमती f. N. pr. einer Prinzessin.

*करेणुसुत m. = करेणुभू.

*करेन्डुक m. *Andropogon Schoenanthus.*

*करेर (!) Adj. *hart* Gal.

*करेवर m. *Olibanum* Râǵan. 12,106.

*करोट m. 1) *Becken, Schale.* — 2) *Schädel.*

करोटक MBh. 1,1553 fehlerhaft für कर्कोटक.

करोटि f. 1) *Becken, Schale.* — 2) *Schädel* (auch *Kopf*) Dh. V. 24,7. Auch °टी.

करोटिक am Ende eines adj. Comp. *Schädel, Kopf.*

करोटेश्वरतीर्थ n. N. pr. eines Tîrtha.

*करोहिञन *schwarzer Senf* Nigh. Pr.

कर्क 1) Adj. (f. ई) *a) weiss.* वशा (so zu lesen st. वत्सा) AV. 4,38,6.7. — *b) *gut, ausgezeichnet.* — 2) m. *a) Schimmel (weisses Pferd). — b) *Krebs, Krabbe. — c) der Krebs im Thierkreise. — d) *Wasserkrug. — e) *Feuer. — f) *Spiegel. — g) *eine best. Pflanze,* = कर्कट Râǵan. 11,202. — *h) *ein jüngerer Bruder des Vaters* Gal. — *i) *ein best. Edelstein. — k) *Schönheit. — l)* N. pr. eines Scholiasten. — 3) f. आ *eine weisse Stute.*

कर्कखण्ड m. Pl. N. pr. eines Volkes.

कर्कचण्डेश्वरतन्त्र n. Titel eines Tantra.

*कर्कचिर्भिटा f. *eine best. Gurkenart.*

कर्कट 1) m. *a) Krebs, Krabbe. — b) der Krebs im Thierkreise. — c) *ein best. Vogel. — d)* Name *verschiedener Pflanzen. — e) *Lotusknolle. — f) das in Gestalt einer Krebsscheere ausgehende Ende des*

Wagebalkens, an welches die Stricke der Schalen befestigt werden. — g) ein zum Ziehen eines best. Kreises gestellter Zirkel Goládhj. 5,10. Colebr. Alg. 90. — *h) eine best. Stellung der Hände. — i) eine Art von Fieber* Bhâvapr. 3,71. — *k) *quidam coeundi modus.* — 2) *f. आ *Momordica mixta.* — 3) f. ई *a) Krebsweibchen. — b) Cucumis utilissimus* und *eine Kürbisart. — c) *die Frucht von Bombax heptaphyllum. — d) Trinkkrug* Spr. 7140. — *e)* N. pr. einer Râkshasî.

कर्कटक 1) m. *a) Krebs, Krabbe. — b) der Krebs im Thierkreise. — c) Zange. — d)* = कर्कट 1) *g)* Gaṇit. Spasht. 27. fgg. Comm. — *e) eine best. Pflanze. — f) eine best. Stellung der Hände. — g)* N. pr. eines Schlangendämons. — 2) f. °टिका *a) eine best. Pflanze. — b) *Kern.* — 3) f. ई *Krebsweibchen.* — 4) n. *a) eine best. giftige Knolle. — b) eine best. Form von Knochenbruch.*

कर्कटकास्थि n. *Krebsschale.*

कर्कटपुर n. N. pr. einer *Stadt.*

*कर्कटवल्ली f. Nigh. Pr. 1) *Achyranthes aspera.* — 2) *Piper Chaba.* — 3) *Carpopogon pruriens.*

कर्कटशृङ्ग 1) n. *Krebsscheere.* — 2) f. ई *eine best. Pflanze* Râgân. 6,158.

कर्कटशृङ्गिका f. *Galläpfel auf Rhus succedanea* Mat. med. 140.

*कर्कटात्त m. *Cucumis utilissimus.*

कर्कटाख्या und *कर्कटाङ्गा f. = कर्कटशृङ्गी.

कर्कटास्थि n. *Krebsschale.*

कर्कटाह्व 1) *m. *Aegle Marmelos.* — 2) f. आ = कर्कटशृङ्गी Bhâvapr. 1,175. Râgân. 6,158.

*कर्कटि f. *Cucumis utilissimus.*

*कर्कटिनी f. *Curcuma xanthorrhiza.*

*कर्कटु m. *der numidische Kranich.*

*कर्कटलु ? Kâç. zu P. 4,2,71.

कर्कटेश m. N. pr. eines Heiligthums.

कर्कटेश्वरतीर्थ n. N. pr. eines Tîrtha.

कर्कन्धु 1) m. f. (°न्धू *Judendorn, Zizyphus Jujuba;* n. *die Frucht des Baumes, Brustbeere.* °सक्तु m. Pl. Cat. Br. 12,9,1,5. — 2) m. *a) *ein ausgetrockneter Brunnen. — b)* N. pr. eines Mannes. — 3) f. कर्कन्धू Bez. *des zehntägigen Fötus* Bhâg. P. 3,31,2.

*कर्कन्धुकण m. *die Fruchtzeit des Judendorns.*

*कर्कन्धुप्रस्थ m. N. pr. einer Stadt.

*कर्कन्धुमती f. N. pr.

कर्कन्धुरोहित Adj. *röthlich wie die Brustbeere.*

*कर्कफल n. *eine best. Pflanze* Râgân. 11,202.

कर्कर 1) Adj. (f. आ) *hart.* — 2) m. *a) *Knochen. — b) *Hammer. — c) *Spiegel. — d) Erbsenstein.* Auch *n. — *e)* angeblich *lederner Riemen* Spr. 3650. — *f)* N. pr. eines Schlangendämons. — 3) *m. n. *eine Dattelart* Gal. — कर्करी s. u. कर्करि.

*कर्करच्छदा f. *eine best. Pflanze* Gal.

*कर्कराक्ष und *कर्कराङ्ग m. *Bachstelze.*

कर्कराज m. N. pr. eines Mannes Ind. Antiq. 5,148.

*कर्कराटु m. *Seitenblick.*

*कर्कराटुक m. *der numidische Kranich.*

*कर्करान्ध (Gal.), *°क und *कर्करान्धुक m. *ein verschütteter Brunnen.*

*कर्कराल m. n. *Haarlocke.*

*कर्कराह्वा f. *eine best. Pflanze.*

कर्करि f. 1) *eine Art Laute.* Auch °री. — 2) कर्करी *a) Wasserkrug* Spr. 622. Agni-P. 40,24. 28. — *b) *eine best. Pflanze* Gal.

कर्करिकर्ण Adj. (f. ई) *lautenähnliche Ohren habend* Maitr. S. 4,2,9.

*कर्करीका m. *ein kleiner Wasserkrug.*

*कर्करेट m. *die zum Anpacken gekrümmte Hand.*

कर्करेटु m. *der numidische Kranich.*

*कर्करेटुक und *°क m. dass. Madanav. 128,70.

*कर्कवल्ली f. *Achyranthes aspera, Pothos officinalis* und *Dolichos pruriens* Nigh. Pr.

कर्कश 1) Adj. (f. आ) *rauh, hart* (eig. und übertr.). — 2) *m. *a) Schwert. — b) Cassia* oder *Senna esculenta, eine Art Zuckerrohr* und = गुण्डारोचनी. — 3) f. आ *a) *Tragia involucrata. — b)* N. pr. einer Apsaras. — 4) *f. ई *wilder Judendorn.*

*कर्कशच्छद 1) m. *Trophis aspera* und *Trichosanthes dioeca.* — 2) f. आ *Luffa acutangula* und = दग्धा.

कर्कशत्व n. *Härte, rauhes Wesen.*

*कर्कशदल 1) m. *Trichosanthes dioeca.* — 2) f. आ *eine best. Pflanze,* = दग्धा.

*कर्कशिका f. *wilder Judendorn.*

*कर्कसार n. *Mehlbrei.*

कर्कस्वामिन् m. N. pr. eines Mannes B. A. J. 3, *b*,208.

कर्काक्ष Adj. als Beiw. der Eule Spr. 5899, v. l.

कर्कारु und °क m. *Beninkasa cerifera;* *n. *die Frucht.*

*कर्काह्व m. *eine best. Pflanze* Gal.

कर्कि und कर्किन् m. *der Krebs im Thierkreise.*

*कर्किप्रस्थ und *कर्की° m. N. pr. einer Stadt.

कर्कोतण (Karaka 6,23. कर्कोणात gedr.), कर्कोतन und *कर्कोतिल m. *Katzenauge (eine Art Quarz).* Vgl. Mṛicch. 71,1.

कर्कोट 1) m. N. pr. *a)* Pl. eines Volkes. — *b)* eines Schlangendämons. — 2) f. ई *eine best. Pflanze mit bitterer Frucht.*

कर्कोटक 1) m. *a) Momordica mixta;* n. *die Frucht. — b) *Aegle Marmelos. — c) *Zuckerrohr. — d)* N. pr. *α)* Pl. eines Volkes. — *β)* eines Schlangendämons. — 3) *f. °टिका *Momordica mixta.* — 4) f. ई *a) eine gelbblühende* Ghoshâ Bhâvapr. 3,95. Ratnam. 64. Karaka 3,95. — *b) *Momordica mixta* Râgân. 7,183.

कर्कोटकि m. = कर्कोटक 1) *d) β)* Bâlar. 225,5.

कर्चरिका f. *eine Art Gebäck.*

*कर्चरी f. *eine best. Pflanze* Gal.

कर्चुदार fehlerhaft für कर्बुदार.

*कर्चूटिका f. *eine Art Gebäck* Gal.

कर्चूर 1) *m. *Gelbwurz.* — 2) n. *a) Auripigment* Çiç. 3,11. — *b) *Gold.*

*कर्चूरक m. *Gelbwurz.*

*कर्ज्, कर्जति (व्यथने, पीडे).

1. कर्ण m. (adj. Comp. f. आ und ई) 1) *Ohr.* कर्णे *in's Ohr* (als scenische Bemerkung). कर्णौ दा *das Ohr hinhalten, hinhorchen.* कर्णम् आ-गम् *zu Ohren kommen.* Statt अपि कर्णे ist अपिकर्णौ zu vermuthen. — 2) *Handhabe* oder *eine andere Hervorragung auf beiden Seiten eines Gefässes* u. s. w., *Oehr, Oese.* — 3) *Steuerruder.* — 4) *Hypotenuse, Diagonale eines Tetragons* Hemâdri 1,130,23. 131,3. — 5) *Durchmesser.* — 6) *Spondeus.* — 7) *Cassia Fistula und *Calotropis gigantea. — 8) N. pr. verschiedener Männer, insbes. eines Sohnes der Kunti und des Sonnengottes.

2. कर्ण und कर्णी (RV.) Adj. *auritus, geöhrt* (eig. und übertr.), *langohrig.*

कर्णक 1) m. (adj. Comp. f. आ) *a) seitliche Hervorragung, Gabel. — b)* Du. Bez. *der ausgespreizten Beine. — c) Reif, Rundband* überh. Karaka 1,30, Anf. — *d) eine Art von Fieber;* vgl. कर्णिक. — *e) eine best. Krankheit des Holzes. — f)* *N. pr. eines Mannes; Pl. *sein Geschlecht.* — 2) f. कर्णिका *a) Ohrenschmuck* 104,3. — *b) Knoten, Tuberkel. — c) Wulst,* z. B. *die ringartige Verdickung an der Mündung eines Rohrs. — d) Samenkapsel der Lotusblume* 87,3. — *e) Mittelpunct* Karaka 1,30. Bâlar. 290,9. — *f) *der Finger am Ende des Elephantenrüssels. — g) *Mittelfinger. — h) *Kreide* oder **Stift zum Schreiben. — i) *Premna spinosa* oder *longifolia* und **Odina pinnata. — k) *Kupplerin. — l)* N. pr. einer Apsaras.

कर्णकण्डू f. *schmerzhaftes Jucken im Ohr.*

*कर्णकर्णिका f. *Koloquinthengurke* Gal.

कर्णकवत् Adj. *mit seitlichen Hervorragungen —, mit Handhaben u. dgl. versehen* Maitr. S. 3,3,9.

कर्णकषाय m. *Unreinigkeit in den Ohren.*

कर्णकावत् und *कर्णकित Adj. = कर्णकवत्.

*कर्णकिट्ट n. *Ohrenschmalz* Nigh. Pr.

*कर्णकीटा und *°कीटी f. *Ohrwurm, Julus.*

कर्णकुतूहल n. Titel eines Werkes.

कर्णकुब्ज n. N. pr. einer erdichteten Stadt.

कर्णकुमारी f. Bein. der Bhavânî Ind. St. 14, 108. fg.

कर्णकुवलय n. *eine am Ohr befestigte Lotusblüthe* Daçak. 70,9.

कर्णक्रोश und कर्णक्वेड (Suçr. 2,236,7. 443,21) m. *Ohrensausen.*

*कर्णखरक oder *°खरिक m. N. pr. eines Vaiçja.

कर्णगिरि m. N. pr. eines *Berges* Ind. St. 14,157.

कर्णगूथ 1) m. *Verhärtung des Ohrenschmalzes.* Auch °क m. — 2) (*n.) *Ohrenschmalz* Suçr. 2,368, 13, v. l.

कर्णगृहीत Adj. *am Ohr gefasst.*

कर्णगृह्य Absol. *am Ohr fassend.*

*कर्णग्राह m. *Steuermann.*

कर्णग्राहवत् Adj. *mit einem Steuermann versehen.*

कर्णचामर n. *ein Wedel als Ohrenschmuck eines Elephanten* Kâd. 98,6.

कर्णच्छिद्र n. *Gehörgang.*

*कर्णच्छिद्रक P. 4,2,78, Sch.

*कर्णज m. *Ohrenschmalz* Gal.

कर्णजप Adj. *Ohrenbläser.*

*कर्णजलूका, *°जलौकस् und *°जलौका f. *Julus.*

कर्णजाप m. *Ohrenbläserei.*

कर्णजाह्व n. *Ohrwurzel.*

*कर्णजित् m. Bein. Arǵuna's.

*कर्णज्योति f. *Gynandropsis pentaphylla* Nigh. Pr.

कर्णज्वर m. *Ohrenschmerzen* Duûrtan. 29. Ind. St. 15,412.

कर्णतस् Adj. *aus dem Ohre weg.*

कर्णता f. *das Ohrsein* Spr. 3246.

*कर्णताल m. *das Klappen der Elephantenohren.*

कर्णताललता f. *Ohrlappen des Elephanten.*

*कर्णदर्पण m. *ein best. Ohrenschmuck.*

*कर्णदुन्दुभि f. *Ohrwurm, Julus.*

कर्णधार 1) m. (adj. Comp. f. आ) *a) Steuermann.* Nom. abstr. °ता f. — *b) Matrose* Kathâs. 18,300. — 2) f. आ N. pr. eines Apsaras Kâraṇḍ. 3,10.

*कर्णधारक m. *Steuermann.*

*कर्णधारिणी f. *Elephantenweibchen.*

कर्णधनन n. *Ohrenklingen.*

कर्णनाद m. *Ohrenklingen* Wise 287.

कर्णनासा f. Du. *Ohren und Nase* R. ed. Bomb. 3,18,21. Sg. (!) R. Gorr.

कर्णनीलोत्पल n. *eine am Ohr befestigte blaue Lotusblüthe* Spr. 7646.

*कर्णन्दु f. = कर्णान्दु.

कर्णप m. N. pr. eines Mannes.

कर्णपत्रक m. *Ohrblatt.*

कर्णपत्रभङ्ग m. Pl. *verschiedene Arten die Ohren zu schmücken.*

कर्णपथ m. *Bereich des Gehörs.* °पथम् आ-या, उप-इ *zu Ohren kommen.* °पथातिथि m. *so v. a. zu Ohren gekommen* Râǵat. 7,1264.

कर्णपरंपरा f. *das von Ohr zu Ohr Gehen* Pañkat. ed. Bomb. 1,38,12.

कर्णपराक्रम m. Titel eines Werkes.

कर्णपर्वन् n. Titel des achten *Buches* im MBh.

कर्णपाक m. *Ohrenentzündung.*

कर्णपालि f. 1) *Ohrläppchen* und überh. *das äussere Ohr.*

कर्णपाली f. 1) dass. — 2) **ein best. Ohrenschmuck.* — 3) N. pr. eines Flusses.

*कर्णपितर् m. *der Sonnengott, die Sonne* Gal.

कर्णपिशाची f. N. pr. einer Gottheit.

कर्णपीठ n. *die äussere Mündung des Gehörgangs.*

कर्णपुट n. *Gehörgang.*

कर्णपुत्रक m. (Karaka 4,7) und *°त्रिका f. (Nigh. Pr.) *Ohrmuschel.*

*कर्णपुर und *°पुरी f. Karṇa's *Stadt*, d. i. Kampâ.

*कर्णपुष्प m. *blauer Amaranth* Nigh. Pr.

कर्णपूर 1) m. n. *ein Ohrenschmuck*, insbes. *von Blumen.* मणि° Kâd. 63,21. — 2) *m. *a) eine blaue Lotusblüthe. — b) Acacia Sirissa. — c) Jonesia Asoka.*

कर्णपूरक m. 1) **Nauclea Cadamba.* — 2) N. pr. eines *geschwätzigen* Dieners.

कर्णपूरण 1) m. N. pr. eines Dichters, = कवि-कर्णपूर. — 2) n. *das Ausstopfen des Ohres* und *was dazu dient.*

कर्णपूरी Adv. mit कर् *zum Ohrenschmuck machen* Kâd. 163,19. Harshaḱ. 162,10.

कर्णप्रकाश m. Titel eines Werkes.

कर्णप्रतिनाह und °प्रतोनाह m. *schmerzhafter Ausfluss des Ohrenschmalzes durch Nase und Mund.*

कर्णप्रयाग m. *der Zusammenfluss der* Gañgâ mit dem Pindar.

कर्णप्राधेय m. Pl. N. pr. eines Volkes.

*कर्णप्रान्त m. *Ohrläppchen.*

कर्णप्रावरण 1) Adj. (f. आ) *die Ohren als Mantel benutzend.* — 2) m. Pl. N. pr. eines fabelhaften Volkes. — 3) f. आ N. pr. einer der Mütter im Gefolge Skanda's.

कर्णप्रावेय m. Pl. N. pr. eines Volkes.

*कर्णफल m. *Ophiocephalus Kurrawey.*

कर्णभूषण n. *Ohrenschmuck.*

*कर्णभूषा f. 1) *das Schmücken der Ohren* (eine bes. Kalâ) Gal. — 2) *Ohrenschmuck.*

*कर्णमङ्गुर m. *Silurus unitus.*

*कर्णमल n. *Ohrenschmalz.*

*कर्णमुकुर m. *ein best. Ohrenschmuck.*

कर्णमुनि m. N. pr. eines Mannes Ind. St. 14,114.

कर्णमूल n. *Ohrwurzel, der Ort wo sich der Ohrknorpel an den Kopf ansetzt* 103,31. Spr. 7661.

कर्णमूलीय Adj. *zur Ohrwurzel in Beziehung stehend.*

*कर्णमोटा f. *Acacia arabica* Nigh. Pr.

*कर्णमोटि und *°टी f. Bein. der Kâmuṇḍâ.

*कर्णय्, °यति (छेदने) Dhâtup. 35,71. — आकर्णय् s. bes.

कर्णयोनि Adj. *vom Ohr aus kommend* (Pfeile).

कर्णरन्ध्र m. *Gehörgang.*

कर्णरोग m. *Ohrenkrankheit.*

*कर्णल Adj. *mit Ohren versehen.*

*कर्णलता f. *Ohrläppchen.*

कर्णलतामय Adj. *Ohrläppchen darstellend* Naish. 7,64.

*कर्णलतिका f. *Ohrläppchen.*

*कर्णवंश m. *ein flaches hervortretendes Dach von Bambusrohr.*

कर्णवत् Adj. 1) *mit Ohren versehen.* — 2) *mit Gabeln —, mit Haken versehen.*

*कर्णवर्जित m. *Schlange.*

*कर्णवल्ली f. *Ohrläppchen* Comm. zu Naish. 7,64.

कर्णविट् *Ohrenschmalz.*

कर्णविवर n. *Gehörgang.*

कर्णविष् f. *Ohrenschmalz.*

कर्णविष n. *Gift für die Ohren* Spr. 1546.

कर्णविषयी Adv. mit कर् *zu Ohren bringen* Verz. d. Oxf. H. 153,a,7 v. u.

कर्णवेध m. *Durchbohrung der Ohren* (eine best. rel. Ceremonie).

*कर्णवेधनिका und *°वेधनी f. *ein zum Durchbohren der Ohren eines Elephanten gebrauchtes Werkzeug.*

कर्णवेष्ट m. 1) *Ohrring.* — 2) N. pr. eines Fürsten.

कर्णवेष्टक m. *Ohrring* Pâr. Gṛhs. 2,6,26.

*कर्णवेष्टकीय und *°वेष्टक्य Adj. von °वेष्टक.

*कर्णवेष्टन n. *Ohrring.*

कर्णशष्कुलिका (Karaka 4,7) und °ली f. *Gehörgang.*

कर्णशिरीष n. *eine am Ohr befestigte Çirîsha-Blume* Çâk. 29.

*कर्णशून्य Adj. *taub* Gal.

कर्णशूल n. *Ohrenstiche.*

कर्णशूलिन् Adj. *mit Ohrenstichen behaftet.*

कर्णशोभन n. *Ohrenschmuck.*

कर्णश्रव Adj. *den Ohren vernehmbar.*

कर्णश्रवस् m. N. pr. eines Mannes.

कर्णश्राविन् Adj. = कर्णश्रव Gaut.

कर्णश्रुत् m. N. pr. eines Mannes.

कर्णसंस्राव m. *Eiterfluss aus dem Ohre.*

*कर्णसख m. Bein. Gârâsamîdha's Gal.

कर्णसुन्दरी f. Titel eines Schauspiels.

कर्णसुभग Adj. *angenehm zu hören* Vens. 134.

*कर्णसू m. *der Sonnengott, die Sonne.*

कर्णसूचि f. *ein best. Insect.*

*कर्णस्फोटा f. *Gynandropsis pentaphylla* Râgan. 3,125.

कर्णस्राव m. = कर्णसंस्राव.

कर्णस्रोतस् n. 1) *Gehörgang, Ohrloch.* — 2) *Ohrenschmalz.*

कर्णकण्डिका f. *eine best. Ohrenkrankheit* Çârng. Saṁh. 1,7,81.

कर्णाकर्णि Adv. *von Ohr zu Ohr.*

*कर्णाढ्य m. *weisser Amaranth* Nigh. Pr.

कर्णाञ्जलि m. *gespitzte Ohren.*

कर्णाट 1) m. *a*) Pl. N. pr. eines Volkes. — *b*) *ein Fürst* und *ein Angehöriger der K.* — *c*) *ein best.* Râga S. S. S. 54. Git. S. 18. — 2) f. ई *a*) *eine Fürstin der K.* — *b*) *eine Mimose* Râgan. 5,109. — *c*) *eine best.* Râginî S. S. S. 37.

कर्णाटक 1) m. *a*) = कर्णाट 1) *a*) und **b*) (gaṇa यस्कादि in der Kâç.). — 2) f. °टिका = कर्णाट 2) *c*) S. S. S. 48.

कर्णाटगौड m. *ein best.* Râga *von sechs Tönen* S. S. S. 93.

कर्णातर्द m. *die beiden Stellen am Wagen, an welche die Deichselstangen angesteckt werden,* Âpast. Çr. 11,7. Comm. zu TS. 1,427,5. 7.

*कर्णादर्श m. *Ohrring* Gal. कर्णादिश wohl fehlerhaft.

*कर्णानुज्ञ m. Bein. Judhishṭhira's.

कर्णान्तिकचर Adj. *die Ohren umfliegend* Çik. 22.

*कर्णान्डु und *कर्णान्डू f. *Ohrring* und *ein best. Ohrenschmuck.*

कर्णाभरण n. *Ohrenschmuck* 305,22.

*कर्णाभरणाक m. *Cathartocarpus Fistula* Râgan. 9,46.

कर्णामृत n. 1) *Nektar für die Ohren* Spr. 1548. — 2) Titel eines Werkes.

*कर्णारा f. = कर्णवेधनी.

*कर्णारि m. 1) Bein. Arǵuna's. — 2) *Terminalia Arjuna.*

कर्णार्घ *Radius.*

कर्णार्शस् n. *eine best. Ohrenkrankheit* Çârng. Saṁh. 1,7,81.

*कर्णालंकरण n., कर्णालंकार m. und कर्णालंकृति f. (175,31) *Ohrenschmuck.*

कर्णावतंस dass. Benf. Chr. 199,3. Vâmana 2,2, 14. Kâvjapr. 7,10.

कर्णावतंसी Adv. mit करु *zum Ohrenschmuck machen* Kâd. 111,4.

कर्णावधान n. *das Hinhorchen.* °नं दा *aufmerken* Prasannar. 115,18.

कर्णाश्व (?) m. N. pr. eines Mannes.

कर्णिक 1) *Adj. *a*) *Ohren habend.* — *b*) *mit einem Steuerruder versehen.* — 2) m. *a*) **Steuermann.* — *b*) *eine best. Fieberkrankheit* Bhâvapr. 3,78. 101. Vgl. कर्णक. — *c*) N. pr. α) Pl. eines Volkes. — β) eines Fürsten in Potâla. — 3) m. oder n. metrisch = कर्णिका *Samenkapsel der Lotusblume.* — 4) n. *eine best. Form von Pfeilspitzen.*

*कर्णिकाचल m. Bein. des Meru.

कर्णिकार 1) m. *a*) *Pterospermum acerifolium.* — *b*) **Cathartocarpus Fistula.*; vgl. महा°. — 2) n. *a*) *die Blüthe von Pter. acer.* — *b*) *Samenkapsel der Lotusblume* Hemâdri 1,323,5. Râgat. 8,3309. — 3) Adj. ? MBh. 10,7,38.

*कर्णिकारक m. = कर्णिकार 1) *a*) Gal.

कर्णिकारप्रिय Adj. Beiw. Çiva's.

*कर्णिकिका f. *Färse* Gal.

*कर्णिकिन् m. *Elephant.*

कर्णिन् 1) Adj. *a*) *auritus.* — *b*) am Ende eines Comp. — *im Ohre habend.* — *c*) *mit Seitenklappen* oder dgl. *versehen* (Schuhe). — *d*) *mit Knoten, mit einem Wulst* oder *sonstigen Erhabenheiten versehen* (Geschosse). — *e*) **mit einem Steuerruder versehen.* — 2) m. *a*) **Umgebung des Ohrs.* — *b*) *Steuermann.* — *c*) **N. pr. eines der sieben Hauptgebirge.* — 3) f. कर्णिनी *Tuberkelbildung in der Scheide.*

कर्णिरथ m. *eine Art Sänfte* Râgat. 7,479.

कर्णिसुत m. Bein. *Kaṁsa's und des Verfassers eines Lehrbuchs über Diebstahl.

*कर्णीचुरचुरा (Kâç.) und *°चुरुचुरा f. gaṇa पात्रेसमितादि.

कर्णीजप Adj. *Ohrenbläser.*

*कर्णीटिट्टिभ m. (Kâç.) und *°टिरिटिरा f. gaṇa पात्रेसमितादि.

*कर्णीन्डु f. = कर्णान्डु.

कर्णीत्पल 1) n. *eine am Ohr befestigte Lotusblüthe* Çik. (Piscu.) 66,6. Nom. abstr. °ता f. Ragu. 7,23. — 2) m. N. pr. eines Dichters und eines Fürsten.

कर्णीदय m. Titel eines Werkes.

कर्णोपकर्णिका f. = कर्णपरंपरा.

कर्णोर्ण m. *ein Thier mit Wolle an den Ohren.*

कर्ण्य (कार्णिय) Adj. 1) *im* oder *am Ohr befindlich.* — 2) **den Ohren zuträglich.*

1. कर्त्, कृन्तति; episch auch कृन्तते und कर्तति. 1) *schneiden, zerschneiden, abschneiden, zerspalten.* Med. *an sich abschneiden.* कृत्त *abgeschnitten, abgerissen* (299,21), *abgehauen* (321,6), *zerspalten.* — 2) *zu Nichte machen.* — Caus. कर्तयति = Simpl. 1). — *Desid. चिकर्तिषति und चिकृत्सति. — Mit समधि *nach und nach zerschneiden.* — Mit अनु *nach und nach vernichten.* — Mit अप *abschneiden.* — Mit अपि dass. — Mit अव 1) *abschneiden, ablösen.* — 2) *vernichten.* — Caus. *abschneiden lassen.* — Mit उद् 1) *ausschneiden, ausweiden.* — 2) *abschneiden, abreissen.* — 3) *zu Nichte machen.* Pass. *zu Grunde gehen* Ait. Br. 6,23. — Mit समुद् *ausschneiden.* — Mit उप *verletzen.* — Mit नि *niedermetzeln, — reissen, weg —, abschneiden, abhauen, abreissen, zerschneiden, zerhauen.* Med. auch *sich beschneiden* (z. B. die Nägel). — Caus. *beschneiden lassen.* — Mit विनि *zerhauen, abhauen, abreissen,* — Mit निस् *ausschneiden, los —, abtrennen, ablösen; zerhauen, zerreissen, niedermetzeln.* — Mit परि 1) *rings umschneiden, beschneiden.* — 2) *abschneiden von,* so v. a. *ausschliessen aus* (Abl.). — Mit प्र *abschneiden, zerschneiden.* — Mit वि *auf —, ein —, zerschneiden, zerlegen, zerreissen.* — Caus. dass. — Mit अधिवि in °कर्तन. — Mit सम् *zusammen —, zerschneiden.*

2. कर्त्, कर्णति 1) *den Faden drehen, spinnen* Maitr. S. 1,9,4 = Tândja-Br. 1,8,9 = Nir. 3,21. — 2) *sich winden* (von einer Schlange). — 3) कृत्त = *वेष्टित. — Caus. कर्तयति *weben.* — Mit उद् *fortspinnen.* — Mit परि *umwinden.*

1. कर्त m. *Trennung, Unterscheidung.*

2. कर्त und *कर्त m. = गर्त *Grube, Loch.*

1. कर्तन 1) n. *a*) *das Abschneiden, Abhauen.* — *b*) *das zu Nichte Machen* Ind. St. 14,104. — 2) *f. ई *Scheere.*

2. *कर्तन n. *das Spinnen.*

*कर्तनसाधन n. *Spindel.*

कर्तपत्य n. *das Fallen in ein Loch.*

कर्तप्रस्कन्द् m. dass. Tândja-Br. 4,5,13.

*कर्तय्, °यति (शैथिल्ये) Dhâtup. 35,60. Vgl. auch Caus. von 1. und 2. कर्त्.

कर्तृ Nom. ag. 1) *Thäter, Ausführer, Schaffer, Vollbringer, Urheber, Verfasser.* Die Ergänzung im Gen. (*Acc. bei anderer Betonung) oder im Comp. vorangehend. — 2) *der in Etwas* (im Comp. vorangehend) *arbeitet.* — 3) *der dienstthuende Priester.* — 4) *der Schöpfer der Welt.* Bein. *Brahman's, Vishṇu's und *Çiva's. — 5) in der Gramm.

der aus freiem Antriebe handelnde Urheber einer Handlung. Er steht im Nom., Instr. (bei passiver Construction) oder im Gen. (in Verbindung mit einem Nom. act.). — 6) in der Function eines Futurum 40,30.

कर्तरि f. *Scheere* oder *ein anderes Schneideinstrument* Hemâdri 1,329,15. 474,16. 2,*a*,98,9.

कर्तरिका f. dass. Hemâdri 2,*a*,95,15.

कर्तरी f. 1) dass. Hemâdri 2,*a*,94,14. 99,3. °फल n. *Messerklinge* 98,17. — 2) **der Theil des Pfeils, an den die Federn befestigt werden.* — 3) *eine Art Tanz* S. S. S. 259.

कर्तरीका f. = कर्तरी 1) Hemâdri 2,*a*,94,12.

कर्तरीमुख m. *eine best. Stellung der Hand.*

कर्तरीय *eine best. Giftpflanze.*

कर्तर्यङ्कुर m. *eine Art Cymbel* S. S. S. 198 (कत° gedr.)

कर्तर्यास्य m. = कर्तरीमुख.

कर्तवे und कर्तवै Dat. Infin. von 1. कर्.

कर्तव्य und कर्त्व्य 1) Adj. *zu machen, — thun, — vollbringen, auszuführen* u. s. w.; s. u. 1. कर्. — 2) n. *das Zuthuende, Obliegenheit, Aufgabe.*

कर्तव्यता f. 1) *das Gethanwerdenmüssen.* °तां ब्रूहि *sage, was ich zu thun habe,* 151,22. *Obliegenheit.* — 2) *das Gethanwerdenkönnen, Erwägung der Möglichkeit einer Handlung* Tattvas. 18.

कर्तव्यत्व n. *das Gethanwerdenmüssen.*

कर्ति Hariv. 1082 fehlerhaft für कार्ति.

कर्तृक am Ende eines adj. Comp. = कर्तर् *Agens* 225,27.

*कर्तृकार Adj. P. 3,2,21.

कर्तृग Adj. *dem Agens einer Handlung zu Theil werdend* P. 1,3,86, Schol.

कर्तृगामिन् Adj. dass. P. 1,3,63, Sch. Nom. abstr. °मित्व n. 77, Sch.

कर्तृगुप्त und °क n. *eine künstliche Satzbildung mit verstecktem Subjecte.*

कर्तृता f. in der Gramm. *das Agens-Sein einer Handlung.*

कर्तृत्व n. 1) *das Thäter —, Vollbringer —, Urheber-Sein* Kap. 1,164. Chr. 262,6. 264,9. — 2) = कर्तृता 226,23.

कर्तृपुर n. N. pr. einer *Stadt.*

कर्तृभूत Adj. in der Gramm. *der Agens einer Handlung seiend* 223,31.

*कर्तृमत् Adj. von कर्तर्.

कर्तृस्थ Adj. *am Agens einer Handlung befindlich* P. 1,3,37.

कर्तोस् Gen. Inf. von 1. कर्.

1. कर्तर् Nom. ag. *Vernichter* Ind. St. 14,104.

2. कर्तर् Nom ag. *Spinner.*

कर्तव्य Adj. *niederzumachen, zu vernichten* Spr. 4113.

कर्तका f. = कर्तरि. Richtiger wohl कर्त्रिका.

*कर्त्रय्, °यति (शैथिल्ये).

कर्त्रिका und कर्त्री f. = कर्तरि.

कर्त्र्य Adj. *abzuschneiden, abzuhauen.*

कर्त्र n. *Zaubermittel, Zauber.*

*कर्त्रीय्, °यति Denom. von कर्तर्.

कर्त्व, कर्त्वम्र 1) Adj. *zu machen, auszuführen.* — 2) n. *ein zu thuendes Werk, Aufgabe.*

*कर्द्, कर्दति (कुत्सिते शब्दे).

*कर्द m. *Sumpf.*

*कर्दट m. 1) *Sumpf.* — 2) *Lotuswurzel.* — 3) = पङ्कार.

*कर्दन 1) n. *das Knurren in den Eingeweiden.* — 2) f. ई Trik. 1,1,109 fehlerhaft für कूर्दनी.

1. कर्दम 1) m. *a) Schlamm, Bodensatz, Schmutz, Unreinigkeit.* Am Ende eines adj. Comp. f. आ. — *b) *Sünde.* — *c) eine best. Körnerfrucht* (zum Reis gerechnet). — *d) eine best. giftige Knolle.* — *e)* im Veda angeblich *Schatten.* — *f)* N. pr. α) eines Prâgâpati. — β) eines Sohnes des Pulaha. — γ) eines Schlangendämons. — 2) f. ई *eine Art Jasmin* Râgan. 10,78. — 3) *n. *a) Fleisch.* — *b) Zibeth* Râgan. 12,72.

2. कर्दम Adj. *mit Schlamm, Bodensatz, Schmutz, Unreinigkeit versehen.*

कर्दमक m. 1) *eine best. Körnerfrucht.* — 2) *eine best. giftige Knolle.* — 3) *eine Schlangenart.* — 4) *eine Form von Rothlauf* Karaka 6,11.

कर्दमराज oder °न् m. N. pr. eines Mannes.

कर्दमवीसर्प m. = कर्दमक 4) Karaka 6,11.

कर्दमाख्य m. *eine best. giftige Knolle.*

*कर्दमाटक m. *ein Ort zur Ablagerung von Unrath.*

कर्दमित Adj. *beschmutzt, besudelt.*

*कर्दमिनी f. *schlammiger Boden.*

कर्दमिल n. N. pr. einer Oertlichkeit.

कर्दमेश्वरमाहात्म्य n. Titel eines Werkes.

*कर्दमोद्भव m. *eine Reisart* Gal.

कर्प् s. क्रप्.

कर्पट 1) (*m.) n. *Lappen* 184,32. °खण्ड Ind. St. 15,418. — 2) m. N. pr. eines Berges.

*कर्पटधारिन् m. *Bettler.*

*कर्पटिक Adj. *in Lumpen gehüllt.* Vgl. का° und Ind. St. 15,425.

*कर्पटिन् Adj. dass.

कर्पण *eine Art Lanze* oder *Speer.*

कर्पर 1) m. *a) Schale.* — *b) *Hirnschale.* — *c) Schale der Schildkröte.* — *d) *eine Art Waffe.* — *e) *Ficus glomerata.* — *f)* N. pr. eines Diebes. — 2) *f. ई *eine Art Collyrium.* — 3) n. *Scherbe* Pañkat. 217,21. 22. 218,11. 12.

कर्परक 1) m. N. pr. = कर्पर 1) *f).* — 2) *f. °रिका *eine Art Collyrium.*

*कर्पराश m. *Scherbe.*

*कर्पराल m. v. l. für कन्दराल.

*कर्पराश m. *sand, gravel, a sandy soil* wohl fehlerhaft für कर्पराश.

कर्पास (*m. *f. ई und *n.) und °का f. (Bhâvapr. 1,209) *die Baumwollenstaude, Baumwolle.*

कर्पूर, °रति *Kampher gleichen.*

कर्पूर 1) m. n. *Kampfer (die Pflanze, das Harz* und *die Frucht).* — 2) m. N. pr. verschiedener Männer. — 3) N. pr. eines Dvîpa. — 4) Adj. (f. आ) *aus Kampfer gemacht* Hemâdri 1,435,13. 14.

*कर्पूरक m. *Curcuma Zerumbet.*

कर्पूरकोलि m. N. pr. eines Flamingo.

कर्पूरगौर n. N. pr. eines Teiches.

कर्पूरतिलक 1) m. N. pr. eines Elephanten. — 2) *f. आ Bein. der Gajâ, einer Freundin der Durgâ.

*कर्पूरतैल n. *Kampfersalbe* Râgan. 15,121.

कर्पूरद्वीप = कर्पूर 3) Vidgh. 38,9.

कर्पूरनालिका f. *eine best. mit Kampher zubereitete Speise* Bhâvapr. 2,24.

कर्पूरपट m. N. pr. eines Farbers 148,12.

कर्पूरप्रकरण n. Titel eines Gaina-Werkes.

कर्पूरमञ्जरी f. 1) N. pr. einer Tochter *a)* des Fürsten Karpûrasena. — *b)* des Flamingo Karpûrakeli. — 2) Titel eines Schauspiels.

*कर्पूरमणि m. *ein best. weisses Mineral.*

कर्पूरमय Adj. *aus Kampfer bestehend, dem K. ähnlich* Kâd. 244,16.

कर्पूररस m. *eine best. Mixtur* Mat. med. 223.

कर्पूरवर्ष m. N. pr. eines Fürsten Vidgh. 78,9. 79,8.

कर्पूरविलास m. N. pr. eines Waschers.

कर्पूरसरस् n. N. pr. eines *Teiches.*

कर्पूरसेन m. N. pr. eines Fürsten.

कर्पूरस्तव m. und °स्तोत्र n. Titel zweier Werke.

कर्पूरहरिद्रा f. *Curcuma Amada* Mat. med. 257.

*कर्पूराश्मन् m. *Krystall* Nigh. Pr.

*कर्पूरिन् und *कर्पूरिल Adj. von कर्पूर.

*कर्फर m. *Spiegel.*

*कर्ब्, कर्बति (गतौ).

*कर्बर 1) Adj. *gefleckt.* — 2) m. *a) Sünde.* — *b) Tiger.* — *c) ein* Rakshas. — *d) eine best. Arzenei.* — 3) f. ई *a) Nacht.* — *b) Tigerin.* — *c) eine* Rakshasî. — *d) das Blatt der Asa foetida.* — *e)* Bein. der Durgâ. — 4) n. *Mennig* Gal.

कर्बु Adj. *bunt.*

कर्बुक m. Pl. N. pr. eines Volkes.

कर्बुदार m. 1) *Bauhinia candida* Karaka 1,4. 27. 3,8. 8,7. 10. An mehreren Stellen fälschlich कर्चु°. — 2) **Bauhinia variegata.* — 3) **Barleria caerulea.*

**कर्बुदारक m. *Cordia latifolia* Râgân. 11,205.

कर्बुर 1) Adj. (f. आ) *gefleckt, gesprenkelt.* — 2) *m. *a) Sünde.* — *b) ein* Rakshas. — *c) Curcuma Amhaldi* oder *Zerumbet.* — *d) eine Dolichos-Art* Râgân. 16,69. — 3) f. आ *a) eine giftige Blutegelart* 217,5. 6. — *b) *Bignonia suaveolens* und *=बर्बरा. — 4) *f. ई Bein. der Durgâ. — 5) *n. *a) Gold.* — *b) Stechapfel.* — *c) Wasser.*

कर्बुरक Adj. = कर्बुर 1).

**कर्बुरफल m. *eine best. Pflanze.*

**कर्बुराङ्गा f. *eine blaue Fliegen-* oder *Bienenart* Gal.

**कर्बूर 1) m. = कर्बुर 2) *b*) *c*). — 2) f. आ = कर्बुर 3) *a*). — 3) n. *a*) = कर्बुर 5) *a*). — *b) Auripigment.*

**कर्बूरक m. = कर्बुर 2) *c*).

**कर्बूरित Adj. *gesprenkelt.*

**कर्म m. n. = कर्मन्.

कर्मक am Ende eines adj. Comp. = कर्मन् *Werk, That.*

कर्मकर 1) Adj. (f. ई) *für Andere Arbeit thuend;* Subst. *Arbeiter, Knecht, Diener, Handwerker.* — 2) *m. Bein. Jama's. — 3) *f. आ (!) *Freundin* Gal. — 4) *f. ई *a) Sanseviera zeylanica.* — *b) Momordica monadelpha.*

कर्मकरीभाव m. *das Amt einer Dienerin.*

कर्मकर्तर् m. 1) Sg. *der Agens einer Handlung, der zugleich Object ist* (beim Verbum reflex.). — 2) Du. *das Werk und der Urheber desselben.*

कर्मकाण्ड n. 1) *der über die Opfer handelnde Theil in der* Çruti. — 2) Titel eines Gaina-Werkes.

कर्मकार 1) Adj. Subst. = कर्मकर 1). — 2) m. *a) Schmied.* Im System *der Sohn* Viçvakarman's *von einer* Çûdrâ. — *b) *Stier.* — 3) *f. ई = कर्मकर 4).

कर्मकारापय्, °यते *Jmd als Knecht arbeiten lassen.*

°कर्मकारिन् Adj. *eine Arbeit —, ein Geschäft vollbringend.*

**कर्मकार्मुक n. *ein mächtiger Bogen.*

कर्मकालनिर्णय m. Titel eines Werkes.

**कर्मकील* (Gal.) und **°क m. *Wäscher.*

कर्मकृत् Adj. *werkthätig, — kundig;* m. *Arbeiter, Knecht* Spr. 5729.

कर्मकृत्य n. *Werkthätigkeit.*

कर्मकौमुदी f. Titel eines Werkes.

कर्मक्रियाकाण्ड n. Titel eines Werkes Bühler, Rep. No. 438. fg.

कर्मक्षम Adj. *einem Werke gewachsen.*

कर्मक्षय m. *das Aufhören der Werke, — aller Thätigkeit* Çvetâçv. Up. 6,4.

कर्मक्षेत्र n. *das Gebiet, in dem man Werken obliegt.*

कर्मगति f. *die Schicksale eines Menschen.*

कर्मगुप्त n. *eine künstliche Satzbildung mit versteckter Objecte.*

कर्मग्रन्थ m. Titel eines Gaina-*Werkes.* °षट्क n. Bühler, Rep. No. 706. fg.

कर्मग्रन्थिप्रथमविचार m. desgl.

*कर्मघात m. *vollständiges Aufgeben aller Werkthätigkeit.*

कर्मचन्द्र m. N. pr. verschiedener Fürsten.

कर्मचारिन् Adj. *in Werken thätig* Nâdab. Up. 6.

कर्मचित् Adj. *opere conflatus.*

कर्मचेष्टा f. *Werkthätigkeit, Arbeit, Anstrengung.*

कर्मज 1) Adj. *aus Handlungen, Werken, Thaten hervorgehend* oder *hervorgegangen.* — 2) *m. *ein Gott* Gal. — *b) der indische Feigenbaum.* — *c) das* Kalijuga.

कर्मजित् m. N. pr. eines Fürsten.

कर्मठ 1) Adj. *fähig —, geeignet zu* (im Comp. vorangehend) Bâlar. 106,8. — 2) *fleissig obliegend.* Die Ergänzung im Loc. oder im Comp. (Râgat. 7, 1012) vorangehend. Ohne Ergänzung *Werken obliegend, das Verdienst in fromme Werke setzend.*

कर्मण्य Adj. *was die Handlung mit sich bringt, in der H. selbst liegend.*

कर्मण्य (कर्मण्य) 1) Adj. *a) im Werke gewandt, geschickt; fleissig.* — *b) zur Verrichtung heiliger Handlungen geeignet* Gaut. — *c) günstig für eine Unternehmung* Ind. St. 14,356. — *d)* am Ende eines Comp. *auf das Geschäft —, auf die Verrichtung von — bezüglich.* — 2) *f. आ *Arbeitslohn.* — Vgl. अ°.

कर्मण्यता f. *Thätigkeit, Wirksamkeit* Varâh. Jogay. 5,23.

*कर्मण्यभुज् Adj. *Lohn empfangend.* *कर्मण्याभुज् Gal.

कर्मतत्त्वप्रदीपिका f. Titel eines Werkes.

कर्मता f. Nom. abstr. zu कर्मन् *Wirkung.* प्रभूतस्य °तां कर् so v. a. *dasselbe bewirken was Vieles* Karaka 7,12.

कर्मत्व n. 1) *der Gattungsbegriff* कर्मन्. — 2) *das Object-Sein* Comm. zu TS. Prât.

कर्मदीप m. Titel eines Werkes.

कर्मदेव m. *ein Gott durch Werke.*

कर्मदोष m. *ein sündhaftes Werk, Sünde.*

कर्मधारय m. *ein* Tatpurusha, *in welchem die beiden Glieder in einem Congruenzverhältniss stehen.*

कर्मन् (*m.) n. 1) *Handlung, Thätigkeit, Arbeit, Werk, That; Verrichtung, Geschäft.* Wird componirt mit dem, der die Handlung oder Verrichtung vollführt, mit dem, für den oder woran d. H. oder V. v. wird und mit dem, was verrichtet wird. Statt क्रूरकर्मणा: R. 2,75,6 liest ed. Bomb. °कार्याया:. — 2) *heiliges Werk, Opferhandlung, Ritus.* — 3) *ärztliche Behandlung, Cur* Karaka 6,11. — 4) *Berechnung.* — 5) *Aeusserung, Wirkung.* — 6) *Sinnesorgan.* — 7) in der Gramm. *das nächste Object des Agens, das Object einer Handlung.* — 8) *Schicksal (die Folge der Handlungen in einem frühern Leben).* — 9) in der Astrol. *das zehnte Haus.*

कर्मनामन् n. 1) *ein nach der Thätigkeit sich richtender Name* 32,3. — 2) *Particip.*

कर्मनाशा f. N. pr. eines Flusses.

कर्मनिर्णय m. Titel eines Werkes.

कर्मनिष्ठ und °निष्ठा Adj. *fleissig in Werken, — heiligen W.*

*कर्मन्द m. N. pr. des Verfassers eines Bhikshusûtra.

*कर्मन्दिन् m. *ein Anhänger des* Karmanda; *Bettler.*

कर्मन्यास m. *Einstellung der Arbeit* Âpast.

कर्मपथ m. *die Richtung, die eine Handlung nimmt, eine Art von Handlung* Kâranḍ. 46,2.

कर्मपद्धति f. Titel eines Werkes.

कर्मपाक m. *das Reifen der Werke, die Vergeltung der Werke in einem frühern Leben.*

कर्मपारदा f. N. pr. einer Göttin.

कर्मप्रकाश m., °काशिका und °काशिनी f. Titel von Werken.

कर्मप्रदीप m. Titel zweier Werke.

कर्मप्रदीपिका f. Titel eines Werkes.

कर्मप्रवचनीय m. Bez. *der Präpositionen, wenn sie in einem nähern Verhältniss zu einem Nomen stehen,* und *einiger Adverbia.*

*कर्मप्रवाद n. Titel eines Gaina-Werkes.

कर्मफल n. 1) *die Frucht —, der Lohn der Werke* Âpast. und zu Spr. 1093. — 2) **die Frucht von Averrhoa Carambola.*

कर्मबाहुल्य n. *viele —, schwere Arbeit* Spr. 7695.

कर्मबुद्धि f. *das geistige Organ einer Handlung, das* Manas MBh. 11,15,13.

*कर्मभू f. *bebautes Land.*

कर्मभूमि f. 1) *das Land der Werke.* — 2) *Gebiet der Thätigkeit, Arbeitsfeld* Kâranḍ. 18,11. 15. 50,1. 89,8. 10.

कर्मभूय n. *das zu einer Handlung Werden.* °यं भू *den Charakter —, die Eigenschaften einer Handlung annehmen* Çaṅk. zu Bâdar. 4,1,6.

कर्मभेदविचार m. Titel eines Werkes.

कर्ममय Adj. (f. ई) *aus Werken bestehend, — hervorgegangen, werkartig* u. s. w.

कर्ममार्ग m. 1) *Werkthätigkeit* VP. 6,6,9. — 2) *der Weg zur That*, ein Diebsausdruck für *eine in eine Mauer geschlagene Oeffnung.*

कर्ममास m. *der bürgerliche Monat von 30 Tagen* Ind. St. 10,263. 296.

कर्ममीमांसा f. = पूर्वमीमांसा.

*कर्ममूल n. Kuça-*Gras.*

*कर्मयुग n. *das* Kalijuga.

कर्मयोग m. 1) *Werkthätigkeit*, insbes. *das Ueben frommer Werke.* — 2) *Behandlung, angewandte Operation* Sarvad. 98,8. 9. — 3) *die Verbindung mit einer Opferhandlung* Lâṭj. 4,10,11. Âpast.

कर्मयोनि f. *die Quelle einer Handlung.*

*कर्मर 1) m. *Averrhoa Carambola.* — 2) f. ई *Bambus-Manna* Râǵan. 6,188.

*कर्मरक und कर्मरङ्ग m. *Averrhoa Carambola.*

कर्मरत्नावली f. Titel eines Werkes.

कर्मर्घ m. N. pr. eines Lehrers.

कर्मलोचन n. Titel eines Werkes.

कर्मवचन n. *Ritual* (buddh.).

कर्मवज्र Adj. *dessen Donnerkeil die Arbeit ist*, Bein. der Çûdra.

कर्मवत् Adj. *ein Anliegen habend.*

कर्मवश Adj. *in der Gewalt einer vorangegangenen That stehend.*

*कर्मवशिन् Adj. *Gewalt über seine Handlungen habend.* Nom. abstr. *°शिता f. (buddh.).

कर्मवाटी f. *ein lunarer Tag.*

कर्मविधि m. *Regeln für Werke, — Verrichtungen.*

कर्मविपत्ति f. *das Misslingen eines Werkes.*

कर्मविपर्यय m. *eine verkehrte Handlungsweise* Spr. 3739.

कर्मविपाक m. 1) = कर्मपाक. — 2) Titel eines Werkes. °सार desgl.

कर्मविरोधिन् Adj. *Jmds Werke störend* Sâj. zu ṚV. 6,33,3.

कर्मश m. N. pr. eines Sohnes des Pulaha VP.^{2} 1,154. कर्मस in der ersten Ausg., कर्दम der gedr. Text.

कर्मशतक n. Titel eines buddh. Werkes.

कर्मशल्य n. *Hinderniss* Buar. Nâṭjaç. 19,130.

कर्मशाला f. *Wohnstube.*

कर्मशाली f. N. pr. eines Flusses.

कर्मशील 1) *Adj. *thätig, geschäftig.* — 2) m. N. pr. eines Mannes (buddh.).

*कर्मशूर m. *ein gewandter Geschäftsmann.*

कर्मश्रेष्ठ m. N. pr. eines Sohnes des Pulaha.

*कर्मष = कात्मष.

कर्मस s. कर्मश.

कर्मसंवत्सर m. *das bürgerliche Jahr von 360 Tagen* Ind. St. 10,300.

*कर्मसचिव m. *Gehülfe, Beamter.*

कर्मसंन्यासिक Adj. *der alle Werke aufgegeben hat, Asket.*

कर्मसमाप्त Adj. *der die heiligen Handlungen vollbracht hat* Âpast.

*कर्मसाक्षिन् m. *die Sonne.*

कर्मसारथि m. *Gefährte* Buâg. P. 5,23,3.

कर्मसिद्धि f. *das Gelingen eines Werkes* Mâlav. 48,6.

कर्मसेन m. N. pr. eines Fürsten.

कर्मसेनीय Adj. von कर्मसेन.

कर्मस्तव m. Titel eines Werkes.

कर्मस्थान n. *Verwaltungsamt.*

*कर्महस्त Adj. *geschäftskundig* Gal.

कर्महीन m. Pl. Bez. einer Vishṇu'itischen Secte.

कर्माजीव m. *Gewerbe.*

कर्मात्मन् Adj. *dessen Wesen in Thätigkeit besteht.*

कर्मादित्य m. N. pr. eines Fürsten.

कर्माध्यक्ष m. *der Aufseher über Alles was geschieht* Çvetâçv. Up. 6,11.

कर्मान्त m. 1) *Ende einer Arbeit* Mṛkkh. 107,15. Spr. 4238. — 2) *Ende einer heiligen Handlung* Sâmav. Br. 1,3,7. Karmapr. 15,1. — 3) *Beschäftigung, Thätigkeit* Lalit. 217,18. *Geschäft, Verwaltung eines Amtes.* कृषि° *Landbau* Lalit. 147,1. — 4) **bebautes Land.*

कर्मान्तर n. 1) *Pause während einer heiligen Handlung.* — 2) *eine andere Handlung* Njâjam. 2,2,7. *ein anderes Werk, eine andere Arbeit.*

कर्मान्तिक m. *Arbeiter, Handwerker.* °लोक m. *Arbeiter* (Pl.) Kâd. II,47,7.

कर्माभ्यास m. *das Obliegen einer heiligen Handlung* Âpast.

कर्मार m. 1) *faber, Werkmeister, Schmied.* — 2) **Bambusrohr.* — 3) **Averrhoa Carambola* Râǵan. 11,110.

*कर्मारक m. *Averrhoa Carambola* Râǵan. 11,110.

*कर्मारवन n. N. pr. einer Oertlichkeit.

कर्मार्ह 1) Adj. *zum Opferamt tauglich.* — 2) *m. *Mann* Râǵan. 18,2.

कर्माशय m. 1) *die Ansammlung von* (guten und bösen) *Werken* Comm. zu Njâjas. 3,2,75. Çaṃk. zu Bâdar. 3,1,8. 3,30. 4,1,19. Vjâsa zu Jogas. 1,5. — 2) *Anlage zu Handlungen.*

कर्माश्रितभक्त m. Pl. Bez. einer Vishṇu'itischen Secte.

*कर्मिक Adj. von कर्मन्.

कर्मिन् 1) Adj. *handelnd, fungirend, Werken nachgehend, eine Arbeit verrichtend, Vollbringer einer That.* Auch in Comp. mit einer Ergänzung. तत्कर्मित्व n. Nom. abstr. Ind. St. 10,94. — 2) m. *a) Werkmann, Arbeiter.* — *b) *Butea frondosa* Nigh. Pr.

*कर्मिष्ठ Adj. Superl. zu कर्मिन् 1).

कर्मीण Adj. *was verrichtet wird.* वाचा° Âpast. im Comm. zu Kâtj. Çr. 5,3,18.

*कर्मीर = किर्मीर.

कर्मेन्द्रिय n. *ein Organ für sinnliche Verrichtungen* (Stimme, Hände, Füsse, After und Geschlechtsorgan) 263,19. 264,12. 15.

कर्मोपकरण Adj. *dessen Beitrag die Arbeit ist.*

*कर्व्, कर्वति (दर्प).

*कर्व m. 1) *Liebe.* — 2) *Maus.*

कर्वट 1) (*m.) n. *Flecken, Marktplatz* Hemâdri 1,288,1. 8. — 2) **Bergabhang* (buddh.). — 3) m. Pl. N. pr. eines Volkes. — 4) f. ई N. pr. eines Flusses.

*कर्वटक *Bergabhang* (buddh.).

*कर्वटिक m. *Schlamm* Gal.

कर्वर n. *That, Werk.*

*कर्वारु m. *eine best. Pflanze* Gal.

कर्विणी f. Bez. der Svarabhakti *zwischen l und h* Mând. Çikshâ 9,12. Comm. zu TS. Prât.

कर्श्, कृशति 1) *abmagern, unansehnlich werden.* कृशित *abgemagert.* — 2) **abmagern —, abnehmen lassen.* — Caus. कर्शयति 1) *abmagern lassen, mager halten* Âpast. — 2) *vermindern* Spr. 666. — 3) *Jmd hart mitnehmen.* कर्शित *hart mitgenommen von.* — Mit अनु Caus. *Jmd hart mitnehmen* MBh. 13,136,17. — Mit अव Caus. *mager —, unansehnlich machen, entstellen.* — Mit परि Caus. *Jmd hart mitnehmen* Buâg. P. ed. Bomb. 4,23,20. — Mit *प्र, प्रकृशित. — Mit वि Caus. *mager —, unansehnlich machen, entstellen.* — Häufig mit dem Caus. von 1) कर्ष् wechselnd.

कर्शन 1) Adj. *a) mager machend.* — *b)* in Comp. mit Feind so v. a. *hart mitnehmend* MBh. 3,64,24. 13,139,20. Vgl. कर्षण. — *c)* AV. 4,10,7 wohl fehlerhaft für कार्शन. — 2) n. *das Magermachen* Kâraka 1,21 (कर्षण gedr.).

कर्शनीय Adj. *zum Magermachen geeignet* Kâraka 1,2 (कर्षणीय gedr.).

कर्शफ m. N. pr. eines Unholds.

*कर्श्य m. *Gelbwurz.*

1. कर्ष्, कर्षति (selten Med.) 1) *ziehen, anziehen, schleppen, hinundherziehen, zerren, zausen, mit sich fortziehen;* (das Schwert) *ziehen*, (einen Pfeil

anziehen, (einen Bogen) *spannen*. कृष्ट *gezogen* (von der Aussprache eines Vocals). — 2) *an sich ziehen*, so v. a. *in seine Gewalt bekommen, überwältigen*. — 3) *an sich ziehen*, so v. a. *erlangen, theilhaftig werden* M. 3,66. — 4) **Jmd* (Acc.) *Etwas* (Acc.) *entziehen*. — 5) *Furchen ziehen, befurchen, pflügen* Vaitân. (Med.), *einpflügen*. Vgl. 2. कर्ष्. — Caus. कर्षयति 1) *ziehen*. — 2) *ausziehen, ausreissen*. — 3) *hinundher zerren, hart mitnehmen, peinigen*. — Mit अति *über Etwas hinziehen*. — Mit अनु 1) *hinter sich her ziehen*. — 2) *anziehen, attrahere*. — 3) *aus dem Vorangehenden heranziehen* (ein Wort). — 4) *anführen, citiren* Ind. St. 9,265. — Caus. *an sich ziehen*, so v. a. *in Anspruch nehmen* (v. l. अनुकर्शित). — Mit अप 1) *abziehen, wegziehen, fortreissen, wegnehmen, entfernen*. — 2) *abziehen*, so v. a. *weglassen, vermindern*. — 3) *ablegen, bei Seite setzen* (z. B. die Scham). — 4) *aus dem Folgenden zum Vorhergehenden ziehen*. — 5) *vorgreifen, anticipiren* Njâjam. 5,1,27. — 6) *anziehen, spannen* (einen Bogen). — 7) *herabziehen, erniedrigen*. अपकृष्ट *niedrig, gering, unansehnlich*. — Caus. 1) *abziehen, entfernen*. — 2) *herabziehen, schmälern*. — Mit व्यप 1) *wegziehen, fortziehen, fortschleppen*. — 2) *abziehen, ablegen* (ein Kleid). — 3) *entfernen, aufgeben, fahren lassen*. — 4) *abwendig machen* MBh. 13,23,70. — Mit अभि *in seine Gewalt bekommen, überwältigen*. — Mit अव 1) *fortziehen, wegziehen*. — 2) *abziehen, ablegen*. अवकृष्येत = अवकर्षेत्. — 3) *abkehren*. — 4) *abziehen* —, *abbringen von* MBh. 2,5,73. — 5) *anziehen, anlocken* Kâd. 16,17. 46,24. — 6) अवकृष्ट *a) nach unten gebracht, unter Etwas* (im Comp. vorangehend) *befindlich*. — *b) weiter weg befindlich* Kâtj. Çr. 2,8,13. 26,7,18. *entfernt*. °तर *entfernter von* (Abl.). — *c) eine niedrige* oder *niedrigere Stellung einnehmend*. — Mit अभ्यव in *अभ्यवकर्षण. — Mit व्यव *abwendig machen*. v. l. व्यप besser. — Mit आ 1) *heranziehen, an sich ziehen, mit sich fortziehen, fortschleppen* MBh. 2,68,41. 47. (ein Schwert) *ziehen*, (einen Bogen) *anziehen, spannen*. — 2) (einen Schmuck) *abstreifen*, —, *abnehmen von* (Abl.). — 3) *herausziehen aus* (Abl.). — 4) *entziehen, entreissen*. — 5) *ausziehen* —, *entlehnen aus* (Abl.). — 6) *angreifen*. गर्जं सिक् इवाकर्षन् Kâraka 1,7. — Caus. *heranziehen, an sich ziehen*. — Mit अपा 1) *abziehen* —, *abwenden von* (Abl.), *entfernen*. — 2) अपाकृष्ट *herabgezogen, erniedrigt* Spr. 4766. — Mit व्यपा *umherziehen*, — *schleppen*. — Mit अभ्या in अभ्याकर्ष. — Mit अभ्युपा *an sich heranziehen*. — Mit पर्या *umherziehen*, — *schleppen*. — Mit प्रत्या *zurückziehen*. — Mit व्या 1) *an sich ziehen* 311,13. — 2) *abziehen, ablegen, abwerfen*. — 3) *abwendig machen* Prab. 37,7. — Mit समा 1) *heranziehen, an sich ziehen*. — 2) *herausziehen aus* (Abl.). — Caus. *mit sich fortreissen*. — Mit उद् 1) *herausziehen, herausnehmen, fortnehmen*. — 2) *ausziehen, ablegen* (ein Kleid). — 3) *spannen* einen Bogen), *auseinanderziehen*. — 4) *in die Höhe bringen* (in übertr. Bed.); Pass. *in die Höhe kommen, die Oberhand bekommen, höher stehen* Bâlar. 92,14. उत्कृष्ट *eine hohe* oder *höhere Stellung einnehmend, ausgezeichnet, vorzüglich*. ज्ञानोत्कृष्ट *durch Kenntnisse ausgezeichnet*, दस्यूत्कृष्टा जनपदाः *in denen Dasju die Oberhand haben*. — 5) *aufschieben, verschieben* Njâjam. 5,1,33. 35. Comm. zu 4,10. — 6) उत्कृष्ट *nach oben gebracht, oben liegend*. बीजोत्कृष्ट *wobei das gute Korn oben liegt* 206,15. — Mit अपोद् *abtrennen*. — Mit प्रत्युद् in प्रत्युत्कर्ष. — Mit समुद् 1) *in die Höhe ziehen*, — *bringen*. — 2) *anziehen* (eine Bogensehne). — Mit उप 1) *heranziehen, zu sich ziehen*. — 2) *zu sich schleppen, entführen*. — 3) *aufgeben, fahren lassen*. व्यप v. l. besser. — Mit समुप *heranziehen*. — Mit नि 1) *niederziehen*; Pass. *von der Strömung abwärts getrieben werden*. — 2) *einpflügen*. फालं क्षेत्रेषु AV. Paipp. 19,13,3. — 3) निकृष्ट *a) niedrig* oder *niedriger stehend, verachtet, gemein*. °भूत *klein erscheinend im Vergleich mit* (Gen.) MBh. 3,134,5. — *b) in die Nähe gebracht, nahe*. — Mit संनि 1) Pass. *in unmittelbare Nähe* —, *in Berührung kommen mit* (Instr.) Comm. zu Njâjas. 1,1,4. 3,2,26. Absol. °कृष्य *sich nähernd* Daçak. 46,7. — 2) °कृष्ट *a) in die Nähe gebracht, in der Nähe stehend, nahe*, — *bevorstehend*. — *b) nahe stehend*, so v. a. *eine gleiche Stellung einnehmend* Kathâs. 64,124. — Mit निस् 1) *herausziehen*, — *aus* (Abl.) Spr. 7689. *auspressen* Râgat. 6,272. — 2) *zerzausen*, — *reissen*. — Caus. *zerstören, zu Grunde richten*. — Mit परा 1) *fortziehen*. — 2) *herabziehen, schmähen*. — Mit परि 1) *umherziehen, schleppen*. Med. auch *sich gegenseitig umherziehen*. — 2) *hinter sich her führen, anführen* (ein Heer). — 3) *quälen, peinigen* MBh. 3,2,34. Spr. 2601. — 4) *Macht haben über* (Acc.) MBh. 13,48,47. — 5) *in sich herumgehen lassen, beständig an Etwas denken*. — Caus. *quälen, plagen*. — Mit प्र 1) *vorwärts ziehen, fortziehen*. — 2) *hervorziehen, vorstrecken*. — 3) *verdrängen von* (Abl.) R. 3,43,42. — 4) *anführen* (ein Heer). — 5) *spannen* (einen Bogen). — 6) *fortziehen*, so v. a. *keine Ruhe lassen, beunruhigen*. — 7) प्रकृष्ट *a) lang* (örtlich und zeitlich). — *b) ausgezeichnet, vorzüglich, heftig, stark* 315,7. — Mit विप्र 1) *wegführen, heimführen*. — 2) *abziehen, entfernen* Spr. 7816. दृष्टेः *dem Auge entziehen* Naish. 3, 131. °कृष्ट *entfernt, weit*; mit *Gen. oder *Abl. Chr. 232,28. — Mit संप्र *mit sich fortziehen* 161,24. 163, 8. — Mit प्रति, °कृष्ट 1) *zurückgeschoben*. — 2) **verachtet*. — 3) **zu verbergen*. — Mit वि 1) *auseinanderziehen*. विकृष्ट *auseinandergezogen* (Vocale). — 2) *zerreissen*. — 3) (einen Pfeil) *anziehen*, (einen Bogen) *spannen*. — 4) *erweitern*. विकृष्ट *weit, lang*. — 5) *hinundherziehen*, — *schleppen, mit sich fortziehen, zausen*. — 6) *anführen* (ein Heer). — 7) *herausziehen*. — 8) *berauben*. — 9) *vorenthalten*. — Mit सम् 1) *zusammenziehen*, — *schnüren, verengern*. °कृष्ट *zusammengezogen* (Laute), *nahe gerückt*. — 2) *mit sich fortziehen*, — *führen*.

2. कर्ष्, कृषँति, °ते 1) *Furchen ziehen, pflügen, einpflügen*. Med. auch *sich erpflügen*. कृष्ट *gepflügt, auf gepflügtem Boden gewachsen*. — 2) *mit Furchen versehen*, so v. a. *durchwandern*. — Caus. कर्षयति **pflügen*. — Intens. चर्कृषति, *करीकृष्यते, *चरीकृष्यते = Simpl. 1). — Mit आ *behäufeln*; s. अनाकृष्ट. — Mit परि 1) *Furchen ziehen um*. — 2) *einen Kreis ziehen* Çulbas. 3,202. 207. — Mit प्र Caus. *pflügen lassen*. — Mit प्रति, °कृष्ट 1) **zurückgeflügt*. — 2) *zerknittert* in अ°. — Mit वि 1) *durchpflügen, mit Furchen beziehen* Vaitân. — 2) *auseinanderziehen*.

कर्ष m. 1) *das Ziehen, Schleppen*. — 2) *Scharre, rasura*. — 3) *das Pflügen, Landbau* Âpast. — 4) *ein best. Gewicht*, = 16 Mâsha. Auch *n. कर्षार्ध soll = तोलक sein. — 5) **Terminalia Bellerica*. — 6) **Boot* Gal.

कर्षक 1) Adj. *a)* am Ende eines Comp. *hinundher zerrend, peinigend, quälend* Agni-P. 7,13. — *b) pflügend, bebauend*; m. *Ackerbauer* Gaut. — 2) n. MBh. 3,10080 fehlerhaft für कर्षण.

कर्षण 1) Adj. *a)* = कर्षक 1) *a)*. Häufig mit कर्शन wechselnd. — *b) sich hinziehend* (in der Zeitdauer). — 2) n. *a) das Herbeiziehen*. — *b) das Herausziehen* Spr. 7677. — *c) das Zausen*. केश° *an den Haaren*. — *d) das Anziehen, Spannen* (eines Bogens). — *e) das Hinziehen* (eines Tones) Saṁhitopan. 17,5. 6. — *f) das Hinundherzerren, Peinigen, Quälen*. — *g) das Pflügen, Landbau*. — *h) Ackerland* MBh. 3,113,11. 13. — Vgl. कर्शन 2).

*कर्षणि f. *ein unkeusches Weib.*

*कर्षणी f. *eine best. Pflanze* (durch starken Geruch die Fliegen verscheuchend) RÂǴAN. 5,50.

कर्षणीय *eine best. Vertheidigungswaffe.* — Vgl. कर्शनीय.

*कर्षफल 1) m. *Terminalia Bellerica.* — 2) f. आ *Emblica officinalis.*

*कर्षापण = कार्षापण.

कर्षिन् 1) Adj. *mit sich ziehend, nach sich schleppend.* — *b) anziehend, einladend.* — *c) das Feld pflügend;* m. *Ackerbauer, Landmann.* — 2) *f. ॰णी *a) Gebiss am Pferdezaum.* — *b) eine best. Pflanze.*

कर्षू 1) f. *a) Furche, Grube, Einschnitt.* — *b) *Fluss.* — 2) *m. *a) Ackerbau.* — *b) Lebensunterhalt.* — *c) Feuer von trockenem Kuhdünger oder Strohfeuer.*

कर्षूशय Adj. *in einer Grube liegend.* शशस्य ॰शयस्य व्रतम् Âśv. Bṛ.

कर्षूस्वेद m. *Schweisserzeugung durch Anfüllung einer unter der Lagerstatt gezogenen Furche mit glühenden Kohlen.*

कर्हि Adv. *wann?* Im ṚV. mit folgendem स्विद् oder चिद् (auch कर्हि कर्हि चिद्) *irgendwann, einmal;* mit चिद् und einer Negat. *niemals, nie und nimmer.* Mit folgendem अपि (Bhâg. P.) *irgendwann.*

1. *कल्, कलते (शब्दसंख्यानयोः).

2. कल्, कालयति (selten Med.) 1) *treiben, antreiben* Hemâdri 1,763,9. — 2) *halten, tragen.* — 3) *sich hinbegeben zu* (Acc.). विमानकलितव्योमन् Naish. 2,104. — 4) *thun, machen, bewerkstelligen.* मूर्छाम् so v. a. *in Ohnmacht fallen* Bâlar. 168,17. चुलुकं जलस्य *einen Schluck Wasser thun* 74,13. — 5) (einen Laut) *hervorbringen, ertönen lassen, anstimmen* Naish. 12,106. — 6) *thun,* so v. a. *auflegen, anheften, anbringen.* — 7) *bemerken, gewahr werden.* तूष्णीम् *stillschweigend aufnehmen* Spr. 1041. — 8) *annehmen, meinen* Spr. 4017. *glauben an* 7017. *beachten* Bâlar. 108,15. *halten für* (mit zwei Acc.) Chr. 310,16. *erkennen als* (mit zwei Acc.) Spr. 7783. — 9) कलित *a) versehen mit* (im Comp. vorangehend) Bhâvapr. 1,68. — *b) *= भेदित. — Vgl. कलय्. — Mit *अव, ॰कलित *gesehen, wahrgenommen.* — Mit व्यव, ॰कलित *abgezogen, subtrahirt.* — Mit आ 1) *schütteln.* — 2) *festhalten* MBu. 4,22,65. Çiç. 9,72. — 3) *befestigen, anbinden.* — 4) *annehmen.* मूर्तिम् Nâǵam. S. 1, Çl. 3. — 5) *übergeben.* — 6) *erkennen, wahrnehmen, finden.* आकालयित्री Naish. 5,70. — 7) *prüfen, untersuchen* 120,14. Spr. 3311. दृशा Bâlar. 68,18. — 8) *bei sich denken, eine Betrachtung anstellen* 127,12. — 9) *annehmen, glauben an* 43,17. *halten für* (mit zwei Acc.; beim zweiten Acc. auch इव) Naish. 5,31. Çiç. 3,73. Spr. 7621. — Mit प्रत्या *aufzählen, herzählen.* — Vgl. प्रत्याकलित. — Mit उद्, उत्कलित 1) *losgemacht, —gelassen.* — 2) *aufgeblüht, blühend.* — 3) *strahlend vor* (im Comp. vorangehend), von den Augen, vom Gesicht und von der Seele. — 4) *zu Tage getreten.* — 5) *sehnsüchtig;* vgl. Comm. zu Bhâg. P. 1,10,23. — 6) *gedeihend.* — Mit परि 1) *ergreifen* Bâlar. 258,2. — 2) *in sich aufnehmen, verschlingen* Kâd. 140,1. Harshaḱ. 123,23. — 3) *ansehen —, halten für.* — 4) ॰कलित *umlegt —, umgeben mit* (im Comp. vorangehend) Bhâvapr. 1,69. Harshaḱ. 122,6. 183,17. — Mit सम् 1) *zusammenthun, — fügen, — fassen.* — 2) *addiren* Ganit. 1,28. — 3) *der Meinung sein* Spr. 1531. — Mit प्रत्यासम् in प्रत्यासंकलित. — Mit उत्सम्, उत्संकलित *angetrieben, beauftragt* Kâd. II,40,20.

3. कल्, कालयति (selten Med.) 1) *treiben, vor sich her treiben, mit sich wegführen.* — 2) *Jmd in feindlicher Absicht nachgehen, verfolgen* R. 3,41,26. — 3) *überzählen* MBu. 3,240,5. — 4) *क्षेपे. — Mit उद् *hinaustreiben.* — उत्कालित Paṅḱat. 184,18 fehlerhaft für उत्कलित. — Mit उप *heimtreiben.* — Mit निस् *hinaustreiben, verjagen.* — Mit परि *hetzen, verfolgen* R. ed. Bomb. 4,46,16. — Mit प्र 1) *hinaustreiben* (sc. auf die Weide) Gobh. 3,6,1. — 2) *vor sich her treiben, verfolgen.* — 3) *antreiben.* — Mit सम् 1) *hinaustreiben* (sc. auf die Weide). — 2) *in die Flucht schlagen.* — 3) *einem Verstorbenen die letzte Ehre erzeigen* R. ed. Bomb. 2,72,55. संकल्प्य v. l. st. संकाल्य. — Mit अनुसम् *nachführen.*

कल 1) Adj. (f. आ) *a) stumm.* Vgl. कड. — *b)* in Comp. mit बाष्प oder अश्रु *vor Thränen nicht reden könnend, schluchzend; in Folge von Thränen undeutlich, — unverständlich.* ॰म् Adv. — *c) fein, zart* (von Tönen), *zarte Töne von sich gebend* (Kehle) Spr. 4679. ॰म् Adv. — *d)* Bez. *einer best. fehlerhaften Aussprache der Vocale.* — *e) *unverdaut.* — 2) m. *a) *ein feiner, zarter Ton.* — *b) *Hand* Gal. — *c) *Shorea robusta.* — *d)* Bez. *bestimmter Manen.* — 3) f. कला *a) ein kleiner Theil eines Ganzen,* insbes. *ein Sechzehntel.* — *b) ein Sechzehntel der Mondscheibe.* — *c)* ungenau Bez. *der Zahl sechzehn* Hemâdri 1,188,16. 190,1. — *d) Zins.* — *e) ein best. kleiner Zeittheil* (die Angaben schwanken zwischen *8 Secunden* und *2 Minuten* $26^{54}/_{201}$ *Secunden*). — *f) Minute eines Grades.* — *g) eine Mora* (in der Prosodie). — *h) Atom.* — *i)* Bez. *der Substrate der sieben Hauptbestandtheile des menschlichen Leibes.* — *k)* bei den Pâçupata Sg. *die Elemente der materiellen Welt.* — *l)* in Comp. mit बाष्प oder अश्रु *Thränentropfen, Thräne* Bhâg. P. — *m) ein einen Tagalter Embryo.* — *n) *die monatliche Reinigung.* — *o)* Bez. *der drei Bestandtheile einer Ceremonie* MBu. 14,89,3. = मन्त्र, द्रव्य und श्रद्धा Nîlak. — *p) Kunstfertigkeit, Kunst* (deren 64). — *q) Unwissenheit.* — *r)* = काल 2) *a)* Bâlar. 21,6. — *s) *eine best. Pflanze.* — *t) *Boot, Schiff.* — *u)* N. pr. einer Tochter Kardama's und Gattin Marîki's (einer Personification der *Mondsichel*). — *v)* Name der Dâkshâjaṇî an der Śrikandrabhâgâ. — *w)* Titel eines gramm. Commentars.

*कलक 1) m. *a) ein best. Fisch.* — *b) eine best. Art Prosa.* — 2) n. *die Wurzel von Andropogon muricatus.*

1. *कलकण्ठ m. *eine feine, zarte Stimme.*

2. कलकण्ठ 1) *m. *a) der indische Kuckuck.* — *b) Taube.* — *c) eine Art Gans.* — 2) f. ई *a)* f. zu 1) *c)* Prasannar. 111,4. — *b)* N. pr. einer Apsaras Bâlar. 89,9.

कलकण्ठिका f. *das Weibchen des indischen Kuckucks* Spr. 7809.

कलकण्ठिन् m. *der indische Kuckuck* Bâlar. 206,21.

कलकल m. 1) *verworrenes Geschrei, — Gesang, — Geräusch* 291,23. 299,20. 324,29. Mit Hintanfügung von रव oder आरव dass. — 2) *das Harz der Shorea robusta.* — 3) Bein. Çiva's.

कलकलवत् Adj. *gellend* Spr. 1316.

कलकलेश्वरतीर्थ n. N. pr. eines Tîrtha.

*कलकोट m. N. pr. eines Dorfes.

*कलकूजिका f. = कलकूणिका.

*कलकूट m. Pl. N. pr. eines Kriegerstammes.

*कलकूणिका f. *ein unkeusches Weib.*

*कलघोष m. *der indische Kuckuck.*

कलङ्क m. *Fleck, Makel, Schandfleck* 175,14.

*कलङ्ककला f. *a digit of the moon in shadow.*

कलङ्कय्, ॰यति *beflecken, besudeln* Kâd. 263,1. *verunehren.* कलङ्कित *befleckt, mit einem Makel versehen, verunehrt.*

कलङ्कलेखा f. *ein fleckiger Streif.*

*कलंकष m. 1) *Löwe.* — 2) *Cymbel.*

कलङ्किन् Adj. *befleckt, mit einem Makel versehen, verunehrt* 249,12. Naish. 8,16. Nom. abstr. ॰ङ्कित्व n.

*कलंकुर m. *Strudel.*

कलचुरि (Bâlar. 67,7) und ॰चूरि m. N. pr. eines fürstlichen Geschlechts.

कलङ m. *Hahn* Bhâvapr. 2,8 (कलय v. l.). Nigh. Pr.

कलञ्ज m. 1) *Calamus Rotang.* Hierher vielleicht कलञ्जन्यायनिर्णय (so zu lesen) Verz. d. Oxf. H. 286,*b*, No. 673. — 2) *Taback.* — 3) **ein mit einem vergifteten Pfeile getödtetes Thier.* — 4) *ein best. Gewicht,* = 10 Rûpaka.

**कलट* n. *Dach.*

**कलत* Adj. *kahlköpfig.* — कलता Kathâs. 100,57 fehlerhaft für कलना.

**कलतूलिका* f. *ein unkeusches Weib.*

कलत्र n. 1) *Ehefrau.* Auch in collect. Bed. Spr. 3609. — 2) *Weibchen eines Thieres.* — 3) **Hüfte, Lende.* — 4) **die weibliche Scham.* — 5) *das siebente astrol. Haus.*

कलत्रता f. Nom. abstr. von कलत्र 1).

कलत्रवत् und कलत्रिन् Adj. *beweibt, mit seiner Frau vereint.*

कलत्री Adv. mit कर् *zur Ehefrau machen* Viddh. 99,6.

**कलधूत* n. *Silber.*

कलधौत 1) n. *Gold* (Prasannar. 14,4) und *Silber* Hemâdri 1,351,3. °लिपि *Goldschrift.* — 2) **m. n. ein feiner, zarter Ton.* — 3) Adj. *golden.*

कलधौतमय Adj. *golden* oder *silbern* Hemâdri 1,494,18.

1. कलध्वनि m. 1) **ein feiner, zarter Ton.* — 2) *ein best. Tact* S. S. S. 214.

2.**कलध्वनि* m. 1) *der indische Kuckuck.* — 2) *Taube.* — 3) *Pfau.*

कलन 1) Adj. am Ende eines Comp. *bewirkend* Spr. 1721. — 2) **m. Calamus Rotang.* — 3) f. आ *a) das Treiben, Antreiben.* — *b) Verrichtung* Nilak. zu MBh. 14,89,3. — *c) das Sichgebaren, Gebärde.* — *d) Berührung.* — *e) das Versehensein mit.* विरह° so v. a. *das Getrenntsein* Bâlar. 240,20. — *f) Berechnung.* — 4) n. *a) das Schütteln, Hinundherbewegen* Prasannar. 129,22. — *b)* *= कलल *ein einen Tag alter Embryo.* — *c)* *= कलङ्क *Fleck, Makel, Schandfleck.*

कलनाथ m. N. pr. eines Autors.

**कलनाद* m. *eine Art Gans* Râgân. 19,101.

कलन्तक (wohl fehlerhaft) = कलन्दक 1).

कलन्दक 1) m. *a) ein best. Vogel* (?); im Pâli *Eichhörnchen.* — *b) ein best. Geräthe des Çramana.* — 2) *f. °न्दिका = कलिन्दिका.

कलन्दन m. N. pr. eines Mannes.

कलन्दर m. *eine best. Mischlingskaste.*

**कलन्डु* (Gal.) und **कलन्धु* m. *Portulak* Râgân. 7,149.

कलभ 1) m. *a) Elephantenkalb, ein junger Elephant* Spr. 7801. — *b) Kameljunges.* — *c)* **Datura fastuosa* Râgân. 10,18. — 2) **f.* ई *Gemüsepflanze* Râgân. 4,146.

कलभक m. *Elephantenkalb* Dh. V. 26,11. गज° Kâd. 85,3.

**कलभव* m. *Stechapfel* Dhanv. 4,4.

**कलभवल्लभ* m. *Careya arborea* oder *Salvadora persica.*

कलभाषिन् Adj. *mit zarter Stimme redend* Mâlav. 61.

कलभैरव N. pr. eines Abgrundes in den Gebirgen zwischen der Tâpî und der Narmadâ.

कलम m. 1) *eine Reisart.* — 2) **Schreibrohr.* — — 3) **Dieb.*

कलमगोपी f. *Hüterin eines Reisfeldes.* °ङ्न m. Bâlar. 162,20.

**कलमस्थान* n. *Dintenfass* Gal.

**कलमूक* Adj. *taubstumm* Gal. Vgl. कल्ल°.

**कलमोत्तम* m. *wohlriechender Reis* Râgân. 16,21.

कलम्ब 1) **m. a) Stengel einer Gemüsepflanze.* — *b) Convolvulus repens.* — *c) Nauclea Cadamba.* — *d) Pfeil.* — 2) f. ई *Convolvulus repens.* — 3) n. *a)* wohl *Blüthenrispe.* — *b)* **Calumba root* (*Menispermum Calumba*).

**कलम्बक* 1) m. *eine Kadamba-Species.* — 2) f. °म्बिका *a)* Du. *die beiden Sehnen im Nacken.* — *b) Convolvulus repens.*

कलम्बुका f. *Convolvulus repens* Ind. St. 10,280.

**कलम्बुट* n. *frisch geschlagene Butter.*

**कलम्बू* f. *Convolvulus repens.*

**कलय्*, °यति = कलिं गृह्णाति. S. auch 2. कल्.

कलय m. *Hahn* Buâvapr. 2,8. कलञ्ज v. l.

**कलयञ्ज* m. = कललञ्ज Râgân. 12,118. Nigh. Pr.

1. कलरव m. *ein feiner, zarter Ton* Spr. 1039.

2.**कलरव* m. 1) *der indische Kuckuck.* — 2) *Taube.*

कलल (*m.) n. *ein Embryo unmittelbar* oder *bald nach der Zeugung* Garbhop. 3. Suçr. 1,319, 10. Bhâg. P. ed. Bomb. 3,31,2.

**कललञ्ज* m. *das Harz der Shorea robusta.*

**कललञ्जोड्डव* m. *Shorea robusta.*

कलविकर्णी f. *eine Form der* Durgâ Hemâdri 2,*a*,86,1. 3.

कलविकल m. N. pr. wohl eines Unholden.

कलविङ्क m. 1) *Sperling.* — 2) *der indische Kuckuck* Kâraṇḍ. 89,15 (auch 73,24 herzustellen). — 3) **Fleck.* — 4) **ein weisser Kâmara.* — 5) *eine best. Pflanze,* = कलिङ्क. — 6) N. pr. eines Tîrtha.

कलविङ्कस्वर m. *ein best.* Samâdhi Kâraṇḍ. 32,1.

**कलव्याघ्र* m. *Bastard von einer Tigerin und einem Panther* Gal.

कलश 1) m. f. (ई) Bâlar. 168,18. 169,14. 230,16) und **n. Topf, Krug, Becher.* Häufig werden die Brüste damit verglichen. Am Ende eines adj. Comp. f. ई. — 2) m. (**f.* ई) *Butterfass* MBh. 1,17,12. 18,32. 2,49,26. — 3) m. *ein best. Hohlmaass,* = द्रोण. — 4) m. *Kuppeldach* oder *Dachkuppel* Kâd. 55,21. — 5) m. N. pr. *a)* eines Mannes (ṚV.), auch eines Dichters. — *b)* eines Schlangendämons MBh. 5,103, 11. — 6) f. ई *a) Hemionitis cordifolia.* — *b)* N. pr. eines Tîrtha.

कलशजन्मन् m. Bein. Agastja's.

कलशदिद्रु Adj. *dessen Krug zerbrochen ist.*

कलशपुर n. N. pr. einer *Stadt.*

कलशपोतक m. N. pr. eines Schlangendämons.

कलशभू m. Bein. Agastja's Bâlar. 15,2.

कलशयोनि m. Bein. 1) Agastja's Kâd. 22,22. — 2) Droṇa's Harshaç. 155,14.

कलशि f. 1) **Topf, Krug.* — 2) *Butterfass.* — 3) **Hemionitis cordifolia.*

**कलशीकण्ठ* m. N. pr. eines Mannes. Pl. *sein Geschlecht.*

**कलशीपदी* Adj. f. *topffüssig.*

**कलशीमुख* m. *ein best. musik. Instrument.*

**कलशीसुत* m. Bein. Agastja's.

कलशोदर N. pr. 1) m. *a)* eines Wesens im Gefolge Skanda's. — *b)* eines Daitja Hariv. 3,47,14. — 2) f. ई eines grossen Flusses Kâraṇḍ. 71,15.

कलशोद्भव m. Bein. Agastja's Bâlar. 184,15.

कलह्, °हति *sich zanken.*

कलह 1) m. *a) Streit, Zank, Hader.* Auch **n.* — *b) eine Hader hervorzurufen bezweckende Zauberceremonie.* — *c) *Degenscheide.* — *d)* *= राढ oder राढा. — 2) f. आ ein Frauenname.

कलहंस 1) m. *a) eine Art Ente, Gans* oder *Schwan.* Nom. abstr. °ता f. Spr. 7851. — *b) *ein vorzüglicher König.* — *c) *der höchste Geist, das* Brahman. — *d) ein best. Metrum.* — 2) f. ई *das Weibchen von* 1) *a).*

कलहंसक m. Demin. von कलहंस 1) *a)* Kâd. 15,4.

कलहकन्दल m. N. pr. eines Schauspielers.

कलहकार 1) Adj. (f. ई) *streitsüchtig, zänkisch.* — 2) f. ई N. pr. der Gemahlin Vikramakaṇḍa's.

कलहकारिका f. *ein best. Vogel.*

**कलहत्यदेश* m. N. pr. eines *Landes.*

कलहप्रिय 1) Adj. (f. आ) *streitsüchtig, zänkisch.* — 2) m. Bein. Nârada's. — 3) *f. आ *Predigerkrähe.*

कलहवत् Adj. *sich zankend mit* (सह) Pañcat. ed. Bomb. 4,4,2.

**कलहाकुला* f. *Predigerkrähe* Nigh. Pr.

कलहाङ्कुर m. N. pr. eines Mannes Hâs. 17.

कलहान्तरिता f. *eine Heroine, welche in Folge eines Haders von ihrem Geliebten getrennt ist.*

कलकाय्, °यते *hadern, streiten.* Statt कलकायतम् Partic. Paṅkat. 207,22 ed. Bomb. richtig कलकृतम्.

कलकिन् Adj. *streitend, im Streit liegend, streitsüchtig.*

कलङ्क m. oder f. = करङ्क.

कलांश m. *ein Theil eines Theilchens.*

कलांशांश m. *ein Theil eines Theiles eines Theilchens.*

कलाकन्द *ein best. Metrum.*

*कलाकुल n. *Gift.*

कलाकेलि m. 1) *Liebesspiel* Bâlar. 292,21. — 2) *der Liebesgott.*

*कलाङ्कर m. 1) *Ardea sibirica.* — 2) Bein. Kaṁsa's.

कलाङ्गल *eine best. Waffe.* Nur am Ende eines adj. Comp. (f. आ).

*कलाचिक 1) *Löffel.* — 2) f. आ *Vorderarm.*

1. *कलाची f. *Vorderarm.*

2. कलाची Adv. mit कर् *als Löffel gebrauchen* Bâlar. 28,11 (कलावी gedr.).

कलाज्ञ Adj. (f. आ) *sich auf die Künste oder — eine Kunst verstehend* 175,14. m. *Künstler.*

*कलाटीन m. *Bachstelze.*

*कलाण्डो f. *eine best. Pflanze* Gal.

कलात्मन् Adj. in Verbindung mit दीक्षा *eine best. Einweihungsceremonie.*

*कलाद m. *Goldschmied.*

कलादीक्षा f. Titel eines Werkes Bühler, Rep. No. 440. fgg.

कलाधर 1) Adj. *im Besitz der Künste* oder *einer Kunst seiend* Spr. 7861,*d*. — 2) m. *a) der Mond* Spr. 7861,*b*. Hâsy. 43. — *b)* Bein. Çiva's.

*कलाधिक m. *Hahn.*

*कलानक m. N. pr. eines Wesens im Gefolge Çiva's.

कलानाथ m. 1) *der Mond.* — 2) Pl. N. pr. best. Verfasser von Mantra.

कलानिधि m. *der Mond* Spr. 7718.

*कलानुनादिन् m. 1) *Sperling.* — 2) *Haselhuhn* oder *Cuculus melanoleucus.* — 3) *eine Bienenart.*

कलान्तर n. *Zins* Râgat. 8,146. fg.

कलाप 1) m. (adj. Comp. f. आ) *a) Bund, Bündel, Gebinde.* — *b) ein Bündel Pfeile, Köcher mit Pfeilen, Köcher.* Einmal auch n. — *c) Pfauenschweif.* — *d) Schmuck* Mâlav. 85. — *e) *Gürtel.* Vgl. काञ्ची° und रशना°. — *f) Gesammtheit* 209, 15. — *g) *der Mond.* — *h) *ein unterrichteter Mann.* — *i) *ein Anhänger des* Kalâpin Sch. zu P. 1,3,49. 2,1,63. f. ई zu 4,1,63. — *k)* Titel einer Grammatik. — *l)* N. pr. = कलापग्राम VP. 3,16,17. — 2) f. ई *ein Bund Gras.*

1. कलापक 1) m. *a)* = कलाप 1) *a).* — *b) eine Art Schmuck* MBu. 3,112,5. — *c) *ein Strick, der um den Hals eines Elephanten geschlungen wird.* — *d) *Stirnzeichen.* — 2) n. *a) eine Verbindung von vier dem Sinne nach untrennbaren* Çloka. — *b)* *= चन्द्रक.

2.*कलापक Adj. *zur Balzzeit der Pfauen abzutragen* (Schuld).

कलापखञ्ज f. कलायखञ्ज.

कलापग्राम m. N. pr. eines *Dorfes* Hariv. 1,15, 38. VP. 4,4,47.

*कलापच्छन्द m. *ein Perlenschmuck von 24 Schnüren.*

कलापतन्त्रार्णव m. Titel eines Commentars zur Grammatik Kalâpa.

कलापद्वीप v. l. für कलापग्राम.

कलापवर्मन् m. N. pr. eines Mannes Kâd. II,103,13.

कलापशस् Adv. *bundweise* MBh. 13,93,112.

कलापशिरस् wohl m. und N. pr. eines Mannes R. Gorr. 2,54,32. कपालशिरस् v. l.

कलापिन् 1) Adj. *a) mit einem Bündel Pfeilen versehen, einen Köcher mit Pfeilen tragend.* — *b) ein Rad schlagend* (Pfau). — *c) *in Verbindung mit* काल *die Balzzeit der Pfauen.* — 2) m. *a) Pfau* 173,1. — *b) *der indische Kuckuck.* — *c) *Ficus infectoria.* — *d)* N. pr. eines alten Lehrers Cit. in der Kâç. zu P. 4,3,104. — 3) f. °नी *a) Pfauhenne.* — *b) *Nacht.* — *c) *der Mond* (f.!). — *d) *eine Cyperus-Art* Râgân. 6,144.

*कलापूर oder *°रा f. *ein best. musikalisches Instrument.*

कलापूर्ण 1) Adj. *ein volles Sechzehntel von Jmd* (Gen.) *bildend.* Mit der Negation so v. a. *nicht würdig, Jmd die Schuhriemen aufzulösen.* — 2) *m. *der Mond.*

*कलाबाह्य n. *ein best. Fehler beim Singen* Gal.

कलाभर m. *Künstler* Gaut.

कलाभृत् m. 1) *der Mond. — 2) *Künstler.*

*कलामक m. *eine Art Reis.*

*कलाम्बि und *°का f. *das Ausleihen auf Zinsen, Wuchergeschäft.*

कलाय 1) m. *a) eine Erbsenart.* — *b) eine best. Pflanze mit dunkelfarbiger Blüthe.* — 2) *f. आ *eine Art* Dûrvâ-*Gras* Râgân. 8,117.

कलायखञ्ज m. angeblich *Veitstanz* Çârṅg. Saṁh. 1,7,70. कलाप° Bhâvapr. 4,156. fg.

*कलायन m. *Tänzer.*

*कलायसूप m. *Erbsenbrühe;* vgl. कालायसूपिक.

कलाव्रत 1) n. *eine best. feierliche Handlung, die an einer Feuergrube vorgenommen wird.* — 2) f. आ Bez. *einer der fünf Formen der* Mûlaprakṛti.

कलार्णव m. N. pr. eines Lehrers der Tanz- oder Schauspielerkunst Kumârasv. zu Pratâpar. 113,14.

1. कलालाप m. *ein zarter Ton der Stimme* Kathâs. 18,82.

2.*कलालाप m. *Biene* Râgân. 19,126.

कलावत् 1) m. *der Mond.* — 2) f. °वती *a) eine best. Einweihungsceremonie.* — *b) eine best.* Mûrkhanâ S. S. S. 30. — *c) *die Laute* Tumburu's. — *d)* N. pr. α) *einer* Apsaras. — β) *einer Tochter der* Apsaras Alambushâ. — γ) verschiedener *Frauen.*

कलावाद n. Titel eines Tantra Ârjav. 160,19.

*कलाविक m. *Hahn.*

*कलाविकल m. *Sperling.*

कलाविद् 1) Adj. *sich auf eine Kunst verstehend;* m. *Künstler.* — 2) m. *ein* Vidjâdhara Gal.

कलाविद्यस् = कलाविद् 1).

कलाविधितन्त्र n. Titel eines Tantra.

कलाविलास m. Titel einer Rhetorik.

कलावी s. 2. कलाची.

कलावेद n. (!) *der die Künste behandelnde* Veda Hemâdri 2,*a*,108,20.

कलाशस् Adv. *Theil für Theil* Tâṇḍja-Br. 3,12,2.

कलाशास्त्र n. *ein Lehrbuch der Künste* Hemâdri 2,*a*,109,2.

*कलाशुरि m. N. pr. eines fürstlichen Geschlechts.

कलाशाध्य m. Bein. Çiva's.

कलास m. *eine best. Art die Trommel zu schlagen* S. S. S. 194.

कलासार n. Titel eines Tantra Ârjav. 160,19.

*कलाक्क m. *ein best. musik. Instrument.*

1. कलि 1) m. *a) derjenige Würfel* oder *diejenige Würfelseite, welche mit einem Auge bezeichnet ist.* Erscheint auch personificirt. — *b)* Bez. *der Zahlen eins* und *fünf.* — *c) *Terminalia Bellerica,* deren Nüsse zu *Würfeln* gebraucht wurden. — *d) das letzte und schlechteste Weltalter* (Juga). — *e) Zwietracht, Hader.* Personificirt als Sohn des Zorns und der Leidzufügung und auch als Gottheit bestimmter Tithi. — *f) der Schlechteste in seiner Art.* — *g)* Bein. Çiva's. = धन्योऽन्यं देवासुरादीनां वैरकर्ता Nîlak. — *h)* Titel einer Upanishad. — *i) *Held* (शूर) oder *Pfeil (शर). — 2) *f. कलि und कली *Knospe.*

2. कलि m. 1) Bez. *bestimmter mythischer, den* Gandharva *verwandter Wesen.* — 2) N. pr. *a)* eines Devagandharva. — *b)* eines Mannes; Pl. *sein Geschlecht.*

कलिका f. (adj. Comp. f. eben so) 1) *ein Sech-*

zehntel (der Mondscheibe). — 2) *ein best. kleiner Zeittheil*, = काल 3) *e*). — 3) *Knospe*. — 4) **ein Wirbel aus Rohr am unteren Ende der indischen Laute*. — 5) Bez. *verschiedener Metra*. — 6) Bez. **einer best. Art künstlicher Verse*; vgl. कात्त°. — 7) Titel eines medic. und philos. (Ind. St. 14,404) Werkes.

कलिकाता f. *die Stadt Calcutta*.

कलिकापूर्व s. कालिकापूर्व.

*कलिकार 1) m. *a*) Bein. Nârada's. — *b*) *der gabelschwänzige Würger*. — *c*) *Loxia philippensis*. — *d*) *eine best. Hühnerart*. — *e*) *Pongamia glabra*. — *f*) *Guilandina Bonduc*. — 2) f. ई *Methonica superba* Râǵan. 4,130; vgl. कलिहारी.

कलिकारक 1) *m. *a*) Bein. Nârada's. — *b*) *Caesalpina Bonducella*. — 2) f. °रिका *eine best. Pflanze*.

कलिकाल m. *das Weltalter* Kali.

*कलिकाली f. *eine best. Pflanze* Gal.

*कलिकुञ्चिका f. *eine jüngere Schwester der Gattin* Gal.

कलिकृत् Adj. *sich streitend* Ind. St. 15,381.

कलिङ्ग 1) m. *a*) Pl. N. pr. eines Volkes an der Koromandelküste. — *b*) *ein Individuum dieses Volkes*. — *c*) N. pr. α) eines Fürsten, des angeblichen Stammvaters der Kaliṅga. — β) eines Wesens im Gefolge Skanda's MBh. 9,45,64. — γ) verschiedener Autoren. — *d*) **der gabelschwänzige Würger*. — *e*) **Caesalpina Bonducella*, **Wrightia antidysenterica*, **Acacia Sirissa* und **Ficus infectoria*. — 2) *f. आ *ein schönes Frauenzimmer*. — *b*) *Ipomoea Turpethum*. — 3) n. *der Same der Wrightia antidysenterica*. — 4) *Adj. = दग्ध und विदग्ध.

कलिङ्गक 1) m. *das Land der* Kaliṅga. — *b*) *der Same der Wrightia antidysenterica* Kâraka 7,5. — 2) *f. आ *eine best. Pflanze* Gal.

*कलिङ्गबीज n. = कलिङ्गक 1) *b*) Râǵan. 9,56.

*कलिङ्गयव m. dass. Nigh. Pr.

कलिङ्गसेना f. N. pr. einer Prinzessin.

कलिच्छन्दस् n. Bez. *einer Art von Metren*.

*कलिञ्ज 1) m. *Matte*. — 2) n. *Holz* Gal.

कलिञ्जर m. N. pr. eines Fürsten oder einer Oertlichkeit Râǵat. 7,1268. Vgl. कालिञ्जर.

कलिद्रु m. *Terminalia Bellerica* Bhâvapr. 3,102.

कलिद्रुम m. *Baum des Haders* und zugleich *Terminalia Bellerica* Spr. 6895.

कलिधर्मनिर्णय und °धर्मसारसंग्रह m. Titel zweier Werke.

कलिनाथ m. N. pr. eines Autors über Musik.

*कलिनी f. *Hülsenfrucht, Schote* Gal.

कलिन्द 1) m. *a*) **Terminalia Bellerica*. — *b*) **die Sonne*. — *c*) N. pr. α) Pl. eines Volkes MBh. 13,2104. Richtig कलिङ्ग. — β) eines Wesens im Gefolge Skanda's. कलिङ्ग v. l. — γ) eines Berges, auf dem die Jamunâ entspringt. — 2) f. आ N. pr. eines Flusses R. 2,71,6. कुलिङ्गा ed. Bomb. — 3) f. ई R. 2,55,4. 12. 13 fehlerhaft für कालिन्दी.

कलिन्दकन्या (Kâd. 26,18), *कलिन्दतनया, कलिन्दनन्दिनी (Bâlar. 164,3), *कलिन्दशैलज्ञाता, कलिन्दसुता (Prasannar. 153,8) und कलिन्दात्मजा (Spr. 7759) f. Patron. der Jamunâ.

*कलिन्दिका f. *Wissenschaft*.

*कलिप्रद m. *Trinkstube* Nigh. Pr.

कलिप्रिय m. 1) Bein. Nârada's. — 2) **Affe*.

*कलिमारक, *°मालक und *°मालय m. *Caesalpina Bonducella*.

कलियुग n. *das Weltalter* Kali.

कलियुगालय m. *Terminalia Bellerica* Bhâvapr. 1,161.

कलिल 1) Adj. (f. आ) *erfüllt —, voll von* (Instr. oder im Comp. vorangehend). — 2) n. *a*) *Gewirre, Chaos*. — *b*) Ind. St. 2,68 fehlerhaft für कलल.

कलिलत्तित = चक्षण Gal.

कलिलता f. *Gewirre, Chaos*.

*कलिव gaṇa प्रगण्यादि in der Kâç. कविल v. l.

कलिविनाशिनी f. N. pr. einer Göttin.

*कलिवृक्ष m. *Terminalia Bellerica*.

*कलिशासन m. *ein* Gina Gal.

कलिसंतरण n. Titel einer Upanishad.

कलिस्तोम m. *ein best.* Stoma.

कलिहारी f. *Methonica superba* Bhâvapr. 1,201. Vgl. कलिकारी.

*कलुक्क 1) m. *Cymbel*. — 2) f. आ *a*) *Schenke*. — *b*) *Meteor*.

कलुष 1) Adj. (f. आ) *a*) *beschmutzt, unrein, trübe, belegt* (Stimme); *unlauter* (in übertr. Bed.). — *b*) im Comp. mit einem Nom. act. *unfähig*. — 2) m. *a*) **Büffel*. — *b*) *eine Schlangenart* Suçr. 2,265,14. — 3) *f. आ *Büffelkuh* Râǵan. 19,22. — 4) n. (adj. Comp. f. आ) *Unreinigkeit, Schmutz, Unflath* (eig. und übertr.) 104,6.

कलुषचेतस् und कलुषमति (104,29. 30) Adj. *unreinen Sinnes*.

*कलुषमञ्जरी f. *Odina Wodier* Nigh. Pr.

कलुषय्, °यति *beschmutzen, verunreinigen* Vidh. 57,16 (कलु° zu lesen).

कलुषात्मन् Adj. = कलुषचेतस्.

कलुषाय्, °यते *trübe werden*.

कलुषी Adv. mit कर् *trüben, beschmutzen, verunreinigen*.

कलूतर् N. pr. einer Oertlichkeit. कुलून v. l.

कलेवर् 1) m. (selten) und n. (adj. Comp. f. आ) *Leib, Körper*. — 2) m. **Olibanum* Gal.

कलोत्ताल Adj. (f. आ) *lieblich und stark* (Stimme).

कलोपलता f. *eine best.* Mûrkhanâ S. S. S. 31.

कल्क 1) m. (*n.) *a*) *zäher Teig von zerriebenen*, namentlich *öligen Stoffen, Paste*. — *b*) **Koth, Dreck, Unreinigkeit; Ohrenschmalz*. — *c*) *moralischer Schmutz, Unredlichkeit, Gemeinheit, Sünde*. *d*) **Terminalia Bellerica*. — *e*) **Olibanum*. — 2) *Adj. *böse, sündhaft*.

कल्कन n. *gemeines Benehmen*.

*कल्कफल m. *Granatbaum*.

कल्कल m. Pl. N. pr. eines Volkes.

कल्कालय m. N. pr. eines Mannes.

कल्कि m. N. pr. eines künftigen Befreiers der Welt, der als 10ter Avatâra Vishṇu's gilt.

कल्किद्वादशीव्रत n. *eine best. Begehung*.

कल्किन् 1) *Adj. *schmutzig, sündhaft*. — 2) m. = कल्कि. Stifter einer Aera in Karṇâṭaka B. A. J. 10,128.

कल्किपुराण n. Titel eines Purâṇa.

कल्की Adv. mit कर् *zu einem Teige verarbeiten*.

कल्कुषी Nom. Du. *Handgelenk und Ellbogen*.

कल्प्, कॢप्यते 1) *in richtiger Ordnung sein, sich richtig verhalten, taugen, richtig vor sich gehen, gelingen*. — 2) *in richtigem Verhältniss stehen zu, entsprechen, sich richten nach, in Einklang kommen*; mit Instr. — 3) *sich darstellen —, erscheinen als*; mit Instr. — 4) *sich eignen zu* (Loc.). — 5) *sich fügen zu, günstig sein für, dienen —, verhelfen zu, veranlassen*; mit Dat. Spr. 7781. — 6) *theilhaftig werden*, mit Dat. — 7) *Jmd* (Loc., Dat. oder Gen.) *zu Theil werden*. — 8) *sich gestalten —, werden zu* (Nom. oder Dat.). — 9) *geschehen, erfolgen*. — 10) *dasein, gegeben sein* R. ed. Bomb. 2,43,20, v. l. — 11) *hervorbringen, schaffen, bewirken*; mit Acc. — 12) **zurechtmachen, zurüsten*; mit Acc. — 13) *erklären —, halten für*; mit zwei Acc. Pañcat. 130,24. — 14) कॢप्त *a*) *in Ordnung gekommen, fertig, hergestellt, zugerüstet*. — *b*) von Nägeln, Haupthaar und Bart so v. a. *beschnitten*. — *c*) *zu Wege gebracht, hervorgebracht, vollbracht, abgemacht*. — *d*) *festgesetzt, vorgeschrieben*. — *e*) *feststehend* (Ueberzeugung) Kathâs. 123,147. — *f*) *vorhanden, da seiend*. — Caus. कल्पयति, °ते 1) *in Ordnung bringen, — halten, richtig stellen, anordnen, vertheilen*. — 2) *in eine entsprechende Verbindung bringen mit* (Instr.). — 3) *zubereiten, zurechtma-*

chen, zurüsten. — 4) *Jmd mit Etwas* (Instr.) *ausrüsten, theilhaftig machen.* — 5) *Jmd zu Etwas* (Dat. oder Loc.) *verhelfen*, eines Zustandes *theilhaftig machen.* मरणाय कल्पित: so v. a. *tödtlich.* — 6) *Jmd* (Gen.) *Etwas* (Acc.) *verleihen, zu Theil werden lassen* R. 2,43,19. — 7) *verfertigen, bilden,* — *aus* (Instr.), *hervorbringen, verfassen, zu Wege bringen, bewerkstelligen, veranstalten, ausführen* (auch heilige Gebräuche), *verrichten, machen.* — 8) *in der Phantasie bilden, zu sehen glauben* Spr. 4876. — 9) *anweisen, bestimmen, festsetzen.* — 10) *bestimmen zu, erklären für, machen zu;* mit zwei Acc. 76,12. 183,29. — 11) *erachten für,* mit zwei Acc. — 12) *gebrauchen, anwenden* R. 2,61,17. — 13) *schneiden, schnitzelnd bearbeiten.* — 14) *einen Spruch sprechen, der das Zeitwort* कल्प् *enthält.* — *Desid. चिक्लृप्सति und चिकल्पिषते. — Mit अनु *sich ordnen nach, richtig folgen auf.* — Caus. 1) *ausführen nach, folgen lassen* Hemâdri 1,393,7. श्रद्धाम् *Glauben schenken.* — 2) अनुकल्पित *entsprechend, würdig* MBh. 13,35,9. — Mit समनु Caus. *Jmd* eines Zustandes (Loc.) *theilhaftig machen.* — Mit अभि *entsprechen, dasselbe ausdrücken;* mit Acc. — Caus. *gewähren, verleihen.* — Mit अव 1) *entsprechen, richtig —, in Ordnung sein* Çaṃk. zu Bâdar. 2,2,9. so v. a. *ganz gut möglich sein, sich ganz gut erklären lassen* zu 30. — 2) *zu irgend Etwas nützlich sein, gereichen zu* (Dat.). — Caus. 1) *in Ordnung bringen, zurechtmachen, zurüsten.* — 2) *geeignet —, richtig anwenden.* — 3) *für wahrscheinlich halten.* — Desid. vom Caus. *zurechtmachen —, zurüsten wollen.* — Mit आ in 1. आकाल्प. — Mit उद् Caus. *in's Dasein rufen, schaffen.* — Mit उप 1) *passend —, zur Hand sein, sich gebühren.* — 2) *dienen —, verhelfen —, gereichen zu* (Dat.). — 3) उपकॢप्त 1) *zur Hand befindlich, fertig, bereit, zurechtgemacht, zugerüstet.* — 2) *gebildet —, hervorgebracht aus* (Instr.). — Caus. 1) *zurechtmachen, zurüsten, zubereiten* Mâlatîm. 77, 15 (169,5). उपकल्पित so v. a. *bespannt mit* (Instr.); am Ende eines Comp. *versehen mit* MBh. 3,77,7. — 2) *herbeischaffen, herbeiholen* 151,12. — 3) *aufstellen, hinstellen, richten auf* (Loc.). — 4) *bestimmen für* oder *zu* (Dat. oder Loc. eines Nom. abstr.). उपकल्पित mit einem Infin., der passivisch zu übersetzen ist. — 5) *hergeben, mittheilen.* — 6) *annehmen, statuiren.* — Mit समुप, °कॢप्त *zusammen bereit stehend.* — Caus. 1) *zurechtmachen, zurüsten.* — 2) *fertig machen, vollbringen* MBh. 13,104,109. — Mit परि, °कॢप्त Pl. *hier und da stehend* (Pflanzen). — Caus. *festsetzen, bestimmen, — zu;* die Ergänzung ein Acc. (Bhâg. P. 5,20,30), °अर्थम्, der Loc. eines Nom. abstr. oder ein Infin., der passivisch wiederzugeben ist. — 2) *wählen.* — 3) *ausführen, bewerkstelligen, herstellen, machen.* Mit einem Zahladverb auf धा *in so und so viele Theile theilen, unter so und so viele Kategorien bringen.* खण्डशस् *zerstückeln,* स्वचेतसा so v. a. *erfinden* 308,4. आशंसापरिकल्पित so v. a. *nur erwünscht, — erwartet* Mâlatîm. 76,7 (163,5). — 4) *einladen —, hinzuziehen zu* (Loc.). — 5) *annehmen, voraussetzen, erachten —, halten für* (Acc.). — Mit प्र 1) *vor sich —, von Statten gehen, gelingen.* प्रकॢप्तम् Adv. *facile, leicht.* — 2) *am Platze sein, seine Richtigkeit haben.* °कॢप्त *a. Pl. seiend, s. R. habend.* Mit Infin. *sich eignen zu.* — 3) प्रकॢप्त *a) zurechtgemacht, zugerüstet* Kathâs. 18, 366. — *b) festgesetzt, vorgeschrieben.* — Caus. 1) *Jmd voranstellen.* — 2) *hinsetzen —, hinstellen auf* (Loc.). — 3) *Jmd einsetzen* (in ein Amt). — 4) *wie es sich gebührt eintreten —, an die Stelle treten lassen von* (Gen.). — 5) *zurechtmachen, zubereiten, zurüsten* Paṅkat. ed. Bomb. 4,16,8. — 6) *anweisen, festsetzen, bestimmen; verschreiben* (in medic. Sinne) Karaka 8,3. — 7) *bestimmen, ausfindig machen, berechnen.* — 8) *bewerkstelligen, veranstalten.* अश्रु so v. a. *Thränen vergiessen* Spr. 1512. — 9) *machen zu* (Acc. oder Loc. eines Nom. abstr.) — 10) *erachten —, halten für* (Loc. eines Nom. abstr.) MBh. 13,1,38. — Mit संप्र, *संप्रकॢप्त *bereitet.* — Caus. 1) *einsetzen* (in ein Amt). — 2) *festsetzen, bestimmen.* — Mit प्रति *zu Jmds* (Acc.) *Diensten mit Etwas* (Instr.) *bereit sein, Jmd empfangen mit.* — Caus. *anordnen.* — Mit वि 1) *einen Wechsel erfahren, sich verändern.* — 2) *sich verwechseln lassen mit* (Instr.); *freistehen, facultativ sein* Nâjam. 9,3,17. 4,5. — 3) *zweifelhaft —, unschlüssig sein* Paṅkat. I,87. — 4) *in Frage kommen, einem Zweifel unterliegen.* Mit न so v. a. *gelingen* Spr. 7398. — Caus. 1) *verfertigen, zusammensetzen, bilden.* विकारान् *verschiedene Modificationen hervorbringen* Karaka 2,5. — 2) *theilen.* विकल्पित *getheilt, so und so vielfach* (Zahladverb auf धा) —, *so und auch anders erscheinend* Bhâg. P. 5,26,38. 14,1. — 3) *nach Belieben wählen, eklektisch verfahren.* — 4) *in Frage stellen, für zweifelhaft halten, Etwas* (Acc.) *neben etwas Anderm zulassen, für facultativ erklären* 228,29. 239,10. — 5) *verschiedentlich combiniren, variiren* Karaka 8,8. — 6) *ein Dilemma aufstellen* Govindân. zu Çaṃk. zu Bâdar. 2,2,17 (S. 539, Z. 1 v. u.). — 7) *mit Misstrauen ansehen* Bhâg. P. 1,15,1. Comm. nimmt आविकल्पित an. — 8) *voraussetzen, vermuthen, annehmen* Spr. 5792. Paṅkat. 89,1. — 9) * *hinundher überlegen.* — 10) *erfinden.* — Statt विकल्पित Bhâg. P. 9,16,37 hat die ed. Bomb. besser प्रकल्पित. — Mit सम् 1) *in richtiger Ordnung sein.* संकॢप्त *in Ordnung, bereit* 69,11. — 2) *zu Stande kommen* Kâṭh. Up. 1,2,6. 7,4,2. 3. — 3) संकॢप्त *begehrt.* — Caus. 1) *zusammenfügen, — mit* (Instr.). — 2) *hervorbringen, schaffen.* — 3) *hinundherbewegen.* शिर: *den Kopf* R. Gorr. 2,20,4. — 4) *anweisen, bestimmen* Kâd. 263,3. 266,10. *festsetzen* MBh. 3,114,11. — 5) *machen zu* (Loc. eines Nom. abstr.). — 6) *im Sinne haben, streben nach, beabsichtigen, wollen* (mit und ohne मनसा). Auch Med. — 7) *bei sich beschliessen.* — 8) *sich einbilden.* संकल्पित *eingebildet* Kap. 3,38. — 9) *halten —, ansehen für* (Acc. mit इव) Benf. Chr. 197,1. — 10) *einem Verstorbenen die letzte Ehre erweisen.* संकाल्य v. l. für संकल्प्य. — Mit उपसम्, उपसंकॢप्त *darüberstehend, aufgesetzt.* — Caus. 1) *hinsetzen, hinlegen.* — 2) *einsetzen, erwählen.*

कॢप्त 1) Adj. (f. आ) *a) was sich macht, möglich.* — *b) geeignet, befähigt, im Stande, einer Sache gewachsen, vermögend.* Die Ergänzung ein Gen., Loc., Infin. oder im Comp. vorangehend. Als Beiw. Çiva's MBh. 12,10368. — 2) m. *a) Satzung, Regel, Ordnung, Brauch; Verfahren, Art und Weise.* प्रथम: कल्प: und प्रथमकल्प *eine vor allen andern geltende Regel, ein vor allen andern den Vorzug verdienendes Verfahren;* mit folgendem यद् und Potent. so v. a. *die erste Sorge ist, dass.* — *b) Verfahren* in med. Sinne. — *c) ein Muster von.* पुरुष° Harshak. 147,12. — *d) die Gesammtheit der Vorschriften über Ritual* (eines der 6 Vedâṅga) MBh. 13,10,88. कल्पमात्रे Pâr. Gṛhj. 2,6,7 wohl fehlerhaft für °मात्रं (*nicht*) *bloss den* Kalpa. — *e)* am Ende eines adj. Comp. (f. आ) *die Art und Weise von dem und dem habend, ihm nahe kommend, ähnlich;* nach einem Adj. *beinahe, fast.* Ausnahmsweise steht vor कल्प noch सम oder समान. *कल्पम् nach einem Verbum finitum *ziemlich, recht gut.* — *f) der eine von zwei Fällen.* प्रथम *die erstere Annahme* (in einem Dilemma.) — *g) Untersuchung, Nachforschung.* — *h) eine best. grosse Zeitperiode, ein Tag* Brahman's oder *1000* Juga. n. Hemâdri 1,507,17 (wenn nicht दश कल्पा-त्रिवसति zu lesen ist). Bei den Buddhisten sind die Kalpa von ungleicher Dauer. — *i)* * *Welt-*

ende. — *k) die Lehre* α) *von der Bereitung der Arzeneien* Kâraka 7,1. 4. 7. — β) *von den Giften und Gegengiften.* — *l)* Bez. von *Sprüchen, welche das Zeitwort* कॅल्प् *enthalten.* — *m) ein best. Tanz* S.S.S. 271. — *n) das erste astrol. Haus.* — *o)* als Personif. ein Sohn Dhruva's von der Bhrami. — *p)* *bei den Gaina *ein best. Göttersitz.* — *q)* *= कॅल्पवृक्ष. — 3) *n. *ein berauschendes Getränk;* vgl. कॅल्य.

कॅल्पक 1) Adj. *a) maassgebend, als Norm geltend.* — *b) aufstellend, annehmend* (in Comp. mit der Ergänzung) Hariv. 15477. — *b)* von unbekannter Bed. TBr. 2,7,18,4. कल्पक Comm. — 2) m. *a)* **Barbier.* — *b) Satzung, Regel.* उत्तम° Adj. so v. a. *den strengsten Regeln entsprechend.* — *c) Curcuma Zerumbet* Buâvapr. 1,191.

कॅल्पकतरु m. = कॅल्पतरु 1).

कॅल्पकार m. *der Verfasser der Regeln über Ritual.*

कॅल्पक्षय m. *Ende eines* Kalpa, *Vernichtung der Welt.*

कॅल्पगा f. N. pr. eines Flusses.

कॅल्पचिन्तामणि m. und कॅल्पतत्त्व n. Titel zweier Werke.

कॅल्पतरु m. 1) *ein fabelhafter Baum, der alle an ihn gerichteten Wünsche erfüllt.* — 2) Titel verschiedener Werke.

कॅल्पतरुरस m. *eine best. Mixtur* Buâvapr. 3,53.84.

कॅल्पता f. Nom. abstr. zu कॅल्प 1) *b*).

*कॅल्पदृष्य n. *Zeug vom* Kalpataru (buddh.).

कॅल्पद्रु m. 1) = कॅल्पतरु 1). — 2) Titel verschiedener Werke.

कॅल्पद्रुकलिका f. Titel eines Werkes Hall in der Einl. zu Vâsav. 5. Dasselbe Werk heisst an einem andern Orte कॅल्पद्रुमकलिका.

कॅल्पद्रुम m. 1) = कॅल्पतरु 1). Nom. abstr. °ता. — 2) Titel verschiedener Werke.

कॅल्पद्रुमकलिका f. Titel eines Werkes. Vgl. कॅल्पद्रुकलिका.

कॅल्पद्रुमी Adv. mit भू *zu einem* Kalpadruma *werden.*

कॅल्पद्वीप m. *ein best.* Samâdhi Kâraṇḍ. 51,20.

कॅल्पधेनु f. N. pr. einer mythischen *Kuh.*

कॅल्पन 1) n. *a) *das Verfertigen, Bilden, Machen.* — *b) das Bilden in der Phantasie, Erfinden* Prab. 111,8. — *c) das Schnitzeln, Bearbeiten mit Hülfe von Schneidewerkzeugen.* — *d) eine bestimmte feierliche Handlung, die an einer Feuergrube vorgenommen wird.* — *e) Aufsatz.* — 2) f. आ *a) Verfertigung, Anfertigung, Bereitung.* — *b) Behandlungsweise, Praxis.* °सिद्धि f. *kunstgemässe Behandlung* Kâraka 8,1. — *c) das Bilden in Gedanken, Annahme von etwas in Wirklichkeit nicht Existirendem* oder *Erfundenem, Fiction; Hypothese* Nyâyam. 2,1,8. — *d) Ausrüstung —, Ausschmückung eines Elephanten.* — *e) Festsetzung, Bestimmung.* — *f) That, Werk* Mṛicch. 47,17. स्वेच्छा° *eine That des eigenen Willens* Spr. 1111. — *g) Gebilde, Gestalt, Form* 104,4. — 3) *f. ई *Scheere.*

कॅल्पनविधि m. *Art der Zubereitung* (von Speisen) Buâvapr. 3,40.

कॅल्पनीय Adj. 1) *auszuführen, möglich.* — 2) *anzunehmen, fingendus* Comm. zu Nyâyam. 2,1,7. Çaṃk. zu Bâdar. 2,2,17 (S. 543, Z. 4). 3,3,49. — 3) *zu bestimmen, — berechnen.*

कॅल्पनृत्य n. *ein best. Tanz* S.S.S. 271.

कॅल्पपादप m. = कॅल्पतरु 1).

कॅल्पपाल m. 1) *Beschützer der Ordnung, König.* — 2) *ein Brenner* oder *Verkäufer von berauschenden Getränken.* f. ई. Vgl. कॅल्य°.

कॅल्पपाल्या f. v. l. für कॅल्पपाली.

कॅल्पप्रदीप m. Titel eines Werkes Ind. St. 14,151.

कॅल्पप्रदीपिका f. desgl.

*कॅल्पभव m. Pl. *eine best. Götterordnung* (bei den Gaina).

कॅल्पमहीरुह und °रुह m. = कॅल्पतरु 1).

कॅल्पयितव्य Adj. *fingendus* Çaṃk. zu Bâdar. 2,2,13.

कॅल्पयुक्ति f. Titel eines Werkes.

कॅल्पलता f. 1) *eine fabelhafte Schlingpflanze, die alle an sie gerichteten Wünsche erfüllen soll.* — 2) Titel eines Werkes.

कॅल्पलतातत्त्व n. Titel eines Tantra.

कॅल्पलताप्रकाश und °लतावतार m. Titel von Commentaren.

कॅल्पलतिका f. 1) = कॅल्पलता 1). — 2) *eine best. wunderthätige Pille.*

कॅल्पवट n. N. pr. eines Tîrtha.

कॅल्पवर्ष m. N. pr. eines Fürsten.

कॅल्पवल्ली f. = कॅल्पलता 1).

कॅल्पविटपिन् m. = कॅल्पतरु 1).

कॅल्पविवरण n. Titel eines Werkes.

कॅल्पवृक्ष m. = कॅल्पतरु 1). Nom. abstr. °ता f. und °त्व n.

कॅल्पवृक्षलता f. Titel eines Werkes.

कॅल्पशताय्, °यते *so lang wie hundert* Kalpa 2) *h) erscheinen* zu Spr. 2246.

कॅल्पशाखिन् m. = कॅल्पतरु 1) Spr. 2746.

कॅल्पसिद्धान्त m. Titel eines Gaina-Werkes Pischel de Gr. pr. 20.

कॅल्पसूत्र n. Titel verschiedener Sûtra.

कॅल्पस्थान n. *die Lehre* 1) *von der Bereitung der Arzeneien* Kâraka 7. — 2) *von den Giften und Gegengiften.*

कॅल्पाग्नि m. *das Alles vernichtende Feuer am Ende eines* Kalpa 2) *h)* Veṇis. 153.

*कॅल्पाङ्ग m. *eine best. Pflanze* Gal.

*कॅल्पातीत m. Pl. *eine best. Götterordnung* (bei den Gaina).

कॅल्पाधिकारिन् m. *der Regent eines* Kalpa 2) *h)* VP.^{2} 2,228.

कॅल्पानुपद् n. Titel eines Werkes.

कॅल्पान्त m. *Ende eines* Kalpa, *Vernichtung der Welt.* Am Anf. eines Comp. auch *bis z. V. d. W.*

कॅल्पाय्, °यते *zu einem* Kalpa 2) *h) werden, so lang erscheinen* Harshaḱ. 26,1. °यित Vâs. 50.

*कॅल्पिक Adj. *geeignet* (buddh.).

कॅल्पितत्व n. *das blosse Angenommensein, das Bestehen nur für die Einbildungskraft* Comm. zu Vâmana 4,2,2.

कॅल्पितव्य Adj. *fingendus* Çaṃk. zu Bâdar. 2,2, 17 (S. 543).

कॅल्पिता f. *eine Art Gleichniss* Vâmana 4,2,2.

कॅल्विन् Adj. als Beiw. eines Spielers.

कॅल्पेतर Adj. (f. आ) *bei dem das Verfahren ein anderes ist* Suçr. 2,216,8.

कॅल्पोत्थायिन् MBh. 5,135,35 fehlerhaft für कॅल्पो°.

कॅल्पोपनिषद् f. *Pharmacologie* Kâraka 1,4.

कॅल्प्य Adj. 1) *zu bilden aus* (Instr.) Naish. 8,21. — 2) *zuzuweisen, anzuweisen.* — 3) *zu bestimmen, auszurechnen.* — 4) *zu denken, was man sich vorzustellen hat, fingendus* Çaṃk. zu Bâdar. 2,2,17. — 5) *das Ritual betreffend.*

*कॅल्मन् n. = कर्मन्, विपरीतं कर्म oder अपरिसमाप्तं कर्म Mahâbh. (K.) Bd. 1, S. 336.

कॅल्मलि etwa *Glanz.*

*कॅल्मलीक n. = तेजस्.

कॅल्मलीकिन् Adj. *flammend, brennend.*

कॅल्मष 1) n. (adj. Comp. f. आ) *a) Fleck, Schmutz; moralischer Fleck, Sünde.* Auch m. Bhâg. P. — *b)* **eine best. Hölle.* — *c)* **die Hand unterhalb des Handgelenkes.* — 2) *Adj. *schmutzig.*

कॅल्मषता R. 7,65,32 fehlerhaft für कॅल्माषता.

कॅल्माँष 1) Adj. (f. ई) *schwarz gefleckt* Âçv. Gṛihj. 4,8,5. — 2) m. *a)* **ein* Rakshas. — *b)* **eine wohlriechende Reisart.* — *c) eine Form* Agni's. — *d)* N. pr. α) eines Schlangendämons. — β) *eines Wesens im Gefolge der Sonne. — 2) f. कॅल्माषी *a) eine schwarz gefleckte Kuh.* — *b)* N. pr. eines Flusses. MBh. 1,167,5 nach Nîlak. *die* Jamunâ

oder *die Kuh* Kalmâshapâda's. — 4) n. *a*) *Fleck.* — *b*) Name eines Sâman.

*कल्माषकण्ठ m. Beiw. Çiva's.

कल्माषग्रीव Adj. *einen schwarz gefleckten Nacken habend.*

कल्माषतन्तुर m. N. pr. eines Mannes.

कल्माषता f. Nom. abstr. zu कल्माष 1) 107,26.

कल्माषपाद 1) Adj. *dessen Füsse schwarz gefleckt sind.* — 2) m. N. pr. eines Fürsten.

कल्माषपादचरित n. Titel eines Werkes.

कल्माषपुच्छ Adj. *einen schwarzgefleckten Schweif habend* Nilar. Up. 21.

कल्माषाङ्घ्रि m. = कल्माषपाद 2).

*कल्माषाभिभव n. *saurer Reisschleim.*

कल्माषित Adj. *gesprenkelt, bunt gemacht durch* (Instr.) Kâd. 44,2.

1. कल्य 1) *a*) *wohl auf, gesund* Naish. 8,57. वयस् *das kräftige Alter.* — *b*) *gerüstet —, bereit zu* (Loc. oder Infin.) — *c*) *geschickt, befähigt.* Als Beiw. Çiva's MBh. 12,284,94 (= समर्थ Nilak., कल्प v. l.). — *d*) **angenehm, erfreulich* (Rede). — *e*) **belehrend, ermahnend.* — *f*) **taubstumm.* — 2) n. *a*) *Gesundheit.* — *b*) *Tagesanbruch.* कल्यम्, कल्ये (Spr. 7760) und कल्य° *mit Tagesanbruch.* कल्यम् **gestern.* — 3) (*f. आ) und n. *ein berauschendes Getränk;* vgl. कल्प.

2. कल्य Adj. *zu errathen,* in अ° (Nachträge).

*कल्यजग्धि f. *Morgenimbiss.*

कल्यता f. (Spr. 2679) und *°त्व n. *Gesundheit.*

कल्यपाल (Râgat. 5,202) und *°क = कल्पपाल 2).

कल्यवर्त 1) *m. *Morgenimbiss.* — 2) n. *Kleinigkeit.*

कल्याण 1) Adj. (f. कल्याणी) *a*) *schön, lieblich.* — *b*) *gut, trefflich, vorzüglich, edel.* — *c*) *erspriesslich, glücklich, faustus.* — 2) m. *a*) *ein best. Tact* S.S.S. 226. — *b*) N. pr. α) eines Gandharva. — β) verschiedener Männer. — 3) f. कल्याणी *a*) **Kuh.* — *b*) *Glycine debilis* 227,22. — *c*) **rother Arsenik* Gal. — *d*) *eine best.* Râgiṇî S.S.S. 37. — *e*) Name der Dâkshâjaṇî im Malaja. — *f*) N. pr. α) einer der Mütter im Gefolge Skanda's. — β) zweier Städte. — γ) eines Flusses. — 4) n. *a*) *das Gute, Tugend, Verdienst* Kâd. II,110,21. — *b*) *Wohlergehen, Glück, Heil, Segen.* कल्याणम् als Gruss. — *c*) *Fest.* — *d*) **Gold.* — *e*) **der Himmel.* — *f*) *Titel eines Gaina-Werkes.

कल्याणक 1) Adj. (f. °णिका) *a*) *trefflich* (von Arzeneimitteln). — *b*) *glücklich.* — 2) *f. °णिका *rother Arsenik* Râgân. 13,50.

कल्याणकटक N. pr. einer Oertlichkeit 143,14.

कल्याणकीर्ति Adj. *einen guten Ruf habend* Ait. Âr. 236,4.

कल्याणगिरि m. N. pr. eines Elephanten.

कल्याणचन्द्र m. N. pr. eines Astronomen und eines Fürsten.

कल्याणदेवी f. N. pr. einer *Fürstin.*

कल्याणपञ्चकपूजा f. Titel eines Gaina-Werkes Bühler, Rep. No. 373.

कल्याणपुर n. N. pr. einer *Stadt.*

कल्याणप्रकृति Adj. *von vorzüglicher, edler Natur* Harshaṅ. 128,6. Spr. 7808.

*कल्याणबीज m. *Linse.*

कल्याणभट्ट m. N. pr. eines Mannes.

कल्याणमन्दिर n. 1) *ein Haus —, eine Stätte des Heils* Ind. St. 14,378. — 2) Titel eines Werkes. °टीका Titel eines *Commentars* dazu.

कल्याणमन्दिरस्तोत्र n. Titel eines Gaina-Werkes Ind. St. 14,376. fgg.

कल्याणमय Adj. *segensreich.*

कल्याणमल्ल m. N. pr. eines Fürsten.

कल्याणमित्र m. *ein wohlwollender Freund.* Mit Loc. Kâraṇḍ. 67,1.

कल्याणराजचरित्र n. Titel eines Werkes.

कल्याणराय m. N. pr. eines Mannes.

कल्याणवत् 1) *Adj. *glücklich.* — 2) f. °वती N. pr. einer Fürstin.

कल्याणवर्त्मन् m. N. pr. eines Fürsten.

कल्याणवर्धन m. N. pr. eines Mannes (buddh.).

कल्याणवर्मन् m. N. pr. verschiedener Männer.

कल्याणवृत्त Adj. (f. आ) *von gutem Lebenswandel.*

कल्याणशर्मन् m. N. pr. eines Commentators.

कल्याणसत्त्व Adj. *von edlem Character.* Nom. abstr. °ता f.

कल्याणसप्तमी f. *ein best. siebenter Tag.* °व्रत n.

कल्याणसूत्र m. N. pr. eines Brahmanen.

कल्याणसेन m. N. pr. eines Fürsten.

कल्याणस्वामिकेशव m. Name einer Statue Vishṇu's Râgat. 4,696.

कल्याणाभिजन Adj. *von edler Geburt.*

कल्याणाभिनिवेशिन् Adj. *das Gute wollend, Gönner* Kâd. 133,5.

कल्याणिन् 1) Adj. *a*) *tugendhaft.* — *b*) *dem es wohl ergeht.* — 2) *f. नी *Sida cordifolia* Râgân. 4,96.

*कल्याणीदृश Adj. (f. आ) *dessen zehnte* (Nacht) *glückverheissend ist* Kâç. zu P. 5,4,116.

*कल्याणीपञ्चम (f. आ) und *°पञ्चमीक Adj. *dessen fünfte* (Nacht) *glückverheissend ist.*

*कल्याणीप्रिय Adj. *dessen Geliebte ehrenwerth ist.*

कल्याणीस्तोत्र n. Titel eines Werkes Bühler, Rep. No. 443.

*कल्यापाल m. = कल्पपाल 2).

कल्योत्थायिन् Adj. *mit Tagesanbruch aufstehend* MBh. 3,4616.

*कल्, कलते (अव्यक्ते शब्दे, कूजने, अशब्दे, शब्दे).

*कल्ल 1) Adj. *taub.* — 2) n. v. l. für कन्न.

कल्लट m. N. pr. verschiedener Männer.

*कल्लता f. *das Stottern* Gal.

*कल्लत्व n. *Belegtheit der Stimme.*

*कल्लमूक Adj. *taubstumm.*

कल्लवीरतन्त्र n. Titel eines buddh. Werkes.

कल्लार्य m. N. pr. eines Autors.

कल्लालेशो लक्ष्मीकान्तः Nom. m. N. pr. eine Gottheit.

कल्लिनाथ und °नार्य (!) m. N. pr. eines Autors.

कल्लोल m. 1) *Woge, Welle* Spr. 7838. — 2) **Feind.* — 3) **Freude.*

कल्लोलजातक n. Titel eines astrol. Tractats.

*कल्लोलित Adj. *wogend.*

कल्लोलिनी f. *Fluss.*

कल्हण m. N. pr. eines Autors.

कल्हार v. l. für कल्हार.

कल्होडीगङ्गेश्वरतीर्थ n. N. pr. eines Tîrtha.

*कव्, कवते (वर्णे, स्तुतौ).

1. कव am Anf. einiger Compp. = 1. कद् 6).

2. कव Adj. in अकव.

कवक n. 1) *Pilz* Hemâdri 2,*a*,47,16. 17. — 2) **Mundvoll, Bissen.*

कवच 1) m. n. *Panzer.* — 2) *Mieder, Jacke.* Am Ende eines adj. Comp. f. आ Kâṭh. 34,5. — 3) *Baumrinde.* — 4) n. *ein best. Theil eines Zauberspruchs, der Panzer des als Fürsten gedachten Z.* — 5) *m. *Trommel.* — 6) m. *Oldenlandia herbacea* Bhâvapr. 1,203. 3,98. — 7) *m. *Hibiscus populneoides.*

कवचधर Adj. = कवचहर Harshaṅ. 116,6.

*कवचपत्र n. *eine Art Birke.*

कवचपाशी m. *Panzerband.*

*कवचहर Adj. *schon einen Panzer tragend, der das Jünglingsalter erreicht hat.*

*कवचित Adj. *gepanzert.*

कवचिन् 1) Adj. *gepanzert.* Auch von Çiva. — 2) m. N. pr. eines Sohnes des Dhṛtarâshṭra.

*कवटी f. *Thürflügel.*

कवड *Gurgelwasser* und *andere Mundmittel.*

कवर्तु Adj. *geizig, karg.*

कवन 1) m. N. pr. eines Mannes. — 2) *n. *Wasser.*

कवर्ग Adj. *das Wort* क *enthaltend.*

*कवर्गक m. N. pr. eines Mannes. Pl. *sein Geschlecht.*

कवन्ध (RV.), कबन्ध (AV. u. später die Bomb.

Ausgg.) 1) m. n. *Tonne;* bildlich von der *Wolke* und vom *Bauch*. Im Epos von den *Wolken* (auch personif.), die die Sonne beim Auf- und Untergange verhüllen. — 2) m. n. *Rumpf*. Am Ende eines adj. Comp. f. आ. — 3) m. Bein. *a*) des Dämons Danu, dem Indra Kopf und Schenkel in den Leib drückte und dessen lange Arme Râma und Lashmaṇa abhieben. — *b*) *Râhu's. — 4) m. Bez. *von 96 best.* Ketu. — 5) m. N. pr. eines Âtharvaṇa und Gandharva. कबन्ध Çat. Br. 14. — 6) *n. *Wasser*.

कबन्धिन् und कबन्धिन् (ṚV.) 1) Adj. *eine Tonne mit sich führend*. — 2) m. N. pr. eines Kâtjâjana.

*कबपथ m. *ein schlechter Weg*.

कबय्, °यति *dichten* Spr. 7690.

कबयितर् Nom. ag. *Dichter* Vidḍh. 9,12. zu Spr. 632.

*कबयी f. *Cojus Cobojus (ein best. Fisch)*.

*कबरकी f. *ein Gefangener*.

कबर्ग m. *die Gutturale* TS. Prât.

कबल m. 1) *Mundvoll, Bissen*. Auch *n. — 2) *Gurgelwasser* und *andere Mundmittel*. — 3) **ein best. Fisch*.

कबलग्रह m. 1) *ein Schluck zum Mundspülen, Mundwasser* Buâvapr. 3,40. — 2) *ein best. Gewicht*, = कर्ष.

कबलग्राह m. *das Mundspülen* oder *Gurgeln* Kâraka 6,24.

कबलता f. Nom. abstr. zu कबल 1) Spr. 2643.

कबलन 1) Adj. *verschluckend, verschlingend* Spr. 7634. — 2) n. *das in den Mund Stecken* Bâlar. 176,10. *das Hinunterschlingen, Verspeisen* Vâmana 27,18.

*कबलप्रस्थ m. N. pr. einer Stadt.

कबलय्, °यति *verschlucken, verschlingen* Harshak. 154,4. कबलित *verschluckt, verschlungen*.

कबलिका f. *Compresse* (auf Wunden u. s. w.).

कबली Adv. mit कर् *verschlucken, verschlingen* Nâgân. 97 (98). Bâlar. 274,10.

कबष् Adj. *klaffend*. Thore VS. 29,5 = Maitr. S. 3,16,2. Statt कबषः haben TS. (vgl. jedoch Ind. St. 12,19. 13,97) und Kâṭh. 5,6,2 कबयः.

कबष 1) Adj. (accentuirt nur f. कबषी) dass. कबषोरु d. i. कबषा ऊरू *die Schenkel ausgespreizt*. — 2) m. N. pr. verschiedener Männer.

कबषिन् m. N. pr. eines Ṛshi.

*कबस m. 1) *Panzer*. — 2) *eine best. dornige Pflanze*.

*कबाग्नि m. *etwas Feuer*.

कबाट *m. *f. (ई) und *n. *Thürflügel* Naish. 9,39.

कबाटक dass., insbes. am Ende eines adj. Comp.

*कबाटघ्न m. *Dieb*.

*कबाटबक्र m. *eine best. Pflanze*.

कबातिर्यञ्च् Adj. *etwas in die Quere gerichtet*.

*कबार् 1) m. *Tantalus falcinellus (ein best. Vogel)*. — 2) n. *Lotusblüthe*.

कबारि Adj. *karg, geizig*.

कबासख Adj. *Karge zu Genossen habend, Einer von den Kargen*.

1. कवि 1) Adj. *sinnig, verständig, klug, weise*; m. *ein Denker, Weiser, kluger Mann*. Auch Götter erhalten dieses Beiwort. Compar. कवितर, Superl. कवितम. — 2) m. *a*) *Dichter*, insbes. *Kunstdichter*. — *b*) im Sâṁkhja *die Seele*. — *c*) *ein hinterlistiger Kämpfer*. — *d*) N. pr. oder blosser Bein. verschiedener Männer. — *e*) *der Planet Venus* Spr. 7632. 7861 (an beiden Stellen zugleich *Dichter*). — *f*) **Eule* Râǵan. 19,91.

2.*कवि f. 1) *Gebiss eines Zaumes*. — 2) *Löffel*.

कविक 1) *n. *Gebiss eines Zaumes*. — 2) f. आ *a*) dass. Mudrâr. 196,7. 227,7. — *b*) **eine best. Blume* Râǵan. 10,118. — *c*) *ein best. Fisch* Bhâvapr. 2,12.

कविकण्ठहार m. Titel einer Rhetorik.

कविकमलसम्भव् m. *der* Brahman (d. i. *Urvater*) *unter den Dichtern* Prasannar. 4,14.

कविकर्णपूर m. N. pr. eines Dichters.

कविकर्पटी f. Titel eines Tractats über Prosodie.

कविकल्पद्रुम m. Titel eines Wurzelverzeichnisses.

कविकल्पलता f. Titel einer Rhetorik.

कविक्रतु Adj. *einsichtsvoll, weise*.

कविचक्रवर्तिन् m. Bein. Pûrṇânanda's.

कविचन्द्र m. N. pr. eines Autors.

कविच्छन्दस् Adj. *an den Weisen Gefallen findend*.

कवित्वनविनोद m. Titel eines Werkes.

*कविज्येष्ठ m. Bein. Vâlmiki's.

कविट m. N. pr. eines Ṛshi.

*कवितर् H. 341, Sch. fehlerhaft für कबयितर्.

कविता f. *Dichterthum, Dichtkunst* Spr. 7627. 7781. Prasannar. 4,11.

कवितामृतकूप m. Titel einer neueren Sammlung von Sprüchen.

कवितारहस्य n. Titel einer Rhetorik.

कवितार्किकसिंह m. Bein. Veṅkaṭanâtha's.

कवित्व n. 1) *Weisheit*. — 2) *Dichterthum, Dichtkunst, Dichtergabe* 167,26.

कवित्वन n. *Weisheit*.

कविवरहार m. Titel einer Rhetorik.

कविदर्पण m. Titel eines Werkes.

कविपुत्र m. N. pr. eines Schauspieldichters.

कविप्रशस्त Adj. *von Weisen bewillkommt*.

कविभर्तृ m. N. pr. eines *Dichters*.

कविभूम m. N. pr. eines Mannes.

कविभूषण m. desgl.

कविमण्डन m. Bein. Çaṁbhubhaṭṭa's.

*कविष m. n. *Gebiss eines Zaumes*.

कविरत्नपुरुषोत्तममिश्र m. N. pr. eines Mannes.

कविराज m. N. pr. eines Fürsten.

कविरहस्य m. Titel eines Wurzelverzeichnisses.

कविराज m. 1) *Dichterfürst* Vâmana 4,1,10. — 2) m. N. pr. eines *Dichters* Bâlar. 8,20.

कविराजकौतुक n. Titel eines Werkes.

कविराजभिक्षु und °राजयति m. N. pr. eines Mannes.

कविराजवसुंधर m. desgl.

*कविरामायण m. Bein. Vâlmiki's.

*कविल gaṇa प्रगद्यादि. कलिव Kâç.

*कविलासिका f. *eine Art Laute*.

कविवल्लभ m. N. pr. eines Mannes.

कविवृध Adj. *den Weisen fördernd, — beglückend*.

कविवृषन् m. *ein ausgezeichneter Dichter* Bâlar. 8,7.

कविशस्त und कविशस्त (Çat. Br.) Adj. 1) *von Weisen gesprochen*. — 2) *v. W. gepriesen*.

कविशिक्षा m. *eine Unterweisung für Dichter*.

कवीन्दु m. *ein Mond unter den Dichtern*, Bein. Vâlmiki's Spr. 1586.

कवीन्द्र m. *Dichterfürst* Prasannar. 5,23.

कवीन्द्रकल्पतरु m. Titel eines Werkes.

कवीय्, कवीयस् *wie ein Weiser handelnd*, कवीयमान *auf Weisheit Anspruch machend*.

*कवीय = कविय.

कवीयस् Adj. Compar. = कवितर.

कवीश्वर m. 1) *Dichterfürst* Ind. St. 15,210. — 2) N. pr. eines *Dichters*.

कवूल n. = कंवूल.

कवेरकन्या f. N. pr. eines Flusses, = कावेरी.

*कवेल n. *Lotusblüthe*.

कवोष्ण Adj. *lauwarm*. Nom. abstr. °ता f. Kâd. II,142,5.

*कव्य्, कव्यति Denom. von 1. कवि.

कव्य 1) Adj. = 1. कवि 1) VS. 22,2 (wohl कव्याः zu lesen). — 2) m. *a*) Pl. *eine Art Manen*. — *b*) N. pr. eines Weisen im 4ten Manvantara. — 3) n. *das den Weisen Gebührende, das den Manen dargebrachte Opfer*. Meist in Verbindung mit हव्य.

कव्यता f. *die Eigenschaften —, das Thun eines Weisen*.

*कव्यभुज् und *कव्यभोजन m. Pl. *die Manen* oder *best. Manen* Gal.

कव्यवाह् (Nom. °वाट्) und कव्यवाड Adj. = कव्यवाहन.

कव्यवाल 1) Adj. dass. — 2) *m. Pl. Bez. *bestimmter Manen.*

कव्यवाहन Adj. *das den Weisen (Manen) Gebührende ihnen zuführend.* Agni ṚV. 10,16,11 (so Sây.; vgl. auch VS. 19,65). Âçv. Çr. 2,19,25. Auch Bein. Çiva's.

*कश्. कशति (शब्दे. गतौ). Auch als v. l. von कंस्, कस्, कष् und शस्.

कंश 1) m. *a) ein best. Nagethier. — b) Peitsche.* — 2) f. कंशा *a) Peitsche. — b) Zügel* Çiç. 12,31. — *c) *Strick. — d) *Gesicht oder Mund. — e) *Eigenschaft.*

काशकु *Coix barbata.*

*काशकृत्स्न m. N. pr. v. l. für काश°.

काशल्वर्क m. Du. etwa *die Schamlefzen* ṚV. 8,33,19.

काशम्बूर्क m. *ein best. mythisches Wesen* Suparṇ. 23,5.

कंशस् n. 1) angeblich *Gang* TBr. 1,4,8,3. — 2) *Wasser.*

काशाघात und काशानिपात m. *Peitschenschlag.*

*काशाय m. N. pr. eines Lehrers Kâç. zu P. 4,3, 106. काषाय v. l.

काशारि f. Bez. der Uttaravedi.

*काशार्ह Adj. *die Peitsche verdienend.*

काशावत् Adj. *mit einer Peitsche versehen.*

*काशिक und *°पाद् Adj. gaṇa कृस्त्यादि.

काशिपु 1) m. n. *Matte, Kissen, Matratze* Vaitân. — 2) *m. *Kost und Kleidung.*

काशिपुपवर्कण n. *Kissenüberzug, Decke* Vaitân. 36,23.

काशीका f. *Wiesel.*

काश्यु m. N. pr. eines Mannes.

काशेरक m. N. pr. eines Jaksha.

काशोक m. Pl. Bez. *bestimmter Dämonen.*

काशोजु m. wohl N. pr. eines Mannes.

कश्मल 1) Adj. (f. श्रा und ई) *a) schmutzig. — b) kleinmüthig, schüchtern.* — 2) n. *Unrath, Schmutz.* — 3) m. n. (adj. Comp. f. श्रा) *Kleinmuth, Bestürzung, Verzweiflung.*

कश्मलमय Adj. *Nichts als Verzweiflung bringend* Comm. zu R. ed. Bomb. 2,42,22.

कंश्मश *Bestürzung* (?).

काश्मीर m. (adj. Comp. f. श्रा) Pl. N. pr. eines Volkes 241,9. Sg. Name des Landes.

*काश्मीरजन्मन् n. *Safran.*

1.*काश्य 1) Adj. *die Peitsche verdienend.* — 2) n. *Flanke des Pferdes.*

2.*काश्य n. *ein berauschendes Getränk.*

काश्यप 1) Adj. *schwarzzähnig.* — 2) m. *a) Schildkröte. — b) *ein best. Fisch. — c) *eine Antilopenart. — d) ein best. Wesen göttlicher Art* (neben oder identisch mit Prajâpati), Pl. *Genien, welche mit dem Sonnenlauf in Verbindung stehen. — e)* N. pr. verschiedener Ṛshi. Auch als Patron., insbes. im Pl. काश्यपस्य धनुः, प्रतोदः, बार्हिष्यं मध्यमम्, शोभनम् und स्वयोनी Namen von Sâman Âṛsh. Br. — *f) ein best. Stern* VP. 2,12,34. — 3) f. श्रा N. pr. eines weiblichen Ṛshi.

काश्यपग्रीव n. Name eines Sâman Âṛsh. Br.

काश्यपतुङ्ग m. N. pr. einer Oertlichkeit.

काश्यपद्वीप m. N. pr. eines Dvîpa. का° v. l.

*काश्यपनन्दन m. Patron. Garuḍa's.

काश्यपपुच्छ und काश्यपव्रत n. Namen von Sâman.

*काश्यपसूनुज्येष्ठ m. Bein. Hiraṇjâkshа's Gal.

काश्यपापत्य n. 1) *ein Nachkomme Kaçjapa's* Ind. St. 13,345. — 2) *ein Daitja und Bein. Garuḍa's* Gal.

काश्यपेश्वर und °तीर्थ n. N. pr. eines Tîrtha.

कष्, कषति, °ते 1) *reiben, schaben, kratzen, wegkratzen;* Med. *sich kratzen* (Vaitân.) und *gekratzt werden* (Buâg. P.). — 2) *aufreiben, ausrotten.* — 3) *श्रुतगतौ. — *Caus. काषयति (हिंसायाम्). — Mit अप *abschaben.* — Mit आ in *आकष. — Mit उद् *einreiben, färben.* — Mit नि 1) *hineinreiben.* — 2) *abkratzen, wegkratzen.* — Mit निस् in निष्काष.

कष 1) Adj. am Ende eines Comp. *reibend, schabend, abreibend.* — 2) *Probirstein.*

कषण 1) Adj. *a)* am Ende eines Comp. *sich reibend an,* so v. a. *sich richtend nach. — b) *unreif.* — 2) n. *das Reiben, Kratzen, Reibung* 321,6. Kâd. 60,24.

कषपट्टिका f. (Spr. 7809) und कषपाषाण m. *Probirstein.*

*कषाकु m. 1) *Feuer.* — 2) *die Sonne.*

कषाय 1) Adj. *a) zusammenziehend* (Geschmack). — *b) wohlriechend.* — *c) roth, gelbroth, dunkelroth.* — 2) m. *a) rothe Farbe, Röthe. — b) eine Schlangenart* Suçr. 2,265,14. — *c) Bignonia indica* R. Gorr. 2,28,21. — *d) *das Kalijuga.* — *e) Leidenschaft* 286,15. 26. Deren vier bei den Gaina. — *f)* *N. pr. eines Lehrers. कषाय v. l. — 3) m. n. (selten) *a) ausgekochter Saft.* °प Âpast. — *b)* in der Med. *Decoct; diejenige Form der Medicin, bei deren Bereitung ein Theil des Arzneistoffes mit vier, acht oder sechzehn Theilen Wasser gemischt, und die Mischung bis auf ein Viertel eingekocht wird.* Auch allgemeine Bezeichnung für *Heiltränke* (fünferlei Formen) Bhâvapr. 2,74. — *c) Salbe, Schminke. — d) Unreinigkeit, Schmutz. — e) der an der Seele haftende Schmutz. — f) Verschlimmerung, Verfall, sittlicher —.* Die Buddhisten nehmen fünf Kashâja an. — 4) *m. f. n. *Grislea tomentosa.* — 5) *f. श्रा *ein best. dorniger Strauch* Râǵân. 4,58. — 6) n. *ein gelbes —, rothgelbes Gewand.*

*कषायक m. *Acacia Catechu* Gal.

*कषायकृत् m. *Symplocos racemosa.*

कषायता f. *das Zusammenziehen* (des Mundes).

कषायदन्त und °दशन m. *eine Mausart.*

*कषायपाण m. Pl. *Theetrinker,* Spottname der Gândhâra.

*कषायपावनाल m. *eine best. Kornart* Râǵân. 16,27.

कषायवक्त्रता f. *Zusammenziehen im Munde* Çârṅg. Saṃh. 1,7,70.

कषायवासिक m. *ein best. giftiges Insect.*

कषायित Adj. 1) *geröthet, roth gefärbt* Bâlar. 83, 15. Vidḍh. 99,5. — 2) *beschmutzt, befleckt.* — 3) *durchdrungen —, ergriffen —, voll von* (im Comp. vorangehend) Bâlar. 95,14. 116,5. Kâd. 3,5. Sarvad. 121,6.

*कषायिन् m. 1) *Shorea robusta.* — 2) *Artocarpus Lacucha.* — 3) *der wilde Dattelbaum.*

कषायी Adv. 1) mit कर् *röthen, roth färben.* — 2) mit भू *roth werden.*

*कषि Adj. *Schaden zufügend.*

*कषीका f. *ein best. Vogel.*

कषोत्क m. Taitt. Âr. 10,59 nach dem Comm. = परमेश्वर.

कंष्कष m. *ein best. schädliches Insect.*

कष्ट 1) Adj. (f. श्रा) *a) schlimm, arg, bös* °म् Adv. *mit Mühe.* — *b)* in der Rhet. α) *das Ohr beleidigend* Vâmana 2,1,6. — β) *gezwungen, unnatürlich.* — 2) *m. N. pr. eines Mannes; s. काष्टायन. — 3) n. *eine schlimme Sache, Uebel, Jammer, Elend.* कष्टात्कष्टतरम् (Spr. 1597), कष्टादपि कष्टतरम् (Spr. 1596) und कष्टात्कष्टम् *das allerschlimmste Uebel.* कष्टात्, कष्टेन und कष्ट° *mit Mühe,* — *Anstrengung,* — *genauer Noth.* — 4) कष्टम् Interj. *o Jammer! weh!* Auch धिक्कष्टम् und हा धिक्कष्टम् (122,3). हाकष्टशब्द.

*कष्टकारक m. *die Welt.*

कष्टगुग्गुल m. *ein best. Parfum* Utpala zu Varâh. Bṛh. S. 48,41.

कष्टता f. und कष्टत्व n. in der Rhet. *Gezwungenheit, Unnatürlichkeit.*

*कष्टभागिनेय m. *der Sohn einer Mitgemahlin der Schwester* Gal.

*कष्टमातुल m. *Bruder der Stiefmutter* Gal.

कष्टाधिक Adj. (f. श्रा) *schlimmer* Spr. 7717.

कष्टार्थ Adj. *einen gezwungenen Sinn gebend.* Nom. abstr. °त्व n. Sâh. D. 227,18.

*कष्टि f. 1) *test, trial.* — 2) *pain, trouble.*

1. कस्, *कँसति 1) (गतिकर्मन्). — 2) *strahlen* Nalod. — *Intens. चनीकसीति, चनीकस्यते. — Mit उद् *sich spalten, sich öffnen.* — Mit निस् Caus. निष्कासयति *hinaustreiben.* — Mit प्र Caus. 1) *forttreiben, abweisen* (im Prâkrit). — 2) *zum Aufblühen bringen.* — Mit वि 1) *sich spalten.* विँकस्त *zerspalten, zerrissen, gesprungen.* — 2) *sich öffnen, aufblühen* Spr. 7770. विकसित *aufgeblüht.* — 3) *strahlen.* विकसत्किरण Adj. Varâh. Bṛh. S. 9,45. *vor Freude strahlen,* insbes. von den Augen und vom Munde (aber mit dem Nebenbegriff *sich öffnen*) Spr. 2389. — 4) *sich ausbreiten, an Umfang gewinnen* Suçr. 1,247,12. Kumâras. 7,55. विकसित *ausgebreitet, weit* (vom Meere) MBh. 1,22,12. — Caus. 1) *öffnen, zum Aufblühen bringen.* — 2) *zum Strahlen bringen.* — Mit अनुवि *sich öffnen, aufblühen.* — Mit प्रवि 1) *sich öffnen.* — 2) *sich aufthun, — zeigen* Ppasannar. 155,9. — Mit सम् in संकसुक.

2.*कस्, कस्ते v. l. für कंस्.

3.*कस् in der Umgangssprache = कर्ष्.

*कस Adj. von 1. कस्.

कसना f. *eine best. giftige Schlange.*

*कसनोत्पाटन m. *Gendarussa vulgaris.*

कसणीरि und कसणीलि m. *eine best. Schlange* (auch personif.).

कँसाम्बु n. vielleicht *Holzstoss.*

*कसार n. = *कंसार 2) Gal.

कसारस् (?) m. *ein best. Vogel.*

*कसीय n. = कांस्य *Messing* Gal.

कसुन् *das Suffix* अस् (in विसृपस् u. s. w.) 238,29.

कसेतु m. = कसेरु 3) *a)* VP.² 2,129.

कसेरु 1) *m. n. *Rückgrat.* — 2) f. n. *die Wurzel von Scirpus Kysoor.* — 3) m. N. pr. *a)* eines Theils von Bhârata Varsha Hariv. 6793. VP.² 2,112. 129. — *b)* eines Mannes VP. 6,6,15. fgg.

कसेरुक 1) *n. und f. (आ) *Rückgrat.* — 2) m. (*f. आ und *n.) = कसेरु 2).

कसेरुमत् m. N. pr. eines Javana.

*कसेरुयज्ञ m. *ein best. Opfer* Mahâbh. 5,5,*b*.

कसेरुमत् m. N. pr. eines Theils von Bhârata Varsha VP. 2,3,6 (कशे° gedr.).

कस्तम्भी f. *Stütze an der Wagendeichsel.*

*कस्तीर n. *Zinn.*

*कस्तुरिका und कस्तूरिका f. (Spr. 7800. 7809) *Moschus.*

कस्तूरिकाकरङ्क m. *Moschusthier* Kâd. 99,2.

*कस्तूरिकाण्डज und कस्तूरिकामद् m. *Moschus.*

कस्तूरिकामृगी f. *das Weibchen des Moschusthiers* Kâd. 137,1.

कस्तूरिकिणी f. dass. Bâlar. 28,6.

कस्तूरी f. 1) *Moschus* Spr. 7680. 7803. Bhâvapr. 1,183. — 2) *Hibiscus Abelmoschus.* — 3) *Amaryllis zeylanica.*

*कस्तूरीमल्लिका f. *eine Jasminart* Râgân. 10,89.

कस्तूरीमृग m. *Moschusthier.*

कस्फिल m. N. pr. eines buddh. Bettlers.

कँस्मात् Abl. von 1. क 31,11. Als Adv. *woher? weshalb? warum?*

*कस्वर Adj. von 1. कस्.

*कक्य m. N. pr. eines Mannes.

*कक्किक m. Hypokoristikon von कक्कोड.

*कक्ख्य oder *कक्ष्य (Kâç.) m. N. pr. eines Mannes.

कक्कोँड 1) m. N. pr. eines Mannes. — 2) n. Titel *eines von ihm verfassten Werkes.*

कक्कोल = कक्कोड. Als n. Âçv. Gṛhj. 3,4,4.

कक्ष्ण fehlerhaft für कत्क्ष्ण.

कक्ष्लार n. *die Blüthe der weissen Wasserlilie.*

*कक्ष्व m. *Ardea nivea.*

1. का onomatop. vom *Geschrei des Esels.*

2. का am Anfange einiger Compp. = कद्, कु u. s. w.

3. का, Partic. कायमान gehört zu काय्=चाय्.चकानँ *sich erfreuend an* (Gen., Instr. oder Loc.); *zu gewinnen suchend,* mit Acc. oder Dat. — Intens. Partic. चाकँत् *gefallend* ṚV. 10,29,1. — Mit *अनु, °कायति = अभिधत्ते Ind. St. 13,457. — Mit आ, Perf. चकेँ (1ste und 3te Sg.) *zu gewinnen suchen, lieben, begehren.* — Intens. (आ चकत्त्) *Gefallen finden an* (Loc.). — Mit सम्, Partic. संचकानँ *befriedigt durch* (Instr.).

4.*का, कायति (शब्दे).

कांशि m. *Becher.*

*कांस्, कांसते (दीप्ति).

*कांस Adj. *aus* Kaṁsa *gebürtig.*

कांसी Adv. mit कर् *zu dem* Kâṁsja *genannten Hohlmaasse machen* Naish. 3,122.

कांस्य 1) Adj. *messingen* MBh. 13,94,41. — 2) n. *a)* *Messing.* — *b)* *ein messingenes Gefäss.* Am Ende eines adj. Comp. f. आ Hemâdri 1,463,21. — *c)* *ein best. Hohlmaass. — *d)* *ein best. musikalisches Instrument.*

कांस्यक 1) Adj. *messingen* Hemâdri 1,391,1. — 2) *n. *Messing.*

कांस्यकार m. *Glockengiesser.*

कांस्यकोशी f. *ein best. musikalisches Instrument* Harshak. 99,20.

कांस्यघन m. *eine Art Cymbel* S. S. S. 198.

कांस्यज Adj. *messingen.*

कांस्यताल m. *Cymbel* Râgat. 8,904. Bâlar. 203,6.

कांस्यदोह Adj. (f. आ) *mit einem messingenen Melkkübel* MBh. 13,71,33.

कांस्यदोहन Adj. (f. आ) dass. MBh. 2,53,2. R. 1,72,23.

कांस्यनील 1) m. N. pr. eines Affen. — 2) f. ई (und *n.) *blauer Vitriol.* Am Ende eines adj. Comp. °नील Suçr. 2,109,1. 512,10.

कांस्यपात्र n. (Suçr. 2,446,15) und °त्री f. (Chr. 225,14. 237,27) *ein messingenes Gefäss.*

कांस्यभाजन n. dass. Suçr. 1,74,19.

कांस्यमय Adj. *messingen* Hemâdri 1,614,3.

कांस्यमल n. *Grünspan.*

कांस्याभ Adj. *messingfarben.*

कांस्योपदोह Adj. (f. आ) = कांस्यदोह MBh. 3, 186,11.13. 13,6,13.

कांस्योपदोहन Adj. (f. आ) dass. MBh. 13,64,33.

काक 1) onomatop. vom *Gekrächz der Krähe* MBh. 8,41,58. — 2) m. *a)* *Krähe.* *न त्वां काकं मन्ये als Ausdruck der Verachtung. — *b)* *ein unverschämter, zudringlicher Mensch. — *c)* *Krüppel. — *d)* *das Eintauchen des Kopfes in Wasser. — *e)* *Sectenzeichen. — *f)* *ein best. Maass. — *g)* *Ardisia humilis. — *h)* N. pr. α) eines Dvîpa. — β) Pl. eines Volkes. — 3) *f. आ *a)* *Abrus precatorius.* — *b)* *Leea hirta.* — *c)* *Solanum indicum.* — *d)* *Ficus oppositifolia.* — *e)* = काकोली. — 4) f. ई *a)* *Krähenweibchen. — *b)* personif. als Tochter Kaçjapa's und der Tâmrâ; ist die Urmutter der *Krähen* und Eulen. — *c)* *eine best. Arzneipflanze. — *d)* N. pr. einer der 7 Mütter Çiçu's. — 5) *n. *a)* *Krähenschwarm.* — *b)* *quidam coeundi modus.*

*काककङ्कु und *°कङ्कुनी (Gal.) f. *Panicum miliaceum.*

काककदली f. *eine best. Pflanze* Comm. zu Çâṅkh. Gṛhj. 1,23.

*काककर्कटी f. *eine kleine Dattelart* Nigh. Pr.

*काककला f. *Leea hirta.*

*काककायनि m. Patron. von काक.

काककाष्ठ n. *eine best. Stellung im Spiel* Katurañga.

काककुलायगन्धिक Adj. *stinkend wie ein Krähennest* Ait. Âr. 332,3 a. u.

काकाख्य m. Pl. N. pr. eines Volkes.

*काकगुह Adj. *worin sich Krähen verstecken.* तिला: Kâç. zu P. 3,2,5.

*काकघ्नी f. *eine Art* Karañga.

काकचण्डेश्वर m. N. pr. eines Mannes.

काकचण्डेश्वरी f. Titel eines Werkes.

*काकचिञ्चा, *°चिञ्चि und °चिञ्ची (Bhâvapr. 1,206) f. *Abrus precatorius.*

काकचिञ्चिक *ein best. angenehm anzufühlender Stoff.*

*काकची f. *ein best. Fisch.*

*काकच्छद, *°च्छदि und *°च्छर्दि m. *Bachstelze.*

काकजङ्घा f. 1) *Leea hirta* Râgân. 4,144. — 2) **Abrus precatorius* Ratnam. 33.

*काकजम्बु und *°म्बू f. *eine best. Pflanze* Râgân. 11,28.

*काकजात m. *Kuckuck.*

काकणा 1) n. *eine Art Aussatz.* — 2) *=काकणी 1).

काकणाक n. = काकण 1).

काकणात्तिका f. *Abrus precatorius.*

काकणाह्वा f. dass. Karaka 7,7.

काकणि und *°णी (Gal.) f. = काकिणी 1).

काकता f. Nom. abstr. von काक *Krähe.*

काकतालीय Adj. (f. श्रा) *unerwartet wie in der Fabel der Tod der Krähe durch eine herabfallende Palmenfrucht.* °म् und °वत् Adv. *unversehens, plötzlich.*

*काकतालुकिन् Adj. *eine best. Abnormität am Gaumen habend.*

काकति f. N. pr. der Familiengottheit der Fürsten von Ekaçilâ.

*काकतिक्ता f. *Abrus precatorius.*

*काकतिन्दु (Gal.) und *°क m. *Diospyros tomentosa.*

काकतीय 1) Adj. *ein Verehrer der* Kâkati. — 2) m. Pl. N. pr. eines Volkes B. A. J. 10,46. 54.

काकतीयरुद्र m. N. pr. eines Fürsten.

काकतुण्ड 1) m. *eine schwarze Species von Agallochum.* — 2) f. ई a) *Asclepias curassavica* Mat. med. 302. — b) **Xanthochymus pictorius.* — c) **eine Art Messing* Râgân. 13,29.

काकतुण्डक 1) m. *ein best. Wasservogel.* — 2) *°ण्डिका *Xanthochymus pictorius.*

काकत्व n. Nom. abstr. von काक *Krähe.*

काकदन्त m. *Krähenzahn,* so v. a. *Unding.* °विचार m. *eine Discussion über ein Nichts* Comm. zu Njâjam. 4,1,1.

*काकदन्तकि m. Pl. N. pr. eines Kriegerstammes. Davon *°कीय m. *ein Fürst desselben.* *काकदन्ति und *°न्तीय Kâç.

*काकधड m. *das unterseeische Feuer.*

काकनक्षी f. = काकणात्तिका.

*काकनामन् m. und *°नाशा f. *Agati grandiflora.*

काकनास 1) *m. *Asteracantha longifolia.* — 2) f. श्रा *Leea hirta.*

*काकनासिका f. 1) *Leea hirta.* — 2) *eine roth blühende* Trivṛt.

*काकनि und *°नी f. = काकिणी 1).

*काकनीला f. *eine best. Pflanze* Râgân. 11,28.

*काकन्दक Adj. von काकन्दी.

*काकन्दि m. Pl. N. pr. eines Kriegerstammes. Davon *°न्दीय m. *ein Fürst desselben.*

*काकन्दी f. N. pr. einer Oertlichkeit.

काकपक्ष m. 1) *Krähenflügel.* — 2) *Locken an den Schläfen der Knaben und Jünglinge.*

काकपक्षक am Ende eines adj. Comp. = काकपक्ष 2).

1. काकपद n. 1) *der Eindruck eines Krähenfusses.* — 2) *eine diesem ähnliche Figur* Ind. St. 15,427. — 3) *ein d. ä. Einschnitt in der Haut.* — 4) *ein d. ä. Fundament.* — 5) *das d. ä. Auslassungszeichen in den Handschriften.* — 6) *eine best. graphische Spielerei, bei der ein sich wiederholendes Wort nur einmal geschrieben wird.*

2. काकपद m. *quidam coeundi modus.*

काकपर्णी f. *Phaseolus trilobus* Bhâvapr. 1,200.

काकपीलु m. 1) **Diospyros tomentosa.* — 2) **Xanthochymus pictorius.* — 3) = श्वेतगुञ्जा Bhâvapr. 1,206.

*काकपीलुक m. *Diospyros tomentosa.*

*काकपुच्छ und *°पुष्ट m. *Kuckuck.*

काकपुष्प m. *eine best. Pflanze* Bhâvapr. 1,192.

*काकपेय Adj. *nicht mehr Wasser enthaltend, als eine Krähe zu trinken vermag.*

*काकपेलव n. Mahâbh. 4,69,b.

*काकपाल 1) m. *Azadirachta indica.* — 2) f. श्रा *eine* Gambû-*Art.*

काकबलि m. *eine den Krähen geltende Spende.*

*काकबीजक m. *Diospyros tomentosa* Gal.

*काकभाण्डी f. *eine* Karañga-*Species.*

*काकभीरु m. *Eule.*

काकमद्गु m. *eine best. Hühnerart.*

*काकमर्दं m. *Koloquinthengurke.*

*काकमाचिका, °माची und *°माता f. *Solanum indicum.*

काकमारिन् m. *Menispermum Cocculus* Ainslie 2,131.

काकमुख m. Pl. N. pr. eines Volkes.

*काकमुद्गा f. *Phaseolus trilobus.*

*काकमेषी f. *Vernonia anthelminthica* Gal.

काकम्बीर m. *ein best. Baum.*

काकयव m. Pl. *körnerlose Gerste.*

काकरक्त n. *Krähenblut.*

*काकरात्ति m. Pl. N. pr. eines Kriegerstammes. Davon *°त्तीय m. *ein Fürst desselben* Kâç. zu P. 5,3,116.

काकरव Adj. *wie eine Krähe krächzend,* wohl so v. a. *feig, Feigling* Pañkat. ed. Bomb. 1,7,16. v. l. काकरुक.

काकरुक wohl nur fehlerhaft für काकवृक.

काकरुदसंवाद m. Titel eines Werkes.

*काकरुहा f. *Schmarotzerpflanze.*

काकवृक 1) Adj. a) *feig, Feigling.* — b) **unter dem Weiber-Pantoffel stehend.* — c) **arm.* — d) **nackt.* — 2) *m. a) *Eule.* — b) *Betrug.*

काकल 1) (*m. *n.) *Schildknorpel* Trik. 2,6,28. Karaka 1,18. Gal. — 2) m. *Rabe.*

काकलक 1) (*m. *n.) = काकल 1) H. 588. — 2) m. *eine Reisart.*

काकलि f. 1) *ein leiser, lieblicher Ton.* Auch °ली. — 2) *N. pr. einer Apsaras. — 3) °ली a) *ein musik. Instrument mit einem leisen Ton, das man anschlägt um zu erproben, ob Jmd schläft oder nicht.* — b) **eine Art Weintraube ohne Kerne* Râgân. 11,106.

काकलिका f. N. pr. einer Apsaras VP.² 2,82.

*काकलीरव m. *Kuckuck.*

काकवन्ध्या f. *eine Frau, die nur ein Kind zur Welt bringt,* Comm. zu Gobh. 3,5,7.

काकवर्ण m. N. pr. eines Fürsten.

काकवर्णिन् m. desgl.

*काकवल्लभा f. *eine best. Pflanze.*

काकवल्लरी f. a) *eine best. Schlingpflanze* Bhâvapr. 1,208. — b) *Abrus precatorius* Bhâvapr. 1,206.

काकवाशिक Adj. kâka *krächzend* MBh. 8,41,58.

काकवैरिन् m. *Eule* Manuh. zu VS. 24,28.

*काकशाव m. *eine junge Krähe.*

*काकशिम्बी f. *Xanthochymus pictorius.*

*काकशीर्ष m. *Agati grandiflora.*

काकशीर्षि wohl m. Patron.

काकसंपात m. *Krähenflug* Kauç. 31. 34.

काकस्पर्श m. 1) *die Berührung von Seiten einer Krähe* Nilak. zu MBh. 12,177,11. — 2) *eine best. Ceremonie am 10ten Tage nach einem Todesfalle, das Ausstellen eines Reisklumpens für die Krähen.*

*काकस्पूर्ज m. *Diospyrus tomentosa.*

काकस्वर m. *ein schriller Ton.*

काकह्रदतीर्थ n. N. pr. eines Tîrtha.

काका onomatop. vom *Gekrächz der Krähe.* °कृत् Adj.

काकाक्षि n. *ein Krähenauge* (das, da der Vogel für einäugig gilt, nach beiden Seiten schaut) Agni-P. 9,13. °वत्, °न्यायेन und °न्यायात् *nach Art des Krähenauges,* d. i. *nach beiden Seiten hin,*

sowohl hierhin als dorthin, sowohl zum Vorangehenden als zum Folgenden. °गोलकन्यायात् dass. Comm. zu Naish. 1,11.

*काकाङ्गा und *काकाङ्गी f. *Leea hirta.*

काकाण्ड 1) m. *a) eine Bohnenart. — b) *Diospyros tomentosa. — c) *Melia Bukayun.* — 2) f. आ *a) eine Spinnenart. — b) *Carpopogon pruriens.* — 3) *f. ई *eine best. Pflanze.*

काकाण्डक 1) m. wohl *Diospyros tomentosa.* — 2) f. आ *eine Spinnenart.*

काकाण्डोला f. *eine dem Carpopogon pruriens ähnliche Pflanze.*

काकातनी f. *Koloquinthengurke* Çâñkh. Gṛhj. 1,23. v. l. काकादनी.

काकादनी f. dass. und *eine weisse Abart von Abrus precatorius.* Nach Mat. med. 301 *Capparis sepiaria.*

काकायु m. *eine best. Schlingpflanze* Bhâvapr. 1,208.

*काकार m. f. (ई) und n. *scattering water.*

*काकारि m. *Eule.*

*काकाल m. *Rabe.*

काकास्या f. N. pr. einer buddh. Göttin Kâlak. 3,134.

काकाह्वान Adj. (f. आ) *nach dem Golde benannt.*

उडुम्बरी f. *Ficus oppositifolia* Suçr. 2,67,12.

*काकि m. Patron. von काक.

काकिणि m. (!) = काकिणी 1).

काकिणिक 1) Adj. *eine Kâkiṇi werth.* — 2) f. आ = काकिणी 1).

काकिणी f. 1) *eine best. kleine Münze* oder *ein best. geringer Geldwerth,* = 20 *Otterköpfchen* oder $^1/_4$ Paṇa. — 2) *ein Korn vom Abrus precatorius* als *best. Gewicht.* — 3) *Otterköpfchen. — 4) *ein best. Längenmaass,* = $^1/_4$ Daṇḍa.

*काकिणीक Adj. *eine Kâkiṇi werth.*

काकिन् Adj. *wie eine Krähe krächzend.* Sänger S. S. S. 117.

*काकिनि = काकिणी 1) Gal.

काकिनी f. 1) *2) *3) = काकिणी 1) 2) 3). — 4) *eine best.* Svarabhakti Mand. Çikshâ 9,13. — 5) N. pr. einer Göttin.

*काकिल m. *Schildknorpel.*

काकु f. 1) *Klagelaut* Vikr. 42. Naish. 6,71. 75. 9,73. °वाक्य n. 93. — 2) *Wechsel der Stimme, Nachdruck, Emphasis.* — 3) *Zunge.*

काकुत्स्थ m. Patron. von ककुत्स्थ.

काकुद् f. und *काकुद n. *Mundhöhle, Gaumen.*

*काकुदाक्षिक m. Patron. von ककुदाक्ष.

काकुदीक n. *eine best. mythische Waffe.*

काकुद्म Adj. *am Gaumen gelegen.*

*काकुभ् v. l. für काकुद्.

काकुभ 1) Adj. *aus* Kakubh-*Versen bestehend.* — 2) *m. Metron. von ककुभ्.

काकुभबार्हत m. *ein best.* Pragâtha ṚV. Paât. 18,10.

काकुलीमृग m. *ein best. zu den* Bhûmiçaja *gezähltes Thier.*

1.*काकुवाच् f. *Klagelaut* H. 275.

2.*काकुवाच् m. *Ardea sibirica* Gal.

*काकेतु m. *Saccharum spontaneum.*

*काकेची f. *ein best. Fisch.*

*काकेन्दु m. *Diospyros tomentosa.*

*काकेष्ट m. *Melia Azadirachta.*

*काकेष्टफला f. *eine best. Pflanze* Gal.

काकोच्छ्वास Adj. *wie eine Krähe —, schnell athmend* (vor Angst).

*काकोडुम्बर m. und f. ई (Gal.) *Ficus oppositifolia.*

काकोडुम्बरिका f. dass.

काकोल 1) m. *a) Rabe* Spr. 7669. — *b) *eine Eberart. — c) *Schlange. — d) *Töpfer. — e)* = *काकोलि. — 2) (*m.) n. *ein best. Gift* Spr. 7809. — 3) n. *eine best. Hölle.*

काकोलि und °ली f. *eine best. Arzneipflanze.* °ल्यौ द्वे = काकोली und क्षीरकाकोली Karaka 6, 13. 8,10.

*काकोलूक n. Sg. *Krähe und Eule.*

*काकोलूकिका f. *das feindliche Verhältniss zwischen Krähen und Eulen.*

काकोलूकीय n. *die Erzählung von den Krähen und Eulen.*

काकोष्ठक und काकोष्ठक Adj. *krähenschnabelförmig* (Verband).

काक्षशेय fehlerhaft für कार्कशेय.

1.*काक्ष m. n. *ein finsterer Blick.*

2.*काक्ष Adj. *finster blickend.*

3.*काक्ष 1) m. *eine best. Pflanze;* n. *die Frucht* gaṇa प्लक्षादि in der Kâç. — 2) f. ई *a) Cytisus Cajan. — b) eine best. wohlriechende Erde.*

*काक्षतव 1) Adj. von काक्षतु. — 2) n. *die Frucht von* काक्षतु.

काक्षसेनि m. Patron. von काक्षसेन.

काक्षि m. N. pr. eines Mannes.

काक्षीव m. 1) *Hyperanthera Moringa.* — 2) N. pr. eines Sohnes des Gautama.

*काक्षीवक m. = काक्षीव 1).

काक्षीवत 1) Adj. *von* Kakshivant *herrührend, ihn betreffend.* — 2) m. Patron. von Kakshivant; f. ई. — 3) n. Name verschiedener Sâman.

काक्षीवत् m. N. pr. = कक्षीवत्. काक्षीवतां त्रीणि सामानि Ind. St. 3,202,a fehlerhaft für काक्षीवतानि त्री° सा°; vgl. Ârsh. Br. 1,564.

*काग m. *Krähe.*

कागद n. *Papier.*

*काङ्कत m. Pl. *die Schule des* Kañkata Mahâbh. 4,68,*b.*

*काङ्गि m. *etwas Feuer.*

काङ्कायन m. Patron. N. pr. eines alten Arztes.

काङ्क्ष्, काङ्क्षति, °ते 1) *begehren, verlangen nach, zu erlangen streben, sich sehnen nach, erwarten, warten auf* (Acc.), *warten* (ohne Object). काङ्क्षित *begehrt, wonach* oder *nach dem man verlangt, erwartet.* — 2) *bedacht sein auf* (Dat., Acc. ed. Bomb.) R. 2,25,43. — Mit अनु Med. 1) *begehren, verlangen, streben nach.* — 2) (einen Kranken) *beobachten* Karaka 1,15. — Mit अभि *verlangen nach, warten auf.* °काङ्क्षित *ersehnt, erwünscht* 55,28. — Mit अव *verlangen nach* Karaka 1,21. — Mit आ *begehren, verlangen —, streben nach, erwarten, abwarten;* mit Acc. प्रत्याशमसत्तं रिपुम् *warten, bis der Feind sich erholt.* — 2) *verlangen nach* (Gen.). — 3) *sich hinwenden nach* (Acc.). — 4) gramm. *zur Ergänzung erfordern* 241,18. — Mit अभ्या in *°काङ्क्षित. — Mit प्रत्या Med. *erwarten, lauern auf.* — Mit समा *begehren, verlangen;* mit Infin. — Mit परि in *°काङ्क्षित. — Mit प्र *begehren, verlangen, warten —, lauern auf.* — Mit प्रति *verlangen —, sich sehnen nach.* — Mit वि 1) *beabsichtigen, es auf Etwas abgesehen haben.* — 2) *warten,* so v. a. *sich bedenken* Tândja-Br. 6,9,22.

काङ्क्षणीय Adj. *zu begehren* Kâd. 102,17.

काङ्क्षा f., काङ्क्षित n. und काङ्क्षिता f. *Verlangen nach.*

काङ्क्षिन् Adj. *verlangend nach, wartend auf* (Acc. oder im Comp. vorangehend).

*काङ्क्षी f. *ein best. wohlriechende Erde* Gal. Vgl. काक्षी und काच्क्षी.

*काङ्क्षिरु m. *Reiher.*

*काङ्क्षा f. *eine best. Pflanze.*

काङ्क्षक *eine Getraideart.*

काचँ 1) m. *a) Glas. — b)* Pl. *Glasperlen.* — *c) *Bergkrystall. — d) eine Klasse von Augenkrankheiten,* insbes. *Affectionen der Linse. — e) *der an den beiden Seiten eines Jochs herabhängende Strick mit einem Netze, in dem die Last liegt; der Strick einer Wagschale. — f) ein* Dviçâlaka *mit einer Halle nach Norden und einer nach Süden.* — 2) *n. *a) schwarzes Salz. — b) Wachs.* — 3) Adj. *die Farbe von Glas habend.*

*काचक m. 1) *Glas.* — 2) *Stein.*

काचकामल n. *eine best. Krankheit des Auges* Ind. St. 14,383. Davon °कामलिन् Adj. *daran leidend* ebend.

*काचकूपी f. *Glasflasche.*

*काचघटी f. *Glaskrug.*

*काचतिलक n. *schwarzes Salz* Râǵan. 6,97.

*काचन und *°क n. *eine Schnur oder ein Umschlag, um die losen Blatter einer Handschrift zusammenzuhalten.*

*काचनकिन् m. *Handschrift.*

*काचबकपक्त्र n. *Glasretorte.*

*काचभाजन n. *Glasgefäss.*

काचमणि m. *Bergkrystall, Quarz* Spr. 801.7621.

काचमल n. 1) *die Unreinigkeit, welche das Auge bei der Krankheit* काच *ausscheidet.* — 2) **schwarzes Salz.*

*काकमाची f. *ein geistiges Getränk* Gal.

*काचमाली f. als eine Bed. von मालती.

*काचमाष m. *Dolichos Catjang* Gal.

काचर् Adj. *gläsern, glasähnlich.*

*काचलवण n. *schwarzes Salz* Râǵan. 6,97.

काचलिन्दि = काकचिञ्चिक.

*काचसंभव und *काचसौवर्चल n. *schwarzes Salz* Râǵan. 6,97.

*काचस्थाली f. *Bignonia suaveolens.*

काचान्न m. *ein best. Schwimmvogel.*

*काचिघ m. 1) *Maus, Ratte.* — 2) *Gold.* — 3) *Hülsenfrucht oder Waise.*

काचिञ्चिक = काकचिञ्चिक.

*काचित Adj. *im Stricknetz liegend, am Ende eines Joches hängend.*

काचित्कार् Adj. *Allerlei thuend, zu Allem dienend.*

*काचिम m. *ein in der Nähe eines Tempels stehender, für heilig angesehener Baum.*

काचिलिन्दि und °क = काकचिञ्चिक.

*काच्छ und *°क Adj. von कच्छ.

काच्छिक m. *Bereiter von Wohlgerüchen.*

*काच्छी f. *eine best. wohlriechende Erde.*

काञ्च n. *ein hölzerner Hammer* Âpast.

1. *काञ्चल n. *etwas Wasser.*

2. काञ्चल Adj. *wasserarm* Kâraka 6,2.

1. काञ्चन n. 1) *Gold; auch so v. a. Geld.* — 2) **die Staubfäden der Lotusblüthe.*

2. काञ्चन 1) Adj. (f. ई) *golden.* — 2) m. *a) eine best. essbare Pflanze. Nach den Lexicographen: Mesua ferrea, Michelia Champaca, Ficus glomerata, Bauhinia variegata, Datura fastuosa und Rottleria tinctoria.* — *b) ein für das ganze Leben geschlossenes Bündniss.* — *c) eine best. Tempelform* Hemâdri 2,*a*,38,10. — *d)* N. pr. α) *eines Buddha.* — β) verschiedener Männer. — 3) *f. ई *a) Gelbwurz.* — *b) eine Art Asclepias.* — *c) eine mit der Premna spinosa verwandte Pflanze* Gal. — *d) ein best. gelbes Pigment, Gallenstein des Rindes* Râǵan. 12,59.

काञ्चनक 1) Adj. *golden.* — 2) m. *a) eine Reis- oder Getraidefrucht.* — *b) *Bauhinia variegata.* — 3) f. आ N. pr. einer Stadt VP.^{2} 4,212. — 4) *f. °निका *eine mit der Premna spinosa verwandte Pflanze* Râǵan. 10,111. — 5) *n. *Auripigment.*

*काञ्चनकदली f. *eine Art Musa.*

काञ्चनकान्ति Adj. *glänzend wie Gold* Daçak. 12,5.

*काञ्चनकारिणी f. *Asparagus racemosus.*

काञ्चनक्षीरी f. *eine Art Asclepias.*

काञ्चनगर्भ R. 3,53,33 wohl fehlerhaft; ed. Bomb. 3,47,27 काञ्चनवर्ण.

काञ्चनगिरि m. 1) *Goldberg,* Bein. des Meru. — 2) N. pr. eines Elephanten.

काञ्चनगैरिक n. *eine Art Ocker.*

काञ्चनदंष्ट्र m. pr. eines Fürsten.

काञ्चनपुर n. und °पुरी f. N. pr. einer *Stadt.*

*काञ्चनपुष्पक m. *Tabernaemontana coronaria.*

*काञ्चनपुष्पी f. *eine mit der Premna spinosa verwandte Pflanze* Râǵan. 10,111.

काञ्चनप्रभ N. pr. 1) m. eines Fürsten. — 2) f. आ einer Vidjâdhara-Fürstin.

*काञ्चनभूपा f. *Ocker* Nigh. Pr.

काञ्चनमय Adj. (f. ई) *golden.*

काञ्चनमाला f. N. pr. 1) verschiedener Frauen 293,2. — 2) einer Apsaras Kâraṇḍ. 3,14.

काञ्चनरुचि Adj. *glänzend wie Gold* Hâs. 33.

काञ्चनवर्मन् m. N. pr. eines Fürsten MBh. 5,189,20.

काञ्चनवेग m. N. pr. eines Vidjâdhara.

काञ्चनशृङ्ग n. N. pr. einer mythischen Stadt.

काञ्चनशृङ्गिन् Adj. *mit goldenen Spitzen versehen* Hemâdri 1,362,22.

*काञ्चनसंधि m. *eine Art Bündniss;* s. 2. काञ्चन 2) *b*).

काञ्चनाक्ष 1) m. N. pr. *a)* eines Wesens im Gefolge Skanda's. — *b)* eines Dânava. — 2) *f. ई Bein. der Sarasvatî Gal.

काञ्चनाङ्गदिन् Adj. *ein goldenes Geschmeide am Oberarm tragend* MBh. 12,4,9.

काञ्चनाचल m. Bein. des *Berges* Meru MBh. 1, 67,80.

काञ्चनाचार्य m. N. pr. des Verfassers des Dhanaṁǵajavigaja.

काञ्चनाद्रि m. = काञ्चनाचल Spr. 7734.

काञ्चनाभा f. N. pr. einer Stadt.

काञ्चनार (Râǵan. 10,23. Bhâvapr. 2,84. Bâlar. 279,7), *°नारक und *°नाल m. *Bauhinia variegata.*

काञ्चनाह्व Adj. *nach dem Golde benannt.* गैरिक n. *eine Art Ocker* Suçr. 2,495,20.

काञ्चनीय 1) Adj. (f. आ) *golden.* — 2) f. *आ *ein best. gelbes Pigment.*

काञ्चनेषुधि m. N. pr. eines Fürsten.

काञ्चि 1) m. Pl. N. pr. eines Volkes. — 2) f. = काञ्ची 1). Auch am Ende eines adv. Comp.

*काञ्चिक n. = काञ्जिक *saurer Reisschleim.*

काञ्ची f. 1) *Gürtel,* insbes. *ein weiblicher mit Glöckchen und andern Zieraten.* — 2) **Abrus precatorius.* — 3) N. pr. einer der 7 heiligen Städte. Auch °नगर, °पुर und °पुरी.

काञ्चीकलाप m. (adj. Comp. f. आ) = काञ्ची 1) Spr. 6641.

काञ्चीगुणस्थान und *काञ्चीपद् n. *die Hüften* Kumâras. 1,37. Vâmana 16,3.

*काञ्चीपुरक Adj. von °पुर; s. काञ्ची 3).

*काञ्चीप्रस्थ m. N. pr. einer Stadt.

काञ्चीयमक n. *eine Art Paronomasie.* Beispiel Bhaṭṭ. 10,3.

काञ्चुकिन् Adj. angeblich = कञ्चुकिन् *gepanzert* Âpast.

काञ्चुकीय m. = कञ्चुकीय Lalit. 241,17. fgg.

काञ्जिक 1) n. *saurer Reisschleim.* — 2) *f. आ *a)* dass. — *b) eine best. officinelle, auch als Gemüse genossene Pflanze* (Râǵan. 3,26), und *eine best. Schlingpflanze* Râǵan. 3,134.

काञ्जिकपूजा f. Titel eines Ǵaina-Werkes Bühler, Rep. No. 576.

काञ्जिकवटक m. *ein aus saurem Reisschleim, Mehl und verschiedenen Gewürzen zubereiteter Kloss* Bhâvapr. 2,19. 28.

*काञ्जीक n. = काञ्जिक 1).

काट् m. *Tiefe, Grund* Maitr. S. 3,12,12 Âpast. Çr. 17,2.

काटपवेम m. N. pr. eines Scholiasten.

काटव n. *Schärfe.*

काटवेम fehlerhaft für काटपवेम.

काटान्न *ein best. Flüssigkeitsbehälter* Kâtj. 40,4.

*काठिप्य Adj. von कठिप.

*काठुक n. *Schärfe.*

काठ्य Adj. *in der Tiefe befindlich.*

काठ 1) Adj. *von* Kaṭha *herrührend.* — 2) *n. *Stein, Fels.*

काठक 1) Adj. (f. ई) *zu* Kaṭha *in Beziehung stehend.* — 2) n. Titel eines Veda.

काठकोपनिषद् f. = कठोपनिषद्.

*काठशाठिन् m. Pl. *die Schüler des* Kaṭhaçâṭha *oder des* Kaṭha *und* Çâṭha (Kâç.).

*काठिन n. 1) *hardness.* — 2) *sternness.* — 3) *the date fruit.*

काठिन्य n. 1) *Härte, Steife* Spr. 7627. als *Krankheit* ÇÂRÑG. SAṂH. 1,7,10. — 2) *Rauheit, Festigkeit des Charakters.* — 3) fehlerhaft für काठिल्ल LALIT. 44,7.

*काठिन्यफल m. *Feronia elephantum.*

*काठेरणि N. pr. und davon Adj. *°णीय gaṇa गहादि.

काणि 1) Adj. (f. आ) *a) einäugig.* *अक्षणा *auf einem Auge blind.* — *b) durchstochen* (*Auge), *durchlöchert* (Muschel) Spr. 1170. — *c) nur einen Henkel habend* und zugleich *einäugig* Spr. 7140. — 2) *m. *Krähe.*

काणत्व n. *Einäugigkeit.*

काणदेव m. N. pr. eines Mannes (buddh.).

काणभुज 1) Adj. (f. ई) *von* Kaṇabhuǵ (Kaṇâda) *stammend* ÇAṂK. zu BÂDAR. 2,2,11. — 2) m. *ein Anhänger des* Kaṇâda, *Atomist* ÇAṂK. zu BÂDAR. 2,2,12. 3,18. 50. HARSHAK. 204,6.

काणभूति m. N. pr. eines Jaksha.

काणाद Adj. *von* Kaṇâda *stammend.*

*काणिकेर m. Metron.

काणुकि Adj. zu सरस् ṚV. 8,66,4.

*काणूक m. *Krähe.*

*काणेय m. *der Sohn einer Einäugigen.* *°विध Adj. *von solchen bewohnt.*

*काणेर m. dass.

काणेरि oder °न् m. N. pr. eines Lehrers.

काणेरीमातर् m. *Bastard.*

काण्टक Adj. (f. ई) *aus Dornen bestehend* ÂPAST. ÇR. 15,1.

*काण्टकमर्दनिक Adj. *durch das Niederdrücken der Dornen oder Feinde zu Wege gebracht.*

काण्ठेविद्धि m. Patron. von काण्ठेविद्ध VAÑÇABR. 1. *f. °द्धी und °द्ध्या.

काण्ड und काण्ड 1) m. n. (adj. Comp. f. आ und *ई) *a) Abschnitt, Stück;* bei einer Pflanze *das Stück des Halmes oder Stengels von einem Absatz zum andern; Abschnitt in einem Werke, Absatz in einer Handlung.* — *b) Halm, Stengel, Gerte.* — *c) Pfeil* 154,9. — *d) Rohr eines Knochens, ein langer Knochen.* — *e)* vielleicht *Ruder* R. 2,89,19. — *f) *ein best. Flächenmaass.* — *g) *Saccharum Sara.* — *h) *Wasser.* — *i) *ein geheimer Ort* — *k) *Geleyenheit;* vgl. अकाण्ड. — *l) *Lob, Schmeichelei.* — *m)* am Ende eines Comp. α) *Menge. — β) als *Ausdruck des Tadels.* — *n)* verwechselt mit खण्ड. — 2) f. ई *Hälmchen* RÂǴAT. 7,117. — 3) *Adj. = काण्डस्यावयवो विकारो वा.

काण्डऋषि m. *der Ṛshi eines* Kâṇḍa TAITT. ÂR. 1,32,2.

*काण्डकटु (GAL.) und *°क m. *Momordica Charantia.*

*काण्डकण्ट m. *eine best. Pflanze* GAL.

*काण्डकाण्डक m. *Saccharum spontaneum.*

*काण्डकार m. *Betelnussbaum.*

*काण्डकीलक m. *Symplocos racemosa.*

*काण्डगुण m. *eine Grasart.*

*काण्डगोचर m. *eiserner Pfeil.*

काण्डतिक्त und °क m. *Gentiana Chirayita* BHÂVAPR. 1,173.

*काण्डधार 1) m. N. pr. einer Oertlichkeit. — 2) Adj. *daher stammend.* — काण्डवारण v. l.

*काण्डनी f. *eine best. Pflanze.*

*काण्डनील m. *Symplocos racemosa.*

काण्डपट m. (KÂD. II,121,14), *°पटी f. und °पटक m. *Vorhang.*

काण्डपतित m. N. pr. eines Schlangenfürsten.

*काण्डपत्त्र m. *eine Art Zuckerrohr* GAL.

*काण्डपुङ्खा f. *Galega purpurea* RÂǴAN. 4,73.

*काण्डपुष्प 1) n. *die Blüthe von Artemisia indica.* — 2) f. आ wohl *die Pflanze A. i.*

काण्डपृष्ठ 1) m. *a) ein vom Waffenhandwerk lebender Brahman.* — *b) der Gatte einer Hetäre.* — *c) *ein adoptirter* oder *jeder nicht selbsterzeugte Sohn.* — 2) *n. Karṇa's oder Kâma's *Bogen.*

*काण्डफल m. *Ficus glomerata* GAL.

काण्डभग्न n. *Knochenbruch* SUÇR. 1,300,18. 19. 2,31,5. Nom. abstr. °त्व n. 1,301,8.

काण्डमयी f. *eine Art Laute* LÂṬ. 4,2,6.

काण्डमायन m. N. pr. eines Grammatikers.

काण्डरूक्षा f. *Helleborus niger* BHÂVAPR. 1,173.

काण्डर्षि m. = काण्डऋषि ÇAṂK. zu BÂDAR. 301,7.

*काण्डलाव Adj. *Gerten zu schneiden beabsichtigend.*

*काण्डवत् Adj. *mit Pfeilen bewaffnet.*

काण्डवारण 1) n. *das Abwehren von Pfeilen* BÂLAR. 235,7. — 2) N. pr. einer Oertlichkeit. — 3) Adj. *daher stammend* gaṇa तक्षशिलादि in der KÂÇ.

काण्डवारिणी f. Beiw. der Devî.

काण्डवीणा f. *eine Art Laute.*

*काण्डशाखा f. *eine* Somavalli RÂǴAN. 3,90.

*काण्डसंधि m. *Knoten am Halme.*

काण्डस्पृष्ट m. = काण्डपृष्ठ 1) *a).*

*काण्डक्षीन m. *Cyperus pertenuis.*

*काण्डाग्नि (v. l. कुण्डाग्नि) m. N. pr. einer Oertlichkeit. Davon Adj. *काण्डाग्नक KÂÇ. zu P. 4,2,126.

काण्डानुक्रम m., °क्रमणिका und °क्रमणी f. *Inhaltsverzeichniss der Kâṇḍa in der TS.*

काण्डानुसमय m. *die Verrichtung aller vorgeschriebenen rituellen Handlungen in ihrer Reihenfolge an einem Gegenstande, ehe man zur Verrichtung derselben Handlungen in derselben Reihenfolge am zweiten Gegenstande übergeht,* Comm. zu ÂÇV. GṚHJ. 1,24,7. zu KÂTJ. ÇR. 1,5,9.11. 8,8, 14.15.17. zu NJÂJAM. 5,2,1. fgg. Vgl. पदार्थानुसमय

काण्डार m. *eine best. Mischlingskaste.*

काण्डिका f. 1) *Abschnitt in einem Buche* Comm. zu ÇAT. BR. 13,2,5,1. — 2) *eine best. Körnerfrucht. — 3) *Cucumis utilissimus.*

काण्डिन् Adj. etwa *halmartig.*

*काण्डीर 1) Adj. *mit Pfeilen bewaffnet.* — 2) m. *a) Achyranthes aspera.* — *b) Momordica Charantia* RÂǴAN. 3,112. — 3) f. आ und ई *Rubia Munjista.*

काण्डेक्षु m. 1) *Saccharum spontaneum* BHÂVAPR. 2,64,9. KARAKA 3,8. — 2) *Asteracantha longifolia.*

*काण्डेरी f. *Tiaridium indicum.*

*काण्डेरुक्षा f. = काण्डरूक्षा RATNAM. 20.

*काण्डोल m. *Rohrkorb.*

काण्व und काण्व्य 1) *Adj. *zu* Kaṇva *in Beziehung stehend, ihn verehrend* u. s. w. — 2) m. *a)* Patron. von काण्व TÂṆḌJA-BR. 14,6,6. 15,10,11. — *b)* Pl. α) *die Schule des* Kaṇva. — β) Name einer Dynastie. — 3) n. Name verschiedener Sâman.

काण्वक n. Name eines Sâman.

काण्वदेव m. N. pr. eines Mannes B. A. J. 4,105.

काण्वायन m. Patron. von Kâṇva. Pl. VÂLAKH.

काण्वायनि m. desgl. SHADV. BR. bei SÂJ. zu ṚV. 1,51,1 (काण्व° gedr.) und 8,2,40. Comm. zu NJÂJAM. 9,1,21.

काण्वीपुत्र m. N. pr. eines Lehrers.

*काण्वीय Adj. von काण्व.

काण्व्य m. Patron. von काण्व TÂṆḌJA-BR. Hdschrr., vgl. काण्व 2) *a).*

काण्व्यायन m. 1) Patron. von काण्व. Pl. HARIV. 1,32,5. — 2) Pl. Name einer Dynastie VP. 4,24,12.

*काण्व्यायनीय m. Pl. *die Schule des* Kâṇvjâjana.

कात् Adv. mit कर् *verhöhnen, verspotten.*

कातन्त्र 1) n. Titel einer Grammatik. Zu ihr in Beziehung stehen folgende Werke: °कौमुदी (BÜHLER, Rep. No. 277), °गणधातु, °चतुष्टयप्रदीप, °चन्द्रिका, °धातुघोषा, °पञ्जिका, °परिशिष्ट, °परिशिष्टप्रबोध, °लघुवृत्ति (BÜHLER, Rep. No. 279. fg.), °विभ्रमसूत्र, °विस्तर oder °विस्तार, °वृत्ति, °वृत्तिटीका, °वृत्तिपञ्जिका, °शब्दमाला, °षट्कारक und कातन्त्रोणादिवृत्ति. — 2) m. Pl. *die Anhänger der* Kâtantra-*Grammatik.*

कातर 1) Adj. (f. आ) *feig, muthlos, verzagt, kleinmüthig, befangen, zurückschreckend vor* (Loc., Infin. oder im Comp. vorangehend). Nom. abstr. °ता f. und °त्व n. — 2) *m. *Cyprinus Catla.* — 3) n. *Verzagtheit* in सकातर.

*कातरायण m. Patron. von कातर.

कातर्य n. *Feigheit, Muthlosigkeit, Verzagtheit, Kleinmuth.*

*कातल m. 1) *Cyprinus Catla.* — 2) N. pr. eines Mannes.

*कातल्यायन m. Patron. von कातल.

कात्ति 1, Adj. in श्रुण° und काम°. — 2) m. Pl. Name einer Schule.

कात्तीय Adj. *von Kâtja herrührend.*

*कात्तीर n. etwa *ein schlechtes Ufer.*

*कात्नु m. = कूप.

*कात्नण n. *eine bestimmte Grasart.*

*कात्त्रेयक Adj. *zu einer bösen Drei gehörig.*

कात्यक m. Patron. als N. pr. eines Commentators.

कात्य m. Patron. = कात्यायन.

कात्यायन 1) m. Patron. von कति als N. pr. eines berühmten alten Weisen. Pl. *die Nachkommen des Kati.* — 2) f. ई *a)* N. pr. α) einer Frau des Jâgñavalkja. — β) einer Pravrâgikâ. — *b)* Bein. der Durgâ. — *c)* **eine Wittwe mittleren Alters in Roth gekleidet.* — 3) Adj. (f. ई) *von Kâtjâjana herrührend* Ind. St. 14,160.

कात्यायनतन्त्र und कात्यायनमाहात्म्य n. Titel zweier Werke.

*कात्यायनिका f. *eine Wittwe mittleren Alters.*

कात्यायनीकल्प m. Name eines Kalpa.

कात्यायनीपुत्र m. N. pr. eines Lehrers.

कात्यायनीय 1) m. Pl. *die Schule des Kâtjâjana.* — 2) n. Titel verschiedener Werke.

कात्यायनेश्वर n. Name eines Liṅga.

काथक und काथक्य m. Patron. von काथक.

*काथक्यायनी f. zu काथक्य.

*काथंचित्क Adj. (f. ई) *mit Mühe zu Stande kommend.*

*काथिक Adj. (f. ई) *in Erzählungen bewandert.*

कादम्ब 1) m. *a) eine Gansart mit dunkelgrauen Flügeln.* — *b)* **Pfeil.* — *c)* **Nauclea Cadamba.* — 2) *f. आ *eine best. Pflanze.* — 3) n. *die Blüthe der Nauclea Cadamba.*

*कादम्बक m. *Pfeil.*

कादम्बर 1) *m. n. *saurer Rahm.* — 2) (*n.) f. ई *ein best. berauschendes Getränk* Kâd. 102,19. — 3) f. ई *a)* **das Weibchen des Kokila.* — *b)* **Predigerkrähe.* — *c)* N. pr. einer Tochter Kitraratha's und der Madirâ und Titel eines nach ihr benannten Romans.

*कादम्बरीबीज n. *Ferment.*

कादम्बरीलोचनानन्द m. Bein. des *Mondes* Kâd. II,133,7.

*कादम्बर्ग m. *Nauclea Cadamba.*

कादम्बिनी f. 1) *eine dicke Wolkenschicht* Prasannar. 4,20. Spr. 7809. — 2) N. pr. einer Tochter Takshaka's Ind. St. 14,122.

कादाचित्क Adj. (f. ई) *nur dann und wann vorkommend, zufällig* Çaṁk. zu Bâdar. 2,3,18. 3,2,10. Nom. abstr. °ता f. und °त्व n.

कादिक्रमस्तुति f. und कादिमत n. Titel zweier Werke.

काद्रव Adj. *schwärzlichgelb, rothbraun.*

काद्रवेय m. 1) Metron. (von कद्रू) verschiedener Schlangendämone. — 2) **Schlange* überh.

कानक 1) Adj. *golden.* — 2) *n. *der Same von Croton Jamalgota.*

कानच् *das Suffix* आन als Partic. perf. 238,15. 240,1.

कानडा f. *eine best.* Râgiṇî S. S. S. 35.

कानद m. N. pr. eines Mannes.

1. कानन n. 1) *Wald.* Bisweilen neben वन. Am Ende eines adj. Comp. f. आ. — 2) **Haus.*

2. *कानन Brahman's *Antlitz.*

काननान्त n. *Waldgegend, Wald* 84,17. R. 4,48,14. Vgl. वनान्त.

*काननारि m. *Mimosa Suma.*

काननौकस् m. *Affe.*

*कानलक Adj. von कनल.

कानायन (!) m. Patron.

*कानिष्ठिक Adj. von कनिष्ठिका.

कानिष्ठिनेय m. *ein Sohn der jüngsten oder einer jüngeren Gattin.* Pl. Kull. zu M. 9,128 (कनि° gedr.).

कानिष्ठ्य n. *die Stellung des Jüngsten, — Jüngern.*

कानीत m. Patron. des Pṛthuçravas.

कानीन 1) Adj. (*f. ई) *a) von einer Jungfrau geboren.* — *b) für den Augenstern geeignet, — bestimmt.* — 2) m. Bez. *a)* *Vjâsa's. — *b)* *Karna's. — *c)* Agniveçja's.

कानीयस् Adj. Pl. *geringer an Zahl.*

कानेरिन् m. N. pr. = काणेरिन्.

1. कान्त 1) Adj. (f. आ) *a) begehrt, geliebt.* — *b) liebreich, reizend.* — 2) m. *a) Geliebter, Gatte* 170,7. Spr. 7619. 7678. — *b)* **der Mond.* — *c)* **Frühling.* — *d)* **Barringtonia acutangula.* — *e)* **Eisen.* — *f)* **Stein.* — *g)* Bein.. α) Skanda's. — β) *Kṛshṇa's. — *h)* N. pr. eines Sohnes des Dharmanetra Hariv. 1,33,8. — 3) f. आ *a) Geliebte, Gattin* 122,22. 134,5. 167,30. — *b)* **ein reizendes Weib.* — *c)* **die Erde.* — *d)* **Fennich.* — *e)* **eine Art Cyperus.* — *f)* **grosse Kardamomen.* — *g)* **Piper aurantiacum.* — *h) ein best. Metrum.* — *i) eine best. Çruti* S. S. S. 24. — 4) n. *a)* **Safran.* — *b) eine Art Eisen.* — *c) Magnet.* — *d)* **eine Art Haus* Gal. 2. कान्त Adj. *auf* क *auslautend* Spr. 7640.

कान्तक m. N. pr. eines Mannes.

कान्तकलिका f. *eine Art künstlicher Verse.*

कान्तत्व n. *Lieblichkeit, Liebreiz.*

*कान्तपक्षिन् m. *Pfau.*

*कान्तपाषाण m. *Magneteisenstein* Nigh. Pr.

*कान्तपुष्प m. *Bauhinia variegata* Râgân. 10,23.

कान्तमिश्र m. N. pr. eines Autors.

*कान्तलक m. *Cedrela Toona.*

*कान्तलोह n. *Magnet* Râgân. 11,37.

कान्तलौह n. *Gusseisen* Mat. med. 46.

*कान्ताङ्घ्रिद्रोकद् und *कान्ताचरणद्रोकद् m. *Jonesia Asoca.*

कान्तानुवृत्त m. *das Zuwillensein dem Geliebten oder der Geliebten.*

कान्तापुरी f. v. l. für कान्तिपुरी VP.² 4,217.

कान्तय्, °यते *den Geliebten oder die Geliebte machen.*

*कान्तायस n. *Magnet* Râgân. 13,37.

कान्तार 1) m. n. *a) ein grosser Wald, Wildniss.* — *b)* **Höhle.* — 2) m. *a) eine Art Zuckerrohr.* — *b)* **Bambusrohr.* — *c)* **Bauhinia variegata.* — *d) ein best. Tact.* — 3) *f. ई *eine Art Zuckerrohr.* — 4) n. *a) Landplage, calamitas* Kâraṇḍ. 47,15. 20. — *b)* **die Blüthe einer best. Lotusart.*

कान्तारक 1) m. *a)* **eine Art Zuckerrohr.* — *b)* Pl. N. pr. eines Volkes. — 2) f. °रिका *eine Bienenart.*

कान्तारपथ m. *ein Weg durch eine Wildniss.*

*कान्तारपथिक Adj. *auf beschwerlichen Waldwegen herbeigeführt.*

कान्तारभव m. *Waldbewohner* 219,6.

*कान्तारवासिनी f. Bein. der Durgâ.

कान्तारेक्षु m. *eine Art Zuckerrohr* Buâvapr. 2,64.

कान्ति f. (adj. Comp. f. auch ई) 1) **Begehr, Verlangen.* — 2) *Liebreiz, Lieblichkeit, Anmuth, Schönheit.* — 3) *liebliche Farbe, heller Schein* (insbes. des Mondes) 116,17. Spr. 2121. 7756. — 4) in der Rhet. *gesteigerte Anmuth* Vâmana 3,1,22. 22,14. — 5) personif., insbes. als *Gattin des Mondes*; auch Bein. der Lakshmî und der Durgâ.

कान्तिक m. Pl. N. pr. eines Volkes.

कान्तिकोसल m. Pl. N. pr. eines Volkes MBh. 6,9,40.

*कान्तिद 1) n. *Galle.* — 2) f. आ *Serratula anthelminthica.*

कान्तिदायक n. *ein best. wohlriechendes Holz.*

कान्तिपुर n. und °पुरी f. Namen von *Städten.*

कान्तिमत्ता f. *Anmuth, Schönheit.*

कान्तिमत् 1) Adj. *lieblich, reizend, schön.* — 2) f. °मती *a) ein best. Metrum.* — *b)* ein Frauenname.

कान्तिराज m. N. pr. eines *Fürsten.*

कान्तिव्रत n. *eine best. Begehung.*

कान्ती (Ind. St. 15,337) und *°नगरी f. N. pr. einer Stadt.

कान्तोत्पीडा f. *ein best. Metrum.*

*कान्थक n. *ein best. Stoff.*

*कान्थक्य m. Patron. von कन्थक. Dazu *f. कान्थक्यायनी.

*कान्थिक Adj. von कन्था.

*कान्द् gaṇa अश्मादि.

*कान्दकायन m. Patron. von कान्दकि gaṇa तौल्वल्यादि in der Kâç.

*कान्दकि m. Patron. gaṇa तौल्वल्यादि in der Kâç.

कांदग m. Patron. des Ekajâvan.

*कान्दर्प Patron. von कन्दर्प.

कान्दर्पिक n. *Erotikon.*

कान्दविक m. *Bäcker* Paṇkad.

कान्दाविषं n. *ein best. Gift.*

कांदिश् Adj. *flüchtig.*

कांदिशी Adv. mit भू *die Flucht ergreifen.*

कांदिशीक Adj. *flüchtig* Bâlar. 54,2.

कान्दुला f. *eine best.* Râgiṇi S. S. S. 111.

*कान्दूरा f. *eine best. Pflanze* Gal.

कान्यकुब्ज 1) n. N. pr. einer Stadt. — 2) *Adj. (f. ई) *aus* Kânjakubǵa *stammend, dort wohnend.*

*कान्यजा f. *ein best. wohlriechender Stoff* (नली).

कान्याकुब्ज n. Kathâs. 61,219 fehlerhaft für कान्यकुब्ज.

कापट Adj. (f. ई) *dem Betrug ergeben.*

कापटव m. Patron. *f. ई.

*कापटवक Adj. von कापटव.

*कापट्य n. *Schelmerei, Betrügerei.*

कापथ 1) m. (*n.) *ein schlechter Weg, Abweg* (in übertr. Bed.). — 2) m. N. pr. eines Dânava. — 3) *n. *die Wurzel von Andropogon muricatus.*

कापा f. vielleicht *Wagen* (Grassmann).

*कापाठिक Adj. = कपाठिकेव. Auch v. l. für कार्पठिक.

कापाल 1) Adj. (f. ई) *zu Schädeln in Beziehung stehend* Spr. 4300. *aus Schädeln gebildet* Prasannar. 78,15. — 2) m. *a)* Pl. *die Schule des* Kapâlin. — *b) ein Anhänger einer best.* Çiva'*itischen Secte.* — *c)* **Cucumis utilissimus.* — 3) *f. ई *Embelia Ribes.* — 4) n. *eine Art Aussatz* Karaka 6,7.

कापालि m. N. pr. eines alten Weisen.

कापालिक 1) *Adj. *a)* = कपालिकेव. — *b) einem* Kâpâlika 2) *a) eigenthümlich.* — 2) m. *a) ein Anhänger einer best.* Çiva'*itischen Secte, der mit Menschenschädeln sich schmückt und aus ihnen isst,* Govindân. zu Çaṅk. zu Bâdar. 2,2,27 (S. 592). — *b) eine best. Mischlingskaste.* — *c)* N. pr. eines Lehrers. — 3) *n. *Aussatz* Gal.

कापालिन् m. 1) Bein. Çiva's. — 2) *eine best. Mischlingskaste.* — 3) N. pr. eines Sohnes des Kṛshṇa.

*कापिक Adj. (f. ई) *affenartig.*

कापिञ्जल 1) Adj. *vom Haselhuhn.* — 2) *m. Patron. von कपिञ्जल.

*कापिञ्जलाद् m. Pl. *die Schule des* Kâpiṅǵalâdja Mahâbh. 4,43, *a.*

*कापिञ्जलादि m. Patron. von कापिञ्जलाद्.

*कापिञ्जलाद्य m. Patron. von कापिञ्जलादि.

*कापिञ्जलि m. Patron. von कपिञ्जल.

*कापित्थ Adj. von कपित्थ.

कापित्थक 1) N. pr. einer Oertlichkeit. — 2) f. °त्थिका wohl *Feronia elephantum.*

कापित्थिक Adj. als Bez. bestimmter Brahmanen.

कापिल 1) Adj. (f. ई) *a) dem* Kapila *eigen, ihm gehörig* u. s. w. °पुराण n. Titel eines Werkes. — *b) bräunlich.* — 2) m. *ein Anhänger der Lehre des* Kapila Harshak. 204,6. — 3) n. *ein von* Kapila *verfasstes Werk.* = सांख्य Gal.

कापिलवलि m. N. pr. eines Mannes Karaka 860,11.

*कापिलिक m. Metron. von कापिलिका.

कापिलेय 1) Adj. *von* Kapila *herrührend.* — 2) m. Metron. von कपिला.

कापिलेश्वरतीर्थ n. N. pr. eines Tîrtha.

*कापित्थ्य Adj. von कपिल.

कापिवन m. *eine best. zweitägige Feier* Vaitân.

*कापिश 1) n. *eine Art Rum.* — 2) f. ई N. pr. einer Oertlichkeit.

कापिशायन 1) *Adj. (f. ई) *aus* Kâpiçî *kommend* u. s. w. — 2) m. Patron. oder Metron. — 3) n. *a) eine Art Rum.* — *b) *Gottheit.*

*कापिशेय m. *ein* Piçâka.

कापिष्ठल m. 1) Patron. von कपिष्ठल. — 2) Pl. N. pr. eines Volkes.

कापिष्ठलकठ m. Pl. Name einer Schule des Jaǵurveda Ârjav. 44,18.

*कापिष्ठलायन Adj. von कापिष्ठल Mahâbh. 8,64,*b.*

*कापिष्ठलि m. Patron. von कपिष्ठल.

*कापिष्ठल्या f. zu कापिष्ठलि.

कापी f. 1) Patron. f. zu काप्य. °पुत्र m. N. pr. eines Lehrers. — 2) N. pr. eines Flusses MBh. 6,9,24.

कापीयकानिक m. N. pr. eines Muni.

कापुरुष 1) m. *ein elender Wicht, Feigling.* — 2) Adj. (f. आ) *elend, feig.*

*कापुरुष्य n. *Feigheit.*

कापेय 1) Adj. (f. ई) *einem Affen eigenthümlich.* — 2) m. Patron. von कपि. Auch Pl. — 3) *n. *Affenart.*

कापोत 1) Adj. (f. ई) *a) der Taube eigenthümlich, von der Taube kommend.* — *b) von der Farbe der Taube, grau.* — 2) *m. *Natrum.* — 3) f. ई *eine best. Pflanze.* — 4) n. *a) *Taubenschwarm.* — *b) *Spiessglanz.* — *c)* Name zweier Sâman Ârsh. Br.

*कापोतक Adj. von कपोतकोय.

*कापोतपाक्य m. *ein Fürst der* Kapotapâka.

कापोतरेतस m. Patron. von कपोतरेतस Comm. zu Çâṅkh. Br. 3,2.

*कापोताञ्जन n. *Collyrium aus Antimon.*

कापोति m. Patron. von कपोत.

कापोल m. Pl. Name einer Schule des Sâmaveda Ârjav. 47,10.

काप्य m. Patron. von कपि.

*काप्यकर Adj. *seine Sünden bekennend.*

*काप्यकार 1) Adj. dass. — 2) m. *Sündenbekenntniss.*

*काप्यायनी f. zu काप्य.

*काफल m. = कट्फल.

काबन्ध s. कावन्ध.

काबर्य m. Bez. von *Unholden.*

काभर्तर m. *ein schlechter Herr.*

काम (einmal कामे VS.) 1) m. (adj. Comp. f. आ) *a) Wunsch, Begehren, Verlangen nach* (Gen., Dat. oder Loc.), *Trieb; Lust, Vergnügen.* कामाय *nach Wunsch, Jmds* (Gen. oder Dat.) *Wunsche entsprechend,* so v. a. *Jmd zu Liebe.* कामे dass. कामात् *aus eigener Lust, freiwillig, gern, absichtlich.* Am Ende eines adj. Comp. mit vorangehendem Objecte (häufig ein Infin. auf तु) *ein Verlangen habend —, begehrend nach, die Absicht habend zu.* — *b) ein Gegenstand des Wunsches, Begehrens, Verlangens, der Lust.* — *c) Liebe,* insbes. *Geschlechtsliebe.* — *d) Einsatz im Spiele* Nâr. 16,7. — *e)* personif. *α) der Wunschgott.* — *β) der Liebesgott.* — *f)* Bein. *α)* Agni's. — *β)* *Vishṇu's Gal. — *γ)* Baladeva's. — *g) *eine Mangoart.* — *h) *eine Bohnenart* Gal. — *i) eine best. Tempelform* Hemâdri 2,*a*,58,10. — *k) ein best. Metrum.* — *l)* N. pr. verschiedener Manner. — 2) f. कामा *a)* nur Instr. कामया in Verbindung mit ब्रूहि oder प्रब्रूहि so v. a. *frei heraus.* — *b)* N. pr. einer Tochter des Pṛthuçravas. — 4) *n. *a) Gegenstand des Wunsches.* — *b) der männliche Same.*

कामकन्दला f. ein Frauenname.

कामकर्शन in अ°.

कामकला f. Bein. der Rati (der Gattin des *Liebesgottes*). °बीज n. *der Keim eines best. Zauberspruches.* °तन्त्र n. und °ङ्गनाविलास m. Titel von Werken.

कामकलिका f. N. pr. einer Surâṅganâ Ind. St. 15,241.

*कामकाकुरव m. *Taube* Gal.

कामकाति Adj. *Wünsche heischend.*

*कामकान्ता f. *Jasminum Sambac* Râǵan. 10,95.

कामकाम und °कामिन् Adj. *allerhand Wünsche habend.*

कामकार 1) Adj. *Jmds* (Gen.) *Wünsche erfullend.* — 2) m. *eine That des freien Willens, Willensfreiheit.* °कारं कर् *thun was man will,* कारेण. °कारात्, °कारतस् und °कार° *freiwillig.*

कामकुण्ड n. Name eines Liṅga.

*कामकूट m. 1) *erheuchelte Liebe, das verliebte Thun einer Buhldirne.* — 2) *der Geliebte einer Buhldirne.*

कामकृत Adj. *mit Absicht —, mit Bewusstsein vollbracht* Âpast. 2,28,12.

कामकृप्ति f. *beliebige Anordnung* Vaitân.

1. कामकेलि m. *Beischlaf.*

2.*कामकेलि m. *der Vidûshaka im Schauspiel* Trik. 3,1,6.

कामकेलिरस m. *ein best. Aphrodisiacum.*

कामकोष्णी f. N.pr. eines Flusses.

कामक्रीडा f. *ein best. Metrum* Ind. St. 8,392.

*कामखड्गलता f. *Pandanus odoratissimus* Râǵan. 10,71.

कामग 1) Adj. (f. आ) *a) nach Belieben sich nach irgend einem Orte begebend.* — *b) seinen Neigungen fröhnend.* — 2) *f. आ Kokila-*Weibchen* Gal.

कामगति Adj. = कामग 1) *a*).

कामगम 1) Adj. (f. आ) dass. — 2) m. Pl. *eine best. Klasse von Göttern im 11ten* Manvantara.

कामगवी f. = कामधेनु 1) Ind. St. 15,371.

*कामगामिन् Adj. = कामग 1) *a*).

कामगिरि m. N. pr. eines *Berges* VP.² 2,142.

कामगुण m. 1) **Liebe, Zuneigung.* — 2) Pl. *die den fünf Sinnen angenehmen Objecte, Sinnengenüsse* Lalit. 225,4.

कामगो f. = कामधेनु 1) Spr. 2695.

*कामंगामिन् Adj. = कामग 1) *a*).

कामचक्र n. *ein best. mystischer Kreis*

कामचन्द्र m. N. pr. eines Fürsten (buddh.).

कामचर 1) Adj. (f. ई) *sich frei, ungehemmt bewegend, nur seinem eigenen Willen folgend.* Nom. abstr. °त्व n. Kathâs. 18,216. — 2) f. ई N. pr. einer der Mutter im Gefolge Skanda's.

कामचरण n. *freie —, ungehemmte Bewegung.*

1. कामचार m. 1) *freie —, ungehemmte Bewegung* Mit. 1,1,*a*,13. *freies, selbstbestimmtes, absichtliches Verfahren.* °रेण *ad libitum* Comm. zu TS. Prât. — 2) *das Fröhnen seiner Lust.*

2. कामचार Adj. (f. आ) *sich frei bewegend, ungehemmt zu Werke gehend.*

कामचारवादभक्ष Adj. *nach Belieben handelnd, sprechend und essend* Gaut. 2,1.

कामचारिन् 1) Adj. *a*) = 2. कामचार. Nom. abstr. °रित्व n. Kâd. II,130,18. — *b) seinen Lüsten nachgehend.* परस्त्री° *in Bezug auf die Frau eines Andern.* Nom. abstr. °रित्व n. — 2) m. *a) ein Jaksha.* — *b) *Sperling.* — *c*) *Bein. Garuḍa's.* — 3) f. °णी *a*) Name der Dâkshâjaṇî im Gebirge Mandara. — *b*) **eine Artemisia* Nigh. Pr.

कामचालन n. ein Ausdruck aus der Erotik.

कामज 1) Adj. *a) aus dem Begehren entstehend.* — *b) in Folge sinnlicher Triebe erzeugt.* — 2) m. *a*) *Bein. Aniruddha's. — *b*) Pl. = कामगम 2) VP.² 3,26.

*कामजननी f. *Betelpfeffer* Nigh. Pr.

*कामजानि und *°ज्ञान m. *der indische Kuckuck.*

कामजित् m. Bein. Skanda's.

कामज्येष्ठ Adj. *den Wunschgott an der Spitze habend.*

कामठ Adj. *der Schildkröte eigenthümlich.*

कामठक m. N. pr. eines Schlangendämons.

कामण्डलव 1) Adj. *in einem Topf enthalten* Harshak. 4,6. — 2) *n. *Töpfergeschäft.*

*कामण्डलेय m. (f. ई) Metron. von कमण्डलु.

कामतन्त्र n. Titel eines Werkes.

कामतरु m. 1) *der Liebesgott als Baum.* — 2) **Vanda Roxburghii* Nigh. Pr.

कामतस् Adv. 1) *von Seiten der Lust, — des Vergnügens.* — 2) *aus eigner Lust, freiwillig, absichtlich.*

*कामताल m. *der indische Kuckuck.*

कामतीर्थ n. N. pr. eines Tîrtha.

कामद 1) Adj. (f. आ) *Wünsche gewährend* Spr. 7853. Nom. abstr. °त्व n. 2105. — 2) m. Bein. *a) der Sonne.* — *b*) Skanda's. — 3) f. आ *a*) = कामधेनु 1) R. Gorr. 1,53,20. — *b*) **Betelpfeffer, *gelbe Myrobalane* und **eine Sanseviera* Nigh. Pr. — *c*) N. pr. α) einer der Mütter im Gefolge Skanda's. — β) einer Tochter des Çatadhanvan.

कामदत्ता f. Titel eines Werkes.

कामदत्तिका f. N. pr. einer Tochter des Çatadhanvan.

कामदत्तिका f. v. l. für कामदत्तिका Hariv. 1,38,6.

कामदमनी f. N. pr. eines ausschweifenden Frauenzimmers.

कामदर्शन Adj. *von lieblichem Aussehen.*

कामदहन n. 1) *die Verbrennung des Liebesgottes* (durch Çiva). — 2) *ein best. Fest am Vollmondstage des* Phâlguna.

कामदान n. 1) *eine Schenkung zum eigenen Vergnügen* Hemâdri 1,14,7. — 2) *eine best. Begehung von Buhldirnen.*

कामदुघ 1) Adj. (f. आ) *Wünsche melkend, jeglichen Wunsch gewährend* Bâlar. 42,13. — 2) f. आ *eine solche Kuh.*

कामदुक् (Nom. °धुक्) 1) Adj. und 2) f. = कामदुघ 1) und 2).

कामदुह Adj. (f. आ) = कामदुघ 1).

*कामदूतिका f. *Tiaridium indicum.*

कामदूती f. 1) **Kokila-Weibchen.* — 2) *Bignonia suaveolens* Bhâvapr. 3,51.

कामदेव m. 1) *der Liebesgott.* Nom. abstr. °त्व n. — 2) Bein. *a*) Vishṇu's Vishṇus. 98,10. Vgl. Bhâg. P. 5,18,15. — *b*) Çiva's. — 3) N. pr. verschiedener Manner

कामदेवमय Adj. *den Liebesgott darstellend* Agni-P. 37,11.

कामदोहना Adj. f. *sich leicht melken lassend* Hemâdri 1,460,3. 5. 6. 8

कामदोहिनी f. 1) Adj. dass. Hemâdri 1,459,20. — 2) Subst. = कामधेनु 1).

कामधर m. N. pr. eines Sees in Kâmarûpa.

कामधर्षण n. *Wunschbefriedigung.*

कामधर्म m. *Liebesspiel.*

कामधातु m. *die Region der Wünsche* (der Sitz der Kâmâvakara).

कामधेनु f. 1) *eine alle Wünsche gewährende Wunderkuh.* — 2) N. pr. einer Göttin. — 3) Titel verschiedener Werke.

कामधेनुगणित n. Titel eines Werkes.

कामधेनुतन्त्र n. desgl.

*कामधंसिन् m. Bein. Çiva's.

कामन 1) *Adj. *wollüstig, geil.* — 2) f. आ *a*) *Wunsch, Verlangen.* — *b*) **Vanda Roxburghii* Nigh. Pr.

*कामनीडा f. *Moschus* Râǵan. 12,48.

कामनीयक n. *Liebreiz, Schönheit* Naish. 5,64.

कामन्द m. N. pr. eines Ṛshi.

कामन्दक 1) m. = कामन्द. — 2) f. ई N. pr. *a*) einer buddh. Priesterin. — *b*) einer Stadt 124,17. — 3) n. Titel eines Werkes.

कामन्दकि m. Patron. von कामन्दक, Verfasser eines Nîtiçâstra Ind. St. 15,233.

कामन्दकीय Adj. *von* Kâmandaki *verfasst.*

*कामंधमिन् m. *Kupferschmied.*

कामपति m. *Herr der Wünsche.*

कामपत्नी f. Kâma's *Gattin*, d. i. Rati.

*कामपर्णिका und *°पर्णी f. *Trichodesma zeylanicum* Nigh. Pr.

कामपाल m. 1) Bein. *a*) Çiva's. — *b*) *Baladeva's. — 2) N. pr. eines Mannes.

*कामपालक m. = कामपाल 1) *b*) Gal.

कामपूर Adj. *Wünsche erfüllend, — gewährend.*

कामप्र 1) Adj. dass. — 2) n. *Wunscherfüllung.*

कामप्रद 1) Adj. *Wünsche gewährend.* — 2) m. *quidam coeundi modus.*

कामप्रदीप m. Titel eines Werkes.

कामप्रश्न m. *ein Fragen nach Belieben, freies Fragen.*

*कामप्रस्थ m. N. pr. einer Stadt. Davon Adj. *स्थीय.

कामप्रि wohl m. Patron. von कामप्र.

*कामप्रियकारी f. *Physalis flexuosa* Râǵan. 4,113.

*कामफल m. *eine Mangoart* Râǵan. 11,18.

*कामबद्ध 1) Adj. *durch Liebe gefesselt.* — 2) n. *Wald.*

कामबल n. *geschlechtliches Vermögen* Buâvapr. 2,91.

कामबिन्दु m. *ein Tropfen seiner Wünsche*, beim Feuer so v. a. *ein Tropfen geschmolzener Butter* Buâg. P. 7,11,34.

कामभक्त m. *ein Essen nach Belieben* Mit. 1,1,*a*, 13 (°भक्ष्य gedr.).

कामभाज् Adj. *der Genüsse theilhaftig.*

कामभोग m. Pl. *Sinnengenüsse.*

कामम् Adv. 1) *nach Wunsch, — Herzenslust, — Belieben, getrost.* — 2) *gern, mit Freuden.* — 3) *ja, ja gewiss* 124,22. R. 5,24,4. Spr. 2911. — 4) *immerhin, jedenfalls* MBh. 3,310,19. R. 4,9,105. 19, 21. 5,53,11. Çâk. 26,16. Spr. 6306. Mit einer Negation *keinenfalls* R. 3,56,17. 6,94,24. — 5) *dennoch* R. 4,16,50. Spr. 5911. 6776. — 6) *wenn auch, gesetzt dass* (gewöhnlich mit Imperat.) 319,30. R. 6,95,49. 56. Ragh. 2,43. Spr. 1637. 3894. 7843. — 7) काम् — तु, किं तु, च (Spr. 1002), पुनर् (292,7), अथापि oder तथापि *wenn auch, obgleich, zwar — aber, aber doch, dennoch.* — 8) काम् — न तु oder न च *wohl —, nicht aber, lieber — nicht aber, eher, als dass.* Auch न तु — काम्. — 9) यद्यपि — काम् तथापि *obgleich — dennoch* Spr. 5284.

कामलङ्करी f. ein Frauenname.

कामलय Adj. (f. ई) 1) *dessen Wesen Trieb ist.* — 2) *allen Wünschen entsprechend.*

कामलवण m. Bein. Çiva's.

*काममह m. *das Fest des Liebesgottes am Vollmondstage im Monat* Kaitra.

*काममालिन् m. Bein. Ganeça's.

काममूत Adj. *von Liebe getrieben.*

काममोह m. *Liebesrausch.*

*कामयितर् Nom. ag. *begierig, verlangend, geil.*

कामयितव्य Adj. *zu wünschen, — begehren* Comm. zu Njâjam. 10,2,26.

कामरत्न n. Titel eines Tantra.

कामरस m. *der Genuss des Beischlafs.*

कामरसिक Adj. *der Liebe fröhnend.*

कामराज m. N. pr. eines *Fürsten* und eines Dichters.

1. कामरूप n. *jede beliebige Gestalt.*

2. कामरूप 1) Adj. (f. आ) *jede beliebige Gestalt annehmend.* — 2) m. *a*) *ein Gott.* — *b*) Pl. N. pr. eines Volkes im westlichen Assam; Sg. Name des Landes Buâvapr. 1,183.

कामरूपतीर्थ n. N. pr. eines Tîrtha.

कामरूपनिबन्ध m. Titel eines Werkes.

कामरूपपति m. N. pr. eines Autors.

कामरूपयात्रापद्धति f. Titel eines Werkes.

कामरूपिन् 1) Adj. *a*) *jede beliebige Gestalt annehmend* Hariv. 6701. VP. 5,28,4. Nom. abstr. °पित्व n. — 2) *m. *a*) *Igel.* — *b*) *Eber.* — *c*) *ein* Vidjâdhara. — 3) *f. °पिणी *Physalis flexuosa* Râǵan. 4,112.

कामरूपीयनिबन्ध m. = कामरूपनिबन्ध.

*कामरूपोद्भवा f. *eine Art Moschus* Nigh. Pr.

*कामरेखा f. *Buhldirne.*

कामल 1) *Adj. *verliebt, lüstern.* — 2) *m. *a*) *Frühling.* — *b*) *Wüste, Steppe.* — 3) m. f. (आ) *eine Form der Gelbsucht* Hemâdri 1,744,2. — 4) *f. आ N. pr. einer Apsaras. — 5) f. ई N. pr. einer Tochter des Renu.

*कामलकीकार Adj. von कमलकीकार.

कामलकीट Adj. von कमलकीट.

कामलता f. 1) *penis.* — 2) *Quamoclit pennata* Mat. med. 302.

*कामलभिद् Adj. von कमलभिद्.

कामलायन und °नि m. Patron. von कमल.

*कामलि m. desgl. gaṇa तौल्वल्यादि in der Kâç.

कामलिक Adj. *bei der Gelbsucht üblich* Kâraka 6,18.

कामलिन् 1) Adj. *mit der Gelbsucht behaftet* Hemâdri 1,742,19. — 2) *m. Pl. *die Schule des* Kamala Kâç. zu P. 4,3,104.

*कामलेखा f. = कामरेखा.

कामवत्स Adj. (f. आ) *den Wunsch zum Kalbe habend* TBr. 3,12,3,2.

कामवत् 1) Adj. *a*) *verliebt.* — *b*) *das Wort* काम *enthaltend.* — 2) f. कामवती *a*) *Curcuma aromatica.* — *b*) N. pr. einer Stadt.

कामवर m. *eine nach Wunsch zu wählende Gabe.*

कामवर्षिन् Adj. *nach Wunsch regnend* Ind. St. 15,377.

*कामवल्लभ 1) m. *a*) *Frühling.* — *b*) *der Mangobaum* Râǵan. 11,9. — *b*) *der Zimmetbaum.* — 2) f. आ *Mondlicht.*

कामवश्य Adj. *von Liebe beherrscht, verliebt.*

कामवसति f. ein Ausdruck aus der Erotik.

कामवाद m. *ein Reden nach Belieben* Mit. 1,1,*a*,13.

कामवासिन् Adj. *seinen Aufenthalt nach Belieben wechselnd.*

*कामविद्ध m. N. pr. eines Mannes. Pl. *sein Geschlecht.*

कामविवर्जित Adj. *frei von allen Wünschen* Brahmabindûp. 1.

कामवीर्य Adj. *nach Belieben Heldenmuth an den Tag legend.*

*कामवृत्त m. *Vanda Roxburghii* Râǵan. 5,66.

कामवृत्त Adj. (f. आ) *den Gelüsten fröhnend.*

1. कामवृद्धि f. *Steigerung des Geschlechtstriebes.*

2. *कामवृद्धि m. *ein best. Strauch* Râǵan. 4,200.

*कामवृत्ता f. *Bignonia suaveolens:*

*कामवेरणि v. l. im gaṇa गह्वादि in der Kâç. Davon Adj. *णीय ebend.

कामव्याहारिन् Adj. *lieblich singend.*

कामशर m. 1) *ein Pfeil des Liebesgottes.* — 2) *der Mangobaum* Râǵan. 11,9.

कामशरोन्मादिनी f. N. pr. einer Surâṅganâ Ind. St. 15,241.

कामशल्य Adj. (f. आ) *Liebe zur Spitze habend* AV. 3,25,2.

कामशासन m. Bein. Çiva's Daçak. 51,3.

कामशास्त्र n. 1) *eine Lehre vom Angenehmen.* — 2) *eine Lehre von der Liebe* Vâmana. — 3) Titel verschiedener Werke.

कामशैल m. N. pr. eines *Berges* R. ed. Bomb. 4,43,28.

*कामसख m. 1) *Frühling.* — 2) *der Monat* Kaitra. — 3) *der Mangobaum.*

कामसंकल्प Adj. *allerhand Wünsche habend* Brahmabindûp. 1.

कामसनि Adj. *Wünsche erfüllend.*

काममसमूह m. Titel eines Werkes.

*काममुत m. Aniruddha, *der Sohn des Liebesgottes.*

काममू 1) Adj. 1) *Wünsche gewährend.* — 2) *f. Bein. der Rukmiṇi Gal.

कामसूक्त n. *eine best. Hymne* Hemâdri 1,300,5.

कामसूत्र n. *ein über die Liebe handelndes* Sûtra.

कामसेन N. pr. 1) m. eines Fürsten. — 2) f. आ einer Furstin.

कामकानि m. N. pr. eines Lehrers.

कामहैतुक Adj. *nur in Folge eines Verlangens hervorgerufen.*

कामाक्षा f. *eine Form der* Dâkshâjaṇî. °तन्त्र n. Titel eines Tantra.

कामाख्या f. *eine Form der* Durgâ und Bez. einer ihr geheiligten Localität in Assam.

कामाख्य 1) n. N. pr. eines Tîrtha MBh. 3,82, 185. — 2) f. आ = कामाक्षा VP.² 5,85. Paṇḍ. Ind. St. 15.395. fgg.

कामाख्यतन्त्र n. Titel eines Tantra.

कामाग्निसंदीपन Adj. *den Geschlechtstrieb erregend.*

कामाङ्कुश m. 1) *der Haken, mit dem der Liebesgott die Verliebten antreibt.* — 2) **Fingernagel.* — 3) **penis.*

*कामाङ्ग 1) m. *der Mangobaum* Râgân. 11,9. — 2) f. आ *eine best.* Çruti Gal.

कामातुर 1) Adj. *liebeskrank.* — 2) m. N. pr. eines Mannes.

कामात्मन् Adj. *den Begierden fröhnend, von Liebe erfüllt.* Nom. abstr. °त्मता f.

कामान्ध 1) Adj. *durch Liebe geblendet* 176,16. — 2) *m. *a) der indische Kuckuck.* — *b) Falke* Gal. 3) *f. आ *Moschus* Râgân. 12,48 (gegen Metrum).

कामान्वित् Adj. *nach Belieben Speise habend.*

कामायनी Patron. der Çraddhâ.

*कामायुध 1) m. *eine Mangoart* Râgân. 11,18. — 2) n. *a) die Waffe des Liebesgottes.* — *b) penis.*

*कामायुस् m. 1) *Geier.* — 2) Bein. Garuḍa's.

*कामारण्य n. *ein lieblicher Wald.*

कामारि m. 1) Bein. Çiva's Spr. 7809. Prasannar. 13,8. Dhûrtan. 69. — 2) **eine best. mineralische Substanz.*

कामार्थिनगर n. N. pr. einer *Stadt.*

*कामालिका f. *ein berauschendes Getränk.*

*कामालु m. *Bauhinia variegata.*

कामावचर m. Pl. *eine best. Klasse von Göttern* (buddh.).

कामावतार m. *ein best. Metrum.*

*कामावसायिन् Adj. angeblich = कामान्स्वेच्छयावसाययितुं शीलमस्य. Nom. abstr. *°यिता f. und *°यित्व n. = सत्यसंकल्पता. Vgl. पत्र°.

कामाशन n. *Essen nach Lust, unbeschränkter Genuss von Speisen.*

कामाशय m. *der Sitz des Begehrens* Bhâg. P. 7, 11,34.

कामाशोक m. N. pr. eines Fürsten (buddh.).

कामाश्रम m. und °पद् n. *die Einsiedelei des Liebesgottes.*

*कामि 1) m. *Wollüstling.* — 2) f. Bein. der Rati.

कामिक 1) Adj. *a) worauf das Verlangen gerichtet ist, erwünscht.* — *b) die Befriedigung der Wünsche ankündigend.* — Vgl. पुत्र°, सर्व°. — 2) m. *a) *eine Entenart.* — *b)* N. pr. eines Verfassers von Mantra. — 3) f. आ mystische Bez. *des Lautes* त. — 4) n. Titel eines Werkes Hemâdri 1,190, 6. 201,10. 17.

कामिज्ञ m. *ein Verliebter* 310,12.

कामित n. *Wunsch* MBh. 1,58,22. Ind. St. 15,386.

कामिता f. *der Zustand eines Liebenden, — Verliebten.*

कामिन् 1) Adj. *a) begierig, verlangend, — nach* (Acc. oder im Comp. vorangehend). — *b) liebend, verliebt, — in* (Acc. oder सार्धम्). — 2) m. *a) ein Verliebter, Liebhaber.* — *b)* Bein. Çiva's. — *c) *Anas Casarca.* — *d) *Taube.* — *e) *Sperling.* — *f) *Ardea sibirica.* — 3) f. °मिनी *a) eine Verliebte.* — *b) Weib* überh. 169,6. Spr. 7645. 7674. — *c) eine Form der* Devî Hemâdri 1,395,14. — *d) *Vanda Roxburghii* Râgân. 5,67. — *e) *Curcuma aromatica.* — *f) *ein berauschendes Getränk.*

कामिनीकान्त n. *ein best. Metrum.*

*कामिनीप्रिया f. *ein berauschendes Getränk* Nigh. Pr.

*कामिनीश m. *Hyperanthera Moringa.*

*कामिमरु m. = काममरु Gal.

*कामिवल्लभ m. *Ardea sibirica* Gal.

*कामीन oder *कामील m. *Areca triandra.*

कामुक 1) Adj. (f. आ und *ई) *a) verlangend, begehrend, — nach* (im Comp. vorangehend). — *b) liebend, verliebt in* (Acc.). — 2) m. *a) ein Liebender, Liebhaber, Verliebter.* Am Ende eines adj. Comp. f. आ. Nom. abstr. °त्व n. Comm. zu Mṛkkh. 18,20. — *b) Verlocker,* Pl. *die verlockenden Sinnesgegenstände.* — *c) *Sperling.* — *d) *eine Taubenart* Gal. — *e) *Jonesia Asoca.* — *f) *Gaertnera racemosa.* — *g)* N. pr. eines Verfassers von Mantra. — 3) f. आ Name der Dâkshâjaṇî in Gandhamâdana. — 4) *f. ई *eine Kranichart.*

*कामुककान्ता f. *Gaertnera racemosa.*

कामुकाय्, °यते *den Liebhaber machen.* °यित n. *das Treiben eines Liebhabers.*

कामुकायन m. Patron. von कामुक. N. pr. eines Lehrers.

कामेप्सु Adj. *von irdischen Wünschen erfüllt* Sâmav. Br. 1,1,17.

कामेरी f. N. pr. einer Oertlichkeit.

कामेश्वर 1) m. 1) m. Bein. Kubera's Taitt. Âr. 1,31,6. — 2) f. ई N. pr. einer Göttin. — 3) n. Name eines Tîrtha.

कामेश्वरतीर्थ n. N. pr. eines Tîrtha.

कामेश्वरमोदक *ein best. Aphrodisiacum* Mat. med. 240.

*कामेष्ट m. *der Mangobaum* Nigh. Pr.

कामोत्याप्य Adj. *nach Belieben wegzuschicken* Ait. Br. 7,29.

कामोद 1) m. *ein best.* Râga S. S. S. 36. 82. — 2) f. ई *a) *Phaseolus trilobus* Ratnam. 53. — *b) eine best.* Râgiṇî S. S. S. 37. Auch *कामोदा.

कामोदक n. *eine beliebige, — nicht unbedingt darzubringende Wasserspende.*

कामोन्मत्त Adj. *liebestoll* Daçak. 43,5.

कामोन्मादिनी f. N. pr. einer Surâṅganâ Ind. St. 15,241.

*काम्पिल्ल 1) m. N. pr. eines Landes. — 2) f. ई N. pr. der Hauptstadt darin.

काम्पिल्य 1) n. f. (आ) N. pr. einer Stadt der Paṅkâla. — 2) m. *a)* N. pr. *α)* *eines Landes. — *β)* eines Sohnes des Harjaçva oder Bharmjâcva. — *b) *eine best. Pflanze,* wohl *ein Crinum.*

काम्पिल्यक m. 1) *ein Bewohner von* Kâmpilja Mahâbh. 4,74,*b*. — 2) = काम्पिल्य 2) *b)* Mâlatîm. ed. Bomb. 323,9, v. l.

*काम्पिल्ल m. 1) = काम्पिल्य 2) *a) α). — 2) = काम्पिल्य 2) *b).*

काम्पिल्लक 1) m. = काम्पिल्य 2) *b)* Mâlatîm. ed. Bomb. 323,9. — 2) *f. °ल्लिका dass. — 3) n. *ein best. Arzeneistoff,* = अणडारोचनिका Ratnam. 163.

काम्पील 1) m. = काम्पिल्य 2) *b).* — 2) Adj. (f. ई) *von dieser Pflanze herrührend.* — 3) n. N. pr. einer Stadt Mahîdh. zu VS. 23,18.

*काम्पीलवासिन् Adj. *in der Stadt* Kâmpila *wohnend.*

*काम्बल Adj. *mit einer wollenen Decke bezogen* (Wagen).

काम्बलिक m. *eine aus Milchknollen, Molken und Fruchtessig bereitete saure Speise* Karaka 1 13.6,21.

*काम्बलिकायन Adj. von काम्बलिका.

*काम्बविक m. *Muschelarbeiter.*

*काम्बुका f. = कम्बुका *Physalis flexuosa.*

काम्बुव m. N. pr. eines Ḍhakka.

काम्बोज 1) Adj. *von den* Kamboǵa *kommend* (Pferde). — 2) m. *a) ein Fürst der* Kamboǵa. — *b)* Pl. N. pr. eines Volkes, = कम्बोज. — *c) *Rott-*

leria tinctoria. — *d*) **eine best. Mimose.* — 3) **f. ई *a*) *Glycine debilis.* — *b*) *eine best. Mimose.* — *c*) *Abrus precatorius.* — *d*) *Serratula anthelminthica.*

*काम्बोजक 1) Adj. von काम्बोज. — 2) f. °जिका *weisser Abrus* Nigh. Pr.

काम्बोडि (metrisch) f. = काम्बोडी *Glycine debilis.*

काम्बोडिनी f. N. pr. eines Wesens im Gefolge der Devi.

*काम्य्, काम्यति *ein Verlangen haben nach.*

कॉम्य (कौमिम्र) 1) Adj. (f. म्रा) *a*) *begehrenswerth, köstlich, liebenswerth, beliebt, angenehm.* — *b*) *beliebig.* — *c*) *mit einem Wunsche in Verbindung stehend, in einer egoistischen Absicht unternommen.* — 2) *m. *Terminalia alata* Nigh. Pr. — 3) f. काम्या N. pr. *a*) einer Apsaras. — *b*) verschiedener Frauen VP.² 1,108. 155. 2,99. fg. 263. — Vgl. auch काम्या.

काम्यक m. N. pr. 1) eines Waldes. — 2) eines Sees.

काम्यता f. *Lieblichkeit, Schönheit.*

काम्यत्व n. Nom. abstr. zu काम्य 1) *c*) Gaim. 5,3,24.

*काम्यमरण n. *freiwilliger Tod, Selbstmord.*

काम्यव्रत n. *eine best. Begehung.*

काम्या f. *das Begehren, Verlangen, Wunsch, das Streben nach* (Gen. oder im Comp. vorangehend). — काम्यया mit कामया verwechselt. Vgl. auch काम्य 3).

काम्याष्टमी f. *ein best. achter Tag* Hemâdri 1, 471,8. 17.

काम्येष्टि f. und °तत्त्व n. Titel von Werken.

*काम्ल Adj. *säuerlich.*

काय् in कॉयमान Partic. *scheuend, meidend* RV. 3,9,2. Vgl. चाय्.

1. कॉय 1) Adj. (f. ई) *den Gott* Ka (Pragâpati) *betreffend, ihm geweiht* u. s. w. — 2) m. *die Eheform des* Pragâpati. — 3) n. *die dem* Pragâpati *geweihte Wurzel des kleinen Fingers.*

2. काय m. (adj. Comp. f. म्रा) 1) *Leib, Körper.* — 2) *Masse, Umfang, Menge, Gruppe.* — 3) *Kapital.* — 4) **Wohnung.* — 5) *Ziel.* — 6) **Natur, Eigenthümlichkeit.*

कायक Adj. (f. °यिका) 1) mit und ohne वृद्धि Bez. *eines best. Zinses* Gaut. 12,35. Jolly, Schuld. 297. fg. — 2) am Ende eines adj. Comp. = 2. काय *Körper.*

कायचिकित्सा f. *die Lehre von der Behandlung der Krankheiten, die den ganzen Körper ergreifen.*

कायत्व n. Nom. abstr. zu 2. काय *Körper.*

कायदण्ड m. *vollständige Herrschaft über den Körper* M. 12,10.

*कायबन्धन n. *Gürtel* (buddh.).

कायमान n. *ein Zelt aus Gräsern, Laub* u. s. w. Kâd. II,47,19. 67,4. Vâsavad. 290,5, v. l. Vgl. auch काय्.

कायमानिकनिकेतन n. wohl dass. Vâsavad. 290,5.

कायवध m. N. pr. eines Asura VP.² 4,230.

कायवत् Adj. *verkörpert* Mahâvîrak. 41.

*कायबलन n. *Rüstung.*

कायव्य m. N. pr. eines Mannes.

कायशुद्धि f. = कायचिकित्सा VP.² 4,33.

कायस्थ 1) m. *a*) **der Allgeist.* — *b*) *Schreiber* (*eine Mischlingskaste*). — 2) f. म्रा *a*) **eine Frau aus der Kaste der Schreiber.* — *b*) **Myrobalanus Chebula.* — *c*) *Emblica officinalis* Bhâvapr. 3,118. — *d*) **Ocimum sanctum.* — *e*) * = काकोली. — *f*) **Kardamomen.* — 3) *f. ई *die Frau eines Schreibers.*

*कायस्थाली f. *rothe Bignonia* Nigh. Pr.

*कायस्थिका f. = काकोली Nigh. Pr.

कायस्थोत्पत्ति f. Titel eines Werkes.

कायाग्नि m. *das Feuer im Körper* Karaka 3,6.

कायाधर्व m. Metron. Prabhâda's.

कायारोहण und कायावरोहण n. N. pr. zweier Oertlichkeiten.

कायिक Adj. (f. ई) 1) *mit dem Körper vollbracht.* — 2) *den Leib betreffend, körperlich.* दुःख n. Kâranḍ. 9,9. — 3) am Ende eines Comp. *zu der und der Gruppe gehörig* (buddh).

कायेनेतिविवरण n. Titel der *Erklärung* eines Çloka im Buâc. P.

कायोत्सर्ग m. 1) *das Ablegen des Körpers, das Sterben* Ind. St. 15,291. — 2) *eine best. Art zu sitzen.*

1. कार 1) Adj. (f. ई) am Ende eines Comp. *machend, vollbringend, ausführend, bewirkend, verursachend, anfertigend, bereitend, veranstaltend, vollführend, begehend;* Subst. *Verfertiger, Bewirker, Bildner, Verfasser* u. s. w. पञ्चकारो गमिष्यामि so v. a. *ein Opfer zu vollführen beabsichtigend.* — 2) m. *a*) am Ende eines Comp. *That, Handlung.* — *b*) am Ende eines Comp. *Laut, flexionsloses Wort,* insbes. *eine Interjection* TS. Prât. 22,4. — *c*) * *Anstrengung.* — *d*) **Entscheidung, Beschluss.* — *e*) * = पति. — *f*) **Gemahl* (पति). — 3) *f. ई *eine best. Pflanze* Râgân. 8,65. — कारा s. bes.

2. कार m. *Lobgesang, Preislied; Schlachtgesang.*

3. *कार m. = 2. कर *Abgabe, Tribut.*

4. *कार m. *Mord, Todtschlag.*

5. कार 1) Adj. *aus Hagel entstanden.* — 2) *m. *ein in Schnee gehüllter Berg.*

1. कारक 1) Adj. (f. कारिका) = 1. कार 1). Die Ergänzung im Gen. oder im Comp. vorangehend. Ohne Object *der Etwas erreicht* 223,10. *Einfluss ausübend; der Handelnde, Agens, Factor.* *काटं कारको व्रजति so v. a. *eine Matte zu verfertigen beabsichtigend.* — 2) f. कारिका *a*) **Tänzerin.* — *b*) **Arbeit, Geschäft.* — *c*) **Handwerk.* — *d*) *eine in gebundener Rede abgefasste Erklärung und Entwickelung schwieriger Lehrsätze.* *कारिकाकर् wohl *durch eine K. erklären.* — *e*) **Marter.* — *f*) **Zins.* — *g*) **eine best. Pflanze.* करिका v. l. — 3) n. *die Beziehung des Nomens zum Verbum im Satz, Casusbegriff;* insbes. *Subject.* Auch *m.

2. *कारक n. *aus Hagel entstandenes Wasser.*

कारककारिका f., कारकौमदी f. und कारकखण्डनमण्डन n. Titel von Werken.

कारकगुप्ति f. *ein künstlich gebildeter Satz mit verstecktem Subject.*

कारकचक्र n. Titel eines Werkes.

कारकत्व n. *das Erreichen von Etwas, Gelangen zu E.* 233,10.

कारकदीपक n. in der Rhet. *Häufung verschiedener successiver Handlungen auf ein Subject.*

कारकपरीक्षा f. Titel eines Werkes über die *Casus* Bühler, Rep. No. 282.

*कारकर Adj. P. 3,2,21.

*कारकवत् Adj. von कारक.

कारकवाद m. Titel *einer Abhandlung über die Casus.*

कारकविचार m. Titel eines Werkes.

कारकव्याख्या f. und कारकव्यूह m. desgl.

*कारकान्विता f. = क्रिया Gal.

*कारकुत्तीय m. Pl. N. pr. eines Volkes.

*कारङ 1) Adj. *am Fingernagel befindlich, von ihm herrührend.* — 2) m. = कारुङ *junger Elephant.*

कारञ्ज 1) Adj. *von der Pongamia glabra herrührend.* — 2) *f. ई *langer Pfeffer* Gal.

*कारटक n. *eine Art Çrâddha* Gal.

1. कारण 1) Adj. am Ende eines Comp. *machend* u. s. w. तत्कारण *dieses verschuldend,* — *zu verantworten habend* 120,13. — 2) f. म्रा *a*) *Handlung, Begehung.* — *b*) **Marter.* — *c*) **an astronomical period.* — 3) n. (adj. Comp. f. ई) *a*) *Veranlassung, Ursache, Grund, Motiv;* mit Gen., Loc. oder am Ende eines Comp. °णात्, °णेन, °णे, °ण° (Ragu. 16,22) *aus irgend einem Grunde, in Folge irgend einer Veranlassung.* कस्मात्कारणात्, केन °णेन, किं °णम्, कस्मिन्कारणे, *कस्मै °णाय, *कस्य °णस्य *weshalb? warum?* केनापि °णेन *aus irgend einem Grunde* 130,17. एतस्मात्कारणात् *deshalb,* यत्कारणम् *weil,* मम °णात् *meinetwegen,* मित्र°

des Freundes wegen, कारणैरेवमादिभि: *aus diesem und andern Gründen*, मम °णे *meinetwegen*. — *b*) in der Med. *Veranlassung* —, *Grund einer Krankheit*. — *c*) *Grundursache, Element*. — *d*) *worauf man ein Urtheil gründet, Anzeichen, Beleg, Beweisgrund*. — *e*) *Mittel*. — *f*) *Werkzeug, Sinnesorgan*. — *g*) *Bedingung*. — *h*) in der Dram. *der eigentliche Anfang der Hauptthandlung*. — *i*) **Handlung*. — *k*) **Körper*. — *l*) **ein best. musik. Instrument*. — *m*) **eine Art Gesang*. — *n*) **eine Anzahl von Schreibern*.

2. *कारण n. *Tödtung*.

कारणक am Ende eines adj. Comp. = कारण 3) *a*). Nom. abstr. °त्व n.

*कारणकारण n. 1) *der Grund des Grundes, der letzte Grund*. — 2) *Element, Atom*.

°कारणकारितम् Adv. *in Folge von, aus* R. 2, 58,24.

कारणक्रुध् Adj. *mit Grund zürnend* 177,23.

कारणगुण m. *eine Eigenschaft des Grundes* 263,9.

कारणगुणात्मक Adj. *woran die Eigenschaften des Grundes haften*. Nom. abstr. °त्व n. Sāṁkhjak. 14.

कारणतस् Adv. *auf einen Grund hin*.

कारणता f. und °त्व n. Nom. abstr. zu कारण 3) *a*).

कारणतावाद m. Titel eines Werkes.

कारणमाला f. *Verkettung von Ursachen* (eine best. rhet. Figur).

कारणवत् Adj. *eine Ursache habend* Comm. zu Njājas. (1828) 2,85.

कारणवादार्थ m. Titel eines Werkes.

कारणशरीर n. *der ursächliche Körper* 259,10. 260,7. 270,7.

कारणानेष m. in der Rhet. *eine Erklärung, dass man Etwas nicht als Grund einer Erscheinung gelten lasse*.

कारणाख्या f. bei den Pāçupata Bez. *der fünf wahrnehmenden und der fünf handelnden Organe, der* Buddhi, *des* Ahaṁkāra *und des* Manas.

कारणात्मन् Adj. *seinem Wesen nach der Grund von* (Gen.) *seiend* 102,1.

कारणान्तर n. *eine besondere Veranlassung*.

कारणार्थ, Acc. und Dat. *wegen*. Vgl. अर्थकारण.

कारणिक m. 1) *Lehrer* MBh. 2,5,34. — 2) *Richter* Paṅkat. 237,20. — 3) **Kenner einer Sache*.

*कारणिन् m. = कारणिक 3).

कारणोत्तर n. *das mit der Rechtfertigung einer Jmd zur Last gelegten Handlung verbundene Eingeständniss derselben vor Gericht*.

कारण्ड (nur einmal) und °व m. *eine Art Ente*.

*कारण्डवती f. *eine an* Kāraṇḍava *reiche Gegend*.

कारण्डव्यूह m. 1) *N. pr. eines Buddha. — 2) Titel eines buddh. Werkes, = कर° Kāraṇḍ. 13, 20 °महायानसूत्र n. 23,6.

*कारतन्त्रिका und °की f. von कारतन्त्र Mahābh.

कारंधम 1) m. Patron. Avikshit's. — 2) n. N. pr. eines Tīrtha.

*कारंधमिन् m. 1) *Bergmann*. — 2) *Kupferschmied*.

कारपचव N. pr. einer Oertlichkeit.

कारपथ m. = कारापथ VP.^{2} 3,319.

कारभ Adj. *vom Kamel herrührend* Kāraka 6,18.

*कारभू Mānāvak. 6,31,*b*.

*कारमिक्रिका f. angeblich *Kampfer*; vgl. jedoch Rāgān. 12,61.

*कारम्भा f. *Fennich*.

कारम्भि m. Patron. von कारम्भ.

कारयितर् Nom. ag. 1) *der Jmd zum Handeln antreibt*. Nom. abstr. °यित्व n. Çāṁk. zu Bādar. 3, 2,41. — 2) *Vollzieher einer heiligen Handlung* Hemādri 1,798,1.8. — 3) *Barbier* Gaut.

कारयितव्य Adj. 1) *was man machen zu lassen hat*. — 2) *der Etwas* (Acc.) *zu thun angehalten werden soll*. — 3) *zu bewirken, — verschaffen*.

*कारयिष्णु Adj. *der da antreibt*.

कारयेय m. Pl. Bez. *bestimmter* Ṛshi Çāṁk. zu Bādar. 3,4,9. Zum Citat vgl. Çat. Br. 14,7,3,26.

कारव m. 1) **Krähe*. — 2) N. pr. eines Mannes; Pl. *sein Geschlecht*.

*कारवतीर Adj. (f. ई) von करवतीर.

कारवल्ली f. = कारवेल्ल Rāgān. 7,180. Kāraka 3,8.

कारवी f. 1) *Carum Carvi* Bhāvapr. 1,165,16. — 2) *Nigella indica* Bhāvapr. 1,166,4. — 3) *Gartenkresse* Bhāvapr. 1,167. — 4) **Celosia cristata*. — 5) **Anethum Sowa*. — 6) **eine best. Cucurbitacee*. — 7) * = हिङ्गुपत्री.

*कारवीरेय Adj. von करवीर.

कारवेल्ल m., °वेल्ली f. (Bhāvapr. 3,89. 4,36), °वेल्लक m. und °वेल्लिका f. *Momordica Charantia*.

कारव्या f. (sc. ऋच्) *ein auf den Sänger bezüglicher Vers* (AV. 20,127,11—14).

कारसूत्र n. fehlerhaft für कालसूत्र Kāraṇḍ. 35,10.

कारस्कर m. 1) *eine best. Giftpflanze*. Nach Einigen *Strychnos nux vomica* Rāgān. 9,149; vgl. Mat. med. 198. — 2) **Baum, Pflanze*. — 3) Pl. N. pr. eines Volkes.

*कारस्कराटिका f. *Hundertfuss, Julus*.

कारा f. 1) *Gefängniss*. — 2) **Qual, Marter*. — 3) * *Dämpfer an der* Vīṇā. — 4) * *Botin*. — 5) **Goldarbeiterin*. — 6)* *ein best. Vogel* Gal.

कारागार (Daçak. 19,15. Bālar. 134,10) und कारागृह n. *Gefängniss*.

कारांधुनि *Schlachtruf*. °धुनीव = °धुनिमिव.

कारापथ m. N. pr. eines Landes Ragh. 15,90. Vgl. कारपथ, कारूपथ.

कारापाल m. *Gefängnisswächter*.

*कारापु Kāç. zu P. 6,4,84.

*कारापिका f. = कारायिका *eine Art Kranich*.

कारावर m. *eine best. Mischlingskaste*.

कारावास m. *Gefangenschaft* oder *Gefängniss* Daçak. 19,18.

*कारावी f. *ein auseinander zu nehmendes Häuschen* Gal.

कारावेश्मन् n. *Gefängniss* Bālar. 24,4.

1. *कारि 1) m. f. *Handarbeiter, Handwerker, Handwerkerin*. — 2) f. *Werk, Arbeit*. Bloss bei Fragen und Antworten.

2. कारि Adj. wohl *jubelnd*. Nach Manoh. = कारणशील.

कारिकानिबन्ध m. und कारिकावली f. Titel verschiedener Werke. Vgl. 1. कारक 2) *d*).

*कारिकेय m. wohl Metron. von कारिका. f. ई Kāç. zu P. 6,4,150. 151.

*कारिकेयि m. Patron. von कारिकेय Kāç. zu P. 6,4,151.

*कारिकेयी Adv. mit भू *zu einem* Kārikeja *werden* Kāç. zu P. 6,4,152.

*कारिकेयीय्, °यति Denom. von कारिकेय ebend.

कारित 1) Adj. *a*) am Ende eines Comp. α) *veranlasst* —, *hervorgerufen durch*. — β) *Bezug habend auf*. — *b*) f. आ mit oder ohne वृद्धि *Zinsen, welche den gesetzlichen Zinsfuss überschreiten, die aber der Schuldner in seiner Noth angeboten hat*, Gaut. Jolly, Schuld. 297. fg. — 2) n. *der Character der Causativa, der 10ten Klasse und der Denominativa* (इ); *die Causalform des Zeitworts*.

कारितान्त Adj. *mit dem Suffix des Causativs versehen*.

1. कारिन् 1) Adj. *machend, thuend, bewirkend, hervorbringend* (auch einen Laut), *zu Werke gehend, handelnd*; die Ergänzung ein Gen., Adv. oder im Comp. vorangehend. — 2) *m. *Handarbeiter, Handwerker*.

2. कारिन् 1) Adj. *lobsingend, jubelnd; Lobsänger*. — 2) *m. = ऋत्विज् Ind. St. 13,368.

कारिसोम m. *der* Soma *des Lobsängers* Ind. St. 13,368.

कारीर 1, Adj. *aus Rohrschösslingen gebildet, daraus entstanden*. — 2) f. ई *ein best. zur Erlangung von Regen unternommenes Opfer* Maitr. S. 2,4,8.

कारीरेष्टि f. Titel eines Werkes.

कारीर्य Adj. *zur* Kârîri *in Beziehung stehend* Ind. St. 3,393. 12,355.

कारीष Adj. *aus Dünger hervorgegangen.* — Hariv. 4335 fehlerhaft für करीष.

*कारीषगन्धि m. Patron. von करीषगन्धि. f. *गन्ध्या. *°गन्धी in einem adj. Comp. vor बन्धु.

कारीषि m. N. pr. eines Mannes. Pl. *sein Geschlecht.*

1. कारु 1) m. *a*) *Handarbeiter, Handwerker* Gaut. Râǵat. 8,495. f. कारू. — *b*) *Bein. Viçvakarman's. — *c*) *Handwerk, Kunst.* — 2) Adj. *grauenhaft, schrecklich* (in einer Etymologie).

2. कारु m. 1) *Lobsänger, Dichter.* — 2) Pl. N. pr. eines Ṛshi-Geschlechts.

कारुक 1) m. *Handarbeiter, Handwerker* Spr. 7839. f. आ. — 2) *n. *die Frucht einer best. Pflanze,* = वीरसेन Gal. Fehlerhaft für आरुक.

कारुकसिद्धान्तिन् m. Pl. *eine best. Çiva'itische Secte* Govindân. zu Çâṅk. zu Bâdar. 2,2,37 (S. 392).

*कारुज 1) m. *das Product eines Handwerkers, Künstlers.* — 2) *Ameisenhaufen.* — 3) *ein junger Elephant.* — 4) *Schaum.* — 5) *wilder Sesam.* — 6) *Mesua ferrea.* — 7) *rothes Rauschgelb.*

कारुणिक Adj. *mitleidig.* Nom. abstr. °ता f.

*कारुणिडका und *कारुणडी f. *Blutegel.*

कारुण्य 1) Adj. *trefflich, preiswürdig.* — 2) n. *Mitleid.*

कारुण्यवेदिन् Adj. *mitleidig.* Nom. abstr. °दित्व n. R. 1,2,17.

कारुण्यसूत्र n. Titel eines Sûtra.

कारुद्वेषिन् Adj. *Sänger hassend* Maitr. S. 1,8,7.

कारुधायस् Adj. *Sänger hegend, — pflegend.*

कारुपथ m. N. pr. eines Landes. Vgl. कारपथ, कारापथ.

कारुविद्या f. Gop. Br. 1,2,21.

कारुष und °क fehlerhaft für कारूष und °क.

कारूष m. 1) *ein Fürst der* Karûsha. *f. ई. — 2) Pl. N. pr. eines Volkes, = कारूष. — 3) *das von den* Karûsha *bewohnte Land.* — 4) N. pr. eines Sohnes des Manu, = कारूष. — 5) *eine best. Mischlingskaste.*

कारूषक Adj. *über die* Karûsha *herrschend.*

कारेणव 1) *vom Elephantenweibchen kommend.* — 2) *m. Bein. Pâlakâpja's.

*कारेणुपालायन m. Patron. von कारेणुपालि Gaṇar. 3,172.

*कारेणुपालि m. Patron. von कारेणुपाल.

कारोटिन् m. N. pr. v. l. für काणेरि u. s. w.

कारोतर m. *Seihe zum Läutern der* Surâ.

कारोती f. N. pr. eines Flusses oder einer Oertlichkeit.

*कारोत्तम m. *die obenauf schwimmenden geistigsten Theile gebrannter Getränke.*

1. *कारोत्तर m. 1) dass. — 2) *Brunnen.*

2. कारोत्तर Adj. *worauf* कार *folgt* TS. Prât. 1,16.

*कार्कटेलव Adj. von कर्कटेलु.

*कार्कट्य m. N. pr. eines Mannes. Davon *Patron. °ट्यायनि gaṇa वाकिनादि in der Kâç.

*कार्कण Adj. (f. ई) von कृकण.

*कार्कन्धव Adj. (f. ई) von कर्कन्धू.

*कार्कलासेय m. Patron. von कृकलास.

*कार्कवाकव Adj. (f. ई) von कृकवाकु.

कार्कशेय m. Bez. Vibhîshaṇa's Hanum. Up. S. 392.

कार्कश्य n. 1) *Rauhheit, Härte* (auch in übertr. Bed.). — 2) *rohe —, harte Arbeit.*

*कार्कष m. N. pr. eines Mannes. Davon *Patron. °षायण. कार्कट्य v. l.

कार्कारिण Pâr. Gṛhj. 3,15,20 verdorben. Man erwartet einen Namen des Todesgottes im Nominativ.

*कार्कीकि Adj. *einem Schimmel ähnlich.*

कार्कोट m. N. pr. eines Schlangendämons.

कार्कोटक 1) m. dass. — 2) n. N. pr. einer Stadt Kathâs. 18,233.

कार्ण 1) Adj. *im Ohr befindlich.* — 2) *m. Patron. von कर्ण. — 3) *n. *Ohrenschmalz.*

*कार्णखरकि oder *कार्णखरिकि m. Patron. von कार्णखरक oder कर्णखरिक.

*कार्णग्राहिक m. Patron. von कर्णग्राह्.

*कार्णच्छिद्रक Adj. von कर्णच्छिद्रक P. 4,2,79, Sch.

*कार्णवेष्टकिक Adj. (f. ई) *zu Ohrringen geeignet.*

कार्णश्रवस n. Name von Sâman Ârsh. Br.

कार्णाट Adj. *den* Karṇâṭa *gehörig* u. s. w.

*कार्णायनि und *कार्णि Adj. von कर्ण.

कार्त 1) Adj. *die* Kṛt-*Suffixe behandelnd, — betreffend.* — 2) m. Patron. in *कार्तकौञ्जपी. N. pr. eines Sohnes des Dharmanetra (v. l. कात्त und कार्ति).

कार्तयज्ञ m. Name verschiedener Sâman Ârsh. Br.

कार्तयुग Adj. von कृतयुग *das Weltalter* Kṛta.

कार्तवीर्य m. Patron. Arǵuna's, Fürsten der Haihaja. °चरित n., °पूजा f. und °र्योदय m. Titel von Werken.

कार्तवेष 1) m. Patron. von कृतवेष Ârsh. Br. — 2) n. Name verschiedener Sâman ebend.

कार्तस्वर n. 1) *Gold.* — 2) *Stechapfel.*

कार्तान्तिक m. *Wahrsager.*

कार्तार्थ्य n. *Erreichung des Zieles.*

कार्ति m. Patron. von कृत. Pl. *sein Geschlecht.* Vgl. u. कार्त 2).

कार्तिसिंहदेव m. N. pr. eines Mannes.

कार्तिक 1) m. *a*) (mit oder ohne मास) *ein best. Herbstmonat.* — *b*) Metron. Skanda's. — *c*) N. pr. α) eines med. Autors. — β) eines Varsha. — 2) m. n. *das erste Jahr in der 12jährigen Umlaufszeit des Jupiters.* — 3) f. ई *a*) *der Vollmondstag im Monat* Kârttika. — *b*) *der Neumondstag im Monat* Kârttika Ind. St. 10,293. — *c*) *die* Çakti Kârttikeja's. — 4) n. N. pr. eines Tîrtha.

कार्तिककुण्ड m. N. pr. eines Arztes.

कार्तिकमहिमन् m. Titel eines Werkes.

कार्तिकमाहात्म्य n. Titel eines Abschnittes im Skanda- oder Padma-Purâṇa.

कार्तिकसिद्धान्त m. N. pr. eines Scholiasten.

*कार्तिकिक 1) Adj. *im Monat* Kârttika *stattfindend.* — 2) m. *der Monat* Kârttika.

कार्तिकीय Adj. = कार्तिकिक 1). Die Form wird getadelt.

कार्तिकीव्रत n. *eine best. Begehung.*

कार्तिकेय m. 1) Metron. Skanda's. — 2) N. pr. eines Autors.

कार्तिकेयपुर n. N. pr. einer *Stadt.*

*कार्तिकेयप्रसू f. Bein. der Durgâ.

कार्तिकेयव्रत n. *eine best. Begehung.*

कार्तिकेयषष्ठी f. *ein best. sechster Tag.*

*कार्तिकोत्सव m. *der Vollmondstag im Monat* Kârttika.

*कार्त्र m. Patron. von कर्तृ.

*कार्त्रायणि m. Patron. von कार्त्र.

*कार्त्र्य m. Patron. von कर्तृ.

कार्त्स्न्य (verdächtig) und कार्त्स्न्य n. *Ganzheit, Gesammtheit.* Instr. *vollständig.*

*कार्दन्तिक Adj. °प्रत्यय *ein* Kṛt-*Suffix.*

कार्दम Adj. 1) *schlammig.* — 2) *dem* Kardama *gehörig.*

कार्दमि m. Patron. Ila's.

कार्दमिक Adj. (*f. ई) *schlammig.*

कार्दमेय m. Patron. Ila's.

*कार्पट m. 1) *Bittsteller.* — 2) *Lack, Gummi.*

कार्पटिक m. 1) *ein ärmlich gekleideter Pilger* Ind. St. 15,382. — 2) N. pr. eines solchen *Pilgers.* — 3) *ein treuer, vertrauter Anhänger* Harshaṅ. 73,5. — 4) *Betrüger, Schelm, Einer der sich auf die Schwächen eines Menschen versteht.*

कार्पटिन् = कर्पटिन् Gal. = कार्पटिक 1) Kathâs. 124,69.

*कार्पणी f. *Fröhlichkeit* Nigh. Pr.

कार्पण्य n. 1) *das Kläglichthun, Jammern.* — 2) *Armuth.* — 3) *Knickerei, Geiz.* — 4) *Mitleid.*

कार्पाणं nach Sâj. n. *Schwertkampf.*

कार्पास 1) Adj. (*f. ई) *baumwollen.* — 2) m. f. (ई) *die Baumwollenstaude* zu Spr. 3802. — 3) (*m. *n.) *Baumwolle, Baumwollenzeug.*

कार्पासक 1) Adj. *baumwollen.* f. °सकी Hemâdri 1,431,21 fehlerhaft für °सिकी. — 2) *f. °सिका *die Baumwollenstaude.*

कार्पासतान्तव *ein Baumwollengewebe* M. 12,64.

*कार्पासनासिका f. *Spindel.*

कार्पासमौत्रिक = कार्पासतान्तव Jâgñ. 2,179.

कार्पासास्थि n. *ein Samenkorn der Baumwollenstaude.*

कार्पासिक Adj. (f. ई) *baumwollen.*

कार्पूर Adj. *aus Kampfer* Hemâdri 1,391,15.

*कार्पूरिण Adj. von कर्पूरिन्.

*कार्पूरेय m. Patron. von कर्पूर.

1.*कार्म Adj. (f. ई) *thätig, arbeitsam.*

2. कार्म Adj. von कृमि *Wurm.*

कार्मण 1) Adj. *a) zu den Handlungen in Beziehung stehend, aus ihnen hervorgegangen. — b) bezaubernd* Dhûrtan. 19. Nom. abstr. °त्व n. — 2) n. *Zauberei, Zauberkunst* Râgat. 7,427.

कार्मणिक Adj. etwa *durch einen Zauber bewirkt* Dhûrtan. 19.

कार्मणेयक m. Pl. N. pr. eines Volkes.

कार्मरङ्ग Adj. *hochroth* Harshaṅ. 174,28. 184,16. Vgl. कृमिराग.

कार्मार m. 1) *faber, Schmied.* — 2) *Patron. von कर्मार.

*कार्मार्यायणि m. Patron. von कर्मार.

कार्मिक 1) m. Pl. *eine best. buddh. Schule.* — 2) *buntes Gewebe.*

*कार्मिक्य n. Nom. abstr. von कर्मिक.

1. कार्मुक 1) Adj. *wirksam* (Heilmittel) Karaka 1, 26. 6,5. — 2) m. *a) Melia sempervirens* Bhâvapr. 1,204. — *b) *weisser* Khadira Râgan. 8,24. — *c) *Smilax China* Nigh. Pr. — *d) *Bambusrohr.*

2. कार्मुक 1) Adj. (f. ई) *vom Baume* Kṛmuka. — 2) n. *a) Bogen zum Schiessen.* Einmal m. Am Ende eines adj. Comp. f. या. — *b) ein bogenförmiges Werkzeug. — c) ein geometrischer Bogen. — d) Regenbogen* Varâh. Jogaj. 5,19. — *e) der Schütze im Thierkreise. — f) eine best. Constellation.*

कार्मुकभृत् 1) Adj. *einen Bogen tragend* Veṇis. 103. — 2) m. *der Schütze im Thierkreise.*

कार्मुकाय्, °यते *einen Bogen darstellen.*

कार्मुकिन् Adj. *mit einem Bogen bewaffnet.*

कार्मुकोपनिषद् f. *das Geheimniss der Schiesskunst* Bâlar. 233,16.

कार्य 1) Adj. *a) faciendus* mit den unter 1. कर् 1) 3) 5) 7) 8) 9) 13) aufgeführten Färbungen. — *b) was hervorgebracht* oder *bewirkt wird. — c) zu veranlassen Etwas* (Acc.) *zu thun* Naish. 6,102. — 2) *f. या *eine best. Pflanze* Râgan. 8,65. — 3) n. *a) Obliegenheit, Vorhaben, Geschäft, Beschäftigung, Angelegenheit, Sache, gerichtliche Sache.* तेषां कार्याणि कर् *seine Obliegenheit diesen gegenüber erfüllen* 64,14. कार्यम् mit dem Gen. der Person und Instr. der Sache *es ist Jmd zu thun um, es kann Jmd Gebrauch machen von. — b) eine grammatische Operation. — c) Wirkung, Product* 265,28. — *d) Absicht, Zweck.* किं कार्यम् *zu welchem Endzweck? weshalb?* °मानुष m. *in einer bestimmten Absicht als Mensch erscheinend. — e)* in der Dramatik *das Endziel, um dessen Erreichung es sich im Drama handelt. — f) *Grund.*

कार्यकर् Adj. *wirksam.*

कार्यकर्तर् Nom. ag. *Jmds* (Gen.) *Sache betreibend* Spr. 3396.

कार्यकारण n. *eine best. Absicht als Veranlassung, ein best. Grund.* तत्कार्यकारणात् *in Folge von diesem* 123,8. °तस् *in einer best. Absicht.*

कार्यकारणत्व n. *das Wirkung- und Ursache-Sein.*

कार्यकाल m. Sg. und Pl. *die Zeit zum Handeln* 46,5. R. 1,30,12. Spr. 5435. °विपत्ति f. Kâm. Nitis. 12,21. °कालात्यय m. *Gefahr im Verzuge.*

कार्यचिन्तक m. *Geschäftsführer.*

कार्यता f. (Kap. 5,58) und °त्व n. (264,3. 265,20) *das Hervorgebrachtwerden, das Wirkung —, Product-Sein.*

कार्यदर्शन n. *die Prüfung einer vor Gericht vorgebrachten Sache.*

कार्यध्वंस m. *das Fallenlassen —, Aufgeben einer Sache* 164,16.

कार्यनिर्णय m. *die Entscheidung einer vor Gericht vorgebrachten Sache.*

कार्यनिर्वृत्ति f. *das Erfolgen der Wirkung.* या °त्तेः Suçr. 2,351,20.

कार्यपरिच्छेद m. *die richtige Beurtheilung einer Sache.*

*कार्यपुट = अनर्थकर, उन्मत्त und लपण (कृपण).

*कार्यप्रद्वेष m. *Trägheit.*

कार्यप्रेष्य m. *ein Abgesandter in einer Angelegenheit.*

कार्यभाज् Adj. *einer grammatischen Operation unterliegend* Comm. zu TS. Prât. Nom abstr. °भाक्त्व n. ebend.

कार्यवत्ता f. Nom. abstr. zu कार्यवत् 2) und 3) (R. 5,8,9).

कार्यवत् Adj. 1) *eifrig mit Etwas beschäftigt. — 2) ein Geschäft —, ein Anliegen habend. — 3) eine best. Absicht verfolgend.*

कार्यवश m. Abl. *so v. a. für Etwas* Spr. 6246.

कार्यविनिमय m. *gegenseitige Verpflichtung Etwas zu thun* Mâlav. 9,8 (9,16 Boll.).

कार्यविनिर्णय m. = कार्यनिर्णय.

कार्यविपत्ति f. *das Misslingen einer Sache* Spr. 3216.

कार्यवृत्तान्त m. *Thatsache* 60,27.

कार्यव्यसन n. *das Misslingen einer Sache* 184,28.

*कार्यशब्दिक Adj. Vârtt. zu P. 4,4,1.

कार्यशेष m. *was noch zu thun ist* 291,30.

कार्यसम m. im Njâja *eine best. sophistische Einwendung, wobei ignorirt wird, dass gleiche Wirkungen in Folge verschiedener Umstände eintreten können,* Njâyas. 5,1,37. Sarvad. 114,12.

कार्यसिद्धि f. *Erfolg einer Sache* Mudrâr. 52,13. Ind. St. 15,275.

कार्यकृत्तर् Nom. ag. *der eine Sache schädigt, — hintertreibt* 143,1.

कार्यान्तेप m. in der Rhet. *eine Erklärung, dass man mit der Wirkung —, den Folgen eines Verhältnisses nicht einverstanden sei.*

कार्याख्या f. bei den Pâçupata Bez. *der fünf Elemente und der fünf Qualitäten.*

कार्यातिपात m. *Versäumniss eines Geschäftes.* अन्य° Çâk. 7,10.

कार्यातिपातिन् Adj. *der in den Fall kommt ein Geschäft zu versäumen* 213,15.

कार्याधिकारिन् m. *ein Minister der Politik* Hit. 61,7.

कार्याधिप m. *der Planet, in dessen Bereich der Gegenstand der gerade gestellten Frage gehört.*

कार्यान्तर n. 1) *Mussestunde.* — 2) *ein anderes Geschäft* 211,8.

कार्यान्तरसचिव m. *der Genosse eines Fürsten in den Mussestunden, maître de plaisir.*

कार्यापेक्षिन् Adj. *ein best. Ziel verfolgend* Spr. 1683.

कार्यार्थ 1) m. *Unternehmen.* °सिद्धि f. *das Gelingen eines U.* — 2) °म् Adv. *eines Geschäftes wegen, in einer bestimmten Absicht.*

कार्यार्थिन् Adj. *ein Anliegen habend, ein best. Ziel zu erreichen bestrebt, der eine Sache vor Gericht bringt, — mit einer Klage vor Gericht auftritt* 213,8.

कार्यिक Adj. dass.

कार्यिन् 1) Adj. *a)* dass. — *b) einer grammatischen Operation unterworfen.* Nom. abstr. °यित्व n. — 2) m. *Beamter* Râgat. 8,53. 105.

कार्यैक्षण n. = कार्यदर्शन.

कार्षेश und कार्षेश्वर m. = कार्षाधिप.

कार्षेपेक्षा f. *Vernachlässigung des Dienstes.* स्वामि° 148,23.

*कार्श m. *Curcuma Zedoaria* Râgân. 6,119.

कार्शकेयीपुत्र m. N. pr. eines Lehrers.

कार्शनस (Conj.) Adj. *aus Perlen oder Perlmutter bestehend.*

कार्शानव Adj. (f. *ई) *igneus* Bâlar. 265,15.

*कार्शाश्वीय wohl n. *das Sûtra des* Kṛçâçva.

*कार्ष्मरी f. = कार्ष्मर्य.

कार्श्य 1) n. *a) Magerkeit, Abmagerung* Hemâdri 1,749,1. 5. — *b) Geringheit, Verminderung.* — 2) *m. *Artocarpus Locucha* Râgân. 9,159.

*कार्ष und °क m. *Ackerbauer, Landmann.*

कार्षापण 1) m. n. *eine best. Münze vom Gewicht eines* Karsha 228,9. — 2) *m. *a)* Pl. N. pr. eines Kriegerstammes. — *b) ein Fürst der* Kârshâpaṇa.

*कार्षापणक = कार्षापण 1).

*कार्षापणिक Adj. (f. ई) *einen* Kârshâpaṇa *werth.*

कार्षि 1) Adj. *ziehend oder furchend.* — 2) *m. *Feuer.*

1. कार्षिक 1) Adj. *einen* Karsha *wiegend* Hemâdri 1,435,6. — 2) *m. = कार्षापण 1).

2. कार्षिक m. = कार्षक; s. तिल°.

कार्षिन् Adj. v. l. für कार्षि 1) Maitr. S. 1,3,1. 4,5,2. Kâṭh. 3,9.

कार्षीवण m. *Pflüger.*

*कार्षुक m. = कार्षक Gal.

*कार्ष्ण्य n. Nom. abstr. von कृष्ण.

कार्ष्ण 1) Adj. (f. ई) *a) von der schwarzen Antilope kommend, aus deren Fell gemacht.* — *b) zur dunkelen Hälfte eines Monats gehörig.* — *c)* Kṛshṇa *gehörig, von ihm verfasst.* — *d) *zu einem Nachkommen* Kṛshṇa's *in Beziehung stehend.* — 2) *f. ई *Asparagus racemosus* Râgân. 4,121. — 4) n. *a) ein Fell von der schwarzen Antilope.* — *b)* Name zweier Sâman Ârsh. Br.

*कार्ष्णकर्ण Adj. von कृष्णकर्ण.

कार्ष्णाजिन Adj. *aus dem Fell der schwarzen Antilope gemacht* Âpast. Çr. 15,5.

कार्ष्णाजिनि m. Patron. N. pr. eines Lehrers Bâdar. 3,1,9.

*कार्ष्णायन m. Patron. von कृष्ण.

कार्ष्णायस 1) Adj. (f. ई) *eisern.* — 2) n. *Eisen.*

कार्ष्णि m. 1) Patron. von कृष्ण. — 2) N. pr. eines Devagandharva.

कार्ष्ण्य 1) *m. Patron. von कृष्ण. — 2) n. *a) dunkle Farbe, Schwärze, Finsterniss.* Am Ende eines adj. Comp. f. या. — *b) Eisenfeil* Râgân. 13,43.

कार्ष्मन् n. *das durch eine Furche bezeichnete Ziel eines Wettlaufs.*

कार्ष्मर्य m. *Gmelina arborea.*

कार्ष्मर्यमय Adj. (f. ई) *aus dem Holz der Gm. arb. bestehend.*

*कार्ष्य m. 1) *Shorea robusta.* — 2) *Artocarpus Locucha.* — 3) *Gelbwurz.*

*कार्ष्यवण n. *ein Wald von Shorea robusta.*

1. काल 1) Adj. (f. ई) *blauschwarz, schwarz.* — 2) m. *a) das Schwarze im Auge.* — *b) *der indische Kuckuck.* — *c) Coluber Naga.* — *d) *Cassia Sophora.* — *e) *ein best. Strauch* (रक्तचित्रक). — *f) *das Harz der Shorea robusta.* — *g) der Planet Saturn.* — *h)* Bein. Rudra-Çiva's. — *i)* mystische Bez. *des Lautes m.* — *k)* N. pr. *α)* verschiener Männer, insbes. Fürsten. — *β)* eines zukünftigen Buddha. — *γ)* eines Daitja. — *δ)* eines Rakshas. — *ε)* *eines Schlangendämons. — *ζ)* eines Berges. Kâraṇḍ. 91,13. — *η)* *eines best. Schatzes bei den Gaina. — 3) f. या *a)* wohl *Ipomoea atropurpurea.* — *b) *Indigofera tinctoria.* — *c) *Piper longum.* — *d) *Nigella indica.* — *e) *Rubia Munjista.* — *f) *Physalis flexuosa.* — *g) *Bignonia suaveolens.* — *h) *eine best.* Çakti Hemâdri 1,611,5. — *i)* *Bein. der Durgâ. — *k)* N. pr. einer Tochter Daksha's. — 4) f. ई *a) *schwarze Farbe, Tinte.* — *b) *Anschwärzung, üble Nachrede.* — *c) *Nacht.* — *d) *eine schwarz aufziehende Wolkenmasse.* — *e) *ein best. Insect.* — *f) *ein best. Strauch* (कालाञ्जनी). — *g) *Ipomoea Turpethum.* — *h) *Bignonia suaveolens.* — *i) *eine best. Lehmart.* — *k) eine der sieben Zungen* Agni's. — *l) ein best. Theilchen der* Prakṛti. — *m)* eine Form der Durgâ. — *n)* Name der Dâkshâjaṇi auf dem Berge Kâlaṅgara. — *o)* Bein. der Satjavatî. — *p)* N. pr. *α)* der Gattin Bhîmasena's. — *β)* *einer der göttlichen Mütter. — *γ)* *einer Vidjâdevî. — *δ)* einer Unholdin. — *ε)* eines Flusses. — 5) *n. *a) eine Art Sandelholz.* — *b) ein best. wohlriechender Stoff.* — *c) Eisen.*

2. कालं m. (adj. Comp. f. या RV. Prâr. 2,1) 1) *ein bestimmter* oder *richtiger Zeitpunct, die zu Etwas* (Gen., Dat., Loc., Inf., im Comp. vorangehend oder *Potent. mit यद्) *bestimmte* oder *geeignete Zeit; Zeit* überh. परः कालः *die höchste Zeit,* mit Infin. 77,28. — *a)* कालं कर् *eine best. Z. für Etwas* (Loc.) *festsetzen;* vgl. auch u. 12). — *b)* कालमासाद्य *je nach den Zeitverhältnissen, mit Rücksicht auf die Zeitumstände.* कालमासाद्य कंचन *nach einer Weile.* — *c)* महान्तं कालम् *eine lange Z. hindurch.* — *d)* कालेन *im Verlauf der Z., mit der Z.; zu einer bestimmten Z.* Spr. 1700. fg. 2857. 6900. गच्छता *im Verlauf der Z.* Chr. 107,23. दीर्घेण *eine lange Z. hindurch, nach langer Z.* मरुता (41, 11. 52,1) oder बहुना *nach Verlauf einer langen Z.* केन चित् *nach einiger Z.* तेन *zu dieser Z.* 76,32. — *e)* कालात् und कालतस् *im Verlauf der Z., mit der Z.* कालतस् *der Z. nach* Âpast. — *f)* दीर्घस्य oder मरुतः कालस्य *nach langer Z.* कस्य चित् *nach einiger Z.* — *g)* काले *zur rechten Z., zur bestimmten Z., zu gelegener Z.; mit der Z.,* so v. a. *allmählich* Spr. 5168. स्व° *zu seiner Z.* प्राप्ते *wenn die Z. gekommen ist.* गच्छति *im Verlauf d. Z.* याते *nach Verlauf einiger Z.* कस्मिंश्चित् *eines Tages* Chr. 41,19. काले काले *immer zu seiner Z.* 37, 26. 92,15. प्राप्तेषु कालेषु *wenn die Z. da ist,* so v. a. *wenn Noth am Manne ist* Spr. 7651. — *h)* काल° *zu rechter Z.; mit der Zeit, allmählich.* — 2) *Zeit,* so v. a. *Gelegenheit, Fall.* — 3) *Jahreszeit* 84,5. 93, 15. 171,9. — 4) *Essenszeit* (deren zwei am Tage). उभौ कालौ so v. a. *Morgens und Abends* MBh. 1,119, 33. षष्ठे काले *am Abend des dritten Tages* Chr. 107,27. पञ्चशते काले so v. a. *nach 250 Tagen* 52,5. — 5) *Stunde.* षष्ठे काले ऽह्नः so v. a. *um Mittagszeit.* — 6) *Zeit —, Weltalter.* — 7) *Zeitrechnung, Aera.* शक° 218,18. शाक° Weber, Gjot. 101,3. — 8) *Zeitmaass, Prosodie.* — 9) *Endpunct.* कालं गच्छति *er kommt zum Schluss* (beim coitus) Khând. Up. 2,13, 1 (पारं गच्छति तन्निधनम् ist Glosse). — 10) *der natürliche, durch's Alter kommende Tod.* — 11) *die Alles beherrschende und von Niemanden abhängige Zeit, Weltordnung, Schicksal.* — 12) *die Alles vernichtende Zeit, der Tod.* कालम् या-इ oder कर् (Lalit. 112,5. 10) *sterben.* Oefters in Verbindung mit अन्तक und मृत्यु *Tod.* Personificirt mit den Attributen Jama's und bisweilen mit diesem identificirt. Erscheint als Devarshi an Indra's Hofe, als Sohn Dhruva's, *des Polarsterns,* und *im Gefolge des Sonnengottes. — 13) *Abtheilung, Abschnitt* VS. Prât. 3,3. 4. — 14) in den Verbindungen पद्°, क्रम°, संहिता° so v. a. पाठ.

1. कालक 1) Adj. *a) blauschwarz, schwarz* Lalit. 320,6. 321,13. — *b)* wohl *mit Sommersprossen versehen* Mahâbh. 6,58,b. — 2) m. *a) Leberfleck am Körper, Sommersprosse.* — *b) das Schwarze im Auge.* — *c) *eine Schlangenart.* — *d) eine Getraideart.* — *e)* in der Algebra *die zweite unbekannte Grösse* Bîag. 12,21. 22. — *f)* N. pr. *α)* Pl. eines Volkes Varâh. Br. S. 14,19. — *β)* Pl. einer Dynastie VP.[2] 4,184. — *γ)* eines Rakshas. — *δ)* eines Asura. — 3) f. कालका *a) ein best. Vogel.* — *b)* N. pr. einer Unholdin VP. 1,21,7. — 4) f. कालिका *a)*

*Schwärze, schwarze Farbe. — b) *Schwärze, Tinte. — c) schwarzer Fleck, Rost. — d) Leber Mit. 3,31,a,11. — e) ein best. Blutgefäss im Ohr. — f) *die Haarreihe von den Schamtheilen bis zum Nabel. — g) eine dunkle Wolkenmasse R. 2,41,12. — h) *Nebel. — i) *Schnee. — k) *das Weibchen des Vogels Aṅgâraka, *Krähe, * = श्यामा. — l) *Scorpion. — m) *ein best. in Milch lebendes Insect. — n) eine best. Arzneipflanze; *Valeriana Jatamansi, *eine Art Terminalia, *eine Ranke von Trichosanthes dioeca. — o) *alaunhaltiger Thon. — p) ein vierjähriges Mädchen, welches bei der Durgâ-Feier diese Göttin vertritt. — q) Bein. der Durgâ. — r) N. pr. α) eines nicht näher zu bestimmenden göttlichen Wesens MBh. 2,11,40. Hariv. 9532. — β) einer der Mütter im Gefolge Skanda's. — γ) einer Vidjâdhari. — δ) *einer Kiṁnari. — ε) *einer Jogini. — ζ) *eines göttlichen Wesens im Gefolge des 4ten Arhant's bei den Gaina. — η) eines Flusses. — 3) n. a) Wurmstich im Holze. — b) *Leber. — c) eine best. Gemüsepflanze.

2. कालक 1) Adj. (f. कालिका) mit वृद्धि monatlicher Zins Jolly, Schuld. 297. — 2) *f. कालिका Wechsel der Gesichtsfarbe.

***कालकचु** f. *Arum Colocasia.*

कालकञ्ज m. N. pr. 1) Pl. eines Asura-Geschlechts Kaush. Up. 3,1 (Varianten: °कञ्य, काञ्य, °खञ्ज). Einige davon erstiegen den Himmel und glänzen dort als Sterne. — 2) eines Asura.

कालकञ्य s. कालकञ्ज 1).

कालकटङ्कट m. Bein. Çiva's.

कालकर्णी f. *eine Art* Râkshasî.

***कालकण्टक** m. *eine Hühnerart.*

कालकण्ठ m. 1) *Pfau. — 2) *eine andere Hühnerart. — 3) *Bachstelze. — 4) *Sperling. — 5) * = पीतशाल oder पोतसार. — 6) Bein. Çiva's. — 7) N. pr. eines Wesens im Gefolge Skanda's.

कालकण्ठक m. 1) *Sperling* Bhâvapr. 2,8,7. — 2) *eine Hühnerart.

***कालकन्दक** m. *Wasserschlange.*

***कालकर्णिका** f. *Unglück.*

कालकर्णी f. 1) dass. — 2) Bein. der Lakshmî Ind. St. 9,103. — 3) N. pr. einer Joginî Hemâdri 2,a,99,1. 2.

कालकर्मन् n. *Tod.*

कालकलना f. *das Sterben* Ânandal. 29.

***कालकलाय** m. *Phaseolus Max.*

***कालकवन** m. N. pr. eines Berges.

कालकवि m. Bein. Agni's Hemâdri 1,180,12.

कालकवृक्षीय m. N. pr. eines Ṛshi. Vgl. कालवृक्षीय.

***कालकस्तूरी** f. *Hibiscus Abelmoschus.*

कालकाक्रन्द m. Name zweier Sâman.

कालकाक्ष m. N. pr. 1) eines Asura. — 2) eines Wesens im Gefolge Skanda's.

कालकाङ्क्षिन् Adj. *auf den richtigen Zeitpunct wartend* R. 5,53,27. Spr. 5638. *den r. Z. ungeduldig erwartend* 1707.

कालकाञ्ची m. Pl. = कालकञ्ज 1) Maitr. S. 1,6,9.

कालकाञ्च्य s. कालकञ्ज 1).

कालकार Ad. *die Zeit machend, — hervorbringend.*

कालकारणिक Adj. *der die Zeit für den Grund aller Erscheinungen hält.*

कालकारित Adj. *temporär, vorübergehend* M. 8,348.

***कालकाट** Adj. von कलकाट.

कालकीर्ति m. N. pr. eines Fursten.

***कालकील** m. *verworrenes Geräusch.*

***कालकुञ्ज** (!) m. Bein. Vishṇu's.

***कालकुण्ठ** m. Bein. Jama's.

***कालकुष्ठ** n. *eine best. Erdart* Râgân. 13,143.

***कालकूचिका** f. *Speichel* Gal. Vgl. कफकूर्चिका.

***कालकूची** f. *Buhldirne.*

कालकूट 1) m. (*n.) a) *ein best. in einer Knolle enthaltenes Gift. — b) ein bei der Quirlung des Oceans zu Tage gefördertes Gift. — c) Gift* überh. — 2) m. a) N. pr. α) Pl. eines Volkes. — β) eines Landes. — b) *Bein. Jama's.

कालकूटक 1) = कालकूट 1, a). — 2) *m. *eine best. giftige Pflanze.*

***कालकूटङ्कट** fehlerhaft fur कालकटङ्कट.

कालकूटपति m. N. pr. eines Vidjâdhara.

***कालकूटि** m. ein Fürst der Kalakûṭa.

कालकूटीय n. *die Geschichte von Çiva mit dem Gifte* Kâlakûṭa Bâlar. 29,15.

***कालकृत्** m. Bein. *der Sonne.*

कालकृत 1) Adj. a) *durch die Zeit hervorgerufen. — b) nur auf eine best. Zeit Geltung habend, temporär, vorübergehend* 213,28. Jâgñ. 2,58. — 2) *m. a) *Sonne. — b) Zeit.*

कालकृति f. *Zeitbestimmung, — berechnung* Sûrjad. in der Vorrede zu Âryabh. VII,16.

कालकेन्द्र m. N. pr. eines Fürsten der Dânava.

कालकेय m. N. pr. a) Pl. eines Dânava-Geschlechts. Auch गण: °य:. — 2) eines Asura.

कालकेयान्तक m. Bein. Arǵuna's Du. V. 22,11.

***कालकेशी** f. *Indigofera tinctoria* Nigh. Pr.

कालकोटि f. N. pr. einer Oertlichkeit.

कालकौमुदी f. Titel eines Werkes.

कालक्रम m. *Lauf der Zeit.* °क्रमेण (Spr. 1689) und °क्रमात् *im Lauf der Zeit.* तावत्कालक्रमासह so v. a. *nicht vermögend sich so lange zu gedulden.*

कालक्रिया f. 1) *Zeitbestimmung, — berechnung* Âryabh. 1,1. °पाद् m. Titel des 3ten Kapitels. — 2) *Tod.*

कालक्लीतक m. *die Indigopflanze* Çâṅkh. Grhj. 1,23.

कालक्षपण n. *Zeitvertreib* Comm. zu VP. 2,13,45.

कालक्षेप m. *das Verstreichenlassen —, Hinbringen der Zeit, Zeitverlust* Comm. zu Njâyam. 9, 2,18. °क्षेपाय *um Zeit zu gewinnen* Chr. 131,22. °क्षेपं कर् *die Zeit unnütz verstreichen lassen* Spr. 1690. *zögern, säumen*; mit Loc.

कालखञ्ज 1) m. Pl. = कालकञ्ज 1). — 2) *n. *Leber.*

***कालखञ्जन** und **कालखण्ड** (Bâlar. 53,6) n. *Leber.*

कालखण्डनविचार m. Titel eines Werkes.

***कालखण्डकृन्** (!) m. Bein. Arǵuna's Gal.

कालगङ्गा f. N. pr. eines Flusses in Ceylon.

कालगण्डिका f. N. pr. eines Flusses.

कालगत Adj. *verstorben* Lalit. 112,5. 229,9. 325,3.

***कालगन्ध** m. *Wasserschlange.*

कालगुप्त m. N. pr. eines Vaiçja Daçak. 9,24.

***कालग्रन्थि** m. *Jahr.*

कालघट m. N. pr. eines Brahmanen.

कालघण्टयोग m. *ein best. astrol.* Joga.

कालघातिन् Adj. *allmählich tödtend.*

कालङ्कत m. *Cassia Sophora* Karaka 3,8.

कालचक्र 1) n. *die Zeit als ein beständig sich drehendes Rad.* — 2) m. n. *eine best. mythische Waffe.* — 3) m. Bein. *der Sonne.* — 4) n. Titel eines buddh. Tantra.

कालचक्रज्ञातक n., °चक्रप्रकाश m. und **कालचक्रकथन** n. Titel von Werken.

कालचरित n. *das Verfahren —, die Macht der Zeit.*

कालजित् m. N. pr. einer Persönlichkeit.

कालजिह्व m. N. pr. eines Jaksha.

कालज्ञापक m. Pl. N. pr. eines Volkes.

कालज्ञ 1) Adj. *die bestimmten Zeiten kennend.* — 2) *m. a) *Astrolog.* — b) *Hahn.*

कालज्ञान n. 1) *Kenntniss der Zeit, — Zeitrechnung* 102,3. — 2) Titel verschiedener Werke.

कालज्ञानिन् Adj. *die Zeiten kennend.*

कालञ्जर 1) m. a) N. pr. α) eines für heilig gehaltenen Gebirgszuges. — β) *Pl. eines Grenzvolkes. — b) *Versammlungsort religiöser Bettler. — c) *Bein. Çiva's. — 2) *f. आ und ई Bein. der Durgâ.

***कालञ्जरक** Adj. von कालञ्जर.

*कालज्ञरपति m. Bein. Çiva's Gal.

कालटि m. N. pr. eines Agrahâra.

कालतत्त्वविवेचन n. und °तत्त्वार्णव m. Titel von Werken.

कालतत्त्वकवि m. *Astrolog* Ind. St. 15,284.

*कालतर = कालो ऽतिशेते कालोम्.

कालतरंग m. Titel des 1ten Theils im Smṛtjarthasâgara.

1. कालता f. *Schwärze* Spr. 2606.

2. कालता f. *Zeitgemässheit.*

*कालताल m. *Xanthochymus pictorius* Râǵan. 3,99.

कालतिन्दुक m. *eine Art Ebenholz* Bhâvapr. 1, 243; vgl. Mat. med. 198.

कालतीर्थ n. N. pr. eines Tîrtha.

कालतोयक m. Pl. N. pr. eines Volkes MBh. 6, 9,47.

कालद् m. Pl. N. pr. eines Volkes MBh. 6,9,63. कालव v. l.

कालदण्ड m. *Todesstab, die Keule des Todesgottes* 49,22. 148,7. R. 1,56,2. 3,35,43.

कालदत्तक m. N. pr. eines Schlangendämons.

*कालदमनी f. Bein. der Durgâ.

*कालदास = तिन्तिड H. an. 3,181.

कालदिवाकर m. Titel eines Werkes.

कालदूत m. *Todesbote* Hemâdri 1,765,14.16. *ein Vorbote des Todes* Kâd. II,74,5.

कालदेशविभाग m. *die Verschiedenheit von Zeit und Ort* Suçr. 1,194,10.

कालधर्म und °न् m. *das Gesetz der Zeit*, euphem. so v. a. *der unvermeidliche Tod.*

कालधारणा f. *Pause* ṚV. Prât. 11,16.

*कालनक Adj. von कलन.

1. कालनर m. = कालपुरुष 1).

2. कालनर m. N. pr. eines Sohnes des Sabhânara.

कालनाथ m. Bein. Çiva's.

कालनाभ m. N. pr. eines Asura.

कालनिधि m. Bein. Çiva's.

कालनियम m. *Beschränkung der Zeit*, so v. a. *Bestimmung des Wann* MBh. 1,170,17. *B. des Wie lange* Çâṅkh. Gṛhj. 2,11. *B. des Bis wann, Frist* Spr. 7644.

*कालनियोग m. *Geheiss der Zeit, Schicksal.*

कालनिर्णय m. Titel eines Werkes. °चन्द्रिका f., °दीपिका f., °प्रकाश m., °सिद्धान्त m. (Bühler, Rep. No. 344) und °निर्णयावबोध m. desgl.

*कालनिर्यास m. *das Harz der Amyris Agallocha.*

कालनेत्र Adj. (f. आ) *schwarzäugig.*

कालनेमि m. N. pr. 1) eines von Kṛshṇa erschlagenen Asura. — 2) eines Rakshas. — 3) eines Brahmanen.

कालनेमिन् 1) Adj. *mit den Radfelgen des Todesgottes bewaffnet* Hariv. 2640. — 2) m. = कालनेमि 1).

*कालनेमिरिपु, *°नेमिहन्, *°नेमिहर und *°नेम्यरि m. Beinamen Kṛshṇa's.

कालपक्व Adj. *durch die Zeit —, von selbst reif geworden.*

*कालपत्री f. = तालीशपत्र Nigh. Pr.

कालपथ m. N. pr. eines Sohnes des Viçvâmitra.

कालपरिपाक m. *Wandel der Zeiten* Bâlar. 107,2.

*कालपर्णी 1) m. *Tabernaemontana coronaria.* — 2) f. ई *a) eine dunkle Ipomoea* Nigh. Pr. — *b)* Bein. der Nirṛti.

*कालपर्णिका f. = कालपर्णी 2) *a)* Nigh. Pr.

कालपर्यय m. *Verlauf der Zeit.* °यात् und कस्माच्चित् °यात् *nach V. einer bestimmten Z.* °ये *im Laufe der Z.* Hemâdri 1,701,16. व्यतीतः °ये so v. a. *der den rechten Zeitpunct hat verstreichen lassen* R. ed. Bomb. 4,31,8.

कालपर्याय m. dass. °येण *nach Verlauf einer bestimmten Z.* LA. 17,11.

कालपर्वत m. N. pr. eines *Berges.*

*कालपात्रिक m. *eine Art Bettler* (buddh.).

*कालपालक n. *eine best. Erdart* Râǵan. 13,143.

कालपाश m. *die Schlinge des Todesgottes* Kâd. II,74,7. °परीत Adj. *dem Tode verfallen* Karaka 5,11.

कालपाशिक m. *Henker.*

*कालपीलुक m. *eine Art Ebenholz.*

कालपुच्छ und °क m. 1) *ein best. in feuchter Erde lebendes Thier* Karaka 6,3,4. — 2) **eine Sperlingsart* Nigh. Pr.

कालपुरुष m. 1) *die personificirte Zeit.* — 2) *ein Scherge des Todesgottes* Kâd. II,74,2. 127,8.

*कालपुष्प n. = कलाय 1) *b).*

कालपूग m. *eine geraume Zeit.* °गस्य मरुतः *nach einer sehr langen Z.*

*कालपृष्ठ 1) m. *a) eine Antilopenart.* — *b) Reiher.* — 2) n. *a)* Karṇa's *Bogen.* — *b) Bogen.*

*कालपेशिका f. *Rubia Munjista* Nigh. Pr.

*कालपेशी f. *eine best. Pflanze* (श्यामा) Ratnam. 27.

कालप्रबोधिन् Adj. *zur rechten Zeit erweckend.* °नी विद्या *ein best. Zauberspruch.*

*कालप्रभात n. *Herbst.*

कालप्रभु m. *Herr der Zeiten*, Bez. *des Mondes* Kâd. II,142,3.

कालप्राप्त Adj. *was mit der Zeit kommt, was die Z. bringt* 186,26.

कालप्रिय N. pr. eines der Sonne geheiligten Ortes.

*कालप्रियकरी f. *eine best. Pflanze* Gal.

कालप्रियनाथ m. Name eines Liṅga in Uǵǵajinî.

कालबक m. N. eines Mannes; Pl. *sein Geschlecht* Âçv. Çr. 12,14,2 (nach dem Comm. zwei Namen). Auch Patron.

कालबकिन् m. Pl. *die Schule des* Kâlabaka.

*कालबीजक m. *eine Diospyros* Râǵan. 11,80.

कालभक्त m. Bein. Çiva's.

कालभाग m. *Zeittheil.*

*कालभाण्डिका f. *Rubia Munjista* Râǵan. 6,194.

*कालभृत् m. *die Sonne.*

कालभैरव m. *eine Form* Bhairava's.

कालभोगिन् m. *Coluber Naga* Daçak. 12,9.

कालमयूख m. Titel eines Abschnittes in Bhâskara's Werke.

*कालमल्लिका f. *ein Ocimum* Râǵan. 10,162.

कालमसी f. N. pr. eines Flusses.

कालमाधव m. Titel eines Gesetzbuchs. °कारिका f. Titel einer Kârikâ dazu.

कालमाधवीय n. Titel eines Werkes.

*कालमान m. = कालमाल.

कालमार्ताण्ड m. Titel eines Werkes.

कालमाल und °क m. *Ocimum sanctum* Karaka 3,8 (°माल gedr.). 7 (einmal °मालक).

कालमुख 1) Adj. *ein schwarzes Gesicht habend* Ind. St. 13,489. — 2) m. *a) eine Affenart.* — *b)* Pl. N. pr. eines fabelhaften Volkes. — 3) *f. आ N. pr.

*कालमुष्कक m. *Schrebera Swietenioides.*

*कालमूल m. *eine Plumbago* Râǵan. 6,47.

कालमेघ m. 1) *eine schwarze Wolke* Kâd. 129,19. — 2) N. pr. eines Elephanten.

*कालमेषिका f. 1) *Rubia Munjista.* — 2) wohl *Ipomoea atropurpurea.*

*कालमेषी f. 1) und 2) = कालमेषिका 1) und 2). — 3) *Vernonia anthelminthica.*

कालमेढ्र m. *eine best. Harnruhr* Karaka 2,4. °मेढ्रिन् Adj. *daran leidend* ebend.

*कालमोरिका f. *Vernonia anthelminthica* Gal.

कालम्ब्य m. Name eines Karavanserais.

*कालय्, °यति (कालोपदेशे). Vgl. 3. कल्.

कालयवन m. N. pr. 1) eines Fürsten der Javana. — 2) eines Dvîpa Daçak. 9,23.

कालयाप m. (Spr. 466) und °न n. (Spr. 1691. 6815) *das Verstreichenlassen der Zeit, Säumen, Zögern.*

कालयुक्त m. *das 52te Jahr im 60jährigen Jupitercyclus.*

कालयोग m. *Fügung der Zeit, — des Schicksals, Zeitumstände, — verhältnisse.*

कालयोगिन् Adj. als Beiw. Çiva's.

कालरात्रि und °त्री f. 1) *die Schreckensnacht am*

Ende der Welt. Häufig personificirt und mit Durgâ identificirt oder als eine ihrer Çakti betrachtet. °चण्डिका. — 2) *die Schreckensnacht eines Individuums, der bevorstehende Todestag* Paṅkad. — 3) **die 7te Nacht im 7ten Monat des 7 7ten Lebensjahres.* — 4) N. pr. einer zauberkundigen Brahmanin.

कालरुद्र m. = कालाग्निरुद्र 1).

कालरूपिन् Adj. als Beiw. Çiva's.

**कालल* Adj. von काल.

**काललवण* n. *eine Art Salz.*

काललोचन m. N. pr. eines Daitja.

काललोह (Daçak. 41,17) und **°लौह* n. *Eisen oder Stahl.*

कालव 1) m. Pl. N. pr. eines Volkes. कालद् v. l. — 2) **f.* आ *ein geistiges Getränk* Gal.

1. कालवदन n. Titel eines Çâstra.

2. कालवदन m. N. pr. eines Daitja.

कालवत्त् 1) Adj. *mit der Zeit in Verbindung stehend.* आशा °वती *eine Hoffnung auf die Zukunft.* — 2) f. °वती N. pr. einer Tochter Kâlagihva's.

कालवराटक m. N. pr. eines Mannes.

**कालवर्णी* f. *böses Geschick* Gal.

**कालवलन* n. fehlerhaft für कापवलन.

**कालवल्कार* m. *eine Art Waffe* Gal.

1.**कालवाल* Adj. *mit schwarzen Schweifhaaren* Çânt. 4,4. Chr. 54,20.

2.**कालवाल* und **°वालुक* n. *eine best. Erdart* Nigh. Pr. Vgl. कालपालक.

**कालवाहन* m. *Büffel* Nigh. Pr.

कालविद् Adj. *die Zeiten kennend* R. 4,32,18.

कालविद्या f. *die Kenntniss der Zeitrechnung, — des Kalenders.*

कालविद्वंस् m. *ein Kenner der Zeitrechnung, Kalendermacher.*

कालविधान n. Titel eines Werkes.

कालविधृति f. *Zeitunterschied, — verfluss* Bhâvapr. 2,65.

कालविध्वंसन m. *eine best. Mixtur.*

कालविपर्यय m. *Ungunst der Zeit* Jolly, Schuld. 314.

कालविभक्ति f. *Zeittheil, — abschnitt* M. 1,24.

कालविभाग m. 1) dass. MBh. 4,52,2. P. 3,3,137. — 2) *richtige Unterscheidung der Zeiten* Gal. Vgl. कालदेशविभाग.

**कालविरोधिन्* Adj. *nicht al tempo* (Gesang) Gal.

कालविवेक m. Titel eines Werkes.

कालविष n. wohl *das Gift des Coluber Naga* MBh. 3,141,14.

**कालवृत* m. = कालवृत्त 1).

कालवृतीय m. N. pr. eines Ṛshi. Vgl. कालकवृतीय.

कालवृद्धि f. *ein best. verbotener Zins* Gaut.

**कालवृत्त* 1) m. *Dolichos biflorus.* — 2) f. ई *Bignonia suaveolens.*

**कालवृत्तिका* f. = कालवृत्त 2) Nigh. Pr.

कालवेग m. N. pr. eines Schlangendämons.

कालवेय m. Pl. N. pr. einer Schule.

कालवेला f. *diejenigen Stunden am Tage, welche sich zu keiner heiligen Handlung eignen.*

कालवेषिन् Adj. *sich nach den Zeitumständen richtend* Lalit. 184,7. 18.

कालव्यतीत Adj. *wofür die richtige Zeit verpasst worden ist* Spr. 3657.

कालव्यापिन् Adj. *ewig dauernd.*

कालव्रत n. *eine best. Begehung.*

कालशक्ति f. *die Çakti der Alles zerstörenden Zeit* Ind. St. 14,140.

कालशम्बर m. N. pr. eines Dânava.

कालशाक n. 1) *Ocimum sanctum* Gaut. — 2) *Corchorus capsularis, Jute* Mat. med. 302.

**कालशालि* m. *eine schwarze Reisart* Râǵan. 16,13.

कालशिबि m. N. pr. eines Mannes.

**कालशेय* n. *Buttermilch.*

कालशैल m. N. pr. eines *Berges.*

कालसंरोध m. *langwieriges Verbleiben* (eines Gegenstandes bei Jmd).

कालसंहिता f. Titel eines astronom. Werkes.

कालसंकर्षा f. *ein neunjähriges, noch nicht menstruirendes Mädchen, welches bei der Durgâ-Feier diese Göttin vertritt.*

कालसंकर्षिन् Adj. *die Zeit verkürzend.* °णी विद्या *ein best. Zauberspruch.*

कालसंख्या f. *Zeitberechnung, — bestimmung* Paṅkat. 242,19.

कालसंग्रह m. *Termin* R. 4,31,8.

कालसमन्वित Adj. *verstorben* R. 2,65,16.

कालसमायुक्त Adj. dass. R. 6,93,23.

कालसर्प m. *Coluber Naga.*

कालसह Adj. in अ°.

कालसार 1) Adj. *einen schwarzen Augenstern habend* Naish. 6,19. — 2) m. *a) die schwarze Antilope* Naish. 6,19. — *b) eine Art Sandelholz* Bhâvapr. 1,184.

कालसाह्वय Adj. mit निरय *eine best. Hölle,* = कालसूत्र.

कालसिद्धान्त m. Titel eines Werkes.

कालसूकरिका f. ein Frauenname.

कालसूक्त n. *eine best. Hymne* Hemâdri 1,300,5.

कालसूत्र 1) n. *die Angelschnur des Todesgottes* MBh. 3,157,45. — 2) m. n. *eine best. Hölle* VP. 2,6,4. Kâraṇḍ. 18,12. 37,1. 66,16.

कालसूत्रक = कालसूत्र 2).

कालसूर्य m. *die Sonne beim Weltuntergange.*

कालसेन m. N. pr. eines Mannes Ind. St. 14,100.

कालस्कन्ध m. 1) *Diospyros embryopteris.* — 2) **Xanthochymus pictorius.* — 3) **Ficus glomerata.* — 4) **ein der Acacia Catechu verwandter Baum.* — 5) * = जीवक *(eine best. Pflanze).*

**कालस्कन्धिन्* m. *Ficus glomerata* Gal.

कालक्षरण n. *Zeitverlust.*

कालक्षत्तिपुर n. N. pr. einer *Stadt.*

कालक्षत्तिशैल n. N. pr. eines Tîrtha.

कालक्षत्तीशविलास m. Titel eines Werkes.

कालक्षत्तीश्वर n. N. pr. eines Tîrtha.

कालक्षार m. 1) *Zeitverlust.* — 2) *Zeitgewinn.*

कालक्षेमाद्रि m. Titel eines Gesetzbuchs.

कालांश m. *Zeittheil.*

कालाकाङ्क्षिन् Adj. *die Zeit ruhig erwartend.*

कालाकालचक्र n. *ein best. mystischer Kreis.*

**कालान्तरिक* m. *Anfänger, Schüler.*

कालागुरु m. (*n.) *eine schwarze Art Agallochum* Spr. 7733.

कालाग्नि m. *das Feuer der Alles zerstörenden Zeit, — des allgemeinen Todes.* Auch personificirt.

कालाग्निभैरव und °तन्त्र n. Titel eines Tantra.

कालाग्निरुद्र m. 1) Rudra *als das Feuer des allgemeinen Todes.* — 2) *eine best. Mixtur aus Eisen, Quecksilber u. s. w.* Mat. med. 53.

कालाग्निरुद्रतीर्थ n. N. pr. eines Tîrtha.

कालाग्निरुद्रोपनिषद् f. Titel verschiedener Upanishad.

कालाङ्ग Adj. *schwarz, dunkelfarbig* (Schwert).

**कालाजाजी* f. *eine Kümmelart* Râǵan. 6,61.

कालाजिन m. Pl. N. pr. eines Volkes.

कालाञ्जन n. *schwarze Salbe.*

**कालाञ्जनी* f. *eine best. Pflanze* Râǵan. 4,189.

कालाण्डज m. *der indische Kuckuck.*

कालातिक्रमण n. *das Verstreichen des richtigen Zeitpunctes für* (Gen.) Spr. 1697.

कालातिपात m. *Verzögerung* Kâd. II,9,4. Prasannar. 66,5.

कालातीत Adj. *verstrichen, zu spät kommend, nicht mehr zeitgemäss* MBh. 12,138,60. R. 4,28,16.

कालात्मक Adj. *von der Zeit —, vom Schicksal abhängig.*

कालात्यय m. *das Verstreichen einer bestimmten Zeit.*

कालात्ययापदिष्ट Adj. *verfallen, ungültig geworden* Comm. zu Nyâyam. 1,3,5. Nom. abstr. °त्व n.

zu 6. 18. 24.

कालात्ययोपदिष्ट fehlerhaft für कालात्ययापदिष्ट.

कालादर्श m. Titel eines Werkes.

*कालादिक m. *der Monat* Kaitra Râgan. 21,57.

कालाध्यक्ष m. *Leiter der Zeit* (die Sonne).

कालानयन n. *Zeitberechnung.*

कालानर m. N. pr. eines Sohnes des Sabhânara.

कालानल m. 1) = कालाग्नि. — 2) N. pr. = कालानर und auch eines andern Mannes.

कालानलरस m. *ein best. medic. Präparat* Mat. med. 279.

*कालानुनादिन् m. fehlerhaft für काला°.

कालानुपूर्व scheinbar Adj. Gjot. in der Vorrede zu Ârjabh. IX,9. Zu lesen ist °पूर्व्या Instr.

*कालानुसारक n. 1) *ein aus der Tabernaemontana coronaria gewonnenes Pulver.* — *b) eine Art Sandel.*

*कालानुसारि m. *Benzoeharz.*

कालानुसारिन् 1) Adj. *sich nach der Zeit richtend, von ihr abhängig* Nilak. zu MBh. 13,1,52. — 2) m. und f. °णी (Karaka 6,24) *Benzoeharz.*

कालानुसारिवा f. 1) *Benzoeharz.* — 2) *Villarsia cristata* Mat. med. 302.

कालानुसार्य 1) (*m.) f. आ und (*n.) *Benzoeharz.* — 2) *m. n. *ein best. wohlriechendes Holz.* — 3) *m. n. *Dalbergia Sissoo.* — 4) *n. = कालानुसारक 1).

*कालानुसार्यक n. *Benzoeharz.*

कालान्तक m. *die Zeit als Todesgott.*

कालान्तकयम und कालान्तयम m. *die alles zerstörende Zeit in der Gestalt von* Jama.

कालान्तर n. 1) *zeitlicher Zwischenraum, Verlauf einer bestimmten Zeit.* Instr. (41,27) und Abl. (Spr. 2997) *nach Verlauf einiger Zeit.* °तम *einen Aufschub vertragend.* — 2) *ein günstiger Augenblick* Spr. 6345.

कालान्ध Adj. *durch den bevorstehenden Tod geblendet* Karaka 5,11.

कालाप m. 1) N. pr. eines Lehrers. — 2) Pl. *die Schule des* Kalâpin. — 3) *die Haube der Brillenschlange. — 4) *ein* Rakshas. — 5) *Kenner oder *Anhänger der* Kalâpa-*Grammatik.* — कालापा: Çântiç. 1,27 fehlerhaft für क्वालापा:; vgl. Spr. 2000.

कालापक n. 1) *die Schule des* Kalâpin Cit. in der Kâç. zu P. 4,3,104. — 2) *die* Veda-*Recension dieser Schule.* — 3) Titel einer Grammatik. — 4) fehlerhaft für 1. कलापक 2) *a*).

कालापनयन n. *Zeitvertreib* Ind. St. 15,235.

कालापव्यय m. *Aufschub* Râgat. 8,127.

कालाम m. Bein. Ârâḍa's.

कालामुख m. Pl. Name einer Çiva'itischen Secte.

कालाम्रद्वीप N. pr. eines Dvîpa.

*कालाम्ल n. *sauer gewordenes Getränk, Essig* Nigh. Pr.

*कालायन 1) Adj. von काला. — 2) f. ई Bein. der Durgâ.

कालायनि m. N. pr. eines Lehrers.

कालायस 1) n. *Eisen.* — 2) Adj. *eisern.*

कालायसमय Adj. (f. ई) *eisern.*

*कालायसूपिक Adj. von कलायसूप.

कालाल Adj. *schwärzlich.*

कालावर Adj. *der Zeit nach später* Vop. 3,37.

कालावस्था f. Pl. *die verschiedenen Zeiten* Suçr. 1,113,14.

कालाव्यवाय m. *keine Pause* ṚV. Prât. 2,1.

कालाशोक m. N. pr. eines Fürsten.

*कालासुरुद्र m. Bein. Çiva's.

कालाहुति f. *eine Opferspende als Sühnung.*

1. कालिक m. 1) *Ardea jaculator. — 2) N. pr. *a*) eines Schlangendämons Lalit. 350,19. — *b*) eines Prinzen Pañkad. 7.

2. कालिक Adj. (*f. ई) 1) *die Zeit betreffend, mit der Z. in Verbindung stehend, auf d. Z. beruhend.* — 2) *zeitgemäss.* तात्कालिकम् v. l. für तत्का°. — 3) *lange dauernd. — 4) am Ende eines Comp. *was so lange wie — bestehen wird* oder *soll.* चन्द्रार्क° Führer, Bhn. 6. Vgl. कालीन.

कालिका s. u. कालक.

कालिकाक्रम m. Titel eines Werkes.

कालिकाख्य Adj. *nach der* Kâlikâ *benannt.* उपपुराण = कालिकापुराण.

कालिकागुरु m. Pl. *eine best. Klasse von Verfassern mystischer Gebete.*

कालिकाग्रन्थ m. Titel eines *Werkes.*

कालिकाचार्य m. N. pr. eines Mannes Ind. St. 15,281. °कथा f. Titel einer *Erzählung.*

कालिकातन्त्र n. Titel eines Tantra.

कालिकापुराण n. Titel eines Purâṇa (Upapurâṇa).

कालिकापूर्व n. = परमापूर्वज्ञानकमपूर्वम् (यद्येवात्यपूर्वाणि) Nj. K. 76. कलिका° v. l.

कालिकामुख m. N. pr. eines Rakshas.

कालिकारहस्य n. Titel eines Werkes.

कालिकार्य m. N. pr. eines Mannes.

कालिकाव्रत n. *eine best. Begehung.*

कालिकाश्रम m. N. pr. einer *Einsiedelei.*

कालिकास्तोत्र n. Titel eines Stotra.

कालिकाह्वय Adj. = कालिकाख्य.

कालिकेय Adj. *zur* Kâlikâ *in Beziehung stehend.*

कालिकोपनिषद् f. Titel einer Upanishad.

कालिङ्ग 1) Adj. *aus dem Lande der* Kaliṅga; m. *ein solcher Mann* 103,30. 105,9. — 2) m. n. *Wrightia antidysenterica* Mat. med. 192. Bhâvapr. 1,173. 206. 3,52. — 3) m. *a*) *ein Fürst der* Kaliṅga. — *b*) *das Land der* Kaliṅga. — *c*) Pl. N. pr. eines Volkes, = कलिङ्ग. — *d*) *Elephant. — *e*) *Schlange. — *f*) *Beninkasa cerifera. — *g*) *eine best. giftige Pflanze. — *h*) *eine Art Eisen.* — 4) f. ई *a*) *eine Fürstin der* Kaliṅga. — *b*) *eine Gurkenart. — *c*) N. pr. eines Flusses. कालिन्दी die richtige Lesart. — 5) n. *Wassermelone.*

कालिङ्गक 1) Adj. = कालिङ्ग 1) 103,20. — 2) m. *a*) *ein Fürst der* Kaliṅga. — *b*) *Wrightia antidysenterica* Bhâvapr. 3,114. — 3) *f. °ङ्गिका *Ipomoea Turpethum.*

कालिङ्गर 1) m. N. pr. eines Berges und einer Oertlichkeit. — 2) *f. ई Bein. der Gaurî Gal.

*कालितरा f. = काल्यतिशेते कालम्.

कालिदास m. 1) N. pr. verschiedener Dichter. — 2) Bez. *der Zahl drei.*

*कालिदासक m. = कालिदास 1).

कालिदेव m. N. pr. eines Mannes B. A. J. 9,270.

कालिन् 1) m. N. pr. eines Sohnes des Kâidjoparikara Hariv. 1,32,94. — 2) *f. °नी *das 6te Mondhaus.*

कालिन्द 1) n. *Wassermelone.* — 2) f. ई *a*) *eine Art Gefäss. — *b*) *eine roth blühende* Trivṛt. — *c*) N. pr. α) einer Tochter des Sonnengottes und Gattin Kṛshṇa's. — β) der Mutter Sagara's. — γ) Patron. der Jamunâ Hariv. 9512. Spr. 7809. Wird auch mit *c*) α) identificirt. — 3) Adj. *von der Jamunâ kommend.*

कालिन्दक 1) n. *Wassermelone.* — 2) *f. °न्दिका = कलिन्दिका Gal.

*कालिन्दीकर्षण m. Bein. Balarâma's.

*कालिन्दीपति m. Bein. Kṛshṇa's Gal.

*कालिन्दीभेदन m. Bein. Balarâma's.

कालिन्दीमाहात्म्य n. Titel eines Werkes.

*कालिन्दीसू Bein. 1) m. des Sonnengottes. — 2) f. einer Gattin des Sonnengottes.

*कालिन्दीसोदर m. Bein. Jama's.

कालिमन् m. *Schwärze.*

*कालिंमन्या Adj. f. *für* Kâli *geltend* oder *sich für* K. *haltend.*

कालिय m. N. pr. eines Schlangendämons. *°दमन m. Bein. Kṛshṇa's oder Vishṇu's.

*कालियक n. *ein best. wohlriechendes Holz.*

*कालिल Adj. von काल.

*कालिव्य Adj. von कलिव gaṇa प्रगद्यादि in der Kâç. कावित्य v. l.

काली Adv. mit करु *schwarz machen* Kâd. 135, 7. Harshaṅ. 138,14. 141,13.

*कालीक m. *Ardea jaculator.*

कालीकुलसर्वस्व n. Titel eines Werkes.

कालीक्रम m. = कालिकाक्रम.

*कालीची f. Jama's *Gerichtshof.*

कालीतन्त्र n. Titel eines Werkes.

*कालीतनय m. *Büffel.*

कालीतन्त्र n. Titel eines Tantra.

°कालीन Adj. *mit der und der Zeit in Verbindung stehend.* चन्द्रार्कसम° *was so lange wie Mond und Sonne bestehen wird* oder *soll* Fünfer, Bṛh. 14. Vgl. कालिक 4).

कालीपुराण n. Titel eines Purâṇa (Upapurâṇa).

कालीमनु m. Pl. Bez. *bestimmter mystischer Gebete.*

कालीमाहात्म्य n. = देवीमाहात्म्य.

कालीमुख m. Pl. N. pr. einer Secte.

कालीय 1) m. = कालिय. *°दमन und *°मर्दन m. Bein. Krshṇa's oder Vishṇu's Gal. — 2) n. *schwarzes Sandelholz.*

कालीयक 1) m. N. pr. eines Schlangendämons. — 2) n. *ein best. wohlriechendes schwarzes Holz (schwarzes Sandelholz oder — Agallochum).* — 3) *m. n. *Curcuma xanthorrhiza.*

कालीयतन्त्र n. *ein best.* Jantra.

कालीरहस्य n. Titel eines Werkes.

कालीविद्या स्वच्छन्दसंग्रह: desgl.

कालीविलासतन्त्र n. desgl.

कालीविलासिन् m. *Gatte der* Kâlî, *eine Form* Çiva's Daçak. 4,9.

कालीश m. desgl.

कालीशंकरी f. Titel eines Werkes.

कालीसमस्तमन्त्र m. *ein best.* Mantra.

कालीसहस्रनामन्, कालीसारतन्त्र und कालीहृदय n. Titel von Werken.

कालुष्य n. *Unreinheit, Trübe* (eig. und übertr.).

*कालूतर und *°क Adj. von कलूतर.

*कालेज Adj. *zur bestimmten Zeit geboren, — entstanden.*

1. कालेय 1) m. Pl. N. pr. einer Schule. — 2) n. Name verschiedener Sâman Âsn. Br.

2. कालेय n. 1) *Leber. — 2) *ein best. wohlriechendes Holz.* — 3) *Saffran.*

3. कालेय m. N. pr. 1) Pl. eines Geschlechts der Daitja. Auch °यो गण:. — 2) *eines Schlangendämons, = कालिय.

कालेयक 1) (*n.) *ein best. wohlriechendes Holz.* — 2) *m. *Curcuma xanthorrhiza.* — 3) *ein best. Eingeweide.* — 4) *eine best. der Gelbsuch. verwandte Krankheit.* — 5) m. *Hund* Harshaṅ. 133,24 (sonst hier कौलेयक).

कालेयकुतूकुलप्रकरण n. Titel eines Werkes Bühler, Rep. No. 116.

*कालेयवैरिन् m. *ein Gott* Gal.

कालेश्वर 1) n. Name eines Liṅga. — 2) f. ई *Herrin der Zeit.*

कालेश्वरमाहात्म्य n. Titel eines Werkes.

कालेक्रिका f. N. pr. einer der Mütter im Gefolge Skanda's.

कालोत्तर n. Titel eines Werkes Hemâdri 1,251, 3. °शैवशास्त्र n. dass. 384,7.

कालोदक n. N. pr. 1) eines Tîrtha. — 2) eines Meeres.

कालोदय m. *der Eintritt eines best. Zeitpunctes* MBh. 3,183,38.

कालोदायिन् m. N. pr. eines Schülers des Çâkjamuni.

*कालोल m. *Krähe* Nigh. Pr. Vgl. महालोल.

*काल्प und *°क m. *Curcuma Zerumbet.* — Vgl. u. काल्य 3).

काल्पनिक Adj. *was nur in der Einbildung existirt, erdacht, auf einer Fiction beruhend.* Nom. abstr. °ल n. Çaṅk. zu Bâdar. 2,3,53.

*काल्पसूत्र m. *ein Kenner der* Kalpasûtra.

काल्य 1) *Adj. (f. आ) *a) der Zeit entsprechend, sich in einer best. Periode befindend.* काल्या प्रज्ञने *belegbar* (Kuh). f. काल्या *eine belegbare Kuh.* — *b) angenehm, erfreulich.* — 2) *m. N. pr. eines Mannes. — 3) n. *Tagesanbruch.* Loc. und Acc. *mit Tagesanbruch* (auch neben प्रभाते). R. 1,72,21 liest die ed. Bomb. काल्यम्, was der Comm. mit गोदानम् verbindet und durch प्रात:कालकर्तव्यम् erklärt.

*काल्यक m. = कात्पक.

*काल्याणक n. Nom. abstr. von कल्याण.

*काल्याणिनेय m. Metron. von कल्याणी.

*काल्यायन m. Patron. von काल्य.

काल्युपनिषद् f. Titel einer Upanishad.

काल्वालीं Adv. mit करु wohl *kahl machen* Çat. Br. 2,2,4,3. Im Comm. ist मद्न्येव zu lesen.

काव n. Name eines Sâman.

*कावचिक n. *eine Anzahl gepanzerter Männer.*

*कावट n. *ein Bezirk von 100* Grâma.

*कावटिका f. *ein Bezirk von 200* Grâma.

कावन्ध Adj. (f. ई) *rumpfartig* Çiç. 19,51.

*कावरुक fehlerhaft für काकरुक.

कावष n. Name verschiedener Sâman.

कावषेय und कौवषेय m. Patron. des Tura. Auch Pl. °गोता f.

*कावार 1) n. *eine Vallisneria.* — 2) f. ई *Regenschirm.*

काविराज् f. *ein best. Metrum.*

*काविल्य Adj. von कविल. v. l. कालिव्य.

*कावृक m. 1) *Hahn.* — 2) *Anas Casarca.* — 3) *Loxia philippensis.*

कावेर 1) *n. *Saffran.* — 2) f. ई *a) *Gelbwurz. — b) *Hure. — c)* N. pr. eines Flusses. Nach der Legende eine Tochter Juvanâçva's und Gattin Gâhnu's. Vgl. VP.² 2,148, N.

कावेरक 1) m. Patron. des Raǵatanâbhi. — 2) f. °रिका = कावेर 2) *c).*

*कावेरणि gaṇa गर्गादि in der Kâç. Davon *Adj. °णीय ebend.

1. काव्य (कावित्र) 1) Adj. *die Eigenschaften eines Weisen habend, von einem W. stammend.* — 2) m. Patron. des Uçanas. Als Stern *der Planet Venus.*

2. कौव्य (कौवित्र) 1) Adj. = काव्य 1). — 2) n. *Weisheit, Sehergabe, höhere Erkenntniss, — Kraft und Kunst.* Auch Pl.

3. काव्य 1) Adj. (f. आ) *zu Uçanas in Beziehung stehend, von ihm herrührend* MBh. 2,62,4. — 2) m. *a)* Pl. *eine Klasse von Manen.* — *b) das* (personificirte) *poetische Kunstwerk* MBh. 2,11,36. — 3) *f. आ *a) Verstand.* — *b)* N. pr. einer Unholdin. — 4) n. *a) Gedicht, poetisches Kunstwerk.* — *b) eine Art einactiger Schauspiele.* — *c) eine Art kleinerer Dichtwerke, in denen neben dem Sanskrit auch andere Volksdialecte erscheinen.* — *d) der vorangehende Tetrastich im Metrum* Shaṭpada. — *e) *Heil, Wohlfahrt.*

काव्यकर्तर् m. *Dichter.*

काव्यकल्पलता f. Titel eines Werkes Bühler, Rep. No. 708. °वृत्ति f. und °वृत्तिपरिमल m. Titel von *Commentaren* dazu.

काव्यकामधेनु f. Titel eines Commentars zum Kavikalpadruma.

काव्यगोष्ठी f. *eine Unterhaltung über Poesie* Kâd. 99,8.

काव्यचन्द्रिका f. Titel zweier Werke.

*काव्यचौर m. *der die Gedichte Anderer bestiehlt.*

काव्यजीवन n. Titel eines Werkes.

काव्यता f. und काव्यत्व n. Nom. abstr. zu 3. काव्य 4) *a).*

काव्यदेवी f. N. pr. einer *Fürstin.* °देवीश्वर m. Name einer von ihr errichteten Statue des Çiva.

काव्यनिर्णय m. Titel eines Werkes Hall in der Einl. zu Daçar. 4.

काव्यप्रकाश m. Titel eines Werkes. °टीका f.,

°दीपिका f., °निदर्शन n. (Bühler, Rep. No. 246), °प्रदीप m., °मञ्जरी f., °संकेत m. (Rep. No. 247) und °प्रकाशादर्श m. Titel von Commentaren dazu.

काव्यप्रकाशीय Adj. *zum* Kâvjaprakâça *gehörig.* °कारिकावली f. Titel eines Werkes.

काव्यप्रदीप m. Titel eines Commentars zum Kâvjaprakâça.

काव्यमीमांसक m. *Poetiker, Rhetoriker.*

काव्यमीमांसा f. 1) *Theorie der Dichtkunst, Poetik.* — 2) Titel eines Werkes.

काव्यरस m. *der Wohlgeschmack der Poesie* 169,30.

काव्यरसिक Adj. *Geschmack für Poesie habend;* m. *Poetiker.*

काव्यरामायण n. Titel eines *Kunstgedichtes.*

काव्यलिङ्ग n. *eine best. Redefigur, in welcher neben einer Behauptung auch die Begründung derselben implicite oder explicite ausgesprochen wird,* Kâvjapr. 10,28.

काव्यविलास m. Titel eines Werkes.

काव्यशास्त्र n. 1) am Anf. eines Comp. *Gedicht und (oder) Lehrbuch* Spr. 1711. — 2) *Poetik,* Titel eines Werkes.

काव्यसंहार m. *der Segensspruch am Ende eines Schauspiels.*

काव्यसंजीवनी f. und काव्यसारसंग्रह m. Titel von Werken.

काव्यसुधा f. Titel eines Commentars.

काव्यादर्श m. Titel einer *Poetik.* °मार्जन n. Titel eines Commentars dazu.

काव्यामृत m. Titel eines Werkes.

*काव्यायन m. Patron. von काव्य.

काव्यालंकार m. 1) *der Schmuck eines Kunstgedichtes* Verz. d. Oxf. H. 87,*a*,3. — 2) Titel einer *Poetik* des Vâmana und des Rudraṭa (?Bühler, Rep. No. 248). °सूत्र n. Pl. *die Sûtra des* Vâmana, °वृत्ति f. der *Commentar* desselben dazu. °धेनु f. Titel eines Commentars des Gopendra zur Kâvjâlaṁkâravṛtti.

काव्यालोक m. Titel einer *Poetik* Kumârasv. zu Pratâpar. 63,19.

काव्याष्टक n. Titel eines Werkes.

काव्योदय m. desgl.

काश्, काशते (episch auch Act.) und *काश्यते 1) *sichtbar sein, erscheinen.* — 2) *glänzen, leuchten, einen lieblichen Anblick gewähren.* काशित *glänzend, leuchtend.* — Intens. चाकशीति, चाकश्यते 1) *hell leuchten.* — 2) *hell sehen, überblicken.* — Mit अति in अतीकाश. — Mit अनु in अनूकाश fg. — Mit अभि Intens. 1) *beleuchten, bestrahlen.* — 2) *beschauen, erschauen.* — Mit अव *sichtbar sein, zu Tage liegen.* — Caus. अवकाशयति *hinblicken lassen, — heissen.* — Intens. Partic. अवचाकशत् 1) *strahlend.* — 2) *erblickend.* — Mit आ *erschauen, erkennen.* — Mit उद् *aufleuchten, erglänzen.* — Mit नि in निकाश und नीकाश. — Mit संनि Caus. Act. *enthüllen, offenbaren.* — Mit निस् in दृत्तनिष्काशित Adj. *die Zähne zeigend.* — Caus. निष्काशयति *hinausweisen, fortjagen* ist vielleicht eben so berechtigt wie निष्कासयति von कस् Caus. mit निस्. — Mit प्र 1) *sichtbar werden, sich zeigen, zum Vorschein kommen, erscheinen, klar —, offenbar werden.* — 2) *erglänzen, glänzen, leuchten.* — Caus. Act. (selten Med.) 1) *sichtbar machen, erscheinen lassen, zeigen, an den Tag legen, enthüllen, bekanntmachen, mittheilen, verkünden, offenbaren, erklären für* (Acc.). — 2) *erleuchten, erhellen.* — Intens. *bestrahlen und überblicken.* — Mit अभिप्र *sichtbar werden, sich zeigen.* — Mit संप्र 1) *sichtbar werden, sich zeigen, erscheinen.* — 2) *glänzen, leuchten.* — Caus. *erhellen, enthüllen, offenbaren.* — Mit प्रति in प्रतीकाश. — Intens. *erblicken.* — Mit वि *erscheinen.* — Caus. 1) *an den Tag legen, verbreiten.* — 2) *erhellen, erleuchten.* — Intens. Partic. विचाकशत् 1) *strahlend.* — 2) *aus —, erschauend, wahrnehmend.* — Mit अनुवि Intens. *hindurchschauen.* — Mit प्रवि Caus. *offenbaren.* — Mit सम् *erscheinen.* — Caus. *erblicken.* — Mit प्रतिसम् in प्रतिसंकाश.

काश 1) m. *Sichtbarkeit* in स°. — 2) m. (*f. आ und ई und *n.) *Saccharum spontaneum,* ein *glänzend weisses* Gras Taitt. Âr. 6,9,1. Auch personificirt. Am Ende eines adj. Comp. f. आ. — 3) m. N. pr. eines Fürsten Hariv. 1,32,20.

काशक m. = काश 2) 3).

काशकृत्स्न 1) m. N. pr. eines Lehrers. Pl. *sein Geschlecht.* — 2) *Adj. *a*) (f. ई) *von* Kâçakṛtsna *herrührend, von ihm gelehrt.* — *b*) (f. आ) *die von* Kâçakṛtsna *gelehrte Philosophie studirend.*

*काशकृत्स्नक Adj. von काशकृत्स्न 1).

काशकृत्स्नि m. Patron. von काशकृत्स्न 1).

*काशज्ञ Adj. P. 6,2,82.

*काशपरी f. N. pr. davon *Adj. °परेय.

काशपेयण m. Pl. N. pr. eines Volkes.

*काशफरी f. N. pr. davon *Adj. °फरेय.

काशमय Adj. *aus Saccharum spontaneum bestehend.*

काशय m. N. pr. 1) eines Sohnes des Kâça oder Kâçi. — 2) *des Landes der Kâçi.

*काशायिन् m. Pl. *die Schule des* Kaçâja Kâç. zu zu P. 4,3,106. काषायिन् v. l.

*काशाल्मलि f. *eine Varietät der Baumwollenstaude.*

काशि 1) m. *a*) *die geschlossene Hand* oder *Faust, Handvoll, manipulus.* — *b*) **die Sonne.* — *c*) N. pr. α) Pl. eines Volkes. — β) eines Fürsten. Pl. *sein Geschlecht.* — 2) f. *a*) काशि und काशी *die Stadt Benares* Spr. 7830. — *b*) काशी N. pr. einer Gattin Vasudeva's und Bhîmasena's (VP.^{2} 4,159).

काशिक 1) Adj. (f. आ und *ई) *aus* Kâçi *kommend* Lalit. 278,10.14. 294,12.13. — 2) m. N. pr. eines Fürsten Hariv. 1,32,20. काशक्त v. l. — 3) f. आ *a*) *die Stadt Benares.* — *b*) Titel zweier Commentare. Auch °वृत्ति f. °वृत्तिन्यास m. Bühler, Rep. No. 284. fgg.

काशिकन्या f. *ein Mädchen vom Volke der* Kâçi MBh. 5,178,6.17. 180,17.

काशिकवस्त्र (Kâraṇḍ. 39,5. 72,5. 78,23. 86,17) und *काशिकमूल्म n. *feiner Baumwollenstoff aus Benares.*

काशिकागीत n. Titel einer Abhandlung über Musik.

काशिकातिलक n. Titel eines Gedichtes.

*काशिकाप्रिय m. Bein. Divodâsa's.

*काशिकोसलीय Adj. *von den* Kâçi *und* Kosala *kommend* u. s. w.

काशिखण्ड = काशीखण्ड.

काशिन् 1) Adj. am Ende eines Comp. *scheinend, erscheinend als, den Schein habend von.* — 2) m. N. pr. eines Mannes.

काशिनगर n. *die Stadt Benares* MBh. 5,176,12.

काशिनाथ m. N. pr. eines Mannes.

काशिप und काशिपति m. *Gebieter über die* Kâçi.

काशिपुरी f. = काशिनगर.

काशिमनुज m. *ein Mann aus dem Volke der* Kâçi.

काशिराज m. *ein Fürst der* Kâçi, Bez. verschiedener Personen.

काशिराजन् m. dass. MBh. 5,176,18.

काशिराम m. N. pr. eines Scholiasten.

*काशिल Adj. von काश.

काशिविलास m. = काशीविलास.

काशिशु Adj. *glänzend, strahlend.*

काशी s. u. काश 2) und काशि 2).

काशीखण्ड m. Titel eines *über Benares handelnden Abschnittes* im Skandapurâṇa. °दीपिका f. Titel eines Commentars dazu VP.^{2} 2,229.

काशीत n. Name eines Sâman.

काशीनाथ 1) m. *Gebieter von Benares: a*) *Bein. Çiva's. — *b*) Bez. verschiedener Personen. Auch °तर्कपञ्चानन und °भट्ट. — 2) f. ई *das Werk des* (Med.) Kâçînâtha.

काशीपति m. 1) *Gebieter von Benares* R. 1,12, 22. Richtiger काशिपति ed. Bomb. 1,13,23. — 2) N. pr. eines dramatischen Dichters Hall in der Einl. zu Daçak. 30.

काशीप्रकाश und काशीप्रघट्टक m. Titel von Werken.

काशीमाहात्म्य n. 1) *die Majestät von Benares.* — 2) Titel einer Schrift Bühler, Rep. No. 117.

काशीमोक्ष m. Titel eines Werkes.

काशीय 1) *Adj. von काश und काशि. — 2) m. N. pr. eines Fürsten.

काशीराज m. *König von Benares* MBh. 4,2351. Richtiger काशिराज ed. Bomb. 4,72,16.

काशीराम m. = काशिराम.

काशीविलास m. Titel eines Werkes.

*काशीश m. Bein. 1) Çiva's. — 2) Divodâsa's.

काशीसेतु m. Titel eines Werkes.

काशीस्तोत्र n. Titel eines *Lobgedichtes auf Benares.*

*काश्रू f. = विकलधातु und शक्ति. Vgl. कासू.

*काश्रूकार m. *Betelnussbaum.*

काशेय 4) m. *a) ein Fürst der* Kâçi. — *b)* Pl. N. pr. einer Dynastie VP.² 4,184. — 2) f. ई *eine Prinzessin der* Kâçi.

काश्मरी f. und काश्मर्य m. *Gmelina arborea.*

काश्मीर 1) Adj. (f. ई) *zu den* Kaçmira *in Beziehung stehend, aus dem Lande der* K. *kommend* u. s. w. — 2) m. *a) ein Fürst der* Kaçmira. — *b)* Pl. N. pr. eines Volkes, = काश्मीर. — *c) das Land der* Kaçmira. — 3) *f. आ *Weinstock mit röthlichen Trauben.* — 4) f. ई *a) Gmelina arborea. b) *Ficus elastica.* — 5) n. *a) Safran.* — *b) *die Wurzel von Costus speciosus.* — *c) *= टङ्क.

काश्मीरक 1) Adj. *zu den* Kaçmira *gehörig* u. s. w. — 2) m. *a) ein Fürst der* Kaçmira. — *b)* Pl. = काश्मीर 2) *b).* — 3) f. °रिका f. *eine Prinzessin der* Kaçmira.

काश्मीरज 1) n. *a) Safran* Râǵan. 12,40. — *b) *Costus speciosus* und *die Wurzel desselben.* — 2) *f. आ *Birke* oder *Aconitum ferox.*

*काश्मीरजन्मन् n. *Safran.*

*काश्मीरजीरका f. *eine Art Kümmel* Râǵan. 6,62.

काश्मीरदेश m. *das Land der* Kaçmira Ind. St. 15,337.

काश्मीरपुर n. *die Stadt der* Kaçmira.

काश्मीरमण्डल n. *das Reich der* Kaçmira.

काश्मीरलिङ्ग n. Name eines Liñga Ind. St. 15, 362.

*काश्मीरवृत्त m. *ein best. Baum mit öligem Samen* Râǵan. in Nigh. Pr.

*काश्मीरसंभव n. *Safran* Gal.

काश्मीरिक Adj. = काश्मीरक 1).

*काश्मीर्य Adj. von कश्मीर.

1. काश्य 1) m. *ein Fürst der* Kâçi, Bez. verschiedener Personen. — 2) f. आ *eine Fürstin der* K.

2.*काश्य n. *ein berauschendes Getränk.*

काश्यक m. = 1. काश्य 1).

काश्यप 1) Adj. (f. ई) Kaçjapa *gehörig, mit ihm in Verbindung stehend* u. s. w. — 2) m. *a)* Patron. von Kaçjapa, das so vielen Personen zukommt, dass man auch demjenigen, dessen Geschlechtsnamen man nicht kennt, damit bezeichnet. Auch Pl. — *b) die Sonne* VP. 3,12,41. — *c)* *Bez. Vishṇu's Gal. — *d) *eine Hirschart.* — *e) *Fisch.* — 3) f. ई *a)* Patron. von Kaçjapa. — *b) die Erde* Harshak. 66,23. *Land.* — 4) n. Name verschiedener Sâman Ârsh. Br.

काश्यपक Adj. (f. °पिका) *von* Kaçjapa *herrührend.*

काश्यपद्वीप m. N. pr. eines Dvîpa MBh. 6,6,55.

काश्यपनन्दन m. Pl. *Kinder des* Kâçjapa, Beiw. der Götter.

काश्यपपरिवर्त m. Titel eines Abschnittes im Ratnakûṭa.

काश्यपस्मृति f. Titel eines Werkes.

*काश्यपायन m. Patron. von काश्यप.

काश्यपि m. Patron. von काश्यप. Auch Pl. Insbes. Bez. 1) Târkshja's. — 2) *Garuḍa's. — 3) *Aruṇa's.

*काश्यपिन् m. Pl. *die Schule des* Kâçjapa.

काश्यपीबालाक्यामाठरीपुत्र m. N. pr. eines Lehrers.

काश्यपीभुज् m. *Fürst, König.*

काश्यपीय m. Pl. *die Schule des* Kâçjapa (buddh.).

काश्यपेय m. Patron. 1) der zwölf Âditja. — 2) *des Sonnengottes. — 3) *Garuḍa's.

*काश्यायन m. Patron. von काश्य.

*काश्मरी f. = काश्मरी.

काष m. in कपोल°.

काषाय 1) Adj. *braunroth gefärbt.* — 2) f. ई *a) eine Art Biene* oder *Wespe.* — *b) *eine Art wilder Dattel* Gal. — 3) n. *ein braunrothes Gewand.*

काषायग्रहण n. N. pr. eines Kaitja Lalit. 278,17.

काषायण m. N. pr. eines Lehrers.

काषायवसन 1) Adj. (f. आ) *ein rothbraunes Gewand tragend.* — 2) *f. आ *Wittwe.*

काषायवासस् Adj. = काषायवसन 1).

काषायवासिक m. *ein best. giftiges Insect.*

1.*काषायिन् m. Pl. *die Schule des* Kashâja.

काशायिन् v. l.

2. काषायिन् m. *ein buddhistischer Mönch (ein rothbraunes Gewand tragend)* Karaka 5,5. Vishnus. 63, 36 (= वृषालिङ्गधारिन् Comm.).

काषिन् Adj. in पत्काषिन्.

काषेय m. Pl. N. pr. einer Dynastie VP.² 4,184.

काष्टायन m. Patron. von कष्ट.

1. काष्ठ m. N. pr. eines Wesens im Gefolge Kubera's.

2. काष्ठ 1) n. *a) Holzstück, — scheit.* — *b) Längenmaass.* — *c) ein best. Hohlmaass.* — 2) *काष्ठम् Adv. und काष्ठ am Anf. eines Comp. als Ausdruck des *Lobes.*

काष्ठक 1) *Adj. zu काष्ठकीय. — 2) *m. *eine Art Weizen* Gal. — 3) f. काष्ठिका *a) Holzstückchen.* — *b) *wilder Pisang* Râǵan. 11,40. — 4) *n. *Agallochum* Râǵan. 12,90.

*काष्ठकदली f. *wilder Pisang* Râǵan. 11,40.

*काष्ठकीट m. *ein best. in Holz lebendes Insect.*

*काष्ठकीय n. (Kâç.) und *°या f. von 2. काष्ठा.

काष्ठकुट् m. *Picus bengalensis.*

*काष्ठकुद्दाल m. *Haue von Holz.*

काष्ठकूट m. = काष्ठकुट्.

काष्ठखण्ड und °क m. n. *Holzstück.*

काष्ठगर्भ Adj. *inwendig holzig* Bhâvapr. 3,86.

काष्ठघटन n. *Zimmerarbeit* Ind. St. 15,433.

काष्ठचिता f. *Scheiterhaufen* Paṅkad.

*काष्ठजम्बू f. *Premna herbacea* Râǵan. 11,32.

*काष्ठतक्ष् (Nom. °तट्) und *°तक्क m. *Zimmermann.*

*काष्ठतन्तु m. *eine sich in Holz verpuppende Raupe.*

*काष्ठदारु n. *Pinus Deodora* Râǵan. 12,29.

*काष्ठद्रु m. *Butea frondosa* Râǵan. 10,37.

*काष्ठधात्रीफल n. *die Frucht der Emblica officinalis* Râǵan. 11,163.

काष्ठपट्ट m. *Holzbrett* Bhâvapr. 1,65,17.

काष्ठपत्रोपजीविन् m. *Einer, der sich durch Bearbeitung von Holz und Blättern ernährt.*

*काष्ठपाटला f. *eine weisse Bignonia* Râǵan. 10,51.

काष्ठपुष्प n. Pl. Bez. *einer best. Gattung von Blumen* Kâraṇḍ. 8,4. 79,2 (fehlerhaft °पुण्यानि).

काष्ठप्रदान n. *das Anrichten eines Scheiterhaufens.*

काष्ठभक्षण n. *das Verspeisen von Holzscheiten,* scherzhaft so v. a. काष्ठाधिरोहण Paṅkad.

काष्ठभार m. *eine Tracht Holz, Holzlast.*

काष्ठभारिक m. *Holzträger.*

काष्ठभिद् Adj. *Holz spaltend.*

काष्ठभूत 1) Adj. *zu einem Holzstück geworden, unbeweglich wie ein H.* R. 1,65,3. — 2) m. *ein best. Krankheitsdämon* Hariv. 9389.

काष्ठभृत् Adj. *zum Ziele führend.*

*काष्ठभेद् m. *das Spalten von Holz.*

*काष्ठमठी f. *Scheiterhaufen.*

काष्ठमय Adj. (f. ई) *aus einem Holzstück gemacht, hölzern.*

*काष्ठमल्ल m. *Todtenbahre.*

*काष्ठरजनी f. = दारुहरिद्रा Nigh. Pr.

काष्ठरज्जु f. *ein Strick zum Zusammbinden von Holzscheiten.*

*काष्ठलेखक m. *ein best. in Holz lebendes Insect.*

काष्ठलोष्टमय Adj. *aus Holz oder Lehm gemacht.*

*काष्ठलोहिन् m. *eine mit Eisen beschlagene Keule von Holz.*

काष्ठवल्लिका und *°वल्ली (Gal.) f. *eine best. Pflanze.*

काष्ठवाट m. *eine Einzäunung von Holz.*

*काष्ठवास्तुक n. *eine Art Spinat* Nigh. Pr.

काष्ठविवर n. *Baumhöhle.*

*काष्ठशक् Adj. Mahâbh.

*काष्ठसारिवा f. *Ichnocarpus frutescens* Râǵan. 12,125. Madanav. 10,97.

काष्ठस्तम्भ m. *Balken* 148,5.

काष्ठा f. 1) *Rennbahn;* auch *die himmlischen Bahnen, in welchen Wind und Wolken laufen.* — 2) *Ziel, meta, Grenze, Grenzpunkt* Bhâg. P. 1,1,28. परा oder परम° (Daçak. 34,16) = 3). — 3) *der äusserste Grenzpunkt, Gipfel* (in übertr. Bed.) Kumâras. 3,35. 5,28. Daçak. 92,7. — 4) *Weltgegend.* काष्ठाः neben दिशः MBh. 13,16,15. — 5) *ein best. Zeitmaass* 102,3. — 6) *ein Sechzehntel der Mondscheibe* Bhâg. P. 1,12,31. — 7) *Form, Erscheinungsform* Bhâg. P. 3,28,12. 7,4,22. — 8) **die Sonne.* — 9) **Wasser* Nir. 2,15. — 10) **Curcuma xanthorrhiza.* — 11) N. pr. *a)* einer Tochter Daksha's. — *b)* einer Stadt.

*काष्ठागार m. n. *ein hölzernes Haus.*

*काष्ठागुरु m. *Agallochum* Râǵan. 12,90.

काष्ठाधिरोहण n. *das Besteigen des Scheiterhaufens* Pârask.

*काष्ठाम्बुवाहिनी f. *ein hölzernes Geräth zum Ausschöpfen des Wassers.*

काष्ठालुक n. *eine best. Wurzel* Harshaḱ. 198,1.

काष्ठिक m. *Holzträger* Kâd. II,108,13.

काष्ठी Adv. mit भू *zu einem Holzstück —, unbeweglich werden* Bhâvapr. 4,108.

*काष्ठीरस m. *Musa sapientum* Râǵan. 11,37.

*काष्ठील 1) m. *Calotropis gigantea* Râǵan. 10,31. — 2) f. आ *Musa sapientum.*

काष्ठेक्षु m. *weisses Zuckerrohr* Râǵan. 14,78.

1. कास्, कासते (metrisch auch Act.) *husten.* — कासां चक्रे Bhaṭṭ. 5,105 fehlerhaft für काशां चक्रे. — Mit उद् *aushusten, sich ausräuspern* Karaka 6,20.

2. कास् f. *Husten.*

1.*कास von कस् P. 3,1,140.

2. कास m. und कासा f. (AV.) *Husten.*

3.*कास m. *Moringa pterygosperma.* — Auch fehlerhaft für काश.

कासक m. Pl. N. pr. einer Dynastie VP.[2] 4,184.

*कासकन्द m. *eine best. Knolle* Râǵan. 7,73.

कासक्तिक Adj. *einen Turban aufhabend* Gobh. 1,2,25. Nach Andern = बद्धपरिकरः कञ्चुकी.

कासघ्न 1) Adj. *den Husten vertreibend.* — 2) *f. ई *Solanum Jacquini.*

*कासञ्जित् f. *Clerodendrum Siphonanthus* Râǵan. 6,152.

*कासनाशिनी f. *eine Art Galläpfel* Ratnam. 45.

कासमर्द् m. 1) *Cassia Sophora.* — 2) **eine gegen Husten gebrauchte Arzenei aus Tamarinden und Senfsamen.*

कासमर्दक m. = कासमर्द् 1) Râǵan. 4,174.

*कासमर्दन m. *Trichosanthes dioeca.*

*कासर m. *Büffel.*

कासवत् Adj. *mit Husten behaftet* Karaka 6,20.

कासार 1) m. (*n.) *Teich, See.* — 2) m. N. pr. eines Lehrers Bhâg. P. 12,6,59.

*कासारि m. = कासमर्द् 1) Râǵan. 4,174.

*कासालु m. *eine best. Knolle.*

कासिका f. *Husten.*

कासिन् Adj. *mit Husten behaftet.*

कासीस n. *Eisenvitriol* Karaka 6,7.

कासीसकाञ्चनक्षीर्य Adj. *Eisenvitriol und eine Asclepias enthaltend.* वर्ग Suçr. 2,62,5.

*कासुन्दीवटिका f. *eine Pille aus Cassia Sophora.*

*कासू f. 1) *eine Art Speer.* — 2) *mangelhafte, undeutliche Sprache.* — 3) *Sprache.* — 4) *Glanz.* — 5) *Krankheit.* — 6) *Verstand.* — Vgl. काशू.

*कासूतरी f. *ein kleiner Speer.*

कासृति f. *Schleichweg.*

*कासेरुयज्ञिक Adj. von कसेरुयज्ञ.

कास्तम्बर m. N. pr. eines Mannes. Pl. *sein Geschlecht.*

*कास्तीर n. N. pr. eines Dorfes der Bâhîka. Davon *Adj. f. °रिका und °रिकी.

कास्तूरिक Adj. (f. आ) *von Moschus* Hemâdri 1, 391,15. 436,3.

*काहका f. *ein best. musik. Instrument.*

काहन् und काहस् n. *ein Tag Brahman's, ein Kalpa* 2) *h)* Ganit. Bhagan. 7. Ârjabh. 1,3.

*काहय m. Patron. von कहय.

काहल 1) Adj. *a) unanständig.* °लं वच् — *b) unanständige Worte im Munde führend.* Dazu Nom. abstr. °ल्य n. — *c) *undeutlich redend.* — *d) *bösartig.* — *e) *übermässig.* — *f) *trocken.* — 2) m. *a) eine grosse Trommel.* — *b) *Laut, Ton.* — *c) *Katze.* — *d) *Hahn.* — *e)* N. pr. eines Autors. — 3) f. आ *a) ein best. Blaseinstrument* S. S. S. 177. Vgl. Wright, Hist. of Nep. 294. — *b) *ein berauschendes Getränk* Gal. — *c) *eine Affenart.* — *d)* *N. pr. einer Apsaras. — 4) *f. ई *a) ein junges Weib.* — *b)* N. pr. der Gattin Varuṇa's Gal. — 5) *n. *a) eine undeutliche Rede.* — *b) ein best. musik. Instrument.*

*काहलापुष्प m. *Stechapfel* Râǵan. 10,18.

काहलि m. Bein. Çiva's.

काहलिन् m. N. pr. eines Ṛshi.

काहस् s. काहन्.

काहाबाह n. *Kollern im Leibe.*

काहारक m. *Palankinträger.*

*काही f. *Wrigthia antidysenterica.*

काह्वनी m. N. pr. eines Autors.

*काह्वय m. Patron. von कह्वय.

*काह्वष m. Patron. von कह्वष gaṇa शिवादि in der Kâç.

काहोड und काहोडि m. Patron. von कहोड.

काह्लार Adj. *von der weissen Wasserlilie kommend.*

1. कि Pron. interr. in किम् u. s. w.

2. कि, चिकेति s. चि.

3. कि Suffix इ in पपि u. s. w. 238,25.

किंयु Adj. *was begehrend?*

*किंराज m. = कस्य राजा.

*किंराजन् m. *ein schlechter Fürst.*

किंरूप Adj. (f. आ) *von welcher Gestalt? von welchem Aussehen?* Hemâdri 1,474,6.

किंलक्षणक Adj. *welche Merkmale habend?* Çaṃk. zu Bâdar. 1,1,2 (S. 36).

किंवत् Adv. *wie was?* Sarvad. 13,22.

किंवदन्त 1) m. N. pr. eines den Kindern schädlichen Dämons. — 2) f. ई *Gerücht, Sage, Sprichwort.* Auch *न्ति.

*किंवन्त् Adj. *was habend? womit versehen?*

किंवराटक Adj. *ein Otterköpfchen nicht beachtend.*

किंवर्ण Adj. *von welcher Farbe?* 52,29.

किंविद् Adj. *was wissend?*

किंविद्य Adj. *welches Wissen habend?* MBh. 12, 230,1.

किंविध Adj. *von welcher Art?* Bâlar. 255,9.

किंविभाग Adj. *wie eingetheilt?*

किंविशेषण Adj. *wie prädicirt? wie definirt?* Comm. zu Njâyas. 1,1,44.

किंविषयक Adj. *worauf sich beziehend?* Çaṁk. zu Bâdar. 3,2,21 (S. 815, Z. 12).

किंवीर्य Adj. *von welcher Kraft? — Macht?*

1. किंवृत्त n. *eine Form des Pronomens* क.

2. किंवृत्त Adj. *über das Geschehene sich wundernd, unvorsichtig* Paṅkat. ed. Bomb. 1,7,16.

किंव्यापार Adj. *womit beschäftigt?*

किंशारु 1) (*m.) n. *die Grannen am Getraide.* — 2) *m. *a) Pfeil.* — *b) Reiher.*

किंशिल॰ Adj. *in steinigem Lande —, in Geröllboden befindlich* Maitr. S. 2,9,8.

किंशील Adj. *welche gewohnte Art zu sein habend?* MBh. 12,230,1.

किंशुक m. *Butea frondosa;* n. *die geruchlose rothe Blüthe.*

किंशुकोदक n. *ein Aufguss auf die Blüthe der B. fr.*

*किंशुलक m. P. 6,3,117 nach der Lesart der Kâç.

*किंशुलकागिरि m. N. pr. eines *Berges* ebend.

*किंशुलुक m. *eine Varietät von Butea frondosa.*

*किंशुलुकागिरि m. v. l. für किंशुलका°.

*किंस Adj. = किं स्यति Kâç. zu P. 8,3,110.

किंसखि m. (Nom. °खा) *ein schlechter Freund* Spr. 6648.

किंसंनिश्रय Adj. (f. श्रा) *was zur Unterlage habend?* Çaṁk. zu Bâdar. 2,2,24.

किंसमाचार Adj. *von welchem Benehmen?* MBh. 12,230,1.

किंसाधन Adj. *welches Mittel (zum Beweise) habend?* Comm. zu Njâjas. S. 4, Z. 18.

किंसुहृद् m. *ein schlechter Freund* Spr. 5435.

किंस्तुघ्न m. n. *ein best.* Karaṇa 4) *n).*

किंस्त्य n. *eine best. Frucht (?).*

किंस्वरूप Adj. (f. श्रा) *von welcher Eigenthümlichkeit?* Comm. zu Sûrjas. 12,7.

*किकि m. 1) *der blaue Holzheher.* — 2) *Kokospalme.*

*किकिदिव und *°दिवि m. = किकिदीवि.

किकिदीवि॰ m. *der blaue Holzheher* oder *Rebhuhn.*

*किकिन् m. dass.

*किकिर m. *Vogel* oder *ein best. Vogel* Nigh. Pr.

किकिरा॰ onomatop. mit कर् *zerreissen, zerfetzen.*

*किकीदिव, *°वि und *°दीवि m. = किकिदीवि.

किक्किटा॰ Interj.

किक्किटाकार॰ m. *der Ausruf* किक्किटा.

किक्किटाकार॰म् Absol. *mit dem Ausruf* किक्किटा.

किक्किश (किक्विश gedr.) und किक्किस (Kâraka 4,8) m. *ein best. Wurm.*

किक्किसार् m. *eine best. Schlange.*

किक्किस m. *Theile des zerriebenen Kornes, Schrot, Gries.*

किक्विश f. किक्किश.

*किखि 1) m. *Affe.* — 2) f. *eine kleine Schakalart* oder *Fuchs.*

*किङ्किणी f. = किङ्किणी.

किंकर् 1) m. *a) Diener, Sclave.* Nom. abstr. °त्व n. — *b)* wohl *ein best. Theil des Wagens.* — *c) eine Art* Râkshasa. — *d)* N. pr. α) Pl. eines Volkes. — β) eines Wesens im Gefolge Çiva's. — 2) *f. श्रा *Dienerin.* — 3) f. ई *a) Dienerin, Sclavin.* — *b) die Frau eines Dieners.*

किंकरपाणि Adj. *dienstbereite Hände habend.*

*किंकराल m. *Acacia arabica* Madanav. 59,35.

किंकरी Adv. mit भू *Diener werden* Comm. zu Naish. 6,81.

किंकरीय्, °यति *Jmd.* (Acc.) *für einen Diener halten.*

किंकर्तव्यता f. *das „was zu machen?“*

किंकर्मन् Adj. *womit sich beschäftigend?* R. 3, 73,9.

*किंकाल m. N. pr. eines Mannes.

*किंकाम्य्, °म्यति *was wünschen?*

*किंकाम्यी॰ Instr. Adv. *aus dem Wunsche wonach?*

किंकारण Adj. *welche Ursache —, welchen Grund habend?*

किंकार्यता f. = किंकर्तव्यता.

किङ्किण 1) m. *a) *eine Art Trommel.* — *b)* N. pr. eines Sohnes des Bhagamâna. — 2) f. ई *a) Glöckchen.* — *b) *Flacourtia sapida* Râgân. 9,162. — *c)* N. pr. einer Göttin.

*किङ्किणि f., °का f. (Hemâdri 1,172,14. 19) und °णीक *Glöckchen.*

किङ्किणीकाश्रम m. N. pr. einer *Einsiedelei.*

किङ्किणीकिन् Adj. *mit Glöckchen geschmückt.*

किङ्किणीजालमालिन् Adj. *rundum mit Glöckchen behangen* Hemâdri 1,256,19.

किङ्किणीसायक m. *ein Pfeil mit Glöckchen.*

*किङ्किर 1) m. *a) Pferd.* — *b) der indische Kukkuck.* — *c) Biene.* — *d) der Liebesgott.* — 2) f. श्रा *Blut.* — 3) n. *die Oeffnung in der Schläfegegend eines Elephanten.*

किंकिरात m. 1) *Papagei. — 2) *der indische Kuckuck. — 3) *der Liebesgott. — 4) *Jonesia Asoca. — 5) *rother* und *gelber* (Kâd. II,136,4) *Amaranth* Râgân. 10,185. n. *die Blüthe.*

*किङ्किराल m. *eine best. Pflanze.*

*किङ्किरिन् m. *Flacourtia sapida.*

किंकृते Adv. *weshalb? wozu?*

किंक्षण Adj. *den Augenblick gering achtend* Spr. 1335.

किंगोत्र Adj. *welchem Geschlecht angehörig?*

*किंचन m. *Butea frondosa.* — Vgl. 1. क 2) *b).*

*किंचनक m. N. pr. eines Schlangendämons.

किंचन्य n. *Besitz.*

*किंचिच्चीरितपत्रिका f. *Beta bengalensis* Nigh. Pr. Vgl. चीरितच्छदा.

किंचिच्छेष Adj. (f. श्रा) *wovon nur ein kleiner Rest übrig ist.*

किंचित्क Pron. indef. Mit vorangehendem यत् *jeglich, jeder beliebige* Ait. Br. 2,9.

किंचित्कर Adj. *bedeutsam.* Vgl. म°.

किंचित्पाणि m. *ein best. Gewicht,* = कर्ष.

*किंचित्पुरुषलक्षण m. = किंपुरुष 1).

किंचिद् *Etwas* (s. 1. क 2) *c)* als *best. Maass = acht Handvoll.*

*किञ्चिलिक, किञ्चुलक (Bhâvapr. 4,9) und किञ्चुलुक (Bhâvapr. 4,9 Hdschr.) m. *Regenwurm.*

किंछन्दस् Adj. 1) *mit welchem Veda vertraut? — 2) welches Metrum habend?* Tândja-Br. 14,5,8. 11,35.

1. किंज्ञ Adj. *von niedriger Herkunft.*

2. *किञ्ज n. *die Blüthe der Mesua ferrea.*

किंतप्य n. N. pr. eines Tîrtha.

*किञ्जल m. = किञ्जल्क 1).

किञ्जल्क 1) (*m. *n.) *Staubfäden,* insbes. *einer Lotusblüthe.* — 2) n. *die Blüthe der Mesua ferrea* Râgân. 6,178. LA. 5,4.

किञ्जल्किन् Adj. *mit Staubfäden versehen.*

किंजातीय Adj. *von welchem Stande?* Durgâtan. 10.

किंज्योतिस् Adj. *welches Licht habend?*

*किट्, केटति (त्रासे, भयभीषयोः, गतौ).

*किट m. *eine Affenart* Gal.

किटकिटाय्, °यति (Kâraka 8,6) und किटकिटाय्, °यते *knirschend aneinanderreiben.*

किटि m. 1) *Wildschwein.* — 2) *Batatas edulis* Nigh. Pr.

*किटिक n. Mahâbh. 2,412,*b.*

किटिकिटापय् Kâraka 8,6 fehlerhaft für किटकि°.

किटिभ 1) *m. *a) Wanze.* — *b) Laus.* — 2) n. *ein best. Exanthem.*

किटिम n. *eine best. Form des Aussatzes.*

*किटिमूलक und *°मूलाभ m. *Batatas edulis* Nigh. Pr.

किटिवरवदना f. N. pr. einer buddh. Gottheit.

किट् n. *Secretion, Ausscheidung.* *लौह *Eisenrost.* Auch *°क n.

*किटिम n. = किटिभ Gal.

*किटिवर्जित n. *männlicher Samen.*

*किटाल m. 1) *Eisenrost.* — 2) *ein kupferner Krug.*

*किटिम n. *trübes Wasser* Gal.

किड्य m. = किटिभ Comm. zu Tâṇḍja-Br. 2,17,3.

किण m. 1) *Schwiele.* — 2) *Narbe* Bhâvapr. 6,24. Harshaṅ. 141,13. — 3) **eine Art Holzwurm.*

किणकृत, किणज्ञात und किणवत् Adj. *schwielig.*

*किणि und किणिही f. *Achyranthes aspera.*

किण्व (*m.) n. 1) *Hefe* überh. oder *ein best. Gährungsstoff*, insbes. *der zur Bereitung von geistigen Getränken angewendete* Âpast. — 2) **Sünde.*

*किण्विन् m. *Pferd.*

*किण्वीय und *किण्व्य Adj. von किण्व.

कित्, चिकित्ति s. चित्; केतय् s. bes.

*कित m. N. pr. eines Mannes.

कितव 1) m. *a) Spieler.* — *b) Betrüger, Schelm.* *याज्ञिक° *ein betrügerischer Liturgiker.* — *c) *ein Trunkener, Wahnsinniger.* — *d) *Stechapfel.* — *e) ein best. wohlriechender Stoff*, = चोरक Râgan. 12,144. Bhâvapr. 1,193. — *f)* N. pr. α) Pl. eines Volkes. — β) *eines Mannes. तिककितवा: *das Geschlecht des* Tika *und* Kitava. — 2) f. कितवी *Spielerin.*

*कितवीय Adj. von कितव.

*किदर्भ m. N. pr. eines Mannes gaṇa विदादि in der Kâç. किंदर्भ v. l.

किन् *ein* Kṛt-*Suffix* ङ् 238,15.

किंनाट n. *Baumbast.*

किनारिलिपि f. *ein best. Schrift* Lalit. 143,19.

*किंतनु m. *eine Art Spinne.*

किंतुघ्न m. = किंस्तुघ्न.

किंत्व Adj. *geschwätzig fragend.*

किंदत्त wohl fehlerhaft für किंदत्त.

किंदत्त m. N. pr. eines Brunnens MBh. 3,83,98.

किंदम m. N. pr. eines Muni Kâd. 196,5.

*किंदर्भ m. N. pr. eines Mannes. किदर्भ v. l.

किंदान n. N. pr. eines Tîrtha.

*किंदास m. N. pr. eines Mannes.

किन्दुविल्व oder °विल्ल N. pr. des Geschlechts oder des Geburtsortes von Gajadeva. v. l. auch केन्दुविल्ल und तिन्दुविल्ल.

किंदेव m. *Halbgott.*

किंदेवत Adj. *was als Gottheit habend?*

किंदेवत्य Adj. *welcher Gottheit geweiht? — gehörig?*

किंधर्मक Adj. *von welcher Eigenthümlichkeit?* Comm. zu Njâjas. 4,1,11.

*किन्धिन् m. *Pferd.*

किंनर 1) m. *a) Bez. bestimmter mythischer Wesen, halb Mensch halb Thier* (ursprünglich wohl eine *Affenart*). Sie werden zu den Gandharva gezählt und als Sänger gerühmt; erscheinen auch im Gefolge Kubera's. Die Gaina ordnen sie den Vjantara unter. — *b)* Bein. und N. pr. verschiedener Personen. — *c)* *N. pr. einer Oertlichkeit; vgl. °वर्ष. — 2) *f. आ *ein best. Saiteninstrument.* Vgl. κινύρα. — 3) f. ई *a)* f. zu 1) *a).* Auch = किंपुरुषी. — *b) *die Laute der Kâṇḍâla.*

किंनरकण्ठ Adj. (f. ई) *wie ein* Kiṁnara *singend* Ind. St. 8,418. Vidḍh. 84,4.

किंनरपति m. Bein. Kubera's Bâlar. 89,5.

किंनरवर्ष n. N. pr. eines nördlich von Bhâratavarsha gelegenen Varsha Golâdhj. Bhuv. 27.

*किंनरेश und *°नरेश्वर m. Bein. Kubera's.

किंनामक (f. °मिका), °नामधेय und °नामन् (182, 28) Adj. *welchen Namen führend?*

किंनिमित्त Adj. *welche Veranlassung habend?*

किंप्य m. *ein best. Wurm.* किष्य v. l.

किम् 1) Nom. Acc. n. von 1. क. — 2) Adv. *a) woher? warum? weshalb? wozu?* — *b)* blosses Fragwort, *num, an.* In Doppelfragen an zweiter Stelle किम् 166,32. 171,28. 248,25. किमुत 129,9. किमु वा 116,29. किं नु वा 120,5. किं वा, अथ वा (183,30), आहो स्विद्, उत, उत वा, वा (156,24. 185,19) und वापि. Bei einer dreifachen Frage an zweiter und dritter Stelle किं वा — किं वा, अथ वा — उत, उत — उत, उत — अथ वा und उत — आहो स्विद्. Bei einer vierfachen an zweiter und den folgenden Stellen किमु — किम् — किं वा (Spr. 7828) und किम् — वा — अथ. — *c)* *mit einem Verbum fin. einen Tadel ausdrückend. — *d)* in Verbindung mit nachfolgenden Partikeln: α) अङ्ग 1) *warum doch? warum sonst?* — 2) *wie viel mehr* Spr. 2706. — β) अपि (erst bei Kâlidâsa) 1) *sehr, gehörig, heftig, stark* Spr. 7620. 7658. 7715. Mit einer Negation *durchaus nicht* 7828. Ragh. 2,57. — 2) *noch mehr, ja sogar.* — γ) इति 1) *woher? warum? weshalb?* — 2) ungenau für इति किम् 173,12. — δ) इव *wozu?* Spr. 1770. — ε) उ s. u. 2. उ 6). किमु — किम् ṚV. 1,161,1. किमु — अथ Chr. 177,5. किम् — किमु वा 116,29. — ζ) उत s. 2. उत 2) und 3). — η) *किल und Fut. *dass* nach *nicht für möglich halten, nicht leiden* P. 3,3, 146. — ϑ) च *und auch, — noch, ferner, weiter* 43,13. — ι) च न (चन) 1) mit einer Negation *auf keine Weise, durchaus nicht.* — 2) *etwas, ein wenig.* — κ) चिद् *etwas, ein wenig.* Auch mit nachfolgendem इव. Mit einer Negation *durchaus nicht* Spr. 5617. — λ) तर्हि *sondern.* — μ) तु *aber, jedoch* Spr. 1737. *nichtsdestoweniger.* Auch mit nachfolgendem तथापि oder vorangehendem परम्. — ν) नु 1) verstärktes Fragewort. किं नु — वा, किं नु — किं नु स्विद्, किं नु — अथ — अथ वा, किं नु — नु — किम् — नु किम् Spr. 2102. किम् — किं नु वा Chr. 120,5. — 2) *wie viel mehr* oder *weniger.* — ξ) नु खलु 1) *woher doch?* — 2) verstärktes Fragewort. — ο) पुनर् 1) *wie viel mehr* oder *weniger.* — 2) *jedoch* Bâlar. 101,13. 191,14. 229,18. 275,20. — 3) *sondern* Bâlar. 275,7. — π) वा 1) *ob wohl?* किं वा — किं वा 169,30. — 2) *oder* in und ausserhalb der Frage. — ρ) स्विद् 1) *warum wohl?* — 2) *ob wohl?* ṚV. 1,161,10. mit Potent. Chr. 127,28. Kathâs. 14,48. किं स्विद् — किं स्विद् in einer Doppelfrage. — *e)* mit vorangehendem अथ *wie denn anders? so ist es, allerdings.*

किमधिकरण Adj. (f. आ) *worauf zu beziehen?* Spr. 5193.

किमन्तर Adj. (f. आ) *wie weit von einander abstehend?*

किमभिधान Adj. *wie genannt?* Spr. 6455. Kâd. 162,2.

किमर्थ Adj. *was bezweckend?* Ait. Âr. 370,15. 16. Chr. 229,30.

किमर्थम् Adv. *zu welchem Endzweck? weshalb? warum?*

किमवस्थ Adj. *in welchem Zustande sich befindend?* Ind. St. 13,462.

किमाकार Adj. (f. आ) *von welcher Gestalt?*

किमाख्य Adj. *wie genannt?*

किमाचार Adj. *welchen Wandel führend?*

किमात्मक Adj. (f. °त्मिका) *von welcher Eigenthümlichkeit?* Comm. zu Sûrjas. 12,7.

किमाधार Adj. *worauf sich beziehend?* Spr. 5193.

किमायुस् Adj. *welches Lebensalter erreichend?*

किमाश्रय Adj. (f. आ) *worauf ruhend?*

किमाहार Adj. *welche Nahrung zu sich nehmend?*

किमिच्छक 1) n. *etwas den Wünschen Entsprechendes, — Angenehmes, — Liebes* MBh. 12,38,18. — 2) m. *eine best. Kasteiung, durch die man etwas Gewünschtes erlangt.*

किमीदिन् m. und °दिनी f. *eine Art Unhold.*

किमीय Adj. (f. आ) *zu wem —, wohin gehörig?*

किमुत्सेध Adj. (f. आ) *wie hoch?*

*किंपच und *°पचान Adj. *geizig.*

किंपराक्रम Adj. *wie mächtig?* MBh. 12,230,1.

किंपरिवार Adj. *was im Gefolge habend* Daçak. 52,6.

किम्पल *ein best. musikalisches Instrument* Lalit. 252,1. 258,8. Vgl. κύμβαλον.

किंपाक 1) *Adj. *unreif, unwissend, dumm.* — 2) m. *a) eine Gurkenart;* n. *die Frucht* Prasannar. 135,11. — *b) *Strychnos nux vomica* Râǵan. 9,149; vgl. Mat. med. 198.

किंपुना f. N. pr. eines Flusses.

किंपुरुष und °पूरुष 1) m. *a) ein best. Zwittergeschöpf, ein kleineres Seitenstück zum Menschen, Kobold, Zwerg.* Erscheinen später wie die Kiṁnara, mit denen sie bisweilen gleichgesetzt werden, im Gefolge Kubera's. Bei den Ǵaina zu den Vjantara gezählt. — *b)* N. pr. eines Sohnes α) des zweiten Manu VP. 3,1,12. — β) des Agnîdhra VP. 2,1,17. 19. — 2) m. n. N. pr. eines Varsha. — 3) f. ई f. zu 1) *a).*

किंपुरुषी Adv. mit कर् *in einen* Kiṁpurusha 1) *a) verwandeln.*

किंपुरुषीय n. *die Erzählung vom* Kiṁpurusha.

किंपुरुषेश m. Bein. Druma's.

*किंपुरुषेश्वर m. Bein. Kubera's.

किंपूरुष 1) m. *a)* wohl *ein best. verachteter Menschenschlag* VS. 30,16. — *b)* = किंपुरुष 1) *a).* — 2) *n. = किंपुरुष 2).

*किंप्रकारम् Adv. *auf welche Weise?*

किंप्रभाव Adj. *wie mächtig?*

किंप्रभु m. *ein schlechter Herr.*

1. किंप्रमाण n. *welcher Umfang?*

2. किंप्रमाण Adj. (f. आ) *von welchem Umfange?* Hemâdri 1,474,6.

किंफल Adj. *was für Frucht bringend?* Daçak. 32,7.

किंबल Adj. *wie mächtig?*

*किंभरा f. *ein bestimmter wohlriechender Stoff.*

किंभूत Adj. *was seiend?* Damit wird nach dem zu einem Substantiv gehörigen Adjectiv gefragt.

किंभृत्य m. *ein schlechter Diener* Spr. 5435.

किंमन्त्रिन् m. *ein schlechter Minister.*

किंमय Adj. *woraus bestehend?*

किंमात्र Adj. (f. आ) *von welchem Umfange?*

किंमूरी N. pr. eines Geschlechts.

कियच्चिरम् Acc. Adv. *wie lange?* In indirecter Frage Kathâs. 18,266.

कियच्चिरेण Instr. Adv. *wie bald?*

*कियदेतिका und *कियदेदिका f. *eine den Kräften entsprechende Anstrengung.*

कियद्दूर n. 1) *welche Entfernung?* Loc. *wie weit?* — 2) *einige Entfernung.* Loc., Acc. oder am Anf. eines Comp. *nicht weit, ein wenig* (räumlich) 143, 19. 148,5. 154,20. Vgl. केत्तिअद्दूरे 295,5. 307,7.

कियत् Adj. 1) *wie gross? — weit? — lang? von welchem Umfange? wie mannichfaltig? von welcher Beschaffenheit?* कियात्या (Loc.+आ) *wie lange her?* कियदेतद्धनं पुंसः so v. a. *was fängt man mit diesem Besitze an?* कियानर्थः und कियत् mit Instr. *welcher Nutzen erwächst aus?* कियत् Adv. *wie weit? — viel? wie (quam)?* कियदेतादिमि so v. a. *wozu nützt mir das Weinen?* Kâd. 190,23. Auch in indirecten Fragen. — 2) *klein, gering, wenig, einiges, unbedeutend* Spr. 4162. कियत् Adv. *ein wenig, etwas.* — 3) mit folgendem च und vorangehendem यावत् *quantuscumque, qualiscumque.* — 4) mit folgendem अपि *quantuscumque* (nur Paṅkat.).

कियन्मात्र Adj. *von geringer Bedeutung;* n. *eine Kleinigkeit.*

कियाम्बु n. *eine best. Wasserpflanze.* Vgl. क्याम्बू.

*कियारु m. *Fuchs (Pferd).*

कियेधा Adj. *vielumfassend,* aber zu vermuthen °धा Adv. *wie oft?* so v. a. *sehr oft.*

1. किर्, किरति s. 3. कर्.

2. °किर् Adj. *ausschüttend, ausgiessend* Vidḍh. 66,4.

*किर 1) Adj. (f. आ) *ausstreuend* u. s. w. — 2) m. *Wildschwein.*

*किरक 1) m. *Schreiber.* — 2) f. °रिका *Tintenfass* Gal.

किरण m. *a) Staub, Stäubchen.* — *b) Lichtstrahl.* — *c)* etwa *Faden* ṚV. 10,106,4. AV. 20,133,1. 2. — *d) *Zügel.* — *e)* Bez. *bestimmter 25* Ketu. — *f) *die Sonne.* — *g)* Titel eines zum Çaivadarçana gehörigen Werkes. किरणाख्यतन्त्र n. über Architectur handelnd. — 2) f. किरणा N. eines Flusses.

किरणपति, किरणपाणि und *किरणमालिन् m. *die Sonne.*

किरणावली f. Titel zweier Commentare. °प्रकाश m., °प्रकाशव्याख्या f. und °टिप्पणक Titel von Supercommentaren.

किराट m. *Kaufmann.*

किरात 1) m. *a)* Pl. N. pr. eines verachteten, von der Jagd lebenden Gebirgsvolks. In der Umgebung eines Fürsten 299,27 (Etymologie: *wilden Schweinen nachsetzend*). Sg. *ein Individuum* (Spr. 7814) und *ein Fürst dieses Volkes.* — *b) *Zwerg.* — *c) *Pferdehirt.* — *d) Agathotes Chirayta.* — 2) f. किराती *a) ein weibliches Individuum der* Kirâta (ein solches pflegt den Fliegenwedel eines Fürsten zu tragen). — *b) *Kupplerin.* — *c)* Bein. α) der Durgâ. — β) *der Gaṅgâ, sowohl der irdischen als auch der himmlischen.

किरातक m. 1) am Ende eines adj. Comp. = किरात 1) *a).* — 2) *Agathotes Chirayta* Râǵan. 9,15.

किरातकाव्यदुर्घट Titel eines Werkes Bühler, Rep. No. 123.

किरातकुल Adj. (f. ई) *zum Stamme der* Kirâta *gehörig* Tâṇḍja-Br. 13,12,5. Vgl. Çat. Br. 1,1,4,14.

किरातितिक्त und °क m. *Agathotes Chirayta* Râǵan. 9,15. n. *die Frucht.*

*किरातवल्लभ n. *eine Art Sandelholz* Gal.

किरातार्जुनीय n. Titel eines Kunstgedichts des Bhâravi.

*किरताशिन् m. Bein. Garuḍa's.

*किराति f. Bein. der Gaṅgâ.

*किरातिनी f. *Nardostachys Jatamansi.*

किरि m. 1) *aufgeschütteter Haufe* in आखुकिरि. — 2) *Wildschwein. — 3) *Batatas edulis* Nigh. Pr.

किरिक Adj. *sprühend.* — किरिका s. u. किरक.

किरिट Adj. in अतिकिरिट.

*किरिटि n. *die Frucht der Phoenix paludosa.*

*किरिश m. N. pr. eines Mannes; s. कैरिशि.

किरीट 1) Adj. s. u. अतिकिरिट. — 2) (*m.) n. *Diadem.* — 3) *ein best. Metrum* (wohl n.). — 4) m. *Handelsmann.* — 5) *f. ई *Andropogon aciculatus* Râǵan. 3,121.

किरीटभृत् m. Bein. Arǵuna's.

किरीटमालिन् 1) Adj. *mit einem Diadem geschmückt.* — 2) m. Bein. Arǵuna's.

किरीटिन् 1) Adj. *mit einem Diadem geschmückt.* — 2) m. *a)* Bein. α) Indra's. — β) Arǵuna's. — γ) Nara's (nach Nilak.) MBh. 1,19,31; vgl. Z. d. d. m. G. 32,330. — *b)* N. pr. eines Wesens im Gefolge α) Skanda's. — β) Çiva's.

*किरोडाय्, °व्यति (धैर्त्ये).

*किर्बिर (Gal.) und किर्मिर Adj. *bunt.*

*किर्मी f. 1) *Halle.* — 2) *eine Puppe von Gold oder Eisen.* — 3) *Butea frondosa;* vgl. कर्मिन् 2) *b).*

किर्मीर 1) Adj. *bunt* Harshaṅ. 174,23. — 2) m. *a) *Orangenbaum.* — *b)* N. pr. eines von Bhîmasena besiegten Râkshasa. *°जित्, *°निषूदन, *°भिद्, *°सूदन (Gal.) und *किर्मीरारि m. Beinamen Bhîmasena's.

*किर्मीरत्वच् m. *Orangenbaum.*

किर्मीरित Adj. *bunt gemacht,* so v. a. *gemischt mit* (im Comp. vorangehend) Naish. 6,97.

*किर्याणी f. *eine wilde Sau.*

*किल्, किलति (शैत्यक्रीडनयोः oder शैत्य°), केलयति (क्षेपे).

1. किल (किला) Adv. *quidem, fürwahr, gewiss, ja, nämlich.; wie man sagt, angeblich* Varâh. Bṛh. S. 5,2. 12,21. 81,24. Kâd. 158,17. 219,12. Ausnahmsweise am Anfange eines Halbverses oder Satzes. Nach den Lexicographen वार्त्तायाम्, संभाव्ये,

निश्चये, अनुमतौ, अरुचौ, अलीके und हेतौ.

2.*किल m. *Spiel, Tändelei.*

3. किल m. N. pr. eines Mannes.

किलकल m. Pl. v. l. für किलकिल 1) *b*) VP.² 4,211.

किलकिञ्चित n. *hysterische Aeusserungen der Freude* Bâlar. 190,8. 294,13.

किलकिल 1) m. *a*) Bein. Çiva's. — *b*) Pl. N. pr. eines Javana-Stammes. — 2) °ला (onomatop.) Ausruf der *Freude;* f. *Freudengeschrei.* °ध्वनि m. dass. Bâlar. 185,6.

किलकिलाय्, °यति *ein Freudengeschrei erheben, aufjauchzen.* Med. dass. und auch *aufschreien* Kâraṇḍ. 53,18. 58,16.

किलञ्ज m. *Matte.*

किलाट m. (*f. ई) *eine Art gekäster Milch* Bhâvapr. 2,43.

*किलाटिन् m. *Bambusrohr.*

किलात m. 1) N. pr. eines Asura-Priesters. किलाताकुलौ Du. — 2) *Zwerg.*

किलाद Hariv. 2,89,63 v. l. für किलाट.

किलास 1) Adj. *aussätzig.* Nom. abstr. °त्व n. — 2) f. किलासी *ein geflecktes Thier.* — 3) n. *Aussatzmal, Aussatz.* Im System *eine best. Form des Aussatzes.*

*किलासघ्न m. *Momordica mixta.*

किलासनाशन Adj. *den Aussatz vertreibend.*

किलासभेषज n. *ein Mittel gegen den Aussatz.*

किलाससय Adj. *räudig* (Hund) Kauç. 13.

किलासिन् Adj. *aussätzig* Gaut.

किलिकिल N. pr. 1) m. Pl. eines Volkes VP.² 4,211. — 2) f. आ einer Stadt.

किलिकिलय् *jauchzen.* किलिकिलित n. impers. Bâlar. 218,4.

किलिकिलाय्, °यते dass. Harshaḱ. 178,14.

*किलिञ्च m. *Planke, Brett.*

*किलिञ्चन m. *ein best. Fisch* Nigh. Pr.; vgl. Râgân. 19,73.

किलिञ्ज m. 1) *Matte.* °कस्तिन् m. *ein aus Matten zusammengefügter Elephant.* — 2) *Planke, Brett.

*किलिञ्जक m. *Matte.*

किलिम (*m.) n. *Pinus Deodora* Kâraka 4,8. 7,7.

*किल्किन् m. *Pferd.*

किल्बिष n. (adj. Comp. f. आ) 1) *Fehler, Vergehen, Schuld, Sünde.* Am Ende eines Comp. *ein Vergehen gegen* oder *eine Schuld, die — auf sich ladet.* Im Bhâg. P. einmal m. — 2) *Unbill, Beleidigung* 61,16. — 3) *Krankheit.

किल्बिषस्पृत् Adj. *Vergehen entfernend, — vermeidend.*

किल्बिषिन् Adj. *der sich ein Vergehen zu Schulden kommen lässt, schuldig, sündhaft.*

*किल्विन् m. *Pferd.*

*किशरा f. und davon *Adj. °वत् gaṇa मधादि.

किशोर 1) m. *a*) *Füllen.* — *b*) *Jüngling.* — *c*) *die Sonne.* — *d*) *eine best. Pflanze.* — *e*) N. pr. eines Dânava. — 2) f. किशोरी *a*) *ein weibliches Füllen.* — *b*) *Jungfrau.*

किशोरक 1) m. *a*) *Füllen. — *b*) *das Junge eines Thieres* Daçak. 42,8. Kâd. 83,24. 85,2. Prasannar. 6, 5. — 2) *f. °रिका *ein weibliches Füllen* oder *Jungfrau.*

*किष्क्, किष्कयते (हिंसायाम्).

किष्किन् in अ°.

किष्किन्ध N. pr. 1) m. *a*) eines Berges. — *b*) *eines Volkes. °गन्धिक n. Sg. Mahâbh. 2,397,*b.* — 2) f. आ (und *ई) einer Höhle in 1) *a*), der Behausung des Affen Vâlin. Ungenau auch = 1) *a*). °काण्ड n. Titel des 4ten *Buchs* im Râmâjaṇa.

किष्किन्धक m. Pl. N. pr. eines Volkes.

किष्किन्ध्य *m. und °न्ध्या f. schlechte Schreibart für °न्ध und °न्धा.

किष्किश m. v. l. für किक्किश.

किष्कु 1) m. (*f.) *a*) *Vorderarm.* — *b*) *Stiel* (einer Axt) Tândja-Br. 6,5,12. — *c*) *ein best. Längenmaass,* = कर Kâraka 1,14. — 2) *Adj. *verächtlich, schlecht.*

*किष्कुपर्वन् m. 1) *Bambusrohr.* — 2) *Zuckerrohr.* — 3) *Arundo tibialis.*

किष्य m. v. l. für किप्य.

किंस् Fragepartikel. Nach Nir. = कर्तर्.

*किंस gaṇa सवनादि. m. N. pr. eines Dieners des Sonnengottes.

*किंसर 1) m. *ein best. wohlriechender Stoff* Kâç. (किंशर) zu P. 4,4,53. — 2) f. आ gaṇa मधादि (auch in der Kâç. किंशरा).

*किंसरावत् Adj. von किंसरा 2). Auch in der Kâç. किंश°.

*किंसरिक Adj. (f. ई) mit किंसर *handelnd.*

*किंसल m. n. = किंसलय.

किंसलय, °यति *hervorspriessen lassen, erregen.* अत्तस्तोषम् Prasannar. 43,14. °यित Adj. *mit Blattknospen —, mit jungen Schossen versehen* Harshaḱ. 22,1.

किंसलय (*m.) n. *Blattknospe, ein junger Schoss* Gaut. Chr. 294,24. 296,14.

कीकट 1) m. *a*) N. pr. α) Pl. eines nicht-arischen Volkes. — β) zweier Männer. — *b*) *Pferd.* — 2) *Adj. *a*) *arm.* — *b*) *geizig.*

*कीकटक m. *Pferd* Nigh. Pr.

*कीकटिन् m. *Wildschwein* Nigh. Pr.

कीकस 1) *Adj. *hart.* — 2) m. *a*) *Wirbelsäule* Âṛsh. Br. — *b*) *eine Art Wurm.* Vgl. किक्किश, किक्किस. — 3) f. कीकसा *Wirbel, vertebra.* — 4) n. *Knochen.*

*कीकसकास्थि n. *Wirbel, vertebra* H. an. 3,478.

*कीकसमुख und *कीकसास्य m. *Vogel.*

*कीकि m. *der blaue Holzheher.*

कीचक m. 1) *Rohrschilf, Amphidonax Karka.* Gewöhnlich in Comp. mit वेणु und im Pl. — 2) N. pr. *a*) Pl. eines Volkes. — *b*) eines von Bhîmasena besiegten Heerführers des Virâṭa. *Beinamen Bhîmasena's: °जित्, °निषूदन, °भिद्, °सूदन (Gal.). — *c*) *eines Daitja. — *d*) *eines Râkshasa.

कीञ्ज m. *ein best. Geräthe* (*Sporn* Grassmann).

*कीट्, कीटयति (वर्णे, बन्धे).

कीट 1) m. (*f. ई und *n.) *a*) *Wurm, Insect.* °पतंगाः Çat. Br. 14,9,2,14. Am Ende eines adj. Comp. f. आ Hemâdri 2,*a*,76,6. — *b*) *der Scorpion im Thierkreise.* — *c*) *Wurm* als *Ausdruck der Verachtung.* — 2) *n. *stercus;* vgl. किट्.

कीटक 1) m. *a*) *Wurm, Insect.* — *b*) *eine Art Barde.* — *c*) N. pr. eines Fürsten. — 2) *Adj. *hart.*

कीटगर्दभक m. *ein best. Insect* Suçr. 2,288,10.

*कीटघ्न m. *Schwefel* Râgân. 13,71.

कीटज 1) n. *Seide.* — 2) *f. आ *der von der Schildlaus kommende Lack.*

*कीटनामन् *Cissus pedata* Nigh. Pr.

*कीटपादिका f. dass. Râgân. 5,111.

कीटमणि m. *Leuchtkäfer* Spr. 7750.

कीटमातृ f. 1) *Bienenweibchen* Gal. — 2) *Cissus pedata* Bhâvapr. 1,219.

*कीटमारी f. *Cissus pedata* Râgân. 5,110.

*कीटयोनि f. = कीटमातृ 1) Gal.

कीटशत्रु m. *Embelia Ribes.*

*कीटसंभवा f. = कीटमातृ 1) Gal.

कीटारि m. 1) *eine best. Pflanze.* — 2) *Schwefel* Gal.

कीटोत्कर m. *Ameisenhaufe.*

कीडेर m. *Amaranthus polygonoides.* Vgl. काण्डेर.

कीदृत्त Adj. *qualis?* Spr. 7847.

कीदृगाकार Adj. *wie aussehend?* Paṅkad.

कीदृग्रूप Adj. dass. MBh. 13,85,71.

कीदृग्वर्ण Adj. *von welcher Farbe?* ebend.

कीदृग्व्यापारवत् Adj. *womit beschäftigt?* 144,8.

कीदृश् Adj. *qualis?* Mit folgendem च und vorgehendem यावत् *qualiscumque.*

कीदृश Adj. (f. ई) *qualis? wozu nütze?* so v. a. *unnütz* 183,16.

*कीन n. *Fleisch.*

कीनार m. vielleicht *Pflüger.*

कीनाश m. 1) *Pflüger, Ackerknecht* TBr. 2,4,8, 7. — 2) *Filz, Geizhals.* — 3) Bein. Jama's Naish.

6,75. Bâlar. 89,5. 234,15. — 4) *eine Affenart. — 5) *ein Rakshas. — 6) *= पशुघातिन् oder उपा-शुघातिन्.

कीम् in ग्रा° und मा°.

कीर 1) m. *a) Papagei* Spr. 7669. — 2) Pl. N. pr. eines Volkes. — 2) *n. *Fleisch.*

*कीरक m. 1) = प्रापणा. — 2) = लपणाक. — 3) *eine best. Pflanze.*

*कीरवर्णाक n. *ein best. wohlriechender Stoff* Râgan. 12,137.

कीरि m. *Lobsänger, Dichter.*

कीरिचोदन Adj. *Lobsänger antreibend.*

कीरिन् Adj. *preisend;* m. *Lobsänger* ṚV. 1,100, 9. 5,4,10. 40,8. 52,12.

*कीरेष्ट m. 1) *Mangifera indica* Râgan. 11,9. — 2) *Wallnussbaum* Râgan. 11,82. — 3) = जलमधूक Râgan. 11,94.

*कीरोद्भूत Adj. *aus dem Lande der* Kira (Pferd) Gal.

कीर्ण Partic. s. u. 3. und 4. कॄ.

*कीर्णपुष्प m. *eine best. Schlingpflanze mit süssem Milchsaft* Râgan. 3,80.

*कीर्णि f. Nom. act. von 3. कॄ.

कीर्तन 1) n. *das Erwähnen, Nennen, Aufzählen, Berichten, Erzählen.* — 2) f. ग्रा *a)* dass. — *b)* **Ruhm.*

कीर्तय्, कीर्तयति (episch auch Med.) 1) *commemorare, gedenken, Erwähnung thun, nennen, aufführen, hersagen, mittheilen, verkünden, erzählen, rühmend erwähnen;* mit Gen. oder Acc. (nur dieser später). — 2) *Etwas als Etwas erwähnen, erklären für, nennen, heissen;* mit zwei Acc. Pass. *heissen, gelten für.* — Desid. *Erwähnung thun wollen,* mit Gen. Ait. Âr. 469,19 (न चिकीर्तयिषेत् zu lesen). — Mit अनु *gedenken, Erwähnung thun, verkünden, hersagen, erzählen;* mit Acc. — Mit समनु in समनुकीर्तन. — Mit समभि *berichten, erzählen;* mit Acc. — Mit उद् *preisen,* mit Acc. — Mit परि 1) *laut überall verkünden, verkünden, mittheilen, erwähnen, erzählen, preisen;* mit Acc. — 2) *erklären für, nennen;* mit zwei Acc. Pass. *heissen, gelten für.* — Mit संपरि *aufzählen.* — Mit प्र 1) *hersagen, mittheilen, verkünden, ausposaunen* Hemâdri 1,582,20. — 2) *erklären für, nennen;* mit zwei Acc. Pass. *heissen, gelten für* 216,21. — 3) *gutheissen, für angemessen erachten;* mit Acc. — Mit संप्र 1) *erwähnen,* mit Acc. — 2) *erklären für, nennen;* mit zwei Acc. Pass. *heissen, gelten für.* — Mit सम् *erwähnen, hersagen, verkünden, preisen;* mit Acc.

कीर्ति 1) f. *a) das Gedenken, Erwähnung; Rede, Kunde.* — *b) gute Kunde, Ruhm.* Neben श्लोक Çat. Br. 6,3,1,17 (wohl कीर्तिः श्लोकः zu lesen). 14,4, 2,18. Auch personificirt als Tochter Daksha's und Gattin Dharma's. — *c) ein best. Tact* S. S. S. 210. — *d) *Ausdehnung.* — *e) *Glanz.* — *f) *Schmutz* (vgl. 3. कॄ). — *g)* *= प्रसाद oder प्रासाद. — *h)* *N. pr. einer Mâtṛikâ. — 2) m. N. pr. eines Sohnes des Dharmanetra VP.² 4,54.

कीर्तिकर Adj. (f. ई) *Ruhm verschaffend* Spr. 6089, v. l.

कीर्तितव्य Adj. *zu preisen.*

कीर्तिधर m. N. pr. eines Autors.

*कीर्तिभाज् m. Bein. Droṇa's.

कीर्तिमत् 1) Adj. *berühmt,* von Personen. — 2) m. N. pr. *a)* eines der Viçve Devâs. — *b)* eines Sohnes des α) Uttânapâda. — β) Vasudeva. — γ) Aṅgiras. — 3) f. °मती Bein. der Dâkshâjaṇî.

कीर्तिमय Adj. (f. ई) *aus Ruhm bestehend.*

कीर्तिमालिनी f. ein Frauenname.

कीर्तियुत Adj. *berühmt* (Person) 150,11.

कीर्तिरथ m. N. pr. eines Fürsten der Videha.

कीर्तिराज m. Pl. Bez. bestimmter Ṛshi.

कीर्तिरात m. N. pr. eines Fürsten der Videha.

कीर्तिवर्मन् m. N. pr. eines Fürsten.

कीर्तिवास m. N. pr. 1) eines Autors. — 2) eines Asura.

*कीर्तिशेष m. *Tod.*

कीर्तिसार m. N. pr. eines Mannes Daçak. 43,6.

कीर्तिसिंकृदेव m. desgl.

कीर्तिसेन m. N. pr. eines Neffen Vâsuki's.

कीर्तिसोम m. N. pr. eines Mannes.

कीर्तिस्तम्भ m. *Ruhmessäule* Bâlar. 75,13.

(कीर्तेन्य) कीर्तनिय Adj. *rühmenswerth.*

कीर्त्य Adj. *herzusagen* in दिवा°.

कीर्य Adj. in उद्°.

*कीर्वि Adj. von 3. कॄ.

कीर्शा f. wohl *ein best. Vogel.*

*कील्, कीलति (बन्धने).

कील 1) m. (adj. Comp. f. ग्रा) *a) zugespitztes Holz, Pfahl, Pflock, Keil.* Auch *f. ग्रा. — *b) Handgriff.* — *c) Ellbogen* VP. 5,20,54. Auch *f. ग्रा. — *d) eine spitz zulaufende Geschwulst.* — *e) eine best. ungünstige Lage des Fötus.* — *f) die mittleren Silben eines Spruches.* — *g)* Bein. des Vîtarâga Maheça. — *h)* *= बन्ध Mahîdh. zu VS. 2,34. — 2) *m. f. *a) Lanze, Speer.* — *b) Flamme.* — *c) ein Bischen.* — 3) f. ग्रा *ein Stoss mit dem Ellbogen.* Auch *m. — 4) *n. = कीन *Fleisch* Gal.

कीलक 1) m. *a)* = कील 1) *a).* — *b) Schiene* (bei Knochenbrüchen). — *c)* *= कील 1) *d).* — *d)* **Kubebe* Nigh. Pr. — *e)* Bez. *bestimmter Ketu.* — *f) das 42ste Jahr im 60jährigen Jupitercyklus.* — 2) f. कीलिका *Pflock, Bolzen* Hemâdri 1,291,19.

कीलकविवरण n. Titel eines Werkes Bühler, Rep. No. 444.

कीलन n. *das Annageln, Befestigen* Kâlak. 4,153.

कीलनीय Adj. *anzunageln, zu befestigen* ebend.

*कीलपादिका f. v. l. zu कीट° Râgan. 5,111.

*कीलसंस्पर्श m. *Diospyros glutinosa.*

कीलाल 1) m. *süsser Trank,* auch von *einem himmlischen, dem* Amṛta *zu vergleichenden Tranke.* Auch *n. — 2) n. *a) Blut.* — *b) *Wasser.*

कीलालज n. *Fleisch.*

*कीलालधि m. *Meer.*

कीलालप 1) Adj. *Blut trinkend.* — 2) *m. *ein* Rakshas Trik. 1,1,73.

कीलालपा Adj. *den Trank* Kîlâla *trinkend.*

कीलालपेशस् Adj. *mit dem Trank* Kîlâla *geschmückt* Maitr. S. 2,7,12.

*कीलालिन् m. *Eidechse, Chamäleon* Nigh. Pr.

कीलालोधा Adj. f. *den Trank* Kîlâla *im Euter führend.*

कीलालौषधि f. *ein zur Bereitung eines berauschenden Trankes dienendes Kraut* Âpast.

कीलित 1) *angesteckt, befestigt.* कीलितेव चास्मिन्नेव स्थाने तनुः *wie festgenagelt* Kâd. II,44,11. — 2) *stecken bleibend.* — 3) *bespickt —, besäet mit* (Instr. oder im Comp. vorangehend) Kâd. II,134,7.14.

कीलेश्वर m. = कील 1) *g).*

कीवत्, कीवत् Adj. = कियत्. ग्रा कीवतः *quousque?*

कीश 1) *Adj. *nackt.* — 2) m. *a) Affe.* — *b) *Vogel.* — *c) die Sonne.*

*कीशपर्णी m. und f. (ई) *Achyranthes aspera.*

कीश्मील m. *eine best. Krankheit* AV. Paipp. 19,8,4.

कीस्त m. *Lobsänger, Dichter.*

1. कु Pron. interr. in कुतस् u. s. w. Drückt am Anfange eines Comp. *Mangel* aus. Vgl. कू.

2. कु Verbalwurzel s. कू.

3. कु f. 1) *die Erde* Ârjabh. 2,1. *Land, Erdboden* Spr. 7789. — 2) *die Basis eines Dreiecks* (Comm. zu Ârjabh. 2,8) oder *einer anderen Figur.* — *c)* Bez. *der Zahl eins.*

कुंव्या f. s. कुम्ब्या.

*कुंश्, कुंशति und कुंशयति (भाषार्थ oder भासार्थ).

कुंश in भृ°, ध्र°, ध्रु° und ध्रू°.

*कुंस्, कुंसति und कुंसयति = कुंश्.

कुंस in भृ°, ध्र°, ध्रु° und ध्रू°.

*कुक्, कोकते (ग्रादाने).

कुकथा f. *eine schlechte, elende Erzählung.*

कुकन्यका f. *ein schlechtes Mädchen.*

*कुकभ n. *ein berauschendes Getränk.*

*कुकर Adj. *eine verkrüppelte Hand habend.*

1. कुकर्मन् n. *eine böse That.*

2. कुकर्मन् Adj. *böse Thaten verübend.*

कुकलत्र n. *ein schlechtes Weib* Spr. 1803.

कुकवि m. *ein schlechter Dichter, Dichterling* Spr. 7854.

कुकाव्य n. *ein schlechtes Gedicht.*

*कुकील m. *Berg.*

*कुकुट m. *Marsilea quadrifolia.* Vgl. कुक्कुट.

कुकुटम्बिनी f. *eine schlechte Hausfrau.*

कुकुण्डक n. *die Frucht des* Khattrâka Nirṇ. 3,22,*a*.

*कुकुद m. = कूकुद.

*कुकुद्रु m. *Blumea lacera* Nigh. Pr.

कुकुन्दनी f. *Cardiospermum Halicacabum* Bhâvapr. 1,174.

कुकुन्दर 1) n. Du. (adj. Comp. f. आ) *die beiden Vertiefungen um die Wirbelsäule unmittelbar über den Hüften.* Auch *m. Du. — 2) m. *Blumea lacera* Bhâvapr. 1,223.

*कुकुन्दुर n. = कुकुन्दर 1).

कुकुन्ध m. Bez. *gespenstischer Wesen.*

*कुकुभा f. *eine best.* Râgiṇî.

कुकुर m. 1) N. pr. *a*) eines Volkes MBh. 6,9,60. — *b*) eines Fürsten, Pl. *sein Geschlecht.* — 2) **Hund.* — 3) **eine Art* Dûrvâ-*Gras.*

*कुकुरजिह्वा f. 1) *Acheiris Kookor Zibha* (ein Fisch). — 2) *Leea staphylea.* — 3) *Ixora undulata.*

कुकुल m. = कुकूल 1) *b*) Kâraka 6,1.

*कुकुवाच् m. *Schakal* Nigh. Pr.

*कुकूटी f. *Salmalia malabarica* Râgân. 8,8.

कुकूणाक m. *eine best. Augenkrankheit der Kinder.*

कुकूनन Adj. (f. आ) *murmelnd* (Wasser).

कुकूरभ m. Bez. *gespenstischer Wesen.*

कुकूल 1) (*m. *n.) *a*) *Hülsen.* — *b*) **Hülsenfeuer, Strohfeuer.* — 2) *n. *a*) *eine Höhle mit Pfählen.* — 3) *Rüstung.*

कुकूलमुर्मुर m. *Hülsenfeuer* Bâlar. 187,24.

*कुकूवाच् m. *eine Antilopenart* Gal. Vgl. कुक्कुवाच्.

कुकृत Adj. *schlecht gemacht.*

कुकृत्य n. *Schandthat, Schlechtigkeit.*

*कुकोल m. *Zizyphus Jujuba.*

कुक्कुट onomatop. vom *Gekrähe des Hahns.*

कुक्कुट 1) m. *a*) *Hahn.* Am Ende eines adj. Comp. *f. आ. — *b*) *wilder Hahn, Phasianus gallus.* — *c*) **Marsilea quadrifolia* Râgân. 4,51. — *d*) *eine best. Gangart* S. S. S. 253. — *e*) **der Sohn eines* Nishâda *und einer* Çûdra-*Frau.* Vgl. कुक्कुर 1) *b*). — *f*) **ein brennendes Grasbündel.* — *g*) **Funke* — *h*) **fehlerhaft für* कुक्कुर *Hund.* — 2) f. कुक्कुटी *a*) *Henne.* — *b*) **eine kleine Hauseidechse.* — *c*) *Dolichos pruriens* Suçr. 2,536,13. — *d*) *Salmalia malabarica.* — *e*) **Heuchelei.* — 3) n. *eine bes. Art zu sitzen.* Auch कुक्कुटासन n.

कुक्कुटक 1) m. *a*) **Phasianus gallus.* — *b*) = कुक्कुट 1) *e*). — 2) f. °टिका N. pr. einer der Mütter im Gefolge Skanda's.

*कुक्कुटकन्द n. N. pr. einer Stadt.

कुक्कुटनाडीयन्त्र n. *ein best. Instrument, Saugröhre* Comm. zu Golâdh. 11,54.

*कुक्कुटपक्षक m. *ein Messer in der Gestalt eines Hahnenflügels.*

कुक्कुटपाद m. N. pr. eines Berges.

*कुक्कुटमञ्जरी f. *Piper Chaba* Nigh. Pr.

कुक्कुटमण्डप m. N. pr. eines *Tempels* in Benares.

*कुक्कुटमर्दक und *°मर्दन m. *eine best. Pflanze mit wohlriechenden Blättern* Madanav. 30,306.

*°मर्दिका f. Dhanv. 4,68.

*कुक्कुटमस्तक m. *Piper Chaba* Râgân. 6,42. Dhanv. 2,37.

कुक्कुटमिश्र m. ein Spottname.

कुक्कुटव्रत n. *eine best. Begehung.*

*कुक्कुटशिख m. *Carthamus tinctorius.*

*कुक्कुटागिरि m. N. pr. eines *Berges.*

कुक्कुटाण्ड 1) n. *Hühnerei.* — 2) *m. *eine Reisart* Gal.

कुक्कुटाण्डक m. *eine Reisart* Bhâvapr. 1,273.

*कुक्कुटाण्डसम m. *eine Eierpflanze mit weisser Frucht* Nigh. Pr.

*कुक्कुटाभ m. *eine Schlangenart.*

कुक्कुटाराम m. N. pr. eines *Lusthains.*

*कुक्कुटार्म n. N. pr. einer Oertlichkeit.

कुक्कुटासन n. = कुक्कुट 3).

*कुक्कुटाहि m. *eine Schlangenart.*

*कुक्कुरि f. *Heuchelei.*

कुक्कुटीमर्कटीव्रत und कुक्कुटीव्रत n. *eine best. Begehung.*

कुक्कुटेश्वर 1) m. *ein best. Zauberspruch.* — 2) n. Name eines Liṅga.

कुक्कुटेश्वरतन्त्र n. Titel eines Tantra.

*कुक्कुटोरग m. *eine Schlangenart* Nigh. Pr.

कुक्कुभ m. 1) *Phasianus gallus.* — 2) **varnish, oiling or oily gloss.*

कुक्कुर 1) m. *a*) *Hund.* — *b*) *eine best. verachtete Mischlingskaste* Kâraṇḍ. 61,13. Vgl. कुक्कुट 1) *e*). — *c*) N. pr. α) verschiedener Männer. — β) Pl. eines Volkes. — 2) f. ई *Hündin.* — 3) *n. *ein best. wohlriechender Stoff.*

कुक्कुरक m. *Blumea lacera* Madanav. 30,307. Mat. med. 306.

*कुक्कुवाच् m. *eine Antilopenart* Râgân. 19,43. Vgl. कुकुवाच्.

*कुक्ष m. *Bauch.*

कुक्षि 1) m. *a*) *Bauch, Unterleib.* In der älteren Sprache gewöhnlich Du. Auch **f.* — *b*) *Mutterleib.* — *c*) *Höhlung, Höhle, Thal.* — *d*) in Verbindung mit सागर und समुद्र *Meerbusen.* — *e*) **Degenscheide.* — *f*) **Stahl.* — *g*) N. pr. α) verschiedener Männer. — β) *einer Oertlichkeit. — 2) f. N. pr. einer Tochter Prijavrata's.

कुक्षिगत Adj. *im Bauch befindlich.* Davon °गती Adv. mit करु *verschlucken* Naish. 2,83.

कुक्षिज्ञ m. *Sohn* Ragh. 15,15.

कुक्षिभेद m. Bez. *einer der 10 angeblichen Weisen, auf welche eine Finsterniss endet.*

कुक्षिंभरि Adj. *nur seinen Bauch pflegend* Ind. St. 15,390.

*कुक्षिरन्ध्र und *°क (Gal.) m. *Schilfrohr, Amphidonax Karka.*

कुक्षिलं m. Bez. *gespenstischer Wesen.*

कुक्षिशूल m. n. *Leibschmerz, Kolik.*

कुक्षी f. = कुक्षि *Bauch.*

कुक्षेयु m. N. pr. eines Sohnes des Raudrâçva.

कुक्ष्यामय m. *Bauchkrankheit.*

*कुखाटि f. = खाटि = असद्वृ.

*कुख्याति f. *übler Ruf.*

कुगणिन् Adj. *zu einer bösen Rotte gehörig* (buddh.).

कुगति f. *Abweg* (buddh.).

कुगृह m. Pl. *eine schlechte Hausfrau* Spr. 1784.

कुगेहिनी f. dass.

कुगो m. *ein elender, schwacher Stier.*

कुग्राम m. *ein elendes Dorf.*

कुङ्कण N. pr. einer Oertlichkeit.

कुङ्कुम n. *Crocus sativus* (die *Pflanze* und der *Blüthenstaub*).

कुङ्कुमपङ्क m. *Safransalbe* Spr. 1787.

*कुङ्कुमाकृति m. *eine Reisart* Gal.

*कुङ्कुमी f. *eine best. Pflanze.*

कुच्, कुचति und कुञ्च्, कुञ्चते *sich zusammenziehen, — krümmen.* कुञ्चित *zusammengezogen, gekrümmt, kraus, geringelt.* Nach dem Dhâtup. कुच्, *कोचति (संपर्चनकौटिल्यप्रतिष्टम्भविलेखनेषु, st. प्रतिष्टम्भ auch रोध); कुञ्च्, *कुञ्चति (कौटिल्यात्पभावयोः, auch गति° und वक्रणे तौदादिके च). *कुचित = परिमित. — Caus. कुञ्चयति *kräuseln, in Locken einlegen.* — Mit अनु, °कुञ्चित *eingebogen, gekrümmt.* — Mit अव in अवकुञ्चन. — Mit आ, आकुञ्चित *eingebogen, eingezogen, zusammengezogen, gebogen, kraus, geringelt.* — Caus. आकुञ्चयति *zusammen-*

ziehen, einbiegen, verkürzen. — Mit समा, °कुञ्चित *eingezogen*, so v. a. *eingestellt* (Rede) Naish. 3,61. — Mit उद् Act. *sich aufwärts —, sich auseinander biegen, — krümmen.* — Caus. उत्कोचित *aufgeblüht.* — Mit नि in निकुचिति u. s. w. — Caus. *anziehen, attrahere* (Gegens. *ausstrecken*) Kâraka 8,3 (°कुञ्च्य). — Mit संनि Caus. *zusammenziehen* Ind. St. 15,383 (°कुञ्च्य). — Mit वि, विकुञ्चित *zusammengezogen, geringelt.* — Caus. विकुञ्चयति *zusammen —, einziehen.* कर्णौ so v. a. *zurückschlagen.* — Mit सम् Act. 1) *sich zusammenziehen* 169,12. *sich schliessen* 174,28. Ind. St. 15,420. Mit einem Abl. *sich verschliessen gegen, ablassen von.* Pass. संकुच्यते *schliesst sich.* संकुचित *a) zusammengezogen, — gekauert, geschlossen.* — *b) zusammengeschrumpft*, so v. a. *unvollständig* Comm. zu TS. Prât. — *c) niedergeschlagen, ganz aus der Fassung gebracht* Kâd. II,108,13. — 2) *zusammenziehen, einziehen*, so v. a. *absorbiren, zu Nichte machen.* — Caus. संकोचयति 1) *zusammenziehen, einziehen.* — 2) *verringern, verkleinern* Spr. 3935. — 3) Med. *vorenthalten.*

कुच m. (adj. Comp. f. आ) *die weibliche Brust.* Gewöhnlich Du.

कुचग्रह Kathâs. 103,225 fehlerhaft für कचग्रह.

*कुचण्टिका f. *Sanseviera Roxburghiana.*

कुचन्दन n. 1) *rother Sandel von Pterocarpus santalinus.* — 2) **Caesalpina Sappan.* — 3) **Adenanthera pavonina.* — 4) **Safran.*

*कुचफल m. 1) *Granatbaum* Râgân. 11,75. — 2) *Feronia elephantum* Râgân. 11,182.

*कुचमुख n. *Brustwarze.*

कुचर Adj. 1) *umherschweifend.* — 2) *einen schlechten Wandel führend*; m. *ein schlechter Mensch* Gaut. — 3) **übel nachredend.*

कुचरित्र n. und कुचर्या f. *schlechter Wandel.*

कुचकरा f. N. pr. einer bösen Fee, die den Weibern *die Brüste fortnimmt.*

*कुचाग्र n. *Brustwarze.*

*कुचाङ्केरी f. *Rumex vesicarius.*

कुचिक 1) *m. f. (आ) *ein best. Fisch.* — 2) m. Pl. N. pr. eines Volkes. — 3) *f. आ *eine best. Pflanze.*

कुचिकर्ण m. N. pr. eines Mannes.

कुचीरा f. N. pr. eines Flusses MBh. 6,334. कुवीरा v. l.

*कुचुण्टक m. *eine best. Gemüsepflanze* Nigh. Pr.

कुचुमार m. N. pr. eines Autors. Auch fehlerhaft für कौचुमार.

1. कुचेल n. 1) *ein schlechtes Kleid.* — 2) *Lumpen, Lappen* Kâraka 1,8.

2. कुचेल 1) Adj. *schlecht gekleidet.* Nom. abstr. °ता f. — 2) *f. आ *eine best. Pflanze.* — 3) *f. ई *Clypea hernandifolia.*

कुचैल (f. आ) und कुचैलिन् Adj. *schlecht gekleidet, sich schlecht kleidend.*

कुचोद्य n. *eine unpassende Frage.*

कुचोष्मवत् Adj. *der sich an Brüsten erwärmt* Spr. 7625.

*कुच्छ n. *die Blüthe der weissen Wasserlilie.*

कुच्छिला f. N. pr. eines Flusses VP.^{2} 2,151.

*कुज्, कुजति *krumm sein.* कोजति (स्तेयकरणे).

कुज 1) m. *a) *Baum.* — *b)* Metron. α) *des Planeten Mars.* — β) des Daitja Naraka. — 2) *f. आ Metron. *a)* der Durgâ. — *b)* der Sîtâ. — 3) n. *Horizont.*

कुजदिन n. *Dienstag.*

कुजन m. *ein schlechter Mensch* oder *schlechte Menschen* Spr. 1785.

कुजननी f. *eine schlechte Mutter.*

1. कुजन्मन् 1) Adj. *einen schlechten Ursprung habend.* — 2) m. *ein Mann niederen Standes, Sclave* Spr. 7632.

2. कुजन्मन् m. *der Planet Mars* Spr. 7632.

*कुजप m. N. pr. eines Mannes.

कुजम्भ m. N. pr. eines Daitja.

*कुजम्भल, *कुजम्भिर und *कुजम्भिल m. *ein in ein Haus einbrechender Dieb.*

कुजीविका f. *ein elendes Dasein* 170,26.

*कुज्झिश m. *ein best. Fisch.*

*कुज्झटि, *का und *कुज्झटी f. *Nebel.*

कुज्ञान n. *mangelhaftes Wissen* Ind. St. 15,355.

कुज्या f. *der Sinus des zwischen dem Horizont und dem* Unmaṇḍala *gelegenen Bogens des Tageskreises.*

कुञ्च् s. कुच्.

कुञ्चन n. 1) *das Sichzusammenziehen.* — 2) *eine best. Krankheit der Augenlider.*

*कुञ्चफला f. *Beninkasa cerifera.*

कुञ्चि m. *ein best. Hohlmaass*, = 8 *Handvoll* Hemâdri 2,*a*,57,17.

कुञ्चिका f. 1) *Schlüssel* Prasannar. 43,7. — 2) **ein best. Fisch.* — 3) **Abrus precatorius.* — 4) *Nigella indica* Kâraka 6,9. 24. — 5) **Trigonella foenum graecum* Râgân. 6,70, v. l. — 6) **Bambuszweig.* — 7) **Kupplerin* Gal. — 8) Titel eines Commentars (*Schlüssels*) zur Mañgûshâ.

कुञ्चित 1) Adj. s. u. कुच्. — 2) f. आ *eine best. fehlerhafte Art des Oeffnens einer Ader.* — 3) *n. *Tabernaemontana coronaria* Râgân. 10,144.

कुञ्ची f. 1) *Kümmel* Buâvapr. 1,166. — 2) **Trigonella foenum graecum* Râgân. 6,70.

कुञ्ज्, कुञ्जति *rauschen* Harshak. 172,8.

कुञ्ज 1) m. (*n.) *a) Gebüsch, Laube.* सारस्वत्याः N. pr. eines Tîrtha. — *b) *Kinnlade.* — *c) *Kinnlade eines Elephanten.* — *d) *Zahn.* — *e) *Elephantenzahn.* — 2) *m. N. pr. eines Mannes.

कुञ्जर 1) m. *a) Elephant.* Am Ende eines adj. Comp. f. आ. — *b)* als Ausdruck *des Vorzüglichsten in seiner Art.* राज°, कपि°. — *c)* Bez. *der Zahl acht* (wegen der *acht Weltelephanten*). — *d) eine best. Tempelform.* — *e) eine best. Gangart* S. S. S. 253. — *f) *Ficus religiosa.* — *g)* N. pr. α) eines Schlangendämons. — β) eines Fürsten. — γ) eines Berges. — δ) einer Oertlichkeit. — 2) *f. आ und ई *Elephantenweibchen.* — 3) *f. आ *a) Bignonia suaveolens.* — *b) Grislea tomentosa.*

कुञ्जकुटीर *Laube* Gît. 1,27. Mâlatîm. 79,16 (176,7).

*कुञ्जरत्नारमूल n. *Rettig* Râgân. 7,15.

कुञ्जरग्रह m. *Elephantenknecht.*

कुञ्जरत्व n. Nom. abstr. von कुञ्जर 1) *a).*

कुञ्जरदरी f. N. pr. einer Oertlichkeit Varâh. Bṛh. S. 14,16.

*कुञ्जरपादप m. *Ficus benjamina* Nigh. Pr.

*कुञ्जरपिप्पली f. *Scindapsus officinalis.*

*कुञ्जरारति m. 1) *Löwe.* — 2) = शरभ 1).

कुञ्जरारोह m. *Elephantenlenker.*

*कुञ्जरालुक n. *eine best. Knolle.*

*कुञ्जराशन m. *Ficus religiosa.*

कुञ्जल 1) m. N. pr. eines Wesens im Gefolge Skanda's. — 2) *n. *saurer Reisschleim.*

*कुञ्जवल्लरी (Râgân. 8,77) und *°वल्ली (Gal.) f. *eine der Mimosa concinna ähnliche Pflanze.*

कुञ्जिका f. 1) *dass. Râgân. 8,77. — 2) *Schwarzkümmel* Kâraka 1,27.

1. कुट् mit अव (°कुट्य) *zertheilen, zerkleinern.* — Mit प्र (°कुट्य) *zermalmen, zerkauen.*

2. *कुट्, कुटति (कौटिल्ये). कुटित *krumm.* — Mit उद् Caus. उत्कोटयति. — Mit वि, विकुटित = कुत्सीभूत. — Mit सम् *sich* (vor Angst) *zusammenkrümmen, verzweifeln.*

3. *कुट्, कोटयते (क्षेपे, अप्रसादे, अप्रतापने).

कुट (*m.) 1) vielleicht *Haus, Familie* RV. 1,46,4. = कुत Nir. Auch *n. — 2) *Wasserkrug.* Auch n. — 3) *Festung.* — 4) *Hammer, Axt* (Gal.). — 5) *Baum. — 6) *Berg. — 7) *N. pr. eines Mannes.

कुटक 1) m. *a) ein best. Baum* Kauç. 8. कुटुक v. l. — *b)* *= कुठर 1). — *c)* Pl. N. pr. eines Volkes. — 2) f. कुटिका N. pr. eines Flusses. — 3) *n. *ein Pflug ohne Deichsel.*

कुटकाचल m. N. pr. eines *Berges.*

*कुटङ्ग m. *Dach.* Vgl. कुटल.

*कुटङ्क m. = कुटुङ्क.

*कुटच m. = कुटज 1).

कुटज m. 1) *Wrightia antidysenterica.* n. (!) Spr. 1734. — 2) *Bein. *a)* Agastja's. — *b)* Droṇa's.

*कुटजमल्ली f. *eine best. Pflanze.*

*कुटजीव m. *Putranjiva Roxburghii* Râǵan. 9,145.

कुटन्नक n. = कुटन्नट 2) Bhâvapr. 1,197 (Hdschr.).

कुटन्नट m. 1) *Calosanthes indica.* — 2) *Cyperus rotundus* und auch *eine andere Species* Bhâvapr. 1,194. 2,67.

कुटप 1) m. *a) ein best. Hohlmaass.* — *b) *ein Muni.* — *c) *Lustwald.* — 2) *n. *Lotusblüthe.*

*कुटपिनी f. = कमलिनी Nigh. Pr.

कुटम्ब und कुटम्बक v. l. für कुटुम्ब und कुटुम्बक Ind. St. 15.

कुटर m. 1) *= कुठर 1). — 2) N. pr. eines Schlangendamons. कुठर v. l.

कुटरु m. 1) *Hahn* Maitr. S. 1,1,6. 3,14,4. 20. 4, 1,6. TS. 5,5,17,1. — 2) *Zelt.*

*कुटरूणा f. *Ipomoea Turpethum.*

*कुटल n. *Dach.* Vgl. कुटङ्क.

कुटव्हारिका f. = कुटृ° *Dienerin* Harshaṅ. 98,21.

*कुटामोद m. *Zibeth* Râǵan. 12,73.

कुटार und कुटारिका in *अव°.

कुटि 1) f. *a) Krümmung, Biegung* in भृ°, भ्रु°, भ्रु°, भ्रू°. — *b) Halle, Hütte.* — 2) *m. *a) Baum.* — *b) Körper.* — Vgl. कुटी.

कुटिक Adj. *gekrümmt, gebogen.* स्थानकुटिकासन n. *das Stehen und Hocken* MBh. 3,200,105. = स्थावरगृहत्याग Nîlak.; vgl. aber उत्कुटकासन u. उत्कुटक. — कुटिका s. u. कुटक.

कुटिकुटी Adv. mit कर् *mit Gezwitscher erfüllen* Harshaṅ. 202,16.

कुटिकोष्टिका f. N. pr. eines Flusses.

*कुटिचर m. *Krokodil.*

कुटिञ्जर m. *ein Chenopodium* Kâraka 1,27.

कुटिपार्श्विव m. N. pr. eines Mannes.

*कुटिर n. = कुटीर 1).

कुटिल 1) Adj. (f. आ) *a) krumm, gebogen, gewunden, in gewundenen Linien laufend, kraus.* °कुटिलम् und कुटिल° Adv. — *b) krumme Wege gehend, falsch, hinterlistig.* — *c) widrig* (Schicksal) Spr. 7734. — 2) m. *ein Ziegenbock mit bestimmten Merkmalen.* — 3) f. आ *a) ein best. Stadium in der rückläufigen Bewegung eines Planeten.* — *b) eine best. übernatürliche Kraft.* — *c)* N. pr. eines Flusses, = सरस्वती Râǵan. 14,21. — 4) f. (आ) und n. *a) ein best. Metrum.* — *b) *Tabernaemontana coronaria.* — 5) *n. *a) Trigonella corniculata* Râǵan. 12,134. — *b) Zinn.*

कुटिलक 1) Adj. *gewunden, kraus.* — 2) f. °लिका *a) eine Bewegung in gewundenen Linien.* — *b) *ein best. Werkzeug der Schmiede.*

*कुटिलकीटक m. *eine Spinnenart* Râǵan. 19,65.

कुटिलगति 1) Adj. *in einem best. Stadium der rückläufigen Bewegung befindlich.* Nom. abstr. °त्व n. Ind. St. 10,205. — 2) f. *ein best. Metrum.*

कुटिलगा f. *Fluss.* °गेश m. *der Ocean.*

कुटिलगामिन् Adj. 1) *in Windungen sich bewegend.* — 2) *grillenhaft, launenhaft.* Nom. abstr. °मित्व n. Sâh. D. 80,14.

कुटिलचार m. *eine Bewegung in gewundenen Linien.*

*कुटिलचित्त Adj. *falsch, hinterlistig.*

कुटिलता f. 1) *Krausheit.* — 2) *Falschheit.*

कुटिलत्व n. 1) *Krausheit.* — 2) *Falschheit.* — 3) *Abweichung von* (im Comp. vorangehend).

*कुटिलपुष्पिका f. *Trigonella corniculata* Nigh. Pr.

कुटिलमति Adj. *falsch, hinterlistig* Mudrâr. 12,6.

कुटिलमनस् Adj. dass. Spr. 6997.

कुटिलाङ्गी f. = कुटिल 3) *b).*

कुटिलाशय Adj. (f. आ) *sich windend* und zugleich *falsch, hinterlistig* Spr. 6819.

कुटिली Adv. mit कर् *krümmen, verziehen* (die Brauen) 316,31.

कुटी f. 1) *Krümmung, Biegung* in भृ°, भ्रु°, भ्रु° und भ्रू°. — 2) *Hütte, Halle, Schoppen.* — 3) *ein zu Fumigationen dienendes Gemach mit Oeffnungen.* — 4) *Kupplerin.* — 5) *Blumenstrauss. — 6) *ein best. Parfum aus Guzerat* (सुरा Râǵan. 12, 139) oder *Branntwein (सुरा).

कुटीक in सकुटीका सेना Hariv. 13829.

*कुटीकुट n. Sg. gaṇa गवाश्वादि.

कुटीकृत n. vielleicht *krauser Zeug.*

*कुटीगु m. N. pr. eines Mannes.

कुटीचक m. Bez. *bestimmter Asketen.*

कुटीचर m. 1) desgl. Âruṇ. Up. 2. Bâlar. 298,13. — 2) *= बहिष्कुटी° *Krebs* Gal.

*कुटीनिवातम् Adv. *in einer Hütte vor Wind geschützt* P. 6,2,8, Sch.

कुटीप्रवेश n. *das Beziehen einer Hütte, das Sichbegeben unter Dach und Fach* Kâraka 6,1.

कुटीप्रावेशिक Adj. *unter Dach und Fach vor sich gehend.*

*कुटीमय Adj. von कुटी.

*कुटीमह m. *Klosterfest* (buddh.).

कुटीमुख m. N. pr. eines Wesens im Gefolge Kubera's.

*कुटीष्, °यति *in einer Hütte zu sein glauben.*

कुटीर 1) (*m. *n.) *Hütte* 176,10. — 2) *eine best. Pflanze.* — 3) *n. *Beischlaf.* — 4) *n. = केवल.

कुटीरक 1) = कुटीर 1). — 2) m. = कुटीचर 1).

कुटुक m. *ein best. Baum* Kauç. 8. कुटक v. l.

*कुटुङ्क m. 1) *Laube.* — 2) *Kornkammer, Vorrathshaus.* — 3) *Dach.* — 4) *eine Art Hütte.*

*कुटुनी f. schlechte Schreibart für कुटनी.

कुटुम्ब (*m.) n. 1) *Hausstand, Hauswesen* Âpast. *Hausgesinde, Familie.* Am Ende eines adj. Comp. f. आ Spr. 7865. — 2) *das zweite astrologische Haus.* — 3) *Name.*

कुटुम्बक 1) n. = कुटुम्ब 1). — 2) *m. *ein best. Gras.*

*कुटुम्बय्, °यति *eine Familie unterhalten.*

कुटुम्बिक Adj. 1) *für den Hausstand sorgend.* — 2) *m. *Haussclave.*

कुटुम्बिन् 1) m. *a) Hausherr, Familienvater* Âpast. Râǵat. 5,468. Du. कुटुम्बिनौ *der Hausherr und die Hausfrau* Âpast. — *b) Glied einer Familie, Hausgenosse, Hausdiener.* — *c) *Landmann.* — 2) f) °नी *a) Hausfrau.* — *b) Hausdienerin* 213,19. — *c) *ein grosser Haushalt, eine grosse Familie.* — *d) eine best. Pflanze* Râǵan. 5,76.

कुट्, कुट्यति 1) *quetschen* Bhâvapr. 2,102. AV. Pariç. 64,7. कुट्टित *gequetscht* Bhâvapr. 2,16. 30. — 2) *stampfen.* कुट्टित *zerstampft, zermalmt.* — 3) *klatschend schlagen.* लयम् Bâlar. 29,2. — *auf* (Acc.). — 4) *multipliciren.* — 5) *भर्त्सने. — 6) *पूरणे. — 7) *Med. प्रतापने, अप्रतापने. — Mit वि 1) *stampfen.* — 2) *zerfetzen* Spr. 4678.

कुट्ट 1) Adj. am Ende eines Comp. *zermalmend—, zerschlagend mit; Etwas zermalmend, zerschlagend; hämmernd.* — 2) m. *a multiplier such, that a given dividend being multiplied by it, and a given quantity added to (or subtracted from) the product, the sum (or difference) may be measured by a given divisor.* °विधि m. Bîǵag. 51.

कुट्टक 1) Adj. am Ende eines Comp. = कुट्ट 1). — 2) m. *a) ein Ziegenbock mit best. Merkmalen.* — *b) *Eisvogel.* — *c)* = कुट्ट 2). — 3) wohl n. *Geklopftes, Gestampftes* Kâraka 6,2.

कुट्टन 1) n. *das Stampfen* Naish. 1,59. *das Schlagen, Anschlagen, Anstossen.* — 2) f. ई *a) *eine Art Speer* Gal. Vgl. कुट्टनी. — *b) Kupplerin.*

कुट्टनीकपट m. N. pr. eines Schelmen.

*कुट्टनी f. *eine Art Dolch.* Vgl. कुट्टन 2) *a).*

कुट्टप्रचरण m. Pl. N. pr. eines Volkes.

कुट्टप्रावरण m. Pl. desgl.

कुट्टमित n. *eine nicht ernstlich gemeinte Abweisung der Zärtlichkeiten eines Geliebten.*

कुट्ल Kuṇḍom. 130 fehlerhaft für कुञ्चल.

*कुट्हारिका f. = कुट° *Dienerin.*

कुट्ाक 1) Adj. (*f. ई) *zerfetzend, zerreissend* am Ende eines Comp. — 2) m. *Raufbold* Harshaṃ. 178,15.

कुट्ाकार m. *die mathematische Operation* कुट्ट 2) Comm. zu Âryabh. 2,32.

कुट्ापरात्त m. Pl. N. pr. eines Volkes. कुन्दापरात्त v. l.

*कुट्ार 1) m. *Berg.* — 2) n. *a) Beischlaf* oder *Vergnügen, Freude.* — *b) ein wollenes Tuch* oder *Decke.* — *c)* = केवल.

कुट्िता f. *ein fehlerhaftes Oeffnen der Ader, wobei diese durch wiederholtes Ansetzen des Messers zerfetzt wird.*

कुट्िनी f. *Kupplerin* Spr. 7727.

कुट्िम 1) *Adj. (f. आ) *durch Stampfen geebnet.* — 2) (*m.) n. *a) ein geebneter Fussboden, Estrich* 292,23. Am Ende eines adj. Comp. f. आ. — *b) *Hütte.* — 3) *m. *Granatbaum* Râǵan. 11,74.

*कुट्िहारिका f. fehlerhaft für कुट्हारिका.

*कुट्ीर m. *Berg.*

*कुट्मित n. = कुट्मित.

कुड्मल u. s. w. s. कुड्मल u. s. w.

*कुठ m. *Baum.*

कुठर m. 1) *der Pfosten, um den sich der Strick des Butterstössels windet.* — 2) N. pr. eines Schlangendämons MBh. 1,35,15. कुटर v. l.

*कुठाकु m. *Picus bengalensis.*

*कुठातङ्क m. f. *Axt.*

कुठार 1) m. (*f. ई) *a) Axt.* — *b) *eine Art Hacke* oder *Spaten.* — 2) m. *a) *Baum.* — *b)* N. pr. α) *eines Mannes. — β) eines Schlangendämons.

कुठारक 1) m. *Axt.* — 2) f. °रिका *a) eine kleine Axt* Spr. 494. — *b) eine axtförmige Lanzette.* — *c) *N. pr. einer Frau.

कुठारिक m. *Holzhauer.*

*कुठारु m. 1) *Affe.* — 2) *Baum.* — 3) *Waffenschmied.*

कुठि 1) Adj. *kahl* oder *schief.* — 2) *m. *a) Baum.* — *b) Berg.*

*कुठिक m. *Costus speciosus* oder *arabicus.*

कुठुमि m. N. pr. eines Lehrers.

कुठेर m. 1) *Ocimum pilosum* Râǵan. 10,160. Bhâvapr. 3,118. Karaka 2,2. — 2) *Feuer.*

कुठेरक m. *eine Art Basilicum* und *Cedrela Toona* Râǵan. 12,76.

*कुठेरज m. *eine Art Basilicum.*

*कुठेरु m. *der durch den Fliegenwedel erzeugte Wind.*

*कुड्, कुडति (घसने, बाल्ये, संघाते, निमज्जने). *कुडङ्ग m. *Laube.* Im Prâkrit zu belegen.

*कुडप m. n. = कुडव.

कुडव m. n. *ein best. Hohlmaass* und *Gewicht* Hemâdri 2,*a*,57,11. 12. 58,1.

कुडायिका und कुडायी f. *ein best.* Râga S. S. S. 110. 82.

कुडालगाच्छि् und कुडालि° N. pr. eines Dorfes.

*कुडि m. *Körper.*

*कुडिका f. *ein Wassertopf der Asketen.*

*कुडिश m. *Cyprinus Curchius.*

कुडी f. MBh. 13,6471 fehlerhaft für कुटी *Hütte.*

कुडुक्क m. *ein best. Tact* S. S. S. 209.

*कुडुप m. *the clasp or fastening of a neclace or bracelet.*

कुडुमी f. *Verbandnagel zwischen Balken* Ind. Antiq. 1876, S. 294.

*कुडुङ्कुची f. *Solanum trilobatum* Râǵan. 7,122 (als Erklärung). Soll mahrattisch sein nach Nigh. Pr.

कुड्मल 1) Adj. *in Knospen stehend.* — 2) (*m. *n.) *Knospe.* स्तन° so v. a. *Brustwarze.* — 3) n. *eine best. Hölle.*

कुड्मलता f. *das Geschlossensein* (einer Blüthe, des Auges).

कुड्मलदन्ती 1) Adj. f. *knospenähnliche Zähne habend* Ind. St. 8,418. — 2) f. *ein best. Metrum.*

*कुड्मलाग्रदन्त् und *°दन्त Adj. *dessen Zahnspitzen Knospen gleichen.*

कुड्मलाय्, °यते *eine Knospe darstellen,* so v. a. *sich schliessen* (von den Augen) Bâlar. 255,16.

कुड्मलित Adj. *in Knospen stehend* Bâlar. 272, 9. *knospenartig geschlossen.*

कुड्य 1) n. und f. आ (Bhâg. P.) *Wand.* — 2) *n. *a) das Bestreichen, Tünchen.* — *b) Neugier.*

*कुड्यक n. *Wand.*

*कुड्यच्छेदिन् m. *ein Dieb, der die Wand einbricht.*

*कुड्यच्छेद्य n. *ein Loch in der Wand.*

*कुड्यपुच्छा f. (Nigh. Pr.), *कुड्यमत्सी f. und °मत्स्य m. *Hauseidechse.*

*कुड्यलेप m. *Tüncher.*

*कुण्, कुणति (शब्दोपकरणयोः, उपतापे). कुणयति (आमन्त्रणे), कुणयति, °ते (संघाते).

*कुण m. 1) *Kleiderlaus.* — 2) *Nabelschmutz* Gal. — 3) im Comp. nach einigen Pflanzennamen *Fruchtzeit.*

कुणक m. *Thierjunges.*

*कुणञ्जी f., *कुणञ्ज m. und *कुणञ्जर n. *Melde* Râǵan. 5,89. Vgl. कुटिञ्जर.

1. कुणप (*m.) n. *Leichnam, Aas.* Verächtlich auch vom *lebenden Körper.* — 2) *Dünger.* °जल n. *Jauche.*

2. कुणप 1) Adj. *in Verwesung übergehend, wie Aas riechend.* — 2) f. कुणपी *ein best. Aasvogel;* vgl. यक्ष°.

3. कुणप m. 1) *eine Art Lanze.* — 2) Pl. N. pr. eines Volkes.

कुणपगन्धि् m. *Aasgeruch.*

कुणपाण्ड्य m. N. pr. eines Mannes.

कुणरवाडव m. N. pr. eines Grammatikers.

कुणारु Adj. *lahm am Arm.*

कुणाल m. 1) *ein best. Vogel* Lalit. 44,12. 186, 14. 357,19. — 2) N. pr. *a)* eines Sohnes des Açoka. — *b) *einer Oertlichkeit.*

कुणावी f. wohl *eine best. Pflanze.*

कुणि 1) Adj. *lahm am Arm.* *पाणिना 230,19. — 2) m. *a) *Nagelgeschwür.* — *b) *Cedrela Toona.* — *c)* N. pr. verschiedener Männer.

कुणिक m. N. pr. eines Lehrers Âpast.

कुणिताक्षि m. N. pr. eines Autors.

कुणित्व n. *Lahmheit.*

कुणिन् m. *eine best. Stechfliege.*

*कुणिन्द m. *Laut.*

*कुणिपदी f. gaṇa कुम्भपद्यादि.

कुणिबाहु m. N. pr. eines Muni.

*कुण्ट्, कुण्टति (विकलीकरणे).

*कुण्टक Adj. *dick, fett.*

1. कुण्ठ्, *कुण्ठति (खोटनवैकल्यालस्ये). कुण्ठित 1) *stumpf geworden, stumpf.* — 2) *abgestumpft,* so v. a. *ermattet, erschlafft, wirkungslos.* — 3) *stumpfsinnig.* — Mit वि, °कुण्ठित *stumpf geworden.*

2. कुण्ठ्, *कुण्ठयति (वेष्टे). — Mit अव in अवकुण्ठन.

कुण्ठ Adj. 1) *stumpf.* — 2) *abgestumpft,* so v. a. *ermattet, erschlafft.*

कुण्ठक 1) *Adj. *stumpfsinnig.* — 2) m. N. pr. *a)* Pl. eines Volkes. कुण्डल v. l. — *b)* eines Mannes.

कुण्ठता f. *Stumpfheit, Gefühllosigkeit in einem Gliede.*

कुण्ठत्व n. *Stumpfsinnigkeit.*

कुण्ठधी (Golâdhj. 3,44) und कुण्ठमनस् Adj. *stumpfsinnig.*

कुण्ठी Adv. 1) mit कर् *stumpf machen* Schol. zu Ragh. ed. Calc. 5,44. — 2) mit भू *sich als wirkungslos erweisen* Çaṃk. zu Bâdar. 1,1,4 (S. 76). Bâlar. 26,24.

*कुण्ड् 1) कुण्डति (वैकल्ये). — 2) कुण्डते (दाहे). — 3) कुण्डयति (रक्षणे).

कुण्ड 1) (*m.) f. ई (Hemâdri 2,*a*,86,17. 99,12. 105, 10. Prasannar. 77,20) und n. *Krug, Topf, Kohlentopf.* — 2) (*m.) n. *eine runde Höhlung im Erdboden, — Grube, — Feuergrube.* — 3) m. *a) der uneheliche Sohn einer verheiratheten Frau.* — *b)* Bein. Çiva's. — *c)* N. pr. α) eines Schlangendämons. — β) eines Sohnes des Dhṛtarâshṭra. — 4) *f. आ *a)* Nom. act. von

1. कुण्ड्. — *b*) Bein. der Durgâ. — 3) f. ई s. u. 1). — 6) n. *a*) *eine best. Gestalt des Mondes, der Mond mit einem Kreise* oder *Ringe*. — *b*) Bez. *bestimmter mystischer Figuren*. — *c*) **ein best. Maass*. — *d*) *in Comp. mit einem Pflanzennamen *Hain*.

कुण्डक 1) m. oder n. *Krug, Topf*. — 2) m. N. pr. eines Sohnes *a*) des Dhṛtarâshṭra. — *b*) des Kshudraka. — 3) f. कुण्डिका *a*) *Topf* Saṁnj. Up. 4,1. Mahâbh. in Ind. St. 13,391. Hemâdri 2,*a*,126, 20. — *b*) Titel einer Upanishad.

कुण्डकर्ण m. *ein best. mythisches Wesen* Supârn. 23,4.

कुण्डकल्पद्रुम m. und °कल्पलता f. Titel von Werken.

*कुण्डकीट m. 1) *ein im Ehebruch erzeugter Sohn einer Brahmanin*. — 2) *ein mit Sclavinnen im Concubinat lebender Mann*. — 3) *ein gelehrter Kârvâka*.

*कुण्डकील m. *a low, vile man*.

कुण्डकौमुदी f. Titel eines Werkes.

कुण्डगोल m. 1) Du. *der uneheliche Sohn einer verheiratheten Frau und der einer Wittwe*. — 2) **saurer Reisschleim*.

कुण्डगोलक 1) m. Du. = कुण्डगोल 1). — 2) *n. = कुण्डगोल 2).

*कुण्डङ्ग m. fehlerhaft für कुडङ्ग *Laube*.

कुण्डज्ञ m. N. pr. eines Sohnes des Dhṛtarâshṭra.

कुण्डजठर m. N. pr. eines alten Weisen.

कुण्डतत्त्वप्रदीप und कुण्डदिक्पाल m. Titel von Werken.

कुण्डधार m. N. pr. 1) eines Schlangendämons. — 2, eines Sohnes des Dhṛtarâshṭra.

कुण्डनदी f. N. pr. eines *Flusses* Hariv. 2,109,29.

कुण्डनाचि oder °लाचि m. *ein best. Tact* S. S. S. 226.

कुण्डनी f. *ein best. Geräthe* Hemâdri 1,658,3.

कुण्डपायिन् Adj. *aus einem Kruge trinkend*. °पायिनामयनम् *eine best. religiöse Feier*.

कुण्डपाय्य (°पायिन्) 1, *Adj. *wobei man aus Krügen trinkt*. — 2) m. N. pr. eines Mannes.

*कुण्डप्रस्थ m. N. pr. einer Stadt.

कुण्डभेदिन् 1) *Töpfe zerbrechend*, so v. a. *ungeschickt, linkisch* Karaka 1,30. — 2) m. N. pr. eines Sohnes des Dhṛtarâshṭra.

कुण्डमण्डपकौमुदी f., °मण्डपसंग्रह m., °मण्डपसिद्धि f., कुण्डमार्तण्ड m. und कुण्डरत्नाकर m. Titel von Werken.

कुण्डल 1) n. *a*) *Ring*, insbes. *Ohrring*. श्रवण° pleonastisch nach Vâmana. Am Ende eines adj. Comp. f. आ. — *b*) **Armband*. — *c*) **Strick*. — *d*) *eine best. Blasenkrankheit* Karaka 8,9. 12. — 2) m. *a*) *ein best. Tact* S. S. S. 236. — *b*) N. pr. α) eines Schlangendämons. — β) Pl. eines Volkes MBh. 6, 9,63. कुण्डक v. l. — 3) f. आ ein Frauenname. — 4) f. ई *a*) *eine Art Trommel* S. S. S. 192. Könnte auch कुण्डलिन् m. sein. — *b*) *ein best. Backwerk*. — *c*) *eine best. Çakti*. — *d*) **Bauhinia variegata*. — *e*) *Cocculus cordifolius* Bhâvapr. 3,102. — *f*) **Mucuna pruritus* Râgân. 3,38. — *g*) **ein best. Strauch*, = सर्पिणी Râgân. 3,126. — *h*) N. pr. eines Flusses MBh. 6,9,21.

कुण्डलक 1) *Ohrring* Hemâdri 2,*a*,106,2. — 2) f. °लिका *a*) *Ring*. Nom. abstr. °त्व n. — *b*) *ein best. Metrum*. — *c*) **ein best. Backwerk*. — *d*) ग्रक्षाणां कु° Comm. zu Varâh. Bṛh. 28(26),4 = ग्रक्षकुण्डलिका.

कुण्डलक्ष्यविवृति f. Titel eines Werkes.

कुण्डलना f. *das Einkreisen eines Wortes* oder *einer Silbe als Zeichen der Ungültigkeit*.

*कुण्डलर Adj. von कुण्डल.

कुण्डलाचि s. कुण्डनाचि.

कुण्डलिकामत n. Titel eines Tantra.

कुण्डलित Adj. *geringelt*.

कुण्डलिन् 1) Adj. *a*) *mit Ohrringen geschmückt*. — *b*) *einen Ring bildend, geringelt*. — 2) m. *a*) *Schlange*. — *b*) **die gesprenkelte Antilope*. — *c*) **Pfau*. — *d*) *Bauhinia variegata* Bhâvapr. 1,204. — *e*) Bein. α) Çiva's. — β) **Varuṇa's*. — 3) f. °नी *a*) **Cocculus cordifolius*. — *b*) *ein best. Backwerk* Bhâvapr. 2,26. — *c*) *eine best. Çakti*.

कुण्डलिया f. Verz. d. Oxf. H. 122,*a*,23.

कुण्डलो Adv. 1) mit कर् *zu einem Ringe machen, zu einem Kreise bilden*. — 2) mit भू *a*) *sich ringeln*. — *b*) °भूत *mit der Kuṇḍala genannten Blasenkrankheit behaftet* Karaka 8,9.

कुण्डलीकरण n. *das Spannen des Bogens bis zu einem Kreise* Harshaṅ. 199,17.

कुण्डलीका f. *Kreis* Hemâdri 1,423,11.

कुण्डवासिनी f. N. pr. der Schutzgöttin der Gautama.

कुण्डविधान n. Titel eines Werkes.

*कुण्डविकारदेश m. N. pr. einer *Oertlichkeit*.

कुण्डशायिन् m. N. pr. eines Sohnes des Dhṛtarâshṭra.

कुण्डसिद्धि f. Titel eines Werkes.

*कुण्डाग्नि m. N. pr. einer Oertlichkeit. काण्डाग्नि v. l.

कुण्डारक N. pr. 1) m. oder n. einer Oertlichkeit. — 2) f. °रिका einer der Mütter im Gefolge Skanda's.

कुण्डार्क m. Titel eines Werkes.

कुण्डावृष Adj. *auf eine best. Weise sich geschlechtlich vergehend*.

कुण्डाशिन् 1) Adj. *das Brod eines* Kuṇḍa 3) *a*) *essend* Gaut. — 2) m. *a*) **Kuppler*. — *b*) N. pr. α) eines Sohnes des Dhṛtarâshṭra. — β) eines Fieberdämons Hariv. 9563.

कुण्डिक m. N. pr. eines Sohnes des Dhṛtarâshṭra. — कुण्डिका s. u. कुण्डक.

कुण्डिकामत n. Titel eines Tantra Ârjav. 160,19.

कुण्डिन् 1) Adj. *mit einem Topfe versehen* Hemâdri 1,807,13. — 2) m. *a*) *ein best. Gefäss*. कुण्डिनी v. l. — *b*) **Kuppler*. — *c*) **Pferd*. — 3) f. °नी *a*) *ein best. Gefäss*. — *b*) bei den Jogin *die Natur* (Gegens. *Geist*). — *c*) ein Frauenname Ind. St. 13,390.

कुण्डिन 1) m. N. pr. verschiedener Personen. Pl. *ihr Geschlecht*; auch **das der* Kuṇḍina Ind. St. 13,389. fg. — 2) n. N. pr. der Hauptstadt der Vidarbha. Auch °नगर n.

कुण्डीक am Ende eines adj. Comp. (f. आ) *Topf* Hemâdri 2,*a*,105,7.

*कुण्डीर 1) Adj. *kräftig, stark*. — 2) m. *Mann*.

कुण्डीविष m. Pl. N. pr. eines Volkes.

कुण्डीवृष Adj. v. l. für कुण्डावृष.

कुण्डृणाची f. *Hauseidechse* Comm. zu TS. Im RV. = कुटिलगति nach Sây.

कुण्डेश्वरतीर्थ n. N. pr. eines Tîrtha.

कुण्डोद m. N. pr. eines Berges.

कुण्डोदर 1) *Adj. *einen topfähnlichen Bauch habend*. — 2) m. N. pr. *a*) eines Sohnes des Dhṛtarâshṭra. — *b*) eines Bruders des Dhṛtarâshṭra. — *c*) eines Schlangendämons.

कुण्डोदरेश्वर n. Name eines Liṅga.

कुण्डोद्द्योतदर्शन n. Titel eines Werkes.

कुण्डोधी Adj. f. *ein topfähnliches Euter habend* Ragh. 1,84.

कुण्डोपधानीयक Adj. *einen Topf zum Kissen habend*. Beiw. eines Pûrṇa.

*कुण्डोपरथ m. N. pr. anzunehmen für कौण्डोपरथ.

*कुत् (sautra-Wurzel) *ausbreiten*.

कुतनय m. *ein schlechter Sohn*.

*कुतनु m. Bein. Kubera's.

कुतन्त्री f. *Schwanz*.

कुतप 1) m. n. *eine Decke von Ziegenhaar* Gaut. — 2) m. *a*) Kuça-*Gras, Poa cynosuroides* Hemâdri 1,703,10. 704,3. — *b*) *die achte Stunde des 30-theiligen Tages, die Zeit um Mittag*. — *c*) **Korn*. — *d*) **Schwestersohn*. — *e*) **Tochtersohn*. — *f*) **ein Brahman*. — *g*) **Gast*. — *h*) **die Sonne*. — *i*) **Feuer*. — *k*) **Ochs*. — *l*) **ein best. musikalisches Instrument*.

*कुतपसप्तक n. *a Çrâddha, in which seven constituents occur, noon, a horn platter, a Nepal blanket, silver, sacrificial grass, sesamum and kine.*

*कुतपसौश्रुत m. N. pr. eines Mannes gaṇa पार्थिवादि.

कुतपस्विन् m. *ein böser, schlechter Asket.*

1. कुतर्क m. *schlechte Dialectik, Sophisterei.*

2. कुतर्क m. *ein schlechter Dialectiker* Kap. 6,34.

कुतस् Adv. 1) *von welchem? von wem?* — 2) *woher? von wo?* — 3) *wohin?* आ कुतः *bis wohin?* — 4) *wo?* R. einmal. — 5) *woher? warum? weswegen?* Häufig im Drama vor einem Distichon, welches eine vorangehende Aeusserung oder Ausdrucksweise begründet. — 6) *wie? auf welche Weise?* — 7) *wie viel weniger, geschweige denn.* — 8) mit अपि (spat) *von —, aus irgend einem.* — 9) mit चन und vorangehender Negation *a) von keiner Seite her. — b) nach keiner Seite hin, nirgendshin.* — 10) mit चिद् *a) von —, aus irgend einem* 136,18. — *b) irgendwoher.* Mit einer Negation *von keiner Seite her.* — 11) mit चिद् und vorangehendem यतस् *von einem beliebigen.*

*कुतस्त m. N. pr. eines Mannes Comm. zu Tâṇḍya-Br. 25,15,3. Vgl. कौतस्त.

कुतस्तराम् Adv. *wie? auf welche Weise?* Kap. 1,80.

कुतस्त्य Adj. *woher kommend?* Prasannar. 31,20. Mit अपि *von unbekannter Herkunft.*

कुतापस m. *ein böser, schlechter Asket.* f. ई.

कुतार्किक m. *ein schlechter Dialectiker.*

कुतित्तिरि m. *ein best. dem Rebhuhn verwandter Vogel.*

कुतीपाद् m. N. pr. eines alten Sängers Ârsh. Br.

कुतीर्घ *ein schlechter Lehrer.*

कुतुक n. *Neugier, Interesse* Râǵat. 8,1613. *Verlangen nach* (im Comp. vorangehend).

कुतुकित Adj. *neugierig* Prasannar. 10,1.

कुतुकिन् Adj. dass. Naish. 2,35.

*कुतुप 1) m. *ein kleiner Oelschlauch.* — 2) m. n. = कुतप 2) *b*).

कुतुम्बुक m. *eine best. Gemüsepflanze* Karaka 1,27.

*कुतुम्बुरु n. *eine schlechte Frucht von Diospyros embryopteris.*

*कुतू f. *Oelschlauch.*

कुतूणाक m. = कुकूणाक.

कुतूहल n. 1) *Neugier, Interesse für, Verlangen nach* (प्रति, Loc. oder im Comp. vorangehend), *Vergnügen, Lust an Etwas.* °कृत् Adj. *Neugier erregend, curios* Harshaṅ. 185,7. — 2) *was Neugier erregt, eine interessante Erscheinung, etwas Amüsantes.*

कुतूहलवत् Adj. *neugierig, Interesse für Etwas habend.*

*कुतूहलित Adj. von कुतूहल.

कुतूहलिन् Adj. *neugierig* Harshaṅ. 16,11. *Etwas mit Interesse verfolgend.*

*कुतृण n. *Pistia Stratiotes.*

कुतोनिमित्त Adj. *welchen Grund habend?*

कुतोमूल Adj. *welchen Ursprung habend?* Karaka 3,3.

कुत्य *der 15te astrol. Joga.*

कुत्र (कुँत्रा) Adv. 1) *worauf?* सगर्वः Spr. 7847. — 2) *wo?* — 3) *wohin?* — 4) *wozu?* Spr. 4437. Hit. 110,12. — 5) कुत्र — क्व *wo (dieses)? — wo (jenes)? so v. a. wie weit ist dieses von jenem entfernt, wie wenig stimmt dieses zu jenem.* — 6) mit अपि (spät) *a) unter diesem oder jenem* Kap. 6,7. — *b) irgendwo.* — *c) irgendwohin, Gott weiss wohin.* — 7) mit च und vorangehendem यत्र *bei wem es auch sei.* — 8) Mit चिद् *a) in irgend einem.* — *b) wo es auch sei, irgendwo.* Mit einer Negation *nirgends.* — *c) wohin es auch sei, irgendwohin.* Mit einer Negation *nirgendswohin.* — *d)* wiederholt *in einem Falle — im andern Falle, bisweilen — bisweilen.* — *e)* mit vorangehendem यत्र *wo es auch sei, hier oder dort.*

कुत्रत्य Adj. *wo ansässig? woher stammend?* Daçak. 11,7.

कुत्स्, कुत्सति = कुत्सय्.

कुत्स 1) m. *a)* N. pr. verschiedener Männer. Pl. *ihr Geschlecht.* — *b) * Blitz, Donnerkeil.* — 2) *n. *Costus speciosus* oder *arabicus* Râǵân. 12,123. — कुत्सा s. bes.

*कुत्सकुशिकिका f. *eine eheliche Verbindung zwischen dem Geschlecht des* Kutsa *und des* Kuçika.

कुत्सन 1) n. *a) das Schmähen, Tadeln.* — *b) Schmähwort, ein tadelnder Ausdruck.* — 2) f. आ *ein Ausdruck der Geringschätzung.*

कुत्सपुत्र m. *Sohn des* Kutsa.

कुत्सय्, °यति (*Med. Dhâtup.) *schmähen, seinen Tadel ausdrücken über, seine Geringschätzung an den Tag legen;* mit Acc. कुत्सित *geschmäht, was getadelt wird, woran ein Makel haftet.* — Mit अभि und अव = Simpl.

*कुत्सला f. *die Indigopflanze.*

कुत्सव in पुरु°.

कुत्सवत्स m. *Sohn des* Kutsa.

कुत्सा f. *Schmähung, Tadel.* Instr. so v. a. *verächtlich.*

*कुत्सायन m. N. pr. eines Mannes Comm. zu Maitrjup. 5,1. Vgl. कौत्सायन.

कुत्सार *Erdspalte.*

कुत्सित 1) Adj. s. कुत्सय्. — 2) *n. *ein best. Gras* Râǵân. 8,101.

कुत्सी (von 2. कुत्स्य) Adv. mit भू *dem Tadel anheimfallen* Durga zu Nir. 6,30.

कुत्स्य्, कुत्स्यति = कुत्सय् R. 7,43,18.

1. कुत्स्य (कुत्सिसँ) m. = कुत्स 1).

2. कुत्स्य Adj. *tadelnswerth.*

कुथ्, *कुथ्यति *stinken.* कुथित *stinkend.* — Caus. कोथयति *verwesen lassen.* — Mit नि in निकोथक. — Mit प्र, °कुथित *verwest.*

कुथ 1) m. f. (आ) und *n. *eine gefärbte wollene Decke* R. 2,30,14. — 2) *m. Kuça-*Gras.*

कुथक = कुथ 1) Karaka 1,6.

कुथुम m. N. pr. = कुथुमिन्. Pl. *sein Geschlecht.*

कुथुमि und *°न् m. N. pr. eines Lehrers.

कुथोदरी f. N. pr. einer Tochter Nikumbha's.

*कुद्, कोदयति (अनृतभाषणे).

*कुदण्ड m. *eine ungerechte Strafe.*

कुदर्शन n. *eine schlechte Doctrin.*

कुदशा (Conj.) f. *eine schlimme Lage.*

1.*कुदार m. *Bauhinia variegata.*

2. कुदार Adj. *eine schlechte Frau habend.*

कुदारदार m. Pl. *eine schlechte Frau als Frau* Spr. 5963.

*कुदाल m. *Bauhinia variegata.*

कुदिन n. *ein bürgerlicher Tag* Ârjabh. 4,17. Comm. zu Ganit. 1,20.

कुदिष्टि f. *ein best. Längenmaass.*

कुदुम्बरी f. N. pr. eines Flusses.

कुदृष्ट Adj. *schlecht —, nicht genau gesehen.*

कुदृष्टि f. 1) *mangelhaftes Sehen* Ind. St. 15,355. — 2) *eine falsche Lehre, Irrlehre* Kâd. II,35,1.

कुदृष्टिन् Adj. *einer Irrlehre ergeben* Kâd. II,35,19.

कुदेश m. *ein schlechtes Land.*

कुदेह m. *ein schlechter, elender Körper.*

कुदैशिक m. *ein schlechter Führer, — Anleiter* Râǵat. 7,520.

*कुद्दल m. *Bauhinia variegata.*

कुद्दाल 1) (*m. *n.) *Haue, Spaten.* — 2) *m. *Bauhinia variegata.*

*कुद्दालक 1) *Haue, Spaten.* — 2) n. *ein kupferner Krug.*

*कुद्दालकखात n. = कुद्दालखात.

*कुद्दालखात n. N. pr. einer Stadt Kâç. zu P. 6,2,146.

*कुद्दालपाद् Adj. gaṇa कृस्त्यादि.

कुड्मल fehlerhaft für कुड्मल *Knospe.*

*कुड्य fehlerhaft für कुड्य *Wand.*

*कुद्रङ्क und *कुद्रङ्ग m. *Wachhaus.*

*कुद्रव m. = कोद्रव.

कुद्रव्य n. *schlechter Reichthum* Spr. 1796.

*कुद्रि m. N. pr. eines Mannes. Pl. *sein Geschlecht.*

कुद्र्याति m. desgl.

कुद्वार n. *Hinterthür* Gaut.

*कुधर m. *Berg* Râǵan. 2,14.

कुधर्म m. *schlechte Sitte, schlechter Brauch* Kâlaṁ. 3,88.

कुधर्मन् n. *Scheinrecht.*

कुधान्य n. *eine Klasse von geringeren Körner- und Hülsenfrüchten.*

*कुधि m. *Eule* Gal. Vgl. कुवि, कुशि.

कुधी Adj. *thöricht, einfältig;* m. *Thor.*

*कुध m. *Berg.*

कुध्यक् in अ°.

कुनक m. Pl. N. pr. eines Volkes.

कुनख Adj. *schlechte Nägel —, schlechte Klauen habend.*

कुनखिन् 1) Adj. *schlechte, hässliche Nägel habend.* — 2) m. N. pr. eines Mannes und Name eines zum AV. gerechneten Werkes.

कुनट 1) m. *a) *eine Art Bignonia* Râǵan. 9,29. — *b)* Pl. N. pr. eines Volkes Varâh. Bṛh. S. 14,30, v. l. — 2) f. ई *a) *Coriandrum sativum. — b) rother Arsenik* Bhâvapr. 4,15.

कुनठ m. Pl. N. pr. eines Volkes.

कुनदिका und कुनदी f. *ein unbedeutendes Flüsschen.*

कुनदीक m. N. pr. eines Wesens im Gefolge Skanda's.

कुनम्म Adj. *schwer zu beugen.*

कुनरक m. *eine schlimme Hölle* Kâlaṁ. 4,203.

कुनरेन्द्र (Spr. 1786) und कुनरेश्वर m. *ein schlechter Fürst.*

*कुनलिन् m. *Agati grandiflora.*

1. कुनाथ m. *ein schlechter Schützer.*

2. कुनाथ Adj. *einen schlechten Führer habend.*

कुनादीका Paṅkat. II,145 fehlerhaft für कुनदिका.

*कुनाभि m. 1) *Luft, Luftraum* Trik. 1,1,81. — 2) *Schatz* H. 192.

*कुनामन् m. N. pr. eines Mannes.

कुनायक Adj. *einen schlechten Führer habend.*

कुनारी f. *ein schlechtes Weib.*

कुनाल m. 1) *ein best. Vogel.* — 2) N. pr. eines Sohnes des Açoka.

*कुनालिक m. *der indische Kuckuck.*

*कुनाशक m. *Athagi Maurorum.*

*कुनास m. *Kamel* Nigh. Pr.

कुनिषङ्ग m. N. pr. eines Sohnes des 10ten Manu. भूरिषेण v. l.

कुनीत n. *schlechte Führung* Mudrâr. 198,4.

*कुनीति f. 1) *schlechtes Betragen.* — 2) *schlechte Verwaltung, schlechtes Regiment.*

*कुनीली f. *eine best. Staude.*

कुनृप und कुनृपति (Venis. 149) m. *ein schlechter Fürst.*

कुनेत्रक m. N. pr. eines Muni.

कुन्त m. 1) *Speer, Lanze.* — 2) *Zeiger der Sonnenuhr* AV. Gjot. 1,5. — 3) *ein kleines Thier, ein kleiner Wurm. — 4) *Coix barbata. — 5) *Heftigkeit, Leidenschaftlichkeit. — 9) *der Liebesgott* Gal.

कुन्तप्रावरणा m. Pl. N. pr. eines Volkes Mârk. P. 57,57.

*कुन्तर m. = कुन्तल 1) Gal.

कुन्तल m. 1) *Haupthaar.* Am Ende eines adj. Comp. f. आ. — 2) *eine best. Haartracht. — 3) *Trinkschale. — 4) *Pflug. — 5) *Gerste. — 6) *eine Art Andropogon. — 7) *ein best.* Dhruvaka (musik.). — 8) Pl. N. pr. eines Volkes. Sg. *ein Fürst dieses Volkes.*

*कुन्तलवर्धन m. *Eclipta prostrata* Râǵan. 4,140.

कुन्तलस्वातिकर्णा m. N. pr. eines Fürsten VP.² 4,200.

कुन्तलिका f. 1) *eine best. Pflanze.* — 2) *Käse—, Buttermesser.*

*कुन्तलोशीर n. *eine Art Andropogon.*

कुन्तवनमय Adj. *aus einem Walde von Speeren bestehend* Kâd. II,35,22.

कुन्ताप n. 1) Bez. *bestimmter Organe, welche zwanzig an Zahl im Bauche liegen sollen.* — 2) *ein best. Liederabschnitt im* AV. Vaitân.

कुन्ति m. N. pr. 1) Pl. eines Volkes. Sg. *ein Fürst der* Kunti. — 2) verschiedener Männer.

कुन्तिक m. Pl. N. pr. eines Volkes.

कुन्तिजित् m. N. pr. eines Fürsten VP.² 3,334.

कुन्तिभोज m. N. pr. 1) eines Fürsten der Kunti und Adoptivvaters der Kunti. — 2) Pl. eines Volkes.

कुन्ती f. 1) Bein. der Pṛthâ, einer der beiden Gattinnen Pâṇḍu's. — 2) *Boswellia thurifera. — 3) *Bdellion. — 4) *eine Brahmanin. — 5) N. pr. *a)* einer Râkshasî. — *b)* eines Flusses VP.² 2,132.

कुन्तीभोज MBh. 3,17067 fehlerhaft für कुन्तिभोज.

कुन्तीमातृ m. Metron. Arǵuna's MBh. 1,222,16.

*कुन्थ् 1) कुन्थति (हिंसाक्लेशयोः). — 2) कुन्थाति (संश्लेषणे, क्लेशने). — Mit प्रनि Vop.

*कुन्थन und *कुन्थित n. als eine Bed. von स्तनन.

*कुन्थु m. N. pr. zweier Ǵaina.

कुन्द m. 1) *Jasminum multiflorum* oder *pubescens;* n. *die Blüthe.* — 2) *Nerium odorum* Râǵan. 10,11. — 3) *das Harz der Boswellia thurifera. — 4) *Drehscheibe der Drechsler. — 5) *einer der 9 Schätze* Kubera's. — 6) Bein. Vishṇu's. — 7) N. pr. *a)* *eines Guhjaka Gal. — *b)* eines Berges.

*कुन्दक m. *das Harz der Boswellia thurifera.*

*कुन्दकुन्दाचार्य m. N. pr. eines *Lehrers.* Auch °कुण्डाचार्य.

कुन्दचतुर्थी f. *der 4te Tag in der lichten Hälfte des* Mâgha.

*कुन्दपुष्प m. *Nerium odorum* Gal.

*कुन्दम m. *Katze.*

कुन्दमाला f. Titel eines Werkes.

कुन्दर m. 1) *eine best. Grasart* Râǵan. 8,119. — 2) Bein. Vishṇu's.

*कुन्दरिका f. *Boswellia thurifera* Râǵan. 11,197.

कुन्दापरान्त m. Pl. N. pr. eines Volkes MBh. 6, 9,45. कुट्टापरान्त v. l.

*कुन्दिनी f. *Jasmingruppe.*

*कुन्डु 1) m. *Maus, Ratze.* — 2) f. *das Harz der Boswellia thurifera.*

*कुन्डुम gaṇa चूर्णादि. कुन्दम v. l.

*कुन्डुर m. = कुन्डु 2).

कुन्डुरु 1) (*m. *f.) *Boswellia thurifera.* — 2) *das Harz derselben.*

कुन्डुरुक 1) m. (*f.) *das Harz der Boswellia thurifera* Râǵan. 12,119. — 2) *f. ई *Boswellia thurifera.*

कुन्डुरुक = कुन्डुरुक 1).

*कुन्द्र्, कुन्द्रयति (अनृतभाषणे).

1. कुप्, कुप्यति, °ते 1) *in Bewegung —, in Aufregung —, in Wallung gerathen.* Statt कुपित Bhâg. P. 3,16,15 liest ed. Bomb. तुभित, und der Comm. erwähnt eine Lesart कूपित. — 2) *aufwallen, erzürnen, zürnen;* mit Dat., Gen. oder Acc. (verdächtig) der Person. कुपित *erzürnt, böse, — auf* (उपरि oder Gen.). — 3) *in Widerspruch stehen mit* (Gen.) Çaṁk. zu Bâdar. 2,1,27 (S. 484). — Caus. कोपयति und कोपयते 1) *in Bewegung bringen, erschüttern, aufregen, in Wallung bringen. — 2) *in Zorn versetzen, Jmd erzürnen* Bhâg. P. 4,5,11. — Mit अति *heftig zürnen.* — Mit परि 1) *in heftige Bewegung gerathen.* — 2) *heftig zürnen,* mit Gen. — Caus. 1) *in heftige Bewegung versetzen, stark aufregen.* — 2) *in heftigen Zorn versetzen.* — Mit प्र 1) *in Bewegung —, in Wallung gerathen.* प्रकुपित. — 2) *aufbrausen, in Zorn gerathen.* प्रकुपित *erzürnt, — auf* (प्रति oder Loc.). Statt ज्ञाता प्रकुप्ता (!) Vikr. 130 hat die drâv. Rec. ज्ञातानुतापा. — 3) *wüthen* (von Krankheiten). — 4) *in Widerspruch gerathen* Çaṁk. zu Bâdar. 2,1,26. — Caus. 1) *in Bewegung —, in Wallung versetzen.* — 2) *zum Zorn reizen, erzürnen.* — Mit प्रति in प्रतिकोप. — Mit सम् *in Zorn gerathen.* — Caus. 1) *in Wallung gerathen.* — 2) *in Zorn versetzen, reizen.*

2. *कुप् केापयति (भाषार्थ oder भासार्थ).

कुपँ m. 1) *Wagebalken.* — 2) **Feldlerche* Nigh. Pr.

1. कुपट *ein schlechtes Gewand.*

2. कुपट m. N. pr. eines Dânava.

कुपटु Adj. *dumm* Harshaç. 138,4.

कुपण्डित m. *ein Aftergelehrter.*

कुपति m. 1) *ein schlechter Gatte* Kâd. 10,8. — 2) *ein schlechter Fürst, — König* Kâd. 10,8.

1. कुपथ m. *Irrweg.*

2. कुपथ m. N. pr. 1) eines Asura oder Dânava. — 2) Pl. eines Volkes.

कुपन m. N. pr. eines Asura.

कुपव, कुपपि und कुपपी m. MBh. 13,93,90, v. l. Nach Nilak. *die Sonne.*

कुँपय Adj. *wallend, unruhig.*

कुपरिज्ञात Adj. *schlecht —, falsch begriffen.*

कुपरीतक Adj. *schlecht abschätzend; m. ein schlechter Taxator.*

कुपरीक्षित Adj. *schlecht geprüft.*

*कुपाक m. *Strychnos nux vomica* Râgân. 9,149.

*कुपाणि Adj. *eine lahme Hand habend.*

कुपात्र n. *ein Unwürdiger* Spr. 7836.

कुपात्रक n. *ein schlechtes Geschirr* MBh. 12,227, 15. कुपात्रिक v. l.

कुपायुँ Adj. *zum Zorn geneigt* AV. 20,130,8.

*कुपाल m. v. l. für कुपाक Râgân. 9,149.

*कुपिञ्जल m. N. pr. eines Mannes.

कुपितर् m. *ein schlechter Vater.*

*कुपिनिन् m. *Fischer.*

*कुपिनी f. *ein Netz für kleine Fische.*

*कुपिन्द m. *Weber.*

कुपीलु m. *eine Art Ebenholzbaum mit giftiger Frucht* Bhâvapr. 1,243. Nach Mat. med. 198 *Strychnos nux vomica.*

कुपुत्र m. *ein schlechter —, kein vollbürtiger Sohn.*

कुपुरुष m. *ein schlechter Mensch, elender Wicht, Feigling* 82,14.

कुपुरुषनिता f. *ein best. Metrum.*

*कुपूय Adj. *gemein, verächtlich.*

कुप्य 1) n. *a)* impers. *irascendum* in अ°. — *b) ein unedles Metall, jedes Metall mit Ausnahme von Gold und Silber.* — 2) m. N. pr. eines Mannes.

कुप्यक 1) am Ende eines adj. Comp. = कुप्य 1) *b).* — 2) Adj. *aus einem unedlen Metall verfertigt* Hemâdri 1,638,8.

*कुप्यंकर m. *Melde* Gal. Fehlerhaft für कुणाञ्जर.

*कुप्यधौत n. *Silber* Râgân. 13,15.

*कुप्यशाला f. *Aufbewahrungsort für unedle Metalle.*

कुप्रद Adj. *Land schenkend.*

कुप्रभु m. *ein schlechter Herr.*

*कुप्रावरण Adj. *einen schlechten Mantel habend.*

कुप्रावृत Adj. *schlecht gekleidet.*

*कुप्रिय Adj. *unangenehm.*

कुप्लव m. *ein gebrechliches Floss.*

कुबन्ध m. *ein schimpfliches Brandmal.*

कुबन्धु m. *ein schlechter Verwandter.*

*कुबर m. = कूबर Gal.

*कुबराकुल m. *Kamel.*

*कुबिम्ब m. n. Trik. 3,5,10.

1. कुबुद्धि f. *eine falsche Ansicht.*

2. कुबुद्धि Adj. 1) *bösgesinnt* Hemâdri 1,697,22. — 2) *dumm, einfältig.*

कुँबेर 1) m. *a)* N. pr. *a)* eines Vorstehers der Geister der Tiefe und des Dunkels; später *der Gott der Schätze, der Welthüter im Norden.* Pl. Kathâs. — *b)* verschiedener Männer. — *c)* **Cedrela Toona.* — *d)* **Gelbwurz* Trik. — 2) *Adj. *a) missgestaltet.* — *b) faul, träge.*

कुबेरक 1) m. *eine best. Gemüsepflanze* Karaka 1, 27. **Cedrela Toona.* — 2) *f. °रिका ein Frauenname.

*कुबेरगिरि m. Bein. des Himâlaja Gal.

*कुबेरगुप्त Adj. *von* Kubera *gehütet.* दिश् f. *Nord.*

कुबेरचरित n. Titel eines Werkes.

कुबेरतीर्थ n. N. pr. eines Tîrtha.

कुबेरदत्त m. N. pr. eines mythischen Wesens.

कुबेरनलिनी f. N. pr. eines Tîrtha.

कुबेरबान्धव m. Bein. Çiva's.

*कुबेरवन n. N. pr. einer Oertlichkeit.

कुबेरवल्लभ m. N. pr. eines Vaiçja.

कुबेरहृदय oder °हृय *eine best. Hymne.*

कुबेराक्ष 1) *m. *eine best. Pflanze,* = वल्लीकारञ्ज Gal. — 2) f. ई *Bignonia suaveolens,* **Guilandina Bonduc* (Râgân. 8,63) und auch **andere Pflanzen.*

*कुबेराचल und *कुबेराद्रि m. Bein. des Kailâsa.

कबेरिन् m. *eine best. Mischlingskaste.*

कुब्जँ 1) Adj. (f. आ) *bucklig, krumm* überh. — 2) m. *a)* Bez. *einer unter bestimmten Constellationen geborenen Person, eines Vasalls des* Haṁsa *genannten Wundermenschen.* — *b) *ein krummer Säbel.* — *c) *Bola Cuja* (ein Fisch). — *d) *Achyranthes aspera.* — 3) f. आ *ein best. Saiteninstrument* S. S. S. 185.

कुब्जक 1) *Adj. *buckliġ, krumm.* — 2) m. *a) Rosa moschata* Râgân. 10,103. Mat. med. 306. — *b) *Trapa bispinosa.* — 3) f. कुब्जिका *ein achtjähriges, noch nicht menstruirendes Mädchen, das bei der* Durgâ-*Feier diese Göttin vertritt.*

*कुब्जकण्टक m. *weiss blühender* Khadira Râgân. 8,24. Dhanv. 1,8.

कुब्जता f. *Gekrümmtheit des Rückens* Karaka 6,27.

*कुब्जपुष्प n. *die Blüthe von Trapa bispinosa.*

कुब्जप्रसारणीतैल n. *eine best. Salbe gegen Gliederlähmung* Mat. med. 179.

कुब्जरुक m. *ein best. parasitischer Wurm* Karaka 1,19. 3,7.

कुब्जालीढ oder कुब्जालीढ m. N. pr. eines Mannes.

कुब्जाम्र (Vishṇus. 85,15) und °क n. N. pr. eines Tîrtha.

कुब्जालीढ s. कुब्जलीढ.

कुब्जिकातन्त्र n. Titel eines Tantra.

कुब्जित und कुब्जिमत् Adj. *gekrümmt.*

कुब्जी Adv. mit भू *krumm werden, sich krumm machen.*

कुब्जीकरण n. *das Krümmen.*

*कुब्र n. 1) *Wald.* — 2) *Höhlung in der Erde, Grube.* — 3) *Ohrring.* — 4) *Faden.* — 5) *Karren.*

*कुब्रह्म, कुब्रह्मन् und *कुब्राह्मण (Mahâbh. 2, 355,*a*) m. *ein schlechter Brahman.*

कुभन्युँ Adj. *nach Wasser verlangend* (Sâj.), *hüpfend* (Grassmann).

कुभर्तर् m. *ein schlechter Gatte.*

कुँभा f. wohl *der Fluss Kabul.*

कुभार्य Adj. *eine schlechte Gattin habend.*

कुभार्या f. *eine schlechte Gattin.*

कुभिक्षु m. *ein Bösewicht von Bettler.*

कुभुक्त n. *ein schlechtes Mahl* Spr. 7046.

कुभुक्ति f. dass. Spr. 7046, v. l.

कुभूमि f. *schlechter, unfruchtbarer Boden.*

कुभृत् m. *Berg* und als solcher Bez. *der Zahl sieben* Ganit. Bhagan. 6.

कुभृत्य m. *ein schlechter Diener.*

कुभोग m. *ein schlechter Genuss.*

कुभोजन n. *schlechte Speise, — Nahrung* Spr. 1785. fg. zu 2713.

कुभोज्य n. dass. Spr. 1798. 1803.

कुर्धँ m. *ein best. Thier* Maitr. S. 2,5,3.

कुभ्रातर् m. *ein schlechter Bruder.*

*कुम् Interj.

कुमत n. *eine falsche Lehre.*

1. कुमति f. 1) *eine falsche Ansicht.* — 2) *Dummheit.*

2. कुमति 1) Adj. *dumm, einfältig.* — 2) m. N. pr. eines Mannes Hâsj. 22.

कुमतिपुञ्ज m. N. pr. eines Mannes Kautukar.

कुमतिवर्मन् m. desgl. Hâsj. 3.

कुँमनस् Adj. *verstimmt, ungehalten* Maitr. S. 4,2,13.

कुमनीष und °षिन् Adj. *dumm, einfältig.*

कुमन्त्र m. 1) *ein schlechter Rath.* — 2) *ein schlimmer Zauberspruch.*

कुमन्त्रिन् m. *ein schlechter Rathgeber.*

कुमार 1) m. *a) Knabe, Jüngling, Sohn.* In Comp. mit einem coordinirten Begriffe voranstehend oder folgend. — *b) Fürstensohn, Prinz, Erbprinz.* — *c) *Pferdeknecht, Stallknecht.* — *d)* Bein. α) Skanda's, des *Kriegsgottes.* Als dieser auch *ein best. Krankheitsdämon* Suçr. 2,394,10. — β) des Maṅgueṛt. — γ) *des Sindhu. — *e)* einer der 9 Namen Agni's. — *f)* N. pr. α) eines Prágâpati. — β) verschiedener Männer. — γ) Pl. eines Volkes. — δ) eines Flusses VP. 2,3,13. — *g) *Papagei.* — *h) *Capparis trifoliata.* — 2) f. ई *a) Mädchen, Jungfrau, Tochter.* — *b)* Bein. der Durgâ und der Dâkshâjaṇi in Mâjâpurî. — *c)* Bez. *kleiner Flaggenstöcke, welche neben* Indra's *Banner aufgerichtet werden.* — *d) ein best. Metrum.* — *e) *ein dunkelfarbiger Sperling* Râgan. 19,124. — *f) eine best. Pflanze* Verz. d. B. H. No. 957. **Aloe perfoliata, *Clitoria Ternatea, *Jasminum Sambac* und *eine Cucurbitacee* (Râgan. 3,49). — *g) *die Blüthe von* Taruṇî und Modinî. — *h)* N. pr. α) verschiedener Flüsse Hemâdri 2,29,2. — β) *= Gambûdvîpa oder ein Theil davon. — γ) *das Kap Komorin.* Pl. Comm. zu Njâjam. 10,1,18. — Vgl. auch कुमारी. — 3) n. *a)* N. pr. eines von Kumâra, eines Sohnes des Bhavja, beherrschten Varsha VP. 2,4,59. fgg. — *b) *reines Gold.*

कुमारक 1) m. *a) Knäbchen, Knabe, Jüngling.* ऋषि° *ein junger* Ṛshi, नाग° *ein junger Schlangendämon.* — *b) Pupille.* — *c) *Capparis trifoliata.* — *d)* N. pr. eines Schlangendämons — 2) f. कुमारिका *a) Mädchen.* कुमारिकाणां शक्रस्य तीर्थम्. Auch *Dienstmädchen.* — *b)* = कुमार 2) *c).* — *c) *Sphex asiatica.* — *d) *Jasminum Sambac.* — *e) *grosse Kardamomen* Râgan. 6,85. — *f)* N. pr. α) eines Theiles von Bhâratavarsha VP.^{2} 2,112. — β) eines Flusses Hemâdri 2,*a*,28,17.

*कुमारकुलटा f. *schon als junges Mädchen ein liederliches Frauenzimmer.*

*कुमारकुशल Adj. *schon als Knabe erfahren.*

*कुमारगर्भिणी Adj. f. *schon als junges Mädchen schwanger.*

कुमारगिरि m. N. pr. eines Oertlichkeit Pischel de Gr. pr. 18. 19. °राजीय n. Titel eines Commentars zu Çâk. ebend.

कुमारगुप्त m. N. pr. verschiedener Fürsten Hanshaṁ. 105,4.

*कुमारघातिन् Adj. *Knaben mordend.*

*कुमारचपल Adj. *schon als Knabe leichtsinnig.*

कुमारजीव m. *Putranjiva Roxburghii* Kâraka 1,27.

कुमारतन्त्र n. = कुमारभृत्या VP.^{2} 4,33.

*कुमारतापसी f. *schon als Mädchen eine Büsserin.*

कुमारत्व n. Nom. abstr. zu कुमार 1) *a).*

कुमारदत्त m. ein Mannsname.

कुमारदर्शन m. N. pr. eines Fürsten der Gandharva Kâraṇḍ. 2,20.

कुमारदास 1) m. N. pr. eines Dichters. — 2) *f. ई *schon als junges Mädchen eine Sclavin.*

कुमारदेवी f. N. pr. der Mutter Samudragupta's.

कुमारदेय Adj. *hinfällige, flüchtige Gaben gewährend.*

कुमारधारा f. N. pr. eines Flusses.

*कुमारनिपुण Adj. *schon als Knabe geschickt.*

*कुमारपटु Adj. dass.

*कुमारपण्डित Adj. *schon als Knabe gelehrt.*

कुमारपाल m. N. pr. eines Fürsten.

कुमारपालप्रतिबोधचरित्र n. Titel eines Werkes Bühler, Rep. No. 709.

*कुमारप्रव्रजिता f. *schon als junges Mädchen eine Bettelnonne.*

*कुमारबन्धकी f. = कुमारकुलटा.

कुमारभट्ट m. N. pr. eines Dichters.

कुमारभृत्या f. *die Pflege des Kindes* und *Geburtshülfe.*

*कुमारय्, °यति (क्रीडायाम्).

*कुमारयु m. *Prinz.*

कुमारराज्य n. *die erbprinzliche Stellung* R. ed. Bomb. 2,58,23. कौमार° v. l.

कुमारललिता 1) Adj. f. *Jünglingen erwünscht* Ind. St. 8,366. — 2) f. *ein best. Metrum.*

*कुमारलील wohl fehlerhaft für कुमारिल.

*कुमारव Adj. von कुमार.

कुमारवारिधारा f. N. pr. eines Flusses.

*कुमारवाह्निन् m. *Pfau.*

*कुमारव्रत n. *Keuschheitsgelübde.*

कुमारशिरस् m. N. pr. eines Arztes.

*कुमारश्रमणा f. *schon als Mädchen eine Çramaṇâ.*

कुमारसंभव m. 1) *die Geburt des* Skanda. — 2) Titel eines Gedichtes des Kâlidâsa.

कुमारसिंह m. N. pr. eines Astronomen VP.^{2} 1,VIII.

कुमारसू 1) m. *der Vater* Skanda's, Bein. Agni's. — 2) *f. *die Mutter* Skanda's, Bein. *a)* der Gaṅgâ. — *b)* der Durgâ.

कुमारसेन m. N. pr. eines Ministers.

कुमारसेवक m. *Prinzendiener* Mudrâr. 114,13. 116,5.

कुमारस्वामिन् m. N. pr. eines Scholiasten.

कुमारहारित m. N. pr. eines Lehrers.

कुमारागार *Kinderstube* Kâraka 4,8.

*कुमाराध्यापक m. *schon als Knabe Lehrer.*

*कुमाराभिरूपक Adj. *schon als Knabe unterrichtet.*

*कुमारिक Adj. (f. ई) *mit Mädchen versehen.*

कुमारिकाक्षेत्र n. N. pr. eines Theils von Bhâratavarsha.

*कुमारितमा Superl. und *कुमारितरा Compar. von कुमारी *Mädchen* P. 1,1,22, Sch.

कुमारिदत्त m. N. pr. eines Mannes.

*कुमारिदा Adj. ved. *°दारा(!) Kâç.

कुमारिन् Adj. 1) *mit Kindern versehen.* — 2) *Kinder verleihend* Sâmav. Br. 3,8,2.

कुमारिल, °भट्ट und °स्वामिन् m. N. pr. eines Lehrers der Mîmâṁsâ.

*कुमारी Adj. *nach einem Mädchen Verlangen habend.* — Vgl. auch u. कुमार.

कुमारीकल्प m. Titel eines Werkes.

*कुमारीक्रीडनक n. *ein Spielzeug der Mädchen.*

कुमारीतन्त्र n. Titel eines Werkes.

*कुमारीदान्त m. Pl. *die auf ein Mädchen erpichten* Dâksha.

कुमारीपाल m. *Hüter der Jungfrau* (Braut).

कुमारीपुत्र m. *Jungfernkind.*

*कुमारीपुत्रक Adj. von कुमारीपुत्र.

कुमारीपुर n. *der Theil des Gynaeceums, in dem sich die Mädchen aufhalten,* Kâd. 166,8. Daçak. 44, 13. 71,13.

कुमारीयौवन n. *die Blüthezeit eines Mädchens* Kâraṇḍ. 45,15.

कुमारीश m. N. pr. eines Verfassers von Mantra.

*कुमारीश्वशुर m. *der Schwiegervater eines* (gefallenen) *Mädchens.* Davon *Adj. °क.

कुमारीसेवकवत् Adj. *Mädchen—, Töchter liebend* Nilak. zu MBh. 1,100,89 (90).

कुमारेश्वरतीर्थ n. N. pr. eines Tîrtha.

कुमार्ग m. *Irrweg* Ind. St. 15,355.

*कुमालक m. Pl. N. pr. eines Volkes.

कुमालन m. N. pr. eines Mannes Âpast.

*कुमालय्, °यति (क्रीडायाम्).

कुमित्र n. *ein schlechter Freund.*

कुमित्रमित्र n. *ein schlechter Freund als Freund* Spr. 3963.

*कुमुख m. *Schwein.*

कुमुद 1) *Adj. *missvergnügt, misen.* — 2) n. = कुमुद 1).

कुमुद 1) (*m.) n. *die weisse Blüthe einer in der Nacht sich öffnenden Nymphaea.* — 2) m. *a) eine*

Art Bdellion Bhâvapr. 1,86. — *b) ein best.* Dhruvaka (musik.) — *c) ein best. Komet.* — *d)* N. pr. α) eines Schlangendämons. — β) eines Wesens im Gefolge Skanda's und auch Vishṇu's. — γ) *eines Daitja. — δ) *eines Weltelephanten. — ε) eines Affen. — ζ) verschiedener Männer. — η) verschiedener Berge. — ϑ) eines kleineren Dvîpa. — 3) f. आ *a) eine best. Wasserader.* — *b) eine Form der* Durgâ. — *c) *Gmelina arborea, *Pistia Stratiotes, *Desmodium gangeticum, *Grislea tomentosa* und *Myrica sapida* (Râgân. 9,20). — 4) *f. ई *Myrica sapida* Râgân. 9,20. — 5) *n. *a) Kampher* Râgân. 12,61. — *b) Silber.*

*कुमुदखण्ड n. *Lotusgruppe.*

कुमुदघ्नी f. *eine best. Pflanze mit giftigem Milchsafte.*

कुमुदचन्द्र m. Bein. Siddhasena's Ind. St. 14, 376. fg. 390. 15,282.

कुमुदनाथ m. *der Mond* Kâd. 235,14.

कुमुदपुष्पा f. N. pr. eines Gandharva-Mädchens Kâraṇḍ. 5,5.

*कुमुदबन्धु und *°बान्धव m. *der Mond.*

कुमुदमय Adj. *ganz aus weissen Lotusblüthen bestehend* Kâd. 244,14. II,17,23.

*कुमुदवती f. *Lotusgruppe.*

कुमुदवन n. dass. Ind. St. 15,319.

*कुमुदसुहृद् m. *der Mond.*

कुमुदाकर m. *Lotusgruppe* Vidḍh. 66,4. Nom. abstr. °ता f. Kathâs. 95,20.

कुमुदाकरबान्धव m. *der Mond* Sâraṿ. im Comm. zu Varâh. Bṛh. 4,1.

कुमुदाक्ष m. N. pr. 1) eines Schlangendämons. — 2) eines Wesens im Gefolge Vishṇu's.

कुमुदादि m. N. pr. eines Lehrers VP. 3,6,11.

*कुमुदान्वय m. *ein Elephant mit best. Kennzeichen* Gal.

*कुमुदावास Adj. *mit Lotusblüthen reich besetzt.*

*कुमुदिक Adj. (f. ई) von कुमुद.

कुमुदिका f. N. pr. einer Hetäre.

कुमुदिनी f. 1) *eine bei Nacht sich öffnende Nymphaea* (die Pflanze, nicht die Blüthe), *eine Gruppe von* Kumuda. — 2) N. pr. *a)* der Tochter eines Daitja. — *b)* der Mutter Raghudeva's.

कुमुदिनीनायक, *कुमुदिनीपति, कुमुदिनीवधूवर (Kâd. 231,20) und *कुमुदेश m. Bein. des *Mondes.*

कुमुदोत्तर m. N. pr. eines Varsha.

कुमुदोत्पलिन् Adj. *mit* Kumuda *und* Utpala (zwei Arten von Lotusblüthen) *reich besetzt* R. 3, 78,26.

कुमुद्वत् 1) Adj. *a) mit Lotusblüthen reich besetzt.* — *b)* Bez. eines Windes Maitr. S. 4,9,8. — 2) m. *a)* = 3)*a)*. — *b) der Mond.* — 3) f. °द्वती *a)* = कुमुदिनी 1). — *b) eine best. Pflanze mit giftiger Frucht.* — *c) eine best.* Çruti S. S. S. 23. — *d)* N. pr. α) einer Schwester des Schlangendämons Kumuda. — β) der Gattin Vimarshaṇa's. — γ) der Gattin Pradjumna's VP. 4,15,22. — δ) eines Flusses VP. 2,4,55.

कुमुहिन् Adj. *missvergnügt.*

कुमुहूर्त m. *eine unheilvolle Stunde.*

कुमेधस् Adj. *dumm, einfältig.*

*कुमेरु m. *the southern hemisphere or pole, the region of the demons and Titans.*

*कुमोदक m. Bein. Vishṇu's.

*कुम्प्, कुम्पयति v. l. für कुम्ब्.

*कुम्प Adj. *lahm an der Hand.*

*कुम्ब्, कुम्बति und कुम्बयति (आच्छादने, स्तृतौ).

कुम्ब 1) m. oder n. (adj. Comp. f. आ) *a) ein best. weiblicher Kopfputz.* — *b) das dicke Ende* (eines Knochens oder Pflockes). — 2) *f. कुम्बा *a) ein grober Unterrock.* — *b) Schutzwehr um einen Opferplatz.*

कुम्बकुरीर m. (Comm.) *ein best. Kopfputz, Haube* oder dgl. Âpast. Çr. 10,0,5.

कुम्ब्या oder कुम्ब्यी f. *eine Vorschrift in gebundener Sprache* Ait. Âr. 236,1.

*कुम्भ्, कुम्भयति v. l. für कुम्ब्. Vgl. कुम्भय्.

कुम्भ 1) m. *a) Topf, Krug* Spr. 6588. Die weiblichen Brüste damit verglichen Chr. 305,1. Am Ende eines adj. Comp. f. आ. — *b) Aschenkrug, ein Gefäss, in welches die Todtengebeine gesammelt werden.* — *c) der Wassermann im Thierkreise.* — *d) ein best. Hohlmaass* Hemâdri 1,392,22. 393,4. 5. 2,*a*,57,14. — *e)* Du. *die beiden Erhöhungen auf der Stirn des Elephanten, welche zur Brunstzeit stark anschwellen.* — *f) ein best. Theil des Bettstollens.* — *g) eine best. Pflanze* und *deren Frucht.* — *h) eine best. medicinisch gebrauchte Wurzel.* — *i) *eine religiöse Verrichtung, bei der man mit der rechten Hand die Nasenlöcher schliesst und den Athem anhält.* — *k) *der Liebhaber einer Buhldirne.* — *l) ein best. über Waffen gesprochener Spruch.* — *m)* Titel eines Werkes. — *n)* N. pr. α) eines Dânava. — β) eines Râkshasa. — γ) verschiedener Männer. — δ) eines Affen. — 2) *f. आ *a) Hure.* — *b) Tiaridium indicum.* — *c)* Nom. act. von कुम्भ्. — 3) f. ई *a) Topf, Krug, Kochtopf* M. 4,7. Jâgñ. 1,128. Kathâs. 24,87. — *b) eine best. Hölle* Kâraṇḍ. 9,6. fgg. Vgl. °पाक. — *c) eine best. Pflanze* Bâlar. 169,14. *Bignonia suaveolens, *Pistia Stratiotes, *Croton polyandrum* (Râgân. 6,162), *ein best. Knollengewächs und *Myrica sapida* (Râgân. 9,20). — 4) *n. *a) Ipomoea Turpethum.* — *b) Bdellion.* — *c) Gold* Gal.; vgl. शात°.

कुम्भक 1) am Ende eines adj. Comp. = कुम्भ 1) *a)* und *e)*. — 2) m. n. = कुम्भ 1) *i)*. — 3) m. *a)* = कुम्भ 1) *d)*. — *b) *Säulenbasis* (buddh.). — *c)* N. pr. eines Wesens im Gefolge Skanda's. — 4) f. कुम्भिका *a) ein kleiner Topf,* — *Krug.* — *b) Myrica sapida* Bhâvapr. 1,175. — *c) *Pistia Stratiotes.* — *d) *Bignonia suaveolens.* — *e) *ein best. kleiner Strauch,* = द्रोणपुष्पी. — *f)* Pl. *eine best. Augenkrankheit,* = कुम्भीका. — *g)* N. pr. einer der Mütter im Gefolge Skanda's.

कुम्भकपद्धति f. Titel eines Werkes.

कुम्भकर्ण m. 1) N. pr. *a)* eines von Râma bekämpften Râkshasa. — *b)* eines Daitja Hariv. 3,47,3. — *c)* eines Muni. — *d)* einer Oertlichkeit. — 2) Bein. Çiva's.

*कुम्भकर्णनियन्तृ m. Bein. Râma's Gal.

कुम्भकर्णाय्, °यते *dem Râkshasa* Kumbhakarṇa *gleichen* (in langem Schlafen) Spr. 7747.

कुम्भकामला f. *eine Form der Gelbsucht mit Anschwellung der Gelenke.*

कुम्भकार 1) m. *a) Töpfer.* Im System *eine best. Mischlingskaste.* — *b) *Schlange.* — *c) *Phasianus gallus.* — 2) f. ई *a) *die Frau eines Töpfers.* — *b)* ein Frauenname Lalit. 331,18. — *c) *eine Art Collyrium.* — *d) *rother Arsenik.*

कुम्भकारक 1) *m. *Töpfer.* — 2) f. °रिका *a) die Frau eines Töpfers.* — *b) *eine Art Collyrium.*

*कुम्भकारकुक्कुट m. *Phasianus gallus.*

*कुम्भकारशाला f. *Töpferwerkstätte* Gal.

कुम्भकेतु m. N. pr. eines Sohnes des Çambara.

कुम्भघोणतीर्थ n. N. pr. eines Tîrtha.

कुम्भचक्र n. *ein best. Diagramm.*

कुम्भजन्मन् m. Bein. Agastja's.

कुम्भताल m. *ein best. Tact* S. S. S. 226.

*कुम्भतुम्बी f. *eine Art runder Gurken* Râgân. 7,161.

कुम्भदास 1) m. (?) Nom. abstr. °ता f. Râgat. 3, 456. — 2) f. ई *a) eine gemeine Hure* Harshak. 149,2. — *b) *Kupplerin.*

कुम्भधर m. 1) *der Wassermann im Thierkreise.* — 2) *ein best. über Waffen gesprochener Zauberspruch.*

कुम्भधान्य Adj. *nur einen Topf voll Korn besitzend* MBh. 12,244,2.

कुम्भनाभ m. N. pr. eines Daitja.

कुम्भपदी Adj. f. zu कुम्भपाद.

*कुम्भपाद Adj. *topfähnliche Füsse habend.*

*कुम्भफला f. *Cucurbita Pepo* Râgân. 7,158.

कुम्भबाहु m. N. pr. eines Daitja.

*कुम्भबोजक m. *eine* Karañja-*Art.*

*कुम्भबिल n. P. 6,2,102.

कुम्भभव m. *der Stern Canopus* (Agastja) Gaṇit. Bhagrah. 16.

कुम्भभित्ति f. *die abschüssige Stirn des Elephanten mit den beiden Erhöhungen;* vgl. कुम्भ 1) *e*).

कुम्भभू m. Bein. Agastja's Harshaṅ. 177,16.

*कुम्भमण्डूक m. *ein Frosch im Topfe,* so v. a. *ein unerfahrener Mensch.*

*कुम्भमात्रक m. *ein* Piçâka Gal.

कुम्भीमुष्क Adj. *topfgrosse Hoden habend.*

कुम्भमूर्धन् m. *ein best. Krankheitsdämon* Hariv. 9360.

कुम्भय्, °यति *das* Kumbha *genannte Einhalten des Athmens vollbringen.*

कुम्भयोनि 1) m. Bein. *a*) Agastja's. — *b*) *Droṇa's. — *c*) *Vasishṭha's. — 2) f. *a*) N. pr. einer Apsaras. — *b*) **Phlomis ceylanica* Râgan. 5,138.

कुम्भरेतस् m. *eine Form* Agni's. — n. MBh. 13, 7372 fehlerhaft für कुम्भे रेतः.

*कुम्भला f. *Sphaeranthus hirtus* Ratnam. 39.

कुम्भवक्त्र m. N. pr. eines Wesens im Gefolge Skanda's.

*कुम्भशाला f. *Töpferwerkstätte.*

*कुम्भसंधि m. *die Gegend zwischen den beiden Stirnerhebungen beim Elephanten.*

कुम्भसंभव m. Bein. 1) Agastja's Spr. 7837. — 2) Nârâjaṇa's.

कुम्भसर्पिस् n. *eingetopfte Butter.*

कुम्भस्तनी Adj. f. *topfähnliche Brüste habend.*

कुम्भकर्ण m. N. pr. eines Râkshasa.

कुम्भाण्ड 1) m. N. pr. *a*) einer Klasse dämonischer Wesen (mit Rudra an der Spitze) bei den Buddhisten Lalit. 148,16. 266,14. 313,11. — *b*) eines Ministers des Asura Bâṇa. — 2) *f. ई *Beninkasa cerifera.*

कुम्भाण्डक m. 1) = कुम्भाण्ड 1) *a*). — 2) N. pr. eines Wesens im Gefolge Skanda's.

कुम्भाण्डकोदर m. N. pr. eines Wesens im Gefolge Skanda's.

कुम्भादिस्वर्णकारता f. *das Geschäft eines Töpfers u. s. w. und eines Goldarbeiters* Hem. Jog. 3,100.

कुम्भार m. = कुम्भकार *Töpfer* Ind. St. 15,403.

कुम्भि (metrisch) f. = कुम्भी *Topf* Karaka 1,14.

कुम्भिन् 1) Adj. *mit einem Topfe versehen* Vaitân. — 2) m. *a*) *Elephant* Spr. 2935. — *b*) Bez. *der Zahl acht* Gaṇit. Spasht. 5. — *c*) **Krokodil.* — *d*) *ein best. giftiges Insect.* — *e*) **Bdellion.* — *f*) N. pr. eines bösen Dämons Pâr. Grihj. 1,16,23. — 2) *f. कुम्भिनी *die Erde* Gal.

*कुम्भिनरक m. *eine best. Hölle.*

*कुम्भिनीबीज n. *Croton Jamalgota* Râgan. 6,166.

*कुम्भिमद् m. *die zur Brunstzeit aus den Schläfen des Elephanten träufelnde Flüssigkeit.*

*कुम्भिल m. 1) *Dieb.* — 2) *Plagiator.* — 3) *der Bruder der Frau.* — 4) *a child begotten at undue seasons, or of an imperfect pregnation.* — 5) *Ophiocephalus Wrahl.*

कुम्भीक 1) m. *a*) *qui mulieres paedicat.* — *b*) *eine best. Pflanze, Rottleria tinctoria* oder *Pistia Stratiotes.* — 2) f. कुम्भीका *a*) = 1) *b*). — *b*) *eine dem* Kumbhîka-*Korn ähnliche Anschwellung,* namentlich *der Augenlider.* — *c*) Bez. *eines best. dämonischen Wesens.*

कुम्भीकिन् Adj. *dem* Kumbhîka-*Korn ähnlich.*

कुम्भीनस 1) m. *a*) *eine Art Schlange.* — *b*) *ein best. giftiges Insect.* — 2) f. कुम्भीनसी N. pr. *a*) einer Gandharvî. — *b*) einer Râkshasî.

कुम्भीनसि m. N. pr. eines Dämons.

कुम्भीपाक m. 1) *der Inhalt eines Kochtopfes.* — 2) Sg. und Pl. *eine best. Hölle.* — 3) *ein best. Fieber* Bhâvapr. 3,79.

*कुम्भीबीज n. *Croton Jamalgota* Râgan. 6,166.

कुम्भीमाहात्म्य n. Titel eines Werkes.

कुम्भीमुख m. *eine Wunde von best. Form* Karaka 6,13.

कुम्भीर m. 1) *Krokodil.* — 2) **eine best. Pflanze* Gal. — 3) N. pr. eines Jaksha.

*कुम्भीरमक्षिका f. *Vespa solitaria.*

*कुम्भील m. *Krokodil.*

कुम्भेश्वर m. N. pr. eines Vîtarâga.

कुम्भेश्वरतीर्थ n. N. pr. eines Tîrtha.

कुम्भेष्टका f. *ein best. Backstein* Âpast. Çr. 16,33.

कुम्भोदर m. N. pr. eines Dieners des Çiva.

कुम्भोद्भव m. Bein. Agastja's Spr. 7795. 7825.

कुम्भोद्भूत m. desgl. zu Spr. 649.

*कुम्भोलु n. *Bdellion.*

कुम्भोलूक m. *eine Art Eule.*

कुम्भोलूखलक n. *Bdellion* Bhâvapr. 1,86.

कुयज्विन् m. *ein schlechter Opferer.*

कुयव 1) Adj. *Missernte bringend.* — 2) m. N. pr. eines Dämons. — 3) n. *Missernte.*

कुयवाच् Adj. *übel redend, lästernd.*

कुयष्टिक m. *ein best. Vogel,* = कोयष्टिक Karaka 1,27.

कुयाज्ञिक m. *ein schlechter Liturgiker* Comm. zu Bhâg. ed. Bomb. 4,6,49.

कुयोगिन् m. *ein schlechter* Jogin.

कुयोनि f. *ein verachteter Mutterleib.*

1. कुर s. 1. कर्.

2. *कुर, कुरति (शब्दे).

*कुरका f. *Boswellia thurifera.*

*कुरङ्कर und *कुरङ्कुर m. *Ardea sibirica.*

कुरङ्ग 1) m. *a*) *eine Antilopenart* und *Antilope* überh. Bhâvapr. 1,143. Auch vom *Flecken im Monde* (wie मृग u. s. w.) Prasannar. 106,10. — *b*) N. pr. eines Berges. — 2) f. ई *a*) *Antilopenweibchen* Spr. 7679. — *b*) N. pr. einer Tochter Prasenagit's.

कुरङ्गक 1) m. *a*) *Antilope* Kâd. 110,22. — *b*) N. pr. eines Mannes Viddh. 97,5. — 2) f. °ङ्गिका *a*) **Phaseolus trilobus.* — *b*) N. pr. einer Zofe Viddh. 32,3.

कुरङ्गनयना f. 1) *eine Gazellenäugige.* — 2) N. pr. einer Surâṅganâ Ind. St. 15.

कुरङ्गनाभि m. *Moschus* Prasannar. 29,2.

कुरङ्गनेत्रा f. *eine Gazellenäugige* Prasannar. 107,9.

*कुरङ्गम m. = कुरङ्ग 1) *a*).

कुरङ्गलाञ्छन m. *der Mond* Dhûrtan. 45.

कुरङ्गलोचना f. *eine Gazellenäugige* Prasannar. 39,7.

कुरङ्गवधू f. *Antilopenweibchen* Prasannar. 120,4.

कुरङ्गाक्षी f. 1) *eine Gazellenäugige* Prasannar. 5,22. 154,22. — 2) ein Frauenname Harshaṅ. 127, 11. Ind. St. 14,126.

कुरङ्गाय्, °यते *zu einer Antilope werden* Spr. 6014.

कुरङ्गीदृश् f. *eine Gazellenäugige* Viddh. 44,2.

*कुरचिछ्ल m. fehlerhaft für कुरुचिछ्ल.

कुरट m. 1) **Schuhmacher.* — 2) Pl. N. pr. eines Volkes. करट v. l.

*कुरठ m. *Pferd* Gal. Vgl. कुरुटिन्.

*कुरण्ट m. 1) *gelber Amaranth.* — 2) *Marsilea quadrifolia* Râgan. 4,51.

कुरण्टक m. und °ण्टिका f. *gelber Amaranth* und *eine gelb blühende Barleria.* कुरण्टक n. *die Blüthe.*

*कुरण्ड m. 1) *geschwollene Hoden.* — 2) *eine best. Pflanze* Râgan. 6,246.

कुरण्डक m. 1) = कुरण्ड 1) Kautukar. 77. — 2) *= कुरण्टक.

*कुरपी f. *die Erde* Râgan. 2,1.

कुरब m. *ein best. Baum* Buâg. P. 3,15,19. = तिलक Comm. Nach Râgan. *eine roth blühende Barleria.*

कुरबक m. 1) *rother Amaranth* oder *eine roth blühende Barleria;* n. *die Blüthe.* — 2) *eine Reis- oder Getraideart.*

*कुरवाण wohl m. N. pr. eines Mannes. Vgl. कौर°.

कुरर 1) m. *a*) *Meeradler.* — *b*) *= करीर *Capparis aphylla* Gal. — *c*) N. pr. eines Berges. — 2) f. ई *a*) *das Weibchen des Meeradlers.* — *b*) **Schaf-*

mutter.

*कुरराङ्गि m. *eine Art Senf* Râǵan. 9,158.

*कुरराव Adj. von कुरर.

कुरारि m. N. pr. eines Berges VP. 2,2,25.

कुरारीश्वरतीर्थ n. N. pr. eines Tîrtha.

कुरल m. 1) = कुरर 1) *a*) AV. Paric. 71,24. — 2) *= कुरुल.

*कुरलप्रस्थ m. N. pr. einer Stadt gaṇa कर्क्यादि in der Kâç.

कुरव 1) *Adj. *geschwätzig.* — 2) m. *a*) **Taube* oder *Turteltaube* Râǵan. 19,107. — *b*) Bez. der Kshatrija in Plakshadvîpa VP. 2,4,17. कुरु v. l. — 3) *f. ई *eine Art Pfeffer* Râǵan. 6,18.

कुरवाङ्क und °क (? Suçr. 1,201,2) m. *ein best. Vogel.* Vgl. कुरुबाङ्क.

*कुरस 1) m. *ein berauschendes Getränk.* — 2) f. आ *eine best. Pflanze.*

कुराङ्गी f. ein Frauenname Ind. St. 14,139.

कुराङ्गन् m. *ein schlechter Fürst.*

कुराज्य n. *eine schlechte Herrschaft, ein schlechtes Regiment.*

*कुराल (fehlerhaft) und *कुराक् (v. l.) für उराक्.

*कुरी f. *eine wilde Getraideart* Râǵan. 16,94.

कुरीर n. 1) *eine Art Kopfbinde* Gop. Br. 1,3, 21. — 2) **Beischlaf.*

कुरीरिन् Adj. *mit* कुरीर 1) *geschmückt*; auch von einem Thiere.

कुरु 1) m. *a*) N. pr. α) Pl. eines Volkes. Ausnahmsweise auch Sg. (कौरा = कुरुषु). — β) des Ahnherrn der Kuru, eines Sohnes des Saṁvaraṇa. — γ) eines Sohnes des Âgnîdhra. — δ) eines Sohnes des Manu Kâkshusha Harîv. 1,2, 18. 19. ऊरु v. l. — *b*) Bez. der Kshatrija in Plakshadvîpa VP.² 2,193. कुरव v. l. — *c*) **Pl.* = मण्डिवत्तस् und कर्तारस्. — *d*) **gekochter Reis.* — *e*) **Solanum Jacquini.* — 2) *f. कुरू *eine Fürstin der* Kuru.

कुरुक m. N. pr. eines Fürsten. रुरुक v. l.

*कुरुकत m. N. pr. eines Mannes gaṇa गर्गादि und अनुशतिकादि.

*कुरुकन्दक n. *Rettig.*

कुरुकुराय् (onomatop.), °यते *schwatzen* (von der Predigerkrähe). Nur im Prâkrit 302,8. Mṛicch. 71,16.

*कुरुकुरु m. *ein best. Vogel*, = कुरुबाङ्क Gal.

*कुरुकुरुक्षेत्र n. *das Land der* Kuru *und* Kurukshetra.

*कुरुकुरुजाङ्गल n. *das Land der* Kuru *und* Kurujâṅgala Kâç. zu P. 2,4,7.

कुरुकुल्ला f. N. pr. einer buddh. Göttin.

कुरुक्षेत्र 1) n. N. pr. eines Landes. — 2) m. Pl. *die Bewohner dieses Landes.*

कुरुक्षेत्रक m. Pl. = कुरुक्षेत्र 2).

कुरुक्षेत्रस्थली f. N. pr. einer Gegend.

कुरुक्षेत्रिन् Adj. in Verbindung mit योग *das Zusammentreffen dreier lunarer Tage, dreier Nakshatra und dreier* Joga *an einem Sonnentage.*

*कुरुगार्कपत n. P. 6,2,42.

कुरुङ्ग m. N. pr. eines Fürsten.

*कुरुचर Adj. (f. ई). Am Ende eines adj. Comp. f. आ Ind. St. 13,378. fg.

*कुरुचिल्ल m. *Krebs.*

कुरुजाङ्गल 1) n. N. pr. eines Landes. — 2) m. Pl. *die Bewohner dieses Landes.*

*कुरुट m. *Marsilea quadrifolia* Râǵan. 4,51, v. l. Vgl. कुरण्ट.

*कुरुटिन् m. *Pferd.* Vgl. कुरठ.

*कुरुण्ट 1) m. *eine Art Amaranth* und *Barleria.* — 2) f. ई *a*) *eine hölzerne Puppe.* — *b*) *eine Brahmanin.*

कुरुण्टक m. und कुरुण्टिका f. *gelber Amaranth* und *eine gelbe Barleria.*

कुरुण्ठ Lalit. 201,12 = कुरुण्ट 1).

*कुरुण्डवृद्धि f. *Rotz* Gal.

कुरुण्डि m. N. pr. eines Ṛshi im 3ten Manvantara VP.² 3,7.

*कुरुत gaṇa कस्त्यादि. *°पाद् Adj. ebend.

कुरुता f. *eine best. hohe Zahl* Lalit. 169,16.

कुरुतीर्थ n. N. pr. eines Tîrtha.

कुरुनदिका f. angeblich = कुनदिका.

कुरुपञ्चाल m. Pl. *die* Kuru *und* Pañkâla Kâtj. 10,6.

कुरुपञ्चालत्रा Adv. *bei den* Kuru *und* Pañkâla.

*कुरुपथ m. N. pr. eines Mannes.

कुरुपाण्डव m. Du. Pl. *die Nachkommen* Kuru's (d. i. Dhṛitarâshṭra's) *und* Pâṇḍu's.

कुरुपिशङ्गिल Adj. (f. आ) wohl eine best. Farbe bezeichnend.

कुरुबक (कुरुवक) vielleicht nur fehlerhaft für कुरबक 1).

*कुरुबाङ्क m. *ein best. Vogel* Nigh. Pr. Vgl. कुरवाङ्क.

*कुरुबिल्व m. *Rubia.*

*कुरुबिल्वक m. = कुलत्थ.

कुरुमयी f. *ein best. Tanz* S. S. S. 260.

*कुरुम्ब 1) m. *eine Art Orange.* — 2) f. आ *Phlomis zeylanica* Râǵan. 5,138. — 3) f. ई *eine Art Pfeffer* Raǵan. 16,18.

कुरुम्बिका f. = कुरुम्ब 2) Râǵan. 5,138.

कुरुर m. Pl. v. l. für कुरव 2) *b*) VP.² 2,193.

कुरुरी fehlerhaft für कुररी.

*कुरुल m. *Haarlocke an der Stirn.*

कुरुवंश und °क m. N. pr. eines Fürsten VP.² 4,70.

कुरुवत्स m. N. pr. eines Fürsten.

कुरुवर्णक m. Pl. N. pr. eines Volkes.

कुरुवश m. N. pr. eines Fürsten.

कुरुवाजपेय m. *eine bes. Art des* Vâǵapeja.

कुरुविन्द 1) m. *a*) *eine Getraideart.* — *b*) **Cyperus rotundus.* — *c*) **Terminalia Catappa.* — *d*) **Knospe.* — *e*) * = कुलत्थ. — 2) (* m. * n.) *Rubin* Râǵan. 13,149. Suçr. 1,28,5. — 3) *n. *a*) *Zinnober.* — *b*) *schwarzes Salz.*

*कुरुविन्दक m. *eine Abart von Dolichos biflorus.*

कुरुविन्द m. *ein* Pala *Gold* Hemâdri 2,*a*,57,6.

*कुरुवीरक m. *Terminalia Arunja* Râǵan. 9,122.

कुरुश्रवण m. N. pr. eines Fürsten.

कुरुसुति m. N. pr. eines Veda-Dichters.

*कुरुक्क m. *Baum* Râǵan. 2,23.

कुरुकार m. N. pr. eines Agrahâra.

कुरुटिन् Adj. vielleicht = किरीटिन्.

कुरुत्थाम m. N. pr. eines Sohnes des Dushjanta Harîv. 1,32,122. VP.² 4,117. करुत्थाम v. l.

कुरूप *missgestaltet, hässlich.* Nom. abstr. °ता f.

*कुरूप्य n. *Zinn* Râǵan. 13,21.

कुरुरु m. *ein best. Gewürm.*

कुर्कुट m. = कुक्कुट *Hahn* Spr. 6597, v. l.

*कुर्कुटाहि m. *eine Art Schlange.*

कुर्कुटीव्रत n. *eine best. Begehung.*

कुर्कुर m. *Hund.*

*कुर्कुरीय्° यति Denom. von कुर्कुर.

*कुर्चिका f. = कूर्च° 1) *Knollenmilch.* — 2 *Nadel.*

कुर्द s. कूर्द.

*कुर्दन n. = कूर्दन.

कुर्पर m. fehlerhaft für कूर्पर.

*कुर्पास und °क m. = कूर्पास *Mieder.*

कुर्मल = कुत्मल 1) AV. Paipp. 11,1,2.

कुर्वत् Partic. von 1. कर् 1) in den u. 1. कर् angegebenen Bedeutungen. — 2) **die Geschäfte eines Dieners* oder *Sclaven verrichtend.* — 3) *gegenwärtig, Gegenwart* Ait. Br. 4,31,3.

कुर्वाण Partic. = कुर्वत् 1) und *2).

1. कुल् in कुल्मस् = कुर्मस् (von 1. कर्) Einschiebung nach ṚV. 10,128.

2. *कुल्, कोलति (संस्त्याने = संकृतौ; संघ्याने, संताने, बन्धुषु).

3. कुल्, कुलय् s. आकुलय् und संकुलय्.

कुल 1) n. (adj. Comp. f. आ) *a*) *Heerde, Schwarm, Menge* überh. विद्व° Daçar. 2,12. — *b*) *Geschlecht, Familie, Gemeinde, Innung, Genossenschaft.* पदातीनाम् so v. a. *Infanterie.* *चौरस्य°, *दासस्य° so v. a. *Bande, Gesindel.* — *c*) *ein edles, vornehmes Geschlecht.* — *d*) *Wohnstätte, Haus* 40,6. 41,13. 16.

44,33. 45,1. — *e*) * *Körper.* — *f*) bei den Çâkta Bez. *der* Çakti *und ihres Cultus.* — *g*) Bez. *best. Mondhäuser* Ind. St. 10,289. Tantras. im ÇKDr. u. कुलनक्षत्र. — *h*) **ein best. blauer Stein.* — *i*) am Anf. vieler Compp. als Ausdruck *der hohen Stellung*, die Jmd oder Etwas unter seines Gleichen einnimmt. — 2) m. *a*) * *das Haupt einer Innung.* — *b*) Bez. *des Dienstags und Freitags* Tantras. im ÇKDr. u. कुलवार. — *c*) N. pr. eines Mannes. — 3) f. आ *der 4te, 8te, 12te und 14te Tag in einem Halbmonat* Tantras. im ÇKDr. u. कुलतिथि. — 4) *f. ई *a) eine ältere Schwester der Frau.* — *b*) *Solanum Jacquini* und *longum*.

कुलक 1) am Ende eines adj. Comp. *a*) *Menge.* — *b*) *Fruchtkern* Karaka 6,1. — 2) m. *a*) **das Haupt einer Innung.* — *b*) **Ameisenhaufe.* — *c*) *ein best. zu den Mäusen gezähltes Thier.* — *d*) **eine grüne Schlange.* — *e*) **Diospyros tomentosa, eine andere Art Ebenholz* Bhâvapr. 1,243. und *=मरुवक Ratnam. 203. — *f*) Pl. Bez. *der Çûdra in Kuçadvîpa* Bhâg. P. 5,20,16. — *g*) N. pr. eines Fürsten. — 3) n. *a*) **Trichosanthes dioeca.* — *b*) *=कुलुक Gal. — *c*) *eine Verbindung von drei und mehr* Çloka, *durch welche ein und derselbe Satz durchgeht.* — *d*) *Prosa mit wenigen Compositis.*

*कुलककर्कटी f. *eine Gurkenart* Râgân. 7,216.

कुलकण्टक m. *ein Dorn im Geschlecht, ein schädliches Glied der Familie* Nilak. zu MBh. 1,170,15.

कुलकन्यका f. *ein Mädchen aus guter Familie.*

कुलकर Adj. *ein Geschlecht gründend, Stammvater von.*

कुलकर्तर् Nom. = कुलकर.

कुलकलङ्क m. *ein Schandfleck der Familie.* °कारिन् *die F. entehrend* Pañkat. 46,3.

कुलकलङ्कित Adj. *wodurch die Familie entehrt wird* Kathâs. 22,216.

कुलकुण्डलिनी f. *eine best.* Çakti.

*कुलकृणी f. *ein unzüchtiges Weib* Gal.

कुलकौशिक m. N. pr. eines Verfassers von Mantra.

*कुलक्क m. *Cymbel.*

कुलक्रमस्थिति f. *der in einer Familie sich forterbende Brauch* Kâd. II,11,16.

कुलक्रमागत Adj. *in der Familie erblich, vom Vater auf Kind und Kindeskind übergegangen, von Alters her in demselben Verhältniss stehend* Harshak. 126,16. Kâd. 87,18. 164,28. 263,2.

कुलक्षण Adj. (f. आ) *ein schlimmes Zeichen an sich habend* Ind. St. 15,426.

कुलक्षय m. *Untergang des Geschlechts* Spr. 33.

*कुलक्षया f. *Mucuna pruritus.*

कुलगिरि m. *Hauptberg, — gebirge.*

कुलगुरु m. *Familienhaupt, die erste Autorität einer Familie, Familienpriester* 106,6. Dh. V. 7,15.

कुलगृह n. *ein vornehmes Haus.*

कुलगोप m. *Hüter der Wohnstätte.*

कुलघ्न Adj. (f. आ und ई) *das Geschlecht zu Grunde richtend.*

कुलंकुल Adj. *von Haus zu Haus gehend* Çiñkh. Grihj. 4,12. Gaut.

कुलङ्ग 1) m. = कुरङ्ग, कुलुङ्ग *Antilope* Maitr. S. 3,14,9. 13. — 2) *f. कुलङ्गी fehlerhaft für कुलिङ्गी.

कुलचन्द्र m. N. pr. eines Commentators.

कुलचित n. *eine best. Kampfart.* विकुचित v. l.

कुलचूडामणि m. Titel eines Tantra Ârjav. 160,21.

कुलज 1) Adj (f. आ) *von edlem Stamme.* Auch von Pferden. — 2) *n. *saurer Reisschleim* Gal.

कुलजन m. *eine Person aus guter Familie.*

कुलजात Adj. = कुलज 1).

*कुलञ्ज und *°न m. *Alpinia Galanga* Râgân. 6,36.

कुलट 1) *jeder nicht selbsterzeugte Sohn.* — 2) f. आ *a) eine untreue Frau* Âpast. Spr. 7788. — *b*) **eine ehrbare Bettlerin.*

कुलटी f. = कुनटी *rother Arsenik.*

कुलतन्तु m. *der Faden, an dem ein Geschlecht hängt, d. i. der Letzte eines Stammes* 66,26.

*कुलतिथि f. = कुल 3).

कुलत्थ 1) m. *a*) *Dolichos uniflorus* Varâh. Jogaj. 7,18. — *b*) Pl. N. pr. eines Volkes. — 2) f. आ *a*) **Glycine labialis.* — *b*) **ein best. in der Medicin und als Collyrium gebrauchter blauer Stein.* — *c*) *ein best. Metrum.*

कुलत्थिका f. =कुलत्थ 2) *a*) und **b*).

*कुलदमन Adj. *die Familie im Zaum haltend.*

कुलदीपिका f. Titel eines Werkes.

कुलदीपोत्सव m. *ein best. Fest.*

कुलदुहितर् f. *eine Tochter aus guter Familie* Kâran. 19,24. 68,16. 75,2. *ein gesittetes Mädchen.*

कुलदूषण Adj. *die Familie schändend.*

कुलदेव 1) m. *Familiengottheit.* Nom. abstr. °त्व n. — 2) f. ई (metrisch इ) Bein. der Durgâ.

कुलदेवता f. 1) *Familiengottheit* 107,24. Varâh. Jogaj. 6,19. — 2) *Bein. der Durgâ.

कुलदैव n. 1) *das Schicksal der Familie.* — 2) *Familiengottheit.*

कुलदैवत n. *Familiengottheit* R. Gorr. 1,72,14.

कुलधर m. N. pr. eines Fürsten.

कुलधर्म m. *die Satzungen, der Brauch* 1) *der Familie* Âpast. — 2) *der Kaula.*

*कुलधारक m. *Sohn.*

कुलधुर्य Adj. *die Bürde der Familie tragend, an der Spitze der F. stehend.*

कुलनक्षत्र n. Bez. *bestimmter Mondhäuser.*

कुलनन्दन Adj. Subst. (f. आ) *die Familie erfreuend, ein solches Kind.*

कुलनाग m. *ein oberster Schlangendämon.*

कुलनायिका f. *das bei den Orgien der Çâkta von der linken Hand gefeierte Mädchen.*

कुलनारी f. *eine sittsame Frau.*

*कुलनाश m. *Kamel.*

कुलनिम्नगा f. *Hauptstrom, ein edler Strom.*

कुलंधर Adj. *das Geschlecht erhaltend.*

कुलपञ्चाशिका f. Titel eines Werkes.

कुलपतन n. *der Fall —, die Entehrung der Familie* Spr. 1827.

कुलपति m. *Familienhaupt.*

कुलपर्वत m. *Hauptberg, — gebirge.*

कुलपा m. f. *Familien —, Gemeindehaupt.*

कुलपात MBh. 12,12059 fehlerhaft für कूल°.

कुलपालक 1) 1) *m. *eine Art Orange.* — 2) f. °लिका *a) eine edle Frau, Matrone* Dh. V. 32,16. — *b*) ein Frauenname.

*कुलपालि und *°पाली f. *eine edle Frau.*

कुलपुत्र 1) m. *a*) *ein Sohn aus guter Familie* Kâran. 9,12. *ein gesitteter junger Mann.* — *b*) **Artemisia indica* Râgân. 10,144. — 2) *f. ई *ein gesittetes Mädchen.*

कुलपुत्रक m. 1) = कुलपुत्र 1). — 2) *Artemisia indica.* Bhâvapr. 1,230.

कुलपुरुष m. *ein Mann aus guter Familie, ein gesitteter Mensch.*

कुलपूर्वक m. *Vorfahr.* Am Ende eines adj. Comp. f. °पूर्वका R. ed. Bomb. 2,73,24.

कुलपूर्वग m. dass.

कुलप्रकाश m. Titel eines Werkes.

कुलप्रदीप m. *eine Leuchte —, eine Zierde der Familie* Harshak. 138,3.

कुलप्रसूत Adj. *einem edlen Geschlecht entsprossen.*

*कुलबालिका f. *eine edle Frau.*

*कुलबीज m. *das Haupt einer Innung* Gal.

कुलभ m. N. pr. eines Daitja.

कुलभव Adj. *aus edler Familie stammend, vornehm.*

कुलभवन n. *Hauptsitz* Kâd. 5,5. 49,23.

*कुलभार्या f. *eine tugendhafte Gattin.*

कुलभूत Adj. *das Haupt einer Innung seiend* 211,4.

कुलभूभृत् m. 1) *Hauptberg, — gebirge.* — 2) *ein Muster von Fürst.*

*कुलभृत्या f. *die Pflege einer Schwangeren.*

*कुलमातृका f. *eine Art Speer* Gal.

कुलमार्ग m. 1) *der Weg der Väter* Spr. 1828. — 2) *die Lehre der* Kaula. °तन्त्र n. Gesammtname für 64 Tantra.

*कुलमित्र m. *das Haupt einer Innung* Gal.

कुलंपुन N. pr. 1) n. eines Tîrtha. — 2) f. आ eines Flusses.

कुलंभर 1) Adj. *das Geschlecht fortführend.* अनड्वह् *Zuchtochs.* — 2) *m. fehlerhaft für कुलम्भल *Dieb.*

कुलयुक्ति f. Titel eines Werkes.

कुलयोषित् f. *eine tugendhafte Frau.*

*कुलर Adj. von कुल.

कुलरत्नमाला und °मालिका f. Titel zweier Werke.

*कुलर्द्धिक m. *der Sohn eines Vetters* Gal.

कुलव Kathâs. 53,88 fehlerhaft für कुवल.

कुलवधू f. *eine tugendhafte Frau* Kap. 3,70.

कुलवत्त् Adj. *aus edlem Geschlecht.*

*कुलवर्णा f. *eine roth blühende* Trivṛt Râǵan. 6,170.

कुलवर्त्मन् n. *die Lehre der* Kaula.

कुलवर्धन Adj. *ein Geschlecht fortpflanzend;* m. *Stammhalter* 66,29. 74,15. 77,18.

*कुलवार् m. = कुल 2) *b*).

कुलविद्या f. *eine in der Familie forterbende Wissenschaft.*

*कुलविप्र m. *Familienpriester.*

कुलवृद्ध m. *Geschlechtsältester.*

कुलव्रत n. *die gute Sitte einer Familie* Spr. 1829.

कुलशिखरिन् m. *Hauptberg, — gebirge.*

कुलशीलवत्त् Adj. *aus edlem Geschlecht und von edlem Character* Hemâdri 1,641,9.

कुलशीलवयोवृत्तवित्तवत्त् Adj. *aus edlem Geschlecht, von edlem Charakter, gehörigen Alters, von gutem Wandel und wohlhabend* 211,3.

*कुलशुल्क n. *das dem künftigen Schwiegervater für die Tochter zu entrichtende Geschenk* Vjutp. 157.

कुलशेखर m. N. pr. eines Autors.

कुलशैल m. *Hauptberg, — gebirge.*

*कुलश्रेष्ठिन् m. *das Haupt einer Innung.*

*कुलस Adj. *seinem Geschlecht ein Ende bereitend* Nîlak. zu MBh. 1,170,15.

कुलसंख्या f. *das Gezähltwerden zu einem edlen Geschlecht.*

कुलसत्त्र n. *Familienopfer.*

कुलसंतति f. *Nachkommenschaft* 77,26.

कुलसंनिधि m. *die Anwesenheit Vieler.* Loc. so v. a. *vor Zeugen* 193,16.

कुलसमुद्भव und *कुलसंभव Adj. *einem edlen Geschlecht entsprossen.*

*कुलसंमत Adj. *in Folge des Geschlechts hochgeachtet* Gal.

कुलसार n. Titel eines Tantra Ârjav. 160,21.

कुलसुन्दरी f. N. pr. einer Göttin.

कुलसूत्र n. Titel eines Werkes Bühler, Rep. No. 445.

कुलसेवक m. *ein vorzüglicher Diener.*

*कुलसौरभ n. *eine best. Pflanze,* = मरुवक.

कुलस्तम्ब m. *ein Geschlecht gleichsam ein Grasbüschel* 66,29 (Loc.).

कुलस्त्री f. *eine tugendhafte Frau.*

कुलस्थिति f. *Familienbrauch* Kâd. 221,16.

*कुलकृष्णडक m. = कूल°.

कुलहीन Adj. *aus unedlem Geschlecht* Mudrâr. 62,3.

कुलाकुल 1) m. *a*) *Mittwoch.* — *b*) N. pr. eines Dânava. कुलाकुलि v. l. — 2) n. *a*) *der zweite, sechste und zehnte Tag in einem Halbmonat.* — *b*) Bez. *best. Mondhäuser.* — *c*) *ein best. Diagramm.*

*कुलाकुलतिथि f. = कुलाकुल 2) *a*).

*कुलाकुलनक्षत्र n. = कुलाकुल 2) *b*).

कुलाकुलि m. N. pr. eines Dânava Hariv. 3, 47,7. कुलाकुल v. l.

*कुलाङ्गना f. *Hündin.*

कुलाङ्कुर m. *Sprössling einer Familie* Çâk. 178.

कुलाङ्गना f. *eine tugendhafte Frau.*

कुलाङ्गार 1) m. *eine Brandfackel des Geschlechts,* so v. a. *ein die Familie zu Grunde richtendes Glied derselben* Prasannar. 77,14. — 2) f. ई dass. von einem Frauenzimmer gesagt Hariv. 9940.

कुलाचल m. 1) *Hauptberg, — gebirge.* — 2) N. pr. eines Dânava. कुलाकुल und कुलाकुलि v. l.

कुलाचार्य m. 1) *Lehrer der Familie, Familienpriester* VP. 4,2,6. — 2) *Genealog.*

*कुलाट m. *ein best. kleiner Fisch.*

कुलाठ्य s. अधिवाठ्य°.

कुलाद्रि m. *Hauptberg, — gebirge.*

*कुलाधारक m. *Sohn.*

कुलानन्द m. N. pr. eines Verfassers von Mantra.

कुलानल m. N. pr. eines Mannes Hâs.

कुलानुगुणवत्त् Adj. *dem Geschlecht entsprechende Vorzüge besitzend* Spr. 4490.

कुलान्तकरण Adj. *das Ende eines Geschlechts bewirkend* 74,25.

कुलान्वय m. *edle Abstammung, Adel des Geschlechts.*

कुलान्वित Adj. *aus edlem Geschlecht.*

कुलापीड m. *eine Zierde der Familie* Ragh. 18,28.

*कुलाभि m. *Schatz.* fehlerhaft für कुनाभि.

कुलामृत n. Titel eines Werkes.

कुलाम्बा f. *Mutter eines Geschlechts,* so v. a. *Schutzgöttin e. G.*

कुलाय m. n. (dieses älter) *Geflecht, Gewebe, Nest, Gehäuse, Lagerstatt;* auch vom *menschlichen Körper als dem Gehäuse der Seele.* अग्नेः (Vaitân.) und इन्द्राग्न्योः *ein best.* Ekâha Tâṇḍja-Br. 19,15,1.

कुलायन m. N. pr. eines Mannes.

कुलाय्य्, कुलायय्यत्त् Partic. *sich einnistend.*

*कुलायस्थ m. *Vogel.*

*कुलायिका f. *Vogelhaus.*

कुलायिन् 1) Adj. *ein Nest bildend, nestartig* TS. 4,3,4,1. — 2) f. °नी *a*) **Vogelhaus* Gal. — *b*) *eine verflochtene Recitationsweise* Tâṇḍja-Br. 2,3, 1. Comm. zu Njâjam. 1,4,6.

कुलार्णव m. 1) *Bestimmung des Ritus der* Kaula. — 2) Titel eines Werkes Bühler, Rep. No. 446. Auch °तन्त्र n.

कुलाल 1) m. *a*) *Töpfer.* — *b*) **Phasianus gallus.* — *c*) **Eule.* — *d*) N. pr. eines Fürsten VP.² 4,189. — 2) f. कुलाली *a*) *die Frau eines Töpfers* Râǵat. 8,138. — *b*) **Glycine labialis.* — *c*) **ein best. blauer Stein.*

कुलालकुक्कुट m. *Phasianus gallus.*

कुलालकृत Adj. *von einem Töpfer verfertigt* Maitr. S. 1,8,3.

कुलालचक्र n. *Töpferscheibe.*

कुलालशाला f. *Töpferwerkstatt.*

*कुलालिका f. fehlerhaft für कुलायिका.

कुलाष्टमी f. *ein best. achter Tag bei den* Çâkta.

*कुलाह m. *ein gelbliches Pferd mit schwarzen Knien.*

कुलाहक m. 1) **Eidechse, Chamäleon.* — 2) *Celsia coromandelina* Ratnam. 198. Mat. med. 306.

कुलाहल m. *eine best. Pflanze.*

*कुलि 1) m. *Hand.* — 2) f. *Solanum Jacquini.*

कुलिक m. 1) *ein Verwandter.* — 2) *Jäger.* — 3) **das Haupt einer Innung.* — 4) **Ruellia longifolia.* — 5) Bez. *des Dienstags* und *Freitags.* In Verbindung mit अङ्गारवार *Dienstag.* Vgl. कुल 2) *b*). — 6) **ein best. Gift* Gal. — 7) N. pr. *a*) eines Schlangendämons. — *b*) eines Fürsten VP.² 4,171.

कुलिकवेला f. *bestimmte für gute Werke nicht geeignete Tagesstunden an den sieben Wochentagen.*

*कुलिङ्क m. *Sperling.*

कुलिङ्ग 1) m. *a*) *eine Art Maus.* — *b*) *der gabelschwänzige Würger* MBh. 1,61,9. — *c*) *Sperling* Bhâvapr. 2,8. 3,92. — 2) f. आ *a*) *eine Art Galläpfel* Râǵan. 6,158. — *b*) N pr. α) einer Stadt. — β)

eines Flusses R. ed. Bomb. 2,71,6. — 3) f. ई a) *das Weibchen des gabelschwänzigen Würgers.* — b) **eine best. Pflanze.*

कुलिङ्गक m. 1) *ein best. Raubvogel* Kâraka 1,27. — 2) **Sperling.*

**कुलिङ्गानी f. *eine best. Pflanze* Ratnam. 172.

कुलिञ्ज n. 1) *ein best. Gefäss* Kauç. 12. 43. — 2) *ein best. Hohlmaass.* Am Ende eines adj. Comp. **f.* आ (Kâç.) oder ई.

**कुलिञ्जिक* (f. ई) und **कुलिञ्जीन* (f. आ) Adj. von कुलिञ्ज nach einem Zahlwort.

**कुलिन्* 1) Adj. *aus vornehmem Geschlecht.* — 2) f. **नी Impatiens balsamina* Râgân. 4,129.

कुलिन्द m. 1) Pl. N. pr. eines Volkes. — 2) *ein Fürst dieses Volkes.*

कुलिन्दोपत्यक m. Pl. N. pr. eines Volkes.

**कुलिर* m. = कुलीर *Krebs.*

कुलिश 1) m. *Axt, Beil.* — 2) (*m.) n. *Donnerkeil.* — 3) n. *Diamant* Megh. Spr. 1832. — 4) m. *ein best. Fisch.* — 5) **m. n. Heliotropium indicum.* — 6) f. कुलिशी N. pr. eines Stromes in den Lüften.

कुलिशता f. Nom. abstr. zu कुलिश 2).

**कुलिशद्रुम* m. *eine Opuntia* Nigh. Pr.

कुलिशधर m. Bein. Indra's.

कुलिशनायक m. *quidam coeundi modus.*

कुलिशभृत् m. Bein. Indra's.

कुलिशलेप m. *ein best. fest haltender Mörtel.*

**कुलिशाङ्कुशा f. N. pr. einer Vidjâdevî.

कुलिशायु, °यते *dem Donnerkeil* oder *einem Diamanten* (an Härte) *gleichen* Harshaṅ. 160,23.

**कुलिशासन* m. Bein. Çâkjamuni's.

कुलीकाय m. *ein best. Wasserthier* TS. 5,5,12,1. Vgl. कुलीपय.

कुलीलिका f. *ein best. Vogel.*

कुलीन 1) Adj. (f. आ) a) am Ende eines Comp. *zum Geschlecht von — gehörig.* Vgl. ज्ञात°. — b) *zu einem edlen Geschlecht gehörig* (auch von Thieren). — c) *von edler Gesinnung.* — 2) **m. ein Verehrer der Çakti nach dem Ritual der linken Hand.* — 3) f. आ *ein best. Metrum.* — 4) n. *Nagelgeschwür, Onychia.*

**कुलीनक* m. *Phaseolus trilobus.*

कुलीनत्व n. *edle Abstammung, Adel der Geburt.*

**कुलीनस* n. *Wasser.*

कुलीपय m. *ein best. Wasserthier.* Vgl. कुलीकाय.

°कुलीय Adj. *zur Familie von — gehörig* Pañkâd. 41.

कुलीर m. 1) *Krebs.* — 2) *der Krebs im Thierkreise.*

कुलीरक m. *Krebschen.*

कुलीरविषाणिका f. *eine Art Galläpfel* Bhâvapr. 1,175.

कुलीरशृङ्गी f. dass. Râgân. 6,157. Bhâvapr. 3,102.

**कुलीराद्* m. *ein junger Krebs.*

**कुलीश* m. n. = कुलिश *Donnerkeil.*

**कुलुक* n. *Belag der Zunge.*

**कुलुकगुञ्जा* f. *Feuerbrand.*

कुलुङ्ग m. *Antilope.* Vgl. कुलङ्ग.

कुलुच्च m. *Ausraufer* (der Haare).

कुलूत m. Pl. N. pr. eines Volkes.

कुलूतक m. Pl. dass. Sg. *ein Mann aus diesem Volke.*

**कुलून* N. pr. einer Oertlichkeit gaṇa कच्छादि in der Kâç.

कुलेचर *eine best. Pflanze.*

°कुलेय Adj. = कुलीन 1) a).

कुलेशान m. N. pr. eines Verfassers von Mantra.

कुलेश्वर 1) m. a) **Familienhaupt.* — b) *Bein. Çiva's.* — c) N. pr. eines Verfassers von Mantra. — 2) f. ई *eine Form der* Durgâ.

कुलेश्वरीतन्त्र n. Titel eines Tantra Ârjav. 160,21.

**कुलोत्कट* Adj. *von sehr edlem Geschlecht* (Pferde).

कुलोत्यक m. wohl = कुलत्थ *Dolichos uniflorus* Hemâdri 1,657,17.

कुलोत्साद m. *Vernichtung eines Geschlechts* und *eine darauf gerichtete Zauberceremonie.*

कुलोद्गत Adj. *aus einem edlen Geschlecht hervorgegangen.*

कुलोद्देश n. Titel eines Tantra Ârjav. 160,21.

**कुलोद्भव* Adj. *aus edlem Geschlecht.*

कुलोद्वह Adj. *Jmds* (Gen. oder im Comp. vorangehend) *Geschlecht fortsetzend, Nachkomme von.*

कुलोपकुल n. Bez. *bestimmter Mondhäuser* Ind. St. 10,289.

कुल्फ m. 1) *Knöchel.* — 2) **Krankheit.*

कुल्फदघ्न Adj. *bis zu den Knöcheln reichend.*

कुल्मल n. 1) *der Hals der Pfeil- oder Speerspitze, in welchen der Schaft eingelassen ist,* Maitr. S. 3,8,1.2. — 2) **Sünde.*

कुल्मलबर्हिष und °बर्हिस् m. N. pr. eines Mannes.

कुल्माष 1) m. a) Sg. und Pl. *saurer Schleim von Früchten u. s. w.* Auch *n. — b) *eine best. geringe* oder *mangelhafte Körnerfrucht* Khând. Up. 1,10,2. Bhâg. 5,9,12 (= कोद्रष्टा माषाः Comm.). *halbgedämpfte Körner- und Hülsenfrüchte* Bhâvapr. 2,30. — c) **eine best. Krankheit.* — 2) f. ई N. pr. eines Flusses.

**कुल्माषाभिषुत* n. *saurer Reisschleim.*

कुल्मि *Schaar, Heerde.*

1. कुल्य 1) Adj. (f. आ) a) *einem Geschlecht —, einer Familie eigenthümlich, dazu gehörig.* राज° *von königlichem Geschlecht.* — b) **einer edlen Familie entsprossen;* Subst. *ein gesitteter Mann, eine tugendhafte Frau.* — 2) m. N. pr. eines Lehrers. — 3) **f. आ a) Schmarotzerpflanze.* — b) *Solanum longum.* — 4) **n. eine freundliche Erkundigung nach den Familienverhältnissen.*

2. कुल्य Adj. *rivalis.*

3. कुल्य n. 1) *ein Aufbewahrungsort der Knochen eines verbrannten Leichnams* MBh. 1,150,12. Hariv. 2098. — 2) **Knochen.* — 3) **Fleisch.* — 4) **Schwingkorb.* — 5) **ein best. Hohlmaass.*

1. कुल्या (कुलिया) f. 1) *Bach, Kanal.* Am Ende eines adj. Comp. f. आ. — 2) N. pr. eines Flusses.

2. कुल्या f. vielleicht *Familienbrauch, Sitte.*

कुल्याय्, °यते *zu einem Bache werden.*

**कुल्ल* m. *eine best. ölhaltige Pflanze* Gal.

**कुल्लालिङ्ग* n. *vulva* Gal.

कुल्लूक 1) m. N. pr. eines Commentators des Manu. Auch °भट्ट m. — 2) f. आ bei den Çâkta Bez. *bestimmter Silben, die einer mystischen Formel vorangeschickt werden.*

कुल्व Adj. *kahl.* Vgl. कूल्व.

कुल्करिका und कुल्करी f. *Kachel, Topf* Bhâvapr. 3,150.

**कुव* n. *Wasserlilie* (*die Blüthe*).

**कुवकालुका* f. *eine best. Gemüsepflanze.*

कुवक्र Adj. *ein wenig gebückt.*

**कुवङ्ग* n. *Blei* Râgân. 13,24.

**कुवच* Adj. *böse nachredend.*

**कुवज्रक* m. *ein dem Diamanten ähnlicher Edelstein* Râgân. 13,210.

**कुवणि* f. *Fischbehälter* Gal. Vgl. कुवेणी.

कुवणिज् m. *ein Bösewicht von Kaufmann.*

**कुवद* Adj. = कुवच.

कुवधू f. *ein böses Weib* Kathâs. 19,39.

कुवपुस् Adj. *missgestaltet* Ind. St. 15,339.

कुवम m. MBh. 13,93,90 nach Nîlak. *die Sonne.*

कुवय m. *ein best. Vogel* Maitr. S. 3,14,20. कपि VS. und TS.

**कुवर* 1) Adj. *adstringirend.* — 2) f. ई *ein best. Fisch* Gal.

कुवर्त्मन् n. *Irrweg, Irrlehre.*

कुवर्ष m. *Platzregen.*

कुवल 1) **m. f.* (ई) *Zizyphus Jujuba.* — 2) n. a) *die Frucht von Zizyphus Jujuba.* कुवलसक्तु m. Pl. — b) *Wasserlilie.* — c) **Perle.*

**कुवलकुण* m. *die Fruchtzeit von Zizyphus Jujuba.*

*कुवलप्रस्थ m. N. pr. einer Stadt.

1. कुवलय n. (adj. Comp. f. या) *eine blaue Wasserlilie (die Blüthe, die sich bei Nacht öffnet)* Spr. 7809.

2. कुवलय n. *Erdkreis.*

3. कुवलय 1) m. N. pr. des Rosses des Kuvalajâçva. — 2) f. या ein Frauenname.

कुवलयदृश् (Viddh. 15,13) und कुवलयनयना f. *eine Lotusäugige.*

कुवलयपुर n. N. pr. einer *Stadt.*

कुवलयमय Adj. (f. ई) *aus blauen Wasserlilien bestehend* Prasannar. 118,15.

कुवलयमाला f. N. pr. einer Stute.

कुवलयवती f. N. pr. einer Fürstin.

कुवलयादित्य m. N. pr. eines Fursten.

कुवलयानन्द m. Titel eines Werkes.

कुवलयापीड m. N. pr. 1) eines Daitja. — 2) eines Fürsten. — 3) eines Elephanten.

कुवलयावली f. N. pr. einer Fürstin.

कुवलयाश्व m. 1) N. pr. eines Fürsten. — 2) Bein. Pratardana's.

कुवलयाश्वक m. = कुवलयाश्व 1).

कुवलयाश्वीय n. *die Geschichte des* Kuvalajâçva.

कुवलयित Adj. *mit Wasserlilien geschmückt.*

*कुवलयिनी f. *die blaue Wasserlilie (die Pflanze), eine Gruppe von blauen Wasserlilien.*

कुवलयेश m. *Fürst, König.* Nom. abstr. °ता f.

कुवलाश्व m. N. pr. = कुवलयाश्व 1).

कुवलेशय Adj. *auf einer Wasserlilie liegend.*

1. कुवस्त्र n. *ein schlechtes Kleid.*

2. कुवस्त्र Adj. *schlecht gekleidet.* Nom. abstr. °ता f.

कुवाक्य n. und कुवाच् f. *ein böses Wort.*

*कुवाट und *°क (Gal.) m. = कपाट *Thürflügel.*

*कुवाद् Adj. *übel nachredend.*

कुवादिक m. *Charlatan, Quacksalber* Kâd. 254,21.

कुवासना f. *eine böse Vorstellung* Spr. 1904. 7700.

*कुवि m. *Eule* Râgân. 19,91 v. l. für कुशि.

कुविक्रम m. *eine übel angebrachte Tapferkeit* Naish. 1,132.

कुविडम्बना f. *eine gemeine Betrügerei.*

*कुविणा f. = कुवेणी Gal.

कुविद्वित्स m. *ein Unbekannter, Jemand.*

कुविद् Adv. 1) *ob? etwa?* Auch bei indirecter Frage. — 2) * = बकु.

कुविन्द m. *Weber* Çân. zu Bâdar. 2,1,19.

कुविन्दक m. 1) dass. — 2) *ein best. Tact* S.S.S. 214.

कुविवाह m. *Missheirath.*

*कुवीणा f. *die Laute der Kâṇḍâla.*

कुवीरा f. N. pr. eines Flusses MBh. 6,9,27.

कुवृत्ति f. *ein schlechter Lebensunterhalt* Spr. 1796. 1798.

*कुवृत्तिकृत् Adj. *Caesalpina Bonducella.*

*कुवेषल m. *ein schlechter* Çûdra Ind. St. 13,342.

कुवेणा f. 1) * = कुवेणी. — 2) N. pr. eines Flusses.

*कुवेणि und *°णी f. *Fischbehälter.*

कुवेधस् m. *der böse Schöpfer.*

*कुवेल n. = 1. कुवलय.

कुवैद्य m. *ein schlechter Arzt.*

कुव्यापार m. *eine verpönte Beschäftigung.*

*कुश्, कुश्यति (संश्लेषणे).

कुश 1) m. *a) Gras. — b) das heilige, bei verschiedenen religiösen Ceremonien verwendete Gras, Poa cynosuroides. — c) *der Strick, welcher die Deichsel des Pfluges mit dem Joche verbindet. — d)* N. pr. *α)* verschiedener Personen. — *β)* eines der 7 grossen Dvîpa. — 2) f. कुशा *a) Stift, kleiner Pflock* (als Marke dienend) Lâṭj. 2,6,1.4. — *b) *Strick;* vgl. कशा. — *c) *Zügel;* vgl. कशा. — *d) *eine best. Pflanze.* — 3) f. कुशी *a.* = 2) *a)* Maitr. S. 4,5,7. — *b) *Pflugschar.* — *c) *a pod of cotton.* — 4) *n. *Wasser.* — 5) *Adj. *a) überaus schlimm, — bös. — b) trunken.*

कुशकाशमय Adj. *aus den Gräsern* Kuça *und (oder)* Kâça *gemacht* Bhâg. P. 3,22,31.

*कुशकेतु m. Bein. Brahman's Gal.

कुशङ्कु m. N. pr. eines Fürsten VP.² 4,61.

कुशचीर n. *ein aus* Kuça-*Gras verfertigtes Gewand.*

कुशचीरा f. N. pr. eines Flusses MBh. 6,9,23.

कुशज्ञ m. Pl. N. pr. eines Volkes.

कुशण्ट 1) m. Pl. N. pr. eines Volkes. — 2) *f. ई = कुशण्डिका.

कुशण्डिका f. *Weihung des Opferfeuers.*

कुशदूर्वामय Adj. *aus den Gräsern* Kuça *und (oder)* Durvâ *gemacht* Hemâdri 1,653,19.

कुशद्वीप m. N. pr. eines der 7 grossen Dvîpa und auch = कुमुद्वीप (VP.² 2,129).

कुशधारा f. N. pr. eines Flusses MBh. 6,9,24.

कुशध्वज m. N. pr. eines Fürsten.

कुशनगर n. N. pr. einer *Stadt.*

कुशनाभ m. N. pr. des Sohnes eines Kuça.

*कुशनामन् m. fehlerhaft für शिप्रुनामन् *Kamel.*

कुशनार m. v. l. für कुशधारा.

कुशनेत्र m. N. pr. eines Daitja.

*कुशप m. *Trinkgeschirr.*

*कुशपुष्प n. *eine Art Galläpfel* Ratnam. 124.

कुशपुष्पक n. *ein best. vegetabilisches Gift* Karaka 6,23.

कुशप्लव m. N. pr. einer Einsiedelei.

कुशप्लवन n. N. pr. eines Tîrtha.

कुशबिन्दु m. Pl. pr. eines Volkes MBh. 6,9,56.

कुशमुष्टि m. f. 1) *eine Handvoll Gras.* — 2) angeblich *die Spitze von abgeschnittenem* Kuça-*Gras.*

*कुशय m. *Cisterne.*

कुशर m. *eine Art Schilf.*

कुशरज्जु f. *eine aus* Kuça-*Gras gedrehte Schnur* Gobh. 1,2,1.

1. कुशरीर n. *der elende Leib.*

2. कुशरीर 1) Adj. *missgestaltet* Trik. 3,3,339. Nom. abstr. °त्व n. Mârk. P. im ÇKDr. u. कुवेर. — 2) m. N. pr. eines Muni.

कुशल 1) Adj. (f. या) *a) in gutem Zustande —, in der gehörigen Ordnung sich befindend, vollkommen entsprechend.* कुशलं मन् so v. a. *billigen.* कुशलम् Adv. *auf die gehörige Weise, recte. — b) ersprieslich* Spr. 3476. — *c) dem es wohlgeht, gesund.* कुशलम्-आम् *sich wohl befinden* Bhâg. P. 1,14,29. — *d) einer Sache gewachsen, bewandert, geschickt, erfahren;* die Ergänzung im Loc., Gen., Infin. oder im Comp. (Gaut. 8,6) vorangehend. — 2) m. *a)* Bein. Çiva's. — *b)* Pl. Bez. *der Brahmanen in* Kuçadvîpa. — *c)* N. pr. *α)* Pl. eines Volkes. कोसल v. l. — *β)* verschiedener Personen VP. 2,4,48. — 3) *f. या N. pr. eines Frauenzimmers. — 4) f. कुशली *Oxalis corniculata* und *eine andere Art Sauerampfer.* — 5) n. *a) ein guter Zustand, die gehörige Ordnung.* कुशलेन und कुशल° *ordnungsgemäss. — b) Wohlfahrt, Wohlergehen, Wohlbefinden* Gaut. 5,41. Âpast. कुशलं ते *geht es dir wohl?* und *es gehe dir wohl.* कुशलं ब्रू, वच् oder वद् *Jmd «es ergehe dir wohl» zurufen. — c) Wohlwollen* R. 2,34,22. — *d) Geschicklichkeit, Erfahrenheit. — e)* N. pr. eines von einem Kuçala beherrschten Varsha VP. 2,4,48.

कुशलता f. *das Bewandertsein, Geschicklichkeit, Erfahrenheit in* (Loc.).

कुशलप्रश्न m. *eine Erkundigung nach Jmds Wohlbefinden* 60,27.

कुशलवत् Adj. *gesund, wohl auf.*

कुशलवाच् Adj. *beredt.*

कुशलिन् Adj. 1) *gesund, wohl auf, heil.* — 2) *ein Wohlbefinden verkündend, günstig, gut* (Nachricht).

कुशली Adv. 1) mit कर् *in Ordnung bringen* Âçv. Grhj. 1,17,17. 19,10. — 2) mit dem Caus. von कर् *Jmd in Ordnung bringen* oder — *lassen,* so v. a. *kahl scheeren* oder — *lassen* Gobh. 2,9,25. 10,7.

कुशल्य m. Pl. N. r. eines Volkes MBh. 6,9,40.

कुशवत् 1) Adj. *mit* Kuça-*Gras versehen.* — 2) f. °वती N. pr. = कुशस्थली.

*कुशवाक m. *eine Art Reis* Gal.

कुशवारि n. *ein Absud von* Kuça-*Gras.*

कुशवीरा f. v. l. für कुशचीरा.

कुशस्तम्ब m. 1) *Grasbüschel* und *ein Büschel* Kuça-*Gras* 38,12. VP. 2,4,44. — 2) N. pr. eines Tîrtha.

कुशस्थल 1) n. Bein. der Stadt Kânjakubǵa Harshaṅ. 194,7. — 2) f. ई Bein. der Stadt Dvârakâ und = कुशावती. °नाथ m. Bâlar. 72,3. = मुञ्जत 75,9.

*कुशाकर m. *Feuer.*

*कुशाङ्क n. *Affe.*

1. कुशाग्र n. *die Spitze eines* Kuça-*Halmes.* °बुद्धि Adj. *dessen Verstand so scharf ist wie die Spitze eines* Kuça-*Halmes.*

2. कुशाग्र m. N. pr. eines Fürsten.

*कुशाग्रीय Adj. *scharf wie die Spitze eines* Kuça-*Halmes*, vom Verstande.

कुशाम्ब m. N. pr. verschiedener Personen.

कुशाम्बु m. v. l. für कुशाम्ब.

*कुशारणि m. Bein. des Durvâsas.

कुशाल m. N. pr. eines Fürsten VP.^{2} 4,189.

*कुशाल्मली f. *eine Grasart* Nigh. Pr.

कुशावती f. N. pr. einer Stadt.

कुशावर्त m. N. pr. 1) eines Tîrtha Vishṇus. 85, 11. — 2) eines Sohnes des Ṛshabha und eines Muni. Pl. *sein Geschlecht.*

कुशावलेह m. *eine best. Latwerge* Mat. med. 267.

कुशाश्व m. N. pr. eines Fürsten.

कुशासन n. *ein Sitz aus* Kuça-*Gras* und zugleich *Irrlehre* Spr. 32.

*कुशि m. *Eule* Râǵan. 19,91. v. l. कुवि, कवि.

*कुशिंशपा f. *eine Varietät von Dalbergia Sissoo* Râǵan. 9,135.

कुशिक 1) m. *a*) N. pr. α) des Vaters (oder Grossvaters) von Viçvâmitra. Pl. *sein Geschlecht.* — β) Pl. eines Volkes. — *b*) Name des 3ten Kalpa 2) *h*). — *c*) **Bodensatz im Oel.* — *d*) **Shorea robusta.* — *e*) **Terminalia Bellerica.* — *f*) **Vatica robusta* Râǵan. 9,83. — 2) *m. n. *Pflugschar.* — 3) *Adj. *schielend.*

कुशिकंधर m. N. pr. eines Mannes.

कुशिका f. *ein zum Schienen eines gebrochenen Beines dienendes Holzstück* Karaka 8,23.

कुशिग्रामक m. N. pr. eines *Dorfes* der Malla.

कुशिन् 1) Adj. *mit* Kuça-*Gras versehen.* — 2) *m. Bein. Vâlmîki's.

कुशिनगर n. und °री f. N. pr. der Hauptstadt der Malla.

कुशिम्बि und *कुशिम्बी f. *eine best. Pflanze.*

कुशिष्य m. *ein schlechter Schüler.*

कुशिष्यशिष्य m. *ein schlechter Schüler als Schüler.*

कुशीति und कुशीद m. N. pr. eines Lehrers.

*कुशीरक gaṇa सख्यादि.

कुशील n. *ein schlechter Charakter.*

कुशीलव m. 1) *Barde, Schauspieler.* — 2) *Bein. Vâlmîki's. — 3) Du. N. pr. der beiden Söhne Râma's.

*कुशीवश m. Bein. Vâlmîki's.

कुशेशय 1) Adj. *auf* Kuça-*Gras liegend.* — 2) m. *a*) **Pterospermum acerifolium.* — *b*) **der indische Kranich.* — *c*) N. pr. eines Berges in Kuçadvîpa VP. 2,4,41. — 3) n. *eine am Tage sich öffnende Wasserlilie.* Einmal auch f. आ.

कुशेशयभू m. Bein. Brahman's Bâlar. 74,12.

कुशेशयमय Adj. (f. ई) *aus Wasserlilien bestehend.*

कुशेशयाक्ष Adj. *lotusäugig.*

कुशोदक n. = कुशवारि M. 11,212. Jâǵñ. 3,315.

कुशोदका f. Name der Dâkshâjaṇî in Kuçadvîpa.

कुशोर्णा f. Pl. *Graswolle* Çat. Br. 2,5,2,15.

कुश्रि und कुश्रि m. N. pr. eines Lehrers.

1. कुश्रुत 1) Adj. *schlecht gehört* Spr. 1795. — 2) n. *eine üble Kunde, ein übles Gerücht* Spr. 7046.

2. कुश्रुत Adj. *unwissend in* (im Comp. vorangehend) Bâlar. 76,7.

कुश्रुति f. = 1. कुश्रुत 2) Spr. 7046, v. l. Ind. St. 15,355.

*कुश्वभ्र n. *eine kleine Grube.*

कुष्, कुष्णाति und कुषति 1) *zwicken.* नासिकाम् so v. a. *in der Nase bohren* Karaka 1,8. VP. 3,12,9. — 2) *kneten.* कुषित *geknetet.* — 3) *benagen, bepicken.* — 4) *herauszerren, — reissen.* — 5) **wägen.* — 6) *कुषित *mit Wasser vermischt.* — Mit *अनु etwa *nachwägen.* — Mit अभि *zwicken.* — Mit *अव etwa *abwägen.* — Mit निस् 1) *zwicken.* — 2) *benagen, bepicken.* — 3) *herauszerren, — reissen.* — Mit अभिनिस् *zwicken.* — Mit वि, °कुषित in einer Etymologie Nir. 5,26 etwa *herausgezogen.* — Mit सम् *zusammenraffen* Maitr. S. 1,4,13.

कुषण्ड m. N. pr. eines Priesters.

कुषवा f. wohl N. pr. eines Flusses.

*कुषाकु 1) Adj. *brennend.* — 2) m. *a*) *Feuer.* — *b*) *die Sonne.* — *c*) *Affe.*

*कुषाकृ m. N. pr. eines Mannes.

कुषिक m. N. pr. eines Fürsten MBh. 2,8,10. कुशिक v. l.

कुषीतक m. 1) *ein best. Vogel.* — 2) N. pr. eines Mannes.

*कुषुभ्, कुषुभ्यति (लेपे).

कुषुम्भ m. *Giftbläschen eines Insects.* Vgl. कुसुम्भ.

कुषुम्भक m. dass. ṚV. 1,191,15. Uebertragen *ein giftiges Thier* (*Ichneumon* Sâj.) 16.

कुष्ट Adj. (f. आ) als Bez. *einer best. Farbe* (Comm.) Tândja-Br. 21,1,7. Man könnte कुष्ठ *räudig* vermuthen.

*कुष्टचित् gaṇa कथादि in der Kâç. कुष्ठविद् v. l.

कुष्ठ 1) m. n. *Costus speciosus* oder *arabicus.* Nach Mat. med. 180 *Saussurea auriculata.* — 2) m. *Lendenhöhle* VS. 25,6 (nach Comm.; vielleicht aber = कुष्ठिका). — 2) f. कुष्ठा *a*) *das hervorragende Ende eines Dinges, Schnabel, Spitze.* — *b*) = कुष्ठिका *Afterklaue* und als solche wohl Bez. *eines Zwölftels* (कला, कुष्ठा, शफ, पद्) Maitr. S. 3, 7,7. — 3) n. *a*) *Aussatz.* — *b*) **ein best. vegetabilisches Gift.*

कुष्ठक 1) m. in *अङ्गार°. — 2) f. कुष्ठिका *Afterklaue.* Nach Sâj. *der Inhalt der Gedärme.*

*कुष्ठकण्टक m. *Acacia Catechu* Nigh. Pr.

*कुष्ठकन्द m. *Trichosanthes dioeca* Gal.

*कुष्ठकेतु m. *ein der Cassia auriculata ähnlicher Strauch* Râǵan. 4,173.

*कुष्ठगन्धि n. *die wohlriechende Rinde von Feronia elephantum.* Râǵan. 4,127. गुप्तगन्धि v. l.

कुष्ठघ्न 1) m. *ein best. gegen den Aussatz angewandtes Mittel.* — 2) f. ई *a*) *Vernonia anthelmintica* Bhâvapr. 1,178. — *b*) **Ficus oppositifolia* Râǵan. 11,35.

कुष्ठज Adj. *im Aussatz entstehend* Suçr. 2,510,10.

*कुष्ठनाशन m. 1) *Yamswurzel.* — 2) *weisser Pfeffer.* — 3) *Lipeocercis serrata.*

*कुष्ठनाशिनी f. *Vernonia anthelminthica.*

*कुष्ठनोदन m. *der rothe* Khadira Râǵan. 8,26.

*कुष्ठल n. P. 8,3,96.

*कुष्ठविद् gaṇa कथादि. कुष्टचित् v. l.

*कुष्ठसूदन m. *Cathartocarpus fistula* Râǵan. 9,45.

*कुष्ठकृन्तर् 1) m. *ein best. Knollengewächs* Râǵan. 7,81. — 2) f. °कृन्ती *Vernonia anthelminthica* Râǵan. 4,68.

*कुष्ठहर m. *Cathartocarpus fistula* Gal.

*कुष्ठहृत् m. *Acacia Catechu.*

कुष्ठाङ्ग Adj. *aussätzig* LA. 27,8.

*कुष्ठारि m. 1) *Schwefel.* — 2) *Acacia Catechu.* — 3) *Acacia farnesiana.* — 4) *Trichosanthes dioeca* Râǵan. 3,11. — 5) *ein Helianthus* Râǵan. 4,176.

कुष्ठित und कुष्ठिन् Adj. *mit Aussatz behaftet.*

*कुष्मल n. *Blatt.*

कुष्माण्ड 1) m. *a*) *Beninkasa cerifera.* — *b*) Pl. *eine Klasse von Dämonen.* Sg. *ein best. Krankheitsdämon* Hariv. 9360. — *c*) Bez. *der Verse* VS. 20,

fgg. — d)* = घृणावत्. — 2) f. ई *a) *b) = 1) a) c). — c) Bein. der Durgâ. — Die Bomb. Ausgg. lesen कूश्माण्ड und कूष्माण्ड.

कुष्माण्डक m. 1) = कुष्माण्ड 1) a). °वटी f. Bhâvapr. 2,20. — 2) N. pr. a) eines Schlangendämons. कूश्माण्डक v. l. — b) *eines Dieners des Çiva.

*कुस्, कुस्यति (संश्लेषणे).

कुसखी f. *eine schlechte Freundin.*

कुसंगत n. *eine schlechte Verbindung.*

कुसचिव m. *ein schlechter Minister* Mudrâr. 100,7.

कुसंबन्ध m. *ein schlechter Verwandter* Spr. 1802.

कुसयसर्पिस् n. Kâṭh. 21,6 vielleicht fehlerhaft für कुम्भसर्पिस् *eingetopfte Butter.*

कुसारथि m. *ein schlechter Wagenlenker.*

*कुसि = आत्मशोक Comm. zu TBr. 2,489,3.

कुसित 1) * m. a) = ज्ञानपद्. — b) *ein best. dämonisches Wesen* P. 4,1,37. — 2) f. आ = कुसितायी Maitr. S. 3,2,6.

कुसितायी f. *ein best. dämonisches Wesen* Maitr. S. 2,1,11. 4,2,3.

*कुसिद् m. = कुसित 1) b) P. 4,1,37.

कुसिदायी f. 1) *ein best. dämonisches Wesen* Kâṭh. 10,5. — 2) *die Frau eines Wucherers.

कुसिन्ध n. *Rumpf.* So heisst auch *das den Backsteinen, um ihnen Halt zu geben, beigemischte Stroh* Schol. zu Kâtj. Çr. 16,1,23.

कुसीद 1) Adj. wohl *träge, faul.* — 2) n. a) *Anleihe.* — b) *das Ausleihen von Geld auf Zinsen, Wucher* Gaut. 10,6. 49. — c) = कुसीदवृद्धि Gaut. 12,36. — d)* *rothes Sandelholz.* — 3)* m. f. *Wucherer.*

कुसीदपथ m. *Wuchergeschäft.*

कुसीदवृद्धि f. *der bei einem Wuchergeschäft festgesetzte Zins* Gaut. 12,29.

*कुसीदायी f. *die Frau eines Wucherers.*

*कुसीदिक Adj. Subst. (f. ई) *Wucherer.*

कुसीदिन् 1) Adj. Subst. dass. Gaut. — 2) m. N. pr. eines Liederdichters und eines Lehrers (VP. 3,6,5).

कुसुत m. *der Planet Mars* Vishṇuçandra im Comm. zu Varâh. Bṛh. 2,20.

कुसुम 1) n. a) *Blume, Blüthe.* Am Ende eines adj. Comp. f. आ 296,21. — b) Bez. *der kleineren Abschnitte im Werke* Kavikalpalatâ. — c) **Frucht.* — d) **die Regeln der Frauen.* — e) **eine best. Augenkrankheit.* — 2) m. a) *eine Form des Feuers.* — b) N. pr. verschiedener Personen.

कुसुमक Adj. (f. °मिका) mit वटी f. *eine best. Paste oder Pille* Bhâvapr. 2,157.

*कुसुमकार्मुक m. *der Liebesgott.*

*कुसुमकेतुमण्डलिन् m. N. pr. eines Kiṃnara.

कुसुमचाप m. *der Liebesgott* 291,29.

कुसुमजय m. N. pr. eines Fürsten.

कुसुमदत्त m. *ein best. mythisches Wesen,* = पुष्पदत्त.

कुसुमदेव m. N. pr. eines Autors.

कुसुमद्रुम m. *ein Baum in Blüthe.*

कुसुमधनुस् m. *der Liebesgott* Vidḍh. 92,8.

कुसुमधन्वन् m. desgl. 310,8.

कुसुमध्वज m. N. pr. einer Oertlichkeit Ind. St. 13,306.

कुसुमनग m. N. pr. eines *Berges.*

कुसुमपुर n. Bein. der *Stadt* Pâṭaliputra Âjarbh. 2,1.

*कुसुमफल m. *Croton Jamalgota* Nigh. Pr.

1. कुसुमबाण m. *Blumengeschoss.*

2.*कुसुमबाण m. *der Liebesgott.*

*कुसुममध्य n. *eine best. Pflanze.*

कुसुममय Adj. (f. ई) *aus Blumen bestehend* Vidḍh. 69,11. Kâd. 171,24.

कुसुममार्गण m. *der Liebesgott* Kâd. II,37,16.

कुसुमय्, °यति *Blüthen schaffen* Vidḍh. 41,5. कुसुमित *in Blüthe stehend, blühend* Prasannar. 35,16.

कुसुमलता f. *eine Schlingpflanze in Blüthe.*

*कुसुमवत् 1) Adj. a) *blühend.* — b) f. *die Regeln habend.* — 2) f. °ती = कुसुमपुर.

कुसुमविचित्र 1) Adj. (f. आ) *bunt von Blumen.* — 2) f. आ *ein best. Metrum.*

कुसुमशयन n. *ein Lager von Blumen.*

कुसुमशर 1) Adj. *Blumen zu Pfeilen habend.* Nom. abstr. °त्व n. — 2) m. *der Liebesgott.*

कुसुमशेखरविजय m. Titel eines Schauspiels.

कुसुमसंभव m. Bez. *des 10ten Monats* Ind. St. 10,298.

कुसुमसायक m. *der Liebesgott* Daçak. 13,11.

कुसुमसार m. N. pr. eines Kaufmanns.

कुसुमस्तबक m. 1) *Blumenbüschel* Spr. 1845. — 2) *ein best. Metrum.*

कुसुमाकर m. 1) **Blumenstrauss.* — 2) *der Frühling.*

*कुसुमाञ्जन n. *Messingasche als Collyrium.*

कुसुमाञ्जलि m. 1) *zwei Handvoll Blumen* 290,4. — 2) Titel eines Werkes. Titel von Commentaren dazu: °कारिकाव्याख्या, °टीका, °प्रकाश, °प्रकाशमकरण्ड, °मकरण्ड, °विकाश, °वृत्ति und °व्याख्या.

*कुसुमात्मक n. *Safran.*

*कुसुमाधिप und *कुसुमाधिराज् m. *Michelia Champaca.*

कुसुमायुध m. 1) *der Liebesgott.* — 2) N. pr. eines Brahmanen.

*कुसुमाल m. *Dieb.*

कुसुमावली f. Titel eines med. Werkes.

कुसुमाप्रुग m. *der Liebesgott* Dhûrtan. 24.

कुसुमासव m. *Blumenseim, Honig* Râgân. 14,110. Spr. 7760.

कुसुमास्त्र m. *der Liebesgott.*

कुसुमि m. N. pr. eines Fürsten VP.² 4,99.

कुसुमित n. *das Blühen, Blüthezeit.* Vgl. कुसुमय्.

कुसुमितलतावेष्टिता f. *ein best. Metrum* Ind. St. 8,397.

कुसुमेश्वरतीर्थ n. N. pr. eines Tîrtha.

कुसुमेषु m. *der Liebesgott* Kâd. 247,23.

कुसुमोद् N. pr. 1) m. eines Fürsten VP. 2,4,60. — 2) n. des von ihm beherrschten Varsha ebend.

कुसुम्बक m. n. *eine best. Gemüsepflanze* Karaka 1,27.

कुसुम्भ 1) m. *n. a) *Safflor* 215,12. Auch **Safran.* — b) *Krug, Wassertopf der Einsiedler.* — 2) m. a) *eine heftige aber leicht verrauschende Zuneigung.* — b) N. pr. eines Berges. — 3) *f. ई = मन्थर. — 4) *n. *Gold.*

1. कुसुम्भराग m. *die Farbe des Safflor.*

2. कुसुम्भराग Adj. *von der Farbe des Safflors, d. i. prächtig (heftig) aber nicht andauernd* (Zuneigung).

*कुसुम्भला f. *eine Curcuma* Nigh. Pr.

कुसुम्भवत् Adj. *mit einem Kruge oder Wassertopfe versehen.*

*कुसुम्य्, °म्यति (विकल्पने).

कुसुरुबिन्द् und °बिन्दु m. N. pr. eines Mannes. °बिन्ददशरात्र und °बिन्दुत्रिरात्र n. Bez. *bestimmter Feiern.*

*कुसू m. *Regenwurm.*

कुसूल m. 1) *Kornkammer, —boden, Speicher.* — 2) **Röstpfanne.* — 3) **Hülsenfrucht.* — 4) *ein best. gespenstisches Wesen.*

*कुसूलपाद Adj. gaṇa कृस्त्यादि.

*कुसूलबिल n. P. 6,2,102.

1. कुसृति f. 1) *Nebenweg, Schleichweg* Âpast. — 2) *Betrügerei, Gaukelei.*

2. कुसृति Adj. *auf Irrwegen sich befindend.*

कुसौहृद m. *ein schlechter Freund.*

कुस्ता f. = कुसिता, कुसितायी Maitr. S. 4,2,3.

कुस्तुक m. N. pr. eines Lehrers.

*कुस्तुभ m. Bein. Vishṇu's.

कुस्तुम्बरी f. *Koriander (die Pflanze).*

कुस्तुम्बरु m. N. pr. eines Wesens im Gefolge Kubera's.

कुस्तुम्बुरु m. *Koriander (die Pflanze),* n. *das Korn.*

कुस्त्री f. *ein schlechtes Weib.*

कुस्त्रीक Adj. *ein schlechtes Weib habend.*

कुस्थान n. *ein elender, armseliger Ort* Spr. 7839.

*कुस्मय्, °यते (कुत्सितस्मये, मतीक्षिते).

*कुस्मयन n. als Bed. von कुस्मय् Dhâtup. 33,37.

*कुस्मित n. *Furz* Gal.

कुस्वामिन् m. *ein schlechter Herr.*

1.*कुङ् s. कुङ्य्.

2. कुङ् Adj. in विष्°.

1.कुह् Adv. *wo?* Auch mit folgendem स्विद्. Mit चिद् *wo immer, irgendwo, irgendwohin.*

2.*कुह् m. Bein. Kubera's.

कुहक 1) m. *a) Schelm, Gaukler, Betrüger, Taschenspieler. — b) Heuchler* Âpast. — *c) eine Art Frosch. — d)* N. pr. eines Schlangendämons. — 2) f. आ und n. *Gaukelei, Betrügerei.*

*कुहककारिका f. *Kupplerin* Gal.

कुहकजीविन् und कुहकज्ञ m. *Gaukler, Charlatan.*

*कुहकस्वन und *कुहकस्वर m. *Phasianus gallus.*

कुहकुहारव m. *das Geschrei des* Dâtjûha Bâlar. 28,13.

कुहक्क m. *ein best. Tact.*

कुहचिद्दिद् Adj. *wo immer seiend.*

कुहन 1) *Adj. *missgünstig, neidisch.* — 2) m. *a) *Maus. — b) *Schlange. — c)* N. pr. eines Mannes. — 2) *f. आ und n. *Gaukelei, Betrügerei.* — 3) *n. *a) eine Art Thongefäss. — b) Glasgeschirr.*

*कुहनिका f. *Gaukelei, Betrügerei.*

*कुहय्, °यते *durch Taschenspielerkünste blenden, betrügen.*

कुहयाँ Adv. *wo?*

कुहयाकृति Adj. *wo thätig?* ṚV.

कुहर 1) m. N. pr. eines Schlangendämons. — 2) n. *a) Höhle, Höhlung* Spr. 7686. — *b)* etwa *Fensterchen. — c) * Ohr. — d) * Kehle. — e) * Kehllaut. — f) * vulva* Gal. — *g) * Nähe. — h) Begattung.*

*कुहरित n. 1) *Lärm, Geschrei.* — 2) *der Gesang des indischen Kuckucks.* — 3) *während des coitus ausgestossene Laute.*

*कुहलि m. *Blumen und Betel, welche Hochzeitsgästen gereicht werden.*

कुहश्रुतीय Adj. von कुह श्रुत (ṚV. 10,22,1).

कुहा f. *eine Zizyphus* Bhâvapr. 1,243.

कुहारीत m. N. pr. eines Mannes.

*कुहावती f. Bein. der Durgâ.

*कुही f. *Nebel* Gal.

1.कुङ्ग 1) m. *ein best. Gewicht* Hemâdri 1,117,8. — 2) *f. *Neumond.*

2.कुङ्ग onomatop. vom *Rufe des Kuckucks.*

कुङ्गकुहाय्, °यते *Laute der Verwunderung von sich geben.*

कुङ्गकार m. Bez. *eines best. Geräusches* Viddh. 30,17.

कुङ्गरव m. *der Ruf des Kuckucks* MBh. 15,27,10.

1.कुङ्गू f. 1) *Neumond.* Personificirt als eine Tochter des Aṅgiras. — 2) *eine best. Arterie.* — 3) N. pr. verschiedener Flüsse VP.² 2,155.

2.कुङ्गू = 2. कुङ्ग.

कुङ्गूकण्ठ m. *der indische Kuckuck.*

कुङ्गूकूजित n. *der Ruf des Kuckucks.*

*कुङ्गूपाल m. N. pr. der die Welt tragenden Schildkröte.

*कुङ्गूमुख m. *der indische Kuckuck.*

1.कुङ्गूरव m. *der Ruf des Kuckucks* Naish. 9,38.

2.*कुङ्गूरव m. *der indische Kuckuck* Râǵan. 19,110.

*कुङ्गूल n. *eine Höhle mit Pfählen.*

कुङ्गूस् = 2. कुङ्ग Gît. 1,47.

*कुकेडिका, *कुकेडी und *कुकेलिका f. *Nebel.*

कुङ्घान n. *ein unangenehmer Laut.*

1.कू (कु) 1) कुवते (nur mit आ), *कौति, *कवीति, *कवते, *कुनाति, *कुनीते, *कूनाति, *कूनीते *ein Geschrei erheben* (nur Bhaṭṭ.). — 2) *कँवते (गतिकर्मन्). — Intens. चोकूयते (Nir.), *कोकवीति, *चोकूयते *ein lautes Geschrei erheben.* — Mit आ *beabsichtigen.*

2.कूँ Adv. *wo?* ṚV. 5,74,1 (zu trennen कू ष्टः d. i. स्थस् von 1. अस्). Mit चिद् *irgendwo* 9,87,8.

3.*कू f. *eine* Piçâkî.

कूकुद m. *der seine Tochter wohl ausgestattet dem Schwiegersohn übergiebt* Hemâdri 1,689,18. 20.

*कूकुल m. = कुकूल *Hülsenfeuer* Gal.

*कूच m. 1) *die weibliche Brust.* — 2) *Elephant.*

*कूचका f. *Knollenmilch.*

कूँचक्र n. wohl *Brunnenrad.* Vgl. कूपचक्र.

*कूचवार m. N. pr. 1) eines Mannes. — 2) einer Oertlichkeit.

*कूचिका f. 1) *Pinsel.* — 2) *Schlüssel.*

कूचिद्दिँधिन् Adj. *irgendwohin strebend.*

कूची f. *Pinsel.*

कूचीका f. *ein best. zu den* भूमिशय *gehöriges Thier* Karaka 1,27.

कूज्, कूँजति, °ते (nur mit नि) 1) *einförmige Töne von sich geben: knurren, brummen, zwitschern, girren, summen, stöhnen, murmeln, krähen* u. s. w. Auch mit Acc. des Lautes. — 2) *mit seinen einförmigen Lauten erfüllen.* — 3) *blasen* (die Flöte). — Mit अनु *nachzwitschern, — summen, — stöhnen;* mit Gen. — Mit अभि *summen.* — Mit अव 1) *reden, sprechen;* mit न *schweigen* MBh. 12,109, 15. — 2) *nachzwitschern,* mit Instr. R. ed. Bomb. Çl. 13 in dem nach 2,96 eingeschobenen Sarga. — Mit आ *girren* u. s. w. — Mit उद् 1) dass. — 2) *Klagetöne ausstossen* Kâd. 37,10. — Mit प्रति *summen* Du. V. 3,7. — Mit उप *mit seinem Gegirr* u. s. w. *erfüllen.* — Mit नि 1) *zwitschern.* — 2) *mit seinem Gezwitscher* u. s. w. *erfüllen.* — Mit निस् (Laute) *ausstossen.* — Mit परि *rings herum summen* u. s. w. — Mit प्र *aufstöhnen* Kâraka 5,7. — Mit प्रति *Jmd* (Acc.) *entgegensummen* u. s. w. — Mit वि *knurren, brummen, zwitschern* u. s. w. — Mit सम् dass.

कूज m. *Gemurmel* u. s. w. Auch vom *Kollern im Leibe.*

*°कूजक Adj. (f. °जिका) *zwitschernd, girrend* u. s. w.

कूजन n. *Gemurmel, Gerassel* u. s. w. Auch vom *Kollern im Leibe.*

कूजित n. *Gezwitscher, Gesumm, Gegirr* u. s. w.

कूजितव्य n. impers. Loc. *wenn man Rede stehen muss* MBh. 12,109,15.

कूजिन् Adj. *Kollern im Leibe habend.*

*कूज्य Partic. fut. pass. von कूज्.

1.कूँट 1) n. *das Stirnbein mit seinen Vorsprüngen, Horn.* — 2) m. n. *Kuppe* Bhâg. P. 3,13,29. *Spitze* überh. R. 6,95,24. — 3) *Spitze,* so v. a. *der Vornehmste —, Erste unter* (Gen.). — 4) n. *ein best. Geräthe.* — 5) (*m. *n.) *ein eiserner Hammer* MBh. 16,4,6. — 6) *m. n. *ein best. Theil des Pfluges.* — 7) m. *eine Art Halle* oder *Tempel* (मण्डप) Hemâdri 1,188,15. 189,23. 779,6. 11. — 8) m. n. *Haufe, Menge.* — 9) (*m. *n.) *Fussangel, Fallstrick, Falle* (auch in übertr. Bed.). — 10) n. *verfälschte Waare* Varâh. Bṛh. 14,3. — 11) (*m.) n. *Täuschung, Trug, Unwahrheit.* — 12) m. *eine best. Constellation.* — 13) m. *eine Unterart des* Grahajuddha. — 14) m. mystische Bez. *des Lautes* ह्. — 15) *m. n. *Unbewegliches, Unveränderliches.* — 16) *m. n. *Wasserkrug.* — 17) *m. n. *eine best. Pflanze.* — 18) *m. *die Mitte eines Elephantenzahns* Gal. — 19) *m. f. *Haus.* — 20) *m. Bein. Agastja's. — 21) m. N. pr. eines Feindes des Vishṇu.

2.कूँट 1) Adj. (f. आ) *a) ungehörnt* vom Rinde, *welches nur unvollkommene Fortsätze des Stirnbeins hat. — b) trügerisch, falsch, verfälscht, hinterlistig.* — 2) *m. *ein Stier mit abgebrochenen Hörnern.*

कूटक 1) Adj. *falsch* (Münze). — 2) m. *a) *Haarflechte. — b) * eine best. wohlriechende Pflanze.* — *c)* N. pr. eines Berges. — 3) n. *a) Erhöhung, Vorsprung. — b) *Pflugschar.*

कूटकर्मन् n. *Betrügerei* Daçak. 56,4.

कूटकाख्यान n. *eine Erzählung mit Attrapen.*

*कूटकार und °क m. *Fälscher, falscher Zeuge.*

कूटकृत् m. 1) *Fälscher, Bestecher, Fälscher von* (Gen.). — 2) *Schreiber. — 3) *Bein. Çiva's.

*कूटकिन् m. Bein. Çiva's Gal.

कूटखड्ग m. *ein verstecktes Schwert, Stockdegen.*

कूटग्रन्थ m. Titel eines Werkes.

कूटच्छद्मन् m. *Gauner, Betrüger.*

कूटज m. *Wrightia antidysenterica* Râǵan. 9,52.

कूटतापस m. *Einer der einen Asketen spielt.*

कूटतुला f. *eine falsche Wage.*

कूटधर्म Adj. *wo Trug als Recht gilt.*

*कूटपर्व m. = कूटपूर्व.

कूटपाकल m. 1) *Fieber beim Elephanten* Mâlatîm. 24,9 (68,4). — 2) *eine Art Fieber beim Menschen* Bhâvapr. 3,71.

कूटपालक m. 1) = कूटपाकल 1) Mâlatîm. ed. Bomb. 68,4, v. l. — 2) **Töpferofen.* — Fehlerhaft für कूटपाकल.

कूटपाश m. *Fallstrick* Kâd. II,129,14.

कूटपूरि (metrisch) und °री f. *eine Art Kranich.*

*कूटपूर्व m. *Fieber beim Elephanten.*

कूटबन्ध m. *Fallstrick.*

*कूटबन्धम् Absol. P. 3,4,41, Schol.

कूटमान n. *falsches Maass, — Gewicht.*

कूटमुद्गर 1) m. *eine versteckte hammerähnliche Waffe.* — 2) Titel eines Werkes.

कूटमोक्षन m. Bein. Skanda's.

*कूटय् 1) °यति (परितापे, परिदाहे, मन्त्रे). — 2) °यते (अप्रसादे, अप्रतापने, अप्रदाने, अवसादने).

*कूटयन्त्र n. *Falle.*

1. कूटयुद्ध m. *ein hinterlistiger Kampf.*

2. कूटयुद्ध Adj. *hinterlistig kämpfend.*

कूटयोधिन् Adj. dass.

कूटरचना f. 1) *Hinterlist.* — 2) *Falle.*

कूटलेख m. und °लेख्य n. *ein falsches Schriftstück.*

कूटशस् Adv. *haufenweise.*

कूटशाल्मलि m. f. 1) **Andersonia Rohitaka* Râǵan. 8,14. — 2) *eine mythische Baumwollenstaude mit scharfen Dornen, mit der Verbrecher in Jama's Welt gemartert werden, und eine Hölle mit diesen Martern.* Auch °ली f. und °लिक m.

कूटशासन n. *ein gefälschtes Edict.*

कूटशैल m. N. pr. eines *Berges* VP.² 2,142.

कूटसंक्रान्ति f. *der Eintritt der Sonne in ein anderes Zodiakalbild nach Mitternacht.*

कूटसंघटितलक्षण n. Titel eines Werkes.

कूटसंदोह m. desgl.

कूटसाक्षिन् m. *ein falscher Zeuge* Gaut. 13,16.

कूटसाक्ष्य n. *ein falsches Zeugniss.*

कूटस्थ 1) Adj. *a) an der Spitze stehend, die höchste Stelle einnehmend.* — *b)* am Ende eines Comp. *in einem Haufen von —, mitten unter — stehend.* — *c) unbeweglich, ewig unveränderlich.* Nom. abstr. °त्व n. — 2) **m. n. ein best. Parfum* Râǵan. 12,131 (m.). — 3) **n. die Seele.*

कूटस्थदीप m. Titel eines Prakaraṇa in der Pañkadaçî.

कूटस्वर्ण n. *verfälschtes Gold* Hemâdri 1,725,19.

कूटक्ष्मन् n. dass.

कूटाक्ष m. *ein falscher Würfel.*

कूटाख्यान = कूटकाख्यान.

कूटागार m. n. *Dachzimmer, Belvedere, Lusthaus* Karaka 1,14. VP. 6,3,36. Lalit. 73,3. 4. Kâraṇḍ. 7, 9. 66,11.

*कूटायु m. *eine roth blühende Moringa.*

*कूटार्यभाषिता f. = कूटकाख्यान.

1. *कूड्, कूडति (घसने, घनत्वे).

2. कूड्, कूडयति, कूळयति *versengen* RV. Vgl. 2. कूल्. — Mit उप *rösten* Karaka 3,7 (°कूड्य zu lesen).

*कूड्य n. = कुड्य *Wand.*

कूण्, कूणति *sich zusammenziehen.* कूणित *zusammengezogen, eingeschnürt, zugekniffen.* — *Caus. कूणयति, °ते *zusammenziehen.* — Mit नि, °कूणित *geschlossen* (Blume) Râǵan. 2,38. — Mit वि Caus. *zusammenziehen.*

*कूणकुच्छ (!) m. N. pr. eines Wesens im Gefolge Çiva's.

*कूणि 1) Adj. = कुणि *lahm am Arm.* — 2) m. *ein best. Vogel* Gal.

*कूणिका f. 1) *Horn.* — 2) *ein Wirbel aus Rohr am unteren Ende der indischen Laute.*

*कूणितेक्षण m. *Geier.*

कूतना f. Pl. Bez. *best. Wasser.*

कूदर m. *ein von einem Ṛshi mit einer Brahmanin am ersten Tage ihrer Menses erzeugter Sohn.*

कूदी f. *Reisbündel, Büschel.*

कूदीमय Adj. *aus* कूदी *bestehend.*

*कूदाल m. = कु° *Bauhinia variegata.*

कूप 1) m. *a) Grube, Höhle.* — *b) Brunnen.* — *c) *ein Pfosten zum Anbinden eines Bootes* oder *Mast.* — *d) *ein Fels* oder *Baumstamm in einem Flusse.* — *e) *Oelschlauch.* — *f) *= मन्मान. — 2) *f. कूपी *a) ein kleiner Brunnen.* — *b) Nabel.* — *c) Flasche.*

कूपक 1) m. *a) Grube, Höhle.* — *b) Hautpore.* — *c) *Lendenhöhle.* — *d) ein winziger Brunnen, Brunnen* überh. Ind. St. 15,297. — *e) *eine Pfütze in einem ausgetrockneten Flussbette.* — *f) *g) *h) = कूप 1) c) d) e). — *i) *Scheiterhaufen.* — *k) *= अच्युता. — 2) f. कूपिका *a)* = 1) *e)* Kâd. 251,18. — *b) ein kleiner Krug, Fläschchen* Bhâvapr. 2,26. 86. — *c) *ein Fels im Wasser.* — *d) *= अच्युता.

*कूपकच्छप m. *eine Schildkröte im Brunnen.* so v. a. *ein unerfahrener Mensch.*

कूपकन्दर m. N. pr. eines Mannes.

कूपकर्ण m. desgl.

कूपकार m. *Brunnengräber.*

*कूपकिन् Adj. von कूपक.

कूपकूर्म m. *eine Schildkröte im Brunnen* Spr. 7722.

*कूपखा und °खानक m. *Brunnengräber.*

कूपचक्र n. *Brunnenrad.* °घट m. Pl. *die Krüge daran* Jogat. Up. 5.

*कूपज्ञ m. *Haar.*

*कूपज्ञलोद्धारक n. *Schöpfrad* Gal.

*कूपत् Indecl.

कूपदर्दुर m. *ein Frosch im Brunnen* (von einem unerfahrenen Menschen).

*कूपविल n. P. 6,2,102.

कूपमण्डूक m. (Prasannar. 14,19) und *°की f. = कूपदर्दुर.

*कूपय्, °यति दौर्बल्ये).

कूपयन्त्र n. *Schöpfrad* Mṛkkh. 178,7.

कूपराज्य n. N. pr. eines Landes.

कूपशय Adj. *im Brunnen steckend* MBh. 5,160, 102.

*कूपाङ्क m. *Haarsträubung.*

कूपाय्, °यते *zu einem Brunnen werden.*

*कूपार m. = अकूपार *Meer.*

*कूपिक Adj. von कूप.

कूपित (von कूप *Pore*) so v. a. *emporgerichtete Härchen habend* Bhâg. 3,16,15, v. l.

*कूपेपिशाचक m. Pl. (संज्ञायाम्).

कूप्य Adj. (f. आ) *in einer Grube —, in einem Brunnen befindlich.*

कूबर 1) m. oder n. (Maitr. S. 2,1,11) und f. कूबरी *Deichsel.* Am Ende eines adj. Comp. f. आ Hemâdri 1,643,9. — 2) *f. कूबरी *ein von Ochsen gezogener Wagen.* — 3) *Adj. *a) reizend, schön.* — *b) bucklig.*

कूबरस्थान n. *Wagensitz* Sây. zu RV. 3,14,3.

*कूबरिन् m. *Wagen.*

*कूम n. *See, Teich.*

*कूमनस् Adj. *bösgesinnt.*

कूर n. *gekochter Reis* Bhâvapr. 2,14. — Hariv. 9346 fehlerhaft für क्रूर.

कूर्कुर m. *ein best. Kinder bedrohender Dämon.*

कूर्च 1) m. n. (Gaut.) *Büschel, ein Bündel von Gras* oder *Halmen* (als Sitz); *Wedel, Besen.* — 2) m. (*n.) *Bündel, Wulst, Ballen* (am menschlichen Körper). — 3) (*m.) n. *Bart* (bei Menschen und Thieren) Kâd. 47,4. 254,12. — 4) *m. n. *die Gegend zwischen den Augenbrauen.* — 5) *m. *Kopf.*

— 6) *m. *Vorrathskammer.* — 7) m. *die mystische Silbe* क्रुम् oder क्रूँ. — 8) *m. n. *Betrug, Heuchelei.* — 9) *m. n. *Prahlerei.* — 10) *m. n. *Härte.*

कूर्चक 1) m. *a) Büschel.* — *b) Bürste, Pinsel.* वर्णसुधा° Kâd. II,78,22. — *c)* = कूर्च 2). — *d) Bart,* am Ende eines adj. Comp. Spr. 7631. — *e) *= कूर्चशीर्ष Nigh. Pr. — 2) f. कूर्चिका *a) *Pinsel.* — *b) *Schlüssel.* — *c) *Nadel.* — *d) *Knospe.* — *e) Knollenmilch.*

कूर्चकिन् Adj. *wulstig.*

कूर्चता f. Nom. abstr. zu कूर्च *Bart.*

*कूर्चपर्णी f. *Gymnema sylvestre* Nigh. Pr.

कूर्चल Adj. *bärtig.*

कूर्चशिरस् n. *der obere Theil des Ballens an Hand und Fuss.*

*कूर्चशीर्ष und *°क m. *eine best. Pflanze* Râgan. 5,11.

*कूर्चशेखर m. *Kokosnussbaum* Râgan. 11,47.

कूर्चामुख m. N. pr. eines Ṛshi.

कूर्चाल (Conj.) Adj. = कूर्चल.

कूर्चिन् Adj. *langbärtig.*

कूर्द्, कूर्दति, °ते 1) *springen, hüpfen.* — 2) *Med. *spielen.* — Mit अति *herumspringen, -hüpfen.* — Mit उद् *aufspringen.* — Mit प्र *Sprünge machen.*

कूर्द m. *Sprung.* प्रजापतेः Name eines Sâman.

कूर्दन 1) n. *a) das Springen.* — *b) *Spiel.* — 2) *f. आ (Gal.) und ई *der Vollmondstag im Monat Kaitra, ein Festtag zu Ehren des Liebesgottes.*

कूर्प 1) *Sand.* — 2) *n. *die Gegend zwischen den Augenbrauen.*

*कूर्पक n. = कूर्प 2) Gal.

कूर्पर 1) m. (*f. आ) *Ellbogen* Bâlar. 239,9. Bisweilen auch *Knie.* — 2) m. N. pr. eines Dorfes.

*कूर्परित Adj. *mit dem Ellbogen gestossen* Bâlar. 239,3 v. u.

*कूर्पस n. *das Innere der Kokosnuss* Gal.

*कूर्पास m. 1) *Panzer.* — 2) *Jacke, Mieder.*

कूर्पासक m. *Jacke, Wamms* Harshak. 174,16.

कूर्म 1) m. *a) Schildkröte.* Am Ende eines adj. Comp. f. आ. — *b) die als eine auf dem Wasser schwimmende Schildkröte dargestellte Erde.* — *c)* Bez. *des 14ten* Adhjâja *in* Varâh. Bṛh. S. Varâh. Jogaj. 9,4. — *d) eine best. Stellung der Finger* oder *Hände.* — *e) ein best. Wind im menschlichen Körper, der das Schliessen der Augen bewirkt,* 264,38. 265,5. — *f)* N. pr. α) einer Gottheit. — β) eines Schlangendämons. — γ) eines Ṛshi. — 2) f. कूर्मी *Schildkrötenweibchen.*

कूर्मकल्प m. *ein best.* Kalpa 2) *h)* Hemâdri 1, 538,10.

कूर्मचक्र n. *ein best. Diagramm.*

कूर्मद्वादशी f. *der zwölfte Tag in der — Hälfte des* Pausha.

कूर्मनाडी f. *eine best. Arterie unter der Halsgrube.*

कूर्मनाथ m. N. pr. eines Verfassers von Mantra.

कूर्मपति m. *der Fürst der Schildkröten* (trägt die Erde).

कूर्मपित्त n. 1) *Schildkrötengalle.* — 2) *eine Schüssel mit Wasser.*

कूर्मपुराण n. Titel eines Purâṇa.

1. कूर्मपृष्ठ n. *der Rücken einer Schildkröte.*

2. कूर्मपृष्ठ m. 1) *Kugelamaranth.* — 2) N. pr. eines Jaksha.

*कूर्मपृष्ठक n. *Schüssel.*

कूर्मरमणी f. *Schildkrötenweibchen* Naish. 12,106.

कूर्मलक्षण n. Titel eines Werkes.

कूर्मविभाग m. *Eintheilung des Globus* (*Halbglobus*).

कूर्माङ्ग n. *Erdglobus* Varâh. Jogaj. 3,18.

कूर्मासन n. *eine best. Art des Sitzens bei den Asketen.*

कूर्मिका f. *ein best. Saiteninstrument* S. S. S. 185.

कूर्मि und कूर्मिन् in तुवि°.

1. *कूल्, कूलति (आवरणे).

2. कूल्, कूलयति *versengen.* — Mit अव dass. — Vgl. 2. कूड्.

कूल n. 1) *Abhang, Hügel.* — 2) *Ufer.* Am Ende eines adj. Comp. f. आ. — 3) *Tope* Karaka 1,8 (!). — 4) *Teich.* — 5) *Nachtrab eines Heeres.* — 6) N. pr. einer Oertlichkeit. — 7) mit तूल verwechselt.

कूलक 1) *m. n. *a) Ufer.* — *b) Tope.* — 2) m. *a) *Ameisenhaufe.* — *b)* Pl. v. l. für कालकञ्ज VP.² 2,71. — 3) *n. *Trichosanthes dioeca.* — 4) *f. °लिका *base or bottom part of the Indian lute;* vgl. कूणिका.

कूलंकष 1) Adj. (f. आ) *das Ufer mit sich fortreissend.* — 2) *m. *a) Meer.* — *b) Strömung.* — 3) *f. आ *Fluss* Râgan. 14,9.

कूलचर Adj. *am Ufer —, am Wasser sich aufhaltend.*

कूलजात Adj. *am Ufer wachsend* 164,12.

*कूलतण्डुल m. *Brandung.*

*कूलंधय Adj. (f. ई) Vop. 26,53.

*कूलभङ्ग m. *Brandung.*

*कूलभू f. *Uferland, Küste.*

कूलमुद्रुज Adj. (*f. आ) *das Ufer unterwühlend.*

*कूलमुद्वह् Adj. *das Ufer fortreissend.*

*कूलवत् 1) Adj. *mit Ufern versehen.* — 2) f. °वती *Fluss* Râgan. 14,9.

*कूलकण्ड und *°क m. *Brandung.*

*कूलास gaṇa संकलादि.

कूलि m. N. pr. eines Brahmanen.

कूलिक m. N. pr. eines Fürsten.

कूलिन् 1) *Adj. *mit Ufern versehen.* — 2) f. °नी *Fluss.*

कूलेचर Adj. = कूलचर Bhâvapr. 2,2.4.

कूल्बज? AV. 12,5,12. 53.

कौल्य Adj. *zum Ufer gehörig.*

कूल्व Adj. *kahl* in अति°.

*कूवार m. *Meer.*

कूशाम्ब m. N. pr. eines Mannes Tândja-Br. 8,6,8.

कूष्म m. wohl *ein best. dämonisches Wesen.* कूष्म Maitr. S. 3,15,9.

कूष्माण्ड 1) m. *Beninkasa cerifera* MBh. 13,91, 39. — 2) n. Bez. *der Verse* VS. 20,14. fgg. Taitt. Âr. 2,7,1. 8,1.

कूष्माण्डक m. N. pr. eines Schlangendämons MBh. 1,35,11.

कूष्म s. कूष्म.

कूष्माण्ड 1) m. *a) *Beninkasa cerifera.* — *b)* Pl. *eine best. Art von Dämonen* VP. 1,12,13. — *c)* N. pr. eines Krankheitsdämons Hariv. 3,109,75. — 2) f. आ Bein. der Durgâ. — 3) f. ई *a) *Beninkasa cerifera* Râgan. 7,158. — *b)* Bein. der Durgâ Hariv. 2,120,17. — *c)* Bez. *der Verse* VS. 20,14. fgg. — 4) n. desgl. Gaut.

कूष्माण्डक 1) (*m.) n. = कूष्माण्ड 1) *a)* Karaka 1,27. — 2) *m. N. pr. eines Dieners des Çiva.

कूष्माण्डदीपिका f. Titel eines Werkes Bühler, Rep. No. 15.

कूष्माण्डराजपुत्र m. N. pr. eines Dämons Mahâç. 1,4.9.

कूष्माण्डिनी f. N. pr. einer Gottheit.

*कूहना f. *Heuchelei.*

*कूहा f. *Nebel.*

*कृक m. 1) *Kehlkopf.* — 2) *Kehle.* — 3) *Hals.* — 4) *Gaumen.* — 5) *Nabel.*

कृकण m. 1) *Perdix sylvatica.* — 2) *Wurm. — 3) *eine best. Einnahmestelle. — 4) N. pr. α) eines Mannes. — β) *einer Oertlichkeit.

*कृकणीय Adj. von कृकण.

कृकणेयु m. N. pr. eines Sohnes des Raudrâçva.

कृकण्ठक *ein best. giftiges Thier* Karaka 6,23.

कृकदाश्व m. oder f. *ein best. dämonisches Wesen.*

कृकर 1) m. *a) eine Art Rebhuhn.* — *b) *Piper Chaba* Râgan. 6,113. — *c) *wohlriechender Oleander* (?). — *d) ein best. Wind im menschlichen Körper, der den Hunger bewirkt,* 264,33. 265,7. — *e) *Bein. Çiva's.* — 2) *f. आ *langer Pfeffer* Râgan. 6,11.

कृकल 1) m. *a) eine Art Rebhuhn.* — *b)* = कृकर 1) *d).* — 2) *f. आ *langer Pfeffer.*

कृकलास m. *Eidechse, Chamäleon* Maitr. S. 3, 14,21.

कृकलासक m. dass.

कृकलासतीर्थ n. N. pr. eines Tîrtha.

कृकलासत्व n. Nom. abstr. von कृकलास.

कृकलासदीपिका f. Titel eines Werkes.

कृकली Adv. mit भू *zum Rebhuhn werden.*

कृकवाकु m. 1) *Hahn* Maitr. S. 3,14,15. *f. ebenso. — 2) *Pfau.* — 3) **Eidechse, Chamäleon.*

*कृकवाकुध्वज m. Bein. Kârttikeja's.

कृकषा f. *ein best. Vogel.*

कृकाट n. und कृकाटी f. *Halsgelenk.*

कृकाटक 1) n. *a) *Nacken. — b) ein best. Theil einer Säule. — 2) f. °टिका *Halsgelenk.*

कृकालिका f. *ein best. Vogel.*

कृकिन् m. N. pr. eines mythischen Fürsten.

*कृकुलास m. = कृकलास.

कृच्छ्र 1) Adj. (f. श्रा) *a) was Beschwerde und Noth verursacht, schlimm, arg, gefährlich* (Krankheit). °म् Adv. *auf eine arge, jämmerliche Weise. — b) sich in Noth und Jammer befindend.* v.l. कृत्स्न. — 2) m. n. *a) Schwierigkeit, Beschwerde, Widerwärtigkeit, Ungemach, Noth, Jammer, Elend, Gefahr.* Instr., Abl. (*mit einem Partic. praet. pass. componirt), °तस् und कृच्छ्र° *mit Beschwerde, — Mühe, — Anstrengung, — genauer Noth, schwer. — b) *Harnbeschwerde* Râgân. 20,19. — c) *Kasteiung, Busse* Gaut. 26,1. 24. — d) *eine best. kleine Busse.*

कृच्छ्रकर्मन् n. *Beschwerde, Mühe.*

कृच्छ्रकाल m. *Zeit der Noth, Stunde der Gefahr* 79,25. 26.

कृच्छ्रगत Adj. 1) *sich in Noth —, sich in Gefahr befindend, gefährdet* 82,17. — 2) *einer Kasteiung obliegend* 59,1.

कृच्छ्रता f. *Gefährlichkeit* (einer Krankheit).

कृच्छ्रद्वादशरात्र m. *eine best. zwölftägige Kasteiung* Âpast. 1,27,6. 7. 28,20.

कृच्छ्रपतित Adj. *in Noth gerathen* 135,10.

कृच्छ्रप्राण Adj. *dessen Leben in Gefahr steht, mit Mühe sein Leben fristend.*

कृच्छ्रभाज् Adj. *mit Mühe und Noth verbunden* MBh. 2,15,2.

कृच्छ्रभोजिन् Adj. *mit Fasten sich kasteiend* MBh. 12,35,7.

कृच्छ्रमूत्रपुरीष Adj. *mit Beschwerde den Leib ausleerend.* Nom. abstr. °त्व n.

कृच्छ्ररूप Adj. *in schlimmer Lage sich befindend* MBh. 3,34,13.

कृच्छ्रशस् Adv. *kärglich.*

कृच्छ्रसंवत्सर m. *eine best. einjährige Kasteiung* Âpast. 1,25,8. 27,8.

कृच्छ्रातिकृच्छ्र m. 1) Du. *die gewöhnliche und die gesteigerte Busse* Gaut. 19,20. — 2) Sg. *eine best. Busse* Gaut. 26,20.

कृच्छ्राब्द m. = कृच्छ्रसंवत्सर Gaut. 23,32.

कृच्छ्राय्, °यते 1) *Beschwerde u. s. w. empfinden* Âpast. Çr. 10,26,16. — 2) **etwas Arges im Sinne haben.*

*कृच्छ्रारि m. *eine best. Citracee.*

कृच्छ्रार्ध m. *eine best. sechstägige Busse.*

*कृच्छ्रिन् Adj. *mit Beschwerde u. s. w. verbunden, B. u. s. w. empfindend.*

कृच्छ्री Adv. mit भू *in Verlegenheit gerathen* Khând. Up. 5,3,7.

कृच्छ्रीभाव m. *das in Verlegenheit Gerathen* Ânandag. zu Çâṅk. zu Khând. Up. 5,3,7.

कृच्छ्रेप्सित Adj. *in Gefahr sich begebend.*

कृच्छ्रोन्मील m. *eine best. Krankheit der Augenlider* Çârṅg. Saṃh. 1,7,88.

कृञ् Bez. *der Wurzel* 1. कर्, करोति, कुरुते 235,25.

*कृड्, कृडति v. l. für कूड्, कूडति.

*कृणञ्ज m. fehlerhaft für कुणञ्ज.

*कृणु m. *Maler.*

कृत् 1) Adj. Subst. am Ende eines Comp. *machend, vollbringend, ausführend, bewirkend, verursachend, zu Stande bringend, hervorbringend, anfertigend, bereitend, veranstaltend, begehend; Verfertiger, Veranstalter, Verfasser* u. s. w. — 2) m. *a) ein an Wurzeln tretendes Nominalsuffix. — b) ein mit einem solchen Suffix gebildetes Nomen.*

कृत 1) Adj. *a) gemacht, gethan, ausgeführt* u. s. w.; vgl. 1. कर्. Im Comp. bisweilen in verstellter Ordnung, z. B. ब्रह्माञ्जलिकृत Adj. = कृतब्रह्माञ्जलि. — *b) zubereitet, zugerüstet, aufgestellt; bereit, geneigt zu Etwas. — c) erworben, vorhanden. — d) gut gethan, zweckmässig, recht, gut.* कृतम् als Ausdruck des Einverständnisses, der Einwilligung. — *e) vergangen,* n. *Vergangenheit* Ait. Br. 3,1. — *f)* कृतम् mit सह् oder blossem Instr. (308,19) *abgethan damit,* so v. a. *dessen bedarf es nicht, genug des.* — *g)* am Ende eines Comp. *betreffend, sich beziehend auf* Jâgñ. 2,210. — 2) m. N. pr. *a)* eines der Viçve Devâs. — *b)* verschiedener Männer. — 3) n. *a) That, Werk, Handlung. — b) Wohlthat. — c) Zauberwerk* Sâmav. Br. 3,5,5. — *d) *Folge, Frucht, Lohn. — e)) Einsatz im Spiele, Preis* oder *Beute eines Kampfes. — f) derjenige Würfel* oder *diejenige Würfelseite, welche mit vier Augen bezeichnet ist.* Coll. *die vier Würfel* (im Gegensatz zum 5ten, dem Kali). — *g)* Bez. *der Zahl vier. — h)* Bez. *des ersten Juga* oder *goldenen Weltalters.* — 4) Instr. कृतेन und Loc. कृते *wegen, für, an Stelle von;* die Ergänzung im Gen. oder im Comp. vorangehend. कृते ohne Ergänzung *für Etwas* 179,8. Vop. 1,2.

कृतक 1) Adj. *a) zubereitet, künstlich bereitet, — hervorgebracht, künstlich.* पुत्र so v. a. *ein adoptirter Sohn.* Nom. abstr. °त्व n. — *b) erkünstelt, verstellt, sich verstellend, falsch.* कृतकम् und कृतक° Adv. *verstellter Weise.* — 2) m. N. pr. verschiedener Männer. — 3) *n. *a) ein best. Salz* (विड्लवण) Râgân. 6,98. — *b) Kupfervitriol* Râgân. 13,95.

*कृतकर m. Bein. Çiva's Gal.

कृतकर्तव्य Adj. *der seine Aufgabe erfüllt hat.*

1. कृतकर्मन् n. *eine vollbrachte That* Spr. 1854.

2. कृतकर्मन् Adj. 1) *der sein Werk —, seine Obliegenheit erfüllt hat.* — 2) **geschickt.*

कृतकल्प Adj. *beschlagen in* (Loc.).

कृतकल्पतरु m. Titel eines Werkes.

कृतकाम Adj. (f. श्रा) *der seinen Wunsch erreicht hat, befriedigt* R. 1,66,6. 2,53,6.

कृतकारिन् Adj. *ein Werk —, eine Sache thuend.*

1. कृतकार्य n. *ein erreichter Zweck.*

2. कृतकार्य Adj. *der seinen Zweck erreicht hat, zufriedengestellt.* Mit einem Instr. *Jmds nicht bedürfend.* Nom. abstr. °त्व n.

1. कृतकाल m. *die festgesetzte Zeit.*

2. कृतकाल Adj. 1) *der Zeit nach bestimmt, auf eine best. Zeit gegeben* (Pfand) Nâr. 4,51. — 2) *der eine best. Zeit gewartet hat.*

1. कृतकृत्य n. *Gethanes und Zuthuendes.* — °कृत्यच्च MBh. 4,882 fehlerhaft für °कृत्यश्च.

2. कृतकृत्य Adj. 1) *der seine Pflicht erfüllt hat.* — 2) *der seine Absicht —, seinen Zweck erreicht hat, zufriedengestellt, — in Bezug auf* (Loc.). Nom. abstr. °ता f.

कृतकृत्यभाव m. Nom. abstr. zu 2. कृतकृत्य 2) Naish. 6,106.

*कृतकोटि m. N. pr. eines Kâçjapa und Bein. Upavarsha's.

कृतक्रिय Adj. *der eine heilige Handlung vollzogen hat.*

कृतक्षण 1) Adj. (f. श्रा) *a) Musse —, freie Zeit habend* Kâraka 8,3. — *b) mit Ungeduld wartend, nicht erwarten könnend;* die Ergänzung im Loc., im Acc. mit प्रति, im Infin. oder im Comp. vorangehend. — *c) schnell bei der Hand seiend, nicht lange säumend* Kâraka 3,8. — *d)* am Ende eines Comp. *ausgesetzt, unterliegend* Çaṅk. zu Khând. Up. S. 361. — 2) m. N. pr. eines Fürsten.

कृतक्षोभ Adj. *gerüttelt* Spr. 7755.

कृतघ्न Adj. (f. आ) *Wohlthaten zu Nichte machend, undankbar.* Nom. abstr. °ता f. und °त्व n.

कृतघ्नी Adv. mit कर् *Jmd undankbar sein lassen.* Davon Nom. act. °कृति f. Naish. 6,85. °करण n. Comm.

कृतचूड Adj. *an dem die Ceremonie der Tonsur vollbracht worden ist.*

कृतचेतस् m. N. pr. eines Brahmanen.

कृतच्छन्दस् n. Pl. *eine best. Klasse von Metren.*

कृतच्छिद्र 1) Adj. *durchlöchert, mit einer Oeffnung versehen.* — 2) *f. आ *Luffa acutangula* Râgân. 3,36.

कृतज्ञ 1) Adj. (f. आ) *a) das Rechte kennend* MBh. 12,104,6. — *b) der Wohlthaten eingedenk, erkenntlich, dankbar.* Nom. abstr. °ता f. — 2) m. *a)* Bein. Çiva's. — *b) *Hund.*

कृतञ्जय m. N. pr. verschiedener Männer.

कृततीर्थ Adj. 1) *wozu ein Steig geführt worden ist* Kir. 2,3. — 2) *wozu man eine Anleitung erhalten hat* ebend.

*कृतत्राणा f. *Ficus heterophylla* Râgân. 3,55.

कृतत्व n. *das Gethansein, Fertigsein* Gaim. 3,4,40.

कृतत्वर Adj. (f. आ) *eilend* 290,5.

कृतदार Adj. *beweibt, verheirathet* Spr. 7841.

कृतदास m. *Jmd der auf eine bestimmte Zeit sich selbst zum Sclaven anbietet.*

कृतदीर्घरोष m. *lange anhaltender Zorn* 317,21.

कृतदेश Adj. *dessen Stelle bestimmt ist* Gaim. 5,2,21.

कृतदोष Adj. *der sich vergangen hat* Prij. 8,5.

कृतद्युति f. N. pr. einer Fürstin.

कृतद्रुसु Adj. vielleicht *Güter vertheilend.*

कृतद्विष्ट Adj. *dem Beginnen eines Andern zürnend.*

कृतधन्वन् m. v. l. für कृतवर्मन्.

कृतधर्म m. N. pr. eines Mannes VP.² 4,55. °न् m. 44.

कृतधी Adj. 1) *klug* Mudrâr. 102,4. — 2) *entschlossen* (mit Infin.) Mudrâr. 100,3.

कृतध्वज Adj. *mit Bannern versehen.*

कृतध्वज m. N. pr. eines Fürsten.

कृतनख Adj. *der seine Nägel in Ordnung gebracht hat.*

कृतनन्दन m. N. pr. eines Fürsten VP. 4,24,17.

कृतनाशक und °नाशन Adj. *undankbar.*

कृतनिश्चय Adj. (f. आ) 1) *der sich von Etwas überzeugt hat* Spr. 7728. — 2) *fest entschlossen* (die Ergänzung im Dat., Loc., Infin. oder im Comp. vorangehend), *entschlossen* (Wort, Rede) Kâd. 199,20.

कृतनिश्चयिन् Adj. *entschlossen* Spr. 1860.

कृतपण Adj. (f. आ) *der eine Wette eingegangen ist,* mit Loc. des Einsatzes.

कृतपद् Adj. *der Fuss gefasst hat* Spr. 7657.

कृतपर्व = कृतयुग.

*कृतपुङ्ख Adj. *im Bogenschiessen geübt.*

कृतपुण्य Adj. (f. आ) *glücklich.*

कृतपूर्व Adj. *zuvor gethan* Daçak. 39,3.

कृतपूर्वनाशन n. *das Nichtanerkennen geleisteter Dienste* Spr. 196.

*कृतपूर्विन् Adj. *der zuvor Etwas* (Acc.) *gethan—, verfertigt hat* u. s. w.

कृतप्रज्ञ Adj. *klug.*

कृतप्रतिकृत n. 1) *Angriff und Widerstand.* — 2) *Wiedervergeltung eines Angriffes.*

कृतप्रहरण Adj. *der sich im Gebrauch der Waffen geübt hat.*

कृतप्रिय Adj. *dem ein Gefallen erwiesen worden ist* MBh. 3,166,14.

*कृतफल 1) Adj. *mit Erfolg gekrönt.* — 2) f. आ *eine Mucuna.* — 3) n. *Kubebe.*

कृतबन्धु m. N. pr. eines Fürsten.

कृतबुद्धि Adj. 1) *einsichtsvoll.* — 2) *der einen bestimmten Entschluss gefasst hat, fest entschlossen;* die Ergänzung im Dat. oder Infin. (Hariv. 2,61,12).

कृतब्रह्मन् Adj 1) *der seine Andacht verrichtet hat.* — 2) *wofür* oder *für wen man eine Andacht verrichtet hat.*

कृतभग m. N. pr. eines Mannes; Pl. *sein Geschlecht.*

कृतभाव Adj. *der seine Gedanken auf* — (Loc.) *gerichtet hat.*

कृतभूमि f. *ein ad hoc zubereiteter Platz* Âpast.

कृतमति Adj. (f. eben so) *der sich zu Etwas entschlossen hat.*

कृतमन्दपदन्यास Adj. (f. आ) *die Füsse langsam setzend* und zugleich *wenige Worte gebrauchend* Spr. 7840.

कृतमन्दार m. N. pr. eines Mannes.

कृतमाल 1) m. *a) die gesprenkelte Antilope* Dhanv. 6,69. — *b) Cassia fistula.* — 2) f. आ N. pr. eines Flusses.

*कृतमालक m. = कृतमाल 1) *a)* (Gal.) und *b).*

*कृतमुख Adj. *geschickt.*

*कृतय्, °यति *den Kṛta-Würfel ergreifen.*

कृतयज्वन् Adj. *der den Opferspruch gesprochen hat.*

कृतयज्ञ m. N. pr. eines Sohnes des Kjavana.

कृतयत्न Adj. *der sich angestrengt hat* Spr. 1862.

कृतयशस् m. N. pr. eines Âṅgirasa.

कृतयुग n. *das goldene Weltalter.*

*कृतयूष m. *mit Salz und Fett zubereitete Brühe von Hülsenfrüchten* u. s. w. Madanav. 111,24.

कृतरथ m. N. pr. eines Mannes.

कृतलक्षण 1) Adj. *a) gekennzeichnet.* — *b) gute Kennzeichen an sich tragend.* — *c) gebrandmarkt.* — 2) m. N. pr. eines Mannes.

कृतवत् 1) Adj. *a)* Partic. praet. act. von 1. कर्. — *b)* vielleicht *der den Einsatz hat.* — 2) f. °वती N. pr. eines Flusses VP.² 2,149.

कृतवर्मन् m. N. pr. verschiedener Männer.

कृतवसति Adj. *der seinen Wohnsitz aufgeschlagen hat, wohnend, sich aufhaltend.*

कृतविद्य Adj. *der Studien gemacht —, Etwas gelernt hat, unterrichtet, gelehrt.*

कृतविलास m. N. pr. eines Mannes.

कृतवीर्य 1) Adj. *in Kraft stehend.* — 2) m. N. pr. verschiedener Männer.

कृतवेग m. N. pr. eines Fürsten.

कृतवेतन Adj. *Lohn empfangend.*

कृतवेदिन् Adj. 1) *erkenntlich, dankbar* Mudrâr. 182,2. Nom. abstr. °दिता f. Lalit. 35,18. — 2) *knowing, observant.*

*कृतवेधक m. = °वेधन 1).

कृतवेधन 1) m. *eine Art Fenchel* oder *Anis.* — 2) *f. आ *Luffa acutangula* Râgân. 3,36.

कृतवेष 1) Adj. *aufgeputzt, geschmückt.* — 2) *m. N. pr. eines Mannes; vgl. कार्तवेष.

कृतवैर Adj. *der Einen angefeindet hat* Spr. 1864.

कृतव्यधन Adj. (f. ई) *geübt im Durchstechen* AV.

कृतव्रत m. N. pr. eines Mannes.

कृतशर्मन् m. N. pr. eines Fürsten VP.² 3,314.

कृतशिल्प Adj. *der eine Kunst erlernt hat.*

कृतशौच 1) Adj. (f. आ) *der sich gereinigt hat* (eig. und in rituellem Sinne). — 2) N. pr. einer Oertlichkeit.

कृतश्रम 1) Adj. *der sich Mühen unterzogen hat, der sich eifrig beschäftigt hat mit* (Loc. oder im Comp. vorangehend). — 2) m. N. pr. eines Muni.

कृतश्राम R. 1,21,6 fehlerhaft für °श्रम.

कृतसंस्कार Adj. 1) *bearbeitet, zugerichtet, verziert, geschmückt.* — 2) *geweiht.*

कृतसंज्ञ Adj. 1) *dem ein Zeichen gegeben worden ist* Râgat. 4,221. Pl. *die Signale unter sich verabredet habend* M. 7,190. — 2) *der in Etwas eingeweiht worden ist,* in श्र°.

*कृतसपत्निका f. *eine Frau, deren Mann nach ihr noch eine andere Frau genommen hat.*

कृतसव्य Adj. *mit der Opferschnur über die linke Schulter behängt* Comm. zu Kâtj. Çr. 5,8,33. 9,21.

*कृतसापत्निका, *°सापत्नी und *°सापत्नीका f. = कृतसपत्निका.

कृतस्तोम m. Bez. *bestimmter* Stoma.

कृतस्थली f. N. pr. einer Apsaras Maitr. S. 2, 8,10. कृतस्थली VP.² 2,285.

कृतस्मर m. N. pr. eines Berges.

कृतस्मरचरित n. Titel eines Werkes.

कृतस्वर Adj. *mit dem ursprünglichen Accent versehen* Lâṭj. 7,11,19.

कृतहस्त Adj. *geschickt*, insbes. *im Schiessen* Dh. V.21.12. °वत् Adv. *auf eine geschickte Weise*. Nom. abstr. °ता f.

कृ̄ता f. *Spalt*.

कृताकृ̄त Adj. 1, n. Sg. oder Du. *Gethanes und nicht Gethanes*. — 2) *vollbracht und nicht vollbracht*, so v. a. *halb gethan* 167,27. — 3) *bearbeitet und nicht bearbeitet, zubereitet und nicht zubereitet*. — 4) *beliebig, willkührlich* 38,15. — 5) *indifferent*.

कृताकृत्यसम m. Pl. Name einer Secte.

कृतागस् Adj. *der ein Vergehen begangen hat, schuldig, sündig*.

कृतागस्क Adj. dass. Bhâg. P. 10,88,29.

कृताग्नि m. N. pr. eines Mannes.

कृताङ्क Adj. *gebrandmarkt*.

कृताञ्जलि 1) Adj. (f. eben so) *der* (zum Zeichen der Ehrerbietung und Unterwürfigkeit) *die beiden Hände hohl an einander gelegt hat*, mit Dat. der Person. — 2) *m. *eine best. Arzneipflanze*.

कृतातिथ्य Adj. (f. या) 1) *der Gastfreundschaft geübt hat*. — 2) *bewirthet* Daçak. 6,21.

कृतात्मन् Adj. *dessen Geist gebildet, geläutert ist*.

कृतादर Adj. (f. या) *dem die gehörige Rücksicht oder Aufmerksamkeit erwiesen worden ist*.

*कृतानन Adj. *kenntnissreich, erfahren* Gal.

कृतानुकृ̄र Adj. *Gethanes nachthuend, nicht selbstständig verfahrend, dienend*.

कृतानुकृतकारिन् Adj. *Etwas vor- oder nachmachend*.

कृतान्त 1) Adj. *das Ende —, die Entscheidung herbeiführend*. — 2) m. *a) Angelegenheit, Sache, Fall*. — *b) das Schicksal*. — *c) der Todesgott*, Jama 133,2. °ज्ञास m. Kâd. II,74,9. — *d) Dogma, Doctrin*. — *e) Schluss, Folgerung* MBh. 12,218,27. — *f) *eine unheilvolle That*. — *g) *Sonnabend*. — 3) *f. या *ein best. Arzneistoff*.

कृतान्तकालासुर m. N. pr. eines Asura.

*कृतान्तजनक m. Bein. *der Sonne*.

कृतान्तर Adj. *der sich einen Weg gebahnt hat zu* (Gen.) Kâd. 4,5.

कृतान्तसंत्रास m. N. pr. eines Rakshas.

कृता̄न्न n. 1) *zubereitete, gekochte Speise*. — 2) *verdaute Speise, die Excremente*.

*कृतापकृत Adj. *was wohl gethan und was versehen worden ist*. Vgl. Spr. 923. 1557.

कृतापराध Adj. *der sich vergangen hat* Mâlav. 75. Spr. 7700. *gegen* (Gen.) Vikr. 18.

कृताभिषेक 1) Adj. *a) der eine religiöse Abwaschung vollzogen hat*. — *b) geweiht*. — 2) *f. या *die geweihte Gemahlin eines Fürsten* Gal.

*कृताय m. *der Kṛta-Würfel*.

कृतार्घ 1) Adj. *dem der Argha erwiesen wird* Pâr. Grhj. 1,3,31. — 2) *m. N. pr. eines Arhant's bei den Gaina.

कृतार्थ Adj. (f. या) *der sein Ziel —, seine Absicht erreicht hat, zufriedengestellt*. Nom. abstr. °ता f. und °त्व n.

कृतार्थनीय Adj. *zufriedenzustellen* Naish. 9,51.

कृतार्थय्, °यति *Jmd* (Acc.) *zufriedenstellen* Mâlatîm. 48,12 (110,4). Naish. 17,77. Viddh. 29,13. Kâd. II,114,8. *Etwas* (Acc.) *befriedigen, erfüllen*. प्रार्थनाम् 76,21.

कृतार्थी Adv. 1) mit कर् *zufriedenstellen*. — 2) mit भू *zufriedengestellt werden* Mâlatîm. 91,16.

कृतार्थीकरण Adj. *zufriedenstellend*.

कृतालय 1) Adj. *a) der seine Wohnung aufgeschlagen hat, wohnend, — in* (Loc. oder im Comp. vorangehend). — *b) sich heimisch fühlend* Spr. 6514. — 2) *m. *Hund*.

कृतावसक्थिक Adj. *der ein Tuch um die Lenden geschlagen hat*.

कृतावसथ Adj. *den man in seinem Hause aufgenommen hat* Âpast.

कृतावस्थ Adj. *vor Gericht geladen*.

कृताश Adj. *auf Etwas hoffend* MBh. 3,31,37. कृता नाशिता आशा यैस्ते Nîlak.

कृताशंस Adj. *hoffend* Kâd. II,130,13.

कृतास्त्र 1) Adj. *der sich im Gebrauch der Waffen geübt hat, mit dem Bogenschiessen vertraut*. Nom. abstr. °ता f. — 2) m. N. pr. eines Kriegers.

1. कृ̄ति f. 1) *das Thun, Ausführung, Hervorbringung, Verfertigung* Agni-P. 38,1. *Handlung, Thätigkeit*. — 2) *Schöpfung, Werk, literarisches Product*. — 3) *Zauberin, Fee*. — 4) Bez. *verschiedener Metra*, insbes. *eines von 4×20 Silben*. Auch Gesammtname für *alle auf* कृति *ausgehenden Metra*. — 5) Bez. *der Zahl zwanzig*. — 6) *Quadrat, — zahl*. — 7) in der Dramatik *Bestätigung —, Bewahrheitung einer Errungenschaft*. — 8) N. pr. der Gattin Saṁhrâda's.

2. कृ̄ति m. oder f. *eine best. Waffe, Messer* oder *Dolch*.

3. कृति m. N. pr. verschiedener Männer.

4. *कृति f. *Verletzung*.

*कृतिकर m. Bein. Râvaṇa's.

कृतित्व n. Nom. abstr. zu कृतिन् 1) *c*).

कृतिन् 1) Adj. *a) thätig*. — *b) klug, verständig, erfahren, geschickt*. Die Ergänzung im Loc. oder im Comp. vorangehend. — *c) der seine Absicht erreicht hat, zufriedengestellt*. — 2) m. N. pr. verschiedener Manner.

कृतिप्रकृति f. *eine unbestimmte Aufgabe des zweiten Grades* Colebr. Alg. 170.

कृतिमत् m. N. pr. verschiedener Männer VP.^{2}

कृतिरथ m. N. pr. eines Fürsten VP.^{2} 3,331.

कृतिरात m. N. pr. eines Fürsten.

कृतिरोमन् m. N. pr. eines Sohnes des Kṛtirâta.

कृतिवत्सर m. Titel eines Werkes.

कृतीसुत m. Metron. Rukiparvan's.

कृते s. कृत 4).

कृतेक्षण Paṅkat. 52,12 fehlerhaft fur कृतक्षण; vgl. ed. Bomb. 1,55,8.

कृतेन s. कृत 4).

कृतेयु (VP.^{2} 4,128. 129) und °क m. N. pr. eines Sohnes des Raudrâçva.

कृतोदक Adj. 1) *der die vorgeschriebenen Abwaschungen vollbracht hat*. — 2) *der einem Verstorbenen die Wasserspende dargebracht hat*.

कृतोन्माद Adj. *sich toll stellend* Kathâs. 18,250.

कृतोपकार Adj. (f. या) 1) *der Jmd einen Dienst erwiesen hat* 170,27. — 2) *dem ein Dienst erwiesen worden ist* Kumâras. 3,73.

कृतौजस् m. N. pr. eines Fürsten.

कृत्तद्धबोधिनी f. Titel eines gramm. Werkes.

*कृत्तरुहा f. *Cocculus cordifolius* Dhanv. 1,1.

कृ̄त्ति f. 1) *Fell, Haut*. — 2) *Obergewand*. — 3) *Birke*. — 4) *Birkenrinde*. — 5) *= कृत्तिका 1). — 6) *Haus*. — 7) *Speise*. — 8) *Ruhm*.

कृ̄त्तिका f. 1) Pl. und (später) Sg. *die Plejaden* (in der älteren Zeit *das erste*, später *das dritte Mondhaus*). Die sechs *Plejaden* personif. sind die Ammen Skanda's. कृत्तिकानामाश्रम: *eine best. Einsiedelei*. *अग्र्य कृत्तिका so v. a. *heute steht der Mond in den Plejaden*. कृत्तिकामाघयोस्तीर्थम् *ein best. Tîrtha*. कृत्तिकाङ्गारके *zur Zeit der Vereinigung des Mars mit den Plejaden*. — 2) *weisse Tüpfel* Comm. zu Varâh. Brh. S. 65,5. — 3) **Karren*.

कृ̄त्तिकाङ्ग Adj. *weiss getüpfelt*.

कृत्तिकापिङ्गर Adj. *fuchsroth mit weissen Tüpfeln* Harshak. 43,22.

*कृत्तिकाभव und *कृत्तिकासंभव (Gal.) m. Metron. *des Mondes*.

*कृत्तिकासुत m. Metron. Skanda's.

*कृत्तिपत्त्री f. *eine Karaṅga-Species* Gal.

कृत्तिरथ m. N. pr. eines Fürsten.

*कृत्तिवास m. = कृत्तिवासस्.

कृ̄त्तिवासस् Adj. *in ein Fell gehüllt*, Beiw. und Bein. Rudra-Çiva's und der Durgâ.

कृत्तिवासेश्वर und °लिङ्ग n. Name eines Liṅga.

कृत्त्यधीवासँ m. *ein Ueberwurf von Fell.*

कृत्नु 1) Adj. *thatkräftig, tüchtig; kunstreich, gewandt.* — 2) m. N. pr. eines Ṛshi.

कृत्पटल Titel eines gramm. Werkes.

कृत्य 1) Adj. *a) zu thun.* कृत्यम् mit Instr. der Sache und Gen. der Person *es ist Jmd um Etwas zu thun.* — *b) angemessen, recht.* °तम n. *das Angemessenste.* — *c) bestechlich.* — *d) ärztlich zu behandeln mit* (im Comp. vorangehend) Suçr. 1,34,19. — 2) m. *ein Suffix des Participii futuri passivi.* — 3) f. या *a) That, Handlung, Verrichtung, Ausführung.* कृत्यः (Gen.) so v. a. *Misshandlung.* — *b) das Anthun, Behexung, Zauber.* — *c) eine böse Fee.* — *d)* N. pr. eines Flusses MBh. 6,9,18. — 4) n. *a) Thätigkeit, Geschäft, Verrichtung.* — *b) Obliegenheit, Pflicht.* — *c) Vorhaben.* — *d) Zweck, Bestimmung eines Dinges.*

कृत्यकल्पतरु m., °कल्पद्रुम m. und °कल्पलता f. Titel von Werken.

कृत्यका f. *eine böse Fee* MBh. 3,65,29.

कृत्यकौमुदी f. Titel eines Werkes.

कृत्यचिन्ता f. *Erwägung eines denkbaren Falles* Njâsam. 6,5,3. 18. 7,15.

कृत्यचिन्तामणि m., कृत्यतत्त्व n. und °तत्त्वार्णव m. Titel von Werken.

कृत्यता f. Nom. abstr. zu कृत्य 1) *c*).

कृत्यप्रदीप m., कृत्यमञ्जरी f., कृत्यमहार्णव m., कृत्यरत्न n., °रत्नाकर m., °रत्नावली f. und कृत्यराज m. Titel von Werken.

कृत्यवत् Adj. 1) *in einer Thätigkeit begriffen, mit Etwas beschäftigt.* — 2) *ein Anliegen habend* MBh. 3,270,6. — 3) *bedürfend, verlangend nach* (Instr.). — 4) *der in einer Sache* (Loc.) *Etwas vermag* R. 3,75,66.

कृत्यविद् Adj. *pflichtkundig* Daçak. 7,9.

कृत्यशेष Adj. *der seine Arbeit noch nicht vollbracht hat.*

कृत्यसार Titel eines Werkes.

कृत्याकृत् Adj. *Zauber treibend, behexend.*

कृत्याकृत्य Adj. *was zu thun oder zu unterlassen ist;* n. *Recht oder Unrecht.*

कृत्याडूषण (f. ई) und °डूषि Adj. *Zauber vertreibend.*

कृत्यारावण Titel eines Werkes.

कृत्योद्भव Adj. *wie ein Gespenst aussehend* 28,22.

कृत्यास्त्र n. *ein best. Zauberspruch.*

कृत्रिम 1) Adj. (f. या) *a) künstlich bereitet, factitius, künstlich.* पुत्र m. *ein Adoptivsohn* Gaut. — *b) verfälscht, unächt.* — *c) fingirt* 178,9. — *d) nicht in der Natur der Sache begründet, zufällig* Spr. 1882. — 2) *m. *a) Olibanum.* — *b) ein Adoptivsohn.* — 3) *f. या *Kanal* Gal. — 4) *n. *a) durch Kochen gewonnenes Salz.* — *b) Zibeth* Râgân. 12,72. — *c) Kupfervitriol und ein daraus bereitetes Collyrium.*

*कृत्रिमक m. *Olibanum* Gal.

*कृत्रिमधूप m. dass.

*कृत्रिमधूपक m. *ein aus verschiedenen Stoffen bereitetes Räucherwerk.*

कृत्रिमपुत्रक m. und °पुत्रिका f. *Puppe.*

*कृत्रिमरत्न n. *Glas* Nigh. Pr.

कृत्रिमार्ति Adj. *sich traurig stellend* Daçak. 64,9.

कृत्वन् Adj. (f. कृत्वरी) 1) am Ende eines Comp. *hervorbringend, bewirkend.* — 2) *thätig, rührig.* — 3) *zauberisch.*

कृत्वरी s. कृत्वन्.

कृत्वस् Adv. *mal.* In der späteren Sprache nur am Ende eines Comp.

कृत्वाय Absol. von 1. कर् TS. 4,1,5,4. 5,1,6,4.

1. कृत्वी desgl.

2. कृत्वी f. N. pr. einer Tochter Çuka's.

(कृत्य) कृत्विस्र Adj. 1) *der Etwas zu leisten vermag, tüchtig, wirksam.* — 2) *arbeitsvoll.*

*कृत्स्न n. 1) *Wasser.* — 2) *Gesammtheit.*

कृत्स्न 1) Adj. (f. या) *ganz, vollständig.* Ausnahmsweise Pl. *alle.* Compar. कृत्स्नतर Ait. Âr. 78,16. — 2) m. N. pr. eines Mannes. — 3) *n. *a) Wasser.* — *b) Bauch.*

कृत्स्नक Adj. *jeder.*

कृत्स्नकारक Adj. *was Jeder vermag* MBh. 3,283,25.

कृत्स्नगत m. *ein best.* Samâdhi Kâraṇḍ. 51,17.

कृत्स्नता f. und कृत्स्नत्व n. *Ganzheit, Vollständigkeit, Gesammtheit.*

कृत्स्नविद् Adj. *allwissend.*

कृत्स्नवत् Adj. *ganz umhüllt* Çat. Br. 3,8,3,37.

कृत्स्नशस् Adv. *ganz, vollständig.*

कृत्स्नहृदय n. *das ganze Herz.*

कृत्स्नाकारा f. N. pr. einer Apsaras Kâraṇḍ. 3,16.

कृत्स्नागत m. N. pr. eines fabelhaften Berges Kâraṇḍ. 91,15.

कृत्स्नायत Adj. *ganz ausgestreckt* (im Laufe).

कृध in तनू° und पुत्र°.

कृदन्त Adj. *auf ein* Kṛt-*Suffix ausgehend;* m. *ein solches Nomen.*

कृदर (*m.) n. *Vorrathskammer.*

कृधु und *कृधुक Adj. *verkürzt, verstümmelt, klein, mangelhaft.*

कृधुकर्ण Adj. 1) *stutzohrig.* — 2) *schlecht hörend.*

कृन्त्र n. 1) *Kluft, Spalte; Zerklüftung.* — 2) *Pflug.*

कृन्तन n. *das Zerschneiden, Abschneiden.*

*कृन्तविचन्तणा und *कृन्द्विचन्तणा f.

कृप् f. (nur Instr. कृपा) 1) *Gestalt, Erscheinung, Schein.* — 2) *schönes Aussehen, Schönheit.*

कृप 1) m. N. pr. eines Mannes. — 2) f. कृपी N. pr. der Schwester Kṛpa's.

कृपण्, Partic. कृपणात् *verlangend nach, begehrend;* mit Acc.

1. कृपण 1) Adj. (f. या und *ई) *a) dem es weinerlich zu Muthe ist* oder *wobei es Jmd weinerlich zu Muthe ist, miser, bejammernswerth, arm, elend, erbärmlich* (in verächtlichem Sinne R. 2,38,10), *jämmerlich, weinerlich;* Subst. *ein Armer.* कृपणम् Adv. *weinerlich, kläglich.* — *b) geizig;* Subst. *Geizhals.* — 2) m. *a) *Wurm.* — *b)* N. pr. eines Mannes VP.² 4,72.

2. कृपण n. *Jammer, Elend* 22,18.

कृपणकार्शिन् Adj. *traurig aussehend.*

कृपणत्व n. *Jämmerlichkeit, Erbärmlichkeit.*

कृपणवर्ण Adj. *elend aussehend* Daçak. 54,6.

*कृपणाय्, °यते *jämmerlich thun.*

*कृपणिन् Adj. *jämmerlich, elend.*

कृपण्य्, कृपण्यति 1) *begehren, wünschen.* — 2) *= अर्चतिकर्मन्.

*कृपण्यु Adj. = स्तोतृ.

कृपणोक Adj. *im Glanze heimisch.*

कृपय्, कृपयति 1) *trauern, jammern um;* mit Acc. Partic. कृपयत् und कृपयत् (RV. 8,46,16). — 2) *Mitleid haben.* — 3) *दौर्बल्ये.

कृपा f. 1) *Mitgefühl, Mitleid, — für* (Gen. oder Loc.). कृपां कर् *Mitleid haben mit* (Loc.). — 2) N. pr. eines Flusses.

कृपाकर m. *eine Fundgrube des Mitleids, überaus barmherzig* Hemâdri 1,582,5.

*कृपाचार्य m. Bein. Gautama's Gal.

कृपाण 1) m. *Schwert.* — 2) f. ई *Scheere, Dolch, Messer* Kâd. 140,21.

कृपाणक 1) *m. *Schwert.* — 2) f. °णिका *Dolch, Messer.*

कृपाणकेतु m. N. pr. eines Vidjâdhara Bâlar. 89,11.

कृपाणलतिका f. *Schwertklinge* Spr. 7809.

कृपाणि m. N. pr. eines Mannes.

*कृपाहित m. N. pr. eines Buddha.

कृपानील m. N. pr. eines Mannes.

कृपामिश्र m. desgl.

कृपाय् 1) कृपायते *a, trauern, jammern.* — *b) Mitleid fühlen.* — 2) *कृपायति = अर्चतिकर्मन्. — Mit अनु Med. *mit Jmd* (Acc.) *Mitleid fühlen.*

कृपायित n. *das Trauern, Jammern.*

कृपायितवत्त् Adj. (f. °वती) *trauernd, jammernd* MBh. 3,9,15 (zu lesen कृपायितवत्यत्र).

कृपालु Adj. *Mitleid fühlend mit* (Gen.), *mitleidig* 125,21. Nom. abstr. °ता f.

कृपावत् Adj. dass.

कृपासागर m. *ein Meer von Barmherzigkeit, überaus barmherzig.*

कृपीट n. 1) *Gesträuch.* — 2) **Wald.* — 3) **Brennholz.* — 4) **Wasser.* — 5) **Bauch.*

**कृपीटपाल* m. 1) *Steuerruder.* — 2) *Meer.* — 3) *Wind.*

**कृपीटयोनि* m. *Feuer.*

**कृपीपति* m. Bein. Droṇa's.

**कृपीपुत्र* und **कृपीसुत* m. Metron. Açvatthâman's.

कृमि 1) m. *a) Wurm, Made, Insect;* insbes. *Eingeweidewurm, Seidenraupe, Spinne, Schildlaus* und **Ameise.* — *b) *die von der Schildlaus kommende rothe Farbe.* — *c)* N. pr. α) **eines Asura.* — β) **eines Schlangendämons.* — γ) verschiedener Männer. — 2) f. N. pr. *a)* der Gattin Uçînara's. कृमी Harîv. 1,31,23. VP.² 4,121. — *b)* eines Flusses MBh. 6,9,17.

कृमिक 1) m. *ein kleiner Wurm.* — 2) **n.* = क्रमुक *Betelnuss* Madanav. 72,101.

**कृमिकणक* n. 1) *Ficus glomerata.* — 2) *Embelia Ribes.* — 3) = चित्रा. — 4) = चित्राङ्ग.

कृमिकर m. *ein best. giftiges Insect.*

कृमिकर्ण und °क m. *Bildung von Maden im Ohr.*

**कृमिकृत्* Adj. *Würmer erzeugend* Madanav. 72,104.

**कृमिकोश* m. *Cocon.*

**कृमिकोशज* (Gal.) und **°कोशोत्थ* Adj. *seiden.*

कृमिग्रन्थि m. *eine best. Krankheit des Auges.*

कृमिघातिन् *Embelia Ribes.*

कृमिघ्न 1) Adj. *Würmer vertreibend.* — 2) m. n. *Embelia Ribes* Bhâvapr. 1,169. — 3) **m. a) Zwiebel.* — *b) Azadirachta indica.* — *c) Semecarpus Anacardium.* — *d)* = कोलकन्द. — 3) f. आ *Gelbwurz* Bhâvapr. 1,177. — 4) **f. ई a) Embelia Ribes.* — *b) Vernonia anthelminthica.* — *c)* = धूम्रपत्रा.

कृमिचण्डेश्वर n. Name eines Liṅga.

कृमिज 1) Adj. *von einem Wurm erzeugt.* — 2) **f.* आ *Schildlaus* Râǵân. 6,206. — 3) **n. Aloeholz.*

कृमिजग्ध n. *Aloeholz* Bhâvapr. 1,185.

**कृमिजलज* m. *das in einer Muschel lebende Thier* Râǵân. 13,127.

**कृमिजित् Embelia Ribes* Nigh. Pr.

कृमिण Adj. (f. आ) *Würmer habend* Âpast. Çr. 15,19,5.

कृमिता f. Nom. abstr. von कृमि 1, *a)* Hemâdri 1,504,5.

कृमिदन्तक m. *der Wurm am Zahn, caries.*

**कृमिद्रव* n. *Cochenille* Nigh. Pr.

कृमिन् (metrisch) m. = कृमि 1) *a).*

**कृमिपर्वत* m. *Ameisenhaufen.*

**कृमिपूरीषका* f. *eine best. blaue Fliege* Gal.

कृमिपूयवह m. *eine best. Hölle* VP.² 2,218.

**कृमिफल* m. *Ficus glomerata* Nigh. Pr.

कृमिभक्ष m. *eine best. Hölle* VP. 2,6,15.

कृमिभोजन 1) Adj. *Würmer als Speise geniessend.* — 2) m. *eine best. Hölle.*

कृमिमत् Adj. *mit Würmern versehen, — bedeckt.*

कृमिराग Adj. *scharlachroth.* Vgl. कार्मरङ्ग.

कृमिरिपु m. *Embelia Ribes* Bhâvapr. 4,15.

कृमिरोग m. *Wurmkrankheit.*

कृमिल Adj. (f. आ) *verminosus, durch Maden verunreinigt.* — 2) f. आ *a) *eine Mutter von vielen Kindern.* — *b)* N. pr. einer Stadt.

कृमिलाश्व m. N. pr. eines Fürsten.

**कृमिलिका* f. *scharlachrother leinener Stoff* (buddh.)

**कृमिलोहक* n. *Eisen* Gal.

**कृमिवर्ण scharlachrothes Tuch* (buddh.)

**कृमिवारिरुह* m. = कृमिजलज Râǵân. 13,127.

कृमिवृक्ष m. *Mangifera sylvatica* Bhâvapr. 1,239.

कृमिश m. *eine best. Hölle* VP. 2,6,3. 15.

**कृमिशङ्ख* m. = कृमिजलज Râǵân. 13,127.

**कृमिशत्रु* m. 1) *Embelia Ribes* Nigh. Pr. — 2) *Erythrina fulgens.*

**कृमिशात्रव* m. *Acacia farnesiana.*

**कृमिशुक्ति* f. *eine zweischalige Muschel.*

**कृमिशैल* und **°क* m. *Ameisenhaufen.*

कृमिसारी f. *ein best. giftiges Insect.*

**कृमिसू* f. *eine zweischalige Muschel* Râǵân. 13,132.

कृमिसूत्र n. *eine best. Krankheit.*

कृमिसेन m. N. pr. eines Jaksha.

कृमिहर m. *Embelia Ribes* Bhâvapr. 3,95.

**कृमिहा* f. dass. Râǵân. 6,49.

**कृमीलक* m. *Phaseolus aconitifolius* Râǵân. 16,54.

कृमीश fehlerhaft für कृमिश.

कर्मुक m. *ein best. Baum.*

**कृवि ein best. Werkzeug des Webers.*

कृश 1) Adj. (f. आ) *a) abgemagert, hager, schlank, schmächtig, schwächlich, kränklich.* Vom Monde so v. a. *nicht voll* Spr. 7860. — *b) dünn, schwach, unbedeutend.* — *c) arm.* — 2) m. *a) *ein best. Fisch* Gal. — *b)* N. pr. α) verschiedener Manner. — β) eines Schlangendämons.

कृशक 1) Adj. *schmächtig.* — 2) **f.* कृशिका *Salvinia cucullata.*

**कृशकर* m. *ein best. Vogel* Gal.

कृशगव und कृशगु Adj. *magere Kühe habend.*

**कृशच्छु* m. *Reiher* Gal.

कृशता f. und कृशत्व n. *Magerkeit.*

कृशधन Adj. *unbemittelt, arm* Spr. 4334.

1. कृशन 1) n. *a) Perle.* — *b) *Gold.* — *c) *Form, Gestalt.* — 2) Adj. *margaritifer.*

2. कृशन m. *der Pulsschlag des Herzens* Gobh. 2, 10,30.

कृशनावत् Adj. *mit Perlen geschmückt.*

कृशनाश MBh. 12,10365 fehlerhaft für कृशनास.

कृशनास Adj. *eine dünne Nase habend.* Çiva MBh. 12,284,91.

कृशनिन् Adj. *mit Perlen geschmückt.*

कृशपशु Adj. *mit magern Opferthieren* Çat. Br. 11,4,2,18.

कृशबुद्धि Adj. *von schwachem Verstande* Spr. 5007, v. l.

कृशभृत्य Adj. *der seine Diener hungern lässt* Spr. 5007.

कृशमध्य Adj. *von schlanker Taille* Citat im Comm. zu TS. Prât.

**कृशला* f. *Haupthaar.*

कृशवृत्ति Adj. *Nahrungssorgen habend.*

**कृशशाख* m. *Hedyotis burmanniana* Râǵân. 5,8.

**कृशाकु* (!) m. 1) *heating.* — 2) *grieving.*

**कृशान* m. *Spinne.*

कृशाङ्ग 1) Adj. (f. ई) *mager, hager, schlank* 304, 25. Bâlar. 284,22. — 2) f. ई *a) *Fennich.* — *b)* N. pr. einer Apsaras VP.² 2,82.

कृशातिथि Adj. *der seine Gäste hungern lässt* Spr. 5007.

कृशानु 1) Adj. *gut schiessend.* — 2) m. *a) Bogenschütze.* — *b)* N. pr. α) eines göttlichen *Bogenschützen,* der den himmlischen Soma bewacht. — β) eines Gandharva. — *c)* Bein. α) Agni's. — β) Vishṇu's. — *d) Feuer.* — *e) *Plumbago zeylanica* Râǵân. 6,41.

**कृशानुक* Adj. *das Wort* कृशानु *enthaltend.*

**कृशानुग* m. *Naravelia zeylanica* Nigh. Pr.

**कृशानुरेतस्* m. Bein. Çiva's.

कृशार्थ Adj. *unbemittelt, arm* Spr. 5007, v. l.

कृशाश Adj. *geringe Hoffnung habend* Naish. 6,76.

कृशाश्व 1) Adj. *seine Pferde schlecht fütternd* Spr. 5007. — 2) m. N. pr. verschiedener Männer.

कृशाश्विन् m. 1) **Pl. die Schüler des* Kṛçâçva. — 2) *Schauspieler.*

कृशी Adv. 1) mit कर् *a) mager machen.* — *b) arm machen.* — 2) mit भू *a) abmagern* Hemâdri 1,673,4. — *b) unbedeutend werden, eintrocknen* Spr. 7751.

कृशोदर Adj. (f. ई) *einen schmächtigen Bauch habend, schlank* Daçak. 29,20. Vidḍh. 44,3. Spr.

7831. Kâd. 67,5.

*कृष m. *Pflugschar* Gal.

कृषक 1) m. *a) Ackerbauer. — b) *Pflugschar. — c) *Stier. — 2) f. कृषिका *Ackerbau, Feldarbeit* Spr. 1896.

*कृषाण m. *Ackerbauer* Gal.

कृषायु Adj. mit अनड्वह् so v. a. *Pflugstier* AV. Paipp. 9,2,5.

कृषि f. 1) *Ackerbau.* Ausnahmsweise Pl. Auch personificirt. — 2) *Acker.* Auch कृषी. — 3) *Ernte.* — 4) = भू *Boden* einer Etymologie wegen.

*कृषिक m. 1) *Ackerbauer.* — 2) *Pflugschar.*

कृषिकर m. *Ackerbauer.*

कृषिकर्मन् n. *Ackerbau.*

कृषिकर्मान्त m. *Ackerbau, Landbau* Kâraṇḍ. 28, 13. Lalit. 147,1.

कृषिकृत् m. *Ackerbauer.*

कृषिग्राम m. *Ackerdorf* Lalit. 146,21.

कृषिजीविन् m. *Ackerbauer.*

*कृषिद्विष्ट m. *eine Sperlingsart* Râǵan. 19,121.

कृषिफल n. *Ernte.*

कृषिसंशित Adj. *durch Pflügen erregt* AV. 10, 5,34.

कृषिसंग्रह m. Titel eines Werkes.

कृषिभागिन् (Hemâdri 1,459,8. 595,5) und कृषिरत m. *Ackerbauer.*

*कृषिलोह n. *Eisen* Râǵan. 13,45.

कृषीवल m. N. pr. eines Weisen MBh. 2,7,13.

कृषीवल m. *Ackerbauer* 214,3. MBh. 2,5,76.

*कृष्कर m. Bein. Çiva's.

कृष्ट 1) *gepflügter Boden* Çat. Br. 5,3,2,8. — 2) m. *eine best. Note* TS. Prât.

कृष्टज Adj. *auf gepflügtem Boden gewachsen, angebaut* (Culturpflanzen).

कृष्टपच्य und *°पाक्य Adj. *auf gepflügtem Boden reifend, angebaut* (Culturpflanzen).

कृष्टफल n. *der Werth der Ernte.*

*कृष्टभूमिजा f. wohl fehlerhaft für कृष्ण°.

कृष्टराधि Adj. *im Landbau erfolgreich.*

कृष्टि 1) f. *a) Zug.* कर्म° *des Schicksals* Naish. 6,100. — *b) das Pflügen. — c) Pl. (nur einmal Sg.) das ackerbautreibende, sesshafte Volk, Volk* überh. — 2) m. *ein Kluger, Weiser.*

कृष्टिप्र Adj. *die Völker durchdringend.*

*कृष्टिमन् m. Nom. abstr. von कृष्ट.

कृष्टिहन् Adj. *Völker niederwerfend.*

कृष्टोप्त Adj. *auf gepflügtem Boden gesäet.*

(कृष्टोप्तम्) कृष्ट्योप्तम् Adj. *Völker bewältigend* RV.

*कृष्, कृषति *sich wie* Kṛshṇa *benehmen.*

कृष्ण 1) Adj. oxyt. (f. ई) *schwarz, dunkel; auch schwarz in moralischem Sinne.* Mit पक्ष m. *die dunkele Monatshälfte, die Zeit vom Vollmond bis zum Neumond.* — 2) m. *a) *die schwarze Farbe. — b)* parox. (einmal im AV. oxyt.) *die schwarze Antilope* und *ein best. aasfressendes Thier. — c) *der indische Kuckuck. — d) *Krähe. — e) *Carissa Carandas. — f) die dunkele Monatshälfte. — g) *das vierte Weltalter* (कलि). — *h)* N. pr. *α)* parox. eines alten Sängers. — *β)* eines alten Weisen, eines Sohnes der Devaki. Derselben Mutter entstammt der im MBh. verherrlichte Held und Lehrer Kṛshṇa, der treue Bundesgenosse der Pâṇḍava, der schliesslich zur Gottheit erhoben und mit Vishṇu identificirt wird. Er hat Tausende von Frauen, unter denen acht besonders hervorgehoben werden. Du. Bez. Kṛshṇa's und Arǵuna's. — *γ)* eines Wesens im Gefolge Skanda's. — *δ)* eines Asura. — *ε)* eines Schlangendämons. — *ζ)* verschiedener Männer. — *i)* Bein. Arǵuna's, des Sohnes des Pâṇḍu. — *k)* Pl. Bez. der Çûdra in Çâlmaladvîpa VP.² 2, 194. — *l) eine best. Hölle.* — 3) f. कृष्णा *a) eine Blutegelart* 217,5.6. — *b) ein best. giftiges Insect.* — *c)* Name *verschiedener Pflanzen.* Nach den Lexicographen: *Piper longum, die Indigopflanze, Weinstock mit dunklen Trauben, eine blau blühende* Punarnavâ, *Gmelina arborea, Nigella indica, Sinapis ramosa, Vernonia anthelminthica,* = काकोली und *eine Art* Sârivâ. — *d) ein best. wohlriechender Stoff.* — *e)* Bein. *α)* der Draupadî. — *β)* der Durgâ. — *f) *Name einer der sieben Zungen des Feuers.* — *g)* N. pr. *α)* einer der Mütter im Gefolge Skanda's. — *β)* einer Jogini Hemâdri 2,*a*,97,5. fgg. — *γ)* eines Flusses. Auch in Verbindung mit गङ्गा. — 4) f. कृष्णी *Nacht.* — 5) n. oxyt. *a) Schwärze, Dunkelheit. — b) das Schwarze im Auge. — c) das Schwarze im Monde. — d) Dunkelwesen* (von Dämonen). — *e) *schwarzer Pfeffer.* — *f) *schwarzes Aloeholz.* — *g) *Eisen.* — *h) *Blei.* — *i) *Spiessglanz.* — *k) *blauer Vitriol.*

कृष्णक 1) m. *a) eine best. Pflanze,* vielleicht *schwarzer Sesam.* — *b)* *Hypokoristikon von कृष्णाजिन. — 2) f. कृष्णिका *a) Schwärze* Kâd. 113,7. Harshaç. 22,15. — *b) ein best. Vogel.* — *c) *Sinapis ramosa.*

*कृष्णकटुका f. *schwarzer Helleborus* Gal.

*कृष्णकन्द n. *eine rothe Lotusblüthe.*

*कृष्णकरवीर m. *dunkler Oleander* Râǵan. 10,18.

कृष्णकर्कटक m. *eine schwarze Krebsart.*

कृष्णकर्ण Adj. *schwarzohrig.*

कृष्णकर्णामृत n. Titel eines Gedichts.

*कृष्णकर्बुरवर्ण m. *ein best. Vogel* Gal.

1. कृष्णकर्मन् n. *eine best. Art des Cauterisirens.*

2. *कृष्णकर्मन् Adj. *Böses thuend.*

*कृष्णकलि f. *Mirabilis Jalapa.* Vgl. कृष्णकेलि.

कृष्णकवच n. *eine best. Gebetsformel.*

*कृष्णकाक m. *Rabe.*

कृष्णकापोती f. *eine best. Pflanze.*

*कृष्णकाष्ठ n. *schwarzes Aloeholz.*

कृष्णकिंकरप्रक्रिया f. Titel eines Werkes.

कृष्णकीर्तन n. desgl.

कृष्णकुतूहल n. Titel eines Werkes.

कृष्णकेलि f. *Mirabilis Jalapa* Mat. med. 305.

कृष्णकेश m. N. pr. eines Wesens im Gefolge Skanda's.

*कृष्णकोद्दल m. *Hazardspieler.*

कृष्णक्रीडित n. Titel eines Gedichts.

कृष्णखण्ड Titel des 4ten *Buchs* im Brahmavaivartapurâṇa.

*कृष्णगङ्गा f. N. pr. eines Flusses.

कृष्णगति m. *Feuer.*

कृष्णगन्धा f. *Hyperanthera Moringa.*

कृष्णगर्भ 1) *m. *Myrica sapida* Râǵan. 9,19. — 2) f. कृष्णगर्भा im Pl. *die im Schoosse der schwarzen Wolke ruhenden Wasser.*

*कृष्णगल m. *ein best. Vogel* Gal.

कृष्णगिरि m. N. pr. eines *Berges.*

कृष्णगुप्त m. ein Mannsname Caṇḍ. zu Bâdar. 4,3,5.

*कृष्णगुल्म m. = कृष्णगर्भ 1) Gal.

कृष्णगोधा f. *ein best. giftiges Insect.*

कृष्णग्रीव Adj. (f. ई) *schwarznackig.*

*कृष्णचञ्चुक m. *Kichererbse.*

कृष्णचन्द्र m. N. pr. eines Fürsten.

*कृष्णचर Adj. *was ehemals* Kṛshṇa *gehört hat.*

*कृष्णचडा f. *Caesalpinia pulcherrima.*

*कृष्णचूडिका f. *Abrus precatorius* Râǵan. 3,101.

*कृष्णचूर्ण n. *Eisenrost* Râǵan. 3,43.

कृष्णचैतन्य m. Bein. des Propheten Kaitanja.

कृष्णचैतन्यपुरी m. N. pr. eines Philosophen.

कृष्णच्छवि f. wohl *das Fell der schwarzen Antilope* MBh. 4,6,9. Nach Nîlak. *schwarze Wolke.*

कृष्णज m. Patron. Pradjumna's Hariv. 9322.

कृष्णजंकस् Adj. *schwarzbeschwingt.*

*कृष्णजटा f. *Nardostachys Jatamansi.*

*कृष्णजनक m. Bein. Vasudeva's Gal.

कृष्णजन्मखण्ड Titel eines *Abschnittes* im Brahmavaivartapurâṇa.

कृष्णजन्माष्टमी f. *ein best. achter Tag.* Kṛshṇa's *Geburtstag.*

कृष्णजी m. N. pr. eines Mannes.

कृष्णजीर Râǵan. 6,61. Bhâvapr. 1,166) und °क m. *Nigella indica.*

कृष्णजीवनी f. *Basilienkraut.*

कृष्णज्योतिर्विद् m. N. pr. eines Autors.

*कृष्णतण्डुला f. 1) *Gynandropsis pentaphylla* Râǵan. 3,125. — 2) *Piper longum.*

कृष्णतर्कालंकार m. N. pr. eines Scholiasten.

कृष्णता f. 1) *Schwärze.* — 2) *der Zustand des abnehmenden Mondes* Hemâdri 1,764,12.

*कृष्णताम्र n. *eine Art Sandelholz.*

*कृष्णतार m. *Antilope.*

कृष्णतारा f. *Augenstern, Iris* Tarkas. 8.

*कृष्णताल m. *Xanthochymus pictorius* Gal.

कृष्णतिल m. *schwarzer Sesam.* Davon *Adj. °तिल्य.

कृष्णतीर्थ N. pr. 1) m. eines Lehrers. — 2) n. eines Tirtha.

कृष्णतुण्ड m. *ein best. giftiges Insect.*

*कृष्णत्रिवृता f. *eine Art Ipomoea.*

कृष्णत्व n. 1) *Schwärze.* — 2) Nom. abstr. von कृष्ण 2) *h*) β).

कृष्णदत्त m. N. pr. eines Lehrers.

कृष्णदन्त 1) Adj. *schwarzzähnig.* — 2) *f. आ *Gmelina arborea.*

कृष्णदर्शन m. N. pr. eines Lehrers.

कृष्णदास m. N. pr. verschiedener Männer.

कृष्णदीक्षित m. N. pr. eines Lehrers.

कृष्णदेव m. N. pr. verschiedener Männer.

*कृष्णदेह m. *eine Art Biene.*

कृष्णदैवज्ञ m. N. pr. eines Mannes.

कृष्णद्रु n. ? AV. 9,7,4.

कृष्णद्वादशी f. *der 12te Tag in der — Hälfte des* Âshâḍha.

कृष्णद्वैपायन m. Bein. Vjâsa's.

*कृष्णधत्तूर und *°क m. *eine Art Stechapfel* Râǵan. 10,20.

कृष्णधान्य n. *schwarze Körnerfrucht* Âpast.

कृष्णधूर्तविटदीक्षित m. N. pr. eines Autors.

कृष्णनगर n. N. pr. eines kleinen Staates.

कृष्णनन्दन m. Patron. Pradjumna's Hariv. 9331.

कृष्णनयन Adj. *schwarzäugig* 64,23.

कृष्णनेत्र Adj. dass. Çiva MBh. 14,8,21.

1. कृष्णपक्ष m. *die dunkle Hälfte eines Monats, die Zeit vom Vollmond bis zum Neumond.*

2. कृष्णपक्ष m. Bein. Árǵuna's.

कृष्णपक्षिक m. N. pr. eines Schlangendamons.

कृष्णपण्डित m. N. pr. zweier Autoren.

*कृष्णपदी Adj. f. *schwarzfüssig.*

*कृष्णपर्णी f. *Ocimum pilosum.*

कृष्णपविं Adj. *schwarze Radfelgen habend.*

कृष्णपांसु Adj. *schwarze Erde habend* Ind. St. 10,24.

*कृष्णपाक und *°फल m. *Carissa Carandas.*

*कृष्णपाण्डुर Adj. *gräulich weiss.*

*कृष्णपार्श्वचिह्नित m. Bein. des Schlangendamons Kâlija Gal.

कृष्णपिङ्गल 1) Adj. (f. आ) *dunkelbraun.* — 2) *m. N. pr. eines Mannes. Pl. *sein Geschlecht.* — 3) f. आ Bein. der Durgâ.

*कृष्णपिङ्गा f. Bein. der Durgâ Gal.

*कृष्णपिण्डीतक und *°पिण्डीर m. *Cyperus rotundus.*

*कृष्णपिपीली f. *eine schwarze Ameisenart.*

कृष्णपिङ्ग m. N. pr. eines Dichters.

कृष्णपुच्छ m. *der Fisch* Rohita Bhâvapr. 2,12.

*कृष्णपुच्छक m. *eine Antilopenart* Dhanv. 6,69.

कृष्णपुरुषोत्तमसिद्धान्तोपनिषद् f. Titel einer Upanishad.

*कृष्णपुष्प 1) m. *eine Art Stechapfel* Râǵan. 10,20. — 2) f. ई *Fennich.*

कृष्णप्रेतुं Adj. *im Dunkel sich bewegend.*

कृष्णप्रेमामृत n. Titel eines Gedichts.

कृष्णफल 1) *m. *Carissa Carandas.* — 2) f. आ *a) Vernonia anthelminthica* Bhâvapr. 1,178. — *b) eine Mucuna* Bhâvapr. 1,288.

कृष्णबन्धु m. *Freund der Dunkelheit, Finsterling* Lalit. 329,9.

*कृष्णबर्बरक m. *eine best. Pflanze.*

कृष्णबलद Adj. *schwarzweiss.*

*कृष्णबीज 1) m. *eine roth blühende Moringa.* — 2) n. *Wassermelone.*

कृष्णभक्त m. 1) *ein Verehrer* Kṛshṇa's. — 2) N. pr. eines Brahmanen.

कृष्णभक्ति f. Titel eines Werkes.

कृष्णभक्तिचन्द्रिका f. Titel eines Schauspiels.

कृष्णभक्त Adj. *dunkle Speisen essend* Gobh. 3,2,14.

*कृष्णभगिनी f. Bein. der Durgâ Gal.

कृष्णभट्ट 1) m. N. pr. verschiedener Autoren. — 2) f. ई Titel eines von einem Kṛshṇabhaṭṭa verfassten Commentars.

कृष्णभट्टीय n. Titel eines von einem Kṛshṇabhaṭṭa verfassten Werkes.

कृष्णभस्मन् n. *Quecksilbersulfurat* Mat. med. 29.

कृष्णभुजंग m. *Coluber Naga* Ind. St. 15,272.

*कृष्णभू f. = कृष्णभूमि Gal.

कृष्णभूम m. *ein Boden mit schwarzer Erde* 215,12.

*कृष्णभूमिक m. dass. Gal.

*कृष्णभूमिजा f. *ein best. Gras* Râǵan. 8,128.

कृष्णभृङ्ग f. *Helleborus niger* Râǵan. 6,133. Bhâvapr. 1,172.

कृष्णभोगिन् m. *Coluber Naga.*

कृष्णमण्डल n. *das Schwarze im Auge.*

कृष्णमत्स्य m. *ein best. Fisch.*

*कृष्णमक्षिका f. *Ocimum sanctum* Râǵan. 10,162.

*कृष्णमसूर m. *eine Art Linsen* Gal.

कृष्णमार्ग Adj. *von der schwarzen Antilope kommend* Hemâdri 1,600,3.

कृष्णमार्गण n. *ein Fell der schwarzen Antilope* Hemâdri 1,696,9. 698,17.

*कृष्णमालुक m. *Ocimum sanctum* Râǵan. 10,162.

कृष्णमित्र m. N. pr. eines Scholiasten.

कृष्णमिश्र m. N. pr. verschiedener Männer.

कृष्णमुख 1) Adj. (f. ई) *a) schwarzmäulig* 217,7. — *b) schwarzspitzig.* Nom. abstr. °ता f. — 2) m. *a)* N. pr. eines Asura. — *b)* *Pl. *eine best. buddhistische Secte.*

*कृष्णमुखतण्डुल m. *eine Art Reis* Gal.

*कृष्णमुद्ग m. *Phaseolus Mungo* Râǵan. 16,38.

*कृष्णमूली f. *eine Art* Sârivâ Râǵan. 12,26.

कृष्णमृग m. *die schwarze Antilope.*

*कृष्णमृत्तिक Adj. *schwarze Erde habend* (Land).

कृष्णमृत्तिका (Bhâvapr. 1,266) und *°मृद् f. *schwarze Erde.*

कृष्णमैत्रिन् m. N. pr. eines Autors.

कृष्णयजुर्वेद m. *der schwarze* Jaǵurveda. Davon Adj. °वेदीय.

कृष्णयाम Adj. *eine schwarze Bahn habend.*

कृष्णयुधिष्ठिरधर्मगोष्ठी f. Titel eines Werkes Bühler, Rep. No. 710.

कृष्णयोनि Adj. (f. eben so) *einen schwarzen Schooss habend.*

*कृष्णरक्त Adj. *dunkelroth.*

कृष्णराज m. N. pr. eines Mannes Ind. Antiq. 5, 149. B. A. J. 1,217.

कृष्णराम m. N. pr. eines Fürsten.

कृष्णरामायं, Partic. °यित Kṛshṇa *und* Râma *darstellend.*

कृष्णल 1) m. (selten) und n. *a) die als Gewicht gebrauchte schwarze Beere von Abrus precatorius, = 3 Gerstenkörner. — b) ein Stückchen Gold* (TS. Kauç. Njâjam. 10,1,3. 2,1) und *eine best. Münze vom Gewicht eines* Kṛshṇala. — 2) *f. आ *Abrus precatorius.*

कृष्णलक am Ende eines adj. Comp. = कृष्णल 1) Hemâdri 2,*a*,38,5.

*कृष्णलवण n. *schwarzes Salz* Râǵan. 6,93.95.

कृष्णलीला f. Kṛshṇa's *Spiele, — Scherze.* °तरंगिणी f. Titel eines Gedichtes.

कृष्णलोह n. *Magnetstein.*

*कृष्णलोहित Adj. *dunkelroth, purpurn.*

कृष्णवक्त्र Adj. *schwarzmäulig.*

कृष्णवर्ण 1) Adj. *von schwarzer Farbe, schwarz.* — 2) f. आ N. pr. einer der Mütter im Gefolge Skanda's.

कृष्णवर्तनि Adj. *eine schwarze Wegspur habend.*

कृष्णवर्त्मन् 1) Adj. *a)* dass. — *b)* *einen bösen Lebenswandel führend. — 2) m. *a) Feuer. — b)* *Plumbago zeylanica. — *c)* *Bein. Râhu's.

*कृष्णवल्लिका f. *eine best. Pflanze.*

*कृष्णवल्ली f. 1) *Ocimum sanctum.* — 2) *eine dunkle Sârivâ* Râǵan. 12,126.

कृष्णवस्त्र Adj. *dunkle Kleider tragend* Gobh. 3,2,13.

*कृष्णवानर m. *eine schwarze Affenart.*

कृष्णवाल Adj. *einen schwarzen Schweif habend* 53,5.

कृष्णवास Adj. *schwarz gekleidet.* Çiva MBh. 13, 14,289.

कृष्णवासस् Adj. dass. R. 2,69,14.

कृष्णविनोद m. Titel eines Werkes.

कृष्णविन्ना f. = कृष्णवेणा.

कृष्णविषाण n. (Lâṭj. 9,1,23) und °विषाणी f. *das Geweih der schwarzen Antilope.*

*कृष्णवृन्ता f. 1) *Bignonia suaveolens.* — 2) *Glycine debilis.* — 3) *Gmelina arborea* Râǵan. 9,35.

*कृष्णवृन्तिका f. *Gmelina arborea.*

कृष्णवेणा und °वेणी f. N. pr. eines Flusses.

कृष्णवेणा, °वेण्या und °वेण्वा fehlerhaft für °वेणा.

कृष्णवेत्र (so zu lesen) m. *Calamus Rotang* Bhâvapr. 6,32.

कृष्णव्यथिस् Adj. *in schwarzen Bahnen sich bewegend.* Zu vermuthen °व्यति *schwarze Rosse habend.*

*कृष्णव्याल m. *Plumbago rosea* Gal.

कृष्णव्रीहि m. *eine schwarze Reisart.*

कृष्णश Adj. *schwärzlich.*

कृष्णशकुनि m. *Rabe.*

कृष्णशङ्ख m. N. pr. eines Mannes.

कृष्णशंकरशर्मन् m. desgl. Vidḍh. 6,1.

कृष्णशर्मन् m. desgl.

*कृष्णशल्किन् m. *Cyprinus Rohita* Gal.

कृष्णशवासिन् Adj. *schwärzlich gekleidet.*

*कृष्णशालि m. *eine schwarze Reisart* Râǵan. 16,13.

*कृष्णशिंशपा f. *Dalbergia Sissoo* Râǵan. 9,132.

*कृष्णशिग्रु m. *Moringa pterygosperma* Râǵan. 7,129.

*कृष्णशिम्बिका und *°शिम्बी f. *eine Bohnenart.*

कृष्णशिला f. Pl. N. pr. einer Oertlichkeit.

*कृष्णशृङ्ग m. *Büffel.*

कृष्णषष्टिक m. oder °का f. *schwarzer Reis* Sâmav. Br. 2,8,3.

*कृष्णसख 1) m. Bein. Arǵuna's. — 2) f. ई *Kümmel.*

कृष्णसंदर्भ m. Titel eines Werkes.

*कृष्णसमुद्भवा f. N. pr. eines Flusses.

कृष्णसरस् n. N. pr. eines *Sees.*

कृष्णसर्प 1) m. *Coluber Naga.* — 2) f. आ *eine best. Pflanze.*

*कृष्णसर्षप m. *Sinapis ramosa.*

कृष्णसार 1) Adj. (f. ई) *vorwaltend schwarz, schwarz und weiss* (Auge; vgl. 4), *schwarzscheckig* Hemâdri 1,457,9. — 2) m. *a)* mit und ohne मृग *die schwarzscheckige Antilope. — b)* *Dalbergia Sissoo. — *c)* *Acacia Catechu. — *d)* *Euphorbia antiquorum. — 3) *f. आ = 2) *b) d).* — 4) n. *Augapfel* Njâjas. 3, 1,30. Comm. zu 62.

कृष्णसारङ्ग 1) Adj. *schwarzscheckig.* — 2) m. *die schwarzscheckige Antilope.*

*कृष्णसारथि m. 1) Bein. Arǵuna's. — 2) *Terminalia Arunja* Râǵan. 9,122.

कृष्णसारमुख m. *eine best. Stellung der Hand.*

*कृष्णसारिवा f. *eine dunkle Sârivâ* Madanav. 10,100.

कृष्णसार्वभौम n. N. pr. eines Dichters.

कृष्णसिंह m. N. pr. eines Mannes.

कृष्णसीमन्त Adj. *schwarze Furchen ziehend.*

*कृष्णसुन्दर m. N. pr. eines Mannes. Pl. *sein Geschlecht.*

*कृष्णसू f. Bein. der Devaki Gal.

कृष्णसूत्र m. *eine best. Hölle* VP. 2,6,4.

*कृष्णसूनु m. Patron. Pradjumna's Hariv. 9324.

कृष्णसेवाक्रिक n. Titel eines Werkes.

कृष्णसैरेयक m. *eine Art Barleria* Karaka 6,24.

*कृष्णस्कन्ध m. *ein best. Baum.*

*कृष्णस्वसर् f. Bein. der Durgâ.

कृष्णहारित m. N. pr. eines Ṛshi Ait. Âr. 370,1.

*कृष्णागरुकाष्ठ n. *eine Art Aloe* Gal.

कृष्णागुरु n. desgl. Kâd. 33,1. 100,2. Davon Adj. °मय *daraus verfertigt* Hemâdri 1,415,9.

*कृष्णाग्रज m. Bein. Baladeva's Gal.

कृष्णाङ्ग 1) *m. *eine Art Papagei* Gal. — 2) f. ई N. pr. einer Apsaras VP.² 2,82.

कृष्णाङ्घ्रि Adj. *schwarzbeinig* Citat im Comm. zu TS. Prât.

*कृष्णाचल m. *das Gebirge* Raivata.

1. कृष्णाजिन n. *das Fell der schwarzen Antilope.* कृष्णाजिनयोनी: Çat. Br. 3,3,4,8.

2. *कृष्णाजिन m. N. pr. eines Mannes. Pl. *sein Geschlecht.*

कृष्णाजिनिन् Adj. *in ein Fell der schwarzen Antilope gehüllt.*

कृष्णाञ्जनगिरि m. N. pr. eines *Berges* R. 3,55,5. Vgl. अञ्जनगिरि.

*कृष्णाञ्जनी f. *ein best. Strauch* Râǵan. 4,189.

कृष्णाञ्जि Adj. *schwarzgezeichnet.*

कृष्णात्रेय m. N. pr. eines Weisen Karaka 6,18.

कृष्णाधन् (viersilbig) Adj. *eine schwarze Bahn habend.*

कृष्णानन्द und °भट्ट m. N. pr. eines Scholiasten.

कृष्णानन्दस्वामिन् m. N. pr. eines Mannes Dhûrtan.

*कृष्णान्तर n. *Magnet* Gal.

*कृष्णाभा f. *ein best. Strauch* Râǵan. 4,189.

*कृष्णाभ्र und *°क n. *dunkler Talk* Râǵan. 13,120.

*कृष्णामिष n. *Eisen.*

कृष्णामृततरंगिका f. und °मृतमहार्णव m. Titel zweier Werke.

कृष्णाय् 1) °यति Kṛshṇa *darstellen.* — 2) °यते *a) schwärzen, schwarz färben. — b)* *= 1).

कृष्णायस् und कृष्णायस n. *Eisen.*

कृष्णार्चनविधि m. Titel eines Werkes.

*कृष्णार्चिस् m. *Feuer.*

*कृष्णार्जक m. *Ocimum sanctum* Râǵan. 10,162.

*कृष्णाल्पक m. *Aloeholz* Comm. zu Varâh. Bṛh. S. 78,1.

*कृष्णावास m. *Ficus religiosa.*

कृष्णाश्रय m. Titel eines Werkes.

कृष्णाष्टमि (metrisch) f. = °मी 1). °व्रत Adj. Beiw. Çiva's MBh. 13,14,290.

कृष्णाष्टमी f. 1) *der achte Tag in der dunklen Hälfte eines Monats.* — 2) *ein best. dem* Kṛshṇa *geweihter achter Tag.*

कृष्णाहि m. *Coluber Naga* Pañkad.

कृष्णाह्वय m. Pl. Name einer Schule.

कृष्णिमन् m. *Schwärze* Mudrâr. 184,14.

कृष्णिय m. N. pr. eines Mannes.

कृष्णी Adv. 1) *mit अस् und भू *schwarz werden* Vop. — 2) mit कर् *schwärzen.*

कृष्णीकरण n. *das Schwärzen.*

*कृष्णेक्षु m. *eine Art Zuckerrohr* Râǵan. 14,84.

कृष्णेय m. N. pr. eines Mannes. Pl. *sein Geschlecht.*

कृष्णैतन Adj. *schwarzbunt.*

कृष्णोदर m. *eine best. Schlangenart.*

*कृष्णोदरशिरस् m. *ein best. Vogel* Gal.

*कृष्णोडुम्बरिका f. *Ficus oppositifolia* Râǵan. 11,135.

कृष्णोपनिषद् f. Titel einer Upanishad.

कृष्णोरग m. *Coluber Naga.*

*कृष्णोऽस्याखरेष्टक Adj. *mit den Worten* कृष्णोऽस्याखरेष्टः (TS. 1,1,11,1. VS. 2,1) *beginnend.*

कृष्णौजस् m. N. pr. eines Wesens im Gefolge Skanda's.

कृष्य Adj. 1) *hinundher gezerrt —, gepeinigt —, gehudelt werdend.* — 2) *zu pflügen.*

कृसर m. f. (आ) und n. *ein Gericht aus Reis und Sesamkörnern.*

कृस s. u. कृत्.

कृसकोला f. *Rechtsurkunde.*

कृसकेशनखश्मश्रु Adj. *dessen Haare, Nägel und Bart in Ordnung sind* M. 4,35. 6,52.

*कृसधूप m. *Olibanum.*

कृसनख Adj. *dessen Nägel in Ordnung sind* Suçr. 1,370,16. 2,55,14.

कॢप्ति und कॢप्ति (Çat. Br., f. 1) *das in richtige Ordnung Kommen, Zustandekommen, Gelingen.* दिशाम् *Orientirung;* so heissen auch *die Verse* AV. 20,128,1. fgg. — 2) *Auseinandersetzung, Darstellung; Bestimmung* Nyâyam. 2,1,23. — 3) Bez. von *Sprüchen, die das Zeitwort* कृत् *enthalten* Comm. zu Nyâyam. 3,8,14.

*कॢप्तिक n. = प्रकृप.

कॢप् s. क्लिप्.

केकय m. Pl. N. pr. eines Volkes. Sg. *ein Fürst dieses Volkes.* f. ई.

केकर und °क Adj. *schielend.*

*केकल m. *Tänzer.*

केका f. *das Geschrei des Pfauen.* °रव m. dass. Kâd. 56,9.

केकाय्, °यते *schreien* (vom Pfau) Vâs. 8.

*केकावल m. *Pfau.*

केकासुर m. N. pr. eines Asura.

*केकिक und केकिन् m. *Pfau.*

*केकिशिखा f. *eine best. Staude.*

*केकेयी fehlerhaft für कैकेयी.

केचुक m. und f. (आ) *Colocasia antiquorum.* *n. *die Knolle.* Vgl. केवुक.

*केञ्च m. *eine Art Sperling* Gal.

*केणिका f. *Zelt.*

केत m. 1) *Wille, Absicht.* — 2) *Verlangen, Begehren.* — 3) *Gesinnung.* — 4) *Zufluchtsort, Stätte.* — 5) *Erkennungszeichen, Zeichen.*

केतक m., केतकि (metrisch) und केतकी f. *Pandanus odoratissimus.*

केतन n. (adj. Comp. f. आ) 1) *Aufforderung, Einladung.* — 2) *Zufluchtsort, Obdach.* — 3) *Ort.* — 4) *Leib, Körper.* — 5) *Erkennungszeichen, Banner.* — 6) *Geschäft.

केतप् Adj. *den Willen läuternd* Maitr. S. 1,11,1.

केतय्, केतयति 1) *auffordern, einladen.* — 2) *नि:-आवणे, समयोद्घापणे. — 3) *अवणे. — Mit सम् s. संकेतय्.

केतलिकीर्ति m. N. pr. eines Autors.

*केतवती f. N. pr. eines Dorfes.

केतवेदस् Adj. *die Absicht durchschauend.*

केतसप् (stark °साप्) Adj. *dem Willen folgend, folgsam.*

केतु m. 1) *Helle, Licht.* Häufig Pl. *Lichtstrahlen.* — 2) *Fackel, Leuchte.* — 3) *Tageszeit.* — 4) *Bild, Gestalt, Form.* — 5) *Erkennungszeichen, Feldzeichen, Banner.* — 6) *hervorragende Erscheinung, Anführer, Vorgänger, princeps.* — 7) vielleicht *Erkenntniss, Unterscheidungsgabe.* — 8) *eine ungewöhnliche Lichterscheinung, Meteor, Komet.* — 9) *der niedersteigende Knoten* VP.². — 10) अरुणा: केतव: Bez. *gewisser höherer* oder *dämonischer Wesen* MBu. 12,26,7. — 11) **Krankheit.* — 12) **Feind.* — 13) N. pr. *a)* eines Dânava. — *b)* verschiedener Männer.

केतुगण m. Bez. *zwerghafter Bewohner von Kuçadvîpa, Kinder des Gaimini.*

*केतुग्रह m. *der niedersteigende Knoten.*

*केतुग्रहवल्लभ m. *Beryll* Nigh. Pr.

केतुचक्र n. *ein best. Diagramm.*

*केतुतारा f. *Komet.*

केतुधर्मन् m. N. pr. eines Mannes. केतुवर्मन् v. l.

*केतुभ m. *Wolke.*

केतुमत् 1) Adj. *a) licht, hell.* — *b) hell, durchdringend* (Töne). — 2) m. *a) *ein* Jaksha Gal. — *b)* N. pr. α) eines Dânava. — β) eines Weltbüters im Westen, eines Sohnes des Raivata. — γ) verschiedener Männer. — δ) eines Gebirges. — ε) eines Palastes der Sunandâ. — 3) f. केतुमती *a) ein best. Metrum.* — *b)* N. pr. α) der Gattin Sumâlin's. — β) einer Oertlichkeit.

केतुमाल N. pr. 1) m. *a)* Pl. eines Volkes. — *b)* eines Sohnes des Âgnîdhra. — 2) m. n. eines Varsha VP. 2,1,18. 2,22. Auch f. आ vgl. Kern in Ind. St. 10,211. — 3) f. आ eines Tîrtha.

केतुमालक = केतुमाल 2) VP.² 2,111.

केतुमालि (metrisch) m. = केतुमालिन् 1).

केतुमालिन् m. N. pr. 1) eines Dânava. — 2) eines Muni.

केतुयष्टि f. *Fahnenstock.*

*केतुरत्न n. *Beryll* Râgân. 13,194.

केतुवर्मन् m. N. pr. eines Mannes MBu. 14,74, 14. fgg. केतुधर्मन् v. l.

केतुवीर्य m. N. pr. eines Dânava.

केतुशृङ्ग m. N. pr. 1) eines Fürsten. — 2) eines Muni.

*केदर 1) Adj. *schielend.* — 2) m. *eine best. Pflanze.*

केदार 1) m. *a) ein zur Berieselung mit erhöhten Beeten angelegtes Feld.* Auch *n. — *b) Fläche.* — *c)* कपिलस्य und मतङ्गस्य Namen von Tîrtha. — *d)* *= आलवाल 1). — *e) eine best. Constellation.* — *f) ein best.* Râga S. S. S. 111. — *g)* N. pr. α) eines Gebirgslandes. — β) verschiedener Männer. — *h)* Bein. des in Kedâra verehrten Çiva. — 2) f. ई *eine best.* Râginî S. S. S. 37. — 3) n. *a)* N. pr. eines Tîrtha. — *b)* Name eines Liñga.

केदारक 1) m. *eine Reisart.* — 2) °रिका *eine best.* Râginî S. S. S. 33.

*केदारकटु *eine best. Pflanze* Gal.

*केदारकुटका f. *ein Helleborus* Râgân. 6,134.

केदारकर्मन् n. *Feldarbeit.*

केदारकल्प m. Titel eines Werkes und eines Abschnittes im Skandapurâṇa.

केदारखण्ड n. 1) *ein Loch in einem eingedämmten Felde* 39,17. 18. — 2) *ein über* Kedâra *handelnder Abschnitt im* Skandapurâṇa.

*केदारज n. *die Frucht von Cerasus Puddum* Râgân. 12,147.

केदारतीर्थ n. N. pr. eines Tîrtha.

केदारदेव m. N. pr. eines Mannes B. A. J. 4,105.

केदारनाथ m. Bez. *des in* Kedâra *verehrten* Çiva.

केदारपुराण n. Titel eines Purâṇa Bühler, Rep. No. 54.

केदारभट्ट m. N. pr. eines Autors.

केदारमल्ल m. Bein. Madanapâla's.

केदारमाहात्म्य n. Titel eines Abschnitts im Vâjapurâṇa.

केदारलिङ्ग n. Name eines Liñga.

केदारशंभु N. pr. eines Tîrtha.

केदारसेतु m. *ein um ein Feld gezogener Damm.*

केदारेश Name 1) m. einer Statue des Çiva in Kâçî. — 2) n. eines Liñga.

केदारेश्वर 1) m. = केदारेश 1). — 2) N. pr. eines Wallfahrtsortes im Himâlaja VP.² 1,LXXV.

केदारेश्वरलिङ्ग n. Name eines Liñga.

केदारेश्वरस्थली f. N. pr. einer *Oertlichkeit.*

केन Instr. von 1. क 1) *durch wen?* u. s. w. — 2) *wodurch? womit?* 29,7. 40,2. — 3) *woher?*

*केनती (!) f. Bein. von Kâma's Gattin.

केनव m. N. pr. eines Lehrers.

*केनार m. 1) *Kopf.* — 2) *Schale, Hirnschale* (कपाल). — 3) *Wange* (कपोल). — 4) *Gelenk.* — 5) *eine best. Hölle.*

केनिप m. *ein Weiser.*

*केनिपात, *°क m. und *°पातन n. (Gal.) *Steuerruder.*

केनेषितोपनिषद् und केनोपनिषद् f. Titel einer Upanishad.

*केन्दु m. *Diospyros embryopteris.*

केन्दुक m. 1) **eine Art Ebenholz,* = गालव. — 2) *ein best. Tact.*

केन्दुविल्व v. l. für किन्दुबिल्व.

केन्द्र n. 1) *Centrum eines Kreises.* — 2) *der Stand des Centrums des Epicykels in Bezug zur Apsis, die Entfernung zwischen den Planeten und der oberen Apsis.* — 3) in der Astrol. *das 1te, 4te, 7te und 10te Haus.*

केन्द्रका f. Suçr. 2,364,16 fehlerhaft für केचुका.

*केप्, केपते (कम्पने, गतौ).

केपि Adj. 1) *zitternd, zappelnd.* — 2) *unrein.

केमद्रुम m. = κενοδρομος.

केमुक m. *Colocasia antiquorum* Bhâvapr. 1,291. 4,18 (zu verbessern). 36. Nach Mat. med. 304 *Costus speciosus.*

केम्बुक n. *Kohl* Kâraka 1,27. 6,24. Nach Nigh. Pr. *Kern der Arecanuss.*

केयूर 1) m. n. *ein am Oberarm getragener Reifschmuck.* — 2) m. a) *quidam coeundi modus.* — b) *ein best.* Samâdhi Kâraṇḍ. 51,11.

केयूरक m. N. pr. eines Gandharva.

केयूरधरा f. N. pr. einer Apsaras Kâraṇḍ. 3,17.

केयूरबल m. N. pr. eines Devaputra Lalit. 346,10.

केयूराय् *einen auf dem Oberarm getragenen Schmuck darstellen.* °यित n. impers.

केयूरिन् Adj. *mit einem Schmuck am Oberarm versehen* Kâd. 258,15. Harshaṅ. 86,1.

केरक MBu. 2,1173 fehlerhaft für केरल.

केरल 1) m. a) Pl. N. pr. eines Volkes in Malabar. — b) *ein Fürst dieses Volkes.* — c) N. pr. eines Sohnes des Âkṛtîḍa, auf den das Volk zurückgeführt wird. — 2) f. ई a) *eine Frau vom Volke der* Kerâla Kâd. 20,16. — b) **ein best. astronomisches Werk.* — c) **Stunde* u. s. w. (होरा).

केरलक m. 1) Pl. = केरल 1) a). — 2) N. pr. eines Schlangendämons.

केरलजातक n., केरलतन्त्र n. und केरलसिद्धान्त m. Titel von Werken.

केरु in मल्लि°.

*केल्, केलति (चलने, गतौ).

*केल *eine best. hohe Zahl* (buddh.).

*केलक m. *Jongleur.* Vgl. केवल 3) a).

*केलट्टक = केमुक Nigh. Pr.

*केलाय्, °यते *spielen, scherzen.*

केलि 1) m. f. (auch °ली) *Belustigung, Spiel, Scherz, Liebesspiel, Tändelei.* — 2) * *Verbergung, Verheimlichung* Gal. — 3) **die Erde.*

*केलिक 1) Adj. *spielend, scherzend.* — 2) m. *Jonesia Asoca* Râgân. 10,54.

*केलिकदम्ब m. *eine* Kadamba-*Art.*

केलिकल 1) Adj. *spielend, sich belustigend* Hariv. 2,73,55. v. l. केलिकिल. — 2) *f. आ a) *amorous or sportive accents or address.* — b) *sportive skill, wantonness.* — c) *die Laute der* Sarasvatî.

*केलिकलह् m. *ein Zank im Scherz.*

*केलिकानन n. *Lusthain.*

केलिकिल 1) Adj. a) *spielend, sich belustigend.* — b) am Ende eines Comp. *seine Freude habend an.* — c) *streitsüchtig.* — 2) *m. a) *der Vertraute des Helden —, die lustige Person im Drama.* — b) N. pr. eines Dieners des Çiva. — 3) f. आ a) **Belustigung, Scherz, Spiel.* — b) *Bein. der Gattin Kâma's. — c) N. pr. einer Stadt VP.^{2} 4,211.

*केलिकिलावती f. = केलिकिल 3) b).

*केलिकीर्ण m. *Kamel.*

*केलिकुञ्जिका f. *der Frau jüngere Schwester.*

केलिकैलास m. *ein Berg, der den* Kailâsa *vorstellen soll,* Vidḍh. 30,3.

*केलिकोश m. *Tänzer, Schauspieler.*

केलिगृह n. *Lusthaus, Lustgemach.*

केलित n. *Spiel, Scherz.*

*केलिनागर m. *Sensualist.*

केलिनिकेतन, केलिमण्डप und केलिमन्दिर n. *Lusthaus, Lustgemach.*

*केलिमुख m. *Liebesspiel, Tändelei.*

केलिरङ्ग m. *Lustort.*

केलिरैवतक n. Titel eines Werkes.

केलिवन n. *Lusthain.*

*केलिवृक्ष m. *Nauclea cordifolia.*

केलिशयन n. *Lustlager, Sofa.*

*केलिश्रुषि f. *die Erde.*

केलिशैल m. *Lustberg* Dhûrtan. 28.

केलिश्वेतसहस्रपत्र, °त्रति *eine zum Spielen dienende weisse Lotusblüthe darstellen* Prasannar. 149,1.

*केलिसचिव m. *maître de plaisir.*

केलिसदन n. *Lusthaus, Lustgemach.*

केलिसार m. N. pr. eines Vidjâdhara Bâlar. 89,13.

केलिस्थली f. *Spielplatz* Spr. 1074.

केलीकलित n. *Belustigung, Scherz, Spiel* Bâlar. 28,13. Vgl. केलिकल.

केलीपिक m. *ein zum Vergnügen gehaltener Kuckuck.*

केलीवनी f. *Lustwald.*

केलीशालभञ्जिका f. *Statuette* Daçak. 29,22.

*केलु *eine best. hohe Zahl* (buddh.).

केलूट n. *ein best. Gemüse* Madanav. 82,92 (zu verbessern). Nach Nigh. Pr. = केमुक und *eine Art* Udumbara.

*केव्, केवते (सेवने).

केवट m. *Grube.*

केवर्त m. *Fischer.*

केवल 1) Adj. (f. ई, später आ) a) *Jmd* (Gen. oder Dat.) *ausschliesslich eigen* AV. 10,7,36. — b) *allein, einzig, alles Andere ausschliessend, merus, pur, lauter.* — c) *ganz, vollständig, gesammt, jeder, alle insgesammt.* — 2) केवलम् Adv. a) *nur.* न केवलम् — अपि *nicht nur — sondern auch* 107,5. न केवलम् — यावत् — अपि dass. Ind. St. 13,368, N. 2. केवलम् — न तु *nur — nicht aber.* — b) *ganz, vollständig.* — c) *allein, aber* Kâd. 267,1. Harshaṅ. 16,10. 166,6. — 3) m. a) **ein herumziehender Schauspieler* Gal.; vgl. केलक. — b) N. pr. eines Fürsten. — 4) f. केवला N. pr einer Oertlichkeit MBu. 3,254,10. केवली v. l. — 5) केवली a) *das Ganze,* insbes. *einer Lehre;* s. पाशक°. — b) N. pr. einer Oertlichkeit. केवला v. l. — 6) n. a) *die Lehre von der absoluten Einheit.* — b) N. pr. eines Landes MBu. 6,9,34. केरल v. l.

केवलकर्मिन् Adj. *blosse Werke verrichtend* (ohne Verständniss) Çaṅk. zu Bâdar. 3,1,7.

*केवलज्ञानिन् m. N. pr. eines Arhant's bei den Gaina.

केवलतस् Adv. *nur.*

केवलत्व n. das *Alleinstehen.*

केवलद्रव्य n. 1) *reiner Stoff, der Stoff an sich.* — 2) **schwarzer Pfeffer.*

केवलपुत्रा f. N. pr. eines Tîrtha.

केवलबर्हिस् Adj. *seine eigene Streu habend.*

केवलब्रह्मोपनिषद् f. Titel einer Upanishad.

केवलमानुष m. *ein einfacher Mensch, bloss Mensch und nichts Anderes* MBu. 12,176,17. 207,49.

केवलवातिक Adj. (f. ई) *bei einfachen rheumatischen Affectionen zur Anwendung kommend* Kâraka 6,26.

केवलव्यतिरेकिन् Adj. *nur zur Geschiedenheit in Beziehung stehend.*

केवलशस् Adv. *vollständig.*

केवलाघ Adj. *allein schuldig.*

केवलात्मन् Adj. *dessen Wesen absolute Einheit ist.*

केवलादिन् Adj. *allein essend.*

केवलाद्वैतवादकुलिश n. Titel eines Werkes Bühler, Rep. No. 411.

केवलान्वयिग्रन्थ m. Titel eines Werkes.

केवलान्वयिन् Adj. *nur zur Verbindung in Beziehung stehend.*

केवलान्वयिवाद m. Titel eines Werkes.

केवलिन् m. 1) *Asket.* — 2) **ein* Arhant *bei den* Gaina.

*केवाल mit dem f. *°ली gaṇa गौरादि.

*केवाली und *केवासी Adv. mit अस्, भू und कर्.

*केविका und *केवी f. *eine best. Blume* Râǵân. 10,118.

केवुक (Kâraka 1,23. 3,5) und केवूक (Kâraka 1, 4) = केचुक.

1. केश 1) m. (adj. Comp. f. श्रा und ई) *a) Haupthaar. — b) Mähne. — c) Pl. Schweif (des Bos grunniens)* 233,16. *— d) *eine Art Andropogon. — e) ein best. Mineral. — f) *Bein. α) Varuṇa's. — β) Vishṇu's. — g) N. pr. α) *eines Daitja. — β) einer Oertlichkeit. — 2) *f. केशी a) ein Büschel von Haaren auf dem Scheitel des Kopfes. — b) die Indigopflanze. — c) Carpopogon pruriens. — d) = भूतकेशी eine best. Pflanze. — e) Bein. der Durgâ.*

2. केश n. *das unter* Prâǵâpati (क) *stehende Mondhaus* Rohiṇî.

*केशक Adj. *auf das Haupthaar Sorgfalt verwendend.*

केशकर्मन् n. *das Ordnen der Haare.*

केशकर्षण n. *das Zausen an den Haaren* Vens. 17.

केशकलाप m. *Haarschopf.*

केशकार m. *eine Art Zuckerrohr.* Vgl. das richtige कोशकार.

केशकारिन् Adj. *sich mit dem Ordnen der Haare abgebend.*

केशकीट m. *Haarlaus.*

*केशगर्भ m. 1) *Haarflechte.* — 2) Bein. Varuṇa's.

*केशगर्भक m. *Haarflechte.*

केशग्रन्थि m. *Haarknoten.*

केशग्रह m. *das Packen bei den Haaren.*

केशग्रहण n. dass. श्रा °णाद्यतितव्यं मया तव so v. a. *ich muss mit dir das Aeusserste aufbieten.*

*केशग्राहम् Absol. *so dass man sich bei den Haaren packt* P. 3,4,56, Sch.

*केशघ्न m. *krankhaftes Ausfallen der Haare.*

*केशचूड Adj. *der seine Haare auf dem Scheitel zusammengebunden hat.*

केशचैत्य m. Name eines Kâitja.

*केशच्छिद् m. *Haarschneider, Barbier.*

*केशजाड n. *Haarwurzel.*

केशट 1) *Adj. *reichlich versehen mit Etwas.* — 2) m. *a) *Bock. — b) *Laus. — c) *Bignonia indica. — d) *das ausdörrende Geschoss des Liebesgottes. — e) *Bruder. — f) *Bein. Vishṇu's. — g) N. pr. eines Mannes.*

*केशटमनी f. *Prosopis spicigera* Gal.

केशटेरण Adj. (f. ई) *zur Befestigung der Haare dienend.*

केशधर m. Pl. N. pr. eines Volkes.

केशधारण n. *das Nichtabschneiden der Haare.*

*केशधारिणी f. *eine best. Pflanze.*

*केशधृत् m. desgl.

केशन् in सुकेशन्.

केशपत्र m. 1) *Haarschopf.* Am Ende eines adj. Comp. f. श्रा Prasannar. 130,9. — 2) Du. *die Schläfen.*

*केशपर्णी f. *Achyranthes aspera.*

केशपाश 1) m. (adj. Comp. f. श्रा) *Haarschopf, Haarmasse.* — 2) *f. ई *ein vom Scheitel herabhängender Haarzopf.*

केशपिङ्गल m. N. pr. eines Brahmanen.

केशप्रधर्षण n. *das Ziehen an den Haaren* MBh. 7,102,21.

केशप्रसार m. *das Kämmen der Haare.*

केशबन्ध m. 1) *Haarband.* — 2) *eine best. Stellung der Hände beim Tanz.*

*केशभू f. *Kopf.*

केशभूमि f. *Haarboden.*

केशमण्डल n. *Haarlocke.*

*केशमथनी f. = केशट्मनी Râǵân. 8,33.

केशमर्दन n. *das Kämmen der Haare.* °मार्जन v. l.

*केशमार्जक m. n. *Kamm.*

केशमार्जन n. 1) *das Kämmen der Haare.* — 2) *Kamm.*

केशमिश्र Adj. (f. श्रा) *mit Haaren vermischt, durch Haare verunreinigt* Cat. Br. 2,2,4,5.

केशमुष्टि m. 1) *Melia Bukayun* Bhâvapr. 1,204. — 2) *= विषमुष्टि Râǵân. 4,185.

*केशमुष्टिक m. = केशमुष्टि 1) Râǵân. 9,11.

केशयन्त्री f. N. pr. einer der Mütter im Gefolge Skanda's.

केशरचना f. *das Ordnen —, Schmücken der Haare.*

केशरञ्जन 1) *m. *Eclipta prostrata.* — 2) n. *das Färben der Haare.*

*केशराज m. *Eclipta prostrata* und *Wedelia calendulacea* Mat. med. 185.

*केशरुहा f. *eine Art Croton* Râǵân. 6,163.

*केशरूपा f. *Vanda Roxburghii* Râǵân. 5,67.

*केशरोमा (wohl कीश°) f. *Mucuna pruritus* Gal.

केशलुञ्चक Adj. *der sich die Haare ausgerupft hat;* m. so v. a. *ein Gaina-Mönch.*

केशलुञ्चन 1) m. = केशलुञ्चक Harshak. 204,6. — 2) n. *das Ausraufen der Haare* Daçak. 55,6.

केशवँ 1) Adj. *langhaarig.* — 2) m. *a)* Bein. Vishṇu's oder Kṛshṇa's. Nom. abstr. °त्व n. — *b) der Monat* Mârgaçîrsha. — *c) *Rottleria tinctoria. — d)* N. pr. verschiedener Männer.

केशवजीनिन्दूशर्मन् m. N. pr. eines Autors.

केशवदास m. N. pr. verschiedener Autoren.

केशवदीक्षित m. N. pr. eines Mannes B. A. J. 4,113.

केशवदैवज्ञ m. N. pr. eines *Astrologen.*

केशवन्त् 1) Adj. *a) langhaarig. — b) mähnig.* — 2) f. केशवती N. pr. eines Flusses.

केशवपन n. *das Scheeren der Haare* 38,15.

केशवपनीय m. *eine best. zum* Râǵasûja *gehörige Feier.*

केशवप्रभु m. N. pr. eines Mannes B. A. J. 4,105.

केशवभट्ट m. N. pr. eines Mannes.

केशवमिश्र m. N. pr. eines Autors.

केशवर्धन 1) Adj. (f. ई) *Haarwuchs befördernd.* — 2) *f. °वर्धनी *Sida rhomboides* Râǵân. 4,100.

केशवशिक्षा f. Titel einer Çikshâ Ind. St. 14,160.

केशवस्वामिन् m. N. pr. eines Grammatikers.

केशवाचार्य m. N. pr. eines *Lehrers.*

केशवादित्य m. *eine Form der Sonne.*

*केशवायुध m. *der Mangobaum.*

केशवार्क m. 1) *eine Form der Sonne.* — 2) N. pr. eines Autors.

*केशवालय und *केशवावास m. *Ficus religiosa.*

केशवीजोद्धरण n. und केशवीपद्धति f. Titel von Werken.

केशवेष m. *Haartracht* Âçv. Grhj. 1,17,18.

केशवेष्ट m. *gescheiteltes Haar.*

केशव्यपरोपण m. *das Ausreissen der Haare* Ragh. 3,56.

केशव्युदाहरण n. Titel eines Werkes.

केशश्मश्रु n. Sg. *Haupthaar und Bart.*

केशस्तुक m. *Haarflocke.*

*केशकृत्फला (Nigh. Pr.) und *केशकृत्त्री (Râǵân. 8,33) f. *Prosopis spicigera.*

*केशकृस्त m. 1) *Haarschopf, Haarmasse.* — 2) *das Haar als Hand.*

*केशकृत्फला f. *Prosopis spicigera* Nigh. Pr.

केशाकेशि Adv. *Haar an Haar, Kopf an Kopf.*

केशाग्र n. *Haarspitze.*

केशाद m. *ein best. parasitischer Wurm* Kâraka 1,19. Suçr. 2,510,9. 19.

केशान्त m. (adj. Comp. f. श्रा) 1) *Haarende, Stirnrand des Haares.* — 2) *Haarschopf, Haarmasse.* — 3) *die Ceremonie des Haarschneidens.*

केशान्तिक Adj. *bis zum Stirnrand der Haare reichend.*

*केशापह्वा f. *Prosopis spicigera* Nigh. Pr.

केशाम्बु n. *Pavonia odorata* Ratnam. 121. Bhâvapr. 1,190.

*केशारि m. *Mesua ferrea.*

*केशारुहा f. *Sida rhomboides* Râǵân. 4,100.

*केशार्हा f. *eine best. Pflanze* Râǵân. 4,86.

*केशालि m. *Eclipta prostrata* Nigh. Pr.

केशि m. N. pr. eines Asura, = केशिन्.

केशिक 1) *Adj. *langhaarig.* — 2) *m. *Asparagus racemosus* Râǵan. 4,120. — 3) f. ई N. pr. der Mutter Gâhnu's VP.² 4,14.

केशिगृहपति m. *ein zur Familie des* Keçin *Gehöriger* Çat. Br. 11,8,4,1; vgl. 6.

केशितीर्थ n. N. pr. eines Tîrtha.

केशिध्वज m. N. pr. eines Fürsten.

केशिन् 1) Adj. *a) langhaarig. — b) mähnig. — c) bildlich von Strahlen, Flammen u. s. w. — 2) m. a) Bein. α) Rudra's. — β) *Vishṇu's. — b) Ross. — c) *Löwe. — d) N. pr. α) eines von Kṛshṇa erschlagenen Asura. — β) verschiedener Männer. — 3) f. केशिनी a) Bez. α) Pl. *der Schaaren Rudra's.* — β) *bestimmter dämonischer Wesen.* — b) Bein. der Durgâ. — c) *Chrysopogon aciculatus.* — d) *Nardostachys Jatamansi* Râǵan. 12,97. — e) N. pr. α) einer Apsaras. — β) einer Râkshasî. — γ) verschiedener Frauen.

केशिनिषूदन, केशिमथन, केशिसूदन, केशिहन् und केशिहन्तृ m. Beinamen Kṛshṇa's.

केशोण्डुक m. *Haarschlinge* Suçr. 1,101,15.

केशोण्डुक (wohl °ण्टुक) *ringförmige Lichterscheinungen vor geschlossenen Augen* Comm. zu Ait. Âr. 358,20.

केश्य (केशिन्) 1) Adj. *a) in den Haaren befindlich. — b) den Haaren zuträglich. — 2) *m. *Eclipta prostrata.* — 3) *n. *schwarzes Aloeholz.*

केसर 1) n. *Haar* (der Brauen). केसरगन्धा: *Wohlgerüche für's Haar.* — 2) (*m.) f. (आ) und (*n.) *Mähne.* Du. Comm. zu Kâty. Çr. 25,5,16. — 3) *n. *der Schweif des Bos grunniens.* — 4) (*m.) und n. *Staubfaden,* insbes. *der Lotusblüthe* 249,32. 253,4. — 5) m. oder n. *Faser.* — 6) m. *Rottleria tinctoria, Mesua ferrea, — Roxburghii* und *Mimusops Elengi;* n. *die Blüthe.* Als Pflanzenname zu belegen, aber nicht näher zu bestimmen. — 7) *m. f. n. *Asa foetida.* — 8) *n. *Gold.* — 9) *n. *Eisenvitriol.* — 10) n. *ein best. Metrum.* — 11) m. N. pr. eines Berges MBh. 6,11,23.

केसरग्राम m. N. pr. eines *Dorfes.*

केसरपुर n. N. pr. einer *Stadt* Vâs.

केसरप्राबन्धा f. N. pr. einer Frau.

केसरमाला f. Titel eines Werkes.

केसरवत् Adj. *bemähnt.*

*केसरवर n. *Safran.*

केसराग्र n. *die Spitzen einer Mähne* 149,6.

केसराचल m. Pl. Bez. *der als Staubfäden um den* Meru (*der Samenkapsel einer Lotusblüthe*) *sich lagernden Berge.*

*केसरापीड m. *eine best. Kunst* (कला) Gal.

*केसराम्ल m. *Citronenbaum.*

केसराल Adj. *reich an Staubfäden.*

केसरि m. = केसरिन् 2) *h*) α).

*केसरिका f. *Sida rhomboides* Râǵan. 4,100.

केसरिन् 1) Adj. *bemähnt.* — 2) m. *a) Löwe. — b) *Pferd. — c) ein best. Wasservogel. — d) *Rottleria tinctoria. — e) *Mesua ferrea. — f) *Citronenbaum. — g) *eine roth blühende Moringa.* — *h*) N. pr. α) eines Affen, des Vaters von Hanumant. — β) eines Fürsten Lalit. 199,10. — γ) eines Gebirges VP. 2,4,63.

*केसरिसुत m. Patron. Hanumant's.

*केसरोच्चटा f. *eine Cyperus-Art* Râǵan. 6,144.

*केसारुका f. = कसेरुका *Rückgrat.*

केह्लदेव m. N. pr. eines Mannes.

कैंगुक Adj. *an der Butea frondosa befindlich.*

कैकय 1) m. *a) Pl. N. pr. eines Volkes, = कैकय. — b) ein Fürst der* Kekaja. Pl. *seine Söhne.* — 2) f. ई *die Tochter eines Fürsten der* Kekaja.

कैकस 1) *m. Patron. — 2) f. ई N. pr. einer Tochter des Râkshasa Sumâlin.

कैकेय 1) m. *a) ein Fürst der* Kekaja. — *b*) Pl. N. pr. eines Volkes, = कैकय. — *c*) N. pr. eines Fürsten, auf den das Volk zurückgeführt wird. — 2) f. कैकेयी *die Tochter eines Fürsten der* Kekaja. — 3) n. *die Sprache der* Kekaja.

*कैंकरायण m. Patron. von किंकर.

कैंकर्य n. *die Stellung eines Dieners.*

*कैंकलायन m. Patron. von किंकल.

कैंकिरात Adj. *von der Jonesia Asoka kommend* 292,17

कैंच्छिकिल m. Pl. N. pr. eines Volkes VP.² 4,209.

कैडव m. N. pr. eines Lehrers.

कैट Adj. *von einem Insect herrührend.*

कैटङ m. *Wrightia antidysenterica.* Fehlerhaft für कौटङ.

कैटभ 1) m. N. pr. eines von Vishṇu erschlagenen Asura. — 2) *f. आ und ई Bein. der Durgâ. — 3) n. etwa *Vorhersagung* Ind. St. 15,174. 183.

कैटभजित्, कैटभद्विष्, कैटभभिद्, *कैटभहन्, कैटभारि (Kâd. 66,10) und कैटभार्दन m. Beinamen Vishṇu's.

कैटभेश्वरलक्षण n. = कैटभ 3) Lalit. 179,3.

कैटभेश्वरी f. Bein. der Durgâ.

कैटर्य m. *eine best. Arzeneipflanze.* Nach den Lexicographen: *Azadirachta indica, Melia Bukajun, Vangueria spinosa* und *Myrica sapida* (Comm. zu Kâraka 1,4).

कैडर्य m. *eine best. Pflanze* Kâraka 6,15. Nach den Lexicographen *Cardiospermum Halicacabum* und *Myrica sapida.*

कैतक 1) Adj. *vom Pandanus odoratissimus herrührend.* — 2) *n. *die Blüthe von P. o.*

कैतव 1) Adj. (f. ई) *falsch, hinterlistig.* — 2) m. Patron. des Ulûka. — 3) f. ई *Betrug, Lüge, Falsch* Bâlar. 135,20. — 4) n. *a) Einsatz im Spiele. — b) *Hazardspiel. — c) Betrug, Lüge, Falsch. — d) *Beryll* Râǵan. 13,194.

कैतवक n. *Spielerkniff.*

*कैतवायन und *°यनि m. Patron. von कितव.

कैतवेय und कैतव्य m. Patron. des Ulûka.

*कैतायन m. Patron. von कित.

कैतिपुत्र m. N. pr. eines Lehrers.

*कैदर्भ m. Patron. von किदर्भ gaṇa विदादि in der Kâç. कैंदर्भ v. l.

कैदार 1) Adj. *auf erhöhten Beeten befindlich, — wachsend.* — 2) *m. *Reis.* — 3) *n. *eine Anzahl von Feldern.*

*कैदारक, *कैदारिक und *कैदार्य n. = कैदार 3).

*कैंदर्भ m. Patron. von किंदर्भ.

*कैंदास m. Patron. von किंदास.

*कैंदासायन m. Patron. von कैंदास.

*कैंनर Adj. von किंनर.

कैमर्थक्य n. *das Fragen nach dem «warum»* Caṅk. zu Bâdar. 1,3,33 (S. 311, Z. 11).

कैमर्थ्य n. dass.

*कैमायनि m. Patron. von किम्.

कैमुतिक Adj. *auf dem «wie viel mehr» oder «wie viel weniger» beruhend.*

कैमुत्य n. *das Verhältniss des «wie viel mehr» oder «wie viel weniger».*

कैयट oder कैय्यट m. N. pr. eines Grammatikers.

*कैरणिक Adj. von किरण.

*कैरली f. *Embelia Ribes* Râǵan. 6,50.

कैरलेय m. *ein Fürst der* Kerala.

कैरव 1) m. *a) *Spieler* oder *Betrüger.* — *b*) *Feind. — c) Hariv. 5020 fehlerhaft für कौरव. — 2) *f. ई *a) Mondschein. — b) Trigonella foenum graecum.* — 3) n. *eine bei Nacht sich öffnende weisse Lotusblüthe* Spr. 7770.

*कैरवबन्धु m. *der Mond.*

*कैरविणीखण्ड n. *eine Menge von weissen Lotusen.*

कैरविन् 1) *m. *der Mond.* — 2) f. °विणी *weisser Lotus (die ganze Pflanze)* Spr. 7757. *eine Gruppe von weissen Lotusen, Lotusteich.*

कैरात 1) Adj. *zu dem Volke der* Kirâta *in Beziehung stehend.* — 2) m. *a) ein Fürst der* Kirâta. — *b) eine best. Schlange* AV. — *c) ein best. zu den* Pratuda *gezählter Vogel.* — *d) *ein star-*

ker Mann. — 3) *n. *a*) *Agathotes Chirayta.* — *b*) *eine Art Sandelholz* Râǵan. 9,15.

कैरातक Adj. *zum Volke der* Kirâta *gehörig.* f. °तिकी und °तिकी.

कैरातसरस् n. N. pr. eines *Sees.*

केराल n. und *f. (ई) *Embelia Ribes.* Vgl. **केरली.**

केरिशि m. Patron. des Sutvan.

***केर्मेडुर** N. pr. einer Oertlichkeit. Davon ein gleichlautendes Adj. **कैमेडुर** v. l.

केल (?) m. Patron.

केलकिल m. Pl. N. pr. eines Stammes der Javana.

***केलात** m. Patron. von **किलात.**

केलातक Adj. in Verbindung mit **मधु** *Honig.*

केलावत m. Pl. N. pr. eines Volkes.

कैलास m. 1) N. pr. eines Berges, des Sitzes von Kubera und Çiva. — 2) *eine best. Tempelform.*

कैलासनाथ m. Bein. Kubera's.

***कैलासनिकेतन, *कैलासपति** und **कैलासशिखरवासिन्** m. Beinamen Çiva's.

***कैलासौकस्** m. Bein. Kubera's.

केलिकिल m. Pl. N. pr. eines Volkes VP.² 4,209.

केलिञ्ज Adj. (f. ई) *aus dünnen Stäbchen gemacht.*

कैवर्त 1) m. *Fischer.* Im System *eine best. Mischlingskaste.* — 2) f. ई *a*) *Fischerweib.* — *b*) *Cyperus rotundus.*

कैवर्तक 1) m. *Fischer.* — 2) *f. °र्तिका *eine best. Pflanze* Râǵan. 3,108.

***कैवर्तमुस्त** n., °क n. (Comm. zu Karaka 1,3), °मुस्ता f. Buâvapr. 4,176) und ***कैवर्तीमुस्तक** n. *Cyperus rotundus.*

कैवर्तीय Adj. *einen Fischer betreffend.*

***कैवल** n. *Embelia Ribes.* Vgl. **केरली.**

कैवल्य 1) n. *a*) *Alleinheit* Vâmana 3,1,1. — *b*) *absolute Einheit* 289,18. Bhâg. P. 3,11,2. 5,3,17. — *c*) *vollkommene Erlösung.* — *d*) Râǵat. 7,1149 fehlerhaft für **वैकल्य.** — 2) Adj. (f. आ) *zur vollkommenen Erlösung führend.*

कैवल्यकल्पद्रुम m., **कैवल्यतन्त्र** n. und **कैवल्यदीपिका** f. Titel von Werken.

कैवल्यानन्द, °योगीन्द्र und **°सरस्वती** m. N. pr. eines Lehrers.

कैवल्याश्रम m. N. pr. eines Scholiasten.

कैवल्येन्द्र m. N. pr. eines Lehrers.

कैवल्योपनिषद् f. Titel einer Upanishad.

कैशव Adj. (f. ई) *dem* Krishṇa *gehörig, ihn betreffend.*

कैशिक 1) Adj. (f. ई) *von der Dicke eines Haares.* — 2) m. *a*) *ein best.* Râga S. S. S. 36. — *b*) **Geschlechtsliebe.* — *c*) N. pr. α) Pl. eines zu den Jâdava gehörigen Volksstammes. — β) des angeblichen Stammvaters dieses Volkes. — γ) verschiedener Männer. — 3) f. ई *a*) *ein best. Stil im Schauspiel, die Darstellung auf Auge und Ohr angenehm wirkender, insbes. auf Geschlechtsliebe beruhender Verhältnisse.* — *b*) N. pr. eines Flusses oder einer Oertlichkeit. — 4) *n. *die gesammte Haarmasse.*

कैशिकीमय Adj. *im Stil* **कैशिकी** *gehalten* Comm. zu Pâṇ. 2,5.

कैशिन Adj. (f. ई) *zu* Keçin *in Beziehung stehend.*

***कैशिन्य** m. Metron. von **केशिनी.**

कैशोर n. *das jugendliche Alter.*

कैशोरक 1) Adj. (f. °रिका) *jugendlich* Buâvapr. 4,226. — 2) n. *das junge Volk.*

कैशोरकगुग्गुलु n. *ein best. Elixir* Çârṅg. Saṃh. 2,7,17. Mat. med. 134.

***कैशोरि** m. Patron. von **किशोर.**

***कैशोरिकेय** m. Metron. von **किशोरिका.**

***कैशोर्य** m. Patron. von **कैशोरि.**

कैश्य n. *die Gesammtmasse der Haare* Naish. 4,114.

***कैष्किन्ध** Adj. *aus* Kishkindhâ *stammend.*

को pronominales Praefix in einigen Nominibus.

कोक 1) m. *a*) *Wolf.* — *b*) *Kuckuck.* — *c*) *Anas Casarca.* — *d*) **Frosch.* — *e*) **eine kleine Hauseidechse.* — *f*) *ein best. schädliches parasitisches Thier.* — *g*) **Phoenix sylvestris.* — *h*) *Bein. Vishṇu's. — *i*) Titel eines Werkes. — *k*) N. pr. α) eines Wesens im Gefolge Skanda's. — β) eines Sohnes des Çoṇa. — 2) f. **कोका** N. pr. *a*) eines Flusses. — *b*) einer Oertlichkeit. — 3) f. **कोकी** *a*) *Kuckuckweibchen.* — *b*) *das Weibchen der Anas Casarca* Vâs. 24.

***कोकड** m. *der indische Fuchs* Râǵan. 19,51.

***कोकथु** m. *Waldtaube* Gal.

कोकदेव m. 1) **Taube.* — 2) N. pr. eines Autors.

कोकनद m. Pl. N. pr. eines Volkes.

कोकनद 1) m. N. pr. *a*) Pl. eines Volkes. — *b*) eines Wesens im Gefolge Skanda's. — 2) n. *die Blüthe der rothen Wasserlilie.*

कोकनदिनी f. *die rothe Wasserlilie (die ganze Pflanze).*

कोकपितृ m. N. pr. eines Mannes Cat. Br. 13, 5,4,17.

कोकबक m. Pl. N. pr. eines Volkes.

***कोकबन्धु** m. Bein. *der Sonne.*

कोकमुख Adj. (f. आ) *ein Wolfsgesicht habend.*

कोकपातु m. *ein nächtliches Gespenst in Gestalt eines Kuckucks.*

कोकारक m. Pl. N. pr. eines Volkes. **कोकबक** v. l.

कोकालिक m. N. pr. eines Mannes (buddh.).

कोकाली f. N. pr. einer Frau (buddh.).

***कोकवाच** m. = **कोकड.**

कोकशास्त्र n. Titel eines rhet. Werkes.

***कोकाक्ष** m. N. pr. eines Mannes.

***कोकाक्ष** m. *ein best. Strauch.*

कोकामुख n. N. pr. eines Tîrtha.

***कोकाक्** m. *Schimmel (Pferd).*

कोकिल 1 m. *a*) *der indische Kuckuck.* — *b*) *eine Mausart.* — *c*) **eine Schlangenart* Gal. — *d*) *ein best. giftiges Insect.* — *e*) **eine Art Zuckerrohr* Gal. Vgl. **कोकिलेक्षु.** — *f*) **Kohle.* — *g*) N. pr. α) eines Râǵaputra. — β) eines Autors. — γ) einer Maus. — 2) f. आ *Kuckuckweibchen.*

कोकिलक 1) m. *a*) *Kuckuck.* — *b*) N. pr. α) eines Wesens im Gefolge Skanda's. — β) eines Ṛshi Ind. St. 10,352. — 2) n. *ein best. Metrum.*

***कोकिलनयन** m. *Asteracantha longifolia.*

कोकिलप्रिय m. *ein best. Tact* S. S. S. 209.

कोकिलमैत्रावरुणि n. Titel eines Werkes.

कोकिलस्मृति f. desgl.

कोकिलक्षेत्र n. desgl.

कोकिलाक्ष (Harshaḱ. 193,24, und *°क m. *Asteracantha longifolia.*

कोकिलादेवी f. N. pr. einer Göttin.

कोकिलामाहात्म्य n. Titel eines Abschnitts im Skandapurâṇa.

कोकिलारहस्य n. Titel eines Werkes.

***कोकिलावास** m. *der Mangobaum* Râǵan. 11,11.

कोकिलाव्रत n. *eine best. Begehung.*

***कोकिलेक्षु** m. *eine Art Zuckerrohr* Râǵan. 4,84 (das Metrum verlangt °क).

***कोकिलेष्टा** f. *eine Art Gambû* Râǵan. 11,26.

***कोकिलोत्सव** m. *der Mangobaum* Râǵan. 11,10.

***कोकोवाच** m. = **कोकड** Nigh. Pr.

कोक्कट m. = **कोङ्कट.**

कोक्कोक m. N. pr. eines Autors.

कोङ्क m. Pl. N. pr. eines Volkes.

कोङ्कट m. N. pr. eines Scholiasten.

कोङ्कण 1, m. Pl. N. pr. eines Volkes MBh. 6, 9,60. Bâlar. 33,9. — 2) *f. आ N. pr. der Mutter Paraçurâma's. — 3) *n. *eine Art Waffe.*

कोङ्कणक m. Pl. = **कोङ्कण** 1.

कोङ्कणावती f. N. pr. eines Flusses Harîv. 9510.

***कोङ्कणासुत** m. Metron. Paraçurâma's.

कोङ्कण Adj. (f. ई) wohl *aus* Koṅkaṇa *stammend* (Pferd). Richtiger wohl **कोङ्काणी** (die Länge metrisch). Vgl. **कोङ्कणोद्भूत.**

कोकार m. *der Laut* **कोङ्** oder **कोम्.**

*कोङ्ग m. oder f. *eine best. Waffe* Gal. Vgl. कोङ्कण 3).

कोच m. 1) *das Einschrumpfen.* — 2) *eine best. Mischlingskaste.*

कोजागर m. *die unter Wachen und Spielen gefeierte Vollmondsnacht im Monat* Âçvina. °माहात्म्य n. Titel eines Werkes.

कोञ्च m. = कोच 2).

*कोञ्च m. N. pr. eines Berges.

कोट 1) m. *a) Feste* Vâstuv. 11,28. fgg. — *b) *Bart.* — *c) *Schuppen, Hütte.* — *d) *Krümmung.* — *e)* vielleicht *ein best. Diagramm* Verz. d. B. H. No. 903. Vgl. °चक्र. — 2) *f. आ P. 3,1,17, Vârtt.

कोटक m. *Zimmermann.* Im System *eine best. Mischlingskaste.*

कोटचक्र n. *ein best. Diagramm.*

*कोटन m. *Winter* Râgân. 21,68.

*कोटप m. *ein best. Beamter* Gal.

कोटपराज m. N. pr. eines Fürsten.

कोटपाल m. *der Schutzgenius einer Feste* Vâstuv. 11,28. 53.

कोटयुद्धनिर्णय m. Titel eines Werkes.

कोटर 1) (*m.) n. *Baumhöhle, Höhle* überh. — 2) m. *a) *Alangium decapetalum* Râgân. 9,76. — *b)* N. pr. eines Mannes. — 3) f. आ *a) Ipomoea Turpethum* Karaka 7,7. — *b)* N. pr. α) einer der Mütter im Gefolge Skanda's. — β) der Mutter Bâṇa's. — 4) *f. ई *a) eine nackte Frau.* — *b)* Bein. der Durgâ.

*कोटरपुष्प m. *eine best. Pflanze* Gal. Vgl. कोठरपुष्पी und वृद्धकोटरपुष्पी.

*कोटरवासिनी und *कोटरस्था f. *eine weisse Varietät von Ipomoea Turpethum* Nigh. Pr.

*कोटरावण n. N. pr. eines *Waldes.*

*कोटविक n. *Sochalsalz* Râgân. 6,93.

कोटवी f. 1) **eine nackte Frau.* — 2) *eine Form der* Durgâ und Mutter Bâṇa's (Hariv. 2,120,2. 126,28). — 3) N. pr. der Schutzgottheit der Daitja VP.² 3,117.

*कोटशिरस् n. *Mauersims* Gal.

कोटाद्रि m. N. pr. eines *Berges.*

*कोटाय्, °यते Denom. von कोटा.

कोटि und कोटी f. 1) *das gekrümmte Ende des Bogens, — der Krallen u. s. w., äusserste Spitze* überh. — 2) *äusserste Spitze*, so v. a. *der höchste Grad.* Auch mit परा 292,14. घन° sowohl *der höchste* als auch *der niedrigste Grad des Reichthums.* — 3) °द्वय n. *die zwei Endpuncte*, so v. a. *die zwei Alternativen.* — 4) *zehn Millionen.* — 5) *die Senkrechte in einem rechtwinkeligen Dreieck.* — 6) *the complement of an arc to 90°.* — 7) **Medicago esculenta.*

कोटिक 1) m. *a) eine Art Frosch.* — *b) *Coccinelle.* — *c)* N. pr. eines Fürsten. — 2) f. आ *a) die äusserste Spitze von Etwas.* मानुष° so v. a. *ein Auswurf der Menschheit.* — *b) Trigonella corniculata* Bhâvapr. 1,194.

कोटिकर्ण m. wohl N. pr. eines Mannes.

कोटिकास्य m. N. pr. eines Fürsten.

*कोटिकृत् m. Bein. Guṇâḍhja's Gal.

*कोटिजित् m. Bein. Kâlidâsa's.

कोटिजीवा und कोटिज्या f. *der durch* Koṭi 5) *gebildete Sinus.*

कोटितीर्थ n. N. pr. eines Tîrtha. °माहात्म्य n. Titel eines Werkes.

कोटिध्वज m. *ein Millionär* Ind. St. 15,402.

*कोटिपात्र n. *Steuerruder.*

कोटिपुर n. N. pr. einer *Stadt.*

कोटिमत् Adj. *mit einer Spitze versehen.*

कोटिर 1) *m. *a) Haarflechte.* — *b) Ichneumon.* — *c) Coccinelle.* — *d)* Bein. Indra's. — 2) f. आ N. pr. einer der Mütter im Gefolge Skanda's.

कोटिलिङ्गा und °लिङ्गेश्वर n. Name eines Liṅga.

कोटिवर्ष 1) n. N. pr. einer Stadt an der Koromandelküste. — 2) *f. आ *Medicago esculenta.*

कोटिवेधिन् 1) Adj. *die äusserste Spitze treffend*, so v. a. *das Schwierigste vollbringend.* — 2) m. *eine best. Pflanze.*

कोटिश m. 1) **Egge.* — 2) N. pr. eines Schlangendämons.

कोटिशस् Adv. *in einer Anzahl von zehn Millionen.*

कोटिस्था f. N. pr. einer Göttin.

कोटिहोम m. *eine best. Spende.* °विधि m. Titel eines Werkes.

कोटीध्वज m. v. l. für कोटिध्वज.

कोटीर m. 1) *Haarflechte.* — 2) *Diadem.*

*कोटीवर्ष 1) n. = कोटिवर्ष 1). — 2) f. आ = कोटिवर्ष 2).

*कोटीश m. n. = कोटिश 1).

कोटीश्वर m. N. pr. eines *Millionärs.*

कोटीश्वरतीर्थ n. N. pr. eines Tîrtha.

कोटीश्वरमाहात्म्य n. Titel eines Werkes.

कोटृ m. (*n.) *Festung.*

कोटृकारक m. *ein best. Thier* Karaka 1,27.

कोटृपाल m. *Commandant einer Festung* Pañkat. 237,15.

कोटृमालिक m. *Bettler* (?).

कोटृराज und °न् m. etwa *Burggraf* Lalit. 135, 9. 136,15. 134,14.

कोटृवी f. 1) *eine nackte Frau.* — 2) *eine Form der* Durgâ und Mutter Bâṇa's Hariv. 10271. — 3) N. pr. der Schutzgottheit der Daitja VP.² 3,117.

*कोटृवीपुर n. = कोटिवर्ष 1).

*कोटृार m. 1) *Festung.* — 2) *Brunnen.* — 3) *eine zu einem Teich führende Treppe.* — 4) = नागर.

कोठ m. *eine Art Ausschlag mit rothen Flecken.*

*कोठक (Gal.) und *कोठर m. *Alangium hexapetalum.*

*कोठरपुष्पी f. *Convolvulus argenteus.* Vgl. कोटरपुष्प.

कोटा f. *eine best.* Râgiṇî S. S. S. 35. Vgl. कोद्रा.

कोड्य m. Pl. N. pr. eines Volkes Lalit. 277,7.

कोण m. 1) *Ecke, Winkel.* — 2) *Zwischengegend.* — 3) Bez. *der Zahl vier* Hemâdri 1,135,23. — 4) *ein Werkzeug zum Schlagen der Laute* oder *eines andern musik. Instrumentes* Kâd. 124,14. 211,6. — 5) **ein best. musik. Instrument.* — 6) **Keule.* — 7) *der Planet Saturn.* — 8) **der Planet Mars.*

*कोणकुण m. *Wanze.*

कोणकोष्ठ und °क *Eckfeld* Agni-P. 40,15. 17.

कोणदिश् f. *Zwischengegend.*

कोणदेश m. N. pr. einer *Oertlichkeit* Ind. St. 14,140.

कोणनर m. = कोणशङ्कु Ganit. Tripr. 30.

*कोणप m. = निर्ऋति.

*कोणवादिन् m. Bein. Çiva's.

कोणवृत्त n. *ein von NO nach SW oder von NW nach SO gezogener Verticalkreis* Golâdhj. 7,36.

कोणशङ्कु m. *der Sinus der Höhe, wenn die Sonne weder im Verticalkreise noch im* Unmaṇḍala *steht,* Golâdhj. 7,36.

*कोणाकोणि Adv. *in der Diagonale.*

कोणादित्य wohl = कोणार्क VP.² 1,xxviii.

कोणार्क n. N. pr. einer dem Purushottama geheiligten Oertlichkeit.

*कोणि Adj. *lahm am Arm.*

कोणेय und कोणेयन wohl nur fehlerhaft für कौणेय.

कोणेरभट्ट m. N. pr. eines Mannes.

कोण्डभट्ट m. N. pr. eines Grammatikers.

कौतना f. Pl. Bez. *bestimmter Wasser.*

कोथ 1) m. *a) Fäulniss, Verwesung.* — *b) ein faulendes Geschwür.* — *c) *eine best. Augenkrankheit.* — *d) *das Quirlen.* — 2) *Adj. = शटित oder मथित.

*कोथरी f. *Cactus Opuntia* Râgân. 5,114.

कोद्रव 1) (*m. *n.) *Bogen.* — 2) *m. *a) die bogenförmige Braue.* — *b) eine kriechende Pflanze.* — *c)* N. pr. einer Gegend.

कोद्रविण् Adj. *mit einem Bogen bewaffnet.*

कोद्रार m. *eine Getraideart.*

कोद्रव m. *Paspalum scrobiculatum.*

कोद्रा f. *eine best.* Rāgin. S.S.S. 110. Vgl. कोडा.

कोनालक m. *ein best. Vogel.*

कोनालि m. wohl = कोनालक.

*कोनील m. *ein best. Wasservogel* Nigh. Pr.

कोन्तल Harıv. 784 fehlerhaft für कौन्तल.

कोन्व m. N. pr. eines Berges.

कोन्वशिर m. Pl. N. pr. eines Volkes. कान्व° v. l.

कोप m. (adj. Comp. f. आ) 1) *krankhafte Aufregung*, insbes. der Flüssigkeiten des Leibes. — 2) *das Wüthen* (der Waffen, des Krieges u. s. w.). — 3) *Aufwallung, Zorn, — über Jmd* (Loc., Gen., प्रति oder उपरि) oder *Etwas* (im Comp. vorangehend) 149,2. कोपं कर् *zürnen.* Auch Pl. — 4) *das im Widerspruch Stehen* Bâdar. 2,1,26. Çañk. zu 29. 3,6.

*1. कोपक्रम Adj. *zornig.*

*2. कोपक्रम n. Brahman's *Schöpfung.*

कोपत्तमाविस्मयकर्षवत् Adj. *erzürnt, von Mitleid erfüllt, erstaunt und erfreut* Kathâs. 29,187.

कोपच्छर् m. *ein best. Räucherwerk.*

*कोपज्ञ n. Brahman's *Schöpfung.*

कोपन 1) Adj. (f. आ) *a) zum Zorn geneigt, zornig, bös.* Nom. abstr. °त्व n. Kâraka 2,7. — *b) in krankhafte Aufregung versetzend, reizend.* — 2) n. *a) Aufregung, Reizung.* — *b) das Erzürnen* (trans.).

*कोपनक n. *ein best. Parfum.*

कोपनीय Adj. *zur Erregung des Zornes dienend.*

कोपयिषु Adj. *Jmd* (Acc.) *zu erzürnen beabsichtigend.*

*कोपलता f. *Gynandropsis pentaphylla.*

कोपवती f. *ein best. Metrum.*

कोपवेग m. N. pr. eines Ṛshi.

*कोपवैरिन् m. *Sesbania grandiflora* Nigh. Pr.

*कोपाकोपि Adv. *unter beiderseitigem Zorn.*

कोपाय्, °यते *wüthen* (vom Zorn).

कोपिन् 1) Adj. *a) zornig.* — *b)* am Ende eines Comp. *aufregend, reizend.* — 2) *m. *eine Art Taube* Râǵan. 19,108.

कोपियज्ञ m. N. pr. eines Mannes.

कोप्य Adj. *zu erzürnen.*

*कोम n. = क्लोम, क्लोमन्.

कोमल 1) Adj. (f. आ) *zart, weich* (eig. und übertr.) रीति Kâvjapr. 9,3. — 2) *f. आ *eine Dattelart.* — 3) *n. *a) Wasser.* — *b) Seide* Gal. — *c) Muskatnuss* Gal. — Bisweilen verwechselt mit कोमल.

*कोमलक n. *Lotusfiber.*

*कोमलच्छद् m. *eine best. Pflanze* Gal.

*कोमलतण्डुल m. *eine Art Reis* Gal.

कोमलवल्कला f. *Cicca disticha* Dhanv. 5,19. Bhâvapr. 1,244.

कोमलाङ्ग Adj. (f. ई) *von zartem Körper* Daçak. 34,17.

*कोमासिका f. = ज्ञालिका.

कोम्य, कोमिय Adj. *etwa geglättet.*

कोयंपुरी (!) f. N. pr. einer *Stadt.*

कोयष्टि, °क und कोयष्टिभ m. *Parra jacana* oder *goensis.*

कोर् m. 1) *ein bewegliches Gelenk.* — 2) *Knospe. — 3) N. pr. eines Berges Mârk. P. 57,15.

कोरक (*m. *n.) 1) *Knospe.* — 2) *Lotusfiber. — 3) *Name zweier wohlriechender Stoffe.

कोरकित Adj. 1) *mit Knospen versehen* Naish. 3,121. — 2) am Ende eines Comp. *voll von* Ind. St. 15,294.

*कोरङ्गी f. *kleine Kardamomen.*

कोरण्टकग्राम m. N. pr. eines *Dorfes.*

कोरण्टक m. N. pr. eines Lehrers.

कोरदूष und °क m. *Paspalum scrobiculatum.*

कोरली f. N. pr. einer Stadt.

कोरित Adj. 1) *ausgescharrt* Bhâvapr. 2,26. — 2) *pounded, ground, comminuted. — 3) *budded, sprouted.*

कोरिला f. N. pr. einer Stadt.

कोर्प्य m. *der Scorpion im Thierkreise.*

कोल 1) m. *a) Eber.* — *b) *Floss, Nachen.* — *c) *Busen, Schooss.* — *d) *Umarmung.* — *e) *eine best. Pflanze.* — *f) *der Planet Saturn.* — *g) *Bein. Çiva's* Gal. — *h) eine best. Mischlingskaste.* — *i)* N. pr. *α)* eines Sohnes des Âkṛiḍa. — *β) *eines Landes. — 2) m. n. *ein best. Gewicht.* — 3) *f. आ *Piper longum* und *Chaba.* — 4) *f. आ und ई *Zizyphus Jujuba.* — 5) n. *a) Brustbeere.* — *b) *schwarzer Pfeffer* und *das Korn von Piper Chaba* Râǵan. 6,31.42.

कोलक 1) *m. *a) Alangium hexapetalum* Râǵan. 9,75. — *b) Cordia Myxa.* — 2) n. *a) Kubeben* Bhâvapr. 1,193. — *b) *schwarzer Pfeffer.*

कोलकग्राम m. N. pr. eines *Dorfes.*

*कोलकन्द m. *ein best. Knollengewächs* Râǵan. 7,83.

*कोलकर्कटिका und *°कर्कटी (Gal.) f. *eine Dattelart* Râǵan. 11,58.

कोलकिल m. Pl. N. pr. eines Volkes VP.² 4,211.

*कोलकुण m. *Wanze.*

*कोलगञ्जिनी f. *Scindapsus officinalis* Nigh. Pr.

कोलगिरि m. N. pr. eines *Gebirges.*

*कोलदल n. *ein best. Parfum.*

*कोलनासिका f. *eine best. Pflanze.*

*कोलपुच्छ m. *Reiher.*

*कोलमुक्ता f. *eine best. Pflanze* Gal.

*कोलमूल n. *die Wurzel von Piper longum* Râǵan. 6,22.

*कोलम्बक m. *der Körper der indischen Laute.*

*कोलम्बी f. Çiva's *Laute* Gal.

*कोलवल्ली f. 1) *Pothos officinalis.* — 2) *Piper Chaba* Râǵan. 6,42.

कोलशिम्बी f. *eine dem Carpopogon pruriens ähnliche Pflanze* Madanav. 76,33. Bhâvapr. 1,288.

*कोलाकोलि Adv. *unter gegenseitiger Umarmung.*

कोलात und कोलाव्य (Vâstuv. 10,93) n. *ein Loch von bestimmter Form im Holze.*

*कोलाञ्च m. N. pr. eines Landes.

*कोलात्मज्ञ m. *Brustbeere* Nigh. Pr.

कोलापुर n. N. pr. einer *Stadt* Ind. St. 14,114.

कोलाविध्वंसिन् m. Pl. N. pr. eines Fürstengeschlechts.

कोलाहल 1, m. n. *ein verworrenes Geschrei* (von Menschen und Thieren). — 2) m. f. (आ) *ein best.* Râga S. S. S. 96. 93. — 3) m. N. pr. *a)* eines Fürsten VP.² 4,120. — *b)* eines personificirten Berges. °कोलाहलिन् Adj. *von Lärm erfüllt* Kâd. 42,18.

*कोलि m. f. une *कोलिका f. (Nigh. Pr.) *Zizyphus Jujuba.*

कोलिकिल m. Pl. N. pr. eines Volkes VP.² 4,211.

कोलित m. Bein. Maudgaljâjana's.

कोलिसर्प und कोलिस्पर्श m. Pl. N. pr. eines Kriegerstammes.

कोलूक und कोलूत N. pr. eines Landes.

कोलेयण n. = कोलात.

*कोल्या f. *Piper longum.*

कोल्लक m. N. pr. eines Gebirges.

कोल्लगिरि m. desgl.

कोल्लगिरेय m. Pl. N. pr. eines Volkes MBu. 14, 83,11.

कोल्लपुर n. N. pr. einer *Stadt* Ind. St. 14,114.

कोल्वगिरेय fehlerhaft für कोल्ल°.

कोविद् 1) Adj. (f. आ) *kundig, erfahren, — in* (Loc., Gen. oder im Comp. vorangehend). Nom. abstr. °त्व n. Daçak. 13,1. Ind. St. 15,335. — 2) m. Pl. Bez. *der* Kshatrija *in* Kuçadvîpa Bhâg. P. 5,20,16.

कोविदार m. *Bauhinia variegata.*

कोश 1, m. *n. (adj. Comp. f. आ) *a) Fass, Kufe.* Auch bildlich von den *Wolken.* — *b) Eimer* ṚV. 10,100,10. — *c) Kiste, Kasten, Truhe.* — *d) Kasten des Wagens.* — *e) Degenscheide.* — *f) Behälter, Verschluss, Gehäuse.* — *g) Vorrathskammer, Vorrath; Schatzkammer, Schatz.* कोषज्ञ MBh. 4,964 fehlerhaft für कोशज्ञ. — *h) Wörterbuch.* — *i) poetischer Schatz, Spruchsammlung, eine Sammlung lose an einander gereihter Strophen.* — *k) Knospe, Blumenkelch, Samenbehälter* (insbes. der Lotusblüthe). — *l)*

Schote, Hülse, Schale der Nüsse. — *m*) **Muskatnuss.* — *n*) **das Innere der Frucht von Artocarpus integrifolia* u. s. w. — *o*) *Cocon.* — *p*) *Eihaut* Vaitân. Bṛh. 5,4. — *q*) *Hodensack; Du. die beiden Abtheilungen desselben.* — *r*) **vulva.* — *s*) **penis.* — *t*) **Ei.* — *u*) am Ende eines Comp. *Kugel, Kugelform.* — *v*) *das beim Gottesurtheil angewandte Weihwasser.* — *w*) *Eid.* — *x*) *Friedensbecher* oder — *trank.* कोशं पा so v. a. *einen geschlossenen Frieden durch einen Trunk besiegeln* Râǵat. 7,8. 75. 460. 493. 8,283. — *y*) *eine best. Conjunction der Planeten.* — *z*) *das 2te astrologische Haus* Varâh. Joǵ. 4,1. — *aa*) Titel einer *Sammlung* von Gâthâ (buddh.) Kâraṇḍ. 98,24. Harshaḱ. 204,13. — 2) f. कोशी *a*) *Knospe* in अर्क°. — *b*) **Blattauge.* — *c*) **Schuh.* — *d*) **ein best. wohlriechender Stoff* Gal. — *e*) **eine eiserne Pflugschar* Gal.

कोशक 1) *m. *Ei, Hode.* — 2) *f. °शिका *Trinkgeschirr.* — 3) n. (!) *Gehäuse.*

कोशकार 1) m. *a*) *Verfertiger von Kasten, Degenscheiden* u. s. w. — *b*) *Verfasser eines Wörterbuchs.* — *c*) *Seidenraupe.* — 2) m. n. *ein Art Zuckerrohr* Bhâvapr. 2,64. Bâlar. 128,15. — 3) f. ई f. zu 1) *a*).

कोशकारक 1) m. *Seidenraupe.* — 2) f. °रिका *a*) **Bienenweibchen* Gal. — *b*) Titel einer *Sammlung* von Gâthâ (buddh.).

*कोशकारकीट m. *Seidenraupe.*

*कोशकालिन् m. oder *°ली f. *ein best. Wasservogel* Nigh. Pr.

कोशकृत् m. *eine Art Zuckerrohr.*

कोशगृह n. *Schatzkammer, ein Gemach zur Aufbewahrung von kostbaren Gewändern, Schmucksachen* u. s. w.

*कोशचञ्चु m. *der indische Kranich.*

*कोशज n. *Seide.*

कोशजात n. *Schatz, Vermögen* Ragh. 5,1.

कोशधान्य n. *Hülsenfrucht.*

*कोशनायक m. 1) *Schatzmeister.* — 2) Bein. Kubera's.

कोशपाल m. *Hüter des Schatzes.*

कोशपेटक *Schatzkästchen.*

1. कोशफल n. 1) *Hodensack.* — 2) **Muskatnuss.* — 3) **ein best. wohlriechender Stoff.*

2. *कोशफल 1) m. *Luffa foetida* oder *eine ähnliche Pflanze.* — 2) f. आ *Cucumis utilissimus* und *eine andere Cucurbitacee; Ipomoea Turpethum* Nigh. Pr.

कोशयी f. etwa *was einen Kasten füllt.*

कोशरक्षिन् m. *Schatzhüter, Schatzmeister.*

कोशवत् 1) Adj. *a*) *einen Behälter bildend* (von einer Wunde) Ḱaraka 6,13. Vgl. 3. कोशिक 1) *a*). — *b*) *im Besitz von Schätzen, reich.* — 2) *m. *Schwert.* Gal. — 3) f. °वती *Cucumis acutangulus* oder *sulcatus.*

कोशवारि n. *das beim Gottesurtheil angewandte Wasser.*

कोशवासिन् m. 1) *Schalthier.* — 2) **Puppe eines Insects.*

कोशवाहन n. Sg. *Schatz und Vehikel* Daçak. 43,11. 46,13.

*कोशवृद्धि f. *Anschwellung der Hoden.*

कोशवेश्मन् n. *Schatzkammer.*

*कोशशायिका f. *Messer.*

कोशस्कृत् m. *Seidenraupe.*

कोशस्थ m. 1) *Schalthier.* — 2) **Puppe eines Insects.*

कोशागार m. n. *Schatzkammer.*

कोशागाराधिकारिन् m. *Schatzmeister.*

*कोशाङ्ग m. oder n. *eine Art Rohr.*

*कोशाण्ड m. = अण्डकोश *Hodensack* Gal.

कोशातक 1) *m. *Haar.* — 2) f. ई *a*) *eine best. Pflanze* und *deren Frucht* Çâṅkh. Gṛhj. 1,28. Ḱaraka 7,6. Nach den Lexicographen: *Trichosanthes dioeca, Luffa acutangula* und *pentandra* Râǵan. 3, 36. 7,169. — *b*) **eine mondhelle Nacht.* — 3) n. *die Frucht von* 2) *a*) Ḱaraka 7,6.

*कोशातकिन् m. 1) *Handel.* — 2) *Handelsmann.* — 3) *das unterseeische Feuer.*

कोशाधीश m. *Schatzmeister* Ind. St. 15,309.

कोशाध्यक्ष m. 1) dass. — 2) Bein. Kubera's.

कोशाम्र m. *Mangifera sylvatica* Mat. med. 305. Râǵan. 11,14. 15,119. n. *die Frucht.*

*कोशिन् m. *der Mangobaum.*

*कोशिला f. *Phaseolus trilobus* Râǵan. 3,28.

कोशेक्षण Adj. *hervorstehende Augen habend.*

कोशेश m. *Schatzmeister* Ind. St. 15,221.

कोश्य Du. angeblich *am Herzen des Pferdes befindliche Fleischklümpchen.*

कोष 1) m. Pl. N. pr. eines Priestergeschlechts. — 2) f. आ N. pr. eines Flusses MBh. 6,9,34.

कोषण 1) *n. Nom. act. von कुष्. — 2) f. ई in जीव°.

कोषधावन in अ°.

कोष्ठ 1) m. *Eingeweide*, namentlich *die Behälter von Speise, Flüssigkeiten* u. s. w., *Unterleib.* Einmal n. — 2) (*m.) n. *Vorrathskammer.* Am Ende eines adj. Comp. f. आ. — 3) n. *Ringmauer.* — 4) *eine umschlossene Fläche, Feld* (z. B. auf einem Schachbrett) Hemâdri 1,651,3. 5. 790,12. — 5) m. *eine Art Gefäss, Tiegel, Topf* Bhâvapr. 2,85. Ḱaraka 1,14. — 6) *m. *ein inneres Gemach.* — 7) **the shell of any thing.* — 8) *n. *Eigenthum.* — 9) **Nacht.*

कोष्ठक 1) am Ende eines Comp. *Behälter für* Ḱaraka 1,14. — 2) *m. n. *Vorrathskammer.* — 3) f. कोष्ठिका *Tiegel* Bhâvapr. 2,85. — 4) n. *a*) **Schatzkammer.* — *b*) *Ringmauer.* — *c*) *eine umschlossene Fläche, Feld* Agni-P. 40,13. 14. Hemâdri 1,651,7. 8. Am Ende eines adj. Comp. f. आ 2. 790,10. — *d*) **a brick trough for watering cattle at.* — *e*) N. pr. einer Stadt.

कोष्ठकी Adv. mit कर् *umzingeln.*

*कोष्ठकोटि m. N. pr. eines Wesens im Gefolge Çiva's.

*कोष्ठताप m. *Brennen im Unterleibe* Gal.

कोष्ठपाल m. 1) **der Aufseher einer Vorrathskammer, Schatzmeister.* — 2) *Stadtwächter* LA. 12,15.

कोष्ठभेद m. *Bruch des Unterleibs.*

कोष्ठरोग m. *Unterleibskrankheit.*

कोष्ठवत् m. N. pr. eines Gebirges.

*कोष्ठसंताप m. *innere Gluth* Râǵan. 20,26.

कोष्ठागार n. 1) *Kornkammer.* — 2) *eine umschlossene Fläche, Feld.* — 3) *das Mondhaus* Maghâ.

कोष्ठागारिक m. *Wespe* Bhâvapr. 6,182.

कोष्ठागारिन् m. dass.

कोष्ठाग्नि m. *das Feuer der Verdauung.*

कोष्ठानाह m. *Leibesverstopfung* Ḱaraka 1,14.

कोष्ठिल m. N. pr. eines Mannes.

कोष्ठीप्रदीप m. Titel eines Werkes.

कोष्ठ्य Adj. *aus dem Unterleibe kommend.*

कोष्ण Adj. *lau.*

कोसल N. pr. 1) m. *a*) Pl. eines Volkes. — *b*) Sg. des Landes der K. — *c*) कोशलानां (so schreiben bisweilen auch die Bomb. Ausgg., को° v. l.) नक्षत्रम् *ein best. Mondhaus* R. ed. Bomb. 6,103,35. — 2) (*m.) f. (आ) der Hauptstadt der K., d. i. Ajodhjâ.

कोसलविदेह m. Pl. *die* Kosala *und* Videha.

कोसलजा und *कोसलात्मजा f. Bez. der Mutter Râma's.

कोसार m. = कर्षू 1).

कोसिद् Kâtj. 10,5 fehlerhaft für को°.

*कोक्कड m. N. pr. eines Mannes.

कोक्कर m. N. pr. eines Prâkrit-Grammatikers.

कोक्कल 1) *Adj. *undeutlich redend.* — 2) m. *a*) *ein best. geistiges Getränk aus Gerste* Mat. med. 272. — *b*) **ein best. musikalisches Instrument* (?). — *c*) N. pr. α) Pl. eines Volkes. — β) eines Ṛshi und anderer Männer. — 3) *f. ई = कुष्माण्डसुरा Nigh. Pr.

कोक्लीय n. *das von* Kohala *verfasste Werk über Musik.*

कोकलेश्वरतीर्थ n. N. pr. eines Tîrtha.

*कोकिल m. N. pr. eines Mannes.

*कोकिल् m. *Wrightia antidysenterica* Râǵan. 9,52.

कोकुक्षास m. *ein best.* Râga S. S. S. 36.

*कोकाक्त Adj. von कोकाक्त.

कौकिल 1) m. und f. (ई) *eine best. Ceremonie* Lâṭ. 5,4,20. 21. — 2) *m. Patron. von कोकिल und Metron. von कोकिला.

कौकुटक m. Pl. N. pr. eines Volkes.

कौकुण्डलि m. N. pr. eines Ṛshi VP.² 3,7.

कौकुत्तक und कौकुन्दक v. l. für कौकुटक.

कौकुर m. Pl. N. pr. eines Volkes.

कौकुरुण्डि m. Patron. N. pr. eines Lehrers Saṃhitopan. 38,1.

कौकुलिका f. N. pr. einer der Mütter im Gefolge Skanda's.

कौकूस्त m. N. pr. eines Mannes.

*कौकृत्य n. 1) *Schandthat, Schlechtigkeit.* — 2) *Reue.*

कौक्कुट 1) Adj. *gallinaceus.* — 2) m. *eine best. Art des Sitzens.*

कौक्कुटिक m. 1) *eine best. verachtete Kaste* Kâṭh. 42,10. — 2) *ein Verkäufer von Hühnern. — 3) *ein Bettler, der stets auf den Boden sieht, um auf keine Thiere zu treten. — 4) *Heuchler. — 5) *Taube* Râǵan. 19,106.

*कौक्कुटिकन्दल m. *eine Art Schlange.*

*कौक्कुटीवह् n. N. pr. eines Dorfes der Bâhîka. Davon *Adj. °क.

*कौक्षि Adj. von कुक्षि *Bauch.*

*कौक्षिक Adj. von कुक्षि (देशे).

कौक्षेय 1) *Adj. *im Bauch befindlich.* — 2) m. *Schwert.*

कौक्षेयक m. *Schwert; Messer* Kâd. 8,4.

*कौङ्क und कौङ्कण m. Pl. N. pr. eines Volkes, = कोङ्कण.

*कौङ्कणोद्भूत Adj. *aus Koṅkaṇa stammend,* von einem edlen Pferde Gal. Vgl. कोङ्काण.

*कौङ्किण m. Pl. N. pr. eines Volkes, = कोङ्कण.

कौङ्कुम 1) Adj. (f. ई) *a) aus Safran bestehend* Hemâdri 1,391,16. — *b) mit Safran gefärbt. — c) safrangelb* Viddh. 13,10. — 2) m. Pl. Bez. *von 60 bestimmten* Ketu.

*कौचवार m. Patron. von कूचवार.

*कौचवार्य Adj. *aus Kûkavâra stammend.*

कौचस्ति m. Patron., auch Pl.

कौचापाक m. *ein best. Decoct.*

कौचुमारयोग m. Pl. *eine best. Kunst.*

कौज्ञ 1) Adj. *zum Planeten Mars in Beziehung stehend, ihm gehörig.* — 2) m. *Dienstag* Viṣṇus. 77,3.

*कौञ्जप m. Patron. von कुञ्जप.

कौञ्च m. N. pr. eines Berges. कौञ्चाद्रि m. desgl. Bâlar. 109,13.

कौञ्चिकी f. Bz. einer der acht Akula bei den Kaula.

कौञ्जर 1) Adj. (f. ई) *einem Elephanten gehörig* u. s. w. — 2) n. *eine best. Art des Sitzens.*

*कौञ्जायन 1) m. Pl. N. pr. eines Volkes. — 2) f. ई *eine Fürstin dieses Volkes.*

*कौञ्जायन्य m. *ein Fürst der* Kauṅǵâjana.

*कौञ्जि m. Patron. von कुञ्ज.

*1. कौट Adj. *selbständig, frei.*

2. कौट 1) Adj. *a) betrügerisch, falsch. — b) *snared, wired.* — 2) *n. *Betrug.*

3. कौट m. *Wrightia antidysenterica* Bhâvapr. 1,206. °फल n. Karaka 8,11.

*कौटकिक Adj. *der sich mit dem Fangen von Thieren in Fallen oder Schlingen abgiebt.*

कौटज 1) Adj. *von der Wrightia antidysenterica kommend* u. s. w. — 2) m. *Wrightia antidysenterica* Bhâvapr. 3,159.

*कौटजभारिक und *कौटजिक Adj. *eine Last Wrightia antidysenterica tragend* u. s. w.

*कौटतक्त m. *ein für eigene Rechnung arbeitender Zimmermann.*

कौटलि m. Patron.

*कौटल्य m. Bein. Kâṇakja's.

*कौटवी f. *eine nackte Frau.*

कौटसाक्षिन् m. *ein falscher Zeuge.*

कौटसाक्ष्य n. *ein falsches Zeugniss* Gaut.

कौटस्थ्य n. *Unveränderlichkeit, Unwandelbarkeit* Govindân. zu Çâṁk. zu Bâdar. 2,2,10.

*कौटायन und *कौटि m. Patron. von कुट.

*कौटिक 1) Adj. = कौटकिक. — 2) m. *Fleischverkäufer.*

कौटिर्या f. = कौटीर्या Hariv. 2,120,16.

*कौटिलिक m. 1) *Jäger.* — 2) *Schmied.*

कौटिल्य 1) m. *a)* Bein. Kâṇakja's Mudrâr. 59, 3. Daçak. 13,3. — *b)* N. pr. eines Grammatikers. — 2) n. *a) Gekrümmtheit, Krausheit. — b) Falschheit, hinterlistiges Betragen. — c) *eine Rettigart* Râǵan. 7,17.

कौटिल्यशास्त्र n. *Diplomatie oder Kâṇakja's Lehre* Kâd. 122,3.

*कौटीगव Adj. von कौटीगव्य.

*कौटीगव्य m. Patron. von कुटीगु.

*कौटीय Adj. von कूट.

*कौटीर Adj. *zu der Pflanze* Kuṭira *gehörig, daraus gemacht.*

कौटीर्या Bein. der Durgâ. कौटिर्या v. l.

कौटुम्ब 1) Adj. *für das Hauswesen erforderlich.* — 2) n. *das Verhältniss zu einer Familie.*

कौटुम्बिक 1) Adj. *zur Familie gehörig, die F. bildend.* — 2) m. *Familienvater.*

कौटृन्य n. *Kuppelei* Râǵat. 7,289. 297.

1.*कौट्य 1) m. Patron. von कुट. — 2) f. आ f. zu कौटि.

2.*कौट्य Adj. von कूट.

*कौठार m. Patron. von कुठार.

*कौठारिकाय m. Metron. von कुठारिका.

कौठुम Adj. (f. ई) von कुठुमि.

कौडविक Adj. (f. ई) *mit einem* Kuḍava *besäet. einen K. enthaltend* Karaka 6,17.

*कौडिक Adj. von कुडा.

*कौड्य m. Pl. = कौड्य.

कौणकुत्स्य m. N. pr. eines Brahmanen.

कौणप 1) Adj. *von Leichen kommend* Bâlar. 29. 11. — 2) m. *a) ein* Rakshas. — *b)* N. pr. eines Schlangendämons.

*कौणपदत्त m. Bein. Bhîshma's.

कौणपाशन m. N. pr. eines Schlangendämons.

कौणीन्द् m. Pl. N. pr. eines Volkes. Sg. *ein Fürst dieses Volkes.*

कौणेर्य m. Patron. (von कुणि) des Raǵana.

कौणठरव्य m. Patron. von कुणठरव Ait. Âr. 341. 2 v. u.

कौणठ्य n. *Stumpfheit.*

कौणडपायिन् fehlerhaft für कुण्ड° Comm. zu Lâṭ. 1,4,23.

कौण्डपायिन Adj. in Verbindung mit अयन n. *ein best.* Soma-*Opfer.*

*कौण्टल und *कौण्डलिक Adj. *mit Ringen versehen.*

*कौण्टाग्नक Adj. von कुण्डाग्नि. v. l. काण्डाग्नक.

*कौण्टायन Adj. von कुण्ट.

कौण्डिन 1) *Adj. von कौण्डिन्य. — 2) f. ई f. zu कौण्डिन्य.

*कौण्डिनेयक Adj. von कुण्डिन.

कौण्डिन्य m. Patron. von कुण्डिन (auch *Metron. von कुण्डिनी Prasannar. 3,23 (vielleicht Adj. *aus Kuṇḍina stammend*).

कौण्डिन्यक n. Titel eines Kalpasûtra Comm. zu Gaim. 1,3,11.

कौण्डिन्यायन und कौण्डिन्यायनि m. Patron. von कौण्डिन्य.

कौण्डिल und कौण्डिल्य fehlerhaft für कौण्डिन्य.

कौण्डिल्यक (कौण्डिन्यक?) m. *ein best. giftiges Insect.*

*कौण्डीबृसी und *°बृस्य Mahâbh. 6,92,*a.*

कौण्डीविष m. Pl. N. pr. eines Volkes. कुण्डो-

वृष v. l.

कौण्डोदरि (Conj. für कौण्डोदरि) m. Patron. von कुण्डोदर.

*कौण्डोपरथ m. Pl. N. pr. eines Kriegerstammes.

*कौण्डोपरथीय m. *ein Fürst der* Kauṇḍoparatha.

कौण्य n. *Lähmung der Hände.*

कौत m. Pl. v. l. für कौद्य, कौद्य.

*कौतप Adj. von कुतप.

*कौतस्कुत Adj. von कुतः कुतः.

कौतस्त m. Patron. von कुतस्त. Du. Tāṇḍja-Br. 25,13,3.

कौतुक n. (adj. Comp. f. श्रा) 1) *Neugier, Interesse für eine Sache, ein dringendes Verlangen nach;* die Ergänzung im Loc. (321,23) oder im Comp. vorangehend. — 2) *was Neugier —, Interesse erregt, eine seltsame —, unterhaltende Erscheinung, — Geschichte* Kād. 162,7. — 3) *Feierlichkeit, Festlichkeit, eine feierliche Ceremonie,* insbes. *die einer Vermählung vorangehende Ceremonie mit der Hochzeitsschnur.* Auch *eine best. Ceremonie vor dem Einnehmen einer Arznei* Bhāvapr. 4,16. — 4) *Hochzeitsschnur.* — 5) *Glück, Heil, Segen* Bhāg. P. 1,17,26. — 6) Bez. *bestimmter Stoffe, neun an der Zahl.* Hemādri 1,110,19. 2,49,10.

कौतुकक्रिया f. *Vermählungsfeier.*

कौतुकागार n. *Hochzeitshaus, —gemach* Harshak. 113,8.

कौतुकचिन्तामणि m. Titel eines Werkes.

कौतुकतोरण n. (adj. Comp. f. श्रा) *ein bei festlichen Gelegenheiten errichteter Ehrenbogen.*

कौतुकपुर m. N. pr. einer *Stadt.*

कौतुकमङ्गल n. (adj. Comp. f. श्रा) = कौतुक 3).

कौतुकमय Adj. *interessant, reizend.* वयस् n. Kād. II,128,3.

कौतुकलीलावती f. Titel eines Werkes.

कौतुकवत् Adj. *interessant.* वार्ता Prasannar. 29,1.

कौतुकागार m. n. *Fest —, Hochzeitsgemach.*

कौतुकित Adj. *Interesse nehmend an* (Loc.) Prasannar. 4,15. *dessen Interesse wach geworden ist durch* (Instr.) 58,16.

कौतुकिन् Adj. *neugierig, Interesse nehmend an, eingenommen für, dringend verlangend nach;* die Ergänzung im Comp. vorangehend Prasannar. 136, 6. 137,9. Nom. abstr. °किता f. Naish. 5,13. °किभाव m. 60.

कौतुमारयोग m. Pl. = कौचुमार°.

कौतूहल n. 1) *Neugier, eine Interesse für Etwas, ein dringendes Verlangen nach Etwas* Megh. 47. Die Erganzung im Loc., im Acc. mit प्रति oder im Infin. — 2) *Fest.*

कौतूहलता f. und *कौतूहल्य n. = कौतूहल 1).

कौतोमत (von कुतो मतम्) 1) n. etwa *eine Frage nach dem Woher einer Meinung* Mantrabr. 2,4,8. — 2) wohl m. *der mit* कौतोमतम् *beginnende* Mantra Gobh. 4,5,19.

कौत्स 1) Adj. *zu* Kutsa *in Beziehung stehend.* — 2) m. *a)* Patron. verschiedener Männer. f. ई. — *b)* Bez. *eines zu einem best. verachteten Geschlecht gehörigen Mannes.* — 3) n. Name eines Sûkta und verschiedener Sâman Ârsh. Br.

कौत्सायन Adj. (f. ई) *zu* Kutsâjana *in Beziehung stehend* Maitrjup. 5,1. Wird auch auf कुत्स zurückgeführt.

कौत्सीपुत्र m. N. pr. eines Lehrers.

कौथुम m. 1) Patron. von Kuthumin. *f. ई. — 2) Pl. *die Schule des* Kuthumin.

कौथुमक n. *das* Brâhmaṇa *der Schule des* Kuthumin Çaṁk. zu Bâdar. 3,3,1 (S. 846).

*कौदालिक und °लीक m. *eine best. Mischlingskaste.*

*कौद्रविक n. *Sochalsalz* Râǵan. 6,93.

*कौद्रवीण (Râǵan. 2,11) und *°क (Gal.) Adj. *mit* Kodrava *besäet.*

*कौद्रायण und *°क gaṇa अरीहणादि.

कौद्रेय m. Patron. von Kudri.

कौनखीय (Conj. für कौनकीय) m. Pl. *eine best. Schule.*

कौनख्य n. *der Zustand dessen, der schlechte Nägel hat.*

*कौनामि m. Patron. von कुनामन्.

*कौनामिक Adj. von कुनामन्.

कौन्तल m. Pl. N. pr. eines Volkes Hariv. 1,14, 20. कौन्तल v. l.

*कौन्तायनि Adj. von कुन्ती.

कौन्तालो f. (?) Bâlar. 128,22.

*कौन्तिक m. *Lanzenträger.*

कौन्ती f. 1) *ein best. Parfum* Bhāvapr. 1,192. 3, 31. Karaka 6,17. — 2) wohl N. pr. eines Flusses.

कौन्तेय m. 1) Metron. Judhishṭhira's, Bhîmasena's und Arǵuna's. — 2) *Terminalia Arunja* Râǵan. 9,122.

*कौन्त्य m. *ein Fürst der* Kunti.

कौन्द् Adj. (f. ई) *vom Jasmin kommend u. s. w.*

*कौन्द्रायण und *°क gaṇa अरीहणादि.

कौप Adj. (f. ई) *aus einem Brunnen oder einer Cisterne stammend.*

*कौपादकी (?) f. = कौमोदकी.

*कौपिञ्जल 1) m. Patron. von कुपिञ्जल. — 2) Adj. von 1).

कौपीन n. (adj. Comp. f. श्रा) 1) *die Schamtheile* Gaut. — 2) *ein um die Schamtheile geschlagenes Tuch.* — 3) *Schandthat.*

कौपीनवत् Adj. *nur ein um die Schamtheile geschlagenes Tuch zur Bekleidung habend.*

*कौपुत्रक n. Nom. abstr. von कुपुत्र.

*कौपोदकी f. = कौमोदकी.

कौप्य Adj. = कौप.

कौबेर 1) Adj. (f. ई) *zu* Kubera *in Beziehung stehend.* काष्ठा oder दिश् *Norden.* — 2) f. ई *a) Norden* Hemâdri 1,194,22. — *b)* *Kubera's *Energie.* — 3) *n. *Costus speciosus* oder *arabicus.*

कौबेरतीर्थ n. N. pr. eines Tirtha.

*कौबेरिकेय m. Metron. von कुबेरिका.

कौबेरिणी f. *eine Gattin* (Çakti) Kubera's. Pl. Bâlar. 248,21.

कौब्ज्य n. *Buckligkeit.*

कौमार 1) Adj. (f. ई) *a) jugendlich, einem Jüngling* oder *einer Jungfrau eigen, jungfräulich.* पति m. *ein Gatte, dessen Frau als Jungfrau mit ihm in die Ehe getreten ist.* भार्या f. *eine Gattin, die als Jungfrau in d. E. g. ist.* व्रत n. *das Gelübde der Keuschheit.* — *b) in Beziehung zum Kriegsgott stehend, ihm eigen.* — *c) in Beziehung zu* Sanatkumâra *stehend.* — 2) m. *a)* N. pr. eines Berges. — *b) die Anhänger der Grammatik des* Kumâra. — 3) f. ई *a) die Energie des Kriegsgottes.* — *b) *Yamswurzel.* — *c) *eine Art Tabaschir* Nigh. Pr. — *d) eine best.* Râginî S. S. S. 110. — 4) n. (adj. Comp. f. श्रा) *a) Kindesalter, das jugendliche Alter.* — *b) die Unschuld der Jugend, Jungfräulichkeit.*

कौमारक 1) n. *Kindesalter, das jugendliche Alter.* — 2) f. °रिका *eine best.* Râginî S. S. S. 55.

कौमारचारिन् Adj. *Keuschheit übend.*

कौमारतन्त्र n. *der über die Pflege und Erziehung handelnde Abschnitt in einem medicinischen Werke.*

कौमारपर्वत m. N. pr. eines *Berges.*

कौमारप्रभृत्यक n. = कौमारभृत्य Karaka 1,30.

कौमारब्रह्मचारिन् Adj. *Keuschheit übend.*

कौमारभृत्य n. *Pflege und Erziehung von Kindern.*

कौमारराज्य n. *die Stellung des Erbprinzen.*

कुमार° v. l.

कौमारव्रतचारिन् Adj. *das Gelübde der Keuschheit übend.*

कौमारहर Adj. *entjungfernd.*

कौमारहारित m. Patron. von कुमारहारित.

कौमारायण m. Patron. von कुमार.

कौमारिक Adj. 1) *Mädchen —, Töchter liebend.* — 2) *zu* Kumâra *in Beziehung stehend.*

*कौमारिकेय m. Metron. von कुमारिका.

कौमारिल Adj. zu Kumârila in Beziehung stehend, von ihm verfasst.

कौमुद् 1. Adj. in Verbindung mit व्रत n. eine best. Begehung Agni-P. 207,1. fgg. — 2. m. a) Patron. von Kumuda Ârsu. Br. — b) der Monat Kârttika. — 3) f. ई a) Mondschein. — b) der Vollmondstag im Monat Âçvina oder Kârttika. — c) Nymphaea esculenta. — d) ein best. Metrum. — e) abgekürzter Titel verschiedener Werke. — f) N. pr. eines Flusses.

*कौमुदगन्ध्या f. Patron.

*कौमुदिक Adj. von कुमुद्.

कौमुदिका f. N. pr. 1) *einer Freundin der Umâ. — 2) einer Zofe im Mâlavikâgnimitra.

कौमुदीक am Ende eines adj. Comp. von कौमुदी 3) a).

*कौमुदीचार m. n. der Vollmondstag im Monat Âçvina.

*कौमुदीजीवन m. der Vogel Kâkora Râǵân. 19,115.

*कौमुदीतरु m. Lampengestell Gal.

कौमुदीनिर्णय m. Titel eines Werkes.

*कौमुदीपति m. der Mond.

कौमुदीप्रचार m. ein best. Spiel.

कौमुदीप्रभा f. Titel eines Commentars.

कौमुदीरजनी f. eine mondhelle Nacht Harshaṅ. 101,5.

कौमुदीविलास m. Titel eines Werkes.

*कौमुदीवृक्ष m. Lampengestell.

कौमुद्गतेय m. Metron. von कुमुद्गती.

*कौमेडुर N. pr. einer Oertlichkeit. Davon ein gleichlautendes Adj. gaṇa तक्षशिलादि in der Kâç.

कौमोद 1) m. Pl. N. pr. einer Schule. — 2) *f. ई = कौमोदकी.

कौमोदकी f. Name der Keule Vishṇu's oder Kṛshṇa's.

कौम्भ Adj. eingetopft.

कौम्भकर्ण Adj. dem Kumbhakarṇa gehörig Bâlar. 253,14.

कौम्भकर्णि m. Patron. von कुम्भकर्ण.

*कौम्भकारक n. = कुम्भकारेण कृतम् (संज्ञायाम्).

*कौम्भकारि m. der Sohn eines Töpfers.

*कौम्भकारेय m. der Sohn einer Töpferin.

*कौम्भकार्य m. der Sohn eines Töpfers.

*कौम्भायन Adj. von कुम्भ.

*कौम्भायनि und *कौम्भेयक Adj. von कुम्भी.

कौम्भ्य 1) Adj. eingetopft. — 2) m. Patron. Babhru's.

कौरण्टक m. v. l. für कोरण्टक.

कौरम m. N. pr. eines Mannes. कौरुम v. l.

कौरयाण m. wohl Patron.

कौरव 1) Adj. (f. ई) zu den Kuru in Beziehung stehend, ihnen gehörig. क्षेत्र n. = कुरुक्षेत्र. — 2) m. Patron. von कुरु. Gewöhnlich Pl. Am Ende eines adj. Comp. f. आ. — 3) *f. ई Trigonella foenum graecum Gal.

*कौरवक Adj. von कुरु.

*कौरवायणि m. Patron. von कुरु.

कौरवेय m. dass. Stets Pl.

कौरव्य (AV.) und कौरव्य्य (Çat. Br.) m. 1) dass. Pl. = पाण्डवा: und als N. pr. eines Volkes. — 2) N. pr. eines Schlangendämons.

कौरव्यायण 1) *m. Patron. von कौरव्य. — 2) f. ई f. zu कौरव्य.

*कौरव्यायणि m. Patron. von कौरव्य.

कौरव्यायणीपुत्र m. N. pr. eines Lehrers.

कौरस्रव (?) m. Patron.

*कौरुकात्य m. Patron. von कुरुकत.

कौरुकुल्लक m. Pl. eine best. buddh. Schule.

*कौरुजङ्गल und *°ञाङ्गल Adj. von कुरुजङ्गल.

कौरुपञ्चाल Adj. wohl fehlerhaft für °पाञ्चाल.

कौरुपथि m. Patron. N. pr. eines Ṛshi.

कौरुपाञ्चाल Adj. von कुरुपञ्चाल.

कौरुम s. कौरम.

कौर्पर Adj. am Ellbogen befindlich.

कौर्पि und कौर्प्य m. der Scorpion im Thierkreise.

कौर्म 1) Adj. zur Schildkröte in Beziehung stehend, ihr eigen. — 2) m. a) Vishṇu's Avatâra als Schildkröte. — b) Name eines Kalpa 2) h). — 3) n. a) eine best. Art des Sitzens. — b) Titel eines Purâṇa.

*कौर्वत Adj. von कुर्वत्.

कौल 1) Adj. (f. ई) a) zur Familie in Beziehung stehend, die Familie betreffend. — b) angestammt, ererbt. — c) *einem edlen Geschlecht entsprossen. — d) den Kaula 2) a) eigen. — 2) m. a) ein Verehrer der Çakti nach dem Ritual der linken Hand. — b) *ein best. Gewicht, = कोल Gal. — 3) f. ई edle Abstammung Varâh. Jogaj. 5,34.

*कौलक Adj. von कूल.

कौलकि m. Patron.

*कौलकेय 1) Adj. einem edlen Geschlecht entsprossen. — 2) m. fehlerhaft für कौलटेय.

कौलगजमर्दन n. Titel eines Werkes.

*कौलटिनेय, *कौलटेय und *कौलटेर m. der Sohn einer untreuen Frau oder einer Bettlerin.

कौलत्थ 1) Adj. (*f. ई) zu Dolichos uniflorus in Beziehung stehend, daraus gewonnen. — 2) n. ein aus D. u. bereiteter Trank.

*कौलत्थीन Adj. mit Dolichos uniflorus besäet.

*कौलपत Adj. (f. ई) von कुलपति.

कौलपत्य m. der Stand des Familienhauptes.

कौलपुत्र (Harshaṅ. 128,6) und *°क n. Nom. abstr. von कुलपुत्र 1) a).

कौलव m. = कौलव.

कौलमार्ग m. = कुलमार्ग 2).

कौलरहस्य n. Titel eines Werkes.

कौलव m. Name des dritten Karaṇa 4) n).

कौलवार्णव m. Titel eines Tantra.

कौलव्रत n. die angestammte, ererbte Art und Weise zu leben.

कौलार्चनदीपिका f. Titel eines Werkes.

कौलाल 1) m. der Sohn eines Töpfers oder Töpfer. — 2) n. Töpferwaare.

*कौलालक n. = कुलालेन कृतम् (संज्ञायाम्).

कौलालचक्र n. die Drehscheibe eines Töpfers.

कौलावलि f. und कौलावलीय n. Titel eines Tantra.

*कौलास Adj. von कूलास.

कौलि m. Patron.

कौलिक 1) *Adj. angestammt, ererbt. — 2) m. a) Weber. — b) ein Anhänger der Çakti nach dem Ritual der linken Hand. Daher *Ketzer.

कौलिकतत्त्व n. Titel eines Werkes.

कौलितर Adj. Bez. des Dämons Çambara.

कौलिन्द m. Pl. N. pr. eines Volkes.

*कौलिशायनि Adj. von कुलिश.

*कौलिशिक Adj. (f. ई) donnerkeilartig.

कौलीक m. ein best. Vogel Maitr. S. 3,14,5.

कौलीन 1) Adj. (f. आ) einem edlen Geschlecht eigen. — 2) *m. a) = कौलिक 2) b). — b) Pl. die Schule des Kaulini. — c) der Sohn einer Bettlerin. — 3) n. a) Gerede der Leute, Gerücht, üble Nachrede. Am Ende eines adj. Comp. f. आ. — b) eine schimpfliche Handlung Kâd. 263,1. — c) hohe Geburt. — d) *Thierkampf. — e) *die Geschlechtstheile.

*कौलीनि m. Patron. von कुलीन.

कौलीन्य n. edle Geburt, Adel.

*कौलीरा f. eine best. Pflanze.

कौलूत m. Pl. N. pr. eines Volkes. Sg. ein Fürst dieses Volkes.

*कौलून Adj. von कुलून gaṇa कच्छादि in der Kâç.

कौलूभ v. l. für कौलूत.

कौलेय 1) *Adj. a) einem edlen Geschlecht entsprossen. — b) zu den Anhängern der Çakti nach dem Ritual der linken Hand in Beziehung stehend. — 2) m. Hund. °कुटुम्बिनी f. Hündin Kâd. 34,2.

कौलेयक 1) *Adj. = कौलेय 1) a). — 2) m. Hund, insbes. Jagdhund Kâd. 110,13. 251,20. II, 129,17. Harshaṅ. 197,3.

कौलेशभैरवी f. eine Form der Durgâ.

कौलेश्वर m. N. pr. eines Verfassers von Mantra.

कौलोपनिषद् f. Titel einer Upanishad.

कौल्मलबर्हिष n. Name verschiedener Sâman.

*कौल्माषिक Adj. (f. ई) = कुल्माषे साधु.

*कौल्माषी f. *ein best. Vollmondstag.*

*कौल्माषीण Adj. (f. आ) *mit* Kulmâsha *besäet.*

कौल्य 1) Adj. *a) einem edlen Geschlecht entsprossen. — b)* = कौलेय 1) *b).* — 2) n. *edle Abstammung.*

*कौवल n. *Brustbeere.*

*कौविदार्य Adj. von कोविदार.

*कौविष्यासीय Adj. von कुविष्यास.

कौविन्दी f. *die Frau eines Weber.*

1. कौश 1) Adj. (f. ई) *aus* Kuça-*Gras gemacht.* — 2) n. *a)* = कुशद्वीप VP.² 2,110. — *b)* *Kuça's *Stadt*, d. i. Kânjakubǵa.

2. कौश Adj. *seiden.*

कौशकी (कौशिकी?) f. vielleicht *Seidenweberin.*

कौशल 1) n. *a) Wohlfahrt, Wohlergehen. — b) Geschicklichkeit, das Bewandertsein, Erfahrenheit, Klugheit, Gescheitheit.* Die Ergänzung im Loc. oder im Comp. vorangehend. — 2) *f. ई *a) eine Erkundigung nach Jmds Befinden. — b) Geschenk.*

*कौशलि m. Metron. von कुशला.

कौशलिका f. *Geschenk.*

कौशल्य 1) m. *eine Art Pavillon* Vâstuv. 830. 835. — 2) n. *a) Wohlfahrt, Wohlergehen. — b) Geschicklichkeit, Erfahrenheit in* (im Comp. vorangehend) Spr. 7689. Buâvapr. 1,130.

कौशाम्ब 1) Adj. °मण्डल n. *das Gebiet von* Kauçâmbî. — 2) f. ई N. pr. einer Stadt.

कौशाम्बि f. = कौशाम्ब 2).

कौशाम्बिका f. ein Frauenname 308,29 (im Prâkrit).

कौशाम्बीय Adj. *aus* Kauçâmbî 291,15.

कौशाम्बेय 1) m. Patron. von कुशाम्ब. — 2) *Adj. von कौशाम्बी.

कौशाम्ब्य m. *ein Fürst von* Kauçâmbî.

कौशाम्भस् n. *mit* Kuça-*Gras aufgekochtes Wasser.*

कौशाम्भी f. N. pr. einer Stadt.

1. कौशिक Adj. von कुश 3) *a).*

2. कौशिक 1) Adj. *zu* Kuçika (oder Kauçika) *in Beziehung stehend.* — 2) m. *a)* Patron. verschiedener Männer, insbes. Viçvâmitra's. Auch Pl. — *b)* Bein. α) Indra's. — β) des Sonnengottes Comm. zu TBr. 1,5,10,2. — γ) *Çiva's. — c) *Vatica robusta* Râǵan. 9,83. — *d) ein best.* Râga S. S. S. 65. — *e)* N. pr. eines Asura. — 3) f. कौशिकी *a) eine best.* Râginî S. S. S. 37. — *b)* Bein. der Durgâ. — *c)* Titel einer Çikshâ Ind. St. 14,160. — *d)* N. pr. α) verschiedener Flüsse VP.², 2,143 u. s. w. — β) einer buddhistischen Bettlerin.

3. कौशिक 1) Adj. *a) einen Behälter bildend* (von einer Wunde) Buâvapr. 6,35. कौष्ठिक v. l. Vgl. कोशवत् 1) *a).* — *b) in der Scheide steckend* (Schwert). — *c) seiden.* — 2) *m. *a) Schlangenfänger. — b) ein Kenner der Wörterbücher, Verfasser eines Wörterbuchs. — c) Bdellion. — d) Mark. — e) eine Rohrart.* — 3) *f. आ *Trinkgeschirr.* — 4) f. ई N. pr. einer aus dem *Leibe* der Pârvatî hervorgegangenen Göttin. — 5) n. *Seidenzeug, ein seidenes Gewand.*

4. कौशिक 1) m. *a) Eule. — b) *Ichneumon. — c) *Geschlechtsliebe.* — 2) f. ई = कौशिक 3) *a).*

5. कौशिक Adj. *von einer Eule herkommend.*

कौशिकता f. Nom. abstr. zu 1. कौशिक und zugleich zu 2. कौशिक 2) *b)* β).

कौशिकत्व n. Nom. abstr. 1) zu 1. कौशिक Maitr. S. 4,5,7 (hier zugleich zu 2. कौशिक 2) *b)* α). — 2) zu 2. कौशिक 2) *a)* und 2) *b)* α).

*कौशिकप्रिय m. Bein. Râma's.

*कौशिकफल m. *der Kokosnussbaum.*

कौशिकाङ्कुलि m. N. pr. eines Mannes.

*कौशिकात्मज m. Patron. Arǵuna's.

कौशिकादित्य n. N. pr. eines Tîrtha.

कौशिकायनि m. Patron. N. pr. eines Lehrers.

*कौशिकायुध n. *Regenbogen.*

कौशिकार m. Pl. = कौशकार 1) *a).*

कौशिकारण्य n. N. pr. einer Stadt Hariv. 3,44,48.

*कौशिकारति und *कौशिकारि (Râǵan. 9,89) m. *Krähe.*

*कौशिकिन् m. Pl. *die Schule des* Kauçika.

कौशिकीपुत्र m. N. pr. eines Lehrers.

*कौशिक्योद m. *Trophis aspera* Râǵan. 9,129.

कौशिल m. Pl. N. pr. eines Volkes. कोसल v. l.

कौशिल m. Hypokoristikon von कौशिक.

कौशिल्य m. Patron.

कौशीधान्य n. *Hülsenfrucht.*

*कौशीरकेय Adj. von कुशीरक.

कौशीलव (Gobh. 3,1,19) und °ल्य n. *das Gewerbe der Barden oder Schauspieler.*

कौशेय 1) Adj. *seiden.* — 2) n. *Seide, Seidenzeug, ein seidenes Gewand.* — 3) N. pr. einer Oertlichkeit.

कौशेयक n. *Seidenzeug.*

कौश्य 1) Adj. *aus* Kuça-*Gras gemacht.* — 2) *m. Patron. von Kuça.

कौश्रेय m. Patron. von कुश्रि.

कौषारव und कौषारवि m. Patron. von कुषारु.

कौषीतक 1) m. Patron. von कुषीतक. — 2) f. ई *a) *Patron. von Agastja's Gemahlin. — b)* Name einer Çâkhâ des Ṛgveda. — 3) n. Titel eines Brâhmaṇa Çâṅk. zu Bâdar. 3,3,1 (S. 846).

कौषीतकि m. Patron. von कुषीतक. Auch Pl.

कौषीतकिन् m. Pl. Name einer Schule.

कौषीतकिब्राह्मण n. Titel eines Brâhmaṇa.

कौषीतकिब्राह्मणोपनिषद् f. Titel einer Upanishad.

कौषीतकेय m. Patron. des Kahoḍa.

कौषीतक्युपनिषद् f. Titel einer Upanishad.

कौषेय m. N. pr. eines Ṛshi.

*कौष्टचित्क Adj. von कुष्टचित् gaṇa कथादि in der Kâç.

कौष्ठ Adj. 1) *im Leibe befindlich.* — 2) *in der Vorrathskammer befindlich.*

*कौष्ठवित्क Adj. von कुष्ठविद्.

1. कौष्ठिक Adj. *über den Aussatz handelnd* Ḱaraka 2,5. 6,18.

2. कौष्ठिक Adj. *einen Behälter bildend* (von einer Wunde) Buâvapr. 6,35. कौशिक v. l.

कौष्ठिल und कौष्ठिल्य in मह्या°.

कौष्ठ्य Adj. 1) *im Unterleib befindlich.* — 2) etwa *überaus reich* Taitt. Âr.

कौष्माण्ड Adj. *an die* Kûshmâṇḍa *genannten Kobolde gerichtet.*

कौष्माण्डिक Adj. dass. AV. Paric. 42,2.

कौष्य m. Patron. von कोष.

कौसल 1) m. *a)* Pl. N. pr. eines Volkes und einer Dynastie. — *b)* कौसलानां (so, v. l. कोश°) नक्षत्रम् *ein best. Mondhaus* R. 6,86,43. — 2) f. आ N. pr. einer Gemahlin Kṛshṇa's. — 3) f. ई N. pr. einer Gattin Vasudeva's VP.² 4,110.

कौसलक 1) m. Pl. N. pr. eines Volkes. — 2) Adj. *den* Kosala *gehörig.*

*कौसलेय m. Metron. des Râma.

कौसल्य Adj. *zum Volke der* Kosala *gehörig;* m. *ein Fürst der* K.; f. आ *eine Fürstin der* K.

*कौसल्यानन्दन, कौसल्यामातर्, *कौसल्यायनि und कौसल्येय (Prasannar. 86,20) m. Metronn. Râma's.

कौसिद m. N. pr. eines Teiches (zu Kusitâji in Beziehung gesetzt) Maitr. S. 2,1,11. Mân. Gṛhj. 1,6.

कौसिद् m. = कौसित. Vgl. कौसिद.

कौसीद Adj. (f. ई) *mit einem Anlehen in Verbindung stehend.*

कौसीद्य n. 1) *Trägheit, Schlaffheit* Lalit. 100,11. 13. कौषीद्य gedr. — 2) *Wuchergeschäft.*

कौसुम 1) Adj. (f. ई) *von Blumen herrührend, aus Bl. gemacht* Naish. 7,28. Agni-P. 43,10. Bâlar. 62,16. — 2) *n. *Messingasche als Collyrium.*

कौसुमायुध Adj. *den Liebesgott betreffend.*

कौसुम्भ 1) Adj. (f. ई) *vom Safflor kommend, mit*

S. gefärbt, dem Safflor gleichend (Farbe) 296,10. शाक n. *Safflor-Gemüse.* — 2) *m. *wilder Safflor* Râǵan. 4,169. — 3) n. *mit Safflor gefärbter Stoff.*

कौसुम्भक Adj. *mit Safflor gefärbt* Agni-P. 30,19.

कौसुरुबिन्द m. 1) Patron. von कुसुरुबिन्द. — 2) *ein best.* Daçarâtra.

कौसुरुबिन्दि m. Patron. von कुसुरुबिन्द.

*कौसृतिक m. *Betrüger.*

कौस्तुभ 1) m. n. *ein best. bei der Quirlung des Oceans zum Vorschein gekommenes Juwel, ein Schmuck* Vishṇu's. — 2) m. *eine best. Fingerverbindung.* — 3) m. = किंशुघ्र AV. Gṛiǵ. 4,6.5,1,15. — 4) n. *eine Art Oel.* — 5) Titel eines Werkes.

कौस्तुभधामन् (Prasannar. 157,10), कौस्तुभभृत्, *कौस्तुभलक्षण und *कौस्तुभवक्षस् m. Beinamen Vishṇu's.

कौस्तुभीय Adj. zu कौस्तुभ 1) *gehörig* Bâlar. 197,17.

*कौस्तुभोरस् Adj. Bein. Vishṇu's Gal.

*कौस्त्र n. Nom. abstr. von कुस्त्री.

*कौक्कड m. Patron. von कोक्कड.

*कौक्कडि m. Patron. von कौक्कड.

कौक्कल m. = Patron. von कोक्कल.

कौक्कलीपुत्र m. N. pr. eines Grammatikers.

कौक्कलीय m. Pl. *eine best. Schule* Gobh. 3,4,34.

*कौक्कित m. Patron. von कोक्कित.

क्त *das Suffix* त *in* कृत u. s. w. 233,8. 238,11.

*क्रंस्, क्रंसति und क्रंसयति (भाषार्थ oder भासार्थ).

*क्रथ्, क्रथति (हिंसार्थ).

*क्रस्, क्रस्यति (क्वरणदीप्त्योः). — *Caus. क्रसयति.

*क्रस Adj. von क्रस्.

क्रूण्, *क्रूणते 1) *feucht sein. — 2) *einen best. Laut von sich geben. — 3) *stinken.* — Caus. क्रोपयति *durchnässen.* — Mit अभि *befeuchten.* Vgl. अभिक्रूणम्.

*क्रूणितर् Nom. ag. von क्रूण्.

क्रोपन Adj. in अ°.

क्रोपम् Absol. in चेल° und वस्त्र°.

*क्रर्, क्रर्रति (ह्रर्क्ने).

क्रव्य n. *das dem* Pragâpati *Genehme.*

क्रयस्त् Adj. = कियत् *wie viel?*

क्रयाकु n. *Pilz* Gaut. Âpast.

क्रयाम्बू (dreisilbig) f. = कियाम्बु Taitt. Âr. 6,4,1 (= AV., aber क्याम्बू).

*क्रंश् (प्रकाशयतिकर्मन्).

क्रकच 1) m. n. *Säge.* — 2) m. *a) ein best. musikalisches Instrument.* — *b) Ardea virgo* Nigh. Pr. — *c) eine best. Pflanze* Kâd. 129,17. *Cappâris aphylla.* — *d) eine best. Hölle.* — *e)* N. pr. eines Priesters der Kâpâlika. — 3) *f. आ *Pandanus odoratissimus* Râǵan. 10,69.

*क्रकचच्छद् m. *Pandanus odoratissimus.*

*क्रकचवल्च् m. dass. Nigh. Pr.

*क्रकचपत्त्र m. *der Teakbaum* Râǵan. 9,130.

*क्रकचपद् (stark °पाद्) m. *Eidechse, Chamäleon.*

*क्रकचपृष्ठी f. *Cojus Cobojus.*

क्रकचव्यवहार m. *eine best. Regel zur Berechnung einer Holzmasse* Lîlâv. 198. Colebr. Alg. 101.

*क्रकण m. = क्रकर 1).

क्रकर m. 1) *Perdix sylvatica.* Nom. abstr. °त्व n. — 2) *Ardea virgo* Dhanv. 6,104. — 3) *Capparis aphylla. — 4) *Säge. — 5) *ein armer Mann.* — 6) *Krankheit.*

*क्रकरट oder *°राट m. *Lerche* Dhanv. 6,104.

क्रकुच्छन्द m. N. pr. eines Buddha Kâraṇḍ. 93,14.

क्रत्, nur Partic. क्रतमाण *tobend, brausend.* — Mit ग्रव in ग्रवक्रतिन्.

क्रत in वनक्रत.

क्रडन n. *das Untertauchen.*

क्रतु m. 1) *Vermögen, Tüchtigkeit, Wirksamkeit.* — 2) *Ueberlegung, Rath, Einsicht, Verstand.* — 3) *Erleuchtung, Begeisterung.* — 4) *Rathschluss, Plan, Absicht, Vorsatz.* — 5) *Verlangen, Wunsch.* क्रतवा *willig, gern.* एकेन क्रतुना so v. a. *mit dem blossen Willen* RV. 2,13,11. — 6) *Opferhandlung, Opfer.* Auch personificirt. — 7) *ein best.* Kalpa 2) *h).* — 8) N. pr. *a)* eines Sohnes des Brahman, eines der Pragâpati und der sieben Weisen (als *Stern* am Himmel 218,23). — *b)* eines der Viçve Devâs VP.² 3,189. fgg. — *c)* eines Sohnes des Kṛshṇa. — *d)* eines Sohnes des Ûru. — *e)* eines Flusses in Plakshadvîpa VP. 2,4,11. Könnte auch f. sein. क्रमु v. l.

*क्रतुकर्मन् n. *Opferhandlung.*

क्रतुक्रिया f. dass. Hâsj.

*क्रतुच्छद् m. 1) fehlerhaft für क्रकुच्छन्द. — 2) *one skilled in sacrifice.*

क्रतुजित् m. N. pr. eines Mannes.

क्रतुदक्षिणा f. *Opferlohn* Çâṅkh. Çr. 13,6,6.

क्रतुदेव m. N. pr. eines Mannes.

*क्रतुदुघ् (Nom. °धुक्) m. *ein* Asura.

*क्रतुद्विष् (Nom. °द्विट्) m. dass.

*क्रतुधंसिन् m. Bein. Çiva's.

क्रतुध्वज m. N. pr. eines Rudra.

क्रतुपति m. *der Veranstalter eines Opfers.*

क्रतुपशु m. 1) *Opferthier.* — 2) *Pferd.*

क्रतुपा Adj. *die Absichten bewachend.*

*क्रतुपुरुष m. Bein. Vishṇu's.

क्रतुप्रा Adj. 1) *das Verlangen befriedigend, erfreuend* RV. 10,100,12. — 2) *begeistert* oder *erfreut.*

क्रतुप्रावन् Adj. = क्रतुप्रा 1).

क्रतुभुज् m. *ein Gott.*

क्रतुमत् 1) Adj. *entschlossen; einsichtig, weise; wirksam.* — 2) m. N. pr. eines Sohnes des Viçvâmitra.

क्रतुमय Adj. *consilii plenus.*

*क्रतुयष्टि f. *ein best. Vogel* Gal.

क्रतुराज् m. *das vornehmste Opfer* (Açvamedha und Râǵasûja).

क्रतुराज m. = राजसूय.

क्रतुरात m. N. pr. v. l. für कीर्तिरात VP.² 3,332.

क्रतुविक्रयिन् Adj. *den erwarteten Opferlohn verkaufend.*

क्रतुविद् 1) Adj. *a) Willen —, Befehle habend (äussernd). — b) begeisternd.* — 2) m. N. pr. eines Mannes.

क्रतुशेष m. Titel eines Werkes.

क्रतुसंज्ञा f. desgl.

क्रतुसंयद् m. und °परिशिष्ट n. (Ind. St. 1,59) Titel eines Pariçishṭa des SV.

क्रतुस्थला f. N. pr. einer Apsaras.

क्रतुस्पृश् Adj. *begeisternd.*

*क्रतुकृप m. *Opferross* Taik. 3,3,315.

*क्रतूत्तम m. = राजसूय.

क्रतूद्दक्षौ Nom. Du. m. *Verstand und Wille* VS. 7,27. Çat. Br. 4,1,4,1. 14,3,1,31.

क्रतूय्, क्रतूयति *ernstlich wollen.*

क्रत्वङ्ग n. *Opfergeräth.*

क्रत्वामघ Adj. *einen durch Einsicht u. s. w. erlangten Lohn bildend.*

क्रथ्, *क्रथति (हिंसायाम्). — Caus. क्राथयति 1) *ausgelassen sein.* — 2) *हिंसायाम्. — Mit उद् in उत्क्राथिनी.

क्रथ m. N. pr. 1) Pl. eines Volkes (stets in Comp. mit कैशिक). °कैशिकाधिपति m. Bâlar. 72,5. — 2) eines Sohnes des Vidarbha und Urahnen der Kratha. — 3) eines Wesens im Gefolge Skanda's. — 4) eines Asura.

क्रथन 1) Adj. *in Erstickungsnoth gerathend* Kâraka 6,36. — 2) m. N. pr. *a)* eines Asura. — *b)* eines Schlangendämons. — *c)* eines Affen. — 3) n. *a) das Durchhauen.* — *b) *das Morden, Tödten.* — *c) plötzliche Stockung des Athems.*

क्रथनक 1) m. N. pr. eines Kamels. — 2) *n. *schwarzes Aloeholz.*

क्रद् s. क्रन्द्.

क्रधिष्ठ Superl. und क्रधीयस् Compar. zu क्रुध्.

क्रन् 2te Sg. Aor. von क्रन्द्.

क्रन्त् Partic. praes. von 1. कर्.

क्रन्द्, क्रन्दति, क्रन्दते 1) *wiehern, brüllen.* — 2) *kläglich schreien, jammern.* — 3) *Jmd* (Acc.) *klag-*

lich anrufen. — 4) *drönen* (Spr. 7795), *rauschen, knarren, klirren* (293,10). — Caus. क्रन्दयति 1)2)3) Caus. zu Simpl. 1) 2) 4). — 4) 5) = Simpl. 1) 4). — 6) *wiehern nach* (Acc.). — Intens. कनिक्रन्ति und कनिक्रन्ते, Partic. कनिक्रत्, कनिक्रदत्, कनिक्रध्यमान. 1) *wiehern, brüllen, schreien, kreischen.* — 2) *drönen, rauschen, knattern.* — Mit अनु Med. *Jmd nach —, zuschreien;* mit Acc. — Mit अभि 1) *anwiehern, anbrüllen, anschreien.* — 2) *tönen, rauschen.* — Caus. *anwiehern, anbrüllen.* — Intens. dass. — Mit अव *brüllen.* — Caus. 1) dass. — 2) *herabrauschen auf* (Acc.). — Mit अभ्यव *Jmd* (Acc.) *anschreien, anrufen.* — Mit आ 1) *anschreien, anrufen.* — 2) *kläglich schreien, jammern.* — 3) *Jmd* (Acc.) *zu Hülfe rufen* Kâd. II,92,14. — 4) आक्रन्दित von *einer best. fehlerhaften Recitation* Saṃhitopan. 7,4. — Caus. 1) *herdrönen u. s. w.* — 2) *laut zurufen, anschreien.* — 3) **ununterbrochen schreien.* — 4) *kläglich schreien —, jammern machen.* — Mit समा *kläglich schreien.* — Mit नि 1) *herunter schreien.* — 2) निक्रन्दित von *einer best. fehlerhaften Recitation* Saṃhitopan. 7,5. — Caus. *hineinbrüllen lassen.* — Mit परि Caus. *umrauschen.* — Mit प्र *laut rufen.* — Caus. *laut rauschen.* — Mit वि *wehklagen.* — Mit सम् *brüllen mit* (Instr.). — Caus. *durch Rauschen u. s. w. zusammenbringen, conclamare aliquid.*

क्रन्द् m. 1) *Gewieher.* — 2) *Geschrei, Ruf.*

क्रन्दद्दिष्टि Adj. *unter Brausen dahineilend.*

क्रन्दन 1) *m. *a) Katze.* — *b) eine best. Pflanze.* — 2) n. *a) das Schreien, lautes Rufen* Spr. 7747. — *b)* **Schlachtgeschrei.* — *c) das Wehklagen.*

क्रन्दनधनि m. *Wehruf* 156,28.

क्रन्दनु m. *Gedrön, Getön.*

क्रन्दम् n. 1) *Schlachtgeschrei.* — 2) Du. *die beiden kämpfenden Parteien.*

क्रन्दित *n. 1) *klägliches Schreien.* — 2) *das Herbeirufen.*

क्रन्य n. *das Wiehern.*

क्रप् 1) कृपते, कृपमाण *a) jammern, trauern, — um* (Acc.). — *b) flehen, ersehnen;* mit Acc. — 2) *क्रपते (कृपायाम्, गतौ). — Mit अनु, °कृपते *sich sehnen nach, trauern um.* — Vgl. कृपय्.

क्रम्, क्रामति und क्रमति (nicht gebilligt), क्रमते und क्रामते (nicht gebilligt) 1) *schreiten, — zu, nach* अच्छ, अधि oder blosser Acc. oder Loc.). — 2) *zu Jmd* (Loc.) *gehen, kommen um Hülfe zu finden.* — 3) *durchschreiten, überschreiten* 299,22. — 4) *ersteigen.* — 5) *beschreiten* (in der Begattung). — 6) *überragen.* — 7) *in Besitz nehmen, erfüllen.* — 8) *Med. *an Etwas gehen, Etwas unternehmen, seine Kraft an Etwas wenden;* mit Dat. — 9) Med. *gut von Statten gehen, Erfolg haben, eine Wirkung thun, anschlagen.* — 10) *der grammatischen Operation des* Krama 11) *unterliegen, wiederholt werden.* — 11) Med. *nach der Weise des* Krama 11) *verfahren.* — अक्रान्ताम् Bhâg. P. 3,16,2 fehlerhaft für अक्रातम् von 1. कॄ. — Caus. 1) क्रमयति *schreiten lassen.* — 2) क्रमयति und क्रामयति *dem* Krama 11) *unterwerfen, wiederholen.* — Intens. चङ्क्रमते, चङ्क्रम्यते und चङ्क्रमीति *hinundherschreiten, — wandern, spazieren* Kâraṇḍ. 65,9. 66,7. 12. *durchschreiten.* — Mit अति 1) *vorüber —, weitergehen.* — 2) *wegschreiten über, vorüberschreiten —, vorüberkommen an, treten über* (Acc.). °क्रम्य *jenseits, hinter;* mit Acc. °क्रान्त gewöhnlich in act. Bed. — 3) *weitergehen,* so v. a. *fortfahren.* — 4) *sich wegbegeben von* (Abl.) 82,23. *aus dem Wege gehen* (भयात् *einer Gefahr*) MBh. 13,117,13. — 5) *kommen um, verlustig gehen;* mit Abl. — 6) *vergehen, verstreichen, verfliessen* (von der Zeit). — 7) *über* eine best. Zeit (Acc.) *hinwegkommen,* eine b. Z. *verstreichen lassen.* — 8) *über das gewöhnliche Maass hinausgehen, hervorragen.* — 9) ein best. Maass (Acc.) *überschreiten, übertreffen* 249,17. *überwinden.* — 10) *übergehen, bei Seite lassen.* — 11) *Jmd* oder *Etwas unbeachtet lassen, vernachlässigen, versäumen, übertréten, sich ein Versäumniss zu Schulden kommen lassen, einen Fehltritt begehen.* — 12) *Jmd* (Acc.) *entgehen,* so v. a. *unbenutzt bleiben von.* सो ऽर्थो मा त्वामतिक्रमेत् so v. a. *benutze dieses.* — Caus. 1) *verstreichen lassen.* — 2) *nicht beachten, keine Rücksicht nehmen auf.* — Mit अत्यति *beschreiten* (in der Begattung). °क्रान्त mit act. Bed. — Mit अभ्यति 1) *wegschreiten über, durchschreiten.* — 2) *überwinden.* — 3) *übertréten, vernachlässigen.* — Mit समभ्यति *kommen auf.* चित्तम् *auf den Gedanken.* — Mit व्यति 1) *vorbeischreiten an, wegschreiten über, überschreiten.* — 2) *verstreichen, verfliessen, vergehen; für Jmd* (Acc.) *verstreichen.* — 3) *übertreffen, überwinden.* — 4) *vernachlässigen, versäumen, nicht einhalten* 101,10. *übertréten; ein Versäumniss sich zu Schulden kommen lassen.* धर्मव्यतिक्रान्त *der das Gesetz übertreten hat.* — 5) *verkehrter Weise sich einer Sache* (Acc.) *hingeben.* °क्रान्त mit act. Bed. Spr. 5522. — Mit समति 1) *vorübergehen, weitergehen.* — 2) *wegschreiten über, vorüberkommen, über —, durchschreiten.* योजनं समतिक्रान्तः so v. a. *ein* Jogana *zurück befindlich.* — 2) *verstreichen, verfliessen.* — 3) *hervor —, an die Oberfläche kommen* (von Pflanzen). — 4) *heraustreten aus* (Abl.). — 5) *übertreffen.* °क्रान्त mit act. Bed. — 6) *vernachlässigen, nicht beachten, versäumen, übertréten.* — 7) (ein Versprechen) *halten.* — Mit अधि *hinaufsteigen auf* oder *zu* (Acc.). — Mit अनु 1) *nachfolgen, verfolgen* (einen Weg u. s. w.), *nachgehen, entlang gehen.* — 2) *der Reihe nach durchgehen, aufzählen, im Verlauf angeben* 221,7. 226,25. — 3) (einen Beschluss) *fassen.* °क्रान्त mit act. Bed. R. 2,30,41. — 4) *mit einem Inhaltsverzeichniss versehen.* — 5) *im Inhaltsverzeichniss angeben.* — Mit समनु *vollständig hindurchschreiten, durchlaufen.* — Mit अप 1) *weggehen, sich davon machen, davonlaufen, sich entfernen —, weichen von* (Abl.). — 2) *verstreichen.* अपक्रान्त n. *Vergangenes, in der Vergangenheit Liegendes* Bâlar. 174,2. — 3) *abschreiten, d. h. durch Schreiten trennen.* — Caus. °क्रमयति *davonlaufen lassen* Tâṇḍja-Br. 12,4,25. — Desid. °चिक्रमिषति *Jmd* (Abl.) *davonlaufen wollen.* — Mit अन्वप *nach Jmd weglaufen* TBr. 1,4,4,8. — Mit अभ्यप *weggehen nach, zugehen auf.* — Mit व्यप *abtreten, sich entfernen.* — Mit अभि 1) *hinzutreten, zugehen auf, sich hinbegeben zu, betreten;* mit Acc. oder mit प्रति. — 2) *überwinden* ṚV. 6,49,15. 9,40,1. — 3) *darangehen, anfangen, sich anschicken zu* (Dat. eines Nom. act.). — 4) *hinaufsteigen* (der Zahl nach). — 5) *durchschreiten* (fehlerhaft für अति). — Caus. °क्रमयति *in die Nähe bringen, heranziehen* Tâṇḍja-Br. 12,4,25. — Mit समभि *hinzutreten.* — Mit अव 1) *sich wegbegeben, entfliehen.* अप v. l. — 2) *treten auf* (Acc.) Taitt. Âr. 10,9,1. — 3) *niedertreten, überwältigen.* — 4) *hinabfahren in.* गर्भम् *in einen Mutterleib* Kâraka 4,3. मातुः कुक्षौ Lalit. 43,13. — 5) *in die Existenz treten, sich zu bilden anfangen* (vom Fötus) Kâraka 4,3. — Caus. *hinuntersteigen lassen.* — Mit अन्वव *nach der Reihe hinabsteigen, eingehen in.* — Mit आ 1) *herbeikommen, hintreten —, hinkommen zu, beschreiten, betreten, besuchen.* — 2) *treten auf* (Acc. oder Loc.). — 3) *lasten —, einen Druck ausüben auf* (Acc.). — 4) *sich klammern an, anpacken.* — 5) *angreifen, einen Angriff machen auf, Gewalt brauchen.* — 6) in der Astr. *angreifen,* so v. a. *verfinstern.* — 7) *in Besitz nehmen, in seine Gewalt bekommen.* आक्रान्त *in der Gewalt stehend —, ergriffen —, beherrscht von* (Instr. oder im Comp. vorangehend). — 8) *einnehmen, sich verbreiten über.* वलिभिर्मुखमाक्रान्तम् *das Gesicht mit Runzeln überzogen.* — 9) *aufsteigen, ansteigen, steigen zu — hinauf, ersteigen, besteigen.* Gewöhnlich Med.

und häufig mit ऊर्ध्वम् verbunden. — 10) *bespringen.* — 11) *anspringen.* — 12) *beginnen*, mit Infin. — Caus. 1) *herbeikommen —, hereintreten —, betreten lassen.* — 2) *angreifen, einen Angriff machen auf* (?). — *Desid. आचिक्रंसते *aufsteigen wollen.* — Mit अत्या *her – und vorüberschreiten.* — Mit अध्या 1) *herfallen über.* — 2) *erwählen.* — Mit अन्वा 1) *der Reihe nach betreten, — besuchen.* — 2) Med. *hinaufsteigen zu.* — Mit अपा MBh. 13,3717 fehlerhaft für अप. — Mit अभ्या s. अभ्याक्रामम्. — Mit उपा *herfallen über.* — Mit समुपा *gelangen zu.* °क्रान्त mit act. Bed. — Mit निरा *heraus —, hervortreten, — aus* (Abl.). — Mit प्रत्या *zurückschreiten* Âpast. Çr. 15,11,2. Comm. zu TBr. 1,241,20. — Mit समा 1) *treten auf.* — 2) *lasten —, einen Druck ausüben auf.* — 3) *angreifen, einen Angriff machen auf.* — 4) *in Besitz nehmen, in seine Gewalt bekommen.* रोषसमाक्रान्त *vom Zorn überwältigt.* — 5) (ein Versprechen) *halten.* — Mit उद् (Med. ausnahmsweise) 1) *hinaufschreiten, aufsteigen.* Mit अधि und vorangehendem Abl. *sich erheben über* Maitr. S. 1,6,10. — 2) *heraustreten, hinaus —, davongehen, entweichen, — aus* (Abl.); insbes. von den Lebensgeistern. उत्क्रान्तमसुभिः impers. Kâd. 36,12. — 3) *hinausschreiten*, so v. a. *sterben.* — 4) mit Acc. so v. a. mit अनूद् Praçnop. 2,4. — 5) *übergehen, bei Seite lassen.* — 6) *übertreten, unbeachtet lassen, vernachlässigen.* — 7) *sich einer Sache* (Acc.) *entziehen* 213,26. 33. — Caus. उत्क्रमयति und उत्क्रामयति *hinaufgehen —, hinausschreiten lassen.* — Desid. *hinausgehen —, davongehen wollen.* — Mit अत्युद् 1) *sich fern halten.* अत्युत्क्रान्त *sich fern haltend von* (Loc.) MBh. 13,23,56. — 2) *überragen, mehr gelten als;* mit Acc. v. l. अति. — Mit अनूद् Act. *nach Jmd* (Acc.) *hinaus —, davongehen.* — Mit अभ्युद् Act. 1) *hinaufschreiten* Vaitân. — 2) *hinausschreiten lassen.* — Caus. dass. — Mit उपोद् Act. *hinaufsteigen zu.* — Mit प्रत्युद् *im Begriff stehen zu entweichen.* प्रत्युत्क्रान्तजीवित Adj. so v. a. *halbtodt* Daçak. 5,7. — Mit व्युद् Act. 1) *auseinandergehen.* *द्वैधं व्युत्क्रान्ताः *zu Zweien besonders stehend.* — 2) *fortgehen, weichen.* — 3) *überschreiten, übertreten, übergehen, nicht beachten.* — Mit समुद् 1) *aus dem Leben scheiden* Nârad. Up. 13. — 2) *übertreten, nicht beachten.* — Mit उप 1) *herantreten, herbeikommen, kommen zu, in;* mit Acc. oder Loc. — 2) *feindlich losgehen auf.* — 3) *auf eine bestimmte Art sich Jmd nähern, Jmd angehen, behandeln, verfahren gegen* (Acc.); ohne Object *verfahren, zu Werke gehen.* — 4) *ärztlich behandeln.* — 5) *an Etwas gehen, sich an Etwas machen, greifen zu, begehen, verrichten.* — 6) *den Anfang womit machen, beginnen, anheben, sich anschicken;* mit Acc., Dat. oder Infin. Gewöhnlich Med. — 7) Med. *seinen Anfang nehmen* Lâṭj. 9,9,6 (उपक्रमेतेति zu lesen). — Caus. *Jmd beginnen lassen*, mit Infin. Paṅkad. — Mit प्रत्युप Med. *losschreiten auf* (Acc.) Gop. Br. 2,3,12. — Mit समुप *anheben, beginnen, sich anschicken;* mit Infin. und nur einmal Act. यथायं समुपक्रान्तः so v. a. *nach dem zu schliessen, wie dieser begonnen hat* R. 2,78,14. — Mit नि Act. 1) *eintreten in* (Loc.). — 2) *niedertreten.* — 3) *schreiten* RV. 6,59,6. — Mit अनुनि Act. *in den Fusstapfen folgen, nachtreten.* — Mit अभिनि Act. *niedertreten.* — Mit निस् 1) *hinausschreiten, —gehen aus* (Abl.; ausnahmsweise Gen.), *von Hause gehen, das Haus verlassen;* im Schauspiel technisch für *abtreten.* Von den Lebensgeistern so v. a. उद्. — 2) निष्क्रान्त *hervorgegangen*, so v. a. *abstammend von* (Abl.). — Caus. *hinausgehen lassen, herauslassen aus* (Abl.), *hinaustreiben, hinausbringen* Kâd. II,108,13. — Mit अनुनिस् *hinaus- und nachgehen* Maitr. S. 1,6,10. — Mit अभिनिस् 1) *hinaus- und hinzuschreiten.* — 2) *hinausschreiten, —gehen aus* (Abl.). Von einem *Thor so v. a. *hinausgehen nach* (Acc.). — 3) *ausgehen*, so v. a. *das Haus verlassen* Kâraka 1,8. buddh. *d. H. v. um Mönch zu werden* Lalit. 112,12. mit beigefügtem प्रव्रज्यायै 115,11. Auch mit Acc. der Wohnung. — 4) अभिनिष्क्रान्त *hervorgegangen*, so v. a. *abstammend von* (Abl.). — Mit उपनिस् 1) *hinaus — und hinzuschreiten.* — 2) *hinausschreiten, — gehen aus* (Abl.). — Mit विनिस् *hinausschreiten, — treten, hervorkriechen aus* (Abl.) 64,32. — Mit परा *vorschreiten, drauflosgehen, sich muthig zeigen, Kraft entwickeln, grossen Eifer an den Tag legen, sein Bestes thun, sich in einer Sache hervorthun.* पराक्रान्तः पलायने so v. a. *nur auf Fliehen bedacht.* — Mit परि (ausnahmsweise Med.) 1) *umherschreiten, herumgehen, umhergehen, sich herumbewegen.* Technisch vom *Umhergehen* der Schauspieler auf der Bühne. परिक्रमन्व्योम्नि विवृत्तनेत्रः *mit den Augen am Himmel herumgehend.* — 2) *herumschreiten um, durchschreiten, besuchen.* — 3) *vorüber kommen an, Jmd* (Acc.) *entgehen.* — 4) *im Gehen Jmd* (Acc.) *überholen.* — Intens. परिचङ्क्रमति *sich beständig herumbewegen.* — Mit अनुपरि 1) *der Reihe nach umhergehen.* — 2) *der Reihe nach umschreiten* Maitr. S. 4,9,10. *der Reihe nach besuchen, — besichtigen.* — Mit विपरि 1) *rings herumschreiten.* — 2 विपरिक्रान्त *muthig, tapfer.* — Mit संपरि *umschreiten, besuchen.* — Mit प्र 1) Act. (redupl. Aorist im RV. Med.) *vorschreiten; ausgehen, ausziehen, aufbrechen, gehen zu* (Acc.). प्रदक्षिणम् *rechts herumgehen.* — 2) Act. *überschreiten.* — 3) Med. *verfahren gegen* (Loc.). — 4) Med. (ausnahmsweise Act.) *gehen —, sich machen an, unternehmen, sich anschicken, beginnen;* mit Acc., °अर्थम् oder Infin. Einmal mit dem Acc. eines Nom. act. (वर्षाम्), das sonst nur mit कर्, भू oder अस् auftritt. — 5) प्रक्रान्त **begonnen, angebrochen* (संध्या). — Caus. *vorwärtsschreiten lassen.* — *Desid. Fut. प्रचिक्रंसिष्यते. — Mit अभिप्र Act. *hinschreiten zu* (Acc.) Vaitân. — Mit संप्र Med. *gehen an, sich anschicken, beginnen;* mit Acc. oder Infin. — Mit प्रति 1) *zurückkommen.* — 2) *herabsteigen* (der Zahl nach). — 3) *beichten.* — Mit अनुप्रति *zurückkommen.* — Mit वि 1) *weiterschreiten, bei Seite gehen, sich entfernen, — von* (Abl.). — 2) *auseinandergehen, sich theilen.* — 3) *durchschreiten.* — 4) *einherschreiten, schreiten, gehen.* — 5) *einen Schritt machen.* — 6) *erschreiten, sich erheben zu* (Acc.). — 7) *beschreiten.* — 8) *einen Ansatz nehmen, einen muthigen Angriff thun, Muth an den Tag legen, — gegenüber von* (Loc.). विक्रान्त *muthig, tapfer.* धनुषि so v. a. *ein ausgezeichneter Bogenschütze.* — 9) *Jmd* (Acc.) *bekämpfen.* — Caus. *Schritte machen lassen.* — Mit अधिवि Med. *für Jmd* (Dat.) *ausschreiten.* — Mit अनुवि Med. *nachschreiten.* — Mit निर्वि *hinausschreiten.* — Mit सम् 1) *zusammentreten, sich vereinigen.* — 2) *zusammengerathen.* — 3) *sich hinbewegen zu* (Acc.). — 4) *eintreten in* (einen Stand, Acc.) Ragh. 5,10. — 5) *in ein Sternbild treten* (von der Sonne). — 6) *übergehen von* (Abl.) *auf* (Loc.) Suçr. 1,271,13. Buâvapr. 6,28. Kâd. 84,9. संक्रान्त *übergegangen, —von* (Abl.) *auf* (im Comp. vorangehend) Çâk. Cu. 60,1. Git. 12,27. Mâlatîm. 107,3 (237,2). — 7) *durchschreiten, durchwandern, überschreiten.* — 8) *herbeikommen.* — 9) *einherschreiten.* — Caus. 1) *hinführen zu*, mit zwei Acc. — 2) *übergehen lassen, übertragen, übergeben, überlassen, überliefern;* mit Acc. der Sache und Loc. der Person. अर्थान्तरम् (der Loc. verbietet sich wegen eines andern Loc. in anderer Function) *in eine andere Bedeutung übergehen lassen.* — 3) *zwei Wörter im* Krama 11) *zusammentreten lassen, indem man dazwischen liegende ausfallen lässt*, Comm. zu VS. Prât. 4,166. — Mit अनुसम् 1) *insgesammt nachfolgen*, mit Acc. TS. 1,7,1,6. — 2) *gelangen zu.* — 3) *später übergehen auf* (Acc.)

अनुसंक्रान्त mit act. Bed. Prasannar. 104,12. — Mit अभिसम् *fortschreiten von* (Abl.) *zu* (Acc.) Tândja-Br. 4,5,16. 21,11,3. — Mit उपसम् 1) *hinzutreten, gelangen zu.* — 2) *übergehen in* (Acc.). — Caus. *hinzutreten lassen.* — Mit प्रतिसम् *seinen Lauf einstellen.* — Caus. *zurückkehren machen.*

क्रैम m. 1) *Schritt.* — 2) *Gang, Art und Weise des Gehens.* — 3) *Gang, Lauf, Verlauf* Hit. 8,15. 39,5. Mâlatîm. 18,3 (57,4). — 4) *Weg* R. 2,25,2. — 5) *die zu einem Sprunge* oder *Angriff angenommene Stellung.* बद्धक्रम und क्रमगत Adj. Ind. St. 14,373. — 6) *Fuss* Ind. St. 14,373. fg. — 7) *regelmässiger Gang, Ordnung, Reihenfolge, Rangordnung, Erbfolge.* क्रमेण, क्रमात् und क्रमतस् *der Ordnung —, der Reihe nach.* तदनुसरणक्रमेण so v. a. *stets hinter ihm her* Hit. 9,8. 99,2. क्रमेण, क्रमात् und क्रम° *in regelmässigem Gange, nach und nach, allmählich.* — 8) *das Verfahren, Verfahrungsweise, Art und Weise* 74,5. *Diät* Karaka 6,13. °क्रमात् *gemäss* MBh. 1,187,19 (wohl °क्रमाच्च zu lesen). — 9) *Brauch, Ritus* Mârk. P. 23,112 (mit collectiver Bed.). *Etiquette.* क्रमं कर् *die E. beobachten* Njâjam. S. 2, Z. 16. — 10) *Veranlassung —, Grund zu* (Gen. oder im Comp. vorangehend) Spr. 1969. Kathâs. 18, 380. — 11) *eine best. durch Wiederholungen gehemmte Recitation des* Veda und *die nach dieser Methode gebildeten Verbindungen von Wörtern.* — 12) *Doppelconsonanz am Anfange eines* Pâda. — 13) in der Dramatik *Erreichung des Gewünschten*, nach Andern *das Gewahrwerden der Zuneigung.* — 14) in der Rhetorik *diejenige Form der* Upamâ, *in welcher die einzelnen Bilder sich der Reihe nach entsprechen.* — 15) * *Vermögen, Macht.*

क्रमक m. 1) *Reihenfolge* Gaim. 5,4,1. — 2) **ein Kenner des* Krama 11).

क्रमकारिका f. Titel eines Werkes.

क्रमकाल m. = क्रमपाठ.

क्रमकालयोग m. = कालयोग MBh. 3,101,20.

क्रमकृत् Adj. *die Etiquette beobachtend* Njâjam. S. 1, Z. 4.

क्रमघन und क्रमचट m. *zwei bestimmte Formen des* Kramapâṭha.

क्रमचन्द्रिका f. Titel eines Werkes.

क्रमज Adj. *durch den* Krama 11) *entstanden.*

क्रमजटा f. v. l. für क्रमचट.

क्रमजित् m. N. pr. eines Fürsten.

क्रमज्यका (Golâdh. 8,55) und °ज्या f. *Sinus.*

क्रैमण 1) m. *a) Schritt.* — *b) *Fuss.* — *c) *Pferd.* — *d)* N. pr. eines Sohnes des Bhaǵamâna. — 2) n. *a) das Schreiten, Gehen.* — *b) das Betreten, Treten auf.* — *c) das Ueberschreiten.* — *d) Schritt.* — *e) das sich an Etwas* (Dat.) *Machen.* — *f) Behandlung nach der Weise des* Krama 11).

क्रमत्रैराशिक *the direct rule of three terms.*

क्रमदण्ड m. *eine best. Form des* Kramapâṭha.

क्रमदीपिका f. Titel eines Werkes. °टीकाकृत् m. *der Verfasser eines Commentars dazu.*

क्रमदीश्वर m. N. pr. eines Grammatikers.

क्रमध्वज m. *eine best. Form des* Kramapâṭha.

क्रमपद् n. *Wortverbindung im* Krama 11).

क्रमपाठ m. *die Recitation in der Weise des* Krama 11).

क्रमपार m. *eine best. Form des* Kramapâṭha.

*क्रमपूरक m. etwa *Getonia floribunda* Râǵân. 10,116.

क्रमप्रवक्तर् m. *der Lehrer des* Krama 11) RV. Prât. 11,33.

क्रमप्राप्त Adj. *ererbt.*

क्रमभाविन् Adj. Pl. *auf einander folgend* Comm. zu Njâjas. 3,1,3.

क्रमभ्रष्ट n. *Verstoss gegen die richtige Folge der Wörter* oder *Begriffe.*

क्रममाला f. *eine best. Form des* Kramapâṭha.

क्रमयोग m. *Reihenfolge.*

क्रमयौगपद्य n. Du. *Allmählichkeit und Plötzlichkeit* Sarvad. 12,12.

क्रमरत्नावली f. Titel eines Werkes.

क्रमरथ m. *eine best. Form des* Kramapâṭha.

क्रमराज्य n. N. pr. einer Oertlichkeit Râǵat. 5,87.

क्रमवृद्धि f. *allmähliches Wachsthum, — Zunahme.*

क्रमलेखा f. *eine best. Form des* Kramapâṭha.

क्रमवत्तु (!) und क्रमवर्त N. pr. eines Landes Râǵat. 5,39. 3,227.

क्रमशठ m. *eine best. Form des* Kramapâṭha.

क्रमशस् Adv. 1) *der Ordnung —, der Reihe nach.* — 2) *nach und nach, allmählich.*

क्रमशास्त्र n. *Vorschrift über den* Krama 11).

क्रमशिखा f. *eine best. Form des* Kramapâṭha.

क्रमसंहिता f. *eine nach der Weise des* Krama 11) *redigirte* Saṁhitâ.

क्रमसंग्रह m. Titel eines Werkes.

क्रमसंदर्भप्रभास m. Titel eines Abschnittes in einem best. Werke.

क्रमसरस् n. N. pr. eines heiligen *Teiches.*

क्रमसार Titel eines Werkes.

क्रमस्तुति f. Titel eines Werkes.

क्रमाक्रम m. Du. *Allmählichkeit und Plötzlichkeit.*

क्रमाक्रान्त Adj. *mit einem Satze* (eines Löwen) *gepackt* Kâd. 85,3.

क्रमागत Adj. 1) *durch Erbfolge —, folgemässig herstammend, — in Jmds Besitz gelangt.* Häufig geht dem क्रम noch eine nähere Bestimmung voran. — 2) *in gehöriger Ordnung auf einander folgend.* °गतार्थ Adj. Karaka 3,8.

क्रमादित्य m. Bein. Skandagupta's.

क्रमाध्ययन n. *das Recitiren nach der Weise des* Krama 11).

क्रमाध्यायिन् Adj. *den* Krama 11) *studirend.*

क्रमायात Adj. *ererbt, durch Erbfolge auf den Thron gelangt.*

क्रमि m. ungenaue Schreibart für कृमि.

क्रमिक Adj. 1) *ererbt, durch Erbschaft überkommen.* — 2) *der Reihe nach folgend, successivus.*

*क्रमितर् Nom. ag. von क्रम्.

क्रमु m. 1) * = क्रमुक 1) *a).* — 2) N. pr. eines Flusses in Plakshadvîpa VP.² 2,192. क्रतु v. l.

क्रमुक 1) m. *a) Betelnussbaum.* — *b)* **der indische Maulbeerbaum.* — *c)* **eine Art* Lodhra. — *d)* **eine Cyperus-Art.* — *e)* **die Frucht der Baumwollenstaude.* — *f)* Pl. N. pr. eines Volkes. — 2) *f. ई *Betelnussbaum.*

*क्रमुकपुष्पक m. *ein best. Baum* Gal.

*क्रमुकफल n. *Betelnuss.*

क्रमुञ्ज m. N. pr. eines Berges VP. 2,2,25.

*क्रमेतर gaṇa उक्थादि.

*क्रमेल und °क *Kamel* Spr. 7859. Naish. 6,104.

*क्रमोद्विग m. *Stier.*

क्रम्य Adj. 1) *ärztlich zu behandeln* Karaka 8,2. — 2) *durch den* Krama 11) *entstehend.*

क्रैय m. 1) *Kauf, Einkauf.* — 2) *Kaufpreis.*

क्रयक्रीत Adj. *erkauft* Spr. 4000.

क्रयण n. *das Kaufen.*

क्रयणीय Adj. *zum Kaufen bestimmt.*

क्रयद्रव्य n. *die Sache, um welche man Etwas kauft* oder *eintauscht.*

क्रयलेख्य n. *Kaufbrief.*

क्रयविक्रय m. 1) Sg. und Du. *Kauf- und Verkaufspreis* M. 7,127. 8,401. 9,332. — 2) *Handel.*

क्रयविक्रयानुशय m. *Rückgängigmachung eines Handels.*

*क्रयविक्रयिक m. *Handelsmann.*

क्रयविक्रयिन् Adj. *der da kauft oder verkauft, einen Handel abschliessend.*

*क्रयशीर्ष n. *Mauersims.*

क्रयाक्रय *Handelsverkehr* Karaka 1,15.

*क्रयाक्रयिका f. gaṇa शाकपार्थिवादि.

क्रयाणक Adj. *käuflich* Ind. St. 15,437.

*क्रयारोह m. *Markt.*

क्रैंयि (क्रैंयी Saṁhitâ TS. Prât. 3,13) Adj. als Beiw. eines Namens des Rudra.

क्रयिक und क्रयिन् m. *Käufer.*

क्रेय्य Adj. *käuflich.*

*क्रव्, क्रणवैति (वधकर्मन्) Naigh. 2,19.

क्रवणी Adj. etwa *schreckhaft, erschrocken, zaghaft.* Nach Sây. *preisend.*

क्रविष्णु Adj. *nach rohem Fleische gierig.*

क्रविस् n. *rohes Fleisch, Aas.*

क्रव्य 1) Adj. = क्रूर TS. 5,5,10,4. — 2) m. vielleicht so v. a. Agni kravjâd. — 3) n. = क्रविस् 111,19.

*क्रव्यघातन m. *Antilope.*

क्रव्यभक्षिन् und °भुज् Adj. *Fleisch —, Aas fressend.*

क्रव्यमुख m. N. pr. eines Wolfs.

क्रव्यवाहन Adj. *Leichname fortführend.* क-व्य° v. l.

क्रव्याध्य m. Pl. N. pr. eines Volkes Varâh. Bṛh. S. 14,18, v. l.

क्रव्याद् 1) Adj. *Fleisch —, Leichname verzehrend;* vom Agni des Scheiterhaufens, von gespenstischen Wesen und von Thieren. — 2) m. *Raubthier* 120,1.

क्रव्याद 1) Adj. (f. आ) = क्रव्याद् 1). Auch Bez. einer der neun Samidh. — 2) m. *a) Raubthier* 74,20. — *b) *Löwe. — c) *Falke. — d)* Pl. Bez. *bestimmter Manen* VP.² 3,339. — *e)* Pl. N. pr. eines Volkes. — *f) ein best. metallisches Präparat* Bhâvapr. 4,30.

क्रव्यादस् (!) m. *Raubthier* Âpast. Es ist wohl क्रव्यादानाम् zu lesen.

क्रव्याशिन् 1) *Adj. = क्रव्याद् 1). — 2) m. Pl. N. pr. eines Volkes Varâh. Bṛh. S. 14,18 (Conj.).

क्रशय्, °यति *mager machen.*

क्रशिमन् m. *tenuitas, Dünne, Schmächtigkeit* Kâd. 78,1. *Seichtheit* (eines Flusses) 173,11.

*क्रशिष्ठ Superl. zu कृश.

क्रशीयंस् Compar. (zu कृश) *überaus mager* Naish. 1,84.

क्रष्टव्य Adj. 1) *zu schleppen* 239,12. — 2) *herauszuziehen.*

क्रा in उद्धि°, दधि°, रुधि°.

क्राकचिक m. *Säger, Holzsäger.*

क्राकच्य Adj. *zu sägen* Lilâv. S. 89. fg.

क्राकच्यव्यवहृति f. = क्रकचव्यवहार Lilâv. 201.

क्राणी Adv. *gern, willig; sofort.*

क्राथ m. 1) *Mord. — 2) Patron. von क्रथ. — 3) N. pr. *a)* eines Fürsten. — *b)* eines Sohnes des Dhṛtarâshṭra. — *c)* eines Wesens im Gefolge Skanda's. — *d)* eines Schlangendämons. — *e)* eines Affen.

क्राथन n. *das Schnarchen.*

क्राथिन् in पर्°.

क्राथेश्वर m. N. pr. eines Schülers des Âpastamba.

क्रान्त 1) Adj. Partic. von क्रम्. — 2) *m. *a) Pferd.* — *b) Declination* (astron.). — 3) f. आ *a) *eine Art Solanum. — b) ein best. Metrum.* — 4) n. *a) Schritt.* विष्णोः *eine best. Feier. — b) a certain aspect when the moon is in conjunction with a planet.*

क्रान्ति f. 1) **Schritt, Gang.* — 2) *Ekliptik.* — 3) *die Declination eines Planeten.* — 4) **Angriff.*

क्रान्तिकक्षा (Conj.) f. *Ekliptik.*

क्रान्तिजीवा, °ज्यका (Golâdhj. 7,46) und °ज्या f. *der Sinus der Declination.*

क्रान्तिपात m. *Aequinoctialpunct,* insbes. *Frühlings* — Golâdhj. 6,11. 12, 17.

क्रान्तिभाग m. *the declination of a point of the ecliptic.*

क्रान्तिभुज्या f. *der Cosinus der Declination* Comm. zu Âryabh. 4,24.

*क्रान्तिमण्डल n. *Ekliptik.*

क्रान्तिमौर्वी f. = क्रान्तिजीवा Golâdhj. 8,70.

क्रान्तिवलय m. und क्रान्तिवृत्त n. (Comm. zu Sûryas. 5,1) *Ekliptik.*

क्रान्तिशिञ्जिनी f. = क्रान्तिजीवा Golâdhj. 8,60.

*क्रान्तु m. *Vogel.*

क्रामण n. *ein best. mit dem Quecksilber unternommener Process.*

*क्रामेतरक Adj. von क्रामेतर.

*क्रायक m. *Käufer.*

क्रिंमि ungenaue Schreibart für कृमि.

क्रिय m. χριός, *der Widder im Thierkreise.*

क्रियमाणक n. *Machwerk, literärischer Versuch.*

क्रिया f. 1) *Ausführung, Verrichtung, Bereitung, Beschäftigung mit Etwas, Geschäft, Handlung, Act, Thätigkeit, Arbeit, Mühe.* — 2) *Handlung,* so v. a. *Verbalbegriff, Verbum* 225,5. 227,20. — 3) *Arbeit,* so v. a. *literärisches Product.* — 4) *ärztliche Behandlung, Anwendung von Mitteln, Kur* Spr. 7862. — 5) *eine heilige Handlung, Opferhandlung, Ceremonie.* चरमा *die letzte,* so v. a. *Todtenceremonie.* — 6) *Verehrung, Cultus.* — 7) *Beweisführung* (कारण und कारण der Lexicographen). — 8) **Beginn.* — 9) **Sühne.* — 10) **Erwägung.* — 11) **Studium.* — 12) **Mittel.* — 13) als Personification eine Tochter Daksha's und Gattin Dharma's oder eine Tochter Kardama's und Gattin Kratu's.

क्रियाकलाप m. Titel eines Werkes Bühler, Rep. No. 711.

क्रियाकाण्ड n. *der über die Opfer handelnde Theil in der Çruti.*

क्रियाकार m. 1) **Anfänger, Lehrling.* — 2) *feierliche Uebereinkunft, Gelöbniss* Kâraṇḍ. 56,24. 58, 1. 3. 14. = कट und समय der Lexicographen.

क्रियाकुल Adj. *sehr beschäftigt* 213,14.

क्रियाकौमुदी f. Titel eines Werkes.

क्रियागुप्त n. und °गुप्ति f. *eine künstliche Satzbildung mit verstecktem Verbum finitum.*

क्रियातन्त्र n. Bez. einer der 4 Klassen von Tantra bei den Buddhisten.

क्रियातिपत्ति f. 1) *das Nichtzustandekommen einer Handlung* P. 3,3,139. — 2) *der Charakter und die Personalendungen des Conditionalis.*

क्रियात्मक Adj. *dessen Wesen Thätigkeit ist.* Nom. abstr. °त्व n. 265,20.

क्रियादीपक n. *eine Vergleichung, bei der ein Zeitwort das tertium comparationis bildet.*

क्रियाद्वेषिन् Adj. *die Beweisführung im Process zurückweisend* 214,15.

क्रियानिबन्ध m. Titel eines Werkes.

क्रियान्तर n. 1) *Unterbrechung einer Handlung* P. 3,4,57. — 2) *eine andere Handlung* 233,18.19.

क्रियापथ m. *Behandlungsweise, Kurart.* °पथमतिक्रान्तः *nicht mehr zu kuriren* Kâraka 5,11.

क्रियापद n. *Zeitwort* Spr. 7675.

क्रियापद्धति f. Titel eines Werkes Verz. d. B. H. No. 1107.

क्रियापात्र n. *ein durch Thaten würdiger Mann* Ind. St. 15,317.

क्रियापाद m. *der die Beweisführung umfassende Theil in einer gerichtlichen Verhandlung.*

क्रियाप्रबन्ध m. *ununterbrochene Fortdauer einer Handlung* 243,30.

क्रियाभ्युपगम m. *eine ausdrückliche Zusage, — Versprechen* 191,19.

क्रियाम्बुधि m. Titel eines Werkes.

क्रियायुक्त Adj. *thätig,* so v. a. *sich bewegend* AK. 2,8,2,86.

क्रियायोग m. 1) *die Verbindung mit einer Handlung, — einem Verbum.* — 2) *Anwendung von Mitteln.* — 3) *der practische* Joga. — 4) Titel eines Werkes.

क्रियारत्नसमुच्चय m. Titel eines Werkes.

*क्रियारोह m. = चक्रवाट.

1. क्रियार्थ m. *eine Handlung als Zweck* Gaim. 1,1,25.

2. क्रियार्थ Adj. (f. आ) *eine Handlung —, eine zweite Handlung bezweckend* 229,8.9. *Handlungen bezweckend, dazu dienend.* Nom. abstr. °त्व n. Gaim. 1,2,1.

क्रियालाघव n. *bequeme Erfüllung der Functionen* (des Auges) Bhâvapr. 2,153.

क्रियालोप m. *Unterbleibung einer heiligen Handlung* 199,18.

क्रियावत्त् Adj. 1) *der Thaten vollbringt, handelnd, thätig.* — 2) *die religiösen Begehungen regelrecht vollziehend.* — 3) *in religiösen Begehungen bestehend.*

क्रियावसन्न Adj. *der durch die Beweisführung im Process unterlegen ist.*

क्रियावाचक Adj. *eine Handlung ausdrückend* Ind. St. 10,412.

क्रियावादिन् 1) Adj. *der in einer gerichtlichen Verhandlung die Beweise vorbringt.* — 2) m. *Kläger.*

क्रियाविधि m. 1) *eine Regel über die Art und Weise, wie man in einem bestimmten Falle zu handeln hat.* — 2) *Verwendung eines Zeitwortes.* एक° *V. eines und desselben Z.* 250,7.

क्रियाविशेषण n. *Adverb* 232,25.

क्रियाव्यवधायक Adj. *eine Handlung unterbrechend* P. 3,4,57, Sch.

क्रियाशक्ति f. 1) *die Fähigkeit Etwas zu verrichten.* Pl. so v. a. कर्मेन्द्रिय. — 2) *eine in Handlungen sich äussernde übernatürliche Macht.*

क्रियाशक्तिमत्त् Adj. *die Kraft der Thätigkeit besitzend* 265,28.

क्रियासंकर m. *Vermengung verschiedener Kurmethoden* Bhâvapr. 1,130.

क्रियासमुच्चय m. Titel eines Werkes.

क्रियासार desgl.

क्रियासिद्धि f. *das Gelingen einer Handlung* Ind. St. 15,275.

क्रियास्थानविचार m. Titel eines Werkes.

*क्रियेन्द्रिय n. = कर्मेन्द्रिय.

क्रिवि 1) Adj. als Beiw. eines Namens von Rudra. क्रिवि v. l. — 2) m. *a)* etwa *Schlauch;* auch auf die *Wolken* übertragen. — *b)* * *Brunnen.* — *c)* N. pr. α) Sg. und Pl. eines Volkes, das später Paṅkâla heisst. — β) *eines Asura.

क्रिविर्दती Adj. f. etwa *sägenzähnig.*

1. क्री, क्रीणाति und क्रीणीते *kaufen, erkaufen;* mit Instr. des Preises und Gen. oder Abl. (171,17) der Person; statt des Abl. auch अत्तिकात् mit Gen. क्रीत *gekauft.* Von einem durch *Kauf erworbenen* Sohne 198,9. Auch so v. a. *ganz für Jmd* (Instr.) *gewonnen.* — *Caus. क्रापयति. — Mit अनु in अनुक्री. — Mit अप *erkaufen.* — Mit अभि *zu einem bestimmten Zweck kaufen.* — Mit अव Med. (Act. verdächtig) 1) *erkaufen.* — 2) *miethen.* — Mit आ *erkaufen.* — Mit उप *ankaufen.* — Mit निस् 1) Act. *abkaufen, loskaufen von* (Abl.). — 2) Med. ohne oder mit आत्मानम् *sich loskaufen.* — Mit परि 1) Act. *erkaufen, eintauschen,* —*um* (Instr.). — 2) **erkaufen,* so v. a. *gewinnen;* mit Dat. oder Instr. des Preises. — 3) *dingen, miethen;* mit *Dat. oder *Instr. des Preises 224,11. — 4) *Med. *wiedervergelten.* — 5) परिक्रीत von einem Sohne nach Nilak. so v. a. रेतोमूल्यदानेन (!) तस्यामेव (d. i. भार्यायाम्) जनितः. — Mit प्र in प्रक्रय und प्रक्री. — Mit वि *eintauschen gegen, verkaufen für* (Instr.). विक्रीतासुः सेवकः zu Spr. 7170. — Desid. विचिक्रीषते *eintauschen wollen, für Etwas* (Instr.) *hinzugeben beabsichtigen.* — Mit सम् *kaufen.*

2. °क्री Adj. in सख्यःक्री.

क्रीड्, क्रीडति (क्रीळति) und क्रीडते *spielen, tändeln, scherzen;* von Menschen, Thieren, Wind und Wellen und auch vom Liebesspiel. Mit Instr. der Sache oder Person; bei dieser auch सह, सार्धम् (47,20) und समम् (150,14. 154,22). Einmal mit dem Acc. द्यूतम्. क्रीडित *spielend, scherzend.* — Caus. क्रीडयति *spielen heissen.* — Mit अधि *über Jmd* (Acc.) *spielen,* — *tanzen* Maitr. S. 1,10,16. TBr. 1,6, 3,5. — Mit *अनु Med. *spielen.* — Mit *अव Med. — Mit आ Med. *spielen.* — Mit समा dass. — Mit उप *Jmd* (Acc.) *umtänzen.* — Mit नि Caus. etwa *ein Spiel einstellen.* — Mit परि Act. Med. (angeblich nur Med.) *umherspielen, umspielen;* mit Acc. Maitr. S. 1,10,16. — Mit प्र *sich an's Spielen machen, spielen, scherzen, sich vergnügen,* — *mit* (Instr. der Sache oder Person; bei dieser auch सह) Hemâdri 1,637,19. 639,3. प्रक्रीडित *spielend, scherzend.* — Mit वि 1) *spielen, scherzen,* — *mit* (सह) *Jmd.* — 2) *Jmd* (Acc.) *zu seinem Spielzeug machen.* — Mit सम् 1) Med. (ausnahmsweise Act.) *spielen,* — *mit;* mit Instr. der Sache oder Person; bei dieser auch सह. — 2) *Act. *rasseln* (von Rädern). — Mit परिसम् *herumscherzen.*

क्रीड 1) Adj. *spielend, tändelnd.* — 2) *m. = 3) *a).* — 3) f. आ *a) Spiel, Scherz, Tändelei, Liebesspiel.* — *b) spielend verrichtete Wunderthätigkeit* Lalit. 457,1. — *c) *eine durch Scherz an den Tag gelegte Geringachtung.* — *d) Spielplatz.* — *e) ein best. Tact* S. S. S. 210.

*क्रीडक m. *Spieler.*

क्रीडन 1) *m. N. pr. eines Windgottes Gal. — 2) n. *das Spielen, Spiel* 148,6.

क्रीडनक 1) *Adj. (f. °निका) *spielend, tändelnd.* — 2) m. *Spielzeug.* Nom. abstr. °ता f. Instr. *nach Art eines Spielzeuges.*

क्रीडनीय n. *Spielzeug* Kâd. II, 128,16.

क्रीडनीयक m. (sic) *Spielzeug, Puppe.*

क्रीडाकानन n. *Lusthain* Spr. 3077.

क्रीडाकासार *Lustteich* Daçak. 29,23.

क्रीडाकुमार m. N. pr. eines Gandharva Bâlar. 89,17.

क्रीडाकेतन n. *Lusthaus.*

क्रीडाकोप n. *verstellter Zorn* Spr. 1313.

क्रीडाकौतुक n. *übermüthige Neugier* Kathâs. 18,153.

क्रीडाकौशल n. *die Kunst zu scherzen* Daçak. 49,6.

क्रीडाखण्ड Titel des 2ten *Abschnitts* im Gaṇeçapurâṇa.

क्रीडागृह् m. n. *Lusthaus,* — *gemach.*

क्रीडाचङ्क्रमण N. pr. einer Oertlichkeit.

क्रीडाचन्द्र 1) m. N. pr. eines Dichters. — 2) *ein best. Metrum.*

क्रीडाताल m. = क्रीडा 3) *d).*

क्रीडानारी f. *Freudenmädchen.*

क्रीडापय्, °यति *spielen heissen.*

क्रीडापर्वत m. *ein* (künstlicher) *Lusthügel* Kâd. 64,21. °क m. dass. 241,10. II, 4,19.

क्रीडापुर n. *Vergnügungsstadt* Ind. St. 15,388.

क्रीडाप्रदेश m. *Spielplatz* MBh. 3,164,6.

क्रीडामय Adj. (f. ई) *aus Spiel* —, *aus Scherz bestehend.*

क्रीडामयूर m. *ein als Spielzeug dienender Pfau.*

क्रीडामर्कटपोत m. *ein als Spielzeug dienender junger Affe* 110,2.

क्रीडामहीध्र m. *Lustberg* 324,32.

क्रीडामृग m. *ein als Spielzeug dienendes Thier.*

*क्रीडारत n. *coitus.*

क्रीडारथ m. *Vergnügungswagen.*

क्रीडारस m. *Lust am Spiel,* — *am Scherz* 293,8.

क्रीडारसातल n. Titel eines Werkes.

क्रीडाराजतसुधीपात्र्, °त्रि *eine zur Belustigung dienende silberne Branntweinschale darstellen* Prasannar. 149,2.

क्रीडावन n. *Lustwald* Ind. St. 15,367.

क्रीडावापी f. *Lustteich, ein Teich, in dem man Schildkröten, Fische u. s. w. des Vergnügens halber hält.*

क्रीडावेश्मन् n. *Lusthaus.*

क्रीडाशकुन्त m. *ein als Spielzeug dienender Vogel.*

क्रीडाशैल m. *Lustberg* Hemâdri 1,394,4.

क्रीडासरस् n. *Lustteich* 156,17.

क्रीडास्थान n. *Spielplatz* Paṅkad.

क्रीडि Adj. *spielend, tändelnd* Maitr. S. 1,10,6.

क्रीडित und °क n. *Spiel.*

क्रीडितर् Nom. ag. *Spieler.*

क्रीडित्व n. Nom. abstr. von क्रीडिन् 1) TBr. 1,6,7,5.

क्रीडिन् 1) Adj. = क्रीडि. — 2) m. N. pr. eines Mannes.

क्रीडु und क्रीडुमत्त् Adj. = क्रीडि.

क्रीडिदेश m. *Spielplatz.*

क्रीत 1) Adj. s. u. 1. क्री. — 2) m. Pl. *eine best. verachtete Kaste.* — 3) n. *Kauf* 214,33.

क्रीतक Adj. *durch Kauf erworben* (ein Sohn).

क्रीतत्व n. *das Gekauftsein* Gaim. 6,1,19.

क्रीतानुशय m. *Reue über einen Kauf.*

क्रीतापति m. *der Mann eines durch Kauf erworbenen Weibes* Nir. 6,9.

*क्रीब Adj. = क्लीब.

क्रु oder क्रू in मित्र°.

*1. क्रुञ्च्, क्रुञ्चति (कौटिल्यात्स्पभावयोः, गत्याम्, वक्रणे, तौच्छ्ये).

2. क्रौञ्च् (Nom. क्रुङ्) m. 1) *Brachvogel.* — 2) N. pr. eines Ṛshi (nach dem Comm.) Tâṇḍya-Br. 13,9,11.

क्रौञ्च 1) m. *a) Brachvogel* Maitr. S. 3,14,3. — *b)* Du. VS. 25,6 unbestimmbar. — *c)* *N. pr. eines Gebirges. — 2) *f. ई *a) das Weibchen des Brachvogels. — b) eine Art Laute.*

*क्रुञ्चकीय m. Pl. (Kâç.) oder °या f. gaṇa बिल्वकादि.

*क्रुञ्चामत् Adj. von क्रुञ्चा.

*क्रुड्, क्रुडति (निमज्जने, घनत्वे).

क्रुद् in उत्क्रोद् und उत्क्रोदिन्.

1. क्रुध्, क्रौध्यति und क्रुध्यते (selten) *in Zorn gerathen, zürnen;* mit Dat. oder Gen. der Person und Loc. der Sache. क्रुद्ध *aufgebracht, in Wuth versetzt, zornig, erzürnt auf;* mit Dat., Gen. oder Loc. der Person; auch mit उपरि oder प्रति; die Sache im Acc. mit अनु. — Caus. क्रोधयति *aufbringen, reizen.* — Mit अभि *zürnen auf* (Acc.). °क्रुद्ध *in Zorn gerathen, erzürnt* Gaut. — Mit सम°, °क्रुद्ध *erzürnt.* — Mit परि *in Zorn gerathen.* — Mit प्रति *Jmds* (Acc.) *Zorn erwiedern.* — Mit सम् *zürnen,* mit *Acc. der Person. संक्रुद्ध *aufgebracht, erzürnt, — auf* (Gen.). — Mit अभिसम् *auf Jmd* (Acc.) *zürnen.* अभिसंक्रुद्ध *erzürnt auf* (Acc. oder Gen.).

2. क्रुध् f. *Zorn.* क्रुधा *im Zorn* 121,31. Auch Pl.

*क्रुधा f. dass.

क्रुधिमन् Adj. *reizbar.*

*क्रुन्थ्, क्रुन्थति v. l. für क्रुन्थ.

क्रुमु f. N. pr. eines Zuflusses des Indus.

क्रुमुक m. *Spahn zum Auffangen des Feuers, wenn dieses aus den Reibhölzern hervorbricht,* Âpast. Çr. 14,24.

क्रुश्, क्रोशति und क्रोशते (selten) 1) *schreien, krächzen, wehklagen, Jmd* (Acc.) *anrufen.* — 2) *klingen* (vom Ohr). — 3) क्रुष्ट *a) der Jmd* (Acc.) *anschreit, schmäht. — b) geschmäht. — c)* Bez. *eines best.* Svara TS. Prât. — *Intens. चोक्रुशीति. — Mit अति, अतिक्रुष्ट zweifelhafte Lesart. — Mit अनु *Jmd* (Acc.) *anschreien.* — Caus. *Mitgefühl an den Tag legen.* — Mit अप, °क्रुष्ट *bescholten, schmachvoll.* — Mit अभि 1) *anschreien, zurufen, scheltend oder zürnend anrufen.* — 2) *bewehklagen.* — Mit *अव wohl *auf Jmd* (Acc.) *herabschreien.* — Mit आ 1) *hinschreien, laut ausrufen.* — 2) *anschreien, anschnauzen, anfahren, schimpfen, schmähen, seinen Unmuth gegen Jmd an den Tag legen,* आक्रुष्ट *der geschmäht wird.* — 3) *anschreien,* so v. a. *wetteifern, um den Vorrang streiten* 251,3. — Mit अभ्या *anschnauzen, schmähen.* — Mit प्रत्या *wiederanschreien, — schmähen;* mit Acc. — Mit व्या *laut ausrufen, wehklagen.* — Mit समा, °क्रुष्ट *geschmäht.* — Mit उद् 1) *aufschreien.* — 2) *zuschreien, zurufen;* mit Acc. der Person. — Mit अभ्युद् *durch lauten Zuruf ermuntern.* — Mit प्रोद् *laut aufschreien.* — Mit समुद् ein Geschrei (Acc.) *laut erheben.* — Mit उप *seinen Unmuth an den Tag legen* 139,24. Vgl. उपक्रुष्ट. — Caus. *schreien —, wehklagen machen.* — Mit परि *hierhin und dorthin schreien, wehklagen.* — Mit प्र 1) *ein Geschrei erheben, aufschreien.* — 2) ein Geschrei (Acc.) *ausstossen.* — 3) *Jmd* (Acc.) *anschreien.* — Mit वि 1) *aufschreien.* — 2) ein Geschrei (Acc.) *ausstossen.* — 3) *Jmd* (Acc.) *anrufen.* — 4) *erschallen.* — Mit सम् 1) *ein allgemeines Geschrei erheben.* — 2) *Jmd* (Acc.) *zürnend anfahren.* — Mit अभिसम् *zuschreien, zurufen.*

*क्रुश्चन् m. *Schakal.*

क्रुष्ट *n. *Geschrei, Geheul.*

क्रूड्, क्रूडयति etwa *dick machen.*

क्रूर 1) Adj. (f. ई) *a) wund, saucius. — b) blutig, grausam; roh, hart; gräulich, furchtbar, schrecklich.* Auch als Bez. bestimmter Zodiakalbilder, Planeten und Mondhäuser. क्रूरम् Adv. *auf eine schreckliche Weise. — c) hart* (anzufühlen). — *d) stark* (von einem Bogen). — *e) *heiss.* — 2) *m. n. *gekochter Reis.* Vgl. कूर. — 3) *m. *a) Falke* Râgân. 19,85. — *b) Reiher* Râgân. 19,87. — *c) rother Oleander* und = भूताङ्कुश Râgân. 10,14. 9,155. — 4) *f. आ *eine roth blühende* Punarnavâ Râgân. 5,115. — 5) n. *a) wunde Stelle, Wunde. — b) Blutvergiessen, Grausamkeit, Gräuel, Gräuelthat, Rohheit, Härte. — c) grauenhafte Erscheinung. — d) *eine Art Haus* Gal.

क्रूरकर्मकृत् 1) *Adj. *Grausamkeiten verübend.* — 2) m. *Raubthier.*

1. क्रूरकर्मन् n. 1) *Blutthat, Gräuelthat.* — 2) *eine harte, schwere Arbeit.*

2. क्रूरकर्मन् 1) Adj. *Grausamkeiten —, Rohheiten verübend.* — 2) *m. *eine best. Pflanze* Râgân. 5,76.

*क्रूरकृकर m. *Reiher* Gal.

क्रूरकृत् Adj. = 2. क्रूरकर्मन् 1).

क्रूरकोष्ठ Adj. *dessen Unterleib hart ist.*

*क्रूरगन्ध 1) m. *Schwefel* Râgân. 13,72. — 2) f. आ *eine Art Opuntia* Râgân. 8,54.

*क्रूरगन्धक m. *Schwefel* Gal.

क्रूरचेष्टित Adj. *grausam* (von Personen) Spr. 4635.

क्रूरता f. *Grausamkeit.*

*क्रूरदत्ती f. Bein. der Durgâ.

*क्रूरदकपथ m. *der Planet Saturn* Gal.

क्रूरदृश् 1) Adj. *ein schreckliches Auge habend,* von einer Eule. — 2) m. der Planet *a) Mars. — b) *Saturn.*

क्रूरदृष्टि f. *ein schrecklicher Blick.*

*क्रूरधूर्त m. *eine Art Stechapfel* Râgân. 10,20.

क्रूरनिश्चय Adj. (f. आ) *Furchtbares vorhabend.*

क्रूरबुद्धि Adj. *grausam* (von Personen) MBh. 1, 154,7.

क्रूरमानस Adj. dass. MBh. 1,209,3.

*क्रूरराविन् m. *Rabe* Râgân. 19,90.

क्रूरलोचन m. 1) **der Planet Saturn.* — 2) N. pr. einer Eule.

क्रूरसमाचार Adj. (f. आ) *sich grausam —, sich roh benehmend.*

क्रूरस्वर Adj. *furchtbar schreiend.*

*क्रूराकृति m. Bein. Râvaṇa's.

*क्रूरात्त m. N. pr. einer Eule.

क्रूराचार Adj. *sich roh benehmend* M. 4,246.

क्रूराचारविहारवत् Adj. *sich roh benehmend und an Rohheiten sein Vergnügen habend* M. 10,9.

*क्रूरात्मन् m. *der Planet Saturn.*

*क्रूरालापिन् m. *Rabe* Nigh. Pr.

क्रूराशय Adj. (f. आ) 1) *dessen Unterleib hart ist.* — 2) *schreckliche Ungeheuer bergend* Spr. 1269. — 3) *ein rohes Herz habend* ebend.

क्रूरी Adv. mit कर् *wund machen.*

क्रेङ्कार m. *der Laut* क्रेङ् Kâd. 15,5. Bâlar. 91, 2. 280,9.

क्रेङ्कारव m. *das Geschrei des Pfauen* Harshaṅ. 183,11.

क्रेङ्कृति f. = क्रेङ्कार Bhoǵa-Pr. 71,5.

*क्रेणि und *क्रेणी f. *Kauf.*

क्रेतर् Nom. ag. *Käufer.*

क्रेतव्य und क्रेय Adj. *käuflich.*

*क्रेयद् m. *Verkäufer.*

क्रैडिन् Adj. (f. ई) *den* Marut *mit dem Beinamen* क्रोडिन् *gehörig.*

क्रैडिनीया f. *die diesen* Marut *geweihte* Ishṭi.

क्रव्य m. *ein Fürst der* Krivi.

*क्रौञ्च m. N. pr. eines Berges. = क्रौञ्च Gal.

*क्रौञ्चदारण m. = क्रौञ्च°.

क्रौञ्चपदी f. MBh. 13,1728 fehlerhaft für क्रौ°.

क्रौड् 1) m. (*f. आ und *n.) *a) Brust* (bei Menschen und Thieren). Am Ende eines adj. Comp. *f. आ. — *b) Höhlung, das Innere* Bâlar. 175,6. — 2) m. *a) Eber. — b) *der Planet Saturn. — c) eine nachträgliche Strophe, — Bemerkung, Nachtrag. — d)* *N. pr. eines Lehrers Ind. St. 13,419. — 3) *f. आ *eine best. Pflanze. — 4)* f. ई *Sau. — 5)* *f. (ई) und n. *Yamswurzel* Râgân. 7,86.

*क्रौडकन्या f. *Yamswurzel* Râgân. 7,85.

क्रौडकसेरुक m. *Cyperus rotundus* Bhâvapr. 1,191.

*क्रौडकाला f. *die Erde* Râgân. 2,3.

*क्रौडखोरा f. *eine best. Pflanze* Gal.

*क्रौडचूडा f. desgl.

*क्रौडतीर्थ n. N. pr. eines Tîrtha.

*क्रौडपत्र n. *ein nachträgliches Blatt, Carton* Ind. St. 15,259.

*क्रौडपर्णी f. *Solanum Jacquini.*

*क्रौडपाद् m. *Schildkröte.*

क्रौडपाली f. *Brustkasten* Bâlar. 172,24.

क्रौडलोमन् n. Pl. *Brusthaare.*

क्रौडमल्लक m. etwa *armer Wicht* (buddh.).

*क्रौडवल्लभा f. *eine Cyperus-Art* Gal.

क्रौडवाल m. *Schweinsborste* 118,9.

*क्रौडाङ्गि m. *Schildkröte.*

क्रौडास्य Adj. *eine Eberschnauze habend* Varâh. Jogaj. 6,23.

*क्रौडिन् m. *Rhinoceros* Gal.

क्रौडी Adv. mit कर् *in die Arme schliessen;* auch so v. a. *in seine Gewalt bekommen* Harshak. 123,19.

*क्रौडीकरण und *°कृति f. *Umarmung.*

*क्रौडीमुख m. *Rhinoceros.*

*क्रौडेष्टा f. *Cyperus rotundus* Râgân. 6,140.

*क्रौध m. *Mord, Todtschlag.*

क्रौध् 1) m. *a) Zorn.* Am Ende eines adj. Comp. f. आ. — *b)* personificirt als Sohn des Lobha und der Nikṛti, als Sohn des Todes und auch Brahman's. — *c)* N. pr. eines Dânava. — *d)* Bez. *der Silben* क्रुम् und क्रूँ. — 2) f. क्रौधा N. pr. einer Tochter Daksha's. — 3) f. ई *eine best.* Çruti S.S.S. 23. — 4) n. *das 59te Jahr im 60 jährigen Jupitercyclus.*

क्रौधचक्षुस् n. *ein zornsprühendes Auge* 155,4.

क्रौधज 1) Adj. *aus dem Zorn entstehend.* — 2) *m. *Trübung des Geistes.*

क्रौधन 1) Adj. (f. आ) *zum Zorn geneigt, dem Zorn ergeben, zornig, — gegen* (Loc.). — 2) m. *a)* = क्रौध 4). — *b)* N. pr. verschiedener Männer. — 3) f. आ N. pr. *a)* einer der Mütter im Gefolge Skanda's. — *b)* einer Jogini Hemâdri 2,*a*,96,9. fgg. — 4) n. *das Zürnen, Zorn.*

क्रौधनीय Adj. *was zum Zorn Veranlassung geben kann.*

क्रौधभैरव m. *eine Form* Bhairava's.

क्रौधमन्त्र m. *ein best. Zauberspruch.*

क्रौधमय Adj. *dessen Wesen Zorn ist.*

क्रौधमुख Adj. (f. ई) *mit zornigem Gesicht* Spr. 1785. fg.

क्रौधमूर्च्छित 1) Adj. *voller Zorn.* — 2) *m. *ein best. Parfum.*

क्रौधवर्धन m. N. pr. eines Dânava.

1. क्रौधवश m. *die Gewalt des Zornes.*

2. क्रौधवश 1) Adj. *in der Gewalt des Zornes stehend.* In Verbindung mit गण oder m. ohne गण Sg. und Pl. Bez. *verschiedener Sippen von bösen Geistern.* — 2) f. आ N. pr. einer Tochter Daksha's.

क्रौधकृत्तर् m. N. pr. eines Asura.

क्रौधकास m. *Zorngelächter* Bâlar. 37,15. 40,8.

क्रौधालु Adj. *leidenschaftlich, heftig.*

क्रौधिन् 1) Adj. dass. Nom. abstr. °धित्व n. — 2) m. *a)* *Büffel* Râgân. 19,22. — *b)* *Rhinoceros Râgân. 19,20. — *c)* *Hund. — *d) das 38te Jahr im 60jährigen Jupitercyclus.* — 3) f. °नी mystische Bez. *des Lautes r.*

क्रौधेश्वर m. N. pr. = क्रोधेश्वर.

क्रौधोदन m. v. l. für प्रुढोदन VP.² 4,169.

1. क्रौश m. 1) *Schrei, Ruf.* — 2) *das Sausen in* कर्ण°. — 3) *Rufweite* als *best. Wegemaass.*

2. क्रौश n. Name verschiedener Sâman Ârsh. Br. Nom. abstr. क्रौशत्व n. TS. 7,5,8,1.

*क्रौशताल und *क्रौशधनि m. *eine grosse Trommel.*

क्रौशन् 1) Adj. *schreiend.* — 2) f. आ N. pr. einer der Mütter im Gefolge Skanda's. — 3) n. *das Schreien.*

*°क्रौशिन् Adj. *schreiend wie.*

क्रौष्ट m. N. pr. eines Mannes. Pl. *sein Geschlecht.*

क्रौष्टर् Nom. ag. 1) *schreiend, wehklagend.* — 2) m. *a) Schakal.* — *b)* N. pr. eines Sohnes des Jadu. — 3) *f. क्रौष्टी *a) eine Art Convolvulus. — b) eine andere Pflanze,* = लाङ्गली.

क्रौष्टु m. 1) *Schakal.* — 2) = क्रोष्टर् 2) *b).*

क्रौष्टुक 1) m. *a) Schakal.* — *b)* *N. pr. eines Mannes. — 2) f. ई N. pr. eines mythischen *schakalähnlichen Wesens.*

*क्रौष्टुकपुच्छिका f. *Hemionitis cordifolia.*

*क्रौष्टुकमान m. N. pr. eines Mannes. Pl. *sein Geschlecht.*

*क्रौष्टुकमेखला f. *Hemionitis cordifolia.*

*क्रौष्टुकर्ण N. pr. einer Localität.

क्रौष्टुकशिरस् n. *eine best. Krankheit des Knies.*

क्रौष्टुकशीर्ष n. dass. Bhâvapr. 4,157.

*क्रौष्टुपाद् m. N. pr. eines Mannes. Pl. *sein Geschlecht.*

*क्रौष्टुपुच्छिका und *°पुच्छी f. *Hemionitis cordifolia.*

*क्रौष्टुफल m. *Terminalia Catappa.*

*क्रौष्टुमान und *°माय m. N. pr. zweier Männer. Pl. *ihr Geschlecht.*

*क्रौष्टुविन्ना f. *Hemionitis cordifolia.*

*क्रौष्टेनु m. *eine Art Zuckerrohr.* Richtig कौष्टेनु.

क्रौष्टीय m. Pl. *eine best. Schule* Mahâbh. 1,54,*a.*

क्रौञ्च् 1) m. *a) Brachvogel.* Neben क्रुञ्च Âpast. 1,17,36. — *b)* *Meeradler. — *c)* Patron. oder Metron. Auch Pl. — *d)* N. pr. α) eines Berges, den Kârttikeja spaltete. — β) eines Dvîpa. — γ) eines Lehrers. — δ) *eines Asura. — 2) f. (*आ) und ई *a) das Weibchen des Brachvogels. — b)* N. pr. eines mythischen Vogels, *der Urmutter der Brachvögel.* — 3) n. *a) ein best. vegetabilisches Gift* Karaka 6,23. — *b) ein best. mythisches Wurfgeschoss. — c)* Name verschiedener Sâman Ârsh. Br. — *d) eine best. Gesang-* oder *Recitationsweise. — e) eine best. Art des Sitzens.*

*क्रौञ्चक Adj. von क्रुञ्चकीय oder °या.

*क्रौञ्चदारण m. Bein. Kârttikeja's.

*क्रौञ्चद्वीप m. n. N. pr. eines Dvîpa.

क्रौञ्चनिषदन n. *eine best. Art des Sitzens.*

क्रौञ्चनिषूदन m. Bein. Kârttikeja's.

क्रौञ्चपक्ष Adj. *dessen Flanken den Flügeln eines Brachvogels gleichen.*

क्रौञ्चपति m. Bein. Kârttikeja's zu Spr. 164.

क्रौञ्चपदा f. *ein best. Metrum.*

क्रौञ्चपदी f. N. pr. einer Oertlichkeit.

क्रौञ्चपुर n. N. pr. einer *Stadt.*

*क्रौञ्चबन्धम् Absol.

क्रौञ्चब्रध्न m. N. pr. eines Ṛshi.

क्रौञ्चरिपु m. Bein. Kârttikeja's.

क्रौञ्चवन n. N. pr. einer Stadt.

क्रौञ्चवन् m. N. pr. eines Berges.

क्रौञ्चशत्रु und क्रौञ्चसूदन m. Beinn. Kârttikeja's.

क्रौञ्चाक्षि m. Patron. Auch Pl.

क्रौञ्चाचल m. *der Berg* Kraunka.

क्रौञ्चाचलदेषिन् m. Bein. Paraçurâma's Bâlar. 81,6.

क्रौञ्चादन 1) n. *a) Lotuswurzel* Karaka 1,27. — *b)* *Arum orixense. — *c) langer Pfeffer. — d)* *= चित्रोटक *(eine best. Pflanze).* — 2) *f. ई *Lotussamen* Râgân. 10,191.

क्रौञ्चारण्य n. N. pr. eines *Waldes.*

*क्रौञ्चारति m. Bein. Kârttikeja's.

क्रौञ्चारि m. Bein. 1) Kârttikeja's. — 2) Paraçurâma's Bâlar. 94,19.

क्रौञ्चिकीपुत्र m. N. pr. eines Lehrers.

क्रौड 1) Adj. (f. ई) *aprinus.* — 2) *Pl. *die Schule des* Kroḍa Ind. St. 13,419.

*क्रौडि m. Patron. von क्रौड.

*क्रौड्या f. zu क्रौडि.

क्रौर्य n. *Grausamkeit, Härte des Gemüths.* Auch Pl.

क्रौलायन m. Patron. Pl. Verz. d. B. H. 55 (क्रौ°).

*क्रौशशतिक Adj. 1) *hundert* Kroça *gehend.* — 2) *der es verdient, dass man aus einer Entfernung von hundert* Kroça *zu ihm kommt.*

*क्रौष्टायन m. Patron. von क्रौष्टु. Davon *°क.

*क्रौष्टुकर्ण Adj. *aus* क्रौष्टुकर्णी *stammend.*

क्रौष्टुकि m. 1) Patron. von क्रौष्टुक. — 2) *Pl. N. pr. eines Kriegerstammes.

*क्रौष्टुकीय m. *ein Fürst der* Kraushṭuki.

*क्रौष्ट Adj. von क्रोष्टृ.

*क्रौष्टायण m. Patron. von क्रोष्टृ. Davon *°क.

क्लथ्, क्लाथति 1) *sich drehen* oder *ballen.* — 2) *हिंसायाम्.

*क्लथन n. Nom. act. zu क्लथ् 1).

*क्लद्, क्लदते v. l. für क्लन्द्, क्लन्दते.

क्लदीवत् Adj. vielleicht *feucht.*

क्लन्द् 1) *क्लन्दति (आह्वाने रोदने च). — 2) क्लन्दते (वैक्लव्ये oder वैकल्ये) *erklingen, ertönen* Çiva-Up. 5,12.

क्लान्द Adj. (f. ई) vielleicht *geräuschvoll.*

*क्लप्, क्लापयति v. l. für क्लृप्.

*क्लपुष n. *Urinblase* Gal.

क्लम्, *क्लामति und क्लाम्यति *müde werden, erschlaffen, verschmachten.* Das Verbum finitum nur in ganz späten Werken, z. B. Kâd. 75,5. — Partic. क्लान्त 1) *ermüdet, abgemattet, erschlafft, abgespannt.* — 2) *traurig* Varâh. Jogaj. 4,22. — 3) *verwelkt, ausgedörrt.* — 4) *schmächtig.* — Caus. क्लामयति *ermüden, erschlaffen* Çiva-Up. 5,12. — Mit परि *in hohem Grade sich erschöpft fühlen* Kâd. II,16,15. °क्लान्त *in h. G. erschöpft, — abgemattet.* — Mit वि Med. *verzagen.*

क्लम m. (adj. Comp. f. आ) *Ermüdung, Erschöpfung, Erschlaffung, Abspannung* 217,31.

*क्लमथ und *क्लमथु m. dass.

*क्लमिन् Adj. *müde werdend, erschlaffend.*

क्लव्, *क्लवते (भये). क्लवित *gestammelt ausgesprochen* Saṃhitopan. 7,3. — Mit *वि *in Verwirrung gerathen.*

क्लान्ति f. = क्लम.

क्लिद्, क्लिद्यति 1) *feucht werden.* क्लिन्दत् *feucht, triefend* Mudrâr. 108,5. — 2) *in Verwesung übergehen* Karaka 6,30. — क्लिन्न 1) *feucht geworden, feucht* Gaut. — 2) *triefend (von den Augen).* — 3) *verwest, in Fäulniss übergegangen* Karaka 1,11. 27. Lalit. 165,8. — 4) *von Mitleid bewegt* (Herz). — Caus. क्लेदयति 1) *feucht machen, befeuchten.* — 2) *besudeln.* — Mit अव in अवक्लेद्. अवक्लिन्न *erweicht* Karaka 1,16. — Mit आ, आक्लिन्न *von Mitleid bewegt* (Herz). — Mit समा, °क्लिन्न *feucht.* वसु so v. a. *Speise und Trank.* — Mit उद् in उत्क्लेद् und उत्क्लेदिन्. — Mit उप, °क्लिन्न 1) *feucht, nass* Karaka 3,8. — 2) *verfault, in Fäulniss übergegangen* Karaka 1,24. 6,11. — Caus. *durchnässen, erweichen* Karaka 6,23. — Mit परि, °क्लिन्न *über und über feucht, — nass.* — Mit प्र Med. *feucht werden.* — प्रक्लिन्न 1) *feucht geworden, feucht.* — 2) *in Fäulniss übergegangen* Karaka 6,11. 7,11. — 3) *von Mitleid bewegt.* — Caus. प्रक्लेदयति Karaka 6,11 fehlerhaft für प्रक्लेशयति. — Mit वि, विक्लिन्न 1) *durchnässt, erweicht.* — 2) *von Mitleid bewegt.* — 3) *alt. — 4) *= शीर्ण. — Mit सम्, संक्लिन्न *befeuchtet, erweicht.*

क्लिध in विक्लिध.

*क्लिन्द्, क्लिन्दति und °ते (परिदेवने).

क्लिन्न 1) Adj. s. u. क्लिद्. — 2) m. N. pr. eines Verfassers von Mantra bei den Çâkta. — 3) *f. आ *Solanum diffusum* Râgân. 4,34.

*क्लिन्नक Adj. *ein wenig angefeuchtet* Comm. zu Gobh. 2,1,10.

क्लिन्नत्व n. *das Feuchtsein* Suçr. 2,309,5.

*क्लिन्ननेत्र Adj. *triefäugig.*

क्लिन्नवर्त्मन् n. *eine best. Krankheit des Augenlides.*

*क्लिन्नाक्ष Adj. *triefäugig.*

क्लिब् vielleicht *das Gelingen.*

क्लिश् 1) क्लिश्नाति *a) plagen, quälen, belästigen, Jmd* (Acc.) *Beschwerde verursachen.* — *b) *leiden, Beschwerde empfinden.* — 2) क्लिश्यति *quälen, Schmerz bereiten;* mit Acc. Spr. 3049. — 3) क्लिश्यते (selten °ति) *geplagt —, gequält werden, sich abquälen, — abmühen, Beschwerde empfinden, leiden.* — 4) Partic. क्लिष्ट und *क्लिशित *a) geplagt, gequält, belästigt, in einen leidenden Zustand versetzt.* क्लिष्टं (Adv.) जीव् *unglücklich leben.* — *b) mitgenommen, verletzt, versehrt, in einen schlechten Zustand versetzt, abgenutzt, verbraucht, zu Schanden gemacht.* — *c) mit Beschwerden —, mit Leiden verbunden.* — *d) in der Rhetorik *gezwungen, dunkel, nicht leicht verständlich* Vâmana 2,1, 21. fgg. — Caus. क्लेशयति *plagen, quälen, belästigen.* — Mit उद् *in einen unbehaglichen Zustand gerathen;* nur Absol. und उत्क्लिष्ट *in einen krankhaften Zustand gerathen* Karaka 6,3. — Caus. *in Aufregung versetzen* (die Flüssigkeiten des Leibes). — Mit समुद्, समुत्क्लिष्ट *in einen unbehaglichen* oder *krankhaften Zustand versetzt* Karaka 6,4. — Mit परि 1) *quälen, plagen;* nur Absol. — 2) °क्लिश्यति und °ते *leiden, Qualen empfinden.* — 3) परिक्लिष्ट *schwer geplagt, gequält, leidend, Beschwerden empfindend, mitgenommen, schwächlich* (217,27) von Menschen, Thieren und Pflanzen. °म् Adv. *mit einem Gefühl des Unbehagens, ungern* (geben). — Caus. *quälen* Vîs. — Mit प्र Caus. *in einen krankhaften Zustand versetzen* Karaka 6, 11 (प्रक्लेदयति gedr.). — Mit संप्र *kneten, quetschen* Âpast. Çr. 15,12,14. — Mit वि, विक्लिष्ट *verletzt, zu Schanden gemacht.* Vgl. विक्लिष्ट. — Mit सम् 1) *quetschen* (nur संक्लिश्य und संक्लिष्ट). — 2) *quälen, belästigen* (nur Infin.). — 3) संक्लिष्ट *a) angelaufen, beschlagen* (Spiegel) Karaka 4,1. — *b) mit Beschwerden verbunden.*

क्लिष्टत्व n. *Gezwungenheit, Dunkelheit, Unverständlichkeit* (des Ausdrucks).

क्लिष्टवर्त्मन् n. *eine best. Krankheit des Augenlides.*

क्लिष्टवृत्ति Adj. *ein kümmerliches Leben führend.*

*क्लिष्टि f. 1) *Plage, Beschwerde.* — 2) *Dienst.*

क्लीत m. *ein best. giftiges Insect.*

क्लीतक 1) Adj. *zu Teig* oder *Brei gemacht* Gobh. 2,1,10. — 2) n. *a) Teig, Paste.* एक° *aus einer* (Bohne des Karaṅga) *gemacht* Âçv. Gṛhj. 3,8,8. — *b) Süssholzpaste* Bhâvapr. 1,172,9. — *c) Glycyrrhiza glabra* oder *echinata* Karaka 1,1. — 3) m. oder n. *eine best. Pflanze mit giftiger Wurzel.*

क्लीतकिका f. *die Indigopflanze.*

*क्लीतनक und *क्लीतनायक n. *eine Süssholzpflanze* Râgân. 6,148.

*क्लीतनी f. *die Indigopflanze* Râgân. 4,83.

*क्लीव्, क्लीवते (अधार्ष्ये, आधार्ष्ये). Vgl. क्लीवय्.

क्लीब 1) Adj. (f. आ) *a) unvermögend, entmannt;* m. *Eunuch.* — *b) unmännlich, verzagt, feig* (von Personen, vom Herzen und von Reden); m. *Schwächling, Feigling.* — 2) n. *Neutrum, das sächliche Geschlecht.*

क्लीबता f. 1, *männliches Unvermögen.* — 2) *Schwäche* (eines Grases).

क्लीबत्व n. *männliches Unvermögen.*

क्लीबय्, °यते *sich unmännlich —, sich feig benehmen.*

क्लीबयोग m. *eine best. Constellation.*

क्लीबरूप Adj. *Entmannten ähnlich.*

*क्लीबाय्, °यते = क्लीब्.

*क्लु, क्लावते (गतौ).

क्लेद् m. 1) *Feuchtigkeit; das Fliessen* (einer Wunde u. s. w.). — 2) *das in Fäulniss Uebergehen* Kâraka 1,20. 6,11.

*क्लेदन् m. *der Mond.*

क्लेदन 1) Adj. *befeuchtend, feucht machend.* — 2) *m. *Phlegma, Schleim; eine besondere Art Schleim.* — 3) n. *das Feuchtmachen, Befeuchten, Feuchthalten.*

क्लेदवत् Adj. *feucht, fliessend.*

क्लेदिनी f. *eine best. Pflanze.*

*क्लेडु m. 1) *der Mond.* — 2) *der Zusammentritt sämmtlicher drei Humores zur Hervorbringung einer Krankheit.*

क्लेद्य in अक्लेद्य.

*क्लेश्, क्लेशते (व्यक्तायां वाचि, अव्यक्तायां वाचि, वधे).

क्लेश m. 1) *Qual, Plage, Schmerz, Leiden, Beschwerde.* Die fünf Kleça im Joga sind अविद्या, अस्मिता, राग, द्वेष und अभिनिवेश; die Buddhisten kennen deren mehr. — 2) *Zorn. — 3) *= व्यवसाय.

*क्लेशक Adj. *quälend, plagend.*

क्लेशन n. *Widerwille gegen* (im Comp. vorangehend) Kâraka 2,1.

क्लेशल m. = क्लेश 1).

क्लेशापह 1) Adj. *Schmerzen —, Leiden verscheuchend.* — 2) *m. angeblich *Sohn.*

क्लेशिन् Adj. 1) *Schmerzen —, Leiden verursachend.* — 2) *beschädigend.*

क्लेष्टृ Nom. ag. *Schmerz —, Leidenbereiter.*

*क्लैतकिक n. *ein best. berauschendes Getränk.*

क्लैब्य n. 1) *männliches Unvermögen.* — 2) *unmännliches Benehmen, Schwäche, Zaghaftigkeit, Feigheit.* — 3) *Schwäche* (eines Blattes).

*क्लोम n. = क्लोमन्.

क्लोमन् m. (älter) und n. *die rechte Lunge.* Auch Pl. क्लोमहृदय n. Sg. *die rechte Lunge und das Herz.*

क्लोश m. *Zuruf.*

क्व (कुत्र) Adv. 1) = Loc. von 1. क 131,26. — 2) *wo? wohin?* in directer und in indirecter Frage. Die nachfolgenden Partikeln अह, ईद्, इव, नु, नु खलु und स्विद् heben die Frage stärker hervor. — 3) *wie?* Çat. Br. 12,4,1,11. In Verbindung mit भू und अस् *wie stehen mit — ? was werden aus — ?* so v. a. *geschehen sein um, aussein mit.* Auch hier folgen bisweilen ईद् oder स्विद्. क्व तत्रतम् *wie steht es damit?* Ohne Verbum *wie steht es damit?* so v. a. *davon kann nicht die Rede sein* Spr. 2795. Nach einer Negation im vorangehenden Satze *noch weniger kann die Rede von — sein* R. 1,67,10. Insbesondere werden durch zwei oder mehrere क्व Gegensätze hervorgehoben (so v. a. *wie wenig stimmt dieses zu jenem*) Chr. 129,30. Statt des einfachen क्व findet man auch क्व च (auch schon an erster Stelle); auch wechselt कुत्र mit क्व. — 4) *irgendwo* (mit folgendem स्विद्). — 5) zu einem wahren Indefinitum wird क्व durch verschiedene nachfolgende Partikeln. *a)* अपि (spät) α) = कस्मिन्नपि. — β) *irgendwo, — wohin, an einem bestimmten Orte, an einen b. O.* (den man nicht näher bezeichnen kann oder will). Mit einer Negation *nirgends.* Mit vorangehendem यत्र *wo es auch sei.* — γ) *bisweilen.* — *b)* च α) mit einer Negation *nirgends* oder *niemals.* — β) mit vorangehendem यत्र *wo immer.* Eine andere Bedeutung von च s. u. 3). — *c)* चन α) mit einer Negation *nirgends.* — β) mit vorangehendem यत्र *in welcher Sache es auch sei; wohin es auch sei; wann immer, jedesmal wann.* — *d)* चिद् α) = कस्मिंश्चित् 166,7. — β) *irgendwo, — wohin, an einem bestimmten Orte, an einen b. O.* (den man nicht näher bezeichnen will oder kann). Mit einer Negation *nirgends, — wohin.* In demselben Satze wiederholt *hier und da,* in zwei verschiedenen Sätzen *hier — dort.* — γ) *irgendeinmal, — wann, eines Tages; bisweilen* Ind. St. 10,422. In einem Fragesatze *jemals.* Mit einer Negation *niemals, in keinem Falle, nie und nimmer.* In demselben Satze wiederholt *dann und wann,* in verschiedenen Sätzen *bald — bald.* Auf चिद् folgt bisweilen अपि, an zweiter und einer ferneren Stelle auch अपि च. — 6) यत्र क्व वाथ — तत्र तत्रापि *wo immer — da* Buâc. P.

*क्वङ्कु f. *Fennich.*

क्वजन्मन् Adj. *wo geboren?* MBh. 1,190,31.

क्वण्, क्वणति 1) *aufschreien; krächzen* Spr. 7669. *summen* 7687. *klingen, tönen.* क्वणत् und क्वणित *singend; summend; klingend, tönend.* — 2) *erklingen lassen* (ein musik. Instrument). — Caus. क्वणयति *erklingen lassen* (ein musik. Instrument), *mittelst Etwas* (Instr.) *einen Klang verursachen.* — Mit *उप in *उपक्वण. — Mit *नि in *निक्वण und *निक्वाण. — Mit परि in परिक्वणन. — Mit *प्र in *प्रक्वण und *प्रक्वाण.

*क्वण m. *Klang, Ton.*

*क्वणन 1) m. *eine Art Topf.* — 2) n. *das Klingen, Tönen.*

क्वणित n. *Laut, Ton, Klang.*

*क्वणितेक्षण m. *Geier* Nigh. Pr.

*क्वत्य und *क्वत्यक (f. °त्यिका) *wo befindlich?*

क्वथ्, क्वथति und क्वथते *kochen, sieden* (trans. und intrans. von einem Topfe); *vor Gluth vergehen* (vom Herzen) Harshaṅ. 142,14. क्वथित *gekocht, gesotten.* — Caus. क्वाथयति *kochen, sieden* (trans.). — Mit उद् *auskochen.* Pass. *vor Gluth vergehen* (vom Herzen) Kâd. 176,3. — Caus. *auskochen.* — Mit नि Caus. fehlerhaft für निस्. — Mit निस् Caus. *einkochen.* — Mit परि *siedend heiss werden* Bâlar. 134,6. — Caus. *durchkochen lassen* Kâraka 8,12.

क्वथ m. *Decoct, Extract.*

क्वथन n. *das Kochen.*

*क्वथिका f. *eine aus Buttermilch bereitete Speise* Nigh. Pr.

क्वथित 1) Adj. s. u. क्वथ्. — 2) f. या *ein best. Präparat aus Curcuma, Asa foetida u. s. w. mit Buttermilch* Bhâvapr. 2,20. — 3) *(wohl n.) *ein berauschendes Getränk aus Honig* Nigh. Pr.

*क्वथितद्रव m. *Liqueur* Nigh. Pr.

क्वधःस्थ Kaṭhop. 1,28 falsche Lesart.

क्वनिवास Adj. *wo wohnend?* MBh. 1,190,31.

क्वेपि m. *ein best. Vogel.*

क्वेल m. Pl. *eine grössere Art von Brustbeeren* (Comm. zu TS.).

क्वसु m. *das Suffix* वंस् (वस्) 238,25. 240,5.

क्वस्थ Adj. *wo befindlich?*

क्वह्न m. *ein gewöhnlicher* (Sâvana-) *Tag.*

क्वाचित्क Adj. (f. ई) *nur hier und da vorkommend* Nyâyam. 1,3,32. Comm. zu Âpast. Çr. 12,7,12.

क्वाण m. *Klang, Ton* Dhûrtan. 3.

क्वाथ m. 1) *das Kochen.* — 2) *Decoct, Infuso-Decoct.* — 3) *Schmerz, Leid, Ungemach.*

क्वाथयितव्य Adj. *zu kochen, zu sieden.*

*क्वाथोद्भव 1) Adj. *durch Kochen entstanden.* — 2) n. *blauer Vitriol als Collyrium.*

*क्वेल्, क्वेलति v. l. für ध्वेल्.

क्वथ्, क्वथति Nebenform von ध्या in Maitr. S. und Kâṭh.

क्ष 1) Adj. in तुविक्ष und युक्ष. — 2) *m. *a) Vernichtung.* — *b) Weltuntergang.* — *c) Blitz.* — *d) Feld.* — *e) Feldhüter.* — *f) ein* Rakshas. — *g) Vishṇu als Mannlöwe.*

*क्षञ् oder *क्षञ्, क्षञते oder क्षञ्जते (गतिदानयोस्); क्षञ्जयति (कृच्छ्रजीवने).

1. क्षण m. n. (nur einmal) 1) *Augenblick,* so v. a. *Zeitpunct.* — 2) *Augenblick,* so v. a. *eine ganz kurze Weile.* क्षणमेकम् *einen A., für eine g. k. W.* 168,9. क्षणम् dass. und *in einem A.;* क्षणेन *in einem A.;* क्षणात् *nach einem A., alsbald, sogleich;* ततः क्ष-

क्षात् *sogleich darauf;* क्षणात् — क्षणात् *in diesem Augenblick — im nächsten A.* Spr. 7513. क्षणे *jeden A.;* क्षण° *in—, nach einem A., während eines A., momentan* °सौहृद् Bhâg. P. 3,3,21; क्षणं कर् *sich einen A. gedulden* Chr. 43,2.—3) *ein best. Zeitabschnitt.* In der Astron. *48 Minuten* (Ganit. 1,17. Ind. St. 10, 203), sonst schwankend zwischen 4 Minuten und $^4/_5$ ($^{24}/_{35}$) Secunden. — 4) *ein freier —, geeigneter —, gelegener Augenblick, Gelegenheit, — zu* (im Comp. vorangehend). क्षणं कर् oder दा *Jmd* (Gen.) *Gelegenheit geben;* क्षणं लभ् *G. finden.* — 5) *ein froher —, festlicher Augenblick, Fest* Megh. 9. °क्षीन *freudenlos* Daçak. 5,14. — 6) *Moment, Phase.* — 7) **eine Haupt-Mondphase.* — 8) **Abhängigkeit.* — 9) **Mitte.*

2.*क्षण m. = मारण Gal.

*क्षणक्षणम् Adv. *nur einen Augenblick.*

*क्षणतु m. *Verwundung, Wunde.*

क्षणद् 1) *m. *Astrolog.* — 2) f. आ *a) Nacht.* — *b)* **Blitz* Gal. — *c)* **Gelbwurz.* — 3) n. *a)* = क्षणदान्ध्य. — *b)* **Wasser.*

क्षणदाकर m. *der Mond.*

क्षणदाचर m. *Nachtwandler,* so v. a. *ein* Raksas.

क्षणदान्ध्य n. *Nachtblindheit, visus diurnus.*

क्षणदृष्टनष्ट Adj. *erschienen und sogleich wieder verschwunden* Mahâvîrak. 73,4. Harshak. 41,6.

क्षणदेश m. *der Mond* Bâlar. 89,4.

*क्षणद्युति f. *Blitz.*

क्षणन n. *das Verletzen, Verwunden.*

क्षणनष्टदृष्ट Adj. ungenau für क्षणदृष्टनष्ट Mṛicch. 76,16.

*क्षणनिश्वास m. *Delphinus gangeticus.*

*क्षणनु m. *Verwundung, Wunde.*

*क्षणप्रकाशा und *क्षणप्रभा f. *Blitz.*

क्षणभङ्ग m. *der beständig vorsichgehende Verfall der Dinge, beständiger Wechsel* (buddh.). °वाद् m. Çaṃk. zu Bâdar. 2,1,18.

क्षणभङ्गिन् und °भङ्गुर (f. आ) Adj. *alsbald zusammenbrechend.*

क्षणभूत Adj. *nur ein Augenblick seiend* R. 1,45,3.

क्षणमात्र n. *nur ein Augenblick,* Acc. *nur einen A.,* Instr. *in einem A.*

*क्षणरागिन् m. *Taube.*

क्षणविध्वंसिन् 1) Adj. *alsbald zusammenbrechend.* — 2) *m. *ein Buddhist (der einen* क्षणविध्वंस = क्षणभङ्ग *annimmt).*

क्षणवीर्य n. *eine glückliche Stunde* Varâh. Jogaj. 4,4.

क्षणवृष्टि f. *alsbald zu erwartender Regen.*

क्षणशस् Adv. *auf Augenblicke.*

क्षणान्तर n. *eine kleine Weile.* किं चित्क्षणान्तरम् Acc. *einen Augenblick,* Loc. *nach einer Weile, hierauf.* क्षतः °रे 134,4.

क्षणिक 1) Adj. (f. ई) *a) nur einen Augenblick während, momentan, jeden Augenblick wechselnd.* Nom. abstr. °ता f. (Çaṃk. zu Bâdar. 2,2,25) und °त्व n. — *b) einen freien Augenblick sich machend, für einen A. sich frei machend, eine Gelegenheit ergreifend.* — 2) *f. आ *Blitz.*

क्षणिकवाद m. = क्षणभङ्गवाद (u. क्षणभङ्ग) Çaṃk. zu Bâdar. 2,1,18, v. l.

*क्षणित Adj. von 1. क्षण.

क्षणितोस् Abl. Inf. von क्षन् *verwunden* Çat. Br. 14,8,14,4.

क्षणिन् 1) Adj. *a) einen freien Augenblick habend.* — *b)* **momentan, vorübergehend.* — 2) *f. नी *Nacht.*

*क्षणेपाक gaṇa न्यङ्क्वादि.

क्षत 1) Adj. s. u. क्षन्. — 2) f. आ *ein verletztes, geschändetes Mädchen.* — 3) n. *a) Verletzung, Wunde; Contusion; rupture or ulcer of the respiratory organs* Wise 321. — *b) das 6te astrologische Haus.*

क्षतकास m. *ein aus Verletzung (übermässiger Anstrengung) entstandener Husten* Bhâvapr. 4,75.

*क्षतकृत् m. *Semecarpus Anacardium* Nigh. Pr.

क्षतकृत Adj. = क्षतज 1). विसर्प m. Bhâvapr. 6,45.

*क्षतघ्न 1) m. *Conyza lacera.* — 2) f. आ und ई *Lack* (लाक्षा).

क्षतज 1) Adj. *von einer Verletzung herrührend.* विसर्प m. Bhâvapr. 6,44. कास m. *eine best. Form des Hustens.* — 2) n. *a) Blut.* — *b)* **Eiter.*

*क्षतजन्मन् n. *Blut* Gal.

क्षतजष्ठीविन् Adj. *Blut speiend* Bhâvapr. 3,96.

क्षतरोहण n. *das Verwachsen —, Heilen einer Wunde.*

*क्षतविध्वंसिन् m. *Argyreia speciosa* oder *argentea.*

क्षतव्रण m. *eine durch Verletzung entstandene Wunde.*

क्षतसर्पण n. *Verlust der Bewegungsfähigkeit* Suçr. 1,270,18.

*क्षतक्षर n. *Aloeholz.*

क्षताक्ष m. *die Stelle eines* Havis, *von der man Etwas davongenommen hat.*

क्षति f. 1) *Verletzung, Beschädigung.* — 2) *Einbusse* Spr. 7336. — 3) *Schaden, Nachtheil.* — 4) *Fehler.* — 5) *Vernichtung, Zugrunderichtung, Beseitigung, Entfernung.*

क्षतिन् Adj. 1) *eine Verletzung habend* Karaka 6, 17. — 2) *am* क्षतकास *leidend* Bhâvapr. 1,94.

क्षतोत्थ Adj. = क्षतज 1). कास.

क्षतोदर n. *Beschädigung der Gedärme durch einen eingedrungenen Körper* Bhâvapr. 5,81. 82.

क्षतोद्भव 1) Adj. = क्षतज 1). — 2) n. *Blut.*

क्षत्तर् Nom. ag. 1) *scissor, Vorleger* (von Speisen). — 2) *Ver —, Austheiler.* — 3) *Aufwärter,* insbes. *Thürhüter;* auch *Kämmerling.* — 4) *Wagenführer.* — 5) *Wagenkämpfer.* — 6) Bez. verschiedener *Mischlingskasten.* — 7) *Bein. Brahman's. — 8) **Fisch.*

क्षत्र 1) n. *a)* Sg. und Pl. *Herrschaft, Obergewalt, Macht, imperium.* — *b)* Sg. und Pl. *die Gesammtheit der Herrschenden.* — *c) der herrschende, fürstliche Stand, die zweite Kaste.* — *d) Fürstenwürde.* — *e) ein Angehöriger der zweiten Kaste.* — *f)* **Reichthum.* — *g)* **Wasser.* — *h)* **Körper.* — *i)* **Tabernaemontana coronaria* Râǵan. 10,145. क्षत्त्र v. l. — 2) *f. ई *eine Angehörige der zweiten Kaste.*

क्षत्रदेव m. N. pr. eines Mannes.

1. क्षत्रधर्म m. *die Pflicht der zweiten Kaste* 45,32.

2. क्षत्रधर्म m. N. pr. = क्षत्रधर्मन् 2) und क्षत्रवृद्ध VP.^{2} 4,43. 44.

क्षत्रधर्मन् 1) Adj. *die Pflichten der zweiten Kaste erfüllend* MBh. 5,179,37. — 2) m. N. pr. eines Fürsten.

क्षत्रधृति m. *eine best. Begehung beim* Râǵasûja.

क्षत्रप m. *Satrap.*

क्षत्रपति m. *Meister der Herrschaft.*

क्षत्रबन्धु m. *ein Angehöriger der zweiten Kaste;* im verächtlichen Sinne so v. a. *ein* Kshatrija *der Geburt aber nicht der Handlungsweise nach.*

क्षत्रभृत् 1) Adj. Subst. *Träger —, Bringer der Herrschaft.* — 2) m. *ein Angehöriger der zweiten Kaste.*

*क्षत्रभेद् (!) m. Bein. Çatadhanvan's Gal.

क्षत्रमात्र n. *der Inbegriff des* Kshatra Çat. Br. 14,8,14,4. Vgl. Bṛih. Âr. Up. 5,13,4.

क्षत्रयोग m. *Verknüpfung des fürstlichen Standes.*

क्षत्ररूप n. *das Wesen des* Kshatra Ait. Br. 8,7.

क्षत्रवनि Adj. *dem fürstlichen Stande zugethan.*

क्षत्रवत् Adj. *mit fürstlicher Würde begabt.*

क्षत्रवर्धन Adj. *Herrschaft fördernd.*

क्षत्रविद्या f. *die Wissenschaft des Herrscherstandes.*

*क्षत्रवृत्त m. *Pterospermum suberifolium.*

क्षत्रवृद्ध m. N. pr. eines Fürsten.

क्षत्रवृद्धि m. N. pr. eines Sohnes des Manu Raukja.

क्षत्रवृध् m. N. pr. = क्षत्रवृद्ध.

क्षत्रवेद् m. *der* Veda *der zweiten Kaste.*

क्षत्रश्री Adj. *im Glanz der Herrschaft stehend.*

क्षत्रसव m. *eine best. Opferhandlung.*

क्षत्रसामन् n. Name zweier Sâman Tâṇḍja-Br. 9,2,7. 15.

क्षत्रान्वय Adj. *zur zweiten Kaste gehörig* R. 1, 1,96.

क्षत्रायतनीय Adj. *sich auf das* Kshatra *stützend.*

क्षत्रिन् Adj. *zur zweiten Kaste gehörig* Vâstuv. 1,25.

1. क्षत्रिँय 1) Adj. Subst. *herrschend, mit den Eigenschaften eines Herrschers begabt, Herrscher.* — 2) m. *a) ein Angehöriger des Fürstenstandes, — der zweiten Kaste.* Am Ende eines adj. Comp. f. आ. — *b)* Pl. N. pr. eines Volkes Varâh. Bṛh. S. 14, 28. — *c)* **ein rothes Pferd* Gal. — 3) f. आ *a) eine Angehörige des Fürstenstandes, — der zweiten Kaste.* ते क्षत्रिया so v. a. *deine zur zweiten Kaste gehörige Frau* 42,18. — *b)* Bein. der Durgâ. — 4) *f. ई *die Frau eines Angehörigen der zweiten Kaste.* — 5) n. *Herrschermacht, — würde.*

2. क्षत्रिय Adj. Sâh. D. 78,21 fehlerhaft für क्षेत्रिय; vgl. Spr. 4023.

*क्षत्रियका f. Demin. von 1. क्षत्रिय 3) *a).*

क्षत्रियता f. und क्षत्रियत्व n. *Stand —, Würde eines* Kshatrija.

क्षत्रियब्रुव Adj. *sich fälschlich* Kshatrija *nennend.*

क्षत्रिययज्ञ m. *das Opfer eines* Kshatrija Çat. Br. 13,4,1,2.

*क्षत्रियवरा f. *eine wilde Gurkenart* Râgân. 7,162.

क्षत्रियकृण Adj. *Vertilger der* Kshatrija.

*क्षत्रियाणी f. *eine Angehörige der zweiten Kaste* und *die Frau eines Mannes der zw. K.*

*क्षत्रियारि m. Bein. Paraçurâma's Gal.

*क्षत्रियिका f. = क्षत्रियका.

क्षत्रोपक्षत्र m. N. pr. beruht auf einer falschen Trennung von गिरिक्षत्रोपक्षत्र VP. 4,14,2.

क्षत्रौजस् m. N. pr. eines Fürsten.

1. क्षद्, क्षँदति 1) *vorschneiden, zerlegen, schlachten.* — 2) *vorlegen, vorsetzen* (Speisen). — 3) *sich vorlegen, zugreifen, verzehren.* — 4) **bedecken* (einer Etymologie wegen). — Mit अभि in अभिक्षत्तृ.

2. क्षद् Adj. in वाक्षँद्.

क्षँद्मन् n. 1) *Vorlegemesser* ṚV. 10,106,7. — 2) **Speise.* — 3) **Wasser.*

1. क्षन् 1) क्षणाँति *a) verletzen, verwunden.* — *b) zerbrechen.* — 2) क्षणुँते *sich verletzen, wund werden.* — 3) Partic. क्षत *a) verwundet, verletzt.* — *b) was eine Einbusse erlitten hat, was Schaden genommen hat.* — *c) zerstört, vernichtet, zu Grunde gerichtet, beseitigt.* — Mit उप्, °क्षत *verwundet, verletzt.* — Mit परि, °क्षत 1) dass. — 2) *was eine Einbusse erlitten hat, was Schaden genommen hat.* — Mit वि, °क्षत *verwundet, verletzt.* — Mit अभिवि, °क्षत dass. — Mit परिवि, °क्षत dass.

2. क्षन् 3te Pl. Aor. von 1. क्षन् 30,16.

3. क्षन् in ऋभुक्षन्.

क्षत्तर् Nom. ag. *der Alles erträgt, A. verzeiht.*

क्षन्तव्य Adj. *zu verzeihen, dem zu verzeihen ist* 151,4. Auch n. impers. mit Gen. der Person (59,22) und Abl. der Sache.

1. क्षप्, क्षपति und क्षँपते *Enthaltsamkeit üben, sich kasteien.* — Mit सम् Med. dass.

2. क्षप्, क्षपयति und °ते s. Caus. von 3. क्षि.

3. *क्षप्, क्षपयति (प्रेरणे).

4. क्षप्, क्षपति Rṭ. 5,9 fehlerhaft für क्षिप्.

5. क्षँप् f. 1) *Nacht.* क्षँपस्, क्षपँस् und क्षपाँ *bei Nacht. Nacht* als Zeitmaass so v. a. *Tag.* — 2) *Dunkelheit.* — 3) **Wasser*

*क्षप Adj. gaṇa पचादि. m. Lalit. 341,16 fehlerhaft für क्षेप.

1. क्षपण 1) m. *a) ein buddhistischer* oder Gaina-*Bettler.* — *b)* *Pl. *eine best. buddhistische Secte.* — *c) ein best.* Samâdhi Kâraṇḍ. 92,19. — 2) f. आ N. pr. einer Jogini Hemâdri 2,*a*,93,10. fgg. — 3) n. *Enthaltsamkeit, Kasteiung* M. 4,119 (Hdschrr.). Oefters durch *Pause im Studium* erklärt; vgl. 2. क्षपण 3) *b).*

2. क्षपण 1) Adj. am Ende eines Comp. *vernichtend, Vernichter.* — 2) m. Bein. Çiva's. — 3) n. *a) das Vernichten, Unterdrücken, Vertreiben, Verringern.* किल्बिष° Râgat. 7,433. — *b) das Hinbringen, Verbringen* (einer Zeit), *Warten* Gaut. Vivâdâṁ. 152, 9 (क्षेपण v. l.).

क्षपणक m. 1) *Bettler,* insbes. *ein nackt einhergehender* Gaina-*Bettler* Kâd. 34,6. 72,5. — 2) N. pr. eines Autors.

1. *क्षपणी f. = क्षेपणी.

2. क्षपणी Adv. mit भू *die Gestalt eines Bettlers annehmen.*

*क्षपणु m. *Beleidigung.*

क्षपयिष्णु Adj. *vernichtend, die Absicht habend zu vernichten, — tilgen;* mit Acc.

क्षपाँ f. 1) *Nacht.* Als Zeitmaass so v. a. *Tag.* — 2) **Gelbwurz.*

क्षपाकर m. *der Mond* Daçak. 83,14. Kâd. 3,12.

क्षपाकृत् m. dass. Çiç. 13,53.

क्षपाचर m. *Nachtwandler:* 1) *ein* Rakshas. — 2) *Nachtthier, Nachtvogel.* — 3) Bein. von Nirṛti Varâh. Jogaj. 6,21.

क्षपाजल n. *Nachtthau* Kâd. 28,11.

क्षपाट m. = क्षपाचर 1) 2).

क्षपात्यय m. *Ausgang der Nacht, Tagesanbruch.*

क्षपानाथ m. *der Mond.*

क्षपान्ध्य n. = क्षणदान्ध्य.

*क्षपापति m. 1) *der Mond.* — 2) *Kampfer.*

क्षपापक्व m. *die Sonne.*

क्षपारमण m. *der Mond.*

क्षपारमणशेखर m. Bein. Çiva's.

क्षपार्ध *Mitternacht.*

क्षपावत् und क्षँपावत् m. *Herrscher.*

क्षपावसान n. *Ende der Nacht.* Loc. *am folgenden Morgen* Daçak. 76,4.

क्षपावृत्ति Adj. *in der Nacht seinen Lebensunterhalt findend.*

क्षपाव्यपाय m. = क्षपात्यय R. 5,19,35.

°क्षपाशय Adj. *in der Nacht liegend auf.*

क्षपाक्ष νυχθήμερον.

क्षपित्व्य Adj. *zu verbringen.* पश्चिमं वय: Kâd. II,117,15.

क्षपेश m. *der Mond* Vâs.

1. क्षम्, क्षँमते (episch auch क्षमति), *क्षमिति, *क्षाम्यति und क्षम्यते (Bhâg. P.) 1) *sich gedulden, sich ruhig verhalten, sich bescheiden, seinen Unwillen zurückdrängen.* क्षान्त *a) geduldig.* — *b)* n. impers. Spr. 2015. — 2) *sich in Etwas* (Dat.) *fügen.* — 3) *Etwas* (Acc.) *geduldig ertragen, ruhig hinnehmen, sich Etwas gefallen lassen.* क्षान्त mit pass. Bed. — 4) *Jmd* (Gen. oder Dat.) *Etwas* (Acc.) *verzeihen, nachsehen.* Partic. क्षान्त und क्षमित. — 5) *Jmd* (Gen.) *Etwas* (Acc.) *gönnen, verstatten, dass* (Potent.). — 6) *Jmd* (Acc.) *leiden, ruhig gewähren lassen, nachsichtig sein gegen.* — 7) *vermögen, im Stande sein;* mit Infin. — 8) **Jmd* (Acc.) *Widerstand leisten.* — Caus. क्षमयति und क्षामयते 1) *Jmd* (Acc.) *wegen Etwas* (Acc.) *um Verzeihung, — Nachsicht bitten.* — 2) *Etwas* (Acc.) *geduldig ertragen.* — Mit अभि 1) *sich gnädig erzeigen.* — 2) *einer Sache* (Dat.) *günstig sein, verstatten.* — 3) *begnadigen.* — Mit सम् *Jmd* (Acc.) *leiden, ruhig gewähren lassen.*

2. क्षँम् (stark क्षौम्, schwach क्षम् und क्ष्म्) f. *Erdboden, die Erde.*

क्षमँ 1) Adj. (f. आ) *a) geduldig.* — *b) ertragend, aushaltend, Widerstand leistend;* die Ergänzung im Comp. vorangehend. — *c) einer Sache gewachsen, tüchtig, vermögend, im Stande seiend;* die Ergänzung im Loc., Infin. oder im Comp. vorangehend. — *d) Jmd* (Gen.) *gewogen.* — *e) erträglich.* न पापमित्रै: सह वर्तितुं क्षमम् *mit schlechten Freunden zu verkehren ist unerträglich* Spr. 3931. — *f) geeignet, passend, angemessen, recht, erspriess-*

lich; mit Gen. der Person. — *g) sich zu Etwas eignend, Etwas entsprechend, das geeignete Object von* oder *für Etwas seiend;* die Ergänzung im Dat., Gen., Loc., Infin. oder im Comp. vorangehend. Ein Infin. und ein im Comp. vorangehendes Nom. act. (214,22) ist passivisch zu übersetzen. — 2) m. *a)* Bein. Çiva's. — *b) *eine Art Sperling.* — 3) f. क्षमा *a) Geduld, Langmuth, Nachsicht, indulgentia;* mit Loc. der Person. क्षमां कर् *Nachsicht üben gegen, Geduld haben mit* (प्रति oder Gen.). Auch personificirt, insbes. als Tochter Daksha's. — *b) Zahmheit* (einer Gazelle). — *c) *Widerstand.* — *d) die Erde, Erdboden, Erde als Stoff.* — *e)* Bez. *der Zahl Eins* Ganit. 1,23. — *f)* Bein. der Durgâ. — *g) *Acacia Catechu.* — *h) ein best. Metrum.* — *i)* N. pr. α) einer Hirtin. — β) einer Verfasserin von Mantra bei den Çâkta. — γ) *eines Flusses, = वेत्रवती Gal. — *k)* *fehlerhaft für क्षपा *Nacht.*

क्षमणीय Adj. *geduldig zu ertragen, was man sich gefallen lassen kann.*

क्षमता f. *Befähigung zu Etwas, das Können, Vermögen* Spr. 51.

क्षमत्व n. dass.; die Ergänzung im Loc. oder im Comp. vorangehend (Kull. zu M. 9,161).

क्षमवत् Adj. 1) *der das Angemessene kennt.* — 2) Kâṭh. 10,9 fehlerhaft für क्षामवत् 1).

*क्षमस्य Adj. = क्षामास्य.

*क्षमाकर m. N. pr. eines Jaksha Gal.

क्षमाकल्याण m. N. pr. eines Autors.

क्षमाचर् Adj. *im Erdboden sich aufhaltend, unterirdisch.*

क्षमाचार्य m. N. pr. eines Verfassers von Mantra bei den Çâkta.

क्षमातनय m. *der Planet Mars.*

क्षमातल n. *Erdboden* Bâlar. 82,1.

*क्षमादंश m. *Moringa pterygosperma* Râgân. 7,26.

क्षमापति m. *Fürst, König.*

क्षमापय्, °यति und °यते *Jmd* (Acc.) *um Verzeihung bitten* Agni-P. 36,16. 43,19.

क्षमाभृत् m. *Berg* Kâd. 4,2.

क्षमामण्डल n. *Erdkreis, die ganze Erde* Spr. 2036.

क्षमालिङ्गात्मपीडावत् Adj. *wobei der Nachweis der Nachsicht und der eigene Schaden angegeben ist* 214,28.

क्षमावत् 1) Adj. *a) geduldig, langmüthig, nachsichtig.* — *b) zahm, fromm* (Elephant). — 2) f. °वती ein Frauenname.

क्षमावर्त m. N. pr. eines Sohnes des Devala VP.² 2,24.

क्षमाशील Adj. = क्षमावत् 1) *a)* 57,19. 60,18.

क्षमाषोडशी f. Titel eines Werkes.

*क्षमितर् Nom. ag. = क्षमावत् 1) *a).*

क्षमितव्य Adj. *ruhig hinzunehmen, was man sich gefallen lassen kann.*

क्षमिन् 1) Adj. = क्षमावत् 1) *a);* mit Loc. der Person. — 2) **Maulthier* Gal.

*क्षमुद् *eine best. hohe Zahl* (buddh.).

*क्षम्प्, क्षम्पति und क्षम्पयति (क्षान्त्याम्, कान्तौ).

(क्षम्य) क्षैमिम्र Adj. *im Erdboden befindlich, irdisch.*

1. क्षय 1) Adj. *wohnend* RV. 3,2,13. 8,53,4. — 2) m. (adj. Comp. f. आ) *a) Wohnung, Wohnsitz, Aufenthalt; Sitz —, Ort des* Karaka 3,5. Im Epos häufig von der *Behausung* Jama's. — *b)* = क्षिति *Stamm, Volk* RV. 1,123,1.

2. *क्षय m. *Herrschaft* Sây. zu RV. 7,46,2.

3. क्षय 1) m. *a) Abnahme, Verminderung, Verlust, das zu Ende Gehen, Versiegen, Untergang, Ende, das zu Nichte Werden.* क्षयं गम्, — या, — इ oder उप-इ *sich vermindern, abnehmen, sich verlieren, zu Ende —, zu Grunde gehen, untergehen.* क्षयं नी *zu Grunde richten.* — *b) Auszehrung,* insbes. *Lungenschwindsucht* Hemâdri 1,614,2. — *c) *Krankheit* überh. — *d) Untergang der Welt.* — *e) eine negative Grösse, Minus* Âryabh. 3,22. — *f)* = क्षयमास. — *g)* = क्षयाह Ganit. Pratjabd. 12. — *h)* N. pr. eines Fürsten VP.² 4,167. — 2) f. आ N. pr. einer Jogini Hemâdri 2,*a*,94,2. fgg. — 3) n. *das letzte Jahr im 60jährigen Jupitercyclus.*

क्षयकर 1) Adj. *a)* am Ende eines Comp. *Untergang bereitend, zu Nichte machend.* Nom. abstr. °त्व n. — *b)* Spr. 1713 wohl fehlerhaft für क्षयिकल. — 2) m. *das 49te Jahr im 60jährigen Jupitercyclus.*

क्षयकर्तर् Nom. ag. am Ende eines Comp. = क्षयकर 1) *a)* 105,28.

क्षयकास m. *Husten bei der Schwindsucht* Karaka 6,20.

क्षयकासिन् Adj. *einen solchen Husten habend* ebend.

क्षयकृत् 1) Adj. *Verderben bringend* Varâh. Jogaj. 7,21. Am Ende eines Comp. *Abnahme —, Verlust —, Untergang verursachend.* — 2) m. = 3. क्षय 3).

क्षयंकर Adj. (f. ई) *Untergang verursachend;* die Ergänzung im Gen. oder im Comp. vorangehend Hemâdri 1,807,19.

1. क्षयण् 1) Adj. etwa *wohnlich.* क्षयण TS. 4,5,9,1. Vgl. क्षेण्. — 2) *m. *a) ein Ort mit ruhigem Wasser.* — *b) *Bucht, Hafen.* — 3) *n. *Wohnung.*

2. °क्षयण Adj. *vernichtend, vertreibend.*

*क्षयतरु m. *Bignonia suaveolens.*

*क्षयथु m. fehlerhaft für क्षवथु 2).

क्षयदिवस m. *der Tag des Weltuntergangs* Harshak. 135,3.

क्षयद्वीर् Adj. *Männer beherrschend.*

*क्षयनाशिनी f. *eine best. officinelle Pflanze.*

*क्षयपक्ष m. *die Zeit des abnehmenden Mondes.*

क्षयमास m. *ein überschüssiger lunarer Monat, welcher bei der Ausgleichung der lunaren mit der Sâvana-Zeit ausgeschieden wird.*

क्षयितव्य Adj. *zu Grunde zu richten, zu vernichten.*

क्षयरोग m. *Auszehrung* Hemâdri 1,614,10.

क्षयरोगिन् Adj. *die Auszehrung habend* ebend. 9. Nom. abstr. °गित्व n.

क्षयस् *Wohnung* in उरु°.

क्षयाह m. *ein überschüssiger lunarer Tag, welcher bei der Ausgleichung der lunaren mit der Sâvana-Zeit ausgeschieden wird.*

क्षयिक Adj. *die Auszehrung habend* Nâr. 12,62.

क्षयिकल (Conj.) Adj. *der Abnahme unterworfen* (Mond) Spr. 1713.

क्षयितता f. *das zu Nichte Gemachtwerden* Çañk. zu Bâdar. 3,1,8 (S. 752).

क्षयित्व n. *Vergänglichkeit.*

क्षयिन् Adj. 1) *abnehmend, sich vermindernd.* — 2) *vergänglich.* — 3) *schwindsüchtig.*

क्षयिष्णु Adj. 1) *vergänglich.* — 2) *vernichtend.*

क्षयोपशम m. bei den Gaina *vollständiges zu Nichte Werden* (des Thätigkeitsdranges).

क्षय्य in अक्षय्य.

क्षर्, क्षरति (metrisch auch क्षरते) und *क्षरिति 1) *fliessen, strömen;* von Wassern u. s. w. — 2) *gleiten.* — 3) *zerfliessen, zerrinnen, schwinden, vergehen, zu Nichte werden.* — 4) *einer Sache* (Abl.) *verlustig gehen.* — 5) *Etwas* (Acc.) *strömen, ausströmen, giessen.* मूत्रम् *Urin entlassen* Karaka 2. 4. — 6) ohne Object *einen Strom entlassen.* — Caus. क्षारयति 1) *fliessen lassen, entlassen* (Harn, Koth). — 2) *begiessen, besudeln,* insbes. *mit ätzenden Stoffen* Mârk. P. 8,142. — 3) *Jmd* (Acc.) eines Verbrechens (Loc.) *beschuldigen* MBh. 2,5,104. — Mit अति 1) *hindurchströmen durch* (Acc.) — 2) *überströmen.* — Mit अभ्यति *hinüberströmen zu.* — Mit अनु *zufliessen auf, einströmen in.* — Mit अभि 1) *zuströmen auf, umströmen.* — 2) *beströmen, begiessen.* — Mit अव *begiessen, besudeln (mit Samen)* MBh. 8,45,43 (wo अवनक्तः st. अवरक्तः zu vermuthen ist). — Caus. *hinabfliessen lassen auf*

(Acc.) — Mit आ Caus. 1) *herfliessen machen* Tâṇḍya-Br. 11,5,10. 11. — 2) *begiessen.* — 3) *schimpfen* Vivâdâ. — 4) *Jmd* (Acc.) *in üblen Ruf bringen.* आक्षारित *beschotten.* — Mit उप 1) *hinströmen zu* (Acc.). — 2) *übergiessen.* — Mit परि 1) *umherströmen.* — 2) *Jmd Etwas* (Acc.) *zuströmen.* — Mit प्र 1) *hervorströmen, strömen* Pañkad. — 2) **herabfallen.* — Mit अभिप्र 1) *hinströmen nach* (Acc.). — 2) °क्षरित *ausgegossen.* — Mit प्लु (statt प्र wegen einer Etymologie von प्लुत) Caus. *strömen lassen* Maitr. S. 3,10,2. — Mit वि *zerfliessen, sich ergiessen, abfliessen.* — Mit सम् *zusammenfliessen.*

क्षर् 1) Adj. (f. आ) *was da zerrinnt, vergänglich.* — 2) *m. *Wolke.* — 3) n. *a)* **Wasser.* — *b) (der vergängliche) Körper.*

°क्षरक Adj. (f. °रिका) *ausströmend.*

*क्षरज Adj. P. 6,3,116.

क्षरण n. 1) *das Fliessen.* — 2) *das Spritzen.* — 3) *das Ausströmen.*

क्षर्ध्यै Dat. Inf. von क्षर्.

*क्षरपत्रा (?) f. *ein best. kleiner Strauch.*

*क्षरिन् m. *die Regenzeit.*

*क्षरेड Adj. = क्षरड.

*क्षर्य Adj. von क्षर्.

1. *क्षल्, क्षलति (संचलने, चये).

2. क्षल्, क्षालयति *waschen, abwaschen* (auch in übertr. Bed.). — Mit अव in अवक्षालन. — Mit परि *abspülen, abwaschen.* — Mit प्र *abspülen, ausspülen, abwaschen* (auch in übertr. Bed.). — Caus. प्रक्षालापयते *sich Etwas* (Acc.) *abwaschen lassen.* — Mit अभिप्र *reinigen.* — Mit वि *abwaschen.*

क्षव m. 1) *das Niesen.* — 2) **Husten.* — 3) **schwarzer Senf.*

क्षवक 1) *m. *a) Achyranthes aspera.* — *b) schwarzer Senf* Râgân. 9,155. — *c)* = भूताङ्कुश *(eine best. Pflanze).* — 2) *f. क्षविका *a) eine Art Solanum.* — *b) eine Reisart.* — *c) Weib.* — 3) n. *eine best. Gemüsepflanze.*

क्षवकृत् *Artemisia sternutatoria* Bhâvapr. 1,123.

क्षवथु m. 1) *das Niesen* Âpast. — 2) *Schnupfen, Katarrh.*

क्षस् in दिवक्षस्.

1. क्षा, क्षायति *verbrennen, anbrennen.* — Caus. क्षापयति *versengen, verbrennen.* — Mit अप *verlöschen* Maitr. S. 1,8,9. — Mit अपि Caus. *versengen.* — Mit अव, Partic. अवक्षाण *zu Ende gebrannt* Maitr. S. 1,8,9. Vgl. अवक्षाम. — Mit परि, °क्षाण *verkohlt.* — Mit प्र *verbrennen* (intrans.). — Mit संप्र Caus. *verglimmen machen, auslöschen.* — Mit वि in विक्षाम. — Mit सम् Caus. *verbrennen, durch Feuer verzehren lassen* Maitr. S. 4,8,1.

2. क्षा f. (Nom. क्षाम्) Nebenform von क्षम् *Erdboden, die Erde.*

3. क्षा f. (Nom. क्षाम्) *Wohnstatt, Sitz.*

क्षाति f. *Gluth.*

क्षात्र n. *die Gemeinschaft —, Truppe der Aufwärter, Dienerschaft.* °संग्रहितृणाम्.

क्षात्र 1) Adj. (f. ई) *der zweiten Kaste eigenthümlich, ihr zukommend.* — 2) n. *Herrscherwürde.*

*क्षात्रविद्य Adj. von क्षत्रविद्या.

*क्षात्रि m. *der Sohn eines* Kshatrija.

1. क्षात्त 1) Adj. s. u. 1. क्षम्. — 2) m. *a)* Bein. Çiva's. — *b)* N. pr. eines Mannes. — 3) *f. आ *die Erde.* — 4) n. *Geduld, Nachsicht* R. 1,34,32. 33.

2. क्षात्त Adj. *auf* क्ष *endigend.*

*क्षात्तायन m. Patron. von क्षात्त.

क्षात्ति f. 1) *geduldiges Abwarten.* — 2) *Geduld, Nachsicht.* — 3) *eine best.* Çruti S. S. S. 24. — 4) N. pr. eines Flusses VP.^{2} 2,198.

क्षात्तिपारमिता f. *die* Pâramitâ *der Nachsicht* Kâraṇḍ. 50,18. 82,7. 87,10.

क्षात्तिपाल m. N. pr. eines Fürsten.

क्षात्तिप्रिया f. N. pr. eines Gandharva-Mädchens Kâraṇḍ. 5,7.

क्षात्तिमत् Adj. *geduldig, nachsichtig.*

क्षात्तिवादिन् m. N. pr. eines Ṛshi Kâraṇḍ. 24,18.

क्षात्तिशील m. N. pr. eines Mannes.

*क्षात्तीय Adj. von क्षात्त.

*क्षात्तु 1) Adj. *geduldig, nachsichtig.* — 2) m. *Vater.*

क्षापय्. °यति Caus. von 1. क्षा.

क्षाम Adj. (f. आ) 1) etwa *verkohlend* Maitr. S. 1,8,9. — 2) *versengt, angebrannt* Gaim. 6,4,17. — 3) *ausgedorrt, vertrocknet, abgemagert, abgefallen, schlank.* — 4) *schwach, gering, unbedeutend;* insbes. von der Stimme. — 5) **stark, kräftig.*

क्षामकर्षमिश्र Adj. *mit angebrannten Scharren vermengt.*

क्षामक्षाम Adj. *ganz abgemagert* Çâk. 38.

क्षामन् n. *Erdboden, Boden.*

क्षामवत् 1) Adj. etwa *verkohlt,* Beiw. Agni's Maitr. S. 1,8,9. — 2) f. क्षामवती *ein best. Opfer.*

*क्षामाप्रस्थ m. N. pr. einer Stadt.

*क्षामास्य n. *eine mit einer Kur unverträgliche Diät* oder *ein solcher Zustand des Körpers.*

1. क्षामि f. *die Erde.*

2. *क्षामि m. Patron. von क्षाम.

*क्षामिन् Adj. = क्षामो ऽस्यास्ति.

*क्षामिमत् Adj. von 2. क्षामि oder क्षामिन्.

क्षामी Adv. mit कर् *verkürzen.*

क्षाम्य Adj. *zu verzeihen, nachzusehen.*

क्षायिक Adj. bei den Gaina *aus vollständigem zu Nichte Werden* (des Thätigkeitsdranges) *hervorgehend, in Folge dessen eintretend.*

क्षार 1) Adj. (f. आ) *a) von brennendem, ätzendem, salzigem Geschmack, salzhaltig.* — *b) scharf* (Wind). — 2) m. n. (selten) *ein brennender, ätzender Stoff; Aetzkali, Salpeter, Natrum, Potasche u. s. w.* Bhâg. P. 7,4,17. °द्वय n. = स्वर्जिका *und* यावशूक Bhâvapr. 1,182. *°त्रय, *°त्रितय und *त्रि° n. *Natrum, Salpeter und Borax;* *°षट्क, *क्षाराष्टक und *°पूर्वदशक n. *eine Gruppe von 6, 8 und 10 ätzenden Stoffen.* Vgl. Comm. zu Âçv. Grhj. 1,8,10. — 3) *m. *a) Glas.* — *b) Melasse.* — *c) ein beissender Mensch.*

क्षारक 1) m. *a) Kali.* — *b) Netz zum Fangen von Vögeln.* — *c)* **ein Korb für Fische* oder *Vögel.* — *d) eine Menge junger Knospen.* °क्षात Adj. *in Knospen stehend* Lalit. 87,2. — *e)* **Wäscher.* — 2) *f. °रिका *Hunger.*

क्षारकर्दम m. *eine best. Hölle.*

क्षारकर्मन् n. *Anwendung von Aetzmitteln.*

क्षारकृत्य Adj. *mit Aetzmitteln zu behandeln.*

क्षारदत Adj. *von Salpeter zerfressen* Mṛkkh. 47,17.

क्षारदीण Adj. dass. ebend. 5. 6. Nom. abstr. °ता f. 3.

क्षारण 1) n. *ein best. mit Quecksilber vorgenommener Process.* — 2) *f. आ *Beschuldigung der Untreue.*

क्षारतन्त्र n. *die Methode der Cauterisation* Kâraka 6,5.

क्षारतैल n. *ein mit verschiedenen kalihaltigen Ingredienzien aufgekochtes Oel.*

*क्षारदला f. *ein Chenopodium* Râgân. 7,125.

*क्षारद्रु m. = क्षारवृक्ष.

क्षारनदी f. *ein Fluss mit ätzendem Wasser* (in der Hölle).

*क्षारपत्र m. n. und *°क m. *Chenopodium album.*

क्षारपयस् m. *das Salzmeer.* °पयोभू angeblich *Schlange* Vidgh. 71,14.

क्षारपाणि m. N. pr. eines Ṛshi Hariv. 9575. Bhâvapr. 1,4 (v. l. क्षीर°).

क्षारपात m. *Anwendung von Aetzmitteln* Harshak. 106,3.

क्षारभूमि f. *salzhaltiger Boden.*

*क्षारमध्य m. *Achyranthes aspera.*

क्षारमृत्तिका f. *salzhaltiger Boden.*

*क्षारमेलक m. *eine best. alkalische Substanz.*

क्षारमेह m. *eine best. krankhafte Harnsecretion* Kâraka 2,4.

क्षारमेकिन् Adj. *mit* क्षारमेक *behaftet* ebend.

क्षारलवण n. Du. *ein ätzender Stoff und Salz* Mân. Grhj. 1,2. °वर्त्तन Hemâdri 1,336,15. Vgl. अ°.

*क्षारवृक्ष m. *Schreberia Swietenoides* Râǵan. 11,211.

*क्षारश्रेष्ठ 1) m. *a*) dass. — *b*) *Butea frondosa.* — 2) n. *eine Art Aetzkali* Râǵan. 6,256.

क्षारसमुद्र und क्षारसिन्धु m. *der salzige Ocean.*

क्षारसूत्र n. *Aetzfaden.*

*क्षाराक्त Adj. *ein Glasauge habend* (buddh.).

क्षाराग्द m. *ein best. durch Auslaugen von Pflanzenasche bereitetes Gegengift und Heilmittel.*

*क्षाराच्छ n. *Meersalz.*

क्षाराञ्जन n. *kalihaltige Salbe.*

क्षाराम्बु n. *kalihaltiges Wasser.*

*क्षारिय Adj. von क्षार.

क्षारोद m. *der salzige Ocean* VP. 2,4,1.

क्षारोदक n. *Kalilauge.*

क्षाल m. *das Waschen* Spr. 2893.

क्षालन 1) Adj. *abwaschend, wegwischend* (auch in übertr. Bed.) Spr. 4668. — 2) n. *das Waschen, Abwaschen.*

1. क्षि, क्षेति und क्षियति (Partic. क्षियत्त् und क्षयत्त्) 1) *weilen, sich aufhalten, wohnen,* insbes. mit dem Nebenbegriff *des ruhigen und ungestörten* oder *verborgenen Weilens.* — 2) *bewohnen.* — 3) *क्षियति = गतिकर्मन्. — Caus. क्षययति und क्षेपयति *ruhig wohnen machen, pacare.* — Mit अधि 1) *verweilen —, wohnen bei* oder *in, sich ausbreiten über* (Acc. oder Loc.). °क्षियत्त Med. MBh. 1, 3,65. °क्षिपत्नी 57 fehlerhaft für °क्षियत्नी. — 2) *ruhen auf.* — Mit आ 1) *weilen, sich aufhalten bei* oder *in* (Acc.), *bewohnen.* — 2) *vorhanden sein.* — 3) *in Besitz kommen* oder *sein,* mit Acc. — Mit उप *sich aufhalten —, wohnen an* oder *bei, bleiben* (auch in übertr. Bed.) *bei* (Acc.). — Mit परि *umwohnen,* mit Acc. Ait. Br. 6,32. — Mit प्रति *sich niederlassen bei* (Acc.). Partic. °क्षियत्त् und °क्षयत्त्. — Mit सम् *zusammenwohnen mit* (Instr.) ṚV. 9,72,3.

2. क्षि, क्षयति *besitzen, verfügen über, beherrschen;* mit Gen. — Mit अधि in अधिक्षित्.

3. क्षि 1) क्षिणाति, क्षिणोति und क्षयति (R.) *vernichten, zerstören, verderben, ein Ende machen, übel mitnehmen;* mit Acc. — 2) क्षीयते *abnehmen* (auch vom Monde), *ein Ende nehmen, aufhören, sich erschöpfen, zu Grunde gehen, umkommen.* Vgl. Vâmana 5,2,6. — Partic. 1) क्षित *erschöpft, ausgebeutet, heruntergekommen.* — 2) क्षीण *vermindert, erschöpft, hingeschwunden, zu Ende gegangen; abnehmend* (vom Monde); *geschwächt, heruntergekommen, in Noth gerathen; mager, dünn, schmächtig* Naish. 7,81. — Caus. क्षययति und क्षपयति, °ते (Partic. क्षपित und क्षपित) *vernichten, zu Grunde richten, ein Ende machen* Çaṃk. zu Bâdar. 3,1,8 (S. 753). 4,3,14 (S. 1129), *aus dem Wege räumen, wegschaffen* (*heilen* Hemâdri 1,637,8), *übel mitnehmen, herunterbringen, schwächen.* क्षपाम्, क्षपास् (Kâd. 27,6) so v. a. *verbringen.* क्षपित auch *dividirt.* — Mit अनु, °क्षीयते *nach und nach schwinden.* — Mit अप 1) Partic. °क्षित *erschöpft, zu Ende gebracht.* — 2) °क्षीयते *abnehmen* (vom Monde). — Mit अव, °क्षिणाति *wegschaffen, entfernen.* — Mit उप, °क्षीयते *abnehmen, aufgezehrt werden.* — Partic. 1) उपक्षित in अनुपक्षित. — 2) उपक्षीण *erschöpft —, aufgehend in* (Instr.) Çaṃk. zu Bṛh. Âr. Up. S. 232 und zu Bâdar. 2,2,28 (S. 372). — Mit निस्, °क्षिणाति *vernichten, wegschaffen* (eine Krankheit). — Mit परि 1, °क्षिणोति *vernichten, ein Ende machen.* — 2) °क्षीयते *herunterkommen, verarmen.* — Partic. °क्षीण *geschwunden, erschöpft, heruntergekommen, verarmt, versiegt, zu Grunde gegangen.* Mit Instr. *schwach an.* सर्वोपाय° *von allen Hülfsmitteln entblösst* Spr. 7727. — Mit प्र 1) °क्षिणाति *verderben, vernichten, erschöpfen.* — 2) °क्षीयते *zu Grunde gehen, umkommen.* — Partic. 1) प्रक्षित in अ°. — 2) प्रक्षीण *zerstört, vernichtet, verschwunden, erschöpft, vermindert.* °चन्द्र *stark abgenommen.* — Mit वि, °क्षिणाति *versehren, mindern, verderben, vernichten.* — Partic. 1) विक्षित *heruntergekommen, elend.* — 2) विक्षीण in अ°. — Desid. विचिक्षीषति *versehren —, mindern wollen.* — Mit सम् 1) °क्षिणाति *verderben, versehren, zu Nichte machen.* — 2) °क्षीयते *sich erschöpfen, zu Ende gehen, aufgerieben werden.* — Caus. °क्षययति und °क्षपयति *schwinden —, zusammenfallen machen.*

4.*क्षि f. 1) *Wohnung.* — 2) *Gang.* — 3) *Vernichtung.*

*क्षिण्, क्षिणोति und क्षिणुते (हिंसायाम्).

°क्षित् Adj. Subst. *wohnend, Bewohner; herrschend, Beherrscher.*

क्षिता f. MBh. 13,2017 fehlerhaft für क्षिति.

क्षितायुस् Adj. *dessen Leben zu Ende geht.*

1. क्षिति f. 1) *Wohnsitz. Niederlassung.* — 2) *die Erde, Erdboden, Erde als Stoff* (104,5). Pl. *Ländereien.* — 3) Pl. *die Niederlassungen,* so v. a. *Stamme, Völkerschaften, Völker, Menschen* überh. Uebertragen auch von *Göttergeschlechtern.* — 4) Bez. *der Zahl Eins* Bîǵag. 144.

2. क्षिति *Herrschaft, Macht* (nach Nîlak.) MBh. 13, 76,10.

3. क्षिति f. 1) *das Vergehen, Untergang, Verderben.* — 2) *Weltende.*

4. क्षिति 1) m. N. pr. eines Mannes. Pl. *sein Geschlecht.* — 2) *f. *ein best. gelbes Pigment.* — 3) *ein best. Halbmetall.* — 4) * = क्षितिक्षम Gal.

*क्षितिकण m. *Staub.*

क्षितिकम्प m. *Erdbeben.*

क्षितिकम्पन m. N. pr. 1) eines Wesens im Gefolge Skanda's. — 2) eines Daitja.

*क्षितिक्षम m. *Acacia Catechu* Râǵan. 8,21.

*क्षितिक्षित् m. *Fürst, König.*

क्षितिक्षोद् m. *Erdenstaub* Kâd. 130,13.

क्षितिगर्भ m. N. pr. eines Bodhisattva.

क्षितिचलन n. *Erdbeben.*

क्षितिज 1) Adj. *aus der Erde entstanden, — hervorgegangen.* — 2) m. *a*) *Baum.* — *b*) *eine Art Schnecke* Râǵan. 13,56. — *c*) *der Planet Mars.* — *d*) *Bein. des Dämons Naraka. — 3) *f. आ Bein. der Sîtâ. — 4) n. *Horizont* Ârjabh. 4,18. Nom. abstr. °त्व n. Golâdhj. 7,8.

*क्षितिजत्नु m. *eine Art Schnecke* Râǵan. 13,56.

क्षितिजीवा und क्षितिज्या f. *der Sinus der zwischen dem Horizont und dem* Unmaṇḍala *gelegenen Bogens des Tageskreises.*

क्षितितनय 1) m. *der Planet Mars.* — 2) f. आ Metron. der Sîtâ Bâlar. 114,2.

क्षितितनयदिन n. und °तनयदिवसवार m. *Dienstag.*

क्षititल n. *Erdboden* Spr. 1170. °तलाप्सरस् f. *eine auf Erden wandelnde* Apsaras.

क्षितिदिन n. *ein gewöhnlicher* (Sâvana-) *Tag.*

क्षितिदेव m. und °देवता f. *ein Brahman.*

क्षितिधर m. *Berg.*

क्षितिनन्द m. N. pr. eines Fursten.

क्षितिनन्दन m. *der Planet Mars* Lalla in Ârjabh. S. 38.

क्षितिनाग m. *eine Art Schnecke* Râǵan. 13,56.

*क्षितिनाथ m. *Fürst, König.*

क्षितिप und °पति m. dass.

क्षितिपाल m. dass. Nom. abstr. °ता f.

क्षितिपुत्र m. Bein. des Dämons Naraka.

*क्षितिबदरी f. *eine Art Judendorn* Râǵan. 11,145.

क्षितिभर्तर् (Naish. 9,22) und क्षितिभुज् m. *Fürst, König.*

क्षितिभू f. Metron. der Sîtâ Bâlar. 157,19.

क्षितिभृत् m. 1) *Berg.* — 2) *Fürst, König.* Nom. abstr. °भृत्ता f. Naish. 6,94.

क्षितिरस m. *der Saft der Erde* 104,23.

क्षितिराज m. *Fürst, König.* Nom. abstr. °ता f.

zu Spr. 3791.

क्षितिरुह् und °रुक् m. *Baum.*

क्षितिलवभुज् m. *ein winziger Fürst* Spr. 4143.

*क्षितिवर्धन m. *Leichnam.*

क्षितिवृत्तिमत् Adj. *wie die Erde verfahrend*, so v. a. *w. d. E. geduldig.*

क्षितिशिञ्जिनी f. = क्षितिग्रीवा.

क्षितिसुत m. *der Planet Mars.*

क्षितिसुर m. *ein Brahman* Mâgavj. 2,12.

क्षितिस्पृश् Adj. Subst. *Erdbewohner* Ragu. 8,80.

क्षितीगर्भ wohl nur fehlerhaft für क्षितिगर्भ.

क्षितीन्द्र n. *Fürst, König* Spr. 7646.

क्षितीश m. 1) *Fürst, König.* — 2) N. pr. eines Fürsten. °वंशावलीचरित n. Titel eines neueren Werkes.

क्षितीश्वर m. *Fürst, König.*

*क्षित्यदिति f. Bein. der Devaki.

क्षित्यधिप m. *Fürst, König.*

क्षित्युत्कर m. *Erd—, Sandhaufen.*

*क्षित्वन् m. *Wind.*

*क्षिद्र m. 1) *Krankheit.* — 2) *die Sonne.* — 3) *Horn.*

1. क्षिप्, क्षिपँति, क्षिपते 1) *schleudern, schnellen, werfen, — auf Etwas* (अधि oder Loc.) oder *Jmd* (Loc., Dat., Gen. oder उपरि); (Beine, Arme) *werfen*, so v. a. *schnell bewegen;* (ein Netz) *werfen über* (परितस्) Spr. 578. (Worte) *schleudern*, so v. a. *ausstossen, — gegen* (प्रति) Spr. 1590. (das Auge, den Blick) *werfen* Chr. 306,10. *auf Jmd* (प्रति); (die Gedanken) *richten auf* (Loc.) Sarvad. 163,11. — 2) *Jmd mit einem Geschosse treffen.* — 3) *werfen in*, so v. a. *streuen —, giessen —, thun in* (Loc.), *stecken in* oder *an; niedersetzen, absetzen.* — 4) *von sich werfen, abwerfen.* — 5) *Jmd loslassen, seiner Wege gehen lassen.* — 6) (eine Schuld) *schieben auf* (Loc.). — 7) *Jmd schmähen, schelten, verhöhnen.* क्षिप्त *bescholten, verächtlich.* — 8) *verhöhnen*, so v. a. *in Schatten stellen, übertreffen* Bhâg. P. 4,8,24. 15,17. — 9) *zu Grunde richten, zu Nichte machen, vernichten.* Med. (wenn nicht क्षेपेरन् statt क्षिपेरन् zu lesen ist) *zu Grunde gehen.* क्षिप्तोत्तरं वचः *eine Rede, auf die man nicht zu antworten vermag.* — 10) कालम् *die Zeit verbringen, die Z. ruhig abwarten, Z. verlieren, Jmd* (Gen.) *die Z. vertreiben.* दिनं क्षिप्त्वा *mit Ueberspringung eines Tages, über einen Tag* Kâraka 6,3. — 11) *addiren.* — Caus. क्षेपयति 1) *werfen lassen in* (°अन्तर्). — 2) *hineinwerfen* R. 2,76,16. — 3) *hinuntersteigen lassen in* (Loc.) 116,1. — 4) *platzen machen.* — Mit अति, °क्षिप्त *übergeschnellt*, Bez. *einer best. Form von Dislocation eines Gelenks* Wise 190. Suçr. 2,27,21. — Mit अधि 1) *bewerfen, beschmeissen.* — 2) **aufsetzen, auflegen.* — 3) *schmähen, beleidigen, verspotten.* — 4) *verspotten*, so v. a. *übertreffen.* — 5) (einer Krankheit) *begegnen.* — 6) °क्षिप्तौ MBh. 1,3,57 fehlerhaft für °क्षिपतौ. — Mit अप 1) *wegwerfen.* — 2) *fortnehmen, entfernen.* — 3) *schmähen* MBh. 2,36,32. v. l. अव. — Mit अभि 1) *mit raschem Schlage treffen.* — 2) **übertreffen.* — Mit अव 1) *abschnellen lassen* (die Bogensehne, den Bogen). अवक्षिप्त *nach unten geschnellt*, Bez. *einer best. Form von Verrenkung.* — 2) *herabschleudern, schleudern auf Jmd* (Dat.); *hinunterwerfen, werfen in* (Loc.) 122,25. — 3) *abwerfen, ablegen* (ein Kleid). — 4) *schmähen.* v. l. अप. — 5) *gewähren.* — Caus. *herabfallen machen.* — Mit समव *fortschleudern.* — Mit आ 1) *schleudern —, werfen auf, gegen Etwas* (Loc.) oder *Jmd* (Dat.); *an's Ufer werfen* (von Wellen). — 2) *mit einem Geschosse treffen.* — 3) *mit Etwas* (Instr.) *an Etwas* (Acc.) *streifen, berühren* Spr. 7723. — 4) *an sich ziehen, — reissen, mit sich fortreissen, anziehen* (in übertr. Bed.), *fesseln* 323, 15. एकविषयाक्षिप्तचित्त Adj. Çâṁk. zu Bâdar. 4,1, 8. विस्मयाक्षिप्तहृदय Adj. Kâd. II,88,10. आक्षिप्तचेतस् Adj. so v. a. *ganz in Gedanken* 47,1. — 5) *in Zuckung versetzen.* — 6) *ab —, weg —, fortnehmen, — von* (Abl.) 316,7. *entziehen* MBh. 14,7,10. Mudrâr. 117,17. — 7) *auseinanderwerfen, zerstreuen.* — 7) *Jmd* (Acc.) *jagen aus* (Abl.). — 8) *aushängen* (Fahnen u. s. w.). — 9) *hineinlegen, hineinstecken, — in* (Loc.). — 10) *hinweisen —, hindeuten auf* Comm. zu Njâjam. 6,3,5. *andeuten.* — 11) *Etwas zurückweisen, eine Einwendung erheben gegen* (Acc.) — 12) *entlassen, aufgeben* (सत्पथम्). — 13) *Jmd verhöhnen, verspotten.* — 14) *Jmd auffordern, herausfordern zu* (Dat.). — 15) *bewirken, hervorrufen* Kathâs. 7,19. Çâṁk. zu Bâdar. 2,2,19. — 16) आक्षिप्तबीज und आक्षिप्त *der beim coitus den Samen zu früh ausspritzt* Nâr. 12,16. 18. — 17) आक्षिप्त von einem mit dem Svarita gesprochenen Vocal wohl so v. a. *von einer best. Schwenkung der Hand begleitet.* — Caus. *umwerfen lassen.* — Mit पर्या *umwinden mit* (Instr.). — Mit व्या 1) *ausstrecken* (die Hand) *nach* (Dat.). — 2) *aufsperren* (den Mund). — 3) *fortreissen, anziehen*, so v. a. *fesseln.* — 4) °व्याक्षिप्त *voll von.* — Mit समा 1) *zusammenwerfen, aufhäufen.* — 2) *fortschleudern.* — 3) *heftig bewegen* (Lippen, Arme, Knie), *laut ausstossen* (Worte). — 4) *hinauswerfen, jagen aus* (Abl.). — 5) *herabwerfen von* (Abl.), *abreissen.* — 6) *wegnehmen, entziehen* MBh. 14,162 (v. l. आ). 1, 23,20. — 7) *verhöhnen, verspotten.* — 8) *andeuten* Comm. zu Mṛkkh. 24,18. — Mit उद् 1) *hinaufwerfen, — heben, — treiben, — ziehen, aufheben, aufsetzen, — auf* (Loc.), *aufheben von, herausziehen aus* (Abl.), *ausstossen* (den Athem) Ind. St. 9,27. Pass. von einem Planeten *über den Horizont erhoben erscheinen* Golâdhj. 9,1. उत्क्षिप्त auch *auf einer Höhe aufgestellt.* — 2) *von sich werfen, sich von Etwas befreien.* — Mit प्रोद्, प्रोत्क्षिप्त (so zu lesen st. प्रोक्षित) *geworfelt* Bhâvapr. 2,16. — Mit समुद् 1) *hinaufwerfen, aufheben, hinauftreiben.* — 2) *auseinanderwerfen, lösen, abwerfen.* — 3) *befreien von* (Abl.). — 4) *zu Grunde richten.* — Mit उप 1) *schleudern auf, schwingen gegen* (Loc.). — 2) *mit einem Schlage treffen.* — 3) *hinsetzen.* — 4) (mit Worten) *Jmd verletzen.* — 5) *andeuten* Kâd. 182,11. *anspielen auf.* — 6) *vor —, zur Sprache bringen, besprechen* Çâṁk. zu Bâdar. 2,1,37. — Mit नि 1) *niederwerfen, hinwerfen, werfen auf* (Loc. oder उपरि), *hinschleudern, — treiben nach* (Loc.), *niederlegen, hinsetzen, — stellen, — legen auf* (Loc.), *hineinstecken, — legen, — thun in* (Loc.); (das Auge, den Blick) *werfen auf* (Loc. oder Adv. auf तस्.) — 2) *Jmd* (Loc.) *Etwas übergeben, zukommenlassen, hingeben, zur Verwahrung übergeben, Jmds Sorge anvertrauen.* Häufig in Verbindung mit न्यस्. — 3) *Jmd in eine Würde* (Loc.) *einsetzen, einsetzen als, ernennen zu* (Acc.) — 4) *zurücklassen* (R. 2,91, 5), *im Stich —, fahren lassen, aufgeben.* — 5) *Zahlzeichen hinzeichnen, rechnen* Lalit. 167,1. fgg. — 6) °निक्षिप्त *sich neigend zu, grenzend an.* — Caus. *aufsetzen —, aufzeichnen lassen.* — Mit उपनि *niedersetzen.* — Mit प्रतिनि *wieder niedersetzen.* — Mit विनि 1) *niederwerfen, hinwerfen, niederlegen, hinstellen, hineinstecken, — thun.* कक्षविनिक्षिप्त *unter die Achsel gesteckt.* मनः *die Gedanken richten auf* (Loc.) MBh. 3,224,37. — 2) *in Verwahrung geben, anvertrauen.* — 3) *Jmd zu Etwas* (Loc.) *stellen, bei Etwas walten lassen.* — Mit संनि *niederlegen.* — Mit निस् und विनिस् fehlerhaft für नि und विनि. — Mit परा 1) *entreissen.* — 2) *anziehen, fesseln.* — Mit परि 1) *über* (eine grosse Entfernung) *werfen.* — 2) *umlegen, umwinden.* — 3) *umlégen, umwinden, umgében, umlagern, umzingeln, umfangen.* — 4) *werfen —, stecken in* (Loc.) MBh. 1,189,8. — 5) *verschleudern.* — Mit प्र 1) *hinschleudern, — werfen, schleudern auf* (Loc.), *hineinwerfen, — legen, — stecken in* (Loc.). — 2) *Jmd Etwas vorsetzen.* — 3) *hinunterlassen, hinabsteigen lassen* 115,30. — 4) *hinzufügen, addiren.* — 5) *einschalten, inter-*

poliren. — Caus. *hineinwerfen —, hineinlegen lassen in* (Loc.). — Mit संप्र *hinschleudern.* — Mit प्रति 1) *werfen in* (Loc.). v. l. परि. — 2) **absenden.* — 3) *anstossen, verletzen.* — 4) *zurückweisen, verschmähen.* — 5) *zurückweisen, verwerfen.* — 6) *abfertigen, widerlegen.* — Mit वि 1) *hin und her werfen, auseinanderwerfen, zerpflücken;* (den Blick) *hierhin und dorthin werfen.* — 2) *ausdehnen, auseinanderrecken, ausstrecken,* (die Brauen) *verziehen.* — 3) (eine Bogensehne) *abschnellen lassen,* (einen Bogen) *abschiessen.* — 4) **hin und her gehen lassen,* so v. a. *handhaben* 236,25. — 5) *theilen.* — 6) *zerstreuen.* विक्षिप्त *zerstreut, unaufmerksam.* — 7) *vertreiben, verscheuchen* (Schmerzen). — 8) *vereiteln* in अविक्षिप्त. — 9) *cause to deviate in latitude.* — Mit सम् 1) *zusammenwerfen, aufhäufen.* — 2) *concentriren* (den Geist) Ambr. Up. 15. — 3) *einzwängen, fesseln.* — 4) *auf einen kleinen Raum zusammendrängen, abkürzen, verkleinern;* Pass. *zusammenschrumpfen, kleiner werden.* संक्षिप्त *zusammengerückt, verengert, verkürzt, gedrängt, kurz* 214,23. *eng, schmal.* — 5) *klein machen,* so v. a. *in seiner Nichtigkeit erscheinen lassen* Bhâg. P. 8, 18,25. — 6) *zusammenwerfen,* so v. a. *vernichten.* — Mit अभिसम् *auf einen kleinen Raum zusammendrängen.* अभिसंक्षिप्त *der sich zusammengezogen —, sich klein gemacht hat.* — Mit उपसम् in उपसंक्षेप. — Mit परिसम् *umzingeln.*

2. क्षिप् f. (nur Nom. Pl.) *Finger.*

क्षिप 1) Adj. *schleudernd, werfend* in गिरि°. — 2) *m. Nom. act. von 1. क्षिप्. — 3) f. क्षिपा *a) Finger* (nur Instr. Pl.). — *b)* *Nom. act. von 1. क्षिप्. — *c)* *fehlerhaft für क्षपा *Nacht.*

***क्षिपक** 1) m. *Schütze.* — 2) f. आ von unbekannter Bed.

***क्षिपकिन्** Adj. von क्षिपका.

क्षिपणि f. 1) *Sprunglauf, Galop.* — 2) **Wurfgeschoss.* — 3) **Ruder.* Auch °णी. — 4) **eine Art Netz.* — 5) * = मल्ल. — 6) * = अधर्यु.

क्षिपणु (*m.) 1) *Schütze* oder *Geschoss.* — 2) **Wind.*

***क्षिपणु** 1) Adj. *wohlriechend.* — 2) m. *a) Frühling.* — *b) Körper.*

***क्षिपति** und ***क्षिपस्ति** Du. *die Arme.*

क्षिप्त 1) Adj. Partic. zu 1. क्षिप्. — 2) *f. क्षिप्ता fehlerhaft für क्षपा *Nacht.* — 3) n. *a) Schuss-* oder *Wurfwunde.* — *b) Zerstreutheit* Sarvad. 163,10. fgg. Verz. d. Oxf. H. 229,*a*,5 v. u.

***क्षिप्तक** m. *Kehricht* Gal.

क्षिप्तचित्त Adj. *zerstreut.* Nom. abstr. °ता f.

क्षिप्तभेषज Adj. (f. ई) *Schuss-* oder *Wurfwunden heilend.*

क्षिप्तयोनि Adj. *von bescholtener, verächtlicher Herkunft.*

क्षिप्ति f. 1) in der Dramatik *das Zutagekommen eines Geheimnisses.* — 2) *the quantity to be added to the square of the least root multiplied by the multiplicator, to render it capable of yielding an exact square-root.*

क्षिप्तिका f. = क्षिप्ति 2).

***क्षिप्नु** Adj. = निराकरिष्णु.

क्षिप्र 1) Adj. (f. आ) *a) schnellend* (Bogen). — *b) schnell, rasch.* Auch als Bez. bestimmter Mondhäuser. — 2) Adv. *a)* क्षिप्रम् *im Schuss.* क्षिप्रेव = क्षिप्रमिव. — β) *schnell, sogleich, alsbald.* — *b)* क्षिप्रात् *sogleich, alsbald* Kathâs. 18,280. *bald, in Kürze.* — *c)* क्षिप्रे *sogleich.* — 3) m. N. pr. eines Sohnes des Kṛshṇa. — 4) n. *a) ein best. Zeitmaass,* = 1/15 Muhûrta. — *b) der zwischen Daumen und Zeigefinger liegende Theil der Hand* und *der entsprechende Theil am Fusse.*

क्षिप्रक m. N. pr. eines Fürsten VP.2 4,194.

क्षिप्रकाम Adj. *schnell zu Etwas zu gelangen wünschend.*

क्षिप्रकारिन् Adj. *schnell zu Werke gehend, gewandt.* Nom. abstr. °रिता f.

क्षिप्रगति Adj. *sprungweise laufend* Dair. Br. 3.

***क्षिप्रगर्भ** m. *Myrica sapida* Nigh. Pr.

क्षिप्रधन्वन् Adj. *einen schnellenden Bogen habend* AV. 11,4,23.

क्षिप्रनिश्चय Adj. *schnell einen Entschluss fassend* Spr. 982.

***क्षिप्रपाकिन्** m. *Hibiscus populneoides.*

क्षिप्रमूत्रता f. *eine best. Krankheit* Çâṅg. Saṁh. 1,7,70.

क्षिप्रश्येन m. *ein best. Vogel* Maitr. S. 3,14,11.

1. **क्षिप्रसंधि** m. *der* क्षैप्र *genannte* Saṁdhi.

2. **क्षिप्रसंधि** Adj. = क्षैप्र 1).

क्षिप्रकृस्त 1) Adj. Beiw. Agni's AV. Paipp. 17, 5,1. — 2) m. N. pr. eines Râkshasa.

क्षिप्रार्थ m. *eine Sache, die rasches Vorgehen erfordert,* Spr. 6635.

(क्षिप्रेषु) क्षिप्रेषु Adj. *schnelle Pfeile habend* 12,15.

क्षिया f. 1) **Verlust, Abnahme, das zu Grunde Gehen.* — 2) *Verstoss gegen die Sitte.*

क्षिल्लिका f. N. pr. einer Frau.

***क्षिव्, क्षेवति** und **क्षीव्यति** (निरसने).

***क्षी** = 3. क्षि.

***क्षीज्, क्षीजति** (अव्यक्ते शब्दे, क्रिक्काने).

***क्षीजन** n. *das Pfeifen eines hohlen Bambusrohrs.*

क्षीण 1) Adj. s. u. 3. क्षि. — 2) *n. *eine best. Krankheit der weiblichen Geschlechtstheile* Gal.

क्षीणकर्मन् Adj. *dessen Thätigkeitsdrang erloschen ist.*

क्षीणकोश Adj. *dessen Schatz erschöpft ist* Râgat. 5,165.

क्षीणतमस् m. N. pr. eines Vihâra.

क्षीणता f. *das Mitgenommensein, Beschädigtsein.*

क्षीणत्व n. *das Hingeschwundensein.*

क्षीणमोहक Adj. in Verbindung mit गुणस्थान n. Bez. *der 12ten unter den 14 Stufen, die nach dem Glauben der Gaina zur Erlösung führen.*

***क्षीणवासिन्** 1) Adj. *ein verfallenes Gebäude bewohnend.* — 2) m. *Taube.*

क्षीणसार Adj. *verdorrt, vermodert* (Baum) MBh. 13,5,19.

क्षीणायुस् Adj. = क्षितायुस् 63,17. MBh. 3,294,23. Kathâs. 14,80.

***क्षीणाष्टकर्मन्** m. *ein* Arhant *bei den Gaina.*

***क्षीव्** oder ***क्षीव्, क्षीबति** oder **क्षीवति** (निरासे). — Mit प्र, °क्षीबित oder °क्षोवित. — Vgl. क्षीवय्.

क्षीव und **क्षीव** Adj. (f. आ) *berauscht, trunken, aufgeregt* 293,10. Nom. abstr. °ता f. und °त्व n.

क्षीवन् oder **क्षोवन्** Adj. dass. Bhâg. P.

क्षीवय्, °यति *in Aufregung versetzen* Bâlar. 242,17.

***क्षीविक** oder ***क्षौविक** Adj. = क्षीबेण तरति.

क्षीर 1) (*m.) n. (adj. Comp. f. आ) *a) Milch.* — *b) Milchsaft von Pflanzen.* — *c)* **das Harz der Pinus longifolia.* — *d)* **Wasser.* — 2) m. N. pr. eines Grammatikers. — 3) *f. क्षीरा *eine best. Arzeneipflanze* Râgân. 3,13. — 4) f. क्षीरी *a) Milchgericht* Bhâvapr. 2,16. — *b)* *Name *verschiedener Pflanzen.*

क्षीरक 1) *m. *eine best. kriechende Pflanze.* — 2) f. °रिका *a) Milchgericht, Milchbrei* Bhâvapr. 2, 16. — *b) eine Art Dattelbaum* MBh. 3,158,47. Lalit. 493,17.

***क्षीरकञ्चुकिन्** m. *Lipeocercis serrata.*

क्षीरकण्ठ (Bâlar. 87,15. 160,10. Prasannar. 75, 15) und *°क m. *Milchbart, Gelbschnabel.*

***क्षीरकन्द** m. (Râgân. 7,102) und *°न्दा f. *Batatas paniculata.*

***क्षीरकलम्भ** N. pr. eines Mannes.

***क्षीरकाकोलिका** und °काकोली (Suçr. 1,39,16. 140,8. 2,38,17) f. *eine best. Knolle.*

***क्षीरकाण्डक** m. 1) *Tithymalus antiquorum* Râgân. 8,51. — 2) *Calotropis gigantea* Râgân. 10,26.

***क्षीरकाष्ठा** f. *eine Feigenart* Râgân. 11,121.

*क्षीरकीट m. *ein best. in Milch lebendes Insect.*

क्षीरकुण्ड *Milchtopf* Kathâs. 63,189.

क्षीरक्षय m. *das Versiegen der Milch* (im Euter) 175,12.

*क्षीरक्षव m. fehlerhaft für क्षीरयव.

*क्षीरखर्जूर m. *eine Art Dattelbaum.*

क्षीरगर्भ m. N. pr. eines Schwans.

*क्षीरगुञ्जफल m. *Mimusops Kauki* Râǵân. 11,72.

क्षीरघृत n. *geklärte Butter mit Milch vermischt.*

*क्षीरच्छद m. *Calotropis gigantea* Gal.

*क्षीरज n. *Knollenmilch.*

*क्षीरजाल m. *ein best. Fisch* Gal.

क्षीरतरंगिणी f. Titel einer Grammatik. °संकेत m. wohl Titel eines Commentars dazu Bühler, Rep. No. 288 (°तरंगीसंकेत gedr.).

क्षीरतरु m. *ein Baum mit Milchsaft* Varâh. Jogaj. 9,13.

*क्षीरतुम्बी f. *Flaschengurke* Râǵân. 7,162.

क्षीरतैल n. *eine best. aus Milch, Oel u. s. w. bereitete Salbe.*

*क्षीरदल m. *Calotropis gigantea* Râǵân. 10,26.

क्षीरदात्री Nom. ag. f. *milchgebend* (Kuh).

क्षीरदारु m. *Tithymalus antiquorum* Karaka 7,10.

*क्षीरद्रुम m. *Ficus religiosa* Râǵân. 11,115.

क्षीरधर m. N. pr. eines Fürsten.

*क्षीरधात्री Nom. ag. f. *Säugamme.*

क्षीरधि m. *das Milchmeer* Spr. 1783.

क्षीरधेनु f. *eine durch Milch u. s. w. symbolisch dargestellte Kuh.*

क्षीरनदी f. N. pr. eines *Flusses* im Süden (Pâlâr) Ind. Antiq. 8,279.

*क्षीरनाश m. *Trophis aspera* Râǵân. 9,129.

क्षीरनिधि m. *das Milchmeer.*

क्षीरनीर n. 1) am Anf. eines Comp. *Milch und Wasser* Spr. 2024. — 2) *Umarmung.*

क्षीरनोरनिधि m. *das Milchmeer.*

क्षीरप 1) Adj. *nur Milch trinkend*, von Kindern, die älter als ein Jahr sind, und von best. Büssern. — 2) m. *Säugling, Kind* überh.

*क्षीरपर्णिन् m. *Calotropis gigantea* Râǵân. 10,27.

क्षीरपलाण्डु m. *eine Art Zwiebel.*

क्षीरपाक Adj. *in Milch gekocht.*

क्षीरपाकविधि m. *Zubereitung von Arzeneistoffen durch Kochen in Milch* Bhâvapr. 2,77. Mat. med. 10.

*क्षीरपाण 1) Adj. (f. ई) *woraus Milch getrunken wird.* — 2) m. Pl. *Milchtrinker*, Bein. der Uçînara.

क्षीरपाणि m. N. pr. eines Arztes Bhâvapr. 4,1.

*क्षीरपान Adj. (f. ई) = क्षीरपाण 1).

क्षीरपायक Ind. St. 15,276 wohl fehlerhaft für °दायक Adj. *Milch reichend.*

*क्षीरपायिन् m. Pl. = क्षीरपाण 2).

*क्षीरपुष्पिका f. *eine weisse* Vishṇukrântâ Nigh. Pr.

*क्षीरपुष्पी f. *Andropogon aciculatus* Nigh. Pr.

*क्षीरफल m. *Carissa Carandas* Nigh. Pr.

क्षीरभट्ट m. N. pr. = क्षीरस्वामिन्.

क्षीरभृत Adj. *mit Milch unterhalten, — bezahlt.*

*क्षीरमधुरा f. = क्षीरकाकोली Râǵân. 3,16.

क्षीरमय Adj. *Milch darstellend.*

क्षीरमहार्णव m. *das Milchmeer* Kâd. 3,12.

*क्षीरमोचक m. *eine Art Moringa.*

क्षीरमोरट m. *eine best. Schlingpflanze* Râǵân. 3,80.

*क्षीरयव m. *Kalkspath* Râǵân. 13,136.

*क्षीरयष्टिक m. *Süssholz mit Milch.*

क्षीरयाजिन् Adj. *Milch opfernd.*

*क्षीरलता f. *Batatas paniculata* Râǵân. 7,103.

क्षीरवनस्पति m. *ein Baum mit Milchsaft* Hemâdri 1,172,15. 20. 660,11.

क्षीरवत् 1) Adj. *mit Milch versehen.* — 2) f. क्षीरवती N. pr. eines Flusses.

क्षीरवल्लिका f. = क्षीरकाकोली Bhâvapr. 1,171.

*क्षीरवल्ली f. *Batatas paniculata* Râǵân. 7,102.

क्षीरवह Adj. (f. आ) *Milch führend* (Fluss) Hemâdri 1,416,1.

*क्षीरवारि und °धि m. *das Milchmeer.*

*क्षीरविकृति f. *Milchproduct.*

*क्षीरविदारिका und *°दारी f. *Batatas paniculata* Râǵân. 7,102.

*क्षीरविषाणिका f. 1) *Tragia involucrata* Râǵân. 9,50. — 2) = क्षीरकाकोली Râǵân. 3,16.

क्षीरवृक्ष m. 1) *ein Baum mit Milchsaft.* — 2) der gemeinsame Name für Njagrodha, Udumbara, Açvattha und Madhûka. — 3) *Ficus glomerata.* — 4) *Mimusops Kauki* Râǵân. 11,71.

क्षीरव्रत n. *blosser Milchgenuss als Observanz.*

*क्षीरशर 1) m. *Milchklumpen, Quark.* — 2) f. आ *Quark mit Zucker* Gal.

क्षीरशाक n. *Quark* Bhâvapr. 2,43.

*क्षीरशीर्ष (Râǵân. 12,158) und *°क (Gal.) m. *das Harz der Pinus longifolia.*

क्षीरशुक्ल 1) *m. *a) Trapa bispinosa.* — *b)* = क्षीरादनी Râǵân. 11,72. — 2) f. आ *a) Batatas paniculata.* — *b)* = क्षीरकाकोली Râǵân. 3,16. Bhâvapr. 1,171.

*क्षीरशुङ्गा f. *Tragia involucrata* Gal.

क्षीरश्री Adj. *mit Milch gemischt.*

क्षीरषाष्टिक n. Shashṭika-*Reis mit Milch* Mit. 1,48,a. °षाष्टिक Jâǵ. 1,303 fehlerhaft.

*क्षीरस m. = क्षीरसार.

क्षीरसंतानिका f. *Quark mit Milch.*

क्षीरसमुद्र m. *das Milchmeer.*

*क्षीरसंभव n. *saure Milch* Gal.

क्षीरसर्पिस् n. *zerlassene Butter mit Milch.*

क्षीरसागर m. *das Milchmeer.*

क्षीरसागरसुता f. Bein. der Lakshmî.

क्षीरसार m. *Rahm.*

क्षीरसिन्धु m. *das Milchmeer.*

*क्षीरस्फटिक m. wohl *eine Art Opal.*

*क्षीरस्य्, °स्यति *nach Milch —, nach der Brust verlangen.*

*क्षीरस्राव m. = क्षीरशीर्ष Nigh. Pr.

क्षीरस्वामिन् m. N. pr. eines Grammatikers.

क्षीरहोतर् Nom. ag. und क्षीरहोमिन् Adj. *Milch opfernd.*

*क्षीरह्रद m. N. pr. eines Mannes.

क्षीरान्न n. *in Milch gekochter Reis.*

क्षीरान्नाद Adj. *in Milch gekochten Reis essend*, von Kindern, die über zwei Jahre alt sind, Suçr. 1,129,2. 3.

क्षीराब्धि m. *das Milchmeer* Spr. 7794. VP. 2,4,72.

*क्षीराब्धिज 1) m. *a) Alles was bei der Quirlung des Milchmeers zum Vorschein kam.* — *b) der Mond.* — *c)* Bein. Çesha's. — 2) f. आ Bein. der Lakshmî. — 3) n. *a) Seesalz.* — *b) Perle.*

*क्षीराब्धितनया, *°पुत्री (Gal.) und *°मानुषी f. Bein. der Lakshmî.

क्षीराम्बुधि m. *das Milchmeer* Veṇis. 167. Bâlar. 39,5.

क्षीराय्, °यते *zu Milch werden* Spr. 2024.

क्षीरार्णव m. *das Milchmeer* Hemâdri 1,663,7.

*क्षीरावि(का und *क्षीरावी f. *eine Asclepias.*

*क्षीराह्व und *क्षीराह्वय m. *das Harz der Pinus longifolia.*

क्षीरिक m. 1) *eine Art Schlange.* — 2) fehlerhaft für क्षीरिका; s. u. क्षीरक 2) *b*).

क्षीरिन् 1) Adj. *a) milchreich.* — *b) Milchsaft enthaltend.* — 2) m. Bez. *verschiedener Pflanzen.* — 3) f. क्षीरिणी *a) ein best. Milchgericht.* — *b)* Bez. *verschiedener Pflanzen.*

क्षीरी Adv. mit भू *zu Milch werden* Çâṁk. zu Bâdar. 2,2,5.

क्षीरीका f. *eine best. Pflanze* Karaka 6,2.

*क्षीरीय्, °यति *nach Milch verlangen.*

*क्षीरीश m. *Lipeocercis serrata.*

*क्षीरेयी f. fehlerhaft für क्षैरेयी.

*क्षीरोत्तरा f. *Knollenmilch* Gal.

*क्षीरोत्थ n. *frische Butter* Gal.

क्षीरोद m. *das Milchmeer.* °मथन n. *das Quirlen des Milchmeers.*

क्षीरोदजा f. Bein. der Lakshmî.

क्षीरोदज्ञावसति f. *Lotusblüthe.* °जन्मभू f. Pl. *Wasser.*

क्षीरोदतनया f. Bein. der Lakshmi. °पति m. Bein. Vishṇu's.

*क्षीरोदनन्दन m. *der Mond.*

क्षीरोदधि, क्षीरोदन्वत् (Prasannar. 15,20) und क्षीरोदार्णव (Ind. St. 9,83. Hemâdri 1,661,12) m. *das Milchmeer.*

क्षीरोदीय, °यति *sich wie das Milchmeer verhalten.*

क्षीरोर्मि m. f. *eine Woge des Milchmeers.*

क्षीरौदन (क्षैरौदन Çat. Br. 14) m. *mit Milch gekochter Reisbrei.*

*क्षीव्, क्षीव, क्षीवन् und *क्षीविक s.u. क्षीव् u.s.w.

1. क्षु, क्षौति *niesen* Gaut. क्षुत *der geniest hat* und *worauf man geniest hat.* — *Desid. चुक्षावयिषति. — Mit अव, °क्षुत *worauf man geniest hat.* — Mit परि in परिक्षव.

2. क्षु̄ n. *Speise.*

*क्षुक्षनिका f. *Senf* Nigh. Pr.

*क्षुण m. *Seifenbaum.*

क्षुण्ण Partic. von क्षुद्.

*क्षुण्णक m. *eine Art Trommel.*

क्षुत् f. *das Niesen.*

क्षुत 1) Adj. *a)* s. u. 1. क्षु. — *b)* *fehlerhaft für क्षुण्ण *scharf.* — 2) *m. *schwarzer Senf* Gal. — 3) n. *das Niesen.*

*क्षुतक und *क्षुताभिक्षनन m. *schwarzer Senf.*

*क्षुत्कारी f. *eine best. Pflanze.*

क्षुत्पर Adj. *vor Hunger vergehend* MBh. 13,93,67.

क्षुत्पिपासित Adj. *von Hunger und Durst gequält.*

क्षुद् 1) क्षौदति *hart anschlagen, stampfen, durch Stossen oder Stampfen erschüttern, zerstampfen.* — 2) Med. *sich bewegen, agitari.* — 3) क्षुण्ण *a) mit Füssen getreten, festgestampft, zerstampft; zerbrochen, zersplittert, zerstochen, durchbohrt.* — *b) verletzt, übertreten* in अ°. — *c) tritus, geübt.* — *d) unterbrochen* in अ°. — *e) multiplicirt.* — Caus. क्षोदयति 1, *erschüttern, agitare.* — 2) *zerstampfen, zerreiben.* — 3) *verkleinern (Denom. zu क्षुद्). — Mit अव *zerstampfen, zerstossen, zerreiben.* — Mit प्र *zerstampfen; anstacheln, anspornen.* — Mit वि dass. — Mit सम् *feststampfen; zerstossen, zerreiben.*

*क्षुद् m. *Mehl.*

क्षुद्र 1) Adj. (f. आ) *a) klein, winzig.* — *b) niedrig, gemein, niederträchtig; bös, schlecht* (in halbem Ernst). — *c) *geizig.* — *d) *arm.* — 2) m. *a) *Reistheilchen.* — *b)* = क्षुद्रोग Suçr. 1,9,5. — 3) f. आ *eine Art Biene.* — *b) *Fliege* überh. — *c) *ein verkruppeltes Weib.* — *d) *Hure.* — *e) *Tänzerin.* — *f) *Solanum Jacquini* und auch *eine andere Species.* — *g) *Oxalis pusilla.* — *h) *Coix barbata.* — *i) *Nardostachys Jatamansi* (?). — 4) n. *Stäubchen, Mehl.*

क्षुद्रक 1) Adj. *klein, winzig.* — 2) m. N. pr. *a)* Pl. eines Volkes. — *b)* eines Sohnes des Prasenaǵit. — 3) *f. क्षुद्रिका *a) eine Art Stechfliege.* — *b) ein kleines Glöckchen als Schmuck.* — 4) wohl n. Titel einer Sammlung buddhistischer Werke.

क्षुद्रकण्टकी f. *eine Art Solanum.*

*क्षुद्रकण्टारिका f. *Solanum Jacquini* Râǵan. 4,61.

*क्षुद्रकण्टिका f. *eine Art Solanum* Râǵan. 4,30.

क्षुद्रकमानन n. N. pr. eines Sees.

क्षुद्रकर्मन् Adj. *gemein handelnd.*

क्षुद्रकल्प m. *das kleine Ritual,* Titel bestimmter Werke.

*क्षुद्रकारलिका und *°कारवेल्ली f. *eine best. Cucurbitacee* Râǵan. 7,220.

*क्षुद्रकुलिश m. *eine Art Edelstein* Râǵan. 13,210.

क्षुद्रकुष्ठ n. *eine leichte Form des Aussatzes.*

क्षुद्रकृत्ति f. etwa *Regelung der minutiae* Comm. zu Lâṭ. 6,9,1.

*क्षुद्रक्षुर m. = क्षुद्रगोक्षुरक.

*क्षुद्रगुड m. *Zucker in Stücken* Gal.

*क्षुद्रगोक्षुरक m. *eine Art Asteracantha* Râǵan. 4,41.

*क्षुद्रघण्टिका und *°घण्टी (Gal.) f. *ein als Schmuck verwandtes Glöckchen.*

*क्षुद्रघोली f. *ein best. kleiner Strauch* Râǵan. 3,74.

*क्षुद्रचक्षु f. *eine best. Pflanze* Râǵan. 4,150.

*क्षुद्रचन्दन n. *rothes Sandelholz* Râǵan. 12,21.

क्षुद्रचम्पक m. *eine Art* Kampaka Râǵan. 10,62. Bhâvapr. 1,184.

*क्षुद्रचिर्भिटा f. *eine Gurkenart* Râǵan. 3,93.

*क्षुद्रचुड m. *ein best. Vogel.*

क्षुद्रजन्तु m. 1) *ein kleines Thier* 153,9. 157,22. — 2) *Hundertfuss, Julus.* — Vgl. Mahâbh. 2,397,*a.*

*क्षुद्रजातीफल n. *Myrobalane* Râǵan. 11,163.

*क्षुद्रजीर m. *feiner Kümmel.*

*क्षुद्रजीवा f. *eine best. Pflanze* Râǵan. 3,25.

क्षुद्रञ्चर Adj. *Winziges weidend.*

*क्षुद्रतात m. *des Vaters Bruder.*

*क्षुद्रतुलसी f. *eine Art Ocimum* Râǵan. 10,159.

*क्षुद्रदंशिका f. *eine Art Stechfliege.*

*क्षुद्रडुरालभा f. *eine Art Alhagi* Râǵan. 4,56.

*क्षुद्रडुःस्पर्शा f. *Solanum Jacquini* Râǵan. 4,61.

*क्षुद्रधात्री f. *eine best. Pflanze* Râǵan. 11,202.

क्षुद्रधान्य n. 1) *Korn geringerer Art* Bhâvapr. 1, 279. — 2) *taubes —, leichtes Korn.*

क्षुद्रनदी f. *Flüsschen, Bach* VP. 2,4,66.

*क्षुद्रनासिक Adv. *kleinnasig.*

*क्षुद्रपक्षिक m. *ein kleiner Vogel.*

*क्षुद्रपत्रा f. *Oxalis pusilla.*

क्षुद्रपत्री f. *eine best. Pflanze,* °वचा Bhâvapr. 1,168.

क्षुद्रपद n. *ein best. Längenmaass,* = 10 Añgula Çulbas. 1,6.

क्षुद्रपनस m. *Artocarpus Lacucha* Bhâvapr. 1,240.

क्षुद्रपशु m. *Kleinvieh* Gaut. 13,14.

क्षुद्रपशुमत् Adj. *Kleinvieh besitzend* Âpast.

*क्षुद्रपाषाणभेदक m. (Gal.), *°भेदा und *°भेदी f. *eine best. Pflanze.*

*क्षुद्रपिप्पली f. *wilder Pfeffer* Râǵan. 6,20.

क्षुद्रपृषती Adj. f. *fein getüpfelt* Maitr. S. 3,13,3.

*क्षुद्रपोतिका f. *eine Basella* Râǵan. 7,140.

*क्षुद्रफलक m. *eine best. Pflanze.*

*क्षुद्रफला f. *Coloquinthengurke, Solanum Jacquini* u. s. w. Râǵan. 3,58. 93.

क्षुद्रबक m. N. pr. v. l. für क्षुद्रक 2) *b).*

*क्षुद्रबला f. *eine Basella* Râǵan. 7,140.

क्षुद्रबुद्धि Adj. *von gemeiner Gesinnung;* m. als N. pr. eines Schakals.

क्षुद्रभ m. *ein best. Gewicht,* = Kola.

क्षुद्रभण्टाकी f. = क्षुद्रकण्टकी Bhâvapr. 1,198.

क्षुद्रभट् m. N. pr. eines Mannes.

क्षुद्रमक्षा f. Kâraka 3,8. 7,4 fehlerhaft für °सक्षा.

क्षुद्रमीन m. Pl. N. pr. eines Volkes.

क्षुद्रमुस्ता f. *die Wurzel von Scirpus Kysoor* Râǵan. 8,145.

क्षुद्ररस m. Pl. *niedrige Genüsse.*

*क्षुद्ररसा f. *Pongamia glabra.*

*क्षुद्ररुक्षा f. *Coloquinthengurke* Gal.

क्षुद्ररोग m. Pl. *eine Klasse kleinerer, localer Uebel.*

*क्षुद्रल Adj. *klein, winzig* (von Thieren und Krankheiten).

*क्षुद्रवंशा f. *Mimosa pudica.*

*क्षुद्रवज्र m. *eine Art Edelstein* Gal.

*क्षुद्रवर्वणा f. *eine kleine Art Stechfliege* Râǵan. 19,128.

*क्षुद्रवल्ली f. *eine Basella* Râǵan. 7,140, v. l.

*क्षुद्रवार्ताकिनी (Râǵan. 4,33) und *°वार्ताकी f. *eine Art Solanum.*

*क्षुद्रवास्तुकी f. *ein Chenopodium* Râǵan. 7,127.

*क्षुद्रवैदेही f. *Scindapsus officinalis* Râǵan. 6,14.

*क्षुद्रशङ्ख m. *eine Art Muschel* Râǵan. 13,123.

*क्षुद्रशणपुष्पिका f. *eine Crotolaria* Râǵan. 4,69.

*क्षुद्रशर्करा und *°शर्करिका (Râǵan. 14, 102) f. *aus Javanâla gewonnener Zucker.*

*क्षुद्रशार्दूल m. *Leopard* Râǵan. 19,6.

*क्षुद्रशीर्ष m. *eine best. Staude.*

क्षुद्रशील Adj. *gemeinen Characters* R. 3,35,60.

*क्षुद्रशुक्ति und *°का (Râǵan. 13,132) f. *eine zweischalige Muschel.*

*तुद्रश्यामा f. *ein best. Baum*, = कटभी Râǵan. 9,151.

*तुद्रश्लेष्मान्तक m. *Cordia Myxa* Râǵan. 11,208.

तुद्रश्वास m. *kurzer Athem.*

तुद्रश्वेता f. = तुद्रश्यामा.

तुद्रसमाचार Adj. *gemein verfahrend.*

तुद्रसक्था f. 1) *Phaseolus trilobus* Râǵan. 3,32. Kaṭaka 3,8. — 2) **Koloquinthengurke* Râǵan. 3,57.

*तुद्रसुवर्णा n. *Glockengut* Râǵan. 13,28.

1. तुद्रसूक्त n. *ein kleines Lied* Çâṅkh. Gṛhj. 2,7.

2. तुद्रसूक्त m. *ein Dichter kleiner Lieder* Âçv. Gṛhj. 3,4,2. Çâṅkh. Gṛhj. 4,10.

*तुद्रस्फोट m. *Pustel* Râǵan. 20,7.

*तुद्रस्वर्ण n. *Glockengut* Gal.

तुद्रकृन् Adj. *Niederträchtige tödtend* (Çiva).

*तुद्रकिङ्किलिका f. *Solanum Jacquini.*

तुद्राक्ष Adj. *feinmaschig* Spr. 2031.

*तुद्राग्निमन्थ m. *Premna spinosa* Râǵan. 9,24.

तुद्राचरित Adj. *von niedrig stehenden Menschen besucht* (Land) Âpast.

तुद्राञ्जन n. *eine best. Augensalbe* Suçr. 2,341,19.

*तुद्राण्ड m. *Fischbrut.*

तुद्रात्मन् Adj. *gemein, niederträchtig* R. 3,35,68.

तुद्रान्त्र n. *die kleine Höhle des Herzens.*

*तुद्रापामार्ग und *°क (Râǵan. 4,94) m. *Desmochaeta atropurpurea.*

*तुद्रामलक n. *Myrobalane* Râǵan. 11,163.

*तुद्रामलकसंज्ञ m. *ein best. Baum* Râǵan. 11,202.

*तुद्राम्बुपनस m. = तुद्राम्लपनस.

*तुद्राम्र m. *Mangifera sylvatica* Râǵan. 11,14.

*तुद्राम्लपनस m. *Artocarpus Lacucha.*

*तुद्राम्ला f. 1) *Oxalis corniculata.* — 2) *eine Gurkenart* Râǵan. 7,218.

*तुद्राम्लिका f. *Oxalis pusilla* Râǵan. 5,100.

*तुद्रीय Adj. von तुद्र.

तुद्रेक्षु Adj. v. l. für तुद्राक्ष Spr. 2031.

*तुद्रेक्षुडी f. *Alhagi Maurorum* Râǵan. 4,44.

*तुद्रेर्वारु m. *eine Gurkenart* Râǵan. 3,93.

तुद्रैला f. *kleine Kardamomen.*

*तुद्रोडुम्बरिका f. *Ficus oppositifolia* Râǵan. 11, 135.

*तुद्रोपोदकनाम्नी f. *eine Basella* Râǵan. 7,140.

*तुद्रोपोदकी f. *eine best. Gemüsepflanze.*

*तुद्रोलूक m. *Noctua indica.*

*तुद्रुत् Adj. *hungrig.*

*तुद्रिवोधन m. *schwarzer Senf* Nigh. Pr.

1. तुध्, तुँध्यति *Hunger empfinden.* तुधित *hungrig.* — Mit वि *Hunger empfinden.*

2. तुँध् f. *Hunger.*

तुधा f. 1) dass. — 2) mystische Bez. *des Lautes* प.

तुधाकर Adj. *Hunger bewirkend* 265,7.

*तुधाकुशल m. *ein best. Baum.*

*तुधानाशन n. *Speise* Gal.

*तुधाभिज्ञनन m. *schwarzer Senf.*

तुधामार m. *Hungertod.*

तुधार्त Adj. *vom Hunger gequält* 40,22. 140,19.

तुधालु Adj. *hungrig, beständig hungrig.*

तुधावत्तू Adj. *Hunger—, Appetit bewirkend.*

तुधासागर m. *eine best. den Appetit reizende Arzenei.*

तुधि m. N. pr. eines Sohnes des Kṛshṇa.

*तुधुन m. N. pr. eines barbarischen Volkes.

तुध्य in अतुध्य.

तुन्मत् Adj. *hungrig* Veṇis. 91,1 v. u.

तुप्, तुपति etwa *zusammenfahren, erschrecken.*

तुप 1) m. f. (आ) *Staude, Busch.* — 2) m. N. pr. *a*) des Vaters von Ikshvâku. — *b*) eines Sohnes des Kṛshṇa. कृप v. l. — *c*) eines Berges. v. l. अतप.

तुपक m. und f. (आ) *Staude, Busch.*

*तुपडोडमुष्टि m. *Hoya viridiflora* Râǵan. 4,185.

*तुपालु m. fehlerhaft für अतूपालु.

तुब्ध 1) Adj. s. u. तुभ्. — 2) m. *a*) **Butterstössel.* — *b*) *quidam coeundi modus.*

*तुब्धक m. *Butterstössel* Gal.

1. तुभ्, तोभते, तुभ्यति, °ते und *तुम्भति *agitari, schwanken, zittern, in Bewegung —, in Aufregung gerathen* (eig. und übertr.). Partic. तुब्ध (selten) und तुभित *in Bewegung —, in Aufregung gerathen.* — Caus. तोभयति und °ते (selten) *in Bewegung versetzen, zum Schwanken bringen, aufregen, antreiben.* — Desid. vom Caus. in तुतोभयिषु. — Mit नि in नितुभा. — Mit प्र *in Bewegung —, in Schwanken —, in Aufregung gerathen.* — Caus. *in Aufregung versetzen.* — Mit संप्र *in Bewegung —, in Aufregung gerathen.* — Mit वि 1) *in Bewegung —, in Aufregung —, in Unordnung gerathen.* — 2) *verwirren, perturbare.* — Caus. *in Bewegung versetzen, zum Schwanken bringen, aufregen.* — Mit परिवि in °तोभ. — Mit सम् *in Bewegung —, in Aufregung gerathen.* — Caus. *in Aufregung versetzen.*

2. तुँभ् f. *Ruck, Stoss.*

तुभा f. wohl *eine Art Waffe.* Nach Nilak. *Göttin der Strafe.*

तुमँत् Adj. 1) *nahrungsreich, nahrhaft, kräftig.* — 2) *kraftvoll, rüstig, wacker.*

तुमाँ f. 1) in der Anrede an den Pfeil nach Mahîdh. *zittern machend* (?). — 2) **Linum usitatissimum.* — 3) **Cannabis sativa* oder **Crotolaria juncea.* — 4) **die Indigopflanze.* — 5) **eine best. kriechende Pflanze.*

*तुम्प्, तुँम्पति (गतिकर्मन्).

तुँम्प m. *Staude.*

*तुर्, तुरति (विलेखने, खनने, क्षेदने, खण्डने).

तुर 1) m. *a*) *scharfes Messer, Scheermesser* (auch *als Pfeil geworfen*). — *b*) *Schneide der Scheere.* — *c*) *Asteracantha longifolia.* — *d*) **Saccharum Sara.* — *e*) **eine dornige Gardenia* oder *Randia* Râǵan. 9,147. — *f*) **Huf, Kuhklaue.* — *g*) **Fuss einer Bettstelle.* — 2) *f. तुरी *Dolch, Messer.*

तुरक 1) m. *a*) *Trilobus lanuginosus* Râǵan. 4,40. Bhâvapr. 1,199. — *b*) **Asteracantha longifolia.* — *c*) **ein best. Baum*, = तिलक. — *d*) **eine best. Pflanze*, = भूताङ्कुश Râǵan. 9,155. — *e*) **Kuhklaue.* — *f*) *eine best. Wolkenconfiguration.* — 2) f. तुरिका *a*) *Dolch, Messer* Ind. St. 15,427. — *b*) **eine Art Tongefäss.* — *c*) **Beta bengalensis.*

तुरकर्णी f. N. pr. einer der Mütter im Gefolge Skanda's.

तुरकर्मन् n. *das Scheeren.*

तुरकृत्य n. dass. Gobh. 3,1,22.

तुरकृत्त Adj. *geschoren.*

तुरक्रिया f. *Anwendung des Scheermessers.*

तुरचतुष्टय n. *die vier zum Rasiren erforderlichen Dinge.*

तुरधान n. *Behälter für's Scheermesser.*

तुरधार 1) Adj. *scharf wie die Schneide eines Scheermessers.* — 2) m. *ein solcher Pfeil.*

तुरधारा f. 1) *die Schneide eines Scheermessers.* — 2) **eine best. Hölle* (buddh.).

तुरनक्षत्र n. *ein für's Rasiren günstiges Mondhaus* Ind. St. 10,203.

*तुरपत्र m. *Saccharum Sara* Râǵan. 8,83.

*तुरपत्रिका f. *Beta bengalensis* Râǵan. 7,131.

तुरपवि 1) Adj. *scharfkantig, scharfschneidig, haarscharf* Supârn. 25,1. 3. 5. 27,2. — 2) m. *a*) *eine messerscharfe Radschiene* Maitr. S. 1,10,14 = Kâṭh. 36,8 = Nir. 5,5. — *b*) *ein best.* Ekâha. — 3) n. Name verschiedener Sâman Ârsh. Br.

तुरप्र 1) Adj. *einem Scheermesser ähnlich, scharf wie ein Sch.* — 2) m. *a*) *ein solcher Pfeil.* — *b*) *ein solches Messer* oder *Sense* Pâṇ. 38,2. तीक्ष्णशस्त्र st. dessen ed. Bomb. — 3) n. *eine solche Pfeilspitze.*

*तुरप्रग n. = तुरप्र 2) *a*).

तुरभट्ट m. N. pr. eines Mannes.

तुरभाण्ड n. *Behälter für ein Scheermesser.*

तुरभृष्टि Adj. *mit scharfen Zacken versehen.*

*तुरमर्दिन् m. *Barbier.*

*तुराङ्ग (Râǵan. 4,40) und *°क (Gal.) m. *Tribulus lanuginosus.*

तुराभ्रक *eine best. Wolkenconfiguration.*

तुरार्पण m. N. pr. eines Berges.

*तुरिकापत्र m. *Saccharum Sara* Râǵan. 8,82.

*तुरिकापल n. *Klinge* H. an. 3,147.

तुरिकोपनिषद् f. Titel einer Upanishad.

*तुरिन् 1) m. *Barbier.* — 2) f. ॰णी *a) die Frau eines Barbiers.* — *b) Mimosa pudica.*

तुल्ल Adj. *klein, wenig, winzig.*

तुल्लक् 1) Adj. (f. आ) *a)* dass. — *b) niedrig, gemein.* — *c) arm.* — 2) m. *a) eine kleine Muschel* Râǵan. 19,128. — *b)* N. pr. eines Fürsten. — 3) n. *ein best. Spiel.*

तुल्लककालेय n. Name eines Sâman Ârsh. Br.

तुल्लकतापश्चित n. *das kürzeste der vier* Tâpaçcita.

तुल्लकवात्सप्र n. Name eines Sâman Ârsh. Br.

*तुल्लकवैश्वदेव n. P. 6,2,39.

तुल्लकवैष्टम्भ n. Name eines Sâman Ârsh. Br.

*तुल्लतात m. *der jüngere Bruder des Vaters.* *॰क m. *des Vaters Bruder.*

*तेउ m. und *तेउित n. = त्वेउ und त्वेउित.

तेणँ Adj. Maitr. S. 2,9,8 statt 1. तयण 1) der VS. und TS.

तेणाकी f. Titel eines Werkes Bühler, Rep. No. 712.

तेतिवत्त् Adj. *eine Form von* ति, तेति *enthaltend* Ait. Br. 5,20,21.

तेत्र n. 1) *Grundbesitz, Grundstück, Grund und Boden.* — 2) *Feld.* तेत्रं कर् *das Feld bebauen.* मस्य॰ *Kornfeld* 132,27. तेत्र॰ kennzeichnet eine Pflanze als eine *cultivirte.* — 3) *Ort, Gegend, Platz.* — 4) *Haus.* — 5) *Stadt.* — 6) *Gebiet, Sitz, Ort der Wirksamkeit, — der Entstehung, Arbeitsfeld, Fundort* 217,17. 21. 218,11. — 7) *ein heiliger Platz, Wallfahrtsort.* — 8) *jede begrenzte Fläche, — Strecke, eine eingeschlossene geometrische Figur.* स्वल्प॰ *von geringem Umfange* (Brunnen). — 9) *Planetenbahn.* — 10) $^1/_{12}$ *der Ekliptik, Zodiakalbild.* — 11) *ein astrologisches Haus.* — 12) in der Chiromantie *die Räume in der hohlen Hand.* — 13) *der fruchtbare Mutterleib; das als Feld gedachte Eheweib, welches der Ehemann selbst bestellt oder durch Andere bestellen lässt.* — 14) *der Sitz der Seele, der Körper.* — 15) im Sâṁkhja *der Urstoff* oder *Urgeist.*

*तेत्रकर Adj. *das Feld bebauend;* m. *Landmann.*

*तेत्रकर्कटी f. *eine Gurkenart* Râǵan. 7,206.

तेत्रकर्मन् n. *Feldbau.* ॰कर्मकृत् m. *Landmann.*

तेत्रकर्षक m. *Pflüger, Landbauer* Gaut. 17,6.

तेत्रगणित n. *Geometrie.*

तेत्रगत Adj. *geometrisch.* ॰गतोपपत्ति f. *geometrischer Beweis.*

*तेत्रचिर्भिटा f. *eine Gurkenart* Râǵan. 7,208.

तेत्रज्ञ 1) Adj. *a) auf einem Felde wachsend* H. an. 3,486. Mbd. j. 79. — *b) mit Jmds Ehefrau von einem Andern erzeugt;* m. *ein solcher Sohn* Gaut. — 2) *f. आ Name *verschiedener Pflanzen.*

तेत्रज्ञात Adj. = तेत्रज्ञ 1) *b).*

तेत्रतोष m. *Landerwerb.*

तेत्रज्ञ 1) Adj. *a) ortskundig* TBr. 3,10,10,4. — *b) das Feld kennend, sich mit dem Feldbau abgebend.* — *c) sachkundig, Etwas* (Gen.) *gut kennend.* — 2) m. *a) die Seele.* — *b) Hurenjäger.* — *c) eine Form* Bhairava's. — *d)* N. pr. eines Fürsten. — 3) f. आ *ein fünfzehnjähriges Mädchen, das bei der* Durgâ-*Feier diese Göttin darstellt.*

तेत्रजयँ Adj. *Land erobernd* Maitr. S. 2,2,11.

तेत्रतर n. *eine zum Bewohnen oder Bebauen sehr geeignete Gegend.*

तेत्रता f. Nom. abstr. zu तेत्र 6).

*तेत्रद् m. *eine Form* Bhairava's.

तेत्रदूतिका f. *Solanum diffusum* Bhâvapr. 1,199.

*तेत्रदूती f. dass. Râǵan. 4,33.

तेत्रधर्मन् m. N. pr. eines Fürsten VP.^{2} 4,44.

तेत्रप m. 1) *eine die Felder hütende Gottheit* Pâṅkad. — 2) * = तेत्रद्.

तेत्रपति m. *der Herr —, Besitzer eines Feldes.*

तेत्रपद् n. *ein einer Gottheit* (Gen.) *geheiligtes Gebiet.*

*तेत्रपर्पट m. und ॰पर्पटी f. vielleicht *Oldenlandia biflora* Mat. med. 305.

तेत्रपाल m. 1) *Feldhüter.* — 2) *eine die Felder hütende Gottheit* Agni-P. 40,21. Pâṅkad. Es soll deren 49 geben. — 3) *der Genius loci* Vâstuv. 11,20. — 4) Bein. Çiva's.

*तेत्रपालरस m. *eine best. Arznei.*

तेत्रफल n. *Flächeninhalt* Comm. zu Ârjabh. 2,2.

तेत्रभक्ति f. *Feldeintheilung.*

*तेत्रभूमि f. *bebautes Land.*

*तेत्रयमानिका f. *eine best. Pflanze,* = वचा.

तेत्ररक्ष m. *Feldhüter.*

तेत्रराशि m. *eine durch geometrische Figuren bezeichnete Quantität.*

*तेत्ररुहा *eine Gurkenart* Râǵan. 7,206.

तेत्रलिप्सा f. *eine Minute der Ekliptik.*

तेत्रलिप्सीकरण n. *das Reduciren auf Minuten der Ekliptik.*

तेत्रवसुधा f. *bebautes Land.*

तेत्रविद् 1) Adj. *a) ortskundig.* — *b) sachkundig.* — *c) den Körper kennend.* — 2) m. *die Seele.*

तेत्रव्यवहार m. *Bestimmung geometrischer Figuren, Planimetrie* Lîlâv. 44,5.

तेत्रसमास (Pischel, de Gr. pr. 20) m. und ॰सूत्र n. Titel eines Gaina-Werkes.

*तेत्रसंभव 1) m. *a) Abelmoschus esculentus.* — *b) Ricinus communis.* — 2) *f. आ *eine Gurkenart* Râǵan. 7,218.

*तेत्रसंभूत m. *ein best. Gras* Râǵan. 8,119.

तेत्रसाति f. *Landerwerb.*

तेत्रसाधस् m. *Feldscheider.*

तेत्रांश m. *ein Grad der Ekliptik.*

*तेत्राजीव Adj. *vom Felde lebend;* m. *Landmann.*

तेत्राधिदेवता f. *die Gottheit eines geheiligten Gebietes.*

तेत्राधिप m. 1) dass. — 2) *der Regent eines Zodiakalbildes.*

*तेत्रामलकी f. *Flacourtia cataphracta.*

तेत्रासा Adj. *Land verleihend.*

तेत्रिक m. 1) *Besitzer eines Feldes* Gaut. — 2) *Ehemann.*

तेत्रिन् 1) m. *a) Besitzer eines Feldes.* — *b) *Landmann.* — *c) Ehemann.* — *d) die Seele.* — 2) *f. ॰णी *Rubia Munjista* Râǵan. 6,194.

तेत्रिय 1) Adj. *a) zum Orte gehörig;* n. Pl. *Umgegend.* — *b) unheilbar* (Krankheit) Spr. 4023. — *c) *mit fremden Ehefrauen sich abgebend.* — 2) n. *a) ein am Körper fest haftendes, chronisches* oder *organisches Leiden.* Auch *m. — *b) *Unkraut auf einem Felde.*

तेत्रियनाशन Adj. (f. ई) *eine chronische* oder *organische Krankheit vertreibend.*

1. तेत्री f. scheinbar *eine Krankheit schaffende Unholdin* TBr. 2,5,6,1, wo aber st. तेत्रियँ (!) mit AV. 2,10,1 तेत्रियात् zu lesen ist.

2. तेत्री Adv. mit कर् *occupare, sich bemächtigen, — bemeistern;* mit Acc. Kâd. 124,10. 152,19. Agni-P. 30,22.

तेत्रीय्, ॰यति *nach einem Acker Verlangen tragen* Spr. 3800.

*तेत्रेक्षु m. *Andropogon bicolor* Râǵan. 16,25.

तेत्रोपेत m. N. pr. eines Sohnes des Çvaphalka.

*तेद् m. *sorrowing, moaning.*

तेप m. 1) *Wurf.* — 2) *das Werfen,* so v. a. *schnelles Hinundherbewegen.* — 3) *das Hinundhergeworfenwerden, — schwanken* Megh. 47. — 4) *das Aufstreichen von Salbe* oder *Tünche.* — 5) *das Ueberschreiten* (लङ्घन). — 6) *Aufschub, Frist, Zeitverlauf.* — 7) *jactura, Verlust* in मनस्॰. — 8) *Beschuldigung* Jâǵ. 2,210. — 9) *Schmähung, Schimpf.* — 10) *Uebertragung* Çaṁk. zu Bâdar. 4,1,6. — 11) *Hochmuth.* — 12) *Blumenstrauss.* — 13) *die hinzuzuaddirende Zahl.* — 14) *Himmelsbreite.*

क्षेपक 1) Adj. *a) schleudernd, werfend. — b) vernichtend* Çaṁk. zu Bâdar. 4,3,14 (S. 1130, Z. 1. 2). *— c) eingeschoben, interpolirt.* — 2) m. *a) *Steuermann* Gal. *— b) die hinzuzuaddirende Zahl* Bîǵag. 46.

क्षेपण 1) n. *a) das Schnellen, Abschnellenlassen* (der Bogensehne); *das Fortschleudern* (beim Faustkampf) VP. 5,20,54. *— b) das Fortschicken, Fortjagen. — c) das Hinbringen, Verbringen* (einer Zeit). क्षपण v. l. *— d) Schleuder. — e)* M. 4,119 fehlerhaft für 1. क्षपण 3). — 2) f. ई *a) Schleuder* oder *Schleuderwaffe. — b) *Ruder. — c) *eine Art Netz.*

क्षेपणसार Titel eines Werkes.

*क्षेपणि f. *Ruder.*

क्षेपणीय *Schleuder.*

क्षेपदिन् n. = क्षयाह.

क्षेपन् m. *Wurf.* Instr. क्षेपणा *rasch.*

क्षेपपात m. *der Punct, in dem die Bahnen der Planeten und des Mondes die Ekliptik schneiden.*

क्षेपय्, °यति Caus. von 1. क्षि und 1. क्षिप्.

क्षेपवृत्त n. *die Bahn der Planeten und des Mondes.*

*क्षेपिमन् m. *Geschwindigkeit.*

क्षेपिष्ठ Adj. (f. आ) *der schnellste.* Superl. zu क्षिप्र.

क्षेपीयंस् Adj. *schneller, rascher* Çat. Br. 6,3,2,2. Adv. क्षेपीयस् *so schnell —, so kurze Zeit als möglich* Spr. 1909. Compar. zu क्षिप्र.

क्षेप्तर् Nom. ag. *Schleuderer.*

क्षेप्तव्य Adj. 1) *hineinzuwerfen.* — 2) *zu schmähen, zu schimpfen.*

क्षेप्नु m. *das Schnellen* (der Bogensehne) 17,4.

क्षेप्य Adj. 1) *geworfen werdend, hineinzuwerfen, zu werfen in* (Loc.) zu Spr. 3007. — 2) *umzulegen, anzulegen.* — 3) *zu vernichten* Çaṁk. zu Bâdar. 4, 3,14 (S. 1130, Z. 2). — 4) *zu addiren.*

क्षेप्रा Tâṇḍja-Br. 7,6,4 Druckfehler für क्षेपणा; s. u. क्षेपन्.

क्षेम 1) Adj. (f. आ) *wohnlich, heimlich, behaglich, Ruhe und Sicherheit bietend.* Das Subst. älter. — 2) m. *a) Grundlage, Unterlage.* समान° *auf gleicher Unterlage stehend,* so v. a. *sich die Wage haltend.* Nom. abstr. समानक्षेमत्व n. *— b) Aufenthalt, Rast, ruhiges Verweilen. — c) Ruhe, Friede, Sicherheit, ein sicherer und behaglicher Zustand, Wohlergehen.* क्षेमं ते als Gruss. क्षेमेण und क्षेमेस् *in Ruhe und Sicherheit, wohlbehalten, unversehrt.* Häufig im Gegensatz zu योग (auch प्रयोक्तृ) *Ruhe und Arbeit, unangefochtener Besitz und Erwerb.* Vgl. क्षेमयोग und योगक्षेम. Später auch n. *— d) *die letzte Erlösung. — e) *ein best. wohlriechender Stoff. — f)* als Personification von 2) c) *ein Sohn* Dharma's. *— g)* N. pr. α) verschiedener Personen VP. — β) einer Klosterschule. — 3) f. आ *a) ein best. wohlriechender Stoff.* — *b)* *Bein. der Durgâ. — *c)* N. pr. α) einer Göttin, = क्षेमंकरी. — β) einer Apsaras. — 4) n. *a)* = 2) *c). — b)* N. pr. eines Varsha in Plakshadvîpa.

क्षेमक m. 1) **ein best. wohlriechender Stoff.* — 2) N. pr. *a)* eines Schlangendämons. — *b)* eines Rakshas. — *c)* *eines Wesens im Gefolge Çiva's. — *d)* verschiedener Männer. — 3) n. N. pr. eines von einem Kshemaka beherrschten Varsha in Plakshadvîpa VP. 2,4,5.

क्षेमकर 1) Adj. *Ruhe und Sicherheit bietend, — verleihend, Behagen schaffend.* — 2) f. ई *eine Form der* Durgâ VP.^{2} 4,262.

क्षेमकर्ण m. N. pr. eines Autors.

क्षेमकर्मन् 1) Adj. = क्षेमकर 1). — 2) m. N. pr. eines Fürsten.

क्षेमकाम Adj. *nach Rast verlangend.*

*क्षेमकार und °क Adj. = क्षेमकर 1).

क्षेमकुतूहल n. Titel eines Werkes.

क्षेमकृत् Adj. = क्षेमकर 1) Âpast. Spr. 2876.

क्षेमगुप्त m. N. pr. eines Fürsten.

क्षेमंकर 1) Adj. = क्षेमकर 1) Spr. 6481. — 2) m. N. pr. *a)* eines Fürsten der Trigarta. — *b)* eines Sohnes des Brahmadatta. — *c)* eines Autors Ind. St. 15,188. — *d)* eines mythischen Buddha. — 3) f. ई *a) eine Form der* Durgâ VP. 5,1,83. — *b)* N. pr. α) einer Göttin. — *b)* einer Schwester von 2) *b).*

*क्षेमंकरिन् m. *Falco Ponticerianus* Gal.

क्षेमजित् m. N. pr. eines Fürsten.

क्षेमतरु m. *ein best. Baum.*

क्षेमदर्शिन् m. N. pr. eines Fürsten der Kosala.

क्षेमदर्शिन् Adj. Kshemadarçin *betreffend.*

क्षेमधन्वन् m. N. pr. 1) eines Sohnes *a)* des 3ten Manu Sâvarṇa. — *b)* des Puṇḍarika. — 2) eines Fürsten.

क्षेमधर्मन् m. N. pr. eines Fürsten.

क्षेमधूर्त m. Pl. N. pr. eines Volkes Varâh. Bṛh. S. 14,28.

क्षेमधूर्ति m. N. pr. eines Mannes MBh. 1,67,64 (v. l. क्षेममूर्ति).

क्षेमधृत्वन् m. N. pr. = क्षेमधन्वन् 1) *b)* Tâṇḍja-Br. 22,18,7.

*क्षेमफला f. *Ficus oppositifolia.*

क्षेमभूमि m. N. pr. eines Fürsten.

क्षेममूर्ति m. desgl.

क्षेममूर्तितीर्थ n. N. pr. eines Tîrtha.

क्षेमय्, Partic. क्षेमयत् 1) *rastend.* — 2) *Rast gewährend, beherbergend.*

क्षेमयुक्तम् Adv. *vollkommen gelungen.*

क्षेमयोग m. Du. *Ruhe und Arbeit* Ait. Br. 1,14.

क्षेमरश्मि m. N. pr. = क्षेमशर्मन्.

क्षेमराज m. N. pr. eines Mannes.

क्षेमवत् 1) *Adj. *von Ruhe und Sicherheit begleitet.* — 2) m. N. pr. eines Fürsten VP.^{2} 3,334. — 3) f. °वती N. pr. *a)* einer Oertlichkeit. — *b)* eines Frauenzimmers.

क्षेमवर्मन् m. N. pr. eines Fürsten VP.^{2} 4,180.

क्षेमवाह् m. N. pr. eines Wesens im Gefolge Skanda's.

क्षेमविद् m. N. pr. eines Fürsten VP.^{2} 4,180.

क्षेमवृक्ष m. *ein best. Baum,* = क्षेमतरु.

क्षेमवृद्धि m. N. pr. 1) eines Feldherrn des Çâlva. — 2) *Pl. eines Kriegergeschlechts.

*क्षेमवृद्धिन् m. N. pr. eines Mannes.

क्षेमशर्मन् m. N. pr. eines Autors.

क्षेमशूर m. *ein Held an sicherm Orte, feiger Prahler.*

क्षेमादित्य m. N. pr. eines Mannes.

क्षेमाधि m. N. pr. eines Fürsten von Mithilâ.

क्षेमानन्द m. N. pr. eines Autors.

क्षेमारि m. N. pr. = क्षेमाधि.

क्षेमार्चिस् m. N. pr. eines Fürsten.

क्षेमिन् Adj. *der Ruhe und Sicherheit sich erfreuend, wohlbehalten, unversehrt.*

क्षेमीश्वर m. N. pr. des Autors von Ḱaṇḍakauçika Ḱaṇḍak. 3,8.

क्षेमेन्द्र m. N. pr. verschiedener Autoren Bühler, Rep. S. 45. fgg.

क्षेमेन्द्रप्रकाश m. Titel eines Werkes.

क्षेमेश्वर m. N. pr. wohl fehlerhaft für क्षेमीश्वर Hall in der Einl. zu Daçar. 30.

क्षेम्य (क्षेमिय) und क्षेम्य 1) Adj. (f. आ) *a) rastend, ruhend. — b) Ruhe und Sicherheit bietend, Glück verheissend.* Auch als Beiw. Çiva's. — 2) m. N. pr. verschiedener Fürsten. — 3) f. क्षेम्या *eine Form der* Durgâ VP. 5,1,83. — 4) n. (oxyt.) *das Rasten.*

*क्षेय Adj. *zu vernichten, zu entfernen.*

*क्षेव् (?), क्षेवति (निरसने).

क्षेवृ Adj. *vergänglich* Maitr. S. 1,6,10.

क्षैण्य n. *das zu Grunde Gehen.*

क्षैत m. *Stammeshaupt, Fürst.*

*क्षैतयत m. N. pr. eines Mannes.

*क्षैतयतायनि m. Patron. von क्षैतयत.

क्षैतवत् Adj. *fürstlich.*

*क्षैति von क्षिति Mahâbh. 8,37,*b.*

क्षैत्र n. *Feldwesen, Grundbesitz.*

क्षैत्रजित्य n. *Ländererwerb, siegreicher Kampf.*

*क्षैत्रज्ञ und *°ज्ञ्य n. Nom. abstr. von क्षेत्रज्ञ.

क्षेत्रपत Adj. (f. *ई) von क्षेत्रपति Âpast. Çr. 11,10,18.

1. क्षेत्रपत्य n. *Herrschaft, Besitz.*

2. क्षेत्रपत्य Adj. *dem Herrn des Orts gehörig.*

क्षेप्र 1) Adj. *durch rasches Sprechen bewirkt; so heisst der Saṁdhi, welcher durch Uebergang eines i, ī, u oder ū in einen Halbvocal entsteht, desgleichen der auf einer solchen Silbe entstandene Svarita.* — 2) *n. *Schnelligkeit.*

क्षेप्रीभाव्य Adj. *ein in einen Halbvocal übergegangenes i, ī, u oder ū enthaltend.*

क्षेप्र्य n. *Schnelligkeit* Çaṁk. zu Bâdar. 4,3,1.

*क्षेमवृद्धि m. Patron. von क्षेमवृद्धिन्.

*क्षेमवृद्धीय Adj. von क्षेमवृद्धि.

क्षेरकलम्भि m. Patron. N. pr. eines Lehrers.

*क्षेरुद्र m. Patron. von क्षीरुद्र.

*क्षैरेय 1) Adj. (f. ई) *mit Milch zubereitet.* — 2) f. ई *Milchgericht.*

*क्षोट्, क्षोटपति (क्षेप).

*क्षोड m. *ein Pfosten zum Anbinden eines Elephanten.*

क्षोडक in गो°.

क्षोणी nach Nir. = क्षपण, nach Sâj. Adj. *nicht zu gehen vermögend* oder m. *eine Art Laute.*

क्षोणी und क्षोणी (Nom. क्षोणीम्) f. 1) Sg. und Pl. etwa *Schaar, Menge, Gefolge, Dienerschaft;* Du. *die Schaaren der Wesen auf Erden und im Himmel (Himmel und Erde* Naigh.). — 2) *die Erde, Land.*

क्षोणिपति m. *Fürst, König* Spr. 7710. Hâs. 10.

क्षोणिपाल m. dass. Prasannar. 130,4.

क्षोणीदेव m. *ein Brahman* Magavj. 4,1.

क्षोणीधरमिश्र m. N. pr. eines Commentators Hall in der Einl. zu Daçar. 4.

क्षोणीन्द्र (Kautukar. 6) und क्षोणीपति m. *Fürst, König.*

क्षोणीमण्डल n. *Erdenrund* Bâlar. 37,2.

क्षोणीमय Adj. *die Erde darstellend.*

क्षोणीरमण m. *Fürst, König* Vâs.

क्षोणीरुह् m. *Baum* Prasannar. 68,12.

*क्षोत्तर् Nom. ag. *Mörserkeule.*

*क्षोत्तव्य Adj. *zu zerstampfen, zu zertreten.*

क्षोद् m. 1) *Stoss, harter Anschlag.* — 2) *Zerstampfung, Zermalmung, Zerschmetterung* Bâlar. 87,14. 109,14. — 3) *Mehl, Pulver, Puder* 292,16. Kâd. 136,24. II,3,9. — 4) *Tropfen* Kâd. 42,4. 131,2. II,16,13. — 5) *Stückchen* Kâd. 127,4. — 6) *Multiplication* Ganit. Tripr. 102.

क्षोदक्षम Adj. *einen Stoss vertragend, stichhaltig, eine Kritik ertragend* Naish. 6,113.

क्षोदस् n. *bewegtes Wasser, Schwall* (der Wogen), *Strom, fluctus.*

क्षोदित 1) Adj. Partic. vom Caus. von क्षुद् — 2) *n. *Mehl.*

*क्षोदिमन् m. *Kleinheit, Winzigkeit.*

क्षोदिष्ठ Adj. *der kleinste, dünnste* Maitr. S. 1, 8,6. Gop. Br. 2,1,9. Superl. zu क्षुद्र.

क्षोदीयस् Adj. *geringer* Harshaṁk. 24,22. *überaus klein, — winzig* Hemâdri 1,1,6. Ind. St. 15,379. Compar. zu क्षुद्र.

क्षोद्य Adj. *festzustampfen.*

क्षोधुक Adj. *hungrig.*

क्षोभ m. 1) *das Schwanken, zitternde Bewegung, Erschütterung, Unruhe, Aufregung.* बल° *Meuterei der Soldaten.* — 2) in der Dramatik *eine zu Vorwürfen führende Aufregung.*

क्षोभक 1) Adj. *in Bewegung versetzend.* — 2) m. N. pr. eines Berges.

क्षोभण 1) Adj. *in's Schwanken bringend, aufregend, beunruhigend.* Auch Beiw. Çiva's und Vishṇu's. — 2) *m. *einer der fünf Pfeile des Liebesgottes.* — 3) n. *das Aufregen* Kâraka 6,13.

क्षोभयितर् Nom. ag. *der den ersten Anstoss zu Etwas giebt* Çaṁk. zu Bâdar. 2,2,8.

क्षोभिणी f. *eine best.* Çruti S. S. S. 23.

क्षोभ्य Adj. *in Bewegung —, in Aufregung zu versetzen.*

*क्षोम 1) m. n. *Wachtthurm.* — 2) n. *Linnen.*

*क्षोमक m. *ein best. wohlriechender Stoff.*

क्षोर m. *das Rasiren* Vop. in Dhâtup. 28,52.

क्षोणी f. *die Erde, Land.*

*क्षोणीप्राचीर m. *Ocean.*

क्षोणीभुज् m. *Fürst, König.*

क्षोणीभृत् m. *Berg* Uttarar. 36,17 (53,3).

क्षौद्र 1, m. *a) Michelia Champaka. — b) eine best. Mischlingskaste.* — 2) n. *a) *Kleinigkeit, Winzigkeit.* — *b) Honig* und *eine best. Art von Honig* Râgan. 14,114. — *c) *Wasser.* — d, Titel eines Sûtra des SV.

*क्षौद्रक 1) m. Patron. von क्षुद्रक; Pl. Mahâbh. 4, 60, *b.* — 2) n. *Honig* Gal.

*क्षौद्रकमालव Adj. (f. ई) in Verbindung mit सेना *das Heer der Kshudraka und Mâlava.*

*क्षौद्रका m. Patron. von क्षौद्रक oder *ein Diener des Kshaudraka.*

*क्षौद्रता f. *Honigzucker* Râgan. 14,133.

*क्षौद्रधातु m. *Schwefelkies* Râgan. 13,85.

*क्षौद्रप्रिय m. *eine Bassia* Râgan. 11,94.

क्षौद्रमेह् m. *Diabetes mellitus.*

क्षौद्रमेहिन् Adj. *an Diabetes mellitus leidend.*

*क्षौद्रशर्करा f. *Honigzucker* Râgan. 14,133.

*क्षौद्रेय n. *Wachs* Râgan. 13,78.

क्षौम 1, Adj. f. ई, *a, aus Flachs gemacht, leinen* Gaut. — *b) aus Leinsamen bereitet.* — 2) *m. n. *Wachtthurm.* — 3) *f. ई *Flachs.* — 4) n. *a) Linnen, Linnengewand* Gaut. — *b) Leinsamen.* — *c) *die Blüthe von Flachs.*

*क्षौमक m. *ein best. wohlriechender Stoff.*

क्षौमभृ m. N. pr. eines Autors Bühler, Rep. No. 712.

क्षौममय Adj. *leinen* Hemâdri 1,415,13.

क्षौमिक Adj. (f. ई) *leinen.*

क्षौर 1, Adj. *mit dem Rasirmesser vorgenommen* u. s. w. कर्मन् n. *das Rasiren.* — 2) m. = क्षौरमन्त्र. — 3) *f. ई *Rasirmesser.* — 4) n. *das Rasiren.* क्षौरं कृ *rasiren, — कारय् sich rasiren lassen* 138,7.

क्षौरकरण n. *das Rasiren* 138,10.

क्षौरकर्मन् n. dass. Spr. 2615.

क्षौरनक्षत्र n. *ein für's Rasiren günstiges Mondhaus* Ind. St. 10,203.

क्षौरनिर्णय m. Titel eines Werkes.

क्षौरपव्य Adj. *aus Rasirmessern und Donnerkeilen gebildet.*

क्षौरमन्त्र m. Pl. *die Sprüche* TS. 1,2,4,1. fgg.

क्षौरर्न n. = क्षौरनक्षत्र Varâh. Jogaj. 2,35.

क्षौरविधि m. *das Rasiren.*

*क्षौरिक m. *Barbier.*

क्षण्, क्षणाति *schleifen, wetzen, schärfen.* क्षणित *gewetzt, geschärft.* — Mit अव *zerreiben, verwischen.* — Mit आ *anreiben.* — Mit *प्र *schärfen, zuspitzen.* — Mit सम् Med. dass.

क्षणुन् in अन्यतः° und उभयतः°.

क्षणित्र n. *Wetzstein.*

क्ष्मा f. *die Erde, Land.* क्ष्मया *auf der —, auf die Erde.*

क्ष्मांश m. *ein Stück Land.*

क्ष्माचक्र n. *Erdkreis* Bâlar. 78,22.

क्ष्माज्ञ 1) m. *der Planet Mars.* — 2) n. *Horizont* Golâdhj. 7,39.

क्ष्मातल n. *der Erdboden.*

क्ष्माधर m. 1) *Berg* Mâlatîm. 73,10. Bâlar. 267, 12. — 2) Bez. *der Zahl sieben* Ganit. 2,2.

क्ष्माधृति m. *Fürst, König.*

क्ष्मान्त m. *die Grenze der Erde,* so v. a. *die gesammte Erde.*

क्ष्माप, क्ष्मापति, क्ष्मापाल (Prasannar. 61,14), क्ष्माभर्तर् (Daçak. 8,13) und क्ष्माभुज् m. *Fürst, König.*

क्ष्माभृत् m. 1) *Berg.* — 2, *Fürst, König* Bâlar. 76,14.

क्ष्माय्, *क्ष्मायते *erzittern.* — Caus. क्ष्मापयति *erzittern machen.* — Mit वि Caus. *erschüttern.*

*क्ष्मायितर् Nom. ag. von क्ष्माय्.

क्ष्मारुह् m. *Baum* Râgat. 8,240.

द्यावक्षय m. n. 1) *Erdkreis* Ind. St. 15,379. — 2) *Horizont* Golâdhj. 7,1.

द्यावृष m. *ein mächtiger Fürst.*

*द्यील्, द्यीलति (निमेषणे).

द्येश m. *Fürst, König.*

द्यौम् eine mystische Interjection.

द्र्विङ्का f. *ein best. Thier* (*ein rothmäuliger Affe* Comm. zu TS.).

1. द्विड्, द्वेडति *knarren, summen, brummen, sausen.* — Caus. द्वेडयति dass. — Mit आ und mit प्र dass.

2. *द्विड्, द्वेडते (श्लेष्मनिर्मोचनयोः, °मोक्षनयोः) *Etwas ausschwitzen.*

1. द्विद्, द्वेत्ति *knarren.* — Partic. द्विषाण von *einer best. fehlerhaften Aussprache der Vocale.* — Mit उद् *erknarren* Maitr. S. 3,2,2. — Mit नि *durch Knarren zu Grunde richten* in निर्द्विद्स् ebend. — Mit *प्र *unarticulirte Laute auszustossen beginnen.*

2. *द्विद्, द्विद्यति und द्वेद्ते = 2. द्विड्.

द्वेड 1) *Adj. *a) krumm.* — *b) schwer zugänglich.* — 2) m. *a) das Sausen* (im Ohr). — *b*) **Laut, Ton.* — *c) Gift.* — *d) Luffa pentandra* oder *acutangula* Karaka 7,6. 8,10. — *e)* mystische Bez. *des Lautes m.* — 3) *f. आ *a) Gebrüll des Löwen* oder *Schlachtgeschrei.* — *b) Bambusrohr.* — *c) eine best. Cucurbitacee* Râgân. 3,36. — 4) *n. *a) die Blüthe einer Luffa.* — *b) die Frucht einer rothblühenden Calotropis.*

द्वेडन n. *das Sausen.* ऊष्मणाम् *der sausende Klang der Sibilanten.*

द्वेडिका f. in उद्क° = द्वेलिका.

1. द्वेडित (*m. *n.) *Gesumm, Gebrumm* u. s. w.

2. द्वेडित n. = द्वेलित nach Nilak.

द्वेडिन् in गेहे°.

द्वेल्, द्वेलति *springen, hüpfen, spielen.*

द्वेल m. mystische Bez. *des Lautes m.*

द्वेलन n., द्वेलि f., द्वेलिका f. und द्वेलित (*m.) n. *Spiel, Tändelei.*

1. *ख m. *die Sonne.*

2. खँ 1) n. *a) Oeffnung, Loch, Ausgang.* — *b) eine Oeffnung am menschlichen Leibe* Gaut. Die sieben reinen sind: *Mund, Augen, Nasenlöcher* und *Ohren*, die zwei unreinen: *die unterhalb des Nabels befindlichen.* Also so v. a. कर्मेन्द्रिय. — *c) Wunde.* — *d) die Höhlung in der Nabe des Rades, in welcher die Achse läuft; Büchse.* — *e) der hohle leere Raum, Luftraum, Aether.* — *f) Null.* — *g) *der durch einen Kreis dargestellte* Anusvâra. — *h) das zehnte astrologische Haus.* — *i*) **Talk* Râgân. 13,116. — *k*) **Stadt.* — *l*) **Feld.* — *m*) **Glück* (wegen सुख und दुःख). — *n*) **Handlung.* — *o*) **Bewusstsein, Erkenntniss.* — 2) f. खँ *Quelle, Brunnen.*

*खकामिनी f. 1) *das Weibchen des Falco Cheela.* — 2) Bein. der Durgâ.

*खकुत्तल m. Bein. Çiva's.

*खक्ख्, खक्खति v. l. für *काख् *lachen.*

*खक्खट Adj. = *कक्खट *hart.*

खक्खर *Bettlerstab* (buddh.).

खखोल्क m. *die Sonne.*

खखोल्कादित्य m. *eine Form der Sonne.*

खग 1) Adj. *im Luftraum sich bewegend, fliegend.* — 2) m. *a) Vogel.* — *b)* *Bein. Garuḍa's Gal. — *c) ein fliegendes Insect.* मधुप so v. a. *Biene.* — *d)* **Heuschrecke.* — *e) die Sonne* Hemâdri 1,613,15. — *f) Planet* Golâdhj. 5,17. — *g) Wind.* — *h)* **ein Gott.* — *i)* **Pfeil.*

खगङ्क m. N. pr. eines Mannes.

खगण m. N. pr. eines Fürsten VP.^{2} 3,323.

खगत Adj. *im Luftraum sich befindend, fliegend* R. 5,56,144. *hoch zum Himmel ragend* Hariv. 5336.

खगति f. *ein best. Metrum.*

खगपति m. Bein. Garuḍa's.

खगपतिगमना f. N. pr. einer Göttin Kâlaṁ. 1,119.

खगपत्त्र Adj. *befiedert* (Pfeil) MBh. 3,285,14.

खगम 1) Adj. *im Luftraum sich bewegend, fliegend.* — 2) m. *a) Vogel.* — *b)* N. pr. eines Brahmanen.

*खगराज् m. Bein. Garuḍa's Gal.

खगर्भ m. N. pr. eines Bodhisattva.

खगल्य *ein best. Theil des Rades* Âpast. Çr. 16,18.

*खगवक्त्र m. *Artocarpus Locucha.*

*खगवती f. *die Erde.*

*खगशत्रु m. *Hemionitis cordifolia.*

*खगस्थान n. *Baumhöhle.*

खगाधिप m. Bein. Garuḍa's.

*खगान्तक m. *Falke* Râgân. 19,85.

खगाभिराम Adj. Beiw. Çiva's.

*खगासन m. Bein. 1) des Berges Udaja. — 2) Vishṇu's.

खगुण Adj. *eine Null zum Multiplicator habend.*

खगेन्द्र m. 1) *Fürst* —, *der Beste der Vögel.* — 2) **Geier* Râgân. 19,84. — 3) Bein. Garuḍa's. — 4) N. pr. eines Fürsten.

खगेन्द्रध्वज m. Bein. Vishṇu's.

*खगेश्वर m. *Geier* Râgân. 19,84.

*खगोड m. *Saccharum spontaneum.*

खगोल m. *Himmelssphäre* Golâdhj. 6,9. 31. °क m. dass. 6,2.

*खगड m. *Saccharum spontaneum.*

*खङ्कर m. *Haarlocke.*

खङ्ग m. N. pr. eines Mannes.

*खङ्गण (Gal.) und *खङ्गर m. *Haarlocke.*

खङ्ग m. VS. 24,40 fehlerhaft für खड्ग *Rhinoceros.*

*खङ्गाक्ष m. = खोङ्गाक्ष Gal.

खच् 1) खचति, Partic. खचत् als Beiw. von Zähnen *funkelnd, schimmernd.* — 2) *खञ्चति (भूतप्रादुर्भावे, भूतिप्रा°, भूतिपूत्योरुत्पत्तौ). — 3) *खचयति (बन्धने). — 4) खचित *funkelnd, schimmernd* Durgâs. 73,13. Mit einem Instr. oder am Ende eines Comp. *funkelnd von, verziert —, besetzt mit* Chr. 292, 19. — Mit उद्, उत्खचित *durchwunden —, durchzogen von* (Instr. oder im Comp. vorangehend). — Mit परि, °खचित *belegt —, bestreut mit* (im Comp. vorangehend) Kâraṇḍ. 44,17. 64,22. 87,1.

*खचमस m. *der Mond.*

खचर 1) Adj. *im Luftraum sich bewegend, fliegend.* — 2) m. *a) Vogel.* — *b) Planet.* — *c)* **die Sonne.* — *d)* **Wolke.* — *e)* **Wind.* — *f) ein* Vidjâdhara. — *g) ein* Rakshas. — *h) eine Art* Rûpaka. — *i*) Pl. N. pr. eines fabelhaften Volkes.

खचरत्व n. Nom. abstr. zu खचर 2) *g)* Hem. Joc. 3,74.

खचारिन् 1) Adj. = खचर 1). — 2) m. *Planet.*

खचित्र n. *ein Gemälde in der Luft*, so v. a. *ein Unding.*

*खञ्, खञ्जति (मन्थे).

खञ्ज 1) m. *a) Schlachtgewühl.* — *b) Umrührung, Quirlung* Karaka 6,16. — *c) Rührstock.* — *d*) **Löffel.* — 2) f. खञ्जा *a) Rührstock* (oder *Kohlenzange* Nilak.). — *b*) **Löffel.* — *c*) **die Hand mit ausgestreckten Fingern.* — *d*) **das Tödten.*

*खञ्जक 1) m. *Rührstock, Butterstössel.* — 2) f. खञ्जिका *Löffel.*

खञ्जकृत् und खञ्जंकर Adj. *ein Schlachtgewühl bewirkend.*

*खञ्जप n. *geklärte Butter.*

खञ्जल n. *Nebel.*

*खञ्जाक 1) m. *Vogel.* — 2) f. आ *Löffel.*

*खञ्जित् m. *ein* Buddha.

*खञ्जोतिस् m. *Leuchtfliege, — käfer.*

1. खञ्ज्, खञ्जति *hinken.*

2. *खञ्ज् (Nom. खन्) Adj. *hinkend.*

खञ्ज 1) Adj. *hinkend.* *पादेन und °चरण Adj. dass. — 2) f. आ Name *verschiedener Metra.*

*खञ्जक Adj. *hinkend.*

*खञ्जखेट und *°खेल m. *Bachstelze.*

खञ्जता f. (Kâd. 256,2) und खञ्जत्व n. *das Hinken, Lahmheit.*

खञ्जन 1) m. *a) Bachstelze.* नयन° so v. a. *ein hinundhergehendes Auge* Prasannar. 1,19. खञ्जनाक्षी f.

ein Mädchen mit solchen Augen Spr. 7662. — *b*) *N. pr. eines Mannes gaṇa शिवादि. — 2) *f. आ *eine Art Bachstelze.* — 3) *n. *das Hinken.*

खञ्जनक 1) m. *Bachstelze* Varâh. Bṛh. S. 45,1. — 2) *f. °निका *eine Art Bachstelze.*

*खञ्जनरत n. *der geheim gehaltene Beischlaf der Asketen.*

*खञ्जनाकृति f. *eine Art Bachstelze.*

खञ्जबाहु m. N. pr. eines Asura. कंजबाहु v. l.

खञ्जरीट m. *a*) *Bachstelze.* — *b*) * = खञ्जारीट 2). — 2) f. ई *eine best. Gangart* S. S. S. 253.

खञ्जरीटक m. *Bachstelze* Râǵan. 19,117.

*खञ्जरीटरत n. = खञ्जनरत Gal.

*खञ्जलेख m. *Bachstelze.*

*खञ्जार und *खञ्जाल m. N. pr. zweier Männer.

1. *खट्, खटति (काङ्क्षायाम्).

2. खट् Interj. Taitt. Âr. 4,27.

*खट m. 1) *Phlegma, Schleim.* — 2) *ein überwachsener Brunnen* Utpala zu Varâh. Bṛh. S. 48,16. — 3) *Haue, Brecheisen, Meissel.* — 4) *Pflug.* — 5) *ein Schlag besonderer Art.* — 6) *Gras.* — 7) *ein best. wohlriechendes Gras.*

खटक 1) *m. *a*) *Kuppler.* — *b*) *die halbgeschlossene oder gehöhlte Hand.* — 2) f. खटिका *a*) *Kreide* Golâdhj. 11,4. Agni-P. 27,32. — *b*) * *Gehörgang.* — *c*) * *Andropogon muricatus.*

*खटकटाक्क *Spucknapf* (buddh.).

खटकामुख m. *eine best. Stellung der Hand.*

खटकावर्धमान m. desgl.

खटकास्य m. desgl.

*खटक्किका f. *Seitenthür.*

खटखटाय्, °यते *knistern.*

*खटखादक m. 1) *an eater.* — 2) *a glass vessel.* — 3) *a jackal.* — 4) *an animal.* — 5) *a crow.*

*खटिक m. = खटक 1) *b*). — खटिका s. u. खटक.

खटिनी (Bhâvapr. 3,102) und *खटी f. *Kreide* Râǵan. 13,134.

खटुकी f. vielleicht = खट्टिकी *Fleischverkäuferin.*

*खट्, खट्टयति (संवरणे).

खट्ट 1) *Adj. *sauer* Gal. — 2) f. आ fehlerhaft für खट्वा.

*खट्टन m. *Zwerg.*

खट्टाङ्ग fehlerhaft für खट्वाङ्ग.

*खट्टाश m., *°शी f. (Mat. med. 15) und *खट्टास m. *Zibethkatze* oder *ein anderes Thier.*

*खट्टि m. *Todtenbahre.*

खट्टिक 1) *m. *a*) *Fleischer, Fleischverkäufer, Jäger.* — *b*) *Rahm auf der Milch der Büffelkuh.* — 2) f. ई *Fleischverkäuferin* Kâlaḱ. 3,131.

*खट्टिका (fehlerhaft für खट्विका) f. 1) *eine kleine Bettstelle.* — 2) *Todtenbahre.*

*खट्टेरक Adj. *zwerghaft.*

*खट्य Adj. von खट्ट gaṇa गवादि in der Kâç.

*खट्वका f. Demin. von खट्वा.

*खट्वर 1) Adj. *sauer* Gal. — 2) m. N. pr. eines Mannes gaṇa प्रुधादि in der Kâç.

खट्वा f. 1) *Bettstelle.* खट्वां समारूढः so v. a. *auf dem Siechbett liegend* Spr. 3528. — 2) **Schaukel.* — 3) *eine best. Form des Verbandes von Wunden.* — 4) * *eine best. Pflanze.*

*खट्वाका f. Demin. von खट्वा.

खट्वाङ्ग 1) m. n. *eine Keule von der Gestalt des Fusses einer Bettstelle* Gaut. Mâlatîm. 74,20 (139, 4; nach dem Comm. वाद्यभेद). Insbes. als *Waffe* Çiva's. — 2) m. *a*) * *Rückgrat* Gal. — *b*) * *eine best. Pflanze* Gal. — *c*) * *Holz von einem Scheiterhaufen.* — *d*) N. pr. α) eines Fürsten, auch = दिलीप VP.^{2}. — β) eines Wesens im Gefolge der Devi — 3) f. ई *a*) * *eine best. Pflanze* Gal. — *b*) N. pr. eines Flusses.

खट्वाङ्क = खट्वाङ्ग 1) Hemâdri 2,*a*,127,16.

खट्वाङ्गद m. = खट्वाङ्ग 2) *d*) α) VP.^{2} 3,313.

खट्वाङ्गधर und °धार m. Beinamen Çiva's.

*खट्वाङ्गनामिका f. *eine dem Plectranthus ähnliche Pflanze* Râǵan. 5,39.

खट्वाङ्गभृत् 1) Adj. *einen* Khaṭvâṅga 1) *tragend* Kull. zu M. 11,105. — 2) *m. Bein. Çiva's.

खट्वाङ्गवन n. N. pr. eines *Waldes.*

खट्वाङ्गशूलिन् Adj. *die* खट्वाङ्ग *und* शूल *genannten Waffen tragend* Hemâdri 1,798,21.

खट्वाङ्गिन् 1) Adj. = खट्वाङ्गभृत् 1). — 2) m. Bein. Çiva's Bâlar. 41,12.

खट्वातल n. Loc. *unter der* oder *die Bettstelle* 154,20.

*खट्वाप्लुत Adj. *sich ungebührlich benehmend.*

*खट्वाभार m. *eine Last von Bettstellen* gaṇa वंशादि.

*खट्वारूढ Adj. = खट्वाप्लुत.

*खट्वाश m. = खट्टाश Gal.

*खट्विका f. = खट्वाका.

*खट्वीय्, °यति Denom. von खट्वा.

*खड्, खाड्यति (भेदने) Dhâtup. 32,44.

खड 1) m. *a*) *ein aus Buttermilch u. s. w. bereitetes saures Getränk* Karaka 6,9. — *b*) **das Spalten.* — *c*) *N. pr. eines Mannes. — 2) *m. n. *Stroh.* — 3) *f. ई *Kreide.*

खडक 1) n. *Pflock.* — 2) *f. खडिका *Kreide.*

*खडक्किका f. *Seitenthür.*

*खडण्ड v. l. im gaṇa धूमादि in der Kâç.

*खडतू m. *ein am Arm und am Bein getragener Schmuck.* Vgl. खडू.

*खडवत् Adj. von खड.

*खडिक gaṇa सुतंगमादि.

*खडुका f. = पादपाशी.

*खडू wohl f. 1) = खडतू Uǵǵval. zu Unâdis. 1,84. — 2) *Todtenbahre* ebend.

खड्ड 1) AV. 11,9,16 von unbestimmbarer Bed. — 2) *m. N. pr. eines Mannes.

*खडोन्मत्ता f. ein Frauenname.

खड्ग 1) m. *a*) *Schwert, Degen.* Am Ende eines adj. Comp. f. आ. — *b*) *Rhinoceros* Maitr. S. 3,14, 21 = VS. 24,40. Karaka 4,8. — *c*) * *Rhinoceroshorn.* — *d*) * *ein* Pratjekabuddha. — *e*) N. pr. α) eines Wesens im Gefolge Skanda's. — β) eines Kaufmannssohnes.

*खड्गकोश m. 1) *Degenscheide.* — 2) *Scirpus maximus.*

खड्गखेटधनुर्बाणाकमण्डल्वक्षसूत्रिन् Adj. *mit Schwert, Schild, Bogen, Pfeil, Wassertopf und Rosenkranz versehen* Hemâdri 2,124,*a*,5.

खड्गग्राहिन् m. *Schwertträger* (ein best. Würdenträger) Harshaḱ. 147,21.

खड्गज्वलना f. N. pr. einer Kiṁnara-Jungfrau Kâraṇḍ. 6,18.

*खड्गट m. *eine best. Rohrart.*

खड्गधर 1) Adj. *ein Schwert tragend.* — 2) m. N. pr. eines Kriegers.

खड्गधारा f. *Schwertklinge* Spr. 6192. °व्रत n. so v. a. *ein über die Maassen schwieriges Vorhaben.*

खड्गधेनु f. 1) *Messer* Râǵat. 8,3315. — 2) * *das Weibchen des Rhinoceros.*

खड्गपत्र 1) Adj. *schwertähnliche Blätter und Schwerter zu Blättern habend.* — 2) *m. *Scirpus maximus.*

खड्गपत्रवल fehlerhaft für खड्गपत्रवन.

खड्गपत्रवन n. *eine best. Hölle* R. ed. Bomb. 3, 53,20.

*खड्गपिधान und *क n. *Degenscheide.*

*खड्गपुत्रिका f. *Messer.*

खड्गप्रहार m. *Schwertstreich* 138,4.

*खड्गफल n. *Schwertklinge.*

खड्गबन्ध m. *eine best. Art künstlich gebildeter und — geschriebener Verse.*

खड्गमय Adj. *aus Schwertern gebildet, — bestehend.*

खड्गमालातन्त्र n. Titel eines Werkes.

खड्गरोमन् m. N. pr. eines Wagenlenkers.

खड्गवत् Adj. *mit einem Schwert bewaffnet.*

खड्गविद्या f. *Fechtkunst* 131,9.

*खड्गशिम्बी f. *Schwertbohne* Râǵan. 7,178.

खड्गसख Adj. *mit einem Schwerte bewaffnet* Mudrâr. 185,6.

*खड्गमन्त्र n. *Degenscheide* Gal.

खड्गसेन m. N. pr. eines Mannes Vâs. 13.

खड्गहस्त 1) Adj. *ein Schwert in der Hand haltend.* — 2) f. आ N. pr. eines Wesens im Gefolge der Devi.

खड्गामिष n. *Rhinocerosfleisch.*

*खड्गारोह m. 1) *Schwertklinge.* — 2) *der etwas über die Maassen Schwieriges vorhat.*

खड्गाह्व m. *Rhinoceros.*

*खड्गिक m. 1) *Schwertträger.* — 2) *Fleischer, Verkäufer von Wildpret.* — 3) *Rahm auf der Milch der Büffelkuh.*

खड्गिधेनुका f. *das Weibchen des Rhinoceros* Kâd. 31,9.

खड्गिन् 1) Adj. *mit einem Schwert bewaffnet.* Auch als Beiw. Çiva's. — 2) m. *a) Rhinoceros* Kâd. 30,13. — *b)* *Bein. des Mañgúçrî.

*खड्गिमार m. *Scirpus maximus.*

*खड्गीक m. *Sichel, Sense.*

*खड्का f. = खड्का.

*खण m. *Rückgrat* Gal.

खणखणाय्, °यते *klirren, knacken, krachen.* °यित Adj. *klirrend* u. s. w. Kâd. 111,2. Harshak. 10,7. 14,22.

खणत्खणी Adv. mit कर् *bewirken, dass Etwas* (Acc.) *kracht.*

*खण्ड्, खण्डते (मन्थे). खण्डय् s. bes.

खण्ड 1) Adj. (f. आ) *a) lückig, angebrochen;* vom Monde so v. a. *nicht voll.* — *b) mangelhaft, krüppelhaft.* *°वात्स्य = *वात्स्य° Ind. St. 13,408. — — 2) m. n. *a) Stück, Theil.* खण्डमिन्दोः *Mondsichel* Prasannar. 43,14. ताराधिप° dass. राज्य° so v. a. *Königreich, Reich* R. 2,105,3. — *b) Zucker in Sandform* Bhâvapr. 2,66. Kâlak. 2,30.132. — *c) Abschnitt eines Werkes, Theil, Abtheilung.* — *d) Erdtheil.* — *e) die Sätze einer Gleichung.* — *f) Partie, Anzahl, Menge, Gruppe.* Wechselt mit षण्ड (z. B. MBh. 3,11120 = ed. Bomb. 3,146,51). — 3) m. *a) *ein Riss in einem Edelstein.* — *b) *ein Kalb mit halb ausgewachsenen Hörnern* Gal. — *c) ein best. Tact* S. S. S. 233. — *d)* N. pr. *α)* Pl. eines Volkes. — *β)* eines Lehrers (?). — 4) *n. *a) eine Art Zuckerrohr.* — *b) schwarzes Salz* Râgân. 6,98.

खण्डक 1) m. *a) Stück, Theil.* — *b) Zucker in Stücken, Candiszucker* Râgân. 14,104. — *c) eine Art Tanz (?).* — *d) *ein Mann ohne Nägel.* — 2) f. खण्डिका *a)* wohl *Holzstück* P. 3,4,51, Sch. — *b) Abschnitt in einem Werke.* — 3) n. *die Sätze einer Gleichung.* — Als Name eines Metrums fehlerhaft für स्कन्धक.

*खण्डकथा f. *Quasi-Erzählung,* Bez. *einer best. Art von Erzählungen.*

*खण्डकन्द m. *ein best. Knollengewächs.*

खण्डकापालिक m. 1) *ein Quasi-*Kâpâlika 2)*a).* — 2) N. pr. eines Lehrers (?).

खण्डकार m. *Verfertiger von* Khaṇḍa-*Zucker.*

*खण्डकालु n. *ein best. Knollengewächs.*

खण्डकाव्य n. *ein Stück von einem* 3. Kâvja 4)*a), Quasi-*Kâvja.

खण्डकुष्माण्डक n. *eine best. Latwerge* Bhâvapr. 4,53. 55. Mat. med. 167.

खण्डखण्डा f. N. pr. einer der Mütter im Gefolge Skanda's.

खण्डखाद्क und °खाडक wohl fehlerhaft für °खाद्य oder °खाद्यक.

खण्डखाद्य 1) m. *Naschwerk* Bhâvapr. 4,57. Harîv. 2,89,68. — 2) n. und °कर्ण n. Titel eines astronomischen Karaṇa Ind. St. 14,404.

खण्डखाद्यक (Conj.) n. = खण्डखाद्य 2).

खण्डगिरि m. N. pr. eines *Berges.*

खण्डग्रहण n. *eine partielle Verfinsterung* Ârjabh. 4,46.

*खण्डज्ञ m. *Mannazucker* Râgân. 14,106.

खण्डता f. *das Getheiltsein, Spaltung.*

खण्डताल m. *ein best. Tact.*

खण्डदेव m. N. pr. eines Autors.

खण्डद्रव्य m. N. pr. eines Mannes (buddh.).

खण्डधारा f. 1) *Scheere.* — 2) *eine Art Tanz (?).*

खण्डन 1) Adj. *zerstückelnd, zu Grunde richtend, vernichtend, vertreibend.* — 2) n. *a) das Zerstückeln, Kleinmachen, das Zermahlen* Spr. 7799. — *b) das Verletzen, Verwunden,* insbes. *mit den Zähnen.* — *c) das Schmälern, Verkürzen, Aufheben, Beseitigen, Fahrenlassen.* — *d) Widerlegung.* — *e) das Täuschen, Hintergehen* Spr. 7799. — *f) *Rebellion, Aufruhr.* — *g)* Titel eines Werkes, = °खण्डखाद्य. — 3) f. आ *Aufhebung. Beseitigung.*

खण्डनकार und खण्डनकृत् m. Bein. Harsha's.

खण्डनखण्डखाद्य n. Titel eines Werkes des Harsha.

खण्डनखाद्य n., खण्डनभूषामणि m. und खण्डनमहातर्क m. Titel von Werken.

खण्डनीय Adj. *zu zerstückeln, zu zerschneiden.*

*खण्डपत्र n. *a bundle of various leaves.*

खण्डपरशु m. Bein. Çiva's.

*खण्डपर्पु m. 1) Bein. *a)* Çiva's. — *b)* Paraçurâma's. — *c)* Râhu's. — 2) *ein Elephant mit einem zerbrochenen Fangzahn.* — 3) *ein Bestreuer mit Pulver.* — 4) *ein best. Arzneimittel.*

खण्डपाणि m. N. pr. eines Fürsten.

खण्डपाक m. *Syrup verschiedener Art* (auch mit Gewürzen u. s. w.) Bhâvapr. 2,25.26. Mat. med. 11.

*खण्डपाल m. *ein Verkäufer von Süssigkeiten.*

खण्डप्रलय m. 1) *eine partielle Vernichtung der Welt* Nj. K. — 2) **a quarrel; the dissolution of the bands of friendship or of society* (dieses könnte °प्रणय bedeuten).

खण्डप्रशस्ति f. Titel eines Werkes Bühler, Rep. No. 124.

खण्डप्रस्तार m. *ein best. Tact* S. S. S. 221.

खण्डफण m. *eine Art Schlange.*

1. *खण्डमण्डल n. *a segment of a circle, part of a circle or an incomplete sphere.*

2. *खण्डमण्डल Adj. *gibbous, not full or round.*

खण्डमात्रा f. *eine Art von Gesang.*

खण्डमेरु m. *ein best. musikalisches Schema* Lilâv. 83 (112).

*खण्डमोदक m. *Mannazucker* Râgân. 14,106.

खण्डय्, °यति 1) *zerstückeln, zerbrechen, zerschneiden, zertheilen.* — 2) *verletzen, verwunden,* insbes. *mit den Zähnen.* — 3) *zertheilen, zerstreuen, vertreiben, zu Nichte machen, beseitigen* Naish. 5,4. — 4) *unterbrechen, stören, übertreten, nicht beachten* (einen Befehl). — 5) *Jmd widerlegen.* — 6) *täuschen, hintergehen* Spr. 7845. — Mit अव 1) *zerstückeln, zerbrechen* Kâd. II,37,14. *zerkleinern, zerbeissen.* — 2) *zertheilen, zu Nichte machen.* — Mit आ *zerstückeln.* — Mit उद् *abreissen* Kâd. II, 84,13. उत्खण्डिता *hintergangen* wohl fehlerhaft für खण्डिता. — Mit परि 1) *klein machen, zerstückeln, zerbrechen* Bâlar. 176,18. fg. — 2) *besiegen.* — Mit वि 1) *zerstückeln, zertheilen, zerreissen.* विखण्डित *gesprungen* (Lippen). — 2) *stören, in Unordnung —, in Verwirrung bringen.*

खण्डर *ein best. Backwerk* Bhâvapr. 2,21.

खण्डरस m. *ein partieller* Rasa (rhet.).

*खण्डल m. n. *Stück, Theil.*

*खण्डलवण n. *schwarzes Salz* Râgân. 6,98.

*खण्डलेवक m. *Bachstelze* Gal. Vgl. खञ्जलेव.

खण्डव m. n. Trik. 3,3,11. m. Karaka 6,16 wohl fehlerhaft für खण्डर.

खण्डवटक m. n. N. pr. eines Dorfes oder einer Stadt.

खण्डव्याख्यानमाला f. Titel eines Werkes.

खण्डशर्करा f. *Zucker in Stücken* oder *Brosamen.*

खण्डशस् Adv. *in Stücke, zu Stücken.* कर् *zerstückeln,* भू, गम्, या (129,10) *in St. gehen.*

*खण्डशाखा f. *eine best. Schlingpflanze.* Vgl. काण्डशाखा.

*खण्डशीला f. *eine untreue Frau.*

खण्डसंस्थापक m. etwa *Zuckerbäcker.*

*खण्डसार m. *Mannazucker* Râǵan. 14,106.

*खण्डाभ्र n. 1) *zerstreute Wolken.* — 2) *Spuren eines Bisses* (beim Liebesspiel).

*खण्डामलक und *खण्डाम्र n. *Eingemachtes von zerstückelten Myrobalanen* u. s. w. Mat. med. 226. Madanav. 112,35.

*खण्डाली f. 1) *a measure for oil.* — 2) *a pond.* — 3) *a woman whose husband has been guilty of infidelity.*

खण्डिक m. 1) *etwa *Zuckersieder, Zuckerbäcker.* — 2) *Erbsen.* — 3) *Achselgrube. — 4) N. pr. *a)* eines Mannes. — *b)* *Pl. eines Volkes.

खण्डिकोपाध्याय m. *ein best. Lehrer* Pat. zu Vârtt. 13 zu P. 1,1,1.

खण्डितवक्त्र Adj. *bescholten.*

खण्डिन् 1) *Adj. *aus Stücken bestehend.* — 2) m. *a)* *Phaseolus trilobus. — *b)* Bein. Harsha's. — 2) *f. °नी *die Erde.*

*खण्डिमन् m. Nom. abstr. von खण्ड.

खण्डी Adv. mit कर् *zerstückeln, zerschneiden.* Vgl. कण्डी.

खण्डीक m. *eine best. Hülsenfrucht* Kâraka 1,27.

*खण्डीय Adj. von खण्ड.

*खण्डीर m. *eine Art Bohne.*

*खण्डु gaṇa ग्रीष्मादि.

खण्डेन्दु m. *Mondsichel* Hemâdri 1,127,16. 18.

खण्डेन्दुमण्डन m. Bein. Çiva's.

खण्डेराय m. N. pr. eines Mannes.

*खण्डोद्भव und *खण्डोद्भूत m. *eine Art Zucker* Gal.

खण्डोष्ठ m. *eine best. Krankheit der Lippen* Çâṅkh. Sâṅkh. 1,7,74.

_ खण्ड्य in अखण्ड्य.

खण्डवडा f. *Quakerin, d. i. Frosch* AV.

*खतमाल m. 1) *Wolke.* — 2) *Rauch.*

*खतिलक m. *die Sonne.*

खत्त und °खुत्त m. N. pr. eines Astronomen.

खद्, खदति 1) *fest —, hart sein.* Sâj. scheint Çat. Br. 1,7,4,10 अवदत् Partic. anzunehmen; dagegen spricht aber der Accent. — 2) *हिंसायाम्. — 3) *भक्षणे; vgl. खाद्. — Mit *प्रनि Vop.

*खदन n. *Brühe* Gal.

खदा f. *Hütte, Stall* Kauç. 38. 45. 46.

*खदिका f. Pl. *gedörrtes Korn.*

खदिर 1) m. *a)* *Acacia Catechu.* — *b)* *Bein. Indra's. — *c)* *der Mond. — *d)* *N. pr. eines Mannes. — 2) *f. आ und ई *eine best. Gemüsepflanze.*

*खदिरक 1) m. N. pr. eines Berges. — 2) f. आ *Lack* (लाक्षा) Râǵan. 6,206.

*खदिरकुणा m. *die Fruchtzeit des* Khadira.

खदिरचञ्चु m. *ein best. Vogel.*

खदिरज Adj. *aus der Acacia Catechu gemacht* Kâlaṁ. 3,14.

*खदिरपत्रिका und °पत्री f. *eine best. Mimose.*

खदिरभू (Kâlaṁ. 3,12) und खदिरमय (Kâlaṁ. 3, 27) Adj. = खदिरज.

*खदिररस m. *Catechu* Gal.

*खदिरवण n. *ein* Khadira-*Wald.*

खदिरवणिक, °वनिक und °वनीक m. N. pr. eines buddh. Bhikshu.

*खदिरवत् 1) Adj. *mit* Khadira *bestanden.* — 2) f. °वती N. pr. einer Oertlichkeit.

*खदिरवर्णपक्ष und *°वर्णपर्ण m. *ein best. Vogel* Gal.

खदिरवर्मन् m. N. pr. eines Fürsten.

खदिरवारि n. und खदिरसार (Râǵan. 8,31) m. *Catechu.*

खदिरस्वामिन् m. N. pr. eines Scholiasten.

खदिराष्टक n. *ein Decoct aus Catechu und andern Stoffen* Mat. med. 159.

*खदिरीय Adj. von खदिर.

खदिरोदक n. *Catechu.*

*खदिरोपम n. *eine Art Mimose.*

*खद्गरवासिनी f. N. pr. einer buddh. Göttin.

खद्योत 1) m. *a)* *ein leuchtendes fliegendes Insect* (*Elater noctilucus* Molesw.). सुखखद्योता: so v. a. *die flüchtigen Lichtfunken der Freude* im Gegensatz zu दु:खदुर्दिनानि *die langen bösen Tage des Leids.* — *b)* *die Sonne. — 2) f. आ (sc. द्यु) *a)* Bez. *des linken Auges.* — *b)* N. pr. einer buddh. Göttin.

खद्योतक m. *eine best. Pflanze mit giftiger Frucht.*

*खद्योतन m. *die Sonne.*

खद्योताय् *das Insect* Khadjota *darstellen.* °यित n. impers. Dh. V. 22,4.

खधूप m. 1) *in der Luft geschwungenes Räucherwerk.* — 2) *Raketen, Feuerwerk.*

खन्, खनति und °ते 1) *graben, ausgraben, graben in* (Acc.), *durchgraben, durchwühlen, aufwühlen.* खन्येते तस्य तौ पादौ so v. a. *dem werden diese* (wunden) *Füsse noch mehr aufgerissen* Spr. 5417. खात *gegraben* u. s. w. — 2) *sich eingraben in* (von Pfeilen) Spr. 1626. — 3) *vergraben.* — Caus. खानयति (खनयति fehlerhaft) *graben —, ausgraben lassen.* — *Intens. चङ्खन्यते, चाखायते. चङ्खित्ति und चाखाति. — Mit अभि *nachgraben, aufwühlen.* — Mit आ in आखन u. s. w. — Mit उद् 1) *ausgraben, mit der Wurzel herausziehen, aufwühlen.* — 2) *herausziehen, ausreissen* Spr. 7817. (ein Schwert) *ziehen* Kâd. 80,10. Prasannar. 18,9. — 3) *mit der Wurzel ausreissen,* so v. a. *vollständig zu Grunde richten.* — Mit प्रोद् 1) *durchgraben, durchwühlen.* — 2) *herausziehen, ausreissen* Kaṇḍak. 23,10. — प्रोत्खात Kathâs. 27,154 fehlerhaft für प्रोत्कट. — Mit समुद् 1) *mit der Wurzel ausgraben.* — 2) *vollständig zu Grunde richten.* — 3) (ein Schwert) *ziehen* Prasannar. 98,2. — Mit नि 1) *vergraben, begraben, eingraben, durch Eingraben* (Säulen u. s. w.) *errichten.* — 2) *aufgraben, aufwühlen.* — 3) (ein Geschoss u. s. w.) *in den Körper bohren, infigere, defigere* Naish. 6,67. — Caus. 1) *graben lassen* Kâd. 154,2. — 2) *infigere.* — Mit निस् *ausgraben.* — Mit परि *ausgraben.* — Caus. *durchwühlen lassen* Bâlar. 78,19. — Mit प्र *durch Graben zu Fall bringen.* — Mit वि *aufgraben.*

खनं 1) Adj. *wühlend.* — 2) m. *Grube, Fundort für* in मृत्खन.

खनक 1) m. *a)* *Gräber. — *b)* *Bergmann. — *c)* *ein Dieb, der in ein Haus einbricht. — *d)* *Maus oder *Ratte* Râǵan. 19,57. — *e)* N. pr. eines Mannes. — 2) *f. ई *Gräberin.*

खनखननिनादिन् Adj. *klirrend* Harshaṁ. 172,18. Vgl. खणाखणाय्.

खनखनाय्, °यते = खलखलाय्. Vgl. auch खणाखणाय्.

खनति m. N. pr. eines Mannes Daçak. 90,17.

खनन n. 1) *das Graben, Ausgraben* Comm. zu Njâjam. 10,1,1. *Durchwühlen.* — 2) *das Vergraben, Begraben.*

खननीय Adj. *zu graben.*

खनपान m. N. pr. eines Fürsten.

खनयित्री f. *Schaufel.*

खनातक Adj. *mit einer Schaufel ausgegraben* Âpast. Çr. 17,26.

खनि 1) Adj. *wühlend.* — 2) f. *Mine, Fundgrube für Edelsteine, Fundort* Spr. 7820. Auch *खनी.

*खनिक m. = खनक 1) *c)* Gal.

खनितर् m. *Gräber.*

खनित्र 1) n. und f. खनित्रा (R.) *Schaufel.* — 2) m. N. pr. zweier Manner VP.

खनित्रक n. und *°त्रिका f. *eine kleine Schaufel.*

खनित्रिम Adj. (f. आ) *durch Graben entstanden.*

खनिनेत्र und खनीनेत्र m. N. pr. eines Fürsten.

*खन्य Adj. = खननीय, खेय.

*खपराग m. *Finsterniss.*

खपुर 1) n. *a)* *eine in der Luft schwebende Stadt,* insbes. die der Kâlakeja und des *Hariçkandra. — *b)* *Fata Morgana.* — *c)* *Wasserkrug. — 2) *m. *a)* *Trommelsucht. — *b)* *Betelnussbaum. — *c)* *Cyperus pertenuis.* — *d)* *unguis odoratus.*

खपुष्प n. *eine Blume in der Luft,* so. v. a. *ein Unding* Spr. 7787. °टीका f. Titel eines *Commentars.*

*खबाष्प m. *Schnee, Reif.*

*खभ n. *Planet.*

*खभात्ति m. *Falco Cheela.*

*खम् Indecl.

खमणि m. *die Sonne.*

*खमीलन n. *Schläfrigkeit, Abgespanntheit, Erschlaffung.*

खमूर्तिमत् Adj. *mit einem ätherischen Körper versehen* Hemâdri 1,412,13.

*खमूलि, *°लिका und *°ली f. *Pistia Stratiotes.*

*खम्ब्, खम्बति (गतौ).

खयोग m. Bez. *bestimmter Constellationen.*

खर 1) Adj. (f. आ) *hart, rauh, stechend, scharf* (eig. und übertr.). °म् Adv. — 2) m. *a) Esel.* — *b) Maulthier.* — *c) *Meeradler* Râgân. 19,96. — *d) *Reiher* Râgân. 19,87. — *e) *Krähe* Râgân. 19,89. — *f) *Athagi Maurorum* Râgân. 4,44. — *g) *ein best. wohlriechender Stoff* Gal. — *h) ein viereckiger Erdaufwurf um die Opfergefässe darauf zu setzen.* — *i) ein zum Aufbau eines Hauses besonders zugerichteter Platz.* — *k) das 28ste Jahr im 60jährigen Jupitercyclus.* — *l) *ein Daitja.* — *m) Bein. des Asura Dhenuka.* — *n) N. pr. α) eines von Râma erschlagenen Rakshas.* — *β) *eines Dieners des Sonnengottes.* — *γ) *eines Wesens im Gefolge Çiva's.* — *δ) eines Rudra (?) Hariv. Langl. II,310.* — 3) *f. खरा *Andropogon serratus.* — 4) f. खरी *a) Eselin.* — *b) Mauleselin* in °वात्सल्य. — *c) N. pr. einer der Mütter im Gefolge Skanda's.*

खरकण्ठ m. *ein best. mythisches Wesen* Suparn. 23,4.

खरकण्डूयन (MBh. 3,33,66) und °कण्डूयित (MBh. 3,1329) n. *das Kratzen mit einem scharfen Gegenstande*, so v. a. *das Verschlimmern eines Uebels.*

खरकर्णी f. N. pr. einer der Mütter im Gefolge Skanda's.

*खरकाष्ठिका f. *Sida cordifolia.*

*खरकुटी f. 1) *Barbierstube.* — 2) Bezeichnung *eines starkbehaarten Mannes* Ind. St. 13,389.

खरकेतु m. N. pr. eines Rakshas.

*खरकोण m. *eine Art Rebhuhn.*

*खरकोमल m. *der Monat Gjaishṭha.*

*खरकोण m. = खरकोण.

*खरक्षय m. *Ohnmacht* Gal. Vgl. खरसाद.

*खरगन्धनिभा und *°गन्धा (Râgân. 4,105) f. *Uraria lagopodioides.*

*खरगृह n. 1) *Eselsstall.* — 2) *Zelt* Gal.

*खरगेह n. und *खरगृह m. *Eselsstall.*

*खरघातन n. *Mesua ferrea.*

खरच्छद 1) m. *a) ein best. Baum,* = भूमीसर्क Bhâvapr. 1,237. — *b) *eine Grasart* (उलूक und कुन्दर Râgân. 5,119). — *c) *eine Rohrart* (इक्कट). — 2) *f. आ *ein best. kleiner Strauch* (तुङ्गघोली) Râgân. 5,74.

खरजङ्घा f. N. pr. einer der Mütter im Gefolge Skanda's.

खरजङ्घ Adj. *scharfen Ganges* (Sâj.).

*खरटखरटा (onomatop.) mit कर् *den Laut* kharaṭakharaṭa *von sich geben.*

*खरणस् und *°णास m. संज्ञायाम्.

खरतरगच्छ oder खरत्रगच्छ N. pr. eines Geschlechts.

खरत्व n. Nom. abstr. von खर *Esel* Hemâdri 1,675,20.

खरत्वच् f. *eine best. Pflanze,* = अजम्बुषा Bhâvapr. 1,220.

खरदण्ड n. *Lotusblüthe.*

*खरदला f. *Ficus oppositifolia.*

खरदूषण m. 1) *Stechapfel.* — 2) Du. die Rakshas Khara und Dûshaṇa.

खरधार Adj. *mit rauher, schartiger* oder *gezähnter Schneide.*

*खरधर्मिन् m. Bein. Râma's.

खरनखर m. N. pr. eines Löwen.

खरनराय m. N. pr. eines Mannes.

खरनाद m. N. pr. eines medic. Autors Bhâvapr. 3,109.

*खरनादिन् 1) Adj. *wie ein Esel schreiend.* — 2) m. N. pr. eines Mannes. — 3) f. °नी *ein best. Arzneistoff.*

खरनाल n. *Lotusblüthe.*

*खरप m. N. pr. eines Mannes. Pl. *sein Geschlecht.*

*खरपत्र 1) m. *a)* = तुङ्गपत्रतुलसी und मरुवक *zwei Arten Ocimum.* — *b) eine best. Rohrart.* — *c) eine Art* Kuça-*Gras* Râgân. 8,94. — *d) Trophis aspera* Gal. — *e) Tectona grandis* Râgân. 9,130. शरपत्र v. l. — 2) f. आ *eine Art Feigenbaum.* — 3) f. ई *a) Phlomis esculenta* Râgân. 4,88. — *b) Ficus oppositifolia* Râgân. 11,135.

*खरपत्रक m. *eine Art Ocimum.*

खरपर्णिनी f. *Phlomis esculenta* Bhâvapr. 1,122.

*खरपात्र n. *ein eiserner Topf.*

*खरपादाह्य m. *Feronia elephantum.*

*खरपाल m. *a wooden vessel.*

खरपुष्प m. und *°पुष्पा f. *eine Art Ocimum.*

*खरप्रिय m. *Taube.*

खरमञ्जर Adj. *scharf reinigend* (Sâj.).

खरमञ्जरि und °री f. *Achyranthes aspera.*

खरमयूख m. *die Sonne* Dhûrtan. 31.

*खरमुखिका f. *ein best. Blaseinstrument* Schol. zu Kalpas. S. 102.

*खरयष्टिका f. *eine best. Pflanze* Madanav. 18,177.

*खररश्मि m. *die Sonne.*

*खररोमन् m. N. pr. eines Schlangendämons.

खरलि *eine Art Kitt* S. S. S. 193.

*खरलोमन् m. = खररोमन्.

*खरवल्लिका f. *Uraria lagopodioides.*

खरवृषभ m. *ein männlicher Esel* Karaka 4,8.

*खरशब्द m. *Meeradler* Râgân. 19,96.

खरशाक m. *Clerodendrum Siphonanthus* Bhâvapr. 1,176.

*खरशाल Adj. *in einem Eselsstall geboren.*

*खरशाला f. *Eselsstall.*

*खरसाद m. *Ohnmacht* Gal. Vgl. खरक्षय und करसाद.

*खरसोनि, *°सोन्द und *°सोल्ला m. *ein eiserner Topf.*

खरस्कन्ध 1) m. *Buchanania latifolia* Bhâvapr. 1,245. — 2) *f. आ *Phoenix sylvestris* Râgân. 11,56.

खरस्पर्श Adj. (f. आ) *rauh anzufühlen, stechend, scharf* (Wind).

*खरस्वरा f. *wilder Jasmin.*

खरांशु m. *die Sonne* Ganit. Tripr. 91.

खरांशुतनय m. *der Planet Saturn* Hâs. 43.

*खरागरी f. *Andropogon serratus.*

*खराण्डक m. N. pr. eines Wesens im Gefolge Çiva's.

*खराब्दाङ्कुरक n. *Lasurstein* Râgân. 13,194. खशब्दाङ्कुरज v. l.

खराय् *wie ein Esel sich benehmen.* °यित n. *Eselsstreich.*

*खरालक m. *ein eiserner Pfeil.*

*खरालिक m. 1) dass. — 2) *Kissen.* — 3) *Barbier.* — 4) *Scheermesserbehälter.*

खराश्वा f. = अजमोदा Bhâvapr. 1,165. *Celosia cristata* und *verschiedene andere Pflanzen.

खरास्या f. N. pr. einer Hexe Ind. St. 14,135.

*खराह्वा f. *eine best. Pflanze,* = अजमोदा Râgân. 6,110.

*खरिका f. *eine Art Moschus.*

*खरित m. *des Bruders Sohn* Gal.

*खरिंधम und *°धय Adj.

खरी Adv. mit भू *hartnäckig werden* (von einer Krankheit) Karaka 6,18.

*खरीका f. *eine best. Pflanze,* = अजमोदा Gal.

*खरीजङ्घ m. N. pr. eines Mannes. Pl. *sein Geschlecht.*

खरीवात्सल्य m. *die Mutterliebe einer Mauleselin* (die nie Junge hat), so v. a. *eine übelangebrachte M., eine M. für Nichts und wieder Nichts* MBh. 5, 135,8.

खरीविषाण n. *Eselshorn*, so v. a. *ein Unding*.

*खरीवृष m. *das Männchen vom Esel*.

*खरु 1) Adj. *a) weiss. — b) einfältig. — c) grausam. — d) scharf. — e) nur nach verbotenen Dingen trachtend.* — 2) m. *a) Zahn. — b) Pferd. — c) Hochmuth. — d) Liebe, der Liebesgott. — e)* Bein. Çiva's. — 3) f. *ein Mädchen, welches selbst sich den Gatten sucht.*

खरोष्टी f. *eine best. Art zu schreiben* (buddh.).

खरोष्ट्र n. Sg. *Esel und Kamel*.

खर्वाट *eine Art Zauber*. Vgl. खार्वाट.

खर्गल 1) *m. N. pr. eines Mannes Comm. zu Tândja-Br. 17,4,3. — 2) f. खर्गला *Eule* oder *ein anderer Nachtvogel*.

खर्ज्, खर्जति 1) *knarren* (vom Wagen). — 2) *व्यथने. — 3) *पूजने. — 4) *मार्जने.

*खर्ज m. Nom. act. von खर्ज्.

*खर्जिका f. *ein Durst erregender Imbiss*.

*खर्जु und *खर्जू f. 1) *das Jucken, Beissen, Kratzen.* — 2) *ein best. Insect.* — 3) *der wilde Dattelbaum*.

*खर्जुघ्न m. = खर्जूघ्न 1) und 2) Gal.

*खर्जुर 1) m. *eine Dattelart*. — 2) n. *Silber*.

*खर्जुरकर्ण m. N. pr. eines Mannes. खर्जूर° v. l.

*खर्जूघ्न m. 1) *Stechapfel* Râgân. 10,18. — 2) *Cassia alata* oder *Tora* Râgân. 4,203. — 3) *Calotropis gigantea* Râgân. 10,26.

खर्जूर 1) m. *a) Phoenix sylvestris. — b) Scorpion.* — c) *N. pr. eines Mannes. — 2) f. ई *der wilde Dattelbaum* und *Phoenix sylvestris*. — 3) n. *a) die Frucht der Phoenix sylvestris. — b) *Silber. — c) *Auripigment. — d) *= खल.

खर्जूरक 1) m. *Scorpion*. — 2) f. °रिका *ein best. Leckerbissen*.

*खर्जूरकर्ण m. = खर्जुर° gaṇa शिवादि in der Kâç.

*खर्जूरीरसज m. *eine Art Zucker* Gal.

*खर्जूल m. N. pr. eines Mannes gaṇa अश्वादि in der Kâç.

*खर्ज्य Partic. fut. pass. von खर्ज्.

खर्तरगच्छ und खर्त्रगच्छ v. l. für खरतरगच्छ.

खर्पर 1) m. *a) *Dieb. — b) *Schelm. — c) *Hirnschale. — d) *Betteltopf. — e) *Regenschirm. — f)* N. pr. eines Mannes Ind. St. 14,130. — 2) f. (ई) und n. *ein best. Mineral* (aus dem ein Collyrium bereitet wird) Râgân. 13,107. Bhâvapr. 1,265. 2, 95. 106. Mat. med. 71.

*खर्परिका f. 1) *Regenschirm* Gal. — 2) *eine Art Collyrium* Râgân. 13,108.

*खर्परीतुत्थ und *खर्परीरसक n. = खर्परिका 2 Râgân. 13,107.

*खर्ब्, खर्बति गतौ.

खर्बूज n. *Wassermelone* Bhâvapr. 1,241. Madanav. 67,53.

खर्म n. 1) *Grobheit, Barschheit* Vâsavad. 127,3. — 2) *Seidenzeug* ebend. — 3) **Männlichkeit* (vielleicht eine Verwechselung von पौरुष mit पारुष्य).

*खर्ष Adj. von खर.

*खर्व्, खर्वति (दर्पे).

खर्व 1) Adj. *a) verstümmelt, schadhaft, krüppelhaft. — b) niedrig, zwerghaft.* — 2) m. n. *eine best. hohe Zahl, eine Eins mit 40* oder *37 Nullen*. — 3) *m. *a) einer der neun Schätze* Kubera's. — *b) Rosa moschata* Râgân. 10,103.

खर्वक Adj. (f. खर्विका) = खर्व 1) *a)*. पौर्णमासी f. *ein noch nicht ganz ausgebildeter Vollmond*.

खर्वट m. (*n.) *Bergdorf*.

*खर्वपत्रा f. *ein best. niedriger Strauch*.

खर्वभाग्य Adj. so v. a. *Unglückskind* Bâlar. 174,7.

खर्ववासिन् Adj. *in Verstümmeltem —, in Verkrüppeltem sich aufhaltend*.

*खर्वशाख Adj. *zwerghaft*.

खर्वित Adj. *zwerghaft geworden*.

खर्वी Adv. mit कर् *verkrüppeln, eindrücken* (die Brüste).

*खर्वुरा und *खर्वूरा (Gal.) f. *eine best. stachelige Pflanze*.

*खल्, खलति (चलने, संचये).

खल 1) m. (*n.) *a) Scheuer —, Scheune zum Aufbewahren und Dreschen des Getraides. — b) *Platz.* — 2) m. *a) *Schlacht. — b) Oelkuchen* Spr. 4115. — *c) = खड 1) a). — d) ein böser, boshafter Mensch, Bösewicht.* °कुल n. *eine gemeine niedrige Familie.* विहग° *ein Bösewicht von Vogel* Spr. 7669. ज्ञान° so v. a. *Charlatan.* — *e) *die Sonne.* — *f) *Xanthochymus pictorius.* — *g) *Stechapfel.* — 3) f. आ *a) ein böses Weib.* — *b)* N. pr. einer Tochter Raudrâçva's Hariv. 1,31,10. VP.² 4,129. — 4) f. ई *Oelkuchen* Karaka 1,22. — Vgl. noch Mahîdh. zu VS. 16,33.

*खलक n. *Bdellion*.

खलकुल m. *Dolichos uniflorus*. Vgl. u. खल 2) *d)*.

खलखलाय्, °यते *plätschern* Spr. 2361.

खलज Adj. *in der Scheuer entstanden*.

खलता f. Nom. abstr. zu खल *Oelkuchen* und *Bösewicht* Spr. 7708.

खलति 1) Adj. *kahlköpfig* Bâlar. 285,13. — 2) m. *Kahlköpfigkeit*.

*खलतिक 1) m. *a) die Sonne* Gal. — *b)* N. pr. eines Berges. — 2) n. Sg. N. pr. der in der Nähe von 1) *b)* gelegenen Wälder.

खलतुलपर्णी f. wohl *eine best. Pflanze* Kauç. 29.

*खलधान und *°धान्य n. = खल 1) *a)*.

*खलपू Adj. *der da kehrt (die Scheune reinigt)*.

खलमालिन् Adj. *mit Getraidescheuern bekränzt* Pâr. Grhj. 2,17,9.

*खलमूर्ति m. *Quecksilber*.

खलयज्ञ m. *ein in einer Getraidescheuer vollzogenes Opfer* Gobh. 4,4,30.

खलर्थ Adj. *die Bedeutung des Suffixes* खल् (म in सुकर u. s. w.) *habend* 238,23.

खलवक्रचपेटिका f. Titel eines Werkes.

*खलाजिन gaṇa उत्करादि. Davon *Adj. °नीय.

*खलाधान n. = खलधान.

*खलाधारा f. *eine Art Schabe*.

खलाय्, °यते *einen Bösewicht darstellen*.

खलाय m. N. pr. eines Lehrers VP.² 3,46.

*खलि m. 1) *Oelkuchen.* — 2) *Pinus longifolia* Nigh. Pr.

*खलिद्रुम m. *Pinus longifolia* Nigh. Pr.

खलिन् 1) Adj. *Getraidescheuern besitzend* als Beiw. Çiva's. — 2) m. Pl. *eine best. Klasse von Dânava*. — 3) *f. °नी *a) eine Menge von Getraidescheuern. — b) *Anethum graveolens. — c) *Curculigo orchioides.*

खलिन 1) (*m. *n.) *Gebiss eines Zaumes.* — 2) m. N. pr. einer Oertlichkeit MBh. 13,156,24.

*खलिश m. *Trichopodus Colisa* oder *Esox Kankila*.

खली Adv. mit कर् *Jmd arg misshandeln, hart mitnehmen, in eine schlimme Lage versetzen (gleichsam zu einem Oelkuchen machen)* Kâd. 39,9. 122,22. Harshaḱ. 76,1. Bisweilen mit खिली verwechselt.

खलीकार m. (Kâd. II,114,14) und °कृति f. *Misshandlung*.

खलीन (*m.) n. *Gebiss eines Zaumes*.

खलु Indecl. *ja* (unbetont), *freilich, allerdings, gewiss, atqui; nun, nun aber*. In den Brâhmaṇa sehr beliebt sind die Verbindungen अथ खलु (auch in buddh. Schriften), उ खलु, वै खलु (*nun aber* Comm. Einl. zu Njâjas. 4,2,1), खलु वै (*freilich, allerdings* Comm. zu Njâjas. 3,2,60. 76). न खलु *ja* (unbetont) *nicht*, न खलु वै dass. Comm. zu Njâjas. 4, 1,60. खल्वपि *nun auch* (beim Uebergange zu etwas noch zu Besprechendem) Chr. 227,22. 233,6. 239, 5. 244,3. किं तु खलु Comm. Einl. zu Njâjas. 4,2,1. Häufig in Fragesätzen. Ausnahmsweise am Anfange eines Satzes.

*खलुक्, *खलुच् oder *खलुङ् m. *Finsterniss*.

खलुतम् = खलु (= निश्चयात् Comm.) Saṁhitopan. 46,2.

*खलुरेष m. *ein best. Thier* (मृगभेद).

खलूरिका und *खलूरी (Gal.) *ein zu Waffen-*

übungen bestimmter Platz.

*खलेधानी f. = खलेवाली.

*खलेबुसम् Adv. *zur Dreschzeit.*

*खलेयवम् Adv. *zur Zeit, wenn die Gerste in die Scheuer gebracht wird.*

खलेवाली f. *der Pfosten in der Mitte der Getraidescheuer, an welchen beim Dreschen die Ochsen gebunden werden,* Nâjam. 10,1,9.

*खल्गेश, *°य und *°खलेक् (Gal.) m. = खलिश.

खल्त्य 1) Adj. *in der Getraidescheuer befindlich* Maitr. S. 2,9,6. — 2) *f. खल्त्या *a) eine Menge von Getraidescheuern. — b)* ein Frauenname.

*खल्त्यका f. *ein Frauenname.*

*खल्त्याङ्ग m. *ein best. Fisch* Gal.

खल्, खल्लते *wackeln, los sein.* खल्लित *welk, schlaff* (Brüste).

खल्ल 1) m. *a) Düte, cucullus. — b) ein Gefäss zum Zerreiben von Arzeneien* Bhâvapr. (hier häufiger खल्व). — *c) *eine Art Zeug. — d) *Leder. — e) *eine Art Schlauch. — f) *Vertiefung, Grube. — g) *der Vogel* Kâtaka. — 2) f. ई *a) gichtische Schmerzen in Händen und Füssen* Bhâvapr. 4,157. Karaka 1,14. 28. 6,26. — *b) *Pinus longifolia* Nigh. Pr.; vgl. खलि. — 3) *n. *eine schmale Taille* Deçin. 1,38.

*खल्लक 1) Adj. *kahlköpfig* Gal. — 2) f. खल्लिका *Bratpfanne.*

खल्लातक m. N. pr. des ersten Ministers von Bindusâra.

खल्लासर *der zehnte astrol. Joga.*

खल्लि = खल्ल 2) *a)* Karaka 6,26.

*खल्लिट Adj. *kahlköpfig.*

*खल्लिश m. = खलिश.

*खल्लीट Adj. = खल्लिट.

खल्व m. 1) *eine best. Körner- oder Hülsenfrucht.* — 2) = खल्ल 1) *b)* Bhâvapr.

*खल्वट m. *a severe cough.*

खल्वल m. Pl. *eine best. Schule.*

खल्वाट Adj. *kahlköpfig.*

*खव्, खौनाति oder खुनाति v. l. für खच्.

*खवत्त् Adj. von 2. ख. Vgl. आकाशवत्त्.

*खवल्ली f. *Cassyta filiformis* Râgân. 3,44.

*खवारि n. *Regenwasser.*

*खशब्दाङ्कुरज m. s. खराब्दाङ्कुरक.

*खशय m. *ein* Gina Gal. Vgl. खसम.

खशरीरिन् Adj. *mit einem ätherischen Körper versehen.*

खशीर m. Pl. N. pr. eines Volkes. खाशीर v. l.

*खशेट und *खशेर (Gal.) m. = खलिश.

*खश्वास m. *Wind.*

*खष्, खषति (हिंसायाम्).

*खष्प m. 1) *Gewalt.* — 2) *Zorn.*

खस 1) m. *a) *Krätze oder eine ähnliche Hautkrankheit. — b)* Pl. N. pr. eines Volkes. — *c) *der Sohn eines ausgestossenen* Kshatrija. — 2) f. आ *a) *eine best. wohlriechende Pflanze. — b)* N. pr. einer Tochter Daksha's.

*खसकन्द m. (Nigh. Pr.), *खसकन्न n. und *खसगन्ध m. *eine best. Pflanze.*

खसतिल m. *Mohnsamen* Bhâvapr. 1,180. Madanav. 33,339.

खसफलतीर् n. *Mohnsaft, Opium* Bhâvapr. 1,180.

खसबीज n. *Mohnsamen* Bhâvapr. 1,180. 2,55.

*खसम m. *ein* Buddha. Vgl. खशय.

*खसंभवा f. *Narde* Râgân. 12,102.

*खसर्षण m. N. pr. eines Buddha.

खसाक m. Pl. v. l. für खशीर.

*खसात्मज m. *ein* Rakshas.

*खसिन्धु m. *der Mond.*

खसीक m. Pl. v. l. für खशीर.

*खसूचि f. *eine in die Luft gestochene Nadel.* वैयाकरण° so v. a. *als Grammatiker stets Böcke schiessend.*

खसृम m. N. pr. 1) eines Sohnes des Viçvâmitra. — 2) eines Daitja.

*खस्खस m. *Mohn* Râgân. 4,165. Vgl. खाखस.

*खस्खसरस und *खस्खससार (Nigh. Pr.) m. *Opium.*

*खस्तनी f. *die Erde.*

*खस्फटिक m. gemeinschaftlicher Name für *die Steine* Kandrakânta *und* Sûrjakânta.

खकर Adj. *eine Null zum Nenner habend.*

1. खा = खन् in खायते (neben खन्यते), खाता (neben खनिता), खात u. s. w.

2. *खा Adj. Subst. *grabend, Gräber.* — खा f. s. u. 2. ख.

3. *खा, खायति (खदने, स्थैर्यहिंसयोः, खनने, खेदने). — Mit प्रेादु *ausgraben.*

खाखस m. *Mohn.* °तिल m. *Mohnsamen* Bhâvapr. 1,180.

खागि und °का f. N. pr. zweier Oertlichkeiten.

*खाजिक m. *gedörrtes Korn.*

*खाञ्जार und *°रायण m. Patron. von खञ्जार.

*खाञ्जाल m. Patron. von खञ्जाल.

खाञ्ज्य n. *das Hinken.*

खाट् (onomatop.) mit कर् *sich räuspern.*

*खाटि f. 1) *Todtenbahre.* Auch *°टी Gal. — 2) *Scharte.* — 3) *eine thörichte Grille, böse Neigung.*

*खाटिका f. *Todtenbahre.*

*खाट्वेरेय m. Patron von खट्वर gaṇa प्रुधादि in der Kâç.

*खाट्वाभारिक und *खाट्विक Adj. *eine Last von Bettstellen tragend* u. s. w.

*खाडएडक Adj. von खडएड v. l. im gaṇa धूमादि in der Kâç.

खाडव m. = खाण्डव 1) *a)* Gal. Karaka 6,21.

*खाडायन m. Patron. von खड.

*खाडायनक Adj. von खाडायन.

*खाडायनभक्त Adj. *von* Khâḍâjana *bewohnt.*

खाडायनिन् m. Pl. *die Schule des* Khâḍâjana.

*खाडायनीय Adj. von खाडायन.

खाडिक m. Pl. Name einer Schule des Jagus AV. Pariç. 49.

*खाडिकि Adj. von खडिक.

खाडी f. N. pr. einer Oertlichkeit.

*खाडूरेय m. Patron. von खडूर.

*खाडोन्मत्तेय m. Metron. von खडोन्मत्ता.

खाड्ग Adj. *vom Rhinoceros kommend.*

*खाएड n. Nom. abstr. von खण्ड.

*खाएडक Adj. von खण्ड Kâç. zu P. 4,2,127 und gaṇa अरीकृणादि ebend.

खाएडपरशव Adj. *dem Çiva gehörig* Bâlar. 76,8.

खाएडव 1) m. n. *a) ein best. Leckerbissen.* = पिप्पलीशुण्ठीयुक्तो मुद्गयूषः Nilak. zu MBh. 14,89, 41. खाएडवा मधुराम्लादिरससंयोगसंभवाः Madanav. 112,34. — *b)* N. pr. eines Waldes in Kurukshetra. — 2) *f. ई N. pr. einer von Sudarçana erbauten Stadt.

*खाएडवक Adj. von खण्डु.

खाएडवप्रस्थ m. N. pr. einer Stadt, = इन्द्रप्रस्थ.

खाएडवराग m. *ein best. süsser Leckerbissen* MBh. 14,89,41. Vgl. रागखाण्डव.

खाएडवायन m. Pl. N. pr. eines Brahmanengeschlechts.

खाएडविक s. राग°.

*खाएडवीरण (खण्ड । वीरण Kâç.) gaṇa अरीकृणादि. Davon *Adj. °क.

खाण्डिक 1) m. *a) Verkäufer von Zuckerwerk.* — *b)* Pl. α) *die Gesammtheit (der Schüler* Schol.) Gobh. 3,3,8. — β) N. pr. einer Schule. — *c)* Patron. Mitadhvaga's VP.² 5,217. — 2) *n. = खाण्डिकानां समूहः.

खाण्डिकीय (Âçval. 44,22) und °केय m. Pl. N. pr. einer Schule des schwarzen Jagus.

खाण्डिक्य 1) m. Bein. eines Ganaka VP. 6,6,5. fgg. — 2) *n. Nom. abstr. von खाण्डिक.

खाण्डिक्यजनक m. = खाण्डिक्य 1) VP. 6,5,81. 6,8.

*खाण्डिति und *खाण्डित्य Adj. von खण्डित.

खात् = खाट् (so Kâç.).

खात 1) Adj. s. u. खन्. — 2) m. (Hemâdri 1,134, 21) und n. *Graben, Grube, Brunnen; Teich.* — 3) *f. आ *Teich.* — 4) n. *Höhlung, hohler Raum.*

खातक 1) *m. *a) Gräber. — b) Schuldner.* —

2) *f. °तिका *Graben.* — 3) n. *Graben* Hemâdri 1, 288,6. *Grube.*

*°खातन Adj. *grabend, untergrabend* in भित्ति°.

*खातभू f. *Graben.*

खातमूल Adj. *dessen Wurzel abgegraben ist* AV. Paipp. 13,1,5.

खातर् Nom. ag. *Gräber.*

*खातर्पकार m. *Töpfer.*

*खाति f. *das Graben.*

*खात्र n. 1) *Schaufel.* — 2) *Teich* u. s. w. — 3) *Wald.* — 4) *Faden.* — 5) *Schauer, Grauen.*

खाद्, खादति (episch auch खादते; चखाद soll im Veda auch Perf. von खिद् sein) 1) *kauen, zerbeissen; essen, fressen; zerfressen, anfressen.* — 2) *Jmd aussaugen, zu Grunde richten.* — Caus. खादयति 1) *essen —, fressen lassen, — von* (Instr.) Gaut. Hemâdri 1,770,4. — 2) = Simpl. 1). — Desid. चिखादिषति *essen —, fressen wollen.* — Mit अव in अवखाद्. — Mit आ = Simpl. 1). आखादित verwechselt mit आस्वादित. — Mit *प्रनि. — Mit प्र *zerkauen, zerbeissen.* — Mit वि in विखाद्. — Mit सम् *zerkauen, fressen.*

खाद 1) Adj. am Ende eines Comp. *fressend, verschlingend.* — 2) m. *a) das Verzehren.* — *b) Futter.*

खादक 1) m. *a) Esser, Verzehrer.* — *b) Schuldner.* — 2) f. °दिका am Ende eines Comp. *das Essen.*

खादद्दन्त् Adj. *zerbeissende Zähne habend* (Comm.) Taitt. Âr. 1,12,4.

*खादतमोदता f. *beständiges Essen und Fröhlichsein.*

*खादतवमता f. *beständiges Essen und Vomiren.*

*खादताचामता f. *beständiges Essen und Einschlürfen von Wasser.*

खादन 1) *m. *Zahn.* — 2) f. आ ein Frauenname. — 3) n. *a) das Kauen, Essen.* — *b) Essen, Futter.*

खादनीय Adj. *kaubar.*

खादस् in खादोघ्नी.

खादि *Spange, Ring.*

खादितर् Nom. ag. *Esser, Verzehrer, Verspeiser* 174,19.

खादितव्य Adj. *zu essen, zu fressen, zu verspeisen* 139,14.

1. °खादिन् Adj. *kauend.*

2. खादिन् Adj. *mit Spangen —, mit Ringen geschmückt.*

खादिर 1) Adj. (f. ई) *aus der Acacia Catechu gemacht.* — 2) *m. *Catechu.* — 3) *f. ई wohl N. pr. einer Oertlichkeit.

*खादिरक Adj. von खदिर.

खादिरगृह्य n. Titel eines Werkes.

*खादिरायण m. Patron. von खदिर.

*खादिरेय Adj. von खादिरी.

खादिहस्त Adj. *Ringe an den Händen habend.*

*खाडुक Adj. *bissig, boshaft.*

*खाढूरक m. Patron. von खढूरक.

खादोघ्नी Adj. (f. आ) *Felsen überflutend* (Grassmann).

खाद्य 1) Adj. *kaubar, essbar.* — 2) *m. = खदिर *Acacia Catechu* Gal.

*खाद्यक m. *eine best. Speise* Gal.

खाधूया f. N. pr. einer Oertlichkeit.

1. खान n. *das Essen.* °पान n. Sg. *Essen und Trinken* Spr. 6767.

2. खान m. *Chan.*

खानक 1) Adj. am Ende eines Comp. *grabend, ausgrabend.* — 2) m. *ein Dieb, der ein Haus untergräbt.* — 3) *f. खानिका *Graben* Gal.

खानखान m. N. pr. eines *Chans.*

खानापय् *graben lassen.* खानापित n. impers. Ind. St. 15,267.

खानाराय m. N. pr. eines Mannes.

खानि f. *Grube, Mine, Fundort von* (im Comp. vorangehend).

*खानिक n. *Bresche.*

*खानिन und *खानिल Adj. *ein Haus untergrabend* (Dieb).

खानिष्क (*m.) und खानिष्ट n. *Fleischbrühe mit fein zerriebenem Fleisch und Gewürz* Madanav. 11, 118. 22.

खानुल m. N. pr. zweier Männer Ind. St. 14.

*खानोदक m. *Kokosnussbaum.*

खान्य Adj. *was gegraben —, was ausgegraben wird.*

*खापगा f. Bein. der Gañgâ.

खापर m. Pl. N. pr. eines Volkes.

खाम्बावती f. *eine best.* Râginî S. S. S. 65.

खार m. (234,32) und खारी f. *ein best. Hohlmaass.*

*खारनादि m. Patron. von खरनादिन्.

*खारपायण m. Patron. von खरप.

*खारशतिक Adj. *hundert* Khâra *enthaltend* u. s. w.

*खारसहस्रिक Adj. *tausend* Khâra *enthaltend* u. s. w.

*खारि f. = खार, खारी.

खारिक 1) *Adj. = खारीक. — 2) f. आ = खार, खारी. — 3) *n. (wohl *die Frucht*) *ein best. Fruchtbaum* Gal.

*खारिंधम und *°धय Adj.

*खारिंपच Adj. *das Quantum einer* Khâri *kochend* (Kochgeschirr).

*खारीक und *खारीवाप Adj. *mit einer* Khâri *Getraides besäet.*

खार्कार m. *das Geschrei des Esels.*

खार्खोट m. *eine Art Zauber* oder *Zauberer* Kâraka 6,23. Vgl. खर्खोट.

खार्गलि m. Patron. von खर्गल (Comm.) Kâṭy. 30,2.

*खार्जुरकर्ण m. Patron. von खर्जुरकर्ण.

खार्जूर Adj. *von der Phoenix sylvestris kommend, daraus bereitet.*

*खार्जूरकर्ण m. Patron. von खर्जूरकर्ण gaṇa शिवादि in der Kâç.

*खार्जूरायण m. Patron. von खर्जूर.

*खार्जूलायन m. Patron. von खर्जूल gaṇa अश्वादि in der Kâç.

खार्वा f. *das dritte Weltalter.*

खालत्य n. *Kahlköpfigkeit.*

खालाय m. = खालीय VP.^{2} 3,46.

*खालिक Adj. (f. ई) = खल इव.

खालित्य n. *Kahlköpfigkeit* Karaka 6,9.

खालिय (VP.^{2} 3,46) und खालीय m. N. pr. eines Lehrers.

*खाल्यकायनि m. Metron. von खल्यका.

*खाशि und *°क m. N. pr. einer Oertlichkeit.

खाशीर m. Pl. N. pr. eines Volkes MBh. 6,9,68. खशीर v. l.

खाश्मरी f. = काश्मरी.

खासता f. N. pr. einer Oertlichkeit.

खास्यलिपि f. *eine best. Schrift* Lalit. 143,20.

खिंखिंक्वमिन् Adj. *undeutlich redend.*

*खिखि f. *Fuchs.*

*खिङ्गिर 1) m. f. (ई) *Fuchs.* — 2) m. *a) Fuss einer Bettstelle.* — *b) ein best. wohlriechender Stoff.*

*खिङ्ग m. = षिङ्ग.

*खिच्चा (Nigh. Pr.), *खिच्चि und *खिच्ची f. *eine Mischung von Reis und gemahlenen Hülsenfrüchten* (gekocht oder roh) Gal.

*खिट्, खेटति (त्रासे, उच्चासने).

*खिड्ग m. fehlerhaft für षिड्ग H. an. 2,40.

खिद् 1) खिद्यति und *खिन्दति *drücken, niederdrücken, betrüben.* — 2) *खिन्ते, खिद्यते, खिद्यति und खिदति (Bhâg. P.) *sich gedrückt fühlen, niedergeschlagen sein, sich Etwas zu Herzen nehmen, eine Qual empfinden; eine Ermüdung —, eine Erschlaffung verspüren.* खिन्न *niedergedrückt, niedergeschlagen; ermüdet, erschlafft.* — Caus. खेदयति und °ते *niederdrücken, beängstigen, beunruhigen; ermüden, abspannen; hart mitnehmen.* — Mit आ (खिदति) *herbeiziehen, ansichreissen.* — Mit उद् (खिदति) *herausziehen.* — Mit नि (खिदति) *niederdrücken.* — Mit निस् (खिदति) *herauskrie-*

gen. — Mit परि (खिद्यते, °ति) *sich gedrückt fühlen, eine Qual empfinden.* °खिन्न *ermüdet, erschlafft; hart mitgenommen.* — Mit प्र (खिद्ँति) *wegstossen.* — Mit वि (खिद्ति Conj. für षिदति Çâṅku. Bṛ. 2,9) *auseinanderzerren.* — Mit सम् (खिद्ँति) 1) *eindrücken, hineinstopfen.* — 2) *mit sich fortreissen.*

*खिदिर m. 1) *ein Büsser.* — 2) *ein Armer.* — 3) *der Mond.* — 4) Bein. Indra's.

खिद्र 1) n. *Bohrer* oder *ein ähnliches Werkzeug.* — 2) *m. *a) ein Armer.* — *b) Krankheit.*

खिद्रम् Adj. *drängend* ṚV.

खिन्दक und खिन्धि m. N. pr. eines Astronomen.

*खिरहिटी f. *eine best. Pflanze.*

खिल 1) m. (*n.) *ein zwischen bebauten Feldern liegendes nicht urbares Stück, Oede, kahles Land.* — 2) n. *Ergänzung, Supplement.* — 3) Pl. *Rest.* — 4) *n. *Blumenlese.* — 5) n. *ein unlösbares Problem.* — 6) n. *Verstocktheit* Lalit. 348,11. 349,9. 412,7. — 7) *n. = वेधस्. — 8) Adj. *mangelhaft, unzulänglich* Bhâg. P. 1,4,32. 5,8. 6,4,49.

खिलकाण्ड n. *ein ergänzender Abschnitt.*

खिलक्षेत्र n. *ein nicht urbares Feld* Harshaṅ. 195,22.

खिलग्रन्थ m. Titel eines *Werkes.*

खिलत्व n. Nom. abstr. zu खिल 2).

खिलरूप Adj. (f. आ) *supplementartig.*

खिली Adv. 1) mit कर् *a)* (einen Weg) *zu einer Oede machen,* s. v. a. *leer machen.* — *b) Jmd aller Macht berauben* Râǵat. 8,117. — 2) mit भू *a) leer werden von* (Gen.) Kumâras. 2,45. Harshaṅ. 140,5. इन्द्रियाणि विनश्यन्ति खिलीभूतेव चेतना Karaka 5, 12. — *b) vereitelt werden.*

खिलीकार (Conj.) m. *das Bringen um alle Macht.*

खिल्य 1) m. 1) = खिल 1). — 2) *Klumpen.* — 3) vielleicht *Fels.*

खोर N. pr. einer Oertlichkeit.

खील m. = कील *Pfosten.*

*खु, खवते (शब्दे).

*खुङ्कणी f. *eine Art Laute.*

*खुङ्गारु m. *Rappe.*

*खुञ्, खोञति (स्तेयकरणे).

*खुञ्जाक m. *Lipeocercis serrata.*

*खुट्, खोटयति (खण्डने).

खुड *Gicht, Rheumatismus* Nigh. Pr.

खुडक *Knöchelgelenk am Fuss.*

*1. खुडवात m. = खुड Nigh. Pr.

2. खुडवात Adj. *gichtisch.* Nom. abstr. °ता f. Karaka 6,26.

खुडुक (Karaka 1,9) und खुडुाक Adj. *klein, kleiner.*

खुडुाकपक्षक n. *eine best. Oelmixtur* Karaka 6,27.

खुडुीका Adj. f. zu खुडुाक.

*खुण्ड्, खुण्डते (मन्थे, वस्त्रे), खुण्डयति (खण्डने).

खुद्, खुर्दति *hineinstossen* (penem). — Intens. Partic. चनीखुदत् *wiederholt hineinstossend.* — Mit प्र = Simpl.

खुन्, Intens. Partic. कंनीखुनत् = चनीखुदत् (s. u. खुद्).

खुनमुष N. pr. eines Dorfes. Vgl. खोनमुष.

*खुम् Interj.

*खुर्, खुरति (क्षेदने, खण्डने, तोरे).

खुर 1) m. *a) Huf, Klaue.* Am Ende eines adj. Comp. f. आ Hemâdri 1,404,21. 406,17. 408,1. ई (!) 402,16. — *b) ein best. Theil am Fuss einer Bettstelle.* — *c) *Scheermesser.* — *d) *ein best. wohlriechender Stoff.* — 2) *f. ई gaṇa बह्वादि.

खुरक 1) Adj. als Bez. *einer Art von Zinn* Bhâvapr. 1,254. 2,90. — 2) m. *a) eine Art Tanz.* — *b) *Sesamum indicum.*

खुरखुर m. oder °रा f. *Geröchel* Lalit. 226,9.

खुरखुराय् v. l. für घुरघुराय्. Vgl. खुरुखुराय्.

*खुरणस् und *°स Adj. *hufnasig.*

*खुरत्राण n. *Hufschuh* Gal.

खुरप्र m. 1) *eine Art Pfeil* Bâlar. 106,20. — 2) *Sense, Sichel* Gal.

खुरली f. *Uebungen im Bogenschiessen.* °खेलन n. Bâlar. 93,1 (vgl. 92,8). रण° wohl *ein abgesteckter Platz für Kriegsübungen* Vikramâṅkaṅ. 6,46.

*खुराक m. *Thier.*

*खुरालक m. *ein eiserner Pfeil.*

*खुरालिक m. v. l. für खरालिक.

खुरासाण und खुरासान 1) *Chorasan.* — 2) Adj. (f. ई) *aus Chorasan* Bhâvapr. 1,165.

खुरिन् m. *ein Thier mit Hufen.*

खुरुखुराय्, °यते *röcheln* Karaka 6,8. Lalit. 251,18.

*खुर्द् (खूर्द्), खूर्दते = कूर्द्.

*खुरोपरिबन्धन n. *Hufschuh* Gal.

खुलक wohl = खुडक.

*खुलुङ्किका f. = रोषमूका Gal.

*खुल्ल 1) Adj. = नुन्न, नुल्ल. — 2) n. *ein best. wohlriechender Stoff.*

*खुल्लतात m. = नुल्लतात.

*खुल्लम m. *Weg.*

खुर = खुर 1) *a)* Spr. 6486.

खुंगल m. etwa *Krücke.* Nach Sâs. *Panzer.*

*खोखोरक m. *ein hohles Bambusrohr.*

*खोगमन m. *eine best. Hühnerart.*

खेचर 1) Adj. (f. ई) *im Luftraum sich bewegend, fliegend.* गति f. *Flug, die Fähigkeit zu fliegen.* °सिद्धि f. *die Zauberkraft zu fliegen.* — 2) m. *a) Vogel.* — *b) Engel* als *Bote der Götter* 48,26. 32. — *c) ein* Gandharva. — *d) ein* Vidjâdhara. — *e) ein* Rakshas. — *f) Planet.* — *g)* Bez. *der Zahl neun* Ganit. Tripr. 102. — *h) *Quecksilber.* — 3) f. आ *eine best.* Mûrkhanâ S. S. S. 30. — 4) f. ई *a)* mit सिद्धि *die Zauberkraft zu fliegen.* — *b)* Bein. der Durgâ. — *c) eine* Vidjâdharî. — *d) eine best. wunderthätige Fingerstellung* oder *Fingerverschlingung.* — *d) ein best. im Ohr getragenes Sectenzeichen.* — 5) (*n.) *grüner Vitriol* Verz. d. Oxf. H. 321,*a*, No. 761.

खेचरकौमुदी f. Titel eines Werkes.

खेचरता f. und °त्व n. *die Zauberkraft zu fliegen.*

खेचरभूषण n. Titel eines Werkes.

*खेचराञ्जन n. *Eisenvitriol* Nigh. Pr.

खेचरान्न n. *ein best. Reisgericht.*

खेचरीविद्या f. Titel eines Werkes.

*खेट्, खेटयति (भक्षणे) Dhâtup. 35,22. खेटित *gepflügt* Deçîn. 6,63; vgl. खेट 1) *a*).

खेट 1) m. n. *a) ein von Landbauern bewohntes Dorf* (Comm. zu Bhâg. P.) VP. 5,2,13. halb so gross wie पुर Hemâdri 1,288,8. — *b) Schild* Hemâdri 1,237,15. 23. 2,*a*,94,5. 99,18. *m. *n. — *c) *Jagd.* — *d)* am Ende eines Comp. als *Ausdruck eines Tadels.* मुनि° Bâlar. 37,17. वैखानस° 47,9. क्षत्रिय° 111,11. *n. — 2) m. *a) Schleim, Phlegma* Karaka 4,4. — *b) *Rotz.* — *c) *Pferd.* — *d) *die Keule* Balarâma's. — 3) *n. *Gras.* — 4) Adj. *a) niedrig, gemein* Bhar. Nâṭjaç. 34,109. — *b) *bewaffnet.*

खेट m. 1) *Planet.* — 2) *Bein. Râhu's.

खेटक 1) (*m. *n.) *a) Dörfchen, Weiler* VP.^{2} 1, 94. Hemâdri 1,288,1. — *b) Schild* Hemâdri 1,329,7. 2,*a*,88,16. Râǵat. 7,1195. — 2) *n. = वसुनन्दक.

खेटकर्मन् n. *Planetenberechnung.*

खेटकुतूहल n., खेटचिन्तामणि m. und खेटतरंगिणी f. Titel von Werken.

खेटन n. *das Fahren mit* (einem Wagen, Gen.) *als Fuhrmann.*

खेटपिण्ड *ein Klumpen Schleim,* so v. a. *etwas ganz Unnützes.* पक्व° dass. Lalit. 302,9.

खेटपीठमाला f., खेटबोध m. und खेटभूषण n. Titel von Werken.

खेटसायक m. *die auf einem Declinationskreise gemessene Himmelsbreite* Ganit. Bhagrah. 9.

खेटिक m. N. pr. eines Mannes.

*खेटितास m. = वैतालिक. Vgl. खेटिताल, खेडिताल.

*खेटिन् Adj. = नागर, कामिन्.

*खेटिताल m. = खेटिताल.

*खेड्, खेडयति (भक्षणे).

खेड = खेट 1) a). — Vgl. गन्ध°.

*खेडक in गन्ध°.

*खेडिताल m. = खेटिताल.

खेद् 1) m. a) *Druck, Beschwerde, Mühseligkeit* 219,16. — b) *Müdigkeit, Erschlaffung, ein Gefühl der Abspannung, trübe Stimmung.* — c) *Geilheit.* — 2) f. खेदा a) *Bohrer oder ein ähnliches Werkzeug.* — b) N. pr. einer Oertlichkeit.

खेदति f. *Langeweile* Dhûrtan. 29.

खेदन 1) *Adj. *stossend, durch* — Nir. 11,37. — 2) n. *Erschlaffung* Hañsop. S. 411.

खेदयितव्य Adj. *in trübe Stimmung zu versetzen* 305,22.

खेदवत् Adj. *betrübt* Ind. St. 15,409.

खेदाङ्गसार Titel eines Werkes.

*खेदि Pl. *Strahlen.*

खेदितव्य n. impers. *animo cadendum.*

खेदिन् 1) Adj. a) *ermüdet, müde* Bâlar. 168,11. — b) *ermüdend.* — 2) *f. °नी a) *eine kriechende Pflanze.* — b) = श्रमनपर्णी.

खेपरिधम Adj. (f. श्रा) *in der Luft umherfliegend.*

खेमकर्ण (खेम° ?) m. N. pr. eines Mannes.

खेय 1) Adj. *zu graben, gegraben werdend* Comm. zu Âpast. Çr. 15,1, — 2) *n. *Graben.*

खेल्, खेलति 1) *schwanken, sich hinundher bewegen, sich winden,* — *wiegen* Spr. 7783. Naish. 6,66. खेलित = खेलत् *sich wiegend.* — 2) *auftauchen, zum Vorschein kommen.* — Caus. खेलयति *sich hinundher bewegen* —, *sich winden lassen.*

खेल 1) Adj. *schwankend, sich wiegend.* °म् Adv. — 2) m. N. pr. eines Mannes. — 3) m. oder n. vielleicht *Schaukel* Einl. zu Kân. 3. — 4) *f. खेला *Spiel.*

खेलन 1) n. a) *das Hinundherfliegen* Spr. 7826. *das Hinundhergehen* (der Augen). — b) *Spiel* Bâlar. 93,1. *Scherz.* — 2) f. श्रा *das Schwanken, Hinundhergehen.* — 3) *f. ई *Schachfigur.*

खेलनक n. *Spiel, Scherz.*

खेलनमाहात्म्य n. Titel eines Werkes Bühler, Rep. No. 55.

*खेलाय्, °यते *spielen, scherzen.*

खेलि 1) (*f.) *Spiel, Scherz.* — 2) *m. a) *Thier.* — b) *Vogel.* — c) *die Sonne.* — d) *Pfeil.* — e) *Gesang.*

*खेलुद् *eine best. hohe Zahl* (buddh.).

*खेव्, खेवते (सेवने).

*खेशय Adj. *in der Luft liegend.*

*खेसर m. *Maulthier.* Richtig वेसर.

खेसखा f. Bez. *des Frosches* AV.

*खैलायन Adj. von खिल.

खैलिक Adj. *supplementarisch, später hinzugefügt.*

*खोङ्काक् m. *Braunschecke.*

*खोट्, खोटति (गतिप्रतिघाते, खोटने), खोटयति (क्षेपे).

खोट 1) Adj. *hinkend* Gaut. 28,6, v. l. — 2) *f. ई *Boswellia thurifera.*

*खोटन n. *das Hinken.*

*खोटि f. *ein verschlagenes Frauenzimmer.*

*खोड्, खोडति = खोट्.

*खोड Adj. *hinkend.*

*खोडकशीर्षक n. *Mauersims.*

खोनमुख m. N. pr. eines Dorfes Vikramâñkak. 18, 71; vgl. Bühler, Rep. S. 4.

*खोर्, खोरति = खोट्.

खोर Adj. *hinkend* Gaut. (nach dem Comm. *alt*).

खोरक m. *eine best. Krankheit der Füsse.*

*खोरि f. = खोटि.

*खोरी f. in *द्वीप°.

*खोल्, खोलति = खोट्.

खोल 1) *Adj. *hinkend.* — 2) (*n.) *eine Art Regenhut* Kâd. 256,19. Auch **Helm.* Vgl. मूर्ध°.

*खोलक m. 1) *Helm.* — 2) *Ameisenhaufe.* — 3) *Kochtopf.* — 4) *die Schale der Betelnuss.*

*खोलि f. *Köcher.*

*खोल्क m. 1) *Meteor.* — 2) *Planet.*

*खोल्मुक m. *der Planet Mars.*

खोषदृक् N. pr. eines Districts.

ख्या, ख्याति (प्रकथने, कथने, ख्यातौ). Die Präsensformen nur ganz ausnahmsweise (vgl. चक्ष्), in den generellen Formen auch Med. Pass. ख्यायते 1) *genannt werden, bekannt sein.* ख्यात *genannt, bekannt,* — *als, berühmt.* — 2) **Jmd* (Gen.) *angemeldet werden.* — Caus. ख्यापयति 1) *bekannt machen, verkünden, ansagen.* — 2) *Etwas an den Tag legen, offenbaren, verrathen; Jmd verrathen, angeben.* — 3) *über Jmd* (Acc.) *berichten, von Jmd Etwas aussagen.* — 4) *rühmen, preisen.* — Mit अति 1) *überschauen.* — 2) *Jmd übersehen, übergehen, hintansetzen.* — 3) *überlassen, überantworten;* mit Dat. — Mit अनु *erschauen, sehen.* — Mit अन्तर् *den Blicken entziehen, vorenthalten, verbergen.* — Mit अभि 1) *erschauen, erblicken, gewahr werden.* — 2) *gnädig ansehen, in Obhut nehmen.* — 3) °ख्यात *bekannt geworden.* — Caus. *bekannt machen.* — Mit अव 1) *herabschauen.* — 2) *erblicken, gewahr werden.* — Caus. *ansehen lassen.* — Mit आ 1) *vor sich erblicken.* — 2) *aufzählen, herzählen, hersagen.* — 3) *erzählen, ansagen, mittheilen, anzeigen, angeben, ankündigen, anmelden.* — 4) *benennen, Jmd oder Etwas bezeichnen als;* mit zwei Acc. त्रेधा *dreifach* Çat. Br. 10,4,1,4. — Caus. 1) Act. *bekannt machen, verkünden.* — 2) Med. *sich erzählen lassen.* — Mit अन्वा *der Reihe nach aufzählen, aufzählen, herzählen.* — Mit अभ्या, °ख्यात *fälschlicher Weise beschuldigt, verleumdet.* — Mit उद्आ *laut aufzählen.* — Mit उपा *beantworten.* — Mit प्रत्या 1) *einzeln ansagen.* — 2) *Jmd zurückweisen, abweisen.* — 3) *Etwas zurückweisen, ablehnen, verweigern.* — 4) *von sich abweisen, läugnen.* — 5) *absagen, untersagen.* — 6) *zurückweisen,* so v. a. *verwerfen.* — 7) *zurückweisen,* so v. a. *widerlegen* Çañk. zu Bâdar. 2,2,22. — 8) *zurückweisen,* so v. a. *übertreffen.* — 9) *begegnen, bekämpfen* (mit Heilmitteln). — Desid. *zurückzuweisen* —, *zu widerlegen beabsichtigen* Çañk. zu Bâdar. 2,2,42. — Mit व्या 1) *auseinandersetzen, erklären, erläutern, ausführlich besprechen, sich über Jmd oder Etwas auslassen.* व्याख्यात Çat. Br. 4,1,5,10 (Loc.). — 2) *mittheilen, verkünden, erzählen.* — 3) *nennen, benennen* Hemâdri 1,533,11. — Desid. व्याचिख्यासति *zu erklären beabsichtigen* Çañk. zu Bâdar. S. 23, Z. 2. Sûrjad. in der Vorrede zu Ârjabh. S. 10, Z. 11. — Mit अनुव्या *weiter auseinandersetzen,* — *erklären.* — Mit उपव्या in °ख्यान. — Mit समा 1) *aufzählen.* — 2) *mittheilen, erzählen.* — 3) *erklären für* (इति) Spr. 4246. कितसमाख्यात *als zuträglich geltend* Kâraka 1,28. — 4) °ख्यात *genannt* 102, 27. — Mit उप *sehen, wahrnehmen.* — Mit परा *in der Ferne sehen.* — Mit परि 1) *umhersehen.* — 2) *sehen, wahrnehmen.* — 3) *ansehen, betrachten, auffassen.* — 4) *übersehen, vernachlässigen.* — 5) *aufzählen, beschreiben.* — 6) °ख्यात *geltend für, genannt.* — Mit संपरि *vollständig mittheilen.* — Mit प्र 1) *sehen.* Pass. *wahrnehmbar sein.* — 2) *mittheilen, erzählen.* — 3) Pass. *anerkannt werden, bekannt sein.* °ख्यात *anerkannt, bekannt, berühmt.* °मद्भर्तृ *als guter Gatte bekannt,* राज्ञः °भाण्डानि *Waaren, die als dem König zukommend anerkannt sind.* — Caus. *allgemein bekannt machen* Mâlatîm. 4,3 (6,11). Kâdab. 48,17. °ख्यापित *bekannt als* (Nom.), *genannt.* — Mit प्रति *erblicken, gewahr werden.* — Mit वि 1) *sich umsehen, aufblicken, erblicken, sehen.* — 2) *aufleuchten, leuchten.* — 3) *erleuchten, sichtbar machen, zeigen.* — 4) विख्यात *allgemein bekannt, berühmt, bekannt als, genannt, heissend.* — Caus. 1) *sichtbar machen.* — 2) *bekannt machen, verkünden, ansagen* Spr. 7695. — Mit अभिवि 1) *hinblicken auf, erblicken* Gobh. 3,2,41. — 2) °ख्यात *allgemein bekannt, berühmt, bekannt als, heissend,*

genannt. — Mit प्रवि, °ख्यात *allgemein bekannt, berühmt, bekannt als, genannt.* — Mit सम् 1) *erscheinen* —, *zusammengehören mit* (Instr.). — 2) *zusammenzählen* Comm. zu Njâjas. 2,2,62. *berechnen, in Rechnung nehmen, abschätzen nach* (Instr.). संख्यात *gezählt, gemessen, berechnet.* — Caus. *betrachten lassen durch* (Instr.). — Mit अनुसम् Caus. *hinblicken lassen auf.* — Mit अभिसम् *aufzählen, herzählen.* — Mit उपसम् in उपसंख्य u. s. w. — Mit परिसम् 1) *aufzählen, herzählen.* — 2) *überzählen, zusammenzählen, berechnen, in Rechnung nehmen.* — 3) *auf die Zahl beschränken.* — 4) *ersetzen, wieder herstellen, gut machen* Karaka 1,15. Comm. zu Gaim. 6,5,40. — Mit प्रसम् 1) *aufzählen, herzählen.* — 2) *durchzählen, berechnen.* — Mit प्रतिसम् *abzählen.*

*ख्यातगर्ह्ण und *°गर्हित Adj. *einen schlechten Ruf habend.*

ख्यातविरुद्धता f. fehlerhaft für ख्यातिवि°.

ख्याति 1) f. *a) Auffassung, Annahme, Behauptung.* — *b) Erkenntniss, Einsicht.* Nom. abstr. °ता f. Comm. zu Jogas. 1,5. — *c) allgemeines Bekanntsein, Ruf, Berühmtheit.* — *d) Name.* — *e) die Berühmtheit* personif. als Tochter Daksha's oder Kardama's. — *f)* N. pr. eines Flusses in Krauńkadvîpa VP. 2,4,55. — 2) m. N. pr. verschiedener Männer VP.²

ख्यातिमत् Adj. *berühmt.*

ख्यातिविरुद्ध Adj. *der allgemeinen Annahme widersprechend.* Nom. abstr. °ता f. *ein best. Fehler des Ausdrucks.*

ख्यान n. *Wahrnehmung, Erkenntniss* Kap. 5,52.

°ख्यापक Adj. *ankündigend, hindeutend auf.*

ख्यापन n. 1) *das Bekanntmachen, Verkünden, an den Tag Legen; ein öffentliches Bekenntniss seiner Sünden.* — 2) *das Berühmtmachen.*

ख्यापनीय Adj. *auszusagen, anzugeben* Comm. zu Njâjas. 5,1,4.

°ख्यापिन् Adj. *an den Tag legend, darthuend.*

ख्याप्य Adj. *mitzutheilen, zu erzählen.*

1. °ग Adj. (f. आ) 1) *gehend, sich bewegend, fahrend,* — *in, auf.* — 2) *gehend zu, besuchend* (ein Weib), *sich begebend in* (ein Ehebett). — 3) *gehend* —, *reichend bis zu.* — 4) *sich befindend, befindlich.* — 5) *gehend* —, *sich beziehend auf, in Verbindung stehend mit.*

2. ग 1) am Ende eines Comp. Adj. (*f. ई) *singend.* — 2) *n. *Gesang.*

3. ग m. 1) *ein Gandharva. — 2) *Beiw. Ganeça's. — 3) *die dritte Note.*

गङ्गष्टि f. = गविष्टि.

गगण s. गगन (so die Bomb. Ausgg.).

गगन n. 1) *der Luftraum, das Himmelszelt.* — 2) *Talk* Bhâvapr. 6,36.

गगनकुसुम n. *eine Blume im Luftraum,* so v. a. *ein Unding.*

गगनग m. *Planet* Sârâv. bei Utpala zu Varâh. Bṛh. 2,1.

गगनगञ्ज m. 1) *ein best.* Samâdhi Kâraṇḍ. 94, 1. — 2) N. pr. eines Bodhisattva Kâraṇḍ. 38, 13. fgg. 49,17. fgg.

गगनगति m. *ein im Luftraum sich bewegendes Wesen.*

गगनचर m. *Luftgänger, Vogel.*

गगनचारिन् Adj. mit वाणी *eine aus dem Luftraum kommende Stimme* Daçak. 7,6.

गगनतल n. *das Himmelsgewölbe* Varâh. Bṛh. S. 38,4. Kâd. 130,12.

*गगनधन्न m. 1) *die Sonne.* — 2) *Wolke.*

गगननगर n. *Fata Morgana* Spr. 2051.

*गगनपुष्प n. = गगनकुसुम.

गगनप्रिय m. N. pr. eines Dânava.

गगनभ्रमण m. *Planet* Utpala zu Varâh. Bṛh. 6,12.

गगनमूर्धन् m. N. pr. eines Dânava.

गगनरोमन्थ m. *das Wiederkäuen des Luftraums,* so v. a. *Unsinn.*

गगनरोमन्थायित n. *das Gleichen dem Wiederkäuen des Luftraums.*

गगनविहारिन् 1) Adj. *im Luftraum sich bewegend* 141,12. — 2) *m. *a) ein himmlisches Licht.* — *b) die Sonne.* — *c) ein himmlisches Wesen.*

गगनसद् m. 1) *ein Bewohner des Luftraums.* — 2) *Planet* Cit. in Golâdhj. 297,26.

गगनसिन्धु f. *die himmlische* Gañgâ Kâd. 58,12.

गगनस्पर्शन m. 1) N. pr. eines Marut. — 2) *Luft, Wind.*

गगनस्पृश् Adj. 1) *den Himmel berührend,* so v. a. — *bewohnend* Çiç. 13,63. — 2) *bis an den Himmel reichend, sich bis in d. H. erhebend* Ragh. 3,43.

गगनाङ्गना f. *ein best. Metrum.*

गगनाधिवासिन् m. *Planet* Utpala zu Varâh. Bṛh. 6,12.

*गगनाधग m. 1) *die Sonne.* — 2) *ein Planet.* — 3) *ein himmlisches Wesen.*

गगनानन्द् m. N. pr. eines Lehrers.

गगनापगा f. *die himmlische* Gañgâ Kâd. 130,16.

गगनाम्बु n. *Regenwasser.*

*गगनायस् oder *°स n. *ein best. Mineral;* vgl. गागनायस.

गगनारविन्द n. *eine Lotusblüthe im Luftraum,* so v. a. *ein Unding.*

गगनेचर 1) Adj. *im Luftraum wandernd.* — 2) m. *a) Vogel.* — *b) ein Planet.* — *c) ein Mondhaus.* — *d) *ein himmlisches Wesen.*

*गगनेत्मुक m. *der Planet Mars.*

*गगल n. *Schlangengift* Gal.

*गग्घ्, गग्घति (हसने).

*गग्गु v. l. für वग्गु = वाच्.

*गङ्कका f. Demin. von गङ्का 1).

गङ्कदत्त m. N. pr. eines Froschkönigs.

गङ्कदास m. N. pr. eines Scholiasten.

गङ्का f. 1) *der Ganges.* Hat weisses Wasser Spr. 7759. Floss ehemals im Himmel, von woher Bhagiratha sie auf die Erde leitete. Sie ist die Tochter des Himavant. — 2) ein Frauenname.

*गङ्काका f. Demin. von गङ्का 1).

*गङ्कातेत्र n. *das heilige Gebiet am Ganges.*

गङ्काचम्पू f. Titel eines Werkes.

*गङ्काचिल्ली f. *Larus ridibundus.*

गङ्काज m. Metron. 1) Kârttikeja's. — 2) *Bhîshma's.

*गङ्काटेय m. *eine Art Krabbe.*

गङ्कातीर्थ m. N. pr. eines Tîrtha.

गङ्कादास m. N. pr. eines Autors.

गङ्कादित्य m. *eine Form der Sonne.*

गङ्कादेवी f. ein Frauenname.

गङ्काद्वार n. N. pr. einer Stadt VP.²

गङ्काधर m. 1) *das Meer. — 2) Bein. Çiva's. — 3) N. pr. verschiedener Männer. Auch mit folgenden Zusätzen am Ende: इन्द्रयति, इन्द्रसरस्वती, भट्ट, मल्लाडकर, माधव, यति und सरस्वती.

गङ्काधरचूर्ण n. *ein best. Pulver.*

गङ्काधरपुर n. N. pr. einer *Stadt.*

गङ्काधररस m. *eine best. Mixtur.*

*गङ्काधार m. = गङ्काधर 1) Gal.

*गङ्कानागराज m. N. pr. eines *Schlangendämons.*

गङ्कानाथ m. N. pr. eines Lehrers.

*गङ्कापत्री f. *eine best. Pflanze* Râgân. 10,166.

*गङ्कापारदेश m. N. pr. einer *Oertlichkeit.*

गङ्कापुत्र m. 1) Metron. Bhîshma's. — 2) *eine best. Mischlingskaste.* — 3) *ein Brahman, der Wallfahrten zur Gañgâ geleitet.*

गङ्कापुरीभट्टारक m. N. pr. eines Mannes.

गङ्काभक्तिरसोदय m. Titel eines Werkes.

*गङ्कामक m. *ein best. Fest;* vgl. गाङ्कामकिक.

गङ्कामकाद्वार m. N. pr. einer Oertlichkeit MBh. 5,111,16.

गङ्कामाहात्म्य n. Titel eines Werkes Bühler, Rep. No. 56. Cat. NW. Pr. 444.

*गङ्कायात्रा f. *eine Wallfahrt zur Gañgâ,* insbes.

die eines Sterbenden.

गङ्गाराम m. N. pr. eines Mannes. Auch °जडी.

गङ्गालहरी f. 1) N. pr. einer Statue. — 2) Titel eines Werkes.

गङ्गावतरण n. Titel eines Sanggedichts Hariv. 8690.

गङ्गावतरणचम्पूप्रबन्ध m. Titel eines Werkes.

गङ्गावाक्यावली f. desgl.

गङ्गावाकृतीर्थ n. N. pr. eines Tîrtha.

*गङ्गाशोण n. Sg. *die* Gañgâ *und der* Çoṇa.

गङ्गाष्टक n. Titel eines Gedichts.

गङ्गासप्तमी f. *der siebente Tag in der lichten Hälfte des* Vaiçâkha.

गङ्गासरस् n. N. pr. eines Tîrtha.

गङ्गासागर n. desgl. °संगम m. desgl.

गङ्गासुत m. Metron. 1) Kârttikeja's. — 2) *Bhîshma's.

गङ्गासूनु m. Metron. Bhîshma's Dh. V. 26,4.

गङ्गास्तुति f. und गङ्गास्तोत्र n. Titel von Werken.

गङ्गाह्रद m. N. pr. eines Tîrtha.

*गङ्गिका f. Demin. von गङ्गा 1).

गङ्गुक Suçr. 1,73,4 wohl fehlerhaft für कङ्गुक.

गङ्गूय्, °यति *aufjauchzen* Tâṇḍja-Br. 14,3,19.

गङ्गेश m. N. pr. eines Autors. Auch °शोपाध्याय und °शोपाध्यायचिन्तामणि.

गङ्गेश्वर 1) m. desgl. — 2) Name eines Liñga. °महिमन् m. Auch °लिङ्ग n.

गङ्गेश्वरमाहात्म्य n. Titel eines Werkes Bühler, Rep. No. 57.

गङ्गेह्रद m. *die Quelle der* Gañgâ.

गच्छ m. 1) *Baum. — 2) *the period (number of terms) of a progression* Âryabh. 2,20. Comm. zu 19. — 3) *Familie, Geschlecht* bei den Gaina. — 4) Pl. N. pr. eines Volkes.

गच्छाचारप्रकीर्णकसूत्र n. Titel eines Gaina-Werkes.

गक्, गच्छति s. गम्.

*गज्, गजति (शब्दे, मदने), गजयति (शब्दे).

गज 1) m. *a) Elephant.* Am Ende eines adj. Comp. f. आ. — *b)* Bez. *der Zahl acht.* — *c) *ein best. Längenmaass. — d) ein zum Aufbau eines Hauses besonders zubereiteter Platz. — e) eine zum Kochen von Arzeneien in der Erde gemachte Vertiefung von best. Umfange. — f) ein best. Tact* S. S. S. 213. — *g)* N. pr. α) eines Mannes. — β) eines dem Çiva feindlichen Asura. — γ) *eines Dieners des Sonnengottes. — 2) f. आ = गजवीथि VP.² 2,276. — 3) ई *Elephantenweibchen.*

*गजकन्द m. *ein best. Knollengewächs* Râgân. 7,80.

गजकन्या f. *Elephantenweibchen.*

गजकर्ण 1) m. N. pr. eines Jaksha. — 2) f. ई *ein best. Knollengewächs* Bhâvapr. 1,291.

*गजकर्माशिन् m. Bein. Garuḍa's.

गजकृत्ता f. *Scindapsus officinalis* Bhâvapr. 1,264.

गजगामिनी f. *eine best. Gangart* S. S. S. 253.

गजचर्मन् n. 1) *Elephantenhaut.* — 2) *eine Art Aussatz.*

*गजचिर्भटा f. *Koloquinthengurke.*

*गजचिर्भिट 1) m. *Cucumis maderaspatanus.* — 2) f. आ *eine best. Pflanze.*

गजच्छाया f. *eine best. Constellation.*

गजकम्प m. *ein best. Tact* S. S. S. 212.

*गजढक्का f. *eine auf einem Elephanten ruhende grosse Trommel.*

गजता f. 1) Nom. abstr. von गज *Elephant.* — 2) *Elephantentrupp.*

गजतुरंगविलसित n. *ein best. Metrum.*

गजत्व n. Nom. abstr. von गज *Elephant.*

1. गजदन्त m. 1) *Elephantenzahn, Elfenbein.* — 2) *ein Pflock in der Wand zum Anhängen von Sachen. — 3) eine best. Stellung der Hände.*

2. *गजदन्त m. Bein. Gaṇeça's.

*गजदन्तफला f. *eine Gurkenart.*

गजदन्तमय Adj. (f. ई) *aus Elfenbein gemacht.*

*गजदान n. *Brunstsaft eines Elephanten.*

*गजदैत्यभिद् m. Bein. Çiva's Gal.

*गजनक्र m. *Rhinoceros* Gal.

गजनवी m. *der Ghaznavide.*

गजनासा f. *Elephantenrüssel.*

गजनिमीलिका f. 1) *das Thun, als wenn man Etwas nicht sehen wolle.* — 2) *Unaufmerksamkeit, Fahrlässigkeit* Daçîn. 1,47.

गजनिमीलित n. = गजनिमीलिका 1) Kâd. 116,16.

गजपति m. 1) *Elephantenaufseher* Ind. St. 15,398. — 2) *ein stattlicher, grosser Elephant.* — 3) ein Fürstentitel.

गजपादप m. *Bignonia suaveolens.*

गजपिप्पली f. *Scindapsus officinalis.*

गजपुट m. = गज 1) *e)* Bhâvapr. 2,85,89. Mat. med. 24.

गजपुर n. N. pr. einer *Stadt,* = हास्तिनपुर.

गजपुष्पमय Adj. (f. ई) *aus* Gaǵapushpî *gemacht.*

गजपुष्पी f. *eine best. Pflanze.*

*गजप्रिया f. *Boswellia serrata.*

*गजबन्धन n., *°बन्धनी und *°बन्धिनी f. *ein Ort, wo Elephanten eingefangen oder angebunden werden.*

*गजभक्तक m. *Ficus religiosa* Râgân. 11,114.

*गजभक्ता (Râgân. 11,196) und *°भक्ष्या f. *Weihrauchbaum.*

*गजमण्डन n. *die am Elephanten angebrachten Verzierungen,* insbes. *mit Farben aufgetragene Striche am Kopfe.*

गजमद m. *Brunstsaft eines Elephanten* Râgân. 6,250. Varâh. Jogaj. 9,18.

गजमल्ल m. N. pr. eines Mannes.

*गजमाचल m. *Löwe.*

*गजमुक्ता f. *eine Perle, die bisweilen in einer Elephantenstirn gefunden werden soll.*

गजमुख m. Bein. Gaṇeça's.

*गजमोचन und *°मोटन m. *Löwe.*

गजमौक्तिक n. = गजमुक्ता.

गजयूथ m. *Elephantentrupp* 153,8.

गजराजमुक्ता f. = गजमुक्ता Spr. 1616.

गजलील m. *ein best. Tact* S. S. S. 208.

गजवदन m. Bein. Gaṇeça's.

गजवत् Adj. *mit Elephanten versehen.*

*गजवल्लभा f. 1) *Weihrauchbaum* Râgân. 11,196. — 2) *eine Art* Kadali Râgân. 11,42.

*गजवाज n. gaṇa राजदन्तादि in der Kâç.

*गजविकाशी f. *eine Art Solanum* Gal.

गजवीथि und °थी f. *die Mondhäuser* Rohiṇî, Mṛgaçiras *und* Ârdrâ.

*गजव्रज 1) Adj. *wie ein Elephant gehend.* — 2) n. *a) Elephantengang. — b) Elephantentrupp.*

गजशास्त्र n. *ein Lehrbuch über Elephanten* Kumârasv. zu Pratâpar. 138,7.

गजशिक्षा f. *die Kunst mit Elephanten umzugehen.*

गजशिरस् m. N. pr. 1) eines Wesens im Gefolge Skanda's. — 2) eines Dânava.

*गजशीर्ष m. N. pr. eines Schlangendämons.

गजसाह्वय n. = गजपुर.

गजसिंह m. N. pr. eines Fürsten. °चरित्र n. Titel eines Werkes.

गजसुकुमारचरित्र n. Titel eines Werkes.

*गजस्कन्ध m. *Cassia alata* oder *Tora.*

गजस्थान n. 1) *Elephantenstand, — stall* Jâgñ. 1, 278. — 2) N. pr. einer Oertlichkeit.

*गजाह्व m. *Cassia Tora* Râgân. 4,202.

*गजाग्रणी m. Bein. des Elephanten Airâvata.

*गजाजीव m. *Elephantenwächter, — führer.*

*गजाण्ड n. *Möhre, Daucus Carota.*

*गजादन m. = गजाशन 1).

गजादिनामा f. = गजपिप्पली.

गजाध्यक्ष m. *Elephantenaufseher.*

गजानन m. Bein. Gaṇeça's Ind. St. 15,234.

गजानीक m. N. pr. eines Mannes.

गजायुर्वेद m. Titel *eines über den Elephanten handelnden medicinischen Werkes.*

*गजारि m. 1) *Löwe.* — 2) *eine best. Pflanze.*

गजारोह m. *Elephantenlenker.*

गजाशन 1) *m. *Ficus religiosa.* — 2) f. आ *a) Boswellia serrata.* — *b) *Hanf.* — *c) *Lotuswurzel.*

गजाष्टक n. Titel eines Gedichts.

गजासुर m. = गज 1) *g)* β) Bâlar. 41,13.

*गजासुरद्वेषिन् und *गजासुरहृद् m. Bein. Çiva's.

*गजास्य m. Bein. Gaṇeça's.

*गजाह्व 1) n. = गजपुर. — 2) f. आ = गजपिप्पली.

गजाह्वय 1) n. = गजपुर. — 2) m. Pl. *die Einwohner von* Hâstinapura.

गजिन् Adj. *auf einem Elephanten reitend.*

गजी Adv. mit भू *zu einem Elephanten werden.*

गजेक्षण m. N. pr. eines Dânava.

गजेन्द्र m. *ein stattlicher, grosser Elephant.*

गजेन्द्रकर्ण m. *eine Form* Çiva's.

*गजेष्टा f. *Batatas paniculata* Râǵan. 7,100.

गजोदर m. N. pr. 1) eines Wesens im Gefolge Skanda's. — 2) eines Dânava.

*गजोषणा f. = गजपिप्पली Râǵan. 6,14.

*गञ्ज्, गञ्जति (शब्दार्थ).

गञ्ज 1) (*m. *n.) *Schatzkammer.* — 2) *m. f. (आ) *Mine.* — 3) *m. *a) eine Hürde für Kühe.* — *b) a mast, a place where grain, etc. is stored for sale.* — *c) Verachtung.* — 4) f. आ *a) Schenke.* Nom. abstr. °त्व n. Râǵat. 8,3028. — *b) Hanf* Bhâvapr. 1,180. Mat. med. 235. — *c) *ein Gefäss, aus dem berauschende Getränke getrunken werden.* — *d) *eine von niedrigem Volke bewohnte Hütte.* — *e) *fehlerhaft für गुञ्जा *Abrus precatorius.*

गञ्जन 1) Adj. am Ende eines Comp. *verachtend,* so v. a. *übertreffend.* — 2) m. fehlerhaft für गृञ्जन *Knoblauch.*

गञ्जवर m. *Schatzmeister.*

गञ्जाकिनी f. vielleicht *ein Behälter für Hanf.*

*गञ्जाजिका f. *Hanf* Nigh. Pr.

*गट्, गटति (सेचने), गटयति (आवरणे).

गट 1) *m. *a) eine Art Goldforelle.* — *b) Verhüllung, Decke.* — *c) Graben.* — *d) Hinderniss.* — *e)* N. pr. einer Oertlichkeit. — 2) f. आ *eine best.* Râǵiṇî S. S. S. 55.

*गटक m. = गट 1) *a).*

*गटदेशज n. *eine Art Salz* Râǵan. 6,100.

*गटयत्त und *गटयित्नु m. *Wolke.*

*गटलवण n. *eine Art Salz* Râǵan. 6,100.

गटाख्य n. dass. Bhâvapr. 1,181.

गटि m. = गलि *ein junger Stier.*

*गटिक v. l. für खटिक.

गटु (*m.) 1) *Auswuchs am Körper, Höcker, Buckel, Kropf.* — 2) *ein Buckliger.* — 3) *Wurfspiess.* — 4) *Regenwurm.* — 5) *Wassertopf.*

*गटुक m. 1) *Wassertopf.* — 2) *Fingerring.* — 3) N. pr. eines Mannes. Pl. *sein Geschlecht.*

*गटुकण्ठ Adj. *mit einem Kropf behaftet.*

*गटुर und *गटुल (f. ई) Adj. *bucklig.*

*गटुशिरस् Adj. *am Kopf einen Auswuchs habend.*

*गटेर m. *Wolke.*

*गटेत्थ n. *eine Art Salz* Râǵan. 6,100.

*गटेल m. 1) *roher Zucker.* — 2) *Mundvoll, Bissen.*

*गटुरिका f. 1) N. pr. eines Flusses, dessen Lauf und Ursprung unbekannt sind. — 2) *ein der Heerde vorangehendes Mutterschaf.*

गटुलिका f. °प्रवाकेण so v. a. *nach dem alten Schlendrian* Sâh. D. 188,19.

*गटुक und *गटूक m. *eine Art Wassergeschirr.*

*गट्यालक v. l. für गट्याणक.

गठदेश m. N. pr. einer *Gegend.*

गण् 1) m. (adj. Comp. f. आ) *a) Schaar, Reihe* (von Lebendigem und Leblosem); *Gefolge, Anhang.* — *b) Schaarengottheiten; göttliche Wesen untergeordneter Art, welche in der Regel nicht einzeln, sondern nur in Schaaren auftreten;* insbes. Çiva's *Gefolge, welches unter der unmittelbaren Herrschaft von* Gaṇeça *steht.* — *c) ein einzelnes Individuum im Gefolge* Çiva's. — *d) eine zur Verfolgung bestimmter Zwecke zusammengetretene Anzahl von Menschen, Versammlung, Verein, Körperschaft.* — *e) *bei den* Ǵaina *eine* Ṛshi-*Versammlung des* Arhant Vira. — *f) *eine philosophische oder religiöse Secte.* — *g) eine kleinere Heeresabtheilung,* = 3 Gulma. — *h) eine Gruppe von Mondhäusern, deren drei angenommen werden* (die menschliche, die göttliche und die der Rakshas). — *i) *in der Arithmetik *Zahl.* — *k) Versfuss.* — *l) eine Gruppe von Wurzeln oder Wörtern, welche unter eine und dieselbe Regel fallen.* — *m) eine best. Gruppe von* Sâman Lâṭj. 1,6,15. Varâh. Jogaj. 8,7. — *n) *ein best. Parfum.* — *o) *= वाच्. — *p)* N. pr. eines Autors. — 2) f. गणा N. pr. einer der Mütter im Gefolge Skanda's.

गणक 1) *Adj. *um eine grosse Summe erstanden.* — 2) m. *a) Rechner, Berechner.* — *b) Astrolog.* — *c)* Pl. *eine best. Gruppe von acht Sternen.* — 3) f. गणिका *a) Hetäre, Hure.* — *b) *Elephantenweibchen.* — *c) *Jasminum auriculatum.* — *d) *Aeschynomene Sesban.* — *e) *Premna spinosa.* — *f) *counting, enumerating.* — *g) *apprehension.* — 4) *f. गणकी *die Frau eines Astrologen.*

गणकभूषण n. Titel eines Werkes.

गणकमण्डन n. Titel eines Werkes Bühler, Rep. No. 530.

*गणकर्णिका f. *Koloquinthe* Râǵan. 3,57.

गणकर्मन् n. *ein gemeinschaftliches heiliges Werk.*

गणकाम Adj. *Anhang wünschend* Çâṅkh. Grhs. 2,2.

गणकार m. 1) *ein Zusammensteller von* Gaṇa 1) *l).* — 2) *Bein. Bhîmasena's.

*गणकारि m. N. pr. eines Mannes.

गणकारिका f. fehlerhaft für °कारिता.

गणकारिता f. Titel eines Werkes.

गणकुमार m. N. pr. eines Mannes.

*गणकृत्वस् Adv. *eine ganze Reihe von Malen.*

गणगिन् in वीणा°.

गणचक्र n. *ein best. magischer Kreis.*

*गणचक्रक n. *ein gemeinsames Mahl von Berufsgenossen* Gal.

गणच्छन्दस् n. *ein nach Versfüssen gemessenes Metrum.*

गणतन्त्रमहोदधि m. und °तन्त्रषोडशिका f. Titel von Werken.

*गणता f. 1) *das einen Haufen Bilden.* — 2) *das zu einer Partei Gehören.* — 3) *Classification.* — 4) *Arithmetik.*

*गणतिथ Adj. *eine Schaar —, eine Versammlung bildend.*

गणत्रिका f. *Rosenkranz* oder *ein best. Halsschmuck* Hemâdri 1,267,6. fgg. Die richtige Lesart wird aber wohl गलत्रिका sein.

गणत्व n. 1) *das einen Haufen Bilden* (mit dem Dativ °त्वाय). — 2) Nom. abstr. zu Gaṇa 1) *c).*

गणदास m. N. pr. 1) eines Arztes Bhâvapr. 5, 29. — 2) eines Tanzlehrers.

*गणदीक्षा f. *Vorbereitungen zu einem Opfer* 1) *für eine Körperschaft,* 2) *für* Gaṇeça.

गणदीक्षाप्रभु m. N. pr. eines Autors von Mantra.

गणदीक्षित् Adj. *der ein Opfer unternimmt* 1) *für eine Körperschaft,* 2) *für Gaṇeça.

गणदेव m. N. pr. eines Dichters.

*गणदेवता f. = गण 1) *b).*

गणद्रव्य n. *das Vermögen einer Körperschaft* Jâǵñ. 2,187.

गणद्वीप *Inselgruppe* oder N. pr. einer *Insel.*

गणधर m. *Vorstand einer Versammlung,* insbes. *einer* Ṛshi-*Versammlung des* Arhant Vira.

गणधातुपरिभाषा f. Titel eines Werkes.

गणन 1) n. *das Zählen, Aufzählen, Herzählen.* — 2) f. आ *a)* dass. Spr. 7190 (Pl.). नव गणनामेति so v. a. *ist neun an der Zahl.* — *b) das Gezähltwerden zu* (im Comp. vorangehend). — *c) das in Anschlag Bringen, Hochanschlagen, Gewicht Legen auf* (Gen.).

गणनागति f. *eine best. hohe Zahl* Lalit. 168,22. 169,1.

गणनाथ m. 1) *Bein. Çiva's. — 2) *der Gott* Gaṇeça.

गणनापति m. 1) * *Rechenmeister.* — 2) Bein. Gaṇeça's.

*गणनामक्रामात्र m. *Finanzminister* (buddh.).

गणनायक 1) m. *a) der Führer des Gefolges eines Gottes. — b) der Gott* Gaṇeça. *— c) Vorstand einer Versammlung, — Körperschaft.* — 2) *f. °नायिका Bein. der Durgâ.

गणनी (Conj.) m. *Vorstand einer Versammlung, — Körperschaft.*

*गणनीय Adj. *zu zählen. aufzuzählen.*

गणप m. 1) *der Gott* Gaṇeça. — 2) *der Vorstand einer Körperschaft* 220,13.

गणपति m. 1) *Schaarführer, Oberster eines Haufens.* — 2) *Bein. Çiva's. — 3) *der Gott* Gaṇeça. — 4) N. pr. verschiedener Männer. Auch °नाथ und °भट्ट.

गणपतिकल्प m. und °पतिकवच n. Titel von Werken.

गणपतिखण्ड m. n. Titel eines *Abschnitts* im Brahmav.P.

गणपतिपूर्वतापनीयोपनिषद् und °पूर्वतापिनी f. Titel einer Upanishad Weber, Lit. 188.

गणपतिरहस्य n. Titel eines Werkes.

गणपतिस्तवराज m. Titel einer *Hymne auf* Gaṇeça.

गणपतिस्तोत्र n. *eine Hymne auf* Gaṇeça.

गणपतिहृदया f. N. pr. einer buddh. Göttin.

गणपत्याराधन n. Titel einer Hymne auf Gaṇeça.

गणपत्युपनिषद् f. Titel einer Upanishad.

*गणपर्वत m. *der Berg* Kailâsa.

गणपाठ m. *ein Verzeichniss von* Gaṇa 1) *l).*

*गणपाद् m. gaṇa युक्तारोक्षादि.

*गणपीठक n. *Brust.*

गणपुंगव, गणपूज्य und गणपूर्व m. *Vorstand einer Versammlung, — Körperschaft.*

गणप्रदातर् Nom. ag. *der einer Körperschaft Etwas giebt* Spr. 7517.

*गणप्रमुख (buddh.) m. = गणपुंगव.

गणभर्तर् m. Bein. Çiva's.

गणभृत् m. *Vorstand einer Versammlung.*

*गणभोजन n. *ein gemeinsames Mahl* (buddh.).

गणमात्राच्छन्दस् n. Pl. *nach Versfüssen und nur nach der Zahl der Moren gemessene Metra.*

गणमुख्य m. *Vorstand einer Körperschaft.*

गणय्, °यति und °यते (episch) 1) *zählen, auf—, zusammen —, berechnen.* वनवासाय रामस्य पञ्च रात्रो ऽद्य गण्यते *so v. a. heute sind es fünf Tage, dass* Râma *im Walde weilt.* गणित *gezählt, zusammen —, berechnet.* — 2) *zählen —, rechnen zu* (Loc.). — 3) *schätzen für, — auf, im Werthe gleichstellen mit* (Instr.). गणित *geschätzt auf* (Instr. oder im Comp. vorangehend). — 4) *ansehen —, halten für; mit zwei Acc.* — 5) *achten —, Rücksicht nehmen auf* (Acc.). Mit बहु *grosse Achtung haben vor* Spr. 335. Mit न *keine Rücksicht nehmen auf, unbeachtet lassen.* — 6) *ausdenken* Megh. 107. — 7) **sich zählen, seine Anzahl bestimmen.* — Mit अधि *hoch —, zur Genüge preisen.* — Mit *अनु in *अनुगणितिन्. — Mit अव *keine Rücksicht nehmen auf.* — Mit आ *überzählen.* — Mit परि 1) *zählen, auf—, her—, berechnen, durch Berechnung bestimmen* Harshaç. 170,7. °गणित *berechnet, so v. a. von begrenzter Anzahl, nicht sehr viel* 161,23. — 2) *erwägen, bedenken.* — Mit प्र *berechnen, nach —.* — Mit वि 1) *zählen; Pass. gezählt werden, so v. a. betragen.* — 2) *erwägen, bedenken, in Betrachtung ziehen, im Sinne haben.* — 3) *ansehen —, halten für; mit zwei Acc.* — 4) *achten —, Rücksicht nehmen auf.* अविगणय्य *ohne Rücksicht auf* Bhâg. P. ed. Bomb. 4,29,53. Kâd. 59, 22. — 5) *nicht beachten, keine Rücksicht nehmen auf.* — Mit सम् in संगणना.

गणयज्ञ m. *ein gemeinschaftliches Opfer.*

गणयाग m. *Verehrung der Schaarengottheiten.*

गणरत्न n. und °महोदधि m. Titel einer Sammlung von Gaṇa 1) *l).*

गणराज्य n. N. pr. eines *Reiches* im Süden.

*गणरात्र m. n. *eine Reihe von Nächten.*

*गणरूप und *°क m. *Calotropis gigantea* Râgân. 10,31.

*गणरूपिन् m. *Calotropis gigantea alba.*

*गणवतीसुत m. Metron. Dhanvantari's.

गणवत्, 3 Adj. *a) in Reihen u. s. w. bestehend. — b) mit einem Anhange versehen. — c) das Wort* गण *enthaltend.* — 2) *f. गणवती N. pr. der Mutter Dhanvantari's.

गणवर n. N. pr. einer Stadt.

गणवृत्त n. *ein nach Versfüssen gemessenes Metrum.*

गणव्याख्यान n. Titel eines Werkes.

गणव्यूह m. Titel eines buddh. Sûtra.

गणशस्, 3 Adv. *schaaren —, reihenweise.*

गणश्रेणी, 3 Adj. *zu Schaaren sich verbindend, sich schaarend.*

*गणकाम und °क (Bhâvapr. 1,193) m. *ein best. Parfum.*

गणकोम m. Titel eines Werkes.

*गणाग्रणी m. *der Gott* Gaṇeça.

*गणाचल m. Bein. des *Berges* Kailâsa.

*गणाचार्य m. *Volkslehrer* (buddh.).

गणाधिप m. 1) *das Haupt einer Schaar von Göttern* Hemâdri 1,633,21. — 2) *Bein. Çiva's. — 3) *der Gott* Gaṇeça. — 4) *bei den Gaina *Vorstand einer* Ṛshi-*Versammlung des* Arhant Vîra.

गणाधिपत्य n. Nom. abstr. zu गणाधिपति 1) Çiva-Up. S. 10, Z. 11.

गणाधीश und गणाध्यक्ष m. *der Gott* Gaṇeça.

गणान्न n. *Speise, die von einer Körperschaft kommt.*

गणाभ्यक्तर् m. *Mitglied einer Körperschaft.*

गणावरा f. N. pr. einer Apsaras VP.² 2,81. Vgl. गुणावरा.

गणि 1) m. *Kenner der heiligen Schriften und der Hülfswissenschaften.* Wird Eigennamen angehängt. — 2) *f. *das Rechnen.*

गणिकान्न n. *Speise, die von einer Hetäre kommt.*

*गणिकापाद् Adj. gaṇa कस्त्यादि.

*गणिकारिका und *°कारी f. *Premna spinosa oder eine dieser ähnliche Pflanze.*

गणित 1) Adj. s. u. गणय्. — 2) n. *a) das Rechnen, Berechnung, Rechenkunst.* — *b) Summe.* — *c) die Summe einer Progression.* — *d) der astronomische (astrologische) Theil eines* Gjotiḥçâstra *mit Ausschluss der Nativitätslehre.*

गणितकौमुदी f. und गणिततत्त्वचिन्तामणि m. Titel zweier Commentare.

गणितनाममाला und गणितपञ्चविंशतिका f. Titel zweier Werke.

गणितपाश m. in der Arithm. *Combination* Lîlâv. 237.

गणितमालती f., गणितलता f. und गणितसार m. Titel *mathematischer* Werke.

गणितादेवीतीर्थ n. N. pr. eines Tîrtha.

गणिताध्याय m. Titel eines *Abschnitts* im Siddhântaçiromaṇi.

गणितामृतसागरी f. Titel eines Commentars.

*गणितिन् Adj. *der gezählt u. s. w. hat.*

गणित्रिका f. Hemâdri 1,266,20 fehlerhaft für गणत्रिका (गलत्रिका).

गणिन् 1) Adj. *mit einem Anhang versehen.* — 2) *m. *Lehrer.*

*गणिपिटक n. Name *der zwölf heiligen Schriften der* Gaina.

गणिम Adj. *was gezählt wird* Nâr. 8,3.

*गणिमत्त् m. N. pr. eines Siddha Gal.

गणेन्द्र m. N. pr. eines Buddha Lalit. 368,18.

गणेय Adj. *zählbar* Naish. 3,40.

गणेयु m. N. pr. eines Sohnes des Raudrâçva VP.² 4,128.

*गणेरु 1) m. *Pterospermum acerifolium* Madanav. 49,109. — 2) f. *a) Hure. — b) Elephantenweibchen.*

*गणेरुक 1) m. = गणेरु 1) Madanav. 49,109. —

2) f. आ *a) Kupplerin. — b) Dienerin.*

गणेश m. 1) Bein. Çiva's. — 2) *der Anführer der Gefolges von* Çiva und ein Sohn desselben. Er ist der Gott der Klugheit, der alle Hindernisse zu entfernen vermag. — 3) Pl. bei den mystischen Çaiva *eine best. Klasse von Erlösten* Hemâdri 1, 823, 4. fgg. Ein anderer Name ist विघ्नेश oder विघ्नेश्वर. — 4) *Zunftmeister.* — 5) N. pr. verschiedener Männer.

गणेशकुम्भ m. N. pr. einer Felsenhöhle in Orissa.

*गणेशकुसुम m. *roth blühender Oleander* Râǵan. 10,14.

गणेशखण्ड m. n. Titel eines *Abschnittes* in verschiedenen Purâṇa.

गणेशगीता f. Titel eines Werkes.

गणेशतापिनी f. Titel einer Upanishad Weber, Lit.

गणेशपुराण u. Titel eines Purâṇa VP.² 1,xc.

गणेशभुजंगप्रयातस्तोत्र n. Titel einer *Hymne auf* Gaṇeça.

*गणेशभूषण n. *Mennig* Râǵan. 13,53.

गणेशयामल n. Titel eines Werkes.

गणेशविमर्शिनी f. desgl.

गणेशस्तुति f. Titel einer *Hymne auf* Gaṇeça.

गणेशान m. *der Gott* Gaṇeça Hemâdri 1,622,9. 721,2.

गणेशोपपुराण n. Titel eines Upapurâṇa VP.² 1,xc. 5,118.

गणेश्वर m. 1) *das Haupt einer Schaar.* Die nähere Bestimmung im Gen. oder im Comp. vorangehend (R. 5,91,1). — 2) *ein best. Krankheitsdämon* Hariv. 9556. — 3) **Löwe.*

*गणोत्साह m. *Rhinoceros.*

*गण्ड्, गण्डति (वदनैकदेशे). Nach Kâçjapa ohne Flexion. Vgl. गण्डय्.

गण्ड 1) m. *a) Wange, Seite des Gesichts* (bei Menschen und Thieren). Am Ende eines adj. Comp. f. आ und ई. — *b) Seite* überh. — *c) Knoten, Pustel, Beule.* — *d) Kropf* (Karaka 1,28) und *andere Halsanschwellungen.* — *e) *Gelenk, Knoten.* — *f) *Wasserblase.* — *g) *Zeichen.* — *h) *ein best. Pferdeschmuck.* — *i) *Rhinoceros.* — *k) *Held.* — *l) *der Beste, in seiner Art Ausgezeichnete.* — *m) der 10te astrol. Joga.* — *n) ein Knotenpunct der Mondhäuser;* vgl. गण्डान्त. — 2) m. n. in der Dramatik *ein rasches Wort, das zur Sache, um welche es sich eben handelt, nicht passt.* — 3) f. आ N. pr. der Dienerin der 7 Weisen. — 4) Bez. *der Wurzel* गण्ड् MBh. 13,93,102. — 5) Kathâs. 94,66 fehlerhaft für खण्ड.

गण्डक 1) m. *a) *Rhinoceros.* — *b) *Hinderniss.* — *c) *Absonderung, Trennung.* — *d) *eine best. Art zu zählen.* — *e) *eine best. Wissenschaft.* — — *f)* Pl. N. pr. eines Zweiges der Videha. — *g)* Bein. Kâla's, Bruders des Prasenaǵit. — 2) am Ende eines adj. Comp. *Zeichen* (?). — 3) *f. आ *Klumpen, Kugel.* — 4) f. ई N. pr. eines Flusses. — 5) f. गण्डिका *a) Hügel.* — *b)* etwa *Knötchen am Holz* Karaka 6,18. — *c) *was über den ersten Anfang hinausgeht.* — *d)* von unbekannter Bed. MBh. 14,9,29. — 6) wohl n. *ein best. Metrum.*

गण्डकण्डु m. N. pr. eines Jaksha. °कण्डू MBh. 2,10,15.

गण्डकरट m. *Schläfe des Elephanten* Spr. 5302.

*गण्डकवती f. = गण्डक 4).

*गण्डकारी f. 1) *eine best. Gemüsepflanze.* — 2) *Mimosa pudica.*

*गण्डकाली f. = गण्डकारी 1).

*गण्डकुसुम n. *der zur Brunstzeit aus den Schläfen des Elephanten träufelnde Saft.*

*गण्डकूप m. *Hochplateau.*

*गण्डगात्र n. *die Frucht der Anona reticulata oder squamosa.*

गण्डगोपाल m. N. pr. eines Dichters.

गण्डगोपालिका f. *ein best. Wurm* Bhâvapr. 5,103.

*गण्डग्राम m. *ein ansehnliches Dorf.*

गण्डदूर्वा f. *eine Grasart* Râǵan. 8,116. Bhâvapr. 1,211.

*गण्डपाद् Adj. gaṇa कृस्त्यादि.

गण्डभित्ति f. *Backenknochen.*

गण्डभेरुण्ड m. Titel eines Werkes.

गण्डमाल 1) (*m.) und °माला f. (Kâlaṃ. 2,127) *scrophulöse Anschwellung der Drüsen des Halses und Nackens* Karaka 1,28. — 2) *f. ई *eine best. Pflanze* Gal.

गण्डमालक 1) = गण्डमाला Hemâdri 1,215,17. — 2) *f. °लिका *Mimosa pudica* Râǵan. 5,104.

गण्डमालिन् Adj. *mit scrophulösen Anschwellungen der Drüsen des Halses und Nackens behaftet.*

*गण्डमूर्ख Adj. *überaus thöricht.*

गण्डय्, °यति Vivekav. 4,6 vielleicht fehlerhaft für गन्धय् *parfumiren.*

*गण्डयन्त्र P. 6,4,55, Sch.

*गण्डलवण n. *eine Art Salz* Gal.

गण्डलिन् m. Bein. Çiva's.

गण्डव्यूह m. Titel eines buddh. Sûtra.

गण्डशिला f. *ein grosser Felsblock.*

गण्डशैल m. (adj. Comp. f. आ) 1) dass. Çiç. 4,40. Bâlar. 241,13. Râǵat. 8,1883. 2319. — 2) *Backenknochen* Çiç. 4,40. — 3) N. pr. des Lustgartens der Apsaras.

गण्डसाह्वया f. N. pr. eines Flusses.

गण्डस्थल n. und °ली f. *Wange.* Am Ende eines adj. Comp. f. आ und ई.

*गण्डाङ्ग m. *Rhinoceros.*

गण्डान्त n. *das erste Viertel in demjenigen* Nakshatra, *welches auf einen Knotenpunct der Sternbilder folgt,* Vâstuv. 172.

गण्डारि m. *Bauhinia variegata* Bhâvapr. 1,204.

गण्डाली f. 1) = सर्पाक्षी Bhâvapr. 1,220. — 2) *weisses Dûrvâ-Gras. — 3) *= गण्डदूर्वा Râǵan. 8,116.

*गण्डाश्मन् m. = गण्डशिला.

*गण्डि 1) m. *a) der Stamm eines Baumes von der Wurzel bis zum Anfang der Aeste.* — *b) Kropf* (?). — 2) f. *Fuchs* Gal.

*गण्डिनी f. Bein. der Durgâ.

गण्डिर in पाद°.

गण्डिलक n. *eine Grasart* Bhâvapr. 6,38.

गण्डीर 1) m. *a) eine best. Gemüsepflanze.* — *b) *Held.* — 2) *f. ई *Tithymalus antiquorum.*

गण्डु 1) (*m. *f.) *a) Kopfkissen.* Auch *गण्डू f. — *b) *Oel.* Auch गण्डू f. — 2) *m. N. pr. eines Mannes. — 3) *f. *Gelenk, Knoten.*

*गण्डुत् *eine Grasart* Deçîn. 2,75. 106. 3,79.

*गण्डुल Adj. von गण्डु. = गण्डुल *bucklig.*

गण्डूपद् 1) m. *eine Art Wurm.* — 2) *f. ई *eine kleine Art Wurm* oder *das Weibchen von* 1).

*गण्डूपदभव und *°पदोद्भव (Gal.) n. *Blei.*

गण्डूष 1) m. (*f. आ) und n. (Spr. 6043) *ein Mundvoll Wasser u. s. w., im Munde befindliche Flüssigkeit* Harshaṅ. 64,13. *Schluck; Mittel zum Ausspülen des Mundes* (°मस्तु Harshaṅ. 122, 8), *Gurgelwasser.* — 2) m. *a) *die Spitze des Elephantenrüssels.* — *b)* N. pr. eines Sohnes des Çûra.

गण्डूषय्, °यति *schlürfen, verschlucken* Bâlar. 141,17. Viddh. 13,6.

गण्डूषी Adv. mit कर् *auf ein Mal verschlucken.*

गण्डोपधान n. *Kopfkissen* Pañkat. ed. Bomb. 2, 24,10.

गण्डोपधानीय n. dass. ebend. 2,23,20.

*गण्डोपल m. = गण्डशिला.

गण्डोल 1) *m. n. *roher Zucker.* — 2) *m. *Mundvoll.* — 3) N. pr. eines buddh. Tempels.

गण्डोलक m. 1) *Wurm.* — 2) **Mundvoll* Gal.

*गण्डोलकपाद् und *गण्डोलपाद् gaṇa कृस्त्यादि.

गण्य (गँण्यँ) 1) Adj. *a) in Reihen bestehend.* — *b)* *am Ende eines Comp. *zu der und der Schaar gehörig.* — *c) zu zählen, — rechnen.* — *d) worauf man zu achten —, Rücksicht zu nehmen hat.* —

2) *f. ग्रा = गणसमूह Gal.

°गत् Adj. *gehend* in ग्रध° und द्वि°.

गत 1) Adj. s. u. गम्. — 2) n. *a) Gang, Art zu gehen. — b) das Fortgegangensein, Dahinsein* Spr. 3767. — *c) *der Ort, wo Jmd gegangen ist. — d) Erstreckung, Verbreitung, das Bekanntsein. — e) Art und Weise.*

°गतक Adj. *gehend —, bezüglich auf* (?) MBh. 8, 90,42.

*गतक्रम Adj. *aus der Ordnung gekommen* Gal.

गतजीव Adj. (f. ग्रा) *entseelt, todt* 118,4.

गतजीवित Adj. dass. Daçak. 14,22.

*गतनासिक Adj. *nasenlos.*

गतनिधन n. Name eines Sâman.

गतपार् Adj. *der sein Ziel erreicht hat* 174,30.

गतप्रत्यागत Adj. *fortgegangen und wieder zurückgekehrt.*

गतप्राण Adj. *entseelt.*

गतप्राय Adj. *beinahe vergangen, — gewichen, — hingeschwunden* Spr. 2065.

गतमति Adj *dumm, einfältig* zu Spr. 7420.

गतमत्सर Adj. *uneigennützig* Dh. V. 36,2.

गतँमनस् Adj. *dessen Seele hin ist* TS. 6,6,2,2. 3.

गतमात्र Adj. *kaum —, eben weggegangen* 61,21. 71,17.

गतरोग Adj. *genesen* Spr. 7841.

गतवयस् Adj. *dessen Jugend dahin ist* Spr. 2066. Hâs. 23.

गतँश्रि (Gen. °श्रेस्) und गतँश्री Adj. *auf der Höhe des Glückes stehend.* Nom. abstr. गतश्रीत्व n. Njâjam. 9,4,12.

गतश्रीक Adj. 1) *seiner Schönheit beraubt, entstellt* Hariv. 3722. — 2) *um seine hohe Stellung gekommen* MBh. 3,267,17.

*गतसत्त्व m. *ein Elephant ausser der Brunstzeit.*

गतसार् Adj. *werthlos, nichtig* 172,25.

गतस्पृह Adj. (f. ग्रा) 1) *kein Verlangen —, kein Wohlgefallen mehr habend* Spr. 2796. Die Ergänzung im Loc. (Bhâg. P. 7,10,19) oder Gen. (R. Gorr. 2,1,10). — 2) *uneigennützig* Spr. 7862. — 3) *erbarmungslos* Kâm. Nitis. 9,63.

*गताक्ष Adj. *blind.*

गतागत 1) Adj. *kommend und gehend.* — 2) n. *a) Sg. und Pl. das Gehen und Kommen, Hinundhergehen* 136,8. °गतानि कर् so v. a. *Unterhandlungen pflegen* Râgat. 8,558.1258. *das Hinundherfliegen. — b) das Entstehen und Vergehen. — c) das Fehlen und Eintreten* Ind. St. 1,47. — *d) ein unregelmässiger Lauf der Gestirne.*

गतागति f. *das Gehen und Kommen,* so v. a. *das Sterben und Wiedergeborenwerden.*

गताधि Adj. *sorgenfrei* Daçak. 6,19.

गताध्वन् Adj. 1) *der seinen Weg zurückgelegt —, seinen Tagesmarsch vollbracht hat* (auch vom Monde). — 2) *vollkommen bewandert in* (Loc.).

गताधा f. *die Zeit unmittelbar vor Eintritt des Neumonds.*

*गतानुगत n. gaṇa ग्रतथ्यतादि.

गतानुगतिक Adj. *in die Fussstapfen eines Vorangegangenen tretend, sich nach dem Vorangehenden richtend* Harshaṅ. 36,13. तल्लता° *in dessen F. tr.* Naish. 5,55. Nom. abstr. °ता f. Deçîn. 1,2.

गतान्त Adj. *mit dem es zu Ende geht.*

गतायुस् Adj. *dessen Lebenszeit dahin ist:* 1) *dem Tode verfallen, dem Verscheiden nahe. —* 2) *gestorben, todt.*

*गतार्तवा Adj. f. *die die Regeln verloren hat.*

गतार्थ Adj. 1) *zwecklos, unnütz.* — 2) *verstanden.*

गतँसु Adj. *entseelt, todt.*

गँति 1) f. *a) Gang, Bewegung, Flug, Art zu gehen, — sich zu bewegen, Fähigkeit zu gehen.* परां गतिं गम् *den letzten Gang gehen,* so v. a. *sterben.* In Comp. mit einem als Gen. oder Loc. aufzufassenden Begriffe. — *b) das Weggehen, Fortgehen. — c) Gang,* so v. a. *Art und Weise, wie sich Etwas bethätigt* oder *äussert. — d) Fortgang, Verlauf. — e) das Gelangen —, Kommen zu* oder *in, Erreichen;* die Ergänzung im Gen., Loc. (105,8) oder im Comp. vorangehend. — *f) das Sichrichten nach, Gehorsam gegen* (Loc.) Âpast. 1,13,11. 14. 16. 14,5. — *g) Weg, Bahn* (eig. und übertr.). ग्रन्यतरां गतिं गम् von einem Kranken so v. a. *genesen oder sterben. — h) eine best. Strecke der Mondbahn* und *der Stand eines Planeten in derselben. — i) Ausgang, Gang einer Wunde* oder *Geschwürs. — k) Ausgangspunct, Ursprung, Grund. — l) Ausweg, Möglichkeit zu handeln, Mittel. — m) Kunstgriff, Strategem. — n) Zuflucht. — o) Lage, Zustand, Verhältniss* — oder *Schicksal eines Dinges. — p) ein glücklicher Zustand, Glück. — q) die Wanderung der Seele durch verschiedene Körper* und *die bei diesem Kreislauf dem Einzelnen angewiesene Stellung, Los —, Schicksal eines Menschen. — r) Art und Weise* Comm. zu Âçv. Grihj. 1,24,7. — *s) das Verstandenwerden, Gemeintsein* Mahâbh. 1,136,*a.* 166,*b.* 167,*a.* 4,91,*b.* 6,100,*a.* 8,11,*a.* 52,*b.* Paribh. 9. — *t) die Präpositionen* und *bestimmte andere adverbialische Formen, wenn sie in unmittelbarer Beziehung zu einem Verbalbegriff stehen. — u) eine best. rhetorische Figur. — v) *eine best. hohe Zahl* (buddh.) — *w)* N. pr. einer Tochter Kardama's und Gattin Pulaha's. — 2) m. N. pr. eines Sohnes des Anala Hariv. 1,3,43.

गतितालिन् m. N. pr. eines Wesens im Gefolge Skanda's.

गतिभङ्ग m. *ein gehemmter, unsicherer Gang* Çâk. 54,6. Ind. St. 15,300.

गतिभेद् m. dass. Çâk. 93,12.

गतिमत्त् Adj. *mit Bewegung versehen, sich bewegend. —* 2) *mit Gängen* (von Eiter u. s. w.) *versehen, fistulosus. —* 3) *mit einer Präposition u. s. w. versehen;* s. गति 1) *t).*

*गतिला f. 1) *das Nichtverschiedensein unter einander. —* 2) *eine best. Pflanze. —* 3) N. pr. eines Flusses.

गती (metrisch) f. = गति *Gang.*

गतीक in ग्र°.

गत्यागति am Anf. eines Comp. *das Gehen und Kommen, Erscheinen und Verschwinden* Ind. St. 15,317.

गत्वन् in पूर्व°.

गत्वर Adj. 1) *sich anschickend zu* (Dat.) — 2) *vergänglich* Râgat. 8,858.

गत्वाय und गत्वी Absol. von गम्.

1. गद्, गदति (metrisch auch Med.) 1) *hersagen, aussprechen, sprechen, sagen, zu Jmd* (Acc.) *sagen, Etwas* (Acc.) *zu Jmd* (Acc.) *sagen. —* 2) *aufzählen, herzählen. —* 3) *benennen.* — Desid. जिगदिषति *herzusagen —, zu sprechen beabsichtigen.* — Mit *ग्रनु in *ग्रनुगादिन्. — Mit *प्रणि. — Mit नि 1) *hersagen, verkünden, mittheilen, sprechen, sagen, zu Jmd* (Acc.) *sagen, Etwas* (Acc.) *zu Jmd* (Acc.) *sagen. —* 2) *aufführen, aufzählen. —* 3) *benennen;* Pass. *genannt werden, heissen, gelten für.* — Caus. निगादयति *hersagen lassen.* — Intens. *steif und fest behaupten.* °जागद्यते mit pass. Bed. — Mit ग्रभिनि *zu Jmd sprechen.* — Mit *परिणि. — Mit प्रणि 1) *lehren, behaupten. —* 2) *anzureden anheben. —* Mit प्रतिनि *einzeln hersagen* Comm. zu TBr. 1,6,18. — Mit विनि *Jmd* (Acc.) *anreden;* Pass. *genannt werden, heissen.* — Mit *परि in *°गदितिन्. — Mit *प्र in *प्रगाद्य. — Mit प्रति *beantworten.* — Mit वि, °गदित *weitverbreitet, bekannt.* निगदित v.l.

2. *गद्, गद्यति (देवशब्दे). — Mit प्र Mahâbh.

1. गद् m. f. (ग्रा) *Spruch.* — Vgl. auch गदा.

2. गद् 1) m. *Krankheit.* — 2) *n. *Gift.*

3. गद् m. N. pr. verschiedener Söhne des Vasudeva VP.^{2}.

गद्न n. *das Hersagen* Ait. Âr. 468,15. 16.

गदनिग्रह m. Titel eines Werkes.

*गदयिलु 1) Adj. *a, geschwätzig. — b, lüstern.* — 2) m. *a) Laut. — b) Bogen. — c) der Liebesgott. — d) Wolke* Gal.

गदर्वर्मन् m. N. pr. eines Mannes VP.² 4,99.

गदसिंह m. N. pr. eines Autors.

गदा f. 1) *Keule.* — 2) **Bignonia suaveolens.* — 3) *ein best. Saiteninstrument* S. S. S. 185. — 4) *eine best. Constellation.* — 5) v. l. für गधा TS. Comm. 2,507.

*गदाख्य n. *Costus speciosus* oder *arabicus.*

*गदागद m. Du. *die beiden* Açvin.

गदाग्रज m. Bein. Kṛshṇa's.

*गदाग्रणी m. *Auszehrung.*

1. गदाधर 1) Adj. *eine Keule haltend.* — 2) m. *a)* Bein. Kṛshṇa's. — *b)* N. pr. verschiedener Männer. Auch °पण्डित, °भट्ट, °भट्टाचार्य.

2. गदाधर Adj. *eine kranke Lippe habend* Spr. 6277.

*गदाद्वक m. Du. *die beiden* Açvin.

गदाभृत् Adj. *eine Keule tragend;* m. Bein. Kṛshṇa's.

*गदाम्बर m. *Wolke.*

गदाय्, °यँते *müde werden.*

*गदारति m. *Arzenei.*

गदावसान n. N. pr. einer Oertlichkeit.

*गदाह्व und *°य n. *Costus speciosus* oder *arabicus.*

गदि f. und °त n. *das Reden, Sprechen.*

1. गदिन् Adj. *krank* Buâvapr. 3,143.

2. गदिन् Adj. *mit einer Keule versehen;* *m. Bein. Kṛshṇa's.

गदिसिंह m. N. pr. eines Grammatikers.

गद्गद 1) Adj. (f. आ) *stammelnd, stotternd* (von Personen und Reden). — 2) n. *Gestammel.*

गद्गदक 1) *Adj. = गद्गदे कुशलः. — 2) f. °दिका *Gestammel* Kâd. 2,29,2. 63,8. 76,14. Harshaḱ. 134, 12. 208,20.

गद्गदगल Adj. *stammelnd, stotternd* Spr. 2813.

गद्गदता f. (323,23) und गद्गदत्व n. *Gestammel.*

*गद्गदध्वनि m. *gestammelte Laute.*

गद्गदभाषण n. *das Stammeln* Hemâdri 1,726,15.

गद्गदभाषिन् Adj. *stammelnd.* बाष्प° *vor Thränen.*

गद्गदवाक्य Adj. dass. Nom. abstr. °ता f.

गद्गदवाच् Adj. dass. Hemâdri 1,725,13.

गद्गदशब्द Adj. dass.

1. गद्गदस्वर m. *gestammelte Laute.*

2. गद्गदस्वर 1) Adj. (f. आ) *stammelnd* Beng. Chr. 187,10. — 2) m. *a, *Büffel.* — *b)* N. pr. eines Bodhisattva.

गद्गदित Adj. *gestammelt.*

*गद्गद्, °द्यति *stammeln.*

गद्य 1) Adj. *zu sagen.* — 2) n. *gesprochene,* so v. a. *ungebundene Rede, ein Satz in Prosa.*

गद्यत्रय n. Titel eines Werkes.

गद्यपद्यमय Adj. (f. ई) *aus Prosa und Versen bestehend.*

गद्यबन्ध m. Titel eines Werkes.

गद्याण, °क, गद्यान, *°क und *गद्यालक m. *ein best. Gewicht* Buâvapr. 3,149. 150.

गद्रूक n. = कद्रूक Hemâdri 1,399,7.

गध्, *गध्यति (मिश्रीभावकर्मन्). *गँधिता Naigh. 4,2. — Mit आ, आँगधित *angeklammert.* — Mit परि, पँरिगधित *umklammert.*

गधा f. *ein best. Theil des Lastwagens.* गदा v. l.

गध्य (गँधिम्र) Adj. *festzuhalten, zu erbeuten.*

गनविनपुर n. N. pr. einer *Stadt* Ind. St. 15,261.

गँन्तर् Nom. ag. 1) m. *a) derjenige welcher geht, kommt, gelangt zu;* die Ergänzung im Acc., Loc. oder *Dat. (228,29. 30). Als Fut. 67,8. 171,21. गन्ता चेद्रथम् तूर्णम् *wenn du reisen willst, so reise eiligst* Spr. 2078. — *b) zu einer Frau* (Loc.) *gehend, ihr beiwohnend.* — 2) f. गन्त्री *a)* als 3te Sg. Fut. f. नाशम् *wird untergehen.* — *b) Wagen.* तुरंगसंयुक्त Hemâdri 1,643,5. Harshaḱ. 173,18.

गँन्तवे und गँन्तवै Dat. Inf. von गम्.

गन्तव्य 1) n. Sg. impers. *eundum.* निधनं सर्वमानवैः so v. a. *alle Menschen müssen sterben* 165,29. Loc. mit oder ohne सति *da gegangen werden muss.* गन्तव्ये ऽनुमतम् *eine Einwilligung zu gehen.* गन्तव्यमन्तरेण *auf der Reise, unterweges.* अल्पावशेष° Adj. *wovon* (Meer) *nur noch wenig zu durchschiffen ist,* so v. a. *beinahe ganz durchschifft.* — 2) Adj. *a) zu gehen, zu durchschreiten, zurückzulegen* (ein Weg). — *b) zurückzulegen,* so v. a. *bevorstehend* Comm. zu Âryabh. S. 28, Z. 6. — *c) adeundus, petendus, wohin man sich zu begeben hat.* Nom. abstr. °ता f. Çaṁk. zu Bâdar. 4,3,14. °त्व n. zu 7. — *d) adeunda coitus causa.* — *e) ineundus, capiendus, incipiendus.* विश्रम्भ oder विश्वास so v. a. *zu trauen.* — *f) zu zeihen.* दोषेण *eines Fehlers.* — *g) zu verstehen, verständlich.*

गँन्तु m. 1, *Weg, Lauf.* — 2) **Wanderer.*

*गन्त्रिका f. *Wägelchen.*

*गन्त्रीरथ m. *Wagen.*

गन्त्र in सु°.

*गन्दिका f. N. pr. einer Oertlichkeit. गब्दिका v. l.

गन्ध् 1) m. *a) Geruch, Duft.* Ausnahmsweise n.; am Ende eines adj. Comp. f. आ. — *b)* gew. Pl. *wohlriechender Stoff, Wohlgerüche.* — *c) Schwefel* Kâlaḱ. 3,20. — *d, pulverisirtes Sandelholz.* — *e) *Myrrhe.* — *f) *Hyperanthera Moringa.* — *g)* am Ende eines Comp. *der blosse Geruch von,* so v. a. *eine Spur von, ein Wenig* Suçr. 1,42,9. अक्षिगन्धेन so v. a. *wegen einiger Aehnlichkeit mit Schlangen.* — *h) *Verbindung, Verwandtschaft.* — *i) Uebermuth, Stolz* Megh. 9. Wohl fehlerhaft für गर्ध. — *k) *Nachbar.* — *l)* Bein. Çiva's. — 2) f. आ *a, *Curcuma Amhaldi* oder *Zerumbet.* — *b) *Desmodium gangeticum.* — *c) *die Knospe von Michelia Champaca.* — *d) ein best. Metrum.* — 3) n. *a)* = 1) *a).* — *b) *schwarzes Aloeholz* Râǵan. 12,91.

गन्धक 1) am Ende eines adj. Comp. (f. गन्धिका) *riechend nach;* s. अम्ल° und अवि°. — 2) m. *a) Schwefel* Kâlaḱ. 2,133. — *b) *Hyperanthera Moringa.*

गन्धकटी f. v. l. für °कुटी.

गन्धकन्दक m. *die Wurzel von Scirpus Kysoor.*

गन्धकारक 1) m. N. pr. eines Fürsten. — 2) *f. रिका *Bereiterin von Wohlgerüchen.*

गन्धकालिका f. N. pr. 1) einer Apsaras. — 2) *der Mutter Vjâsa's.

गन्धकाली f. = गन्धकालिका 2).

*गन्धकाष्ठ n. 1) *Aloeholz.* — 2) *eine Art Sandel* Râǵan. 12,14.

गन्धकीय Adj. *auf Schwefel bezüglich.*

गन्धकुटी f. *ein best. Parfum* (aus Guzerat) Râǵan. 12,139. Buâvapr. 1,191. — Vgl. °कूटी.

*गन्धकुसुमा f. *eine best. Pflanze.*

गन्धकूटी f. Bez. *eines best. Gemachs* (buddh.). Richtig °कुटी.

*गन्धकेलिका f. *Moschus.* Richtig °चेलिका.

गन्धकोकिला f. *ein best. Parfum* Buâvapr. 1,193.

*गन्धखेड n. *Andropogon Schoenanthus.*

*गन्धखेडक n. *wohlriechendes Gras.*

गन्धगज m. = गन्धद्विप Kâd. 30,11.

गन्धग्राहक Adj. *den Geruch wahrnehmend.*

गन्धग्राहिन् Adj. *parfümirt* Daçak. (1925) 2,113,10.

गन्धघ्राणवत् Adj. *mit einer Schnauze aus wohlriechenden Stoffen* Hemâdri 1,402,16. 433,11.

*गन्धचेलिका f. 1) *Moschus* Râǵan. 12,47. — 2) *Zibethkatze.*

गन्धज Adj. (f. आ) *aus wohlriechenden Stoffen bestehend* Agni-P. 43,10.

*गन्धजटिला f. *Acorus Calamus.*

गन्धजल n. *wohlriechendes Wasser.*

*गन्धजात n. *das Blatt der Laurus Cassia.*

*गन्धज्ञा f. *Nase.*

*गन्धतण्डुल m. *wohlriechender Reis* Râǵan. 16,21.

*गन्धतूर्य n. *Schlachttrommel.*

*गन्धतृण n. *wohlriechendes Gras* Mat. med. 298.

गन्धतैल n. 1) *wohlriechendes Oel.* — 2) **Schwe-*

felbutter Mat. med. 26.

गन्धतोय n. *wohlriechendes Wasser* Kâlaṁ. 2,143.

*गन्धत्वच् f. *die Rinde von Feronia elephantum.*

*गन्धदला f. *eine best. Pflanze* Râǵan. 6,110.

*गन्धदारु n. *Aloeholz.*

*गन्धद्रव्य n. *wohlriechender Stoff.*

गन्धद्वार् Adj. (f. आ) *durch den Geruch zugänglich.* — *wahrnehmbar* Taitt. Âr. 10,1,10.

गन्धद्विप und गन्धद्विरद m. *ein Elephant zur Brunstzeit.*

गन्धधारिन् Adj. *Wohlgerüche an sich habend, von Çiva.*

*गन्धधूमज्ञ m. *ein best. Parfum* Râǵan. 12,89.

*गन्धधूमभव m. desgl. Gal.

*गन्धधूलि f. *Moschus.*

गन्धन 1) m. *eine Reisart* Ḱaraka 1,27. — 2) n. *a) das Riechen, Anshauchen von Gerüchen.* — *b) das Sticheln, Anspielen auf Jmds Fehler.* — *c)* *= उत्साक, उत्साकन.

*गन्धनकुल m. *Sorex moschatus.*

गन्धनाकुलि (metrisch) und °ली f. *eine best. Pflanze. Piper Chaba* Râǵan. 6,42. *Vanda Roxburghii* Mat. med. 258. Nach Andern *Artemisia vulgaris.*

*गन्धनाडी f. = गन्धनाली Gal.

*गन्धनामन् m. *ein roth blühendes Ocimum.*

गन्धनाम्नी f. *eine Pustel-Krankheit* Suçr. 2,118,2.

*गन्धनालिका und *°नाली f. *Nase.*

*गन्धनिलया f. *arabischer Jasmin.*

*गन्धनिशा f. *eine Art Curcuma.*

गन्धप Adj. *nur Gerüche schlürfend;* m. Pl. Bez. *bestimmter Manen.*

*गन्धपत्र 1) m. *a) eine Art Ocimum.* — *b) Aegle Marmelos.* — *c) Orangenbaum.* — 2) f. आ *eine Art Curcuma.* — 3) f. ई *a) Physalis flexuosa.* — *b)* = अम्बष्ठा. — *c)* = अश्वगन्धा.

*गन्धपत्रिका f. 1) *eine Art Curcuma.* — 2) *Physalis flexuosa.* — 3) *Apium involucratum* Râǵan. 6,110.

*गन्धपर्णी m. *Alstonia scholaris* Râǵan. 12,35.

*गन्धपलाशिका f. *Gelbwurz.*

*गन्धपलाशी f. *Curcuma Amhaldi* oder *Zerumbet.*

गन्धपालिन् Adj. Beiw. Çiva's.

*गन्धपाषाण m. *Schwefel.*

गन्धपाषाणवत् Adj. wohl *schwefelhaltig* Daçak. (1925) 2,108,8.

*गन्धपिङ्गला f. ein Frauenname.

*गन्धपिशाचिका f. *der Rauch von brennendem wohlriechenden Harze.*

*गन्धपोता f. *eine Art Curcuma.*

1. गन्धपुष्प n. *eine wohlriechende Blume.*

2. *गन्धपुष्प 1) m. *a) Calamus Rotang* Râǵan. 9,110. *b) Alangium hexapetalum* Râǵan. 9,76. — *c) Cordia Myxa.* — 2) f. आ *a) die Indigopflanze.* — *b) Pandanus odoratissimus* Râǵan. 10,69. — *c)* = गणिकारी.

गन्धपूतना f. N. pr. einer Unholdin, die eine best. Krankheit veranlasst, Hariv. 9542.

*गन्धफणिज्झक m. angeblich *eine Art Ocimum.* Gemeint ist तीक्ष्णगन्ध und क°.

गन्धफल 1) *m. *a) Feronia elephantum.* — *b) Aegle Marmelos.* — *c)* = तेजःफल. — 2) *f. आ *a) Fennich.* — *b) Trigonella foenum graecum.* — *c) Batatas paniculata.* — *d) Boswellia thurifera.* — 3) f. ई *a) Fennich.* — *b) *die Knospe der Michelia Champaca* Râǵan. 10,60.

*गन्धबन्धु m. *der Mangobaum.*

*गन्धबकुल m. *eine Art Ocimum.*

*गन्धबकुल 1) m. *wohlriechender Reis* Râǵan. 16, 21. — 2) f. आ = गोरक्षी.

*गन्धबीजा f. *Trigonella foenum graecum.*

*गन्धभद्रा f. *eine best. kriechende Pflanze.*

*गन्धभाण्ड m. fehlerhaft für गर्दभाण्ड.

गन्धमञ्जरी f. ein Frauenname Ind. St. 14.

गन्धमदन (metrisch) m. = गन्धमादन 1) *c)* Hemâdri 1,351,2.

गन्धमय Adj. (f. ई) *aus wohlriechenden Stoffen bestehend* Hemâdri 1,404,18.

*गन्धमांसी f. *eine Art Valeriana.*

*गन्धमातृ f. *die Erde.*

गन्धमाद m. N. pr. 1) eines Sohnes des Çvaphalka. — 2) eines Affen.

गन्धमादन 1) m. *a) *eine Bienenart.* — *b) *Schwefel.* — *c)* N. pr. eines (oder verschiedener) Gebirges mit *schön duftenden* Wäldern VP.^{2}. n. verdächtig. — *d)* Bein. Râvaṇa's. — *e)* N. pr. eines Affen. — 2) *f. ई *a) ein berauschendes Getränk.* — *b) Schmarotzerpflanze.* — *c) ein best. Parfum.*

गन्धमादनवर्ष m. n. N. pr. eines Varsha VP. 2,1,23.

*गन्धमादिनी f. 1) *Lack* (लाक्षा) Râǵan. 6,207. — 2) *ein best. Parfum* (मुरा) Râǵan. 12,139.

गन्धमार्जार m. *Zibethkatze* Bhâvapr. 1,184.

गन्धमालती f. *ein best. Parfum* Bhâvapr. 1,193.

गन्धमालिन् 1) m. N. pr. eines Schlangendämons. — 2) *f. °नी *ein best. Parfum.*

गन्धमाल्य n. (adj. Comp. f. आ) Du. und Pl. *Wohlgerüche und Kränze.* °लोक m. *die Welt der W. und K.* °लोककाम Adj. *nach dieser begehrend.*

गन्धमुण्ड m. = गर्दभाण्ड.

*गन्धमूल 1) m. *Alpinia Galanga* Râǵan. 6,56. — 2) f. आ *a) Curcuma Amhaldi* oder *Zerumbet.* — *b) Boswellia thurifera.* — 3) f. ई = 2) *a).*

*गन्धमूलक 1) m. = गन्धमूल 2) *a)* Râǵan. 6,119. — 2) f. °लिका *a)* dass. — *b) Emblica officinalis.*

*गन्धमूषिक m., *°मूषिका und *°मूषी f. *Sorex moschatus.*

*गन्धमृग m. *Zibethkatze.*

*गन्धमृगाण्डजा f. *Moschus* Gal.

*गन्धमैथुन m. *Stier.*

गन्धमोक्ष m. N. pr. eines Sohnes des Çvaphalka VP. 4,14,2.

गन्धमोच m. = गन्धमोक्ष VP.^{2} 4,95.

*गन्धमोदन m. *Schwefel.*

*गन्धमोदिनी f. v. l. für °मोक्षिणी.

*गन्धमोक्षिणी f. *die Knospe der Michelia Champaca* Râǵan. 10,60.

गन्धय् 1) °यति vielleicht *parfumiren;* s. u. गण्डय्. — 2) *°यते *a)* अर्दने. — *b) gehen.*

गन्धयुक्ति f. *Bereitung von Wohlgerüchen.*

*गन्धयुति f. *wohlriechendes Pulver.*

*गन्धरता f. *eine best. Pflanze* Gal.

गन्धरस 1) im Comp. *a) Wohlgeruch und Wohlgeschmack* MBh. 5,27,11. 6,121,25. — *b) Wohlgerüche und Gewürze* Gaut. 7,9. — 2) *m. *a) Myrrhe.* — *b) Gardenia florida* Mat. med. 298.

*गन्धरसाङ्क m. *Terpentin.*

*गन्धराज 1) m. *a) eine Art Jasmin* Râǵan. 10,78. — *b) eine Art Bdellion.* — 2) f. ई *ein best. Parfum.* — 3) n. *a) Sandelholz.* — *b) ein best. Parfum.* — *c) eine best. weisse Blume.*

गन्धर्व 1) m. (adj. Comp. f. आ) *a)* N. pr. *α)* eines in nächster Beziehung zum Soma und zur Sonne stehenden Genius. Von ihm stammt das erste Menschenpaar, und auf das Weib besitzt er besondere Anrechte. Auch Pl. Ihre Weiber sind die Apsaras. Im Epos sind sie die himmlischen Sänger und gehören mit den Apsaras zum Hofstaat Indra's. — *β)* Pl. eines Volkes. — *γ)* *des Dieners des 17ten Arhant's der Gaina. — *b) Sänger.* — *c)* * *Weiser, frommer Mann.* — *d) *der indische Kuckuck.* — *e) Pferd.* — *f) *Bisamthier.* — *g) *die Seele nach dem Tode, bevor sie in einen neuen Körper einzieht.* — *h)* Bez. *des 14ten* Kalpa 2) *h).* — *i)* Bez. *des 21ten* Muhûrta Ind. St. 10,296. — *k) ein best.* Svara Hariv. 3,132,53. गान्धर्व v. l., richtig wohl गान्धार. — 2) f. आ Bein. der Durgâ Hariv. 2,120,4. गान्धर्वी v. l. — 3) f. ई f. zu 1) *a).* Sie ist die Urmutter der Pferde.

गन्धर्वकन्या f. *eine Jungfrau der* Gandharva

1) *a*; Kâraṇḍ. 4,13. fgg.

गन्धर्वखण्ड m. n. N. pr. eines Theiles von Bhâratavarsha.

गन्धर्वगृहीत Adj. *von einem* Gandharva 1) *a*) *besessen.*

गन्धर्वग्रह m. *Besessensein durch einen* Gandharva 1) *a*).

गन्धर्वतन्त्र n. Titel eines Werkes.

गन्धर्वतैल n. *Ricinusöl.*

गन्धर्वत्व n. Nom. abstr. zu गन्धर्व 1) *a*).

गन्धर्वदत्ता f. N. pr. der Tochter eines Fürsten der Gandharva 1) *a*).

गन्धर्वनगर n. 1) N. pr. *a*) *der Stadt* α) *der* गन्धर्व 1) *a*). — β) *der* Gandharva 1) *b*). — 2) *Fata Morgana* Kâd. 117,12.

गन्धर्वपत्नी f. *die Frau der* Gandharva 1) *a*).

गन्धर्वपद n. *Aufenthalt der* Gandharva 1) *a*) AV. Paric. 70,12.

गन्धर्वपुर n. *die Stadt der* Gandharva 1) *a*).

गन्धर्वराज m. *ein Fürst der* Gandharva 1) *a*) 46,30. 49,2.

गन्धर्वर्तु m. *die Zeit der* Gandharva 1) *a*).

गन्धर्वविद्या f. *die Kunst der* Gandharva 1) *a*), *Gesang.* Pl. R. Gorr. 1,79,21. im Comp. 80,4.

*गन्धर्वविवाह m. *die Heirathsform der* Gandharva 1) *a*).

गन्धर्ववेद m. *der* Veda *der* Gandharva 1) *a*), *die Lehre vom Gesange.*

गन्धर्वकस्त und °क m. *Ricinus communis.*

गन्धर्वाप्सरस् f. 1) Pl. *die* Gandharva *und* Apsaras. — 2) Du. *der G. und die* A. Ârsh. Br.

गन्धर्वष्ठा Adj. *beim* Gandharva 1) *a*) *befindlich* Maitr. S. 1,3,1.

गन्धलता f. *Fennich* Bhâvapr. 3,96.

*गन्धलोलुपा f. *Fliege.*

गन्धवत्रा und °वत्री f. N. pr. einer Gottheit Kâlâṁ. 3,130. 145. 4,77. 5,16.

गन्धवटिका f. *Räucherwerk in kleinen runden Stücken* Lalit. 186,11. 226,1.

गन्धवणिज् m. *ein Händler mit Wohlgerüchen.*

*गन्धवधू f. 1) *Curcuma Amhaldi* oder *Zerumbet.* — 2) *ein best. Parfum.*

गन्धवत् 1) Adj. *a*) *mit der Qualität Geruch versehen* Tarkas. 5. — *b*) *duftend.* — 2) f. °वती *a*) *Erde. — b*) *arabischer Jasmin. — c*) *ein berauschendes Getränk. — d*) *ein best. Parfum. — e*) Bein. der Satjavatî, der Mutter Vjâsa's. — *f*) N. pr. α) der Stadt Vâju's und *Varuṇa's. — β) eines Flusses.

*गन्धवल्कल n. 1) *Laurus Cassia.* — 1) *Sarsaparilla.*

*गन्धवल्लरी und *°वल्ली f. *eine best. Pflanze.*

गन्धवह 1) Adj. *Düfte zuführend.* — 2) m. *Wind.* — 3) *f. आ *Nase.*

गन्धवहश्मशान n. N. pr. einer *Leichenstätte* Paṅkâd.

गन्धवाह 1) m. *a*) *Wind* Spr. 7638. — *b*) **Bisamthier.* — 2) *f. आ *Nase.*

*गन्धविच्छुल m. *Weizen.*

*गन्धवृतक m. *Shorea robusta* Râǵan. 9,81.

*गन्धव्याकुल n. vielleicht *Muskatnuss.*

*गन्धशटी f. *Curcuma Amhaldi* oder *Zerumbet.*

*गन्धशाक n. *eine best. Gemüsepflanze.*

गन्धशालि m. *wohlriechender Reis* Râǵan. 16,21. Daçak. (1925) 2,113,19.

*गन्धमुण्डनी f. *Moschusratte* Râǵan. 19,59.

*गन्धशेखर m. *Moschus.*

गन्धशैल m. = गन्धमादन 1) *c*) Golâdhj. Bhuv. 29.

*गन्धसार m. 1) *Sandelholz.* — 2) *eine Art Jasmin.*

*गन्धसारण m. *ein best. Parfum.*

*गन्धमुखी oder *°मूषी f. *Moschusratte.*

गन्धसेवक Adj. *Wohlgerüche gebrauchend* Bhar. Nâṭjaç. 34,108.

*गन्धसोम n. *die weisse Wasserlilie.*

गन्धकस्तिन् m. 1) = गन्धद्विप. — 2) *ein best. wirksames Antidoton.*

गन्धकस्तिमकरतर्क m. Titel eines Werkes.

*गन्धकारिका f. *eine Dienerin, die ihrer Herrin Wohlgerüche nachträgt.*

*गन्धाकु m. *Moschusratte.*

*गन्धाजीव m. *ein Händler mit Wohlgerüchen.*

गन्धाढ्य 1) Adj. *reich an Duft, wohlriechend* Spr. 2082. fg. — 2) *m. *Orangenbaum.* — 3) *f. आ *a*) *eine Art Curcuma. — b*) *gelber Jasmin* Râǵan. 10,99. — *c*) *Paederia foetida. — d*) = रामतरुणी. — *e*) = श्यामशीतला Râǵan. 10,177. — *f*) *Moschusratte* Gal. — 4) *n. *a*) *Sandelholz. — b*) *ein best. Parfum* Râǵan. 12,139.

*गन्धाधिक n. *ein best. Parfum.*

*गन्धाम्बु n. *wohlriechendes Wasser.*

गन्धाभ्भस् n. dass. Varâh. Bṛh. S. 77,32.

*गन्धाल्ला f. *der wilde Citronenbaum.*

गन्धार 1) m. *a*) Pl. N. pr. eines Volkes. — *b*) **die dritte Note.* — *c*) **ein best.* Râga. — *d*) **Mennig.* — 2) *f. ई N. pr. einer Vidjâdevî.

गन्धारि m. Pl. N. pr. eines Volkes.

*गन्धाला f. *Celtis orientalis.*

*गन्धाली f. 1) *Wespe.* — 2) *Paederia foetida.*

*गन्धालीगर्भ m. *kleine Kardamomen.*

*गन्धालु m. *wohlriechender Reis* Râǵan. 16,21. Vgl. *अति°.

*गन्धाश्मन् m. *Schwefel.*

गन्धाष्टक n. *eine Verbindung von acht wohlriechenden Stoffen.*

गन्धाह्वा f. *eine best. Pflanze.*

गन्धि am Ende eines adj. Comp. 1) *den Geruch von — habend, riechend nach.* — 2) *nur den Geruch von Etwas habend, so v. a. nur einen geringen Theil von Etwas enthaltend, nur dem Namen nach Etwas seiend.*

गन्धिक 1) am Ende eines adj. Comp. *a*) *riechend nach; s.* उत्पल°. — *b*) *nur den Geruch von Etwas habend, so v. a. nur dem Namen nach Etwas seiend.* — 2) *m. *a*) *Händler mit Wohlgerüchen* (buddh.). — *b*) *Schwefel.* — 3) *Wohlgerüche.* गन्धिकापण Paṅkâd. — 4) *N. pr. einer Oertlichkeit Ind. St. 13.

गन्धिन् 1) Adj. *a*) *einen Geruch habend.* Am Ende eines Comp. *riechend nach.* — *b*) am Ende eines Comp. *ein Weniges von Etwas habend, erinnernd an* Naish. 6,38. — *c*) verwechselt mit गर्धिन्. — 2) *m. *a*) *Wanze.* — *b*) *Xanthophyllum virens.* — 3) *f. °नी *ein best. Parfum.* — 4) *n. desgl. Râǵan.

*गन्धिपर्ण m. *Alstonia scholaris.* Vgl. गन्धपर्ण.

गन्धेच्छा f. N. pr. einer Göttin Kâlâṁ. 4,44.

गन्धेन्द्रिय n. *Geruchssinn.*

गन्धेभ m. = गन्धद्विप.

गन्धेश m. N. pr. eines Vitarâga.

*गन्धोतु m. *Zibethkatze.*

गन्धोत्कट m. *Artemisia Abrotanum* Râǵan. 10, 147. Bhâvapr. 1,230.

*गन्धोत्तमा f. *ein berauschendes Getränk.*

गन्धोद n. *wohlriechendes Wasser.*

गन्धोपजीविन् m. *Händler mit Wohlgerüchen.*

*गन्धोपल m. *Schwefel.*

*गन्धोलि f. *Curcuma Amhaldi* oder *Zerumbet.*

*गन्धोली f. 1) dass. — 2) *Paederia foetida.* — 3) *Cyperus rotundus.* — 4) *getrockneter Ingwer.* — 5) *Wespe.* — 6) Bein. der Indrâṇî Gal.

*गन्धोष्णीष m. *Löwe* Gal.

*गन्धौतु m. = गन्धोतु.

गन्ध्य in वात°.

गन्ध्युत् Kâṭh. 10,11 fehlerhaft für गर्धुत्.

गन्धिका f. v. l. für गन्धिका gaṇa सिन्धादि in der Kâç.

गभ m. *vulva.*

गभस्तल n. *eine best. Hölle.*

गभस्ति 1) m. *a*) *Arm, Hand.* — *b*) *Strahl.* — *c*) **die Sonne.* — *d*) N. pr. α) eines Âditja. — β) eines

Ṛshi. — 2) * f. Bein. der Svâhâ, der Gattin Agni's. — 3) f. गभस्ती N. pr. eines Flusses VP. 2,4,36. 4) Adj. *strahlend* TBr. 2,7,13,4.

गभस्तिनेमि m. Bein. Kṛshṇa's.

*गभस्तिपाणि m. *die Sonne.*

गभस्तिपूत Adj. *mit den Händen geläutert.*

गभस्तिमत् 1) Adj. *strahlend.* — 2) m. a) *die Sonne* Kâd. 2,69,18. — b) *eine best. Hölle* VP. 2, 6,2. — 3) m. n. N. pr. eines Theils von Bhâratavarsha Goladhj. Buov. 41. VP. 2,3,6.

गभस्तिमालिन् m. *die Sonne, der Sonnengott* Kâd. 109,2. 231,6. Harshaṅ. 139,3. Bâlar. 42,2.

*गभस्तिहस्त m. *die Sonne.*

गभस्तीश्वर n. Name eines Liṅga.

गभिषँक् Adv. *tief unten* oder *innen.*

*गभीका f. *eine best. Pflanze* und *deren Frucht.* गर्गरिका v. l.

गभीर 1, Adj. (f. श्री) *tief* (in den verschiedenen Bedeutungen des Wortes, auch vom Ton); *dicht, sich weithin erstreckend* 111,5. *unerschöpflich, grenzenlos* Bhâg. P. 1,5,18. *unergründlich, verborgen, geheim.* गभीरम् und गभीर° Adv. — 2) m. N. pr. eines Sohnes a) des Manu Bhautja VP. 3,2,43. — b) des Rambha. — Vgl. गम्भीर.

गभीरवेपस् Adj. *tief erregt.*

*गभीरिका f. *eine grosse Trommel.*

*गभोलिक m. *Kopfkissen.*

गभ्वर n. = गह्वर *Versteck, Dickicht, Schlucht* Kâraṇd. 24,18.

गम्, गँति, गँमति (Naigh. 2,14) und गँच्छति (nur dieses in der klass. Sprache); Act. und Med. 1) *kommen.* — 2) *kommen —, hingehen —, sich begeben nach, in, zu* oder *auf, gelangen nach* oder *zu, zu Theil werden;* mit Acc. (auch mit प्रति, Loc. oder Dat. — 3) zu einem Weibe (Acc.) *gehen,* so v. a. *beiwohnen.* पशून् *mit Vieh Unzucht treiben.* Ohne Object *den Beischlaf vollziehen.* — 4) in einen Zustand, eine Lage, ein Verhältniss (Acc.) *kommen, gerathen; theilhaftig werden, erlangen;* mit Acc. oder Loc. (ṚV. 1,83,1. 86,3. 2,25,4. 7,32,10. 8,46,9. Vâlakh. 3,5,1. — 5) *aufbrechen, davon —, fortgehen.* उद्याय तपसे *um strenge Kasteiungen zu üben* 71,16. — 6) *hingehen,* so v. a. *sterben* 176,6. — 7) *verfliessen, vergehen, zu Ende gehen* Naish. 7,109. — 8) *gehen, sich bewegen, wandeln;* einen Gang oder Weg (Acc.) *gehen.* जीवन्गच्छति so v. a. *bleibt am Leben* 37,2. — 9) मनसा *in Gedanken sich begeben zu* (Acc.); *wahrnehmen.* — 10) *wahrnehmen, erkennen, errathen;* Pass. *verstanden werden, gemeint sein* 227,20. 234,1. 237,26. — 11) दोषेण oder दोषतस् *Jmd* (Acc.) *beschuldigen, für den Schuldigen halten.* — Partic. गत 1) mit act. Bed. a) *gekommen.* एवं गते *da es so gekommen ist,* so v. a. *unter diesen Umständen* 43,16. — b) *gekommen zu* oder *in, gegangen nach* oder *zu, gelangt zu, übergegangen auf, Jmd zu Theil geworden, — gehörig, gerathen in, sich befindend auf, in,* an oder *bei, enthalten —, ruhend in;* die Ergänzung im Acc., Loc. oder im Comp. vorangehend. का तद्गतम् so v. a. *was ist daraus geworden? wie steht es damit?* कृद्गत *bis zum Herzen reichend* 42,26. — c) in einen Zustand, eine Lage, ein Verhältniss *gerathen, sich darin befindend;* die Ergänzung im Acc., Loc. (ausnahmsweise) oder im Comp. vorangehend. — d) *gehend —, gerichtet —, bezüglich auf;* mit प्रति oder am Ende eines Comp. — e) *aufgebrochen, davon —, weggegangen;* die Ergänzung im Dat. oder Infin. — f) *hingegangen, abgeschieden, dem Tode verfallen.* — g) *verflossen, — gangen, — strichen.* — h) *verschwunden, gewichen, verloren, dahin seiend, nicht mehr vorhanden.* करिणः किं गतं भवेत् so v. a. *was verlöre dabei der Elephant?* Spr. 7865. Ueberaus häufig am Anfange eines adj. Comp. — i) *hervorgegangen aus* (Abl. oder im Comp. vorangehend). — k) einen Weg (Acc.) *gegangen seiend.* — l) *verbreitet auf* (Loc.), *bekannt, — als, die Bedeutung habend von* (Loc.). — 2) mit pass. Bed. a) *begangen, betreten* ṚV. 7,37,3. — b) *erreicht, erlangt* in °पार, °प्रि, °श्री. — Caus. गमँयति (ṚV. 5,3,10 गा°, aber nur in der Saṁhitâ), गमयते 1, *Jmd* (Acc.) *kommen lassen, herbeiführen, führen, hinführen —, befördern —, bringen zu* oder *nach* (Acc., Dat. oder Loc.). — 2) *Jmd* in einen Zustand *versetzen, verhelfen zu, theilhaftig werden lassen, übergeben* (Âpast. 1,7,16); mit zwei Acc. मुखमरविन्दताम् so v. a. *das Gesicht zu einer Lotusblüthe erheben, mit ihr in Parallele bringen* 251,28. — 3) *Jmd* (Gen.) *Etwas* (Acc.) *zu Theil werden lassen, verleihen.* — 4) *Jmd weggehen heissen, fortschicken.* — 5) *hingehen lassen,* so v. a. *sterben —.* गमित *gestorben* MBh. 12,29,149. — 6) *verfliessen lassen, zubringen* (eine Zeit). — 7) *Jmd gehen lassen.* पदातिम् *zu Fusse.* — 8) * *Jmd* (Acc.) *durch Jmd* (Instr.) *zum Gehen bringen.* Soll Caus. vom Caus. sein 226,5. — 9) *gehen —,* so v. a. *unberücksichtigt lassen, sich nicht kümmern um* Bâlar. 120,14. — 10) *abfahren lassen,* so v. a. *übertreffen* Prasannar. 5,22. — 11) *in's Klare bringen, erklären.* — 12) *die Bedeutung von* (Acc.) *hervorrufen, bezeichnen.* — Desid. जिगमिषति und जिगांसति 1, *gehen wollen, im Begriff sein zu gehen.* — 2) *zu erlangen streben.* — 3) *bringen wollen.* प्रकाशम् *an's Licht.* — Intens. गँनिगत्ति, गँनीगत्ति, *जङ्गत्ति, *जङ्गमीति und *जङ्गम्यते *besuchen.* — Mit अच्छ, अच्छा 1, *hingehen zu.* — 2) *gelangen zu, erreichen.* — Mit अति 1) *verfliessen, vergehen.* °गत *verflossen.* — 2) *übergehen, überspringen;* mit Acc. — MBh. 9,2367 fehlerhaft für अभि. — Mit उपाति *gehen über* (einen Fluss). — Mit व्यति 1) *verfliessen.* °गत *verflossen, vergangen* (Zeit). — 2) *gemeinsam passiren.* — Mit अधि 1) *herankommen, kommen —, hingehen —, gelangen nach* oder *zu* (Acc.). °गत so v. a. *umgeben —, umringt von* (Instr.). — 2) einem Weibe (Acc.) *beiwohnen.* — 3) *gehen —, sich machen an* 24,32. विरोधम् *Streit anfangen* Spr. 3453. — 4) *kommen zu, erlangen, erhalten, theilhaftig werden.* भर्तारम् *zu einem Manne kommen, einen M. nehmen.* कन्याम्, दारान् *zur Frau nehmen, heirathen.* °गत mit act. (!) und pass. Bed. — 5) *treffen, stossen auf, auffinden.* — 6) *ausfindig machen, dahinterkommen, erkennen.* — 7) *erfinden.* — 8) *halten für* (इति) Karaka 6,12. — 9) *vollführen, ausführen.* — 10) *lernen, studiren, erforschen, lesen.* — Desid. 1) *wiederzuerlangen wünschen, suchen.* — 2) Med. °जिगांसते *studiren wollen* Âpast. 1,10,13. 15. — Mit समधि 1, *herankommen, hintreten zu, nahen.* °गत mit act. Bed. — 2) *in Besitz gelangen von, erwerben, erlangen.* — 3) *lernen, studiren, lesen.* — Mit अनु 1) *nachgehen, nachfolgen, verfolgen, begleiten; suchen, aufsuchen* (mit Acc., ausnahmsweise mit Loc.). °गत mit act. und pass. Bed. तैलं क्षीरानुगतम् so v. a. *das Oel sammt der Milch.* °गतो गजचर्मणा so v. a. *hinten mit einer Elephantenhaut bedeckt.* — 2) *zugehen auf.* — 3) *besuchen, durchwandern.* °गत mit act. Bed. Kâd. 214,23. — 4) *heimsuchen, sich Jmds* (Acc.) *bemächtigen.* मदनानुगत 47,14. — 5) *herankommen, sich einstellen.* — 6) *befolgen, sich richten nach, entsprechen, nachahmen.* °गत a) *folgsam, nachgiebig, willfährig* 256,32. Kâd. 2,123,13. — b) am Ende eines Comp. *sich richtend nach, entsprechend, gemäss* 105,21. 211,28. MBh. 3,315,24. R. 4,24,3. Pañkat. 218,8. — c) *nachgeahmt* 106,22. — 7) *eingehen —, enthalten sein in* (Loc.). — 8) *ausgehen, verlöschen, hinschwinden.* — 9) *Etwas ausführen, bewerkstelligen.* °गत mit act. Bed. — Caus. 1) *begleiten* Mâlav. 20. — 2) *auslöschen.* — Mit समनु 1) *Jmd* (Acc.) *nachgehen, folgen.* — 2) *eindringen in, durchdringen.* — 3) °गत Pl. *insgesammt zusammenhängend —. — es zu thun habend mit*

(Instr.) Çaṃk. zu Bâdar. 1,1,4. — Mit अन्तर् 1) *intercedere, ausschliessen von* (Abl.). — 2) अन्तर्गत *a) hineingekommen, — gegangen, hineingegangen —, enthalten —, befindlich in* (im Comp. vorangehend) 149,7. 268,5. — *b) im Innern befindlich, der innere, verborgen, geheim. — c) geschwunden, gewichen. — d) *aus dem Gedächtniss geschwunden.* — Mit अप *fortgehen, weichen, schwinden, — von* (Abl.). °गत *a) fortgegangen, gewichen, geschwunden, abgekommen von* (Abl. oder im Comp. vorangehend). — *b) *gestorben.* — Mit व्यप *fortgehen, weichen, schwinden.* °गत *fortgegangen, gewichen, geschwunden, verstrichen, gewichen von* (Abl.). — Mit अपि und Acc. 1) *eingehen —, eintreten in, hingehen zu, betreten* (einen Weg) ṚV. 10,2,3 (mit vorangehendem आ). *eingehen in*, so v. a. *sich auflösen in* Çaṃk. zu Bâdar. 2,1,9. — 2) *gelangen zu, theilhaftig werden.* — Mit अभि 1) *herbei —, herankommen, sich nähern, treten zu, kommen —, gehen zu* oder *nach;* mit Acc. °गत *a) gekommen zu* (Dat.), *mit einer Bitte herangetreten. — b) zu dem man gekommen ist, besucht.* — 2) *heimkehren* Gaut. — 3) *Jmd* (Acc.) *folgen, nachgehen.* — 4) *Jmd* (Acc.) *finden, antreffen.* — 5) *fleischlich beiwohnen* (von beiden Geschlechtern), mit Acc. Spr. 7842. — 6) *sich machen an, sich hingeben.* चित्ताम् MBu. 9,42, 10. — 7) *erlangen, erwerben, theilhaftig werden.* निद्रामभिगतः so v. a. *eingeschlafen.* — 8) mit मनस्, मेधया oder हृदयेन *erfassen, begreifen.* — Caus. *lernen, studiren.* — Mit समभि 1) *herankommen.* — 2) *sich fleischlich verbinden mit* (Instr.). — Mit अरम् *gewärtig sein, erscheinen, sich darbieten;* mit Dat. — Mit अव 1) *herabkommen zu* (Acc. oder Loc.). — 2) *her —, hinkommen zu, besuchen, sich begeben in, gerathen unter;* mit Acc. — 3) *erlangen.* — 4) *zu Etwas gelangen, reich* oder *mächtig werden* TS. 6,6,5,3. 4. — 5) *gehen an, unternehmen.* — 6) *auf Etwas kommen, — verfallen, in Erfahrung bringen, erfahren von* (Abl. 323,28), *bemerken, erkennen, errathen, verstehen, sich von Etwas überzeugen, überzeugt —, der Meinung sein, wissen* (अवगच्छन् *wissentlich* 107,29). अवगत mit act. und pass. Bed. — 7) *erkennen für, halten, ansehen, wissen dass;* mit zwei Acc. न तथास्मि यथा मामवगच्छसि so v. a. *ich bin nicht so, wie du glaubst.* अवगत mit act. Bed. — 8) अवगन Ind. St. 10,318 fehlerhaft für अपगन. — Caus. 1) *herbeischaffen, verschaffen.* — 2) *erfahren lassen, kennen lehren.* — Mit अध्यव, °गत Ind. St. 10,318 fehlerhaft für व्यपगत; vgl. Comm. zu Sûrjas. 7,20,*b*. 21,*a*. — Mit प्रत्यव *genau kennen.* — Mit व्यव Med. *sich trennen.* — Mit समव *vollständig kennen lernen.* — Mit आ 1) *herbeikommen, sich einstellen, kommen, — von* (Abl.), *— zu, in* oder *nach, treten an* oder *zu;* mit Acc. oder Loc. इह 78,20. अत्र 151,19. Mit nachfolgendem अच्छ ṚV. 7,18,4. — 2) *wiederkommen, zurückkehren.* Gewöhnlich mit पुनर् 21,27. 29,25. — 3) *zusammenkommen mit* (Instr.) MBu. 3,68,34. — 4) *erreichen, treffen, zu Theil werden.* अदृष्टं भयं त्वामागमिष्यति 39, 1. Mit vorangehendem अच्छा ṚV. 8,92,9. — 5) in einen Zustand *eingehen, — gerathen, sich hingeben.* — Partic. आगत (s. auch bes.) 1) mit act. Bed. *a) herbeigekommen, gekommen* (auch von der Zeit), *— in* oder *zu* (Acc., Loc. oder im Comp. vorangehend). Auch in Comp. mit dem Orte *woher. — b) zur Welt gekommen* Spr. 6533. — *c) zurückgekommen, wiedergekehrt.* Gewöhnlich mit पुनर्. — *d)* am Ende eines Comp. *angekommen*, so v. a. *angestossen. — e) kommend —, stammend von* (Abl.). — *f) zugekommen, zugefallen.* मामागतं तस्य तद्वचः so v. a. *jenes Wort von ihm ist jetzt an mir in Erfüllung gegangen. — g) zugetragen, sich eingestellt habend. — h) gerathen in, theilhaftig geworden;* mit Acc. — 6) *durch Berechnung herausgekommen, berechnet.* — 2) mit pass. Bed. *durchlaufen* (Weg). — Caus. 1) *herbeikommen lassen, herbeiführen.* — 2) **in der Erzählung herbeikommen lassen, Jmds Ankunft erzählen.* — 3) *Kunde von Etwas* (Acc.) *erhalten, — sich verschaffen* Gobh. 1,5,12 (Med.). Kâraka 1,8. — 4) *Etwas* (Acc.) *von Jmd* (Abl.) *lernen* 222,10. Ragh. 10,72. Spr. 4213. आगमित in Comp. mit dem Lehrer. — 5) Med. *die Zeit kommen lassen, abwarten, sich gedulden.* — Desid. *zu kommen wünschen nach* (Acc.). — Intens. (आगनीगन्ति) *wiederholt sich nähern,* mit Acc. — Mit अध्या 235,1. 2. *stossen auf, auffinden.* — Mit अन्वा *hinter Jmd herkommen an einen Ort, nachfolgen, entlang gehen;* mit Acc. अन्वागत mit act. und pass. Bed. Vgl. अनन्वागत. — Desid. (°जिगांसति) *nachzufolgen beabsichtigen,* mit Acc. — Mit समन्वा, °गत (buddh.) *begleitet von, versehen mit* (Instr. oder im Comp. vorangehend) Lalit. 10,10. 15,6. 184,6. Kâraṇḍ. 41,24. 52,17. — Mit अभ्या 1) *herbeikommen, kommen —, treten zu, besuchen.* °गत *herbeigekommen, gekommen* (auch von der Zeit), *— zu* oder *nach* (Acc.). पोषणाभ्यागत *gekommen um sich zu mästen* MBu. 13,71,31. क्रमात् so v. a. *ererbt.* — 2) in einen Zustand —, in ein Verhältniss *gerathen.* — Mit समभ्या *convenire* Prasannar. 14,3. *herbeikommen.* Mit पुनर् *zurückkehren.* — Mit अवा *unternehmen, anstellen* ṚV. 3,31,14. — Mit समुदा, °गत am Ende eines Comp. etwa *hervorragend in.* — Mit उपा 1) *herbeikommen, hinzutreten, kommen zu* oder *nach* (Acc. oder Loc.). °गत *herbeigekommen, gekommen* (auch von einer Zeit 116,7), *— um sich unter Jmds Schutz zu stellen.* — 2) *zurückkehren.* — 3) *gehen an, sich hingeben.* — 4) in einen Zustand —, in ein Verhältniss *treten, gerathen in.* — 5) *sich einstellen, zufallen, zu Theil werden.* — Mit अभ्युपा, °गत *gekommen zu* oder *in.* व्यसनाय so v. a. *Unglück verheissend genaht* (Schicksal) R. Gorr. 2, 20,9. — Mit पर्युपा, °गत Pl. *um Jmd herum stehend.* — Mit समुपा 1) *herbeikommen, kommen zu* oder *nach, treten zu;* mit Acc. °गत *herbeigekommen, gekommen* (auch von der Zeit), *gekommen zu* oder *nach.* — 2) *treffen, erreichen.* °गत mit act. Bed. — 3) in einen Zustand —, in ein Verhältniss *treten, gerathen in.* — Mit न्या *herabkommen zu.* — Mit प्रतिन्या *zurückkehren.* — Mit पर्या *einen Umgang halten.* — पर्यागत 1) *den Kreislauf vollendet habend, abgelaufen.* — 2) *inveteratus* MBu. 5,48,89. — 3) *wieder in's Leben gekommen.* — 4) *umstrickt —, in der Gewalt stehend von* (im Comp. vorangehend). — Mit प्रत्या 1) *zurück —, wiederkehren, — von* (Abl. 291,15), *— zu* (Acc.). — 2) *wieder zu sich selbst kommen, seine Besinnung wiedererlangen.* — Mit संप्रत्या *zurückkehren.* — Mit समा 1) *zusammenkommen, zusammentreffen, sich verbinden, zusammenkommen bei* (Loc.), *zusammenkommen —, zusammenstossen mit* (सह, सार्धम् oder Instr. allein), *sich geschlechtlich verbinden mit* (Instr.); von Sternen so v. a. *in eine solche Stellung kommen, dass der eine Stern den andern verdeckt.* संगमं परस्परम् *eine Verbindung unter einander eingehen.* समागत *zusammengekommen, versammelt, vereint, — mit* (Instr.), *zusammengestossen mit* (Instr.), *in Conjunction stehend mit* (Instr.). — 2) *herbeikommen, kommen, kommen zu;* mit Acc. oder Loc. (179,25). — 3) *zurückkehren* 110,12. *von* (Abl.) 150,15. — 4) *stossen auf, finden;* mit Acc. — Caus. *Jmd* (Acc.) *zusammenführen —, zusammenbringen mit* (Instr. oder Loc.). — Mit अभिसमा 1) *zusammen herbeikommen.* — 2) *kommen zu* (Acc.). — Mit उद् 1, *in die Höhe gehen, aufgehen* (von Gestirnen 314,4), *sich erheben, aufschiessen.* — 2) *hervorkommen, — brechen, zum Vorschein kommen.* उद्गत *hervorgekommen, —aus, hervorkommend aus* (Abl. oder im Comp. vorangehend) Spr. 7795. *zum Vorschein gekommen* Chr. 308,21. — 3) *hinaus —, fortgehen, schwinden.* — 4) *sich ausbreiten, — verbreiten.*

उद्गत *weit verbreitet.* — 8) *उद्गत *vomirt.* — Caus. 1) *aufgehen lassen* (die Sonne) Mahâbh. 3,28,a. — 2) *hervorkommen lassen.* उरोरुक्षात्पयांसि *Milch aus der Brust saugen* Spr. 7774. — Mit अपोद् Desid. (°जिगांसति) *sich zu entziehen suchen*, mit Abl. 22,2. — Mit अभ्युद् 1) *aufgehen* (vom Monde) 314,7. — 2) *hinaus und Jmd* (Acc.) *entgegen gehen.* — 3) *sich ausbreiten, — verbreiten.* — 4) °अभ्युद्गत *erhaben über* Lalit. 69,10. — Mit प्रोद् *hervorragen.* — Mit प्रत्युद् 1) *hinaus und Jmd entgegen gehen* (zur Bewillkommnung oder in feindlicher Absicht). प्रत्युद्गत mit act. und pass. Bed. — 2) *wieder herauskommen, — zum Vorschein kommen* Prasannar. 146,14. — 3) *sich aufmachen nach, proficisci;* mit Acc. oder Loc. Kâraṇḍ. 45,10. 47,11. 49,8. — Mit समुद् 1) *hervorkommen, hervorbrechen.* — 2) समुद्गत *begonnen* (die Glieder im Comp. verstellt) Lalit. 8,8. — Mit उप 1) *hinzu —, herbeikommen, herankommen an, hinzutreten zu, hingehen —, gelangen zu, besuchen;* mit Acc. oder Dat. (ausnahmsweise). उपगत auch *der sich in Jmds Schutz begeben hat.* — 2) *Jmd* (Acc.) *feindlich entgegentreten, herfallen über.* अधर्मेण *Jmd übel begegnen.* — 3) *feindlich zusammenstossen mit* (Instr.) ṚV. 1,53,9. — 4) *inire* (feminam). — 5) *erreichen, treffen, widerfahren, begegnen, zu Theil werden;* mit Acc. उपगत *zu Theil geworden* MBh. 13,57,40. Spr. 45. — 6) *einen best. Standpunct erreichen* (von Sternen). — 7) *an Etwas gehen, unternehmen.* — 8) in einen Zustand —, in ein Verhältniss *treten, verfallen in, erlangen, theilhaftig werden.* उपगत mit Acc. oder am Ende eines Comp. — 9) *Jmd erwählen zu;* mit zwei Acc. — उपगत 1) **angrenzend, in der Nähe befindlich.* — 2) **heimgegangen, todt.* — 3) *versehen mit.* हेम्ना *so v. a. in Gold gefasst.* बुद्धिप्रयत्नोपगत *begleitet von* Spr. 3143. — 4) *eingeräumt, zugestanden, anerkannt.* — Caus. *herbeikommen lassen.* — Desid. (°जिगमिषति) *zu wandeln begehren.* — Mit अभ्युप 1) *herbeikommen, hinzugehen, treten zu, gehen zu* oder *nach* (Acc.). — 2) *Jmd* (Acc.) *zu Hülfe kommen.* — 3) *gehen —, sich machen an* (Dat.). — 4) zu einem best. Zeitpunkt (Acc.) *gelangen.* — 5) *Etwas* (Acc.) *erlangen, theilhaftig werden.* अभ्युपगत mit act. Bed. — 6) *sich für Etwas erklären, zugestehen, zugeben, einräumen, einwilligen in* (Acc.) 327,24. — Caus. *Jmd* (Acc.) *zur Einwilligung bewegen.* — Mit समुप 1) *herbeikommen, hinzutreten zu* (Acc.). — 2) in einen Zustand —, in ein Verhältniss *treten.* — Mit नि 1) *sich niederlassen auf* oder *bei* (Acc. oder Loc.). — 2) *sich einstellen.* — 3) *inire* (feminam). — 4) *gerathen an* oder *in, gelangen zu, theilhaftig werden.* Häufig °गच्छति und °गच्छन्ति herzustellen für °यच्छति und °यच्छन्ति. — 5) *eintreten, sich einfügen.* — Caus. 1) *einsetzen, einfügen.* — 2) *schliessen, er —, folgern.* — Mit उपनि *stossen —, treffen auf, gerathen in.* — Mit संनि *zusammentreffen, zusammenkommen mit* (Instr.). — Mit विनि Caus. in °गमक. — Mit निस् 1) *hinausgehen, — treten, hervorkommen, von Hause gehen, aufbrechen;* das Woher im Abl., das Wohin im Acc. oder Loc. निर्गत *hinausgegangen, hinausgehend* u. s. w.; das Wohin im Abl. oder im Comp. vorangehend (183,31). Oefters mit pleonastischem बहिस्. — 2) *hervortreten, — brechen, zum Vorschein kommen.* — 3) *fortgehen*, so v. a. *schwinden.* — 4) *befreit werden von* (Abl.). — 5) *gerathen in, theilhaftig werden.* निद्राम् so v. a. *einschlafen.* — Caus. *aufbrechen heissen.* — Desid. (°जिगमिषते) *hinauszutreten begehren;* das Woher im Abl., das Wohin im Loc. — Mit अभिनिस् *hinausgehen aus, sich entfernen von* (Abl.). — Mit विनिस् 1) *hinausgehen, — treten, hervorkommen, aus dem Hause gehen, fortgehen, aufbrechen;* das Woher im Abl., das Wohin im Acc. विनिर्गत *hinausgegangen, herauskommend, — tretend, hervor —* 107,4. — 2) *sich entfernen* (von Sternen), *weichen.* — 3) *sich losmachen —, sich befreien von* (Abl.). — 4) *ausser sich gerathen.* — Mit संनिस् *hinausgehen, aufbrechen.* — Mit परा 1) *weg —, entgehen, entweichen.* — 2) *hingehen, abscheiden.* — 3) परागत *a) gekommen, angelangt* Kâd. 2,102,13. — *b) erfüllt —, voll von* (im Comp. vorangehend). — Mit अनुपरा *einem Entweichenden* (Acc.) *nachgehen* Maitr. S. 1,8,9. — Mit परि 1) *umhergehen, umwandeln, umschreiten, umkreisen, durchwandern.* °गत *durchwandert* 89,19. — 2) *umschliessen, umgeben.* °गत am Ende eines Comp. *umschlossen —, umgeben von.* — 3) *sich nach allen Seiten verbreiten.* °गत *weit verbreitet.* — 4) *dahingehen, abscheiden.* °गत *gestorben.* — 5) in einen Zustand *übergehen, theilhaftig werden, erlangen.* — परिगत 1) (*umgeben*) *erfüllt —, in Besitz genommen —, heimgesucht von, behaftet mit* (Instr. oder im Comp. vorangehend). — 2) *erfahren, erlebt* Bâlar. 91,22. — 3) *kennen gelernt, erlernt von* (Abl.) Bâlar. 225,18. — 4) *gekannt.* — 5) **vergessen.* — 6) *= चेष्टित. — Caus. eine Zeit (Acc.) *verbringen.* — Mit प्र 1) *aufbrechen, hingehen zu* (Acc. oder Loc.). Mit folgendem अत्तर् *hineindringen in* (Acc.) ṚV. 10,42, 8. — 2) *schreiten zu, gehen an* (Acc.). — 3) *gelangen zu, theilhaftig werden* ṚV. 8,8,10. — 4) *प्रगत *auseinanderstehend.* — Mit विप्र *auseinandergehen, sich zerstreuen.* — Mit प्रति 1) *entgegenkommen* ṚV. 5,41,18. *entgegengehen.* — 2) *zurück —, heimkehren, — nach* oder *in* (Acc.). — 3) °गत *dem Gedächtniss entschwunden.* — Mit वि 1) *auseinandergehen.* — 2) *weggehen; vergehen, verstreichen, verschwinden.* विगत am Anfange eines adj. Comp. *verschwunden, gewichen.* — 3) *abstehen von.* रण-विगत *vom Kampfe abstehend.* — विगत 1) *hingegangen, gestorben.* — 2) **glanzlos.* — Vgl. विद्वर-विगत. — Caus. *verbringen* (eine Zeit). — Mit प्रवि, °गत *verschwunden, gewichen.* — Mit सम् 1) Med. (ausnahmsweise auch Act.) *a) zusammenkommen, —treffen, zusammenkommen —, sich vereinigen —, sich verbinden mit* (Instr. oder Instr. mit सह oder सार्धम्). Von freundlichem, feindlichem und geschlechtlichem *Zusammenkommen.* कुलसंगत *so v. a. ein Bekannter der Familie* Gaut. 17,6. — *b) zusammenkommen —, sich einfinden bei* (Loc.). — *c) theilhaftig werden*, mit Instr. ṚV. 5,42,18. 7,81,2. — *d) abscheiden, sterben.* — *e) zusammenpassen, zutreffen, entsprechen.* संगत *zutreffend, übereinstimmend mit* (im Comp. vorangehend zu Spr. 1539). — *f)* mit Acc. α) *zusammentreffen mit* (nur संगम्य). — β) in ein Verhältniss *eingehen.* विश्रम्भम् *Vertrauen fassen.* — 2) *Act. mit Acc. *a) gehen nach, besuchen.* — *b) fleischlich beiwohnen.* — 3) संगत *eingeschrumpft.* Statt संगतम् R. 3,25, 7 liest ed. Bomb. 3,19,10 besser संगता: *zusammengekommen.* — Caus. 1) *zusammenbringen, zusammenbringen —, — führen —, verbinden mit* (Instr.). — 2) *verbinden*, so v. a. *construiren.* — 3) *hinführen zu*, mit zwei Acc. — 4) *übergehen lassen auf* (Loc.), *übergeben.* — 5) *tödten* (nach Nîlak.) MBh. 5,142,9. — * Desid. 1) संजिगंसते *zusammenkommen wollen mit* (Loc.). — 2) ved. संजिगांसति *gelangen wollen nach* (Acc.). — Mit अनुसम् Desid. (°जिगमिषति) *nachfolgen wollen.* — Mit अभिसम् 1) *zusammen herbeikommen. — zu* (Acc.). — 2) *zusammenkommen mit* (Instr.). °अभिसंगत *im Verein mit.* — 3) *zusammen bewillkommnen.* — Mit उपसम् 1) *zusammen herbeikommen, — zu* (Acc.). — 2) *hinzutreten —, sich gesellen zu* (Acc.). — 3) *sich verbinden.* मिथुनायोपसंगतौ *im Beischlaf begriffen.* — 4) in einen Zustand —, in ein Verhältniss *treten.*

गम 1) Adj. (f. आ) am Ende eines Comp. *gehend* u. s. w. मेष° *auf einem Widder reitend* Hemâdri 1,802,12. — 2) m. *a)* am Ende eines Comp. *der*

Gang zu einer Frau, *das Beiwohnen.* — *b) das Fortgehen von* oder *aus* (Abl.) Kâtjâp. 44. *Aufbruch eines Heeres* Varâh. Jogaj. 4,58. — *c) Entfernung, Wegschaffung* (von Brüchen) Bîgag. 129. — *d) Weg, Wegstrecke.* — *e) *Flüchtigkeit, Unüberlegtheit.* — *f) *eine Art Würfelspiel.* — *g) *gleicher Wortlaut.*

गमक 1) Adj. *zur Ueberzeugung führend, zeugend von* (Gen.) Nom. abstr. °ता f. und °त्व n. — 2) n. *ein tiefer Brustton.*

*गमकारित्व n. *Flüchtigkeit.*

*गमथ m. 1) *Reisender.* — 2) *Weg.*

गमध्यै Dat. Inf. von गम् (abhängig von वप्) 3,11.

गमन n. (adj. Comp. f. आ) 1) *das Kommen.* v. l. आ° besser. — 2) *das Hingehen —, Sichbegeben zu, in* oder *nach* (प्रति, ein Ortsadverb, Acc., Gen. oder im Comp. vorangehend). — 3) am Ende eines Comp. *das Gehen zu* (einer Frau), *das Beiwohnen* Râgat. 3,399. Auch *das Gehen zu einem Manne* Gaut. 23,14. — 4) am Ende eines Comp. *das Eingehen in* (einen Zustand), *Theilhaftigwerden.* वर्णोत्तर° Gaut. 4,22. — 5) *das Fortgehen, Abreise* 183,30. *Aufbruch eines Heeres, das Ziehen in den Krieg.* — 6) *das Gehen, Sichbewegen* 96,32. 269, 14. 279,13. *Art und Weise des Gehens.* — 7) *die Spuren eines Ganges, Fussspur* u. s. w. R. 3,68, 50 (statt गमने ist wohl गगने zu lesen).

*गमनाबाध n. *Reisehinderniss* P. 6,2,21, Sch.

गमनिका f. etwa *Richtschnur, Norm* Comm. zu TS. Prât.

गमनीय 1) Adj. *zugänglich —, erreichbar für* (Gen.) — 2) *n. impers. *eundum.*

गमयितर् Nom. ag. *ein Führer zu* (im Comp. vorangehend). Nom. abstr. °तृत्व n. Çaṃk. zu Bâdar. 4,3,5.

गमयितव्य Adj. *zu verbringen* (eine Zeit).

गमागम m. 1) *das Gehen und Kommen, das Hinundhergehen* 123,22. — 2) Sg. und Pl. *Unterhandlung* Kâd. 223,12. Râgat. 7,1274.

गमागमकारिन् m. *Unterhändler, Botschafter* Utpala zu Varâh. Bṛh. S. 10,10.

*गमात्र *eine best. Zahl* (buddh.).

*गमिन् Adj. *zu gehen beabsichtigend, — nach* (Acc. oder im Comp. vorangehend).

गमिष्ठ Adj. Superl. *gern kommend, — sich begebend in* (Acc.).

गमिष्णु Adj. *gehend* TBr. (Whitney, Gr. 1194). *zu durchwandern beabsichtigend,* mit Acc. Daçak. 17,13.

*गम्ब्, गम्बति (गतौ).

गम्भन् *Tiefe, Grund.*

गम्भर (*n.) 1) dass. — 2) * *Wasser.*

*गम्भारिका und *गम्भारी f. *Gmelina arborea* (auch *Blüthe, Frucht* und *Wurzel*).

गम्भिष्ठ Adj. Superl. zu गम्भीर Çat. Br. 7,5,1,8.

गम्भीर 1) Adj. (f. आ) = गभीर 1). — 2) m. *a) *Citronenbaum.* — *b) *Lotusblüthe.* — *c) *ein Mantra des* Ṛgveda. — *d)* N. pr. eines Sohnes Manu Bhautja VP.^{2} 3,29. — 3) f. आ *a) *ein tiefer Schluchzer.* Zu belegen das Adj. in Verbindung mit हिक्का. — *b)* N. pr. eines Flusses. — 4) n. *a) Tiefe.* ज्ञमदग्नेः Name eines Sâman.

गम्भीरक 1) Adj. (f. °रिका) *tiefliegend.* दृष्टि f. *eine best. Augenkrankheit.* — 2) f. °रिका N. pr. eines Flusses.

गम्भीरगति Adj. *tiefgehend* (von Eitergängen). Nom. abstr. °त्व n. Suçr. 1,62,7.

गम्भीरचेतस् Adj. *tiefsinnig.*

*गम्भीरनिर्घोष m. N. pr. eines Schlangendämons.

*गम्भीरपक्ष m. N. pr. eines Fürsten.

गम्भीरबुद्धि m. N. pr. eines Sohnes des Manu Indrasâvarṇi Bhâg. P. 8,13,34.

गम्भीरवेदिन् Adj. *ungelehrig, hartnäckig* (Elephant). Von Elephanten und reichen Herren (*tief empfindend*) Ind. St. 15,269.

गम्भीरवेपस् Adj. = गभीरवेपस्.

गम्भीरशंस Adj. *im Verborgenen herrschend.*

*गम्भीरशील m. N. pr. eines Brahmanen.

गम्भीरस्वामिन् m. Name einer Statue des Nârâjaṇa.

गम्भीरार्थ Adj. *von tiefem Sinne* Spr. 2086.

गम्भीराशय Adj. *einen tiefen Gedanken habend.* °तां कर् *einen tiefen, herzhaften Gedanken fassen* Spr. 7838.

गम्य 1) Adj. *a) wohin* oder *zu dem man zu gehen hat, — gehen kann* oder *darf, zugänglich, erreichbar für* (Gen., Loc. oder im Comp. vorangehend), *thunlich.* संख्यया s. v. a. *zählbar.* — *b) zu durchwandern, zu passiren.* — *c)* f. *Männern zugänglich, zum Beischlaf sich Jmd hingebend.* — *d)* f. *zum Beischlaf geeignet, in der zum Beischlaf geeigneten Verfassung sich befindend.* — *e) mit dem ein Weib* (Gen.) *sich begatten darf* oder *mag.* — *f) liederlich, mit einer Hure sich abgebend* Daçak. — *g) heilbar durch* (Gen.). — *h) bevorstehend, zukünftig.* — *i) was erfasst —, begriffen —, erkannt werden kann, erkennbar* (Megh.), *verständlich.* — *k) was errathen werden muss.* Nom. abstr. °ता f. und °त्व n. — *l) gemeint seiend.* — *m) passend, geeignet.* — 2) *n. impers. *eundum.*

गय 1) m. *a) Haus, Hof; Hausstand, Hauswesen,* bestehend in der *Hausgenossenschaft* sowie in dem *beweglichen und unbeweglichen Vermögen, familia.* — *b)* Pl. *die Lebensgeister.* — *c) *Bos Gavaeus.* — *d)* N. pr. *α)* verschiedener Ṛshi. — *β)* Pl. eines Volkes. — *γ)* eines Asura. — *δ)* eines Affen. — *ε)* eines Berges. — 2) f. गया N. pr. *a)* eines berühmten Wallfahrtsortes, der Residenz eines Gaja Spr. 7741. Lalit. 309,3.7. 311,17. 326, 4. — *b)* eines Flusses.

गयदास m. N. pr. eines Arztes.

गयशिरस् n. 1) N. pr. eines Berges. — 2) *der westliche Horizont* Nir. 12,19.

गयसाधन Adj. *den Hausstand fördernd.*

गयसिंहराज m. N. pr. eines *Fürsten.* °चरित्र n. Titel eines Werkes Bühler, Rep. No. 713.

गयस्फाति f. AV. 19,31,10 wohl fehlerhaft für पयःस्फाति.

गयस्फान Adj. *den Hausstand gedeihen machend.*

*गयस्फायन Adj. dass. Mahâbh. 6,28,*b*.

गयाकाश्यप m. N. pr. eines Schülers des Çâkjamuni.

गयाकूप m. N. pr. eines *Brunnens* bei Gajâ.

गयाकृत्य n. Titel eines Werkes.

गयातीर्थ n. N. pr. eines Tîrtha.

गयादास m. N. pr. eines Autors.

गयापद्धति f., गयाप्रयोग, गयामाहात्म्य n. und गयायात्राप्रयोग m. Titel von Werken.

*गयाशिरस्, गयाशिरस् und गयाशीर्ष n. = गयशिरस्. गयाशीर्षपर्वत m. Lalit. 309,8. 311,18.

गयाश्राद्धपद्धति f. und गयासेतु m. Titel zweier Werke.

गयिन् m. N. pr. eines Commentators des Suçruta.

1. गर्‌, गृणाति, गृणीते (auch in pass. Bed.), गिरति und गिरते (mit सम्) 1) *anrufen, rufen.* — 2) *ankündigen, anpreisen.* — 3) *lobend nennen, beloben, preisen.* — 4) *aussprechen, hersagen* MBh. 7,42,14. Ragh. 10,64. Bhâg. P. 1,1,14. — 5) *verkünden, erzählen, in gebundener Rede lehren* Ganit. Kaksh. 5. — Mit अनु 1) *lobend einstimmen.* — 2) * *Jmd* (Dat.) *beistimmen.* — 3) *antworten,* mit *Dat. — 4) *nacherzählen, wiederholen.* — Mit अप in °गर and *°गारम्. — Mit *अपि, *°गीर्ण *gelobt, gepriesen.* — Mit अभि 1) *beifällig zurufen, einstimmen in* (Acc.), *begrüssen, preisen.* — 2) *gutheissen, wohlgefällig aufnehmen, genehmigen.* — 3) *preisend anstimmen.* — Mit आ *Beifall zollen, loben.* — Mit प्रत्या *antworten.* — Mit उप *anrufen, lobend zurufen;* mit Acc. — Mit प्र 1) *Jmd*

(Loc.) *Etwas* (Acc.) *ankundigen, anpreisen.* — 2) *besingen, preisen.* — Mit संप्र *benennen.* — Mit प्रति 1, *anrufen, begrüssen;* mit Acc. — 2, *antworten, Jmd* (Dat.) — (im Wechselruf oder Gesang). Auch mit प्रतिगरम्. — 3, **Jmd* (Dat.) *beistimmen.* — Mit अभिप्रति = प्रति 2). — Mit वि RV. 6,35,5, wo aber वृणीषे st. गृणीषे zu vermuthen ist. — Mit सम् 1) संगृणाति und संगृणीते *a) einstimmen, zusagen, versprechen.* — *b)* Act. *preisen* Bhâg. P. 3,15,45. — 2, संगिरते *a) anerkennen, als wahr annehmen, behaupten* Comm. zu TS. Prât. — *b, Jmd* (Dat.) *zusagen, beipflichten;* **einstimmen in* (Acc.). — *c) sich geloben.* — *d) übereinstimmend benennen,* mit zwei Acc. — Mit अभिसम् *zusagen, versprechen.*

2. गॄ, गिँरति (), गिरते, गृणाति (mit नि und सम्), गिलति. गिर् und गिल् gehen auch über die Präsensformen hinaus. 1) *verschlingen.* गीर्ण *verschlungen.* — 2) *verschlucken,* so v. a. *unterdrücken, hemmen.* — 3) *ausstossen,* (aus dem Munde) *entlassen.* — *Caus. गारयति. — *Desid. जिगरिषति. — *Intens. जेगिल्यते. — Mit अप *ausspeien* Ait. Âr. 353,18. v. l. अव. — Intens. (°ङँर्गृणाण) *verschlingen* RV. 5,29,4. — Mit अव Act. *hinunterschlingen.* Nach den Grammatikern stets Med. — Intens. (°जल्गुलम्) dass., mit Gen. — Mit उद् 1) *ausspeien.* — 2) *ausspritzen, ausgiessen.* — 3) *von sich geben, ausstossen, entlassen, dem Munde entfahren lassen* (Worte), *mit Etwas* (Acc.) *herausplatzen* 115,12. — 4) उद्गीर्ण *a)* (aus der Scheide) *herausgesprungen* (Schwert) Varâh. Bṛh. S. 50,5. — *b) hervorgerufen, bewirkt.* — Caus. उद्गिरयति *von sich geben, ertönen lassen.* — Mit *प्रत्युद् in *प्रत्युद्गार. — Mit *समुद्, *समुद्गीर्ण = समुद्गत. — Mit उप *einschlucken.* — Mit नि 1) *hinunterschlucken, verschlingen.* — 2) *verschlucken,* so v. a. *nicht aussprechen, unterdrücken.* — 3) *verschlucken,* so v. a. *sich ganz zu eigen machen* Kathâs. 19,118. — *Caus. निगारयति und निगालयति. — *Intens. निजेगिल्यते (भावगर्हायाम्). — Mit निस् *ausspeien.* — Mit सम् *verschlingen.*

3. गॄ, Intens. जागर्ति (episch auch जागरति und जागमि), 1, *wachen, wachsam sein.* — 2, *erwachen.* — 3) *wachen über, aufpassen auf, Aufsicht haben —, herrschen über* (Loc. oder Loc. mit अधि). — 4) *die Aufmerksamkeit richten —, bedacht sein auf* (Dat.). — 5) *bewachen, passen auf* (Acc.). — 6) *wach sein,* so v. a. *fortbrennen* (vom Feuer) AV. Prâyaçc. 1,5. — 7) जागृवँस् *munter, eifrig, unermüdlich.* Könnte in Stellen wie RV. 2,29,2. 3,10,9. 7,5,1. 10, 91,1 eher zu 1. गॄ oder 3. जॄ gehören. — Caus. जागरयति (ved. Aor. अजीगरत्, जिगरत्, जिगरत्, 1) *Jmd erwecken, ermuntern, anregen.* — 2) *wach —,* so v. a. *brennend erhalten* (Feuer) Ait. Âr. 386,10. — 3, *Etwas erwecken, erregen, beleben.* — 4) *schlaflos zubringen* (eine Nacht). — Mit अनु *bei Jmd* (Acc.) *wachen* R. ed. Bomb. 2,50,50. — Mit उद् *durchwachen* Harshaṅ. 140,3 (उज्जागार!). — Caus. 1) *Jmd erwecken.* — 2) *Etwas erregen, bewirken.* — Mit प्र *die Wache halten, aufpassen auf* (Loc.), *lauern auf* (Gen.). — Caus *aufwecken.* — Mit प्रति *wachen bei* (Acc.).

4. *गर्, गरति (सेचने).

5. गर्, गारयति (विज्ञाने, विज्ञापने).

गर् 1) Adj. *verschlingend* in अन्न°. — 2, m. *a) Trank, Flüssigkeit.* — *b)* **ein best. leichteres Gift.* — *c) eine best. Krankheit.* — *d)* N. pr. verschiedener Männer. — 3) m. n. (dieses selten) *Gift.* — 4) *f. आ *a) das Verschlingen.* — *b) eine best. Cucurbitacee.* — 5) *f. आ und ई *Andropogon serratus.* — 6) n. *a) das fünfte* 2. करण 4) *n).* — *b)* **ein best. Gift.*

गरगिर् und गरगीर्ण Adj. *der Gift geschluckt hat.*

गरगीर्णिन् m. N. pr. eines Ṛshi.

गरघ्न 1) *Gift* — oder *die* गर् *genannte Krankheit vertreibend.* — 2) *m. *Ocimum sanctum* und auch *eine andere Species.* — 3) f. ई *ein best. Fisch.*

1. *गरण n. *das Verschlingen.*

2. *गरण n. *das Bespritzen.*

*गरणवत् Adj. *sich mit dem Verschlingen abgebend.*

गरद् 1) Adj. Subst. *Gift gebend, Giftmischer* Gaut. — 2) *n. *Gift.*

गरदान n. *das Reichen von Gift.*

*गरदुम m. *Strychnos nux vomica* Râgân. 9,149.

*गरभ m. *Foetus.*

गरल 1) (*m.) n. *Gift* 173,4. 14. Spr. 7682. — 2) *n. *a) Schlangengift.* — *b) Aconitum ferox* Râgân. 6,225. — *c) ein Bund Gras.* — *d) Maass.*

*गरलत्रत m. *Pfau* Gal.

गरलाय्, *यते *zu Gift werden.*

*गरलारि m. *Smaragd* Râgân. 13,167.

*गरलिन् Adj. *giftig.*

*गरव्रत m. *Pfau.*

*गरहन् m. *Ocimum sanctum.*

गरागरी f. *Lepeocercis serrata* Karaka 7,2. 8,11.

*गरात्मक n *der Same von Hyperanthera Moringa.*

*गराधिका f. *Schildlaus* oder *Cochenille.*

*गरारति m. *Smaragd* Gal. (गरारीति).

*गराविका f. = गराधिका.

*गरिका f. *der Kern der Kokosnuss* Gal.

*गरित *vergiftet.*

गरिमन् m. 1) *Schwere.* — 2, *Wichtigkeit, Würde, ehrenvolle Stellung.* — 3) *Macht* Bâlar. 51,7. — 4) *eine best. übernatürliche Kraft.* — 5) *eine hochstehende Persönlichkeit* (von Rudra).

गरिष्ठ Adj. (Superl. zu गुरु) *stark angeschwollen* Git. 1,6.

गरीयंस् Adj. (Compar. zu गुरु) 1) *überaus schwer.* — 2) *grösser, bedeutender als* (Abl.). — 3) *gewichtiger, mehr geltend als* (Abl.) Gaut. *überaus wichtig, von grosser Bedeutung* Chr. 81,15. *sehr ehrenvoll.* — 4) *ehrwürdiger, in grösserem Ansehen stehend als* (Abl.), *überaus ehrwürdig.* — 5) *lieber,* — *als* (Abl.). — 6) *schlimmer* 69,32. 174,9.

गरीयस Adj. = गरीयंस् 3) mit Instr. MBh. 1, 67,114.

गरीयस्तर Adj. = गरीयंस् 2) MBh. 7.130,14.

गरीयस्त्व n. 1) *Schwere, grosses Gewicht.* — 2) *Wichtigkeit.*

गरु = गुरु in *अगरु.

गरुड् 1) m. *a) ein best. mythischer Vogel.* Er ist ein Sohn der Vinatâ, älterer Bruder Aruṇa's, Fürst der Vögel, Feind der Schlangen, Vehikel Vishṇu's oder Kṛshṇa's und geniesst göttliche Verehrung. Suparṇ. 4,1. 4. 5,1. Auch Pl. — *b) ein Palast von best. Form.* — *c) eine best. Schlachtordnung.* — *d)* Bez. *des 14ten* Kalpa 2, *h.* — *e)* N. pr. eines Sohnes des Kṛshṇa. — 2) f. गरुडी f. zu 1) *a).*

*गरुडका f. *ein best. Vogel* Gal.

गरुडध्वज 1) Adj. *Garuḍa im Banner führend.* — 2) m. Bein. Vishṇu's oder Kṛshṇa's Prasannar. 80,23.

गरुडपद्म m. *eine best. Stellung der Hände.*

गरुडपुराण n. Titel eines Purâṇa.

गरुडमाणिक्य n. wohl *Smaragd.* °मय Adj. *smaragden.*

गरुडरुत n. *ein best. Metrum.*

गरुडवेग 1) m. N. pr. eines Rosses. — 2 f. आ *eine best. Pflanze* Varâh. Bṛh. S. 54,87.

गरुडाग्रज m. Bein. Aruṇa's 2) *b).*

*गरुडाङ्क m. Bein. Vishṇu's oder Kṛshṇa's.

*गरुडाङ्कित m. *Smaragd.*

गरुडादित्य m. *eine Form der Sonne.*

गरुडाय्, °यते *zu* Garuḍa 1) *a) werden.*

*गरुडार्ध *eine Art von Pfeilen.*

*गरुडाश्मन् m. *Smaragd.*

गरुडेश m. = गरुडादित्य Verz. d. B. H. 146,*b*,30.

गरुडेशान m. = गरुड 1) *a).*

*गरुडोत्तीर्ण n. und *गरुडोड्डीर्ण m. (Gal.) *Smaragd.*

*गरुडोद्भव m. *ein best. Edelstein* Gal.

गरुडोपनिषद् f. Titel einer Upanishad.

गरुत् (*m. n.) *Flügel* Prasannar. 105,17.

गरुत्मत्¹ 1) Adj. *geflügelt.* — 2) m. *a*) = गरुड 1) *a*) Suparn. 1,3. — *b*) *Vogel.*

*गरुत्बोधिन् m. *Wachtel.*

*गरुल m. = गरुड 1) *a*).

गर्ग 1) m. *a*) N. pr. verschiedener Personen. Pl. *ihr Geschlecht.* — *b*) *ein best.* Trjaha Vaitân. — *c*) *ein best. Tact.* — *d*) **Stier.* — *e*) **Regenwurm.* — 2) f. आ und ई ein Frauenname.

*गर्गकुल n. = गार्ग्यस्य, गार्ग्ययोः und गर्गाणां कुलम् Mahâbh. 2,409,*a*.

गर्गतर Adj. Ind. St. 13,412.

*गर्गत्रिरात्र und गर्गत्र्यह m. *eine best. Begehung.*

*गर्गभार्गविका f. *eine Heirath zwischen Nachkommen* Garga's und Bhṛgu's.

गर्गभूमि m. N. pr. eines Fürsten.

गर्गमनोरमा f. Titel eines Werkes.

*गर्गमय Adj. *von den* Garga *herrührend* Mahâbh. 2,406,*b*.

गर्गर³ 1) m. *a*) *Strudel, gurges.* — *b*) *ein best. musikalisches Instrument.* — *c*) *Butterfass.* — *d*) **Pimelodus Gagora* (ein Fisch). — *e*) **N. pr. eines Mannes.* — 2) f. गर्गरा *Butterfass* Lalit. 315, 18. — 3) f. गर्गरी *a*) dass. — *b*) *eine Art Krug.*

गर्गरक 1) m. *a*) *ein best. Fisch.* — *b*) *eine best. Pflanze mit giftiger Frucht.* — 2) *f. °रिका *eine best. Pflanze* und *deren Frucht* gaṇa करीतक्यादि in der Kâç.

*गर्गरूप्य Adj. = गर्गमय Mahâbh. 2,406,*b*.

गर्गशिरस् m. N. pr. eines Dânava.

गर्गसंहिता f. Titel eines Werkes Bühler, Rep. No. 38.

गर्गस्रोतस् n. N. pr. eines Tîrtha.

*गर्गाट m. *ein best. Fisch.*

गर्ज्, गर्जति (vom Med. गर्जमान), *गृञ्जति, *गर्जयति 1) *brüllen, brummen, toben, brausen, tosen, donnern, schwatzen* (von Vögeln). Mit Acc. des Lautes 177,13. — 2) *den Mund voll nehmen, herausfordernd reden, grosssprechen, — thun* 322,15. Spr. 7525. — Mit अति *sehr herausfordernd reden* MBu. 7,41,1. — Mit अनु *entgegenbrüllen* u. s. w. — Mit अभि *anbrüllen, anschreien* (mit Acc.), *ein wildes herausforderndes Geschrei erheben.* — Mit समभि *anbrüllen, anschreien;* mit Acc. — Mit उद् 1) *ein Gebrüll erheben.* — 2) *mit lauter Stimme ausrufen.* — Mit परि *brüllen, schreien, knurren, keifen* (von einem bösen Weibe). — Mit प्र *zu tosen —, zu donnern beginnen.* — Mit *संप्र in *°गर्जित. — Mit प्रति *entgegenbrüllen, mit einem Brüllen* u. s. w. *antworten, anschreien;* mit Acc. der Person oder des Lautes. — 2) *sich widersetzen, Widerstand leisten.* — 3) *wetteifern mit* (Gen. oder Instr.) 249,11. 251, 2. 252,26 (चन्द्रस्य st. मुखस्य zu verbessern). — Mit वि *brüllen, schreien.* — Mit सम् *anbrüllen, anschreien.*

गर्ज 1) m. (*f. आ) *Gebrüll* (insbes. **eines Elephanten*), *Getöse.* — 2) **m. Elephant.*

*गर्जक m. *ein best. Fisch.*

गर्जन n. *Gebrüll, Geschrei, Getobe, Getöse, Donner* (Spr. 7856).

*गर्जर n. *eine Grasart* Râgân. 8,132.

*गर्जाफल m. *Asteracantha longifolia* Râgân. 11,219.

गर्जि m. = गर्जित 2) *a*) Vikramâṅkaḱ. 9,71.

गर्जित 1) *m. *ein brünstiger Elephant.* — 2) n. *a*) *Gebrüll, wildes Geschrei, Getöse, Donner.* — *b*) *herausforderndes Gerede, Grosssprecherei.*

गर्जितरव m. *Gebrüll* Spr. 846.

*गर्जितामर्क m. *Löwe* Gal.

*गर्ज्य Partic. fut. pass. von गर्ज्.

1. गर्त³ m. 1) *hoher Stuhl, Thron.* — 2) *der Sitz des Streitwagens.* — 3) *Wagen* Gaut. — 4) **Würfeltisch.* — 5) **Haus, Gemach.*

2. गर्त³ 1) m. f. (आ) und n. *Grube, Loch, Grab.* — 2) m. *a*) *Kanal* M. 4,203. — *b*) **Lendenhöhle.* — *c*) **eine best. Krankheit.* — *d*) **N. pr. eines Theiles von* Trigarta. — *e*) mit गर्भ verwechselt. — 3) f. आ N. pr. eines Flusses.

*गर्तकी f. *Weberwerkstatt* Gal. Vgl. गर्तिका.

गर्तन्वत्³ Adj. *mit einer Grube oder Vertiefung versehen.*

गर्तपत्य n. *das Fallen in eine Grube* Çâṅkh. Br. 16,9. 25,14.

गर्तमित्³ Adj. *in eine Grube versenkt.*

गर्तसद्³ Adj. *auf dem Sitze des Streitwagens sitzend.*

गर्ताकुक्कुट m. *ein best. Vogel.*

गर्तारुक्³ Adj. (Nom. °रुक्) *den Sitz des Streitwagens besteigend.*

गर्ताश्रय m. *ein in Löchern wohnendes Thier.*

*गर्तिका f. *Weberwerkstatt.* Vgl. गर्तकी.

*गर्तिन् und *गर्तिय Adj. von गर्त.

गर्तेश (?) m. Lot. de la b. l. 302.

गर्तेष्ठा Adj. *in der Grube, d. i. im Grabe befindlich.*

गर्तोदक n. *Grubenwasser* Âçv. Gṛhj. 4,2,10, v. l.; vgl. Sây. zu ṚV. 10,14,9.

*गर्त्य Adj. = गर्तमर्कति.

गर्द्, गर्दति, *गर्दयति *frohlocken.*

गर्द³ Adj. (f. आ) *hungrig* (nach Comm.) TS. 3,1,11,3.

1. गर्दभ्, °भति *den Esel spielen.*

2. *गर्दभ् Adj. von गर्दभ्य्.

गर्दभ³ 1) m. *a*) *Esel.* Am Ende eines adj. Comp. f. आ. — *b*) **ein best. Parfum.* — 2) f. °भी *a*) *Eselin.* — *b*) *ein best. in Kuhmist lebendes Insect.* — *c*) **Name verschiedener Pflanzen* (= अपराजिता, कटभी und श्वेतकण्टकारी. — *d*) **eine best. Hautkrankheit.* — 3) **n. a*) *die Blüthe der Nymphaea esculenta.* — *b*) *Embelia Ribes.*

गर्दभक m. (Agni-P. 31,36), °भिका f. und *गर्दभगद m. *eine best. Hautkrankheit.* — Vgl. कीटगर्दभक.

गर्दभनादिन्³ Adj. *wie ein Esel schreiend.*

गर्दभपुष्प m. = खरपुष्प.

*गर्दभय्, °यति Denom. von गर्दभ.

गर्दभरथ m. *ein mit Eseln bespannter Wagen* Ait. Br. 4,9.

गर्दभरूप m. Bein. eines Vikramâditja.

*गर्दभवल्ली f. (Gal.), *गर्दभशाक m. und *गर्दभशाखी f. *Clerodendrum Siphonanthus.*

गर्दभाक्ष m. N. pr. eines Daitja.

*गर्दभाण्ड 1) m. *a*) *Thespesia populneoides.* — *b*) *Ficus infectoria* Râgân. 11,125. — 2) Adj. *das Wort* गर्दभाण्ड *enthaltend.*

*गर्दभाण्डक m. = गर्दभाण्ड 1) *a*).

*गर्दभाण्डीय Adj. = गर्दभाण्ड 2).

गर्दभि m. N. pr. eines Mannes. गार्दभि v. l.

गर्दभिन् m. Pl. fehlerhaft für गर्दभिल्ल 2).

गर्दभिल्ल m. N. pr. 1) des Vaters von Vikramâditja VP.² 5,392. — 2) Pl. einer Dynastie VP. 4,24,14.

गर्दभिल्ल m. N. pr. eines Fürsten Ind. St. 15, 256. 281. Vgl. गर्दभिल.

गर्दभीमुख m. N. pr. eines Lehrers.

गर्दभीविद्या f. *ein best. Zauberspruch* Pañkad.

गर्दभीविपीत m. N. pr. eines Mannes.

गर्दभेष्या f. *Eselsopfer* Kâts. Çr. 1,1,13.

*गर्दयित्नु m. *Wolke.*

गर्ध्, गृध्यति 1) *ausholen, weit ausschreiten* ṚV. 4,38,3. — 2) *gierig sein, heftig verlangen nach* (Loc. oder Acc.). गृद्ध *gierig, heftig verlangend nach* (Loc.) — *Caus. गर्धयति, °ते 1) Act. *a*) *gierig machen.* — *b*) *gierig sein.* — 2) Med. *Jmd* (Acc.) *täuschen, hintergehen.* — Mit अनु *gierig sein nach* (Loc.). — Mit अभि in °गृध्र. — Mit प्र in प्रगर्धिन्. — Mit प्रति *gierig sein nach* (Acc.).

गर्ध m. 1) *Gier, Begierde, heftiges Verlangen nach* (im Comp. vorangehend) 218,3 (vgl. Anmm.). Naish. 7,71. — 2) *= गर्दभाण्ड 1) *a*).

*गर्धन 1) Adj. (f. आ) *gierig.* — 2) f. आ *Gier.*

*गर्धित Adj. *gierig.*

-गर्धिन् Adj. *gierig —, heftig verlangend nach, leidenschaftlich ergeben, — liebend.*

*गर्ब् गर्बति (गतौ).

गर्भ m. (adj. Comp. f. आ) 1) *Mutterleib, Schooss* (auch in übertr. Bed.). — 2) *das Innere* überh. 132,21. Spr. 7686. 7774. इन्दीवर° 3543. कमल° MBh. 1,172,9. 3,133,63. 309,11. पद्म° Varâh. Bṛh. S. 70,11. Chr. 249,25. अम्भोज° 319,8. Naish. 11, 78. रम्भा° Chr. 313,19. Am Ende eines adj. Comp. — *in seinem Innern bergend, — enthaltend.* — 3) *Schlafgemach.* — 4) *Leibesfrucht, Embryo* (R. 5, 28,6); *ein neugeborenes Kind, Kind, Spross* überh.; *Brut der Vögel; Pflanzenkeim.* अमर°, देव°, सुर° *das Kind eines Gottes* 47,5. 72,18. MBh. 1,152,27. 3,309,9. 6,122,19. 1,154,3. — 5) *die Leibesfrucht des Himmels: die während acht Monaten durch die Sonnenstrahlen aufgesogenen Dünste, welche in der Regenzeit als reife Frucht herabfallen,* Bâlar. 236,13. *die Zeitdauer dieser Schwangerschaft des Himmels.* — 6) *ein ausgetretenes Flussbett.* — 7) *die Warzen an der Frucht des Brodfruchtbaumes.* — 8) in der Dramatik so v. a. *Katastase.* — 9) *Vereinigung.* — 10) N. pr. eines Ṛshi.

*गर्भक m. 1) *ein in die Haare verschlungener Blumenkranz.* — 2) *zwei Nächte mit dem dazwischenliegenden Tage.*

गर्भकर 1) *Adj. *Fruchtbarkeit bewirkend.* — 2) m. *Nageia Putranjiva.*

गर्भकरण n. *Schwängerungsmittel.*

गर्भकर्तर् m. Bein. Tvashṭar's als Verfassers von ṚV. 10,184.

गर्भकाम Adj. (f. आ) *Leibesfrucht wünschend* Pâr. Gṛhj. 1,9,5.

गर्भकार n. *ein best.* Çastra Vaitân.

गर्भकारिन् Adj. *Leibesfrucht bewirkend* Bhâvapr. 1,199.

गर्भकाल m. 1) *die Zeit der Schwangerschaft.* — 2) *die Zeit, wann die Leibesfrucht des Himmels (die Dünste der Luft) die ersten Lebenszeichen von sich giebt.*

गर्भकोश m. *Uterus*

गर्भक्लेश m. *Geburtswehen.*

गर्भक्षय m. *Fehlgeburt.*

गर्भगत Adj. *im Mutterleibe liegend* 183,29.

गर्भगीता f. Titel eines Werkes.

गर्भगुर्वी Adj. f. *schwanger.*

गर्भगृह n. 1) *Schlafgemach* 179,21. — 2) *das Allerheiligste in einem Tempel, wo das Bild der Gottheit aufgestellt ist,* Kâd. 253,18. देवी° *wo die Devî verehrt wird.* — 3) mit einem vorangehenden Subst. *ein — enthaltendes Gemach.*

गर्भगेह n. = गर्भगृह 2).

गर्भग्रह m. und °ग्रहण n. *Empfängniss* Comm. zu Varâh. Bṛh. 4,1.

गर्भग्रहार्तव n. *die zur Empfängniss geeignete Zeit* Bâdar. im Comm. zu Varâh. Bṛh. 4,1.

गर्भघातिका f. *Hebamme.*

*गर्भघातिन् 1) Adj. *die Leibesfrucht tödtend.* — 2) f. °नी *Methonica superba.*

*गर्भचलन n. *die Bewegungen des Kindes im Mutterleibe.*

गर्भचेट m. *ein Diener von Geburt.*

गर्भच्छिद्र m. *Muttermund* Bhâvapr. 1,39.

गर्भच्युति f. *das Heraustreten der Leibesfrucht, Geburt.*

*गर्भाण्ड m. *Anschwellung des Nabels.*

गर्भता f. Nom. abstr. zu गर्भ 5).

गर्भत्व n. 1) *Schwangerschaft.* — 2) Nom. abstr. zu गर्भ 4) Karaka 4,4.

गर्भद 1) Adj. *Fruchtbarkeit verleihend.* — 2) *m. *Nageia Putranjiva* Râgân. 9,145. — 3) *f. आ *ein best. Strauch* Râgân. 4,161.

*गर्भदात्री f. *ein best. Strauch* Râgân. 4,161.

गर्भदास m. *ein Sclave von Geburt, Sclavenkind* Kap. 3,51. f. ई im Prâkrit 303,19.

गर्भदिवस m. Pl. *die Tage, an welchen die in der Luft schwebenden Dünste Lebenszeichen von sich geben.*

गर्भद्रावण n. und गर्भद्रुति f. *ein best. mit Mineralien* (insbes. *Quecksilber*) *vorgenommener Process.*

गर्भद्वादश m. Pl. *das 12te Jahr nach der Empfängniss* Âpast.

गर्भध Adj. *Leibesfrucht gebend, schwängernd.*

गर्भधरा Adj. f. *schwanger.*

गर्भधान MBh. 12,9648 fehlerhaft für गर्भाधान.

गर्भधारण 1) n. *Schwangerschaft.* — 2) f. आ Bez. des 22ten Adhjâja in Varâh. Bṛh. S., der über den *regenschwangern Himmel* handelt.

गर्भधि m. *Nest.*

गर्भधृत Adj. *im Mutterleibe getragen, — steckend* MBh. 4,13,12.

गर्भधृति f. *ein best. mit Mineralien* (insbes. *Quecksilber*) *vorgenommener Process.*

गर्भनाडी und गर्भनाभिनाडी f. *Nabelschnur.*

गर्भनिधान Adj. (f. ई) *die Leibesfrucht aufnehmend* Nir. 3,6.

गर्भनिष्कृति f. *eine vollkommen ausgebildete Leibesfrucht* Hemâdri 1,477,18.

गर्भनुद 1) *Adj. *die Leibesfrucht ausstossend.* — 2) m. *Methonica superba* Bhâvapr. 1,201.

*गर्भपाकिन् m. *in 60 Tagen reifender Reis.*

*गर्भपातक 1) Adj. *eine Fehlgeburt verursachend.* — 2) m. *eine rothblühende Moringa.*

गर्भपातन 1) *Adj. = गर्भपातक 1). — 2) m. *eine Karañga-Species.* — 3) *f. ई *Methonica superba.* — 4) n. *das Verursachen einer Fehlgeburt.*

*गर्भपातिन् 1) Adj. = गर्भपातक 1). — 2) f. °नी *eine best. Pflanze.*

*गर्भपोषण n. *das Ernähren —, Tragen einer Leibesfrucht.*

गर्भभर्तृद्रुह् Adj. f. *die Leibesfrucht und den Gatten schädigend* M. 5,90.

गर्भभर्मन् n. *die Unterhaltung —, Ernährung der Leibesfrucht.*

गर्भभवन n. = गर्भगृह 2).

गर्भभार m. *die Bürde der Leibesfrucht.* °भारं धर् *schwanger werden.*

गर्भमण्डप m. *Schlafgemach.*

गर्भमास् m. *Schwangerschaftsmonat* Sâmav. Br. 2,2,1.

गर्भमास m. dass. Gaut. 14,17.

गर्भमोक्ष m. und *गर्भमोचन n. *das Gebären, Niederkunft.*

गर्भयमक n. *eine Art Paronomasie.* Beispiel Bhaṭṭ. 10,18.

गर्भयुता Adj. f. *schwanger.*

गर्भयोषा f. *eine mit — (Gen.) schwanger gehende Frau.*

गर्भरक्षण n. *das Schützen der Leibesfrucht, eine best. Ceremonie im 4ten Monat der Schwangerschaft.*

गर्भरक्षा f. *das Schützen der Leibesfrucht.*

गर्भरस Adj. (f. आ) *nach Schwängerung begierig.*

गर्भराज m. *ein junger Mann.* Pl. *junge Leute* Bâlar. 161,18.

गर्भरेखा f. *ein Strich im Innern* (einer Figur) Hemâdri 1,127,10. fgg.

गर्भलक्षण n. *Kennzeichen 1) der Schwangerschaft.* — 2) *der Schwangerschaft des Himmels, — der Wolken.*

गर्भलम्भन n. *Empfängniss einer Leibesfrucht,* Bez. *einer best. Ceremonie.*

गर्भवती Adj. f. *schwanger* 130,26.

गर्भवध m. *Tödtung einer Leibesfrucht.*

गर्भवर्त्मन् n. *Geburtsweg* Bhâvapr. 1,68.

गर्भवसति f. *Mutterleib.*

गर्भवायुधारणा f. Titel des 21ten Adhjâja in Varâh. Bṛh. S.

गर्भवास m. *Mutterleib.* °क्लेश m. *Kindbettfieber* Hemâdri 1,261,9.

गर्भविच्युति f. *Abortus im Beginn der Schwan-*

gerschaft.

गर्भविनोदरस m. Titel eines Werkes.

गर्भविपत्ति f. *das Absterben der Leibesfrucht.*

गर्भविपर्यय m. *ein die Leibesfrucht treffender Unfall.*

गर्भविलासरस m. Titel eines Werkes.

गर्भवेदन *ein Spruch, der Empfängniss bewirken soll.* Vaitân.

गर्भवेश्मन् n. 1) *ein Gemach im Innern des Hauses* Ragh. 19,42. — 2) *Wochenstube.*

गर्भव्याकरण n. *detaillirte Beschreibung der Leibesfrucht.*

गर्भव्यापद् f. *das Absterben der Leibesfrucht.*

गर्भव्यूह m. *eine best. Schlachtordnung.*

गर्भशङ्कु m. *ein Haken zur Extraction eines todten Fötus.*

गर्भशय्या f. *Mutterleib* Bhâvapr. 1,20.27.

गर्भशातन n. 1) *das Abtreiben der Leibesfrucht* Âpast. — 2) *ein fruchtabtreibendes Mittel* Suçr. 1, 277,12.

गर्भश्रीकात्तमिश्र m. N. pr. eines Autors.

गर्भसंक्रमण n. *das Eingehen in einen Mutterleib.*

गर्भसम m. = गर्भकाल 2).

गर्भसंभव m. *Entstehung einer Leibesfrucht, das Schwangerwerden.*

*गर्भसंभवा f. *eine Art Kardamomen* Gal.

गर्भसंभूति f. = गर्भसंभव.

गर्भसुभग Adj. (f. आ) *der Leibesfrucht günstig.*

गर्भसूत्र n. Titel eines buddh. Sûtra.

गर्भसौभाग्य n. *das Wohlergehen einer Leibesfrucht* Verz. d. B. H. No. 1206.

गर्भस्थ Adj. 1) *im Mutterleibe befindlich* 72,23. MBu. 3,200,10. — 2) *im Innern von* (Gen.) *befindlich.*

*गर्भस्थान n. *Mutterleib* Gal.

गर्भस्राव m. *Fehlgeburt* Agni-P. 138,1. Comm. zu Varâh. Bṛh. 4,9.

*गर्भस्राविन् 1) Adj. *eine Fehlgeburt bewirkend.* — 2) m. *Phoenix paludosa.*

गर्भहन्तर् m. N. pr. eines bösen Dämons, *der die Leibesfrucht tödtet.*

गर्भागार n. 1) *Mutterleib.* — 2) *Schlaf — oder Wochengemach.* — 3) = गर्भगृह 2).

गर्भागारज्वर m. *Kindbettfieber* Hemâdri 1,261,8. 9 (गर्भगार° fälschlich).

गर्भाङ्क m. *Zwischenspiel in einem Acte* Bâlar. 85,1 (गर्भाङ्कः zu lesen).

गर्भाद Adj. *Leibesfrucht verzehrend.*

गर्भादि Adj. *mit der Empfängniss beginnend* Gaut. 1,7.

गर्भाधान n. 1) *das Befruchten, Belegen* (mit Loc.). — 2) *eine best. der Befruchtung vorangehende Ceremonie.*

*गर्भारि m. *kleine Kardamomen* Râgân. 6,88.

गर्भावक्रान्ति f. *Empfängniss* Karaka 4,4. Vgl. अवक्रमण.

गर्भावतरण oder °तारण n. dass.

गर्भाशय m. *Mutterleib.* °स्थ Adj. *im M. befindlich.*

गर्भाष्टम m. *das achte Jahr* (oder **der achte Monat*) *nach der Empfängniss* Âçv. Gṛhj. 1,19,2. Pl. Âpast. Gobh. 2,10,1.

गर्भास्पन्दन n. *Unbeweglichkeit des Fötus.*

गर्भास्राव m. = गर्भस्राव.

गर्भिणीत्व n. *das Schwangersein* (auch in übertr. Bed.) Comm. zu Tâṇḍja-Br. 2,7,4.

गर्भिणीव्याकरण n. *detaillirte Beschreibung einer Schwangeren.*

*गर्भिणीवेक्षण n. *Pflege einer Schwangeren, Geburtshülfe.*

गर्भित Adj. 1) *in Etwas enthalten.* — 2) in der Rhet. *eingeschachtelt* (von einem Satze) Kâvjapr. 7,6. — 3) am Ende eines Comp. *schwanger mit, angefüllt mit, enthaltend* Ind. St. 15,399.

गर्भितता f. und गर्भितत्व n. in der Rhetorik *Einschiebung eines Satzes in einen andern.*

गर्भिन् Adj. *schwanger, trächtig* (eig. und übertr.), *schwanger gehend mit* (Acc. oder Instr.). विष्टुति f. Tâṇḍja-Br. 2,7,4. f. °णी *eine schwangere Frau.* *गो° *eine trächtige Kuh.* Am Ende eines Comp. *versehen —, verbunden mit.*

गर्भेकिरण n. *das zur Leibesfrucht Machen,* so v. a. *Bewirken, Hervorbringen.*

*गर्भेतृप्त Adj. *schon im Mutterleibe befriedigt,* so v. a. *im höchsten Grade indolent.*

गर्भेश्वर 1) m. *ein geborener Herrscher.* Nom. abstr. °ता f. und °त्व n. Kâd. 115,10. — 2) f. ई *eine geborene Prinzessin* Bâlar. 136,3.

गर्भैकादश m. Pl. *das 11te Jahr nach der Empfängniss* Âpast.

गर्भोत्पत्ति f. und गर्भोत्पाद् m. *die Bildung der Leibesfrucht.*

गर्भोपघात m. *das Missrathen von* गर्भ 5).

*गर्भोपघातिनी Adj. f. *eine Fehlgeburt machend, verwerfend.*

गर्भोपनिषद् f. Titel einer Upanishad.

गर्भ्य Adj. etwa *einem Mutterschooss ähnlich.*

*गर्मुटिका f. = गर्मूटिका.

गर्मुद् (गर्मुट्?) *eine best. Pflanze* Harshak. 33,3.

गर्मुत् f. 1) *eine best. wildwachsende Bohnenart.* — 2) **Gold.*

*गर्मूच्छद् m., *गर्मूटिका f. und गर्मूटी f. *eine best. Körnerfrucht.*

*गर्मोटिका f. *eine Grasart* Râgân. 8,131.

*गर्व्, गर्वति und गर्वयते (दर्पे, माने). Vgl. गर्वय्.

गर्व m. *Hochmuth, Dünkel, Stolz; eine hochmüthige Rede.* धन° *Geldstolz.* गर्वं कर् oder या (Spr. 7680) *hochmüthig werden.*

गर्वगिर् f. Pl. *hochmüthige Reden* 182,26.

गर्वय्, °यति *Jmd* (Acc.) *stolz machen* R. ed. Gorr. 2,8,49.

*गर्वर 1) Adj. *hochmüthig.* — 2) m. *Hochmuth.* — 3) f. ई Bein. der Durgâ.

*गर्वाट m. *Thürsteher.* Vgl. दर्वट.

गर्वाय्, °यते *Hochmuth —, Dünkel an den Tag legen.*

गर्वित Adj. *hochmüthig, eingebildet, stolz, — auf* (Instr. Ind. St. 13,456 oder im Comp. vorangehend).

गर्विष्ठ Adj. *im höchsten Grade stolz, — hochmüthig* Deçîn. 1,128. 165. 4,23.

गर्ह्, गर्हति (seltener) und °ते, गर्हयति (seltener) und °ते *Jmd* (Dat.) *Etwas* (Acc.) *klagen; anklagen, beschuldigen, Vorwürfe machen, tadeln;* mit Acc. der Person oder Sache. दुष्कृतं कर्म so v. a. *bereuen.* गर्हित *getadelt, für schlecht erklärt, — von* (Instr., Gen., Loc. oder im Comp. vorangehend), *verachtet, tadelhaft, verwerflich, verboten, schlecht, schlimmer als* (Abl.). गर्हितम् Adv. *male.* — Mit अव, °गर्हित *verachtet.* v. l. गर्हित. — Mit नि 1) °गर्हते mit Dat. wohl *sich tadelnd über Etwas aussprechen* 222,23. — 2) °गर्हयति *Etwas* (Acc.) *verachten, verschmähen.* v. l. वि. — Mit परि *heftig tadeln, schmähen, verachten.* — Mit वि *anklagen, tadeln, schmähen.* विगर्हित *getadelt, für schlecht erklärt, — von* (Instr., Gen. oder im Comp. vorangehend), *verachtet, tadelhaft, verwerflich, verboten, — von Seiten* (Abl.) oder *wegen* (im Comp. vorangehend).

गर्हण 1) Adj. *einen Tadel involvirend.* — 2) f. आ *Tadel, Vorwurf.* °णां या *sich den Tadel von* (Loc.) *zuziehen.* — 3) n. *das Tadeln, Vorwerfen, Tadel, Vorwurf, — von Seiten Jmds* (Instr.).

गर्हणीय Adj. *zu tadeln, tadelnswerth.*

गर्हा f. 1) *Tadel, Vorwurf.* — 2) *ausgesprochener Widerwille.*

गर्हितव्य Adj. *zu tadeln, tadelhaft.*

°गर्हिन् Adj. *tadelnd, schmähend.*

गर्ह्य 1) Adj. *Tadel verdienend, tadelhaft, dem Tadel von* (Gen.) *unterliegend.* — 2) m. *ein best. Baum.*

*गर्ह्याणक Adj. *gemein* Gal.

1. गल्, गलति 1) *herabträufeln* 251,25. Spr. 7619. — 2) *herabfallen, abfallen.* — 3) *wegfallen, ver-*

schwinden, verstreichen. गलित *verschwunden, gewichen, nicht mehr vorhanden, fehlend.* So heissen insbes. *die im* Padapâṭha *des* ṚV. *weggelassenen Stellen* (weil sie schon früher da waren). — Caus. 1) गालयति *a) durchseihen, durchsieben. — b) flüssig machen, auflösen, schmelzen. — c) abzapfen* (das Wasser eines Wassersuchtigen) Kâraka 6,18. — 2) *गालयते (स्रवणे). — Intens. जल्गल्यते etwa *von sich tropfen lassen.* — Mit अव *herabfallen.* — Mit आ. आगलित *herabgefallen, — gesunken, — geflossen* Kâd. 2,121,24. — Mit पर्या *ringsum herabträufeln.* — Mit सम्, °गलित *zusammengestürzt.* — Mit उद् 1) *hervorträufeln.* — 2) *herausfallen.* उद्गलित Spr. 7865. — Mit नि Intens. °गल्गलीति *Feuchtigkeit entlassen* VS. 23,22. — Mit निस्, निर्गलित 1) *herausgeflossen.* — 2) *abgesprungen, abgeflogen.* — Caus. निर्गालित *wovon man die Flüssigkeit hat abträufeln lassen.* — Mit परि, °गलित 1) *ringsum herabgefallen.* — 2) *eingesunken in* (im Comp. vorangehend). — Mit प्र *herabtröpfeln.* प्रगलित Megh. — Caus. *abfallen machen* Kâraka 1,26. — Mit वि 1) *sich ergiessen, entfliessen.* विगलित *zerronnen, versiegt.* — 2) *zerrinnen, schmelzen.* °गलित *zerflossen, geschmolzen.* — 3) *umstürzen, herab —, herausfallen.* °गलित *um —, herab —, herausgefallen aus* (Abl.). — 4) *zu Ende gehen* Naish. 6,113. °गलित *geschwunden, gewichen.* — 5) *zum Vorschein kommen.* °गलित *z. V. gekommen* MBh. 1,30,52. — Mit प्रवि 1) *hervorströmen* Mâlatîm. 75,13 (67,19. 162,1). — 2) *schwinden, weichen* Mâlatîm. 69,11 (62,9. 146,7).

2. गल्, गलति (अदने). गलित (गिलित?) *verspeist* Spr. 1918. — Mit नि *verschlucken* Spr. 1126, v. l. für °गिलति.

1. गल m. *Kehle, Hals.* Am Ende eines adj. Comp. f. आ (Hemâdri 1,434,15) und *ई.

2. *गल 1) m. *a) Harz,* insbes. *der Shorea robusta. — b) eine Art Goldforelle. — c) ein best. musikalisches Instrument — d) Schilf. — e) Strick.* — 2) f. आ *eine der Mimosa pudica verwandte Pflanze.* Richtig नेदेागला.

1. गलक m. *Kehle, Hals.*

2. *गलक m. *eine Art Goldforelle.*

*गलकम्बल m. *Wamme.*

गलगण्ड 1) am Anf. eines Comp. *Kehle und Wange.* — 2) m. *a) Kropf. — b)* = *गण्डमाला.

गलगण्डिन् Adj. *mit einem Kropf behaftet.*

गलगोडिका, °गोडी und °गोली f. *eine Art Schlange* Kâraka 6,23.

गलग्रह m. 1) *Zusammenschnürung der Kehle, Grippe.* — 2) Bez. *bestimmter Tage in der dunklen Hälfte eines Monats.* — 3) *ein begonnenes aber sogleich wieder unterbrochenes Studium.* — 4) **ein best. Fischgericht.*

गलचर्मन् n. *Gurgel.*

गलत्कुष्ठ n. wohl = गलितकुष्ठ Spr. 2391.

गलद्वार n. *Maul, Rachen.*

गलन 1) *Adj. *träufelnd, rinnend.* — 2) n. *a) das Träufeln, Rinnen* Mahîdh. zu VS. 1,2. — *b) das Schmelzen, Flüssigwerden.*

गलन्तिका (Hemâdri 1,267,9) und *गलन्ती f. *Wasserkrug.*

*गलमेखला f. *Halsband.*

*गलमोचिका f. *eine best. Pflanze* Gal.

गलवार्त्त Adj. *nur für die Kehle lebend* Spr. 3521.

गलविद्रधि m. *Geschwulst mit Abscess in der Kehle.*

*गलव्रत m. *Pfau.*

गलशालूक n. *Anschwellung im Schlunde* Kâraka 1,28.

गलशुण्डिका f. 1) *das Zäpfchen im Halse* Kâraka 4,7. Suçr. 2,129,15. — 2) *Anschwellung des Zäpfchens.* — 3) Du. *der weiche Gaumen.*

गलशुण्डी f. = गलशुण्डिका 2) Kâraka 1,5.

*गलस्तनी f. *Ziege.*

गलकस्त m. *die Hand an der Kehle. das Packen an der Kehle.*

गलकस्तय्, °यति *Jmd* (Acc.) *an der Kehle packen.* °कस्तित *a. d. K. gepackt.*

गलाङ्कुर m. *eine best. Krankheit des Halses.*

*गलानिक oder *गलानिल m. *eine Art Krabbe.*

गलावल m. *ein best. Baum.*

*गलाविल m. = गलानिक.

*गलि m. *ein junger Stier.*

गलितक 1) m. *ein best. Tanz* oder *Gesticulation.* — 2) *ein best. Metrum.*

गलितकुष्ठ n. *eine schlimme Form des Aussatzes, bei der Finger und Zehen abfallen.* °कुष्ठारिरस m. *ein best. Recept dagegen* Mat. med. 80.

गलितप्रदीप m. und °प्रदीपिका f. Titel eines Werkes.

*गलु und *गलू m. *ein best. Edelstein,* = चन्द्रकान्त.

गलून m. N. pr. eines Mannes.

*गलेगण्ड m. *der Adjutant, Ardea Argala.*

*गलेचोपक Adj. *mit dem Halse sich bewegend.*

*गलेस्तनी f. *Ziege.*

गलोड्र n. *eine best. Pflanze* Kâraka 1,27. Suçr. 2,39,11.

*गलोद्भव m. *Haarwirbel am Halse eines Pferdes.*

गलौघ m. *Geschwulst in der Kehle.*

गल्दा und गल्दी f. etwa *Gerinne, Geriesel.* Nach Naigh. गल्द् m. und गल्दी f. = वाच्.

*गल्भ्, गल्भते (धार्ष्ट्ये). Vgl. *अवगल्भ् und प्रगल्भ्.

गल्भ *Adj. *muthig, entschlossen.* Vgl. अप्रगल्भ.

*गल्भाय्, °यते = गल्भ्. Vgl. *अवगल्भाय्.

*1. गल्या f. *eine Menge von Hälsen.*

*2. गल्या f. *eine Menge* 1) *von Schilf.* — 2) *von Stricken.*

गल्ल m. *Backe, Wange.*

गल्लक = गल्वर्क 2) Harshaṅ. 184,14.

गल्लकिशिलामाहात्म्य n. Titel eines Werkes.

गल्लकी f. N. pr. eines Flusses.

*गल्लचातुरी f. *Ohrkissen.*

गल्लमसूरी f. dass. Paṅkad.

*गल्लवाद्य n. *ein best. Ton* Gal.

गल्लिका f. in अव्य°.

गल्लोपधानीय n. *Ohrkissen.*

गल्व m. *= चन्द्रकान्त. Vgl. मुसार°.

गल्वर्क m. 1) wohl *Krystall.* — 2) *Krystallnäpfchen;* vgl. गल्लक und गल्लक्क im Prâkrit Mṛkkaṭ. 77,11. 126,9.

*गल्ह्, गल्हते = गर्ह्.

1. गव = 1. गो *Rind, Kuh* am Anf. und am Ende (f. ई) von Compositis. ब्राह्मणगवी Âpast. 1,24,21.

2. गव Adj. in पुरो°.

*गवची f. *Koloquinthengurke.*

*गवय्, °यति Denom. von 1. गो.

गवय m. 1) m. *a) Bos Gavaeus.* — *b)* N. pr. eines Affen. — 2) f. ई *das Weibchen von* 1) *a).*

गवल 1) m. *Büffel* Varâh. Jogaj. 6,25. — 2) (*n.) *Büffelhorn.*

गवल्गण m. N. pr. eines Mannes MBh. 1,63,97.

गवश्वधनधान्यवत् R. 1,6,7 fehlerhaft für गवाश्व°.

गवाक्ष 1) m. *a) oeil-de-boeuf, rundes Fenster, Luftloch.* Am Ende eines adj. Comp. f. आ. — *b) Masche eines Panzerhemdes.* — *c)* N. pr. α) eines Bruders des Çakuni. — β) eines Affen. — γ) eines Sees (vielleicht n.). — 2) f. ई *eine best. Pflanze* Kâraka 6,4. Nach den Lexicographen *Cucumis maderaspatanus, Koloquinthengurke* und *Clitoria Ternatea.*

गवाक्षक m. = गवाक्ष 1) *a).*

*गवाक्षजाल n. *Gitterfenster.*

गवाक्षतन्त्र n. Titel eines Werkes.

गवाक्षित Adj. *fenestratus, gleichsam gegittert* R. ed. Bomb. 3,15,15. Mit Instr. Kâd. 254,18. am Ende eines Comp. Kâraka 6,18.

*गवाक्षिन् m. *Trophis aspera* Râgân. 9,129.

*गवाग्र = गोग्र.

*गवाची f. *ein best. Fisch.*

*गवाञ्च् Adj. (f. गोची) Vop.

*गवादन 1) n. *Weide, Wiese.* — 2) f. ई *a) ein Trog, aus dem Kühe gefüttert werden.* — *b) Koloquinthengurke* Râǵan. 3,57. — *c) Clitoria Ternatea* Râǵan. 3,78.

गवानृत n. *eine in Bezug auf eine Kuh ausgesprochene Unwahrheit.*

गवामय m. und गवामयन n. s. u. 1. गो.

गवामृत n. *Kuhmilch* (nach Nîlak.).

गवांपति m. 1) *Stier* MBh. 4,19,32. — 2) *Herr der Strahlen,* Beiw. der Sonne und Agni's. — 3) N. pr. *a)* eines Schlangendämons Kâraṇḍ. 2,10. — *b)* eines buddh. Bettlers. — गवां पतिः TBr. 3,1,1,7.

गवांमेध s. u. 1. गो.

गवायुत n. N. pr. eines Tîrtha.

गवायुम् n. Sg. und Du. *die* Ekâha Go *und* Âjus *im* Abhiplava Vaitân. 31,14. 40,14.

*गवालूक m. *Bos Gavaeus.*

*गवाविक n. Sg. *Rinder und Schafe.*

गवाशन m. *Gerber, Schuhmacher* Spr. 4794. fg.

गवाशिर् Adj. *mit Milch gemischt.*

गवाश्व n. Sg. *Rinder und Pferde.*

गवाश्वधनधान्यवत् Adj. *mit Rindern, Pferden, Reichthümern und Korn versehen* R. ed. Bomb. 1,6,7.

*गवाषिका f. = गवाधिका.

गवाह्निक n. *das tägliche Maass Futter für eine Kuh.*

गविजात m. N. pr. eines Muni.

*गविनी f. *eine Heerde Kühe.*

गविपुत्र m. Metron. Vaiçravaṇa's.

गविष् Adj. 1) *nach Kühen begierig, brünstig.* — 2) *begierig* überh.

गविषे Adj. = गविष् 1).

गविष्टि 1) Adj. *a) Rinder begehrend.* — *b) brünstig, leidenschaftlich begehrend, inbrünstig.* — 2) f. *a) Brunst, Begierde, Inbrunst.* — *b) Kampfbegierde, Hitze des Kampfes, Gefecht.*

गविष्ठ m. 1) *die Sonne.* — 2) N. pr. eines Dânava.

गविष्ठिर (ṚV.) und गविष्ठिर (AV.) m. N. pr. eines Ṛshi.

गवीडा f. *die Kuh, welche die Milch zu einer bevorstehenden Ceremonie liefert,* Vaitân.

गवीधुक m. und गवीधुका f. *Coix barbata* Âpast. Çr. 15,3.16. 16,19. 17,11. गवीधुकयवागू f. TS. 5,4,3,2.

गवीधुमत् n. N. pr. einer Stadt.

गवीनिका und गविनी f. Du. *ein best. Theil des Unterleibes in der Gegend der Geschlechtstheile,* etwa *die Leisten.*

*गवीश und *गवीश्वर m. *Besitzer von Kühen.*

*गवेडु 1) m. *Wolke.* — 2) f. *Coix barbata.*

*गवेधु f. *Coix barbata.*

गवेधुक 1) m. (Suçr. 1,197,1) und गवेधुका f. *Coix barbata.* गवेधुकामक्षु m. Pl. — 2) m. *eine Art Schlange.* — 3) f. आ *a) Sida alba* Bhâvapr. 1,208. — *b) * Hedysarum lagopodioides.* — 4) *n. *rothe Kreide.*

गवेन्द्र m. 1) * *Besitzer von Kühen.* — 2) *Stier* Hemâdri 1,483,12.

*गवेरुक n. *rothe Kreide.*

*गवेश m. *Besitzer von Kühen.*

*गवेशका f. *Hedysarum lagopodioides.*

*गवेश्वर m. *Besitzer von Kühen.*

गवेष्, °षते und °षयति, °ते (110,10. Ind. St. 14, 153) *nachspüren, suchen, aufsuchen;* mit Acc. गवेषित *gesucht, auf* —. — Mit परि, °गवेषमाण *überall suchend* Lalit. 150,12.

°गवेष in धर्म°.

गवेषण 1) Adj. *a) brünstig, leidenschaftlich begehrend.* — *b) kampflustig.* — 2) m. N. pr. eines Vṛshṇi. — 3) (*f. आ) und n. *das Suchen.*

गवेषणीय Adj. *suchenswerth.*

गवेषिन् 1) Adj. am Ende eines Comp. *suchend, fahndend auf* Lalit. 311,1. 327,4. — 2) m. N. pr. eines Bruders des Pṛthu.

गवेष्ठिन् m. N. pr. eines Dânava.

*गवैडक n. Sg. *Rinder und Schafe.*

*गवोह्य m. *ein Muster von einer Kuh.*

गव्य्, *गव्यति *Rinder* oder *Kühe begehren.* Partic. गव्यत् 1) *nach Rindern* oder *Kühen verlangend.* — 2) *brünstig, leidenschaftlich begehrend, inbrünstig.* — 3) *kampflustig.*

गव्य (गविष्य) und गव्यै 1) Adj. *a) aus Rindern* oder *Kühen bestehend, dazu gehörig* oder *bestimmt, davon kommend.* — *b) * der Kuh geheiligt, die Kuh verehrend.* — 2) m. Pl. N. pr. eines Volkes. — 3) f. गव्या *a) Lust nach* oder *an Rindern.* — *b) Begierde nach Milch.* — *c) Kampflust.* — *d) * Kuhheerde.* — *e) * ein best. Längenmaass,* = गव्यूति. — *f) * Bogensehne.* — *g) * Gallenstein des Rindes* Râǵan. 12,59. — 4) n. गव्य *a) Rindvieh, Kuhheerde.* — *b) Weideplatz.* — *c) Kuhmilch.* — *d) * Bogensehne.* — *e) *= 3) *g).*

*गव्यदृढ *Gallenstein des Rindes.*

गव्यय Adj. (f. ई) *zum Rinde gehörig, rindern.*

गव्यपु Adj. *nach Rindern begierig.*

गव्यु Adj. 1) *an Rindern* oder *Kühen Lust habend, danach verlangend.* — 2) *nach Milch verlangend.* — 3) *brünstig.* — 4) *kampflustig.*

गव्यूत n. *ein best. Längenmaass,* = गव्यूति Pâṇkad.

गव्यूति f. 1) *Weideland; Gebiet, Wohnplatz.* — 2) *ein best. Längenmaass.* Auch *गव्यूती Gal.

गह् in दुर्गह्. Auch *selbständig P. 4,2,138.

गहगहारव m. *Gemurmel* Hem. Par. 12,169.

गहन 1) Adj. (f. आ) *tief, dicht, undurchdringlich* (eig. und übertr.). — 2) f. गहना *Schmuck.* — 3) n. *a) Abgrund, Tiefe; ein unzugänglicher Ort, Versteck, Schlupfwinkel, Dickicht, Waldesdickicht, dichte Menge; unerforschliches Dunkel.* — *b) * Wasser.* — *c) * Schmerz, Leid.* — *d) ein Metrum von 32 Silben.*

गहनत्व n. *Dichtigkeit, Undurchdringlichkeit* (auch in übertr. Bed.).

*गहनाय्, °यते *etwas Böses im Schilde führen.*

गहनार्थप्रकाशिका f. Titel eines Werkes.

गहनी Adv. mit कर् *unzugänglich machen* Kâd. 253,8.

*गहय्, °यति *sich vertiefen in* (Acc.). शास्त्रम्.

*गहीय Adj. von गह्.

गह्वन् m. *Tiefe.*

गह्वर 1) Adj. (f. आ und ई) *a) tief, undurchdringlich* (eig. und übertr.) Harîv. 1,50,27. — *b) verworren, confus* (von einem Dummkopf). — 2) * m. *a) Gebüsch, Laube.* — *b) Höhle.* — 3) * f. आ *Embelia Ribes* Râǵan. 6,50. — 4) *f. ई *a) Höhle.* — *b) die Erde* Gal. — 5) n. *a) Abgrund, Tiefe; Versteck, Dickicht; undurchdringliches Geheimniss, Räthsel.* — *b) Leere.* — *c) * Wasser.* — *d) * ein tiefer Seufzer.* — *e) * Heuchelei.* — *f) * Abrus precatorius* (?).

गह्वरित Adj. *in Gedanken vertieft.*

गह्वरी Adv. mit भू *zu einer Leere werden.*

गह्वरेष्ठ Adj. *auf dem Grunde* —, *in der Tiefe befindlich.*

1. गा, ङिगाति, *ङगाति (*ङगायात्), *गीति (Naigh. 2,14) und *गाते 1) *kommen.* — 2) *kommen* —, *hingehen zu* oder *nach, zugehen auf, sich hinwenden zu;* mit Acc. oder Loc. — 3) *nachgehen, verfolgen* ṚV. 4,3,13. 10,18,4. — 4) *zu Jmd* (Dat.) *kommen,* so v. a. *sich einstellen bei* ṚV. 8,45,32. *Jmd* (Acc.) *zukommen* (von einem Namen). — 5) in einen Zustand, eine Lage, ein Verhältniss (Acc.) *kommen, theilhaftig werden.* — 6) *aufbrechen, davon* —, *fortgehen* ṚV. 10,108,9. mit Abl. *woher* und Loc. *wohin.* — 7) *zu Ende gehen* Naish. 8,109. — 8) *gehen, wandeln* ṚV. 8,2,39. mit Acc. oder Instr. (ṚV. 8,5,39) des Weges. — Desid. ङिगीषति *zu gehen verlangen.* — Mit अच्छ, अच्छा *kommen* —, *hingehen zu.* Mit vorangehenden आ und प्र dass. — Mit अति *hinschreiten* —, *wegschreiten über* (Acc.). — 2) *vorübergehen an* (Acc.). — 3) *vorübergehen, verstreichen* (von der Zeit), — *für* (Acc.).

— 4) *hingehen, sterben.* — 5) *siegreich überschreiten, überwinden, glücklich entkommen;* mit Acc. — 6) *vorübergehen an, so v. a. unbeachtet lassen.* — Mit व्यति *vorübergehen an* (Acc.). — Mit अधि 1) *in einen Zustand* (Acc.) *gerathen, theilhaftig werden.* — 2) *verfallen auf, sich entschliessen zu* (Acc.). — 3) *sich erinnern, gedenken, merken auf* (Gen. oder Acc.). — 4) *Etwas* (Acc.) *studiren, lernen,* — *von* (Abl.). Gewöhnlich Med. — *Caus. अधिगापयति *lehren.* — *Desid. vom Caus. अधिजिगापयिषति *zu lehren verlangen.* — Mit अनु 1) *Jmd nachgehen, folgen, entlang gehen* (93,16), *einen Weg einschlagen; aufsuchen;* mit Acc. — 2) *befolgen, sich richten nach* (Acc.). — 3) *sich hingeben, sich begeben in* (Acc.). — Mit समनु *Jmd nachgehen, folgen;* mit Acc. — Mit अन्तर् 1) *gehen zwischen Etwas* (Acc.). — 2) *dazwischentreten, trennen* —, *ausschliessen von* (Abl.). — Mit अप *weggehen, sich entfernen* —, *sich fernhalten von* (Abl.) 25,9. 18. *weichen von* (Abl.). — Mit अपि *eingehen, eindringen, sich mischen in* (Acc.). — Mit अभि 1) *herbeikommen, zugehen auf* (auch in feindlicher Absicht), *herantreten zu, hingehen nach, sich hinbegeben zu* oder *nach;* mit Acc. — 2) *gelangen zu, theilhaftig werden;* mit Acc. — 3) *verstreichen* (fehlerhaft für अति). — Mit अव 1) *weggehen, abhanden kommen.* — 2) *hingehen zu.* युधा *in den Kampf gehen.* — 3) *hingehen zu, so v. a. sich vereinigen mit* (Acc.). — Mit अन्ववा *hingehen zu, so v. a. sich vereinigen mit* (Acc.). — Mit समभ्यव *sich begeben in* (Acc.) Gop. Br. 2,4,11. — Mit अनुव्यव *einem Andern folgend dazwischentreten,* mit Acc. — Mit आ 1) *herbeikommen, sich nähern, kommen zu, gelangen in;* mit Acc. — 2) *sich einstellen, Jmd* (Acc.) *treffen, heimsuchen.* — Mit अन्वा *nachfolgen,* mit Acc. — Mit अभ्या 1) *herbeikommen, sich nähern, kommen zu* oder *in* (Acc.), *zugehen auf* (Gen. Bhâg. P.). — 2) *Jmd* (Acc.) *treffen, heimsuchen.* — 3) *sich daran machen* —, *sich entschliessen zu* (Infin.). — Mit समभ्या 1) *herbeikommen.* — 2) *Jmd* (Acc.) *treffen, heimsuchen.* — Mit उदा *hinauf* —, *herauskommen zu* (Acc.). — Mit उपा *herbeikommen, zugehen auf* (auch in feindlicher Absicht), *kommen zu;* mit Acc. — Mit पर्या 1) *einen Umlauf vollbringen.* — 2) *einer Sache* (Acc.) *nachgehen, sich beschäftigen mit* ṚV. 1,88, 4. — Mit अनुपर्या *wieder zurückkommen zu* (Acc.). — Mit उद् 1) *aufgehen* (von Gestirnen). — 2) *hervortreten* oder *einen Aufschwung nehmen.* — Mit अभ्युद् *aufgehen über* oder *vor* (Acc.). — Mit प्रत्युद् dass. — Mit उप 1) *hingehen zu, treten* —, *gerathen in, gelangen zu;* mit Acc. — 2) *gehen, wandeln.* पथा यमस्य. — Mit नि 1) *gerathen in* (Acc.). — 2) *sich anschmiegen* (?). — Mit निस् 1) *hervorkommen,* — *aus* (Abl.) 110,4. — 2) *hinausgehen, fortgehen von* (Abl.) 132,21. *das Haus verlassen* 127,8. — Mit परा *bei Seite gehen, fortgehen, entfliehen;* mit dem Acc. *wohin.* — Mit परि 1) *umhergehen* ṚV. 5,15,4. *umgehen, umwandeln, umkreisen; durchfliegen.* — 2) *eingehen in* (Acc.) VS. 40,8 = Îçop. 8. — 3) *über Jmd* (Acc.) *kommen, heimsuchen.* — 4) *vorübergehen an, so v. a. ausweichen, vermeiden.* — 5) *nicht beachten, überhören.* — 6) *nicht dahinterkommen,* — *erkennen* Bhâg. P. 2,6,35. — Mit अनुपरि *durchgehen, durchwandern.* — Mit विपरि *umfallen,* — *stürzen.* — Mit प्र 1) *vorwärts gehen, vorschreiten, sich in Bewegung setzen, hinschreiten zu* (Acc.). — 2) *fortgehen, sich auf und davon machen von* (Abl.) 17, 10. fgg. (Conj.). — 3) mit अन्तर् *ein* —, *hinein gehen* ṚV. 8,48,2. — Mit अपप्र *fortgehen, weichen* ṚV. 1, 113,16. — Mit उपप्र *herbeikommen, hintreten zu* (Acc.). — Mit प्रति *zurückkehren zu* (Acc.). — Mit वि *vergehen, entschwinden.* — Mit सम् 1) *zusammenkommen.* — 2) *hingehen zu* (Acc.).

2. °गा Adj. *hingehend zu, gehend, wandelnd.*

3. गा, गायति, °ते (selten), गाति und *जिगाति Dhâtup. 25,25. *singen, in singendem Tone sprechen, Jmd* (Dat.) *zusingen, in gebundener Rede verkünden, besingen* (mit Acc.), *Jmd* (Acc.) *vorsingen, singend vortragen.* Pass. auch *genannt werden, heissen.* गीत *gesungen, in gebundener Rede verkündet, besungen.* — Caus. गापयति *singen* —, *besingen lassen.* — Intens. जेगीयते 1) *singen.* — 2) *gesungen* —, *besungen werden* Daçak. 1,10. — 3) *oft* oder *steif und fest behauptet werden.* — Mit अच्छ *herbeisingen,* — *rufen.* — Mit अनु 1) *nachsingen, singen nach,* — *gemäss.* — 2) *Jmd* (Acc.) *Etwas vorsingen.* — 3) *singen, besingen; sich über Etwas* (Acc.) *aussprechen* (von alten Weisen). — Caus. *nachsingen lassen* Gobh. 3,2,31. 34. 36. — Mit समनु *in gebundener Rede wiederholen* Kârara 2,1. — Mit अप *aufhören zu singen* Vaitân. 17,4. Gop. Br. 2,2,14. — Mit अभि 1) *Jmd* (Acc.) *zusingen, zurufen.* — 2) *mit seinem Gesange erfüllen.* — 3) *incantare, Jmd* (Acc.) durch Gesang *bezaubern.* — 4) *singen, besingen.* — 5) अभिगीत *mit dem zweiten* Svara *beginnend und mit dem ersten endend* Sâmavidh. 17,2. — Mit अव, अवगीत 1) *oft wiederholt, tritus* Râgat. 7,435. — 2) *zum Ueberdruss gesungen.* — Mit आ 1) *Jmd* (Acc.) *zusingen.* — 2) *ersingen, durch Singen erlangen.* — 3) *leicht* —, *leise singen.* — Mit उद् *Gesang anstimmen, singen* (insbes. vom liturgischen Singen), *in gebundener Rede verkünden, besingen, Jmd* (Acc.) *vorsingen, mit Gesang erfüllen.* — Mit प्रोद् *zu singen anheben.* — Mit प्रत्युद् *Jmd* (Acc.) *singend antworten.* — Mit उप 1) *Jmd* (Dat., Loc. oder Acc.) *zusingen, in den Gesang einfallen, Jmd* (Acc.) *vorsingen, besingen, mit seinem Gesange erfüllen; singen, Etwas* (Acc.) *von Jmd* (Gen.) *singen,* so v. a. *verkünden.* उपगीत auch mit act. Bed. *der vorzusingen begonnen hat.* — Mit नि 1) *mit Gesang begleiten.* — 2) *singen,* so v. a. *verkünden.* — Mit परि 1) *singend umhergehen,* — *umkreisen,* — *umwandeln.* — 2) *nah und fern überall singen, besingen, verkünden als.* — Mit प्र 1) *zu singen* —, *zu besingen anheben, besingen.* प्रगीत *a) singend hergesagt, gesungen.* — *b) mit Gesang erfüllt* LA. 60,6. — *c) der einen Gesang erhoben hat, singend.* — 2) *ertönen.* — Mit अभिप्र *Jmd* (Acc.) *zu besingen anheben.* — Mit विप्र, °गीत *worüber die Meinungen getheilt sind* Comm. zu Gaim. 2,3,3 (S. 173, Z. 8). — Mit संप्र *zu singen anfangen, singen, singend aussprechen.* — Mit वि 1) *tadeln* Naish. 9, 13. — 2) विगीत *im Widerspruch stehend.* — Mit सम् *gemeinschaftlich besingen.*

4. गा 1) Adj. am Ende eines Comp. *singend.* — 2) *f. *Gesang, Vers.*

5. *गा, जिगाति (जन्मनि) Vop. in Dhâtup. 25,25.

गागनायस Adj. von *गगनायस् oder *°स.

गागाभट्ट m. N. pr. eines Autors.

गाङ्ग 1) Adj. (f. ई) *in* oder *an der* Gañgâ *befindlich, daher kommend* u. s. w. — 2) m. Metron. *a)* Bhîshma's. — *b)* *Skanda's. — 3) f. ई Bein. der Durgâ. v. l. गार्गी und गङ्गा. — 4) n. *Regenwasser einer besonderen Art.*

*गाङ्गट, *°क und *गाङ्गटेय m. *eine Art Krabbe.*

गाङ्गदेव m. N. pr. eines Dichters.

*गाङ्गामकिक Adj. von गङ्गामक.

गाङ्गायनि m. Metron. von गङ्गा, insbes. Bhîshma's und *Skanda's.

*गाङ्गिक Adj. von गङ्गा.

गाङ्गिला f. ein Frauenname Hem. Par. 2,320.

गाङ्गू m. N. pr. eines Diebes.

गाङ्गेय 1) Adj. *in* oder *an der* Gañgâ *befindlich* u. s. w. — 2) m. *a)* Metron. von गङ्गा, insbes. Skanda's und Bhîshma's. Auch Pl. — *b)* *ein best. Fisch. — *c)* *die Wurzel einer Cyperus-Art.* — 3) n. *a) die Wurzel von Scirpus Kysoor* oder

von Cyperus hexastachyus communis. — *b*) **Gold.*

गाङ्गेरुक 1) n. *das Korn von* 2). — 2) f. ई *Uraria lagopodioides.*

**गाङ्गेष्ठी* f. *Guilandina Bonducella.*

गाङ्ग्य (गाङ्गि॰) 1) Adj. = गाङ्गेय 1). — 2) m. Metron. von गङ्गा.

गाङ्ग्यायनि m. Patron. von गाङ्ग्य.

**गाङ्गिकाय* und **गाङ्गी॰* (Nigh. Pr.) m. *Wachtel.*

**गाङ्गीव* m. = गाण्डीव 1) Gal.

**गाङ्गीविन्* m. *Wachtel* Râgân. 19,118.

**गाङव* m. *Wolke.*

**गाडिकि* Adj. von गडिक.

**गाडुल्य* n. Nom. abstr. von गडुल.

गाढ s. u. गाह्.

गाढता f. und गाढत्व n. *Heftigkeit, Stärke, Intensität.*

गाढनिद्र Adj. *tief schlafend* Daçak. (1925) 2,91,12.

**गाढमुष्टि* 1) Adj. *geizig.* — 2) m. *Schwert.*

**गाढवचस्* m. *Frosch* Gal.

गाढवर्चस् Adj. *hartleibig, verstopft* Kâraka 1,13.

गाढीकरण n. *das Steifmachen.*

**गाणाकार्य* m. Patron. von गणाकारि.

गाणागारि m. N. pr. eines Lehrers.

**गाणापत* Adj. von गणपति.

गाणापत्य 1) Adj. *zu Gaṇeça in Beziehung stehend, ihn verehrend;* m. *ein Verehrer des G.* — 2) m. N. pr. eines Verfassers von Mantra bei den Çâkta. — 3) n. *Herrschaft über die Schaaren, Schaarführerschaft* Hemâdri 1,202,10. 212,11. 722,22.

गाणापत्यपूर्वतापनीयोपनिषद् f. Titel einer Upanishad Weber, Lit. 188.

**गाणायन* m. Pl. Pl. zu गाणायन्य.

**गाणायन्य* m. Patron. von गण.

**गाणिक* Adj. *mit den grammatischen* गण *vertraut.*

**गाणिक्य* n. *eine Versammlung von Hetären.*

गाणितिक m. *Rechenmeister* Lîlâv. 140.

**गाणिन* m. Patron. von गणिन्.

गाणेश Adj. *zu Gaṇeça in Beziehung stehend;* m. *ein Verehrer des G.*

**गाण्डाली* f. *eine Art Dûrvâ-Gras* Gal.

**गाण्डव्य* m. Patron. von गण्डु.

**गाण्डव्यायनी* f. zu गाण्डव्य.

गाण्डिव m. n. 1) *Arǵuna's Bogen.* — 2) **Bogen* überh.

गाण्डिवधर m. Bein. *Arǵuna's* Veṇis. 51.

गाण्डी f. *Rhinoceros* oder = वज्रग्रन्थि.

गाण्डीमय Adj. *aus* गाण्डी *verfertigt.*

गाण्डीर Adj. *von der Pflanze* गण्डीर *herrührend.*

गाण्डीव m. n. 1) *Arǵuna's Bogen.* — 2) **Bogen* überh.

गाण्डीवधन्वन् m. Bein. *Arǵuna's.*

गाण्डीविन् m. 1) desgl. — 2) **Terminalia Arunja.*

गातर् Nom. ag. 1) *Sänger.* — 2) **ein Gandharva.* — 3) **das Männchen des indischen Kuckucks.* — 4) **Biene.* — 5) **ein zum Zorn geneigter Mann.* — 6) N. pr. eines Mannes.

गातवे Dat. Inf. *zu gehen* ṚV. 3,3,1.

गातव्य Adj. *zu singen* Comm. zu Njâjam. 1,4,6. 9,1,24.

**गातागतिक* Adj. (f. ई) *durch Hinundhergehen bewirkt.*

**गातानुगतिक* Adj. (f. ई) *durch Hinterhergehen bewirkt.*

1. गातु m. (ausnahmsweise auch f.) 1) *Gang, Bewegung, freie Bewegung.* — 2) *Weg, Bahn; Ausgang, Zugang.* — 3) *Fortgang, Gedeihen, Wohlfahrt.* — 4) *Raum, Ort, Aufenthaltsort, Zuflucht.* — 5) **die Erde.* — Vgl. गातवे.

2. गातु 1) m. *a*) *Gesang.* — *b*) *Sänger.* — *c*) **ein Gandharva.* — *d*) **das Männchen des indischen Kuckucks.* — *e*) **Biene.* — *f*) N. pr. eines Âtreja. — 2) **Adj. zum Zorn geneigt.*

गातुमत्त् Adj. *räumig, bequem.*

गातुय्, °यति *Zugang* —, *Fortgang* u. s. w. *suchen* oder *zu verschaffen beabsichtigen.*

गातुविद् Adj. *den Weg* —, *Zugang findend,* — *weisend,* — *eröffnend, Wohlfahrt gebend.*

गातूय्, °यति = गातुय् und wohl fehlerhaft.

गात्र 1) n. (adj. Comp. f. ग्रा und ई) *a*) *Glied des Körpers, Gliedmaass.* — *b*) *Körper.* — 2) *f. (ग्रा) und n. *Vordertheil eines Elephanten.* — 3) *f. ग्रा *die Erde.* — 4) m. N. pr. eines Sohnes des Vasishṭha.

गात्रक 1) n. *Körper.* — 2) *f. °त्रिका wohl *Gürtel.*

गात्रकम्प m. *ein Zittern des Körpers* Jogaç. Up. 1.

गात्रगुप्त m. N. pr. eines Sohnes des Kṛshṇa.

गात्रभङ्ग m. *das Biegen* —, *Recken der Glieder* oder *des Körpers.*

**गात्रभङ्गा* f. *Mucuna pruritus.*

गात्रभञ्जन n. = गात्रभङ्ग Hariṣoṇ. S. 411.

**गात्रमार्जनी* f. *Handtuch.*

**गात्रय्, °यते* (शैथिल्ये).

गात्रयष्टि f. *ein schmächtiger, zarter Körper* Kâd. 159,22. Am Ende eines adj. Comp. f. ई (Kâd. 240, 19) und ई.

गात्ररुह् n. *Haar am Körper.*

गात्रलता f. *ein schmiegsamer, schmächtiger Körper.* Am Ende eines adj. Comp. f. ग्रा LA. 57,20.

गात्रवत् 1) Adj. *einen schönen Körper habend* v. l. im Comm. zu R. ed. Bomb. 2,98,24. — 2) N. pr. *a*) m. eines Sohnes des Kṛshṇa. — *b*) f. °वती einer Tochter des Kṛshṇa.

गात्रविन्द m. N. pr. eines Sohnes des Kṛshṇa.

गात्रवेष्टन n. *spasmodische Empfindung* Kâraka 6,27.

गात्रशोषण Adj. *den Körper verzehrend* (Kummer) MBh. 12,29,8.

गात्रसंकोचनी f. (Mâhidh. zu VS. 24,36) und **°संकोचिन्* m. *Igel.*

**गात्रसंप्लव* m. *Pelicanus fusicollis.*

**गात्रानुलेपनी* f. *Salbe, Schminke.*

गात्रावरण n. *Panzer.*

गात्रोत्सर्गतीर्थमाहात्म्य n. Titel eines Werkes.

गार्ध 1) m. *Gesang.* — 2) f. गार्धा *a*) *Gesang, Lied, Vers;* in den Brâhmaṇa und liturgischen Büchern insbes. *ein Vers, der vermöge seines Gebrauchs weder* Ṛk, *noch* Sâman, *noch* Jagus *ist, ein zwar religiöser aber nicht vedischer Vers.* Bei den Buddhisten *der in den* Sûtra *in gebundener Rede abgefasste Theil.* — *b*) *ein best. Metrum* und auch *jedes von den Lehrern der Prosodie nicht erwähnte Metrum.*

गार्धक 1) m. *Sänger* Râǵat. 7,934. — 2) f. °धिका *Gesang, Lied* MBh. 3,85,30. Chr. 302,17.

गार्धपति m. *Herr des Gesanges.*

गार्धश्रवस् Adj. *dem Gesang zueilend.*

**गार्धाकार* m. *Verfasser von Gesängen* oder *Liedern.*

गार्धानी Adj. *den Gesang leitend, vorsingend* ṚV. 8,92,2.

गार्धान्तर m. *der 4te* Kalpa 2) *h*).

गार्धिज m. Patron. Viçvâmitra's.

गार्धिन् 1) Adj. Subst. *gesangkundig, Sänger.* — 2) m. N. pr. des Vaters des Viçvâmitra. Pl. *sein Geschlecht* (vgl. jedoch 26,21). — 2) f. गार्धिनी *ein best. Metrum.*

गार्धिन m. Patron. von गार्धिन् 2). Auch Pl.

गार्धारी f. Titel eines von Gadâdhara verfassten Commentars.

**गार्दि* m. Patron. von गर्द.

**गार्दित्य* von गर्दित.

गार्ह्य n. *das Stammeln.*

**गार्ध्, गार्धते* (प्रतिष्ठालिप्सयोः, ग्रन्थे) *aufbrechen, sich aufmachen;* mit Acc. Bhaṭṭ.

गार्ध 1) Adj. (f. ग्रा) *wo man festen Fuss fassen kann, eine Furt darbietend, seicht.* — 2) m. (einmal) und n. *Grund zum Stehen im Wasser, Untiefe, Furt, vadum.* — 3) m. *a*) **Verlangen, Begier.* — *b*) Pl. N. pr. eines Volkes Ind. St. 10,319. — 4) n.

भारद्वाजस्य गार्धम् Name eines Sâman Ârsh. Br.

गार्धन 1) *eine Art Pfeil* Hariv. 2,96,44. — 2) *f. ई *Wade* Gal.

गार्धप्रतिष्ठा f. Bez. *gewisser Theile des Rituals.*

गार्धि m. = गार्धिन् = गार्धिन् 2).

गार्धिज m. = गार्धिज.

गार्धिन् m. = गार्धिन् 2).

गार्धिनगर n. Bein. Kânjakubga's.

गार्धिनन्दन und गार्धिपुत्र m. Patron. Viçvâmitra's.

गार्धिपुर n. = गार्धिनगर Bâlar. 306,10.

गार्धिसूनु m. Patron. Viçvâmitra's.

गार्धेय Patron. 1) m. Viçvâmitra's. — 2) f. ई der Satjavati.

गार्न n. 1) *das Singen, Gesang.* — 2) **Laut.*

गार्नच्छला f. Titel eines Theiles der Sâmavedakkhalâ.

गार्नबन्धु m. wohl N. pr. eines *gesangkundigen* mythischen Wesens.

*गार्निनी f. *eine best. aromatische Wurzel* (वचा).

1.*गार्त्नु m. *Reisender.*

2.*गार्त्नु m. *Sänger.*

*गार्त्र n. und *गार्त्री f. *Karren.*

गार्दभ m. Patron. des Ekajâvan Tândja-Br. 21, 14,20. Vgl. कार्दभ.

*गार्न्दिक Adj. *in* Gandikâ *gebürtig.*

गार्न्दिनी f. 1) N. pr. der Gattin Çvaphalka's. — 2) *Bein. der Gangâ.

गार्न्दिनीसुत Metron. 1) Akrûra's. — 2) *Bhishma's.

गार्न्दी f. = गार्न्दिनी 1). °पुत्र m. Metron. Akrûra's.

*गार्न्धपिङ्गलेय m. Metron. von गन्धपिङ्गला.

गार्न्धर्व 1) Adj. (f. गार्न्धर्वी) *gandharvisch.* विवाह m. und विधि (compon. 116,21) m. Bez. *einer ohne alle Ceremonie vollzogenen Ehe.* — 2) m. *a) Sänger.* — *b) eine best. musikalische Note* Hariv. 16291. गन्धर्व v. l. Vielleicht गान्धार gemeint. — *c)* N. pr. *α)* Pl. eines Volkes. — *β)* eines Theiles von Bhâratavarsha VP. 2,3,7. — 3) f. गार्न्धर्वी *a)* **Rede.* — *b)* Bein. der Durgâ. गन्धर्वा v. l. — *c)* N. pr. einer Apsaras VP.² 2,82. — 4) n. *a) die Kunst der* Gandharva, *Musik, Gesang.* — *b)* Titel eines Tantra.

गान्धर्वक m. = गान्धर्विक.

गान्धर्वकला f. Pl. = गान्धर्व 4) *a).*

गान्धर्वचित्त Adj. *von einem* Gandharva *besessen.*

गान्धर्ववेद m. = गान्धर्व 4) *a).*

गान्धर्वशाला f. *Musikhalle, Concertsaal.*

गान्धर्वशास्त्र n. = गान्धर्व 4) *a).*

गान्धर्विक m. *Sänger.*

गान्धार 1) *Adj. von गन्धार. — 2) m. *a)* proparox. *ein Fürst der* Gândhâri. — *b)* N. pr. *α)* Pl. eines Volkes. — *β)* des Stammvaters dieses Volkes. — *c) die dritte Note in der musikalischen Tonleiter.* — *d)* **Mennig.* — 3) f. ई *a) eine Prinzessin der* Gândhâri, insbes. Bez. der Gemahlin Dhṛtarâshṭra's. — *b)* N. pr. einer Vidjâdevî MBh. 3,231,48. *Bei den Gaina einer dem 21ten Arhant zu Diensten stehenden Göttin. — *c) eine best.* Râgiṇî S. S. S. 37. — *d) Alhagi Maurorum* Râgân. 4,46. — *e) eine best. Ader im linken Auge.* — *f)* **eine best. Fliege* Gal. — 4) n. *a)* **Myrrhe.* — *b) Hanfspitzen.*

गान्धारक 1) m. Pl. N. pr. eines Volkes. — 2) f. °रिका *Alhagi Maurorum* Nibṇajas.

गान्धारग्राम m. *eine Art Scala* S. S. S. 29.

गान्धारि m. 1) Pl. N. pr. eines Volkes. — 2) Metron. Durjodhana's.

*गान्धारेय m. = गान्धारि 2).

गान्धिक 1) m. *a) ein Händler mit Wohlgerüchen* Kâd. 102,4. Im System *eine best. Mischlingskaste.* — *b)* **Schreiber.* — *c)* **eine Art Baumwanze.* — 2) f. ई f. zu 1) *a).* — 3) n. *wohlriechende Waare, Wohlgerüche.*

*गान्धिनी f. = गान्दिनी 2).

गान्मुत Kâṭh. 10,11 fehlerhaft für गार्मुत.

*गाब्दिक Adj. von गब्दिका gaṇa सिन्धादि in der Kâç. गान्दिक v. l.

गामन् in द्युमद्गामन्.

°गामिक Adj. *gehend nach, führend zu* (Weg).

गामिन् Adj. 1) *irgendwohin gehend,* mit einem Ortsadverb, *Acc. (239,6) oder प्रति. — 2) am Ende eines Comp. *a) gehend —, sich bewegend auf, in, nach, zu, wie* oder *auf eine best. Art und Weise* (nach einem Adverb). — *b) fleischlich beiwohnend* (von einem Manne). — *c) erreichend, sich erstreckend bis* oder *auf.* — *d) Jmd zufallend, — zukommend.* — *e) gelangend zu, theilhaftig werdend.* — *f) gerichtet auf* oder *an.* — *g) sich beziehend auf.*

*गामुक Adj. (f. आ) *gehend.*

गाम्भीर्य 1) *Adj. *in der Tiefe befindlich.* — 2) n. *a) Tiefe* (eig. und übertr.). — *b) Würde, unerschütterliche Ruhe.* — *c) Edelmuth.* — *d)* in der Rhetorik *versteckte Andeutung.*

*गोमन्य Adj. *sich für eine Kuh haltend f. e. K. geltend.*

1. गाय Adj. *schreitend* in उरु°.

2. गाय m. *Gesang.* Vgl. उत्तम°.

3. गाय Adj. *zu* Gaja *in Beziehung stehend.*

गायक 1) m. *Sänger.* — 2) f. इका *Sängerin.*

गायत्र 1) m. n. *Gesang, Lied.* — 2) f. ई *a) ein in dem bekannten alten 24silbigen* (3×8) *Metrum abgefasstes Lied* und *dieses Metrum selbst.* Nom. abstr. °त्व n. Comm. zu Njâjam. 8,3,7. — *b) die Gâjatrî im ausgez. Sinne, der an* Savitar *gerichtete Vers* RV. 3,62,10. Zuweilen auch Bez. *anderer Verse dieses Metrums.* — *c)* in Verbindung mit अमृत etwa so v. a. *die Grundform und Wesenheit des heiligen Liedes und Wortes.* — *d) ein Metrum von 4×6 Silben.* — *e)* Bein. der Durgâ. — *f)* **Acacia Catechu.* — 3) n. *a) ein im Metrum* Gâjatrî *abgefasstes Lied.* — *b) das Metrum* Gâjatrî VP. 1,5,52. — *c)* Name eines Sâman. — 4) Adj. (f. ई) *in der* Gâjatrî *bestehend, mit ihr verbunden, nach ihr gebildet* (z. B. *nach der Silbenzahl,* d. i. *aus 24 bestehend*). व्रत n. so v. a. ब्रह्मचर्य.

गायत्रकाकुभ Adj. *aus den Metren* Gâjatrî *und* Kakubh *bestehend.*

1. गायत्रच्छन्दस् n. *ein* Gâjatrî-*Metrum* Lâṭj. 3, 1,28; vgl. Vaitân. 19,16.

2. गायत्रच्छन्दस् Adj. *dem das Metrum* Gâjatrî *gehört* oder *geweiht ist, sich auf dasselbe beziehend* Maitr. S. 2,3,3.

गायत्रपार्श्व n. Name eines Sâman.

गायत्रबार्हत Adj. *aus den Metren* Gâjatrî *und* Bṛhatî *bestehend.*

गायत्रवर्तनि Adj. *in* Gâjatrî-*Maassen sich bewegend.*

गायत्रवेपस् Adj. *zu Gesängen anregend.*

गायत्रि (metrisch) f. = गायत्र 2) *b).*

गायत्रिन् m. 1) *Liedersänger.* — 2) *Acacia Catechu.*

गायत्रिसार m. *Catechu.*

गायत्रीकारम् Absol. *unter Verwandlung in* Gâjatrî-*Strophen.*

गायत्रीपञ्चाङ्ग, °पञ्जर, °पुरश्चरण, °भाष्य und °रहस्य n. Titel von Werken.

गायत्रीवल्लभ m. Bein. Çiva's.

गायत्रीसामन् n. Name verschiedener Sâman.

गायत्र्य Adj. Bez. einer Art Soma.

गायत्र्यासित n. Name eines Sâman.

गायन 1) m. *a) Sänger, Lobsänger.* — *b)* **Schwätzer.* — *c)* N. pr. eines Wesens im Gefolge Skanda's. — 2) *f. ई *Sängerin.* — 3) n. *Gesang.*

गायन्तिका f. N. pr. einer Höhle (Nilak.) MBh. 5,111,16, v. l.

गायन्ती f. N. pr. der Gattin Gaja's.

गायस् in अनु°.

गार् n. Name eines Sâman. Vgl. मद्र°.

*गारक m. *Eclipta prostrata* Gal.

गारि in मद्र°.

*गारित्र n. *Reis.*

गारुगि m. *ein best. Tact* S. S. S. 212.

गारुड 1) Adj. *die Gestalt des Vogels* Garuḍa *habend, von ihm stammend, ihn betreffend.* — 2) m. *a) ein best.* Kalpa 2) *h).* — *b) *eine Art Reis* Gal. — 3) *f. ई *eine best. Schlingpflanze* Râǵan. 3, 90. — 4) n. *a) Smaragd.* Als Gegengift Kâd. 56,20; vgl. Spr. 5910. — *b) *Gold.* — *c) *eine best. Zauberformel gegen Gift.* — *d)* Titel eines Werkes Hemâdri 1,513,8; vgl. गारुडं भूततन्त्रम् Kâlaḱ. 5,49.

गारुडिक m. *Giftbeschwörer.*

गारुत्मत 1) Adj. *vom Vogel* Garuḍa *kommend* u. s. w. — 2) (*m. Gal. und n.) *Smaragd* Hemâdri 1,305,17. Buâvapr. 1,97. 266. 268. In Verbindung mit अश्मन् als Gegengift Spr. 5910.

*गारुत्मतपत्त्रिका f. *eine best. Schlingpflanze.*

गार्ग 1) *Adj. von गार्ग्य. — 2) m. *a) ein best. Tact* S. S. S. 236. — *b) *verächtliches Metron. von गार्गी. — *c)* fehlerhaft für गार्ग्य Patron. — 3) f. ई *a)* f. zum Patron. गार्ग्य. — *b)* Bein. der Durgâ.

*गार्गक 1) Adj. *dem* Gârgja *gehörig, ihn verehrend.* — 2) f. °र्गिका *die Abstammung von* Garga. — 3) n. *eine Versammlung von Nachkommen des* Garga.

*गार्गर्य m. Patron. von गर्गर.

गार्गि m. N. pr. eines Astronomen.

*गार्गिक m. verächtliches Metron. von गार्गी.

1. गार्गी s. u. गार्ग.

2.*गार्गी Adv. mit भू *zu einem* Gârgja *werden.*

गार्गीपुत्र m. N. pr. eines Lehrers.

*गार्गीपुत्रकायणि, *°पुत्रायणि und *°पुत्रि m. Patronn. von गार्गीपुत्र.

गार्गीब्राह्मण n. Titel eines Brâhmaṇa.

*गार्गीयि, °यति *wie einen* Gârgja *behandeln;* Med. *sich wie ein* G. *benehmen.*

गार्गीय 1) Adj. *von* Garga (oder *Gârgja) *herrührend, — verfasst.* — 2) *m. Pl. *die Schule der Nachkommen* Garga's oder Gârgjâjaṇa's.

*गार्गेय m. Metron. von गार्गी.

गार्ग्य 1) Adj. von गर्ग. — 2) m. Patron. von गर्ग. *a)* N. pr. verschiedener Lehrer. *Nom. abstr. °त्व n. Ind. St. 13,413. — *b)* N. pr. eines Königs der Gandharva. — *c)* Pl. N. pr. eines Volksstammes.

गार्ग्यायण m. Patron. von गार्ग्य, N. pr. eines Lehrers.

*गार्ग्यायणक Adj. und n. Ind. St. 13,413.

गार्ग्यायणि m. Patron. von गार्ग्यायण.

*गार्ग्यायणीय m. Pl. *die Schule des* Gârgjâjaṇa.

*गार्जर m. *Möhre* Râǵan. 7,24.

*गार्तक Adj. von गर्त.

गार्त्समद 1) Adj. von गृत्समद. — 2) m. Patron. von गृत्समद. Auch Pl. — 3) n. Name eines Sâman.

गार्दभ Adj. *asininus.* यान n. *mit Eseln bespannt* Âpast.

*गार्दभरथिक Adj. *für einen von Eseln gezogenen Wagen geeignet.*

गार्दभि m. N. pr. eines Mannes MBu. 13,4,59. गर्दभि v. l.

गार्दभिन् m. Pl. Name einer Dynastie.

गार्ध्र n. *Gier.*

गार्ध्र° oft fehlerhaft für गार्ध्र.

गार्ध्र Adj. *vulturinus.*

*गार्ध्रपत्त m. *ein mit Geierfedern geschmückter Pfeil.*

गार्ध्रपत्त्र, गार्ध्रराजित, गार्ध्रवाजित und गार्ध्रवासस् Adj. *mit Geierfedern geschmückt;* m. *ein solcher Pfeil.*

गार्भ Adj. 1) *aus einem Mutterleibe geboren.* — 2) *auf einen Fötus bezüglich.*

गार्भिक Adj. *zum Mutterleibe in Beziehung stehend.*

*गार्भिण und *गार्भिणेय n. *ein Verein schwangerer Frauen.*

गार्मुत 1) Adj. *aus der* Garmut *genannten Bohnenart bereitet* Maitr. S. 2,2,4. — 2) m. = गर्मुत् 1) Âpast. Çr. 16,19. — 3) *n. *eine Art Honig.* v. l. कार्मुक und कार्मुत.

गार्ष्टि Adj. *von einer Färse geboren.*

गार्ह Adj. *häuslich* in °मेध.

गार्हकमेधिक m. Pl. *die Pflichten eines Hausherrn.*

गार्हपत n. *die Stellung —, Würde eines Hausherrn.*

गार्हपत्य 1) Adj. mit अग्नि oder m. mit Ergänzung von अग्नि *das Feuer des Hausherrn* (eines der drei heiligen Feuer). — 2) m. oder n. *der Ort wo dieses Feuer unterhalten wird.* — 3) m. Pl. *eine best. Klasse von Manen.* — 4) n. *Herrschaft im Hause, Hausstand, Haushaltung.*

गार्हपत्यस्थान n., °पत्यागार m. und °पत्यायतन n. *der Raum, in welchem sich das Hausfeuer befindet.*

गार्हपत्येष्टका f. *ein best. Backstein* Vaitân.

गार्हमेध m. = गृह° *Hausopfer.*

गार्हस्थ fehlerhaft fur °स्थ्य.

गार्हस्थ्य 1) Adj. *einem Hausherrn zukommend, — obliegend.* — 2) n. *a) der Stand des Hausvaters* (Gaut.) oder *der Hausmutter.* — *b) Hausstand, häusliche Einrichtung, das Haus mit Allem was darin ist.*

गार्ह्य Adj. *häuslich.*

गाल Adj. *mit der Kehle hervorgebracht.*

*गालकच्छ n. *eine Art Salz* Gal.

गालन n. 1) *das Durchseihen.* — 2) *das Schimpfen, Schmähen* Nilak. zu MBh. 12,68,31. — 3) von unbekannter Bed. Hem. Joc. 3,110.

गालव m. 1) *Symplocos racemosa oder eine andere weisse Species.* — 2) *eine Art Ebenholz. — 3) N. pr. eines alten Lehrers. Pl. *sein Geschlecht.* — 4) Pl. *eine best. Schule.*

गालवि m. Patron. von गालव.

गालि f. Pl. *Schimpfreden, — wörter.* °दान n. (Râǵat. 7,305) und °प्रदान n. (Comm. zu Prab. 41, 13) *das Schimpfen.* Auch गाली f. Pl. Râǵat. 7,1172.

गालिनी f. *eine best. Fingerverbindung.*

गालिमत् Adj. *Schimpfwörter in Bereitschaft habend.*

*गालोडय्, °यति = गालोडितमाचष्टे; Med. विमर्शे.

*गालोडित 1) Adj. = उन्मादशील, रोगार्त und मूर्ख. — 2) n. *Prüfung.*

गालोड्य n. *Lotussamen* Râǵan. 10,191. Buâvapr. 1,245.

गावल्गणि m. Patron. des Saṁǵaja.

गावामयनिक Adj. *zur Feier* गवामयन *gehörig* Nâǵam. 7,4,3.

गाविष्ठिर m. Patron. von गविष्ठिर.

*गाविष्ठिरायण m. Patron. von गाविष्ठिर.

*गावी f. = गो *Kuh.*

गावीधुक Adj. *aus der Coix barbata bereitet* Maitr. S. 2,6,3. Âpast. Çr. 17,12.

गावेधुक Adj. (*f. ई) dass.

*गावेश Adj. von गवेश.

*गावेष Adj. von गवेष.

गाह्, गाहते (episch auch Act.) *sich tauchen —, baden —, eindringen —, sich hineinbegeben —, sich vertiefen in* (Acc.). कक्षाम् *so v. a. sich messen können mit* (Gen.) Vikramâṅkaḱ. 2,11. — Partic. गाढ 1) *worin man sich taucht* oder *badet.* — 2) *wohin Etwas dringt.* °कर्णै: *so v. a. mit offenen Ohren.* — 3) *fest angedrückt, — angezogen, — anschliessend, fest.* °मू, गाढ° und Compar. गाढतरम्, गाढतर° Adv. — 4) *heftig, stark, intensiv.* गाढम्, गाढ° und Compar. गाढतरम् Adv. — गाहित s. bes. — Mit अति *auftauchen, sich halten —, sich erheben über* (Acc.). — °गाढ *sehr stark, — intensiv* Buâg. P. 1,15,28. °मू Adv. *zu sehr, über die Maassen* MBh. 4,4,36. — Mit अभि *eindringen in* (Acc.). — Mit अव oder व 1) *sich tauchen —, baden —, eindringen —, sich hineinbegeben —, sich wagen —* (Prasannar. 65,17), *sich vertiefen in* (Loc. oder Acc.). — 2) *aufgehen in* (Acc.). — 3) *ergründen, begreifen.* — Partic. 1) अवगाढ *a) worin man sich eintaucht, — badet.* — *b) eingetaucht —, hineingedrungen in;* die Ergänzung im Acc., Loc. (Apast. 1,11,17), Gen.

oder im Comp. vorangehend. — *c) vertieft, tief liegend. — d) versteckt, stockend. — e) verschwunden, zu Nichte geworden.* — 2) अवगाढित = अवगाढ *a).* — Caus. 1) *sich eintauchen —, baden lassen in* (Loc.). — 2) *sich eintauchen —, baden in* (Loc.). — Mit अभ्यव Caus. *schwemmen* (ein Pferd). — Mit व्यव 1) *sich tauchen —, eindringen in* (Acc.). — 2) *einbrechen* (von der Nacht). — Mit समा, °गाढतर *sehr heftig, — intensiv.* दुःख Kâraṇḍ. 25,13. — Mit उद् *auftauchen.* — उद्गाढ *überwallend, — mässig, heftig.* प्रेमोद्गाढ *von Liebe überströmend* Spr. 4218. — Mit उप *eindringen in* (Acc.). — Mit प्र *sich hineinmachen in, durchdringen;* mit Acc. — Mit अभिप्र *sich tauchen in, durchdringen;* mit Acc. — Caus. *eintauchen.* — Mit संप्र *sich tauchen —, sich hineinbegeben in* (Acc.). — Mit प्रति *eindringen —, sich hineinbegeben in* (Acc.) — Mit वि 1) *sich tauchen —, baden —, sich stecken —, eindringen —, sich hineinbegeben in* (Acc. oder Loc.). कक्षाम् *so v. a. sich messen können mit* (Gen.) 251,7. — 2) *eindringen in Jmd, so v. a. durchbohren;* mit Acc. — 3) *gelangen zu, theilhaftig werden;* mit Acc. Spr. 7307. — 4) *sich vertiefen in, so v. a. nachdenken über* (Acc.). — 5) *einbrechen* (von der Nacht). — Partic. विगाढ 1) *worin man taucht, — badet.* — 2) *eingetaucht —, sich badend in* (Loc.), *tief eingedrungen* (von einer Waffe) MBh. 4,64,36. — 3) *ein —, angebrochen, Platz ergriffen —, den Anfang genommen habend.* — Mit प्रवि *sich tauchen —, sich hineinbegeben in* (Acc.). — Mit *सम् dass.

गाढ़ 1) *Adj. *sich tauchend in* in उद्° und उद्क°. — 2) m. *Tiefe, das Innere.*

गाढन n. *das Eintauchen, Baden.*

गाढनीय n. impers. *sich zu tauchen u. s. w.*

गाढित n. *Tiefe, das Innere* MBh. 3,103,10.

गाढ्य in दुर्गाढ्य.

गिद m. N. pr. eines göttlichen Wesens (nach dem Comm.) Târḍja-Br. 1,7,7.

*गिध (!) gaṇa मूलविभुजादि.

*गिन्दुक m. *Spielball.*

1. गिर्, गिरते s. u. 1. गर् mit सम्.

2. गिर् 1) Adj. Subst. *anrufend, Lobsänger.* — 2) f. *a) Wort, Ruf, Spruch, Preis, Lob.* — *b)* Sg. und Pl. *Rede, Sprache, Worte, Ausspruch.* तद्गिरा *nach seinem Ausspruch, auf seinen Rath* 119,25. गिरा मम so v. a. *in meinem Namen.* गिरां पतिः (Varâh. Jogaj. 4,18) und गिरां प्रभविष्णुः Bez. Bṛhaspati's, *des Planeten Jupiter.* गिरङ्कुशेन MBh. 4,2105 fehlerhaft für गिराङ्कुशेन. — *c) Stimme.* — *d) die Göttin der Rede,* Sarasvatî. — *e) eine best. mystische Silbe.*

3. गिर्, गिरति, °ते s. 2. गर्.

4. °गिर् Adj. *verschlingend.*

1. गिर 1) am Ende eines adj. Comp. = 2. गिर् *Stimme* 219,17. — 2) *f. आ *Rede.*

2. *गिर Adj. *verschlingend.*

3. गिर am Ende eines adv. Comp. = गिरि *Berg.*

*गिरण n. *das Verschlingen* Gal.

गिरपुर n. N. pr. einer *Stadt.*

गिरावृध् Adj. *an Anrufungen sich ergötzend.*

गिरि 1) m. *a) Berg, Gebirge, Höhe.* — *b)* Bez. *der Zahl acht.* — *c)* **Wolke.* — *d)* **eine best. Augenkrankheit.* किरि Kâç. — *e)* **Spielball.* — *f)* **eine best. schlechte Eigenschaft des Quecksilbers.* — *g)* *= गैरीयक. — *h)* Name eines auf einen Schüler Çaṁkarâkârja's zurückgeführten Bettelordens, dessen Mitglieder ihrem Namen das Wort गिरि hinten anfügen. — *i)* N. pr. eines Sohnes des Çvaphalka. — 2) *f. *a) das Verschlingen.* — *b) Maus.* — 3) Adj. *a) von Bergen kommend* ṚV. 6,66,11 (wenn die Lesart richtig ist). — *b) ehrwürdig.*

गिरिक 1) Adj. Beiw. der Herzen der Götter Maitr. S. 2,9,9 (किरिक VS.) und Çiva's. — 2) m. *a)* **Spielball.* — *b)* N. pr. eines Schlangendämons (buddh.). — 3) f. आ *a)* **Maus.* — *b)* N. pr. der Gemahlin Vasu's.

गिरिकच्छप m. *eine Schildkrötenart.*

*गिरिकणक m. Indra's *Donnerkeil.*

*गिरिकदम्ब und °क m. *eine* Kadamba-*Art.*

*गिरिकदली f. *eine* Kadalî-*Art* Râǵan. 11,42.

*गिरिकर्णा f. *Clitoria Ternatea.*

गिरिकर्णिका f. 1) **die Erde.* — 2) *Clitoria Ternatea* Râǵan. 3,77. — 3) **eine Achyranthes-Art.*

*गिरिकर्णी f. 1) *Clitoria Ternatea.* — 2) *Alhagi Maurorum.*

*गिरिकाण Adj. *einäugig in Folge der Krankheit* Giri.

गिरिकुक्कर n. *Berghöhle* Spr. 7686.

गिरिकूट n. *Berggipfel* Bhâg. P. 5,17,9.

गिरिकेतन m. N. pr. eines Fürsten VP. 4,14,2.

गिरिकेतृ 1) Adj. *auf Höhen wohnend.* — 2) m. N. pr. eines Mannes.

गिरिकेतु m. N. pr. einer Sohnes des Çvaphalka.

गिरिरक्त v. l.

गिरिगङ्गा f. N. pr. eines Flusses.

*गिरिगुड m. *Spielball.*

गिरिगैरिकधातु MBh. 5,7272 fehlerhaft für गिरेर्गै°.

गिरिचक्रवर्तिन् m. *der Berge Fürst, der Himavant* Kumâras. 7,52.

गिरिचर 1) Adj. *im Gebirge sich umhertreibend, — aufhaltend.* — 2) m. *ein wilder Elephant* Kâd. 136,6.

गिरिज 1) m. *a)* **eine Bassia-Art.* — *b)* **Bauhinia variegata* Râǵan. 10,24. — *c)* N. pr. eines Mannes. — 2) f. आ *a)* *Bez. *verschiedener Pflanzen: eine Citronenart,* = कारी, क्षुद्रपाषाणभेदा, गिरिकदली, त्रायमाणा und श्वेतबुक्का. — *b)* Patron. der Pârvatî. — 3) *n. *a) Talk.* — *b) Röthel.* — *c) Eisen.*

गिरिजा Adj. *auf Bergen entsprungen* ṚV. 5,87,1.

गिरिजाकुमार m. N. pr. eines Schülers des Çaṁkarâkârja.

गिरिजाधव und °जापति m. Bein. Çiva's.

गिरिजापुत्र m. N. pr. eines Oberhauptes der Gâṇapatja.

गिरिजाप्रिय m. Bein. Çiva's.

*गिरिजामल n. *Talk.*

गिरिजामाहात्म्य n. Titel eines Werkes.

गिरिजाल n. *Bergkette.*

*गिरिज्वर m. Indra's *Donnerkeil.*

*गिरिज्वरसमुद्भव n. *Röthel* Gal.

*गिरिणाख gaṇa गिरिनद्यादि.

गिरिणदी f. *Bergstrom.*

*गिरिणद्ध Adj. *von Bergen umschlossen.*

*गिरिणितम्ब m. *Bergabhang.*

गिरित्र Adj. *Berge beherrschend,* Beiw. und Bein. Rudra-Çiva's.

गिरिदुर्ग 1) Adj. *wegen gebirgiger Lage schwer zugänglich;* n. *ein solcher Platz.* — 2) n. N. pr. einer Oertlichkeit.

गिरिदुहितृ f. Patron. der Pârvatî Bâlar. 93,22.

गिरिद्वार n. *Gebirgspass.*

गिरिधर und °दीक्षित m. N. pr. eines Autors.

गिरिधातु m. 1) Pl. *Bergerze.* — 2) *Röthel* R. 2, 96,19.

*गिरिधन्न m. Indra's *Donnerkeil.*

*गिरिनख = गिरिणाख.

गिरिनगर n. N. pr. einer *Stadt* in Dakshiṇâpatha.

गिरिनदी f. = गिरिणदी.

*गिरिनद्ध Adj. = गिरिणद्ध.

गिरिनन्दिनी f. 1) *Bergstrom.* — 2) Patron. der Pârvatî Prasannar. 1,11.

*गिरिनितम्ब m. = °णितम्ब.

गिरिनिम्नगा f. *Bergstrom.*

*गिरिनिम्ब m. *ein der Melia Bukayun verwandter Baum* Râǵan. 9,13.

गिरिपति m. *ein grosser Berg,* — *Fels* Bâlar. 187,6.

गिरिर्पैर Adj. *auf* गिरि *folgend.* रुद्रस्य नाम

Maitr. S. 2,6,8. 4,4,2.

*गिरिपीलु m. *Grewia asiatica* Râgân. 11,112.

गिरिपुर n. *Gebirgsstadt* oder N. pr. *einer solchen Stadt.*

*गिरिपुष्पक n. *Benzoeharz.*

गिरिपृष्ठ n. *Berghöhe.*

गिरिप्रपात m. *eine steile Felswand.*

गिरिप्रस्थ m. *Bergebene.*

*गिरिप्रिया f. *das Weibchen des Bos grunniens.*

गिरिबान्धव m. Bein. Çiva's.

गिरिबुध्न Adj. (f. आ) = अद्रिबुध्न.

गिरिभिद् 1) Adj. *einen Berg durchbrechend* (Fluss) Âpast. Çr. 11,20,5. — 2) f. *Plectranthus scutellarioides.*

*गिरिभू f. 1) *ein best. Pflanze,* = तुङ्गपाषाणभेदा. — 2) Bein. der Pârvatî.

गिरिभिद् Adj. *aus Bergen hervorbrechend.*

गिरिमल्लिका f. *Wrightia antidysenterica* Karaka 7,5.

गिरिमात्र Adj. *Bergesumfang habend* Çat. Br. 1,9,1,10.

*गिरिमान 1) Adj. dass. — 2) m. *Elephant.*

गिरिमाल्ल und °क m. *ein best. Baum.*

*गिरिमृद् f. und *°मृद्भव n. *Röthel.*

*गिरिमेद् m. *Vachellia farnesiana.*

*गिरियक und *गिरियाक m. *Spielball.*

गिरिरक्ष m. N. pr. eines Sohnes des Çvaphalka Hariv. 1,38,52 (गिरिरक्षिप v. l.). °सू VP.² 4,95. 96.

गिरिराज् m. *der Berge Fürst,* wohl der Himavant.

गिरिवर्तिका f. *eine Wachtelart.*

*गिरिवासिन् 1) Adj. *im Gebirge wohnend,* — *wachsend.* — 2) m. *ein best. Knollengewächs* Râgân. 7,81.

गिरिव्रज m. N. pr. der Hauptstadt der Magadha.

गिरिश 1) Adj. *im Gebirge wohnend,* Beiw. und m. Bein. Rudra-Çiva's VS. — 2) m. N. pr. eines Rudra. — 3) f. आ *a) ein best. Vogel* Gal. Suçr. 1,201,20 (गिरिशालटा° zu lesen). — *b)* Bein. der Durgâ Hariv. 2,107,6.

गिरिशक्त (VS.) und गिरिशय Adj. = गिरिश 1).

गिरिशर्मन् m. N. pr. eines Mannes.

*गिरिशायिका f. = गिरिश 3) *a)* Gal.

गिरिशालिनी f. *Clitoria Ternatea.*

गिरिशिखर m. n. *Bergspitze* Bhâg. P. 5,17,8. Nâgân. 45,17.

गिरिशृङ्ग m. 1) *Bein. Ganeça's. — 2) N. pr. eines Landes oder Volkes Ind. St. 10,317.

गिरिषद् Adj. *auf Bergen sitzend* (Rudra).

गिरिष्ठा (auch viersilbig) Adj. *auf Bergen befindlich, im Gebirge hausend, von Bergen kommend.*

*गिरिसंभव 1) m. *Waldmaus* Gal. — 2) n. *Erdharz* Gal.

गिरिसर्प m. *eine Schlangenart.*

*गिरिसानु n. *Bergebene.*

*गिरिसार m. 1) *Eisen.* — 2) *Zinn.* — 3) Bein. des Gebirges Malaja.

गिरिसारमय Adj. (f. ई) *eisern.*

गिरिसुता f. Metron. der Pârvatî.

गिरिसुताकान्त m. Bein. Çiva's.

गिरिसेन m. N. pr. eines Mannes (buddh.).

गिरिस्रवा f. *Bergstrom.*

गिरिह्वा f. *Clitoria Ternatea.*

गिरीन्द्र m. 1) *ein hoher Berg* Spr. 2108. — 2) Bez. *der Zahl acht.*

*गिरीयक m. *Spielball.*

1. *गिरीश m. Bein. Bṛhaspati's.

2. गिरीश 1) m. *a) ein Fürst der Berge, ein grosser Berg;* *insbes. der Himavant. — *b)* Bein. Çiva's. — *c)* N. pr. eines Rudra. — 2) f. आ Bein. der Durgâ.

गिरीकस् in अ°.

गिर्याह्वा f. = गिरिह्वा.

गिर्वणस् und गिर्वणस्यु Adj. *Anrufung liebend, der Lieder froh.*

गिर्वन् Adj. *reich an Anrufungen,* — *Lob.*

गिर्ववक् (stark °वाक्) Adj. *den Liederreichen fahrend.*

गिर्वाकस् Adj. *dem Anrufungen dargebracht werden, besungen.*

गिल्, गिलति s. 2. गॄ.

गिल 1) Adj. am Ende eines Comp. *verschlingend.* — 2) *m. *Citronenbaum.*

*गिलगिल Adj. *verschlingend.*

*गिलग्राह m. *Krokodil.*

गिलन n. *das Verschlingen.*

गिलायु m. *eine harte Geschwulst im Schlunde.*

*गिलि f. *das Verschlingen.*

गिलोड्य *die Knolle einer kleinen Nymphaea.*

*गिल्लु m. *Sänger; Kenner des Sâmaveda.*

*गीःकाम्प्, °म्पति *ein Freund der Rede u. s. w. sein.*

*गीःपति m. = गीष्पति 1).

गीत 1) Adj. s. u. 2. गा. — 2) f. आ *a) eine von einem inspirirten Lehrer in gebundener Rede verkündete Lehre;* insbes. *die* Bhagavadgîtâ Spr. 7772. °तत्त्वप्रकाशिका f., °तात्पर्य n., °तात्पर्यशुद्धि f., °भाष्य n., °भाष्यविवेचन n., °व्याख्या f., °व्याख्यान n., °सार, °हेतुनिर्णय m., गीतामृततरंगिणी f. und गीतार्थविवरण n. Titel von Commentaren und Supracommentaren dazu. — *b) ein best. Metrum.* — 3) n. *a) Gesang* TBr. 3,4,1,2. Gaut. Âpast. — *b)* Titel von 4 Hymnen auf Kṛshṇa.

गीतक 1) n. *a) Gesang, Lied.* — *b) ein best. Versmaass.* — *c)* etwa *Gesangsweise* (deren sieben). — 2) f. °तिका *a) ein kurzer Gesang, ein kleines Lied.* गाथिका v. l. — *b) ein best. Metrum.* — *c) eine Strophe im* Gîti-*Metrum.*

गीतकण्डिका f. Titel eines Pariçishṭa des SV.

*गीतक्रम m. = वर्ण.

गीतदम Adj. *singbar* Çâk. 164.

गीतगङ्गाधर n. Titel eines Gedichts.

गीतगिरीश n. desgl.

गीतगोविन्द n. Titel eines bekannten lyrischen Dramas.

गीतगौरीपति und °गौरीश Titel eines Werkes.

गीतनृत्य n. 1) Sg. *Gesang und Tanz* R. 1,24,5 (°नृत्यं च zu lesen). — 2) *ein best. Tanz* S. S. S. 263.

गीतपुस्तक n. und °संग्रह m. Titel *einer Sammlung von Gesängen* (buddh.).

गीतप्रकाश m. Titel eines Werkes.

गीतप्रिय 1) Adj. (f. आ) *den Gesang liebend.* — 2) f. आ N. pr. einer der Mütter im Gefolge Skanda's.

गीतबन्धन n. *ein episches Gedicht, das gesungen wird.*

गीतमार्ग m. = दशपदचङ्क्रमण (Comm.).

*गीतमोदिन् 1) Adj. *am Gesang sich erfreuend.* — 2) m. *ein* Kimnara.

गीतवाद्न n. Sg. *Gesang und Musik* M. 2,178.

गीताचार्य m. *Gesanglehrer.*

गीतायन Adj. *von Gesang begleitet.*

गीतार्थ m. *ein Mönch, der ausgelernt hat,* Hem. Par. 8,385. 13,82.

गीति f. 1) *Gesang* Gaim. 2,1,36. — 2) *ein best. Metrum.*

गीतिन् Adj. *der singend recitirt.*

गीतिसूत्र n. *ein* Sûtra *im* Gîti-*Metrum* Sûrjad. in der Vorrede zu Ârjabh. S. X, Z. 7.

गीत्यार्या f. *ein best. Metrum.*

गीर्या f. *Gesang.*

*गीर्य m. Bein. Bṛhaspati's.

गीर्ण s. u. 1. und 2. गॄ.

*गीर्णि f. *das Verschlingen.*

*गीर्देवी f. *die Göttin der Rede,* Sarasvatî.

*गीर्पति m. Bein. Bṛhaspati's.

*गीर्लता f. *Cardiospermum Halicacabum* Râgân. 3,72.

गीर्वाण m. *ein Gott.*

*गीर्वाणकुसुम n. *Gewürznelken* Râgân. 12,86.

गीर्वाणपदमञ्जरि f. Titel eines Werkes VP.² 3,136.

गीर्वाणावर्त्मन् n. *der Luftraum* Kâd. 2,38,7. 89, 22. 91,4.

गीर्वाणावाञ्छरि und गीर्वाणशब्दपदमञ्जरि f. = गीर्वाणपदमञ्जरि VP.² 3,136.

गीर्वाणसेनापति m. Bein. Skanda's Bâlar. 93,7.

गीर्वाणेन्द्रसरस्वती m. N. pr. eines Lehrers.

*गीर्वि Adj. *verschlingend.*

*गीष्पति m. 1) *ein Gelehrter.* — 2) Bein. Bṛhaspati's.

*गीस्तरा f. *eine vorzügliche Rede, — Stimme.*

*गीस्त्व n. Nom. abstr. von 2. गिर्.

1. गु, *गवते (अव्यक्ते शब्दे, धनौ). Intens. (nur जोगुवे und जोगुवान) *ertönen lassen, laut aussprechen, verkünden.* — Mit प्रति *hören lassen vor* (Loc.).

2. *गु, गवते (गतिकर्मन्).

3. *गु, गुवति *cacare.* Partic. गून. — Mit वि, °गून.

4. °गु Adj. *kommend, gehend.*

5. गु 1) am Ende eines adj. Comp. von 1. गो *Rind, Kuh, Erde, Strahl.* — 2) *n. *a) Wasser.* — *b) das Haar auf dem Körper.*

गुग्गुल (*m.) *Bdellion.*

*गुग्गुलाद m. *eine best. Pflanze* Gal.

गुग्गुलु 1) m. (später) und n. *Bdellion.* गुग्गुलुगन्धि Adj. Vaitân. — 2) *m. *eine roth blühende Moringa.* — 3) f. गुग्गुलू N. pr. einer Apsaras.

*गुग्गुलुक m. *ein Händler mit Bdellion;* f. ई.

*गुग्गुलुहु m. = गुग्गुलु 2).

*गुङ्गुण Adj. *näselnd* Gal.

गुडु 1) m. N. pr. eines Mannes; Pl. *sein Geschlecht.* — 2) f. गुडू *der personificirte Neumond* (Sâj.).

गुच्छ m. 1) *Busch, Büschel, Bund, Strauss.* °गुत्स्म n. Sg. *Büsche und Sträucher.* — 2) *ein Perlenschmuck von 32 oder 70 Schnüren.* — 3) *Abschnitt in einer Erzählung* Gal.

गुच्छक 1) *m. *a) b)* = गुच्छ 1) 2). — *c)* = गुच्छिन् Râgân. 9,72. — 2) n. *eine best. wohlriechende Pflanze* Bhâvapr. 1,192.

*गुच्छकणिश m. *eine best. Kornart.*

*गुच्छकारञ्ज m. *eine* Karañga-*Art* Râgân. 9,70.

*गुच्छकर्त्तिका f. *Musa sapientum* Râgân. 11,36.

*गुच्छकपत्त्र m. *Weinpalme* Râgân. 9,87.

*गुच्छकपुष्प 1) m. *Alstonia scholaris* Râgân. 12,35. — 2) f. ई *a) Grislea tomentosa* Râgân. 6,217. — *b) ein best. Strauch* Râgân. 4,167.

*गुच्छकपुष्पक m. Bez. *zweier* Karañga-*Arten* Râgân. 9,70. 72.

*गुच्छफल 1) m. *a) eine* Karañga-*Art* Râgân. 9, 72. — *b) Strychnos potatorum.* — *c) Mimusops hexandra* Râgân. 11,72. — 2) f. आ *a) Musa sapientum.* — *b) Weinstock.* — *c) Solanum indicum* und *Jacquini.* — *d) eine best. Hülsenfrucht.*

*गुच्छवृधा f. v. l. für गुच्छवधा.

*गुच्छमूलिका f. *Scirpus Kysoor* Râgân. 8,148.

*गुच्छल m. *ein best. Gras* Gal. Vgl. गुच्छाल.

*गुच्छवधा f. *eine best. Staude* Râgân. 3,129.

*गुच्छार्ध m. *ein Perlenschmuck von 24 Schnüren.*

*गुच्छाल m. *Andropogon Schoenanthus* Râgân. 8,122.

*गुच्छालुकन्द m. *eine best. essbare Wurzel* Râgân. 7,120.

*गुच्छिन् m. *eine* Karañga-*Art* Râgân. 9,70.

*गुञ्ज् s. गुञ्ज्.

गुञ्जारी f. *eine best.* Râginî S. S. S. 37.

गुञ्ज्, गुञ्जति, *गुञ्जति, *गोञ्जति *summen, brummen.* — Mit समुद् *zu summen anfangen* Prasannar. 107,18.

गुञ्ज 1) m. (*f. आ) *Gesumme.* — 2) *m. *Büschel, Bund, Strauss.* — 3) f. आ *a) Abrus precatorius* (*die Pflanze* und *der Same*). Das *Samenkorn* auch als *best. Gewicht* Varâh. Bṛh. S. 81,11. 12. — *b) eine best. Pflanze mit giftiger Wurzel.* — *c) *Trinkstube.* — *d) *das Nachdenken.*

*गुञ्जक 1) m. *eine best. Pflanze* Gal. — 2) f. गुञ्जिका *das Korn des Abrus precatorius.*

*गुञ्जकृत् m. *Biene.*

*गुञ्जन und गुञ्जित (Kâd. 2,74,4) n. *Gesumme.*

गुञ्जिन् Adj. in अ°.

गुटिका f. 1) *Kügelchen.* — 2) *Pille.* — 3) *Perle.* — 4) *Trinkbecher.*

गुटिकाञ्जन n. *in Kugelform gebrachtes Collyrium.*

गुटिकापात m. *das Fallen der Kugel, Werfen des Loses.*

गुटिकी Adv. mit कर् *zu einer Pille drehen.*

*गुड्, गुडति (रक्षायाम्).

गुड 1) m. *a) Kugel.* — *b) *Spielball.* — *c) *Bissen, Mundvoll.* — *d) trockner, in runde Stücke sich ballender Zucker* oder *gekochter Zuckerrohrsaft, Melasse.* — *e) *Rüstung eines Elephanten.* — *f) *Baumwollenstaude.* — *g)* Pl. N. pr. eines Volkes. — 2) m. (und *f. आ) *Pille.* — 3) (*m.) und f. (आ und *ई) *Euphorbia antiquorum* Karaka 7,10. — 4) *f. आ *eine best. Schilfart* Râgân. 8,21.

गुडक 1) m. *a) Kugel.* Am Ende eines adj. Comp. f. आ. — *b) *Mundvoll, Bissen.* — *c) eine best. in Melasse gekochte Arzenei.* — 2) f. गुडिका *a) Pille.* — *b) Kern.* — 3) *n. *Melasse.*

*गुडकरी f. *eine best.* Râginî.

गुडक्षीरमय Adj. *aus Melasse und Milch bestehend* Hemâdri 1,413,15.

*गुडक्षोद m. *Sandzucker.*

*गुडची f. = गुडूची.

गुडजिह्विकान्याय m. Comm. zu TS. Prât. 8,16.

*गुडतृण n. *Zuckerrohr.*

गुडत्वच् n. *die Rinde von Laurus Cassia* Mat. med. 224.

*गुडत्वच n. 1) dass. — 2) *Muskatblüthe.*

*गुडदारु m. *Zuckerrohr.*

*गुडधाना f. Pl. *Getraidekörner mit Zucker* 227,22.

गुडधेनु f. *eine aus Zucker dargestellte Milchkuh.*

*गुडपर्पटक m. *ein best. Zuckergebäck* Gal.

गुडपिष्ट n. *ein aus Mehl und Zucker bereitetes Backwerk.*

*गुडपुष्प m. *Bassia latifolia* oder *eine andere Species.*

*गुडफल m. 1) *Careya arborea* oder *Salvadora persica.* — 2) *Judendorn.*

*गुडबीज m. *Linsen* Râgân. 16,56.

*गुडभा f. *aus Javanâla gewonnener Zucker.*

गुडमय Adj. (f. ई) *aus Zucker bestehend* Hemâdri 1,362,10. 404,18.

*गुडमूल m. *Amaranthus polygamus.*

*गुडर Adj. von गुड.

*गुडल n. *Rum.*

*गुडलिणमत्त् Adj. *Zuckerlecker habend.*

*गुडलिक् Adj. *Zucker leckend.*

गुडशर्करा f. *Zucker.*

*गुडशिग्रु m. *eine roth blühende Moringa.*

गुडशृङ्खिका f. *eine Vorrichtung zum Schleudern von Kugeln* (Comm.).

गुडकरीतकी f. *eine in Melasse eingemachte Myrobalane.*

*गुडाका f. *Schlaf, Schläfrigkeit.*

गुडाकेश m. Bein. 1) des Pâṇḍu-Sohnes Arguna. — 2) *Çiva's.

*गुडापूप m. *süsses Backwerk* P. 5,2,82, Sch.

*गुडापूपिका f. *ein best. Vollmondstag.*

गुडालक m. n. *Haarlocke.*

*गुडाला f. *ein best. Gras.*

*गुडाशय m. *Wallnussbaum* Râgân. 11,82.

गुडाष्टक n. *eine best. Mixtur* Mat. med. 231. Bhâvapr. 4,26. 5,17.

गुडुगुडायन n. *das Kollern.* Vgl. Karaka 6,18.

*गुडुची f. = गुडूची.

गुडुक m. Pl. N. pr. eines Volkes.

गुडूचिका (Karaka 6,17) und गुडूची f. *Cocculus cordifolius.*

*गुडेर und *°क m. *Bissen, Mundvoll.*

गुडोदक n. *Zuckerwasser.*

गुडोदन n. = गुडौदन.

*गुडोदवा f. *Zucker* Râgân. 14,99.

गुडौदन n. *Reisbrei mit Zucker.*

गुण 1) m. (adj. Comp. f. आ) *a) der einzelne Faden einer Schnur; Schnur, Strick. — b) Bogensehne. — c) Saite. — d)* in Verbindung mit Zahlwörtern *Theil, Mal.* Instr. und Abl. Pl. so v. a. *— fach, — Mal mehr.* Gewöhnlich am Ende eines adj. Comp. in der Bed. *— fach, — plex, —* πλοος. *— e) Multiplicator, Coefficient. — f) Unterabtheilung, Art, Species. — g) die sechs Arten* oder *Bestandtheile der fürstlichen Politik: Bündniss, Krieg, Ausmarsch, das Haltmachen, Theilung der Streitkräfte* (oder *Entzweiung*) und *das Schutzsuchen bei einem Stärkern.* Unter *den vier Arten* sind gemeint: *feindliche Mittel, Bestechung, Entzweiung und offene Gewalt* R. 5,81,41. *— h) ein unwesentlicher Theil, Nebensache, Accessorium* Jâǵñ. 1,347. *Hilfsact. — i) Zuspeise, Zukost, Beigericht. — k) =* गुणकर्मन् *das entferntere Object einer Handlung* 225,12. 16. *— l) Eigenschaft, Eigenthümlichkeit, Beschaffenheit. — m) die den fünf Elementen und den fünf Sinneswerkzeugen entsprechenden fünf Haupteigenschaften: Laut, Gefühl, Farbe, Geschmack* und *Geruch. — n) die drei Grundeigenschaften alles Seienden, auf deren geringerem oder stärkerem Vorwalten die Stufenleiter der Wesen beruht:* Sattva, Raǵas und Tamas. *— o) Beiwort, Epitheton. — p) eine löbliche Eigenschaft, Vorzug, Tugend, Verdienst, Vorzüglichkeit, hoher Grad von* (auch von einem Uebel). *— q) die Eigenschaften der Laute,* so v. a. *die sogenannte äussere Articulation* (बाह्यप्रयत्न) *und die drei Accente. — r) die erste Vocalverstärkung, die Vocale* अ (अर्, अल्), ए und ओ. *— s)* * *Sinneswerkzeug. — t)* * *Koch. — u)* * Bein. Bhîmasena's. — 2) f. गुणा *a)* * *Sanseviera Roxburghiana. — b)* * *eine best. wohlriechende Pflanze* (?). *— c)* N. pr. einer Fürstin.

गुणक 1) m. *a) Multiplicator. — b)* am Ende eines adj. Comp. *Eigenschaft* 259,1. *— c)* * *Rechner. — d)* N. pr. eines Kranzwinders. — 2) * f. गुणिका *Geschwulst.*

गुणकरण्डव्यूह m. Titel eines buddh. Werkes.

गुणकारी f. *eine best.* Râǵiṇ. Vgl. गुणकिरी.

गुणकर्मन् n. 1) *eine unwesentliche, secundäre Handlung.* Nom. abstr. °र्मत्व n. Comm. zu Njâjam. 2,1,17. — 2) in der Gramm. *das entferntere Object.*

गुणकलुष n. *Trübung —, das Zusammenfliessen der* गुण 1) *n)* 104,6.

गुणकार m. 1) *Multiplicator* Âryabh. 2,23. Nom. abstr. °त्व n. Comm. zu 16. — 2) * Bein. Bhîmasena's.

*गुणकारक m. = गुणकार 2) Gal.

गुणकिरणावली f. Titel eines Werkes. °टिप्पणी f. Titel eines *Commentars* dazu.

गुणकिरी f. *eine best.* Râǵiṇ. S. S. S. 37. 70.

गुणकीर्तन n. *das Besprechen der Vorzüge.*

गुणकृत्य n. *die Function einer Bogensehne* Kumâras. 4,15.

गुणकेतु m. N. pr. eines Buddha.

गणकेशी f. N. pr. einer Tochter Mâtali's.

गुणक्री f. = गुणकिरी S. S. S. 65.

गुणगण m. *eine Menge von Vorzügen* Spr. 7669. Bhâg. P. 5,3,11.

*गुणगान n. *das Besingen der Vorzüge, Lobgesang.*

गुणगुणाय्, °यते *tosen, donnern.*

गुणगुणारव (onomatop.) m. *Gemurmel* Hem. Par. 12,163.

गुणग्रह्य Adj. (f. आ) *eine Vorliebe für Vorzüge habend, f. V. empfänglich* Kir. 2,5. Ind. St. 15,339.

गुणग्रह (Conj.) Adj. = गुणग्राहिन् Spr. 6112.

गुणग्रहण n. *das Anerkennen von Vorzügen, Lobrede* Ind. St. 15,347. Harshaṅ. 145,14.

गुणग्राम m. *eine Menge von Vorzügen.*

गुणग्राहिन् Adj. *ein Verständniss für Vorzüge habend, das Gute zu würdigen verstehend* 290,22. Prab. 3,7.

गुणघातिन् Adj. *Andern das Gute verleidend* Spr. 2240.

गुणचन्द्र m. N. pr. verschiedener Männer.

गुणचन्द्रिका f. Titel eines Werkes.

गुणच्छेद् m. *das Reissen des Strickes* und zugleich *das Schwinden der Vorzüge* 173,16.

गुणज्ञ Adj. *Vorzüge zu würdigen verstehend* 166, 5. 173,9. Nom. abstr. °ता f. Mâlatîm. 37,7 (127,1).

गुणतस् Adv. 1) *den* गुण 1) *n) gemäss.* — 2) *von Seiten der löblichen Eigenschaften.*

गुणता f. 1) *das Untergeordnetsein* MBh. 3,149, 12. Njâjam. 2,1,17. — 2) *das ein Vorzug Sein* Sâh. D. 603 (zu lesen अदोषताथ गुणता).

गुणत्यागिन् Adj. *das Gute fahren lassend.*

गुणत्रयविवरण n. Titel eines Werkes.

गुणत्व n. Nom. abstr. zu गुण 1) *a) h) i)* und *p).*

गुणदीधितिटिप्पणी und °दीधितिटीका f. Titel zweier *Commentare* zur Guṇaprakâçavivṛti.

गुणदीपक n. *eine Vergleichung, bei der ein Eigenschaftswort das tertium comparationis bildet.*

गुणदेव m. N. pr. eines Schülers des Guṇâḍhja.

गुणदोषीकरण n. *das aus einem Vorzuge einen Fehler Machen* Kuvalaj. 164,*a* (137,*b*).

गुणन 1) n. *a) das Multipliciren. — b) das Hervorheben der Vorzüge. — c)* * = 2) Gal. — 2) * f. ई *wiederholtes Studium, Repetition* Trik.

गुणनिका f. 1) *wiederholtes Studium, Repetition* Çiç. 2,75. = पाठनिश्चय und पाठनिश्चिति H. an. und Med. — 2) etwa *Kleinod* Ânandal. 3. Bâlar. 160,5. — 3) * *Tanz.* — 4) * *Prolog eines Schauspiels.* — 5) * *Null.*

गुणनिधि m. 1) *eine Schatzkammer von Vorzügen, ein ganz vorzüglicher Mann* Spr. 7828. — 2) N. pr. eines Mannes.

गुणनीय 1) Adj. *zu multipliciren* Utpala zu Varâh. Bṛh. 26 (24),11. — 2) * m. = गुणनिका 1).

*गुणपट्टी Adj. f. *Beine wie Stricke habend.*

गुणपालित m. N. pr. eines Mannes.

गुणप्रकाशदीधितिमाधुरी f. Titel eines Commentars zur Guṇaprakâçavivṛti.

गुणप्रकाशविवृति f. Titel eines Commentars. °परीक्षा oder °भावप्रकाशिका f. Titel eines Commentars dazu.

गुणप्रभ m. N. pr. eines buddh. Lehrers.

गुणबद्ध Adj. *mit Stricken gebunden* und zugleich *durch Vorzüge gefesselt* Kathâs. 18,345.

गुणभद्र m. N. pr. eines Autors.

गुणभाज् Adj. *Vorzüge besitzend* Spr. 7669.

गुणभिन्न Adj. *nach den drei Qualitäten geschieden* Ind. St. 9,162.

गुणभूत Adj. *untergeordnet, abhängig* Mahâbh. 5,28,*a. secundär* Sarvad. 77,17. 78,15.

*गुणभ्रंश m. *Verlust aller Vorzüge.*

गुणमत n. *die Lehre derer, welche die Qualitäten verehren.*

गुणमति m. N. pr. eines buddh. Lehrers.

गुणमन्दारमञ्जरी f. Titel eines Werkes.

गुणमय Adj. 1) *aus Fäden bestehend, faserig* Spr. 3802. — 2) *aus den* गुण 1) *n) hervorgegangen, darauf beruhend, dieselben enthaltend.* — 3) *aus Vorzügen bestehend, tugendhaft* Spr. 3802.

गुणमुख्या f. N. pr. einer Apsaras VP.^{2} 2,81.

गुणय्, °यति 1) *vervielfachen, multipliciren.* गुणित *a) multiplicirt, — mit* (Instr. oder im Comp. vorangehend). *— b) vermehrt, verstärkt. — c) verbunden mit, erfüllt von* (im Comp. vorangehend). — 2) *zu thun pflegen* Bâlar. 227,20. — 3) * आमन्त्रणे. — Mit अनु, °गुणित 1) *angesammelt.* — 2) *verbunden mit* (im Comp. vorangehend). — Mit परि, °गुणित 1) *wiederholt.* — 2) *vermehrt um* (im Comp. vorangehend). — Mit प्र s. प्रगुणय्. — Mit सम् *multipliciren.*

गुणयुक्त Adj. *an einem Strick angebunden* und zugleich *mit Vorzügen versehen* Spr. 7838.

गुणयोग m. *die Berührung mit einem Stricke* und

zugleich — *mit Jmds Eigenthümlichkeiten* Kap. 4,26.

गुणरत्न n. Titel einer kurzen Spruchsammlung und eines Njâja-Werkes.

गुणरत्नकोशस्तोत्र n. Name einer *Hymne.*

गुणरत्नमाला f. Titel eines med. Werkes Bhâvapr. 4,139.

गुणरहस्य n. Titel eines Commentars. °प्रकाश m. Titel eines Commentars dazu.

गुणराग m. *das Wohlgefallen an Vorzügen.*

गुणराजप्रभास m. N. pr. eines Buddha Lalit. 365,19.

गुणराशि m. 1) Bein. Çiva's. — 2) N. pr. eines Buddha.

गुणर्द्ध Adj. *durch Eigenthümlichkeiten mächtig geworden* Ind. St. 9,144.

गुणल m. N. pr. eines Sohnes Bhoǵa's.

*गुणलयनिका und *°लयनी f. *Zelt.*

गुणलेशसुखद् Titel eines Werkes.

गुणवचन m. n. *Eigenschaftswort.*

गुणवत्ता f. *Besitz löblicher Eigenschaften, Tugendhaftigkeit.*

गुणवत्त्व n. *Besitz von Eigenschaften.*

गुणवत् 1) Adj. *a) mit einem Faden —, mit einer Schnur versehen* 163,26 (zugleich in der Bed. *c*). — *b) mit den fünf Haupteigenschaften versehen;* s. गुण 1) *m*). — *c) mit löblichen Eigenschaften —, mit Vorzügen versehen, tugendhaft, vorzüglich, vortrefflich, ausgezeichnet, erspriesslich.* Compar. गुणवत्तर, Superl. गुणवत्तम. — 2) m. N. pr. eines Sohnes von 3) *b*) α). — 3) f. °वती *a) eine Verbindung von drei* Çloka, *durch welche ein und derselbe Satz durchgeht. — b)* N. pr. einer Tochter α) Sunâbha's. — β) Guṇasâgara's.

गुणवर्तिन् Adj. *auf dem Wege der Tugend sich befindend.*

गुणवर्मन् m. N. pr. eines Mannes.

गुणवाचक Adj. *eine Eigenschaft ausdrückend.*

गुणवाद् m. 1) *eine Aussage in uneigentlichem Sinne* Ǵaim. 1,2,10. — 2) *eine sonstigen Beweismitteln widersprechende Aussage* Ind. St. 1,15.

गुणवादिन् Adj. *Jmds Vorzüge hervorhebend.*

गुणविध MBh. 12,11466 fehlerhaft für °विधि.

गुणविष्णु m. N. pr. eines Scholiasten.

*गुणवृत und *°क m. *Mast* oder *ein Pfosten zum Anbinden eines Bootes.*

गुणवृत्ति f. *ein secundäres, uneigentliches Verhältniss.*

गुणवेदिन् Adj. *die Eigenschaften kennend* Bhâvapr. 1,179.

गुणव्रत n. *ein Gelübde von grösserem Verdienste* Hem. Joc. 2,1. 3,1. 4. 73.

गुणशतशालिन् Adj. *Hunderte von Vorzügen besitzend* Spr. 2127.

गुणशब्द् m. *Eigenschaftswort.*

गुणशिरोमणि m. Titel eines Commentars. °रिप्पण (sic) und °टीका Titel zweier *Commentare* dazu.

गुणशिल m. N. pr. eines Ǵaitja Hem. Par. 1,29.

गुणशील in अ°.

गुणसंयुक्त Adj. *mit löblichen Eigenschaften versehen* 60,7.

गुणसंस्कार 1) am Anf. eines Comp. *Beschaffenheit und Zubereitung* Gaut. 13,6. — 2) m. *das Non plus ultra von Vorzügen* R. 5,85,5.

गुणसमुद्र m. = गुणसागर 1) Ind. St. 14,364.

गुणसंपन्न Adj. *mit löblichen Eigenschaften versehen* Gaut. 28,35.

गुणसागर m. 1) *ein Meer —, ein Ausbund löblicher Eigenschaften. —* 2) *Bein. Brahman's. — 3) N. pr. *a)* *eines Buddha. — *b)* eines Fürsten.

गुणस्थानप्रकरण n. Titel eines Ǵaina-Werkes.

गुणहानि f. *Mangel an Vorzügen* Âpast.

गुणहीन Adj. *keine Vorzüge besitzend* 193,28.

1. गुणाकर m. 1) *eine Fundgrube —, ein Ausbund löblicher Eigenschaften. —* 2) Bein. *a)* Çiva's. — *b)* *Çâkjamuni's. — 3) N. pr. verschiedener Männer.

2. गुणाकर Adj. (f. आ) *eine Fundgrube von Vorzügen besitzend* Lalit. 365,18.

गुणाकरसूरि m. N. pr. eines Mannes Ind. St. 14,362.

गुणाक्षर Paṇḍat. 42,14 fehlerhaft für घुणाक्षर.

गुणागुण m. Pl. *die Vorzüge und Mängel* M. 3, 22. 9,331. °ज्ञ Adj. (f. आ) MBh. 13,1,24. Spr. 2130, v. l.

गुणाङ्ग n. Pl. *aus löblichen Eigenschaften entspringende Handlungen* R. 2,77,12.

गुणाढ्य 1) *Adj. *reich an Vorzügen.* — 2) m. *a)* *= गुणाढ्यक Gal. — *b)* N. pr. des Verfassers der Bṛhatkathâ.

*गुणाढ्यक m. *Alangium decapetalum* Râǵan. 9,75.

गुणातिपात m. in der Dramatik *das Schmälern anerkannter Vorzüge.*

गुणातिशय m. in der Dramatik *das Steigern anerkannter Vorzüge.*

गुणाधान n. *Hinzufügung accessorischer Eigenschaften, das zweckdienlicher Machen* Karaka 3,1. Çaṁk. zu Bâdar. 1,1,4 (S. 71, Z. 11).

गुणाधिप m. N. pr. eines Fürsten.

*गुणाधिष्ठान (Gal.) und *°क n. *der Theil des Körpers, um den der Gürtel befestigt wird.*

गुणानन्द् 1) m. N. pr. eines Autors. — 2) f. ई Titel eines von ihm verfassten Commentars.

गुणानुराग m. *ein Wohlgefallen an Vorzügen, Beifall.*

गुणान्तर n. *eine andere Eigenschaft* Spr. 2165. °रं व्रज् so v. a. *sich anders —, sich besser gestalten, gewinnen* 4029. °रापत्ति f. *Erlangung einer anderen Eigenschaft* Njâjas. 2,2,59. °राधान n. *das Etwas Hinzuthun von seiner Seite,* so v. a. *das Handanlegen, Sorgen für* (Gen.) Chr. 235,26. Comm. zu Bhaṭṭ. 8,19 119.

गुणान्वय Adj. *mit Qualitäten verbunden* Çvetâçv. Up. 5,7.

गुणान्वित Adj. *mit löblichen Eigenschaften —, mit Vorzügen versehen* 256,32. M. 2,247. नक्षत्र n. so v. a. *Glück verheissend* 30.

*गुणाब्धि m. *ein Buddha.*

गुणाभिलाषिन् Adj. *nach Vorzügen verlangend* 97,30.

गुणाय्, °यते *zu einem Vorzug werden, wie ein V. erscheinen.*

गुणायन Adj. *auf dem Wege der Tugend wandelnd.*

गुणाराम m. N. pr. eines Schauspielers.

गुणालय m. *eine Stätte von Vorzügen,* so v. a. *im Besitz vieler Vorzüge* Spr. 2139. सर्व° Chr. 175,13.

गुणालाभ m. *das Nichtanschlagen, Unwirksamkeit.*

गुणावरा f. N. pr. einer Apsaras VP.² 2,81.

गुणावह् Adj. *die richtigen Eigenschaften habend* Bhâvapr. 1,142.

गुणाश्रय m. 1) *der Sitz der Eigenschaften, Stoff, Substanz* AK. 3,4,156. — 2) *der Sitz von Vorzügen,* so v. a. *ein sehr tugendhafter Mann* 150,11.

गुणितव्य Adj. *zu multipliciren.*

गुणिन् 1) Adj. *a) mit einer Schnur —, mit einem Strick versehen* Spr. 7617 (zugleich Bed. *d*). — *b) Theile habend, aus Theilen bestehend. — c) Eigenschaften besitzend;* Subst. *Gegenstand, Object.* गुणिलिङ्ग Adj. so v. a. *das Geschlecht des Substantivs habend. — d) löbliche Eigenschaften —, Vorzüge besitzend.* अहन् n. so v. a. *ein Glück verheissender Tag. — e)* am Ende eines Comp. *mit den und den Vorzügen versehen. — f) die erste Vocalsteigerung erfordernd.* — 2) *m. *Bogen.*

गुणिसर्वस्व n. Titel eines Werkes.

गुणी Adv. 1) mit अस् *sich Jmd* (Gen.) *unterordnen, — zu Willen fügen.* — 2) mit भू dass. °भूत *Jmd* (Gen.) *untergeordnet, zu Jmds Verfügung stehend; in ein untergeordnetes Verhältniss getreten, bedeutungslos geworden.*

गुणोकरण n. *das zu einem Vorzug Machen.* दोष° Kuvalaj. 164,*a*.

गुणीभाव m. *das Treten in ein untergeordnetes Verhältniss.*

गुणेश m. *Herr der drei Qualitäten.*

*गुणेश्वर m. Bein. des Berges Kîtrakûṭa.

गुणोत्कर्ष m. 1) *ein Plus an Vorzügen* 253,6. *ausserordentliche Vorzüge* Spr. 6644. — 2) **Gegengeschenk* Gal.

गुणोत्कीर्तन n. = गुणकीर्तन Ind. St. 15,265.442.

गुणोत्कृष्ट Adj. *an löblichen Eigenschaften höher stehend, besser* M. 8.73.

गुणोत्तर Adj. dass. Suçr. 1,177,20.

गुणोपपन्न Adj. *mit löblichen Eigenschaften versehen, günstig ausgestattet* Varâh. Jogaj. 1,2.

गुणोपासक m. *ein Verehrer der Qualitäten* (eine best. philosophische Schule).

गुण्ठ्, गुण्ठयति *verhüllen, bedecken.* गुण्ठित *gehüllt in, bedeckt mit* (Instr. oder im Comp. vorangehend). कालपाशेन *umstrickt.* — Mit अव dass. °गुण्ठा *das Haupt verhüllend.* °गुण्ठित *verhüllt, gehüllt in, bedeckt —, überzogen mit* (Instr. oder im Comp. vorangehend). पांसुपादावगुण्ठित metrisch für पांस्ववगुण्ठितपाद. — Mit समव, °गुण्ठित *gehüllt in* (Acc.). — Mit आ, आगुण्ठित dass. mit Acc. — Mit परि, °गुण्ठित dass. mit Instr. R. Gorr. 2, 17.24.

गुण्ठन n. und °ना f. (Bâlar. 29,12) *das Verhüllen, Bedecken, Ueberziehen mit* (im Comp. vorangehend).

*गुण्ड्, गुण्डयति (वेष्टने, रचणे, चूर्णीकरणे). गुण्डित *bestäubt.*

*गुण्ड 1, m. *Scirpus Kysoor* Râǵan. 8,142. *°कन्द m. *die Wurzel dieses Grases* 145. — 2) f. आ *eine best. Schilfart* Râǵan. 8,21, v. l.

गुण्डक 1) m. *a) Staub.* — *b) *Oelgefäss.* — *c) *ein lieblicher Laut.* — *d) *= मल्लिन. — 2) f. गुण्डिका *a) etwa Staub, Sand in* °संभूता लिपिः. — *b) *der untere Theil eines Schwertgriffs* Gal.

गुण्डन n. = गुण्ठन.

*गुण्डरोचनिका und °नी (Comm. zu Karaka 1,1) f. *eine best. Pflanze, wohl ein Crinum.*

*गुण्डाला f. 1, *eine best. Staude* Râǵan. 5,129. — 2, *ein best. Gras* Râǵan. 8,148.

*गुण्डाशिनी oder *गुण्डासिनी f. *ein best. Gras* Râǵan. 8,148.

गुण्डिक m. Pl. *Mehl.* — गुण्डिका s. u. गुण्डक.

गुण्डिचा f. N. pr. einer Halle, in der das Bildniss Purushottama's aufgestellt wird, Kaitanj. 1,14.

गुण्ड्र m. oder गुण्ड्रा f. *ein Cyperus* Varâh. Bṛh. S. 54,100. Vgl. गुन्द्र.

गुण्य Adj. 1) *mit Vorzugen versehen. — 2) *zu multipliciren, die zu multiplicirende Zahl.* Nom. abstr. °त्व n. Comm. zu Âryab. 2,23.

*गुत्स m. 1) *Büschel, Bund, Strauss.* — 2) *ein Perlenschmuck von 32 Schnüren.* — 3) *eine best. Pflanze.*

*गुत्सक m. 1) *Büschel, Bund, Strauss.* — 2) *Abschnitt in einer Erzählung.*

*गुत्सकपुष्प m. *Alstonia scholaris.*

*गुत्सार्ध m. *ein Perlenschmuck von 24 Schnüren.*

गुद् m. und n. (spät) *Darm, Mastdarm, After.* गुदौ कौघ्नौ *die beiden Bauchdarme.* Am Ende eines adj. Comp. *f. आ und ई. — Vgl. गुदा.

गुदकील m. und *°क m. *Hämorrhoiden.*

गुदग्रह m. *Mastdarmkrampf* Karaka 5,10.

गुदज n. n. Pl. *Hämorrhoiden* Karaka 6,9.18. Bhâvapr. 4,10.

गुदनिर्गम m. (Bhâvapr. 3,141) und °निःसरण n. (Karaka 6,10. Bhâvapr. 3,140) *Mastdarmvorfall.*

*गुदपरिणद्ध m. N. pr. eines Mannes. बकनख° m. Pl. *die Nachkommen des* Bakanakha *und* Gudapariṇaddha.

गुदपाक m. *Entzündung des Afters* Karaka 6,10.

गुदभ्रंश m. *Mastdarmvorfall* Karaka 6,10.

गुदयोनि Adj. *pathicus* Bhâvapr. 1,24.

*गुदर Adj. von गुद.

गुदरोग m. *eine Krankheit des Mastdarms.*

गुदवदन n. *Mastdarmöffnung, After* Ind. St. 15,383.

गुदवदना f. N. pr. einer Gottheit Kâlaṁ. 4,41.

*गुदवर्त्मन् n. *After.*

गुदा f. Pl. *Gedärme.* Vgl. गुद्.

गुदाङ्कुर m. *Hämorrhoiden* Bhâvapr. 4,4.

गुदावर्त m. *Verstopfung.*

गुदोद्भव m. *Hämorrhoiden.*

गुदौष्ठ m. *Afteröffnung* Bhâvapr. 4,1.

*गुध् 1) गुध्यति (परिवेष्टने). — 2) गुध्नाति (रोषे). — 3) गोधते (क्रीडायाम्).

*गुधेर Adj. *beschützend.*

*गुन्द्रल m. *der Ton einer Trommel.*

*गुन्दाल m. = गुन्द्राल.

*गुन्द्, गुन्द्रयति v. l. für कुन्द्.

गुन्द्र 1, m. *a, *Saccharum Sara. — b) eine andere Pflanze,* = पटरक Bhâvapr. 2,210. — 2) (*m.) f. आ und (*n.) *die Wurzel von Cyperus pertenuis.* — 3) f. आ *a) Typha angustifolia* Bhâvapr. 1,210. — *b) *Cyperus rotundus.* — *c) *Coix barbata.* — *d) *Fennich.*

गुन्द्रफला f. *Aglaia Roxburghiana* Bhâvapr. 1,192.

*गुन्द्राल m. *eine Art Fasan.*

1. गुप् (ohne Praesensstamm; गोपत् = गोपयत् Git. 6,12 verdachtig), जुगोप u. s. w. 1) *hüten, bewahren, bewachen, schützen,* — vor (Abl.). गुपित् und गुप्त (jünger) *gehütet, bewacht, geschützt.* Superl. गुप्ततम. — 2) *gut verwahren, verheimlichen, geheim halten.* गोपितुम् 179,3. गुप्त *gut verwahrt, geheim gehalten, versteckt, verborgen.* दण्ड *eine heimliche Strafe,* so v. a. *eine erpresste Geldsumme.* गुप्तम् Adv. *im Geheimen, — Verborgenen, ungesehen, versteckt* 114,17. 24. 116,18. 22. 117,16. 126,28. गुप्त° dass. Hemâdri 1,89,9. — Desid. जुगुप्सते (episch auch Act.) 1) *sich hüten vor* (Abl.). जुगुप्सित *einen Abscheu habend vor* (Abl.). — 2) *meiden, vermeiden, verabscheuen;* mit Acc. 166,10. जुगुप्सित *vor dem oder wovor man einen Abscheu hat.* Superl. °तम. — 3) *sich abgestossen —, sich unangenehm berührt —, sich beleidigt fühlen.* — Mit अधि, °गुप्त *beschützt von* (im Comp. vorangehend). — Mit अनु, °गुप्त 1) *behütet, beschützt, bewahrt.* °गुप्तं नि-धापय् *Etwas gut verwahren* Karaka 3,7. — 2) *verdeckt, versteckt.* °म् Adv. *im Geheimen.* — Mit अभि, °गुप्त *behütet, beschützt, bewahrt.* — Mit उप, °गुप्त *versteckt, verborgen.* — Mit *निस् *behüten, beschützen.* — Mit परि Desid. *sich hüten vor* (Abl.). — Mit प्रति 1) *sich hüten vor* (Abl.). — 2) प्रतिगुप्त *behütet, geschützt.* — Mit वि Desid. *sich scheu zurückziehen.* — Mit सम्, संगुप्त 1) *gehütet, beschützt, bewacht.* — 2) *verwahrt, versteckt, verborgen, geheim gehalten.* — Mit अभिसम्, °संगुप्त *gehütet, beschützt.*

2. °गुप् Adj. 1) *hütend, bewahrend.* — 2) *sich hütend vor* Naish. 6,66.

3. गुप्, गुप्यति *verwirrt werden.*

*गुपिल m. *Fürst, König.*

गुप्त 1) Adj. s. u. 1. गुप्. — 2) m. N. pr. verschiedener Fürsten Kâd. 3,1. Auch ein beliebter Vaiçja-Name. Häufig am Ende eines Comp. — 3) f. आ *a) *eine verheirathete Frau, die im Geheimen Umgang mit einem Geliebten pflegt.* — *b) Mucuna pruritus.* — *c) ein Frauenname.* — 4) n. *das Verborgene.* Loc. *an einem versteckten Orte* 114,7.

गुप्तक m. N. pr. eines Fürsten der Sauvîra.

*गुप्तगति m. *Späher.*

गुप्तगृह n. *Schlafgemach* Gal. Paṅkad.

*गुप्तचर m. Bein. Bâlarâma's.

गुप्ततीर्थ n. N. pr. eines Tîrtha.

गुप्तदीक्षातत्त्व n. Titel eines Werkes.

गुप्तप्रयाग m. N. pr. einer Oertlichkeit.

*गुप्तमणि m. *Versteck* Gal.

गुप्तमति m. N. pr. eines Kaufmanns Hem. Par. 1,269.

*गुप्तरजस्वला f. *ein eben mannbar gewordenes Mädchen* Gal.

गुप्तवती f. Titel eines Tantra.

गुप्तवैर Adj. (f. आ) *mit verborgener Feindschaft*

Ind. St. 2,263.

गुप्तशील Adj. (f. आ) *verschlagen, listig.*

गुप्तसरस्वती f. N. pr. eines Flusses.

गुप्तसाधनतन्त्र n. Titel eines Werkes.

गुप्तस्नेह 1) Adj (f. आ) *mit verborgener Zuneigung.* — 2) *f. आ *Alangium hexapetalum.*

*गुप्तस्वेद m. = गुप्तस्नेह 2) Gal.

*गुप्तार्म n. N. pr. einer Oertlichkeit.

गुप्तार्यक m. N. pr. eines Fürsten Mṛkkh. 107,17.

गुप्तावधूत Adj. *der im Geheimen sich von Allem losgesagt hat.*

गुप्तासन n. *eine best. Art zu sitzen.*

गुप्ति f. 1) *Behütung, Bewahrung, das in Schutz Nehmen, Schutz.* — 2) bei den Gaina *das sich in Acht Nehmen, auf seiner Hut Sein, — in Bezug auf* (im Comp. vorangehend). — 3) *Verbergung, Geheimhaltung.* — 4) *Schutzmittel, Befestigungswerke, munimenta.* — 5) *Gefängniss* Varâh. Bṛh. 3,10. — 6) **Loch in der Erde.* — 7) **das Graben eines Loches.* — 8) **Ort wohin man den Kehricht wirft.* — 9) **Leck in einem Boote.* — 10) **the well or lower deck of a boat.*

गुप्तिक m. N. pr. eines Mannes.

*गुप्तिबन्धम् Absol. P. 3,4,41, Sch.

गुप्त्यधिकृत m. *Kerkermeister.*

*गुफ्, *गुफति und गुम्फ्, गुम्फति *winden* (einen Kranz) Naish. 8,82. *aufreihen.* *गुफित und गुम्फित *gewunden, aufgereiht.* — Caus. गुम्फयति *winden.*

गुम्फ m. 1) *das Winden eines Kranzes.* — 2) *Aneinanderreihung.* वाणीनाम् Bâlar. 4,5. — 3) **Armband.* — 4) **Knebelbart.*

°गुम्फक Adj. (f. °गुम्फिका) *aufreihend.*

गुम्फन 1, n. **a*) *das Winden eines Kranzes.* — *b*) *das Aneinanderreihen* (von Worten) Bâlar. 305, 21. — 2) f. आ *das Aufreihen.* मौक्तिक° Bâlar. 136, 11. *Aneinanderreihung* (als rhetorische Figur).

गुर्, गुर्ते (ausnahmsweise auch Act., insbes. im ved. Perfect.) **aufheben.* Vom Simplex nur ved. Partic. गूर्त (*gebilligt, willkommen, angenehm, gratus.* — *Caus. गोरयते (उद्यमने. भक्षणे). — Mit अति *aufschreien.* — Mit अप *zurückweisen, Missbilligung aussprechen, bedrohen, schmähen.* — Mit अभि *zustimmen, billigen, Beifall bezeigen;* mit Acc. अभिगूर्त *mit beifälligem Zuruf begleitet.* — Mit अव *mit Drohungen auf Jmd* (Loc. oder Dat.) *losfahren* Nâish. 3,4,18 und Cit. im Comm. dazu. Absol. अवगूर्य auch M. 4,165 zu lesen mit Hdschrr. und Medhâtithi. *Partic. अवगूर्ण. — Mit आ *Beifall bezeigen, billigen; zusagen, einwilligen;* mit Acc. Ohne Obj. *die* आगुर् *aussprechen.* — Mit उद् 1) *drohend die Stimme erheben.* — 2) *aufheben.* Verbum fin. nur Bhaṭṭ. उदूर्ण *aufgehoben* Veṇis. 171. Ind. St. 13,489, N. 2. — Mit प्र *hinaus rufen.*

*गुरण n. *das Aufheben.*

गुरु 1) Adj. (f. गुर्वी; Compar. गरीयस् und Superl. गरिष्ठ s. bes.) *a*) *schwer, schwerer als* (Abl.) 187,17. गुरुतर auch = गुरु MBh. 12,184,37. — — *b*) *schwer im Magen liegend, — verdaulich.* — *c*) *gross* (dem äussern Umfange nach) Bâlar. 91, 20. — *d*) *schwer zu vollbringen* (Bâlar. 82,2), — *zu ertragen, drückend, heftig, stark, gross* (dem Grade nach), *arg, schlimm* Megh. 80. Mit einem Gen. Pl. *der ärgste unter.* गुरुतर *grösser, ärger, schlimmer; recht arg, — schlimm* Pañkat. 241,15. — *e*) *wichtig, gewichtig, eine grosse Bedeutung habend, viel geltend.* गुरुतर *mehr geltend als; sehr wichtig, — hoch stehend.* Auch गुरु in der Bed. von गुरुतर. — *f*) *ehrwürdig, in grossem Ansehen stehend* (von Personen). गुरुतर *ehrwürdiger; sehr ehrwürdig.* — *g*) *prosodisch lang.* — 2) m. *a*) *eine ehrwürdige, hoch angesehene Person, Vater, Mutter, ein älterer Verwandter;* insbes. *der Lehrer.* Du. *die Eltern.* Pl. *die Eltern und andere ehrwürdige Personen;* auch ehrerbietig vom *Lehrer* 253,16 (auch der Name im Pl.). Mit einem Gen. Pl. oder am Ende eines Comp. so v. a. *das Haupt von.* — *b*) bei den Çâkta *der Verfasser eines* Mantra. — *c*) *der Lehrer* der Götter, Bṛhaspati. — *d*) *der Planet Jupiter.* — *e*) Bein. α) **Droṇa's, des Lehrers* der Pâṇḍava. — β) des Philosophen Prabhâkara. — *f*) *das 9te astrologische Haus.* — *g*) **Mucuna pruritus* Râǵan. 3,39. — *h*) N. pr. eines Sohnes des Saṁkṛti. — 3) f. गुर्वी *a*) f. zu गुरु 2) *a*) Âpast. 1,21,9. — *b*) *schwanger, eine schwangere Frau.* — *c*) **die Frau eines Lehrers.*

गुरुक Adj. 1) *ein wenig schwer.* Auch von einem krankhaften Zustande der Glieder. — 2) *prosodisch lang.*

*गुरुकण्ठ m. *Pfau* Gal. Vgl. गुरुण्टक.

गुरुकथा f. Titel eines Werkes.

गुरुकर्मन् n. *eine Angelegenheit des Lehrers* Âpast. 1,5,25.

*गुरुकार m. *Verehrung.*

गुरुकार्य n. *eine wichtige Angelegenheit* 213,24.

गुरुकुल n. *das Haus des Lehrers* 40,6. 41,13. 22. °वास m. *der Aufenthalt im H. d. L., der Stand eines Schülers* 16. *°कुलावासिन् m. *ein im H. d. L. Wohnender, Schüler* Gal.

गुरुकृत Adj. *hoch angeschlagen, gepriesen* Spr. 7186.

गुरुक्रतु m. *ein grosses Opfer* Jâǵ. 3,328.

गुरुक्रम m. *Aufeinanderfolge der Lehrer,* — *der Verfasser von* Mantra (bei den Çâkta).

गुरुक्षेप m. N. pr. eines Fürsten VP.² 4,167.

गुरुगवी f. in अ°.

गुरुगीता f. und °स्तोत्र n. Titel eines Abschnittes im Skandapurâṇa.

गुरुगृह n. 1) *das Haus des Lehrers* 40,1. — 2) *die Zodiakalbilder Schütze und Fische.*

*गुरुघ्न 1) Adj. *einen* गुरु 2) *a*) *tödtend.* — 2) m. *weisser Senf.*

गुरुचन्द्रोदयकौमुदी f. Titel eines Werkes.

गुरुजन m. *eine ehrwürdige Person, Vater, Mutter, Eltern* Spr. 7818.

*गुरुण्टक m. *eine Art Pfau.* Vgl. गुरुकण्ठ.

गुरुण्ड m. Pl. N. pr. einer Dynastie.

गुरुतल्प m. 1) *das Ehebett des Lehrers.* — 2) *Entweihung des Ehebettes des Lehrers* Gaut. — 3) *Entweiher des Ehebettes des Lehrers.*

गुरुतल्पग (Gaut. 21,1. 23,8. R. 2,63,28), °तल्पगामिन् (Âpast.) und °तल्परत Adj. *das Ehebett des Lehrers entweihend.*

गुरुतल्पाभिगमन n. *das Entweihen des Ehebettes des Lehrers.*

गुरुतल्पिन् Adj. *das Ehebett des Lehrers entweihend.*

गुरुता 1) *Schwere.* — 2) *Beschwerde, Last.* — 3) *Wichtigkeit.* — 4) *Würde.* — 5) *der Stand des Lehrers.*

गुरुताल m. *ein best. Tact.*

गुरुतीर्थ n. N. pr. eines Tîrtha.

गुरुत्व n. 1) *Schwere.* — 2) *Schwerfälligkeit, Trägheit.* — 3) *Strenge, Härte.* — 4) *Würde, Ansehen.* — 5) *prosodische Länge* TS. Prât. — 6) *der Stand des Lehrers* MBh. 5,178,44.

गुरुत्वक n. *Schwere.*

गुरुदर्शन n. *Anblick des Lehrers* Gaut. 2,14. 27.

गुरुदार m. *die Frau des Lehrers* Âpast.

गुरुदास m. N. pr. eines Lehrers.

गुरुदिवस m. *Dienstag* Ârjabh. 1,3.

गुरुदीक्षा f. *Weihe zum Lehreramt.* °तन्त्र n. Titel eines Werkes.

*गुरुदेवत n. *das Mondhaus* Pushja Gal.

गुरुदेवस्वामिन् m. N. pr. eines Scholiasten Weber, Lit. 111.

*गुरुदैवत n. = गुरुदेवत.

गुरुधी m. N. pr. eines Sohnes des Saṁkṛti VP.² 4,137.

गुरुधुर् f. Pl. *schwere Arbeit* 41,12.

*गुरुपत्र 1) n. *Zinn.* — 2) f. आ *Tamarindenbaum.*

*गुरुपत्रक n. *Zinn* Gal.

गुरुपत्नी f. *die Frau des Lehrers* Spr. 2170.

गुरुपरिपाटी f. Titel eines Gaina-Werkes.

गुरुपादाश्रय m. *demüthige Verehrung des Lehrers.*

गुरुपुत्र m. *der Sohn eines Lehrers* Ind. St. 13,405.

गुरुपूजा f. *die einem Lehrer erwiesene Ehre* Varâh. Jogaj. 4,40.

गुरुप्रसादनीय Adj. *womit man dem Lehrer einen Gefallen erweist* Âpast. 1,5,9.

गुरुप्रसूत Adj. *von älteren Verwandten die Erlaubniss habend* Gaut. 18,5.

गुरुभ m. *das Mondhaus* Pushja.

गुरुभार m. N. pr. eines Sohnes des Garuḍa.

गुरुभारिक Adj. *schwer* (Speise) Bhâvapr. 2,62.

गुरुभार्या f. *die Frau des Lehrers* Gaut. 2,33.

गुरुभृत् Adj. *Schweres tragend.*

गुरुमत्ता f. *Schwere.*

गुरुमत्त् Adj. 1) f. °मती *schwanger.* — 2) *einen prosodisch langen Vocal enthaltend.*

*गुरुमर्दल m. *eine Art Trommel.*

गुरुमुष्टि m. *eine tüchtige Handvoll* Kâṭh. 21,7. दर्भगुरुमुष्टि Maitr. S. 3,3,6. Vgl. ग्रमुष्टि.

गुरुमेरु m. *ein best. Tact* S. S. S. 218.

*गुररत्न n. *Topas.*

गुरुलघुता f. *ein hoher oder niedriger Werth* Spr. 3935.

गुरुलाघव n. 1) *die grosse und geringe Bedeutung, — Wichtigkeit, relative Wichtigkeit, — Werth* Spr. 2175. — 2) *prosodische Länge und Kürze* Çrut. Br. 4 (°लाघवम् zu lesen).

गुरुवंश m. Titel eines Werkes.

गुरुवत् Adv. = गुरुरिव und गुराविव.

*गुरुवर्चोघ्न m. *Citronenbaum.*

गुरुवर्तिन् Adj. *ehrwürdigen Personen gegenüber sich ehrerbietig benehmend.*

गुरुवाक्यलेशसंग्रह m. Titel eines Werkes.

गुरुवास m. *der Aufenthalt beim Lehrer, der Stand eines Schülers* MBh. 14,26,4. 33,5 (Pl.).

*गुरुवासन m. *Acacia Catechu* Gal.

गुरुविषयितावाद m. Titel eines Werkes.

गुरुवीर्य m. N. pr. eines Fürsten VP.² 4,137.

गुरुवृत्त Adj. = गुरुवर्तिन्.

गुरुवृत्ति f. *das Benehmen dem Lehrer gegenüber* 40,9. *das richtige B. d. L. g.* °पर Adj. 101,6.

गुरुव्याख्या f. Titel eines Commentars VP.² 5,379.

*गुरुशिंशपा f. = शिंशपा.

गुरुशिष्यसंवाद m. Titel *eines Dialogs zwischen Lehrer und Schüler.*

गुरुशुश्रूषा f. *Gehorsam gegen den Lehrer* Spr. 2178. Vâmana 4,3,19.

गुरुशुश्रूषु Adj. *dem Lehrer gehorsam* Ind. St. 13,406.

गुरुश्रीपादुकापूजा f. *demüthige Verehrung des Lehrers.*

गुरुसखी f. *die Freundin eines ältern Verwandten* Âpast. 1,21,9 (°सखीं zu lesen).

गुरुसंनिधि m. *Gegenwart des Lehrers* Âpast.

गुरुसमवाय m. *eine Mehrheit von Lehrern* Âpast.

*गुरुसारा f. *Dalbergia Sissoo.*

गुरुस्कन्ध m. 1) **eine best. Pflanze.* — 2) N. pr. eines Gebirges.

गुरुस्तव m. Titel eines Werkes.

गुरुस्त्रीगमनीय Adj. *einen Ehebruch mit der Frau des Lehrers betreffend* M. 11,102.

गुरुक m. Pl. N. pr. eines Volkes Varâh. Bṛh. S. 14,23.

*गुरुकृत् m. *ein Mörder seines Lehrers.*

गुवृ Adv. mit कर् *zu seinem Lehrer machen.*

गुवृदर Adj. *schwer verdauend.* Nom. abstr. °त्व n. Suçr. 2,408,21.

*गुरुटक *ein best. Gras* Deçîn. 1,54. 2,35.

गुर्गण m. Pl. N. pr. eines Volkes Mârk. P. 57,56.

गुर्जर 1) m. *Guzerat.* — 2) f. ई *a)* dass. Ind. St. 15,252. — *b) eine best.* Râginî.

*गुर्द्, गुर्दते (क्रीडायाम्), गुर्दयति (निकेतने).

*गुर्द् m. und *गुर्दी f. fehlerhaft für गूर्द्, गूर्दी.

*गुर्व्, गूर्वति (उद्यमने).

1. गुर्वर्थ 1) m. *a) eine wichtige Sache* MBh. 6,120,1. — *b) der für den Lehrer bestimmte Lohn* 42,1. 3. MBh. 3,168,68. Ragh. 5,17. Agni-P. 4,9. — *c) eine den Lehrer betreffende Sache* Gaut. 23,30. Chr. 46, 18. — *d) tiefer Sinn* Bhâg. P. 3,16,14. — 2) °म् Adv. *für die Eltern* 94,20. *für den Lehrer* 42,18. 29. Ragh. 5,24. Hemâdri 1,56,1.

2. गुर्वर्थ Adj. *für den Lehrer bettelnd* Gaut. 5,21. M. 11,1.

गुर्वावलि f. Titel zweier Werke Bühler, Rep. No. 714. fg.

गुर्विणी f. 1) Adj. und Subst. *schwanger, eine schwangere Frau.* — 2) *ein best. Metrum.*

गुर्वीसखी f. *die Freundin einer älteren Verwandten* Âpast. 1,21,9 (°सखीं zu lesen).

गुल 1) m. *a)* = गुड *trockener Zucker* oder *Melasse.* — *b) *glans penis* und **clitoris.* — 2) *f. आ *Tithymalus antiquorum.* — 3) *f. ई *a) Kugel, Pille.* — *b) Pocken.*

गुलञ्जिक्किकान्याय m. v. l. für गुड°.

*गुलच्चकन्द m. *eine best. Knolle.* Vgl. गुलुच्चकन्द.

गुलक m. Pl. v. l. für गुरुक.

गुलिक m. N. pr. eines Jägers.

गुलिका f. 1) *Kugel* (als Geschoss) Naish. 3,127. *Kügelchen.* स्फटिक° Kâd. 137,12. — 2) *Spielball.* — 3) *Perle.* — 4) *Pille* Kâlak. 5,179. — 5) *Stück, caput* Arjabh. 2,30.

*गुलिङ्ग m. *Sperling.*

*गुलुगुधा Adv. mit कर् (पीडायाम् oder क्रीडायाम्) Gaṇar. 2,96.

गुलुगुलित n. *Gebrüll* (eines Elephanten) Bâlar. 50,4.

*गुलुच्छ m. *Büschel, Bund, Strauss.*

*गुलुच्छकन्द m. *eine best. Knolle* Râgân. 7,20.

*गुलुञ्च, *गुलुञ्छ und *°क m. = गुलुच्छ.

गुलुफ m. Pl. v. l. für गुरुफ.

*गुलूगुधा Adv. = गुलुगुधा Gaṇar. 2,96.

गुल्गुल n. *Bdellion* Ait. Br. 1,28.

गुल्फ m. (adj. Comp. f. आ) *Fussknöchel.*

*गुल्फक m. dass. Gal.

*गुल्फकाक m. *Wurzel des Fussknöchels.*

गुल्फदघ्न Adj. *bis zu den Fussknöcheln reichend* Kâṭh. 26,3. Mâlatîm. 61,9.

गुल्फद्वयस Adj. dass. Kâd. 128,8.

गुल्फय्, °यति. Partic. गुल्फित n. = गुष्पित Âpast. Çr. 10,10,3 = 13,7,16; vgl. AV. 3,7,2. — Mit उपवि *Etwas* (Acc.) *reichlich hinzufügen.* — Vgl. विगुल्फ.

*गुल्फिनी (गुल्मिनी?) f. *Heer* Gal.

गुल्म 1) m. n. (selten) *a) Strauch, Busch.* Am Ende eines adj. Comp. f. आ. — *b) ein Trupp Soldaten, Piquet, Soldatenposten.* Im System *45 (*135) Fusssoldaten, 27 (*81) Reiter, 9 (*27) Wagen und 9 (*27) Elephanten.* — 2) m. *a) krankhafte Anschwellungen verschiedener Art im Unterleibe.* — *b) *Milz.* — *c) *eine Art Landungsplatz an einem Flussufer.* — 3) *f. ई *a) Gebüsch, Gehölz.* — *b) Myrobalanenbaum.* — *c) Judendorn.* — *d) Kardamomen.* — *e) Zelt.*

गुल्मक m. 1) *Gebüsch.* — 2) N. pr. eines Brahmanen.

गुल्मकालाननरस m. *eine best. Mixtur* Mat. med. 65.

गुल्मकुष्ठ n. *eine Art Aussatz.*

*गुल्मकेतु m. *Sauerampfer* Râgân. 6,130.

*गुल्ममूल n. *frischer Ingwer* Râgân. 6,28.

गुल्मवत् Adj. *an* गुल्म 2) *a) leidend* Hemâdri 1, 720,4 v. u. fg.

*गुल्मवल्ली f. *Sarcostemma viminale* Râgân. 3,86.

गुल्मिन् 1) Adj. = गुल्मवत् Karaka 5,9. Suçr. 2, 451,9. — 2) m. *ein stark belaubter Baum* R. 7,54, 11. — 3) *f. °नी *eine sich weit ausbreitende Schlingpflanze.*

गुल्मी Adv. mit भू *zu einem Busch* —, so v. a. *werthlos werden* Saṁhitopan. 8,6.

*गुल्य n. *Süsse.*

गुवाक m. *Betelnussbaum.*

*गुश्मि m. N. pr. = कुश्मि.

*गुश्मि m. N. pr. = गुश्मि; vgl. गौश्म.

गुष्टिँ Çat. Br. 3,2,3,20 fehlerhaft für गुष्पित 2).

गुष्पिँ n. 1) *wirre Masse* RV. — 2) *Anhäufung, Anschoppung* AV. 3,7,2. AV. Prâjaç. 1,4.; vgl. गुल्पित u. गुल्फय्.

गुसाय़िनपति m. *der Fürst* Hussein.

1. गुकृ, गूँकृति und °ते *zudecken, verhüllen, verbergen, geheim halten.* गूढ (गूळ्हँ) *zugedeckt, verhüllt, verborgen, unsichtbar, geheim.* पुरुषाः *geheime Kundschafter,* दण्ड *eine geheime Strafe,* so v. a. *eine erpresste Geldsumme.* गूढम् Adv. *insgeheim.* — Caus. गूकयति. — Desid. *गुगुप्तति und जुगुप्तति (RV.) *verhüllen —, beseitigen wollen.* — Mit अप *verbergen, verstecken.* — Mit समभि Med. *sich zusammenkauern.* — Mit अव 1) *zudecken, hineinstecken, verstecken, verhüllen.* — 2) *umarmen.* — 3) अवगूढ *umschlungen,* so v. a. *ganz ergriffen von* (Instr.) Ind. St. 15,369. — Caus. *hineinstecken lassen in* (Loc.) — Mit समव Med. *sich zusammenkauern* Harîv. 2,105,83. — Mit उद् *so einstecken, dass es an der anderen Seite wieder herauskommt, durchstecken, durchschlingen.* — Mit उप 1) *verdecken, verstecken, verhüllen.* — 2) *umwinden* Daç. 40,17. — 3) *umfassen, umarmen.* — Mit समुप *umfassen, umarmen.* — Mit नि 1) *verdecken, verhüllen, verbergen, verheimlichen.* निगूढ *verdeckt u. s. w.* °म् Adv. *insgeheim.* निगूढचारिन् *im Verborgenen schleichend* 204,18. निगूढतर *recht versteckt.* — 2) *insgeheim hinausführen aus* (Abl.) MBh. 1,162,16, v. l. — Caus. *verstecken, verbergen* Pañkat. 263,4 (ed. Bomb. गूकन् st. निगूकयन्). — Mit विनि *verbergen, verstecken.* — Caus. dass. — Mit *परि, *°गूढ. — Mit वि, °गूढ 1) *verborgen, versteckt.* °चारिन् (v. l. निगूढ°) *im Verborgenen schleichend.* — 2) **tadelhaft.* — Mit *सम्, *संगूढ = संकलित.

2. गूँकृ f. *Versteck.*

गुकृ 1) m. *a*) Bein. α) des Kriegsgottes Skanda. — β) Çiva's. — γ) *Vishṇu's. — *b*) N. pr. α) eines Fürsten der Nishâda. — β) Pl. eines Volkes. — γ) von Schreibern. — *c*) **Pferd* oder **ein schnelles Pferd.* — 2) f. गूँकृा *a*) *Versteck, Höhle;* bildlich so v. a. *das verborgene Herz.* Am Ende eines adj. Comp. f. आ Hemâdri 1,478,11. 695,12. Instr. गूँकृा *im Versteck, — Verborgenen, geheim; insbesondere in Verbindung mit* धा, नि-धा und कर् *verbergen, verstecken, verhüllen, beseitigen.* — *b*) *Hemionitis cordifolia.* — *c*) **Desmodium gangeticum.*

गुकक n. Skanda's *Kopf;* Pl. Bez. *der Zahl sechs.*

गुकगुप्त m. N. pr. eines Bodhisattva Kâraṇḍ. 1,10.

गुकचन्द्र m. N. pr. eines Kaufmanns.

गुकति m. *die Wurzel* गुकु Çaṁk. zu Taitt. Up. S. 63.

गूँकृदर्शय Adj. *Mängel verdeckend.*

गुकृदेव m. N. pr. eines Lehrers Vaṁçabr. XXXIII.

*गुकृप्रिया f. N. pr. der Tochter Indra's Gal.

*गुकृर Adj. von गुकृ.

गुकृराज m. *eine best. Tempelform.*

*गुकलु m. N. pr. eines Mannes.

गुकवक्त्र n. Skanda's *Gesicht;* Pl. Bez. *der Zahl sechs.*

गुकवर्मन् m. N. pr. eines Prinzen Harshak. 108, 8. गृक° 111,13. ग्रक° 150,10.

गुकवाकन Skanda's *Reitthier,* — *Pfau* Bâlar. 45,2.

गुकशिव m. N. pr. eines Fürsten.

गुकषष्ठी f. *der 6te Tag in der lichten Hälfte des* Mârgaçîrsha.

गुकसेन m. N. pr. 1) eines Fürsten B. A. J. 3,b, 219. — 2) eines Kaufmanns.

*गुकुक्त m. Bein. des Berges Krauṅka Gal.

गुकाकारम् Absol. *sich versteckend* TBr. 1,2,1,2. पर्वतगुकाया आकारो यथा भवति तथा Comm.

*गुकागरी f. *eine Art Betel* Gal.

गुकागकनवत् Adj. *mit Höhlen und Dickichten versehen* R. 4,48,6.

गुकाचर Adj. *im Verborgenen —, im Herzen wandelnd.*

गुकावासितीर्थ n. N. pr. eines Tîrtha.

गुकावासिन् m. N. pr. eines Muni.

गुकाशय 1) Adj. *a*) *in Verstecken —, in Höhlen wohnend* Ragh. 4,72. — *b*) *im Verborgenen —, im Herzen ruhend* Âpast. — 2) *m. *Tiger.*

गुकाश्रित Adj. *im Verborgenen —, im Herzen befindlich.*

*गुकिन n. = गुकिल *Wald.*

गुकिल 1) m. N. pr. eines Fürsten J. A. O. S. 6, 518. Auch °पुत्र. — 2) *n. *Wald.*

*गुकेर m. 1) *Schmied.* — 2) *Hüter, Beschützer.*

गुकेश्वर m. N. pr. eines Wesens im Gefolge Çiva's.

गुँकृ्य und गुँकित्र 1) Adj. *zu verdecken, zu verhüllen, zu verbergen, geheim zu halten; verborgen, geheim, geheimnissvoll.* गुकृ्यम् Adv. *im Geheimen, still für sich* (beten) MBh. 12,53,7. — 2) *m. *a*) *Heuchelei.* — *b*) *Schildkröte.* — *c*) Bein. Vishṇu's. — 3) n. *a*) *Geheimniss, Mysterium.* Am Ende eines adj. Comp. f. आ. — *b*) *die Schamtheile.* — *c*) *After.* Bisweilen mit गृह्य verwechselt.

गुह्यक 1) m. *a*) *eine best. Klasse von Halbgöttern.* Sie hüten wie die Jaksha, von denen sie in der Regel unterschieden werden, die Schätze Kubera's. — *b*) Bez. *der Zahl eilf.* — *c*) *Bein. Kubera's. — 2) n. *Mysterium.* — Bisweilen mit गृह्यक verwechselt.

गुह्यकाधिपति m. Bein. Kubera's.

गुह्यकाली f. *eine Form der* Durgâ.

*गुह्यकेश्वर m. Bein. Kubera's.

*गुह्यगुरु m. Bein. Çiva's.

गुह्यतन्त्र n. Titel eines Tantra.

*गुह्यदीपक m. *ein leuchtendes Insect.*

गुह्यदेवी f. N. pr. einer buddh. Göttin.

*गुह्यनिष्यन्द m. *Urin.*

गुह्यपति m. Bein. Vaǵradhara's.

*गुह्यपत्र (Nigh. Pr.) und *°क (Gal.) m. *Ficus religiosa.*

*गुह्यपिधान n. *ein Schurz zum Bedecken der Schamtheile.*

*गुह्यपुष्प m. *Ficus religiosa* Râǵan. 11,115.

*गुह्यबीज m. *Andropogon Schoenanthus* Râǵan. 8,122.

*गुह्यभाषित n. *Zauberformel.*

गुह्यविद्या f. *die Kenntniss der Zauberformeln* VP. 1,9,117.

गुह्येश्वरी f. *die weibliche Energie* Âdibuddha's.

1. *गू, गुवति = 3. गु.

2. गू Adj. *gehend* in अग्रेगूँ.

*गूक m. *Fisch* Gal.

गूढ 1) Adj. s. u. 1. गुकृ. — 2) *f. आ *eine best. Çruti* Gal. — 3) n. *unerforschliches Dunkel* Kaṭhop. 1,1,29. Loc. *insgeheim* M. 7,186. 9,170.

गूढचतुर्थपादप्रकेलिका f. *ein 4stolliges Räthsel mit verstecktem 4ten Stollen.* °प्रदान n. *das Aufgeben eines solchen R.* Kâd. 7,22.

गूढचार m. *Späher* Daç. 4,2.

गूढचारिन् Adj. *im Geheimen —, unerkannt einhergehend.*

गूढज Adj. *insgeheim geboren* (Sohn).

गूढता f. *Verborgenheit.* Instr. *insgeheim.*

गूढत्व n. dass.

*गूढनीड m. *Bachstelze.*

*गूढपत्र m. 1) *Capparis aphylla.* — 2) *Alangium hexapetalum.*

*गूढपथ m. *Geist, Vernunft.*

*गूढपद् (stark °पाद्) m. *Schlange.*

गूढपाद 1) Adj. *dessen Füsse versteckt sind —, stecken in* (im Comp. vorangehend) Spr. 6918. — 2) m. *Schlange.*

*गूढपुरुष m. *Späher.*

*गूढपुष्पक m. *Mimusops Elengi* Râǵan. 10,65.

*गूढफल m. *Judendorn.* Richtig गुडफल.

*गूढमल्लिका f. *Alangium hexapetalum* Râǵan. 9, 74. Vgl. गूढवल्लिका.

गूढमाय Adj. (f. आ) *seine Anschläge geheim haltend* MBh. 3,31,37.

*गूढमार्ग m. *ein geheimer Weg.*

1. गूढमैथुन n. *im Geheimen geübter Beischlaf* Spr. 2183.

2.*गूढमैथुन m. *Krähe.*

*गूढवर्चस् m. *Frosch.*

*गूढवल्लिका f. = गूढमल्लिका.

गूढवसति f. *ein Aufenthalt im Verborgenen* Daçan. 24,17.

गूढसाक्षिन् m. *ein versteckter Zeuge;* vgl. Führer, Bṛh. 45. 50.

गूढागूढता f. *Verborgenheit (Dunkelheit) und Deutlichkeit.*

*गूढाङ्ग m. *Schildkröte.*

*गूढाङ्गि m. *Schlange.*

1. गूढार्थ m. *der verborgene —, mystische Sinn.*

2. गूढार्थ Adj. *eine versteckte Bedeutung habend* Vâmana 2,1,11. 14.

गूढार्थचन्द्रिका f. Titel eines Commentars Hall in der Einl. zu Daçar. 14.

गूढार्थतत्त्वदीपिका f. desgl.

गूढार्थदीपिका f. desgl.

गूढार्थरत्नमाला f. desgl. Weber, Lit. 46.

गूढाशय Adj. *seine Absichten verbergend* Spr. 7782.

गूढोत्पन्न Adj. *insgeheim geboren* (Sohn).

*गूढोत्मन् m. eher in गूढा ऽऽत्मा zu zerlegen.

गूथ m. (*n.) **stercus; Unreinigkeit* überh. in कर्ण°.

गूथक m. 1) *Unreinigkeit* in कर्ण°. — 2) **eine best. Pflanze.*

*गूथलक्क m. *Turdus Salica.*

*गून s. u. 3. गु.

*गूर, गूर्यते (हिंसागत्योः), गूरयते (उद्यमने, भक्षणे).

गूरण n. 1) *Vorwurf, Tadel* Râǵat. 7,1605. — 2) *= गुरण *das Aufheben.*

गूर्जर 1. m. = गुर्जर *Guzerat.* — 2) Adj. (f. ई) *in Guzerat lebend.*

गूर्ण und गूर्त s. u. गुर्.

गूर्तमनस् Adj. *hold gesinnt.*

गूर्तवचस् Adj. *angenehm redend.*

गूर्तश्रवस् Adj. *den man gern rühmen hört.*

गूर्तावसु Adj. *dessen Güter willkommen sind.*

गूर्ति f. *Beifall, Lob, Schmeichelwort.*

*गूर्द्, गूर्दते (क्रीडायाम्), गूर्दयति (निकेतने).

गूर्द 1) m. gaṇa गौरादि in der Kâç. *a) Sprung* Âpast. Çr. 16,30. — *b)* Name eines Sâman Lâṭj. 7,1,1. 2. प्रजापतेः Name zweier Sâman Ârsh. Br. — 2) *f. ई gaṇa गौरादि in der Kâç.

गूर्धय्, गूर्धयति *preisen.*

गूला in उरुगूला.

*गूवाक m. *Betelnussbaum.*

*गूषणा f. *das Auge im Pfauenschweife.*

गूह् s. 1. गुह्.

गूहन n. *das Verbergen, Verstecken, Geheimhalten.*

गूहितव्य Adj. *zu verbergen, geheim zu halten.*

गृञ्ज m. *eine best. Pflanze* Kâraka 6,21.

गृञ्जन 1) m. (*n.) *eine Art Zwiebel* oder *Knoblauch* Râǵan. 7,20. Bhâvapr. 1,290. — 2) *n. *das durch einen Pfeil vergiftete Fleisch eines Thieres.*

गृञ्जनक 1) m. = गृञ्जन 1) Kâraka 1,27. 6,9. — 2) *n. *die beiden Querstücke am Griff eines Schwertes* Gal.

गृञ्जिन (Hariv. 1,34,22) oder गृञ्जिम m. N. pr. eines Sohnes des Çûra. Du. als Patron.

गृणीषेणि Infin. *debendi zu preisen.*

*गृणिडव und *गृणडीव m. *eine Art Schakal.*

गृत्स 1) Adj. *geschickt, gewandt, gescheit, klug;* m. *ein durchtriebener Geselle, Gauner.* — 2) *m. *der Liebesgott.*

गृत्सतमस् m. N. pr. v. l. für दीर्घतमस् VP.² 4,32.

गृत्सपति m. *Oberster der Gauner.*

गृत्समति m. N. pr. eines Sohnes des Suhotra.

गृत्समद m. N. pr. eines Mannes; Pl. *sein Geschlecht* ṚV. 2,4,9. 19,8. 39,8. 41,18.

गृद *ein in der Gegend des Afters gelegener Theil beim Pferde* (Comm.) TS. 7,4,19,1.

गृद्धिल n. und गृद्धिन् Adj. fehlerhafte Schreibart für गृध्यिल und गृध्यिन्.

*गृधु 1) Adj. *wollüstig.* — 2) m. *der Liebesgott.*

*गृधू m. 1) *der eingezogene Hauch.* — 2) *Vernunft.* — 3) = कुत्सित.

गृध्र Adj. MBh. 13,5640 fehlerhaft für गृध्नु.

गृध्रिन् Adj. wohl nur fehlerhaft für गृध्यिन्.

गृध्नु Adj. 1) *hastig, rasch.* — 2) *heftig verlangend nach* (Loc. oder im Comp. vorangehend), *gierig, begierig.*

गृध्नुता f. *Gier, heftiges Verlangen nach* (im Comp. vorangehend).

गृध्य 1) Adj. *wonach man gierig ist, — trachtet.* — 2) m. AV. 12,2,38 von unbekannter Bed. — 3) f. गृध्या *Gier —, Verlangen nach* (im Comp. vorangehend).

*°गृध्यिन् Adj. *gierig —, heftig verlangend nach.* So ist wohl überall zu lesen für गृद्धिन् und गृध्रिन्. Nom. abstr. *°गृध्यित्व n.

गृध्र 1) Adj. *gierig, heftig verlangend —, lechzend nach* (im Comp. vorangehend). — 2) m. *a) Geier.* — *b)* N. pr. α) eines Sohnes des Kṛshṇa. — β) eines Ṛshi im 14ten Manvantara VP.² 3, 28. — γ) eines Rakshas. — 3) f. गृध्री 1) *das Weibchen des Geiers.* — *b) die Urmutter der Geier,* eine Tochter Kaçjapa's und der Tâmrâ.

गृध्रकूट m. N. pr. eines Berges.

*गृध्रजम्भक (wohl °जम्बूक) m. N. pr. eines Wesens im Gefolge Çiva's.

गृध्रदृष्टि f. *ein Geierauge habend* Spr. 2184.

गृध्रनखी f. 1) *Asteracantha longifolia.* — 2) **Zizyphus Jujuba.*

गृध्रपति m. Bein. Gaṭâju's.

गृध्रपत्र 1) m. N. pr. eines Wesens im Gefolge Skanda's. — 2) *f. आ *eine best. Staude.*

*गृध्रपुत्रिका (wohl °पत्रिका) f. = गृध्रपत्र 2) Gal.

गृध्रमोजान्धक m. N. pr. eines Sohnes des Çvaphalka. °मोजान्धक v. l. VP.² 4,96.

गृध्रयातु m. *ein Dämon in Gestalt eines Geiers.*

गृध्रराज् und °राज m. Bein. Gaṭâju's.

गृध्रवक्त्रा f. N. pr. einer Göttin Kâlaṃ. 4,39.

गृध्रवट N. pr. eines Tîrtha.

गृध्रवाज und °वाजित Adj. *mit Geierfedern besetzt* (Pfeil).

गृध्रसद् Adj. *auf einem Geier sitzend.*

गृध्रसा(?), °सि (metrisch Kâraka 6,24) und °सी (Kâraka 1,5. 20. 6,5) f. *rheumatische Lähmung der Lenden.*

गृध्राण 1) Adj. *ein heftiges Verlangen empfindend* Bhâg. P. 5,7,13. — 2) *f. आ *eine best. Staude.*

गृधिका f. *die Urmutter der Geier,* eine Tochter Kaçjapa's und der Tâmrâ.

गृभ् f. *das Ergreifen, Erfassen, Griff.* गृभे Dat. als Inf.

गृभ m. *Griff.*

गृभय्, गृभयति *ergreifen* ṚV. 1,148,3.

गृभाय्, °यति 1) *ergreifen, packen* (auch von einer Krankheit). — 2) *auffassen* (eine Flüssigkeit), *schöpfen.* — Mit अनु *sich Jmds* (Acc.) *annehmen.* — Mit समा *auf einmal erfassen, ergreifen.* — Mit उद् *aufhören zu regnen.* — Mit प्रति 1) *zu sich nehmen, zum Munde führen, geniessen.* — 2) *annehmen, empfangen* ṚV. 6,47,28. — Mit सम् *zusammenfassen, — raffen, ergreifen.* — Mit आसम् *ergreifen* ṚV. 8,70,1.

गृभि Adj. *in sich fassend*, mit Gen. — Vgl. द्व-गृभि und षड्भि.

गृभीतिताति f. *das Ergriffensein*.

गृष्टि 1) f. *a) Färse, eine junge Kuh, die nur einmal gekalbt hat*. Kâraka 6,32. Im Comp. auch von *andern jungen Thieren*. — *b) *Gmelina arborea* Râgân. 9,36. — *c) *eine Dioscorea*. — 2) m. *a)* = *घृष्टि *Eber*. — *b)* N. pr. eines Mannes.

गृष्टिका f. 1) = गृष्टि 1) Hemâdri 1,705,1. — 2) *eine best. Pflanze*.

°गृह् Adj. *ergreifend, mit sich fortziehend*.

गृष्ठा f. MBh. 13,4427 scheinbar = गृष्टि 1), aber fehlerhaft für गृष्ठी (Pl.).

गृह् 1) m. *der Handreichung thut, Diener*. — 2) m. n. (später) *Haus, Wohnstatt*. मन्मेय so v. a. *Grab*, घर्घरात् *die Unterwelt*. Sehr häufig Pl. *das Haus als ein aus mehreren Räumen und Gebäuden bestehendes*. In Verbindung mit einem Götternamen *Tempel*, mit einem Pflanzennamen *Laube* 305,11. — 3) m. Pl. *a) die Bewohner des Hauses, die Familie*. — *b) Hausfrau, Gattin*. — 4) m. *Haushalter, — herr*. — 5) n. *a) Zodiakalbild*. — *b) ein astrologisches Haus*. — *c) das 4te astrologische Haus*. — *d) Feld auf einem Spielbrett* Ind. St. 13,472. Kâd. 6,9. — *e) *Name*.

*गृहकच्छप m. *ein zum Zermahlen dienender Stein*.

गृहकन्या f. *Aloe perfoliata* Râgân. 5,45. Bhâvapr. 2,99.

गृहकपोत und *°क m. *Haustaube*.

गृहकर्तर् m. 1) *Baumeister, Zimmermann*. — 2) **eine Sperlingsart* Râgân. 19,121.

गृहकर्मकार m. *Hausdiener*.

गृहकर्मदास m. *Hausscave* Spr. 6408.

गृहकर्मन् n. 1) *ein häusliches Geschäft*. — 2) *eine auf das Haus bezügliche Ceremonie*.

गृहकारक m. *Zimmermann*. Im System *eine best. Mischlingskaste*.

गृहकारिन् m. *eine Art Wespe*.

गृहकार्य n. *ein häusliches Geschäft* Daçak. (1925) 116,10.

गृहकाक्कट m. *Haushahn*.

गृहकुलिङ्ग m. *ein best. Vogel* Suçr. 1,201,18.

गृहकूलक m. *Trichosanthes anguina* Bhâvapr. 1,286.

गृहकृत्य n. 1) *die Geschäfte —, Angelegenheiten des Hauses* Sâj. zu RV. 1,48,5. — 2) *eine best. Art Steuer* Râgat. 5,166. 175. 300.

गृहक्षत m. *ein best. Genius* Hemâdri 1,631,18. 654,8. Vâstuv. 510.

गृहक्षेत्रिन् Adj. *Haus und Feld besitzend* Harîv. 3493.

गृहगोधा und °गोधिका f. *Hauseidechse*.

गृहगोपिका f. *ein best. böser Geist* Suçr. 2,493, 17. °गोलिका v. l.

गृहगोलक 1) m. *Hauseidechse*. — 2) f. °गोलिका *a)* *dass. — *b) ein best. böser Geist* Suçr. 2,493,17, v. l.

गृहघ्नी Adj. f. *das Haus schädigend*.

गृहचर्या (Conj.) f. *Besorgung des Hauses*.

गृहचुल्ली f. *eine Doppelhalle, von der die eine Halle nach Osten, die andre nach Westen geht*.

गृहचेतस् Adj. *nur an das Haus denkend* Bhâg. P. 9,11,17.

गृहच्छिद्र n. *ein Loch* oder *eine Schwäche im Hause* Spr. 7046.

गृहज Adj. *im Hause geboren*.

गृहजन m. *Familie* Mudrâr. 45,9.

गृहजात Adj. = गृहज 171,18.

*गृहजालिका f. *Verstellung*.

गृहज्ञानिन् Adj. v. l. für गृहे° MBh. 13,94,30.

*गृहणी f. *saurer Reisschleim*.

*गृहतटी f. *Hausschwelle*.

गृहदारु n. *Hauspfosten* Mṛicch. 59,4.

गृहदाह m. *Feuersbrunst* Âpast. Çr. 9,3.

गृहदासिका und °दासी f. *Hausmagd*.

गृहदीप्ति f. *eine Leuchte —, eine Zierde des Hauses*.

गृहदेवता f. Pl. *die Gottheiten des Hauses* Gaut. 5,13.

गृहदेवी f. N. pr. einer *das Haus hütenden* Râkshasî.

*गृहद्रुम m. 1) *Odina pennata*. — 2) *Tectona grandis* Râgân. 9,130.

गृहद्वार n. *Hausthür* Gobh. 4,7,20.

गृहधूम m. *eine bestimmte Pflanze*.

गृहनदिका f. *ein Abzugskanal in einem Hause* Kâd. 242,16.

*गृहनमन gaṇa तुन्नादि.

*गृहनाशन m. *Taube*. Vgl. अगृहनाशन.

*गृहनीड m. *Sperling*.

गृहपं m. *Hauswächter*.

गृहपति m. 1) *Hausherr, Hausvater*. — 2) Beiw. Agni's. — 3) *der Mond* MBh. 12,168,25. Richtig अग्र°. — 4) *derjenige, welcher bei einem feierlichen Opfer den Vortritt hat*. — 5) *Dorfältester, Dorfrichter* Daçak. 90,18. Comm. zu Mṛicch. 37,4. — 6, *= धर्म. — 7) *= गृहवित्त.

गृहपतिन् (metrisch) m. = गृहपति 1).

गृहपत्नी f. *Herrin des Hauses, Hausfrau*.

गृहपाल m. 1) *Hauswächter*. — 2) *Haushund*.

गृहपालाय्, °यते *einem Haushunde gleichen*.

*गृहपातक m. *der Boden, auf dem ein Haus steht*.

गृहपोषण n. *Unterhaltung des Hauswesens* Kathâs. 2,55.

गृहप्रकरण n. Titel eines Werkes.

गृहप्रवेश m. und *°न n. *der feierliche Einzug in ein Haus*.

*गृहप्रवेशनीय Adj. *auf den feierlichen Einzug in ein Haus bezüglich*.

*गृहबधु m. *Moschusratte*.

गृहबलि m. *ein häusliches Opfer*. °देवता f. Pl.

*गृहबलिप्रिय m. *Ardea nivea*.

*गृहबलिभुज् m. Bez. *des Sperlings* und *andrer Vögel, die vom häuslichen Opfer zehren*.

*गृहभद्रक n. *Audienzsaal* Gal.

गृहभर्तर् m. *Hausherr*.

*गृहभित्ति f. *Hauswand*.

*गृहभूमि f. *der Boden, auf dem ein Haus steht*.

गृहभोजिन् m. *Hausgenosse*.

*गृहमणि m. *Lampe*.

*गृहमाचिका f. *Fledermaus*. Vgl. गृहमोचिका.

गृहमार्जनी f. *Hausmagd*.

*गृहमुख m. = उपकुर्वाण Gal.

*गृहमृग m. *Hund*.

गृहमेध m. *Häusermenge*.

1. गृहमेधं m. *Hausopfer* Maitr. S. 1,10,15.

2. गृहमेधं 1) Adj. *a) der die Hausopfer vollbringt* oder *an denselben Theil nimmt* (die Marut) RV. Maitr. S. 1,10,1. 15. — *b) mit den Hausopfern —, mit den Pflichten eines Hausherrn in Verbindung stehend*. आश्रम m. *der Stand des Hausvaters*. — 2) m. *a) Haushalter, Hausvater* Âpast. — *b)* Pl. Bez. *bestimmter Regen bringender Winde* Taitt. Âr. 1,9,5.

गृहमेधिन् 1) Adj. *der die Hausopfer vollbringt* oder *an denselben Theil nimmt; Bez. eines religiösen Mannes*. — 2) m. *der die Hausopfer vollbringende Hausvater, der verheirathete und eine eigene Haushaltung führende Brahman*. f. °नी *die Frau eines solchen Brahmanen* (nach dem Comm. zu Bhâg. P. 4,26,13 = सात्त्विकी बुद्धिः). Nom. abstr. °धिता f. Bâlar. 160,9.

गृहमेधिव्रत n. *die Begehung des Hausherrn und der Hausfrau* Gobh. 1,4,18.

गृहमेधीय 1) Adj. *zum Hausopfer* oder *zum Vollbringer des Hausopfers in Beziehung stehend*. — 2) n. *Hausopfer*.

गृहमेध्य Adj. = गृहमेधीय 1).

*गृहमोचिका f. *Fledermaus* Gal. Vgl. गृहमाचिका.

*गृह्य्, °यते (अर्हणे) Dhâtup. 35,45.

गृहध्वज n. *Fahnenhalter am Hause.*

*गृह्याध्य m. *Hausherr.*

*गृह्यालु Adj. *zum Greifen geneigt.*

गृह्ये Dat. Inf. zu ग्रह् Kâṭh. 9,13.

गृह्यता f. *Bewachung des Hauses* 148,16.

गृह्याड़् m. *Herrscher des Hauses* (Agni).

गृह्यल m. N. pr. eines Mannes.

गृह्यवत्तृ m. *Hausherr, Hausvater.*

गृह्यवर्मन् s. u. गुह्यवर्मन्.

*गृह्यवाटिका und *°वाटी f. *ein am Hause gelegener Garten.*

गृह्यवास m. *der Aufenthalt in einem eigenen Hause, der Stand des Hausvaters.*

गृह्यवासिन् = गृह्यसंस्थ Nîlak. zu MBh. 13,94,28.

*गृह्यवित्त m. = गृह्यपति.

गृह्यवृत्तवाटिका f. Titel eines Werkes.

गृह्यव्रत Adj. *dem Hause sich widmend* Bhâg. P. 7,5,30.

*गृह्यशायिन् m. *Taube* Nigh. Pr.

गृह्यशिखण्डिन् m. *Hauspfau.*

गृह्यशुक m. 1) *Hauspapagei* 175,29. — 2) *Hausdichter.*

गृह्यसंरोध m. *Belagerung des Hauses* (um eine Schuld einzutreiben) Jolly, Schuld. 316.

गृह्यसंवेशक m. *Häuserbauer.*

गृह्यसंस्थ Adj. *im eigenen Hause wohnend;* m. *Hausherr, Hausbesitzer* MBh. 13,94,28.

गृह्यसार *Hab und Gut, Vermögen* Mudrâr. 51,5.

गृह्यसारस m. *eine zahme Ardea sibirica* Kâd. 93,20.

गृह्यस्थ 1) Adj. am Ende eines Comp. *im Hause des — sich aufhaltend.* — 2) m. *der verheirathete und eine eigene Haushaltung führende Brahman, Hausherr* Gaut. Âpast. Chr. 122,5. 11. — 3) f. आ *Hausfrau.*

*गृह्यस्थान n. *ein königliches Zelt, Lager.*

गृह्यस्थाश्रम m. *der Stand eines Hausvaters.*

गृह्यस्थिति f. dass.

*गृह्यस्थूण n. *Hauspfosten.*

गृह्यस्वामिनी f. *Hausfrau* Pañkad.

*गृह्यात्त m. *Fenster.*

गृह्यागत 1) Adj. *das Haus betretend* 96,11. — 2) *m. *Gast.*

गृह्याचार m. *Brauch des Hauses, das was ein Hausherr oder eine Hausfrau einem Gast gegenüber zu thun verpflichtet ist.*

गृह्याजिर n. *der Hof eines Hauses* Pañkat. 138,1.

*गृह्याधिप m. *Hausherr, Hausvater.*

गृह्यापण m. *Bazar* Ind. St. 10,279.

*गृह्याम्बु (?) und *गृह्याम्ल n. *saurer Reisschleim.*

गृह्याय Absol. = गृहीत्वा Hariv. 2,84,57. ग्रहाय v.l.

*गृह्यायणिक und *गृह्यायनिक m. *Hausherr.*

गृह्यारम्भ m. *der Bau eines Hauses* Spr. 2192.

*गृह्याराम m. *ein am Hause gelegener Garten.*

गृह्यार्थ m. *die Angelegenheiten des Hauses, die Sorge für's Haus.*

*गृह्यालिक m., *°की und *गृह्याली (Gal.) f. *Hauseidechse.*

*गृह्यावगृह्णी und *°ग्रहिणी f. *Hausschwelle.*

*गृह्याश्मन् m. *ein zum Zermahlen dienender Stein.*

गृह्याश्रम m. *der Stand des Hausvaters* Hemâdri 1,649,2. 7.

गृह्याश्रमवत् und गृह्याश्रमिन् m. *Hausvater, Hausherr.*

*गृह्याश्वया f. *Betelnussbaum.*

गृह्यि m. *Hausherr.* — गृह्ये s. bes.

गृह्यिन् 1) Adj. *ein Haus besitzend.* — 2) m. *Hausherr, Hausvater.* — 3) f. °णी *Hausfrau, Gattin.*

गृह्यी Adv. mit भू *zum Hause —, zur Wohnung werden.*

*गृहीतक Adj. *in der Gefangenschaft lebend* Kâç. zu P. 3,1,119.

गृहीतगर्भा Adj. f. *schwanger.*

*गृहीतदिश् Adj. *das Weite suchend, fliehend.*

गृहीतनामन् Adj. *den Namen führend, heissend* MBh. 3,64,48.

*गृहीतर् Nom. ag. *Greifer, Packer.* Richtig ग्र°.

गृहीतव्य Adj. 1) *fortzunehmen, für sich zu nehmen, anzunehmen von* (Abl.). — 2) *zu nehmen, so v. a. gemeint.* — Richtig ग्र°.

गृहीतसार Adj. *seiner Stärke —, seiner Kraft beraubt* Bhâg. P. 5,14,19.

गृहीतातर Adj. (f. आ) *den Wortlaut von Etwas* (Gen.) *behalten habend* 299,9 (im Prâkrit).

गृहीति f. 1) *das Erfassen, Nehmen* (der Hand). — 2) *das Erheben* (von Tribut). — 3) *das Wahrnehmen, Erkennen.* — 4) *das unter Etwas Verstehen* Çaṃk. zu Bâdar. 3,4,23. — Vgl. कर्°.

*गृहीतिन् Adj. *der Etwas* (Loc.) *ergriffen u. s. w. hat.*

गृह्यु m. *Bettler.*

गृह्युज्ञानिन् Adj. *im Hause klug, einfältig, dumm.* गृह्° v. l.

गृह्युरुह Adj. *im Hause wachsend* (Baum).

गृह्यावासिन् Adj. *im Hause wohnend.*

गृह्येश m. *der Regent eines Zodiakalbildes.*

*गृह्येश्वर m. *Prahlhans* Gal.

गृह्येश्वर 1) m. *Hausherr, Hausvater.* — 2) f. ई *Hausfrau.*

गृह्योद्यान n. *ein am Hause gelegener Garten* 115,31.

गृह्योपकरण n. *Hausgeräthe* Kathâs. 20,150.

*गृह्योलिका f. *Hauseidechse.*

1. गृह्य 1) Adj. *a) zu ergreifen, zu fassen.* — *b) wahrzunehmen, wahrnehmbar.* — *c) *von Andern abhängig, in der Gefangenschaft lebend* (von Thieren). — *d)* am Ende eines Comp. α) *zu wem* oder *wozu man sich hält, auf Seiten von —, in naher Beziehung zu — stehend* Daçak. 46,14. — β) **ausserhalb von — gelegen.* — *e) *= अवगृह्य. — 2) *m. *Hausthier.* — 3) *f. आ *Vorstadt.*

2. गृह्य 1) Adj. *zum Hause gehörig, häuslich,* insbes. von einem Agni. *Häuslich* heisst eine Reihe von Cultushandlungen, die sich über die Vorkommnisse in der Familie erstrecken. — 2) m. *a) das häusliche Feuer* Çâṅkh. Gṛhj. 5,2. — *b)* Pl. *Angehörige des Hauses, Hausgesinde* u. s. w. — 3) f. आ *der Cultus im Hause und die darüber handelnden Regeln* Gṛhjâs. 33. 34. — 4) n. *eine häusliche Cultushandlung* Gaut. *Hausregel* Hemâdri 1,687,13.

3. गृह्य oft fehlerhaft für गुह्य, so z. B. als n. in der Bed. *After.*

*गृह्यक Adj. *von Andern abhängig, in der Gefangenschaft lebend.*

गृह्यकर्मन् n. *eine häusliche Cultushandlung.*

गृह्यकारिका f. Titel einer Kârikâ.

*गृह्यगुरु m. Bein. Çiva's. Richtig गुह्यगुरु.

गृह्यग्रन्थ m., गृह्यतात्पर्यदर्शन n., गृह्यपद्धति f. und गृह्यपरिशिष्ट n. Titel von Werken.

गृह्यप्रदीपक Adj. *ein Gṛhjasûtra erläuternd.* भाष्य n. Titel eines *Commentars.*

गृह्यवत् Adj. *einen grossen Anhang habend* Comm. zu Tâṇḍja-Br. 13,11,13.

गृह्यविवरण n. und गृह्यसंग्रक m. Titel von Werken.

गृह्यसूत्र n. *ein Sûtra über den häuslichen Cultus.*

गृह्यस्मृतिविवरण n. Titel eines Werkes.

गृह्याकर्मन् n. *eine häusliche Cultushandlung* Gobh. 1,1,1. *eine im Gṛhjasûtra angegebene Handlung* Gṛhjâs. 33.

गृह्यासंग्रक m. = गृह्यसंग्रक.

गृह्योक्तकर्मपद्धति f. Titel eines Werkes.

*गेण्डु m. *Spielball.*

गेण्डुक m. 1) *dass. — 2) *Kopfkissen* Spr. 4601, v. l. Conj.

*गेण्डूक und *गेन्दुक m. *Spielball.*

*गेप्, गेपते (कम्पने, गतौ).

गेय 1) Adj. *a) zu singen, gesungen —, besungen werdend.* — *b) *singend,* mit Gen. — 2) n. *Gesang;* auch vom *Gesumme der Bienen.*

गेयपद n. *ein Lied, das Jmd vor einem Andern sitzend zur Vîṇâ singt.*

*गेयराजन् m. N. pr. eines Cakravartin.

*गेल und *गेलु *eine best. Zahl* (buddh.).

*गेव्, गेवते (सेवने).

*गेष्, गेषते (अन्विच्छायाम्).

गेष m. N. pr. eines Schlangendämons.

गेष्ण m. 1) *Gelenk, Fuge* (nach Çaṁk.) Kuâṇḍ. Up. 1,6.8. 7,5. — 2) = उद्गीथ 1) Ait. Âr. 236,2. Pushpas. 10,3,3. — 3) **öffentlicher Sänger, Sänger des Sâmaveda, Schauspieler.*

*गेष्णु m. *Sänger, Schauspieler.*

गेह् 1) n. *Haus, Wohnstatt.* Du. so v. a. *Haus und Körper.* — 2) *f. गेही = उद्गेही *eine Ameisenart* Gal.

गेहदाह m. *Feuersbrunst.*

*गेहनकुल m. *Moschusratte.*

गेहपति m. *Hausherr, Gatte.*

*गेहभू f. *der Boden, auf dem ein Haus steht.*

*गेहानुप्रपातम् und *गेहानुप्रपाद्म् Absol. *von Haus zu Haus gehend* P. 3,4,56, Sch.

*गेहानुप्रवेशम् Absol. *Haus für Haus betretend* ebend.

*गेहानुस्कन्द्म् Adj. *in jedes Haus springend* ebend.

*गेहिणी und गेहिनी f. *Hausfrau, Gattin.*

गेहीय्, °यति *Etwas* (Acc.) *für ein Haus halten.*

*गेहेदवेडिन् Adj. *im Hause brummend,* so v. a. *Prahlhans.*

*गेहेदाहिन् Adj. *im Hause sengend,* so v. a. *Prahlhans.*

*गेहेदृप्त Adj. *im Hause hochfahrend,* so v. a. *Prahlhans.*

*गेहेधृष्ट Adj. *im Hause frech,* so v. a. *Prahlhans.*

*गेहेनर्दिन् Adj. *im Hause schreiend,* so v. a. *Prahlhans*

*गेहेमेहिन् Adj. *im Hause pissend,* so v. a. *Faulpelz.*

*गेहेविजितिन् Adj. *im Hause Siege erkämpfend,* so v. a. *Prahlhans.*

*गेहेव्याड m. *im Hause ein Raubthier,* so v. a. *Prahlhans.*

*गेहेशूर m. *ein Held im Hause,* so v. a. *Prahlhans.*

*गेहोपवन n. *ein Wäldchen am Hause.*

1. गैह्य Adj. *im Hause befindlich.*

2. गैह्य, गैहेय n. *res familiaris.*

*गैर 1) Adj. *von Bergen kommend, montanus.* — 2) f. ई *Methonica superba.*

गैरकंचूल *der 9te* Joga.

*गैरायण m. Patron. von गिरि.

गैरिक 1) n. und f. आ (ausnahmsweise) *Röthel, rubrica.* — 2) *n. *Gold.*

गैरिकंचूल = गैरकंचूल.

गैरिकधातु m. *Röthel.*

गैरिकधातुमत् Adj. *Röthel enthaltend.*

*गैरिकाक्त oder *गैरिकाक्ष्य m. *eine best. Pflanze.*

गैरिकाचल m. *ein Röthel enthaltender Berg.*

गैरिकाञ्जन n. *eine Salbe von Röthel.*

गैरितित m. Patron. von गिरितित्.

*गैरीयक wohl = गैरेय H. an. 2,110.

*गैरेय n. *Bergpech, Erdharz.*

1. गो 1) m. *Rind, Stier;* f. *Kuh;* Pl. *Rinder, Rinderheerden, Kühe.* गवामय: und गवामयनम् *eine best. Feier,* गवां मेध: *Kuhopfer,* गवां व्रतम् Name eines Sâman, गवां तीर्थम् N. pr. eines Tîrtha. — 2) m. *der Stier im Thierkreise.* — 3) *Kuhmilch,* meist Pl. — 4) Pl. *Fleischstücke vom Rinde.* — 5) *Rindshaut, — leder, daraus geschnittene Riemen* u. s. w. — 6) *Sehne.* — 7) *ein best.* Ekâha *im* Abhiplava. — 8) Pl. *die Heerde am Himmel, die Gestirne.* — 9) (*m. *f.) *der Himmel.* — 10) m. *die Sonne* in गोपुत्र 3). — 11) *m. *der Mond.* — 12) m. (*f.) Pl. *Lichtstrahlen.* — 13) **der Sonnenstrahl* Sushumṇa. — 14) *m. f. *Donnerkeil.* — 15) *f. *Weltgegend.* — 16) f. = गोवीथी VP.² 2,276. — 17) f. *die milchende Kuh der Fürsten, die Erde.* — 18) f. Bez. *der Zahl neun.* — 19) (*m.) f. Sg. und Pl. *Wasser.* — 20) *Sinnesorgan.* — 21) *Auge.* — 22) *m. f. *das Haar auf dem Körper.* — 23) *f. *Mutter.* — 24) f. *Rede, die Göttin der Rede.* — 25) *m. *Lobsänger.* — 26) *m. *Ross.* — 27) *Billion.* — 28) *Bein. der Gaurî Gal. — 29) N. pr. *a)* m. verschiedener Ṛshi. — *b)* f. verschiedener Frauen.

2. *गो Adv. mit कर् *in eine Kuh umwandeln.*

गोअग्र Adj. (f. आ) *wobei Rinder (Kühe, Milch) das Erste —, Vornehmste sind.*

गोअञ्जन Adj. *zum Antreiben der Rinder dienend.*

गोअर्घ Adj. *ein Rind werth.*

गोअर्णस् Adj. 1) *rinderreich.* — 2) *von Sternen wimmelnd* ṚV. 2,34,12.

गोअश्व n. Sg. und m. Pl. *Rinder und Pferde.*

गोअश्वीय n. Name eines Sâman.

गोआयुस् n. Du. Go *und* Âjus (zwei Ekâha) Çat. Br. 12,1,2,2. Lâṭj. 4,7,7. 8,1,18.

गोआसीक Adj. *mit Milch gemischt.*

गोआशपश Adj. *mit einer Flechte oder einem Büschel von rindsledernen Riemen versehen.*

*गोकत्त m. N. pr. eines Mannes.

*गोकण्ट m. *Asteracantha longifolia.*

*गोकण्टक 1) Adj. *durch Kuhtritte höckerig* (Boden). — 2) m. *a) Rinderklaue.* — *b) Asteracantha longifolia.*

*गोकण्ठक Med. k. 13 fehlerhaft für °कण्टक.

1. गोकर्ण m. *Kuhohr.* Vgl. °शिथिल.

2. गोकर्ण 1) Adj. *kuhohrig.* — 2) m. *a) Antilope picta.* — *b) *Maulthier.* — *c) Schlange* MBh. 8,90, 42 (nach Nîlak.). Vielleicht *eine Art Pfeil.* — *d) Spanne des Daumens und Ringfingers* Hemâdri 1, 121,7. 370,1. 2,51,20. — *e)* N. pr. eines dem Çiva geheiligten Wallfahrtsortes. — *f) der in* Gokarṇa *verehrte* Çiva. — *g)* N. pr. α) **eines Wesens im Gefolge Çiva's.* — β) verschiedener Männer. — 3) f. आ *a) Schlangenweibchen* MBh. 8,90,42 (nach Nîlak.). — *b)* N. pr. einer der Mütter im Gefolge Skanda's. — 4) *f. ई *Sanseviera zeylanica.*

गोकर्णलिङ्ग n. Name eines Liṅga.

गोकर्णशिथिल Adj. *wie Kuhohren unstät,* so v. a. *sowohl auf die Seite Dieses, als auch auf die Jenes sich neigend* (von einem Zeugen) MBh. 2,68,75.

गोकर्णेश und °लिङ्ग n. Name eines Liṅga.

गोकर्णेश्वर m. N. pr. 1) eines buddh. Heiligen. — 2) einer von einem Gokarṇa errichteten Statue Çiva's.

गोकर्मन् n. *Besorgung der Kühe* Spr. 3796.

गोकल m. *eine Hirschart* Kâraka 1,27. Richtig wohl गोकर्ण.

*गोका f. Demin. von 1. गो.

गोकाम Adj. *Rinder begehrend.*

गोकामुख m. N. pr. eines Berges.

*गोकिराटिका und *°किराटी f. *Turdus Salica.*

*गोकिल und *गोकील m. 1) *Pflug.* — 2) *Keule.*

*गोकुञ्जर m. *ein prächtiger Stier* P. 2,1,62, Sch.

गोकुल n. 1) *Rinderheerde* Kâraṇḍ. 30,16. *Standort von Rindern.* — 2) *die Rinderstation des Kuhhirten* Nanda. — 3) N. pr. *a)* eines Heiligthums. — *b)* eines Dorfes an der Jamunâ.

गोकुलजित् m. N. pr. eines neueren Autors.

गोकुलनाथ m. N. pr. verschiedener Männer. Auch °मकामकोपाध्याय.

गोकुलस्थ m. Pl. N. pr. einer Vishṇu'itischen Secte.

गोकुलाष्टक n. Titel eines Gedichts.

गोकुलिक 1) *Adj. *a) einer im Sumpf steckenden Kuh ruhig zusehend.* — *b) schielend.* — 2) m. Pl. Name einer buddh. Secte.

*गोकुलेश m. Bein. Krshṇa's Gal.

*गोकुलोद्भवा f. Bein. der Durgâ.

*गोकृत n. *Kuhmist.*

गोक्षीर n. *Kuhmilch* 173,25.

गोनुर m. 1) **Kuhklaue* (?). — 2) *Asteracantha longifolia* oder *Tribulus lanuginosus* (Mat. med. 125. 298). — 3) N. pr. eines Dânava Hariv. 3, 47,8. v. l. गोवुर.

गोतुरक m. 1) *und 2) = गोतुर 1) 2).

*गोतुरडुग्धा f. *eine best. Pflanze.*

गोतोडक und *गोदवेड (Gal.) m. *ein best. Vogel.*

गोत्तल (VP. 2,4,22), गोत्तलु (VP.² 3,46) und गोत्तल्य m. N. pr. eines Lehrers.

*गोत्रा f. *ein best. Theil des Körpers.*

गोत्रुर m. 1) *Asteracantha longifolia.* — 2) **Tribulus lanuginosus.* — 3) N. pr. eines Dânava.

*गोत्रुरि m. = गोत्रुर 1).

गोगण m. Pl. *eine Menge von Lichtstrahlen* Bhâg. P. 4,16,14.

गोगति f. *der Gang —, der Weg der Kühe* AV. 20,129,13.

गोगमन n. *mit einer Kuh getriebene Unzucht.*

*गोगृष्टि f. *Färse.*

*गोगोष्ठ n. *Kuhstall.*

*गोग्रन्थि m. 1) *trockener Kuhmist.* — 2) *Standort von Rindern.* — 3) *Kuhstall.* — 4) *eine best. Pflanze.*

गोग्रहतीर्थ n. N. pr. eines Tîrtha.

गोग्रास m. *Kuhfutter* Çâṅkh. Gṛhj. 3,14.

गोघात, *°क und °घातिन् m. *Kuhtödter.*

गोघृत n. 1) *von der Kuh kommende Schmelzbutter.* — 2) **Regen.*

गोघोत m. N. pr. einer Familie.

गोघ्न Adj. 1) *den Rindern verderblich.* — 2) *der eine Kuh getödtet hat;* m. *Kuhtödter.* — 3) **für den man ein Rind schlachtet;* m. *Gast.*

गोघ्नत m. Pl. N. pr. eines Volkes. गोमत्त v. l.

गोचन्दन 1) n. *eine Sandelart.* — 2) f. आ *eine giftige Blutegelart.*

गोचपला f. N. pr. einer Tochter Raudrâçva's.

गोचर 1) m. *a) *Weideplatz für Rinder.* — *b) Tummelplatz, Aufenthaltsort, Bereich, Gebiet.* Am Ende eines adj. Comp. (f. आ) so v. a. *weilend —, sich aufhaltend in* oder *auf, sich befindend in, sich beziehend auf.* श्रेष्ठार्थ° so v. a. *die Bedeutung von* श्रेष्ठ *habend.* — *c) Gesichtskreis.* — *d) eine bekannte Sache für* (Gen.) Spr. 2661. — *e) die Entfernung der Planeten vom Lagna oder von einander* Varâh. Jogaj. 5,22. °पीडा f. *die ungünstigen Entfernungen —, Stellungen auf der Ekliptik.* — 2) Adj. (f. आ) *a) im Bereich stehend von, zugänglich —, erreichbar für, in der Gewalt stehend von* (Gen. oder im Comp. vorangehend). — *b) dem Auge zugänglich, sinnlich wahrnehmbar* MBh. 13,17,33. 91,24. — *c)* mit einem Loc. *in der Bedeutung von — auftretend, — gebraucht.*

गोचरगत Adj. *in den Bereich von —, in Berührung gekommen mit* (Gen.) Spr. 1241.

°गोचरता f. und °गोचरत्व n. *das Unterworfensein, Unterliegen* Sarvad. 60,20. 47,5.

गोचरप्रकरण n. Titel eines Werkes.

गोचरय्, °यति *Anwendung finden.*

गोचरान्तरगत Adj. *in der Gewalt von* (Gen.) *stehend* Spr. 1942.

गोचरी Adv. mit कर् *in den Bereich von Etwas versetzen* Sih. D. 31,12. *sich Jmds bemächtigen* Harshak. 123,18.

गोचर्मन् n. 1) *Rindshaut.* — 2) *ein best. Flächenmaass* Hemâdri 1,122,3. 5. 7. 9. 11. 2,52,18. 53,1. 4. 7. 10.

गोचर्या f. *das Verfahren der Kühe.* °चर्यां चर् *nach Art der Kühe mit dem Munde die Nahrung suchen.*

*गोचारक m. *Kuhhirt.*

गोचारण n. *das Weidenlassen —, Hüten der Kühe.*

गोचारिन् Adj. *nach Art der Kühe die Nahrung mit dem Munde suchend.*

गोचिति f. *eine best. Schichtung der Backsteine* Âpast. Çr. 17,4.

*गोची Adj. f. zu गवाच्.

गोच्छा f. *die Furche auf der Oberlippe.*

*गोच्छाल m. 1) *eine best. Pflanze.* — 2) *die Hand mit ausgestreckten Fingern* (?).

गोजर m. *ein alter Stier.*

*गोजल n. *Kuhurin.*

*गोजवाल n. gaṇa राजदन्तादि. v. l. गजवाल.

गोजा Adj. *aus Milch entsprungen.*

*गोजागरिक 1) m. *eine Art Solanum.* — 2) n. *a) Heil, Glück.* — *b)* = भद्यकारक (?).

गोजात Adj. *am gestirnten Himmel geboren.*

*गोजापर्णी f. *ein best. kleiner Strauch* Râgân. 5,98.

गोजि (metrisch) f. = गोजी.

गोजिक 1) *m. *Goldschmied* Gal. — 2) f. आ = गोजिह्वा Bhâvapr. 1,122.

*गोजिकाय m. *Wachtel* Gal. Vgl. गाञ्जिकाय.

गोजित् Adj. *Rinder gewinnend.*

गोजिह्वा f. *eine best. Pflanze.* Nach den Lexicographen *Phlomis* oder *Premna esculenta, Elephantopus scaber, Coix barbata* oder *ein Hieracium.*

गोजिह्विका f. 1) *Zäpfchen im Halse* Kâraka 4,7. — 2) = गोजिह्वा.

गोजी f. *eine best. Pflanze mit scharfem Blatte.*

गोजीर Adj. (f. आ) etwa *durch Milch erregt.*

गोजीव Adj. *von Kühen lebend, mit K. ein Gewerbe treibend* Hemâdri 1,451,3.

*गोट m. *ein fleischiger Nabel.*

गोटकग्राम m. N. pr. eines *Dorfes.*

*गोटिम्ब m. *Wassermelone.*

*गोटु m. = गोट.

*गोटुम्ब 1) m. *Wassermelone.* — 2) f. आ *a) Cucumis maderaspatanus* Comm. zu Kâraka 1,1. — *b) Koloquinthengurke.*

*गोटुम्बिका = गोटुम्ब 2) *a*).

गोण 1) m. *Ochs* Hem. Pr. Gr. 2,174. — 2) *f. आ *eine Grasart* Gaṇar. 1,54. — 3) f. ई *a) *Kuh.* — *b) Sack* Çiç. 12,10. — *c) ein best. Hohlmaass* — *d) *ein durchlöchertes Kleid.*

गोणाश्मन् m. *ein best. Edelstein* Râgat. 7,1068.

गोणिका f. *eine Art wollene Decke.*

गोणिकापुत्र m. N. pr. eines Autors.

*गोणीतरी f. *Säckchen.*

गोण्ड m. 1) **ein fleischiger Nabel.* — 2) **ein Mann mit fleischigem Nabel.* — 3) N. pr. eines verachteten Volkes.

गोण्डकिरी f. *eine best.* Râgiṇ. Vgl. गौण्ड°.

*गोण्डवन n. und *गोण्डवार N. pr. eines Landes.

*गोण्डाक्री f. = गोण्डकिरी.

गौतम 1) m. *a)* N. pr. verschiedener Männer. Pl. *ihr Geschlecht.* — *b) der grösste Ochs.* — *c)*? MBh. 13,4490. — 2) f. ई f. zu गौतम 1) *a*). — 3) *n. *ein best. Gift* Gal.

गौतमपृच्छा f. Titel eines Werkes.

गौतमस्तोम m. *ein best.* Ekâha.

गौतमस्वामिन् m. N. pr. eines Gaina-Heiligen.

*गौतमान्वय m. Bein. Çâkjamuni's.

गौतमीपुत्र m. N. pr. eines Fürsten.

गौतमेश्वरतीर्थ n. N. pr. eines Tîrtha.

*गौतर 1) m. *ein besserer Stier.* — 2) f. आ *eine bessere Kuh.*

*गौतरणि *eine best. Blume.*

गौतर्पण n. *eine für die Rinder veranstaltete Ergötzlichkeit* AV. Paric. 69,7.

*गौतल्लज m. *eine vorzügliche Kuh.*

*गौता f. *Kuh.*

गौतीर्थ n. N. pr. eines Tîrtha.

गौतीर्थक Adj. mit क्षुद् *ein best. seitlicher Stich* (medic.).

*गौतुल्य m. *Bos Gavaeus* Gal.

गौत्र 1) n. *a) Kuhstall, Stall.* Einmal m. — *b) Geschlecht, Familie.* — *c) Geschlechtsname.* — *d) Personenname* überh. 178,27. — *e)* in der Gramm. *ein Enkel und auch fernere Nachkommen, wenn neben diesen kein älterer Sprössling desselben Stammvaters am Leben ist.* — *f) ein zur Bildung eines Patronymicums dienendes Suffix.* — *g) *Menge.* — *h) *Zunahme.* — *i) *Besitz.* — *k) *Wald.* — *l) *Feld.* — *m) *Weg.* — *n) *Sonnenschirm.* — *o) *Kenntniss des Wahrscheinlichen.*

— 2) m. *a) Berg.* — *b) *Wolke.* — 3) f. गोत्रा *a) *Kuhheerde.* — *b) die Erde.* — 4) *am Ende eines adj. Comp. (f. श्रा) *nur den Namen von — tragend.* — 5) *गोत्रम् nach einem Verbum fin. *einen Tadel* oder *eine häufige Wiederholung ausdrückend.*

गोत्रक n. *Geschlecht.*

गोत्रकर्तर् Nom. ag. *Begründer eines Geschlechts.*

गोत्रकारिन् Adj. *ein Geschlecht begründend.*

*गोत्रकीला f. *die Erde.*

गोत्रक्षत्ति f. N. pr. einer Kiṁnara-Jungfrau Kâraṇḍ. 6,22.

गोत्रज Adj. 1) *in demselben Geschlecht geboren;* m. *ein Blutsverwandter.* — 2) *aus vornehmer Familie stammend* 132,14.

गोत्रदेवता f. *Familiengottheit* Ind. St. 15,321.

गोत्रनामन् n. *Geschlechtsname* Çâṅkh. Gṛhj. 1,6.

गोत्रपट m. *Stammbaum.*

गोत्रप्रवरदीप m., °प्रवरनिर्णय m. und °प्रवरमञ्जरी f. Titel von Werken.

गोत्रभाज् Adj. *zur Familie gehörig* Gaut.

गोत्रभिद् 1) Adj. *den Kuhstall spaltend, — öffnend.* — *b) Geschlechter vernichtend.* — *c) einen Namen vernichtend.* — 2) m. Bein. Indra's.

*गोत्रभूमि f. *ein best. Stadium im Leben des Çrâvaka* (buddh.).

गोत्रमय Adj. *ein Geschlecht bildend.* क्षात्र n. so v. a. *ein* Kshatrija-*Geschlecht* Bâlar. 75,11.

गोत्ररिक्थ n. Du. *der Geschlechtsname und das Erbe.* °रिक्थांश m. *d. G. und ein Theil des Erbes.*

गोत्रवत् Adj. *einem vornehmen Geschlecht angehörend.*

गोत्रवर्धन m. N. pr. eines Fürsten.

गोत्रवृत्त m. *ein best. Fruchtbaum.*

गोत्रव्रत n. *Familiengesetz* Spr. 1737.

गोत्रस्थिति f. dass. und zugleich *das Dastehen wie ein Berg* Spr. 7863.

गोत्राख्या f. *Patronymicum.*

1. गोत्रात्त m. *der Untergang von Geschlechtern* und zugleich *Bergen.*

2. गोत्रात्त Adj. *mit einem Patronymica bildenden Suffix versehen;* m. *Patronymicum.*

गोत्राभिधायम् Absol. *unter Nennung des Namens* Bhaṭṭ. 3,50.

गोत्रिक Adj. *das Geschlecht betreffend.*

गोत्रेश m. *Fürst, König.*

गोत्व n. *das Kuhsein, Kuhheit* Maitr. S. 4,2,12. *Ochsennatur.*

गोत्वच् f. *Rindshaut.* °लग्न Adj. *ledern* Varâh. Jogaj. 6,18.

1. गोद् 1) Adj. *Rinder —, Kühe schenkend.* — 2) *m. Du. N. pr. eines Dorfes. — 3) f. श्रा N. pr. eines Flusses.

2. *गोद् m. n. und *गोदक n. (Gal.) *Gehirn.*

गोदत्त Adj. *Rinder schenkend* RV.

1. गोदत्त m. 1) *Rinderzahn.* — 2) **Auripigment.* — 3) **eine best. mineralische Substanz von weisser Farbe.*

2. गोदत्त 1) *Adj. *a) Kuhzähne habend.* — *b) gewaffnet, gepanzert.* — 2) m. N. pr. *a)* *eines Mannes. — *b)* eines Dânava.

गोदत्तमणि m. *ein best. Halbedelstein* Harshaḥ. 200,2.

गोदम Adj. MBh. 13,93,94 nach Nîlak. = स्वर्गं भूमिं च दमयति वशीकरोति.

गोदरि Adj. *die Kühe d. i. den Stall aufreissend* RV.

गोदा Adj. *Rinder —, Kühe schenkend.*

गोदान n. 1) *das Schenken von Kühen.* — 2) *Backenbart.* °कर्मन् n., °मङ्गल n., °विधि m. und गोदान schlechtweg (Âçv. Gṛhj. 1,18,1. Gaut.) *eine best. mit dem Backenbart vorgenommene Ceremonie.*

गोदानिक Adj. = गौदानिक Gobh. 3,1,28.

गोदानीय m. N. pr. eines Dvîpa Lalit. 170,14. Vgl. अपर°.

*गोदाय Adj. *Rinder —, Kühe zu schenken im Sinne habend.*

*गोदारण n. 1) *Pflug.* — 2) *Haue, Spaten.*

गोदावरी f. N. pr. eines Flusses im Süden. °तीर्थ n. °माहात्म्य n. Titel eines Werkes Bühler, Rep. No. 59.

*गोदुग्ध 1) n. *Kuhmilch.* — 2) f. श्रा *eine best. Grasart.*

*गोदुग्धदा f. = गोदुग्ध 2).

गोदुह् (Nom. °धुक्) m. *Kuhmelker, — hirt.*

*गोदुह m. dass.

गोदोह m. *das Melken der Kühe.* Acc. **so lange, als die Kühe gemelkt werden.*

गोदोहक 1) m. *Kuhmelker.* — 2) f. °हिका *eine best. Art des Sitzens.*

गोदोहन 1) n. *a) das Melken der Kühe* Comm. zu Gaim. S. 370, Z. 3. — *b) soviel Zeit, als zum Melken der Kühe erforderlich ist.* — 2) *f. ई *Melkgeschirr.*

*गोद्रव m. *Kuhurin.*

गोध 1) m. Pl. N. pr. eines Volkes MBh. 6,9,42. — 2) f. गोधा *a) Bogensehne.* — *b) Saite.* — *c) ein am linken Arm befestigtes Leder um denselben vor dem Schlag der Bogensehne zu schützen.* — *d) eine grosse Eidechsenart.* — *e)* **eine best. Pflanze* (इरावती) Gal. — *f)* N. pr. einer Hymnendichterin.

1. गोधन 1) n. *Rinderbesitz, Rinderheerde* (Kâd. 2, 37,16), *Rinderstation.* — 2) (*m.) *eine Art Pfeil mit breiter Spitze.*

2. गोधन m. N. pr. eines Sohnes des Çvaphalka VP.^{2} 4,96.

गोधन्य fehlerhaft für गोदानीय.

गोधर m. N. pr. eines Fürsten.

गोधर्म m. *die Art und Weise der Rinder,* so v. a. *ihre A. u. W. sich zu begatten.*

गोधस् m. N. pr. eines Hymnendichters. Fehlerhaft für गोध 2) *f*).

गोधसामन् n. fehlerhaft für गोधा°.

*गोधापदिका und *°पदी f. *Cissus pedata.*

*गोधाय्, °यते *nach Art der Eidechse* Godhâ *sich bewegen.*

गोधायस् Adj. *Kühe hegend.*

गोधार m. *eine Art Eidechse* Kâd. 254,17. Vgl. गौ°.

गोधावती f. *eine best. Pflanze* (इरावती) Râgân. 5,39.

गोधावीणाका f. *ein best. Saiteninstrument* Kâç. Ç. 13,3,17.

गोधासामन् n. Name eines Sâman Ârsh. Br.

*गोधास्कन्ध m. *Vachellia farnesiana.*

*गोधि 1) m. *Stirn.* — 2) *eine Eidechsenart.*

गोधिका f. *Lacerta Godica* Kâd. 254,17.

*गोधिकात्मज m. *eine Art Eidechse.*

*गोधिनी f. *eine Art Solanum* Râgân. 4,26.

*गोधुम m. = गोधूम *Waizen.*

गोधूम 1) m. *a) Waizen,* gewöhnlich Pl. गोधूमसक्तवः. *Waizenkorn als best. Gewicht* Hemâdri 1, 117,1. — *b)* **Orangenbaum.* — *c)* **eine best. Heilpflanze.* — 2) *f. ई *ein best. kleiner Strauch.*

गोधूमक m. *eine Art Schlange.*

*गोधूमज n. *ein best. Concrement im Waizen* Râgân. 6,181.

गोधूमसंचयमय Adj. *aus einem Haufen Waizen bestehend* Hemâdri 1,351,3.

*गोधूमसंभव n. *saurer Waizenbrei.*

गोधूलि und °का f. *eine best. nach den Jahreszeiten wechselnde Tageszeit.*

*गोधेनु f. *Milchkuh.*

*गोधेर m. *Beschützer.*

गोधेरक m. = गौधेरक Suçr. 2,291,3.

*गोध्र (Conj.) m. *Berg.*

गोनन्द 1) m. *a)* Pl. N. pr. eines Volkes. Richtig गोनर्द. — *b)* N. pr. α) eines Wesens im Gefolge Skanda's. — β) eines Muni. — γ) eines Fürsten der Kâçmîra. Richtig गोनर्द. — 2) f. श्रा N. pr. einer Göttin. — 3) *f. ई *das Weibchen der Ardea sibirica;* vgl. गोनर्द 2) *a*).

*गोनर्द m. *Stier* Gal.

गोनर्द 1) Adj. *wie ein Stier brüllend* (Çiva). — 2) m. *a) Ardea sibirica.* — *b)* N. pr. α) verschiedener Fürsten der Kâçmîra. — β) Pl. eines Volkes. — γ) eines Autors. — δ) eines Berges. — 3) *n. *Cyperus rotundus.*

गोनर्दीय m. N. pr. eines Grammatikers, angeblich Bein. Patañgali's.

गोनस 1) m. *eine Schlangenart.* — 2) f. ई *eine best. Pflanze.*

गोनसा f. *Kuhschnauze.*

*गोनाग m. *ein prächtiger Stier* P. 2,1,62, Sch.

गोनागोनीश्वरतीर्थ n. N. pr. eines Tîrtha.

*गोनाडीक oder *°नाडीच m. *eine best. Pflanze.*

*गोनाथ m. 1) *Stier* Râgân. 19,25. — 2) *Kuhhirt.*

*गोनाद् m. *Anas Casarca.*

गोनामं Pl. Bez. *bestimmter Opferformeln* Maitr. S. 4,2,1. 10.

गोनामन् n. *ein Name für Kuh* Lâṭj. 3,6,3. 9,6, 17. Gobh. 3,8,3.

गोनामिक Adj. Bez. des 2ten Prapâṭhaka im 4ten Buche der Maitr. S.

गोनाय m. *Kuhhirt.*

*गोनाशन m. *Wolf* Gal.

गोनास 1) *Adj. *eine Kuhschnauze habend.* — 2) m. *a) *eine Art Schlange.* — *b)* N. pr. eines Berges Vidgh. 2,5. — 3) *n. *ein dem Diamant ähnlicher Edelstein* Râgân. 13,210.

गोनासा f. *Kuhschnauze.*

गोनिष्क्रमण n. *das auf die Weide Hinausgehen der Kühe.* °तीर्थ n. N. pr. eines Tîrtha.

*गोनिष्यन्द m. *Kuhurin.*

(गोन्योघस्) गोनिर्घोघस् Adj. *in die Milch strömend.*

गोप 1) m. *a) Kuhhirt.* Im System *eine best. Mischlingskaste.* Am Ende eines adj. Comp. f. आ. — *b) Hüter, Wächter.* — *c) *ein Aufseher über mehrere Dörfer, das Haupt eines Bezirks.* — *d) *Fürst, König.* — *e)* Bein. Kṛshṇa's. — *f) eine best. Klasse von Pflanzen* Bhâg. P. 12,8,21. — *g) *Myrrhe.* — *h)* N. pr. α) eines Gandharva. — β) eines buddh. Arhant. — 2) *f. आ und ई *Ichnocarpus frutescens.* — 3) f. आ N. pr. einer Gattin Çâkjamuni's. — 4) f. ई *a) Hirtenmädchen, die Frau eines Hirten.* — *b) Hüterin.* — *c) die Natur.*

गोपक 1) m. *a) Kuhhirt* Dhûrtan. 21. — *b) *Hüter.* — *c) *das Haupt eines Bezirks.* — *d) *Myrrhe.* — 2) f. गोपिका *a) Hirtenmädchen.* — *b) Hüterin.*

गोपकन्यका f. *Hirtenmädchen.*

गोपकन्या f. 1) dass. — 2) *Ichnocarpus frutescens* Bhâvapr. 1,217.

*गोपकर्कटिका f. *eine Gurkenart* Râgân. 3,93.

*गोपघण्ट m. (Gal.), °घण्टा und °घोण्टा (Râgân. 9,161) f. *Flacourtia sapida* (wohl nicht richtig, da Suçr. 2,79,2 विकङ्कत davon unterschieden wird).

गोपञ्चाला f. N. pr. einer Tochter Raudrâçva's VP.^{2} 4,129.

गोपञ्जीविन् m. *eine best. Mischlingskaste.*

गोपता f. *Hirtenamt.*

गोपति m. 1) *Herr der Rinderheerden, Anführer, Herr* überh. — 2) *Stier.* — 3) **eine best. Pflanze* (ऋषभ). — 4) *die Sonne.* — 5) *der Mond.* — 6) **Fürst, König.* — 7) Bein. *a)* Kṛshṇa's oder Vishṇu's. — *b)* Varuṇa's. — *c)* Çiva's. — *d)* *Indra's. — 8) N. pr. *a)* eines Devagandharva. — *b)* eines Feindes des Kṛshṇa. — *c)* eines Sohnes des Çibi.

*गोपतिचाप m. *Regenbogen.*

गोपतिध्वज m. Bein. Çiva's.

गोपत्व n. *Hirtenamt.*

गोपथ m. 1) *Viehweg, — weide* Comm. zu Njâjam. 6, 7,2. — 2) Titel eines Brâhmaṇa. Auch °ब्राह्मण n.

गोपदत्त und आचार्यभदत्त° m. N. pr. eines buddh. Autors.

गोपदत्त m. N. pr. eines Autors.

*गोपदल m. *Betelnussbaum.*

गोपन 1) n. *a) Schutz, Erhaltung.* — *b) das Verbergen* Spr. 7756. *Geheimhalten* Kull. zu M. 9,72. — *c) *das Blatt der Laurus Cassia* Râgân. 6,176. — 2) f. गोपनी *Schutz, Hut.*

गोपनगर n. N. pr. einer *Stadt.*

गोपनीय Adj. 1) *zu hüten.* — 2) *zu verhüten, fernzuhalten.* — 3) *geheimzuhalten vor* (Abl.).

गोपभट्ट m. N. pr. eines Dichters.

*गोपभद्र 1) n. *eine essbare Lotuswurzel.* — 2) f. आ *Gmelina arborea* Râgân. 9,36.

*गोपभद्रिका f. = गोपभद्र 2).

गोपय्, °यति und °यते 1) *hüten, bewahren, schützen.* — 2) *aufbewahren.* — 3) *verstecken, verbergen, geheimhalten.* — 4) **sprechen* oder **glänzen.* — Mit अभि *behüten, bewahren.* — Mit प्र 1) *hüten, schützen.* — 2) *verbergen* Spr. 4398. *geheimhalten* Hemâdri 1,582,21. — Mit सम् *bedecken, verbergen* Kâd. 2,69,2.

(गोपयत्य) गोपयंतिघ्न Adj. *zu behüten.*

गोपयितव्य Adj. *zu verbergen* Kâd. 2,25,10.

*गोपरस m. *Myrrhe.*

गोपराष्ट्र m. Pl. N. pr. eines Volkes.

गोपरीणस् Adj. *reichlich mit Rindern oder Milch versehen.*

गोपर्वत n. N. pr. eines Tîrtha.

गोपवधू f. 1) *Kuhhirtin.* — 2) *Ichnocarpus frutescens.*

गोपवन m. N. pr. eines Ṛshi.

गोपवल्ली f. 1) *Ichnocarpus frutescens.* — 2) **Sanseviera Roxburghiana* Râgân. 3,8.

गोपशु m. *Opferrind.*

गोपा m. *Hirt, Hüter, Wächter;* f. *Hirtin* u.s.w.

गोपाग्रहार m. Pl. N. pr. verschiedener Agrahâra Râgat. 1,343.

गोपाञ्जिह्व Adj. Ṛv. 3,38,9. Richtig गोपा ञ्जिह्मस्य.

*गोपाटविक m. *Kuhhirt* (?).

गोपादित्य m. N. pr. 1) eines Fürsten der Kâçmîra. — 2) eines Dichters.

गोपाद्रि m. N. pr. eines *Berges* Râgat. 1,343.

गोपाध्यक्ष m. *Oberhirt.*

गोपानसी f. *Dachstuhl, Giebeldach* Karaka 1,30. Lalit. 226,8. 319,11. 321,6. Kâraṇḍ. 48,12.

गोपापुत्र m. *ein best. zu den* Pratuda *gezählter Vogel.*

गोपाय्, °यति und °यते 1) *behüten, bewachen, bewahren, schützen* Gaut. 9,34. — 2) *verbergen, verhüllen.* — 3) Act. *einen Hirten darstellen.* — Caus. गोपाययति *behüten, bewahren.* — Mit अभि Act. *behüten, bewachen, bewahren.* — Mit परि Act. *behüten.*

°गोपाय Adj. *behütend* Âpast. 1,4,24.

गोपायन 1) Adj. *behütend, beschützend.* — 2) m. N. pr. eines Lehrers. — 3) n. *das Behüten, Bewahren, Beschützen, Schutz.*

गोपायितर् Nom. ag. *Behüter, Beschützer.*

गोपारेश्वरतीर्थ n. N. pr. eines Tîrtha.

गोपाल 1) m. *a) Kuhhirt.* Am Ende eines adj. Comp. f. आ. — *b) Fürst, König.* — *c)* Bein. α) Kṛshṇa's. — β) Çiva's. — *d)* N. pr. α) eines Fieberdämons Hariv. 9556. — β) eines Schlangendämons. — γ) verschiedener Fürsten, Staatsmänner und Gelehrten (Kumârasv. zu Pratâpar. 288,1). Auch °चक्रवर्तिन्, °जी, °तीर्थ, °भट्ट, °मिश्र, गोपालाचार्य, आवसथिक°, श्रीमद्गोपाल. — 2) f. गोपाली *a) *eine Gurkenart* und **eine andere Pflanze.* — *b)* N. pr. α) einer der Mütter im Gefolge Skanda's. — β) einer Kâṇḍâli.

गोपालक 1) m. *a) Kuhhirt.* — *b)* Bein. α) Kṛshṇa's. — β) *Çiva's. — *c)* N. pr. eines Fürsten. — 2) f. °लिका *a) die Frau eines Kuhhirten.* — *b) *eine Art Mistkäfer.*

गोपालकक्ष m. N. pr. 1) Sg. eines Landes. — 2) Pl. eines Volkes.

गोपालकक्ष m. Pl. v.l. für °कक्ष 2) VP.^{2} 2,176.

*गोपालकर्कटी f. *eine Gurkenart* Râgân. 3,93.

गोपालकल्प m. Titel eines Werkes.

गोपालकेलिचन्द्रिका f. Titel eines Schauspiels.

गोपालकेशव m. N. pr. einer Statue Kṛshṇa's.

गोपालचम्पू f. Titel eines Werkes.

गोपालतापनीयोपनिषद् und °तापिनी (Bühler, Rep. No. 18) Titel einer Upanishad.

गोपालदास m. N. pr. eines Mannes.

गोपालदेव m. N. pr. eines Dichters.

*गोपालधानीपूलास n. gaṇa राजदन्तादि.

गोपालपुर n. N. pr. einer *Stadt*.

गोपालपुरी und गोपालप्रसाद m. N. pr. zweier Lehrer.

गोपालमठ m. N. pr. eines *Collegiums*.

गोपालयोगिन् m. N. pr. eines Mannes.

गोपालरहस्य n. Titel eines Werkes.

*गोपालव m. Pl. N. pr. eines Brahmanengeschlechts.

गोपालवर्मन् m. N. pr. eines Fürsten.

गोपालसरस्वती m. N. pr. eines Lehrers.

गोपालसहस्रनामभूषणा f. Titel eines Werkes.

गोपालसाहि m. N. pr. eines *Fürsten*.

गोपालार्चनचन्द्रिका f. Titel eines Werkes.

गोपालि m. 1) Bein. Çiva's. — 2) N. pr. eines Mannes.

गोपालित m. N. pr. eines Lexicographen.

गोपालोत्तरतापिनी f. Titel einer Upanishad.

गोपावत्त् Adj. *Schutz gewährend*.

गोपाष्टमी f. *der achte Tag in der lichten Hälfte des* Kârttika.

*गोपिक m. *ein best. Baum* (मोक्तक) Gal. — गोपिका s. u. गोपक.

गोपिकासरम् n. N. pr. eines *Sees*.

गोपित्त n. 1) *Kuhgalle*. — 2) **Auripigment* und **ein anderes gelbes Pigment*.

*गोपिन् 1) Adj. *behütend, beschützend*. — 2) f. °नी *Ichnocarpus frutescens*.

*गोपिल Adj. *behütend, beschützend*.

गोपिष्ठ Adj. *am besten hütend, — beschützend*.

गोपीचन्दन n. **weisser Lehm* oder **eine Art Sandelholz*. °चन्दनोपनिषद् f. Titel einer Upanishad Webeb, Lit. 187.

गोपीत m. Bez. *einer der vier ominösen Bachstelzen*.

1. गोपीथ m. *Milchtrunk*.

2. गोपीथ 1) m. *Schutz*. — 2) *n. *Wallfahrtsort*.

गोपीथ्य, गोपैथिक n. *Schutzverleihung*.

गोपीनाथ m. 1) Bein. Kṛshṇa's. — 2) N. pr. verschiedener Männer. Auch °मौनिन्.

गोपीनाथसप्तशती f. Titel eines Werkes.

गोपीप्रेमामृत n. desgl.

गोपीरमण m. N. pr. eines Mannes.

गोपीरसविवरण n. Titel eines Werkes.

1. गोपुच्छ 1) n. *a) Kuhschwanz*. — *b) eine Art Pfeilspitze*. — 2) *m. *a) ein Perlenschmuck aus zwei Schnüren*. — *b) eine Art Trommel*.

2. गोपुच्छ m. *eine Affenart*.

गोपुच्छक Adj. *dessen Schwanz dem einer Kuh gleicht*.

*गोपुच्छाकृति m. *eine Art Trommel* Gal.

*गोपुटा f. *grosse Kardamomen* Râǵan. 6,86.

*गोपुटिक m. *ein* Çiva's *Stiere geheiligter Tempel*.

गोपुत्र m. 1) *ein junger Stier*. — 2) **eine Hühnerart* Gal. Vgl. गोपापुत्र. — 3) Patron. Karṇa's.

गोपुर 1) n. *a) Stadtthor*. Am Ende eines adj. Comp. f. आ. — *b) Thor* überh. — *c) Cyperus rotundus* Bhâvapr. 1,194. — 2) m. N. pr. eines Arztes. — 3) *f. आ = गोपुटा Gal.

*गोपुरक m. *das Harz der Boswellia thurifera*.

*गोपुरग m. wohl dass. Gal.

गोपुराट्टालकवत्त् Adj. *mit Stadtthoren und Wachtthürmen versehen* MBh. 3,207,7.

*गोपुरीष n. *Kuhmist*.

गोपुरोगव Adj. *die Kuh zur Anführerin habend*.

गोपेन्द्र m. 1) *Oberhirt*, Bein. Kṛshṇa's. — 2) N. pr. des Verfassers der Kâvjâlaṁkâradhenu.

गोपेश m. Bein. 1) Kṛshṇa's, — 2) Nanda's. — 3) *Çâkjamuni's.

गोपेश्वर m. 1) *eine Form* Çiva's. — 2) N. pr. eines Mannes.

गोपेश्वरतीर्थ n. N. pr. eines Tîrtha.

*गोपोतालिका f. *Kuh*.

गोपोष m. *das Gedeihen der Rinderheerde*.

गोप्तृ Nom. ag. 1) *Hüter, Beschützer* Gaut.; f. गोप्त्री, n. गोप्तृ. — 2) *Verberger, Geheimhalter*.

गोप्तव्य Adj. *zu hüten, zu beschützen*.

गोप्य 1) Adj. *a)* dass. — *b) aufzubewahren* (ein Pfand) Jolly, Schuld. 303. — *c) zu verbergen, geheimzuhalten*. °तम Superl. Daçak. 82,8. — 2) *m. *a) Diener, Sclave*. — *b) der Sohn einer Sclavin*.

*गोप्यक m. *Diener, Sclave*.

*गोप्रकाण्ड n. *ein ausgezeichnetes Rind, eine vorzügliche Kuh*.

गोप्रचार m. *Weideland für Kühe*.

गोप्रतार m. 1) N. pr. eines Wallfahrtsortes. — 2) Bein. Çiva's.

गोप्रदान n. *Schenkung einer Kuh* Spr. 3222.

गोप्रदानिक Adj. *auf das Schenken von Kühen bezüglich*.

गोप्रवेशसमय m. *die Zeit der Heimkehr der Kühe, Abenddämmerung*.

गोप्रेक्षक Name eines Liṅga.

*गोप्रेरक m. *ein best. Vogel* (भृङ्गराज) Gal.

*गोबक m. *Ardea Govina*.

गोबन्धु Adj. *mit der Kuh verwandt*.

गोबल m. N. pr. eines Mannes.

गोबलीवर्द m. *Stier* (eig. *Rinderstier*). °न्यायेन *nach Art dieses Ausdrucks, so v. a. wie dieses trotz unnützer Häufung von Worten zu entschuldigen*.

*गोबल्लव m. *Kuhhirt*.

गोब्राह्मण n. Sg. *eine Kuh und* (oder) *ein Brahman* M. 3,95. 11,79. MBh. 13,66,42. Hariv. 3157. fg.

गोभट्ट m. N. pr. eines Dichters.

*गोभण्डीर m. *ein best. Wasservogel*.

*गोभर्तर् m. *Stier* Gal.

गोभाज् Adj. *ein Rind verdienend*.

गोभानु m. N. pr. eines Sohnes des Vahni.

गोभिल m. N. pr. eines Verfassers von Sûtra.

गोभिलीय Adj. *zu* Gobhila *in Beziehung stehend*.

गोभुज् m. *Fürst, König*.

गोभृत् m. 1) *Berg. — 2) *Fürst, König* Râǵat. 7,1072.

*गोमक्षिका f. *Bremse*.

गोमघ Adj. (f. आ) *Rinder —, Kühe verleihend*.

गोमट्टसार und गोमट्टसारसूत्रगाथा f. Titel eines Werkes Bühler, Rep. No. 577. fg.

गोमण्डल n. 1) *Kuhheerde* Ind. St. 13,466. — 2) **Erdkreis*.

*गोमत्, °तति = गोमानिवाचरति.

*गोमतच्छिका f. *eine prachtvolle Kuh*.

गोमति (metrisch) = गोमती N. pr. eines Flusses.

गोमतीतीर्थ n. N. pr. eines Tîrtha.

गोमतीपुत्र m. N. pr. eines Fürsten VP. 4,24,13.

गोमतीसार Titel eines Werkes.

*गोमत्य्, °त्यति = गोमत्तमिच्छति und गोमानिवाचरति.

गोमत्स्य m. *ein best. Flussfisch*.

*गोमद्य gaṇa कुमुदादि.

1. गोमत्त् 1) Adj. *a) Rinder —, Kühe besitzend, reich an Kühen, Rinder —, Kühe enthaltend, aus ihnen bestehend* u. s. w. — *b) mit Milch verbunden*. — 2) *m. = उपासक. — 3) f. गोमती *ein rinderreicher Ort*. — 4) f. गोमती N. pr. verschiedener Flüsse. — 5) f. गोमती *a)* mit oder ohne विद्या *best. an die Kühe gerichtete Sprüche* Hemâdri 1, 405,12. 14. 451,21. 452,4. fgg. — *b)* Name der Dâkshâjaṇî im Gebirge Gomanta. — *c) *N. pr. eines Dorfes. — 6) n. (parox.) *Besitz von Rindern*.

2. *गोमत्त् künstliches Adj. von गोमत् und गोमत्य्.

गोमत्त m. 1) N. pr. *a)* eines Gebirges. — *b)* Pl. eines Volkes MBh. 6,9,44. — 2) **Rinderbesitzer*,

*Rinderheerde, *eine Menge von Rinderbesitzern.

गोमन्द MBu. 6,449 fehlerhaft für गोमत्त 1) a).

*गोमय्, °यति (उपलेपने).

गौमय 1) Adj. a) *aus Rindern bestehend.* — b) *voller Kuhmist.* — 2) m. (selten) und n. (häufig Pl.) a) *Kuhmist* 237,10. °मयाम्भस् n. *Wasser mit Kuhmist.* — b) *Mist* überh.

*गोमयच्छत्त्र n. und *°च्छत्त्रिका f. *Pilz.*

गोमयपायसीय Adj. von गोमयपायस *Kuhmist und Milchgericht.* °न्यायवत् *in der Art dieser beiden, d.i. desselben Ursprungs und doch ganz verschieden.*

*गोमयप्रिय m. *Andropogon Schoenanthus.*

गोमयमय Adj. (f. ई) *aus Kuhmist gemacht* Kâd. 79,9.

गोमयाय्, °यते *Kuhmist gleichen, wie K. schmecken.*

*गोमयेोत्था f. *eine Art Mistkäfer.*

गोमहिषदा f. N. pr. einer der Mütter im Gefolge Skanda's.

गौमातृ Adj. *eine Kuh zur Mutter habend.*

गौमायु 1) Adj. *wie ein Rind brüllend.* — 2) m. a) *eine Art Frosch.* — b) *Schakal.* — c) **Kuhgalle.* — d) N. pr. α) eines Schakals. — β) eines Gandharva.

गोमायुकेश्वर Name eines Liṅga.

गोमायुभक्त m. Pl. N. pr. eines Volkes.

गोमित्र m. N. pr. eines Mannes.

गोमिथुन n. Sg. und m. Du. *ein Stier und eine Kuh.*

गोमिन् m. 1) *Besitzer von Rindern* oder *Kühen.* — 2) **Schakal.* — 3) *ein buddhistischer Laienbruder.* — 4) *ein Ausdruck des *Lobes* und auch des *Tadels.*

गोमीन m. *ein best. Fisch.*

गोमुख 1) m. a) **Krokodil.* — b) **ein von Dieben in die Mauer eingeschlagenes Loch von eigenthümlicher Gestalt.* — c) N. pr. α) *eines Wesens im Gefolge Çiva's. — β) eines Sohnes des Mâtali. — γ) verschiedener Männer. — 2) m. (*n.) *ein best. musikalisches Instrument.* Am Ende eines adj. Comp. f. आ. — 3) *f. ई a) = 4) b). — b) N. pr. α) einer Höhle im Himâlaja, aus der die Gaṅgâ hervorstürzt. — β) eines Flusses. — 4) n. a) **ein durch unregelmässige Bauart verunstaltetes Haus.* — b) *eine Art Sack, in dem der Rosenkranz getragen wird.* — c) *eine best. Art zu sitzen.* — d) *das Beschmieren, Bestreichen.* गोमय° Pl. *mit Kuhmist.*

गोमुख्या f. *eine best. Methode die Trommel zu schlagen* S. S. S. 193.

गोमूत्र n. *Kuhurin.*

गोमूत्रक 1) Adj. *dem Laufe des Ochsenurins ähnlich,* so v. a. *im Zickzack gehend.* — 2) f. °त्रिका a) *Zickzack.* — b) *eine Art künstlicher im Zickzack zu lesender Verse.* Auch °बन्ध m. — c) **eine best. Art zu rechnen.* — d) **ein best. Gras* Râǵân. 8,128.

गोमूत्रजाति f. = गोमूत्रक 2) b).

*गोमूत्रिन् m. *eine Art Terminalia* Râǵân. 9,141.

गोमृग und *°मृगेन्द्र (Gal.) m. *Bos Gavaeus.*

गोमेद m. 1) *eine Art Edelstein* Râǵân. 13,189. — 2) **ein best. Baum.* — 3) **ein best. Fisch* Gal. — 4) N. pr. eines Gebirges VP. 2,4,7. °द्वीप N. pr. eines Dvipa.

गोमेदक (*m. *n.) 1) *eine Art Edelstein* Hemâdri 1,250,9. 486,1. — 2) **ein best. Gift.* — 3) *= पत्तक. — 4) N. pr. eines Dvipa VP.² 2,110.

*गोमेदसंनिभ m. 1) *eine best. Pflanze.* — 2) *Chalcedon* oder *Opal* (?).

गोमेध m. 1) *Kuhopfer.* — 2) N. pr. eines Mannes.

गोऽम्बु (Bhâvapr. 5,107) und *गोऽम्भस् n. *Kuhurin.*

गोयज्ञ m. 1) *Rindopfer.* — 2) *ein zu Ehren der Kühe veranstaltetes Opfer.*

गोयान n. *ein mit Ochsen* oder *Kühen bespannter Wagen, Wagen* überh.

गोयीचन्द्र m. N. pr. eines Scholiasten.

गोयुक्त Adj. *mit Ochsen* oder *Kühen bespannt.*

गोयुग n. *ein Paar Rinder, e. P. Thiere* überh.

गोयुत 1) Adj. *mit Rindern* oder *Kühen besetzt.* — 2) *ein best. Wegemaass,* = गव्यूति.

*गोयूति f. = गव्यूति.

*गोरक्षृ Adj. *Rinder —, Kühe hütend.*

गोरक्ष 1) m. a) **Kuhhirt.* — b) *Bein. Çiva's. — c) N. pr. eines Autors. Auch °नाथ. — d) **Orangenbaum.* — e) **eine best. Heilpflanze.* — 2) f. आ *das Hüten der Rinder, Hirtenleben, Rindviehzucht.* Am Ende eines adj. Comp. f. आ. — 3) *f. ई Name *verschiedener Pflanzen, die zu Umhegungen gebraucht werden: eine Art runder Gurken* Râǵân. 7,160. = सुदण्डिका 5,94. = गोरक्षडुग्धा. — 4) n. fehlerhaft für गोरक्ष्य.

गोरक्षक 1) Adj. *Rinder hütend, Rindviehzucht treibend.* — 2) m. a) *Kuhhirt* 159,13. — b) N. pr. eines Mannes.

गोरक्षकर्कटी f. *eine Gurkenart* Bhâvapr. 1,240.

गोरक्षकल्प m. Titel eines Werkes.

*गोरक्षजम्बू f. 1) *Waizen.* — 2) *Uraria lagopodioides.* — 3) = घोण्टाफल.

*गोरक्षतण्डुल n. und *°ला f. *Uraria lagopodioides.*

*गोरक्षतुम्बी f. *eine Art runder Gurken* Râǵân. 7,161.

गोरक्षदास m. N. pr. eines Fürsten.

*गोरक्षडुग्धा f. *ein best. kleiner Strauch* Râǵân. 5,143.

गोरक्षशतक und गोरक्षसहस्रनामन् n. Titel zweier Werke.

गोरक्षासन n. *eine best. Art zu sitzen.*

गोरक्ष्य n. = गोरक्ष 2) Âpast.

गोरक्ष्याद्रि N. pr. einer Oertlichkeit.

*गोरङ्कु m. 1) *ein best. Vogel.* — 2) *Lobsänger, Barde.* — 3) *Bürge (der da haftet).* — 4) *ein nackter Mann* (?).

*गोरजस् n. 1) *ein Staubkörnchen auf einem Kuhhaar.* — 2) *Sonnenstäubchen.*

*गोरट m. *ein der Acacia Catechu ähnlicher Baum.*

*गोरण n. = गुरण.

गोरथ m. N. pr. eines Berges.

गोरथक m. *ein mit Ochsen* oder *Kühen bespannter Wagen.*

गौरभस Adj. *durch Milch kräftig gemacht.*

गोरम्भ m. N. pr. eines Mannes.

*गोरव (?) m. *Safran.*

गोरस m. 1) *Kuhmilch.* — 2) *Milch* überh. *in allen Formen* Karaka 1,27.

*गोरसज n. *Buttermilch.*

*गोराज m. *Stier.*

*गोराटिका und *गोराटी f. *Turdus Salica.*

गोराश्व MBh. 2,329 fehlerhaft für गौराश्व.

*गोरिका f. *Turdus Salica.*

*गोरुत n. *ein best. Wegemaass,* = 2 Kroça.

गोरुध in अ°.

1. गोरूप n. *Kuhgestalt* Ind. St. 15,299.

2. गौरूप Adj. *kuhgestaltig.*

*गोरोच n. *Auripigment.*

गोरोचना f. *Gallenstein des Rindes* Râǵân. 12,58. Varâh. Jogaj. 7,12. Ind. St. 15,267.

गोरोमन् n. *Kuhhaar* Spr. 1958, v. l.

*गोर्द oder *गोर्ध n. *Gehirn.*

गोर्वर n. *pulverisirter Kuhmist* Bhâvapr. 2,86 (Hdschr.). Vgl. गोवर.

गोल 1) m. a) *Kugel, Ball.* भुव: *Erdkugel.* — b) *Erdkugel.* — c) *Hemisphäre.* — d) = गोलयन्त्र. — e) **Vangueria spinosa.* — f) **Myrrhe.* — g) *Bastard einer Wittwe.* — h) *das Zusammentreffen aller Planeten in einem Sternbilde.* — i) N. pr. eines Sohnes des Âkṛiḍa. कोल v. l. — 2) *f. आ a) *Spielball.* — b) *rother Arsenik.* — c) *Tinte.* — d) *Freundin.* — e) Bein. der Durgâ. — f) N. pr. eines Flusses. — 3) *f. (आ) und n. a) *Scheibe, Kreis.* — b) *ein kugelförmiger Wasserkrug.*

गोलक 1) m. a) *Kugel, Ball.* — b) *glans penis.* — c) **eine Erbsenart.* — d) **Myrrhe.* — e) **ein kugelförmiger Wassertopf.* — f) **eine Art Gebäck* Gal. — g) *Bastard einer Wittwe.* — h) *das Zusammentreffen aller Planeten in einem Sternbilde.* — i) N. pr. verschiedener Lehrer VP.² 3,46. — 2)

f. °लिका *a) Kugelchen, Ball.* °क्रीडा f. Hem. Par. 2,374. — *b)* **Brustbeere* Gal. — 3) n. *a) Kugel, Ball* Comm. zu Njâjam. 9,3,12. — *b)* = गोलोक.

गोलक्रीडा f. *Ballspiel.*

**गोलक्षण* n. *die Kennzeichen einer Kuh;* vgl. गोलक्षणिक.

गोलगोल m. *eine aus mehreren Kugeln zusammengesetzte Kugel* Ind. St. 10,284.

गोलग्राम m. N. pr. eines *Dorfes.*

गोलाँत्तिका f. *ein best. Thier.*

**गोलन्द* m. N. pr. eines Mannes.

गोलपुञ्ज m. *ein Kugelhaufe* Ind. St. 10,284.

गोलयन्त्र n. *Armillarsphäre.*

गोलव m. N. pr. eines Lehrers VP.² 3,57.

**गोलवण* n. *das für eine Kuh bestimmte Maass Salz.*

**गोलाङ्क* m. N. pr. eines Mannes.

गोलाङ्गुल m. = गोलाङ्गूल (die richtigere Form) 1). f. ई.

गोलाङ्गुलपरिवर्तन m. N. pr. eines Berges.

गोलाङ्गूल m. 1) *eine Affenart* Râǵân. 19,49. Bâlar. 167,3. — 2) Pl. N. pr. eines Volkes.

गोलाध्याय m. *der über die Erd- und Himmelskugel handelnde Abschnitt* (im Siddhântaçiromaṇi).

गोलाममामुद m. N. pr. = محمود غلام.

गोलावली f. *eine Reihe von Kugeln* Ind. St. 10,284.

**गोलास* m. *Pilz.*

**गोलासन* n. *eine Art Flinte* Gal.

गोलिङ्ग m. *Bignonia suaveolens* Bhâvapr. 1,236.

गोलीगुलपरिवर्तन m. = गोलाङ्गुलपरिवर्तन Lalit. 20,6.

गोलीढ m. *Bignonia suaveolens* Bhâvapr. 1,236.

गोलोक m. n. (!) *die Welt der Kühe,* nach einer späteren Vorstellung Kṛshṇa's *Himmel.*

गोलोमन् n. *Kuhhaar* Spr. 1958. Ind. St. 13,461.

**गोलोमिका* f. *Hemionitis cordifolia.*

गोलोमी f. 1) *eine best. Pflanze* Karaka 1,4. Nach den Lexicographen und Erklärern *weisses Dûrvâ-Gras,* = भूतकेश, °केशी und = वचा. — 2) **ein vorzügliches Frauenzimmer* oder **Hure.*

गोल्लविषय m. N. pr. einer *Landschaft* Hem. Par. 8,194.

गोल्हाट *ein best. mystischer Kreis.*

गोवत्स 1) m. *Kalb.* — 2) * f. आ *ein best. Vogel* Gal.

गोवत्सद्वादशी f. *ein best. zwölfter Tag.*

गोवत्सलतीर्थ n. N. pr. eines Tirtha.

**गोवत्सादिन्* und **°वत्साशि* (Râǵân. 19,10) m. *Wolf.*

गोवध m. *Tödtung einer Kuh.*

**गोवन्दनी* f. 1) *Fennich.* — 2) = गन्धवल्ली.

गोवपुस् Adj. *als Kuh gestaltet.*

गोवय् °यति *fernhalten von* (Abl.).

गोवर 1) m. N. pr. eines Dorfes. — 2) n. *pulverisirter Kuhmist* Bhâvapr. 2,86. v. l. गोर्वर.

गोवर्धन m. 1) N. pr. *a)* eines Berges, den Kṛshṇa aufgehoben und als Schutzdach über Kühen gehalten haben soll. — *b)* eines Feigenbaumes. — *c)* eines Autors. Auch °मिश्र, °रङ्गाचार्य, °वर्धनाचार्य, °वर्धनानन्द, भट्टगोवर्धनपणाक, मिश्र°. — *b)* Bein. Kṛshṇa's Spr. 1318.

गोवर्धनधर m. Bein. Kṛshṇa's.

गोवर्धनीय Adj. *von* Govardhana *herrührend, —verfasst.*

**गोवशा* f. *eine unfruchtbare Kuh.*

गोवाट m. (adj. Comp. f. या) *Kuhhürde.*

1. गोवाल m. *Kuhhaar.*

2. गोवाल 1) *Adj. (f. ई) *Kuhhaar habend.* — 2) m. N. pr. eines Mannes.

**गोवालिन्* Adj. *Kuhhaar habend.* गज m. *ein best. Thier.*

1. गोवास m. *Kuhstation, — hürde.*

2. गोवास m. Pl. N. pr. eines Volkes MBh. 8,73,17.

गोवासन m. N. pr. 1) Pl. = 2. गोवास MBh. 2, 51,5. — 2) eines Fürsten der Çibi.

गोविकर्त m. *Schlächter* Maitr. S. 2,6,5.

गोविकर्तृ Nom. ag. dass.

**गोविचन्द्र* m. N. pr. eines Fürsten.

गोवितत m. = गोविनत.

गोविद् 1) Adj. *Rinder —, Kühe verschaffend.* — 2) *m. Bein. Sahadeva's Gal.; vgl. MBh. 4,19,32.

गोविनत m. *eine Form des* Açvamedha.

गोविन्द m. 1) Bein. *a)* Kṛshṇa's oder Vishṇu's. — *b)* *Bṛhaspati's. — 2) *der 4te Monat.* — 3) **Oberhirt.* — 4) N. pr. *a)* verschiedener Männer. Auch श्री°. — *b)* eines Berges.

गोविन्दकूट m. N. pr. eines Berges.

गोविन्दचन्द m. N. pr. eines Fürsten. v. l. °चन्द्र.

गोविन्दचन्द्र m. desgl.

गोविन्ददत्त, °विन्ददीक्षित und °विन्ददेव m. N. pr. verschiedener Männer.

गोविन्दद्वादशी f. *der 12te Tag in der lichten Hälfte des* Phâlguna.

गोविन्दनाथ, °विन्दनायक und °विन्दन्यायालंकारभट्टाचार्य m. N. pr. verschiedener Männer.

गोविन्दप्रकाश m. Titel eines Werkes.

गोविन्दभगवत्पादाचार्य und °विन्दभट्ट m. N. pr. zweier Männer.

गोविन्दमानसोल्लास m. Titel eines Werkes.

गोविन्दराज m. N. pr. eines Scholiasten des Manu Kull. zu M. 9,125. 136. 141.

गोविन्दराम m. N. pr. verschiedener Männer.

गोविन्दराय m. N. pr. eines Mannes.

गोविन्दवृन्दावन Titel eines Werkes.

गोविन्दसिंह m. N. pr. eines Fürsten.

गोविन्दसूरि m. N. pr. eines *Gelehrten.*

गोविन्दस्वामिन् m. N. pr. eines Brahmanen.

गोविन्दानन्द m. N. pr. eines Scholiasten.

गोविन्दार्चनसुधा f., गोविन्दार्णव m. und गोविन्दाष्टक n. Titel von Werken.

**गोविन्दिनी* f. *eine best. wohlriechende Pflanze* Gal.

गोविन्दु Adj. *Kühe (Milch) aufsuchend.*

**गोविष्* f. (Nom. °विट्) *Kuhmist.*

गोविषाण n. *Kuhhorn.*

गोविषाणिक m. *eine Art Trompete.*

गोविष्ठा f. *Kuhmist* Bhâvapr. 2,85.

गोविसर्ग m. *Tagesanbruch.*

गोवीथी f. *eine best. Strecke der Mondbahn.*

गोवीर्य n. *der Ertrag an Milch.*

**गोवृन्द* n. *Kuhheerde.*

**गोवृन्दारक* m. *ein Prachtstück von einem Stier.*

गोवृष m. 1) *Stier.* — 2) Bein. Çiva's.

गोवृषण m. *der Hodensack eines Stiers* 217,3.

गोवृषध्वज m. Bein. Çiva's.

गोवृषभ m. *Stier.*

गोवेष Adj. *das Aussehen eines Stiers habend* MBh. 4,19,32.

गोवैद्यक n. Titel eines Werkes.

गोव्यच्छ Adj. Bez. *irgend eines Plagers der Kuh.*

**गोव्याघ्र* n. Sg. *Kuh und Tiger.*

गोव्याधिल m. N. pr. eines Mannes.

गोव्रज m. 1) *Kuhhürde.* — 2) N. pr. *a)* eines Wesens im Gefolge Skanda's. — *b)* eines Dânava.

गोव्रत und °व्रतिन् (Hemâdri 1,471,6) Adj. *der in Bezug auf Genügsamkeit das Verfahren einer Kuh befolgt.*

**गोशकट* m. n. *ein von Ochsen gezogener Karren.*

गोशकृत् n. *Kuhmist.*

गोशकृद्रस m. *Kuhmistjauche.*

गोशतिन् Adj. *100 Kühe besitzend.*

गोशफ m. *Klaue des Rindes.*

गोशर्य m. N. pr. eines Mannes.

1. गोशाल (*n.) und °ला f. *Kuhstall.*

2. गोशाल 1) *Adj. *in einem Kuhstall geboren.* — 2) m. N. pr. eines Mannes.

गोशालि m. N. pr. eines Mannes.

गोशीर्ष 1) m. N. pr. eines Schlangendämons Kâraṇḍ. 2,12. — 2) n. *a)* wohl *eine Art Waffe* MBh. 7,178,23. Könnte auch °शीर्षन् sein. — *b) eine Art Sandelholz.* Auch *m. und °चन्दन (Kâraṇḍ. 41,19). — *c)* **Kampher* Gal.

गोशीर्षक 1) *m. *ein best. kleiner Strauch.* — 2) *eine Art Sandelholz* Kâd. 191,12.

1. गोशृङ्ग n. 1) *Kuhhorn.* — 2) Name eines Sâman (richtig गौ°).

2. गोशृङ्ग m. 1) **Acacia arabica* Râǵan. 8,37. — 2) N. pr. eines Berges.

गोशृङ्गपर्वतस्वयंभूचैत्यभट्टारकोद्देश m. Titel eines buddh. Werkes.

*गोशृङ्गव्रतिन् m. Pl. Name einer buddh. Secte.

*गोशे Adv. wohl *bei Tagesanbruch.*

गौश्रीत Adj. *mit Milch gemischt.*

गोश्रुति m. N. pr. eines Mannes.

गोऽश्व n. Sg. *Rinder und Rosse.* *m. Du. *ein Rind und ein Ross.*

गोषक m. N. pr. eines Autors. भद्र°.

गौषखि Adj. *Rinder besitzend.*

*गोषड्गव n. *drei Paar Rinder.*

गौषणि Adj. *Rinder gewinnend, — verleihend.*

गौषतम Adj. Superl. zu गोषन्.

गौषद् Adj. *unter Rindern sitzend* Maitr. S. 1,1,2.

*गोषदक Adj. *das Wort* गोषद् *enthaltend.*

गौषन् und गौषा Adj. = गोषणि.

गौषाति f. *Gewinnung —, Verschaffung von Rindern, Beutekampf.*

गोषाद्री f. *ein best. Vogel.* घोषाद्री Maitr. S.

*गोषुचर Adj. *unter Kühen wandelnd.*

गोषुयुध् Adj. *um Rinder —, um Beute kämpfend.*

*गोषूक्त m. N. pr. eines Mannes Comm. zu Tâṇḍja-Br. 19,4,10.

गोषूक्तिन् m. N. pr. eines Hymnendichters.

गोषेधा f. *ein best. dämonisches Wesen.*

*गोष्ट, गोष्टते (संघाते).

गौष्टाम m. *ein best.* Ekâha *im* Abhiplava.

गोष्ठ 1) m. (*n.) *Standort von Kühen, Kuhstall, — hürde.* — 2) m. *a) Standort von Thieren aller Art. — b) Sammelplatz* überh. Spr. 4959. — *c)* अङ्गिरसाम् Name eines Sâman. — *d)* Bein. Çiva's. — *e)* *N. pr. eines Autors. — 3) f. गोष्ठी *a) Versammlung, Gesellschaft, Kameradschaft; gesellige Unterhaltung, Plauderei. — b) eine Art dramatischer Unterhaltung in einem Acte.* — *c)* *N. pr. eines Dorfes gaṇa पलद्यादि in der Kâç. — 4) n. *ein best.* Çrâddha.

गोष्ठकर्मन् n. *eine auf den Kuhstall bezügliche Begehung* Kauç. 19.

*गोष्ठकुक्कुट und *गोष्ठगोचर m. *eine Krähenart* Nigh. Pr.

*गोष्ठचर m. *eine Falkenart* Gal.

*गोष्ठज 1) Adj. *in einer Kuhhürde geboren.* — 2) m. N. pr. eines Brahmanen.

*गोष्ठपति m. *Oberhirt.*

*गोष्ठश्व m. *ein Mensch, der wie ein Hund in einer Kuhhürde Niemand ruhig an sich vorübergehen lässt.*

*गोष्ठागार m. n. *ein Haus in einer Kuhhürde.*

*गोष्ठाध्यक्ष m. *Oberhirt.*

गोष्ठान Adj. *den Kühen zum Aufenthalt dienend.*

गोष्ठाष्टमी f. *ein best. achter Tag.*

गोष्ठि (metrisch) f. = गोष्ठ 3) *a).*

गोष्ठिक Adj. *eine Versammlung —, eine Gesellschaft betreffend.* Richtiger गौष्ठिक.

गोष्ठोक am Ende eines adj. Comp. = गोष्ठी 3) *a).*

*गोष्ठोन fehlerhaft für गौष्ठीन.

*गोष्ठोपति m. *Vorsteher einer Versammlung, — Gesellschaft.*

गोष्ठीबन्ध m. *gesellige Zusammenkunft* Kâd. 242,5.

गोष्ठीयान n. *Gesellschaftswagen.*

गोष्ठीशाला f. *Versammlungszimmer* Du. V. 5,10.

गोष्ठीश्राद्ध n. *ein best.* Çrâddha Kull. zu M. 3,254.

*गोष्ठेक्ष्वेडिन् Adj. *in der Kuhhürde brüllend, Prahlhans.*

*गोष्ठेपटु Adj. *in der Kuhhürde geschickt, Prahlhans.*

*गोष्ठेपण्डित Adj. *in der Kuhhürde gelehrt, Prahlhans.*

*गोष्ठेप्रगल्भ Adj. *in der Kuhhürde muthig, Prahlhans.*

*गोष्ठेविजितिन् Adj. *in der Kuhhürde siegreich, Prahlhans.*

गोष्ठेशय Adj. *in einem Kuhstalle schlafend.*

*गोष्ठेशूर m. *ein Held in der Kuhhürde, Prahlhans.*

गौष्ठ्य Adj. *im Kuhstall befindlich.*

1. गौष्पद n. *der Eindruck einer Rinderklaue im Erdboden, die zur Ausfüllung eines solchen Eindrucks eben hinreichende Menge Wassers, eine unbedeutende Pfütze* Supârṇ. 2,3. Auch als Bild von *etwas ohne alle Anstrengung zu Vollbringendem.*

2. *गोष्पद Adj. *Eindrücke von Rinderklauen zeigend, von Rindern besucht.*

गोष्पदतृतीया f. *ein best. dritter Tag.*

गोष्पदत्रिरात्रव्रत n. *eine best. Begehung.*

गोष्पदी Adv. mit कर् *in eine unbedeutende Pfütze verwandeln.*

*गोस m. 1) *Myrrhe.* — 2) *Tagesanbruch.*

गौसखि Adj. *mit Milch verbunden.*

*गोसगृह n. *Schlafgemach.*

गोसंघ्य und °घ्यातर् m. *Kuhhirt.*

गोसंग fehlerhaft für गोसर्ग.

गोसत्त्र n. *ein best. Opfer.*

*गोसदृत्त m. *Bos Gavaeus.*

गौसनि Adj. = गोषणि.

*गोसंदाय Adj. *eine Kuh schenkend.*

गोसमाधि N. pr. einer Oertlichkeit.

गोसंभव 1) Adj. *von der Kuh kommend.* — 2) *f. आ *weisses* Dûrvâ-*Gras.*

गोसर्ग m. *Tagesanbruch.*

*गोसर्प m. *Lacerta Godica.*

गोसव m. 1) *ein best.* Ekâha. — 2) **Kuhopfer.*

*गोसशश m. *Myrrhe.*

गोसहस्री f. *der 15te Tag in der dunklen Hälfte des* Kârttika *und* Gjaishṭha.

*गोसाद्, *°सादि und *°सारथि P. 6,2,41.

गोसावित्री f. *eine best. Hymne* Hemâdri 1,273, 22. 23.

गोसूक्त n. desgl.

गोसूत्रिका f. *a rope piqueted at both ends; with separate halters made fast to it for each ox or cow.*

गोस्तन 1) m. *a) Kuhzitze* MBu. 3,32,4. °स्तनाकार Adj. Bhâvapr. 1,248. — *b) *Blumenstrauss.* — *c) *ein Perlenschmuck von vier Schnüren.* — *d) eine bes. Art Feste* Vâstuv. 11,27. — 2) f. ई *a) eine röthliche Art Weintraube* Râǵan. 11,103. Bhâvapr. 1, 247. — *b)* N. pr. einer der Mütter im Gefolge Skanda's.

*गोस्तनीसव m. *eine Art Wein* Nigh. Pr.

गोस्तोम m. = गोष्टोम.

गोस्थान und *°क n. *Standort von Kühen, Kuhstall, — hürde.*

*गोस्रव m. *Kuhurin* Nigh. Pr.

गोस्वामिन् m. 1) *Besitzer einer Kuh, — von Kühen.* — 2) *ein religiöser Bettler,* als Ehrentitel einem Personennamen nachgesetzt.

*गोस्वामिस्थान n. N. pr. eines Berggipfels im Himâlaja.

गौह m. *Versteck, Lager.* Vgl. u. ऊवध्य°.

गोहत्या f. *Tödtung einer Kuh.*

गोहन् Adj. *Rinder tödtend.*

गोहन Adj. *verdeckend, verbergend* in अवध्य°.

गोहन्तर् Nom. ag. *Kuhtödter* Gaut. 21,11.

गोहर m. und °ण n. *Kuhraub.*

*गोहरीतकी f. *Aegle Marmelos.*

गोहालिया f. *eine best. Pflanze.*

*गोहित 1) Adj. *Kühen zuträglich.* — 2) m. *a) Aegle Marmelos. — b) Luffa foetida* oder *eine ähnliche Pflanze.*

*गोहिर n. *Fusswurzel, tarsus.*

गोहिरण्य n. Sg. *Rinder und Gold* MBu. 2,51,13.

गोहिल्ल m. N. pr. eines Mannes Ind. St. 14,99.

गोह्य 1) *zu verhüllen.* Vgl. अ°. — 2) m. Bez. *eines der* Agni *im Wasser* Mantrabr. 1,7,1.

*गौकक्ष 1) Adj. von गौकक्ष्य Kâç. zu P. 4,3,103. — 2) f. ई f. zu गौकक्ष्य. °पुत्र m. Ind. St. 13,419.

*गौकक्ष्य m. Patron. von गौकक्ष; f. या.

*गौकक्ष्यायण m. Patron. von गौकक्ष्य; f. ई Ind. St. 13,419.

गौग्गुलव 1) Adj. *aus Bdellion gemacht;* wohl n. mit Ergänzung von अञ्जन *Salbe* Tâṇḍja-Br. 24, 13,4 (v. l. गौल्गुलव). — 2) *m. Patron., f. *ई.

गौङ्गव n. Name verschiedener Sâman.

*गौङ्गिक m. *Juwelier, Goldschmied.*

गौड 1) Adj. (f. ई) *a) aus Zucker gemacht* Suçr. 1,189,17. Hemâdri 1,391,14. — *b) zu den* Gauḍa *in Beziehung stehend.* रीति f. *eine best. Stilart.* — 2) N. pr. m. n. Sg. eines Landes, m. Pl. eines Volkes. — 3) m. *a) ein Fürst der* Gauḍa. — *b)* N. pr. eines Lexicographen. — 4) f. ई *a) Rum aus Zucker.* — *b) eine best.* Râgiṇî. — 5) n. *Zuckerwerk.*

गौडक m. Pl. N. pr. eines Volkes.

*गौडकमृग m. *ein wildes Pferd.*

गौडग्रन्थ m. und गौडतिथितत्त्व n. Titel von Werken.

गौडदेशीय Adj. *aus dem Lande* Gauḍa Paṅkad.

गौडनिबन्ध m. Titel eines Werkes.

गौडपाद 1) m. N. pr. eines Commentators. — 2) f. ई Titel eines Werkes.

*गौडपुर n. N. pr. einer *Stadt.*

*गौडभृत्यपुर n. desgl.

गौडमालव m. *ein best.* Râga S. S. S. 81.

गौडव्यवहारनिर्णय m. und गौडप्रुढितत्त्व n. Titel von Werken.

गौडसारङ्गी f. *eine best.* Râgiṇî S. S. S. 107.

गौडाभिनन्द oder °न m. N. pr. eines Dichters.

गौडिक 1) Adj. *a) mit Zucker zubereitet.* — *b) *zur Bereitung von Zucker geeignet.* — 2) n. *Rum aus Zucker.*

गौडीय Adj. *zu den* Gauḍa *in Beziehung stehend.* मार्ग m. oder रीति f. (Vâmana 1,2,12) *ein best. Stil;* s. गौड 1) *b).*

गौडेश्वराचार्य m. N. pr. eines *Lehrers.*

गौडेविंशिकुलप्रशस्ति f. Titel eines Werkes.

गौण 1) Adj. (f. ई) *a) nebensächlich, untergeordnet, secundär, uneigentlich* Kap. 5,67. कर्मन् n. *das entferntere Object.* — *b) zu einer Eigenschaft in Beziehung stehend.* — 2) n. Nom. abstr. zu 1) *a).*

गौणत्व n. Nom. abstr. zu गौण 1) *a).*

गौणसाध्यवसाना und गौणसारोपा f. Bez. *bestimmter Ellipsen.*

1. गौणिक Adj. (f. ई) 1) *zu den drei Qualitäten in Beziehung stehend.* — 2) *= गुणे साधुः. — 3) = *गुणमधीते वेद वा.

2. *गौणिक Adj. (f. ई) *sackartig.*

गौण्डकिरी f. *eine best.* Râgiṇî S. S. S. 104. Vgl. गौण्ड°.

गौण्डकीर्ति f. desgl. S. S. S. 101.

गौण्डली f. *ein best. Tanz* S. S. S. 272.

गौण्य 1) m. *Verdienst, Vorzug.* — 2) n. *a)* Nom. abstr. zu गौण 1) *a).* — *b) das ein Vorzug Sein.*

गौतम 1) Adj. (f. ई) *zu* Gotama *in Beziehung stehend.* — 2) m. *a)* Patron. von Gotama und N. pr. verschiedener Männer. Auch Pl. — *b) *ein best. Gift.* — 3) f. गौतमी *a)* f. zu 2) *a).* — *b)* Bein. der Durgâ. — *c)* N. pr. α) *einer Râkshasî. — β) eines Flusses, = गोदावरी Râgân. 14,29. — *d) *Gallenstein des Rindes* Râgân. 12,59. — *e) *= रास्नी. — 4) n. *a)* Name verschiedener Sâman Ârsh. Br. — *b) *Fett.*

गौतमक m. N. pr. eines Schlangendämons.

गौतमपृच्छा f. Titel eines Werkes Bühler, Rep. No. 716.

गौतमवन n. N. pr. eines heiligen Ortes.

गौतमस (?) Adj. mit अर्क m. Name verschiedener Sâman.

*गौतमसंभवा f. N. pr. eines Flusses, = गोदावरी Râgân. 14,29.

गौतमसरस् n. N. pr. eines *Sees.*

गौतमस्वामिन् m. N. pr. eines Mannes Hem. Par. 12,14.

गौतमारण्य n. N. pr. eines *Waldes* 160,10.

*गौतमार्धिक Adj. Mahâbh. 4,76,*b.*

गौतमाश्रम m. N. pr. einer *Einsiedelei.*

गौतमि m. Patron. von गौतम.

गौतमिनन्दन (metrisch st. गौतमी°) m. Metron. Açvatthâman's MBh. 7,156,118.

गौतमीतत्त्व n. Titel eines Werkes.

गौतमीपुत्र m. N. pr. eines Lehrers.

गौतमीय Adj. *zu* Gautama *in Beziehung stehend, von ihm herrührend.*

गौतमीसुत m. Metron. Açvatthâman's.

गौतमेश Name eines Liṅga.

गौतमेश्वरतीर्थ n. N. pr. eines Tîrtha.

*गौदत्तेय m. Patron. von गौदत्त.

गौदानिक Adj. *die* Godâna *genannte Ceremonie betreffend.*

*गौधार m. *eine Art Eidechse.* Vgl. गोधार.

गौधूम Adj. (f. या und *ई) *aus Waizen gemacht* Hemâdri 1,412,8 (गोधूमा gedr.).

गौधूम्र m. N. pr. eines Mannes.

*गौधेनुक n. *eine Heerde Milchkühe.*

गौधेय m. 1) *eine Art Eidechse. — 2) Pl. Name einer Schule.

*गौधेर m. *eine junge Eidechse* oder *eine Art Eidechse.*

गौधेरक m. *ein best. kleines giftiges Thier.*

*गौधेरकायणि n. Patron. von गौधेर.

गौनर्द 1) *Adj. von गोनर्द. — 2) m. N. pr. eines Autors. Richtig गोनर्द.

*गौप m. Patron. von गोप Comm. zu Tâṇḍja-Br. 13,12,5. Wohl fehlerhaft für गोप.

गौपत्य n. *Besitz von Rindern.*

गौपवन 1) m. Patron. von गोपवन. Auch *Pl. — 2) n. Name eines Sâman.

गौपायन m. Patron. von गोप (nach dem Comm. zu Tâṇḍja-Br. = गोपगोत्र). Auch Pl.

*गौपालपशुपालिका f. Nom. abstr. von गोपाल + पशुपाल.

गौपालायन (Maitr. S. 3,10,4) und गौपालेय m. Patron. von गोपाल.

*गौपिक m. *der Sohn einer Hirtin.*

*गौपिलेय Adj. von गोपिल.

*गौपुच्छ Adj. (f. ई) *einem Kuhschwanz ähnlich.*

*गौपुच्छिक Adj. *an einem Kuhschwanz sich haltend.*

*गौप्तेय m. Metron. von गुप्ता.

*गौभृत Adj. von गोभृत्.

गौमत 1) Adj. von गोमती (N. pr. eines Dorfes und eines Flusses). — 2) f. ई N. pr. eines Flusses (richtig गौतमी).

*गौमतायन Adj. von गोमत्. Davon *°क.

*गौमथिक Adj. von गोमथ.

*गौमय Adj. *von Kuhmist herrührend.*

*गौमायन m. Patron. von गोमिन्.

गौर 1) Adj. (f. ई) *a) weisslich, gelblich, röthlich.* — *b) glänzend, schön, prächtig.* — 2) m. *a) Bos Gaurus.* — *b) weisser Senf; das Korn* als *best. Gewicht.* — *c) *Grislea tomentosa* Râgân. 9,112. — *d) *eine Reisart* Gal. — *e) *der Mond.* — *f) *der Planet Jupiter.* — *g)* Bein. α) *des Schlangendämons Çesha Gal. — β) Kaitanja's; vgl. °चन्द्र. — *h)* N. pr. eines Joga-Lehrers. — 3) *f. गौरा angeblich = गौरी. — 4) f. ई *a) die Kuh des Bos Gaurus.* — *b) ein noch nicht menstruirendes (achtjähriges) Mädchen.* — *c) *die Erde.* — *d) Röthel* Kâlaṅ. 5,20. — *e) *ein best. gelbes Pigment; *Auripigment* Gal. — *f) Gelbwurz* und *verschiedene andere Pflanzen* Râgân. 6,191. 8,111. 10,82. — *g) *Rede.* — *h)* Name *verschiedener Metra.* — *i) ein best. Tact* S. S. S. 214. — *k) eine best.* Râgiṇî S. S. S. 37. — *l)* N. pr. α) der Gattin Çiva's. — β) der Gattin Varuṇa's. — γ) einer Vidjâdevî MBh. 3,231,48. Hariv. 12036. 12041. — δ) verschiedener Frauen. — ε) verschiedener Flüsse VP.^{2}. — 5)

*n. *a) weisser Senf. — b) eine best. Gemüsepflanze* Gal. *— c) Saffran;* vgl. कनक°. *— d) Staubfaden der Lotusblume. — e) Gold. — f) Auripigment* Gal.

*गौरक m. *eine Reisart* Gal.

गौरकक्ष m. N. pr. eines Fürsten VP.² 4,200.

गौरकन्य n. fehlerhaft für गौरकन्य.

*गौरखर m. *ein wilder Esel.*

गौरगणोद्देश m. Titel eines Werkes. °दीपिका f. Titel eines *Commentars* dazu.

गौरग्रीव m. Pl. N. pr. eines Volkes.

*गौरग्रीवि m. Patron. Davon *Adj. °ग्रीवीय.

गौरचन्द्र m. Bein. Kaitanja's Kaitanj. 1,9.

*गौरजीरक m. *weisser Kümmel* Râǵan. 6,59.

गौरण्टक m. N. pr. v. l. für कोरण्टक.

गौरतित्तिरि m. *eine Rebhuhnart* Bhâvapr. 2,3.8.

गौरत्व n. Nom. abstr. zu गौर 1) *a)* Comm. zu Naish. 8,99.

*गौरत्वच् m. *Terminalia Catappa* Râǵan. 8,45.

गौरपृष्ठ m. N. pr. eines Fürsten.

गौरमन्त्र wohl *ein best. Spruch.*

गौरमुख 1) m. N. pr. verschiedener Männer. — 2) *f. आ N. pr.

गौरमृग m. *Bos Gaurus.*

गौरललाम Adj. *an der Stirn weiss gefleckt* TS. 5,6,16,1.

गौरव 1) Adj. *zum Lehrer in Beziehung stehend.* कुल n. *die Familie des Lehrers.* — 2) *m. *eine best. giftige Pflanze* Gal. — 3) n. *a) Schwere. — b) Schwere* eines Buches, so v. a. *Voluminosität* Njâjam. S. 4, Z. 9. *— c) Schwierigkeit* Karaka 3,4. *— d) prosodische Länge. — e) Wichtigkeit, grosse Bedeutung, hoher Werth. — f) Gravität, Ehrwürdigkeit, Ansehen der Person, Würde* Âpast. *— g) die einer Person* oder *Sache erwiesene* oder *gebührende Hochachtung, Ehrfurcht —, Respect vor* Harshaṅ. 218, 19. Kâd. 194,21. 2,146,16. पुनरागमन° *Ehre* 1,238, 5. *— h) ein best. Fehler in der Dialektik: Schwerfälligkeit, zu weites Ausholen.*

गौरवज्ञात Adj. *von Ehrfurcht erfüllt* Lalit. 278,15.

गौरवलाघवविचार m. Titel eines Werkes.

*गौरवल्ली f. *Fennich* Nigh. Pr.

गौरवाहन m. N. pr. eines Fürsten.

*गौरवित Adj. *in Ansehen stehend, hochgeachtet.*

*गौरशाक m. *eine Art Bassia.*

गौरशालि m. *eine Reisart* Varâh. Jogaj. 7,4.

गौरशिरस् m. N. pr. eines Mannes.

*गौरसक्थ Adj. (f. ई) *röthliche Schenkel habend.*

गौरसर्षप m. *Sinapis glauca, ein solches Senfkorn* (Âpast.) auch als *best. Gewicht.*

*गौरसुवर्णा n. *eine best. Gemüsepflanze* Râǵan. 7,151.

गौराङ्ग 1) Adj. (f. ई) *einen röthlichen Körper habend* Durgâd. 51. — 2) m. Bein. Kaitanja's. — 3) *f. ई *Kardamomen* Râǵan. 6,87.

गौराङ्गमल्लीक m. N. pr. eines Mannes.

*गौराजाजी f. *weisser Kümmel* Râǵan. 6,59.

*गौराटिका f. *Predigerkrähe* Râǵan. 19,114.

*गौरार्द्रक m. *ein best. Gift.*

गौरावस्कन्दिन् m. Bein. Indra's (*als Bos Gaurus bespringend* oder *einen B. G. angreifend*) Çat. Br. Comm. zu Njâjam. 9,1,21.

गौराश्व m. N. pr. eines Fürsten MBh. 2,8,18.

*गौरास्य m. *eine schwarze Affenart mit weisslichem Gesicht.*

गौराहिक m. *eine Schlangenart.*

गौरिक 1) m. *a)* vielleicht *weisser Senf. — b)* Metron. des Mândhâtar. — 2) *f. आ *ein noch nicht menstruirendes, achtjähriges Mädchen.*

गौरिमन् m. Nom. abstr. zu गौर 1) *a)* Naish. 8,99.

*गौरिमत्त् m. und *°मती f. N. pr.

*गौरिल m. 1) *weisser Senf.* — 2) *Eisenfeil.*

गौरिवीत Adj. von गौरिवीति. Vgl. गौरी°.

गौरिवीति m. N. pr. eines Ṛshi. Vgl. गौरी°.

*गौरिषक्थ m. N. pr.

1. गौरी f. s. u. गौर.

2. गौरी Adv. mit कर् *weiss —, glänzend machen* Ind. Stud. 15,210.

गौरीकल्प m. *ein best.* Kalpa 2) *b).*

गौरीकान्त m. N. pr. eines Autors. Auch °सार्वभौमभट्टाचार्य.

गौरीगायत्रिका und °गायत्री f. *ein best. Vers* Hemâdri 1,230,14. 16.

गौरीगुरु m. Bein. des Himâlaja.

गौरीचतुर्थी f. *der 4te Tag in der lichten Hälfte des* Mâgha.

गौरीचरित n. Titel eines Werkes.

*गौरीत्र 1) m. Metron. Kârttikeja's. — 2) n. *Talk.*

गौरीजातक n. Titel eines Werkes.

गौरीतीर्थ n. N. pr. eines Tîrtha.

गौरीनाथ m. Bein. Çiva's.

*गौरीपट्ट m. *the hortzontal plate of the* Liṅga, *typical of the female organ.*

गौरीपति m. 1) Bein. Çiva's. — 2) N. pr. eines Mannes.

*गौरीपाषाण m. *weisser Arsenik* Nigh. Pr.

*गौरीपुत्र m. Metron. Kârttikeja's.

*गौरीपुष्प m. 1) *Fennich.* — 2) *Nerium odorum* Râǵan. 10,12.

गौरीपूजा f. *Verehrung der* Gaurî, *ein Festtag am 4ten Tage in der lichten Hälfte des* Mâgha.

गौरीभर्तर् m. Bein. Çiva's.

गौरीमुण्ड m. N. pr. eines Vidjâdhara-Fürsten.

*गौरीललित n. *Auripigment* Râǵan. 13,69.

गौरीवर m. 1) *Bein. Çiva's. — 2) *ein Gnadengeschenk der* Gaurî.

गौरीविति 1) Adj. von गौरीवितिः vgl. गौरि°. — 2) n. Name verschiedener Sâman Ârsh. Br.

गौरीविति m. N. pr. = गौरि°.

गौरीव्रत n. *eine best. Begehung.*

गौरीश m. Bein Çiva's.

*गौरुतल्पिक Adj. *das Ehebett des Lehrers entweihend.*

*गौर्जर n. *Bleiglätte* Nigh. Pr.

*गौर्यश्मन् m. *weisser Arsenik* Nigh. Pr.

*गौलक्षणिक Adj. *die Merkmale der Kühe kennend.*

*गौलन्द Adj. (f. ई) von गौलन्ध्य.

*गौलन्ध्य m. Patron. von गोलन्द.

*गौला f. = गौरी N. pr. der Gattin Çiva's.

*गौलाङ्गायन m. Patron. von गोलाङ्ग.

*गौलिक m. *Bignonia suaveolens.*

*गौलोमन Adj. *dem Kuhhaar ähnlich.*

गौल्गुलव 1) Adj. = गौग्गुलव 1). — 2) f. ई Patron.

गौल्गुलवीपुत्र m. Metron. eines Gobhila.

गौल्मिक 1) Adj. *über* गुल्म 2) *a) handelnd* Karaka 6,11. — 2) m. *a) das einzelne Individuum eines Soldatenpostens. — b) ein Befehlshaber über* गुल्म 1) *b)* J. A. S. Beng. 47,405,34.

*गौल्य 1) Adj. *süsslich* Râǵan. 7,209. 8,120. — 2) n. *a) Süssigkeit* Râǵan. 10,48. *— b) Syrup. — c) ein spirituöses Getränk.*

*गौवासनिक Adj. (f. आ und ई) von गोवासन.

*गौशकटिक Adj. (f. ई) *einen mit Ochsen bespannten Wagen besitzend.*

*गौशतिक Adj. (f. ई) *hundert Kühe besitzend.*

गौशृङ्ग n. Name eines Sâman.

गौश्र m. Patron von गुश्रि.

गौश्रायणि m. Patron. von गौश्र.

गौश्न m. = गौश्र.

गौषूक्त n. Name eines Sâman.

गौषूक्ति m. Patron. von गौषूक्त (Comm.).

*गौष्ठ 1) Adj. (f. ई) von गोष्ठी oder गौष्ठी (N. pr. eines Dorfes). — 2) f. ई N. pr. eines Dorfes. v. l. गोष्ठी.

गौष्ठिक Adj. *eine Versammlung —, eine Gesellschaft betreffend* zu Spr. 2206.

गौष्ठीन Adj. (ein Ort) *wo eine Kuhheerde gestanden hat;* n. *ein solcher Ort* Harshaṅ. 56,22 (गो° gedr.).

*गौसहस्रिक Adj. (f. ई) *tausend Kühe besitzend.*

*गोक् Adj. (f. ई) von गोक्.

*गोकुलव्य m. Patron. von गुकुलु. Dazu f. *गोकुलव्यापनी.

गौक्षक Adj. *zu den* Guhjaka *in Beziehung stehend.*

ग्ध Partic. praet. pass. von घस् in अग्धाट्.

ग्धि f. Nom. act. von घस् in सँग्धि.

ग्नी f. 1) *ein Weib übermenschlicher Art, Göttin, Genie.* — 2) **Rede.*

ग्नीवत् Adj. *mit göttlichen Weibern verbunden.*

ग्नास्पति m. *Gemahl eines göttlichen Weibes.*

ग्नास्पत्नी f. *göttliches Eheweib.*

ग्मन् in पृथु°.

ग्मी f. *die Erde.* Nur in der Form ग्मिस् Abl. Gen.

ग्य in तुविग्र्य.

1. ग्रथ्, ग्रन्थ्, ग्रन्थति, *ग्रथति, *°ते, *ग्रन्थति *knüpfen, winden, aneinanderreihen,* (ein Werk, Gedicht) *zusammenknüpfen,* so v. a. — *stellen verfassen.* — ग्रथ्यत्ताम् Kathâs. 122,71 wohl fehlerhaft für प्रथ्यत्ताम्. — Partic. ग्रथित (*ग्रन्थित) 1) *geknüpft, gebunden, verbunden, aufgereiht, gewunden, umwunden, hineingebunden, verknüpft, verbunden, besetzt —, besäet mit; künstlich verschlungen* (von der Fabel eines Schauspiels), *ineinander geschlungen und daher schwer zu scheiden.* करुणार्घ्यग्रथितम् Adv. so v. a. *mit Worten kläglichen Inhalts.* — 2) *knotig, verhärtet, zusammengeballt.* — 3) *zum Stocken gebracht.* — 4) **verletzt, beschädigt.* — 5) **gepackt, in Besitz genommen.* — *Caus. ग्रन्थयति, °ते (ग्रन्थने, संदर्भे). — Mit अनु, °ग्रथित *verknotet, fest.* — Mit आ *umschlingen* in पुनरायन्थम्. — Mit उद् 1) *aufbinden,* so v. a. *in Bündel bringen, in die Höhe binden.* — 2) *knüpfen, winden.* — 3) *aufknüpfen, lösen.* — Caus. उद्ग्रथयति *aufknüpfen, lösen.* — Mit समुद् *in die Höhe binden.* — Mit उप *umschlingen.* — Mit नि *einschlingen* in पुनर्निग्रन्थम्. — Mit प्र *verknüpfen —, verbinden mit* Comm. zu Nâjam. 9,2,8. — Mit वि *verbinden, zusammenbinden, umbinden.* — विग्रथित 1) *verbunden.* — 2) *knotig, knollig, geballt* Kâraka 8,1. — 3) *unterbunden,* so v. a. *gehemmt.* — Mit सम्. सँग्रथित *verknotet, zusammengebunden.*

2. *ग्रथ्, *ग्रन्थ्, ग्रथते. ग्रन्थते (कौटिल्ये).

ग्रथन 1) n. a) *Verknüpfung, Verschlingung* Comm. zu Nâjam. 9,2,8. *das Angereihtsein* zu Spr. 1616. — b) *das Stocken, Gehemmtwerden der freien Bewegung.* — c) in der Dramatik *das Andeuten des Ausganges.* — 2) f. आ *das Knüpfen, Binden, Umstricken* Bâlar. 168,9.

ग्रथनीय Adj. *zu verknüpfen, — verbinden* Comm. zu Nâjam. 9,2,8.

ग्रथित 1) Adj. s. u. ग्रथ् — 2) n. a) *das Angereihtsein* zu Spr. 1616. — b) *ein best. knotiger Abscess.*

ग्रथितव्य Adj. = ग्रथनीय Çâṃk. zu Bâdar. 4,3,2.

ग्रथिन् Adj. *Ränke schmiedend, ränkevoll.*

ग्रथिल Adj. *besessen, verrückt* Ind. St. 15,305. Vgl. ग्रकिल.

ग्रथिली Adv. mit भू *verrückt werden* ebend.

ग्रथ्य m. *Büschel.*

ग्रथ्य Adj. = ग्रथनीय Nâjam. 9,2,8.

ग्रन्थ m. 1) **das Knüpfen, Binden.* — 2) = ग्रन्थि *Knoten* TS. 6,2,9,4, v. l. — 3) *Wabe* P. 4,3,105, Vârtt. 2. — 4) *ein künstliches Gefüge von Worten* (insbes. *von 32 Silben*); *literärisches Erzeugniss; Text, Wortlaut.* ग्रन्थतश्चार्थतश्च *dem Wortlaute und dem Sinne nach.* — 5) *Kapitel, Abschnitt* (im Kâṭh.). — 6) **Reichthum.*

*ग्रन्थकर्तर् m. *Autor eines Werkes.*

ग्रन्थकार m. dass.

*ग्रन्थकुटी und *°कूटी (fehlerhaft) f. *Bibliothek.*

ग्रन्थकृत् m. *Autor eines Werkes.*

ग्रन्थन n. und *°ना f. *das Knüpfen, Binden, Winden.* शब्दग्रन्थन so v. a. *das Erzählen* Mahâbh. 3,28,a.

*ग्रन्थपर्णी f. *eine Art* Dûrvâ-*Gras* Râǵan. 8,116.

ग्रन्थविस्तर m. *ein umfangreicher Text* Vârâh. Bṛh. S. 1,2. *Wortschwall* Brahmabindûp. 5.

*ग्रन्थसंधि m. *Abschnitt in einem Werke, Kapitel.*

ग्रन्थाघ्य Adj. Kâraka 6,11 fehlerhaft für ग्रन्थ्याघ्य.

1. ग्रन्थि m. 1) *Knoten.* — 2) *ein in den Zipfel eines Gewandes geschlungener Knoten zur Aufbewahrung von Geld u. s. w.* — 3) *Gelenk, Knoten an Pflanzen.* — 4) *krankhafte Anschwellung und Verhärtung.* — 5) *Glocke* (zum Läuten). — 6) *Knoten* in übert. Bed. so v. a. *Fessel, Kette, Zweifel.* ग्रायक्° so v. a. *fester Vorsatz* Bâlar. 170,8. — — 7) *Bez. *verschiedener Pflanzen* und *Wurzeln.*

2. *ग्रन्थि m. *Krümmung; Falschheit.*

ग्रन्थिक 1) m. a) *Erzähler, Rhapsode.* — b) *Astrolog.* — c) *eine best. Krankheit des äusseren Ohres.* — d) *eine best. Pflanze* oder *Stoff* Kâraka 6,18. — e) ein angenommener Name α) Nakula's. — β) *Sahadeva's (?). — 2) *m. n. a) *Capparis aphylla.* — b) *Bdellion.* — 3) n. a) *die Wurzel vom langen Pfeffer.* — b) *= ग्रन्थिपर्ण. — c) **eine best. Frauenkrankheit* Gal.

ग्रन्थिच्छेदक m. *Beutelschneider.*

ग्रन्थित्व n. Nom. abstr. zu ग्रन्थि 4).

*ग्रन्थिदल 1) m. *ein best. Parfum* Râǵan. 12,146. — 2) f. आ *ein best. Knollengewächs* Râǵan. 8,69.

*ग्रन्थिदूर्वा f. *eine Art* Dûrvâ-*Gras* Râǵan. 8,114.

ग्रन्थिन् Adj. 1) *Bücher lesend.* — 2) von unbekannter Bed. ṚV. 10,93,6.

*ग्रन्थिनिका f. *ein best. Knollengewächs* Gal.

*ग्रन्थिपत्र m. *ein best. Parfum.*

ग्रन्थिपर्ण 1) m. *ein best. Parfum* Râǵan. 12,146. — 2) *f. आ *eine best. Pflanze.* — 3) *f. ई *eine Art* Dûrvâ-*Gras.* Vgl. ग्रन्थ°. — 4) *n. *eine best. wohlriechende Pflanze.*

ग्रन्थिपर्णक = ग्रन्थिपर्ण 4) Kâd. 143,1.

ग्रन्थिपर्णमय Adj. *aus* ग्रन्थिपर्ण 1) *gemacht* Hemâdri 1,435,8.

*ग्रन्थिफल 1) m. *Feronia elephantum* Râǵan. 11, 182. — 2) *Vaṅguiera spinosa* Râǵan. 8,69. — 3) = साकुरुण्ड Râǵan. 6,246.

*ग्रन्थिबन्धन n. *das Knüpfen eines Knotens; das Zusammenknüpfen der Gewänder der Braut und des Bräutigams bei der Heirathsceremonie.*

ग्रन्थिबन्धम् Absol. mit ग्रथ् *knotenartig zusammenknüpfen* Bâlar. 312,11.

*ग्रन्थिबर्हिन् m. *eine best. Pflanze.*

ग्रन्थिभेद m. *Beutelschneider.*

*ग्रन्थिमत्फल m. *Artocarpus Lacucha* Madanav. 67,49.

ग्रन्थिमत् 1) Adj. a) *geknüpft, gebunden.* — b) **knollig.* — 2) m. *Heliotropium indicum* Bhâvapr. 1,215.

*ग्रन्थिमूल 1) n. *Knoblauch.* — 2) f. आ *eine Art* Dûrvâ-*Gras* Râǵan. 8,114.

ग्रन्थिल 1) Adj. *knotig.* — 2) *m. a) *Flacourtia sapida* Râǵan. 9,161. — b) *Capparis aphylla.* — c) *Amaranthus polygonoides.* — d) *Asteracantha longifolia.* — e) *Cocculus cordifolius.* — f) *ein best. Heilmittel* (कैतावली). — g) *ein best. Parfum* Râǵan. 12,145. — 3) *f. आ a) Bez. *zweier Grasarten* Râǵan. 8,114. 116. — b) *eine Cyperus-Art.* — 4) *n. a) *die Wurzel vom langen Pfeffer* Râǵan. 6, 23. — b) *frischer Ingwer.*

ग्रन्थिली Adv. mit भू *knollig werden, sich ballen* Comm. zu Kâraka 1,1.

*ग्रन्थिवज्रक m. *eine Art Stahl.*

ग्रन्थिवीसर्प m. *eine best. Form von Rothlauf* Kâraka 6,11.

ग्रन्थिवीसर्पिन् Adj. *an der eben genannten Krankheit leidend* ebend.

*ग्रन्थिकर m. *Minister.*

ग्रन्थी Adv. mit भू *sich ballen* Bâlar. 41,24.

*ग्रन्थीक n. *die Wurzel vom langen Pfeffer.*

ग्रप्स *Büschel, Bündel* Pâr. Gṛhj. 1,15,4. Vgl. ग्लप्स.

ग्रभ् (älter) und ग्रह्, गृभ्णाति und गृह्णाति (auch Med.). गृह्य=गृहाण Hemâdri 1,661,22. Paṅkad. Partic. गृभीत, गृभित (Bhâg. P.) und गृहीत. 1) *ergreifen, mit der Hand fassen, fassen* (von einem Blutegel 217,32. 33. 218,1), *packen, festhalten* 310,3. करे, पाणौ *Jmd* (Acc.) *bei der Hand fassen;* ausnahmsweise auch mit doppeltem Acc. पाणिम् *die Hand fassen*, insbes. bei der Heirathsceremonie. गृह्य Absol. *ergriffen habend*, so v. a. *mit sich —, bei sich führend, mit.* गृहीत am Anfange eines adj. Comp. *mit ergriffenem —*, so v. a. *— mit sich führend, — bei sich habend, — haltend;* bisweilen auch in verstellter Ordnung (°गृहीत Lalit. 246,3. Kâraṇḍ. 75,1). पतिं ग्रह् *Jmds Seite —, Partei ergreifen für* (अर्थे). Mit einem Abl. *nehmen von* 113,1. — 2) *aufhalten, nicht durchlassen.* — 3) *fangen* (Blutegel 217,23), *einfangen, gefangen nehmen, in seine Gewalt bekommen* 173,32. *Jmd* oder *Jmds* Herz (चेतस्, मनस्, हृदयम्) *für sich gewinnen* 168,31. 187,8. — 4) *ergreifen*, so v. a. *sich Jmds bemächtigen* (von Krankheiten und dämonischen Wesen). — 5) Sonne und Mond *ergreifen* (von Seiten Râhu's), so v. a. *verfinstern.* — 6) *rauben, entziehen.* — 7) *die Hand auf Etwas legen, als seinen Theil für sich nehmen, sich aneignen, beanspruchen* 156,24. — 8) *gewinnen, erlangen, erhalten.* फलम् *Frucht ansetzen.* गृभीत *fruchtbringend* (Baum). — 9) *entgegennehmen, — von* (Abl.) 40,5. *empfangen, — von* (Abl.) 212,15. *annehmen, — von* (Abl. oder Gen.). गर्भम् *eine Leibesfrucht empfangen von* (Abl.). आज्ञाम्, आदेशम्, संदेशम् *einen Befehl* u. s. w. *entgegennehmen* oder *empfangen.* कार्यम् *eine gerichtliche Sache —, eine Klage annehmen* 216,2. *behalten* 185,5. Angeblich auch mit doppeltem Acc. — 10) *Jmd* (Acc.) *zur Frau nehmen.* — 11) ein Weib *ergreifen*, so v. a. *beschlafen.* — 12) *durch Kauf an sich bringen*, mit Instr. des Preises. — 13) *sich Etwas erbitten, wählen* 106,15. — 14) *auffassen* (eine Flüssigkeit), *schöpfen* 182,24. — 15) *auffangen* Arc. 3,34. v. l. ग्रभ् besser. — 16) *pflücken, abpflücken, sammeln.* — 17) *einsammeln, sich einen Vorrath von Etwas machen.* — 18) *Etwas in Gebrauch nehmen, anlegen* (Kleider u. s. w.) 290,29. 291,9. 292,1. *annehmen* (eine Gestalt) Bhâg. P. 2, 9,26. — 19) *nehmen und legen —, setzen auf* (Instr. oder Loc.) 123,20. 129,18. 184,29. *stecken in* (Loc.) — 20) *in sich hineinziehen* (Med.). — 21) *in sich enthalten, — begreifen, zugleich bezeichnen.* — 22) *Jmd aufnehmen, zu sich nehmen* 47,8. *willkommen heissen*, inbes. eine verstossene Gattin *wieder aufnehmen.* — 23) *Etwas auf sich nehmen, sich hingeben* (मानम् 174,6), *sich unterziehen, sich machen an.* यत्नम् *sich bemühen*, mit Loc. eines Nom. act. 129,16. — 24) *in den Mund nehmen, anführen, nennen* (einen Namen). — 25) *mit den Sinnen fassen, gewahrwerden, vernehmen, erkennen* 328,11. Bei den Astronomen *beobachten.* — 26) *erlernen, im Gedächtniss behalten* 227,30. — 27) *berechnen, bestimmen.* — 28) *annehmen, billigen, gutheissen; sich Etwas gefallen lassen, angenehm finden* Kâd. 2,49,13. — 29) *annehmen, beherzigen* 69,16. *befolgen.* — 30) *auffassen, dafür halten.* — 31) Pass. *gemeint sein, — unter* (Instr.) 214,19. 223, 13. 227,14. 237,7. 238,8. 26. — 32) mit caus. Bed. *nehmen heissen* 64,6. — Caus. ग्राहयति 1) *ergreifen —, fassen —* (einen Blutegel 217,33. eine kranke Stelle durch Blutegel 31), *festhalten lassen mit* (Instr.), *Jmd* (Acc.) *Etwas* (Acc.) *ergreifen lassen.* पाणिम् *die Hand* (bei der Heirathsceremonie). — 2) *einfangen —, gefangen nehmen lassen.* — 3) *sich Jmds bemächtigen lassen;* mit Acc. und Instr. ग्रमेण so v. a. *Jmd zu ermüden beabsichtigen.* — 4) *rauben, — fortbringen lassen.* — 5) *empfangen lassen, annehmen heissen, einnehmen lassen* (einen Sitz, einen Wohnplatz); mit doppeltem Acc. — 6) *zur Frau geben*, mit doppeltem Acc. — 7) *wählen lassen*, mit doppeltem Acc. — 8) *Jmd* (Acc.) *sich mit Etwas* (Instr.) *beschäftigen lassen.* — 9) *lernen lassen, beibringen, vertraut machen;* mit doppeltem Acc. Âpast. Daçak. 80,12. — Desid. जिघृक्षति, °ते 1) *zu ergreifen —, zu packen im Begriff stehen.* — 2) die Sonne *zu ergreifen —*, so v. a. *zu verfinstern im Begriff stehen* (von Râhu). — 3) *zu entreissen im Begriff stehen.* — 4) *mit den Sinnen fassen wollen, zu erkennen sich bestreben.* — *Intens. जरीगृह्यते. — Mit अति 1) *über die Zahl schöpfen.* — 2) *überflügeln, übertreffen.* — Mit अनु 1) *im Rauben folgen.* — 2) *halten, stützen.* — 3) *aufnehmen.* — 4) *beipflichten* 26,13. — 5) *Jmd gütig aufnehmen, sich gnädig erweisen, gewogen sein, seine Gewogenheit an den Tag legen, beglücken;* mit Acc. oder Gen. (Bhâg. P.) der Person und Instr. der Sache, mit der man Jmd *beglückt.* ग्रासनम् *den Sitz beglücken*, so v. a. *geruhen sich zu setzen.* कस्मात्पादपङ्कजस्पर्शेन नानुगृहीता मणिनूपुरा Kâd. 67,7. — 6) *pflegen, hegen.* — 7) *Etwas fördern, zu Etwas* (Acc.) *beitragen.* — Mit समनु 1) *in Ordnung bringen* (die Haare). — 2) *sich gnädig gegen Jmd* (Acc.) *erweisen.* — Mit अप *wegnehmen, abtrennen, abreissen.* — Mit अपि *zuhalten* (Mund, Nase, Ohr); auch mit Ergänzung von Mund oder Nase. — Mit अभि 1) *ergreifen, packen.* — 2) *an sich nehmen, aufnehmen.* — 3) *aufheben, in die Höhe heben* (ein Kleid). — 4) *zusammenlegen* (die Hände). — 5) *ansetzen* (Blüthen, Früchte). — 6) *in Empfang nehmen.* — 7) *Jmd empfangen.* — Caus. *fangen, ertappen.* — Mit अव 1) *loslassen, nachlassen.* — 2) *abhalten von* (Abl.) Tâṇḍja-Br. 6,7,22. *hemmen, zurückhalten, verschliessen* Kâraka 1,26. 8,1. Kâd. 2,75,14. 99,16. — 3) *zertheilen;* in der Grammatik *absetzen, abtheilen* (Wörter, Worttheile). — 4) अवगृह्य पादाभ्याम् so v. a. *sich mit den Füssen anstemmend;* ohne पादाभ्याम् so v. a. *gewaltsam.* — 5) *mit den Sinnen fassen, wahrnehmen, empfinden.* — Caus. *in Stücke zertheilen.* — Mit प्रत्यव 1) *zurücknehmen, — stellen* Maitr. S. 1,6,4. — 2) *zurücknehmen, widerrufen.* — Mit व्यव *niederbeugen.* — Mit आ 1) *anhalten, anziehen* (die Zügel). — 2) *erlernen* Kâd. 163,2. — Mit उपा 1) *mit sich nehmen;* Absol. so v. a. *mit.* — 2) *umarmen.* — Mit समा *auf einmal erfassen, ergreifen.* — Mit उद् 1) *aufheben, emporhalten.* — 2) *aufrichten, erheben, emporbringen* Nṛs. Up. S. 40. Med. *sich aufrichten, sich erheben.* — 3) *herausgreifen, — ziehen* (z. B. ein Schwert), *wegnehmen.* — 4) *herausreissen, erretten.* — 5) *aufhören*, insbes. *zu regnen; absetzen im Reden.* — 6) *zugeben, einräumen.* — 7) *ausfindig machen, ergründen* Kâraṇḍ. 28,6. 11. 29,11. — Caus. 1) *Etwas auszuzahlen veranlassen.* — 2) *Jmd veranlassen emporzubringen* Nṛs. Up. S. 40. — 3) *zur Sprache bringen, besprechen.* — 4) *उद्ग्राहित = बद्ध. — Mit उपोद् 1) *ebenfalls aufheben, — emporhalten.* — 2) *aufrichten* Kâṇḍ. Up. 4,2,5 (Comm. *kennen*, M. Müller *öffnen*). — 3) *zum Munde führen* Ait. Br. 7,33. — Mit प्रत्युद् *absetzen.* — Mit समुद् 1) *aufheben, sublevare.* — 2) *aufgreifen, auffassen.* — Mit उप 1) *aufheben* (Conj.). — 2) *auffangen durch Unterhalten.* — 3) *unterfassen, unterfangen; unterhalten*, insbes. ein Gefäss um daraus zu trinken. — 4) *in den Besitz von Etwas gelangen, theilhaftig werden.* — 5) *sich Jmds bemeistern.* — 6) *hinzuziehen, zu Hülfe nehmen.* — 7) *aufnehmen*, so v. a. *erneuern.* — 8) धिया *mit dem Geiste erfassen.* — 9) *annehmen, gutheissen.* — 10) उपगृहीतुम् Hit. II, 3 fehlerhaft für °गूहितुम्. — Mit नि 1) *niederhalten, senken.* — 2) *eindrücken* (eine Furche) RV. 4,57,7. — 3) *an sich ziehen.* — 4) *zusammenziehen, zukneifen* (die Augen). — 5) *anhalten, zurückhalten.* — 6) *ergreifen, fassen, festhal-*

ten. — 7) *ergreifen, gefangen nehmen, einfangen.* — 8) *Jmd daniederhalten, niederdrücken, bezwingen, bändigen, im Zaum halten.* — 9) *zurückhalten, unterdrücken, hemmen.* — Caus. *bewirken, dass Jmd ergriffen wird.* — Caus. vom Desid. निजिघृक्षयति *Jmd veranlassen, dass er zu unterdrücken den Wunsch hege.* — Mit उपनि 1) *niederdrücken auf* (Loc.). — 2) *in die Nähe bringen* Âpast. Çr. 12,25,1. — Mit प्रतिनि *herausschöpfen.* — Mit विनि 1) *Jmd packen an* (Loc.). — 2) *zurückhalten, anhalten.* — 3) *zurückhalten, unterdrücken, hemmen.* — Mit संनि 1) *daniederhalten, bezwingen, bändigen.* — 2) *zurückhalten, unterdrücken, hemmen.* — Mit निस् in निर्ग्राह्य. निर्गृकीत MBh. 13, 1998 fehlerhaft für निगृकीत. — Mit प्रतिनिस् in प्रतिनिर्ग्राह्य. — Mit परि 1) *auf beiden Seiten anfassen.* — 2) *umfassen, umfangen, umgeben, umringen, einschliessen* Çulbas. 3,66. 148. — 3) *einfassen, einfriedigen.* परिगृह्य सरस्वतीम् so v. a. *beide Ufer der S. besetzt haltend* MBh. 5,178,23. — 4) in der Grammatik इति *einfassen,* so v. a. *mit Einschiebung von* इति *ein Wort wiederholen.* — 5) *auffangen.* — 6) *umlegen, sich kleiden in, anlegen.* — 7) *ergreifen, packen, halten, tragen.* परिगृह्य *ergreifend,* so v. a. *in Begleitung von, mit.* °गृकीत mit Acc. *ergriffen habend, mit* Lalit. 368,13. — 8) *bemeistern.* — 9) *in den Besitz von Etwas gelangen, theilhaftig werden.* — 10) *entgegennehmen, empfangen, annehmen, für sich behalten* 130,32. eine Lehre *annehmen, sich zu ihr bekennen* Çaṃk. zu Bâdar. 2,2,1 (S. 498, Z. 1). — 11) (Speise) *in sich aufnehmen.* — 12) *auf sich nehmen, übernehmen.* — 13) *Jmd zu sich nehmen, aufnehmen, freundlich empfangen.* — 14) *liebkosen.* — 15) *zur Frau nehmen.* — 16) *Jmd beistehen.* — 17) *sich richten nach, berücksichtigen, befolgen.* — 18) *übertreffen.* — 19) *entbehren, nicht haben.* परिगृह्य *ohne* (mit Acc.) MBh. 3,26,15. — 20) परिगृकीत *verbunden —, versehen mit* (Instr. oder im Comp. vorangehend) Kâd. 123,15. Lalit. 181,2. 109,22. 110, 2. fgg. 112,19. fgg. — Desid. परिजिग्रक्षीष्यत् in der Bed. *umfangen werdend* (!). — Mit संपरि 1) *entgegennehmen, empfangen.* — 2) *Jmd freundlich aufnehmen.* — 3) *unternehmen, vollbringen.* — 4) *vollständig fassen, begreifen.* — Mit प्र 1) *vor sich hin halten, vorstrecken; halten.* — 2) *darbieten.* — 3) *ergreifen, aufnehmen.* प्रगृह्य so v. a. *mit sich führend, in Begleitung von, mit* 68,23. — 4) *gefangen nehmen.* — 5) *entgegennehmen, empfangen.* — 6) *anhalten, anziehen* (die Zügel). — 7) *an sich ziehen, sich verbinden mit.* — 8) *Jmd freundlich empfangen, sich gegen Jmd freundlich beweisen.* — 9) *Etwas begünstigen, Vorschub leisten.* — 10) *sich fassen, — zusammennehmen.* — 11) in der Grammatik *gesondert halten, isoliren.* — Caus. *in Empfang nehmen.* — Mit परिप्र *um Jmd herumreichen.* — Mit प्रतिप्र *annehmen, gutheissen.* प्रति v. l. — Mit संप्र 1) *zusammen hinhalten, — vorstrecken.* — 2) *zusammen ergreifen, — aufnehmen.* — 3) *ergreifen, anfassen.* — 4) *entgegennehmen, annehmen.* वचनम् *Worte gut aufnehmen.* — Mit प्रति 1) *anfassen, ergreifen.* — 2) *auffangen, auffassen, in sich aufnehmen.* — 3) *zu sich führen, zum Munde führen, geniessen.* — 4) *in Besitz nehmen.* — 5) *wieder zu Besitz kommen.* — 6) *annehmen, empfangen, sich schenken lassen, — von* (Abl. oder Gen.). शिरसा *annehmen und aus Achtung auf den Kopf legen.* — 7) *Jmd feindlich empfangen, angreifen.* — 8) *Jmd freundlich empfangen, willkommen heissen.* — 9) *Jmd für sich gewinnen.* — 10) *zur Frau* oder *zum Manne nehmen.* — 11) *vernehmen, mit Wohlgefallen —, als gute Vorbedeutung aufnehmen; auf* eine Rede *hören, sich mit ihr einverstanden erklären, willig hinnehmen.* — Caus. 1) *Jmd Etwas empfangen heissen, darreichen;* mit doppeltem Acc. — 2) *entgegnen.* — Desid. °जिघृक्षति *anzunehmen wünschen* Gaut. 24,2. — Mit उपप्रति *nochmals für sich gewinnen* Maitr. S. 2,3,3. — Mit संप्रति *Jmd freundlich aufnehmen, willkommen heissen.* — Mit वि 1) *auseinander halten, — spreizen.* — 2) *vertheilen, abtheilen;* insbes. Flüssiges *schöpfend vertheilen, auf mehrere Male ausschöpfen.* — 3) *zerlegen* (ein zusammengesetztes Wort in seine Bestandtheile) 236,13. — 4) *abtheilen, gesondert halten, isoliren.* — 5) *wechseln* Bhâg. P. 4,1,27. — 6) *streiten, kämpfen, — mit* (सह, सार्धम् oder blosser Instr.). विगृह्यवाद् m. *Wortstreit* Gaut. 9,32. — 7) *bekämpfen, bekriegen.* — 8) *streiten mit* (सार्धम्), so v. a. *es Jmd gleich zu thun vermögen, Jmd gewachsen sein* 251,6. — 9) *ergreifen, packen, — an* (Loc.). — 10) *Jmd freundlich empfangen, willkommen heissen.* — 11) *wahrnehmen, erkennen.* — Caus. *bekämpfen lassen.* — Desid. विजिघृक्षति *zu bekämpfen wünschen.* — Mit सम् 1) *zusammenfassen, — raffen; in die Hand fassen, ergreifen.* — 2) *erfassen, ergreifen* (von Krankheiten und Gemüthszuständen). — 3) *zusammenbringen, sammeln, um sich versammeln.* — 4) *auffangen.* — 5) *in sich schliessen, enthalten* Gaut. — 6) *im Zaum halten, lenken, regieren.* — 7) *zuhalten* (den Mund). — 8) *zusammenziehen, enger —, schmäler —, dünner machen.* धनु: *den Bogen schlaff machen, relaxare.* — 9) *concentriren* den Geist *auf* (Loc.). — 10) *zwingen, Jmd zu Leibe gehen.* — 11) *Jmd freundlich aufnehmen, willkommen heissen.* — 12) eine Rede *annehmen, auf sie hören, willig hinnehmen.* — 13) *zur Frau nehmen.* — 14) *in den Mund nehmen, nennen, aussprechen.* — 15) *auffassen, begreifen, verstehen.* — Caus. *Jmd Etwas mittheilen,* mit doppeltem Acc. Mit Dat. der Person Karaka 6,2. — Desid. संजिघृक्षति 1) *zu sammeln sich bestreben.* — 2) *zur Ehe verlangen.* — Mit अनुसम् 1) *Jmd demüthig begrüssen, indem man seine Füsse umfasst.* — 2) *Jmd seine Gewogenheit an den Tag legen, beglücken.* — Mit अपिसम् *an sich ziehen.* — Mit अभिसम् *zugleich umfassen* (mit mehreren Fingern). — Mit उपसम् 1) *mit den Händen —, mit den Armen umfassen;* insbes. die Füsse. पादयो: *Jmdes* (Acc.) *Füsse u.;* häufig mit Ergänzung dieses Genetivs (statt des Acc. auch Dat.; indem पादौ ergänzt wird, Âpast. 1,8,19). — 2) *theilhaftig werden, erhalten.* — 3) *verfallen —, gerathen in* MBh. 12, 241,24. — 4) *Jmd festsetzen, gefangen nehmen.* — 5) *Jmd für sich gewinnen.* — Desid. उपसंजिघृक्षति *Jmdes* (Acc.) *Füsse zu umfassen begehren* Âpast. 1,8,19. — Mit प्रतिसम् 1) *entgegen nehmen, empfangen.* — 2) *stossen auf* MBh. 12,17,10. — Mit सह *mitnehmen.*

ग्रैभ m. *das Besitzergreifen.*

ग्रभण in अग्रभण.

ग्रैभणवत् Adj. *einen Anhalt gewährend.*

ग्रैभीतर् Nom. ag. *Ergreifer.*

1. ग्रस्, ग्रसति und °ते; Partic. ग्रसित und ग्रस्त. 1) *in den Mund stecken, im Rachen bergen, verschlingen, verzehren, aufzehren.* — 2) einen Himmelskörper *verschlingen,* so v. a. *verfinstern.* — 3) Laute, Silben *verschlucken;* auch von *einer best. fehlerhaften Aussprache der Laute.* — 4) *ganz umfassen, — in sich schliessen.* — 5) *in seine Gewalt bekommen, heimsuchen, plagen.* °ग्रस्त *besessen —, heimgesucht —, geplagt von.* — 6) *verschwinden —, zu Nichte machen.* — 7) *unterschlagen,* eine Sache *inhibiren.* — Caus. ग्रासयति 1) *fressen lassen.* — 2) *ग्रकृणे, ग्रदने. — Mit *अभि. *°ग्रस्त = अभिपन्न. — Mit आ 1) *verschlingen.* — 2) आग्रस्त *eingebohrt.* — Mit उप *verschlingen,* so v. a. *verfinstern.* — Mit परि *verschlingen* Nṛs. Up. S. 194. — Mit प्र dass. — Mit सम् dass.

2. °ग्रस् Adj. *in den Mund steckend, verschlingend.*

ग्रसती f. N. pr. einer Nâga-Jungfrau Kâraṇḍ. 4,4.

ग्रसन n. 1) *das Verschlingen.* — 2) *eine best. Art von partieller Verfinsterung des Mondes oder der Sonne.* — 3) *Rachen.*

ग्रसिष्ठ Adj. *am Meisten verschlingend.*

ग्रसिष्णु Adj. *zu verschlingen —, wieder in sich aufzunehmen pflegend.*

ग्रस्त 1) Adj. s. u. 1. ग्रस्. — 2) n. *eine best. fehlerhafte Aussprache der Vocale.*

ग्रस्तत्व n. *das zu Nichte Gemachtwerden.*

ग्रस्तर् Nom. ag. *Verschlinger*, so v. a. *Verfinsterer.*

ग्रस्ति f. *der Act des Verschlingens.*

ग्रस्य Adj. *zu verschlingen, verschlingbar.*

ग्रह् s. ग्रभ्.

ग्रह 1) Adj. am Ende eines Comp. *a) ergreifend, anfassend, haltend. — b) gewinnend, erlangend, erhaltend. — c) wahrnehmend, erkennend* Bhâg. P. 4,7,31. — 2) m. *a)* = यो गृह्णाति. α) Bez. Râhu's, der Sonne und Mond in den Eklipsen *ergreift.* — β) *Planet*, der den Menschen magisch *ergreift.* Man zählt deren fünf (Mars, Mercur, Jupiter, Venus und Saturn), sieben (die vorigen nebst Râhu und Ketu) oder neun (die vorigen nebst Sonne und Mond). Bisweilen wird auch der Polarstern dazu gerechnet. — γ) Bez. *der Zahl neun.* — δ) *Krankheitsdämon* (deren werden bisweilen auch neun angenommen), *böser Dämon* überh. — ε) *Krokodil* 92,3. Am Ende eines adj. Comp. f. आ. — ζ) *Schöpfgefäss.* — η) Bez. *der acht Organe: Hauch (Nase), Stimme, Zunge, Auge, Ohr*, Manas, *Hände* und *Haut* Çat. Br. 14,6,2,1. fgg. Nṛs. Up. 4,3 (S. 87, Z. 1). — 2) *Haus.* — *b)* यद्गृह्यते. α) *Beute.* — β) *haustus, das was mit dem in eine Flüssigkeit getauchten Becher geschöpft wird, ein Bechervoll.* — γ) *die Griffstelle —, die Mitte des Bogens.* — δ) *der Anfangston eines Musikstücks* S. S. S. 34. — *c)* Nom. act. (adj. Comp. f. आ) α) *das Ergreifen, Packen.* °ग्रहं ग्रह् *packen* Spr. 807. — β) *Zurückhaltung, Verhaltung.* — γ) *das Einfangen.* ग्रहं गम् *in Gefangenschaft gerathen.* — δ) *das Ergreifen, sich Jmds Bemächtigen* (in dämonischem Sinn). — ε) *das Ergreifen* der Sonne oder des Mondes von Seiten Râhu's, *Verfinsterung.* — ζ) *Raub, Diebstahl.* — η) *Ansatz, Anstrengung.* ग्रहं कर् mit Infin. Hit. 32,5. — ϑ) *das Sichklammern an, Bestehen —, Erpichtsein —, Versessensein auf* (Loc. oder im Comp. vorangehend) 161,17. Naish. 9,12. zu Spr. 5719. Bhâg. P. 7,14,11. — ι) *Entgegennahme, Empfang.* — κ) *das Schöpfen* (einer Flüssigkeit). — λ) *das Greifen zu, Erwählung, Wahl* MBh. 12,83,12. Sâh. D. 422. — μ) *freundliche Aufnahme, Gunstbezeigung.* — ν) *Erwähnung, Nennung.* — ξ) *Auffassung, Wahrnehmung, Erkenntniss.* — ग्रहाय s. bes.

ग्रहक 1) *m. *Gefangener.* — 2) f. ग्रहिका *das Anfassen, Sichhalten an.*

*ग्रहकल्लोल m. Bein. Râhu's.

ग्रहकुण्डलिका f. *der Stand der Planeten zu einander* und *die damit verbundene Vorhersagung* Utpala zu Varâh. Bṛh. 20,10. 11.

ग्रहकोष्ठक n. Titel eines astr. Werkes.

ग्रहकौतुक n. desgl.

ग्रहनेत्रिन् Hariv. 2,8,19 fehlerhaft für गृह°.

ग्रहगण m. *eine Schaar von Krankheitsdämonen* Suçr. 2,331,19.

ग्रहगणित n. *der astronomische Theil eines Gjotiḥçâstra.*

ग्रहगोचर n. Titel eines astr. Werkes.

ग्रहग्रस्त Adj. *von einem Dämon besessen* Harshaṅ. 101,21.

ग्रहग्रामणी m. *die Sonne* Bâlar. 38,10.

ग्रहचरितविद् m. *Astrolog* Bâlar. 244,4.

ग्रहचिन्तक m. dass.

ग्रहज्ञाभरण n. Titel eines astr. Werkes.

ग्रहण 1) Adj. am Ende eines Comp. *haltend.* — 2) f. ई *a) ein eingebildetes, zwischen Magen und Gedärmen liegendes Organ, welches den Uebergang der Nahrungsstoffe aus jenem in diese und die Wärme des Leibes vermitteln soll.* — *b)* = ग्रहणीगद् Hemâdri 1,472,19. 20. 22. — 3) n. ग्रहण *a) * Hand.* — *b) Sinnesorgan.* — *c) Gefangener.* — *d) ein erwähntes, gebrauchtes Wort* 232,14. 233,2. 242,27. — *e)* Nom. act. (adj. Comp. f. आ) α) *das Ergreifen, Packen, Festhalten* 34,10 fgg. — β) *das Fangen* 218,11. *Einfangen, Gefangennehmen, in seine Gewalt Bekommen.* — γ) *das Ergreifen von Seiten eines Krankheitsdämons, Besessenheit* Hemâdri 1,215,16. — δ) *das Ergreifen der Sonne* oder *des Mondes von Seiten* Râhu's, *Verfinsterung* Âpast. Hemâdri 1,357,6. °द्वय n. *Sonnen- oder (und) Mondfinsterniss* 387,20. — ε) *das Ergreifen, so v. a. Anprallen an* Megh. 44. — ζ) *das Gewinnen, Erlangen, Erhalten, Empfangen.* — η) *das Nehmen* (einer Frau). — ϑ) *das Kaufen.* — ι) *das Erwählen.* — κ) *das Auffassen, Schöpfen* (von Flüssigkeiten). — λ) *das Auffangen, Aufnehmen.* — μ) *das Anlegen, Annehmen* (eines Kleides, einer Tracht, eines Körpers) 291,19. 106,24. — ν) *das Aufsichnehmen, Sichhingeben.* — ξ) *das Gefälligsein, Diensterweisung.* — ο) *das Insichbegreifen, Insichschliessen.* — π) *das Erwähnen, Nennen, Brauchen eines Ausdrucks* 216,3. 222,22. 224,3. 225,1. 233,21. 234,31. 239,23. 241,9. — ρ) *rühmliches Nennen, Anerkennen.* — σ) *das Erfassen, Wahrnehmen, Vernehmen, Erkennen, Begreifen, Erlernen* 222,9. — τ) *das Meinen, Darunterverstehen* 216,4. 228,15. 229,17. 236,12. 14. 238, 8. 32.

ग्रहणक n. *das Insichbegreifen, Insichschliessen.*

ग्रहणागत Adj. *verfinstert* (Gestirn).

ग्रहणापच्छाङ्ग und ग्रहणाफल n. Titel zweier astr. Werke.

ग्रहणावत् Adj. *in Wirklichkeit gemeint, nicht anders zu verstehen* Paribh. 31.

ग्रहणासंभवाधिकार m. Titel eines astr. Werkes.

ग्रहणात्त (38,5. Gaut. 2,47) und ग्रहणात्तिक Adj. *mit dem Erlernen das Ende erreichend.*

*ग्रहणि f. = ग्रहणा 2) *b*).

ग्रहणीकपाट m. *eine best. Mixtur gegen Leibschmerzen und dgl.* Mat. med. 67. 112.

ग्रहणीगद् (Bhâvapr. 3,156), °दोष und °प्रदोष m. *krankhafte Affection der* Grahaṇi, *Diarrhoe* und wohl auch *ein anomaler Stuhlgang* überh.

ग्रहणीय Adj. *annehmbar, beherzigenswerth.*

*ग्रहणीरुज् f. und °रोग m. = ग्रहणीगद्.

ग्रहणीरोगिन् Adj. *am* Grahaṇitroga *leidend* Hemâdri 1,472,21.

*ग्रहणीफल n. *Weintraube.*

ग्रहता f. *das Planetenthum.*

ग्रहतिलक m. Titel eines astr. Werkes.

ग्रहत्व n. = ग्रहता.

ग्रहदाय m. *die durch einen Planeten verliehene (prognosticirte) Lebensdauer.*

ग्रहदीपिका f. Titel eines astr. Werkes.

*ग्रहद्रुम m. *Tectona grandis.* Richtig गृह°.

*ग्रहधार् m. *der Polarstern* Gal. Vgl. ग्रहाधार्.

ग्रहनायक m. Bein. 1) *der Sonne* Hemâdri 1,614, 21. — 2) **des Planeten Saturn.*

*ग्रहनाश m. *Alstonia scholaris.*

*ग्रहनाशन m. 1) *Taube* Râgân. 19,106. Vgl. गृह°. — 2) *Alstonia scholaris.*

*ग्रहनेमि m. 1) *der Mond.* — 2) *die Strecke der Mondbahn zwischen* Mûla *und* Mṛgaçiras Gal.

ग्रहपति m. 1) *der Mond.* गृहपति v. l. — 2) **die Sonne.* — 3) **Calotropis gigantea.* — 4) MBh. 13,4133 fehlerhaft für गृहपति 4).

ग्रहपीठमाला f. Titel eines astr. Werkes.

ग्रहपीडन n. und °पीडा f. *die durch* Râhu *verursachte Pein, Verfinsterung.*

*ग्रहपुष m. *die Sonne.*

ग्रहपूजा f. *Verehrung der Planeten.*

ग्रहफल n. Titel eines astr. Werkes.

ग्रहभक्ति f. *Eintheilung der Länder u. s. w. in Bezug auf die sie regierenden Planeten.*

ग्रहभावाध्याय m. Titel eines astr. Werkes.

*ग्रहभीतिनिघ्नि् m. *ein best. Parfum.*

*ग्रहभोजन (!) m. *Pferd.*

ग्रहमय Adj. *aus Planeten bestehend.*

ग्रहमर्दन n. *Reibung zwischen den Planeten, Opposition.*

ग्रहमातृका f. N. pr. einer buddh. Göttin.

*ग्रहमुष् m. (Nom. °मुट्) *die Sonne* Gal.

ग्रहयज्ञ m. *ein Opfer an die Planeten.* °तत्त्व n. Titel eines Werkes.

ग्रहयाग m. dass. °तत्त्व n. Titel eines Werkes.

ग्रहयामलतन्त्र n. Titel eines Werkes.

*ग्रहयाज्य v. l. für गृहयाज्य.

*ग्रहयालु v. l. für गृहयालु.

ग्रहयुति f. *Conjunction der Planeten.*

ग्रहयुद्ध n. *Streit der Planeten, Opposition.*

ग्रहयोग m. = ग्रहयुति.

*ग्रहराज m. 1) *die Sonne.* — 2) *der Mond.* — 3) *der Planet Jupiter.*

ग्रहलाघव n. Titel eines neueren astr. Werkes.

ग्रहवर्मन् s. u. गृह°.

ग्रहवर्ष n. *Planetenjahr.* Auch *das Jahr und seine Theile in Bezug auf Heil und Unheil, das von den sie beherrschenden Planeten kommt.*

ग्रहविचारिन् m. *Astrolog.*

ग्रहविनोद m. Titel eines astr. Werkes.

*ग्रहविप्र m. *Astrolog.*

ग्रहविमर्द m. = ग्रहमर्दन.

ग्रहशान्ति f. *Besänftigung —, Verehrung der Planeten.*

ग्रहसङ्घाटिक n. *eine best. Stellung der Planeten unter sich, Trigonalschein.*

ग्रहसमागम m. *Conjunction der Planeten.*

ग्रहसारणी f. und ग्रहस्थितिवर्णन n. Titel zweier astr. Werke.

ग्रहस्वर m. *der Anfangston eines Musikstücks* S. S. S. 34.

*ग्रहागम m. *Besessenheit* Râǵan. 20,29.

ग्रहागमकुतूहल n. Titel eines astr. Werkes.

ग्रहायेसर m. Bein. *des Mondes* Daçak. 83,14.

*ग्रहाधार m. *der Polarstern.* Vgl. ग्रहधार.

ग्रहाधिपति m. *ein Oberhaupt der Krankheitsdämonen* Suçr. 2,531,19.

ग्रहाधिष्ठापन n. Titel eines Werkes.

ग्रहाध्याय m. Titel eines astr. Werkes.

*ग्रहापहा f. *Gallenstein des Rindes* Nigh. Pr.

*ग्रहामय m. *Besessenheit.*

ग्रहाय Absol. = गृहीत्वा Hariv. 7037. 7099. 7458. 7580. 7640. 7679. 7769. 8106. 8528. 8744.

ग्रहारामकुतूहल n. Titel eines Werkes.

ग्रहावमर्दन n. = ग्रहमर्दन.

*ग्रहावर्त m. = लग्न *Horoskop* u. s. w. Gal.

*ग्रहाशिन् m. = ग्रहनाश.

*ग्रहाश्रय m. *der Polarstern.*

*ग्रहाह्वय m. *eine best. Pflanze.*

ग्रहि in फल° und फले°.

ग्रहिल Adj. (f. आ) 1) *empfänglich für, geneigt zu* (im Comp. vorangehend) Sâh. D. 24,13. Comm. zu Hâla 431. — 2) *empfindlich, geneigt Etwas übel zu nehmen.* Nom. abstr. °ल n. Comm. zu Hâla 188. — 3) *besessen, verrückt* Hem. Par. 2,539. fg. Vgl. ग्रहिल.

ग्रहिली Adv. mit भू *besessen —, verrückt werden* Hem. Par. 2,538.

ग्रहिल्ल in फल°.

ग्रहीतर् Nom. ag. 1) *Greifer.* — 2) *Empfänger, erhaltend von* (Abl.). — 3) *Abnehmer, Käufer.* — 4) *Auffasser, Wahrnehmer, Vernehmer, Hörer* Bâlar. 46,19.

ग्रहीतव्य 1) Adj. *a) für sich zu nehmen, zu empfangen.* — *b) zu schöpfen* (eine Flüssigkeit). — 2) n. *das Empfangensollen.*

*ग्रहेलिका f. fehlerhaft für प्रहेलिका.

*ग्रहेश m. *die Sonne.*

ग्रहेष्टक n. Sg. *das Geschöpfte und die Backsteine* Gaim. 5,3,15.

ग्रहोक्थ n. *ein beim Schöpfen des* Soma *gesprochenes Lied* Ait. Br.

ग्रह्य Adj. *zu einem Bechervoll gehörig, — geeignet.*

ग्राभ m. 1) *Ergreifer* u. s. w. — 2) *Krankheitsdämon.* — 3) *Griff, eine Handvoll.*

ग्राम m. 1) *bewohnter Platz, Dorf;* ausnahmsweise auch n. (Hemâdri 1,481,6). — 2) *Einwohnerschaft, Gemeinde, Stamm;* Pl. *Bewohner, Leute.* — 3) *eine zusammengehörige Anzahl von Menschen, Schaar, Haufe;* insbes. *Heerhaufe.* — 4) angeblich *alte Frauen* oder — *der Familie* Schol. zu Pân. Gṛhj. 1,8,13. — 5) am Ende eines Comp. *Verein, Schaar, Haufe* überh. — 6) *Scala.*

1. ग्रामक m. 1) *Dörfchen* Harshak. 199,6. *Dorf.* — 2) *N. pr. einer Stadt.

2. ग्रामक n. *die Freude des Dorfes, so v. a. Geschlechtsgenuss.*

ग्रामकण्टक Spr. 5762, v. l. wohl fehlerhaft für ग्रामकण्टक.

*ग्रामकन्द m. *ein best. cultivirtes Knollengewächs* Madanav. 81,84.

ग्रामकाम Adj. 1) *in den Besitz eines Dorfes zu kommen wünschend.* — 2) *nach Dörfern verlangend, gern in D. wohnend.*

ग्रामकुक्कुट m. *Haushahn.*

*ग्रामकुमार m. *Dorfjunge.*

*ग्रामकुमारक n. Nom. abstr. von ग्रामकुमार.

*ग्रामकुलाल m. *Töpfer des Dorfes.*

*ग्रामकुलालक n. Nom. abstr. von ग्रामकुलाल.

*ग्रामकूट und °क m. *etwa Dorfschulze.*

*ग्रामकोल und *°क्रोड m. *Hausschwein* Râǵan. 19,32.

*ग्रामखण्ड gaṇa मनोज्ञादि in der Kâç. °षण्ड v. l.

*ग्रामखण्डक n. Nom. abstr. von ग्रामखण्ड ebend.

*ग्रामगृह्य Adj. *ausserhalb des Dorfes postirt* (सेना).

*ग्रामगृह्यक m. *Dorfzimmermann* Gal.

ग्रामगेय Adj. *im Dorf zu singen.* °गान n. Titel eines der vier *Gesangbücher* des SV.

*ग्रामगोडृक् m. *Dorfhirt.*

ग्रामघात m. *Plünderung eines Dorfes.*

ग्रामघातिन् Adj. *ein Dorf plündernd.*

ग्रामघोषिन् Adj. *unter den Leuten oder Heerhaufen tönend.*

*ग्रामचटक m. *Haussperling* Gal.

*ग्रामचर m. *Dorfbewohner, Bauer* Gal.

ग्रामचर्या f. *Dorfverfahren, so v. a. Geschlechtsgenuss.*

ग्रामचैत्य m. *der in einem Dorfe gepflegte heilige Baum.*

*ग्रामजनिष्पावी f. *Phaseolus radiatus.*

*ग्रामजा f. *eine Bohnenart* Nigh. Pr.

ग्रामजात Adj. *im Dorfe —, auf bebautem Felde gewachsen.*

*ग्रामजाल n. *Verein von Dörfern, District.*

*ग्रामजालिन् m. *Gouverneur eines Districts.*

ग्रामजित् Adj. *Heerhaufen besiegend.*

ग्रामटिका f. *ein elendes Dorf* Prasannar. 14,15. 52,22.

*ग्रामण Adj. (f. ई) *aus* Gramaṇi *stammend.*

ग्रामणि (metrisch) m. = ग्रामणी 1) *a).* Nach den Grammatikern auch n. zu ग्रामणी 1) *a).*

ग्रामणी 1) m. *a) Anführer —, Vorsteher einer Gemeinde, einer Schaar, eines Haufens.* — *b) *Barbier.* — *c) *Pferdeknecht.* — *d) ein* Jaksha VP. 2,10,2. 3. VP.^{2} 2,290. fg. Bhâg. P. 5,21,18. — *e)* N. pr. *α)* eines Fürsten der Gandharva. — *β)* eines Krankheitsdämons Hariv. 9556. — *γ) *eines Wesens im Gefolge Çiva's.* — *δ)* einer Oertlichkeit. — 2) *f. *a) Dorfbewohnerin.* — *b) Hure.* —

c) die Indigopflanze.

ग्रामणीत्व n. die Würde eines Anführers.

ग्रामणीथ्य n. die Würde eines Anführers der Gemeinde Maitr. S. 1,6,5.

ग्रामणीय 1) m. Pl. N. pr. eines Volkes. — 2) n. = ग्रामणीथ्य.

*ग्रामतक्ष m. Dorfzimmermann.

ग्रामता f. Pl. eine Menge von Dörfern.

ग्रामदशेश m. das Haupt über zehn Dörfer M. 7,116.

ग्रामदेवता f. die Gottheit eines Dorfes.

ग्रामद्रुम m. ein in einem Dorfe einzeln stehender und als Heiligthum gepflegter Baum.

ग्रामधरा f. N. pr. eines Felsens.

ग्रामधर्म m. Dorfsitte Âçv. Gṛhj. 1,7,1.

*ग्रामनापित m. Dorfbarbier.

ग्रामनिवासिन् Adj. in Dörfern lebend (Vögel).

ग्रामपति m. (J. A. S. Beng. 47,405,36) und *ग्रामपात्र n. Dorfhaupt.

ग्रामपाल m. Dorfhüter.

ग्रामपिष्ट Adj. zu Hause gemahlen.

*ग्रामपुत्र m. Dorfjunge.

*ग्रामपुत्रक n. Nom. abstr. von ग्रामपुत्र.

ग्रामपुरुष m. Dorf — oder Stadthaupt.

ग्रामप्रेष्य m. Gemeindebote, — diener.

ग्रामबालजन m. Bauerbursche.

ग्रामभृत m. Gemeindebote, — diener.

*ग्राममक्षिका f. 1) Silurus Singio. — 2) Dorfprügelei.

ग्राममक्षिषी f. eine zahme Büffelkuh.

*ग्राममुख m. (!) n. Marktplatz.

*ग्राममृग m. Hund.

ग्राममौष्य Hit. 66,6 fehlerhaft.

*ग्रामय्, °यति (ग्रामत्वणे).

ग्रामयाजक (Gaut. 15,16) und °याजिन् Adj. der für alle Personen einer Gemeinde, ob sie zulässig sind oder nicht, aus Habsucht den Opferdienst verrichtet.

*ग्रामयुद्ध n. Dorfprügelei.

*ग्रामरथ्या f. Dorfstrasse.

ग्रामवत् Adj. mit Dörfern versehen.

*ग्रामवास m. das Wohnen in einem Dorfe.

ग्रामवासिन् 1) Adj. in Dörfern lebend, zahm (Thier). — 2) m. Dorfbewohner.

ग्रामवास्तव्य m. Bewohner eines Dorfes.

ग्रामवृद्ध m. ein alter Mann im Dorfe Megh. 30.

ग्रामशताध्यक्ष und °शतेश m. das Haupt über hundert Dörfer.

*ग्रामषण्ड gaṇa मनोज्ञादि. v. l. °खण्ड.

*ग्रामषण्डक n. Nom. abstr. von ग्रामषण्ड.

*ग्रामसंकर m. the common sewer or drain of a village.

*ग्रामसिंह m. Hund.

ग्रामसीमा f. Dorfflur Kâd. 2,98,5.

ग्रामसुख n. = ग्राम्यसुख.

ग्रामसूकर m. Hausschwein Râǵan. 19,32. Âpast.

*ग्रामस्थ Adj. an der Spitze stehend.

*ग्रामस्वसृक m. Schwestermann.

ग्रामाक्षपटलिक (so zu lesen) m. Dorfarchivar Harshaḱ. 171,14.

ग्रामाग्नि m. Dorffeuer, so v. a. das gewöhnliche F. Pâr. Gṛhj. 3,10,12.

*ग्रामाधान n. ein kleines Dorf.

ग्रामाधिप m. Oberhaupt eines Dorfes.

ग्रामाध्ययन n. Studium im Dorfe Çâṅkh. Gṛhj. 6,1.

ग्रामान्त m. Dorfgrenze. Loc. in der nächsten Umgebung eines Dorfes.

ग्रामान्तीय Adj. in der nächsten Umgebung eines Dorfes gelegen.

ग्रामारण्य n. 1) ein zu einem Dorfe gehöriger Wald Çâṅkh. Gṛhj. 4,7. — 2) Du. Dorf und Wald Âpast.

ग्रामिक m. das Oberhaupt eines Dorfes.

*ग्रामिक्य n. Nom. abstr. von ग्रामिक.

ग्रामिन् 1) Adj. eine Gemeinde —, einen Stamm um sich habend. — 2) m. a) Dorfbewohner, Bauer. ग्रामिणां रतिः so v. a. coitus. — b) Oberhaupt eines Dorfes. — 3) *f. ग्रामिणी die Indigopflanze.

ग्रामिपुत्र m. Bauerknabe.

ग्रामीण 1) Adj. a) rusticus, linkisch, ungebildet Bhâvapr. 1,133. — b) *= संभृतो ग्रामैः. — 2) m. a) Dorfbewohner, Bauer. — b) *Hund. — c) *Hausschwein Râǵan. 19,32. — d) *Krähe. — 3) *f. ग्रा a) die Indigopflanze. — b) Beta bengalensis Râǵan. 7,131.

ग्रामीन Med. n. 58 fehlerhaft für ग्रामीण (aber kein Druckfehler).

ग्रामीयक m. Gemeindemitglied.

ग्रामेगेय Adj. im Dorfe zu singen Saṃhitopan. 29,1.

ग्रामेचर m. Dorfbewohner, so v. a. Hausvater, Haushalter.

ग्रामेय und °क (Ind. Antiq. 1876, 51) m. Dorfbewohner.

*ग्रामेवास m. = ग्रामवास.

*ग्रामेवासिन् m. = ग्रामवासिन् 2).

ग्राम्य (ग्रामिंय) 1) Adj. a) im Dorfe u. s. w. im Gebrauch seiend, dort entstanden, — zubereitet. — b) in Dörfern —, unter Menschen lebend, von Menschen gezogen, zahm, cultivirt (von Thieren und Pflanzen). — c) im Dorfe gestattet, auf die im Dorfe erlaubte Geschlechtslust gerichtet. — d) bäurisch, roh, ungeschliffen. — 2) m. a) Dorfbewohner 323, 18. — b) ein gezähmtes Thier, Hausthier. — 3) *f. ग्राम्या a) die Indigopflanze. — b) Phaseolus radiatus. — 4) n. Geschlechtslust, Beischlaf.

*ग्राम्यकन्द m. ein best. Knollengewächs.

*ग्राम्यकर्कटी f. Benincasa cerifera.

ग्राम्यकर्मन् n. des Dorfbewohners Beschäftigung, das Fröhnen der Geschlechtslust.

ग्राम्यकाम m. Pl. Dorfgelüste, Geschlechtsbefriedigung u. s. w. Saṃnj. Up. S. 36, Z. 4.

ग्राम्यकुक्कुट m. Haushahn Gaut. 17,29.

*ग्राम्यकुङ्कुम n. Safflor.

*ग्राम्यकोल m. Hausschwein Râǵan. 19,32.

*ग्राम्यकोशातकी f. eine best. Cucurbitacee Râǵan. 7,92.

*ग्राम्यक्रोड m. Hausschwein Râǵan. 19,32.

ग्राम्यगज m. ein gezähmter Elephant MBh. 3,65,8.

ग्राम्यता f. und ग्राम्यत्व n. rohe Ausdrucksweise.

ग्राम्यधर्म m. 1) des Dorfbewohners Pflicht. — 2) des Dorfbewohners Recht, Geschlechtsbefriedigung, Beischlaf.

ग्राम्यधर्मिन् Adj. den Beischlaf verübend.

ग्राम्यपशु m. * Hausthier. Verächtlich auch von einem Menschen.

*ग्राम्यमक्षिका f. Silurus Singio.

*ग्राम्यमृग m. Hund.

ग्राम्यराशि m. Bez. bestimmter Zodiakalbilder.

*ग्राम्यवल्लभा f. Beta bengalensis Râǵan. 7,131.

ग्राम्यवादिन् m. etwa Dorfrichter, Schulze.

ग्राम्यसुख n. des Dorfbewohners Vergnügen, Schlaf, Befriedigung der Geschlechtslust.

ग्राम्यसूकर m. Hausschwein Gaut. 17,29.

*ग्राम्यायणि m. Patron. von ग्राम्य.

*ग्राम्याश्व m. Esel.

ग्रावग्राभ m. der die ग्रावन् 1) a) handhabt.

ग्रावन् 1) m. a) Stein zum Zerschlagen des Soma. — b) Stein, Felsblock überh. — c) *Berg. — d) *Wolke. — e) = ग्रावस्तुत्. — 2) *Adj. fest, hart.

ग्रावस्तुत् m. einer der 16 gewöhnlich aufgeführten Liturgen, genannt nach dem an die ग्रावन् 1) a) gerichteten Lobgesang.

ग्रावस्तोत्रिया f. = ग्रावस्तोत्रीय 2).

ग्रावस्तोत्रीय 1) Adj. zum Lobe der ग्रावन् 1) a) gehörig. — 2) f. ग्रा die an die ग्रावन् 1) a) gerichtete Anrufung Âpast. Çr. 13,1,6. — 3) n. die Verrichtung des Grâvastut.

ग्रावकस्त Adj. = ग्रावग्राभ.

*ग्रावायण m. Patron. von ग्रावन्. Auch Pl.

ग्रास 1) Adj. am Ende eines Comp. verschlingend. — 2) m. a) Mundvoll, Bissen. — b) Futter, Nah-

rung. Pl. zu Spr. 1324. — *c) der Umfang einer Eklipse.* — *d) das Verschlingen;* auch so v. a. *das Essen* Spr. 3710. — *e) das Verschlingen der Sonne oder des Mondes von Seiten Râhu's, Finsterniss.* — *f) die erste Berührung mit dem verfinsterten Himmelskörper.* — *g) eine best. fehlerhafte Aussprache der Gutturale.*

ग्रासप्रमाण n. 1) *die Grösse eines Bissens* Gaut. 27,10. — 2) *ein best. mit dem Quecksilber unternommener Process.*

ग्रासशल्य n. *etwas im Halse Steckengebliebenes.*

ग्रासाच्छादन n. Sg. *Nahrung und Kleidung.*

ग्रासाम्बु n. Sg. *Speise und Trank.*

ग्रासिका f. in *अग्र°.

ग्रासी Adv. mit कर् *verschlingen, verschlucken* Bâlar. 196,9. Harshaṅ. 123,21.

ग्राह् 1) Adj. (f. ई) am Ende eines Comp. *ergreifend, haltend, fangend, nehmend, empfangend.* — 2) m. *a) Raubthier: Krokodil, Haifisch, Schlange.* — *b) *Gefangener.* — *c) *Griff* (am Schwert u. s. w.) Gal. — *d)* Nom. act. *α) das Ergreifen, Packen, Festhalten.* — *β) Anfall, Krankheit.* — *γ) Nennung, Erwähnung.* — *δ) Fiction, Grille, Laune* Bhag. 17, 19. — 3) ग्राही *ein weibliches Krokodil* u. s. w.

ग्राहक 1) Adj. Subst. (f. ग्राहिका) *a) Fänger, Häscher.* — *b) entgegennehmend, empfangend, Empfänger* Hemâdri 1,424,9. 429,11. वलि f. *eine best. Falte, welche den Unrath aus dem Körper führt.* — *c) Abnehmer, Käufer.* — *d) in sich begreifend, — schliessend.* — *e) auffassend, wahrnehmend, der Wahrnehmende, das Subject* Kap. 5,98. 6,4. — *f) mit sich fortziehend, überzeugend.* — 2) m. *a) *Schlangenfänger.* — *b) *Falke.* — *c) der verfinsternde Himmelskörper.* — *d) *Marsilea quadrifolia* Râgân. 4,51. — *e)* N. pr. eines Krankheitsdamons Hariv. 9561.

ग्राहककाकर m. *ein als Lockvogel dienendes Rebhuhn* Harshaṅ. 197,1.

ग्राहकविकंग m. *Fang- oder Lockvogel* Kâd. 2, 129,16.

ग्राहण n. in *मणिग्राहण.

ग्राहम् Absol. von ग्रह्. *केशेषु oder *केशैर्ग्राहम् *so dass man sich an den Haaren packt* P. 3,4,50, Sch. *यष्टिं ग्राहम् 53, Sch.

ग्राहि f. *eine Unholdin, welche die Menschen fesselt, Krankheit und Tod bringt; Betäubung, Bewusstlosigkeit.*

ग्राहिक Adj. *hartnäckig auf Etwas bestehend.*

ग्राहिन् 1) Adj. *a)* am Ende eines Comp. *α) ergreifend, packend, festhaltend, haltend.* मत्पक्ष° *meine Partei haltend.* — *β) fangend, mit Fangen beschäftigt* 185,15. — *γ) pflückend, sammelnd.* — *δ) fassend, in sich enthaltend.* — *ε) empfangend, erhaltend, gewinnend, behaltend* 185,6. — *ζ) kaufend, erstehend;* mit Instr. des Preises. — *η) mit sich fortziehend, hinreissend, bezaubernd.* — *ϑ) ergreifend, erwählend.* — *ι) durchsuchend, durchspürend.* — *κ) wahrnehmend, anerkennend.* — *λ) annehmend, beherzigend.* — *b) Flüssigkeit aufsaugend, adstringirend, verstopfend* Karaka 6,8. — 2) *m. *Feronia elephantum.* — 3) *f. °णी *a) eine Art Alhagi* Râgân. 4,58. — *b) eine Art Mimosa* Nigh. Pr. — *c) eine grosse Eidechsenart* Nigh. Pr.

*ग्राहिफल m. *Feronia elephantum* Râgân. 11,182.

ग्रैङ्क Adj. *ergreifend,* mit Acc.

ग्राह्य (ग्राहिंय) 1) Adj. *a) zu ergreifen, zu halten, zu packen, zu fassen, zu umfassen.* — *b) gefangen zu nehmen, festzusetzen.* — *c) in Beschlag zu nehmen.* — *d) mitzunehmen.* — *e) zu sammeln, zu lesen.* — *f) zu erhalten, zu gewinnen, zu empfangen, anzunehmen, entgegenzunehmen.* — *g) zu ehelichen.* — *h) freundlich zu empfangen.* — *i) worauf man zu bestehen hat.* — *k) zu erfassen, wahrzunehmen, zu erkennen, zu erlernen* Spr. 7855. — *l) zu betrachten* (in astronomischem Sinne). — *m) aufzufassen, anzusehen.* — *n) zu verstehen,* so v. a. *gemeint.* — *o) anzunehmen, anzuerkennen* (185, 17), *für giltig anzusehen, Geltung habend, zu berücksichtigen.* — *p) zu unternehmen.* — *q) dem man sich hingeben darf.* न प्रत्ययः स्त्रीषु ग्राह्यः so v. a. *man darf den Weibern kein Vertrauen schenken.* — 2) m. *der verfinsterte Himmelskörper.* — 3) *f. ग्रा *Uebungen im Bogenschiessen* Gal. — 4) *n. *Gift.*

ग्राह्यक in अग्राह्यक.

ग्राह्यगिर् Adj. = ग्राह्यवत् Harshaṅ. 143,10.

ग्राह्यत्व n. *Wahrnehmbarkeit.*

ग्राह्यवत् Adj. *dessen Worte zu beachten sind.*

ग्रि in तुविग्रि.

ग्रीव 1) m. *a)* = ग्रीवा 2) *a)* Ârsh. Br. — *b)* etwa *Corridor* Bâlar. 310,16. — 2) f. ग्रीवी *a) Hinterhals, Nacken; die Gegend der Halswirbel.* Am Ende eines adj. Comp. f. ग्रा. — *b) Hals eines Gefässes.*

ग्रीवच्छिद् Adj. (f. ग्रा) *mit abgeschnittenem Halse* Suparn. 25,6.

ग्रीवद्घ्नि Adj. *bis zum Nacken reichend* TS. 5,6,8,3.

*ग्रीवात्त m. N. pr. eines Mannes.

*ग्रीवाघण्टा f. *eine am Halse (der Pferde) hängende Glocke.*

*ग्रीवाबिल n. *die Vertiefung im Nacken.*

*ग्रीविन् m. *Kamel.*

ग्रीष्म 1) m. *a) Sommer.* ग्रीष्महेमन्तौ, वसन्तग्रीष्मौ. — *b) Sommerhitze, Hitze.* — *c) *N. pr. eines Mannes.* — 2) *f. ग्रा *Symplocos racemosa.* — 3) *f. ई *Jasminum Sambac* Râgân. 10,93.

*ग्रीष्मजा f. *Anona reticulata.*

ग्रीष्मधान्य n. *Sommerkorn.*

*ग्रीष्मपुष्पी f. *eine best. Pflanze* Râgân. 10,108.

*ग्रीष्मभवा f. *Jasminum Sambac.*

ग्रीष्मवन n. *ein im Sommer besuchter Lustwald.*

ग्रीष्मसमय m. *Sommerzeit* 154,4.

*ग्रीष्मसुन्दरक m. *Erythraea centaureoides.* Nach Mat. med. 299 *Mollugo spergula.*

*ग्रीष्महास n. *zur Sommerzeit in der Luft herumfliegende Baumwollenflocken.*

*ग्रीष्मोद्भवा f. *Jasminum Sambac* Râgân. 10,93.

*ग्रुच्, ग्रोचति (स्तेयकरणे, गतौ).

ग्रुमुष्टि m. = गुरुमुष्टि TS. 5,4,5,2. 3.

ग्रैव 1) Adj. (*f. ई) *die Stelle des Nackens vertretend.* — 2) n. *a) Halskette* (eines Elephanten). — *b) *Halsschmuck.*

*ग्रैवात्त m. Patron. von ग्रीवात्त.

ग्रैवेय m. n. 1) *Halskette* (eines Elephanten). — 2) *Halsschmuck.*

ग्रैवेयक 1) (*m.) n. *a) Halskette* (eines Elephanten). — *b) Halsschmuck* 166,13. — 2) *m. Pl. *eine best. Klasse von Göttern bei den Gaina.*

(ग्रैव्य) ग्रैविंय Adj. *zum Nacken in Beziehung stehend.*

ग्रैष्म 1) Adj. (*f. ई) *sommerlich, zum Sommer in Beziehung stehend, *im Sommer gesäet.* — 2) *f. ग्रैष्मी *Jasminum Sambac* Râgân. 10,93.

*ग्रैष्मक Adj *im Sommer gesäet, — abzutragen* (Schuld).

*ग्रैष्मायण m. Patron. von ग्रैष्म.

ग्रैष्मिक Adj. 1) *sommerlich.* °धान्य n. *Sommerkorn.* Subst. *das im Sommer Wachsende.* — 2) *= ग्रैष्ममधीते वेद वा.

ग्लप्, ग्लपति *sich betrüben über* (Instr.) MBh. 5,43,31.

ग्लपन 1) Adj. *müde machend* Bhâvapr. 2,31. — 2) n. *a) das Erschlaffen.* — *b) das Verwelken* 324,31.

ग्लपय् s. Caus. von ग्ला.

ग्लप्स *Büschel, Bündel.* Vgl. ग्रप्स.

*ग्लस्, ग्लसते (अदने).

ग्लह्, ग्लहते 1) *würfeln, — mit* (Instr.) *um* (Acc.). — 2) *ग्रहणे.

ग्लौञ्च 1) m. *a) Würfelwurf, Würfelspiel.* ग्लौञ्चं दिव् *würfeln um* (Instr.). — *b) Einsatz beim Würfelspiel.* — *c) Würfel.* — *d) Würfelbecher.* — *e)*

Wettstreit, Wette. — *f) derjenige auf den man im Kampfe es abgesehen hat; Kampfpreis* Bâlar. 115, 16. — 2) f. आ von unbekannter Bed.

1. ग्ला, ग्लायति (episch auch ग्लायते und ग्लाति) 1) *Widerwillen* —, *Unlust* —, *Unbehagen empfinden an, gegen* oder *bei, verdrossen sein zu;* mit Dat., Instr. oder *Infin. Ohne Ergänzung Pâr. Grhj. 1,16,25. ग्लान Partic. ग्लानमनस् Adj. — 2) *sich erschöpft fühlen, von Kräften kommen, abnehmen, hinschwinden.* ग्लान *erschöpft, von Kräften gekommen; betäubt, torpidus* Çaṃk. zu Bâdar. 2,2, 29. — 3) *Jmd zusetzen, zu nahe treten;* mit Acc. MBh. 3,207,29. — Caus. ग्लपयति, °ते *erschöpfen, zusetzen, mitnehmen, hinschwinden lassen.* मनस् *das Herz in Unbehagen versetzen* und *sich betrüben über* (Loc.). ग्लापित 304,28. — Mit अव Caus. °ग्लापयति *müde machen.* — Mit परि, °ग्लान 1) **Widerwillen empfindend gegen* (Dat.). — 2) *erschöpft, mitgenommen.* — Mit अभिपरि, °ग्लान *erschöpft, mitgenommen.* — Mit प्र *dahinschwinden, verwelken.* — *Caus. प्रग्लापयति.

2.*ग्ला f. (Nom. ग्लास्) = ग्लानि Gal.

*ग्लातर् Nom. ag. *sich erschöpft fühlend.*

ग्लान 1) Adj. s. u. 1. ग्ला. — 2) n. *Erschöpfung.*

ग्लानि f. 1) *Erschöpfung, Ermüdung, Erschlaffung, Entmuthigung, Niedergedrücktheit.* — 2) *Uebelkeit.* — 3) *Abnahme.*

*ग्लानीय Partic. fut. pass. von 1. ग्ला.

ग्लान्य n. *Abnahme der Kräfte.*

ग्लाव m. N. pr. eines Mannes.

ग्लाविन् Adj. *verdrossen, thatlos.*

ग्लास्नु Adj. *schlaff, welk, krank* Kâraka 3,1.5,8.

*ग्लुच्, ग्लोचति 1) *stehlen, rauben* Bhaṭṭ. — 2) गतौ.

*ग्लुचुक m. N. pr. eines Mannes.

*ग्लुचुकायनि m. Patron. von ग्लुचुक.

*ग्लुञ्च्, ग्लुञ्चति (गतौ).

*ग्लेप्, ग्लेपते (दैन्ये, कम्पने, गतौ).

ग्लेपन n. Nom. act. als Bed. von गद् Dhâtup.

*ग्लेव्, ग्लेवते (सेवने).

*ग्लेष्, ग्लेषते (अन्विच्छायाम्).

1. ग्लौ 1) etwa *Ballen, kropfartiger Auswuchs.* — 2) Pl. etwa *grosse, klumpige Theile* (des Opferthiers) Maitr. S. 3,15,7 = VS. — 3) **der Mond.* — 4) **Kampfer.* — 5) **die Erde.*

2.*ग्लौ Adv. mit भू und अस् *zum Monde werden,* mit कर् *z. M. machen.*

*ग्लौचुकायन m. Patron. von ग्लुचुकायनि Mahâbh. 4,43,*a.* Pl. *die Schüler des* Glaukukâjana ebend.

*ग्लौचुकायनक Adj. *dem* Glaukukâjani *gehörig, ihn verehrend.*

घ्व in अतिथि°, ऋत°, दश°, नव°.

घ्विन् in शत°.

1. घ, घा enklit. Partikel der Hervorhebung: *wenigstens, gerade, ja, gewiss.* Erscheint gewöhnlich nach उत, उता, उत वा, चिद्, नु, वा, einem Pronomen oder einer Präposition; vor ईद्, ईडत oder ईम्; zwischen इव und ईद्, इव und ईरक् oder वा und ईद्.

2. घ 1) Adj. am Ende eines Comp. *schlagend, tödtend.* — 2) *f. घा *Schlag.*

3.*घ 1) m. *a) Getön, Geklingel.* — *b) Glocke.* — 2) f. घा *ein Gürtel mit klingenden Zieraten.*

*घंष्, घंषते und *घंस्, घंसते (कान्तिकरणे, नरणे).

*घग्घ्, घग्घति und *घघ्, घघति (हसने).

घट्, घटते (ganz ausnahmsweise Act.) 1) *eifrig beschäftigt sein, arbeiten, sich abmühen,* — *bemühen,* — *Mühe geben,* — *bestreben,* — *befleissigen.* Die Ergänzung im Loc., Dat., Acc. oder *Infin.; statt des blossen Casus auch प्रति, °अर्थम् und अर्थे. — 2) *gerathen, gelangen.* हस्ते *in die Hand.* — 3) *gerathen, gelingen.* — 4) *möglich sein.* — 5) *passen* Harshak. 136,21. *am Platze sein* Chr. 308,11. — 6) *sich anhäufen* Spr. 7835. — 7) *sich verbinden* —, *sich vereinigen mit* (Instr.) Daçak. 79,5. — 8) *mit Worten berühren, hämisch besprechen* Hariv. 2,1,31; vgl. घट्. — Caus. 1) घटयति (ausnahmsweise Med.) *a) aneinander* —, *zusammenfügen, zusammenbringen,* — *mit* (Instr.), *anschmiegen* 312,15. °घटित *verbunden mit.* — *b) zumachen, schliessen* Harshak. 121,12.130,6 (अघट्यत्त zu lesen). — *c) legen* —, *setzen* —, *thun auf* (Loc.). — *d) herbeiholen, herbeischaffen* Spr. 2911.4734. Kathâs. 18,359. — *e) verfertigen, zu Stande bringen, hervorbringen, vollbringen* 291,6. *Jmd* (Gen.) *Etwas* (Acc.) *erweisen,* — *thun* Spr. 2947. °घटित *verfertigt* —, *gemacht aus,* — *mit* (Vet. 30, 14), *zu Stande gebracht durch.* — *f) Jmd antreiben* —, *bewegen zu* (Infin.). — *g) sich abmühen,* — *Mühe geben.* — *h)* ungenau st. घट्टयति *hinfahren über, streichen an, unangenehm berühren.* — 2) *घाटयति (संघाते, कुत्सार्थे, भाषार्थे oder भासार्थे). — Mit अप Caus. (°घाटयति) *zumachen, schliessen* Lalit. 225,3. — Mit आ in आघाट und आघाटि. — Mit उद् *sich öffnen* Ind. St. 15,396. 420. — Caus. उद्घाटयति 1) *öffnen.* — 2) *enthüllen* Ind. St. 15,289. — 3) *verrathen.* — 4) *beginnen.* — 5) *hinwegfahren über, kitzeln.* — Mit समुद् Caus. (समुद्घाटयति) 1) *öffnen* Sâj. zu ṚV. 5,78,5. — 2) das Haupt *enthüllen;* so v. a. *sich vor Jedermann zeigen können ohne verlegen zu werden* Kâd. 2,94,4. — Mit परि Caus. °घाटयति *hinwegfahren* —, *streichen über* (ein Saiteninstrument). — Mit प्र 1) *sich abmühen, sich mit allem Ernst einer Sache* (Loc.) *hingeben.* — 2) *beginnen, seinen Anfang nehmen.* — Mit वि 1) *auseinandergehen,* — *fliegen, sich zerstreuen* Spr. 7835. *sich trennen* Kâd. 108,22. — 2) *vereitelt* —, *zu Nichte werden* Spr. 402. — Caus. विघटयति 1) *zerreissen* Spr. 7785. *trennen, zerstreuen.* — 2) *vereiteln, zu Nichte machen* Râǵat. 2,128. — Mit सम् 1) *begegnen, entgegen kommen* Ind. St. 15,384. — 2) *sich versammeln.* — Caus. संघटयति und संघा° 1) *zusammenfügen.* — 2) *versammeln.* — 3) *anschlagen* (einen Ton). — Intens. संज्ञाघटीति *gut passen, ganz am Platze sein.*

घट 1) *Adj. *a) sich abmühend, eifrig beschäftigt mit* (Loc.). — *b)* = घटास्यास्ति gaṇa अर्शआदि in der Kâç. — 2) m. *a) Krug, Topf* (insbes. *zum Schöpfen von Wasser*) MBh. 13,141,14. — *b) der Wassermann im Thierkreise.* — *c) ein best. Hohlmaass.* — *d) Kopf* Nîlak. zu MBh. 1,155,38 hat Med. t. 11 °भेदे ना शिरः gelesen). — *e) ein best. Theil einer Säule.* — *f) eine best. Tempelform.* — *g) *die Erhöhung auf der Stirn eines Elephanten.* — *h) *Grenze.* — *i) *eine best. religiöse Verrichtung,* = कुम्भ 1) *i).* — *k)* N. pr. eines Diebes. — 2) f. आ *a) *Bemühung.* — *b) *Versammlung.* — *c) Menge, Schwarm, Trupp* Mâlatîm. 79,16 (176,7). — *d) eine Art Trommel* S. S. S. 177. Könnte auch घट m. sein. — *e) *süsse Citrone* Madanav. 70,78. — 4) f. ई *a) Topf, Krug* (bisweilen neben घट). — *b) ein best. Zeitabschnitt, 24 Minuten.* — *c) *eine metallene Platte, auf der die Stunden angeschlagen werden.* — *d) eine best. Procession.*

घटक 1) Adj. *a) vollbringend, Etwas zu Stande bringend* Spr. 1460. 7617. — *b) verschaffend, Verschaffer* zu Spr. 3319. — 2) m. *a) Krug, Topf* Spr. 7617. — *b) Genealog.* — *c) *ein Baum, der ohne sichtbare Blüthen Früchte trägt.* — 3) f. घटिका *a) Krug, Topf.* — *b) ein best. Wasseruhrwerk* (eig. nur der *Topf* darin). — *c) ein best. Zeitabschnitt, der 60ste Theil eines Tages, 24* (auch **48*) *Minuten.* — *d) *Knöchel am Fuss.*

घटकर्कटताल m. *ein best. Tact* S. S. S. 236.

घटकर्पर 1) m. N. pr. eines Dichters. — 2) n. *a) Topfscherbe.* — *b)* Titel des von Ghaṭakarpara verfassten Gedichts.

घटकर्परकुलकवृत्ति f. Titel eines Werkes Bühler, Rep. No. 125.

घटकार und घटकृत् m. *Töpfer.*

*घटग्रह m. *Wasserträger.*

*घटघातिनी f. *ein best. Vogel* Gal.

*घटजन्मन् m. Bein. Droṇa's Gal.

घटजानुक m. N. pr. eines Ṛshi MBh. 2,4,13.

घटतत्त्व n. Titel eines Werkes.

*घटद्रासी f. *Kupplerin.*

घटन 1) n. = घटा H. an. Med. *Verbindung —, Vereinigung mit* (Instr. oder im Comp. vorangehend). — 2) f. आ *a) das Treiben, Art und Weise zu handeln* Spr. 164. Kathâs. 122,33. — *b) das Sichbemühen um, Sichzuschaffenmachen mit, Betreiben;* die Ergänzung im Loc. oder im Comp. vorangehend Spr. 6410. Sâh. D. 114,5. 323,14. इषु° so v. a. *das Abschiessen eines Pfeils* 114,5. — *c) das Zustandekommen, Gelingen.* घटनां या *gelingen.* घटनां नी *zu Stande bringen* Ind. St. 15,332. — *d) Verbindung —, Vereinigung mit* (im Comp. vorangehend) Sâh. D. 87,12. — *e)* *(Elephanten)-*Trupp.* — *f) ein Werk aus* (im Comp. vorangehend) Vikramâṅkaṅ. 6,33. — *g) eine literärische Composition.* — 3) unbestimmt ob n. oder f. *a) das Herbeischaffen, Finden* Kathâs. 118,197. — *b) das Bearbeiten.* — *c) das Bilden, Hervorbringen, Schaffen* Kathâs. 123, 140. — *d) eine literärische Composition* Sâh. D. 68,12.

*घटपुच्छ m. *eine Reisart* Gal.

घटप्रतापण m. N. pr. eines Mannes.

घटभव m. Bein. Agastja's.

*घटभेदनक *ein bei der Verfertigung von Töpfen gebrauchtes Instrument.*

घटयितव्य Adj. *zusammenzufügen, zu schliessen.*

घटयोनि m. Bein. Agastja's.

*घटराज m. *ein grosser Wassertopf.*

घटरिका f. in अव°.

घटशोधनकारक Adj. *die Töpfe reinigend;* n. ein zusammenfassender Name für sechs best. asketische Handlungen.

घटश्रोत्र m. N. pr. = कुम्भकर्ण 1) *a*).

घटसङ्घय m. Pl. N. pr. eines Volkes.

घटस्थापन n. *das Hinstellen eines Wassertopfes, in dem man sich eine Gottheit gegenwärtig denkt.*

*घटाटोप m. *a covering for a carriage or any article of furniture.*

घटाभ m. N. pr. eines Daitja. कटाभ und घण्टाभ v. l.

*घटाभिधा f. *eine Art runder Gurken* Râǵan. 7,160.

घटार्गलयन्त्र n. *ein best. Diagramm.*

*घटाल Adj. von घटा.

*घटालाबु f. = घटाभिधा Râǵan. 7,160.

घटावस्था f. *ein best. Zustand im Joga.*

*घटाह्वया f. *eine Art runder Gurken* Gal.

घटि f. = घटी (s. u. घट).

*घटिक 1) Adj. = घटेन तरति. — 2) n. *Hüfte, Hinterbacken.* — घटिका s. u. घटक.

घटिकालग्न n. (?) Verz. d. Oxf. H. 90,*b*, No. 146.

घटिकामण्डल n. *Stunden —, Aequatorialkreis* Comm. zu Âryabh. 4,19.

घटिकायन्त्र n. = घटियन्त्र 1).

*घटिकालवण n. *eine Art Salz* Nigh. Pr.

घटिघट m. Bein. Çiva's.

°घटितत्व n. *das Verbundensein mit.*

घटितार्थविचार und घटितालंकार m. Titel zweier astr. Werke.

घटिन् m. 1) Bein. Çiva's. — 2) *der Wassermann im Thierkreise.* — घटी Mârk. P. 12,22 fehlerhaft für घटः.

*घटिंधम m. *Töpfer.*

*घटिंधय Adj. *einen Topf voll trinkend.*

घटियन्त्र (metrisch) n. = घटीयन्त्र 1).

*घटिल Adj. von घटा.

*घटीकार m. *Töpfer;* f. ई.

*घटीग्रह m. *Wasserträger.*

घटीका f. = घटक 3) *c*).

*घटीमाल (!) m. *ein Zeitabschnitt von etwa drei Stunden* Gal.

घटीयन्त्र n. 1) *ein Brunnenrad mit den Wasserkrügen, Schöpfrad.* °गुण m. *der Strick daran* Vikramâṅkaṅ. 8,33. — 2) *ein best. Wasseruhrwerk.* — 3) *ein heftiger Durchfall* Bhâvapr. 3,156.

घटीयन्त्रक n. Demin. von घटीयन्त्र 1) Kâd. 243,4.

घटेश्वर n. Name eines Liṅga.

घटोत्कच m. N. pr. 1) eines Sohnes des Bhîmasena und der Râkshasî Hiḍimbâ. — 2) eines Gupta-Königs.

*घटोत्कचात्मक m. Bein. Karṇa's.

घटोदर m. 1) Bein. Gaṇeça's. — 2) N. pr. *a*) eines Wesens im Gefolge Varuṇa's. — *b*) eines Râkshasa. — *c*) eines Daitja.

घटोध्नी Adj. f. *ein topfähnliches Euter habend.*

घट्ट, घट्टते (nur mit वि und सम् und घट्टयति 1) *hinfahren über, hinüberstreichen, berühren; anstossen, schütteln, erschüttern, in Bewegung versetzen.* — 2) *umrühren.* — 3) *feststampfen, ebnen.* — 4) *eine schlechte Wirkung haben auf* (Acc.) Karaka 8,7. — 5) घट्टयान *mit Worten berührend, höhnisch besprechend.* — Mit अनु Caus. *entlang streichen über.* — Mit अव Caus. 1) *aufreissen* (einen Thürflügel). — 2) *zuschliessen* (eine Thür) Devala in Âkâshâdarça 59,*b*,8. — 3) *berühren, betasten, bestreichen.* अवघट्टित *zusammengestossen.* — 4) *umrühren* Karaka 3, 7. — Mit आ Caus. *berühren* (mit Worten). — Mit उद् Caus. 1) **aufschliessen.* — 2) *umrühren* Karaka 3,7 (उद्घाट्य!). — Mit उप Caus. *umrühren* Karaka 3,8. — Mit परि Caus. *ringsum hinfahren über.* — Mit वि °घट्टमान (wohl °घटमान zu lesen) *zerbrechend* Prasannar. 66,8. — Caus. 1) *auseinanderdrängen, —sprengen, zerstreuen.* — 2) *umrühren, schütteln.* — 3) *anstossen an, erschüttern, sich reiben an.* — 4) *öffnen* (eine Thür). — 4) *zu Nichte —, zu Schanden machen* MBh. 4,47,23. — Mit परिवि in °घट्ट. — Mit सम् *zerreiben, zerstossen.* — Caus. 1) *sich Etwas* (Acc.) *an Etwas* (Instr.) *reiben lassen.* — 2) *umrühren* Agni-P. 27,12. *kneten.* — 3) *anstossen an, berühren.* — 4) *durch eine Berührung ertönen lassen* R. ed. Bomb. 2,71,29. — 5) *sammeln, versammeln.* — 6) *zusammentreffen, begegnen* Naish. 6,27.28. — 7) संघट्टितौ (wohl संघट्टितौ zu lesen) पाणी *die zusammengelegten Hände* (von Braut und Bräutigam) Prasannar. 66,8.

घट्ट 1) m. *a) Anstoss, Zusammenstoss* R. ed. Bomb. 2,54,6, v. l. — *b) eine Treppe, welche zu einem Wasser hinabführt; Landungsplatz, Badeplatz.* — 2) f. आ *ein best. Metrum.* — 3) *f. ई Demin. zu 1) *b*).

घट्टकुटीप्रभातापित n. *das dem Tagesanbruch in einem Schoppen an einem Landungsplatze Gleichen,* so v. a. *das sich mit aller Gewalt Eingang Verschaffen.*

*घट्टगा f. N. pr. eines Flusses.

घट्टजीविन् m. *Fährmann* oder *der Aufseher an einem Landungsplatz.* Im System *der Sohn eines Wäschers und einer* Vaiçjâ.

घट्टन 1) n. *a) das Anstossen, Anstreifen, Berühren, Berührung.* — *b) das Umrühren.* — 2) *f. आ (चलनावृत्योः oder °वृत्त्योः).

घट्टानन्द *ein best. Metrum.*

घट्टित 1) Partic. von घट्ट. — 2) f. आ *eine best. Art die Trommel zu schlagen* S. S. S. 193.

घट्टितृ Nom. ag. als Fut. *wird sich anstrengen, — viele Mühe geben.* Nîlak. घट्टनं संघट्टं करिष्यति.

*घण्, घणोति und घणुते (दीप्तौ).

*घण्ट्, घण्टति und घण्टयति (भाषार्थे oder भासार्थे).

घण्ट 1) m. *a)* Bein. Çiva's. — *b, *ein best. Gericht.* — *c)* N. pr. eines Dânava. — 2) f. आ *a) Glocke.* Am Ende eines adj. Comp. f. आ. — *b) eine Art Cymbel* S. S. S. 198. — *c)* **Bignonia suaveolens.* — *d)* **Sida cordifolia* oder *rhombifolia* Râǵan. 4,103. — *e)* **Uraria lagopodioides* Râǵan. 4, 106. — *f)* **Achyranthes aspera.* — 3) *f. ई *Glocke* in ...हर°.

*घण्टक 1) m. *Bignonia suaveolens.* — 2) f. घण्टिका *a) Glöckchen.* — *b) das Zäpfchen im Halse.*

*घण्टाक m. *Bignonia suaveolens.*

घण्टाकर्ण m. N. pr. 1) eines Wesens im Gefolge *a*) Skanda's. — *b*) Çiva's. — *c*) Kubera's. — 2) eines Râkshasa 149,18.

घण्टाकर्णेश्वर n. Name eines Liñga.

घण्टाताड Adj. *eine Glocke schlagend.*

घण्टापथ m. 1) *Hauptstrasse.* — 2) Titel eines Commentars zum Kirâtârgunlja.

घण्टापथत्व n. so v. a. *das Weltbekanntsein.*

*घण्टापाटलि m. *Bignonia suaveolens.* Nach Mat. med. 298 *Schreberia Swietenoides.*

*घण्टाबीज n. *der Same von Croton Jamalgota* Râǵan. 6,166.

घण्टाभ m. N. pr. v. l. für घटाभ.

घण्टामुख m. N. pr. eines mythischen Wesens Bâlar. 94,2.

घण्टारव m. 1) *der Laut einer Glocke.* — 2) *ein best.* Râga S. S. S. 92.

*घण्टारुवा f. Bez. *verschiedener Crotolarien* Mat. med. 298. Comm. zu Karaka 1,1.

घण्टाराव m. *der Laut einer Glocke* 149,21.

घण्टाली f. 1) *eine Reihe von Glocken.* — 2) *Bez. *verschiedener Cucurbitaceen* Râǵan. 3,36.

घण्टावत् Adj. *mit einer Glocke* oder *mit Glocken versehen.*

*घण्टाशब्द् n. *Messing.*

घण्टिक m. *Alligator* Bhâvapr. 2,5.

*घण्टिकोण m. *eine best. Waffe* Gal.

घण्टिन् Adj. *mit einer Glocke versehen* MBh. 4, 6,10. als Beiw. Çiva's.

*घण्टिनीबीज n. = घण्टाबीज.

*घण्टु m. 1) *eine Glocke am Halse des Elephanten.* — 2) *Hitze.*

घण्टेश्वर m. N. pr. eines Sohnes des Mañgala (*Mars*).

घण्टोदर m. N. pr. eines Daitja. घटोदर v. l.

*घण्ड m. *Biene.*

घन 1) Adj. (f. आ) *a*) *erschlagend, Tödter, Vernichter.* — *b*) *compact, fest* (Strick, Speisen), *hart; zäh, dick; dicht.* RV. 1,8,3 ist घनी = घनेमा. Am Ende eines Comp. *voll von* Chr. 319,9. घनम् Adv. *fest* 312,15. — *c*) *häufig auf einander folgend, ununterbrochen.* — *d*) *dunkel, schwarz.* — *e*) *tief* (Ton). — *f*) *tüchtig* (Verstand) Spr. 6432 (Conj.). — *g*) *ganz, all.* — 2) m. *a*) *das Erschlagen.* — *b*) *Knüttel, Keule; Hammer.* — *c*) *eine compacte Masse, Klumpen* (auch vom *Fötus im zweiten Monat*). विज्ञानघन so v. a. *Nichts als —, ganz Erkennen* 34,24. — *d*) Pl. von Menschen so v. a. *Pack.* — *e*) *Wolke.* Am Ende eines adj. Comp. f. आ. — *f*) *Talk.* — *g*) *die Wurzel von Cyperus hexastachyus communis.* — *h*) *eine best. Tempelform* Hemâdri 2,58,10. — *i*) *eine best. Art den Veda zu schreiben* Ind. Antiq. 1874,133. — *k*) *Cubus.* — *l*) **Phlegma, Schleim* Râǵan. 21,5. — *m*) **Körper.* — 3) f. घना *a*) *ein best. Saiteninstrument* S. S. S. 185. — *b*) **Glycine debilis.* — *c*) **eine best. Schlingpflanze.* — 4) n. *a*) *Schlaginstrument.* — *b*) **Eisen.* — *c*) **Zinn.* — *d*) **das gemässigte Tempo beim Tanz.* — *e*) **Dunkel* Râǵan. 21,48.

घनकपीवत् m. N. pr. v. l. für वनकपीवत्.

*घनकफ m. *Hagel.*

घनकाल m. *die Regenzeit.*

घनत्तम Adj. *was sich hämmern lässt* Bhâvapr. 2,88.

*घनगोलक m. *eine Mischung von Gold und Silber.*

*घनच्छद् n. 1) *Flacourtia cataphracta* Râǵan. 6, 184. — 2) *Pinus Webbiana* Mat. med. — 3) *eine Art Moringa* Nigh. Pr.

घनत्व *Talk.*

*घनत्रम्बाल m. *ein zäher Morast.*

*घनज्वाला f. *Blitz.*

घनता f. 1) *Compactheit, Dichtheit.* — 2) *der Zustand einer Wolke.*

*घनताल m. *ein best. Vogel.*

घनतोय m. *das Meer mit dickem Wasser* (in dem das Weltei schwimmt).

*घनतोल m. *der Vogel* Kâtaka.

घनत्व n. *Dicke, Zähigkeit.*

*घनत्वच् m. *eine* Lodhra-*Art* Mat. med. 244.

*घनदुम m. *Asteracantha longifolia* Râǵan. 11,218.

*घनधातु m. *Lymphe.*

*घननाभि m. *Rauch.*

*घनपत्त्र m. *Boerhavia procumbens* Râǵan. 5,115.

घनपदवी f. *der Luftraum.*

*घनपल्लव m. *Gutlandina Moringa.*

*घनपाषण्ड m. *Pfau.*

*घनप्रिया f. *eine best. Pflanze* Râǵan. 11,28.

1. घनफल n. *solid content: compared to a cube, and denominated from it cubic.*

2. *घनफल m. *Asteracantha longifolia* Râǵan. 11,218.

घनभित्ति Adj. *mit dicken Wänden versehen* Karaka 1,17.

1. घनमूल n. *Cubikwurzel.*

2. *घनमूल m. *eine best. Pflanze mit süssem Milchsaft* Râǵan. 3,80.

*घनरव m. *der Vogel* Kâtaka Madanav. 128,71.

*घनरस 1) m. *a*) *Decoct.* — *b*) *Kampfer.* — *c*) Name *zweier Pflanzen*: = मोरट und पीलुपर्णी. — 2) m. n. *Wasser.*

*घनरूपा f. *Kandiszucker* Nigh. Pr.

*घनवर्ण n. *Gesicht.*

घनवर्त्मन् n. *der Luftraum.*

*घनवल्लिका f. *Blitz.*

*घनवल्ली f. 1) dass. — 2) *eine best. Pflanze* Râǵan. 3,129.

*घनवाच् m. *Rabe* Gal.

*घनवात m. *ein dicker, consistenter Wind* (darin eine Hölle).

घनवारि n. *Regenwasser* Spr. 7767.

*घनवास m. *Beninkasa cerifera.*

*घनवाहन m. Bein. 1) Çiva's. — 2) Indra's.

घनवीथि f. *der Luftraum.*

घनव्यपाय m. *das Verschwinden der Wolken, die Herbstzeit.*

घनव्यूह m. Titel eines Sûtra.

*घनशृङ्गी f. *Odina pinnata* Nigh. Pr.

घनश्याम 1) Adj. *schwarz wie eine Wolke.* — 2) m. *a*) Bein. α) Krshṇa's VP. 5,18,39. — β) Râma's. — *b*) N. pr. eines Mannes.

घनसमय m. *Regenzeit* 167,14.

घनसार 1) Adj. *fest, stark* Naish. 7,25. — 2) m. *a*) *Kampfer.* — *b*) **Wasser.* — *c*) **ein best. Baum.* — *d*) *= दक्षिणावर्तपारद.

घनसारभाव 1) *Festigkeit* Naish. 7,25. — 2) *das Kampfersein* ebend.

*घनसिक्थ *eine Art Reisbrei* Gal. (°सिक्या geschr.).

*घनस्कन्ध m. *Mangifera sylvatica* Râǵan. 11,14.

*घनस्वन m. *Amaranthus polygamus* Râǵan. 5,71.

घनकृस्तसंख्या f. *the content of an excavation; or of a solid alike in figure.*

*घनाकार m. *die Regenzeit.*

घनागम m. dass.

घनाघन 1) Adj. *a*) *gern —, leicht niederschlagend, streitlustig.* — *b*) *compact, dicht.* — 2) m. *a*) **ein brünstiger Elephant.* — *b*) *Bein. Indra's. — *c*) *eine dicke Wolke.* — *d*) **gegenseitiges Anstossen.* — 3) *f. °ना *Solanum indicum.*

*घनाङ्गनी f. Bein. der Durgâ.

घनात्यय m. *Herbst* Karaka 1,6. Bâlar. 127,17.

घनात्त m. dass. Bâlar. 131,8.

*घनामय m. *Phoenix sylvestris.*

*घनामल m. *Melde, Chenopodium.*

घनाय्, °यते *dicht gedrängt stehen* Spr. 6895.

*घनारव (Gal.) und *घनाराव (Madanav. 128,71) m. *der Vogel* Kâtaka.

*घनाश्रय m. *der Luftraum.*

घनासह् Adj. *was sich nicht hämmern lässt* Bhâvapr. 2,88.

घनास्थिक Adj. (f. आ) *einen festen (harten) Knochen habend* Jâǵ. 3,89.

घनी Adv. 1) mit भू *dick —, dicht werden* Spr. 7784. — 2) mit कर् *a*) *dick machen.* — *b*) *verstär-*

ken, steigern Comm. zu Daçar. 2,33.

घनीय्, °यति *nach fester Speise verlangen.*

*घनेतर Adj. *flüssig* Ak. 2,9,51.

*घनेश्वरी f. *eine best. Schlingpflanze* Gal.

*घनोत्तम und *घनोत्तर (Gal.) n. *Gesicht.*

घनोद् m. 1) *das Meer mit dickem Wasser* (in dem das Weltei schwimmt) Sâj. zu Taitt. Âr. 1,22,8. — 2) *Wolkenmeer* Ind. St. 9,361.

*घनोदधि m. *das dicke Meer* (darin eine Hölle).

*घनोदय m. *Beginn der Regenzeit.*

*घनोद्भव n. *Hammerschlag, Eisenschlacke* Nigh. Pr.

*घनोपल m. *Hagel.*

घनोरु Adj. f. *feste Schenkel habend* Vens. 47.

घनौघ m. *Wolkenmasse* Ind. St. 14,387.

*घम्ब्, घम्बते (गतौ).

1. घर्, जिघर्ति, *घरति *besprengen, beträufeln.* *घृत *besprengt.* — *Caus. घारयति dass. — Mit अभि, अभिघृत 1) *gesprengt.* — 2) *besprengt.* — Caus. अभिघारयति 1) *abtriefen lassen, sprengen.* — 2) *beträufeln, besprengen.* — Mit प्रत्यभि Caus. *wiederholt besprengen.* — Mit आ 1) *sprengen gegen* oder *nach* (Acc.). — 2) *schnellen nach* (Loc.). — Caus. *sprengen.* — Mit *प्रा in *प्राघार. — Mit व्या Caus. 1) *umhersprengen.* — 2) *besprengen.* — Mit वि, विघृत *beträufelt.*

2. *घर्, जिघर्ति (दीप्ति). घृत *brennend, leuchtend.* — Caus. घारयति (क्षादने).

घरट् m. *Handmühle* Ind. St. 15,455. Râgat. 7, 1244. 1303. 1589. Ârjav. 141,5.

घरटक m. (Hem. Par. 2,365) und *घरटिका f. (Deçîn. 3,10) dass.

*घर्घट m. *Pimelodus Gagora.*

घर्घर 1) Adj. *rasselnd, schnarrend.* — 2) m. *a) *Gerassel.* — *b) Gelächter.* रणद्घर्घर Adj. zu vermuthen Spr. 991. — *c) *Ente.* — *d) *Spreufeuer.* — *e) *Vorhang.* — *f) *Thür.* — *g) *der Pfosten, um den sich der Strick des Butterstössels windet,* Gal. — *h) eine best. Tempelform* Hemâdri 2,58,11. — *i) N. pr. eines Flusses.* — 3) *f. आ *eine Glocke am Halse eines Pferdes.* — 4) f. ई *a) wohl ein best. Kleidungsstück* Buddha-Pr. 56,23. — *b) *als Schmuck verwandtes Glöckchen.* — 5) *f. आ oder ई *eine Art Laute.* — 6) n. *eine Art Cymbel* S. S. S. 198.

घर्घरक 1) *m. N. pr. eines Flusses. — 2) f. घर्घरिका *a) als Schmuck verwandtes Glöckchen* Kâd. 7,15. — *b) *das Stöckchen, mit dem verschiedene musikalische Instrumente gespielt werden.* — *c) ein best. musikalisches Instrument* Kâd. 97,2. — *d) *geröstetes Korn.* — *e) *N. pr. eines Flusses.

घर्घरध्वनि m. *Geschnaufe* Kâd. 31,17. 91,1.

घर्घरित n. *Gegrunze.*

*घर्घर्य n. *Glöckchen* Gal.

*घर्घर्घा oder *घर्घ्घा f. *Holzwurm.*

*घर्ण्, घर्णोति, घर्णुते, घृणोति und घृणुते (दीप्तौ).

*घर्ब्, घर्बति (गतौ).

घर्म m. 1) *Glut, Wärme;* sowohl *Sonnenhitze* als *Feuersglut.* — 2) *die heisse Jahreszeit.* — 3) *Kessel,* namentlich *das Gefäss, welches zum Heissmachen der Milch für das* Açvin-*Opfer dient.* — 4) *heisse Milch* oder *ein sonstiger heisser Opfertrank,* insbes. der Açvin. — 5) **Schweiss.* — 6) *Tag* (im Gegensatz zur Nacht). — 7) N. pr. verschiedener Männer. — घर्मम् R. 2,75,45 fehlerhaft für दीर्घम्, wie ed. Bomb. (2,75,65) liest.

घर्मकाल m. *die heisse Jahreszeit.*

घर्मग m. dass. R. 6,54,20. Vgl. उष्णग.

घर्मचर्चिका f. *ein durch die Hitze hervorgerufener Hautausschlag.*

घर्मजल n. *Schweiss* 251,25.

घर्मतनु und °तनू f. Name zweier Sâman Ârsh. Br. Statt dessen घर्मस्य तन्वौ Kâtj. Çr. 26,4,10. Lâṭj. 1,6,25.

घर्मत्व n. Nom. abstr. zu घर्म 3) Taitt. Âr. 5,1,5.

घर्मद Adj. (f. आ) *Hitze verursachend.*

घर्मदीधिति n. *die Sonne.*

घर्मदुघ (f. आ) und °दुह् (Nom. °धुक्) Adj. *warme Milch* oder *den Stoff zu* घर्म 4) *milchend.*

घर्मद्युति m. *die Sonne.*

घर्मपयस् n. *Schweiss.*

घर्मपावन् Adj. *heisse Milch trinkend.*

घर्मबिन्दु m. *Schweisstropfen* Dhûrtan. 32.

घर्ममास m. *ein Monat der heissen Jahreszeit.*

घर्मरश्मि m. *die Sonne* Dhûrtan. 62. Ind. St. 14,378.

घर्मरोचन n. सर्पस्य Name eines Sâman Ârsh. Br.

घर्मवत् Adj. *Glut besitzend.*

घर्मविचर्चिका f. = घर्मचर्चिका.

घर्मशिरस् n. Bez. *der Anfangssprüche in* TBr. 1,1,3,1. 2 Âpast. Çr. 5,11,12. 12,1.

घर्मसद् Adj. *an der Glut* (des Feuers) oder *in der Glut* (des Himmels) *wohnend.*

घर्मसूक्त n. *das Lied* AV. 7,73 Vaitân.

घर्मस्तुभ् Adj. *in der Glut jauchzend.*

घर्मस्वरस् Adj. *in der Glut rauschend.*

घर्मस्वेद Adj. *schweissglühend.*

घर्मांशु m. *die Sonne* Mâlatîm. 12,8 (15,7).

घर्मान्त n. *das Ende der heissen Jahreszeit, die Regenzeit.*

*घर्मान्तकामुकी f. *eine Kranichart.*

घर्माम्बु und घर्माम्भस् (251,22. 23. Mâlatîm. 23, 14 = 26,5) n. *Schweiss.*

घर्मित Adj. *erhitzt, von Hitze gequält* Bâlar. 28,5.

घर्मिन् Adj. *der den heissen Opfertrank bereitet.*

घर्मूटी f. v. l. für गर्मूटी.

घर्मेतरांशु m. *der Mond* Prasannar. 3,22.

घर्मेष्टका f. *ein best. Backstein* Âpast. Çr. 15,3, 13. 16,24.

घर्मोदक n. *Schweiss.*

घर्म्य n. *ein zur Bereitung des heissen Opfertranks dienendes Gefäss.*

(घर्म्येष्ठा) घर्मिष्ठा Adj. *im Hause —, im Stalle befindlich.*

1. घर्ष्, घर्षति 1) *reiben.* Pass. घृष्यते *gerieben —, zerrieben werden* (eig. und übertr.) Spr. 5695. — 2) Med. *sich reiben* MBh. 3,311,8. — घृष्ट 1) *gerieben, zerrieben, aufgerieben, geschunden, wund.* जानुभिः *an den Knien wund.* — 2) *eingerieben.* — Caus. घर्षयति *reiben, zerreiben.* — Mit अव *abreiben, zerreiben.* — Caus. 1) *abreiben, abkratzen.* — 2) *einreiben.* — Mit *आ in *आघर्षण. — Mit उद् 1) *reiben, zerreiben.* — 2) *hinfahren über, anschlagen* (eine Glocke). — Mit समुद् *reiben, zerreiben* Prasannar. 129,12. — Mit नि 1) *einreiben.* — 2) *reiben, zerreiben, wund reiben.* — 3) *prüfen, untersuchen* MBh. 12,199,117. — Mit संनि *untereinanderreiben.* — Mit निस् *Etwas* (Acc.) *reiben an* (Loc.). — Mit परि *zerreiben.* — Mit प्र 1) *zerreiben.* — 2) *einreiben.* — Mit संप्र *einreiben.* — Mit वि, °घृष्ट *zerrieben, aufgerieben, wund.* — Mit सम् 1) *zerreiben, wund machen.* Pass. mit परस्परम् *sich aneinanderreiben.* — 2) *sich reiben an,* so v. a. *wetteifern mit* (सह).

2. *घर्ष् = कृष् *sich freuen.*

घर्ष m. *Reibung, Zusammenstoss.*

घर्षण 1) n. *a) das Reiben* 175,7. *Zerreiben.* — *b) das Einreiben.* — 2) *f. ई *Gelbwurz.*

*घर्षणाल m. *Reibstein.*

*घर्षिन् in *कार°.

*घल n. *ein best. Milchproduct.*

घस्, घस्ति, *घसति *verzehren, verschlingen, fressen, essen.* — Desid. जिघत्सति *zu fressen wünschen* (auch vom *unedlen, gierigen Essen* der Menschen). — Mit अपि *abfressen.* — Mit *उद् in *उद्घस. — Mit *नि in *निघस. — Mit प्र in प्रघस. — Mit वि in विघस.

घस m. 1) *der Fresser:* N. pr. *a)* eines Krankheitsdämons. — *β)* eines Rakshas. — 2) **Fleisch* (vgl. उद्घस) Gal.

घसन n. *das Fressen* Dhâtup. 28,88.

घस्मर 1) Adj. (f. आ, *a) gefrässig* Karaka 1,13.

Am Ende eines Comp. *begierig auf* Daçak. 3,2. Harshaṅ. 24,18. — *b*) *der zu vergessen pflegt*, mit Gen. Hem. Par. 1,221. — 2) m. N. pr. einer Antilope.

घस्र 1) *Adj. *verletzend, schindend* u. s. w. — 2) m. *a*) *Bein. Çiva's* Gal. — *b*) *Tag.* — 3) *n. *Safran.*

घस्वर Adj. *gefrässig* Mantra-Br. 2,3,1.

घाट 1) Adj. *a*) *arbeitend in, bearbeitend* in दृत्त°. — *b*) *= घाटास्यास्ति. v. l. घट und घटा. — 2) m. Hariv. 16117 fehlerhaft für घट *Topf.* — 3) (*m.) und f. आ *Nacken, Nackenband* Karaka 1,17. — 4) *n. *das Lenken eines Elephanten* Gal.

घाटक 1) Adj. = घाट 1) *a*) in दृत्त°. — 2) f. घाटिका fehlerhaft für घटिका.

घाटकर्करी und घाटरी f. *eine Art Laute.*

घाटाल Adj. *einen Hals (eine Einschnürung, einen Stiel) habend* Bhâvapr. 3,108.

*घाटिक m. = घाण्टिक 1).

घाण्टिक m. 1) *Glöckner, ein mit einer Glocke herumziehender Bänkelsänger.* — 2) **Stechapfel.* — 3) **eine Art Keule* Gal.

घात 1) Adj. am Ende eines Comp. *tödtend.* — 2) m. *a*) *Schlag, — mit* oder *auf* (im Comp. vorangehend). — *b*) *Tödtung.* — *c*) *Beschädigung, Zugrunderichtung, Vernichtung.* — *d*) in der Astr. so v. a. *Eintritt.* — *e*) *das Product einer Multiplication* Ganit. Tripr. 80. Spasht. 11. — *f*) **Pfeil.*

घातक 1) Adj. (f. ई) *a*) *tödtend, Mörder.* — *b*) *vernichtend, zu Grunde richtend, zu Schanden machend.* — *c*) *aus dem Holze von* घातक 2) *bestehend.* — 2) m. *ein best. Baum.*

घातकर Adj. (f. ई) *tödtlich, verderblich.*

घातकृच्छ्र n. *eine best. Harnkrankheit* Çârṅg. Saṁh. 1,7,41.

घातन 1) *Adj. *tödtend, Mörder.* — 2) *m. N. pr. eines Höllenbewohners. — 3) f. ई *eine Art Keule.* — 4) n. *das Tödten, Erschlagen, Morden.*

*घातनस्थान n. *Schlachthaus.*

घातय्, °यति und °यते (selten) 1) *züchtigen, bestrafen.* — 2) *tödten, umbringen.* — 3) *zu Grunde richten.* — 4) *tödten lassen.* — 5) *Jmds* (Acc.) *Tod erzählen.* — Mit अभि, शराभिघातित *von Pfeilen getroffen.* — Mit अव *dreschen lassen.* — Mit व्या *hemmen, hindern, vereiteln.* — Mit उपोद् *zur Sprache bringen, einleiten.* — Mit नि *erschlagen, tödten.* — Mit निस् 1) *herausschaffen.* — 2) *umbringen lassen* MBh. 1,146,26. — Mit प्रति *abwehren.* — Mit वि 1) *schlagen* (ein Heer). — 2) *quälen, plagen* MBh. 13,145,38. — 3) *hemmen, unterbrechen.*

घातव्य Mâlav. 9,9 fehlerhaft für यातव्य.

घातस्थान n. 1) *Richtstätte* Nâgân. 30,21 (68,19). — 2) **Schlachthaus.*

*घाति 1) *Schlag, Verwundung.* — 2) *Vogelfang.* — 3) *Vogelnetz.*

घातिन् 1) Adj. *a*) *tödtend, Mörder.* — *b*) *vernichtend, zu Grunde richtend, zu Schanden machend, verderblich, schädlich* Govindân. zu Çaṁk. zu Bâdar. 2,2,33 (S. 582). — 2) *f. °नी *Keule.*

*घातिपक्षिन् und *घातिविहग m. *Eule.*

घौतुक Adj. 1) *erschlagend, tödtend.* — 2) *Schaden zufügend, bösartig.*

घात्य Adj. 1) *zu tödten.* — 2) *zu vernichten.*

घान्य n. Nom. abstr. zu घन 1) *b*) Vop. in Dhâtup. 28,88.

घार 1) *m. *Besprengung, Beträufelung.* — 2) f. ई *ein best. Metrum.*

घार्तिक (*m.) *eine Art Gebäck.*

*घार्तेय m. Pl. N. pr. eines Kriegerstammes. Sg. *ein Fürst dieses Stammes;* f. ई.

घास m. *Futter, Nahrung.* घासाद्घासम् wohl so v. a. *Stück um Stück.*

घासक am Ende eines adj. Comp. dass.

*घासकुन्द gaṇa कुमुदादि 2. Davon *Adj. °कुन्दिक.

घासकूट n. *Heuschober.*

*घासस्थान n. *Weideplatz.*

घासि m. 1) *Futter, Speise.* — 2) **Feuer.*

घासेग्र Adj. *Esslust erregend.*

*घिष्, घिषते (शब्दकरणे).

1.*घु, घवते (शब्दे).

2.*घु m. *ein best. Laut.*

*घुंष्, घुंषते (कान्तिकरणे).

*घुक m. *Feuer* Gal.

*घुघुकृत् (Nigh. Pr.) und *घुघुलारव (Râgân. 19, 108) m. *Taube.*

घुट्, *घुटति (प्रतीघाते, रत्नायाम्) und *घोटते (परिवर्तने. — Mit अव, °घोटित etwa *gepolstert.* — Mit व्या (nur °घुत्य und °घुटित) *zurückkehren.*

*घुट m., *घुटि f., *घुटिक m., *घुटिका (vgl. u. घुटि) f. und *घुटी f. *Fussknöchel.*

घुटि (?) Ind. St. 14,102; vgl. घुटिका 15,384.

*घुड्, घुडति (व्याघाते, रत्नायाम्).

*घुण्, घुणति und घोणते (धमणे).

घुण und °कीटक m. *Holzwurm.*

घुणान्नर्र Adj. *von Würmern zerfressen, wurmstichig* Bâlar. 24,6.

घुणप्रिया f. *eine Ipomoea* Bhâvapr. 1,213.

घुणवल्लभा f. *Aconitum heterophyllum* Bhâvapr. 1,178.

घुणाक्षर n. *ein durch Holzwürmer hervorgebrachter Einschnitt im Holze, der zufälligerweise wie Schrift aussieht.* °वत् und °न्यायेन so v. a. *auf ganz zufällige und unerwartete Weise, durch eine glückliche Fügung.* अहो ऽन्यायो यत् *eine sonderbare Fügung, dass* Prasannar. 10,13.

घुंणि Adj. vielleicht *wurmstichig.* = श्वात्त Sâj.

*घुण्ट m. *°क m. und घुण्टिका f. (Bhâvapr. 1, 28) *Fussknöchel.*

*घुण्टिक n. *im Walde liegender Kuhmist.*

*घुण्ड m. *Biene.*

*घुष्, घुष्यते (अकरणे).

°घुत्कारवत् Adj. *vom Gekreisch von* (Eulen) *erfüllt* Uttarar. 36,11 (52,8).

*घुम् Interj.

*घुमघुमाकार m. *eine Art Grille* Nigh. Pr.

घुमघुमाय्, °यते *brummen* Mallin. zu Kir. 6,4.

*घुमघुमारव m. = घुमघुमाकार Nigh. Pr.

*घुर्, घुरति (भीमार्थशब्देषु: oder भीमार्त°) *ein fürchterliches Geschrei erheben* (nur Bhaṭṭ.; hier auch Med.).

घुरघुराघोष m. *Geschnaufe* u. s. w. Bâlar. 50,22.

घुरघुराय्, °यते *gurgelnde Töne von sich geben, schnaufen* u. s. w. Kâd. 88,2.

घुरघुराराव m. *das Geschrei der Affen* Hem. Par. 2,732.

*घुरण m. *ein best. Laut.*

*घुरिका f. *das Schnarchen* Gal.

घुरुघुराघोष m. *Geschnaufe* u. s. w. Bâlar. 228,5.

°घुराघोरनिर्घोष m. 50,16.

*घुर्घुर 1) m. *Holzwurm.* — 2) f. आ *Geknurre.* — 3) f. ई *eine Art Grille.*

घुर्घुरक 1) m. *ein gurgelnder Laut.* — 2) f. °रिका *a*) dass. — *b*) **eine Art Grille.*

घुर्घुरता f. *das Gurgeln, Röcheln* Bhâvapr. 4,203.

घुर्घुराय्, °यते *sausen, surren.*

घुर्घुरुक m. = घुर्घुरक 1) Karaka 5,10.

*घुलघुलारव m. *eine Art Taube.*

*घुलञ्च m. *Coix barbata.*

घुष्मेशलिङ्ग n. Name eines Liṅga.

1. घुष्, घोषति (selten Med.) 1) Med. (Aor. घोषि) *ertönen.* घुष्ट *tönend, ertönend.* °स्वर Adj. *mit lauter Stimme.* — 2) *laut schreien, — verkünden, ausrufen.* घुष्टान्न *ausgebotene Speise.* — 3) *mit Gerausch u. s. w. erfüllen.* Nur Partic. घुष्ट. — Caus. घोषयति 1) *berufen zu* (Dat.). — 2) *laut verkünden lassen.* — 3) *laut verkünden.* — Mit अनु *laut benennen.* — Mit अव 1) *laut verkünden.* अवघुष्ट *ausgeboten* (Speise). — 2) *berufen, zu sich bescheiden.* Nur Partic. अवघुष्ट. — 3) *laut an-*

rufen, zum Hören auffordern. Nur Partic. अवघुष्ट. — 4) *mit Geräusch u. s. w. erfüllen.* Nur Partic. अवघुष्ट. — 5) *अवघुषित etwa *anerkannt, gebilligt* Kâç. zu P. 7,2,23. — Mit आ 1) *horchen auf.* — 2) *sich hören lassen.* — 3) *laut ausrufen, verkünden.* — Caus. 1) *Geräusch machen, laut sein.* — 2) *ertönen machen, laut verkünden.* — 3) **laut verkünden lassen.* — 4) **beständig klagen.* — Mit व्या. °घुष्ट *laut ertönend.* — Caus. *laut ausrufen.* — Mit उद् 1) *ertönen.* Nur Partic. उद्घुष्ट *ertönend.* — 2) *aufschreien.* — 3) *mit Geräusch u. s. w. erfüllen.* Nur Partic. उद्घुष्ट. — 4) *laut verkünden.* — Caus. 1) *laut ertönen lassen.* — 2) *laut verkünden.* — Mit प्रोद् 1) *mit Geräusch erfüllen.* Nur Partic. प्रोद्घुष्ट. — Caus. *laut verkünden.* — Mit उप *mit Geräusch u. s. w. erfüllen.* Nur Partic. उपघुष्ट. — Mit निस् in निर्घोष. — Mit परि *laut verkünden.* Partic. °घुष्यत् (!). — Mit प्र *ertönen.* Nur Partic. प्रघुष्ट. — Caus. *laut verkünden lassen.* — Mit वि 1) *laut ertönen.* Nur Partic. विघुष्ट. — 2) *laut verkünden.* — 3) *mit Geräusch u. s. w. erfüllen.* Nur Partic. विघुष्ट. — Mit उद्वि Caus. *laut verkünden.* — Mit सम् 1) *ertönen.* Nur Partic. संघुष्ट und *संघुषित. — 2) *ausbieten.* Nur Partic. संघुष्ट. — 3) *mit Geräusch u. s. w. erfüllen.* Nur Partic. संघुष्ट. — Mit परिसम् *mit Geräusch u. s. w. erfüllen.* Nur Partic. परिसंघुष्ट.

2. घुष्, *घोषति 1) = घर्ष् *reiben.* घुष्ट *gerieben* Bhaṭṭ. 3,57. — 2) **tödten.* — Mit नि Caus. *niederschmettern, zermalmen.*

घुष Adj. *tönend* in अरंघुष.

*घुष्ट n. *Wagen.*

घुष्य Adj. etwa *laut zu verkünden* (Çiva).

घुसृण (* n.) *Safran* Naish. 8,80. Vikramâṅkaṅ. 11,1.

घूक m. *Eule* Râgân. 19.91. Paṅkad.

*घूकारि m. *Krähe.*

*घूकावास m. *Trophis aspera* Râgân. 9,129.

घूत्कार m. *Gekreische* (der Eule) Mâlatîm. ed. Bomb. 176,7. Paṅkad. *Geschnaufe* Bâlar. 228,6.

*घूर्. घूर्यते (किमावेदकानी).

घूर्घर Spr. 991 vielleicht fehlerhaft für घर्घर.

घूर्ण्, घूर्णति und ते *hinundher schwanken, wanken, sich hinundher bewegen* 294,26. *zucken.* घूर्णित *sich hinundher bewegend.* — Caus. घूर्णयति *hinundherbewegen.* — Mit अव *sich hinundher bewegen.* °घूर्णित *s. h. bewegend.* — Mit आ *hinundher schwanken, sich hinundher bewegen.* आघूर्णित *schwankend, sich h. bewegend.* — Mit व्या, विनि (MBu. 8,90,40) und परि dass. — Mit वि *rollen* (von Wogen) Harshaṅ. 129,18. — Caus. *hinundher bewegen* Bâlar. 171,15. Daçak. 3,5.

घूर्ण 1) Adj. (f. आ) *wankend, sich hinundher bewegend.* — 2) *m. *Erythraea centaureoides.*

घूर्णन n. (Naish. 5,126), °ना f. und *घूर्णि f. *das Schwanken, Sichhinundherbewegen.*

घूर्णिका f. N. pr. eines Frauenzimmers.

घूर्ड् Interj. *kling!*

घूर्ड्करिक्र Adj. *meckernd.*

घृण 1) m. *a) Hitze, Glut, Sonnenschein.* Instr. घृणा. — *b) *Tag.* — 2) f. घृणा *a) ein warmes Mitgefühl für Andre, Mitleid.* — *b) mitleidiges Herabsehen, Verachtung, Geringschätzung, — gegen* (Loc.) Naish. 3,60. — *c) Abscheu, Grauen, Ekel* Kâd. 2,130,9. 132,14. Harshaṅ. 126,7. — *d) *eine Gurkenart* Gal.

घृणाचक्षुस् Adj. *mitleidig blickend.*

*घृणार्चिस् m. *Feuer.*

घृणालु Adj. *mitleidig.*

*घृणावास m. *Beninkasa cerifera.*

घृणि 1) m. *a) Hitze, Glut, Sonnenschein.* — *b) Lichtstrahl.* — *c) Tag* (im Gegensatz zur Nacht). — *d) *Flamme.* — *e) *die Sonne.* — *f) Welle.* — *g) *Wasser.* — *h) *Zorn.* — 2) Adj. *a) *flammend.* — *b) lauter* Bhâg. P. 7,2,7. = शुद्धतेजोमय Comm.

घृणित्व n. 1) *Mitleid.* — 2) *Missachtung, Geringschätzung.* — 3) *mürrische —, verdriessliche Stimmung* Kâraka 6,8.

घृणिन् 1) Adj. *wild, ungestüm* Gaut. — *b) ein weiches Gemüth habend, mitleidig.* — *c) Alles tadelnd, mit Allem unzufrieden, mürrisch, verdriesslich, ärgerlich* Kâraka 6,20. — 2) m. N. pr. eines Sohnes der Devakî.

घृणीवत् 1) Adj. *glühend, scheinend.* — 2) m. *ein best. Thier.*

घृत 1) Adj. s. u. 1. und 2. घृ. — 2) (*m.) n. *a) zerlassene und wieder gestandene Butter, Schmelzbutter; Butter, Fett* (bildlich für *Fruchtbarkeit*), *das flüssige Schmalz; Rahm.* Heut zu Tage *Ghee* genannt. — *b) *Wasser.* — 3) m. N. pr. eines Sohnes des Dharma. — 4) *f. घृता *eine best. Arzneipflanze.*

घृतकम्बल n. *Königsweihe* Varâh. Bṛh. S. S. 7, Z. 4.

*घृतकरञ्ज m. *eine* Karaṅga-*Art* Râgân. 9,68.

घृतका f. wohl = घृत 4) Kâraka 1,14. Konnte auch घृतक sein.

घृतकीर्ति f. *Erwähnung des Ghee.*

घृतकुमारिका f. *Aloe indica* Bhâvapr. 1,216.

घृतकुम्भ m. *ein Topf mit Ghee* Spr. 2217. fg.

घृतकुल्या f. *ein Bach mit Ghee* Çat. Br. 11,5.6,4.

घृतकेश Adj. *dessen Haar von Ghee trieft.*

घृतकौशिक m. N. pr. eines Lehrers. Pl. *sein Geschlecht.*

घृतक्षौद्रवत् Adj. *Ghee und Honig enthaltend* Hemâdri 1,419,6.

घृतघट m. *ein Topf mit Ghee* Gaut.

घृतच्युता f. N. pr. eines Flusses.

घृतदानपद्धति f. Titel eines Werkes.

*घृतदीधिति m. *Feuer, der Gott des Feuers.*

घृतदुह् Adj. *Ghee melkend.*

घृतधारा f. N. pr. eines Flusses.

घृतधेनु f. *Ghee in der Form einer Milchkuh* Hemâdri 1,412,17.

*घृतनिधायम् Absol. mit नि-धा *wie Ghee hinlegen, — aufbewahren* P. 3,4,45, Sch.

घृतनिर्णिज् Adj. *ein Fettgewand tragend, in Schmalz gehüllt.*

घृतप Adj. *nur Ghee trinkend.* Bez. einer Art Ṛshi.

घृतपक्व 1) Adj. *mit Ghee gekocht* Bhâvapr. 2,18. — 2) *f. आ *ein best. Gebäck* Gal.

घृतपदी Adj. f. 1) *deren Fuss von Ghee trieft.* — 2) *deren Fussspur Ghee ist.*

*घृतपर्ण (Gal.) und *°क m. *eine* Karaṅga-*Art.*

घृतपशु m. *ein Opferthier aus Ghee.*

घृतपाक m. *ein best. med. Schmalzpräparat* Mat. med. 14.

घृतपात्रस्तनवती Adj. f. *deren Zitzen aus Gefässen mit Ghee gebildet sind* Hemâdri 1,436,16.

घृतपावन् Adj. *Ghee trinkend.*

*घृतपीत Adj. *der Ghee getrunken hat.*

घृतपू Adj. *Ghee klärend.*

घृतपूर m. *eine Art Gebäck.*

घृतपूर्ण m. *Guilandina Bonducella* Bhâvapr. 1,206.

घृतपूर्णक m. 1) *ein best. Gebäck.* — 2) **Guilandina Bonducella.*

घृतपृच् Adj. *Ghee reichlich schenkend.*

घृतपृष्ठ 1) Adj. (f. आ) *dessen Rücken oder Oberfläche mit Ghee bestrichen ist.* — 2) m. *a) Feuer.* — *b)* N. pr. eines Sohnes des Prijavrata.

घृतप्रतीक Adj. (f. आ) *dessen Antlitz mit Ghee bestrichen ist.*

घृतप्रयस् Adj. *mit fetten Leckerbissen versehen.*

घृतप्रसक्त Adj. *durch Ghee befriedigt.*

घृतप्राशन n. *Genuss von Ghee* Gaut.

घृतप्रेप्सु Adj. *an Ghee sich ergötzend.*

घृतप्रुष् Adj. *Ghee spritzend, Segen oder Gaben um sich verbreitend.*

घृतमण्ड m. 1) *der oben schwimmende, fetteste Theil des Schmalzes.* — 2) *f. आ *eine Mimosa.*

*घृतमण्डलिका f. = घृतमण्ड 2) Râgân. 5,109.

घृतमय Adj. (f. ई) *aus Ghee gemacht* Hemâdri 1, 418,13.

घृतवेगोनि Adj. *Ghee im Schooss habend, Segen—, Wohlfahrt verleihend.*

*घृतशैाढीय m. Pl. der Spitzname *einer best. Schule.*

*घृतलेखनी f. *Butterlöffel.*

घृतवत्स m. *Ghee in Form eines Kalbes* Hemâdri. 1,413,20.

घृतवत् 1) Adj. *a) schmalzig, fettreich, mit Ghee bestrichen u. s. w. — b) das Wort* घृत *enthaltend.* — 2) f. घृतवती N. pr. eines Flusses MBh. 6,9,23.

*घृतवर m. *eine Art Gebäck.*

घृतवर्तनि Adj. *dessen Geleise in Ghee gehen, — Ghee träufeln.*

घृतवर्ति f. *ein durch Ghee genährter Docht.*

घृतवृद्ध Adj. *durch Ghee ergötzt.*

घृतव्रत Adj. *einzig von Ghee lebend.*

घृतशुत् Adj. *Ghee träufelnd.* °शुन्निधन (°श्युन्निधन Tândja-Br. 13,11,18) n. Name eines Sâman.

घृतसंपृ Adj. 1) *mit Ghee vermengt, — getränkt.* — 2) *Ghee mengend.*

घृतसद् Adj. *in Ghee sitzend.*

घृतस्तुति f. *das Lied* ṚV. 4,58 Ind. St. 13,283.

घृतस्तृ oder °स्तौ (nur Acc. Pl. °स्तॄवस्) m. *ein Tropfen Ghee* AV. 12,2,17.

घृतस्तोक m. dass.

घृतस्तोमीय Adj. Çâṅkh. Çr. 15,1,32.

घृतस्तोम्या f. Pl. Bez. *best. Verse* Maitr. S. 1,6,7.

घृतस्थला f. N. pr. einer Apsaras.

घृतह्रा Adj. *in Ghee getaucht.*

1. घृतह्रुत Adj. *in Ghee getaucht, von Ghee triefend.*

2. घृतह्नुत Adj. *dessen Rücken oder Oberfläche mit Ghee bestrichen ist.*

*घृतस्पृश् Adj. *Ghee berührend.*

घृतहस्त Adj. (f. स्रा) *Ghee in der Hand habend* ṚV. 7,16,8.

*घृतहेतु m. *Butter* Nigh. Pr.

घृतहोम m. *eine Darbringung von Ghee* Gaut. 22,36.

घृतह्रद् Adj. (f. स्रा) *dessen Becken Ghee ist.*

घृताचल m. *Ghee in der Form eines Berges.*

घृताचि m. N. pr. eines Ṛshi Ârsh. Br.

घृताची 1) Adj. f. *schmalzig, fettreich; mit Ghee gefüllt u. s. w.; von Ghee triefend, — glänzend.* — 2) f. *a) der Opferlöffel zum Schöpfen und Ausgiessen des Ghee. — b) die Nacht als die thauige. — c) eine Schlangenart. — d)* N. pr. einer Apsaras.

*घृताचीगर्भसंभवा f. *grosse Kardamomen* Râgân. 6.86.

घृतान्न Adj. *dessen Speise Ghee ist.*

घृतान्वक्त Adj. *mit Ghee bestrichen* Maitr. S. 1,6,7.

घृताब्धि m. *ein Meer von Ghee* Spr. 7616.

घृतार्चिस् m. 1) *Feuer.* — 2) *eine Form der Sonne* Hemâdri 1,412,22. 23. 414,3. 416,13. 417,3. 6.

*घृतावनि f. *die mit Ghee bestrichene Stelle* (eines Opferpfostens).

घृतावृध् Adj. *an Ghee sich ergötzend.*

घृतासुति Adj. *dem der Ghee-Trank gehört.*

घृताहवन Adj. *dem das Ghee-Opfer gehört.*

घृताहुत Adj. *dem Ghee geopfert wird.*

*घृताक्ष und *°य m. *das Harz der Pinus longifolia.*

घृतिन् Adj. *Ghee enthaltend.*

घृतेयु m. N. pr. eines Sohnes des Raudrâçva.

*घृतेली f. *Schabe.*

घृतेष्टका f. *ein best. Backstein* Âpast. Çr. 17,5.

घृतोद् Adj. *Ghee statt Wasser habend; m. ein solches Meer* VP. 2,4,45.

घृतौदन m. *Reis mit Ghee* Çâṅkh. Gṛhj. 1,27.

घृत्य Adj. *aus Ghee bestehend.*

घृष्व Adj. *munter, lustig, ausgelassen.*

*घृष्टि 1) m. *Eber.* — 2) f. *a) das Reiben, Zerreiben. — b) Wetteifer. — c) eine Dioscorea. — d) Clitoria ternatea.*

घृष्टिनेत्र n. *ein Loch von best. Form im Zimmerholze,* = सूकरनयन Vâstuv. 10,93.

*घृष्टिला f. *eine der Hemionitis cordifolia verwandte Pflanze.*

घृषि 1) Adj. *munter, lustig, ausgelassen.* — 2) *m. *Eber.*

घृषिराधस् Adj. *mit Lust freigebig* ṚV.

*घेचुलिका f. *Arum orixense.*

घेरण्डसंहिता f. Titel eines Werkes.

*घोङ् m. 1) *ein best. Thier* Comm. zu Vâsav. S. 266. — 2) *intermediate space.*

घोट m. 1) *Pferd* Âpast. Çr. 15,3,12. — 2) *Bart* Gal.

घोटक 1) m. *Pferd* Ind. St. 15,378. — 2) f. °टिका *a) Stute* Madanav. 121,4. — *b) Portulaca oleracea* Bhâvapr. 1,283. — *c) ein dem Judendorn ähnlicher Strauch* Râgân. 8,61.

घोटकमुख N. pr. 1) m. eines Mannes. — 2) f. ई eines Frauenzimmers Ind. St. 14,114. 116.

घोटकारि m. *Büffel* Bhâvapr. 2,10.

*घोटगल m. *ein Scirpus* Nigh. Pr.

घोडाचोलिन् m. N. pr. eines Mannes.

घोडेश्वरतीर्थ n. N. pr. eines Tîrtha.

*घोणक (Nigh. Pr.) und *घोणस m. *eine Schlangenart.*

घोणा f. (adj. Comp. *f. स्रा) 1) *Nase.* — 2) *Schnauze.* — 3) *Schnabel.* — 4) *eine best. Niesen bewirkende Pflanze* Nigh. Pr.

*घोणासभेदन m. *Wildschwein, Eber* Râgân. 19,31.

घोणिक m. *eine best. Stellung der Hand.*

*घोणिन् m. *Schwein, Eber.*

घोण्टा f. 1) *ein dem Judendorn ähnlicher Strauch* Râgân. 8,61. — 2) *Betelnussbaum.*

1. घोण्टाफल n. *Betelnuss* Nigh. Pr.

2. *घोण्टाफल m. *Uraria lagopodioides.*

*घोण्टी f. = घोण्टा 1) Râgân. 8,61.

घोत्कार m. *das Schnaufen der Nase.*

*घोनस m. = घोणस.

घोर 1) Adj. (f. स्रा) *a) scheueinflössend, ehrfurchtgebietend, hehr. — b) grausig, furchtbar. — c) schrecklich, furchtbar, überaus heftig* (Schmerzen, Krankheiten u. s. w.). — 2) *Adv. घोरम् (पूजने). — 3) m. *a) Bein. Çiva's. — b)* N. pr. verschiedener Männer. — 4) f. घोरा *a) Nacht. — b) eine best. Cucurbitacee. — c) eine der sieben Stationen Mercurs.* — 5) f. घोरी (!) N. pr. eines Wesens im Gefolge der Durgâ. — 6) n. *a) ehrfurchtgebietendes Wesen. — b) das Grausige, Schaurige, Schrecken. — c) Zauberwerk, Zauberspruch. — d) ein best. mythisches Geschoss. — e) *Gift* Râgân. 6,224. — f) *Safran.*

घोरक 1) m. Pl. N. pr. eines Volkes. — 2) *f. घोरिका = घुरिका *das Schnarchen* Gal.

*घोरघुष्य n. *Messing* Râgân. 13,32.

घोरघोरतर Adj. *über die Maassen furchtbar* MBh. 12,284,101. Hemâdri 1,755,1.

घोरचक्षस् Adj. *grausig aussehend oder — blickend.*

घोरता f. und घोरत्व n. *Grausenhaftigkeit.*

घोरदर्शन 1) Adj. *grausig aussehend.* — 2) *m. *a) Eule* Râgân. 19,91. — *b) Hyäne* Râgân. 19,8.

*घोरपुष्प n. *Messing.*

*घोरप्रासन m. fehlerhaft für °वाशन.

*घोरप्रासिन् m. fehlerhaft für °वाशिन्.

घोररूप 1) Adj. *dessen äussere Erscheinung Scheu einflösst.* — 2) f. स्रा N. pr. eines Wesens im Gefolge der Durgâ.

घोरवर्पस् Adj. *dessen Gestalt Entsetzen erregt.*

घोरवालुक *eine best. Hölle* MBh. 13,111,93.

*घोरवाशन m. *Schakal.*

*घोरवाशिन् m. dass. f. °नी Gal.

घोरहृदय m. *eine Form* Îçvara's.

घोराकार Adj. *grausig aussehend* Daçak. 27,22.

घोराकृति Adj. dass. 145,15.

घोरातिघोर Adj. *über die Maassen furchtbar,* Bez. einer Hölle Spr. 2993.

घोल 1) m. *geronnene Milch, welche nach Abguss des Wassers mit dem Rahm verrührt wird.* — 2) *f. ई *Portulak* Râgân. 7,149.

घोलय्, °यति *untereinanderrühren, zu einem Teig verarbeiten* Bhâvapr. 2,25. 27.

*घोलि und *°का f. *Portulak* Râgân. 7,149.

घोष 1) m. *a) Lärm, Geschrei, Kampf—, Sieges—, Wehgeschrei; Gebrülle* (von Thieren); *Getöse, Gerassel, Geräusch, Geschwirr; dumpfes, fernes Reden; das Getön* (hergesprochener Gebete u. s. w.). — *b) Gerücht, rumor.* Auch personificirt Ind. St. 13,285. — *c) Bekanntmachung, Verkündigung.* — *d) Laut.* — *e)* in der Grammatik *die bei der Aussprache der tönenden Laute gehörte Stimme.* — *f) ein tönender Schmuck.* — *g) Hirtenstation, die Bewohner einer —.* — *h) * Hirt.* — *i) eine best. Tempelform* Hemâdri 2,38,10. — *k) * Mücke.* — *l) * Luffa foetida* oder *eine ähnliche Pflanze.* — *m)* Bein. Çiva's. — *n)* N. pr. *α)* verschiedener Männer. — *β)* Pl. eines Volkes. — *γ)* eines Asura. — 2) *m. n. *Messing* Râgân. 13,32. — 3) f. घोषा *a) * Anethum Sowa.* — *b) * Galläpfel auf Rhus* Râgân. 6, 158. — *c)* N. pr. einer Frau.

घोषक m. 1) *Ausrufer.* — 2) * *Luffa foetida* oder *eine verwandte Pflanze* Comm. zu Kâraka 1,1.

*घोषकाकृति m. *eine dem* Ghoshaka *ähnliche Pflanze.*

घोषकृत् m. *Lärmmacher.*

घोषण 1) Adj. *tönend.* — 2) n. und f. (आ) *lautes Verkünden, Bekanntmachen.*

घोषणीय Adj. *laut zu verkünden.*

घोषद्रु nach dem Comm. *Geld* oder *Stoff.* Vgl. गोषद्रु.

घोषबुद्ध Adj. *durch den Lärm aufmerksam gemacht* AV. 5,20,5.

घोषमति m. N. pr. eines Mannes.

घोषयात्रा f. *der Gang zu den Hirtenstationen.*

*घोषयितृ m. 1) *Ausrufer, Verkünder, Herold.* — 2) *ein Brahman.* — 3) *der indische Kuckuck.*

घोषवत् 1) Adj. *a) tönend, lärmend, brausend* Âpast. 1,11,8. — *b)* in der Grammatik *tönend,* so v. a. *mit Stimme gesprochen;* Subst. *ein solcher Laut.* Nom. abstr. °वत्त्व n. Comm. zu TS. Prât. — 2) m. N. pr. eines Mannes. — 3) f. °वती *eine best. Art Laute.*

घोषवसु m. N. pr. eines Fürsten.

घोषवृद्ध m. *ein Aeltester einer Hirtenstation.*

*घोषस्थली f. N. pr. einer Oertlichkeit *gaṇa* धूमादि in der Kâç.

*घोषातकी f. *eine best. Pflanze.*

घोषादनी f. *ein best. Vogel* Maitr. S. 3,14,5. गोषादनी vs.

घोषि Adj. *laut ertönend.*

घोषिन् 1) Adj. *a) tönend, lärmend, geräuschvoll.* — *b)* in der Grammatik *tönend,* so v. a. *mit Stimme ausgesprochen.* — 2) f. घोषिणी Pl. *bestimmte dämonische Wesen* Çâṅkh. Gṛhj. 3,9.

*घोषिल m. *Wildschwein* Nigh. Pr.

घोष्टृ Nom. ag. *der Etwas laut verkündet* Ait. Âr. 354,4. Nom. abstr. °ष्टृत्व n. Comm.

घोर m. Patron. von घोर.

*घौषक Adj. von घोष N. pr.

*घौषस्थलक Adj. von घोषस्थली *gaṇa* धूमादि in der Kâç.

घौषेय m. Metron. von घोषा.

°घ्र 1) Adj. (f. आ) *a) schlagend mit.* — *b) tödtend, um's Leben bringend, Mörder.* — *c) vernichtend, zu Grunde richtend, entfernend* (Uebel, Krankheiten). — *d) multiplicirt mit.* — 2) n. *Tödtung* in अहिघ्र.

°घ्री f. zu °घ्न्.

घ्र्य in °अ.

घर्मन् m. *Sonnenglut.*

घर्म m. *Sonnenglut; Sonnenschein, Helle.*

*घर्ष्, घृष्यते (ग्रक्णे).

घ्रा, जिघ्रति (episch auch Med. und घ्राति) 1) *riechen, olfacere.* Partic. घ्रात und *घ्राण *a) gerochen. — b) gerochen habend.* — 2) *beriechen, an Etwas riechen, beschnuppern.* — 3) *mit den Sinnen aufnehmen* überh. °घ्रात *nur für — Sinn habend.* — 4) *küssen auf* (Loc.) Spr. 7712. — Caus. घ्रापयति *riechen lassen,* mit zwei Acc. — *Intens. जेघ्रीयते. — Mit अनु *küssen.* — Mit अभि 1) *beschnuppern, beriechen.* — 2) *riechen, olfacere* Kâd. 156,12. — 3) *küssen.* — Mit अव 1) *beriechen, an Etwas riechen.* °घ्रात Âpast. 1,17,5. — 2) *küssen, — auf* (Loc.). — Caus. *beriechen lassen.* — Mit आ 1) *riechen.* °घ्रात mit pass. und act. Bed. — 2) *beriechen, an Etwas riechen.* — 3) *küssen, — auf* (Loc.). — 4) आघ्रात *a) *satt. — b) *=क्रान्त oder आक्रान्त. — c) *=यस्तसंधि. — Caus. *beriechen lassen.* — Mit उपा 1) *riechen.* — 2) *küssen, — auf* (Loc.). — Mit समुपा *küssen, — auf* (Loc.). — Mit *व्या *wittern.* — Mit समा 1) *riechen.* — 2) *beriechen, an Etwas riechen.* — 3) *küssen, — auf* (Loc.). — Mit *उद् in *उज्जिघ्र. — Mit उप 1) *riechen.* — 2) *beriechen, an Etwas riechen.* °घ्रात mit pass. Bed. Gaut. — 3) *berühren* (mit dem Munde). — 4) *küssen, — auf* (Loc.). — Caus. *beriechen lassen.* — Mit समुप *küssen.* — Mit परि *mit Küssen bedecken.* — Mit वि 1) *auswittern.* — 2) *riechen.* — 3) *beriechen.* — Mit सम् Caus. *in enge Verbindung bringen mit* (Instr.).

घ्रौं Interj. Taitt. Âr. 5,1,5.

घ्राण 1) *Adj. *gerochen.* — 2) m. n. *a) Geruch* (subj.). — *b) Geruch* (obj.). — 3) f. (आ) und n. *a) Nase.* — *b) Schnauze.* Am Ende eines adj. Comp. f. आ Hemâdri 1,408,1.

घ्राणचक्षुस् Adj. *sich der Nase statt des Auges bedienend,* so v. a. *blind.*

घ्राणतर्पण 1) Adj. *die Nase ergötzend, überaus wohlriechend.* — 2) n. *Wohlgeruch.*

घ्राणदुःखदा f. *Artemisia sternutatoria* Bhâvapr. 1,223.

घ्राणपाक m. *eine best. Krankheit der Nase.*

घ्राणपुटक am Ende eines adj. Comp. (f. आ) *Nüster.*

घ्राणबिल n. *Nasenhöhle* Comm. zu TS. Prât.

घ्राणअवस् m. N. pr. eines Wesens im Gefolge Skanda's.

घ्राणस्कन्द m. *das Schnäuzen der Nase.*

घ्रातृ Nom. ag. *der da riecht.*

घ्रातव्य Adj. *zu riechen, was gerochen wird;* n. *Geruch* (obj.).

घ्राति f. 1) *Geruch* (subj.). — 2) *das Beriechen, Riechen an.* — 3) *Nase.*

घ्रेय Adj. *zu riechen, riechbar, was gerochen wird; Geruch* (obj.).

*ङु m. 1) *Sinnesobject.* — 2) *der Zug nach Sinnesobjecten.* — 3) Bein. Çiva's.

*ङुङ्, ङुङ्वते (शब्दे). — Desid. जुङुषते.

1. च Conj. 1) *und, auch,* τε, *que.* Steht hinter beiden zu verbindenden Theilen (oft durch *sowohl — als auch* wiederzugeben), nur nach dem letzten oder nur nach dem ersten. Bei drei und mehr zu verbindenden Theilen überall, nur nach dem letzten oder hier und da. In gebundener Rede steht च bisweilen an unrichtiger Stelle (वैचित्र्यं नीतिविद्यां ददाति च st. च द्°) und auch müssig. Werden zwei Sätze durch wiederholtes च verbunden, so hat das erste Verbum finitum den Ton. च — च in einem negativen Satze *weder — noch;* न खलु च — नैव dass. Grammatiker, Lexicographen und Erklärer gebrauchen च oft elliptisch (*auch,* so v. a. *dieses und noch Anderes*). In Verbindung mit andern Partikeln: चैव, चैव — चैव, चैव — च, च — चैव, चैव कि (am Ende eines Halbverses), चापि, च — चापि, चापि — च, अपि च, न — न — अपि च (mit fehlender Negation), न — न चापि, अपि चैव, चैवापि, च तथा, तथा च, तथैव च. — 2) च — तु = च — च *sowohl — als auch* 110,13. — 3) *oder,* mit वा wechselnd oder dessen Stelle vertretend (nach उताहो). — 4) *auch, selbst, sogar.* — 5) *und zwar.* — 6) *gerade, eben* (ausnahmsweise). — 7) *aber, dagegen* 43,18. Insbes. nach यदि, अथ

(hier v.l. तु), अथ वा. न चेत् — तु *nicht aber* 193, 28. — 8) *dennoch.* — 9) च — च *kaum — so.* Ein च an zweiter Stelle ohne ein vorangehendes च *alsbald, sogleich.* — 10) च — च *obgleich — dennoch* Vikr. 28. च — न तु und च — न च *obgleich — dennoch nicht.* न च — च *obgleich nicht — so doch.* — 11 *wenn* (mit betontem Verbum fin.) Vikr. 39. — 12) über die Bed. von च nach einem Interrogativum s. u. 1. क 2) *a*), 1. कथा 1), किम् 2) *d*) ϑ), कुत्र 7) und कच् 3) *b*).

2.*च 1) Adj. *a) rein* Vîçvak. — *b) sich hinundher bewegend* ebend. — *c) bös, boshaft.* — *d) samenlos.* — 2) m. *a) Dieb* Vîçvak. — *b) der Mond.* — *c) Schildkröte.*

चक्, *चकति und *°ते (दीप्तौ, प्रतिघाते, तृप्तौ). चकित *zitternd, erschrocken, eingeschüchtert.* °म् Adv. — Mit उद्, उच्चकत्ति = स्वाङ्गं पश्यति Comm. — उच्चकित *erschrocken aufblickend* Kâd. 2,74,24. 137,5. — Mit प्र, °चकित *zitternd, erschrocken.*

चक m. N. pr. eines Schlangenpriesters Tândja-Br. 25,15,3. v. l. चक्क. — Vgl. कुटी°.

चकट्ट in विश्वकट्टाकर्ष. Vgl. Nir. 2,3.

*चकन gaṇa चूर्णादि in der Kâç. v. l. चक्कन und चक्कान.

चकार m. *die Conjunction* l. च 239,19.

1. चकास्, चकास्ति *glänzen, leuchten, einen prächtigen Anblick gewähren* Bâlar. 61,6. Bhâg. ed. Bomb. 3,19,14. चकाशेते fehlerhaft entweder für चकाशाते, प्रकाशेते oder चकासेते (nach der 1ten Klasse). — Caus. चकासयति *glänzen machen.* — Mit सम् *erhellen.*

2.*चकास् Adj. *glänzend.*

चकित 1) Adj. s. u. चक्. — 2) f. आ *ein best. Metrum.* — 3) n. *das Zittern, Erschrockensein.*

चकितचकित Adj. *überaus erschrocken.* °म् Adv.

चकोर 1) m. *a) Perdix rufa.* Das Auge dieses Vogels soll sich beim Anblick vergifteter Speise roth färben. Seine Nahrung sollen Mondstrahlen sein; daher wird das Auge, welches den Nectar eines Antlitzes einsaugt, ein Kakora genannt, 126,22. चकोराक्षी so v. a. *ein schönes Mädchen* 175,25. Vikramâṅkak. 8,42. °व्रतमालम्ब् *die Weise des K. annehmen*, so v. a. *sich ganz dem Genuss* (eines mondähnlichen Antlitzes) *hingeben.* — *b*) N. pr. α) Pl. eines Volkes. — β) eines Fürsten. — γ) eines Berges (?). — 3) f. ई f. zu 1) *a*).

चकोरक = चकोर 1) *a*). Zu belegen am Ende eines adj. Comp.

चकोराय् *wie der Vogel* Kakora *verfahren.*

°यितुम्.

*चक्क्, चक्कयति (व्यथने, त्रासे, व्यसने).

चक्क m. v. l. für चक.

*चक्कन gaṇa चूर्णादि. v. l. चकन und चक्कान.

*चक्कल Uṇâdis.

*चक्कस Nom. ag. von क्वस्.

चक्र 1) n. *a) Rad.* Im Veda bisweilen m. चक्रं चर् *im Wagen herumfahren.* — *b) Scheibe, — eines Töpfers.* — *c) Wurfscheibe, Discus* (insbes. Vishṇu's) 100,24. 105,5. — *d) Oelmühle.* — *e) Kreis.* — *f) das Kreisen* (eines Vogels), *Kreislauf* (der Jahreszeiten). — *g) eine best. Constellation, Hexagonalschein.* — *h) ein mystischer Kreis am Körper.* — *i) ein scheibenförmiges Diagramm.* — *k) eine in ein scheibenförmiges Diagramm künstlich eingetragene Strophe.* — *l) ein best. Metrum.* — *m) Cirkel.* — *n) ein best. astronomisches Instrument.* — *o) Trupp, Schaar, Menge* 119,10. *Gesammtheit.* Auch *m. — *p) Kriegerschaar* (am Ende eines adj. Comp. f. आ MBh. 3,13,5), *Heer, Armee.* — *q) *District, Provinz.* — *r) Bezirk, Bereich* in übertr. Bed. — *s) das über die Länder hinrollende Rad des Monarchen* 106,12. *Herrschaft.* — *t) *Pl. Krümmungen eines Flusses.* — *u) *Strudel.* — *v) *Ränke.* — *w) eine best. Pflanze* oder *Arzneistoff.* — *x)* N. pr. eines Tîrtha. — 2) m. *a) Anas Casarca* Bâlar. 240,20. — *b)* N. pr. α) Pl. eines Volkes. — β) verschiedener Männer. — γ) eines Schlangendämons. — δ) eines Wesens im Gefolge Skanda's. — ε) eines Berges Bhâg. P. 5,20,15. — Vgl. noch 1) *a*) und *o*). — 3) *f. आ *eine Cyperus-Art* und *eine andere Pflanze.* — 4) f. चक्री *Rad.*

चक्रक 1) *Adj. *cirkelartig* (in logischem Sinne) — 2) m. *a) eine Art Schlange.* — *b) *Dolichos biflorus* Madanav. 106,39. — *c)* N. pr. eines Ṛshi. — 3) f. चक्रका *eine best. Pflanze von wunderbarer Heilkraft.* Nach Madanav. 28,286 *weisser Abrus.* — 4) f. चक्रिका *a) Trupp, Schaar.* — *b) Ränke.* — 5) n. *a) eine best. Art zu fechten* Hariv. 3,124,19. चित्रक v. l. — *b) circulus in demonstrando* Mahâbh. 6,55,*b*.

चक्रकारक n. *unguis odoratus* Bhâvapr. 1,190.

चक्रकाश्रय m. *circulus in demonstrando.*

*चक्रकुल्या f. *eine best. Pflanze.*

*चक्रगन्ध m. *Cassia Tora.*

*चक्रगण्डु m. *ein rundes Kopfkissen.*

*चक्रगुच्छ m. *Jonesia Asoca.*

*चक्रगुल्म m. *Kamel* Nigh. Pr.

चक्रगोपुर m. Du. *zwei zur Seite des Wagens gehende Männer, welche die Räder zu schützen haben.*

चक्रचक्षुस् f. *Bastei, Bollwerk* (nach Nîlak.)

चक्रचर m. 1) Pl. *bestimmte im Kreise sich bewegende* (d. i. *keinen festen Wohnsitz habende*) *überirdische Wesen.* — 2) *Zauberer* (Kern) oder *Töpfer* u. s. w. (Comm.).

चक्रचारिन् m. *Zugvogel.*

चक्रचूडामणि m. 1) Bein. Vopadeva's. — 2) N. pr. eines Mannes. — 3) Titel einer astr. Abhandlung.

चक्रजाति f. = चक्र 1) *k*).

*चक्रजीवक m. *Töpfer.*

*चक्रणदी f. und *चक्रणितम्ब m. = °नदी und °नितम्ब.

*चक्रतलाम्र m. *eine best. saftige Mangoart* Râgân. 11,19.

चक्रतीर्थ n. N. pr. eines Tîrtha Ind. Antiq. 8, 279. °माहात्म्य n. Titel eines Werkes.

चक्रतुण्ड m. 1) *ein best. Fisch.* — 2) *ein best. mythisches Wesen* Suparn. 23,4.

चक्रतैल n. *ein best. Oel.*

*चक्रदंष्ट्र m. *Wildschwein* Râgân. 19,30. v. l. वक्र°.

चक्रदत्त m. N. pr. eines Autors, = चक्रपाणिदत्त.

चक्रदत्तनामकग्रन्थ m. Titel eines Werkes.

चक्रदीपिका f. desgl.

चक्रदृप्र m. N. pr. eines Asura.

चक्रदेव m. N. pr. eines Kriegers.

चक्रद्वार m. N. pr. eines Berges.

चक्रधनुस् m. N. pr. eines Ṛshi.

चक्रधर 1) Adj. und m. *a) ein Rad tragend, Radträger.* — *b) einen Discus tragend*, Bein. Vishṇu's. — *c) im Wagen fahrend* (?). — *d) die Gewalt in Händen habend, herrschend; Herrscher, Weltherrscher* Spr. 2220. — 2) m. *a) *Gouverneur einer Provinz.* — *b) *= चारक Utpala zu Varâh. Bṛh. 13,1. — *c) Schlange.* — *d)* N. pr. α) verschiedener Männer. — β) einer Oertlichkeit.

चक्रधर्मन् m. N. pr. eines Vidjâdhara-Fürsten.

चक्रधार Paṅkat. 242,19 fehlerhaft für °धर.

*चक्रनख m. *unguis odoratus.*

चक्रनदी f. N. pr. eines Flusses.

चक्रनाभि f. *Nabe eines Rades.*

चक्रनामन् m. 1) *Anas Casarca* Kâd. 25,8. 39,7. — 2) *Schwefelkies.*

चक्रनायक m. 1) *Führer einer Schaar.* — 2) *unguis odoratus* Râgân. 12,131.

चक्रनारायणीसंहिता f. Titel eines Werkes.

*चक्रनितम्ब m. = चक्रणितम्ब.

चक्रनेमि f. N. pr. einer der Mütter im Gefolge Skanda's.

*चक्रपवाट m. *Cassia Tora.*

*चक्रपरिव्याध m. *Cathartocarpus fistula.*

*चक्रपर्णी f. *ein dunkelfarbiges Ocimum* Nigh. Pr.

चक्रपाणि m. 1) Bein. Vishṇu's. — 2) N. pr. eines Autors.

चक्रपाणिदत्त m. N. pr. eines Autors.

चक्रपाणिन् m. = चक्रपाणि 1).

चक्रपात m. *ein best. Metrum.*

*चक्रपाद् m. 1) *Wagen.* — 2) *Elephant.*

*चक्रपाल m. 1) *superintendent of a province.* — 2) *one who carries a discus.* — 3) *a circle.* — 4) *the horizon.*

चक्रपालित m. N. pr. eines Mannes B. A. J. 7,129.

चक्रपुर n. N. pr. einer *Stadt.*

चक्रपुष्करिणी f. N. pr. eines *Teiches* in Kâçî.

*चक्रफल n. *eine best. scheibenartige Waffe.*

चक्रबन्ध m. = चक्र 1) *k*).

*चक्रबन्धना f. *eine Art Jasmin* Nigh. Pr.

*चक्रबन्धम् Absol. P. 3,4,41, Sch.

*चक्रबान्धव m. *die Sonne.*

*चक्रबाला f. *Hibiscus cannabinus* Nigh. Pr.

चक्रभङ्ग m. *Radbruch* M. 8,291.

चक्रभानु m. N. pr. eines Brahmanen.

चक्रभृत् m. Bein. Vishṇu's.

चक्रभेदिनिर्णय m. Titel eines Werkes.

*चक्रभेदिनी f. *Nacht.*

चक्रभ्रम m. *die Drehung der Töpferscheibe.*

चक्रभ्रमण m. N. pr. eines Berges Ind. St. 14, 118. fg.

चक्रभ्रमि f. = चक्रभ्रम.

चक्रमठ m. N. pr. einer *Klosterschule.*

*चक्रमण्डलिन् m. *Boa constrictor.*

चक्रमन्द m. N. pr. eines Schlangendämons.

चक्रमर्द m. *Cassia Tora* Râǵan. 4,202.

चक्रमर्दक 1) *m. dass. — 2) f. °र्दिका N. pr. einer Fürstin.

चक्रमासन्न Adj. *das Rad hemmend.*

चक्रमीमांसा f. Titel eines Werkes.

*चक्रमुख m. *Eber, Schwein.*

चक्रमुसल Adj. *mit dem Discus und der Keule ausgeführt.*

*चक्रमेदिनी f. *Nacht* Gal.

चक्रमेलक N. pr. einer Oertlichkeit.

चक्रमौलि m. N. pr. eines Rakshas.

*चक्रयान n. *Wagen.*

चक्रयोग m. *Anwendung des Flaschenzuges* oder *einer ähnlichen Vorrichtung.*

चक्ररत्न m. Du. = चक्रगोपतृ.

*चक्ररद m. *Eber, Schwein.*

*चक्रराज m. *ein best. mystischer Kreis.*

*चक्रल 1) Adj. *kraus, gekräuselt.* — 2) f. आ *eine Cyperus-Art.*

*चक्रलक्षणा und °लक्षणिका (Bhâvapr. 1,196) f. *Cocculus cordifolius.*

*चक्रलताम्र m. = चक्रतलाम्र.

चक्रवद्गति Adj. *wie ein Rad sich drehend* 163,23.

चक्रवत् 1) Adj. *mit Rädern versehen.* — 2) m. *a) Oelmüller.* — *b)* N. pr. eines Berges.

चक्रवर्त in अ°.

चक्रवर्तिता f. und °वर्तित्व n. Nom. abstr. von चक्रवर्तिन् 2) *a*).

चक्रवर्तिन् 1) Adj. *auf Rädern rollend.* — 2) m. *a) dessen Räder ungehemmt über die Länder rennen, Weltherrscher; Herrscher über* (im Comp. vorangehend) Vikramâṅkaḱ. 10,31. — *b) Oberhaupt* überh., *der unter* — (Gen. oder im Comp. vorangehend) *den höchsten Rang einnimmt;* auch von Unbelebtem. — *c) *Chenopodium album* Râǵan. 7, 121. — *d)* N. pr. eines Commentators des Alaṁkârasarvasva Kumârasv. zu Pratâpar. 46,27 u. s. w. — 3) f. °नी *a)* f. zu 2) *b*). — *b) *eine best. wohlriechende Pflanze,* = जतुका Râǵan. 3,114. — *c) *Nardostachys Jatamansi* Râǵan. 12, 98. — *d) *rother Lack* Râǵan. 6,209.

चक्रवर्मन् m. N. pr. eines Fürsten.

चक्रवाक m. *Anas Casarca.* Männchen und Weibchen (°की), die sich über Alles lieben, sollen in der Nacht getrennt werden und darüber wehklagen.

*चक्रवाकबन्धु m. *die Sonne.*

चक्रवाकमय Adj. *aus Anas Casarca bestehend* Kâd. 2,18,1. Harshaḱ. 90,12.

*चक्रवाकवती f. wohl N. pr. eines Flusses.

चक्रवाकिन् Adj. *mit Ḱakravâka's erfüllt.*

*चक्रवाट m. 1) *Grenze.* — 2) *Lampengestell.* — 3) = क्रियारोह.

चक्रवाड 1) m. *a) *Feuer* Gal. — *b)* N. pr. eines Gebirges, = चक्रवाल 3) Kâraṇḍ. 91,11. — 2) n. *Schaar, Menge.*

चक्रवात m. *Wirbelwind.*

चक्रवाल 1) n. *Kreis.* — 2) m. n. *Kreis,* so v. a. *Gruppe, Menge* MBh. 1,187,17. 20. Chr. 299,22. 325,17. Kâd. 99,14. 126,7. — 3) m. N. pr. eines mythischen Gebirges, welches wie eine Mauer die als Scheibe gedachte Erde umgiebt. °वालाद्रि m. Kâvjâd. 2,99. — 4) n. = °यमक Comm. zu Bhaṭṭ. 10,6.

चक्रवालक n. *eine best. rhetorische Figur.*

*चक्रवालधि m. *Hund.*

चक्रवालयमक n. *eine Art Paronomasie.* Beispiel Bhaṭṭ. 10,6.

चक्रवालात्मन् f. N. pr. einer Göttin.

*चक्रविमल *eine best. Pflanze.*

चक्रवृद्धि f. 1) *Zins auf Zins* Gaut. — 2) *Frachtgeld.* — Vgl. Jolly, Schuld. 297.

चक्रव्यूह m. 1) *eine kreisförmig aufgestellte Schlachtordnung.* — 2) N. pr. eines Kiṁnara-Fürsten Kâraṇḍ. 3,2.

*चक्रशतपत्र *eine best. Pflanze.*

*चक्रश्रेणी f. *Odina pinnata.*

*चक्रसंवर m. N. pr. eines Buddha.

*चक्रसकथ Adj. *säbelbeinig.*

*चक्रसंज्ञ n. *Zinn.*

चक्रसाह्वय m. *Anas Casarca.*

चक्रसेन N. pr. 1) m. eines Mannes. — 2) f. आ einer Prinzessin.

*चक्रस्वामिन् und *चक्रहस्त m. Bein. Vishṇu's.

चक्रह्रद m. N. pr. eines *Sees.*

चक्राकार Adj. (f. आ) *scheibenförmig.*

*चक्राकी f. = चक्राङ्की.

चक्राङ्क f. 1) *Cocculus tomentosus* Bhâvapr. 1, 223. v. l. चक्राह्वा. — 2) *Cyperus pertenuis* Râǵan. 6,143.

चक्राङ्किता f. *eine best. Pflanze.*

*चक्राङ्की f. *Gans.*

चक्राङ्ग 1) m. *a) Gans, Flamingo.* — *b) Anas Casarca.* — *c) *Wagen.* — 2) *f. आ *Cocculus tomentosus.* — 3) *f. ई *a)* f. zu 1) *a)* Râǵan. 19,103. — *b) Helleborus niger* Râǵan. 6,132. — *c) Cocculus tomentosus.* — *d) Rubia Munjista* Râǵan. 6,192. — *e) Enhydra Heloncha.* — *f)* = कर्कटशृङ्गी. — 4) *n. *Sonnenschirm.*

चक्राङ्गना f. *das Weibchen der Anas Casarca.*

*चक्राट m. 1) *Giftarzt.* — 2) *Schelm, Intrigant.* — 3) *Denar.*

चक्राति m. Pl. N. pr. eines Volkes MBh. 6,9,45.

*चक्राधिवासिन् m. *Orangenbaum.*

चक्रायुध m. Bein. Vishṇu's oder Kṛshṇa's.

*चक्रायोध्य m. N. pr. eines Fürsten.

चक्रार्धचक्रवाल *Halbkreis* Ind. St. 10,274.

*चक्रालु m. *eine best. saftige Mangoart* Nigh. Pr.

*चक्रावर्त m. *Kreisbewegung.*

चक्रावली f. *Schaar, Menge* MBh. 9,9,31.

चक्राश्मन् *eine Schleuder zum Werfen von Steinen* MBh. 1,227,25.

चक्राह्व 1) m. *a) Anas Casarca.* — *b) *Cassia Tora* Râǵan. 4,202. — 2) f. आ *Cocculus tomentosus* Bhâvapr. 1,223, v. l.

चक्राह्वय m. *Anas Casarca* Kâd. 141,1.

चैक्रि 1) Adj. *machend, wirkend* (mit Acc.), *wirk-*

sam. — 2) m. N. pr. eines Mannes (?).

*चक्रिक m. 1) *Discusträger.* — 2) *Dolichos biflorus* Nigh. Pr. — चक्रिका s. u. चक्रका.

चक्रिन् 1) Adj. *a) Räder habend.* — *b) einen Discus tragend.* — *c) im Wagen fahrend* Gaut. — 2) m. *a) *Töpfer.* — *b) Oelmüller.* — *c)* Bein. α) Kṛshṇa's. — β) Çiva's. — *d) *Weltherrscher.* — *e) *Gouverneur einer Provinz.* — *f) *ein Gina* Gal. — *g) *Angeber, delator.* — *h) *Ränkeschmied.* — *i) *der für ein ganzes Dorf opfert.* — *k) Schlange* Spr. 7640. — *l) *Anas Casarca* Madanav. 127,67. — *m) *Krähe.* — *n) *Cassia Tora* Râǵan. 4,202. — *o) *Dalbergia ougeinensis* Râǵan. 9,119. — *p) *unguis odoratus* Râǵan. 12,131. — *q)* Pl. N. pr. einer Vishṇu'itischen Secte.

चक्रिय Adj. 1) *zum Rad* oder *Wagen gehörig.* — 2) *im Wagen fahrend, auf Reisen befindlich.*

चक्रिवंस् Partic. perf. von 1. कर्. n. *eine Perfect-Form* Ind. St. 9,283.

चक्री Adv. 1) mit कर् *in eine Kreisform bringen, ganz spannen* (einen Bogen) Bâlar. 116,23. — 2) mit भू *ganz gespannt werden* Prasannar. 143,3.

चक्रीवत् 1) Adj. *mit Rädern versehen.* Nom. abstr. °वत्ता. — 2) m. *a) Fuhrmann* Gaut. — *b) *Esel.* — *c) *N. pr. eines Fürsten.*

1. चक्रु *Rad.* °वृत्त Adj. *kreisrund.*

2.*चक्रु Adj. *machend, bewirkend.*

*चक्रेन्द्रक m. *eine Art Senf* Nigh. Pr.

चक्रेश m. *Weltherrscher.* Nom. abstr. °ता f.

चक्रेश्वर m. 1) Bein. *a)* Vishṇu's. — *b)* Bhairava's. — 2) *Weltherrscher.* Nom. abstr. °त्व n.

*चक्रोत्थ m. *eine Art Senf* Nigh. Pr.

चक्रोल्लास m. Titel eines Werkes.

*चक्रुन v. l. im gaṇa चूर्णादि in der Kâç.

चक्ष्, चष्टे, episch auch Act. und nach der 1sten Klasse; in den generellen Formen gewöhnlich durch ख्या ersetzt. 1) *erscheinen.* — 2) *sehen, schauen nach; erblicken, gewahren.* — 3) *ankündigen, sagen.* — 4) *halten für,* mit doppeltem Acc. — Mit अनु 1) *blicken auf, nachschauen.* — 2) *benennen, nennen.* — Mit अभि 1) *erschauen, anblicken, sehen.* — 2) *beaufsichtigen.* — 3) *gnädig ansehen.* — 4) *anreden, anfahren.* — 5) *benennen, nennen.* — Mit अव 1) *herabschauen, — auf* (Acc.). — 2) *erschauen, erblicken.* — Mit आ 1) *anschauen, beaufsichtigen.* — 2) *sagen, seine Meinung aussprechen* Çaṅk. zu Bâdar. 2,2,33. *berichten, erzählen, eine Mittheilung machen über, sagen von, — zu Etwas* (Spr. 869), *ankündigen, anmelden, angeben, verrathen.* — 3) *sagen —, sprechen zu* (Acc.). — 4) *anzeigen, bezeichnen, die Bedeutung haben von* (Acc.) 227, 15. — 5) *benennen, nennen.* — Mit अन्वा *benennen nach* (Acc.). — Mit अभ्या 1) *anblicken.* — 2) *sprechen.* — Mit उदा *laut ansagen.* — Mit निरा *wegraisonniren, verwerfen.* — Mit प्रत्या 1) *zurückweisen, abweisen, ablehnen.* — 2) *zurückweisen,* so v. a. *verwerfen, widerlegen* Çaṅk. zu Bâdar. 2,2,22. — 3) *Jmd* (Acc.) *antworten.* — Mit व्या 1) *hersagen, recitiren.* — 2) *auseinandersetzen, erklären, erläutern* Çaṅk. zu Bâdar. 2,2,1. — Mit समा *berichten, erzählen, aussagen über.* — Mit परि 1) *übersehen, übergehen, verschmähen.* — 2) *verwerfen.* — 3) *für schuldig erklären.* — 4) *erzählen.* — 5) *anerkennen.* — 6) *benennen, nennen.* — 7) *zu Jmd* (Acc.) *sprechen, antworten.* — Mit प्र 1) *erzählen, berichten.* — 2) *annehmen, ansehen als, halten für.* — 3) *benennen.* — Caus. *erleuchten, erhellen.* — Mit अभिप्र *sehen.* — Mit संप्र 1) *auseinandersetzen.* — 2) *annehmen, supponiren.* — Mit प्रति 1) *sehen, gewahr werden.* — 2) *erwarten.* — 3) *sehen —, erscheinen lassen.* — Mit वि 1) *erscheinen, leuchten.* — 2) *deutlich sehen, erblicken, gewahr werden, hinblicken auf, betrachten.* — 3) *erscheinen lassen, offenbaren.* — 4) *verkünden, ansagen.* — Caus. 1) *deutlich sehen lassen, aufklären.* — 2) *verkünden, sprechen* Gop. Br. 2,2,23. — Mit अभिवि *hinschauen auf.* — Mit उद्वि *inne werden.* — Mit प्रवि *annehmen, supponiren.* — Mit सम् 1) *ansehen, betrachten.* — 2) *überblicken, —zählen, prüfen.* — 3) *betrachten, überlegen, in Betracht ziehen.* — 4) *aufzählen.* — 5) *ausführlich berichten über.* — 6) *benennen, nennen* Kâraka 3,7. — 7) *meiden.* — Mit *अवसम् *meiden.* — Mit परिसम् 1) *aufzählen.* — 2) *meiden.* — Mit प्रसम् 1) *aufzählen.* — 2) *prüfend betrachten, ergründen* Comm. zu Njâjas. 4,2,2.

चक्ष m. *ein falscher Freund* Varâh. Jogaj. 4,50.

चक्षण n. 1) *das Erscheinen, Erscheinung, Anblick.* — 2) *eine den Durst erregende Speise.*

चक्षणिण m. *Erheller.*

चक्षन् n. *Auge.*

चक्षस् 1) *m. *a) Lehrer.* — *b)* Bein. Bṛhaspati's. — 2) n. *a) Schein, Helle.* — *b) das Sehen, Gesehenwerden.* Dat. चक्षसे als Infin. — *c) Gesicht, Blick, Auge.*

चक्षु m. 1) *Auge.* — 2) N. pr. *a)* eines Fürsten. — *b)* eines Flusses. Richtig वक्षु.

चक्षुर्निरोध m. = चक्षुर्निरोध Âpast. 2,27,17.

चक्षुपीडन Adj. *das Auge unangenehm berührend* Çvetâçv. Up. 2,10.

चक्षुरिन्द्रिय n. *Gesichtssinn.*

चक्षुर्ग्रहण n. *Angegriffenheit des Gesichts.*

चक्षुर्दा Adj. *Gesicht gebend.*

*चक्षुर्दान n. *the ceremony of anointing the eyes of the image at the time of consecration.*

चक्षुर्निमित Adj. *nach dem Augenmaass bestimmt* TBr. 1,1,4,1.

चक्षुर्निरोध m. *Verschluss der Augen* Âpast.

*चक्षुर्बकुल m. *Odina pinnata.* Vgl. चक्षुर्वकुन.

चक्षुर्भृत् Adj. *die Sehkraft fördernd.*

चक्षुर्मन्त्र Adj. *mit dem Blick besprechend, zaubernd.*

चक्षुर्मय Adj. *augartig.*

*चक्षुर्मल n. *Augenschmalz.*

चक्षुर्मुख Adj. *Augen im Munde habend* (?) Suparn. 24,2.

चक्षुर्मुष् Adj. *die Augen blendend.*

चक्षुर्लोक Adj. *mit dem Auge sehend.*

चक्षुर्वन्य Adj. *an den Augen leidend.*

चक्षुर्वर्धनिका f. N. pr. eines Flusses.

*चक्षुर्वकुन m. *Odina pinnata.*

चक्षुर्विषय m. *Gesichtskreis.*

चक्षुर्हन् Adj. *mit dem Blicke tödtend.*

चक्षुश्चित् Adj. *Sehkraft schichtend, — sammelnd.*

चक्षुःश्रवस् und °श्रुति m. *Schlange.*

चक्षुष 1) in स° Adj. *Auge.* — 2) m. N. pr. eines Sohnes des Ripu. v. l. चाक्षुष.

*चक्षुष्कर्ण m. *Schlange* Gal.

चक्षुष्काम Adj. *Sehkraft wünschend.*

चक्षुष्टस् Adv. *aus dem Auge weg.*

चक्षुष्ट्व n. Nom. abstr. zu चक्षुस् *Auge* Sûrjad. in der Vorrede zu Âryabh. S. VIII, Z. 3.

चक्षुष्पति m. *Herr aller Augen* Çaṅk. zu Bâdar. 4,4,18.

चक्षुष्पथ m. *Gesichtskreis.*

चक्षुष्पा Adj. *das Gesicht schützend.*

चक्षुष्मत्ता f. und चक्षुष्मत्त्व n. *Sehkraft.*

चक्षुष्मत् Adj. 1) *mit Sehkraft begabt, mit Augen versehen, sehend.* — 2) *das Auge vorstellend.*

चक्षुष्य 1) Adj. *a) den Augen heilsam, der Sehkraft zuträglich* Hemâdri 1,815,2. — *b) für's Auge angenehm* Kâraka 1,5. *lieblich anzusehen, schön.* — *c) Jmd* (Instr.) *vor Augen seiend.* — *d) Jmd* (Instr.) *lieb* Çiç. 8, 57. — 2) *m. *a) eine Art Collyrium.* — *b) Pandanus odoratissimus.* — *c) Hyperanthera Moringa.* — *d)* = पुण्डरीक. — *e)* = कनक. — 3) *f. आ *a) eine Art Collyrium.* — *b) Pandanus odoratissimus.* — *c) Glycine labialis.* — *d) Odina pinnata.* — 4) *n. *a) zwei Arten von Collyrium.* — *b) ein best. kleiner Strauch.*

चत्नुस् 1) Adj. *sehend.* — 2) m. N. pr. *a)* eines Marut. — *b)* verschiedener Ṛshi. — 3) f. N. pr. eines Flusses. — 4) n. *a) Helle, Licht.* — *b) das*

Sehen. — *c) Anblick.* — *d) Sehkraft, Gesicht.* — *e) Blick.* — *f) Auge.* प्रजापतेस्त्रीणि चक्षूंषि und मित्रावरुणयोः चक्षुः Namen von Sâman Ârsu. Br. — *g) *Odina pinnata.*

*चक्ष Adv. mit कर्.

चक्षुरोग m. *Augenkrankheit.*

चक्षुंस् Partic. *ausstreckend.*

*चक्ष्, चक्ष्णोति (घातने).

चक्ष्ण m. N. pr. eines Mannes.

*चक्ष्णुर 1) m. *a) Wagen.* — *b) Baum.* — 2) n. *Vehikel.*

चक्ष्म 1) m. (Lalit. 488,16. 489,2) und °मा f. *Spaziergang.* — 2) m. *Spazierplatz* Kâraṇḍ. 65,2. 5. 8. 66,6. 85,5.

चक्ष्मण 1) Adj. *umhergehend, —schreitend, spazierend* Spr. 7749. — 2) n. *a) das Umherstreichen, —schreiten, Spazierengehen* Âpast. — *b) das Rollen* Ind. St. 15,371. — *c) Spazierplatz* Kâraṇḍ. 42,21. 65,1. 66,6.

चक्ष्मित n. = चक्ष्मण 2) *a)* Bâlar. 140,16.

चक्ष्र 1) Adj. *a)* am Ende eines Comp. *sich verstehend auf, dasGute und Schlechte an einer Sache genau kennend, überaus wählerisch in Betreff von.* Nom. abstr. °ता f. — *b) *hübsch.* — 2) m. N. pr. eines Mannes.

चक्ष्रदास m. N. pr. eines Grammatikers.

चक्ष्रेरिक n. (!), °का und चक्ष्रेरी f. *Korb* Paṅkad.

चचर् Adj. etwa *beweglich.*

*चचेण्डा f. *eine best. Pflanze.*

*चच्चपुट und चच्चत्पुट m. *ein best. Tact.*

चच्चरी f. desgl. S. S. S. 208.

चच्च्, चच्चति *hüpfen, springen* Prasannar. 135,7. *zittern* 64,2. 66,3. *flackern* Bâlar. 143,7. 187,9.

चच्च 1) *m. *Korb.* — 2) f. आ *a) Rohrwerk.* °पुरुष m. *Strohmann* Spr. 5602. — *b) *Strohmann* Ind. St. 13,389.

*चच्चत्क Adj. *hüpfend, springend.*

*चच्चत्पुट m. = चच्चत्पुट.

चच्चरिन् und चच्चरीक (Dhûrtan. 16. 30. Bâlar. 128,3. Prasannar. 11,5) m. *Biene.*

चच्चरीकावली f. *ein best. Metrum.*

चच्चल 1) Adj. (f. आ) *sich hinundher bewegend, beweglich, unstät, wandelbar.* Nom. abstr. °त्व n. — 2) m. *a) *Wind.* — *b) Liebhaber, der Geliebte.* — *c)* N. pr. eines Asura. — 3) f. आ *a) *Blitz.* — *b) *Fluss* Gal. — *c) *langer Pfeffer.* — *d) *Glück, die Göttin* Lakshmi Gal. — *e) ein best. Metrum.* — 4) *f. ई *eine Art Grille* Nigh. Pr.

*चच्चलतैल n. *Liquidambar orientale* Nigh. Pr.

चच्चलाक्षिका f. *ein best. Metrum.*

*चच्चलाघ्य m. *Weihrauch.*

चच्चलित Adj. *in zitternde Bewegung versetzt* Kâd. 24,11.

चच्चु 1) Adj. am Ende eines Comp. *bekannt —, berühmt durch* MBh. 13,17,107. Spr. 3319. 7821. Nom. abstr. °ता f. und °त्व n. (Daçak. 13,4). — 2) m. *a) *Hirsch.* — *b) Ricinus communis.* °तैल n. *Ricinusoel* Bhâvapr. 2,117. — *c) *rother Ricinus.* — *d) * = गोनाडीक.* — *e) * = तुङ्गचञ्चु.* — *f)* N. pr. eines Sohnes des Harita 105,22. — 3) f. चञ्चु und चञ्चू *a) Schnabel.* चञ्चुपुट, °पुटी (Spr. 7856) und चञ्चूपुट *die Höhlung des Schnabels.* — *b) eine best. Gemüsepflanze* Râgân. 4,146. Bhâvapr. 1,283.

*चञ्चुका f. *Schnabel.*

*चञ्चुड m. v. l. für चञ्चूड.

*चञ्चुपत्र m. *eine best. Gemüsepflanze* Râgân. 4,146.

चञ्चुपर्णिका f. desgl. Karaka 1,27.

चञ्चुपुटी f. *eine best. Pflanze* Karaka 6,9. S. auch u. चञ्चु 3) *a*).

*चञ्चुभृत् und *चञ्चुमत् m. *Vogel.*

*चञ्चुर m. *eine best. Gemüsepflanze* Râgân. 4,146.

चञ्चुल m. N. pr. v. l. für चुञ्चुल.

*चञ्चुसूचि und *°क m. *Sylvia sutoria.*

चञ्चू s. चञ्चु 3).

चञ्चूक 1) *eine best. Gemüsepflanze* Bhâvapr. 4, 36. — 2) m. Pl. N. pr. eines Volkes.

*चञ्चूड m. *eine best. Gemüsepflanze* Madanav. 77,48.

चट्, चटति 1) *sich einstellen, Statt finden* Pañkat. ed. Bomb. 1,80,12. — 2) *gerathen —, gelangen in.* अस्मत्करे *in unsere Hand* Paṅkad. *sich begeben nach* (Loc.) Ind. St. 15,266. fg. — 3) *sich befinden an* (Loc.) Spr. 6851. °चटित *sich befindend an* Pañkat. 121,1. *in* Ind. St. 15,331. — 4) चटित *zerbrochen* Karaka 2,1. *verfallen* (Gebäude) Kâraṇḍ. 13,9. 11. — 5) *वर्षावरणयोः. — *Caus. चाटयति (भेदने, वधे). — Mit उद् *sich hinausbegeben.* — Caus. उच्चाटयति *hinausjagen, — schaffen, verscheuchen.* — Mit वि *zerbrechen* (intrans.) Bâlar. 143,6. — Vgl. चत्.

चट in क्रमचट.

चटक 1) m. *a) Sperling.* — *b)* Pl. Spitzname einer Schule des Vaiçaṁpâjana. — *c)* N. pr. eines Dichters. — 2) f. चटका *a) Sperlingsweibchen.* — *b) *ein junges Sperlingsweibchen.* — *c) *Turdus macrourus.* — *d) *die Wurzel des langen Pfeffers.* — 3) *f. चटिका = चटका *a)* und *d).*

*चटकका f. Demin. von चटका.

चटकाशिरस् n. *die Wurzel des langen Pfeffers* Bhâvapr. 1,164.

*चटकिका f. = चटकका.

चटचटाय्, °यते *knistern.* °यित Adj. *knisternd.*

चटचटायन n. *Geknister.*

चटचटाशब्द m. *Geklirre, Gerassel, Geknister.*

चटच्चटिति (onomatop. mit इति) Adv. *unter Geknister u. s. w.* Hem. Par. 2,207 (चटच्चटति fehlerhaft). 7,67. 11,136.

*चटत्कार m. und चटत्कृति f. (Râgat. 7,1593) *Geknister.*

चटिति (onomatop. mit इति) *krach!* Bâlar. 145,6.

*चटिकाशिर m. und *°स् n. (Râgan. 6,22) *die Wurzel des langen Pfeffers.*

चटु (*m. n.) 1) *eine Artigkeit, Liebenswürdigkeit.* — 2) * *Geschrei.* — 3) * *Bauch.* — 4 * *eine Art Sitz bei den Asketen.*

*चटुक *ein Holzgefäss zum Schöpfen.*

*चटुकार Adj. *Artigkeiten sagend.*

चटुग्राम m. N. pr. eines *Dorfes.*

चटुल 1) Adj. *a) zitternd, beweglich* Kâd. 21,18. 64, 4. *unstät, unbeständig.* — *b) artig, fein, liebenswürdig;* n. Pl. *Liebenswürdigkeiten.* — 2) *f. आ *Blitz.*

चटुलाय्, °यते *zierlich gehen* Harshak. 174,24.

*चटुलोल Adj. *sich zierlich bewegend.*

चटूपमा f. *eine in einem Gleichniss ausgesprochene Artigkeit.*

चटृ m. N. pr. eines Mannes Hem. Par. 3,197.

*चण्, चणति (दाने, गतौ, हिंसे, शब्दे). — Caus. Aor. अचीचणत् und अचचाणत्.

चण 1) Adj. am Ende eines Comp. *berühmt, bekannt* Hem. Par. 8,195. Nom. abstr. °त्व n. Daçak. 13,5. — 2) m. *Kichererbse.*

चणक 1) m. *a) Kichererbse* Spr. 7677. — *b)* N. pr. *a) *des Vaters von Kâṇakja.* — *b)* eines Dorfes Hem. Par. 8,194. — 2) *f. चणका *Linum usitatissimum, Leinsamen.* — 3) *f. चणिका *ein best. Gras* Râgan. 8,147.

*चणकलोणी f. = चणकाम्लक Nigh. Pr.

*चणकात्मज m. Patron. *Kâṇakja's.*

चणकाम्लक n. *saurer Saft, den Stamm und Blätter der Kichererbse ausschwitzen,* Mat. med. 150. Bhâvapr. 1,182.

*चणद्रुम m. *eine Art Tribulus* Râgan. 4,41.

*चणपत्री f. *ein best. kleiner Strauch* Râgan. 5,58.

*चणभोजिन् m. *Pferd* Nigh. Pr.

*चणारण्य n. N. pr. eines Dorfes.

चणिन् m. N. pr. eines Brahmanen Hem. Par. 8,194.

*चणीद्रुम m. = चणद्रुम.

चणेश्वरी f. N. pr. der Gattin des Kâṇin Hem. Par. 8,194.

*चण्ड्, चण्डते und चण्डयते (कोपे).

चँण्ड 1) Adj. (f. आ Varâh. Bṛh. S. 68,92 und ई) *a) heftig, ungestüm, grimmig, grausig; zornig, erzürnt* (चण्डि Voc. 251,21. 252,31). चण्डम् Adv.

— *b*) **bei dem die Vorhaut fehlt, beschnitten.* — 2) m. *a*) *ein best. mythisches Wesen* Agni-P. 42,20. चण्डस्य नर्त्यः heissen Unholdinnen. Insbes. α) *eine Form* Çiva's oder Bhairava's. — β) Bein. Skanda's. — γ) *ein best. Krankheitsdämon* Hariv. 9563. — *b*) N. pr. α) eines Daitja. — β) *eines Dieners des Jama und des Çiva. — γ) einer der sieben Wolken bei der Sintfluth. — *c*) **Tamarindenbaum.* — 3) f. चण्डा *a*) Bein. der Durgâ. — *b*) N. pr. α) einer der 8 Nâjikâ der Durgâ. — β) *einer Göttin im Dienste des 12ten Arhant's der Gaina in der gegenwärtigen Avasarpiṇi. — γ) *eines Flusses. — *c*) *eine best. Pflanze.* Nach den Lexicographen *Andropogon aciculatus*, *Mucuna pruritus* (Râǵan. 3,38), *Salvinia cucullata*, *weisses* Dûrvâ-*Gras* und = लिङ्गिनी Râǵan. 3,34. — 4) f. चण्डी *a*) Bein. der Durgâ. — *b*) N. pr. α) eines Wesens im Gefolge der Durgâ. — β) der Gemahlin Uddâlaka's. — *c*) abgekürzt so v. a. चण्डीमाहात्म्य. — *d*) *ein best. Metrum.* — 5) * n. Nom. abstr. zu 1) *a*).

चण्डकर m. *die Sonne.*

चण्डकराय्, °यते *wie die Sonne erscheinen* Spr. 2246.

चण्डकर्मन् m. N. pr. eines Rakshas.

चण्डकापालिक m. N. pr. eines Lehrers.

चण्डकिरण m. *die Sonne* Vikramâñkaḱ. 11,7.

चण्डकेतु m. N. pr. eines Mannes.

*चण्डकोलाकला f. *ein best. musikalisches Instrument.*

चण्डकौशिक 1) m. N. pr. eines Sohnes des Kakshivant. — 2) n. Titel eines Dramas Ḱaṇḍak. 3,8.

चण्डगिरिक m. N. pr. eines Mannes.

चण्डग्राहवत् Adj. *grausige Krokodile bergend* MBh. 1,177,8.

चण्डघण्टा f. Bein. der Durgâ.

चण्डघोष m. N. pr. eines Mannes.

*चण्डचुक्रा f. *Tamarinde* Nigh. Pr.

चण्डता f. *Leidenschaftlichkeit, das Erzürntsein.*

चण्डताल m. *ein best. Tact* S. S. S. 213.

चण्डतुण्डक m. N. pr. eines Sohnes des Garuḍa.

चण्डत्व n. *Heftigkeit, Leidenschaftlichkeit.*

चण्डदीधिति m. *die Sonne.*

चण्डधामन् m. dass. Prasannar. 80,1.

चण्डनायिका f. 1) N. pr. einer der 8 Nâjikâ der Durgâ. — 2) *Bein. der Durgâ.

चण्डपोत und °क m. N. pr. eines Elephanten Daçak. 43,8.

चण्डप्रद्योत m. N. pr. eines Fürsten Hall in der Einl. zu Vâsav. 5.

चण्डप्रभ m. N. pr. eines Mannes.

चण्डबल m. N. pr. eines Affen.

चण्डभानु m. N. pr. eines Mannes.

चण्डभार्गव m. desgl.

चण्डभुजंग m. desgl.

चण्डमरीचि m. *die Sonne* Prasannar. 156,9.

चण्डमहारोषणतन्त्र n. Titel eines buddh. Werkes.

चण्डमाहन m. N. pr. eines Fürsten Viddh. 32,16.

चण्डमाहृत Titel eines Werkes. °वैदिक desgl.

*चण्डमुण्डा f. *eine Form der* Durgâ.

*चण्डमृग m. *ein wildes Thier* (von einem Menschen gesagt).

चण्डरव m. N. pr. eines Schakals.

चण्डरश्मि m. *die Sonne* Hâsj. 49.

*चण्डरुद्रिका f. *eine best. Zauberkunst.*

चण्डरूपा f. N. pr. einer Göttin.

चण्डरोचिस् m. *die Sonne.*

चण्डवती f. 1) N. pr. einer der 8 Nâjikâ der Durgâ. — 2) *Bein. der Durgâ.

चण्डवर्मन् m. N. pr. eines Fürsten.

चण्डविक्रम 1) Adj. *einen ungestümen Muth habend.* — 2) m. N. pr. eines Fürsten.

चण्डवीर m. N. pr. einer buddh. Gottheit.

चण्डवृत्ति Adj. *widerspänstig* Viddh. 97,15.

चण्डवृष्टिप्रपात (richtiger) und °प्रपात (müsste n. sein) m. *ein best. Metrum.*

चण्डवेग 1) Adj. *mit Ungestüm eilend.* — 2) m. *a*) *ein best. Metrum.* — *b*) N. pr. eines Fürsten der Gandharva 1) *a*). — 3) f. आ N. pr. eines Flusses. °संगमतीर्थ n. N. pr. eines Tîrtha.

चण्डशक्ति m. N. pr. eines Daitja.

चण्डशील Adj. *jähzornig* Daçak. 42,5.

चण्डसिंह m. N. pr. eines Fürsten.

चण्डांशु m. *die Sonne* Spr. 7751.

चण्डात m. *Nerium odorum* Bhâvapr. 1,203.

चण्डातक n. *ein kurzer Unterrock.*

चण्डादित्यतीर्थ n. N. pr. eines Tîrtha.

चण्डाल 1) m. *ein Mann der verachtetsten Schichte der menschlichen Gesellschaft.* Im System *der Sohn eines* Çûdra *und einer* Brâhmaṇî. Am Ende eines Comp. so v. a. *ein Taugenichts von* Kâd. 158, 1. f. आ und ई. — 2) *f. ई *eine best. Pflanze* Râǵan. 3,34.

*चण्डालकन्द m. *ein best. Knollengewächs* Râǵan. 7,108.

चण्डालता f. und °त्व n. N. abstr. von चण्डाल 1).

*चण्डालवल्लाकी f. *die Laute der* Ḱaṇḍâla.

*चण्डालिका f. 1) dass. — 2) *eine best. Pflanze.* — 3) Bein. der Durgâ.

चण्डालिकाबन्धम् Absol.

चण्डाशोक m. N. pr. eines Fürsten Harshaḱ. 181,4.

*चण्डि f. = चण्ड 4) *a*).

*चण्डिक Adj. *beschnitten* Gal. Vgl. चण्ड 1) *b*).

चण्डिकघण्ट Adj. Beiw. Çiva's.

चण्डिका f. 1) Bein. der Durgâ. — 2) *ein Tempel der* Durgâ Kâd. 256,20. — 3) = देवीमाहात्म्य. — 4) N. pr. einer Surâñganâ Ind. St. 15,241. — 5) * *Linum usitatissimum.*

चण्डिकागृह n. *ein Tempel der* Durgâ Kâd. 71,12.

चण्डिकामहानवमी f. *ein best. neunter Tag.*

चण्डिकामाहात्म्य n. = देवीमाहात्म्य.

चण्डिकार्चनक्रम m. und °र्चनचन्द्रिका f. Titel zweier Werke.

चण्डिकालय m. *ein Tempel der* Durgâ Ind. St. 15,409.

चण्डिकाशतक n. Titel eines Werkes Ind. St. 14,359.

चण्डिदास m. = चण्डीदास.

चण्डिमन् m. Nom. abstr. zu चण्ड 1) *a*) Bâlar. 53,11.

*चण्डिल 1) m. *a*) Bein. Rudra's. — *b*) *Barbier.* — *c*) *Chenopodium.* — 2) f. आ N. pr. eines Flusses.

1. चण्डी f. s. u. चण्ड.

2. चण्डी Adv. mit कर् *in Zorn versetzen.*

चण्डीकुचपञ्चशती f. Titel eines Werkes Bühler, Rep. No. 126.

*चण्डीकुसुम m. *rother Oleander* Râǵan. 10,14.

चण्डीगृह n. *ein Tempel der* Durgâ.

चण्डीचरित n. Titel eines Schauspiels Hall in der Einl. zu Daçar. 30.

चण्डीडामर m. Titel eines Werkes.

चण्डीदास m. N. pr. eines Scholiasten.

चण्डीदेवीशर्मन् m. desgl.

चण्डीपाठ m. = देवीमाहात्म्य.

चण्डीपुराण n. Titel eines Purâṇa.

चण्डीमाहात्म्य n. = देवीमाहात्म्य.

चण्डीरहस्य n. Titel eines Werkes.

चण्डीविधान n. und °विधि m. Titel zweier Werke.

चण्डीविलास m. Titel eines Schauspiels Hall in der Einl. zu Daçar. 30.

चण्डीश m. Bein. Çiva's Naish. 8,33. Bâlar. 82,3.

चण्डीशतीर्थ n. N. pr. eines Tîrtha.

चण्डीशपुराण n. Titel eines Purâṇa.

चण्डीश्वर m. 1) Bein. Çiva's Megh. 33. — 2) N. pr. eines Autors.

चण्डीसपर्याक्रम m. Titel eines Werkes.

चण्डीस्तोत्र n. Titel *eines Lobgesanges auf die* Durgâ.

*चण्डु m. 1) *Ratte.* — 2) *Simia erythraea.*

चण्डेश Name eines Liṅga.

चण्डेश्वर 1) m. *a*) Bein. Çiva's. — *b*) N. pr. verschiedener Autoren. Auch °राय. — 2) n. N. pr.

eines Tîrtha.

चण्डेश्वरप्रश्नविद्या f. Titel eines Werkes.

चण्डेश्वररस m. *ein med. Präparat aus Quecksilber, Arsenik u. s. w.* Mat. med. 40. 44.

चण्डेशमूलपाणि m. *eine Form Çiva's.*

चण्डेशा f. N. pr. einer der 8 Nâjikâ der Durgâ.

चत्, *चँतति 1) *in Etwas stecken, sich verstecken.* Nur Partic. चँतत्त् und चँत्त (*चतित). — 2) *गतिकर्मन्. — 3) *Act. Med. याचने. — Caus. चातँयति und °ते *verscheuchen, vertreiben.* — Mit निस् Caus. Med. dass. — Mit प्र in प्रचता. °चेतुस् Paṅkat. 175,17 fehlerhaft für °चेलुस्. — Caus. Med. *verscheuchen, vertreiben.* — Mit वि Caus. Med. dass.

चँतसर् und चतसँर् f. Pl. f. zu चत्वर्.

चतसृका f. Pl. dass. Hemâdri 1,797,9.

चतिँतृन् Adj. *sich verborgen haltend.*

चतु (!) Adj. *der vierte* Taitt. Âr. 1,8,4.

चतुःक°, चतुःख°, चतुःप° und चतुःफ° s. u. चतुष्क° u. s. w.

चतुर् s. चत्वर्.

1. चतुर 1) Adj. (f. आ) *a) schnell, rasch.* °म् Adv. — *b) geschickt, gewandt, verschmitzt.* — *c) lieblich, reizend.* — *d) *sichtbar.* — 2) m. *a) *Cyprinus Rohita* Gal. — *b) *ein rundes Kissen.* — *c) eine best. Stellung der Hand.* — 3) *n. *a) Geschicklichkeit, Gewandtheit.* — *b) Elephantenstall.*

2. चतुर am Ende einiger Compp. = चत्वर्.

चतुरंशवत् Adj. *aus vier Theilen bestehend.*

चतुरक 1) Adj. (f. °रिका) *geschickt, gewandt.* — 2) m. N. pr. eines Schakals. — 3) f. °रिका ein Frauenname. — Vgl. चतुरिका.

चतुरक्रम m. *ein best. Tact.*

चतुरक्ष Adj. (f. ई) *vieräugig.*

चँतुरक्षर 1) Adj. *viersilbig.* — 2) n. *ein Complex von vier Silben.*

चतुरक्षरशस् Adv. *immer zu vier Silben.*

*चतुरग्निवत् Adj. *vier Feuer habend.*

चँतुरङ्ग 1) Adj. *viergliederig.* बल n. *ein aus Fussvolk, Reiterei, Elephanten und Wagen bestehendes Heer, ein vollständiges H.* — 2) m. *a) *Cucumis utilissimus.* — *b)* N. pr. eines Sohnes des Roma- oder Lomapâda. — 3) f. आ *ein viergliedriges Heer.* — 4) n. *a)* dass. — *b) Schachspiel,* insbes. *eine Art Vierschach.*

चतुरङ्गबलाधिपत्य n. *der Oberbefehl über eine Armee* Spr. 1440.

*चतुरङ्गबलाध्यक्ष m. *der Oberbefehlshaber einer Armee.*

चतुरङ्गविनोद m. Titel eines Werkes.

चतुरङ्गिन् Adj. *viergliederig,* = चतुरङ्ग 1).

चतुरङ्गुल 1) n. *a) die vier Finger der Hand* (ohne Daumen). — *b) vier Fingerbreiten,* — *Zoll.* — 2) m. *Cathartocarpus Fistula* Râǵan. 9,44. Karaka 7,8.

चतुरणुक n. *ein Aggregat von vier Atomen* Çaṃk. zu Bâdar. 2,2,11.

चतुरता f. und चतुरत्व n. *Geschicklichkeit, Gewandtheit, Verschmitztheit.*

चतुरध्यायिक n., °का f. und चतुरध्यायी f. *ein aus vier* Adhjâja *bestehendes Werk.*

चँतुरनीक Adj. *viergesichtig.*

चतुरनुगान n. Name eines Sâman.

चतुरस्र 1) Adj. (f. आ) *von allen vier Seiten* (vom Meere) *begrenzt* Hemâdri 1,695,13. — 2) f. आ *die Erde.*

चतुरस्तर n. Titel eines Werkes.

चतुरस्तेश m. *Fürst, König.*

चतुरस्र n. *die vier sauren Sachen,* d. i. अम्लवेतस, वृक्षाम्ल, बरुजम्बीर *und* निम्बक.

चतुरवर्त्त Adj. *viergetheilt,* n. *der Vierschnitt* (des zu opfernden Gegenstandes).

चतुरवत्तिन् Adj. *einer der den Brauch hat das* Havis *in vier Abtheilungen zu opfern.*

चतुरशीत Adj. *der 84ste.*

चतुरशीति f. *vierundachtzig.*

चतुरशीतितम Adj. *der 84ste.*

चतुरशीतियोगाध्याय m. Titel eines Werkes.

चतुरश्र 1) Adj. (f. आ) *a) viereckig* Ragh. 6,10. Hemâdri 1,131,24. 301,14. — *b) regelmässig, harmonisch.* °शोभिन् Adj. Vâmana 5,2,60. — 2) m. *a) Viereck.* — *b) das vierte und achte astrol. Haus.* — *c)* Pl. Bez. *verschiedener* Ketu. — *d) ein best. Tact* S. S. S. 208. — *e) eine best. Stellung der Hände beim Tanz.* — 3) n. *eine best. Stellung beim Tanze* S. S. S. 240. Vikr. S. 519.

चतुरश्रक 1) Adj. (f. आ) *viereckig, ein Viereck bildend* Hemâdri 1,126,9. 544,14. Agni-P. 43,27. — 2) m. *eine best. Stellung.*

चतुरश्रता f. *Harmonie, Einklang* Spr. 6857.

चँतुरश्रि Adj. *viereckig.*

चतुरश्री Adv. mit कर् *viereckig machen* Hemâdri 1,131,22. 173,7. Agni-P. 29,2. 42,1. Comm. zu Kâtj. Çr. 5,3,33.

चतुरह m. 1) *ein Zeitraum von vier Tagen.* — 2) *eine viertägige* Soma-*Feier* Vaitân.

चतुरात्मन् Adj. *vier Personen darstellend, mit vier Gesichtern versehen, viergestaltig* Ind. St. 9, 125 u. s. w.

चतुराध्यायिक n., °का f. und चतुराध्यायी f. fehlerhaft für चतुरध्या°.

चतुरानन Adj. *viergesichtig,* m. Bein. Brahman's 167,25.

चतुराश्रमिन् Adj. *die vier Lebensstadien durchmachend* MBh. 7,78,27.

चतुराश्रम्य MBh. 12,2425 fehlerhaft für चा°.

चतुरिका f. *ein viereckiger zum Empfang von Gästen besonders hergerichteter Platz* Paṅkad. Vgl. चतुष्क 4) *c*). Das Adj. s. u. चतुरक.

चतुरिडस्पदस्तोभ n. Name eines Sâman.

चतुरिन्द्रिय Adj. *vier Sinne habend* H. 21.

चतुरिमन् m. *Geschicklichkeit, Gewandtheit* Prasannar. 33,19.

चतुरुत्तर Adj. *um vier zunehmend.*

चतुरुत्तरस्तोम m. गोतमस्य — *ein best.* Ekâha Ind. St. 10,110.

चतुरुष्ट्र n. *die vier Dinge vom Kamel.*

चतुरूधी Adj. f. *viereuterig* Kâṭh. 30,4.

*चतुरूर्धपद् (stark °पाद्) m. *das fabelhafte Thier* Çarabha Gal.

चतुरूषण n. *die vier brennenden Gewürze: schwarzer —, langer Pfeffer, trockener Ingwer und die Wurzel vom langen Pfeffer* Madanav. 34,359. Bhâvapr. 1,164.

चतुर्ऋच 1) Adj. *4 Ṛk besitzend,* so v. a. *den darin besprochenen Lohn empfangend* Saṃhitopan. 46, 4. — 2) n. *ein aus vier Versen bestehendes Lied* AV. 19,23,1.

चतुर्गण m. *eine aus vier Gliedern bestehende Gruppe* Verz. d. Oxf. H. 175,*a*,14. 16.

चतुर्गति 1) Adj. *vier Gangarten habend* R. ed. Bomb. 5,35,19. — 2) *m. *Schildkröte.*

चतुर्गन्ध Adj. *an vier Stellen wohlriechend* R. 5, 32,12. चतुर्व्यङ्ग v. l.

चतुर्गव n. *ein mit vier Rindern bespannter Wagen.*

चँतुर्गुण Adj. (f. आ) *vierfach* 150,20.

चतुर्गृहीत Adj. *viermal geschöpft,* n. *das viermalige Schöpfen.*

चतुर्ग्राम N. pr. eines Landes.

*चतुर्ज्ञात (Madanav. 42,31) und °क n. = चा°.

चतुर्णवत Adj. 1) *der 94ste.* — 2) *von 94 begleitet.*

चतुर्थ 1) Adj. (f. ई) *der vierte.* चतुर्थम् Adv. *das vierte Mal* 38,9. Çâṅkh. Gṛhj. 1,14. — 2) m. *a) der vierte Laut in den fünftheiligen Lautgruppen, die tönende Aspirata.* — *b) *ein* Çûdra Râǵan. 18,12. — 3) f. ई *a) der vierte Tag in einem Halbmonat.* — *b) der vierte Hochzeitstag.* — *c) ein Backstein von einer viertel Manneslänge* Çulbas. 3,26. — 4) n. *der vierte Theil* Gaut. 10,38.

चतुर्थक 1) Adj. *a) der vierte.* — *b) den vierten Tag wiederkehrend* (Fieber) Karaka 6,3. — 2) m. *ein best. Tact* S. S. S. 207. — 3) f. °र्थिका *ein*

best. Gewicht, = 4 Karsha.

1. चतुर्थकाल m. *die vierte Essenszeit.* Acc. und Loc. (Âpast.) so v. a. *am Abend des zweiten Tages.*

2. चतुर्थकाल Adj. = चतुर्थकालिक Âpast.

चतुर्थकालिक Adj. *der drei Mahlzeiten vorübergehen lässt und erst die vierte einnimmt.*

चतुर्थफल n. *the second inequality or equation of a planet.*

चतुर्थभक्तक्षपण n. *eine Kasteiung, bei der man erst die vierte Mahlzeit einnimmt.*

चतुर्थभाज् Adj. *den vierten Theil als Abgabe empfangend.*

चतुर्थमन्द्रातिस्वार्य Adj. Bez. *einer best. Betonung im* SV. Saṁhitopan. 22,3.

चतुर्थस्वर 1) Adj. *den vierten Ton habend* Saṁhitopan. 22,2. — 2) n. Name eines Sâman.

1. चतुर्थांश m. *Viertel.*

2. चतुर्थांश Adj. *ein Viertel erhaltend.*

चतुर्थांशिन् Adj. dass. Gaut.

चतुर्थि (metrisch) f. = चतुर्थ 3) *a)* Varâh. Jogaj. 5,8.

चतुर्थीकर्मन् n. *die Ceremonie des vierten Hochzeitstages.*

चतुर्थोदात्ततम Adj. Bez. *einer best. Betonung im* SV. Saṁhitopan. 27,3.

चतुर्दंष्ट्र 1) Adj. *vier Spitzzähne habend* R. 5,32, 11. — 2) m. *a)* **Raubthier* Gal. — *b)* *Bein. Vishṇu's. — *c)* N. pr. α) eines Wesens im Gefolge Skanda's. — β) eines Dânava.

चतुर्दंष्ट्र m. 1) *Bein. von Indra's Elephanten Airâvata. — 2) N. pr. eines Elephanten.

*चतुर्दल m. *Marsilea quadrifolia* Nigh. Pr.

चतुर्दश 1) Adj. (f. ई) *a) der vierzehnte. — b) aus 14 bestehend.* — 2) f. ई *der 14te Tag in einem Halbmonat.*

चतुर्दशक Adj. *der vierzehnte.*

चतुर्दशगुण Adj. *14 Vorzüge besitzend;* vgl. Comm. zu R. ed. Bomb. 4,34,2 und MBu. 2,5,21.

चतुर्दशगुणनामन् n. Pl. Titel eines Werkes.

चतुर्दशगुणस्थान n. desgl.

चतुर्दशधा Adv. *vierzehnfach.*

चतुर्दशन् und चतुर्दशन् Adj. *vierzehn.*

चतुर्दशम Adj. *der vierzehnte.*

चतुर्दशमतविवेक m. Titel eines Werkes.

चतुर्दशरात्र m. *eine 14tägige* Soma-*Feier* Ind. St. 10,78.

चतुर्दशर्च n. *ein aus 14 Versen bestehendes Lied* AV. 19,23,11.

चतुर्दशविध Adj. *vierzehnfach.*

चतुर्दशसमदंड Adj. *dessen 14 paarige Körpertheile symmetrisch sind* R. ed. Bomb. 5,35,19.

चतुर्दशस्वपनविचार m. Titel eines Werkes.

चतुर्दशात्तर Adj. *vierzehnsilbig.*

*चतुर्दशिक *ein Festmahl am 14ten Tage eines Halbmonats.*

चतुर्दशीशान्ति f. Titel eines Werkes.

चतुर्दारिका f. Name des 5ten Lambaka im Kathâs.

चतुर्दिक्कम् und चतुर्दिशम् Adv. *nach allen vier Weltgegenden.*

चतुर्दैव Adj. v. l. für चा° bei Nîlak. zu Hariv. 2,58,17.

चतुर्दोल m. n. *eine königliche Sänfte.*

चतुर्दोस् Adj. *vierarmig* Naish. 7,65.

चतुर्द्वार Adj. (f. आ) *vier Thüren habend* Pañkad.

चतुर्द्वीपचक्रवर्तिन् m. *Beherrscher aller 4* Dvîpa.

चतुर्धर m. N. pr. eines Geschlechts.

चतुर्धा Adv. *in vier Theile, — Theilen, vierfach.* Mit कर् *in v. Th. theilen* Comm. zu Njâjam. 10,2,8. °करण n. ebend. चतुर्धाविकृतिं Adj. *vierfach getheilt.*

चतुर्धातु Adj. *viertheilig* S. S. S. 120.

*चतुर्धारिन् m. *Cissus quadrangularis* Nigh. Pr.

चतुर्नवत Adj. *der 94ste.*

चतुर्नवति f. *vierundneunzig.*

चतुर्नवतितम Adj. *der 94ste.*

चतुर्नेतर् Nom. sg. *die vier Ziele des Menschen herbeiführend* (nach Nîlak.) Hariv. 2,121,16.

चतुर्बाहु Adj. *vierarmig.*

चतुर्बिल Adj. *vier Oeffnungen habend* AV. 18, 4,30.

चतुर्बीज n. *der Same von* कालशाकी, चन्द्रशूर, मेथिका *und* पवानिका.

चतुर्भद्र 1) Adj. *viermal gesegnet, — Glück verheissend* Hemâdri 1,169,9 (12 anders erklärt). °तर *viermal glücklicher als* (Instr.). — 2) n. *vier schöne Dinge, — Erscheinungen.*

चतुर्भद्रिका f. *ein best. med. Präparat gegen Fieber* Bhâvapr. 3,61.

1. चतुर्भाग m. *Viertel.* बले चतुर्भागम् MBu. 4,1623 fehlerhaft für बलच°.

2. चतुर्भाग Adj. (f. आ) *den vierten Theil von Etwas* (Gen.) *bildend* Hemâdri 1,721,19.

चतुर्भागीया f. *ein Backstein von einer viertel Mannslänge* Çulbas. 3,29.

1. चतुर्भुज im Comp. *vier Arme.*

2. चतुर्भुज 1) Adj. (f. आ) *a) vierarmig. — b) vierseitig.* — 2) m. *a)* Bein. α) Vishṇu's oder Krshna's. — β) *Gaṇeça's Gal. — *b) Viereck.* — *c)* N. pr. α) eines Dânava. — *b)* eines Autors. Auch °मिश्र und श्रीमन्मिश्र°.

चतुर्भृष्टि Adj. *vierzackig, viereckig.*

*चतुर्महाराजकायिक (*zur Gruppe der vier grossen Könige gehörig*) m. Pl. *eine best. Klasse von Göttern* (buddh.).

चतुर्महाराजिक 1) Adj. Beiw. Vishṇu's Vishṇus. 98,41. — 2) m. Pl. = चतुर्महाराजकायिक.

चतुर्मासी f. *ein Zeitraum von vier Monaten.*

चतुर्मास्य n. = चातुर्मास्य.

1. चतुर्मुख° *vier Antlitze.*

2. चतुर्मुख 1) Adj. *a) vierantlitzig.* Nom. abstr. °त्व n. — *b) vierspitzig* (Pfeil). — 2) m. *a)* Bein. α) Brahman's. — β) Vishṇu's. — γ) Çiva's. — *b)* N. pr. eines Dânava. — *c) ein best. Tact* S. S. S. 165. 212. 233.

चतुर्मुखरस m. *eine best. Mixtur.*

चतुर्मुष्टिक n. Pl. *vier Handvoll* Ind. St. 13,284.

चतुर्मुहूर्तम् Acc. *vier* Muhûrta *lang* Gaut.

चतुर्मूर्ति 1) Adj. *vier Erscheinungsformen habend, vierantlitzig.* Nom. abstr. °त्व n. MBu. 13,141,4. — 2) m. Bein. *a)* Brahman's. — *b)* Vishṇu's. — *c)* Skanda's.

चतुर्मेध Adj. *der die vier Opfer dargebracht hat* oder *der die für den* Açva-, Purusha-, Sarva- *und* Pitṛi-medha *erforderlichen* Mantra *kennt.* Âpast.

*चतुर्य्, °र्यति *Viere wünschen.*

चतुर्यम n. *Viertönigkeit* TS. Prât.

1. चतुर्युग n. *die vier Weltalter.*

2. चतुर्युग Adj. (f. आ) 1) *vierspännig.* — 2) *die vier Weltalter in sich schliessend.*

चतुर्युज् Adj. *zu Vieren angespannt* ṚV. 8,6,48. *vierspännig.*

चतुर्लेख Adj. *vier Linien* (an der Stirn) *habend* R. 5,32,13.

चतुर्वक्त्र 1) Adj. *vierantlitzig.* — 2) m. *a)* *Bein. Brahman's. — *b)* N. pr. α) eines Dânava Hariv. 3,47,6. — β) eines Wesens im Gefolge der Durgâ.

चतुर्वर्ण Adj. *vierfach.*

चतुर्वर्ग m. *ein Complex von Vieren* 140,12. °चिन्तामणि m. Titel eines Werkes.

चतुर्वर्णमय Adj. *aus den vier Kasten bestehend.*

चतुर्वर्षशतायुस् Adj. *ein Alter von 400 Jahren erreichend* M. 1,83.

*चतुर्वर्षिका f. *eine vierjährige Kuh.*

चतुर्वाकिन् m. *ein vierspänniger Wagen.*

चतुर्विंश 1) Adj. (f. ई) *a) der 24ste. — b) von 24 begleitet, um 24 vermehrt, + 24. — c) aus 24 bestehend.* — 2) m. *ein 24 theiliger* Stoma. — 3) n. mit und ohne अहन् *ein best.* Ekâha, *der zweite Tag des* Gavâmajana.

चतुर्विंशक Adj. *aus 24 bestehend.*

चतुर्विंशत् f. *vierundzwanzig.* °शच्छत n. *124* Ind. St. 9,466.

चैतुर्विंशति f. Sg. und Pl. (selten) und n. Sg. (Bhâg. P.) dass. °मान n. Tândja-Br. 18,3,2. Ind. Str. 1,100.

चतुर्विंशतिक Adj. *aus 24 bestehend.*

चतुर्विंशतितम Adj. *der 24te.*

चतुर्विंशतितीर्थंकरपूजा f. Titel eines Werkes Bühler, Rep. No. 579.

चतुर्विंशतिदण्डकस्तव m. desgl.

चतुर्विंशतिधा Adv. *24fach* Hemâdri 1,134,11.

चतुर्विंशतिपुराण n. Titel eines Werkes.

चतुर्विंशतिम (!) Adj. *der 24ste* Hemâdri 1,134,12.

चतुर्विंशतिमत n. Titel eines Werkes.

चतुर्विंशतिस्मृति f. desgl.

चतुर्विंशत्यवतारचरित्र n. desgl.

चतुर्विंशत्यह m. Sg. *24 Tage* Gaut.

चतुर्विंशस्तोम Adj. *mit einem 24 theiligen* Stoma *verbunden.*

चतुर्विंशाक्षर Adj. (f. आ) *24 silbig.*

चतुर्विंशिक Adj. *die Länge von 24 habend* Çulbas. 1,49.

चतुर्विद्य Adj. *die vier* Veda *kennend* MBh. 3, 83,85. चा° v. l.

चैतुर्विध Adj. *vierfältig, vierfach.* चतुर्विधम् Adv. *auf vierfache Weise.*

चतुर्विधसंशयोच्छेद m. Titel eines Werkes.

चतुर्विधाकारमय Adj. *aus viererlei Speisen gebildet* Garbhop. 11.

चतुर्विभक्त Adj. *vierfach getheilt* Hariv. 12883.

चैतुर्वीरि 1) Adj. als Bez. einer Salbe (आञ्जन). — 2) m. *eine best. viertägige* Soma-*Feier* Vaitân.

चतुर्वर्ष Adj. *vier Stiere habend.*

1. चतुर्वेद m. Pl. *die vier* Veda.

2. चतुर्वेद 1) Adj. *a) die 4* Veda *in sich enthaltend.* — *b) mit den 4* Veda *vertraut* Spr. 2230. — 2) m. Pl. *eine best. Klasse von Manen.*

चतुर्वेदिन् Adj. *mit den 4* Veda *vertraut* 302,11 (im Prâkrit).

चतुर्व्यङ्ग Adj. R. ed. Bomb. 5,35,18 nach dem Comm. = चतुर्ह्रस्व. Könnte auch bedeuten *vier Flecken habend.*

चतुर्व्यापिन् Adj. *vier Personen betreffend* Nâr. 1,9,14.

चतुर्व्यूह Adj. 1) *vierfach erscheinend,* von Vishṇu und Çiva. — 2) *vier Abschnitte —, vier Kapitel enthaltend.*

चतुर्व्यूहवादिन् m. *ein Anhänger der* Vaishṇava-*Lehre* Govindân. zu Çâṁk. zu Bâdar. 2,2,42.

चैतुर्हनु 1) Adj. *vier Kinnbacken habend.* — 2) m. N. pr. eines Dânava.

*चतुर्हायण Adj. (f. ई) *vierjährig* (von lebenden Wesen). f. ई *eine vierjährige Kuh.*

*चतुर्हायन Adj. (f. आ) *vier Jahre alt* (von Unbelebtem).

चतुर्हित Adj. *Vieren ersprieslich* Nir. 1,9,13.

चैतुर्होतर् m. 1) Sg. und Pl. *eine best. Litanei* und *das damit verbundene Neumonds- und Vollmondsopfer* Ind. St. 10,139. Maitr. S. 1,9,7. — 2) Bein. Kṛshṇa's Hariv. 10404.

चतुर्होतृत्व n. Nom. abstr. zu चतुर्होतर् 1) Maitr. S. 1,9,7.

चतुर्होत्र 1) Adj. als Beiw. Vishṇu's. — 2) m. N. pr. eines Mannes VP.² 4,141. — Auch fehlerhaft für चा°.

चतुर्होत्रक fehlerhaft für चा°.

चतुर्ह्रस्व Adj. *bei dem vier Körpertheile kurz sind.*

*चतुल = स्थापयितर्.

चतुश्चक्र n. *ein best. mystischer Kreis.*

चतुश्चत्वारिंश 1) Adj. (f. ई) *a) der 44ste.* — *b) von 44 begleitet,* -+ *44.* — *c) 44 enthaltend.* — 2) m. *ein 44theiliger* Stoma.

चैतुश्चत्वारिंशत् f. *vierundvierzig.*

चतुश्चत्वारिंशिन् Adj. *44theilig* Maitr. S. 2,8,7.

चतुश्चरण Adj. 1) *vierfüssig;* m. *ein vierfüssiges Thier* Varâh. Bṛh. 21 (19),6. — 2) *aus vier Vierteln —, —Abtheilungen bestehend* Sarvad. 81,1.

चतुश्चलित n. *ein best. Spiel* Ind. St. 15,419.

चतुश्चित्य Adj. *auf vier Schichten ruhend* MBh. 14,88,32.

चैतुःशत 1) n. *a) hundertundvier.* — *b) vierhundert.* — 2) Adj. (f. आ) *vierhundert* Khând. Up. 4,4,5. — 3) f. ई Titel eines Werkes.

चतुःशततम Adj. *der 104te.*

चैतुःशफ Adj. *vierhufig.*

चतुःशमी Adj. f. *vier* Çamjâ *lang* Kauç. 137.

चैतुःशराव Adj. *von vier* Çarâva (*ein best. Kornmaass*) Maitr. S. 1,4,13. 6,11. Vaitân.

*चतुःशाख n. *Leib, Körper.*

चतुःशाल 1) Adj. *vier Hallen* oder *Stuben enthaltend.* — 2) m. (Mṛkkh. 46,2) *ein vierhalliges Gebäude.*

चतुःशालक n. und °शालिका f. (Pañkad.) = चतुःशाल 2).

चतुःशिख m. N. pr. eines Autors.

चैतुःशिखण्ड Adj. (f. आ) *vier Haarstränge habend.*

चतुःशिल n. *ein Haufe von vier Steinen* Kauç. 36.

चैतुःशृङ्ग 1) Adj. *vierhörnig.* — 2) m. N. pr. eines Berges.

चतुःश्रुति Adj. *vier Intervalle habend* S. S. S. 26.

चैतुःस्रोत्र Adj. (f. आ) *vierohrig.*

चतुष्क 1) Adj. *a) aus vier bestehend* Çulbas. 1, 49. — *b) um vier vermehrt.* शत n. *104* d. i. *4 Procent* Bhâg. 104. — 2) m. N. pr. eines Mannes. — 3) *f. ई *a) ein viereckiger Teich.* — *b) ein Bettvorhang zum Schutz gegen Mücken.* — *c)* = *4)e).* — *4) n. *a) Vierzahl, Verein von Vieren.* — *b) eine Art Halle.* — *c) ein viereckiger zum Empfang von Gästen besonders hergerichteter Platz* Prasannar. 50,9. Pañkad. Am Ende eines adj. Comp. f. आ Pañkat. ed. Bomb. 4,4,3. — *d) *Kreuzweg.* — *e) *ein Perlenschmuck aus vier Schnüren.* — *f)* angeblich = अंसयोः कक्ष्योश्चान्तरालम्.

चैतुष्कपर्द Adj. (f. आ) *vier Flechten habend.*

चतुष्कर्ण 1) Adj. *wobei nur vier Ohren theilnehmen.* Nom. abstr. °त्व n. Instr. so v. a. *unter vier Augen.* — 2) f. ई N. pr. einer der Mütter im Gefolge Skanda's.

चतुष्कल Adj. R. ed. Bomb. 5,35,18 nach dem Comm. = चतस्रः कलाश्चतुर्वेदप्राप्तिसूचकाङ्कुष्ठमूलरेखा यस्य सः. v. l. चतुष्कक्ष.

चतुष्कवेष्मन् n. = चतुष्क 4) *b)* Vikramâñkak. 13,15.

चतुष्कारिन् Adj. *vier Dinge bewirkend* Nâr. 1,9,15.

चतुष्किका f. 1) *Vierzahl.* — 2) *eine auf vier Pfeilern ruhende Halle* Râgat. 8,23. Vidḍh. 10,6. im Prâkrit Bâlar. 131,16. 132,4.

°चतुष्किन् Adj. *eine Vierzahl von — habend.*

चतुष्किष्कु Adj. *vier Ellen lang* R. ed. Bomb. 5,35,18.

चतुष्कृष्ण Adj. *vier schwarze Körpertheile habend* R. 5,32,18.

चतुष्कोण 1) Adj. *viereckig* Hemâdri 1,621,13. — 2) m. n. *Viereck* Hemâdri 1,790,11.

चतुष्क्रम m. *ein viergliedriger* Krama 11) Ṛv. Prât. 11,10.

चतुष्खण्ड Adj. (f. आ) *aus vier Theilen bestehend* Comm. zu Kûlikop. S. 219.

चैतुष्टय 1) Adj. (f. ई) *viererlei, aus Vieren bestehend, vier* (Bhâg. P.). — 2) n. *a) Vierzahl, ein Verein von Vieren.* Am Ende eines adj. Comp. f. आ Hemâdri 1,725,16. — *b) das erste, vierte, siebente und zehnte Zodiakalbild* Varâh. Jogaj. 4,48. — *c) *eine best. aus vier Abtheilungen bestehende Sammlung von Sûtra.*

चतुष्टोम s. चतुःष्टोम.

चैतुष्पक्ष Adj. (f. आ) *mit vier Seitenpfosten versehen* AV. 9,3,21.

चतुष्पञ्च und °न् (Bhâg. P.) Adj. Pl. *vier oder fünf.*

चतुष्पञ्चाश Adj. *der 54ste.*

चतुष्पञ्चाशत् f. *vierundfünfzig.*

चतुष्पञ्चाशत्तम Adj. *der 54ste* MBh. ed. Bomb.

चतुष्पत्री f. *Marsilea quadrifolia* Bhâvapr. 4,77.

चतुष्पथ 1) m. n. *Kreuzweg.* — 2) *m. *ein Brahman.* — 3) n. *eine best. an einer Feuergrube vorgenommene Ceremonie.*

चतुष्पथनिकेता f. N. pr. einer der Mütter im Gefolge Skanda's.

चतुष्पथरता f. desgl.

चतुष्पद् und °पाद् (auch in schwachen Casus) 1) Adj. (f. °पदी) *a) vierfüssig;* m. *ein vierfüssiges Thier*, n. (Nom. °पाद्) *das Vierfüssige*, d. i. *Thier.* — *b)* f. °दी *vier Schritte gethan habend.* — *c) aus vier Gliedern bestehend, viertheilig, vierstollig.* — 2. f. चतुष्पदी *eine Art Composition* S. S. S. 164.

1. चतुष्पद् 1) am Anfange eines Comp. *vier Stollen.* — 2) n. Sg. und Pl. *vier Felder* oder *Fächer* Agni-P. 40,16. 18.

2. चतुष्पद् 1) Adj. (f. आ) *a) vierfüssig.* — *b) vierstollig.* — *c) aus vier Wörtern bestehend.* — *d) tetranomisch.* — 2) m. *a) ein vierfüssiges Thier.* — *b)* Bez. *bestimmter Zodiakalbilder.* — *c)* **quidam coeundi modus.* — 3) f. आ *ein best. Metrum.* — 4) n. *ein best.* 2. कारण 4) *n).*

चतुष्पदिका f. *ein best. Metrum.*

चतुष्पदी s. u. चतुष्पद्.

*चतुष्पर्णी f. *Oxalis pusilla* Râgân. 5,100.

चतुष्पर्याय Adj. *vier Wendungen habend* (ein Stoma) Vaitân.

चतुष्पर्व Adj. (f. आ) *viergliederig* Ait. Âr. 38,15.

*चतुष्पाठी f. *Fluss.*

*चतुष्पाठी f. *eine Schule, in der die vier Veda studirt werden.*

*चतुष्पाणि Adj. *vierhändig;* m. Bein. Vishṇu's.

चतुष्पाद् s. u. चतुष्पद्.

चतुष्पाद् 1) Adj. *a) vierfüssig;* f. ई. — *b) viertheilig;* f. आ Verz. d. Oxf. H. 56,*a*,3. — 2) m. *ein vierfüssiges Thier.* — 3) f. चतुष्पादी *ein Complex von 4 Füssen.*

चतुष्पादक Adj. (f. °दिका) *vierstollig* Kâraṇḍ. 40,5. 13.

चतुष्पादसमन्वय m. *das Zusammentreffen der vier Requisite der Heilkunde* Bhâvapr. 4,8.

चतुष्पादसिद्धि f. *vollständige Kenntniss der vier Requisite der Heilkunde* Karaka 3,8.

*चतुष्पुण्ड्रा f. *Abelmoschus esculentus.*

*चतुष्फला f. *Uraria lagopodioides.*

चतुःषष्ट Adj. 1) *der 64ste.* — 2) *von 64 begleitet, + 64.*

चतुःषष्टि f. 1) *vierundsechzig.* — 2) *die 64 Künste.* — 3) **der* Ṛgveda.

चतुःषष्टिकलागम m. und °कलाशास्त्र n. *das über die 64 Künste handelnde Lehrbuch* Ind. St. 1,22. Weber, Lit. 293. fg.

चतुःषष्टितम Adj. *der 64ste.*

चतुःषष्ट्यङ्ग Adj. *64theilig.* ज्योतिःशास्त्र n. Mudrâr. 3,8 (8,5).

1. चतुःष्टोम 1) Adj. *mit einem viertheiligen* Stoma *verbunden.* — 2) m. *ein solcher* Ekâha.

चतुस् Adv. *viermal.* Ungenau für *vier* Spr. 2183, v. l.

चतुस्ताल m. *ein best. Tact* S. S. S. 211.

चतुस्त्रिंश 1) Adj. (f. ई) *a) der 54ste.* — *b) von 54 begleitet, + 54.* — *c) 54 enthaltend.* — 2) m. *ein 54 theiliger* Stoma.

*चतुस्त्रिंशज्ज्ञातकज्ञ m. *ein* Buddha.

चतुस्त्रिंशत् f. *vierunddreissig.* चतुस्त्रिंशदक्षर Adj. (f. आ) *34 silbig.* चतुस्त्रिंशद्रात्रम् Acc. *34 Tage hindurch.*

चतुस्त्रिंशत्संमित n. प्रज्ञापतेश्च° Name eines Sâman Ârsh. Br.

चतुःसंस्थ Adj. *aus vier liturgischen Sätzen bestehend* Vaitân.

चतुःसन Adj. *die vier Söhne* Brahman's (Sanaka, Sanandana, Sanâtana und Sanatkumâra) *in sich enthaltend.*

चतुःसंधि Adj. *aus vier Theilen zusammengesetzt* Ait. Br. 1,25.

चतुःसप्तत Adj. *der 74ste.*

चतुःसप्तति f. *vierundsiebenzig.*

चतुःसप्ततितम Adj. *der 74ste.*

चतुःसप्तात्मन् Adj. *28gestaltig* Ind. St. 9,140.

चतुःसम 1) Adj. *dessen vier paarige Körpertheile* (Arme, Knie, Schenkel und Wangen Comm.) *symmetrisch sind.* — 2) n. *ein Gemisch von Sandelholz, Agallochum, Moschus und Saffran zu gleichen Theilen* Bhâvapr. 3,143. Auch *ein andres Gemisch.*

चतुःसमुद्र Adj. (f. ई) *vier Meere habend* Ṛv. 10, 47,2. *von vier Meeren eingeschlossen* Bâlar. 301,2.

चतुःसहस्र n. *viertausend.*

चतुःसाधन Adj. *vier Verfahrungsarten habend* Nâr. 1,9. 13.

चतुःसाहस्रक Adj. (f. °स्रिका) *aus viertausend bestehend* Verz. d. Oxf. H. 56,*a*,4.

चतुःस्तना und चतुःस्तनी Adj. f. *vierzitzig, mit vier zitzenähnlichen Zapfen versehen* Maitr. S. 3,1,7.

चतुःस्तोत्र Adj. *aus vier* Stotra *bestehend* Kâṭy. Çr. 12,6,4.

चतुःस्थान Adj. *vier Grundlagen habend* Nâr. 1,9.

चतुःस्रक्ति 1) Adj. *vierkantig, viereckig.* — 2) f. = उत्तरवेदि Taitt. Âr. 4,11,4. 5,9,6.

चतूराजी f. *die vier Könige*, Bez. des ehrenvollen Ausgangs im Spiele Káturañga, wobei ein König alle vier Throne in Besitz nimmt.

चतूरात्र *vier Tage.* °म् Acc. — *hindurch.* m. n. *eine best. viertägige Feier.*

चतूरूप Adj. *viergestaltig* Ind. St. 9,133.

*चत्तरात्र m. N. pr. eines Mannes. Vgl. चा°.

चत्त्र n. v. l. für चात्र.

चत्वक in अव°.

*चत्य Part. fut. pass. von चत्.

चत्र n. = चत्त्र.

चत्वर (schwach चतुर्) m. n. Pl. *vier.* Vgl. चतसृ. Bisweilen ungenau auch mit einem Fem. verbunden.

चत्वर m. n. (adj. Comp. f. आ) *ein viereckiger Platz, — Hof, Viertel in einer Stadt.*

चत्वरवासिनी f. N. pr. einer der Mütter im Gefolge Skanda's.

चत्वारिंश 1) Adj. (f. ई) *a) der 40ste.* — *b) von 40 begleitet, + 40.* — *c) aus 40 bestehend.* — 2) m. *ein 40theiliger* Stoma.

चत्वारिंशत् f. *vierzig.* °शत्पद् Adj. (f. आ), °शदक्षर Adj. (f. आ) und °शद्रात्र m.

चत्वारिंशति f. dass.

*चत्वाल m. 1) = चात्वाल. — 2) *Mutterleib* (गर्भ). — 3) Kuça-*Gras* (दर्भ).

*चद्, चदति, °ते (याचने).

*चदिर m. 1) *der Mond.* — 2) *Kampfer.* — 3) *Elephant.* — 4) *Schlange.*

*चदेलवाल m. N. pr. eines Geschlechts.

चन् nur im Aor. चनिष्टम् und चनिष्ठत् (!). Jenes in der Bed. *Gefallen finden —, sich erfreuen an* (Loc.); dieses mit caus. Bed. *erfreuen.*

चन (च न SV.) Indecl. 1) *auch nicht, selbst nicht, nicht einmal.* Steht unmittelbar nach dem Worte, auf welches der Nachdruck gelegt wird, und erscheint in der älteren Sprache oft ohne weitere Negation in dem Satze, während in der späteren Sprache diese niemals fehlt. In der klassischen Sprache nur nach einem Interr. mit negativer oder positiver Bed.; s. 1. क 2) *b*), कतम 4), कतर 3), कथम् 8), 1. कदु 7), कदा 6), किम् 2) *d*) ζ), कुतस् 9) und क्व 5) *c*). — 2) *auch* Ṛv. 1,139,2. 6,26,7. 8,67,10.

चनस् n. 1) *Gefallen, Befriedigung.* Nur in Ver-

bindung mit धा Act. Med. 1) *befriedigt sein durch, sich erfreuen an* (Acc. oder Loc.). — 2) *genehmigen.*

चनस्य्, °यति *Jmd* (Acc.) *mit* चनसित *anreden* Gop. Br. 1,3,19. 2,2,23.

चनसित Adj. etwa *genehm, willkommen.* Wird im Voc. allein oder dem Namen eines Brahmanen oder nach Andern dem eines Kshatrija und Vaiçja angehängt.

चनसितवत् Adj. *von dem Wort* चनसित *begleitet* Gop. Br. 1,3,19.

चनस्य्, °स्यति *sich erfreuen an* (Acc.).

चेनिष्ठ Adj. Superl. 1) *sehr genehm, — willkommen.* — 2) *sehr gnädig, — huldvoll.*

चनोधा Adj. *gnädig.*

चेनोहित Adj. *geneigt gemacht, bereitwillig.*

*चन्द्, चन्दति (कान्तिकर्मन्, दीप्ति, आह्लादने). Vgl. श्चन्द्.

*चन्द् m. *der Mond.*

*चन्दक m. 1) *der Mond.* — 2) *Mondschein.* — 3) *ein best. Fisch.*

*चन्दकपुष्प n. *Gewürznelke.* Richtig चन्दनपुष्प.

चन्दन 1) m. n. (adj. Comp. f. आ) *Sandelbaum, — holz, pulverisirtes Sandelholz.* Am Ende eines Comp. als Ausdruck *des Vorzüglichsten in seiner Art.* — 2) m. N. pr. *a*) eines göttlichen Wesens Lalit. 6,20. — *b*) verschiedener Männer. — *c*) eines Affen. — 3) f. आ *a*) **ein best. Schlingstrauch.* — *b*) N. pr. eines Flusses. — 4) f. ई N. pr. eines Flusses. — 5) *n. *eine best. Pflanze,* = भद्रकाली.

चन्दनक m. N. pr. eines Mannes.

*चन्दनगिरि m. Bein. des *Gebirges* Malaja.

*चन्दनगोपा f. *ein Ichnocarpus* Râgân. 12,126.

चन्दनदास m. ein Mannsname Mudrâr. 31,8.

चन्दनधारणविधि m. Titel eines Werkes.

चन्दनपङ्क m. *Sandelsalbe.*

चन्दनपात m. *das Auflegen von Sandel* Spr. 4713.

*चन्दनपाल m. N. pr. eines Fürsten.

चन्दनपुत्रिका und °पुत्री f. N. pr. einer mythischen Puppe Ind. St. 14.

चन्दनपुर n. N. pr. einer *Stadt.*

*चन्दनपुष्प und *°क (Râgân. 12,86) n. *Gewürznelke.*

चन्दनमय Adj. *aus Sandelholz gemacht, aus Sandel bestehend* Kâd. 244,16.

चन्दनरस m. (310,4) und चन्दनवारि n. *wässeriger Auszug von Sandelholz.*

चन्दनसार 1) = चन्दनरस. — 2) *m. *eine Art Aetzkali.*

*चन्दनसारिका f. *ein Ichnocarpus* Râgân. 12,126.

चन्दनाभ्य m. N. pr. eines Mannes Lalit. 202,2.

*चन्दनाचल und चन्दनाद्रि m. = चन्दनगिरि.

चन्दनाम्भस् n. = चन्दनरस.

चन्दनाय्, °यते *zu einem Sandelbaum werden.*

चन्दनावती f. wohl N. pr. eines Flusses.

चन्दनिन् Adj. *mit Sandel bestrichen* (Çiva).

*चन्दनीगा f. *ein best. gelbes Pigment.*

चन्दनोदक n. = चन्दनरस 249,23.

चन्दनोदकदुन्दुभि m. Bein. eines Bhava.

चन्दलदेवी f. N. pr. einer Fürstin, = चन्द्रलेखा Vikramâñkaḱ. 11,68.

चन्दला f. ein Frauenname.

*चन्दिर m. 1) *der Mond.* — 2) Bein. Budha's (*Mercurs*) Gal. — 3) *Elephant.*

चन्द्र 1) Adj. (f. आ) *a*) *schimmernd, lichtfarbig.* — *b*) *lieblich.* चन्द्रतरम् Adv. *lieblicher.* — 2) m. *a*) *der Mond, Mondgott.* Am Ende eines adj. Comp. f. आ. — *b*) am Ende eines Comp. *der Mond unter,* so v. a. *der Vorzüglichste unter* 290,14. — *c*) Bez. *der Zahl Eins.* — *d*) **eine liebliche, freundliche Erscheinung.* — *e*) *ein mondähnlicher Fleck.* — *f*) **das Auge im Pfauenschweife.* — *g*) *das* Visarga-*Zeichen.* — *h*) **eine röthliche Perle.* — *i*) *Kampher* Agni-P. 35,15. — *k*) **Wasser.* — *l*) **eine best. Pflanze.* — *m*) *ein best. Metrum.* — *n*) N. pr. α) eines Daitja. — β) verschiedener Männer. — γ) **eines Dvîpa.* — δ) eines Berges. — 3) (*m.) n. *Gold.* — 4) f. चन्द्रा *a*) **eine nur von oben gedeckte Halle.* — *b*) **Kardamomen.* — *c*) **Cocculus cordifolius.* — *d*) **Galläpfel auf Rhus* Râgân. 6,157. — *e*) N. pr. eines Flusses VP. 2,4,28. — 5) *f. ई *Serratula anthelminthica* Râgân. 4,63. — 6) n. *a*) **Fruchtessig, saurer Reisschleim.* — *b*) Name eines Sâman.

चन्द्रक 1) m. (adj. Comp. f. चन्द्रिका) *a*) am Ende eines adj. Comp. *Mond.* — *b*) *ein mondähnlicher Fleck.* — *c*) *das Auge im Pfauenschweife.* — *d*) **Fingernagel.* — *e*) *ein best. Seefisch.* — 2) f. चन्द्रिका *a*) *Mondschein.* Am Ende eines Comp. so v. a. *eine glänzende Erscheinung.* कीर्ति° *ein glänzender Ruhm* Vikramâñkaḱ. 5,37. — *b*) **Mondschein;* so v. a. *Glatze* Gal. — *c*) **ein best. Fisch.* — *d*) **Kardamomen.* — *e*) *Gartenkresse* Bhâvapr. 1,167. — *f*) **Gynandropsis pentaphylla* Râgân. 3,125. — *g*) **Jasminum Zambac* Râgân. 10,83. — *h*) **Trigonella foenum graecum.* — *i*) **eine weiss blühende* Kaṇṭakârî. — *k*) *ein best. Metrum.* — *l*) *ein best. Tact* S. S. S. 227. — *m*) Titel eines Commentars zum Kâvjâdarça. Haufig am Ende eines Comp. in der Bed. von *Erläuterung, Commentar.* — *n*) Bein. der Dâkshâjaṇî. — *o*) N. pr. α) eines Frauenzimmers. — β) einer Surâṅganâ Ind. St. 15. — γ) *eines Flusses. — 3) *n. *schwarzer Pfeffer.*

चन्द्रकमलाकर m. Titel eines Werkes.

चन्द्रकला f. 1) *der 16te Theil der Mondscheibe, die Mondsichel am Tage vor oder nach dem Neumonde.* — 2) *Spur einer Fingernagelwunde in der Gestalt der Mondsichel.* — 3) **ein best. Fisch.* — 4) **eine Art Trommel.* — 5) *ein best. Tact* S. S. S. 213. — 6) Titel eines Schauspiels.

चन्द्रकलाकारिका Titel eines Werkes.

चन्द्रकलातन्त्र n. desgl.

*चन्द्रकवत् m. *Pfau.*

चन्द्रकवि m. N. pr. eines *Dichters.*

चन्द्रकाटुकि (!) m. N. pr. eines Mannes.

चन्द्रकान्त 1) Adj. *lieblich wie der Mond* Spr. 7822. — 2) m. *ein best. Edelstein,* der nach der Sage aus den Strahlen des Mondes gebildet ist, nur bei Mondschein glänzt und dann eine kühl anzufühlende Feuchtigkeit ausschwitzt, 249,23. — 3) *m. n. *die in der Nacht blühende weisse essbare Wasserlilie.* — 4) f. आ *a*) **die Gattin des Mondes.* — *b*) **Nacht* Râgân. 21,46. — *c*) N. pr. einer Surâṅganâ Ind. St. 15,444. — 5) f. आ und n. N. pr. einer Stadt. — 6) *n. *Sandelholz.*

चन्द्रकान्तमणिमय Adj. *aus dem Edelstein* Kandrakânta *verfertigt* Ind. St. 15,267. 294. Kâd. 2, 17,23.

चन्द्रकान्तमय Adj. dass. Kâd. 240,14.

चन्द्रकान्तरत्नमय Adj. dass. Ind. St. 15,442.

चन्द्रकान्ति 1) f. *die Mondscheibe am 9ten Tage.* — 2) m. N. pr. eines Helden der Kâlikâ Ind. St. 14.

चन्द्रकालानल und °चक्र n. *ein best. Diagramm.*

चन्द्रकित Adj. *mit mondähnlichen Flecken versehen.* Am Ende eines Comp. Kâd. 64,8.

चन्द्रकिन् m. *Pfau* Dh. V. 23,8.

चन्द्रकीर्ति m. N. pr. eines Gelehrten. °सूरि m. desgl. Ind. St. 14,363.

चन्द्रकुण्ड m. N. pr. eines Teiches in Kâmarûpa.

चन्द्रकुमारशिखर n. N. pr. einer Oertlichkeit.

चन्द्रकुल n. N. pr. einer Stadt.

चन्द्रकुल्या f. N. pr. eines *Flusses.*

चन्द्रकूट m. N. pr. eines *Berges* in Kâmarûpa.

चन्द्रकेतु m. N. pr. 1) verschiedener Männer VP². — 2) eines Vidjâdhara. — 3) eines Helden der Kâlikâ Ind. St. 14.

चन्द्रकोश m. N. pr. eines Helden der Kâlikâ Ind. St. 14.

चन्द्रकेसरिन् m. desgl. ebend.

चन्द्रकोश m. Titel eines *Wörterbuchs.*

चन्द्रक्रीड m. *ein best. Tact* S. S. S. 237.

चन्द्रतप m. *Neumond* M. 3,122.

चन्द्रताल m. N. pr. eines Mannes B. A. J. 9,240.

चन्द्रगर्भ m. Titel eines buddh. Sûtra.

चन्द्रगिरि m. N. pr. 1) eines *Berges*. — 2) eines Fürsten.

चन्द्रगुप्त m. 1) N. pr. verschiedener Fürsten Hem. Par. 8,239. — 2) *fehlerhaft für चित्रगुप्त.

चन्द्रगुप्तक m. = चन्द्रगुप्त 1) Spr. 2875.

चन्द्रगूनागिरि m. N. pr. einer Oertlichkeit.

चन्द्रगोमिन् m. N. pr. eines Grammatikers.

*चन्द्रगोल m. *Mondscheibe*. °स्थ m. Pl. *die Manen*.

*चन्द्रगोलिका f. *Mondschein*.

चन्द्रग्रह m. (Hemâdri 1,435,1) und °ण n. *Mondfinsterniss*. °णोद्धरण n. Titel eines Werkes.

*चन्द्रचञ्चल m. und *°ला f. *ein best. Fisch*.

चन्द्रचूड m. 1) Bein. Çiva's Bâlar. 272,13. — 2) *eine Form* Bhairava's. — 3) N. pr. *a*) eines Helden der Kâlikâ Ind. St. 14. — *b*) eines Autors. — *c*) eines Fürsten Ind. St. 14.

चन्द्रचूडामणि m. Titel eines Werkes.

चन्द्रचूडाष्टक n. Titel einer Hymne.

चन्द्रज m. Patron. Budha's (*Mercurs*).

*चन्द्रजनक m. *das Meer* Gal.

चन्द्रजसिंह m. N. pr. eines Mannes.

चन्द्रज्ञान n. Titel eines Werkes. Auch °तन्त्र n.

चन्द्रट m. N. pr. eines alten Arztes.

चन्द्रतापन m. N. pr. eines Dânava.

चन्द्रतारके n. *Mond und Sterne* Çat. Br. 14,6,3,13.

चन्द्रताल m. *ein best. Tact* S. S. S. 227.

चन्द्रत्व n. Nom. abstr. von चन्द्र *Mond* 232,29.

चन्द्रदक्षिण Adj. *Glänzendes* oder *Gold als Opfergeschenk darbringend*.

चन्द्रदत्त m. N. pr. eines Autors.

*चन्द्रदार m. Pl. *die Gattinnen des Mondes, die Mondhäuser*.

चन्द्रदीपिका f. Titel eines astrol. Werkes Comm. zu Varâh. Bṛh. 6,6.

चन्द्रदूत m. Titel eines Gedichts.

चन्द्रदेव m. N. pr. verschiedener Männer.

चन्द्रद्युति m. *Sandelholz*.

चन्द्रद्वीप m. N. pr. eines Dvîpa.

*चन्द्रध्वजकेतु m. *ein best.* Samâdhi.

चन्द्रनाभ m. N. pr. eines Dânava.

चन्द्रनारायणभट्टाचार्य m. N. pr. eines *Lehrers*.

चन्द्रनारायणी f. Titel eines Werkes.

चन्द्रनिर्णिज् Adj. *ein schimmerndes Gewand habend*.

चन्द्रनिर्वृति m. N. pr. eines Mannes B. A. J. 1,97.

चन्द्रपञ्चाङ्ग n. *the luni-solar calendar*.

चन्द्रपति m. N. pr. eines Mannes.

चन्द्रपर्वत m. N. pr. eines *Berges* R. 6,2,37.

चन्द्रपाद् m. *Mondstrahl*.

चन्द्रपाल m. N. pr. eines Helden der Kâlikâ Ind. St. 14.

चन्द्रपुर n. N. pr. einer *Stadt* B. A. J. 1,218.

चन्द्रपुष्पा f. *eine Art Solanum* Bhâvapr. 1,199.

चन्द्रपृष्ठ (°पृष्ठ?) m. N. pr. eines Mannes Ind. St. 14.

चन्द्रप्रकाश m. Titel eines Werkes.

चन्द्रप्रभ 1) m. N. pr. verschiedener Männer. — 2) f. आ *a*) **Mondschein*. — *b*) **Serratula anthelminthica* Râgân. 4,65. — *c*) *ein best. Arzneimittel* Bhâvapr. 4,225. Mat. med. 45. — *d*) ein Frauenname 123,30.

चन्द्रप्रभस्वामिचरित्र n. Titel eines Werkes.

चन्द्रप्रभासतीर्थ n. N. pr. eines Tîrtha.

चन्द्रप्रभास्वरराज m. N. pr. verschiedener Buddha.

चन्द्रप्रमर्दन n. N. pr. eines Bruders des Râhu.

चन्द्रप्रमाण Adj. *lunaris* Lâṭj. 10,16,13.

चन्द्रप्रासाद् m. wohl = चन्द्रशाला 1).

चन्द्रप्रिय m. N. pr. eines Fürsten.

*चन्द्रबाला f. *grosse Kardamomen*.

चन्द्रबाहु m. N. pr. 1) eines Asura. — 2) eines Helden der Kâlikâ Ind. St. 14.

*1. चन्द्रबिन्दु m. *das Nasalzeichen* ँ.

2. चन्द्रबिन्दु Adj. *mondähnliche Flecken habend* Bhâvapr. 2,2.

चन्द्रबिम्ब n. *Mondscheibe* 249,21. 25. Spr. 7699.

चन्द्रबिम्बप्रभा f. N. pr. einer Gandharva-Jungfrau Kâraṇḍ. 5,16.

चन्द्रबिम्बमय Adj. *aus Mondscheiben bestehend* Kâd. 94,6.

चन्द्रबुध्न Adj. *dessen Boden licht ist*.

चन्द्रभ 1) m. N. pr. eines Wesens im Gefolge Skanda's. — 2) f. आ *ein Solanum* Bhâvapr. 1,199.

चन्द्रभाग N. pr. 1) m. *a*) *eines Mannes; s. चान्द्रभागि. — *b*) eines Berges. — 2) f. आ (und *ई) eines Flusses Râgân. 14,28.

चन्द्रभागसरित् f. = चन्द्रभाग 2).

चन्द्रभानु m. N. pr. eines Sohnes des Kṛshṇa.

चन्द्रभास m. 1) **Schwert*. — 2) N. pr. eines Helden der Kâlikâ Ind. St. 14.

*चन्द्रभूति n. *Silber* Râgân. 13,15.

*चन्द्रमणि m. = चन्द्रकान्त 2).

चन्द्रमण्डल n. 1) *Mondscheibe*. — 2) **ein Hof um den Mond*.

चन्द्रमत n. *die Lehre des Mondes*, d. i. — *der Verehrer des Mondes*.

*चन्द्रमनस् m. N. pr. eines der Rosse des Mondgottes.

चन्द्रमय Adj. (f. ई) *ganz Mond seiend* Kâd. 244,14. Harshaḱ. 90,15.

चन्द्रमस् m. 1) *der Mond, der Mondgott*. Erscheint als Dânava und als einer der acht Vasu. — 2) N. pr. eines Helden der Kâlikâ Ind. St. 14.

चन्द्रमस 1) in अव°. — 2) f. आ N. pr. eines Flusses Bhâg. P. ed. Bomb. 4,28,35. Vgl. चन्द्रवशा.

*चन्द्रमस्क m. *Hund*.

चन्द्रमा f. N. pr. eines Flusses.

*चन्द्रमार्ग m. *der Luftraum* Gal.

चन्द्रमाला f. 1) *ein best. Metrum*. — 2) N. pr. eines Flusses.

चन्द्रमास m. *Mondmonat*.

चन्द्रमुकुट m. Bein. Çiva's Prasannar. 137,10.

चन्द्रमुख 1) m. N. pr. eines Mannes. — 2) f. ई *a*) *ein best. Gefäss in der vulva* Bhâvapr. 1,18. — *b*) *ein best. Metrum*. — *c*) N. pr. einer Surâṅganâ Ind. St. 15.

चन्द्रमुखवर्मन् m. N. pr. eines Fürsten Harshaḱ. 187,15.

चन्द्रमौलि 1) Adj. *einen Mond auf dem Kopfe habend*. — 2) m. *a*) Bein. Çiva's. — *b*) N. pr. eines Mannes Ind. St. 15. — 3) f. *ein best. Gefäss in der vulva* Bhâvapr. 1,18.

चन्द्रमौलिन् m. Bein. Çiva's Hemâdri 1,308,21. 371,28.

चन्द्रयोग m. *eine Conjunction des Mondes mit einem Sternbilde*.

*चन्द्ररत्न n. *Perle* Gal.

चन्द्ररथ m. *dessen Wagen schimmert*.

चन्द्रराज m. N. pr. verschiedener Männer Ind. St. 15,373.

चन्द्ररेखा f. 1) *Mondsichel*. — 2) **eine best. Pflanze*. — 3) N. pr. einer Surâṅganâ Ind. St. 15,241.

*चन्द्ररेणु m. *Plagiarius*.

चन्द्रर्तु m. *eine lunare Jahreszeit* Ind. St. 10,309.

चन्द्ररलाट Adj. *einen Mond auf der Stirn habend*, von Çiva Gal.

चन्द्ररलाम m. Bein. Çiva's.

चन्द्रला f. ein Frauenname.

चन्द्रलेख 1) m. N. pr. eines Rakshas. — 2) f. आ *a*) *Mondsichel*. — *b*) **Serratula anthelminthica* Râgân. 4,63. — *c*) Name *verschiedener Metra*. — *d*) N. pr. α) verschiedener Frauen Vikramâṅkaḱ. 8,4. — β) einer Tochter des Schlangendämons Suçravas.

चन्द्रलोक m. Pl. *die Welten des Mondes* Çat. Br. 14,6,6,1. चन्द्रादिलोके Kap. 6,56.

चन्द्रलोचन m. N. pr. eines Dânava.

*चन्द्रलोक्क (Râgân. 13,14), *°लौक्क und *°लौ-

कक n. *Silber.*

चन्द्रवंश m. *das vom Mondgott abstammende Königsgeschlecht.*

चन्द्रवक्त्रा f. N. pr. einer Stadt.

चन्द्रवत्स m. Pl. N. pr. eines Volkes.

चन्द्रवदना f. *eine Mondantlitzige* Duûrtan. 51.

चन्द्रवत्त् 1) Adj. *a) mondhell. — b) reich an Gold.* — 2) f. चन्द्रवती N. pr. *a)* verschiedener Frauen. — *b)* einer Oertlichkeit.

चन्द्रवन्य m. N. pr. eines Mannes.

चन्द्रवपुस् Adj. *schön wie der Mond* 290,14.

चन्द्रवरलोचन m. *ein best.* Samâdhi Kâraṇḍ. 51,18. 93,1.

चन्द्रवर्ण Adj. *von schimmernder, lichter Farbe.*

चन्द्रवर्त्मन् n. *ein best. Metrum.*

चन्द्रवर्मन् m. N. pr. verschiedener Fürsten.

*चन्द्रवल्लरी f. *Ruta graveolens* oder *eine best. Gemüsepflanze.*

*चन्द्रवल्ली f. 1) *Paederia foetida.* — 2) *Ruta graveolens.* — 3) = माधवी *Gaertnera racemosa* (?).

चन्द्रवशा f. N. pr. eines Flusses Bhâg. P. ed. Bomb. 5,19,18. Vgl. चन्द्रमसा und चन्द्रवसा.

चन्द्रवसा f. N. pr. eines Flusses. v. l. चन्द्रमसा und चन्द्रवशा.

चन्द्रवाहन m. N. pr. eines Fürsten Ind. St. 14.

चन्द्रविक्रम m. N. pr. eines Helden der Kâlikâ Ind. St. 14.

चन्द्रविज्ञ m. N. pr. eines Fürsten.

*चन्द्रविमल m. *ein best.* Samâdhi.

चन्द्रविमलसूर्यप्रभासश्री m. N. pr. eines Buddha.

*चन्द्रविहंगम m. *Ardea nivea.*

चन्द्रव्रत n. = चान्द्रायण 2).

चन्द्रशर्मन् m. N. pr. eines Brahmanen.

चन्द्रशाला f. 1) *ein Zimmer auf dem Dache eines Hauses.* Am Ende eines adj. Comp. f. श्रा. — 2) * *Mondschein.*

*चन्द्रशालिका f. = चन्द्रशाला 1).

चन्द्रशिला f. 1) = चन्द्रकान्त 2). — 2) N. pr. einer der Mütter im Gefolge Skanda's. v. l. चन्द्रशीता.

चन्द्रशीता f. v. l. für चन्द्रशिला 2) MBh. 9,46,11.

चन्द्रशुक्ल m. N. pr. eines Upadvîpa.

चन्द्रशुभ्र Adj. (f. श्रा) *mondhell.*

चन्द्रशूर *Gartenkresse;* m. *die Pflanze,* n. *die Kerne* Bhâvapr. 1,167. 4,83.

चन्द्रशेखर m. 1) Bein. Çiva's. — 2) N. pr. *a)* verschiedener Männer. — *b)* eines Berges.

चन्द्रशेखरचम्पूप्रबन्ध m. Titel eines Werkes.

चन्द्रश्री N. pr. 1) m. eines Fürsten. — 2) f. eines Frauenzimmers.

*चन्द्रसचिव m. *der Liebesgott* Gal.

*चन्द्रसंज्ञ m. *Kampher.*

*चन्द्रसंभव 1) m. Patron. Budha's (*Mercurs*). — 2) f. श्रा *kleine Kardamomen.*

चन्द्रसरस् n. N. pr. eines mythischen *Sees* 133,23.

चन्द्रसार m. N. pr. eines Mannes.

चन्द्रसाहि m. N. pr. eines *Fürsten.*

चन्द्रसिंह m. N. pr. 1) eines *Fürsten.* — 2) eines Helden der Kâlikâ Ind. St. 14.

चन्द्रसुत m. Patron. Budha's (*Mercurs*) Varâh. Jogaj. 10,11.

*चन्द्रसुरस m. *Vitex Negundo.*

चन्द्रसूक्त n. Name zweier Sâman Vishṇus. 56,20.

चन्द्रसूत्र n. Pl. *die* Sûtra *des Grammatikers* Kandra Bühler, Rep. No. 289.

चन्द्रसूरि m. N. pr. eines Gaina-*Gelehrten.*

चन्द्रसूर्यजिक्लीकरणप्रभ m. N. pr. eines Buddha Lalit. 365,6.

चन्द्रसूर्यप्रदीप m. desgl.

चन्द्रसेन m. N. pr. 1) eines Helden der Kâlikâ Ind. St. 14. — 2) eines Fürsten ebend.

चन्द्रसोम m. N. pr. eines Helden der Kâlikâ Ind. St. 14.

चन्द्रस्वामिन् m. N. pr. verschiedener Männer.

चन्द्रहन्, °हनु und °हत्तर् m. N. pr. verschiedener Dânava.

चन्द्रहास 1) m. *a) Schwert.* — *b)* Râvaṇa's *Schwert* Megh. V. — *c)* N. pr. α) eines Fürsten. — β) eines Helden der Kâlikâ Ind. St. 14. — 2) f. श्रा *a) ein Solanum* Bhâvapr. 1,199. — *b)* * *Cocculus cordifolius* Râǵan. 3,2. — *c)* N. pr. einer Jogini Hemâdri 2,*a*,99,6. — 3) *n. *Silber* Râǵan. 13,15.

चन्द्रहासतीर्थ m. N. pr. eines Tîrtha.

चन्द्रांशु m. *Mondstrahl* 249,23.

चन्द्राकार m. N. pr. eines Mannes.

चन्द्राग्र Adj. (f. श्रा) 1) *einen schimmernden Gipfel habend* (Berg) ṚV. 5,41,14. — 2) *von schimmerndem Aussehen.*

चन्द्राङ्गद m. N. pr. eines Mannes.

चन्द्राचार्य m. N. pr. eines Grammatikers.

*चन्द्रातप m. 1) *Mondschein* Râǵan. 21,46. — 2) *eine offene, mit einem blossen Dache versehene Halle.*

चन्द्रात्मज m. Patron. Budha's (*Mercurs*) Varâh. Jogaj. 6,17.

चन्द्रादित्य m. N. pr. eines Fürsten.

चन्द्रानन 1) Adj. *mondantlitzig.* — 2) m. *a)* Bein. Skanda's. — *b)* N. pr. α) eines Gina. — β) eines Helden der Kâlikâ Ind. St. 14.

चन्द्रापीड m. 1) Bein. Çiva's Bâlar. 288,9. — 2) N. pr. *a)* verschiedener Fürsten. — *b)* eines Helden der Kâlikâ Ind. St. 14.

चन्द्रापुर n. N. pr. einer *Stadt* Râǵan. 11,249.

चन्द्रामृतरस m. *eine best. Arznei* Mat. med. 81.

चन्द्रायु, °यति und °यते *den Mond darstellen, dem M. gleichen.* यित n. impers. Prasannar. 143,8.

चन्द्रायण n. fehlerhaft für चान्द्रायण 2).

*चन्द्रारि m. *des Mondes Feind,* Bein. Râhu's Gal.

चन्द्रार्कदीप m. N. pr. eines Buddha.

चन्द्रार्की f. Titel eines Werkes.

चन्द्रार्ध m. 1) *Halbmond.* — 2) *ein halbmondähnliches Zeichen* LA. 10,8.

चन्द्रार्धचूडामणि (138,5) und °र्धमौलि (Kâṇḍak. 31,8) m. Bein. Çiva's.

चन्द्रालोक m. Titel eines Werkes.

चन्द्रावतंसक m. N. pr. eines Mannes.

चन्द्रावती f. N. pr. 1) einer Fürstin. — 2) einer Stadt (LA. 37,1) und eines Wallfahrtsortes.

चन्द्रावर्ता f. *ein best. Metrum.*

चन्द्रावली f. N. pr. 1) einer Jogini Hemâdri 2,*a*, 99,9. — 2) einer Gespielin Kṛshṇa's.

चन्द्रावलोक m. N. pr. eines Fürsten.

चन्द्राश्व m. N. pr. eines Sohnes des Dhundhumâra.

*चन्द्रास्पदा f. *Galläpfel auf Rhus* Nigh. Pr.

*चन्द्राह्वय m. *Kampher.*

चन्द्रि in महाकरुणा°.

*चन्द्रिकाद्राव m. = चन्द्रकान्त 2).

*चन्द्रिकापायिन् m. *der Vogel* Kakora Râǵan. 19,115.

*चन्द्रिकाम्बुज्ञ n. *eine bei Mondschein sich öffnende Lotusblüthe.*

*चन्द्रिकाशन m. *der Vogel* Kakora Gal.

चन्द्रिन् 1) Adj. *a) golden.* — *b) Gold besitzend.* — 2) m. *der Planet Mercur.*

*चन्द्रिमा f. *Mondschein.*

*चन्द्रिल m. 1) *Barbier.* — 2) Bein. Çiva's. — 3) *Chenopodium.*

चन्द्रेशलिङ्ग n. Name eines Liñga.

चन्द्रेश्वरतीर्थ n. N. pr. eines Tîrtha.

*चन्द्रेष्टा f. *eine bei Nacht blühende Nymphaea.*

चन्द्रोत्तर्ग m. *ein best.* Samâdhi Kâraṇḍ. 52,4.

चन्द्रोदय 1) m. *a) Mondaufgang* Kumâras. 3,67. — *b)* * *eine nur oben gedeckte Halle.* — *c) ein best. medicinisches Präparat.* — *d)* N. pr. eines Kriegers. — 2) f. श्रा *ein best. Augenmittel.*

चन्द्रोदयमकरध्वज m. *ein best. medicinisches Präparat* Mat. med. 60.

चन्द्रोन्मीलन n. Titel eines Werkes. Auch °चन्द्रिका f. und °तत्त्व n.

चन्द्रोपराग m. *Mondfinsterniss.*

चन्द्रोपल m. = चन्द्रकान्त 2) Spr. 7770. Ind. St.

15,210. Prasannar. 147,10.

*चन्धन m. N. pr. eines Mannes. Vgl. चान्धनायन. चन्धनि in ग्रैष°.

चन्नुभट्ट m. N. pr. eines Autors.

*चप्, चपति (सान्त्वने), चपयति (परिकित्कने).

*चपट m. = चपेट 1).

चपल 1) Adj. (f. आ) *sich hinundher bewegend, beweglich, schwankend; rasch bei der Hand; flüchtig, unbeständig; leichtfertig, — sinnig, unbesonnen.* In Comp. mit dem woran sich die Beweglichkeit u. s. w. äussert. °म् Adv. *schnell, rasch.* — 2) m. *a) eine Mausart.* — *b) *Fisch.* — *c) *Wind* Gal. — *d) *Quecksilber.* — *e) *schwarzer Senf* Râǵan. 16, 65. — *f) *eine Art Parfum.* — *g) *ein best. Stein.* — *h)* N. pr. α) eines Krankheitsdämons Hariv. 9562. — β) eines Fürsten. — 3) f. आ *a) Blitz.* — *b) *langer Pfeffer.* — *c) *Zunge.* — *d) ein leichtsinniges Weib.* — *e) *ein berauschendes Getränk.* — *f) *die berauschenden Spitzen vom Hanf.* — *g) Glück, die Glücksgöttin.* — *h)* Name *zweier Metra.* — *i) eine best.* Çruti S. S. S. 24. — 4) n. *ein best. Metall.*

चपलक Adj. *leichtfertig, unbesonnen.*

चपलगण m. *leichtfertiges Volk, böse Buben* 290,10.

चपलता f. *Leichtfertigkeit, Unbesonnenheit.*

*चपलनाशय m. *Indigestion, Blähungen.*

चपलय्, °यति *Jmd unbesonnen machen, zu einer Unbesonnenheit verleiten.*

चपलाक्ष Adj. (f. ई) *die Augen hinundher bewegend, mit den A. spielend* Vikramâṅkaṅ. 9,128.

*चपलाङ्ग m. *Delphinus gangeticus.*

चपलाजन m. *ein leichtsinniges Weib* und zugleich *die Glücksgöttin.*

चपलाय्, °यते *sich hinundher bewegen, hinundher springen* (von Affen) Harshaṅ. 36,10.

चपेट 1) m. und f. (आ) *ein Schlag mit der flachen Hand.* — 2) f. ई *a)* dass. Bâlar. 258,16. — *b) der 6te Tag in der lichten Hälfte des* Bhâdrapada.

*चपेटाघात m. *ein Schlag mit der flachen Hand.*

चपेटापातन n. dass. °नातिथि *einen Schlag mit der flachen Hand bekommend.*

*चपेटिका f. *ein Schlag mit der flachen Hand.*

चम्, चमति und *चम्नोति *schlürfen* Comm. zu Ǵaim. 3,5,22. Missbräuchlich auch vom Genuss fester Speisen. — Mit आ, आचामति 1) *einschlürfen, Wasser einschlürfen, den Mund ausspülen mit* (Instr.). आचान्त mit act. und pass. Bed. — 2) *einschlürfen,* so v.a. *rasch verschwinden machen, ganz in sich aufnehmen, absorbiren* Vikramâṅkaṅ. 9, 119. Prasannar. 130,15. Harshaṅ. 131,19. 177,3. — Caus. 1) आचमयति *schlürfen lassen* Çâṅkh. Gṛhj. 2,6. — 2) आचामयति *Jmd* (Acc.) *Wasser schlürfen lassen.* — Mit अन्वा, °चामति *wieder den Mund ausspülen.* — Mit पर्या, °चान्त in Verbindung mit अन्न *Speise, nach der sich Jmd früher als die Andern den Mund gespült hat.* — Mit समा, °चम्य *Wasser schlürfend.* — Mit *वि, °चमति.

चम m. Pl. = चमकसूक्त Mahâbh. 5,32,b.

चमक m. N. pr. eines Mannes.

चमकसूक्त n. Bez. *der Sprüche* VS. 18,1—27.

चमत् Adv. mit कर् 1) *einen Ausdruck des Staunens ausstossen* Naish. 6,13. — 2) *Staunen erregen* Prasannar. 147,13. °कृत *in Staunen versetzt* Ind. St. 15,361. 379. — 3) °कृत *stolz —, hochmüthig geworden* Bâlar. 65,9.

चमत्करण n. *das Staunen.*

चमत्कार m. 1) *das Staunen, Erstaunen, Ueberraschung.* — 2) *Achyranthes aspera.*

चमत्कारचिन्तामणि m. Titel eines Werkes.

*चमत्कारनगर n. N. pr. einer *Stadt*, = वृद्धनगर Gal.

चमत्कारनृत्य n. *eine Art Tanz* S. S. S. 262.

चमत्कारित Adj. *in Staunen versetzt.*

चमत्कारिन् Adj. *in Staunen versetzend.* Nom. abstr. °रिता f.

चमत्कृति f. = चमत्कार 1).

चमन n. *das Schlürfen* Comm. zu Ǵaim. 3,5,22.

चमर 1) m. f. (ई) *Bos grunniens.* — 2) m. n. *der als Fliegenwedel gebrauchte Schweif des Bos grunniens.* — 3) *m. oder n. *eine best. hohe Zahl* (buddh.). — 4) *m. N. pr. eines Daitja. — 5) *f. ई *ein zusammengesetzter Stiel.*

*चमरक m. *Biene* Gal.

*चमरपुच्छ m. *der indische Fuchs* Râǵan. 19,51.

चमरवाल m. N. pr. eines Fürsten.

चमरिक m. *Bauhinia variegata* Bhâvapr. 1,204.

चमस 3) 1) m. (*f. ई und *n.) *Trinkschale —, Becher von Holz.* — 2) *m. und f. (ई) *eine Art Backwerk.* — 3) m. N. pr. *a)* verschiedener Männer. — *b)* = चमसोद्भेद. — 4) f. ई *Erbsenmehl* Bhâvapr. 2,17 (Hdschr.).

चमसाध्वर्यु m. *der mit den Trinkgefässen beschäftigte Liturg* Ǵaim. 3,7,25. 46.

*चमसि f. = चमसी *eine Art Backwerk.*

चमसिन् 1) Adj. *Ansprüche auf einen* चमस 1) *habend* Ǵaim. 3,5,29. 30. Ind. St. 10,373. 392. Nâǵam. 3,5,14. Nom. abstr. °मित्व n. Comm. zu 15. — 2) *m. N. pr. eines Mannes.

चमसोद्भेद m. und °न n. N. pr. eines Wallfahrtsortes.

चमी Adv. mit कर् *das* चमकसूक्त *über Etwas sprechen.*

चमीकार Adj. *das* चमकसूक्त *sprechend.*

*चमुपति m. = चमूपति.

चमू f. 1) *Biet (Boden) der* Soma-*Presse;* häufig Du. *Boden und oberes Brett der* S.-*Pr.* — 2) *Du. *Himmel und Erde;* vgl. ṚV. 3,55,20. — 3) etwa *Sarg.* — 4) *Heer.* Im System *ein Heer von 729 Elephanten, 729 Wagen, 2187 Reitern und 3645 Fusssoldaten.*

चमूचर m. *Krieger* Prasannar. 133,2.

चमूनाथ, चमूनायक (Nom. abstr. °ता f. Vikramâṅkaṅ. 10,10), चमूप, चमूपति und चमूपाल (AV. Par. 63,3) m. *Heerführer.*

चमूरु m. *eine Hirschart.* °दृश् f. *eine Gazellenäugige* Prasannar. 16,13. °नेत्रा f. dass. 100,12.

चमूषद् 3 Adj. *auf dem Brett der* Soma-*Presse befindlich.*

चमूहर m. N. pr. eines der Viçve Devâs.

*चम्प्, चम्पयति (गत्याम्).

चम्प 1) m. *a) *Bauhinia variegata.* — *b)* N. pr. des Gründers der Stadt Kampâ. — 2) f. आ N. pr. einer Stadt der Aṅga Hem. Par. 4,1. 6,22.

चम्पक 1) m. *a) Michelia Champaka.* — *b) ein best. Parfum.* — *c) *ein best. Theil der Brodfrucht.* — *d)* N. pr. α) eines Mannes. — β) eines Landes. — 2) f. आ N. pr. einer Stadt. — 3) n. *a) die Blüthe von Michelia Champaka* 294,29. — *b) *die Frucht von einer Art Pisang.*

चम्पकगन्ध, °गन्धि oder °गन्धिन् m. *eine Art Weihrauch.*

चम्पकचतुर्दशी f. *der 14te Tag in der lichten Hälfte der* Ǵjaishṭha.

चम्पकनाथ m. N. pr. eines Autors.

चम्पकपुर n. N. pr. einer *Stadt.*

चम्पकप्रभु m. N. pr. des Vaters von Kalhaṇa.

चम्पकमाला f. 1) *ein best. Metrum.* — 2) ein Frauenname Vâs. 20.

*चम्पकरम्भा f. *eine Art Pisang* Râǵan. 11,44.

चम्पकवती f. N. pr. 1) eines Waldes in Magadha. — 2) einer Stadt.

चम्पकव्यवहारिकथा f. Titel eines Werkes Büh-ler, Rep. No. 717.

चम्पकस्तवन n. desgl.

चम्पकारण्य n. N. pr. eines Wallfahrtsortes.

*चम्पकालु m. *Brodfruchtbaum.*

चम्पकावती und °कावली f. N. pr. eines Waldes in Magadha.

*चम्पकुन्द m. *ein best. Fisch.*

*चम्पकोत्त्व und *चम्पकोश m. *Brodfruchtbaum*

चम्पन n. etwa *Sprung* (vgl. कम्प्) Paṅkad.

चम्पाधिप m. *ein Fürst von Kampâ;* insbes. Bez. *Karṇa's.*

चम्पापुरी f. = चम्प 2, VP.² 3,289.

*चम्पालु m. *Brodfruchtbaum.*

चम्पावती f. N. pr. 1) einer Stadt. = चम्पा VP.² 4,218. fg. — 2) einer Fürstin.

चम्पाषष्ठी f. *der 6te Tag in der lichten Hälfte des* Mârgaçîrsha oder Bhâdrapada.

चम्पू f. *eine Gattung von Compositionen, Verse mit Prosa gemischt.*

चम्पूकथासूत्र n. Titel eines Werkes.

चम्पूभारत und चम्पूरामायण n. Titel von Werken.

*चम्पेश m. Bein. Karṇa's.

*चम्ब्, चम्बति (गतौ).

चम्रीष् f. und चम्रीषँ Adj. von unbekannter Bed.

*चय्, चयते (गतौ).

1. चय 1) Adj. *sammelnd* in वृतंचय. — 2) m. *a) Schicht, Aufwurf, Fundament, Wall. — b) Masse, Haufe, Menge; Gesammtheit. — c)* in der Med. *Anhäufung —, Ueberfülle der* Dosha. — *d) the more or augment by which each term increases, the common increase or difference of the terms* Bîjag. 123.

2. °चय Adj. *rächend, strafend.*

*चयक Adj. = चये कुशलः.

चयँन n. 1) *das Schichten.* — 2) *Schicht, Aufwurf.*

चयनीचन्द्रशेखररायगुरु m. N. pr. eines Autors.

चयनीय Adj. *aufzuschichten, einzusammeln.*

चर्, चरँति (selten Med.), Partic. चरित und चीर्ण. 1) *sich regen, — bewegen, umherstreichen, fahren, wandern, sich verbreiten* (von Belebtem und Unbelebtem). — 2) *durchwandern, durchstreichen, durchlaufen;* mit Acc. — 3) *entlang —, nachgehen;* mit Acc. 85,2. — 4) *sich aufführen, — verhalten, — benehmen, verfahren, handeln, verfahren mit Jmd* (Instr. oder Loc.). — 5) *verfahren —, sich zu thun machen mit Etwas, obliegen;* mit Instr. — 6) *es zu thun haben mit Jmd* (Instr.), euphemistisch vom Beischlaf. — 7) mit einem Partic., Adj., einem Absol. oder Adv. *sich längere Zeit* in einer Thätigkeit oder einem Zustande *befinden, leben.* — 8) von Gestirnen *sich befinden —, stehen in* (Loc.). — 9) *gehen —, sich machen an, üben, treiben, vollziehen, sich hingeben, — angelegen sein lassen, obliegen, beobachten;* mit Acc. तपस् *mit Kasteiungen behandeln,* so v. a. *kasteien.* — 10) *bewirken, hervorbringen, verursachen* MBh. 1,153,17. Harîv. 6790. Spr. 3474. — 11) *zu sich nehmen, verzehren, fressen;* mit Acc. Ohne Object *weiden* 142,14. — 12, *machen zu,* mit doppeltem Acc. — 13) *sich Kunde verschaffen über, auskundschaften.* Nur Partic. चरित. — Caus. चारँयति 1) *laufen —, herumgehen —, weiden lassen, ausschicken.* — 2) *Etwas in Bewegung setzen.* — 3) *durchwandern —, durchlaufen lassen;* mit doppeltem Acc. — 4) *Jmd* (Acc.) *verjagen aus* (Abl.). — 5) *Jmd Etwas üben —, treiben lassen;* mit doppeltem Acc. — 6) *fressen lassen,* mit doppeltem Acc. Çaṃk. zu Bâdar. 2,2,5. — 7) so v. a. *den Beischlaf verüben lassen* M. 8,362. — 8) *sich durch Jmd* (Instr.) *Kunde verschaffen von* (Acc.). — 9) *संशये oder *असंशये. — Desid. चिचरिषति und चिचर्षति 1) *zu gehen versuchen.* — 2) *sich verhalten wollen.* — 3) *sich zu thun machen wollen mit* einem Weibe (Instr.) — Intens. चर्चरीति, चञ्चूर्यते (mit act. und pass. Bed.), चञ्चूर्यत्, *चञ्चुरीति, *चञ्चूर्ति *sich schnell —, sich wiederholt bewegen, herumstreichen, durchstreichen* (mit Acc.), *herumstreichen in* (Loc.) Kâraṇḍ. 53,1. Nach den Grammatikern einen Tadel involvirend. — Mit अभिक्ष *hinwandern zu* (Acc.) RV. 3,57,3. 8,49,2. 9,1,5. — Mit अति 1) *entgehen, entwischen.* — 2) *vorübergehen bei* (Acc.) — 3) *übertreten* (einen Befehl). — 4) *sich vergehen gegen* (Acc.), insbes. *geschlechtlich* Gaut. — Mit व्यति *sich vergehen gegen* (Acc.) — Mit अधि 1) *wandeln —, fahren auf.* — 2) *höher stehen als* (Acc.) Ait. Âr. 213,1. — Mit अनु 1) *sich entlang —, sich hindurch bewegen, durchwandern, — streichen, — fahren.* — 2) *nachgehen, nachfahren, folgen.* — 3) *zugehen auf, zustreben, zu erreichen suchen.* — 4) *sich halten zu* oder *an, sich hingeben.* — 5) *sich verhalten, verfahren.* — Caus. *durchwandern —, durchstreichen lassen von* (Instr.). — Intens. अनु चर्चूर्यमाण *stets folgend.* — Mit अन्तर् *sich bewegen zwischen* oder *innerhalb, sich befinden in* (Acc., Loc. oder Gen.). — Mit अप 1) *abgehen, fehlen.* °चरित *fehlend, nicht da seiend* Comm. zu Njâjam. 6,3,8. — 2) *sich vergehen.* °चरित mit pass. Bed. — Mit अभि 1) *sich vergehen gegen* (Acc.). — 2) *es Jmd anthun, bezaubern, bannen;* mit Acc. oder Dat. (Bhâg. P.). — 3) *besitzen.* — Mit प्रत्यभि *zaubern gegen Jmd* (Acc.) — Mit व्यभि 1) *sich feindselig benehmen —, sich vergehen gegen* (Acc. oder Gen.). — 2) Med. *es Jmd anthun, zaubern;* Pl. *sich gegenseitig zu verzaubern suchen.* — 3) *fehlschlagen, misslingen* Bîjag. 154. — 4) *hinausgehen über, sich entfernen von* (Acc.). — Caus. *die Fehlerhaftigkeit von Etwas* (Acc.) *darthun* Çaṃk. zu Bâdar. 2,2,10 (S. 520, Z. 10). — Mit अव *herabkommen von* (Abl.). — Caus. *anwenden.* — Mit अन्वव *sich einschleichen in.* — Mit अभ्यव *an —, eindringen.* — Caus. *entsenden.* — Mit आ 1) *herbeikommen zu, sich nähern;* mit Acc. 93,6. — 2) *hierher,* d. i. *zur Erde führen* (von einem Wege). — 3) *betreten, besuchen* (Kâraka 6,2). *bewohnen.* — 4) *sich an Jmd* (Acc.) *wenden* (in einer Angelegenheit) Spr. 3631. — 5) *gebrauchen* Âpast. 1, 8,11. *anwenden.* — 6) *verfahren, zu Werke gehen, sich benehmen, — gegen* (*Loc.). — 7) *behandeln,* mit Acc. — 8) *umgehen —, verkehren mit* (Instr. allein oder mit सह). — 9) *gehen an, thun, üben, treiben, begehen, vollbringen, bewerkstelligen;* mit Acc. Kâd. 85,15. Ohne Object *es thun.* — 10) *daran gehen, beginnen;* mit Infin. Spr. 7177. — 11) *für richtig erklären, vorschreiben* 225,12. RV. Prât. 11,32. Çâk. 108,22, v. l. — 12) *verzehren* (von Ameisen) Bhâg. P. 7,3,15. — 13) in's Feuer *werfen.* — Caus. आचारयति Paṅkat. IV,24 fehlerhaft; vgl. Spr. 3664. — Mit अध्या *gebrauchen* M. 2,119; vgl. Âpast. 1, 8,11. — Mit अभ्या 1) *herankommen.* — *zu* (Acc.). — 2) *gehen an, üben, vollziehen.* — Mit उद् *aufsteigen aus* (Abl.). — Mit अभ्युद् s. °चारिन्. — Mit समुद् 1) *Med. *fahren.* रथेन *zu Wagen.* — 2) *Jmd behandeln.* — 3) *thun, vollbringen.* — Mit उपा 1) *herbeikommen.* — 2) *zur Hand gehen, dienstbereit sein, Dienste thun;* mit Acc. — 3) *sich fügen, sich richten nach* (Acc.). — 4) *Jmd behandeln.* v. l. उप. — 5) eine Krankheit *behandeln.* — Mit समुपा 1) eine Krankheit *behandeln* Kâraka 6,5. — 2) *üben, thun, sich einer Sache befleissigen.* — Mit उपन्या *eindringen.* — Mit पर्या *herbeikommen* AV. 2, 34,5. — Mit समा 1) *verfahren, zu Werke gehen* 163, 30. — *gegen* (Loc.). — 2) *verkehren mit* (Instr.) Gaut. 21,3. — 3) *gehen an, thun, üben, verrichten, vollbringen,* — *an Jmd* (Loc.) 143,6. आकारम् *sich nähren von* (Instr.). दूरात् *weit wegthun.* — Mit अनुसमा *der Reihe nach vollziehen, — vollbringen.* — Mit उद् 1) *aufgehen* (von der Sonne), *sich erheben, hervorgehen.* — 2) *ertönen* 291,25. — 3) *gravitätisch einherschreiten.* — 4) *aus sich hervorgehen.* — 5) *von sich geben, entlassen, aussprechen.* — 6) *den Leib entleeren.* — 7) *sich ehelich vergehen gegen* (Acc.). — 8) Med. *verlassen.* — 9) *Med. *übertreten, zuwiderhandeln;* mit Acc. — Caus. Laute *entlassen, ertönen lassen, verkünden, aussprechen.* — Mit अभ्युद् *aufgehen über* (Acc.) von der Sonne. — Mit प्रोद् *ertönen lassen.* — Caus. Partic. प्रोच्चारित *Töne von sich gebend; ertönend* Paṅkat. ed. Bomb. 1,20,15. — Mit प्रत्युद् Caus. 1) *Jmd aufregen, anstacheln.* — 2) *nachsprechen, wiederholen.* — Mit व्युद् 1) *nach verschiedenen Richtungen hervorgehen.* — 2) *sich ehelich vergehen gegen* (Acc.), *Ehebruch treiben mit* (Instr.). — 3) *begehen,*

veruben. महादोषम् MBh. 12,266,38. — Mit अनुव्युद् *nach einem Andern hervorgehen.* — Mit समुद् 1) *herausgehen.* — 2) *aussprechen, hersagen* Hemâdri 1,494,15. 591,16. — Mit उप 1) *herbeikommen, sich nähern, hinzutreten zu* (Acc.). — 2) *hinzutreten zu Jmd* (Acc.) *um zu bedienen, Jmd an die Hand gehen, bedienen* (Kâd. 44,9), *aufwarten, — mit* (Instr.) etwas Gutem oder Bösem MBh. 18, 3,15. — 3) *gehen an, unternehmen, angreifen.* — 4) *Jmd* oder eine Krankheit *behandeln, — mit* (Instr.). — 5) *uneigentlich benennen;* Pass. *uneigentlich —, metaphorisch gebraucht sein, — zugeschrieben werden.* — Mit दुस् *sich ehelich vergehen gegen* (Acc.). — Mit नि in °चेरु. — Mit निस् 1) *hervorkommen, — gehen, zum Vorschein kommen, hinausgehen.* — 2) *erschallen.* — Caus. *hervorgehen lassen.* — Mit विनिस् *nach allen Richtungen hervorgehen.* — Mit परा *weggehen, sich entfernen.* — Mit परि 1) *sich umherbewegen, umherwandeln; umwándeln* (mit Acc.). — 2) *Jmd aufwarten, bedienen, besorgen, seine Sorge ganz auf Jmd* oder *Etwas richten, sich ganz hingeben;* mit Acc. oder Gen. (ausnahmsweise). — Caus. 1) *umgében mit* (Instr.). — 2) Med. *a) *sich lagern um* (Acc.). — *b) sich bedienen —, — aufwarten lassen.* — Mit संपरि *Jmd aufwarten, bedienen.* — Mit प्र 1) *vorschreiten, gelangen zu* (Acc.). — 2) *hervortreten, zum Vorschein kommen.* — 3) *erschallen.* — 4) *besuchen.* — 5) *wandeln.* — 6) *in Umlauf sein, — kommen.* °चरित *landläufig, ganz bekannt* Comm. zu Kâraka 1,3. — 7) *zu Werke gehen, verfahren.* — 8) *an's Werk gehen,* insbes. *an das heilige; Etwas verrichten;* mit dem Instr. des Gegenstandes, an oder mit welchem Etwas verrichtet wird. — 9) *thätig sein in* oder *bei, beschäftigt sein mit* (Loc.). — 10) *vor sich —, von Statten gehen.* — 11) *thun, vollbringen.* — Caus. *laufen —, weiden lassen.* — Mit संप्र 1) *sich in Bewegung setzen.* — 2) *vor sich —, von Statten gehen, Statt finden.* — Caus. *Jmd entlassen* Hemâdri 1,542,21. — Mit प्रति 1) *herantreten, sich nähern.* — 2) Kâm. Nîtis. 1,61 fehlerhaft für प्रवि. — Caus. *in Umlauf bringen, verbreiten.* — Mit वि 1) *nach verschiedenen Seiten sich hinausbewegen, hinausstreben, sich verbreiten;* vom Winde 61,30. 219, 26. — 2) *ausrücken, einen Ausfall —, einen Angriff machen.* — 3) *zerrinnen, ablaufen.* — 4) *umherstreichen, sich ergehen, laufen.* — 5) *durchschreiten, — streichen, — wandern, — laufen, — dringen, eindringen;* mit Acc. — 6) *stehen —, sich befinden in* (Loc.) von Gestirnen. — 7) *auftreten, zu Werke gehen, verfahren.* — 8) *leben, sein Leben zubringen* 217,21. — 9) *verkehren —, Umgang pflegen mit* (Instr.). — 10) *ausschweifen.* — 11) *ein Versehen machen.* — 12) *üben, vollführen, vollbringen* M. 9,302. — 13) *abweiden, fressen* Bâlar. 28, 6. — Caus. 1) *laufen —, umherstreichen lassen.* — 2) (ein Weib) *verführen.* — 3) *in Gedanken hinundher gehen lassen, erwägen, gegen einander abwägen, in Betracht ziehen, prüfen, nachdenken.* — 4) *in Zweifel ziehen, Bedenken tragen, mit der Entscheidung zögern.* °चारित *zweifelhaft* 68,26. — 5) *herausbringen, dahinterkommen, feststellen.* °चारित *fest stehend.* — Mit अनुवि 1) *durchschreiten.* — 2) *hingehen zu* (Acc.). — Mit अभिवि Med. *herbeikommen zu* (Acc.). — Caus. *überlegen, reflectiren* Nir. 1,13. — Mit परिवि *ringsum ausströmen.* — Mit प्रवि 1) *vorschreiten, vorwärts gehen.* — 2) *umhergehen, — streichen.* — 3) *durchschreiten, — wandern.* — Caus. *genau erwägen, — untersuchen, — prüfen.* — Mit संप्रवि Caus. *genau erwägen, — prüfen.* — Mit अनुसंवि *der Reihe nach durchwandern, — besuchen.* — Mit सम् 1) *zusammenkommen.* — 2) *herbeikommen, gelangen zu, sich einstellen, hinstreben.* — 3) *gehen, wandern, sich ergehen, umherstreichen;* mit Instr. des Vehikels. — 4) *reichen bis* (आ). — 5) *ausgehen von* (Abl.). — 6) *eingehen in, sich verbreiten durch, durchdringen, — wandern, — laufen.* — 7) *sich bewegen, — aufhalten, — befinden.* — 8) *übergehen auf* (Gen.). — 9) *üben, vollziehen.* — Caus. 1) *in Berührung —, in gleiche Richtung bringen.* — 2) *in Bewegung bringen.* — 3) *gehen lassen, herumführen, weiden lassen.* — 4) *durchwandern lassen.* — 5) *kredenzen.* — 6) *übertragen, übergeben;* mit Acc. der Sache und Loc. der Person. सुमन्त्रसंचारितान्तर Adj. *der dem* Sumantra *die Worte übergeben hat,* so v. a. *dessen Worte* S. *überbringt* Bâlar. 161,11. — Mit अनुसम् 1) *nachfolgen, entlang gehen, besuchen.* — 2) *zugehen auf, zustreben.* — 3) *sich verbreiten durch Etwas hin, — bis zu, durchdringen, — wandern.* — 4) *übergehen in* (Acc.). — 5) *umherirren.* — Caus. *Jmd nachgehen lassen,* so v. a. *sich unterthänig machen* MBh. 12, 301,111. — Mit अभिसम् *zugehen auf, aufsuchen.* — Mit उपसम् 1) *betreten.* — 2) dem Gatten (Acc.) *beiwohnen.* — Mit परिसम् in परिसंचर. — Mit प्रतिसम् *zusammentreffen.* — Mit विसम् in विसंचारिन्.

चर 1) Adj. *beweglich;* Subst. *das Bewegliche* d. i. *das Thier* (im Gegensatz zur Pflanze). — *b) sich in Jmds Gefolge befindend.* — *c)* am Ende eines Comp. *α) gehend, wandelnd, sich hinbewegend, — — aufhaltend, lebend* (an einem best. Orte, in einer best. Richtung, zu einer best. Zeit, in einer best. Weise). — *β) übend, vollziehend.* — *γ) früher gewesen.* अनालोकित° *früher nicht geschaut* Bâlar. 107,3. शिक्षित° 140,21. श्रुत° 188,3. f. ई und आ (?). — 2) m. *a) Späher, Kundschafter.* — *b) *Bachstelze.* — *c) *Otterköpfchen.* — *d) Wind, Luft.* — *e) *der Planet Mars.* — *f) eine Art Würfelspiel.* — *g)* Nom. act. in अ° *ungangbar* und in दुश्चर. — 3) f. चरा *a) Beweglichkeit, Lebendigkeit.* — *b) eine best.* Mûrkhanâ S. S. S. 30. — 4) *f. ई *eine junge Frau.* — 5) n. *Ascensionaldifferenz.*

चरक 1) m. *a) Wanderer, ein herumziehender Brahmanenschüler.* — *b) Späher* Naish. 4,116. — *c) ein Asket besonderer Art* Varâh. Bṛh. 15,1. — *d) *eine best. Arzneipflanze.* — *e)* N. pr. *α)* Pl. einer Schule des schwarzen Jaǵurveda. — *β)* eines alten Arztes Naish. 4,116. °सूत्राणि Bühler, Rep. No. 555. — *γ)* eines Lexicographen. — 2) (*m. n.) Titel des von 1) *e) β)* verfassten Lehrbuchs Bhâvapr. 1,50. — 3) f. चरकी *a) ein best. giftiger Fisch.* — *b)* N. pr. einer Unholdin Agni-P. 40,18.

चरकाचार्य m. *ein Lehrer der* Ćaraka 1) *e) α).*

चरकाध्वर्यु m. *ein Priester der* Ćaraka 1) *e) α)* 101,27.

चरखण्ड n. *der Betrag der Ascensionaldifferenz.*

चरगृह n. *das 1te, 4te, 7te und 10te Zodiakalbild.*

चरज्या und चरज्या f. *der Sinus des* चरखण्ड, *reducirt auf die relative Grösse eines grossen Cirkels.*

*चरट 1) m. *Bachstelze.* — 2) f. ई *ein noch im väterlichen Hause wohnendes Frauenzimmer.*

चरण 1) m. n. *a) Fuss.* अतपादचरणा: so v. a. *der hochverehrte* Akshapâda Nilak. zu MBh. 12, 174,24. Am Ende eines adj. Comp. f. आ. — *b) Tragsäule.* — *c) *Wurzel.* — *d) der einzelne Vers einer Strophe, Stollen.* — *e) Dactylus.* — *f) Viertel* Varâh. Bṛh. 2,13. Lilâv. S. 9, Z. 5. *Abtheilung* Bhâvapr. 4,79. — *g) Schule.* — 2) n. *a) das Sichbewegen, Sichumtreiben, Gang.* — *b) Bahn.* — *c) das zu Werke Gehen, Verfahren, Art der Thätigkeit;* insbes. *Begehung* (in der Liturgie) 101,27. — *d) das Benehmen im Leben, Lebenswandel.* — *e) ein guter, sittlicher Lebenswandel.* — *f) das Ueben, Vollziehen, Vollbringen.* — *g) *das Essen, Zusichnehmen.* — *h) *eine best. hohe Zahl* (buddh.).

चरणग्रन्थि m. *Fussknöchel* Comm. zu Âpast. Ćr. 7,2,6.

चरणाव n. fehlerhaft für चतुरव.

चरणन्यास m. 1) *das Niedersetzen der Füsse, Auftreten* 292,23. — 2) *Fussspur.*

*चरणप m. *Baum.*

चरणपतन n. *das sich zu Füssen Werfen.*

*चरणपर्वन् n. *Fussknöchel.*

चरणपात m. 1) *Fusstritt.* — 2) *Fussfall.*

चरणपृष्ठ m. *Fussrücken* Daçak. 89,17.

चरणभङ्ग m. *Beinbruch.*

चरणमूल n. *Fusswurzel.* °ले निपत् *zu Füssen fallen* Spr. 7701.

चरणवत्त् Adj. *einen geregelten Wandel führend.*

चरणव्यूह m. Titel eines Werkes Weber, Lit.

चरणशुश्रूषा f. *Fussfall.*

*चरणस Adj. von चरण.

चरणाद्र m. Bein. Gautama's.

चरणानति f. *das sich zu Füssen Verbeugen, Fussfall* Spr. 2528. 2915.

*चरणाभरण n. *Fussschmuck.*

चरणामृत n. Titel eines Werkes.

चरणायुध 1) Adj. *dessen Waffe die Füsse sind.* — 2) m. *Hahn* Kâraka 6,2. 5.

चर्णि Pl. *Menschen.* Vielleicht ist ṚV. 8,24,23 चर्षणीनाम् zu lesen.

*चरणिल Adj. von चरण.

चरणीय्, °यति *einer Sache nachgehen, betreiben;* mit Acc.

चरणोपधान n. *Fusskissen* MBh. 1,193,10.

*चरण्टी f. = चरट 2).

चरण्य्, °यति *sich bewegen. — Mit आ *sich bewegen —, sich strecken nach* (Acc.). — Mit उद् *sich herausbewegen —, sich strecken nach* (Acc.).

*चरण्य Adj. *fussartig.*

चरण्यु Adj. *beweglich.*

चरथ 1) Adj. *beweglich, lebendig.* — 2) n. *a) Gang, Weg, Wanderung. — b) Beweglichkeit, Lebendigkeit, Leben.*

चरदल n. = चरखण्ड.

चरदलजा f. = चरजा.

चरदेव m. N. pr. eines Mannes.

चरध्यै Dat. Infin. zu चर् ṚV. 1,61,12.

चरन्त m. N. pr. eines Mannes VP.² 4,31.

चरभ und चरभवन n. = चरगृह.

चरम 1) Adj. (f. आ) *a) der letzte, äusserste. — b) der spätere* Kap. 1,72. Prasannar. 86,17. चरमं च किम् so v. a. *und was weiter?* Harshak. 6,4. — *c) westlich. — d) der unterste, geringste.* — 2) चरमम् Adv. *zuletzt, am spätesten, am Ende,* mit Gen. *nach Jmd.* — 3) **eine best. hohe Zahl* (buddh.).

*चरमदमाभृत् m. = अस्त 3).

चरमगिरि m. dass. Buoáa-Pr. 89,1.

चरमतस् Adv. *am äussersten Ende* Maitr. S. 3,10,1.

चरमभविक Adj. *später kommend, zukünftig* Lalit. 24,2. 25,5. 27,7. Kâraṇḍ. 68,23. 69,2. 75,5.

चरमशीर्षिक Adj. (f. ई) *mit den Köpfchen (Spitzen) nach Westen gerichtet.*

चरमाचल m. = अस्त 3) Prasannar. 146,21.

चरमाजा f. *die letzte oder geringste Ziege.*

*चरमाद्रि m. = अस्त 3).

चरमालय Spr. 812 fehlerhaft; vgl. die Verbesserungen.

*चरम्प्, °म्यति *der letzte sein.*

चरव्य Adj. *zum* चरु 2) *bestimmt* Comm. zu Âpast. Çr. 8,2,4.

चरशिञ्जिनी f. = चरजा.

चरसे Dat. Infin. zu चर्.

1. चराचर 1) Adj. *beweglich, laufend* oder *hinundher führend.* — 2) *n. *Otterköpfchen* Râgan. 13,128.

2. चराचर Adj. *beweglich und unbeweglich;* Subst. *Bewegliches und Unbewegliches, Thiere und Pflanzen, die ganze Welt.* अस्मिंश्चराचरे so v. a. *in dieser Welt.*

चराध्य n. = चरथ 2)*a*) ṚV. 1,66,9.

*चरि m. *Thier.*

चरित 1) Adj. s. u. चर्. — 2) n. *a) das Gehen, Sichbewegen, Bewegung, Gang. — b) das Verfahren, Thun, Benehmen, Treiben, Wandel, Lebenswandel, die Thaten.* Am Ende eines adj. Comp. f. आ 187,14.

°चरितमय Adj. (f. ई) *die Thaten des und des enthaltend.*

चरितवे Dat. Infin. zu चर् ṚV. 1,113,5.

चरितव्य 1) n. impers. *zu verfahren.* — 2) Adj. *zu üben, — vollbringen.*

चरितव्रत Adj. *der das Gelübde erfüllt hat* 38,11.

चरितार्थ Adj. (f. आ) *dessen Ziel —, Zweck —, Bestimmung erreicht ist.* Nom. abstr. °ता f. und °त्व n.

चरितार्थय्, °यति *Jmd* (Acc.) *sein Ziel erreichen lassen, zufrieden stellen.* चरितार्थित so v. a. *beglückt.*

चरितोस् Gen. Inf. von चर् Ait. Âr. 2,1.

चरित्र 1) n. *a) Fuss, Bein. — b) das Gehen. — c) das Benehmen, Betragen, Handlungsweise, Wandel, Erlebnisse. — d) Herkommen, Landesbrauch, Gewohnheitsrecht* Nâr. 1,11. 12. — *e) Gesetz* Nâr. 17,24. — 2) *f. आ *Tamarindenbaum.*

चरित्रचिन्तामणि m. Titel eines Werkes.

चरित्रबन्धक m. oder n. *Verpfändung des Lebenswandels.* Nach Jolly, Schuld. 300 *Pfand als Vertrauenssache.*

चरित्रवत् Adj. *der* (ein Opfer) *schon vollzogen hat* Âçv. Grhj. 4,8,15.

°चरित्रित Adj. *der — Schicksale erlebt hat.*

चरिष्णु 1) Adj. *beweglich, unstät, wandernd.* बीजं स्थास्नु चरिष्णु च *Samen der Pflanzen- und Thierwelt.* — 2) m. N. pr. eines Sohnes *a)* des Manu Sâvarṇa. — *b)* des Kṛtimant.

चरिष्णुधूम Adj. *dessen Rauch wogt, — wirbelt.*

*चरीत्र n. *das Benehmen, Betragen.*

चरु m. 1) *Kessel, Topf.* — 2) *eine der gewöhnlichen Opferspeisen, Mus oder Suppe aus Körnern in Milch, Butter, Wasser u. s. w. gekocht* Comm. zu Njâjam. 10,1,19. — 3) **Wolke.*

चरुचेलिन् Adj. als Beiw. Çiva's.

चरुस्थाली f. *der Kochtopf für den* चरु 2).

चर्करीत n. *eine Intensivform ohne* य.

चर्कृति f. *rühmende Erwähnung, Ruhm, Preis.*

चर्कृत्य (चर्कृतिय) Adj. *rühmend zu erwähnen, ruhmwürdig, berühmt.*

चर्च्, *चर्चति (परिभाषणतर्जनयोः, °भर्त्सनयोः, हिंसायाम्). — Caus. चर्चयति ein Wort *wiederholen,* insbes. *mit Einschaltung von* इति Ind. St. 13,450. — चर्चित 1) *wiederholt.* — 2) am Ende eines Comp. *überzogen —, bedeckt mit, die Spuren von — tragend.* — 3) *abgewischt.* — 4) *entschieden, beschlossen.* — Mit वि, °चर्चित *aufgetragen* (eine Salbe auf, mit Loc.).

चर्च 1) *m. = 2)*c*). — 2) f. आ *a) Wiederholung eines Wortes,* insbes. *mit Einschaltung von* इति Ind. St. 3,251. Hemâdri 1,519,7. 12. — *b) Ueberzug* (von Salbe) 188,5. — *c) das Sichkümmern —, Sorge um, Bedachtsein auf, das Denken an* (Gen. oder im Comp. vorangehend) 148,16. 149,3. Hit. 125,20. Pariśiṣ. 115. Naish. 5,38. Ind. St. 15,330. — *d) das Sprechen von* (im Comp. vorangehend) Râgat. 5,303. *Besprechung, Unterredung* 7,1476. 8,3342. Buoáa-Pr. 55,20. — *e) *Bein. der Durgâ.

चर्चक 1) m. *eine best. Art den* Ṛgveda *vorzutragen* Ind. St. 3,251. Hemâdri 1,519,7 (Pl.). — 2) चर्चिका Bein. der Durgâ Hemâdri 1,415,19.

चर्चन n. 1) *das Wiederholen eines Wortes,* insbes. *mit Einschaltung von* इति. — 2) **das Ueberziehen* (mit Salbe).

चर्चर 1) Adj. nach Sâj. = चरणशील. — 2) f. चर्चरी *a) eine Art von Gesang* 291,25. 292,11. 293, 17. 18. — *b) ein best. Metrum.* — *c) *krauses Haar.*

चर्चरिका f. *eine best. Gesticulation.*

चर्चरीक 1) am Ende eines adj. Comp. = चर्चर

2) *a*). — 2) *m. *a*) *Gemüsepflanze.* — *b*) *eine best. Haartracht.* — *c*) *eine Form Çiva's.*

*चर्चम् m. *einer der 9 Schätze* Kubera's.

चर्चापद् n. Pl. *mit Einschaltung von* इति *wiederholte Worte* Ind. St. 13,450.

चर्चापार m. *eine best. Art den* Ṛgveda *zu recitiren* Ind. St. 13,450.

चर्चाय्, °यते *einer Wiederholung unterliegen, wiederholt werden.*

चर्चि m. N. pr. eines Mannes.

*चर्चिक्य n. *Ueberzug* (von Salbe).

चर्चित 1) Adj. s. u. चर्च्. — 2) n. *Ueberzug* (von Salbe) Spr. 340.

चर्त् 1) चृतति *a*) **zusammenheften.* — *b*) **umbringen* Bhaṭṭ. — 2) *चर्तति (संदीपने Dhâtup. दीप्तौ Mahidh. zu VS. 22,7). — *Caus. चर्तयति (संदीपने). — *Desid. चिचर्तिषति und चिचृत्सति. — Mit अति *verbinden.* — Mit अव *loslassen.* — Mit आ *befestigen, anbinden, anheften.* — Mit उप dass. — Mit नि *einheften, einfügen.* — Mit निस् *lösen.* — Mit परि *umwinden, zusammenheften.* — Mit प्र *auflösen, losmachen.* Partic. प्रचृत्त. — Mit वि 1) dass. Vaitân. Partic. विंचृत्त (विंचृत fehlerhaft VS. 22,7). — 2) *losgetrennt sein von* (Instr.) AV. 3,31,1. — Mit सम् *verbunden sein mit* (Instr.) AV. 3,31,1.

चर्तव्य Adj. *zu üben.*

*चर्त्य Partic. fut. pass. von चर्त्.

*चर्प्, चर्पति und चर्पयति (संदीपने).

चर्पट 1) Adj. *flach anliegend* (Ohren), *flach, abgeplattet* Utpala zu Varâh. Bṛh. 27(25),12. — 2) *m. *a*) *die flache Hand.* — *b*) *ein best. Gebäck.* — 3) *f. आ *der 6te Tag in der lichten Hälfte des* Bhâdrapada. — *f. ई *ein best. Gebäck.*

चर्पटिन् m. N. pr. eines Autors.

*चर्ब्, चर्बति (गतौ).

*चर्भट 1) m. *Cucumis utilissimus.* — 2) f. ई *Freudengeschrei.*

चर्म n. 1) am Ende eines Comp. = चर्मन् *Haut, Fell.* — 2) **Schild.*

चर्मकर्त m. *ein Stück Fell* oder *Leder* Tbh. 1,2,6,7.

चर्मकशा f. *eine best. Pflanze* Karaka 1,1 (= सप्तला Comm.). Nach den Lexicographen *Mimosa abstergens* und *ein best. Parfum* (Râgân. 12,154. Bhâvapr. 1,207).

चर्मकार 1) m. *Schuhmacher.* Im System *eine best. Mischlingskaste.* — 2) f. ई *a*) f. zu 1). — *b*) **Mimosa abstergens.*

चर्मकारालुक m. *ein best. Knollengewächs* Bhâvapr. 1,146.

चर्मकारिन् m. *Schuhmacher.* f. °रिणी Bez. *einer Frau am 2ten Tage der Katamenien* J. A. S. Beng. 48,42.

चर्मकार्य n. *Bearbeitung von Fellen* oder *Leder.*

चर्मकाष्ठमय Adj. *aus Leder oder Holz verfertigt* Hemâdri 1,657,7.

*चर्मकाष्ठिका f. *Peitsche* Comm. zu Mṛkkh. 10,23.

चर्मकील m. n. 1) *Warze.* — 2) *Auswüchse, welche als eine Art Hämorrhoiden betrachtet werden.*

चर्मकूप m. *ein lederner Schlauch* Dreîn. 5,49.

चर्मकृत् m. *Schuhmacher.*

चर्मखण्ड n. *ein Stück Haut* Spr. 2259.

चर्मखाण्डिक m. Pl. N. pr. eines Volkes.

चर्मगोणी f. *ein lederner Sack* Suçr. 2,34,11.

*चर्मग्रीव m. N. pr. eines Wesens im Gefolge Çiva's.

*चर्मघटिका f. *Blutegel* Nigh. Pr.

*चर्मचटक m., *°चटका, *°चटिका und *°चटी f. *Fledermaus.*

*चर्मचित्रक n. *der weisse Aussatz* Râgân. 20,5.

*चर्मचेल *ein Ueberwurf mit nach aussen gekehrtem Felle.*

चर्मज 1) Adj. *aus Leder gemacht, ledern.* — 2) *n. *a*) *die Haare am Körper* Râgân. 18,63. — *b*) *Blut.*

*चर्मटी f. *Blutegel* Râgân. 19,79.

चर्मण्य n. *Lederzeug.*

चर्मण्वत् 1) Adj. *mit Haut versehen.* — 2) f. ई *a*) **Pisang.* — *b*) N. pr. eines Flusses.

*चर्मतरंग m. *Runzel* Râgân. 18,61.

*चर्मतिल Adj. *einen Sesamkörnern ähnlichen Hautausschlag habend.*

*चर्मदण्ड m. *Peitsche.*

चर्मदल n. *eine Form des sogenannten kleinen Aussatzes* Karaka 6,7.

*चर्मदूषिका f. *eine Art Ausschlag mit rothen Flecken.*

*चर्मद्रुम m. *Betula Bhojpatra.*

चर्मन् n. 1) *Haut, Fell.* — 2) *Schild* 133,9. 12. — 3) *eine Form des Aussatzes* Karaka 6,7.

*चर्मनासिका f. *Peitsche.*

चर्मपट्ट 1) m. *Riemen.* — 2) N. pr. einer Oertlichkeit.

*चर्मपट्टिका f. *a piece or strap of leather, for playing upon with dice, a leather backgammon board, etc.*

*चर्मपत्त्रा f. *Fledermaus.*

चर्मपादुका f. *ein lederner Schuh.*

*चर्मपुट und °क (Comm. zu Karaka 1,1) m. *Schlauch* (auch als Klystierspritze).

*चर्मपूरम् Absol. *so dass das Fell vollkommen bedeckt ist* P. 3,4,31.

*चर्मप्रभेदिका f. *Pfrieme, Ahle.*

*चर्मप्रसेवक m. und °सेविका f. *Blasebalg.*

चर्मबन्ध m. *ein lederner Riemen* Spr. 6691.

*चर्मबन्धन n. *Pfeffer* Nigh. Pr.

चर्मभस्त्रिका f. *ein lederner Beutel* Daçak. 61,11.

चर्ममण्डल m. Pl. N. pr. eines Volkes.

चर्ममय Adj. (f. ई) *aus Fell gemacht, ledern.*

*चर्ममुण्डा f. *eine Form der* Durgâ.

चर्मम्न m. *Gerber.*

*चर्मयष्टि f. *Peitsche.*

चर्मरङ्ग 1) m. Pl. N. pr. eines Volkes. — 2) *f. आ *die Sennapflanze* Râgân. 3,123.

चर्मरत्न n. *ein lederner Glückssäckel* Daçak. 63,18. 64,9. °भस्त्रिका f. dass. 60,13.

चर्मरी f. *eine best. Pflanze mit giftiger Frucht.*

*चर्मरु m. *Schuhmacher.*

चर्मवंश m. *eine Art Flöte* S. S. S. 195.

चर्मवस्त्र m. N. pr. eines Kriegers.

*चर्मवसन Adj. *in ein Fell gekleidet;* m. Bein. Çiva's.

चर्मवृक्ष m. *Betula Bhojpatra.*

*चर्मव्रण m. *Flechte, herpes* Râgân. 20,11.

चर्मशिल्पिन् m. *Schuhmacher.*

चर्मसमुद्भव n. *Blut* Gal.

*चर्मसंभवा f. *Kardamomen.*

*चर्मसार m. *Lymphe* Râgân. 18,65.

चर्मसाह्वा f. *eine best. Pflanze,* = सप्तला Karaka 7,11.

चर्महेल्वी f. *Trigonella foenum graecum* oder *eine verwandte Pflanze* Bhâvapr. 1,167.

चर्माख्य n. *eine Form des Aussatzes* Karaka 6,7.

*चर्मानुरञ्जन n. *Zinnober* oder *Mennig* Nigh. Pr.

चर्मान्न m. *Lederstück, Riemen.*

*चर्माम्भस् n. *Lymphe* Râgân. 18,65.

*चर्मार m. *Schuhmacher.*

*चर्मारक n. *Zinnober* oder *Mennig* Râgân. 13,59.

चर्मावकर्तिन् und °कर्तर् m. *der Leder beschneidet, Schuhmacher.*

*चर्मिक Adj. *mit einem Schilde bewaffnet, Schildträger.*

चर्मिन् 1) Adj. *a*) *in ein Fell gehüllt.* — *b*) *mit einem Schilde bewaffnet, Schildträger.* — 2) m. *a*) **Betula Bhojpatra.* — *b*) **Pisang.* — *c*) N. pr. α) **eines Dieners des Çiva.* — β) eines Mannes Ind. St. 13,420.

चर्मिवृक्ष m. *Betula Bhojpatra.*

चर्य 1) Adj. *zu üben,* — *vollziehen.* — 2) *m. *Otterköpfchen* Râgân. 13,128. — 3) f. आ *a*) *das Umhergehen, — streichen, Wandern, Fahren, Durch-*

streichen, Besuchen. — *b) das Verfahren, Benehmen, Betragen, Wandel.* — *c) frommer Wandel, Frömmigkeit.* — *d) das Ueben, Vollziehen, Obliegen, Besorgen, Beschäftigung mit* (Instr. Gaut. oder im Comp. vorangehend). — *e) eine Art Composition* S. S. S. 167. — *f)* *Bein. der Durgâ Gal. — 4) n. am Ende eines Comp. = 2) *d)*.

चर्यानाथ m. N. pr. eines alten Weisen.

चर्यावतार m. Titel eines buddh. Werkes.

चर्व्, *चर्वति und चर्वयति 1) *zerkauen, zwischen die Zähne nehmen, nagen an* (Acc.) Bhâvapr. 2,59. चर्वित *zerkaut, woran man gekaut hat.* — 2) *schlürfen, kosten.*

चर्वण 1) n. *a) das Kauen* Spr. 7677. Bhâg. P. 7,5,30. — *b) das Schlürfen, Kosten.* — *c) Nahrung, Speise.* — 2) f. आ *a) das Schlürfen, Kosten.* — *b)* * *Mahlzahn* Gal.

चर्वटि m. N. pr. eines Autors.

*चर्वन् m. *ein Schlag mit der flachen Hand.*

*चर्वितपात्र und °क n. *Spucknapf.*

चर्व्य Adj. *was zerkaut wird.*

चर्षण in रथ°.

चर्षणि 1) Adj. *a) beweglich, laufend, fahrend; rührig, thätig.* — *b)* * *sehend.* — 2) f. चर्षणि im Pl. *a) Menschen, Volk, Leute.* पञ्च चर्षणयः *die fünf Völkerschaften.* — *b)* Bez. *der Kinder* Arjaman's *und der* Mâtṛkâ. — 3) f. चर्षणी *a) eine untreue Frau* Râgat. 7,102. — *b)* N. pr. der Gattin Varuṇa's.

चर्षणिप्रा Adj. *die Menschen sättigend, — nährend.*

चर्षणीधृत् Adj. *über alle Menschen hinreichend, — wirkend.*

चर्षणीधृति f. *Erhaltung —, Schutz der Menschen.*

चर्षणीसह् Adj. *über die Menschen waltend, sie bewältigend.*

1. चल्, चलति (metrisch auch °ते) 1) *in Bewegung gerathen, sich rühren, zittern, schwanken, wackeln, zucken.* चलित *zitternd, sich hinundher bewegend, schwankend, wackelnd.* — 2) *sich von der Stelle bewegen, sich fortbewegen.* आसनेभ्यः *von den Sitzen aufspringen.* चलित *der sich fortbewegt hat.* — 3) *sich in Bewegung setzen, aufbrechen, sich auf den Weg machen, fortgehen.* चलितः *er brach auf.* — 4) *sich neigen* (vom Tage). — 5) *sich bewegen, gehen, lustwandeln.* चलित * *auf dem Marsche begriffen* (ein Heer). — 6) *sich verbreiten* (von einer Nachricht) Spr. 2898. — 7) *aus seiner Ruhe —, aus dem Geleise kommen, in Verwirrung —, in Unordnung gerathen, zu Schanden werden.* — 8) *weichen —, abfallen von, untreu werden;* mit Abl. 104,12. — Caus. 1) चलयति 1) *in Bewegung versetzen, bewegen, erzittern machen* 221,1. — *b) aus der Ruhe bringen.* — *c) ablenken —, abbringen von* (Abl.). — 2) चालयति *a) in Bewegung versetzen, bewegen, schütteln, zum Wanken bringen, erschüttern* (einen Satz) Çaṃk. zu Bâdar. 3,4,8), *stossen, Jmd anstossen* 303,30. — *b) vor sich her treiben, forttreiben, vertreiben von, aus* (Abl.). — *c) aus der Ruhe bringen* 287,6. *aus dem Geleise bringen, in Verwirrung versetzen, aufregen.* — *d) abbringen von* (Abl.). — *Intens. चञ्चल्यते und चाचल्यते. — Mit आ Caus. आचालयति 1) *in Bewegung setzen, von der Stelle rücken;* mit Abl. — 2) *umrühren.* — Mit उद् 1) *sich entfernen —, sich losmachen von, sich ablösen.* आसनात् *sich vom Sitze erheben.* — 2) *sich aufmachen, aufbrechen, fortgehen.* — 3) उच्चलत् Kathâs. 61,104 fehlerhaft für उच्छ्वलत्. — Mit प्रोद् *aufbrechen.* — Mit समुद् 1) *zusammen aufspringen* Mâlatîm. 77,18 (70,1. 170,3). — 2) *zusammen aufbrechen.* — Mit नि, Intens. °चल्चलीति *schwabbeln* Maitr. S. 3, 13,1. — Mit परि Caus. 1) °चलयति *bewegen, rühren.* — 2) °चालयति *im Kreise bewegen.* — Mit प्र 1) *in Bewegung gerathen, erbeben, erzittern.* — 2) *sich von der Stelle bewegen, — in Bewegung setzen, — fortbewegen.* आसनात् *vom Sitze aufspringen.* प्रचलिते मरुति *wenn sich ein Wind erhoben hat* zu Spr. 6067. — 3) *aufbrechen, sich auf den Weg machen, fortgehen.* — 4) *in Verwirrung —, in Aufregung gerathen.* — 5) *weichen —, abfallen von* (Abl.). — Caus. 1) °चलयति *fortbewegen, — von* (Abl. Suçr. 2,189,9), *bewegen* 176,26. — 2) °चालयति *a) erzittern machen.* — *b) umrühren.* — Mit *संप्र, *°चलित *heftig bebend.* — Mit वि 1) *sich hinundher bewegen, schwanken.* — 2) *sich von der Stelle bewegen, — in Bewegung setzen, — entfernen von* (Abl.). — 3) *ab —, herunterfallen.* — 4) *aus dem Geleise kommen, in Verwirrung gerathen, zu Schanden werden.* — 5) *weichen —, lassen von* (Abl.). — Caus. °चालयति 1) *in Bewegung versetzen, losrütteln, — machen.* — 2) *Jmd aus seiner Ruhe bringen, aufregen.* — 3) *ablenken —, abbringen von* (Abl.). — 4) *zu Schanden machen.* — Mit अनुवि *nach Jmd sich entfernen, nachfolgen.* — Mit प्रवि 1) *in Bewegung gerathen, erbeben.* — 2) *aus dem Geleise kommen, in Verwirrung gerathen.* — 3) *weichen —, lassen von* (Abl.). — Caus. °चालयति *bewegen, erbeben machen.* — Mit सम् 1) *in Bewegung gerathen, erbeben, erzittern, wanken.* — 2) *sich in Bewegung setzen, aufbrechen.* आसनात् *vom Sitze aufspringen.* — 3) *sich fortbewegen —, sich entfernen von* (Abl.). — Caus. संचालयति 1) *in Bewegung bringen, erbeben machen.* — 2) *forttreiben, — stossen aus* (Abl.).

2. *चल्, चलति (विलसने).

3. *चल्, चालयति (भृतौ).

चल 1) Adj. (f. आ) *a) sich bewegend, zitternd, beweglich, schwankend, wackelnd.* — *b) aus der Ruhe gebracht, aufgestört.* — *c) unstät, fluctuirend, wandelbar, veränderlich, vergänglich.* — 2) m. *a) Wind* (auch in medic. Sinne). — *b)* * *Quecksilber.* — *c)* * *Sprosse, junger Schoss* Gal. — *d)* * *unguis odoratus* Râgân. 12,128. — *e) das Schwanken, Beben.* — 3) f. आ *a)* * *Blitz.* — *b)* * *Weihrauch.* — *c) Glück, die Glücksgöttin.* — *d) ein best. Metrum.* — 4) *n. *Wasser* Gal.

चलकर्ण m. in der Astron. *die veränderliche Hypotenuse* Sûrjas. 2,41. 51.

चलकृति Adj. Pañkat. 109,12 fehlerhaft für चलप्रकृति.

चलकेतु m. *ein best.* केतु 8).

*चलघ्नी f. *Trigonella corniculata* Râgân. 12,134.

*चलचञ्चु m. *Perdix rufa.*

1. चलचित्त n. *Wankelmuth.*

2. चलचित्त 1) Adj. (f. आ) *wankelmüthig.* — 2) m. N. pr. eines Mannes.

चलचित्तता f. 1) *Wankelmuth.* — 2) *Leichtfertigkeit, Windbeutelei.*

चलता f. *das Schwanken.*

*चलत्पूर्णिमा f. *ein best. Fisch.*

चलत्व n. *das Schwanken, Zittern.*

*चलदङ्ग und *°क m. *Ophiocephalus aurantiacus.*

*चलदल m. *Ficus religiosa.*

चलद्गु Adj. *unter dem die Erde bebt* Bhâg. P. 1,9,37.

*चलद्रुम m. *Tribulus lanuginosus* Râgân. 4,41.

चलन 1) Adj. (f. आ) *a) sich bewegend, beweglich, schwankend.* — *b) auf Füssen gehend* Gaut. 8,2. — *c) liederlich* (Weib) Gaut. 22,26. — 2) *m. *a) Fuss.* — *b) Antilope.* — 3) f. ई *a) ein Unterrock bei Frauen niedern Standes* Hem. Par. 8,267 (einer Tänzerin). — *b)* * *ein Strick zum Binden der Elephanten.* — 4) n. *a) das Sichhinundherbewegen, Bewegung, das Schwanken, Zittern.* — *b) Bewegung, so v. a. Thätigkeit, Function* 271,14. 21. — *c) das aus dem Geleise —, aus der Ruhe Kommen.* — *d) das Weichen —, Ablassen von* (Abl.).

चलनक 1) m. n. *ein kurzer Unterrock.* — 2) * f. °निका *seidene Fransen.*

चलनिकेत Adj. *eine vergängliche Wohnung habend* Âpast.

*चलपत्र m. *Ficus religiosa* Râǵan. 11,114. v. l. ०पत्रिन्.

*चलपुच्छ m. *Coracias indica* Nigh. Pr.

चलप्रकृति Adj. *leichtsinnig* Paṅkat. ed. Bomb. 2,7,5.

*चलम् n. *Sauerklee.*

चलस्वभाव Adj. (f. आ) *unstäten Wesens* Spr. 2265.

चलाचल 1) Adj. *a) sich hinundher bewegend* Prasannar. 21,22. *beweglich, wackelnd, locker.* — *b) unbeständig, veränderlich.* — 2) m. *a) *Krähe* Râǵan. 19,89. — *b)* N. pr. eines Mannes.

*चलातङ्क m. *Rheumatism* Râǵan. 20,20.

चलात्मन् Adj. *wankelmüthig.*

चलार्चा f. Titel eines Werkes.

*चलि m. *a cover, a wrapper, a surtout.*

चलित 1) Adj. s. u. चल्. — 2) n. *das Sichhinundherbewegen* Spr. 1986.

चलितव्य n. impers. *vom Fleck zu gehen* Kâd. 2,125,21.

1. चली f. in पुंश्चली.

2. चली Adv. mit कर् *in Bewegung versetzen* Naish. 1,114.

*चलु m. *ein Mundvoll Wasser.*

चलुक 1) (*m.) dass. — 2) *m. *eine Art Geschirr.* — 3) m. N. pr. eines Mannes.

चलुक्य m. = चालुक्य Ind. Antiq. 7,210.

चलू f. in पुंश्चलू.

*चलेषु Adj. *dessen Pfeil schwankt.*

*चवन n. *Piper Chaba* Madanav. 35,368.

चवर्ग m. *die Palatalen* TS. Prât.

*चवि f., चविक n., चविका f. und चवी f. *Piper Chaba.*

चव्य 1) n. und f. आ dass. — 2) *f. आ *a) Baumwollenstaude* Râǵan. 4,191. — *b)* = वचा.

*चव्यजा f. und *चव्यफल n. *Scindapsus officinalis* Râǵan. 6,14.

चशाति MBh. 5,889 fehlerhaft für वशाति.

चशाल = चषाल 1).

*चष्, चषति und ०ते (भक्षणे), चषति (हिंसायाम्).

चषक (*m. *n.) 1) *Trinkgeschirr, Becher;* insbes. *aus dem berauschende Getränke getrunken werden.* Am Ende eines adj. Comp. f. आ. — 2) **ein berauschendes Getränk* oder *ein best. b. G.* — 3) m. *Secunde* Utpala zu Varâh. Brh. 7,1,12. 26(24),4.

चषाल 1) m. n. *der Knauf des Opferpfeilers.* — 2) *m. *Bienenstock.*

चषालयूप m. *ein Opferpfeiler mit einem Knauf.*

चषालवत् Adj. *mit einem Knauf versehen.*

चसमास m. *ein copulatives Compositum.*

*चक्, चकति und चक्यति (परिकल्कने).

चाकचक्य n. = उज्ज्वलता.

चाकचिक्य n. *Wahnvorstellung* Nj. K.

*चाकचिच्या f. *eine best. Pflanze.*

चाक्र 1) Adj. *mit dem Discus ausgeführt.* — 2) m. N. pr. eines Mannes.

*चाक्रगर्तक Adj. von चक्रगर्त Kâç. zu P. 4,2,126.

चाक्रवर्मण m. Patron. N. pr. eines Grammatikers.

*चाक्रपालेय von चक्रपाल gaṇa सख्यादि in der Kâç.

*चाक्रवाकेय von चक्रवाक.

*चाक्रवालेय von चक्रवाल gaṇa सख्यादि in der Kâç.

चाक्रायण m. Patron. des Ushasta.

चाक्रिक m. 1) *Kärrner* MBh. 12,69,51. — 2) *Töpfer.* — 3) *Oelmüller.* — 4) *ein öffentlicher Ausrufer.* — 5) *Genosse —, Anhänger eines Complots.*

*चाक्रिण m. Patron. von चक्रिन्.

*चाक्रेय von चक्र gaṇa सख्यादि.

चाक्षाल n. Tal. Br. 38 wohl nur fehlerhaft für चाक्वाल.

चाक्षुष 1) Adj. (f. ई) *a) im Gesicht bestehend, auf dem G. beruhend, daraus entsprungen, dem Auge eigenthümlich, das A. betreffend, zum Gesichtssinn in Beziehung stehend.* — *b) durch das Gesicht wahrnehmbar.* — *c) zu* Manu Kâkshusha *in Beziehung stehend.* — 2) m. Patron. N. pr. *a)* verschiedener Männer VP. 1,13,2. 3. — *b)* Pl. einer Klasse von Göttern im 14ten Manvantara.

चाक्षुषत्व n. *Wahrnehmbarkeit durch das Gesicht.*

चाक्षुष Adj. *zufrieden.*

*चाखायितर् Nom. ag. vom Intens. von खन्.

*चाङ्ग m. 1) *Oxalis pusilla.* — 2) *whiteness or beauty of the teeth.*

चाङ्गेरी f. *Oxalis pusilla.* ०घृत n. *ein best. medic. Präparat* Mat. med. 124.

चाचपुट m. *ein best. Tact.*

चाचरि m. N. pr. eines Ringers.

*चाचलि Adj. *beweglich.*

चाञ्चल्य n. *Beweglichkeit, Unbeständigkeit.*

चाञ्चव n. *Berühmtheit.*

चाञ्जलिकाश्रम m. N. pr. einer *Einsiedelei* MBh. 13,25,52. Es könnte aber auch च + आ० oder आ० getrennt werden. चाण्डालिकाश्रम v. l.

चाट m. 1) *Betrüger, Spitzbube* Varâh. Jogaj. 4, 50. Hemâdri 1,39,17. — 2) *Wahrsager* J. A. S. Beng. 47,405,36. 406,42. Hier könnte aber चाटभट als ein Wort gefasst werden und *eine niedrige Bevölkerungsklasse* bezeichnen. Vgl. चारभट. — 3) *= दुष्टविषयभोक्तर् Comm. zu Mṛicch. 78,13.

चाटकदेश m. N. pr. einer *Gegend* Paṅkad.

*चाटकायन m. Patron. von चटक.

चाटकैर m. *ein junges Sperlingsmännchen* Harshak. 202,17 (०केर gedr.).

चाटलिका f. N. pr. einer Oertlichkeit.

चाटव n. fehlerhaft für चाञ्चव.

चाटिग्राम m. N. pr. eines *Dorfes.*

चाटु 1) m. n. *a) Sg. und Pl. etwas Artiges,* — *Gefälliges* Kâd. 2,107,3. Harshak. 202,17. चाटूर्थम् so v. a. *um — etwas Liebes zu erweisen.* — *b) *Bauch.* — 2) Adj. *a) angenehm (?)* Râǵat. 1,213. — *b) *deutlich redend.*

चाटुक m. = चाटु 1).

चाटुकार und *०कारिन् Adj. *freundliche Worte —, Schmeichelworte sprechend, Schmeichler.*

*चाटुपटु m. = भण्ड.

*चाटुलोल Adj. *sich zierlich bewegend.*

*चाटुवटु m. = चाटुपटु.

*चाणाक Adj. von चाणाक्य 1).

*चाणाकीन Adj. *für Kichererbsen geeignet.*

चाणाक्य 1) Adj. *a) aus Kichererbsen gemacht* Bhâvapr. 2,17. — *b) von* चाणाक्य 2) *herrührend.* — 2) m. Patron. von चणाक. N. pr. des Ministers von Kândragupta und Sohnes des Kaṇin Hem. Par. 8,200.

*चाणाक्यमूलक n. *eine Art Rettig* Râǵan. 7,17.

*चाणारद्रूप्य Adj. von चणारद्रूप्य.

चाणूर m. N. pr. 1) eines Fürsten. — 2) eines von Kṛishṇa erschlagenen Ringers.

*चाण्ड 1) m. Patron. von चण्ड. — 2) n. Nom. abstr. von चण्ड 1).

चाण्डाल 1) m. = चण्डाल. Mit einem Gen. Pl. oder am Ende eines Comp. so v. a. *der Verworfenste unter.* — 2) f. ०ली *a)* f. zu 1). Auch als Bez. *eines Frauenzimmers am ersten Tage der Katamenien.* — *b) *eine best. Pflanze.* — 3) Adj. (f. ई) *dem* Kâṇḍâla 1) *eigen.*

*चाण्डालक 1) n. = चण्डालेन कृतम् (संज्ञायाम्). — 2) f. ०लिका *a) die Laute der* Kâṇḍâla. — *b) ein best. Kraut.* — *c)* = किंनरी. — *d)* Bein. der Durgâ.

*चाण्डालकि m. Patron. von चण्डाल.

चाण्डालिकाश्रम m. N. pr. einer *Einsiedelei.* चाञ्जलिकाश्रम v. l.

चाण्डालिनी f. N. pr. einer Göttin.

चातक m. *Cuculus melanoleucus;* f. ई. Der Vogel lebt der Sage nach nur von Regentropfen.

*चातकानन्दन m. *die Regenzeit* Râǵan. 21,66.

चातन 1) Adj. am Ende eines Comp. *verscheuchend.* — 2) m. N. pr. des angeblichen Ṛshi von

3). — 3) n. *diejenigen Sprüche des* AV., *deren Zweck die Verscheuchung dämonischer Wesen und Kräfte ist.*

1.*चातुर Adj. *von Vieren gezogen* (Karren).

2. चातुर 1)* Adj. *a) geschickt, gewandt. — b) Schmeicheleien sagend. — c) dem Auge zugänglich. — d) lenkend, regierend.* — 2) *m. *ein rundes Kopfkissen.* — 3) f. ई *a) Geschicklichkeit* Prasannar. 32, 21. 53,6. Vikramâṅkaḱ. 6,12. — *b) Liebreiz.*

*चातुरक 1) Adj. = 2. चातुर 1) *b) c) d).* — 2) m. = 2. चातुर 2).

चातुरत्त *der entscheidende Würfelwurf von vier Augen.*

चातुरर्थिक Adj. *in den vier* (angegebenen) *Bedeutungen geltend.*

चातुराश्रमिक Adj. *in den vier Lebensstadien sich befindend.*

चातुराश्रमिन् MBh. 7,2725 fehlerhaft für चतुराश्रमिन्.

चातुराश्रम्य n. *die vier Lebensstadien des Brahmanen.* °धर्म m. Titel eines Werkes Bühler, Rep. No. 20.

*चातुरिक m. *Wagenlenker.*

चातुर्जात (Bhâvapr. 6,32) und °क (Râǵan. 22,17. Bhâvapr. 1,189) n. *eine best. Verbindung von vier Stoffen.*

चातुर्थ Adj. *im vierten* (Adhjâja) *besprochen* Kull. zu M. 2,56.

चातुर्थक Adj. *jeden vierten Tag erscheinend* (Fieber) Agni-P. 31,18.

चातुर्थकारिरस m. *ein best. medic. Präparat gegen Quartanfieber* Mat. med. 67.

चातुर्थाह्निक Adj. *zum vierten Tag gehörig.*

चातुर्थिक Adj. wohl dass. Lâṭj. 7,7,29. Comm. zu Tâṇḍja-Br. 12,11,24.

*चातुर्दश Adj. *zum 14ten Tage in einem Halbmonat in Beziehung stehend.*

*चातुर्दशिक Adj. *am 14ten Tage in einem Halbmonat die heiligen Schriften studirend.*

चातुर्दैव Adj. *vier Gottheiten geheiligt.*

*चातुर्बीज n. *eine Verbindung von vier Arten aromatischen Samens* Nigh. Pr.

*चातुर्भद्र n. *eine Verbindung von vier heilbringenden Pflanzen* Râǵan. 22,16. Auch °क n. Bhâvapr. 3,87. 93.

चातुर्भुज m. Patron. von चतुर्भुज.

चातुर्भौतिक Adj. *aus vier Elementen bestehend* Comm. zu Njâjas. 3,1,28.

चातुर्महाराजकायिक m. Pl. = चतुर्म°.

चातुर्महाराजिक m. 1) Bein. Çiva's. — 2) Pl. = चातुर्महाराजकायिक.

*चातुर्मासक und °सिन् Adj. *der die Káturmâsja-Opfer vollzieht.*

चातुर्मासी f. *der Vollmondstag bei den Káturmâsja-Opfern* Âpast.

चातुर्मास्य 1) n. *a) Tertial, Beginn eines Tertials.* — *b)* Pl. *die drei vier Monate währenden und am Anfange der drei Jahreszeiten darzubringenden Opfer.* — 2) Adj. *zum Káturmâsja-Opfer gehörig.*

चातुर्मास्यकारिका f. Titel eines Werkes.

चातुर्मास्यदेवता f. *die Gottheit eines Káturmâsja-Opfers.*

चातुर्मास्यपद्धति f. und °मास्यमाहात्म्य n. Titel zweier Werke.

चातुर्मास्ययाज्ञिन् Adj. *der ein Káturmâsja-Opfer darbringt.*

चातुर्य n. 1) *Geschicklichkeit, Gewandtheit.* — 2) *Liebreiz.*

चातुर्वर्ण्य n. *die vier Kasten.*

चातुर्विंशिक Adj. *zum 24sten Tag gehörig.*

चातुर्विद्य 1) Adj. *mit den vier* Veda *vertraut.* Vgl. चतुर्विद्य. — 2) n. *die vier* Veda. Wird von Nilak. zu MBh. durch *die Kenntniss des* धर्म, अर्थ, काम *und* मोक्ष erklärt.

चातुर्विद्य n. *Vierfältigkeit* Hariv. 2,114,16.

चातुर्वेद्य 1) Adj. *mit den vier* Veda *vertraut.* — 2) *n. *die Kenntniss der vier* Veda.

चातुर्होतृक Adj. von चतुर्होतर् Maitr. S. 1,9 in der Unterschrift.

चातुर्होत्र 1) Adj. *von den vier Hauptpriestern geleitet, von ihnen vollbracht.* — 2) n. *a) ein von vier Priestern geleitetes Opfer* Bhâg. P. ed. Bomb. 7,3,30. — *b) die Functionen der vier Hauptpriester.* — *c) die vier Hauptpriester.*

चातुर्होत्रिय Adj. *wobei die vier Hauptpriester verwendet werden.*

चातुश्चरणिक 1) Adj. wohl *mit den vier* Veda *vertraut* Hemâdri 1,368,6. — 2) f. आ wohl *die vier* Veda ebend. 332,4.

चातुःशब्द्य n. *vier Wortformen, — Ausdrucksweisen.*

*चातुष्कोटिक Adj. *viertheilig.*

*चातुष्टय Adj. *das Katushṭaja 2) c) kennend.*

चातुष्प्राकृरिक Adj. *bei vier Gelegenheiten erfolgt* Ind. St. 15,221.

चातुष्प्राश्य Adj. *für Viere zum Essen ausreichend.*

चातुःषष्टिक Adj. *zu den 64 Künsten in Beziehung stehend.*

चातुःसागरिक Adj. (f. ई) *zu den vier Meeren in Beziehung stehend.*

चातुःस्वर्य n. *die Verwendung von vier Accenten* (d. i. त्रैस्वर्य und एकश्रुति) Ind. St. 10,422. Comm. zu Njâjam. 9,2,15.

चात्तरात्र m. Patron. des Ǵamadagni.

चात्त (zu चत्) n. *Spindel,* insbes. *die bei der Erzeugung des heiligen Feuers gebrauchte.*

चात्र = चात्त.

चात्वारिंश n. Titel eines Brâhmaṇa.

*चात्वारिंशत्क Adj. *für vierzig gekauft* u. s. w.

चात्वाल 1) m. n. *die Grube, welche die Erde für die* Uttaravedi *liefert.* — 2) *m. Kuça-*Gras.*

चात्वालवत् Adj. *wobei eine Grube* चात्वाल *gegraben wird.*

*चानराट N. pr. einer Oertlichkeit.

चानश् *das Particip-Suffix* आन 238,33.

चानूर fehlerhaft für चाणूर.

चान्दन Adj. (f. ई) *vom Sandelbaum, von Sandelholz* Prasannar. 118,14. S. S. S. 179.

*चान्दनगन्धिक Adj. *nach Sandel riechend.*

चान्द्र 1) Adj. (f. ई) *a) lunaris.* — *b) von Kándra verfasst.* — 2) m. *a) *Mondmonat.* — *b) *die lichte Hälfte eines Monats.* — *c) Montag* Vishṇus. 77,2. — *d) *ein best. Edelstein,* = चन्द्रकान्त. — *e) ein Schüler des Grammatikers Kándra.* — 3) f. ई *a) *Mondschein* Râǵan. 21,46. — *b) *eine Art Solanum.* — *c) *Serratula anthelminthica* Râǵan. 4, 63, v. l. — *d)* N. pr. einer Fürstin. — 4) n. = चान्द्रायण 2).

चान्द्रक 1) Adj. *lunaris.* — 2) *n. *trockener Ingwer.*

चान्द्रगुप्त Adj. *dem Kándragupta gehörig* Hem. Par. 8,322.

चान्द्रचन्द्रिक n. *eine best. Art des Sitzens.*

चान्द्रपुर m. Pl. *die Bewohner von Kándrapura.*

*चान्द्रभागा f. = चन्द्रभागा.

चान्द्रभागि m. Patron. von चन्द्रभाग.

*चान्द्रभागेय m. Metron. von चन्द्रभागा.

चान्द्रम Adj. *lunaris.*

चान्द्रमस 1) Adj. (f. ई) dass. — 2) m. N. pr. eines Mannes. Pl. *sein Geschlecht.* — 3) f. ई N. pr. der Gattin Bṛhaspati's. — 4) *n. *das Mondhaus Mṛgaçiras.*

*चान्द्रमसायन und *°नि m. Patron. Budha's (*Mercurs*).

चान्द्रव्रतिक Adj. *nach der Weise des Mondes verfahrend.*

*चान्द्राख्य n. *frischer Ingwer.*

चान्द्रायण 1) m. *Kenner des Mondlaufes, Mondbeobachter* Comm. zu Tâṇḍja-Br. 17,13,17. *°भक्त Adj. *von solchen bewohnt.* — 2) n. *eine best. Kasteiung, bei der man den Mondlauf zur Richt-*

schnur nimmt, indem man beim zunehmenden Monde jeden Tag einen Bissen mehr, beim abnehmenden einen Bissen weniger zu sich nimmt. °व्रत n. dass. 144,9.

*चान्द्रायणिक Adj. *die Kasteiung* Kâṇḍrâjaṇa *übend.*

चान्द्रि m. Patron. *Mercurs* Varâh. Jogaj. 4,19.

चान्धनायन m. Patron. des Ânandagâ.

चाप 1) m. n. *a) Bogen* (zum Schiessen). — *b) Bogen* (in der Geometrie), insbes. *der einem gegebenen Sinus oder Cosinus entsprechende.* — *c) der Schütze im Thierkreise.* — *d) Regenbogen.* — *e) ein best. astronomisches Instrument, Halbcirkel.* — *f) eine best. Constellation.* — 2) m. N. pr. eines Geschlechts.

चापगुण m. *Bogensehne.*

चापट N. pr. eines Dorfes.

चापट्टासी f. N. pr. eines Flusses Hariv. 9515.

चापधर m. *der Schütze im Thierkreise* Utpala.

*चापपट m. *Buchanania latifolia* Râǵan. 11,66. Vgl. चापवट und उपवट.

चापय्, °यति *auf einen Bogen* (geometr.) *reduciren* Comm. zu Âryabh. 4,25.

चापयष्टि f. *Bogensehne* 295,32.

चापल n. (adj. Comp. f. आ) 1) *Beweglichkeit, rasche Bewegung, Geschwindigkeit.* — 2) *unstätes Wesen, Unbeständigkeit, Leichtfertigkeit, eine leichtsinnige Handlung, Unvorsichtigkeit* (Pl. Kâd. 114, 2. Harshaṅ. 84,1), *Leichtsinn, — in Bezug auf* (im Comp. vorangehend) Gaut.

चापलता f. *Bogensehne.*

*चापलायन m. Patron. von चपल.

चापलेखा f. ein Frauenname.

चापल्य n. 1) *Beweglichkeit, rasche Bewegung.* — 2) *unstätes Wesen, Unbeständigkeit* Spr. 3924. *Leichtfertigkeit, Leichtsinn.*

*चापवट m. = चापपट Râǵan. 11,66.

चापाचार्य m. *ein Lehrer im Bogenschiessen* Bâlar. 42,19.

चापाधिरोपण (Prasannar. 20,11) und चापारोपण (ebend. 15,10) n. *das Beziehen des Bogens mit einer Sehne, das Spannen des B.*

चापाल N. pr. eines Kaitja.

चापिन् 1) Adj. *mit einem Bogen bewaffnet.* — 2) m. *der Schütze im Thierkreise.*

चापोत्कट m. N. pr. eines Geschlechts.

*चापट्टकि m. Patron.

*चाबुका f. *ein kleines rundes Kissen.*

चामर 1) Adj. *a) vom Bos grunniens kommend* Bhâg. P. 8,10,13. — *b) zu einem Fliegenwedel gehörig.* — 2) (*m. f. आ und ई) und n. *der Schweif des Bos grunniens, der als Fliegenwedel gebraucht wird und zu den Insignien eines Fürsten gehört.* Auch als Schmuck auf dem Kopfe von Pferden und Elephanten Kâd. 109,17. Am Ende eines adj. Comp. f. आ. — 3) *n. und f. आ *Stiel.* — 4) n. *ein best. Metrum.*

*चामरग्राह m. *Fliegenwedelhalter.*

*चामरग्राहिक m. Patron. von चामरग्राह.

चामरग्राहिणी f. *Fliegenwedelhalterin* Spr. 77. Hemâdri 2,*a*,113,19. Kâd. 14,24. 238,11.

चामरधारि und °णी (Bâlar. 90,1) f. dass.

*चामरपुष्प m. 1) *Mangifera indica.* — 2) *der Betelnussbaum.* — 3) *Pandanus odoratissimus.* — 4) *Saccharum spontaneum.*

*चामरपुष्पक m. *Saccharum spontaneum.*

चामरव्यजन n. *der Schweif des Bos grunniens als Fliegenwedel.*

चामरसाह्वय m. *Saccharum spontaneum.*

*चामरिक m. *Fliegenwedelhalter.*

चामरिका f. *Wedel, Büschel* Harshaṅ. 139,11.

*चामरिन् m. *Pferd.*

*चामसायन m. Patron. von चमसिन्.

*चामस्य m. Patron. von चमस.

चामीकर 1) n. *Gold.* Nom. abstr. °त्व n. Ind. St. 14,382. — 2) *m. *Stechapfel.*

चामीकरमय Adj. (f. ई) *golden* Hemâdri 1,334,9. 435,15.

चामीकराचल und °कराद्रि m. Bein. des *Berges Meru* Kâd. 229,12. Ind. St. 14,384.

चामुण्ड 1) m. N. pr. eines Autors. Auch °राय. °रायपुराण n. Titel eines Werkes. — 2) f. आ *a) eine Form der* Durgâ. — *b)* N. pr. einer Nâjikâ der Durgâ.

चामुण्डातन्त्र m. Titel eines Werkes.

*चाम्पिला f. *Fluss.*

चाम्पेय 1) m. *a) Michelia Champaka* und *Mesua ferrea.* — *b) *Staubfaden,* insbes. *der Lotusblüthe.* — *c) ein Fürst von* Kampâ. — *d)* N. pr. eines Sohnes des Viçvâmitra. — 2) *m. n. *Gold.*

*चाम्पेयक n. = चाम्पेय 1) *b*).

*चाम्य n. *Speise.*

चाय्, चायति und °ते 1) *Scheu haben, Besorgniss hegen vor* (Acc.). Med. *sich scheu —, sich ehrfurchtsvoll benehmen.* — 2) *wahrnehmen, erkennen* Maitr. S. 1,9,3. 4. — Mit अप 1) *scheuen.* — 2) *respectiren, ehren.* — Mit नि (nur Absol. निचाय्य, निचाय्य) 1) *mit ehrfurchtsvoller Scheu betrachten, verehren.* — 2) *wahrnehmen* RV. 1,105,18. Daçak. 90,7.

*चाय Adj. von चय.

*चायक Adj. von चि.

*चायनीय Adj. wohl *wahrnehmbar,* als Erklärung von चित्र.

1. चायमान Partic. von चाय्.

2. चायमान m. Patron. des Abhjâvartin.

चायितर् Nom. ag. *Wahrnehmer* Nir. 3,24.

चायु Adj. *Scheu —, Ehrfurcht bezeugend.*

चार 1) m. *a) Späher, Kundschafter.* — *b) Gang, Bewegung, Lauf* (der Gestirne). — *c) Verfahren, Benehmen.* — *d) das Betreiben.* — *e) *Fessel.* — *f) *Gefängniss.* — *g) Buchanania latifolia* Râǵan. 11,65. Bhâvapr. 1,245. — 2) f. ई *a) körperliche Bewegung, Schwenkung* Bâlar. 217,12 (wenn चारीसु° verbunden wird). — *b) ein best. Pas beim Tanze.* — 3) *n. *ein künstlich zubereitetes Gift.*

चारक 1) Adj. am Ende eines Comp. *a) verfahrend, zu Werke gehend.* — *b) in Bewegung setzend* MBh. 14,42,29. — *c) *von Karaka verfasst.* — 2) m. *a) Späher, Kundschafter.* — *b) *Treiber, Hüter.* — *c) *eine Art Priester* (भोजक). — *d) *Diener.* — *e) *Genosse, Begleiter.* — *f) *Fessel.* — *g) Gefängniss* Lalit. 250,2. 252,16. — *h) *Buchanania latifolia.* — 3) f. °रिका *a) Dienerin* in अन्तःपुर°. — *b) das Leben fahrender Mönche u. s. w.* Lalit. 309, 2. — *c) *Coccinelle* Nigh. Pr. — *d) *Schabe.*

*चारकत्रिरात्र m. *eine best. Feier.*

*चारकाण्ड n. *ascensional difference (in Astronomy).* Richtig चरखण्ड.

*चारकीण Adj. *für einen umherziehenden Brahmanenschüler geeignet.*

1. चारचक्षुस् n. *ein Späher als Auge* 211,19.

2. चारचक्षुस् Adj. *Späher als Augen benutzend.*

*चारचण Adj. *graceful in gait or motion.*

*चारचुञ्चु Adj. *remarkable in walking, of graceful carriage.*

*चारज्या f. *the sine of the ascensional difference.* Richtig चरज्या.

*चारटिका f. *die Indigopflanze* Râǵan. 4,83.

चारटी f. 1) *Flacourtia cataphracta* Râǵan. 5,91. Bhâvapr. 6,15. Karaka 6,14. — 2) *Hibiscus mutabilis.*

चारण 1) Adj. *a) auf der Schule beruhend* Âpast. — *b) zu derselben Schule gehörig* Gaut. — 2) m. *a) ein umherziehender Schauspieler* Spr. 2235. 2278. Paṅkat. 43,4. Râǵat. 1,222. — *b) ein himmlischer Sänger.* — *c) Späher, Kundschafter.* °चक्र n. *ein Trupp von Sp.* Bâlar. 90,20. — 3) f. ई *a)* f. zu 2) *b)* Bâlar. 259,3. — *b) *Hibiscus mutabilis* Nigh. Pr. — 4) n. *a) das Weidenlassen, Hüten.* — *b) ein best. mit Mineralien (Quecksilber) vorgenommener Process.*

चारणाव n. Nom. abstr. zu चारण 2) a).

चारणाविद्य oder °वेद्य m. Pl. N. pr. einer Schule des AV.

चारणीकमय Adj. (f. ई) *nur aus umherziehenden Schauspielern bestehend.*

*चारतूल n. = चामर 2) Gal.

चौरथ Adj. *fahrend, wandernd.*

*चारपथ m. *Kreuzweg.*

चारपुरुष m. *Späher, Kundschafter* Kâd. 63,2.

चारभट 1) m. *Soldat* Spr. 1593. Harshak. 174,24. — b) *ein beherzter Mensch. — 2) *f. ई *Heldenmuth.*

*चारमिक Adj. = चरममधीते वेद वा.

*चारवायु m. *Sommerlüftchen.*

चाराधिकार m. *Späheramt* Bâlar. 90,19.

चाराधिकारिन् m. *Späher, Kundschafter.*

चारायण m. Patron. N. pr. eines Autors. *f. ई.

*चारायणक Adj. *von den* Kârâjaṇa *herkommend.*

चारायणीय 1) Adj. *zu* Kârâjaṇa *in Beziehung stehend.* शिक्षा Bühler, Rep. No. 21. — 2) m. Pl. *die Schule des* Kârâjaṇa.

चारिक in ब्रह्म° und मास°. चारिका s. u. चारक.

चारितार्थ्य n. *Erreichung des Zweckes.*

चारित्र 1) m. N. pr. eines Marut. — 2) *f. आ *Tamarindenbaum.* — 3) n. (adj. Comp. f. आ) a) *Verfahren, Handlungsweise, Wandel.* — b) *ein reiner Wandel, guter* — 170,4. *ein guter Name.* — c) * *Ceremonie.*

*चारित्रवती f. *ein best.* Samâdhi.

चारित्रसिंहगणि m. N. pr. eines Autors.

चारित्रिन् Adj. *einen guten Lebenswandel führend.*

चारित्र्य n. = चारित्र 3) a) b).

चारिन् 1) Adj. a) *beweglich, sich bewegend.* — b) am Ende eines Comp. α) *sich bewegend —, herumgehend —, umherwandelnd —, lebend —, sich aufhaltend in* oder *auf.* — β) *verfahrend, zu Werke gehend.* — γ) *übend, thuend.* — δ) *lebend von.* — ε) *nahekommend, ähnlich.* — 2) m. a) *Fusssoldat.* — b) *Späher, Kundschafter* Âpast. — 3) *f. णी *eine best. Pflanze* Râǵân. 10,107.

*चारिवाच् (!) f. angeblich = कर्कटशृङ्गी.

चारु 1) Adj. a) *angenehm, willkommen, gebilligt, geschätzt, lieb, carus;* mit Dat. oder Loc. der Person. — b) *lieblich, gefällig, schön.* — 2) चारु Adv. zu 1) a) und b). — 3) m. a) *ein best.* वासक (musik.). — b) *Bein. Bṛhaspati's. — c) N. pr. α) eines Sohnes des Kṛshṇa. — β) eines Ćakravartin. — 4) *f. चार्वी a) *ein schönes Weib.* — b) *Glanz.* — c) *Mondschein.* — d) *Intelligenz.* — e) N. pr. der Gattin Kubera's. — 5) *n. *Safran.*

चारुक m. 1) *der Same von Saccharum Sara* Buâ-vapr. 1,279. — 2) N. pr. eines Mannes VP. 5,37,42.

*चारुकेसरा f. 1) *eine Cyperus-Art* Râǵân. 6,144. — 2) *eine rosenartige Pflanze* Râǵân. 10,129.

चारुगर्भ m. N. pr. eines Sohnes des Kṛshṇa.

चारुगिरि m. N. pr. eines *Berges.*

चारुगीति f. *ein best. Metrum.*

चारुगुप्त m. N. pr. eines Sohnes des Kṛshṇa.

चारुचन्द्र m. desgl.

चारुचर्या f. Titel eines Werkes Bühler, Rep. No. 347. fg.

चारुचित्र und °चित्राङ्गद m. N. pr. eines Sohnes des Dhṛtarâshṭra.

चारुता f. 1) *Beliebtheit.* — 2) *Schönheit* 104,28. Spr. 7826.

चारुत्व n. *Beliebtheit* ṚV. 10,70,9.

चारुदत्त m. ein Mannsname 146,27.

चारुदत्त m. desgl.

*चारुदर्शना f. *eine Schöne, Weib* überh. Râǵân. 18,6.

*चारुदारु m. *Hibiscus populneoides* Nigh. Pr.

चारुदेव m. N. pr. eines Mannes.

चारुदेष्ण m. N. pr. eines Sohnes 1) des Gaṇḍûsha. — 2) des Kṛshṇa.

चारुदेष्ण m. N. pr. eines Sohnes des Kṛshṇa.

चारुधर्मन् m. N. pr. v. l. für चारुवर्मन् VP.² 5,148.

*चारुधामन् m. *eine best. Pflanze.*

*चारुधामा oder *°धारा f. Bein. von Indra's Gattin.

चारुधिष्ण्य m. N. pr. eines der 7 Weisen im 11ten Manvantara. Wohl nur verlesen für चोरु° d. i. च + उरु°.

चारुनालक n. *eine rothe Lotusblüthe.*

चारुनेत्र 1) Adj. (f. आ) *schönäugig.* — 2) *m. *Antilope cervicapra* Gal. — 3) f. आ N. pr. einer Apsaras.

चारुपत्रनय Adj. *aus schönen Blättern gemacht* Hemâdri 1,408,5.

चारुपद m. N. pr. eines Sohnes des Namasju.

*चारुपर्णी f. *Paederia foetida.*

चारुपुट m. *ein best. Tact.*

चारुप्रतीक Adj. *von lieblichem Aussehen.*

*चारुफला f. *Weinstock.*

चारुबाहु und चारुभद्र m. N. pr. zweier Söhne Kṛshṇa's.

चारुमति m. N. pr. eines Papageien.

चारुमत्त N. pr. 1) m. eines Ćakravartin. — 2) f. °मती a) einer Tochter Kṛshṇa's. — b) einer Zofe Kâdak. 8,9. fgg.

चारुमुखी f. *ein best. Metrum.*

चारुयशस् m. N. pr. eines Sohnes des Kṛshṇa.

चारुरथ N. pr. eines Waldes.

*चारुरावा f. Bein. der Ćakî.

चारुरूप m. N. pr. eines Adoptivsohnes des Asamaugas Hariv. 1,38,8

चारुलोचन 1) Adj. (f. आ) *schönäugig.* — 2) *m. *Antilope.*

चारुवक्त्र m. N. pr. eines Wesens im Gefolge Skanda's.

*चारुवर्धना f. *Weib.*

चारुवर्मन् m. N. pr. eines Mannes VP. 5,37,42.

*चारुवक्त्र Adj. P. 6,3,121, Vartt., Sch.

चारुवादिन् Adj. *schön klingend* S. S. S. 180.

चारुविन्द m. N. pr. eines Sohnes des Kṛshṇa.

*चारुवृन्त m. *Hibiscus populneoides* Nigh. Pr.

चारुवेणी f. *eine schöne Flechte* und zugleich N. pr. eines Flusses Spr. 7628.

चारुवेष m. N. pr. eines Sohnes des Kṛshṇa VP.² 4,112. °वेश MBh.

*चारुव्रता f. *eine Frau, die einen Monat fastet.*

चारुशब्दभङ्गवत् Adj. *reich an lieblichem Gestammel* und zugleich *an lieblichen Redewendungen* (eine Rede) Spr. 7840.

*चारुशिला f. *Edelstein.*

चारुशीर्ष m. N. pr. eines Mannes.

चारुश्रवस् m. N. pr. eines Sohnes des Kṛshṇa.

चारुसंकाशिन् Adj. *lieblich aussehend* AV. Paipp. 20,5,5.

*चारुसार n. *Gold* Gal.

चारुहासिन् 1) Adj. *lieblich lachend* 83,10. — 2) f. °नी a) *ein best. Metrum.* — b) N. pr. einer Gattin Kṛshṇa's VP.²

*चारेक्षण Adj. = 2. चारुचक्षुस्.

*चार्चिक Adj. = चर्चामधीते वेद वा.

*चार्चिक्य n. *das Einsalben des Körpers.*

*चार्म Adj. *ledern, mit Fell* oder *Leder überzogen.*

*चार्मण 1) Adj. *mit Fell* oder *Leder überzogen.* — 2) n. *eine Menge von Häuten, Fellen* oder *Schildern.*

चार्मिक Adj. *ledern.*

*चार्मिकायणि m. Patron. von चर्मिन्.

*चार्मिक्य n. Nom. abstr. von चर्मिक.

*चार्मिण n. *eine Menge schildbewaffneter Männer.*

*चार्मीय Adj. von चर्मन्.

चार्य 1) m. *der Sohn eines ausgestossenen* Vaiçja. — 2) n. *Späherei, Kundschaft.*

चार्वदन (für चारुवदन) Adj. *lieblich von Angesicht* AV. Paipp. 20,3,5.

चार्वाक 1) m. a) N. pr. α) eines Râkshasa. — β) eines materialistischen Philosophen. — b) *ein Anhänger von* 1) a) β). — 2) Adj. *von* 1) a) β) *herrührend.*

*चार्वाघाट und *चार्वाघात Adj. wohl *schön auf einem Instrumente spielend.*

चार्वाच् (für चारुवाच्) Adj. *lieblich redend* AV. Paipp. 20,5,5.

द्र ्आट Adj. in Verbindung mit मुहूर्त.

चाल m. 1) *das Wackeln* in दन्त°. Auch ohne दन्त dass. Cit. im Comm. zu Varâh. Bṛh. S. 66,5. — 2) **Dach.* — 3) **der blaue Holzheher.*

चालक m. **ein widerspänstiger Elephant.* Von Menschen so v. a. *ein Widerspänstiger* Râǵat. 8, 1644.

चालन 1) n. *a) das Bewegen, Hinundherbewegen, Wankenmachen, Lockern.* — *b) das Vonsichstossen.* — *c) ein best. Ausdruck aus der Astronomie.* — 2) (*n.) und f. ई *Sieb, Seihe* Mantrn. zu VS. 19,16.

चालनिका f. = चालन 2) Glosse zu Kâtj. Çr. 19,2,8.

चालिक्य Ind. St. 3,485 = चालुक्य.

चालुकि m. N. pr. eines Fürsten B. A. J. 11,107.

चालुक्य m. N. pr. eines Geschlechts.

चाल्य Adj. 1) *zu bewegen, zum Schwanken —, in Bewegung zu bringen* Comm. zu Golâdhj. 11,4. — 2) *abzulenken.*

चाष 1) m. *a) Coracias indica.* — *b) *Zuckerrohr.* — 2) *Adj. von 1) *a*).

चाषमय Adj. *aus* चाष 1) *a) bestehend* Harshaḱ. 101,22.

चाषवक्त्र m. N. pr. eines Wesens im Gefolge Skanda's. Pl. Bez. *einer Art Gespenster.*

*चाक्रव m. N. pr. eines Geschlechts.

चाक्रवाण m. desgl.

*चाक्रव्राण m. desgl.

1. चि, चिनोति und चिनुते 1) *aneinanderreihen, schichten, aufbauen;* insbes. oft vom Bau des Feueraltars, und zwar Act., wenn der Priester für Andere, Med., wenn der Opfernde für sich selbst baut. — 2) *sammeln, einsammeln, belesen, bepflücken; in den Besitz von Etwas gelangen.* — 3) *beschütten —, bedecken mit* (Instr.). चित *bedeckt —, besäet mit* (Instr. oder im Comp. vorangehend). — 4) Pass. *zunehmen, ergiebig sein, gedeihen.* — *Caus. 1) चययति und चपयति = Simpl. — 2) चाययति oder चापयति. — Desid. *चिकीषति, °ते und *चिचीषति *schichten wollen.* — *Caus. vom Desid. चिचीषयति *veranlassen, dass Jmd aneinanderzureihen wünscht.* — Mit अधि *aufschichten, aufbauen auf* (Loc.). — Mit अनु, °चित *der Länge nach besetzt mit* (Instr.). — Mit अप 1) *ablesen, einsammeln.* — 2) **verringern.* — 3) Pass. *a) von seiner Fülle herunterkommen, abnehmen, sich verringern, weniger werden* (in der Arithm.) Utpala zu Varâh. Bṛh. 7,2. °चित *abgemagert, mager, dünn.* — *b) kommen um, verlustig gehen;* mit Abl. — Mit अव 1) *ablesen, einsammeln;* mit *doppeltem Acc. 225,19. 20. — 2) *zurückschlagen, abziehen* (ein Gewand). — 3) अवचित *erfüllt —, bewohnt von* (im Comp. vorangehend). अवचरित v. l. — Mit आ 1) *anhäufen, ansammeln.* आचित *angehäuft, geschaart.* — 2) *bedecken —, beladen mit* (Instr.). आचित *bedeckt —, beladen —, besteckt —, bespickt —, behaftet* (Kâraka 6,25) *mit* (Instr. oder im Comp. vorangehend). — Mit अन्वा in °चय. — Mit अवा *vermindern, verbrauchen.* — *पर्या in *°चित. — Mit समा 1) *zusammenstellen, aufhäufen.* — 2) *überschütten —, bedecken mit* (Instr.). °चित *bedeckt —, beladen —, versehen mit* (Instr. oder im Comp. vorangehend). — 3) (einen Weg) *bahnen* (durch *Aufschütten, Ausfüllen* der Vertiefungen). — Mit उद् *ablesen, einsammeln;* mit *doppeltem Acc. — Mit अभ्युद् 1) *auf eine Stelle* (Loc.) *zusammenbringen* Çâṅk. zu Bâdar. 3,3,57. — 2) *anknüpfend behandeln* Çâṅk. zu Bâdar. 2,4,7. — Mit समुद् 1) *aneinanderreihen, zusammenstellen, anreihen, hinzufügen* 232,33. — 2) *ablesen, einsammeln.* — Mit उप 1) *aneinanderreihen.* — 2) *aufhäufen, ansammeln, vermehren, verstärken.* Pass. *sich aufhäufen, — anhäufen, — vermehren, — verstärken, zunehmen* (auch vom Monde), *sich verbessern, — gut stehen, Vortheil ziehen.* उपचित *vermehrt, verstärkt, in reichlichem Maasse vorhanden, eine Fülle zeigend, dick* (Kâraka 4,8); *sich wohl befindend, gut von Statten gehend.* — 3) *überschütten —, bedecken mit* (Instr.). उपचित *überschüttet —, bedeckt —, reichlich versehen —, versehen mit* (Instr. oder im Comp. vorangehend). — Mit समुप *aufhäufen, sammeln* Nâgân. 100 (101). Pass. *zunehmen, heranwachsen.* °चित *reichlich* 329,8. *dick* Kâraka 4,8. — Mit नि 1) *aufschichten, aufrichten.* Nur °चित *aufgeschichtet, aufgerichtet, aufgebaut.* — 2) *beschütten.* °चित *bedeckt —, besteckt —, besetzt —, versehen mit* (Instr. oder im Comp. vorangehend). — 3) निचित *angehäuft, gestaut, constipatus.* — Mit *परिणि und *प्रणि. — Mit संनि, °चित *angehäuft, gestaut.* — Mit परि 1) *aufschichten.* — 2) *einschliessen mit* (Instr.) Çulbas. 3,81. — 3) *ansammeln, anhäufen.* Pass. *sich vermehren, zunehmen.* °चित *verstärkt.* — 4) *in den Besitz von Etwas gelangen,* °चित *gewonnen* Spr. 4242. — 5) परिचित *erfüllt von* (Instr.), so v. a. *in sich enthaltend.* — Mit प्र 1) *einsammeln, lesen, abpflücken;* Feinde *lesen,* so v. a. *niedermähen.* प्रचित *eingesammelt.* — 2) *vermehren, vergrössern.* Pass. *sich ansammeln, zunehmen.* प्रचित *angehäuft.* — 3) प्रचित *bedeckt —, überhäuft mit* (Instr. oder im Comp. vorangehend). — Mit संप्र *ansammeln, vermehren.* — Mit वि 1) *auslesen, aussuchen, sichten* (insbes. Soma-Pflanzen). — 2) *belesen* Spr. 7133, v. l. — 3) *sondern, zertheilen* (das Haar). — 4) *ausscheiden, fortschaffen, zerstreuen.* — 5) (einen Weg) *bahnen* (durch *Beiseiteschaffen* des im Wege Liegenden). — 6) *vertheilen* (Beute). — 7) *einziehen* (Spielgewinn). — 8) *verschichten, falsch schichten.* — Mit संवि *aussondern.* — Mit सम् 1) *aufschichten, aufeinanderlegen.* — 2) *fertig schichten.* संचित *f. geschichtet.* — 3) *zusammenlesen, — legen, ordnen.* — 4) *einsammeln, anhäufen, Reichthümer sammeln, in den Besitz von Etwas gelangen.* संचित *eingesammelt, angehäuft; dicht* (Wald). — 5) संचित *erfüllt von, versehen mit* (im Comp. vorangehend). — 6) संचित *stets ausgeübt, — an den Tag gelegt* MBh. 13,6,47. — Mit अभिसम् *um einer Sache willen schichten;* mit doppeltem Acc. — Mit परिसम्, °संचित *eingesammelt, angehäuft.*

2. चि, चिकेति, चिनोति, चिनुते. 1) *wahrnehmen.* — 2) *das Augenmerk richten auf.* — 3) *aufsuchen, suchen, forschen nach, Nachforschungen anstellen über* (Acc.), *durchsuchen, Jmd irgendwo suchen* (mit doppeltem Acc.). — Mit अनु *gedenken, sich erinnern.* — Mit अप *Rücksicht nehmen auf, respectiren.* अपचित *geehrt, geachtet* Buâc. P. 5,3,9. — Mit अव *prüfen.* — Mit उप in °चायिन् 2). — Mit नि *wahrnehmen, bemerken.* — Desid. °चिकीषते *beobachten, überwachen.* — Mit निस् *über Etwas Gewissheit erlangen, sich überzeugen, entscheiden, als ausgemacht ansehen, festsetzen, beschliessen.* निश्चित 1) *der sich eine feste Meinung über Etwas gebildet hat, der Etwas festgestellt hat, entschlossen, — zu* (Dat., Loc., °अर्थम् oder im Comp. vorangehend). — 2) *entschieden, ausgemacht, festgestellt, beschlossen.* °म् Adv. *bestimmt, gewiss, sicher* 120,8. Spr. 7692. Superl. निश्चिततम. — Mit अभिनिस्, अभिनिश्चित 1) *dem Etwas feststeht, der fest von Etwas überzeugt ist.* — 2) *genau bestimmt in Bezug auf* (Acc.). — 3) *feststehend, ausgemacht.* — Mit परिनिस् in परिनिश्चय. — Mit विनिस् 1) *erwägen.* — 2) *für ausgemacht ansehen, für gewiss halten.* — 3) विनिश्चित *a) fest entschlossen zu* (im Comp. vorangehend). — *b) vollkommen entschieden, festgestellt, feststehend.* °म् Adv. *sicher, gewiss* 51,11. — Mit परि 1) *untersuchen, durchsuchen.* — 2) *ausfindig machen* 156,6. *erkennen* Spr. 1405. *erfahren, kennen lernen*

Ragh. 8,18. 9,29. Naish. 6,38. Pass. *bekannt sein* Comm. zu Kâraka 1,1. °चित *bekannt, nicht selten vorkommend* Vikramâṅkaṅ. 11,2. *vertraut, gewohnt* Megh. 93. — Caus. परिचाययते *suchen.* — Mit वि 1) *unterscheiden, internoscere.* — 2) *machen, dass Etwas unterschieden wird, wahrnehmen lassen, erhellen.* — 3) *besehen, untersuchen, durchsuchen, prüfen, nachsuchen bei.* — 4) *sich umsehen nach, suchen; trachten nach.* — Mit प्रवि *durchsuchen.* °चित *geprüft, erprobt.* — Mit सम् *nachsinnen* (संचित्य fehlerhaft für संचित्य).

3. चि, चैयते 1) *verabscheuen, hassen.* — 2) *rächen, strafen, sich rächen an* (Acc.).

*चिक m. *Moschusratte.* Richtig wohl चिक्क.

*चिकरिषु Adj. *auszugiessen u. s. w. verlangend.*

चिकर्तिषा f. *das Verlangen abzuschneiden* Daçak. (1925) 2,129,3.

चिकर्तिषु Adj. *aufzuschlitzen beabsichtigend* Ind. St. 15,428.

चिकश (?) Kauç. 21.

चिकाएड n. Titel eines Werkes.

चिकारयिषु Adj. *machen (bauen) zu lassen beabsichtigend* Ind. 15,433.

चिकित्वत् Adj. 1) *(wahrnehmend) wissend, kundig.* — 2) *in die Augen fallend* RV. 10,3,1.

चिकित m. N. pr. eines Mannes gaṇa गर्गादि in der Kâç. Âçv. Ça. 12,14,2.

चिकितान 1) Adj. Partic. von 4. चित्. — 2) *m. N. pr. eines Mannes.

*चिकितायन m. N. pr. eines Mannes.

चिकिति Adj. *kundig.*

चिकितु 1) Adj. *in die Augen fallend.* — 2) wohl f. *das Begreifen, Verstand.*

चिकितुन् Adj. *aufmerkend.*

चिकितुषस् Adv. *mit Verständniss, wohlbedacht.*

चिकितुषन्मनस् Adj. 1) *aufmerksam.* — 2) *wohlüberdacht.*

चिकित्स् Desid. von 4. चित्.

चिकित्सक m. *Arzt* Gaut. Âpast.

चिकित्सन n. *ärztliche Behandlung.*

चिकित्सा f. *ärztliche Behandlung, Heilung, Heilkunde, Therapie.*

चिकित्साकलिका f. (Verz. d. B. H. und Verz. d. Oxf. H.), °कौमुदी f., चिकित्साञ्जन n., °तत्त्वज्ञान n., °दर्पण m. und °परतन्त्र n. Titel von Werken.

चिकित्साप्रश्न m. *Consultation eines Arztes* Hâs. 27,6.

चिकित्सामृत n., चिकित्सार्णव m. und चिकित्सालेश m. Titel von Werken.

चिकित्साशास्त्र n. *ein Lehrbuch der Medicin.*

चिकित्सासार Titel eines Werkes.

चिकित्सित 1) *m. N. pr. eines Mannes. — 2) n. = चिकित्सा. Pl. *die Abschnitte der therapeutischen Abtheilung.* Am Ende eines adj. Comp. f. आ 217,11.

चिकित्सु Adj. 1) *klug, listig.* — 2) *ärztlich behandelnd* Naish. 3,111.

चिकित्स्य Adj. *ärztlich zu behandeln, heilbar.*

*चिकिन 1) Adj. *flachnasig.* — 2) n. *Flachnasigkeit.*

*चिकिल m. *Sumpf.*

चिकीरषा f. = चिकीर्षा.

1. चिकीर्ष् Desid. von 1. कर्.

2. *चिकीर्ष् Adj. *thun wollend, beabsichtigend.* Vgl. प्रति°.

*चिकीर्षक Adj. dass.

चिकीर्षा f. *das Verlangen zu machen, — thun, — vollbringen* 68,13. 238,7. *das Trachten —, Verlangen nach.* Die Ergänzung im Gen. oder im Comp. vorangehend.

चिकीर्षित n. *Vorhaben, Unternehmen, Absicht* 160,18.

चिकीर्षु Adj. *zu machen —, zu thun —, anzufertigen —, zu vollbringen* u. s. w. *beabsichtigend, verlangend nach.* Die Ergänzung im Acc. oder im Comp. vorangehend. Vgl. उपकारी°.

*चिकीर्ष्य Adj. *was man zu thun beabsichtigen soll* oder *beabsichtigt.*

चिकुर 1) *unbesonnen. — 2) m. *a) Haupthaar* Naish. 7,108. *Haar* überh. चामर° Bâlar. 90,6. — *b) Berg. — c) eine best. Pflanze. — d) Schlange. — e) ein best. Vogel. — f) Moschusratte. — g)* N. pr. eines Schlangendämons.

*चिकुरकलाप m., *°पत्त m., *°भार m., *°रचना f. und *°हस्त m. *Haarschopf, Haarmasse.*

चिकुरित Adj. (?) Daçak. 86,19.

*चिकुरोच्चय m. *Haarschopf, Haarmasse.*

*चिकूर m. = चिकुर *Haupthaar.*

चिकेतस् in न°.

*चिक्क्, चिक्कयति (व्यथने, आर्तौ).

चिक्क 1) *Adj. *flachnasig.* — 2) *m. *Moschusratte.* — 3) f. आ *a) Maus. — b) Betelnuss* Râgân. 11,242. — *c)* Verz. d. Oxf. H. 86,*b*,35 vielleicht fehlerhaft für क्विक्का. — 4) *n. *Flachnasigkeit.*

चिक्कण 1) Adj. (f. आ) *glatt, schlüpfrig.* Nom. abstr. °ता f. — 2) *m. *Betelnussbaum* Râgân. 11, 240. — 3) *f. आ *a) Betelnuss. — b) eine vorzügliche Kuh.* — 4) *f. ई *Betelnuss* Râgân. 11,242. — 5) n. *a) klebrige Feuchtigkeit, Gummi* Utpala zu Varâh. Bṛh. 3,7 (स° Adj., also Geschlecht unsicher). — *b) *Betelnuss* Râgân. 11,242.

*चिक्कणकन्द n. N. pr. einer Stadt.

*चिक्कस m. n. *Gerstenmehl.*

*चिक्किण 1) Adj. = चिक्कण 1). — 2) f. आ = चिक्कण 3) *b*).

चिक्किर m. *ein best. kleines Nagethier.*

*चिक्खल्ल *Dreck, Koth.*

*चिक्रंसा f. *das Verlangen zu schreiten* u. s. w.

चिक्रीडिषा f. *Lust zu spielen.*

चिक्रीडिषु Adj. *zu spielen verlangend* Hem. Par. 2,454.

*चिक्लिद m. *der Mond.*

चिक्वण Adj. fehlerhaft für चिक्कण.

*चिखल्ल m. *Sumpf.*

चिखादिषु Adj. *zu fressen begierig.*

चिख्यापयिषा f. *die Absicht zu lehren, — mitzutheilen* Comm. zu Njâjas. 1,1,7.

*चिङ्गट m., *°टी f. und *चिङ्गड m. *eine Art Seekrabbe.*

चिचरिषु Adj. *zu gehen versuchend.*

चिचलिषु Adj. *im Begriff stehend aufzubrechen.*

चिचिण्ड m. *Trichosanthes anguina* Bhâvapr. 1,286.

चिचीकूची und °कूची fehlerhaft für चीचीकूची.

चिच्चन्द्रिका f. Titel eines Commentars.

चिच्चिर्क m. *ein best. Vogel.*

चिच्चिटिङ्ग m. *ein best. giftiges Insect.*

चिच्छक्ति f. *Denkkraft, Denkvermögen.*

चिच्छुक m. und °की f. fehlerhaft für चित्सुख, °खी.

चिञ्चा f. *Tamarindenbaum* und *Tamarinde* Râgân. 11,165. Bhâvapr. 1,283. 2,90. 4,32.

*चिञ्चाटक m. *eine best. Pflanze.*

*चिञ्चाम्ल n. und *चिञ्चासार m. *eine Art Sauerampfer.* = सार Nigh. Pr.

चिञ्चिका f. = चिञ्चा Bhâvapr. 2,100.

चिञ्चिणी 1) Indecl. onomatop. Hañsop. 410. fg. — 2) m. N. pr. eines Joga-Lehrers.

चिञ्चिनी f. N. pr. einer Stadt.

*चिञ्ची f. *Abrus precatorius.*

*चिञ्चोटक m. *eine best. Pflanze.*

*चिट्, चेटति (परिप्रेष्ये, प्रेष्ये).

चिटिङ्ग in उच्चिटिङ्ग und चिच्चिटिङ्ग.

चिणी Indecl. onomatop. Hañsop. 410.

1. चित् Adj. 1) am Ende eines Comp. *schichtend.* — 2) *eine Schicht bildend, geschichtet.*

2. चित् Adj. *kennend* in सत°.

3. चित् Adj. *rächend* in गृण°.

4. चित्, चेतति und चिकेति (auch Med.) 1) *wahrnehmen, bemerken, merken auf, Acht haben auf, beobachten;* mit Gen. oder Acc. — 2) *sein Absehen*

richten auf, beabsichtigen; mit Dat. — 3) *trachten nach* (Acc.). चित्त so v. a. *begehrt.* — 4) *bedacht sein auf, besorgen, sich angelegen sein lassen.* — 5) *beschliessen, wollen, mit Etwas zu thun haben wollen.* — 6) *verstehen, begreifen, wissen.* — 7) **zur Besinnung kommen.* — 8) *sich vernehmen lassen, sich zeigen, erscheinen, gelten, bekannt sein, sein.* — 9) Partic. perf. चिकित्वांस् *a) bemerkt habend, bemerkend, merkend auf, aufmerksam.* — *b) verstehend, wissend, kundig.* — Caus. चेतयति, °ते und चित्तयति 1) *aufmerken machen, erinnern.* — 2) *begreifen machen, unterweisen, lehren.* — 3) *Jmd zum Bewusstsein bringen, denken lassen.* — 4) *wahrnehmen, bemerken.* — 5) *aufmerken, achten auf.* — 6) Med. (ausnahmsweise Act.) *zu einer Vorstellung gelangen, Bewusstsein haben, begreifen, denken, nachdenken, eine richtige Vorstellung haben von* (Acc.). चेतयान *bei Verstande seiend, vernünftig.* — 7) **zum Bewusstsein gelangen,* so v. a. *erwachen.* — 8) Med. *wissen,* so v. a. *sich erinnern* 241,10. *Bewusstsein haben von* (Acc.) Çaṃk. zu Bâdar. 2,3,18. — 9) *erscheinen, sich zeigen als, sich auszeichnen, conspicuum esse, glänzen.* — Desid. चिकित्सति (ausnahmsweise Med.) 1) *beabsichtigen, es absehen auf.* — 2) *lüstern sein.* — 3) *Fürsorge treffen, sorgen für.* — 4) *ärztlich behandeln, heilen* 171,5. — 5) *sich zeigen wollen.* — Caus. vom Desid. चिकित्सयति *heilen.* — Intens. चेकिते (d. i. चेकित्ते) und Partic. चेकितत्, चेकितान *sich zeigen, erscheinen, erglänzen.* — Mit अनु 1) *gedenken, sich erinnern.* — 2) *zuerkennen, zudenken.* — Mit अप Caus. *abtrünnig werden von* (Abl.). — Desid. *sich abwenden wollen von* (Abl.). — Mit आ 1) *merken auf, sich merken.* — 2) *begreifen, verstehen, kennen.* — 3) *ersinnen.* — 4) *sich zeigen, erscheinen, sich auszeichnen.* — Desid. *aufpassen auf, belauern.* — Mit प्र 1) *sich bemerklich machen, kund werden, erscheinen.* — 2) *begreifen, verstehen.* — 3) *kund machen, verkündigen.* — Caus. 1) *kund machen, verkündigen, erscheinen machen* RV. 7,80,2. — 2) *wahrnehmen, bemerken.* — 3) Med. *erscheinen.* — Desid. *anzeigen, zeigen.* — Mit अतिप्र *bemerkbar sein, sich auszeichnen.* — Mit वि 1) *wahrnehmen, unterscheiden.* विचित्त *wahrgenommen, bemerkbar.* — 2) *begreifen, erkennen.* — 3) Med. *sich wahrnehmen lassen, erscheinen.* — Caus. *unterscheiden, erkennen.* — Desid. 1) *zu unterscheiden suchen.* — 2) *überlegen, zweifeln, in Ungewissheit sein über, nicht glauben wollen, sich lange bedenken.* विचिकित्सन *worüber man in Ungewissheit ist.* — Intens. Partic. वि—चेकितान *erscheinend, sichtbar werdend* RV. 4,14,2. — Mit प्रवि in °चेतन. — Mit सम् 1) *zugleich wahrnehmen, überblicken, gewahr werden.* — 2) *einverstanden —, einmüthig sein.*

3. चित्त् f. *Intellect, Geist.*

चित 1) Adj. s. u. 1. चि. — 2) f. आ *a) Schicht, Holzstoss, Scheiterhaufen.* — *b)* **Haufe, Menge.* — 3) n. *Gebäude.*

*चितविस्तर m. *eine Art Schmuck.*

चिताग्नि m. *ein brennender Holzstoss, — Scheiterhaufen* 132,5.

*चिताचूडक n. *Grabmal.*

चितात्यचिह्न n. *ein auf der Verbrennungsstätte errichtetes Grabmal* Harshaḱ. 145,10.

चिताधिरोहण n. *das Besteigen des Scheiterhaufens.*

चिताधूम m. *der von einem Scheiterhaufen aufsteigende Rauch* 111,19. 129,22.

चितानल m. = चिताग्नि Kathâs. 18,147.

चिताप्रवेश m. *Besteigung des Scheiterhaufens* Ind. St. 15,385.

चिताभूमि f. N. pr. einer Oertlichkeit.

1. चिति f. 1) *Schicht, Schichtung von Holz, — Backsteinen u. s. w., Scheiterhaufen.* — 2) *Haufe, Menge, Masse.*

2. चिति 1) *Verständniss.* चित्तये als Infin. — 2) m. *Intellect, Geist.*

चितिका f. 1) *Holzstoss, Scheiterhaufen.* Am Ende eines adj. Comp. nach Zahlwörtern *Schicht.* — 2) **eine Art Gürtel.*

चितिकृति f. *die Schichtung eines Feueraltars* Çulbas. 2,80.

चितिघन m. *die Gesammtsumme der Glieder einer arithmetischen Progression* Âryabh. 2,21.

चितिपुरीष n. Du. und Pl. *Schicht und Schutt.*

चितिमत् Adj. *Bewusstsein —, Intelligenz habend* Çaṃk. zu Bâdar. 2,3,40.

चितिवत् Adv. *wie ein Scheiterhaufen* Kât. Çr. 21,3,21.

चितिव्यवहार m. *Bestimmung des Gehaltes geschichteter Backsteine.*

चितिशक्ति f. *Denkkraft, Denkvermögen.*

चिती (metrisch) f. = 1. चिति 1).

चितीक am Ende eines adj. Comp. *Schicht.*

चितेय Adj. *rogalis.*

*चित्कणाकन्द n. N. pr. einer Stadt.

चित्कार m. und °वत् Adj. v. l. für चीत्कार und °वत्.

चित्त 1) Adj. s. u. 4. चित्. — 2) n. (adj. Comp. f. आ) *a) das Aufmerken, Bemerken.* तिरश्चित्तानि so v. a. *unbemerkt.* — *b) das Denken, Vorstellen, Gedenken.* Am Ende eines adj. Comp. *dessen Gedanken auf — gerichtet sind* 125,24. — *c) Absicht, Vorsatz, Wille.* — *d) Herz, Gemüth, Geist.* — *e) Intellect, Vernunft.* — *f)* in der Astrol. *das neunte Haus* Varâh. Jogaj. 4,1. — *g)* personificirt.

चित्तखेद m. *Betrübniss, Gram* 328,2.

चित्तगर्भा Adj. f. *sichtbar schwanger.*

चित्तचारिन् Adj. *Jmd* (Gen.) *willfahrend.*

चित्तज m. *Geschlechtsliebe, der Liebesgott* Daçak. (1925) 2,131,14.

चित्तजन्मन् m. dass. Mâlatîm. 13,10 (16,5).

चित्तज्ञ Adj. (f. आ) *Jmds* (Gen.) *Absichten —, Jmds Herz kennend, Menschenkenntniss besitzend* Spr. 2284. Ragh. 10,57. Nom. abstr. °ता f.

चित्तताप m. *Kummer* Ind. St. 15,340.

चित्तद्रवीभाव m. *das Schmelzen —, Weichwerden des Herzens.* °मय Adj. *darin bestehend.*

चित्तनाश m. *das Schwinden des Bewusstseins.*

चित्तनिर्वृति f. *Wohlbehagen des Herzens, Gemüthsruhe.*

चित्तपावनगोत्रावली f. Titel eines Werkes.

*चित्तप्रसन्नता f. *Heiterkeit des Gemüths.*

चित्तप्रसाद m. dass. Kap. 6,31.

चित्तप्रसादन n. *Gemüthserheiterung.*

*चित्तभू m. *Geschlechtsliebe, der Liebesgott.*

चित्तभूमि f. im Joga so v. a. भूमि Vjâsa zu Jogas. 1,1.

1. चित्तभ्रम m. *Geistesverwirrung.*

2. चित्तभ्रम Adj. *mit Geistesverwirrung verbunden* (Fieber) Bhâvapr. 3,78.

चित्तभ्रान्ति f. = 1) चित्तभ्रम 235,18.

चित्तमोह dass.

चित्तयोनि m. *Geschlechtsliebe, der Liebesgott.*

चित्तरञ्जिन् Adj. *Jmd* (Gen.) *willfahrend* MBh. 3, 233,20.

चित्तरञ्जन n. *das Erfreuen der Herzen* zu Spr. 1598.

चित्तराज m. *ein best.* Romavivara Kâraṇḍ. 86,10.

चित्तल Adj. (f. आ) *von mittlerer Art, mässig.*

चित्तवत् Adj. *mit Vernunft begabt; verständig, klug.*

चित्तविकार m. *Gemüthsstörung.*

*चित्तविनाशन Adj. *das Bewusstsein vernichtend.*

चित्तविप्लव m. *Geistesstörung, Wahnsinn.*

चित्तविभ्रंश m. dass. MBh. 13,34,15.

चित्तविभ्रम m. 1) dass. — 2) *ein Fieber mit Delirien.*

चित्तविश्लेष m. *das Auseinandergehen der Herzen, Freundschaftsbruch mit* (Instr.).

चित्तवृत्ति f. 1) *Gemüthsstimmung, Gefühl.* — 2) *Gedankenlauf, —gang* Spr. 4189. Naish. 8,47. *Geistesstimmung* Chr. 280,30. 286,19. Insbes. *der ungezwungene Gedankenprocess.*

चित्तशान्ति m. *Gemüthsruhe* Ind. St. 15,340.

*चित्तसमुन्नति f. *Hochmuth, Stolz.*

चित्तस्थित m. *ein best.* Samâdhi.

चित्तहारिन् Adj. *das Herz mit sich fortziehend, reizend* Daçak. 39,1.

चित्ताकर्षण n. *das Gewinnen des Herzens.*

चित्ताकूति n. Sg. *Gedanke und Absicht* AV. 11,9,1.

चित्तानुबोध m. Titel eines Werkes.

चित्तानुवर्तिन् Adj. *Jmd* (Gen. oder im Comp. vorangehend) *willfahrend.* Nom. abstr. °र्तित्व n.

1. चित्तानुवृत्ति f. *Willfahrung* 319,3.

2. चित्तानुवृत्ति Adj. = चित्तानुवर्तिन्. Nom. abstr. °त्व n.

चित्ताभिज्वलन n. *Beleuchtung durch eine intelligente Kraft* Çaṃk. zu Bâdar. 2,2,18.

*चित्ताभोग m. *volles Bewusstsein.*

चित्तार्पित Adj. *in's Herz geschlossen* Naish. 9,31.

चित्तासुख n. *Unlust, Unbehagen* Varâh. Jogaj. 9,10.

1. चित्ति f. 1) *das Denken, Verstand, Einsicht.* — 2) *Absicht.* — 3) Pl. *Andacht.* — 4) **eine heilige Handlung.* — 5) *der Verständige.* — 6) N. pr. der Gattin Atharvan's.

2. चित्ति f. *Geknister.*

चित्तिन् Adj. *verständig.*

चित्ती Adv. mit कर् *Jmd* (Acc.) *zum Gegenstand seiner Gedanken machen.*

चित्तोत्थ m. *Geschlechtsliebe*, als Bez. *des 7ten astrol. Hauses* Utpala zu Varâh. Bṛh. 1,20.

*चित्तोन्नति f. *Hochmuth, Stolz.*

चित्पति (VS.) und चित्पति (Maitr. S. 1,2,1. 3, 6,3) m. *Herr des Denkens.*

चित्पर n. und चित्परीभाव m. VP.^{2} 1,31.

चित्प्रभा f. Titel eines Werkes.

*चित्प्रवृत्ति f. *das Denken, Nachdenken.*

चित्य 1) Adj. *a) was aneinandergereiht —, aufgebaut wird;* insbes. vom Feuer, *das auf eine Schicht, einen Unterbau gesetzt wird.* m. mit Ergänzung von अग्नि. Nom. abstr. चित्यत्व n. Maitr. S. 3,4,8. — *b) vom Scheiterhaufen —, von der Leichenstätte kommend* R. 1,58,10. — 2) f. चित्या *a) das Schichten, Aufbauen* (eines Altars u. s. w.). — *b) *Scheiterhaufen.* — 3) *n. *Grabmal.*

चित्युपनिषद् f. Titel einer Upanishad.

चित्र 1) Adj. (f. त्री) *a) augenfällig, sichtbar, ausgezeichnet.* — *b) hell, licht, hellfarbig.* °म् Adv. RV. 1,71,1. 6,65,2. — *c) hell, vernehmlich* (von Tönen). — *d) verschiedenfarbig, bunt, scheckig.* Das, was die Verschiedenfarbigkeit bildet, im Instr. oder im Comp. vorangehend. — *e) bewegt* (vom Meere). — *f) mannichfaltig, verschieden, allerlei.* °म् und चित्र° Adv. — *g) qualificirt, mit verschiedenen Martern verbunden* (Strafe, Hinrichtung) 203,26. °म् Adv. *unter verschiedenen Martern.* — *h) wunderbar* Spr. 5087. — *i) das Wort* चित्र *enthaltend.* — 2) m. *a) *Buntheit.* — *b) *Plumbago zeylanica.* — *c) *Ricinus communis.* — *d) *Jonesia Asoka.* — *e) eine Form* Jama's. — *f)* N. pr. α) verschiedener Männer (parox. RV.). — β) *eines Gandharva Gal. — 3) f. त्री *a)* Sg. und Pl. *das 12te* (später *das 14te*) *Mondhaus.* — *b) *eine Schlangenart.* — *c)* Bez. *verschiedener Pflanzen* Kâraka 7,12 (= इवल्ली). Nach den Lexicographen: *Salvinia cucullata, Cucumis maderaspatanus, Koloquinthe, Ricinus communis, Croton polyandrum* oder *Tiglium, Myrobalanenbaum, Rubia Munjista* und *ein best. Gras* (गण्डदूर्वा). — *d)* Bez. *verschiedener Metra.* — *e) ein best. Saiteninstrument* S. S. S. 185. — *f) ein best.* Mûrkhanâ S. S. S. 30. — *g) *Schein, Täuschung.* — *h)* N. pr. α) *einer Apsaras. — β) verschiedener Frauen. — γ) eines Felsens. — δ) *eines Flusses. — 4) n. *a) eine helle, glänzende* oder *farbige Erscheinung, ein in die Augen fallender Gegenstand, ein funkelndes Geschmeide, Schmuck.* — *b) *verschiedenfarbiges* oder *— gestaltetes Gehölz.* — *c) Fleck, macula.* — *d) *Sectenzeichen auf der Stirn.* — *e) *der weisse Aussatz.* — *f) Bild, Gemälde, Malerei.* Am Ende eines adj. Comp. f. त्रा Megh. 64. — *g) *Buntheit.* — *h) eine ungewöhnliche Erscheinung, Wunder.* Mit folgenden यदि, यद्द oder *Fut. चित्रम् als Ausruf so v. a. *o Wunder* 123,22. 134,29. 174,11. Spr. 7811. — *i) *der Luftraum, Himmel.* — *k)* Bez. *verschiedener Arten, künstliche Verse u. s. w. in Form von allerlei Figuren durch Nichtwiederholung wiederkehrender Silben oder Wörter in abgekürzter Weise künstlich für das Auge darzustellen* Kâvjâdâ. 9,8. *Wort- und Lautspiel.*

चित्रक 1) m. *a) *Maler.* — *b) Tiger* oder *Panther.* — *c) eine Schlangenart.* — *d) Plumbago zeylanica.* — *e) *Ricinus communis.* — *f)* N. pr. α) verschiedener Männer. — β) Pl. eines Volkes. — γ) *eines Schlangendämons. — 2) n. *a) Zeichen.* Am Ende eines adj. Comp. so v. a. *durch — gekennzeichnet.* — *b) *Sectenzeichen auf der Stirn.* — *c) Bild, Gemälde* Hariv. 7074. — *d) eine best. Art zu fechten.* चक्रक v. l. — *e)* N. pr. eines Waldes.

*चित्रकण्टक m. = गोतुद 2) Nigh. Pr.

*चित्रकण्ठ m. *Taube.*

*चित्रकम्बल m. *ein bunter Teppich.*

चित्रकर m. *Maler.* Im System *eine best. Mischlingskaste.*

1. चित्रकर्मन् n. 1) *das Malen, Malerei.* — 2) *Gemälde, Bild.* — 3) **Wunderthat.*

2. चित्रकर्मन् 1) Adj. *a) *malend, Maler.* — *b) verschiedenen Beschäftigungen nachgehend.* — *c) *Wunder verübend, Wunderthäter.* — 2) *m. *Dalbergia ougeinensis.*

चित्रकवि m. *ein Dichter, der sich auf Wort- und Lautspiele versteht.* Nom. abstr. °त्व n.

*चित्रकाण्डाली f. *Cissus quadrangularis* Nigh. Pr.

*चित्रकाय m. *Tiger* oder *Panther* Râgân. 19,6.

चित्रकार m. 1) *der Ur-Maler*, ein Sohn Viçvakarman's. — 2) *Verwunderung, Staunen* Lalit. 337,2.

चित्रकुण्डल m. N. pr. eines Sohnes des Dhṛtarâshṭra.

चित्रकुष्ठ n. *eine Art Aussatz.*

चित्रकूट 1) m. *a) Lustberg* Daçak. 82,19. — *b)* N. pr. zweier Berge VP.^{2}. — 2) f. आ N. pr. eines Flusses VP.^{2} 2,155. — 3) n. N. pr. einer Stadt.

चित्रकूटमाहात्म्य n. Titel eines Werkes.

*चित्रकूला f. *eine Croton-Art* Nigh. Pr.

चित्रकृत् 1) Adj. *Staunen erregend.* Nom. abstr. °कृत्व n. — 2) m. *a) Maler* Spr. 2287. — *b) *Dalbergia ougeinensis.*

चित्रकृत्य n. *das Malen.*

चित्रकेतु m. N. pr. 1) eines Sohnes des Garuḍa. — 2) verschiedener Männer.

*चित्रकोल m. *eine Art Eidechse.*

चित्रक्रिया f. *Malerei.*

चित्रक्षत्र Adj. *dessen Herrschaft licht ist* RV.

चित्रग Adj. (f. आ) *im Bilde dargestellt, gemalt.*

चित्रगत Adj. dass. 303,15.

*चित्रगन्ध n. *Auripigment* Râgân. 13,68.

चित्रगु m. N. pr. eines Sohnes des Kṛshṇa.

चित्रगुप्त m. 1) N. pr. eines der Verzeichner der menschlichen Thaten in Jama's Reiche VP.^{2} 2, 216. Çaṃk. zu Bâdar. 3,1,15. — 2) *Secretär, Schreiber bei vornehmen Personen;* im System *eine best. Mischlingskaste.* — 3) *eine Form* Jama's. — 4) N. pr. *a) *eines* Arhant's der Gaina. — *b)* eines Autors (?).

चित्रगृह n. *ein bemaltes* oder *mit Bildern ausgeschmücktes Gemach.*

चित्रग्रावन् Adj. *steinig* Daçak. (1925) 2,108,19.

चित्रग्रीव m. N. pr. eines Taubenkönigs.

चित्रघ्नी f. N. pr. eines Flusses Hariv. 2,109,30.

चित्रचाप m. N. pr. eines Sohnes des Dhṛtarâshṭra.

चित्रज्ञ Adj. (f. आ) *aus verschiedenen Stoffen bereitet* Hemâdri 2,42,4.

चित्रज्ञल्प m. *ein Geschwätz über allerlei Dinge.*

चित्रज्ञ Adj. *der sich auf die Malerei oder auf's Dichten von Wort- und Lautspielen versteht.*

*चित्रट *Zinn* Nigh. Pr.

चित्रतण्डुल m. und °ला f. *Embelia Ribes* Râgân. 6,50. Bhâvapr. 1,169.

*चित्रतनु m. *Rebhuhn* Nigh. Pr.

चित्रताल m. *ein best. Tact* S. S. S. 225.

चित्रतूलिका f. *Pinsel zum Malen* Kâd. 223,10.

*चित्रत्वच् m. *eine Art Birke* Râgân. 9,116.

*चित्रदण्डक m. *Arum campanulatum.*

चित्रदर्शन m. N. pr. eines in einen Vogel verwandelten Brahmanen.

चित्रदीप m. Titel eines Prakaraṇa in der Pañkadaçî.

चित्रदृशीक Adj. *hell aussehend, glänzend.*

चित्रदेव 1) m. N. pr. eines Wesens im Gefolge Skanda's. — 2) *f. ई *eine best. Pflanze.*

चित्रधर m. N. pr. eines Autors.

चित्रधर्मन् m. N. pr. eines Fürsten.

चित्रधा Adv. *auf mannichfache Weise, vielfach.*

चित्रधृज्ञति Adj. *der einen hellen Zug oder Strich (durch die Luft) hat oder macht.*

चित्रधृज्ञ m. N. pr. eines Mannes.

चित्रनाथ m. N. pr. eines Sohnes des Dhṛshṭa VP.² 3,255.

*चित्रनेत्रा f. *Predigerkrähe.*

चित्रन्यस्त Adj. *im Bilde dargestellt, gemalt.*

चित्रपक्ष m. 1) *eine Taubenart* Bhâvapr. 2,8. — 2) *Rebhuhn. — 3) N. pr. eines Kopfschmerz bewirkenden Unholds.

चित्रपट m. *Bild, Gemälde* Daçak. 81,7.

चित्रपट् m. dass. °गत *gemalt.*

चित्रपट्टिका f. dass.

*चित्रपत्त्र 1) m. *Betula Bhojpatra* Nigh. Pr. — 2) f. ई *Commelina salicifolia* Râgân. 4,109.

*चित्रपत्त्रक 1) m. *Pfau* Nigh. Pr. — 2) f. °त्त्रिका Bez. *zweier Pflanzen,* = कपित्थपर्णी und द्रोणपुष्पी Râgân. 5,138.

चित्रपद् 1) Adj. *mannichfach gegliedert* (eine Rede). — 2) f. आ *a) *Cissus pedata. — b) ein best. Metrum. — 3) n. *ein best. Metrum.*

*चित्रपर्णिका f. *Hemionitis cordifolia.*

*चित्रपर्णी f. 1) dass. — 2) *Rubia Munjista.* — 3) *Gynandropsis pentaphylla* Râgân. 3,125. — 4) *Commelina salicifolia.* — 5) = द्रोणपुष्पी.

*चित्रपाटल *eine best. Pflanze.*

*चित्रपादा f. *Predigerkrähe.*

*चित्रपिच्छ (Gal.) und *°क (Râgân. 19,93) m. *Pfau.*

*चित्रपुङ्ख m. *Pfeil.*

चित्रपुत्रिका f. *ein weibliches Portrait.*

चित्रपुत्रिकाय्, °यित Adj. *einem Portrait gleichend* Ind. St. 15,268.

चित्रपुर n. N. pr. einer *Stadt.*

*चित्रपुष्पी f. *Hibiscus cannabinus* Râgân. 4,80.

चित्रपृष्ठ 1) Adj. *einen bunten Rücken habend.* — 2) *m. *Sperling.*

चित्रप्रतिकृति f. *Gemälde, Bild.*

*चित्रफल 1) m. *a) Mystus Chitala* (ein Fisch). — *b) Cucumis sativus.* — 2) f. आ *a) Mystus Carpirat* (ein Fisch). — *b)* Bez. *verschiedener Gurkenarten* und *Eierpflanzen.* — 3) f. ई = 2) *a).*

चित्रफलक (m. im Prâkrit 300,1) *eine Tafel, auf welche ein Bild gemalt wird* (Kathâs. 117,24) oder *— worden ist (Gemälde).* Am Ende eines adj. Comp. f. आ 298,8.

चित्रबर्ह m. 1) *Pfau.* — 2) N. pr. eines Sohnes des Garuḍa.

चित्रबर्हिन् Adj. *buntgeschwänzt* (Pfau).

चित्रबर्हिस् Adj. *der eine funkelnde Streu* (von Sternen) *um sich her hat.*

चित्रबलगच्छ m. N. pr. eines *Geschlechts.*

चित्रबाण m. N. pr. eines Sohnes des Dhṛtarâshṭra.

चित्रबाहु m. N. pr. 1) eines Gandharva Bâlar. 89,15. — 2) eines Sohnes des Dhṛtarâshṭra und eines andern Mannes.

*चित्रबीज 1) m. *rother Ricinus* Râgân. 8,59. — 2) f. आ *Embelia Ribes* Râgân. 6,50.

चित्रभानु 1) Adj. *hell scheinend, licht-glänzend.* — 2) m. *a) Feuer, der Gott des Feuers. — b) *die Sonne. — c) *Plumbago zeylanica. — d) *Calotropis gigantea. — e) das 1ste Jahr im 4ten Lustrum des 60jährigen Jupitercyclus. — f) *Bein. Bhairava's. — g) N. pr. α) eines Fürsten VP.² 4, 116. — β) des Vaters von Bâṇabhaṭṭa.

चित्रभाव्य n. *Beredsamkeit.*

चित्रभित्ति f. *eine bemalte Wand, ein auf eine Wand gemaltes Bild.*

चित्रभूत Adj. *bemalt oder ausgeschmückt.*

*चित्रभेषजा f. *Ficus oppositifolia* Râgân. 11,135.

चित्रमञ्च m. *ein best. Tact* S. S. S. 225.

चित्रमण्डल m. *eine Schlangenart.*

चित्रमनस् m. N. pr. eines Rosses des Mondgottes VP.² 2,299.

चित्रमरुत् 1) Adj. *ausgezeichnete Fülle habend.* — 2) m. N. pr. des angeblichen Verfassers von RV. 10,122.

चित्रमीमांसा f. Titel eines rhet. Werkes. °खण्डन n. Titel eines dasselbe *bekämpfenden* Werkes.

चित्रमृग m. *die gefleckte Antilope.*

*चित्रमेखल und *°क m. *Pfau.*

चित्रय्, °यति 1) *bunt machen, —zeichnen, ausschmücken.* चित्रित *bunt gemacht, ausgeschmückt, gemalt* Vîs. 32. — 2) *दर्शने, अद्भुतदर्शने, लक्षणे. — Mit उद्, उच्चित्रित *reich geschmückt —, — versehen mit* (Instr.) Vikramâṅkaṅ. 12,28.

चित्रयज्ञ Titel eines Schauspiels.

चित्रयान m. N. pr. eines Fürsten.

चित्रयाम Adj. *eine lichte Bahn habend.*

चित्रयोधिन् 1) Adj. *auf verschiedene Arten kämpfend.* — 2) *m. *a)* Bein. Arǵuna's. — *b) Terminalia Arunja* Râgân. 9,121. — *c) Wachtel* Nigh. Pr.

*चित्ररङ्क n. *Zinn* Nigh. Pr.

चित्ररथ 1) Adj. *einen lichten, glänzenden Wagen habend.* — 2) m. *a) *die Sonne. — b)* Bein. Dhruva's (*des Polarsterns*) Bhâg. P. 4,10,22. — *c)* N. pr. α) verschiedener Männer. — β) eines Gandharva. — γ) eines Schlangendämons. — δ) *eines Vidjâdhara. — 3) f. आ N. pr. eines Flusses. — 4) f. ई *eine Form der* Durgâ Hariv. 2,109,48.

*चित्ररथबाल्कीक n. Sg. *gaṇa* राजदन्तादि.

चित्ररश्मि m. N. pr. eines Marut.

चित्रराति Adj. *ausgezeichnete Gaben habend* RV. 6,62,5.

चित्रराधस् Adj. *ausgezeichnete Gaben gewährend.*

चित्ररूपवाद und °वादार्थ m. Titel verschiedener Werke.

चित्ररेखा f. N. pr. einer Surâṅganâ Ind. St. 15,241.

चित्ररेफ m. N. pr. eines Fürsten.

*चित्रल 1) Adj. *bunt.* — 2) m. *die gefleckte Antilope* Râgân. 19,45. — 3) f. आ *eine best. Pflanze* Râgân. 5,94.

चित्रलता f. 1) *Rubia Munjista* Râgân. 6,193. — 2) N. pr. einer Apsaras Bâlar. 89,7.

चित्रलिखन n. *Malerei.*

चित्रलिखित Adj. *gemalt.*

*चित्रलेखक m. *Maler.*

*चित्रलेखनिका f. *Pinsel zum Malen.*

चित्रलेखा f. 1) *Gemälde, Bild.* — 2) Name *verschiedener Metra.* — 3) N. pr. α) einer Apsaras. — *b)* einer Tochter Kumbhâṇḍa's.

*चित्रलोचना f. *Predigerkrähe.*

*चित्रवदाल m. *Silurus pelorius* (ein Fisch).

चित्रवन n. N. pr. eines *Waldes*.

चित्रवत् 1) Adj. *a*) *mit Gemälden verziert, bemalt.* पट Harshaṅ. 120,3. — *b*) *das Wort* चित्र *enthaltend.* — 2) f. °वती *a*) *ein best. Metrum.* — *b*) N. pr. einer Tochter Kṛshṇa's oder Gada's.

*चित्रवर्णी f. *Gynandropsis pentaphylla* Râǵan. 3,125, v. l.

चित्रवर्ति f. *Pinsel zum Malen* Mâlatîm. ed. Bomb. 62,2, v. l.

चित्रवर्तिका f. dass. Mâlatîm. 21,3 (62,2). Kâd. 224,11.

*चित्रवर्तिनी f. *ein best. Arzneistoff* = रेणुका Nigh. Pr.

चित्रवर्मन् m. N. pr. verschiedener Männer.

चित्रवर्षिन् Adj. *auf wunderbare Weise regnend.*

चित्रवलया f. N. pr. einer Göttin.

*चित्रवल्लिक m. *Silurus boalis* (ein Fisch).

*चित्रवल्ली f. 1) *Koloquinthe.* — 2) = मरुन्द्रवारुणी Râǵan. 3,61.

चित्रवहा f. N. pr. eines Flusses.

चित्रवाज 1) Adj. *a*) *von ausgezeichneter Raschheit.* — *b*) *mit bunten Federn verziert* (Pfeil). — 2) *m. *Hahn.*

चित्रवाहन m. N. pr. eines Fürsten.

*चित्रवीर्य m. *rother Ricinus.* Vgl. चित्रबीज.

चित्रवेगिक m. N. pr. eines Schlangendämons.

चित्रवेष m. Bein. Çiva's.

*चित्रव्याघ्र m. *Leopard* Râǵan. 19,6.

चित्रशाकपूपभक्ष्यविकारक्रिया f. Pl. oder °शाकापूपभक्त° f. Sg. *die Kunst allerhand Gemüse, Gebäck und andere Speisen zuzubereiten.*

चित्रशाला f. 1) *Bildersaal* Kâd. 55,18. — 2) *ein best. Metrum.*

चित्रशालिका f. *Bildersaal* 309,9 (im Prâkrit).

चित्रशिखण्डधर Adj. *mannichfache Haarbüschel tragend* (Vishṇu) Vishṇus. 98,65.

*चित्रशिखण्डिज्ञ m. Patron. Bṛhaspati's (*Jupiters*).

चित्रशिखण्डिन् m. Pl. Bez. *der 7 Weisen* Marîki, Atri, Aṅgiras, Pulastja, Pulaha, Kratu *und* Vasishṭha. Nach Bâlar. 14,7 ist Viçvâmitra der 7te, nach 309,15 Vasishṭha der प्रेष्ठ (wohl श्रेष्ठ) von ihnen. Als Gestirn *der grosse Bär.*

*चित्रशिखण्डिप्रसूत m. Patron. Bṛhaspati's (*Jupiters*).

चित्रशिरस् m. 1) *ein best. giftiges Insect.* — 2) N. pr. eines Gandharva.

चित्रशिला f. N. pr. eines Flusses MBh. 6,9,30.

चित्रशीर्षक m. *ein best. giftiges Insect.*

*चित्रशोक m. *Jonesia Asoka* Nigh. Pr.

चित्रशोचिस् Adj. *hellglänzend.*

चित्रश्रवस्तम Adj. Superl. 1) *lauten Ruf ertönen lassend.* — 2) *des lauten Rühmens werth.*

*चित्रसंस्थ Adj. *im Bilde dargestellt, gemalt.*

चित्रसङ्ग n. *ein best. Metrum.*

*चित्रसर्प m. *eine Schlangenart.*

चित्रसेन 1) Adj. *mit glänzendem Speer versehen.* — 2) m. *a*) N. pr. α) eines Schlangendämons. — β) eines Gandharva. — γ) eines der Schriftführer in der Unterwelt. — δ) verschiedener Männer. — *b*) *Secretär bei einer vornehmen Person;* vgl. 2) *a*) γ). — 3) f. आ N. pr. *a*) einer Apsaras. — *b*) einer der Mütter im Gefolge Skanda's. — *c*) einer Hetäre. — *d*) eines Flusses.

चित्रसेनि MBh. 7,1091 fehlerhaft für चैत्रसेनि.

चित्रस्थ Adj. *im Bilde dargestellt, gemalt.*

चित्रस्थल n. N. pr. eines Gartens.

चित्रस्वन m. N. pr. eines Râkshasa.

चित्रहस्त m. Pl. (Comm.) *bestimmte Bewegungen der Hände bei Kämpfenden.*

चित्रात्त 1) m. N. pr. *a*) verschiedener Männer. — *b*) *eines Schlangendämons. — 2) *f. ई *Predigerkrähe.*

*चित्रात्तुप m. *eine best. Pflanze.*

चित्राङ्ग 1) *Adj. *einen gesprenkelten Körper habend.* — 2) m. *a*) **eine Schlangenart.* — *b*) **Plumbago rosea* Râǵan. 6,47. — *c*) N. pr. α) eines Sohnes des Dhṛtarâshṭra. — β) einer Antilope. — γ) eines Hundes. — 3) f. ई *a*) **Ohrwurm, Julus.* — *b*) **Rubia Munjista* Râǵan. 6,193. — *c*) N. pr. einer Hetäre. — 4) *n. *a*) *Zinnober* oder *Mennig* Râǵan. 13,59. — *b*) *Auripigment* Râǵan. 13,68.

चित्राङ्गद 1) Adj. *mit glänzenden* oder *bunten Armbändern geschmückt.* — 2) m. *a*) N. pr. α) eines Gandharva. — β) eines Vidjâdhara. — γ) eines der Schriftführer in der Unterwelt. — δ) verschiedener Männer. — *b*) *Secretär bei einer vornehmen Person;* vgl. 2) *a*) γ). — 3) f. आ N. pr. *a*) einer Apsaras. — *b*) der Gattin Arǵuna's.

*चित्राङ्गदसू f. Bein. der Mutter Vjâsa's.

*चित्राङ्गसादन m. Bein. Arǵuna's H. ç. 137.

*चित्राटीर m. 1) *der Mond.* — 2) *eine mit dem Blute einer dem* Ghaṇṭâkarṇa *zu Ehren geschlachteten Ziege bestrichene Stirn.*

चित्राण्डज m. *ein bunter Vogel* Varâh. Jogaj. 6,18.

चित्रान्न n. *durch Zuthaten bunt gewordener Reis.*

*चित्रापूप m. *eine Art Gebäck.*

चित्रामघ Adj. (f. आ) *glänzende Gaben habend.*

*चित्रायस n. *Stahl* Râǵan. 13,47.

चित्रायुध m. N. pr. eines Sohnes des Dhṛtarâshṭra.

चित्रायुस् Adj. *ausgezeichnete Lebenskraft besitzend.*

चित्रारम्भ, चित्रार्पित und चित्रार्पितारम्भ Adj. *im Bilde dargestellt, gemalt.*

*चित्रार्चिस् m. *die Sonne* Gal.

चित्रावसु 1) *an funkelndem Schmuck reich.* — 2) *der Spruch* VS. 3,18 Âpast. Çr. 6,16,10.

चित्राश्व m. Bein. Satjavant's.

चित्रास्तरणावत् Adj. *mit bunten* oder *mannichfachen Teppichen belegt* R. 4,44,99.

*चित्रिक m. *der Monat* Kaitra.

चित्रित s. u. चित्रय्.

चित्रिन् 1) Adj. *gesprenkelte* (d. i. *schwarze und graue*) *Haare habend.* — 2) f. चित्रिणी *a*) Pl. *wundervolle Werke.* — *b*) *ein Frauenzimmer mit bestimmten Eigenschaften* Ind. St. 15,327. — *c*) Name *bestimmter Backsteine.*

चित्रिय 1) Adj. *ausgezeichnet, weithin sichtbar.* — 2) m. N. pr. eines Mannes.

चित्री Adv. mit कर् *zum Bilde machen, in ein Bild verwandeln.*

चित्रीकरण n. 1) *das Buntmachen, Ausschmükken, Malen* Dhâtup. 35,63. — 2) *Verwunderung.*

चित्रीकार m. *Verwunderung, Staunen* Lalit. 347,6.

चित्रीय्, °यते 1) *in Staunen gerathen* Harshaṅ. 183,13. Bâlar. 55,12. Prasannar. 52,13. — 2) *Staunen verursachen.* — Mit अति *grosses Staunen erregen.*

चित्रीया f. *Verwunderung, Staunen* Daçak. (ed. Wilson) 144,5.

*चित्रेश m. *der Mond.*

*चित्रोक्ति f. *eine seltsame Stimme, eine St. vom Himmel.*

चित्रोति Adj. *ausgezeichnete Erquickungen habend* oder *gebend.*

चित्रोत्पला f. N. pr. eines Flusses.

चित्रोपला f. desgl.

चित्रोदन m. n. = चित्रान्न.

(चित्र्य) चित्रिय Adj. *funkelnd.*

चित्सभेशानन्दतीर्थ m. N. pr. eines Autors.

चित्सुख 1) m. N. pr. eines Autors. — 2) f. ई Titel eines von ihm verfassten Werkes.

चिद् Adv. 1) *sogar, selbst, auch; immer, je;* mit einer Negation *nicht einmal.* Oft nur durch den Ton auszudrücken. In der klassischen Sprache nur nach Interrogativen und ज्ञातु. — 2) **wie.* अग्नि° *wie Feuer.*

चिद्चिन्मय Adj. *aus Geist und Materie bestehend.*

चिद्मृततत्त्वचण्डीविधान n. Titel eines Werkes.

चिद्म्बर N. pr. 1) m. eines Autors. — 2) n. einer Stadt.

चिद्म्बरपुर n. = चिद्म्बर 2).

चिद्म्बररहस्य n. Titel eines Werkes.

चिद्म्बरस्थल n. = चिद्म्बर 2).

चिद्स्थिमाला f. Titel eines Commentars.

चिदात्मक Adj. *geistig* Bhâg. P. 8,3,2.

चिदात्मन् m. *der denkende Geist, der reine Intellect.*

चिदानन्दद्दशश्लोकी f. Titel eines Werkes.

चिदानन्दमय Adj. *aus Geist und Wonne bestehend.*

चिदानन्दस्तवराज m. = चिदानन्दद्दशश्लोकी.

चिदानन्दाय्, °यते *zu Geist und Wonne werden.*

चिदानन्दाश्रम m. N. pr. eines Lehrers.

चिदुल्लास Adj. *Gedanken gleich aufblitzend.*

चिद्गगनचन्द्रिका f. Titel eines Werkes.

चिद्घन m. *ganz Intellect* Sarvad. 96,1.

चिद्रत्नचषक Titel eines Werkes.

चिद्रथ 1) m. (v. l. n.) Name eines Sâman Ârsh. Br. — 2) f. ई Titel eines Commentars.

चिद्रूप 1) Adj. *a) aus Intellect bestehend, ganz I.* Kap. 6,50. Nom. abstr. °त्व n. Ind. St. 9,134. — *b) *klug, verständig.* — 2) *n. *the Supreme Being, as identifiable with intellect or understanding.*

चिद्विलास m. N. pr. eines Schülers des Çaṁkarâkârja.

चिद्वृत्ति f. *Geistesthätigkeit.*

चित्, *चित्तति, चित्तयति (metrisch auch Med.; चित्तयान auch in der Prosa) 1) *bei sich denken, einen bestimmten Gedanken haben, nachdenken, nachsinnen.* — 2) *denken an, nachsinnen über, in Gedanken sich beschäftigen mit, seine G. richten auf* (Acc.; ausnahmsweise Dat., Loc. oder प्रति). Mit einer Negation *nicht denken an, — beachten, keine Aufmerksamkeit wenden auf* 175,24. — 3) *ausdenken, ausfindig machen.* — 4) *in Betracht ziehen, behandeln, besprechen.* — 5) *denken von, eine Meinung haben über, halten für, bedenken dass;* mit zwei Acc. — 6) *beherzigen, befolgen* Râǵat. 7,772. — Mit अनु 1) *nachdenken, überlegen, bei sich denken, sich einem Gedanken hingeben* 73,9. 328,7. — 2) *gedenken, nachsinnen über, in Gedanken sich vorführen, seine G. richten auf* (Acc.; ausnahmsweise Loc.). Mit einer Negation *nicht beachten.* — Caus. अनुचित्तयति *Jmd nachsinnen lassen über,* mit zwei Acc. Zu belegen Pass. mit zwei (!) Nominativen. — Mit समनु *bedenken, nachsinnen über* (Acc.). — Mit अभि dass. — Mit व्या, °चित्तयत् Pañkat. 104,16 fehlerhaft für व्यचि°. — Mit निस् in अनिश्चित्य. — Mit परि 1) *hin und her sinnen, reiflich überlegen.* — 2) *bei sich denken* Spr. 7782. — 3) *gedenken, nachsinnen über* (Acc.). — 4) *ausdenken, ausfindig machen.* — Mit संपरि *ausdenken.* — Mit प्र 1) *nachsinnen.* — 2) *Etwas denken, nachdenken —, nachsinnen über, denken an* (Acc.). — 3) *ausdenken, ausfindig machen.* — Mit विप्र *gedenken.* — Mit प्रति 1) *von Neuem durchdenken.* — 2) *gedenken.* — Mit वि 1) *unterscheiden, wahrnehmen.* — 2) *bei sich denken, überlegen, nachsinnen.* — 3) *denken an, nachsinnen über, in Gedanken sich beschäftigen mit* (Acc.), *denken zu* (Infin.). — 4) *in Betracht ziehen, berücksichtigen, beachten.* Mit einer Negation *nicht beachten, sich nicht kümmern um.* — 5) *ausdenken, ausfindig machen.* — 6) *sich Etwas vorstellen.* — Mit अनुवि 1) *in der Erinnerung zurückrufen.* — 2) *nachsinnen über* Kâraṇḍ. 35,24. 36,3. 57,13. 61,1. — Mit प्रवि *denken an, nachsinnen über* (Acc.). — Mit संवि *nachdenken, — sinnen.* — Mit सम् 1) *denken, bei sich denken, nachdenken, überlegen.* — 2) *denken an, gedenken, sinnen auf, in Gedanken sich beschäftigen mit, bedenken;* mit Acc. — 3) *Jmd bestimmen zu* (Dat.). — Mit अनुसम् *nachsinnen.* — Mit अभिसम् *gedenken.*

चित्तक 1) am Ende eines Comp. *der nachgedacht hat über, sich kümmert um, Kenner* Gaut. — 2) m. Name des 23sten Kalpa 2) *h*).

चित्तन n. 1) *das Gedenken, Denken an, Betrachtung, das Nachdenken über, Sorge um;* die Ergänzung im Gen. oder im Comp. vorangehend. — 2) *trübe Gedanken, Sorgen* Spr. 2093.

चित्तनीय Adj. *woran man zu denken hat, worauf man seine Aufmerksamkeit zu richten hat, ausfindig zu machen.*

चित्तयितव्य Adj. *dessen man zu gedenken hat.*

चित्ता 1) *Gedanke an, das Nachdenken über, Betrachtung, Sorge um* (Loc. oder im Comp. vorangehend). चित्तया *in Folge blossen Gedenkens* VP. 1,13,50. — 2) *trübe Gedanken, Sorgen in Betreff von* (Gen., Loc. oder उपरि). — 3) N. pr. eines Frauenzimmers.

*चित्ताकर्मन् n. *trübe Gedanken.*

°चित्ताकारिन् Adj. *in Betracht ziehend, erwägend.*

चित्तातुर Adj. *in Gedanken vertieft.*

चित्ताभर m. *eine Last von Sorgen* Ind. St. 15,358.

चित्तामणि 1) m. *a) ein Edelstein, der die Zauberkraft besitzt das herbeizuschaffen, worauf der Besitzer seine Gedanken richtet; der Stein der Weisen.* — *b)* *Bein. Brahman's. — *c)* Titel verschiedener Werke, insbes. am Ende eines Comp. °टीका f., °परीक्षा f. und °प्रकाश m. — *d)* N. pr. *α)* *eines Buddha. — *β)* eines Autors. — 2) f. N. pr. einer Hetäre.

चित्तामणिचतुर्मुख m. *eine best. Quecksilberarzenei* Mat. med. 35.

चित्तामणितीर्थ n. N. pr. eines Tîrtha.

चित्तामणिवरलोचन m. *ein best.* Samâdhi Kâraṇḍ. 51,14.

चित्तामय Adj. *in der Form eines Gedankens erscheinend, im Geiste vorgestellt* Agni-P. 30,28. Am Ende eines Comp. *aus den Gedanken an — hervorgegangen.*

चित्तामोक् m. *verworrene Gedanken* Spr. 2292.

चित्तायज्ञ m. *ein Opfer in Gedanken.*

चित्तारत्न n. = चित्तामणि 1) *a*).

चित्तारत्नाय् *ein* Kintâratna *darstellen.* °यित n. impers. Ind. St. 15,393.

*चित्तावत् Adj. *gedankenvoll.*

*चित्तावेश्मन् n. *Berathungsgemach.*

*चित्तिडी f. falsche Form für तित्तिडी.

चित्तित 1) Adj. *gedacht* u. s. w. — 2) n. *a) Gedanke. — b) Absicht. — c) trübe Gedanken, Sorgen.*

*चित्तिति f. = चित्ता 1) 2).

चित्तितोपनत Adj. *gedacht und schon da seiend* Kathâs. 18,329.

चित्तितोपस्थित Adj. dass. Kathâs. 18,116. 146.

°चित्तिन् Adj. *denkend an* Naish. 8,17.

*चित्तिया f. = चित्ता 1) 2).

*चित्तोक्ति f. *midnight cry or alarm.* Richtig चित्रोक्ति.

चित्त्य 1) Adj. *a) zu denken, vorzustellen.* — *b) an den* oder *woran man zu denken hat, worüber man nachzudenken hat.* Superl. °तम. — *c) was noch zu erwägen ist, unentschieden, fraglich.* — 2) n. *die Nothwendigkeit sich über Etwas* (Gen.) *Gedanken zu machen.*

चित्त्यद्योत m. Pl. *eine best. Klasse von Göttern.*

चित्त्यसंग्रह m. Titel eines Werkes.

चिन्डुनृत्य n. *eine Art Tanz* S. S. S. 268.

*चिन्न m. *Panicum miliaceum.*

चिन्नभट्ट m. N. pr. eines Autors.

चिन्मय Adj. *geistig.*

चिन्मात्र Adj. *ganz Intellect, reiner Geist* 273,5.22.

चिन्मात्राकाशिका f. Titel eines Werkes.

*चिपट 1) Adj. *stumpfnasig.* — 2) m. *platt gedrückter Reis.*

चिपिट 1) Adj. (f. आ) *a) abgestumpft, abgeplattet, platt, breit gedrückt, flach anliegend* Naish. 7, 65. — *b)* **stumpfnasig.* — 2) m. *a) ein best. gif-*

tiges Insect. — *b*) **platt gedrückter Reis.* — 3) **f.* आ *ein best. Gras* Râǵan. 8,148.

चिपिटक 1) **m.* = चिपिट 2) *b*). — 2) f. °टिका *Schorf* (auf einer heilenden Wunde) Kâkrad. zu Suçr. 1.88,14.

चिपिटग्रीव Adj. *kurzhalsig.*

चिपिटघ्राण und चिपिटनास Adj. *stumpfnasig.*

चिपिटनासिक 1) Adj. dass. — 2) m. Pl. N. pr. eines Volkes.

चिपिटास्य Adj. *ein plattes Gesicht habend* Varâh. Bṛh. 27(25),12.

चिपिटिकावत् Adj. *mit Schorf versehen.*

चिपिटी Adv. mit कर् *platt schlagen* Kâd. 255, 14. Bâlar. 238,16.

चिपुट m. = चिपिट 2) *b*).

चिप्य n. *ein best. Krankheit des Fingernagels.*

चिप्पट n. *Zinn* Râǵan. 13,21.

चिप्पटजयापीड m. N. pr. eines Fürsten.

चिप्पिका f. *ein best. Vogel* (?).

चिप्य 1) m. *ein best. Wurm.* — 2) n. = चिप्य.

चिबि und **चिबु (Gal.) m. *Kinn.*

चिबुक 1) n. *Kinn.* — 2) m. *a*) **Pterospermum suberifolium.* — 2) Pl. N. pr. eines Volkes.

चिमि m. 1) *Papagei.* — 2) *eine best. Pflanze.*

चिमिक m. *Papagei.*

चिमिचिमा f. *das Prickeln.*

चिमिचिमाय्, °यते *prickeln.*

चिर् 1) Adj. *lang* (von der Zeit), *langwährend, von lange her bestehend, der alten Zeit angehörig.* — 2) n. *Verzögerung, das Zögern.* किं चिरेण *wozu das Zögern? wozu Zeit verlieren?* — 3) चिरम् *lange, langsam, vor langer Zeit.* चिरं तन्मेने पेटु mit Condit. *es schien ihm zu lange, wenn zuvor* 29,29. चिरं कर् *lange machen, säumen, zögern.* चिरतरम् *recht lange.* — 4) चिरेण *nach langer Zeit, spät, nicht gleich; lange, seit langer Zeit; langsam,* चिरतरेण *langsamer,* चिरतमेन *am langsamsten.* — 5) चिराय *lange; nach langer Zeit, endlich, schliesslich; allzuspät.* — 6) चिरात् *nach langer Zeit, spät, so spät, erst jetzt* (117,2), *endlich; seit langer Zeit.* चिरात्प्रभृति dass. — 7) चिरस्य *nach langer Zeit, nicht bald* (43,1), *spät, endlich; seit langer Zeit.* — 8) चिरे *nach langer Zeit, nicht gleich darauf.* — 9) चिर° *lange, vor langer Zeit, nach l. Z., spät.*

चिरकार, °कारि, °कारिक und °कारिन् Adj. *lange machend, langsam zu Werke gehend, saumselig; lange dauernd, langsam verlaufend* Kâraka 6,3. 11. 15. Nom. abstr. °रिता f. und °रित्व n.

1. चिरकाल m. *eine lange Zeit.* °लम् *l. Z. hindurch, lange.* °लात् *nach l. Z., wegen der l. Z., die dazwischen liegt.* °लाय *auf l. Z.* °ल° *l. Z. hindurch.*

2. चिरकाल Adj. *einer längst verflossenen Zeit angehörig.*

चिरकीर्ति m. N. pr. eines Mannes.

चिरकृत Adj. *lange gethan, — geübt* Daçak. 68,8.

चिरक्रिय Adj. = चिरकार.

चिरज्ञ Adj. *alt an Jahren, betagt.*

चिरज्ञात und °तर Adj. *älter an Jahren als* (Abl.).

चिरञ्जीवक 1) **m. *eine best. Pflanze.* — 2) f. °विका *langes Leben* Kâṭhop. 1,24.

चिरञ्जीविन् 1) Adj. *lange lebend* 161,23. Nom. abstr. °विता f. *langes Leben* Spr. 3770. Pañc. 4,9. — 2) m. *a*) **Bein. Vishṇu's.* — *b*) **Krähe.* — *c*) **Salmalia malabarica* und = ञीवक. — *d*) N. pr. einer Krähe.

चिरंजीव 1) Bein. verschiedener Autoren. Auch °भट्टाचार्य. — 2) **f.* आ *Trigonella corniculata.*

चिरंजीविन् m. 1) **Bein. Vishṇu's.* — 2) **Krähe.* — 3) **Salmalia malabarica* und = जीवक. — 4) N. pr. eines Vogels Ind. St. 15,344.

**चिरण्टी, **चिरण्ठी* und चिरण्ढी f. *ein noch im väterlichen Hause lebendes Frauenzimmer.*

**चिरतिक्ता* f. 1) *Agathotes Chirayta.* — 2) *eine wilde Gurkenart* Nigh. Pr.

**चिरत्न* Adj. = चिरन्तन 1).

चिरदातृ m. N. pr. eines Fürsten von Kirapura.

चिरन्तन 1) Adj. *alt, aus alten Zeiten stammend.* m. Pl. *die Alten.* — 2) m. Bein. *a*) **Brahman's* Gal. — *b*) Çiva's.

**चिरपाकिन्* m. *Feronia elephantum.*

चिरपुर n. N. pr. einer *Stadt.*

**चिरपुष्प* m. *Mimusops Elengi* Râǵan. 10,65.

चिरप्रवृत्त Adj. *lange bestehend.* °त्त एष पन्थाः so v. a. *für diesen Fall giebt es viele Beispiele* Kâd. 197,1.

चिरबिल्व m. *Pongamia glabra.*

चिरभाविन् Adj. *in weiter Ferne* (zeitlich) *liegend.*

**चिरमेहिन्* m. *Esel.*

चिरमोचन n. N. pr. eines Tîrtha.

**चिरम्भण* m. *Falco Cheela.*

चिरय्, °यति und °यते (seltener) *lange machen, säumen, lange ausbleiben.*

चिररात्र (*m.) *lange Zeit, — Dauer.* °त्रम् *für lange Zeit* Kâraka 6,1. Dat. auch als Adv. *lange, nach langer Zeit, endlich.* °त्र° *lange.*

चिरलोकलोक Adj. *dessen Welt einen langen Bestand hat.*

चिरवेला f. *späte Tageszeit.* Instr. *zu so sp. T.* Paṅkat. 207,13.

**चिरसूता* und **°सूतिका* f. *eine Kuh, die scho lange gekalbt hat.*

**चिरस्थ* m. = नायक.

चिरस्थायिन् Adj. *lange stehend, — aufbewahrt, alt* Bhâvapr. 2,109.

चिरस्थितिक Adj. in एवं°.

**चिराटिका* f. *eine weissblühende Boerhavia erecta.*

**चिरातिक्त* m. = चिरतिक्त.

**चिराद्* m. Bein. Garuḍa's.

चिरान्तक m. N. pr. eines Sohnes des Garuḍa.

चिराय्, °यति und °यते *lange machen, säumen, lange ausbleiben.* °यित *lange ausbleibend.*

**चिरायु* (Râǵan. 9,87) und *°क (Gal.) m. *Weinpalme.*

चिरायुष Adj. *langes Leben verleihend.*

चिरायुष्य Adj. *dem ein langes Leben beschieden ist.* Nom. abstr. °ता f. Daçak. 10,18.

चिरायुस् 1) Adj. *langlebig.* — 2) **m. *a*) *eine Gottheit.* — *b*) *Krähe* Gal.

1.* चिरि, °णोति (हिंसायाम्, निघंसायाम्).

2. चिरि m. *Papagei.*

**चिरिका* f. *eine best. Waffe.*

चिरिकाक m. *eine Art Krähe* MBh. 13,111,123.

चिरिटीक m. *ein best. Vogel* Kâraka 1,27.

**चिरिण्टी* f. = चिरण्टी.

**चिरिबिल्व* m. = चिरबिल्व.

**चिरिल्ल* m. *ein best. grosser Fisch* Râǵan. 19,73. Vgl. चीरल्लि.

चिरोटी f. *ein best. zu den* Pratuda *gezählter Vogel.*

**चिरु* m. *Schultergelenk.*

चिरोत्थ Adj. *lange bestehend* Suçr. 2,368,2.

चिर्भट m. (Kâraka 6,10), चिर्भटिका f. und चिर्भटी f. *Cucumis utilissimus* (*Pflanze* und *Frucht*). — Vgl. गजचिर्भटा.

चिर्भिट n., चिर्भिटा f. und चिर्भिटिका f. *eine Gurkenart* Bhâvapr. 1,240. Kâraka 1,27.

**चिल्, चिलति (वसने). Vgl. चेल.

**चिलमीलिका* f. 1) *eine Art Halsschmuck.* — 2) *ein leuchtendes fliegendes Insect.* — 3) *Blitz.*

चिलाति m. N. pr. eines Mannes.

**चिलिका* f. *eine Art Waffe.*

चिलिचिम (Kâraka 1,25. Bâlar. 1,25) und *°चीम m. *ein best. Fisch.*

**चिलिचीमि* 1) m. = चिलिचिम. — 2) f. (auch °मी) *Blitz* Gal.

**चिलिमिनिका* f. = चिलमीलिका 1).

**चिलिमीनक* m. = चिलिचिम.

**चिलिमीलिका* f. = चिलमीलिका 1) 2) 3).

**चिल्, चिल्लति (शैथिल्ये, भावकरणे, क्षेपकरणे).

*चिल्ल 1) Adj. *triefäugig.* — 2) m. n. *triefende Augen.* — 3) m. *Falco Cheela.* — चिल्ली s.u. चिल्लि.

चिल्लक 1) m. *ein best. Thier.* — 2) *f. आ *Grille, Heimchen.* — 3) f. चिल्लिका *a) eine best. Gemüsepflanze.* — *b) Augenbraue.*

चिल्लट und चिल्लड m. *ein best. zu den* भूमिशय *gezähltes Thier.*

चिल्लदेवी f. N. pr. einer *Göttin.*

*चिल्लनद्या f. *ein best. Parfum.*

*चिल्लाभ m. *Räuber.*

चिल्लि 1) m. *ein best. Raubvogel.* — 2) f. चिल्लि und °ल्ली *eine best. dem Spinat verwandte Gemüsepflanze* Râǵan. 7,126. — 3) *f. चिल्ली *a) Grille, Heimchen.* — *b) Symplocos racemosa;* richtig भिल्ली.

चिल्लिवटि m. *ein best. Thier* Gop. Br. 1,2,7 (S. 28, Z. 13).

*चिविट m. *plattgedrückter Reis.*

*चिविल्लिका f. *ein best. kleiner Strauch* Râǵan. 3,74.

चिश्चा Interj. *klirr!*

चिश्चियाकारम् (onomatop.) Absol. *schmatzend (essen)* Âpast. Çr. 13,17,6. Vgl. चुश्चुपा.

*चिक्कणाकन्द n. N. pr. einer Stadt.

*चिक्कर m. Pl. *Haupthaar.*

चिह्न n. (adj. Comp. f. आ 291,16) 1) *Zeichen, Merkmal, Attribut, Anzeichen.* — 2) *Banner, Fahne.* — 3) *Zodiakalbild.* — 4) *Ziel, die Richtung wohin.*

चिह्नक n. *Tüttel, Jota* Kâd. 2,103,10.

*चिह्नकारिन् Adj. 1) *verletzend.* — 2) *schrecklich anzuschauen.*

*चिह्नधारिणी f. *Hemidesmus indicus* und *Ichnocarpus frutescens.*

चिह्नन n. *Merkmal* Naish. 1,62.

चिह्नय्, °यति *zeichnen, kennzeichnen.* चिह्नित *gezeichnet, bezeichnet, kenntlich gemacht.* — Mit अभि und परि = Simpl.

चिह्नयितव्य Adj. *zu bezeichnen, kenntlich zu machen.*

चिह्नी Adv. mit कर् *kennzeichnen.*

*चीक्, चीकति und चीकयति (ग्रामर्षणे, मर्षणे, ग्रामर्शे).

चीचीकूची onomatop. vom *Gezwitscher der Vögel.*

चीठिका f. *Zettelchen* Bhoǵa-Pr. 92,13.

*चीडा f. *ein best. Harz* Râǵan. 12,33.

चीण m. Pl. = चीन *die Chinesen.*

चीणक m. *Panicum miliaceum.*

*चीणकर्कटिका f. *eine Gurkenart* Râǵan. 7,216.

चीति f. *das Sammeln.*

चीत्कार m. *Geschrei, Gelärm* 149,1.

चीत्कारवत् Adj. *von Geschrei begleitet.*

चीत्कृत n. = चीत्कार Kâd. 31,8. Bâlar. 167, 19. Hem. Par. 1,45.

चीत्कृति f. *Gerassel* Bâlar. 232,6.

चीन 1) m. *a)* Pl. *die Chinesen.* — *b) *eine Art Antilope.* — *c) Panicum miliaceum* Mat. med. 295. — *d) eine Art Zeug.* — *e) *Faden.* — 2) n. *a) *Banner, Fahne.* — *b) eine Art von Verband für die Augenwinkel.* — *c) *Blei.*

चीनक m. 1) Pl. *die Chinesen.* — 2) *Panicum miliaceum* Hemâdri 1,118,22. 119,13. 15. 19. — 3) *Fennich. — 4) *eine Art Kampher* Râǵan. 12,70. Bhâvapr. 1,182. Vgl. चीनाक.

*चीनकर्कटिका f. = चीण° Nigh. Pr.

*चीनकर्पूर m. *eine Art Kampher* Râǵan. 12,70.

*चीनज n. *Stahl* Râǵan. 13,47.

*चीननी m. *Pfirsichbaum.*

चीनपट् 1) *eine Art Zeug* Suçr. 1,65,14. — 2) *n. *Blei.*

*चीनपति m. N. pr. eines Reiches.

चीनपिष्ट n. 1) *Mennig* Vikramâṅkaṅ. 14,68. — 2) *Blei.*

चीनपिष्टमय Adj. *aus Mennig bestehend.*

*चीनराजपुत्र m. *Birnbaum.*

*चीनवङ्ग n. *Blei.*

चीनसिचय m. *ein seidenes Tuch* Pañkar. 3,5,28.

चीनांशुक n. *Seidenzeug, ein seidenes Tuch.*

चीनाक m. 1) *eine Fennichart* Bhâvapr. 1,279. — 2) *eine Art Kampher.* — Vgl. चीनक 2) 3) 4).

*चीनाकर्कटी f. *eine Gurkenart.* Vgl. चीणकर्कटिका und चीनक°.

चीनाचारप्रयोगविधि m. Titel eines Werkes.

चीपुँडु m. wohl *eine best. Pflanze* AV. 6,127,2 (Hdschrr.).

*चीव्, चीवति, °ते (ग्रादानसंवरणयोः).

*चीभ्, चीभते (कत्थने).

चीमनिचरित्र n. Titel eines Werkes.

*चीय्, चीयति, °ते v. l. für चीव्.

चीर 1) n. *a) Streifen, ein schmales und langes Stück Baumrinde, — Zeug, Fetzen, Lappen, Lumpen* Gaut. *Gewand* überh. Taitt. Âr. 7,4,2. — *b) *ein Perlenschmuck aus vier Schnüren.* — *c) *Scheitelhaar.* — *d) *Strich, Linie.* — *e) *eine geschriebene öffentliche Bekanntmachung.* — *f) *Blei.* — 2) m. vielleicht *Grille, Heimchen* Kathâs. 73,240. — 3) f. आ *Streifen, Fetzen.* — 4) f. ई *a) Grille, Heimchen.* — *b) *Saum des Untergewandes.*

चीरक 1) *m. = 2) *b).* — 2) f. चीरिका *a) *Grille, Heimchen.* — *b) eine geschriebene öffentliche Bekanntmachung* Kathâs. 51,130. 55,37. 42. 71,81. Lokapr. 2.

चीरखण्ड m. *Lappen.*

चीरणीय (?) *ein best. Spiel* Ind. St. 15,419.

*चीरपत्रिका f. *eine best. Gemüsepflanze* Râǵan. 7,125. v. l. क्षीरपत्रिका.

*चीरपर्णी m. *Shorea robusta* Râǵan. 9,80.

चीरप्रावरण m. Pl. N. pr. eines Volkes.

*चीरभवत्ती (!) f. *der Frau ältere Schwester.*

चीरमोचन n. N. pr. eines Tîrtha.

चीरल्लि *ein best. grosser Fisch.* Vgl. चिरिल्ल.

चीरवसन Adj. *in Baumrinde oder Lumpen gehüllt.*

चीरवासस् 1) Adj. dass. — 2) m. *a)* Beiw. Çiva's. — *b)* N. pr. α) eines Jaksha. — β) eines Fürsten.

*चीरि f. *Augenschleier.*

चीरिका s. u. चीरक.

चीरितच्छदा f. *Beta bengalensis* Bhâvapr. 1,282.

*चीरितपत्रिका f. *eine Ichneumonpflanze* Nigh. Pr.

चीरिन् 1) Adj. = चीरवसन. — 2) f. °णी N. pr. eines Flusses.

*चीरिल्लि und *चीरोल्लि = चीरल्लि.

चीरिवाक m. *Grille, Heimchen.*

चीरुक 1) n. *eine best. Frucht* Râǵav. im ÇKDr. — 2) *f. आ *Grille, Heimchen.*

चीर्ण Partic. (neben चरित) von चर्.

*चीर्णकर्कटी f. *Koloquinthe* Gal. Vgl. चीणकर्कटिका und चीन°.

*चीर्णपर्णी 1) m. n. *Azadirachta indica.* — 2) m. *Phoenix sylvestris.*

चीर्णवृत Adj. MBh. 13,1595 fehlerhaft für °व्रत.

चीर्णव्रत Adj. *der sein Gelübde vollbracht hat* 72,21. MBh. 13,23,24.

चीर्त्वा Absol. (neben चरित्वा) von चर्.

*चीलिका und *चील्लका f. *Grille, Heimchen.*

*चीव्, चीवति (ग्रादानसंवरणयोः; die zweite Bed. wegen चीवर), चीवयति (भाषार्थे oder भासार्थे).

चीवर 1) Gobh. 4,9,7 nach dem Comm. m. *Eisenfeil.* — 2) n. *Bettlergewand,* insbes. *das eines Buddhisten*

*चीवरगोपक m. *Kleiderverwahrer* (buddh.).

चीवरनिवसन m. Pl. N. pr. eines Volkes.

*चीवरभाजक m. *Kleidervertheiler* (buddh.).

*चीवरिन् m. *ein buddhistischer Bettler.*

*चीविल्लिका f. v. l. für चि° Râǵan. 3,74.

चुक्, Dat. Partic. चुक्ते (v. l. चुक्कते) von unbekannter Bed.

चुकोपयिषु Adj. *Jmd* (Acc.) *erzürnen wollend.*

*चुक्, चुक्कयति (व्यथने, ग्लानौ, व्यसने, Dhâtup. 32,56.

*चुक्कन m. *ein Kaṇḍâla*

*चुक्कार m. *Löwengebrüll.*

चुक्र 1) (*m. n.) *a) Fruchtessig, eine saure Brühe* (insbes. *aus der Tamarindenfrucht*). — *b) Sauer-*

ampfer Mat. med. 295. — 2) *f. आ und ई *Tamarindenbaum.* — 3) *f. ई *Oxalis pusilla.* — 4) n. *ein bes. präparirter saurer Reisschleim.*

चुक्रक 1) *n. *Rumex vesicarius.* — 2) f. चुक्रिका *a) Oxalis corniculata* Bhâvapr. 1,283. Kâraka 6,9. — *b) ein bes. präparirter saurer Reisschleim* Râgân. 13,89.

*चुक्रचणिडका f. *Tamarinde* Nigh. Pr.

*चुक्रफल n. *Tamarindenfrucht.*

*चुक्रवास्तूक n. *Sauerampfer.*

*चुक्रवेधक n. *ein bes. präparirter saurer Reisschleim* Râgân. 13,89.

*चुक्राम्ल 1) n. *Fruchtessig von der Schale der Frucht der Garcinia* Râgân. 6,125. — 2) f. आ *a) Oxalis corniculata. — b) Tamarindenbaum. — c) ein bes. präparirter saurer Reisschleim.*

*चुक्रिमन् m. *Säure.*

*चुक्ता f.? gâṇa क्षत्रादि.

चुक्तोभयिषु Adj. *zum Schwanken zu bringen beabsichtigend.*

*चुचि m. *die weibliche Brust.*

*चुचु m. *ein best. Gemüse.*

चुचुक 1) *m. n. *Brustwarze.* — 2) m. Pl. N. pr. eines Volkes. v. l. चूचुक.

*चुचुन्दरी f. *Moschusratte* Râgân. 19,59.

चुचुप m. Pl. N. pr. eines Volkes. v. l. चूचुप.

चुचुपर्णिका f. *eine best. Gemüsepflanze.*

*चुचूक n. *Brustwarze.*

चुच्चु (Kâraka 1,27. 6,23) und चुच्चू m. f. *eine best. Gemüsepflanze.*

*चुच्य्, चुच्यति (अभिषवे).

चुच्चु 1) *Adj. am Ende eines Comp. *bekannt, berühmt.* — 2) m. *a) *Moschusratte. — b) eine best. Mischlingskaste. — c)* N. pr. eines Mannes.

*चुच्चुरी f. *ein best. Spiel mit Tamarindensamen.*

चुच्चुल m. N. pr. eines Mannes. Pl. *sein Geschlecht.*

*चुच्चुलि und *°ली f. = चुच्चुरी.

*चुट्, चुटति und चोटयति (छेदने), चोटति (अल्पीभावे).

*चुट्, चुटयति (अल्पीभावे).

*चुड्, चुडति (संवरणे).

*चुड्, चुडुति (क्षावकरणे, भावकरणे, कृतौ, क्षावे).

*चुण्, चुणति (छेदने).

*चुण्ट्, चुण्टति und चुण्टयति (छेदने), चुण्टति (अल्पीभावे).

*चुण्टा f. *Brunnen.*

चुण्टिका (Conj.) f. *ein kleiner Wasserbehälter.*

चुण्टी f. *Brunnen.*

*चुण्ठ्, चुण्ठयति (हिंसायाम्).

*चुण्ड्, चुण्डति (अल्पीभावे), चुण्डयति (छेदने).

चुण्ड (Bhâvapr. 2,14) und *चुण्डी f. = चुण्टी *Brunnen.*

*चुत्, चोतति (आमेचने, त्वरणे).

*चुत m. und *चुति f. *After.*

चुद्, चोदति, °ते 1) *antreiben, anfeuern.* — 2) *schnell herbeischaffen, beeilen.* — 3) Med. *sich sputen.* — Caus. चोदयति, °ते (selten) 1) *treiben, antreiben, in eine schnelle Bewegung versetzen, beschleunigen.* चक्षु: *das Auge werfen, — richten auf* (Loc.). — 2) *anfeuern, anreizen, begeistern.* — 3) *Jmd auffordern, anweisen; Jmd bittend, fragend, fordernd angehen; mit Bitten, Fragen, Forderungen in Jmd dringen; bestürmen.* — 4) *vorwärts bringen, fördern, verhelfen zu* (Dat.). — 5) *schnell herbeischaffen.* — 6) *fordern, verlangen.* — 7) *festsetzen, bestimmen.* — 8) *einzuwenden —, auszusetzen haben* Çaṃk. zu Bâdar. 2,1,13. 3,42. 47. 4,22. — 9) *sich sputen.* — Mit अभि Caus. 1) *antreiben, treiben, anfeuern, anreizen, ermuthigen.* — 2) *auffordern.* — 3) *anweisen, beauftragen.* — 4) *festsetzen, bestimmen.* — 5) *ankündigen, anzeigen.* — 6) *sich erkundigen nach* (Acc.). — Mit नि Caus. *schnell herbeischaffen* ṚV. 8,24, 25. — Mit परि Caus. 1) *in Bewegung versetzen, treiben, antreiben.* — 2) *auffordern, zusprechen.* — Mit प्र *treiben, antreiben.* — Caus. 1) *in schnelle Bewegung versetzen, treiben, antreiben.* प्रचुदित metrisch st. प्रचोदित *geschnellt, abgeschossen.* — 2) *anfeuern, begeistern.* — 3) *auffordern, angehen.* — 4) *auffordernd verlangen.* — 5) *festsetzen, bestimmen.* — 6) *verkündigen, ankündigen.* — 7) *sich sputen.* — Mit अभिप्र Caus. *treiben, antreiben, Jmd zu Etwas bewegen.* — Mit संप्र Caus. 1) *in schnelle Bewegung versetzen, antreiben, treiben.* — 2) *auffordern.* — Mit प्रति Caus. 1) *antreiben.* — 2) *sich gegen Jmd wenden, sich machen an* (Acc.). °चोदित mit act. Bed. — Mit सम् Caus. 1) *in schnelle Bewegung versetzen, antreiben, treiben.* — 2) *anfeuern, erregen, anreizen, auffordern, angehen.* — 3) *Etwas betreiben.* — 4) *eilig herbeischaffen.*

चुनन्द m. N. pr. eines buddh. Bettlers.

*चुन्द्, चुन्दति (निशामने).

चुन्द 1) m. N. pr. eines Schülers des Çâkjamuni. — 2) *f. ई *Kupplerin.*

1. चुप्, चोपति *sich bewegen, — rühren.* — Mit नि in निचुम्पुण. — Mit प्र in उपस्थितप्रचुपित.

2.*चुप्, चुपति (स्पर्शे).

*चुप m. N. pr. eines Mannes.

चुपुणीका f. N. pr. einer der sieben Kṛttikâ Comm. zu TS. 2,425.

चुबुक n. 1) *Kinn.* — 2) *die Spitze eines Altars* Çulbas. 3,164. 168.

चुबुकदघ्न Adj. *bis zum Kinn reichend* Maitr. S. 3,3,4.

*चुभ्र n. *Gesicht.*

चुमुचुमायन n. *das Zucken, Jucken* (einer Wunde).

चुमुरि m. N. pr. eines Dämons.

चुम्चुमायन Suçr. 1,85,8. 2,3,5 fehlerhaft für चुमुचु°.

1. चुम्ब्, चुम्बति 1) *küssen.* — 2) *unmittelbar berühren* Spr. 7699. 7833. 7843. मार्गे चुम्बिते भास्वदंशुभि: Sarvad. 39,4. अङ्गारचुम्बित Mâlatîm. 12,5 (15,4. 38,2). चुम्बितानि मदनिद्रया नयनानि Vikramâṅkaṅ. 14,7. — Caus. चुम्बयति 1) *küssen lassen.* — 2) *küssen.* — Mit व्यति *unmittelbar berühren.* — Mit उद् *in die Höhe hebend küssen* Kâd. 2,106,23. — Mit परि 1) *abküssen, küssen* Bâlar. 158,5. — 2) *unmittelbar berühren, sich dicht anlegen an* (Acc.) zu Spr. 867. — Mit वि *küssen.*

2.*चुम्ब्, चुम्बयति (हिंसायाम्).

चुम्ब 1) *m. *das Küssen, Kuss.* — 2) f. आ dass.

चुम्बक 1) *Adj. *a) der viel küsst. — b) der überall genascht hat, von Allem ein Weniges verstehend. — c) schelmisch, bübisch.* — 2) m. *a) Magnet. — b) *Waggkloben.* — 3) n. *Parallelstelle* Râmadâsa zu Setub. 11,99.

चुम्बन n. (adj. Comp. f. आ) *das Küssen, Kuss.*

°चुम्बिन् Adj. 1) *unmittelbar berührend, dicht anliegend an* Vikramâṅkaṅ. 8,42. — 2) *behaftet mit* Naish. 6,66. — 3) *betreffend* Naish. 8,87. — 4) *obliegend, beschäftigt mit* Naish. 3,95.

चुर्, *चोरति und चोरयति, °ते 1) *stehlen, sich zueignen.* — 2) *bestehlen.*

चुर in प्रचुर.

चुरचुरा f. onomatop. in *कर्णे°.

*चुरण n. *das Stehlen.*

*चुरण्य्, चुरण्यति *stehlen.*

*चुरा f. *Diebstahl.*

चुरादि m. *die mit* चुर् *anfangende 10te Klasse im Wurzelverzeichniss* 223,8. 236,12.

*चुरी f. *ein kleiner Brunnen.*

चुरु m. *ein best. Eingeweidewurm* Bhâvapr. 4, 38. Kâraka 1,19. 3,7. Vgl. चूरु.

चुरुचुरा f. onomatop. in *कर्णे°.

चुर्चुरध्वनि (Comm.) und चुर्चुरशब्द m. *Geknirsch* Çiç. 5,58.

*चुल्, चोलयति (समुच्छ्राये, निमज्जने).

*चुल gaṇa बलादि.

चुलक 1) m. wohl nur fehlerhaft für चुलुक 1) Paṅkad. — 2) Titel eines Werkes. Vgl. अधिकरण°. — 3) f. आ N. pr. eines Flusses. v. l. चुलुका.

चुलकय् wohl nur fehlerhaft für चुलुकय् Spr. 7646.

चुलकी Adv. v. l. für चुलुकी Spr. 2075.

*चुलु m. *eine Handvoll* Gal.

चुलुक 1) m. n. *die gehöhlte Hand, eine Handvoll, ein Mundvoll, Schluck* Bhâvapr. 3,37. Bâlar. 15,1. 68,11. 74,13. 186,12. 301,2. Naish. 8,45. 22,41. Vidgh. 12,5. — 2) *m. *a) ein tiefer Morast.* — *b) eine Art Geschirr.* — *c)* N. pr. eines Mannes. — 3) f. आ N. pr. eines Flusses MBh. 6,9,20. v. l. चुलका.

चुलुकय्, °यति *in die gehöhlte Hand thun und verschlucken* Spr. 7646 (Conj.).

*चुलुकिन् m. *Meerschwein* oder *ein ähnliches Thier.*

चुलुकी Adv. mit कर् = चुलुकय् Spr. 2075.

चुलुका m. N. pr. eines Geschlechts.

*चुलुम्प्, चुलुम्पति (लोले, लोपे).

*चुलुम्प 1) m. *das Hätscheln der Kinder.* — 2) f. आ *Ziege.*

*चुलुम्पिन् und *चुलूपिन् m. = चुलुकिन्.

*चुल्य Adj. von चुल.

*चुल्ल्, चुल्लति (क्षावकरणे, भावकरणे).

चुल्ल 1) *Adj. *triefäugig.* चुल्लाक्ष dass. — 2) *m. *triefende Augen.* — 3) f. ई *a) Kochofen* Hemâdri 1,647,19. 657,21. — *b) Scheiterhaufen.* — *c) eine dreifache Halle, von der die eine nach Norden, die andere nach Osten, die dritte nach Westen gerichtet ist.*

*चुल्लक 1) m. fehlerhaft für चुलुक 1). — 2) f. ई *a) eine Art Wasserkrug.* — *b) Meerschwein.* — *c)* N. pr. eines Geschlechts.

*चुल्लि f. = चुल्ली *Kochofen.*

चुश्चुषा (onomatop.) f. *das Schmatzen* (beim Essen) Comm. zu Nâjâm. 10,2,3. °कारम् Absol. *schmatzend* (essen) ebend. Mânava im Comm. zu Kâtj. Çr. 10,8,3 (zu lesen सर्वे भक्षयत्तश्चुश्चुषा°). Am Anf. eines Comp. °कार Nâjâm. 10,2,3. Vgl. चिश्चिषा-कारम्.

*चुस्त m. n. v. l. für बुस्त.

चूँकात n. *der Ruf „Holla!“* Naish. 1,142.

चूचुक 1) Adj. *stammelnd.* — 2) m. Pl. N. pr. eines Volkes MBh. 13,207,42. — 3) n. *Brustwarze.* Auch चूचुकाग्र n.

चूचुप m. Pl. N. pr. eines Volkes MBh. 5,140,26. 6,75,21.

चूँड 1) m. *a) Wulst* (an Backsteinen). Am Ende eines adj. Comp. f. आ. — *b) die Ceremonie des Haarschneidens beim Kinde.* Könnte auch n. sein. — *c)* N. pr. eines Mannes. — 2) f. चूडा *a) Scheitelhaar; ein Büschel von Haaren auf dem Scheitel des Kopfes, welcher bei der Tonsur eines Kindes stehen bleibt.* — *b) die Ceremonie des Haarschneidens.* — *c) *Kamm beim Hahn* oder *Pfau.* — *d) *Kopf.* — *e) Spitze* (auf einer Säule) Hemâdri 1, 122,18. 123,4. *Gipfel.* — *f) *ein Gemach auf dem Dache eines Hauses.* — *g) *eine Art Armband.* — *h) *Brunnen.* — *i) ein best. Metrum.* — *k) *ein Frauenname.

चूडक 1) am Ende eines adj. Comp. = चूडा *Tonsur.* — 2) *m. *Brunnen.* — 3) f. चूडका N. pr. einer Apsaras Kâraṇḍ. 3,12. — 4) f. चूडिका *a) Spitze* (auf einer Säule) Comm. zu Kûlikop. S. 219. — *b) *Ohrwurzel des Elephanten* Gal. — *c) ein best. Metrum.*

चूडय्, °यति *Jmd* (Acc.) *Etwas* (Acc.) *in der Weise eines Haarbüschels auf dem Scheitel befestigen.*

चूडाकरण n. *die Ceremonie des Haarabschneidens beim Kinde.*

चूडाकर्ण m. N. pr. eines Bettlers.

चूडाकर्मन् n. = चूडाकरण.

*चूडादत्त m. *ein aus einer Wand hervorstehendes Holzstück* Gal.

चूडापत्त m. wohl N. pr. eines Mannes.

चूडापाश m. *starkes Scheitelhaar* Megh. 65.

चूडाप्रतियत्कर्ण n. N. pr. eines Kaitja Lalit. 278,2.

चूडाभिक्षुणी f. N. pr. einer buddh. Göttin.

चूडामणि m. 1) *ein von Männern und Frauen auf dem Scheitel getragenes Juwel.* Nom. abstr. °ता f. Harshak. 185,24. — 2) am Ende eines Comp. *ein Juwel —, eine Perle von.* — 3) *der Same von Abrus precatorius* Râgân. 3,101. — 4) *ein best. Metrum.* — 5) *eine Sonnenfinsterniss an einem Sonntage* oder *eine Mondfinsterniss an einem Montage* Hemâdri 1,71,8. 9. — 6) *eine best. Art zu prognosticiren.* — 7) Titel verschiedener Werke. — 8) N. pr. eines Kshatrija 158,5.

*चूडामणिधर m. N. pr. eines Schlangendämons.

चूडामणिभट्टाचार्य m. Bein. und N. pr. eines *Lehrers.*

चूडामह m. *ein best. Fest* Lalit. 278,1.

*चूडाम्ल n. = चुक्राम्ल 1) Râgân. 6,126.

*चूडार Adj. von चूडा.

*चूडारक m. N. pr. eines Mannes. Pl. *sein Geschlecht.*

चूडारत्न n. = चूडामणि 1).

*चूडार्क m. *Gomphrena globosa* Nigh. Pr.

चूडाल 1) Adj. *einen einzigen Haarbüschel auf dem Scheitel habend.* — 2) *f. आ und ई *eine Art Cyperus* Râgân. 6,143. — 3) *f. आ *weisser Abrus,* = श्वेतगुञ्जा. — 4) *n. *Kopf.*

चूडावन m. N. pr. eines Berges.

चूडावत् Adj. = चूडाल 1). So v. a. *noch ein Knabe seiend* Bâlar. 105,17.

*चूडिक gaṇa पुरोक्तितादि. चूडितिक v. l. चूडिका s. u. चूडक.

चूडिकला f. *ein best. Metrum.*

*चूडितिक gaṇa पुरोक्तितादि in der Kâç.

*चूडिन् Adj. = चूडाल 1).

चूडीय Adj. *zum Scheitelhaar bestimmt* (Schmuck) Pañkad.

*चूण्, चूणयति (संकोचने).

चूत m. 1) *der Mangobaum.* — 2) *After.

*चूतक m. 1) *der Mangobaum.* — 2) *ein kleiner Brunnen.*

चूतमञ्जरी f. N. pr. einer Vidjâdharî.

चूतलतिका f. 1) *ein best. Spiel.* — 2) ein Frauenname 293,29.

*चूति f. *After.*

1. चूर्, चूरयति *stehlen,* so v. a. *verschwinden machen* Ind. St. 15,267. Vgl. चुर्.

*2. चूर्, चूर्यते (दाहे).

चूरि und °का f. in अव°.

*चूरी f. *ein kleiner Brunnen.*

चूरु m. *eine Art Wurm.* Vgl. चुरु.

चूर्ण 1) Adj. *fein, feinkörnig.* — 2) m. n. *feiner Staub, Mehl; wohlriechendes* oder *medicinisches Pulver.* — 3) m. *a) Kalk* Varâh. Bṛh. S. 77,36. Comm. zu Prab. S. 27, Çl. 17. — *b)* N. pr. eines Mannes Ind. St. 14,125. 140. — 4) n. *a) Reis mit Sesam.* — *b) eine Art einfacher Prosa* Vâmana 1, 3,25. — *c) die in einer Paranomasie durch Zerlegung eines Doppelconsonanten bewirkte Zerstückelung eines Wortes, wodurch ein anderer Sinn gewonnen wird,* Vâmana 4,1,7.

चूर्णक 1) m. *a) eine best. Körnerfrucht.* — *b) *geröstetes und darauf gemalenes Korn.* — *c) kalkähnliche Blässe, Todtenblässe* Karaka 5,1. 12. — 2) f. चूर्णिका *a) ein best. Gebäck.* — *b) * = 1) b).* — *c) = 3) b).* — 3) n. *a) wohlriechendes Pulver.* — *b) eine Art einfacher Prosa.*

चूर्णकार m. *eine best. Mischlingskaste.*

चूर्णकुन्तल m. *Haarlocke* Vikramâñkak. 4,2.

*चूर्णकृत् m. Bein. Çaṁkarâkârja's Gal.

*चूर्णकेश m. *Haarlocke.*

*चूर्णखण्ड m. n. *Erbsenstein.*

चूर्णता f. Nom. abstr. zu चूर्ण 2).

चूर्णन n. *das Zerreiben, Zermalmen* Bâlar. 253,7.

चूर्णपद n. 1) *eine best. Art der Bewegung, bei der man bald vor- bald rückwärts mit abwechselnder Schnelligkeit geht.* — 2) wohl = चूर्णक 3) *b)* Bâ-

LAR. 304,6.

*चूर्णपारद m. *Zinnober* RÂǴAN. 13,58.

*चूर्णपेषम् Absol. mit पिष् *zu Staub zermalen* P. 3,4,35.

चूर्णय्, °यति *zu Staub —, zu Mehl machen, zerreiben; zersplittern, zermalmen, zerschmettern.* — Mit अव *mit Staub, Mehl u. s. w. bestreuen, überziehen.* — Mit विनि, °चूर्णित MBu. 8,4665 fehlerhaft für °घूर्णित. — Mit प्र (BHATṬ.). वि, सम् und अभिसम् (KÂRAKA 7,4) = Simpl.

चूर्णयोग m. Pl. *zusammengesetzte Pulver.*

चूर्णशस् Adv. *zu Staub, zu Mehl.*

*चूर्णशाकाङ्क m. *eine best. Gemüsepflanze.*

चूर्णि und चूर्णी f. 1) **Otterköpfchen.* — 2) **hundert Otterköpfchen.* — 3) *Bez. von Patañgali's Mahâbhâshja. — 4) चूर्णि Bez. *der in Prâkrit abgefassten alten Commentare zu Ǵaina-Schriften* JACOBI, KALPAS. Intr. 25. — 5) *f. चूर्णी N. pr. eines Flusses.

चूर्णिकार m. *der Verfasser einer* चूर्णि 4) JACOBI, KALPAS. Intr. 25.

*चूर्णिकृत् m. Bein. Patañgali's. Vgl. चूर्णकृत्.

*चूर्णिन् Adj. *mit Mehl u. s. w. bestreut.*

1.*चूर्णी f. s. u. चूर्णि.

2. चूर्णी Adv. 1) mit कर् *zu Staub zerreiben, zersplittern, zermalmen.* — 2) mit भू *zu Staub werden, zerstieben, zermalmt werden.*

चूर्णीकरण n. *das Zerreiben, Zermalmen* DHÂTUP. 32,46.

चूर्णीचिकीर्षु Adj. *zu Staub zu zerreiben —, zu zermalmen beabsichtigend.*

*चूर्ति f. Nom. act. von चर्.

चूल 1) m. N. pr. eines Mannes. — 2) f. आ *a) Spitze, Hörnchen* (eines Kometen). — *b) *ein Gemach auf dem Dache eines Hauses.*

चूलक 1) am Ende eines adj. Comp. *Schopf.* — 2) f. चूलिका *a) Hahnenkamm.* — *b) *Ohrwurzel des Elephanten.* — *c) Spitze* (auf einer Säule) Comm. zu KÛLIKOP. S. 219. *Gipfel* Ind. St. 15,374. — *d) ein best. Metrum.* — *e)* in der Dramatik *Ankündigung einer Sache oder eines Ereignisses durch eine Stimme hinter dem Vorhange.* — *f)* Titel eines Theiles des Dṛshṭivâda.

चूलिक 1) m. Pl. N. pr. eines Volkes. चूचुप v. l. — 2) *n. *Weizenmehl in Butter geröstet.* — चूलिका s. u. चूलक.

चूलिकापिशाचिक n. und °पैशाची f. *ein best. Dialect im Schauspiel.*

चूलिकोपनिषद् f. Titel einer Upanishad.

चूलिन् 1) Adj. *einen Kamm* (beim Vogel) —, *einen Aufsatz auf dem Kopfe habend.* — 2) m. N. pr. eines Ṛshi.

चूष्, *चूषति (पाने). Pass. *sieden, wallen* (von einer Wunde, Geschwulst u. s. w.). — Caus. चूषयति *aufsaugen.* — Mit आ in आचूषण. — Mit सम् Pass. *sieden, wallen.*

चूषण n. *das Saugen, Anbeissen* (eines Blutegels) 217,1.

*चूषा f. *Leibgurt eines Elephanten.*

चूषिणी f. N. pr. eines Wesens im Gefolge der Durgâ.

चूष्य 1) Adj. *woran man saugt, was ausgesogen wird.* v. l. चोष्य. — 2) *f. आ = चूषा GAL.

चेकित m. N. pr. eines Mannes. Richtig चिकित und चेकितान.

चेकितान 1) Adj. s. u. 4. चित् Intens. Als Beiw. Çiva's *verständig, klug.* — 2) m. N. pr. eines Bundesgenossen der Pâṇḍu MBh. 5,25,10.

*चेक्रिय Adj. *thätig.*

चेक्रीयित n. *der Charakter des Intensivum.*

चेच्चेत् (onomatop.) Interj., mit der ein Hund angeredet wird.

चेट 1) m. *a) Diener, Sclave.* — *b) ein best. Fisch* ÂPAST. 1,17,38. — 2) f. ई *Dienerin, Sclavin.*

चेटक 1) m. *a) Diener, Sclave.* — *b) *eine Art Nebenmann, Buhle.* — 2) f. चेटिका *Dienerin, Sclavin.*

*चेड 1) m. *Diener, Sclave.* — 2) f. ई *Dienerin, Sclavin.*

*चेडक 1) m. und 2) f. चेडिका dass.

*चेत्, चेतति Denom. von चेतस्.

*चेतःपीडा f. *Seelenschmerz.*

*चेतकी f. 1) *Terminalia Chebula.* — 2) *Jasminum grandiflorum* RÂǴAN. 10,75.

चैतन 1) Adj. (f. चैतनी) *a) augenfällig, sichtbar, ausgezeichnet.* — *b) wahrnehmend, bewusst, intelligent.* — 2) m. *a) ein intelligentes Wesen, Mensch* RÂǴAN. 18,1. — *b) *Seele, Geist.* — 3) f. चेतना *Bewusstsein, Besinnung; Intelligenz.* Am Ende eines adj. Comp. f. आ. — 4) n. *a) Wahrnehmung* (obj.), *Erscheinung.* — *b) Seele, Geist.* चेतनेन विनाभूतः und चे° विनाकृतः so v. a. *entseelt.*

*चेतनका und *°की f. *Terminalia Chebula* RÂǴAN. 11,221.

चेतनता f. und चेतनत्व n. *der Zustand eines wahrnehmenden, bewussten Wesens, Intelligenz.*

चेतनभाव m. dass. ÇAṂK. zu BÂDAR. 2,1,6.

चेतनावत् Adj. *Bewusstsein habend, wissend, verstehend, vernünftig.*

चेतनाष्टक n. Titel eines Werkes.

*चेतनिका f. = चेतनका RÂǴAN. 11,221.

चेतनी Adv. 1) mit कर् *bewirken, dass Jmd wahrnimmt, — bewusst wird* Comm. zu BHAṬṬ. P. 8,1,9. — 2) mit भू *wahrnehmend —, bewusst werden* ebend.

*चेतनीया f. *eine best. Heilpflanze* RÂǴAN. 3,28.

*चेतय Adj. *wahrnehmend, Bewusstsein habend.*

चेतयितर् Adj. *Wahrnehmer, ein Wesen mit Bewusstsein* ÇAṂK. zu BÂDAR. 2,2,10.

चेतयितव्य Adj. *was wahrgenommen —, gedacht wird.*

चेतर् Nom. ag. *Rächer.*

चेतव्य Adj. 1) *zu schichten, neben einander zu legen.* — 2) *einzusammeln.*

चेतस् n. 1) *Erscheinung, Aussehen, eine glänzende Erscheinung.* — 2) *Einsicht, Bewusstsein, Intelligenz; Sinn, Geist, Herz.* — 3) *Wille.*

चेतसक m. Pl. N. pr. eines Volkes. वेतसक v. l.

*चेतसम् am Ende eines adv. Comp. von चेतस्.

*चेतस्, °यते Denom. von चेतस्.

चेतिष्ठ Adj. (Superl. zu चित्र) *überaus augenfällig, — glänzend.*

*चेती Adv. mit कर् *zum Geist u. s. w. erheben.*

चेतु m. *Aufmerksamkeit, Fürsorge* ṚV. 9,81,3. Es ist aber wohl सुचेतुना zu lesen.

चेतुया f. N. pr. einer Oertlichkeit.

*चेतोभव und चेतोभू (BÂLAR. 143,11. VIKRAMÂÑKAK. 11,94) m. *Geschlechtsliebe, der Liebesgott.*

चेतोमत् Adj. *mit Bewusstsein begabt, lebend.*

चेतोमुख Adj. *dessen Mund Einsicht ist.*

चेतोविकार m. *Geistesstörung.*

चेतोविकारिन् Adj. *an Geistesstörung leidend.*

चेत्तर् und चेतर् Nom. ag. *Aufmerker, Wächter* TS. 1,4,25,1.

(चेत्य) चैत्य Adj. *wahrnehmbar, bemerklich.*

(चेत्या) चैत्या f. vielleicht *Rache, Strafe.*

चेद् Conj. (nie am Anfange eines Satzes oder Halbverses, es sei denn in ganz späten Erzeugnissen; so z. B. GAṆIT. SPASHṬ. 64. TRIPR. 6, 92.) 1) = च *und.* चेद् — च *sowohl — als auch.* — 2) mit vorangehendem अपि *auch, sogar.* — 3) *wann.* — 4) *wenn.* Mit Praes., Potent., Perf., Aor., Fut., Condit. oder mit Ergänzung eines Hülfsverbum (sehr häufig bildet इति चेद् einen Satz für sich). अथ चेद् *wenn aber.* Geht der correlative Satz voran, dann wird er durch keine besondere Partikel bemerklich gemacht; folgt er, so findet dasselbe Statt, oder er wird durch तद्, ततस्, तदा, तर्हि oder अथ eingeleitet. Die Negation न steht entweder unmittel-

bar vor चेदृ oder vor dem Verbum finitum, welches dem चेदृ vorangehen oder folgen kann. Im letztern Falle ist es von चेदृ durch ein oder mehrere Wörter ausser न getrennt. Wenn न unmittelbar auf चेदृ folgt, eröffnet es den Nachsatz (in der Bed. *wenn nicht* nur in ganz schlechtem Sanskrit). नो चेदृ = न चेदृ. Beide Verbindungen bilden häufig einen Satz für sich (*wenn es sich nicht so verhält* oder *verhielte, sonst, im entgegengesetzten Falle* MBh. 12,7,21. 29,145); ausserdem bedeuten sie *a*) mit Potent. *ach wenn doch nicht.* — *b*) mit Potent. oder Praes. und mit Imper. im Nachsatz *wenn nicht — soll*, so v. a. *damit nicht.* — 5) statt des einfachen चेदृ *wenn*, findet man auch यदि चेदृ (auch durch das Verbum fin. getrennt) MBh. 1,104,37. Hariv. 11895. R. 2,8,34. 48,19. J. A. S. Beng. 48,43.

*चेदार m. *Eidechse.* Richtig वेदार.

चेदि m. N. pr. 1) Pl. eines Volkes. — 2) des angeblichen Stammvaters von 1).

चेदिक m. Pl. N. pr. eines Volkes.

चेदिप m. 1) *ein Fürst der* Kedi. — 2) N. pr. eines Sohnes des Vasu Uparikara.

चेन्नभट्ट m. N. pr. v. l. für चित्रभट्ट.

चेय Adj. 1) *zu schichten.* — 2) *einzusammeln.*

चेर N. pr. eines Reiches.

चेरक m. Lalit. 492,15 vielleicht fehlerhaft für चारक, wie Foucaux gelesen hat. Das entsprechende tibetische Wort soll Csoma durch मीमांसक erklären.

चेरपाद m. Pl. wohl N. pr. eines Volkes Ait. Âr. 136,11. Vgl. ईरपाद.

चैरु Adj. *ein heiliges Werk begehend.*

*चेल्, चेलति (चलने).

चेल 1) n. (adj. Comp. f. आ) *a*) *Kleid, Gewand* Gaut. — *b*) *am Ende eines Comp. *das blosse Kleid von*, so v. a. *ein Taugenichts von.* भार्याचेलम्, पितृचेलम् Mahâbh. 6,82,*b*. Nach den Lexicographen und Gaṇar. 114 Adj. (f. ई). — 2) *m. = चेट *Diener, Sclave* Nilak. zu MBh. 2,70,7.

चैलक 1) m. *a*) **Bock* Nigh. Pr.; vgl. हैलक. — *b*) N. pr. eines Mannes. — 2) f. चेलिका *eine best. Frauenkleidung.* — 3) am Ende eines Comp. wohl n. *ein Taugenichts von.*

चेलकर्णिठन् Adj. Hariv. 6046 fehlerhaft für श्वेतकर्णिठन्.

*चेलक्रोपम् Absol. *so dass* (der Regen) *die Kleider durchnässt* P. 3,4,33.

चेलगङ्गा f. N. pr. eines Flusses.

चेलचीरा f. *ein Fetzen von einem Gewande.*

चेलनिर्णेजक m. *Wäscher.*

चेलरुचिका f. wohl *Trauerzeichen*, — *binde* Harshak. 117,13.

*चेलान m. *eine Gurkenart.*

*चेलाल m. *Cucumis sativus.*

चेलाशक m. *Kleidermotte.*

*चेलिचीम und *चेलीम m. = चिलिचिम.

*चेलुक m. *ein buddh. Noviz.*

*चेल्, चेल्लति v. l. für चेल्.

*चेवी f. *eine best.* Râgiṇî.

चेष्ट्, चेष्टति, °ते 1) *die Glieder bewegen, zappeln.* — 2) *in Bewegung sein, sich rühren, geschäftig sein, sich Mühe geben.* — 3) *sich abgeben mit, betreiben, treiben, thun, handeln; sorgen für* Karaka 3,1. — 4) *zurichten.* — 5) *besuchen.* — Caus. चेष्टयति, °ते *beweglich machen, in Bewegung sezzen, treiben.* — Mit अति *sich zu sehr anstrengen.* — Mit आ *thun, vollbringen.* — Caus. *in Bewegung setzen.* — Mit समा in °चेष्टित. — Mit परि 1) *sich herumwälzen.* — 2) *sich umhertreiben* Venis. 180, v. l. — Mit वि 1) *die Glieder hinundher bewegen, sich rühren, — krümmen, — sträuben.* — 2) *sich abplacken, sich abmühen.* — 3) *sich rühren, thätig sein, handeln, zu Werke gehen, sich benehmen, verfahren, — gegen* (Loc.). — 4) *bewirken.* — Caus. *in Bewegung setzen, zur Thätigkeit antreiben.* — Mit प्रवि *sich umhertreiben* Venis. 180. — Mit सम् 1) *unruhig werden.* — 2) *zu Werke gehen, verfahren.* — Bisweilen werden चेष्ट् und वेष्ट् mit einander verwechselt.

चेष्ट 1) *m. *ein best. Fisch.* — 2) f. आ (adj. Comp. f. आ 118,4) *a*) *Bewegung* (eines Gliedes, des Körpers) Spr. 7614. *Gebärde.* — *b*) *thätiges Verhalten, Thätigkeit, Anstrengung.* — *c*) *das Vollbringen, Thun.* — *d*) *das Thun und Treiben, Benehmen, Art und Weise zu sein.* — 3) n. *a*) *Bewegung, Gebärde.* — *b*) *das Thun und Treiben.*

चेष्टक m. 1) **ein best. Fisch.* — 2) *quidam coeundi modus.*

चेष्टन n. 1) *Bewegung.* — 2) *das Vollbringen, Thun.*

चेष्टयितृ Nom. ag. *der in Bewegung setzt.*

चेष्टाकृत Adj. *durch Gebärden bewirkt, pantomimisch* S. S. S. 246.

चेष्टानाश m. *das Aufhören aller Bewegung, Untergang der Welt.*

चेष्टावत् Adj. *beweglich.*

चेष्टित 1) Adj. Partic. von चेष्ट्. — 2) n. (adj. Comp. f. आ Bhar. Nâṭjas. 34,118) *a*) *Bewegung* (eines Gliedes, Körpers), *Gebärde.* — *b*) *das Thun und Treiben, Benehmen, Art und Weise zu sein.*

चेष्टितव्य n. impers. *zu handeln, zu Werke zu gehen.*

*चैकित Adj. von चैकित्य.

*चैकितान m. Patron. von चिकितान (?).

चैकितानेय m. Patron. von चैकितान.

चैकितायन m. desgl.

*चैकित्य m. Patron. von चिकित.

*चैकित्सित Adj. von चैकित्सित्य.

*चैकित्सित्य m. Patron. von चिकित्सित.

*चैकीर्षित Adj. = चिकीर्षत्.

चैत्त m. Patron. Auch Pl.

*चैट्यत m. Patron. °विध Adj. *von den* Kaiṭajata *bewohnt.*

*चैट्यतायनि m. Patron. von चैट्यत.

*चैट्यत्या f. zu चैट्यत.

चैतन्य 1) n. *Bewusstsein* Çaṅk. zu Bâdar. 2,1,4. *der Intellect, Geist, Seele.* — 2) m. N. pr. eines 1484 n. Chr. geborenen Propheten.

चैतन्यचन्द्रिका f. Titel eines Commentars zum Bhâg. P.

चैतन्यचन्द्रोदय m. Titel eines Schauspiels.

चैतन्यचरणामृत, °चरितामृत und °चरित्र n. Titel verschiedener Werke.

चैतन्यदेव m. N. pr. eines Mannes.

चैतन्यभैरवी f. *eine Form der* Durgâ.

चैतन्यमङ्गल n. Titel eines Werkes.

चैतन्यामृत n. Titel einer Grammatik.

*चैतसिक Adj. *den Geist —, das Herz betreffend.*

*चैतिक m. Pl. N. pr. einer buddh. Schule.

चैत्त Adj. *zum Bereich des Denkens gehörend, was gedacht wird* 269,16. *geistig, geistiger Art* (buddh.) Çaṅk. zu Bâdar. 2,2,18.

चैत्तिक Adj. dass.

1. चैत्य m. *die individuelle Seele.*

2. चैत्य 1) *auf den Scheiterhaufen —, auf das Grab Bezug habend.* — 2) m. n. *Grabmal, Todtenmal; Tempel, Heiligthum; ein als Todtenmal dienender Feigenbaum u. s. w., ein an geheiligter Stätte stehender Feigenbaum u. s. w.* चैत्यार्घम् *so v. a. als Object der Verehrung, als Reliquie* Lalit. 336,16. 337,7. — 3) m. N. pr. eines Berges.

चैत्यक m. N. pr. eines Berges.

चैत्यतरु m. *ein an geheiligter Stätte stehender Feigenbaum u. s. w.*

*चैत्यद्रु m. *Ficus religiosa.*

चैत्यद्रुम m. = चैत्यतरु.

चैत्यपाल m. *Wächter eines Heiligthums.*

*चैत्यमुख m. *Wassertopf der Einsiedler.*

चैत्ययज्ञ m. *ein einem Denkmal dargebrachtes Opfer.*

चैत्यवृक्ष m. 1) = चैत्यतरु. — 2) *Ficus religiosa.

*चैत्यशैल m. Pl. N. pr. einer buddh. Schule.

चैत्यस्थान n. *ein durch ein Grabmal oder einen Tempel geheiligter Platz.*

चैत्र 1) m. *a) der zweite Frühlingsmonat.* — *b) das sechste Jahr beim Umlauf Jupiters.* — *c) *ein buddhistischer Bettler.* — *d)* ein gangbarer Mannesname, der wie *Cajus* zur Bezeichnung einer unbestimmten Person gebraucht wird. — *e)* Metron. eines Sohnes des Budha und eines Jaǵńasena. — *f)* N. pr. *α)* zweier Ṛshi VP. 3,1,12. 18. — *β)* *eines Gebirges. — 2) f. ई (mit oder ohne पौर्णमासी) *der Vollmondstag im Monat* Ḱaitra und *das an demselben übliche Opfer.* — 3) *n. *a) Grabmal.* — *b) Tempel.* — 4) Adj. MBu. 7,76 fehlerhaft für चित्र oder क्षैत्र.

*चैत्रक m. 1) *der zweite Frühlingsmonat.* — 2) Pl. N. pr. eines Kriegerstammes.

चैत्रकूटी f. Titel eines gramm. Commentars.

चैत्रभावन Adj. *vom Feuer kommend,* Agni *gehörig* Bâlar. 188,15. 238,3.

चैत्ररथ 1) Adj. *vom* Gandharva Ḱitraratha *handelnd.* — 2) m. *a)* Patron. von Ḱitraratha. — *b) ein best.* Dvjaha. — *c)* Daçak. 3,1 (ed. Wils.) fehlerhaft für क्षैत्ररथ. — 3) f. ई Patron. von Ḱitraratha. — 4) n. (mit und ohne वन) *der vom* Gandharva Ḱitraratha *für* Kubera *angelegte Wald.*

चैत्ररथि m. Patron. von चित्ररथ. Auch Pl.

चैत्ररथ्य n. = चैत्ररथ 4).

चैत्रवती f. N. pr. eines Flusses. Richtig चेत्रवती.

चैत्रवाहनी f. Patron. der Ḱitrâṅgadâ. °वाहिनी fehlerhaft.

*चैत्रसख m. *der Liebesgott.*

चैत्रसेनि m. Patron. von चित्रसेन MBh. 7,25,27.

चैत्रायण 1) m. Patron. von चित्र. Auch Pl. — 2) *N. pr. einer Oertlichkeit.

*चैत्रावली f. *der Vollmondstag im Monat* Ḱaitra.

*चैत्रि, *°क und *चैत्रिन् m. *der Monat* Ḱaitra.

चैत्रियायणि m. Patron. Jaǵńasena's.

चैत्रेय m. wohl Metron. von चित्रा.

*चैदिक Adj. (f. आ und ई) von चेदि.

चैद्य, चैदिश्र 1) m. *a)* Patron. von चेदि. Pl. VP. 4,12,15. — *b) ein Fürst der* Ḱedi. — *c)* *Pl. *das Volk der* Ḱedi. — 2) f. आ *eine Fürstin der* Ḱedi.

*चैत्रित m. Metron. von चित्रिता.

*चैन्यभट्ट m. N. pr. = चित्रभट्ट.

चैल 1) m. *a) Kleidermotte.* — *b)* N. pr. eines Mannes. — 2) n. (adj. Comp. f. आ) *a)* = चेल *Kleid, Gewand.* — *b) Lappen* Ḱaraka 4,5.

चैलक m. *ein buddh. Bettler.*

चैलकि m. Patron. von चैलक.

चैलधाव m. *Wäscher.*

चैलाशक m. *ein best. Gespenst.*

चैलिक wohl *Lappen, Tuch* Suçr. 2,331,12 (v. l. स्वेदश्लोक°).

चैलेय Adj. *aus Zeug gemacht.*

चोक n. *die Wurzel von Cleome felina* Buâvapr. 1,175.

चोकुटि m. N. pr. eines Mannes.

चोक्कनाथ m. N. pr. eines Autors Hall in der Einl. zu Daçar. 30.

चोक्ष Adj. (f. आ) 1) *reinlich* (von Personen). — 2) *gewandt. — 3) *schön, reizend.* — 4) *gesungen. — 5) * = अभीक्ष्ण oder तीक्ष्ण.

चोच n. 1) *die Rinde von Cinnamomum albiflorum oder eine andre Zimmetrinde.* — 2) *Rinde überh. — 3) *Haut, Fell.* — 4) *Kokosnuss* Varâh. Bṛh. S. 41,4. — 5) *die Frucht der Fächerpalme. — 6) *Banane. — 7) *der nicht essbare Theil einer Frucht.*

चोचक m. 1) = चोच 1). — 2) * = चोच 2).

*चोटिका und *चोटी f. *Unterrock.*

चोड 1) m. *a) Wulst* (an Ziegeln). — *b) Wamms.* — *c) *Pl. N. pr. eines Volkes. — 2) *f. आ *eine best. Pflanze.*

चोडकर्ण m. N. pr. eines Mannes.

1. चोद् m. *ein Werkzeug zum Antreiben der Rosse, Stachel oder Peitsche.*

2. चोद् Adj. *anfeuernd, begeisternd, fördernd.*

चोदक 1) Adj. *antreibend, anfeuernd.* — 2) m. *a) Anweisung* Njâjam. 10,1,1. 2,6. *Aufforderung.* — *b) doppelte Aufführung eines Wortes (vor und nach* इति).

चोदन 1) Adj. *antreibend.* — 2) f. आ und n. *das Treiben, Auffordern, Aufforderung, Anweisung, Forderung, Vorschrift* Çaṅk. zu Bâdar. 3,3,1. — 3) *f. ई *eine best. Pflanze.*

*चोदनागुड m. *Spielball.*

चोदप्रवृद्ध Adj. *durch den begeisternden* (Trank) *erhoben.*

चोदयन्मति Adj. *die Andacht belebend, — fördernd.*

चोदयितर् Nom. ag. *Treiber, Antreiber, Begeisterer, Förderer.* f. °त्री.

चोदयितव्य Adj. *zu rügen, zu kritisiren* Çaṅk. zu Bâdar. 2,2,10.

चोदस् n. in अचोदस्.

चोदितव्य n. *das Gefordertsein* Gaim. 6,1,9.

चोदितर् Nom. ag. = चोदयितर्.

चोदिष्ठ Adj. *aufs Stärkste anfeuernd.*

चोद्य 1) Adj. *a) anzutreiben, aufzufordern zu* (Loc.). — *b) zu rügen* Sarvad. 142,9. — *c) in Frage zu stellen.* Mit न so v. a. *sich von selbst verstehend.* — 2) n. *a) Erwägung, geistige Betrachtung* MBu. 5,43,34. — *b) *eine Einwendung gegen eine aufgestellte Behauptung.* — *c) *Frage.* — *d) *Staunen, Verwunderung.*

°चोपक Adj. in *गले°.

*चोपड m. *Rahm* Râǵan. 15,3.

*चोपन Adj. *sich bewegend, — rührend.*

चोर् 1) m. *a) Dieb* Taitt. Âr. 10,64. — *b) ein literärischer Dieb, Plagiarius* Spr. 7650. — *c) *eine best. Pflanze.* — *d) *ein best. Parfum* Râǵan. 12,144. — *e)* N. pr. eines Dichters Prasannar. 8, 2. — 2) *f. आ *Chrysopogon aciculatus.* — 3) *f. ई *a) Diebin.* — *b) Diebstahl* Gal.

चोरक 1) m. *a) Dieb.* — *b) *Trigonella corniculata.* — *c) ein best. Parfum* Râǵan. 12,144. — 2) *f. °रिका *Diebstahl.*

*चोरकबन्धम् Absol. Kâç. zu P. 3,4,41.

*चोरपुष्पिका und *°पुष्पी f. *Chrysopogon aciculatus.*

चोरयितव्य Adj. *zu stehlen, was man zu stehlen gedenkt* Benf. Chr. 199,8.

*चोरस्नायु m. *Leea hirta.*

चोराय् *einen Dieb vorstellen.* °यित *e. D. spielend.*

चोरितक n. *die gestohlene Sache.*

चोल 1) m. (*f. ई) *Jacke, Wamms.* Am Ende eines adj. Comp. f. आ. — 2) m. *a)* N. pr. *α)* Pl. eines Volkes. — *β)* des Urahns dieses Volkes. — *b) ein Fürst der* Ḱola. — 3) f. ई *eine Frau vom Volke* Ḱola Vikramâṅkaḱ. 5,89. — 4) *n. *Kleid, Gewand.*

चोलक 1) m. *a)* * = चोल 1). — *b)* = चोल 2) *a) α).* — 2) *n. *Rinde.*

*चोलकिन् m. 1) *ein geharnischter Mann.* — 2) *Rohrschössling.* — 3) *Orangenbaum.* — 4) *Handgelenk.*

चोलमण्डल n. *die Koromandel-Küste* VP.^{2} 2,178.

*चोलोण्डुक m. *Turban.*

चोवीसीस्वयंभू Titel eines Werkes Bühler, Rep. No. 583.

चोष 1) Adj. (f. आ) am Ende eines Comp. *saugend* Hemâdri 1,448,18. 449,1. — 2) m. *Brennen, Hitze, Trockenheit* (als krankhaftes Gefühl).

चोषण n. *das Saugen* Çaṅk. zu Bâdar. 2,2,3.

चोष्य Adj. *woran man saugt, was ausgesogen wird* MBh. 12,191,16. Buâvapr. 1,18.

*चोस्क m. *ein Pferd aus dem Indusgebiete.*

*चौक्य n. *Säure.*

चौक्त und चौक्य Adj. *rein, reinlich.* चौक्ये MBu. 12,2855 fehlerhaft für चोभे.

चौड n. *die Ceremonie des Haarabschneidens.*

चौडदेश m. N. pr. eines *Landes.*

*चौडार्य Adj. von चूडार.

*चौडि m. Metron. von चूडा.

*चौडिक्य n. Nom. abstr. von चूडिक.

*चौडितिक्य n. Nom. abstr. von चूडितिक gaṇa पुरोक्तितादि in der Kâç.

चौण m. Pl. N. pr. eines Volkes.

चौणत्य und *चौणड (Râǵan. 14,56) Adj. *von einer ungefassten Quelle kommend.*

चौणडपाचार्य m. N. pr. eines Mannes.

चौणडराज m. N. pr. eines Mannes A. B. J. 9,270.

चौणड्य Adj. = चौणत्य Bhâvapr. 2,14.36. Kaṭh. zu Suçr.

चौदायनि (Conj.) m. Patron.

चौद्रायण m. N. pr. eines Fürsten von Daçapura Hem. Par. 13,1.

*चौपयत m. Patron. °विध Adj. *von den Kaupajata bewohnt.*

*चौपयतायनि m. Patron. von चौपयत.

*चौपयत्या f. zu चौपयत.

*चौपायन m. Patron. von चुप.

चौर् 1) m. *a) Dieb, Räuber.* In Comp. mit dem gestohlenen Gute. *चौरस्यकुलम् (ein Wort) *Diebesbande.* °तर् m. *ein grosser Dieb* Naish. 8,59. — *b) Usurpator, Jmd der sich unrechtmässiger Weise eine Stellung* oder *einen Titel aneignet.* Geht im Comp. voran (चौरसिंह). — *c) Chrysopogon aciculatus.* — *d) *ein best. Parfum,* =चौरक Madanav. 44,55. — *e)* N. pr. eines Dichters. — 2) f. ई *a) Diebin.* — *b) *Dieberei, Diebstahl.*

चौरक 1) *m. *ein best. Parfum,* = चोरक Madanav. 44,55. — 2) f. °रिका *a) Diebin* in तैल°. — *b) Dieberei, Diebstahl, Entwendung.* Instr. mit Gen. so v. a. *hinter dem Rücken von.*

चौरकर्मन् n. *Diebesgeschäft, Dieberei.*

*चौरंकारम् Absol. mit आ-कुप् *Jmd „Dieb“ schimpfen* P. 3,4,25 Sch.

चौरङ्गिन् m. N. pr. eines Lehrers.

*चौरधनबद्धक m. *ein berüchtigter Dieb.*

चौरपञ्चाशिका f. fehlerhaft für चौरीसुरतप° Ind. St. 14,406.

*चौरपुष्पौषधि f. *Chrysopogon aciculatus.*

चौरभवानी f. N. pr. eines Tîrtha.

चौरांशा f. *ein best. Metrum.*

चौराङ्गिन् m. = चौरङ्गिन्.

चौराटवी f. *ein von Räubern besetzter Wald* 132,28.

चौरादिक Adj. *zu der mit* चुर् *beginnenden* (d. i. *zur 10ten*) *Klasse gehörig* (Wurzel).

चौरिका f. s. u. चोरक.

चौरिकाक m. *eine Art Krähe.* चिरिकाक v. l.

1. चौरी f. s. चौर् 2).

2. चौरी Adv. mit भू *Dieben zur Beute werden.*

चौरीसुरत n. = चौर्यरत. °पञ्चाशिका f. Titel eines Gedichts Bühler, Rep. No. 127. Ind. St. 14,406.

चौरोद्धरण n. *Vorkehrungen zur Ausrottung von Dieben* J. A. S. Beng. 47,406,42.

चौरोद्धरणिक m. = चौरोद्धर्तर् ebend. 405,33.

चौरोद्धर्तर् Nom. ag. *Vernichter von Dieben,* so v. a. *Diebswächter* Jâǵ. 2,271.

चौरोल *ein best. Metrum.*

चौर्य n. *Dieberei, Diebstahl.* प्रुत्क° *Defraudation.*

चौर्यक n. dass.

चौर्यरत n. *ein erstohlener Liebesgenuss.*

चौर्यवृत्ति Adj. *vom Diebeshandwerk lebend* Daçak. (1925) 2,71,6.

चौल n. *die Ceremonie des Haarabschneidens.* Auch °कर्मन्.

चौलश्रीपतितीर्थ n. N. pr. eines Tîrtha.

चौलि m. = चौडि.

*चौलुक Adj. von चौलुक्य.

*चौलुक्य m. Patron. von चुलुक.

चौव्हाण und °व्हान m. N. pr. eines Geschlechts.

*चौव्हार m. *eine Art Dill* Madanav. 36,381.

चौक्षित्थ m. N. pr. eines Mannes.

च्यव Adj. *erschütternd* in भुवन°.

च्यौवन 1) Adj. *a) (in Bewegung befindlich) erschüttert.* — *b) bewegend, erschütternd.* — *c)* in Verbindung mit मन्त्रा: *Sprüche, welche die Geburt befördern.* — 2) m. *a) ein best. Krankheitsdämon.* — *b)* N. pr. verschiedener Männer. Nom. abstr. °व्य n. — 3) n. *a) Bewegung.* — *b) das Kommen um* (im Comp. vorangehend). — *c) das Herabfallen aus dem Himmel um als Mensch geboren zu werden* Hem. Par. — *d) *das Sterben.*

च्यवनप्राश m. *ein best. Elixir.* Vgl. 2. च्यावन 1).

च्यवस् in तृषु°.

च्यौवान 1) Partic. Adj. *regsam, rührig.* — 2) m. N. pr. eines Ṛshi.

च्याव in डुश्याव.

1. च्यावन 1) Adj. *zu Fall bringend.* — 2) n. *das Verjagen —, Vertreiben von.*

2. च्यावन 1) Adj. *zu* Kjavana *in Beziehung stehend.* प्राश m. *ein best. Elixir* Karaka 6,1.31. Vgl. च्यवनप्राश. — 2) m. Patron. von च्यवन. — 3) n. Name verschiedener Sâman Ânsh. Br.

*च्यावयितर् Nom. ag. *der in Bewegung setzt.*

1. च्यु, च्यौवते (episch auch Act.) 1) *schwanken, sich bewegen..* — 2) *sich regen, — rühren, — von der Stelle bewegen, fortgehen, sich entfernen von* (Abl.). लक्ष्यात् oder लक्ष्यतस् so v. a. *das Ziel verfehlen* (von einem Pfeile). — 3) *entfliegen, entfahren* (dem Bogen, der Hand von Waffen); mit Abl. च्युत *entflogen,* mit Abl. oder am Ende eines Comp. — 4) *herauskommen, hinausgehen, herausfliessen, — träufeln, entströmen* (dem Munde von Reden); mit Abl. — 5) *herabfallen, fallen, — von* (Abl.), — *auf* (Loc.). पोतच्युत *über Bord gefallen.* च्युत in der Astrol. *in den* ἀποκλίματα *stehend.* — 6) *vom Himmel herabfallen um als Mensch geboren zu werden* Hem. Par. — 7) *sich entfernen von,* so v. a. *untreu werden, Etwas aufgeben;* mit Abl. MBh. 15,16,22. — 8) *sich entfernen von,* so v. a. *kommen um, verlustig gehen.* च्युत mit Abl. oder am Ende eines Comp. *gekommen um, ermangelnd, frei —, verlassen von.* — 9) *fortgehen,* so v. a. *vergehen, zu Nichte —, zu Schanden werden, schwinden.* — 10) *zu Fall kommen* (in übertr. Bed.), *zu niederen Geburten herabsinken, moralisch sinken; abnehmen an* (Instr.). — 11) *in's Werk setzen, molirt, schaffen, machen.* — 12) *entfallen —, vergessen lassen.* — 13) च्युत *dividirt* Bîǵag. 75. fg. — Caus. च्यावयति und च्यवयति (ausnahmsweise) 1) *in Schwanken versezzen, bewegen, schütteln, aufregen.* Med. *sich bewegen, erschüttert werden.* — 2) *lockern.* — 3) *von der Stelle bewegen, wegschaffen, vertreiben von* (Abl.). — 4) *heraus —, herabfallen machen von* (Abl.). — 5) *Jmd um Etwas bringen,* mit doppeltem Acc. — *Desid. vom Caus. चिच्यावयिषति und चु°. — Mit अप *sich entfernen.* — Caus. *vertreiben.* — Mit आ Caus. Act. (selten Med.) 1) *durch Anstossen u. s. w. überfliessen machen, ausgiessen.* — 2) *herbeiziehen, — schaffen, — locken.* — Mit उद् Caus. *herausziehen, — holen.* — Mit उप in उपच्यव. — Mit निस् in निश्च्यवन. — Mit परि 1) *sich ablösen, entfliegen, — fallen;* mit Abl. 305,1. — 2) *herabkommen, — steigen von.* — 3) *vom Himmel herabfallen um als Mensch geboren zu werden* Hem. Par. — 4) *sich entfernen von,* so v. a. *untreu werden;* mit Abl. — 5) *kommen um, verlustig gehen;* mit Abl. Gaut. 9,74. — 6) *sich befreien von* (Abl.). — 7) *zu Fall kommen, in's Elend gerathen.* — 8) *umströmen, übergiessen.* — Mit प्र

1) *sich fortbewegen, von der Stelle kommen, sich fortbegeben, — entfernen von* (Abl.). — 2) *hervorkommen, — strömen aus* (Abl.). — 3) *herabfallen, entfallen;* mit Abl. 326,2. — 4) *vom Himmel herabfallen um als Mensch geboren zu werden* Hem. Par. — 5) *straucheln.* — 6) *sich entfernen von, so v. a. untreu werden;* mit Abl. प्रच्युत auch mit der Ergänzung componirt 131,28. — 7) *verdrängt werden von, kommen um, verlustig gehen;* mit Abl. — 8) *verloren gehen.* — 9) *in Bewegung sezzen, treiben.* — 10) प्रच्युत *subtrahirt* Bîgag. 19. — Caus. 1) *bewegen, erschüttern.* — 2) *von der Stelle bewegen, wegschaffen, vertreiben.* — 3) *herabfallen —, ausfallen machen.* — 4) *abbringen von* (Abl.). — 5) *zu Fall bringen* (in übertragener Bed.). — Mit अतिप्र *vorübergehen an* (Acc.). — Caus. *vorübergehen lassen an* (Acc.). — Mit अनुप्र *sich nach Jmd in Bewegung setzen, nachfolgen;* mit Acc. — Mit अभिप्र *sich bewegen gegen, gelangen zu* (Acc.). — Mit संप्र Caus. *von verschiedenen Seiten her in Bewegung setzen, zusammenbringen.* — Mit प्रति in °च्यवीयंस्. — Mit वि 1) *auseinandergehen, — fallen.* — 2) *sich entfernen.* विच्युत *sich entfernt habend von* (Abl.) Utpala zu Varâh. Bṛh. 7,1. — 3) *abgehen von, untreu werden;* mit Abl. — 4) *verloren gehen.* — 5) *fehlschlagen, missrathen.* — 6) *los —, freimachen.* — Caus. *zerstören.* — Mit सम् Caus. *abfallen machen, abschiessen von* (Abl.).

2.*च्यु, च्यावयति (क्सने, सक्ने).

1.°च्युत् Adj. 1) *sich bewegend.* — 2) *erschütternd, fällend, tilgend.*

2. च्युत्, च्योतति 1) *träufeln.* — 2) *hinabfallen.* — 3) *träufeln —, ausströmen lassen.* — Caus. च्योतयति *auslaugen* Kâraka 6,24.

3.°च्युत् Adj. *träufeln —, fliessen lassen.*

1. च्युत Partic. von 1. च्यु.

2.°च्युत Adj. = 3.°च्युत्.

च्युतक in अक्षर° und मात्रा°.

च्युतदत्तादर Adj. (f. आ) *wo eine Silbe ausgefallen oder (und) hinzugefügt worden ist.*

*च्युतपद्मक m. N. pr. eines Mannes.

च्युतसंस्कार und °संस्कृति (Kâvjapr. 7,2) Adj. *gegen die Grammatik verstossend.*

च्युतादर Adj. (f. आ) *wo eine Silbe ausgefallen ist.*

च्युति f. 1) *das Sichentfernen von* (im Comp. vorangehend). — 2) *das Hervorkommen, Herausfliessen, Träufeln* (in अघन° und स°). — 3) *das Fallen, Herabfallen* Gaut. *Gleiten.* गर्भस्य *abortus* Utpala zu Varâh. Bṛh. 4,9. — 4) *das vom Himmel Herabfallen um als Mensch geboren zu werden* Hem. Par. च्युत्याकार m. Lalit. 32,18. 34,10. — 5) *das Abgehen von, Untreuwerden* (die Ergänzung im Abl.). — 6) *das zu Nichte Werden, Verlust.* — 7) *das Sterben, Tod.* — 8) *Fall* in übertr. Bed. — 9) **die weibliche Scham.* — 10) **After.*

*च्युष m. *Mund.*

*च्युष् oder *च्युस्, च्योषयति oder च्योसयति (क्सने, सक्ने, क्नौ).

*च्यूत m. *After.*

*च्योत m. Nom. act. von 2. च्युत्.

च्यौत्न 1) Adj. *anfeuernd, fördernd.* — 2) n. *a) Erschütterung. — b) Unternehmung, Bemühung, Veranstaltung, ein kühnes Werk.*

*क्ष 1) Adj. *a) rein. — b) zitternd, beweglich.* — 2) m. *das Abschneiden, Abschnitt.* — 3) *f. आ *das Verdecken.* — 4) n. *Zeichen, Abzeichen* Vîçva.

*क्ष्ण m. *Bock.*

क्ष्णण und °क m. (*n.) *trockener Kuhmist, Kuhfladen* überh. Paṅkad.

क्ष्णत्र 1) m. *a) Bock.* — *b)* N. pr. α) eines Muni. — β) *einer Oertlichkeit. — 2) *f. आ und ई *Argyreia speciosa* oder *argentea.* — 3) *f. आ N. pr. einer Frau gaṇa बाह्वादि. — 4) f. ई *Ziege.* °यस् n. Kâraka 1,3. — 5) *n. *blauer Zeug.*

*क्ष्णलक m. *Bock.*

*क्ष्णलाङ्घी f. v. l. für क्ष्णलात्री 1).

क्ष्णलाण्ड 1) n. N. pr. eines Tîrtha. — 2) f. ई v. l. für क्ष्णलात्री 1).

*क्ष्णलात्रिका f. = क्ष्णलात्री Râgân. 3,105.

*क्ष्णलात्री f. 1) *Argyreia speciosa* oder *argentea.* — 2) *Wolf.*

*क्ष्णलिन् m. N. pr. eines Lehrers.

क्ष्णिक्का f. *Buttermilch* Bhâvapr. 2,47.

क्ष्णु m. N. pr. eines Mannes.

क्ष्णा f. 1) *eine zusammenhängende Masse, Klumpen, Menge.* धूलि° Prasannar. 146,8. — 2) *Lichtmasse, Glanz.* — 3) **eine Art Palme.* — 4) Titel eines Commentars zum Mugdhabodha.

क्ष्णाक्ष्णा onomatop. Paṅkad. Richtig wohl क्ष्णाक्ष्णा.

*क्ष्णाफल m. *Betelnussbaum.*

*क्ष्णाभा f. *Blitz.*

*क्ष्णी = क्ष्णा 3).

क्ष्णुलिका f. *ein best. Metrum.*

क्षत्र 1) *m. *a) Pilz. — b) Andropogon Schoenanthus* Râgân. 8,121. — *c) ein besonders gestalteter Bienenstock.* — 2) f. आ *a) eine best. in Kâçmîra wachsende Pflanze. — b) *Anethum Sowa. — c) *Asteracantha longifolia. — d) *Rubia Munjista* Râgân. 6,194. — *e) *Pilz.* — 3) n. *a) Sonnenschirm* (unter den Insignien eines Fürsten), *Regenschirm.* Am Ende eines adj. Comp. f. आ. — *b) eine best. Constellation.* — *c) *das Verhüllen der Schwächen des Lehrers* (wegen क्षात्र).

क्षत्रक 1) *m. *a) ein in Form eines Sonnenschirms gestalteter Çiva-Tempel. — b) ein so gestalteter Bienenstock. — c) Asteracantha longifolia. — d) Pilz. — e) Eisvogel.* — 2) f. क्षत्रिका *a) Sonnenschirmchen* Kâd. 2,12,16. *Sonnenschirm* Hemâdri 1,433,15. 558,12. — *b) *Pilz.* — *c) *Kandiszucker* Nigh. Pr. — 3) n. *Sonnenschirm* Hemâdri 1,428,1.

*क्षत्रगुच्छ m. *Scirpus Kysoor* Râgân. 8,143.

क्षत्रगृह n. *das zur Aufbewahrung der fürstlichen Sonnenschirme dienende Gemach.*

क्षत्रग्राहिणी f. *Sonnenschirmträgerin* Kâd. 164,10. 169,21.

क्षत्रचक्र n. *ein best. astrologisches Diagramm.*

*क्षत्रधान्य n. *Koriander* Râgân. 6,36.

क्षत्रधार m. *Sonnenschirmträger.* Nom. abstr. °त्व n.

क्षत्रधारण n. *das Tragen —, Gebrauchen eines Sonnenschirms.*

क्षत्रधारिन् m. 1) Adj. *einen Sonnenschirm tragend* Mṛkkh. 82,18. — 2) N. pr. eines Mannes.

क्षत्रपति m. *ein Beamter, dem die fürstlichen Sonnenschirme anvertraut sind,* Ind. St. 15,398.

*क्षत्रपत्र m. 1) *Hibiscus mutabilis.* — 2) *Betula Bhojpatra* Nigh. Pr.

*क्षत्रपर्णी m. *Alstonia scholaris* Râgân. 12,35.

क्षत्रपुष्पक m. *ein best. Baum,* = तिलक.

*क्षत्रभङ्ग m. 1) *der Untergang eines Fürsten.* — 2) *Anarchie.* — 3) *Wittwenstand.*

क्षत्रमुखा f. N. pr. einer Nâga-Jungfrau Kâraṇḍ. 4,8.

क्षत्रवत् 1) Adj. *mit einem Sonnenschirm versehen.* — 2) f. °वती N. pr. einer Stadt.

क्षत्रवृक्ष m. *Pterospermum suberifolium.*

क्षत्रसाल m. N. pr. eines Mannes.

क्षत्रसिंह n. N. pr. eines Tîrtha.

क्षत्राक 1) *m. *eine der Acacia arabica ähnliche Pflanze* Râgân. 8,39. — 2) *f. ई *die Ichneumonpflanze.* — 3) n. *Pilz.*

*क्षत्रिक m. *Sonnenschirmträger.* — क्षत्रिका s. u. क्षत्रक.

क्षत्रिण (!) m. N. pr. eines Mannes.

क्षत्रिन् 1) *mit einem Sonnenschirm versehen;* insbes. von einem Fürsten. — 2) *m. *Barbier.*

कृत्रिन्यायेन Instr. *in der Art, wie man einen Fürsten auch* कृत्रिन् *nennt*, als Rechtfertigung der Häufung tautologischer Beiwörter.

कृत्री Adv. mit करु *zum Sonnenschirm machen, als S. gebrauchen* Kâd. 111,12.

*कृत्रोपानह् n. Sg. *Sonnenschirm und Schuhe.*

*कृत्वर m. 1) *Haus.* — 2) *Laube.*

1. कृद्, *कृदति. Vom einfachen Stamme nur कृन्न 1) *zugedeckt, um —, verhüllt, über —, bedeckt.* — 2) *beschattet, verdunkelt.* — 3) *verborgen, versteckt, unbemerkt, in fremder Gestalt umhergehend* °म् und कृन्न° Adv. *im Verborgenen, insgeheim; in der Stille, leise.* — Caus. कार्दयति (episch auch Med.; कृदयति einmal in Ait. Br. verdächtig), *कृन्दयति 1) *zudecken, um —, verhüllen, überdécken.* — 2) *als Decke breiten.* — 3) *sich zudecken, — umhüllen.* — 4) *beschatten, verdunkeln.* — 5) *verbergen, verstecken, dem Auge entziehen, geheim halten.* — 6) *schützen* Pâr. Gṛhj. 3,9,6 = Kâṭh. Gṛhj. 47. — *Desid. vom Caus. चिक्कार्दयिषति. — Mit घ्रनु in घ्रनुचकार्दे. — Mit घ्रप Caus. 1) *abdecken, abheben* Âpast. Ça. 1,17,9. — 2) *geheim halten* in घ्रनपच्छादयमान. — Mit घ्रभि Caus. *bedecken.* — Mit समभि, °च्छन्न *bedeckt mit* (Instr.). — Mit घ्रव, °च्छन्न 1) *zugedeckt, überdeckt* 218,1. *bedeckt mit* (Instr.) Kâd. 11,3. — 2) *erfüllt von* (Zorn u. s. w.). — Caus. 1) *zudecken, überdécken* Lâṭj. 1,7,15. — 2) *verdecken, verhüllen* Kâd. 119,10. *verbergen, verheimlichen.* — 3) *verdunkeln, im Dunkeln lassen.* — Mit समव, °च्छन्न *verdeckt, verhüllt.* — Caus. *verdecken, verhüllen, überdécken.* — Mit घ्रा, घाच्छन्न 1) *bedeckt mit* Vaitân. 29,5. — 2) *bekleidet.* — Caus. 1) *be —, zudecken, verhüllen, überdécken.* — 2) *bekleiden.* — 3) *mit Kleidern beschenken.* — 4) Act. und Med. ein Gewand (Acc.) *umnehmen, sich bekleiden.* Med. auch ohne Object. — 5) *verbergen, verstecken* zu Spr. 2597. — Mit समा Caus. *bedecken, verhüllen.* — Mit उद्, उच्छन्न Suçr. 2,395,10. Mudrâr. 130,12 (193,9) fehlerhaft oder prâkritisch für उत्सन्न. — Caus. *entkleiden* oder *einreiben, einsalben* (also für उत्सादयति). — Mit घ्रपोद् Caus. *aufdecken.* — Mit समुद्, समुच्छन्न = समुत्सन्न *zu Nichte geworden.* — Mit उप, °च्छन्न 1) *bedeckt,* — 2) *versteckt, verborgen, geheim gehalten.* — Mit *समुप in *°च्छाद्. — Mit परि, °च्छन्न 1) *umhüllt, bedeckt, überdeckt.* — 2) *erfüllt von.* — 3) *verkleidet in, unkenntlich gemacht durch.* — Caus. *umhüllen, bedecken.* — Mit प्र, प्रच्छन्न 1) *bedeckt, zugedeckt, umhüllt, verhüllt.* जल n. so v. a. *in einem Gefäss eingeschlossen.* — 2) *verborgen, versteckt, in fremder Gestalt umhergehend, unbemerkt, geheim.* °म् und प्रच्छन्न° Adv. — Caus. 1) *bedecken, zudecken, um —, verhüllen* Pâr. Gṛhj. 1,16,24. Med. *sich bedecken* 2,6,22. Çat. Br. 14,1,1,33. — 2) *Jmd den Weg verlegen, im Wege stehen;* mit Acc. — 3) *verbergen, verstecken, geheim halten.* — Mit विप्र, °च्छन्न *verborgen, geheim.* — Mit प्रति, °च्छन्न 1) *überdeckt, umkleidet, bekleidet, umgeben, verhüllt, überzogen* MBh. 8,81,3. — 2) *versteckt, verborgen, unerkannt.* — Caus. *überdécken, umkleiden.* — Mit वि Caus. *entkleiden.* Die Lesart ist zweifelhaft. — Mit सम्, संछन्न 1) *zugedeckt, überdeckt, umhüllt.* — 2) *versteckt, verborgen, unbekannt.* — Caus. 1) *zudecken, überdécken, umhüllen.* — 2) *ein Gewand umlegen.*

2. कृद् Adj. *verhüllend, versteckend.*

3. कृद् (nur चच्कृद्यात् und कृर्दयति, °ते) und कृन्द् (zweimal कृन्दति, sonst nur Aor. und कृन्दयति, °ते) 1) *scheinen, dünken, gelten für.* — 2) *gut scheinen, gefallen;* mit Dat. oder Acc. (einmal im MBh.). — 3) Med. *sich gefallen lassen, Gefallen finden an* (Acc. oder Loc.). — 4) *= घर्चतिकर्मन्. — 5) कृन्दयति *a) (sich gefällig machen) Jmd* (Acc., ausnahmsweise Gen.) *Etwas* (Instr.) *anbieten.* Sehr häufig in Verbindung mit वरेण oder वरैस्. — *b) Jmd* (Acc.) *zu verführen suchen.* — Mit घ्रव, (°च्छन्दति) *begehren, erstreben.* — Mit उप (°च्छन्दयति) 1) *Jmd* (Acc.) *Etwas* (Instr.) *anbieten.* — 2) *Jmd zureden, zu verführen suchen;* mit Acc. — Mit *वि (°च्छन्दयति) *die Achtung erwiedern.* — Mit सम् (संकृन्दयति) *Jmd* (Acc.) *Etwas* (Instr.) *anbieten.*

4. °कृद् Adj. 1) *erscheinend als.* — 2) *Gefallen findend an.*

5. *कृद्, कृदति (ऊर्जने).

कृद् 1) Adj. am Ende eines Comp. *verhüllend.* — 2) m. (adj. Comp. f. घ्रा) *a) Decke, Bedeckung, Hülle.* — *b) Flügel.* — *c) Blatt.* — *d) *Xanthochymus pictorius* und * *eine andere Pflanze.* — 3) n. *Gefieder* Bâlar. 122,6.

कृदन n. (adj. Comp. f. घ्रा) 1) *Decke, Bedeckung.* — 2) *Flügel.* — 3) *Blatt.* — 4) **das Blatt der Laurus Cassia* Râgân. 6,175.

*कृदपत्र m. *eine Art Birke.*

°कृदि 1) Adj. *verhüllend* Buâc. P. 7,14,13. — 2) *Decke, Dach.*

°कृदिन् 1) Adj. *verhüllend.* — 2) *Blätter habend.*

कृर्दिस् n. *Decke, Verdeck eines Wagens; Dach.*

कृद्गति f. *Beschleichung* Comm. zu Njâjam. 9,1,9.

कृद्भर् Buâc. P. 3,18,26 fehlerhaft für कृम्बर्.

कृद्मन् n. 1) *Dach.* — 2) *eine angenommene äussere Hülle, ein trügerisches Gewand, eine angenommene Gestalt, Maske, trügerischer Schein, Betrug, Hinterlist, Verstellung.* Am Ende eines Comp. *der trügerische Schein —, die Maske von* Karaka 1,11 (कृद्म° st. कृन्द° zu lesen). 29. Am Anf. eines Comp. *dem blossen Scheine nach, auf eine hinterlistige Weise.* — 3) in der Dramatik *eine lügenhafte Nachricht.*

*कृद्मवल्लभ m. *ein best. Parfum,* = चोरक Nigh. Pr.

कृद्मवेषिन् Adj. *sich ein falsches Aussehen gebend.*

कृद्मस्थ Adj. *nur so erscheinend, nicht vollbürtig, angehend.*

°कृद्मास्थित Adj. *Etwas heuchelnd* Spr. 3251.

*कृद्मिका f. *Cocculus cordifolius* Râgân. 3,2.

°कृद्मिन् Adj. *in der angenommenen Gestalt von — auftretend.*

*कृद्र m. 1) *Zahn.* — 2) *Laube.*

कृनच्कृनिति (onomatop. mit इति) Adv. *zischend* Spr. 2497.

1. *कृन्द् s. 1. कृद्.

2. कृन्द् s. 3. कृद्.

3. *कृन्द्, कृन्दति und कृन्दयति (संदीपने).

कृन्द् und कृन्द् 1) Adj. *a) gefällig, anlockend, einladend.* — *b) *= कृन्न. — 2) m. *a) Erscheinung, Aussehen, Gestalt.* — *b) Lust, Gefallen an Etwas, Verlangen, Wille.* कृन्देन, घ्रात्मच्कृन्देन, कृन्देन स्वेन und कृन्दतस् *nach eigenem Gutdünken, nach Belieben.* कृन्देन, कृन्दात् und कृन्दतस् mit einem Gen. oder am Ende eines Comp. *nach dem Willen von.* — *c) *Gift.* — *d)* N. pr. eines Fürsten.

कृन्द:कल्प m. = कल्प 2) *d)* Âpast.

कृन्द:कल्पलता f. und कृन्द:कौस्तुभ Titel von Werken.

कृन्द:पुरुष m. *das personificirte Metrum* Ait. Âr. 346,8. 11.

कृन्द:प्रकाश m. Titel eines Werkes.

कृन्द:प्रशस्ति f. = कृन्दप्रशस्ति.

कृन्दक 1) Adj. *einnehmend, gewinnend* in सर्वच्कृन्दक. — 2) m. N. pr. des Wagenlenkers von Çâkjamuni.

कृन्दकनिवर्तन n. N. pr. eines Kaitja Lalit. 277,16.

*कृन्दकपातन m. *ein heuchelnder Frommer.*

कृन्दगति f. *Erklärung des Veda.*

कृन्दचारिन् Adj. *Jmd* (Gen.) *willfahrend.*

कृन्दज Adj. *nach eigenem Belieben entstehend, sich selbst erzeugend.*

कन्दन Adj. *einnehmend, für sich gewinnend.*

*कन्दपातन m. = कन्दकपातन.

कन्दप्रशस्ति f. Titel eines Werkes.

कन्दमृत्यु Adj. *den Tod in seiner Gewalt habend.*

कन्दयित् Adj. *aus Liedern geschichtet* Çulbas. 2,81.

कन्दशूडामणि m. Titel eines Werkes.

कन्दःशास्त्र n. *Metrik* Vâmana 1,3,7. Insbes. die Piṅgala's.

1. कन्दस् n. 1) *Dach* in बृहत्कन्दस्. — 2) **Betrug.*

2. कन्दस् n. 1) *Lust, Verlangen, Wille.* — 2) *Zauberlied, heiliges Lied;* insbes. *ein Lied, welches nicht* Ṛk, Sâman *oder* Jagus *ist.* — 3) *heiliger Liedertext,* Veda-*Text.* Pl. Gaut. — 4) = कन्दोग्रन्थ Comm. zu Njâjam. 9,2,6. — 5) *Metrum, die Lehre vom Metrum, Metrik.*

कन्दसिका (हा°?) f. Bez. *des 1ten Theils der* Sâmasaṁhitâ Weber, Lit. 69.

कन्दस्क am Ende eines adj. Comp. (f. आ) *Metrum* Comm. zu Njâjam. 9,2,5. 8.

कन्दस्कृत Adj. *metrisch abgefasst.*

कन्दस्त्व n. Nom. abstr. zu 2. कन्दस् 2) oder 5) Khând. Up. 1,4,2.

कन्दस्पत्त Adj. (f. आ) *von Verlangen beflügelt.*

कन्दस्य (कन्दसिंय) 1) Adj. *in Liedform sich bewegend, dem Lied angemessen, das L. betreffend* u. s. w. — 2) f. आ Bez. *bestimmter Backsteine.*

कन्दस्वत् Adj. *verlangend.*

कन्दःसंख्या f. Titel eines Werkes.

कन्दःसंग्रह m. Titel einer *Metrik.*

कन्दःसुधाकर m. Titel eines Werkes.

कन्दःसूत्र n. Piṅgala's Sûtra *über* Metra.

कन्दःस्तुत् und °स्तुभ् Adj. *in Liedern preisend.*

कन्दानुगामिन् Adj. *willfährig, gehorsam* Spr. 5382.

कन्दानुवर्तिन् Adj. 1) *seinem eigenen Willen folgend.* — 2) *folgsam, gehorsam;* mit Gen.

कन्दानुवृत्त n. *das Willfahren.*

कन्दु Adj. *gefällig, lieblich.*

कन्दोग m. *Sänger der* Sâman-*Lieder, ein Anhänger des* Sâmaveda.

कन्दोगपद्धति f., °गपरिशिष्ट n. und °गब्राह्मण n. Titel von Werken.

कन्दोगमाकृकि m. N. pr. eines Mannes.

कन्दोगवृषोत्सर्गतत्त्व n., °गशाखा f., °गश्राद्धतत्त्वप्रमाण n., °गश्रुति f., °गसोपान n., °गाह्निकपद्धति f., कन्दोगोविन्द n., कन्दोग्रन्थ m. (*der 1te Theil der* Sâmasaṁhitâ Comm. zu Njâjam. 9,2,6) und कन्दोदीपिका f. Titel von Werken.

कन्दोदेव 1) m. N. pr. eines Mannes. — 2) f. ई *die Göttin der Metra,* d. i. *die* Gâjatri Hemâdri 1,799,16. 17.

कन्दोनामन् Adj. *was Metrum heisst* VS. 4,24. °नामन् dass. Mahidh.

कन्दोऽनुवृत्त n. *das Willfahren.*

कन्दोऽनुशासनवृत्ति f. und कन्दोपकारावलि f. (Cat. Wilmot 176) Titel von Werken.

कन्दोबद्ध Adj. *metrisch abgefasst.*

कन्दोभाषा f. *die Sprache des* Veda TS. Prât.

कन्दोभाष्य n. Titel eines Werkes.

कन्दोमन् m. Bez. *des 8ten, 9ten und 10ten Tages in der Zwölftagefeier* (vgl. jedoch Âçv. Çr. 8,7,18) und *der dabei gesungenen drei* Stoma (Târḍja-Br. 10,1,19. 19,9,3).

कन्दोमञ्जरि und °री f. Titel einer *Metrik.*

कन्दोमत्रिककुद्, °मदशरात्र, °मदशाक् (Vaitân.) und °मपवमानत्रिरात्र m. Bez. *best. Feier.*

कन्दोमय Adj. *aus heiligen Liedern bestehend, die h. L. enthaltend, — darstellend, liederartig.*

कन्दोमवत्पराक m. *ein best.* Trjaha Vaitân.

कन्दोमवत् Adj. *von einem* Khandoma *begleitet.*

कन्दोमान n. *eine Silbe als metrische Einheit.*

कन्दोमार्तण्ड m., कन्दोमाला f. und कन्दोरत्नाकर m. Titel von *Metriken.*

कन्दोरुद्दाम m. *ein best.* Shaḍaha.

कन्दोवपु n. *eine Form des Metrums* Çâṅkh. Br. 20,2 u. s. w.

कन्दोवती f. *eine best.* Çruti S. S. S. 23.

कन्दोविचिति f. *Sichtung der Metra, Metrik* Vâmana 1,3,7. Auch Titel einer best. Schrift (ein Vedâṅga) Âpast.

कन्दोविवृति f. *Aufhellung der Metra.* Auch Titel von Piṅgala's *Metrik.*

कन्दोवृत्त n. *Metrum.*

(कन्ध्य) कन्दिंय Adj. *wohlgefällig* RV. 8,90,5.

कन्न 1) Adj. s. u. 1. कद्. — 2) *f. आ *eine best. Pflanze* Gal. — 3) n. *a) Decke.* — *b) ein versteckter, verborgener Ort* Hariv. 8686.

*कम्, क्मति (अदने).

कमच्क्मिकारत्न n. Titel eines Werkes.

कमत्क्मित n. *das Knistern, Prasseln.*

*कमण्ड m. *ein vaterloses Kind, ein alleinstehender Mensch.*

*कम्प्, कम्पयति (गत्याम्).

कम्पण m. N. pr. eines Mannes VP.^{2} 3,322.

कम्वंकारम् Absol. = कम्बट्टारम्.

कम्वंट् Adv. mit कर् *es mit Etwas verfehlen, um Etwas kommen.*

कम्बट्ट Adj. (f. ई) *zu Grunde richtend* Buâ. P. ed. Bomb. 3,18,26.

कम्बट्टार m. in अं°.

कम्बट्टारम् Absol. in अं°.

कर्द् 1) कर्णत्ति *a) begiessen.* — *b) ausbrechen, ausspeien.* Nur चच्कर्द. — *c) *दीप्तिदेवनयोः.* Auch Med. — 2) *कर्दति (संदीपने). — Caus. कर्दयति 1) Act. *überlaufen machen* Çat. Br. — 2) Act. Med. (älter) *ausspeien, sich erbrechen.* Act. *Etwas ausbrechen,* mit Acc. 101,23. — 3) Act. *ausspeien machen, vomiren lassen* Kâraka 1,13. — 4) *संदीपने. — *Desid. चिच्कर्दिषति und चिच्कृत्सति. — *Desid. vom Caus. चिच्कर्दयिषति. — Mit आ (आच्कर्णत्ति) *übergiessen, vollgiessen* Taitt. Âr. 4,3,3. — Mit प्र Caus. Act. *sich erbrechen, Etwas ausbrechen.* प्रच्कर्दित *ausgespien* Ârjav. 46,10.

*कर्द n. *Erbrechen.*

कर्दन 1) Adj. *Erbrechen bewirkend* Kâraka 6,32. — 2) m. *a) *Azadirachta indica* Râǵân. 9,9. — *b) Vangueria spinosa* Bhâvapr. 1,173. — *c) * = ग्रलम्बुषा. — 3) n. *das Erbrechen, Ausbrechen* Gaut.

कर्दनीय und कर्दयितव्य Adj. *zum Vomiren zu bringen* Kâraka 6,32.

*कर्दापनिका f. *eine Gurkenart* Râǵân. 7,199.

कर्दि f. 1) *Uebelkeit, Erbrechen* Gaut. Chr. 217, 9. 220,14. — 2) *das Ausstossen* (des Athems).

*कर्दिका f. 1) *Erbrechen.* — 2) *Clitoria ternatea* Râǵân. 5,87.

*कर्दिकारिपु m. *kleine Kardamomen.*

*कर्दिघ्न m. *Azadirachta indica.*

कर्दिष्णु Adj. *die Heimat* oder *in der Heimat schützend.*

1. कर्दिस् n. *Schirm, Schutzwehr; sichrer Wohnort.*

2. कर्दिस् (*f.) n. *Erbrechen,* Pl. *Arten des Erbrechens* Kâraka 1,19. 25. 6,20. 8,2.

*कर्प्यापनिका und *कर्प्यापनी f. *eine Gurkenart* Nigh. Pr.

*कर्प्, कर्पति und कर्पयति (संदीपने).

कल 1) m. (ausnahmsweise) und n. (adj. Comp. f. आ) *a) Betrug, List, Trug, Täuschung, Schein.* Am Anfange eines Comp. so v. a. कलेन *auf hinterlistige Weise.* Am Ende eines Comp. α) *ein an Jmd verübter Betrug.* — β) *Vorspiegelung von, das Thun als wenn es sich handelte um.* — γ) *das Umgehen —, Verletzung von.* धर्म° MBh. 13,20,13. — δ) *eine durch — bewirkte Täuschung.* — *b)* in der Dialektik *unehrliche Disputation, Wort- und Sinnverdrehung.* — *c)* MBh. 13,7257 fehlerhaft für स्थल. — 2) m. N. pr. eines Mannes. — 3) f. आ am Ende verschiedener Sâman-Schriften oder -Kapitel.

कलक Adj. *betrügend, hintergehend.*

क्लथ्यूत n. *falsches Spiel* Pañkad.

क्लन n. 1) *das Betrügen, Hintergehen, Ueberlisten.* — 2) in der Dramatik *an den Tag gelegte Geringachtung.*

क्लथ्, °यति *täuschen, hintergehen, überlisten* Naish. 7,100. Infin. क्लितुम्. क्लित Harshak. 119, 23. — Mit उप dass.

क्लान्तरसूत्र n. Titel eines Werkes.

क्लिक n. *ein mit Gesticulation vorgetragenes Lied.*

क्लित n. *ein von Männern aufgeführter Tanz* Kâvjâd. 1,39.

क्लितक 1) m. N. pr. eines Mannes. — 2) n. = क्लिक.

क्लितकयोग m. Pl. Bez. einer der 64 Kalâ Comm. zu Bhâg. P. 10,45,36.

क्लितराम n. Titel eines Schauspiels.

क्लितस्वामिन् m. N. pr. eines Heiligthums.

*क्लिन् m. *Betrüger.*

क्लेक्ति f. *lügnerische Worte.*

*क्लिप्ति f. 1) *Rinde, Haut.* — 2) *Mantel.* — Vgl. क्ल्ली.

क्लिप्तित n. in अस्थिच्क्लिप्तित.

*क्ल्ली f. 1) *Rinde.* — 2) *eine kriechende Pflanze.* — 3) *eine best. Blume.* — 4) *Nachkommenschaft* (संतान).

क्वि und क्वी (nur in der älteren Sprache) 1) *Fell, Haut.* — 2) *Farbe.* — 3) *Schönheit, Glanz.* — 4) **Strahl.*

क्विच्छाकार m. N. pr. eines Mannes.

*क्ष्, क्षति und °ते (हिंसार्थ).

1. क्ष, क्षति *abschneiden, zerschneiden* (Bhaṭṭ.). *Partic. क्षात und क्षित *abgeschnitten;* क्षात auch *mager, schwach.* — *Caus. क्षायति. — Mit अनु *aufschneiden* (die Haut). — Mit अव *die Haut abziehen, schinden.* Partic. अवक्षित und अवक्षात, letzteres auch *abgemagert* Gaut. — Mit आ 1) dass. — 2) *abschneiden, abschaben.* — Mit प्र (प्रक्ष्येत् Karaka 6,13 und प्रक्षयित्वा Suçr.) *kleine Einschnitte in die Haut machen, schröpfen, wund machen* überh. Partic. प्रक्षित.

2. *क्ष m. (Nom. क्षास्) *ein Junges.* Das f. s. u. क्ष.

1. क्षाग 1) m. *a) Bock.* — *b) der Widder im Thierkreise.* — *c) *N. pr. eines Wesens im Gefolge Çiva's.* — 2) f. क्षागा und क्षागी *Ziege.*

2. क्षाग Adj. *vom Bock —, von der Ziege stammend* Karaka 6,2.

*क्षागक 1) n. *Ziegenheerde* Gal. — 2) °गिका *Ziege.*

*क्षागकर्ण m. *Tectona grandis* Nigh. Pr.

*क्षागण m. *Feuer von trockenem Kuhmist.*

*क्षागनाशन m. *Wolf* Gal.

क्षागप m. N. pr. eines Mannes Ind. St. 14,126. 135.

*क्षागभोजिन् m. *Wolf* Râgân. 19,10.

*क्षागमित्र m. N. pr. eines Mannes.

*क्षागमित्रिक Adj. (f. आ und ई) von क्षागमित्र.

*क्षागमुख m. *ein* Kiṁpurusha Gal.

*क्षागरथ m. *der Gott des Feuers, Feuer.*

क्षागल 1) Adj. *a) vom Bock —, von der Ziege kommend.* — *b) *aus* Khagala *gebürtig, — herstammend.* — 2) m. *a) Bock.* — *b) *ein best. Fisch.* — *c) *Patron. von* क्षागल. — *d) N. pr. eines Berges.

*क्षागलक m. *ein best. Fisch.*

क्षागलदान n. Titel eines Werkes.

क्षागलाण्ड n. v. l. für क्षागलाण्ड 1).

*क्षागलात्त m. *Wolf* Râgân. 19,10.

*क्षागलात्तिका f. = क्षागलात्तिका.

*क्षागलात्ती f. = क्षागलात्ती.

क्षागलि m. Patron. von क्षागल und *Metron. von क्षागला.

क्षागलेय 1) *Adj. von क्षागल. — 2) m. *a)* N. pr. des Verfassers eines Gesetzbuches. — *b)* Pl. *eine best. Schule.*

क्षागलेयिन् m. Pl. *die Schüler des* Khagalin.

*क्षागवाहन m. *der Gott des Feuers, Feuer.*

*क्षागशत्रु m. *Wolf* Nigh. Pr.

*क्षागीतीरनाश m. *Trophis aspera* Nigh. Pr.

क्षागेय m. Pl. *eine best. Schule* Hemâdri 1,519,1 v.u.

*क्षाग्यायनि m. Patron. von क्षाग.

क्षाच्छिका f. N. pr. eines Tîrtha.

क्षाटा f. Titel eines Commentars zum Mugdhabodha.

क्षात्त 1) m. *Schüler.* Nom. abstr. °ता f. — 2) n. *eine Art Honig* Bhâvapr. 2,61.

*क्षात्तक n. 1) Nom. abstr. von क्षात्त 1). — 2) = क्षात्त 2) Râgân. 14,116.

*क्षात्तगण्ड m. *ein schlechter Schüler.*

*क्षात्तदर्शन n. *frische Butter.*

*क्षात्तनिलय m. *Schule, Collegium* Gal.

क्षात्तमित्र m. N. pr. eines Grammatikers.

*क्षात्ति m. P. 6,2,86. °शाल n. (Kâç.) und °शाला f. ebend.

*क्षात्तिक्य n. Nom. abstr. von क्षात्तिक.

*क्षाद् n. (!) *Dach.*

क्षादक 1) Adj. *verdeckend, verhüllend* Prij. 7,2. — 2) m. *der verfinsternde Körper.*

क्षादन 1) *m. *Barleria caerulea* Râgân. 10,137. — 2) *f. ई *Haut.* — 3) n. *a) Bedeckung, Decke, Kleidung, Hülle.* — *b) *Blatt.* — *c) Verhüllung, Verfinsterung.* — *d)* in der Dramatik *das ruhige Ertragen von Beleidigungen u. s. w., wenn dadurch die Sache gefördert wird.*

क्षादिन् 1) am Ende eines Comp. Adj. *verdeckend, verhüllend.* — 2) *f. °नी *Haut* Gal.

*क्षादिषेय Adj. *zu einem Wagendeck —, zu einem Dach bestimmt, dazu dienend.*

क्षाद्मिक Adj. *Betrug —, Hinterlist anwendend.*

क्षाद्य 1) Adj. *zu schützen* Ind. St. 13,408. — 2) m. *der verfinstert werdende Körper.*

क्षान्द Adj. = क्षान्दस 1).

क्षान्दड m. N. pr. eines Brahmanen.

क्षान्दस Adj. (f. ई) 1) *den heiligen Text zum Gegenstand habend, ihm eigenthümlich, zu ihm in Beziehung stehend, ihm entsprechend, vedisch.* — 2) *vedisch,* so v. a. *archaistisch.* — 3) *den heiligen Text studirend, damit vertraut.* — 4) *das Metrum betreffend.*

*क्षान्दसक n. Nom. abstr. zu क्षान्दस 3).

क्षान्दसता f. Nom. abstr. zu क्षान्दस 1) Njâjam. 9,3,9.

क्षान्दसत्व n. Nom. abstr. zu क्षान्दस 1) (Njâjam. 9,3,9) und 2).

क्षान्दसीय Adj. *mit den Metren vertraut, Metriker.*

क्षान्दोग Adj. *zu den* Khandoga *in Beziehung stehend.* °ब्राह्मण n. und °सूत्र n.

क्षान्दोगिक n. = क्षान्दोग्य Bṛihadd. 6,22.

क्षान्दोग्य n. *die Lehre der* Khandoga, *ein* Sâmabrâhmaṇa, *zu dem auch die* Khândogjopanishad *gehört* (283,4). Auch °ब्राह्मण n. und °वेद m. °भाष्य n. Titel eines *Commentars* dazu, °मन्त्रभाष्य n. desgl.

क्षान्दोग्योपनिषद् f. Titel einer Upanishad.

*क्षान्दोभाष Adj. von क्षन्दोभाषा.

क्षान्दोम Adj. *aus den* Khandoma *entlehnt.*

*क्षान्दोमान Adj. von क्षन्दोमान.

क्षान्दोमिक Adj. *zu den* Khandoma *gehörig.*

*क्षान्दोविचित Adj. von क्षन्दोविचिति.

क्षाय 1) Adj. *beschattend, Schatten verleihend* (Çiva). — 2) f. क्षायी (adj. Comp. f. आ) *a) Schatten, schattiger Ort.* एतस्य भुजच्क्षायायाम् *im Schatten seiner Arme,* so v. a. *unter seinem Schutze* 157,5. Daher = पालन bei den Lexicographen. — *b) Schatten, Abbild, Widerschein.* — *c) Lichtschattirung, Farbenspiel, Lichtglanz, Schimmer, Farbe;* insbes. *Gesichtsfarbe* und *die durch den Schatten hervortretenden Gesichtszüge.* — *d) Schönheit, Anmuth* 107,26. 134,30. Megh. — *e) Reihe, Menge* Spr. 345. — *f) ein Wenig.* सलिल° Veṇis. 91,18.

92,7. — *g*) **Bestechung.* — *h*) **Alpdrücken.* — *i*) *das Abbild der* Samgñâ und wie diese Gattin der Sonne und Mutter des Planeten Saturn 100,8. als Çakti Hemâdri 1,197,2 v. u. — *k*) **die Sonne.* — *l*) *ein best. Metrum.* — *m*) *eine best. rhetorische Figur.* — *n*) *ein best.* Râga S. S. S. 93. — *o*) *die einem Prâkrit-Texte beigefügte Sanskrit-Uebersetzung.* — *p*) *Bein. der Kâtjâjanî. — 3) n. am Ende eines Comp., insbes. nach einem im Gen. aufzufassenden Worte = 2) *a*) *b*) (Naish. 6,34), *c*) und *d*).

कायक Adj. etwa *Alpdrücken verursachend.*

***कायाकर** m. *Sonnenschirmträger.*

कायाग्रह m. *Spiegel* oder *Sonnenuhr.*

कायाग्राह Adj. *den Schatten raubend* R. 4, 41,38.

***कायाङ्क** m. *der Mond.*

***कायातनय** m. Metron. *des Planeten Saturn.*

कायातरु m. *ein Baum, der reichlichen Schatten bietet.*

कायातोडी f. *ein best.* Râga S. S. S. 101. 105.

***कायात्मज** m. = **कायातनय.**

कायाद्रुम m. = **कायातरु.**

कायाद्वितीय Adj. *einen Schatten werfend* MBh. 3,57,25.

कायानट्ट m. *ein best.* Râga S. S. S. 107.

कायानाटक n. *eine Art Schauspiel.*

***कायापथ** m. *der Luftraum.*

***कायापिङ्ग** m. *der Mond* Gal.

कायापुरुष m. *der als Schatten erscheinende* Purusha.

***कायाभर्तृ** m. *die Sonne* Gal.

***कायाभृत्** m. *der Mond.*

कायामय Adj. 1) *schattenartig.* — 2) *wiedergespiegelt* Naish. 6,30.

***कायामान** n. *Schattenmesser.*

***कायामित्र** n. *Sonnenschirm.*

***कायामृगधर** m. *der Mond.*

कायायन्त्र n. *Sonnenuhr.*

कायालग m. *ein best.* Râga S. S. S. 118,1.

कायावत् Adj. *schattig, Schatten bietend.*

***कायावृत** m. *Hibiscus populneoides* Nigh. Pr.

कायाव्यवहार m. *Messung des Schattens vermittelst des Sonnenzeigers.*

कायासंज्ञा f. *die Khâjâ als* Samgñâ 100,12.

कायासुत m. = **कायातनय** Utpala zu Varâh. Bṛh. 2,3.

***काल** m. n. gaṇa **अर्धर्चादि.** m. *Cyprinus Rohita* Gal.

कालिक्य n. *eine Art Gesang.*

***कि** m. *Tadel.*

किंकान 1) *n. *das Niesen.* — 2) f. **ई** *Artemisia sternutatoria* Bhâvapr. 1,223.

किंकार m. *ein best. Thier.*

किंका f. *das Niesen.* °**कारक** Adj. *Niesen bewirkend* Comm. zu Karaka 1,4. Vgl. **चिक्क** 3) *c*).

किंकिर m. *eine Art Antilope* Dhanv. 6,69. Madanav. 124,31.

किंकिका f. = **किंकान** 2) Bhâvapr. 1,223.

कित Partic. von 1. **कृ.**

***कित्ति** f. 1) Nom. act. von 1. **कित्.** — 2) *Pongamia glabra.*

***कित्नव** Adj. 1) *zum Abschneiden u. s. w. dienend.* — 2) *feindlich.* — 3) *betrügerisch, schelmisch.*

1. **कित्**, **किनत्ति**, **कित्ते** (**कित्तेत्** Kshubikop. 14. 19) 1) *abschneiden, — hauen, — schlagen, — reissen, — nagen, — beissen, zerschneiden, — hauen, — reissen, spalten, durchbohren.* **संधिम्** *ein Loch in die Mauer schlagen.* Pass. *zerbrechen, — reissen* (intrans.). **कित्न** *abgeschnitten u. s. w.; aufgerissen, — schnitten; eingeschnitten,* d. h. *mit Einschnürungen versehen* 217,6. — 2) *scheiden, trennen, — von* (Abl., ausnahmsweise Instr.). **कित्न** *unterbrochen, nicht zusammenhängend.* °**कित्न** auch *begrenzt —, eingeschlossen von* Spr. 1229. — 3) *ablösen, — sondern, herausnehmen.* — 4) *unterbrechen, stören.* — 5) *vernichten, zu Grunde richten, zerstören, entfernen.* **ऋणम्** so v. a. *eine Schuld tilgen.* Pass. *verschwinden* 287,26. **कित्न** *verschwunden, nicht mehr da seiend.* **किं नश्चित्तम्** so v. a. *was büssen wir dabei ein? was machen wir uns daraus?* — 6) *theilen, dividiren.* — 7) ***कित्न** am Ende eines Comp. *herabgekommen —, entkräftet —, ermüdet durch* oder *von.* — Caus. **कर्तयति** 1) *abschneiden —, abhauen —, zerhauen lassen.* — 2) *abschneiden, abhauen.* — Desid. in **चिकित्सु.** — *Intens. **चेक्कीति** und **चेक्कयते.** — Mit **अति**, °**कित्त** *zu stark aufgeschnitten* Suçr. 2,19,1. *zu stark zerhauen, — verwundet* MBh. 12,96,15. — Mit **अवतृ** *abschneiden, intercludere* 28,7. — Mit **अप** *abspalten, abtrennen.* — Mit **समप** *abschneiden* Çulbas. 3,72. — Mit **अव** *Jmd von sich weisen, zurückstossen* Kâd. 2,87,8. Pass. *getrennt —, geschieden werden von* (Abl.). — **अवकित्न** 1) *unterbrochen.* — 2) *begrenzt —, eingeschlossen von* (im Comp. vorangehend) 260,30. 261,5. — 3) *bestimmt, präcisirt, begrifflich definirt.* — Mit **पर्यव** *rings abtrennen.* — Mit **व्यव** 1) *abschneiden.* — 2) *abschneiden, abtrennen, scheiden, — von* (Abl.). — 3) *von einander reissen, aus e. thun.* — 4) *unterbrechen.* — 5) *abgrenzen, genau bestimmen* Buâg. P. 4,29,45. — 6) *sich entscheiden zu* (**प्रति**). — Mit **आ** 1) *abreissen, — schneiden, zerschneiden, — brechen.* — 2) *herausnehmen.* — 3) *abschneiden —, abziehen —, entfernen —, ausschliessen von* (Abl.). — 4) *entreissen* Kâd. 2,88,14. *wegnehmen, rauben.* — 5) *unterbrechen.* — 6) *entfernen, zu Nichte machen.* — 7) *nicht beachten, keine Rücksicht nehmen auf.* — Mit **अवा** *entreissen aus* (Abl.). — Mit **उपा** *mit sich fortziehen, entreissen.* — Mit **समा** dass. — Mit **उद्** 1) *ausschneiden, abschneiden, — von* (Abl.) AV. Paipp. 20,2,2. — 2) *ausrotten, zu Grunde richten, vernichten, Jmd den Untergang bereiten.* **उच्छिन्न** von einem Menschen so v. a. *verloren, erbärmlich.* — 3) *störend in Etwas eingreifen, hemmen, unterbrechen.* Pass. *gehemmt —, unterbrochen werden, aufhören, ausgehen, mangeln.* — Caus. *ausrotten, vernichten* oder *— lassen.* — Mit **व्युद्** Pass. mit den Personalendungen des Act. *zu Nichte werden, eine Unterbrechung erleiden, aufhören.* **व्युच्छिन्न** *zu Ende gegangen.* — Mit **समुद्** 1) *ausreissen, zerreissen.* — 2) *ausrotten, vernichten, zu Nichte machen.* **समुच्छिन्न** *verloren gegangen.* — Mit **परि** 1) *auf beiden Seiten abschneiden, beschneiden; — Getraide schneiden* Kârand. 71,7. — 2) *nach allen Seiten abgrenzen, genau bestimmen, — angeben, richtig abschätzen, sich Gewissheit verschaffen über.* **परिच्छिन्न** *begrenzt.* — 3) **परिच्छिन्न** *zersplittert,* so v. a. *mannichfach erscheinend.* — Mit **विपरि** *rings abschneiden, beschneiden, zerschneiden.* — Mit **प्र** 1) *abreissen, — schneiden, zerschneiden, — hauen, spalten, durchbohren.* — 2) *entreissen, entziehen.* — Caus. *abschneiden lassen.* — *Caus. vom Intens. **प्रचेच्छिद्य.** — Mit **संप्र** *zerschneiden, — hauen, spalten.* — Mit **प्रति** 1) *abreissen, — schneiden.* — 2) *mit Zerhauen, Spalten u. s. w. Jmd* (Acc.) *antworten.* — Mit **वि** 1) *zerreissen, — brechen, spalten.* — 2) *auseinanderreissen, trennen.* **विच्छिद्य** *getrennt von* (Abl.). Pass. *sich abtrennen* AV. Prâjaçc. 6,5. **विच्छिन्न** *auseinandergerissen, getrennt, nicht zusammenhängend.* — 3) *stören, unterbrechen.* **विच्छिद्य** *mit Unterbrechungen.* **विच्छिन्न** *unterbrochen.* — 4) *zu Grunde richten, zu Nichte machen.* **विच्छिन्न** *nicht mehr vorhanden.* — 5) *sich spalten.* — 6) **विच्छिन्न** *a*) **krumm.* — *b*) **gesalbt* (**समालब्ध**). — Mit **सम्** 1) *abschneiden, — hauen, zerschneiden, spalten, durchbohren.* **संछिद्यते** (v.

1. संछिन्दतो) च गात्राणि *sich gegenseitig Glieder abhauend.* — 2) *lösen* (einen Zweifel), *erledigen* (eine Frage).

2. छिद् 1) Adj. am Ende eines Comp. *a) abschneidend, zerschneidend, — brechend, — reissend, spaltend, durchbohrend. — b) zu Grunde richtend, vernichtend, entfernend.* — 2) m. *Divisor, Nenner eines Bruchs.* — 3) f. *a) das Abschneiden, Abhauen.* शिरसाम् Bâlar. 249,12. — *b)* am Ende eines Comp. *das zu Nichte Machen.*

°छिद् 1) Adj. = 2) छिद् 1) *a)* in *मातृक°. — 2) f. आ *das Abhauen.*

*छिदक m. Indra's *Donnerkeil* oder *Diamant.*

*छिदि *Axt.*

*छिदिर m. 1) *Axt.* — 2) *Schwert.* — 3) *Feuer.* — 4) *Strick.*

छिडर Adj. (*f. आ) 1) *leicht reissend* Harshaṅ. 163,18. — 2) *abnehmend, geringer werdend.* — 3) am Ende eines Comp. *vernichtend.* — 4) **feindlich.* — 5) **betrügerisch, schelmisch.*

छिडरेतर Adj. *nicht leicht zerreissend, stark* Naish. 7,64.

छिद्र 1) Adj. (f. आ) *zerrissen, durchlöchert, leck.* — 2) n. (adj. Comp. f. आ) *a) Loch, Oeffnung.* — *b) Zugang, Eintritt.* छिद्रं दा *Eintritt gewähren.* — *c) Unterbrechung, Mangel.* °वर्जित Adj. *ununterbrochen.* — *d) Gebrechen, Blösse, Schwäche.* सर्वच्छिद्रेषु so v. a. *in allen Nöthen.* — *e)* in der Astrol. *das achte Haus.* — *f)* Bez. *der Zahl neun* (wegen der *neun Oeffnungen* im Körper). — *g) *die Unterwelt* Gal.

छिद्रता f. *das Offensein, die Eigenschaft allen Dingen Platz zu geben.*

छिद्रदर्शन m. N. pr. eines Ḱakravâka. — Vgl. अच्छिद्र°.

छिद्रदर्शिन् 1) Adj. *Schwächen gewahrend.* — 2) m. = छिद्रदर्शन.

*छिद्रपिप्पली f. *Scindapsus officinalis* Gal.

छिद्रय्, °यति *durchlöchern* Kâd. 2,34,7. छिद्रित Adj. *durchlöchert, ein Loch habend* Kâd. 256,5.

*छिद्रवेदेही f. *Scindapsus officinalis.*

*छिद्रांश m. *Schilfrohr* Gal.

छिद्रात्मन् Adj. *der sich Blössen zu geben pflegt.*

*छिद्रान्त m. *Rohr* Râǵan. 9,103.

*छिद्रापय्, °यति = छिद्रय्.

*छिद्राफल n. *ein Gallapfel* Râǵan. 6,262.

छिद्रिन् Adj. *löcherig, hohl* (Zahn).

छिद्रोदर n. *eine best. Unterleibskrankheit* Ḱaraka 6,18.

छिद्रोदरिन् Adj. *an* छिद्रोदर *leidend* ebend.

*छिद्वर Adj. = छिद्वर.

छिन्दक m. N. pr. eines fürstlichen Geschlechts.

छिन्न 1) Adj. s. u. 1. छिद्. — 2) f. आ *a) *Hure.* — *b) Cocculus cordifolius* Râǵan. 3,1. Bhâvapr. 1,196.

*छिन्नक Adj. *ein wenig abgeschnitten* u. s. w. Compar. °तर.

*छिन्नकर्ण Adj. *beschnittene Ohren habend.*

*छिन्नग्रन्थिनिका f. *ein best. Knollengewächs* Râǵan. 7,112.

*छिन्नतरक Adj. = छिन्नकतर (unter छिन्नक).

छिन्ननास m. N. pr. eines Mannes Ind. St. 14,135.

छिन्नपत्र Adj. *dessen Flügel abgerissen sind.*

*छिन्नपत्री f. *Hibiscus cannabinus* Râǵan. 4,80.

छिन्नम m. N. pr. eines Dichters.

छिन्नमस्तका u. °मस्ता f. *eine Form der* Durgâ.

छिन्नरुह 1) *m. *Clerodendrum phlomoides* Râǵan. 10,42. — 2) f. आ *a) Cocculus cordifolius* Bhâvapr. 1,196. — *b) *Boswellia thurifera.* — *c) *Pandanus odoratissimus* Râǵan. 10,70.

*छिन्नवेषिका f. *Clypea hernandifolia.*

1. छिन्नश्वास m. *eine Form des Asthma* Bhâvapr. 4,85.

2. छिन्नश्वास Adj. *in unregelmässigen Intervallen athmend.*

छिन्नकस्त m. N. pr. eines Mannes Ind. St. 14, 126. 135.

छिन्नान्त्र Adj. als Bez. *einer Art von Unterleibsbruch* (कोष्ठभेद) Çârṅg. Saṁh. 1,7,57.

छिन्नापरिव्राजात m. und छिन्नारकस्य n. Titel von Werken.

छिन्नोद्भवा f. *Cocculus cordifolius* Râǵan. 3,1. Bhâvapr. 1,196.

छिप्पिका f. wohl *ein best. Vogel.*

छिलिछिण्ड m. *eine best. Schlingpflanze* Madanav. 33,342. Bhâvapr. 1,219.

छिस्मक m. N. pr. eines Fürsten VP.² 4,195.201.

छुच्छु m. *ein best. Thier* Varâh. Bṛh. S. 86,37.

छुच्छुन्दर m., °रि m., *°री f., छुच्छून्दर m. und °री f. *Moschusratte.* Nom. abstr. छुच्छुन्दरित्व n.

छुट्, *छुटति (बन्धने), *छोटयति (छेदने). — Mit आ Caus. आच्छोटित 1) *gezerrt* Kâd. 2,83,18. — 2) *abgerissen* Harshaṅ. 142,20.

छुड्, *छुडति (संवरणे). — Mit प्र Caus. प्रच्छोडयति *ausrecken* Kâraṇḍ. 55,15. 16. 56,19. 58,7. 8.

छुडु N. pr. 1) m. verschiedener Männer. — 2) f. आ einer Frau.

*छुद्र m. 1) *Abwehr.* — 2) *Strahl.*

*छुप्, छुपति (स्पर्शे). — Intens. चोच्छुप्यते.

*छुप m. 1) *Berührung.* — 2) *Staude, Busch.* — 3) *Wind.* — 4) *Kampf.*

छुब्बुक n. *Kinn.*

छुर, *छुरति (छेदने, लोपे). — Caus. 1) छुरयति und छोरयति (buddh.) *bestreuen —, bepudern —, überziehen mit* (Instr.) Kâd. 207,9. छुरित *bestreut —, bepudert —, besetzt mit* (Instr. oder im Comp. vorangehend) Vens. 1. Naish. 6,42. Kâd. 77,9. 123, 22. — 2) छोरयति *a) schleudern in* (Loc.) Kâraṇḍ. 31,24. — *b) ausstossen* (einen Seufzer) ebend. 57, 15. 16. — *c) verlassen* Lalit. 284,7. — Mit *अव in *अवच्छुरित und *°क. — Mit आ, आच्छुरित *bekleidet mit* (Instr.) Kathâs. 17,35. — Mit वि, °च्छुरित *bestreut —, bepudert —, überzogen —, besetzt mit* (Instr. oder im Comp. vorangehend) Kâd. 136,10.

°छुरण n. *das Bestreuen —, Bepudern mit* Vidḍh. 20,4.

*छुरा f. *Kalk.*

छुरिका f. 1) *Messer.* *°फल n. *Messerklinge* Med. ǵ. 25. — 2) *Beta bengalensis* Bhâvapr. 1,282.

छुरित 1) Adj. s. u. छुर Caus. — 2) n. *das Zucken* (des Blitzes) MBh. 3,17,4.

*छुरी f. *Dolch, Messer.*

छूरिका f. 1) *Messer* Hemâdri 1,645,4. — 2) *Kuhschnauze* M. 8,325.

*छूरिकापत्री f. *Andropogon aciculatus.*

*छूरी f. *Dolch, Messer.*

छेक 1) Adj. (f. आ) *a) geschickt, gewandt, verschmitzt* Hem. Par. 2,447. — *b) *zahm, gezähmt.* — 2) m. *a) *Biene.* — *b) eine Art Alliteration: eine einmalige Wiederkehr zweier oder mehrerer Consonanten in verschiedenen Wörtern* Kâvjapr. 9,2 (S. 227). Vollständig छेकानुप्रास m.

*छेकल (Gal.), *छेकाल und *छेकिल Adj. = छेक 1) *a*).

छेकोक्ति f. *Anspielung, doppelsinnige Rede* Ind. St. 15,295. 327. Vidḍh. 40,9.

छेत्तर Nom. ag. 1) *Abschneider, — hauer, Holzhauer.* — 2) *Vernichter, Entferner.*

छेतव्य Adj. *abzuschneiden, — hauen, zu zerschneiden* Comm. zu Nâjâm. 9,3,13.

छेद m. 1) = यच्छिद्यते *a)* am Ende eines Comp. *Abhauer.* — *b) Divisor, Nenner eines Bruchs.* — 2) = यच्छिद्यते oder यत्र छिद्यते *a) Abschnitt, ein abgeschnittenes, abgebrochenes Stück, Bruchstück, Theil.* — *b) Einschnitt, Schlitz.* — *c) Abschnitt,* so v. a. *Ende* Hemâdri 1,76,21. 77,4. 7. — 3) Nom. act. *a) Schnitt, das Abschneiden, — hauen, Zerschneiden, — hauen, — beissen* u. s. w. Ausnahmsweise nicht mit dem Objecte, sondern mit dem Werkzeuge componirt. — *b) Trennung, Absonderung,* insbes. von Silben oder Wörtern Nilak.

zu MBh. 12,101,5. — *c) Unterbrechung, Störung. — d) Vernichtung, Tilgung* (z. B. einer Schuld), *das zu Ende Gehen, Aufhören, Nachlassen, Verlust, Mangel. — e) genaue Bestimmung, — Angabe. — f) Entscheidung, Schlichtung eines Streites.*

°क्षेदक Adj. *abschneidend, zerschneidend,*

क्षेदन 1) Adj. *a) zerschneidend, — hauend, spaltend. — b) vernichtend, entfernend.* — 2) n. *a) Schneidewerkzeug* Hemâdri 1,657,21. — *b) *Abschnitt. — c) das Schneiden, Abschneiden, — hauen, Zerschneiden, — hauen, — reissen, — brechen, Spalten. — d) das Abschneiden eines Gliedes, Verstümmelung. — e) das Zerbrechen, Zerreissen* (intrans.). — *f) das Vernichten, Entfernen. — g) Division. — h) ein auf Entfernung der Humores drastisch wirkendes Mittel* Bhâvapr. 1,154.

क्षेदनीय Adj. 1) *aufzuschneiden, zu zerschneiden* Comm. zu Njâjam. 1,4,56. — 2) *m. *Strychnos potatorum* Râgân. 11,200.

*क्षेदि 1) Adj. *zerhauend* u. s. w. — 2) m. *Zimmermann.*

क्षेदिन् 1) Adj. *a)* am Ende eines Comp. α) *abschneidend, — reissend, zerreissend.* — β) *vernichtend, entfernend.* — *b)* in der Med. *drastisch wirkend.* Nom. abstr. °दित्व n. Kâraka 1,27. — 2) *m. *Strychnos potatorum* Nigh. Pr.

क्षेदापस्थापनीय n. bei den Gaina *prevention of evil, as of the destruction of animal life.*

क्षेद्य 1) Adj. *zu schneiden, abzuschneiden, abzuhauen, zu zerhauen, — spalten, — verstümmeln; wobei gespalten, abgeschnitten, abgehauen wird.* — 2) n. *das Zerschneiden, — beissen, — kratzen.*

क्षेद्यक n. *Riss, Projection.*

*क्षेप्य *Schwanz.*

*क्षेमाण्ड m. *eine Waise.* *क्षेमुण्डा f. Gal.

क्षेलक 1) m. *Bock* Madanav. 123,20. Bhâvapr. 2,9. Vgl. चेलक. — 2) f. क्षेलिका *Ziege* Bhâvapr. 2,9.

*क्षेलु *Vernonia anthelminthica.*

*क्षेदिक 1) Adj. = क्षेदं नित्यमर्हति. — 2) m. *Rohr.*

क्षोड m. N. pr. eines Mannes.

*क्षोटि oder *°टिन् m. *Fischer.*

क्षोटिका f. *ein mit Daumen und Zeigefinger geschlagenes Schnippchen* Bhâvapr. 2,123.

*क्षोरण n. *das Aufgeben, Verlassen.*

*क्षोलङ्ग m. *Citronenbaum.*

क्षौतु m. N. pr. eines Mannes.

*क्षु, क्षवते (गतौ).

1. क्ष 1) Adj. (f. आ) am Ende eines Comp. *a) geboren —, erzeugt von, geboren —, entstanden —, hervorgegangen aus, verursacht durch.* — *b) geboren in, entstanden in, an, auf* oder *bei, wohnend —, befindlich an.* — *c) geboren, entstanden* in Verbindung mit einem Adv. oder einem adverbial aufzufassenden Worte. — *d) bereitet —, zubereitet —, gemacht aus* Hemâdri 1,413,11. 416,18. 435,16. — *e) gehörig zu, in Verbindung stehend mit, eigenthümlich.* — *f)* in der Bed. *geboren* bisweilen tautologisch: अपकृष्टज = अपकृष्ट. — 2) m. *a)* am Ende eines Comp. *Sohn.* — *b) *Vater.* — *c) *Geburt.* — 3) f. ज्ञा *a) Stamm* AV. 5,11,10. — *b)* am Ende eines Comp. *Tochter.* — Vgl. जा.

2. *ज्ञ 1) Adj. *a) eilend, rasch.* — *b) siegreich.* — *c) gegessen.* — 2) m. *a) Eile.* — *b) Genuss.* — *c) Glanz.* — *d) Gift.* — *e) ein* Piçâka. — *f)* Bein. α) Vishṇu's. — β) Çiva's. — 3) f. आ *des Mannes Bruders Frau.*

*ज्ञंस्, ज्ञंसति und ज्ञंसयति (रक्षणे, मोक्षणे).

ज्ञंस्कृस् n. *Schwinge, Flügel.*

ज्ञक m. N. pr. eines Brahmanen.

*ज्ञकुट 1) m. n. *die Blüthe der Eierstaude.* — 2) m. *a) Hund.* — *b) das Gebirge* Malaja. — 3) n. *Paar.*

ज्ञक्कारी f. *eine Art Tanz* S. S. S. 272.

1. ज्ञद्, ज्ञत्तिति (Bhâg. P. auch Med.) 1) *essen wollen, hungrig sein* Bhâg. P. — 2) *verzehren, essen.* *ज्ञत्तिवंस् ved. 240,6. ज्ञग्ध *a) verzehrt, gegessen.* — *b) aufgezehrt, so v. a. erschöpft durch* (Instr.) Harshak. 123,20. — Mit *अप in *°ज्ञग्ध. — Mit *परि in *°ज्ञग्ध. — Mit *प्र, °ज्ञग्ध्य Absol. — Mit प्रति, प्रतिज्ञग्ध *genossen* Maitr. S. 1,4,10 = Kâṭh. 32,7. — Mit वि, °ज्ञग्ध *aufgefressen.*

2. ज्ञद् nur Partic. ज्ञत्त् *lachend.*

*ज्ञत्त m. = पत्त.

*ज्ञत्तण n. *das Verzehren, Essen.*

*ज्ञद्म und *°न् m. = पद्मन्.

ज्ञग n. angeblich = ज्ञगत् *Welt* Kaush. Up. 1,3.

ज्ञगच्चक्षुस् n. *das Auge der Welt, die Sonne.* Vgl. ज्ञगदेकचक्षुस्.

ज्ञगच्चन्द्र m. N. pr. eines Mannes B. A. J. 1,97.

ज्ञगच्चन्द्रिका f. Titel eines Commentars.

ज्ञगच्चित्र n. 1) *ein Wunder der Welt.* — 2) *die Welt als Gemälde.*

ज्ञगच्छन्दस् Adj. *dem das Metrum* Gagatî *gehört, sich darauf beziehend* u. s. w.

ज्ञगज्जीव m. *ein lebendes Wesen auf dieser Welt.*

ज्ञगत्कम्प m. *ein best. Tact* S. S. S. 233.

ज्ञगत्पामज्ञ m. desgl. S. S. S. 227.

ज्ञगत् 1) Adj. *a) beweglich, lebendig.* — *b) im Metrum* Gagatî *abgefasst.* — 2) m. *a)* Pl. *die Menschen* Spr. 4812. — *b) *Wind.* — 3) f. ज्ञगती *a) ein weibliches Thier.* — *b) die Erde.* — *c) *der Platz, auf dem ein Haus steht.* — *d) *die Menschen, der Fürst mit seinen Unterthanen.* — *e) die Welt, Weltall.* — *f) ein best. Metrum von 4 × 12 Silben.* — *g) jedes aus 4 × 12 Silben bestehende Metrum.* — *h)* Bez. *der Zahl 48.* — *i) ein best. Backstein.* — *k) *ein mit* Gambû *bestandenes Feld.* — 4) n. *a) das Bewegliche, Lebendige, Menschen und Thiere;* oft von *den Thieren allein im Unterschied vom Menschen,* aber auch von den *Menschen allein.* ज्ञगतो मध्ये so v. a. *vor aller Augen.* — *b) die Welt,* insbes. *diese Welt, die Erde.* — *c)* Du. *Himmel und Unterwelt.* — *d)* = 3) *f).*

ज्ञगतीचर m. *Erdbewohner, Mensch.*

ज्ञगतीज्ञानि m. *Fürst, König.*

ज्ञगतीतल n. *der Erdboden* 176,9.

ज्ञगतीधर m. 1) *Berg.* — 2) *N. pr. eines Bodhisattva.

ज्ञगतीपति (°कन्यका *Prinzessin* Kâd. 2,32,17), °पाल, °भर्तर् und °भुज् m. *Fürst, König.*

ज्ञगतीरुह् m. *Baum.*

ज्ञगतीवराह् n. Name eines Sâman.

*ज्ञगत्कर्तर् Nom. ag. *Schöpfer der Welt,* Bein. Brahman's.

ज्ञगत्कारण n. *die Ursache der Welt* 259,2.

ज्ञगत्तुङ्ग m. N. pr. eines Mannes B. A. J. 1,217. 4,111.

ज्ञगत्त्रय (113,25. Spr. 7696) und ज्ञगत्त्रितय n. *die drei Welten: Himmel, Erde und Unterwelt.*

ज्ञगत्पति m. *Herr der Welt, die höchste Gottheit.* Bein. *a)* Brahman's 56,7. — *b)* Vishṇu's oder Krshṇa's. — *c)* Çiva's. — *d)* Agni's 80,29. — *e)* der Sonne 102,9. — 2) **Fürst, König.*

ज्ञगत्प्रकाश 1) Adj. *weltbekannt* Ragh. 3,48. — 2) m. *das Licht der Welt* Ind. St. 14,368.

ज्ञगत्प्रथित Adj. *weltberühmt* Ind. St. 15,282.

ज्ञगत्प्रधान n. *das Haupt der Welt,* Beiw. Çiva's MBh. 7,202,12.

ज्ञगत्प्रभु m. *Herr der Welt.* Bein. 1) Brahman's. — 2) Vishṇu's. — 3) *Çiva's. — 4) *eines Arhant bei den Gaina.

ज्ञगत्प्रसिद्ध Adj. *weltberühmt* Ind. St. 15,290.

ज्ञगत्प्राण m. 1) **Wind.* — 2) Bein. Râma's *(der Hauch der Welt).*

ज्ञगत्प्रासाह् Adj. (f. आ) *meist aus* Gagatî-*Versen bestehend* Ait. Br. 6,12.

ज्ञगत्प्रीति f. *die Freude der Welt,* Beiw. Çiva's MBh. 7,202,12.

*ज्ञगत्य्, °त्यति Denom. von ज्ञगत्.

*ज्ञगत्य Adj. von ज्ञगती.

*जगत्साक्षिन् m. *der Zeuge der Welt, die Sonne.*

जगत्सिंह m. N. pr. eines Fürsten.

जगत्सेट m. N. pr. eines Mannes.

जगत्स्रष्टर् Nom. ag. *Schöpfer der Welt.* Bein. 1) Brahman's Buâg. P. 3,9,44. — 2) *Çiva's.

जगत्स्वामिन् m. 1) *Weltherrscher.* Nom. abstr. °मित्व n. 327,26. — 2) *Herr des Weltalls, die höchste Gottheit.* Bein. Vishṇu's oder Nârâjaṇa's. — 3) Name eines Bildes des Sonnengottes.

जगद् m. *Begleiter, Hüter.*

जगदण्ड n. *das Weltei, Weltall* Spr. 7857.

जगदण्डक n. dass. Çiç. 9,9.

जगदन्तक m. *der Zerstörer alles Lebenden, der Tod.*

जगदन्तरात्मन् m. *die Weltseele,* Bein. Vishṇu's.

जगदम्बा und जगदम्बिका f. *die Mutter der Welt,* Bein. der Durgâ.

जगदात्मन् m. *der Hauch der Welt,* Beiw. des Windes.

जगदादिज m. *der Erstgeborene der Welt,* Beiw. Çiva's.

जगदाधार m. 1) *die Stütze der Welt* Ind. St. 15,365. Beiw. der Zeit, Râma's und des Gina Vira. — 2) **Wind.*

जगदायु und °स् n. *der Lebensquell der Welt,* Beiw. des Windes.

जगदीश m. *Herr der Welt.* 1) Bein. *a*) Brahman's. — *b*) Vishṇu's. — *c*) Çiva's. — 2) N. pr. verschiedener Männer. Auch °तर्कालंकारभट्टाचार्य.

जगदीशतोषिणी f. Titel eines Commentars.

जगदीशशतक n. Titel eines Werkes.

जगदीशितर् m. *Herr der Welt,* Bein. Çiva's Ind. St. 15,227.

जगदीश्वर m. 1) *Herr der Welt,* insbes. Bein. Çiva's und Indra's (44,25). — 2) *Fürst, König.* — 3) N. pr. eines Dichters Hâsj. 3.

जगदेकचक्षुस् n. *das einzige Auge der Welt* (die Sonne) Ind. St. 15,376.

जगदेकनाथ m. *Alleinherrscher.*

जगद्गुरु m. *Vater der Welt.* Bein. 1) Brahman's. — 2) Vishṇu's. — 3) Çiva's. — 4) Râma's (als Incarnation Vishṇu's).

जगद्गौरी f. Bein. der Göttin Manasâ.

जगद्गुल m. N. pr. eines Fürsten.

जगद्दीप m. *die Leuchte der Welt, die Sonne.*

जगद्देव m. N. pr. eines Mannes B. A. J. 10,56.

जगद्धर m. N. pr. eines Scholiasten.

जगद्धातर् 1) m. *Schöpfer der Welt.* Bein. *a*) Brahman's. — *b*) Vishṇu's. — 2) f. °त्री Bein. *a*) der Sarasvatî. — *b*) *der Durgâ.

*जगद्बल m. *Wind.*

जगद्बिम्ब n. *das Weltall* Çaṃk. zu Bâdar. 2,1,32.33.

जगद्बीज n. *der Same der Welt,* Beiw. Çiva's MBh. 7,202,13.

जगद्भूषणकोष्ठक n. Titel eines Werkes.

जगद्योनि f. 1) *die Quelle der Welt.* Bein. *a*) Brahman's. — *b*) Vishṇu's oder Kṛshṇa's. — *c*) Çiva's. — *d*) der Prakṛti. — 2) **der Mutterschooss alles Lebenden, die Erde.*

जगद्वञ्चक m. N. pr. eines *Betrügers.*

जगद्वन्द्य Adj. *von der Welt zu preisen,* Beiw. Kṛshṇa's.

*जगद्वल्का f. *die Erde.*

जगद्विधि m. *Ordner der Welt.*

*जगद्विनाश m. *Weltuntergang.*

जगद्वैद्यक m. N. pr. eines *Arztes.*

जगद्व्यापार m. *Weltgeschäft,* so v. a. *Erschaffung und Erhaltung der Welt* Bâdar. 4,4,17.

*जगनु m. 1) *ein lebendes Wesen, Thier.* — 2) *Feuer.*

जगन्नाथ 1) m. *Beschützer der Welt.* *a*) Bein. α) Vishṇu's oder Kṛshṇa's. — β) Râma's und Dattâtreja's, zweier Incarnationen Vishṇu's. — γ) Du. Vishṇu's und Çiva's. — *b*) N. pr. eines heiligen Ortes (पुरुषोत्तमक्षेत्र), wo Vishṇu als Gagannâtha verehrt wird. Vollständig *°क्षेत्र n. — *c*) N. pr. verschiedener Männer. Auch °पण्डित, °पण्डितराज, °मिश्र, °सरस्वती, °न्यायानन्द und °न्यायाश्रम. — 2) f. आ Bein. der Durgâ.

जगन्नाथवल्लभनाटक n. Titel eines *Schauspiels.*

जगन्नाथविजय m. Titel eines Gedichts.

जगन्निधि m. *Behälter der Welt,* Bein. Vishṇu's Hemâdri 1,638,6.

जगन्निवास m. dass. Bein. 1) Vishṇu's oder Kṛshṇa's. — 2) Çiva's.

*जगन्नु m. = जगनु.

जगन्नेत्र, °त्रति *das Auge der Welt sein* (vom Monde) Prasannar. 149,2.

जगन्नेत्र n. *das Auge der Welt,* Beiw. des Mondes, Du. der Sonne und des Mondes.

जगन्मय Adj. *die ganze Welt in sich bergend* Hemâdri 1,620,12.

जगन्मातर् f. *Mutter der Welt.* Bein. 1) der Durgâ. — 2) der Lakshmî.

जगन्मुख Adj. *mit dem Metrum Gagatî beginnend* TS. 7,2,8,2.

जगन्मोहन n. Titel eines Werkes.

जगन्मोहिनी f. N. pr. einer Surâṅganâ Ind. St. 15.

*जगर n. *Rüstung.*

जगल 1) *Adj. *betrügerisch, schelmisch.* — 2) m. *a*) *ein best. berauschendes Getränk* Madanav. 6, 61. Bhâvapr. 2,82. — *b*) **Vangueria spinosa.* — *c*) **Rüstung.* — 3) *n. *Kuhmist;* vgl. क्रगण.

*जगलु m. (?).

जगिगुरि Adj. *führend* (von einem Wege).

जगिगक m. N. pr. eines Mannes.

जगिध 1) Adj. s. u. 1. जक्ष्. — 2) *n. *der Ort, wo Jmd gegessen hat.*

जगिधपाप्मन् Adj. *dessen Sünde verzehrt ist* AV. 9,6,25.

जगिधि f. 1) *das Verzehren, Essen; Genuss.* ताम्बूल° Harshak. 132,24. — 2) *das Verspeistwerden von* (Instr.).

जगिधाय Absol. von 1. जक्ष् 20,8.

जगिमि Adj. *gehend, in steter Bewegung befindlich, gehend —, eilend zu* (Acc. oder Loc.).

जघन 1) m. (nur in der älteren Sprache) und n. (adj. Comp. f. आ) *Hinterbacke, Hintertheil; Schamgegend* (bei Menschen und Thieren). — 2) n. *a*) *Hintertheil eines Altars* Çulbas. 3,52. — *b*) *Nachzug, Hintertreffen eines Zuges, — Heeres.*

*जघनकूपक m. Du. = कुकुन्दर 1) Râgân. 18,46.

जघनचपला f. 1) *ein geiles Weib.* — 2) *ein best. Metrum.*

जघनच्युति Adj. f. *cujus cunnus humorem stillat* TBr. 2,4,6,4. Âçv. Çr. 2,10,14.

जघनतस् Adv. *auf der Rückseite, hinterher.*

जघनविपुल 1) Adj. (f. आ) *starke Hinterbacken habend* Ind. St. 8,301. — 2) f. आ *ein best. Metrum.*

जघनार्ध m. 1) *der hintere Theil.* — 2) *Nachzug, Hintertreffen eines Heeres.*

जघनिन् Adj. *starke Hinterbacken habend.*

जघनेन Instr. Adv. 1) *hinter,* mit folgendem Gen. oder Acc., ausnahmsweise mit vorangehendem Acc. — 2) *mit dem Rücken gekehrt zu* (Acc.).

*जघनेफला f. *Ficus oppositifolia.*

जघन्य 1) Adj. (f. आ) *a*) *der hinterste, letzte, späteste.* जघन्यतस् *von hinten* R. 6,7,35. 45,22.29. जघन्यम्, जघन्यतस् und जघन्ये *hinterher, zuletzt.* जघन्ये (v. l. पृष्ठतः) कर् *im Rücken lassen.* — *b*) *der geringste, niedrigste, gemeinste, unbedeutendste, schlechteste; von niederer Herkunft, Einer aus dem gemeinen Volke.* जघन्यतर *niedriger, geringer.* — 2) m. N. pr. des Dieners des Mâlavja (eines der fünf Wundermenschen). — 3) *n. *penis.*

*जघन्यक m. *Motte* Nigh. Pr.

जघन्यकारिन् Adj. *äusserst ungeschickt verfahrend* Suçr. 1,95,14.

जघन्यज 1) *zuletzt geboren, der jüngste.* — 2)

m. *a*) **ein Çûdra.* — *b*) N. pr. eines Sohnes des Pradjota Hall in der Einl. zu Vâsavad. 53.

जघन्यभाव m. *das Niedrigerstehen.*

जघन्यरात्र *Ende der Nacht.* Nur Loc.

जघन्यशायिन् Adj. *am spätesten sich schlafen legend.*

जघन्यसंवेशिन् Adj. dass. Âpast.

जङ्घ्नि 1) Adj. *erschlagend*, mit Acc. — 2) **m. *Angriffswaffe.*

जघ्निवत्त् Adj. *eine Form der Wurzel* कृन् *enthaltend.*

**जघ्नु* Adj. *tödtend, erschlagend.*

जङ्घ्नि Adj. *ausschüttend, umhersprühend.*

**जङ्ग, जङ्गति* (गतिदानयोः).

जङ्गे m. N. pr. eines Mannes.

**जङ्गपाग* (!) m. *wickedness, sin.*

जङ्गम 1) Adj. (f. आ) *beweglich, lebendig;* Subst. (adj. Comp. f. आ) *das Bewegliche, Lebendige.* विष n. *Gift lebender Wesen.* — 2) m. Pl. *eine best. Çiva'itische Secte.* — 3) Harshaṅ. 147,14 fehlerhaft für जनंगम.

**जङ्गमकुटी* f. *Sonnenschirm.*

जङ्गमत्व n. *Beweglichkeit.*

जङ्गमन n. *Lauf* Durga zu Nir. 5,19.

**जङ्गमेतर* Adj. *unbeweglich* AK. 3,2,23.

**जङ्गल* 1) Adj. *wasserarm* oder *menschenleer;* m. *eine solche Gegend.* — 2) m. n. *Fleisch.* — 3) n. *Gift* Trik. 1,2,5 (wohl जङ्गमं विषम् zu lesen).

**जङ्गलपथ* m. *eine öde Gegend.*

जङ्गल्ल् Intens. (nur जङ्गल्के) *zappeln, sich bewegen* RV. 1,126,6. — Mit अभिवि *zucken* AV. 5,19,4.

जङ्गारि m. N. pr. eines Mannes MBh. 13,4,57. जङ्गारि v. l.

**जङ्गाल* m. *Damm.*

जङ्गिड m. *eine best. Pflanze.*

**जङ्गुल* n. *Gift.* Vgl. जङ्गल 3).

जङ्गु 1) m. N. pr. eines Rakshas. — 2) f. जङ्गु (adj. Comp. f. आ und *ई) *a*) *der untere Theil des Beines vom Knöchel bis zum Knie* (bei Menschen und Thieren); *Bein* überh. — *b*) *ein best. Theil des Bettstollens* und *Wagens.* — *c*) als Längenmaass so v. a. 2½ *Fuss* Ind. St. 13,239.

**जङ्गाकार* und °*करिक* (Daçak. 43,1) Adj. *schnell auf den Beinen;* m. *Läufer.*

जङ्गान्नघन्य Adj. *durch die Beine der schlechteste.* कर्माणि so v. a. *die Werke der Beine sind die schlechtesten* 180,8.

**जङ्गात्राण* n. *Beinharnisch.*

**जङ्गापिण्डी* f. *Wade* Gal.

**जङ्गाप्रकृत, *°कृत* (Kâç.) und *°कृत* n. gaṇa ग्रसत्यूतादि.

जङ्गाबन्धु m. N. pr. eines Mannes.

जङ्गाबल n. *die Kraft der Beine,* so v. a. *schnelles Laufen, Flucht* Mâlav. 40,13 (im Prâkrit).

जङ्गामात्र Adj. (f. ई) 2½ *Fuss lang* Ind. St. 13, 239.

**जङ्गारथ* m. N. pr. eines Mannes. Pl. *sein Geschlecht.*

जङ्गारि m. desgl. v. l. जङ्गारि.

जङ्गाल Adj. *gewandt auf den Füssen, schnellfüssig;* m. *eine best. Thierklasse* Bhâvapr. 1,293. Auch **eine best. Antilopenart* Râgân. 19,47.

**जङ्घिका* f. Demin. von जङ्घा.

**जङ्घिल* Adj. = जङ्गाल.

**जञ्ज्, जञ्जति* (युद्धे).

जञ्ज m. *Kämpfer.* जञ्जाजञ्ज् n. *Tapferkeit* Çiç. 19,3.

जञ्ज्य 1) Adj. *schnell* (einer Etymologie wegen). — 2) m. N. pr. eines Mannes.

जञ्ज्यल m. N. pr. eines Mannes.

जञ्ज्याला Adv. mit कर् so v. a. *im Nu Etwas machen.*

जज्ञान 1) Adj. Partic. Perf. von ज्ञा. — 2) m. N. pr. eines Mannes Ârsh. Br.

जञ्ज्ञि 1) Adj. *keimfähig.* — 2) **f. Same.*

जञ्जू, Partic. f. Pl. जञ्जूतीस् etwa *plätschernde Gewässer, Wasserfall.* Nach Benfey (Gött. Nachr. 1876, No. 13, S. 324. fgg.) *lachend.*

जञ्ज्ञ् 1) Partic. f. जञ्ज्ञती = जक्षती. Nach Sây. = अभिभवन्ती — 2) **जञ्ज्ञति* (युद्धे).

जञ्ज्ञणा Adv. mit भू etwa *flimmernd.* °भवत्.

जञ्ज्ञपूक Adj. *eifrig Gebete hermurmelnd* Harshaṅ. 91,10.

**जट्, जटति* (संघाते).

जट 1) **Adj. *Flechten tragend.* — 2) m. (metrisch) = 3) *a*). — 3) f. आ (adj. Comp. f. आ) *a*) *Flechte* (die Haartracht der Asketen, daher auch die Çiva's und der Trauernden). — *b*) *eine faserige Wurzel; Wurzelstock* Bhâvapr. 1,140. — *c*) Bez. *verschiedener Pflanzen.* Nach den Lexicographen: *Nardostachys Jatamansi, Mucuna pruritus, Flacourtia cataphracta, Asparagus racemosus* und = रुद्रजटा (Râgân. 3,68). — *d*) *eine best. Art den Veda zu recitiren.* — 3) **f. ई 1) *eine best. Feigenart.* — *b*) *Nardostachys Jatamansi.*

जटमल्ल m. N. pr. eines Autors. °विलास m. Titel eines von ihm verfassten Werkes.

जटाकलाप m. *Haarzopf.*

**जटाचीर* m. Bein. Çiva's.

जटाजाल n. *Haarzopf* Daçak. (1925) 2,129,5. 133,12.

जटाजिनिन् Adj. *Flechten tragend und in ein Fell gehüllt* MBh. 1,126,21.

जटाजूट m. (adj. Comp. f. आ) *die wulstartig auf dem Scheitel aufgebundenen Haarflechten* Hemâdri 2,*a*,83,4. 88,8. 124,16.

**जटाज्वाल* m. *Lampe.*

**जटाटङ्क* und **जटाटीर* m. Bein. Çiva's.

जटाधर 1) Adj. *Flechten tragend.* — 2) m. *a*) *Asket.* — *b*) Bein. Çiva's. — *c*) N. pr. *a*) eines Wesens im Gefolge Skanda's. — *b*) eines Buddha. — *c*) eines Lexicographen. — *d*) Pl. eines Volkes. — 3) f. ई = रुद्रजटा Bhâvapr. 3,120.

जटाधारिन् Adj. *Flechten tragend.* °रिशेवमत n. Govindân. zu Bâdar. 2,2,37.

**जटाप्ता* f. 1) *Nardostachys Jatamansi* Nigh. Pr. — 2) *Flacourtia cataphracta* ebend.

जटापटल u. Titel eines Werkes über जट 3) *d*).

जटाभार m. *eine Wulst von Haarflechten* 92,12. 94,1. 15.

जटामण्डल n. *in einen Kranz auf dem Scheitel aufgebundene Haarflechten.*

**जटामांसी* f. *Nardostachys Jatamansi* Râgân. 12,97.

जटामालिन् m. N. pr. eines Muni.

**जटामूला* f. *Asparagus racemosus* Râgân. 4,120.

जटायु und °स् m. 1) N. pr. *a*) eines mythischen Geiers. — *b*) eines Berges. — 2) **Bdellion.*

जटाल 1) Adj. *a*) *Flechten tragend* Kâṇḍak. 30,8. — *b*) am Ende eines Comp. *erfüllt von, voller.* — 2) **m. *a*) *Bdellion.* — *b*) *Gelbwurz* Râgân. 6,119. — *c*) *Schrebera Swietenioides* Râgân. 11,211. — *d*) *der indische Feigenbaum* Râgân. 11,118. — 3) **f. आ *Nardostachys Jatamansi* Râgân. 12,98.102.

जटालक 1) Adj. *Flechten tragend.* — 2) f. °लिका N. pr. einer der Mütter im Gefolge Skanda's MBh. 9,46,23.

**जटावत्* 1) Adj. *Flechten tragend;* m. Bein. Çiva's Gal. — 2) f. °वती *Nardostachys Jatamansi.*

जटावल्कलिन् Adj. *Flechten und ein Gewand aus Bast tragend.*

**जटावल्ली* f. 1) *eine Art Valeriana.* — 2) = रुद्रजटा Râgân. 3,68.

जटाशंकर n. N. pr. eines Tirtha.

जटासुर m. N. pr. 1) eines Rakshas. — 2) Pl. eines Volkes.

**जटि* f. 1) *Haarflechte.* — 2) *Masse, Menge.* — 3) *Ficus infectoria.*

**जटिक* m. N. pr. eines Mannes. Vgl. जाटिकायन.

जटिन् 1) *Flechten tragend.* — 2) m. *a*) *Asket, ein frommer Bettler.* — *b*) Bein. Çiva's. — *c*) N. pr. eines Wesens im Gefolge Skanda's. — *d*)

ein best. zu den Pratuda *gezählter Vogel.* — *e) *ein 60jähriger Elephant.* — *f) *Ficus infectoria.*

जटिल 1) Adj. (f. आ) *a) Flechten tragend.* — *b) stark behaart* (Gesicht) MBh. 7,93,47. — *c) verworren* (Haar). — *d)* am Ende eines Comp. *erfüllt von, voller.* — 2) m. *a) Asket.* — *b)* Bein. Çiva's. — *c) ein Bock mit bestimmten Merkmalen.* — *d) *Löwe.* — *e)* N. pr. eines Mannes. — 3) f. आ *a) Nardostachys Jatamansi.* — *b) *langer Pfeffer.* — *c) *eine Artemisia* Râǵan. 10,47. — *d) *Acorus Calamus* Râǵan. 6,52. — *e)* = उच्चटा. — *f)* N. pr. einer Frau.

जटिलक N. pr. 1) *m. eines Mannes. Pl. *sein Geschlecht.* — 2) f. °लिका einer Frau Lalit. 331,19.

जटिलय्, °यति *verwirren.*

जटिलस्थल n. N. pr. einer Oertlichkeit.

जटिलो Adv. mit कर् *erfüllen —, überdecken mit* Harshaḱ. 200,1.

जटिलीभाव m. *das Sichverwickeln, Sichverwirren.*

*जटुल m. *Leberfleck, Muttermal.*

जटेश्वरतीर्थ n. N. pr. eines Tîrtha.

जटोच्च (Conj. für जटोच्छ्) m. N. pr. eines *Hügels.*

1. जठर (*m.) n. (adj. Comp. f. आ) 1) *Bauch, Magen, Leib, Mutterleib;* übertr. *Höhlung, Inneres, Schooss.* — 2) *gewisse krankhafte Affectionen des Unterleibes* Ḱaraka 6,1. — 3) im Gegensatz zu पृष्ठ *Vorderseite des Körpers.* Instr. so v. a. *mit zugewandtem Gesicht* 148,25.

2. जठर etwa *das Schaukeln, Schwanken* (des Wagens).

3. जठर 1) Adj. (f. आ) *a) hart* (auch in übertr. Bed.). — *b) alt.* Richtig जरठ. — *c) *=* बद्ध. — *d)* R. 2,98,24 fehlerhaft für जवन. — 2) m. N. pr. *a)* Pl. eines Volkes. — *b)* eines Gebirges.

जठरगद m. *eine best. krankhafte Affection des Unterleibes.*

*जठरज्वाला f. *Leibschmerz, Kolik.*

*जठरनुद् m. *Cathartocarpus fistula.*

*जठरयन्त्रणा f. *die Schmerzen des Kindes im Mutterleibe.*

जठरराग m. = जठरगद.

*जठरव्यथा f. *Kolik.*

जठराग्नि m. 1) *die verdauende Feuerkraft im Leibe* Hemâdri 1,716,21. — 2) Name Agastja's in einer früheren Geburt.

*जठराम m. *Bauchwassersucht* Râǵan. 20,22.

जठरिन् Adj. *an Leibesanschwellung leidend* Ḱaraka 5,6. 6,18.

जठरी Adv. mit कर् *in seinen Bauch thun.*

जठल etwa *das Schaukeln* (von Wellen) Ṛv. 1,182,6.

जड 1) Adj. (f. आ) *a) kalt, kühl* 249,12. — *b) starr, apathisch, empfindungslos, betäubt.* — *c) stumpf, dumm, einfältig, geistesschwach* 249,12. m. *Idiot* Gaut. Am Ende eines Comp. nach einem Nom. act. *aus Dummheit nicht vermögend* Spr. 7779. — *d) unbeseelt, intelligenzlos* Kap. 6,50. — *e) stumm.* — 2) m. Bein. Sumati's. — 3) f. आ (am Ende eines adj. Comp. f. आ) *eine best. Pflanze* Ḱaraka 6,2. Nach den Lexicographen *Mucuna pruritus* und *Flacourtia cataphracta.* — 4) n. *a) Wasser.* — *b) *Blei.*

*जडक्रिय Adj. *saumselig.*

जडता f. 1) *Starrheit, Regungslosigkeit, Empfindungslosigkeit, Apathie.* — 2) *Stumpfheit, Geistesschwäche.* — 3) *Unbeseeltheit, Intelligenzlosigkeit.*

जडत्व n. = जडता 1) und 2) (314,4).

जडधी Adj. *dumm von Verstande, einfältig.*

जडप्रकृति Adj. dass. 304,32.

जडबुद्धि Adj. dass. Compar. °तर्.

जडभरत m. N. pr. eines sich *dumm* stellenden Mannes.

जडभाव m. *Kühle, Frische.*

जडमति Adj. *dumm von Verstande, einfältig* Veṇis. 37.

जडय्, °यति *apathisch machen, aller Kraft berauben* 323,28. *stumpf machen für* (Loc. eines Nom. act.). जडित *leblos geworden* (Auge) Bâlar. 21,4.

जडांशु m. *der Mond* zu Spr. 2655.

जडात्मक Adj. 1) *kühl.* — 2) *einfältig.* — 3) *intelligenzlos.*

जडात्मन् Adj. 1) *kühl.* — 2) *einfältig.*

जडाय्, °यते *sich als stumm erweisen,* mit Infin. 187,2.

जडाशय Adj. *einfältig, dumm* Ind. St. 14,379.

जडिमन् m. 1) *Kälte* Kâd. 198,11. 2,42,7. — 2) und 3) = जडता 1) und 2).

1. जडी in गङ्गाराम°.

2. जडी Adv. 1) mit भू *dumm werden.* — 2) mit कर् *a) starr —, regungslos —, empfindungslos machen* 308,23. *betäuben.* — *b) dumm machen, verschleiern* (die Einsicht).

*जडीभाव m. = जडता 1).

*जतुल m. *Leberfleck, Muttermal.*

जतु s. जञ्जु.

जतु 1) n. *Lack, Gummi.* — 2) f. जतू *Fledermaus.*

जतुक 1) *n. *a) Lack, Gummi.* — *b) Asa foetida.* — 2) f. आ *a) *Lack.* — *b) eine roth färbende Oldenlandia* Râǵan. 3,114. Bhâvapr. 1,194. — *c) *Fledermaus.*

*जतुकारी f. 1) = *rother Lack* Râǵan. 6,209. — 2) = जतुक 2) *b)* Râǵan. 3,114.

जतुकृत् und जतुकृष्णा f. = जतुक 2) *b)* Bhâvapr. 1,194.

जतुगृह् und जतुगेह् n. *ein mit Lack und andern brennbaren Stoffen bestrichenes und angefülltes Haus.* °गृहपर्वन् n. Titel eines *Abschnitts* im MBh.

*जतुनी f. *Fledermaus.*

*जतुपुत्रक m. *Stein —, Figur in einem Brettspiele.*

जतुमणि m. *Muttermal* oder *ein ähnlicher Fleck.*

जतुमय Adj. *voller Lack.* °शरण n. = जतुगृह् Veṇis. 142.

जतुमुख m. *eine Reisart.*

जतुवेश्मन् n. = जतुगृह्.

जतूकर्ण m. N. pr. eines Mannes Weber, Lit. 284.

जतूका f. 1) *Fledermaus* Ḱaraka 6,9. — 2) **ein best. wohlriechender Stoff.*

जत्रु 1) m. Pl. (nur in der älteren Sprache und Varâh. Bṛh. S.) Bez. *best. Knochen* (deren 16 angenommen werden). — 2) n. *Schlüsselbein.*

*जत्रुक n. *Schlüsselbein.*

*जत्वश्मक n. *Erdharz* Râǵan. 13,70.

जन् 1) Trans. जनति, °ते, जनयति, °ते, जायते (episch auch जायति) und *जज्ञन्ति. *a) zeugen,* — *mit* (Loc.), *gebären,* — *von* (Abl.); *erzeugen, hervorbringen, verursachen, gignere.* — *b)* Caus. *geboren werden lassen.* — *c) bestimmen —, machen zu* (Dat.). — *d) erzeugen als, bewirken dass ist;* mit doppeltem Acc. 329,6. — *e) schaffen, verschaffen.* — 2) Intrans. जनिते, जायते (episch auch जायति), *जन्यते. Episch auch जज्ञुस् und जनिष्यति. *a) erzeugt —, geboren —, hervorgebracht werden, wachsen, entstehen.* — *b) geboren werden als, von Geburt* oder *Natur sein;* mit doppeltem Nom. 51, 9. Spr. 5643. — *c) geboren werden —, von der Geburt an bestimmt sein zu* (Acc.). — *d) wiedergeboren werden.* — *e) werden, sein;* das Prädicat im Nom. — *f) *werden zu, verwandelt werden in* (Dat.) 229,3. — *g) erfolgen, eintreten, Statt finden.* — *h) möglich —, zulässig sein.* — 3) Partic. जात *a) geboren,* — *von* (Loc.), *erzeugt von* (Instr. oder Abl.), — *mit* (Loc.), *neugeboren, gewachsen, entstanden,* — *aus* (Abl.), *zum Vorschein gekommen.* Am Ende eines Comp. *α) geboren vor so und so langer Zeit, so und so alt.* — *β) entstanden —, sich zeigend an.* — *b) geboren —, von Natur bestimmt zu* (Dat.) Ṛv. 4,20,6. 9,94,4. — *c) gewor-*

den. n. impers. mit doppeltem Instr. — *d*) geworden —, gereichend zu (Dat.) Spr. 2932. — *e*) erfolgt, eingetreten, geschehen, verstrichen (Zeit Ind. St. 15,314). — *f*) da seiend, vorhanden, gegenwärtig. — *g*) versehen mit (Instr.). — *h*) häufig am Anfange eines adj. Comp. in den Bedeutungen *a*) *c*) *e*) und *f*). Nicht selten auch mit Umstellung der beiden Glieder. — *Desid. जिज्ञनिषति. — *Intens. जञ्जन्यते, जाजायते, जञ्जत्तस्, जाजातस्, जञ्जनति und जञ्जति. — Mit *व्यति Med. कर्मव्यतिकरे. — Mit अधि 1) geboren werden —, entstehen aus (Abl.), erzeugt werden von (Instr.). — 2) entstehen auf oder über (Acc.). — 3) werden zu (Nom.), sein. — Mit अनु 1) später —, hinterher geboren werden, — zur Welt kommen, — entstehen, nach Jmd (Acc.) geboren werden. — 2) Jmd (Acc.) ähnlich geboren werden. अनुजात von einem Sohne so v. a. dem Vater an Vorzügen gleichend. — 3) अनुजात der die zweite Geburt erfahren hat, d. i. in die Lehre aufgenommen worden ist. — 4) MBh. 13,48,19 ist in Unordnung; vgl. M. 10,31.32. — Mit समनु Jmd (Acc.) ähnlich geboren werden. — Mit अप, °जात aus der Art geschlagen, missrathen (Sohn). — Mit अपि in अपिजै. — Mit अभि 1) für Etwas oder Jmd geboren werden, von Geburt an bestimmt sein zu, durch die Geburt angewiesen sein —, — Ansprüche haben auf (Acc.). °जात mit act. Bed. — 2) geboren werden gemäss, — entsprechend; mit Acc. Spr. 3338. — 3) zu Etwas (Nom. des Partic. fut. pass.) da sein. — 4) geboren —, erzeugt werden, — von (Abl.), — mit (Loc.), entstehen, — aus (Abl.), zum Vorschein kommen mit (Instr.). — 5) wiedergeboren werden, von Neuem entstehen. — 6) werden 102,13. — zu (Nom.). — 7) अभिजात *a*) von edler Herkunft. — *b*) reizend, lieblich. — *c*) *gelehrt. — *d*) *schicklich, passend, angemessen. — Caus. von Neuem hervorrufen, beleben. — Mit समभि entstehen. — Mit अव falsche Lesart; vgl. Spr. 5960. — Mit आ geboren werden, entstehen. — Caus. 1) erzeugen. — 2) Jmd geboren werden lassen. — 3) fruchtbar machen, Zeugungskraft schaffen. — Mit उद्‌ā hervorgehen aus (Abl.). — Mit प्रत्या (°जायते) wiedergeboren werden Kâraṇḍ. 42,9. °जायेयम् Sâmav. Br. 3,8,1. — Mit उद्‌ 1) zeugen, hervorbringen. — 2) geboren werden, entstehen, — aus (Abl.). — Mit उप 1) hinzukommen, — treten. °जात neu hinzugetreten. — 2) als Folge entstehen. — 3) geboren werden, entstehen, sich einstellen, zum Vorschein kommen, sich zeigen Kap. 5,50. Spr. 7222. °जात entstanden, zum Vorschein gekommen, sich eingestellt habend. — 4) wiedergeboren werden. — 5) sein Spr. 3056. — उपजातम् MBh. 9,3482 fehlerhaft für उपयातम्. — Caus. 1) erzeugen, verursachen, veranlassen. — 2) Etwas versuchen. — Mit समुप 1) entstehen, sich einstellen, zum Vorschein kommen. — 2) wiedergeboren werden. — Caus. erzeugen, verursachen. — Mit निस्, निर्जात zum Vorschein gekommen, da seiend; am Ende eines Comp. in verstellter Ordnung. — Mit परि, परिजात 1) erzeugt von (Abl.) AV. 3,6,1. — 2) vollkommen ausgebildet; s. अ°. — Mit प्र 1) geboren werden, entstehen, — aus (Abl.), in (अधि oder Loc.), erzeugt werden von (Instr. oder Abl.) mit (Loc.) मातापित्रोस् von Mutter und Vater. — 2) zu einem lebenden Wesen sich entwickeln. — 3) wiedergeboren werden. — 4) sich fortpflanzen, — durch (Instr.). — 5) zeugen, gebären, zeugen mit (Loc. oder Instr.). प्रजाता mit act. Bed. — 6) zu einem lebenden Wesen werden lassen. — Caus. 1) Jmd (Acc.) sich fortpflanzen lassen durch (Instr.), fortpflanzen, entstehen lassen. — 2) zeugen. प्रजननयामकः Maitr. S. 1,6,10. 8,5. — 3) zu einem lebenden Wesen werden lassen. — Desid. प्रजिज्ञनिष्यमाण in's Leben treten wollend. — Desid. vom Caus. प्रजिज्ञनयिषति zu einem lebenden Wesen werden lassen wollen. — Mit अनुप्र nach Etwas geboren werden. प्रजाम् so v. a. sich immer weiter und weiter fortpflanzen Bhâg. P. 3,32,20. — Caus. nach Etwas geboren werden lassen. — Mit अपप्र, °जाता die eine Fehlgeburt gemacht hat. — Mit अभिप्र gebären ṚV. 5,19,1. — Caus. für Etwas erzeugen. — Mit उपप्र hinzugeboren werden zu (Acc.). — Mit प्रप्र stets auf's Neue entstehen ṚV. 5,58,5. — Mit संप्र 1) entstehen, zum Vorschein kommen, — aus (Abl.). — 2) da sein. — 3) wiedergeboren werden. — 4) संप्रजाता gekalbt habend. — Mit प्रति wiedergeboren werden, von Neuem entstehen. — Mit वि 1) geboren werden, — von (Loc.), erzeugt werden, — von (Abl.), entstehen, — aus (Abl.). — 2) sich verwandeln in, werden zu (Nom.). — 3) sich fortpflanzen. — 4) zeugen, gebären, — von (Abl.), Kinder —, Junge zur Welt bringen. विजाता die geboren hat. — Mit सम् 1) geboren werden —, zugleich erscheinen mit (Instr.). — 2) geboren werden, — von (Loc.), erzeugt werden, — von (Abl.), wachsen, entstehen, — aus (Abl.), sich einstellen, zum Vorschein kommen, sich ereignen. — 3) werden; verfliessen (von der Zeit). — 4) gebären. — Caus. 1) zeugen, — mit (Loc.), gebären, — von (Abl.); bilden, bauen; erzeugen, hervorbringen, verursachen. — 2) bei sich hervorbringen, erlangen Lalit. 340,3. — Mit अभिसम्, °संजात entstanden. — Mit उपसम् sich einstellen, zum Vorschein kommen Pariśiṣṭa 64. — Mit प्रतिसम्, °संजात entstanden.

1. जन् 1) Adj. (f. ई) erzeugend in पुर्°. — 2) m. (adj. Comp. f. आ) *a*) Geschöpf, Mensch, Person; Geschlecht, Stamm; das Volk, die Unterthanen. Sg. auch mit collectiver Bed. Sg. mit मरुत् und सुमरुत् viele —, sehr viele Leute. Häufig in Comp. mit einer anderen Personenbezeichnung (प्रेष्य° Dienerschaft, सखी° Freundin, Freundinnen), auch mit Völkernamen. अयं जनः so v. a. Unsereins, wir, ich (im Prâkrit 297,13 so v. a. mein Geliebter hier). एष जनः dass. 251,30. असौ जनः so v. a. mein Geliebter hier. Bisweilen, ohne nähere Bezeichnung durch ein Pronomen, α) so v. a. die im Augenblick Jmd zunächst stehende Person, diese Person hier, dieser —, diese hier (auch in collectiver Bed.). — β) Einer aus dem grossen Haufen, ein gewöhnlicher —, ein gemeiner Mensch. — *b*) die jenseits des Maharloka gelegene Welt. — 3) f. जना Geburt, Entstehung.

2. जन् m. N. pr. eines Mannes.

जनंसह् Adj. die Geschöpfe bewältigend.

जनक् 1) Adj. zeugend, erzeugend, hervorbringend, verursachend, bewirkend Spr. 7759. Bhâvapr. 1,52. — 2) m. *a*) Erzeuger, Vater Spr. 7680. — *b*) ein best. Tact S. S. S. 212. 237. — *c*) N. pr. verschiedener Fürsten und anderer Personen. Pl. Ǵanaka's Geschlecht. — 3) *f. जनिका *a*) Mutter. — *b*) Schwiegertochter.

जनकक्राण m. N. pr. eines Mannes.

जनकचन्द्र m. N. pr. verschiedener Männer.

जनकतनया f. Patron. der Sîtâ.

जनकता f. Nom. abstr. zu जनक 1) und 2) *a*).

जनकत्व n. Nom. abstr. zu जनक 1).

जनकनन्दिनी f. Patron. der Sîtâ.

जनकभद्र m. N. pr. eines Mannes.

जनकराज m. desgl.

*जनकरी f. = जनकारिन्.

जनकल्प 1) Adj. (f. आ) Menschen ähnlich. — 2) f. आ Pl. Bez. der Verse AV. 20,128,6—11.

जनकसप्तरात्र m. ein best. Saptâha.

जनकसिंह् m. N. pr. eines Mannes.

जनकसुता und जनकात्मजा f. Patron. der Sîtâ.

*जनकारिन् m. rother Lack.

*जनकाह्वय m. Mesua Roxburghii Gal.

*जनकीय Adj. von 1. जन.

जनकेश्वरतीर्थ n. N. pr. eines Tirtha.

*जनगत् Adj. Pat. zu Vârtt. 14 zu P. 1,4,2.

*जनगत्य्, °त्यति Denom. von जनगत् ebend.

जनंगम m. *ein Kaṇḍâla* Harshak. 147,14 (जनंगमाङ्गनाम् zu lesen). Kâd. 2,128,15. Râgat. 7,965. f. आ 8,1957.

जनचक्षुस् n. *das Auge der Geschöpfe* (die Sonne).

जनत् Indecl. ein Ausruf in Litaneien.

जनंता f. *Genossenschaft von Leuten, Gemeinde, religiöse —; das Volk, die Unterthanen; die Geschöpfe, die Menschheit.*

*जनत्रा f. *Regenschirm.* Richtig जलत्रा.

जनदाहस्थान n. *Leichenverbrennungsstätte* Daçak. (1925) 2,127,11.

जनदेव m. *Fürst, König.*

जंनद्वत् Adj. *eine Form von* जन् *enthaltend, damit bezeichnet* Maitr. S. 1,8,9.

जंनधा Adj. etwa *die Geschöpfe nährend.*

जनधाय Adj. dass.

जंनधायस् Adj. dass. Maitr. S. 1,3,12. 27.

जंनन 1) Adj. (f. ई) am Ende eines Comp. *zeugend, gebärend, erzeugend, hervorrufend, verursachend.* — 2) m. *Erzeuger, Schöpfer.* — 3) f. जननी *a) Gebärerin, Mutter.* — *b) *Fledermaus.* — *c) *rother Lack* Râgân. 6,209. — *d) *Jasminum auriculatum, *Rubia Munjista* (Râgân. 6,193), = *जनी und *कटुका. — *e) *Mitleid.* — 4) n. *a) Geburt.* — *b) Geburt,* so v. a. *Leben.* — *c) Entstehung, das Sichzeigen.* — *d) das Erzeugen, Hervorbringen, Verursachen.* — *e) eine best. mit Zaubersprüchen vorgenommene Handlung.* — *f) *Stamm, Geschlecht.*

जननान्तर n. *ein früheres Leben* Spr. 5715.

जननि f. 1) metrisch st. जननी *Mutter.* — 2) *Geburt. — 3) *eine best. wohlriechende Pflanze.*

जननीय्, °यति *Jmd* (Acc.) *für seine Mutter halten.*

*जनंतप m. N. pr. eines Mannes. Vgl. जानंतपि.

जनपति m. *Fürst, König* Daçak. 9,8.

जनपद् m. (adj. Comp. f. आ) Sg. und Pl. *Volksgemeinde, Völkerschaft, das Volk* (Gegens. *Fürst*), *Landvolk;* Sg. *Reich, Land.*

जनपदमण्डल n. *Landesbezirk* Karaka 3,3.

जनपदमुक्तर m. *der Angesehenste eines Landes* Daçak. 90,19.

जनपदाधिप und *जनपदिन् m. *Fürst, König.*

जनपदोद्वंसनीय Adj. *über die Epidemie eines Landes handelnd* Karaka 3,3.

जनपान Adj. *den Menschen zum Trunke dienend* Ṛv. 9,110,5.

जनपालक m. *Hüter der Menschen* Ind. St. 14, 386.

जनप्रवाद् m. Sg. u. Pl. *Gerede der Leute* 149,19.

जनप्रिय 1) *den Menschen lieb* (Çiva). — 2) *m. *a) Koriander.* — *b) Moringa pterygosperma.*

*जनप्रियफला f. *die Eierpflanze* Gal.

जनबान्धव m. *Menschenfreund* Ind. St. 14,389.

*जनबालिका f. *Blitz* Gal.

जनभक्त Adj. *Menschen verschlingend.*

जनभृत् Adj. *Leute erhaltend.*

जनमरक m. *Epidemie, Pestilenz.*

जनमार m. und °री f. dass.

जनमारण n. *das Tödten der Menschen* Spr. 7696.

जनमारीमय Adj. *pestilenzartig, Pestilenz bedeutend.*

जनमेजय m. N. pr. 1) verschiedener Männer, insbes. Fürsten. — 2) eines Schlangendämons.

जनमोहिनी f. N. pr. einer Surâṅganâ Ind. St. 15,241.

जंनयति f. *das Zeugen.*

*जनयत्त Adj. *zeugend* u. s. w.

जनयितर् Nom. ag. 1) m. *Erzeuger, Vater; Hervorbringer* Çaṃk. zu Bâdar. 2,3,9. — 2) f. °त्री *Mutter.*

जंनयितवै Dat. Infin. (abhängig von ईश्वर) *zu erzeugen* Çat. Br. 14,9,4,13.

जनयितव्य Adj. *zu zeugen,* — *von* (Instr.) *mit* (Loc.), *zu erzeugen, hervorzubringen.*

जनयिष्णु m. *Erzeuger.*

जनयोपन Adj. *die Leute störend,* — *irre machend,* — *plagend.*

जनर् s. जनस् 2).

जनरव m. *Gerede der Leute.*

जनराज् und जनराजन् m. *Menschenherrscher.*

जनलोक m. *eine über dem* Maharloka *gelegene Welt.*

जनवत् Adj. *wo Leute sich befinden.* Loc. *an einem solchen Orte* Karaka 1,8.

*जनवल्लभ m. *eine best. Pflanze.*

जनवाद् m. *Gerede der Leute, Geschwätz, Geklatsch* MBh. 14,37,13.

जनवादिन् m. *Schwätzer, Neuigkeitskrämer.*

जनविद् Adj. *Leute besitzend.*

जनश्री Adj. *zu den Menschen kommend.*

*जनश्रुत N. pr. 1) m. eines Mannes. — 2) f. श्रा eines Weibes.

जनश्रुति f. *Gerücht* Râgat. 7,133.

जंनस् 1) n. *Geschlecht, genus.* — 2) Indecl. (जनर् vor tönenden Lauten) = जनत्. Gedeutet als *die jenseits des* Maharloka *gelegene Welt.*

जनस्थ Adj. 1) *unter den Menschen lebend.* — 2) *in der* Gaṇa *genannten Welt weilend.* Könnte auch जनःस्थ sein.

जनस्थान n. N. pr. eines Theiles des Daṇḍaka-Waldes.

*जनाधिनाथ m. 1) *Fürst, König.* — 2) Bein. Vishṇu's.

जनाक्त m. *eine Gruppe* —, *eine Mehrheit von Menschen* Sâh. D. 425. — 2) *Land, Gegend.* — 3) Bein. Jama's.

जनान्तिकम् Adv. *leise zu Jmd* (Etwas sagen), *so dass es die Andern nicht hören,* 114,30.

जनान्तिके Loc. Adv. *in der Nähe von Menschen.*

जनापवाद् m. *üble Nachrede,* Pl. 239,1.

जनायन Adj. *zu den Menschen führend* (Weg).

जनारव m. *Gerede der Leute* 117,31.

जनार्णव m. *Karavane.*

जनार्दन m. 1) Bein. Vishṇu's oder Kṛshṇa's. — 2) N. pr. *a)* verschiedener Männer. Auch °विबुध, °व्यास und भुक्त°. — *b)* einer Oertlichkeit.

जनालय m. *ein Bewohner der Welt* Gaṇa Bhâg. P. 3,11,31.

*जनाव् (Nom. जनौस्) Adj. *Menschen schützend.*

जनाश्रय m. *Karavanserai.*

जनाषट् (Nom. °षाट्) Adj. *Menschen bewältigend.*

जंनि und जंनी f. 1) *Weib, Gattin* (in dieser Bed. Gen. जंन्युस् Kuhn's Z. 25,289). Pl. bildlich von den *Fingern.* — 2) *जनि *Mutter.* — 3) *जनी *Schwiegertochter.* — 4) *Geburt, Entstehung.* — 5) जनि *Geburt,* so v. a. *Leben* Agni-P. 38,1. — 6) जनि *Geburtsstätte.* — 7) जनि *die Wurzel* जन् Çaṃk. zu Bâdar. 3,1,24. Könnte auch m. sein. — 8) *eine best. wohlriechende Pflanze.*

जनिकर्तर् Nom. ag. 1) *entstehend* 222,12. — 2) *entstehen machend, erzeugend, bewirkend;* f. °कर्त्री Naish. 5,63.

जंनिकाम Adj. *ein Weib wünschend.*

जनितर् und जंनितर् Nom. ag. 1) m. *Erzeuger, Vater.* — 2) f. जंनित्री *Gebärerin, Mutter.*

जनितव्य Adj. *was geboren werden* —, *was entstehen soll.*

जंनितोस् Abl. Gen. Inf. von जन् Ṛv. 4,6,7. Ait. Br. 1,25. 2,7. Çat. Br. 3,2,4,31.

जंनित्र n. 1) *Geburtsstätte, Heimat, Herkunft.* — 2) Pl. *Eltern* oder *Blutsverwandte* überh. — 3) *Zeugungsstoff.* — 4) Name eines Sâman. वसिष्ठस्य जनित्रे हे Ârsh. Br. जनित्राय्य und जनित्रोत्तर n. desgl. जनित्रमुत्तरम् Lâṭ. 7,2,1.

1. जंनित्र 1) Adj. = जनितव्य. — 2) *m. *Vater* *f. आ *Mutter,* *m. Du. *die Eltern.*

2. जनित्व n. *der Stand der Ehefrau.*

जनित्वन् n. dass.

जनित्वी Absol. von जन् RV. 10,65,7.

जनित्री Adj. *ein Weib verleihend.*

जनित्र oder °त्रा von unbekannter Bed.

*जनिनोल्लिका f. *eine best. Pflanze.*

जनिपद्धति f. Titel eines Werkes Verz. d. B. H. No. 877. °दर्पण m. desgl.

जनिमन् n. 1) *Geburt, Entstehung, Ursprung.* — 2) *Nachkommenschaft, progenies.* — 3) *Geschöpf, Wesen.* — 4) *Geschlecht, Art, gens, genus.*

जनिमत् Adj. 1) *beweibt, weiberreich.* — 2) *eine Entstehung habend, entstanden* Çaṃk. zu Bâdar. 3,2,32. 4,2,8.

जनिय्, °यति = जनीय्.

जनिवत् Adj. *beweibt.*

जनिष्ठ Adj. *überaus zeugungsfähig* Maitr. S. 1,3,20.

जनिष्य Adj. *der noch geboren werden —, der noch entstehen soll.*

जनिष्यमाण n. *ein bevorstehendes Geborenwerden* Karaka 4,8.

जनी s. जनि.

जनीय्, °यति *ein Weib wünschen.*

*जनीय (?) Adj. von जन्या.

*जनु f. 1) *Geburt.* Auch *जनू. — 2) *Seele* Gal.

जनुःपद्धति f. Titel eines Werkes Verz. d. B. H. No. 876.

जनुस् m. n. 1) *Geburt, Ursprung, Herkunft.* — 2) *Nativität.* — 3) *Geburtsstätte.* — 4) *Geschöpf, Wesen.* — 5) *Schöpfung, Hervorbringung.* — 6) *Art, genus.* — 7) जनुषा Instr. *von Geburt an, naturaliter, von Hause aus, dem Wesen oder der Bestimmung nach, eigentlich, wesentlich, nothwendig.* *जनुषान्ध Adj. *blindgeboren* wird als Comp. angesehen.

जनूवास् n. *das natürliche, angeborene Gewand* Çat. Br. 5,3,3,25.

जनेन्द्र m. *Fürst, König.*

*जनेवाह् m. = जनवाह्.

जनेश (Harshak. 138,24) und जनेश्वर m. *Fürst, König.*

*जनेष्ट 1) m. *eine Art Jasmin* Râǵan. 10,79. — 2) f. आ *a) Gelbwurz* Râǵan. 6,198. — *b)* = जतुक 2) *b)* Râǵan. 3,114. — *c) ein best. Heilmittel* (वृद्धि) Râǵan. 5,29. — *d) die Bluthe von Jasminum grandiflorum* Râǵan. 10,76.

*जनोदाहरण n. *guter Ruf.*

जनोलोक m. *die Welt* Ganas.

*जनौ s. जनाव्.

जन्तु m. 1) *Kind, Nachkomme* 135,26. — 2) *Geschöpf, Wesen, Mensch, Person.* Sg. auch in collectiver Bed. सर्वो जन्तुः *Jedermann.* अयं जन्तुः so v. a. *der Mensch.* — 3) *Angehöriger, Diener.* — 4) *Gewürm, Ungeziefer, Eingeweidethier.* कार्कटी° so v. a. *ein winziges Krebsweibchen.* Ausnahmsweise n. — 5) **Baum* Gal. — 6) N. pr. verschiedener Manner VP.[2]

*जन्तुक 1) m. N. pr. eines Mannes. Pl. *sein Geschlecht.* — 2) f. आ *a) rother Lack.* — *b)* = जतुक 2) *b)* Râǵan. 3,114.

*जन्तुकाम्बु n. *eine Muschel mit dem lebenden Thiere* Râǵan. 13,127.

*जन्तुकारी f. = जतुक 2) *b)* Râǵan. 3,114.

जन्तुघ्न 1) Adj. *Würmer tödtend.* — 2) *m. *Citrone.* — 3) *f. ई und n. *Embelia Ribes.* — 4) *n. *Asa foetida.*

जन्तुजातमय Adj. *voller Ungeziefer.*

*जन्तुनाशन n. *Asa foetida* Râǵan. 6,74.

*जन्तुपादप m. *Mangifera sylvatica* Râǵan. 11,14.

*जन्तुफल m. *Ficus glomerata.*

जन्तुमत् Adj. *mit Gewürm —, mit Ungeziefer versehen.*

जन्तुमातृ 1) m. *ein best. Eingeweidewurm* Karaka 1,19. 3,7. — 2) **rother Lack* Nigh. Pr.

*जन्तुमारिन् m. *Citrone* Râǵan. 11,176.

*जन्तुरस m. *rother Lack* Râǵan. 6,209.

*जन्तुला f. *Saccharum spontaneum.*

*जन्तुकुक्षी f. *Embelia Ribes* Râǵan. 6,50.

(जन्त्व) जन्तुघ्र Adj. *was geboren werden —, was entstehen soll* RV. 8,89,6.

जन्म m. (*n.) = जन्मन् *Geburt.*

जन्मक = जन्मन् in °नाथ m. = जन्मप Ind. St. 14,354.

°जन्मकर Adj. *die Geburt von — bewirkend.*

जन्मकाल m. *Geburtszeit, — stunde* 52,17.

*जन्मकील m. Bein. Vishṇu's.

जन्मकृत् m. *Erzeuger, Vater.*

जन्मकृत Adj. *schon durch die Geburt bewirkt, schon mit der G. gegeben* Kâd. 2,110,24.

जन्मक्षेत्र n. *Geburtsstätte.*

जन्मचिन्तामणि m. Titel eines Werkes.

जन्मगृह n. = जन्मनक्षत्र Varâh. Jogaj. 4,44.

जन्मजन्मन् n. Loc. °नि *in jeder Geburt,* so v. a. *in jedem Leben* Mon. d. B. A. 1880, S. 35.

जन्मजन्मान्तर n. *jedes zukünftige Leben* Spr. 692.

जन्मजातक n. Titel eines Werkes.

जन्मतस् Adv. 1) *der Geburt nach* Âpast. — 2) *nach dem Lebensalter* 196,4. 6.

जन्मतार (*m.) *das Sternbild, unter dem Jmd geboren ist,* Hemâdri 1,810,10.

जन्मतिथि (*m. *f.) *Geburtstag.*

जन्मद 1) Adj. am Ende eines Comp. *die Geburt von — bewirkend.* — 2) m. *Erzeuger, Vater.*

जन्मदिन n. *Geburtstag.*

जन्मन् n. 1) *Geburt, Entstehung, Ursprung.* मरुत् *hohe Geburt* Spr. 7825. कृतजन्मन् Adj. *gepflanzt.* शूद्रजन्मन् m. *ein von einem Çûdra Erzeugter,* = शूद्र. — 2) *Geburt,* so v. a. *Leben.* — 3) *Nativität.* — 4) *Wiedergeburt.* — 5) *Geburtsort, Heimat.* — 6) *Geburtsstätte,* so v. a. *Erzeuger, Vater.* — 7) *Geburtsstern.* — 8) *das erste astrologische Haus.* — 9) *Geschöpf, Wesen.* — 10) *Angehörige, Sippschaft, Leute.* — 11) *Geschlecht, Art, gens, genus.* Unter *beiden Geschlechtern* sind *Götter und Menschen* oder *Menschen und Thiere* gemeint. — 12) *Natur, Beschaffenheit, Art und Weise.* प्रत्नेन जन्मना *nach alter Art, nach altem Herkommen.* दूतजन्मना *nach Botenart.* — 13) **Wasser.*

जन्मनक्षत्र n. *das Sternbild, unter dem Jmd geboren wird,* Hemâdri 1,612,2.

जन्मप m. *der Regent des Sternbildes, unter dem Jmd geboren wird.*

जन्मपत्रपद्धति f. Titel eines Werkes.

*जन्मपथ m. *Geburtsweg, vulva* Gal.

जन्मपादप m. *ein Baum der Heimat.*

जन्मप्रतिष्ठा f. *Mutter.*

°जन्मप्रद Adj. = °जन्मकर.

जन्मप्रदीप m. Titel eines Werkes.

जन्मभ n. = जन्मनक्षत्र Varâh. Jogaj. 9,10.

जन्मभाज् m. *Geschöpf, Wesen* Ind. St. 14,388.

जन्मभू (Spr. 7824. Bhâvapr. 1,70) und °मि f. *Geburtsland, Heimat.*

जन्मभृत् Adj. *im wahren Besitz der Geburt seiend, Vortheil und Genuss vom Leben habend.*

जन्मराशि m. *das Zodiakalbild, unter welchem Jmd geboren wird.* °राश्यधिप m. *der Regent eines solchen Zodiakalbildes* Ind. St. 14,354.

जन्मर्क्ष n. 1) = जन्मनक्षत्र Varâh. Jogaj. 9,1. — 2) *das erste Mondhaus.*

जन्मलग्न n. = जन्मराशि.

जन्मवंश m. *leibliche Verwandtschaft.*

जन्मवत् Adj. *was geboren wird, alles Lebende.* Nom. abstr. °वत्ता f. *das Geborenwordensein, Leben, Existenz* Kâd. 92,17.

जन्मवर्त्मन् n. *Geburtsweg, vulva.*

जन्मवसुधा f. *Geburtsland, Heimat.*

जन्मशय्या f. *das Lager, auf dem Jmd geboren ist.*

जन्मसमुद्र m. Titel eines Werkes.

जन्मस्थान n. *Geburtsstätte, Heimat.*

जन्माधिप m. 1) *Herr über die Geburt* (Çiva).

— 2) = जन्मप.

जन्मान्तर n. 1) *ein vorangegangenes Leben* 254,4. — 2) *ein zukünftiges Leben.* °गत so v. a. *wieder —, neugeboren* 135,9.

जन्मान्तरित, जन्मान्तरीण und जन्मान्तरीय Adj. *aus einem vorangegangenen Leben stammend.*

जन्मान्ध Adj. *blind geboren.* Nom. abstr. °त्व n. Bhâvapr. 1,125.

जन्माष्टमी f. *der achte Tag in der dunkelen Hälfte des* Bhâdra, *an dem* Kṛshṇa *geboren ist.* °तत्त्व n. Titel eines Abschnittes im Smṛtitattva. °निर्णय m. Titel eines Werkes.

जन्मास्पद् n. *Geburtsstätte.*

जन्मिन् m. *Geschöpf, Mensch.*

जन्मेजय m. = जनमेजय 1).

जन्मेश m. = जन्मप Varâh. Jogaj. 4,12.

जन्मोदयर्क्ष n. *der Geburtsstern oder das erste astrologische Haus* Varâh. Jogaj. 4,43.

1. जन्य 1) Adj. *was erzeugt —, hervorgebracht wird.* Am Ende eines Comp. *entspringend —, hervorgehend aus.* Nom. abstr. °ता f. und °त्व n. — 2) *m. *Vater.* — 3) n. *a) Körper.* — *b) *a portent, one occurring at birth;* vgl. अ°.

2. ज॒न्य (ज॒निम्र) 1) Adj. *gentilis, zum Stamm —, zum Geschlecht u. s. w. gehörig, von demselben herrührend, landsmännisch.* — *b) vulgaris, von den Leuten (Fremden) herrührend, denselben gehörig u. s. w.* — 2) m. *a)* (*Landsmann*) *Brautführer.* — *b) *Schwiegersohn* Gal. — *c) der gemeine Mann.* — 3) *m. n. *Gerede der Leute, Geklatsch.* — 4) f. आ *a) Brautführerin.* — *b) *eine Freundin der Mutter.* — *c) *Freude.* — 5) n. *a) Leute, Gemeinde, Volksstamm.* Auch ज॒न्यँ. — *b) Pl. feindliche Geschlechter* oder *— Haufen.* — *c) feindlicher Zusammenstoss von Menschen, Kampf, Schlacht* Gaut. — *d) *Marktplatz.*

3. जन्य m. N. pr. eines alten Weisen.

जन्यक (Conj.) m. *Brautführer* Pañkad. 82.

*जन्यीय (?) Adj. von जन्या.

जन्यु m. 1) *Geburt* (?). — 2) **Geschöpf.* — 3) **Feuer.* — 4) *Bein. Brahman's. — 5) N. pr. eines Ṛshi im 4ten Manvantara. जक्रु v. l.

जप्, ज॒पति, जपते (seltener); Partic. जपित und जप्त. 1) *halblaut —, flüsternd hersagen, hermurmeln* (Gebete). जपतां वरः *der Beste unter den stillen Betern* 73,15. — 2) *beflüstern, mit halblauter Stimme besprechen.* — 3) *halblaut ein Gebet an Jmd richten, halblaut Jmd anrufen.* — Intens. जञ्जप्यँते, *जञ्जपीति *beständig flüstern.* Nach den Grammatikern soll ein Tadel darin liegen. — Mit अनु *nachher murmelnd hersagen.* — Mit अभि *beflüstern, besprechen.* — Mit आ *hineinflüstern.* कर्णे *in's Ohr.* — Mit उप 1) *zuflüstern,* mit Loc. oder Acc. des Ohres. — 2) *Jmd durch Zuflüsterungen auf seine Seite bringen.* — Mit परि *beflüstern, besprechen* Gobh. 2,3,18. 4,5,19. Varâh. Bṛh. S. 48, 74. — Mit प्र *herflüstern.* — Mit प्रति *erwiedernd flüstern.* — Mit सम् *ausplaudern, weitererzählen, mittheilen.*

ज॒प 1) Adj. *flüsternd, raunend.* — 2) m. *das halblaute Aufsagen eines Gebets, Liedes u. s. w.; ein auf diese Weise hergesagtes Gebet.*

जपता f. *der Zustand dessen, der nur Gebete hermurmelt.* Nilak. fasst जपताम् (= गायत्रीमात्रसेविनाम्) als Gen. und ergänzt dazu कुले जन्म.

जपन n. *das Hermurmeln von Gebeten.*

जपनीय Adj. *flüsternd herzusagen.*

जपमाला f. *Rosenkranz.*

जपयज्ञ m. *ein im Hermurmeln von Gebeten bestehendes Opfer.*

जपहोम m. 1) Sg. und Pl. *eine im Hermurmeln von Gebeten bestehende Spende.* MBh. 12,102,4 ist wohl °होमांश्च zu lesen. — 2) Du. *ein herzumurmelndes Gebet und eine Spende* Verz. d. Oxf. H. 103,*a*,10.

जपहोमक m. = जपहोम 1).

जपा f. *Hibiscus rosa sinensis* Varâh. Bṛh. S. 28,14.

*जपाकुसुमसंनिभ m. *eine best. Pflanze,* = हिङ्गूल Nigh. Pr.

*जपाख्या f. = जपा Râgân. 10,124.

जपिन् Adj. *leise Gebete hersagend.*

जपिल N. pr. einer Oertlichkeit.

जप्तव्य Adj. *flüsternd herzusagen.*

ज॒प्य 1) Adj. dass. — 2) m. (nur Bhâg. P.) n. *ein flüsternd herzusagendes Gebet.*

जप्यक m. N. pr. eines Mannes.

जप्यकर्मन् n. *das Hermurmeln eines Gebetes* Âpast.

जप्येश्वरतीर्थ n. N. pr. eines Tîrtha.

ज॒बारु nach Durga n. = मण्डल.

जबाल N. pr. 1) *m. eines Mannes. — 2) f. आ einer Frau.

*जब्धर् Nom. ag. von जभ्.

1. जभ्, जम्भ्, *जभते und *जम्भते *schnappen nach* (अ॒पि), *mit dem Maule packen.* Zu belegen nur जम्भिषत्. — Caus. जम्भ॒यति *zermalmen, vernichten.* — Intens. जञ्जभ्यँते, *जञ्जभीति, जञ्जभान und जञ्जभत् *den Rachen aufreissen, schnappen.* जञ्जभ्यमान *den Mund weit aufthuend* Njâjam. 3,4,17. Comm. zu Gaim. 3,4,14. — Mit अभि Intens. *den Rachen aufreissen gegen Jmd* (Acc.).

2. जभ्, *जम्भ्, *जभति, *°ते, *जम्भति = यभ् *futuere.* जभितुम् (ed. Bomb. यभितुम्) Bhâg. P. 3,20,26.

जभ्य m. *ein best.* (dem Getraide schädliches) *Thier* AV.

ज॒भ्, *ज॒भति = गतिकर्मन् und अदने, ज॒भत्त् = ज्वलत्त्. Intens. जाजभत् *beständig verzehrend.* Nur in Etymologien von जमदग्नि.

*जमज Adj. = यमज.

ज॒मदग्नि m. N. pr. eines Ṛshi.

जमदग्नितीर्थ n. N. pr. eines Tîrtha.

ज॒मदग्निदत्त Adj. *von Gamadagni gegeben.*

जमदग्न्यजय m. Hall in der Vorrede zu Daçar. 30 wohl fehlerhaft für जा°.

*जमन n. = जेमन.

जमश्च m. = यमश्च Kap. S. 32,10.

जमालिन् m. N. pr. eines Mannes.

*ज॒पती Nom. Du. m. = दंपती *Mann und Frau.*

जम्पान n. etwa *Bahre* Verz. d. Oxf. H. 156,*a*,30. 36.

*जम्ब m. *Sumpf, Schlamm.*

जम्बाल 1) (*m. n.) *a) Sumpf, Schlamm* Râgat. 8,2853. Kâd. 2,98,13. Bâlar. 193,1. — *b) Blyxa octandra.* — 2) *m. *Pandanus odoratissimus.*

*जम्बालिनी f. *Fluss.*

*जम्बिर m. = जम्बीर 1).

जम्बीर m. 1) *Citronenbaum;* n. *Citrone.* — 2) *ein best. Küchengewächs, eine Art Ocimum* Râgân. 10,157. 160.

जम्बीरक m. = जम्बीर 2).

जम्बीरनगर n. N. pr. einer *Stadt* Ind. St. 15,239.

जम्बु und जम्बू f. 1) *Eugenia Jambolana* und auch *andere Species.* *f. und n. (जम्बु) *die Frucht.* — 2) **ein best. Strauch,* = नागदमनी. — 3) N. pr. *a)* eines Dvîpa. — *b)* eines mythischen Flusses.

जम्बुक 1) m. *a) Schakal.* — *b)* verächtlicher Bein. *eines gemeinen Menschen* Spr. 7382. — *c) *Eugenia Jambos.* — *d) *eine Art Bignonia.* — *e)* Bein. Varuṇa's. — *f)* N. pr. α) eines Wesens im Gefolge Skanda's. — β) eines Çûdra MBh. 12,153, 67. — 2) f. आ f. zu 1) *a).*

जम्बुकेश n. Name eines Liṅga.

जम्बुकेश्वरतीर्थ n. N. pr. eines Tîrtha.

जम्बुद्वीप m. N. pr. eines der 7 grossen *Continente.* Bei den Buddhisten *Indien,* bei den Gaina eine der 5 Abtheilungen von Bhârata.

जम्बुद्वीपवरलोचन m. *ein best.* Samâdhi Kâraṇḍ. 93,6.

जम्बुधन m. N. pr. 1) = जम्बुद्वीप Lalit. 32,4. — *b) *eines Schlangendämons.

जम्बुपर्वत m. N. pr. = जम्बुद्वीप.

जम्बुप्रस्थ m. N. pr. eines Dorfes.

*जम्बुमत् 1) m. *a) Berg. — b) Affe.* — 2) f. °मती *eine* Apsaras.

जम्बुमालिन् m. N. pr. eines Rakshas.

जम्बुरूढ m. N. pr. eines Schlangendämons.

जम्बुल m. 1) *eine best. Krankheit des äussern Ohres.* — 2) **Eugenia Jambolana.* — 3) **Pandanus odoratissimus.*

जम्बुवनज n. *die Blüthe der weissen chinesischen Rose.*

जम्बुसर N. pr. einer Stadt.

जम्बूक 1) m. *a) Schakal.* — *b) ein gemeiner Mensch.* — *c)* Bein. Varuṇa's. — *d)* N. pr. eines Wesens im Gefolge Skanda's. — 2) *f. ā *eine Art Weintraube ohne Kerne* Râǵan. 11,106. — 3) f. ī N. pr. eines Wesens im Gefolge der Durgâ.

जम्बूखण्ड m. n. = जम्बुद्वीप.

जम्बूद्वीप m. dass. °प्रज्ञप्ति f. Titel eines Gaina-Werkes Ind. St. 9,448.

जम्बूनदप्रभ m. fehlerhaft für जा°.

जम्बूनदी f. N. pr. eines *Flusses.*

जम्बूप्रस्थ m. = जम्बुप्रस्थ R. ed. Bomb. 2,71,11.

जम्बूमार्ग m. n. N. pr. eines Tirtha VP. 2,13,33.

जम्बूल 1) m. *a) Pandanus odoratissimus.* — *b) *Eugenia Jambolana.* — 2) n. *die Reden der weiblichen Anverwandten des Bräutigams bei der Hochzeit.*

जम्बूलमालिका f. *das verklärte Gesicht von Braut und Bräutigam* oder *die mannichfachen Reden der weiblichen Anverwandten des Bräutigams bei der Hochzeit.*

जम्बूस्वामिन् m. N. pr. eines Gaina-Sthavira Hem. Par. 4,38.

जम्ब्वोष्ठ n. = जाम्बवोष्ठ.

जम्भ् s. 1. und 2. जभ्.

जम्भ 1) m. *a)* parox. α) *Zahn, Fangzahn;* Pl. *Gebiss.* — β) *Rachen.* — γ) *das Schlucken* ṚV. 1,37,5. — *b)* oxyt. *der Zermalmer, Verschlinger* (von Unholden). Später N. pr. verschiedener Unholde. — *c) *Indra's *Donnerkeil* Gal. — *d)* etwa *Zauber* MBh. 5,64,20. — *e) *Citronenbaum.* — *f) *Köcher.* — *g) *Theil.* — 2) *f. ā *das Aufsperren des Mundes.* — 3) f. ī N. pr. einer Gottheit Kâlaṃ. 3,132.

जम्भक 1) Adj. am Ende eines Comp. *zermalmend, verschlingend.* — 2) m. *a)* etwa *Zauber* MBh. 5,64,16. — *b) Unhold* oder *ein best. Unhold* VS. 30,16. — *c)* Bein. Ganeça's. — *d)* N. pr. α) eines Unholds, eines Krankheitsdämons Harîv. 9537. Agni-P. 40,19. — β) eines von Kṛshṇa besiegten Dämons. — γ) verschiedener in mythischen Waffen hausender Geister. — δ) *eines Wesens im Gefolge Çiva's. — *e) ein an* 2) *d)* γ) *gerichteter Spruch.* — *f) *Citronenbaum.* — 3) *f. जम्भका *das Aufsperren des Mundes.* — 4) f. जम्भिका N. pr. einer buddh. Gottheit.

जम्भकुण्ड n. N. pr. eines Tirtha.

जम्भग m. Pl. Bez. *best. Unholde.*

*जम्भद्विष् m. (Nom. °द्विट्) Bein. Indra's.

*जम्भन् am Ende einiger Comp. = जम्भ 1) *a)* α). 1. जम्भन 1) Adj. (f. ई) *zermalmend, vernichtend, Zermalmer* u. s. w. — 2) *m. *Calotropis gigantea* Râǵan. 10,27.

2. *जम्भन n. Nom. act. von 2. जभ्, जम्भ्.

जम्भभेदिन् m. Bein. Indra's Dhûrtan. 18.

*जम्भर m. *Citronenbaum.*

जम्भल 1) m. *a) *dass. — b)* N. pr. α) eines Geistes bei den Buddhisten. — β) eines Mannes. — 2) f. ā N. pr. einer Râkshasî.

जम्भलदत्त m. N. pr. eines Autors.

जम्भलिका f. *eine Art Gesang.*

जम्भारि m. 1) Bein. Indra's. °भुजस्तम्भन n. eine der Grossthaten Çiva's Bâlar. 29,15. — 2) *Indra's *Donnerkeil.* — 3) **Feuer.*

*जम्भिन् m. *Citronenbaum.*

*जम्भीर m. 1) dass. — 2) *eine Art Ocimum.*

जम्भीरनगर n. v. l. für जम्बीर° Ind. St. 15,239.

जम्भ्य m. *Schneide* — oder *Backenzahn.* Pl. *Kinnbacke* TS. Prât.

जय 1) Adj. am Ende eines Comp. *ersiegend, erbeutend, gewinnend, besiegend.* — 2) m. *a)* oxyt. *Gewinn, Gewinnung, Sieg, Bestegung* (im Kampf, Spiel, Streit, Process). — *b)* parox. Pl. *best. zum Sieg verhelfende Sprüche* (als Gottheiten personificirt Verz. d. Oxf. H. 56,*b*) Nâǵasam. 3,4,24. Maitr. S. 1,4,14. TS. 3,4,4,1. 6,1.2. Nom. abstr. जयत्व n. ebend. — *c) *Premna spinosa* oder *longifolia.* — *d) *eine gelbe Varietät von Phaseolus Mungo.* — *e) das dritte Jahr im 6ten Lustrum des Jupitercyclus.* — *f) eine Art Flöte* S. S. S. 196. — *g) ein best. Tact* S. S. S. 208. — *h)* Bein. α) *der Sonne.* — β) *Indra's — γ) Arǵuna's (des Pâṇḍu-Sohnes) MBh. 3,266,7. 4,5,35. — *i)* N. pr. α) eines Genius Varâh. Bṛh. S. 53,48. Hemâdri 1,652,5. 654,23. — β) eines Sohnes des Indra. — γ) eines Dieners des Vishṇu. — δ) eines Schlangendämons. — ε) eines Dânava. — ζ) verschiedener Männer. — 3) f. ā *a)* Bez. *verschiedener Pflanzen.* Nach den Lexicographen: *Sesbania aegyptiaca, Premna spinosa* oder *longifolia, Terminalia Chebula* und = नीलदूर्वा. Auch mit जया verwechselt. — *b) *ein best. berauschender Stoff.* — *c)* Bez. *bestimmter Tage* Hemâdri 1,63,4. — *d)* Bez. *eines der sieben kleinen Flaggenstöcke neben* Indra's *Banner.* — *e)* Bez. der सैरा धर्मा: Verz. d. Oxf. H. 30,*b*,18. — *f)* Bein. der Durgâ. — *g)* N. pr. α) verschiedener göttlicher Wesen. — β) einer Jogini Hemâdri 2, *a*,94,11. लया v. l. — γ) einer Çakti Hemâdri 1, 198,5. — δ) einer vertrauten Dienerin der Durgâ und Gattin Pushpadanta's. — ε) *der Mutter des 12ten Arhant's der gegenwärtigen Avasarpiṇi.

जयक 1) *Adj. *siegreich.* — 2) m. N. pr. eines Mannes.

जयकर्ण m. N. pr. eines Fürsten Paṅkâd.

*जयकारिका f. *Mimosa pudica* Nigh. Pr.

जयकाशिन् Adj. *ein Siegesgeschrei erhebend.*

जयकीर्ति m. N. pr. eines Mannes B. A. J. 9,236.

जयकुञ्जर m. *ein Elephant, der andere Elephanten besiegt hat,* 323,15.

जयकृत् Adj. *Sieg verleihend.*

जयकेशि m. N. pr. eines Mannes B. A. J. 9,230.

*जयकोलाहल m. 1) *Siegesgeschrei.* — 2) *ein best. Würfel.*

जयक्षेत्र n. N. pr. einer Oertlichkeit.

जयगत Adj. *siegreich* Varâh. Bṛh. S. 17,10.

जयगुप्त m. N. pr. verschiedener Männer.

जयघण्टा f. *eine Art Cymbel* S. S. S. 178. 198.

जयघोष m. (Hemâdri 1,709,9), °षा n. oder °षा f. *Siegesruf.*

जयघोषा N. pr. einer Surâṅganâ Ind. St. 15.

जयचन्द्र m. N. pr. verschiedener Männer.

जयचर्या f. Titel eines Werkes.

*जयढक्का f. *Siegespauke.*

जयदामन् m. N. pr. eines Mannes B. A. J. 8,235.

जयतश्री f. *ein best.* Râga S. S. S. 108.

जयति m. *die Wurzel* 1. ji 221,23.

जयतीर्थ m. N. pr. eines Autors. Auch °भिक्षु und °यति.

जयतुङ्ग N. pr. eines Autors oder Titel eines Werkes. °तुङ्गोद्देश m. T. e. W.

जयत्सेन 1) m. N. pr. verschiedener Männer. Auch ein angenommener Name eines der Pâṇḍu-Söhne. — 2) f. ā N. pr. einer der Mütter im Gefolge Skanda's.

जयद् 1) Adj. *Sieg verleihend* Varâh. Bṛh. S. 17, 7. — 2) f. ā N. pr. einer Gottheit.

जयदत्त m. N. pr. verschiedener Männer.

जयदुर्गा f. *eine Form der* Durgâ.

जयदेव m. N. pr. eines Dichters. Auch °तर्कालंकारमिश्रमकामकोपाध्याय (wohl verschieden).

जयदेवक 1) m. = जयदेव. — 2) n. *ein best.* Muhûrta.

जयद्रथ m. ein angenommener Name eines der Pâṇḍu-Söhne.

जयद्रथ m. N. pr. verschiedener Männer.

*जयद्रुम m. *Vanda Roxburghii* Nigh. Pr.

जयधर m. N. pr. eines Mannes.

जयधर्मन् m. desgl.

जयध्वज m. 1) *Siegesbanner.* — 2) N. pr. eines Sohnes des Arǵuna Kârtavîrja.

जयध्वजाय्, °यते *ein Siegesbanner darstellen* Daçak. 2,6.

जयन 1) Adj. (f. ई) *allvermögend* Kâṇḍak. 77,6. Vielleicht जयिनी zu lesen. — 2) *f. ई N. pr. einer Tochter Indra's. — 3) *n. *a) das Ersiegen, Besiegen. — b) Rüstung eines Pferdes* u. s. w.

जयनीराजन n. *eine best. Ceremonie* Ind. St. 14, 157.

जयनृसिंह m. *eine Form* Vishṇu's.

जयन्त 1) m. *a) *der Mond. — b) ein best.* Dhruvaka. — *c) *Bein. α) Çiva's. — β) Skanda's Gal. — *d)* N. pr. α) eines Sohnes des Indra. — β) eines Rudra. — γ) eines Gandharva. — δ) eines Sohnes des Dharma. — ε) *Pl. einer Klasse von Göttern bei den Ǵaina. — ζ) verschiedener Männer. — η) eines Gebirges. — *e)* ein angenommener Name Bhîmasena's. — 2) f. ई *a) *Fahne. — b) *Sesbania aegyptiaca* Râǵan. 4, 133. — *c) *blades of barley planted at the commencement of the* Daçaharâ, *and plucked at its close. — d)* Bez. *einer best. Nacht, in der* Kṛshṇa's *Geburt gefeiert wird.* Auch *die 9te Nacht im* Karmamâsa. — *e)* Bein. der Durgâ und Dâkshâjaṇi. — *f)* N. pr. α) *einer Tochter Indra's. — β) einer Jogini Hemâdri 2,*a*,101,19. — γ) einer Surâñganâ Ind. St. 15. — δ) der Gattin Ṛshabha's. — ε) eines Flusses. — ζ) eines Landes. — η) einer Stadt Ind. St. 14,113. — 3) n. N. pr. einer Stadt VP.² 3,331.

जयन्तक 1) m. N. pr. eines Ministers Daçaratha's. — 2) f. °न्तिका *a) *Sesbania aegyptiaca* Bhâvapr. 4,176. — *b) *Curcuma longa* Râǵan. 6,200.

जयन्तपुर n. N. pr. einer *Stadt.*

जयन्तस्वामिन् m. N. pr. eines Autors.

जयन्तीपुरी f. N. pr. einer *Stadt.*

जयन्तीसप्तमी f. *der 7te Tag in der lichten Hälfte des* Mâgha.

जयपताका f. *Siegesfahne* Bâlar. 170,2. *ein Fähnchen, das der Sieger in einem Wettstreit als Auszeichnung erhält,* Lalit. 164,10.

जयपत्र n. 1) *das niedergeschriebene gerichtliche Urtheil, welches dem Gewinner eines Processes eingehändigt wird.* — 2) *ein an der Stirn eines Pferdes befestigtes Blättchen, welches dasselbe als ein für ein* Açvamedha *bestimmtes bezeichnet.*

जयपराजय m. Du. (216,6) und n. Sg. *Sieg oder Niederlage, Gewinn oder Verlust* (im Streit, Process).

जयपाल m. 1) *Fürst, König.* — 2) *Bein. *a)* Brahman's. — *b)* Vishṇu's. — 3) *Croton Jamalgota* Râǵan. 6,165. Bhâvapr. 1,213. — 4) N. pr. verschiedener Fürsten.

*जयपुत्रक m. *ein best. Würfel.*

जयपुर n. N. pr. verschiedener *Städte* Hem. Par. 2,166.

जयप्रिय N. pr. 1) m. eines Kriegers. — 2) f. आ einer der Mütter im Gefolge Skanda's.

जयभट m. N. pr. eines Mannes B. A. J. 10,25.

जयभेरी m. N. pr. eines Mannes Ind. St. 14.

जयमङ्गल 1) m. *a) *ein königlicher Elephant. — b) ein best. Fiebermittel* Mat. med. 38. — *c) ein best. Tact* S. S. S. 210. — *d) ein best.* Dhruvaka. — *e)* N. pr. α) eines Scholiasten. — β) eines Elephanten. — 2) f. आ N. pr. des von Ǵajamaṅgala verfassten Commentars. — 3) n. *ein Lebehoch.*

*जयमति m. N. pr. eines Bodhisattva.

जयमती f. N. pr. verschiedener Frauen.

जयमल्ल m. *siegreicher Ringer, — Bekämpfer von* (im Comp. vorangehend) Veṇis. 95,18.

जयमाधव m. N. pr. eines Dichters.

*जययज्ञ m. *Siegesopfer,* = अश्वमेध.

जयरथ (?) m. N. pr. eines Autors.

जयराज m. N. pr. verschiedener Männer.

जयरात m. N. pr. eines Kriegers.

जयराम m. N. pr. verschiedener Männer. Auch °न्यायपञ्चानन.

जयलक्ष्मी f. 1) *Siegesglück, — göttin.* — 2) N. pr. einer Frau. — 3) Titel eines Werkes.

जयलेख m. *eine Urkunde über einen errungenen Sieg.*

जयवती f. N. pr. einer Surâñganâ Ind. St. 15.

जयवन n. N. pr. einer Oertlichkeit Vikramâṅkaḱ. 18,70.

जयवर्धन m. N. pr. eines Dichters.

जयवर्मन् m. N. pr. verschiedener Männer 321, 14. Auch °वर्मदेव.

जयवाराकृतीर्थ n. N. pr. eines Tîrtha.

जयवाकृत m. *ein best.* Samâdhi Kâraṇḍ. 32,15.

*जयवाकिनी f. N. pr. der Gattin Indra's.

जयशङ्ख m. *eine bei Siegen geblasene Muschel* Daçak. 2,8.

जयशब्द m. *Siegesruf, ein Lebehoch.*

जयशर्मन् m. N. pr. eines Autors.

जयशेखर 1) m. N. pr. eines Fürsten Ind. St. 15, 359. — 2) *f. आ *eine best.* Mûrkhanâ Gal.

जयश्री 1) f. *a) Siegesgöttin. — b) ein best. Tact* S. S. S. 210. — *c)* N. pr. α) einer Nâga-Jungfrau Kâraṇḍ. 3,22. — β) einer Frau Hem. Par. 2,83. — 2) m. *a) *Schwert* Gal. — *b)* N. pr. eines Gelehrten.

जयसिंह m. N. pr. verschiedener Männer Hem. Par. 6,44. 89. Auch °देव.

जयसिंहकल्पद्रुम m. Titel zweier Werke.

जयसेन N. pr. 1) m. verschiedener Männer. — 2) f. आ α) einer Surâñganâ Ind. St. 15. — β) verschiedener Frauen Hem. Par. 2,82.

जयस्कन्ध m. N. pr. eines Mannes.

जयस्तम्भ m. *Siegessäule.*

जयस्थल N. pr. eines Dorfes.

जयस्वामिन् m. 1) vielleicht Bein. Çiva's. — 2) N. pr. eines Scholiasten.

जयस्वामिपुर n. N. pr. einer *Stadt.*

जयस्वामिविरोचन wohl N. pr. eines Heiligthums Râǵat. 5,448.

जयाकर m. 1) *die Quelle —, die erste Bedingung des Sieges.* — 2) N. pr. eines Mannes.

जयाजय m. Du. und n. Sg. (Varâh. Jogaj. 6,29) *Sieg oder Niederlage.*

जयात्मज m. Patron. Abhimanju's.

जयादित्य m. N. pr. verschiedener Männer.

जयादेवी f. N. pr. 1) einer buddh. Göttin. — 2) einer Frau.

जयानन्द und °वार m. N. pr. zweier Männer.

जयानीक m. N. pr. eines Kriegers.

जयापीड m. N. pr. eines Fürsten.

जयाभट्टारिका f. N. pr. einer Oertlichkeit.

*जयाय्य Adj. von 1. जि.

जयार्णव m. Titel eines Werkes.

जयावघोष m. *Siegesruf, ein Lebehoch.*

जयावती f. N. pr. 1) einer der Mütter im Gefolge Skanda's. — 2) einer Surâñganâ Ind. St. 15.

जयावक 1) m. *eine Art Pavillon* Vâstuv. 830. 836. — 2) *f. आ *eine Art Croton* Râǵan. 6,163.

जयाशिस् f. *Siegeswunsch, ein Lebehoch.*

*जयाम्रया f. *eine Grasart* Râǵan. 8,131. जलाम्रया v. l.

जयाश्व m. N. pr. eines Kriegers.

जयासिंह m. N. pr. eines Mannes.

*जयाह्वा f. *eine Art Croton* Râǵan. 6,163.

जयितृ Nom. ag. (f. °त्री) *siegreich.*

जयिन् Adj. 1) *ersiegend, erobernd, besiegend, Eroberer, Besieger;* mit Gen. oder am Ende eines Comp. — 2) *siegend, siegreich, Sieger;* mit Loc. — 3) *Sieg verleihend.* — 4) am Ende eines Comp. *vertreibend, wegschaffend* Bâlar. 28,12.

जयिष्ठ und जयीयस् Adj. *siegreich.*

जयेन्द्र m. N. pr. verschiedener Männer.

जयेन्द्रसेना f. N. pr. einer Frau.

जयेश्वर m. 1) *eine Form* Çiva's. °माहात्म्य n. — 2) Name eines von Gajâdevî errichteten Heiligthums.

जयोल्लासनिधि m. Titel eines Werkes.

जेय्य Adj. *zu ersiegen, — gewinnen, — besiegen.*

1. जर् 1) जरति (nur in der ältesten Sprache) *a) gebrechlich —, alt machen. — b) alt werden lassen. — c) *Nyakâre. — d)* जरत् (auch klassisch; f. जरती) *α) gebrechlich, alt, greis, dürr* (Reis), *verfallen, nicht mehr im Gebrauch seiend;* m. *Greis. — β) früher, ehemalig. —* 2) जीर्यति (seltener Med.) *a) gebrechlich werden, in Verfall kommen, sich abnutzen, — aufzehren, morsch werden, dahingehen, altern.* जीर्यत् und जीर्यमाण (ausnahmsweise) *alternd.* जागार *ist alt geworden* AV. 5,19,10. जीर्ण *gebrechlich, abgelebt, abgenutzt, zer —, verfallen, dürr, morsch, dahingegangen, alt geworden, zu Nichte gemacht durch* (Instr.), *alt* (auch als Gegensatz von *neu, frisch* Karaka 1,27). संप्रदाय m. *eine alte Ueberlieferung* Comm. zu Kâtj. Çr. 9,4,28. 10,1,13. 19,1,21. 26,4,14. — *b) sich auflösen, verdaut werden* Karaka 1,27. जीर्ण *verdaut.* मानसे सुखदुःखानि so v. a. *zurückgehalten* Spr. 6254. — 3) *जृणाति (वयोहानौ). — Caus. 1) जरयति (episch auch Med.) *a) aufreiben, abnutzen, zerzehren, altern machen. — b) verdauen* Karaka 1,21. — *c) machen, dass Etwas verdaut wird.* — 2) *जारयति (वयोहानौ). — Mit *अनु *mit Jmd* (Acc.) *altern.* °जीर्ण mit act., pass. und impers. Bed. — Mit निस् Caus. (°जारयति) *zerreiben, zermalmen.* — Mit परि 1) °जीर्यत् *alternd.* °जीर्ण *ganz abgenutzt* (Kleider Lalit. 332,9), *welk, alt* (Gemüse). — 2) °जीर्यति, °ते *verdaut werden.* — Mit प्र, °जीर्यति *verdaut werden.* °जीर्ण *verdaut* Karaka 1,15. — Mit सम्, संजीर्यति *zusammen alt werden* Maitr. S. 1,8,4.

2. जर्, जरते *wach —, lebendig werden* (vgl. 3. गर्); *sich in Bewegung setzen, sich nähern, herbeikommen;* mit Acc. RV. 8,2,12. — Caus. जारयति und जा° (Padap. जा°) *in Bewegung setzen, lebendig machen* RV. 1,48,5. 124,10. 7,75,5.

3. जर्, जरते 1) *knistern, rauschen* (vom Feuer). — 2) *sich hören lassen, rufen, anrufen.* — Mit प्रति *entgegenrauschen, zurufen, begrüssen.* — Mit सम् *ertönen.*

जर 1) Adj. *alternd* in अ°. जरं च (जरच्च) Comm. zu AV. Prât. 4,53 fehlerhaft für जरच्च. — 2) जर m. *Abnutzung, Aufreibung.* — 3) f. जरा *a)* dass. Spr. 236 fg. *das Altwerden, Alter.* Pl. Spr. 1103, v. l. wohl fehlerhaft. Personificirt als *Tochter des Todes. — b) das Verdautwerden* Karaka 3,1.3.6, 26. — *c) *eine Art Dattelbaum. — d)* N. pr. einer Râkshasî.

*जरक n. *Asa foetida* Nigh. Pr.

*जरटी f. = जरडी Râgân. 8,131.

जरठ 1) Adj. *a) alt, bejahrt. — b) *gelblich. — c) hart.* Richtig जठर. — *d) stark, heftig, intensiv* Harshak. 32,18. Vikramâṅkak. 12,78. Nom. abstr. °त्व n. 11,44. — 2) *m. *Alter.*

जरठित Adj. *stark —, heftig —, intensiv geworden* Bâlar. 126,9.

*जरडी f. *eine Grasart* Râgân. 8,131.

जरण 1) Adj. *a) hinfällig, alt. — b) auflösend, Verdauung befördernd.* — 2) *m. n. *a) Kümmel* und *Nigella indica* Râgân. 6,57. — *b) Asa foetida* Râgân. 6,75. — *c) eine Art Salz.* — 3) *m. *a) der Mond* Gal.; vgl. जर्ण. — *b) Cassia Sophora* Râgân. 4,174. — 4) f. आ *a) Alter. — b) *Nigella indica.* — 5) n. *a) *Alter. — b) Auflösung. — c) Verdauung* Karaka 3,17. °शक्ति f. *Verdauungskraft* 4. — *d) eine der 10 angeblichen Weisen, auf welche eine Eklipse endet. — e) *Costus speciosus* oder *arabicus.*

*जरणद्रुम m. *Vatica robusta* Râgân. 9,83.

1. जरणी f. s. जरण 4).

2. जरणा f. etwa *Dürres* RV. 1,141,7 (121,6 scheint entstellt zu sein).

जरणिप्रा Adj. *vielleicht mit Geräusch daherziehend.*

जरणीय Adj. *zur Verdauung beitragend* Karaka 1,27.

*जरण्ड Adj. *gebrechlich, alt.*

जरण्या f. *Gebrechlichkeit.*

जरण्यु Adj. *laut rufend, zurufend.*

जरतिका f. *ein altes Weib.*

*जरतिन् m. N. pr. eines Mannes.

जरत्कर्ट m. *altes, dürres Gestrüpp.*

जरत्कर्ण m. N. pr. eines Hymnendichters.

जरत्कार m. N. pr. eines Mannes.

जरत्कारु N. pr. 1) m. eines Ṛshi. — 2) f. der Gattin von 1).

जरत्कारुप्रिया f. = जरत्कारु 2).

जरत्कार्वाश्रम m. N. pr. einer Oertlichkeit Buâvapr. 2,61.

जरत्पित्तशूल n. *eine Form der Kolik* Çârṅg. Saṃh. 1,7,34.

जरदष्टि 1) Adj. *langlebig.* — 2) f. *Langlebigkeit.*

जरद्गव m. 1) *ein alter Stier.* — 2) N. pr. eines Geiers.

जरद्गववीथि f. *eine best. Strecke der Mondbahn.*

जरद्विष् Adj. *Dürres aufzehrend.*

*जरद्वत्त m. *ein alter Baum* Mahâbh. 4,88,*a.* Vgl. जारद्वत्त.

जरध्यै Dat. Inf. von 3. जर्.

*जरत्त m. 1) *Greis.* — 2) *Büffel.*

*जरत्तक m. *Schwiegervater* Gal.

*जरमाण m. N. pr. eines Mannes.

*जरयितर् Nom. ag. *Aufzehrer.*

जरयु Adj. *alternd* in अ°.

जरस् 1) f. *das Altwerden, Absterben, Gebrechlichkeit, Alter.* — 2) m. N. pr. eines Sohnes des Vasudeva.

जरस = जरस् 1) am Ende eines Comp.

*जरसान m. *Mensch.*

1. जरा f. s. जर 3).

2. जरा f. *das Rauschen* u. s. w.; *Ruf, Gruss.*

जराकास m. *Altershusten* Bhâvapr. 4,76.

*जराट = पार्पर H. an. 3,575. Med. r. 184.

*जराटक = मल्लावोर H. an. 4,274.

*जरापुष्ट m. = जरासंध 1).

जराबोध Adj. *auf den Ruf merkend* Ṛv.

जराबोधीय n. Name verschiedener Sâman.

*जराभीत (Gal.) und *जराभीरु m. *der Liebesgott.*

1. जरामृत्यु m. Sg. (!) und Du. *Alter und Tod.*

2. जरामृत्यु Adj. *an Altersschwäche sterbend.*

*जरायणि m. Metron. des Gârâsamâdha 1).

जरायु 1) n. *a) die abgestreifte Haut einer Schlange. — b) eine vergängliche Hülle* überh. — 2) (*m.) f. (ausnahmsweise) und n. *die äussere Eihaut des Embryo, Chorion* und *der daran sich bildende Fruchtknoten;* daher gewöhnlich *Mutterkuchen, Nachgeburt.* इन्द्राणी उल्बजरायुणी Name zweier Sâman. — 3) *m. *a) ein best. aus dem unterseeischen Feuer entstandener schaumartiger Stoff auf dem Meere* Râgân. 6,79. — *b)* = जटायु. — 4) f. N. pr. einer der Mütter im Gefolge Skanda's.

जरायुक n. = जरायु 2).

जरायुज Adj. *aus Geburtshüllen —, aus einem Mutterschooss geboren werdend, lebendig zur Welt kommend.*

*जरालक्ष्मन् n. *graue Haare* Nigh. Pr.

जरावत् Adj. *alt, bejahrt.*

जरासंध m. N. pr. 1) eines Fürsten der Maga-

dha und Kedi. — 2) eines Sohnes des Dhṛtarâshṭra.

*जरासंधजित् m. Bein. Bhîma's.

*जरासंधपुर n. N. pr. einer *Stadt*, = गया Gal.

जरित 1) Adj. Partic. vom Caus. von 1. जॄ. — 2) f. आ N. pr. einer Çârṅgikâ. Vgl. जरितॄ.

जरितॄ Nom. ag. 1) *Anrufer, Vorsprecher, Sänger; Verehrer.* — 2) N. pr. eines Hymnendichters mit dem Patron. Çârṅga; vgl. जरित 2).

जरितारि m. N. pr. des ältesten Sohnes der Gáritâ.

*जरिन् Adj. *alt, bejahrt.*

जरिमन् m. *Alter, Altersschwäche, Tod durch A.*

जर्तृघ 1) m. N. pr. eines von Agni *besiegten Unholdes.* — 2) *n. *Fleisch.*

जर्गुर s. 2. गर mit अप Intens.

*जर्च्, जर्चति (परिभाषणभर्त्सनयोः, °संतर्जनयोः).

*जर्क्, जर्क्कति dass.

*जर्ज्, जर्जति dass. — जर्जित fehlerhaft für जर्जरित.

जर्जर 1) Adj. *hinfällig, gebrechlich, zerfallen, zersetzt, löcherig, gespalten, zersplittert, geborsten, zerschlagen, hart mitgenommen.* Nom. abstr. °त्व n. — *b) gespalten,* so v. a. *in Zwiespalt seiend.* — *c) dumpf* (Ton) Varâh. Jogaj. 8,12. Kâd. 14,24. — 2) m. *a) ein gespaltenes Bambusrohr, Klapper* Karaka 6,23. — *b) *ein alter Mann* Râgân. 18,16. — 3) *f. आ *eine alte Frau* Gal. — 4) *n. *a)* Indra's *Fahne.* — *b) Bixa octandra.* — *c) Benzoin.*

जर्जरक m. = जर्जर 2) *a).*

जर्जरानना f. N. pr. einer der Mütter im Gefolge Skanda's.

जर्जरित Adj. *hinfällig —, gebrechlich —, zersetzt worden, durchbohrt, — brochen, hart mitgenommen* 146,9. Kâd. 63,13. 64,6. Paṅkat. ed. Bomb. 3,62,13.

जर्जरी Adv. 1) mit भू *zersetzt —, zersplittert —, hart mitgenommen werden.* — 2) mit कर् *zerschlagen, — fetzen, — splittern, hart mitnehmen.*

*जर्जरीक Adj. 1) *alt, abgelebt.* — 2) *durchlöchert.*

जर्जल्प in निर्जर्जल्प.

*जर्क्, जर्कति = जर्च्.

*जर्ण 1) Adj. *alt, hinfällig.* — 2) m. *a) der Mond;* vgl. जरण. — *b) Baum.*

*जर्णु m. *der Mond;* vgl. जर्ण.

*जर्त m. = जर्तु.

जर्तिक m. Pl. N. pr. eines Volkes.

जर्तिल m. *wilder Sesam.*

*जर्तु m. 1) *vulva.* — 2) *Elephant.*

*जर्त्स्, जर्त्सति = जर्च्.

जर्भरि Adj. etwa *nährend.*

जर्भुर s. भुर् Intens.

जर्य in अजर्य.

जर्वर m. N. pr. eines Schlangenpriesters Tâṇḍja-Br. 25,15,3.

*जर्व्वल m. = जर्तिल.

1.*जल्, जलति (घातने, धान्ये, अपवारणे, तैक्ष्ण्ये, अतैक्ष्ण्ये), जालयति (अपवारणे).

2. जल्, जलति *zu Wasser werden.*

जल 1) Adj. = जड *dumm, einfältig.* — 2) m. N. pr. eines Mannes. — 3) f. आ N. pr. eines Flusses. — 4) n. जर् (Naigh.) *a) Wasser, Nass.* Auch Pl. Am Ende eines adj. Comp. f. आ. — *b) eine Art Andropogon* Bhâvapr. 3,116. 119. 4,94. — *c) das vierte astrol. Haus* Varâh. Jogaj. 4,26. — *d)* = *गोकलल oder °कलन.

*जलक n. *Muschel.*

*जलकण्टक m. 1) *Krokodil.* — 2) *Trapa bispinosa.*

*जलकपि m. *Delphinus gangeticus.*

*जलकपोत m. *ein best. Vogel.*

*जलकरङ्क m. 1) *Muschel.* — 2) *Kokosnuss.* — 3) *Lotusblüthe.* — 4) *Wolke.* — 5) *Welle, Woge.*

*जलकर्त्क m. *Sumpf.*

जलकल्मष m. *eine giftige Flüssigkeit* Bhâg. P. 8,7,48.

*जलकाक m. *eine Hühnerart.*

*जलकाङ्क und *काङ्किन् m. *Elephant.*

*जलकान्त m. *Wind.*

*जलकान्तार m. Bein. Varuṇa's.

*जलकामुका f. *eine best. Pflanze* Râgân. 5,76.

*जलकिराट m. *Haifisch* oder *ein anderes im Wasser lebendes Raubthier.*

जलकुक्कुट 1) m. *ein best. Wasservogel.* — 2) *f. ई *Larus ridibundus.*

*जलकुक्कुभ m. *Parra jacana* oder *goensis.*

*जलकुन्तल m. *Bixa octandra.*

*जलकुब्जक m. *Trapa bispinosa.*

जलकुमारक m. *eine best. Frauenkrankheit.*

जलकुम्भ m. *Wasserkrug* Paṅkat. 238,16.

*जलकूपी f. *Brunnen, Quelle; Teich.*

*जलकूर्म m. *Delphinus gangeticus.*

जलकृत् Adj. *Regen bringend.*

जलकेतु m. *ein best. Komet.*

जलकेलि m. f. *Spiel im Wasser, Herumhüpfen und gegenseitiges Besprützen im W.*

*जलकेश m. *Bixa octandra.*

जलक्रिया f. *die einem Verstorbenen dargebrachte Wasserspende.*

जलक्रीडा f. = जलकेलि.

जलक्षालनविधि m. Titel eines Werkes.

जलखग m. *Wasservogel.*

जलगन्धेभ m. *ein best. mythisches Thier.*

जलगम्बु m. N. pr. eines Sohnes des Sonnengottes VP.[2] 5,382.

जलगर्भ m. N. pr. eines Mannes.

*जलगुल्म m. 1) *Schildkröte.* — 2) *ein viereckiger Teich.* — 3) *Strudel.*

*जलगृह n. *ein auf dem* oder *am Wasser stehendes Haus.*

जलघटी f. *Wasserkrug* Bhâvapr. 3,156.

*जलंग m. *eine Gurkenart.*

*जलंगम m. *ein* Kaṇḍâla.

जलचक्र n. N. pr. einer mythischen Region Ind. St. 14,137.

*जलचञ्चल m. *ein best. Fisch.*

*जलचत्वर n. *ein viereckiger Teich.*

जलचर m. *Wasserthier; Fisch.*

जलचरजीव m. Pl. N. pr. eines Küstenvolkes.

जलचराजीव m. *Fischer.*

जलचारिन् Adj. *am* oder *im Wasser lebend;* m. *ein solches Thier, Fisch.*

जलज 1) Adj. *im Wasser entstanden, dort lebend, — wachsend; aus dem W. hervorgehend, ihm eigenthümlich.* — 2) m. *a) Wasserthier* (Gaut.), *Fisch.* — *b) *Barringtonia acutangula* Râgân. 8, 154. — *c) *Seesalz.* — *d)* zusammenfassende Bez. *mehrerer zum Wasser in Beziehung stehender Zodiakalbilder.* — 3) m. (*n.) *Muschel.* — 4) *f. आ *eine Glycyrrhiza* Râgân. 6,149. — 5) n. *a) Perlen und andere aus dem Meere gewonnene Dinge.* — *b) eine am Tage sich öffnende Lotusblüthe.* — *c) eine Art Ebenholz* Bhâvapr. 1,243. जलद् v. l. — *d) *Bixa octandra.* — *e) *Calamus Rotang.*

जलजकुसुम n. *Lotusblüthe.* °योनि m. Bein. Brahman's.

जलजद्रव्य n. *Perlen und andere aus dem Meere gewonnene Dinge.*

जलजन्तु m. *Wasserthier.*

*जलजन्तुका f. *Blutegel.*

*जलजन्मन् n. *Lotusblüthe.*

जलजम्बुका f. *eine* Gambu-*Art* Bhâvapr. 1,243.

जलजम्बुलता f. *eine best. Wasserpflanze.*

*जलजमुसना f. *Andropogon aciculatus* Nigh. Pr.

*जलजाक्षी f. *eine Lotusäugige* Laghuk. 1042.

जलजाजीव m. Pl. N. pr. eines Küstenvolkes.

*जलजात m. = जलवेतस Nigh. Pr.

जलजासन m. Bein. Brahman's.

जलजिनी f. *eine am Tage blühende Lotuspflanze.*

जलजिनीबन्धु m. *die Sonne* Gaṇit. 1,1.

*जलजिङ्ग m. *Krokodil.*

जलजीविन् 1) Adj. *im. am oder vom Wasser lebend* Spr. 7707. — 2) m. *Fischer.* — 3) *f. ॰नी *Blutegel* Râǵan. 19,79.

जलजेक्षणा f. *eine Lotusäugige.*

जलज्ञान n. Titel eines Vedânta-Tractats.

*जलडिम्ब m. *eine zweischalige Muschel.*

जलतण्डुलीय n. *eine best. Gemüsepflanze* Bhâvapr. 1,282.

जलतरंग m. *Welle* Ind. St. 15,395.

जलता f. Nom. abstr. zu जल *Wasser.*

*जलतापिक m. *Clupea alosa* und auch *ein anderer Fisch.*

*जलतापिन् und *जलताल m. *Clupea alosa.*

*जलतिक्तिका f. *Boswellia thurifera* Râǵan. 11,197.

जलतुम्बिकान्याय m. Instr. *nach Art des Wassers und der Flaschengurke.*

*जलतुरग m. *ein best. Wasserthier.*

*जलत्रा f. *Regenschirm.*

जलत्राण m. *Wasserscheu.*

जलत्राणिन् Adj. *mit Wasserscheu behaftet.*

जलद 1) m. *a*) *Regenwolke.* — *b*) **Meer* Gal. — *c*) **Cyperus rotundus.* — *d*) Pl. *eine best. Schule des* AV. — *e*) N. pr. α) eines Fürsten VP. 2,4,60. — β) eines Varsha im Çâkadvîpa ebend. — 2) n. *eine Art Ebenholz* Bhâvapr. 1,243. जलज v. l.

जलदत्तय m. *Herbst.*

जलदर्दुर m. *ein best. musikalisches Instrument.*

जलदसमय m. *Regenzeit* Pañ. 15,6.

जलदागम m. dass. 180,17.

जलदात्यय m. *Herbst* Kâraka 7,7.

जलदान n. *Wasserspende* (ein best. Fest in Úǵajinî).

*जलदाशन m. *Shorea robusta.*

जलदेव n. *das Mondhaus Ashâḍhâ.*

जलदेवता f. *eine Wassergottheit.*

*जलदैवत्य n. *das Mondhaus Svâti* Gal.

जलद्रव्य n. *Perlen und andere aus dem Meere gewonnene Dinge.*

*जलद्रोणी f. *Eimer.*

जलद्विप m. *ein best. Wasserthier* Vikramâṅkaṅ. 9,124.

जलद्वीप m. N. pr. einer *Insel.* v. l. यवद्वीप.

जलधर m. 1) *Regenwolke.* — 2) **Meer.* — 3) **Cyperus rotundus.* — 4) **Dalbergia ougeinensis.* — 5) *ein best. Metrum.*

जलधरगर्जितघोषसुस्वरनक्षत्रराजसंकुसुमिताभिज्ञ m. N. pr. eines Buddha.

जलधरमाला f. 1) *Wolkenreihe.* ॰लीला Adj. f. Ind. St. 8,419. — 2) Bez. zweier *Metra.*

जलधराभ्युदय m. *Regenzeit.*

जलधार m. N. pr. 1) eines Berges. — 2) eines Varsha im Çâkadvîpa.

*जलधारण n. *Graben* Gal.

जलधारा f. *Wasserstrom, — guss.*

जलधि m. 1) *Ocean, Meer.* Nom. abstr. ॰ता f. — 2) *hundert Billionen.*

*जलधिगा f. *ein in's Meer sich ergiessender Fluss.*

*जलधित्रा f. Bein. der Lakshmî.

जलधिरसना Adj. f. *meerumgürtet* (die Erde).

*जलनकुल m. *Fischotter.*

*जलनर m. wohl dass.

जलनिधि m. 1) *Ocean, Meer.* ॰वचांसि = सामुद्रिकशास्त्र. — 2) N. pr. eines Mannes.

*जलनिर्गम m. *Quelle, Fontaine.*

*जलनीलिका und *॰नीली f. *Blyxa octandra.*

जलंधम N. pr. 1) m. *a*) eines Wesens im Gefolge Skanda's. — *b*) eines Dânava. — 2) f. आ einer Tochter Kṛshṇa's.

जलंधर m. 1) *eine best.* Mudrâ. — 2) N. pr. *a*) eines Asura. — *b*) eines Mannes.

जलंधरपुर n. N. pr. einer *Stadt.*

जलपक्षिन् m. *Wasservogel.*

*जलपति m. Bein. Varuṇa's.

जलपत्तन n. *Inselstadt* Çilâñka 1,379.

जलपत्र Hariv. 2,89,43 fehlerhaft für ॰यन्त्र.

जलपथ m. *Seereise.*

*जलपद्वी (Gal.) und *जलपद्धति f. *Abzugsgraben, Kanal.*

*जलपर्णिका f. *eine best. Pflanze* Gal.

*जलपर्याय m. *eine Art Andropogon* Gal.

जलपाद् (जाल॰?) m. N. pr. eines Froschkönigs.

*जलपारावत m. *eine Taubenart* Râǵan. 19,108.

*जलपित्त m. n. *Feuer.*

*जलपिप्पली f. *Commelina salicifolia* und auch *andere Species* Râǵan. 4,108. Dhanv. 4,86.

*जलपोन m. *ein best. Fisch* Gal.

*जलपुष्प n. *Wasserblume.*

जलपूर m. 1) *ein volles Wasserbett.* — 2) N. pr. einer mythischen Person Ind. St. 14,124. 142.

जलपूरुष m. *ein best. im Wasser lebendes mythisches Wesen.*

जलपूर्वकम् Adv. *mit vorangehender Wasserausgiessung* Hemâdri 1,342,10.

*जलपृष्ठजा f. *Blyxa octandra.*

*जलप्पिका f. *Fisch.*

जलप्रदान n. *Wasserspende.*

जलप्रदानिक Adj. *auf die Wasserspende bezüglich.*

जलप्रपात m. *Wasserfall.*

जलप्रवाह m. *Strömung* Spr. 2356.

*जलप्रसरण n. *Oel* Gal.

जलप्रान्त m. *Ufer.*

*जलप्राय Adj. *wasserreich.*

जलप्रिय 1) *m. *a*) *Fisch.* — *b*) *der Vogel* Kâtaka. — *c*) *Eber* Gal. — 2) f. आ Bein. der Dâkshâjaṇî.

जलप्लव m. 1) *Sintfluth.* — 2) **Fischotter.*

*जलप्लावन n. *Wasserfluth.*

जलफल n. *die Nuss der Trapa bispinosa* Bhâvapr. 1,245.

*जलफेन m. *os Sepiae* Nigh. Pr.

*जलबन्धक m. *Damm.*

*जलबन्धु m. *Fisch.*

*जलबिडाल m. *Fischotter.*

जलबिन्दु 1) m. *a*) *Wassertropfen.* — *b*) N. pr. eines Tîrtha. — 2) f. N. pr. einer Nâga-Jungfrau Kâraṇḍ. 4,2.

*जलबिन्दुजा f. *aus Javanâla gewonnener Zucker.*

*जलबिम्ब = डिम्बिका.

*जलबिल्व m. 1) *Pistia Stratiotes.* — 2) *Schildkröte.* — 3) *Krebs.* — 4) *ein viereckiger Teich.*

जलबुद्बुद (Mon. d. B. A. 1880, S. 35) und ॰बुद्बुद m. *Wasserblase.*

*जलब्रह्मी f. *Hingcha repens.*

जलभाजन n. *Wassergefäss.*

*जलभू m. 1) *Wolke.* — 2) *eine Commelina.*

*जलभूषण m. *Wind.*

*जलभृत् m. *Regenwolke.*

जलभेद m. Titel eines Werkes.

*जलमक्षिका f. *Wasserfliege.*

*जलमधूक m. *ein best. Baum* Râǵan. 11,94.

जलमय Adj. (f. ई) *aus Wasser gebildet, — bestehend, mit W. gefüllt* Hemâdri 1,419,10. *unter W. stehend.*

*जलमर्कट m. *ein best. Wasserthier* Gal.

*जलमषि m. *eine dunkle Regenwolke.*

जलमानुष 1) m. = जलपूरुष Harshaṅ. 185,9. — 2) (*n.) *Fischotter* Daçîn. 1,123. Kâd. 140,12. Bâlar. 186,14.

*जलमार्ग m. *Kanal.*

जलमुच् 1) Adj. *Regen gebend.* — 2) m. *Regenwolke.*

जलमूर्ति m. Çiva *in der Form des Wassers.*

*जलमूर्तिका f. *Hagel.*

*जलमोद् n. *die Wurzel von Andropogon muricatus* Râǵan. 12,161. जलामोद् v. l.

*जलम्बल (!) n. 1) *a stream.* — 2) *collyrium.*

जलयन्त्र n. 1) *Sprütze.* — 2) *Wasseruhr.*

जलयन्त्रक n. *Sprütze.*

जलयन्त्रगृह n. *ein Badehaus mit darin angebrachten Sprützen* Bhâvapr. 3,59.

जलयन्त्रचक्र n. *Schöpfrad.*

*जलयन्त्रनिकेतन und °यन्त्रमन्दिर n. = जलयन्त्रगृह.

जलयान m. *Boot, Schiff.*

*जलरङ्क, *°रङ्कु und *°रङ्ग m. *eine Hühnerart.*

*जलरण्ड m. 1) *Strudel.* — 2) *Staubregen.* — 3) *Schlange.*

*जलरस m. *Seesalz.*

जलरात्री f. N. pr. eines Ungeheuers.

जलराशि m. *Gewässer* 257,22. *See, Meer.*

*जलरुण्ड m. = जलरण्ड.

जलरुह् m. *eine am Tage sich öffnende Lotusblüthe* Bâlar. 84,4.

जलरुह 1) m. *a) Wasserthier.* — *b) Wasserpflanze.* °कुसुम n. Varâh. Jogaj. 7,7. — 2) n. *Lotusblüthe.*

*जलरूप und *°क (Gal.) m. *ein best. Meerthier,* = मकर.

जलरेखा f. *eine auf Wasser gezogene Linie* Spr. 2361.

*जललता f. *Welle.*

जललेखा f. = जलरेखा Spr. 7524.

*जललोहित m. *ein* Rakschas.

जलवत् Adj. *wasserreich.*

*जलवरण्ट m. *Wasserpocken.*

*जलवर्तिका f. *ein best. Vogel* Gal.

*जलवल्कल n. *Pistia Stratiotes.*

*जलवल्ली f. *Trapa bispinosa* Râgân. 7,45.

जलवादित n. *eine Musik, bei der Wasser eine Rolle spielt.*

जलवाद्य n. *ein musikalisches Instrument, bei dem Wasser eine Rolle spielt.*

*जलवायस m. *Seerabe.*

*जलवालक 1) m. Bein. des Vindhja. — 2) f. °लिका *Blitz.*

*जलवालुक m. = जलवालक 1) Gal.

1. जलवास m. *Aufenthalt im Wasser.*

2. जलवास 1) Adj. *im Wasser wohnend,* — *sich aufhaltend.* — 2) * m. *ein best. Knollengewächs* Râgân. 7,89. — 3) *n. *die Wurzel von Andropogon muricatus* Râgân. 12,160.

जलवासिन् 1) Adj. *im Wasser lebend.* Nom. abstr. °सिता f. — 2) *m. *ein best. Knollengewächs* Gal.

जलवाह् 1) Adj. *Wasser führend.* — 2) *m. *Wolke.*

जलवाहक m. *Wasserträger.*

जलवाहन m. N. pr. eines Mannes.

जलविषुव n. 1) * *Herbstaequinoctium.* — 2) *ein best. Diagramm.*

जलवीर्य m. N. pr. eines Mannes.

*जलवृश्चिक m. *Seekrabbe.*

*जलवेतस m. *Calamus Rotang* Râgân. 9,107. Madanav. 57,21.

*जलव्यय und *°व्यध m. *Esox Kankila.*

*जलव्याल m. *Wasserschlange* Nigh. Pr.

*जलशय und *°शयन m. Bein. Vishṇu's.

जलशय्या f. *das Liegen im Wasser* (als Kasteiung).

जलशर्करा f. *Hagel.*

जलशायितीर्थ n. N. pr. eines Tîrtha.

जलशायिन् m. Bein. Vishṇu's.

*जलशुक्ति f. *eine zweischalige Muschel* Râgân. 13,132.

*जलशूनक m. *Fischotter* Gal.

जलशूक m. *ein best. im Schlamm lebendes Thierchen* Suçr. 1,57,18. Bhâvapr. 6,15.

जलसंध m. N. pr. eines Sohnes des Dhṛtarâshṭra.

*जलसमुद्र m. *das Meer mit süssem Wasser.*

*जलसंभव m. *Calamus Rotang* Râgân. 9,107.

*जलसरस n. संज्ञायाम्.

*जलसर्पिणी f. *Blutegel.*

जलसात् Adv. *zu Wasser* (werden).

*जलसूकर m. 1) *Krokodil.* — 2) *Wildschwein* Nigh. Pr.

*जलसूचि m. 1) *Delphinus gangeticus.* — 2) *Krähe.* — 3) *Esox Kankila.* — 4) *Blutegel.* — 5) *Trapa bispinosa.*

जलसूर्य und °क m. *der Widerschein der Sonne im Wasser* Çâṅk. zu Bâdar. 2,3,50. 3,2,18. 19.

जलस्तम्भ m. und °न n. *Verwandlung des Wassers in einen festen Körper* (eine übernatürliche Kraft).

जलस्थ 1) Adj. *im Wasser stehend,* — *befindlich.* — 2) *f. आ *eine Grasart* Râgân. 8,116.

जलस्थान n. und °स्थाय m. *Wasserbehälter, Teich, See.*

जलस्नान n. *Bad* Spr. 2362.

जलस्राव m. *eine best. Augenkrankheit* Suçr. 2, 305,6. Çârṅg. Saṁh. 1,7,88.

*जलक n. *ein kleines* जलयन्त्रगृह.

जलकरण n. *ein best. Metrum.*

जलकस्तिन् m. *Dugang oder Krokodil* Harshaṅ. 185,13.

जलकार m. *Wasserträger.* f. °री.

जलकारिणी f. *Wassergraben, Kanal.*

*जलकास m. *Meerschaum.*

*जलक्रन्द m. N. pr. eines Mannes.

जलांशु m. = जडांशु *der Mond.*

*जलाकर m. *Wasserbehälter.*

*जलाकाङ्क्ष m. *Elephant.*

*जलाक्षी f. *eine Commelina.*

*जलाखु m. *Fischotter.*

जलागम m. *Regen* 313,10.

*जलाञ्चल n. 1) *Quelle.* — 2) *Blyxa octandra.*

जलाञ्जलि m. *zwei Handvoll Wasser zu Ehren eines Verstorbenen, ein Lebewohl auf immer* (auch bildlich). Am Ende eines adj. Comp. °क.

*जलाटन 1) m. *Reiher.* — 2) f. ई *Blutegel.*

*जलाण्डक n. *Fischbrut.*

*जलाण्डज m. *ein best. Wasserraubthier.*

*जलाण्डक n. *Fischbrut.*

*जलात्मिका f. 1) *Blutegel.* — 2) *Brunnen.*

जलात्यय m. *Herbst.*

जलाधार m. 1) *Wasserbehälter, Teich, See.* — 2) N. pr. eines Gebirges VP. 2,4,62.

1. *जलाधिदैवत n. Bein. Varuṇa's.

2. जलाधिदैवत n. *das Mondhaus* Ashâḍhâ.

जलाधिप m. *das Oberhaupt der Gewässer* (Varuṇa) und zugleich — *der Dummen* Naish. 9,23.

जलाध्वन् m. *Seereise.* Instr. *zur See* Ind. St. 15, 332.

*जलानिल m. *eine Art Krabbe* Gal.

1. जलान्तक m. N. pr. eines Sohnes des Kṛshṇa.

2. जलान्तक Adj. *Wasser enthaltend.*

जलान्तम् Adv. *bis man auf Wasser kommt* (graben) Agni-P. 40,30.

*जलामोद m. = जलमोद.

जलाम्बर m. N. pr. eines Mannes.

*जलाम्बिका f. *Brunnen.*

जलाम्बुगर्भा f. ein Frauenname.

जलाय्, °यते *zu Wasser werden, wie W. erscheinen.*

जलायुका f. *Blutegel.*

जलार्क m. *die im Wasser sich abspiegelnde Sonne.*

*जलार्णव m. 1) *Regenzeit.* — 2) *das Meer mit süssem Wasser.*

जलार्थिन् Adj. *durstig* Mâlav. 41.

जलार्द्र 1) Adj. *durchnässt, nass.* — 2) (*m.) und f. आ *ein nasses Gewand* Deçîn. 1,54. Bâlar. 125, 19. 135,2. 281,18. Vikramâṅkaṅ. 4,24. *ein angefeuchtetes Tuch, das zur Kühlung hinundher bewegt wird.*

जलार्द्रिका am Ende eines adj. Comp. f. = जलार्द्र 2) Kâd. 2,49,24.

जलालदीनाकबरसाह m. = جلال الدين اكبر شاه.

जलालपुर n. N. pr. einer *Stadt*.

*जलालु m. *ein best. Knollengewächs* Râǵân. 7,76.

*जलालुक 1) n. *eine essbare Lotuswurzel*. — 2) f. आ *Blutegel*.

*जलालूक n. = जलालुक 1) Râǵân. 10,194.

*जलालोका f. *Blutegel*.

*जलावतार m. *ein Stieg zum Wasser*.

1. जलाशय m. (adj. Comp. f. आ) *Wasserbehälter, Gewässer, Teich, See, Meer*. °शयारामोत्सर्गमयूख m., °शयोत्सर्गतत्त्व n. und °शयोत्सर्गविधि m. Titel von Werken oder Abschnitten darin.

2. जलाशय 1) Adj. *a) im Wasser ruhend, — liegend*. — *b) dumm, einfältig*. — 2) *m. *a) Fisch*. — *b) Trapa bispinosa*. — 3) *f. आ *ein best. Wassergras* Râǵân. 5,129. — 4) *n. *die Wurzel von Andropogon muricatus*.

जलाशयप्रतिष्ठा f. Titel eines Werkes.

1. जलाश्रय m. fehlerhaft für 1. जलाशय.

2. *जलाश्रय 1) m. *Wolf* Gal. — 2) f. आ *a) eine Kranichart* Râǵân. 19,104. — *b) eine Grasart* Râǵân. 8,131 (v. l. जयाश्रया); *eine Schilfart* 10,150.

1. जलाष Adj. *lindernd, beruhigend, heilend*.

2. *जलाषं n. 1) = उदक. — 2) = सुख.

जलाषभेषज Adj. *lindernde Heilmittel habend*.

*जलाषक् (stark °षाक्) Adj.

*जलाष्ठीला f. *Teich*.

*जलासाक् Adj. = जलाषक्.

*जलासुका f. *Blutegel*.

जलाहुति f. *ein heftiger Regenguss* Spr. 2364.

*जलाह्वय n. *Lotusblüthe*.

*जलिका, *जलुका und जलूका (Râǵân. 19,89. = तृण° *Rampe* Çaṅk. zu Bâdar. 3,1,1) f. *Blutegel*.

जलेचर 1) Adj. (f. ई) *im Wasser lebend*. — 2) m. (adj. Comp. f. आ) *Wasserthier*.

*जलेच्छया f. *eine Art Heliotropium*.

*जलेजात n. *Lotusblüthe*.

*जलेन्द्र m. 1) Beiw. Varuṇa's. — 2) *Meer, Ocean*. — 3) N. pr. eines Ǵina.

*जलेन्धन m. *das unterseeische Feuer*.

जलेभ m. *ein best. Wasserthier*. *f. ई.

जलेयु m. N. pr. eines Sohnes des Raudrâçva.

*जलेरुह 1) m. N. pr. eines Fürsten. — 2) f. आ *ein best. Strauch* Râǵân. 5,77.

जलेला f. N. pr. einer der Mütter im Gefolge Skanda's.

जलेवाह् m. *Taucher*.

जलेश m. 1) Beiw. Varuṇa's. — 2) *Meer, Ocean*.

जलेशय 1 Adj. *im Wasser ruhend, — sich aufhaltend*. — 2) m. *a) *Fisch*. — *b)* Beiw. Vishṇu's.

जलेश्वर m. 1) Beiw. Varuṇa's. — 2) *Meer, Ocean*. — 3) N. pr. eines Heiligthums.

जलेश्वरतीर्थ n. N. pr. eines Tîrtha VP.² 5,118.

जलोक 1) m. N. pr. eines Fürsten. — 2) *f. आ *Blutegel*.

*जलोकिका f. *Blutegel*.

*जलोच्छ्वास m. *Abzugsgraben*.

जलोदर n. *Wasserbauch, — sucht* Ind. St. 14,375.

जलोद्धतगति 1) Adj. *sich im Wasser heftig bewegend* Ind. St. 8,379. — 2) f. *ein best. Metrum*.

जलोद्भव 1) Adj. *aus dem Wasser hervorgegangen, — entstanden*. — 2) m. *a) Wasserthier*. — *b)* N. pr. *α)* eines Wasserdämons. — *β)* einer Gegend. — 3) *f. आ *a) eine Art Raute* Râǵân. 5,65. — *b) Benzoeharz*.

*जलोद्भूता f. *ein best. Wassergras* Râǵân. 5,129.

*जलोन्माद m. N. pr. eines Wesens im Gefolge Çiva's.

जलोपल m. *Hagel*.

*जलोरगी f. *Blutegel*.

जलौक m. (ausnahmsweise) und f. आ dass.

जलौकस् 1) Adj. *im oder am Wasser wohnend*. — 2) m. *a) Wasserbewohner, Wasserthier*. — *b)* N. pr. eines Fürsten. — 3) f. *Blutegel*.

*जलौकस m. f. n. *Blutegel*.

जलौकावचारणीय Adj. *über die Anwendung von Blutegeln handelnd* 216,17.

1. जल्गुल् s. Intens. von 2. गृ mit अव.

2. जल्गुल् mit नि TS. 7,4,19,3 = गल्गल् mit नि (s. u. 1. गल्).

जल्प्, जल्पति (episch auch Med.) 1) *halbverständlich reden, murren*. — 2) *reden, sprechen, sagen, sich unterhalten, — mit* (Instr. oder सार्धम्). — 3) *Jmd anreden, mit Jmd sprechen;* mit Acc. — 4) *reden —, sprechen über* (Acc.). — 5) *erschallen lassen*. — 6) *अर्चतिकर्मन्. — *Caus. जल्पयति *Jmd reden lassen*. — Mit *व्यति *mit einander plaudern*. — Mit अनु 1) *hinterher reden*. — 2) mit अन्योऽन्यम् *zu einander sprechen*. — Mit अभि 1) *die Rede richten an* (Acc.). — 2) *Jmd* (Acc.) *erwiedern*. — 3) *Etwas* (Acc.) *mit einer Anrede begleiten*. — 4) *einer Sache das Wort reden, rathen zu* (Acc.). — 5) *Etwas* (Acc.) *besprechen*. — Mit उप *sprechen, reden*. — Mit परि 1) *schwatzen*. — 2) *sprechen über* (Acc.) — Mit प्र 1) *sprechen*. — 2) *mittheilen, verkünden, bekannt machen*. — 3) प्रजल्पित *der zu sprechen begonnen hat*. — Mit प्रति *antworten, erwiedern;* mit Acc. der Person. — Mit वि *aussprechen, sprechen*. — Mit सम् *reden, sprechen*.

जल्प m. 1) *Gerede, Gespräch, gesprochene Worte, Unterhaltung*. Pl. auch *Geschwätz*. Als n. fehlerhaft für जल्प्य. — 2) *eine Disputation, bei der man kein Mittel scheut um seine Behauptung dem Gegner gegenüber aufrecht zu erhalten*, Kâraka 3, 8. — 3) N. pr. eines Ṛshi VP.² 3,8.

जल्पक 1) Adj. *geschwätzig*. — 2) m. *Disputant* Kâraka 3,8.

जल्पन 1) *Adj. *redend, sprechend*. — 2) n. *das Reden, Sprechen*.

जल्पाक Adj. *geschwätzig* Harshaṅ. 185,11.

जल्पि f. 1) *undeutliches Reden, Murren*. — 2) *halblaute Unterredung*.

जल्पित 1) Adj. Partic. von जल्प्. — 2) n. *Gerede, gesprochene Worte*.

°जल्पितर् Nom. ag. *redend, sprechend*.

°जल्पिन् Adj. dass.

जल्प्य n. *Geschwätz* MBh. 1,129,34.

जल्लकिन् in अच्युत°.

जल्लालद्दीन्द्र m. = جلال الدين.

जळ्ळ Adj. wohl *gleichgültig, stumpf*.

जव 1) Adj. *eilend, rasch*. — 2) m. (adj. Comp. f. आ) *Eile, Raschheit, Schnelligkeit, Hast, Drang*. जवात् *eiligst, alsbald* Vikramâṅkaṅ. 12,15.

1. जवन 1) Adj. (f. ई) *a) treibend*. — *b) schnell, rasch* Kâd. 2,24,21. — 2) m. *a) *Pferd* Râǵân. 19,33. — *b) *eine Hirschart* Râǵân. 19,47. — *c)* N. pr. eines Wesens im Gefolge Skanda's. — 3) *f. ई *a) Vorhang*. — *b) eine best. Pflanze*. — 4) (*m.!) n. *Raschheit, Schnelligkeit*.

2. जवन m. Pl. N. pr. eines Volkes. Richtig यवन.

*जवनाल n. = यवनाल.

जवनिका f. 1) *Vorhang*. — 2) Bez. *der Acte im Saṭṭaka*.

जवनिकान्तर n. = जवनिका 2).

*जवनिमन् m. *Raschheit, Schnelligkeit*.

जवयुक्त Adj. *rasch, schnell* (Pferd).

जववत् Adj. *rasch, schnell*.

जवस् n. *Raschheit, Schnelligkeit*.

*जवस m. n. = यवस.

जवा f. 1) *Hibiscus rosa sinensis* Râǵân. 10,124. Auch *°पुष्प n. Die besseren Ausgg. जपा. — 2) *Safran*.

*जवाग्रज = यवाग्रज.

*जवादि n. *Zibeth* Râǵân. 12,72.

जवाधिक Adj. (f. आ) *schneller laufend* Kathâs. 67,7. *überaus rasch, — schnell*.

*जवानिल m. *Sturm, Orkan*.

*जवाल m. = स्थाग.

जविन् 1) Adj. *eilend, rasch, schnell, — laufend*. — 2) *m. *a) Pferd* Râǵân. 19,34. — *b) Kamel* Râ-

Gan. 19,21.

अविन 1) Adj. = अविन् (buddh.). — 2) *m. *der indische Fuchs* Râgan. 19,51.

अविष्ठ 1) Adj. *der schnellste, rascheste.* — 2) m. N. pr. eines Dânava. Richtig यविष्ठ.

अवीयंस् Adj. *schneller —, rascher als* (Abl.).

*अशस् n. = यशस् Gal.

*अष्, अषति, °ते (हिंसायाम्).

अष m. *ein best. Wasserthier* Gop. Br. 2,2,5 (अख gedr.).

अस् 1) असते *erschöpft, todmüde sein.* *अस्त als Erklärung von असुरि. — 2) *असति (गतिकर्मन्). — 3) *अस्यति (मोक्षणे). — Caus. आसयति 1) *erschöpfen, entkräften, ausgehen machen.* — 2) *हिंसायाम्, *ताडने, *अनादरे. — Mit उद् Caus. *vernichten, ausrotten;* mit Gen. und Acc. 236,13. 19. — Mit *प्रोद् Caus. in *प्रोज्जासन. — Mit नि (अस्यति) *verschwinden, vergehen.* — Caus. *zur Erschöpfung bringen, matt —, elend machen.*

*असद् n. *Zink* Madanav. 51,13.

असु f. 1) *Erschöpfung, Schwäche.* — 2) etwa *Versteck.*

असुरि 1) Adj. *erschöpft, matt.* — 2) *m. Indra's *Donnerkeil.*

असृ in अनसृ.

अस्वन् Adj. *armselig, Hungerleider.*

आस्माराज m. N. pr. eines Mannes.

*अक् 1) Adj. in *शर्धाक्. — 2) f. आ *eine best. Pflanze.*

अकक 1) *Adj. *der Etwas verlässt, aufgiebt.* — 2) *m. *a) Zeit.* — *b) Knabe.* — *c) eine abgestreifte Schlangenhaut.* — 3) f. अकका *Igel.*

अकत्स्वार्थ Adj. (f. आ) *seine ursprüngliche Bedeutung aufgebend.* f. = अकलक्षणा.

अकन in सर्वसत्त्वपाप°.

अकलक्षणा f. *eine Etwas mittelbar ausdrückende Bezeichnungsweise mit Aufgabe der ursprünglichen Bedeutung des Wortes* 278,6. 11.

अका Interj. *bah!* RV. 8,45,37. — अका f. s. u. अक.

अकाक Adj. *der Andere zu meiden pflegt* Taitt. Âr. 1,3,1; vgl. jedoch RV. 8,45,37.

*अकानक m. *Weltende.*

अकिंशोड m. gaṇa मयूरव्यंसकादि.

अकित Adj. *verlassen, arm* 8,16.

अकिन m. N. pr. eines Mannes.

*अकिस्तम्ब m. gaṇa मयूरव्यंसकादि.

अङ्क m. 1) *das Junge eines Thieres.* Vgl. यङ्क. — 2) N. pr. eines Sohnes des Pushpavant.

अङ्कावी f. *das Geschlecht des Gahnu.*

अङ्कु m. 1) N. pr. *a)* verschiedener Männer (VP.²), unter andern eines Fürsten, der die Gaṅgâ als Tochter annahm. Pl. *sein Geschlecht.* — *b)* einer Höhle im Himâlaja, aus der die Gaṅgâ hervorbricht, Kâd. 46,23. Harshaṅ. 75,13. — 2) *Bein. Vishṇu's.

अङ्कुकन्या (252,9), *अङ्कुतनया und *अङ्कुप्रजा (Gal.) f. Patron. der Gaṅgâ.

*अङ्कुसप्तमी f. *der 7te Tag in der lichten Hälfte des* Vaiçâkha.

अङ्कुसुता f. Patron. der Gaṅgâ.

*अङ्कान् n. = उदक.

अङ्क m. N. pr. eines Mannes.

1. अाँ 1) Adj. am Ende eines Comp. = 1) अञ् 1). — 2) m. f. (Nom. आँस्) *Nachkomme;* Pl. *Nachkommenschaft.*

2. *आ, आयति (क्षये).

आंकगिरि m. N. pr. = جهانگیری.

आंकागीर und °नगर n. = N. pr. einer Stadt, = Dakka.

आंगत 1) Adj. *im Metrum* Gagatî *abgefasst, aus demselben bestehend, der G. entsprechend, die G. eigenthümlich habend, mit Hymnen in G. gefeiert u. s. w.* — 2) *m. *eine Gottheit.* — 3) n. *das Metrum* Gagatî Vaitân.

आगदीशी f. Titel eines von Gagadîça verfassten Commentars.

आगर् s. 3. गर्.

1. आगर 1) m. *a) das Wachen.* — *b) ein Gesicht im wachen Zustande.* — 2) *f. आ *das Wachen.*

2. *आगर m. = अगर *Rüstung.*

आगरक m. *das Wachen.*

आगरण 1) Adj. *wach.* — 2) n. *a) das Wachen.* °णं कर् mit Gen. der Person *für Jmd wachen.* — *b) das Fortbrennen des Feuers* Vaitân.

*आगरम् Absol. von आगर् P. 7,3,35, Sch.

आगरित 1) Adj. *gewacht habend, durch Wachen angegriffen.* — 2) n. *das Wachen.*

*आगरितर् Nom. ag. *wach, wachsam.*

आगरितवत् Adj. = आगरित 1).

आगरितस्थान Adj. *im wachen Zustande sich befindend.*

आगरितान्त m. *der wache Zustand* Comm. zu Nyâyas. 4,2,33.

*आगरिन् Adj. *wachend.*

आगरिलु Adj. *viel wachend.*

आगर्क Adj. (f. आ) 1) *wach, wachsam.* Nom. abstr. आगर्कत्व n. — 2) am Ende eines Comp. *a) zuschauend, beobachtend* Prasannar. 106,16. — *b) Sorge tragend für, beschäftigt mit* Harshaṅ. 121,23.

आगरोत्सव m. *ein unter Wachen begangenes Fest.*

आगर्तव्य n. impers. *zu wachen.* Loc. *während gewacht werden sollte.*

*आगर्ति und *आगर्या f. *das Wachen.*

आगुड 1) m. Pl. N. pr. eines Volkes, Sg. des Landes. — 2) *n. *Safran* Râgan. 12,40.

आगृतव्य n. impers. *zu wachen.*

आगृवि 1) Adj. *a) wachsam, aufmerksam.* Auch als Adv. — *b) fortbrennend, nicht verlöschend.* — *c) ermunternd, aufregend* (geistiges Getränk). — 2) *m. *a) Fürst, König.* — *b) Feuer.*

आग्यत् 1) Adj. *wachend.* — 2) m. *der wache Zustand* 266,12. 21. 269,8. 288,16.

1. आग्रत्स्वप्न m. Du. *der wache Zustand und der Schlaf.*

2. आग्यत्स्वप्न Adj. *im Wachen und im Schlafen vorkommend.*

आग्यदुःस्वप्न्य n. *übler Traum im wachen Zustande.*

आग्यन्मिश्र Adj. *halb wachend halb schlafend* Gobh. 1,6,6.

*आग्यिया f. *das Wachen.*

आंघनी f. *Schwanz.* आघनीगुद् n. Sg. *Schw. und After.* — Vgl. पृथुनाघन.

आङ्गल 1) Adj. *a) trocken, eben, spärlich bewachsen aber dabei fruchtbar* (Gegend). — *b) in einer solchen Gegend sich vorfindend, — lebend.* — *c) vom Wilde, das in einer solchen Gegend lebt, kommend.* — *d) aus trockenem Holze gemacht* (= काष्ठज) Hemâdri 1,215,18. 19. — 2) m. *a) Haselhuhn* Ind. St. 15,412. — *b)* N. pr. α) Pl. eines Volkes. — β) eines Mannes. — 3) *f. ई *a) Mucuna pruritus.* — *b)* = आङ्गुल 3) *a).* — *c)* Bein. der Gaurî Gal.; vgl. आङ्गुल 3) *b).* — 4) n. *a) Wildpret.* — *b) Fleisch* Bâlar. 54,3. — *c)* fehlerhaft für आङ्गुल 1) *b)* Med. l. 94.

*आङ्गलपथिक Adj. von अङ्गलपथ.

*आङ्गलि m. *Schlangenfänger.*

*आङ्गलिक und *आङ्गलिन् (Gal.) m. *Giftarzt, — beschwörer.* — Vgl. *ऋषिआङ्गलिकी.

आङ्गुल 1) *n. *a) Gift.* — *b) die Frucht der* Gâlinî. — 2) f. आ *die Lehre von den Giften.* — 3) *f. ई *a)* dass. — *b)* Bein. der Durgâ.

*आङ्गुलि m. *Giftarzt, — beschwörer.*

आङ्गुलिक 1) Adj. Lalit. 121,4 fehlerhaft für आलाङ्गुलिक. — 2) m. = आङ्गुलि.

*आङ्गनी f. fehlerhaft für आघनी.

*आङ्गप्रकृतिक Adj. von अङ्गप्रकृत.

*आङ्गप्रकृतिक Adj. von अङ्गप्रकृत gaṇa अत्यूतादि in der Kâç.

*जाङ्घाप्रकृतिक Adj. von जङ्घाप्रकृत.

जाङ्घायन m. Patron. von जङ्घाल.

*जाङ्घि m. Patron. oder Metron.

जाङ्घिक 1) Adj. *schnell auf den Füssen, Läufer* Ind. St. 15,292. विदद्गु: (so zu lesen) — जाङ्घिका: so v. a. *liefen eiligst davon* Râǵat. 7,1348. — 2) *m. *a) Kamel* Râǵan. 19,21. — *b) eine Art Hirsch* Râǵan. 19,47.

जाजनाग m. N. pr. eines Mannes.

जाजल m. Pl. *die Schule des Gâgalin.*

जाजलि und °न् m. N. pr. eines Lehrers.

जाजिन् m. *Kämpfer.*

*जाटलि m. f. *eine best. Pflanze.*

जाटालिका f. MBh. 9,2641 fehlerhaft für जटालिका.

जाटासुरि m. Patron. von जटासुर.

जाटिकायन m. Patron. N. pr. eines Liedverfassers des AV.

*जाटिलिक m. Metron. von जटिलिका.

*जाड्य Adj. = जटावत्.

जाठर 1) Adj. (f. ई) *am* oder *im Bauch befindlich, den B. betreffend.* अग्नि m. *die verdauende Feuerkraft im Leibe; Hunger.* — 2) m. *a) Leibesfrucht, Sohn.* — *b)* N. pr. eines Wesens im Gefolge Skanda's.

जाठर्य n. *eine krankhafte Affection des Unterleibes.*

*जाडार von जड.

जाड्य n. 1) *Empfindung von Kälte, Schauder* Kap. 1,84. — 2) *Stumpfheit, Unempfindlichkeit, Apathie.* — 3) *Dummheit, Geistesschwäche.* — 4) *Unbeseeltheit, Intelligenzlosigkeit* 263,6.

*जाड्यारि m. *Citronenbaum* Râǵan. 11,178.

जाणडक m. *ein best. Thier* Karaka 6,19. Vgl. शाण्डिक.

जात 1) Adj. s. u. जन्. — 2) m. *a) Sohn.* — *b) ein Geborener, so v. a. ein lebendes Wesen.* — *c)* N. pr. *α)* eines Sohnes des Brahman VP.^{2} 2,200. — *β)* Pl. eines Stammes der Haihaja (?). — 3) n. *a) ein lebendes Wesen, Geschöpf.* — *b) Geburt, Ursprung.* — *c) Wesen.* — *d) Geschlecht, Art, genus; eine Gesammtheit zusammengehöriger Dinge.* Am Ende eines Comp. oft so v. a. *Alles was — heisst, irgend ein —, allerhand —.* जाते *im Allgemeinen.* — *e)* = जातकर्मन्. — *f)* * = व्यक्त.

जातक 1) Adj. am Ende eines Comp. *erzeugt von, geboren unter* (einem Stern). — 2) m. *a) ein neugeborenes Kind.* — *b)* * *Bettler.* — 3) n. *a)* = जातकर्मन्. — *b) Nativität, Nativitätslehre.* °योगेन *in Folge seiner Nativität* Râǵat. 7,1730. — *c)* bei den Buddhisten *eine frühere Geburt Çâkjamuni's und eine darüber handelnde Erzählung.* — *d)* am Ende eines Comp. nach einem Zahlwort *ein Aggregat von — gleichartigen Dingen.*

जातककलानिधि m., °कल्पलता f., °कौमुदी f., °कौस्तुभ n., °चन्द्रिका f., °चिन्तामणि m., °तन्त्र n., °तरंगिणी f., °दीपिका f., °पद्धति f., °पद्मकोश m., °मञ्जरी f., °माला f., °मुक्तावली f. und °रत्नाकर m. Titel von Werken.

जातकर्मन् n. *eine best. Ceremonie nach der Geburt eines Kindes* Gaut. 8,14.

जातकसंग्रह m., °सार, °सेन, °काभरण n., °कामृत n., °काम्भोनिधि m. und °कार्णव m. Titel von Werken.

*जातकोका Adj. f. *Kinder geboren habend.*

जातदोष Adj. *schuldbeladen* Mṛkkh. 127,15.

जातनष्ट Adj. *erschienen und sogleich wieder verschwunden.*

जातप्राय Adj. *beinahe erfolgt* Sâh. D. 79,5.

जातबल Adj. *gekräftigt* Karaka 6,2.

जातभी f. N. pr. eines Frauenzimmers.

जातमात्र Adj. (आ) *kaum —, eben geboren* 74,9. 194,29. *kaum —, eben entstanden.*

जातरूप 1) Adj. *a) schön, prächtig.* — *b) golden* Hemâdri 1,775,4. fgg. — 2) n. *a)* oxyt. *Gold* Vaitân. MBh. 14,8,11. Nom. abstr. °ता f. — *b)* * *Stechapfel.*

*जातरूपप्रभ n. *Auripigment* Nigh. Pr.

जातरूपमय Adj. (f. ई) *golden* Harshaḱ. 170,12.

जातरूपशिल m. N. pr. *eines goldenen Berges.*

जातवत् Adj. 1) *geboren.* — 2) *eine von* जन् *abgeleitete Form enthaltend.*

जातवासक und °वासगृह n. *Wohnstube.*

जातविद्या f. *Wissen von dem was ist* oder *von den Ursprüngen, vom Wesen der Dinge.*

जातविनष्ट Adj. = जातनष्ट.

जातवेद Adj. *Lohn verleihend* (Comm.) Bhâg. P. 5,7,13.

जातवेदस् Adj. *die Wesen kennend.* m. Bez. Agni's und Name verschiedener Agni. In der späteren Sprache auch *Feuer* überh. 82,25. Nom. abstr. जातवेदस्त्व n.

जातवेदस 1) Adj. *dem Gâtavedas gehörend, ihn betreffend* u. s. w. — 2) f. ई Bein. der Durgâ.

जातवेदसीय n. *eine best. Hymne.*

जातवेदस्य Adj. = जातवेदस 1).

जातवेदाकल्प m. Titel eines Werkes.

जातवेदादिनवदुर्गामनु m. *ein best. Zauberspruch.*

जातवेश्मन् n. *Wochenstube.*

जातशिला f. *ein wirklicher, massiver Stein* Gobh. 3,9,6.

*जातसारा f. *Odina Wodier* Nigh. Pr.

*जातसेन m. N. pr. eines Mannes.

*जातसेन्य m. Patron. von जातसेन.

जातहारिणी f. N. pr. einer Hexe, *die neugeborene Kinder fortträgt.*

जातायन m. Patron. von जात. Pl. *sein Geschlecht.*

जातापत्या Adj. f. *Kinder habend* Spr. 7841.

जाति und जाती (seltener) f. 1) *Geburt, Ursprung.* जात्या, जातितस् und जाति° *von Geburt —, von Anfang an, von Haus aus.* — 2) *Wiedergeburt* 91, 5. Kâraṇḍ. 95,21. — 3) *die durch Geburt bestimmte Daseinsform* (Mensch, Thier u. s. w.), — *Stellung im Leben, Stand, Rang* (Brahman, Krieger u. s. w.). जातितस् im Sinne eines Abl. oder Instr. — 4) *Familie, Stamm, Geschlecht.* — 5) *Gattung* (Gegens. *Art*), *Art* (Gegens. *Individuum*); *das Allgemeine.* — 6) *Art, Anlage* Karaka 2,1. — 7) *der Charakter der Gattung, Aechtheit, normale Beschaffenheit eines Dinges.* अधजातय: so v. a. *wirkliche Wolken.* — 8) *Zurückführung von Brüchen auf einen gemeinschaftlichen Nenner.* — 9) *eine auf blosse Gleichartigkeit oder Ungleichartigkeit sich stützende —, eine in sich selbst einen Widerspruch enthaltende Einwendung.* — 10) *eine best. Redefigur.* — 11) *eine best. Klasse von Metren.* — 12) *Sangweise.* — 13) * *Ofen.* — 14) *Jasminum grandiflorum.* — 15) *Muskatbaum, — nuss.* — 16) * *Emblica officinalis.* — 17) * = कम्पिल्ल. — 18) bisweilen mit ज्ञाति verwechselt.

जातिकोश 1) m. (Dhanv. 3,51) n. (Bhâvapr. 1,187) *Muskatnuss.* — 2) * f. ई *Muskatblüthe* Râǵan. 12,78.

जातिजानपद Adj. *die Stände und das Land betreffend* M. 8,41.

जातित्व n. *Abstraction.*

जातिदीपक n. *eine Art von Vergleichung, bei der von einem Gattungsbegriff zweierlei ausgesagt wird.*

जातिधर m. N. pr. eines Arztes.

जातिपक्षतावाद m. Titel eines Werkes.

जातिपत्री f. *Muskatblüthe* Râǵan. 12,78. Dhanv. 3,21. Bhâvapr. 1,188.

जातिपरिवृत्ति f. *Wechsel —, Aufeinanderfolge von Geburten* Âpast.

*जातिपर्णी f. *Muskatblüthe* Nigh. Pr.

*जातिफल n. *Muskatnuss* Râǵan. 12,81.

जातिब्राह्मण n. *ein Brahman der Geburt* (nicht den Kenntnissen) *nach.*

जातिभाज् Adj. *Alles was geboren wird.*

जातिभ्रंश m. *Verlust des Ranges, — der Kaste.*

जातिभ्रष्ट Adj. *seines Ranges —, seiner Kaste verlustig gegangen.*

जातिमत् Adj. 1) *von edler Geburt, eine hohe Stellung einnehmend.* — 2) *eine Gattung habend, was einem allgemeinen Begriff untergeordnet werden kann.* Nom. abstr. °मत्त्व n.

*जातिमह् m. *Geburtsfest.*

जातिमात्र n. *die blosse Geburt, die Stellung im Leben, welche man einzig nur der Geburt zu verdanken hat.* *°जीविन् und °मात्रोपजीविन् Adj. *der nur von seiner G. lebt, sich nur auf seine G. berufen kann.*

जातिमाला f. Titel eines Werkes.

जातिवचन m. *Artbegriff.*

जातिविचार und °विवेक m. Titel zweier Werke.

*जातिवैर n. *eine unter einen allgemeinen Begriff fallende Feindschaft.*

जातिशब्द m. *ein einen Artbegriff ausdrückendes Wort.*

*जातिशस्य n. *Muskatnuss* Râǵan. 12,80. °सस्य v. l.

जातिसंपन्न Adj. *aus einer guten Familie, aus einem edlen Geschlecht.*

*जातिसस्य n. v. l. für °शस्य.

जातिसांकर्यवाद m. Titel eines Werkes.

*जातिसार n. *Muskatnuss* Râǵan. 12,80.

जातिस्मर 1) Adj. (f. आ) *seines frühern Daseins sich erinnernd* 103,21. 174,27. Nom. abstr. °ता f. (Hemâdri 1,476,21) und °त्व n. — 2) N. pr. eines Tîrtha.

जातिस्मरण n. *das Sicherinnern des frühern Daseins.*

जातिस्मरह्रद m. N. pr. eines *Sees.*

जातिहीन Adj. *von niedriger Geburt, niedriger Herkunft, eine niedrige Stellung im Leben einnehmend.*

जाती f. s. जाति.

जातीकोश m. (*n.) *Muskatnuss.*

*जातीपत्री f. und जातीफल n. (Paṇkad.) = जाति°.

*जातीफला f. *Emblica officinalis* Râǵan. 11,160.

°जातीय Adj. *zu der und der Klasse, Familie, Geschlecht, Art gehörig.* पटु° *ziemlich geschickt.*

°जातीयक Adj. (f. आ) dass. Çaṁk. zu Bâdar. 4,2,13.

*जातीरस m. *Myrrhe.*

*जातीरसफला f. *Emblica officinalis* Nigh. Pr.

जातु und जातुं (Çat. Br. einmal) Adv. 1) *überhaupt.* — 2) *möglicher Weise, vielleicht.* — 3) *eines Tages, einst, irgend ein Mal.* — 4) mit न *überhaupt nicht, durchaus nicht, auf keinen Fall, niemals.* Auch mit folgendem चिद् und कदा चिद्.

जातुक m. *die Pflanze, welche die Asa foetida liefert,* Karaka 1,27 (यातुक gedr.). *n. *Asa f.*

जातुधान m. = यातुधान Kâd. 34,5.

जातुष Adj. (f. ई) *aus Lack —, aus Gummi gemacht, damit bestrichen.*

जातू in °भर्मन् und °ष्ठिर् = अशनि Sâj.

जातूकर्ण 1) m. *a*) N. pr. eines alten Lehrers, Arztes und Verfassers eines Gesetzbuches. — *b*) Bein. Çiva's. — 2) f. ई N. pr. der Mutter Bhavabhûti's. — 3) *Adj. (f. ई) von जातूकर्ण्य.

जातूकर्णीपुत्र m. Metron. Bhavabhûti's.

जातूकर्ण्य m. Patron. von जातूकर्ण. Pl. *sein Geschlecht.*

जातूभर्मन् Adj. *je und je —, stets pflegend, — schützend.*

जातूष्ठिर Adj. *je und je fest, niemals weichend.*

जातेष्टि f. *ein Opfer bei der Geburt eines Kindes* 254,24.

*जातोक्ष m. *ein junger Stier.*

जातोदक Adj. *mit Wasser angefüllt.* उदर् Bhâvapr. 5,83.

जात्य Adj. 1) am Ende eines Comp. *zu dem und dem Geschlecht, Stande u. s. w. gehörig.* — 2) *zur Familie gehörig, verwandt.* — 3) *zu einem edlen Geschlecht gehörig, edel.* — 4) *ächt,* γνήσιος. Ueber den *ächten* Svarita s. Whitney, Gr. 84, *b*. — 5) *rechtwinkelig.* — 6) *lieblich, reizend.*

जात्यन्ध Adj. *blindgeboren* Spr. 2391. fg.

जात्यन्धबधिर Adj. Du. *von Geburt blind oder taub* 200,27.

जात्युत्कर्ष m. *eine höhere Kaste* Jâǵ. 1,96.

*जात्युत्पल *eine weiss und roth gefärbte Lotusblüthe* Nigh. Pr.

1. जान n. *Entstehung, Ursprung; Geburtsstätte.*

2. जान m. Patron. des Hymnendichters Vṛça Ârsh. Br. Vgl. वैजान.

जानक 1) m. Patron. verschiedener Männer. — 2) f. ई *a*) Patron. der Sîtâ. — *b*) *ein best. Metrum.*

जानकि (जानकिं einmal im Çat. Br. 14) m. 1) Patron. verschiedener Männer. — 2) *Pl. N. pr. eines Volkstammes Kâç. zu P. 5,3,116.

जानकीगीता f. und जानकीचरण n. Titel zweier Werke.

जानकीदेवभूष m. Bein. Râma's.

जानकीनाथ m. desgl.

जानकीनाथचूडामणिभट्टाचार्य m. N. pr. eines Autors.

जानकीनाथलिङ्ग n. Name eines Liṅga.

जानकीनाथशर्मन् m. N. pr. eines Mannes.

जानकीपरिणय m. Titel eines Schauspiels Hall in der Einl. zu Daçar. 30. Cat. Gujar. 2,116.

जानकीमल्ल m. *ein an die* Sîtâ *gerichteter Spruch.*

*जानकीय m. *ein Fürst der* Ǵânaki.

जानकीराघव n. Titel eines Schauspiels.

जानकीरामचन्द्रविलास m. Titel des 2ten Acts im Mahânâṭaka.

जानकीवल्लभ und जानकीश m. Bein. Râma's.

जानकीसहस्रनामस्तोत्र n. Titel eines *Lobgesanges.*

जानकीस्वयंवर m. Titel des 1ten Actes im Mahânâṭaka.

जानकीहरण n. Titel eines Werkes.

जानंतपि m. Patron. des Atjarâti.

जानत्ति m. N. pr. eines Lehrers.

जानपद 1) Adj. *a*) *auf dem Lande wohnend;* m. *Landbewohner* (Gegens. *Städter*). — *b*) *ein Land —, die Landbewohner betreffend, für sie bestimmt.* — 2) m. *ein Reichsangehöriger, Unterthan.* — 3) f. जानपदी *a*) *ein volksthümlicher Ausdruck.* — *b*) N. pr. α) einer Apsaras. — β) *einer Oertlichkeit.

जानपदिक Adj. *das Reich —, die Unterthanen betreffend.*

जानपाद् Hariv. 8610 fehlerhaft für जाल°.

जानराज्य n. *Oberherrschaft* Maitr. S. 2,6,6. 9.

*जानवादिक Adj. *mit dem Gerede der Leute vertraut.*

जानश्रुति m. Patron. von जनश्रुत.

जानश्रुतेय m. Patron. des Aupâvi.

*जानायन m. Patron. von जन.

जानि am Ende eines adj. Comp. *Ehefrau* 132,29.

1. *जानी f. *Mutter.*

2. जानी Verstümmelung von याज्ञिक.

जानु 1) m. (ausnahmsweise) und n. *Knie* (auch bei Thieren). जानु दा *Jmd* (Gen.) *das Knie auf den Leib setzen.* जानुभ्यामवनीं गम् *sich auf die Knie werfen.* — 2) als *Längenmaass* = 32 Aṅgula Çulbas. 1,13.

जानुक 1) n. *Knie.* Insbes. am Ende eines adj. Comp. (f. आ) Hemâdri 1,436,20. — 2) m. N. pr. eines Mannes Çâk. 75,18.

जानुका Adj. *gebärend,* mit Acc. Maitr. S. 1,4,8. Âpast. Çr. 1,10,11.

जानुचलन n. *das Sichschaukeln auf Jmds Knien.*

जानुजङ्घ m. N. pr. eines Fürsten.

जानुदघ्न Adj. (f. ई) *bis zum Knie reichend* Taitt. Âr. 1,25. °दघ्नाम्भस् Adj. Râǵat. 8,3186. Loc. *in der Höhe des Knies* Âpast. Çr. 15,13,3.

जानुप्रचलन n. = जानुचलन Paṅkat. ed. Bomb. 5,68,17.

*जानुप्रह्वत gaṇa अतध्यूतादि in der Kâç. Davon

*°निक Adj. ebend.

*जानुप्रह्नुन und *°प्रह्नुनिक Adj. v. l. für °प्रह्नुत und °प्रह्नुतिक.

*जानुफलक und जानुफण्डल (Kâraṇḍ. 17,2. 38,11) n. *Kniescheibe.*

1. जानुमात्र n. *Höhe des Knies* Çat. Br. 12,8,2,20.

2. जानुमात्र Adj. *bis zum Knie reichend, knietief.*

जानुविजानु Harîv. 13978 fehlerhaft für °सन्धि-जानु वि°.

*जानेवादिक und *जानोवादिक Adj. = जानवादिक.

जान्धिन Adj. *worüber man übereingekommen ist, herkömmlich, gebräuchlich.*

जान्य m. N. pr. eines alten Weisen. जन्य v. l.

जान्वाक्ष Adj. *mit gebogenem Knie.*

जाप m. *das Flüstern.* Auch fehlerhaft für जाप्य und जप.

जापक 1) Adj. *a) Etwas* (im Comp. vorangehend) *flüsternd hersagend, flüsternd Gebete hersagend* Bhâg. P. ed. Bomb. 9,6,10. m. *ein solcher Priester* Hemâdri 2,*a*,68,9. 11. — *b) zu* 1) *a) in Beziehung stehend.* — 2) *n. *ein best. wohlriechendes Holz.*

*जापन n. = निरसन und निर्वर्तन.

°जापिन् Adj. *flüsternd hersagend.*

जाप्य 1) Adj. *a) flüsternd herzusagen.* — *b)* = जापक 1) *b).* — 2) n. *ein flüsternd herzusagendes Gebet* R. ed. Bomb. 1,29,32.

1. जाबाल m. 1) Metron. verschiedener Männer. Auch Pl. — 2) Pl. *eine best. Schule.*

2. *जाबाल m. = अजापाल *Ziegenhirt.*

जाबालश्रुति f. Titel eines Werkes.

जाबालायन m. N. pr. eines Lehrers.

जाबालि m. Patron. N. pr. verschiedener Männer.

जाबालिन् m. Pl. *die Schule* Gâbâla's.

जाबालेश्वर n. Name eines Liṅga.

जाबालोपनिषद् f. Titel einer Upanishad.

जामदग्न्य 1) Adj. (f. ई) *von* Gamadagni oder Gâmadagnja *herrührend* u. s. w. — 2) m. *a)* Patron. von जमदग्नि. Auch Pl. — *b) ein best.* Katuraha.

जामदग्नेय m. Patron. von जमदग्नि TS. 7,1,9,1.

जामदग्न्य m. desgl.

जामदग्न्य 1, Adj. *dem* Gamadagni oder *dem* Gâmadagnja 2) *a, gehörig, sie betreffend* u. s. w. — 2, m. *a* Patron. von जमदग्नि. Auch Pl. — *b, ein best.* Katuraha.

जामदग्न्यक m. = जामदग्न्य 2) *a,* Agni-P. 42,24.

जामदग्न्यजय m. Titel eines Schauspiels Wilson, Sel. Spec. I, XXVIII; vgl. jedoch Hall in der Einl. zu Daçar. 30.

जामदग्न्यद्वादशी f. *der 12te Tag in der — Hälfte des* Vaiçâkha.

जामदग्न्याय् *wie* Gâmadagnja, d. i. *wie* Paraçurâma *verfahren.* °यित n. so v. a. *ein Morden in der Weise* Paraçurâma's Râgat. 7,1506.

(जामर्य) जामरिघ्र Adj. als Beiw. der Milch.

जामल n. schlechte Schreibart für यामल 2).

जामा f. *Tochter* (nach Nîlak.).

जामातर् m. 1) *Eidam.* Nom. abstr. जामातृत्व n. — 2, *Schwestermann, Schwager* R. 7,24,30. 34. — 3) **Gatte.* — 4) **Scindapsus officinalis.*

जामातृक m. *Eidam.* v. l. जामातर्.

जामि 1) Adj. *a) leiblich verschwistert;* seltener vom Bruder, häufig von der Schwester mit und ohne स्वसर्. Du. und Pl. *Geschwister.* Bildlich von den *Fingern* und den *Andachtsübungen* oder *Gebetsformen beim* Soma-*Werk.* — *b) verwandt* überh., *angehörig, eigen, heimisch, gewohnt; Verwandter.* — 2) f. *a)* in der nachvedischen Sprache *eine weibliche Verwandte des Hausvaters,* insbes. *die Schwiegertochter,* auch wohl *Schwester.* Auch जामी. — *b)* N. pr. α) einer Göttin. — β) जामी einer Apsaras Harîv. 3,69,16. — γ) einer Gattin Dharma's. Auch जामी VP.² 2,21. — 3) n. *a) Geschwisterschaft, Blutsverwandtschaft.* — *b)* in der Sprache der Grammatik und Liturgie *das Gleichförmige, Wiederholung, Tautologie.* — *c) *Wasser.*

जामिकृत् Adj. *Verwandtschaft schaffend.*

जामित्र n. διάμετρον, *das 7te astrol. Haus.*

जामित्व n. *Verwandtschaft, Angehörigkeit.*

जामिवत् Adj. *wie eine Schwester, wie ein Bruder.*

*जामिवत् Adj. = जामि.

जामिशंस m. *Bruder —, Verwandtenfluch.*

*जामुनदेश m. N. pr. einer *Oertlichkeit.*

*जामेय m. *Schwestersohn.*

*जाम्ब von जम्ब.

जाम्बव 1) Adj. *von der Eugenia Jambolana kommend.* — 2) m. = जाम्बवत्. — 3) *f. ई *Artemisia vulgaris* oder *Alpinia nutans* Râgân. 5,82. — 4) n. *a) die Frucht der Eugenia Jambolana.* — *b) *Gold.* — *c) *N. pr. einer Stadt.

*जाम्बवक N. pr. einer Oertlichkeit.

*जाम्बवत und *°क gaṇa अरीकृणादि. v. l. जाम्बवत्त.

*जाम्बवतीपति m. Bein. Kṛshṇa's Gal.

जाम्बवतीविजय m. Titel eines Schauspiels.

जाम्बवत् 1) m. N. pr. eines Fürsten der Affen. — 2) f. °वती *a)* N. pr. der Tochter Gâmbavant's und Gattin Kṛshṇa's. — *b)* *=जाम्बव 3) Râgân. 5,82.

*जाम्बवत्त und *°क gaṇa अरीकृणादि in der Kâç. v. l. जाम्बवत.

जाम्बवोष्ठ und °वौष्ठ n. *Sonde, Senknadel.*

जाम्बिल n. *Kniehöhle* Maitr. S. 3,15,3. Aus जानुबिल, wie अन्वर्तितर् aus अनुव°). Vgl. जाम्बील.

*जाम्बीर n. *Citrone.*

जाम्बील n. 1) = जाम्बिल Kâṭy. 5,13,1. Nach Maṇḍan. *Kniescheibe.* — 2) *Speichel.*

जाम्बुक Adj. *vom Schakal kommend.*

जाम्बुद्वीपक Adj. *in* Gambudvîpa *wohnend* Kâraṇḍ. 13,2. 3. 46,11. 57,17. 87,7.

जाम्बुनद und °मय fehlerhaft für जाम्बूनद und °मय.

जाम्बुवत्त् N. pr. 1) *m. = जाम्बवत्त् 1). — 2) f. °वती = जाम्बवत्त् 2) *a*). Die Bomb. Ausg. des Bhâg. P. überall richtig जाम्बवती.

1. जाम्बूनद 1) Adj. *vom Flusse* Gambû *kommend* als Beiw. *einer bes. Art Gold* und als n. *solches Gold* und *Gold überh.* — 2) *n. *Stechapfel.*

2. जाम्बूनद 1) Adj. (f. ई) *aus dem* Gâmbûnada *genannten Golde gemacht, golden* überh. — 2) m. N. pr. *a)* eines Sohnes des Ganamegaja. — *b)* eines Berges. Auch °पर्वत m. — 3) f. ई N. pr. eines Flusses. — 4) n. *a) ein goldener Schmuck.* — *b)* N. pr. eines Sees.

जाम्बूनदप्रभ 1) Adj. *einen goldenen Glanz habend.* तप्त° R. 1,38,19. — 2) m. N. pr. eines Buddha Lot. de la b. l. 93 (जम्बू° gedr.).

जाम्बूनदमय Adj. (f. ई) *golden.*

*जाम्बेय m. Metron. von जम्बू.

जाम्बोष्ठ und जाम्बौष्ठ n. = जाम्बवोष्ठ.

*जाम्भ m. Patron. von जम्भ.

*जायक n. *ein best. wohlriechendes Holz.*

जायद्रथ Adj. *dem* Gajadratha *gehörig.*

जायन्त m. Patron. Bharata's.

जायन्तीपुत्र m. N. pr. eines Lehrers.

जायन्तेय m. Metron. von जयन्ती.

जायंपती Kâṭy. 6,4 wohl nur fehlerhaft für जायापती; s. u. जाया 1).

जायल m. Pl. = जाङ्गल Ind. St. 3,277. Ârsh. 47.

जायी f. 1, *Eheweib.* जायापती Nom. Du. m. *Mann und Weib* Kap. S. 4,3. Nom. abstr. जायात्व n. — 2, *das 7te astrol. Haus.*

*जायाघ्न Adj. *Mörder des Eheweibes, den Tod des Eheweibes herbeiführend.*

*जायाजीव m. *Schauspieler, Tänzer.*

*जायानुजीविन् m. 1) dass. — 2) *der Mann einer Hure.* — 3) *ein armer Teufel.* — 4) *Ardea nivea.* — 5) = आश्विन.

जायान्य m. *eine best. Krankheit.*

जायिन् 1) Adj. am Ende eines Comp. *besiegend,*

bekämpfend. — 2) m. *ein best.* Dhruvaka.

जायु 1) Adj. *siegreich; zu gewinnen suchend.* — 2) *m. *a) Arzenei.* — *b) Arzt.*

जायुक Adj. *siegreich* Maitr. S. 3,1,9.

जायेन्य m. = जायान्य.

1. जार Adj. *alternd.*

2. जार m. *Buhle.* In der alten Sprache nicht nothwendig mit schlimmer Nebenbedeutung. Auch *Vertrauter* überh. In der späteren Sprache *der Buhle einer verheiratheten Frau, Nebenmann.* Am Ende eines adj. Comp. f. आ 155,24.

जारगर्भ m. *ein Kind von einem Nebenmanne* Spr. 4155.

जारगर्भा Adj. f. *schwanger von einem Buhlen* Spr. 4155, v. l.

जारघ्नी Adj. f. *den Buhlen tödtend.*

जारज Adj. *von einem Buhlen gezeugt.*

जारजात m. 1) Adj. *von einem Buhlen gezeugt,* m. *ein solcher Sohn* Varâh. Jogaj. 4,47. — 2) *Plagiarius.*

जारजातक 1) Adj. *von einem Buhlen gezeugt.* — 2) m. *Plagiarius.*

जारण 1) n. *a) das Oxydiren.* — *b) *Verdauungsmittel.* — 2) f. आ = 1) *a).* — 3) *f. ई *eine Art Kümmel* Râgân. 6,64.

जारता f. *ein Buhlerverhältniss mit* (im Comp. vorangehend).

*जारतिनेय m. Patron. von जारतिन् und Metron. von जारतो.

जारत्कारव m. Patron. von जरत्कारु.

जारद्रव Adj. (f. ई) in Verbindung mit वीथि f. *eine best. Strecke der Mondbahn.* °गवं स्थानम् VP.^{2} 2,264.

*जारद्वत्त Adj. von जरद्वत्त.

*जारभर gaṇa पचादि. f. आ *Ehebrecherin.*

जारमाण n. *eine Art Tanz* S. S. S. 258.

*जारमाणव m. Patron. von जरमाण.

जारयेन्माख Adj. *Freude weckend.*

जारासंधि m. Patron. Sahadeva's.

जारिणी Adj. f. *einen Buhlen habend, eine Verliebte.*

जारुज Adj. = जरायुज.

*जारुत्थ fehlerhaft für जाङ्घ्य.

जारुथी Hariv. 9136 und R. 6,109,50 fehlerhaft für जाङ्घी.

जारुधि m. N. pr. eines Gebirges.

जाङ्घी f. N. pr. eines Flusses oder einer Stadt.

जाङ्घ्य Adj. als Beiw. von अश्वमेध nach den Erklärern = त्रिगुणदक्षिण, मांसमय oder मांसादिदानप्रधान, d. i. पुष्ट.

जार्तिक m. Pl. N. pr. eines Volkes. v. l. जर्तिक.

(जार्य) जारित्र n. *Vertraulichkeit, Liebe.* Nach Sâj. Adj. = स्तुत्य.

जार्यक m. Spr. 3322 vielleicht fehlerhaft für जाल्क *Igel.*

1. जाल 1) n. (adj. Comp. f. आ) *a) Netz, Geflechte, Fanggarn, Vogelnetz, Fischernetz, Haarnetz; Netz, Schlinge* in übertragener Bed. von *Allem, was den Menschen in seiner Freiheit beschränkt.* — *b) Netz* in anat. Sinne, *omentum.* — *c) ein aus Draht geflochtenes Netz, Panzerhemd, Haube aus Draht.* — *d) Gitter.* — *e) Gitterfenster.* — *f) Schwimmhaut, ein Ansatz zur Schw.* (an den Fingern und Zehen göttlicher Wesen und aussergewöhnlicher Menschen). — *g) Mähne eines Löwen* 112,16. — *h) *ein Bündel junger Knospen.* — *i) Netz,* so v. a. *Verbindung, eine zusammenhängende —, dichte Menge.* — *k) Betrug, Hinterlist, Blendwerk* Daçak. 79,15. — *l)* bisweilen fehlerhaft für जात. — 2) *m. *a) Nauclea Cadamba.* — *b) eine kleine Gurke, ein kl. Kürbis.* — 3) *f. ई *eine Gurkenart.*

2. जाल Adj. *wässern.*

जालक 1) n. *a) Netz, Geflechte, Gewebe* (eig. und übertr.). — *b) Gitter.* — *c) Gitterfenster.* Angeblich *m. — *d) ein Bündel junger Knospen.* — *e) eine Art Perlenschmuck* Bhâg. P. 8,20,17. — *f) *Nest.* — *g) Menge* Çâk. 29. — *h) *Banane.* — *i) *Betrug.* — 2) m. *ein best. Baum.* — 3) f. जालिका *a) Netz, Fanggarn.* — *b) Schleier.* — *c) Panzerhemd.* — *d) *Spinne.* — *e) *Banane.* — *f) Menge* Kâd. 161,11. — *g) *Wittwe.* — *h) *= कोमासिका.

जालकगर्दभ m. = जालगर्दभ Karaka 6,17.

जालकमालिन् Adj. *mit einem netzartigen Perlenschmuck versehen* Bhâg. P. 8,20,17.

जालकर्मन् n: *Fischfang.*

जालकार und °क m. *Spinne.*

*जालकि m. Pl. N. pr. eines Volksstammes. जानकि v. l.

°जालकित Adj. *netzartig überzogen mit* Harshaṃ. 202,13.

*जालकिनी f. *Schafmutter.*

*जालकोट m. N. pr. eines Dorfes.

*जालकोय m. *ein Fürst der* Gâlaki. v. l. जानकोय.

जालक्षीर्य n. *eine best. Pflanze mit giftigem Milchsaft.*

जालगर्दभ m. *ein best. Ausschlag.*

जालगवाक्ष m. *Gitterfenster.* °क dass. Varâh. Bṛh. S. 56,22.

*जालगोणिका f. *ein best. zum Buttermachen dienendes Gefäss.*

जालदण्ड m. *Stab am Netz* oder *Fanggarn.*

जालंधर 1) m. *a) eine best. Fingerstellung* oder *— verbindung.* — *b)* N. pr. α) eines Asura; vgl. जलंधर. — β) *eines Arztes;* vgl. जालंधरि. — γ) der 12 zu menschlicher Geburt verfluchten Âditja Ind. St. 14,140. — δ) *Pl. eines Volkes, = त्रिगर्त. °देश m. °पुर n. — 2) wohl n. N. pr. einer Oertlichkeit (eines Tîrtha).

*जालंधरायण m. Patron. von जलंधर. *°क Adj. *von solchen Personen bewohnt.*

जालंधरि m. N. pr. eines Arztes.

*जालपद् (stark °पाद्) m. *Gans.*

*जालपद् N. pr. einer Oertlichkeit (davon ein gleichlautendes Adj.) gaṇa वरणादि in der Kâç. v. l. °पदी. Dieses auch *Adj. f. *eine Schwimmhaut an den Füssen habend.*

जालपाद् m. 1) *Schwimmfüssler, Schwimmvogel, Gans* u. s. w. Gaut. Daçak. 40,16. — 2) N. pr. eines Zauberers.

जालपादभुज Adj. *an Füssen und Händen einen Ansatz zur Schwimmhaut habend.* Nilak.: जालपादा हंसाः। तद्वदङ्कितभुजः। हंसपादाङ्कितभुजः.

जालपाश m. *der einzelne Faden eines Netzes* (*Spinnengewebes*).

जालपुर n. N. pr. einer *Stadt.*

*जालप्राया f. *Panzerhemd.*

जालबन्ध m. *Fanggarn, Schlinge* Kaṇḍak. 20,4.

*जालमानि m. Pl. N. pr. eines Volksstammes.

*जालमानीय m. *ein Fürst der* Gâlamâni.

जालमाला f. *Netz* Spr. 7618.

जालवत् Adj. 1) *mit einem Netz versehen.* — 2) *mit einem Panzerhemd versehen.* — 3) *mit Gitterfenstern versehen* Ragh. 7,5. — 4) *zu täuschen verstehend.*

*जालवर्वुरिक und *°वर्वूरक m. *eine Acazienart* Râgân. 8,39.

*जालसरस n.

जालकासिनी f. N. pr. einer Gattin Kṛshṇa's Hariv. 9179. चारुकासिनी v. l.

*जालक्रुद् m. Patron. von जलक्रुद्.

जालात्त *Gitterfenster.*

जालाङ्गुलिक Adj. *zwischen den Fingern* (*Zehen*) *einen Ansatz zur Schwimmhaut habend* Lalit. 121,4 (जाङ्गुलिक gedr.).

जालामुख *Gitterfenster.*

जालाय्, °यते *ein Netz darstellen.*

जालार्ष n. *Linderungsmittel* oder *ein best. Heilmittel.*

जालिक 1) *Adj. (f. ई) *betrügerisch zu Werke gehend.* — 2) m. *a) Vogelsteller* Kaṇḍak. 20,4. — *b) *Spinne.* — *c) *Gouverneur eines Districts.*

जालिनी f. 1) *ein best. Abscess* oder *Ausschlag* Karaka 1,17. — 2) *Netzmelone* oder *Netzgurke.* — 3) **ein bemaltes* oder *mit Bildern ausgeschmücktes Gemach.*

जालिनीमुख m. N. pr. eines Berges Kâraṇḍ. 91,15.

*जालीदेश m. N. pr. einer *Gegend.*

जालुक Adj. in Verbindung mit श्लोकाः.

जालोर m. N. pr. eines Agrahâra.

जाल्म Adj. (f. ई) *verworfen, verächtlich, gemein* (Lebensunterhalt); m. *ein verworfener —, verächtlicher Mensch, Schurke.* f. ई Harshaṅ. 149,13.

जाल्मक Adj. dass. (von einem Menschen).

जाल्य Adj. *der Gefahr eines Netzes ausgesetzt.*

जावड m. N. pr. eines Mannes.

जावन् in पूर्वजावन्.

जाविनिका f. = जवनिका *Vorhang* Hem. Par. 9,45.

जावित्त Adj. *an Nachkommenschaft reich, der N. geben kann.*

*जावन्य n. *Raschheit, Schnelligkeit.*

जावादि Adj. *mit* Açvajúgau *beginnend.*

*जावायनि von जव.

जाविपाक m. *ein best. Decoct.*

*जाषक n. v. l. für जायक.

जाष्कमर्द m. *ein best. Thier.*

जासट m. N. pr. verschiedener Männer.

जास्पति m. *Hausvater, Familienvater.* जास्पति RV. 7,38,6 wohl fehlerhaft.

जास्पत्य n. *Hausvaterschaft.*

°जाक् n. *Wurzel* (eines Körpertheils).

जाकुक m. 1) *Igel* Harshaṅ. 192,15. — 2) **Katze.* — 3) **Chamäleon* Râgan. 19,62. — 4) **Blutegel.* — 5) **Bettstelle.*

जाकुष m. N. pr. eines Schützlings der Açvin.

जाक्रव 1) m. *a)* Patron. verschiedener Männer. — *b) ein best.* Katuraha. — 2) f. ई Patron. der Gaṅgâ.

जाक्रवि (metrisch) f. = जाक्रव 2).

जाक्रवीय Adj. *der Gaṅgâ gehörig, sie betreffend* u. s. w.

1. जि, जयति und °ते (episch जय्यात्) 1) *Etwas gewinnen, ersiegen, erbeuten* (im Kampfe oder Spiele), *erwerben, sich* (*sibi*) *unterwerfen, erobern.* — 2) *besiegen* (im Kampfe, Spiele, Process). जितवत् MBu. 10,10,13. *überwinden, — treffen, — flügeln.* — 3) die Sinne, Leidenschaften, Leiden, Krankheiten u. s. w. *besiegen, überwinden, abwenden, ihrer Herr werden.* पिपासाम् *den Durst stillen,* विवादान् *Streit aufgeben, — vermeiden.* — 4) *Jmd siegreich vertreiben aus* (Abl.). — 5) *Jmd um Etwas bringen, in Etwas besiegen, Jmd Etwas im Spiele abnehmen;* mit doppeltem Acc. — 6) ohne Object *siegen, siegreich sein, den Sieg davontragen, gewinnen* (im Spiele). — 7) *oben auf sein, hoch leben.* Haufig Praes. st. Imperat. in der Bed. *es lebe hoch!* जितमुडुपतिना so v. a. जयत्युडुपतिः 290,13. — Caus. 1) जापयति *Jmd Etwas gewinnen machen,* mit doppeltem Acc. अजीजपत Med. Çat. Br. 5,1,5,11. 12. — 2) Aor. अजीजयत् in der Bed. *besiegen* MBh. 7,66,6. — Desid. जिगीषति, °ते *gewinnen —, erlangen —, erobern —, besiegen —, siegen wollen, auf Beute ausgehen.* — *Intens. जेजीयते. — Mit अति *den Sieg davontragen über* (Acc.). — Mit व्यति Med. *übertreffen* Bhatt. — Mit अधि *hinzugewinnen zu* (Loc.) — Mit अनु *sich* (*sibi*) *unterwerfen, — unterthan machen.* v. l. अप्यजयत् st. अन्वजयत्. — Desid. Med. *sich unterthan machen wollen.* — Mit अप *abhalten, abwenden.* — Desid. Med. *abzugewinnen —, wiederzugewinnen suchen* Âpast. 1,24,21. — Mit अभि 1) *gewinnen, ersiegen, erwerben.* — 2) °जयत्ते Praçnop. 1,9.10 wohl fehlerhaft für °जायत्ते. — Desid. *gewinnen —, überwinden wollen, angreifen.* — Mit प्रत्यभि, °जित Gop. Br. 2,2,7 fehlerhaft für °चित. — Mit अव 1) *abgewinnen, abnehmen* Gaut. — 2) *abhalten, abwenden.* — 3) *besiegen* 105,24. — Desid. *abgewinnen —, wiedergewinnen wollen.* — Mit आ *gewinnen, erwerben.* — Desid. Med. *zu erlangen suchen.* — Mit उद् 1) *erwerben, gewinnen, unterwerfen.* — 2) *siegreich sein* TBr. 2,4,2,7. — Caus. 1) *siegen machen.* — 2) *Jmd Etwas gewinnen lassen,* mit doppeltem Acc. — Mit अनूद् *nach Jmd* (Acc.) *siegreich sein.* — Mit अभ्युद् *erobern, erwerben* Gop. Br. 2,1,17. — Mit उप dass. Gop. Br. 2,2,16. — Mit निस् 1) *gewinnen, ersiegen, erwerben, sich unterwerfen, erobern.* — 2) *besiegen, überwinden, übertreffen* 112,25. — Mit अभिनिस् *besiegen, überwinden.* — Mit परिनिस् dass. — Mit प्रतिनिस् *sich aneignen, — zu Nutze machen.* — Mit विनिस् 1) *gewinnen, ersiegen, erobern.* — 2) *besiegen, überwinden, — treffen* 297,17. — Mit परा gewöhnlich Med. 1) *Etwas verlieren, um Etwas gebracht werden;* mit Acc. MBh. 2,65,30. — 2) *besiegt werden, unterliegen.* पराजित. — 3) **einer Sache unterliegen, Etwas nicht überwinden —, Etwas nicht ertragen können;* mit Abl. — 4) *besiegen, überwinden* (im Kampfe, Spiele, Processe). पराजित *besiegt, überwunden, überwältigt.* पुत्रशोक° *von Kummer.* — Mit परि *besiegen, überwinden.* — Mit प्र 1) *gewinnen, ersiegen.* — 2) *besiegen.* — Mit प्रति *besiegen* (im Kampfe, Spiele). — Desid. *besiegen wollen, angreifen.* — Mit वि gewöhnlich Med. 1) *gewinnen, ersiegen, erobern.* — 2) *besiegen, überwinden* (im Kampfe oder Spiele), *übertreffen* 292,18. Spr. 7686. — 3) die Sinne, den Geist *besiegen, Herr werden über.* विजितासन Adj. *der mit dem Sitz bald fertig geworden ist,* so v. a. *dem es einerlei ist, worauf er sitzt.* — 4) ohne Object *siegen, einen Kampf zur Entscheidung bringen.* — 5) *einen Kampf mit Jmd* (Instr.) *siegreich beendigen, obsiegen.* — 6) *siegen,* so v. a. *die Oberhand haben.* — 7) *siegen,* so v. a. *hoch leben.* Praes. st. Imperat. so v. a. *es lebe hoch!* — 8) *sich hervorthun —, excelliren durch* (Instr.) Bâlar. 305,6. — 9) *dem Siege entgegen gehen, siegen wollen.* — Caus. Aor. व्यजीजपत् in der Bed. *erobern* MBh. 7,62,9. — Desid. gewöhnlich Med. 1) *gewinnen —, ersiegen wollen.* — 2) *besiegen wollen.* — 3) *eine siegreiche Entscheidung herbeiführen —, siegen wollen, sich um den Sieg bemühen, angreifen.* — Mit सम् 1) *zusammen gewinnen, — erwerben, zusammenbringen.* — 2) *zusammen besiegen.* — 3) *überwältigen.* — 4) die Sinne *besiegen, Herr werden über* Hemâdri 1,728,19.

2. जि, जिनाति s. 1. ज्या.

3. *जि 1) Adj. *siegend.* — 2) m. *ein* Piçâka.

जिकन m. N. pr. eines Mannes.

जिगत्नु 1) Adj. *eilend, beweglich.* — 2) *m. *Athem.*

*जिगमिषा f. *das Verlangen zu gehen.*

जिगमिषु Adj. *im Begriff stehend zu gehen, — fortzugehen.* तत्र, वनम्.

जिगर्ति m. *Verschlucker, Verschlinger.*

जिगीषा f. 1) *der Wunsch Etwas zu erlangen, Erwartung.* — 2) *das Verlangen zu besiegen, — zu siegen, — die Oberhand zu gewinnen, Ehrgeiz.*

जिगीषु 1) Adj. *a) Etwas zu erlangen —, zu erreichen wünschend, auf Etwas ausgehend.* — 2) *zu besiegen —, zu übertreffen —, zu siegen wünschend, ehrgeizig.* Nom. abstr. जिगीषुता f.

जिगीषोत्साहवत् Adj. *mit Ehrgeiz und festem Willen verbunden* H. 321.

जिग्यु Adj. *siegreich.*

जिघत्नु Adj. *zu verletzen bestrebt.*

जिघत्सा f. *das Verlangen, die Absicht* 1) *zu essen, Hunger.* — 2) *zu verzehren.*

जिघत्सु 1) Adj. *a) *hungrig.* — *b) zu verzehren verlangend,* mit Acc. Ind. St. 14,373. — 2) f. *eine gefrässige Unholdin.*

*जिघांसक Adj. *zu tödten beabsichtigend.*

जिघांसा f. *das Verlangen, die Absicht* 1) *zu schlagen, — tödten, — erlegen.* — 2) *zu Grunde*

zu richten, zu zerstören.

°जिघांसिन् Adj. *zu tödten beabsichtigend.*

*जिघांसीयस् Adj. *sehr begierig zu tödten.*

जिघांसु 1) Adj. *a) zu tödten —, zu erlegen beabsichtigend;* mit Acc. — *b) zu zerstören —, zu Grunde zu richten begierig;* das Object im Acc. oder im Comp. vorangehend. — 2) *m. *Feind.*

जिघृक्षा f. *das Verlangen —, die Absicht zu ergreifen, zu fassen, zu packen.*

जिघृक्षु Adj. (die Ergänzung im Acc. oder im Comp. vorangehend) 1) *zu ergreifen —, zu fassen —, zu packen beabsichtigend.* — 2) *zu rauben —, zu entziehen b.* — 3) *zu schöpfen b.* — 4) *zu pflükken b.* — 5) *zu erlernen b.*

जिघ्र Adj. 1) **riechend.* — 2) am Ende eines Comp. *wahrnehmend, errathend.*

जिङ्गिणी (Kâraka 3,8) und जिङ्गिनी f. *Odina Wodier* Madanav. 60,49. Bhâvapr. 1,234. Vgl. किङ्गिनी.

जिङ्गी f. 1) *Rubia Munjista* Bhâvapr. 1,176. — 2) *Odina Wodier* Madanav. 60,49. Bhâvapr. 1,234.

जिजीविषा f. *das Verlangen am Leben zu bleiben.*

जिजीविषु Adj. *zu leben —, am Leben zu bleiben wünschend.*

जिजीषु Adj. dass. und daraus entstanden MBh. 3,241,25.

*जिज्ञापयिषु Adj. *Etwas* (Acc.) *an den Tag zu legen begierig.*

जिज्ञासन n. *das Verlangen kennen zu lernen, das Prüfen.*

जिज्ञासा f. *der Wunsch zu wissen, — zu kennen, — zu erkennen, Untersuchung, Nachforschung, Prüfung.* कृतजिज्ञास Adj. *Jmd* (Gen.) *erprobt habend.*

जिज्ञासादर्पण m. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

जिज्ञासाप्रस्ताव m. Titel eines Werkes Kumârasv. zu Pratâpar. 342,3.

जिज्ञासाभाष्यभावप्रकाशिका f. desgl. Opp. Cat. 1.

जिज्ञासितव्य Adj. *was man kennen zu lernen wünschen muss, zu untersuchen, zu prüfen.*

*जिज्ञास्थ (?) gaṇa राजदन्तादि.

जिज्ञास्य Adj. = जिज्ञासितव्य.

जिज्ञु (!) Adj. = जिज्ञासु.

जिडधन m. N. pr. eines Mannes.

°जित् Adj. 1) *gewinnend, erwerbend.* — 2) *besiegend.* In der Med. *entgegenwirkend, vertreibend.*

जितकालिन् Hariv. 10170 (11070) fehlerhaft für °काशिन्.

जितकाशिन् Adj. *sich als Sieger gebarend, siegesbewusst* MBh. 1,2,309. Wird durch जयशीलिन् und जिताक्ष erklärt. °काशि (!) soll = दृढमुष्टि sein.

*जितनेमि m. *ein Stab vom Holze der Ficus religiosa.*

जितंते oder °स्तोत्र n. Titel eines Stotra Opp. Cat. 1.

जितंमनस् Adj. *der sein Herz besiegt hat* Maitr. S. 1,10,16 (Kâṭh. 10,10).

जितंलोक Adj. *der den Himmel gewonnen hat.*

पितॄ: *eine best. Klasse von Manen.*

जितवती f. N. pr. einer Tochter Uçînara's.

जितव्रत m. N. pr. eines Sohnes des Havirdhâna.

जितशत्रु m. N. pr. 1) eines Buddha. — 2) verschiedener Fürsten Hem. Par. 3,45. 13,181. — 3) *des Vaters des Arhant Agita.

जितश्रम Adj. *an Anstrengungen gewöhnt* Hariv. 4544 (nach Nilak. = कदा चिदपि न श्रमवान्). Spr. 7295. *der sich in Etwas* (Loc.) *geübt hat* 6841. Nom. abstr. °त्व n.

जितकस्त Adj. *der eine sichere Hand hat.* Nom. abstr. °ता f. Kâraka 3,8.

जितात्त Adj. *der seine Sinne bezwungen hat* Spr. 2587.

जितात्तार Adj. *die Schrift in seiner Gewalt habend, gut schreibend* Spr. 6654.

जितात्मन् 1) Adj. *der seiner selbst Herr geworden ist.* — 2) m. N. pr. eines der Viçve Devâs.

*जितामित्र Adj. *der seine Feinde überwunden hat.* m. Bein. Vishṇu's.

जितारि 1) *Adj. dass. — 2) m. *a) *ein Buddha.* — *b)* N. pr. verschiedener Männer.

जिताश्व m. N. pr. eines Fürsten VP.² 3,335.

*जिताष्टमी f. = जीमूताष्टमी.

*जिताक्ष्व Adj. *der einen Kampf siegreich bestanden hat.*

जिताहार Adj. *Herr über die Speise, d. i. mässig* Tegob. Up. 3.

जिति f. *Erwerb, Gewinn, Sieg.* अजितस्य जिति: und जिती Namen von Sâman Ârsh. Br.

जितुम m. = δίδυμοι, *die Zwillinge im Thierkreise.*

जितेन्द्रिय 1) Adj. *der seine Sinne bezwungen hat.* Nom. abstr. °त्व n. Spr. 2416. — 2) m. N. pr. eines Mannes.

*जितेन्द्रियाक्ष m. *ein best. Strauch* Râgân. 4,200.

*जित्तम und जित्म m. = जितुम.

जित्य 1) *m. f. (आ) = कलि. — 2) f. आ am Ende eines Comp. *Gewinn, Sieg.*

जिष्णु 1) *Adj. *siegreich.* Vgl. सजिष्णु. — 2) m. N. pr. eines Mannes.

जिष्णु 1) Adj. (*f. ई) *siegreich.* Am Ende eines Comp. *besiegend, überwindend* Kâraka 6,5. Vgl. सजिष्णु. — 2) *f. ई Bein. der Stadt Benares.

जिन्, जिनति (aus ज्या, जिनाति) *besiegen;* vgl. जिनन. — Mit निस् dass. (im Spiele) Pañkâd. 20.

जिन 1) *Adj. *a) siegreich.* — *b) sehr alt* Uéġval. — 2) m. *a) ein* Buddha. — *b) ein* Arhant, *ein Heiliger der* Ġaina. — *c)* Bez. *der Zahl 24* Hemâdri 1,134,16. 17. — *d)* metrisch = जैन. — *e)* Bein. α) *Vishṇu's. — β) Hemakandra's (?). — *f)* N. pr. α) *eines Bodhisattva. — β) eines Sohnes des Jadu VP.² 4,53.

जिनकल्प m. *die Observanz der Ġina* 2) *b)* Hem. Par. 11,3.

जिनचन्द्र m. N. pr. verschiedener Männer.

जिनज्या f. *der Sinus von 24°* Golâdhj. 8,71.

*जिनत्रात m. N. pr. eines Mannes.

जिनदत्त m. N. pr. verschiedener Männer Hem. Par. 13,182. Auch °सूरि.

जिनदत्तकथासमुच्चय m. (Bühler, Rep. No. 719) und जिनदत्तरायचरित्र n. Titel zweier Werke.

जिनदास m. N. pr. verschiedener Männer Hem. Par. 1,270. 2,614. 3,46.

जिनदेव m. *ein* Arhant *der* Ġaina Pañkâd.

जिनधर्म m. *die Lehre* 1) Buddha's. — 2) *der Ġina* 1) *b).*

जिनन n. *das Besiegen* Pañkâd.

*जिनपुत्र m. N. pr. verschiedener Männer.

जिनप्रतिमास्थापनविधि m. Titel eines Werkes.

जिनप्रभासूरि (Ind. St. 14,151), *जिनबन्धु, जिनभक्तिसूरि und जिनभद्रसूरि m. N. pr. von Männern.

जिनमल्लशास्त्रस्तोत्रादि n. Titel eines Werkes Bühler, Rep. No. 588.

जिनमित्र m. N. pr. eines Mannes.

जिनयज्ञकल्प m. und °यज्ञादिविधान n. Titel zweier Werke Bühler, Rep. No. 584. fg.

जिनरक्षित und जिनराजसूरि m. N. pr. zweier Männer.

जिनर्षि m. *ein Ġaina-Mönch.*

जिनलाभसूरि m. N. pr. eines Mannes.

जिनवक्त्र m. N. pr. eines Buddha.

जिनवृत्त n. *ein mit einem Radius von 24° gezogener Kreis, der die Pole der Ekliptik zum Centrum hat,* Golâdhj. 8,58. 60.

जिनशतपञ्चिका f. Titel eines Werkes Bühler, Rep. No. 586.

जिनशासन n. Buddha's *Lehre.*

जिनश्री m. N. pr. eines Fürsten.

*जिनसद्मन् n. *ein Ġaina-Kloster.*

जिनसहस्रनामस्तोत्र n. Titel eines Werkes Bün-

LEB. Rep. No. 387.

जिनसेन m. N. pr. eines Mannes.

जिनांशका f. = जिनका Golâdh. 8,71.

*जिनाङ्कुर und *जिनाधार m. N. pr. zweier Bodhisattva.

जिनाभिगम m. fehlerhaft für जीवाभिगम.

जिनेन्द्र m. 1) *ein* Buddha. — 2) *ein Heiliger der Gaina.* — 3) N. pr. eines Grammatikers. Auch °सूरि.

जिनेन्द्रबुद्धि m. N. pr. eines Grammatikers.

जिनेन्द्रभूति (?) m. = जिनेन्द्रबुद्धि.

जिनेश m. *ein* Arhant *der Gaina* Ind. St. 14, 382. Paṇḍ.

जिनेश्वर m. 1) dass. Ind. St. 14,378. — 2) *N. pr. eines solchen Arhant.

जिनोत्तम m. *ein* Arhant *bei den Gaina.*

*जिनोरस m. N. pr. eines Bodhisattva.

जिन्डुराज und °राज्य (!) m. N. pr. eines Mannes.

जिन्व्, जिन्वति (ausnahmsweise auch Med.), (प्र) जिन्वाषि. 1) *sich regen, frisch —, lebendig sein.* — 2) *anregen, in rasche Bewegung setzen, erregen, incitare.* — 3) *erquicken, beleben, erfrischen.* — 4) *fördern, kräftigen, begünstigen.* — 5) *Jmd zu Etwas* (Dat.) *verhelfen, — bringen.* — 6) *befriedigen, erfüllen, erhören.* — *Caus. जिन्वयति (भाषार्थ). — Mit आ *erfrischen.* — Mit प्र 1) *erquicken, beleben.* — 2) *fördern, verhelfen zu* (Dat.). — Mit उपप्र *antreiben, anreizen.*

जिन्व Adj. in धियंजिन्वे und विश्वजिन्व.

*जिम्, जेमति (अदने).

जिर्भजिह्वता f. *eine best. Krankheit der Zunge.*

*जिरण m. *Kümmel.*

*जिरि, जिरिणोति (हिंसायाम्, जिवंसायाम्).

जिर्वि Adj. = जित्रि 1) AV. 14,1,21 (Hdschrr.).

जिल्लिक m. Pl. N. pr. eines Volkes. किल्लिक v.l.

*जिवाजीव m. *eine best. Hühnerart,* = जीवंजीव.

जित्रि 1) Adj. *gebrechlich, alt, greis.* — 2) *m. a) *Zeit.* — b) *Vogel.*

*जिष्, जेषति (सेचने).

जिषे Dat. Inf. zu 1. जि RV. 1,111,4. 112,12.

जिष्णु 1) Adj. *siegreich, überlegen, gewinnend.* — b) mit Acc. *besiegend, überwindend, — treffend* Spr. 5896. Am Ende eines Comp. *gewinnend, besiegend.* — 2) m. a) *die Sonne. — b) Bein. α) Vishṇu's. — β) *Indra's — γ) Arǵuna's, des Pâṇḍu-Sohnes. — c) N. pr. verschiedener Manner.

*जिष्णुक m. *Held* Gal.

जिष्णुगुप्त m. N. pr. eines Mannes Ind. Antiq. 9,172.

जिष्णुसुत m. Patron. Brahmagupta's Ganit. 187,26.

*जिह्मानक m. *Weltuntergang.*

जिह्मासा f. *das Verlangen Etwas aufzugeben, — sich von Etwas zu befreien* Sarvad. 42,7.

जिह्मासु Adj. *zu verlassen —, sich von Etwas zu befreien wünschend;* mit Acc.

जिह्मिति m. N. pr. eines Mannes. Pl. *sein Geschlecht.*

जिह्मीरणा f. = जिह्मीर्षा *das Verlangen zu packen.*

जिह्मीर्षा f. *das Verlangen* 1) *zu tragen.* — 2) *zu rauben.* — 3) *zu entfernen.* — 4) *mit sich fortzureissen, zu entzücken.*

जिह्मीर्षु Adj. mit Acc. *verlangend, im Begriff stehend* 1) *zu bringen.* — 2) *fortzutragen, zu rauben, an sich zu reissen.* — 3) *zu entfernen.*

*जिह्मीर्ष्य Partic. fut. pass. vom Desid. von हर्.

जिह्म 1) Adj. (f. आ) a) *nach unten oder seitwärts abfallend, schräg, schief; schielend* (vom Auge). Mit इ, गम्, निस्-अर्क् und अस् *seitwärts gehen, das Ziel verfehlen, vom rechten Wege abkommen;* mit Abl. des Gegenstandes, den man *verfehlt* oder dessen man *verlustig geht.* जिह्मं (Adv.) चर् *in die Irre gehen, das Ziel verfehlen.* जिह्मप्रेक्षिन् Adj. *seitwärts sehend, schielend.* — b) *krumme Wege —, hinterlistig zu Werke gehend, falsch, unwahr, unredlich.* जिह्म° *auf eine unehrliche, hinterlistige Weise.* — c) *langsam, träge, faul* Naish. 2,102. — 2) n. a) *Falschheit, Unehrlichkeit* 53,10. — b) *Tabernaemontana coronaria Râǵan. 10,145.

जिह्मग 1) Adj. a) *in Windungen gehend* (Schlange, 49,18. — b) *träge —, langsam gehend. — 2) m. *Schlange.*

जिह्मगति Adj. = जिह्मग 1) a).

जिह्मता f. *Falschheit, Hinterlist.*

जिह्मद्वार Adj. *dessen Oeffnung seitwärts geneigt ist.*

जिह्ममीन m. *ein Fisch zum blossen Schein, kein wirklicher F.*

*जिह्ममोहन m. *Frosch.*

*जिह्मशल्य m. *Acacia Catechu* Dhanv. 1,8. Râǵan. 8,22 (जिह्मशल्य).

जिह्मशिरस् Adj. *schiefköpfig* Ait. Âr. 353,4.

जिह्मशी Adj. *quer —, am Boden liegend.*

जिह्माय् 1) जिह्मायति *schief gehen* Nir. 1,11. — 2) जिह्मायते a) *schief sein* Vaitân. — b) *sich träge —, sich lässig verhalten, zögern;* mit Infin. Hemâdri 1,1,6.

*जिह्माशिन् m. N. pr. eines Mannes. °न Kâç.

जिह्मित Adj. 1) *gewunden, gebogen.* — 2) *verdunkelt, verschleiert* Kâd. 29,1.

जिह्मी Adv. 1) mit कर् *verdunkeln* Lalit. 139, 15. 373,18. — 2) mit भू *in den Hintergrund gerathen, in den Schatten gestellt —, verdunkelt werden* Lalit. 139,20.

जिह्मीकरण Adj. *schwächend, verdunkelnd* in चन्द्रसूर्यजिह्मीकरणप्रभ.

जिह्मोतर Adj. *nicht träge, — stumpf* Naish. 3,63.

*जिह्रु m. Pl. N. pr. eines Volkes.

जिह्वा 1) Adj. als Beiw. Agni's Maitr. S. 1,3,35. यज्वा Padap. und RV. 3,2,9. — 2) m. (ausnahmsweise) *Zunge.* — 3) f. जिह्वा a) dass. Am Ende eines adj. Comp. f. आ Hemâdri 1,402,17. — b) *die Zunge* oder *Zungen Agni's, so v. a. Flamme.* — c) *die Zunge an der Wage* Hemâdri 1,192,3. 193,11. fgg. — d) *Rede* RV. 3,57,5. — e) *die Wurzel der Tabernae montana coronaria.*

जिह्वक 1) am Ende eines adj. Comp. (f. °ह्विका) *Zunge* Hemâdri 1,429,1. Vgl. अजिह्विका. — 2) *eine Art Fieber.* — 3) f. जिह्विका Demin. von जिह्वा *Zunge* am Ende einiger Compp.

जिह्वल Adj. *gefrässig.*

*जिह्वाकात्य m. N. pr. eines Mannes.

जिह्वाग्र n. *Zungenspitze.*

जिह्वाच्छेदन n. *das Abschneiden der Zunge* Âpast.

जिह्वातल n. *die Oberfläche der Zunge.*

जिह्वानिर्लेखन und *°निर्लेखनिक *Zungenschaber.*

*जिह्वाप m. 1) *Hund.* — 2) *Katze.* — 3) *Tiger.* — 4) *Panther* oder *Leopard.* — 5) *Bär.*

जिह्वामय m. *Zungenkrankheit* Çâṅkh. Sâṁh. 1,7,77.

*जिह्वामल n. *der Belag auf der Zunge.*

जिह्वामूल n. *Zungenwurzel.*

जिह्वामूलीय Adj. *zur Zungenwurzel gehörig* (von bestimmten Lauten).

*जिह्वारद m. *Vogel.*

जिह्वाल Adj. *mit einer Zunge versehen* Harshaṁ. 33,23.

जिह्वालता f. *eine lange Zunge* Harshaṁ. 142,23. 214,18.

*जिह्वालिह् m. *Hund.*

जिह्वालौल्य n. *Gefrässigkeit.*

जिह्वावत् m. N. pr. eines Lehrers.

*जिह्वाशल्य m. fehlerhaft für जिह्मशल्य.

जिह्वाशोधन n. *das Reinigen der Zunge, so v. a. das Hersagen best. mystischer Silben.*

जिह्वास्तम्भ m. *Zungenschlag* Çâṅkh. Sâṁh. 1,7,70.

*जिह्वास्वाद् m. *das Lecken.*

*जिह्वु fehlerhaft für जिह्रु.

*जिह्वोड्डव m. = जिह्वामल Gal.

*जिह्वोल्लेखन 1) n. *das Schaben der Zunge.* — 2)

f. ई *Zungenschaber.*

*जिह्वाल्लोखनिका f. *Zungenschaber.*

°जी m. nach Personennamen ein Ausdruck der Verehrung.

जीक m. 1) dass. — 2) **eine best. Pflanze* Gal.

जीगर्त in अजीगर्त.

जीत s. u. ज्या.

जीति f. in अजीति.

जीन 1) *Adj. *alt, bejahrt.* — 2) *Schlauch;* vgl. जील.

जीमूत m. 1) *Gewitterwolke.* — 2) **Berg.* — 3) Bein. *a) der Sonne.* — *b)* **Indra's.* — 4) **Brodherr.* — 5) *Lepeocercis serrata.* — 6) **Luffa foetida* oder *eine verwandte Pflanze.* — 7) **Cyperus rotundus* Râǵan. 6,140. — 8) *ein best. Metrum.* — 9) N. pr. verschiedener Männer.

जीमूतक m. 1) *Lepeocercis serrata.* — 2) **eine Gurkenart* Râǵan. 3,46.

जीमूतकेतु m. 1) Bein. Çiva's. — 2) N. pr. eines Vidjâdhara.

*जीमूतमूल n. *Curcuma Amhaldi* oder *Zerumbet.*

जीमूतवर्षिन् Adj. *aus einer* (vorübergehenden) *Gewitterwolke Regen entsendend* Ait. Br. 2,19.

जीमूतवाह m. N. pr. eines Mannes.

जीमूतवाहन m. 1) **Bein. Indra's.* — 2) N. pr. *a)* eines Vidjâdhara Bilar. 89,12. — *b)* verschiedener Männer.

जीमूतवाहनीय n. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

*जीमूतवाहिन् m. *Rauch.*

जीमूतस्वन m. *Donner.*

*जीमूताष्टमी f. *der 8te Tag in der dunkelen Hälfte des* Âçvina.

जीर 1) Adj. (f. आ) *a) rasch, lebhaft, thätig.* — *b) treibend.* — 2) m. *a) rasches Bewegen, Schwingen* (der Soma-Steine). — *b)* **Schwert.* — *c)* **Panicum miliaceum.* — *d)* **Kümmel* Râǵan. 6,57.

जीरक 1) m. n. *Kümmel.* — 2) *f. °रिका *eine best. Grasart* Râǵan. 8,134.

*जीरण m. *Kümmel.*

जीरदानु Adj. *träufelnd, rieselnd, sprühend, reichlich fliessen lassend.*

जीराधर Adj. *dessen Ceremonien lebhaft, frisch sind.*

जीराश्व Adj. *lebhafte —, muntere Rosse habend.*

1. जीरि m. oder f. *lebendiges —, fliessendes Wasser.* 2. जीरि f. *Alter* Tândja-Br. 25,17,3.

जीर्ण 1) Adj. s. u. 1. जॄ. — 2) *m. *a) Baum.* — *b) Kümmel* Râǵan. 6,57. — 3) *f. आ *grober Kümmel.* — 4) n. *a) Gebrechlichkeit, Alter.* — *b) Verdauung.* — *c)* **Erdharz* Râǵan. 6,64.

*जीर्णक Adj. *ziemlich alt* u. s. w.

जीर्णज्वर m. *ein langwieriges, schleichendes Fieber.*

*जीर्णज्वरहर m. *eine best. Pflanze* Gal.

जीर्णज्वरिन् Adj. *am Fieber* जीर्णज्वर *leidend.*

जीर्णटीका f. Titel eines Werkes.

जीर्णता f. *Alter.*

जीर्णतालिक n. Titel eines Werkes.

जीर्णत्व n. *Alter.*

*जीर्णदारु m. *Argyreia speciosa* Râǵan. 3,106.

जीर्णपत्र m. *eine Art* Lodhra Bhâvapr. 1,178.

*जीर्णपत्रिका f. *eine best. Grasart* Râǵan. 8,134.

*जीर्णपर्ण m. n. *Nauclea Cadamba.*

*जीर्णपर्णास n. und *जीर्णपुष्पक n. *Cyperus rotundus* Dhanv. 3,35.

*जीर्णफल्गी f. *Argyreia speciosa* Râǵan. 3,106.

*जीर्णबुध्न m. *eine Art* Lodhra Râǵan. 6,213.

*जीर्णबुध्नक n. *Cyperus rotundus* Râǵan. 8,152.

जीर्णमत n. *eine alte, veraltete Ansicht.*

*जीर्णवज्र m. *ein dem Diamant ähnlicher Edelstein* Râǵan. 13,210.

जीर्णविष m. N. pr. eines Schlangenbändigers Mudrâr. 32,6 (57,2).

जीर्णशक्ति f. *die Fähigkeit Etwas* (Loc.) *zu verdauen* Spr. 5400.

जीर्णशतखण्डमय Adj. (f. ई) *aus hundert abgenutzten Stücken bestehend* Spr. 4583, v. l.

जीर्णामयज्वर m. = जीर्णज्वर.

जीर्णि 1) Adj. *durch Alter hinfällig.* — 2) f. *a)* **Gebrechlichkeit, Altersschwäche.* — *b) Verdauung;* vgl. अ°.

जीर्णोद्धार m. *das Herausnehmen des Verfaulten, Ausbesserung eines Gebäudes* Hemâdri 1,125,15. Ind. St. 15,286.

*जीर्णोद्धृत Adj. *ausgebessert, aufgefrischt.*

जीर्ति f. in अजीर्ति.

जील m. *Schlauch* Gaut. Vgl. जीन.

जीव्, जीवति (metrisch auch Med.) 1) *leben, am Leben sein, — bleiben.* जीव जीव *mögest du lange leben!* Auch mit dem Acc. जीविकाम्. जीवत्तू und जीवित (ausnahmsweise) *lebend, lebendig, noch am Leben seiend.* जीवन्गच्छति so v. a. *bleibt am Leben* 57,2. — 2) *aufleben.* Mit पुनर् dass. जीवित *wieder aufgelebt.* — 3) *seinen Lebensunterhalt haben, leben von* (Instr., ausnahmsweise Loc.). — Caus. जीवयति (episch auch Med.) 1) *lebendig machen, beleben.* जीवित *belebt, lebendig gemacht* 63,11. 123,1. — 2) *Jmd am Leben lassen, Jmds Leben erhalten,* so v. a. *Jmd nicht sterben lassen* und *Jmd nicht tödten.* — 3) *Jmd leben lassen,* so v. a. *ernähren, aufziehen.* — 4) *leben lassen,* so v. a. जीव *rufen.* — Desid. 1) जिजीविषति, °ते (Bhâg. P.) *a) leben wollen, zu leben wünschen.* — *b) seinen Lebensunterhalt zu finden suchen, leben wollen von* (Instr.). — 2) जुजीवूषति *sein Leben zu fristen suchen mit* (Instr.). — 3) जिजीवूषित *der sein Leben zu fristen sucht mit* (Instr.). — Mit अति 1) *überleben.* — 2) *besser leben als* (Acc.) Âpast. 2,25,10. — Mit अनु 1) *Jmd nachleben,* so v. a. *so leben wie —;* mit Acc. — 2) *für Jmd leben, sich Jmd ganz hingeben, Jmd zugethan sein;* mit Acc. — 3) *leben von, bestehen durch, erhalten werden von;* mit Acc. — 4) *sich in Etwas* (Acc.) *fügen, Jmd Etwas gönnen.* v. l. अनुजानीमस् st. °जीवामस्. — Caus. *Jmd wieder zum Leben bringen.* — Mit आ *leben von, bestehen durch, Nutzen ziehen aus, benutzen;* mit Acc. — Mit उद् *wieder aufleben.* Auch mit पुनर्. — Caus. *beleben.* — Mit अभ्युद् *sich am Leben zu erhalten suchen, sich nähren.* — Mit प्रत्युद् *wieder aufleben* 326,15. प्रत्युज्जीवित *aufgelebt* Kâd. 2,137,22. 139, 1. — Mit उप 1) *seinen Lebensunterhalt haben* 33, 7. *leben von, bestehen durch, erhalten werden von, Nutzen ziehen aus, benutzen, gebrauchen;* mit Acc., ausnahmsweise mit Gen. oder Instr. (Spr. 7865). उपजीव्य Absol. *in Abhängigkeit von, wegen;* mit Acc. Comm. zu Njâjam. 9,4,6. 10,1,11. 2,14. — 2) *leben von* oder *für,* so v. a. *betreiben, üben.* वृत्तिम् *einen Lebensunterhalt erwählen* M. 4, 200. जीविकाम् dass. मानुष्यम् *als Mensch leben, die Menschennatur erwählen.* — Caus. *Nutzen von Jmd ziehen, Jmd ausbeuten;* mit Acc. — Mit प्र in प्रजीवन, प्रजीविन्. — Mit प्रति in प्रतिजीवन. — Mit वि *aufleben, in's Leben zurückkehren.* — Mit सम् 1) *zusammen leben.* — 2) *leben.* — 3) *leben von* (Instr.). — 4) *zum Leben zurückkehren, wieder lebendig werden.* — Caus. 1) *beleben.* — 2) *Jmd am Leben erhalten, ernähren.* — Mit प्रतिसम् *aufleben.*

जीव 1) Adj. (f. आ) *a) lebend, lebendig.* — *b)* von Blut so v. a. *gesund* Karaka 8,6. — *c)* am Ende eines Comp. *lebend von.* — *d) Leben verleihend.* — 2) m. n. *a) der —, das Lebendige, ein lebendes Wesen.* — *b) das Leben* (*m.): Am Ende eines adj. Comp. f. आ. — 3) m. *a) das Lebensprincip, die individuelle Seele* RV. 1,164,30. Am Ende eines adj. Comp. f. आ. — *b)* am Ende eines adj. Comp. *Lebensunterhalt, Gewerbe.* — *c)* **eine best. Pflanze.* — *d)* Bein. α) Bṛhaspati's, *der Planet Jupiter* — β) *Karṇa's. — *e)* N. pr. eines Marut. — 4) f. जीवा *a)* **das Leben.* — *b)* Pl. *das lebendige* oder *Leben bringende Element, Wasser* Vaitân. — *c)* **die Erde.* — *d)* **Bogensehne.* — *e)* in der Geom.

die Sehne. — *f) der Sinus eines Bogens.* — *g) eine best. Pflanze.* Nach den Lexicographen = जीवन्ती und वचा. — *h) *das Klingen metallischer Schmucksachen.* — 3) n. *ein best. Metrum.* — जीवात् MBh. 5,1109 fehlerhaft für वीजात्.

जीवक 1) Adj. *a) lebend*, so v. a. *lebend gefangen* Harshak. 185,8. — *b)* am Ende eines Comp. (f. जीविका) α) *lebend.* — β) *lebend von.* — γ) *Leben verleihend, erzeugend.* — *c)* * (f. जीवका) *der lange lebt, dem ein langes Leben gewünscht wird.* — 2) m. *a) *ein lebendes Wesen.* — *b) *Diener, Untergebener.* — *c) *Wucherer.* — *d) *Schlangenfänger.* — *e) *Baum.* — *f) eine best. Heilpflanze.* Nach den Lexicographen *Terminalia tomentosa* und *Coccinia grandis.* — *g)* *N. pr. eines Mannes. — 3) f. जीविका *a)* Pl. *Wasser.* — *b) das Leben, die Art und Weise zu leben* Kâraṇḍ. 46,12. — *c) Lebensunterhalt.* *°कर् *zum Lebensunterhalt erwählen.* Am Ende eines adj. Comp. f. °जीविका. — *d) *eine best. Pflanze,* = जीवन्ती.

जीवकोश m. *das Gehäuse der Seele* Bhâg. P. 4, 22,26. 23,11. 10,82,47.

जीवकोषणी f. Kauç. 26. Ind. St. 13,151.

जीवगृभ् Adj. *Lebende greifend*, so v. a. *Nachsteller.*

जीवग्रह m. *Füllung* (des Bechers) *mit lebendigem* Soma, d. i. *mit der nicht zerquetschten, noch unversehrten Pflanze.*

जीवग्राहम् Absol. mit ग्रह् *Jmd lebendig gefangen nehmen* Maitr. S. 2,2,12.

जीवघन m. *Nichts als Lebendiges, alles Lebende in sich enthaltend* Prâçnop. 5,5.

जीवघातिन् Adj. *Lebendes tödtend* (Raubthier).

जीवघात्या f. *Vernichtung des Lebendigen* oder *des Lebens.*

जीवघोषस्वामिन् m. N. pr. eines Grammatikers.

जीवच्छ्राद्धप्रयोग m. und °च्छ्राद्धविधि m. Titel zweier Werke.

जीवज Adj. *lebendig zur Welt kommend.* — Hariv. 4484 fehlerhaft für जीवक.

*जीवजीव m. = जीवजीवक 1).

जीवजीवक m. 1) *eine Hühnerart.* — 2) * *ein buddhistischer* oder Gaina-*Bettler* Gal.

*जीवंजीव m. 1) *eine Hühnerart.* — 2) *ein fabelhafter Vogel mit zwei Köpfen.* — 3) *ein best. Baum.*

जीवंजीवक m. *eine Hühnerart* Kâd. 2,86,17. Lalit. 342,13. 377,10. 416,4.

जीवंतण्डुल Adj. von *frischem Reis* Maitr. S. 1,4, 12. 6,11. 12. Mân. Çr. 1,1,2. 5,6. 6,1,5.

*जीवंतोका Adj. f. *deren Kind* oder *Kinder am Leben sind.*

जीवत्क्रिया f. Titel eines Werkes.

*जीवत्तोका und *जीवत्तोकी Adj. f. = जीवंतोका.

*जीवत्पति, °का und *जीवत्पत्नी f. *eine Frau, deren Mann am Leben ist.*

जीवत्पितृ Adj. *dessen Vater am Leben ist.*

जीवत्पितृक Adj. 1) dass. — 2) *bei Lebzeiten des Vaters geschehend.*

जीवत्पितृकनिर्णय m. und °पितृविवरण n. Titel zweier Werke.

जीवत्याग m. *Hingabe des Lebens, das Sterben.*

जीवत्व n. Nom. abstr. zu जीव 3) *a)* Kap. 6,63.

*जीवथ 1) Adj. *a) lange lebend.* — *b) tugendhaft.* — 2) m. *a) Lebensathem.* — *b) Schildkröte.* — *c) Pfau.* — *d) Wolke.* — *e) Tugend.*

1. जीवद् 1) m. *Arzt.* — 2) *f. आ *eine best. Pflanze,* = जीवन्ती Râǵan. 3,25.

2. जीवद् m. *Feind.*

*जीवदत्त m. N. pr. eines Mannes. Auch °क m.

*जीवदात्री f. *eine best. Heil- und Gemüsepflanze* Râǵan. 3,25. = वृद्धि 5,29. *Coelogyne ovalis* oder *Hoya viridiflora* Mat. med. 301.

जीवदान n. Titel eines Werkes.

जीवदानु Adj. angeblich *Leben gebend*, aber nur fehlerhaft für जीरदानु.

जीवदामन् m. N. pr. eines Fürsten.

जीवदायक Adj. *das Leben gebend.*

जीवदेव m. N. pr. eines Autors.

*जीवधन n. *Besitz an Lebendigem, — Vieh.*

जीवधान्य Adj. (f. आ) *reich an Lebendigem, — Lebenskräften.*

जीवधानी f. *der Behälter alles Lebenden* (die Erde).

जीवन 1) Adj. (f. ई) *belebend, Leben gebend, lebendig machend* 122,6. — 2) m. *a) *ein lebendes Wesen.* — *b) *Wind.* — *c) *Sohn.* — *d)* *Bez. *zweier Pflanzen,* = जीवक und क्षुद्रपालक. — *e)* N. pr. eines Autors. — 3) *f. आ *eine best. Heilpflanze.* — 4) f. ई *eine best. Pflanze* Râǵan. 3,25. Nach den Lexicographen = जीवन्ती, काकोली, डोडी, मेदा, महामेदा und यूथी. — 5) n. *a) das Leben, Existenz.* — *b) Lebensweise.* — *c) das Leben von* (Instr. oder im Comp. vorangehend); *Lebensunterhalt, Existenzmittel.* Am Ende eines adj. Comp. so v. a. *lebend von.* वृष्टि° *durch Regen Subsistenzmittel bietend* (eine Gegend). — *d) das Beleben, Lebendigmachen* 122,14. Auch *das Beleben eines Zauberspruches.* — *e) Wasser* Spr. 7617; zugleich in Bed. 5) *c).* — *f) *frische Butter.* — *g) *Milch* Gal. — *h) *Mark* Râǵan. 18,69.

*जीवनक 1) n. *Speise.* — 2) f. °निका *Terminalia Chebula* Râǵan. 11,221.

जीवनद m. N. pr. eines Mannes.

जीवनयोनि Adj. *aus dem Leben entspringend, im Leben wurzelnd* Bhâsuâp. 130.

जीवनवत् Adj. *Leben enthaltend, auf das L. sich beziehend* Gop. Br. 2,1,25.

जीवनश् Adj. (Nom. °नट् und *°नक्) *wobei Lebendes verloren geht* Maitr. S. 1,4,13. Nach der Kâç. = जीवस्य नाशः.

जीवनस्पा f. *Lebenslust* Maitr. S. 2,3,4.

जीवनाथ m. N. pr. verschiedener Männer. Auch °महामकोपाध्याय m.

जीवनाय und °क m. N. pr. eines Dichters.

*जीवनार्क n. 1) *Milch* Nigh. Pr. — 2) *Korn* ebend.

*जीवनावास m. Bein. Varuṇa's.

*जीवनाशम् Absol. mit नश् *mit Tode abgehen.*

जीवनि in *अजीवनि.

जीवनिकाय m. *ein lebendes Wesen.*

जीवनीय 1) Adj. *a) belebend, das Leben verlängernd*, Bez. *einer Klasse von Arzeneien* Caraka 1, 1. — *b) aus* 3) *b) bereitet.* — 2) *f. आ *eine best. Gemüsepflanze* Râǵan. 3,25. — 3) n. *a)* impers. *vivendum.* — *b) eine best. Form von Milch.* — *c) Wasser.*

*जीवनेत्री f. *eine Art Pfeffer* Râǵan. 6,18.

जीवत्त 1) *Adj. *lange lebend.* — 2) *m. *a) das Leben.* — *b) Arzenei.* — *c) eine best. Gemüsepflanze, eine Art Portulak* Râǵan. 7,150. — *d)* N. pr. eines Mannes. — 3) f. ई *a) eine best. officinelle Pflanze, die auch als Gemüse genossen wird*, Râǵan. 3,25. — *b) *Cocculus cordifolius.* — *c) *Prosopis spicigera* oder *Mimosa Suma.* — *d) *Terminalia Chebula* Râǵan. 11,222. — *e) *Schmarotzerpflanze.* — *f)* * = डोडी.

*जीवत्तक 1) m. *eine Art Portulak* Madanav. 76, 36. — 2) *a)* f. °त्तिका *a) Schmarotzerpflanze.* — *b) eine best. Gemüsepflanze.* — *c) Cocculus cordifolius* Râǵan. 3,2. — *d) Terminalia Chebula.*

जीवत्तस्वामिन् m. N. pr. eines Gaina-Heiligen Hem. Par. 11,24.

जीवत्ति 1) m. N. pr. eines Mannes. Pl. *sein Geschlecht.* — 2) f. (metrisch) = जीवत्त 3) *a).*

*जीवत्तिक m. = जीवात्तक *Vogelsteller.*

जीवन्मरण n. *ein Tod bei lebendigem Leibe* Daçak. (1925) 2,117,11.

जीवन्मुक्त Adj. *bei Lebzeiten schon erlöst.*

जीवन्मुक्ति f. *eine Erlösung bei Lebzeiten.* °प्रकरण n. und °विवेक m. Titel eines Werkes.

जीवन्मृत Adj. *lebend und doch todt, halbtodt.* Nom. abstr. °त्व n.

जीवन्मृतक Adj. dass. 106,7. Vgl. मृति°.

जीवन्म्रियमाण Adj. *lebend, aber im Begriff zu*

sterben.

जीवन्मुक्त Adj. = जीवन्मुक्त Ind. St. 15,383.

जीवपति m. *ein Gatte, der am Leben bleibt.*

*जीवपत्रप्रचायिका f. *ein best. Spiel.* v. l. जीवपुत्र°.

जीवपत्नी Adj. f. *deren Gatte lebt.*

जीवपितृ und °पितृक Adj. *dessen Vater noch lebt.*

जीवंपीतसर्ग Adj. *dessen Ströme (Strahlen) von Lebendigen getrunken werden.*

जीवंपुत्र 1) Adj. (f. आ) *dessen Sohn oder Kinder leben* R. ed. Bomb. 4,19,11 (Gorr. fälschlich °पुत्रि st. पुत्रे). — 2) m. *a)* *wohl = °क in जीवपुत्रप्रचायिका. — *b)* N. pr. eines Ṛshi und Bez. *eines von ihm verfassten Liedes.*

*जीवपुत्रक m. 1) *Terminalia Catappa.* — 2) *Putranjiva Roxburghii.*

*जीवपुत्रप्रचायिका f. *ein best. Spiel* Kâç. zu P. 6,2,74.

जीवपुरी f. *Wohnsitz der Lebendigen (Menschen).*

*जीवपुष्टा f. *eine best. Pflanze.* v. l. °पुष्पा.

जीवपुष्प 1) n. *a)* *eine best. Pflanze.* Nach H. an. = दमनक und फणिज्झक (*Majoran*). — *b)* bildliche Bez. *des Kopfes.* — 2) *f. आ *eine best. Pflanze.* v. l. °पुष्टा.

*जीवपृष्टा f. *eine best. Pflanze* Râǵan. 5,26.

जीवप्रज Adj. (f. आ) *lebende Kinder habend.*

*जीवप्रिया f. *Terminalia Chebula* Râǵan. 11,221.

जीवंवर्हिस् Adj. *eine lebendige, ganz frische Opferstreu habend.*

*जीवभद्रा f. *eine best. Gemüsepflanze* Râǵan. 3,25. Auch = वृद्धि 3,29.

जीवभूत Adj. *das Leben setzend —, d. i. ausmachend von* (Gen.) R. 1,4,23. Bhâg. P. 5,24,19.

जीवंभोजन 1) *die Lebendigen ergötzend, die Lust von* (Gen.) *seiend.* — 2) *Genuss —, Ergötzung der Lebendigen.*

*जीवमन्दिर n. *der Körper.*

जीवमय Adj. *beseelt, mit Leben begabt.*

जीवमिश्र m. N. pr. eines Autors.

जीवयाज्ञ m. *Opfer von Lebendigem.*

जीवयोनि Adj. *aus Lebendigem entspringend* oder m. *die Quelle alles Lebendigen.*

जीवरक्त n. *das Menstrualblut.*

जीवराजदीक्षित m. N. pr. eines Autors.

जीवलं 1) Adj. (f. ई) *lebensvoll, belebend.* — 2) m. *a)* *eine best. Pflanze.* — *b)* N. pr. eines Mannes. — 3) f. ई *a)* *Odina Wodier.* — *b)* **eine Pfefferart* Râǵan. 6,18,

जीवलोक m. *die Welt der Lebenden, die lebenden Wesen, die Menschen* Harshak. 101,12. Vikramâṅkak. 9,28.

जीवलौकिक Adj. *den Menschen eigen.*

जीववध m. *Tödtung eines lebenden Wesens* Ind. St. 15,425.

जीववत् 1) Adj. *a)* *beseelt, lebend.* — *b)* = जीवनवत् Âpast. Çr. 8,14. — 2) *f. °वती = जीववल्ली Nigh. Pr.

*जीववर्धनी f. *eine best. Pflanze* Madanav. 9,87.

*जीववल्ली f. *eine best. Knolle* Râǵan. 3,17.

जीवविचार m. Titel eines Gaina-Werkes. Auch °प्रकरण n. und °प्रकरणवृत्ति f.

जीवविनय m. Titel eines Werkes.

जीवविषय m. *Lebensdauer* Pañkat. ed. orn. 1,19.

जीवविषाण n. *das Horn eines lebenden Thieres* Pâr. Grhj. 3,7,2.

*जीववृत्ति f. *Viehzucht.*

जीवशंस m. *Gemeinschaft der Lebenden.*

जीवशर्मन् m. N. pr. eines Astronomen.

*जीवशाक m. *eine Art Portulak* Râǵan. 7,151.

*जीवशुक्ला f. *eine best. Knolle* Râǵan. 3,17.

जीवशेष 1) Adj. *der nur das Leben gerettet hat.* — 2) *m. = जीवशाक Râǵan. 7,150.

जीवशोणित n. *lebendiges, d. i. gesundes Blut.*

*जीवश्रेष्ठा f. *eine best. Heilpflanze,* = ऋद्धि Râǵan. 3,28.

जीवसाक्षिन् m. *Zeuge des Lebens.* धमनी °साक्षिणी *Pulsader.*

*जीवसाधन n. *Reis, Korn* Râǵan. 16,1.

जीवसिद्धि m. N. pr. eines Mannes Mudrâr. 36,4 (63,10).

जीवसुत Adj. (f. आ) *dessen Kinder am Leben sind.*

जीवसू Adj. f. 1) *ein lebendes Kind gebärend.* — 2) *deren Kinder am Leben bleiben, — lange leben* MBh. 1,199,7 (nach Nîlak.).

जीवंसे Dat. Inf. zu जीव् ṚV. VS. MBh. 1,732.

*जीवस्थान n. *eine Stelle des Körpers, deren Verletzung lebensgefährlich ist,* Râǵan. 18,57.

जीवंहिंसा f. *das Leidanthun lebenden Wesen* Ind. St. 15,423. fg.

*जीवागार n. = जीवस्थान Râǵan. 18,57.

*जीवाजीवाधारक्षेत्र n. *die Welt des Lebenden und Unbelebten.*

जीवातु (*m. *n.) f. 1) *das Leben.* Dat. जीवातवे Maitr. S. 2,3,4. — 2) *Belebungsmittel* Hem. Par. 13,189. — 3) **Lebensmittel, Speise.* — 4) Titel eines Commentars Opp. Cat. 1.

जीवातुमत् Adj. = जीवनवत्.

जीवात्मन् m. *die individuelle Seele.*

जीवादान n. *Leblosigkeit, Ohnmacht* oder *Athemnoth* Karaka 1,15. 20. 8,6. 10.

जीवादित्य m. *die beseelte Sonne* Ind. 15,375.

*जीवान्तक m. *Vogelsteller.*

जीवापय्, °यति *wieder lebendig machen.*

जीवाभिगमसूत्र n. Titel eines Gaina-Werkes.

*जीवाला f. *eine Pfefferart* Râǵan. 6,18.

जीवाश Adj. (f. आ) *am Leben hängend* Spr. 2292.

जीवाशङ्किन् Adj. *Jmd für lebend haltend* 111,23.

जीवास्तिकाय m. *die Kategorie Seele* Çaṅk. zu Bâdar. 2,2,35.

जीविका s. u. जीवक.

जीविकामात्रता f. *das Nichts als Lebensunterhalt Sein.*

जीवितं 1) Adj. s. u. जीव् Simpl. und Caus. — 2) n. *a)* *ein lebendes Wesen.* — *b)* *das Leben.* Am Ende eines adj. Comp. f. आ. — *c)* *Lebensdauer.* — *d)* *Lebensunterhalt, Mittel zur Existenz.* जीवन v. l.

*जीवितकाल m. *Lebensdauer.*

जीवितक्षय m. *Verlust des Lebens, Tod* 94,5.

जीवितगृधुता f. *grosse Lebenslust* Kathâs. 78,87.

*जीवितज्ञा f. *Arterie, Ader.*

जीवितद् Adj. *lebengebend* Bhâvapr. 3,98.

जीवितनाथ m. *Lebensbeschützer, Gatte.*

जीवितप्रिय Adj. *lieb wie das Leben* Spr. 4288.

जीवितभूत Adj. *gelebt habend,* so v. a. *todt* Kâd. 2,85,10.

जीवितयापन Adj. *den Lebendigen zur Last fallend.*

जीवितवे Dat. Inf. zu जीव् AV. 6,109,1.

जीवितव्य n. 1) impers. *zu leben, vivendum* 160, 16. — 2) *eine Möglichkeit zu leben.* — 3) *das bevorstehende, abzulebende Leben, ein fortgesetztes Leben, die bestimmte Lebensdauer.* Auch Pl. — 4) *ein mögliches, bevorstehendes Aufleben.*

जीवितव्यविषय m. *Lebensdauer.*

जीवितव्यसंदेह m. *Lebensgefahr.*

जीवितसम Adj. *eben so lieb wie das Leben* 177,26.

जीविताकाङ्क्षिन् Adj. *am Leben zu bleiben wünschend.*

जीवितात्यय m. *die Gefahr das Leben einzubüssen* M. 10,104.

जीवितान्त m. *Lebensende, Tod.*

जीवितान्तक Adj. *dem Leben ein Ende machend* R. 3,25,5. 4,6,10. Auch Bein. Çiva's.

जीवितान्तकर und °तान्तग Adj. *das Leben bedrohend.*

जीविताशा f. *der Wunsch —, die Hoffnung zu leben, — das Leben zu erhalten* 151,13. Spr. 2436. Ind. St. 14,375.

जीवितुकाम Adj. *zu leben wunschend* Gaṇ. Ut. 1.

जीवितेश 1) m. *a) *Herr des Lebens. — b) *der Geliebte, Gatte. — c) Bein. Jama's. — d) *die Sonne. — e) *der Mond. — f) *Belebungsmittel. — 2) f. आ *die Geliebte* 316,9.

जीवितेश्वर m. Bein. Çiva's.

जीविन् 1, Adj. *a)* am Ende eines Comp. *lebend (eine best. Zeit, zu einer best. Z., auf eine best. Weise). — b) lebend von, — durch* (Loc. oder im Comp. vorangehend). — 2) m. *ein lebendes Wesen.*

जीवेन्धन n. *brennendes Holz.*

जीवोत्सर्ग m. *das Aufgeben des Lebens, Sterben* Prab. 89,2.

जीवोपाय m. = जीव्योपाय Hariv. 3,71,93. v. l. जीव्या°.

जीवोर्णा f. *Wolle von einem lebenden Thiere.*

जीव्य 1) n. *a)* impers. *zu leben, vivendum. — b) das Leben, Existenz. —* 2) *f. आ *a) Terminalia Chebula* Rágan. 11,222. — *b)* = गोरक्षडुग्धा Rágan. 5,143. — *c)* = जीवन्ती Rágan. 3,25.

जीव्योपाय m. *Mittel zum Leben, Subsistenzmittel.*

जु s. 1. जू.

*जुकुट 1) m. *a) Hund. — b) das Gebirge* Malaja. — 2) n. *die Eierpflanze.*

जुगुपिषु Adj. *zu schützen beabsichtigend,* mit Acc.

*जुगुप्सन 1) Adj. *Abscheu —, Widerwillen habend. —* 2) n. *Abscheu, Widerwille.*

जुगुप्सा f. *Abscheu, Widerwille, Ekel.*

जुगुप्सित n. 1) *eine Abscheu erregende That* Buâg. P. 1,5,15. — 2) *Abscheulichkeit.* कर्म° = 1) Buâg. P. 1,7,42. — 3) *Abscheu, Widerwille.*

जुगुर्वाणि Adj. *preislustig, — kundig.*

*जुङ्क m. = जुङ्ग Rágan. 3,105.

*जुङ्ग, जुङ्गति (वर्जने). जुङ्गित Adj. Subst. *outcaste, deserted, injured, abandoned; a man of degraded caste.*

*जुङ्ग m., *जुङ्गक m. (Gaṇâdh. im ÇKDr.) und *जुङ्गा f. *Argyreia speciosa* oder *argentea.*

*जुच्, जुच्चति und जुच्चयति (भाषार्थ).

*जुट्, जुटति (बन्धने).

जुटक 1, *n. *Haarflechte. —* 2) f. °टिका *Büschel* Harshaṇ. 200,1.

*जुट्, जुठति (बन्धने. गतौ), जोठयति (प्रेरणे).

जुटी f. N. pr. einer Oertlichkeit.

*जुत्, जोतते (भासने).

*जुन्, जुनाति (गतौ).

जुनर und °नन्दिन् m. N. pr. eines Grammatikers.

जुम्बक m. Bein. Varuṇa's.

1. जुर् 1) जुरति, जूर्यति, *जूर्यते *in Verfall kommen, gebrechlich werden, altern, vergehen.* जुजुर्वंस् und जूर्ण *hinfällig —, alt geworden, alt.* — 2) जुरति *aufreiben* RV. 1,182,3.

2. जुर् in अ°, अमा°, ऋत°, धिषा° und सना°.

जुर्व in अजुर्व.

*जुल्, जोलयति (पिषि).

जुवस् n. *Raschheit, Lebendigkeit.*

1. जुष्, जुषति, जुषते, जोषति, जुजोषति 1) *befriedigt —, günstig —, vergnügt sein. —* 2) *gern haben, lieben, Gefallen finden an, sich einer Sache erfreuen, sich munden lassen, gern hören, geniessen;* mit Acc. oder Gen. तन्वम् oder तन्वस् *sich erfreuen* RV. 3,1,1. 10,8,3. जुष्ट und जुष्ट *beliebt, erwünscht, wohlgefällig, gewohnt;* mit Dat., Gen. oder Instr. जुष्टतर und जुष्टतम. — 3) *Jmd* (Loc.) *Etwas* (Acc.) *gern erweisen. —* 4) *Belieben haben —, sich entschliessen zu* (Dat., insbes. Infin. auf ध्यै). — 5) *Jmd* (Loc.) *gefallen. —* 6) *bestimmen —, erwählen zu* (Dat.). — 7) *sich einer Sache hingeben, üben; erleiden;* mit Acc. — 8) *an einem Orte Gefallen finden, seinen Sitz an e. O. nehmen, aufsuchen, besuchen, bewohnen; heimsuchen;* mit Acc. जुष्ट *besucht —, bewohnt —, heimgesucht —, bestrichen von* (einem Winde), *umgeben von, versehen —, verbunden mit* (Instr. oder im Comp. vorangehend). — Caus. जोषयते (ausnahmsweise Act.) 1) *gern haben, lieben, sich zärtlich erweisen gegen, liebkosen;* mit Acc. — 2) *Gefallen finden an, zufrieden sein mit, gutheissen;* mit Acc. — 3) *billigen, erwählen. —* Mit अनु 1) *Jmd* (Acc.) *aufsuchen. —* 2) *sich einer Sache* (Acc.) *hingeben, fröhnen. —* Mit अभि 1) *sich belieben lassen, gern haben. —* 2) *aufsuchen, besuchen. —* Mit अव fehlerhaft MBh. 13,645 (ed. Bomb. 13,14,55 सदा च जुष्टम्). — Mit समा fehlerhaft Hariv. 7431 (स मां जुष्यात् die neuere Ausg. 2,72,42). — Mit उप *Jmd* (Acc.) *erfreuen* RV. 8,23,9. Vgl. °जोष und °जोषण. — Mit निस्, निर्जुष्ट *besucht —, bewohnt von* (Instr.). — Mit प्र, °जुष्ट *Gefallen findend an* (Loc.). — Mit प्रति 1) *Jmd Liebe erzeigen, sich zärtlich erweisen;* mit Acc. — 2) *gern annehmen, sich freuen an, zufrieden sein mit* (Acc.). — Caus. *Jmd schmeicheln, liebkosen;* mit Acc. — Mit सम्, संजुष्ट *besucht —, bewohnt —, erfüllt von* (Instr. oder im Comp. vorangehend).

2. जुष् Adj. am Ende eines Comp. (mit Acc. nur Buâg. P.) 1) *Gefallen findend —, hängend an, sich hingebend. —* 2) *sich aufhaltend —, wohnend in* Harshaṇ. 185,11. *aufsuchend, sich hinbegebend zu* oder *auf. —* 3) *habend, zeigend* Bâlar. 93 .. 261. 11. Spr. 7179. Ind. St. 15,296. 364. — 4) *ähnlich, gleichend* Harshaṇ. 3,14.

3.* जुष्, जोषति und जोषयति (परितर्कणे fehlerhaft für °तर्पणे, wie v. l. hat; also = 1. जुष्).

जुष in अलंजुष und *प्रीतिजुषा.

जुषाणी m. *ein best. Opferspruch, der das Wort* जुषाण (Partic. von 1. जुष्) *enthält.*

जुष्क m. N. pr. eines Fürsten.

*जुष्काक m. *Brühe.*

जुष्कपुर n. N. pr. einer *Stadt.*

जुष्ट 1) Adj. s. u. 1. जुष्. — 2) *n. *die Ueberbleibsel einer Mahlzeit.*

जुष्टि f. *Liebe, Liebeserweisung, Gunst, Befriedigung.*

जुष्टी Absol. zu 1. जुष्.

*जुष्य Partic. fut. pass. von 1. जुष्.

*जुह्वाण m. 1) *Feuer. —* 2) *ein dienstthuender Priester. —* Richtig जुह्वाण.

*जुह्वान m. 1) *Feuer. —* 2) *Baum. —* 3) *ein hartherziger Mensch.*

जुह्वा f. 1) *Zunge.* Insbes. von *der Zunge* oder *den Zungen* Agni's, *Flamme.* Personificirt als *Gattin* Brahman's. — 2) *der gewöhnliche Butterlöffel, mit dem die Butter in's Feuer geschüttet wird.* Nom. abstr. जुह्वत्व n. Maitr. S. 3,1,1. — 3) Bez. *der nach Osten gerichteten Seite des Gehäuses der Weltseele.*

जुह्वमयीय m. Titel des 1ten Prapâṭhaka des 3ten Buches in Maitr. S.

*जुह्वाण m. 1) *Feuer. —* 2) *ein dienstthuender Priester. —* 3) *der Mond.*

*जुह्वत्, m. *Feuer.*

जुह्वृषु Adj. mit Acc. *zu opfern beabsichtigend* Hemâdri 1,138,12. Ind. St. 15,313.

जुहोति m. technischer Ausdruck für *diejenigen Opferhandlungen, die im Ritual mit dem Zeitwort* जुहोति (nicht mit यजति) *bezeichnet werden.*

(जुह्वास्य) जुह्वास्यसिम्र Adj. *dessen Mund voller Zungen (Flammen) ist.*

1. जू, *जवति, जवते und जुनाति; Partic. जूत. 1) *vorwärts drängen, rasch —, rege sein.* जू जुवंस् und जू जुवान *eilend, rasch. —* 2) *in rasche Bewegung setzen, antreiben. —* 3) *wegtreiben, scheuchen. —* 4) *betreiben, urgere. —* 5) *anregen, drängen; fördern, begeistern. —* * Caus. Aor. अजीजवत्. — * Desid. vom Caus. जिजावयिषति. — Mit अपि in अपीजू. — Mit प्र 1) *vorwärts eilen* RV. 3,33,1 (wenn प्र aus dem ersten Stollen ergänzt wird). — 2) प्रजवित *a) zur*

Eile angetrieben, rasch dahineilend. — *b) angetrieben —, angestachelt durch* (im Comp. vorangehend). — Caus. ज्ञावयति *in schnelle Bewegung setzen, schnellen* (Pfeile).

2. जूँ 1) Adj. *rasch, behend.* Subst. *Ross.* — *b) drängend, treibend.* — 2) *f. *a) Eile.* — *b) der Aether, Luftraum.* — *c) eine* Piçâći. — *d)* Bein. der Sarasvatî. — *e) ein Fleck auf der Stirn* (?) *von Pferden und Stieren.*

जूक m. ζυγόν, *die Wage im Thierkreise* Varâh. Bṛh. 1,7. 8.

जूट m. (adj. Comp. f. आ) *Haarflechte.*

जूटक (*n.) und जूटिका f. dass.

जूति 1) f. *a) das Vorwärtsdrängen, Raschheit, Behendigkeit, ununterbrochenes Fliessen.* — *b) Antrieb, Aufmunterung; Drang, Trieb, Energie.* — *c)* angeblich = प्रज्ञान. — 2) m. N. pr. eines Hymnendichters.

*जूतिका f. *eine Art Kampher.*

जूमरनन्दिन् m. N. pr. = जुमर°.

1. जूर् s. 1. जुर्.

2. *जूर्, जूर्यते 1) हिंसायाम्. — 2) *Jmd* (Dat.) *zürnen* Bhaṭṭ.

3. *जूर् Adj. oder Subst. von ज्वर्.

*जूरी f. *Speichel.*

जूर्ण Partic. 1) von 1. जुर्. — 2) *von ज्वर्.

*जूर्णाह्व m. *Saccharum cylindricum.*

जूर्णाह्वय m. *eine best. Pflanze* Karaka 1,21.

*जूर्णाह्वय m. *Andropogon bicolor.*

1. जूर्णि 1) f. *a) Glut, Lohe.* — *b) Feuergeschoss.* — *c) *Zorn.* — *d) *Eile,* — *e) *Fieber, Krankheit.* — *f) *Körper.* — 2) *m. *a) *die Sonne.* — *b)* Bein. Brahman's.

2. जूर्णि Adj. *preiskundig, anrufend.*

जूर्णिन् Adj. *glutumgeben, glühend.*

जूर्णी f. *eine best. Schlange* AV.

*जूर्ति f. *Fieber, Krankheit.*

(जूर्य) जूरिम्र Adj. *alt, greis.*

जूर्व्, जूर्वति 1) *durch Glut verzehren, versengen, verbrennen.* — 2) *हिंसायाम्. — Mit नि *niederbrennen, versengen.* — Mit सम् *verbrennen.*

*जूष्, जूषति (हिंसायाम्).

*जूष n. = यूष.

*जूषण n. *Grislea tomentosa.*

जृङ्ग oder जृङ्गि m. Pl. N. pr. eines Volkes Varâh. Bṛh. S. 14,21.

जृम्भ 1) m. f. (आ) und (*n.) *a) das Gähnen.* — *b) das Aufblühen* 300,25 (am Ende eines adj. Comp. f. आ). — 2) m. *a) *das Schwellen, Anschwellen.* — *b) ein best. Vogel.*

जृम्भक 1) m. *a) eine Art Gespenst, ein best. böser Genius* Hemâdri 1,655,22. — *b) ein best. Zauberspruch zur Bannung der in Waffen hausenden Geister.* — 2) f. जृम्भिका *a) das Gähnen* Kâd. 230, 6. — *b) Erschlaffung.*

जृम्भण 1) Adj. *gähnen machend.* — 2) n. *a) das Gähnen.* — *b) das Aufblühen.* — *c) Erschlaffung.*

*जृम्भावत् Adj. *gähnend.*

जृम्भित 1) Adj. s. u. ग्रम्भ्. — 2) n. *a) das Gähnen.* — *b) das zu Tage Treten, Erscheinen.* — *c) *Anstrengung, Bemühung.* — *d) *quidam coeundi modus.*

जेज्जट m. N. pr. eines med. Autors. Vgl. जैज्जट.

जेत m. N. pr. = जेतर् in जेतवन, जेतसाह्वय.

जेतर् Nom. ag. 1) *Gewinner, Besieger, Sieger.* — 2) N. pr. verschiedener Männer.

जेतवन n. N. pr. eines *Waldes.*

जेतवनीय m. Pl. *eine best. buddhistische Secte.*

जेतवे Dat. Infin. zu जि TBr. 2,4,3,2.

जेतव्य Adj. *zu besiegen, besiegbar.* Auch n. impers. *vincendum.*

जेतसाह्वय Adj. *nach Ġeta genannt.* वन n. = जेतवन.

जेतुकाम Adj. *siegesbegierig* MBh. 3,133,22.

जेत्र (जेतुम्र) Adj. *zu gewinnen, zu erbeuten.*

जेत्राक m. *eine Art Schwitzbadstube.*

(जेन्य) जैनिम्र Adj. 1) *von edler Abkunft,* γενναῖος. — 2) *ächt, wahr.*

(जेन्यावसु) जेनिम्रावसु Adj. *ächten, wahren Reichthum habend* RV.

1. जेमन् Adj. etwa *überlegen.*

2. जेमन् m. *Ueberlegenheit.*

जेमन n. *das Essen, Verspeisen.*

जेय Adj. *zu besiegen.*

जेलक m. N. pr. eines Mannes.

*जेष्, जेषते (गतौ).

जेषं m. *Gewinnung, Erlangung, Erwerbung.*

जेक्, जेक्ते 1) *den Mund aufsperren, schnauben, lechzen.* — 2) *gähnen, klaffen.* — 3) *गतौ. — 4) *प्रयत्ने. — Mit वि *den Rachen aufsperren.*

जैगट m. N. pr. = जैयट.

जैगीषव्य m. Patron. N. pr. eines alten Ṛshi.

*जैगीषव्यायणी f. zu जैगीषव्य.

जैगीषव्येश्वर n. Name eines Liṅga.

जैज्जट m. = जेज्जट Bhâvapr.

जैत्र 1) Adj. (f. ई) *a) überlegen, siegreich, triumphirend.* — *b) zum Siege führend.* — 2) m. N. pr. eines Sohnes des Dhṛtarâshṭra. — 3) *f. जैत्री *Sesbania aegyptiaca.* — 4) n. *Ueberlegenheit, Sieg, Triumph.*

जैत्रयात्रा f. *Siegeszug* Spr. 7707.

जैत्ररथ m. *Triumphwagen* Daçak. 2,11. 30,2.

*जैत्रायणि von जैत्र.

जैत्रिय n. *Sieg, Triumph* Âpast. Çr. 6,20,2.

जैत्र Adj. = जेत्र Tâṇḍya-Br. 20,3,4.

*जैत्रायनि von जित्रन्.

1. जैन 1) Adj. (f. ई) *zu den* Ġina *in Beziehung stehend.* — 2) m. *ein Anhänger* Ġina's, *ein* Ġaina. — 3) f. ई *die Lehre der* Ġaina Harshaṅ. 212,2.

2. जैन m. pr. = زين.

जैनतरंगिणी f. Titel eines Werkes.

जैननगर n. N. pr. einer *Stadt.*

जैनपाल m. N. pr. eines Mannes.

जैनमतपुस्तक Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

*जैनाश्रम m. *ein* Ġaina-*Kloster* Halâj.

जैनेन्द्र 1) m. N. pr. eines Grammatikers; vgl. जिनेन्द्र. — 2) n. *die Grammatik* Ġinendra's Pischel, de Gr. pr. 35.

जैनेन्द्रव्याकरण n. Titel eines Werkes. °पञ्चवस्तु n., °महावृत्ति f. und °वृत्ति f. desgl. Bühler, Rep. No. 589. fgg.

जैनोल्लाभदीन oder °देन m. N. pr. = زين العابدين.

जैन्य Adj. von 1. जैन 2).

जैपाल m. = जयपाल 3) Bhâvapr. 3,33.66. °क m. 34.

जैमत्त m. Patron. जैमत्तायन m. desgl.

जैमिनि m. N. pr. eines alten Lehrers Bâdar. 3, 4,2. 4,4,5. 11.

जैमिनिकोशसूत्र, जैमिनिब्राह्मण (Opp. Cat. 1), जैमिनिभागवत, जैमिनिभारत und जैमिनिसूत्र (Bühler, Rep. No. 531) n. Titel verschiedener Werke.

जैमिनीय 1) Adj. *zu* Ġaimini *in Beziehung stehend.* — 2) m. *ein Anhänger* Ġaimini's. Pl. *eine best. Schule.* — 3) n. Ġaimini's *Werk.*

जैमिनीयन्यायमालाविस्तर m. Titel eines Werkes.

जैमूत Adj. *zu* Ġîmûta 9) *in Beziehung stehend.*

जैयट oder जैय्यट m. N. pr. eines Mannes.

जैव 1) Adj. (f. ई) *a) der individuellen Seele gehörig* Çaṃk. zu Bâdar. 2,3,47. — *b) zu Jupiter in Beziehung stehend.* — 2) m. *Donnerstag* Vishṇus. 77,5.

जैवत्तायन m. Patron. von जीवत्त.

*जैवत्तायनि von जीवत्त.

*जैवत्ति m. Patron. von जीवत्त.

जैवल und जैवलि m. Patron. von जीवल.

जैवातृक 1) Adj. *a) lange lebend, dem man langes Leben wünscht.* — *b) *dünn, mager.* — 2) *m. *a) der Mond.* — *b) Kampher.* — *c) Ackerbauer.* — *d) Heilmittel.* — *e) Sohn.*

*जैवि von जीव.

*जैवेय m. Patron. von जीव.

*जैह्वव Adj. von जिह्वु.

जैह्वा n. fehlerhaft für जैह्व्य.

जैह्वाति (?) m. Patron. Pl. *sein Geschlecht.*

जैह्वाकनि (?) m. desgl. Pl. *sein Geschlecht.*

*जैह्वाशिनेय m. Patron. von जिह्वाशिन् oder °न.

जैह्व्य n. *Falschheit, Betrug.*

*जैह्वक m. *ein Fürst der* Gihlu.

जैह्व Adj. *auf der Zunge befindlich, zur Z. in Beziehung stehend* Sûpârn. 17,1. Bâlar. 9,6.

*जैह्वक m. fehlerhaft für जैह्वक.

*जैह्वाकात Adj. von जिह्वाकात्य.

जैह्व्य n. *Zungengenuss.*

जौगू *Adj. lobsingend.*

*जोङ्ग und °क (Buâvapr. Hdschr. 1,185) n. *Aloeholz.*

*जोङ्गट m. *die Gelüste einer schwangeren Frau.*

*जोङ्गल m. = जोङ्ग Nigh. Pr.

*जोड *Kinn.*

*जोतिक m. N. pr. eines fürstlichen Geschlechts.

जोनराज m. N. pr. eines Autors.

*जोन्नाला und *जोम्नाला f. *Andropogon bicolor.*

जोल m. *eine best. Mischlingskaste.* f. आ in Verbindung mit जाति.

जौष 1) m. *a) Zufriedenheit, Billigung, Genüge.* Mit अनु und nachstehendem आ *zur Genüge, zur Zufriedenheit, nach Lust, freudig. — b) das Schweigen* Naish. 5,78. — 2) जौषम् Adv. *a) nach Belieben. — b) froh. — c)* in Verbindung mit आस्, अस् (Naish. 6,107) und स्था *sich ruhig —, sich still verhalten, stillschweigen.*

जोषक in काल°.

जोषण 1) n. am Ende eines Comp. *a) das Gefallenfinden an. — b) das Auswählen.* — 2) f. आ *der Ausdruck der Befriedigung u. s. w. durch das Wort* जुष्.

जौषयितर् Nom. ag. = जोष्टर्. °तृतम Superl. Çat. Br. f. जोषयित्री.

जोषयितव्य Adj. *womit man zufrieden sein muss, so v. a. worüber man nicht weiter nachdenken soll.*

जौषवाक् m. *beliebiges, leichtes oder sinnloses Geschwatz.*

जोषम् in वि° und स°.

*जोषा f. = योषा *Weib.*

*जोषिका f. *ein Bundel junger Knospen.*

*जोषित् und *°ता f. = योषित् *Weib.*

जोष्टर् und जौष्टर् Nom. ag. *liebend, hegend, pflegend.* देवी जौष्ट्री Du.

जोष्य, जौषिय Adj. *woran man Gefallen findet, willkommen, befriedigend.*

जौहूत्र Adj. *laut rufend, — rauschend, hell wiehernd.*

जौमर् 1) m. Pl. *die Anhänger* Gumara's. — 2) n. Gumara's *Grammatik.*

*जौलायन m. gaṇa इषुकार्यादि. °भक्त Adj. *von solchen bewohnt.*

जौक्व Adj. von जुह्व *Opferlöffel.*

जौक्थ्यादिक Adj. *zur 5ten Klasse gehörig* (Wurzel).

1. ज्ञ् 1) Adj. (f. आ) *a) kundig, Etwas kennend, vertraut mit, sich verstehend auf, ein Verständniss habend für;* die Ergänzung im Gen. oder Loc., gewöhnlich aber im Comp. vorangehend. — *b) intelligent, Selbstbewusstsein* — (Bâdar. 2,3,18), *Einsicht habend, verständig. — c)* * = ज्ञा देवतास्य. — 2) m. *a) die denkende Seele* Comm. zu Njâjas. 3,2, 20. — *b) der Planet Mercur. — c)* *der Planet Mars. — *d)* *Bein. Brahman's. — 3) *f. आ ein Frauenname* Mahâbh. 6(4),46,*b*.

2. ज्ञ *Knie* in *ऊर्ध्वज्ञ.

*ज्ञक Adj. (f. ज्ञका und ज्ञिका) Demin. von 1. ज्ञ.

ज्ञता f. 1) *Intelligenz* Comm. zu Njâjas. 3,2,32. *Erkenntniss.* — 2) am Ende eines Comp. *das Kennen, Vertrautsein mit.*

ज्ञत्व n. *Intelligenz* Comm. zu Njâjas. 3,2,32.

ज्ञप् s. Caus. von 1. ज्ञा.

ज्ञप्ति f. 1) *das Kennenlernen, Gewissheit über Etwas Erlangen.* — 2) *Intelligenz, Erkenntniss.*

ज्ञप्तिक am Ende eines adj. Comp. von ज्ञप्ति 1). Nom. abstr. °त्व n.

ज्ञप्तिप्रामाण्यवाद् m. Titel eines Werkes.

ज्ञमन्य Adj. *sich für klug haltend.*

ज्ञशक्ति f. *Denkvermögen* Bâdar. 2,2,9.

1. ज्ञा, जानाति, जानीते (episch auch जान° st. जानी°); ज्ञ = जानीहि Bhâg. P. 1) ohne Object oder mit Acc. *a) kennen, wissen, bekannt —, vertraut sein, Kenntniss haben von, erkennen, — an* (Instr. 235,19), *in Erfahrung bringen, forschen nach, inne werden, merken, kennen lernen, erfahren.* ज्ञाने (eingeschoben) *das weiss ich* 133,29. क एवं जानीते mit folgendem Fut. *wer weiss, ob nicht* Spr. 546. Mit einer Negation *Nichts wissen von* auch so v. a. *keine Rücksicht nehmen auf* und *nicht theilhaftig werden.* ज्ञात *bekannt, gekannt, von dem oder wovon man Etwas weiss, erkannt, bemerkt, kennen gelernt, erfahren. — b) anerkennen, gutheissen, billigen. — c) als das Seinige anerkennen, in Besitz nehmen* (buddh.). — *d) kennen —, erkennen als, wissen —, inne werden —, merken, dass;* mit doppeltem Acc. — *e) Etwas annehmen, supponiren, meinen* (मया ज्ञातम् *ich war der Meinung* Kâd. 2, 60,3), *ansehen —, halten für;* mit doppeltem Acc. मृषा *Etwas für unwahr halten* 308,13. ज्ञात *gehalten für* (Nom.), — *von* (* Gen.). — *f) Jmd vertraulich aufsuchen.* — 2) mit Gen. *a) kennen, — lernen. — b) sich erinnern. — c)* *Med. wohl *es zu thun haben —, sich abgeben mit* 235,15. fgg. शंभोर्मुकुन्दे जानीते soll = शंभुना साधनेन मुकुन्दे प्रवर्तते sein. — 3) mit Infin. *verstehen zu.* — Caus. ज्ञापयति, °ते und ज्ञप°; Partic. ज्ञप्त und ज्ञापित. 1) Act. *a) unterweisen, belehren. — b) in Kenntniss setzen, benachrichtigen* Âçv. Grhs. 4, 7,2. — *c) zu wissen —, kund thun, mittheilen, verkünden, lehren. — d) Jmd mit Etwas bekannt machen,* mit doppeltem Acc. — *e) Jmd* (Gen.) *berichten, dass;* mit doppeltem Acc. — 2) Med. *angehen, bitten, zusprechen;* mit Acc. der Person. — Desid. जिज्ञासते (episch auch Act.) 1) *zu kennen —, zu wissen —, Kenntniss zu haben von —, zu erkennen —, kennen zu lernen wünschen, untersuchen, prüfen, auf die Probe stellen.* जिज्ञास्यामम् wohl fehlerhaft für जिज्ञासामम्. — 2) *sich erkundigen nach, sich Gewissheit verschaffen über.* — 3) *vermuthen.* — Desid. vom Caus. *जिज्ञपयिषति, *जिज्ञाप° und ज्ञीप्सति *Jmd mit Etwas bekannt machen wollen;* mit doppeltem Acc. — Mit अति scheinbar Bhâg. P. 12,3,28, wo aber इति ज्ञानीहि zu lesen ist. — Mit अनु 1) *Etwas verstatten, gewähren, vergönnen, zugestehen, zusagen, gutheissen, billigen.* — 2) (logisch) *anerkennen* Comm. zu Njâjas. 1,1,40. — 3) *befolgen, zur Richtschnur nehmen.* — 4) *Jmd* (Gen.) *Etwas nachsehen, verzeihen.* — 5) *Jmd* (Acc.) *ermächtigen, eine Erlaubniss ertheilen* (mit Dat. eines Nom. act. oder mit *प्रति und Acc. eines Nom. act.). अनुज्ञात *ermächtigt, der eine Erlaubniss erhalten hat.* — 6) *Jmd* (Acc.) *erlauben fortzugehen, verabschieden, entlassen.* रथम् *einen Wagen entlassen,* so v. a. *fortfahren heissen.* — 7) *Etwas verabschieden,* so v. a. *Lebewohl sagen, verzichten auf* R. 2, 42,8. — 8) *sich Jmd* (Acc.) *gnädig erweisen, seine Gewogenheit an den Tag legen.* — 9) scheinbar *Jmd bitten, beschwören* R. 2,21,28, wo aber mit der ed. Bomb. साकं नानुज्ञानामि zu lesen ist. — Caus. 1) *um Erlaubniss bitten, Jmd* (Acc.). — 2) *Jmd um Erlaubniss bitten fortzugehen, sich verabschieden bei* (Acc.). — *Desid. 1) *gewähren —, zugestehen wollen.* — 2) *Jmd* (Acc.) *eine Erlaubniss zu ertheilen beabsichtigen.* — Mit अभ्यनु 1) *Etwas* (Acc.) *Jmd* (Gen.) *zugestehen, gestatten* (mit Infin. 40,15), *zulassen, zugeben, gutheissen, billigen, einräumen, concedere* Comm. zu

Njâjas. 2,1,11. — 2) *ermächtigen, eine Erlaubniss ertheilen.* °ज्ञात *ermächtigt, der eine Erlaubniss erhalten hat.* — 3) *entlassen, beurlauben.* — 4) *sich Jmd* (Acc.) *gnädig erweisen, seine Gewogenheit an den Tag legen.* — 5) *sich verabschieden von* (Acc.) 81,20. — Caus. *sich beurlauben bei, Abschied nehmen von* (Acc.). — Mit प्रत्यभ्यनु *einen sich Verabschiedenden entlassen.* — Mit प्रत्यनु *Etwas zurückweisen.* — Mit समनु 1) *Etwas zugestehen, gutheissen, billigen.* — 2) *Jmd* (Gen.) *Etwas nachsehen, verzeihen.* — 3) *ermächtigen, eine Erlaubniss ertheilen, auffordern.* — 4) *entlassen, beurlauben* 37,27. — 5) *sich Jmd* (Acc.) *gnädig erweisen.* — Caus. 1) *sich Etwas* (Acc.) *zusagen lassen, ausbitten von* (Abl.). — 2) *Jmd* (Acc.) *um Erlaubniss bitten.* — 3) *sich beurlauben bei, sich verabschieden von* (Acc.). — 4) *Jmd freundlich begrüssen.* — Mit *अप Med. 1) *ableugnen, verheimlichen.* — 2) *unkenntlich machen.* — Mit अभि 1) *erkennen, merken, wahrnehmen, kennen, wissen, sich verstehen auf; erkennen als, wissen, dass* (mit doppeltem Acc.). °ज्ञात *bekannt als* (Nom.). — 2) *halten für,* mit doppeltem Acc. — 3) *anerkennen, gutheissen, einräumen, zugeben; anerkennen als,* mit doppeltem Acc. — 4) **sich erinnern, dass* 241,9. 13. 16. fgg. — Caus. in अभिज्ञापक. — Mit प्रत्यभि 1) *wiedererkennen, erkennen, merken, verstehen* 301,30. — 2) *wieder zusichkommen, die Besinnung w. erhalten.* — Caus. *wieder in's Gedächtniss zurückrufen* Çañk. zu Bâdar. 3,3,19. — Mit समभि *erkennen.* — Mit अव 1) *geringachten, verachten.* °ज्ञात auch *wobei man eine Geringachtung an den Tag legt.* — 2) *geringschätzig herabsehen auf,* so v. a. *übertreffen* 251,3. — 3) *verneinen, verkennen* Çañk. zu Bâdar. 4,1,13. — Mit आ 1) *merken auf, bemerken, inne werden, erfahren, vernehmen, hören; kennen, verstehen; bemerken, dass* (mit doppeltem Acc.) Karaka 3,7. — 2) *halten für* (°वत् oder Acc.) Spr. 7273 (wohl अज्ञापि für आ° zu lesen). — 3) आजज्ञतुस् Hariv. 2929 fehlerhaft für आजगमतुस्. — Caus. 1) *befehlen, anbefehlen, über Etwas befehlen, Jmd anweisen, an Jmd* (Acc.) *einen Befehl richten zu* (Dat. oder Loc.). यथाज्ञापयति देव: *wie der Fürst befiehlt,* so v. a. *w. d. F. sagt, ja* 328,11. — 2) *Jmd* (Gen.) *versichern, betheuern.* — Mit अभ्या in अभ्याज्ञायि. — Mit समा *erkennen, kennen lernen, bemerken, gewahr werden, dass* (mit doppeltem Acc.). °ज्ञात *bekannt —, anerkannt als* (Nom.); am Ende eines Comp. dass. (Comm. zu Njâjas. 1,1,22) und *wobei Etwas erkannt wird.* — Caus. *befehlen, anbefehlen, Jmd anweisen, Jmd einen Befehl* oder *die Erlaubniss ertheilen.* — Desid. in आजिज्ञासेन्या. — Mit उप *ersinnen, ausfindig machen, auf Etwas verfallen.* — Desid. in उपजिज्ञास्य. — Mit समुप *ersinnen, ausfindig machen, bedacht sein auf* (Acc.). — Mit प्रणि *bedenken* Bhaṭṭ. — Mit निस् *unterscheiden, bestimmen, herausfinden, auffinden* ṚV. 3,31,4. — Mit विनिस् dass. — Mit परि *bemerken, erkennen, kennen lernen, in Erfahrung bringen, sich vergewissern, genau wissen; erkennen als* (mit doppeltem Acc.). °ज्ञात *bekannt;* am Ende eines Comp. *bekannt als.* — Mit प्र *erkennen, unterscheiden, verstehen;* insbes. *den Weg, die Richtung* oder *die Art und Weise eines Verfahrens erkennen, Etwas zu finden —, Bescheid wissen, sich orientiren; gewahr werden, wissen —, erfahren von, ausfindig machen.* Mit der Negation *Nichts wissen von* auch so v. a. *die Bedeutung von — nicht kennen.* प्रज्ञात *bekannt, gewöhnlich, bekannt als* (Nom.). — Caus. 1) *den Weg zu Etwas zeigen.* — 2) *verrathen.* — 3) *anweisen* (einen Sitz) Lalit. 6,16. 361,10. 11. — Mit अनुप्र 1) *nach Jmd sich zurechtfinden, — den Weg finden.* — 2) *auffinden.* — Mit अभिप्र *denken an, sorgen für* (आवाभ्याम्). — Mit प्रतिप्र *wieder auffinden.* — Mit संप्र *unterscheiden, erkennen, genau kennen.* — Mit प्रति 1) *anerkennen, gut aufnehmen, gutheissen, genehmigen, billigen.* प्रतिज्ञात *angenehm, erwünscht.* — 2) *Jmd* (Dat., Gen. und ausnahmsweise Loc.) *Etwas zusagen, versprechen.* Das Object im Acc., ausnahmsweise im Dat., im Acc. mit प्रति oder im Infin. वाक्यम् so v. a. *versprechen, dass man Jmds* (Gen.) *Worte erfüllen wolle.* सत्यम् so v. a. *heilig versprechen.* — 3) Med. *bestätigen, bejahen, antworten.* — 4) *behaupten* (Med. Çañk. zu Bâdar. 2,3,41. 46. 4,3,1. Bâlar. 18,13), *aussagen, statuiren, annehmen.* शब्दं नित्यत्वेन *dass* शब्द *nicht sei.* — 5) Med. *Etwas vorbringen, vorführen, zur Sprache bringen* Comm. zu Njâjam. S. 3, Z. 18. — 6) *erkennen, erfahren, gewahr werden.* — 7) *mit Wehmuth zurückdenken an.* — Caus. *verrathen.* — Mit संप्रति *zusagen, versprechen.* — Mit वि 1) *erkennen, kennen lernen, ausfindig machen, in Erfahrung bringen, bemerken, wahrnehmen, inne werden, vernehmen, — dass* (mit doppeltem Acc. oder mit यद्), *erfahren —, lernen von* (Gen.), *eine richtige Erkenntniss erlangen* oder *haben, unterscheiden, Gewissheit haben, Etwas in Etwas* (Loc.) *erkennen, — sehen, wissen, dass* (mit doppeltem Acc.). Mit न und Inf. *nicht wissen, was — heisst, nie in den Fall kommen zu.* विज्ञापते *es ist bekannt, — anerkannt, es wird gelehrt.* मा विज्ञापि mit einem vorangehenden Nom. bei Grammatikern *es werde darunter nicht — verstanden,* so v. a. *man sehe dieses nicht als — an.* — 2) *zu wissen thun, verkünden* Bhâg. P. — Caus. 1) *Etwas kund thun, verkünden, berichten, seine Meinung aussprechen, verkünden —* (Râgat. 3,241), *erklären —, sagen, dass* (mit doppeltem Acc.). — 2) mit Acc. der Person *es Jmd begreiflich machen, belehren, zu wissen thun, in Kenntniss setzen, sprechen —, sagen zu, mit einer Bitte* oder *Frage angehen, — in Betreff von* (°अर्थम्, प्रति oder Dat.). — 3) *offenbar werden* in der ungrammatischen Form व्यज्ञापिष्यत्. — Desid. *zu erkennen —, kennen zu lernen wünschen.* — Mit अभिवि *inne werden, erfahren, wahrnehmen.* — Mit प्रवि *im Einzelnen —, genau kennen.* — Mit प्रतिवि *erkenntlich sein* Spr. 7256. fg. — Mit संवि 1) *einverstanden sein;* f. असंविज्ञात. — 2) *Jmd* (Gen.) *zusprechen, rathen.* — 3) *begreifen* Brahmop. S. 250. — 4) °ज्ञात *allgemein bekannt.* — Caus. *kund thun, hersagen.* — Mit सम् 1) Med. *eines Sinnes —, einträchtig sein, sich einigen, sich vertragen mit* (Loc., *Instr. oder *Acc.). — 2) Med. *Jmd* (Dat.) *gehorchen* Ait. Br. 8,25. — 3) Med. *Etwas anweisen, bestimmen* °संज्ञात *bestimmt zu.* — 4) Med. *Jmd erkennen.* — 5) *Jmd* (Acc.) *anweisen, einen Befehl ertheilen;* nur संज्ञाप Hariv. 2,66,13. — 6) *Med. eine Schuld *anerkennen.* — 7) Act. *als das Seinige anerkennen, in Besitz nehmen* (buddh.). — 8) *Act. *gedenken, mit Wehmuth sich erinnern;* mit Acc. oder Gen. — 9) Med. *kennen lernen, verstehen.* — 10) Med. *aufpassen* Bhaṭṭ. — Caus. 1) *einig machen, zusammenbringen.* — 2) *Jmd beruhigen, zufriedenstellen.* — 3) *machen, dass Jmd sich beruhigt, sich in Etwas ergiebt,* euphemistisch vom *Tödten* des Opferthiers. — 4) *begreiflich machen, zur Anerkennung bringen.* — 5) *Jmd ein Zeichen geben, Jmd* (Acc.) *durch einen Wink bedeuten* (Harshaṅ. 217,6), *sich durch Zeichen verständigen.* — 6) *Jmd* (Acc.) *einen Befehl ertheilen.* — Mit अभिसम् *einverstanden sein in Bezug auf* (Acc.), *sich gern gefallen lassen, Jmd anerkennen* (Maitr. S. 2,2,6), — in einer Würde (Dat.). — Mit प्रतिसम् *freundlich gesinnt sein.*

2. °ज्ञा Adj. *kennend, kundig.*

3. ज्ञा f. = आज्ञा mit elidirtem Anlaut nach र् oder ओ.

*ज्ञातक Adj. *bekannt* u. s. w.

ज्ञातता f. *das Erkanntsein, Gekanntsein.*

ज्ञातर् Nom. ag. 1) *Erkenner, Kenner, der Etwas versteht.* Nom. abstr. ज्ञातृत्व n. — 2) *Bekannter,* daher wohl *Beistand* oder *Bürge* (vgl. γνώστης). — 3) *Zeuge.*

*ज्ञातल m. N. pr. eines Mannes. Davon *Patron. ०लेय.

ज्ञातव्य Adj. 1) *kennen zu lernen, in Erfahrung zu bringen, zu erforschen, ausfindig zu machen.* — 2) *wahrnehmbar, bemerklich.* — 3) *anzusehen als* (Nom.).

*ज्ञातसिद्धान्त Adj. *mit einer Wissenschaft vollkommen vertraut.*

ज्ञाति 1) m. *ein naher Blutsverwandter, Verwandter* überh. Nach den Erklärern *ein V. von väterlicher Seite.* — 2) f. ein Frauenname.

ज्ञातिकर्मन् n. *die Sache —, das Geschäft eines Verwandten.*

ज्ञातिकार्य n. *die Obliegenheit eines Verwandten.*

ज्ञातित्व n. *Blutsverwandtschaft, nahe Verwandtschaft.*

ज्ञातिदासी f. *Haussclavin* R. 2,7,1.

ज्ञातिपुत्र m. 1) *der Sohn eines Verwandten.* — 2) Bein. Pûrṇa's.

ज्ञातिप्रभुक Adj. (f. आ) *eine hohe Stellung unter den Verwandten einnehmend* 213,18.

ज्ञातिप्राय Adj. *zunächst für die Blutsverwandten bestimmt* M. 3,264.

ज्ञातिभाव m. *Verwandtschaft* Spr. 4501.

ज्ञातिभेद m. *Verwandtenzwist.*

ज्ञातिभेदविवेक m. Titel eines Werkes Cat. N. W. Pr. 4,46.

ज्ञातिमत् Adj. *nahe Blutsverwandte habend.*

ज्ञातिमुख Adj. *Verwandten gleichend.*

ज्ञातिविद् Adj. *Blutsverwandte habend* oder *schaffend.*

*ज्ञातेय n. *Verwandtschaft.*

ज्ञात्र n. *die Fähigkeit des Erkennens, Einsicht* Maitr. S. 4,2,8.

ज्ञान 1. n. (adj. Comp. f. आ) *a) das Erkennen, Kennenlernen, Kennen, Verstehen, Kunde, Kenntniss, Wissen, Wissenschaft;* insbes. *die Erkenntniss der höheren Wahrheiten auf dem Gebiete der Religion und Philosophie.* Auch Pl. 79,11. — *b) das Wissen um Etwas, das Bewusstsein, mit dem man bei einer That zu Werke geht.* — *c) das Annehmen, Statuiren.* — *d) Besinnung, Bewusstsein.* — *e) Erkenntniss —, Sinnesorgan.* — *f)* *vielleicht *das Zuthunhaben —, Sichabgeben mit* (Gen.). — *g) ein best.* Çakti. — 2) f. आ *eine best.* Çakti.

ज्ञानऋषिभास्कराचार्य m. N. pr. eines Autors.

ज्ञानकन्द m. N. pr. eines Schülers des Çaṁkaravâkârja.

ज्ञानकाण्ड n. *der über die höhere Erkenntniss handelnde Theil in der* Çruti.

*ज्ञानकीर्ति m. N. pr. eines buddh. Lehrers.

ज्ञानकेतु m. N. pr. eines Mannes Lalit. 201,8.

ज्ञानकेतुधन्न m. N. pr. eines Devaputra Lalit. 25,2.

ज्ञानक्रियाद्वयशतक n. Titel eines Werkes Bühler, Rep. No. 128.

ज्ञानक्रियासंवाद् m. desgl. ebend. No. 592.

ज्ञानगम्य Adj. *der Erkenntniss zugänglich* (Çiva).

*ज्ञानगर्भ m. N. pr. 1) eines Bodhisattva. — 2) eines Gelehrten.

ज्ञानगर्भस्तोत्र n. und ज्ञानगीता f. Titel zweier Werke.

ज्ञानगूढ Adj. (f. आ) *die Erkenntniss verhüllend* Bhâg. P. 3,26,5.

ज्ञानघन m. *reine Erkenntniss, Nichts als E.* Bhâg. P. 8,3,12. 9,8,23.

ज्ञानघनाचार्य m. N. pr. eines *Lehrers.*

1. ज्ञानचक्षुस् n. *das Auge der Erkenntniss, das innere A., der Geist.*

2. ज्ञानचक्षुस् Adj. *mit dem inneren Auge schauend* Kâlikop. 16.

ज्ञानचन्द्र m. N. pr. eines Mannes.

ज्ञानतिलक m. Titel eines Werkes.

ज्ञानतीर्थ n. N. pr. eines Tîrtha.

ज्ञानत्व n. *das Erkenntnisssein.*

*ज्ञानदत्त m. N. pr. eines Gelehrten.

*ज्ञानदर्पण m. Bein. des Mañgucrî.

ज्ञानदर्शन m. N. pr. eines Bodhisattva Kâraṇḍ. 1,8.

ज्ञानदीपिका f. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

ज्ञानदीर्घ Adj. *durch die Erkenntniss weitsichtig* (Auge) MBh. 12,180,53.

ज्ञानदेव m. N. pr. eines Mannes.

ज्ञानद्वयकारणतावाद् (Opp. Cat. 1) und ०कारणताविचार m. Titel zweier Werke.

*ज्ञानपत Adj. (f. ई) von ज्ञानपति.

ज्ञानपति m. N. pr. eines Mannes.

ज्ञानपात्र n. *ein durch Wissen würdiger Mann* Ind. St. 15,317.

ज्ञानपावन n. N. pr. eines Tîrtha.

ज्ञानपुञ्ज m. Titel eines Werkes.

ज्ञानपूर्व Adj. *wohlüberlegt* Karaka 1,18.

ज्ञानप्रकाशिका f. (Opp. Cat. 1), ०प्रदीप m., ०प्रदीपिका f. (Opp. Cat. 1) und ०प्रबोधमञ्जरी f. Titel von Werken.

*ज्ञानप्रभ m. N. pr. verschiedener Manner.

*ज्ञानप्रवाद् n. Titel eines Gaina-Werkes.

ज्ञानप्रस्थान n., ज्ञानबोधिनी f., ज्ञानभास्कर m. und ज्ञानमञ्जरी f. Titel von Werken.

ज्ञानमण्डप N. pr. eines Heiligthums.

ज्ञानमय Adj. (f. ई) *in Erkenntniss bestehend, aus E. hervorgegangen* u. s. w. मुद्रा *eine best. Fingerstellung.*

ज्ञाननयूख m. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

ज्ञानमार्ग m. *der Weg zur Erkenntniss* Spr. 2433.

ज्ञानमाला f. und ज्ञानमाहात्म्य n. Titel von Werken.

ज्ञानमुद्रा f. 1) *eine best. Fingerstellung* Hemâdri 2,*a*,103,6. — 2) Titel eines Werkes Opp. Cat. 1. ०परिणय m. desgl. ebend.

ज्ञाननूर्ति f. *die leibhaftige Erkenntniss* VP. 6, 4,42.

ज्ञानमेरु m. N. pr. eines Mannes Lalit. 202,1.

ज्ञानयज्ञ m. Titel von Werken Weber, Lit. 100. 104.

ज्ञानयाथात्म्यवाद् m. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

ज्ञानयोग m. *der theoretische* Joga VP. 6,4,42. ०खण्ड Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

ज्ञानरत्नकोश m. und ०रत्नावली f. Titel von Werken.

ज्ञानराज m. N. pr. eines Autors. Auch ०पण्डित m.

ज्ञानलक्षणवादार्थ m. Titel eines Werkes.

ज्ञानलक्षणा f. in der Logik *die unmittelbare Erkenntniss eines speciellen, im Moment nicht wahrgenommenen Gegenstandes.*

*ज्ञानवज्र m. N. pr. eines buddh. Autors.

ज्ञानवत् 1) Adj. *a) Etwas wissend.* — *b) mit Kenntnissen ausgestattet, reich an Wissen, gelehrt, eine höhere Erkenntniss besitzend, intelligent.* — *c) wo sich Erkenntniss findet.* — 2) *m. N. pr. eines Bodhisattva.

ज्ञानवर्मन् m. N. pr. eines Dichters.

ज्ञानवापी f. N. pr. eines Tîrtha.

ज्ञानवासिष्ठ Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

*ज्ञानविभूतिगर्भ m. N. pr. eines Bodhisattva.

ज्ञानविलासकाव्य n. Titel eines *Gedichts.*

ज्ञानशक्तिमत् Adj. *ein Erkenntnissvermögen besitzend* 265,23.

ज्ञानशतक n. Titel eines Werkes.

ज्ञानशास्त्र n. *Wahrsagerkunst* LA. 30,20.

ज्ञानश्री f. N. pr. eines buddh. Autors.

ज्ञानसंतति f. (Mând. Up. 10) und ०सन्तान m. *fortlaufende Erkenntniss, Gedankenlauf.*

ज्ञानसंदर्भदीपिका f. Titel eines Commentars Pischel, de Gr. pr. 23.

ज्ञानसंभार m. *eine Fülle von Wissen* Lalit. 39,5.

ज्ञानसाधन n. und ज्ञानसार Titel von Werken.

ज्ञानसिद्धि m. N. pr. eines Mannes.

ज्ञानहस्तिक m. desgl.

ज्ञानाकर m. N. pr. verschiedener Männer (buddh.).

ज्ञानात्मन् m. *die Seele des Erkennens, der erkennende Geist* VP. 6,4,42.

ज्ञानानन्द m. N. pr. eines Autors.

ज्ञानानन्दसमुच्चय m. Titel eines Werkes.

ज्ञानामृत n. Titel verschiedener Werke.

ज्ञानार्णव m. 1) *ein Meer von Kenntnissen, ein überaus kenntnissreicher Mann.* — 2) Titel verschiedener Werke. Auch °तन्त्र n.

ज्ञानावरण n. *Verhüllung der richtigen Erkenntniss, Irrthum.*

ज्ञानावरणीय Adj. *aus Irrthum hervorgehend.*

*ज्ञानावलोकालंकार m. Titel eines buddh. Werkes.

ज्ञानिन् 1) Adj. *Etwas wissend, — verstehend, mit Erkenntniss begabt, gelehrt, weise;* insbes. *die höheren Wahrheiten kennend.* — 2) m. *Wahrsager, Astrolog.* Nom. abstr. °नित्व n.

*ज्ञानीय्, °यति *sich nach Erkenntniss sehnen.*

ज्ञानेच्छाक्रियाशक्तिमत् Adj. *mit dem Vermögen der Erkenntniss, des Wollens und des Handelns ausgestattet* 266,7.

ज्ञानेन्द्रसरस्वती m. N. pr. eines neueren Grammatikers.

ज्ञानेन्द्रिय n. *ein wahrnehmendes Organ, Sinnesorgan* 263,19. 22. 264,6.

ज्ञानोत्तम m. N. pr. eines Autors.

ज्ञानोत्तर n. Titel eines Werkes.

ज्ञानोदतीर्थ n. N. pr. eines Tirtha.

ज्ञानोपदेश m. Titel eines Werkes.

ज्ञानोत्का f. *ein best.* Samâdhi.

ज्ञापक 1) Adj. (f. ज्ञापिका) *zu wissen thuend, lehrend, zu verstehen gebend, andeutend.* Nom. abstr. °त्व n. — 2) m. *ein Beamter, der die Bittschriften in Empfang nimmt,* Pañcat. ed. Bomb. 3,59,1. — 3) n. *Lehre, ein Etwas kundthuender, belehrender Ausspruch.* Bei den Grammatikern *eine implicite ausgesprochene Regel.*

ज्ञापन n. *das Kundthun, Zuverstehengeben, Andeuten.*

ज्ञापनीय Adj. *kund zu thun als* (Nom.) Kâd. 2,54,1.

*ज्ञाप्ति f. angeblich = ज्ञापन.

ज्ञाप्य Adj. *kund zu thun, mitzutheilen, mittheilbar.*

ज्ञाम् m. *ein naher Blutsverwandter.*

*ज्ञिका Adj. f. Demin. von 1. ज्ञ.

ज्ञिप्सा f. *Erkundigung, Frage.*

ज्ञु n. = ज्ञानु *Knie.*

ज्ञुबाध् Adj. *die Kniee beugend.*

ज्ञेय 1) Adj. *a) zu erkennen, kennen zu lernen, zu erforschen, in Erfahrung zu bringen, ausfindig zu machen, zu verstehen.* — *b) anzunehmen, anzusehen, zu halten für* (Nom.). — 2) n. impers. *sciendum,* mit Infin.

ज्ञेयज्ञ m. *der Geist.*

ज्ञेयता f. und ज्ञेयत्व n. *Erkennbarkeit, Fassbarkeit.*

ज्ञेयमल्लक m. Pl. N. pr. eines Volkes.

*ज्ञैदानीय्, °यति *den Reis der Gúḍâ wünschen.*

*Desid. जुज्ञैदनीयिषति.

ज्मेन् *Bahn.* Nur im gleichlautenden Loc.

ज्मेया Adj. *die Bahn verfolgend.*

ज्मा f. *die Erde.* Nur ज्मा Instr. und ज्मस् Abl. Gen.

ज्मायन्त् Partic. *zur Erde strebend.*

°ज्य Adj. *unterdrückend, schindend.*

ज्या f. *Sehne* (geom.).

1. ज्या 1) जिनाति *a) überwältigen, unterdrücken, schinden, um die Habe —, Jmd um Etwas bringen* (mit doppeltem Acc.). — *b) *altern.* — 2) जीयते und जीर्यते *unterdrückt —, geschunden werden.* सर्वज्यानिम् *um Alles gebracht werden.* Partic. जीत und *जीन. — Desid. जिज्यासति *überwältigen —, unterdrücken wollen.* — *Intens. जेज्ञीयते. — Mit अधि *überwältigen* (Acc.) Bhatt. — Mit *उप, °ज्याय. — Mit परि (°जिनाति) = Simpl. 1) *a*). — Mit *प्र, °ज्याय.

2. ज्या, जिघ्रा f. 1) *Uebergewalt.* — 2) *übermässige Zumuthung, Ueberlast.*

3. ज्या, जिघ्रा f. 1) *Bogensehne.* — 2) *Sehne* (geom.). — 3) *Sinus.*

4. *ज्या f. 1) *die Erde.* — 2) *Mutter.*

(ज्याका) जिघ्राका f. *Bogensehne.*

ज्याकार m. *Sehnenmacher.*

ज्याकृष्टि f. *das Spannen der Bogensehne* Spr. 2463.

ज्याघोष m. *das Klingen der Bogensehne.*

ज्यान n. *Bedrückung.*

ज्यानि f. 1) dass. Maitr. S. 2,2,10. — 2) *Schwund, Verlust.* — 3) **Gebrechlichkeit, Altersschwäche.* — 4) **Fluss.*

*ज्यापय्, °यति *von Jmd berichten, dass er alt sei.*

ज्यापाश m. *Bogensehne.*

ज्यापिण्ड und °क *ein in Zahlen ausgedrückter Sinus.*

*ज्याबाणीय m. Pl. N. pr. eines Kriegerstammes. Sg. *ein Fürst dieses Stammes;* f. ई. v. l. ग्रावाणीय.

ज्यामघ m. N. pr. des Vaters von Vidarbha.

ज्याय्, °यते *eine Bogensehne darstellen.*

ज्यायंस्, जिघ्रायंस् Adj. 1) *überlegen, mächtiger, vorzüglicher, grösser, höher, stärker.* *वचन° *in der Rede überlegen.* — 2) *älter.* — 3) *der vorzüglichste, ausgezeichnetste.*

ज्यायस् Adj. *grösser an Zahl.*

ज्यायस्त्व n. Nom. abstr. zu ज्यायंस् 1) Çañk. zu Bâdar. 3,3,57.

ज्यायस्वन्त् Adj. *einen Ueberlegenen —, Mächtigern habend, — anerkennend.*

ज्यायिष्ठ Adj. *der vorzüglichste, vornehmste, erste, beste.*

ज्यार्ध m. *der Sinus eines Bogens.*

ज्यार्धपिण्ड *ein in Zahlen ausgedrückter Sinus.*

(ज्यावाज) जिघ्रावाज Adj. *die Schnellkraft der Sehne habend.*

ज्याक्रोड m. 1) *ein eigenthümlicher, zum Schiessen sich nicht eignender Bogen* Tândja-Br. 17,1,14. — 2) Du. Name zweier Sâman Ârsh. Br.

*ज्यु, ज्यवते (गतौ).

ज्युत्, ज्योतते (Naigh.) und *ज्योतति *leuchten.* — Caus. ज्योतयति *beleuchten.* त्रिष्टुब्ज्योतिता = त्रि° ज्योतिष्मती. — Mit अव *beleuchten* (mit einem Lichte, einer Fackel u. s. w.).

ज्युति f. *Licht.*

ज्युतिमत् Adj. *leuchtend.*

*ज्येय Adj. 1) *der bedrückt —, ausgebeutet werden kann.* — 2) *der vorzüglichste, oberste, beste.*

ज्येष्ठ und ज्येष्ठ (insbes. in der Bed. *der älteste;* auch dreisilbig) 1) Adj. *a) der vorzüglichste, vornehmste, praecipuus, obenan stehend, der oberste, erste, beste, grösste, schlimmste;* Subst. *princeps, primores.* Mit पद् oder मूल *greatest root, the square-root which is extracted from the quantity so operated upon.* — *b) vorzüglicher als* (Abl.). — *c) der älteste;* m. *der älteste Bruder.* — 2) m. *a)* (sc. घट) *der aufsteigende Eimer an einem Brunnenrade* Spr. 2429. — *b) ein best. Monat* (richtiger ज्यैष्ठ). — *c)* N. pr. eines Mannes. — 3) f. ज्येष्ठा *a) die älteste Ehegattin* 193,29. 196,1. Auch **die am meisten bevorzugte Gattin* oder *Geliebte.* — *b)* Sg. und Pl. *das 16te (18te) Mondhaus.* — *c) das achte Jahr im zwölfjährigen Jupitercyclus.* — *d) *Mittelfinger.* — *e) *eine kleine Hauseidechse.* — *f) ein best. Saiteninstrument* S. S. S. 185. — *g) die ältere Schwester der* Lakshmi. — *h) Elend, Unglück.* — *i) eine best.* Çakti Hemâdri 1,611,5. — *k) *Bein. der* Gañgâ Râgan. 14,17. — 4) n. *a) das Oberste, Erste, Haupt.* — *b) *Zinn.* — *c)* Name eines Liñga. — *d)* in Verbindung mit पुष्कर = ज्येष्ठपुष्कर. — 5) ज्येष्ठम् Adv. *am meisten, sehr.*

ज्येष्ठकलश m. N. pr. des Vaters des Bilhaṇa

Vikramâṅkaḱ. 18,79.

ज्येष्ठघ्नी f. = ज्येष्ठ 3) *b*).

ज्येष्ठतम Adj. *der allerbeste, allererste.*

ज्येष्ठतर 1) Adj. *einer der Aelteren.* — 2) f. आ *Wärterin, Aufseherin über ein junges Mädchen.*

ज्येष्ठतरिका f. = ज्येष्ठतर 2).

ज्येष्ठतस् Adv. *von oben herab, vom Aeltesten an* Âpast. Çr. 6,7,8.

ज्येष्ठता f. *Vorrang, Erstgeburtsrecht.*

*ज्येष्ठतात m. *des Vaters älterer Bruder.*

ज्येष्ठताति f. 1) *Oberherrschaft.* — 2) *Oberherr.*

ज्येष्ठत्व n. = ज्येष्ठता.

ज्येष्ठपाल m. N. pr. eines Mannes.

ज्येष्ठपुष्कर n. N. pr. eines Wallfahrtsortes.

*ज्येष्ठबला f. *Sida rhomboidea* Râǵan. 4,100.

ज्येष्ठब्राह्मण Adj. *das älteste* Brâhmaṇa *habend* Tândja-Br. 7,6,7.

ज्येष्ठयज्ञ m. 1) *das Opfer des Aeltesten.* — 2) *das vorzüglichste Opfer.*

ज्येष्ठराज् m. *Oberherr* Maitr. S. 1,3,11.

ज्येष्ठलक्ष्मी f. *Hauptzeichen, ein angeborenes Zeichen* (vgl. AV. 7,115,3) Maitr. S. 1,8,1. TBr. 2,1, 2,2. Nach dem Comm. zu TBr. *die ältere Schwester der* Lakshmî als Sinnbild *der Armuth.*

ज्येष्ठललिता f. *eine best. Begehung.*

ज्येष्ठवयस् Adj. *älter an Jahren als* (im Comp. vorangehend) 133,30.

ज्येष्ठवर् m. *Hauptwerber.*

*ज्येष्ठवर्ण m. *ein Brahman.*

ज्येष्ठवृत्ति Adj. *der sich wie ein ältester Bruder benimmt.*

*ज्येष्ठश्वश्रू f. *der Frau ältere Schwester.*

1. ज्येष्ठसामन् n. Name eines Sâman. °ग Adj. Âpast. Gaut.

2. ज्येष्ठसामन् Adj. *der dieses* Sâman *singt.*

ज्येष्ठस्तोम m. *ein best.* Ekâha.

ज्येष्ठस्थान n. N. pr. eines Wallfahrtsortes.

ज्येष्ठानुज्येष्ठता f. *Reihenfolge dem Alter nach, so dass der Aeltere stets vorangeht.*

ज्येष्ठापूजाविधान m. Titel eines Werkes.

ज्येष्ठामलक m. *Azadirachta indica* Râǵan. 9,8.

ज्येष्ठामूल (VP. 6,8,33. 37. 38) und *°मूलीय m. *der Monat* Ǵjaishṭha.

*ज्येष्ठाम्बु n. *Schleim von gekochten Körnern.*

ज्येष्ठाव्रत n. *eine Begehung zu Ehren der* Ǵjeshṭhâ Comm. zu TBr. 2,1,2,2.

ज्येष्ठाश्रम Adj. *im Hausvaterstande lebend.*

*ज्येष्ठिनी f. *eine Frau, die einen ältern Bruder hat*

ज्येष्ठिला f. N. pr. eines Flusses.

ज्येष्ठेश्वर n. Name eines Liṅga.

ज्येष्ठ 1) m. *ein best. Sommermonat, in welchem der Vollmond im Sternbilde* Ǵjeshṭhâ *steht.* — 2) f. ई *a) der Vollmondstag im Monat* Ǵjaishṭha Vaitân. — *b) eine kleine Hauseidechse.*

*ज्यैष्ठसामन् Adj. fehlerhaft für ज्येष्ठ°.

ज्यैष्ठसामिक Adj. von 1. ज्येष्ठसामन् Gobh. 3,1,28.

ज्यैष्ठिनेय m. *ein Sohn der ersten Frau des Vaters* Gaut. Auch *°नेयक m. Gal.

ज्यैष्ठ्य n. *principatus, Vorrang, erste Stelle, Obergewalt, Erstgeburtsrecht.*

*ज्यो, ज्यवते (नियमे, व्रतादेशे, उपनीतौ).

ज्यौक्, ज्यिौक् Adv. *lange, noch —, schon —.* Mit कर् *zögern.* ज्यौक्तमाम् Adv. *am längsten.*

ज्यौगामयाविन् Adj. *seit lange krank.*

ज्यौग्जीवातु f. *langes Leben.*

ज्योडि in *कार° und *कुस्त°.

ज्योतयमामक् (vielleicht von ज्योतय माम्) m. etwa *eine Art Irrlicht.* AV. Paipp. st. dessen गन्धर्व.

ज्योता f. *die Glänzende, Leuchtende* als mystischer Name der *Kuh* VS.

ज्योति=°स्. Nur Loc. ज्योतिस् und in °दर्शन (Garga in der N. zur Uebers. von Varâh. Bṛh. S. 30,2), दृश°, शत°.

ज्योतिक m. N. pr. eines Schlangendämons.

ज्यौतिरथ्य Adj. (f. आ) *dem Licht (Leben) vorangeht.*

ज्योतिरथा (Hariv. 9511) und °रथ्या f. N. pr. eines Flusses.

ज्यौतिरनीक Adj. *dessen Angesicht Licht ist.*

*ज्योतिरिङ्ग und *°ण m. *Elater noctilucus.*

ज्योतिरीश und °रीश्वर m. N. pr. eines Autors.

ज्योतिर्गर्ग m. Garga *der Astronom.*

ज्यौतिर्ज्वराय Adj. *mit einer Lichthülle umgeben.*

ज्योतिर्ज्ञ m. *Astronom.*

*ज्योतिर्ज्वलनार्चिश्रीगर्भ m. N. pr. eines Bodhisattva.

ज्योतिर्धामन् m. N. pr. eines der 7 Weisen unter Manu Tâmasa.

ज्योतिर्निबन्ध (Cat. Gujar. 4,138) und ज्योतिर्निर्बन्ध m. Titel eines Werkes.

*ज्योतिर्बीज n. *ein leuchtendes fliegendes Insect.*

*ज्योतिर्भासमणि m. *eine Art Edelstein.*

ज्योतिर्भासिन् Adj. *lichtglänzend.*

ज्योतिर्मन्त्र m. *ein best. Zauberspruch.*

ज्योतिर्मय Adj. *aus Licht gebildet, — bestehend, licht.*

ज्योतिर्मुख m. N. pr. eines Affen.

ज्योतिर्मेधातिथि m. Medhâtithi *der Astronom.*

*ज्योतिर्लता f. *Cardiospermum Halicacabum* Râǵan. 4,70.

ज्योतिर्लिङ्ग n. N. pr. verschiedener Çiva-Tempel mit einem Liṅga.

ज्योतिर्लेखा f. N. pr. der Tochter eines Jaksha.

ज्योतिर्लोक m. *die Lichtwelt.*

1. ज्योतिर्विद् Adj. *sternkundig;* m. *Astronom* zu Spr. 6288.

2. ज्योतिर्विद् Adj. *Licht schaffend.*

ज्योतिर्विदृङ्गार m. und ज्योतिर्विदाभरण n. Titel zweier Werke.

*ज्योतिर्विद्या f. *Astronomie.*

ज्योतिर्विवरण n. Titel eines *astronomischen* Werkes.

ज्योतिर्वेस्ता f. Bein. der Durgâ.

ज्योतिश्चक्र n. *der Zodiakus.*

ज्योतिश्चन्द्रार्क m. Titel eines Werkes.

ज्योतिःशास्त्र n. *Sternkunde.*

ज्योतिष 1) m. *a) *Astronom. — b) *die Sonne* Gal. — *c) ein best. Zauberspruch zur Bannung der in Waffen hausenden Geister.* — 2) f. आ N. pr. eines Flusses Vishṇus. 85,38. — 3) f. ई N. pr. einer Familie. — 4) n. *die Lehre vom Lauf der Gestirne und der darauf beruhenden Eintheilung der Zeit.* Auch Titel verschiedener Werke, insbes. eines Vedâṅga Âpast.

ज्योतिषकल्पतरु m., °कौस्तुभ n. (Opp. Cat. 1), °ग्रन्थ m. (ebend.), °चिन्तामणि m. (ebend.), °तत्त्व n., °प्रकाश m., °फल n. (Opp. Cat. 1), °मानस n. (ebend.), °रत्न n., °रत्नमाला f. und °सार (Opp. Cat. 1) Titel von Werken.

ज्योतिषसंग्रह m. *die gesammte Astronomie.*

ज्योतिषार्णव m. Titel eines *astr.* Werkes.

ज्योतिषिक (Utpala zu Varâh. Bṛh. 13,3. Ind. St. 15,406) und *°षीक (Gal.) m. *Astronom, Astrolog.*

ज्यौतिषीमत्त् 1) Adj. = ज्योतिष्मत् 1) *a*). — 2) m. *eine best. Sonne.*

ज्योतिष्क 1) m. *a) *Pl. *eine best. Gruppe von Göttern bei den* Ǵaina. — *b) Premna spinosa.* — *b) *Plumbago zeylanica.* — *c) *der Same von Trigonella foenum graecum.* — *d)* N. pr. *α)* eines Schlangendämons. — *β)* eines Mannes. — 2) *f. आ *Cardiospermum Halicacabum.* — 3) n. *a) eine best. gegen die Finsterniss geschleuderte leuchtende Waffe* Arǵuna's. v. l. ज्योतिष. — *b)* N. pr. einer *glänzenden* Spitze des Meru. — *c)* scheinbar = ज्योतिष 4) Paṇḱad., wo aber °ज्योतिष्क ein verlesenes ज्योतिष्षु ist. °विद् Ind. St. 15,406 wohl auch fehlerhaft.

ज्योतिष्कण m. *Funke.*

*ज्योतिष्कर m. *eine best. Blume.*

ज्योतिष्करण्ड (Bühler, Rep. No. 720), °क n. und

°ष्कल्पलता f. Titel verschiedener Werke.

ज्योतिष्कृत् Adj. *Licht schaffend.*

ज्योतिष्केदार m. und ज्योतिष्कौमुदी f. Titel zweier Werke.

ज्योतिष्टम Adj. (f. आ) *das hellste Licht verbreitend* Bhaṭṭ.

ज्यौतिष्टोम s. ज्यौतिःष्टोम.

ज्योतिष्ट्व n. *das Lichtwerden, Verklärung.*

ज्यौतिष्पक्ष Adj. (f. आ) *lichtgeflügelt.*

ज्योतिष्पराशर m. Parâçara *der Astronom.*

ज्योतिष्पितामह m. Brahman *als ältester Astronom.*

ज्योतिष्प्रकाश m. und ज्योतिष्प्रदीपिका f. Titel zweier Werke.

ज्योतिष्प्रभ m. 1) **eine best. Blume.* — 2) N. pr. *a*) eines Buddha. — *b*) eines Bodhisattva. — *c*) eines Fürsten.

ज्योतिष्प्ररोह m. Pl. *Strahlen* Kumâras. 3,49.

ज्योतिष्प्रलीन Adj. *des Augenlichts beraubt, blind* MBh. 1,178,27.

ज्यौतिष्मत् 1) Adj. (f. °ष्मती) *a*) *lichtvoll, licht, leuchtend, der Lichtwelt angehörend, himmlisch.* — *b*) *lichtvoll*, so v. a. *rein geistig.* — 2) m. *a*) *die Sonne* Daçak. 84,11. — *b*) *eine best. Sonne.* — *c*) Bez. *des dritten Fusses von* Brahman. — *d*) N. pr. α) verschiedener Männer. — β) eines Gebirges. — 3) f. °ष्मती *a*) **Nacht* Râgân. 21,44. — *b*) *ein best. Backstein.* — *c*) *eine best. Form der* Triṣhṭubh. — *d*) *Cardiospermum Halicacabum* Râgân. 3,70.

ज्योतिर्य Adj. *unter Beleuchtung befindlich* TS. 6,4,2,2; vgl. Comm. 1,554,8. fgg.

ज्यौतिःष्टोम m. *eine best.* Soma-*Feier.*

ज्योतिःष्टोमिक Adj. von ज्योतिःष्टोम.

ज्यौतिस् 1) n. *a*) Sg. und Pl. *Licht, Helle, Schein, Feuer* (Megh.); त्रीणि ज्यौतींषि *die drei Lichter, d. i. die Erscheinung des Lichtes in den drei Weltgebieten.* Personificirt als *Feuer, Wind* und *Sonne.* ज्यौतिष्कर *beleuchten.* — *b*) *Mondschein* ṚV. 3, 34,4. AV. 4,18,1. — *c*) *Augenlicht.* — *d*) *Auge.* — *e*) Pl. *die Gestirne.* Du. *Sonne und Mond.* — *f*) *das Licht der himmlischen, ewigen Welt, diese Lichtwelt selbst.* — *g*) *das Licht als das himmlische Lebensprincip in den Geschöpfen, die Intelligenz in den vernünftigen Wesen.* पर *das höchste Licht*, so v. a. *die höchste Intelligenz, der höchste Geist, die höchste Wahrheit.* — *h*) *das Licht* als *Bild für ungehemmtes Leben, Freiheit, Freude; Hülfe, Heil, Sieg.* — *i*) Bez. *verschiedener* Ekâha. — *k*) Bez. *bestimmter Sprüche, welche das Wort* ज्योतिस् *enthalten.* — *l*) *ein best. Metrum.* — *m*) = ज्योतिष 4). — *n*) mystische Bez. *des Lautes* र्. — 2) m. *a*) **Feuer.* — *b*) **die Sonne.* — *c*) **Trigonella foenum graecum.* — *d*) N. pr. α) eines Marut. — β) eines Sohnes des Manu Svârokiṣha. — γ) eines Pragâpati VP.^{2} 3,5.

ज्योतिस्तत्त्व n. Titel eines *astr.* Werkes.

ज्योतिःसागर m. Titel eines *astr.* Werkes.

ज्योतिस्सात् Adv. mit कर् *erhellen.*

ज्योतिःसामन् n. Name eines Sâman.

ज्योतिःसिद्धान्त m. Titel eines *astr.* Werkes.

*ज्योतीरत m. N. pr. eines Schlangendämons.

ज्यौतीरथ 1) Adj. *auf Licht einherfahrend.* — 2) m. *a*) **der Polarstern.* — *b*) *eine best. Schlangenart.* — 3) f. ज्योतीरथा N. pr. eines Flusses.

ज्योतीरस 1) m. *ein best. Edelstein.* — 2) Adj. *aus diesem Edelstein verfertigt* MBh. 4,1,25. Nîlak. giebt eine sehr künstliche Erklärung.

ज्योतीरूपस्वयंभू m. Brahman *in der Form von Licht.*

ज्योतीरूपेश्वर n. Name eines Liṅga.

ज्योत्पत्ति f. *Sinus-Berechnung* Goladhj.

ज्योत्सी f. N. pr. einer Familie.

ज्यौत्स्ना f. 1) *eine mondhelle Nacht.* — 2) *Mondschein.* Am Ende eines adj. Comp. f. आ. — 3) Pl. *Licht, heller Schein.* — 4) Bez. *eines der Körper* Brahman's. — 5) Name *einer der 16* Kalâ *des Mondes.* — 6) Bein. der Durgâ. — 7) **eine Gurkenart* und **= घोषातकी. — 8) Titel eines Commentars.

ज्योत्स्नाकाली f. N. pr. einer Tochter des Mondes.

ज्योत्स्नातन्त्र n. Titel eines Tantra.

*ज्योत्स्नाप्रिय m. *der Vogel* Kâkora.

ज्योत्स्नामय Adj. *aus Mondschein bestehend* Kâd. 244,15. Harshak. 41,13.

ज्योत्स्नावत् Adj. 1) *mondhell.* — 2) *licht, leuchtend.*

*ज्योत्स्नावत् m. *Lampengestell.*

ज्योत्स्निका f. 1) **eine best. Pflanze*, = कृतवेधन Comm. zu Kâraka 1,1. — 2) N. pr. einer Sängerin Mâlav.

ज्योत्स्नी (richtig ज्यौ°) f. 1) *eine mondhelle Nacht.* — 2) **eine Gurkenart.* — 3) **ein best. Arzneistoff.*

*ज्योत्स्नेश m. *der Mond.*

ज्यौ (Nom. ज्यौस्) m. Ζεύς, *der Planet Jupiter.*

ज्यौतिष n. 1) = ज्योतिष 4). — 2) *eine best. gegen die Finsterniss geschleuderte leuchtende Waffe* Arǵuna's MBh. 7,30,24. v. l. ज्योतिष्क. — 3) Name zweier Sâman Ârsh. Br.

ज्यौतिषिक m. *Astronom, Astrolog.*

ज्यौत्स्न 1) m. *die lichte Hälfte eines Monats.* — 2) *f. ई *a*) *Vollmondsnacht.* — *b*) *eine Gurkenart.*

*ज्यौत्स्निका f. *eine mondhelle Nacht*

ज्रम्भ्, ज्रुम्भते (metrisch auch Act.); Partic. ज्रुम्भित. 1) *den Mund aufsperren, gähnen.* — 2) *sich öffnen* (vom Munde oder Rachen), *aufblühen.* — 3) *sich spannen* (vom Bogen). — 4) *spannen* (den Bogen). — 5) *schwellen, sich ausbreiten, — verbreiten, — ausdehnen, an Umfang gewinnen.* — 6) *sich erheben, ein —, hervor —, ausbrechen* Bâlar. 99,20. *entstehen.* — 7) *frei aufathmen, in eine behagliche Stimmung gerathen, sich behaglich fühlen* zu Spr. 1600. — Caus. ज्रम्भयति (Partic. ज्रम्भित) *Jmd gähnen machen.* — Intens. जरीज्रुम्भते *sich stark ausbreiten* Duûrtan. Prol. — Mit अव *gähnen.* — Mit अभि *den Rachen aufsperren gegen.* — Mit आ *sich öffnen* (vom Rachen) Prasannar. 133,16. — Mit उद् 1) *sich öffnen, — weit aufthun.* — 2) *sich entfalten, hervorbrechen, ausbrechen, sich erheben, zum Vorschein kommen.* उज्ज्रम्भित n. impers. Spr. 4462. — Mit समुद् 1) *sich ausbreiten, — ausdehnen.* — 2) *sich erheben, hervorbrechen. ausbrechen.* — 3) *sich anschicken*, mit Infin. — Mit परि *ringsumher sich verbreiten* Prasannar. 118,8. — Mit प्र *zu gähnen anfangen.* — Mit वि 1) *den Rachen —, den Mund aufsperren, gähnen.* विज्रम्भित *gähnend;* auch n. impers. — 2) *sich öffnen, aufblühen.* विज्रम्भित *aufgeblüht.* — 3) *sich ausdehnen* (vom männlichen Gliede, den Augen und vom Bogen). — 4) *sich entfalten, — erheben, hervorbrechen, ausbrechen, anbrechen, zur Erscheinung kommen.* — 5) *frei aufathmen, in eine behagliche Stimmung gerathen, sich wohl fühlen* Hariv. 3,26,29. — Mit प्रवि *sich ganz öffnen, aufblühen* und zugleich *sich in voller Kraft zeigen* Bâlar. 185,22. — Mit सम् *sich entfalten, anbrechen, zur Erscheinung kommen.*

ज्रय in पृथुज्रय.

ज्रयस् n. *Fläche, Strecke, Raum, Umfang.*

ज्रयसान Adj. *sich ausbreitend, Raum einnehmend.*

1. ज्रि, ज्रयति 1) *गतिकर्मन्. — 2) *अभिभवे. — Mit उप *hingehen zu* (Acc.). — Mit परि in परिज्रि.

2. ज्रि Adj. in उरुज्रि.

3. *ज्रि und *ज्री, ज्रयति, ज्रिणाति und ज्रायति (वयोहानौ).

ज्वर्, ज्वरति **fiebern.* — Caus. ज्वरयति *Jmd in Fieberhitze versetzen* Kâraka 6,23. ज्वर्यते Pass. *in Fieberhitze versetzt werden, Fieber bekommen* 3. — Mit प्र in प्रज्वार. — Mit सम् *sich betrüben, — härmen.* — Mit अनुसम् 1) *mit einem Andern* (Acc.) *betrübt*

sein. — 2 *sich betrüben, neidisch sein.* — Mit अभिमम् *sich betrüben über, beneiden;* mit Acc.

ज्वर 1 m. (adj. Comp. f. आ) *a) Fieber.* Bildlich von *Allem, was an Jmd* oder *Etwas zehrt.* Personificirt in den mannichfachsten Formen. — *b) das an der Seele zehrende Fieber, Seelenschmerz, Betrübniss, Trauer.* — 2) f. आ Hariv. 10918 fehlerhaft für जरा. — 3) Adj. scheinbar MBh. 13, 3464, wo die v. l. भृशज्वर hat.

ज्वरतय m. *Costus speciosus* Cit. bei Utpala zu Varâh. Bṛh. S. 78,1.

ज्वरघ्न 1) Adj. *Fieber vertreibend* Kâraka 6,3. — 2) *m. *a) Cocculus cordifolius* Râǵan. 3,6. — *b) Melde, Chenopodium* Râǵan. 7,127.

ज्वरधूमकेतु m. *eine best. Mixtur gegen Fieber* Bhâvapr. 3,32.

*ज्वरनाशिनी f. *Rubia Munjista* und *Cocculus cordifolius* Nigh. Pr.

ज्वरनिर्णय m. Titel eines Werkes.

ज्वरप्रलाप m. *das Phantasiren im Fieber* Kâd. 168,19.

ज्वरब्रह्मास्त्र n. *eine best. Mixtur gegen Fieber* Mat. med. 39.

*ज्वरकत्वी f. *Rubia Munjista* Râǵan. 6,194.

ज्वरकर Adj. *Fieber vertreibend* Kâraka 6,3.

ज्वराङ्कुश m. 1) *ein Mittel gegen Fieber.* — 2) *Andropogon Jwarancusa.* — 3) Titel eines Werkes.

*ज्वराङ्गी f. *eine Art Croton* Râǵan. 6,163. वराङ्गी v. l.

ज्वरातीसार m. *Diarrhoe mit Fieber* Bhâvapr. 3,151.

*ज्वरान्त m. *eine* Nimba-*Art* Gal.

*ज्वरान्तक m. 1) dass. Râǵan. 9,17. — 2) *Cathartocarpus fistula* Râǵan. 9,45.

ज्वरापह 1) Adj. *Fieber vertreibend* Kâraka 6,3. — 2) *f. आ *eine best. Pflanze.*

*ज्वरारि m. *Cocculus cordifolius* Râǵan. 3,1.

ज्वराशनि m. *ein best. gegen Fieber angewandtes Mittel* Mat. med. 77.

ज्वरित und ज्वरिन् (Hemâdri 1,432,15) Adj. *fieberisch, fieberkrank* Kâraka 6,3.

ज्वल्, ज्वलति (episch auch Med.) 1) *hell brennen, flammen, brennen* (intrans. auch von Wunden), *glühen.* ज्वलित *flammend, glühend.* तृणेषु ज्वलितं त्वया *so v. a. du hast leichtes Spiel gehabt.* — 2) *leuchten.* ज्वलित *leuchtend.* — Caus. ज्वलयति und ज्वालयति 1) *in Flammen setzen, anzünden, glühend machen.* ज्वालित MBh. 3,1719 fehlerhaft für ज्वलित (vom Simpl.). Med. Gop. Br. 2, 5,5. — 2) *erleuchten.* — Intens. जाज्वलति und जाज्वल्यते (100,23) 1) *heftig flammen.* — 2) *stark leuchten, — glänzen.* Partic. जाज्वलित. — Mit अप, °ज्वलितम् Adv. *bei Licht* Âpast. Çr. 15,20,14. — Mit अभि *leuchten.* — Caus. °ज्वलयति und °ज्वालयति *beleuchten* Vaitân. 7,3. *erleuchten, erhellen.* — Intens. °जाज्वलीति *heftig lodern. — flammen* (uneig.). — Mit अव Caus. (°ज्वलयति und °ज्वालयति) *beleuchten.* — Mit अभ्यव Caus. °ज्वालयति *beleuchten* Gop. Br. 1,3,11.12. — Mit उद् *in Flammen herausschlagen, aufflammen.* — Caus. उज्ज्वलयति und उज्ज्वा° (ausnahmsweise) 1) *in Flammen setzen, anzünden.* — 2) *erglänzen machen, erleuchten* Naish. 4,53. — Mit प्रोद् *hell aufglänzen, stark leuchten.* — Mit समुद् dass. — Caus. (°ज्वलयते) *in Flammen setzen* Gop. Br. 2,5,5. — Mit उप Caus. (°ज्वलयति) *anzünden.* — Mit प्र 1) *in Flammen gerathen, zu brennen anfangen, aufflammen.* प्रज्वलित *in Flammen stehend, brennend, leuchtend.* प्रज्वलिते *wenn es hell brennt.* — 2) *zu leuchten beginnen, aufglänzen.* — Caus. प्रज्वलयति und प्रज्वालयति 1) *anzünden, in Flammen setzen.* — 2) *aufklären.* — Mit अतिप्र *stark flammen, — leuchten* MBh. 7,166,41. — Mit अभिप्र *in Flammen gerathen.* — Mit संप्र dass. °ज्वलित *flammend.* — Caus. °ज्वालयति *anzünden.* — Mit प्रति *flammen, leuchten.* अतिप्रजाज्वाल v. l. st. प्रतिजाज्वाल. — Mit अभिवि *entgegenflammen.* — Mit सम् *flammen.* — Caus. संज्वालयति 1) *anzünden.* — 2) *erleuchten, erhellen.*

ज्वल m. *Flamme.* ज्वलानन Adj.

*ज्वलका f. *eine grosse Flamme.*

ज्वलत्त्व n. *das Leuchten* Ind. St. 9,155.

*ज्वलत्प्रभा f. *schwarzer Senf* Nigh. Pr.

ज्वलन 1) Adj. *a) brennend, brennbar.* — *b) leuchtend.* — 2) m. *a) Feuer.* — *b)* Bez. *der Zahl drei.* — *c) Aetzkali.* — *d) *Plumbago zeylanica.* Nach Nigh. Pr. *die Wurzel.* — 3) f. ज्वलना N. pr. einer Tochter Takshaka's. — 4) n. *das Flammen, in Flammen Stehen.*

ज्वलनकण m. *Funke* Mudrâr. 1,12 (3,4).

ज्वलनभू m. Patron. Kârttikeja's und Bein. Kumârila's.

*ज्वलनाश्मन् m. *der Stein* Sûrjakânta Râǵan. 13,207.

ज्वलन्त् 1) Adj. *brennend, leuchtend* u. s. w. — 2) m. *brennendes Feuer* Spr. 609. — 3) *f. °न्ती *schwarzer Senf* Nigh. Pr.

ज्वलनशिखा f. N. pr. einer Gandharva-Jungfrau Kâraṇḍ. 3,11.

ज्वलमुखी f. N. pr. einer Gottheit.

ज्वलित 1) Adj. s. u. ज्वल्. — 2) n. *das Leuchten* Ragh. 8,53.

ज्वलितर् Nom. ag. *leuchtend.*

*ज्वलिनी f. *Sanseviera zeylanica* Râǵan. 3,8.

ज्वार् in नवज्वार्.

ज्वाल 1) m. *a) Licht, Fackel.* — *b) Flamme.* — 2) f. आ *a) Beleuchtung.* — *b) Belebung einer Flamme* Nâǵam. 10,1,22. — *c) Flamme, helles Licht.* — *d) *angebrannter Reis.* — *e)* N. pr. einer Tochter Takshaka's.

ज्वालन n. *das in Flammen Setzen* Comm. zu Kâtj. Çr. 2,7,29.

ज्वालमालाकुल Adj. *ganz von Licht umgeben, hell strahlend* Taitt. Âr. 10,11,2.

*ज्वालागर्द m. und *ज्वालागर्दभक m. *ein best. Ausschlag* Râǵan. 20,30.

ज्वालाजिह्व 1) Adj. *eine Flamme als Zunge habend.* — 2) m. *a) *Feuer.* — *b)* N. pr. α) *eines Wesens im Gefolge Çiva's.* — β) *eines Dânava.* — γ) *eines Krankheitsdämons* Hariv. 9559.

ज्वालाधन m. *Feuer.*

ज्वालानल Adj. रस m. *eine best. Mixtur* Bhâvapr. 4,31.

ज्वालामालिन् Adj. *mit Flammen bekränzt, von Fl. umgeben.*

ज्वालामुख 1) m. *a) eine Art Gespenst.* — *b)* N. pr. eines Brahmarâkshasa. — 2) f. ई *a) brennendes Erdöl* oder *Gasströmungen aus dem Boden* Bhâvapr. 2,84. — *b) eine Form der* Durgâ und N. pr. einer Oertlichkeit, wo dieselbe verehrt wurde und wo *Gas ausströmt;* Cunningham, Arch. Surv. 5,170. fgg. — *c) ein best. Zauberspruch.*

ज्वालामुखीमालिनी f. Verz. d. Oxf. H. 94,*a*,9.

ज्वालामुखीस्तोत्र n. Titel eines Werkes.

*ज्वालारासभकामय m. *ein best. Ausschlag* Râǵan. 20,30.

ज्वालालिङ्ग n. N. pr. eines Heiligthums des Çiva.

ज्वालावक्त्र m. N. pr. eines Wesens im Gefolge Çiva's.

ज्वालिन् 1) Adj. *flammend* (Çiva). — 2) f. °नी mystische Bez. *des Lautes* व.

ज्वालेश्वर und °तीर्थ n. N. pr. eines Tîrtha.

*क 1) Adj. *schlafend.* — 2) m. *a) ein best. Laut.* — *b) playing a tune, beating time.* — *c) ein von Regen begleiteter Wind.* — *d) ein Verirrter, eine verlegte Sache.* — *e)* Bein. Bṛhaspati's. — *f)* N. pr. eines Daitja-Fürsten. — *g)* = कण्टीश. — 3) f. आ *Wasserfall.*

कगकगाय्, °यते *funkeln, blitzen.*

कगिति Adv. = कटिति Prasannar. 5,15. 56,23.

78,15 (v. l. कटिति). 154,12.

कंकार m. (294,24. Kâd. 141,11) und °कारित n. *Geklirre, Gesumme, Geriesel* u. s. w.

कंकारिन् Adj. *klirrend, rieselnd, summend* u. s. w. Kâd. 17,24.

कंकत n. Pl. = कंकार Kaitaṇ. 78,10.

*कञ्कन n. *das Klirren, Rasseln.*

कञ्का f. *Gebrause* (des Windes u. s. w.). °मरुत् (Spr. 4711), °निल, °मारुत und *°वात m. *ein brausender Windstoss.*

कट्, *कटति (संघाते). — Mit उद्, उत्कटित *in Verwirrung gebracht.*

*कटि m. *ein kleiner Brunnen.*

कटिति Adv. *sofort, sogleich, auf der Stelle* 291,6.

कण्, कणति *klingen* Harshaṅ. 99,20.

कणत्कणित Adj. *klingend, klirrend* Hem. Par. 4,4.

कणत्कणाय्, °यते *klingen, klirren, rasseln* Kâd. 7,15. Harshaṅ. 40,17. 99,19. °णित Adj. *klingend, rasselnd* 22.

कणत्कणारव m. Pl. *Geklingel.*

कणत्कणी Adv. mit भू *rasseln* u. s. w.

कणत्कणिति Vidḍh. 41,10 fehlerhaft für कणत्कणित.

कणत्कार m. *Geklingel, Gerassel.*

कणिति (onomatop. mit इति) Adv. *kling!* Kâd. 2,133,23.

कणिष in *क्षिम°.

*कणटी f. *eine Grasart* Râǵan. 8,119.

*कणटीश m. = क.

*कणडी f. v. l. für कणटी.

*कणडुक m., *कणडू f. und *°क m. *Gomphrena globosa* Râǵan. 5,142.

कनञ्कना f. v. l. für कलञ्कला.

कनत्कार m. = कणत्कार.

*कन्, कनति (अदने).

कन्प 1) m. und कन्पा f. (Vikramâṅkaṅ. 16,24) *Sprung.* कन्पं und कन्पां (Hem. Par. 2,199. 418. 420. Râǵat. 7,479. 1495. Ind. St. 15,365. 388) दा *einen Sprung thun.* — 2) m. *ein best. Tact* S. S. S. 237.

कन्पड n. *eine Art Composition* S. S. S. 165.

*कन्पाक m. *Affe.*

कन्पाताल m. 1) *ein best. Tact* S. S. S. 212. — 2) *eine Art Cymbel* S. S. S. 198.

कन्पानृत्य n. *eine Art Tanz* S. S. S. 266.

*कन्पाप्लु m. *Affe.*

*कन्पाशिन् m. *Eisvogel.*

*कन्पिन् m. *Affe.*

कर्, Partic. कीर्त्त् *herabfliessend, — stürzend.* Çatr. 1,44 vermuthet Stenzler गिरिर्कीरत्निर्कीराम्बु°.

कर् 1) (*m.) und f. (आ und ई) *Wasserfall.* — 2) *f. ई *Fluss.*

*करणोदक n. *Wasser eines Falles* Nigh. Pr.

करवाकुला f. N. pr. eines Flusses B. A. J. 1,218.

*करसी f. *eine best. Gemüsepflanze* Nigh. Pr.

*कर्च्, कर्चति, *कर्क्, कर्कति und *कर्क्, कर्कति (परिभाषणतर्जनयोः, भर्त्सोत्क्ष्योः, क्रिंसायाम्).

कर्कर 1) m. *a) eine Art Trommel* oder *ein anderes musik. Instrument.* — *b) Seihe, Sieb* Bhâvapr. 2,25. — *c) das vierte Zeitalter.* — *d)* N. pr. *α)* eines Daitja. — *β) eines Flusses.* — 2) *f. आ *Hure.* — 3) f. ई *a) eine Art Trommel.* — *b) Kuchen* oder *Klösse von Bohnenmehl* Bhâvapr. 2,17.

कर्करक 1) *m. *das vierte Zeitalter.* — 2) f. °रिका *Kuchen* oder *Klösse aus Bohnenmehl* Bhâvapr. 2,17.

कर्करित Adj. *zerschlagen, zerschossen* Prij. 10, 3. *mitgenommen, welk geworden, verdorrt* Chr. 87,3.

कर्करिन् Adj. *mit einer Trommel versehen.*

*कर्करीक 1) m. n. *Körper.* — 2) m. *a) Gegend.* — *b) Gemälde.*

*कलक्का f. *eine grosse Flamme.*

कलङ्कला f. Bez. *eines best. Geräusches.*

कलकलाय् v. l. für कणत्कणाय्; vielleicht nur fehlerhaft.

*कलरी f. 1) *eine Art Trommel.* — 2) *Haarlocke.*

*कला f. 1) *Mädchen.* — 2) *Sonnenglut.* — 3) *Grille, Heimchen.*

*कलि f. *Arecanuss.*

कल्प 1) m. *ein mit einer Keule kämpfender Athlet.* Im System *der Nachkomme eines ausgestossenen* Kshatrija. — 2) *f. ई *eine Art Trommel.*

कल्पक 1) n. *eine Art Cymbel.* — 2) *f. ई *eine Art Trommel.* — 3) *f. कल्पिका *a) ein zum Einreiben des Körpers dienendes Tuch.* — *b) die beim Einreiben des Körpers sich absondernde Unreinigkeit.* — *c) Licht, Sonnenschein.*

*कल्पकण्ठ m. *Haustaube.*

कल्पना f. *ein best. Metrum.*

कल्पारी f. 1) *ein best. musikalisches Instrument* Hariv. 3,52,2. Kâd. 17,14. Am Ende eines adj. Comp. °क Harshaṅ. 99,19. — 2) *Haarlocke. — 3) *Feuchtigkeit. — 4) *a ball, etc. of perfumed substances used for cleaning the hair.* — 5) * = प्रुङ्.

कल्पीषक *ein best. musikalisches Instrument.*

*कल्पोल m. *ein Schälchen, in welches die Spindel gesteckt wird.*

*कष् 1) कषति und °ते (आदानसंवरणयोः). — 2) कषति (क्रिंसायाम्).

कर्ष 1) m. *a) ein best. grosser Fisch* Çat. Br. — *b) Fisch* überh. — *c) die Fische im Thierkreise.* — *d) *Wald, ein mit Gras bewachsener Wald.* — *e) *Sonnenhitze.* — 2) *f. कषा *Uraria lagopodioides.* — 3) *n. *Oede, kahles Land.*

कषकेतन m. 1) *der Liebesgott, Geschlechtsliebe* 314,6. — 2) *das Meer.*

कषध्वज m. *der Liebesgott, Geschlechtsliebe.*

कषपित्त n. *Fischgalle* Varâh. Bṛh. S. 50,24.

कषराज m. *ein best. Meerthier,* = मकर.

कषश्रेष्ठ m. *der Fisch* Rohita Bhâvapr. 2,12.

*कषाङ्क m. Bein. Aniruddha's. Richtig कृष्णाङ्क.

*कषाशन m. *Delphinus gangeticus.*

*कषोदरी f. Bein. der Satjavatî, der Mutter Vjâsa's.

*कांकृत n. *eine Art Fussschmuck.*

*काट 1) m. n. *Wald.* — 2) m. *a) Laube.* — *b) das Reinigen von Wunden* u. s. w. — 3) f. आ *a) Flacourtia cataphracta.* — *b) eine Jasminart.*

*काटल m. *Bignonia suaveolens.*

*काटलि *ein best. Baum.*

*काटामला f. *Flacourtia cataphracta.*

*काटास्त्रक m. *Wassermelone.*

*काटिका und *काटीका f. *Flacourtia cataphracta.*

काटारिन् Adj. *pfeifend, sausend.*

*काबुक m. *Tamarindenbaum.*

*कामक n. *ein gebrannter Ziegelstein.*

*कार्कर und *कार्करिक m. *Trommelschläger.*

*काला f. *Grille, Heimchen.*

कालि f. *ein aus unreifen Mangofrüchten zubereiteter Trank* Bhâvapr. 2,28.

*काव m., *°क m. und *कावू f. *Tamarix indica.*

किङ्काक m. *Luffa acutangula.*

किङ्किनी f. 1) *Odina Wodier* Madanav. 60,49. Bhâvapr. 1,234. Vgl. त्रिङ्किनी. — 2) *Feuerbrand.*

किङ्की f. = किङ्किनी 1) Bhâvapr. 1,234.

*किञ्जी f. *Grille, Heimchen.*

*किञ्किरिष्टा f. *ein best. Strauch.*

*किञ्किरम m. *Waldbrand.*

*किञ्किरा, *°रिटा und *°रीटा f. *ein best. Strauch* Râǵan. 4,205.

*किञ्की f. *Grille, Heimchen.*

किणि, *°का und *किणटी f. *Barleria cristata* Râǵan. 10,139.

*किरिका, *किरी und *किल्लारी f. *Grille, Heimchen.*

*किल्लि f. 1) dass. — 2) *ein best. musikalisches Instrument.* — 3) *Membrane.*

किल्लिक 1) m. Pl. N. pr. eines Volkes MBh.

6,9,59. किच्छिक v. l. — 2) f. आ *a) Grille, Heimchen. — b) *das Gezirpe der Grille. — c) eine Art Fahrzeug* Harıv. 2,88,68. — *d) *Sonnenschein. — e) *ein zum Einreiben des Körpers gebrauchtes Tuch. — f) *die beim Einreiben des Körpers sich absondernde Unreinigkeit. — g) *Barleria cristata. — h) *membrane, thin skin, parchment.*

किच्छिन् m. N. pr. eines Vṛshṇi.

किच्छी f. 1) *Grille, Heimchen.* — 2) *Lampendocht. — 3) *ein zum Einreiben des Körpers gebrauchtes Tuch. — 4) *Sonnenschein. — 5) *am Kessel angebrannter Reis. — 6) *Cymbel. — 7) *Häutchen.*

किच्छीक 1) m. *Grille, Heimchen.* — 2) *f. आ = किच्छिक 2) *a) d)* und *f).*

*किच्छीकण्ठ m. *Haustaube.*

*कीरिका und *कीरुका f. *Grille, Heimchen.*

*कुण्ट m. *Strauch.*

कुमरि f. *eine best.* Râgiṇ.

कुम्बरी f. *eine Art Laute* Hem. Par. 8,359. fgg.

*कूणि f. 1) *eine Art Arecanuss.* — 2) *das Vernehmen einer unglückverheissenden Stimme, böses Omen.* — 3) = कठिन.

*कूष्, कूषति (हिंसायाम्).

*कोड m. *Arecanuss.*

कोम्बिक Adj. *beim Singen Grimassen schneidend* S. S. S. 117.

कौलिक *Säckchen.*

*कच्, कच्चति (गतौ).

*ज m. 1) *Sänger.* — 2) *Geknister, Gerassel.* — 3) *ein Heretiker.* — 4) *Stier.* — 5) *der Planet Venus.*

*ट 1) m. *a) ein best. Laut.* — *b) Zwerg.* — *c) Viertel.* — 2) f. टा *a) die Erde.* — *b) an oath, confirming an assertion by ordeal, etc.* — 3) n. = कारङ्ग.

टक्क m. wohl *Geizhals, Filz.*

टक्कदेश m. N. pr. eines *Landes.*

*टक्कदेशीय m. *Melde, Chenopodium.*

टक्कारा f. *Kopfnuss* Deçîn. 2,77.

टक्किबुद्ध m. N. pr. eines Mannes.

*टक्क m. Pl. N. pr. eines Volkes.

टगर 1) *Adj. *schielend.* — 2) n. *a) Borax.* — *b) * = केलाविधमगोचर.*

टङ्क 1) (*m. n.) *a) Haue, Brecheisen, Meissel oder ein ähnliches Werkzeug.* — *b) eine brecheisenähnliche Bergspitze, ein hervorragender Felsblock* R. 7,5,24. — *c) *Bein.* — *d) *Borax.* — *e) *Hochmuth, Uebermuth.* — 2) m. *a) *Schwert.* — *b) *Degenscheide.* — *c) ein best. Gewicht.* — *d) eine best. Münze.* — *e) Feronia elephantum; n. die Frucht.* — *f) *Zorn.* — *g) ein best. Tact* S. S. S. 237. — *h) Bez. eines Mannes aus einer best. Kaste oder eines Volkes* Râgat. 7,1003. — 3) f. आ *eine best.* Râgiṇ. S. S. S. 65.

टङ्क 1) *m. *gestempeltes Silber, Silbergeld; eine best. Münze.* — 2) f. टङ्किका *Meissel* Vikramâṅkaḱ. 10,32.

*टङ्ककपति m. *Münzmeister.*

*टङ्ककशाला f. *Münze, Münzstätte.*

*टङ्कटीक m. Bein. Çiva's.

टङ्कण m. 1) *Borax.* Auch °नार Râgan. 6,241. Bhâvapr. 1,282. — 2) Pl. N. pr. eines Volkes.

*टङ्कन m. *Borax.*

*टङ्कपति m. *Münzmeister.*

टङ्कय्, °यति 1) *zuschliessen, zudecken* Comm. zu Kâtj. Çr. 4,2,34. 10,4,11 (ढ°). — Mit उद्, उ-टङ्कित *gestempelt, gekennzeichnet; Eindrücke zeigend von* (im Comp. vorangehend) Vikramâṅkaḱ. 18,58. — Mit निस् *sich ausdrücken, ausdrücken* (in Worten). Nur निरटङ्कि (निरा° Sarvad. 53,12 fehlerhaft). — Mit वि, °टङ्कित *gestempelt —, gekennzeichnet —, geschmückt mit* (Instr. oder im Comp. vorangehend).

टङ्कवत् Adj. *mit brecheisenähnlichen Spitzen versehen.*

*टङ्कशाला f. = टङ्ककशाला.

*टङ्कानक m. *der indische Maulbeerbaum.*

टंकार 1) m. *a) Geheul, Geschrei, Gesumme, Gerassel, Getön, Klang* Kâd. 100,11. °रव m. 110,20. — *b) *Berühmtheit. — c) *Staunen, Verwunderung.* — 2) f. ई *ein best. Strauch* Bhâvapr. 1,207.

टंकारवत् Adj. *von einem Krach begleitet* Bâlar. 81,8.

टंकारित n. *Gesumme.*

टंकित n. *Geklinge, Klang* Kâd. 128,8.

टङ्ग 1) *m. n. *a) Spaten.* — *b) Schwert* oder *eine bes. Art Schwert.* — *c) Bein.* — 2) m. *a) *Borax.* — *b) ein best. Gewicht.*

*टङ्गण m. n. *Borax.*

*टङ्गिनी f. *Clypea hernandifolia.*

टटरीसूर्य m. wohl *eine Form der Sonne.*

*टट्टनी f. *eine kleine Hauseidechse.*

*टट्टरी f. 1) *ein best. musikalisches Instrument.* — 2) *Lüge, Unwahrheit.*

*टट्टुर m. *der Laut einer Trommel.*

टण्टन m. N. pr. eines Fürsten.

टनत्कार m. Pl. *Geklingel* Hem. Par. 1,44.

टल्, टलति *sich verwirren.*

*टल = टाल.

*टलन n. *Verwirrung.*

टवर्ग m. *die Cerebralen* TS. Prât.

टवर्गीय Adj. *zu den Cerebralen gehörig;* m. *ein cerebraler Laut* Comm. zu TS. Prât.

टसत् Interj. *krach!*

टसिति (onomatop. mit इति) Interj. dass. Bâlar. 40,18.

टाक m. N. pr. eines Geschlechts.

टाङ्ग n. *ein aus der Frucht der Feronia elephantum bereitetes berauschendes Getränk.*

*टाकार m. *Heirathsstifter.*

टाकार m. (Bâlar. 22,7. 23,15) und °कृत n. Pl. *Getön, Klang.*

टाट् (onomatop.) mit कृ *klingen —, rasseln machen* Prasannar. 14,5.

*टार m. 1) *Pferd.* — 2) = लङ्ग oder रङ्ग.

*टाल = टल.

*टिक्, टेकते (गतौ).

टिक्क m. N. pr. eines Mannes.

टिक्किका f. *Blässe* (an der Stirn).

*टिटिभक m. = टिट्टिभ 1) *a).*

*टिटिल m. *eine best. hohe Zahl* (buddh.).

टिट्टिभ 1) m. *a) Parra jacana* oder *goensis* Gaut. — *b)* N. pr. *α)* eines Daitja und Dânava. — *β)* einer Wanze. — 2) f. ई f. zu 1) *a).* — 3) *n. *eine Art Aussatz* Gal.

*टिट्टिभक m. = टिट्टिभ 1) *a).*

टिण्टवि, टिण्टिण oder टिण्टिणि m. N. pr. eines Mannes.

टिण्टिणिका und *टिण्टिणीका f. *eine best. Pflanze.*

टिण्ठा f. *Spielhaus, — bank.* v. l. ठिण्ठा.

टिण्ठनि m. v. l. für टिण्टवि u. s. w.

टिण्डिणिका f. *eine best. Pflanze* Madanav. 62, 70. Bhâvapr. 1,236.

टिण्डिश m. *eine best. Pflanze.* Vgl. डिण्डिश.

*टिप्, टेपयति (लेपे).

टिप्पणव्याचय m. Titel eines Werkes.

टिप्पण (s. u. गुणशिरोमणि), °क, °णी f., टिप्पनी f. und *टिप्पटक *Commentar.*

टिरिटिरा f. in *कर्णे°.

टिल्ला f. N. pr. einer Göttin.

टीक्, टीकते *trippeln.* — Caus. टीकयति *erklären, deutlich machen.* — Mit आ in *आटीकन. — Mit उद् in उट्टीकित.

टीका f. *Commentar.* °सर्वस्व n. Titel eines *Commentars.*

टीट in *अवटीट.

टीटिभ 1) m. = टिट्टिभ 1) *a).* — 2) f. ई = टिट्टिभ 2).

टीटिभसरस् n. N. pr. eines Tîrtha.

टीत्कार m. *Gekrach* Bâlar. 81,21.

*टु m. 1) *Gold.* — 2) *ein Proteus, Einer der alle Gestalten annehmen kann.* — 3) *der Liebesgott, Geschlechtsliebe.*

टुक्कारी f. *eine Art Trommel* S. S. S. 177.

*टुटुक m. *eine best. Gemüsepflanze* Madanav. 78,57.

टुण्टुक 1) *Adj. *a) klein, winzig.* — *b) grausam, hart.* — 2) m. *a) Calosanthes indica* Kâraka 6,23 (टुण्टूक gegen das Metrum). — *b) *eine Acacienart.* — *c) *Sylvia sutoria.* — 3) *f. आ *Clypea hernandifolia.*

*टुनाका f. *Curculigo orchioides.*

टुप् in आटोप.

टुपीका oder टुब्डुषी f. ein Gesammtname für die acht letzten Bücher des Tantravârttika.

टुल्ल m. N. pr. eines Mannes.

टेकारी f. *eine best. Pflanze* Bhâvapr. 4,175.

*टेण्टुक m. *eine der Bignonia verwandte Pflanze.*

*टेरक und *टेराक्ष Adj. *schielend.*

*टेट und f. *टेटी gaṇa गौरादि.

टोडरक्षमापति und टोडरमल्ल m. N. pr. eines Ministers des Akbar Schâh.

टोडराज m. Titel eines Werkes.

टोडरानन्द m. Titel eines Werkes.

टोडरेन्द्र m. = टोडरक्षमापति.

टोपर *Säckchen* Dhûrtas. ed. Calc. 16,3; vgl. 14,10.

टोलकमाहात्म्य n. Titel eines Werkes.

*टोक्, टोकते (गतौ).

टौटेश m. N. pr. eines Kshetrapâla.

*ट्वल्, ट्वलति (वैक्लव्ये).

*ट्वल und *ट्वाल gaṇa ज्वलादि.

ठ m. 1) *lautes Geräusch.* Zu belegen ठठं ठठं ठं ठठठं ठठं ठः als Nachahmung des Tones eines die Treppe herunterfallenden Topfes. — 2) *Mondscheibe. — 3) *Scheibe, Kreis* überh. — 4) *Null. — 5) *ein allgemein besuchter* oder *zugänglicher Ort.* — 6) *Bein. Çiva's.

ठंसरी f. *ein best. Saiteninstrument* S. S. S. 185.

ठकार m. *der Laut* ठ. Davon *Denom. °रयति und davon *Desid. ठिठकारयिषति.

ठक्कन m. N. pr. eines Fürsten.

ठक्कुर m. *Gottheit, ein Gegenstand der Verehrung,* als Ehrentitel nach dem Namen ausgezeichneter Persönlichkeiten Râǵat. 7,290. तद्देश° 8,550.

ठात्कार m. = टात्कार Bâlar. 81,14.

ठार m. *Reif, pruina.*

ठिण्ठा f. 1) *Spielhaus, Spielbank;* vgl. ठिण्ठा. — 2) N. pr. einer Frau.

ठिण्ठाकराल m. N. pr. des Inhabers eines *Spielhauses.*

*ठुठुक v. l. für टुटुक.

ठेण्ठपद्धति f. Titel eines Werkes.

*ड 1) m. *a) Laut.* — *b) eine Art Trommel.* — *c) Furcht.* — *d) das unterseeische Feuer.* — *e)* Bein. Çiva's. — 2) f. आ *a) eine* Ḍâkinî. — *b) a basket, etc. carried by a sling.*

डकार in मक्षा°.

*डक्कारी f. *die Laute der* Kaṇḍâla.

डङ्कपुरमाहात्म्य n. Titel eines Werkes.

*डङ्गर 1) m. *a)* = डिङ्गर. — *b) das Werfen, Schleudern* oder *ein Ausdruck des Tadels.* — 2) f. ई *eine Gurkenart* Râǵan. 7,194.

*डङ्गारी f. = डङ्गर 2).

*डप्, डापयते (संघाते).

डम्, डमति *tönen* (von einer Trommel).

डम m. *eine best. verachtete Mischlingskaste.*

डमर m. (*n.) *Schlägerei, Tumult.*

डमरिन् m. *eine Art Trommel.*

डमरु (*m.) 1) *eine Art Trommel.* — 2) *Erstaunen, Ueberraschung.*

डमरुक m. (Deçîn. 2,86) f. आ und *n. = डमरु 1) Hemâdri 2,a,127,3. Bâlar. 22,6. 229,14.

डमरुपत्त्र n. *ein Tiegel von best. Art* Bhâvapr. 2,87.

*डम्प्, डम्पयते (संघाते).

डम्ब्, डम्बयति (नेदे). — Mit वि 1) °डम्बते *nachahmen,* mit Acc. — 2) °डम्बयति mit Acc. *a) nachahmen, es Jmd worin nachthun, Jmd gleich kommen* 231,4. — *b) verdrehen, einem Dinge ein fremdes Aussehen geben.* — *c) verspotten, verhöhnen, lächerlich machen.* — *d) zum Narren halten, täuschen, hintergehen.*

डम्बर m. 1) *Lärm, Spektakel.* — 2) *Wortgeklingel, Wortschwall, Bombast.* — 3) *Gewirre, Menge, Masse.* — 4) *Pracht, Schönheit* Vidḍh. 64,7. — 5) N. pr. eines Wesens im Gefolge Skanda's.

डम्बरनामन् Adj. *einen hochklingenden Namen führend.*

डम्बार (!) in उद्दित°.

डम्बुर (?) Hemâdri 1,638,10.

*डम्भ्, डम्भयते (संघाते).

डम्भ m. N. pr. eines Mannes.

*डयन n. 1) *das Fliegen.* — 2) *eine Art Sänfte, Palanquin, Hängekorb, Hängematte zum Tragen von Sachen.*

*डलक m. = डल्लक 1).

डलन m. N. pr. = डल्लन.

डल्लक 1) n. *Hängekorb, Hängematte zum Tragen von Sachen.* — 2) m. N. pr. eines Mannes.

डल्लन m. N. pr. eines Scholiasten des Suçruta.

डवित्थ m. 1) N. pr. eines Mannes. — 2) *eine *hölzerne Gazelle.*

*डक्क und *डङ्क m. *Artocarpus Locucha.*

डाक m. zu डाकिनी 1).

डाकिनी f. 1) *eine Art weiblicher Unholde im Gefolge der* Kâlî, *die sich von Menschenfleisch nähren.* Nom. abstr. °त्व n. — 2) N. pr. einer Oertlichkeit.

डाकुरमाहात्म्य n. Titel eines Werkes.

डागिनी f. = डाकिनी 1).

डागिनेय und °क m. N. pr. eines Spielers.

डाकृति f. *Getön, Klang.*

*डाङ्गरी f. *eine Gurkenart.*

डात्कृति f. *Geheul* Mâlatîm. 79,17 (176,8).

*डाभी f. N. pr. eines fürstlichen Geschlechts.

डामर 1) Adj. *aussergewöhnlich, Staunen erregend* Gîr. 12,23. Nom. abstr. °त्व n. Mâlatîm. 74, 16 (159,1). — 2) m. *a) Staunen, Bewunderung.* — *b) *Schlägerei, Tumult.* — *c)* etwa so v. a. *Bojar, Baron, Ritter* Râǵat. 7,577. 8,458. — *d)* Bez. *einer Art von Werken, die Çiva zugeschrieben werden.* Auch °तन्त्र n. — *e)* N. pr. eines Wesens im Gefolge Çiva's.

डामरतन्त्र und डामरभैरवतन्त्र n. Titel eines Werkes.

डामरव Adj. *von einer Trommel herrührend.*

डाम्भृ m. ursprünglich wohl N. pr. eines Mannes und als Appell. *ein Mann von der Art* Ḍâmbhitṭa's. Nom. abstr. °ता f. und °त्व n.

डाक्षल m. Pl. N. pr. eines Volkes. डाक्षलाधीश m. Vikramâṅkaḱ. 18,95. *Sg. des Landes.

डाक्षाल m. Pl. = डाक्षल Vikramâṅkaḱ. 18,93. Vgl. उक्षाल = दशार्ण im Prâkrit Bâlar. 68,13.

*डाङ्क m. *eine Hühnerart.*

*डिङ्कारी f. fehlerhaft für दिङ्कारी.

*डिङ्गर m. 1) *Diener.* — 2) *Bösewicht, Schelm.* — 3) = डङ्गर. — 4) *das Werfen, Schleudern* oder *ein Ausdruck des Tadels.*

डिडका f. Suçr. 2,120,18 fehlerhaft für पिडका.

डिडिमाणक m. *ein best. Vogel.* Vgl. डिण्डिमाणव.

*डिडिव m. v. l. für डिण्डिभ.

डिण्डिक m. N. pr. einer Maus.

*डिण्डिभ m. *Wasserschlange* Madanav. 130,99.

डिण्डिम 1) m. f. (आ) und n. *eine Art Trommel.* Am Ende eines adj. Comp. f. आ. — 2) m. *a) Gebrumme* Bâlar. 30,4. 90,11. Kâd. 70,9. मदडिण्डिमत्व n. Vikramâṅkaḱ. 9,124. इति श्रुतिस्मृतिडिण्डिमः so v. a. *so verkünden laut die* Veda *und die Gesetzbücher.* वाग्डिण्डिमाडम्बर m. so v. a. *lauter Wortschwall* Ind. St. 15,292. — *b) *Carissa Carandas.*

— *c)* Abkürzung von शंकरविजयठिण्ठिम. — 3) Adj. *summend* Kâv. 28,22.

ठिण्ठिमाणव m. *ein best. zu den* Pratuda *gezählter Vogel.* Vgl. ठिठिमाणक.

ठिण्ठिमेश्वरतीर्थ n. N. pr. eines Tîrtha.

*ठिण्ठिर m. *os sepiae.*

*ठिण्ठिरमोदक n. *Knoblauch.*

ठिण्ठिश m. *eine best. Pflanze* Madanav. 76,32. Bhâvapr. 1,288. *Hibiscus esculentus* Mat. med. 321.

ठिण्ठीर (*m.) *os sepiae* Vikramâṅkaṅ. 4,4. 15, 39. 16,25. Am Ende eines adj. Comp. f. आ.

ठित्थ m. 1) N. pr. eines Mannes. Als Appell. *ein Mann von der Art* Ḍittha's. Nom. abstr. °ता f. und °त्व n. — 2) **ein hölzerner Elephant.* — 3) **ein wohl aussehender, dunkelfarbiger, mit allen Wissenschaften vertrauter Mann.*

*ठिप्, ठेपयते (संघाते).

*ठिम् (wird nicht flectirt) *verletzen.*

ठिम m. 1) *eine Art von Schauspielen.* — 2) *eine best. Mischlingskaste.*

*ठिम्प्, ठिम्पयते und *ठिम्ब्, ठिम्बयते (संघाते).

ठिम्ब 1) (*m. n.) *Angstgeschrei, panischer Schreck, Gefahr, Noth, Plage, Tumult, Auflauf.* — 2) m. *a) Ei.* — *b) *ein Embryo im ersten Stadium.* — *c) *Puppe eines Insects.* — *d) *ein neugeborenes Kind, Kind* überh. — *e) ein einfältiger Mensch* Râǵat. 7, 1074. — *f) Kugel.* — *g) Brummkreisel.* — *h) Leib, Körper.* — *i) *Lunge.* — *k) *Milz.* — *l) *Uterus.* — *m) *Ricinus communis.*

ठिम्बाकृव m. *Aufstand, Auflauf, Tumult.*

*ठिम्बिका f. 1) *ein wollüstiges Weib.* — 2) = जलबिम्ब *a bubble.* — 3) = मेणाक *a kind of waterfly.* — 4) = शेणाक *Bignonia indica.*

*ठिम्भ्, ठिम्भयते (संघाते).

ठिम्भ 1) m. *a) ein neugeborenes Kind, Kind, Knabe* Naish. 3,97 (नर°). 9,38. Bâlar. 61,1. 107, 8. 108,18. *Junges* 196,17. — *b) ein Ignorant.* — *c) ein junger Schoss* Naish. 8,2. — *d) Ei.* — 2) *f. आ zu 1) *a).*

ठिम्भक m. 1) *= ठिम्भ 1) *a).* Auch f. — 2) N. pr. eines Heerführers des Ǵarâsaṁdha.

ठिम्भचक्र n. *ein best. mystischer Kreis.*

ठिम्भाठिम्भ wohl = ठिम्बाकृव Hemâdri 1,386,21.

ठिल्लि (Ind. St. 14,399) und ठिल्ली f. N. pr. einer Stadt (Delhi).

ठी, ठयते und *ठींयते *fliegen.* — Mit अति in °ठीन. — Mit अभि in °ठीन. — Mit अव in °ठीन. — Mit उद् *auffliegen* 302,22. उड्डीन *aufgeflogen.* — Caus. उड्डापयति *aufscheuchen.* — Mit प्रोद् *auf- und davonfliegen.* प्रोड्डीन *davongeflogen.* — Mit नि in °ठीन. — Mit निस् in निर्ठीन. — Mit परा in °ठीन. — Mit परि in °ठीन. — Mit प्र *auffliegen.* °ठीन *aufgeflogen.* — Mit वि in °ठीन. — Mit सम् in संठीन. — Mit अवसम् in अवसंठीन.

ठींतर Adj. *rasch aufeinanderfolgend.*

ठीन n. *Flug.*

ठीनठीनक und ठीनविठीनक n. Bez. *zweier Arten zu fliegen* MBh. 8,41,28.

*ठुठुभ m. und *ठुण्ठुभ f. = ठुण्ठुभ.

*ठुण्ठुक v. l. für ठुठुक.

ठुण्ठुभ m. (adj. Comp. f. आ) *eine Eidechsenart ohne Füsse.*

*ठुण्ठुल m. *eins kleine Eulenart.*

*ठुन्ठुक m. = ठाक्कक.

ठुम्ब m. = ठोम्ब 1) *a).*

ठुम्बर m. N. pr. eines Gandharva Hariv. 2, 69,14. v. l. डम्बर.

*ठुल gaṇa बलादि.

*ठुलि f. = ठुलि.

*ठुलिका f. *ein der Bachstelze ähnlicher Vogel.*

*ठुली f. *eine best. Gemüsepflanze.*

*ठुल्य von ठुल.

ठुलूवैश्वानर n. N. pr. eines Tîrtha.

ठेरिका f. *Moschusratte* Âpast.

ठोड 1) m *लुपठोडमुष्टि von unbekannter Bed. — 2) *m. N. pr. eines fürstlichen Geschlechts. — 3) f. ई *Hoya viridiflora* Râǵan. 4,187. Paṅ̃cad.

ठोडकी f. *eine Art Flöte* S. S. S. 195.

*ठोडीया f. N. pr. eines fürstlichen Geschlechts.

ठोम m. = ठोम्ब 1) *a).*

ठोम्ब 1) m. *a) ein Mann niedriger Kaste, der sich mit Gesang und Musik abgiebt.* — *b)* N. pr. eines Mannes. — 2) f. ई *eine Art Schauspiel.*

ठोम्बुली f. *ein best. Tact* S. S. S. 211.

ठोर m. n. und °क n. *Schnur.*

*ठोरडी f. *eine Art Solanum.*

ठोला f. wohl = ढोला *Schaukel* Bâlar. 206,16.

ठौण्ठुभ Adj. von ठुण्ठुभ.

ठ्वल् mit आ Caus. आठ्वालयति *mischen.*

*ड 1) Adj. = निर्गुण. — 2) m. *a) Laut* oder *ein best. Laut.* — *b) eine grosse Trommel.* — *c) Hund.* — *d) Hundeschwanz.* — *e) Schlange.*

डक्क 1) m. *a)* vielleicht *ein Gebäude* oder *eine Anstalt eigenthümlicher Art.* — *b)* N. pr. einer Oertlichkeit. — 2) f. आ *a) eine grosse Trommel.* — *b) *coveting, disappearance.*

डक्कदेशीय Adj. *dem Lande* Ḍhakka *eigenthümlich.*

डक्कन oder डक्काम m. N. pr. eines Mannes.

डक्कारी f. Bein. der Göttin Târâ.

डङ्क m. N. pr. eines Berges.

डङ्क्य्, °यति Comm. zu Kâtj. Çr. 10,4,11 fehlerhaft für टङ्क्य्.

डट्ट m. N. pr. eines Mannes Hem. Par. 13,60.

डण्डी f. ein वाक्यविशेष.

डमरा f. *Gans.*

डाल n. *Schild.*

डालिन् Adj. *mit einem Schilde bewaffnet.*

डिण्डिणि m. N. pr. v. l. für ठिण्ठिवि.

डिण्डिणिका f. *eine best. Pflanze* Madanav. 62, 70. Bhâvapr. 1,236.

डुठि m. = डुण्ठ Verz. d. B. H. 146,*b*.

डुण्ढ् *suchen.* Wird nicht flectirt.

डुण्ठ m. Bein. Gaṇeça's.

डुण्ठिराज m. N. pr. eines Mannes. Auch °भट्ट.

डुङ्ग 1) m. *ein best. Vogel.* — 2) f. ई *eine Art Tanz* S. S. S. 261.

डेङ्किका f. und °ताल m. *ein best. Tact* S. S. S. 131. 210.

डेब्बुका f. *Münze.*

डोरसमुद्र N. pr. einer Oertlichkeit.

डोल m. *Pauke.*

डोलसमुद्रिका f. *Leea macrophylla* Mat. med. 297.

डोलासमुद्र N. pr. einer Oertlichkeit.

डोल्लारी f. *eine Art Composition* S. S. S. 168.

ढौक्, ढौकते *sich nähern,* mit Acc. इतो ढौकस्व *komm her* Kâd. 2,114,8. डुढौके *er kam, erschien* Harshaṅ. 20,23. — Caus. ढौकयति *nahe —, in die Nähe von* (Gen.) *bringen, herbeibringen, — schaffen, — kommen lassen, Jmd* (Dat.) *darreichen.* — *Desid. डुढौकिषते. — *Intens. डेढौक्यते. — Mit उप Caus. 1) *herbeischaffen, darbringen, darreichen* Kâraṇḍ. 79,11. — 2) *vorbereiten.*

ढौकन n. *Darbringung, Darreichung, Geschenk.*

*ण m. 1) *Kenntniss.* — 2) *Beschluss, Entschluss.* — 3) *Schmuck.* — 4) *Wasserhaus.* — 5) *ein der Vorzüge entbehrender Mann.* — 6) Bein. Çiva's oder N. pr. einer buddh. Gottheit. — 7) *a kind of sound, the sound of negation.* — 8) *gift, giving.*

णत्वखण्डन n., णत्वचन्द्रिका f., णत्वदर्पण m. und णत्वसमर्थन n. Titel von Werken Opp. Cat. 1.

णि (225,21) und णिच् (226,22) m. *der Charakter des Causativs.*

णिय m. N. pr. eines Meeres im Brahmaloka.

णियत Adj. *mit dem Charakter des Causativs versehen* 225,23.

ण्वुल् *das Suffix* अक (in भोजक u. s. w.) 229,9.

Nachträge und Verbesserungen.

अंशुमद्भेदसंग्रह m. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

अकपिलचक्षुस् Adj. *nicht bräunlich* Daçak. (1925) 113,9.

अकम्प्र Adj. *nicht schwankend* Çobh. 36.

अकर्णधार Adj. (f. आ) *ohne Steuermann.*

अकर्त m. *Nichtunterscheidung.*

अकर्दम Adj. (f. आ) *ohne Schlamm.*

अकर्मकृत् Adj. *unthätig* Bhag. 3,5.

अकर्मण्यत्व n. *Unthätigkeit* Sarvad. 163,19.

अकर्मवत् Adj. *der den Werken entsagt hat* MBh. 14,19,8.

अकर्मश्रान्त Adj. *durch keine* (vorgeschriebene) *Handlung ermüdet* Âçv. Gṛhj. 3,7,2.

अकर्मिन् Adj. *unfähig zu arbeiten* Baudh. in Dâj. 163,19.

अकलुष Adj. *nicht trübe, hell* Varâh. Bṛh. S. 8,53.

अकल्प m. *das nicht im Stande Sein* Bhâg. P. 10,84,63. Adj. mit न und ज्ञातु *stets bereit zu* (Loc. eines Nom. act.) MBh. 5,33,5. 6 (v. l. अकल्य).

अकल्य Adj. mit न und ज्ञातु *stets bereit zu* (Loc. eines Nom. act.) MBh. 5,975. fg. अकल्प v. l.

अकातर Adj. *nicht feige, beherzt.*

अकामिन् Adj. *nicht verliebt* Spr. 3786.

अकारणक Adj. *keine Ursache habend* Sarvad. 120,7.

अकाराद्यनिघण्टु m. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

अकार्पण्य Adj. *ohne Jammern, — Selbsterniedrigung* Spr. 5256.

अकालक्षेपम् Adv. *unverzüglich.*

अकालज्ञ Adj. *keine Rücksicht auf Zeit nehmend.*

अकालनियम m. *keine Beschränkung in Bezug auf Zeit* Gaut. 15,5.

अकालसंयमम् Adv. *ohne sich an eine Zeit zu binden* VP. 2,13,45.

अकिलिन Adj. *nicht feucht, — nass* Gobh. 4,7,8.

अकीर्तनीय Adj. *nicht auszusprechen, unsagbar* Daçak. (1925) 2,131,2.

अकुटिल Adj. *gerade* (eig.) und *redlich* Spr. 351.

अकुण्डलिन् Adj. *nicht mit Ohrringen geschmückt.*

अकुतस् mit चिद् *ohne irgend eine Absicht* MBh. 12,219,26.

अकुतोमृत्यु Adj. *dem von keiner Seite der Tod droht* Bhâg. P. 3,17,19.

अकुत्सयत् Adj. *nicht schmähend, — tadelnd.*

अकुथित Adj. *nicht stinkend.*

अकुपित Adj. *nicht erzürnt* Ind. St. 13,404.

अकुप्य n. impers. *haud irascendum* MBh. 15,30,3.

अकुल 1) m. Bez. *des Sonntags, Montags, Donnerstags und Sonnabends.* — 2) m. f. (आ) *der 1ste, 3te, 5te, 7te, 9te, 11te, 13te und 15te Tag in einem Halbmonat.* — 3) n. Bez. *bestimmter Mondhäuser.*

अकुलक Adj. *ausgekernt* Karaka 6,1.

अकुलज Adj. *aus niedrigem Geschlecht* Spr. 4341, v. l.

अकुलीन, lies = अकुल.

अकुरु Adj. *nicht betrügerisch, ehrlich* R. 2,109,27.

अकूज Adj. *lautlos* MBh. 1,126,20.

अकूटक Adj. *nicht falsch* (Münze).

अकूर्मपृष्ठ Adj. *nicht wie eine Schildkröte gesprenkelt* Âpast. Çr. 2,11,3.

अकृच्छ्रिन् Adj. *keine Mühe bei Etwas habend.*

अकृतक Adj. *natürlich, naturalis.*

अकृतलक्षण Adj. *ohne besondere Kennzeichen.*

अकृतविद्य Adj. *ununterrichtet, ungelehrt.*

अकृतश्रम Adj. *der sich keinen Beschwerden, keinen Mühen unterzogen hat.*

अकृतसंज्ञ Adj. *der keine Unterweisung erhalten hat* MBh. 14,19,56.

अकृताग्र Adj. (Speise) *von der die Erstlingsbissen nicht* (dem Ehrengaste) *dargereicht worden sind,* Hariv. 11168.

अकृत्स्नविद् Adj. *nicht Alles wissend, mangelhaftes Wissen habend* Bhag. 3,29.

अकृपण, °म् Adv. *nicht kläglich thuend.*

अकृमिपरिसृत Adj. *worauf kein Ungeziefer umherkriecht* Gobh. 2,6,6.

अकृशलक्ष्मी Adj. *reich an Schönheit* Kir. 5,52.

अकृत्स्न Adj. *unvollkommen, ungültig.*

अकेतन Adj. *obdachlos* Bhâg. P. 3,4,6.

अकोप Adj. *frei von Zorn* Çobh. 61.

अकोपयत् Adj. *Jmd nicht aufregend* 213,24.

अकोपिता f. *das sich nicht dem Zorn Hingeben.*

अकोश Adj. 1) *ohne Degenscheide, aus der Scheide gezogen, entblösst* (Schwert) MBh. 4,8,1. — 2) *ohne Samenbehälter* R. 6,111,46.

अकोषधावन Adj. (f. ई) etwa *nicht aus dem Rahmen laufend* TBr. 3,6,2,2.

1. अक्रम m. auch *Nichtallmählichkeit, Plötzlichkeit* in क्रमाक्रम.

अक्रिय Adj. *faul, lässig* Hariv. 4546.

अक्रियक Adj. dass. Suçr. 1,257,5.

अक्षकितव MBh. 2,77,26.

अक्षगलह् m. *Würfelwurf, — spiel* MBh. 2,59,8.

अक्षम 3) *unpassend, unangemessen* Bhâg. P. 1, 14,43.

अक्षमता f. *Unvermögen,* mit Infin. Sâh. D. 34,6.

अक्षमिन् Adj. *unbarmherzig* Spr. 2425.

अक्षय m. N. pr. eines Berges Hariv. 2,98,15.

अक्षरकर m. *ein best.* Samâdhi Kâraṇḍ. 52,10.

अक्षरच्युतक (wohl n.) *Ergänzung einer ausgefallenen Silbe* (ein best. Spiel) Kâd. 7,21.

अक्षरातर m. *ein best.* Samâdhi Kâraṇḍ. 93,9.

अक्षवाप m. = अक्षावाप Kâṭh. 15,4.

अक्षसूत्रवलयिन् Adj. *einen Rosenkranz als Armband habend* Kaṇḍak. 30,8.

अक्षारमद्यमांसाद Adj. *nichts Aetzendes, nichts Gegorenes und kein Fleisch essend* Varâh. Jogaj. 9,15.

अक्षारलवण, lies *nichts Aetzendes und nichts Gesalzenes;* vgl. क्षार°.

अक्षारलवणाशिन्, lies *nichts Aetzendes und nichts Gesalzenes essend.*

अक्षालित Adj. *ungewaschen.*

अक्षिणवत् Adj. *nicht übel mitnehmend.*

अक्षीरान्नारालवण n. Sg. *keine Milch, nichts Aetzendes und nichts Salziges* Âpast. 1,28,11.

अक्ष्युपनिषद् f. Titel einer Upanishad Opp. Cat. 1.

अखण्डार्थनिरूपण n. Titel eines Werkes ebend.

अखण्डमान Adj. *dessen Selbstgefühl nicht zu brechen ist* Bhaṭṭ. 12,17.

अगतश्री Adj. *nicht auf der Höhe des Glücks stehend.*

अगतार्थ Adj. *dessen Sinn man nicht verstanden hat* Sâh. D. 289.

अगर्दित Adj. *unaufgefordert* Çiç. 9,57.

अगम्य 3) *unpassend, ungeeignet* Spr. 1791.

अगर्तस्कन्द्य Adj. *wobei man über keine Grube zu springen hat, ohne Hinderniss* Çâṅkh. Br. 11,4. 28,1. 4.

अगस्त्यनिघण्टु und अगस्त्यसंपात m. Titel zweier Werke Opp. Cat. 1.

अगाधबुद्धि Adj. *von tiefem Verstande* MBh. 3,4,1.

*अगार्दभरथिक Adj. *nicht für einen von Eseln gezogenen Wagen geeignet.*

अगालित Adj. *nicht durchgeseiht.*

2. अगुण 3) *ohne besondere Beigabe, — Epitheton* Kâṭy. Çr. 6,7,23.

अगुणवत् auch *ohne Vorzüge, schlecht, böse* Spr. 2122.

अगुणशील Adj. *keine Vorzüge besitzend* Spr. 2149.

अगुणिन् auch गुण 1) r) *erfordernd* Comm. zu Kât. 3,5,8, wo अगुणिन्यपि zu lesen ist.

अगुरुगवी f. *nicht eine Kuh des Lehrers* Âçv. Gṛhj. 2,10,8.

अगृध्नु Adj. *nicht gierig, — habsüchtig.*

अगृह्लत् Adj. *nicht fassend* (von einem Blutegel) 217,32.

अगृह्य auch **nicht von Andern abhängig* Bhaṭṭ.

6,61.

अगोऽघ्र्य Adj. *kein Rind werth* TS. 6,1,10,1.

अगोचर m. *Nichtbereich.* °रं नयनयोर्याता *dem Gesichtskreis entrückt* Vikr. 72. °रेण *hinter dem Rucken von* (Gen.) Hit. 60,11.

1. अगोपाल m. *kein Hirt, ein fehlender Hirt* 238,4.

2. अगोपाल Adj. (f. आ) *ohne Hirten* Spr. 5159.

*अगोप्यद Adj. *nicht von Rindern besucht.*

अग्निक्वथ् f. *Höllenpfanne* oder *Höllenofen* Kâraṇḍ. 10,12. 37,4. 98,5.

अग्निघट m. *eine best. Hölle* Kâraṇḍ. 18,13.

अग्निचयन auch Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

अग्निजननविधि m. Titel eines Werkes ebend.

अग्निदग्ध n. *Causterium actuale* (in der Chirurgie).

अग्निपक्व Adj. *auf Feuer gar gekocht* M. 6,17.

अग्निपद्, lies *dessen Tritt auf dem Feuerplatz geruht hat* und vgl. Kâtj. Çr. 4,9,14. 16.

अग्निशौचवस्त्र n. etwa *ein Gewand von Byssus* oder *Nesseltuch* Kâraṇḍ. 78,23.

अग्निष्टोमयागविधि m. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

अग्निष्ठ 1)c) *ein das Feuer führender Wagen* Âpast. Çr. 1,2,10. 6,28,7. — Statt 2) ist *b*) zu lesen.

अग्निहोत्रप्रायश्चित्त n. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

अग्र्यदातर् Nom. ag. *das Beste* oder *die Erstlingsbissen* (den Göttern) *reichend* MBh. 13,98,63.

अग्र्यभोगिन् Adj. *das Beste geniessend* ebend.

अग्रस्त Adj. *nicht verschluckt* (Laute) Kâṇḍ. Up. 2,22,5.

अग्रहण n. auch *das Nichtwahrnehmen* Comm. zu Kap. (Ball.) 1,109.

अग्रहण Adj. *von keiner Krankheit heimgesucht* Maitr. S. 1,4,7. 5,14. 8,4.

*अग्राम्यकन्द् m. *ein best. Zwiebelgewächs.*

अग्राम्यत्व n. *Urbanität* Vâmana 3,2,12.

अग्रेगु auch = अग्रणी 1) Hem. Par. 1,164. 2,42.

अग्रेदधिषु m. = 1) अग्रेदिधिषु 1) und अग्रेदधुस् Kap. S. 47,7.

अघटित auch *unmöglich* Bhâg. P. 6,16,44. Pañkat. 203,4.

अघदीपिका f., अघपञ्चविवेचन n., अघपञ्चषष्टि f., अघविवेचन n., अघषट्क n., अघसंशयतिमिरादित्यसूत्र n. und अघसंग्रह m. Titel von Werken Opp. Cat. 1.

अघासक Adj. *ohne Futter, — Nahrung* MBh. 1, 140,78.

अघृणान् Adj. 1) *nicht weich, — zu mitleidig* Spr. 310. — 2) *Nichts verachtend, mit Allem zufrieden* MBh. 1,167,19. = लज्जाकीन Nilak.

अङ्कनशास्त्र n. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1 (अङ्कणा° gedr.).

अङ्गकषाय m. *der Lebenssaft des Körpers* (vom männlichen Samen) Çat. Br. 14,9,4,8.

अङ्गक्रमलक्षण n. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

अङ्गघटना f. *Körperbewegung.*

अङ्गत्वनिरुक्ति f. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

अङ्गमर्द m. auch *Gliederreissen* Karaka 6,9.

अङ्गराज m. N. pr. eines Prâkrit-Dichters Hâla 31.

अङ्गारकृत् m. *Köhler* Hem. Par. 2,442.

अङ्गारधूमवत्त् Adj. *Kohlen und Rauch zeigend* MBh. 3,39,60.

अङ्गारनाडि f. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

अङ्गारावक्षेपण *Kohlenzange* Nilak. zu MBh. 4,8,1.

अङ्गारित 1) *angebrannt* (Speise) Çlâṅka 1,377.

अङ्गुलिवेष्टक (wohl m.) und °वेष्टन n. etwa *Handschuh.*

अच् mit उद्, उदञ्चित *emporgehoben* Hem. Par. 1,47. 2,559. 585.

अचक्रवर्त Adj. (f. आ) *nicht auf der Töpferscheibe gedreht* Âpast. Çr. 6,3,7.

अचक्रवृत्त Adj. *nicht kreisrund* Kâṭh. 6,3.

अचक्षाण Adj. *nicht sehend, — gewahrend.*

अचक्षुष्य Adj. *der Sehkraft nicht zuträglich, den Augen nicht heilsam.*

अचङ्क्रमणशील Adj. *umherzugehen nicht gewohnt.*

अचञ्चल Adj. (f. आ) *unbeweglich, nicht wankend* Sâh. D. 135.

°अचर Adj. *unzugänglich für* Hariv. 12302.

अचरमवयस् n. *Jugend* Uttarar. 95,18 (125,1).

अचर्वयत्त् Adj. *nicht kauend.*

अचलपुर Hem. Par. 12,69.

अचाक्रिक Adj. *ohne Genossen beim Complot.* Nom. abstr. f. °ता.

अचानुष auch *zum Gesichtssinn nicht in Beziehung stehend.*

अचिर, °तस् = अचिरात्.

अचिररुचि f. *Blitz* Çobh. 73.

अचोक्त Adj. (f. आ) *unreinlich.*

अचोद्य Adj. *nicht anzutreiben zu* (Loc.).

अचौद्य Adj. *unrein.*

अचौर Adj. (f. आ) *frei von Dieben, — Räubern.*

अच्छर्दिर्दर्श m. *das Nichtsichtbarsein von Dächern* Âpast. Çr. 15,20,2.8.21,3.10. Vgl. Âçv. Gṛhj. 4,8,12.

अच्छन्द् m. Instr. *gegen den Willen, — von* (Gen.). Abl. *unwillkührlich.*

अच्छन्दस्कृत Adj. *nicht metrisch.*

अच्छम्बट्कारम् Absol. *so dass man es nicht fehlen lässt.*

अच्छर्दनीय Adj. *den man nicht vomiren lassen darf* Karaka 8,2.

अच्छिद्रदर्शन Adj. (f. आ) *vollkommen sichtbar, — deutlich.*

अच्छिद्राश्वमेध m. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

अच्छुप्ता f. auch N. pr. einer Gaina-Gottheit Z. d. d. m. G. 32,524.

अच्छूरी f. *Diskus* Bhâg. P. 5,3,3.

अच्युत 3) f. आ N. pr. einer Gaina-Gottheit Çobh. 56.

अच्युतकृष्णदीक्षित m. N. pr. eines Autors. °तीय n. Titel seines Werkes Opp. Cat. 1.

अच्युतस्तुति f. *eine best. Personification* Taitt. Âr. 10,67,1.

अच्युतराजाभ्युदय m. und अच्युतशतक n. Titel von Werken Opp. Cat. 1.

अजगत् Adj. *unbeweglich* MBh. 12,329,40.

अजग्धपाप्मन् Adj. *dessen Sünde nicht verzehrt ist* AV. 9,6,26.

अजङ्घाल Adj. *ungewandt auf den Füssen.* Nom. abstr. °ल n.

अजठर Adj. *zart.* Nom. abstr. °ल n.

अजन्मन् n. *das Nichtwiedergeborenwerden* Ragh. 18,32.

अजन्य Adj. *nicht erzeugt werdend.* Nom. abstr. °ल n. Sarvad. 119,22.

अजरस् Adj. MBh. 13,5862 fehlerhaft für अरजस्.

अजरामर Adj. *nicht alternd und nicht sterbend* MBh. 12,308,13.

अजल्पत्त् Adj. *nicht sagend* 129,10.

अजवृष m. *Ziegenbock.*

अजाति f. *unächte —, schlechte Waare* Jâṇ. 2, 246.

अजायमान Adj. *nicht entstehend* VS. 31,19.

अजिगीष Adj. *frei von Ehrgeiz* Kathâs. 15,7.

अजिज्ञास्य Adj. *nicht zu untersuchen.* Nom. abstr. °ल n.

अजितमनस् Adj. *der sein Herz, seine Gelüste nicht besiegt hat* Kâṭh. 10,10.

अजिह्मचारिन् Adj. *ehrlich zu Werke gehend* MBh. 5,128,5.

अजिह्मशठ Adj. *nicht unehrlich und nicht heimtückisch* MBh. 2,59,11.

अजिह्व Adj. *zungenlos* LA. 85,6.

अजीर्णामृतमञ्जरी f. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

अजीर्यत्त् Adj. *nicht alternd* Kathop. 1,28.

अजुगुप्स Adj. = °गुप्सु MBh. 13,61,14.

अजुगुप्सित Adj. *vor dem man keinen Abscheu hat, tadellos* M. 3,209. MBh. 3,200,17.

अज्ञेयत्व n. *Unerkennbarkeit, Unfassbarkeit.*

अञ्जलिवैभव n. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

अणिक, nach Andern *Geld verleihend.*

अणिकाषम् Absol. etwa *ohne abzureiben* Âpast. Çr. 2,11,3. णकारश्छान्दसः Comm.

अणुवादिन् m. *ein Anhänger der Atomistik* Çaṃk. zu Bâdar. 2,1,19.

अणू Adv. mit भू *klein werden* Bhaṭṭ. 8,24.

अणोदीत्य m. N. pr. eines Autors. °तीय n. Titel seines Werkes Opp. Cat. 1.

अतज्जातीय und °क Adj. *nicht von derselben Art.*

अतज्ज्ञ Adj. *dieses nicht wissend, darin unerfahren.*

अतट् Nom. Acc. Sg. n. *nicht das, — es* Bhâg. P. 7,7,23.

अतदर्ह Adj. *dieses nicht verdienend.*

अतदात्मन् Adj. *nicht identisch dem Wesen nach* Sarvad. 155,9.

अतद्रूप Adj. auch von *verschiedener Beschaffenheit* Vâmana 4,3,9.

अतन्तुमत् Adj. *nicht fadenziehend* (Milch).

अतन्द्री Adj. (Nom. °न्) = अतन्द्रिन्.

अतप्ततपस् Adj. *der sich nicht kasteit hat* MBh. 3,42,17.

अतमिस्र Adj. *nicht dunkel* Çiç. 9,12.

अतर Adj. *nicht zu passiren* (Fluss) Bhaṭṭ. 7,55.

अतरित्र Adj. *ohne Ruder* (*ohne Steuermann u. s. w.* Nîlak.) MBh. 5,63,8. अनरित्र v. l.

अतरुच्छाय Adj. (f. आ) *ohne Baumschatten* Kathâs. 63,9.

अतर्पुल Adj. *nicht gierig.* °म् Adv.

अतात्त्विक Adj. *nicht wirklich, — real.* Nom. abstr. °त्व n.

अतात्पर्यविद् Adj. *die beabsichtigte, wahre Bedeutung einer Rede nicht kennend* Kathâs. 62,212.

अतान्तव Adj. *nicht gewebt.*

अतार्य Adj. *nicht zu überwinden, mit dem man nicht fertig werden kann.*

अतिकार्यकर Adj. *sehr wirksam.*

अतिकार्श्य n. *grosse Magerkeit.*

अतिकीटक Adj. *viele Läuse habend* VP. 3,12,6.

अतिकुटिल Adj. *überaus gewunden* Ind. St. 8, 420.

अतिकुणप Adj. *stark in Verwesung übergegangen.*

अतिकुतूहल n. *grosse Neugier* Kathâs. 4,80.

अतिकृच्छ्र 1) Adj. als Beiw. Vishṇu's MBh. 12, 338,60. — 2) °म् Adv. *mit grosser Mühe* Bhâg. P. 5,13,10.

अतिक्रमे Dat. Inf. von क्रम् mit अति ṚV.

अतिक्रुद्ध Adj. *sehr aufgebracht, — in Wuth versetzt.*

अतिक्रुध् f. *heftiger Zorn* Kathâs. 1,56.

अतिगर्जिन् Kathâs. 60,105 fehlerhaft für अभि°.

अतिगर्ध m. *grosse Gier, — Habgier* Kathâs. 104,117.

अतिगार्ध्य n. dass.

अतिगृद्ध Adj. *sehr habgierig.*

अतिघस्मर Adj. *sehr gefrässig* Bâlar. 222,15.

अतिचपल Adj. *sehr —, zu beweglich.*

अतिचिक्कण Adj. (f. आ) *sehr schlüpfrig* Comm. zu Kâtj. Çr. 26,1,4.

अतिचित्रम् Adv. *auf sehr mannichfache Weise* Daçak. (1925) 2,104,15.

अतिचिरस्य Gen. *seit sehr langer Zeit* Spr. 5256. °चिरात् Abl. *nach l. Z., spät, endlich.*

अतिच्छत्रक 1) *Andropogon Schoenanthus* Râǵan. 8,121.

अतिच्छेद्य Adj. *zu stark zu verwunden* MBh. 12, 96,15.

अतिजठर Adj. (f. आ) *sehr hart* und *— alt* Çiç. 4,29.

अतिजड Adj. *überaus dumm* Hem. Par. 12,188.

अतिजरठ Adj. *sehr alt.*

अतिजरत्त् Adj. (f. °ती) dass.

अतिजवन Adj. (f. आ) *überaus schnell* Daçak. (1925) 2,107,11.

अतिज्वलन n. *heftiges Aufwallen im Zorn* Nîlak. zu MBh. 3,274,13.

अतितर्ष m. *heftiges Verlangen.*

अतितिक्षमाण Adj. *Etwas nicht ertragen könnend* Çat. Br. 2,3,3,1.

अतितिक्षा f. *Ungeduld* MBh. 14,36,20.

अतितिग्म Adj. *überaus scharf.*

अतितीव्र Adj. *überaus heftig* (Kampf) MBh. 7, 156,164.

अतिदग्ध n. *zu starkes Brennen* (in der Chirurgie).

अतिदर्पित Adj. *worauf man sehr stolz ist, — stark pocht* Mṛicch. 77,2.

अतिदुर्जन m. *ein grosser Bösewicht* Uttarar. 3,1.

अतिदुर्विषह Adj. *sehr schwer zu ertragen* Bhâg. P. 5,9,18.

अतिदोषम् Adv. *nachdem es dunkel geworden ist* Âpast. Çr. 15,21,7. अभिदोषम् v. l.

अतिद्वय Adj. (f. ई) *seines Gleichen nicht habend* Kâd. 4,18.

अतिनिर्घृण Adj. (f. आ) *überaus grausam* Daçak. (1925) 2,80,22.

अतिनिर्वाण Adj. *an Allem verzagend.*

अतिनिषेवितर् Nom. ag. *zu sehr hingegeben,* mit Acc. Suçr. 1,69,21.

अतिपिङ्ग Adj. *dunkelbraun.*

अतिप्रविष्ट Adj. *tief eingedrungen in* (Loc.) MBh. 3,186,21.

अतिप्रीत Adj. *überaus befriedigt, — erfreut.*

अतिमानुषस्तव m. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

अतिमेचकित Adj. *sehr verdunkelt* Çobh. 76.

अतिरूढ Adj. *stark zusammengeklebt, nicht mehr auseinanderzubringen.* Nom. abstr. °त्व n. Râǵat. 6,272.

अतिरोषण Adj. *sehr zum Zorn geneigt.*

अतिविक्रम Adj. *sehr heldenmüthig* MBh. 3, 271,56.

अतिविघट्टित Adj. *stark angestossen, — berührt.*

अतिवितथ Adj. *ganz unnütz* Gît. 7,5.

अतिविपर्यय m. *grosse Verkehrtheit* Kathâs. 52, 355.

अतिविषा *Aconitum heterophyllum* Mat. med.

अतिविह्वल Adj. (f. आ) *sehr ergriffen, überaus bestürzt* Daçak. (1925) 2,79,22.

अतिशोभन R. 2,30,41.

अतिसंकर्ष m. *grosse Freude* Harîv. 2439.

अतिसंतत Adj. *ununterbrochen* Ragh. 8,85.

अतिसमुत्कृष्ट Adj. *laut erhoben* (Geschrei) R. 6,111,29.

अतिस्थौल्य n. *zu grosse Dickleibigkeit.*

अतीचार in अनतीचार.

अतीव्र Adj. *nicht heftig, mild.* Nom. abstr. °ता f. Râǵat. 1,41.

अतुङ्ग Adj. *nicht hoch* Âpast. Çr. 1,25,4.

अतुच्छ Adj. *nicht nichtig* Sarvad. 149,20.

अतृप्ति f. = अतृप्तता R. 1,13,12. Saṃhitopan. 32, 1 (अतृप्तिं कुर्वन् zu lesen).

*अतृप्तिकृत् Adj. = असेचन Hâr. 220.

अतोद्य n. *die indische Laute* Bhâg. P. ed. Bomb. 4,12,40. आ° v. l.

अत्यतिमात्रम् Adv. *in sehr hohem Grade* MBh. 3,12737. क्षतिमात्रम् besser ed. Bomb.

अत्यन्त 3) füge *ganz* und Mahâbh. (K.) 2,25. 220, 21. 329,21 hinzu.

अत्यय 8) *Sündenbekenntniss, Beichte* Lalit. 491, 5. fgg.

अत्यसित Adj. *überaus schwarz* Daçak. (1925) 2,112,4.

अत्याग m. *Nichthingabe.* °गे तनोः so v. a. *bei Lebzeiten* Spr. 4021.

अत्याज्य Adj. 1) *nicht im Stich zu lassen, nicht zurückzuweisen, nicht zu verstossen.* — 2) *nicht hinzugeben, nicht aufzugeben.*

अत्यारूढ Adj. *hoch gestiegen, einen hohen Grad erreicht habend* Ragh. 12,33.

अत्यासङ्ग m. *heftige Neigung zu* (Loc. oder im

Comp. vorangehend) Daçak. (1925) 2,83,15. 101,14.

अत्रपु, so zwei Hdschrr. der Maitr. S. Kâṭh. 6, 3 und Kap. S. 4,2 st. अत्रपुस्.

अत्रस्त Adj. *unerschrocken.*

अत्राण Adj. (f. आ) *schutzlos* Kâraṇḍ. 45,17.

अत्रिवर्ष Adj. *noch nicht drei Jahre alt.*

अथ 2) अथापि *oder* nach यद्येव *ob nun* Mahâbh. (K.) 6,14. 38,14. 238,22. — 13) अथ वैतर्हि *dennoch* im Nachsatz nach यद्यपि *obgleich* Mahâbh. (K.) 14,4. 39,6. 49,13. 101,15. 163,12.

अथर्वणचन्द्रकालितत्त्व n., अथर्वणाशिना f., अथर्वणाशीर्षोपनिषद् f. und अथर्वणोपनिषद् f. Titel von Werken Opp. Cat. 1.

अदण्ड Adj. (f. आ, *ohne Stiel* Âpast. Çr. 15,3,10.

अदण्डन n. *das Nichtbestrafen.*

अदभ्र auch *stark, intensiv.* °म् Adv. *nicht wenig, sehr* Vikramâṅkaḥ. 13,25.

अदम्भिन् Adj. *aufrichtig, ehrlich* Spr. 7333. Nom. abstr. °म्भित्व n.

अदरणीय Adj. *nicht zu spalten.*

अदरिद्र (Nachtr.) *nicht arm an* (Instr.).

2. अदरिद्र Adj. (f. आ) *ohne Arme* (*Bettler*).

अदित्सा f. *das Nichtgebenwollen* Hem. Par. 5,10.

अदिवा Adv. *nicht am Tage, bei Nacht.*

अदीप्तिमत् Adj. *nicht leuchtend, — strahlend* Sûrjas. 7.20.

अदुःख n. *kein Leid, — Weh* Saṁhitopan. 35,10.

अदृढ Adj. *nicht fest haftend* Spr. 6749.

अदृष्टचर Adj. (f. आ) *früher nicht gesehen.* Nom. abstr. °त्व n.

अदेशकालज्ञ Adj. *weder dem Orte noch der Zeit entsprechend* Spr. 198.

अदेशिक Adj. *heimatlos* MBh. 4,47,28.

अद्भुतदर्पण m. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

अद्रोप Adj. (f. आ) *ohne Retter in der Noth* Kâraṇḍ. 45,17.

अद्वैतदीपिकासारनिर्विवेक m., अद्वैतनिर्णय m., अद्वैतपञ्चपदी f., अद्वैतपञ्चरत्न n., अद्वैतपरिभाषा f., अद्वैतबहिष्कार m., अद्वैतबोध m., अद्वैतमङ्गल n., अद्वैतमुकुर, अद्वैतरत्नकोश m., अद्वैतरहस्य n., अद्वैतविद्याविलास m., अद्वैतविद्याविलास m., अद्वैतव्याख्या f. und अद्वैतसंग्रह m. Titel von Werken Opp. Cat. 1.

अधरलक्षमन् Adj. *unten gezeichnet* Kap. S. 32,8.

अधस्ताल्लक्षमन् Adj. dass. Maitr. S. 3,2,7.

अधार्ष्ट्य n. *Feigheit* Dhâtup. 10,18. Vgl. आ°.

अधिकरणचिन्तामणि m., °करणशास्त्र n. und °करणसारावलि f. Titel von Werken Opp. Cat. 1.

अधिकर्ण m. N. pr. eines Schlangendämons Hariv. 9304.

अधिकारसंग्रह m. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

अधिजराय्यु Adj. *die Nachgeburt* (*Theile derselben*) *noch in sich habend* (Kuh) AV. Paipp. 11,1,5.

°अधिजिगांसु Adj. *zu lernen wünschend* Hem. Par. 13,75.

अधिनिष्क्रमणोत्सव m. *der der* प्रव्रज्या *vorausgehende Aufzug* Hem. Par. 3,281.

अधिपश्य m. *Aufseher* AV. Paipp. 10,1,6.

अधिरोपण. vgl. चापाधि°.

अधिवर्तन n. *das Hinrollen* Âpast. Çr. 1,21,3.

अधोलोधकर्ण Adj. TS. 5,6,16,1. Vgl. अधिबूताकर्ण und अध्यालोकर्ण.

अध्यात्मोपनिषद् f. Titel einer Upanishad Opp. Cat. 1.

अध्युद्धि f. Âpast. Çr. 7,22,6. 27,7. = उपस्थीयं मांसम् Comm. Vgl. अध्यूधी.

अध्वगति f. *das Reisen* Sâh. D. 173.

अध्वदर्शिन् m. *Wegweiser* Daçak. (1925) 2,102,1.

अध्वरश्रीत n. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

अनग्नेभावुक Adj. (f. आ) Kap. S. 39,2. 41,4.

अनङ्गतिलक m. und अनङ्गशेखर m. Titel zweier Werke Opp. Cat. 1.

अनडुत्क Adj. am Ende eines adj. Comp. = अनड्वह् *Stier* Comm. zu Âpast. Çr. 1,17,5.

अनतिप्रौढ Adj. *nicht ganz entwickelt* (Blume) Daçak. (1925) 2,113,3.

अनतिभङ्गुर Adj. *nicht sehr gelockt* (Haar) Daçak. (1925) 2,113,3.

अनतीचार Adj. *was nicht übertreten wird* Hem. Par. 6,198.

अनत्यार्द्र Adj. *nicht zu nass* Daçak. (1925) 2, 114,3.

अननुकूल Adj. *ungünstig* Daçak. (1925) 2,108,3.

अननुगम m. *das Nichtbegleiten, Nichtverbundensein mit Etwas* Comm. zu Çând. S. 5, Z. 13. 15.

अननुज्ञात n. *das Mangeln der Erlaubniss, — der Einwilligung* R. 5,58,7.

अननुसर्ग m. *das Nichtloslassen* Kâṭh. 38,7.

अनन्तकीर्ति m. N. pr. eines Mannes Daçak. (1925) 2,121,11.

अनन्तच्छदिन् Adj. *eine unendliche Anzahl von Federn habend* Bhâg. P. 3,21,18.

अनन्तव्रतकल्प m., °व्रतविधि m., अनन्तार्यदशक n. und अनन्तोपनिषद् f. Titel von Werken Opp. Cat. 1.

अनन्यज्ञानि Adj. *kein anderes Eheweib habend* Ragh. 15,61.

अनन्यनाथ Adj. *keinen andern Beschützer habend* Daçak. (1925) 2,126,11.

अनन्यशरण Adj. *keine andere Zuflucht habend* ebend. 2,124,14.

अनन्याधीन Adj. (f. आ) *von keinem Andern abhängig* ebend. 2,117,18.

अनन्यापत्य Adj. *keine andere Nachkommenschaft habend* ebend. 2,126,8.

अनन्वीक्षमाण Adj. *nicht hinschauend* Âpast. Çr. 15.11.7.

अनपचाय्यमान Adj. *nicht geehrt werdend* TBr. 2,7,18,1.

अनपरोध्य Adj. *nicht aus seinem Besitz zu vertreiben* Taitt. Âr. 6,5,2.

अनपक्वत Adj. *nicht ausgehülst.*

अनपाकृष्ट Adj. *nicht herabgezogen, — erniedrigt* Spr. 4766.

अनपूपाकृति Adj. *nicht kuchenförmig* Âpast. Çr. 1,25,4.

अनभिख्यातदोष Adj. *dessen Verbrechen nicht bekannt ist* Jâǵñ. 3,301.

अनभिनल्पित Adj. सान्त्वेन *nicht von freundlichen Worten begleitet* MBh. 12,84,7.

अनभिज्ञात auch *unhöflich, unmanierlich* Harshaṁ. 211,17.

अनभिधून्वत् Adj. *nicht befächelnd* Âpast. Çr. 15,8,14.

अनभिप्राणत् Adj. *nicht darüber einathmend* Âpast. Çr. 15,2,11.

अनभिप्रेत Adj. *unerwünscht, unlieb* Bhâg. P. 3, 31,25.

अनभिमानुक Maitr. S. 1,4,13.

अनभिशङ्क Adj. *ohne Argwohn* Daçak. (1925) 2, 97,2.

अनभिशङ्कित Adj. *keine Scheu habend, unbesorgt* Kshurikop. 14. °म् Adv. *ohne Scheu, unbesorgt.*

अनरित्र Adj. *ohne Ruder* MBh. 5,63,8, v. l.

अनवक्रामम् Absol. *ohne zu betreten* Âpast. Çr. 2,13,7.

अनवक्षुष्ट Adj. *nicht beregnet* Âpast. Çr. 15,21,8.

2. अनवस्थान 1) Bhâg. P. 5,6,2.

अनश्नुवान Adj. *nicht gelangend zu* (Acc.) Ragh. 18,47.

अनस्थि auch *ohne Kern, — Stein* (Frucht) Karaka 6,1.

अनाकस्मिक Adj. *nicht zufällig* Daçak. (1925) 2,93,16.

अनाकुल 1) °ला वृत्तिः Titel eines *Commentars* Bühler, Âpast. Transl. XLIII.

अनाकृतस्नगता f. N. pr. einer Nâga-Jungfrau Kâraṇḍ. 4,4.

अनाक्रोशक Adj. *nicht schmähend, — schimpfend* Çâṅkh. Grhj. 4,12.

अनाक्षारित Adj. *unbescholten* M. 8,355.

अनाचरत्त् Adj. R. 2,39,19 nach dem Comm. = नुद्राचारकीन.

अनाचारित Adj. *nicht geübt, unterlassen* MBh. 2, 44,24.

2. अनाचार् Adj. *ungesittet* Daçak. (1925) 2,125,3.

अनाच्छुष्ण Adj. *nicht übergossen* TS. 5,1,3,4.

अनादर्शक m. N. pr. eines fabelhaften Berges Kâraṇḍ. 91,14.

अनादर्शना f. N. pr. einer Gandharva-Jungfrau Kâraṇḍ. 4,16.

अनादित्य Adj. *sonnenlos, bewölkt* Varâh. Bṛh. S. 2,9.

अनादिबोधायन Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

अनाप्नुवत्त् Adj. *nicht gelangend zu, — theilhaftig werdend* Ragh. 2,73.

अनाप्लवमान n. *sich nicht badend, — waschend* Lâṭj. 9,2,18.

अनाभव Adj. = अनाभू Kap. S. 4,6.

अनामगृहीत Adj. (ein Piṇḍa) *bei dem der Name* (des Ahnen) *nicht ausgesprochen worden ist* Âpast. Çr. 1,9,5.

अनामयस्तव m. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

अनायतिक्षम Adj. *nicht erspriesslich für die Folge* Spr. 198.

अनालम्भुक Kap. S. 48,16.

अनाप्तादित Adj. *nicht erreicht, wozu man nicht gekommen —, nicht gelangt ist* MBh. 1,95,59. Spr. 6908.

2. अनाहुत Adj. *nicht geopfert* R. 1,13,10.

अनिकृति f. *Ehrlichkeit* MBh. 5,90,102.

अनिक्षिप्तधुर्, auch Kâraṇḍ. 1,12 °धूर्.

अनिङ्ग und °शिना f. Titel von Werken Opp. Cat. 1.

अनिमन्त्रित Adj. *uneingeladen* MBh. 13,104,143.

अनिरुद्धसंहिता f. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

अनिर्भिन्न auch *nicht durchschossen, — verwundet* MBh. 6,81,43.

अनिर्वचनीयवाद m. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

अनिर्विण्ण Adj. *unverzagt, gutes Muths.* °म् Adv. *unverdrossen* Hem. Par. 2,376.

अनिवर्तिन् 1) *b) unabänderlich* MBh. 14,32,26.

अनिषु Adj. *ohne Pfeil* Lâṭj. 8,6,8.

अनिष्कधृक् Adj. *nicht einen* Nishka *genannten Schmuck tragend* R. 1,6,9.

अनिष्कासिन् Adj. *woran kein Speiserest haftet* Âpast. Çr. 2,7,2.

अनि[:]ष्टुब्ध Adj. *unausgehöhlt* Âpast. Çr. 15,5, 9. 9,2.

अनीक m. N. pr. eines Prâkrit-Dichters Hâla 10.

अनीकिनी Ragh. 18,9.

अनुगन्तव्य *wonach man sich zu richten hat* Hit. 116,17. *aufzusuchen, ausfindig zu machen* P. 6,1, 7, Sch.

अनुगमनविधान n. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

अनुगर्जित n. *Widerhall* Kumâras. 6,40.

अनुगायस् Adj. *dem Gesang nachtönt* ṚV. 8,3,34.

अनुगीत n. *ein nachahmender Gesang* 294,31.

अनुगुणित zu streichen: s. गुणय् mit अनु.

अनुगोदम् Adv. *am Flusse* Godâ Ragh. 13,35.

अनुग्रहित Adj. *beschäftigt mit* (Instr.) R. 1,7,15.

अनुचरित n. *Wandel, Begebenheit, Geschichte.*

अनुच्चित Adj. *nicht abgepflückt* Kathâs. 18,277.

अनुच्छिन्दत्त् Adj. *nicht verletzend* Çâṅku. Br. 2, 8,13.

अनुज्ञाप्य Adj. *zu gewähren* Pañkad. 26,7.

अनुतर्षुल auch MBh. 11,7,20.

अनुत्तर m. *ein best.* Samâdhi Kâraṇḍ. 52,3.

अनुद्धत m. *ein nicht hervorragender Platz* TBr. 2,7,6,2.

अनुद्वार Adj. *von hinten den Eingang habend* Gobh. 4,7,19.

अनुनिनीषा f. *der Wunsch Jmd* (Gen.) *für sich zu gewinnen, — es Jmd recht zu thun* Hem. Par. 2,154.

अनुपचित Adj. *nicht recht von Statten gehend* Bhâg. P. 3,20,47.

अनुपज्वलित Adj. *nicht angezündet* Çat. Br. 11, 8,3,7.

अनुपध्मात Adj. *nicht angeblasen* ebend.

अनुपमसंकारिग्रन्थ m. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

अनुपरिक्रामम् Absol. *der Reihe nach umhergehend* TS. 5,5,10,6.

अनुपरिचारम् Absol. *der Reihe nach umwandelnd* Kap. S. 32,7.

अनुपलब्धिवाद m. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

अनुपविशत्त् Adj. *sich nicht setzend* Âçv. Gṛhj. 3,7,1.

अनुपिण्डम् Adv. *bei jedem Kloss* Âpast. Çr. 1,9,14.

अनुप्रिय Adj. *beliebt* MBh. 2,5,73.

अनुभवसूत्र n. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

अनुभाविन् nach den Erklärern *ein Jüngerer* (als der Verstorbene), *ein Trauernder* oder = समानोदक.

अनुभ्रष्टतेजस् Adj. *dessen Glanz geschwunden ist* (Agni) Kap. S. 29,4.

अनुमान n., °काञ्चन, °खण्ड, °निरूपण n., °प्रकाशिका f., °प्रवेश m., °मणि m. und °वाद m. Titel von Werken Opp. Cat. 1.

अनुमार्जन n. *das Glattstreichen* Comm. zu Kâtj. Çr. 2,6,11.

अनुमिति f., °मानसत्वविचार m. und °रहस्य n. Titel von Werken Opp. Cat. 1.

अनुयात्र, Nom. abstr. °त्व n. Kap. S. 41,7.

अनुयियासु Adj. *Jmd* (Acc.) *zu folgen wünschend* Hem. Par. 1,121.

अनुराग 5) N. pr. eines Prâkrit-Dichters Hâla 33.

अनुलापिन् Adj. *nachsprechend* Hem. Par. 8,334.

अनुलेपण Âpast. fehlerhaft für °लेपन.

अनुष्टुभ् auch Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

अनुसंचर Adj. *nachgehend, begleitend;* mit Acc. TBr. 3,7,4,9.

अनुसर्ग m. s. oben अननुसर्ग.

अनृतकथ Adj. *lügend* VP. 3,12,6.

अनेकशतभौम Adj. *viele Hunderte von Stockwerken habend.*

अनेकात्त, Z. 3 lies अनेकार्थः.

अन्त 4) Z. 4. अकृणान्तम् ist Adj.

अन्तःपुरचारिका f. *Dienerin im Harem.*

अन्तःपुरवास Adj. (f. आ) *im Harem wohnend* Hem. Par. 3,240.

अन्तकपुर n. *die Stadt des Todesgottes.* °रं गमयितुम् so v. a. *umbringen* Daçak. (1925) 2,76,12.

अन्तकानन n. *der Rachen des Todesgottes* ebend. 2,81,2.

अन्तरतम्, तृणमन्तरतः कर् so v. a. *Jmd* (Acc.) *auf das Höchste verachten* MBh. 3,281,17. R. 3,62,1.

अन्तरपतित Adj. *verschwunden,* so v. a. *nicht in Betracht kommend* Kâd. 2,111,14.

अन्तराय m. *Hinderniss* Âpast. Çr. 9,16,9. 10.

अन्तर्जलेशय Adj. *im Wasser liegend* MBh. 1,29,27.

अन्तर्भावप्रकाशिका f. und °र्भाववाद m. Titel zweier Werke Opp. Cat. 1.

अन्तःसुषिरिन् Adj. *im Innern hohl* Hem. Par. 2,195.

अन्तिकर Adj. *dicht vor Jmd stehend* MBh. 3,269,10.

अन्त्रकूजन n. *Kollern im Leibe.*

अन्धकाल m. *eine best. Hölle* Kâraṇḍ. 18,14.

अन्धंभविष्णु Hem. Par. 6,244.

अन्धव्यूढ m. *ein best.* Samâdhi Kâraṇḍ. 92,21.

अन्नचिकित्सा f., अन्नपानविधि m. und अन्नभट्टीय n. Titel von Werken Opp. Cat. 1.

अन्निका f. N. pr. einer Frau Hem. Par. 6,45. 83.

1. अन्य 7) अन्यद् Adv. *als* (mit Abl.) nach einem vorangehenden अन्य Mahâbh. (K.) 88,9. को ऽन्यो ऽभिसंबन्धो भवितुमर्कृत्यन्यदृतः स्थानात् 119,22. 175,21.

अन्यशृङ्ग n. *das eine Horn* Maitr. S. 1,4,15.

अन्यादृश auch *ungewöhnlich, fremd, nicht wie es sein sollte* Kâd. 2,78,23. 106,15.

अन्यापदेश m. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

अन्याय. °वृत्ति Adj. = °वर्तिन् Daçak. (1925) 2, 79,10.

अन्यायधन्यचरित n. und अन्यायपञ्चक n. Titel zweier Werke Opp. Cat. 1.

अन्योऽन्यकृत्य n. Pl. *gegenseitige Dienstleistungen* Çiç. 193.

अन्वग्ज्येष्ठ Adj. *der nächstälteste* Âpast. Çr. 9,20,7.

अन्वग्यम् Adv. *von unten nach oben* ebend. 2,13,1.

अन्वत्रस्त Adj. MBh. 5,48,3 (5,1811) fehlerhaft für अवित्रस्त.

अन्वाक्ष्णीयम् Absol. *der Reihe nach hersagend* Maitr. S. 1,9,3.

अन्विच्छा f. *das Suchen* Dhâtup. 16,13.

अपकरुण Adj. *grausam* Bhâg. P. 5,26,13.

अपकर्षणीय Adj. *zu anticipiren* Nilak. zu MBh. 3,170,21 (शरैः st. शरीरैः zu lesen).

अपक्षिगणसंघात Adj. *wo keine Vögel zusammenkommen* Hariv. 3,31,25.

अपक्षिगणसंपात Adj. *wo sich keine Vögel zeigen* Hariv. 12302.

अपगतरश्मिवत् Adj. *strahlenlos geworden* Ind. St. 10,318 (अव° fehlerhaft; vgl. Comm. zu Sûrjas. 7,20. fg.).

अपचित n. *Vergeltung, Genugthuung* MBh. 9, 3620. °चिति v. l.

अपचेतस् Adj. *Jmd* (Abl.) *abgeneigt* TBr. 3,3,11,1.

अपतत्त st. आपतत्त (Nachtr.) Mân. Çr. 9,1,2.

अपत्यदुःखैकमय Adj. *einzig und allein im Schmerz über die Kinder bestehend* Kathâs. 78,79.

अपत्यस्नेहकृपामय Adj. *erfüllt von Liebe und Mitleid zu den Kindern* Kathâs. 67,84.

अपनोदक Adj. *vertreibend, entfernend* Vishṇus. 55,7.

अपमद् Adj. *frei von Hochmuth* Çobh. 70.

°अपमानक Adj. *verachtend, geringschätzend* Monatsb. d. B. A. 1880, S. 46, Z. 20.

अपरकर्मन् n. und अपरक्रिया f. Titel zweier Werke Opp. Cat. 1.

*अपरचानराट n. N. pr. einer Oertlichkeit Kâç. zu P. 6,2,103.

अपरविधि m. und अपरसूत्र n. Titel zweier Werke Opp. Cat. 1.

अपरागत TS. 6,6,7,2.

अपरायण Adj. (f. आ) *keine Zuflucht habend* Kâraṇḍ. 45,16.

अपरिचलित Adj. *unbewegt, unbeweglich* Çiç. 11,13.

°अपरिच्युत Adj. *nicht abgefallen von, — untreu geworden* Kathâs. 56,169.

अपरिणामिन् Adj. *sich nicht verändernd* Sarvad. 155,3. Nom. abstr. °मित्व n.

अपरितर्कित Adj. 1) *unerwartet.* — 2) *nicht gerichtlich verhört, — vernommen.*

अपरितुष्ट Adj. *nicht erfreut* Jâén. 3,53.

अपरिवर्गम् auch *ohne Unterbrechung, durchgängig* Âpast. Çr. 2,11,3.

अपरिषिञ्चत् Adj. *nicht besprengend* Âpast. Çr. 15,14,4.

अपरोक्षानुभूति f. und अपरोक्षानुभुति f. Titel zweier Werke Opp. Cat. 1.

अपरोध्य Adj. in अनपरोध्य oben.

अपर्वत Adj. *ohne Berge* R. 4,63,23.

अपव्याहार m. *profane Worte* Comm. zu Kâtj. Çr. S. 250, N. 3.

अपशकुन n. *ein ungünstiges Omen* Vâstuv. 1,82.

°अपवृक्त् Adj. *fortnehmend, verscheuchend* Çobh. 63.

अपकेलन n. *Geringschätzung* Mon. d. B. A. 1880, S. 37. Vgl. अवकेलन.

अपाणि, Nom. abstr. °त्व n. MBh. 12,180,18.

अपाणिग्रकृणा Adj. f. *unverheirathet* Kathâs. 67,85.

अपानीय Adj. *ohne Trinkwasser* MBh. 1,140,78.

अपापदृ Adj. *frei von Unglück* Çobh. 70.

अपापद् Adj. *Heil verleihend* ebend.

अपापाय Adj. *frei von Gefahren* ebend. 47.

अपामार्जन n. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

अपारिज्ञात Adj. *frei von Feindesschaaren* Çobh. 62.

अपालि Adj. *ohne Ohrläppchen.*

अपिशुन Adj. *nicht verleumderisch* Çâṅkh. Gṛhj. 4,12.

अपीडयत् 3) *nicht quälend, — peinigend* MBh. 13,37,3.

अपुण्यशील Adj. (f. आ) *unglückselig* MBh. 2,66,1.

अपुनराभाव m. *das Nichtwiedererscheinen* Maitr. S. 3,8,4.

अपुष्कल, lies *nicht inhaltsvoll, seicht, matt* und füge Harshak. 138,7 hinzu.

अपूर्वमणि m. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

अपृथग्भूत Adj. *nicht verschieden, identisch* Daç. (1925) 2,74,10.

अप्पकवि m. N. pr. eines *Dichters* und °कवीय n. Titel seines Werkes Opp. Cat. 1.

अप्रगीत Adj. *nicht singend hergesagt* Sarvad. 169,17.

अप्रचरणीय Adj. *nicht im Gebrauch befindlich, zur Reserve bestimmt* Âpast. Çr. 15,6,11.

अप्रचेतित Adj. *unbemerkt* Bhaṭṭ. 8,24.

अप्रच्छादयत् Adj. *nicht verbergend* Sarvad. 118,22.

अप्रतप्त Adj. *nicht erhitzt, kalt* (Eisen) Bhâg. P. 6,16,24.

अप्रतिगृध Adj. *nicht verzehrt, — verschlungen* Maitr. S. 1,4,10 (Kâṭh. 32,7).

अप्रतिगल्पत् Adj. *nicht antwortend* R. 6,98,12.

अप्रतितर्कित Adj. *unerwartet* oder *wovon man sich keine Vorstellung zu bilden vermag.*

अप्रतिबोधवत् Adj. *ohne Bewusstsein, — Intelligenz* VP. 1,5,6.

अप्रतिविद्ध Adj. *unverwundet.*

अप्रतिशङ्कमान Adj. *kein Bedenken tragend.*

अप्रतिसंक्रम Adj. (f. आ) *worauf sich Nichts abspiegelt* Sarvad. 155,3.

अप्रतीघात Adj. *auf keinen Widerstand stossend* Ragh. 17,68.

अप्रतीकारम् Absol. *ohne darauf zu tupfen* Kauç. 28.

अप्रत्युत्थायिक (falsch) und अप्रत्युत्थायुक (v. l. richtig) Adj. *sich vor Jmd nicht erhebend* Gop. Br. 1,3,19.

अप्रवृत्त Adj. *schlecht verfahrend* MBh. 13,145,13.

अप्राप्त 7) hierher wohl °दमक *unerwachsene* (Thiere) *zähmend* MBh. 13,23,79. = अदान्त Nilak.

अप्रार्थनीया Adj. f. *um die man sich nicht bewerben darf* MBh. 4,14,36.

अप्रासुक Adj. = सचित्त Çilâṅka 2,4.

अप्रीत Adj. *unbefriedigt, unzufrieden.*

अप्सस् (?), यद्प्सश्चकृमा वयम् parallel mit यदेनश्चकृमा वयम् Maitr. S. 1,10,2 (Kâṭh. 9,4. अप्स्वम् Kap. S. 8,7). Man könnte अंहस् oder आगस् vermuthen.

अफलीकृत Pl. *unenthülste Reiskörner* Âpast. Çr. 15,5,20.

अबद्ध 3) *noch nicht hervorgetreten, noch fehlend* Ragh. 18,47.

अबलिमन् m. *Entkräftung.*

अबिभ्रत् Adj. *nicht unterhaltend, — ernährend* MBh. 12,10,22.

1. अबीज n. Nom. abstr. °त्व n. MBh. 12,320,33.

अब्दुर्ग Adj. *durch Wasser unzugänglich* M. 7,70.

अब्रह्मचर्य n. *Verletzung der Enthaltsamkeit* Âpast. Çr. 15,21,7.

अब्रह्मविद् Adj. *den Veda nicht kennend* MBh. 3,186,18.

अभक्ष्यभक्ष्यप्रकरण n. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

1. अभय 4) *c*) (Nachträge) an den angeführten Stellen *ein die Sicherheit der Person andeutendes* oder *versprechendes Symbol.* Vgl. z. B. Ward, a View of the History u. s. w. III, S. 11 «and with the fourth (hand) he (Çiva) forbids fear».

अभयडिण्डिम, °मं दा so v. a. *unter Trommelschlag Sicherheit der Person verkünden* Kathâs. 118,104.

अभिक्लेदयम् Absol. *befeuchtend* Çat. Br. 14,1,1,14.

अभिगर्जित n. = अभिगर्जन R. 4,14,1.

अभिग्रह 5) *Gelübde* Hem. Par. 8,110. 116. 131.

190. 192.

अभिज्ञात 3) n. *Nativität* Bhâg. P. 1,16,1.

अभिज्वलन n. in चित्ताभि°.

अभिडीन n. *eine Art Flug* MBh. 8,41,27.

अभित्ति auch *eine fehlende Wand* Kathâs. 6,50.

अभित्वमान (!) m. *swift messenger* J. A. S. Beng. 47,405,35.

अभिदोषम् Adj. *gegen Abend* Âpast. Çr. 15,21,7. अतिदोषम् v. l.

अभिदोहन n. *das Daraufmelken* Âpast. Çr. 15,2,3.

अभिनति f. *das Sichzuwenden* Kap. S. 7,6. Kâṭh. 8,10.

अभिनमिता f. N. pr. einer Gandharva-Jungfrau Kâraṇḍ. 4,22.

अभिनयदर्पण m. und अभिनवकावेरीमाहात्म्य n. Titel zweier Werke Opp. Cat. 1.

अभिनिनर्तम् Absol. *einzeln wiederholend* Çâṅkh. Br. 17,8.

अभिन्ननिमित्तोपादान n. und °समर्थन n. Titel zweier Werke Opp. Cat. 1.

अभिन्नपरिवारा f. N. pr. einer Nâga-Jungfrau Kâraṇḍ. 4,7.

अभिप्लव auch *Wasserhuhn* Vishṇus. 44,16.

अभिमुखी Adv. mit कर् *vorwärts treiben* Daçak. (1925) 2,71,16.

अभिरामीय n. und अभिलषितार्थचिन्तामणि m. Titel zweier Werke Opp. Cat. 1.

अभिविक्षेप m. *das Schwingen der Flügel über Jmd* oder *Etwas* Comm. zu Âpast. Çr. 15,18,9.

अभीतिस्तव m. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

अभीसार m. *Angriff* MBh. 7,191,31.

अभूमिद् Adj. *kein Land verschenkend* MBh. 3, 200,127.

अभेदखण्डन n. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

अभ्यग्र 3) *mit der Spitze zugewandt zu* (Acc.) Âpast. Çr. 2,9,6.

अभ्याधारम् Absol. in पुनरभ्याधारम्.

अभ्यादाह्य m. *Feuer von einem Hausbrande* Âpast. Çr. 9,3.

अभ्यायुक Adj. *kommend zu* (Acc.) Kap. S. 44,2.

अभ्युद्धरण n. *Errettung* MBh. 11,6,3.

अभ्युपगम 4) lies 223,26.

अभ्रमुप्रिय, °तम Vikramâṅkaḱ. 5,16.

अमनस्विन् Adj. *betrübt* R. 2,48,1.

अमनुष्यनिषेवित Adj. *von Menschen nicht besucht, — bewohnt* MBh. 3,64,129.

अमरकोशपञ्जिका f., °कोशपदपारिजात m. und °कोशबृहद्वृत्ति f. Titel von Commentaren zu AK. Opp. Cat. 1.

अमरराज m. N. pr. eines Prâkrit-Dichters Hâla 7.

अमरशेष m. und अमरुक Titel zweier Werke Opp. Cat. 1.

अमरुपरिक्षित Adj. *nicht von einer Sandöde umgeben* Gobh. 4,7,8.

अमृत m. N. pr. eines Prâkrit-Dichters Hâla 43.

अमृततरंगिणी f. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

अमृतपलाश Adj. (f. आ) *mit unvergänglichem Laube* Âpast. Çr. 6,7,1.

अमृतबिन्दु m. *ein best.* Samâdhi Kâraṇḍ. 51,22.

अमृतबिन्दुस्कन्दोपनिषद् f. Titel einer Upanishad Opp. Cat. 1.

अम्बरीष 4) R. 5,3,5.

अम्बास्तव m. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

अयज्ञीय Adj. = अयज्ञिय 1) Kap. S. 39,4.

अयनचयनादिगणित n. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

अयःशफ Adj. *erzhufig* Taitt. Âr. 6,5,2.

अयाचितर् Nom. ag. *nicht bittend, — werbend* Kumâras. 1,53.

अयूथिक Adj. *vom Schwarm getrennt* (Taube) Kâṭh. Gṛhj. 44,a = Mân. Gṛhj. 2,17.

अयोध्यामाहात्म्य n. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

अयोऽशन Adj. *von Eisenfeil sich nährend* Hariv. 6164.

अरज Adj. *staublos, rein* (Gewand) R. ed. Bomb. 3,72,4.

अरजस्क Adj. auch *staublos* Hem. Par. 3,62.

अरडा f. N. pr. einer Göttin Gobh. 4,4,29.

1. अरणि 1) lies (* m.). Bildlich so v. a. *Mutter* Hariv. 7022 nach Nîlak.

अरक्षित Adj. *nicht aufgegeben, — fehlend* Çiç. 17,21.

अरिक्त 1) Nom. abstr. °ता f. Âpast. Çr. 15,14,13.

अरुज् auch *gesund* J. A. S. Beng. 48,42.

अरुणाधिकरणमञ्जरी f. und अरुणामोदिनी f. Titel zweier Werke Opp. Cat. 1.

अरूढ Adj. *unbekannt, unverständlich.*

अरूढमूल Adj. *noch keine Wurzeln geschlagen habend.* Nom. abstr. °त्व n. Spr. 90.

अरूपविशेष Adj. *wo keine besonderen Formen bestehen* Kâraṇḍ. 18,19.

अरोचक Adj. *kein Gefallen erweckend* Maitr. S. 1,4,12.

अरोम Adj. (f. आ) *unbehaart.*

अरोष m. *kein Zorn* MBh. 10,15,26.

अरोषण Adj. *nicht zum Zorn geneigt.*

अर्कमय Adj. *von der Calotropis gigantea* Âpast. Çr. 15,5,11.

अर्गलपाशक m. *der zur Aufnahme eines Riegels bestimmte Ring* Çilâṅka 2,41.

अर्गलाय्, °यते *einen Riegel bilden* Hem. Par. 13,58.

अर्चनानवनीत n. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

अर्चा 3) *Reliquie* Çilâṅka 1,377.

अर्चाविभव n. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

अर्थकार्श्य n. *Dürftigkeit, Armuth* Ragh. 5,21.

अर्थकिल्बिषिन् Adj. *sich am Gelde vergehend* M. 8,141.

अर्थचर्या f. *Verrichtung eines Geschäfts* Âçv. Gṛhj. 3,7,8.

अर्थतृष् Adj. *nach Geld begierig* Bhâg. P. 11,8,31.

अर्थदीपिका f. und अर्थपञ्चक n. Titel zweier Werke Opp. Cat. 1.

अर्थपारुष्य n. *in Geldangelegenheiten an den Tag gelegte Härte* Pañkat. ed. orn. 38,23.

अर्थमनस् Adj. *einen Zweck sich vorstellend* Gobh. 4,5,8.

अर्धकार्षिक Adj. *einen halben* Karsha *wiegend* Suçr. 2,88,10.

अर्धकुण्डलकार्षिन् Adj. *einen halben Ohrring tragend* MBh. 13,14,293.

अर्धद्विचतुरश्रक m. *eine best. Stellung* Vikr. 64,3.

अर्धभग्न Adj. *halb zerbrochen* Pañkat. 217,21.

अर्धमण्डित Adj. *halb geschmückt* Hem. Par. 1,318.

अर्धराज m. N. pr. eines Prâkrit-Dichters Hâla 26.

अर्धाध, Loc. *auf halbem Wege* Âpast. Çr. 15,13,9.

अर्यपत्नी, lies Adj. f. Pl. *Arier zu Herren habend.*

अर्हन्तिका f. N. pr. einer buddh. Nonne Daçak. (1925) 2,121,18.

अलदम्भन् Adj. *Böses verkündend* MBh. 6,112,12.

अलंकर्मीण mit Loc. Hem. Par. 1,126.

अलंकार 4) *ein best.* Samâdhi Kâraṇḍ. 51,12.

अलंकारनिकर्ष m., °कारमयूख m., °कारररुस्य n. und °काररावण n. Titel von Werken Opp. Cat. 1.

अलङ्घयत् Adj. *nicht übertretend* (einen Befehl) Ragh. 9,9.

अलमेलमङ्गास्तोत्र n. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

अलिक m. N. pr. eines Prâkrit-Dichters Hâla 107.

अलिवन्द् m. neben बलिवन्द् (बलिवर्द) Kâṭh. 5,12,1.

अलोभवत् Adj. *frei von Begierde* Gobh. 77.

अल्पकाय Adj. *hager, mager* MBh. 3,133,9. Nom. abstr. °त्व n. Suçr. 1,175,17.

अल्पकृच्छ्र n. Instr. *mit geringer Mühe.*

अल्पजीविन् Adj. *nicht lange lebend* Hariv. 9320.

अल्पदर्शिन् Adj. *von geringer Einsicht.*

अल्पराधस् Adj. *dem Weniges gelingt, unglücklich.*

अल्पातङ्क Adj. *wenig Leiden habend, gesund.* Nom. abstr. °ता f. Kâraṇḍ. 18,8. 89,12.

अल्पाबाध Adj. dass. Nom. abstr. °ता f. Kâraṇḍ. 89,12.

अल्पीभाव m. *Verringerung* Dhâtup. 9.39. 32,24.

अवकुण्ठन, °कृताव° Adj. (f. आ) *eingehüllt in* Harshak. 147,13.

अवकुत्सित n. *Tadel* Nir. 1,4.

अवकेशिन् Hem. Par. 2,11.

अवगतरश्मिवत्त् Ind. St. 10,318 fehlerhaft für अपगत°.

अवगध eher m. Pl. N. pr. eines Volkes.

अवगत्तोस् Abl. Inf. zu गम् mit अव TS. 2,3,1,4.

*अवगोत n. *Tadel, üble Nachrede.*

अवघ्र 1) Adj. *küssend*, so v. a. *unmittelbar berührend* Âpast. Çr. 2,13,10. — 2) m. = अवघ्राण ebend. 15,11,14.

अवघ्रापण n. *das Beriechenlassen* Âpast. Çr. 15,2,3.

अवच्छेदकतत्त्वनिरुक्ति f., °छेदकतानिरुक्ति f., °छेदकतामाला f., °छेदकतालेश m., °छेदकतावाद m. und °छेदकतासार Titel von Werken Opp. Cat. 1.

अवतनन n. *Mittel zur Bekämpfung* (einer Krankheit) Kâraka 3,6.

अवत्वलन, lies *das Beleuchten.*

अवदङ्क m. N. pr. eines Prâkrit-Dichters Hâla 37.

अवदीन m. *eine Art Flug* MBh. 8,41,26. 28.

अवधूत und °क n. Titel einer Upanishad.

अवन 1) m. *Retter* Çobh. 45. 93. — 2) f. ई N. pr. eines Flusses Hariv. 2,109,21.

अवन्तिसुकुमाल m. N. pr. eines Mannes Hem. Par. 11,134. Vgl. अवन्ती° (Nachtr.).

अवबोधनीय, lies *zu rügen, zu tadeln.*

अवमोक्तृ n. *Betäubungsmittel* Kâraka 6,12.

अववद m., °क्रोड, °ग्रन्थ m., °टिप्पणी f. und °शिरोमणि m. Titel von Werken Opp. Cat. 1.

अवरतस् *wenigstens* Mahâbh. (K.) 118,4. 234,3. 21. 246,4.

अवर्णी und °शिक्षा f. Titel von Werken Opp. Cat. 1.

अवर्षिष्यत्त् Adj. (f. °न्ती) *nicht nach Regen aussehend* (Himmel); Kâṭh. 25,10.

अवलगन n. *das Gewinnen Jmds* Hem. Par. 8,12.

अवलोकितलक्ष्मी f. N. pr. einer Kiṁnara-Jungfrau Kâraṇḍ. 6,3.

अवसंटीन n. *eine Art Flug.*

अवसन्न, lies *in Gesellschaft* (von Mannern, *gerathen.*

अवस्थापनिका und °स्थापिनी f. *die Zauberkunst* (विद्या), *der Einschläferung* Hem. Par. 2,173. 182. 184. 186.

अवाग्र Adj. *mit der Spitze abgewandt* Âpast. Çr. 2,9,6.

अविकल्पित Adj. *keinem Zweifel unterliegend* Sarvad. 146,6.

अविकूणित Adj. *nicht zugehalten* (Nase) Hem. Par. 8,80.

अविकृत 2) Gaut. 1,18 so v. a. *ungefärbt.*

अविक्षिप्तित Adj. *nicht gestört, — in Unordnung gebracht* Mârk. P. 16,70.

अविगलित Adj. *unversieglich* Bhâg. P. 5,1,27.

अविचेष्टत्त् Adj. *sich nicht rührend, unbeweglich* MBh. 13,40,58.

अवितर्कित Adj. *wovon man keine Ahnung gehabt hat.*

अवितृप्त Adj. *nicht satt, unbefriedigt;* die Ergänzung im Gen. oder Loc. °काम Adj. *dessen Wünsche unbefriedigt sind.*

अवित्रस्त Adj. *unerschrocken.*

अविदित, °तः पित्रोः *ohne Wissen der Eltern,* °ते पितुः *o. W. des Vaters,* °तं (Adv.) तस्य *o. sein W.*

अविद्विष् Adj. *keine Feinde habend* Çobh. 62.

अविनिपातित Adj. *nicht verfehlt, gelungen* MBh. 12,89,14.

अविपक्व auch *nicht vollkommen zu Nichte geworden* Bhâg. P. 1,6,22.

अविप्रकृत Adj. *unbetreten.*

अविभाव्य Adj. *nicht wahrnehmbar, — vernehmbar, — erkennbar, — fassbar.*

अविमुक्तोपनिषद् f. Titel einer Upanishad Opp. Cat. 1.

अविराग m. N. pr. eines Prâkrit-Dichters Hâla 123.

अवी Hem. Par. 7,28.

अवीचिसंशोषण m. *ein best.* Samâdhi Kâraṇḍ. 51,21. 93,9. 94,9.

अव्यतिषङ्गम् Absol. *ohne zu vertauschen* Âpast. Çr. 15,8,10.

अव्यधिष्ये Kap. S. 2,14.

अव्यत्त Adj. *nicht weit entfernt von, in der Nähe von* (Abl.) *wachsend* Âpast. Çr. 2,15,1.

अव्यभिचरित Adj. *wogegen nicht gefehlt worden ist* Comm. zu TS. Prât. 2,25.

अव्यापकविषयतान्यत्वपत्र n. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

अव्रण *ohne Scharten* (Schwert) MBh. 4,8,1.

अशान्तिकृत् Adj. *der keine Ceremonie zur Verhütung übler Folgen vollbracht hat* Âpast. Çr. 15, 21,12.

अशास्त्रविद्वस् Adj. *ungelehrt* Hariv. 11159.

अशीतिकापर Adj. *über 80 Jahre alt* MBh. 7,125, 73, v. l.

अशीतिपञ्चक Adj. *85jährig* MBh. 7,125.73. Nach Nilak. *400jährig.*

अशोकाख्य m. N. pr. eines Sohnes des Bindusâra Hem. Par. 9,14.

अशोकी Adv. mit कर् *von Kummer befreien* und zugleich *zu einem* Açoka-*Baum machen* Z. d. d. m. G. 27,81.

अश्वकुणपं n. *Pferdeleiche* TS. 7,2,10,2.

*अश्वगोष्ठ n. *Pferdestall.*

अश्वपादातसारमेयमय Adj. (f. ई) *aus Reitern, Fussgängern und Hunden bestehend* Kathâs. 27,150.

अश्वलक्षण n. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

अश्वीय 2) oder *Pferdeschaar.*

अष्टक 4) Bez. des Ṛgveda Opp. Cat. 1. °त्रयभाष्यभास्कर, °भाष्य n. und °वर्गप्रयोग m. Titel von Werken ebend.

अष्टगव Adj. *mit acht Ochsen bespannt* MBh. 8, 20,30.

अष्टपद् 2) auch Titel eines Gedichtes Opp. Cat. 1.

अष्टपद auch *aus 8 Worten bestehend* Comm. zu Mâlatîm. ed. Bomb. S. 8 und Notes S. 1.

अष्टपदमूलिका f., अष्टब्रह्मविवेक m., अष्टभुजाष्टक n., अष्टमङ्गल्य n. und अष्टमकामल Titel von Werken Opp. Cat. 1.

अष्टवंशवत्त् Adj. *acht* (schöngeformte) *Röhrknochen* (d. i. *lange Körpertheile*) *habend* R. 5,32,14.

अष्टश्लोकी f., अष्टस्थानपरीक्षा f., अष्टाङ्गनिघण्टु m., अष्टाङ्गहृदयदीपिका f., °हृदयसंहिता f. und °हृदयसंग्रह m. Titel von Werken Opp. Cat. 1.

*अष्टादंष्ट्र auch Adj. *acht Spitzzähne habend* AV. Prât.

अष्टादशपुराणसार Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

अष्टादशर्च *eine Strophe* oder *Lied von 18 Versen* AV. 19,23,15.

अष्टादशवाद m., °दशस्मृति f., °स्मृतिसार und °दशार्यवाद m. Titel von Werken Opp. Cat. 1.

अष्टिक Adj. *die Länge von Achten habend* Çulbas. 1,49.

अष्टोत्तरशतदिव्यदेशनिरूपण n., °देशस्थलमाहात्म्य n., °स्थलश्लोक m. und °शतोपनिषद् f. Titel von Werken Opp. Cat. 1.

2. अस् mit अधिनि *darüber werfen* Kap. S. 32,4.

असंयत 4) *nicht geschlossen.* °कवाट Adj. R. 2, 71,34.

असंशाक्त Adj. *nicht zusammenbrechend* Kap. S. 44,9.

असंस्थिति f. *das Nichtruhen in* (im Comp. vorangehend) Çâṇḍ. 4.

असंकल्पनीय Adj. *wonach man nicht streben soll.*

असंकुचित Adj. 1) *nicht gerunzelt.* — 2) *ungeschmälert.*

असंकृत Adj. *nicht begehrt* MBh. 14,46,19.

असंगत 1) *nicht zusammentreffend.* धुर्वा R. 6, 23,11.

असंचलत् Adj. *sich nicht entfernend von* (Abl.).

असंजात Adj. *nicht erstanden, — zum Vorschein gekommen* Spr. 2135.

असंज्ञान n. *Uneinigkeit, Zwietracht mit* (Instr.) TS. 5,3,1,4.

असत्वरम् Adv. *langsam, gründlich* Bhâg. P. 4,9,5.

असदृश m. N. pr. eines Prâkrit-Dichters Hâla 58.

असद्धर्म auch *Ungerechtigkeit* R. 2,35,28; vgl. ed. Bomb.

असनाभि Adj. *nicht verwandt* Kap. S. 2,5.

असमर Adj. *nicht kämpfend, friedfertig* Çobh. 50.

असंपत्ति (Nachtr.) auch *das Misslingen* M. 12,36.

असंप्रेषित Adj. *unaufgefordert* Âpast. Çr. 13,1,6.

असंभवपत्र n. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

असंभिन्दत् auch *nicht untereinander mengend* TBr. 3,7,5,6.

असर्वगोचर Adj. *nicht Allen zugänglich, für Andre verschlossen* AK. 3,4,14,68.

असाधारणग्रन्थ m. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

असिचर्या f. *Handhabung des Schwertes, Fechtkunst* MBh. 1,132,29.

असिधर m. N. pr. eines Mannes Râǵat. 7,1003.

असुतृप् in Bhâg. P. nach dem Comm. = असुतृप.

असुरसंचोदन m. *ein best.* Samâdhi Kâraṇḍ. 52,7.

असुरेन्द्रा f. N. pr. einer Kiṁnara-Jungfrau Kâraṇḍ. 6,21.

असखल Adj. *nicht wankend;* m. Bez. *eines best. Feuers* Pâr. Gṛhj. 2,6,10.

2. अस्तम्भ Adj. (f. आ) auch *ohne Pfeiler* Ragh. 1,41.

अस्तृणात् Adj. *nicht streuend* Âpast. Çr. 8,14,4.

अस्थिच्छ्लित, so zu lesen.

अस्पन्दन n. *Unbeweglichkeit* in गर्भास्पन्दन.

1. अस्त्र 2) *b*) Ragh. 16,15. Kâṇḍak. 70,9.

अस्वरूप Adj. *gestaltlos.*

अस्वाध्यायपर Adj. *dem Studium des* Veda *nicht obliegend* MBh. 13,94,17.

अस्वामिक, f. आ Kâraṇḍ. 45,16.

अहर्दल n. *Mittag* Sûrjas. 3,22.

अहल्यासंक्रन्दन n. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

अहस्त्रियाम n. Sg. *Tag und Nacht.*

अहिर्बुध्न्यसंहिता f. und अहीन Titel zweier Werke Opp. Cat. 1.

*आकर्षकारिका, lies *eine best. Pflanze* Râǵân. 8,65.

*आकष m. *Probirstein.*

आकारकर m. *ein best.* Samâdhi Kâraṇḍ. 51,9. 92,20.

आकालिकातीरम् Adv. *bis zum Ufer der* Kâlikâ Râǵat. 4,145.

आकाशप्रभा f. N. pr. einer Kiṁnara-Jungfrau Kâraṇḍ. 5,24.

आकाशभैरव n. und °कल्प m. Titel von Werken Opp. Cat. 1.

आकाशशरीरिता f. N. pr. einer Kiṁnara-Jungfrau Kâraṇḍ. 6,8.

आकाशाधिकरणवाद m. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

आकिंचन्यायतन n. *Nihilismus* Lalit. 295,10.

*आकृष्टिमन् m. und *आकृष्ट्य n. Nom. abstr. von आकृष्ट gaṇa दृढादि in der Kâç.

आक्तक्ष Adj. *dessen Büchse geschmiert ist* Taitt. Âr. 4,4,1.

आक्रन्दित n. 1) *Gebrüll.* — 2) *klägliches Geschrei.*

आक्रीडगिरि m. = आक्रीडपर्वत Daçak. (1925) 2,73,6.

आक्रुष्ट n. *lautes Geschrei* Suçr. 1,108,17.

आक्षेप्तर् auch *der Jmd Etwas entzieht* J. A. S. Beng. 47,406,48.

आक्ष्वेडित n. *Gebrumme* R. 6,35,2. 37,43.

आख्यातशिरोमणि m. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

आगमनगमना f. N. pr. einer Gandharva-Jungfrau Kâraṇḍ. 5,10.

आगमप्रामाण्य n. und आगमसारसंग्रह m. Titel zweier Werke Opp. Cat. 1.

आग्नेय 1) *a*) Bez. einer Form des विसर्ग Kâraka 6,11. — 4) *b*) Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

आग्र्याधेयिक, f. आ Gop. Br. 1,2,21.

आग्रायणसूत्र n. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

आघोषिणी f. Pl. *bestimmte dämonische Wesen* Ind. St. 15,144.

आचन्द्रम् Adv. *so lange der Mond bestehen wird* Ind. St. 15,317.

आचन्द्रार्कक्षितिसमकालम् Adv. *so lange Mond, Sonne und Erde bestehen werden* J. A. S. Beng. 47,406,43.

आचारकाण्ड, आचारदर्शन n., आचारदाय m., आचारनवनीत n., आचारप्रशंसा f., आचार्यचम्पू f., आचार्यप्रपत्ति f., आचार्यप्रार्थना f., आचार्यमङ्गल n., आचार्यमहिमन m., आचार्यशिक्षा f. und आचार्यसप्तति f. Titel von Werken Opp. Cat. 1.

आच्छेदनी f. Âpast. Çr. 1,3,5 Bez. *der Worte* अपां मेध्यम् *u. s. w. bis* शरदः शतम् TBr. 3,7,1,9. 10.

आजिशोभिन् Adj. *im Wettkampf sich auszeichnend* MBh. 1,198,12.

आज्यायंस् TBr. 3,7,5,6 fehlerhaft für अज्यायंस्.

आञ्जनेयपुराण n. und आञ्जनेयस्तव m Titel von Werken Opp. Cat. 1.

*आढ्यचर Adj. (f. ई) *früher reich gewesen.*

आण्डकोश Adj. *im Ei eingeschlossen* Bhâg. P. 2,1,25.

आण्डपिल्लै m. N. pr. eines Autors Opp. Cat. 1.

आतस् (1. आ + अतस्) Adv. mit angefügtem च *und zwar aus folgendem Grunde* Mahâbh. (K.) 12, 27. 81,4. 95,16. 96,26. 176,6.

आतियात्रिक (Nachtr.), lies अतियात्रा.

*आतिष्ठदु Adv. *bis nach Sonnenuntergang* Bhaṭṭ. 4,14.

आत्मज्ञानोपदेश m. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1. 1. आत्मतत्त्व auch *das eigene Lehrbuch* Gṛhjâs. 2,91.

आत्मतत्त्वातिसिद्धिवाद m., आत्मप्रकाशिकाविवरण n. und आत्मप्रिया f. Titel von Werken Opp. Cat. 1.

आत्मभवायन Adj. Beiw. Nârâjaṇa's Hariv. 8819. 12608.

आत्मविद्याविलास m. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

आत्मकितायन Adj. Beiw. Nârâjaṇa's Hariv. 12608.

आत्मार्पण n. und °मुति f. Titel von Werken Opp. Cat. 1.

आत्मीयजात्य Adj. *des eigenen Geschlechts, seines Gleichen* Pañkat. 63,24.

आत्मोल्लास m., आत्रेयशिक्षा f., आत्रेयसंहिता f., आदिकुण्डनीय n. und आदिकेशवस्थलमाहात्म्य n. Titel von Werken Opp. Cat. 1.

आदित्यज्योतिस् Adj. *der Sonne Licht habend* Çat. Br. 14,7,1,2.

आदित्यस्तोत्र n. Titel eines Stotra Opp. Cat. 1.

आदित्सा f. *das Verlangen zu nehmen* Hem. Par. 1,85.

आदिभरतप्रस्तार m. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

आदिवराह m. N. pr. eines Prâkrit-Dichters Hâla 85.

आदिविमानज्ञीर्णोद्धार m. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

आधाकर्मन् n. *eine best. sündhafte Handlung* Çilâṅka 2,12.

आधान n., °पञ्चक n. und °पञ्चकप्रयोग m. Titel von Werken Opp. Cat. 1.

आधार्ष्य n. *Feigheit* Dhâtup. 10,18. Vgl. अधार्ष्य.

आनन्दगिरीय n., आनन्दताण्डवर्णन n., आनन्दतारतम्यखण्डन n., आनन्दतिलक m., आनन्दतीर्थीय n., आनन्दराघव, आनन्दवर्धीय n., आनन्दविलास m., आनन्दसागरस्तव m., आनन्दसारतारतम्यखण्डन n. und आनिमिल (?) Titel von Werken Opp. Cat. 1.

आनुग्राकिक (auch आनु°) Adj. *über* अनुग्रह 1) *handelnd* Mân. Çr. 8 in den Unterschrr.

आनुनाव्य 1) °तर Compar. Kâtj. 27,9.

आनुयाजिक Adj. f. ई *zum Nachopfer gehörig* Mân. Çr. 1,3,4. 8,6.

आपत्ति (Nachtr.). आपत्त Mân. Çr.

आपदेवीय n., आपस्तम्बगृह्य n., °स्तम्बधर्म m., °स्तम्बपूर्वप्रयोग m., °स्तम्बप्रयोग m., °स्तम्बश्रौत n. °स्तम्बसामान्यसूत्रभाष्य n., °स्तम्बसूत्र n., °स्तम्बस्मृति f. und °स्तम्बापरसूत्र n. Titel von Werken Opp. Cat. 1.

आपस्तम्भ und °स्तम्भीय = °स्तम्ब und °स्तम्बीय Buehler, Intr. to Âpast. Transl. XXXIII.

आपिशलिशिक्षा f. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

आपोलुप Adj. = उपोलप Kap. S. 8,3.

आप्तकृत् Adj. *zuverlässig* (Person) MBh. 3,133,18.

आप्तोर्यामक्षेत्र n. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

आप्येय m. Pl. und आप्येयत्व n. Nom. abstr. = आपेय und °त्व Kap. S. 47,7.

आप्लुत auch *ein Sprung gegen Jmd hin, — auf Jmd.*

आभियोगिक Adj. 1) *wobei Sachkenntniss an den Tag gelegt wird, schlau, raffinirt* Hem. Par. 3,126. — 2) *mit Sachkenntniss zu Werke gehend* ebend. 6,132.

आभिशस्य n., lies *ein Verbrechen, durch welches man* अभिशस्त *wird.*

आभोग 3) *a)* Hem. Par. 7,126.

आभोग m. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

आम् Maitr. S. 1,4,1 (Kâth. 3,3. 32,3).

3. आम Adv. *ja* (Bejahung). आमेति Hem. Par. 3, 93. 95.

आमकोशिन् Adj. etwa *dessen Inneres noch wund ist* (Ohr) Suçr. 1,38,8.

आमपेष (Nachtr.), lies m. Pl. *roh* (*ungedörrt*) *zerstampfte Körner.* Auch Âpast. Çr. 8,5,40.

आमुक्त etwa *Rüstung* Hem. Par. 1,40. 8,267.

आम्नायक्रियार्थवादसूत्रविचार m. und आम्नायषट्क n. Titel von Werken Opp. Cat. 1.

आयति auch *Nachkomme, Sohn* Daçak. (1925) 2, 142,16.

आयद्यापूर्व्य n. = आयद्यापुर्य ebend. 2,76,15. 18.

आयुष्कृत् Adj. *langes Leben verleihend* Âpast. Çr. 6,21,1.

आरटित n. *Gerausch* Daçak. (1925) 2,136,13.

आरण्यकभाष्यभास्कर, आरण्यकभाष्य n., आरण्यकोपनिषद् f., आरण्यभाष्य n., आरण्यकाप्रस्तानिका (lies °प्रस्थानिका) f., आरण्यशिक्षा f., आरण्योपनिषद् f., आराधनक्रम m. und आरुणशिक्षा f. Titel von Werken Opp. Cat. 1.

आरूढ m. *ein best.* Samâdhi Kâraṇḍ. 32,2.

आरूढज्ञानक n. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

आर्काराण m. *eine best. Begehung* MBh. 13,103,32.

आर्द्रीभाव m. *das Nasswerden* Dhârtcp. 26,16.

आर्यदासी f. N. pr. einer Frau Daçak. (1925) 2,74, 11. 13.

आर्यबुद्धि Adj. *edelmüthig* ebend. 2,111,9.

आर्यवत्सू m. N. pr. eines Mannes Hem. Par. 1, 288.

आर्याद्विशती f., आर्यापञ्चाशत् f., आर्यास्वर्गारोहणपर्वन् n. (MBh.) und आलवन्दार्स्तोत्र n. Titel von Werken Opp. Cat. 1.

आलाप und °क m. *Lection* Hem. Par. 12,189.186.

आवक m. oder °का f. Pl. *eine best. Art den Veda zu recitiren* Hemâdri 1,319,7.

आवर्णी f. und °शिक्षा f. Titel von Werken Opp. Cat. 1.

आवश्यक n. und आवश्यिकी f. *religiöse Pflicht* Hem. Par. आवश्यकसूत्र n. Titel eines Gaina-Sûtra.

आवस्क्य m. *ein abgeschnittenes Holzstück* Âpast. Çr. 15,5,11.

आशातना f. *Versuchung* Hem. Par. 8,167.

आशीर्वचनमाला f., आशीचकाण्ड, आशीचचन्द्रिका f., आशीचदीपिका f., आशीर्चविधि m., आशीचशतक n., आश्रमवासपर्वन् n. (MBh.), आश्रयवाद m., आश्वलायनदीपिका f., आश्वलायनधर्म m., आश्वलायनपूर्वप्रयोग m., आश्वलायनप्रायश्चित्त n., आश्वलायनश्रौत n., °सूत्र n., आश्वलायनसूत्र n., आश्वलायनस्थालीपाक m. und आश्वलायनस्मृति f. Titel von Werken Opp. Cat. 1.

आश्वासनी f. N. pr. einer Kiṁnara-Jungfrau Kâraṇḍ. 6,16.

आसक्तभाव Adj. *verliebt in* (Loc.) Daçak. (1925) 2,92,2.

आसक्तिवाद m. und आसनाध्याय m. Titel von Werken Opp. Cat. 1.

आसन्नकालिक Adj. *der Zeit nach nahe bei einander liegend* P. 5,4,20, Sch.

आसुरकाण्ड Titel eines Werkes (MBh.) Opp. Cat. 1.

आसेचनवत्त् Adj. *einen Bauch habend* (Gefass) Âpast. Çr. 15,14,13.

आस्कन्दम् Absol. *hüpfend.*

आस्यदघ्न, Loc. *in der Höhe des Mundes* Âpast. Çr. 15,13,3.

आहवशोभिन् Adj. *im Kampfe sich auszeichnend.*

आहिताग्निब्राह्मण n., °ग्निविधान n. und आह्निकभास्कर Titel von Werken Opp. Cat. 1.

आह्लादयितृ Nom. ag. *Erquicker.* Nom. abstr. °तृत्व n. Çaṅk. zu Bâdar. 2,3,25.

3. इ mit समुदा, °दित 1) am Ende eines Comp. *hervorragend in* Âpast. 1,1,11. — 2) *im Besitz aller guten Eigenschaften* Âpast. 2,5,7. 17,5. 18,10. 20, 2. — Mit पत्या *umherwandern* Kap. S. 5,6. — Mit अतिपरि *herumgehen vorbei an* (Acc.) Âpast. Çr. 15,17,8.

इङ्गितमरण n. *eine best. Todesart für Gaina im letzten Stadium* Çilâṅka 1,381. 387. 390. 392.

इङ्गितरत्न n. und इङ्गितशिक्षा f. Titel von Werken Opp. Cat. 1.

इतिक्रम m. Instr. *auf solche Weise* Ragh. ed. Calc. 7,39.

इतिप्रभृति Adj. *so anfangend.*

इतिकाससमुच्चयसंग्रह m. und इतिकासोत्तम Titel zweier Werke Opp. Cat. 1.

इतिकेति Adj. *Neuigkeiten erzählend, klatschend* Çâṅkh. Gṛhj. 4,12.

इत्वर 4) n. = इङ्गितमरण Çilâṅka.

इदंफल Adj. (f. आ) *mit diesem Lohn verbunden* Çaṅk. zu Bṛh. Âr. Up. S. 72.

1. इध्, Caus. इन्धित *angezündet, angefacht* Karaka 6,18.

इध्मबर्किस् n. *Streu zum Brennen* (?) Z. d. d. m. G. 9,LXXX.

इध्माबर्किस् n. Sg. und Du. Kâtj. Çr. 2,2,11. 6, 44. 8,2,24.

इन्दिरापरिणय m. und इन्दुरत्नेश्वरप्रसाद m. Titel zweier Werke Opp. Cat. 1.

इन्द्रपट n. *Luftgewand*, so v. a. *Nacktheit* Kâraṇḍ. 81,6.

इन्द्रपुच्छ Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

इन्द्रमघश्री f. N. pr. einer Gandharva-Jungfrau Kâraṇḍ. 3,9.

इन्द्रमति m. *ein best.* Samâdhi Kâraṇḍ. 94,3.

इन्द्रराज m. auch *ein best.* Romavivara Kâraṇḍ. 83,10.

इन्द्रश्री f. N. pr. einer Gandharva-Jungfrau Kâraṇḍ. 3,9.

इन्द्रियपरिमोचन m. *ein best.* Samâdhi Kâraṇḍ. 92,24.

1. इष् mit उप *hinstreben zu* (Acc.) Maitr. S. 1, 2,14 (Kâth. 3,3. Kap. S. 2,10. Mân. Çr. 1,8,2).

इष्टिनिर्णय m. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

इष्टिविध Adj. *in die Kategorie der* इष्टि *gehörig* Âpast. Çr. 7,28,1.

इष्टिविषय m. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

इहमनस् Adj. *hierher den Sinn gerichtet habend* Âpast. Çr. 3,10,2.

3. ई (Nom. ई) soll nach Nilak. MBh. 13,17,107 in चञ्चरी enthalten sein.

ईक्ष् mit निरभ्यव *durchsuchen, durchstöbern* Kâraṇḍ. 44,1.

ईक्षारण्यमाहात्म्य n. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

ईक्ष्य MBh. 7,9458 fehlerhaft für ईड्य.

ईरपाद्, eher चेरपाद् als ein Wort und als N. pr. eines Volkes zu fassen. ईरपाद् wird übrigens auch als Asura gedeutet.

ईर्य 2) zu ईर्यापथ vgl. ऐर्यापथिकी.

ईशावास्यखण्डन n. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

ईश्वर 4) *d*) N. pr. einer Frau Hem. Par. 13,182.

ईश्वरदीक्षित m. N. pr. eines Autors. °तीय n. Titel seines Werkes Opp. Cat. 1.

ईश्वरमुखवाद् m. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

उक्तभाव Adj. *dem Inhalt nach schon ausgedrückt* Comm. zu Hâla 683.

उक्तार्थ Adj. *dem Sinne nach schon ausgedrückt* Vâmana 2,2,11.

उन् mit प्रति *besprengen* Âpast. Çr. 2,8,3.

उग्रमय m. *ein best. Krankheitsdämon* Harîv. 9561.

उचितोपायसंग्रह m. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

उच्चनुस् Daçak. (1925) 2,125,1.

उच्चारप्रस्रावस्थान n. *Abtritt, Abort* Kâraṇḍ. 46,18.

उच्चित्रण n. *das Ausschmücken, Ausstaffiren* Vikramâṅkak. 10,9.

उच्चली Adv. mit कर् *in nach oben stehende Büschelchen verwandeln* Hem. Par. 2,135.

उच्चोदर्कि und °र्की f. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

उज्जिक्षितम्ब ist mit * zu versehen.

उज्जिहीर्षु Adj. *herauszuziehen —, zu retten wünschend* MBh. 8,80,1.

उज्ज्वला f. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

उज्जृम्भित n. *das Aufspringen, Aufhüpfen* Râjat. 8,722 (तज्जृम्भित gedr.).

उड्डशाफल n. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

उड्डाह m. *Verunglimpfung* Hem. Par. 8,405.

उणादिनिघण्टु m. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

उत्कचकुमुदाणवत् Adj. *von einer Menge aufgeblühter Lotuse umgeben* Bhâg. P. 3,23,38.

उत्कन्नित n. = उत्कूल. Pl. Ṛtus. 6,32.

उत्कोचिन् Adj. *bestechlich* MBh. 7,73,32.

उत्क्रुष्ट n. *das Aufschreien.*

उत्तमगाय Adj. *hoch gerühmt* (Vishṇu) Bhâg. P. 4,12,21.

उत्तमपदिन् Adj. *die höchste Stelle von* (Gen.) *bildend, — darstellend* Kap. S. 32,9.

उत्तमश्लोकचन्द्रिका f., उत्तरगार्ग्य, उत्तरचम्पू f., उत्तरपरिच्छेद m., उत्तरप्रायश्चित्त n., उत्तरराघवीय n. und उत्तररामायण n. Titel von Werken Opp. Cat. 1.

उत्तरलक्षमन् Adj. *oben gezeichnet* Kap. S. 32,8.

उत्तरश्री f. N. pr. einer Gandharva-Jungfrau Kâraṇḍ. 5,18.

उत्तरसंहिता f., उत्तरसारस्वादिनी f. und उत्तरार्चण n. Titel von Werken Opp. Cat. 1.

उत्तरोत्तरवक्तृ Nom. ag. *Jmd* (Gen.) *keine Antwort schuldig bleibend* MBh. 2,3,5.

उत्तर्य in चन्द्रोत्तर्य.

1. उत्तार 4) *das Hinaufsteigen* Hem. Par. 12,142.

उत्तिङ् m. *ein best. Insect* Çilâṅka 1,379. Kalpas. 124.

उत्त्रासन n. *das Erschrecken* (trans.) Dhâtup 9,15.

उत्पर्याणिन Adj. *abgesattelt* Hem. Par. 12,142.

उत्पाट auch *das Abgeschnittenwerden* Hem. Par. 2,141.

उत्पातिक Adj. (f. ई) *übernatürlich.* भाषा Hem. Par. 8,52. Wohl fehlerhaft für प्रौत्पातिक.

उत्पुप्लुषा f. *das Auffliegenwollen* Hem. Par. 12,382.

उत्सूत्र Adj. *was nicht im Sûtra steht* Mahâbh. (K.) 12,27.

उत्स्रोतस् Adj. *hinaufstrebend* (Pflanzen) Bhâg. P. 3,10,18.

उत्स्वेदन n. *das Wässern* Çilâṅka 2,61.

उदककृत्य n. *eine mit Wasser zu vollziehende Handlung* Âpast. Çr. 15,2,9.

उदकशान्ति f. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

उदकूल Gobh. 4,5,16 fehlerhaft für उदक्कूल.

उदक्कूल Adj. *mit dem Büschel nach Norden gerichtet* (Gras).

उदरताडम् Absol. *sich auf den Bauch schlagend* Spr. 3994.

उदरस्थ auch Adj. *im Mutterleibe befindlich* MBh. 3,132,11.

उदायिन् 2) des Kûṇika Hem. Par. 6,22.

उदिङ्गन n. *das Schwingen* Comm. zu Kâtj. Çr. 2,3,35.

उदितानुदित Adj. *halbaufgegangen* (Sonne) Âpast. Çr. 15,18,13.

उदेतोस्, पुरा सूर्यस्योदेतोः Kap. S. 6,8.

उद्गमदोष m. *ein best. Vergehen* Kalpas. 123.

उद्गूर्ण n. *das Erheben einer Waffe, das Drohen mit e. W.* Jâṅ. 2,215.

उद्गूहन n. *das Durchstecken, Durchschlingen* Comm. zu Kâtj. Çr. 2,7,2.

उद्गोरण n. = उद्गूर्ण Mit. zu Jâṅ. 2,215.

उद्घुष्ट n. *Geräusch, Getön.*

उद्घृष्ट n. *ein best. Fehler der Aussprache.*

उद्द्योत 2) *d*) Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

उद्भवकोशक n. *Uterus* Mârk. P. 11,5.

उद्भावन 3) *Entfaltung, Manifestation.* गुणो° Kâraṇḍ. 24,10. °ना f. dass. 14,17. 20. 18,10. 24, 13. 48,17.

उद्भूतरूपकारणतावाद् m. und उद्यापनविधान n. Titel zweier Werke Opp. Cat. 1.

उद्यापनिका f. *Heimkehr von einer Reise* Hem. Par. 4,10.

उद्वृहतोस् Gen. Inf. zu वह् mit उद् Maitr. S. 1,4,10.

उन्मत्तराघव n. und उन्मादचिकित्सापटल Titel zweier Werke Opp.

उन्मीनकेतन Adj. *wo der Liebesgott obenan steht* Hem. Par. 8,146.

उपकाश m. 1) *Frühroth* Âpast. Çr. 15,18,13. — 2) *Aussehen.* नीलोप° Adj. *schwarz aussehend* ebend. 6,9,1.

उपच्यव् m. *das Heranziehen* ṚV. 1,28,3.

उपज्ञास्य Adj. etwa *von Allem in Kenntniss zu setzen* MBh. 13,39,14.

उपजिह्विका f. *Zäpfchen im Halse* Karaka 4,7.

उपतल्प ist n. TBr. 3,9,13,1.

उपतुला f. etwa *Nebengebälk* Varâh. Bṛh. S. 53,30.

उपदेदिश्तु Adj. *Etwas* (Acc.) *zu lehren beabsichtigend* Einl. zu Gṛhjâs.

उपदेशकार्णिका f. Titel eines Gaina-Werkes Bühler, Rep. 1872—73, S. 10.

उपदेशसूत्र n., °देशविवरण n. und °देशसहस्रकृत्व्याख्या f. Titel von Werken Opp. Cat. 1.

उपनिग्राहम् Absol. *in die Nähe von* (Loc.) *bringend* Âpast. Çr. 12,25,1.

उपन्यास 2) *h*) Titel eines Werkes Opp. Cat. 1. °श्लोक m. desgl. ebend.

उपबिलम् Adv. *an der Oeffnung* Âpast. Çr. 15,3,3.

उपमध्यमा f. *Ringfinger* Âpast. Çr. 3,1,2.

उपयम auch *Untersatz* Âpast. Çr. 15,9,10.

उपयमन 3) auch *Untersatz* ebend. 15,9,10. 10, 6. 11,2. 6. 9.

उपयोग 3) *Berechnung.* °गं दा *berechnen* Hem. Par. 5,81.

उपरिष्टात्काल m. *ein späterer Zeitpunct* Âpast. Çr. 15,4,13. 5,5.

उपरिष्टाल्लक्षमन् (Nachtr.) bedeutet *oben gezeichnet.*

उपलक्षितवैशिष्ट्यज्ञान n. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

उपविन्ध्याद्रि Adv. *am Gebirge* Vindhja Hem.

Par. 2,166.

उपसंस्कारविधान m. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

उपसंपदा f. *der Eintritt in den geistlichen Stand, die Weihe zum Mönch* Kâraṇḍ. 90,24.

उपस्थायुक Adj. *hinzutretend zu* (Acc.) Kâṭh. 7,4.

उपाङ्गुरःस्मृति f., उपादानत्वसमर्थन n., उपाधिमण्डन n. und उपाधिवाद् m. Titel von Werken Opp. Cat. 1.

उपानस्यक Adj. als Beiw. Indra's Âpast. Çr. 3,10,2.

उपाति f. Maitr. S. 1,3,5 scheinbar Nom. act. von अव् mit उप, aber wohl fehlerhaft für उपाति (उप + इति).

उभयग्रासराहुहृदय m. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

उभयचिह्न Adj. *von zweierlei Zeichen, von doppelter Art* Bhâg. P. 3,32,35.

उमेश्वर m. die Göttin Umâ als kunftiger Buddha Kâraṇḍ. 90,20.

उरुक्रम m. *der weite Schritt* (Vishṇu's) Maitr. S. 1,3,9 (Kap. S. 3,2. Kâṭh. 4,2).

उरोग्रीव n. Sg. *Brust und Hals* Suçr. 1,208,8.

*उलभीय m. *ein Fürst der* Ulabha Kâç. zu P. 5,3,116.

उल्लिखित n. *Furche, Streifen.*

उषापरिणय m. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

उष्णीषकुण्डल m. *ein best.* Samâdhi Kâraṇḍ. 51,17 (उत्मीष° gedr.).

ऊनद्विवार्षिक Adj. *noch nicht zwei Jahre alt* M. 5,68.

ऊरी mit कर् *auf sich nehmen, sich unterziehen;* mit Acc. Hem. Par. 6,148.

ऊर्णाम्रदस् Adj. *wollenweich* Âpast. Çr. 2,9,2.

ऊर्ध्वकम्प m. *ein Sprung nach oben.* °म्पं दा *einen S. n. o. thun* Kathâs. 61,91.

ऊर्ध्वपुण्ड्रधारण n. und °पुण्ड्रवचन n. Titel zweier Werke Opp. Cat. 1.

ऊर्ध्वशकल (Kap. S. 41,1) und ऊर्ध्वशल्क (Maitr. S. 3,9,2) *mit aufwärts gerichtetem Spahn.*

ऊर्ध्वशाख Adj. *mit aufwärts gerichteten Zweigen* Kap. S. 41,1.

ऊर्वस्थि n. *Schenkelknochen* Âpast. Çr. 1,3,17.

ऊषध्य, °गोह् Maitr. S. 4,13,4.

1. ऊह् mit अनुप्र *einschieben* Âpast. Çr. 1,21,7. 14,19.

1. ऊह् 3) Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

ऋग्वेदपद n., °वेदप्रकृतिपद n., °वेदप्रमाण n., °वेदप्रयोग m., °वेदप्रातिशाख्य n., °वेदब्राह्मण n., °वेदविधान n., °वेदशिवमन्त्र, °वेदारण्यक n., ऋजुविचरण n., ऋजुवृत्ति f. und ऋणविमोचनशक्ति f. Titel von Werken Opp. Cat. 1.

ऋतव्य 2. Nom. abstr. °व्यात्व n. Kâṭh. 21,3.

ऋतश्री f. *wahre Schönheit* Âpast. Çr. 2,3,7.

ऋतसधस्थ Adj. *richtig stehend* ebend. 2,3,13.

ऋतुसमाहार m. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

ऋव auch = 2. ऋविय 2) Âpast. 2,5,17; vgl. Bühler, Intr. to Âpast. Transl. XIV.

ऋत्य, Âpast. 2,5,17 hat der Text ऋव.

ऋक्षीसक *ein best. musikalisches Instrument* Nilak. zu Hariv. 2,89,68.

ऋषभचर्मन् *Rindshaut* TBr. 2,7,2,2.

ऋषभदत्त m. N. pr. verschiedener Männer Hem. Par. 1,270. 2,2.

ऋषिमण्डलप्रकरण n. Titel eines Gaina-Werkes Bühler, Rep. 1872—73, S. 10.

एककर्मन् Adj. *dasselbe Geschäft wie* (Instr.) *habend* Daçak. (1925) 2,70,4.

*एकयक् m. = समक्क् 2) H. an. 2,87.

एकव्यावर्गविकल Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

एकनेत्रन Adj. (f. आ).

एकतोमुख Adj. (f. आ) *nur nach einer Seite hin gerichtet* TBr. 3,7,5,6.

एकवसिद्धिवाद् m. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

एकदमन Adj. *einen Wagenlenker habend.*

एकदृच (!) *ein aus einem oder zwei Versen bestehendes Lied* AV. 19,23,22.

एकनाथार्यभागवत n. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

एकपुष्कर m. *eine Art Trommel* MBu. 5,94,21.

एकबेरप्रतिष्ठाविधि m. und एकमाला f. Titel zweier Werke Opp. Cat. 1.

एकरश्मि Adj. *einen Zügel habend.*

एकवृष Adj. *einen Stier habend* AV. 5,16,1.

एकव्यूकविभाग Adj. als Beiw. Vishṇu's, *wenn er sich nur als* Vâsudeva *manifestirt,* MBu. 12, 348,57.

एकशास्त्रवाद् m. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

एकशीर्षा f. N. pr. einer Nâga-Jungfrau Kâraṇḍ. 4,3.

एकशूल Adj. (f. आ) *nur einen Spiess habend,* so v. a. *unverästet, ungegabelt.*

एकश्लोकव्याख्या f. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

एकसर Adj. (f. आ) *einschnürig* Âpast. Çr. 15,5,7.

एकसामि Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

एकसक, lies *eine Art Schakal.* Auch Âpast. Çr. 15,19,2.

एकस्विस् Adj. *nur mit einem* स्विस् *versehen* Çâṅkh. Çr. 2,3,14.

एकान्तर 3) *a)* °निघण्टु m. und °रत्नमाला f. Titel zweier Werke Opp. Cat. 1.

एकादशप्रयोग m. und °दशभाषाव्याख्या f. Titel zweier Werke Opp. Cat. 1.

एकादशर्च *ein Lied von eilf Versen* AV. 19,23,8.

एकादशव्यूक Adj. *in eilf Formen erscheinend* (Rudra) Bhâg. P. 5,25,3.

एकादशीमाहात्म्य n. und °दशीव्रतकल्प m. Titel von Werken Opp. Cat. 1.

एकाभिभाव s. एकोतिभाव.

एकैकत्र Adv. *einzeln* Comm. zu Âpast. Çr. 6,16,12.

एकैकवत् Adj. *nur eines von mehreren Dingen besitzend* Comm. zu Âpast. Çr. 1,14,9.

एकोतिभाव m. *das nur auf ein Ziel Gerichtetsein, Concentration.* चेतसः Lalit. 436,6. एकाभिभाव fehlerhaft 147,8.

एकोनविंशतिमुख Adj. *mit 19 Mündern versehen* Mâṇḍ. Up. 3.

एड 1) Hem. Par. 1,318.

एणाक 2) f. एणाका N. pr. einer Frau Hem. Par. 8,25.

एतत्काल m. *diese Zeit, Gegenwart* 267,8. 32.

*एतत्तृतीय Adj. *dieses zum dritten Male thuend* P. 6,2,162, Sch.

एरक m. nach Nilak. zu MBh. 3,134,17 = उपदेष्टर्. Es ist aber wohl im Text दृशेरका: zu lesen.

एवंवर्ण Adj. *aus solcher Kaste* Lalit. 441,7.

एवंविद्वस् Adj. = एवंविद्वंस् Kâṭh. 33,1. 3.

एवंशील Adj. *von solchem Charakter* MBu. 1, 197,24.

एवंशीलसमाचार Adj. *von solchem Charakter und solchem Benehmen* MBu. 13,145,34.

एवंसुखदुःखप्रतिवेदिन् Adj. *solche Freuden und Leiden erfahrend* Lalit. 441,7.

एवंगोत्र Adj. *aus solcher Familie* Lalit. 441,6.

एवंचिरस्थितिक Adj. *so lange bestehend* Lalit. 441,7.

एवंजाति Adj. *solchen Standes* ebend.

एवंदर्शिन् Adj. *so sehend, so urtheilend* Çik. 38,4.

एवमायुष्प्रमाण Adj. *von solcher Lebensdauer* Lalit. 441,7.

ऐडादध m. = इडादध Âpast. Çr. 3,17,12.

ऐडादधीय Adj. von ऐडादध Comm. ebend.

ऐतरेयारण्यक n. Titel eines Âraṇjaka.

ऐन्द्रियावत Adj. *an* Indra Indrijâvant *gerichtet* Comm. zu Âpast. Çr. 3,13,9.

ऐर्यापथिकी f. *das vorschriftsmässige Eintreten* Hem. Par. 1,452. 13,61.

ऐहिलौकिक Adj. = ऐहलौकिक Hem. Par. 3,184.

ओगणं, vgl. Pâli ओगण *gewaltig, — gross.*

ओंकारवाद m., ओंतरूपत्र n. und ओंहात्रप्रयोग m. Titel von Werken Opp. Cat. 1.

ग्रौद्देशिक von einem Almosen, *das mit specieller Rücksicht auf einen Mönch bereitet wird,* Çilâṅka.

श्रौद्धव 1) m. Pl. *die beim Ausbreiten der Opferstreu übrig gebliebenen Halme* Âpast. Çr. 8,14,4. — 2) Adj. *aus solchen Halmen bestehend* ebend. 5.

श्रौद्धवमय Adj. = श्रौद्धव 2) Comm. zu Âpast. Çr. 8,14,5.

श्रौपासनमल्ल, श्रौमापत n. und श्रौषधप्रयोग m. Titel von Werken Opp. Cat. 1.

कक्काल, so zu lesen st. कक्काल.

कन्निमालिकोपनिषद् f. und कन्यमाला f. Titel zweier Werke Opp. Cat. 1.

*कङ्कपृष्ठी f., so zu lesen st. °पृष्ठिन् m.

कङ्कमय Adj. (f. ई) als Beiw. eines Dolches Hem. Par. 6,204 vielleicht so v. a. कङ्कमुख.

कञ्चुकोपानद्दिन् Adj. *ein Wamms und Schuhe tragend* Âpast. 1,8,2, v. l.

2. कँर् Interj. Taitt. Âr. 4,27.

कटक्कटिति (onomatop. mit इति) *knack!* Hem. Par. 11,156.

*कटप्र m. *Menge* Deçîn. 2,13.

कटाभ m. N. pr. eines Daitja Hariv. 3,40,13. घटाभ v. l.

कटिल्ल m. N. pr. eines Prâkrit-Dichters Hâla 80.

कटीकतरुण, so zu lesen st. कटीतरुण.

कटुतिक्त Adj. *beissend und bitter* Suçr. 2,546,4.

*कठशाठ nach Kâç. zu P. 4,3,106 Du. Kaṭha und Çâṭha.

कणमूरक oder °मूडक *Korn* Hem. Par. 2,713.

कणादन्यायभूषण n. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

कण्ठतटिनी f. *Gurgel* Ind. St. 15,441.

कण्ठभूषण n. auch Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

*कण्ठमणि bedeutet *Schildknorpel.*

कण्ठसूत्र auch *Halsschmuck* MBh. 7,115,33.

कण्डीरपुष्पी f. *eine best. Pflanze* Karaka 3,8.

कण्डेलगच्छ, lies *Geschlechts* st. Mannes.

कथासार Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

कनककुशल m. N. pr. eines Mannes Ind. St. 14,363.

कनकलेखा f. N. pr. einer Prinzessin Daçak. (1925) 2,128,19.

कनकवल्लीपरिणय m. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

कनकश्री f. N. pr. einer Frau Hem. Par. 2,83.

कनकसेना f. desgl. ebend. 2,80.

कन्धारिका f. wohl = कन्धारी ebend. 11,152.

कन्दुकावती f. N. pr. einer Prinzessin Daçak. (1925) 2,100,17.

कन्दुकोत्सव m. *Ballfest* ebend. 2,100,14.

कन्य 2) *f)* N. pr. eines Flusses Hem. Par. 12,69.

कन्यागार und कन्यागृह n. *Frauengemach* Daçak. (1925) 2,130,16. 128,19.

कन्यामाधव Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

कपर्दिस्वामिन्, lies 2) *b)* γ).

कपिञ्जलसंहिता f. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

कफगुल्म m. *eine vom Phlegma herrührende Anschwellung im Unterleibe.*

3. कमल 2) *e)* γ) eines Prâkrit-Dichters Hâla 115.

कमलवल्ली f., कमलाकर्णी f., कमलाचलमाहात्म्य n. und कमलिनीकलहंस m. Titel von Werken Opp. Cat. 1.

कम्बलिन् auch Adj. *eine wollene Decke gebrauchend* Kalpas. 123.

कय 3) f. या *ein best. Schlaginstrument* S. S. S. 178.

1. कर् mit प्रत्यप *sich rächen an* (Gen.) Daçak. (1925) 2,73,3. — Mit उद् 1) lies Maitr. S. 1,5,13.

करक 9) *b)* *eine best. Pflanze* Râgân. 8,65. Nigh. Pr. कारिका v. l.

करगृहीति f. *das Ergreifen der Hand* und zugleich *das Erheben von Tribut* Harshaḱ. 89,20.

करणीय n. *Geschäft* Ragh. 9,69.

करतलताल *Händegeklatsch* Gît. 1,43.

करताल 2) ist m.

करविन्दीय n. *das Werk des Karavinda* Opp. Cat. 1.

करुणाकन्दली f. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

कर्कटशृङ्ग 2) lies *Galläpfel auf Rhus.*

*कर्णच्छिद्रक, lies 79, Sch.

कर्णताल in Comp. mit कुञ्जर° und गजयूथ° Pl. Ragh. 7,36. 9,71.

कर्णपुत्र m. N. pr. eines Prâkrit-Dichters Hâla 122.

कर्णाट 1) *b)* Nom. abstr. °त्व n. Kâṇḍak. 3,3.

कर्त्तिका f. *Dolch* Hem. Par. 6,204.

कर्दन m. N. pr. eines Fürsten Daçak. (1925) 2, 128,18.

कर्पूरक 2) f. °रिका N. pr. einer Zofe Ind. Str. 1,386.

कर्पूरप्रकरकथा f. Pl. Titel eines Werkes Z. d. d. m. G. 33,480.

कर्पूरवर्तिका f. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

कर्मकोश m. *der Vorrath an Werken, die im Leben angesammelten Werke* MBh. 3,183,74.

कर्मदण्ड m. *vollständige Herrschaft über die Handlungen* Mârk. P. 41,22.

कर्मबुद्धि, so zu lesen.

कर्मविपाकमहार्णव m., °विपाकमाधवीय n. und कर्मान्तव्याख्या f. Titel von Werken Opp. Cat. 1.

S. 30, Sp. 3, Z. 3 v. u. lies कर्ष् st. कर्ब्.

1. कर्ष् mit सम् 3) *ebnen, glatt machen* Âpast. Çr. 15,13,2.

कर्षि Adj. = कार्षि 1) Kap. S. 2,16.

कलङ्ककला Gît. 1,7.

कलशपोत N. pr. eines Dorfes J. A. S. Beng. 47, 406,38.

कलङ्ककण्टक m. N. pr. eines Mannes Daçak. (1925) 2,120,18.

कलाकेलि Adj. *der eine Kunst als Spiel betreibt* Gît. 7,11.

कलानिधि auch Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

कलावतीकामरूप Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

कलिका 8) N. pr. einer Zofe Ind. Str. 1,386.

कलिराज m. N. pr. eines Prâkrit-Dichters Hâla 21.

कलिविडम्बन n. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

कल्प 3) richtig कल्य (कल्या), wie sich aus der Prâkritform कल्ला Deçîn. 2,2 ergiebt. — MBh. 7, 1626 fehlerhaft für तल्प.

कल्पक 2) *a)* vielleicht Kâm. Nîtis. 12,45 so zu lesen st. तल्पक. — *d)* N. pr. eines Mannes Hem. Par. 7,18. 8,1.

कल्पचूर्णि f. Titel eines *Commentars* Kalpas. 115.

कल्पतरुपरिमल m. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

कल्पपाल 2) richtig कल्यपाल.

कल्पान्तर्वाच्य n. Pl. Titel eines Werkes Z. d. d. m. G. 33,480.

कल्पौषधसेवादिप्रकार m., कल्याणघृत n. und कल्याणपुरीमाहात्म्य n. Titel von Werken Opp. Cat. 1.

कल्याणलक्षण Adj. (f. श्रा) *mit glückverheissenden Zeichen versehen* Daçak. (1925) 2,83,20.

कल्याणसौगन्धिका f., °निबन्धन n. und कल्याणीपरिणय m. Titel von Werken Opp. Cat. 1.

कल्लाट wohl N. pr. eines Stammes J. A. S. Beng. 47,405,36.

कविकण्ठपाश m., कविकर्णपाश m., कविदीपिकानिघण्टु m., कविरात्नसीय n., कविसंजीविनी f., कविसेवादिनिघण्टु m. und कविस्मृति f. Titel von Werken Opp. Cat. 1.

कश 1) *c)* Pl. N. pr. eines Volkes Bhâg. P. ed. Bomb. 9,20,29.

कश्यपोत्तरसंहिता f. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

कह्व Lâṭj. 8,6,12 fehlerhaft für कह्लु.

कांस्यनील 1) lies Adj. *dunkel wie Messing* R. 4,39,23. Die ed. Bomb. hat als Beiw. des Affen Nîla नीलाञ्जनचयाकार.

काकपेय, lies *bis an den Uferrand voll Wasser, so dass eine Krähe daraus trinken kann.* Im Pâli Mahâparin. in J. R. A. S. 1875, S. 64, Z. 23.

काञ्ज, nach dem Comm. zu R. *Korb.*

काञ्चनक 4) *b)* f. °निका N. pr. einer Zofe Ind. Str. 1,386.

काञ्चनप्रभ Adj. *goldglänzend* R. 2,44,90.

काणय्, °यति *ausstechen* (ein Auge) Hem. Par. 3,38.

काणादसंग्रह m. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

काणभट्ट m. N. pr. eines Autors. °भट्टीय n. Titel seines Werkes Opp. Cat. 1.

काण्टेर m. *Amaranthus polygonoides* Bhâvapr. 1,282. Vgl. कीडेर.

काण्वोपनिषद् f., कात्यायनगृह्य n. und कात्यायनोपनिषद् f. Titel von Werken Opp. Cat. 1.

काननद्वीप m. N. pr. einer Inselstadt Çilâñka 1,379.

1. कान्त m. auch **Anas Casarca* Gal.

कान्तालीय n., °खण्डन n. und °खण्डनमण्डन n. Titel von Werken Opp. Cat. 1.

कान्वशिर m. Pl. N. pr. eines Volkes MBh. 13, 35,17. कोन्व° v. l.

कामकलासूत्र n. und कामदोग्ध्री f. Titel zweier Werke Opp. Cat. 1.

कामसमृद्ध m. N. pr. eines Kaufmanns Hem. Par. 1,425.

कामातीस्तव m. und कामासिकाष्टक n. Titel zweier Werke Opp. Cat. 1.

कायचिन्ता f. *Nothdurft des Leibes* Hem. Par. 2,506.

कारकवादार्थ m. und कारकार्थन्याय m. Titel zweier Werke Opp. Cat. 1.

कारयितर् Z. 2 lies °यितृत्व.

कारिकादर्पण m., कारिकारत्न n., कारिकावलि f., कारिकाव्याख्या f., कार्तवीर्यार्जुनकवच n. und °वीर्यार्जुनदीपाराधनविधि m. Titel von Werken Opp. Cat.

*कार्मुक und *कार्मुत n. *eine Art Honig* Kâç. zu P. 4,3,147. Vgl. गार्मुत.

कार्षि 1) vgl. कर्षि oben.

1. कालक m. auch **Bock* Madanav. 123,20. v. l. केलक.

कालकाचार्य m. N. pr. eines Gaina-Heiligen Z. d. d. m. G. 34,247.

कालकूट auch *Adj. von कालकूट 2) *a*) β) gaṇa पलक्ष्यादि in der Kâç. zu P. 4,2,110.

कालचक्र 4) auch Titel eines Werkes des Varâhamihira Opp. Cat. 1.

कालदीपिका f., कालनिर्णयशिक्षा f., कालनेमिपुराण n. und कालप्रकाशिका f. Titel von Werken Opp. Cat. 1.

1. *कालवाल, das Sternchen zu streichen; vgl. MBh. 8,63,11.

कालविधानपद्धति f. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

कालशेय Daçak. (1925) 2,115,14.

कालसार 2) c) N. pr. eines Prâkrit-Dichters Hâla 25.

कालसिंह m. desgl. Hâla 109.

कालाधिपर m. desgl. Hâla 68.

कालामृत n. und कालिकुलामृत n. Titel zweier Werke Opp. Cat. 1.

कालित m. N. pr. eines Prâkrit-Dichters Hâla 63.

कालिदासचन्द्रिका f. und कालिदासपञ्चाशत् f. Titel zweier Werke Opp. Cat. 1.

कालिशंकर m. N. pr. eines Autors Opp. Cat. 1. °रीय n. Titel seines Werkes ebend.

कावेरीमाहात्म्य n., काव्यकौमुदी f., काव्यदर्पण m., काव्यदीपिका f., काव्यपञ्चक n., काव्यप्रकाशिका f., काव्यलक्षण n., काव्यसंग्रह m., काव्यादर्शिका f. und काव्यालंकारकामधेनु f. Titel von Werken Opp. Cat. 1.

काश् mit निस् Caus. *hinausschaffen* Comm. zu Kâtj. Çr. 2,6,11.

काशीकारिका f., काशीदासप्रकरण n., काशीधर्मसभा f., काश्यपसंहिता f. und काश्यपसूत्र n. Titel von Werken Opp. Cat. 1.

किंचिन्मात्र n. *ein Weniges, Bischen* Paṅkat. 96,5.

किरि 4) *= गिरि 1) *d*) v. l. in der Kâç. zu P. 6,2,2.

*किरिकाण Adj. = गिरिकाण ebend.

किरिद्र Adj. Kap. S. 27,6 statt विक्रिड Maitr. S. 2,9,9.

किलिन Adj. *feucht, nass* (Boden) Cit. im Comm. zu Gobh. 4,7,8.

किशोरक 3) f. घा N. pr. einer Zofe Ind. Str. 1,386.

किशोराङ्गीय n. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

*कीकसक n. *Knochen* Râgân. 18,68.

कीर्तिराय m. N. pr. eines Prâkrit-Dichters Hâla 135.

कील 3) कीला सुरत उरःप्रक्षणविशेषः Deçîn. 2,64.

*कुक्कुस *Spreu* (?) Çilâñka 2,71.

कुचेलवृत्त n. und कुचेलोपाख्यान n. Titel zweier Werke Opp. Cat. 1.

कुण्ठरव m. N. pr. eines Mannes Comm. zu Ait. Âr. 342.

कुण्डमाण्डक्रोमविधि m. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

कुण्डाशिन् 1) nach Harad. zu Gaut. auch *der aus einem* Kuṇḍa *genannten Topfe isst;* nach Nandap. zu Vishṇus. 45,24 auch *der so viel isst als ein* Kuṇḍa *fasst.*

कुण्डिकोपनिषद् f. Titel einer Upanishad Opp. Cat. 1.

कुण्ड्याग्र्यीय n. *eine Lage —, ein Zustand, wie wenn man einen Krug auf den Kopf stellt,* Maitr. S. 1,6,10.

कुतर्कखण्डन n. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

कुतीर्थिक m. *ein schlechter Lehrer* Hem. Par. 13,88.

कुतूहलवृत्ति f. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

कुत्तलिका 3) N. pr. einer Zofe Ind. Str. 1,386.

कुन्दपुत्र m. N. pr. eines Prâkrit-Dichters Hâla 136.

कुपन्थन् Adj. *auf Irrwegen sich befindend* Mon. d. B. A. 1880, S. 46, Z. 27.

कुबेर 1) *b*) abgekürzt für कुबेरदत्त Hem. Par. 1, 472. Statt des zweiten *a*) Z. 1 ist α), st. *b*) — β), st. *c*) — *b*) und st. *d*) — *c*) zu setzen.

कुबेरदत्त N. pr. 1) m. verschiedener Männer Hem. Par. 2,78.223.237. — 2) f. घा einer Frau ebend. 2,237.

कुबेरसेन N. pr. 1) m. eines Kaufmanns Hem. Par. 2,81. — 2) f. घा einer Hetäre 2,224.

कुब्जक wird R. ed. Bomb. 2,15,39 durch दास erklärt; eher *die Blüthe von Rosa moschata.*

कुब्भि m. etwa *Versteck —, Lager eines Tigers.* नैकः कुब्भिंहा व्याघ्रो विव्याच Maitr. S. 1,8,8.

कुमारजाति f. *eine best. Gesangsweise* Hariv. 2, 89,78.

कुम्भकृत् m. *Töpfer* Hem. Par. 2,328.

*कुम्भग्रीव m. *eine Art Gefäss* Deçîn. 2,20.

कुम्भघोणमाहात्म्य n. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

कुरार m. = कुलाल *Töpfer* Kâṭh. 17,13.

कुरुकापुरीमाहात्म्य n. und कुलतत्त्वनिरूपण n. Titel zweier Werke Opp. Cat. 1.

कुलिक 7) *c*) eines Stammes J. A. S. Beng. 47, 405,36.

कुल्मि auch *Kuhhaar.* °मात्र Adj. Âpast. Çr. 1, 3,17.

कुल्लूकभट्टीय n. Kullûka's *Werk* (Commentar zu Manu) Opp. Cat. 1.

कुवलयामोदिनी f. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

कुशचोरिन् Adj. *ein aus* Kuça *verfertigtes Gewand tragend* MBh. 7,17,23.

कुशलवोपाख्यान n. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

कुष् mit घञ् wohl *entlang streichen.*

कुसुमबाणविलास m. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

कुसुममाला f. Titel eines Werkes Bühler, Rep. 1872—73, S. 10.

कुक्कुराव m. *Gewieher* Hem. Par. 2,560.

कुहरिन् Adj. *Höhlungen —, Löcher habend* Kaṇḍak. 27,6.

कूचिमारसंहिता f. und कूटाघट्टि n. Titel zweier Werke Opp. Cat. 1.

कूटी Adv. mit कर् *aufhäufen, haufenweise hinlegen* Nilak. zu MBh. 5,48,24.

2. कूड्, कूडयति Kap. S. 4,2. — Mit नि (°कूड्य) *anbrennen* Âpast. Çr. 7,19,8.

कूण् mit नि, °कूणित *geschlossen* (Auge) Deçîn. 1,88. — Mit वि, °कूणित *zugehalten* (Nase) Hem. Par. 8,80.

कूणिक m. N. pr. eines Fürsten von Kampâ Hem. Par. 6,22. कूनिक VP.² 5,391.

कूपादिज्वलस्थानलक्षण n. und कूरेशविजय m. Titel zweier Werke Opp. Cat. 1.

कूर्मपुत्रकथा f. und °पुत्रकेवलिचरित्र n. Titel zweier Werke Z. d. d. m. G. 33,481.

कूर्ममाहात्म्य n., कूर्माकृतिमुद्रालक्षणग्रन्थ m. und कृष्णाएडदीक्षानुक्रमणिका f. Titel von Werken Opp. Cat. 1.

कृतचिह्न Adj. *gekennzeichnet* MBh. 3,280,35.

कृतज्ञशील m. N. pr. eines Prâkrit-Dichters Hâla 83.

कृतबुद्धि f. *voller Verständniss* Kap. 5,50.

कृत्तिकामाहात्म्य n. und कृदन्ततत्त्वबोधिनी f. Titel zweier Werke Opp. Cat. 1.

कृमितन्तुजाल n. *Spinngewebe* Ragh. 16,20.

कृष्णचरित n. und कृष्णचूर्णिका f. Titel zweier Werke Opp. Cat. 1.

कृष्णताम्र Adj. *dunkelroth* Sûrjas. 6,23.

कृष्णतूण Adj. *mit einer schwarzen Einfassung* oder *mit schwarzen Fransen versehen.*

कृष्णनामाष्टोत्तर n. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

कृष्णपण्डितीय n. Kṛshṇapaṇḍita's *Werk* Opp. Cat. 1.

कृष्णपदी auch Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

कृष्णयामल n. Titel eines Tantra.

कृष्णललाम Adj. *mit einem schwarzen Fleck versehen.*

कृष्णवाल Maitr. S. 3,7,4 = Kap. S. 37,2.

कृष्णविजय m., कृष्णविलास m. und कृष्णव्रतमाहात्म्य n. Titel von Werken Opp. Cat. 1.

कृष्णशफ Adj. *mit schwarzen Hufen* Maitr. S. 3, 7,4 = Kap. S. 37,2.

कृष्णस्तुति f., कृष्णानदीमाहात्म्य n., कृष्णार्चन n., कृष्णार्जुनीय n., कृष्णावतारचरित n., कृष्णाष्टक n., कृष्णाष्टमीव्रत n. und कृष्णोदन्त m. Titel von Werken Opp. Cat. 1.

केदारभट्टीय n. Kedârabhaṭṭa's *Werk* Opp. Cat. 1.

केदारेश्वरव्रत n., केरलचित्तामणि m., केरलीयदशभाव m. und केरलोत्पत्ति f. Titel von Werken Opp. Cat. 1.

केवल 6) *a*) bei den Gaina *die höchste und letzte Stufe des Wissens* Hem. Par. 1,261. °ज्ञान n. dass. 262. °ज्ञानिन् Adj. *der diese Stufe erreicht hat* 253.

केवलान्वयिकेवलव्यतिरेकग्रन्थ m. und केवलान्वयिन् m. Titel von Werken Opp. Cat. 1.

केवलिन् 2) = केवलज्ञानिन् bei den Gaina Hem. Par. Kalpas. 114. Nom. abstr. °लिव n. ebend.

केसरिका f. etwa *Wisch* in पात्र° Hem. Par. 1,249.

कैयटप्रदीप m., कैयटभाष्यप्रदीपिका f. und कैयटीय n. Titel von Werken Opp. Cat. 1.

कैरवकोरकीय, °यति *einer Lotusknospe gleichen* Z. d. d. m. G. 27,61.

कैरातक, lies Kirâta.

कोटिविरुद m. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

कोद्य m. Pl. N. pr. eines Volkes R. 2,82,7. Vgl. कोद्य.

कोश 3) f. आ N. pr. einer Hetäre Hem. Par. 8,8.

कोशदास m. N. pr. eines Mannes Daçak. (1925) 2,101,18.

*कोष्ठेक्षु m. *eine Art Zuckerrohr* Râgân. 14,78. Madanav. 100,8.

कौमार m. *Jungfernsohn Deçin. 1,81.

कौमारतीय n., कौमारव्याकरण n., कौमुदीप्रकाश m., कौमुदीव्याख्या f., कौशिकपुराण n., कौस्तुभभूषण n. und कौक्कलीयशिक्षा f. Titel von Werken Opp. Cat. 1.

क्रम् mit प्रतिसम्, प्रतिसंक्रान्त = प्रतिबिम्बित Sarvad. 133,4. 6.

क्रान्ति 1) *Durchschreitung.* नभः° (der Sonne) Hem. Par. 7,3.

क्रियाकैरवचन्द्रिका f., क्रियागोपन n., क्रियादीप m., क्रियानिघण्टु m. und क्रियाप्रदीप m. Titel von Werken Opp. Cat. 1.

क्रीड् mit परि Med. *spielen, scherzen* Daçak. (1925) 2,104,16.

क्रूरप्रकृतिक Adj. *von roher Natur* Prab. 83,1.

क्रोडपत्र auch Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

क्लीब 1) *c*) von einer Wolke so v. a. *wasserlos* Daçak. (1925) 2,109,11.

क्षण 2) क्षणेषु *sogleich, alsbald* R. 6,55,19.

क्षणिकाराद्धसिद्धान्त m. und क्षत्रियजपविधान n. Titel zweier Werke Opp. Cat. 1.

क्षपक wohl = क्षपणक 1) Hem. Par. 6,167.

क्षमाश्रमण m. *ein Gaina-Bettelmönch* ebend. 2, 311. 6,5.

क्षारदग्ध n. *Cauterium potentiale, Anwendung von Aetzmitteln* (in der Chirurgie).

*क्षारपत्रिका f. *eine best. Gemüsepflanze* Râgân. 7,125. v. l. चीरप°.

क्षितिप्रतिष्ठ n. N. pr. einer Stadt Hem. Par. 2, 651. 3,128. 149.

1. क्षिप् mit अभिवि *die Flügel schwingen über* Âpast. Çr. 15,18,9.

क्षीणाधि Adj. *von Noth erlöst* Daçak. (1925) 2,129,7.

क्षेत्रकर m. J. A. S. Beng. 47,406,46.

क्षेत्रनिर्माणविधि m. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

क्षेत्रप 3) *ein Aufseher über die Felder* J. A. S. Beng. 47,405,34.

क्षेत्रानुक्रमणी f. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

क्षेमक 2) *c*) eines Krankheitsdämons Hariv. 9361.

क्षोभ 1) auch so v. a. *aufgeregtes Wasser, starke Strömung.* Am Ende eines adj. Comp. f. आ MBh. 12,230,13.

क्षौणीधर m. *Berg* Daçak. (1925) 2,108,11.

खड्गलक्षण n. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

खटीन oder °परिडीनक n. *eine Art Flug* MBh. 8,1900.

खण्डत्रय n. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

खण्डरक्त n. *superintendent of wards* J. A. S. Beng. 47,405,34.

खण्डिक 3) = छात्र *Schüler* Kalpas. 112.

खरतुरगीय Adj. संपर्क m. *eine geschlechtliche Verbindung zwischen Esel und Pferd* Kull. zu M. 1,2.

खानम् Absol. *grabend* Hem. Par. 2,376.

गगनगिरिमुनीन्द्रचरित n. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

गगनवल्लभ n. N. pr. einer Stadt der Vidjâdhara Hem. Par. 2,644.

गङ्गरामभट्ट m. N. pr. eines Autors Opp. Cat. 1. °टीय n. *sein Werk* ebend.

गङ्गास्तव m. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

गजभट्ट m. N. pr. eines Autors Opp. Cat. 1. °टीय n. *sein Werk* ebend.

गजेरेव m. N. pr. eines Prâkrit-Dichters Hâla 91.

गजलक्षण n., गजवैद्य n. und °शास्त्र n. Titel von Werken Opp. Cat. 1.

गजसिंह m. N. pr. eines Prâkrit-Dichters Hâla 15.

गजसूत्रवाद m., °सूत्रार्थवाद m., गजावर्तलक्षण n. und गजेन्द्रमोक्ष m. Titel von Werken Opp. Cat. 1.

गङ्गाकिनी, lies *Hanfspitzen.*

गणकानन्द m., गणचतुर्थीचन्द्रदर्शनकथा f., गणनिघण्टु m., गणपतिपुराण n., °पतिविधान n., गणफलविवेक m., गणितचन्द्रिका f., गणितभास्कर, गणितसंग्रह m. und गणितामृत n. Titel von Werken Opp. Cat. 1.

गणेश्वरदीक्षित m. N. pr. eines Autors Opp. Cat. 1. °तीय n. *sein Werk* ebend.

गण्डवेरुण्डनृसिंहमन्त्र Titel eines Mantra Opp. Cat. 1.

गतलज्ज m. N. pr. eines Prâkrit-Dichters Hâla 57.

गदा f., गदाधरीय n., गद्यटीका f., गद्यभाष्य n. und गद्यव्याख्या f. Titel von Werken Opp. Cat. 1.

गन्धकारी f. *Bereiterin von Wohlgerüchen* Hem. Par. 2,142.

गन्धराज 1) *c*) N. pr. eines Prâkrit-Dichters Hâla 121.

गन्धर्वलोक m. Pl. *die Welten des Gandharva* 1) *a*) α) Çat. Br. 14,6,6,1.

गमागमिक m. *Unterhändler, Botschafter* J. A.

S. Beng. 47,405,35.

6. गर् -ऋर्. -णागार *wurde alt* AV. 5.19,10.

गरुडदण्डक, गरुडनामाष्टोत्तरशत n., गरुडपञ्चाशत् f. und गरुडश्रीरङ्गमाहात्म्य n. Titel von Werken Opp. Cat. 1.

गर्गत्रिरात्र, das Sternchen davor zu streichen.

गर्भ 4, तो यत्तेरेव गर्भः सन्ता अवदताम् Maitr. S. 1,6,12.

गर्भचिकित्सा f. und गर्भपुरीमाहात्म्य n. Titel zweier Werke Opp. Cat. 1.

गर्भनेड्ड Adj. (f. आ) *in der Tiefe befindlich* Maitr. S. 1,2,7 = Kap. S. 2,3 = Kâṭh. 2,8.

गर्ला Adj. Bez. eines Agni TS. 5,5,9,2.

गानोय wohl n., *Gesang* R. Gorr. 1,3,70.

गोदोहसंनेजन *das Spulwasser eines Melkgeschirrs* Maitr. S. 1,8,3.

गायत्रीकल्प m., गायत्रीकवच n., गायत्रीतत्त्वदर्पण m., गायत्रीतात्पर्य n. und गायत्रीहृदय n. Titel von Werken Opp. Cat. 1.

गारुडोपनिषद् f. Titel einer Upanishad.

3. गिर् m. = गिरि *Berg* RV. 5,41,14. 7,39,5.

गिरिसुत m. *Gebirgssohn, ein best. göttliches Wesen* Maitr. S. 2,9,1.

गीतागूढार्थदीपिका f., गीतातात्पर्य n., °चन्द्रिका f., °बोधिका f., गीताप्रतिपद् n., गीतार्थसंग्रह m., °रत्ना f., गीताविवृति f., गीतासमङ्गलाचारपद्धति f., गीतासार, गीर्वाणश्लोक m. und गुणपाठ m. Titel von Werken Opp. Cat. 1.

गुणसुन्दर m. N. pr. eines Daçapûrvin Z. d. d. m. G. 34,252.

गुण्ड्, परिगुण्डित *bestäubt* Çiç. 2,4.

गुण्डुभट्ट m. N. pr. eines Autors Opp. Cat. 1. °टीय n. *sein Werk* ebend.

गुरुचन्द्रिका f., गुरुज्ञानवासिष्ठ, गुरुनाडि f., गुरुनरंगिणी f., गुरुदीपिका f., गुरुभावप्रकाशिका f., गुरुविधिविलास m., गुरूपसत्तिविलास m. und गुर्वर्थदीपिका f. Titel von Werken Opp. Cat. 1.

गृक् Adj. (f. आ) in ज्ञान°.

गृकगुप्त m. N. pr. eines Mannes Daçak. (1925) 2,116,18.

गृक्पीठिका f. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

गृक्षे zu streichen, da die richtige Lesart गृक्षे (Maitr. S. 1,9,5) = गृक्षते ist.

गृक्षपीठिका f., गृक्षप्रश्न m., गृक्षरत्न n., गृक्षायनप्रयोग m. und गृक्षाण्डपिण्डे Titel von Werken Opp. Cat. 1.

गैरिक 3, m. eine *Art* Çramaṇa Çiç. 2,13.

गोचर 1, *b*) Pl. so v. a. *Aussenwelt* (Gegensatz वेश्मन्) MBh. 12,230,6.

गोचरभाषानुच्छृतीविधि m. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

गोत्रिक auch m. *Geschlechtsgenosse* Kalpas. 112.

गोद N. pr. eines Stammes J. A. S. Beng. 47,405,36.

गोदापरिणय m., गोदास्तुति f., गोपब्रह्मव्रत n., गोपालरत्नाकर m., °पालविंशति f., गोपीचन्दनमाहात्म्य n., गोपीनाथीय n., °परिभाषा f., गोविन्दगीता f., °विन्दरात्रीय n., °विन्दविरुदावलि f., गोविद्यशास्त्र n., गोशास्त्र n. und गोष्ठीपुरीमाहात्म्य n. Titel von Werken Opp. Cat. 1.

गोह्य m. *ein best. göttliches Wesen* Maitr. S. 2,9,1.

गौडब्रह्मानन्द m. N. pr. eines Autors Opp. Cat. 1. °न्दीय n. *sein Werk* ebend.

गौतमधर्म m., गौतमप्रश्न m., गौतममाहात्म्य n., गौतमशिक्षा f., गौतमसंहिता f., गौतमसूत्र n., गौतमस्मृति f., गौरीकात्तीय n., गौरीपद्याङ्ग n., गौलात्तीय n. und गौलीफल n. Titel von Werken Opp. Cat. 1.

ग्रभ् 4) Pass. *ergriffen* —, so v. a. *krank werden an einem Körpertheile* (Gen.) Maitr. S. 1,9,5.

ग्रहगोचरफल n., ग्रहचेष्टाविधान n. und ग्रहणक्रियाक्रम m. Titel von Werken Opp. Cat. 1.

ग्रहत्व auch Nom. abstr. zu ग्रह 2) *b*) β) Kâṭh. 9,16.

ग्रहमर्द m. = ग्रहमर्दन.

ग्रहविचार m., ग्रहार्चनविधि m., ग्रहार्चनप्रोक्षण n. und ग्रहाष्टक n. Titel von Werken Opp. Cat. 1.

ग्रामकूट m. N. pr. eines Prâkrit-Dichters Hâla 88.

*ग्रावणीय m. Pl. N. pr. eines Kriegerstammes. Sg. *ein Fürst desselben* गण वैधेयादि in der Kâç. 1. घर् mit अभ्या in पुनरभ्याघारम्.

घटिकाचलमाहात्म्य n. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

घृतत्व n. Nom. abstr. zu घृत 2) *a*) Kap. S. 37,8.

चकारसमर्थन n. und चक्रन्यास m. Titel zweier Werke Opp. Cat. 1.

चक्रीवत् 3) n. *Wagen* Âpast. Çr. 15,20,18.

चण्डभास्कर, चण्डकाकिलक m., चण्डकार्गल, चण्डकासप्तति f., चतुर्दशतत्त्वार्थसारसंग्रह m., °र्दशलक्षणी f., °क्रोड m., °त्रगदीशीय n., °र्दशीस्तोत्र n. und °र्दशीपनिषद् f. Titel von Werken Opp. Cat. 1.

चतुर्द्वारमुख Adj. (f. ई) *vier Thore zu Mäulern habend* Ragh. 15,60.

चतुर्मततात्पर्यसंग्रह m. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

चतुर्विंशतिकृत्वस् Adv. *24mal* Âpast. Çr. 15,12,5.

चतुर्वेदतत्त्वार्थसारसंग्रह m., °र्वेदतात्पर्य n., °संग्रह m. und °सारसंग्रह m. Titel von Werken Opp. Cat. 1.

चतुःश्लोकी f. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

*चतुष्पथकृताशय m. *eine Art Gespenst* Gal.

चतुःसूत्रीभाष्यप्रकाश m. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

चन्द्रकला 6, auch eines gramm. Commentars ebend. Auch °निर्णय m. ebend.

चन्द्रकान्तीय, °यति *dem Mondstein gleichen* Z. d. d. m. G. 27,61.

चन्द्रचूडीय n. Kandrakûḍa's *Werk* Opp. Cat. 1.

चन्द्रनाडि f., चन्द्रनारायणभट्टीय n., चन्द्रनारायणीय n., चन्द्रिकाखण्डन n. und चन्द्रिकाज्ञानमेत्रय Titel von Werken Opp. Cat. 1.

*चन्द्रिकातुल्य m. *ein best. Fisch* Gal.

चन्नभट्टीय n., °निरुक्तिविवरण n. und चमत्कारभाष्य n. Titel von Werken Opp. Cat. 1.

*चमराकृति m. *ein best. Thier*, = सृमर Gal.

चयनकारिका f., चयनपुराणभाष्य n., चयनप्रयोग m., चयनमन्त्रपाद m. und चयनानन्दपिङ्गे Titel von Werken Opp. Cat. 1.

चर् mit अनुपरि in °चारम्.

चरकसंदेश m., चरमश्लोकचन्द्रिका f., °श्लोकटिप्पणी f. und चरविक्रमचरित n. Titel von Werken Opp. Cat. 1.

चरित्र 1) *a*) m. Maitr. S. 1,2,16.

*चर्मचटी f. *Grille, Heimchen* Gal.

चर्यापाद m., चलाक्षर, °सूत्र n., चलितराम, चाणक्यनीतिशास्त्र n., चाटुश्लोक m. und चाणक्यसूत्र n. Titel von Werken Opp. Cat. 1.

*चाणूरमर्दन m. Bein. Kṛshṇa's Gal.

चातुर्धाकारणिक Adj. *was oder wobei in vier Theile getheilt wird* Âpast. Çr. 2,21,4.

चातुर्मासिक Adj. *alle vier Monate stattfindend* Kalpas. 117.

चातुर्मास्यत्व n. Nom. abstr. zu चातुर्मास्य 1) *b*) Kâṭh. 36,2.

चातुर्मास्यविधान n., °र्मास्यव्रतविधि m. und °र्मास्यहोत्र n. Titel von Werken Opp. Cat. 1.

*चारिटी f. *Hibiscus mutabilis* Gal.

*चारुगुच्छा f. *Weinstock* Gal.

चारुचर्या n. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

चारुरूप Adj. *schön, hübsch* (Person) MBh. 1, 197,39.

1. चि mit प्रत्यभि *zur Vertheidigung aufbauen* Gop. Br. 2,2,7 (°चित st. °क्षित zu lesen).

चिकित्सातत्त्व n., °त्सादीपिका f. und °त्सासारसंग्रह m. Titel von Werken Opp. Cat. 1.

चित्रपट auch Titel eines Werkes ebend.

चित्रपद्धति f., चित्ररूपट, चित्ररत्नाकर m., चिदम्बरनटन n., चिदम्बरमाहात्म्य n., चिन्तामणिप्रत्यक्ष, °मणिव्याप्तिवाद m., °मणिशब्दखण्ड und चिन्मयदीक्षाविधि m. Titel von Werken ebend.

चुश्रुषा, die dem Mânava entsprechende Stelle in der Paddh. zu Maitr. S. S. 53 lautet: व्युन्मर्श कार्योज्ञानं सर्वे भक्तयत्ति चुश्रूषाकारं (भक्तयत्तः श्रुश्रुषाकारं Mân. Çr. 2,3,4 Hdschr.) धानाः संदृश्य रय्यै

त्वा पोषाय वेत्युत्तरवेद्यां निवपति.

चूडाचन्द्रविजय m., चूडामणिनाटक n., °मणिमीमांसा f., चोरपञ्चाशत् f., चोलचरित n. und चोलप्पराजीय n. Titel von Werken Opp. Cat. 1.

छन्द 2)e)=छन्दक 2) Lalit. 285,9.10.15.18.288,7.

छन्दीकल्प m., छन्दःश्लोक m., छन्दोगान n., छन्दोदर्पण m., छन्दोऽम्बुधि m., छन्दोरत्नकलायुध, छन्दोविवेक m., छायापुरुषावबोधन n., छुरिकालक्षण n. und जगत्सूत्रवादार्थ m. Titel von Werken Opp. Cat. 1.

जगदानन्द m. N. pr. eines Autors ebend. °न्दीय n. *sein Werk* ebend.

जगदीशीय n. Gagadîça's *Werk* ebend.

जगद्वल्लभ, जगन्नाथतर्कपञ्चानन, °न्नाथमाहात्म्य n., °न्नाथीय n., जटादर्पण m., °मूल n., जटामणि m. und °शिक्षा f. Titel von Werken ebend.

जटावल्ली 3) Titel eines Werkes ebend. Auch °मूल n. ebend.

जटासिद्धान्तचन्द्रिका f. und जटिशिलामाहात्म्य n. Titel zweier Werke ebend.

जन् 1) जज्ञनत् Maitr. S. 1,3,20.9,1 (Kâṭh. 9,8).

जन्मवर्षादिफल n., जयन्तीनिर्णय m., जयन्तीव्रतकल्प m., जयरामीय n., जलोदनपञ्चक n., जातकिरणावलि f., जातकपारिजात m., जातकफलविचार m., जातकमुक्ताफल n., जातकरत्न n., जातकविषय m., जातकसरली f., जातकसारसंग्रह m., जातकादिप्रयोग m., जातकावलिदीपिका f., °वलिप्रदीपिका f., जातकालंकार m., °चिन्तामणि m., जातिखण्डन n. und जातिचन्द्रिका f. Titel von Werken Opp. Cat. 1.

जान्वस्थि n. *Schienbein* Âpast. Çr. 1,3,17.

जीवतण्डुल als m. oder n. (sc. ओदन) *Mus von frischem Reis.* दक्षिणाग्नौ जीवतण्डुलं अपयति Âpast. Çr. 1,7,12. यथा इषत्तण्डुला जीवन्ति तथा Comm., also als Adv. (!) gefasst.

1. ज्ञा mit अनु *Desid. Med. सर्पिषो ऽनुजिज्ञासते P. 1,3,58, Sch.; vgl. Simpl. 2) c).

SANSKRIT-WÖRTERBUCH

IN KÜRZERER FASSUNG

BEARBEITET

VON

OTTO BÖHTLINGK.

DRITTER THEIL.

न — न.

ST. PETERSBURG.

Buchdruckerei der Kaiserlichen Akademie der Wissenschaften.

(Wass.-Ostr. 9. L. No. 12.)

1882.

Zu beziehen durch Eggers & Comp. in St. Petersburg und durch Voss' Sortiment (G. Haessel) in Leipzig.

Preis dieses Theiles: 2 Rbl. 20 Kop. Silber = 7 Mark 30 Pf.

Gedruckt auf Verfügung der Kaiserlichen Akademie der Wissenschaften.

Im April 1882.

C. Vesselofski, beständiger Secretär.

VORWORT.

Auch das Vorwort zu diesem Theile eröffne ich mit dem Ausdruck tiefen Bedauerns über den Hingang eines Gelehrten, der zum grossen Wörterbuch zwar nicht Vieles, aber Gediegenes beigesteuert hat. Die grossen Verdienste unseres verstorbenen Freundes Adalbert Kuhn um die Wissenschaft hat Johannes Schmidt im Eingange zum 26ten Bande der vom Hingeschiedenen gegründeten Zeitschrift ausführlich und, wie ich glaube, in sehr treffender Weise geschildert. Was das Wörterbuch den gelehrten Arbeiten Kuhn's verdankt, kann nicht einzeln hergezählt werden, wohl aber möchte ich hier nicht unerwähnt lassen, dass der Verstorbene im Jahre 1855, als das Wörterbuch sich noch, so zu sagen, in den Kinderschuhen befand, dasselbe gegen einen auf das Leben des Kindes angelegten Angriff mit Liebe und Wärme in seiner Zeitschrift vertheidigt hat. Die Bearbeiter des grossen Wörterbuchs werden diesen Dienst, den er ihrem Werke damals erwiesen, stets dankbar im Gedächtniss bewahren.

Möge der Himmel es so fügen, dass ich nicht in den Fall käme einen dritten Todesfall zu verzeichnen!

Aeltere und jüngere Gelehrte bemühen sich die eingetretenen Lücken auszufüllen. Mit Dank führe ich folgende bisher von mir nicht verzeichnete Namen von Männern auf, die mir Beiträge zum dritten und auch schon zu den folgenden Theilen haben zukommen lassen: Max Müller, Georg Bühler, Maurice Bloomfield, P. von Bradke und Friedrich Knauer. Der zuletzt Genannte hat sich die grosse Mühe gegeben, das neue Wörterbuch mit dem alten zu vergleichen, wobei er auf manche Versehen gestossen ist, die in den Nachträgen zu diesem Theile verbessert werden. Die Augen, die auch in der Jugend nicht stark waren, werden im Alter noch wiederspänstiger.

Verzeichniss der in diesem Theil neu hinzugekommenen Citate von Werken nebst Angabe derjenigen Gelehrten, denen ich die Mittheilungen aus diesen Werken verdanke:

Aparârka (Jolly).
Bhâm. = Bhâmatî in der Bibl. ind. (Stenzler).
Bṛhanm. = Bṛhanmanu, nach Citaten in verschiedenen juristischen Büchern (Jolly).
Bṛhasp. = Bṛhaspati, nach Citaten in verschiedenen juristischen Büchern (Jolly).
Cat. Allah. = A Catalogue of Sanscrit Manuscripts in Oudh (Roth).
Cat. Kielh. = Cat. C. Pr.
Çrut. = Çrutabodha in der Zeitschrift für die Kunde des Morgenlandes, Bd. IV.
Çukran. = Çukranîti in Oppert, On the army organization of the Ancient Hindus S. 107 (Weber).
Devala nach Citaten in verschiedenen juristischen Schriften (Jolly).
Donner, Pind. = Pindapitṛyajna, von Dr. O. Donner. Berlin, 1870.
Eitel, Chin. B. = Hand-Book for the Student of Chinese Buddhism, by Rev. E. I. Eitel. London, 1870.
Ganita, Madhjam(âdhjâja) (Kern).
Gobh. Çrâddhak. = Gobhila's Çrâddhakalpa in der Bibl. ind.
Haeb. Anth. = Haeberlin's Anthology, Calcutta 1847.
Hillebr. N. = Hillebrandt's altindisches Neu- und Vollmondsopfer.
Kâd. Die eingeklammerten Zahlen verweisen auf die Calc. Ausg. 1872.
Kaivaljop. = Kaivaljopanishad in der Bibl. ind.
Kaṭhop(anishad) in der Bibl. ind.
Kâtj(âjana) nach Citaten in verschiedenen juristischen Werken (Jolly).
Kâtj. Çrâddhak. = Kâtjâjana's Çrâddhakalpasûtra (Stenzler).
Kaurap. (A.) = Kórapaṇéâçat, herausgegeben von M. Ariel im Journal asiatique, 4me série, Bd. XI, S. 469. fgg. (Cappeller).
Kuhn's Z. = Zeitschrift für vergleichende Sprachforschung auf dem Gebiete der indogermanischen Sprachen.
Kumâras. 8. fgg. findet man im 1ten Bande des Pandit und besonders herausgegeben von Târânâtha Tarkavâchaspati, Calcutta 1868.
LIA. = Lassen's Indische Alterthumskunde.

MBh. ed. Vardh. ist die auf Kosten des Fürsten von Vardhamâna (Burdwan) gedruckte Ausg. des Mahâbhârata. Sie enthält nur die 12 ersten Parvan.

Medhât. = Medhâtithi, ein Scholiast des Manu (Jolly).

Müller, SL. = A History of Ancient Sanskrit Literature. By Max Müller. 1859.

Mund. Up. = Mundakopanishad in der Bibl. ind.

Old. Buddha = Buddha. Sein Leben, seine Lehre, seine Gemeinde. Von Hermann Oldenberg. Berlin 1881.

Prâgâpati, nach Citaten in verschiedenen juristischen Werken (Jolly).

Pr. P. = Prakandapândava, ein Schauspiel. Hdschr. (Cappeller).

Râmapûrvat. Up. = Râmapûrvatâpanîjopanishad in der Bibl. ind.

Rasar. = Rasaratnâkara, Calcutta 1878 (Roth).

Rasendrak. = Rasendrakintâmani, Calcutta 1878 (Roth).

Somakarmapr. = Somakarmapradîpa des Râma, Hdschr. (Roth).

Sukhâv. = Sukhâvatîvyûha nach der nocht nicht erschienenen Ausg. von F. Max Müller.

Svapnak. = Svapnakintâmani (Pischel).

Vagrakkh. = Vagrakkhedikâ, herausgegeben von F. Max Müller.

Vasishtha, nach der Ausg. von Benares (Jolly).

Vet. (U.) = Vetâlapankaviñçatikâ, herausgegeben von Heinrich Uhle.

Vjutp. = Vjutpatti, ein Sanskrit-Tibetisches Wörterbuch aus dem Tangur (Schiefner).

Vrshabh. = Vrshabhânuga im 3ten und 4ten Bande des Pandit (Cappeller).

Weber, Râmat. = Weber's Ausg. der Râmatâpanîjopanishad.

Wind. Sanc. = Friderici Henr. Hug. Windishmanni Sancara sive de theologumenis Vedanticorum.

Jena. den $\frac{\text{3ten April}}{\text{22sten Marz}}$ 1882.

O. Böhtlingk.

1. त Pronomialstamm der 3ten Person in allen Casus und Zahlen mit Ausnahme des Nom. Sg. m. und f. Am Anfange eines Comp. तद्. 1) Adj. Subst. *der* (als Correl. von य, das in das Regel vorangeht), *dieser, er.* Nicht selten in Verbindung mit dem Pron. oder einem Verbum fin. der 1ten oder 2ten Person, mit einem andern Demonstr. und dem Relat. (in demselben Satze). Nach einem Substantiv hebt es dieses in irgend einer Beziehung hervor. MBh. 3, 67, 10 ist तस्य मन्दस्य so v. a. मम म°. Wiederholt *dieser und jener, mannichfach, jeglich, respective dieser oder jener.* तेनैव तेनैव पथा *ganz auf demselben Wege.* In Verbindung mit dem Relat. in demselben Satze (mit oder ohne वा nach jedem Pron.) *welcher immer, der erste beste, jeglich.* Wiederholt in Correl. mit dem einfachen oder wiederholten Relat. *welcher immer, wer immer — der.* Statt des zweiten Relativs auch 1. क mit चिद्, in welchem Falle auch ein einfaches त folgt. तद्यथा *damit verhält es sich wie folgt, nämlich.* — 2) n. तद् *a) dieses,* so v. a. *die Welt.* — *b)* im künstlich zerlegten तत्त्वम् (अस्ति) als *das Brahman* gedeutet.

2. त in der enklitischen Form ते Gen. Dat. Instr. (Vâmana 5,2,11) zu त्वम्.

3.*त 1) m. *a) Schwanz, — eines Schakals, jeglicher Schwanz mit Ausnahme des vom Bos Gaurus.* — *b) Brust.* — *c) Mutterleib.* — *d) Kämpfer.* — *e) Dieb.* — *f) Bösewicht.* — *g) ein* Mlekkha. — *h) ein* Buddha. — *i) Edelstein.* — *k) Nektar.* — 2) f. आ Bein. der Lakshmi. — 3) f. n. *a) das Ueberschiffen, Uebersetzen.* — *b) das Gute, Rechte.*

तंस्, तम् 1) nur (उप) अतसत् und ततस्रे 1) *ausschütten* (einen Wunsch). — 2) *तंसति (अलंकारे). — Caus. तंसयति 1) *schütteln, hinundher ziehen.* — 2) *अलंकारे. — Mit अभि *berauben, rauben.* — Mit आ Caus. *ausschütten.* — Mit उप *ruckweise anstossen, — eintreiben, subigere.* — Mit निस् Caus. (अतितंसतम्) *herausschütteln.* — Mit परा in °तंस. — Mit परि Caus. *rühren* in °तंसयध्यै. — Mit वि *erschüttern, bestürmen.* — Intens. (°तंतंसते) *ringen, sich bekämpfen* RV. 6, 25, 6.

तंसु und °रोध m. N. pr. eines Fürsten.

तक् 1) तक्ति und *तकति *schiessen, stürzen.* तक्त *schiessend.* — 2) *तकति (हसने oder सहने). — Mit निस् Med. *losschiessen —, sich stürzen auf, anfallen;* mit Acc. — Mit परि in °तकन. — Mit प्र in सर्गप्रतक्त, प्रतक्तन् und प्रतङ्क्तम्.

तक Demin. von 1. त 1).

तकरि (Kâṭh. 13,9. 10) und तकरी f. *ein best. Theil der weiblichen Genitalien.* तगरी AV. Paipp.

तकवान Adj. *rasch hineilend.* Nach Sâj. *strauchelnd.*

तकारविपुला f. *ein best. Metrum.*

*तकिल 1) Adj. *schelmisch, betrügerisch.* — 2) f. आ *a) eine best. Pflanze.* — *b) Arznei.*

तंकु Adj. *dahinschiessend, eilend.*

तक्कोल m. *Pimenta acris* R. ed. Bomb. 3,35,22.

1. तक्मन् m. *eine best. Krankheit* oder *eine ganze Klasse von hitzigen Krankheiten, welche von Hautausschlägen begleitet sind.*

2.*तक्मन् n. *Abkömmling, Kind.*

तक्मनाशन Adj. *den* Takman *vertreibend.*

*तक्य Partic. fut. pass. von तक्.

तक्र 1) n. *Buttermilch zur Hälfte mit Wasser gemischt* (nach den Lexicographen *drei Theile Buttermilch mit einem Theile Wasser*). तक्रं शक्रस्य दुर्लभम् Spr. 7670. — 2) *f. आ *eine best. Staude.*

तक्रकूर्चिका f. *Milch mit Buttermilch gekocht.*

तक्रपिण्ड m. *ausgepresster Quark* Bhâvapr. 2,43.

*तक्रभक्ता f. *eine best. Staude.*

*तक्रभिद् *die Frucht von Feronia elephantum.*

तक्रमांस n. *gebratenes Fleisch mit Buttermilch.*

*तक्रसार n. *frische Butter.*

*तक्राट m. *Butterstössel.*

*तक्राह्वा f. *eine best. Staude.*

तक्ष् Adj. *rasch, schnell.*

तक्षन् m. 1) *Vogel, Raubvogel.* Nach Sâj. *ein rasches Pferd.* — 2) *Dieb.*

तक्षवी m. *Vogel, Raubvogel.*

तक्षवीय etwa *rascher Flug.*

1. तक्ष्, तक्षति, °ते und तक्ष्णोति; Partic. तष्ट. 1) *behauen, schnitzen, bearbeiten* (Holz). — 2) *schneiden* Harshaṅ. 125,9: *durchschneiden, abhauen, abspalten, zerhauen, zerspalten.* — 3) *verfertigen, ausarbeiten* (insbes. aus Holz); *machen, schaffen* überh. Im Veda häufig von den *künstlichen Arbeiten* der Ṛbhu. — 4) *geistig schaffen, erfinden.* — 5) *machen zu* (mit doppeltem Acc.), *zurechtmachen zu, zubereiten, hinwirken auf* (Dat.). — 6) *durch Dividiren reduciren* Golâdhj. 13,14. fgg. Comm. zu Gaṇit. Grah. 9. Colebr. Alg. 114. — 7) *त्वचने, त्वचो ग्राहे. — *Caus. तक्षयति. — Mit अनु *Jmd Etwas zur Hülfe verschaffen* TS. 5,6,8,6. — Mit अप *abspalten, abschnitzen.* — Mit अव in °तक्षण. — Mit आ *verschaffen.* — Mit उद् *herausbilden aus* (Abl.). — Mit निस् *bilden, schaffen, — aus* (Abl.). — Mit प्र *verfertigen.* — Mit वि 1) *abspalten.* — 2) वितष्ट *bearbeitet, geschnitzt.* — Mit सम् 1) *behauen, bearbeiten.* — 2) *zusammen —, zerhauen.* — 3) *verletzen* (durch Worte). — 4) *zusammen verfertigen* Vaitân. *verfertigen, bilden.*

2.°तक्ष् Adj. *behauend, bearbeitend* in *काष्ठ°.

तक्ष 1) Adj. *zerhauend, zu Nichte machend* in *तपस्तक्ष. — 2) m. *a)* am Ende eines Comp. *Zimmermann.* — *b)* N. pr. α) eines Schlangendämons. — β) eines Sohnes des Bharata. — γ) eines Sohnes des Vṛka.

तक्षक m. 1) *Hauer, Abhauer* in वृक्ष°. — 2) *Zimmermann.* — 3) *Bein. Viçvakarman's. — 4) *der Sûtradhâra, Sprecher des Prologs im Schauspiel.* — 5) *ein best. Baum. — 6) N. pr. *a)* eines Schlangendämons. — *b)* eines Sohnes α) des Prasenagit. — β) des Bharata VP.² 3,319.

तक्षकर्मन् n. *Zimmerarbeit, — handwerk.*

*तक्षकीया f. N. pr. einer Oertlichkeit.

तक्षण 1) n. *a) das Behauen, Beschnitzen, Abschaben* (Gaut.), *Bearbeiten.* Wird unter den 64 Künsten aufgeführt. — *b) das Dividiren um eine Quantität zu reduciren* Lîlâv. 99. Colebr. Alg. 114. —

2) *f. ई *ein Werkzeug zum Behauen.* — *Schnitzen u. s. w.*

तक्षन् m. 1) *Holzhauer, — arbeiter, Zimmermann.* *f. तक्षणी. — 2) N. pr. eines Lehrers.

तक्षरथकार m. Du. *ein Zimmermann und ein Wagner* Maitr. S. 4,3,8.

तक्षवत् Adj. MBh. 2,23,18 vielleicht fehlerhaft für तनवत् *verwundet habend.* Nilak.: तक्षस्तनूकरणं गात्रसंकोच इत्यर्थः । तद्वान्.

तक्षशिल 1) m. Pl. *die Bewohner von* 2). — 2) f. आ Ταξίλα, N. pr. einer Hauptstadt der Gandhâra. °तस् 43,24.

*तक्षशिलावती f. N. pr. einer Oertlichkeit.

*तक्षसकार n. Sg. *Zimmermann und Schmied.*

*तक्षिणी f. = तक्षणा 2).

*तक्षितर् Nom. ag. von 1. तक्ष्.

(तक्ष्य) तक्षित्य Adj. *zu bilden.*

*तगडवल्ली f. *Cassia auriculata.*

तगर 1) (*m.) n. *Tabernaemontana coronaria* und *ein daraus bereitetes wohlriechendes Pulver.* — 2) f. ई = तकरि, °री AV. Paipp. — 3) n. N. pr. einer Stadt. Auch °पुर n.

तगरक = तगर 1) Varâh. Bṛh. S. 51,15.

*तगरपादिक n., *°का f. und *°पादी f. dass.

*तगरिक Adj. (f. ई) *mit* Tagara 1) *handelnd.*

तङ्क्. *तङ्कति (कृच्छ्रजीवने, दौःस्थ्ये). — Mit प्र in प्रतङ्क्म् = तक्.

*तङ्क 1) *Haue, Brecheisen, Meissel.* — 2) *Trauer über die Trennung vom Geliebten.* — 3) *Furcht.*

*तङ्ग्, तङ्गति (स्खलने, कम्पे, गतौ).

तङ्गण m. Pl. N. pr. eines Volkes.

तङ्गन m. Pl. desgl. als v. l. für टङ्कण.

(तङ्गल्व) तङ्गुलुङ्ग m. *ein best. Unhold.*

तच्छील Adj. *dessen Gewohnheit oder Character der Art ist.* Als Synonym von सदृश *gleich, ähnlich* 251,8.

तज्जघन्य Adj. (f. आ) *der schlechteste —, hässlichste darunter* TS. 7,1,6,4.

तज्जालान् Adj. *darin entstehend, darin aufgehend und darin athmend.*

तज्जातीय und °क in अ°.

तज्ज्ञ Adj. 1) *dieses kennend, Sachkenner.* — 2) am Ende eines Comp. *vertraut mit.*

*तज्वी f. *eine best. Pflanze* Râgân. 6,72. तन्वी Hdschr.

1. तञ्च्, तनक्ति *zusammenziehen.* — Mit आ *gerinnen machen.* — Mit अन्या *zu einem Andern gerinnen machen.* — Mit उपा in उपातञ्च्.

2.*तञ्च्, तनक्ति (गतौ).

*तञ्ज्. तनक्ति = 1. तञ्च्.

*तञ्जल m. *der Vogel* Kâtaka Gal.

तट्, तटति 1) *dröhnen.* — 2) *उच्छ्राये. — *Caus. ताटयति = ताडयति *schlagen.*

तट m. f. (ई) und (*n.) *Abhang, ein abhängiges Ufer, Gestade.* Ueberaus häufig von den *abhängigen Theilen des menschlichen Körpers.* — Auch fehlerhaft für तल.

तटक n. *Ufer.* — Auch fehlerhaft für तटाक.

तटतट onomat. *unter Gedröhn.* °स्वन Adj. (f. आ) *dröhnend, donnernd.*

तटद्रुम m. *ein am Ufer stehender Baum* Spr. 7790.

तटस्थ Adj. 1) *am Abhange —, am Ufer stehend* Naish. 3,55. — 2) *unbetheiligt, gleichgültig* Naish. 3,55. Wer an *einem Abhange steht,* hat den Gipfel über — und das Thal unter sich, ist also मध्यस्थ. — 3) *sich nähernd, nur in gewisser Beziehung zutreffend* (von einer Definition).

तटस्थित Adj. *gleichgültig, indifferent* (Gespräch).

तटाक (*m.) n. *See, Teich.*

तटाकिनी f. *ein grosser See* MBh. 3,279,44. = सरसी Nilak.

तटिनी f. *Fluss* Spr. 7790.

तटिनीपति m. *der Ocean.*

तट्य Adj. *zu Abhängen in Beziehung stehend* (Çiva).

1. तड्, vom Simplex nur (वि) ताडि oder ताळ्डि und तताड (Bhâg. P.) *schlagen.* — Caus. ताडयति 1) *schlagen, — auf* oder *an, mit Schlägen züchtigen, klopfen auf.* — 2) mit Pfeilen u. s. w. *auf Jmd losschlagen,* so v. a. *treffen, verwunden.* — 3) ein musikalisches Instrument *schlagen, spielen.* — 4) Pass. von einer Wunde so v. a. *klopfen.* — 5) in der Astr. *anstossen an, berühren,* so v. a. *theilweise verfinstern.* — 6) *multipliciren.* °ताडित *multiplicirt mit.* — Mit अभि Caus. 1) *schlagen —, stossen gegen, zerstossen, verwunden,* — 2) in der Astr. *grösstentheils verfinstern.* — Mit अव Caus. *nach unten schlagen.* — Mit आ Caus. आताडयत् Pañkat. 235,23 fehlerhaft für अता°. — Mit परि Caus. *mit Etwas Jmd unsanft berühren.* — Mit प्र Caus. *niederschlagen, zu Boden werfen.* — Mit वि *zerstossen, zermalmen.* — Caus. 1) *zerschlagen, verwunden.* — 2) *schlagen gegen* (Loc.). — Mit सम् Caus. 1) *schlagen, Jmd einen Schlag versetzen, schlagen auf,* mit einem Geschosse *treffen.* — 2) ein musikalisches Instrument *schlagen.*

2.*तड्, ताडयति (भासार्थ oder भाषार्थ).

*तडग m. = तडाग.

तडतडिति (onomatop. mit इति) *krach!* Bâlar. 250,8.

तडत्कारिन् Adj. *krachend, knackend* Bâlar. 112, 21. 121,3.

*तडाक 1) m. n. = तडाग 1). — 2) f. आ *a) Schlag.* — *b) Ufer.* — *c) Glanz.*

तडाकिनी f. v. l. für तटाकिनी.

तडाग (*m.) n. 1) *Teich, See.* — 2) **Falle.*

तडागद् Adj. *einen Teich anlegend* MBh. 13,2987.

तडागे यस्य st. तडागदस्य ed. Bomb.

तडागभवनोत्सर्ग m. und °तत्त्व n. Titel eines Abschnittes im Smṛtitattva.

तडागभेदक Adj. *der einen Teich durchsticht, so dass das Wasser abläuft,* 205,23.

तडागवत् Adj. *der einen Teich anlegt* (nach Nilak.).

तडागोत्सर्ग m. Titel eines Werkes.

तडाघात (!) m. *ein Schlag mit dem Elephantenrüssel.*

*तडि von unbekannter Bed.

1. (तडित्) तळ्डित् Adv. *anstossend, nahe.*

2. तडित् f. 1) *Blitz.* — 2) *तळ्डित् = वधकर्मन्.

तडित 1) am Ende eines adj. Comp. *Blitz.* — 2) m. N. pr. eines Gottes Hem. Par. 12,355.

(तडितस्) तळ्डितस् Adv. *anstossend, nahe.*

तडिति (onomatop. mit इति) *krach!* Bâlar. 108, 10. 176,20. 244,17. 258,19. Vikramâñkak. 13,40.

*तडित्कुमार m. Pl. *eine best. Klasse von Göttern* bei den Gaina.

तडित्प्रभा f. N. pr. einer der Mütter im Gefolge Skanda's.

तडित्वत् 1) Adj. *mit einem Blitzstrahl versehen, einen Bl. entlassend.* — 2) m. *a) Gewitterwolke* Comm. zu Vâmana 5,1,10. — *b) *eine Cyperus-Art.*

तडिद्गर्भ m. *eine Wolke, die Blitze mit sich führt.*

तडिद्वासस् Adj. *blitzartige Gewänder tragend.*

तडिन्मय Adj. *blitzartig* Harshak. 210,3.

तडिन्माला (Spr. 2473), तडिल्लता und तडिल्लेखा f. *Blitzstrahl.*

*तण्ड्, तण्डते (ताडने, आकृतौ).

तण्ड 1) *m. N. pr. eines Mannes. °वतण्डाः *die Nachkommen* Taṇḍa's *und* Vataṇḍa's. — 2) f. आ von unbekannter Bed. in °प्रचर m., °प्रतर m., °लक्षण n. und °लक्षणासूत्र n.

*तण्डक 1) m. n. *a) das Zubereiten, Ausrüsten, Ausschmücken.* — *b) eine an Zusammensetzungen reiche Rede.* — *c) Hauspfosten.* — 2) m. *a) Gaukler.* — *b) Baumstamm.* — *c) Schaum.* — *d) Bachstelze.*

तण्डि m. N. pr. eines Mannes.

तण्डिन् m. N. pr. eines Autors über Metrik.

तण्डिपुत्र m. N. pr. eines Lehrers.

*तण्डिवाह् m. *Barbier* Gal.

तण्डु m. N. pr. eines Dieners des Çiva.

*तण्डुरीण m. 1) *ein nicht zum Staatsverband Gehöriger. Barbar.* — 2) *Wurm, Insect.* — 3) *Reiswasser.*

तण्डुल 1) m. *a) Fruchtkorn*, insbes. *Reiskorn.* — *b) ein Reiskorn* als *best. Gewicht* Karaka 7,12. — *c) *Amaranthus polygonoides.* — *d) *Embelia Ribes.* — 2) *f. आ *Embelia Ribes* Râǵan. 6,49. — 3) *f. ई *a) eine Gurkenart* Râǵan. 7,218. — *b) Amaranthus polygonoides* Râǵan. 5,71. — *c)* = यवतिक्ता Râǵan. 3,65.

तण्डुलकण m. *Reiskorn.*

तण्डुलकण्डन n. *Kleie* 218,3.

*तण्डुलकिण्व n. *gaṇa* राजदन्तादि.

*तण्डुलकुसुमबलिप्रकार oder *°बलिविकार m. Pl. *eine best. Kunst die Ohren zu schmücken.*

तण्डुलदेव m. N. pr. eines Dichters.

*तण्डुलफला f. *langer Pfeffer.*

तण्डुलाम्बु n. *Reiswasser von ungekochten Körnern* Mat. med. 269.

*तण्डुलिक und *तण्डुलिन् Adj. von तण्डुल.

*तण्डुलीक m. *Amaranthus polygonoides.*

तण्डुलीय m. 1) dass. — 2) **Embelia Ribes.* — 3) **Schwefelkies.*

तण्डुलीयक 1) m. *Amaranthus polygonoides* Râǵan. 5,71. — 2) *m. f. (°यिका) *Embelia Ribes* Râǵan. 6,49.

*तण्डुलु m. *Embelia Ribes.*

*तण्डुलेर m. *Amaranthus polygonoides.*

*तण्डुलोत्थ und तण्डुलोदक n. *Reiswasser.*

*तण्डुलोद्य m. *Bambus spinosa.*

तण्डुलिकाश्रम m. N. pr. einer *Einsiedelei.* v. l. तन्दुलिकाश्रम.

*°तत् Adj. von 1. तत्.

1. तत 3 m. 1) *Vater.* — 2) Voc. auch *mein Sohn* 23,12.

2. तत 1) Adj. s. u. 1. तत्. — 2) *m. *Wind.* — 3) n. *a) *Saiteninstrument.* — *b) ein best. Metrum.*

*ततब n. = तब्ब *der langsame Tact.*

ततद्रुह् Adj. *der dem Vater ein Leid zugefügt hat* Bhâg. P. 1,18,37.

ततनुष्टि Adj. *putzsüchtig.*

*ततपत्नी f. *Musa sapientum.*

ततम Adj. 1) **der unter Vielen.* — 2) *talis* Ait. Up. 3,12,13. Nach Çaṅk. für ततत्तम = व्याप्ततम.

*ततर Adj. *der unter Zweien.*

ततवत् Adj. *eine Ableitung von* 1. तत् *enthaltend.*

ततम् Adv. 1) in der Bed. des Abl. Sg. (Spr. 5276), Du. und Pl. von 1. त. — 2) *von da her, — aus.* — 3) *an der Stelle, dort.* — 4) *dahin.* — 5) *darauf, alsdann, dann.* Liegt auf dem *zuerst* irgend ein Nachdruck, so wird dieses durch अग्रे, पुरस्, पूर्वम्, प्रथमम् (auch प्रथमम् — ततम् — ततम् 147,16) oder प्राक् (auch प्राक् — ततस् — ततस् — अतः परम्) ausgedrückt. Auch in Correlation mit यद्, यत्र, यदा, यदि und चेद्. Häufig mussig, indem die Folge schon auf andere Weise (insbes. durch einen vorangehenden Absol., durch तदा oder अथ) angedeutet ist. Fragend so v. a. ततः किम् und ततस्ततः *was dann? erzähle weiter.* — 6) *daher, darum, deshalb.* — 7) ततः कथम् so v. a. *wie kommt es aber dann, dass* 183,10. — 8) ततः किम् *a) was dann? so v. a. erzähle weiter.* — *b) was hätte man davon?* Spr. 4327. Zwei Gegensätzen nachgesetzt so v. a. *ist es nicht gleich, ob — oder* 2426. — *c) was kann daraus entstehen? so v. a. was kann es schaden?* — 9) ततः क्षणात् und ततः क्षणम् *sogleich darauf.* — 10) तत 3 ः पर ः *darüber hinausliegend.* ततः परम् Adv. *ausser diesen, ausserdem, ferner; darnach, alsdann, nachher, später.* ततश्च परम् dass. 108,6. — 11) ततः पश्चात् *darauf, alsdann.* — 12) ततः प्रभृति *von dann an.* — 13) ततस्ततः *a) von hier und von dort, hier und da, hierhin und dorthin, von allen Seiten, allerwärts, überallhin.* — *b)* fragend *was dann? was dann? so v. a. erzähle weiter* 320,29. Vgl. auch 20). — 14) ततो ऽनु *darauf* Spr. 4142 (könnte auch ततो नु sein). — 15) ततो ऽन्यतः *anderswohin* 173,18. — 16) ततो ऽन्यत्र = तस्मादन्यस्मिन् 227,4. — 17) ततो ऽपरम् *später, nachher, ein anderes Mal* 25,17. — 18) इतस्ततः *von hier und von da, hier und dort, hierhin und dorthin, hin und her.* — 19) यतस्ततः *a) von wem es auch sei, vom ersten Besten.* — *b) von wo es auch sei, wo immer.* — 20) यतो यतः — ततस्ततः *woher immer, wohin i., wo i. — von dorther, dahin, dort.*

*ततस्त्य Adj. *von dorther kommend, — rührend.*

ततामह 3 m. *Grossvater.*

तदायुधकलापवत् Adj. *Bogen und Köcher* oder *alle Waffen in Bereitschaft haltend* MBh. 1,49,25.

तदायुधकलापिन् Adj. dass. MBh. 4,5,1, v. l.

1. तति Adj. Pl. (Nom. Acc. तति 3) *tot, so viele.*

2. तति f. 1) *Menge, grosses Maass, hoher Grad* Naish. 7,64. zu Spr. 7200. *Gesammtheit* L.A. 88,10. — 2) *Opferhandlung, Ceremonie.* — 3) *ein best. Metrum.*

तति 3 य Adj. (f. ई) *der sovielte.*

तति 3 धा Adv. *so vielfach.*

तत 3 रि Adj. *überwindend.*

*ततोभवत् m. *der Herr da.*

*तत्कार Adj. (f. आ) *eine bestimmte Arbeit thuend, best. Dienste leistend.*

तत्कारिका f. Kull. zu M. 3,7 fehlerhaft für उत्कारिका.

तत्कर्तव्य n. *die den gegebenen Verhältnissen entsprechende Handlungsweise.*

तत्कर्मकारिन् Adj. *dasselbe betreibend* 204,19.

तत्कारिन् Adj. *dasselbe thuend* 248,14.

1. तत्काल m. 1) *der betreffende Zeitpunkt, die in Rede stehende Zeit.* — 2) *jene Zeit, die damalige Zeit* 276,7. 32. — 3) °म् *a) zu der Zeit, zur selben Z., während der Z.* LA. 77,7. Chr. 122,17. 127, 7. 129,5. 214,4. — *b) sofort, unverzüglich, alsbald, sogleich* Spr. 7636.

2. तत्काल Adj. 1) *zur selben Zeit —, sogleich vor sich gehend, gleichzeitig.* — 2) *von solcher Zeitdauer* Brahmavaiv. P. im ÇKDr. u. दण्ड.

*तत्कालधी Adj. *Geistesgegenwart habend.*

*तत्काललवण n. *eine Art Salz.*

तत्कालीन Adj. 1) *derzeitig, damalig* Daçak. 20, 12. — 2) *gleichzeitig.*

*तत्कालोत्पन्नधी Adj. = तत्कालधी.

*तत्क्रिय Adj. *bestimmte Arbeiten thuend, best. Dienste leistend.*

तत्क्षण m. 1) *derselbe Augenblick.* °णम्, °णात्, °णे und °ण° *in demselben A., sofort, sogleich, alsbald.* — 2) **ein best. Zeitmaass.*

तत्तद्देशीय Adj. *zu dieser oder jener Gegend gehörig* Comm. zu Njâjam. 8,3,7.

*तत्तदीय Adj. *dieses zum 3ten Mal thuend* P. 6, 2,162, Sch.

तत्त्रिभागक Adj. (f. °गिका) *ein Drittel davon ausmachend* Varâh. Bṛh. S. 58,11.

तत्त्व n. (adj. Comp. f. आ) 1) *das Verhältniss wie es ist, das wahre V., — Wesen, die wahre Natur, Wahrheit.* तत्त्वेन, तत्त्वतस् und तत्त्व° *dem wahren Verhältniss entsprechend, wie es sich in Wahrheit verhält, in W., der W. gemäss, genau, sorgfältig.* Im philosophischen Sinne *Wahrheit*, so v. a. *Realität, Grundprincip*, deren nach den verschiedenen Systemen eine verschiedene Anzahl (gewöhnlich 25 oder 24) angenommen wird. Einmal m. — 2) Bez. *der Zahlen 25* und *24.* — 3) *das Dassein.* — 4) **der langsame Tact.* — 5) **ein best. musikalisches Instrument.*

तत्त्वकौमुदी f., तत्त्वकौस्तुभ n. (Opp. Cat. 1), तत्त्वगुरुकालीय n. (ebend.), तत्त्वचन्द्र m., °चन्द्रिका f., तत्त्वचिन्तामणि m., °मणिप्रकाश m., °मणिप्रभा f. und °मणिव्याख्या f. Titel von Werken, insbes. Commentaren.

तत्त्वज्ञ 1) Adj. am Ende eines Comp. *Etwas gründlich kennend.* — 2) *m. *ein Brahman.*

तत्त्वज्ञान n. 1) *Erkenntniss der Wahrheit, — der*

Realitäten, wahre Erkenntniss. — 2) Titel eines Werkes.

तत्त्वटीका f. Titel eines *Commentars* Opp. Cat. 1.

*तत्त्वता f. *Wahrheit, Realität.*

तत्त्वत्व् Adj. *das wahre Verhältniss verkennend* Vishṇu. 71,16.

तत्त्वत्रयगीर्वाणप्रतिपद् und तत्त्वत्रयचुलुक Titel zweier Werke Opp. Cat. 1.

तत्त्वत्रयमय Adj. *aus den drei Realitäten bestehend* Hemâdri 1,827,6.

तत्त्वदर्श m. N. pr. eines Ṛshi unter Manu Devasâvarṇi.

तत्त्वदर्शिन् 1) Adj. *die Wahrheit schauend.* — *kennend* 164,3. — 2) m. N. pr. verschiedener Männer.

तत्त्वदीप m., °न n., °दीपिका f. (Opp. Cat. 1) und °दीपिनी f. (ebend.) Titel von Werken.

तत्त्वदृश् Adj. = तत्त्वदर्शिन् 1) 288,28.

तत्त्वनवनीत n., तत्त्वनिरूपण n. und तत्त्वनिर्णय m. Titel von Werken Opp. Cat. 1.

तत्त्वनिश्चय m. *richtige Erkenntniss.*

तत्त्वनिष्ठता f. *Wahrheitstreue* H. 67.

तत्त्वन्यास m. 1) *eine best. dem* Vishṇu *geltende Ceremonie.* — 2) Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

तत्त्वपदवी f. (Opp. Cat. 1), तत्त्वपरिशुद्धि f., तत्त्वपाद् (Opp. Cat. 1), तत्त्वप्रकाश m., °प्रकाशिका f. (Opp. Cat. 1), तत्त्वप्रदीपिका f., तत्त्वबिन्दु m. und °बिन्दुयोग m. Titel von Werken.

तत्त्वबोध m. 1) *Erkenntniss der Wahrheit, — des Richtigen.* — 2) Titel zweier Werke.

तत्त्वबोधन n. (Opp. Cat. 1), °बोधप्रकरण n. (ebend.), °बोधिनी f., °बोधिनीकारकप्रकरण n. (Opp. Cat. 1) und °बोधिनीतर्कितप्रकरण n. (ebend.) Titel von Werken.

तत्त्वभाव m. *das wahre Sein, — Wesen.*

तत्त्वभूत Adj. *Wahrheit seiend, wahr.*

तत्त्वमातृका f. (Opp. Cat. 1), तत्त्वमानस n. (ebend.), तत्त्वमार्तण्ड m. (ebend.), तत्त्वमुक्ताकलाप m. (ebend.), °मुक्तावली f., तत्त्वमुद्राविलास m. (Opp. Cat. 1), तत्त्वयाथार्थ्यदीपन n., तत्त्वरत्नावलि f. (Opp. Cat. 1) und °रत्नावलिसंग्रह m. (ebend.) Titel von Werken.

तत्त्ववत् Adj. *im Besitz der Wahrheit, der Realitäten seiend.*

तत्त्ववादारूढस्य n. Titel eines Werkes.

तत्त्वविद् Adj. *Etwas* (Gen. oder im Comp. vorangehend) *genau kennend.*

तत्त्वविवेक m. 1) *Kritik der Wahrheit.* — 2) Titel verschiedener Werke. Auch °टिप्पणी f. (Opp. Cat. 1), °टीका f. (ebend.), °टीकाविवरण n., °दीपन n., °दीपनव्याख्या f. und °विवरण n. (Opp. Cat. 1).

तत्त्वविवेचन n. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

तत्त्वशम्बर n., °क n. (Âśvav. 160,15), तत्त्वशारदी f. und तत्त्वशिरोपन्यास m. Titel von Werken.

तत्त्वशुद्धि f. *genaue Kenntniss der Wahrheit* 120,20.

तत्त्वसंख्यान n. (Opp. Cat. 1), तत्त्वसंग्रह m., °संग्रहरामायण n. (Opp. Cat. 1), °संग्रहव्याख्या f. (ebend.), *तत्त्वसंचय m., तत्त्वसत्यशास्त्र n., तत्त्वसमास m., तत्त्वसमीक्षा f., तत्त्वसागर m., तत्त्वसार und °सारव्याख्या f. (Opp. Cat. 1) Titel von Werken.

तत्त्वाख्यानोपमा f. *ein durch Aussprechen einer Wahrheit ausgedrücktes Gleichniss* (z. B. dein Mund ist keine Lotusblüthe) 249,16.

तत्त्वानुसंधान n. Titel eines Werkes Bühler, Rep. No. 413.

तत्त्वापह्नवरूपक n. *eine durch Läugnung der Wahrheit ausgedrückte Metapher* (z. B. wenn man von den Augen einer Schönen sagt, dass es nicht Augen, sondern zwei Bienen seien) 253,6.

तत्त्वाभरण n. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

तत्त्वाभियोग m. *eine Anklage auf Grund von Thatsachen* 212,11. fgg.

तत्त्वामृतप्रकाशिनी f. und तत्त्वार्णव m. Titel zweier Werke.

तत्त्वार्थ m. 1) *die Wahrheit.* — 2) am Ende eines Comp. *der wahre Sinn —, die wahre Bedeutung von.* °विद् Adj. *diese kennend.* — 3) Titel eines Werkes.

तत्त्वार्थदीपिका f. (Opp. Cat. 1), तत्त्वार्थवार्तिकालंकार m. (Bühler, Rep. No. 594), तत्त्वार्थवृत्ति f. (ebend. No. 595. fg.), तत्त्वार्थसूत्र n., तत्त्वालोक m., तत्त्वावबोध m., तत्त्वोद्योतपञ्जिका f. (Opp. Cat. 1), तत्त्वोद्योतप्रमाणलक्षण n. (ebend.), तत्त्वोद्योतविवरण n. (ebend.) und तत्त्वोपदेश m. (ebend.) Titel von Werken.

1. तत्पद् n. 1) *dessen Stelle.* — 2) *das Wort* तद्. 2.*तत्पद् m. *Ficus religiosa.*

1. तत्पर 1) Adj. *a) darauf folgend.* — *b) nachstehend.* Nom. abstr. °त्व n. — 2) *m. *the thirtieth part of the time of the twinkling of the eye.* — 3) f. आ $\frac{1}{60}$ *der Secunde eines Kreises* Comm. zu Âryabh. 3,2.

2. तत्पर Adj. (f. आ) 1) *nur mit dem* oder *damit beschäftigt, ganz dem ergeben, nur auf den* oder *darauf gerichtet.* — 2) *ganz womit beschäftigt, ganz Jmd* oder *einer Sache ergeben;* die Ergänzung im Loc. oder im Comp. vorangehend. Nom. abstr. °ता f.

*तत्पाणिनि Adv. = इतिपाणिनि Kâç. zu P. 2,1,6.

तत्पुरुष m. 1. *eine der fünf Formen* Îçvara's. — 2) *dessen Diener.* — 3) *eine best. Klasse von Compositis.* — 4) *ein best.* Kalpa 2) *b)* VP.^{2} 1,Lxxii.

तत्पुरुषवत् m. = तत्पुरुष 1).

तत्पुरुषविचार m. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

तत्पूर्व Adj. *zum ersten Mal stattfindend, — geschehend.*

*तत्प्रथम Adj. *dieses zum ersten Mal thuend* P. 6,2,162, Sch.

तत्प्रभाते Loc. *den Morgen darauf.*

तत्प्रभृति Adj. *damit anfangend* Lâṭj. 2,5,24. 7, 4,15. 9,5,7.

तत्प्रवरवत् Adj. *dessen* oder *deren Ahnenreihe habend* Ind. St. 10,90.

तत्प्रेप्सु m. *eine best. Desiderativform.*

*तत्फल m. 1) *die blaue Wasserlilie (die Blüthe).* — 2) = कुष्ठ 1). — 3) *ein best. Parfum.*

तँत्र und तँत्रा (ved.) 1) = Loc. von 1. त 1) in allen Zahlen und Geschlechtern. — 2) *da, dort, daselbst.* — 3) *dahin, dorthin.* — 4) *bei dem Anlass, bei der Gelegenheit, in dem Falle, dann.* तत्र मास: so v. a. *der Monat, von dem die Rede war.* Auch in Correlation mit यँद्, यदा, यदि und चेद्. — 5) तत्र तत्र *a)* तस्मिंस्तस्मिन् u. s. w. — *b) hier und da, allerwärts.* — *c) hierhin und dorthin, überallhin.* — 6) यत्र तत्र *a)* = यस्मिंस्तस्मिन् u. s. w. — *b) wo immer, am ersten besten Orte.* — *c) wohin immer, wohin es sich trifft, an den ersten besten Ort.* — *d) bei jedem Anlass, bei jeder Gelegenheit.* — 7) यत्र तत्रापि *wohin immer* 182,32.

तत्रचक्षुर्मनस् Adj. *Augen und Gedanken auf diesen richtend* Gaut.

तत्रत्य Adj. *dortig.*

तत्रभवत् Adj. Subst. (f. °ती) *verehrungswürdig, der Herr —, die Dame da.* Im Drama mit einer einzigen Ausnahme nur als Bez. von *abwesenden* Personen. Ausnahmsweise auch im Epos, z. B. R. 2, 26,19. Einmal auch als Bez. der *angeredeten Person* mit der 2ten Person des Verbums verbunden.

तत्रस्कन्ध m. N. pr. einer Gottheit.

तत्रस्थ Adj. *dort befindlich, — weilend.*

तत्र s. तत्र.

तत्संख्याक Adj. *in der Anzahl* 215,2.

तत्सत् N. pr. einer Familie.

तत्सम Adj. *gleich, gleichbedeutend mit* (im Comp. vorangehend).

तत्स्थतद्ग्रहनता f. *das Annehmen der Färbung von Allem, worauf Etwas gerichtet ist,* Jogas. 1,41.

तत्स्पृष्टिन् Adj. *diese berührend* Gaut.

तँथा Adv. 1) *so, auf die Weise, in dem Grade, — Maasse.* तन्न तथा क्रियते so v. a. *das wird zu einer Unwahrheit gemacht* 219,15. *So* in Correlation mit यथा *wie, in welcher Weise, in welchem Grade, — Masse, dass, da* (291,25. Spr. 2634), इव

wie, येन dass, य und यादृश. सो ऽपि नास्ति यथा तथा so v. a. und auch der ist so gut wie nicht da 66,17. — 2) ja, gut, so ist es, so soll es geschehen. — 3) so wahr (bei Schwüren). Im correlativen Satze यथा (48,16), यदि (?) oder keine Partikel. — 4) so auch, desgleichen. Müssig in देवाः सर्षिगणास्तथा (= देवा ऋषिगणास्तथा). — 5) ja (unbetont), nämlich. — 6) तथा च in gleicher Weise, in demselben Sinne, im Einklange damit. So v. a. तथा चोक्तम् 143,13. — 7) तथा — च durch ein Wort getrennt so auch, desgleichen. — 8) तथापि a) so auch, desgleichen 288,17. — b) dessenungeachtet, nichtsdestoweniger, dennoch. ज्ञानन्नपि — तथापि Spr. 2965. Im correlativen Satze यद्यपि. अपि यदि, कामम्, वरम् oder keine Partikel. तथापि तेषां दुःखेन परीतानाम् — हर्षः समभवन्महान् ungeachtet dessen, dass sie von Schmerz erfüllt waren, empfanden sie eine grosse Freude. Statt तथापि auch तथापि तु. — 9) तथा हि denn so, so zum Beispiel, nämlich, hinweisend auf das, was das eben Gesagte begründet, erklärt oder weiter ausführt. — 10) तथैव a) eben so, auf dieselbe Weise, desgleichen, nicht anders 163,18. 177,14. — 11) तथैव च desgleichen 57,31. 162,13. — 12) तथैव — अपि dass. — 13) अथो — तथा dass. — 14) च nach einem Adj. und तथा nach dessen Subst. dass. MBh. 3,64,109. — 15) तथा तथा — यथा so — dass, so lange — bis 106,33. — 16) यथा तथा auf welche Weise immer, auf diese oder jene Weise. यथा तथा नाम गिरः किरन्तु ते die mögen noch so viele Worte fallen lassen Naish. 9,29. — 17) यथा यथा — तथा तथा wie immer, auf welche Weise es auch sei — so; in welchem Grade — in demselben Grade; je mehr — desto mehr.

*तथाकारम् Adv. auf die Weise, so.

तँथाकृतु Adj. einen dem entsprechenden Vorsatz habend.

तथागत 1) Adj. sich in solcher Lage —, sich in solchem Zustande befindend, sich so benehmend 57,17. derartig, so beschaffen. — 2) m. a) ein Buddha. — b) ein Buddhist. — c) *N. pr. eines Fürsten.

*तथागतकूप m. N. pr. eines Brunnens.

तथागतकोशपरिपालिता f. N. pr. einer Kiṁnara-Jungfrau Kâraṇḍ. 6,12.

*तथागतगर्भ m. 1) Titel eines buddh. Sûtra. — 2) N. pr. eines Bodhisattva.

*तथागतगुणज्ञानाचिन्त्यविषयावतारनिर्देश m. Titel eines buddh. Sûtra.

*तथागतगुप्त m. N. pr. verschiedener Männer.

तथागतगुह्यक n. Titel eines buddh. Werkes.

*तथागतभद्र m. N. pr. eines Schülers des Nâgârǵuna.

तथागुण Adj. (f. आ) mit solchen Vorzügen ausgestattet.

तथाजातीय und °क Adj. derartig.

*तथाता f. und तथात्व n. das Sosein, Sobeschaffensein, die richtige Beschaffenheit, das wahre Verhältniss, die wahre Natur.

तथाप्रभाव Adj. von solcher Macht.

तथाभवितव्य Adj. so und nicht anders sein sollend. Nom. abstr. °ता f. Kâd. 161,3.

तथाभाव m. das Sosein Comm. zu TS. Prât. Ind. St. 15,315.

तथाभाविन् Adj. so beschaffen —, ein solcher in der Zukunft.

तथाभाव्य Adj. wohl nur fehlerhaft für ताथा°.

तथाभूत Adj. so beschaffen, derartig, in dieser Lage oder in diesem Zustande befindlich 118,29. 124,1. 125,17.

तथामुख Adj. nach derselben Gegend das Gesicht richtend Gobh. 4,2,5.

तथायतम् Adv. nach derselben Richtung hin Gobh. 4,2,4.

*तथारात्र m. ein Buddha oder Gina.

तथारूप (f. आ) und °रूपिन् Adj. so geformt, so gestaltet, so aussehend.

तथार्थ Adj. real. Nom. abstr. °त्व n. Çaṁk. zu Bṛh. Âr. Up. S. 73.

तँथाविध Adj. (f. आ) derartig, in der Lage —, in dem Zustande befindlich, so beschaffen. तथाविधम् Adv. so, auf diese Weise.

तथावीर्य Adj. von der Kraft 50,22.

तथाव्रत Adj. ein solches Verfahren beobachtend.

तथाशील Adj. sich so benehmend, — betragend.

तथाशीलसमाचार Adj. einen solchen Charakter und ein solches Benehmen habend MBh. 5,73,14.

तथास्वर Adj. mit demselben Accent gesprochen.

तथोचित in अतथोचित.

तथोपम Adj. dem ähnlich.

तथ्य 1) Adj. wahr. — 2) n. Wahres, Wahrheit. तथ्येन und तथ्यतस् der Wahrheit gemäss.

तँद् 1) Nom. Acc. Sg. n. von 1. त und als Thema am Anfange eines Comp. — 2) Adv. a) da, dort, dahin. In Correlation mit यँत्र und यतस्. यतो यतः — ततत् wohin immer — dahin. — b) da, damals, dann, in dem Falle. In Correlation mit यँत्र, यदि und चेद्. — c) da, auf diese Weise, damit, in Bezug darauf. — d) darum, deshalb, demnach, also, so. In Correlation mit यतस् (138,11), यद् und येन da, weil. — e) nun (als Uebergangspartikel). — f) so auch, desgleichen, ebenso, und. — 3) तदपि a) auch —, sogar dieses statt des einfachen अपि, da das vorangehende neutrale Subst. allein genügen würde, 139,26. — b) auch dann in Correlation mit चेद् 215,30. — c) dessenungeachtet, dennoch Spr. 7772. Ind. St. 15,334. In Correlation mit यद्यपि. — 4) तच्चापि und zwar. — 5) तद्यथा so zum Beispiel 241,31. Mahâbh. (K.) 5,2. 8,23 u. s. w.

*तद् (°म्) am Ende eines adv. Comp. = तद् = 1. त.

तदनन्तर 1) Adj. (f. आ) Jmd (Gen.) am Nächsten stehend. — 2) °म् Adv. unmittelbar darauf, darauf, alsdann. प्राक् oder प्रथमम् (176,19) — तद्°, प्रथमम् — तद्° — तृतीयम् — अतः परम्.

तदनु Adv. darauf, alsdann, hierauf 311,26. Megh. 13. Çaut. 38 (Bh. 39). Spr. 4039. 6522. 7728 (आदौ — तदनु). zu 2083.

तदनुकृति Adv. dem entsprechend 21,13.

तँदन्त Adj. dadurch sein Ende erreichend TBr. 1,5,9,3.

तँदन्न Adj. an diese Speise gewohnt.

तदपत्य Adj. von diesem Nachkommen habend. Nom. abstr. °ता f. M. 3,16.

तदपत्यमय Adj. in seinen (ihren) Kindern aufgehend, nur an diese denkend.

तँदपस् 1) Adj. gewohnt dieses zu thun. — 2) Adv. in gewohnter Weise.

तदपेक्ष Adj. darauf Rücksicht nehmend Gaut.

1. तदर्थ m. dessen oder deren Bedeutung 276,32.

2. तदर्थ Adj. 1) dazu bestimmt. Nom. abstr. °ता f. — 2) dieselbe Bedeutung habend 236,27.

तदर्थक Adj. (f. तदर्थिका) dieses besagend Naish. 4,52.

तदर्थम् Adv. daher, in Folge dessen, zu dem Endzweck, dazu, deshalb 106,22. 225,16. 232,12.

तदर्थीय Adj. für ihn —, dazu bestimmt, zu dem Endzweck unternommen Âpast.

तदर्धिक Adj. halb soviel M. 3,1.

तदर्ध in अतदर्ध.

तदवस्थ Adj. (f. आ) 1) in dieser Lage —, in diesem Zustande sich befindend MBh. 3,69,31. Chr. 291,15. — 2) in demselben Zustande sich befindend, so v. a. unversehrt 326,10.

तदह, Loc. तदहे an diesem Tage H. 314.

तँदा Adv. zu der Zeit, damals (Gegensatz इदानीम्), alsdann, dann, in dem Falle. Im Epos oft müssig, insbes. nach ततस् (49,22. 61,19. 69,28) oder पुरा und vor अद्य. तदा प्रभृति von der Zeit an. In Correlation mit यँद्, यत्र, यदा, यदि, यर्हि (neben यस्मिन्नहनि), यतस् (seitdem — von der Zeit an) und चेद्. तर्हि तदा in Correl. mit यदि. तदा प्रभृति

mit यदा प्रभृति und यदा. यदा यदा — तदा तदा *so oft — so oft* 149,12. Einfacher यदा und तदा mit wiederholtem Verbum fin. dass. 147,29. 30. यदा तदा *zu jeder beliebigen Zeit, stets* Naish. 8,39.

*तदाकारपरिज्ञान *eine best. Kunst* Gal.

तदात्मक (Karaka 6,12) und तदात्मन् (in अ°) Adj. *in der Art —, in dem Wesen davon liegend, dieselbe Natur habend, identisch dem Wesen nach.*

तदात्व n. *Gegenwart, der gegenwärtige Zustand.* Nur im Gegensatz zu आयति *Zukunft.*

तदानींदुग्ध Adj. *zu der in Rede stehenden Zeit —, eben gemelkt.*

तदानीन्तन Adj. *damalig, in jener Zeit lebend.*

तदानीम् Adv. *damals, alsdann, dann.* In Correlation mit यदा, यत्र und यदि.

*तदामुख n. *Beginn, Anfang.*

तदर्थ Adj. *auf den bestimmten Zweck gerichtet, intentus.*

तदृष्टि Adj. *von solchen Opferungen begleitet* AV. 11,7,19.

तदीय Adj. 1) *dem, der* oder *denen gehörig, von dem, von der* oder *von denen kommend* u. s. w., *sein, ihr.* °सङ्ग m. *ein Zusammentreffen mit ihr.* — 2) *ein solcher.* तदीयमणवपि *auch nicht so viel, auch nicht das geringste.*

तदेवोपनिषद् f. Titel einer Upanishad.

तदोकस् Adj. *daran Gefallen —, daran Behagen findend.*

तदोजस् Adj. *mit solcher Kraft ausgerüstet.*

तद्गत Adj. 1) *auf den, die, ihn, sie* oder *darauf gerichtet.* — 2) am Ende eines Comp. *gerichtet auf.*

1. तद्गुण m. 1) *dessen* oder *deren Eigenschaft.* — 2) *dessen* oder *deren Vorzug.*

2. तद्गुण 1) Adj. *diese Eigenschaften besitzend.* — 2) m. in der Rhet. *ein bildlicher Ausdruck, bei welchem die Eigenschaften eines Gegenstandes auf einen andern übertragen werden.*

तद्देवत्य Adj. *die Gottheit habend* Lâṭj. 4,4,21.

*तद्द्वितीय Adj. *dieses zum zweiten Male thuend* P. 5,2,162, Sch.

*तद्धन Adj. *geizig.*

तद्धर्मन् Adj. 1) *den und den —, einen bestimmten Beruf habend, eine bestimmte Obliegenheit vollbringend.* — 2) *dessen Obliegenheit vollbringend* Gaim. 6,3,26.

तद्धर्मिन् Adj. *dessen —, seine Gesetze befolgend.*

*तद्धारण n. *eine best. Kunst* Gal.

तद्धित 1) *Adj. *dem gut, — heilsam.* — 2) m. *ein Suffix, welches aus schon abgeleiteten Wörtern neue bildet* und *ein auf diese Weise gebildetes Wort.* °कलाप m., °चन्द्रिका f., °तत्त्वबोधिनी f. und °विचार m. Titel von Werken Opp. Cat. 1. — 3) n. *dessen u. s. w. Heil, — Wohlergehen* Âpast. (Pl.). — Auch fehlerhaft für लद्धित.

तद्बन्धु Adj. *zu dieser Genossenschaft gehörig.*

*तद्बल m. und *°ला f. (?) *eine Art Pfeil.*

*तद्भक्त Adj. *dieses oft thuend* P. 6,2,162, Sch.

तद्भव Adj. *daraus* (d. i. aus dem Sanskrit) *entstanden* (von Wörtern im Prâkrit und in den südindischen Sprachen) Mudrâr. zu M. 4,232.

तद्भाव m. 1) *das dazu Werden.* — 2) am Ende eines Comp. *das Werden zu.*

तद्भूत Adj. *darin befindlich* Gaim. 1,1,25.

तद्राज m. *ein Suffix, welches zur Bezeichnung eines Fürsten* oder *Häuptlings an den Namen eines Volksstammes gefügt wird.*

तद्रिंयच् und *तद्यच् Adj. *dahin gerichtet.*

तद्रूप Adj. (f. आ) *so gestaltet, so beschaffen, so aussehend; von derselben Beschaffenheit.* Nom. abstr. °त्व n. Kap. 5,19. Gaim. 6,5,3.

तद्वत् Adv. 1) *auf diese Weise, so.* In Correlation mit यद्वत् und यथा. — 2) *gleichfalls, ebenfalls, desgleichen, auch.*

तद्वत्ता f. *Uebereinstimmung.*

*तद्वन् m. Pl. *eine bestimmte Klasse von Ṛshi* Mahâbh. (K.) 11,13.

तद्वत् Adj. *damit versehen, das enthaltend, das besitzend* Kap. 1,151. 5,101.

तद्वयस् Adj. *in demselben Alter stehend.*

तद्वश Adj. *darnach verlangend.*

तद्वा Adv. = तद्वत् 1).

तद्विद् 1) Adj. *das wissend, darin eingeweiht;* m. *Sachkenner, Fachmann.* — 2) f. *die Erkenntniss davon.*

तद्विध m. *Fachgenosse, Sachkenner* Njâjas. 4,2, 47. Karaka 1,25.3,8 (hier und da fehlerhaft तद्विद्या°).

तद्विध Adj. (f. धा) *derartig, dem entsprechend.* Nom. abstr. °त्व n.

तद्विषय Adj. (f. आ) 1) *zu dieser Kategorie gehörend* P. 4,2,66. — 2) *dieses zum Object habend* Çaṃk. zu Bṛh. Âr. Up. S. 73.

तद्वृत्ति Adj. *darnach lebend* Gaut.

तद्वत Adj. *die Pflichten gegen ihn* oder *sie erfüllend.* — 2) *dieselbe religiöse Observanz begehend* Gaut.

1. तन्, तनोति, तनुते; Partic. ततं. 1) *sich dehnen, — erstrecken, — ausdehnen, — über, reichen über* oder *bis* (insbes. vom Licht); mit Acc. तत *überzogen —, überdeckt mit* (Instr. oder im Comp. vorangehend). — 2) *sich ausbreiten* vom Licht, so v. a. *weithin scheinen.* — 3) *sich in die Länge ziehen, dauern, anhalten.* — 4) *dehnen, strecken, spannen, breiten, aus —, aufziehen* (ein Gewebe). पथस् *Pfade breiten,* so v. a. *bahnen.* तन्तुम् *den Geschlechtsfaden ausbreiten,* so v. a. *auf Nachkommenschaft bedacht sein.* तनूम् *die Personen ausbreiten,* so v. a. *sich vermehren.* गतिम् so v. a. *den Gang richten auf* (इच्छ). प्रियवचनानि *liebe Worte ausbreiten,* so v. a. *sprechen.* तत *ausgedehnt, — gestreckt.* — 5) *in die Länge ziehen* (in der Zeit). — 6) ein Opfer oder Gebet (wie ein Gewebe) *zusammenfügen, ausführen; einer Opferhandlung obliegen, Etwas* (Acc.) *opfern.* — 7) *ausbreiten, verbreiten, vermehren* Ragh. 3,25. Spr. 2503. Kathâs. 104,89. Prab. 30,13. Bhâg. P. 1,8,6. 17,31. 3,21,20. 4,17,22. Dhûrtas. 66,10. Bhaṭṭ. 2,17. Pass. तायते *sich ausbreiten, zunehmen.* तत *ausgebreitet, weit.* — 8) *zurecht machen* in ततायुधकलापवत् und °कलापिन्. — 9) *ausarbeiten, verfassen* MBh. 1, 63,127. — 10) *machen zu, reddere;* mit doppeltem Acc. Spr. 1470. — * Desid. तितनिषति, तितंसति und तितांसति. — * Intens. तन्तन्यते und तन्तनीति. — Mit अति, °तत *der sich sehr breit macht, sehr übermüthig.* — Mit व्यति Med. *um die Wette ausdehnen* Bhaṭṭ. — Mit अधि *beziehen* (den Bogen mit der Sehne). °तत *überdeckt mit* (Instr.). — Mit अनु 1) *sich ausdehnen nach* oder *entlang.* — 2) *fortsetzen, fortführen, keine Unterbrechung erleiden lassen, aufrecht erhalten.* — 3) *weiter vermehren.* — Mit अप in °तानक. — Mit अभि 1) *sich ausbreiten vor* oder *über, hinreichen über* (Acc.). — 2) *vor Etwas herspannen, — aufstellen.* — Mit अव 1) *sich herabsenken, sich ziehen nach* (Acc.). — 2) *sich hinziehen über, überdecken;* mit Acc. °तत *überdeckt —, bedeckt mit* (Instr. oder im Comp. vorangehend) Hariv. 3612. — 3) *abspannen, schlaff machen* (den Bogen); *abnehmen* (die Sehne vom Bogen). — 4) अवतत als Beiw. Çiva's wohl *mild, gnädig gestimmt.* — Mit अभ्यव *überziehen.* Pass. *sich hinziehen über* (Acc.). — Mit आ 1) *sich ausbreiten über, durchdringen, überziehen;* insbes. vom Licht, daher *bescheinen.* पदम् *Platz greifen, sich breit machen.* — 2) *sich richten nach Etwas hin, zustreben auf* (Acc.). आतत *gerichtet auf, haftend an* (Loc.). — 3) *warten auf* (Acc.) — 4) *Jmd aufhalten, morari* ṚV. 1,91,23. — 5) *ausbreiten, ausdehnen, anspannen, aufziehen* (ein Gewebe). आतत *verbreitet, ausgedehnt, gespannt* (Bogensehne), *lang* (Weg Kâṭh. Up. 3,6,2). — 6) *verbreiten, effundere, verleihen.* — 7) *bewirken, her-*

vorbringen Hariv. 4635. — 8) *an den Tag legen, zeigen, verrathen* 300,26. — Caus. आ तानयति *anspannen, straff machen.* — Mit अन्वा 1) *sich ausbreiten —, hinreichen über* (Acc.); von der Sonne so v. a. *bescheinen.* — 2) *ausspannen, ausbreiten.* — Mit अन्या *bestricken, in seine Gewalt bekommen.* — Mit उदा *sich ausbreiten.* — Mit पर्या *rings umgeben, umbreiten.* — Mit प्रत्या 1) *sich ausbreiten gegen, bescheinen.* — 2) *scheinen —, glühen gegen* (Acc.) ṚV. 4,4,4. — Mit व्या *verbreiten, bewirken, hervorbringen.* — Mit समा 1) *spannen* (den Bogen) MBh. 8,82,26. — 2) *bewirken, hervorbringen.* — Mit उद् *sich nach oben strecken, hinaufstreben.* — Mit नि 1) *durchdringen.* — 2) *nach unten treiben, eindringen —, wurzeln machen.* — Mit अतिनिस् *zertheilend durchdringen, durchleuchten, überstrahlen.* — Mit परि *sich herstrecken um, umspannen, umschlingen, umgeben.* — Mit प्र 1) *sich ausbreiten, — über, überziehen, bedecken, erfüllen.* प्रतत *überzogen u. s. w. mit* (Instr. oder im Comp. vorangehend). — 2) *ausbreiten, entfalten, verbreiten, fortführen, weiter ausführen, ausführlich besprechen.* Pass. *sich ausbreiten —, seinen Anfang nehmen von* (Abl.). — 3) *entfalten, an den Tag legen.* — 4) *auszuführen beginnen, beginnen* (ein Opfer). — 5) *bewirken, verursachen.* — 6) *machen zu, reddere;* mit doppeltem Acc. Spr. 7620. — Mit अभिप्र *sich ausbreiten über* (Acc.) Kaush. Up. 4,19. — Mit वि 1) *sich ausbreiten, sich verbreiten, — über, überziehen, bedecken, erfüllen.* वितत *überzogen u. s. w. mit* (Instr. oder im Comp. vorangehend). — 2) *ausspannen, ausstrecken, aufziehen* (eine Bogensehne, ein Gewebe u. s. w.), *beziehen* (mit der Sehne), *spannen* (einen Bogen). — 3) *vorstecken* (das Joch). — 4) einen Weg *breiten*, so v. a. *bahnen.* — 5) Schritte *breiten*, so v. a. *schreiten.* — 6) *ausbreiten, verbreiten in, durch* oder *an*, (eine Salbe) *auftragen auf* (Loc.). वितत *ausgebreitet, verbreitet, ausgedehnt, weit, breit.* विततम् Adv. — 7) den Leib *breit machen*, so v. a. *sich drohend entgegensetzen.* — 8) Opfer, Gebete, Ceremonien, Feste (139,15), Kasteiungen u. s. w. *in's Werk setzen, veranstalten, beginnen, ausführen.* — 9) *opfern.* — 10) *an den Tag legen.* — 11) *bewirken, hervorbringen.* — 12) *machen zu, reddere;* mit doppeltem Acc. Prasannar. 53,4. — Mit अनुवि *sich ausdehnen über* (Acc.). — Mit अभिवि 1) *beziehen* (mit der Sehne). — 2) *überziehen, zudecken.* — Mit आवि *sich allseits verbreiten über* (Acc.), von Strahlen. — Mit प्रवि, °तत 1) *ausgedehnt, sich weithin verbreitend, weit.* — 2) *in's Werk gesetzt, begonnen.* — 3) *zahlreich, mannichfach.* — Mit सम् 1) *sich verbinden mit* (Instr.), *sich anschliessen an* (Acc.). संतत *sich befindend in* (Loc.). — 2) *überziehen, bedecken.* संतत *überzogen —, bedeckt mit* (Instr. oder im Comp. vorangehend). — 3) *zusammenfügen, in ununterbrochener Verbindung erhalten, fortlaufend machen.* संतत *zusammengehalten durch* (Instr.), *geschnürt*, (mit Stricken) *bezogen* Tândja Br. 16,10,6. *zusammenhängend, fortlaufend, ununterbrochen.* संततम् und संतत° Adv. — 4) *anschliessen* Vaitân. — 5) *in's Werk setzen.* — 6) *an den Tag legen.* — Caus. संतानयति *in's Werk setzen —, ausführen lassen.* — Mit अनुसम् 1) *anschliessen, folgen lassen.* — 2) *fortsetzen* Vaitân. — 3) अनुसंतत *a) überzogen —, bedeckt —, erfüllt mit* (Instr.). — *b) nach allen Seiten verbreitet, ausgebreitet.* — Mit अभिसम् 1) *hinüberreichen lassen* (von einer Seite zur anderen), *zur Verbindung machen, anreihen* Tândja-Br. 4,7,7. — 2) अभिसंतत *überzogen —, überdeckt mit* (im Comp. vorangehend). अभिसंवृत v. l. — Mit उपसम् *in unmittelbare Verbindung setzen mit* (Instr.) Vaitân. — Mit परिसम् in परिसंतान.

2. तँन् (nur Dat. und Instr.) 1) *Ausbreitung, Fortdauer, ununterbrochene Folge.* — 2) *Nachkommenschaft.* — 3) तँना (तनाँ ṚV. 10,93,12) Instr. Adv. *in ununterbrochener Dauer, nach einander, anhaltend, continuo* ṚV. 8,25,2.

3. तन्, तन्यति *erschallen, laut tönen, rauschen* ṚV. 4. *तन्, तनति und तानयति (अड्डोपकरणयोः, अड्डोपतापयोः, अड्डाघाते).

तँन n. und तँना f. *Nachkommenschaft, Kind.*

तनक (वेतनक?) *Lohn* (buddh.).

तनबाल m. Pl. N. pr. eines Volkes.

तँनय 1) Adj. *das Geschlecht fortpflanzend, zum eigenen Geschlecht gehörig.* — 2) m. *a) Sohn.* Du. auch *Sohn und Tochter.* Im Comp. *Kind* überh. Am Ende eines adj. Comp. f. आ. — *b) das fünfte astrol. Haus.* — *c)* N. pr. α) Pl. eines Volkes. — β) eines Vâsishṭha. v. l. अनघ. — 3) f. तनया *a) Tochter.* — *b) *eine best. Pflanze.* — 4) (*m.) n. *Nachkommenschaft, Geschlecht, Stamm; Kind, Nachkommen.* Nach den Commentatoren *Enkel.*

तनयभवन n. *das fünfte astrol. Haus.*

तनयित्नु Adj. *rauschend, donnernd.*

तनयी Adv. mit कर् *zum Sohne machen.*

तँनस् n. *Nachkommenschaft.*

तनिका f. *Strick, Schnur* Çiç. 5,61.

तँनिमन् 1) m. *tenuitas, Dünne* Kâd. 195,8. *Seichtheit* Vikramâṅkaḱ. 13,6. *Schwäche* Bâlar. 108,16. — 2) n. *Leber.*

तनिश्लोकी f. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

तँनिष्ठ Adj. Superl. zu तनु 1).

तँनीयंस् Adj. Compar. zu तनु 1).

तनुँ 1) Adj. (f. तनु, तनूँ und तन्वी) *tenuis, dünn, flach, schmal, fein, schmächtig, schlank, klein, schwach, unbedeutend, spärlich, wenig.* Compar. तनुतर (295,31) und तँनीयंस्, Superl. तँनिष्ठ. — 2) m. N. pr. eines überaus *abgemagerten* Ṛshi. — 3) f. तनु und तनूँ *a) Leib, Körper, Gestalt.* तनुं त्यज् oder कृ (119,27) *den Körper fahren lassen*, so v. a. *das Leben aufgeben.* — *b) Person.* स्वका *die eigene P.* इयं तनुर्मम (320,10) so v. a. *ich hier.* — *c) die eigene Person, das Selbst* (häufig die Stelle des Pron. reflex. vertretend). — *d) Wesen, Daseins- oder Erscheinungsform.* ṛṛāṭyā (wohl so zu lesen) तनूर्मन्यो: so v. a. *ein Zeichen des Grimmes auf der Stirn* Pâr. Gṛihj. 3,13,5. — *e) *तनु *Haut.* — *f)* तनु *das erste astrol. Haus.* — 4) f. तन्वी *a) ein schlankes, feingegliedertes Frauenzimmer.* — *b) *Desmodium gangeticum.* — *c) *Balanites Roxburghii* Râǵan. 6,72. — *d) ein best. Metrum.* — *e)* N. pr. einer Gattin Kṛshṇa's.

तनुक 1) Adj. *dünn* Karaka 6,2. *klein; dünn*, so v. a. *schwach* (Brühe u. s. w.) Karaka 8,6. — 2) *m. *a) Grislea tomentosa.* — *b) Terminalia bellerica.* — *c) der Zimmtbaum.* — 3) *f. आ *Diospyros embryopteris.*

*तनुकूप m. *Schweissloch.*

तनुकेश 1) Adj. (f. ई) *feinhaarig* Varâh. Laghuǵ. 2,13. — 2) *f. ई Pl. Bez. der Weiber der Kshemavṛddhi.

*तनुक्षीर m. *Spondias mangifera.*

तनुगृह n. *das erste astrol. Haus.*

*तनुच्छद Vop. 26,70.

तनुच्छद m. 1) *Feder*, Pl. *Gefieder* R. 4,63,2. — 2) *Panzer, Harnisch.*

*तनुच्छाय m. *eine Art Acacie* Râǵan. 8,40.

तनुज 1) m. *Sohn.* — 2) f. आ *Tochter.*

तनुजा f. Nom. abstr. zu तनु 1) und 3) *a).*

तनुत्यज् Adj. *den Leib hingebend, das Leben wagend, muthig dem Tode entgegengehend* Âpast. *sterbend.*

1. तनुत्याग m. *Hingabe des Leibes, muthiges Einsetzen des Lebens.*

2. तनुत्याग Adj. *wenig spendend.*

तनुत्र n. *Panzer, Harnisch.*

तनुत्रवत् Adj. *gepanzert, geharnischt.*

तनुत्राण n. *Panzer, Harnisch.*

तनुत्व n. Nom. abstr. zu तनु 1).

तनुवक्त्र Adj. *dünnhäutig* Suçr. 1,264,2.

तनुत्वच् m. 1) *der Zimmtbaum* Bhâvapr. 1,188. — 2) **Cassia Senna.*

*तनुत्वच m. *Premna spinosa* Râgân. 9,25.

तनुदग्ध Adj. als Bez. eines Kleça im Joga = तनु 1).

तनुदान n. *Hingabe des Leibes* (beim coitus, und zugleich *eine spärliche Gabe* Spr. 7723.

तनुधी Adj. *von geringer Einsicht* Ind. St. 14,365.

*तनुपत्त्र m. 1) *Terminalia Catappa.* — 2) *blättriges Auripigment.*

तनुपादत्राण n. *eine best. feierliche Handlung, die an einer Feuergrube vorgenommen wird.*

*तनुबीज m. *Judendorn* Râgân. 11,143.

तनुभव m. *Sohn.*

*तनुभस्त्रा f. *Nase.*

तनुभाव m. Nom. abstr. zu तनु 1).

*तनुभूमि f. *ein best. Stadium im Leben des Çrâvaka.*

तनुभृत् m. *ein mit einem Körper versehenes Wesen*, insbes. *Mensch.*

1. तनुमध्य n. *Leibesmitte, Taille.*

2. तनुमध्य 1) Adj. (f. आ) *eine schmale Taille habend.* — 2) f. आ *ein best. Metrum.*

तनुमध्यम Adj. (f. आ) *eine schmale Taille habend* 47,30.

तनुमत् Adj. *mit einem Körper versehen.*

तनुमूर्ति Adj. *schmal, schmächtig* Varâh. Bṛh. S. 4,20.

*तनुरस m. *Schweiss.*

*तनुरुह und *°रुह n. *das Haar auf dem Körper.*

*तनुल Adj. *ausgedehnt.*

तनुलता f. *ein schlanker Körper* Prasannar. 37,14.

*तनुवात m. *ein dünner Wind* (darin eine Hölle).

*तनुवारभस (?) m. *ein gepanzerter Krieger.*

*तनुव्रण m. *Elephantiasis.*

तनुशिरस् f. *ein best. Metrum.*

तनुस् n. *Person.* आत्मन: तनु: (Acc.) so v. a. *sich.*

तनुसंगम m. *das Zusammensein der Körper, leibliche Nähe* Spr. 7714.

*तनुसंचारिणी f. *ein junges Mädchen.*

तनुस्थान n. *das erste astrol. Haus* Verz. der Oxf. H. 330,a,27.

*तनुच्छद m. *After.*

1. तनू f. s. u. तनु.

2. तनू Adv. 1) mit कर् *a) dünn machen, behauen; schmal machen* Naish. 7,82. — *b) verringern, abschwächen, ablegen* (die Scham). — 2) mit भू *geringer werden, abnehmen.*

तनूकरण n. 1) *das Dünnmachen, Behauen.* — 2) *das Verringern, Schwächen.*

तनूकृत् Adj. 1) *Leib und Leben erhaltend.* — 2) *die Erscheinungsform von Etwas* (Gen.) *bildend.* — 3) *selbstvollbracht.* — *verschuldet* RV. 8,79,3.

तनूकृत्य *Erhaltung des Leibes und Lebens.*

तनूज 1) Adj. *a) an* oder *aus dem Leibe entstanden.* — *b) zur Person gehörig.* — 2) m. *a) Sohn.* — *b)* N. pr. eines Sâdhja. — 3) f. तनूजा *Tochter.* — 4) n. *Gefieder, Flügel* MBh. 5,113,4.

*तनूजनि und तनूजन्मन् m. *Sohn.*

*तनूतल m. *die ausgestreckten Arme als Maass, ein Faden.*

तनूत्यज् Adj. *Leib und Leben hingebend,—wagend.*

तनूदर Adj. (f. ई) *dünnleibig* Hem. Par. 2,421.

तनूदूषि Adj. *Leib und Leben schädigend.*

तनूदेवता f. *die Gottheit einer Erscheinungsform* (des Agni).

तनूदेश m. *Körpertheil.*

तनूद्भव m. *Sohn* Hem. Par. 13,39.

*तनून m. *Wind.*

*तनूनप n. *geschmolzene Butter.* Ein wegen तनूनपात् erfundenes Wort.

तनूनपात् m. 1) *Sohn seiner selbst*, ein heiliger Name Agni's; *Feuer* überh. Harshaḱ. 161,24. Auch unter den Beinamen Çiva's. — 2) **Plumbago zeylanica.*

तनूनपात्वत् Adj. *das Wort* तनूनपात् *enthaltend.*

तनूनप्त्र m. = तनूनपात् 1).

तनूपा (auch viersilbig) Adj. *Leib und Leben schirmend.*

तनूपान 1) Adj. (f. ई) dass. — 2) n. *Schirm des Leibes und Lebens.*

तनूपावन् Adj. = तनूपा.

तनूपृष्ठ m. *ein best.* Soma-*Opfer* Vaitân.

तनूबल n. *Körperkraft, eigene Kraft.*

तनूभव m. *Sohn* Spr. 7774. Verz. d. Oxf. H. 323, *a*, No. 765, Çl. 4.

तनूरुच् Adj. *dessen Person leuchtet, im Waffenschmuck glänzend.*

तनूरुह 1) (*m.) n. *a) das Haar auf dem Körper.* — *b) Gefieder, Flügel.* — 2) m. *Sohn.*

तनूर्ज m. N. pr. eines Sohnes des 3ten Manu.

तनूवशिन् Adj. *über die Person gebietend, beherrschend.*

तनूशुभ्र Adj. *sich herausputzend, eitel auf seine Person.*

तनूहविस् n. *ein an die* Tanû *des* Agni *gerichtetes* Havis.

*तनूच्छद m. *After.*

*तनेनु *eine Reisart.*

*तन्तस्य् °स्यति (दु:खे, दु:खक्रियायाम्).

तन्ति 1) f. *a) Strick, Strang, Leine;* insbes. *ein langer Strick, an den die Kälber einzeln vermittelst anderer kürzerer Stricke angebunden werden.* Auch तन्ती f. Gobh. 3,6,7. 9. वत्स° Gaut. — *b)* **Ausdehnung.* — *c)* *N. pr. einer Frau. — 2) *m. *Weber.*

तन्तिचर Adj. *an der Leine gehend* TBr. 3,3,8,5.

तन्तिज m. N. pr. eines Sohnes des Kanavaka Hariv. 1,34,38.

तन्तिपाल m. N. pr. 1) so nennt sich Sahadeva beim Fürsten Virâṭa MBh. 4,3,9. 10,10. — 2) eines Sohnes des Kanavaka Hariv. 1,34,38.

*तन्तिपालक m. Bein. Nakula's (soll heissen Sahadeva's).

तन्ती f. s. u. तन्ति 1) *a).*

तन्तु m. 1) *Faden, Schnur, Strang, Draht, Saite.* — 2) *Aufzug eines Gewebes.* — 3) *Faden, Ausläufer, Faser.* — 4) *Faden* in übertr. Bed. *a)* von Opferhandlungen, *die ununterbrochen wie ein Faden sich hinziehen.* — *b)* von Personen, *die das Geschlecht durch Fortpflanzung in ununterbrochener Reihe erhalten, Stammhalter* Âpast. पैतामक् so v. a. *das Geschlecht des Grossvaters* Chr. 25,9. — *c)* von Affecten, die den Menschen *fesseln* und *hemmen.* — 5) Name eines Sâman Ârsh. Br. — 6) **Haifisch.* — 7) *N. pr. eines Mannes.

तन्तुक 1) am Ende eines adj. Comp. *Schnur, Strang.* — 2) m. *a) eine Schlangenart.* — *b)* **Sinapis dichotoma.* — 3) *f. ई *Ader.*

तन्तुकार्य n. *Gewebe* Sarvopan. S. 401.

*तन्तुकाष्ठ n. *die Bürste der Weber.*

*तन्तुकीट m. *Seidenraupe.*

तन्तुजाल in कृमि°.

*तन्तुण m. *Haifisch.*

तन्तुत्व n. *das Fadensein, Bestehen aus Fäden.*

*तन्तुनाग m. *Haifisch.*

तन्तुनाभ m. *Spinne* Çaṃk. zu Bâdar. 2,1,25.

*तन्तुनिर्यास m. *Weinpalme.*

तन्तुपर्वन् n. Bez. *des Vollmondtages im Monat* Çrâvaṇa.

*तन्तुभ m. 1) *Sinapis dichotoma.* — 2) *Kalb.*

तन्तुभूत Adj. *Stammhalter seiend* MBh. 3,258,11.

तन्तुमध्या Adj. f. *eine fadendünne Taille habend* Prij. 50,10.

तन्तुमत् 1) Adj. *a) fadenziehend, fadenförmig* Kâraka 6,11. 7,3. — *b)* als Beiw. eines Agni wohl so v. a. *ununterbrochen wie ein Faden* AV. Prâjaçc. 2,1. — 2) f. °मती N. pr. der Mutter Murâri's.

*तन्तुर n. *Wurzelschoss des Lotus.*

तन्तुल 1) Adj. *fadenziehend* (Schleim) Bhâvapr. Hdschr. (fehlt in der Ausg. 3,12). — 2) *n. *Wurzelschoss des Lotus.*

तन्तुवर्धन Adj. *den Faden verlängernd*, Beiw. Vishṇu's (MBh. 13,149,97) und Çiva's.

तन्तुवान n. *das Weben* Comm. zu Njâjam. 7,3,21.

*तन्तुवाप m. 1) *Weber.* — 2) *das Weben, Weberei.*

तन्तुवाय m. 1) *Weber.* — 2) **Spinne.* — 3) **das Weben, Weberei.*

*तन्तुवायदण्ड m. *Weberstuhl.*

*तन्तुवायशाला f. *Weberwerkstatt* Gal.

*तन्तुविग्रहा f. *Musa sapientum.*

*तन्तुशाला f. *Weberwerkstatt.*

*तन्तुसंतत Adj. 1) *gewebt.* — 2) *genäht.*

*तन्तुसंतति f. *das Nähen.*

तन्तुसंतान m. *das Weben* Comm. zu Kaush. Up. 1,3.

*तन्तुसार m. *Arecapalme.*

तन्त्र 1) n. (adj. Comp. f. आ) *a) Webestuhl.* — *b) Zettel, Aufzug eines Gewebes.* — *c) das Sichhindurchziehende, Durchlaufende, immer wieder zur Geltung Kommende, Sichgleichbleibende, Maassgebende, Vorwaltende, Wesentliche, Grundlage, Grundform, Norm, Hauptsache, das worum* (im Comp. vorangehend) *es sich bei Etwas* (Gen. MBh. 13,48,6, oder im Comp. vorangehend) *vor Allem handelt, das wovon etwas Anderes abhängt.* तन्त्रेण *durchlaufend, ein für alle Male gültig.* Am Ende eines adj. Comp. *bei dem es sich um — handelt, bei dem — vorwaltet, abhängig von.* देह° Adj. so v. a. *der sich zu verkörpern liebt* Bhâg. P. 3,33,5. — *d) (eine zusammenhängende) Lehre, Doctrin, Lehrbuch, ein Abschnitt in einem solchen Werke.* — *e) der erste Theil eines* Gjotiḥçâstra. — *f) eine Klasse von Werken, in denen Magie und Mystik die Hauptrolle spielen.* — *g) Beschwörungsformel.* — *h)* Name eines Sâman. Auch विरूपस्य Ârsh. Br. — *i) Heer.* — *k)* am Ende eines Comp. *eine geordnete Menge, Reihe, series* Bâlar. 30, 18. 175,15. *Trupp* 54,15. — *l)* = राज्य° *Regiment, Regierung.* परं तन्त्रम् *die höchste Autorität.* — *m) Mittel, Kunstgriff* Hariv. 2,1,31. — *n) Arzenei*, insbes. *ein Specificum* Çiç. 2,88. — *o) *Reichthum.* — *p) *Haus.* — *q) *= परिच्छद. — *r) *= यन्त्र. — 2) f. तन्त्री (Nom. °न्त्रीस् und *तन्त्री) *a)* = तन्ति 1) Gṛhjâs. 3,6,7, v. l. Im Bhâg. P. ed. Bomb. तन्त्या st. तन्त्र्या. Die richtige Form wird तन्ति und तन्ती sein. — *b) Saite* MBh. 12,120,14. *Saitenspiel.* — *c) *Sehne, Ader.* — *d)* Pl. bildlich von *den Saiten des Herzens.* v. l. तन्त्रै: st. तन्त्री:. — *e) *Cocculus cordifolius.* — *f) *ein junges Mädchen von besonderer Beschaffenheit.* — *g)* **N. pr.* eines Flusses.

तन्त्रक 1) *Adj. *vom Webstuhl kommend, ganz neu* (Zeug, Kleid). — 2) am Ende eines adj. Comp. = तन्त्र 1) *d).* — 3) f. तन्त्रिका *a) Cocculus cordifolius* Bhâvapr. 1,196. Dhanv. 1,1. — *b) Ohrenklingen* Çârṅg. Saṁh. 1,7,81.

तन्त्रकार m. *Verfasser eines Lehrbuchs.*

*तन्त्रकाष्ठ n. = तन्तुकाष्ठ.

तन्त्रकोश m., तन्त्रकौमुदी f., तन्त्रगन्धर्व n., तन्त्रगर्भ m., तन्त्रचन्द्रिका f., तन्त्रचूडामणि m. und तन्त्रजीवन Titel von Werken.

तन्त्रटीका f. ein Gesammtname für die 4 ersten Bücher des Tantravârttika und auch gleich diesem.

तन्त्रणा n. *das Unterhalten einer Familie.*

तन्त्रता f. Nom. abstr. zu तन्त्र 1) *c).*

°तन्त्रत्व n. *Abhängigkeit von.*

तन्त्रदर्पण m. (Opp. Cat. 1), तन्त्रदीपिका f. (ebend.), तन्त्रप्रकाश m., तन्त्रप्रदीप m., तन्त्रभेद m. und तन्त्रमन्त्रप्रकाश n. Titel von Werken.

तन्त्रय् 1) °यति *a) befolgen, sich richten nach* MBh. 12,215,21. — *b) sorgen für Jmd* (Acc.) Çâk. 102, v. l. — *c) besorgen, ausführen.* — *d)* तन्त्रित *α) abhängig von* (im Comp. vorangehend). — *β) *fehlerhaft für तन्द्रित Med. dh. 3. — 2) °ते *a) in der gehörigen Ordnung erhalten, regeln* Karaka 4,1. 6,26. — *b) *eine Familie unterhalten.*

तन्त्ररत्न n., तन्त्रराज m. und तन्त्रराजक m. Titel von Werken.

*तन्त्रवाप 1) m. *Weber.* — 2) m. n. *das Weben, Weberei.*

तन्त्रवाय m. 1) *Weber.* — 2) **Spinne.*

तन्त्रवार्त्तिक n., तन्त्रविलास m. (Opp. Cat. 1), तन्त्रशास्त्र n. (Kumârasv. zu Pratâpar. 342,21), तन्त्रशिखामणि m. (Opp. Cat. 1), तन्त्रसद्भाव m., तन्त्रसमुच्चय m. (Opp. Cat. 1), तन्त्रसार m., °सारसंग्रह m. (Opp. Cat. 1), °सारावलि f. (ebend.) und तन्त्रहृदय n. Titel von Werken.

तन्त्रा f. fehlerhaft für तन्द्रा.

तन्त्राधिकारनिर्णय m. (Opp. Cat. 1) und तन्त्रामृत n. Titel zweier Werke.

तन्त्रायिन् Adj. *ein Gewebe aufziehend.*

तन्त्रालोक m. Titel eines Werkes.

तन्त्रि f. 1) metrisch für तन्त्र 2) *b).* — 2) fehlerhaft für तन्द्रि.

तन्त्रिज्ञ m. N. pr. v. l. für तन्त्रिज्ञ.

तन्त्रिता f. fehlerhaft für तन्द्रिता.

तन्त्रिन् m. *Soldat.*

तन्त्रिपाल m. fehlerhaft für तन्त्रिपाल 1) und v. l. zu 2).

*तन्त्रिपालक m. Bein. Gajadratha's. Vgl. तन्त्रि°.

तन्त्रिल Adj. *sich um die Regierung kümmernd* Comm. zu Mṛkkh. 101,21.

तन्त्रिल्लक m. N. pr. eines Mannes.

तन्त्रीभाण्ड n. *die indische Laute.*

तन्त्रीमुख m. *eine best. Stellung der Hand.*

तन्त्रोत्तर n. Titel eines Werkes.

*तन्त्र्य n. *Fadenende.* Davon *Adj. तन्त्र्यीय.

*तन्थी Adv. mit कर्, भू und अस्. तस्थी v. l.

तन्द्, तन्दते *nachlassen, ermatten* ṚV. 1,58,1 (तं तन्दते zu lesen nach Aufrecht).

तन्डुलिकाश्रम m. N. pr. einer *Einsiedelei* MBh. 3,82,13. तण्डुलिका° v. l.

तन्द्र्, *तन्द्रति = सीदति Mahidh. zu VS. 15,5. Nur in der Verbindung मे (मा) तन्द्रत् *es komme keine Ermattung über mich.* — Caus. तन्द्रयते *matt —, müde werden, — zu* (Infin).

तन्द्र n. *Reihe.*

तन्द्रयु Adj. *lässig, träge.*

*तन्द्रवाय m. = तन्तुवाय.

तन्द्रा f. *Mattigkeit, Erschlaffung, Abspannung, Trägheit.*

तन्द्राय्, यते *matt —, müde werden.*

तन्द्रालु und तन्द्राविन् Adj. *matt, abgespannt, müde.*

तन्द्रि m. oder n. (nur तन्द्रिणा Bhâg. P.) und तन्द्री f. (Nom. °स् und तन्द्री) = तन्द्रा. Am Ende eines adj. Comp. तन्द्री (Nom. °स् und तन्द्री).

तन्द्रिक 1) m. *eine Art Fieber.* — 2) *f. आ = तन्द्रा.

तन्द्रिज्ञ m. N. pr. v. l. für तन्त्रिज्ञ.

तन्द्रित Adj. = मूढ. Zu belegen nur अ°.

तन्द्रिन् 1) Adj. in अ°. — 2) m. *eine Art Fieber* Bhâvapr. 3,76.

तन्द्रिपाल m. N. pr. v. l. für तन्त्रिपाल 2).

तन्नामिक Adj. *des Namens.*

*तन्नि und *तन्नी f. *Hemionitis cordifolia.*

तन्निमित्तत्व n. *das die Ursache davon Sein* Gaim. 1,1,25.

तन्मनस् Adj. *mit darauf gerichtetem Geiste, darin vertieft* Karaka 1,1.

तन्मय Adj. *daraus bestehend, darin aufgehend, damit Eins seiend, ganz erfüllt davon* 186,4. Nom. abstr. °ता f. (Kâd. 2,2,5) und °त्व n. (Çiç. 10,46).

तन्मयीभाव m. *das Aufgehen darin.*

तन्मात्र 1) Adj. *a) nur so viel, nur so wenig.* — *b) atomartig.* — 2) n. *a) eine Kleinigkeit.* Abl. *einer Kl. wegen* (erzürnt); am Anfange eines Comp. *in ganz geringem Maasse.* — *b) Atom, Urstoff, ein in sich noch ununterschiedenes feines Element, aus*

welchem ein in sich schon unterschiedenes gröberes Element hervorgeht. Nom. abstr. °ता f. und °त्व n.

तन्मात्रिक Adj. *atomartig.*

तन्मानिन् Adj. *dafür geltend.*

तन्मूल Adj. *darin wurzelnd, dadurch veranlasst* Daçak. 36,4.

तन्यतु f. *das Donnern, Tosen.* Nur im gleichlautenden Instr.

तन्यतु m. 1) *das Dröhnen, Tosen.* — 2) *Donner, Donnerwetter.* — 3) **Wind.* — 4) **Nacht.*

तन्यु Adj. *tosend, rauschend.*

तन्व 1) m. N. pr. eines Mannes. — 2) (wohl n.) *Körpertheil* Çulbas. 2,37.

तन्वङ्ग 1) Adj. *feingliederig, zart gebaut.* f. ई *ein solches Frauenzimmer.* — 2) m. N. pr. eines Mannes. Auch °राज.

*तन्वि f. = तन्वि, तन्वी.

तन्विन् m. N. pr. eines Sohnes des Manu Tâmasa.

1. तप् 1, तपति (metrisch auch Med.) *a) Wärme von sich geben, warm —, heiss sein, scheinen* (von der Sonne). — *b) erwärmen, erhitzen, glühend machen, bescheinen* (von der Sonne). यो मूर्धानं ततपते *wer sich den Kopf heiss werden lässt.* तप्त (einmal तपित) *erwärmt, erhitzt, glühend gemacht, geglüht* (Gold und anderes Metall), *glühend, heiss, geschmolzen.* तप्तम् Adv. — *c) durch Glut verzehren, verbrennen.* — *d) Schmerz empfinden, leiden.* — *e) freiwillig Schmerz empfinden, sich kasteien;* häufig mit dem Acc. तपः. तप्त *geübt* (Kasteiung). — *f) Schmerz verursachen, schmerzen, quälen, peinigen, betrüben, hart mitnehmen.* तताप impers. mit Acc. *es schmerzt.* तप्त *gequält, gepeinigt, hart mitgenommen.* — 2) तप्यते, तप्यति (auch तप्यते und तप्यत्त्) *a) sich erhitzen, verbrennen, erhitzt werden.* — *b) geglüht —, geläutert werden.* — *c) Schmerz empfinden, leiden, sich abhärmen, Schaden nehmen; Reue empfinden* Spr. 5649. Mit पश्चात् dass. MBh. 8,39, 15. — *d) freiwillig Schmerz leiden, sich kasteien, harten Uebungen sich unterwerfen;* häufig mit dem Acc. तपः. तप्त *der sich kasteit hat.* — 3) तपत्ति MBh. 1,2037 fehlerhaft für पतति. — Caus. तापयति und °ते 1) *erwärmen, erhitzen.* — 2) *versengen, durch Hitze verzehren.* — 3) *quälen, peinigen, in Unruhe versetzen, Jmd zusetzen, hart mitnehmen.* — 4) *sich kasteien, — harten Uebungen aussetzen.* — Intens. तानप्यते *heftigen Schmerz empfinden, heftig leiden, sich in grosser Unruhe befinden.* — Mit अति 1) *heftig brennen, eine grosse Glut von sich geben.* — 2) *erwärmen, stark erhitzen.* — 3) *stark mitnehmen.* °तप्त (von der Stimme). — Caus. *stark erwärmen, — erhitzen.* — Mit अनु 1) *erhitzen.* — 2) *Jmd zusetzen.* — 3) *sich gramen um* (Acc., MBh. 11,182 (अनुतप्य Absol.). — 4) Pass. °तप्यते (episch auch °तप्यति) *a) Schmerz empfinden, sich grämen, — abhärmen,* insbes. *über eine selbstverübte That, Reue empfinden.* — *b)* mit Acc. *sich grämen um, — sehnen nach.* — *c) bereuen.* — Caus. *Jmd Schmerz bereiten, betrüben.* — Mit प्रत्यनु Pass. *Reue empfinden.* — Mit समनु Pass. dass. — Mit अभि 1) *erwärmen, erhitzen, bescheinen* (von der Sonne). — 2) *schmerzen.* — 3) *quälen, peinigen, hart mitnehmen.* — 4) Pass. *a) Schmerz empfinden, leiden.* °तप्त *sich grämend um* (Acc.). — *b)* = 1) (?). — Caus. *versengen.* — Mit अव *Wärme herabstrahlen, herabscheinen.* — Caus. *von oben herab erwärmen, — bescheinen.* — Mit आ 1) *Wärme ausstrahlen, scheinen.* आतपति Loc. *bei Sonnenschein.* — 2) *erhitzen, glühen.* आतप्त *durch Glühen geläutert* (Gold). — 3) Pass. *a) Schmerz empfinden, leiden.* — *b)* mit dem Acc. तपः *sich kasteien.* — Mit अभ्या *es Jmd heiss machen, quälen* — Mit उद् 1) *erwärmen, erhitzen, glühen.* Med. *a) sich wärmen.* Mit *Acc. des Körpertheils. — *b)* **brennen* (intrans.). उत्तप्त *erhitzt, glühend* 165,11. *geglüht,* so v. a. *geläutert* (Metall). दुःखोत्तप्तं वचः so v. a. *von Schmerz erfüllte Worte.* — 2) *Schmerz verursachen, quälen, peinigen, hart zusetzen.* — Caus. 1) *erwärmen.* — 2) *erhitzen, erregen.* — Mit उप 1) *erhitzen, erwärmen.* °तप्त *erhitzt, erwärmt.* — 2) *Schmerz empfinden, unwohl werden.* °तप्त *unwohl.* — 3) *über Jmd kommen* (von einem Unwohlsein), *Jmd zustossen, — schmerzen;* mit Gen. oder Acc. der Person. Auch impers. — 4) Pass. °तप्यते *a) heiss werden.* — *b) Schmerz empfinden, unwohl —, gequält werden, leiden.* — *c)* mit dem Acc. तपः *kasteit werden.* — Caus. 1) *anzünden, verbrennen.* — 2) *Schmerz bereiten, kasteien, es Jmd heiss machen, hart zusetzen;* mit Acc. — Mit समुप Pass. *Schmerz empfinden.* — Mit नि 1) *Glut herabstrahlen.* निनपति *es brennt.* — 2) *niederbrennen.* — Mit निस् 1) निष्टपति u. s. w. *a) versengen.* निष्टप्त *versengt.* — *b) ausglühen* (Gold), *bähen* (Holz). निष्टप्त *ausgeglüht, geläutert* (Gold). — *c) gar braten, rösten.* — *d) erwarmen.* — *e)* निष्टपत्तम् MBh. 7, 9458 fehlerhaft für निष्पतत्तम्. — 2) *निस्तपति *auszuglühen pflegen.* — Mit विनिस्, विनिष्टप्त *gar gebraten, geröstet.* — Mit परि 1) *mit Glut umgeben, umglühen.* परितप्त *umglüht.* — 2) *in Flammen setzen.* — 3) *anschüren* (ein Feuer). परितप्त *angeschürt.* — 4) *Schmerz empfinden, leiden.* — 5) mit dem Acc. तपः *sich kasteien.* — 6) *Schmerz bereiten.* °तप्त *Schmerz empfindend.* — 7) Pass. auch mit den Personalendungen des Act.) *a) ausgeglüht —, geläutert werden* Sarvad. 134,19. — *b) Schmerz empfinden, leiden, sich abhärmen.* — *c) sich kasteien.* — Caus. *Schmerz bereiten, leiden machen, peinigen.* — Mit विपरि Pass. *starken Schmerz empfinden, heftig leiden.* — Mit प्र 1) Act. (nicht Med.) *a) Gluth ausstrahlen, heiss sein, brennen, scheinen* (von der Sonne). — *b) seinen Machtglanz entfalten* 290,14. — *c) Schmerz empfinden, leiden.* — *d) sich kasteien.* — *e) wärmen, erhitzen, warm machen, bescheinen.* प्रतप्त *heiss* (auch von einem Kampfe). — *f) braten, rösten.* — *g) ausglühen.* प्रतप्त *ausgeglüht, geläutert* (Gold). — *h) erhellen* (die Finsterniss). — *i) durch Glut peinigen, es Jmd heiss machen, zusetzen, quälen.* प्रतप्त *geplagt, gequält, mitgenommen.* — 2) Pass. *Schmerz empfinden, leiden.* — Caus. 1) *wärmen, erhitzen.* — 2) *erhellen, in Flammen setzen.* — 3) *durch Glut verzehren, — peinigen, es Jmd heiss machen, zusetzen, bedrängen, peinigen.* — Mit अभिप्र, °तप्त 1) *gedörrt.* — 2) *Schmerz empfindend, vor Schmerz vergehend.* — Mit संप्र, °तप्त *Schmerzen leidend, in schlimmer Lage sich befindend.* — Caus. *wärmen* TBr. Comm. 2,379,3. — Mit प्रति Act. 1) *Glut ausstrahlen gegen* (Acc.). — 2) *warm machen, bähen* (Holz) Vaitân. — Mit वि 1) Act. *a) heftige Glut ausstrahlen* TBr. 3,10,1,2. — *b) auseinanderdrängen, durchdringen, zerreissen.* — 2) *Med. *a) brennen* (intrans.). — *b) sich* einen Körpertheil (Acc.) *wärmen.* — Mit प्रवि, °तप्त *durchglüht.* — Mit सम् 1) *erhitzen.* संतप्त *erhitzt, ausgedörrt, ausgeglüht* (Metall). — 2) *Schmerz empfinden, Reue fühlen.* — 3) *durch Glut quälen, Schmerz bereiten, quälen, peinigen.* संतप्त *gequält* u. s. w. — 4) *einklemmen, drücken, bedrängen.* संतप्तवत्तस् Adj. *Brustbeklemmungen habend.* — 5) Pass. *a)* im Epos auch mit den Personalendungen des Act.) *Schmerz —, Leid empfinden, leiden, sich abhärmen.* — *b) sich kasteien.* — *c)* impers. α) *es Jmd* (Gen.) *heiss werden* (bei sinnlicher Aufregung). — β) *es eng werden in* (उरसा *in der Brust*). — Caus. 1) *erhitzen, erwärmen, bähen.* — 2) *Glut ausstrahlen, brennen* (von der Sonne). — 3) *durch Glut versengen, verbrennen, in Flammen setzen.* — 4) *durch Glut quälen, Schmerz bereiten, quälen, peinigen, in Unruhe versetzen.* — 5) आत्मानम् *sich kasteien.* — Mit अति-सम्, अतिसंतप्त *überaus betrübt.* — Mit अभिसम् 1) *rings bedrängen.* — 2) अभिसंतप्त *Schmerz leidend,*

gequält, gepeinigt. — Mit परिस् 1) *sich abquälen, — abhärmen.* — 2) *durch Glut quälen.*

2.°तप् *sich wärmend an* in अग्नितप्.

3.*तप्, तप्यते (ऐश्वर्ये).

तप 1) Adj. am Ende eines Comp. *a) brennend, durch Glut quälend.* — *b) quälend, peinigend, bedrängend.* — *c) gequält —, gepeinigt werdend* Hariv. 1,45,37. — *d) in seiner Gewalt habend, lenkend.* Nom. abstr. °तपता f. Bhâg. P. 4,22,37. — 2) m. *a) Glut, Hitze.* — *b) die heisse Jahreszeit.* — *c) *die Sonne.* — *d) Kasteiung.* — *e) ein best.* Agni, *der die sieben Mütter* Skanda's *erzeugt.* — *f) *Bein.* Indra's Gal. — *g) *N. pr. eines Wesens im Gefolge* Çiva's. — 3) f. आ N. pr. einer der 8 Göttinen des Bodhivṛksha Lalit. 421,16.

*तपघ्रातङ्क m. Bein. Indra's Gal. Vgl. तपस्तङ्क.

*तपःकर m. *Polynemus risua* oder *paradiseus* (ein Fisch).

तपःपात्र n. *ein durch Askese würdiger Mann* Ind. St. 15,317.

तपतिसंवरण n. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

तपती f. N. pr. 1) einer Tochter des Sonnengottes von der Khâjâ. — 2) eines Flusses.

तपन 1, Adj. *a) erwärmend, brennend, scheinend* (von der Sonne). — *b) Weh bereitend, plagend.* — 2) m. *a) die Sonne.* — *b) *Hitze, Glut.* — *c) *die heisse Jahreszeit.* — *d) eine best. heisse Hölle.* — *e) ein best.* Agni. — *f) *Bein. Agastja's.* — *g) *Semecarpus Anacardium.* — *h) *Calotropis gigantea* und *eine weisse Varietät derselben* Râgân. 10,29. — *i) *Premna spinosa* Râgân. 9,24. — *k) *Cassia Senna.* — *l) *Zibethkatze* Gal. — *m) *der Sonnenstein* (सूर्यकान्त). — *n) N. pr. α) eines Jaksha (nach* Nilak.) MBh. 1,32,18. — *β) eines Rakshas.* — 3) f. तपनी *a) Glut.* — *b) *die Wurzel der Bignonia suaveolens.* — *c) N. pr. α) einer Jogini* Hemâdri 2,*a*,100,14. 16. — *β) *eines Flusses.* — 4) n. तपन *a) das Heissein, Glühen, Glut, Hitze.* — *b) das Schmerzleiden, Sichabhärmen, Büssen.*

*तपनच्छद् m. *Calotropis gigantea.*

*तपनतनय 1) m. Bein. Karṇa's. — 2) f. आ *a)* Bein. der Jamunâ. — *b) Prosopis spicigera.*

*तपनतनयेष्टा f. *Prosopis spicigera* Râgân. 8,33.

*तपनद्युति f. *Sonnenschein* Râgân. 21,46.

*तपनमणि m. *der Sonnenstein* (सूर्यकान्त), Râgân. 13,207.

तपनसुता (Prasannar. 96,18) und *तपनात्मजा f. Bein. der Jamunâ.

तपनीय 1) m. *eine Art Reis* Karaka 1,27. — 2) n. *durch Glühen geläutertes Gold, reines Gold.*

*तपनीयक n. = तपनीय 2).

तपनीयमय Adj. (f. ई) *golden* Hemâdri 1,219,6.

*तपनेष्ट n. *Kupfer* Râgân. 13,18.

तपनोपल m. *der Sonnenstein* (सूर्यकान्त).

तपस्तक m. N. pr. eines Mannes.

तपर Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

तपर्तु m. *die heisse Jahreszeit* Naish. 1,41.

तपश्चरण n. und तपश्चर्या f. *Selbstpeinigung, Askese, Kasteiung.*

तपश्चित् Adj. *Askese häufend.* देवाः *eine Klasse von Göttern.* तपश्चितामयनम् *eine best. Feier.*

तपस् n. 1) *Wärme, Hitze, Glut.* Die fünf Tapas sind *vier nach den vier Weltgegenden angezündete Feuer und die von oben brennende Sonne.* — 2) *Weh, Plage.* — 3) *freiwillig übernommener Schmerz, Selbstpeinigung, Askese und die damit verbundene und durch dieselbe angestrebte Verinnerlichung, Versenkung in das Uebersinnliche, Beschaulichkeit.* Auch personificirt. — 4) *ein best. kühler Monat, der erste Monat zwischen Winter und Frühling* TS. 1,4,14,1. Nach den Lexicographen m., welches auch *die kühle Jahreszeit, den Winter* und *die heisse Jahreszeit* bezeichnen soll. — 5) *die über* Ganas *gelegene Welt.* — 6) *das 9te astrol. Haus.* — 7) *ein best.* Kalpa 2) *h).*

*तपस m. 1) *der Mond.* — 2) *Vogel.*

तपसीवरी Adj. f. vielleicht *Schmerzen bereitend.*

तपसोमूर्ति m. N. pr. eines Ṛshi im 12ten Manvantara.

*तपस्तन्त्र und *तपस्तङ्क (vgl. तपघ्रातङ्क) m. Bein. Indra's.

तपस्तनु Adj. *durch Kasteiungen mager* Ait. Âr. 439,8.

तपस्तीर्थ n. N. pr. eines Tîrtha.

तपस्पति m. *Herr der Askese.*

तपस्, तपस्यति (Çat. Br. 14) *sich kasteien.* Auch mit dem Acc. तपः. यत्तपस्यसि *was du als Kasteiung übst;* st. des Acc. auch Loc. Med. MBh. 13, 10,13 nach Nilak.

तपस्य 1) Adj. (f. आ) *aus Hitze entstanden.* — 2) m. *a) ein best. kühler Monat, der zweite nach dem Winter; der erste Frühlingsmonat* Karaka 8,6. — *b) *Bein. Arguna's.* — *c) N. pr. eines Sohnes des Manu Tâmasa.* — 3) f. आ *Askese, ein asketisches Leben* Harshak. 28,3. — 4) n. *a) Askese* MBh. 13,10,13. Nilak. fasst तपस्ये als Verbum fin. (= तपः करिष्ये) auf. — *b) *die Blüthe von Jasminum multiflorum* oder *pubescens.*

*तपस्यामतस्य m. *ein best. Fisch,* = तपःकर.

तपस्वत् Adj. 1) *glühend, heiss.* — 2) *asketisch, fromm.* — 3) fehlerhaft für तपस्यत् von तपस्य्.

तपस्विता f. *Askese.*

तपस्विन् 1) Adj. *a) der Leiden zu tragen hat, gequält, geplagt, vom Schicksal heimgesucht, arm.* °स्विन्तर *schlimmer daran.* — *b) asketisch, fromm.* Compar. °स्विन्तर, Superl. °स्वितम. — 2) m. *a) Asket, ein frommer Büsser.* — *b) *ein best. Fisch,* =तपःकर. — *c) *eine Karaṅga-Art* Râgân. 9,63. — *d) *Bein. Nârada's.* — *e) N. pr. α) eines Sohnes des Manu Kâkshusha.* — *β) eines Ṛshi im 12ten Manvantara.* — 3) f. तपस्विनी *a) eine fromme Büsserin.* — *b) eine best. Pflanze,* = मकाम्रावणिका. — *c) *Nardostachys Jatamansi.* — *d) *Helleborus niger.*

*तपस्विपत्र m. *eine Artemisia* Râgân. 10,148.

*तपस्वीष्टा f. *Prosopis spicigera* Gal.

*तपःसुत m. Bein. Judhishṭhira's Gal.

तपःस्थल 1) n. *Stätte der Askese* Hâs. 19. — 2) *f. ई Bein. der Stadt Benares.

तपागच्छनायक m. Bein. Somasundara's.

तपात्यय m. (84,9.16) und तपान्त m. *die Regenzeit.*

तपिष्ठ Adj. *überaus heiss, glühend.*

तपिष्णु Adj. *erwärmend, brennend.* देव m. *die Sonne.*

तपीयस् Adj. *überaus asketisch,* vor *Andern* (Gen.) *fromm.*

तपु Adj. *glühend, heiss.*

तपुरग्र Adj. (f. आ) *mit glühender Spitze versehen.*

तपुर्जम्भ Adj. *mit glühendem Gebiss versehen.*

तपुर्मूर्धन् Adj. *dessen Haupt glüht.*

तपुर्वध Adj. *glühende Waffen habend.*

तपुष 1) Adj. *glühend.* — 2) m. oder f. *eine glühende Waffe.*

*तपुषा f. *Zornglut.*

तपुष्पा Adj. *Warmes trinkend.*

तपुस् 1) Adj. *glühend, heiss.* — 2) *m. *a) Feuer.* — *b) die Sonne.* — *c) Feind.* — 3) n. *a) Glut, Hitze.* — *b) Qual.*

तपोगच्छ m. N. pr. eines *Geschlechts* Ind. St. 14,363.

तपोजन् Adj. = तपोजा 2) Maitr. S. 4,9,6.

तपोजा Adj. 1) *aus Glut geboren.* — 2) *dessen Element Askese, Frömmigkeit ist.*

तपोद m. N. pr. eines Tîrtha Hariv. 9524.

तपोदान n. desgl.

तपोद्युति m. N. pr. eines Ṛshi im 12ten Manvantara VP.² 3,27.

तपोधन 1) Adj. (f. आ) *dessen Besitz in Askese besteht, asketisch, fromm.* — 2) m. *a) Asket, ein*

frommer Mann MBu. 13,32,12. Hariv. 2,69,62. — *b*) **eine Artemisia* Râgân. 10,147. — *c*) N. pr. α) eines Sohnes des Manu Tâmasa Hariv. 1,7,23. — β) eines Muni. — 3) *f. आ *Sphaeranthus mollis.*

तपोधर्म m. N. pr. eines Sohnes des 13ten Manu. °भृद्य m. Hariv., 1,7,82.

तपोधामन् n. N. pr. eines Wallfahrtsortes.

तपोधृति m. N. pr. eines Ṛshi im 12ten Manvantara.

तपोनित्य 1) Adj. *ununterbrochen der Askese, der Frömmigkeit sich befleissigend.* — 2) m. N. pr. eines Mannes.

तपोनिधि m. *eine Schatzkammer der Askese, ein überaus asketischer, frommer Mann.*

तपोभृत् Adj. *asketisch, fromm;* m. *Asket, ein frommer Mann.*

तपोमय Adj. (f. ई) *aus Askese—, aus Frömmigkeit bestehend, dieselbe in sich schliessend, ihr ganz ergeben* Hemâdri 1,25,15. 17. 21.

तपोमूर्ति 1) f. *die leibhaftige Frömmigkeit.* — 2) m. N. pr. eines Ṛshi im 12ten Manvantara.

तपोमूल 1) Adj. *in der Askese—, in der Frömmigkeit wurzelnd.* — 2) m. N. pr. eines Sohnes des Manu Tâmasa.

तपोयुक्त m. *ein asketisch, frommer Mann.*

तपोरत Adj. *an der Askese seine Freude habend, fromm* 55,1.

तपोरति 1) Adj. dass. 67,2. — 2) m. N. pr. eines Sohnes des Manu Tâmasa.

तपोरवि m. N. pr. eines Sohnes des Manu Tâmasa.

*तपोराज्ञ m. *der Mond.*

तपोराशि m. *ein überaus frommer Mann.*

तपोऽर्थीय Adj. *zur Askese bestimmt.*

तपोलोक m. Name *einer über Ǵanas gelegenen Welt.*

*तपोवट m. Bein. Brahmâvarta's.

तपोवन n. *ein Wald, in welchen Asketen sich kasteien.*

तपोवत् Adj. *asketisch, fromm.*

तपोवास m. *die Stätte der Askese.*

तपोवृद्ध Adj. *überaus asketisch, — fromm* 69,7.

तपोऽशन m. N. pr. 1) eines Ṛshi im 12ten Manvantara. — 2) eines Sohnes des Manu Tâmasa.

तप्त 1) Adj. s. u. 1. तप्. — 2) n. *heisses Wasser* Çat. Br. 14,1,1,29.

तप्तक n. *Bratpfanne.*

तप्तकुम्भ m. 1, *ein gluhender Topf.* — 2) *eine best. Hölle.*

तप्तकूप m. *eine best. Hölle.*

तप्तकृच्छ्र m. n. *eine best. Kasteiung, bei der man nur Heisses geniesst.*

तप्तजाम्बूनदमय Adj. (f. ई) *aus geglühtem (reinem) Golde gemacht* R. 1,15,8.

तप्ततप्त Adj. *wiederholt heiss gemacht* Bhâvapr. 2,83. 87.

तप्तपाषाणकुण्ड n. *eine best. Hölle mit glühenden Steinen.*

तप्तमुद्रा f. bei den Vaishṇava *der mit einem glühenden Eisen auf der Haut eingebrannte Name* Vishṇu's VP.² 1, XXXIV. °धारणवाद् m., °धारणविधि m., विचार m., °विद्रावण und °विलास m. Titel von Werken Opp. Cat. 1.

तप्तर् Nom. ag. *Erwärmer, Erhitzer.*

*तप्तरूप n. P. 5,4,81.

*तप्तरूप und *°क n. *Silber.*

*तप्तलोमश *grüner Vitriol.*

तप्तलोह *eine best. Hölle* VP. 2,6,11.

तप्तवालुक 1) Adj. *mit heissem Sande versehen.* — 2) m. *eine best. Hölle.*

तप्तवालुका f. Pl. *heisser Sand.*

तप्तव्य Adj. *als Kasteiung zu üben.*

तप्तसुराकुण्ड m. *eine best. Hölle.*

तप्तसूर्मि f. *eine best. Hölle.* Auch °कुण्ड n.

तप्ताभरण n. *ein Schmuck aus geläutertem Golde* R. 3,58,19.

तप्तायन Adj. (f. ई) *dem Geplagten, Leidenden zum Aufenthalt dienend.*

तप्ति f. *Hitze, Glut* Çañk. zu Bâdar. 2,2,10 (S. 517).

तप्तीदकस्वामिन् m. N. pr. eines Tîrtha.

तप्य Adj. 1) *was geglüht —, geläutert werden muss.* Nom. abstr. °त्व n. Çañk. zu Bâdar. 2,2,10 (S. 519). — 2) *der sich kasteit* (Çiva) = तत्त्वमय Nilak.

तप्यतिँ f. *Glut.* v. l. तप्यतुँ.

तप्यतुँ 1) Adj. *heiss, glühend.* — 2) f. *Glut* TS. (ed. Weber) 1,4,35,1. v. l. तप्यतिँ.

*तबलकृति *eine best. kriechende Pflanze.*

*तभ m. *Bock.*

तम्, ताम्यति (metrisch auch Med.), Partic. तान्तँ. 1) *den Athem verlieren, ersticken; betäubt—, ohnmächtig werden, exanimari, erschöpft sein, vergehen, ausser sich sein, sich nicht zu helfen wissen, aus der Haut fahren mögen.* नँ मा तमत् impers. — 2) *stocken, unbeweglich —, starr —, hart werden* (vom Körper, seinen Gliedern und Functionen). — 3) *काङ्क्षायाम्. — Caus. तमयति *ersticken* (trans.), *der Luft berauben.* — Mit अव, अवतान्त *ohnmächtig.* — Mit आ 1) *exanimari, vergehen, ausser sich sein, sich nicht zu helfen wissen* Kâd. 2,13,10. — 2) *unbeweglich —, starr werden* Bâlar. 83,15. — Mit उद् = आ 1). — Mit नि, °तान्त *ausserordentlich, bedeutend;* °म् und नितान्त° Adv. *in hohem Grade, überaus, sehr, heftig, ganz und gar, durchaus.* — Caus. *ersticken* (trans.) Âpast. Çr. 5,17,8. — Mit परि *beklommen werden.* — Mit प्र *athemlos —, beklommen—, betäubt werden, sich erschöpft fühlen, vergehen, ausser sich sein.* — *Caus. Absol. प्रतमय्य. — Mit अतिप्र = प्र verstärkt. — Mit सम् *sich aufreiben,— verzehren.*

तम 1) Adj. *am meisten erwünscht.* — 2) m. *a*) = तमस्. Zu belegen in der Bed. Râhu. — *b*) **Xanthochymus pictorius.* — *c*) * *Phyllanthus emblica.* — 3) *f. आ *a*) *Nacht* Râgân. 21,43. — *b*) = 2) *b*). — 4) *n. *a*) *Finsterniss.* — *b*) *Fussspitze.*

*तमःप्रभ m. und *°भा f. *eine best. Hölle.*

तमक 1) m. *Beklommenheit, eine best. Form des Asthma.* — 2) *f. आ *Phyllanthus emblica.*

*तमङ्ग und *°क m. *ein flaches hervortretendes Dach, Plattform, eine Art Balcon.*

*तमत Adj. *begierig nach Etwas.*

तमन n. *das Athemloswerden.*

तमप् *das Suffix des Superlativs* तम 224,3.

तमप्रभ m. und *°भा f. *eine best. Hölle.*

*तमस् Absol. von तम् P. 6,4,93.

*तमर n. *Zinn.*

*तमराज m. *eine Art Zucker.*

तमस् n. 1) Sg. und Pl. *Finsterniss, Dunkel.* तमः प्रणीतः so v. a. *des Augenlichtes beraubt* ṚV. 1,117,17. — 2) *das Dunkel der Hölle, Hölle* und *eine best. Hölle* VP. 2,6,4. — 3) Bein. Râhu's, *des Sonne und Mond verfinsternden Dämons.* Nach den Lexicographen auch m. — 4) *die über den Geist ausgebreitete Finsterniss, Irrthum, Verblendung, Wahn.* — 5) *Finsterniss, Irrthum, Unwissenheit als eine der drei Grundeigenschaften alles Seienden.* — 6) im Sâṁkhja *eine der fünf Formen der* Avidjâ. — 7) **Sünde.* — 8) * *Trauer.* — 9) N. pr. eines Sohnes des Çravas, des Pṛthuçravas (VP. 4,12,2) und des Daksha (VP.² 1,103).

तमसँ 1) Adj. *dunkelfarbig.* — 2) *m. *a*) *Finsterniss.* — *b*) *Brunnen.* — 3) f. तमसा N. pr. eines Flusses. — 4) n. *a*) *Finsterniss.* Zu belegen nur am Ende eines Comp. — *b*) * *Stadt.*

*तमसाकृत Adj. P. 6,3,3, Sch.

तमस्क am Ende eines adj. Comp. = तमस् 1) (Saṁhitopan. 24,1) und 5).

*तमस्काण्ड m. gaṇa कस्कादि.

*तमस्तति f. *dichte Finsterniss.*

तमस्वत् 1) Adj. (f. °स्वती) *dunkel.* — 2) *f. त-

मस्वती *Nacht.*

तमस्वरी Adj. f. *dunkel.*

तमस्विनी f. 1) *Nacht* Kâd. 2,53,15. 126,19. — 2) **Gelbwurz.*

तमःस्पृश् Adj. *mit Finsterniss —, mit Dunkel verbunden* Kâd. 1,2.

तमाम् Adv. *in hohem Grade, sehr, ganz* Naish. 8,57. In der älteren Sprache wird es Adverbien angefügt, in der späteren einem Verbum finitum.

तमाल 1) m. *a) Xanthochymus pictorius. — b) *eine Art* Khadira. — *c) *Crataeva Roxburghii* Râgân. 9,143. — *d) *Sectenzeichen auf der Stirn. — e) *Schwert.* — 2) *m. n. *Bambusrinde.* — 3) *f. ई *a) Phyllanthus emblica. — b) Crataeva Roxburghii. — c)* = तामवल्ली Râgân. 3,110. — 4) *n. = तमालपत्र Râgân. 6,176.

तमालक 1) (*m. n.) *a) Xanthochymus pictorius.* Zu belegen am Ende eines adj. Comp. — *b) *Bambusrinde.* — 2) *f. तमालका, °की und °लिका *Phyllanthus emblica.* — 3) f. °लिका *a)* * = तामवल्ली Râgân. 3,110. — *b)* N. pr. α) eines Landes. — β) eines Frauenzimmers. — 4) *n. *a) das Blatt der Laurus Cassia* Râgân. 6,175. — *b) Marsilea quadrifolia.*

तमालपत्र n. 1) *das Blatt a) des Xanthochymus pictorius. — b) *der Laurus Cassia* Râgân. 6,175. — 2) **Xanthochymus pictorius.* — 3) *Sectenzeichen auf der Stirn* in श्रीखण्डतमालपत्र.

तमालपत्रचन्दनगन्ध m. N. pr. eines Buddha.

*तमालिनी f. 1) *eine mit* तमाल *bestandene Gegend.* — 2) N. pr. eines Landes. — 3) *Phyllanthus emblica.*

*तमाह्वय m. = तालीशपत्र.

तमि f. 1) *Nacht.* Zu belegen mit Sicherheit nur तमी (Golâdhj. 7,10. Naish. 7,45). — 2) **Gelbwurz.*

तमितोस् Abl. Inf. zu तम्. आ तं° *bis zur Erschöpfung* TBr. 1,4,1,2. Tândja-Br. 12,11,17. Lâṭj. 3,9,15. Âpast.

*तमिन् Adj. von तम्.

तमिषोची Adj. f. *beklemmend, betäubend, verwirrend.*

तमिस्र 1) n. *a) Dunkel, eine dunkle Nacht.* Pl. LA. 92,16. — *b) eine dunkle Hölle, Hölle* überh. — *c) *Zorn.* — 2) f. तमिस्रा = 1) *a).*

तमिस्रपक्ष m. *die dunkle Hälfte eines Monats, die Zeit vom Vollmond bis zum Neumond* Ragh. 6,34.

तमुष्टुभ्याभाष्य n. Titel eines *Commentars zu* Ṛv. 6,18 Opp. Cat. 1.

तमुष्टुभीय *die Hymne* Ṛv. 6,18.

तमेरु in शतमेरु.

तमोगा Adj. *im Dunkel wandelnd.*

तमोघ्न 1) Adj. *das Dunkel verscheuchend.* — 2) m. *a) die Sonne.* — *b) *der Mond.* — *c) *Feuer. d) *Bein.* α) Vishṇu's. — β) Çiva's. — *e) *ein Buddha.*

*तमोज्योतिस् m. *ein fliegendes leuchtendes Insect.*

तमोनुद् 1) Adj. *das Dunkel verscheuchend.* — 2) m. *Alles was Licht heisst.* नष्ट° Adj. so v. a. *finster.* Nach den Lexicographen *die Sonne, der Mond, Feuer* und *Lampe.*

तमोनुद् 1) Adj. (f. आ) *das Dunkel verscheuchend.* — 2) m. *a) die Sonne.* — *b) der Mond.*

तमोऽन्तकृत् m. N. pr. eines Wesens im Gefolge Skanda's.

तमोऽन्त्य m. *eine der 10 Weisen, auf welche eine Eklipse stattfinden kann.*

तमोऽन्धकार N. pr. einer fabelhaften Oertlichkeit Kâraṇḍ. 39,11. °वासिन् Adj. 42,13. °भूमि f. 40,21. Auch °कारा भूमिः 39,20. 43,5.

तमोऽपह 1) Adj. *a) das Dunkel —, die Unwissenheit verscheuchend* Daçak. 40,4. — 2) m. *a) *die Sonne. — b) der Mond. — c) *Feuer. — d) *ein* Buddha.

*तमोभिद् m. *ein fliegendes leuchtendes Insect.*

तमोभूत Adj. 1) *dunkel, in Finsterniss gehüllt.* — 2) *dumm, einfältig.*

*तमोमणि m. 1) *eine Art Edelstein.* — 2) *ein leuchtendes fliegendes Insect.*

तमोमय 1) Adj. (f. ई) *aus Dunkel gebildet, daraus bestehend, darin gehüllt.* — 2) m. im Sâṁkhja *eine der fünf Formen der* Avidjâ.

तमोमयी Adv. mit कर् *in Dunkel hüllen* Naish. 8,65.

तमोऽरि m. *die Sonne* Râgân. 21,40.

तमोऽरिविवर *Fenster* Râgat. 7,775.

तमोरूप Adj. (f. आ) *aus Finsterniss —, aus Verblendung bestehend* Nṛs. Up. 227. °रूपिन् dass. Comm. 228.

*तमोलिप्ती f. N. pr. eines Landes.

तमोवत् Adj. *finster, dunkel.*

तमोवासस् n. *das Dunkel als Kleid, die Finsterniss als Hülle* Kâd. 2,142,5.

*तमोविकार m. *Krankheit.*

तमोवृध् Adj. *am Dunkel sich erfreuend.*

*तमोवैरिन् m. *Feuer* Gal.

तमोहन् 1) Adj. *das Dunkel niederschlagend.* — 2) *m. *a) Feuer* Gal. — *b)* Bein. α) Vishṇu's Gal. — β) Çiva's Gal.

*तमोहर m. *der Mond.*

*तम्या f. *Kuh.*

*तम्ब्, तम्बति (गतौ).

*तम्बा f. *Kuh.*

तम्बीर = نوير *der 14te astrol.* Joga.

तम्र Adj. (f. आ) *beengend, erstickend* oder *verdunkelnd.*

तय्, तयते 1) *sich fortbegeben aus* (Abl.), *sich hinbegeben zu, auf* (Acc.); nur Bhaṭṭ. — 2) *रक्षणे.

*तय m. gaṇa वृषादि.

1. तर्, तरति, °ते, तितर्ति, °ते, तरुते, तुर्याम, तितर्ति (Bhâc. P.), Partic. Pl. तित्रतस्, तुतुर्वात्, Partic. तीर्ण. 1) über ein Gewässer *setzen, überschiffen, überschreiten, hinübergelangen über* oder *zu* (Acc.). Ohne Object *übersetzen.* तीर्ण *a) der übergesetzt —, hinübergeschifft ist;* ohne oder mit Object (Acc.). — *b) worüber man geschifft ist, — gelangt ist, überschritten.* — 2) *sich auf der Oberfläche des Wassers erhalten, schwimmen, nicht untergehen.* — 3) *an's Ende gelangen, Etwas durchmachen, zurücklegen* (einen Weg), *durchleben* (einen Zeitraum), *durchstudiren;* mit Acc. Ohne Object *hinfliegen, hinschiessen.* तीर्ण mit act. (व्याकरणम् *die Grammatik durchstudirt habend* Çaṁk. zu Bâdar. 3,2,32) und pass. Bed. — 4) *vollführen, vollbringen, ausführen, erfüllen.* तीर्ण mit pass. Bed. — 5) *die Oberhand bekommen —, Herr werden über, bemeistern, überwinden, glücklich entgehen;* mit Acc. MBh. 3,193,35. तीर्ण mit act. Bed.; ausnahmsweise mit Abl. st. mit Acc. — 6) *sich bemächtigen, in den Besitz gelangen von* (Acc.). — 7) ohne Object *glücklich davonkommen, sich retten.* — 8) Med. *sich bekämpfen, wettstreiten.* — 9) mit caus. Bed. *a) Jmd hinüber —, hindurchbringen, retten; hinüberhelfen über* (Acc.). — *b) treiben zu* (Dat.) Ṛv. 10,76,2. — तर्यमाण Hariv. 3943 fehlerhaft für त्वर्यमाण. — Caus. तारयति, °ते 1) *Jmd übersetzen, hinüberführen, — über* (Acc.). — 2) *weiter leiten, gelangen lassen zu* (Acc.). — 3) *Jmd glücklich hinüberführen, retten, erlösen, — von, aus* (Abl.). — Desid. तितीर्षति, °ते, *तितरिषति, *तितरीषति *übersetzen —, durchschiffen wollen, hinüberschiffen wollen zu;* mit Acc. — Intens. तर्तरीति, तरीतर्ति, तर्तरित्वत् Partic., *तातर्ति. 1) *hindurchdringen, durchlaufen, — fliegen, — leben.* — 2) *über Alles glücklich hinwegkommen, sich glücklich fühlen, oben auf sein* Spr. 7625. — Mit अति 1) *übersetzen über, hinübergelangen zu;* mit Acc. — 2) *glücklich hinübergelangen, überwinden, glücklich entgehen;* mit Acc. — °तरसे MBh. 12, 5008 fehlerhaft für °त्वरसे. — Desid. *übersetzen —, hinübergelangen wollen;* mit Acc. — Mit व्यति *glücklich hinübergelangen, überwinden.* — Mit अनु

bis an's Ende nachgehen, mit Acc. — अन्वतीर्यत्त MBh. 7,8721 fehlerhaft fur अन्वकीर्यत्त. — Mit अप AV. 6,6,3 wohl fehlerhaft fur अव. — Mit अभि 1) *herbeikommen zu* (Acc.). — 2) *einholen, erreichen.* — Mit अव 1) *hinabsteigen, sich herablassen,* — *in* (Loc. oder Acc.), — *von* (Abl.). अवतीर्यंती wohl *einsinkend.* अवतीर्ण *hinabgestiegen auf* oder *in* (Acc.), — *von* (Abl. oder im Comp. vorangehend 134,20). — 2) मर्त्यं स्वर्गात् *vom Himmel zur Erde herabsteigen* (von göttlichen Wesen). Gewöhnlich ohne diesen Beisatz. अवतीर्ण auch in Comp. mit einem im Abl. (in Folge von) oder Instr. (in der Gestalt von 139,2) gedachten Worte. — 3) *gelangen zu* oder *in, pervenire ad* oder *in* (Acc.). दर्शनपथम् Harshaç. 203,19. यौवनम् 103,12. सिद्धिपथम् *in Erfüllung gehen,* प्रमाणपथम् mit न *keinen Beweis zulassen,* प्रमाणान्तरगोचरताम् mit न *keinen andern Beweis zulassen.* — 4) *zur Erscheinung kommen, sich einstellen, stattfinden, sich zeigen* Prasannar. 30,16. — 5) *am Platze sein* TS. Prât. — 6) *gehen* —, *sich machen an* (Acc.). — 7) *überwältigen, überwinden, überstehen* (eine Krankheit); mit Acc. अवतीर्ण mit act. Bed. — Caus. 1) *hinabsteigen* —, *herabsteigen lassen, hinabführen,* — *leiten, herabholen;* das Wohin im Acc. oder Loc., das Woher im Abl. अवतारित in Comp. mit dem Woher. — 2) *ab* —, *wegnehmen, ablegen* (Kâv. 111,16), *abgiessen, entfernen, abwenden* (das Auge), — *von* (Abl.). — 3) *hinleiten auf* oder *zu* (Acc.). — 4) *in Gang bringen, verbreiten, einführen.* — 5) *in's Werk setzen, vollbringen.* — 6) *in Anwendung bringen.* — 7) *anführen, erwähnen* Comm. zu Jogas. 1,5. — 8) *herabkommen* (?). — Mit समव Caus. *herabsteigen lassen von* (Abl.). — Mit आ 1) *hinübergelangen über, durchziehen.* — 2) *bewältigen.* — 3) *ausdehnen, vermehren, verherrlichen.* — Mit अभ्या *herbeikommen zu* (Acc.). — Mit उद् 1) *steigen aus* (insbes. aus dem Wasser, welches oft zu ergänzen ist), *hervorkommen aus;* mit Abl. उत्तीर्ण auch in Comp. mit seiner Ergänzung. — 2) einem Ungemach *entrinnen, sich retten aus* (Abl.). उत्तीर्ण auch in Comp. mit seiner Ergänzung. — 3) *hinabsteigen.* — 4) *absteigen,* so v. a. *einkehren in* (Loc.). — 5) *übersetzen über, hinübergelangen zu;* mit Acc. उत्तीर्ण mit pass. Bed. — 6) *hinüberkommen über, hinter sich lassen, überwinden;* mit Acc. उत्तीर्ण mit act. (MBh. 3,52,30. Dh. V. 6,7) und pass. Bed.; auch *der alles Schwierige hinter sich hat* MBh. 4,45,15 (Nilak. ergänzt आपद्यः). — 7) *erheben, erhöhen, stärken, vermehren.* — Caus. 1) *hinaussteigen lassen, hinaushelfen, herausholen, hinauslassen;* das Woher im Abl. — 2) *befreien, erlösen, retten;* das Woher im Abl. — 3) *herabsteigen lassen von* (Abl.). — 4) *abnehmen, ablegen* (ein Gewand, Schmucksachen) Kâraṇd. 53,14. *aus* —, *abladen* (Waaren). — 5) *Jmd übersetzen, hinüberbringen.* — Mit अभ्युद् 1) *überschreiten.* — 2) *hindurchgelangen zu* (Acc.). — Mit प्रोद् 1) aus dem Wasser (Abl.) *steigen.* — 2) *übersetzen, schiffen über* (Acc.). — Mit प्रत्युद् 1) *heimkehren* R. 2,103,31. — 2) *sich begeben zu* (Acc.). — Mit समुद् 1) aus dem Wasser (welches auch zu ergänzen ist) *steigen, herauskommen, hinaustreten,* — *aus* (Abl.). — 2) *glücklich herauskommen, sich retten aus, frei kommen von;* mit Abl. समुत्तीर्ण auch in Comp. mit seiner Ergänzung. — 3) *übersetzen, hinübergehen über;* mit Acc. समुत्तीर्ण mit act. Bed. — 4) *hindurchdringen durch, durchbrechen* (ein Heer). समुत्तीर्ण mit pass. Bed. — Caus. *abziehen, abstreifen* Naish. 7,31. — Mit उप Caus. in °तारक. — Mit नि 1) *niederwerfen, erniedrigen, überwinden.* — 2) *hemmen.* — Mit निस् 1) *herauskommen, sich retten aus* oder *von* (Abl.). निस्तीर्ण in Comp. mit seiner Ergänzung. — 2) *übersetzen über, hindurchgelangen durch.* निस्तीर्ण mit pass. Bed. Spr. 6613. — 3) *zu Ende bringen, durchleben* (einen Zeitraum). — 4) *vollführen,* — *bringen, erfüllen.* — 5) *fertig werden mit, die Oberhand bekommen über, bemeistern, besiegen, überwinden.* निस्तीर्ण mit pass. Bed. — 6) *von sich abwälzen* (eine Beschuldigung). — 7) *Etwas gut machen, für Etwas leiden, abbüssen;* mit Acc. — Caus. 1) *retten, befreien.* — 2) *überwinden, besiegen.* — Desid. *zu durchschiffen* —, *hinüber zu gelangen wünschen;* mit Acc. — Mit परि Caus. in °तारणीय. — Mit प्र 1) *sich zu Wasser begeben, übersetzen, hinüberschiffen über;* mit Acc. प्रतीर्ण *abgefahren* (Schiff); *gedrungen über* (Acc.). — 2) *aufbrechen, sich auf den Weg machen.* — 3) *vorwärts kommen, emporkommen, zunehmen.* — 4) *vorwärts bringen, leiten, führen, fördern, vermehren, vergrössern, erhöhen* u. s. w. — 5) *ausdehnen, verlängern.* आयुः *das Leben v., länger leben lassen;* Med. *länger leben.* — Caus. 1) *ausdehnen, ausbreiten, verlängern* (das Leben). — 2) *Jmd in die Irre leiten, anführen, betrügen.* — 3) *Jmd zu Etwas verführen, verleiten, bereden zu* (Dat. oder Loc.). — Mit अभिप्र in °तारिन्. — Mit उपप्र *hinüberführen* (mit einem Schiffe). — Mit विप्र Caus. *Jmd anführen, betrügen.* — Mit संप्र *hinüberschiffen über* (Acc.) Naish. 5,8. — Mit प्रति in °तर. — Mit वि 1) *durchlaufen, durchziehen, durchdringen.* वितीर्ण *gedrungen über* (Acc.). — 2) *weiterbringen, von einem Ort zum andern bringen, wegbringen, wegschaffen,* — *von* (Abl.) ṚV. 10,68,8. वितीर्णतर *ferner liegend.* — 3) *durchkreuzen, vereiteln* (einen Wunsch) ṚV. 10,34,6. 54,5. — 4) *verlängern* (das Leben). — 5) *gewähren, verleihen, geben, verschenken,* eine Tochter *zur Ehe geben* 131,10. आसनम् *einen Sitz anbieten,* द्वारम् so v. a. *Einlass gewähren,* उत्तरम् *eine Antwort ertheilen,* दृष्टिम् oder दर्शनम् *Jmd seinen Anblick gewähren, Jmd vor sich lassen,* अवसरम् *Gelegenheit geben.* वितीर्ण mit pass. Bed. — 6) in der Med. *verabreichen, eingeben; anwenden* (ein Verfahren). — 7) *vollbringen, vollführen, bewirken, hervorbringen.* वितीर्ण mit pass. Bed. — Caus. 1) *durchfahren, durchziehen* (mit einem Kamme). — 2) *aus* —, *vollführen.* — Intens. °तर्तूर्यते, वितर्तुराण, वितरित्रत् 1) *sich hierhin und dorthin wenden, mannichfach verfahren.* — 2) *auf mannichfache Weise verfolgen* (ein Ziel). — Mit प्रवि *verleihen, schenken.* — Mit सम् 1) *übersetzen, durchschiffen, hinübergelangen* (eig. und übertr.) *über* oder *zu* (Acc.). Ohne Object *übersetzen, glücklich hinübergelangen.* — 2) *herausgelangen* —, *sich retten aus* (Abl.). Nur संतीर्ण. — 3) *gemeinschaftlich zurücklegen* (einen Weg) ṚV. 1,42,1. — 4) *Jmd übersetzen, glücklich hinüberbringen, retten.* — संतरमाण MBh. 12,8657 fehlerhaft für संत्वरमाण. — Caus. *Jmd übersetzen, glücklich hinüberbringen,* — *über* (Acc.), *retten,* — *von* (Abl.), *über alle Gefahren hinüberführen* Spr. 4707. — संतर्यमाण MBh. 14,2310 fehlerhaft für संतर्ज्यमान. — Mit अनुसम् *bis an's Ende führen, fortspinnen.* — Mit अभिसम् *übersetzen nach* (Acc.).

2. तॄ m. *Stern.* Nur Nom. Pl. तारस् ṚV. 8,55,2.

तॄ 1) Adj. als Beiw. von Çiva etwa *rettend.* Am Ende eines Comp. *übersetzend, hinübergelangend; überwindend, besiegend.* — 2) m. *a) das Uebersetzen.* — *b) Fährgeld.* — *c) *Floss.* — *d) *Weg.* — *e) ein best. Zauberspruch zur Bannung von Geistern, die in Waffen hausen.* — *f) *Feuer.* — *g)* N. pr. eines Mannes. — 3) तराम् Adv. mit न *durchaus nicht.* Als Steigerung in der älteren Sprache Adverbien, in der späteren Sprache einem Verbum finitum angefügt.

तरक्ष m. 1) *Hyane* Varâh. Bṛh. S. 6,12. — 2) **Wolf.*

तरक्षु (Maitr. S. 3,14,21) und *तरक्षुक m. *Hyäne.*

तरंग्, तरंगति, °ते *Wellenformen zeigen* Kâd. 2, 98,9. *wogen, sich hinundher bewegen.* Vgl. उत्तरङ्ग

und तरंगय्.

तरंग m. (adj. Comp. f. आ) 1) *Welle, Woge.* — 2) *Welle* als Bez. von *Unterabtheilungen* oder *Abschnitten*, insbes. solcher Werke, die im Titel ein Wort wie *Meer* oder *Fluss* enthalten. — 3) *springende Bewegung, Galopp.* — 4) *das Wogen, Sichhinundherbewegen.* अध्व° (v. l. ध्रू°) Hariv. 2,24,26. — 5) **Zeug, Gewand.*

तरंगक 1) m. *Welle, Woge.* — 2) f. तरंगिका N. pr. einer Zofe Vidḍh. 32,4.

तरंगणि (°न्) MBh. 6,3326 fehlerhaft für तरङ्गिणम्.

तरंगभीरु m. N. pr. eines Sohnes des 14ten Manu.

तरंगमालिन् m. *das Meer* Prasannar. 130,21. 131,7.

तरंगय्, °यति *wogen —, schwanken machen, hinundher bewegen* (die Augen) Bâlar. 63,10. Vidḍh. 76,10. — तरङ्गित 1) Adj. *wogend, schwankend, sich hinundher bewegend* Prasannar. 49,22. Kâṇḍak. 16,3. — 2) n. *das Wogen, Sichhinundherbewegen.*

तरंगवती f. 1) *Fluss* Vikramâṅkaḱ. 6,72. — 2) N. pr. einer Zofe Ind. Str. 1,386.

तरंगिणीनाथ m. *das Meer* Bâlar. 188,19. Vikramâṅkaḱ. 13,41. 44.

तरंगिणीभर्तर् m. dass. Vikramâṅkaḱ. 13,53.

तरंगिन् 1) Adj. *wogend, sich hinundher bewegend* MBh. 6,76,15. — 2) f. °णी *a) Fluss.* — *b)* N. pr. eines Flusses. — *c)* Titel verschiedener Werke, insbes. am Ende eines Comp.

*तरट 1) (wohl m.) *eine best. Arzneipflanze.* — 2) f. ई *eine best. stachlige Pflanze* Râǵan. 8,73.

तरण 1) *m. *a) Floss, Boot.* — *b) der Himmel.* — 2) n. *a) das Uebersetzen, Durchschiffen* 177,22. — *b) glückliches Hinüberkommen über, das Ueberwinden.* — *c)* vielleicht *Ruder.* — तरणी s. u. तरणि.

तरणि 1) Adj. *a) die Bahn durchlaufend, vorwärts dringend, rasch, unverdrossen, energisch.* — *b) hinüberbringend, rettend, hülfreich.* — 2) m. *a) die Sonne.* — *b)* **Calotropis gigantea.* — *c)* **Strahl.* — 3) f. °णि und °णी *a) Boot, Schiff* Hariv. 14078. — *b)* **Aloe perfoliata.* — 4) *f. °णी *a) Hibiscus mutabilis.* — *b) Rosa glandulifera* Râǵan. 10,129.

तरणित्व n. *Eifer, Ausdauer.*

तरणिधन्य Adj. als Beiw. Çiva's.

*तरणिरत्न n. *Rubin.* Vgl. तरुणीरत्न.

तरणीय Adj. *transeundus, zu passiren.*

*तरणीवल्ली f. *Rosa glandulifera.*

*तरण्ड 1) m. f. (आ und ई) und n. *Floss, Schiff.* — 2) m. n. *a) Flosse an einem Fischernetze.* — *b) Ruder.* — 3) m. N. pr. einer Gegend.

तरण्डक n. N. pr. eines Tîrtha.

*तरण्डपादा f. *Boot, Schiff.*

*तरण्य्, °ण्यति (गतौ).

तरतमतस् Adv. *mehr oder minder.*

*तरत्समा m. = तृणाग्नि Gal. Vgl. तरत्सल und वत्सल.

तरत्समन्दी f. Pl. (Gaut.) und °य n. *die Hymne* ṚV. 9,58.

*तरत्सल m. = तरत्समा.

तरथ in देव°.

*तरद् f. 1) *Floss.* — 2) *eine Art Ente.*

*तरदी f. = तरटी.

तरद्वेषस् Adj. *die Feinde besiegend.*

तरध्यै Dat. Inf. zu 1. तर् ṚV. 9,110,1.

तरन्त 1) m. *a)* **Meer.* — *b)* **Regenschauer.* — *c)* **Frosch.* — *d)* N. pr. eines Mannes. — 2) *f. तरन्ती *Boot, Schiff.*

तरन्तुक n. N. pr. eines Tîrtha.

*तरपण्य n. *Fährgeld.*

*तरपणिक m. *Fährgeldempfänger.*

तरम्बुज n. *Wassermelone* Mat. med. 320.

तरल 1) Adj. (f. आ) *sich hinundher bewegend, zuckend, zitternd.* — *b) funkelnd.* — *c) unstät, unbeständig, vergänglich.* — *d)* **liederlich, wollüstig.* — *e)* **flüssig.* — *f)* **hohl.* — 2) m. *a) Woge, Welle.* — *b) der Mittelstein in einem Halsschmucke.* — *c)* **Rubin* Râǵan. 13, 148. — *d)* **Halsschmuck.* — *e)* **Eisen.* — *f)* **Fläche.* — *g)* **Stechapfel.* — *h)* N. pr. α) Pl. eines Volkes. — β) eines Autors Bâlar. 8,20. — 3) f. (आ) oder n. *Reisschleim, Reisbrühe* Varâh. Bṛh. S. 76,11. — 4) f. आ *a)* **ein geistiges Getränk.* — *b)* **Biene.* — *c)* N. pr. einer Jogin Hemâdri 2,*a*,96,20. 97,1.

तरलता f. 1) *das Zucken, Zittern.* — 2) *ein unstätes Wesen.* — 3) *Vielthuerei* Kâd. 121,3.

तरलत्व n. *ein unstätes Wesen.*

तरलनयनी f. *ein best. Metrum.*

तरलय्, °यति 1) *in eine zitternde Bewegung versetzen, hinundher bewegen* Harshaḱ. 127,9. — 2) *wogen, flattern, sich hinundherbewegen.* तरलितम् impers. तरलित Adj. *wogend, flatternd, sich hinundherbewegend, bewegt* (vom Herzen).

तरललेखा f. N. pr. eines Frauenzimmers.

तरलाय्, °यते *sich hinundherbewegen* Hemâdri 2,*a*,96,19.

तरलिका f. N. pr. einer Zofe.

*तरवट *Cassia auriculata* Râǵan. 4,202.

तरवारि (*m.) (Ind. St. 14,387. Paṅkad.) und *°वालिका f. *Schwert, ein bes. Schwert.*

तरवी = ترويع *Geviertschein.*

1. तर् n. 1) *rasches Vordringen, — an's Ziel Kommen, durchdringende Kraft, Energie, Wirksamkeit, Nachdruck.* — 2) *Fähre, Fahrzeug.* — 3) angeblich = स्तोम bei den Göttern. — 4) **Ufer.* — 5) * = प्लवग. — 6) तरसा Instr. *a) durch Gewalt* Spr. 2500. — *b) eilends, rasch, flugs, ohne Weiteres.*

2. तर् Adj. *durchdringend, rasch, energisch.*

तरस m. n. Sg. und Pl. *Fleisch.*

तरसत् Partic. = त्रसत्.

तरसपुरोडाश Adj. *der einen Opferkuchen von Fleisch darbringt.*

तरसमय Adj. *aus Fleisch bestehend.*

*तरसान m. *Boot.*

*तरस्थान n. *Landungsplatz.*

तरस्मत् m. Hariv. 495 fehlerhaft für तरस्वत् 2).

तरस्वत् 1) Adj. *energisch.* — 2) m. N. pr. eines Sohnes des 14ten Manu Hariv. 1,7,87. — 3) *f. Pl. तरस्तत्य: *die Ellenden* unter den Synonymen von *Fluss.*

तरस्विन् 1) Adj. *rasch, ungestüm, energisch, muthig.* — 2) *m. *a) Wind.* — *b) Falke* Gal. — *c)* Bein. Garuḍa's.

*तरान्धु m. *ein Boot von bes. Bauart.*

तराम् s. u. तर 3).

*तरालु m. = तरान्धु.

तरि f. 1) तरि und तरी (Nom. तरी und *°स्) *a) Boot, Schiff.* — *b)* **Kleiderkorb.* — *c)* **Saum eines Gewandes.* — 2) *तरी *a) ein Geräthe zum Ausschöpfen des Wassers in einem Schiffe.* — *b) Keule.* — *c) Rauch*, richtig स्तरी.

तरिक 1) m. *a) Fährmann.* — *b)* **Floss, Boot.* — 2) f. आ *a) Boot.* — *b) die Haut auf der Milch.*

*तरिकिन् m. *Fährmann.*

*तरिण्य्, °ण्यति v. l. für तरण्य्.

*तरितर् Nom. ag. von 1. तर्.

तरितव्य n. impers. *überzusetzen.*

तरिता f. 1) **Zeigefinger.* — 2) *eine Art Knoblauch.* — 3) wohl *eine Form der* Durgâ.

तरित्र n. *Ruder* in अतरित्र. Nach Nîlak. m. *Steuermann* u. s. w.

तरिन् 1) Adj. in der verdorbenen Stelle AV. 5, 27,6. — 2) f. तरिणी *Boot, Schiff* Hariv. 3,65,39. तरणी v. l.

*तरिरथ m. *Ruder.*

तरी s. u. तरि.

तरीक in *निस्तरीक.

*तरीतर् Nom. ag. von 1. तर्.

तरीतु in दुष्टरीतु.

तरीष in *दुस्तरीष und *निस्तरीष.

तरीयंस् Adj. *leicht durchdringend*, mit Acc.

*तरीष 1) m. *a) Boot, Schiff.* — *b) Meer.* — *c) ein Etwas vermögender Mann.* — *d) eine schöne Erscheinung.* — *e) Beschluss, Entschluss.* — *f) Himmel.* — 2) f. ई N. pr. einer Tochter Indra's.

तरीषणि Infin. debendi zu *durchdringen*, mit Acc.

1. तरु Adj. *rasch.*

2. तरु m. 1) *Baum.* Noch nicht bei Manu. — 2) N. pr. eines Sohnes des Manu Kâkshusha.

*तरुकूणि m. *ein best. Vogel.*

तरुकोटर n. *Baumhöhle* 145,7.

तरुक्ष m. N. pr. eines Mannes.

*तरुखण्ड m. n. *Baumgruppe.*

तरुगहन n. *Waldesdickicht* 172,6.

तरुच्छाया f. *der Schatten eines Baumes* 134,14.

*तरुजीवन n. *Baumwurzel.*

तरुण 1) Adj. (f. ई) *a) jung, neu, frisch, angehend* (eine Krankheit), *vor Kurzem aufgegangen* (Sonne), *eben begonnen* (86,24), *zunehmend* (Mond). — *b) zart* (Mitgefühl). — 2) m. *a) Jüngling.* — *b) * Ricinus communis.* — *c) * grober Kümmel* Râǵan. 6,64. — *d)* Bez. *eines der 7 Ullâsa bei den Çâkta.* — *e)* N. pr. α) eines mythischen Wesens MBu. 2, 7,22. — β) eines Ṛshi im 11ten Manvantara. — 3) *m. n. *die Blüthe von Trapa bispinosa.* — 4) f. तरुणी *a) Jungfrau, ein junges Mädchen, eine junge Frau* Spr. 2836. — *b) eine best. Gemüsepflanze.* — *c) * Aloe perfoliata.* — *d) * Rosa glandulifera* oder *alba* (Mat. med. 320). — *e) Croton polyandrum* oder *Tiglium.* — 5) n. *a) Knorpel.* — *b) Schössling, Halm.*

तरुणाक 1) m. N. pr. eines Schlangendämons. — 2) n. *Schössling. Halm.*

तरुणाज्वरारि m. *eine best. Mixtur gegen ein angehendes Fieber* Mat. med. 32.

तरुणाता f. *Frische, vigor* Kâd. 2,132,16.

*तरुणापीतिका f. *rother Arsenik.*

तरुणाय्, °यति *jung —, frisch machen.*

तरुणावाचस्पत्य n. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

*तरुणाभास m. *eine Gurkenart.*

तरुणाय्, °यते *jung —, frisch werden, — bleiben.*

तरुणास्थि n. *Knorpel* Suçr. 1,35,1. 2,370,2.

तरुणिमन् m. *das jugendliche Alter* Maitr. S. 1,10,10. Prasannar. 33,18.

1. तरुणी f. s. u. तरुण.

2. तरुणी Adv. mit भू *zum Jüngling —, zur Jungfrau heranreifen* Harshaṅ. 107,16.

तरुणीकटाक्षकाम (Râǵan. 10,43) und *°कटाक्षमाल m. *Clerodendrum phlomoides.*

*तरुणीरत्न n. *Rubin* Gal. Vgl. तरणिरत्न.

तरुणेन्दु m. *der zunehmende Mond* Spr. 4775. 7770.

1. तरुतर् Nom. ag. mit Acc. *gewinnend, erringend* Ṛv. 1,27,9. 129,2.

2. तरुतर् Nom. ag. mit Gen. 1) *Ueberwinder, Besieger.* — 2) *Förderer, zur Eile antreibend.*

तरुतल n. *der ebene Platz unter einem Baume* 152,17. 154,4. zu Spr. 1193.

तरुता f. Nom. abstr. von तरु *Baum.*

*तरुतूलिका f. *eine Art Vampyr.*

तरुत्र Adj. 1) *hinüberbringend.* — 2) *siegreich.* — 3) *Sieg verleihend.*

*तरुदूलिका f. = °तूलिका.

*तरुनख m. *Dorn.*

*तरुभुज् m. *Vanda Roxburghii.*

तरुमण्डप *Laube.*

तरुमूल n. *Baumwurzel* 137,4.

*तरुमृग m. *Affe.*

*तरुराग m. n. *ein junger Schoss.*

तरुराज m. *die Fächerpalme* Râǵan. 9,87. Hemâdri 2,a,49,3.

तरुराजन् m. *der König der Bäume*, Beiw. des Pârigâta.

*तरुरुहा und *°रोहिणी f. *Vanda Roxburghii.*

तरुवल्ली f. 1) *Schlingpflanze.* — 2) *eine roth färbende Oldenlandia* Râǵan. 3,116.

*तरुश Adj. *baumreich.*

*तरुशायिन् m. *Vogel.*

तरुष्, तरुषति, °ते *überwinden, besiegen* Ṛv. 1,132,5. 7,48,2. — Mit आ *hinübergelangen über, durchziehen* Ṛv. 5,59,1.

तरुष 1) m. *Bekämpfer, Ueberwinder.* — 2) f. ई *siegreicher Kampf.*

तरुषण्ड n. *Baumgruppe.*

तरुष्य्, Partic. तरुष्यत् *bekämpfend.*

तरुस् n. 1) *Kampf, Wettstreit.* — 2) *Ueberlegenheit.*

तरुसार (*m.) 1) *Kernholz.* — 2) *Kampfer.*

तरुसारमय Adj. *aus Kernholz bestehend.*

*तरुस्था f. *Vanda Roxburghii.*

तल्ल m. *Lotuswurzel.*

तल्लक n. wohl nur fehlerhaft für तरुणाक *Schössling.*

*तल्लतर् Nom. ag. von 1. तर्.

तल्लस् Adj. *überlegen.*

तर्क्, तर्कयति, °ते (metrisch) 1) *vermuthen, eine Vermuthung aufstellen.* — 2) *sich in Vermuthungen ergehen über, zu kommen suchen hinter, sich eine Vorstellung machen von;* mit Acc. — 3) *halten für*, mit doppeltem Acc. — 4) *nachsinnen, in Gedanken sich vorführen, im Sinne haben, denken an* (Acc.). — 5) *im Sinne haben —, gedenken zu;* mit Infin. — 6) *in's Klare kommen.* — 7) *भाषार्थ oder भाषार्थ. — Mit अनु 1) *in Gedanken sein bei* (Acc.). — 2) *halten für*, mit doppeltem Acc. — Mit निस् in निष्टर्क्य. — Mit परि 1) *hinundher sinnen, sich in Gedanken beschäftigen.* — 2) *Jmd gerichtlich verhören, vernehmen.* — Mit प्र 1) *in's Klare kommen über, erschliessen;* mit Acc. — 2) *halten für*, mit doppeltem Acc. — Mit संप्र *halten für*, mit doppeltem Acc. — Mit प्रति in चप्रतितर्कित. — Mit वि 1) *vermuthen, in Vermuthungen sich ergehen, glauben.* — 2) *Vermuthungen anstellen über* (Acc.). — 3) *halten für*, mit doppeltem Acc. — 4) *nachdenken, nachsinnen, erwägen, nachsinnen über* (Acc.). — 5) *in's Klare kommen, erschliessen.* — Mit संवि *nachdenken über* (Acc.). — Mit सम् *halten für*, mit doppeltem Acc.

तर्क 1) m. *a) Vermuthung.* — *b) Erwägung, geistige Betrachtung, Raisonnement, Speculation* Gaut. — *c) eine auf Speculation, freier Forschung beruhende Lehre, ein philosophisches System.* — *d)* Bez. *der Zahl sechs.* — *e) Widerlegung, reductio ad absurdum.* — *f) * Wunsch, Verlangen.* — *g) * das Erfordern einer Ergänzung.* — *h) * Ursache, Motiv.* — 2) f. आ = 1) *b).* Nach Nilak. = काङ्क्षा. — 3) n. = 1) *c)* Hemâdri 1,514,2.

तर्कक m. *Bettler.* Nach Nilak. = प्राग्भिक.

तर्ककर्कश m. N. pr. eines Geschlechts Dhûrtan. Prol.

तर्ककर्मन् n. wohl nur fehlerhaft für तर्कु°.

तर्ककारिका f., तर्ककुतूहल n., तर्ककौमुदी f., तर्ककौस्तुभ m. n. (Opp. Cat. 1) und तर्कखण्डनव्याख्या f. (ebend.) Titel von Werken.

तर्कग्रन्थ m. *Denklehre, Lehrbuch der Logik.*

तर्कचन्द्रिका f. und तर्कचूडामणि m. (Opp. Cat. 1) Titel von Werken.

तर्कज्ञान n. *eine auf philosophischem Wege erlangte Kenntniss* Çaṅk. zu Bâdar. 2,1,11.

तर्कज्वाला f. Titel eines buddh. Werkes.

तर्कण n. *das Vermuthen, Ahnen.*

तर्कणीय Adj. *verdächtig.*

तर्कतरंगिणी f. und तर्कदीपिका f. Titel zweier Werke.

तर्कपञ्चानन m. Bein. verschiedener Autoren über den Njâja.

तर्कपरिभाषा f., तर्कपाद m. (Opp. Cat. 1), तर्कप्रकाश m., तर्कप्रतिबन्धकतारहस्य n., °प्रतिबन्धकरहस्य n., तर्कप्रदीप m., तर्कभाषा f., °टिप्पणी f. (Opp. Cat. 1), °प्रकरण n. (ebend.), °प्रकाश m.,

°प्रकाशिका f., °भावप्रकाशिका f., °व्याख्या f. (Opp. Cat. 1), °सारमञ्जरी f., तर्कमञ्जरी f. und तर्कमणिदीपिका f. (Opp. Cat. 1) Titel von Werken.

तर्कमुद्रा f. *eine best. Stellung der Hand.*

तर्कयुक्त Adj. 1) *in blossem Verdacht stehend* R. Gorr. 2,109,16. — 2) *verbunden mit —, nebst den philophischen Systemen* MBh. 2,11,35.

तर्करत्न n. und तर्करहस्य n. Titel zweier Werke.

तर्कवागीश m. Bein. verschiedener Autoren über den Njâja.

तर्कविडम्बन n. Titel eines Werkes.

तर्कविद् m. *Dialektiker, Philosoph* Çaṃk. zu Bâdar. 2,1,11.

तर्कविद्या f. und तर्कशास्त्र n. *Denklehre.*

तर्कसंग्रह m., °चन्द्रिका f., °तत्त्वप्रकाश m., °तत्त्वोपन्यास m., °दीपिका f., °दीपिकाव्याख्या (Opp. Cat. 1) und °व्याख्या f. (ebend.) Titel von Werken.

*तर्कसाध्य n. *eine der 64 Künste* Gal.. Vgl. तकुकर्मन्.

तर्कसार (Opp. Cat. 1), तर्कसुधाप्रकाश m. und तर्कसूत्रभाष्य n. Titel von Werken.

*तर्काट m. *Bettler.*

तर्कानुभाषा f. Titel eines Werkes.

तर्काभास m. *eine scheinbare, trügerische Widerlegung.*

तर्कामृत n., °चषक, °चषकतात्पर्यटीका f. und °तरंगिणी f. Titel von Werken.

तर्कारि (metrisch) f. = तर्कारी 1).

तर्कारी f. 1) *Sesbania aegyptiaca.* — 2) *Premna spinosa.* — 3) **eine Kürbisart.*

तर्कालंकार m. Bein. verschiedener Philosophen.

*तर्किण m. *Cassia Tora.*

तर्कित 1) Adj. in अ°. — 2) n. *Vermuthung* Hariv. 9467.

तर्किन् Adj. 1) *vermuthend, muthmaassend.* — 2) *vertraut mit der Speculation, — Philosophie.*

*तर्किल m. v. l. für तर्किण.

तर्कु (*m. f.) *Spindel.*

तर्कुक m. *Bettler.*

तर्कुकर्मन् n. Pl. *eine best. Kunst.*

*तर्कुट n. 1) *das Spinnen.* — 2) f. ई *Spindel.*

*तर्कुपाठी f., *तर्कुपिण्ड m., *तर्कुपीठ m. und *°पीठी f. *verticillus, Spinnwirbel.*

*तर्कुलामक m. *ein Schälchen, in welches die Spindel gesteckt wird.*

*तर्कुशाण (richtig °शान) m. *ein zum Zuspitzen der Spindel gebrauchter Schleifstein.*

तर्क्य in अतर्क्य.

*तर्ज्, तृजति (गतौ).

*तर्तु m. = तरन्तु *Hyäne.*

*तर्द्य m. *Salpeter.*

तर्ज्, तर्जति, °ते (metrisch) 1) *drohen.* — 2) *Jmd hart anfahren, schmähen.* — Caus. तर्जयति, °ते (metrisch) 1) *Jmd* (Acc.) *drohen.* — 2) *Jmd hart anfahren, schmähen.* — 3) *Jmd erschrecken, in Angst versetzen.* — 4) *verhöhnen, verspotten.* — 5) तर्जयसे MBh. 4,567 (4,33,1) fehlerhaft für तर्कयसे. — Mit अभि Caus. *Jmd hart anfahren, schmähen.* — Mit समभि Caus. dass. — Mit आ Caus. dass. Kâd. 2,131,13. — Mit उद् in उत्तर्जन. — Mit परि Caus. *drohen.* — Mit वि Caus. *Jmd hart anfahren, schmähen.* — Mit सम् Caus. 1) *Jmd* (Acc.) *drohen* 317,22. — 2) *Jmd hart anfahren, schmähen.* — 3) *Jmd erschrecken, in Angst versetzen* 179,22.

तर्जक Adj. *bedrohend.*

तर्जन 1) n. *a) das Drohen.* — *b) das Schmähen, Schmähung.* — 2) f. आ *das Schmähen.* — 3) f. ई *a) Zeigefinger.* — *b)* wohl *eine best. Waffe* Hemâdri 2,*a*,127,5. 11. 16. 128,8. 13. 18. 129,1. 6. 11.

तर्जनिका f. = तर्जन 3) *b)* Hemâdri 2,*a*,128,2.

*तर्जिक m. Pl. N. pr. eines Volkes.

तर्जित 1) Adj. Partic. von तर्ज् Caus. — 2) n. *das Drohen.*

तर्ण्, तृणोति, *तृणुते, *तर्णोति, *तर्णुते *essen.*

*तर्ण m. *Kalb.*

तर्णक m. 1) *Kalb* Hemâdri 1,439,2. Kâd. 2,39,7. Am Ende eines adj. Comp. Harshaṃk. 32,2. — 2) *Thierjunges* überh. Dhûrtan. 19.

*तर्णि m. 1) *Floss, Boot.* — 2) *die Sonne.*

*तर्तरीक 1) Adj. *hinüberzuschiffen u. s. w. pflegend.* — 2) n. *Boot, Schiff.*

तर्तव्य Adj. *transeundus, zu passiren.*

तर्द्, तृणत्ति, तृन्त्ते, *तर्दति; Partic. तृण्. 1) *spalten, durchbohren, öffnen.* — 2) *erbohren, freimachen.* — 3) **zu Grunde richten.* — Desid. तितृत्सति und *तितर्दिषति. — Mit अति 1) *spalten, trennen.* — 2) *durchdringen.* — Mit अनु *eröffnen, freimachen.* — Mit अभि 1) *spalten, durchbohren, öffnen.* — 2) *durch Oeffnen frei machen, sich eröffnen, sich verschaffen.* — Desid. *zu eröffnen suchen.* — Mit अव 1) *zerspalten, durchlöchern.* कर्णावविततेन *die Ohren durch Mittheilung von Wahrheiten* (gleichsam) *zersprengen* Saṃhitopan. 35,10; vgl. 32,1 und Spr. 4992. — 2) *verstummen machen* (eine Trommel). — Mit आ 1) *spalten, durchbohren, durchlöchern, verwunden.* — 2) Med. *sich lostrennen von* (Abl.). — Mit उद् *aufspalten, durchschneiden.* — Desid. *aufzuspalten —, durchzuschneiden wünschen.* — Mit उप *anstechen, spalten.* — Mit नि *durchstechen, spalten.* — Mit परि *durchstechen, anspiessen.* — Mit प्र *anspiessen, anstecken.* Vgl. प्रतृष्. — Mit संप्र in °तर्दन. — Mit वि *einbohren, öffnen, durchbrechen, aushöhlen.* — Caus. वितर्दयति. — Mit सम् 1) *durch eine Oeffnung verbinden, verbinden, an einander befestigen.* — 2) *aushöhlen.*

तर्द॰ m. *ein best. Käfer* oder *anderes Insect.*

तर्दन n. 1) *Oeffnung, Loch* Sâj. zu Çat. Br. 3,2,1,2. — 2) *Befestigung* (*durch Stiche*) Comm. zu Ait. Âr. 367.

तर्दपति m. *der Herr der* Tardâ AV. 6,50,3.

*तर्द्वी f. *ein hölzerner Löffel.*

तर्म am Ende eines adj. Comp. = तर्मन्.

तर्मन् n. *Loch, Oeffnung, Spalte.*

तर्मवत् Adj. *mit Oeffnungen versehen* Ait. Âr. 364,11. *fest zusammengebunden* Comm.

तर्मसमुत Adj. *durch Oeffnungen* (d. i. *Stiche*) *zusammengenäht.*

तर्प् 1) तृर्पति, तृम्पति, तृष्णोति, तृप्नोति, तृप्यति und °ते (metrisch); Partic. Perf. तातृपाण. *a) sich sättigen, satt —, befriedigt werden;* mit Gen., Instr. oder Loc. तृप्त *satt, befriedigt;* die Ergänzung im Gen., Instr. oder im Comp. vorangehend. तृप्तम् Adv. *satt, befriedigt.* — *b) geniessen von* (Abl.). — *c) *sättigen, laben, erfreuen.* — 2) तर्पति *a) *संदीपने. — *b)* तर्पत्ति MBh. 14,1040 fehlerhaft für तर्पयत्ति. — Caus. तर्पयति, °ते 1) *sättigen, laben, befriedigen, durch Labungsmittel stärken* (einen Kranken) Karaka 6,5. — 2) Med. *sich sättigen, Befriedigung erhalten.* — 3) *संदीपने. — Desid. तितृप्सति *sich zu sättigen verlangen an* (Acc.). — Desid. vom Caus. तितर्पयिषति *zu sättigen —, zu laben —, zu befriedigen verlangen.* — Mit अति (°तृप्यति) *sich vollständig sättigen an* (Instr.). — Mit अनु (°तृप्यते) *durch Jmd* (Abl.) *satt —, befriedigt werden.* — Mit अप Caus. *aushungern, fasten lassen* Karaka 1,10. — Mit अभि, °तृप्त *satt, befriedigt, gelabt;* die Ergänzung im Instr. oder im Comp. vorangehend. — Caus. *sättigen, laben, erquicken.* — Mit अव in °तर्पण. — Mit आ (तृर्पति) *satt —, befriedigt werden.* — Caus. *sättigen.* — Mit नि (तृम्पति) RV. 8,70,10. Vielleicht ist नॅ st. नि zu lesen. — Mit परि, °तृप्त *vollkommen befriedigt.* — Caus. *vollkommen sättigen, — laben.* — Mit प्र Caus. *sättigen, laben, stärken.* — Mit वि (°तृप्यति) *satt —, befriedigt werden;* mit Loc. °तृप्त *gesättigt durch* (Instr.). — Mit सम् (°तृष्णोति und °तृप्यति) *zusammen sich sättigen an, sich laben an* (Gen.). — Caus. 1) *sättigen, befriedigen, erquicken, laben, erfreuen.* — 2) *sich nähren von* (Instr.) Karaka 1,23.

°तर्पक Adj. *sättigend, befriedigend.*

तर्पण 1) Adj. (f. ई) *sättigend, labend.* — 2) m. oder n. wohl *eine best. Pflanze.* — 3) *f. ई *eine best. Pflanze.* — 4) n. *a) das Sattwerden, Sattsein.* — *b) das Sättigen, Laben, Befriedigen* (insbes. der Götter und Ahnen durch Libationen). Im Comp. mit dem Object oder mit dem Labungsmittel. — *c) das Sättigen* der Augen, so v. a. *das Anfüllen derselben mit Oel oder flüssigem Fette.* — *d) eine best. Ceremonie, welche mit einem Zauberspruche vorgenommen wird.* — *e) etwas Erquickendes, Imbiss, Nahrung, Stärkungsmittel* 229,12. MBh. 13, 6,60.66. Kâraka 6,3. Am Ende eines adj. Comp. f. आ Hemâdri 1,457,1. — *f) *Brennholz.*

तर्पणीय Adj. *zu sättigen, zu befriedigen mit* (Instr.).

*तर्पणेच्छु m. Bein. Bhîshma's.

तर्पयितव्य Adj. = तर्पणीय.

*तर्पिणी f. *Hibiscus mutabilis.*

*तर्पिलि und *°का f. gaṇa कपिलकादि.

*तर्फ्, तृफति, तृम्फति (तृप्तौ).

*तर्ब्, तर्बति (गतौ).

*तर्बट m. 1) *Jahr.* — 2) *Cassia Tora;* vgl. तरवट.

1. तर्मन् n. *Ueberfahrt* in सु°.

2.*तर्मन् m. n. *Spitze des Opferpfostens.*

तर्य m. N. pr. eines Mannes.

*तर्वन् schlechte Aussprache für तक्वन्.

तर्ष्, तृष्यति, Med. तृषाण und तातृषाण; *dürsten, lechzen.* तृषित (तर्षित s. bes.) *durstig, nach einer Beute lechzend, gierig, gierig verlangend zu* (Infin.). — Caus. तर्षयति *dürsten lassen.* — Mit *अनु in *°तर्ष und *°तर्षण. — Mit परि, °तृषित *heftig schmachtend nach.* धर्म° Kâraṇḍ. 80,13. — Mit वि *dürsten, schmachten.* — Caus. *schmachten lassen.*

1.*तर्ष m. 1) *Floss, Boot.* — 2) *Meer.* — 3) *die Sonne.*

2. तर्ष 1) m. *a) Durst; Begierde, Verlangen,* — *nach* (im Comp. vorangehend). — *b)* personificirt als Sohn Arka's von der Vâsanâ. — 2) f. आ = 1) *a)* Bhâg. P.

तर्षचेतस् Adj. *begierig verlangend nach* (°अर्थे).

तर्षण n. *Durst; Begierde, Verlangen.*

*तर्षम् Absol. von तर्ष्. त्वां तर्षम् *nachdem man Jmd zwei Tage hat dürsten lassen.*

तर्षित (von तर्ष) Adj. *durstig, lechzend* —, *heftig verlangend nach* (im Comp. vorangehend).

*तर्षुक Adj. *durstig* Gal.

तर्षुल in अ°.

तर्ष्यावत्, तर्षिष्यावत् Adj. *durstig.*

*तर्स n. Mahâbh. 8,59,a.

तर्क्, तर्कयति, *तृक्ति (Partic. तर्कित und °तृक्त), *तृक्ति; Partic. तृष्ट, तृष्क्त; *zerschmettern, zermalmen, zerquetschen.* — Mit *निस् in *निस्तर्कण. — Mit वि = Simpl.

तर्क् in शततर्क्.

तर्कण Adj. (f. ई) *zerschmetternd, zermalmend.*

तर्कि Adv. *zu der Zeit, damals, in dem Augenblicke, dann, alsdann, in dem Falle.* In der Bed. *dann, in dem Falle* besonders beliebt in Verbindung mit einem Imperat. oder einem Pron. interr. (243,11). Die Correlativa sind यर्हि, यदा, यर्कि, यत्र, यदि (einmal तर्कि तदा) und चेद्.

तल 1) m. n. *a) Fläche, Ebene, Plan.* Der Begriff der Fläche wird häufig auch da hervorgehoben, wo wir es nicht zu thun pflegen. *m. Am Ende eines adj. Comp. f. आ. — *b)* mit *Hand* oder *Fuss* verbunden, *Handfläche, Fusssohle.* — *c) Handfläche, die flache Hand.* अन्योऽन्यस्य oder परस्परं तलं oder तलान् दा *einander in die Hände klatschen.* — *d) Fusssohle.* *n. — *e) die unter einem Gegenstande* (Gen. oder im Comp. vorangehend) *ausgebreitete Fläche, — Stelle.* *m. — 2) m. *a) *Vorderarm.* — *b) *Spanne.* — *c) *Schwertgriff.* — *d) Fächerpalme* Viddh. 44,9. — *e) *das Anschlagen der Saiten mit der linken Hand.* — *f) eine best. Hölle.* — *g)* Bein. Çiva's MBh. 13,17,130. — *h)* *N. pr. eines Lehrers. — 3) (*f.) n. *ein Leder, welches der Bogenschütze am linken Arme trägt, um diesen vor der abprallenden Bogensehne zu schützen.* — 4) f. आ N. pr. einer Tochter Raudrâçva's VP.^{2} 4,129. — 5) *n. *a) Mitte der Fusssohle.* — *b) Wald.* — *c) Teich.* — *d)* = आलवाल 1) oder *Grube.* — *e) die Veranlassung —, das Motiv einer Handlung.*

तलक 1) m. N. pr. eines Fürsten. — 2) *f. तलिका *Futtersack, aus dem ein Pferd frisst.* — 3) m. oder n. *ein irdener Topf* Hem. Par. 2,473. — 4) *n. *a) Teich.* — *b) eine Art Salz* Gal.

तलकोट *eine best. Pflanze* Suçr. 2,301,4. बलाङ्कोटस्य मूलेषु v. l.

तलगत Adj. *in der Hand befindlich.* °तं कृ so v. a. *heranziehen, um sich versammeln* Vikramâṅkaṅ. 14,11.

तलघात m. *ein Schlag mit der flachen Hand* Hariv. 16027.

तलताल m. *Händegeklatsch.*

तलत्र (wohl n.) *eine Art Handschuh bei den Bogenschützen.*

तलत्रवत् Adj. *mit einem* तलत्र *versehen.*

तलत्राण (wohl n.) = तलत्र.

तलनिष्पेष m. *das Anprallen* (der Bogensehne) *an* तल 3) MBh. 5,48,52.

तलपुष्पपुट n. *eine best. Stellung beim Tanzen* S. S. S. 241.

तलप्रकार m. 1) *ein Schlag mit der flachen Hand, — mit der Tatze.* — 2) N. pr. eines Mannes Ind. St. 14.

*तलभ n. Siddh. K.

*तलमीन m. v. l. für नलमीन.

*तलबद्ध Adj. *der das* तल 3) *umgebunden hat.*

तलमुख m. *eine best. Stellung der Hände beim Tanzen.*

तलयुद्ध n. *Prügelei.*

तललोक m. *die Unterwelt.*

तलवे m. *Musiker.*

तलवकार m. Pl. *eine best. Schule des* SV. °कल्प m. Comm. zu Âpast. Çr. 1,20,13. °कारोपनिषद् f. Titel einer Upanishad.

*तलवारण n. *Schwert.*

तलशब्द m. *Händegeklatsch* Hariv. 15742.

तलसंपात m. dass. R. 6,70,44.

तलसारक n. *Futtersack, aus dem ein Pferd frisst,* Harshaṅ. 173,11.

*तलसारण n. dass. Gal.

*तलहृदय n. *die Mitte der Fusssohle.*

तलाङ्गुलित्रवत् Adj. *mit einem* तल 3) *und einem* अङ्गुलित्र *versehen* R. 2,87,23.

*तलाची f. *Rohrmatte.*

तलातल n. *eine best. Hölle.*

तलातलि Adv. *so dass man handgemein wird* (bei einem Kampfe) Bâlar. 285,2.

तलाशा f. *ein best. Baum.*

*तलाक्षय n. *Flacourtia cataphracta* Râgân. 6,188.

तलित Adj. *geschmort.*

तलिन् Adj. *mit einem* तल 3) *versehen.*

तलिन 1) Adj. (f. आ) *a) dünn, fein* Vikramâṅkaṅ. 11,80. *schlank; klein, wenig.* — *b) *durchsichtig, klar.* — *c) bedeckt mit* (im Comp. vorangehend) Vikramâṅkaṅ. 14,61. — 2) *n. *Lager, Bett.*

तलिनोदरी f. *eine Schlankleibige* Vikramâṅkaṅ. 10,88.

तलिम n. 1) *Fussboden, Estrich* Viddh. 49,6. — 2) **Lager, Bett.* — 3) **eine offene, nur von oben gedeckte Halle.* — 4) **Schwert.*

तलीय n. *ein best. Theil des Körpers.*

*तलुन m. N. pr. eines Mannes.

*तलुन 1) Adj. *jung.* — 2) m. *a) Jüngling.* — *b) Wind.* — 3) f. ई *Jungfrau.*

*तलेक्षण m. *Schwein.*

तलोत्तम Hariv. 4643 fehlerhaft für तल्पोत्तम.

*तलोदर 1) Adj. (f. आ und ई). — 2) *f. ई *Gattin.*

*तलोदा f. *Fluss.*

*तल्क n. *Wald.*

तल्प m. (*n.) 1) *Lager, Bett, Ruhesitz, Sopha.* °तल्पम् आ—वस् *Jmds* (Gen.) *Bett durch Ehebruch entweihen,* °तल्पम् अधि—गम् *sich fleischlich vermischen mit* (einem Weibe). Einmal तल्पा f. Am Ende eines adj. Comp. f. आ. — 2) *Wagensitz* MBh. 7,38,5. — 3) *ein zur Vertheidigung dienender Thurm.* — 4) = गुरुतल्प 2) Gaut. 23,12. — 5) **Boot, Floss.* — 6) **Gattin.* — 7) **Vertheidiger, Wächter.*

तल्पक m. Kâm. Nîtis. 12,45 vielleicht fehlerhaft für कल्पक **Barbier.*

*तल्पकीट m. *Bettwanze.*

°तल्पग Adj. 1) *fleischlich beiwohnend* (einem Weibe) Gaut. — 2) *Jmds Bett durch Ehebruch entweihend* 94,4. Gaut.

तल्पगिरि m. N. pr. eines *Berges.* °माहात्म्य n. Titel eines Werkes.

तल्पज Adj. *in Jmds Ehebett —, von Jmds Ehefrau geboren.*

*तल्पन und तल्पल (Çiç. 18,6) m. (Comm. zu Çiç.) *das fleischige Polster auf dem Rücken eines Elephanten.*

तल्पशीवरी Adj. f. *auf dem Lager ruhend.*

तल्पसंख्य n. *das Sitzen auf einem Ruhebette* TBr. 1,2,6,5. 6.

तल्पी Adv. mit कर् *zum Lager machen.*

तल्पेशय Adj. (f. आ) *auf dem Lager ruhend.*

तल्प्य Adj. 1) *zum Bett gehörig.* — 2) *des Ruhesitzes* oder *Lagers würdig.* — 3) *im Ehebett gezeugt.*

*तल्ल (Vâmana 2,1,7) 1) m. *ein kleiner Teich.* — 2) f. ई a) *ein junges Weib.* — b) *Boot.* — c) N. pr. der Gattin Varuṇa's. — 3) n. = आलवाल 1) oder *Loch, Höhle.*

तल्लक्षण n. *eine best. hohe Zahl* Lalit. 169,5.

*°तल्लज m. *ein Ausbund —, ein Musterstück von.*

*तल्लिका f. *Schlüssel.*

*तल्ल n. *ein durch Reiben wohlriechender Substanzen hervorgebrachter Wohlgeruch.*

*तवक wegen तावक angenommen.

*तवक्षीर 1) n. *Tabaschir.* — 2) f. ई *eine Art Curcuma.* एकपत्रिका *C. Zedoaria.*

*तवप्रिय n. *die Rinde von Laurus Cassia* Gal.

*तवर *eine best. hohe Zahl* (buddh.).

*तवराज m. *Tabaschir.* °राजोद्भवखण्ड m. *ein daraus bereiteter Stückzucker* Râgân. 14,103.

तवर्ग m. *die Dentalen* TS. Prât.

तवर्गीय Adj. *zu den Dentalen gehörig* TS. Prât.

तवश्रवीय n. Name eines Sâman.

तवस् 1) Adj. *thatkräftig, tüchtig, kraftvoll, muthig.* Compar. तवस्तर्, Superl. तवस्तम. — 2) m. *Kraft, Stärke, Muth.*

तवस्य n. *Thatkraft, Muth.*

तवस्वत् Adj. *kräftig, stark* (Soma).

तवागी Adj. etwa *kräftig* (Stier).

तविषुला f. *ein best. Metrum.*

तविष 1) Adj. = तवस् 1). — 2) *m. *a) Meer.* — *b) Himmel.* — 3) f. तविषी *a)* Sg. und Pl. *Kraft, Stärke, Ungestüm, Muth.* Instr. Pl. *mit Macht, ungestüm.* — *b) *die Erde.* — *c) *Fluss.* — *d) *eine göttliche Jungfrau.* — *e) *N. pr. einer Tochter Indra's.* — 4) n. *Kraftthat, Kraft.*

तविषीमत् Adj. *kräftig, ungestüm.*

तविषीय्, °यते (Partic. °यत् und °यमाण) *kräftig —, ungestüm —, muthig sein, sich anstrengen.*

तविषीयु Adj. *muthig* (Ross), *ungestüm* (die Marut).

तविषीवत् Adj. = तविषीमत्.

तविष्य्, °ष्यते = तविषीय्.

तविष्या f. *Ungestüm, Heftigkeit.*

तवीयंस् Adj. Compar. zu तवस् 1).

*तवीष 1) m. *a) Ocean.* — *b) Himmel.* — *c) Gold.* — 2) f. ई N. pr. einer Tochter Indra's.

तव्य und तव्य Adj. *kräftig, stark.*

तव्यंस् Adj. = तवीयंस्.

तश्री = تَثْلِيث *Gedrittschein.*

तष्टर् m. 1) *Werkmeister, Zimmermann, Wagner.* — 2) *Bein. Viçvakarman's.* — 3) N. pr. eines Âditja.

1.*तस्, तस्यते (उपतस्ये, उपतस्थे, उत्तस्थे).

2.*°तस् Adj. *werfend in* *मुक्तस्.

तसर (*m.) n. *Weberschiff.* Nach TBr. Comm. 2, 670 *das Tuch im Webstuhl.*

तसीर astr. = تَسْيِير.

तस्कर 1) m. *a) Räuber, Dieb.* Am Ende eines adj. Comp. f. आ. — *b)* Pl. Bez. *bestimmter* Ketu 8). — *c) Trigonella corniculata.* — *d) *Vanguiera spinosa.* — *e)* vielleicht **Ardisia humilis* Râgân. 3, 95. — *f) *Ohr.* — 2) *f. तस्करी *a) ein leidenschaftliches Weib.* — *b) eine Mimose.*

तस्करता f. und तस्करत्व n. *Diebere, Diebeshandwerk.*

तस्करवृत्ति m. *Beutelschneider* Bhâvapr. 5,114.

तस्कराय्, °यते *einen Räuber* oder *einen Dieb spielen, sich wie ein R.* oder *D. betragen.*

तस्तुंव n. *ein best. Mittel gegen Gift* (?). Auch तस्त्रुंव geschrieben.

*तस्थी Adv. mit कर्, भू und अस् Siddh. K. ed. Târ. 1,371. Vgl. तन्थी.

तस्थु Adj. *stehend, den Ort nicht verändernd.*

तस्दी = تَشْدِيس *Gesechstschein.*

तस्मात् Abl. Sg. m. n. von 1. त 1). Als Adv. *daher, darum, deshalb.* In Correlation mit यद् und यस्मात्.

तस्याशितीय Adj. Bez. eines Adhjâja Kâraka 1,6.

तस्त्रुंव s. तस्तुंव.

ता Nebenform von 1. तन् vor य.

*तात्तक Adj. von तत्तकीया.

*तात्तण्य m. *der Sohn eines Zimmermanns.*

*तात्तशिल Adj. (f. ई) *aus* Takshaçilâ *stammend.*

तात्तण 1) Adj. (f. ई) *einem Zimmermann zukommend.* — 2) *m. *der Sohn eines Zimmermanns.*

तात्पर्य n. *das diese Wortform Haben* Mahâbh. 4,66,*b.*

तात्पर्यिक Adj. *in der Bedeutung »die Neigung oder Gewohnheit habend« zur Anwendung kommend* (Suffix).

तात्पर्य n. *das Gewohntsein an Etwas, regelmässiges Betreiben einer Sache.*

तात्पर्क् Adv. *plötzlich, jählings, sofort* Maitr. S. 1,7,3. 9,6. 2,3,2. 4,8,9.

तात्पक n. Bez. *der von der arabischen oder persischen Astronomie abhängigen astronomischen Lehrbücher.* °कल्पलता f., °केशवी f., °कौस्तुभ, °चिन्तामणि m., °तत्त्व n., °तिलक, °दीपक m., °पद्धति f., °भाव m., °भूषण n., °मुक्तावली f., °योगसुधाकर m., °रत्नमाला f., °शास्त्र n., °सर्वस्वसार, °सार, °सुधानिधि m. und तात्पकालंकार m. Titel bes. Werke.

तात्पन् Adv. = तात्पक् AV. 8,8,3.

तात्पिक 1) m. *ein Perser.* — 2) n. = तात्पक. °ज्योतिर्मणि m., °प्रश्नाध्याय m., °शास्त्र n. und तात्पिकालंकार m. Titel bes. Werke.

ताटकेय m. Bâlar. 56,4 fehlerhaft für ताडकेय.

ताटङ्क (*m.) n. *eine Art Ohrschmuck* Prasannar. 28,10.

ताटङ्किन् Adj. *mit* ताटङ्क *geschmückt* Prasannar. 48,8.

*ताटस्थ्य n. 1) *Nähe.* — 2) *das Unbetheiligtsein, gleichgültiges Zusehen.*

ताड 1) Adj. *schlagend* in घण्टा°. — 2) m. *a) Schlag.* — *b) *Laut, Geräusch.* — *c) eine Handvoll Gras u. s. w.* — *d) *Berg.* — *e) *Lipeocercis serrata.* — ताडो s. u. ताडि.

ताडक 1) m. *Todtschläger* Vikramâṅkaḱ. 18,57. — 2) f. आ *a)* N. pr. einer Jakshiṇî, die in eine Râkshasî verwandelt und von Râma erschlagen wird. — *b) *eine Kürbisart.*

*ताडकाफल n. *grosse Kardamomen.*

ताडकायन m. N. pr. eines Ṛshi.

ताडकेय m. Metron. von ताडक 2) *a*) Bâlar. 60, 22. ताटकेय 36,4.

*ताडघ m. vielleicht *Schmied.*

*ताडघात Adj. (nicht शिल्पिन्) Kâç. zu P. 3,2,55.

ताडङ्क m. = ताटङ्क Râgat. 7,750.

ताडङ्की Adv. s. तालङ्की.

ताडन 1) Adj. *schlagend, treffend, verwundend.* — 2) *f. ई *Peitsche.* — 3) n. *a*) *das Schlagen, Hauen, Strafen mit Schlägen, Schlag, das Hämmern* (des Goldes als Probirmittel). Gewöhnlich in Comp. mit dem Werkzeug, selten mit dem Object. Am Ende eines adj. Comp. s. आ (s. मर्म°). — *b*) in der Astron. *das Anstossen, Berühren, partielles Verfinstern.* — *c*) *eine best. feierliche Handlung, die an einer Feuergrube* und *mit einem Zauberspruch vorgenommen wird.*

ताडनीय Adj. *zu schlagen.*

*ताडपत्र n. = ताटङ्क.

ताडयितृ Nom. ag. *der Jmd* (Gen.) *schlägt.*

ताडवक्र N. pr. eines Landes LIA. 2,952.

ताडाग Adj. *in Teichen befindlich, daher kommend.*

ताडावचर् n. *ein best. musikalisches Instrument* Lalit. 93,15. 110,17. 135,9. 187,5.

*ताडि und ताडी f. 1) *Corypha Taliera.* — 2) *ताडी *eine Art Schmuck.*

*ताडिका f. *der mittlere Theil eines Schwertgriffes* Gal.

ताडीदल n. *eine Art Ohrschmuck* Vikramâñkaḱ. 12,12.

ताडीपुट 1) *Palmblatt* Kâd. 142,12. — 2) *eine Art Ohrschmuck;* s. तालीपुट.

*ताडुल Adj. *der da schlägt, mit Schlägen straft.*

ताड्य 1) Adj. *zu schlagen, mit Schlägen zu strafen.* — 2) *n. *Urinblase* Gal.; vgl. ताम्य.

ताण्ड 1) *m. angeblich N. pr. eines alten Weisen. — 2) n. *ein Abschnitt in einem* Brâhmaṇa Comm. zu Lâṭj. 7,10,17.

ताण्डक n. = ताण्ड 2) Comm. zu Lâṭj. 7,10,17.

ताण्डव (*m. n.) 1) *ein wilder Tanz* (auch von dem eines Pfauen). — 2) *Tribrachys.* — 3) **Saccharum procerum.*

*ताण्डवतालिक m. Bein. Nandin's, des Thürstehers des Çiva.

*ताण्डवप्रिय m. Bein. Çiva's.

ताण्डवब्राह्मण n. Ind. St. 1,470 fehlerhaft für ताण्ड्यब्राह्मण.

°ताण्डवयितृ Nom. ag. (f. °त्री) *zum Tanzen bringend* Viddh. 39,15.

ताण्डविन Adj. *sich stark hinundher bewegend* Prasannar. 1,15.

*ताण्डि n. angeblich Titel eines Lehrbuches der Tanzkunst.

ताण्डिन् m. 1) N. pr. eines Lehrers der Metrik. — 2) Pl. *eine best. Schule.* ताण्डिब्राह्मण n.

तौण्ड्य 1) m. Patron. Nom. pr. eines Lehrers. — 2) Titel eines Brâhmaṇa. Auch °ब्राह्मण n. und °मकब्राह्मण n. (Opp. Cat. 1).

ताण्ड्यायन 1) m. Patron. von ताण्ड्य 1) Prasannar. 68,15. fgg. — 2) *f. ई f. zu ताण्ड्य 1).

तात् Adv. *so, auf diese Weise.* Vgl. तावत्तात्.

तात m. 1) *Vater.* — 2) mit dem Voc. तात wird sowohl *ein Sohn, Schüler, Jüngerer,* als auch *der Vater, ein Aelterer* oder *Höherstehender* angeredet. Auch mehrere Personen werden mit dem Sg. angeredet, obgleich hier auch der Pl. ausnahmsweise vorkommt.

*तातगु 1) Adj. *dem Vater angenehm, — erspriesslich.* — 2) m. *des Vaters Bruder.*

*ततातुल्य 1) Adj. *väterlich gesinnt.* — 2) m. *des Vaters Bruder.*

*तातन m. *Bachstelze.*

*तातल 1) Adj. *erhitzt.* — 2) m. *a*) *ein väterlich gesinnter Mann.* — *b*) *ein eiserner Hammer.* — *c*) *Krankheit.* — *d*) *das Kochen, Reifen.* — *e*) *Hitze.*

तातार्य m. N. pr. eines Fürsten.

*तातृ m. *Sohn.*

तौतृप Adj. *befriedigend, ergötzend.*

तात्कर्म्य n. *Gleichheit der Beschäftigung.*

तात्कालिक Adj. (f. ई und *आ) 1) *eine gleich lange Zeit andauernd.* — 2) *sogleich —, ohne Verzug erfolgend, — sich zeigend, sich einstellend.* — 3) *zu der Zeit gehörig, — stattfindend, derzeitig* Sûrjas. 7,12. Comm. zu R. 7,36,45. Nom. abstr. °ल n. Golâdhj. 7,27. — 4) *zeitgemäss* MBh. 3,22,20.

तात्काल्य n. *Gleichzeitigkeit.*

तात्त्विक Adj. 1) *wirklich, real.* Nom. abstr. °ल n. Nîlak. zu MBh. 12,308,1. — 2) *der die* Tattva (der Gaina) *anerkennt, die wahre Lehre besitzt.*

1. तात्पर्य n. 1) *anhaltende Beschäftigung mit Etwas, das Sichhingeben einer Sache* 234,1. — 2) *das Hinzielen —, Abgesehensein auf* (Loc.). °तस् *in dieser Absicht.* — 3) *das eigentliche Ziel —, die beabsichtigte, wahre Bedeutung einer Rede, eines Werkes.*

2. तात्पर्य Adj. (f. आ) *bezweckt, beabsichtigt.*

तात्पर्यक Adj. dass.

तात्पर्यचन्द्रिका f. तात्पर्यदर्पण m. und तात्पर्यदीपिका f. Titel von Werken Opp. Cat. 1.

तात्पर्यनिर्णय m. 1) *die Bestimmung des Abgesehenseins auf Etwas* 282,33. — 2) Titel eines Werkes.

तात्पर्यपरिशुद्धि f., तात्पर्यप्रकाश m., तात्पर्यबोधिनी f., तात्पर्यवाद m. (Opp. Cat. 1), तात्पर्यविचार m. und तात्पर्यसंग्रह m. (Opp. Cat. 1) Titel von Werken.

तात्र्य Adj. (f. आ) *väterlich.*

तात्स्तोम्य n. *das in diesem* Stoma *Gebildetsein.*

तात्स्थ्य n. *das Enthaltensein —, das Sichbefinden darin.*

तात्स्वाभाव्य Adj. Bez. *des* Svarita, *welcher am Ende eines* Avagraha *zwischen zwei* Udâtta *steht.*

*तादृयनि m. Patron. von तद् *dieser.*

तादर्थिक Adj. *für diesen Zweck bestimmt.*

तादर्थ्य n. 1) *das Bestimmtsein dazu, Dazudienen* Gaim. 6,1,12. 2,5. Chr. 228,33. — 2) *Rücksicht, Bezug auf Etwas.* Instr. *in dieser Absicht.* — 3) *das diese Bedeutung Haben, Gleichheit der Bedeutung.*

तादवस्थ्य n. *das Verbleiben in demselben Zustande.*

तादात्मक Adj. (f. °त्मिका) Adj. *die Einheit des Wesens bezeichnend.*

तादात्म्य n. *Wesenseinheit, Identität, — mit* (Instr., Loc. oder im Comp. vorangehend).

तादीलिा Adv. *alsdann.*

तादुरी Adj. als Beiw. eines Frosches AV. Nach den Erklärern *schwimmfertig* oder *nur aus einem Bauch bestehend.*

तादृत्त Adj. *ein solcher, derartig* Vikramâñkaḱ. 16,53. Kâraṇḍ. 30,7.

तादृग्गुण Adj. (f. आ) *von solchen Eigenschaften, derartig* 189,22.

तादृग्भाव m. *eine solche Beschaffenheit* MBh. 5,44,22.

तादृग्रूप Adj. (f. आ) *so aussehend, — beschaffen.*

तादृग्रूपवत् Adj. (f. °वती) *von solcher Schönheit.*

तादृश् Adj. (Nom. m. f. तादृड् und तादृक्, n. तादृक्) *ein solcher, derartig.* तादृक् Adv. *auf solche Weise.*

तादृश Adj. (f. ई) *ein solcher, derartig.*

तादृश्य n. *Analogie.*

तद्धित Adj. *der* Taddhita-*Bildung angehörig.*

तादूप्य n. 1) *Gleichheit der Form, Identität.* — 2) *Richtigkeit, Wahrheit.*

तादृश्य n. *Derartigkeit* Çaṃk. zu Bâdar. 3,3,52.

तान 1) m. *a*) *Faden, Faser.* — *b*) *ein musikalischer Ton.* — *c*) *ein einförmiger Ton* Vaitân. Ind. St. 10,422. fg. Nâjam. 9,2,15. — 2) n. *a*) *Ausdehnung* Kâd. 2,87,2. Eher m. — *b*) **Object der Erkenntniss.*

तानभृ m. N. pr. eines Mannes.

तानव n. *tenuitas, Magerkeit, Schmächtigkeit.* °तानवकृत् Adj. *vermindernd; verkleinernd,* so v. a. *übertreffend* Bâlar. 27,21.

*तानव्य m. Patron. von तनु.

*तानव्यायनी f. zu तानव्य.

तानस्वर Adj. *eintönig gesprochen* Ind. St. 10,438.

तानुक in स्त्रीतानुकरोग.

तानूनपात Adj. (f. ई) *den* Tanûnapât *betreffend, an ihn gerichtet.*

तानूनप्त्र 1) n. *eine Schwurhandlung, bei welcher unter Anrufung des* Tanûnaptar *das* Âgja *vom Opfernden und von den Priestern berührt wird.* °पात्र n. Vaitân. Nom. abstr. °नप्तृत्व n. Kap. S. 38,2. — 2) Adj. *bei dieser Handlung gebraucht.*

तानूनप्तृन् m. *ein Genosse bei dem* Tânûnaptra-*Gelöbniss* Âpast. Çr. 11,1,11. Vgl. स°.

*तानूर m. *Strudel.*

तान्त 1) Adj. s. u. तम्. — 2) m. mystische Bez. *des Lautes* व.

तान्तव 1) Adj. (f. ई) *aus Fäden gemacht, aus F.* von (im Comp. vorangehend) *g.* — 2) n. *Gewebe, ein gewebter Stoff* Gaut.

*तान्तव्य m. Patron. von तन्तु.

*तान्तव्यायनी f. zu तान्तव्य.

तान्तान्त m. mystische Bez. *des Lautes* ट्.

*तान्तुवाय्य m. *der Sohn eines Webers.*

तान्त्र 1) Adj. (f. ई) *normirt, ad hoc vorgeschrieben.* दक्षिणा Âpast. Çr. 14,12,5. 6. — 2) (wohl n.) *Saitenspiel.*

तान्त्रिक Adj. (f. आ und ई) Subst. 1) *mit einer Disciplin vollkommen vertraut, Fachgelehrter.* — 2) *in einem Lehrbuch gelehrt, — vorgetragen.* °की संज्ञा *eine technische Benennung.* — 3) *in einem mystischen* Tantra *gelehrt, mystisch, geheim.* — 4) *ein Anhänger der mystischen* Tantra.

*तान्द्न (!) m. *Wind.*

1. (तान्व) तौनुग्र m. *ein leiblicher Sohn.*

2. तान्व, तौनुग्र 1) m. Patron. von तन्व. — 2) n. Name zweier Sâman Ârsh. Br.

3. (तान्व) तौनुग्र Adj. *geflochten, gewebt.*

तान्वङ्ग m. Patron. von तन्वङ्ग.

ताप 1) m. (adj. Comp. f. आ) *a) Hitze, Glut.* — *b) Erwärmung, Erhitzung* Njâjam. 10,1,22. *das Glühen* (des Goldes als Probirmittel). — *c) Schmerz, Weh, Qual* (des Körpers oder der Seele). — 2) f. ई N. pr. eines Flusses Hariv. 2,109,30. Angeblich auch = यमुना.

तापक 1) Adj. *brennend, glühend, läuternd.* — 2) *m. *Fieber.* — 3) *f. तापिका etwa *Kochtopf* Deçîn. 1,163. 2,46.

तापक्षेत्र n. *Lichtfeld* Ind. St. 10,279. fg.

तापत्य 1) Adj. *die* Tapatî *betreffend, von ihr handelnd.* — 2) m. Metron. von Tapatî.

°तापद् Adj. *Jmd Schmerz—, Weh verursachend.*

तापन 1) Adj. (f. ई) am Ende eines Comp. *a) erhellend, erleuchtend.* — *b) peinigend, quälend, brennend.* — 2) m. *a) die Sonne.* — *b) *die heisse Jahreszeit.* — *c) *der Sonnenstein* (सूर्यकान्त). — *d) einer der Pfeile des Liebesgottes.* — 3) f. आ *Kasteiung* Hem. Par. 1,68. — 4) f. ई *a) eine bes. Art von* Upanishad. — *b)* N. pr. eines Flusses Râgân. in VP.² 2,147. — 5) n. *a) das Brennen.* — *b) das Peinigen, Kasteien.* — *c)* in der Dramatik *Pein,* so v. a. *Rathlosigkeit.* — *d) eine best. Hölle.* — *e) *Gold.*

तापनीय 1) Adj. (f. आ) *von reinem Golde, golden.* — 2) m. Pl. *eine best. Schule der* VS.

तापनीयोपनिषद् f. Titel verschiedener Upanishad.

तापयितर् Nom. ag. *der in Glut versetzt, quält, peinigt* Vikramâñkaḱ. 9,22.

तापयिष्णु Adj. *brennend, quälend.*

तापश्चित 1) n. *eine best. langdauernde Feier.* — 2) Adj. Beiw. *des zur Feier des* Tâpaçkita *aufgesetzten* Agni.

तापस 1) Adj. *a) Askese übend.* — *b) zur Askese oder zu den Asketen in Beziehung stehend.* — 2) m. *a) Asket, Büsser, Anachoret.* — *b) *der Mond* Gal. — *c) *Ardea nivea* Râgân. 19,97. — *d) eine Art Zuckerrohr.* — *e) *Artemisia indica.* — *f)* Patron. verschiedener Personen. — 3) f. ई *a) Büsserin, Anachoretin.* — *b) *Curcuma Zedoaria.* — *c) *Nardostachys Jatamansi.* — 4) *n. *das Blatt der Laurus Cassia* Râgân. 6,175.

*तापसत्र n. *das Blatt der Laurus Cassia.*

*तापसतरु und *तापसद्रुम m. *Terminalia Catappa* oder *Putranjiva Roxburghii.*

*तापसद्रुमसंनिभा f. *ein best. Strauch* Râgân. 4,161.

*तापसपत्र m. und *°पत्री f. *Artemisia indica* Râgân. 10,148.

*तापसप्रिय 1) m. *Buchanania latifolia* Râgân. 11, 65. — 2) f. आ *a) eine Art Zuckerrohr.* — *b) Weinstock* Râgân. 11,101.

तापसवृक्ष m. = तापसतरु.

*तापसायनि m. Patron. wohl von तापस.

तापसेक्षु m. *eine Art Zuckerrohr* Bhâvapr. 2,64.

तापसेष्ट m. *Buchanania latifolia* Bhâvapr. 1,245.

तापस्य n. *der Stand eines Asketen, — Büssers.*

तापस्वेद m. *Schweisserzeugung durch trockene Hitze.*

तापहरी f. *ein best. Gericht* Bhâvapr. 2,15.

तापायन m. Pl. *eine best. Schule der* VS.

°तापिक in *जलतापिक. — तापिका s. u. तापक.

तापिच्छ und तापिञ्छ m. *Xanthochymus pictorius* Râgân. 9,99.

*तापिञ्ज 1) m. dass. — 2) n. *Schwefelkies* Râgân. 13,84.

तापितट wohl fehlerhaft für तापीतट.

तापिन् 1) Adj. am Ende eines Comp. *Schmerz bereitend.* — 2) *m. *ein* Buddha (*Schmerz empfindend*). — 3) f. °नी *a)* Titel verschiedener Upanishad. — *b)* mystische Bez. *des Lautes* व. — *c)* *N. pr. eines Flusses VP.² 2,147.

तापीज 1) Adj. *an der* Tâpî *sich erzeugend, dort vorkommend.* — 2) *(wohl m.) *ein best. Edelstein.* — 3) (wohl n.) *Schwefelkies* oder *eine andere mineralische Substanz* Bhâvapr. 2,94.

तापीतट und °देश m. N. pr. einer Oertlichkeit.

तापीमाहात्म्य n. Titel eines Werkes.

*तापीसमुद्भव (wohl n.) = तापीज 3).

तापेश्वरतीर्थ n. N. pr. eines Tîrtha.

ताप्य (Karaka 6,18. 24) m. n., °क n. (Râgân. 13, 84. Bhâvapr. 2,99) und *ताप्युत्थसंज्ञक n. *Schwefelkies.*

ताबुव n. *ein best. Mittel gegen Gift* (?).

ताम m. 1) *Sehnsucht* Kâd. 248,2. — 2) *= भीषण. — 3) *= दोष. — 4) *anxiety, distress.*

*तामम् Absol. von तम् P. 6,4,93.

*तामर n. 1) *Wasser.* — 2) *geschmolzene Butter.*

तामरस 1) n. *a) eine am Tage sich öffnende Lotusblüthe* Varâh. Jogaj. 4,9. Am Ende eines adj. Comp. f. आ. — *b) *Gold.* — *c) *Kupfer.* — *d) ein best. Metrum.* — 2) *m. *Ardea nivea.* — 3) f. ई *Lotusteich.*

तामल (तामाल?) Adj. (f. ई) *aus der Rinde von* Tamâla *verfertigt* Âpast.

तामलकी f. *Flacourtia cataphracta.*

तामलिप्त 1) m. Pl. N. pr. eines Volkes. — 2) f. ई (Hem. Par. 2,345. Paṅkad.) und n. N. pr. einer Stadt.

तामलिप्तक n. = तामलिप्त 2).

तामस 1) Adj. (f. ई) *a) finster.* — *b) zum* Guṇa Tamas —, *zum Irrthum —, zur Unwissenheit in näherer Beziehung stehend.* — *c) zum* Manu Tâmasa *in Beziehung stehend.* — 2) m. *a) *Bösewicht.* — *b) *Schlange.* — *c) *Eule* Râgân. 19,94. — *d) ein best. Krankheitsdämon* Hariv. 9562. — *e)* N. pr. *α)* des 4ten Manu. — *β)* *eines Wesens im Gefolge Çiva's. — *γ)* eines Mannes. Pl. *sein Geschlecht.* — 3) f. ई *a) *Nacht.* — *b) *Schlaf.* — *c) *Nardostachys Jatamansi;* richtig तापसी. — *d)*

*Bein. der Durgâ. — *c*) N. pr. eines Flusses. — 4) *n. *Finsterniss* in *अन्ध°.

तामसकीलक m. Pl. Bez. *bestimmter Ketu* 8).

*तामसतपःशील m. *ein Daitja* Gal.

तामसलीना f. *eine best. Art des Nichtbefriedigtseins* (im Sâṁkhja).

*तामसवन n. N. pr. eines *Waldes*.

तामसिक Adj. = तामस 1) *b*) Satja im Comm. zu Varâh. Bṛh. 2,7.

*तामालेय Adj. von तमाल.

तामि oder °मी f. 1) *Einhaltung des Athems bis zur Erschöpfung.* — 2) *f. तामी *Nacht;* vgl. तमी.

तामिस्र 1) Adj. in Verbindung mit पक्ष oder m. ohne पक्ष *die dunkele Monatshälfte, die Zeit vom Vollmond bis zum Neumond.* — 2) m. n. (ausnahmsweise) im Sâṁkhja *der Unmuth, Aerger* (eine der fünf Formen der Avidjâ). — 3) m. *a*) *ein Râkshasa.* — *b*) *eine best. Hölle.*

*तामु m. = स्तामु = स्तोतृ.

ताम्बल 1) m. *eine Hanfart* Comm. zu Gobh. 2, 10,10. Vgl. ताम्बूल 2). — 2) Adj. (f. ई) *hänfen* Gobh. 2,10,10.

ताम्बूल 1) n. *Piper Betle, das Blatt des Betelpfeffers, Betel.* — 2) *m. *eine Hanfart;* vgl. ताम्बल. — 3) f. ई *Piper Betle.* °दल n. *Betelblat* Kâd. 237,13.

ताम्बूलकरङ्क m. *Betelbüchse* Vikramâṅkaṅ. 9,82. °वाह m. *ein Diener, der sie dem Herrn nachträgt,* 81. 84. Harshaṅ. 23,14. °वाहिनी f. *eine solche Dienerin* Kâd. 16,1. 68,3. 113,1. 167,3. 247,9.

*ताम्बूलद, °दायक, °दायिन् (°दायिनी f. Kâd. 219, 13) und °धर m. *Betelreicher, Betelträger.*

1. ताम्बूलपत्र n. *Betel.*

2.*ताम्बूलपत्र m. *Dioscorea globosa* Râǵan. 7,69.

*ताम्बूलपेटिका f. *Betelbüchse.*

*ताम्बूलराग m. *Linsen, Ervum lens.*

*ताम्बूलवल्लिका und °वल्ली f. *Piper Betle.*

ताम्बूलवाहक m. *Betelträger.*

ताम्बूलवाहिनी f. *Betelträgerin* Harshaṅ. 221,13.

ताम्बूलवीटिका f. *eine in ein Betelblatt gewickelte Arecanuss in Kugelform* Kâd. 215,20. 224,4. 261,12.

ताम्बूलाधिकार m. *das Amt den Betel vornehmen Personen nachzutragen.*

ताम्बूलिक m. *Betelverkäufer* Kâd. 102,5.

ताम्बूलिन् m. dass. und *Betelträger.*

*ताम्य n. *Urinblase;* vgl. ताम्र.

1. ताम्र 1) Adj. (f. आ) *dunkelroth, kupferroth* 294, 24. — 2) m. *a*) *eine Art Aussatz mit kupferrothen Flecken.* — *b*) N. pr. α) eines Sohnes des Naraka Bhauma. — β) einer Insel. — γ) einer Oertlichkeit. — 3) f. आ (sc. त्वच्) *a*) *die vierte unter den 7 Häuten am entstehenden Embryo.* — *b*) **Rubia Munjista.* — *c*) **rother Abrus.* — *d*) **eine Art Pfeffer.* — *e*) * = सूक्ष्मवल्ली Râǵan. 3,110. — *f*) N. pr. α) einer Tochter Daksha's. — β) eines Flusses. — 4) n. *a*) **dunkle Röthe.* — *b*) *Kupfer.* — *c*) *ein kupferner Behälter* MBh. 2,61,29. — *d*) **dunkelrothes Sandelholz.*

2. ताम्र 1) Adj. (f. ई) *kupfern.* — 2) f. ई *eine Art Wasseruhr.*

ताम्रक 1) *m. N. pr. eines Gandharva Gal. — 2) *f. ताम्रिका *a*) *eine Art Wasseruhr.* — *b*) *Abrus precatorius* Râǵan. 3,101. — 3) n. *Kupfer.*

*ताम्रकण्टक m. *eine Acacienart.*

*ताम्रकर्णी f. N. pr. des Weibchens des Weltelephanten Aṅǵana oder Çesha.

*ताम्रकार m. *Kupferschmied.*

*ताम्रकिलि m. *ein kleiner Wurm von rother Farbe.*

ताम्रकुट m. fehlerhaft für °कुट्.

ताम्रकुट्ट m. *Kupferschmied;* f. ई.

*ताम्रकुट्टक m. 1) dass. — 2) **Toback.*

*ताम्रकुण्ड n. *ein kupfernes Becken.*

*ताम्रकूट m. oder n. *ein best. Strauch;* nach Einigen *Toback* Mat. med. 320.

*ताम्रकृमि und *°क्रमि m. *Coccinelle.*

*ताम्रगर्भ n. *Kupfervitriol* Râǵan. 13,104.

ताम्रगुहा f. N. pr. einer mythischen *Höhle* Kâraṇḍ. 31,8. 32,6.

*ताम्रचतुस् m. *eine Taubenart.*

ताम्रचूड 1) Adj. *einen rothen Kamm habend* (Hahn). — 2) m. *a*) *Hahn.* °युद्ध n. *Hahnenkampf* Daçak. (1925) 2,92,14. — *b*) **Blumea lacera.* — *c*) *eine best. Stellung der Hand.* — *d*) wohl *eine Form Çiva's.* — *e*) N. pr. eines Mannes. — 3) f. आ N. pr. einer der Mütter im Gefolge Skanda's.

ताम्रचूडक m. = ताम्रचूड 2) *c*).

ताम्रचूडभैरव m. *eine Form Bhairava's.*

ताम्रज Adj. (f. आ) *kupfern* Varâh. Jogaj. 6,4.

ताम्रजात m. N. pr. eines Sohnes des Kṛshṇa.

ताम्रतप्त m. desgl.

ताम्रता f. *Kupferröthe* Kâd. 2,70,15.

*ताम्रतुण्ड m. *eine Affenart.*

*ताम्रत्रपुज *Messing.*

ताम्रत्व n. *die dunkelrothe Farbe.*

*ताम्रदुग्धा und *°दुग्धी f. *ein best. kleiner Strauch* Râǵan. 5,143.

*ताम्रद्रु *rothes Sandelholz.*

ताम्रद्वीप m. *die Insel Ceylon.*

ताम्रधातु m. *Böthel.*

ताम्रधूम्र Adj. (f. आ) *schwarzroth.*

ताम्रध्वज m. N. pr. eines Mannes.

ताम्रपत्त N. pr. 1) m. eines Sohnes des Kṛshṇa VP.[2] 5,107. v. l. ताम्रवर्ण und प्रपत्त. — 2) f. आ einer Tochter Kṛshṇa's. ताम्रपर्णी v. l.

ताम्रपट्ट m. *eine kupferne Platte, auf der die Urkunde über eine Schenkung u. s. w. eingegraben ist.*

1.*ताम्रपत्त्र n. *Kupferplatte.*

2.*ताम्रपत्त्र m. *eine best. Gemüsepflanze.*

*ताम्रपत्त्रक m. 1) *Bauhinia tomentosa.* — 2) *Capparis aphylla.*

ताम्रपर्ण 1) n. N. pr. eines Theiles von Bhârata Varsha Goladhs. Bhuv. 41. — 2) f. ई *a*) **Rubia Munjista.* — *b*) **eine Art Teich.* — *c*) N. pr. α) einer Tochter Kṛshṇa's Hariv. 2,103,8. ताम्रपत्ता v. l. — β) eines Flusses Varâh. Bṛh. S. 14, 16. — γ) *einer Stadt auf Ceylon.

ताम्रपर्णि (metrisch) f. = ताम्रपर्ण 2) *c*) β) Varâh. Bṛh. S. 81,1.

ताम्रपर्णीतिटाक N. pr. einer Oertlichkeit.

ताम्रपर्णीमाहात्म्य n. Titel eines Abschnitts in einem Purâṇa Opp. Cat. 1.

ताम्रपर्णीय m. *ein Bewohner von Ceylon,* insbes. *ein Buddhist.*

*ताम्रपल्लव m. *Jonesia Asoka* Râǵan. 10,55.

*ताम्रपाकिन् m. *Thespesia populneoides.*

ताम्रपात्र n. *ein kupfernes Geschirr.*

ताम्रपात्रमय Adj. *aus kupfernen Geschirren gebildet* Hemâdri 1,413,18.

*ताम्रपादी f. *Cissus pedata.*

ताम्रपुष्प 1) Adj. etwa *aus Kupferblumen* oder *aus Kupferkalk bestehend.* — 2) *m. *a*) *Bauhinia variegata.* — *b*) *Kaempferia rotunda.* — 3) *f. ई *a*) *Bignonia suaveolens* Râǵan. 10,49. — *b*) *Grislea tomentosa* Râǵan. 6,211. — *c*) *Ipomoea Turpethum.*

*ताम्रपुष्पक 1) m. *Bauhinia variegata.* — 2) f. °ष्पिका *a*) *Bignonia suaveolens.* — *b*) *Grislea tomentosa.* — *c*) *Ipomoea Turpethum* Râǵan. 6,170.

*ताम्रफल m. *Alangium hexapetalum* Râǵan. 9,75.

*ताम्रबीज m. *Dolichos uniflorus* Râǵan. 16,64.

ताम्रमय Adj. (f. ई) *kupfern.*

*ताम्रमूला f. 1) *Rubia Munjista.* — 2) *Alhagi Maurorum* Dhanv. 1,6. — 3) *Mimosa pudica.*

*ताम्रमृग m. *eine Antilopenart.*

ताम्रमृष्टानुलेपिन् Adj. etwa *mit dunkelrothen Stoffen gesalbt* R. 2,83,17.

ताम्ररज्जस् n. *Kupferfeil* Karaka 6,23.

ताम्ररथ Adj. *einen dunkelrothen Wagen habend* Taitt. Âr. 1,12,4.

ताम्रसा f. N. pr. einer Tochter Raudrâçva's VP.[2] 4,129.

*ताम्रसायनी f. *ein best. milchsaftiger Strauch*, = ताम्रदुग्धी Râǵan. 5,143.

ताम्रलिप्त 1) m. *a*) Pl. N. pr. eines Volkes. — *b*) *ein Fürst dieses Volkes.* — 2) f. आ (?) und ई N. pr. der Hauptstadt dieses Volkes.

ताम्रलिप्तक 1) m. Pl. = ताम्रलिप्त 1) *a*). — 2) f. °प्तिका = ताम्रलिप्त 2).

ताम्रलिप्तर्षि m. N. pr. eines Fürsten Ind. St. 15,252.

ताम्रवर्ण 1) Adj. *dunkelroth* Taitt. Âr. 1,12,4. Chr. 64,23. — 2) m. *a*) **eine best. Grasart.* — *b*) N. pr. α) eines Sohnes des Kṛshṇa VP.² 2,129. — β) eines Theiles von Bhârata Varsha VP. 2,3,6. — 3) *f. आ *die chinesische Rose.* — 4) *f. ई *Sesamblüthe.*

*ताम्रवर्णक m. = ताम्रवर्ण 2) *a*).

ताम्रवल्ली f. 1) *Rubia Munjista* Bhâvapr. 6,183. — 2) * = सूक्ष्मवल्ली Râǵan. 3,110.

*ताम्रवृन्त m. 1) *Dolichos uniflorus.* — 2) *rothes Sandelholz.*

*ताम्रवृन्त 1) m. *Dolichos uniflorus.* — 2) f. आ *eine andere Species von Dolichos.*

ताम्रशाटीय m. Pl. *eine best. buddhistische Schule.*

ताम्रशासन n. *ein in Kupfer eingegrabenes Edict.*

*ताम्रशिखिन् m. *Hahn.*

ताम्रसागर m. N. pr. eines Mannes.

*ताम्रसार n. *rothes Sandelholz* Râǵan. 12,21.

*ताम्रसारक 1) m. *roth blühender* Khadira Râǵan. 8,26. — 2) n. *rothes Sandelholz* Râǵan. 12,21.

ताम्रसेन m. N. pr. eines Fürsten.

*ताम्राक्ष m. N. pr. eines Upadvîpa.

ताम्राक्ष 1) Adj. (f. ई) *rothe Augen habend.* — 2) m. *a*) *Krähe.* — *b*) **der indische Kuckuck.*

ताम्राह्य Adj. *nach dem Flusse* Tâmraparṇî *benannt, daher kommend* (Perlen).

*ताम्राभ n. *rothes Sandelholz.*

ताम्रायण oder °णि m. N. pr. eines Schülers des Jâǵñavalkja.

ताम्रायस n. *ein best. Gewicht.*

ताम्रारि m. Pl. N. pr. eines Volkes. Statt °गण liest eine Hdschr. महारिगण VP.² 4,68.

ताम्रारुण 1) *m. *eine kupferrothe Morgenröthe.* — 2) f. आ N. pr. eines Flusses. — 3) n. N. pr. eines Tîrtha.

*ताम्रार्घ n. *Messing.*

ताम्रावती f. N. pr. eines Flusses.

ताम्राश्व Adj. *dunkelrothe Rosse habend* Taitt. Âr. 1,12,4.

ताम्रिक 1) Adj. *kupfern.* — 2) *m. *Kupferschmied.* — ताम्रिका f. s. u. ताम्रक.

*ताम्रिमन् m. *dunkle Röthe.*

ताम्री Adv. mit कर् *dunkelroth färben.*

ताम्रोपजीविन् m. *Kupferschmied.*

1. ताम्रोष्ठ m. Du. *rothe Lippen.*

2. ताम्रोष्ठ 1) Adj. *rothe Lippen habend.* — 2) m. N. pr. eines Jakṣha.

*ताम्र्य n. *dunkele Röthe.*

ताय्, *तायते (संतानपालनयोः). — Mit वि *aus* —, *verbreiten* Bhaṭṭ. — Mit सम्, संताय्यमान *sich ausbreitend,* — *darauf legend.*

*ताय m. gaṇa वृषादि.

तायन n. *das von Statten Gehen, Gutanschlagen.*

तायादर् Adj. von unbekannter Bed.

*तायिक m. Pl. N. pr. eines Volkes.

तार् m. *Dieb.*

तार् 1) Adj. Subst. *a*) *überall durchdringend, Alles überwindend;* m. *Retter.* Bein. Rudra's und Vishṇu's. — *b*) *hoch, laut, laut tönend, gellend;* m. n. *ein hoher, lauter, gellender Ton.* तारम्, तारतरम् und तारतमम् Adv. — 2) Adj. *a*) *funkelnd, flimmernd* Spr. 1316. Megh. Sâh. D. 55,20. — *b*) **good, excellent, well flavoured, etc.* — 3) m. *a*) *das Uebersetzen* in दुस्तार und सुतार. — *b*) *die heilige Silbe* ओम् oder *eine andere mystische Silbe in einem* Tantra. — *c*) **Andropogon bicolor.* — *d*) Bein. Maṇirâma's. — *e*) N. pr. α) eines von Vishṇu erlegten Daitja. — β) eines Affen. — γ) Pl. einer Klasse von Göttern im 12ten Manvantara VP.² 3,27. — 4) m. (*f. आ und n.) *das reine Wasser einer Perle, eine Perle von reinem Wasser.* — 5) (*m. n.) f. आ *a*) *Sternbild, Fixstern.* Am Ende eines adj. Comp. f. आ. — *b*) *Augenstern.* — 6) *m. n. *Kampfer.* — 7) f. आ *a*) *ein best. Meteor,* vielleicht *eine Art Sternschnuppe.* — *b*) *eine best.* Siddhi *im* Sâṁkhja. — *c*) *ein best.* Râga *von sechs Tönen* S. S. S. 93. 99. — *d*) **ein best. Parfum.* — *e*) *eine Form der* Dâkshâjaṇî. — *f*) *eine best.* Çakti. — *g*) N. pr. α) verschiedener Gottheiten. — β) einer Joginî Hemâdri 2,*a*,97,2. fgg. — γ) der Gattin Bṛhaspati's Harshaḱ. 218, 16. 24. — δ) der Gattin Amoghasiddha's. — ε) einer Aeffin. — 8) n. *a*) *Abstieg zum Wasser, Ufer.* — *b*) *Silber* Bhâvapr. 2,87.

तारक 1) Adj. (f. तारिका) *a*) *übersetzend, hinüberbringend über, erlösend aus, rettend* Ind. St. 14,380. 390. Auch als Beiw. Çiva's. ब्रह्मन् n. *ein best. Erlösung bringendes Gebet.* — *b*) oxyt. *den Sternen gehörig.* — 2) m. *a*) **Steuermann.* — *b*) N. pr. eines von Indra mit Hülfe Skanda's besiegten Âditja (auch *eines Feindes des Vishṇu). Pl. *die Kinder des* Târaka. — 3) *m. n. *Floss, Boot.* — 4) f. तारका und n. *a*) *Stern.* Am Ende eines adj. Comp. f. आ. — *b*) *Augenstern.* Am Ende eines adj. Comp. f. आ. — *c*) **Auge.* — 5) f. तारका *a*) *Meteor, Sternschnuppe.* — *b*) **Koloquinthengurke* Râǵan. 3,57. — *c*) * = लघुवृन्दावन (?). — *d*) N. pr. α) der Gattin Bṛhaspati's VP. 4,6,9. — β) einer Tochter Sunda's. — 6) f. तारिका *Palmensaft.* — 7) n. *ein best. Metrum.*

*तारकजित् m. Bein. Skanda's.

तारकतीर्थ n. N. pr. eines Tîrtha.

तारकत्व n. Nom. abstr. zu तारक 1) *a*) und 4) *a*) (TBr. 1,5,2,5).

तारकद्वादशी f. *ein best. zwölfter Tag.*

*तारकवैरिन् (Gal.) und तारकसूदन (Prasannar. 72,5) m. Bein. Skanda's.

तारकाद 1) Adj. *Sterne zu Augen habend.* — 2) m. N. pr. eines Daitja, eines Sohnes des Târaka.

तारकाक्ष्य m. MBh. 8,1411 fehlerhaft für तारकाद 2).

तारकाद्यक m. Bein. Skanda's.

तारकामय 1) Adj. (in Verbindung mit einem Worte für *Kampf*) oder Subst. (mit Ergänzung eines solchen Wortes) *der Kampf der Götter mit den Ungöttern um* Târâ (die Gattin Bṛhaspati's, welche Soma geraubt hatte). — 2) als Beiw. Çiva's so v. a. *sternenvoll* nach Nîlak.

तारकामान n. *Sternmaass, Sternzeit.*

तारकायन m. Pl. N. pr. eines Geschlechts.

तारकाराज m. *der Mond* Kâd. 200,17. Harshaḱ. 137,15. 218,15.

*तारकारि m. Bein. Skanda's.

तारकासुरवध m. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

*तारकिणी f. *Nacht* Râǵan. 21,44.

*तारकित Adj. *besternt* Naish. 4,49.

तारकेश्वर m. *der Mond* Harshaḱ. 91,16.

तारकोपदेशव्यवस्था f. Titel eines Werkes.

तारकोपनिषद् f. Titel einer Upanishad.

तारक्षिति (wohl f.) N. pr. eines Landes.

तारचन्द्रोदय m. Titel eines Werkes Bühler, Rep. No. 129.

तारज 1) Adj. *silbern* Hemâdri 1,302,14. 15. — 2) **eine Art Schwefelkies.*

*तारटी f. = तारदी.

तारण 1) Adj. *glücklich hinüberbringend, errettend* (von Çiva und Vishṇu). — 2) *m. *Floss, Boot.* — 3) n. *a*) *das Hinübersetzen über, Durchschiffen, glückliches Hinübergelangen über, das Ueberwinden.* — *b*) *glückliches Hinüberbringen, das Erretten.* — *c*) Name eines Sâman. — *d*) *das 3te*

Jahr in 4ten Jupiter-Cyclus. — *c*) MBh. 14,2668 fehlerhaft für तारण. — तारणाम् Kathâs. 59,3 fehlerhaft für तारणाम्.

*तारणि f. *Boot, Schiff.*

तारणेय Adj. nach Nilak. *von einer Jungfrau geboren.* Diese Erklärung beruht auf einer falschen Auffassung von कुमारी Med. n. 30.

*तारनण्डुल m. *eine Art Sorghum.*

तारतम्य n. *Gradation, Abstand, grosse Verschiedenheit.* Instr. *je in verschiedenem Grade.*

तारतार n. *eine der acht* Siddhi *im* Sâṁkhja.

*तारदी f. *eine best. Pflanze.*

तारदीर्घ Adj. *laut und lange anhaltend* (Ton) Kâtjâs. 101,57.

तारनाथ m. N. pr. eines Gelehrten am Anfange des 17ten Jahrh.

*तारपृक्क m. *eine Art Schwert* Gal.

तारपाल m. N. pr. eines Lexicographen.

*तारपुष्प m. *Jasmin.*

तारमालिक n. *eine Art Schwefelkies* Râǵan. 13,87. Bhâvapr. 1,257. 2,94.

तारमूल n. N. pr. einer Oertlichkeit.

तारयन्ती f. *eine der acht* Siddhi *im* Sâṁkhja Tattvas. 41.

*तारयितर् Nom. ag. *Beförderer, Beschleuniger.*

*तारल Adj. *liederlich, wollüstig.*

तारल्य n. *Wankelmuth* Kâd. 2,29,14.

तारव Adj. (f. ई) *arboreus* Bâlar. 164,13.

तारवर्ष (wohl तारावर्ष) n. *Sternschnuppe* Ind. St. 1,41,2.

*तारविमला f. *ein best. Mineral.*

*तारशुद्धिकर (Râǵan. 13,25) und *°कृत् (Gal.) n. *Blei.*

तारसार m. und °सारोपनिषद् f. (Opp. Cat. 1) Titel einer Upanishad.

*तारकेमाभ n. *ein best. Metall* Gal.

तारकल्प m. und °लता f. Titel von Werken.

तारक m. N. pr. 1) eines Daitja, = तारकाक्ष. — 2) eines Oheims des Dhûmrâksha.

तारागण m. 1) *eine Menge von Sternen.* — 2) *eine mit Sternen verzierte Schabrake* (für Pferde und Elephanten) Hemâdri 1,589,19. 20. 632,11. 13.

तारागुरु m. Pl. Bez. *best. Autoren von* Mantra *bei den* Çâkta.

तारायह् m. *Planet* (im Gegensatz zu Sonne und Mond).

तारायन्त्र n. *ein best. mystischer Kreis.*

तारायन्द्र m. N. pr. verschiedener Männer.

तारार् f. *ein best. Metrum.* Nach anderer, wohl richtigerer Trennung रार्.

तारार्तीर्थ n. N. pr. eines Tîrtha.

तारार्धर्म m. N. pr. eines Fürsten.

तारार्धिप und *°नि m. *der Mond.*

तारार्धीश m. N. pr. eines Fürsten.

तारार्पश्चाङ्ग Titel eines Werkes.

तारार्पति m. 1) *Herr der Sterne, der Mond* Ind. St. 9,31. — 2) *Gemahl der* Târâ, Bein. *a*) Bṛhaspati's. — *b*) Çiva's. — *c*) des Affen Vâlin (nicht Sugrîva). — 3) N. pr. eines Fürsten.

तारार्पथ 1) m. *a*) *der Himmelsraum* Bâlar. 253, 7. — 2) N. pr. eines Landes. कारार्पथ v. l.

तारार्पीड m. 1) *der Mond. — 2) N. pr. verschiedener Fürsten.

तारार्पुर n. N. pr. einer *Stadt.*

तारार्पूजा f. Titel eines Werkes.

तारार्प्रमाण n. *Sternenmaass, Sternzeit.*

*तारार्भ m. *Quecksilber.*

तारार्भक्तसुधार्णव m. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1. Richtig तारार्भक्ति° Cat. Willmot.

*तारार्भूषा f. *Nacht* Râǵan. 21,44.

*तारार्ध m. *Kämpfer.*

*तारार्मण्डल m. *ein* Çiva-*Tempel von best. Form oder Verzierung.*

तारार्मय Adj. (f. ई) *aus Sternen bestehend, Sterne bildend, — darstellend.*

तारार्मृग m. *das Mondhaus* Mṛgaçîrsha.

तारार्यण m. *Ficus religiosa* Lalit. 493,8. 499, 8. 514,18.

तारार्रमण m. *der Mond* Kâd. 2,133,7.

तारारह्स्य n. Titel eines Werkes.

*तारारि m. *Schwefelkies.*

तारावती f. 1) *eine Form der* Durgâ. — 2) N. pr. verschiedener Fürstinnen.

तारावर्ष n. s. तारवर्ष.

तारावली 1) *eine Menge von Sternen.* — 2) *eine best. rhetorische Figur.* — 3) *eine best. musikalische Composition* S.S.S. 138. — 4) N. pr. verschiedener göttlicher und menschlicher Frauen.

तारावलोक m. N. pr. eines Fürsten.

ताराविलास m. und तारासहस्रनामस्तोत्र n. Titel zweier Werke.

तारिक (wohl n.) *Fährgeld.* — तारिका s. u. तारक.

तारिणीतन्त्र n. Titel eines Tantra.

तारितर् Nom. ag. von 1. तर् Caus. als Fut. *er wird erretten, erlösen* Hemâdri 1,488,16.

तारिन् 1) Adj. *glücklich hinüberbringend, errettend* (Beiw. der Durgâ). — 2) f. °णी *a*) *eine Form der* Durgâ. — *b*) *N. pr. einer buddh. Göttin.

*तारिष m. und *°षी f. fehlerhaft für ताविष. °षी.

*तारुत्तायणि m. Patron. von तरुत.

तारुत्य m. desgl. Ait. Âr. 327,5. fgg.

*तारुत्यायणी f. zu तारुत्य.

*तारुण Adj. von तरुण.

तारुण्य n. (adj. Comp. f. या) *Jugend. Jugendfrische* Harshak. 155,9.

तारेन्द्र m. N. pr. eines Fürsten.

तारेय m. Metron. des Affen Aṅgada.

*तार्कव Adj. von तर्कु.

तार्किक m. *ein Skeptiker, Dialektiker, Philosoph* überh. °चूडामणि und °शिरोमणि ehrender Beiname von *Philosophen.*

तार्किककारिका f. Titel eines Werkes.

तार्किकत्व n. *Skepsis, Philosophie* Prasannar. 6,19.

तार्किकरक्षा f. Titel eines Werkes. °लघुदीपिका f. desgl. Bühler, Rep. No 382.

तार्क्ष्य 1) m. *a*) *ein best. Vogel.* — *b*) *Vatica robusta* Suçr. 2,498,19. v. l. तार्ष्य. — *c*) Bein. α) Garuḍa's. — β) Kaçjapa's. — 2) *f. ई *eine best. Schlingpflanze* Râǵan. 3,90. — Die richtige Form wird überall तार्ष्य sein.

तार्क्षक am Ende eines adj. Comp. *die Frucht der Vatica robusta* Karaka 1,27,50.

तार्क्षत्र n. fehlerhaft für तार्ष्यज.

तार्क्षपुत्र und तार्क्षसुत fehlerhaft für तार्ष्य°.

*तार्क्षाक m. Patron. von तृक्षाक.

तार्ष्य 1) m. *a*) N. pr. eines mythischen Wesens, welches in der älteren Zeit als *Ross*, später als *Vogel* aufgefasst wird. Vom Epos an = गरुड. Hier und da erscheint er als ein älterer Bruder Garuḍa's (als Vater Garuḍa's, d. i. Kaçjapa Bhâg. P. ed. Bomb. 6,6,2.21), als ein Jaksha (VP.² 2,285) und auch als Muni. Pl. *die Nachkommen* Târkshja's. — *b*) Bez. *des dem* Târkshja Arishṭanemi *zugeschriebenen Liedes* ṚV. 10,178. — *c*) **Pferd.* — *d*) **Wagen.* — *e*) *Vogel.* — *f*) **Schlange.* — *g*) *Vatica robusta* Suçr. 2,498,19, v. l. — *h*) *ein best. Gegengift.* — *i*) **Gold* als m. !). — *k*) *नेत्राञ्जे केशे (?). — *l*) Pl. N. pr. eines Volkes. — 2) *f. तार्ष्यी *eine best. Schlingpflanze.* — 3) n. *eine Art Collyrium* Suçr. 2,69,13. — Vgl. तार्क्ष.

तार्ष्यज n. *eine Art Collyrium* Bhâvapr. 1,177.

*तार्ष्यध्वज m. Bein. Vishṇu's.

*तार्ष्यनायक und *तार्ष्यनाशक m. *eine Falkenart* Râǵan. 19,85.

तार्ष्यपुत्र m. Patron. Garuḍa's Suparṇ. 30,4. Bhâg. P. ed. Bomb. 3,2,24. Suparṇa als Hymnendichter.

*तार्ष्यप्रसव m. *Vatica robusta* Râǵan. 9,83.

तार्ष्यरत्न n. *ein best. dunkelfarbiger Edelstein.*

तार्क्यरत्नमय Adj. *aus einem solchen Edelstein bestehend.*

तार्क्यलक्षण m. Bein. Kṛshṇa's MBh. 12,43,8.

तार्क्यशैल n. *eine Art Collyrium.*

तार्क्यसामन् n. Name eines Sâman.

तार्क्यसुत m. Patron. Garuḍa's Bhâg. P. ed. Bomb. 7,8,26.

*तार्क्यायण 1) m. Patron. von तार्क्य. °भक्त Adj. *von den T. bewohnt.* — 2) f. ई f. zu तार्क्य.

तार्ण 1. Adj. *a) aus Gras gemacht.* — *b) *von Gras erhoben* (Abgabe). — 2) *m. Patron. von तृण; f. ई.

*तार्णक Adj. zu तृणकीया.

*तार्णकर्ण m. Patron. von तृणकर्ण. f. °कर्णी in °पुत्र.

*तार्णबिन्दवीय Adj. von तृणबिन्दु.

*तार्णायन m. Patron. von तृण.

तार्तीय 1) Adj. *zum Dritten gehörig.* — *b) der dritte.* — 2) n. *Drittel.*

तार्तीयिक Adj. *zum Dritten gehörig, im dritten* (Kâṇḍa) *erwähnt.*

तार्तीयिसवन Adj. *zum dritten Savana gehörig.*

तार्तीयिसवनिक Adj. (f. ई) dass. Âpast. Çr. 14,19.

तार्तीयाक्षिक Adj. *zum dritten Tage gehörig.*

तार्तीयिक (?) Ind. St. 2,248.

तार्तीयीक Adj. *der dritte.* Nom. abstr. °ता f. Naish. 3,136.

तार्ष्य und तार्क्ष्य (AV.) n. *ein aus einem best. Pflanzenstoffe gewebtes Gewand.*

तार्ष्य 1) Adj. *a) transeundus, zu passiren.* — *b) zu überwinden, mit dem man leicht fertig wird.* — 2) n. *Fährgeld.*

तार्ष्टीघ 1) m. *ein best. Baum.* — 2) Adj. (f. ई) *von diesem Baume kommend.*

ताल 1) m. *a) Weinpalme, Borassus flabelliformis.* Sieben *Weinpalmen* mit einem Schusse zu durchbohren gilt für eine grosse That R. 1,1,64. Agni-P. 8,2. Haufig als *Höhenmaass* und als *Banner* erwähnt. — *b) Geklatsch* (insbes. der Ohren des Elephanten), *Händegeklatsch.* — *c) Tact.* °शील Adj. *den Tact zu schlagen pflegend* Gaut. — *d) Tanz.* — *e) *Cymbel.* — *f) Trochäus.* — *g) die Spanne des Daumens und Mittelfingers* Hemâdri 1,121,7. 369,20. 370,1. — *h) *Handfläche.* — *i) Thürschloss, Riegel.* — *k) *der Griff eines Schwertes.* — *l) *Goldschmied* Gal. — *m)* Bein. Çiva's. — *n)* Pl. N. pr. eines Volkes. — 2) m. n. *a) *Auripigment.* — *b) eine best. Hölle* VP. 2,6,2. 10. — 3) f. ई *a) ein best. Baum.* Nach den Lexicographen *Corypha Taliera, C. umbraculifera, Flacourtia cataphracta* (Râǵan. 3,110) und *Curculigo orchioides.* — *b) Palmwein.* — *c) Händegeklatsch* Vidḍh. 42,3. — *d) *eine best. Erdart.* — *e) *eine Art Schlüssel.* — *f) ein best. Metrum.* — 4) n. *a) die Nuss der Weinpalme.* °पतन n. Ind. St. 13,486. — *b)* Bez. *des Thrones der* Durgâ. — 5) Adj. (*f. ई) *aus der Weinpalme bereitet.*

तालक 1) m. *a) ein best. giftiges Insect.* — *b)* N. pr. eines Lehrers. — 2) f. तालिका *a) Händegeklatsch.* — *b) Handfläche.* — *c)* wohl *ein Zeichen mit der Hand* Bâlar. 80,22. — *d) *Curculigo orchioides.* — *e) *=ताम्रवल्ली Râǵan. 3,110. — 3) *f. तालकी *Palmwein.* — 4) n. *a) Auripigment* Râǵan. 13,68. Bhâvapr. 2,87. 105. — *b) eine best. Erdart.* *c) *Thürschloss.* — *d) *eine Art Schmuck.*

*तालकाभ Adj. *grün.*

तालकेतु m. 1) Bein. *a)* Bhîshma's. — *b)* Bâlarâma's VP. 4,1,37. — 2) N. pr. *a)* eines von Kṛshṇa erlegten Gegners. — *b)* eines Dânava.

तालकेश्वर m. *eine best. Salbe gegen Hautkrankheiten* Bhâvapr. 6,36; vgl. Mat. med. 43.

*तालक्षीर und *°क n. *Tabaschir* Râǵan. 6,182.

तालगर्भ *Palmwein.*

तालङ्की (=ताडङ्की) Adv. mit कर् *zu einem Ohrschmuck machen* Kâd. 241,17.

तालचर m. Pl. N. pr. eines Volkes.

तालज 1) Adj. *von der Weinpalme kommend* Suçr. 1,213,1. Bhâvapr. 1,242. — 2) *n. *Palmwein.*

तालजङ्घ 1) *a) Weinpalmen gleiche—, d. i. sehr lange Beine habend* R. 5,12,35. — *b) zum Stamme der* Tâlaǵaṅgha *gehörig.* — 2) m. *a) ein* Rakshas Varâh. Jogaj. 3,21. — *b)* N. pr. α) Pl. eines Kriegerstammes 105,23. — β) des angeblichen Ahnherrn von 2) *b)* α). — γ) eines Rakshas. — δ) eines Daitja Hariv. 3,47,11. — ε) eines Fürsten der Kobolde. — *c) ein Fürst der* Tâlaǵaṅgha 2) *b)* α).

*तालजटा f. *die unter der äusseren Rinde liegenden Fibern der Weinpalme.*

*तालती f. *Palmwein.*

तालद्रुम m. *Weinpalme* Râǵan. 9,86. Spr. 7630.

तालध्वज 1) m. *a)* Bein. Balarâma's. — *b)* N. pr. eines Berges. — 2) f. आ N. pr. einer Stadt. — 3) f. ई N. pr. eines Flusses.

तालन n. *das Klatschen mit den Händen* Âpast.

तालनवमी f. *der 9te Tag in der lichten Hälfte des* Bhâdra.

1. तालपत्र n. 1) *das Blatt der Weinpalme.* — 2) *eine Art Ohrschmuck* Kâd. 21,22 (mit Anspielung auf 1).

2. तालपत्र 1) *Trigonella foenum graecum.* — 2) f. ई *eine best. Pflanze.* Nach den Lexicographen *Salvinia cucullata, Anethum graveolens* und *Curculigo orchioides.*

*तालपर्ण 1) n. f. (ई) *ein best. Parfum.* — 2) f. ई *Anethum graveolens.*

*तालपुष्पक n. *eine best. Pflanze.*

तालप्रलम्ब m. = तालजटा.

तालप्रस्तार m. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

तालफल n. *die Nuss der Weinpalme* 187,17.

*तालमर्दक und *°मर्दल m. *Cymbel.*

तालमूलिका und *°मूली f. *Curculigo orchioides.*

तालयन्त्र n. 1) Bez. *best. chirurgischer Instrumente, Zange, Pincette.* — 2) *Schloss, Schloss und Schlüssel.*

*तालरेचनक m. *Tänzer.*

*तालललम्न् m. Bein. Balarâma's.

तालवन 1) n. *ein Wald von Weinpalmen.* — 2) m. Pl. N. pr. eines Volkes.

तालवली f. *eine best. musikalische Composition* S. S. S. 121.

तालवाद्य n. *Händegeklatsch* Kathâs. 25,136.

तालवृन्त 1) n. *ein als Fächer gebrauchtes Palmblatt, Fächer* überh. — 2) m. *eine best.* Soma-*Pflanze.*

*तालवृन्तक n. = तालवृन्त 1).

तालवृन्तनिवासिन् m. N. pr. eines Scholiasten.

तालवृन्ती Adv. mit भू *zu einem Fächer werden* Bâlar. 59,14.

*तालवेचनक = तालरेचन.

तालव्य Adj. *den Gaumen betreffend, palatal* (Laut).

तालशब्द m. 1) *das durch herabfallende Palmnüsse hervorgebrachte Geräusch.* — 2) *Händegeklatsch.*

तालस्वन m. *Händegeklatsch* Hariv. 3715.

तालाक (तालक?) m. *Riegel* Verz. d. B. H. 337.

तालाकट N. pr. eines Landes.

*तालाख्या f. *ein best. Parfum.*

*तालाङ्क m. 1) Bein. *a)* Balarâma's. — *b)* Çiva's. — 2) *ein Mann mit Grosses verkündenden Zeichen.* — 3) *Buch.* — 4) *Säge.* — 5) *ein best. Gemüse.*

*तालाङ्ग m. *Cyprinus Rohita.*

तालाचर m. *Tänzer, Schauspieler* R. 2,3,17. = तालजीविन् Com.

तालार्धचरण n. fehlerhaft für तालावचरण.

तालावचर und °णा m. *Tänzer, Schauspieler.*

*तालि f. 1) *Corypha Taliera.* — 2) *Flacourtia cataphracta.*

तालिक m. 1) *Handfläche. — 2) *Deckel—, Umschlag einer Handschrift. — 3) N. pr. eines Lehrers. — 4) Pañkat. II, 137 fehlerhaft für तालिका (s. u. तालक) *Händegeklatsch.*

तालिकट m. Pl. N. pr. eines Volkes Varâh. Bṛh. S. 14,11.

*तालित n. 1) = तुलितपट (*dyed or coloured cloth* Wilson). — 2) *Schnur. — 3) *ein musikalisches Instrument.*

तालितनगर n. N. pr. einer *Stadt.*

तालिन् 1) Adj. *mit Cymbeln versehen* (Çiva). — 2) *m. Pl. *die Schüler des* Tala.

*तालिश m. *Berg.*

1. ताली f. s. u. ताल.

2.*ताली Adv. gaṇa ऊर्यादि.

तालीपट्र und तालीपुट (= ताडी°) *eine Art Ohrschmuck* Kâd. 211,12. 110,15.

तालीपत्र n. 1) *das Blatt der* Tâlî. — 2) * = तालीशपत्र Râǵan. 6,185.

तालीपुट s. u. तालीपट्र.

तालीयक *Cymbel.*

*तालीरसज्ञ m. *Zucker aus Palmensaft* Gal.

तालीश 1) m. *Flacourtia cataphracta.* — 2) *n. = तालीशपत्र Râǵan. 6,185.

*तालीशक = तालीश 1).

तालीशपत्र n. 1) *das Blatt der Flacourtia cataphracta.* — 2) *=तालीपत्र und तालीश Râǵan. 6,185. *Pinus Webbiana* Mat. med. 245.

तालु n. (m. ausnahmsweise) *Gaumen.*

तालुक 1) n. *a) Gaumen.* Am Ende eines adj. Comp. (f. आ) Hemâdri 1,681,16. — *b) *eine Gaumenkrankheit.* — 2) f. आ *a) Du. die zwei den Gaumen durchziehenden Arterien. — b) *Gaumen.*

*तालुकण्टक *eine best. Gaumenkrankheit der Kinder.*

*तालुक्य m. Patron. von तलुक्त.

*तालुक्यायणी f. zu तालुक्य.

तालुगलप्रशोष m. *krankhafte Trockenheit des Gaumens und der Kehle* Suçr. 1,288,19.

*तालुजिह्व m. 1) *Krokodil.* — 2) *das Zäpfchen im Halse* (m.!).

तालुजिह्विका f. N. pr. einer Jogini Hemâdri 2,*a*,98,2. 4.

*तालुन Adj. von तलुन.

*तालुनाश m. *Kamel* Gal.

तालुपाक m. *Eiterbildung am Gaumen.*

*तालुपात m. *das Einfallen des Gaumens (eine best. Kinderkrankheit).*

*तालुपीडक *eine best. Gaumenkrankheit der Kinder.*

तालुपुप्पुट m. *Anschwellung des Gaumens.*

*तालुर m. = तालूर.

तालुविद्रधी f. *Anschwellung des Gaumens* Karaka 6,17.

तालुविशोषण n. *das Trockenwerden des Gaumens* (von vielem Reden).

तालुशोष m. *krankhafte Trockenheit des Gaumens.*

तालुस्थान Adj. *palatal* (Laut).

तालूर m. *Strudel.* Nur im Prâkrit belegt.

तालूषक *Gaumen.*

तालोद्घाटिनी f. *die Zauberkunst —, ein Zauberspruch Riegel zu eröffnen* Hem. Par. 2,173. 182.

तालोपनिषद् f. Titel einer Upanishad.

ताल्प Adj. *im Ehebett gezeugt.*

ताव् mit वि in वितावति AV. vielleicht fehlerhaft für °धावति.

तावक Adj. (f. ई) *dein* Spr. 7714.

तावकीन Adj. dass.

तावच्छत Adj. (f. ई) *eben so viele Hunderte umfassend* M. 1,69. MBh. 3,188,23. Hariv. 511. 11309.

तावच्छस् Adv. *so vielfach.*

तावज्जोक् Adv. *so lange* 29,24.

*तावतिक Adj. *für soviel gekauft, soviel werth* u. s. w.

तावत्कालम् Adv. *so lange* 155,14.

तावत्कृत्वस् Adv. *so viele Male.* Mit कर् *zum Quadrat erheben.* तावत्कृत्वस् Çat. Br. 9,1,1,41.

तावत्तात् (तावत् Acc. n. + तात्) *so viel gerade* Maitr. S. 3,8,3 (mit Gen.).

तावत्प्रिय Adj. *in dem Maasse lieb* Maitr. S. 1,6,3.

तावत्फल Adj. *gerade so vielen Gewinn (Lohn) bringend* Çik. 137.

तावत्सूत्र n. Sg. *so viele Fäden* Jâǵ. 2,108.

तावद्गुण Adj. *so viele* गुण 1) m) *habend* M. 1,20.

तावद्गुणित Adj. *zum Quadrat erhoben.*

*तावद्धयस Adj. *so gross, so viel* u. s. w.

तावद्धा Adv. *in der —, in solcher Anzahl* Bâlar. 273,10.

तावद्वर्ष Adj. *eben so alt* Lâṭ. 9,12,12.

तावद्वीर्यवत्त् Adj. *eben so wirksam* Çat. Br. 1,2,3,7.

तावत्त् 1) Adj. *a) so gross, so weit reichend, so lange dauernd, so viel, eben so viel, in der Anzahl.* In Correlation mit यावत्त् und ausnahmsweise mit य und यद्योक्त. — *b)* in der Algebra (allein oder mit यावत्त् verbunden) *eine unbekannte Grösse.* — 2) तावत् Acc. Adv. *a)* in Correlation mit यावत् α) *so weit, so sehr, so viel, in solcher Menge, — Anzahl.* यावद्यावत् — तावत्तावत् *in dem Maasse wie — in dem Maasse* 28,7. — β) *so lange, während dessen, in der Zeit, da* (entsprechend einem *in dem Augenblick als*). — γ) = 2) *b*). — *b)* in Correlation mit यावत् und einer Negation (न oder ein prädicatives Adj. mit अ priv.) *so lange, während dessen, in der Zeit, bis dahin* (entsprechend einem *so lange nicht, bevor, bis*) 33,12. Zum Ueberfluss kann dem यावत् ein पुरा vorangehen und dem तावत् ein चिरम् folgen. — *c)* in Correlation mit यावता न = 2) *b*). — *d)* in Correlation mit पुरा = 2) *b*) R. 1, 28,21. — *e) mittlerweile, inzwischen* 117,10. — *f) zuvörderst, zunächst, zuvor.* Es folgt ततम्, तदनु, पश्चात्, अनन्तरम् (152,22), इदानीम्, अपरम्, तु, पुनर्, अपि, च, उत oder वा. तावत् — च auch so v. a. *kaum — so.* Sehr häufig mit einem Impor. als Aufforderung zu dem, was *zunächst* zu thun ist (mit hinzugefügtem प्राक् 136,17). Statt des Impor. auch Potent. (selten) und eine 1te Pers. Praes. oder Fut. (*ich will zunächst, — zuvörderst*). अर्हसि mit einem Infin. = Imper. Nicht selten ist ein Imper. zu ergänzen. — *g)* mit einer Negation (न oder ein Adj. mit अ priv.) *noch nicht.* न तावत् — यावत् *noch nicht — während.* तावन्न — अपि न *nicht nur nicht — sondern auch nicht* Kâd. 2,55,19. — *h) wohl, allerdings.* — *i) schon, sogar* (gegenüber einem *wie viel mehr* oder *wie viel weniger*) Kâd. 2,58,14. — *k) genug! schon gut!* Harshaḱ. 187,5. — *l)* hebt wie एव einen Begriff mit Nachdruck hervor (148, 14. Spr. 4435) und ist bisweilen mit jener Partikel verbunden. — *m)* मा तावत् als Ausruf so v. a. *ja —, um des Himmels Willen nicht.* — 3) Instr. तावता *a) in demselben Umfange, eben so weit, — tief. — b) in der Zeit, inzwischen, unterdessen.* — 4) Loc. तावति *a) so weit. — b) so lange, in der Zeit.*

तावन्मात्र Adj. (f. ई) *so viel.* Loc. *in eben solcher Entfernung.*

तावन्मान Adj. *von dem Maasse, — Gewicht* TS. 2,3,11,5.

*तावर n. *Bogensehne.*

*ताविष 1) m. *a) Meer. — b) Himmel. — c) Gold.* — 2) f. ई = तविषी.

*तावीष 1) m. *a) Meer. — b) Himmel. — b) Gold.* — 2) f. ई N. pr. einer Tochter *a)* Indra's. — *b)* des Mondes.

तावुर, °रि und °रु m. ταῦρος, *der Stier im Thierkreise.*

तासीर astr. = तसीर.

तासून 1) m. *eine Art Hanf* Comm. zu Gobh. 2, 10,10. — 2) Adj. (f. ई) *hänfen* Gobh. 2,10,10, v. l.

तास्कर्य n. *Raub, Diebstahl.*

तास्पन्द्र 1) m. N. pr. eines Ṛshi Ârsh. Br. —

2) n. Name zweier Sâman ebend.

तास्पिन्द्र n. Name zweier Sâman Ârsh. Br.

तास्यन्द्र v. l. für तास्पन्द्र Ârsh. Br.

तास्विन्द्र n. v. l. für तास्पिन्द्र Ârsh. Br.

1. ति (!), तिनोति mit सम् *zerquetschen, zerdrücken* Mantrabr. 2,7,2. Vgl. तिक्, तिक्नोति und तिग्, तिग्नोति.

2. ति = इति nach कौ *welche?*

*तिक्, तेकते (गतौ), तिक्नोति (आस्कन्दने, गतौ, शिघांसायाम्, हिंसायाम् oder वधे, आह्वाने).

तिक m. N. pr. eines Mannes. °कितवा: *die Nachkommen des* Tika *und* Kitava.

*तिकीय Adj. von तिक.

तिक्त 1) Adj. (f. आ) *a) bitter. — b) wohlriechend* Megh. — 2) *m. *Wrightia antidysenterica, Capparis trifoliata, Agathotes Chirayta, Melia Azadirachta, Terminalia Catappa* und *eine bittere Gurkenart.* — 3) f. आ *Artemisia sternutatoria, Helleborus niger, Clypea hernandifolia, Wassermelone* und = यवतिक्ता. Zu belegen, aber nicht näher zu bestimmen. — 4) *n. *a) eine best. Arzneipflanze. — b) eine Art Salz.*

तिक्तक 1) Adj. *bitter;* n. *etwas bitter Schmeckendes.* — 2) m. *Terminalia Catappa,* **Trichosanthes dioeca,* **Agathotes Chirayta* und **eine* Khadira-*Art.* — 3) *f. तिक्तका *Cardiospermum Halicacabum, eine wilde Gurkenart* und = कारवल्ली. — 4) f. तिक्तिका *eine wilde Gurkenart.*

*तिक्तकन्दका und *°कन्दिका f. *Curcuma Zedoaria.*

*तिक्तगन्धा f. 1) *Senf.* — 2) *Lycopodium imbricatum* (?).

*तिक्तगुञ्जा f. *Pongamia glabra.*

तिक्तघृत n. *eine best. Zubereitung von Ghee mit bittern Pflanzenstoffen.*

*तिक्ततण्डुला f. *langer Pfeffer* Râgân. 6,11.

*तिक्ततुण्डी f. *eine best. Pflanze* Râgân. 3,52.

*तिक्ततुम्बी f. *eine wilde Gurkenart.*

*तिक्तदुग्धा f. *Odina pinnata,* = क्षीरिणी und स्वर्णक्षीरी Râgân. 9,82.

*तिक्तधातु m. *Galle* Râgân. 21,5.

*तिक्तपत्र m. *Momordica mixta.*

*तिक्तपर्वन् f. *Cocculus cordifolius, Hingcha repens, Panicum Dactylon* und *Süssholz.*

*तिक्तपुष्पा f. *Clypea hernandifolia* (Râgân. 6,122) und *Bignonia suaveolens.*

*तिक्तफल 1) m. *Strychnos potatorum.* — 2) f. आ *Wassermelone,* = यवतिक्ता und वार्ताकी.

*तिक्तबीजा f. *eine wilde Gurkenart* Râgân. 3,42.

*तिक्तभङ्गक m. *Trichosanthes dioeca.*

*तिक्तमरिच m. *Strychnos potatorum* Râgân. 11,201.

*तिक्तपत्रा f. *Andrographis paniculata* Râgân. 3,65.

*तिक्तरोहिणिका und °रोहिणी f. *Helleborus niger* Râgân. 6,132.

*तिक्तवल्ली f. *Sanseviera Roxburghiana.*

तिक्तशाक 1) n. *ein bitteres oder wohlriechendes Küchengewächs.* — 2) *m. *Capparis trifoliata* (Râgân. 9,143), *Acacia Catechu* und = पत्तसुन्दर.

*तिक्तसार 1) m. *Acacia Catechu.* — 2) n. *ein best. wohlriechendes Gras* Râgân. 8,101.

*तिक्ताढ्या f. *eine best. Pflanze* Râgân. 3,52.

*तिक्ताङ्गा f. *eine best. Schlingpflanze* Râgân. im ÇKDr. Hdschr. 3,90 und Nigh. Pr. विक्रान्ता.

*तिक्तामृता f. *Menispermum glabrum.*

तिक्तय्, °यते *bitter schmecken.*

तिक्तायन Adj. (f. ई) *die Schärfe (den Strahl) des Feuers erlangend.*

तिक्तास्य Adj. *einen bitteren Geschmack im Munde habend.* Nom. abstr. °ता f. Çârîg. Saṁh. 1,7,71.

*तिग्, तिग्नोति = तिक्, तिक्नोति.

तिगल (?) m. N. pr. eines Mannes.

तिगिति Adj. *scharf, spitzig.*

तिग्म 1) Adj. *a) scharf, spitzig. — b) stechend, heiss, glühend. — c) scharf,* so v. a. *heftig, intensiv.* — 2) m. *a) *Indra's *Donnerkeil.* — *b)* N. pr. eines Fürsten. — *c)* Pl. Bez. *der* Çûdra *in* Krauñkadvîpa VP. 2,4,53. तिष्य v. l. — 3) *n. *Glut.*

तिग्मकर m. 1) *die Sonne.* — 2) Bez. *der Zahl zwölf* Lîlâv. 194.

तिग्मकेतु m. N. pr. eines Sohnes des Vatsara.

तिग्मग Adj. *hinschiessend* (Pfeil, Schlange).

तिग्मगति Adj. *scharf —, grausam zu Werke gehend* Bhâg. P. 4,10,28.

तिग्मगु Adj. *heissstrahlig.*

तिग्मदंष्ट्र Adj. *ein scharfes Gebiss habend.*

तिग्मता f. *Schärfe.*

तिग्मतेजन Adj. *scharfspitzig* (Pfeil) MBh. 6,72,26.

तिग्मतेजस् 1) Adj. *a) scharfschneidig, — spitzig. — b) heftig, ungestüm, energisch* 57,23. — 2) m. *die Sonne* Kathâs. 29,121.

तिग्मदीधिति m. *die Sonne* Kâd. 2,22,21.

तिग्मधार Adj. *scharfschneidig* (Pfeil) MBh. 7, 47,15.

तिग्मनेमि Adj. *mit scharfer Felge* Bhâg. P. 10, 57,21.

तिग्मभृष्टि Adj. *scharfzackig.*

तिग्ममन्यु Adj. *heftig zürnend* (Çiva) MBh. 13, 17,47.

तिग्ममयूखमालिन् m. *die Sonne* Varâh. Jogaj. 4,7.

तिग्मशृङ्ग Adj. *spitze Hörner habend.*

तिग्मशोचिस् Adj. *scharfstrahlend.*

तिग्मसैन्य Adj. *scharfes Geschoss führend, — bildend.*

तिग्मांशु m. 1) *die Sonne.* — 2) *Feuer* 81,3. 23. — 3) Bein. Çiva's.

तिग्मात्मन् m. N. pr. eines Fürsten.

तिग्मानीक Adj. *scharfe Spitzen habend.*

तिग्मायुध Adj. *scharfe Waffen führend, — bildend.*

तिग्मेषु Adj. *scharfe Pfeile führend.*

*तिघ्, तिघ्नोति (घातने).

तिङ् *eine Personalendung* 226,26.

तिङन्तकाण्डशेष n., तिङन्तकौमुदी f., तिङन्तमञ्जरी f., तिङन्तविचार m., तिङन्तशिरोमणि m., तिङन्तशेषसंग्रह m. und तिङन्तसंग्रह m. Titel von Werken Opp. Cat. 1.

*तिङुबन्तचय m. *Redesatz* Gal.

तिज्, (*तेजति) तेजते 1) *scharf sein, — werden.* — 2) *schärfen.* — Caus. तेजयति 1) *schärfen.* तेजित *geschärft, zugespitzt.* — 2) *anstacheln, anregen.* — 3) °तेजित *reich gesegnet mit, voller* Lalit. 115,19. 257,6. — Desid. तितिक्षते (metrisch auch Act.) *(sich scharf zu machen suchen gegen) mit Muth und Ausdauer tragen, aushalten.* *तितिक्षित *geduldig.* — Intens. तेतिक्ते, तेतिज्ञान 1) *schärfen.* — 2) *scharf sein, — werden.* — Mit उद् Caus. *aufstacheln, anfeuern.* — Mit नि, निंतिक्त *concitatus.* — Mit प्रति *mit der Hitze* (des Feuers) *sich wenden gegen* (Acc.). प्रति तिग्धि und तितिग्धि Maitr. S. 1,5,2 (Kap. S. 4,8). Statt dessen प्रति तित्यग्धि (!) Kâṭh. 6,9 und प्रति तिङ्धि (!) Âpast. Çr. 6,21,1. — Mit सम् Caus. *aufstacheln, anfeuern, stark reizen* Bâlar. 146,9.

*तिञ्जिल m. 1) *der Mond.* — 2) *ein* Rakshas.

*तिटिभ *eine best. hohe Zahl* (buddh.).

तिट्टिलम्भ n. desgl. Lalit. 168,18.

तिणिस m. = तिनिश.

*तिण्टी f. *Ipomoea Turpethum.*

तितउ (*m. n.) 1) *Sieb* oder *Getreideschwinge.* — 2) * *Sonnenschirm.*

*तितनिषु Adj. *auszubreiten —, zu vermehren ver-*

langend.

तितिक्ष 1) *m. N. pr. eines Mannes. — 2) f. आ *a) geduldiges Ertragen —, Aushalten von* (im Comp. vorangehend), *Ausdauer, Geduld* 256,1.15. — *b)* personificirt als Tochter Daksha's.

तितिक्षु 1) Adj. *geduldig tragend, aushaltend* (mit Acc.), *geduldig.* — 2) m. N. pr. eines Sohnes des Mahâmanas.

*तितिभ m. *Coccinelle.*

*तितिरि m. *Rebhuhn.*

*तितिल n. 1) *Sesamkuchen.* — 2) *das vierte* 2. करण 4) *n).* — 3) *a bowl or bucket.*

तितीर्षा f. *das Verlangen hinüberzukommen über* (im Comp. vorangehend).

तितीर्षु Adj. *überzusetzen —, hinüberzugelangen verlangend;* mit Acc. oder am Ende eines Comp.

*तितील m. *Fledermaus.*

*तित्तिड und *तित्तिडीक fehlerhaft für तिन्तिड und तिन्तिडीक.

तित्तिर 3) m. 1) *Rebhuhn* Maitr. S. 3,14,17. Chr. 101,25. — 2) Pl. N. pr. eines Volkes. °ज्ञा अश्वाः.

*तित्तिरवल्कार m. *eine Art Schwert* Gal.

तित्तिराङ्ग n. *eine Art Stahl.*

तित्तिरि 3) und तित्तिरी 3) 1) m. *a) Rebhuhn.* Nom. abstr. तित्तिरित्व n. — *b) eine best. Gangart* S. S. S. 233. — *c) die Schule der Taittirîja. — d)* N. pr. α) eines alten Lehrers. — β) eines Schlangendämons. — 2) *f. ई *das Weibchen des Rebhuhns.*

तित्तिरिक m. *Rebhuhn.*

तित्तिरीक Suçr. 2,425,6 fehlerhaft für तिन्तिडीक.

*तित्तिरीफल n. *Croton Tiglium* Râǵan. 6,165.

*तित्थ m. 1) *Feuer.* — 2) *Liebe.* — 3) *Zeit.* — 4) *Herbst.*

तिथि m. f. 1) *ein lunarer Tag.* Auch तिथी f. — 2) Bez. *der Zahl fünfzehn.*

तिथिक्षय m. 1) *die Berührung dreier solarer Tage mit einem lunaren.* — 2) Pl. = अवम 3). — 3) **der Neumondstag.*

तिथिचक्र n. Opp. Cat. 1), तिथिचन्द्रिका f. (ebend.), तिथिचिन्तामणि m. und तिथितत्त्व n. Titel von Werken.

तिथिदेवता f. *die Gottheit eines lunaren Tages* Mân. Gṛhj. 1,10. 2,2.

तिथिद्वैधप्रकरण n., तिथिनिर्णय m. (Opp. Cat. 1), °निर्णयसंक्षेप m. und °निर्णयसार Titel von Werken.

तिथिपति m. *der Regent eines lunaren Tages.*

*तिथिपत्त्री f. *Almanach, Kalender.*

*तिथिप्रणी m. *der Mond.*

तिथिप्रलय m. Pl. = अवम 3) Ârjabh. 3,6.

तिथिभादानिक Adj. Weber, Ǵjot. 74.

तिथिभूषण n., तिथिरत्न n., °माला f., तिथिविवेक m., तिथिसंग्रह m., तिथिसारणिका f., तिथिसारिणी f. und तिथीन्दुशेखर m. Titel von Werken.

तिथीश m. = तिथिपति.

तिथ्यर्क m. Titel eines Werkes.

तिथ्यर्थप्रकाश m. Titel eines Werkes.

तिथ्यर्ध m. n. = 2. करण 4) *n).*

तिथ्यादिचन्द्रिका f. und तिथ्यादिभास्वती f. Titel von Werken.

*तिनाशक m. = तिनिश.

*तिनिका f. *Holcus Sorghum.*

तिनिश m. *Dalbergia ougeinensis.*

तिन्तिड 1) *m. *a) die indische Tamarinde. — b) eine saure Brühe,* insbes. *aus der Tamarindenfrucht. — c)* N. pr. eines Daitja. — *d)* = कालदास. — 2) f. ई *a) die indische Tamarinde. — b)* *= 1) *b). — c)* *= डिम्ब.

तिन्तिडिका f. *die indische Tamarinde.* °फल n. Karaka 1,27.

तिन्तिडीक 1) m. (*f. आ) *die indische Tamarinde.* — 2) n. *a) die Frucht der indischen Tamarinde. — b) *eine saure Brühe,* insbes. *von der Tamarindenfrucht.*

*तिन्तिडीभूत n. *ein best. Spiel mit Tamarindensamen.*

तिन्तिडीफल n. *die sauren Schalen der Frucht einer Garcinia* Rasendrak. 107. Râǵan. 6,125.

*तिन्तिलिका, *तिन्तिली und तिन्तिलीका f. *die indische Tamarinde.* तिन्तिनीक n. d. i. °लीक *die Frucht* Karaka 1,26.

*तिन्दिनी f. *Diospyros embryopteris* Gal.

*तिन्दिश m. *eine best. Pflanze* Madanav. 76,32.

*तिन्दु m. 1) *Diospyros embryopteris.* — 2) *Strychnos nux vomica.*

तिन्दुक 1) m. f. (ई) *Diospyros embryopteris.* — 2) *m. *Strychnos nux vomica.* — 3) n. *a) die Frucht von Diospyros embryopteris. — b) ein best. Gewicht,* = कर्ष, सुवर्ण Karaka 7,12.

*तिन्दुकी f. = तिन्दुक 1).

*तिन्दुकिनी f. *die Sennapflanze* Râǵan. 3,128.

तिन्दुबिल्व n. N. pr. einer Stadt.

*तिन्दुल m. = तिन्दुक 1).

*तिप्, तेपति (तर्पणे).

तिप्य m. N. pr. eines Mannes.

तिम्, तिम्यति 1) *still werden.* तिमित *still, unbeweglich.* — 2) **nass werden.* तिमित *durchnässt, nass.*

*तिम m. = तिमि 1) *a).*

तिमि 1) m. *a) ein best. grosser Seefisch, ein grosser Raubfisch* überh.; auch wohl *Walfisch. — b) Fisch* überh. — *c) die Fische im Thierkreise* Sâmavidh. Auch °युग n. Mânḍavja bei Utpala. — *d) eine Fischfigur, die sich beim Schneiden einer Linie durch eine andere in zwei gleiche Theile und unter rechten Winkeln darstellt. — e) *das Meer. — f)* N. pr. eines Sohnes des Dûrva. — 2) f. *a)* तिमि N. pr. einer Tochter Daksha's. — *b)* *तिमी *Fisch.*

*तिमिकोश m. *das Meer.*

तिमिघातिन् m. *Fischer.*

तिमिंगल m. = तिमिंगिल 1) Ind. St. 14,106 wohl fehlerhaft.

तिमिंगिर m. N. pr. eines Schlangendämons Kâraṇḍ. 2,10.

तिमिंगिल m. 1) *ein grosses fabelhaftes Seeungeheuer.* — 2) Pl. N. pr. eines Volkes; vgl. तिमिंगिलाशन. — 3) N. pr. eines Fürsten oder *ein Fürst der* Timiñgila.

तिमिंगिलगिल m. *ein fabelhaftes grosses Seeungeheuer, das den* Timiñgila *verschlingt,* Bilâs. 196,13.

तिमिंगिलाशन m. Pl. N. pr. eines Volkes Varâh. Bṛh. S. 14,16 (das Wort könnte auch anders getrennt werden).

तिमिज Adj. *vom* तिमि 1) *a) kommend* (Perlen).

तिमितिमिंगिल m. *ein fabelhaftes grosses Seeungeheuer.*

तिमिध्न m. Bein. Çambara's; nach Andern N. pr. eines Sohnes des Çambara.

*तिमिमालिन् m. *das Meer.*

तिमिर 1) Adj. (f. आ) *a) dunkel, finster. — b) an Trübung der Augen leidend* Utpala zu Varâh. Bṛh. 20(18),1. — 2) m. *eine best. am Wasser wachsende Pflanze* Varâh. Bṛh. S. 55,11. — 3) f. आ N. pr. einer Stadt. — 4) n. *a)* Sg. und Pl. *Finsterniss.* Am Ende eines adj. Comp. f. आ. — *b) Dunkelheit vor den Augen, eine best. Klasse von Augenkrankheiten.* घन° *Staar* 177,27. — *c) *Eisenrost. — d)* N. pr. einer Stadt.

तिमिरता f. *Trübung der Augen* Hâs. 29,9. तिमिराकुलता v. l. besser.

तिमिरदोष m. *Trübung der Augen, Staar* Spr. 3029.

तिमिरनयन Adj. *an Trübung der Augen leidend* Varâh. Bṛh. 20(18),1.

तिमिरनाशन m. Bein. *der Sonne* Hemâdri 1,760,5.

तिमिरनुद् m. Bein. *der Sonne* und *des Mondes.*

तिमिरपटल 1) n. 1) *der Schleier der Finsterniss* Prab. 116,15. — 2) *Augenstaar.* Pl. Spr. 5936.

तिमिरमय 1) Adj. *ganz aus Finsterniss bestehend* Kâd. 2,17,22. — 2) m. Bein. Râhu's.

तिमिरय्, °यति *verfinstern.*

*तिमिररिपु m. *die Sonne.*

तिमिराकुल Adj. *geblendet, mit dem Staar behaftet* (Auge) Hâs. 73. Nom. abstr. °ता 29,7. 9, v. l.

तिमिरापह Adj. *Finsterniss verscheuchend.*

तिमिराय्, °यते *als Finsterniss erscheinen.*

तिमिरारि m. *die Sonne.*

तिमिरारिरिपु m. *Eule.*

*तिमिरि m. *ein best. Fisch.*

*तिमिरिन् m. *Coccinelle.*

तिमिरोद्घाट m. Titel eines Werkes.

तिमिर्घ m. N. pr. eines Schlangenpriesters Tâṇḍja-Br. 25,15,3.

तिमिला f. *ein best. musikalisches Instrument* Hemâdri 1,385,22.

तिमिश m. *ein best. Baum* R. ed. Bomb. 3,15,16.

तिमिष m. *eine best. Pflanze* Hemâdri 1,650,2. Nach den Lexicographen *Beninkasa cerifera* und *Wassermelone.*

तिमीर m. *ein best. Baum.*

तिम्मय m. N. pr. eines Mannes Pischel, de Gr. pr. 4.

तिर्, तिरति, °ते s. 1. तर्.

तिरय्, °यति 1) *dem Blicke entziehen, verhüllen, verborgen halten, nicht zum Vorschein kommen lassen* 311,25. Prasannar. 34,10. 52,5. — 2) *hemmen, unterdrücken* 323,22. — 3) *durchdringen, erfüllen* Bâlar. 49,11.

तिरश्च् s. u. तिर्यञ्च्.

तिरश्ची n. *Querbrett eines Bettgestells.* v. l. तिरश्च्य.

तिरश्चीता Adv. *quer durch* Suparn. 23,1.

तिरश्चीया Adv. *abseits, heimlich.*

तिरश्याङ्गिरस fehlerhaft für तिरश्याङ्गिरस.

तिरश्चिका f. Âçv. Çr. 1,2,1 wohl = तिर्यग्दृश्.

तिरश्चिराजि Adj. *quergestreift.*

तिरश्ची m. N. pr. eines Âṅgirasa. तिरश्ची f. s. u. तिर्यञ्च्.

तिरश्चीन Adj. (f. आ) *in die Quere gerichtet, wagerecht, zur Seite gewandt.*

तिरश्चीननिधन n. Name eines Sâman.

तिरश्चीनपृश्नि Adj. *in die Quere gefleckt.*

तिरश्चीनवंश m. *Bienenstock.*

तिरश्चीनवाय m. *Querband* (in einem Ruhebett) Ait. Br. 8,12. 17.

तिरश्चीनिधन n. Name eines Sâman.

तिरश्च्य n. v. l. für तिरश्चि.

तिरश्याङ्गिरस m. N. pr. eines Âṅgirasa Ârsh. Br. Tâṇḍja-Br. 12,6,12. Vgl. तिरश्ची.

तिरस् 1) Praep. *a*) mit Acc. (der gewöhnlich folgt) α) *durch, durch — hin, über — hin.* — β) *über — hinüber, an — vorüber.* — γ) *mit Beiseitelassung von, ohne, wider, gegen.* — δ) *sicher vor.* — *b*) mit Abl. *abseits von, ohne Vorwissen von, geheim vor, clam.* — 2) Adv. *a*) *in die Quere, seitwärts.* — *b*) *abseits, aus dem Wege.* — *c*) *der Wahrnehmung entzogen, verborgen, unbemerkt.* — 3) Adv. in Verbindung *a*) mit 1. कर् α) *beseitigen, wegschaffen, verdecken, verhüllen, verbergen.* — β) *bei Seite liegen lassen, so v. a. in Schatten stellen, überwinden, übertreffen.* — γ) *schmähen, tadeln, gegen Jmd seine Geringachtung an den Tag legen, verachten.* — *b*) mit धा α) *beseitigen, wegschaffen, zurückdrängen, überwinden.* — β) *verbergen.* Med. *sich verbergen, —vor* (Abl.), *verschwinden.* तिरोहित *verborgen, versteckt, verschwunden; *der die Flucht ergriffen hat.* — *c*) mit भू *beseitigt werden, abhanden kommen, verschwinden, sich verstecken.* Einmal Pass. (!) in derselben Bed. तिरोभूत *verschwunden.* — *d*) mit dem Caus. von भू *verschwinden machen, vertreiben.* — *e*) mit dem Intens. von भू *mit Etwas* (Instr.) *geheim thun, Etwas verbergen.*

तिरस्कर Adj. (f. ई) *übertreffend,* mit Gen.

तिरस्करणि f. *Vorhang* R. ed. Bomb. 2,15,20. °करिणम् v. l. °करणिम्; vielleicht ist °करिणिम् (metrisch für °करिणीम्) zu lesen.

तिरस्करिन् 1) m. *Vorhang;* vgl. u. तिरस्करणि. — 2) °णी f. *a*) *Vorhang* Harshaṅ. 121,11. Auch auf der Bühne. Mit Gen. *ein Jmd verdeckender V.* — *b*) *Nebelkappe, Tarnkappe.*

तिरस्कार m. *das Schelten, Schmähen; Geringachtung* 229,28.

तिरस्कारिन् 1) Adj. am Ende eines Comp. *übertreffend* 297,16. — 2) *f. °णी *Vorhang.*

*तिरस्कुड्य Adj. *durch eine Wand gehend.*

°तिरस्कृति f. *das Schelten, Schmähen.*

तिरस्क्रिया f. *Tadel, Schmähung, Geringachtung.*

*तिरस्प्राकार Adj. *durch einen Wall gehend.*

*तिरस्य्, °स्यति *verschwinden.*

तिरिक्षिति m. Pl. v. l. für तारक्षिति.

*तिरिगिच्छ m. *eine best. Pflanze* Madanav. 61, 67. Dhanv. 4,117.

*तिरिञ्जिक्षिक *eine best. Pflanze.*

*तिरिट und *तिरिटि m. *Gelenk am Zuckerrohr.*

*तिरिणीकण्ट = तिरिञ्जिक्षिक.

तिरिन्दिर m. N. pr. eines Mannes.

*तिरिम und *तिरिय (Râǵan. 6,23) m. *eine Art Reis.*

तिरीचीन Adj. = तिरश्चीन Âpast. Çr. 2,18,9.

तिरीट 1) m. *Symplocos racemosa* Râǵan. 6,211. Bhâvapr. 4,20. — 2) *n. *a*) *eine Art Kopfputz, Diadem, Turban.* — *b*) *Gold.*

तिरीटक m. 1) *ein best. Vogel.* — 2) *Symplocos racemosa* Karaka 7,9.

तिरीटिन् Adj. *mit einem Kopfputz versehen.*

तिरुक्कुरुङ्डिमाहात्म्य n. und तिरुमन्त्रकारिका f. Titel von Werken Opp. Cat. 1.

तिरुमल m. N. pr. eines Mannes.

तिरुवल्लालिङ्गेत्रमाहात्म्य n. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

तिरोऽह्न्य (TS. 7,3,12,1) und °अह्न्य Adj. *übertägig, d. i. vorgestrig.*

तिरोऽनम् Adv. *abseits von Menschen.*

तिरोधा f. *Verborgenheit.*

तिरोधातव्य Adj. *zu schliessen* (die Ohren).

तिरोधान n. 1) *das Verbergen. — *b*) *das Schwinden.*

तिरोभवितर् Nom. sg. (f. °त्री) *verschwindend.*

तिरोभाव m. *das Verschwinden.*

तिरोवर्ष Adj. *vor Regen geschützt.*

तिरोकय्, °यति *verstecken, verbergen.*

तिरोऽहित s. u. तिरस् 3) *b*) β).

तिरोहितता f. *das Verschwinden, Nichtgesehenwerden.*

तिरोऽह्न्य Adj. = तिरोऽह्न्य.

*तिर्पिरिक n. = तिल्पिलिक.

तिर्य Adj. vielleicht = तिल्य *aus Sesamkörnern bereitet.*

तिर्यक् Adv. s. u. तिर्यञ्च्.

*तिर्यक्कारम् Absol. so v. a. *nach vollbrachter Arbeit* P. 3,4,60.

तिर्यक्क्षिप्त Adj. 1) *quer umgelegt.* — 2) Bez. *einer Form von Dislocation eines Gelenkes.*

तिर्यक्ता f. *der Zustand eines Thieres, thierische Natur.*

तिर्यक्त्व n. 1) *Breite.* — 2) = तिर्यक्ता.

तिर्यक्पातन n. *ein best. mit Mineralien* (insbes. *Quecksilber*) *vorgenommener Process, das Sublimiren.* °यन्त्र n. *Retorte* Mat. med. 25.

तिर्यक्प्रतिमुखागत n. *das Entgegentreten eines Gegenstandes von der Seite oder von vorn* M. 8,291.

तिर्यक्प्रमाण n. *Breite.*

तिर्यक्प्रेक्षण und °प्रेक्षिन् Adj. *Jmd von der Seite anblickend.*

*तिर्यक्फला f. *Oldenlandia herbacea* Râǵan. 3,114.

तिर्यक्स्रोतस् 1) Adj. *in wagerechter Stellung sich bewegend* (Thiere) Comm. zu R. ed. Bomb. 2,35, 19. — 2) m. n. *die Schöpfung der Thierwelt* VP. 1,5,8.

तिर्यग् m. nach Nilak. = सिद्ध *ein Vollendeter, Glückseliger* (eig. *durch die Luft fliegend*).

तिर्यगुत्तर n. *Breite.*

*तिर्यग्गयन n. *der wagerechte Gang*, so v. a. *der jährliche Sonnenumlauf*.

तिर्यग्गायत Adj. *quer vor Jmd ausgestreckt* 47,21.

तिर्यग्गोत्र Adj. *Jmd von der Seite anblickend*.

तिर्यग्गीश m. *Herr der Thiere*, Beiw. Kṛshṇa's.

तिर्यग्ग Adj. (f. ग्रा) 1) *in die Quere —, wagerecht gehend*. — 2) *nach Norden oder Süden gehend* (Norden und Süden liegen dem nach Osten Gerichteten *zur Seite*).

तिर्यग्गत Adj. *in wagerechter Stellung sich bewegend* (Thier).

तिर्यग्गति f. *der Zustand als Thier im Kreislauf des Lebens*.

तिर्यग्गतिमतिन् n. *Thier* MBh. 14,42,37.

तिर्यग्गम Adj. *seitwärts gehend*.

तिर्यग्गमन n. *eine Bewegung zur Seite*.

*तिर्यग्गामिन् m. *Krebs* Râǵan. 19,76.

तिर्यग्गुणान n. *oblique multiplication*.

*तिर्यग्घातिन् Adj. *sich zur Seite biegend um zu stossen* (Elephant) H. 1221.

तिर्यग्ज Adj. *ein Thier zum Vater oder zur Mutter habend*.

तिर्यग्जन m. *Thier, Vieh*.

तिर्यग्जाति m. dass. Kâd. 2,81,7.

तिर्यग्डीन n. *eine Art Flug* MBh. 8,41,26.

*तिर्यग्दिश् f. *eine in horizontaler Richtung gelegene Weltgegend* (im Gegens. zu *Zenith* und *Nadir*).

तिर्यग्धार Adj. *scharfe Seiten habend* (Pfeil). तिग्मधार v. l.

तिर्यग्नास Adj. (f. ग्रा) *eine in die Quere gehende Nase habend*.

तिर्यञ्चिबल Adj. *die Oeffnung an der Seite habend*.

तिर्यग्भेदा f. *ein länglicher Backstein* Çulbas. 3,225.

तिर्यग्यात Adj. *seitwärts gehend* MBh. 7,26,36.

*तिर्यग्यान m. *Krebs*.

तिर्यग्योन m. *Thier*.

तिर्यग्योनि 1) f. *der Mutterleib eines Thieres, der Thierzustand, das Thiergeschlecht* (auch *die Pflanzen* dazu gerechnet). — 2) m. *die Schöpfung der Thiere*.

तिर्यग्योनिगमन n. *Sodomie*.

तिर्यग्वात m. *ein von der Seite wehender Wind* Gaut. °सेवा f. nach Haradatta = मूत्रपुरीषोत्सर्ग.

तिर्यग्विद्ध Adj. *in die Quere durchgeschlagen* (Ader).

तिर्यग्विसर्पिन् Adj. *sich seitwärts verbreitend* Ragh. 6,15.

तिर्यङ्नास Adj. = तिर्यग्नास.

तिर्यङ्निरय m. *die Hölle der Thiere, der Thierzustand als Strafe für böse Thaten*.

तिर्यञ्चानी f. *Breite* Çulbas. 1,38. 3,174. Ind. St. 13,246.

तिर्यञ्च् (Nom. m. तिर्यङ्, n. तिर्यक्, f. तिरश्ची und *तिर्यञ्ची 1) Adj. *a) in die Quere —, in die Breite gerichtet, wagerecht, quer im Wege stehend, quer durchfahrend, durchkreuzend. — b) in der Mitte gehalten* (Ton). — 2) m. n. *das in wagerechter Stellung gehende Thier;* in engerer Bed. *Amphibie*, in weiterer auch *Vogel*, *Pflanze* und bei den Ǵaina auch die *anorganische Welt*. — 3) n. *Breite* Çulbas. 1,46. Ind. St. 13,235. — 4) तिर्यक् Adv. *a) in die Quere, — Breite, in horizontaler Richtung, zur Seite, von der Seite* (z. B. ansehen), *seitwärts*. — *b) *mit 1. कर् bei Seite legen*, so v. a. *abschliessen, beendigen*. — 5) तिरश्ची Instr. und तिरश्चि Loc. *in die Quere, — Breite, quer durch*.

*तिर्यद्यञ्च् Adj. = तिर्यञ्च् 1) *a)* Gal.

1. तिल्, तिलति, *तेलयति (स्नेहे, स्नेहने). — Mit प्र etwa *coeundi ardore flagrare*.

2.*तिल्, तेलति (गतौ).

तिल m. 1) *Sesamum indicum* (*die Pflanze* und *das Korn*). Mit der Blüthe wird die Nase verglichen; die Körner sollen aus Schweisstropfen Vishṇu's entstanden sein nach Hemâdri 1,366,11.12. 367,1.2. — 2) *Körpermal*. — 3) *Körnchen, kleines Stückchen, Partikelchen*. — 4) *die rechte Lunge*.

तिलक 1) m. *a) ein best. schönblühender Baum, Clerodendrum phlomoides*. Nach Râǵan. 6,212 *Symplocos racemosa*. — *b) Mal, dunkler Fleck unter der Haut*. — *c) *eine Art Hautausschlag*. — *d) ein best.* Dhruvaka. — *e) *eine bes. Art von Pferden*. — *f)* N. pr. verschiedener Männer. — 2) m. n. (Pańkâd.) *ein mit farbigen Stoffen als Zierde oder Sectenzeichen auf der Stirn oder auf andern Körpertheilen aufgetragener Fleck*. Am Ende eines adj. Comp. f. ग्रा. Nom. abstr. °ता f. Viddh. 42,1. — 3) m. (*f. n.) *die Zierde von* (im Comp. vorangehend) 108,1. Am Ende eines adj. Comp. f. ग्रा Râǵat. 3,375. — 4) *f. ग्रा *eine Art Halsschmuck*. — 5) n. *a) *die rechte Lunge*. — *b) *schwarzes Sochalsalz*. — *c) Alliteration*. — *d) ein best. Metrum*. — *e) eine best. Begehung*.

तिलक m. N. pr. eines Mannes.

*तिलकट n. *Blüthenstaub der Sesampflanze*.

तिलकण m. *Sesamkorn* Spr. 7226.

तिलकनिज्ञ (!) m. Pl. N. pr. eines Volkes.

तिलकय्, °यति 1) *betüpfeln* Hem. Par. 8,210. — 2) *kennzeichnen, bezeichnen, angeben* Bâlar. 4,2 (zugleich *schmücken, verherrlichen*). 163,2. तिलकित 171,6. 172,14. — 3) *zieren, schmücken* Viddh. 44,6. तिलकित *geziert, geschmückt*.

तिलकराज m. N. pr. eines Mannes.

तिलकलता f. ein Frauenname Vîs.

तिलकल्क m. *Teig aus geriebenen Sesamkörnern*.

*तिलकल्ककन्द *Oelkuchen*.

*तिलकवती f. N. pr. eines Flusses.

तिलकसिंह m. N. pr. eines Mannes.

तिलकाय् *die Zierde von* (Gen.) *bilden*. n. impers. °यित.

तिलकार्षिक Adj. *Sesam bauend* Kathâs. 61,7.9.

तिलकालक 1) m. *a) Mal, dunkler Fleck unter der Haut* Ind. St. 13,464. — *b) eine Krankheit des männlichen Gliedes, bei welcher die fleischigen Theile schwarz werden und absterben*. — 2) *Adj. *mit einem Mal —, mit Mälern versehen*.

*तिलकाम्बय m. *Stirn*.

तिलकिट्ट n. *Oelkuchen von Sesam* Bhâvapr. 2,31.

तिलकिन् Adj. *mit einem Stirnzeichen versehen*.

तिलकेश्वरतीर्थ n. N. pr. eines Tîrtha.

तिलकोत्तर m. N. pr. eines Vidjâdhara Bâlar. 89,13.

तिलखलि m. und °खली f. *Oelkuchen von Sesam* Bhâvapr. 2,31.

तिलगञ्जि oder °ञ्जिन् n. N. pr. eines Tîrtha.

तिलग्राम m. N. pr. eines *Dorfes*.

तिलचतुर्थी f. *der 4te Tag in der dunkelen Hälfte des* Mâgha.

*तिलचित्रपत्रक m. *ein best. Knollengewächs* Râǵan. 7,110.

तिलचूर्ण n. *zerstossene Sesamkörner*.

*तिलतण्डुलक n. *Umarmung*.

तिलतेजाह्वा f. *eine best. Pflanze*.

तिलतैल n. *Sesamöl*.

तिलदेश्वरतीर्थ n. N. pr. eines Tîrtha.

तिलद्रोणमय Adj. *aus einem* Droṇa (*ein best. Hohlmaass*) *Sesamkörnern bestehend* Hemâdri 1, 608,10.

तिलद्वादशी f. *ein best. 12ter Tag*.

*तिलंतुद m. *Oelmüller*.

तिलपर्ण 1) *m. f. (ई) *das Harz der Pinus longifolia* Râǵan. 12,158. — 2) f. ई *a) Pterocarpus santalinus*. — *b) * Olibanum*. — 3) n. *a) Sandelholz* Bhâvapr. 1,184. — *b) *das Blatt der Sesampflanze*.

तिलपर्णक 1) *n. *Sandelholz*. — 2) f. °पर्णिका *a) Sandelbaum*. — *b) eine best. Gemüsepflanze*.

तिलपर्णिक n. 1) *Sandelholz*. — 2) *das Harz der Pinus longifolia* Gal. — °का f. s. u. तिलपर्णक.

*तिलपिच्चट n. *ein aus Sesamkörnern bereiteter Kuchen.*

तिलपिञ्ज 1) *m. *a) unfruchtbarer Sesam. — b) weisser Sesam.* — 2) f. ई *eine best. Pflanze.*

तिलपीड m. *Oelmüller.*

तिलपुष्प n. *Sesamblüthe* als Bez. *der Nase* Spr. 2539.

*तिलपुष्पक m. *Terminalia Bellerica.*

*तिलपेज्ञ m. *unfruchtbarer Sesam.*

तिलभार m. Pl. N. pr. eines Volkes.

*तिलभाविनी f. *Jasmin* Râǵân. 10,76.

तिलभृष्ट *geröstete Sesamkörner.* तिलमृष्ट v. l.

तिलमय Adj. (f. ई) *aus Sesamkörnern bestehend, — gemacht* Hemâdri 1,371,1. 402,14.

*तिलमयूर m. *eine Art Pfau.* Vgl. तिलशिखिन्.

तिलमिश्र Adj. (f. श्रा) *mit Sesam vermischt.*

तिलमिश्र Adj. dass. Mân. Gṛhj. 1,21.

*तिलरस m. *Sesamöl.*

तिलवत्स Adj. (f. श्रा) *Sesamkörner zu Jungen habend.*

*तिलव्रतिन् Adj. *einem Gelübde zufolge nur Sesamkörner geniessend.*

तिलशस् Adv. *in Stücke so klein wie Sesamkörner, in kleine Stücke.*

*तिलशिखिन् m. *eine Art Pfau* Gal. Vgl. तिलमयूर.

तिलसृष्ट *eine mit Sesam zubereitete Speise* MBh. 13,104,70. तिलभृष्ट v. l.

तिलस्नायिन् Adj. *mit Sesam sich abwaschend* Hemâdri 1,399,5.

*तिलस्नेह m. *Sesamöl.*

तिलहोमिन् Adj. *Sesam opfernd* Hemâdri 1,399,5.

तिलांश m. *ein Fleck* (Landes) *so klein wie ein Sesamkorn* Râǵat. 1,38.

*तिलाङ्कितदल m. *ein best. Knollengewächs* Râǵân. 7,110.

*तिलान्न n. *Reis mit Sesam.*

*तिलापत्या f. *Nigella indica.*

तिलाम्बु n. *Wasser mit Sesam.*

तिलिङ्ग und °देश m. N. pr. eines Landes.

तिलिङ्गिल m. Pl. N. pr. eines Volkes. तिमिंगिल v. l.

*तिलिच्छ् und *तिलित्स m. *eine Art Schlange.*

तिलेङ्गल m. Pl. v. l. für तिलिङ्गिल.

तिलोत्तमा f. 1) N. pr. einer Apsaras MBh. 1, 211,18. Kâraṇḍ. 3,9. — 2) *eine Form der* Dâkshâjaṇi. — 3) ein Frauenname.

तिलोदक n. *Wasser mit Sesam.*

तिलोदकिन् Adj. *Wasser mit Sesam trinkend* Hemâdri 1,399,5.

तिलोदन und तैलौदन n. *Brei aus Sesamkörnern.*

तिल्विपञ्ज m. *eine best. Pflanze.*

*तिल्विपिलिक n. = तिर्पिरिक.

*तिल्य 1) Adj. *zum Anbau von Sesam geeignet, mit Sesam bestanden.* — 2) n. *Sesamfeld.*

*तिल्ल्, तिल्लति (गतौ).

*तिल्व m. = तिल्वक 1).

तिल्वक m. 1) *Symplocos racemosa.* — 2) *Terminalia Catappa.*

तैल्विल Adj. (f. श्रा) *fruchtbar, reich.*

तिल्विलाय्, °यते *sich reich erweisen.*

तिव्य m. N. pr. eines Brahmanen.

*तिष्ठदु Adv. *nach Sonnenuntergang.*

तिष्ठद्धोम Adj. (ein Opfer) *wobei die Opferung stehend verrichtet wird.*

तिष्य (तिषिंश्र) und तिष्यै 1) m. *a)* N. pr. eines mythischen Wesens, eines Schützen am Himmel wie Kṛçânu. Zugleich *das 6te* (älter) oder *8te Mondhaus* Âçv. Gṛhj. 1,13,2. Âpast. 2,18,19. — *b) der Monat* Pausha. — *c) Terminalia tomentosa.* — *d)* ein häufiger Mannsname. — *e)* Pl. Bez. *der* Çûdra *in* Kraunkadvîpa VP.^{2} 2,197. तिग्म v. l. — 2) *m. f. (श्रा) *Emblica officinalis.* — 3) (*m.) n. *das vierte Weltalter.* — 4) *Adj. *auspicious, fortunate, lucky.*

*तिष्यक m. *der Monat* Pausha.

तिष्यकेतु m. Bein. Çiva's.

*तिष्यपुनर्वसवीय Adj. *zu den Mondhäusern* Tishja *und* Punarvasu *in Beziehung stehend.*

*तिष्यपुनर्वसु m. Du. und n. Sg. *die Mondhäuser* Tishja *und* Punarvasu.

*तिष्यपुष्पा und *तिष्यफला f. *Myrobalanenbaum.*

तिष्यरक्षिता f. N. pr. der ersten Gattin Açoka's.

तिष्यापूर्णमासी m. *der Tag, an welchem das Mondhaus* Tishja *mit dem Vollmond in Conjunction steht,* TS. 2,2,10,1.

तिसृ Adj. f. Pl. *drei.* तिसृभ्यस् Nom. Acc. तिसृभिस् u. s. w.

*तिसृका f. N. pr. eines Dorfes.

तिसृधन्व n. *drei Pfeile sammt Bogen.*

*तिस्रा f. *Andropogon aciculatus.*

*तिक्, तीकते (गतौ).

तीक्ष्ण 1) Adj. (f. श्रा), तीक्ष्णम् Adv. तीक्ष्णतर und तिक्ष्णीयस् Compar. (vgl. jedoch तैक्ष्णिष्ठम्). *a) scharf, spitzig.* — *b) stechend, heiss, brennend* (auch von einem Geschmack). — *c) scharf,* so v. a. *intensiv, heftig.* — *d) scharf,* so v. a. *streng, unwirsch, rauh, verletzend.* तीक्ष्णम् Adv. MBh. 5,4, 5. — *e) scharf,* so v. a. *scharfsinnig, fein.* — *f)* गति f. Bez. *einer best. Planetenbahn.* — *g)* नक्षत्राणि Bez. *der Mondhäuser* Mûla, Ârdrâ, Gjeshṭhâ *und* Âçleshâ. Angeblich auch m. — 2) m. *a) *Salpeter.* — *b) *langer* und *schwarzer Pfeffer.* — *c) *schwarzer Senf.* — *d) *Moringa pterygosperma.* — *e) *Dalbergia Sissoo.* — *f) *Majoran.* — *g) *weisses* Kuça- oder Darbha-*Gras.* — *h) *das Harz der Boswellia thurifera.* — *i) *ein Asket.* — *k)* N. pr. α) verschiedener Männer. — β) *eines Schlangendämons. — 3) f. तीक्ष्णा *a)* Bez. *verschiedener Pflanzen: Mucuna pruritus, Cardiospermum Halicacabum, schwarzer Senf,* = अत्यम्लपर्णी, महाज्योतिष्मती, वचा und सर्पकङ्कालिका. — *b)* mystische Bez. *des Lautes* प. — 4) n. *a) scharfe Worte, etwas Scharfes, — Verletzendes.* — *b) Stahl;* vgl. °वर्मन्. — *c) *Eisen.* — *d) *Geschoss.* — *e) *Seesalz.* — *f) *Salpeter.* — *g) *Galmei.* — *h) *Gift.* — *i) *Bignonia suaveolens.* — *k) *Piper Chaba.* — *l) *Asa foetida.* — *m) *Kampf.* — *n) *Seuche.* — *o) *Tod.*

*तीक्ष्णक m. 1) *Bignonia suaveolens.* — 2) *schwarzer Senf.* — 3) *langer Pfeffer.*

*तीक्ष्णकण्ट m. *Alhagi Maurorum* Râǵân. 4,45.

तीक्ष्णकण्टक 1) m. *a) Capparis aphylla.* — *b) *Stechapfel.* — *c) *Terminalia Catappa.* — *d) *Acacia arabica.* — *e) *Euphorbia tortilis.* — *f) *= वर्वूर. — 2) *f. श्रा *eine Art Opuntia* Râǵân. 8,54.

*तीक्ष्णकन्द m. *Zwiebel.*

तीक्ष्णकर m. *die Sonne.*

1.*तीक्ष्णकर्मन् n. *ein fein ausgesponnenes Werk.* °कर्मकृत् Adj. *fein zu Werke gehend.*

2.*तीक्ष्णकर्मन् m. *Schwert.*

*तीक्ष्णकल्क m. *Koriander.*

तीक्ष्णकाक्षा f. *eine Form der* Kaṇḍikâ.

तीक्ष्णगन्ध 1) *m. *a) Moringa pterygosperma.* — *b) Majoran* oder *eine ähnliche Pflanze.* — *c) das Harz der Boswellia thurifera.* — 2) f. श्रा *a)* Bez. *verschiedener Pflanzen.* Nach den Lexicographen: *Moringa pterygosperma, eine Art Opuntia* (Râǵân. 8,54), *Sinapis ramosa,* = जीवन्ती, वचा und श्वेतवचा. — *b) *kleine Kardamomen.*

*तीक्ष्णगन्धक m. *Moringa pterygosperma.*

*तीक्ष्णतण्डुला f. *langer Pfeffer* Râǵân. 6,12.

तीक्ष्णता f. 1) *Schärfe.* — 2) *Schärfe,* so v. a. *Herbigkeit.* विषय°.

*तीक्ष्णतैल n. 1) *das Harz der Shorea robusta.* — 2) *der Milchsaft der Euphorbia lactea.* — 3) *ein geistiges Getränk.*

तीक्ष्णताल n. *brennende Glut.*

तीक्ष्णदंष्ट्र 1) Adj. *scharfzähnig* Taitt. Âr. 10,1,

6. MBh. 1,140,60. — 2. m. *a*) *Tiger Râǵan. 19,5. — *b*) N. pr. eines Mannes.

*तीक्ष्णदंष्ट्रक m. *Leopard.*

तीक्ष्णदण्ड Adj. *streng strafend* Mudrâr. 28,7 (49,5).

तीक्ष्णधार 1) Adj. *scharfschneidig.* — 2) m. *Schwert.*

*तीक्ष्णधारक m. *eine Art Waffe* Gal.

*तीक्ष्णनासिक Adj. *spitznäsig* Gal.

*तीक्ष्णपत्त्र m. 1) *Koriander.* — 2) *Terminalia Catappa.* — 3) *eine Art Zuckerrohr.*

*तीक्ष्णपुष्प n. *Gewürznelken.*

*तीक्ष्णपुष्पा f. 1) *Pandanus odoratissimus* Râǵan. 10,68. — 2) *Gewürznelkenbaum.*

*तीक्ष्णप्रिय m. *Gerste.*

*तीक्ष्णफल m. 1) *Koriander.* — 2) *schwarzer Senf.* — 3) = तेजःफल Râǵan. 11,216.

*तीक्ष्णमञ्जरी f. *die Betelpflanze.*

तीक्ष्णमार्ग m. *Schwert* Çiç. 18,20. Vgl. तीव्रमार्ग.

तीक्ष्णमूल m. 1) *Moringa pterygosperma* Râǵan. 7,27. — 2) *Alpinia Galanga* Râǵan. 6,56.

तीक्ष्णरश्मि Adj. *heissstrahlig.*

तीक्ष्णरस m. 1) *ein brennender Trank,* so v. a. *Gift.* — 2) *Salpeter.*

तीक्ष्णरसदायिन् m. *Giftmischer* Mudrâr. 36,1 63,7).

तीक्ष्णदृपिन् Adj. *unwirsch aussehend* Gaut.

तीक्ष्णलोह n. *Stahl* Bhâvapr. 1,147.

तीक्ष्णवर्मन् Adj. wohl *mit einem stählernen Panzer versehen.*

तीक्ष्णविपाक Adj. *bei der Verdauung ein Brennen bewirkend* 40,23.

तीक्ष्णवृषण m. N. pr. eines Stiers.

तीक्ष्णवेग m. N. pr. eines Rakshas.

*तीक्ष्णशस्त्र n. *Eisen* oder *Stahl* Râǵan. 13,46.

तीक्ष्णशिम्बु m. *Moringa pterygosperma* Gal.

*तीक्ष्णशूक m. *Gerste.*

तीक्ष्णशृङ्ग Adj. *spitzhörnig.*

*तीक्ष्णसार 1) m. f. (आ) *Dalbergia Sissoo* Râǵan. 9,182. — 2) m. *Bassia latifolia.* — 3) n. *Eisen.*

तीक्ष्णहृदय Adj. *hartherzig.* Nom. abstr. °त्व n. 43,16.

तीक्ष्णांशु 1) Adj. *heissstrahlig.* — 2) m. *a*) *die Sonne* Spr. 7853. — *b*) *Feuer.*

तीक्ष्णांशुतनय m. Patron. *des Planeten Saturn.*

तीक्ष्णांशुदेवप्रभव m. dass. Utpala zu Varâh. Bṛh. 2,12.

तीक्ष्णाग्र 1) Adj. *scharfspitzig.* — 2) *m. *Zingiber Zerumbet.*

*तीक्ष्णायस n. *Stahl.*

तीक्ष्णार्चिस् Adj. *heissstrahlig.*

तीक्ष्णीयस् s. तीक्ष्ण.

तीक्ष्णेषु Adj. *scharfe Pfeile habend.*

*तीम्, तीम्यति (आर्द्रीभावे).

*तीमन n. *Basilienkraut* Deçîn. 2,35. 67.

1. तीर n. 1) *Ufer, Gestade.* Am Ende eines adj. Comp. f. आ. — 2) *Rand* (eines Gefässes).

2. तीर 1) *m. *Zinn.* — 2) (*f. ई und n.) *eine Art Pfeil* Paṅkâd.

तीरग्रह m. Pl. N. pr. eines Volkes.

तीरज 1) Adj. *am Ufer wachsend, — stehend.* — 2) m. *ein am Ufer stehender Baum.*

*तीरण m. *Pongamia glabra.*

तीरभाज् Adj. *am Ufer stehend* Kâd. 2,41,18.

*तीरभुक्ति m. N. pr. eines Landes (*Tirhut*).

तीरय्, °यति *Etwas zu Ende bringen.*

तीररुह 1) Adj. *am Ufer wachsend.* — 2) m. *ein am Ufer stehender Baum.*

*तीराट m. *Symplocos racemosa.*

तीरिका f. *eine Art Pfeil* Paṅkâd.

तीरु Hariv. 14891 fehlerhaft für भीरु.

तीर्ण 1) Adj. s. u. 1. तॄ. — 2) f. आ *ein best. Metrum.*

*तीर्णपदी f. *Curculigo orchioides.*

तीर्थ m. (ausnahmsweise) und n. (adj. Comp. f. आ) 1) *Zugang, Strasse;* insbes. *Stieg zum Wasser, Tränke, Badeplatz* (insbes. *ein entsündigender, zu dem man wallfahrtet*); *Furt durch das Wasser.* — 2) in den Ritualbüchern *der Zugang zum Opferaltar, der zwischen dem* Kâtvâla *und dem* Utkara *hindurchführt.* — 3) *Rinne, Vertiefung.* — 4) *der gangbare Weg, die gebräuchliche —, rechte Weise.* Instr. *in der gehörigen Ordnung, in gebräuchlicher Weise.* — 5) *der rechte Ort, — Augenblick, eine passende Gelegenheit* Bhâg. P. 8,19,4. — 6) *Anweisung, Anleitung;* concret *Führer, Lehrer, Vermittler.* — 7) *gewisse Linien* oder *Theile der Hand, Strasse der Götter* u. s. w. — 8) *ein Gegenstand der Verehrung, ein heiliger Gegenstand.* — 9) *eine würdige Person* Âpast. Ind. St. 15,294. Mit Gen. *eine Etwas zu empfangen w. P.* Mân. Gṛhj. 1,7. — 10) Bez. *bestimmter Personen in der nächsten Umgebung eines Fürsten.* — 11) Name eines der zehn auf Schüler Çaṁkarâkârja's zurückgeführten Bettelorden, dessen Mitglieder das Wort तीर्थ ihrem Namen beifügen. — 12) *vulva. — 13) *die monatliche Reinigung.* — 14) *Feuer. — 15) *= दर्शन. — 16) *= निदान. — 17) *= योग.

तीर्थक 1) Adj. *würdig, heilig, geheiligt.* — 2) m. *a*) *ein Asket, Sectirer, das Haupt einer Secte.* — *b*) *N. pr. eines Schlangendämons. — 3) n. *ein heiliger Badeplatz.*

तीर्थकमण्डलु m. *ein Topf mit Wasser von einem heiligen Badeplatze* Bhâg. P. 9,10,43.

तीर्थकर 1) Adj. *eine Furt durch's Leben bereitend* (Vishṇu und Çiva). — 2) m. *a*) *Bahnbrecher,* insbes. *auf dem Gebiete der Religion, Religionsstifter, Reformator, das Haupt einer Secte.* Nom. abstr. °त्व n. — *b*) *ein Arhant *bei den* Ǵaina.

*तीर्थकाक m. *eine Krähe an einem heiligen Badeplatze,* in übertr. Bed. *ein unbeständiger Schüler.*

तीर्थकाशिका f. Titel eines Werkes.

तीर्थकीर्ति Adj. *dessen Ruhm eine Furt durch's Leben bildet* Bhâg. P. 3,1,45. 5,15.

तीर्थकृत् m. = तीर्थकर 2) *a*) und *b*).

तीर्थगोपाल n. N. pr. eines *Wallfahrtortes.*

*तीर्थंकर m. *ein* Arhant *bei den* Ǵaina.

तीर्थचर्या f. *das Besuchen von Wallfahrtsorten.*

तीर्थचिन्तामणि m. Titel eines Werkes.

तीर्थतम n. 1) *ein heiligerer Wallfahrtsort als* (Abl.). — 2) *ein Gegenstand der höchsten Heiligkeit.*

तीर्थदेव m. Bein. Çiva's.

तीर्थदेवमय Adj. (f. ई) *Wallfahrtsorte und Götter in sich bergend* Hemâdri 1,462,11.

*तीर्थधाङ्ग m. = तीर्थकाक.

तीर्थनिर्णय m. Titel eines Werkes.

तीर्थपति m. *das Haupt der Secte, welche den Ocean verehrt.*

तीर्थपद् (stark °पाद्) und °पद् Adj. *dessen Füsse heiligen, entsündigen;* Beiw. und Bein. Vishṇu's oder Kṛshṇa's.

तीर्थपरिभाषा f. Titel eines Werkes.

तीर्थपाद् Adj. = तीर्थपद्.

तीर्थपादीय m. *ein Anhänger* Vishṇu's.

तीर्थपूजा f. *ein best. Ceremonie, das Waschen der Statue* Kṛshṇa's *in heiligem Wasser.*

तीर्थभूत Adj. *würdig geworden, geheiligt, heilig.*

तीर्थमञ्जरी f. Titel eines Werkes.

तीर्थमहाह्रद m. N. pr. eines Wallfahrtsortes.

तीर्थमाहात्म्यसंग्रह m. Titel eines Werkes Bühler, Rep. No. 60.

तीर्थयात्रा f. *ein Besuch heiliger Badeplätze, Wallfahrt.* °तत्त्व n. Titel eines Abschnitts im Smṛtitattva. °विधि m. Titel eines Werkes.

तीर्थराज m. Spr. 7628 wohl fehlerhaft für °राजी.

तीर्थराजी f. Bein. von *Benares.* Vgl. u. तीर्थराज.

तीर्थवत् 1) Adj. *mit Stiegen zum Wasser versehen, reich an heiligen Badeplätzen.* — 2) f. °वती N. pr. eines Flusses.

*तीर्थवाक m. *Haupthaar.*

*तीर्थवायस m. = तीर्थकाक.

तीर्थशिला f. *die zum Wasser führenden steinernen Stufen* Spr. 4458.

तीर्थश्रवस् Adj. = तीर्थकीर्ति Bhâg. P. 2,7,15. 3,17,8.

तीर्थसंग्रह m. Titel eines Werkes Bühler, Rep. No. 61.

तीर्थसद् Adj. *an heiligen Badeplätzen sitzend* (Rudra) Mân. Gṛhj. 1,13.

तीर्थसेतु m. Titel eines Werkes.

तीर्थसेना f. N. pr. einer der Mütter im Gefolge Skanda's.

तीर्थसेवा f. 1) *Besuch heiliger Badeplätze.* — 2) bei den Gaina wohl *Verehrung der Heiligen.*

*तीर्थसेविन् 1) Adj. *an heiligen Badeplätzen sich aufhaltend.* — 2) m. *Ardea nivea.*

तीर्थसौख्य n. Titel eines Werkes oder eines Abschnitts in einem Werke.

तीर्थासेवन n. *das Sichaufhalten an heiligen Badeplätzen* Spr. 2575.

तीर्थिक m. *ein Asket, Sectirer, das Haupt einer Secte* Kâraṇḍ. 75,9.

तीर्थी Adv. 1) mit कर् *heiligen.* — 2) mit भू *geheiligt werden.*

तीर्थीकरण Adj. *heiligend.*

तीर्थीपि n. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

तीर्थेन्दुशेखर m. Titel eines Werkes.

तीर्थेश्वर m. *ein* Arhant *der* Gaina Ind. St. 14,378.

तीर्थोदक n. *Wasser von einem heiligen Badeplatze* 87,24.

तैर्थ्य 1) Adj. *auf einen Badeplatz —, auf eine Furt u. s. w. bezüglich.* — 2) m. *ein Asket, Sectirer, das Haupt einer Secte.*

*तीव्, तीवति (स्थौल्ये).

तीवर 1) m. *a) Jäger* (eine best. Mischlingskaste). — *b) Fischer;* richtig धीवर. — *c) Ocean.* — 2) f. ई f. zu 1) *a).*

तीव्र 1) Adj. (f. आ) *streng, heftig, stark, scharf, stechend, intensiv, schlimm.* — 2) m. *a) Strenge, Schärfe* u. s. w. — *b)* *vielleicht = तीवर *Jäger.* — *c)* *Bein. Çiva's. — 3) f. आ *a)* *Helleborus niger. — *b)* *schwarzer Senf. — *c)* *Basilienkraut. — *d)* *= गण्डदूर्वा. — *e)* *= तरदी Râǵan. 8,73. — *f)* *= महाज्योतिष्मती Râǵan. 3,72. — *g) eine best.* Çruti S. S. S. 23. — *h) eine best.* Mûrkhanâ S. S. S. 30. — *i)* *N. pr. eines Flusses. — 4) *n. *a) Ufer. — b) Zinn. — c) Stahl. — d) Eisen.*

*तीव्रकण्ठ und *°कन्द m. *eine scharfe Art von Arum.*

1. तीव्रगति f. *ein beschleunigter Gang* Daçak. 4,21.

2. तीव्रगति Adj. *in schlimmer Lage sich befindend* Daçak. 8,6.

*तीव्रगन्धा f. *Kümmel* oder *Ptychotis Ajowan* Râǵan. 6,40.

*तीव्रज्वाला f. *Grislea tomentosa* Râǵan. 6,218.

तीव्रता f. *Strenge, Heftigkeit, Intensität* u. s. w.

*तीव्रदारु m. *ein best. Baum.*

तीव्रद्युति m. *die Sonne* Prasannar. 134,18.

तीव्रमद् Adj. *stark berauschend.*

*तीव्रमार्ग m. *Schwert* Gal. Vgl. तीक्ष्णमार्ग.

तीव्रय्, °यति *schärfen, verstärken.*

तीव्ररुज Adj. *heftig schmerzend.* Nom. abstr. °ता n. Suçr. 1,300,15.

तीव्रविपाक Adj. *bei der Verdauung ein Stechen bewirkend* MBh. 1,716. तीक्ष्णविपाक v. l.

तीव्रसव m. = तीव्रसुत् 2).

तीव्रसुत् 1) Adj. wohl *aus der gährenden Masse gepresst.* — 2) m. *ein best.* Ekâha Vaitân.

तीव्रसोम m. 1) nach dem Comm. *eine Variation innerhalb des* Ukthja. — 2) *ein best.* Ekâha.

तीव्रातितीव्र Adj. *über alle Maassen streng, — heftig* Spr. 1253.

तीव्रानन्द m. Bein. Çiva's.

तीव्राम्ल Adj. etwa *scharfe Wirkung habend.*

तीव्रीं Adv. 1) mit कर् *schärfen, verstärken.* — 2) mit भू *heftiger werden, zunehmen.*

तीसट m. N. pr. eines medic. Autors.

1. तु, तवीति und *तौति *Geltung —. Macht haben, es zu Etwas bringen, valere.* Vom Simplex nur तूताव zu belegen. Nach den Grammatikern वृद्धौ, पूर्तौ, वृत्तौ, गतौ und किंसायाम्. — Caus. (nur तूतोत् und तूतोस्) *in Kraft —, in Wirkung setzen, zur Geltung bringen.* — Mit उद् *es bringen zu, vermögen;* mit Acc. — Mit सम् Intens. (nur संतवीत्) *vermögen, durchführen.*

2. तुं (तूं) Indecl. (nie am Anfange eines Satzes) 1) auffordernd *doch, nun.* — 2) *aber* (auch mit folgendem एवं und वै). — 3) च — न तु *obgleich — dennoch nicht.* — 4) न oder न च — अपि तु *nicht — sondern, wohl aber.* — 5) काममं oder कामं च (71,28) — तु, किं तु oder परं तु (LA. 34,2) *wenn auch, obgleich, zwar — aber, aber doch, dennoch.* काममं — न तु *wohl —, nicht aber; lieber — nicht aber; eher — als dass.* Auch in umgekehrter Ordnung न तु — काममं. — 6) किं तु *aber, jedoch, nichtsdestoweniger.* Auch mit nachfolgendem तथापि oder vorangehendem परम्. — 7) न — परं तु *nicht — jedoch, indessen* LA. 35,5. 37,8. — 8) तु — तु *wohl — aber.* — 9) भूयस् (163,11) oder वरम् (Spr. 3778) — न तु *eher — als.* — 10) häufig erscheint तु als blosses Flickwort im Verse, entweder eine fehlende Silbe ergänzend oder eine vorangehende kurze Silbe verlängernd. Auch mit च und पुनर् verbunden und sogar wiederholt. — 11) bisweilen so v. a. वा *oder* oder च *und.* — 12) nicht selten fehlerhaft für नु; einmal auch für ते.

3. तु Pronominalstamm der 2ten Person Sg.

तुःखार m. *ein Tocharer.* Vgl. तुखार, तुषार.

तुक् m. *Kind, Knabe* Spr. 7789. Vgl. तुच्.

तुकज्योतिर्विद् m. N. pr. eines *Astronomen.*

तुकातीरी f. = तुगातीरी Kâraka 6,16.

तुक्क m. N. pr. eines Mannes.

तुक्खार m. 1) *Pl. = तुखार. — 2) *ein Pferd aus dem Lande dieses Volkes* Vikramâṅkaṁ. 9,116. 18,93.

*तुक्त gaṇa पत्नादि.

तुखार m. Pl. N. pr. eines Volkes. Die Bomb. Ausgaben तुषार. Vgl. तुक्खार.

*तुगा, °तीरि (metrisch) und °क्षीरी f. *Tabaschir.*

तुंग्य m. N. pr. 1) *des Vaters von* Bhuǵju. — 2) eines Feindes des Indra.

*तुग्रिय = तुग्य.

(तुग्य) तुंग्रिय 1) m. Patron. des Bhuǵju. — 2) f. या *a)* Pl. *das Geschlecht des* Tugra. — *b)* *Wasser.

(तुग्यावृध्) तुग्रियावृंध् Adj. *am* Tugrja *sich freuend, gern bei ihm seiend.*

तुंग्वन् n. *Furt.*

तुङ् 1) Adj. (f. आ) *emporstehend, gewölbt, hoch* (auch in übertr. Bed.). — 2) m. *a) Anhöhe, Berg. — b) der Höhestand eines Planeten, — c) Höhe* in übertr. Bed. so v. a. *Thron. — d) Rottleria tinctoria* (*der Baum* und *das Holz davon*). — *e)* *Cocosnuss. — *f)* *Rhinoceros. — *g)* *der Planet Mercur. — *h)* N. pr. eines Mannes. — 3) f. आ *a)* *Mimosa Suma. — *b)* *Tabaschir. — *c) ein best. Metrum. — *d)* N. pr. eines Flusses. — 4) *f. ई *a) eine Art Ocimum. — b) Gelbwurz. — c) Nacht. — d)* Bein. der Gauri Gal. — 5) *n. *Staubfaden der Lotusblüthe.*

तुङ्क 1) *m. *Rottleria tinctoria.* — 2) n. N. pr. eines Waldes. Auch तुङ्कारण्य n.

तुङ्कूट N. pr. eines Wallfahrtsortes.

तुङ्तव n. *Höhe* (auch in übertr. Bed.).

तुङ्धन्वन् m. N. pr. eines Fürsten.

तुङ्नाभ m. *ein best. Insect.*

तुङ्नास Adj. *eine hohe Nase habend* Pat. zu P. 1,3,2.

तुङ्प्रस्थ m. N. pr. eines Berges.

तुङ्बल m. N. pr. eines Kriegers.

तुङ्बीज n. *Quecksilber.*

तुङ्भ n. *das Haus, in welchem der Höhestand*

eines Planeten stattfindet, der Höhestand.

तुङ्गभद्र 1) *m. *ein brünstiger Elephant.* — 2) f. आ N. pr. eines Flusses. °नदीतीर्थ n., °माहात्म्य n.

*तुङ्गमुख m. *Rhinoceros.*

तुङ्गवेणा f. N. pr. eines Flusses.

*तुङ्गशेखर m. *Berg.*

तुङ्गशैल m. N. pr. eines *Berges* mit einem Tempel des Çiva. °माहात्म्य n.

तुङ्गात्मन् Adj. *hochstehend* Spr. 2580.

तुङ्गिन् 1) Adj. *den Höhestand einnehmend* (Planet). — 2) *f. °नी *eine best. Pflanze.*

तुङ्गिमन् m. *Höhe, Erhabenheit* Vikramâṅkaḱ. 18, 26. 30.

तुङ्गीनास m. *ein best. Insect.*

*तुङ्गीपति m. *der Mond.*

*तुङ्गीश m. 1) *der Mond.* — 2) *die Sonne.* — 3) Bein. *a*) Çiva's. — *b*) Kṛshṇa's.

तुङ्गेश्वर m. N. pr. eines Tempels des Çiva.

तुङ्गेश्वरापण m. N. pr. eines *Marktes.*

तुच् (nur Dat. तुचै) *Kinder, Nachkommenschaft.*

तुच्छ् 1) Adj. *leer, nichtig* Ind. St. 9,162. Subst. *ein nichtiges Ding* Chr. 169,31. — 2) f. आ *a*) *die Indigopflanze.* — *b*) *kleine Kardamomen* Bhâvapr. 1,188. — *c*) *der 14te lunare Tag* Ind. St. 10,297. — 3) *n. *taubes —, leichtes Korn.*

*तुच्छक 1) Adj. = तुच्छ् 1). — 2) f. तुच्छिकी *eine Bachstelzenart* Gal.

तुच्छत्व n. *Leere, Wesenlosigkeit, Nichtigkeit.*

तुच्छहृदय Adj. *unbarmherzig* Naish. 8,24.

*तुच्छफु m. *Ricinus communis.*

*तुच्छधान्य und *°क n. *taubes —, leichtes Korn.*

तुच्छप्राय Adj. *ziemlich nichtssagend* Prasannar. 150,14. fgg.

तुच्छय्, °यति *leer —, arm machen.*

तुच्छी Adv. mit कर् *als nichtig betrachten, geringschätzen.*

(तुच्छ) तुच्छ्यँ 1) Adj. *leer, nichtig.* — 2) n. *Leere.*

1. तुज् 1) तुजँति, °ते, तुज्जँति, °ते, तुज्जान्, तुज्जान (einmal) und तुज्जमान. *a*) *schlagen, stossen, schnellen,* überh. *in rasche, heftige Bewegung versetzen;* Med. auch *an einander schlagen* oder *in heftige Bewegung gerathen.* तूतुजान und तूतुजान *eilig, rasch, eifrig.* — *b*) *ausdrücken, hinausschnellen, ausspritzen;* Med. *sich ergiessen.* — *c*) *anstossen,* so v. a. *anreizen, antreiben, fördern, instigare* RV. 1,143,6. Pass. *aufgebracht sein.* — 2) *तुञ्जति (दानकर्मन्, पालने, बलने, वले, प्राणे, हिंसायाम्). — 3) *तोञ्जति (हिंसायाम्). — Caus. 1) तुजयति *in rascher Bewegung —, im Lauf sein.* — 2) *तुज्जयति (भाषार्थ oder भासार्थ). — 3) *तुञ्जयति und *तोञ्जयति (हिंसायाम्, बले, आदाने, दाने, निकेतने). — Mit आ in आतुजि und आतुजे.

2. तुञ् 1) Adj. etwa *drängend, treibend.* — 2) Subst. (nur तुजा und तुजे) *Anstoss, Antrieb, Andrang, Angriff.*

3. तुज् (nur तुजम् und तुजे) *Kinder, Nachkommenschaft.*

*तुञ = तुञ्ज = वज्र.

तुजसे Dat. Inf. zu 1. तुज्.

1. तुजि (nur तुजये) *Zeugung, Fortpflanzung.*

2. तुजि m. N. pr. eines Schützlings des Indra.

(तुज्य) तुजिन्य Adj. *zu stossen, zu schnellen, anzutreiben.*

तुञ्जि m. 1) *Ruck, Anstoss, Anlauf.* — 2) *=वज्र.

तुञ्जीन m. N. pr. verschiedener Fürsten.

*तुट्, तुटति (कलहकर्मणि). — तोटयति Râǵat. 6, 248 fehlerhaft für त्रोटयति.

तुटि (*m. f.) *kleine Kardamomen* Utpala zu Varâh. Bṛh. S. 78,1.

तुटितुट Adj. als Beiw. Çiva's (= हिंस्र Nilak.).

*तुटुम m. *Maus* oder *Ratte.*

*तुड्, तुडति und तोडति (तोडने, वधे, भेदे, उपकरणे, उपकरणे). — Caus. तोडयति.

तुडिग m. N. pr. eines Fürsten.

तुडी f. *eine best.* Râginî S.S.S. 55.

*तुड्, तुडति (अनादरे).

*तुण्, तुणति (कौटिल्ये).

*तुण und *°क m. *Cedrela Toona.*

*तुण्ड्, तुण्डते (तोडने, निष्पीडने). — उत्तुण्डित und अनुतुण्डित s. bes.

तुण्ड 1) n. (adj. Comp. f. आ) *a*) *Schnabel* (Gaut.), *Rüssel, Schnauze.* — *b*) *Mund, Maul* (verächtlich) Çaṅk. zu Bâdar. 2,2,28 (S. 570, Z. 4). — *c*) *Spitze* in अयस्तुण्ड und धूस्तुण्ड Bâlar. 232,8. — *d*) *Anführer* Dhûrtan. 4. — *e*) = तुन्द *Schmerbauch* Ind. St. 15, 399. — 2) m. *a*) *Cucumis utilissimus.* — *b*) *Beninkasa cerifera.* — *c*) Bein. Çiva's; nach Nilak. = मुख = सर्वभक्तक. — *d*) N. pr. eines Rakshas. — 3) f. ई *eine Gurkenart* Spr. 6773.

*तुण्डकेरिका f. *die Baumwollenstaude.*

तुण्डकेरी f. dass. Bhâvapr. 1,209.

*तुण्डदेव m. N. pr. eines Volksstammes oder *einer best. Klasse von Menschen.* °भक्त Adj. *von solchen bewohnt.*

तुण्डि 1) *m. *Schnabel, Schnauze.* — 2) f. *a*) *Luftgeschwulst des Nabels* (bei Säuglingen). — *b*) *Nabel. — तुण्डी s. u. तुण्ड.

तुण्डिक 1) Adj. *mit einem Rüssel versehen.* — 2) *f. तुण्डिका *a*) *Nabel.* — *b*) *Momordica monadelpha.* — *c*) *Coccinia grandis.*

तुण्डिकेर 1) m. Pl. N. pr. eines Volkes MBh. 7, 17,19 (die ältere Ausg. Sg. *ein Fürst dieses Volkes*). — 2) f. ई *a*) *Momordica monadelpha.* — *b*) *die Baumwollenstaude.* — *c*) *ein best. Abscess am Gaumen.*

तुण्डिकेरि (metrisch) f. = तुण्डिकेर 2) c).

*तुण्डिकेरिका f. *die Baumwollenstaude* Râǵan. 4,191.

तुण्डिकेरिन् m. *ein best. giftiges Insect.*

*तुण्डिकेशी f. *Momordica monadelpha.*

*तुण्डिचेल n. *eine best. kostbare Kleidung* (buddh.).

तुण्डिभ Adj. *einen hervorstehenden Nabel habend* Harshaḱ. 200,3.

तुण्डिल Adj. 1) dass. Çâṅkh. Gṛhj. 4,19. — 2) *plauderhaft, geschwätzig.*

तुण्डेल m. *ein best. schädliches* oder *gespenstisches Wesen.*

तुतात oder *तुतातित m. (vgl. तौतातित) Bein. Kumârila's.

ततुर्वाण Adj. *herbeizubringen —, zu gewinnen strebend.*

तुत्थ 1) (*m.) n. *a*) *blauer Vitriol* (auch als Collyrium gebraucht). — *b*) **Feuer.* — 2) *f. आ *a*) *die Indigopflanze.* — *b*) *kleine Kardamomen.* — 3) *n. *a*) *Collyrium.* — *b*) *Stein, Felsblock.*

तुत्थक n. *blauer Vitriol.*

*तुत्थय्, °यति (आवरणे).

*तुत्थाञ्जन n. *ein Collyrium von blauem Vitriol.*

तुथ् m. in einer Formel Maitr. S. 1,3,12. Nach Mahîdh. = ब्रह्मरूप. तूथ Kap. S.

1. तुद्, तुदँति, (वि) तुदते (einmal), Partic. तुन्न्; *stossen, stacheln, stechen, geisseln, zerstossen.* Pass. *stechen* (intrans.) von Wunden Kâraka 6,18. Bisweilen mit नुद् verwechselt. — Caus. तोदयति *stacheln.* — Intens. तोतुद्यते *gestachelt werden.* — Mit अनु, °तुन्न *wiederholt gestossen.* — Mit अव, °तुन्न *abgestossen* Kâraka 2,1. — Mit आ *stossen gegen, anstacheln, aufstossen, anpicken, aufreizen.* — Mit उद् *aufstossen, aufreissen,* Taitt. Âr. 4,39,1. — Mit नि *einstossen, einbohren.* — निँ तुन्दते RV. 1,58,1 nach Aufrecht fehlerhaft für नुँ तन्दते. — Mit अनुनि *einstossen, einbohren.* — Mit निस् *zerstechen.* Pass. *stechen* (intrans.) Kâraka 1,17. — Mit परि 1) *ringsum stechen* Kâraka 1,18. — 2) *zerstampfen.* — Mit प्र *einhauen auf, stacheln.* — Caus. *stacheln, antreiben.* — Mit प्रति in प्रतीतोद्. — Mit वि 1) *zerstechen, stechen, geisseln, aufreissen* (den Erdboden). — 2) ein musikalisches Instrument *schlagen,* — *spielen* Buâc. P. ed. Bomb. 4,8,38. 12,40. — Caus. (वि तुदायँसि) *stechen.* — Mit सम् 1) *ste-*

chen, geisseln. — 2) प्ररोहान् *Keime treiben, hervorbrechen.*

2.°तुद् Adj. *stechend.*

तुद् 1) Adj. *stossend, anstossend an* (im Comp. vorangehend). — 2) *m. N. pr. eines Mannes.

तुँन v. l. für तँन Nachkommenschaft.

*तुन्द्, तुन्दति चेष्टायाम्. Zu निँ तुन्दते vgl. unter 1. तुद् mit नि.

तुन्द 1) *m. f. (ई) *Nabel.* — 2) n. *a) Schmerbauch* Spr. 4396 (Conj. für तुद्); vgl. Ind. St. 15, 399. — *b) Bauch.* — 3) *Adj. *schmerbäuchig.*

*तुन्दकूपिका und *°कूपी *Nabel.*

*तुन्दपरिमार्ज Adj. *der sich den Bauch zu streichen pflegt.*

*तुन्दपरिमार्जक Adj. *dumm, einfältig* Gal.

*तुन्दपरिमृज Adj. *träge, indolent.*

*तुन्दवत् Adj. *schmerbäuchig.*

*तुन्दि 1) m. N. pr. eines Gandharva. — 2) f. *a) Nabel.* — *b) Luftgeschwulst des Nabels.*

*तुन्दिक 1) Adj. *schmerbäuchig.* — 2) f. आ *Nabel.*

*तुन्दिकर m. *Nabel.*

*तुन्दित und *तुन्दिन् Adj. *schmerbäuchig.*

*तुन्दिभ Adj. 1) dass. — 2) *einen hervorstehenden Nabel habend.*

तुन्दिल 1) Adj. *a) dickbäuchig* Çâṅkh. Gṛhj. 4, 19 (तुण्डिल v. l.). Mân. Gṛhj. 2,10. Harshaṅ. 200,3. — *b)* = तुन्दिभ 2). — 2) *m. Bein. Gaṇeça's Gal.

*तुन्दिलफला f. *Cucumis utilissimus.*

तुन्दिलित Adj. *dickbäuchig geworden* Naish. 4,56.

तुन्न 1) Adj. s. u. 1. तुद्. — 2) *m. *Cedrela Toona.*

तुन्नक m. = तुन्न 2) Bhâvapr. 1,234.

तुन्नवाय m. *Schneider.*

तुन्नसेवनी f. 1) *Wundnath* (in der Chirurgie). — 2) *a suture of the skull.* तूनसेविनी (!) Bhâvapr. 1,62.

*तुप्, तुपति und तोपति (हिंसायाम्).

*तुफ्, तुफति und तोफते dass.

तुबर 1) Adj. *a) adstringirend.* — *b) *bartlos.* 2) *m. *eine best. Kornart.* — 3) *f. ई *a) Cajanus indicus.* — *b) Koriander.* — *c) alaunhaltiger Thon* und *Alaun.* — *d) Hündin.*

तुबरक 1) m. *a) eine best. Kornfrucht geringerer Art.* — *b) ein best. Baum.* — 2) *f. °रिका *a) Cajanus indicus.* — *b) alaunhaltiger Thon* und *Alaun.*

*तुबरयावनाल m. *eine best. Kornart.*

*तुबरशिम्ब m. *Cassia Tora.*

तुभ्, *तोभते, *तुभ्यति und तुभ्नाति (Bhaṭṭ.) *durch einen Schlag verletzen, tödten.*

*तुभ m. = स्तुभ *Bock.*

तुमल fehlerhaft für तुमुल.

तुँमिञ्ज m. N. pr. eines Mannes.

तुमुन् Bez. *der Infinitivendung* तुम् 229,9.

*तुमुर = तुमुल.

तुमुल 1) Adj. (f. आ) *geräuschvoll, lärmend, von einem Geräusch, Geschrei* oder *Lärm begleitet.* — 2) m. (nur MBh. 7,154,21; v. l. n.) und n. *Lärm, verworrenes Geschrei, tumultus.* — 3) *m. *Terminalia Bellerica.*

*तुमूल = तुमुल.

*तुम्प्, तुम्पति (हिंसायाम्). — Mit प्र, °स्तुम्पति *mit den Hörnern stossen.*

*तुम्फ्, तुम्फति (हिंसायाम्).

*तुम्ब्, तुम्बति (अर्दने). — Caus. तुम्बयति (अर्दने, अदर्शने).

तुम्ब 1) m. f. (ई) *Flaschengurke, Lagenaria vulgaris (die Pflanze* und *die Frucht)* Ind. St. 14,397. — 2) *f. आ *Milcheimer.* — 3) *f. ई *Asteracantha longifolia.*

*तुम्बक 1) m. = तुम्ब 1). — 2) f. तुम्बिका *a)* dass. — *b) eine wilde Gurkenart* Râǵan. 3,42.

तुम्बर 1) *ein best. Banm.* *n. *die Frucht* Madanav. 69,72. — 2) m. N. pr. *a)* Pl. eines Volkes Hariv. 1,3,20. तुम्बुर v. l. — *b) eines* Gandharva Paṅkad.; vgl. तुम्बुरु. — 3) *f. ई *a) alaunhaltiger Thon.* — *b) Hündin.* — *c) eine best. Körnerfrucht* Madanav. 107,46.

*तुम्बरक m. *ein best. Baum* Madanav. 69,72.

तुम्बरु m. N. pr. eines Gandharva. Richtig तुम्बुरु.

तुम्बवन N. pr. einer Oertlichkeit.

तुम्बवीणा Adj. Beiw. Çiva's.

*तुम्बि f. = तुम्ब 1).

*तुम्बिनी f. *eine wilde Gurkenart* Râǵan. 3,42.

तुम्बीवीणा f. *eine Art Laute.* °प्रिय Adj. Beiw. Çiva's.

तुम्बुक = तुम्ब 1) (*m.) *die Pflanze,* (*n.) *die Frucht* S. S. S. 117.

तुम्बुकिन् 1) Adj. *der beim Singen die Backen aufbläst* S. S. S. 117. — 2) m. *eine Art Trommel* S. S. S. 177.

तुम्बुम m. Pl. N. pr. eines Volkes.

तुम्बुर 1) m. Pl. N. pr. eines Volkes. तुम्बर v. l. — 2) *f. ई *a) Koriander.* — *b) Hündin.*

तुम्बुरु 1) m. N. pr. *a)* eines Schülers des Kalâpin Cit. in der Kâç. zu P. 4,3,104. — *b)* eines Gandharva. — *c)* *eines Dieners des 5ten Arhant der gegenwärtigen Avasarpiṇi. — 2) (*n.) *Koriander* oder *die Frucht von Diospyros embryopteris (Xanthoxylon hastile* Mat. med. 132). Auch °वृ (metrisch).

तुम्बूरु Mârk. P. 21,60. fehlerhaft für तुम्बुरु 1) *b).*

तुँम्र Adj. *feist, kräftig.*

1. तुर् 1) तुरँति, °ते *eilig sein, vorwärts dringen, rennen.* — 2) तूर्यति *überwinden* RV. 8,99,5. — 3) *तूर्यते (गतिबरणहिंसयोः). — 4) *तुतोर्ति (बरणे). — Caus. तुरँयति und °ते *eilig sein, vorwärts dringen, rennen.* — Desid. तुँतूर्षति *vorwärts zu dringen suchen.* — Intens. तँतुराण *sich vorwärts stürzend, sich überstürzend.* — Vgl. 1. तर्.

2. तुँर् Adj. *wettlaufend, wettkämpfend, obsiegend.*

3.*तुर् Adj. oder Nom. act. von तुर्व्.

1. तुँर् Adj. *fördernd, Förderer.*

2. तुँर् Adj. *rasch, bereitwillig, willfährig, promptus.* — Kathâs. 10,108 ist चतुराणि zu schreiben st. च तुराणि.

3. तुँर् 1) Adj. *a) vermögend, kräftig, stark, überlegen, validus.* — *b) vermögend, reich.* — *c) reich, reichlich, nachhaltig.* — 2) m. N. pr. eines Lehrers und Priesters.

4. तुँर् Adj. *beschädigt, wund.*

तुरक m. Pl. *die Türken.*

तुरकिन् Adj. *türkisch.*

तुरक्क m. Pl. = तुरक.

तुरग 1) m. *a) Pferd* 54, 2. 18. — *b)* Bez. *der Zahl sieben.* — *c) *Geist, Gedanke.* — 2) f. ई *a) Stute.* — *b) *Physalis flexuosa.*

तुरगक्रियावत् Adj. *der mit Pferden zu thun hat* Duṛṭas. in LA. 70,9.

*तुरगगन्धा f. *Physalis flexuosa.*

तुरगदानव und तुरगदैत्य m. *der* Dânava (Daitja) *in Gestalt eines Pferdes,* Bein. des Keçin.

तुरगनीलताल m. *ein best. Tact.*

तुरगपरिचारक m. *Pferdeknecht* Kâd. 241,2.

*तुरगप्रिय m. *Gerste* Râǵan. 16,34.

*तुरगब्रह्मचर्यक n. *geschlechtliche Enthaltsamkeit aus blossem Mangel an einem Weibe.*

तुरगमुख m. *ein* Kiṁnara 1) *a)* Kâd. 139,9. 148,13.

तुरगमेध m. *Rossopfer.*

तुरगरक्त m. *Pferdeknecht, Stallmeister.*

तुरगरथ m. *ein mit Pferden bespannter Wagen* Hemâdri 1,282,20.

तुरगलीलक m. *ein best. Tact.*

तुरगसिद्धि f. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

तुँरगातु Adj. *rasch gehend.*

तुरगानन m. Pl. N. pr. eines Volkes.

तुरगारोह und *तुरगिन् m. *Reiter zu Pferde.*

तुरगोपचारक m. *Pferdeknecht, Stallmeister.*

तुरंग 1) m. *a) Pferd.* — *b)* Bez. *der Zahl sieben.* — *c) *Geist, Gedanke.* — 2) *f. ई *a) Stute.* — *b) Physalis flexuosa.* — *c) ein dem Judendorn ähnlicher Strauch* Râǵan. 8,61.

*तुरंगक 1) m. *Luffa foetida.* — 2) f. तुरंगिका *eine best. Cucurbitacee* Râǵan. 3,47.

तुरंगगन्धा f. *Physalis flexuosa.*

*तुरंगद्वेषणी f. *Büffelkuh* Râǵan. 19,22.

तुरंगनाथ m. N. pr. eines Mannes.

*तुरंगप्रिय m. *Gerste.*

तुरंगम 1) m. *Pferd.* Nom. abstr. °त्व n. Kâd. 2, 91,18. — 2) f. ई *Stute.*

तुरंगमरथ m. *ein mit Pferden bespannter Wagen* Hemâdri 1,283,6.

तुरंगमशाला f. *Pferdestall.*

तुरंगमेध m. *Rossopfer.*

तुरंगलील m. *ein best. Tact* S. S. S. 209.

*तुरंगवक्त्र und *तुरंगवदन m. *ein* Kiṁnara 1) *a).*

*तुरंगस्कन्ध m. *Pferdetrupp.*

तुरंगस्थान n. *Pferdestall.*

तुरंगारि m. 1) *Büffel.* — 2) *Nerium odorum.*

*तुरंगाक्षा f. *Brustbeere* Gal.

तुरंगिन् 1) *m. *a) Reiter zu Pferde.* — *b) Pferdeknecht.* — 2) f. तुरंगिणी *eine best. Gangart* S. S. S. 253.

1. तुरंगी f. s. तुरंग 2).

2. तुरंगी Adv. mit भू *in ein Pferd verwandelt werden* Kâd. 2,92,2.

तुरंण Adj. (f. आ) *eilig, behende.*

तुरण्य्, °ण्यति 1) *eilig—, behende sein, sich beeilen.* — 2) *beeilen.*

तुरण्य m. N. pr. eines Rosses des Mondgottes VP.² 2,299.

तुरण्यसद् Adj. *unter den Raschen sitzend,* so v. a. *zu den Raschen gehörend.*

तुरण्यु Adj. *eilig, rasch, eifrig.*

तुरम् Adv. *rasch.*

तुरया Adj. *eilig gehend.*

तुरश्रवस् m. N. pr. eines Mannes Târ̥ṣa-Br. 9,4,10.

तुरष्क m. N. pr. 1) eines Landes. — 2) eines fürstlichen Geschlechts. — Vgl. तुरुष्क.

तुरस्येष n. *Eiltrunk.*

तुराषाह् (Nom. °षाट्, vor Vocalen °षाळ्) 1) Adj. *Mächtigen überlegen* oder *rasch überwindend* (Indra). — 2) m. Bein. Indra's. — Vgl. धरा°.

तुरि f. 1) *überlegene Kraft.* Nur Dat. तुरये RV. 10,106,4. — 2) *die Bürste des Webers.*

तुरी f. 1) *die Bürste des Webers.* Hierher oder zu 2) Çâṅk. zu Bâdar. 2,1,19. 3,7. — 2) *Weberschiff.* — 3) N. pr. einer Gattin Vasudeva's. Nach Nîlak. = चतुर्थी = प्रज्ञा.

तुरीय 1) n. *Samenflüssigkeit.* — 2) Adj. etwa *spermatieus.*

*तुरीय्, °यति (गतिकर्मन्).

1. तुरीय (Çat. Br. 14 auch तृतीय und तृरीय) 1) Adj. *a) der vierte.* — *b) aus vier Theilen bestehend.* — *c) im Zustande* 2) *n) sich befindend* Ind. St. 9, 126. 133. Nom. abstr. °त्व n. 134. — 2) n. *der vierte Zustand der Seele, der magische, in welchem dieselbe mit* Brahman *völlig eins wird,* Ind. St. 9,131.

2. तुरीय 1) Adj. *der vierte* (Theil), *ein Viertel ausmachend.* यन्त्र n. *Quadrant.* — 2) n. *Viertel.*

तुरीयक Adj. *der vierte* (Theil).

तुरीयकवच n. Titel eines Werkes.

तुरीयभाग m. *Viertel* Bhâg. P. ed. Bomb. 5,16, 30. तुरीयमान v. l.

तुरीयभाज् Adj. *theilhabend an einem Viertel,* — von (Gen.).

तुरीयमान n. = तुरीयभाग (v. l.).

तुरीययन्त्र n. Titel eines Werkes.

*तुरीयवर्ण m. *ein* Çûdra.

तुरीयातीत und °तोपनिषद् f. (Opp. Cat. 1) Titel einer Upanishad.

तुरीयादित्य Vâlakh. 4,7 und VS. 8,3 = तुरीयम् आदित्य.

तुरीयार्ध m. n. *Achtel.*

*तुरुरु m. *ein best. Fruchtbaum* gaṇa क्षत्तादि in der Kâç. रुरु v. l.

तुरुष्क 1) m. *a)* Pl. N. pr. eines Volkes, *die Türken.* — *b) ein Türke.* — *c) *ein Fürst der Türken.* — *d) *das Land der Türken.* — 2) (*m. n.) *Olibanum* Varâh. Bṛh. S. 77,9. 23. 26. 30.

तुरुष्ककर्पूर Adj. *aus Olibanum und Kampfer bestehend* Hemâdri 1,416,20 (तुरुष्कर्पूर gedr.).

तुरुष्कगौड m. *ein best.* Râga S. S. S. 101. 106.

तुरुष्कदत्त m. N. pr. eines Mannes B. A. J. 1,286.

तुर्कारि Adj. = क्षिप्रकृत्तर् Nir.

तुर्कारितु Adj. = कृत्तर् Nir.

तुर्य 1) Adj. *a) der vierte.* — *b) ein Viertel ausmachend.* *°भिन्ना f. *ein Viertel des Almosens.* °यन्त्र n. *Quadrant.* — *c)* = सर्वमात्रिन् (Comm.) Bhâg. P. 6,5,12. — 2) n. *a) Viertel.* — *b)* = 1. तुरीय 2).

तुर्यवेदु (stark °वाद्, Nom. °वाट्) Adj. *im vierten Jahre stehend* (Rind), m. *ein solches Rind* Maitr. S. 3,11,11. 13,17. f. तुर्यवाही *eine solche Kuh.*

तुर्या f. *überlegene Kraft.*

तुर्याम्र Adj. *viereckig* Hemâdri 1,131,6.

तुर्याहो s. u. तुर्यवेदु.

तुर्व्, तूर्वति, *Partic. तूर्ण. 1) *überkommen, überwältigen, überholen.* — 2) *überkommen machen, zum Sieg verhelfen, erretten.* — Mit प्र *retten* RV. 5,65,4.

तुर्व m. N. pr. = तुर्वश.

तुर्वण Adj. *überlegen, überwältigend* (mit Acc.), *siegreich.*

तुर्वणे Dat. Inf. zu तुर्व् 1). Mit Acc. RV. 6,46,8. mit attrahirtem Dat. 8,12,19.

तुर्वश m. N. pr. eines arischen Stammhelden, gewöhnlich in Verbindung mit यदु. Pl. *sein Geschlecht.* तुर्वशा यदवू Du. Turvaça *und* Jadu.

तुर्वसु m. N. pr. eines Sohnes des Jajâti und Bruders des Jadu.

तुर्वीति m. N. pr. eines Mannes.

तुल्, *तोलति, तोलयति (ausnahmsweise in übertragener Bed.), तुलयति, °ते (metrisch). 1) *aufheben.* — 2) *durch Aufheben eines Dinges sein Gewicht bestimmen, wägen, abwägen, mit etwas Anderm zusammenhalten und genau prüfen, mit prüfendem Misstrauen ansehen.* गुरुलाघवतस्तोलयेत (°येत्?) Kâraka 3,8. — 3) *im Gewicht gleich machen mit, gleichschätzen, gleichstellen, vergleichen;* mit Instr., Gen. (nur Spr. 1713) oder einem Adv. auf °वत्. — 4) *Jmd die Wage halten, sich messen können mit, gleichen, in gleichem Maasse besitzen, erreichen;* mit Acc. — Mit आ *aufheben.* — Mit उद् 1) *aufheben.* — 2) *aufrichten, errichten.* — 3) *wägen.* — 4) *erregen.* कोपम् Duṛgâtan. — Mit सम् *abwägen, gegen einander abwägen.*

तुल 1) m. = 2) *c)* Utpala zu Varâh. Bṛh. 11, 2. fgg. 18,5. 25 (23),8. Ind. St. 14,355. — 2) f. आ *a) Wage, Wagschale; Gewicht.* Acc. mit अधि-रुह्, आ-रुह् oder समा-रुह् *sich auf die Wagschale stellen, sich messen können mit* (Instr.) 251,6. Acc. oder Loc. (ausnahmsweise) mit dem Caus. von अधि-रुह् u. s. w. *auf die Wagschale legen, abwägen; auf die Wage —, so v. a. auf's Spiel setzen* (vgl. संशयतुला) Spr. 1682. Instr. mit धर् *auf der Wage halten, abwägen, Jmd oder Etwas* (Acc.) *vergleichen mit* (Instr.) Spr. 7641. कपोततुलया धर् *mit der Taube abwägen.* तुला मे सर्वभूतेषु समा तिष्ठति *bei mir haben alle Wesen gleiches Gewicht,* so v. a. *ich mache keinen Unterschied unter ihnen.* — *b) gleiches Gewicht, Gleichheit, Aehnlichkeit,* — *mit* (Instr.). Acc. mit कर् *Etwas* (Acc.) *an Gewicht gleich machen mit* (Gen.). Mit इ, गम् (Bâlar. 258,20), आ-या oder आ-लम्ब् (Prasannar. 111,18) *gleichkommen, Aehnlichkeit haben mit* (Instr. oder in Comp. mit तुलाम्). Mit धा *Etwas* (mit तुलाम्

componirt) *gleichen*. Mit न भर् *mit Nichts verglichen werden können, seines Gleichen nicht haben* Prasannar. 16,13. Mit dem Pass. von नी *Jmd* oder *Etwas* (Gen.) *ähnlich werden*. तुला देवदत्तस्य नास्ति so v. a. D. *hat nicht seines Gleichen*. — *c) die Wage im Thierkreise, das 7te Zeichen in einem nach Art des Zodiakus eingetheilten Kreise*. — *d) ein best. Gewicht*, = 100 Pala. — *e) Querbalken* (?) Varâh. Bṛh. S. 53,30.

तुलकुचि m. N. pr. eines Fürsten.

तुलन 1) n. *a) das Aufheben*. — *b) das Abwägen, Abschätzen*. — *c) *eine best. hohe Zahl* (buddh.). — 2) f. आ *Gleichheit mit* (Instr. oder im Comp. vorangehend) Spr. 7743. Prasannar. 36,9.

*तुलभ m. N. pr. eines Kriegerstammes. उलभ v. l.

*तुलभीय m. *ein Fürst der* Tulabha.

*तुलमारिणी f. *Köcher*.

तुलसि (metrisch), °का und तुलसी f. *Basilienkraut*. °सीमाहात्म्य n. Opp. Cat. 1.

*तुलसीद्वेषा f. *eine Art Basilienkraut*.

*तुलसीपत्र n. *ein Blatt des Basilienkrauts* als Ausdruck *einer geringen Gabe*.

*तुलसीविवाह् m. *ein best. Festtag am 12ten Tage in der lichten Hälfte des* Kârttika.

*तुलसीवृन्दावन n. *ein kleiner Altar* —, *eine viereckige Erhöhung vor dem Hausthor, worauf Basilienkraut gepflanzt wird*.

तुलाकावेरीमाहात्म्य n. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

तुलाकोटि m. (*f.) 1) *das Ende des Wagebalkens* Spr. 842. — 2) *Fussreif* (als Schmuck) Vikramâṅkaṅ. 10,65. Kâd. 64,4. Auch *°कोटी f. — 3) **ein best. Gewicht*. — 4) **zehn Millionen*.

तुलाकोष m. *das Wägen auf der Wage* Varâh. Bṛh. S. 26,10.

तुलागुड m. *eine Art Kugel* (als Geschoss).

*तुलाघट m. 1) *Wagschale*. — 2) *Ruder*.

तुलाधर m. *die Wage im Thierkreise*.

तुलाधार 1) Adj. *die Wage tragend*. — 2) m. *a) *der Strick, an dem die Wage hängt*. — *b) *Kaufmann*. — *c) *die Wage im Thierkreise*. — *) N. pr. eines Kaufmannes.

तुलाधारण n. *das Wägen* Jâgñ. 2,100.

तुलाधिरोह् m. *Wagniss* Prasannar. 140,15.

°तुलाधिरोहण Adj. *sich messen könnend mit, gleichend* Ragh. 19,8.

तुलापद्धति f. Titel eines Werkes.

तुलापुरुष m. 1) *Gold oder andere Kostbarkeiten im Gewichte eines Mannes* Hemâdri 1,157,6. 251,1. — 2) Bein. Vishṇu's oder Kṛshṇa's Hemâdri 1,182,23. — 3) *eine best. Kasteiung*.

तुलापुरुषदानप्रकरण n. Titel eines Werkes.

*तुलाप्रग्रह् und *°प्रग्राह् m. *der Strick, an dem die Wage hängt*.

*तुलाबीज n. *die Beere von Abrus precotorius*.

तुलाभवानी f. und °पुर n. N. pr. einer Stadt.

तुलाभार m. = तुलापुरुष 1) Hemâdri 1,250,21. 251,1.

तुलायष्टि f. *Wagebalken* Spr. 842, v. l.

तुलायोग m. Pl. *die verschiedenen Anwendungen der Wage* 208,30.

तुलावत् Adj. *mit einer Wage versehen*.

तुलावरार्ध und °र्घ्य Adj. *mindestens eben so viel an Gewicht* Sâmav. Br. 2,7,9.

*तुलासूत्र n. *der Strick, an dem die Wage hängt*.

*तुलि f. 1) *die Bürste der Weber*. Auch *तुली. — 2) *Pinsel*.

*तुलिका f. *eine Art Bachstelze*.

*तुलिनी und *तुलिफला f. *die Baumwollenstaude*. Richtig तू°.

तुलिम Adj. *wägbar, was gewogen wird* Nâr. 8,3.

तुल्य 1) Adj. (f. आ) *a) einer Person* oder *Sache das Gleichgewicht haltend, gleich, — viel, — bedeutend, — artig, von gleichem Stande, entsprechend*. Das womit verglichen wird, im Instr., Gen., Instr. mit सह् (ausnahmsweise) oder im Comp. vorangehend; das Tertium comparationis im Instr., Loc. oder im Comp. vorangehend (ausnahmsweise). तुल्यम् und तुल्य° Adv. *in gleicher Weise, — wie* (Instr. oder im Comp. vorangehend). — *b) geeignet zu* (Instr.). — *c) gerade*. — 2) n. *eine Art Tanz* S. S. S. 259.

°तुल्यकक्ष Adj. *gleich* Veṇis. 79. Spr. 7782.

तुल्यकर्मक Adj. *dasselbe Object habend* P. 3,4, 48, Sch.

तुल्यकाल Adj. *gleichzeitig, — mit* (Instr.) MBh. 3,134,24. Nom. abstr. °त्व n.

तुल्यकालीय Adj. dass.

तुल्यकुल्य Adj. *von gleicher Familie*; m. *ein Verwandter* Spr. 4102.

तुल्यगुण Adj. *von gleichen Eigenschaften, gleich gut* Âpast.

तुल्यजातीय Adj. *gleichartig, ähnlich* 244,2.

तुल्यतर्क m. in der Dramatik *eine gegründete Vermuthung*.

तुल्यता f. 1) *Gleichheit, — mit* (Instr. oder im Comp. vorangehend), — *an* (Instr.). — 2) *Gleichheit des Ortes, Conjunction* (astron.)

तुल्यत्व n. *Gleichheit, — mit* (Instr. oder im Comp. vorangehend).

तुल्यदर्शन Adj. *der auf Alles mit gleichem, gleichgültigem Auge sieht*.

तुल्यनामन् Adj. *gleichnamig* MBh. 1,101,7.

तुल्यनिन्दास्तुति Adj. *dem Tadel und Lob gleich viel gelten* Bhag. 12,19.

*तुल्यपान n. *gemeinschaftliches Trinken, Trinkgelage*.

तुल्यभावना f. *the combining of like sets*.

तुल्ययोगिता f. *eine best. rhetorische Figur* Kâvyapr. 10,18.

तुल्ययोगोपमा f. in der Rhetorik *Gleichstellung ungleichartiger Gegenstände in Bezug auf eine Handlung*.

तुल्यलक्षण Sâh. D. 744 fehlerhaft für °लक्ष्मण.

तुल्यलक्ष्मन् Adj. *dasselbe Merkmal habend* Sâh. D. (1828) 360,7.

तुल्यवयस् Adj. *von gleichem Alter* Pâr. Gṛhj. 3,8,17.

तुल्यशस् Adv. *gleichmässig, zu gleichen Theilen*.

तुल्यशुद्धि f. *equal subtraction* Bîjag. 159.

तुल्यश्रुति Adj. *gleichlautend, in gleichem Casus stehend*. Nom. abstr. °त्व n. Gaim. 2,1,10.

तुल्यान्तरम् Adv. *in gleichen Pausen* Mṛkkh. 48,22.

तुल्यार्थ Adj. *gleich reich* Spr. 2584.

तुल्यावस्थ Adj. *sich in gleicher Lage befindend mit* (Gen.) Ragh. 12,80.

*तुल्वल m. N. pr. eines Mannes; s. तौल्वलि.

तुवि॑ 1) Adj. = बहु. Nur in den folgenden Zusammensetzungen. — 2) *f. *Flaschengurke*.

तुविक्रू॑र्मि und °क्रू॑र्मिन् (ṚV.) Adj. *mächtig im Thun, thatkräftig*.

तुविक्रतु Adj. *viel vermögend* ṚV.

तुविक्षि॑त् Adj. vielleicht *höchst verderblich*. Nach Nir. = बहुविक्षेप oder महाविक्षेप.

तुविक्षत्र॑ Adj. (f. आ) *mächtig herrschend*.

तुविग्र॑ Adj. *viel verschlingend*.

तुविग्राभ॑ Adj. *mächtig erfassend*.

तुविग्री॑ Adj. = तुविग्र॑.

तुविग्री॑व Adj. *starknackig*.

तुविज्रात॑ Adj. *mächtig geartet, gewaltig, herrlich* (von Göttern).

तुवि॑दक्ष Adj. *reichliche Gaben habend*.

तुविद्युम्न॑ Adj. *hochherrlich, viel vermögend*.

तुविनृम्ण॑ Adj. *sehr tapfer, — muthig*.

तुविप्रति॑ Adj. *mächtig widerstehend, kräftig zum Widerstand*.

तुविबाध॑ Adj. *Viele bedrängend, — peinigend*.

तुवि॑ब्रह्मन् Adj. *sehr andächtig, — fromm*.

तुविमघ॑ Adj. = तुवीमघ॑.

तुविमन्यु Adj. *sehr eifernd, — grimmig* RV.

तुविमात्र Adj. *sehr wirksam.*

तुविमर्क्त Adj. *sehr verderblich.*

तुविराधस् Adj. *reichlich gewährend.*

तुविवाज Adj. (f. आ) *nahrungsreich, stärkend.*

तुविशुष्म Adj. *viel vermögend* RV.

तुविष्वण Adj. *überaus muthig.*

तुविश्रवस् Adj. *hochberühmt.*

तुविष्टम Adj. *der überlegenste, stärkste, validissimus.*

तुविष्मणस् TS. 3,3,11,2 fehlerhaft für °घ्णस्.

तुविष्मत् Adj. *kraftvoll, mächtig, vermögend.*

तुविष्वणस्, °ष्वणि und °ष्वन् Adj. *mächtig rauschend, stark tönend, laut rufend.*

तुविस् in तुविष्टम und तुविष्मत्.

तुवी f. *eine Art Composition* S. S. S. 168.

तुवीमघ Adj. *reich spendend.*

तुवीरव Adj. *mächtig brüllend, dröhnend.*

तुवीरवंस् Adj. (Nom. °वान्) wohl dass.

तुव्योजस्, तुविष्वोजस् Adj. *sehr stark, übermächtig.*

1. तुष्, तोशते *träufeln* (intr.). Nach den Erklärern = पीयते, अभिषूयते oder क्रन्यते. — Mit नि 1) *herabträufeln* (intr.) — 2) *träufeln* (trans.), *spenden.* — 3) *वधकर्मन्. — Caus. तोशयति 1) *spenden.* — 2) *वधकर्मन्.

2. तुष्, तोषते 1) *befriedigt sein, sich erlaben an* (Instr.). — 2) *beschwichtigen.*

तुष्, तुष्यति (metrisch auch Med.) 1) *sich beruhigen, sich zufrieden geben, sich zufrieden fühlen, seine Freude haben, — an Jmd* (Gen., Dat., Instr., Loc. oder Acc. mit प्रति) oder *Etwas* (Instr. oder ausnahmsweise Adv. auf तस्). तुष्ट *zufriedengestellt, befriedigt, zufrieden;* Construction wie beim Verbum fin. oder mit der Ergänzung componirt. — 2) *Jmd zufrieden stellen, Jmd zu Gefallen sein;* mit Acc. — Caus. 1) तोषयति und °ते (metrisch) *beschwichtigen, zufriedenstellen, Jmd zu Gefallen sein;* mit Acc. der Person und Instr. der Sache. आत्मानम् *sich zufrieden geben.* तोषित *zufriedengestellt, befriedigt, erfreut, — von* oder *durch* (Instr. oder im Comp. vorangehend). — Mit अभि *sich zufrieden fühlen, seine Freude haben.* — Mit उप Caus. (°तोषयति) *zufriedenstellen durch* (Instr.). — Mit परि *sich vollkommen zufrieden geben mit* (Instr.), — *fühlen, sich sehr freuen, grosse Freude haben an* (Loc. 170,1. ते *an dir*). परितुष्य Absol. *aus Freude.* परितुष्ट *vollkommen befriedigt, — zufriedengestellt durch* (Instr.), — *zufrieden, — froh.* परितुष्टार्थ Harıv. 6518 fehlerhaft für परिदृष्टार्थ. — Caus. (°तोषयति) *Jmd vollkommen beschwichtigen, — zufriedenstellen, Jmd überaus zu Gefallen sein, — mit* (Instr.). — Mit प्र *Gefallen finden an* (Instr.). — Caus. (प्रतोषयति) *Jmd zufriedenstellen durch* (Instr.). — Mit संप्र *sich zufrieden fühlen.* — Mit सम् *sich beruhigen, sich zufrieden fühlen, zufrieden sein mit* (Instr.), *seine Freude haben an* (Instr.). संतुष्य *aus Freude.* संतुष्ट *zufriedengestellt, befriedigt, zufrieden, — mit* (Instr. oder im Comp. vorangehend), *genügsam.* — Caus. (संतोषयति und metrisch °ते) *Jmd zufriedenstellen, zu Gefallen sein, erfreuen durch* (Instr.), *beschenken mit* (Instr.).

तुष m. 1) *Hülse des Reises, Getraides* u. s. w., *Spelze.* — 2) **Terminalia bellerica.*

तुषखण्डन n. *das Zermalmen von Hülsen,* so v. a. *ein nutzloses Bemühen* Spr. 677.

*तुषग्नक् m. *Feuer.*

*तुषज Adj. *aus Hülsen entstanden.*

*तुषजक m. N. pr. eines Çûdra.

तुषधान्य n. *Spelzfrucht.*

तुषपक्व Adj. (f. आ) *an Spreufeuer getrocknet* Maitr. S. 3,2,4 (Kap. S. 32,4). TS. 5,2,4,2. Çat. Br. 7,2,1,7. Kâtj. Çr. 17,1,23.

तुषय्, तुषयति *sich zufrieden fühlen* RV. 10,27,16.

*तुषसार m. *Feuer.*

तुषस्थ m. N. pr. eines Mannes.

तुषाग्नि und तुषानल m. *Spreufeuer.*

तुषाम्बु n. *saurer Reis* — oder *Gerstenschleim.*

तुषार 1) Adj. (f. आ) *kalt.* — 2) m. *a*) Sg. und Pl. *Frost, Kälte; Nebel, Thau, Reif, Schnee; Staubregen.* — *b*) *Kampfer* Bhâvapr. 4,94. — *c*) Pl. N. pr. eines Volkes VP. 4,24,14 (einer Dynastie). तुषार die schlechteren Ausgaben.

तुषारकण m. *Schneeflocke.*

तुषारकर (Vikramâñkaḱ. 14,41. Prasannar. 148, 20. Dhûrtan. 44) und तुषारकिरण (Kâd. 2,18,2) m. *der Mond.*

तुषारगिरि m. *der Himâlaja.*

तुषारगौर m. *Kampfer* Râǵan. 12,61. Ṛt. 1,6.

तुषारद्युति m. *der Mond.*

तुषारपतन n. *Schneefall* 87,1.

तुषाररश्मि m. *der Mond.*

तुषारर्तु m. *die kalte Jahreszeit, Winter.*

तुषारवर्ष m. *Schneefall.*

तुषारवर्षिन् Adj. *schneiend, Schnee bringend.*

तुषारशिखरिन् m. *der Himâlaja* Harshaḱ. 143,17.

तुषारशैल m. dass. Vikramâñkaḱ. 13,7.

तुषारस्रुति f. *Schneefall.*

तुषारांशु m. *der Mond.*

तुषाराद्रि m. *der Himâlaja.*

तुषित 1) m. *a*) Pl. *eine best. Gruppe von Göttern* (12 und *36 an der Zahl). °पुर n. *ihre Stadt.* — *b*) Bein. Vishṇu's Visnus. 98,47. — 2) f. आ N. pr. der Gattin des Vedaçiras.

तुषितकायिक Adj. *zur Gruppe* Tushita *gehörig* Lalit. 43,3.

*तुषोत्थ m. und तुषोदक n. (Râǵan. 15,92. Bhâvapr. 2,56) *saurer Reis-* oder *Gerstenschleim.*

तुष्ट 1) Adj. s. u. तुष्. — 2) m. N. pr. eines Fürsten VP.^{2} 4,99.

तुष्टि f. 1) *Befriedigung, Zufriedenheit.* Im Sâṁkhja werden 9 Arten derselben angenommen. Personificirt Harıv. 9498. als Tochter Daksha's und Mutter Saṁtosha's oder Muda's, als Tochter Paurṇamâsa's (VP.^{2} 1,153), als eine aus den Kalâ der Prakṛti hervorgegangene Göttin, als eine Mâtṛkâ und als eine Çakti (Hemâdri 1,197,21). — 2) *ein best. Sechzehntel des Mondes.* — 3) **eine best. Pflanze,* = वृद्धि Râǵan. 5,29.

तुष्टिमत् 1) Adj. *zufrieden* Nîlak. zu Harıv. 3,86, 16. — 2) m. N. pr. eines Fürsten.

*तुष्टु m. *ein am Ohr getragener Edelstein.*

तुष्य Adj. als Beiw. Çiva's nach Nîlak. = तुष्टिमत्.

*तुस्, तोसति (शब्दे).

*तुस्त m. n. *Staub.*

*तुक्, तोक्ति (अर्दने).

तुक्कण्ड Harıv. 1,3,87 fehlerhaft für तुक्कण्ड 1).

तुक्कर und तुक्कार m. N. pr. zweier Wesen im Gefolge Skanda's.

तुहिन 1) n. *a*) *Kälte; Nebel, Thau, Reif, Schnee.* Auch Pl. — *b*) **Mondlicht.* — *c*) **Kampfer.* — 2) *f. आ *ein best. Baum,* = भ्रुकनास.

तुहिनकण m. *Schneeflocke.*

तुहिनकर m. *der Mond* Kâd. 2,87,2.

तुहिनकरसुता f. Patron. des Flusses Narmadâ Viddh. 97,8.

तुहिनकिरण m. *der Mond.*

तुहिनकिरणपुत्र m. *der Planet Mercur.*

तुहिनहिमाभृत् und तुहिनगिरि (Kâd. 17,20) m. *der Himâlaja.*

तुहिनगिरिमय Adj. *vom Himâlaja gebildet* Prasannar. 59,5.

तुहिनगु, तुहिनद्युति, तुहिनदीधिति (Vikramâñkaḱ. 11,37), तुहिनमयूख (104,19) und तुहिनरश्मि m. *der Mond.*

तुहिनशर्करा f. *Eisscholle, Eis.*

तुहिनशैल m. *der Himâlaja* Harshaḱ. 199,19.

तुहिनांशु m. 1) *der Mond.* — 2) **Kampfer.* °तैल n. *Kampferöl.*

तुहिनाचल und तुहिनाद्रि m. *der Himâlaja.*

तुङ्गण m. N. pr. 1) eines Dânava. — 2) eines Sohnes des Dhṛtarâshṭra.

तूल m. N. pr. eines Mannes. Pl. *sein Geschlecht.*

*तूड्, तूडति (तोडने, ग्रनादरे).

*तूण्, तूणयति (संकोचने), °ते (पूरणे).

तूण 1) m. f. (ई) *Köcher.* Häufig im Du. — 2) f. ई *a) eine best. Nierenkrankheit. — b) die Indigopflanze.*

तूणाक 1) am Ende eines adj. Comp. *Köcher* Kâṇḍom. 77. — 2) n. *ein best. Metrum.*

*तूणधार m. *Köcherträger.*

तूणव m. *Flöte* Âpast. Çr. 5,8,2.

तूणवध्म m. *Flötenbläser.*

तूणवत् Adj. *mit einem Köcher versehen.*

तूणि m. 1) *Köcher.* — 2) N. pr. eines Fürsten.

*तूणिक m. *Cedrela Toona* Râǵan. 12,76.

तूणिन् 1) Adj. *mit einem Köcher versehen.* — 2) *m. *Cedrela Toona.*

1. तूणी f. s. u. तूण.

2. तूणी Adv. mit कर् *zu einem Köcher machen.*

*तूणीक (Râǵan. 12,76) und *तूणीकाम्र (Gal.) m. *Cedrela Toona.*

तूणीर m. *Köcher.* Statt तूणीराणय्य MBh. 6,2288 liest die ed. Bomb. 6,54,55 तूणीरानय.

तूणीरवत् Adj. *mit einem Köcher versehen.*

तूणीराय्, °यते *einen Köcher darstellen.* पुष्पबाणबाणतूणीरायमाण *einen Köcher für die Pfeile des Liebesgottes darstellend* Daçak. 34,22.

तूणीशय Adj. *im Köcher steckend.* एक° MBh. 8,40,6.

तूत m. *Maulbeerbaum* Madanav. 69,68. Bhâvapr. 1,246.

*तूतक n. *blauer Vitriol.*

1. तूतुजि Adj. *rasch, behende.*

2. तूतुजि Adj. *fördernd,* mit Gen. ṚV. 10,22,3.

*तूतुजित् Adj. v. l. für 1. तूतुजि.

तूतुम Adj. etwa *ausgiebig.*

तूय v. l. für तुथ Kap. S. 3,3.

*तूद् 1) m. *a) die Baumwollenstaude. — b) Maulbeerbaum* Mat. med. 321. — *c) Thespesia populneoides* Râǵan. 9,97. — 2) f. ई N. pr. einer Gegend.

तूनसेविनी (!) f. s. तुन्नसेवनी 2).

तूपर Adj. 1) *ungehörnt* (als anomale Erscheinung); m. *eine hornlose Ziege.* — 2) *abgestumpft* (यूप) Âpast. Çr. 18,1.

*तूबर 1) Adj. *adstringirend.* — 2) m. *a) ein ungehörnter Stier. — b) ein bartloser Mann. — c) Eunuch. — d) Andropogon bicolor* Gal. — 3) f. ई *alaunhaltiger Thon.*

तूबरक 1) m. *Castrat* (als Schimpfwort). — 2) *f. रिका *alaunhaltiger Thon.*

*तूबरीका f. *alaunhaltiger Thon.*

तूय 1) Adj. *kräftig, stark.* — 2) तूयम् Adv. *schnell, geschwind.* — 3) *n. *Wasser.*

1. तूर्, तूर्यति und °ते s. 1. तुर्.

2. तूर् 1) *Adj. *eilend.* — 2) f. *Eile, Geschwindigkeit, rasche Bewegung.* Instr. *eiligst, alsbald* MBh. 2,72,10.

तूर 1) *m. *ein musikalisches Instrument.* — 2) f. ई *Stechapfel* Bhâvapr. 1,203.

तूर्घ्न n. N. pr. des nördlichen Theils von Kurukshetra.

तूर्ण Partic. 1) *von तुर्. — 2) von त्वर्; s. daselbst.

तूर्णक m. *eine Reisart* Kâraka 1,27.

तूर्णग Adj. *schnell laufend.*

तूर्णाश n. etwa *Wassersturz.*

तूर्णि 1) Adj. *eilig, behende; gewandt, eifrig.* — 2) *m. *a) der Geist. — b) ein* Çloka. — *c) Flecken, Unreinigkeit.* — 3) *f. *Hast, Eile.*

(तूर्णयर्थ) तूर्णिघ्रर्थ Adj. *zum Ziele eilend, seinen Zweck verfolgend.*

1. तूर्त in ग्रतूर्त.

2. तूर्त Adj. *eilig, schnell.*

तूर्ति in विश्वतूर्ति.

1. °तूर्य n. Nom. abstr. zu 2. तुर्.

2. तूर्य (*m.) n. (adj. Comp. f. घ्रा) *ein musikalisches Instrument.*

3. तूर्य Adj. *der vierte.*

4. तूर्य m. N. pr. einer Familie.

*तूर्यखण्ड und *तूर्यगण्ड m. *eine Art Pauke.*

तूर्यमय Adj. *Musik bildend, — seiend.*

*तूर्यमाण oder *°मान.

*तूर्याश m. *Viertel.*

तूर्व् s. तुर्व्.

तूर्वयाण 1) Adj. etwa *überwältigend.* — 2) m. N. pr. eines Mannes.

तूर्वि Adj. *überlegen.*

*तूल्, तूलति, तूलयति (निष्कर्षे, इयत्तापरिच्छेदे), तूलयते (पूरणे). — *ग्रनुतूलय् s. bes.

तूल 1) n. *Rispe, Wedel, Büschel am Grashalm, —Schilf* u. s. w. P. 3,1,25. मूलं तूलं बृहति *reisst Wurzel und Rispe ab,* so v. a. *vernichtet Vorfahren und Nachkommen* Âpast. — 2) (*m.) n. *Baumwolle.* — 3) *m. *Stechapfel.* — 4) *f. घ्रा *a) Docht. — b) die Baumwollenstaude.* — 5) f. ई *a) *Docht. — b) *Pinsel. — c) Baumwolle. — d) eine mit Baumwolle gestopfte Matratze. — e) *die Indigopflanze.* — 6) *n. *a) Maulbeerbaum. — b) Luft.*

तूलक 1) n. *Baumwolle.* — 2) f. तूलिका *a) *Rispe, Wedel. — b) *Pinsel. — c) *Docht. — d) eine mit Baumwolle gefüllte Matratze. — e) *eine Form zum Giessen von Metall. — f)* Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

*तूलकण n. *Baumwollenflocke.*

तूलकणाय्, °यते *eine Baumwollenflocke darstellen, werthlos erscheinen* Dh. V. 4,7.

*तूलकार्मुक n. und *तूलचाप m. *ein bogenförmiges Werkzeug zum Auseinanderzupfen von Baumwolle.*

*तूलनाला, *°नालिका und *°नाली f. *Spinnrocken.*

तूलपटी f. *eine mit Baumwolle gefüllte Matratze.*

*तूलपिचु m. *Baumwolle.*

*तूलपीठी f. *Spindel* Gal.

*तूलफल m. *Calotropis gigantea* Râǵan. 10,28.

तूलमूल N. pr. einer Oertlichkeit.

*तूललासिका f. *Spindel* Gal.

तूलवती f. *eine mit Baumwolle gestopfte Decke* Bhâvapr. 3,117.

*तूलवृक्ष m. *die Baumwollenstaude.*

*तूलशर्करा f. *der Same der Baumwollenstaude.*

*तूलशोधन n. und *°शोधिनी f. = तूलकार्मुक Gal.

*तूलसेचन n. *das Spinnen.*

*तूलि f. *Pinsel.* Vgl. तूली u. तूल.

तूलिक m. *Baumwollenhändler.* — तूलिका f. s. u. तूलक.

तूलिनी f. 1) *die Baumwollenstaude.* — 2) *ein best. Knollengewächs* Râǵan. 7,114.

*तूलिफला f. *die Baumwollenstaude.*

*तूष्, तूषति (तुष्टौ).

तूष m. n. *Zipfel, Einfassung* oder *Franse eines Gewandes.*

तूषाधान n. *die Stelle, wo die Fransen angesetzt werden,* TS. 6,1,1,3.

तूष्णींशंस m. *ein schweigend zu recitirender Spruch.*

*तूष्णींशील Adj. *schweigsam.*

तूष्णींस्थान n. *das Stillsein, Schweigen.*

तूष्णींहोम m. *eine schweigend dargebrachte Spende* TS. 6,3,7,2.

तूष्णीक Adj. *schweigend* 135,30. Mâlatîm. ed. Bomb. 37, Comm. °कम् (Mân. Çr. 1,7,5) und °काम् Adv.

तूष्णींगङ्ग n. N. pr. eines Tîrtha.

तूष्णींजप m. *ein schweigend gesprochenes Gebet* Ind. St. 13,276.

तूष्णीभाव m. wohl fehlerhaft für तूष्णींभाव.

तूष्णीम् Adv. *stille, schweigend.*

तूष्णींभाव m. *das Stillsein, Schweigen.*

*तूष्णींभावम् Absol. *stille, schweigend* P. 3,4,63.

*तूष्णीशील Adj. wohl fehlerhaft für तूष्णींशील.

तूस्त n. 1) *Staub.* — 2) **Sünde.* — 3) **Atom.* — 4) **Flechte.*

*तृंकृण n. Nom. act. von तर्कृ.

*तृंकृणीय Partic. fut. pass. von तर्कृ.

*तृक्त m. N. pr. eines Mannes.

*तृक्तस् n. v. l. für वक्तस् Naigh. 2,9.

*तृक्ताक m. N. pr. eines Mannes.

तृक्षि m. N. pr. eines Fürsten.

*तृक्ष n. *Muskatnuss.*

तृच m. n. *eine aus drei Versen bestehende Strophe.* °कप्र Adj. *in solche Strophen getheilt.* Nom. abstr. °त्व n. Sâj. zu Ait. Br. 3,43.

तृचभाग m. *der erste Vers des ersten, der mittlere des zweiten und der dritte des dritten Parjâja eines* Tṛka Lâṭj. 6,5,1. 4. 5. 7. 7,4.

तृचभास्कर m. Titel eines Rechtsbuchs Cat. Kielh. 175.

तृचिन् Adj. *einen* Tṛka *enthaltend* Ait. Br. 3,43.

तृढ Partic. von तर्कृ.

तृण 1) (*m.) n. (adj. Comp. f. आ) *Gras, Kraut, ein halmartiges Gewächs, Grashalm, Stroh.* Häufig als Bild der *Winzigkeit* und *Werthlosigkeit.* तृणेषु ज्वलितं त्वया *im Grase hast du dein Feuer brennen lassen,* so v. a. *du hast leichtes Spiel gehabt.* तृणवत् oder तृणमत्तरत: (MBh. 3,281,17) कर् so v. a. *Jmd* (Acc.) *auf das Tiefste verachten.* तृणं मन् (Vikramâṅkaṅ. 15,6), समर्थय् (ebend. 16,13), तृणाय न मन् (ebend. 10,52) und तृणबुद्धिं धा (mit Loc. ebend. 17,37) *den geringsten Werth auf Etwas legen, geringschätzen.* — 2) m. N. pr. eines Fürsten.

तृणक 1) n. *ein werthloser Grashalm.* — 2) m. N. pr. eines Mannes.

*तृणकर्ण m. N. pr. eines Mannes. Pl. *sein Geschlecht.*

*तृणकाण्ड n. *ein Haufen —, eine Menge Gras.*

*तृणकीया f. *ein grasreicher Ort.*

*तृणकुङ्कुम n. *kaschmirischer Crocus* Râǵan. 12,42.

तृणकुटि f. (Sâj. zu Sâmav. Br. 3,9,1), *°कुटी f., °कुटीर (Spr. 1772) und °कुटीरक *Gras —, Strohhütte.*

तृणकूट m. n. *ein Haufen Gras.*

*तृणकूर्चिका f. *Besen.*

*तृणकूर्म m. *Flaschengurke.*

*तृणकेनकी f. *eine Art Tabaschir.*

*तृणकेतु und *°क (Râǵan. 7,34) m. *Bambusrohr.*

*तृणगड m. *eine Art Seekrabbe.*

तृणगणना f. *das keinen Werth Legen auf* (Loc.) Vikramâṅkaṅ. 6,2.

तृणगणाय्, °यते *einen Haufen Gras darstellen, nicht den geringsten Werth haben.*

*तृणगन्धा f. *Batatas paniculata.*

*तृणगोधा f. *eine Art Eidechse, Chamäleon.*

*तृणगौर n. = तृणकुङ्कुम Râǵan. 12,42.

*तृणग्रन्थि f. *eine best. Pflanze* Râǵan. 3,30.

*तृणग्राहिन् m. *Sapphir* oder *ein anderer Edelstein* Râǵan. 13,183.

*तृणचर m. *eine Art Edelstein.*

*तृणजम्भन् Adj. *grasähnliche Zähne habend* oder *Gras fressend.*

तृणजलायुका und °जलूका f. *Raupe.*

तृणतल्प m. *Grashalm* MBh. 12,261,21.

1.*तृणता f. Nom. abstr. zu तृण 1).

2.*तृणता f. *Bogen.*

*तृणत्व n. Nom. abstr. zu तृण 1).

*तृणत्वच m. *eine Grasart* Gal.

*तृणद्रुम m. *Palme.*

*तृणधान्य m. *wilder Reis.*

तृणध्वज m. *Bambusrohr* Buâvapr. 1,204.

*तृणनिम्बा f. *eine in Nepal wachsende* Nimba-*Art* Râǵan. 9,17.

तृणप m. N. pr. eines Gandharva.

*तृणपञ्चमूल n. *eine Zusammenstellung von fünf Wurzeln grasartiger Pflanzen* Mat. med. 266.

*तृणपत्रिका f. *eine Schilfart* Râǵan. 8,127.

*तृणपत्री f. *ein best. Gras* Râǵan. 8,148.

*तृणपदी f. *grashalmähnliche Beine habend.*

*तृणपर्णी f. = तृणपत्री Gal.

तृणपाणि m. N. pr. eines Ṛshi.

तृणपीड n. *eine Art Handgemenge.*

तृणपुरुषक m. *Strohmann* Kâd. 232,1.

तृणपुलक (am Ende eines adj. Comp. Harshaṅ. 180,7) und °पुली f. (Kâd. 231,15) *Grasbüschel.*

*तृणपुष्प 1) n. = तृणकुङ्कुम Râǵan. 12,42. — 2) f. ई *eine best. Pflanze* Râǵan. 10,73.

*तृणपूलक = तेजनी.

तृणपूलिक *eine best. menschliche Missgeburt.*

*तृणपूली f. *Matte, Rohrwerk.*

तृणप्राय Adj. *grasreich.*

*तृणबल्वजा f. *Eleusine indica* Râǵan. 8,97.

तृणबिन्दु m. N. pr. eines alten Weisen und Fürsten.

तृणबिन्दुसरस् n. N. pr. eines *Sees.*

तृणबीज, *°क und *°बीजोत्तम (Râǵan. 16,85) m. *Panicum frumentaceum.*

तृणभुज् Adj. *Gras fressend;* m. *Grasfresser.*

तृणभूत Adj. 1) *dünn geworden wie ein Grashalm.* — 2) *schwach geworden wie ein Grashalm, um alle Macht gekommen.*

*तृणमणि m. *eine Art Edelstein.*

*तृणमत्कुण m. fehlerhaft für *मण°.

तृणमय Adj. *aus Gras bestehend, —gemacht* zu Spr. 5602.

तृणय्, °यति *so gering anschlagen wie einen Grashalm,* mit Acc. Naish. 9,70.

तृणराज् m. *die Weinpalme.*

तृणराज m. 1) dass. Râǵan. 9,86. Mat. med. 248. — 2) **Cocosnussbaum.* — 3) **Bambusrohr.* — 4) *Zuckerrohr.* — Buâvapr. 1,91 (eingeschoben) werden sieben Baume dieses Namens aufgezählt.

तृणराजन् m. *die Weinpalme.*

तृणलव m. *Grashalm* 169,26. Spr. 2388.

तृणवत् Adj. *grasreich.*

*तृणवृक्ष m. 1) *Fächerpalme.* — 2) *Dattelpalme.* — 3) *Cocosnussbaum.* — 4) *Arecanussbaum.* — 5) *Pandanus odoratissimus.*

*तृणशीत 1) n. *ein best. wohlriechendes Gras.* — 2) f. आ *Commelina salicifolia* und auch *andere Species* Râǵan. 4,109.

तृणशून्य 1) m. *Jasminum Sambac.* — 2) *m. f. n. *die Frucht von Pandanus odoratissimus.*

तृणशूली f. *eine best. Pflanze.*

*तृणशोणित n. = तृणकुङ्कुम Râǵan. 12,42.

तृणशोषक m. *eine best. Schlangenart.*

*तृणशौण्डिका f. *eine Achyranthes-Art.*

*तृणषट्पद m. *Wespe.*

*तृणस Adj. *grasreich.*

तृणसंवाह् Adj. *das Gras in Bewegung setzend* (Wind) Âpast.

तृणसार 1) Adj. *schwach —, weich wie Gras.* — 2) *f. आ *Musa sapientum.*

तृणसारी Adv. mit कर् *schwach —, weich wie Gras machen.*

*तृणसिंह m. *Axt.*

तृणसोमाङ्गिरस् m. N. pr. eines der 7 Opferpriester Jama's.

तृणस्कन्द m. N. pr. eines Mannes.

*तृणहर्म्य m. *eine aus Gräsern geflochtene Laube auf einem Hause.*

*तृणांक्रिप m. *ein best. Gras.* Richtig तृणाधिप.

तृणाग्नि m. *ein durch Gräser genährtes (schnell verlöschendes) Feuer.*

तृणाङ्क m. N. pr. eines alten Weisen.

तृणाङ्कुर m. *junges Gras* 183,4.

*तृणाङ्क्रिप m. = तृणांक्रिप. Richtig तृणाधिप.

*तृणाञ्जन (Gal.) und *तृणाञ्जन m. *Eidechse, Chamäleon.*

*तृणाटवी f. *ein grasreicher Wald.*

*तृणाढ्य m. *ein best. Gras.*

तृणाद Adj. *Gras fressend.*

*तृणाधिप m. *ein best. Gras* Râǵan. 8,135.

*तृणान्न *wilder Reis.*

तृणामल्लक N. pr. eines Heiligthums.

*तृणाम्ल n. *ein best. Gras.*

*तृणारि m. *eine Art Mollugo.*

तृणावर्त m. N. pr. eines Daitja.

तृणावल्लीतीर्थ n. N. pr. eines Tîrtha.

तृणाश (Spr. 2591), तृणाशन und तृणाशिन् Adj. *Gras fressend;* m. *Grasfresser, Wiederkäuer.*

*तृणासृज् n. *ein best. Parfum.*

तृणी Adv. mit कर् *einem Grashalm gleich achten, auf Nichts anschlagen* Naish. 3,54. Spr. 7629. 7659.

*तृणीय von तृण.

*तृणेनु m. *ein best. Gras* Râǵan. 8,97.

तृणेन्द्र m. *die Weinpalme.*

*तृणोत्तम m. *eine Art Crocus* Râǵan. 8,126.

*तृणोत्थ m. *ein best. Parfum* Râǵan. 12,42.

तृणोदक् n. Sg. *Gras und Wasser* 33,6. MBh. 5, 42,30, v. l.

तृणोदकभूमि n. Sg. *Gras, Wasser und ein Platz* (zum Sitzen) Gaut. 5,35.

*तृणोद्भव 1) m. *wilder Reis.* — 2) *ein best. Parfum.*

तृणोलप n. Sg. *Gras und Buschwerk* MBh. 5,42, 30. Kâd. 136,18.

तृणोल्का f. *ein brennender Grasbüschel.*

*तृणौकस् n. *Gras —, Strohhütte.*

*तृणौषध n. *die wohlriechende Rinde von Feronia elephantum.*

तृष Partic. von तर्ड्.

तृँणमन् n. (तृँण) AV. 6,102,2 fehlerhaft für तृँण (तृँणं).

*तृणया f. *ein Haufen —, eine Menge Gras.*

तृतय Kathâs. 10,107 fehlerhaft für त्रितय.

1. तृतीँय 1) Adj. (f. या) *der dritte.* °म् Adv. *drittens, zum dritten Mal* 37,12. 38,9. तृतीयेन *beim dritten Male.* — 2) m. *a) der dritte Consonant in einem* Varga, *die unaspirirte Media.* — *b) ein best. Tact* S. S. S. 207. — 3) f. तृतीया *a) der dritte Tag im Halbmonat.* — *b) die Endungen des 3ten Casus, der dritte Casus, Instrumental* 209,23. 210,20.

2. तृँतीय 1) Adj. *den dritten Theil bildend.* — 2) n. *Drittel* 66,1.

तृँतीयक 1) Adj. *a) jeden dritten Tag wiederkehrend, tertianus.* — *b) *zum dritten Mal erfolgend.* — *c) der dritte.* — 2) f. तृतीयिका *der dritte Tag im Halbmonat.*

तृतीयकरणी f. *die Seite eines Quadrats, dessen Flächeninhalt = 1/3 eines gegebenen Quadrats ist,* Çulbas. 1,47.

तृतीयता f. Nom. abstr. zu 1. तृतीय 2) *a).*

तृतीयत्व n. Nom. abstr. zu 1. तृतीय 1) Comm. zu TS. Prât.

तृतीयदिवस m. *der dritte Tag.* Loc. *übermorgen* 157,6.

*तृतीयप्रकृति f. 1) *Eunuch.* — 2) *ein Neutrum.*

तृतीयसवन n. *die dritte* Soma-*Kelterung* (am Abend).

तृतीयस्वर n. Name eines Sâman.

1. तृतीया f. s. u. 1. तृतीय.

2.*तृतीया Adv. mit कर् *zum dritten Mal pflügen.*

1. तृतीयांश m. *Drittel.*

2. तृतीयांश Adj. *ein Drittel als Antheil erhaltend.*

तृतीयासमास m. *ein Compositum, in welchem das vordere Glied als Instrumental zu fassen ist.*

*तृतीयिक Adj. von तृतीय.

तृतीयिन् Adj. 1) *im dritten Rang stehend.* — 2) *ein Drittel als Antheil erhaltend* Comm. zu Nâǵam. 3,7,26.

तृँत्सु m. Sg. und Pl. N. pr. eines Volksstammes.

तृदिलँ Adj. *löcherig, porös.*

तृन् *die Endung des Nom. ag. auf* तृ (तर्), *wenn das Nomen den Accent auf der Wurzel hat,* 238,23. 32. 33.

तृप् in असु°, पसु° und शिम्रोदर°.

तृप 1) Adj. in अ° und असु°. — 2) *f. आ *eine best. Pflanze.*

तृपँत् 1) Adv. *mit Behagen, zur Genüge.* — 2) *m. *der Mond.* — 3) *m. oder n. *Sonnenschirm.*

तृपँल 1) Adj. *unruhig, ängstlich.* °म् Adv. — 2) *f. तृपला *a) Schlingpflanze.* — *b) die drei Myrobalanen;* richtig त्रिफला.

तृपँलप्रभर्मन् Adj. etwa *unruhig vorwärts drängend.*

*तृपाय्, °यते Denom. von तृपत्.

*तृपु m. *Dieb.*

तृप्त 1) Adj. s. u. तर्प्. — 2) n. *ein best. Metrum.*

तृप्तता f. *das Sattsein, Befriedigtsein.*

तृँप्नाप्रु Adj. *schwellende Stengel habend* (Soma).

*तृप्नाय्, °यते *sich satt —, sich befriedigt fühlen.*

तृँप्ति und तृप्तिँ 1) f. *Sättigung, das Gesättigtsein, Genüge, Befriedigung; das Sattsein, Ekel.* n. (!) Spr. 3273. — 2) *m. N. pr. eines Gandharva Gal.

तृप्तिकर und °कारक (165,18) Adj. *befriedigend.*

तृप्तिघ्न Adj. *Appetitlosigkeit vertreibend* Mat. med. 2.

तृप्तिदीप m. Titel eines Prakaraṇa in der Paṅkadaç.

*तृप्तिन् Adj. *gesättigt, befriedigt.*

तृप्तिमत् Adj. *befriedigt, Befriedigung findend an* (Loc.).

तृप्तियोग m. *Sättigung, Befriedigung* Spr. 2594.

तृप्ती Adv. mit कर् *befriedigen, erfreuen* Naish. 8,30.

तृप्रँ 1) Adj. (f. आ) *unruhig, hastig, ängstlich.* °म् und तृप्र° Adv. — 2) m. = चरु, पुरोडाश u. s. w. RV. 8,2,5 nach Sây.

तृप्रदँशिँन् Adj. *hastig beissend* AV. 7,56,3.

*तृप्रालु Adj. = तृप्रं न सक्ते.

*तृफला f. = त्रिफला.

*तृफू f. *eine Schlangenart.*

तृँभि m. *Strahl* Taitt. Âr. 1,11,3.

*तृम्फण n. Nom. act. von तर्फ्.

*तृम्फणीय Partic. fut. pass. von तर्फ्.

तृवृत् f. = त्रिवृत् *Ipomoea Turpethum.*

तृष् 1) Adj. *begierig nach* in अर्थ°. — 2) f. *a) Durst.* — *b) *heftiges Verlangen, Begier.* — *c) *personif. als *Tochter des Liebesgottes.*

*तृषम Adj. = क्रुस्व.

तृषा f. 1) *Durst* 168,30. — 2) *heftiges Verlangen, Begier.* — 3) *personif. als *Tochter des Liebesgottes.* — 4) **Methonica superba.*

*तृषाभू f. *Urinblase.*

तृषारोग m. *eine best. Krankheit.*

तृषार्त Adj. 1) *von Durst geplagt* 153,8. Ind. St. 15,329. — 2) *heftig verlangend, Begier empfindend* Spr. 5887.

*तृषाल् 1) n. *Wasser.* — 2) f. आ *eine Art Fenchel.*

तृषित 1) Adj. s. u. तर्ष्. — 2) *n. *Durst.*

*तृषितोत्तरा f. *eine best. Pflanze.*

तृषुँ Adj. *gierig, avidus, heftig auf Etwas zufahrend, flink.* Auch als Adv.

तृषुच्यँवस् und तृषुच्युँत् Adj. *sich gierig hinbewegend.*

तृष्टँ Adj. (f. आ) (*dürr, trocken*) *rauh, kratzend; holperig; heiser, rauh* (Stimme).

तृष्टजम्भ Adj. *ein rauhes Gebiss habend* AV.

तृष्टदँशमन् Adj. *einen rauhen Biss habend.*

तृष्टँधूम Adj. *einen scharfen, beissenden Hauch habend* (Schlange).

तृष्टवन्दन Adj. (f. आ) *einen rauhen Ausschlag habend, schäbig* AV.

तृँष्टामा f. N. pr. eines Flusses.

तृष्टिकँा Adj. f. *rauh, schäbig, widerlich.*

*तृष्णक Adj. *begierig, heftig nach Etwas verlangend.*

तृष्णँज् Adj. *durstig.*

तृँष्णा f. 1) *Durst.* — 2) *Begier, Habsucht, heftiges Verlangen nach* (im Comp. vorangehend). —

3) personif. als Mutter des Dambha, als Tochter des Todes u. s. w.

*तृष्णाक्षय m. *das Verschwinden des Verlangens, Gemüthsruhe.*

तृष्णाघ्न Adj. *den Durst löschend.*

तृष्णामार॑ m. *das Verschmachten, Verdursten.*

*तृष्णारि m. *eine best. Pflanze.*

*तृष्णावल्लरी f. gaṇa वनस्पत्यादि.

तृष्यां॑वत् Adj. *durstig.*

तेंदिष्ठम् Adv. *am stechendsten, am heissesten* TBr. 1,5,3,2. 6,6,3. Taitt. Âr. 2,13,1.

तेग॑ m. Pl. (nach Mahidh. तेगा f. Sg.) VS. 25,1 von unbekannter Bed. Es könnte auch स्तेग gemeint sein.

*तेङ्, तेङति (पालने).

तेज 1) m. *a*) Nom. act. von तिज्. — *b*) N. pr. eines Mannes. — 2) f. आ *die 15te Nacht im* Karmamâsa.

*तेजःपत्र n. *das Blatt der Laurus Cassia* Mat. med. 224.

तेजःपाल m. N. pr. eines Mannes B. A. J. 1,100.

तेजःप्रभ n. *ein best. mythisches Geschoss.*

*तेजःफल m. *ein best. Fruchtbaum* Râǵan. 11,217.

तेजन 1) n. *a*) *das Schärfen.* — *b*) *das Entzünden.* — *c*) *Pfeilschaft.* — *d*) *Rohr, Rohrstab.* — *e*) **Saccharum Sara* und **andere Species.* — 2) f. तेजनी *a*) *ein Geflecht —, ein Gebund von Schilf, Stroh u. s. w.; Bündel, Bausch, manipulus.* — *b*) **Sanseviera Roxburghiana.* — *c*) **Cardiospermum Halicacabum.* — Vgl. तैजन.

*तेजनक m. *Saccharum Sara.*

*तेजनिन् Adj. = विकट Comm. zu Lâṭj. 9,2,27.

तेजनीदन्त m. *ein ungewöhnlich grosser, hervorstehender Zahn* (?) Lâṭj. 9,2,27.

*तेजपत्र n. = तेजःपत्र.

तेजवत् 1) *Adj. fehlerhaft für तेजोवत्. — 2) f. °वती fehlerhaft für तेजोवती.

तेजवत्फल m. *Zanthoxylon Rhetsa* Bhâvapr. 1,174.

तेजस् n. 1) *Schärfe, Schneide.* — 2) Sg. und Pl. *Feuer, Glanz, Licht, Glut, Hitze.* तेजोद्वय n. *Sonne und Mond.* — 3) *das glänzende, gesunde Aussehen des menschlichen Körpers, Glanz, Schönheit.* — 4) *die feurige und Farbe erzeugende Kraft im menschlichen Organismus, welche in der Galle ihren Sitz hat.* — 5) *Kraft, Wirksamkeit, Energie, Lebenskraft, das Wirksame —, der wesentliche Gehalt einer Sache, Blüte, Zierde.* — 6) *heftiges Wesen, energische Abwehr jedes Angriffes auf die Persönlichkeit.* — 7) *geistige und moralische, auch magische Kraft, — Wirkung; Einfluss, Ansehen, Hoheit, Würde, imponirendes Wesen.* — 8) *eine glanzvolle, würdevolle Erscheinung, eine bedeutende Persönlichkeit.* — 9) *der männliche Same.* — 10) in der Philosophie = रजस् *die den Geist verdüsternde Leidenschaftlichkeit;* vgl. तेजस 1) *d*). — 11) **Mark.* — 12) **Galle* Râǵan. 21,5. — 13) **frische Butter.* — 14) **Gold* Râǵan. 13,9. — 15) mystische Bez. *des Lautes* र्. — 16) तेंजसे Dat. Inf. zu तिज् RV. 1,55,1. 3,2,10.

°तेजस n. = तेजस् 7) oder 8).

तेजसामधीश m. *die Sonne* Harshaṃ. 139,9.

तेजसिंह m. N. pr. eines Mannes.

तेजस्कर Adj. *Kraft —, Lebenskraft u. s. w. verleihend.*

तेंजस्काम Adj. 1) *nach Kraft, nach Lebenskraft strebend.* — 2) *nach Einfluss, Ansehen, Wirksamkeit, Hoheit strebend.*

तेजस्काय Adj. *dessen Körper Licht ist* Âpast.

तेजस्त्व n. 1) *das Wesen des Feuers* oder *Lichts.* — 2) *der Gattungsbegriff* तेजस्.

तेजस्पद n. *das Zeichen hoher Würde.*

तेजस्य Adj. *ansehnlich, herrlich.*

तेंजस्वत् 1) Adj. *a*) *brennend, leuchtend, glänzend.* — *b*) *prächtig, herrlich, schön.* — 2) f. तेजस्वती N. pr. einer Prinzessin.

तेजस्विता f. *energisches, würdevolles, majestätisches Wesen* Harshaṃ. 140,15.

तेजस्वित्व n. 1) *leuchtendes Wesen, Leuchtkraft* MBh. 5,181,7. — 2) = तेजस्विता.

तेजस्विंन् 1) Adj. *a*) *scharf.* — *b*) *brennend, leuchtend, glänzend.* — *c*) *kräftig, energisch.* — *d*) *heftig, auffahrend.* — *e*) *Achtung gebietend, würdevoll.* — *f*) *Kraft u. s. w. verleihend.* — 2) m. N. pr. eines Sohnes des Indra. — 3) *f. तेजस्विनी *Cardiospermum Halicacabum* und = महाज्योतिष्मती.

तेजस्विनितमा und तेजस्विंनीतमा Adj. f. *die glänzendste, herrlichste.*

*तेजःसंभव m. *Lymphe.*

तेजःसिंह m. N. pr. eines Astronomen.

तेजःसेन m. N. pr. eines Mannes.

तेजाउर N. pr. einer Oertlichkeit.

तेजाक्ष f. *Scindapsus officinalis* Suçr. 2,26,1.

*तेजिनी f. 1) *eine best. heilkräftige Wurzel.* — 2) *Sanseviera zeylanica.*

तेंजिष्ठ Adj. *überaus* 1) *scharf.* — 2) *heiss, leuchtend.* तेजिष्ठम् Adv. — 3) *kräftig, heftig.*

तेंजीयस् Adj. 1) *schärfer* (Geist), *klüger.* — 2) *höher stehend, hoch angesehen.*

तेजेयु m. N. pr. eines Sohnes des Raudrâçva.

*तेजोज्ञ n. *Blut* Gal.

तेजोजल n. *Linse des Auges.*

तेजोनाथतीर्थ n. N. pr. eines Tîrtha.

तेजोबिन्दूपनिषद् f. Titel einer Upanishad.

*तेजोबीज n. *Mark.*

तेजोऽभिभवन m. N. pr. eines Dorfes.

*तेजोभीरु f. *Schatten* Râǵan. 21,42.

तेजोमण्डल n. *Feuer —, Lichtscheibe.*

*तेजोमन्थ m. *Premna spinosa.*

तेजोमय Adj. (f. ई) *aus Feuer, Licht* oder *Glanz bestehend, leuchtend, glanzvoll* 266,17. *klar* (Auge).

तेजोमूर्ति Adj. *ganz aus Licht bestehend.*

तेजोऽमृतमय Adj. *aus Glanz und Nektar bestehend* Hemâdri 1,378,15.

तेजोराशि m. *ein Berg von Glanz u. s. w., lauter Glanz.*

तेजोरूप Adj. *aus lauter Glanz u. s. w. bestehend.*

तेजोवत् 1) Adj. *glänzend.* — 2) f. °वती *a*) *Scindapsus officinalis.* — *b*) **Piper Chaba.* — *c*) *= महाज्योतिष्मती Râǵan. 3,71. — *d*) **eine best. officinelle Wurzel.* — *e*) N. pr. einer Fürstin.

तेजोविद्॑ Adj. *Licht, Glanz u. s. w. besitzend.*

*तेजोवृक्ष m. *Premna spinosa* Râǵan. 9,25.

तेजोवृत्त n. *ein glanzvolles, würdevolles, hohes Benehmen.*

तेजोऽऽह्वा f. 1) *Zanthoxylon Rhetsa* Bhâvapr. 1, 174. — 2) *Cardiospermum Halicacabum.*

*तेड m. v. l. für तेर.

तेदनि und तेद॑नी f. *Blut* oder *geronnenes Blut.*

1. तेंन Instr. von 1. त. Als Adv. 1) *in der Richtung, dahin;* in Correl. mit येन *in welcher Richtung, wo.* — 2) *in der Weise, so;* in Correl. mit येन *in welcher Weise, wie.* — 3) *in Folge dessen, daher, deshalb;* in Correl. mit येन, यँद् (28,19), यस्मात् und यतस् (148,17) *weil.* तेन किं *so — denn.*

2. तेन m. *eine Note* oder *Cadenz, die einen Gesang einleitet.*

*तेप्, तेपते (तरणार्थ; nach Andern *zittern* und *fallen*).

*तेम m. *das Nasswerden.*

*तेमन 1) n. *a*) *Feuchtigkeit.* — *b*) *das Nassmachen.* — *c*) *Brühe, Sauce.* — 2) f. ई *eine Art Ofen.*

तेमिष in *राज°.

*तेर (Râǵan. 4,129) und *तेरण m. *Impatiens balsamina.*

*तेल m. *eine best. hohe Zahl* (buddh.).

*तेलु gaṇa राजन्यादि.

*तेव्, तेवते (देवने; nach Andern *weinen*).

*तेवन n. 1) *Spiel.* — 2) *Vergnügungsgarten.*

*तैकायन und *तैकायनि m. Patron. von तिक.

*तैकायनीय m. *ein Abkömmling* und *ein Schüler des* Taikâjani.

तैक्ष्ण n. MBh. 5,68 fehlerhaft für तीक्ष्णम् Adv.

*तैक्ष्णायन m. Patron. von तीक्ष्ण.

तैक्ष्ण्य n. 1) *Schärfe* Spr. 7627. — 2) *Schärfe, brennender Geschmack.* — 3) *scharfes, rauhes Wesen, Strenge.* — 4) *Qual* Pâṇ. 5,20 (तैक्ष्ण्यमव° zu lesen).

*तैग्म्य n. Nom. abstr. von तिग्म.

तैजन Adj. *von der Pflanze* तेजन *oder* तेजनी *kommend* Âpast. Çr. 17,14 (= Kâṭh. 21,10).

तैजनित्वच् *eine Art Laute.*

तैजस 1) Adj. (f. ई) *a) aus Licht —, Glanz entsprungen, — bestehend, glanzvoll* 266,30. — *b) aus glänzendem Stoff, Metall bestehend, metallen* Gaut. — *c)* Bez. *des bereits gefärbten Speisesaftes.* — *d) mit Drang, Leidenschaftlichkeit behaftet.* — 2) *f. तैजसी *a) Scindapsus officinalis* Râǵan. 6,14. — *b) langer Pfeffer* Gal. — 3) n. *a) *Metall.* — *b)* N. pr. eines Tîrtha.

*तैजसावर्तनी und *°वर्तिनी f. *Schmelztiegel.*

*तैतल m. N. pr. eines Mannes.

*तैतलायनि m. Patron. von तैतल.

*तैतिक्ष Adj. 1) *geduldig.* — 2) *zu* Taitikshja *in Beziehung stehend.*

तैतिक्षव m. Patron. von तितिक्षु.

*तैतिक्ष्य m. Patron. von तितिक्ष.

तैतिरि m. N. pr. eines Mannes Verz. d. Oxf. H. 33,3 v. u. Vgl. तैतिलि und तैत्तिरि.

तैतिल 1) m. *a) *Rhinoceros.* — *b) ein Gott.* — *c) *= कलिङ्ग. — 2) n. *a) Kopfkissen* Kshurikop. 17. 19. *m. Viçva im Comm. daselbst. — *b) das 4te* 2. कारण 4) *n).*

*तैतिलकद्रू P. 6,2,42.

तैतिलि und *°न् m. N. pr. eines Mannes.

*तैत्तिडीक Adj. = तैत्तिडीक.

तैत्तिर 1) Adj. (f. ई) *a) vom Rebhuhn kommend.* — *b) von* Tittiri (N. pr.) *stammend.* — 2) *m. *a) Rebhuhn.* — *b) Rhinoceros.* — 3) *n. *eine Kette von Rebhühnern.*

तैत्तिरि m. N. pr. verschiedener Männer VP.²

तैत्तिरिक m. *Fänger oder Züchter von Rebhühnern.*

तैत्तिरीय m. Pl. *eine best. Schule des Jagurveda* 101,25.

तैत्तिरीयक 1) Adj. *zur Schule der* Taittirîja *gehörig* TS. Prât. — 2) m. Pl. = तैत्तिरीय.

तैत्तिरीयकसारार्थचन्द्रिका f. Titel eines Werkes.

तैत्तिरीयप्रातिशाख्य n. *das* Prâtiçâkhja *der* Taittirîja.

तैत्तिरीयब्राह्मण n. Titel eines Brâhmaṇa.

तैत्तिरीययजुर्वेद m. *der Jagurveda der* Taittirîja. °व्याख्या f. Opp. Cat. 1.

तैत्तिरीयवार्तिक n. Titel eines Werkes.

तैत्तिरीयवेद m. *der Veda der* Taittirîja.

तैत्तिरीयव्याख्या f. Titel eines Werkes.

तैत्तिरीयशाखा f. *die Schule der* Taittirîja.

तैत्तिरीयशाखिन् Adj. *zur Schule der* Taittirîja *gehörig.*

तैत्तिरीयसंहिता f. *die* Saṁhitâ *der* Taittirîja.

तैत्तिरीयसूत्र n. *ein* Sûtra *der* Taittirîja.

तैत्तिरीयारण्यक n. *ein* Âranjaka *der* Taittirîja.

तैत्तिरीयोपनिषद् f. Titel einer Upanishad. °षट्टीका f., °षत्खण्डार्थ m., °षड्भाष्य n., °षड्भाष्यवार्तिक n. und °षद्व्याख्या f. Titel von Werken über diese Upanishad Opp. Cat. 1.

*तैत्तिडीक Adj. (f. ई) *mit einer sauren Brühe von Tamarinden zubereitet.*

तैन्दुक Adj. (f. ई) *von Diospyros embryopteris kommend.*

तैभ n. Name eines Sâman. Richtig तैभ.

*तैमित्य n. *Stumpfsinn, Dummheit* Gal.

तैमिर Adj. रोग m. *Dunkelheit vor den Augen.*

तैमिरिक Adj. *an der Krankheit* तिमिर *leidend* Kâd. 120,13.

तैमिर्य n. *Verfinsterung, Trübung* (der Augen) Hâs. 39.

*तैर m., तैरण m. und *तैरणी f. *eine best. Staude.*

तैरभुक्त Adj. von तीरभुक्ति.

तैरश्च (fehlerhaft) und तैरश्य n. Name eines Sâman.

तैरोव्यञ्जन Adj. Bez. *eines best.* Svarita.

तैरोऽङ्क्य Adj. = तिरोऽङ्क्य.

*तैर्थ und *तैर्थक Adj. (f. ई) von तीर्थ.

तैर्थिक 1) Adj. *ketzerisch.* °दृष्टि f. *Heterodoxie* Kâraṇḍ. 29,21. — 2) m. *eine würdige Person, Autorität* Prab. 25,19. — 3) n. *a) Wasser von einem Wallfahrtsorte* (Gen.). — *b)* vielleicht *eine einer würdigen Person geltende fromme Handlung* MBh. 13,127,12.

*तैर्य्य gaṇa संकाशादि.

तैर्यगयनिक Adj. *nach dem Sonnenumlauf berechnet.*

तैर्यग्योन Adj. 1) *thierischen Ursprungs;* m. *Thier.* — 2) *zu den Thieren in Beziehung stehend.*

तैर्यग्योनि Adj. = तैर्यग्योन 1) (MBh. 5,97,6) und 2).

तैर्यग्योन्य Adj. dass. VP. 1,5,21.

तैल n. 1) *Sesamöl, Oel* überh. Am Ende eines adj. Comp. f. आ. — 2) *Olibanum.*

*तैलक n. *ein Bischen Oel.*

*तैलकन्द m. *ein best. Knollengewächs* Râǵan. 7,110.

*तैलकल्कड m. *Oelkuchen.*

तैलकार m. *Oelmüller.*

*तैलकिट्ट n. *Oelkuchen.*

*तैलकीट m. *ein best. Insect* Râǵan. 19,125.

तैलकुण्ड n. *Oelkrug.*

*तैलक्य n. von तिलक (भावे und कर्मणि).

तैलङ्ग 1) Adj. *zu Carnatic in Beziehung stehend.* — 2) m. Pl. *die Bewohner von Carnatic.*

*तैलचौरिका f. *eine Art Schabe.*

तैलज n. *die Oelnatur.*

तैलद्रोणी f. *eine mit Oel angefüllte Badewanne.*

तैलधार n. *Oelguss* Dhûrtan. Up. 18.

तैलप 1) m. N. pr. eines Mannes B. A. J. 1,117. 10, 54. — 2) *f. आ *eine Art Schabe.*

तैलपक m. *ein best. Vogel.*

*तैलपर्णी 1) m. *Kampfer* Gal. — 2) f. ई *a) Sandelbaum.* — *b) Terpentin.* — *c) Olibanum.*

तैलपर्णक n. 1) *eine best. wohlriechende Pflanze* Bhâvapr. 1,192. — 2) *Sandelholz.*

तैलपर्णिक m. *eine Art Sandelbaum* Bhâvapr. 1, 184. *n. *das Holz davon.*

तैलपाक m. *mit Arzneistoffen gekochtes Oel* Mat. med. 15.

तैलपात्र n. *Oelgefäss.*

तैलपायिका f. *eine Art Schabe.*

तैलपायिन् 1) m. *a)* dass. — *b)* vielleicht *Schwert.* — 2) *f. °नी *eine Art Schabe.*

*तैलपिञ्ज *weisser Sesam.*

*तैलपिपीलिका f. *eine Art Ameise* Râǵan. 19,67.

*तैलपीत Adj. *der Oel getrunken hat.*

तैलप्रदीप m. *Oellampe* 137,7.

*तैलफल m. 1) *die Sesampflanze.* — 2) *Terminalia Catappa* Râǵan. 8,16. — 3) *Terminalia Bellerica* Râǵan. 11,237.

*तैलबीज m. *Semecarpus Anacardium* Râǵan. 11,67.

*तैलभाविनी f. *Jasmin.* Richtig तिल°.

*तैलमालिन् m. oder *°ली f. *Lampendocht.*

*तैलंपाता f. P. 6,3,71.

तैलयन्त्र n. *Oelmühle.* °चक्र n. *das Rad einer Oehlm.,* °यक्षाक्ष m. *die Achse einer Oehlm.*

*तैलवक Adj. von Telu *bewohnt.*

*तैलवल्ली f. *eine Art Asparagus* Râǵan. 4,121.

*तैलशालिका f. *Oehlmühle* Gal.

*तैलसाधन n. *ein best. Parfum.*

*तैलस्पन्द f. 1) *Cucurbita Pepo.* — 2) *Clitoria ternatea.* — 3) = काकोली.

*तैलस्फटिक m. vielleicht *Bernstein.*

*तैलाक्ष्य m. *Olibanum* Trik. 2,6,37.

*तैलागुरु n. *eine Art Agallochum* Râǵan. 12,95.

*तैलाटी f. *Wespe.*

*तैलाम्बुका f. *eine Art Schabe.*

तैलिक m. *Oelmüller* Ind. St. 14,119. 134. f. ई.

*तैलिन् 1) m. dass. — 2) f. °नी *a) Lampendocht. — b) ein best. Insect* Râǵan. 19,125.

*तैलिशाला f. *Oelmühle.*

*तैलीन Adj. *zum Anbau von Sesam geeignet;* n. *Sesamboden* Râǵan. 2,12.

तैल्वक Adj. *von der Symplocos racemosa herrührend, daraus gemacht.*

*तैवक Adj. *von* Tivra *bewohnt.*

*तैवदारव Adj. *aus dem Baume* Tivradâru *gemacht, daher kommend.*

तैष 1) Adj. (f. ई) *mit dem Mondhause* Tishja *in Verbindung stehend* Âpast. — 2) m. *ein best. Monat, in welchem der Vollmond im Mondhause* Tishja *steht.* — 3) f. ई *der Vollmondstag im Monat* Taisha.

*तैसक Adj. *in* Tisṛkâ *verfertigt* Comm. zu Kât. 2,5,14.

तोक 1) n. *Nachkommenschaft, Kinder, Stamm, Brut* u. s. w.; *Kind, Nachkomme.* Ausnahmsweise auch Pl. — 2) m. *a) ein neugeborenes Kind. — b) das Junge eines Thieres.*

तोकता f. *die erste Kindheit.*

तोकवत् Adj. *mit Nachkommenschaft verbunden, Kinder habend.*

तोकसाति f. *das Erlangen von Nachkommenschaft.*

तोकाय्, °यते *ein neugeborenes Kind darstellen.*

तोकिनी Adj. f. *Kinder habend,— bekommend* Mân. Gṛhj. 2,18.

तोकम 1) m. *a) ein junger grüner Halm von Getraidepflanzen,* namentlich *Gerste; Malz.* Auch *ein junger Schoss* überh. — *b) *die grüne Farbe.* — 2) *n. *a) Ohrenschmalz. — b) Wolke.*

तोकमन् n. 1) = तोकम 1) *a*). — *b*) **Nachkommenschaft.*

तोटक 1) Adj. *zänkisch, streitsüchtig.* — 2) m. *a) ein best. giftiges Insect. — b*) N. pr. eines Schülers des Çaṁkarâkârja. — 3) n. *a) eine heftige, zornige Rede. — b) ein best. Metrum. — c) eine Art Schauspiel.*

तोटकव्याख्या f. Titel eines Werkes.

*तोड्, तोडते (अनादरे).

तोडन n. Nom. act. von तुड् Dhâtup.

तोडरानन्द und तोडलतन्त्र n. Titel zweier Werke.

तोडिका und तोडी f. *eine best.* Râginî S. S. S. 37. 42. 65. 82.

तोतल N. pr. 1, m. eines Autors. — 2, f. आ einer Göttin.

तोताद्रि m. N. pr. eines *Berges.* °माहात्म्य n. Opp. Cat. 1.

तोतिला f. *eine Form der* Durgâ Paṇḍad.

तोते (TS.) und तोतो (VS.) fehlerhaft für तव तव (Maitr. S. und Kâṭh.).

तोत्तला f. = तोतल 2) zu vermuthen Verz. d. Oxf. H. 19,*a*,18.

तोत्तायन m. Pl. *eine best. Schule des* AV.

तोत्र n. (adj. Comp. f. आ) *ein Stachel zum Antreiben des Viehes.* Statt तोत्रांश्चैवाङ्कुशैः MBh. 6, 2289 liest ed. Bomb. 6,54,55 तोत्राणि चाङ्कुशैः.

तोद् m. 1) *Stachler, Lenker* (der Rosse u. s. w.). — 2) *der rosselenkende Sonnengott* oder *die stechende Sonne.* — 3) *Stich, die Empfindung des Stechens.* — 4) गोतमस्य तोदः Name eines Sâman.

तोदन n. 1) *=तोत्र. — 2) *das Stechen.* — 3) *ein best. Baum* (wohl m.) und *dessen Frucht* Madanav. 69,70.

तोदपर्णी f. *eine best. geringere Körner* — oder *Hülsenfrucht.*

तोद्य n. *eine Art Cymbel* S.S.S. 198.

तोमर 1) m. n. *Spiess, Wurfspiess.* — 2) m. N. pr. *a*) Pl. eines Volkes. — *b*) eines Mannes. — 3) n. *ein best. Metrum.*

*तोमरयक् m. 1) *Spiessträger.* — 2) *das Werfen eines Spiesses.*

*तोमरधर m. 1) *Spiessträger.* — 2) *Feuer.*

तोमराण m. N. pr. eines Mannes.

*तोमरिका f. *alaunhaltiger Thon.*

तोय 1) n. *Wasser.* Zuerst in Naigh. Pl. 185,30. तोयं कर् *einem Verstorbenen* (Gen.) *die Wasserspende darbringen.* — 2) f. तोया N. pr. zweier Flüsse VP.²

तोयकण m. *Wassertropfen.*

तोयकर्मन् n. *eine mit Wasser vollbrachte religiöse Ceremonie, Abwaschungen einzelner Theile des Körpers, die einem Verstorbenen dargebrachte Wasserspende.*

*तोयकाम m. *Calamus fasciculatus.*

*तोयकुम्भा f. *Blyxa Saivala.*

तोयकृच्छ्र m. n. *eine best. Kasteiung, bei der man nur Wasser geniesst.*

तोयकृत् Adj. *Wasser—, Regen bringend.*

तोयक्रीडा f. *Spiel im Wasser, Herumhüpfen und gegenseitiges Besprützen mit Wasser.*

*तोयगर्भ *Cocosnuss.*

तोयचर Adj. *im Wasser sich bewegend;* m. *Wasserthier.*

तोयज 1) Adj. *im* oder *am Wasser lebend.* — 2) *Lotusblüthe.* °ज्ञानी f. *eine Lotusäugige* Daçak. 26,13.

*तोयडिम्ब und *°डिम्भ m. *Hagel.*

तोयद 1) m. *a) Regenwolke. — b) *Cyperus rotundus.* — 2) *n. *Opferschmalz.*

तोयदात्यय m. *Herbst.*

तोयधर 1) Adj. *Wasser tragend, — enthaltend.* — 2) *m. *a) Regenwolke. — b) Cyperus rotundus. — c) Marsilea quadrifolia.*

तोयधार m. und °रा f. *Wasserstrom.*

तोयधि m. *Meer, Ocean.*

*तोयधिप्रिय n. *Gewürznelke.*

*तोयनिधि m. *Meer, Ocean.*

तोयनीवी Adj. f. *meerumgürtet* (die Erde).

*तोयपाषाणाश्मन् n. *Gaimei.*

*तोयपिप्पली f. *Jussiaea repens.*

*तोयपुष्पी und *तोयप्रष्ठा f. *Bignonia suaveolens.*

*तोयप्रसादन m. *Strychnos potatorum.*

*तोयफला f. *Cucumis utilissimus* Râǵan. 7,204.

*तोयम् Adv. v. l. für तूयम्.

तोयमय Adj. (f. ई) *aus Wasser gebildet, — bestehend* Hariv. 1,40,19.

*तोयमल n. *Meerschaum.*

तोयमुच् m. *Wolke.*

तोययन्त्र n. *Wasseruhr.*

तोयरस m. *Nass, Wasser.*

तोयराज् m. *der Fürst der Gewässer, Meer.*

तोयराशि m. *See, Teich; Meer* Kâd. 118,9.

तोयवत् 1) Adj. *mit Wasser versehen, von W. umgeben.* — 2) *f. वती *Cocculus cordifolius.*

*तोयवल्लिका f. *Cocculus cordifolius.*

*तोयवल्ली f. *Momordica Charantia* Râǵan. 3,112.

तोयवाह् m. *Regenwolke* Bâlar. 265,2.

*तोयवृत्त m. *Blyxa Saivala.*

*तोयवृत्ति m. *Achyranthes aquatica.*

तोयवेला Hariv. 12014 fehlerhaft für तोयं वेला.

*तोयशुक्तिका f. *eine zweischalige Muschel, Auster* Râǵan. 13,132.

*तोयशूक m. *Blyxa Saivala.*

*तोयसर्पिका f. und *तोयसूचक m. *Frosch.*

तोयाग्नि m. *das unterseeische Feuer.*

तोयाञ्जलि m. *zwei Handvoll Wasser zu Ehren eines Verstorbenen* Mudrâr. 80,12 (135,1).

*तोयादिवासिनी (fehlerhaft) und *तोयाधिवासिनी f. *Bignonia suaveolens.*

तोयाधार m. *Wasserbehälter, Teich* u. s. w.

*तोयापामार्ग m. *Achyranthes aquatica.*

तोयाम्बुधि m. *das Meer mit süssem Wasser* VP.² 2,200.

तोयालय m. 1) *Meer.* — 2) *eine best. Constellation.*

तोयाशय m. *Wasserbehälter, Teich, Fluss* u. s. w.
तोयेश m. Bein. Varuṇa's VP. 5,18,56.
*तोयोद्भवा f. *Achyranthes aquatica.*
तोरण 1) (*m.) n. (adj. Comp. f. आ) *Bogen, ein bogenförmiges Thor*, insbes. *ein bei festlichen Gelegenheiten errichteter Bogen.* — 2) m. Bein. Çiva's. — 3) *n. *Hals, Nacken.* — 4) MBh. 6,3155 fehlerhaft für तोमर.
तोरणमाल N. pr. eines Wallfahrtsortes.
तोरणवत् s. कपाट°.
तोरमाण m. N. pr. eines Mannes.
तोरस्रवस् m. N. pr. fehlerhaft für तुर°.
*तोल 1) Adj. *sich wiegend* in घन°. — 2) m. n. *ein best. Gewicht.* — 3) f. आ Nom. act. von तुल्.
तोलक 1) (*m. n.) *ein best. Gewicht*, = 20 Çâṇa. — 2) f. = तोलिका *die Mauer um einen Wachtthurm.*
तोलकेशि m. N. pr. eines Mannes.
तोलन n. 1) *das Aufheben* Spr. 7677. — 2) *das Wägen, — mit* (सह).
तोल्य Adj. *zu wägen* Hemâdri 1,183,18.
तोश् Adj. 1) *träufelnd, strömend, fliessend.* तोशिष्ठम Superl. — 2) *spendend.*
तोशल und °क m. v. l. für तोसल 2).
तोशिस् Adj. *spendend.*
तोष m. 1) *Befriedigung, Zufriedenheit, Freude, — an, über* (Loc., Gen. oder im Comp. vorangehend). — 2) personif. als *ein Sohn* Bhagavant's.
तोषक Adj. *erfreuend* in *सुर°.
तोषण 1) Adj. (f. ई) *beschwichtigend, zufriedenstellend, erfreuend.* — 2) n. *das Beschwichtigen, Zufriedenstellen, Erfreuen.*
तोषणीय Adj. *zur Befriedigung dienend, erfreuend* Lalit. 59,10.
°तोषयितर् Nom. ag. *Erfreuer.*
तोषयितव्य Adj. *zu beschwichtigen, zufrieden zu stellen, zu erfreuen.*
तोषल und °क m. v. l. für तोसल 2).
तोषिन् Adj. am Ende eines Comp. 1) *zufrieden seiend mit, Gefallen findend an* Kumâras. 5,7. — 2) *zufriedenstellend, erfreuend.*
तोष्य Adj. = तोषयितव्य.
तोसल m. N. pr. 1) Pl. eines Volkes. — 2) eines Ringers Hariv. 2,30,50. °क 48. 55.
तोसलिपुत्र m. N. pr. eines Gaina-Lehrers Hem. Par. 13,38.
तोसुन् *die Infinitivendung* तोस् 238,29.
*तौनायण von तुन.
तौत्तिक m. τοξότης, *der Schütze im Thierkreise.*
(तौथ्य, तौथ्रिभ्र m. Patron. Bhuǵju's.

तौच्छ्य n. Nom. abstr. von तुच्छ.
तौण्डिकेर m. Pl. N. pr. eines Volkes.
तौत m. Pl. v. l. für तौत्तायन.
तौतातिक Adj. *von* Tutâta (Kumârila) *herrührend.*
तौतातित m. *ein Anhänger* Tutâtita's (Kumârila's).
*तौत्तिक 1) m. *Perlmuschel.* — 2) n. *Perle.*
तौत्तायन m. Pl. v. l. für तौत्तायन.
तौद 1) n. Name eines Sâman. — 2) f. तौदी wohl *eine best. Pflanze.*
तौदादिक Adj. *zu der mit* तुद् *beginnenden* (d. i. *zur 6ten*) *Klasse gehörig* (Wurzel).
*तौदिय m. N. pr. eines Brahmanen.
*तौदेय 1) Adj. *aus* Tûdi *gebürtig.* — 2) m. Patron. von Tuda.
तौबरक Adj. *von der Pflanze* तुबरक *kommend* u. s. w.
तौभ n. Name eines Sâman Ârsh. Br.
तौम्बुरव n. *die Geschichte* (Çiva's) *mit* Tumburu Bâlar. 29,14.
*तौम्बुरविन् m. Pl. *die Schule des* Tumburu.
तौर 1) Adj. *zu* Tura *in Beziehung stehend.* — 2) n. *ein best.* Sattra.
तौरयाण Adj. *eilend.*
तौरश्रवस n. Name eines Sâman.
*तौरायणिक Adj. *der das* Turâjaṇa *vollbringt.*
*तौरुरव n. *die Frucht von* Tururu gaṇa प्लक्षादि in der Kâç.
*तौर्य n. *Musik.* °त्रय n. *Instrumentalmusik, Gesang und Tanz.*
तौर्वश m. Bez. *best. Pferde.*
*तौल n. *Wage.*
तौलकेचिन् m. N. pr. eines Mannes. Pl. *sein Geschlecht.*
1.*तौलिक m. *Maler.*
2. तौलिक m. *ein best. Gewicht* in उद्°, दश°, विंशति°.
*तौलिकिक m. *Maler.*
तौलिन् m. *die Wage im Thierkreise* Varâh. Jogaj. 4,50.
तौल्य n. *Gewicht* Hemâdri 1,117,4. 2,55,17.
*तौल्वलायन m. Patron. von तौल्वलि.
तौल्वलि m. Patron. N. pr. eines Lehrers.
तौविलिका f. vielleicht *ein best. Thier* AV.
तौषार Adj. *aus Schnee entstanden.*
°त्त Adj. = दत्त (von 1. und 3. दा).
°त्ति f. *Gabe* in भगत्ति.
त्मन् 1) m. *a) Lebenshauch.* — *b) die eigene Person, selbst.* — *c)* Instr. त्मना und Loc. त्मनि (nur am Ende eines Stollens) zu einer Partikel herabgesunken in der Bed. von *doch, wirklich, sogar, wenigstens, gewiss, auch sogar, auch.* Es legt den Nachdruck auf ein vorangehendes, selten auf ein nachfolgendes Wort. Oefters nach einer Präposition vor dem Verbum, aber auch beim Verbum selbst. Besonders beliebt sind die Verbindungen उत —, — च (*und auch, — gewiss*), इव —, — नै (*gerade wie*) und अध — (*und gar, — zwar*). — 2) f. त्मनी nur im Instr. त्मन्या = 1) *c*).
त्मूत in यावत्त्मूतम्.
त्य und तिय्र Pron. *jener, jener bekannte;* öfters abgeschwächt zum Artikel. Wird durch चिद् hervorgehoben; beliebt ist die Stellung nach उत am Anfange eines Satzes; auch mit andern Demonstrativen verbunden. त्यस्य so v. a. मम. Neben सच त्यच auch सच्च त्यं च (wegen सत्यम्, das in सत् + त्यम् zerlegt wird). Vgl. auch त्यद्.
त्यक्तर् Nom. ag. 1) *der Jmd* (Gen.) *verlässt, im Stich lässt.* — 2) *der Etwas* (Acc.) *hingiebt, aufopfert.*
त्यक्तव्य Adj. 1) *zu verlassen, im Stich zu lassen, seinem Schicksal zu überlassen.* त्यक्तव्यो नैवात्मा so v. a. *man darf nicht an sich selbst verzweifeln.* — 2) *zu entfernen, fern zu halten von* (Abl.). — 3) *hinzugeben, aufzuopfern.*
त्यक्तात्मन् Adj. *der an sich selbst verzweifelt* Gaut.
त्यग्नायिम् Name eines Sâman.
1. त्यज्, त्यजति (metrisch auch Med.), तित्यक्ति und तत्यक्ति; Partic. त्यक्त und त्यजित (nur Hariv. 2, 2,22). 1) *Jmd verlassen, im Stich lassen, seinem Schicksal überlassen, seinen Weg gehen lassen, sich lossagen von, verstossen, aussetzen.* — 2) einen Ort *verlassen, sich fortbegeben von.* — 3) *Jmd meiden.* दूरात् *schon von fern* Spr. 7622. — 4) *Jmd in Ruhe lassen, verschonen* 105,6. — 5) *ent —, loslassen, entsenden, abschiessen.* — 6) *fahren lassen, aufgeben, sich einer Sache begeben, ablegen, verzichten auf, entsagen.* तनुम् u. s. w. *den Körper fahren lassen,* so v. a. *sterben.* प्राणान्, श्वासम्, जीवितम् *sein Leben fahren lassen,* so v. a. — *daransetzen* oder *sterben.* — 7) *hin —, weg —, fortgeben.* — 8) von einem Uebel *los werden, sich befreien von.* — 9) *fortlassen, bei Seite liegen —, unbeachtet lassen, vernachlässigen.* त्यक्त्वा *mit Nichtbeachtung von,* so v. a. *mit Ausnahme von.* — 10) Pass. *verlassen werden von* (Instr.), so v. a. *Etwas los werden.* — Caus. त्याजयति 1) *Jmd veranlassen Jmd im Stich zu lassen,* mit doppeltem Acc.

Bei passiver Construction steht die Sache im Acc. — 2) *Jmd veranlassen Etwas aufzugeben, Jmd Etwas entziehen, Jmd um Etwas bringen;* mit doppeltem Acc. — 3) *Jmd* (Acc.) *um Etwas* (Instr.) *bringen* Buatt. — 4) *Jmd fortjagen* Pañkad. Mit वहिस् *Jmd hinausstossen auf* (Loc.). — 5) *bewirken, dass Etwas* (Acc.) *nicht beachtet wird.* — 6) त्याज्यते impers. *cacatur* Buâvapr. 4,5. — 7) त्याजित Hariv. 3233 fehlerhaft für त्यजित = त्यक्त. — Desid. तित्यक्षति *im Begriff stehen fahren zu lassen.* प्राणान् Kâraka 3, 10. 12. Beide Male fehlerhaft तितित्त°. — Mit अभि *Jmd verlassen* R. ed. Bomb. 2,47,5. — Mit समभि *aufgeben, verzichten auf.* जीवितम् *sein Leben hingeben, — daransetzen, — wagen.* — Mit नि, निस् त्यक्त *verscheucht, verdrängt.* — Mit निस् *heraustreiben, verjagen.* — Mit परि 1) *Jmd verlassen, im Stich lassen, seinem Schicksal überlassen, ziehen lassen, verstossen.* — 2) einen Ort *verlassen* 65, 10. — 3) *Etwas fahren lassen, aufgeben, sich einer Sache begeben, ablegen, verzichten auf, entsagen.* देहम् *seinen Körper aufgeben,* so v. a. *sterben.* प्राणान्, जीवितम् *dem Leben entsagen.* — 4) *nach —, übrig lassen.* — 5) *hinter sich lassen.* परित्यज्य so v. a. *in einer Entfernung von* (Acc.). — 6) *fort —, weglassen, bei Seite liegen lassen, nicht beachten.* परित्यज्य *mit Ausschluss —, mit Ausnahme von* (Acc.). — 7) Pass. *um Etwas* (Instr.) *kommen, — gebracht werden.* परित्यक्त *beraubt, carens.* संख्या° *unzählbar.* उद्यमपरित्यक्तम् Adv. *ohne Anstrengung.* — Mit संपरि 1) einen Ort *verlassen.* — 2) जीवितम् *sein Leben hingeben, — daransetzen.* — Mit वि in *अवित्यज्य. — Mit सम् 1) *Jmd verlassen, im Stich lassen, seinem Schicksal überlassen, seiner Wege gehen lassen, sich lossagen von, verstossen.* — 2) einen Ort *verlassen, sich fortbegeben von.* — 3) *meiden.* दूरेण *schon von fern.* — 4) *Etwas fahren lassen, aufgeben, sich lossagen von, entsagen.* संत्यक्तात्त् *sich von einer übernommenen Verpflichtung lossagend, zurücktretend.* — 5) *hingeben, überlassen.* — 6) *bei Seite liegen lassen, nicht beachten.* संत्यज्य *mit Ausnahme von* (Acc.). — 7) संत्यक्त *beraubt, entblösst, carens;* die Ergänzung im Instr. oder im Comp. vorangehend). — Caus. 1) *Jmd um Etwas bringen,* mit doppeltem Acc. — 2) *Jmd* (Acc.) *von Jmd* (Instr.) *befreien* Buatt. — Mit अभिसम् *verlassen, abstehen von, aufgeben.*

2. °त्यज् Adj. *verlassend, hingebend, darbringend.*

त्यज in दुस्त्यज.

त्यजन n. *das Verstossen* AV. Paipp. 19,12,4.

1. त्यजस् n. 1) *Verlassenheit, Noth, Gefahr.* — 2) *Entfremdung, Abneigung, Missgunst.* = क्रोध Naigh. 2. त्यजस् m. *Sprössling.*

*त्यत्र Adv. *dort.*

*त्यत्रत्य Adj. *dortig.*

त्यद् 1) Nom. Acc. Sg. n. von त्य. — 2) Adv. (stets mit vorangehendem तद् oder यद्स्य) *bekanntlich, nämlich, ja.*

*त्यद् 1) m. *ein Sohn Jenes.* — 2) °म् am Ende eines adv. Comp. = त्यद्.

*त्यदायनि m. = त्यद् 1).

त्याग m. 1) *das Verlassen, im Stich Lassen, Verstossen* (einer Person). — 2) *das Meiden.* — 3) *das Verlassen* (eines Ortes). — 4) *das Entlassen, Vonsichgeben.* — 5) *das Aufgeben, Verzichten, Entsagung, Hingabe.* वाससाम् *das Ablegen —, Wechseln der Kleider.* — 6) *Hingabe des Lebens, Aufopferung.* — 7) *Hingabe eines Gutes* (im Opfer). — 8) *Freigebigkeit.* °पुत Adj. *freigebig.*

त्यागगता f. N. pr. einer Nâga-Jungfrau Kâraṇḍ. 4,6.

त्यागशील Adj. *freigebig.* °ता f. *Freigebigkeit* Spr. 3862.

त्यागिता f. *Freigebigkeit.*

त्यागिन् Adj. 1) *verlassend, im Stich lassend, verstossend.* — 2) am Ende eines Comp. *von sich werfend, — abweisend* 185,6. — 3) *aufgebend, verzichtend auf* (im Comp. vorangehend), *der entsagt hat.* — 4) *hingebend, aufopfernd.* आत्मन: *der sich selbst aufopfert, freiwillig in den Tod gehend.* — 5) *freigebig* 168,23. 176,6. — 6) **heldenmüthig.*

*त्यागिम Adj. von त्याग.

त्याजक Adj. *der Jmd verlässt, zurückweist, abweist.*

त्याजन n. *das Aufgeben, Entsagen.*

त्याज्य Adj. 1) *zu verlassen, im Stich zu lassen, zu verstossen, zu entfernen.* — 2) *zu meiden.* — 3) *aufzugeben.* — 4) *hinzugeben, zu verschenken.*

*त्यादृश् und *°श Adj. *ein solcher wie jener.*

त्र्युग्र m. N. pr. Taitt. Âr. 1,10,2 fehlerhaft für तुग्र.

1. °त्र Adj. *Etwas* oder *vor Etwas schützend.*

2. °त्र Adj. = त्रि in द्वित्र.

*त्रंस्, त्रंसति und त्रंसयति (भाषार्थ oder भासार्थ).

*त्रख्, त्रखति, *त्रङ्क्, त्रङ्कति und °त्रङ्ख्, त्रङ्खति (गतौ).

*त्रङ्ग m. und *त्रङ्गा f. *eine bes. Art von Stadt* oder N. pr. einer Stadt.

त्रटत्रटिति (onomatop. mit इति) *knack! krach!* Hem. Par. 4,463. 734. 11,156. त्रटत्रट oder °टा Pañkad.

त्रद् m. *Eröffner, Freimacher.*

*त्रन्द्, त्रन्दति (चेष्टायाम्).

त्रप्, त्रपते (metrisch auch Act.) *verlegen werden, sich schämen.* — Caus. 1) त्रपयति *verlegen machen, mit Scham erfüllen* Spr. 2062. — 2) *त्रपयति und त्रापयति = Simpl. — Mit अप *sich verlegen abwenden, verlegen werden, sich schämen.* — Mit व्यप dass.

त्रप 1) m. = 2) *a)* nur Pañkat. 84,8. ed. Bomb. 1,90,19 त्रपा. — 2) f. त्रपा *a) Verlegenheit, Scham.* Am Ende eines adj. Comp. f. आ. — *b)* **eine untreue Frau.* — *c)* **Geschlecht, Familie.* — *d)* **Ruhm.*

*त्रपाक m. Pl. N. pr. eines Volkes.

*त्रपारण्डा f. *Hure.*

*त्रपिष्ठ Superl. und *त्रपीयस् Compar. zu नृप्र.

त्रपु n. 1) *Zinn* Kap. S. 28,10. — 2) **Blei.*

*त्रपुकर्कटी f. Bez. *verschiedener Gurkenarten.*

त्रपुकर्णिन् Adj. *zinnerne Ohrgehänge habend;* m. Bein. Bhavanandin's.

*त्रपुटी f. *kleine Kardamomen.* Vgl. त्रिपुटा und °पुटी.

*त्रपुपट्ट m. und *°पट्टिका f. *ein best. Ohrschmuck* Dhûrtan. 6,89. 5,23.

*त्रपुल n. *Zinn.*

त्रपुष 1) m. N. pr. eines Kaufmanns Lalit. 493, 9. 499,10. 508,17. — 2) *f. ई = त्रपुस 2). — 3) *n. *a)* = त्रपुस 1). — *b) Zinn.*

त्रपुस् n. *Zinn* TS. 4,7,5,1.

त्रपुस 1) n. *a) die Frucht von* 2). — *b)* **Zinn* Râgân. 13,20. — 2) f. ई *die Koloquinthengurke* und *andere Gurkenarten.*

*त्रप्र n. v. l. für वप्र *Blei.*

*त्रप्स्य n. = द्रप्स्य n. *flüssige saure Milch.*

त्रय 1) Adj. (f. ई) *dreifach, — getheilt, dreierlei.* त्रयी विद्या *die dreifache Wissenschaft* ist ursprünglich *das Wissen des heiligen Wortes in seiner dreifachen Gestalt als Lied, Opferspruch und Gesang;* später *das Wissen der 3 Veda, welche jene dreifache Form darstellen.* In der späteren Sprache steht त्रयाणाम् für das ältere त्रीणाम्. — 2) f. त्रयी *a) Dreizahl.* — *b) die drei Veda* Gaut. — *c) die buddhistische Trias:* Buddha, Dharma und Saṁgha Harshak. 204,12. — *d) Gipfel* Bâlar. 15,4. — *e)* **eine Frau, deren Mann und Kinder am Leben sind.* — *f)* **Vernonia anthelminthica.* — *g)* * = सुमति. — 3) n. *Dreizahl.*

त्रय:पञ्चाशत् f. *dreiundfünfzig* Çat. Br. 12,3,5,12.

*त्रयधा Adv. Grassmann's Vermuthung für त्रेधा 3,2.

(त्रययाद्य) त्रययाँयिय Adj. *zu behüten, zu beschützen.*

त्रयश्चत्वारिंश Adj. (*f. ई) *der 43ste.*

*त्रयश्चत्वारिंशत् f. *dreiundvierzig.*

*त्रय:षष्टि f. *dreiundsechzig.*

त्रयस्त्रिंश 1) Adj. (f. ई) *a) der 33ste.* Du. *der*

32ste und 33ste. — b) mit 33 verbunden, plus 33. — c) aus 33 bestehend, 33 zählend. — d) mit dem 33theiligen Stoma *verbunden, denselben enthaltend* u. s. w. — 2) m. *ein 33theiliger* Stoma.

त्रयस्त्रिंशत् f. *dreiunddreissig.* Ausnahmsweise auch Pl. Das Gezählte in gleichem Casus. त्रयस्त्रिंशत् (vgl. त्रिंशत्) auch als Acc. त्रयस्त्रिंशदक्षर Adj. (f. आ) *33silbig,* त्रयस्त्रिंशद्रात्र n. *eine 33tägige Feier.*

त्रयस्त्रिंशति f. *eine Anzahl von 33.*

त्रयस्त्रिंशत्संमित n. प्रजापतेस्त्र° Name eines Sâman.

*त्रयस्त्रिंशपति m. Bein. Indra's.

त्रयस्त्रिंशस्तोम Adj. *den 33theiligen* Stoma *enthaltend* u. s. w.

त्रयस्त्रिंशिन् Adj. *33 enthaltend.*

*त्रयःसप्तति f. *dreiundsiebzig.*

त्रयिविद् Adj. TBr. 1,2,1,26 fehlerhaft für त्रयी°.

त्रयीतनु m. 1) Bein. *a) der Sonne* Hemâdri 1,613, 15. — *b)* Çiva's. — 2) *ein Brahman* Gal.

त्रयीदेह m. Bein. *der Sonne* Hemâdri 1,760,6.

त्रयीधामवत् Adj. *dessen Licht die drei* Veda *bilden,* Beiw. der Sonne 101,32.

त्रयीमय Adj. (f. ई) *aus den drei* Veda *bestehend, diese enthaltend, auf diesen beruhend* u. s. w. Ind. St. 15,376.

*त्रयीमुख m. *ein Brahman.*

त्रयीमूर्तिमत् Adj. *dessen Leib die drei* Veda *bilden,* Beiw. Vishṇu's Agni-P. 31,12. Hemâdri 1,737,4.

त्रयीविद् Adj. *die Dreiheit des heiligen Wortes kennend.*

त्रयोदश 1) Adj. (f. ई) *a) der 13te. — b) mit 13 verbunden, plus 13. — c) aus 13 bestehend.* — 2) f. ई *der 13te Tag im Halbmonat.*

त्रयोदशक n. *Dreizehnzahl.*

त्रयोदशद्वीपवती Adj. f. *aus 13 Inseln bestehend* (मही) MBh. 3,3,52. 134,20.

त्रयोदशधा Adv. *in 13 Theilen, — Theile.*

त्रयोदशन् und त्रयोदशन् Adj. *dreizehn.* त्रयोदशाक्षर Adj. *dreizehnsilbig,* त्रयोदशारत्नि Adj. *13 Ellen lang,* त्रयोदशरात्र n. (Comm. zu Kâtj. Çr. 12, 1,5) und त्रयोदशाह m. *eine 13tägige Feier.*

त्रयोदशम Adj. *der dreizehnte.*

त्रयोदशमासिक Adj. *aus 13 Monaten bestehend* Kâraṇḍ. 72,19.

त्रयोदशर्च Adj. *13 Ṛk enthaltend;* Subst. *ein aus 13 Versen bestehendes Lied* AV. 19,23,10.

त्रयोदशवर्ष्यसप्तमी f. *ein best. siebenter Tag.*

त्रयोदशवार्षिक Adj. *13jährig* MBh. 7,197,7.

त्रयोदशविध Adj. *von 13 Arten* Kâraka 6,3.

त्रयोदशिक Adj. *am 13ten Tage eines Halbmonats stattfindend.*

त्रयोदशिन् Adj. *13 enthaltend.*

*त्रयोनवति f. *dreiundneunzig.*

त्रयोविंश Adj. (f. ई) 1) *der 23ste.* — 2) *aus 23 bestehend.*

त्रयोविंशत् f. *dreiundzwanzig* Buâc. P.

त्रयोविंशति f. dass. त्रयोविंशतिरात्र n. *eine 23tägige Feier.* Ausnahmsweise auch Pl. und als Adj. am Anfange eines Comp.

त्रयोविंशतिक Adj. *aus 23 bestehend.*

त्रयोविंशतितम Adj. *der 23ste.*

त्रयोविंशतिधा Adv. *in 23 Theilen, — Theile.*

त्रय्यन्त m. = वेदान्त.

त्रय्यारुण und °णि m. N. pr. verschiedener Manner.

त्रवाडिलघु m. N. pr. eines Mannes.

1. त्रस्, त्रसति, त्रस्यति (episch auch Med.) *erzittern, erbeben, erschrecken vor* (Abl., Gen. oder Instr.). त्रस्त *zitternd, bebend, erschrocken;* in der Tonkunst *das schnelle Tempo.* — Caus. त्रासयति (episch auch Med.) 1) *Jmd schütteln* Mṛkkaṇḍ. 48,20. — 2) *erzittern machen, erschrecken, in Furcht setzen, scheuchen* 301,21. — Mit अप *aus Angst sich zurückziehen, fliehen* MBh. 12,67,31. *अपत्रस्त in Comp. mit einem Abl. — Mit अव, °त्रस्त *erschrocken.* v. l. अपधस्त. — Mit उद्, उत्त्रस्त *erschrocken.* — Caus. *erschrecken, in Angst versetzen, aufscheuchen* 302,22. — Mit व्युद् Caus. *auseinander scheuchen* Âpast. Çr. 13,5,11. — Mit समुद्, समुत्त्रस्त *erschrocken.* — Caus. *erschrecken, in Angst versetzen.* — Mit निस् *sich flüchten.* — Mit परा Caus. *verscheuchen.* — Mit परि, °त्रस्त *erschrocken.* — Mit प्र *aus Angst sich flüchten.* — Caus. *verjagen, verscheuchen.* — Mit वि *erbeben, erschrecken.* °त्रस्त *erschrocken.* — Caus. *erschrekken, in Angst setzen.* — Mit सम् *erzittern, erschrecken.* संत्रस्त *erschrocken.* — Caus. *erschrecken, in Angst versetzen.* — Mit अभिसम्, °संत्रस्त *erschrocken.*

2. *त्रस्, त्रासयति (धारणे, ग्रहणे, वरणे) Dhâtup. 33,67.

त्रस 1) Adj. *was sich bewegt;* n. *das Bewegliche, Lebendige, die Thiere, Thiere und Menschen.* — 2) *m. *das Herz.* — 3) *n. *Wald.*

त्रसदस्यु und त्रसदस्यु (Buâc. P.) m. N. pr. eines Fursten.

त्रसन n. etwa *eine bewegliche, zitternde Verzierung.*

त्रसर m. *Weberschiff* Bâlar. 84,6 (?).

त्रसरेणु 1) m. *ein feines Staubkörnchen, wie man es in den durch eine Fensteröffnung einfallenden Sonnenstrahlen zittern sieht* (ein best. Körper- und Zeitmaass). — 2) *f. N. pr. einer Gemahlin des Sonnengottes.

*त्रसुर Adj. = त्रसु.

त्रसु Adj. *furchtsam, scheu.*

1. त्रा, त्राति, त्रैते und त्रायते; Pass. त्रायते, Partic. त्रात und *त्राण; *behüten, beschützen, retten vor* (Gen. oder Abl.). — Mit परि dass. परित्रायताम् impers. so v. a. *Hülfe!* — Mit सम् dass.

2. त्रा m. *Beschirmer, Beschützer.*

त्राटक n. Bez. *eines best. starren Blickes bei Asketen.*

त्राण 1) *Adj. Partic. von 1. त्रा. — 2) *f. आ und n. *Ficus heterophylla.* — 3) n. *a) das Schützen, Beschützen, Schutz, Hülfe;* concret *Rettungsmittel, Rettungsanker.* In Comp. mit dem *was,* mit dem *wovor geschützt wird* und mit dem *von dem der Schutz, die Hülfe ausgeht. — b) Schutz für den Körper, Harnisch, Helm* u. s. w.

त्राणन n. *das Schützen, Behüten.*

त्राणसारिन् Adj. *mit einem vorzüglichen Helm versehen.*

त्रात 1) Adj. Partic. von 1. त्रा. — 2) m. N. pr. eines Mannes. — 3) n. *Schutz.* इन्द्रस्य Name eines Sâman Ârsh. Br. v. l. त्रात्र.

त्रातर् Nom. ag. *Beschirmer, Behüter, Retter von* (Gen.) oder *vor* (Abl.).

त्रातव्य Adj. *zu schützen, zu hüten.*

त्रात्र 1) Adj. *an* Indra Trâtar *gerichtet* Comm. zu Âpast. Çr. 3,15,10. — 2) n. *Schutz.* इन्द्रस्य Name eines Sâman Ârsh. Br.

त्रापुष 1) Adj. *zinnern* Kâd. 253,16. — 2) *n. *a) Zinn.* Gal. — *b) Silber.*

त्रापुस Adj. (f. ई) *von der Pflanze* त्रपुसी *herrührend.*

*त्राप्य Partic. fut. pass. von त्रप्.

त्रामन् n. *Schirm, Schutz.*

त्रायति m. Bez. *der Wurzel* 1. त्रा 221,19. 20.

त्रायन्ति (metrisch Kâraka 6,17), °का und त्रायन्ती f. *Ficus heterophylla.*

त्रायमाण 1) Adj. (त्रा°) Partic. von 1. त्रा. — 2) f. त्रायमाणा f. *Ficus heterophylla.* m. oder n. Varâh. Br. S. 44,10.

*त्रायमाणिका f. *Ficus heterophylla* Râgân. 8,55.

*त्रायोदश Adj. *zum 13ten eines Halbmonats in Beziehung stehend.*

त्रास 1) Adj. MBh. 7,9476 fehlerhaft für त्रस. — 2) m. *a) Schreck, Angst.* In Comp. mit dem *der in Angst geräth* und auch mit dem *vor dem, wo-*

vor man Angst hat. — *b)* **ein Fehler in einem Edelstein.*

त्रासकृत् Adj. *Schreck* —, *Angst bewirkend.*

त्रासदस्यव 1) m. Patron. von Trasadasju. — 2) n. Name eines Sâman.

त्रासन 1) Adj. (f. ई) *Jmd* (Gen. oder im Comp. vorangehend) *erschreckend, in Angst jagend.* — 2) n. *a) das Erschrecken, in Angst Versetzen, Aufscheuchen.* — *b) Schreckmittel.*

त्रासनीय Adj. *Schreck zu verbreiten geeignet.*

त्रासिन् Adj. *furchtsam.*

त्रि 1) Adj. Pl. m. n. *drei.* त्रिषु so v. a. *trium generum.* Ungenau für तृतीय *der dritte* 221,3. Vgl. तिसृ.

त्रिंश 1) Adj. (f. ई) *a) der 30ste.* — *b) den 30sten Theil bildend.* — *c) mit 30 verbunden, plus 30.* — *d) aus 30 bestehend.* — *e) mit einem 30theiligen* Stoma *verbunden.* — 2) m. *a)* $^1/_{30}$ *eines Zodiakalbildes, ein Grad.* Richtig त्र्यंश. — *b) ein 30theiliger* Stoma.

त्रिंशक 1) Adj. *a) aus 30 Theilen bestehend.* — *b)* **für 30 gekauft, 30 werth* u. s. w. — 2) f. त्रिंशिका Titel eines Werkes. — 3) n. *Dreissigzahl.*

त्रिंशकतन्त्रविवरण n. Titel eines Werkes.

त्रिंशच्छत n. *hundertunddreissig.*

त्रिंशच्छ्लोकी f. Titel eines Werkes.

त्रिंशत् f. *dreissig, ein Dreissig.* Ausnahmsweise Pl. Das Gezählte in demselben Casus oder im Gen. (später). त्रिंशत् (vgl. त्रयस्त्रिंशत्) als Acc. Hemâdri 1,392,7. Nom. abstr. त्रिंशत्त्व n. Maitr. S. 1,10, 16 (Kâṭh. 36,10). त्रिंशदक्षर Adj. (f. आ) *30silbig,* त्रिंशदङ्ग *30theilig,* त्रिंशदर Adj. *30 Speichen habend,* त्रिंशद्धिक्रम Adj. (f. आ) *30 Schritte lang* Çat. Br. 3,5,1,7. त्रिंशद्वर्ष Adj. *30jährig,* त्रिंशद्रात्र n. *eine 30tägige Feier.*

त्रिंशतध्यान n. Titel eines Werkes. Wohl त्रिंशद्ध्यान zu lesen.

त्रिंशति f. *dreissig, ein Dreissig.* Râǵat. 1,348 त्रिंशत्याङ्काम् zu lesen.

त्रिंशती (wohl त्रिशती) f. Titel eines Werkes Cat. Gudar. 4,224.

त्रिंशत्क n. *ein Verein von 30.*

त्रिंशत्तम Adj. (f. ई) *der 30ste.*

*त्रिंशत्पत्र n. *die Blüthe der Nymphaea esculenta.*

त्रिंशत्प्रश्नोतर n. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

त्रिंशत्साहस्र Adj. (f. आ) Pl. *dreissigtausend* R. Gorr. 2,100,44.

त्रिंशद्योगावलि f. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

त्रिंशद्विंश Adj. Pl. *zwischen 20 und 30* Râǵat. 8,1084.

त्रिंशांश und ॰क m. *ein Dreissigstel,* $^1/_{30}$ *eines Zodiakalbildes, ein Grad.*

त्रिंशिन् Adj. *30 enthaltend.*

त्रिःप्रतिहारम् Absol. *dreimal darauf tupfend* Kauç. 29. 38.

त्रिःप्रसृतमद् Adj. *bei dem der Brunstsaft an drei Stellen hervorquillt* MBh. 1,151,4. Vgl. त्रिप्रसृत.

त्रिःप्लक्षा f. v. l. für त्रिप्लक्ष.

त्रिक 1) Adj. *a) zu drei zusammengehörig, dreifach, eine Dreiheit bildend, aus drei bestehend* Çulbas. 1,49. — *b)* **zum dritten Mal erfolgend.* — *c)* in Verbindung mit oder mit Ergänzung von शत *drei vom Hundert, drei Procent.* — 2) m. (*n.) *ein dreieckiger Platz,* — *Hof* Hariv. 6501. — 3) *m. *a) Asteracantha longifolia.* — *b) Trapa bispinosa.* — 4) *f. आ *eine best. Vorrichtung am Brunnen.* — 5) n. *a) Dreizahl,* τριάς 227,1. — *b) regio sacra, Kreuzbein;* auch *die Hüften.* In Suçr. auch *die Gegend zwischen den Schulterblättern.*

त्रिककुद् 1) Adj. *dreigipfelig, dreispitzig, mit drei Hörnern versehen.* त्रिककुद्देवै समानानाम् so v. a. *dreifach Seinesgleichen überragend.* — 2) m. *a)* Bein. α) Vishṇu's oder Kṛshṇa's MBh. 12,342, 98. — β) Brahman's. — *b) ein best.* Daçâha Vaitân. — *c)* N. pr. α) eines Berges im Himavant. — β) eines Fürsten VP.^{2} 4,43.

त्रिककुद Adj. = त्रिककुद् 1).

त्रिककुभ् 1) Adj. = त्रिककुद् 1). त्रिककुप्समानानाम् so v. a. *dreifach Seinesgleichen überragend.* — 2) m. *a) der Donnerkeil.* — *b)* Bein. Indra's. — *c) eine best. zehntägige Feier.* — *d)* N. pr. eines Berges.

*त्रिकट m. *Asteracantha longifolia.*

त्रिकटु und ॰क n. *die drei scharfen Stoffe: Ingwer, schwarzer und langer Pfeffer.*

1.*त्रिकण्ट n. *die drei stacheligen Pflanzen,* ein Collectivname für *3 Arten von Solanum* Râǵân. 22,15.

2.*त्रिकण्ट m. 1) *Asteracantha longifolia.* — 2) = पत्रगुप्त. — 3) *ein best. Fisch.*

त्रिकण्टक m. 1) *Asteracantha longifolia.* — 2) *ein best. giftiges Insect.* — 3) **ein best. Fisch, ein Silurus.* — 4) *eine best. Waffe.*

*त्रिकत्रय n. = त्रिफला, त्रिकटु *und* त्रिमद.

त्रिकद्रुक 1) m. Pl. *a) drei best.* Soma-*Gefässe.* — *b) die drei ersten Tage der sechstägigen* Abhiplava-*Feier.* — 2) Adj. *das Wort* त्रिकद्रुक *enthaltend* (Ṛv. 2,22,1 nach dem Comm.).

त्रिकद्रुकीय Adj. *das Wort* त्रिकद्रुक *enthaltend.* f. आ mit Ergänzung von ऋच्.

त्रिकपर्दिन् Adj. *drei aufgewundene Haarflechten tragend* Gṛhyâs. 2,40.

त्रिकपाल Adj. *auf drei Schüsseln vertheilt.*

त्रिकरणी f. *die Diagonale eines Rechtecks, dessen kürzere Seite der Seite, die längere der Diagonale eines gegebenen Quadrats gleich ist, welches also ein dreimal so grosses Quadrat giebt,* Çulbas. 1,46.

त्रिकर्ण Adj. (f. ई) *dreiohrig* R. 5,17,24.

त्रिकर्मकृत् und त्रिकर्मन् Adj. *die drei Haupthandlungen eines Brahmanen (Opfer, Studium der heiligen Schriften und Spenden) vollbringend.*

*त्रिकर्ष n. = त्रिकार्षिक.

त्रिकला f. N. pr. einer Göttin.

त्रिकलिङ्ग m. Pl. N. pr. eines Volkes.

त्रिकवेदना f. *Kreuzweh* Suçr. 1,251,10.

त्रिकशे Adj. *mit drei Peitschen versehen.*

त्रिकसार Titel eines Werkes.

*त्रिकस्थान n. = कटीर Halâs.

त्रिकहृदय n. Titel eines Werkes.

त्रिकाग्निकाल m. Bein. Rudra's.

त्रिकाण्ड 1) Adj. (f. आ) *aus drei Absätzen* oder *Abschnitten bestehend.* इषु Bez. eines solchen *Pfeils* und *eines Sternbildes.* — *b)* **drei* Kâṇḍa (*ein best. Flächenmaass*) *gross.* — 2) n. Titel eines Werkes Comm. zu Kâtj. Çr. 3,2,1. eines Wörterbuchs, = अमरकोश. ॰चिन्तामणि m. und ॰विवेक m. Titel von Commentaren dazu. ॰शेष m. Titel eines *Supplements* dazu.

त्रिकाण्डमण्डन n. Titel eines Werkes.

*त्रिकाय m. *ein* Buddha.

*त्रिकार्षिक n. *die drei zusammenziehenden Stoffe: trockener Ingwer, Aconitum ferox und Cyperus rotundus* (oder *Senf*).

1. त्रिकाल n. 1) *die drei Zeiten: a) Vergangenheit, Gegenwart und Zukunft.* — *b) Morgen, Mittag und Abend.* — 2) ॰म् Adv. *a) zu drei Zeiten, drei Mal.* — *b) Morgens, Mittags und Abends.*

2. त्रिकाल 1) Adj. *zur Vergangenheit, Gegenwart und Zukunft in Beziehung stehend.* — 2) *m. *ein* Buddha.

त्रिकालज्ञ 1) Adj. *die drei Zeiten kennend, allwissend.* — 2) *m. *ein* Buddha.

त्रिकालज्ञानरचिन्तामणि m. und ॰ज्ञानाक्षरी f. Titel zweier Werke.

त्रिकालदर्शिन् 1) Adj. = त्रिकालज्ञ 1). — 2) *m. *ein* Ṛshi.

त्रिकालनाथ m. N. pr. eines Jogin Ind. St. 15,382.

त्रिकालरूप Adj. *in der Form der drei Zeiten erscheinend* (die Sonne) 102,8.

त्रिकालविद् 1) Adj. = त्रिकालज्ञ 1). — 2) *m. *a) ein* Buddha. — *b) ein* Arhant *der* Gaina.

त्रिकालस्नायिन् Adj. *Morgens, Mittags und Abends sich abwaschend.* Nom. abstr. °यिता f.

त्रिकुण्डीश्वर n. Titel eines Tantra.

त्रिकुमारीक Adj. *wo die drei Jungfrauen* (Umâ, Ekaparṇâ und Ekapâṭalâ) *sich befinden* Harıv. 948.

त्रिकुला f. *eine best. Pflanze,* = यवतिक्ता Kâraka 7,11.

त्रिकूट 1) Adj. *drei Kuppen, Erhöhungen, Buckel habend.* — 2) m. N. pr. verschiedener Berge. — 3) *n. *Steinsalz.*

त्रिकूटरहस्य n. Titel eines Werkes.

*त्रिकूटलवण n. *eine Art Salz* Râgan. 6,104.

त्रिकूटवत्त् m. N. pr. eines Berges.

त्रिकूर्चक n. *ein dreischneidiges Instrument, Trocar.*

त्रिकृत्वस् Adv. *dreimal* Hemâdri 1,706,20.

त्रिकैक m. *ein best.* Ekâha.

त्रिकोण 1) Adj. (f. आ) *dreieckig* MBh. 14,88,32. *ein Dreieck bildend.* — 2) *f. आ *Trapa bispinosa.* — 3) n. *a) Dreieck.* — *b)* in der Astrol. *das 5te und 9te Haus.*

त्रिकोणक n. *Dreieck.*

*त्रिकोणफल n. *Trapa bispinosa.*

त्रिकोणभवन n. in der Astrol. *das 5te und 9te Haus.*

त्रिकौशेय n. *ein best. Gewand* MBh. 13,93,71.

त्रिक्रम m. *ein dreigliedriger* Krama 11).

*त्रिक्वन् m. = स्तेन Naigh. 3,24, v. l.

त्रिक्षार n. *die drei ätzenden Stoffe: Natrum, Salpeter und Borax* Râgan. 22,8. Pl. Bhâvapr. 2,107.

*त्रिक्षुर m. *Asteracantha longifolia.*

त्रिक्षेत्रेश्वर m. Bein. Çiva's Bâlar. 82,17.

*त्रिक्ष n. *Gurke.*

*त्रिक्षट् n. und *°ट्टी f. *drei Bettstellen.*

त्रिखण्ड *die dreitheilige Erde.*

त्रिखण्डिकासूत्र n. Titel eines Werkes.

त्रिखर्व 1) m. Pl. *eine best. Schule.* — 2) n. *eine best. hohe Zahl.*

त्रिगङ्ग n. N. pr. eines Tîrtha.

*त्रिगण m. = धर्म, काम *und* अर्थ.

त्रिगत n. in der Dramatik *verschiedene Deutung gleicher Laute.*

*त्रिगन्धक n. = त्रिजात.

त्रिगम्भीर Adj. (f. आ) *einen tiefen Nabel, eine tiefe Stimme und einen tiefen Charakter habend.*

त्रिगर्त 1) m. (adj. Comp. f. आ) *a)* Pl. N. pr. eines Volkes. — *b) ein Fürst der* Trigarta. — *c) das Land der* Trigarta. — *d) *eine best. Art zu rechnen.* — 2) f. आ *a) *ein verliebtes Weib und Weib* überh. — *b) *eine Art Grille.* — *c) *Perle.* — *d)* N. pr. einer Stadt.

त्रिगर्तक m. Pl. = त्रिगर्त 1) *a).*

त्रिगर्तषष्ठ m. Pl. Bez. *sechs* verschiedener Kriegerstämme Kâç. zu P. 5,3,116.

*त्रिगर्तिक m. *das Land der* Trigarta.

1. त्रिगुण m. Pl. und n. S. *die 3* Guṇa 1) *n).*

2. त्रिगुण Adj. (f. आ) 1) *aus drei Schnüren* oder *Fäden bestehend.* — 2) *dreifach, dreimal so gross, — viel.* सप्त त्रिगुणानि दिनानि *21 Tage.* °म् Adv. *auf dreifache Weise.* — 3) *die drei* Guṇa 1) *n) enthaltend.* Nom. abstr. °त्व n.

*त्रिगुणा Adv. mit कर् *dreimal pflügen.*

*त्रिगुणाकर्ण Adj. *mit zwei Einschnitten im Ohr.*

त्रिगुणाढ्य Adj. als Bez. *verschiedener Mixturen und eines Oels* Rasendrak. 122. Rasar. 408. 534.

त्रिगुणात्मक Adj. *die drei* Guṇa 1) *n) besitzend* 238,11.

त्रिगुणी Adv. mit कर् 1) *dreifach zusammenlegen* Agni-P. 33,5. — 2) *dreimal pflügen.* v. l. °गुणा.

त्रिगूढ und °क n. *ein Tanz von Männern in Frauenkleidung.*

त्रिग्रामी f. N. pr. einer Oertlichkeit.

त्रिघाक्षिन् Adj. *die Grösse von drei* (Padjâ) *einnehmend.*

त्रिघन m. *drei zur dritten Potenz, siebenundzwanzig.*

*त्रिङ्ख्, त्रिङ्खति *gehen, sich bewegen.*

त्रिचँ m. n. = तृचँ.

त्रिचक्र Adj. *dreirädrig;* m. *ein solcher Wagen.*

त्रिचक्षुस् Adj. *dreiäugig.*

त्रिचतुर् Adj. Pl. *drei oder vier.*

त्रिचतुर्दश Adj. Du. *der 13te und 14te.*

त्रिचत्वारिंश Adj. (f. ई) *der 43ste.*

*त्रिचत्वारिंशत् f. *dreiundvierzig.*

त्रिचित्त् und त्रिचितीक (TS. 5,2,8,6) Adj. *aus drei Schichten bestehend.*

त्रिजगत् n. Sg. und Pl. und °ती f. *die drei Welten: Himmel, Erde und Unterwelt.* °गज्जननी f. *die Mutter der Dreiwelt,* Beiw. der Pârvatî. °गन्मोहिनी f. *Sinnesverwirrerin der Dr.,* wohl *eine Form der* Durgâ. °गदीश्वर m. Bein. eines Gina Ind. 13,367.

त्रिजट 1) Adj. (f. आ) *drei Flechten tragend.* — 2) m. N. pr. eines Brahmanen. — 3) f. आ *a) Aegle Marmelos.* — *b)* N. pr. α) einer Râkshasî. — β) einer Nâga-Jungfrau Kâraṇḍ. 3,23.

त्रिजात und °क (Daçak. [1925] 2,115,13) n. *Zimmt, Kardamomen und Muskatnuss.*

त्रिजीवा und त्रिज्या f. *der Sinus von 3 Zeichen* oder *90 Grad, Radius.*

त्रिण n. = तृण *Gras.*

त्रिणत 1) Adj. *an drei Stellen eingebogen* (Bogen). — 2) *f. *Bogen.*

त्रिणयन v. l. für °नयन.

त्रिणवँ Adj. 1) *aus dreimal neun* (Gliedern) *bestehend.* — 2) *mit einem 27theiligen* Stoma *verbunden.*

त्रिणवन् Adj. *dreimal neun, siebenundzwanzig.* Nur am Anf. eines Comp. त्रिणवात्मक *27fach,* त्रिणवरात्र Adj. *27tägig,* त्रिणवसाहस्र Adj. Pl. (f. ई) *27tausend.*

त्रिणाक n. = त्रिनाक Bhâg. P. ed. Bomb. 6,13,16.

त्रिणाचिकेत 1) Adj. *der dreimal das* Nâkiketa *genannte Feuer angelegt hat* oder *der den ebenso genannten Theil des* Kâṭhaka *studirt hat* Âpast. — 2) m. Pl. Bez. *dreier* Anuvâka *im* Kâṭhaka VP.² 3,173.

त्रिणामन् Adj. *dreinamig* als Bez. eines Gottes, vielleicht Agni's AV.

त्रिणामल्ल v. l. für तृणामल्ल.

त्रिणिधन n. Name eines Sâman Tâṇḍja-Br. 7,3,17. Shadv. Br. 3,1. Lâṭj. 7,8,11. अग्नेः desgl. Ârsh. Br. Vgl. °निधन.

*त्रिणीता f. *Weib.*

त्रितँ 1) m. *a)* N. pr. α) eines vedischen Gottes. — β) Pl. einer Klasse von Göttern. — γ) verschiedener Ṛshi. — *b)* Bez. *des* Soma *bereitenden Priesters.* — 2) n. *ein Wurf von Dreien.*

त्रितकूप m. N. pr. eines Tîrtha.

*त्रितल n. und *°तली f. *ein Verein von drei Zimmerleuten.*

त्रितन्त्रि Adj. *dreisaitig* (Laute).

त्रितँन्तु m. *dreifacher Aufzug* Ṛv. 10,30,9.

त्रितन्त्रिका Adj. f. *dreisaitig* (Laute) S. S. S. 177.

त्रितय n. *Dreizahl,* τριάς.

त्रिता f. *Dreiheit.*

त्रिताम Adj. *an drei Stellen* (des Körpers) *kupferroth* R. ed. Bomb. 5,35,17.

त्रित्रिक Adj. als rühmliche Eigenschaft Râma's R. 5,32,13.

त्रित्रिकोण n. *das 9te astrol. Haus.*

त्रित्व n. *Dreiheit.*

त्रिदण्ड 1) n. *a) die drei in Eins verbundenen Stäbe eines Brahmanen, der der Welt entsagt hat.* — *b) die dreifache Macht: die Beherrschung der Rede, der Gedanken und der Handlungen.* — 2)

*f. ई Titel eines Werkes.

त्रिदण्डक n. = त्रिदण्ड 1) a).

त्रिदण्डिन् Adj. 1) *die drei in Eins verbundenen Stäbe eines brahmanischen Bettlers tragend;* m. *ein br. B., der der Welt entsagt hat.* — 2) *der seine Rede, seine Gedanken und seine Handlungen vollkommen beherrscht.*

*त्रिदत् Adj. (f. °दती) *dreizähnig* (als Bez. des Alters eines Thieres).

त्रिदन्त 1) *Adj. *dreizähnig.* — 2) f. ई *eine best. Pflanze,* = मकामेदा Bhâvapr. 1,170.

*त्रिदला f. *Cissus pedata.*

*त्रिदलिका f. *Mimosa abstergens.*

त्रिदश 1) Adj. Pl. (f. आ) a) *dreimal zehn, dreissig.* — b) *göttlich;* vgl. 2). — 2) m. a) Pl. *die dreimal zehn,* vereinfachte Bez. *für die dreimal eilf Götter* (12 Âditja, 8 Vasu, 11 Rudra und die beiden Açvin); *Gott* überh. (daher auch im Du. gebraucht). — 3) n. *der Wohnort der Götter, der Himmel.* Wohl fehlerhaft für त्रिदिव, wie MBh. ed. Bomb. liest.

त्रिदशगुरु m. Bein. *des Planeten Jupiter.*

त्रिदशगोप und *°क m. *Coccinelle.*

त्रिदशता f. (Bâlar. 33,13) und त्रिदशत्व n. *das Gottsein, göttliche Natur.*

*त्रिदशदीर्घिका f. Bein. der Gañgâ.

*त्रिदशन् fehlerhaft für त्रयोदशन्.

त्रिदशपति m. Bein. Indra's 322,27. °शस्त्र n. *seine Waffe,* d. i. *der Donnerkeil.*

त्रिदशपुंगव m. Beiw. Vishṇu's.

*त्रिदशमञ्जरी f. *Basilienkraut.*

*त्रिदशवधू und त्रिदशवनिता f. *eine* Apsaras.

त्रिदशशैल m. Bein. des *Berges* Kailâsa.

त्रिदशश्रेष्ठ Adj. Beiw. 1) Brahman's. — 2) Agni's.

*त्रिदशसर्षप m. *eine Art Senf.*

*त्रिदशाङ्कुश m. *der Donnerkeil.*

त्रिदशाङ्गना f. *eine* Apsaras Ind. St. 13,367.

*त्रिदशाचार्य m. = त्रिदशगुरु.

त्रिदशाधिप m. *ein Fürst der Götter* Ind. St. 13,386.

त्रिदशाधिपति m. Bein Çiva's (eig. Indra's).

त्रिदशायन Adj. wohl *zu dem die Götter hinstreben.*

त्रिदशायुध n. 1) *Regenbogen.* — 2) *der Donnerkeil.*

त्रिदशारि m. *ein Feind der Götter, ein* Asura. °राजन् m. Bein. Râvaṇa's.

1. त्रिदशालय m. *der Götter Wohnort:* 1) *der Himmel.* — 2) *Bein. des Berges Sumeru.

2. त्रिदशालय m. *ein Himmelsbewohner, ein Gott.*

*त्रिदशावास m. = 1. त्रिदशालय.

*त्रिदशाहार m. *Nektar.*

त्रिदशी Adv. mit भू *zu einem Gotte werden.*

त्रिदशेन्द्र m. Bein. Indra's. °शत्रु m. Bein. Râvaṇa's.

त्रिदशेश m. Bein. Indra's. °द्विष् m. *ein* Asura.

त्रिदशेश्वर 1) m. Bein. Indra's, Agni's, Varuṇa's und Jama's. °द्विष् m. Bein. Râvaṇa's. — 2) f. ई a) Bein. der Durgâ. — b) N. pr. eines Wesens im Gefolge der Durgâ.

*त्रिदालिका f. fehlerhaft für त्रिदलिका.

त्रिदिनस्पृश् m. *das Zusammentreffen dreier lunarer Tage an einem Sonntage.*

त्रिदिव 1) n. *der dritte,* d. i. *höchste Himmel.* Im Veda stets in Verbindung mit dem Gen. दिवस्. Später *der Himmel* überh. Auch *m. — 2) f. त्रिदिवा a) *Kardamomen. — b) N. pr. zweier Flüsse VP. 2,4,11. — 3) f. त्रिदिवी N. pr. eines Flusses Hemâdri 1,314,11.

त्रिदिवगत Adj. *in den Himmel eingegangen, im H. weilend, verstorben* Vikramâñkaḱ. 6,62.

त्रिदिवस Adj. *dreitägig* (Fieber) Agni-P. 31,18.

*त्रिदिवाधीश, *°दिवेश und *°दिवेशान (Gal.) m. *ein Gott.*

त्रिदिवेश्वर m. Bein. Indra's.

*त्रिदिवोद्भवा f. *grosse Kardamomen* Râǵan. 6,85.

त्रिदिवौकस् m. *ein Gott* Vikramâñkaḱ. 15,72.

*त्रिदृश् m. Bein. Çiva's.

1. त्रिदोष am Anf. eines Comp. *ein gestörter Zustand der drei Flüssigkeiten des Körpers.* °कृत्, °घ्न, °ज und °शमन Adj.

2. त्रिदोष Adj. *die drei Flüssigkeiten des Körpers afficirend.*

त्रिदोषकारिन् Adj. als Bez. *einer best. Mixtur* Rasendraḱ. 83.

त्रिधन्वन् m. N. pr. eines Fürsten.

त्रिधर्मन् m. 1) Bein. Çiva's. — 2) Hariv. 716 fehlerhaft für त्रिधन्वन्.

त्रिधा Adv. *in dreifacher Weise, in drei Theilen, — Theile, an drei Orten, zu drei Malen, trifariam.* Mit कर् *verdreifachen.*

त्रिधातु 1) Adj. *dreitheilig* (eine Composition S. S. S. 120), *dreifach, dreifältig;* überhaupt verstärkend wie *dreifach* und *triplex.* — 2) m. a) *eine best. Darbringung.* Nom. abstr. त्रिधातुत्व n. TS. 2,3,6,1. — b) *Bein. Gaṇeça's. — c) *N. pr. eines Mannes Comm. zu Tâṇḍja-Br. 13,3,12 (त्रिधातोः oder त्रिधातु st. त्रिधातुः zu lesen). — 3) n. *die dreitheilige Welt.*

त्रिधातुक 1) Adj. *aus drei Elementen bestehend.* — 2) *m. Bein. Gaṇeça's.

त्रिधातुशृङ्ग Adj. *dreifache Hörner habend.*

त्रिधात्व n. *Dreitheiligkeit.* Loc. so v. a. *in drei Fällen.*

1. त्रिधामन् n. = त्रिदिव 1).

2. त्रिधामन् 1) Adj. a) *dreitheilig* MBh. 13,159,28. — b) *in allen drei Welten erglänzend* Bhâg. P. 3, 8,31. VP. 2,8,54 (hier vom Comm. anders erklärt). — 2) m. a) Bein. α) Vishṇu's. — β) Brahman's. — γ) *Çiva's. — b) *Feuer, Gott* Agni. — c) *Tod. — d) N. pr. eines Vjâsa (= Vishṇu).

त्रिधामूर्ति f. *ein dreijähriges Mädchen, welches bei der Durgâ-Feier diese Göttin vertritt.*

त्रिधार 1) Adj. (f. आ) *dreiströmig* (गङ्गा) Hariv. 3189. — 2) *f. आ *Euphorbia antiquorum* Gal.

*त्रिधारक m. 1) *Scirpus Kysoor.* — 2) *Euphorbia antiquorum.*

*त्रिधारस्रुक्ची f. 1) *Euphorbia antiquorum.* — 2) = धारास्रुक्ची.

त्रिनगरीतीर्थ n. N. pr. eines Tirtha.

त्रिनयन 1) Adj. *dreiäugig.* — 2) m. Bein. Rudra-Çiva's. — 3) f. आ Bein. der Durgâ. — 4) n. N. pr. einer Stadt.

त्रिनवत Adj. *der 93ste.*

त्रिनवति f. *dreiundneunzig.*

त्रिनवतितम Adj. *der 93ste.*

त्रिनवर्च (metrisch) n. Pl. *siebenundzwanzig Tage.*

त्रिनाक n. = त्रिदिव 1).

त्रिनाभ Adj. *der die drei Welten in seinem Nabel birgt.*

त्रिनाभि Adj. *drei Naben habend.*

त्रिनिधन n. = त्रिणिधन Tâṇḍja-Br. 7,3,17, v. l.

त्रिनिवित्क Adj. *drei* Nivid-*Verse enthaltend* Ait. Âr. 119,3 v. u.

*त्रिनिष्क Adj. *drei* Nishka *werth.*

त्रिनेत्र 1) Adj. a) *dreiäugig.* — b) als Bez. *verschiedener Mixturen* Rasendraḱ. 57. 87. Bhâvapr. 3,88. — 2) m. a) Bein. Rudra-Çiva's. — b) *das Mondhaus Çiva's* d. i. Ârdrâ Varâh. Bṛh. S. 15, 29. — c) N. pr. eines Fürsten. — 3) *f. आ (Gal.) und ई *Yamswurzel.* — 4) f. आ Bein. der Durgâ.

*त्रिनेत्रचूडामणि m. *der Mond.*

*त्रिनेत्रफल m. *Cocosnussbaum* Gal.

*त्रिनैष्किक Adj. = त्रिनिष्क.

त्रिपक्ष n. *drei Monatshälften,* $1\frac{1}{2}$ *Monate* Çâṅkh. Gṛhj. 4,3 (vgl. jedoch Comm). Chr. 221,8.

*त्रिपक्तक m. *Butea frondosa.*

त्रिपक्षम् Adv. *immer zu drei Stollen.*

त्रिपञ्चाशत् Adj. (f. ई) 1) *der 53ste.* — 2) *aus 53*

bestehend.

त्रिपञ्चाशत् f. *dreiundfünfzig.*

त्रिपञ्चाशत्क्रियाकथानक n. Titel eines Werkes Bühler, Rep. No. 597.

त्रिपञ्चाशत्तम Adj. *der 53ste.*

*त्रिपटु n. *die drei salzigen Stoffe: Steinsalz, Vidlavaṇa und schwarzes Salz.*

त्रिपतत् am Anf. eines Comp. Bein. der Gaṅgâ.

त्रिपताक Adj. 1) in Verbindung mit कर् u. s. w. *eine Hand mit drei ausgestreckten Fingern (Zeigefinger, Mittelfinger und kleiner Finger)* Bâlar. 54,19. Dieses Zeichen giebt man, wenn man auf der Bühne Etwas ज्ञानात्त्विकम् sagen will. — 2) *in Verbindung mit ललाट u. s. w. *eine Stirn mit drei feinen Falten.*

त्रिपताकाकार m.=त्रिपताकाकर; s. u. त्रिपताक 1).

त्रिपती f. N. pr. eines Wallfahrtsortes.

त्रिपत्र m. 1) *Aegle Marmelos.* — 2) **ein best. Knollengewächs.*

*त्रिपत्रक m. *Butea frondosa.*

त्रिपद 1) n. *a) Himmel, Luftraum und Erde* oder *Himmel, Erde und Unterwelt.* — *b) *ein Ort, wo drei Wege zusammenkommen.* — 2) Adj. (f. आ) als Beiw. von Mathurâ.

त्रिपद्यक m. *eine Art Composition* S.S.S. 165.

त्रिपद्यगा 1) Adj. f. und Subst. Beiw. und Bein. der Gaṅgâ. — 2) Titel eines Commentars zum Paribhâshenduçekhara Opp. Cat. 1.

त्रिपैद् und त्रिपैद् (stark °पाद्) 1) Adj. (*f. wie *m. und °पैदी) *a) dreifüssig.* — *b) drei Schritte thuend.* — *c) aus drei Stollen bestehend.* — *d) trinomisch.* — *e) zu drei Vierteln* RV. 10,90,4. Subst. *Dreiviertel* 3. — 2) m. *a)* Bein. Vishṇu's. — *b)* N. pr. eines Daitja. — 3) f. त्रिपदी *a) *Elephantengürtel.* — *b) ein best. Gang des Elephanten* Kâd. 94,10. Vikramâṅkaḱ. 15,29. — *c) *Cissus pedata.* — *d)* Bez. der Gâjatrî und *eines best. Metrums im Prâkrit.* — *e) eine best. Composition* S.S.S. 164.

त्रिपद् 1) Adj. (f. त्रिपदा und त्रिपदी) *a) dreifüssig.* — *b) drei Felder einnehmend* Hemâdri 1,631, 11. 632,21. — *c) aus drei Stollen bestehend.* — *d) drei* Pada *als Maass habend.* — *e) drei Wörter enthaltend* Comm. zu AV. Prât. 4,114. Nom. abstr. °त्व n. zu 4,98. °प्रभृति Adj. *aus drei und mehr Worten bestehend* TS. Prât. — 2) *f. आ *a) Cissus pedata.* — *b) das Metrum* Gâjatrî Gal. — 3) n. *drei Wörter.*

त्रिपदिका f. *ein dreifüssiges Gestell.*

त्रिपद्य Adj. *drittheilig* Weber, Gjot. 52.

*त्रिपन्न m. N. pr. eines der 10 Rosse des Mondgottes.

त्रिपरिक्रान्त Adj. *der drei* (Klippen glücklich) *entgangen ist.*

त्रिपरिवर्तम् Absol. *mit dreimaliger Umdrehung* Lalit. 183,19.

त्रिपर्ण 1) *m. *Butea frondosa* Râǵan. 10,36. — 2) *f. आ *wilder Hanf.* — 3) f. ई *a) Desmodium gangeticum* Bhâvapr. 3,52. — *b) die wilde Baumwollenstaude* Bhâvapr. 1,198. — *c) *wilder Hanf.* — *d) *Sanseviera zeylanica* Râǵan. 3,7. — *e) *ein best. Knollengewächs* Râǵan. 7,112.

*त्रिपर्णिका f. 1) *ein best. Knollengewächs* Râǵan. 7,112. — 2) *Carpopogon pruriens.* — 3) *Alhagi Maurorum* Râǵan. 4,46.

त्रिपर्याय Adj. *drei Wendungen habend* (ein Stoma).

त्रिपर्वत N. pr. einer Oertlichkeit Ind. Antiq. 1878,33.

त्रिपशु Adj. *mit drei Opferthieren verbunden.*

(त्रिपस्त्य) त्रिपस्तिँय Adj. *drei Wohnsitze habend.*

त्रिपाजस्यँ Adj. *drei Bäuche habend.*

त्रिपाट् m. *intersection of a prolonged side and perpendicular (in a quadrangular figure), the figure formed by such intersection.*

*त्रिपाटिका f. *Schnabel* Gal.

त्रिपाठिन् f. Adj. *die drei* Veda *studirend, — kennend.* °ठिशिवराम m. N. pr. eines Scholiasten.

त्रिपाण Adj. *aus der Pflanze* Triparṇî *gemacht.*

त्रिपाद् 1) *Adj. (ein Sternbild) *von dem drei Viertel in ein Zodiakalbild fallen;* *m. *ein solches Sternbild.* — 2) *ein dreifüssiges Gestell.* — 3) *f. ई *eine Art Mimose.*

त्रिपादक 1) Adj. (f. °दिका) *dreifüssig.* — 2) *f. °दिका *a) Cissus pedata.* — *b) eine Art Mimose.*

त्रिपादीसूत्र n. Titel eines gramm. Tractats.

त्रिपाद्विभूतिकथन n. Titel eines Kapitels im Padmapurâṇa Verz. d. Oxf. H. 13,*b*,47.

त्रिपाद्विभूतिमहानारायणोपनिषद् f. Titel einer Upanishad Opp. Cat. 1.

त्रिपिटक n. *die drei* Piṭaka, d. i. Sûtra—, Vinaja— *und* Abhidharmapiṭaka.

त्रिपिण्डक Adj. *mit drei Opferklössen verbunden.*

त्रिपिण्डी f. *die drei Opferklösse.*

त्रिपिब Adj. *mit drei Körpertheilen* (den Ohren und der Zunge) *trinkend.*

त्रिपिष्टप (*m.) n. 1) *die Himmelswelt,* Indra's *Himmel.* — 2) **der Luftraum.*

*त्रिपिष्टपसद् m. *ein Himmelsbewohner, ein Gott.*

*त्रिपुँ m. *Dieb.*

त्रिपुट 1) *Adj. *dreifach zusammengelegt.* — 2) m. *a) eine Erbsenart.* — *b) *Asteracantha longifolia.* — *c) *ein best. Längenmaass.* — *d) ein best. Tact* S.S.S. 237. — *e) *Ufer.* — 2) *f. आ und ई *a) Convolvulus Turpethum* Râǵan. 6,170. — *b) *grosse Kardamomen* Râǵan. 6,85. — 3) f. आ *a) *eine Art Jasmin* Râǵan. 10,87. — *b) eine Form der* Durgâ.

त्रिपुटक 1) Adj. *dreieckig* (Wunde.) — 2) m. *eine Erbsenart.*

*त्रिपुटिन् und *°पुटिफल m. *Ricinus communis.*

त्रिपुण्ड्र, °क und °पुण्ढ्र (?) n. *drei auf verschiedenen Theilen des Körpers,* insbes. *auf der Stirn* (bei den Çiva-Verehrern) *mit Asche aufgetragene Striche.*

त्रिपुण्ड्रमाहात्म्य n. Titel eines Werkes.

त्रिपुण्ड्रिन् Adj. *mit dem* Tripuṇḍra *versehen.*

त्रिपुर् f. Pl. = त्रिपुर 1).

त्रिपुर 1) n. *a)* oxyt. *dreifache Wehr, — Burg.* Im Epos (vgl. TS. 6,2,3,1) *drei von* Maja *für die* Asura *erbaute Burgen aus Gold, Silber und Eisen, die* Çiva *verbrannte.* — *b)* Titel einer Upanishad. — *c)* N. pr. einer Stadt. — 2) m. *a) eine Form* Çiva's. — *b)* Bein. *des* Asura Bâṇa VP.^{2} 5,118. — 3) f. आ *a) *eine Art Kardamomen* Gal. Vgl. त्रिपुटा und °टी. — *b) *eine Reisart* Gal. — *c) eine best. Zauberkunst.* — *d)* Titel einer Upanishad. — *e) eine Form der* Durgâ Paṅkad. — *f)* N. pr. einer Stadt. °पुरी v. l. — 3) f. ई *a)* Titel einer Upanishad. — *b)* N. pr. der Hauptstadt der Ḱedi MBh. 3, 254,10. Bâlar. 68,7.

त्रिपुरकुमार m. N. pr. eines Schülers des Çaṁkarâḱârja.

त्रिपुरघातिन् und त्रिपुरघ्न m. Bein. Çiva's.

त्रिपुरदहन 1) *m. Bein. Çiva's. — 2) n. Titel eines Gedichts Bühler, Rep. No. 130. Opp. Cat. 1.

त्रिपुरदाह m. 1) *die Verbrennung* Tripura's. — 2) Titel eines Schauspiels Hall in der Einl. zu Daçar. 30.

त्रिपुरद्रुह् (Bâlar. 95,1) und °पुरद्विष् m. Bein. Çiva's.

त्रिपुरप्रमाथिन् m. desgl. Dh. V. 15,3.

त्रिपुरभैरव 1) m. *eine best. Mixtur* Bhâvapr. 3, 53. — 2) f. ई *eine Form der* Durgâ.

*त्रिपुरमल्लिका und *मालती f. *eine Art Jasmin.*

त्रिपुरविजयिन् m. Bein. Çiva's Mudrâr. 1,13 (3,5).

त्रिपुरसिद्धान्त m. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

त्रिपुरसुन्दरी f. *eine Form der* Durgâ. °तन्त्र n., °दिव्यमहालंकृत und °मानस n. Titel von Werken Opp. Cat. 1. महात्रिपुरसुन्दरीकवच n. Verz. d. Oxf. H. 94,*a*,41. *b*,5.

त्रिपुरकृत् und त्रिपुरकर (Prasannar. 43,11. Hâs. 17,14) m. Bein. Çiva's.

त्रिपुरातपन n. (Ind. St. 3,325,6) und °तापनी f. (Opp. Cat. 1) Titel einer Upanishad.

त्रिपुराधिपति m. Bein. Maja's.

त्रिपुरान्तक, °रान्तकर und °रान्तकृत् (Ârjav. 78,7) m. Bein. Çiva's.

त्रिपुराभैरवी f. *eine Form der* Durgâ.

त्रिपुरारांति und त्रिपुरारि m. Bein. Çiva's.

त्रिपुरारिनाटक n. Titel eines *Schauspiels* Opp. Cat. 1.

त्रिपुरार्णव m. Titel eines Werkes.

त्रिपुरार्दन m. Bein. Çiva's.

त्रिपुरासार und °समुच्चय m. Titel zweier Werke.

त्रिपुरीक्षेत्र n. N. pr. einer Oertlichkeit VP.^{2}5,118.

त्रिपुरीप्रकरण n. Titel eines Werkes.

1. त्रिपुरुष n. Sg. *drei Männer*, so v. a. *drei Generationen* Gaut. °म् Adv. *drei Gen. hindurch.*

2. त्रिपुरुष Adj. 1) *das Maass von drei Mannslängen habend.* — 2) *drei Gehülfen habend.*

त्रिपुरेशाद्रि m. N. pr. eines *Berges.*

त्रिपुरेश्वर N. pr. einer Oertlichkeit und eines Heiligthums.

त्रिपुरोपनिषद् f. Titel einer Upanishad Opp. Cat. 1.

*त्रिपुषा f. *dunkel blühender Convolvulus Turpethum.*

त्रिपुष्कर 1) Adj. *mit drei Lotusblüthen versiert.* — 2) N. pr. *a*) Pl. eines Tîrtha. — *b*) m. eines Mannes Ind. St. 15,336.

त्रिपूरुष Adj. = 2. त्रिपुरुष 1) *a*) TBr. 1,5,10,1.

त्रिपृष्ठ 1) Adj. *drei Rücken, Höhen* oder *Flächen habend* oder *einnehmend.* — 2) m. *a*) Bein. Vishṇu's. — *b*) *N. pr. des ersten der schwarzen Vâsudeva bei den Gaina. — 3) n. *der oberste der drei Himmel, der höchste Himmel.*

त्रिपैरुष Adj. (f. ई) *auf drei Generationen sich erstreckend.*

त्रिप्रतिष्ठित Adj. *dreifachen Halt habend* AV. 10,2,32.

त्रिप्रलम्ब (R. ed. Bomb. 5,35,17) und °म्बिन् Adj. *drei herabhängende Körpertheile habend.*

त्रिप्रसूत Harshaṅ. 176,23 fehlerhaft für °प्रसुत.

त्रिप्रसुत Adj. *bei dem der Brunstsaft an drei Stellen hervorquillt* (Elephant).

त्रिप्लक्ष m. Pl. und °प्लक्षावरोहण n. N. pr. einer Oertlichkeit.

त्रिफल 1) Adj. *drei Früchte habend.* — 2) f. आ *a) die drei Myrobalanen: die Früchte von Terminalia Chebula, T. Bellerica und Phyllanthus Emblica.* — *b*) * *die drei wohlriechenden Früchte: Muskatnuss, Arecanuss und Gewürznelke.* Auch *f. ई. — *c*) * *die drei süssen Früchte: Weintraube, Granatapfel und Dattel.*

त्रिबन्धन m. N. pr. eines Sohnes des Aruṇa. निबन्धन v. l.

त्रिबन्धु Adj. *dreifach verbunden, —verwandt.*

त्रिबर्हिस् Adj. *mit dreifacher Opferstreu versehen.*

त्रिबाहु 1) Adj. *dreiarmig.* — 2) m. *eine best. Art zu fechten.*

*त्रिबीज m. *Panicum frumentaceum.*

त्रिबुलीक n. *After.* Vgl. त्रिवलीक und कबुलि.

त्रिब्रह्मन् Adj. *mit drei* Brahman (d. i. Brahman, Vishṇu und Çiva) Dhjânab. Up. 17.

त्रिभ 1) Adj. *drei Zodiakalbilder umfassend.* — 2) n. *drei Zodiakalbilder, Quadrat eines Kreises, neunzig Grad.*

त्रिभङ्गि 1) m. *ein best. Tact* S. S. S. 209. — 2) f. °ङ्गी *ein best. Metrum.*

त्रिभङ्गीसार Titel eines Werkes.

त्रिभङ्गीवा und त्रिभङ्ग्या f. = त्रिज्या.

त्रिभण्डि (metrisch) und °ण्डी f. *Convolvulus Turpethum.*

त्रिभण्डीवर्विका f. = त्रिज्या.

त्रिभव Adj. als Bez. *einer Art von Fieber* Bhâvapr. 3,78.

त्रिभाग m. 1) *der dritte Theil.* Bei besondern Seitenblicken soll *ein Drittel* des Auges betheiligt sein. Kâd. 223,22. 225,10. 239,6. Harshaṅ. 176,15. Bâlar. 72,1. — 2) *ein Drittel eines Zodiakalbildes.*

त्रिभागिन् Adj. *drei Antheile erhaltend.*

त्रिभाण्डी f. = त्रिभण्डी Kâraka 7,7.

त्रिभानु m. N. pr. eines Fürsten.

*त्रिभाव, davon त्रैभाव्य.

त्रिभाष्यरत्न n. Titel eines *Commentars* zu TS. Prât.

त्रिभिन्न m. *ein best. Tact* S. S. S. 208.

त्रिभुक्तिराज m. N. pr. eines Tîrtha.

त्रिभुज् Adj. *dreifältig, dreifach.*

त्रिभुज Adj. *dreiarmig, dreiseitig;* m. *Dreieck* Ârjabh. 2,11.

त्रिभुवन 1) n. *a*) *die drei Welten: Himmel, Luft und Erde* oder *Himmel, Erde und Unterwelt.* — *b*) N. pr. einer Stadt. — 2) m. N. pr. verschiedener Männer.

त्रिभुवनगुरु m. Bein. Çiva's.

त्रिभुवनपति m. Bein. Vishṇu's.

त्रिभुवनपालदेव m. N. pr. eines Fürsten.

त्रिभुवनप्रभा f. N. pr. der Tochter eines Dânava.

त्रिभुवनमल्लदेव m. Bein. des Fursten Vikramâñkadeva Vikramâñkaṅ. in den Unterschriften der Sarga.

त्रिभुवनराज m. N. pr. eines Fürsten.

त्रिभुवनाभोग m. *der weite Weltraum* Prasannar. 4,17.

त्रिभुवनेश्वर m. Bein. 1) Indra's. — 2) Çiva's.

त्रिभुवनेश्वरलिङ्ग n. Name eines Liṅga.

*त्रिभूम Adj. *dreistöckig.*

त्रिभौमलग्न n. *der höchste Punkt der Ekliptik über dem Horizont.*

त्रिभौम Adj. *dreistöckig* Hemâdri 1,672,2.

त्रिमण्डला f. *eine giftige Spinnenart.*

त्रिमद् 1) m. (!) *die drei narkotischen Stoffe: Cyperus rotundus, Plumbago zeylanica und Embelia Ribes.* — 2) am Anf. eines Comp. *der dreifache Stolz: Ahnen-, Geld- und Gelehrtenstolz.*

त्रिमदण्डिक m. N. pr. eines Mannes Lalit. 295,5.

त्रिमधु 1) Adj. *der die drei mit* मधु *beginnenden Verse* (ṚV. 1,90,6—8) *kennt* oder *hersagt* Gaut. — 2) *n. = त्रिमधुर.

त्रिमधुर n. *die drei süssen Stoffe: Zucker, Honig und Ghee.*

त्रिमन्तु Adj. *dreifachen Rath habend* oder m. N. pr. eines Mannes.

त्रिमल्ल N. pr. einer Oertlichkeit.

त्रिमल्लचन्द्र m. N. pr. eines Fürsten.

त्रिमातृ Adj. *drei Mütter habend.* Nach Sâj. m. *der Werkmeister der drei Welten.*

त्रिमात्र Adj. *drei Moren enthaltend, einen Laut von d. M. von sich gebend.*

त्रिमात्राकाल Adj. *drei Moren enthaltend* Ind. St. 10,421.

त्रिमात्रिक m. Bez. *der Silbe* ओम्.

त्रिमारिका f. *Mörderin von Dreien.*

1. त्रिमार्ग 1) am Anf. eines Comp. = त्रिपथ 1) *a*). — 2) *f. ई *drei Wege.*

2. त्रिमार्ग Adj. *mit drei Wegen* Dhjânab. Up. 17.

त्रिमार्गगा f. Bein. der Gaṅgâ Çiç. 12,22.

*त्रिमुकुट m. N. pr. eines Berges.

*त्रिमुख 1) m. N. pr. des 3ten Arhant's der gegenwärtigen Avasarpiṇi. — 2) f. आ Bein. der Mutter Çâkjamuni's.

त्रिमुनि 1) Adj. *von drei* Muni *herrührend.* — 2) *n. Sg. *die drei* Muni.

त्रिमूढक n. *ein best. Tanz,* = त्रिगूढक.

त्रिमूर्त Ind. St. 9,10 fehlerhaft für त्रिसूत्र.

त्रिमूर्ति 1) Adj. *drei Gestalten—, drei Formen habend.* — 2) am Anf. eines Comp. Collectivbezeichnung Brahman's, Vishṇu's und Çiva's Hr-

MÂDRI 1,782,9. — 3) m. *a*) Bein. der Sonne HEMÂDRI 1,391,8. — *b*) *ein* Buddha. — *c*) N. pr. eines der 8 Vidjeçvara HEMÂDRI 1,611,9. 823,6. 2,*a*, 126,11.

त्रिमूर्तिक m. = त्रिमूर्ति 3) *b*).

*त्रिमूर्ध Adj. = त्रिमूर्धन्.

त्रिमूर्धन् 1) Adj. *dreiköpfig* ṚV. 1,146,1. — 2) m. N. pr. eines Rakshas UTTARAR. 32,12.

त्रियत Adj. *dreiäugig* (Çiva). v. l. त्रियज्ञ.

त्रियज्ञ Adj. angeblich = त्रिभिर्वेद् इज्यते, यज्ञेश.

त्रियम्बक m. Bein. Çiva's KAP. S. 8,10.

त्रियव Adj. *das Gewicht von drei Gerstenkörnern habend.*

त्रियवस्थ Adj. *drei Zustände habend.*

त्रियवि = त्र्यवि MAITR. S. 3,11,11.

*त्रियष्टि m. vielleicht *Oldenlandia biflora.*

त्रियान n. *die drei Vehikel* (buddh.).

त्रियाम 1) Adj. (f. या) *drei Nachtwachen —, 9 Stunden enthaltend.* — 2) f. या *a*) *Nacht.* — *b*) **ein Convolvulus mit dunklen Blüthen.* — *c*) **die Indigopflanze.* — *d*) **Gelbwurz.* — *e*) * Bein. der Jamunâ.

*त्रियामक n. *Sünde.*

1. त्रियुग n. *eine Periode von drei Generationen.* Nach Andern *Frühling, Regenzeit und Herbst* oder *die drei letzten Weltalter.*

2. त्रियुग Adj. *in den drei ersten Weltaltern erscheinend* MBu. 12,43,6. Wird auch ähnlich wie त्रियुग्म erklärt.

त्रियुग्म Adj. *drei Paare* (पशोर्वीर्ये, ऐश्वर्यश्रियौ und ज्ञानवैराग्ये Comm.) *besitzend.*

*त्रियूक m. *ein kastanienbraunes Pferd.*

त्रियोजन n. *eine Strecke von drei Joǵana.*

त्रिव्यृच = त्र्यृच = तृच.

त्रिरत्र Adj. *aus drei Lauten bestehend* DJÂNAB. UP. 17.

त्रिरत्न n. *die drei Kleinode: Buddha, das Gesetz und die Versammlung.*

त्रिरश्रि Adj. *dreieckig.*

त्रिरसक n. *ein berauschendes Getränk.*

1. त्रिरात्र n. Sg. und Pl. (MBu. 3,82,18) *ein Zeitraum von drei Nächten (Tagen).* °त्रम् *drei Tage lang,* °त्रात् und °त्रेण *nach drei Tagen,* °त्रैस्त्रिभिः *nach neun Tagen.* °रात्रावरम् *wenigstens drei Tage* GAUT. 23,24.

2. त्रिरात्र 1) Adj. *drei Tage dauernd.* — 2) m. *eine dreitägige Feier.*

त्रिराव m. N. pr. eines Sohnes des Garuḍa MBu. 5,101,11. v. l. त्रिवार.

त्रिरुन्नत Adj. *mit drei emporgestreckten Körpertheilen* ÇVETÂÇV. UP. 2,8.

त्रिरूप Adj. 1) *dreigestaltig.* — 2) *dreifarbig.* — 3) *drei Moren habend* Comm. zu TS. PRÂT.

त्रिरूपकोश m. Titel eines *Wörterbuchs* OPP. Cat. 1.

त्रिरेख 1) Adj. (f. या) *drei Streifen habend.* — 2) *m. *Muschel.* Nach GAL. *ein anderes Thier,* = पुच्छलोमन् u. s. w.

*त्रिरेखाङ्कित m. *ein best. Fisch* GAL.

त्रिरेखापुट *Sechseck.*

त्रिर्व्यूक Adj. *dreifach erscheinend* MBu. 12,348,57.

त्रिलव m. *der dritte Theil* LILÂV. S. 10.

*त्रिलवण n. = त्रिपटु RÂǴAN. 22,7.

त्रिलिङ्ग 1) Adj. *a*) *die drei* गुण 1) *n*) *besitzend.* — *b*) *dreigeschlechtig, adjectivisch.* — 2) f. ई *die drei grammatischen Geschlechter.* — 3) n. *das Land* Telinga.

त्रिलिङ्गक Adj. = त्रिलिङ्ग 1) *b*).

त्रिलोक 1) n. (nur °लोके), f. (ई) Sg. und m. Pl. *die drei Welten: Himmel, Luftraum und Erde* oder *Himmel, Erde und Unterwelt.* एतद्खिलं °लोकीतलम् so v. a. *dieser ganze Erdboden* PRASANNAR. 66,4. — 2) m. *ein Bewohner einer der drei Welten.*

त्रिलोकदर्पणाकथा f. Titel eines Werkes BÜHLER, Rep. No. 598.

त्रिलोकनाथ m. Bein. 1) Indra's. — 2) Çiva's.

त्रिलोकवशंकार m. N. pr. eines Lokeçvara.

त्रिलोकवीर m. N. pr. einer buddh. Gottheit.

त्रिलोकसार Titel eines Werkes BÜHLER, Rep. No. 599.

त्रिलोकात्मन् m. Bein. Çiva's.

त्रिलोकीकृति m. *die Schöpfung der drei Welten* DHÛRTAN. 59.

त्रिलोकीजित् Adj. *die drei Welten besiegend* DH. V. 3,4.

त्रिलोकीनाथ Adj. und m. Beiw. und Bein. Vishṇu's.

त्रिलोकीपति m. dass. Ind. St. 15,351.

*त्रिलोकीराज m. Bein. Indra's GAL.

त्रिलोकेश m. Bein. 1) Vishṇu's Spr. 2643. — 2) Çiva's. — 3) **der Sonne.*

त्रिलोचन 1) Adj. *a*) *dreiäugig.* — *b*) als Bez. *einer best. Mixtur* RASAR. 521. — 2) m. *a*) Bein. Çiva's. — *b*) N. pr. verschiedener Männer. — 3) f. या *a*) **ein untreues Weib.* — *b*) N. pr. einer Göttin. — 4) f. ई Bein. der Durgâ.

त्रिलोचनतीर्थ n. N. pr. eines Tirtha.

त्रिलोचनदास m. N. pr. eines Grammatikers.

त्रिलोचनदेवन्यायपञ्चानन m. N. pr. eines Gelehrten.

त्रिलोचनपाल m. N. pr. eines Fürsten.

त्रिलोचनाष्टमी f. *der achte Tag in der dunklen Hälfte des* Ǵjaishṭha.

त्रिलोचनेश्वरतीर्थ N. pr. eines Tirtha.

1. त्रिलोक् n. *die drei Metalle: Kupfer, Messing und Glockengut* HEMÂDRI 1,765,14. 15.

2. त्रिलोक् Adj. (f. ई) *aus einem von den drei Metallen verfertigt.*

*त्रिलोकक n. *die drei Metalle: Gold, Silber und Kupfer* RÂǴAN. 22,42.

त्रिलौक् Adj. (f. ई) = 2. त्रिलोक्.

त्रिल्लक und त्रिल्लसेन m. N. pr. zweier Männer.

त्रिवक्रा f. N. pr. einer Frau.

त्रिवणसंज्ञिका und त्रिवणी f. *eine best.* Râginî S. S. S. 110.37.

त्रिवत्स Adj. (f. या) *dreijährig* (Rind).

त्रिवत्स् Adj. *das Wort* त्रि *enthaltend.*

त्रिवन्धुर Adj. *dreisitzig.*

त्रिवयस् Adj. etwa *dreifaches Gewebe habend* ṚV. 2,31,5.

त्रिवरूथ Adj. *dreifach schirmend.*

त्रिवर्ग m. *eine Zusammenstellung von drei Dingen.* Insbes. धर्म, काम und अर्थ *Verdienst, Vergnügen und Nutzen;* क्षय, स्थान und वृद्धि *Verlust, status quo und Gewinn;* सत्त्व, रजस् und तमस् und *die drei oberen Kasten.*

त्रिवर्ण Adj. *dreifarbig.*

त्रिवर्णक 1) *m. n. *Asteracantha longifolia.* — 2) n. *a*) **die drei Myrobalanen* (त्रिफला). — *b*) *die drei scharfen Stoffe* (त्रिकटु) SUÇR. 1,161,5.

*त्रिवर्णकृत् m. *Chamäleon.*

त्रिवर्णाचारप्रश्नोपण n. und °चारसंहिता f. Titel zweier Werke BÜHLER, Rep. No. 600. fg.

त्रिवर्तु Adj. *dreifach.*

त्रिवर्त्मगा f. Bein. der Gaṅgâ.

त्रिवर्त्मन् Adj. *auf drei Pfaden wandernd.*

1. त्रिवर्ष n. *ein Zeitraum von drei Jahren.*

2. त्रिवर्ष Adj. *dreijährig.*

त्रिवर्षक Adj. (f. °र्षिका) dass.

त्रिवर्षपूर्व Adj. *seit weniger als drei Jahren bekannt* ÂPAST.

त्रिवर्षीय Adj. *drei Jahre herhaltend.*

त्रिवलि (nur am Anf. eines Comp.) und °वली f. 1) *drei Falten oberhalb des Nabels* (etwas Reizendes beim Weibe). — 2) °ली *a*) **After.* — *b*) *eine Art Trommel* S. S. S. 177.

त्रिवलीक 1) Adj. *am Bauche* oder *am Nacken drei Falten habend.* — 2) *n. *After.*

त्रिवलीवत् Adj. = त्रिवलीक 1) R. 5,35,18.

त्रिवार 1) m. N. pr. eines Sohnes des Garuḍa. त्रिराव v. l. — 2) °म् Adv. *dreimal.*

त्रिवार्षिक Adj. *drei Jahre alt* Paṅkat. 167,2.

1. त्रिविक्रम n. *die drei Schritte* (Vishṇu's). Am Anf. eines Comp. Kumâras. 6,71.

2. त्रिविक्रम 1) Adj. *der die drei Schritte gethan hat* (Vishṇu). — 2) m. *a*) Bein. Vishṇu's. — *b*) *eine best. Mixtur* Rasendraś. 136. — *c*) N. pr. verschiedener Männer.

त्रिविक्रमक m. Bein. Vishṇu's Agni-P. 25,38.

त्रिविक्रमतीर्थ n. N. pr. eines Tîrtha.

त्रिविक्रमदेव m. N. pr. eines Autors Pischel, de Gr. pr. 28. Rasaratn. 300.

त्रिविक्रमभट्ट m. desgl. Pischel, de Gr. pr. 28.

त्रिविक्रमवृत्ति f. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

त्रिविक्रमसेन m. N. pr. eines Fürsten.

त्रिविक्रमाचार्य m. N. pr. eines Astronomen.

त्रिवितस्ति Adj. *drei Spannen lang.*

त्रिविद्य Adj. *die drei* Veda *in sich bergend.*

*त्रिविद्या f. *die drei* Veda Ind. 13,452.

त्रिविध Adj. *von drei Arten, dreierlei, dreifach.*

त्रिविधनामावली f. Collectivname für *drei best.* Werke.

त्रिविधा Adv. *in drei Theile.*

त्रिविनत Adj. *drei gesenkte Körpertheile habend.* त्र्यवनत v. l.

त्रिविबुधी f. *ein Verein von drei Göttern* Naish. 5,72.

त्रिविष्टप n. 1) = त्रिपिष्टप *die Himmelswelt, Indra's Himmel.* — 2) Name eines Liṅga. — 3) Saṁs. Up. 4,1 fehlerhaft für त्रिविष्टब्ध.

*त्रिविष्टपसद् m. *ein Himmelsbewohner, ein Gott.*

त्रिविष्टब्ध und °क n. = त्रिष्ठ 1) *a*).

त्रिविष्टि Adv. *dreimal.*

त्रिविष्टिधातु Adj. *dreifach.*

*त्रिविस्त Adj. *drei* Vista *wiegend.*

त्रिवृच्चिक्रस् Adj. Beiw. eines Wagens MBh. 13, 139,26. = ऊर्धमध्याधोगतिफल Nilak.

त्रिवृत् 1) Adj. *a*) *dreifach, aus drei Theilen zusammengesetzt, in drei Formen bestehend, dreifach gewunden, — geschichtet, dreischichtig u. s. w.* In Verbindung mit स्तोम = 2) *a*). — *b*) *mit dem trivṛt* Stoma *verbunden.* — 2) m. *a*) *ein* Stoma, *bei welchem von den drei* Tṛka *des Liedes* ṚV. 9,11 *je die drei ersten* Ṛk *jedes* Tṛka, *dann die zweiten und endlich die dritten aneinander gereiht werden.* — *b*) *eine dreifache Sehnur.* — *c*) *ein dreifach gewundenes Amulet.* — 3) f. *Ipomoea Turpethum.*

त्रिवृता f. *Ipomoea Turpethum.*

त्रिवृत्करण n. *das Dreifachmachen* 267,21.

त्रिवृत्ता f. *Dreifachheit.*

त्रिवृत्ति f. *der Lebensunterhalt durch drei Dinge* (Opfer, Lehre und Empfangnahme von Almosen).

*त्रिवृत्पर्णी f. *Hingcha repens.*

त्रिवृत्सोम Hariv. 7135 fehlerhaft für त्रिवृत्स्तोम.

त्रिवृत्स्तोम Adj. *mit* त्रिवृत् 2) *a*) *verbunden.* Vgl. Nilak. zu Hariv. 2,72,46.

*त्रिवृत्त m. *Butea frondosa.*

*त्रिवृत्तिका f. *Ipomoea Turpethum.*

त्रिवृष 1) Adj. *drei Stiere habend* AV. 5,16,3. — 2) m. N. pr. des Vaters von Trjaruṇa und des Vjâsa im 11ten Manvantara VP.² 3,34. 37.

त्रिवृषन् m. N. pr. = त्रिवृष 2).

*त्रिवेणि und °णी f. *der Ort, wo die* Gaṅgâ *mit der* Jamunâ *und* (nach einer mythischen Vorstellung) *auch mit der* Sarasvatî *sich verbindet.* Auch N. pr. eines andern Ortes.

त्रिवेणिका f. Titel einer Grammatik.

त्रिवेणु 1) Adj. *mit drei Fahnen versehen* (Wagen). — 2) *ein best. Theil des Wagens.* n. = यत्कूबरयोः संधानार्थं त्रिशिखं दारु Nilak. zu MBh. 3, 175,4.

त्रिवेणुक (wohl m.) = त्रिवेणु 2).

1. त्रिवेद् am Anf. eines Comp. und °वेदी f. *die drei* Veda.

2. त्रिवेद् Adj. 1) *mit den drei* Veda *vertraut.* — 2) *die drei* Veda *in sich bergend* (die Sonne) Hemâdri 1,391,9.

त्रिवेदिन् Adj. = 2. त्रिवेद् 1) und 2).

त्रिवेदीतनु = 2. त्रिवेद् 2). देव *der Sonnengott* Bâlar. 84,4.

*त्रिवेला f. *Ipomoea Turpethum* Râǵan. 6,168.

*त्रिवैस्तिक Adj. = त्रिवितस्ति.

*त्रिशकल m. = त्रीणि शकलान्यस्य Kâç. zu P. 6,2,47.

त्रिशक्ति f. N. pr. einer Göttin, = त्रिकला.

त्रिशङ्कु m. 1) N. pr. eines alten Weisen und eines alten Königs von Ajodhjâ. Am Himmel leuchtet er als *das südliche Kreuz.* — 2) **Katze.* 3) **Zibethkatze.* — 4) **der Vogel* Kâṭaka. Vgl. त्रिशङ्क. — 5) **Heuschrecke.* — 6) **ein leuchtendes fliegendes Insect.*

*त्रिशङ्कुक m. *Bachstelze* Gal.

*त्रिशङ्कुज m. Patron. Hariçkandra's.

त्रिशङ्कुतिलक Adj. (f. आ) *mit dem südlichen Kreuz geschmückt.* दिश् f. so v. a. *der Süden* Kâd. 133,18.

*त्रिशङ्कुयाजिन् m. Bein. Viçvâmitra's.

*त्रिशङ्क m. *der Vogel* Kâṭaka Gal. Vgl. त्रिशङ्कु 4).

त्रिशत् 1) Adj. *a*) *hundertunddrei.* — *b*) *dreihundert.* — *c*) *der 300ste.* — *d*) *aus 300 bestehend.* f. ई Hariv. 512. — 2) f. ई *a*) *dreihundert.* — *b*) Titel eines Stotra (Opp. Cat. 1) und eines med. Werkes. — 3) n. *dreihundert.*

त्रिशतक Adj. (f. °तिका) *aus 300 bestehend.*

त्रिशततम Adj. 1) *der 103te.* — 2) *der 300ste.*

त्रिशतीगणितसार Titel eines Werkes.

1. त्रिशरण n. *die drei Zufluchtsstätten:* Buddha, *das Gesetz und die Versammlung.*

2.*त्रिशरण m. *ein* Buddha.

त्रिशरणातभीम m. N. pr. eines Mannes.

त्रिशरीर Adj. *einen dreifachen Leib habend* Ind. St. 9,125.

त्रिशरीरभैरव Titel eines Werkes.

त्रिशरीरिन् Adj. *drei Körper habend.*

*त्रिशर्करा f. *drei Arten Zucker* Râǵan. 22,11.

त्रिशल् 1) Adj. *die Länge von drei Schweinsborsten habend.* — 2) *f. °ला N. pr. der Mutter eines Arhant's bei den Gaina.

त्रिशलाकापुरुषचरित n. Titel eines Werkes.

त्रिशस् Adv. *zu drei.*

त्रिशाख Adj. (f. आ) 1) *dreiästig.* — 2) *aus drei Runzeln bestehend* (भ्रुकुटी).

*त्रिशाखपत्त्र m. *Aegle Marmelos.*

*त्रिशाण und *°शाणय Adj. *drei* Çâṇa *wiegend.*

त्रिशानु m. N. pr. des Vaters von Karaṁdhama Hariv. 1,32,117. Vgl. त्रिभानु.

त्रिशाल 1) n. *ein Haus mit drei Hallen.* — 2) f. आ N. pr. der Gattin Siddhârtha's.

त्रिशालक n. *ein Haus mit drei Hallen.*

त्रिशिख 1) Adj. (f. आ) *dreizackig, dreispitzig, dreiflammig* (Hariv. 12292), *aus drei Runzeln bestehend* (भ्रुकुटी). — 2) m. *a*) **Aegle Marmelos.* — *b*) **ein* Rakshas. — *c*) N. pr. des Indra im Manvantara des Tâmasa. — 3) f. ई Titel einer Upanishad. — 4) n. *a*) *Dreizack.* — *b*) **ein Diadem mit drei Spitzen.*

त्रिशिखर Adj. *dreispitzig.* शैल m. N. pr. eines *Berges.*

*त्रिशिखिवल्ला f. *ein best. Knollengewächs.*

*त्रिशिखिन् Adj. = त्रिशिख 1) in °शिखिवल्ला.

त्रिशिखीब्राह्मण n. und °गोपनिषद् f. (Opp. Cat. 1) Titel einer Upanishad.

त्रिशिर 1) Adj. als Beiw. eines Wagens. v. l. चतुरश्र. — 2) m. N. pr. eines Rakshas, = त्रिशिरस्. — 3) *f. आ *Clypea hernandifolia* Râǵan. 6,122.

त्रिशिरगिरि m. N. pr. eines *Berges.*

त्रिशिरस् 1) Adj. *a*) *dreiköpfig.* — *b*) *dreispitzig.* — 2) m. *a*) N. pr. α) eines Hymnendichters, mit dem Patron. Tvâshṭra. — β) eines von Vishṇu getödteten Asura. — γ) eines von Râma getödte-

ten Rakshas. In Verbindung mit रत्नम् n. auch n. — *b*) **ein* Rakshas. — *c*) *Bein. Kubera's.

त्रिशिल n. *ein Haufen von drei Steinen* Kauç. 36.

त्रिशीर्ष Adj. *dreiköpfig.*

*त्रिशीर्षक n. *Dreizack.*

त्रिशीर्षगुहा und °शीर्षाभ्यगुहा f. N. pr. einer *Höhle* im Kailâsa.

त्रिशीर्षन् Adj. *dreiköpfig.*

त्रिशीर्षवत् Adj. *drei* (Haarwirbel) *auf dem Kopfe habend* R. ed. Bomb. 5,35,18.

त्रिशुक्त Hemâdri 1,14,19. 21. 22. 27,7 fehlerhaft für त्रिशुक्र.

त्रिशुक्र und त्रिशुक्रिय Adj. *in drei Beziehungen rein.* Vgl. Ind. St. 10,85. 113.

त्रिशुच् Adj. *dreifach leuchtend.*

1. त्रिशूल n. *Dreizack*, insbes. als *Waffe* Çiva's. m. fehlerhaft.

2. त्रिशूल 1) Adj. *mit dem Dreizack versehen* (Çiva). — 2) m. N. pr. eines Gebirges.

त्रिशूलवात n. N. pr. eines Tîrtha.

त्रिशूलगङ्गा f. N. pr. eines Flusses.

त्रिशूलपुरी f. N. pr. einer *Stadt.*

त्रिशूलाङ्क m. 1) Bein. Çiva's. — 2) N. pr. eines Lehrers.

त्रिशूलाय्, °यते *dem Dreizack Çiva's gleichen.*

त्रिशूलिका f. *Dreizäckchen* Kâd. 252,11.

त्रिशूलिन् Bein. 1) *m. Çiva's. — 2) f. °नी der Durgâ.

त्रिशृङ्ग 1) Adj. *dreihörnig, — spitzig.* — 2) m. *a) Dreieck.* — *b*) N. pr. eines Berges. — 3) *das männliche Glied beim Menschen* Comm. zu Mantrabr. 1,1,4.

*त्रिशृङ्गिन् m. *Cyprinus Rohita.*

त्रिशोक 1) Adj. *dreifach leuchtend.* — 2) m. N. pr. eines Ṛshi.

त्रिश्येत Adj. (f. श्या) = त्रिःश्येत Mân. Çr. 1,7,2.

त्रिश्रुत् Âçv. Çr. 5,13,6 fehlerhaft für त्रिश्रुच्.

त्रिश्रुति Adj. *drei Intervalle umfassend* S.S.S. 26.

त्रिःशुक्ल Adj. *drei weisse Streifen habend* Kauç. 29.

त्रिःश्रावण n. Bez. eines best. Textes Âpast.

त्रिःश्वेत Adj. (f. श्या) *an drei Stellen weiss* Çâṅkh. Grhj. 1,22. Mân. Grhj. 1,12.15.

त्रिषंयुक्त Adj. *zu drei verbunden.* n. mit Ergänzung von हविस् oder कर्मन्.

त्रिषंवत्सर Adj. *drei Jahre dauernd.*

त्रिषत्य Adj. *dreifach* (in Gedanken, Worten und Werken) *wahrhaft* Maitr. S. 1,4,8.

त्रिषधस्थ 1) Adj. *an drei Stellen befindlich, dreifachen Stand habend.* — 2) n. *dreifacher Ort.*

त्रिषंधि 1) Adj. *aus drei Stücken zusammengesetzt.* — 2) m. *ein best. dämonisches Schlangenwesen.* — 3) n. Name eines Sâman.

त्रिषप्त Adj. Pl. *dreimal sieben, einundzwanzig;* auch für *eine unbestimmte grössere Zahl* gebraucht.

त्रिषप्तीय n. Bez. *des Liedes* AV. 1,1.

*त्रिषम Adj. = ह्रस्व.

त्रिषवण 1) Adj. *a) mit drei* Soma-*Kelterungen verbunden.* — *b*) in Verbindung mit स्नान n. *dreimalige Abwaschung am Tage.* — 2) m. N. pr. eines Mannes. — 3) n. *a*) Pl. *die drei* Soma-*Kelterungen am Tage.* — *b*) *dreimalige Abwaschung am Tage.* — 4) °म् Adv. *Morgens, Mittags und Abends* Âpast. Mân. Grhj. 1,23.

त्रिषवणस्नायिन् Adj. *sich dreimal am Tage abwaschend.*

त्रिषष् Adj. Pl. *dreimal sechs, achtzehn.*

त्रिषष्ट Adj. (f. ई) *der 63ste.*

त्रिषष्टि f. *dreiundsechzig.*

त्रिषष्टितम Adj. *der 63ste.*

त्रिषष्टिधा Adv. *in 63 Theile, 63fach.*

त्रिषष्टिलक्षणमहापुराण n. (Bühler, Rep. No. 602), °महापुरुषसंग्रह m. und त्रिषष्टिशलाकापुरुषचरित n. Titel von Werken.

त्रिसाहस्र Adj. *aus 3000 bestehend* TS. 5,6,8, 2. 3. Çulbas. 2,81. Vgl. त्रिसाहस्र.

त्रिसुवर्चक m. N. pr. eines Mannes MBh. 3,220,1. v. l. त्रिसु°.

त्रिष्टुक्, °ग् Nom., im Comp. und vor consonantisch anlautenden Casusendungen in TS. und TBr. statt त्रिष्टुप्, °ब्.

त्रिष्टुब्गुण Adj. *mit einer* Trishṭubh *beginnend* TS. 7,2,8,3.

त्रिष्टुप्कन्दस् Adj. *das* Trishṭubh-*Metrum habend* Maitr. S. 2,3,3.

त्रिष्टुभ् f. 1) *ein best. Metrum von 4×11 Silben;* in der späteren Metrik *jedes Metrum von 4×11 Silben.* त्रिष्टुभामौका Name zweier Sâman. — 2) Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

त्रिष्टोम 1) Adj. *drei* Stoma *zählend.* — 2) m. *ein best.* Ekâha.

त्रिष्ठ 1) Adj. *dreisitzig* (Wagen). — 2) m. N. pr. eines Priesters der Dämonen (त्रिष्ठ Hdschr.).

त्रिष्ठिन् Adj. *auf dreifachem Grunde stehend.*

त्रिस् Adv. *dreimal.* त्रयः: (Gen.) *dreimal des Tages.*

त्रिसरण m. N. pr. eines Scholiasten Hall in der Einl. zu Daçar. 6.

त्रिसंवत्सर Adj. = त्रिषंवत्सर 1).

*त्रिसंधि 1) Adj. = त्रिषंधि 1). — 2) f. *Hibiscus rosa sinensis* Râgân. 10,122. Auch ई.

त्रिसंधिक Adj. *an den drei Tagesabschnitten stattfindend.*

1. त्रिसंध्य n. (*f. ई und श्या) *die drei Tagesabschnitte: Sonnenaufgang, Mittag und Sonnenuntergang.* °म् Acc. *zur Zeit der 3* Samîdhjâ.

2. त्रिसंध्य 1) Adj. *zu den drei Tagesabschnitten in Beziehung stehend.* °ध्या दाक्षायणी *eine Form der* Durgâ. — 2) *f. श्या *Hibiscus rosa sinensis* Râgân. 10,122.

*त्रिसंध्यकुसुमा f. *Hibiscus rosa sinensis* Râgân. 10,122.

त्रिसप्त Adj. Pl. = त्रिषप्त.

त्रिसप्तकृत्वस् Adv. *21 mal.* v. l. त्रिःस°.

त्रिसप्तत Adj. (f. ई) *der 73ste.*

त्रिसप्तति f. *dreiundsiebzig.*

त्रिसप्ततितम Adj. *der 73ste.*

त्रिसप्तन् Adj. Pl. *dreimal sieben, einundzwanzig* Hemâdri 1,386,20.

त्रिसम 1) Adj. *drei gleiche* (Seiten) *habend* (Viereck), *drei gleiche Körpertheile habend* R. ed. Bomb. 5,35,17 (= समत्र्यवयव Comm.). — 2) *n. *eine Mischung zu gleichen Theilen aus gelber Myrobalane, Ingwer und Melasse* (oder *Menispermum glabrum*).

त्रिसमृद्ध Adj. *mit drei guten Eigenschaften versehen*, von einer Kuh so v. a. *fromm, milchreich und fruchtbar* Hemâdri 1,437,1. 11.

त्रिसर 1) *m. n. = कृसर. — 2) *eine Art Perlenschmuck* Pañkâd. — 3) f. ई *ein best. Saiteninstrument* S.S.S. 185.

त्रिसरक n. *dreimaliger Genuss berauschender Getränke.*

त्रिसर्ग m. *die Schöpfung der drei* गुण 1) *n*).

त्रिसवन Adj. und n. = त्रिषवण.

त्रिसांवत्सर Adj. *dreijährig* Çâṅkh. Br. 13,28,4.

त्रिसाधन Adj. (f. श्या) *durch drei Dinge vermittelt, — bedingt* 96,16.

त्रिसामन् Adj. *drei* Sâman *singend.*

त्रिसामा f. N. pr. eines Flusses.

त्रिसाम्य n. *ein gleiches Verhältniss der drei* गुण 1) *n*).

त्रिसाहस्र 1) Adj. (f. ई) *aus 3000 bestehend.* Vgl. त्रिषाहस्र. — 2) n. *drei Tausend* Bhâg. P. 10,58,30.

त्रिसाहस्रमहासाहस्र mit oder ohne लोकधातु m. *eine best. Welt* Lalit. 345,10. 375,17. 19. °साहस्राधिपति m. *der Beherrscher dieser Welt* 342,19.

त्रिसाहस्रमहासाहस्रिक Adj. *über die Welt* त्रिसाहस्रमहासाहस्र *herrschend* Lalit. 345,9.

*त्रिसिता f. *drei Arten weissen Zuckers* Râgân. 22,11.

*त्रिसीत्य Adj. *dreimal gepflügt.*

त्रिसुगन्ध m. n. (Hemâdri 2,44,7. 8., °गन्धि (*n.) (Bhâvapr. 1,189) und °गन्धिक *die drei wohlriechenden Stoffe.*

त्रिसुन्दर m. *eine best. Mixtur* Rasendrak. 97.

त्रिसुपर्ण 1, m. n. Bez. *der Verse* RV. 10,114, 3—5 oder *der* Anuvâka 48—50 *in* Taitt. Âr. 10 (vgl. VP.² 3,173) Taitt. Âr. 10,48. *fgg.* — 2) Adj. *der diese Sprüche studirt* oder *hersagt* Gaut. MBh. 13,90,26.

त्रिसुपर्णक Adj. = त्रिसुपर्ण 2).

त्रिसुवर्चक m. N. pr. eines Mannes. v. l. त्रिषु°.

त्रिसूत्र 1) Adj. *drei Fäden habend* Kâlikop. 1. Maitrâyaṇ. 6,35 (S. 185). — 2) f. ई *eine Dreizahl von Sûtra* Comm. zu Nyâyas. 3,1,69.

त्रिसूत्रीकरण n. *eine best. feierliche Handlung, die an einer Feuergrube vorgenommen wird.*

त्रिसूत्रीविवरण n. Titel eines Werkes.

त्रिसौगन्ध्य n. = त्रिसुगन्ध.

त्रिसौपर्ण Adj. *zu* त्रिसुपर्ण 1) *in Beziehung stehend* MBh. 12,284,138.

त्रिसौवर्ण MBh. 12,10413 fehlerhaft für त्रिसौपर्ण.

त्रिस्कन्ध Adj. *aus drei* Skandha *bestehend; n. das a. dr.* Sk. *bestehende* Gjotiḥçâstra Sûrjad. in der Vorrede zu Âryabh. VII,11.

*त्रिस्कन्धक Titel eines buddh. Sûtra.

त्रिस्तन Adj. 1) *aus drei Zitzen gemolken.* — 2) f. ई *a) dreibrüstig.* — *b) dreisitzig* Hemâdri 1,449,5.

*त्रिस्तावा Adj. f. *drei Mal so gross* (वेदि).

त्रिस्थली f. *die drei heiligen Orte.* °सेतु m. Titel eines Werkes.

1. त्रिस्थान n. in Verbindung mit मरुद्धारस्य N. pr. eines Tîrtha MBh. 13,25,15. Nîlak. erklärt °स्थाने durch स्वर्गमर्त्यपातालेषु (!).

2. त्रिस्थान Adj. 1) *drei Standorte habend* Daçânub. Up. 17. — 2) *durch die drei Weltgebiete reichend.*

त्रिस्थूण Adj. *von drei Pfeilern* (den humores) *getragen.*

त्रिस्रोतस् f. Bein. der Gaṅgâ und *N. pr. eines andern Flusses.

त्रिस्रोतसी f. N. pr. eines Flusses.

त्रिःसप्तकृत्वस् Adv. 21 *mal* Hariv. 3,112,10. v. l. त्रिसप्त°.

त्रिःसप्तकृत्वचन n. Bez. eines best. Textes Âpast.

त्रिःसामन् (?) n. Name eines Sâman.

त्रिःस्नान n. *dreimaliges Baden am Tage.*

त्रिकलिकाश्रम m. N. pr. eines Tîrtha Vishṇus. 85,24.

*त्रिकल्य Adj. *dreimal gepflügt.*

त्रिकविक Adj. (f. आ) = त्रिकविस् Comm. zu Âçv. Çr. 2,14,6.

त्रिकविस् Adj. *mit drei Opfergaben verbunden* Çat. Br. 13,3,8,6. Âçv. Çr. 2,14,6.

त्रिकायण Adj. (f. ई) 1) *dreijährig* Jâân. 3,271. MBh. 7,1546. 4,17,11. — 2) etwa *in drei Weltaltern erscheinend.*

त्रिकायन Adj. (f. ई) fehlerhaft für त्रिकायण MBh. 4,512. 7,36,9.

त्रीन्द्रिय Adj. *drei Sinnesorgane habend* H. 21.

*त्रीरावतीक Adj. *drei* Irâvatî (Flüsse dieses Namens) *besitzend.*

त्रीशट m. N. pr. eines med. Autors.

त्रीषु und °क Adj. *mit drei Pfeilen versehen.*

त्रीष्टक Adj. *mit drei Backsteinen versehen.*

त्रुट्, त्रुटति und त्रुट्यति *zerreissen* Bâlar. 80,8. *zerbrechen, bersten, auseinanderfallen.* त्रुटित *zerrissen, zerbrochen, geborsten, auseinandergefallen.* — Caus. त्रोटयति und *°ते *Etwas zerreissen, sprengen* Pañcad. *zerbrechen.* — Mit उद् = Simpl. उच्चुटित Kâd. 2,129,14.

त्रुटि und *°टी f. 1) *ein kleines Bischen, Atom.* Im System = *7 Staubkörner.* — 2) *ein best. sehr kleiner Zeitabschnitt* (die Bestimmungen variiren). — 3) *kleine Kardamomen.* — 4) **ein best. Baum,* = कट्फल. — 5) **Zweifel.* — 6) **cutting, breaking; loss, destruction; breaking a promise, etc.* — 7) N. pr. einer der Mütter im Gefolge Skanda's.

त्रुटित 1) Adj. s. u. त्रुट्. — 2) n. = मृणालिका und बालकन्दलिका Çiloñka 102.

त्रुटिपत्र n. (?) Kap. S. 30,7.

*त्रुटिबीज m. *Arum Colocasia.*

त्रुटिशस् Adv. *in —, nach den* Truṭi *genannten kleinen Zeitabschnitten.*

त्रुट्यवयव m. *die Hälfte einer* Truṭi.

त्रुड्, त्रुड्यति mit वि *zerkratzen, schinden.*

*त्रुप्, त्रोपति; *त्रुफ्, त्रोफति; *त्रुम्प्, त्रुम्पति; *त्रुम्फ्, त्रुम्फति (हिंसार्थाः).

त्रेणी Adj. f. = त्र्येणी Âpast. Çr. 8,4,1.

त्रेता f. 1) *Dreizahl.* — 2) *die drei heiligen Feuer.* — 3) *derjenige Würfel* oder *diejenige Würfelseite, welche mit drei Augen bezeichnet ist.* — 4) *das zweite Weltalter (das mit den Dreizahlen).*

त्रेताग्नि m. Sg. *die drei heiligen Feuer.*

त्रेताग्निहोत्र n. dass. MBh. 12,162,25.

त्रेताछन्दस् n. Pl. *eine best. Klasse von Metren.*

त्रेतात्व n. Nom. abstr. zu त्रेता 2) Hariv. 11863.

*त्रेताय m. *der* Tretâ-*Würfel.*

त्रेतायुग n. *das zweite Weltalter* Spr. 7728.

त्रेतास्तोम m. Pl. Bez. *bestimmter* Stoma.

त्रेतिनी f. *die dreifache Flamme der drei Feuer des Altars.*

त्रेधा (auch dreisilbig) Adv. *dreifach, in drei Theilen, — Theile, an drei Orten, zu drei Malen, tripartiam.*

त्रेधाविहित und त्रेधास्थित Adj. *dreigetheilt.*

*त्रैश n. *ein aus 30* Adhjâja *bestehendes* Brâhmaṇa.

त्रैंशिक Adj. (f. आ) *aus 30 bestehend.*

त्रैककुद Adj. *vom Berge* Trikakud *stammend.*

त्रैककुभ 1) Adj. *vom Berge* Trikakubh *stammend* Mân. Gṛhj. 1,11. — 2) n. Name eines Sâman.

*त्रैकण्टक Adj. *von der Pflanze* Trikaṇṭaka *kommend.*

त्रैकालिक Adj. (f. ई) *auf die Vergangenheit, Gegenwart und Zukunft bezüglich.*

त्रैकाल्य n. 1) *Vergangenheit, Gegenwart und Zukunft.* — 2) *Sonnenaufgang, Mittag und Sonnenuntergang.* — 3) *das Werden, Bestehen und Vergehen.*

*त्रैकुत्सक *ein best. Schmuck.*

त्रैगर्त 1) Adj. *den* Trigarta *gehörig, Trigartisch.* — 2) m. *a) ein Fürst der* Trigarta. — *b)* Pl. N. pr. = त्रिगर्त. — 3) f. ई *eine Prinzessin der* Trigarta.

त्रैगर्तक Adj. = त्रैगर्त 1).

*त्रैगर्तायन Adj. von त्रैगर्त.

*त्रैगर्तायनि von त्रैगर्तायन.

*त्रैगुणिक Adj. von त्रिगुण.

त्रैगुण्य 1) n. *a) Dreischnürigkeit, Dreifachheit.* — *b) drei Eigenschaften.* — *c) die drei* Guṇa 1) *n).* — 2) Adj. *mit den drei* Guṇa 1) *n) behaftet.*

त्रैगुण्यवत् Adj. = त्रैगुण्य 2).

*त्रैचीवरिक Adj. *drei Bettlergewänder habend.*

त्रैतं 1) m. *Drilling* Maitr. S. 2,5,1. — 2) n. Name eines Sâman.

त्रैतन m. N. pr. eines göttlichen Wesens.

त्रैदशिक Adj. *zu den Göttern in Beziehung stehend.*

त्रैध 1) *Adj. *dreifach.* — 2) °म् Adv. = त्रेधा.

त्रैधातवी f., °वीय n., °वीया f. (Comm. zu Nyâyam. 9,1,5) und °व्या f. (Maitr. S. 2,4,3) *eine best. liturgische Schlusscremonie.*

त्रैधातुक n. *die drei Welten* (buddh.).

त्रैधात्र m. Patron. Trjaruṇa's. Nach dem Comm. त्रिधातुः पुत्रः, wonach man त्रैधात्र erwartet hätte.

*त्रैनिष्किक Adj. *drei* Nishka *werth.*

त्रैपद्य n. *eine best. Art zu sitzen.*

त्रैपद् n. *Dreiviertel.*

*त्रैपारायणिक Adj. *der dreimal Etwas durchstudirt hat.*

त्रैपिष्टप Adj. *zum Himmel —, zu* Indra's *Himmel in Beziehung stehend.*

त्रैपुर 1) Adj. zu Tripura *in Beziehung stehend.* — 2) m. *a*) Pl. *die Bewohner der drei Burgen der* Asura. — *b*) Pl. *die Bewohner von* Tripurî. — *c. ein Fürst von* Tripurî. — 3) n. *die Grossthat* Çiva's *in Bezug auf* Tripura Bâlar. 29,16.

त्रैपुरीय n. Titel einer Upanishad.

त्रैपुरुष Adj. *durch drei Generationen hindurchgehend.*

त्रैफल Adj. *von den drei Myrobalanen herkommend* u. s. w.

त्रैबलि m. N. pr. eines Mannes MBh. 2,4,13.

*त्रैभाव्य n. *dreifaches Wesen.*

*त्रैमातुर Adj. *drei Mütter habend.*

त्रैमासिक Adj. *dreimonatlich, drei Monate alt, — dauernd.*

त्रैमास्य n. *ein Zeitraum von drei Monaten.*

त्रैयम्बक Adj. *dem dreiäugigen* (Çiva) *gehörig* Bâlar. 187,9.

त्रैयम्बकि 1) *zu* Trjambaka *in Beziehung stehend, ihm gehörig, — geweiht.* — 2) m. *ein dem* Trjambaka *geweihter Kuchen.*

*त्रैयलिन्द Adj. von त्र्यलिन्द.

*त्रैरात्रिक Adj. *dreitägig.*

त्रैराशिक Adj. 1) *auf drei Zahlen sich beziehend.* °कर्मन् n., °गणित n. und त्रैराशिक n. *Regeldetri.* — 2) *zu drei Bildern im Thierkreise in Beziehung stehend.*

त्रैराश्य n. Sg. *die drei Gruppen* Njâjas. 4,1,3.

त्रैरूप्य n. *Dreifachheit der Form, ein dreifacher Wechsel der Form.*

*त्रैलाट m. *eine Art Bremse.*

त्रैलिङ्ग Adj. *dreigeschlechtig.* v. l. °लिङ्ग्य.

त्रैलिङ्ग्य n. *Dreigeschlechtigkeit* MBh. 12,305,25.

त्रैलोक MBh. 12,10106 fehlerhaft für त्रैलोक्य.

त्रैलोक्य 1) n. *a*) *die drei Welten* MBh. 12,281,9. — *b*) mystische Bez. *eines best. Theils des Körpers.* — 2) m. N. pr. eines Mannes.

त्रैलोक्यकर्तर् m. Bein. Çiva's.

त्रैलोक्यचिन्तामणिरस m. *eine best. Mixtur.*

त्रैलोक्यडम्बर Titel eines med. Werkes. Vgl. त्रैलोक्योडुम्बर.

त्रैलोक्यदीपिका f. Titel eines Gaina-Werkes.

त्रैलोक्यदेवी f. N. pr. einer Fürstin.

त्रैलोक्यनाथ m. 1) Bein. Râma's als Incarnation Vishṇu's. — 2) *eine best. Mixtur.*

त्रैलोक्यप्रकाश m. Titel eines astr. Werkes.

त्रैलोक्यप्रभव m. Bein. Vishṇu's.

त्रैलोक्यप्रभा f. N. pr. der Tochter eines Dânava.

त्रैलोक्यबन्धु m. Bein. *der Sonne* Prasannar. 122,13.

त्रैलोक्यमालिन् m. N. pr. eines Daitja.

त्रैलोक्यमोहनकवच Titel eines Werkes.

त्रैलोक्यराज m. N. pr. eines Mannes.

त्रैलोक्यराज्य n. *die Herrschaft über die drei Welten* Spr. 4498.

त्रैलोक्यविक्रमिन् m. N. pr. eines Bodhisattva.

*त्रैलोक्यविजया f. *eine Art Hanf.*

त्रैलोक्यसागर m. Titel eines Werkes.

त्रैलोक्यसार desgl. Hemâdri 1,137,3.

त्रैलोक्यसुन्दर m. *eine best. Mixtur* Rasar. 508.

त्रैलोक्याधिपतिव्र und °पत्य n. *die Herrschaft über die drei Welten* Spr. 4498.

त्रैलोक्योडुम्बर m. *eine best. Mixtur* Rasendrak. 140. Vielleicht त्रैलोक्यडम्बर zu lesen.

त्रैलोचन Adj. *zu* Çiva *in Beziehung stehend.*

त्रैवर्गिक Adj. (f. ई) *zum* Trivarga धर्म, अर्थ *und* काम *in Beziehung stehend.*

त्रैवर्ग्य Adj. *zum* Trivarga धर्म, अर्थ *und* काम *gehörig.*

त्रैवर्ण (Hemâdri 1,29,11) und त्रैवर्णिक (Sûrjad. in der Vorrede zu Ârjabh. VII,21) m. *ein Mitglied der drei oberen Kasten.*

त्रैवर्षिक Adj. 1) *dreijährig.* — 2) * *für drei Jahre ausreichend.*

त्रैवार्षिक Adj. *für drei Jahre ausreichend, drei Jahre andauernd* Gaut.

त्रैविक्रम 1) Adj. *dem* Vishṇu *gehörig.* — 2) m. *quidam coeundi modus* Hâla 411, Comm. — 3) f. ई Titel *eines von* Trivikrama *verfassten Werkes.* — 4) n. *das Thun der drei Schritte* (Vishṇu's).

त्रैविद् Adj. v. l. für त्रयीविद्.

त्रैविद्य 1) Adj. *die drei* Veda *studirend, mit ihnen vertraut* Lâṭj. 8,6,29. — 2) n. *a*) *die drei* Veda, *das Studium —, die Kenntniss der drei* Veda Âpast. Gaut. — *b*) *eine Versammlung von Brahmanen, die mit den drei* Veda *vertraut sind.*

त्रैविद्यक 1) Adj. *von denjenigen beobachtet, welche die drei* Veda *studiren* Âpast. — 2) n. = त्रैविद्य 2) *a*) Mân. Gṛhj. 1,23.

त्रैविद्यवत् Adj. = त्रैविद्य 1) Comm. zu Lâṭj. 8,6,29.

त्रैविद्य 1) n. *Dreiartigkeit, Dreierleiheit.* — 2) Adj. *dreifach* Bhâg. P. 6,3,4.

त्रैविष्टप (329,7) und °पेय m. Pl. *die Götter.*

त्रैवृत Adj. *von der Ipomoea Turpethum herkommend.*

त्रैवृत्त m. Patron. des Trjaruṇa.

त्रैवेदिक Adj. (f. ई) *zu den drei* Veda *in Beziehung stehend.*

त्रैशङ्कव 1) Adj. *dem* Triçañku *gehörig* u. s. w. Bâlar. 55,11. Harshaḱ. 81,16. — 2) m. Patron. Hariçkandra's.

त्रैशब्द्य n. *drei Wortformen, — Ausdrucksweisen.*

*त्रैशाण Adj. (f. ई) *drei* Çâṇa *wiegend.*

त्रैशानि m. Patron. von त्रिशानु Hariv. 1,32,118.

त्रैशाम्ब m. N. pr. des Vaters von Karaṁdhama.

त्रैशीर्ष Adj. (f. आ) *zum dreiköpfigen* Viçvarûpa *in Beziehung stehend.* ब्रह्महत्या *ein an* V. *verübter Brahmanenmord.*

त्रैसृङ्ग Adj. आज्य n. so v. a. *der männliche Same* Mantrabr. 1,1,4.

त्रैशोक n. Name eines Sâman Njâjam. 9,2,7.

त्रैष्टुभ 1) Adj. (f. ई) *zur* Trishṭubh *in Beziehung stehend.* — 2) n. *die* Trishṭubh-*Weise.*

*त्रैसमिक Adj. *dreijährig.*

त्रैसानु m. N. pr. des Vaters von Karaṁdhama. v. l. त्रिशानु.

त्रैस्रोतस Adj. *zur* Gaṅgâ *in Beziehung stehend.*

त्रैस्वर्य n. *die drei Accente* Njâjam. 9,2,15.

त्रैहायणि n. *ein Zeitraum von drei Jahren.*

त्रोट in *कङ्कत्रोट.

त्रोटक 1) Adj. *zerreissend, brechend.* — 2) m. *a*) *ein best. giftiges Insect.* — *b*) N. pr. eines Schülers des Çaṁkarâkârja. — 3) *f. ई *eine best.* Râgiṇî. — 4) n. *a*) *eine heftige, zornige Rede.* — *b*) *eine Art Schauspiel.*

*त्रोटि f. 1) *Schnabel.* — 2) *Fischmaul.* — 3) *ein best. Vogel.* — 4) *Esox Kankila.* — 5) *ein best. Baum,* = कट्फल.

*त्रोटिकस्त m. *Vogel.*

त्रोतल und त्रोतलोत्तर n. Titel zweier Tantra.

*त्रोत्र n. 1) *Waffe.* — 2) *ein Stachel zum Antreiben des Viehes.* — 3) *eine best. Krankheit.* — 4) = आद्रूपक्रिया (!).

*त्रोक्, त्रोकते (गतौ). — Caus. Aor. अतुत्रोकत. — Desid. तुत्रोकिषते. — Intens. तोत्रोक्यते.

1. त्र्यंश m. 1) Sg. *drei Theile.* — 2) *Drittel.* — 3) *ein Drittel eines Zodiakalbildes,* = द्रेकाण. °नाथ m. *Regent eines* Dṛkâṇa.

2. त्र्यंश Adj. *drei Antheile habend.*

त्र्यक्ष 1) Adj. (f. ई und आ Hemâdri 1,329,14) *dreiäugig.* — 2) m. *a*) Bein. α) Rudra-Çiva's. — β) *Kaçjapa's Gal. — *b*) N. pr. eines Asura.

त्र्यक्षक und त्र्यक्षन् m. Bein. Rudra-Çiva's.

त्र्यक्षपत्नी f. Bein. der Pârvatî.

त्र्यक्षर 1) Adj. *aus drei Lauten oder Silben bestehend.* — 2) *m. *Kuppler.* — 3) f. त्र्यक्षरी *drei Laute oder Silben.* °भाष्य n. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1. — 4) n. *ein aus drei Lauten oder Silben bestehendes Wort.*

*त्र्यङ्कर n. 1) *ein Schulterjoch mit drei von jedem*

Ende herabhangenden Stricken zum Fragen von Lasten. — 2) *eine Art Collyrium.*

1. त्र्यङ्ग n. Pl. *das Oberstuck des rechten Vorderfusses, ein Abschnitt des linken Schenkels und ein Theil des Gedärmes an einem Opferthiere* Mân. Gṛhs. 2,4.

2. त्र्यङ्ग n. *ein dreigliedriges Heer: Wagen, Reiterei und Fussvolk* MBh. 8,52,7.

*त्र्यङ्गुर 1) m. Bein. Çiva's. — 2) n. = त्र्यङ्गुट 1) und 2).

1. त्र्यङ्गुल n. *das Maass von drei Daumenbreiten* Çat. Br. 3,7,1,25. *°ल उत्कर्षम्, *°लेनोत्कर्षम् und *त्र्यङ्गुलोत्कर्षम् Absol. P. 3,4,51, Sch.

2. त्र्यङ्गुल Adj. (f. आ) *das Maass von drei Daumenbreiten habend* Çat. Br. 1,2,3,9. Kâtj. Çr. 2, 6,2. 6,1,30.

त्र्यङ्गुल Adj. *zu den* 1. त्र्यङ्ग *gehörig.*

*त्र्यञ्जन n. *die drei Arten von Collyrium.*

*त्र्यञ्जल und *°लि n. *drei Handvoll.*

त्र्यधिपति m. *der Gebieter über die drei* गुण 1) n) oder *über die drei Welten.* v. l. स्रधिपति.

त्र्यधिष्ठान Adj. *drei Standörter habend.*

त्र्यधीश m. = त्र्यधिपति.

त्र्यनीक, त्रिꣳअनीक Adj. (*f. आ) 1) *drei Gesichter habend.* — 2) *aus drei Zügen bestehend* (Heer).

त्र्यत्त Adj. त्वाष्ट्रीसामन् n. Name eines Sâman.

त्र्यम्बक, त्रिꣳअम्बक 1) m. *a)* Bein. Rudra's, später Çiva's. त्र्यम्बकवृषभ m. Çiva's *Stier* Kâd. 138, 17. — *b)* N. pr. eines Rudra. — *c)* Pl. *die dem Rudra Trjambaka geweihten Kuchen.* — *d) die Opferhandlung, bei welcher diese Kuchen vorkommen.* — *e)* N. pr. eines Gelehrten Opp. Cat. 1, No. 7472. — 2) f. त्र्यम्बका Bein. der Pârvatî. — 3) n. Name eines Liṅga. — 4) Adj. Trṛcob. Up. 6 nach dem Comm. = त्रयाणां वेदानामम्बको वक्ता oder त्रयाणां लोकानां गत्ता.

त्र्यम्बकपत्त्र n. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

त्र्यम्बकपर्वत m. N. pr. eines *Berges.*

त्र्यम्बकमाहात्म्य n. Titel eines Werkes.

त्र्यम्बकशास्त्रिन् m. N. pr. eines Autors. °शास्त्रीय n. Titel seines Werkes Opp. Cat. 1.

*त्र्यम्बकसख m. Bein. Kubera's.

त्र्यम्बकीय n. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

त्र्यम्बकेश्वरपुरी f. N. pr. einer *Stadt.*

*त्र्यम्बुक (!) *eine Art Fliege.*

(त्र्य) त्रिꣳअर Adj. *drei Radspeichen habend.*

त्र्यरुण, त्रिꣳअरुण m. N. pr. eines Mannes.

(त्र्यरुष) त्रिꣳअरुष Adj. (f. ई) *an drei Stellen röthlich gezeichnet.*

*त्र्यलिन्द N. pr. eines Dorfes.

त्र्यवनत Adj. *an drei Stellen des Körpers eine Vertiefung habend* R. ed. Bomb. 5,35,18.

त्र्यवर Adj. Pl. *wenigstens drei.* °म् Adv. *wenigstens dreimal* Gaut.

त्र्यवरार्ध्यम् Adv. *wenigstens dreimal* Âpast. Çr. 3,16,9.

त्र्यविꣳ, त्रिꣳअवि m. *ein achtzehn Monate altes Kalb* Maitr. S. 3,13,17. f. त्र्यवꣳी.

त्र्यशीत Adj. (f. ई) *der 83ste.*

त्र्यशीति f. *dreiundachtzig.*

त्र्यशीतितम Adj. *der 83ste.*

त्र्यश्र 1) Adj. *dreieckig.* — 2) m. *a)* *eine dem Jasmin ähnliche Pflanze* Râǵân. 10,87. — *b) ein best. Tact* S. S. S. 208. — 3) n. *Dreieck.* — 4) m. oder n. *Triplett.*

*त्र्यश्रफला f. *Boswellia thurifera* Râǵân. 11,197.

त्र्यष्टक 1) Adj. *drei* Ashṭaka 3) *a) enthaltend.* — 2) n. *eine Art Gefäss.*

त्र्यष्टवर्ष Adj. *24 Jahre alt.*

1. त्र्यꣳअह् m. *ein Zeitraum von drei Tagen* Gaut. 19,17. °के गते Chr. 115,19. Acc. *während dreier Tage.* Abl., Loc. (227,33) und Instr. *nach drei Tagen.* त्र्यहवत्त *vor drei Tagen geschehen* 241,27.

2. त्र्यह 1) Adj. *drei Tage dauernd.* — 2) m. *eine dreitägige Feier.*

त्र्यहस्पर्श m. und °स्पृश n. *das Zusammenstossen dreier lunarer Tage mit einem solaren.*

त्र्यहीन Adj. *drei Tage dauernd.*

त्र्यहैकिक Adj. *für drei Tage Nahrungsmittel habend.*

*त्र्यह्न Adj. *nach drei Tagen erfolgt.*

*त्र्यात्तायण m. wohl *ein Çiva-Verehrer.* v. l. त्र्यायण.

*त्र्यायण m. gaṇa ऐषुकार्यादि in der Kâç.

त्र्यायुष n. *dreifache Lebensdauer* oder *Lebenskraft;* nach Manoh. *Kindheit, Jugend und Alter.*

त्र्यारुणि m. Patron. des Vjâsa im 15ten Dvâpara.

त्र्यार्षेय 1) Adj. *drei* Ṛshi-*Stammbäume in sich schliessend* Mân. Çr. 11,8,4. 7. 8. — 2) *m. Pl. *ein Blinder, ein Tauber und ein Stummer.*

त्र्यालिखित Adj. *an drei Stellen geritzt, drei Marken tragend* Çulbas. 2,33.

त्र्यालिखितवत्त् Adj. *aus Backsteinen mit drei Marken bestehend.*

त्र्यावत् Adj. *in drei Abtheilungen verlaufend, aus drei Reihen bestehend.*

(त्र्याशिर्) त्रिꣳआशिर् Adj. *mit drei Milchproducten gemischt.*

त्र्याकल m. *Huhn* (die ganze Gattung) Suçr. 1, 201,2.

*त्र्याकाव Adj. *drei Tränken habend.*

त्र्याह्निक Adj. 1) *dreitägig, tertianus* (Fieber). — 2) *auf drei Tage mit Nahrungsmitteln versehen.*

त्र्युत्तरीभाव m. *eine Progression mit drei.*

(त्र्युदाय) त्रिउदायꣳ m. *das dreimalige Hinzutreten zum Altar.*

त्र्युद्धि *ein Gestell mit drei Aufsätzen* TS. 5,1, 6,4. Maitr. S. 1,6,8.

(त्र्युधन्, त्रिउधꣳन्, त्रिऊधन् wäre metrisch besser) Adj. *drei Zitzen —, drei Euter habend.*

त्र्युन्नत Adj. *drei Erhöhungen habend* TS. 6,2, 6,2. 3.

त्र्युपसत्क Adj. *drei* उपसद् 3) *d) enthaltend* Âpast. Çr. 15,12,5.

*त्र्युषण und त्र्यूषण n. *Ingwer, schwarzer und langer Pfeffer.*

त्र्यृच n. *eine aus drei Versen bestehende Strophe.*

त्र्येणी und त्र्यैनी (Çat. Br.) Adj. f. *an drei Stellen bunt, — gesprenkelt.*

त्र्यैकिक Adj. v. l. für त्र्याह्निक 2).

1. त्वꣳ, तुभ्यꣳ Pronominalstamm der 2ten Person Sg.

2. (त्व) तुभ्यꣳ Adj. *dein.*

3. त्व, तुभ्य 1) Adj. *der eine, mancher.* त्व — त्व *der eine — der andere.* — 2) त्वद् Adv. *theils.* त्वद् — त्वद् *theils — theils.* Ein Relativum vor dem zweiten त्वद् bedeutet so v. a. *irgend ein Anderer, — Anderes.*

*त्वकत् am Anfange eines Comp. schmeichelndes Demin. von त्वत् *dein..*

*त्वकम् Demin. von त्वम् *du* Pat. in Mahâbh. 1,1,29.

त्वक्क am Ende eines adj. Comp. = 1. त्वच् *Haut* in तनु°. सान्द्रत्वक्क Çiç. 18,6 nach dem Comm. = सान्द्रवर्मन्, also fehlerhaft für सान्द्रत्वक्क.

*त्वक्काण्डुर m. *Wunde.*

*त्वक्कोरा und °री f. *Tabaschir* Râǵân. 6,187.

*त्वक्कृद् m. *Lepeocercis serrata.*

*त्वक्तारंगक m. *Runzel.*

त्वक्कोबिल Adj. (f. आ) *die Oeffnung an der Rindenseite habend* (Löffel) Âpast. Çr. 1,15,12. Vgl. त्वग्बिल.

त्वक्त्र n. *Rüstung.*

त्वक्त्राण n. *Schutz der Haut.*

त्वक्पत्त्र 1) m. *ein best. Baum,* wohl *Laurus Cassia.* — 2) *f. ई = हिङ्गुपत्त्री und *Malabathron.* — 3) n. *die Rinde* oder *das Blatt der Laurus Cassia.*

त्वक्पत्त्रक n. = त्वक्पत्त्र 3) Bhâvapr. 3,30.

*त्वक्पर्णी f. = त्वक्पत्त्र 2).

*त्वक्पलित n. *Aussatz* Gal.

त्वक्पाक m. *eine best. Hautkrankheit.*

त्वक्पारुष्य n. *Rauhheit der Haut* Suçr. 2,37,15.

*त्वक्पुष्प 1) n. *das Starren der Haare auf dem Körper.* — 2) n. und f. (ई) *Hautausschlag, Blattern* u. s. w.

*त्वक्पुष्पिका f. = त्वक्पुष्प 2).

त्वक्शून्य Adj. *kein Gefühl in der Haut habend.* Nom. abstr. °ता f. Bhâvapr. 1,145.

त्वक्ष्, *त्वक्षति = करोति, तनूकरणे (*त्वष्ट = तष्ट), त्वक्षने. त्वक्षो ग्राक्षे. — Mit प्र, प्रत्वक्षाण् *überwiegend kräftig oder überlegen.*

त्वक्षस् n. *Wirksamkeit, Thatkraft, Rüstigkeit.*

त्वक्षीयंस् Adj. *sehr rüstig.*

त्वक्सार 1) Adj. *bei dem die Haut (Rinde) das Vorwaltende ist, eine ausgezeichnete, vollkommen gesunde Haut habend.* — 2) m. *a) Rohr.* n. R. 3, 49,41 (aber ed. Bomb. 3,43,33 liest तत्सारम्). — *b) *Laurus Cassia (die Pflanze und die Rinde).* — *c) *Bignonia indica.* — 3) *f. आ *Tabaschir* Râǵan. 6,188.

*त्वक्सारभेदिनी f. *eine best. Pflanze* Râǵan. 4,150.

त्वक्सारव्यवहारवत् Adj. *mit Rohrarbeit sich beschäftigend.*

*त्वक्सुगन्ध 1) m. *Orange.* — 2) f. आ *die Rinde von Feronia elephantum.*

*त्वक्सूत्र n. Sg. *Haut und Kranz* L. K. 1062.

*त्वक्स्वाही f. *Orange.*

*त्वगङ्कर m. *das Starren der Haare auf der Haut.*

*त्वगाक्षीरी f. *Tabaschir.*

त्वगुत्तरासङ्गवत् Adj. *mit einem Obergewand von Rinde bekleidet* Kumâras. 5,16.

*त्वगुत्था f. *Chylus* Gal.

त्वगेल n. Sg. *Cassia-Rinde und Kardamomen* Suçr. 1,162,14.

*त्वग्गन्ध m. *Orange.*

*त्वग्न n. 1) *die Haare auf dem Körper.* — 2) *Blut.*

*त्वग्नल n. *Schweiss* Gal.

त्वग्दोष m. *Hautkrankheit, Hautausschlag* Hemâdri 1,492,1. 617,16.

*त्वग्दोषापहा f. *Vernonia anthelminthica.*

*त्वग्दोषारि m. *ein best. Knollengewächs* Râǵan. 7,81.

त्वग्दोषिन् Adj. *mit einer Hautkrankheit —, mit einem Hautausschlage behaftet.*

त्वग्बिल Adj. (f. आ) = त्वक्बिल Kâtj. Çr. 1,3,37.

त्वग्भेद m. *das Aufspringen der Haut.*

त्वग्भेदक Adj. *der einem Andern die Haut ritzt.*

*त्वग्वत् Adj. *mit Haut oder Rinde versehen.*

त्वंकार m. *das Duzen.*

त्वङ्, त्वङ्गति *galoppiren, springen, hüpfen, sich hinundher bewegen* Bâlar. 230,8. *flackern* Vikramâṅkaṅ. 18,81.

त्वङ्मनोयोगस्य ज्ञानत्वावच्छिन्नं प्रति कारणत्वखण्डनम् Titel eines Werkes.

*त्वङ्मय Adj. *für Haut u. s. w. geltend.*

*त्वङ्मय Adj. *aus Haut gemacht, — bestehend.*

*त्वङ्मल n. *die Haare am Körper.*

त्वङ्मांसास्थिमय Adj. *aus Haut, Fleisch und Knochen bestehend* Spr. 3838.

1. त्वच् (zweisilbig nach Çat. Br. 10,4,1,17) f. 1) *Haut, Fell.* कृष्णा *die schwarze Haut, so v. a. der schwarze Mann.* — 2) *Haut, so v. a. Schlauch* RV. 5,33,7. Auch bildlich von der *Wolke.* — 3) *Rinde* (von Pflanzen und Gebäck). — 4) *Cassia-Rinde.* — 5) **Zimmet* und *Zimmetbaum* Râǵan. 6,172. — 6) *Decke* überh. (z. B. *Pferdedecke*), *Oberfläche* (der Erde). — 7) कृष्णा oder श्यामिका *die schwarze Decke, so v. a. Finsterniss, Dunkel.*

2.* त्वच्, त्वचति (संवरणे, वृत्याम्).

त्वच 1) n. *a) Haut.* Insbes. am Ende eines adj. Comp. (f. आ). — *b) Zimmet.* Sg. auch *Zimmetbaum* in collectiver Bed. Râǵan. 6,172. — *c) *Cassia-Rinde.* — 2) *f. आ *Haut.*

त्वचन n. *das Abziehen der Haut.*

त्वचय्, °यति *die Haut oder die Rinde abziehen.* त्वचित *von der Rinde entblösst* Hem. Par. 2,23.

त्वचम् in त्वचस्य und am Ende einiger Comp. = 1. त्वच्.

त्वचस्य Adj. *in der Haut befindlich.*

*त्वचापत्र n. *Cassia-Rinde.*

*त्वचायनि m. Patron.

*त्वचिष्ठ Adj. *eine vorzügliche Haut habend.*

त्वचिसार m. *Rohr* Bhâvapr. 1,209.

*त्वचीयंस् Adj. *eine vorzüglichere oder vorzügliche Haut habend.*

त्वच्य Adj. *der Haut zuträglich.*

*त्वच्, त्वञ्चति (गतौ), त्वनक्ति (= 1. तञ्च्).

त्वत् oder त्वद् Abl. zu तु, त्व *du* und am Anf. eines Comp. Stellvertreter des einfachen Stammes. Mit *भू *du werden.*

*त्वत्क am Anf. eines Comp. = त्वकत्.

त्वत्कृत Adj. 1) *von dir gemacht.* — 2) *nach dir gemacht* (Name).

त्वत्तन *dein Bereich.* Abl. so v. a. त्वत्तस्.

*त्वत्तर Compar. zu त्वत्.

त्वत्तस् Adv. = त्वत् *von dir* u. s. w.

त्वत्पितृ Adj. (Nom. Pl. °तारस्) *dich zum Vater habend* TS. 1,5,10,2.

त्वत्प्रसूत Adj. *von dir angetrieben* Çat. Br. 4,1,4,4.

त्वद् s. त्वत्.

त्वदीय Adj. *dein, der deinige.*

त्वद्देवत्य Adj. *dich zur Gottheit habend, dir als G. geweiht* Çat. Br. 8,4,1,7.

*त्वय्, त्वय्यति Denom. von त्वद्.

(त्वय्य) तुभ्यय्य Adj. *aus dir stammend.*

त्वयिक् Adv. *auf dich zu, zu dir hin.*

त्वयिय Adj. *deines Gleichen, dir ähnlich.*

त्वयिवाचन Adj. *dich zum Schiedsrichter habend.*

त्वन्मय Adj. *aus dir hervorgegangen, —bestehend, nur dich enthaltend* Vikramâṅkaṅ. 9,28. Nom. abstr. °ता f. °ताम् अव-आप् *in dir aufgehen* Naish. 3,106.

त्वम्, तुभ्यम् Nom. Sg. *du.* त्वं कृ *Jmd* (Acc.) *duzen.*

त्वयत Adj. *von dir dargereicht.*

त्वर्, त्वरते (episch auch Act.) *eilen, schnell bei der Hand sein, eilen zu* (Dat. oder Loc. eines Nom. act. oder Infin.). त्वरित, तूर्त (Çat. Br.) und तूर्ण (selten) *eilend, schnell, geschwind, schnell bei der Hand, eilend zu* (Loc. eines Nom. act. oder Infin.). त्वरितम् und तूर्णम् Adv. *eilends, schnell.* त्वरितं त्वरितम् Kâraṇd. 58,3. त्वरितोदित und तूर्णोदित *schnell ausgesprochen.* Compar. Adv. त्वरितरम् und तूर्णतरम्. — Caus. 1) त्वरयति (episch auch Med.) *zur Eile antreiben* AV. 12,3,31. *antreiben zu* (Acc. mit oder ohne प्रति, Dat. eines Nom. act. oder Infin.). — 2) त्वारयति (!) *rasch befördern zu.* दधिभावाय so v. a. *schnell in saure Milch verwandeln* Çaṅk. zu Bâdar. 2,1,24 (S. 476, Z. 5). — Mit अति *sehr eilen, — zu* (Infin.). — Mit अभि *eilen.* °त्वरित *eilend, schnell bei der Hand.* — Mit परि *herumeilen.* — Mit प्र *eilen zu* (Dat. eines Nom. act.). प्रतूर्त und प्रतूर्ण (Harshaṅ. 16,1) *überaus rasch.* — Mit सम् *eilen.* संत्वरित *eilend,* °म् *eilends, schnell.* — Caus. संत्वरयति *eilen heissen, zur Eile antreiben.* प्राणाः संत्वरयन्ति माम् so v. a. *mir bleibt nicht viel Zeit zum Leben übrig.*

त्वर m. (nur Bhâg. P.) und त्वरा f. *Eile, Hast.*

त्वरण und त्वरया *eiligst, rasch, schnell.* विवाहकृते *in Betreff der Hochzeit.* In der Regel steht die Ergänzung im Loc. oder Infin. oder geht im Comp. voran. त्वरां कृ mit Gen. *eilen mit.*

त्वरण 1) Adj. (f. ई) *eilend,* so v. a. *durch Eile oder Anstrengung, von Schweiss entstanden.* — 2) *n. *das Eilen.*

त्वरणीय Adj. *wobei mit Eile zu Werke zu gehen ist.*

*त्वरायण n. neben तुरायण als v. l. von परायण.

*त्वरायस्, °स्यति *eilen.*

*त्वरारोक् m. *Taube.*

त्वरावत् Adj. *eilend, mit Eile zu Werke gehend.*

*त्वरि f. *Eile, Hast.*

त्वरित 1) Adj. s. u. त्वर्. — 2) f. आ wohl *eine Form der Durgâ und eines an sie gerichteten Zauberspruches.* — 3) n. *Eile.*

वरित्रक m. und *°का f. *eine früh reifende Reisart.*

वरित्रगति f. *ein best. Metrum.*

*वलग m. *Wasserschlange.* Richtig wohl जलग.

त्वष्टर् (auch dreisilbig) m. 1) *Werkmeister, Zimmermann, Wagner.* — 2) *der Schöpfer lebendiger Wesen, Bildner, Künstler* als *ein best. Gott.* त्वष्टरातिध्यन् Name von Sâman Ârsh. Br. — 3) *die Sonne oder eine Form derselben.* — 4) Bez. *des 12ten Muhûrta* Ind. St. 10,296. — 5) N. pr. *a)* eines Âditja. — *b)* eines Rudra. — *c)* eines Sohnes des Manasju oder Bhauvana.

त्वष्टि f. *Zimmerhandwerk.*

त्वष्टीमती fehlerhaft für त्वष्ट्रीमती.

त्वष्टृमत् Adj. Âpast. Çr. 10,23,8 fehlerhaft für त्वष्टृमत्.

त्वष्टृदेवत्य Adj. Tvashṭar *zum Gott habend.*

त्वष्टृमत् Adj. *mit dem Gott* Tvashṭar *verbunden, von ihm begleitet.* Vgl. त्वष्ट्रीमती.

त्वष्ट्रिमत् Adj. fehlerhaft für त्वष्टृमत् Maitr. S. 1,2,4. 3,7,7. Kap. S. 1,18.

त्वष्ट्रीमती Adj. f. zu त्वष्टृमत् Taitt. Âr. 4,7,5. 5, 6,12. त्वष्टीमती ते सपेय spricht die Gattin des Jagamâna, dieser dagegen त्वष्टृमत्तस्त्वा सपेम nach Âpast. Çr. 10,23,7. 8. Richtig त्वष्ट्रीमती und त्वष्टृमत्तम्. Da sonst keine Göttin त्वष्ट्री erwähnt wird, wird wohl die Form als eine Spielerei gedeutet werden müssen.

त्वाकाम Adj. *dich begehrend.*

*त्वात्पुत्र m. Pl. *die Schüler deines Sohnes.*

त्वादत्त, तुभ्यादत्त Adj. *von dir gegeben.*

त्वादात Adj. dass.

त्वादूत, तुभ्यादूत Adj. *dich zum Boten habend.*

त्वादृश्, °श (f. ई) und °शक Adj. *dir ähnlich, von deines Gleichen.*

(त्वानिद्) तुभ्यानिद् Adj. *dich hassend.*

त्वामाकृति Adj. *dir Opferspenden bringend* TS. 1,5,10,2.

त्वायत्त, तुभ्यायत्त Adj. *dich verlangend, — suchend, — liebend.*

त्वाया, तुभ्याया Instr. *aus Liebe zu dir, zu deinem Besten.*

त्वायु, तुभ्यायु Adj. *nach dir verlangend, dich liebend.*

त्वावँ Zusammenrückung von तु वावँ.

त्वावत्, तुभ्यावत् Adj. *dir ähnlich, so reich, mächtig, gross u. s. w. wie du, deiner würdig.*

(त्वावसु) तुभ्यावसु Adj. *dich zum Besitz habend.*

त्वावृध, तुभ्यावृध Adj. *dich zum Förderer habend, von dir begünstigt.*

त्वाष्ट्री 1) f. Bein. der Durgâ.

त्वाष्ट्र (auch dreisilbig) und त्वाष्ट्र (nur Çat. Br. 14) 1) Adj. *dem Gotte* Tvashṭar *gehörig, von ihm herrührend, unter ihm stehend* u. s. w. — 2) m. *a) der Sohn* Tvashṭar's, Bez. Viçvarûpa's, Âbhûti's, Vṛtra's und Triçiras'. — *b) eine Art Eklipse.* — 3) f. त्वाष्ट्री *a)* Patron. der Saraṇjû, der Gattin Vivasvant's. Pl. Bez. *best. weiblicher Wesen göttlicher oder dämonischer Art.* त्वाष्ट्रा: साम Name eines Sâman. — *b) ein kleiner Wagen.* — 4) (*f.) und n. *das Mondhaus* Kitrâ. — 5) n. *die Kraft —, Energie* Tvashṭar's, *Schöpferkraft, Zeugungskraft.*

त्वाष्ट्रीसामन् n. Name verschiedener Sâman.

त्विट् am Ende eines adj. Comp. von 2. त्विष्.

*त्विट्टति m. *die Sonne* Gal.

1. त्विष्, *त्वेषति, *°ते. Zu belegen nur आत्विषुस्, अत्विषत्त, तित्विषे, आतित्विषत्त, तित्विषाणे, त्विषित und त्विष्यत् (Bhâg. P.) 1) *in heftiger Bewegung sein, erregt sein, leidenschaftlich aufgeregt —, bestürzt sein.* — 2) *anregen, aufregen, in's Leben rufen.* — 3) *funkeln, glänzen, flammen.* — Mit *आ 1) *nehmen.* — 2) *geben.* — 3) *leuchten, glänzen.*

2. त्विष् f. 1) *heftige Aufregung, Ungestüm, Wuth; Bestürzung.* — 2) *Strahl, Licht.* — 3) *Glanz, Pracht, Schönheit.* — 4) *Glanz —, Ansehen der Person.* — 5) *Farbe* 294,24. 306,4. — 6) **Rede.*

त्विषा f. 1) **Licht, Glanz.* — 2) N. pr. einer Tochter Paurṇamâsa's VP.² 1,153.

*त्विषामीश und *त्विषांपति m. *die Sonne.*

त्विषि f. 1) *Ungestüm, leidenschaftlicher Trieb, Energie, innere Kraft.* — 2) *Glanz, Licht, Strahl.* — 3) *Ansehnlichkeit, Pracht, Schönheit.* — 4) *ein best.* Ekâha Vaitân.

त्विषिमत्, त्विषीमत् (Çat. Br.) und त्विषीमत् Adj. 1) *heftig erregt, ungestüm, energisch.* — 2) *glänzend, funkelnd, flammend.* — 3) *prächtig, ansehnlich.*

त्वी Adv. *gut! ja!* TS. 2,4,12,6.

त्वेष Adj. (f. आ und ई RV. 7,60,10) 1) *ungestüm, heftig.* — 2) *hehr, ehrfurchtgebietend, erschütternd, furchterregend.* — 3) *funkelnd, schimmernd.*

त्वेषद्य m. *das Toben, Ungestüm.*

त्वेषद्युम्न Adj. *von ungestümer Kraft.*

त्वेषनृम्ण Adj. *dessen Muth heftig oder gereizt ist.*

त्वेषप्रतीक Adj. (f. आ) *von funkelndem Aussehen.*

त्वेषयाम Adj. *ungestümen Laufes.*

त्वेषरथ Adj. *mit heftig dahinfahrendem Wagen.*

त्वेषस् n. *ungestüme Gewalt.*

त्वेषसंदृश् Adj. *von hehrem Aussehen.*

त्वेषित (dreisilbig) Adj. *von dir geheissen.*

(त्वेष्य) त्वेषिम्न Adj. *erschütternd.*

त्वै Zusammenrückung von तु वै.

त्वैपोरथि m. Patron. Kuçika's.

त्वोत (auch drei- und viersilbig) Adj. *von dir gefördert, — geliebt.*

त्वोति (dreisilbig Adj. *deine Förderung —, deine Liebe geniessend.*

त्सर्, त्सरति *schleichen, heranschleichen an, Jmd beschleichen* (um seiner habhaft zu werden). — Mit अभि *Jmd abfangen.* — Mit अव *beschleichen.* — Mit उप *heranschleichen an.*

त्सरा f. *Beschleichung* Comm. zu Nâjâm. 9.1.9.

त्सरु m. 1) *ein schleichendes Thier* oder *ein best. Thier der Art.* — 2) *Stiel eines Blattes, Gefässes* u. s. w. Çulbas. 3,221. *Griff eines Schwertes* und *eines Pfluges* (in सुमति°). — 3) *Schwertgriff*, so v. a. *Schwert* MBh. 1,134,30.

*त्सरुक Adj. *Griffe verfertigend.*

त्सरुमत् Adj. *mit einem Stiele versehen* Âpast. Çr. 12,2,8.

त्सरुमार्ग m. *Kampfweise mit dem Schwerte.*

त्सारिन् Adj. *schleichend, anschleichend, heimlich kommend, versteckt.*

त्सारुक Adj. *geschickt in der Handhabung des Schwertes.*

*थ 1) m. *a) Berg.* — *b) ein Schützer vor Gefahren.* — *c) Anzeichen einer Gefahr.* — *d) eine best. Krankheit.* — *e) das Essen.* — 2) n. *a) das Schützen, Bewahren.* — *b) Furcht.* — *c) ein Gebet für Jmds Heil.*

थक्कन, थक्किप und थक्किपक m. N. pr. von Mannern.

थरथराय्, °यते *schwindeln, taumeln* Kâraṇd. 33,24.

*थर्व्, थर्वति = चरति.

थल्योरक m. N. pr. eines Dorfes.

*थुड्, थुडति (संवरणे).

*थुत्कार m. *der Laut* थुत् *beim Ausspeien, lautes Ausspeien.*

*थुत्थुकारक Adj. etwa *schmatzend* (beim Essen).

*थुथु = थूथू.

*थुथुकत् m. *ein best. Vogel.*

थुर्व्, थूर्वति (हिंसार्थ). थूर्वत् als Beiw. Agni's Maitr. S. 2,10,1. Vgl. तुर्व्.

थुत् onomat. vom *Geräusch beim Ausspeien.* थूत्कृत्य Râgat. 7.1116.

थूत्कार m. und थूत्कृत n. = थुत्कार Râgat. 7, 1096. 1116. 8.341. 352.

थूथू Nachahmung *des beim Ausspeien entstehenden Lautes.*

थैथै Nachahmung *des Lautes eines musikalischen Instruments.*

*थोडन n. Nom. act. von थुड्.

दैणेय und °क n. *eine best. Pflanze*, = स्थौ° Kâraka 6,23. 26. 7,1.

1. द् 1) Adj. (f. या) am Ende eines Comp. *Etwas gebend, schenkend, verleihend, gewährend, mittheilend, bewirkend, hervorbringend.* पितृदे तिथि° MBu. 13,6606 fehlerhaft fur पितृदेवातिथि°. — 2) (*m. f. (या) und (*n.) *Gabe, Verleihung;* vgl. आशीर्द.

2. द् 1) Adj. am Ende eines Comp. *abschneidend, vernichtend, zerstörend.* — 2) *m. f. (या) und n. *das Abschneiden, Zertheilen.*

3. द् Adj. *bindend, fangend* in ऋष्यर्द्.

4. द् = दन्त् *Zahn* in अपवद्, पवद् und षोड.

5.*द् 1) m. *Berg.* — 2) f. दा *Hitze, Schmerz.* — 3) n. *Weib.*

1. दंश्, दश्, दंशति (nur 176,22), दँशति (episch auch Med.) *beissen, beissen in.* दष्ट und दंशित (nur LA. 13,4) *gebissen* (auch von einer best. tadelhaften Aussprache der Laute). — Caus. 1) दंशयति *a) beissen lassen, — von* (Instr.). — *b) bepanzern, mit einem Harnisch versehen* Çiç. 17,21. — 2) *दंशयते (दंशने). — Intens. *दन्दश्यते, *दन्दशीति, *दन्दष्टि (भावगर्काषाम्). दँन्दशान *nach einander beissend, — schnappend* ṚV. 10,95,9. — Caus. vom Intens. दन्दशयति *gehörig beissen lassen.* — Mit अव in अवदंश. — Mit आ *anbeissen, beissen in.* — Mit उद् in *उदंश. — Mit उप in उपदंशfgg. — Mit निस् *zerbeissen.* दन्तान् *die Zähne aneinander schlagen.* — Mit परि *zerbeissen.* — Mit वि 1) dass. — 2) *auseinanderquetschen.* — Mit सम् 1) *beissen, mit den Zähnen packen.* — 2) *zusammenkneifen, aneinander drücken.* — 3) *drücken, quetschen, dicht auf Etwas liegen.* संदष्ट *angedrückt, fest anliegend.* — Mit अभिसम्, अभिँसँ *zusammengebunden, zusammengeschnürt.*

2.*दंश्, दंशति (?) und दंशयते (दर्शने).

3.*दंश्, दंशति und दंशयति (भाषार्थ oder भासार्थ).

दंश 1) Adj. *beissend* in *मृगदंश. — 2) m. *a) Biss, die gebissene Stelle.* दंशं दा *Jmd* (Gen.) *beissen, stechen* (von einer Wanze). — *b) *Riss, Fehler in einem Edelstein u. s. w.* — *c) *Zahn.* — *d) Bremse.* *e) *Harnisch.* — *f) *Gelenk am Körper.* — *g)* N. pr. eines Asura. — *h)* MBh. 9,2582 fehlerhaft für शश. — 3) *f. ई *eine kleine Bremsenart.*

दंशक 1) Adj. *beissend* in *दृढ° und *मृग°. — 2) m. *a) Zahn* in *पुरु°. — *b) *Bremse.* — *c) *Hausfliege.* — *d)* N. pr. eines Fürsten. — 3) *f. दंशिका *eine Art Bremse.*

दंशन n. 1) *das Beissen, Biss.* — 2) *Harnisch, Rüstung.* Am Ende eines adj. Comp. f. आ Çiç. 17,21.

*दंशनाशिनी f. *ein best. Insect.*

*दंशभीरु und *°क *Büffel.*

दंशमशक n. Sg. *Bremsen und Mücken.*

*दंशमूल m. *Hyperanthera Moringa.*

*दंशवदन m. *Reiher.*

दंशित Adj. 1) *geharnischt, gerüstet.* — 2) *gerüstet, gewappnet, geschützt durch* (Instr.). — 3) *gerüstet —, bereit zu* (Loc.). — 4) *schön gekleidet, geputzt.* — 5) *nahe anliegend, dicht bei einander stehend, dicht gedrängt.* — 6) = दष्ट *gebissen.*

दंशिन् 1) Adj. *beissend* in तप्तदंशिन्. — 2) *m. *a) Hund.* — *b) Wespe.*

दँश्रुक Adj. *beissend*, mit Acc.

*दंशेर Adj. *bissig.* Richtig दशेर.

दंशोद्धार m. Titel eines Werkes.

दंश्मन् n. *Biss, die gebissene Stelle.*

दंष्टर् Nom. Ag. *Beisser.*

दंष्ट्र m. und दंष्ट्रा f. *Spitzzahn, Fangzahn.*

दंष्ट्रानिवासिन् m. N. pr. eines Jaksha.

दंष्ट्रायुध 1) Adj. *die Spitzzähne als Waffe gebrauchend.* — 2) *m. *Wildschwein.*

दंष्ट्राल 1) Adj. *mit grossen Spitzzähnen versehen.* — 2) m. N. pr. eines Rakshas.

दंष्ट्राविष Adj. *Gift in den Fangzähnen habend.*

*दंष्ट्रासेन m. N. pr. eines buddh. Gelehrten.

*दंष्ट्रिक 1) Adj. *mit Fangzähnen versehen.* — 2) f. आ *a)* = दाढिका. — *b) ein best. Pflanze.*

दंष्ट्रिन् 1) Adj. *mit Spitzzähnen —, mit Fangzähnen versehen.* Auch als Beiw. Çiva's. — 2) m. *a) ein solches Thier, Raubthier.* — *b) *Wildschwein.* — *c) *Hyäne.* — *d) Schlange.* Unterschieden von नाग und सरीसृप Harîv. 12496.

1. दंस्, nur दँसँयस् *sich wunderkräftig (hülfreich) erweisen.*

2.*दंस्, दंसति (?) und दंसयते (दर्शनदंशनयोः), दंसति (?) und दंसयति (भाषार्थ oder भासार्थ).

दँसँन n. und दँसँना f. *wunderbare That, — Wirkung, — Geschicklichkeit, Wunderkraft.*

दँसँनावत् Adj. *wunderkräftig, wunderbar geschickt.*

*दंसयितर् Nom. ag. *Vertilger.*

दँसस् n. = दँसँन.

*दँसि m. oder f. = कर्मन्.

दँसिष्ठ Adj. *sehr wunderkräftig.*

दँसु Adj. (nur im Comp.) *wunderkräftig.* Adv. *auf wunderbare Weise, erstaunlich.*

दँसुजूत Adj. *erstaunlich rasch.*

दँसुपत्नी Adj. f. *einen wunderkräftigen Herrn habend, sich in der Gewalt eines solchen befindend.* ṚV. 6,3,7 wohl दँसुपत्नी st. दँ सुपँत्नी zu lesen.

*दंह्, दंहयति (दीप्ति, दाहे). — Mit अति, °दंही: zur Erklarung von अति धक्.

दक n. = उदक *Wasser.*

*दकलावणिक Adj. *mit Wasser und Salz zubereitet.*

दकाण wohl nur fehlerhaft für दकाण.

दकोदर n. *Wasserbauch.*

दक्ष्, दँक्षति, °ते 1) Act. *es Jmd* (Dat.) *recht —, zur Genüge machen.* — 2) Med. *a) taugen, tüchtig —, bei Kräften sein.* — *b)* *वृद्धौ, *शीघ्रार्थे, *गतिहिंसयोः. — Caus. दक्षँयति *tauglich —, tüchtig machen.*

दँक्ष 1) Adj. (f. या) *a) tüchtig, tauglich, geschickt, anstellig, rührig, fleissig, gescheit.* Das *Wozu, Wobei* oder *Worin* im Loc. oder im Comp. vorangehend. — *b)* vom Soma so v. a. *kräftig, geistig. die geistigen Fähigkeiten steigernd.* — *c)* von der Gañgâ so v. a. *passirbar* (Nîlak.). — *d) angemessen, entsprechend, geeignet zu* (im Comp. vorangehend) von Sachen. — *e) recht* (nicht *link*). — 2) m. *a) Tüchtigkeit, Tauglichkeit, Fähigkeit.* — *b) geistiges Vermögen, Geisteskraft, Fähigkeit, Anlage.* — *c) Willenskraft, Wille, Gesinnung.* — *d) böse Gesinnung, Anschlag.* — *e) eine best. Tempelform* Hemâdri 2,58,11. — *f) *ein allen Geliebten genügender Mann.* — *g) Hahn* Kâraka 1,27.6,2.9. — *h) *eine best. Pflanze.* — *i) *Feuer.* — *k) *Çiva's Stier.* — *l)* N. pr. α) eines Âditja, der auch mit Praǵâpati identificirt wird. — β) eines best. Praǵâpati, dessen Opfer von Çiva zu Nichte gemacht wird. Hierher wohl दक्षस्यायनम् als Bez. *eines best. Opfers* M. 6,10 (Hdschr.). — γ) eines Sohnes des Garuḍa. — δ) verschiedener Manner. — 3) *f. आ *die Erde.*

दक्षकन्या f. 1) *eine Tochter von* Daksha 2) *l)* β). — 2) *Patron. der Durgâ.

1. दक्षक्रतु m. Du. *Wille und Verstand* TBr. 1,5, 4,2. Âçv. Grhj. 3,6,7.

2. दँक्षक्रतु Adj. *tüchtige Einsicht habend.*

*दक्षजा f. Patron. der Durgâ.

*दक्षजापति m. 1) *der Mond.* — 2) Bein. Çiva's.

दक्षणिधन n. Name eines Sâman.

दक्षता f. *Geschicklichkeit, Gewandtheit; Rührigkeit* Spr. 2678.

दँक्षताति f. *geistige Fähigkeit.*

दक्षनिधन n. = दक्षणिधन.

दँक्षपति m. *Herr der Fähigkeiten.*

दँक्षपितर् (stark auch °पितार्, Adj. Pl. nach den Comm. 1) *den* Daksha *zum Vater habend.* — 2) *Fähigkeiten bewahrend, — besitzend, — verleihend.*

दक्षपुत्र m. Patron. des 9ten Manu VP.² 3,24.

दक्षमथन m. Bein. Çiva's Harshak. 71,11.

दक्षयज्ञप्रबन्ध m. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

दक्षयज्ञप्रभञ्जन m. Bein. Çiva's.

*दक्षयज्ञविनाशिनी f. Bein. der Durgâ.

दक्षविक्रिता f. Bez. *eines best. Gesanges.*

दक्षवर्धु Adj. *der Tüchtigkeit u. s. w. sich erfreuend.*

दक्षम् Adj. = दक्ष 1) *a*).

दक्षसाधन Adj. *Tüchtigkeit zuwegebringend, Muth machend.*

दक्षसावर्ण (VP. 3,2,20) und °वर्णि m. N. pr. des 9ten Manu.

दक्षसुत 1) m. *ein Sohn Daksha's, so v. a. ein Gott* nach dem Comm. zu R. ed. Bomb. 5,48,15. — 2) f. आ *eine Tochter Daksha's; Pl. die Weiber des Mondes.*

दक्षस्थ Adj. (f. आ) *zur Rechten —, im Süden befindlich* Hemâdri 1,137,8. 18.

दक्षस्मृति f. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

दक्षाण्ड n. *Hühnerei* Buâvapr. 2,137. 6,117.

दक्षात्मजा f. *eine Tochter Daksha's.* °पति m. *der Mond* Vâmana.

*दक्षाधरध्वंसक, *°ध्वंसकृत् und °ध्वंसन m. Bein. Çiva's.

दक्षिण्य, दाक्षिणिम्न 1) Adj. *dem man es recht oder geschickt machen muss, dem man sich gefällig erweisen muss.* — 2) *m. *a) Geier.* — *b)* Bein. Garuḍa's.

दक्षारि m. Bein. Çiva's.

दक्षि Voc. *o Flammender!* RV.

दक्षिण und दक्षिणा 1) Adj. (f. आ) *a) tüchtig, geschickt, — zu* (im Comp. vorangehend). — *b) recht, auf der rechten Seite befindlich.* दक्षिणं परि-इ *Jmd so umwandeln, dass man ihn zur Rechten hat.* दक्षिणं कर् *Jmd zu seiner Rechten nehmen, Jmd seine rechte Seite zukehren* (als Zeichen der Achtung). — *c) südlich, im Süden befindlich, nach Süden gerichtet, von Süden kommend* (Wind). — *d) gerade, rechtschaffen, offen.* — *e) liebenswürdig, gefällig, zuvorkommend.* — *f)* आम्नाय m. Bez. *eines der heiligen Texte der* Tântrika. — 2) m. *a) die rechte Hand, der rechte Arm.* — *b) das Ross rechts von der Deichsel.* — 3) m. oder n. *a) die rechte Seite.* दक्षिणम् *nach rechts.* — *b) Süden.* — 4) f. आ *a) die tüchtige, d. h. fruchtbare Milchkuh.* — *b) ein dem diensthuenden Priester gereichter Lohn* (ursprünglich eine *Kuh*). Häufig personificirt. — *c) Lohn* überh. — *d) Darbringung, Gabe, Geschenk* überh. — *e) Süden.* — *f) *eine Form oder Darstellung der Durgâ mit hervorstehender rechter Seite.* — *g) *=प्रतिष्ठा.* — 5) n. *die Lehre oder das Ritual der Çâkta von der rechten Hand.*

*दक्षिणाकालिका f. *eine Form der Durgâ bei den Tântrika.*

दक्षिणाकालीमाहात्म्य n. Titel eines Werkes.

दक्षिणाजान्वक्त Adj. *mit gebogenem rechten Knie* Gobh. 1,3,1.

दक्षिणातउपवीतिन् Adj. *die heilige Schnur nach rechts hin tragend* Âpast. Çr. 3,17,1.

दक्षिणातस् Adv. 1) *von rechts her, auf der rechten Seite, rechts, — von* (Gen.). Mit अस् oder भू *rechts von Jmd* (Gen.) *stehen*, so v. a. *als Helfer zur Seite stehen.* Mit कर् *Jmd zur Rechten nehmen, Jmd die Rechte zukehren* (als Zeichen der Achtung). — 2) *von Süden her, nach Süden, im Süden von* (Gen.). दक्षिणातस् पुरस्तात् und दक्षिणतः पुरः *südöstlich.*

दक्षिणातस्कपर्द Adj. *das Haar an der rechten Seite aufgewunden oder geflochten tragend.*

दक्षिणात्रा Adv. *rechts.*

दक्षिणत्व n. *Geradheit, offenes Wesen oder Liebenswürdigkeit.*

दक्षिणदघ् Adj. (Nom. °धक्) Lâṭj. 5,7,3 v. l. für दक्षिणमद्.

दक्षिणद्वारकामाहात्म्य n. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

दक्षिणद्वारविचार m. desgl. Cat. Kielh. 1,92.

दक्षिणद्वारिक Adj. *einem kriegerischen Auszuge nach Süden günstig* Ind. St. 14,356.

*दक्षिणधुरीण Adj. *rechts von der Deichsel angespannt.*

दक्षिणपश्चात् Adv. *südöstlich, — von* (Gen.) Vaitân.

दक्षिणपश्चार्ध m. *Südwestseite.*

दक्षिणपश्चिम Adj. (f. आ) *südwestlich.*

*दक्षिणपाञ्चालक Adj. *zu den südlichen* Pañkâla *in Beziehung stehend.*

दक्षिणपूर्व 1) Adj. (f. आ) *südöstlich.* °पूर्वेण *südöstlich von* (Acc.). — 2) f. आ *Südost.*

दक्षिणपूर्वार्ध m. *Südostseite.*

दक्षिणप्राक्प्रवण (दक्षिणा°?) Adj. *nach Südost abfallend.* — *geneigt* Çâṅkh. Çr. 4,14,6.

दक्षिणप्राची f. *Südost.*

दक्षिणमानस n. N. pr. eines Wallfahrtsortes.

दक्षिणमार्ग m. *die südliche Bahn* (am Himmel) Varâh. Jogaj. 4,49.

दक्षिणराढा und °राढा (wohl fehlerhaft) f. N. pr. einer Gegend.

दक्षिणलिपि f. *eine Schriftart* Lalit. 143,19. v. l. दक्षिणा°.

दक्षिणसद् Adj. *rechts oder südlich sitzend.*

दक्षिणसव्य Adj. Du. *recht und link* AV. 12,1,28.

*दक्षिणस्थ m. *Wagenlenker.*

1. दक्षिणा f. s. u. दक्षिण.

2. दक्षिणा (दक्षिणा AV. 18,1,42. 19,13,9) Adv. mit Abl. 1) *rechts.* — 2) *südlich.*

दक्षिणाकपर्द Adj. = दक्षिणातस्कपर्द Gṛhjâs. 2,10.

दक्षिणाकाल m. *die Zeit der Empfangnahme des Opferlohnes.*

दक्षिणाग्नि m. *das südliche Altarfeuer.*

दक्षिणाग्र Adj. *dessen Spitzen nach Süden gerichtet sind.*

*दक्षिणाचल m. *das Gebirge Malaja.*

दक्षिणाचार Adj. 1) *einen geraden, rechtschaffenen Wandel führend.* — 2) *das Ritual der Çâkta von der rechten Hand befolgend.* °तन्त्र n. und °तन्त्रराज m. Titel von Werken.

दक्षिणाचारिन् Adj. = दक्षिणाचार 2). °रितन्त्रराज m. Titel eines Werkes.

दक्षिणाज्योतिस् Adj. *durch den Opferlohn Glanz empfangend.*

दक्षिणाञ्च Adj. (f. °ाचो) *nach Süden gerichtet.*

दक्षिणात् Abl. Adv. 1) *von rechts, rechts.* — 2) *von Süden her, südlich.*

दक्षिणात्व n. Nom. abstr. zu दक्षिणा 4) *b)* Maitr. S. 4,8,3.

दक्षिणात्सद् Adj. *im Süden sitzend* Maitr. S. 2,6,3.

दक्षिणाद्वात m. *Südwind* Maitr. S. 2,7,20.

1. दक्षिणाद्वार n. *eine Thür nach Süden* Mân. Gṛhj. 2,11.

2. दक्षिणाद्वार Adj. *die Thür südlich habend.*

दक्षिणाधिपति m. *Gebieter des Dekhans* LA. 29,16.

दक्षिणानुष्टुभ् f. *ein best. Metrum.*

दक्षिणान्याय Adj. *wobei die Richtung nach Süden als Regel gilt.*

दक्षिणापथ m. 1) *der Weg der den Opferlohn bildenden Kühe* u. s. w. (zwischen der Çâlâ und dem Sadas). — 2) *der Dekhan.*

दक्षिणापथिक Adj. *dekhanisch.*

दक्षिणापर Adj. (f. आ) *südwestlich* Âpast.

दक्षिणापवर्ग Adj. *im Süden aufhörend* Kâç. 87.

दक्षिणाप्रत्यगपवर्ग Adj. *in Südwesten aufhörend* Kâç. 1.

दक्षिणाप्रत्यञ्च 1) Adj. (f. °ीची) *südwestlich.* दिश् f. *Südwest* Comm. zu Mân. Gṛhj. 2,1. °त्यक् Adv. *nach Südwest* Mân. Gṛhj. 2,1. — 2) f. °ीची f. *Südwest* Gaut.

दक्षिणाप्रवण Adj. (f. आ) *nach Süden abfallend* (Ort) Mân. Gṛhj. 2,11.

दक्षिणाप्रिष्टि m. *das Seitenpferd rechts neben den Jochpferden.*

दक्षिणाबन्ध m. im Sâṁkhja *eine der drei Gebundenheiten, die durch den Opferlohn* oder *Lohn überh. bedingte.*

दक्षिणाब्धि m. *das im Süden gelegene Meer* VP.² 5,53.

दक्षिणाभिमुख Adj. (f. आ) *mit dem Gesicht nach Süden gerichtet* Hemâdri 1,721,1. *nach Süden gerichtet, — fliessend.* °स्थित Adj *mit dem Gesicht nach Süden gewandt stehend.*

दक्षिणामुख Adj. (f. ई) *mit dem Gesicht nach rechts* oder *Süden gewandt.* °म् Adv. *südwärts* 111,11. Nom. abstr. °त्व n. Hemâdri 1,352,18.

दक्षिणामूर्ति m. *eine Form Çiva's bei den Tântrika.* °संहिता f., °स्तव m., °स्तोत्र n., °स्तोत्रवार्त्तिक n., °मूर्त्यष्टक n. (Opp. Cat. 1, und °मूर्त्युपनिषद् f. Titel von Werken.

दक्षिणायन 1) Adj. *auf dem Wege liegend, welchen die Sonne auf ihrem Gange von Norden nach Süden geht.* — 2) n. *a) der Weg nach Süden, — zum Reich der Todten.* °म् अन्-या so v. a. *sterben.* — *b) der Gang der Sonne nach Süden; das Halbjahr, in dem die Sonne sich von Norden nach Süden bewegt,* Gaut. °संक्रान्ति f. Paṁkat. ed. Bomb. 2,17,15.

दक्षिणायुग्य m. *das rechte Jochpferd.*

दक्षिणारण्य n. N. pr. eines *Waldes.*

***दक्षिणारुस्** Adj. *an der rechten Seite verwundet.*

दक्षिणार्ध m. *die rechte, südliche Seite.*

दक्षिणार्धपश्चार्ध m. *Südwestseite* Mân. Çr. 6,2,5.

दक्षिणार्धपूर्वार्ध m. *Südostseite* Mân. Çr. 1,1,2. 7,6.

दक्षिणार्धापरार्ध m. *Südwestseite* Çâṅkh. Çr. 18, 24,18.

दक्षिणार्ध्य Adj. *auf der rechten, südlichen Seite befindlich.*

दक्षिणार्ध्यपूर्वार्ध्य Adj. *auf der Südostseite befindlich* Lâṭj. 1,10,3.

***दक्षिणार्ह** Adj. *eines Opferlohnes würdig.*

दक्षिणालिपि f. v. l. für दक्षिणलिपि.

दक्षिणावचर Adj. *es stets mit der rechten Seite zu thun habend* Lalit. 63,5.

दक्षिणावत् Adj. 1) *tüchtig.* — 2) *reichlichen Opferlohn gebend, fromm* (im Sinne der Priester). — 3) *wobei reichlicher Lohn gegeben wird.*

दक्षिणावर्त 1) Adj. (f. आ) *a) von links nach rechts sich windend* (Muschel, Frucht Buâvapr. 1,171). — *b) nach Süden gewandt, auf dem Gange nach Süden sich befindend* (die Sonne). — 2) m. *der Dekhan.*

दक्षिणावर्तक 1) Adj. (f. °र्तिका) *nach rechts* oder *nach Süden gerichtet* Hemâdri 1,144,2. Agni-P. 40, 28. — 2) *f. ई *Tragia involucrata* Râǵan. 9,48.

दक्षिणावह् (stark °वाह्) Adj. *rechts fahrend, rechts um das Feuer gehend.*

दक्षिणावृत् Adj. *nach rechts gewandt, rechts herum gehend.*

दक्षिणावृत Adj. *von links nach rechts geflochten* Âpast.

***दक्षिणाशापति** m. Bein. Jama's.

दक्षिणाशिरस् Adj. *mit dem Kopfe nach Süden gewandt* Kâtj. Çr. 22,6,4. 15. Gobh. 3,10,27.

दक्षिणाश्रोणि f. *die rechte Hinterbacke* Kâtj. Çr. 17,8,24.

दक्षिणासंचर m. = दक्षिणापथ 1) Vaitân.

दक्षिणासद् Adj. = दक्षिणसद्.

***दक्षिणाहि** Adv. *weit rechts, weit im Süden.* — *von* (Abl.).

दक्षिणिन् Adv. *rechts, mit der rechten Hand.*

दक्षिणी Adv. mit कर् 1) *Jmd* (Acc.) *zu seiner Rechten nehmen, so umwandeln, dass man ihn zur Rechten hat* (als Zeichen der Achtung). — 2) *Etwas* (Acc.) *als Opferlohn geben* Bâlar. 38,*.

दक्षिणीय Adj. 1) *des Opferlohnes werth, zum Opfergeschenk passend.* — 2) *ehrwürdig* Lalit. 328, 14. Kâraṇḍ. 96,16. 21.

दक्षिणेतर Adj. *nicht recht, link.*

दक्षिणेति f. *der Gang der Sonne nach Süden.*

दक्षिणेन Instr. Adv. mit Acc. 1) *rechts, zur Rechten, — von.* — 2) *im Süden, südlich, südwärts, — von.*

***दक्षिणेर्म** Adj. *auf der rechten Seite zerbrochen* (z. B. Karren).

दक्षिणेर्मन् Adj. *auf der rechten Seite verwundet* Bâlar. 181,12.

दक्षिणेस् Instr. Pl. Adv. *rechts.*

दक्षिणोत्तर Adj. (f. आ) *recht und link* (Âçv. Gṛhj. 3,2,3), *südlich und nördlich, nach Süden und Norden gerichtet.* °पार्श्व Hemâdri 1,128,23.

दक्षिणोत्तरायत Adj. (f. आ) *von Süden nach Norden sich erstreckend* Hemâdri 1,123,9. 129,1. 651,2.

दक्षिणोत्तरायाम Adj. dass. ebend. 1,296,6.

दक्षिणोत्तरिन् Adj. *rechts überstehend, — überragend.*

दक्षिणोत्तान Adj. 1) *die rechte Hand mit der inneren Fläche nach oben haltend* Kâtj. Çr. 8,2,9. — 2 Du. in Verbindung mit पाणी *von denen die rechte mit der inneren Fläche nach oben gerichtet ist* Ind. St. 9,221. Gobh. 4,3,18. 20.

दक्षिणोदग्द्वार Adj. (f. आ) *eine Thür nach Süden und nach Norden habend* Âpast.

दक्षिण्य Adj. = दक्षिणीय.

दक्षितु (RV. 2,4,4) und **दक्षितुस्** (RV. 1,141,7) Adj. *brennend, flammend.*

दक्षेश्वरलिङ्ग n. Name eines Liṅga.

दगार्गल n. *die Untersuchung des Bodens zur Auffindung einer Wasserquelle* und *die darüber handelnde Lehre.*

***दगु** m. N. pr. eines Mannes.

दग्ध 1) Adj. s. u. 1. दह्. — 2) f. आ *a) *die Gegend, wo die Sonne gerade steht.* — *b)* Bez. *gewisser unheilvoller lunarer Tage.* — *c) *eine best. Pflanze* Râǵan. 9,127. — 3) n. *das Brennen* (in der Chirurgie). अग्नि° *cauterium actuale,* क्षार° *c. potentiale.* Auch in Comp. mit dem *gebrannten* Theile.

***दग्धकाक** m. *Rabe.*

दग्धजठर n. *der verfluchte Magen* Spr. 2813.

दग्धपुत्र Adj. (f. आ) *dessen Sohn verbrannt ist* Suparṇ. 9,2.

दग्धमत्स्य m. *auf dem Feuer gerösteter Fisch* Bhâvapr. 2,13.

दग्धमरण m. N. pr. eines Autors.

दग्धर् (mit Acc.) und **दग्धृ** (mit Gen.) Nom. ag. *Brenner, Verbrenner.*

दग्धरथ m. N. pr. eines Gandharva.

***दग्धरुह** 1) m. *Clerodendrum phlomóides* Râǵan. 10,42. — 2) f. आ *eine best. Pflanze* Râǵan. 9,127.

***दग्धवर्णक** *eine best. Grasart.*

दग्धव्य Adj. *zu verbrennen.*

दग्धव्रण m. *Brandwunde.*

***दग्धिका** f. 1) *angebrannter Reis.* — 2) *eine best. Pflanze* Râǵan. 9,127.

***दग्धेष्टका** f. *ein gebrannter Ziegelstein.*

दग्धोदर n. *der verfluchte Magen* zu Spr. 804.

1. **दघ्** 1) **दघ्नोति** *a) reichen bis an, erreichen.* Mit पश्चा oder पश्चात् *zurückbleiben, zu kurz kommen.* Mit अधस् *nicht die gehörige Höhe erreichen.* — *b) *घातने, पालने, ताडने.* — 2) ***दघ्यति** = गतिकर्मन् und स्रवति. — Mit अति *über* (ein Ziel) *hinausreichen, — hinausschiessen; an Jmd vorübergehen.* — Mit आ 1) *Jmd anhalten, Jmd Etwas anthun.* — 2) *abschlagen* (einen Wunsch). — 3) impers. *es widerfährt Jmd* (Loc.) *ein Leid.* — Mit प्र in प्रदघस्. 2. दघ् in उश° und दक्षिण°.

°**दघ्न** Adj. (f. ई und ई) *reichend bis an.* अश्व° *von der Höhe eines Pferdes.*

दघ्वन् in अपश्चाद्दघ्वन्.

दङ्क्षणु Adj. *bissig* Maitr. S. 2,8,10.

***दङ्ग्, दङ्गति** (पालने, वर्जने).

दच्छद m. (adj. Comp. f. आ) (*Zahndecke*) *Lippe.*

***दडी** f. *eine best. Pflanze* und *ihre Frucht* gaṇa करीतक्यादि in der Kâç.

दण्ड 1) m. und (ganz ausnahmsweise) n. (adj. Comp. f. आ) *a) Stock, Stab, Prügel, Keule.* दण्डवत् प्र-नम् *sich wie ein Stock verneigen,* so v. a. *sich*

der Länge nach auf die Erde werfen. वेतस् Rohrstäbchen euphemistisch so v. a. die männliche Ruthe. Der Rüssel des Elephanten, die Hauer des Ebers Du. V. 1,4, und Arme und Schenkel des Menschen werden häufig Stabe genannt. — b) Stengel, Stamm. — c) Stiel (an einem Löffel, einer Pfanne, einem Fliegenwedel, Sonnenschirm u. s. w.). — d) Fahnenstock auf einem Wagen. — e) *Deichsel am Pfluge. — f) der Stab an der Laute, durch welchen die Saiten durchgelassen sind. — g) *ein Werkzeug zum Schlagen der Laute. — h) *Butterstössel. — i) Stab als best. Längenmaass. — k) ein best. Zeitmaass. — l) eine best. stabähnliche Lichterscheinung am Himmel. — m) *ein best. Planet. — n) eine best. Constellation. — o) *eine stabähnliche Aufstellung der Truppen, Heeressäule. Vgl. °व्यूह. — p) Zeile; s. °पात. — q) eine Art Krampf Bhâvapr. 4, 159. — r) der Stock als Symbol der Gewaltthätigkeit, offene Gewalt, thätlicher Angriff. — s) Macht —, vollständige Herrschaft über (Gen. oder im Comp. vorangehend). — t) (die physische Gewalt in concreto) Heer. — u) der Stock als Symbol der richterlichen Gewalt und Strafe, Strafe überh., sowohl körperliche als auch Zurechtweisung und Geldbusse. गुप्त oder गूढ eine geheime Geldbusse, so v. a. erpresstes Geld. — v) *Hochmuth, Dünkel. — 2) m. a) *Pferd. — b) die Strafe personificirt als Sohn Dharma's von der Krijâ, als *Jama und als Çiva. — c) N. pr. α) eines Wesens im Gefolge des Sonnengottes. — β) eines Rakshas. — γ) verschiedener Männer. — 3) *f. आ Hedysarum lagopodioides. — 4) wohl n. N. pr. einer Oertlichkeit, = दण्डक 3).

दण्डक 1) m. (*n.) a) Stiel. — b) Deichsel. — c) Fahnenstock auf einem Wagen. — d) eine best. Pflanze. — e) eine ununterbrochen fortlaufende Reihe, Zeile. — f) eine Gattung von Metren. — g) eine Art Composition S. S. S. 165. — h) eine Art Krampf Bhâvapr. 4,166. Karaka 6,26. — i) Titel eines Werkes. — 2) m. a) Pl. die Bewohner von दण्डक 3). — b) N. pr. α) eines Asura Ind. St. 14, 127. — β) eines Fürsten. — 3) f. (आ) und n. (Pl. Prasannar. 153,7) N. pr. einer Wildniss im Dekhan. — 4) f. दण्डिका a) Stock, Stab. — b) Linie, Strich. — c) *Strick. — d) *eine Art Perlenschnur.

*दण्डकन्दक m. ein best. Knollengewächs Râgân. 7,91.

दण्डकपालिन् Adj. einen Stock und einen Schädel tragend Harshac. 2,a,96.

दण्डकर्मन् n. Bestrafung.

दण्डकल n. ein best. Metrum.

*दण्डकाक m. Rabe.

दण्डकारण्य n. = दण्डक 3).

दण्डकालसक m. eine Art Dysenterie Karaka 6, 10. Râgat. 7,1456. 1458. Vgl. दण्डालसिका.

दण्डकाञ्चन n. = दण्डक 3).

दण्डकाष्ठ n. ein hölzerner Stab.

दण्डकासन n. eine best. Art zu sitzen.

दण्डकुश und दण्डकूल m. Pl. N. pr. eines Volkes.

दण्डकेतु m. N. pr. eines Mannes.

दण्डगौरी f. N. pr. einer Apsaras.

दण्डग्रहण n. das Ergreifen des Stabes, so v. a. das Uebergehen in den Stand des त्रिदण्डिन्.

*दण्डग्राह् m. gaṇa रेवत्यादि.

दण्डघटना f. das Hantiren mit dem Stocke, das Umsichhauen mit dem Stocke und zugleich das sich der Länge nach auf die Erde Werfen (vor einer Gottheit) Ind. St. 15,269.

दण्डघ्न Adj. sich thätlich an Jmd vergreifend.

दण्डचक्र n. 1) Heeresabtheilung, Detachement. — 2) eine best. mythische Waffe.

*दण्डच्छद्मन् n. Geschirrgemach (buddh.).

*दण्डठक्का f. eine Art Pauke, auf der die Stunden angeschlagen werden.

दण्डताडन n. das Züchtigen mit einem Stocke Âpast.

*दण्डताम्री f. = 2. ताम्र 2).

दण्डत्व n. Nom. abstr. zu दण्ड Stock.

दण्डदास m. Sclave in Folge einer nicht abgetragenen Geldstrafe.

दण्डदेवकुल Pañkat. 128,25 fehlerhaft für खण्डदेवकुल ein verfallener Tempel, wie ed. Bomb. 2, 27,20 liest.

दण्डधर 1) Adj. den Stock tragend, — schwingend, so v. a. die richterliche Gewalt ausübend, züchtigend, strafend; mit Gen. तीक्ष्ण° strenge strafend. — 2) m. a) Fürst, König Râgat. 7,1458. — b) Richter, die oberste Gerichtsperson. — c) Anführer einer Heeresabtheilung Daçak. 90,20. — d) Bein. Jama's.

दण्डधराधिपति m. der oberste Gewalthaber, Fürst, König.

दण्डधार 1) Adj. den Stock tragend, so v. a. die richterliche Gewalt ausübend. — 2) m. a) *Fürst, König. — b) *Bein. Jama's. — c) N. pr. α) eines von Arǵuna erschlagenen Fürsten. — β) eines Sohnes des Dhṛtarâshṭra. — γ) Pl. eines Volkes.

दण्डधारक Adj. = दण्डधार 1) Spr. 3733.

दण्डधारण n. 1) das Tragen eines Stabes Pâr. Grihj. 2,5,11. — 2) das Schwingen des Stockes, so v. a. Anwendung von Gewalt 51,14. Züchtigung, Bestrafung.

दण्डधारिन् Adj. den Stock tragend, so v. a. züchtigend, strafend.

°दण्डधृक् Adj. die Herrschaft ausübend über.

दण्डन 1) m. Rohr (?). — 2) n. das Schlagen, Züchtigen, Strafen.

दण्डनविधि m. gesetzliche Strafe, Strafrecht Bâlar. 138,23.

दण्डनायक m. 1) Richter. — 2) Anführer einer Heeressäule, — einer Kolonne. — 3) *N. pr. eines Wesens im Gefolge des Sonnengottes.

दण्डनायकपुरुष m. Polizeidiener, Scherge.

दण्डनिधान n. das Niederlegen des Stockes, so v. a. Nichtanwendung von Gewalt, Milde.

दण्डनिपातन n. das Niederfallenlassen des Stockes, so v. a. Züchtigen, Strafen; mit Gen.

दण्डनीति f. 1) die Führung des Stockes, so v. a. Gerechtigkeitspflege, die Lehre von der gerechten Anwendung der Strafe. — 2) Titel eines Werkes. — 3) Beiw. der Durgâ.

दण्डनीतिमत् Adj. mit der Gerechtigkeitspflege vertraut.

दण्डनीय Adj. zu bestrafen, strafbar Bâlar. 141,16.

दण्डनेतर् Nom. ag. Stockführer, so v. a. Richter. Nom. abstr. °तृत्व n. Richteramt, Gerechtigkeitspflege.

*दण्डप m. N. pr. eines Mannes.

दण्डपक्षक m. eine best. Stellung der Hände.

दण्डपरायण Adj. eines Stabes bedürfend, sich auf einen Stab stützen müssend Kâraṇḍ. 48,12.

*दण्डपांसुल m. Thürsteher.

दण्डपाणि 1) Adj. einen Stab —, einen Stock in der Hand haltend Kathâs. 54,203. — 2) m. a) Polizeibeamter Hâs. 31,1. — b) Bein. Jama's. — c) N. pr. α) des Anführers zweier Schaaren Çiva's. — β) verschiedener Männer (eines Arztes Bhâvapr. 3,86).

दण्डपात m. 1) Bestrafung, Züchtigung VP. 5,22, 17. — 2) eine Art Fieber Bhâvapr. 3,79. — 3) der Ausfall einer Zeile (in Handschriften).

दण्डपातन n. das Niederfallenlassen des Stockes, so v. a. Züchtigen, Strafen.

दण्डपातनिपात m. eine best. Stellung der Füsse beim Tanze VP. 5,7,46, v. l.

दण्डपाता f. ein best. Pas beim Tanze Citat im Comm. zu VP. 5,7,46.

दण्डपातिन् Adj. Strafe verhängend über (Loc.).

दण्डपारुष्य n. 1) eine thätliche Beleidigung Gaut. körperliche Züchtigung, harte Strafe. — 2) Du. Be-

leidigung in Thaten und Worten, körperliche Züchtigung und Verweis.

दण्डपारुष्यवत् Adj. *thätliche Beleidigungen verübend, harte Strafen verhängend.*

दण्डपाल m. 1) *Wahrer der Strafe, Richter.* — 2) **Thürsteher.* — 3) **ein best. Fisch.*

दण्डपालक m. = दण्डपाल 1), *2) und *3).

दण्डपाशक m. *Polizeidiener, Nachtwächter.* Vgl. दाण्डपाशिक.

दण्डपिङ्गलक m. Pl. N. pr. eines Volkes.

*दण्डपेषण n. *eine Seihe mit einem Stiele* (buddh.).

दण्डप्रणाम m. *eine stockähnliche Verneigung*, so v. a. *das sich der Länge nach auf die Erde Werfen.*

दण्डप्रदान n. *das Ueberreichen des Stabes* (beim Upanajana) Çâṅku. Gṛhj. 2,11.

दण्डबाक्कु m. N. pr. eines Wesens im Gefolge Skanda's.

दण्डभङ्ग m. *Vereitelung —, Unterbleibung einer Strafe.*

दण्डभाज् Adj. *in Strafe verfallend, straffällig* 213,31. *bestraft werdend von* (Gen.).

दण्डभृत् 1) Adj. *einen Stock tragend.* — 2) m. *a*) **Töpfer.* — *b*) Bein. Jama's Varâh. Jogaj. 6,21.

दण्डमत्स्य m. *ein best. Fisch* Bhâvapr. 2,13,3.

दण्डमाणव n. *ein noch unter dem Stock stehender Brahmanenschüler.*

*दण्डमानङ्ग *Tabernaemontana coronaria.*

*दण्डमाष (माषशब्दः पर्यायः) Kâç. zu P. 4,4,37.

दण्डमानव m. R. 2,32,18 fehlerhaft für °माणव.

*दण्डमुख m. *Anführer einer Heeressäule, — einer Kolonne.*

दण्डय्, °यति *züchtigen, strafen;* mit Acc. der Person und Strafe. गुप्तेन दण्डेन so v. a. von *Jmd Geld erpressen.*

दण्डयात्रा f. 1) **eine feierliche Procession*, insbes. *eine hochzeitliche.* — 2) *Kriegszug, Aufbruch zum Kriege* Harshaḱ. 178,3. 18. 198,14. °चिह्न n. *ein Signal zum A.* 161,1. °पथ m. *Militärstrasse* 89, 11. °लग्न n. *der von den Astrologen für günstig erklärte Zeitpunkt zum Aufbruch* 170,8.

*दण्डयाम m. 1) *Tag.* — 2) Bein. *a*) Jama's. — *b*) Agastja's.

दण्डयोग m. *Anwendung von Strafe.*

*दण्डरी f. *eine Gurkenart.* Wohl fehlerhaft für डङ्करी.

दण्डवर्ध m. *Tod durch die Strafgewalt, Todesstrafe.*

दण्डवत् Adj. 1) *einen Stab tragend* Hemâdri 1, 785,2. — 2) *mit einem Stiele versehen.* — 3) *ein grosses Heer habend.*

दण्डवाचिक Adj. *real oder verbal* (Injurie) 212,23.

*दण्डवादिन् 1) Adj. *einen Verweis ertheilend.* — 2) m. *Thürsteher.*

दण्डवार्त्तासन n. *eine best. Art zu sitzen.*

*दण्डवालधि m. *Elephant.*

*दण्डवासिक m. *Thürsteher.*

दण्डवासिन् m. 1) *Dorfältester.* Vgl. अदण्डवासिक (Nachtr. 1). — 2) **Thürsteher.*

दण्डवाहिन् m. *Polizeidiener, Nachtwächter.*

दण्डविकल्प m. *eine beliebige Strafe, — Bestrafung;* mit Gen. 202,18.

दण्डविधान n. MBh. 12,9964 fehlerhaft für °निधान.

दण्डविषय m. N. pr. einer *Oertlichkeit*, =दण्डक 3) R. 7,81,18.

*दण्डविष्कम्भ m. *der Pfosten, an dem der um den Butterstössel sich windende Strick befestigt wird.*

दण्डवीर्य m. N. pr. eines Fürsten.

*दण्डवृत्तक m. *Tithymalus antiquorum.*

दण्डव्यूह m. *eine Aufstellung der Armee in Heeressäulen* oder *Kolonnen.*

दण्डव्रतधर Adj. *die richterliche Gewalt ausübend, Strafe verhängend.*

दण्डशत्रु m. N. pr. eines Fürsten Hariv. 1,38,3. दत्तशत्रु v. l.

दण्डशर्मन् m. desgl. ebend. दत्तशर्मन् v. l.

दण्डश्री m. desgl. VP.^{2} 4,199.

दण्डसेन m. desgl.

दण्डहस्त 1) Adj. *einen Stab in der Hand haltend.* — 2) *m. *Thürsteher.* — 3) f. ई (*श्रा und *n.) *Tabernaemontana coronaria* Bhâvapr. 1,185.

दण्डाढ्य 1) Adj. *a*) *nach dem Stock benannt.* — *b*) *den Namen* Daṇḍa *führend.* — 2) n. *a*) *eine Doppelhalle, von der die eine nach Norden, die andere nach Osten gerichtet ist.* — *b*) N. pr. eines Wallfahrtsortes.

दण्डाघात m. Pl. *Stockschläge* Kathâs. 54,203.

*दण्डाजिन n. Sg. *Stab und Fell als blosse äusserliche Zeichen der Frömmigkeit, Heuchelei, Betrug.*

*दण्डादण्डि Adv. *Stock gegen Stock* (bei einem Kampfe).

दण्डाधिप und °ति m. *Oberrichter.*

दण्डानीक n. *Heeresabtheilung, Detachement.*

दण्डापतानक m. *Starrkrampf, Tetanus rectus* Bhâvapr. 4,159.

दण्डापूपन्याय m. Abl. *nach der Art des Stockes und des Kuchens (hat die Maus den Stock verzehrt, so hat sie gewiss auch den Kuchen verzehrt)*, so v. a. *wie es sich aus dem Vorangehenden von selbst versteht.*

दण्डापूपाय्, °यित Adj. *aus dem Vorangehenden sich von selbst ergebend.*

दण्डापूपिका f. = दण्डापूपन्याय.

दण्डामित्रा f. N. pr. einer Oertlichkeit.

*दण्डायाम m. = दण्डयाम.

*दण्डार m. 1) *Wagen.* — 2) *Floss, Boot.* — 3) *Töpferscheibe.* — 4) *Bogen* oder *ein anderes Werkzeug zum Schleudern von Pfeilen.* — 5) *ein Elephant in Brunst.*

दण्डारक am Ende eines adj. Comp. etwa *Brunnenstange* Kâd. 243,3.

दण्डार्त N. pr. eines Wallfahrtsortes.

*दण्डालसिका f. *die Cholera.* Vgl. दण्डकालसक.

दण्डालु n. *Dioscorea alata* Mat. med. 296.

दण्डावयव m. = दण्डानीक Daçak. 77,13.

दण्डासन 1) n. *eine best. Art zu sitzen* Comm. zu Jogas. 2,46. — 2) *eine Art Pfeil.*

दण्डास्त्र n. *eine best. mythische Waffe.*

दण्डाकृत n. *Buttermilch* Bhâvapr. 2,44.

दण्डिक 1) Adj. *a*) **einen Stab tragend.* — *b*) *züchtigend, strafend.* — 2) m. *a*) *ein Polizeibeamter* Gaut. — *b*) **ein best. Fisch.* — दण्डिका f. s. u. दण्डक.

दण्डिन् 1) Adj. *einen Stock —, einen Stab tragend.* — 2) m. *a*) *ein Brahman im vierten Lebensstadium.* — *b*) *eine best. Secte religiöser Bettler.* — *c*) *ein best. Beamter, Platzmacher* Kâd. 16,13. — *d*) Bein. α) Jama's. — β) *Mañǵuçrî's. — *e*) **Artemisia Abrotanum* Râǵân. 10,147. — *f*) N. pr. α) eines Thürstehers des Sonnengottes. — β) eines Sohnes des Dhṛtarâshṭra. — γ) eines Autors.

दण्डिनीरूक्ष्य n. Titel eines Werkes.

*दण्डिमन् m. Nom. abstr. von दण्ड.

*दण्डिमत्त् Adj. *mit Stabträgern versehen.*

दण्डिमुण्ड Adj. *einen Stab tragend und ein kahles Haupt habend* (Çiva).

दण्डिमुण्डीश्वर m. N. pr. eines Ṛshi.

*दण्डेश m. *Heerführer* Gal.

*दण्डोत्पल m. f. (श्रा) und n. *eine best. Pflanze.*

दण्डोद्यम m. 1) *das Aufheben eines Stockes gegen Jmd, das Bedrohen Jmds* (im Comp.) *mit einem Stocke.* — 2) Pl. *Anwendung von Gewaltmitteln.*

*दण्डोपघातम् Absol. *unter Stockhieben* P. 3,4, 48, Sch.

दण्ड्य Adj. *zu strafen, strafbar, eine Strafe erhaltend* Âpast. Gaut. Mit dem Acc. der Strafe.

दत्क in अदत्क *zahnlos.*

दत्त 1) Adj. s. u. 1. दा. — 2) m. *a*) N. pr. eines Schlangenpriesters, eines Ṛshi im 2ten Manvantara und verschiedener anderer Männer. — *b*) Hypokoristikon der auf दत्त auslautenden Perso-

nennamen. — 3, *f. दत्ता ein Frauenname. — 4) n. *das Geben, Spenden.*

दत्तक 1) Adj. in Verbindung mit पुत्र *ein von andern Eltern überlassener Sohn.* — 2) m. *a*) N. pr. verschiedener Manner. — *b*) *Hypokoristikon der auf दत्त auslautenden Personennamen.

दत्तककुठार m., दत्तकचन्द्रिका f., दत्तकदर्पण m., दत्तकदीधिति f., दत्तकपुत्रविधान n., दत्तकमयूख m. und दत्तकमीमांसा f. Titel von Werken Opp. Cat. 1.

दत्तकर्ण Adj. *horchend auf* (im Comp. vorangehend) Kâd. 98,16.

दत्तक्षण Adj. *dem Gelegenheit oder ein Fest gegeben worden ist* Bhâg. P. 3,3,21.

दत्तगीता f. Titel eines Werkes.

*दत्ततीर्थकृत् m. N. pr. eines Arhant der Gaina.

दत्तदृष्टि Adj. *sein Auge auf Jmd oder Etwas richtend, beobachtend* 127,18. Mit Loc. Çâk. 7, v. l.

दत्तपूर्वोक्तशापभी Adj. *mit dem vorhin ausgesprochenen Fluche drohend* 131,18.

दत्तभुजंगस्तोत्र n. und दत्तमहिमन् m. Titel zweier Werke.

दत्तयोगशास्त्र n. Titel eines Werkes.

दत्तवर Adj. (f. आ) 1) *dem von Jmd* (im Comp. vorangehend) *gewährt worden ist sich Etwas zu erbitten* Harîv. 8652. 8657. — 2) *in Folge eines ausgesprochenen Wunsches als Geschenk gewährt.*

दत्तशत्रु m. N. pr. eines Fürsten. दण्डशत्रु v. l.

दत्तशर्मन् m. desgl. दण्डशर्मन् v. l.

दत्तशुल्का Adj. f. *für die ein Kaufpreis gezahlt worden ist* (um sie zur Ehe zu erhalten) 194,11.

°दत्तहस्त Adj. *der Jmd die Hand gereicht hat, sich stützend auf.*

दत्तहोमानुक्रमणिका f. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

दत्तात्त Adj. (f. ई) = दत्तदृष्टि. Mit Loc. Sâh. D. 59,6.

दत्तात्तर Adj. (f. आ) *wo eine Silbe hinzugefügt worden ist.*

दत्तातङ्क Adj. *Jmd* (Gen.) *in Angst versetzend* 299,23.

दत्तात्मन् 1) Adj. in Verbindung mit पुत्र *ein elternloser oder von seinen Eltern verstossener Sohn, der sich selbst als Sohn andern Eltern angeboten hat.* — 2) m. N. pr. eines der Viçve Devâs.

दत्तात्रि m. v. l. für दम्भोलि 2) VP.^{2}

दत्तात्रेय m. N. pr. eines Sohnes des Atri.

दत्तात्रेययोग m. (Opp. Cat. 1) und °शास्त्र n. Titel eines Werkes.

दत्तात्रेयीय n. *die Geschichte von Dattâtreja.*

दत्तात्रेयोपनिषद् f. Titel einer Upanishad.

दत्ताप्रदानिक Adj. *auf die Nichtablieferung einer geschenkten Sache bezüglich.*

दत्तामित्र N. pr. 1) m. eines Fursten. — 2) f. आ einer Oertlichkeit.

दत्तालि m. v. l. für दम्भोलि 2) VP.^{2}

दात्ति f. *Gabe, Darbringung.*

*दात्तिक, *दात्तिय und *दात्तिल m. Hypokoristika der auf दत्त auslautenden Personennamen.

*दात्तेय m. Bein. Indra's. Vgl. दत्तेय.

दात्तैरण्डपल्लक N. pr. einer Oertlichkeit.

दात्योलि m. v. l. für दम्भोलि 2) VP.^{2}

दात्तोत्तर Adj. *worauf man eine Antwort gegeben hat.* Nom. abstr. °त्व n.

दात्तोत्ति, दात्तोत्रि und दात्तोनि m. v. l. für दम्भोलि 2) VP.^{2}

दात्तोपनिषद् f. Titel einer Upanishad. Vgl. श्रीमद्दत्तो°.

दात्तोभि, दात्तोभि, दात्तोरि und दात्तोलि m. v. l. für दम्भोलि 2) VP.^{2}

दात्त्रिम, दात्रिम Adj. *durch Schenkung erhalten* (Sohn, Sclave).

दात्त्वाय Absol. zu 1. दा RV. 10,85,33.

दात्र (wohl von दय्) n. *Vermögen, Habe;* Pl. *Güter.*

दात्रवत् Adj. *vermöglich.*

दात्वत् Adj. *mit Zähnen versehen, beissend.* दात्वती रज्जु: so v. a. *Schlange.*

1. दद् s. 1. दा.

2. दद् Adj. *gebend, verleihend* in आयुर्दद्.

दद 1) Adj. (f. आ) dass. in अभयंदद und धनंददा. — 2) m. N. pr. eines Fürsten B. A. J. 10,25.

ददर्दस् onomatop. vom *Rollen des Donners.*

*ददन n. *das Geben.*

ददरि N. pr. eines Flusses.

ददातिबादर m. Pl. N. pr. eines Geschlechts VP.^{2} 4,28.

ददायुध Adj. *die Zähne als Waffe gebrauchend* Bhâg. P. 10,17,6.

ददि Adj. *gebend, Etwas* (Acc.) *gebend.*

ददितर Nom. ag. *Bewahrer, Besitzer.* Nach Mahîdh. *Geber.*

*ददृक्षेण्य P. 3,4,14, Sch. fehlerhaft für दिदृक्षेण्य.

*ददृत् Vârtt. zu P. 3,2,178.

ददृशानपवि Adj. *dessen Radspur man sieht.*

ददु und ददू f. 1) *eine Gattung von Hautausschlägen,* namentlich *eine Form von Aussatz.* — 2) *ददु *Schildkröte.*

*ददुक m. = ददु 1).

ददुकुष्ठ n. desgl.

*ददुघ 1) Adj. *Aussatz vertreibend.* — 2) m. *a*) *Cassia Tora* (— *alata* Mat. med. 295). — *b*) *Psoralea corylifolia.*

ददुण Adj. *mit Aussatz behaftet* Hemâdri 1,617,4.

ददुरोग m. = ददु 1) ebend. 1,617,3. 747,3.

ददुरोगिन् Adj. *mit Aussatz behaftet* ebend. 1, 616,1. 745,19. 747,1.

ददू s. ददु.

*ददूघ m. = ददुघ 2) *a*).

*ददूण Adj. = ददुण.

*दध् दधते (धारणे, दाने). — Intens. दादद्धि.

दध Adj. *verleihend* in इडादध, इलादध.

दधन् s. 2. दधि.

दधन in *अन्नदधन.

दधन्वत् Adj. *saure Milch enthaltend.*

1. दधि 1) Adj. *a*) *gebend, verleihend.* — *b*) *erhaltend* (Gegens. *vernichtend*), mit Acc. — 2) *n. *Haus.*

2. दधि und दधन् (in den schwachen Casus) n. 1) *saure Milch.* — 2) *Terpentin. — 3) *das Harz der Shorea robusta.*

*दधिक am Ende eines adj. Comp. = 2. दधि 1).

दधिकर्ण m. N. pr. 1) eines Schlangendämons. v. l. अधिकर्ण. — 2) einer Katze 149,10.17.

*दधिकूर्चिका f. *süsse Milch mit saurer Milch gekocht* Madanav. 89,74.

दधिक्र m. N. pr. eines Mannes.

दधिक्रा m. N. pr. eines zur Sonne in Beziehung stehenden mythologischen Wesens.

दधिक्रावतो f. Bez. *des Verses* दधिक्रावण्णो अकारिषम् u. s. w. Maitr. S. 1,5,13.

दधिक्रावन् m. = दधिक्रा.

दधिग्रह m. *ein Becher mit saurer Milch* Gaim. 4,4,8.

*दधिघन m. *gepresster Quark* P. 3,3,77, Sch.

दधिघर्म m. *heisser Opfertrank aus saurer Milch.* °घर्मकोम m. Vaitân.

*दधिचार m. *Butterstössel.*

दधिज 1) Adj. *auf oder aus saurer Milch entstanden.* — 2) *n. *frische Butter.*

दधित्थ m. *Feronia elephantum.* °रस m. *das Gummi dieses Baumes.*

*दधित्थाख्य m. n. *das Gummi von Feronia elephantum.*

दधिदुघ्न m. Sg. und Pl. *Molken von saurer Milch.*

दधिधानी f. *ein Behälter für saure Milch* Âpast.

दधिनदी f. N. pr. eines *Flusses.*

दधिपर्ण m. N. pr. eines Mannes.

*दधिपिण्ड m. *gepresster Quark* Gal.

दधिपुच्छ m. N. pr. eines Schakals.

*दधिपुष्पिका f. *Clitoria Ternatea* Râgân. 3,75.

*दधिपुष्पी f. *eine dem Carpopogon pruriens ähnliche Pflanze* Râgân. 7,176.

*दधिपूपक m. *ein best. Gebäck* Madanav. 115,67.

*दधिपूरण m. N. pr. eines Schlangendamons.

दधिपूर्वमुख m. N. pr. eines Affen, = दधिमुख.

*दधिफल m. *Feronia elephantum.*

दधिभक्त m. *eine aus saurer Milch bereitete Speise* Lâṭj. 2,11,23. 12,15.

दधिभाण्ड n. *ein Topf mit saurer Milch* 154,15.

दधिमण्ड m. *saurer Rahm* Rasar. 318.

दधिमण्डोद und °क Adj. *sauren Rahm an Stelle des Wassers habend* (ein Meer).

दधिमन्थ m. *ein Rührtrank von saurer Milch.*

दधिमुख m. 1) *eine Schlangenart.* — 2) N. pr. *a*) eines Schlangendämons Hariv. 9503. — *b*) *eines Jaksha. — c*) eines Affen.

दधिवक्त्र m. N. pr. eines Affen, = दधिमुख.

दैधिवत्त् Adj. *mit saurer Milch zubereitet.*

दधिवामन m. N. pr. einer mythischen Person.

दधिवारि Adj. *saure Milch an Stelle des Wassers habend* (ein Meer).

दधिवाहन m. N. pr. zweier Fürsten. VP.²

दधिविर्भ m. Pl. N. pr. eines Volkes.

*दधिशर m. *saurer Rahm.*

*दधिशीर्ण m. *Affe.*

*दधिषाज्य n. *geklärte Butter.* Richtig दधि°.

दधिषु m. = दिधिषु *Bewerber, Freier.*

दधिषूपति m. = दिधिषूपति *der Gatte einer zum zweiten Male verheiratheten Frau* Kap. S. 47,7.

दधिसक्तु m. Pl. *Grütze in saurer Milch.*

दधिसंभव 1) Adj. *aus saurer Milch entstehend* M. 5,10. — 2) *n. *frische Butter* Gal.

*दधिसार n. *frische Butter.*

दधिस्कन्द n. N. pr. eines Tîrtha.

*दधिस्नेह m. *saurer Rahm.*

*दधिस्य, °स्यति *nach saurer Milch verlangen.*

*दधिस्वेद m. *geronnene Milch, welche nach Abguss des Wassers mit dem Rahm verrührt wird.*

दधीच und दधीचि m. = दध्यञ्च्.

दधीचिमाहात्म्य n. Titel eines Werkes.

*दधीच्यास्थि n. 1) *Donnerkeil.* — 2) *Diamant.*

दधीमुख (metrisch) m. N. pr. eines Affen, = दधिमुख.

दधीय्, °यति *nach saurer Milch verlangen* Âpast. Çr. 10,16,12.

दधृष् 1) Adj. (Nom. दधृक्) *kühn, verwegen.* — 2) दधृक् Adv. *herzhaft, fest, tüchtig, fortiter.*

दधृष् Adj. *tapfer, siegreich kämpfend.*

दैधृषि Padap. st. दाधृषि.

दधृषीण Adj. = दधृष्.

*दध्न m. Bein. Jama's.

*दध्नम्र n. *saurer Rahm.*

दध्यञ्च्, दधिम्रञ्च् (schwach दधीच्) m. N. pr. eines mythischen Wesens, eines Sohnes des Atharvan (auch anderer Väter). Mit seinen Gebeinen, die er freiwillig hergiebt, erschlägt Indra seine Feinde.

दध्यन्न n. *mit saurer Milch bereiteter Reis.*

*दध्यस्य्, °स्यति *nach saurer Milch verlangen.*

*दध्याकर m. *das Meer von saurer Milch.*

*दध्यानी oder *दध्याली f. *eine best. Pflanze.*

(दध्याशिर्) दैधिम्राशिर् Adj. *mit saurer Milch gemischt.*

*दध्याह्व und *°ह्वय m. *das Harz der Pinus longifolia.*

दध्युत्तर 1) n. *saurer Rahm.* — 2) *f. आ *Knollenmilch* Gal.

*दध्युत्तरग n. *saurer Rahm.*

*दध्युद् Adj. *saure Milch statt des Wassers habend* (ein Meer).

दध्योदन m. *mit saurer Milch bereitetes Mus.*

1. दैन् nur in der Verbindung पतिर्दैन् und पत्नी दैन् (Du. ṚV. 1,120,6) am Ende einer Tṛshṭubh-Zeile. Der Bed. nach so v. a. दंपति und दंपती.

2. दन्, nur in den Formen दनस् und दन्. 1) *gerade werden, sich aufrichten.* — 2) *corrigere, zurechtbringen, — weisen.* — *Desid. दीदांसते (आर्ज्वे).

दनायुस् f. N. pr. einer Tochter Daksha's.

दनायू (!) m. N. pr. des Vaters der Dânava.

*दनीधंस Adj. vom Intens. von धंस्.

दनु N. pr. 1) m. eines Sohnes der Çrî. — 2) f. einer Tochter Daksha's und Mutter der Dânava.

दनुज m. *ein Dânava.* °इन्द्र m. *ein Fürst der D.* Vikramâṅkaḱ. 17,17.

*दनुजद्विष् und *दनुजारि m. *ein Feind der Dânava, ein Gott.*

दनुसंभव und *दनुसूनु m. *ein Dânava.*

दन्त् (nur in den schwachen Casus) m. *Zahn.* Am Ende eines adj. Comp. f. दती.

दन्त 1) m. *a*) *Zahn.* Einmal n. Am Ende eines adj. Comp. f. आ und ई. — *b*) Bez. *der Zahl 32* Gaṇit. 1,21. — *c*) *Fangzahn des Elephanten, Elfenbein. — d*) *Pfeilspitze. — e*) *Berggipfel, — rücken. — f*) *Thal. — 2) f. दन्ती *a*) *Croton polyandrum. — b*) *eine Art Composition* S.S.S. 168.

दन्तक 1) am Ende eines adj. Comp. *Zahn.* — 2) *m. *a*) *eine in horizontaler Richtung zahnartig hervortretende Felsspitze. — b*) *ein zahnartig vorspringender Pflock.* — 3) *f. दन्तिका *Croton polyandrum.* — 4) *Adj. *Sorgfalt auf seine Zähne verwendend.*

*दन्तकर्षण m. *Citronenbaum, Citrone.*

दन्तकलक् Ind. St. 15,390 wohl fehlerhaft für दन्तकलक्.

दन्तकार m. *ein Künstler, der in Elfenbein arbeitet.*

दन्तकाष्ठ 1) n. *a*) *ein Stückchen Holz von bestimmten Bäumen, welches zum Reinigen der Zähne gekaut wird,* Varâh. Jogaj. 2,20. — *b*) *das Reinigen der Zähne auf diese Weise.* — 2) *m. *a*) *Flacourtia sapida* Râǵan. 9,162. — *b*) *Asclepias gigantea. — c*) *Ficus indica. — d*) *Acacia Catechu. — e*) *Pongamia glabra. — f*) *Terminalia alata.*

*दन्तकाष्ठक m. *Tabernaemontana coronaria.*

दन्तकुमार m. N. pr. eines Mannes.

दन्तकूर MBh. 7,23,24. 48,76 wohl N. pr. einer Oertlichkeit. Nach Nîlak. dieses oder *eine Schlacht mit Zähneknirschen.*

दन्तकूर m. N. pr. eines Fürsten (nach Nîlak.) MBh. 7,70,5. Es ist wohl दन्तकूरे zu lesen st. दन्तकूरं.

दन्तग्राहिन् Adj. *die Zähne angreifend.* Nom. abstr. °हिता f.

दन्तघर्ष m. *Zähneknirschen.*

दन्तघाट und °क m. *ein Künstler, der in Elfenbein arbeitet.*

दन्तघात m. 1) *Biss.* — 2) LA. 6,26 wohl fehlerhaft für दन्तघाट; vgl. Chr. 113,20.

दन्तचाल m. *das Wackeln der Zähne.*

दन्तच्छद 1) m. *Lippe.* — 2) *f. आ *Momordica monadelpha.*

*दन्तच्छदन n. *Lippe* Gal.

*दन्तच्छदोपमा f. *Momordica monadelpha.*

दन्तच्छेदन n. *das Zerbeissen* Bhâvapr. 2,29.

दन्तजन्मन् n. *das Wachsen der Zähne* Jâǵñ. 3,23.

दन्तजात Adj. *schon Zähne habend.*

*दन्तजाक् n. *Zahnwurzel.*

दन्तदर्शन n. *das Blecken der Zähne.*

दन्तद्युत् f. *Glanz der Zähne* Bâlar. 140,16.

दन्तधाव m. *Reinigung der Zähne.*

दन्तधावन 1) n. *a*) *das Reinigen der Zähne* Gaut. — *b*) *Mittel zum Reinigen der Zähne,* insbes. *ein Holzstückchen, welches zu diesem Endzweck gekaut wird,* Gaut. — 2) *m. *a*) *Acacia Catechu. — b*) *Mimusops Elengi. — c*) *eine* Karañǵa-*Art* Râǵan. 9,70.

दन्तधावनक m. *ein best. Baum.*

दन्तपत्त्र, °त्रति *ein* Dantapattra *darstellen* Prasannar. 148,23.

दन्तपत्त्र n. *eine Art Ohrschmuck* Kâd. 11,5. 99,3. 232,9. 263,28. Harshaḱ. 22,19. Bâlar. 144,4.

*दन्तपत्त्रक n. *eine Art Jasmin.*

दन्तपवन n. *ein Hölzchen zum Reinigen der Zähne* Kabaka 1,5.

दन्तपात m. *das Ausfallen der Zähne.*

*दन्तपालि f. *Schwertgriff aus Elfenbein* Gal.

दन्तपाली f. *Zahnfleisch.*

दन्तपावन n. *das Reinigen der Zähne* Paṅkad.

दन्तपुप्पुट und °क m. *Zahngeschwulst.*

दन्तपुर n. N. pr. der Hauptstadt der Kaliṅga.

*दन्तपुष्प n. *die Frucht von Strychnos potatorum* und *die Pflanze selbst* (?).

दन्तप्रक्षालन n. 1) *das Reinigen der Zähne* Âpast. — 2) *Mittel z. R. d. Z.* Âpast.

*दन्तफल 1) m. *Feronia elephantum.* — 2) f. आ *a) langer Pfeffer* Râǵan. 6,12. — *b) eine Gurkenart* Gal. — 3) n. = दन्तपुष्प.

*दन्तबीज 1) m. f. (आ) *Granatapfel.* — 2) f. आ *eine best. Gurkenart.*

*दन्तबीजक m. *Granatapfel.*

दन्तभङ्ग m. *das Brechen—, Springen der Zähne.* °भङ्गं कर् *Jmd die Zähne zerbrechen* Paṅkad.

*दन्तभाग m. *Vordertheil des Kopfes beim Elephanten.*

*दन्तमध्य n. *der Raum zwischen den beiden Fangzähnen des Elephanten* Gal.

दन्तमय Adj. *elfenbeinern.*

*दन्तमल n. *Unreinigkeit der Zähne.*

दन्तमांस n. *Zahnfleisch.*

दन्तमूल n. 1) *Zahnwurzel.* — 2) * *Zahngeschwulst* Râǵan. 20,9.

*दन्तमूलिका f. *Croton polyandrum* oder — *Tiglium.*

दन्तमूलीय Adj. *zur Zahnwurzel gehörig, dental* (Laut).

दन्तरचना f. *das Reinigen der Zähne.*

दन्तरजस् n. *Unreinigkeit der Zähne.*

दन्तरोग m. *Zahnkrankheit, — weh.*

दन्तरोगिन् Adj. *kranke Zähne habend, an Zahnweh leidend.*

*दन्तलेखक m. *der vom Bemahlen der Zähne lebt.*

*दन्तलोक m. N. pr. eines Berges.

दन्तवक्त्र und दन्तवक्र m. N. pr. eines Fürsten der Karûsha. Letztere Form wohl richtiger, da dieser Fürst auch वक्रदन्त und वक्र genannt wird.

*दन्तवत् Adj. *mit Zähnen versehen.*

दन्तवर्ण Adj. *zahnfarbig, blendend weiss* MBh. 8,63,11.

दन्तवल्क n. *Schmelz der Zähne.*

*दन्तवस्त्र (*m. n.) *Lippe.*

दन्तवाणिज्य n. bei den Ǵaina *Handel mit Zähnen, Haaren u. s. w.*

दन्तवासस् (*m. n.) *Lippe.*

दन्तविघात m. *Biss.*

दन्तविद्रधि f. *Zahnabscess* Karaka 6,18.

दन्तवीणा f. *Zahncither.* °णां वादय् so v. a. *mit den Zähnen klappern.*

दन्तवेष्ट m. 1) *Zahnfleisch.* Du. *Zahnfleisch der oberen und unteren Kinnlade.* — 2) *ein Reif um den Fangzahn eines Elephanten.* — 3) = दन्तवेष्टक 2).

दन्तवेष्टक m. 1) = दन्तवेष्ट 1). Du. Karaka 4,7. — 2) *Zahngeschwür.*

दन्तवैदर्भ m. *das Lockerwerden der Zähne in Folge äusserer Verletzung.*

दन्तव्यापार m. *künstliche Bearbeitung von Elfenbein* Kâd. 84,18.

दन्तशङ्कु n. *Zange zum Ausziehen der Zähne.*

*दन्तशट schlechte v. l. für °शठ.

दन्तशठ 1) *Adj. *sauer;* m. *Säure.* — 2) m. Bez. *verschiedener Bäume* und n. *ihrer Früchte.* Nach den Lexicographen: *Citronenbaum, Citrus Aurantium, Averrhoa Carambola* und *Feronia elephantum.*

दन्तशर्करा f. *Weinstein der Zähne.*

*दन्तशाण m. *Zahnpulver.*

*दन्तशिरा f. 1) *Backenzahn.* — 2) *Zahnfleisch.*

दन्तशुद्धि f. *das Reinigen der Zähne.*

दन्तशूल m. n. *Zahnweh.*

दन्तशोधन 1) n. *Reinigung der Zähne.* °चूर्ण n. *Zahnpulver* Bhâvapr. 1,90. — 2) *f. ई *Zahnstocher.*

*दन्तशोफ m. *Zahngeschwulst.*

दन्तसंघर्ष m. *Zähneknirschen.*

*दन्तसदन् n. *Mund* Gal.

दन्तस्कवन n. *das Reinigen der Zähne* Âpast.

दन्तहर्ष m. *krankhafte Empfindlichkeit—, Stumpfheit der Zähne.*

*दन्तहर्षक und *हर्षण m. *Citronenbaum.*

दन्तहस्तिन् Adj. *mit Fangzähnen und Rüssel versehen* R. 1,6,24.

दन्ताग्र n. *Zahnspitze.*

*दन्ताग्रीय Adj. von दन्ताग्र.

*दन्ताघात m. 1) *Biss.* — 2) *Citronenbaum.*

दन्ताङ्क Adj. *die Zähne blekend* Mantrabr. 2,4,6.

दन्ताद Adj. *die Zähne anfressend.*

दन्तादन्ति Adv. *so dass* (zwei Kampfende) *mit den Zähnen aneinander kommen.*

दन्तान्तर n. *Zwischenraum zwischen den Zähnen.* °गत und °धिष्ठित Adj. *zwischen den Zähnen stecken geblieben.*

*दन्तायुध m. *Eber, Schwein.*

*दन्तार्बुद m. n. *Zahngeschwulst.*

*दन्तालय m. *Mund.*

दन्तालि f. 1) *Zahnreihe* Spr. 5936. — 2) *°ली *Zügel.*

दन्तालिका f. *Zügel.*

दन्तावघात m. *Biss* Sâh. D. 71,3.

दन्तावल m. 1) *Elephant.* — 2) N. pr. eines Mannes.

दन्तावली f. *Zahnreihe* Spr. 2103.

दन्ति Taitt. Âr. 10,1,5 fehlerhaft für दन्तिन्, wie Maitr. S. 2,9,1 liest.

*दन्तिका f. *Croton polyandrum.*

दन्तिदन्त m. *Elephantenzahn.*

दन्तिदन्तमय Adj. *elfenbeinern.*

दन्तिदुर्ग m. N. pr. eines Mannes B. A. J. 1,270. 2,375.

दन्तिदैत्य m. N. pr. eines Daitja Bâlar. 288,18.

दन्तिन् 1) Adj. *mit Zähnen —, mit Fangzähnen versehen.* Als Beiw. Ganeça's Maitr. S. 2,9,1. — 2) m. *a) Elephant.* — *b) *Berg.* — 3) *f. °नी *Croton polyandrum* Râǵan. 6,160.

*दन्तिमद् m. *der Brunstsaft eines Elephanten.*

दन्तिल m. N. pr. eines Mannes.

दन्तिवक्त्र m. Bein. Ganeça's Bâlar. 92,18.

दन्तुर Adj. (f. आ) 1) *hervorstehende Zähne habend,— zeigend.* — 2) *uneben.* Nom. abstr. °ता f. Naish. 7,13. — 3) am Ende eines Comp. *dicht besetzt mit, voller* Kathâs. 18,47. Kâd. 5,22. 15,40. 30,15. 61,7. 63,20. 142,22. 2,49,10. 135,12. Harshak. 7,21. 43,11. Vikramâṅkak. 18,32. Nom. abstr. °ता f. Kâd. 147,7. — 4) *hässlich.* Nom. abstr. °ता f. Kâd. 254,23.

दन्तुरक 1) Adj. = दन्तुर 1). — 2) m. Pl. N. pr. eines Volkes.

दन्तुरय्, °यति *dicht besetzen —, erfüllen mit* (Instr.) Harshak. 57,10. दन्तुरित am Ende eines Comp. *dicht besetzt mit, voller* Kâd. 126,10. 243,7.

*दन्तुरच्छद m. *Citronenbaum.*

*दन्तल Adj. *mit Zähnen versehen.*

दन्तोच्छिष्ट n. *Speiserest zwischen den Zähnen* Gṛihjâs. 2,89.

दन्तोभि und दन्तोलि m. v. l. für दम्भोलि 2) VP.²

दन्तोलूखलिक und °खलिन् (Bâlar. 298,12) Adj. *seine Zähne als Mörser gebrauchend, so v. a. ungemahlenes Korn essend.*

*दन्तोष्ठक Adj. *auf Zähne und Lippen Sorgfalt verwendend.*

दन्त्य Adj. (f. आ) 1) *an den Zähnen befindlich,— entstehend, dental* (Laut). — 2) *den Zähnen zuträglich.*

दन्त्योष्ठ्य und दन्त्यौष्ठ्य Adj. *dentilabial* (der Laut व).

*दन्दश m. *Zahn.*

दन्दशूक 1) Adj. *a) bissig* (von Schlangen, Gewürm u. s. w.). — *b) bissig, boshaft* Karaka 3,8. —

2) m. *a) Schlange* und *eine best. Art von Schlangen.* — *b) eine best. Hölle.* — *c) *ein* Rakshas.

*दन्दशमाण Adj. vom Intens. von दंश्.

दन्धन m. *eine Rohrart* MBh. 12,86,14.

*दन्व्, दन्वति (गतौ).

1. दभ्, दम्भ्, दभ्नोति, दभ्नोति 1) *Jmd Etwas anhaben, anthun, beschädigen, versehren, benachtheiligen, verletzen.* Pass. *Schaden nehmen.* — 2) *täuschen, im Stich lassen, hintergehen.* — 3) *दभ्नोति = गतिकर्मन्. — Caus. दम्भयति, °ते *abwenden, niederschlagen.* — Desid. दिदभ्सति, *धिप्सति, *धीप्सति und *दिदम्भिषति *Jmd Etwas anhaben—, Schaden zufügen—, verderben wollen.* — Mit अभि Desid. in अभिदिप्सु. — Mit आ = Simpl. 1). — Mit उप Caus. *schmälern, zu Nichte machen.*

2. *दभ्, *दम्भ्, दाभयति und दम्भयति (नेदे), दम्भयते (संघाते).

दभ 1) Adj. *Jmd täuschend* RV. 5,19,4. — 2) m. Dat. दभाय als Infin. *um zu täuschen.*

दभ्नोति m. 1) *Beschädiger, Feind.* — 2) N. pr. eines Mannes.

दभ in उरुदभ्र.

(दभ्य) दभ्निय Adj. 1) *den man täuschen kann.* — 2) *auf Täuschung berechnet* RV. 10,61,2.

दभ्र 1) Adj. (f. आ) *wenig, gering, dürftig.* दभ्रम् Adv. दभ्रे ऽपरात्रे Âpast. 1,9,23, v. l. für दध्रे ऽप°; s. u. दध्र. — 2) *m. *Meer, Ocean.* — 3) n. *Dürftigkeit, Noth* RV. 7,104,10.

दभ्रचेतस् und दभ्रबुद्धि Adj. *von geringer Einsicht.*

1. दम्, दाम्यति 1) *zahm—, sanft sein.* दान्त *gezähmt, zahm, sanft, in seinen Leidenschaften gezügelt.* — 2) *zähmen, bändigen, bezwingen.* — Caus. दमयति *bezwingen, bewältigen.* दमित *gezähmt, bezwungen.* — Mit आ nach Sâj. RV. 6,3,7, wo aber दंसुपत्नी zu lesen ist. — Mit उद्, उद्दम्य MBh. 12,6596 fehlerhaft für उद्यम्य. — Mit प्र Caus. *bezwingen, überwältigen* Bhatt.

2. दम् *Haus.* Nur Gen. Pl. दमाम्. Könnte auch auf 1. दम zurückgeführt werden.

1. दम m. oder n. *Haus, Wohnung, Heimat.*

2. दम 1) Adj. am Ende eines Comp. *bändigend, bewältigend.* — 2) m. *a) Selbstzähmung, Selbstbeherrschung.* — *b) *das Zähmen, Bändigen.* — *c) Züchtigung, Strafe,* insbes. *Geldbusse.* — *d)* N. pr. eines Bruders der Damajanti und verschiedener anderer Personen.

°दमक Adj. *zähmend, bändigend.*

दमघोष m. N. pr. eines Fürsten.

दमत्र in महादमत्र.

*दमथ und *दमथु m. 1) *Selbstzähmung Selbstbeherrschung.* — 2) *Züchtigung, Strafe.*

*दमदमाय् (onomatop.), °यति und °ते.

दमन 1) Adj. (f. ई) *a)* am Ende eines Comp. *zähmend, bändigend, überwältigend.* — *b) *zur Ruhe gelangt, leidenschaftslos.* — 2) m. *a) Bändiger der Pferde, Wagenlenker.* — *b) Artemisia indica* Râgân. 10,147. — *c) ein best.* Samâdhi Kâraṇḍ. 52,4. — *d)* N. pr. verschiedener Männer. — 3) f. ई *a) *Solanum Jacquini.* — *b) eine best.* Çakti Hemâdri 1,611,6. — 4) n. *das Zähmen, Bändigen, Züchtigen* 139,3.

दमनक 1) m. *a) Artemisia indica.* — *b)* N. pr. α) eines Mannes. — β) eines Schakals. — 2) wohl n. Bez. *zweier Metra.*

दमनभञ्जिका f. *ein best. Spiel.*

दमन्य्, दमन्यति *bändigen, bezwingen* RV.

दममय Adj. *dessen Wesen in Selbstbeherrschung besteht.*

दमयन्तिका f. ein Frauenname.

दमयन्ती f. 1) N. pr. der Gattin Nala's. — 2) **eine Jasminart* Râgân. 10,82. — 3) MBh. 12,8604 fehlerhaft für मदयन्ती.

दमयन्तीकथा f., °न्तीकाव्य n. und °न्तीपरिणय m. Titel von Werken.

दमयितर् Nom. ag. *Zähmer, Bändiger, Züchtiger.*

दमस्वसर् f. Bein. der Damajanti Naish. 8,70. 9,61.

दमाय्, °यति 1) *sich zähmen, — beherrschen.* — 2) *bändigen, bezwingen.*

दमितर् Nom. ag. *Bezähmer, Bändiger.*

दमिन् 1) Adj. *a) gezähmt, seine Leidenschaften beherrschend.* — *b) zähmend, bändigend* in कामदमिनी. — 2) m. Pl. Bez. *der Brahmanen in* Kuçadvîpa VP. 2,4,39. — 3) n. N. pr. eines Tîrtha.

*दमुनस् m. *Feuer, der Feuergott.*

दमूनस् 1) Adj. *zum Hause—, zur Familie gehörig, eigen, dem Hause ergeben, häuslich, hausfreundlich.* — 2) m. *Hausfreund, Hausgenosse.*

दंपति m. 1) *Herr des Hauses, Hausherr.* — 2) Du. *Mann und Frau, Männchen und Weibchen* 151,29.

दम्भ् s. दभ्.

दम्भ m. 1) *Betrug, Verstellung, Heuchelei.* Personificirt als Sohn Adharma's. — 2) *Indra's *Donnerkeil.* — 3) N. pr. eines Fürsten VP.^{2} 4,30.

°दम्भक Adj. *betrügend, hintergehend.*

*दम्भचर्या f. *Betrug, Heuchelei.*

दम्भन 1) Adj. am Ende eines Comp. *in Nachtheil versetzend, schädigend.* — 2) n. *das Betrügen, Hintergehen.*

दम्भमुनि m. *ein heuchlerischer* Muni Kathâs. 72,263.

दम्भयज्ञ m. *ein in heuchlerischer Weise dargebrachtes Opfer.*

दम्भिन् Adj. *betrügerisch zu Werke gehend;* m. *Betrüger, Heuchler, ein unwahrer Mann.*

दम्भोद्भव m. N. pr. eines Fürsten.

दम्भोभि m. v. l. für दम्भोलि 2) VP.^{2}

दम्भोलि m. 1) Indra's *Donnerkeil* Spr. 7616. Prasannar. 69,21. 105,17. Bâlar. 105,16. 274,9. °पात m. 195,17. — 2) N. pr. eines Sohnes des Pulastja VP. 1,10,9.

दम्भोलिपाणि m. Bein. Indra's Bâlar. 292,7.

दम्भोलिपातायू, °यते *wie* Indra's *Donnerkeil niederfallen* Râgat. 8,1615.

1. दम्य 1) Adj. *zum Zähmen bestimmt, abzurichten.* — 2) m. und (ausnahmsweise) n. *ein junger ausgewachsener Stier, der aber noch gezähmt, abgerichtet werden muss.*

2. (दम्य) दैमिन्य Adj. *im Hause befindlich, häuslich, heimisch.*

*दम्यसारथि m. Bein. eines Buddha.

दय्, दयते 1) *theilen, ertheilen, zutheilen;* mit Acc. oder *Gen. — 2) *als seinen Theil haben, besitzen.* — 3) *zertheilen,* so v. a. *zerstören, vernichten.* — 4) *Antheil nehmen an, Mitgefühl haben mit* (Acc. oder Gen.). — 5) *bereuen.* — 6) *गतौ. — 7) दयित *geliebt, lieb, theuer.* m. *der Geliebte, Gatte.* f. आ *die Geliebte, Gattin.* — Caus. दयपति *Mitgefühl haben mit* (Gen.) Bhâg. P. — *Intens. दन्द्रय्यते und दादय्यते. — Mit अव und निरव (TBr. 3, 2,5,11) *Jmd* (Acc.) *um seinen Theil befriedigen, Jmd* (Acc.) *mit Etwas* (Acc. oder Instr.) *von Etwas* (Abl.) *abfertigen.* — Mit वि 1) *zertheilen, zertrennen, zerstören.* — 2) *vertheilen, zutheilen.* — 3) *freigebig sein mit* (Instr.), so v. a. *Etwas zutheilen.*

दया f. (adj. Comp. f. आ) *Antheilnahme, Mitleid, — mit* (Loc., Gen. oder im Comp. vorangehend). दयां कर् *M. haben mit* (Loc. oder Gen.). Personificirt als eine Tochter Daksha's.

दयाकर Adj. *Mitleid übend.*

*दयाकूर्च m. *ein* Buddha.

दयाराम m. N. pr. eines Mannes. Auch °वाचस्पति.

दयालु Adj. *mitleidig, — mit* (Loc.). Nom. abstr. °लुता f. (Kâd. 188,16) und °लुत्व n. *Mitleid, — mit* (Loc.).

दयावत् 1) Adj. *mitleidig, — mit* (Loc. oder Gen.). — 2) f. °वती *eine best.* Çruti S.S.S. 23.

दयावीर m. *ein Held im Mitleid, ein Muster von M.*

दयाशंकर m. N. pr. eines Mannes.

दृषाशतक n. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

दृषित m. und °ता f. s. u. दृष्.

दृषितामय Adj. *in der Geliebten aufgehend, nur an sie denkend.*

दृषित्वे Lit. 7,10,13 wohl fehlerhaft für दृषित्वे, Dat. von दृषित्व.

*दृष् Adj. von देवप्.

दैव्यापाति m. = दैवापाति.

1. दृ, दृणाति (auch Med.) 1) *bersten, zerfahren, zerfallen.* — 2) *bersten machen, sprengen, zerreissen, zerpflücken.* — 3) *भये. In dieser Bed. auch *दरति. — 4) Pass. दीर्यते (metrisch auch दीर्यति) a) *sich spalten, bersten, aufbrechen.* दीर्ण *gespalten, geborsten.* — b) *auseinander stieben* (von Kämpfern in der Schlacht). सेना दीर्णा *ein zersprengtes Heer.* — c) दीर्ण *der den Kopf verloren hat, in Verzweiflung seiend, von Angst ergriffen.* — Caus. दारयति, दारयति und °ते 1) *sprengen, zerreissen, zerspalten, aufbrechen.* बिलम् *durch Spalten, Graben eröffnen.* — 2) *zersprengen, auseinanderlaufen machen, verscheuchen.* — Intens. दर्दरीमि, दर्दर्षि, दर्दरीति, दर्दर्ति, दाद्रि, दर्दर्तु, दर्दिरत्, अदर्दर्, दर्दर्, अदर्दतम्, अदर्दिरुस्, दर्दृत् Partic. = Caus. 1) mit Acc. oder Gen. — Mit अनु Pass. 1) *hinterher durchbrechen, — sich einen Weg öffnen.* — 2) *nach Jmd* (Acc.) *auseinander stieben* oder *den Kopf verlieren.* — Mit अप Intens. *sprengen, aufreissen.* — Mit अव 1) *spalten, aufreissen, zersprengen.* Pass. *bersten, sich spalten, aufspringen, sich öffnen, sich voneinander thun.* अवदीर्ण *geborsten u. s. w.* — 2) अवदीर्ण a) *geschmolzen.* — b) *der den Kopf verloren hat.* भयावदीर्ण *vor Angst.* — Caus. 1) *bersten machen, zerspalten.* — 2) *schmelzen lassen* Kāraka 6,10. — Mit व्यव, °दीर्ण *geborsten, zersprungen* (मनस्). — Mit आ 1) *sich spalten, Risse bekommen.* — 2) *spalten, aufbrechen, öffnen, erschliessen, zugänglich machen, zum Vorschein bringen.* — Intens. = आ 2). — Mit उद्, उदीर्ण Benfey, Chr. 185,2 fehlerhaft für उदीर्ण; vgl. Daçak. (1925) 2,22,7. — Mit नि Caus. °दार्य Pañkat. 121,2 fehlerhaft für विदार्य. — Mit निस् *zerreissen, spalten.* — Caus. 1) *zerreissen, zerspalten, aufwühlen.* — 2) *aufwühlen lassen.* — Mit परि 1) Med. *ringsum durchbrechen.* — 2) Pass. *an einer Ablösung der Haut leiden, wassersüchtig werden.* परिदीर्ण *wassersüchtig.* — Mit प्र 1) *zerbrechen, zerreissen.* — 2) Pass. a) *sich spalten, sich aufthun.* — b) *auseinander fahren, gesprengt werden* (ein Heer). — Caus. *auseinander sprengen, zerreissen.* — Mit अभिप्र 1) *durch Bersten zum Vorschein bringen* 7,13. — 2) Pass. *auseinander stieben.* — Mit प्रति Caus. in *प्रतिदारण. — Mit वि 1) *zerspalten, zerreissen, zerfleischen.* — 2) *zerspalten, so v. a. eröffnen.* — 3) Pass. विदीर्यते (metrisch auch °ति) a) *auseinander bersten, zerspringen.* विदीर्ण *geborsten, zersprungen, zerbröckelt, zerschossen, aufgerissen, wund.* — b) *sich aufthun, sich öffnen.* विदीर्ण *aufgesperrt* (Mund, Rachen). — c) *vor Angst bersten, den Kopf verlieren.* — Caus. 1) *auseinander bersten machen, zersprengen, spalten, zerreissen, zerschmettern, zerfleischen, zersägen, aufwühlen.* — 2) *aufreissen, öffnen.* — 3) *durchbrechen, auseinander stieben machen, — drängen.* — 4) *fortschieben.* — Intens. *zerspalten, eröffnen.* — Mit उद्वि Caus. *aufreissen, aufwühlen.* — Mit प्रवि in °दार und °दारण.

2. दृ, दृयते (आदरे). Das Simplex nicht zu belegen. — Mit आ, आदृयते und °ति (metrisch) 1) *Rücksicht nehmen, beachten, sich Etwas angelegen sein lassen;* mit Acc. der Sache oder mit Infin. Gewöhnlich in Verbindung mit einer Negation oder mit einer gleichwerthigen Fragepartikel. — 2) *Jmd mit Rücksicht behandeln, auszeichnen.* — 3) *in Achtung stehen* Spr. 6100. WebER möchte द्वितीया धियते lesen. — 4) आदृत a) *alle Rücksicht beobachtend, aufmerksam, Bedacht habend, bedacht auf* (Loc. oder im Comp. vorangehend). कस्यां नाज्ञायामादृतम् n. impers. Kād. 188,2. — b) *beachtet, hoch angeschlagen, worauf man einen Werth legt, für gut befunden, geehrt, in Ansehen stehend.* आतिथ्यादृतस्त्वया *gastfreundlich von dir aufgenommen.* — 5) आदृतवती f. st. des Verb. fin. in der Bed. von 1) und 2) Daçak. 81,10. Kathās. 26,48. — Mit अत्या *grosse Rücksicht nehmen auf* (Acc.). °दृत mit act. und pass. Bed. — Mit प्रत्या *gegen Jmd* (Acc.) *Rücksicht bezeigen.* — Mit समा, °दृत 1) *ganz bei einer Sache seiend, eifrig beschäftigt.* — 2) *alle Rücksicht beobachtend, seine ganze Achtung bezeigend.*

दृ 1) Adj. a) am Ende eines Comp. *spaltend, sprengend, zerbrechend; erschliessend, eröffnend.* — b) am Anf. eines Comp. *wenig.* दृम् und दृ° *ein wenig.* — 2) m. f. (ई) (*n.) *Loch in der Erde, Höhle.* — 3) m. (*n.) *Muschel.* — 4) m. a) *Erguss* in अस्रदृ. — b) *Furcht, Angst.* — c) **Nabel* Gal. — d) N. pr. eines Berges VP.² 2,196. — 5) f. ई *eine Art Trommel* S.S.S. 192. Könnte auch दृ m. sein. — 6) *n. *Gift* Rāgān. 6,224. धृ v. l.

*दृकपिष्का f. *Asparagus racemosus.*

*दृकार m. *Stab* Gal.

दृण n. 1) *das Bersten, Springen, Zerbrechen.* — 2) *das Aufspringen, Abfallen* (des Fleisches).

*दृणि m. f. *Brandung.*

दृणीय in अदृणीय (Nachtr. 2).

*दृध m. 1) *Höhle.* — 2) *das Reissausnehmen.*

दृद 1) m. a) Pl. N. pr. eines Volkes. दृत्पुर n. und दृत्पुरी f. *die Stadt der* Darad. — b) *ein Fürst der* Darad. — 2) *f. a) *die Stadt der* Darad. — b) *Herz.* — c) *Ufer.* — d) *Berg.* — e) *Abgrund.* — f) *Furcht.*

दृद 1) m. a) Pl. N. pr. eines Volkes. °लिपि f. *eine best. Schriftart* Lalit. 143,20. — b) *ein Fürst der* Darada. — c) **Furcht.* — 2) n. *Mennig* Bhāvapr. 2,92. 3,33.

*दृसान m. = ग्रोव (!).

*दृस्कार m. *eine Art Judendorn.*

*दृाप्य Adj. von 1. दृ.

दृि 1) Adj. *spaltend, eröffnend* in गोदृि. — 2) m. N. pr. eines Schlangendämons. — 3) f. metrisch für दृी *Höhle.*

*दृित Adj. *furchtsam, feig.*

दृिद्र (Çat. Br.) und दृिद्र (TS.) Adj. (f. आ) 1) *unstät, umherschweifend.* — 2) *bettelhaft, arm, — an, entbehrend* (die Ergänzung im Instr. oder im Comp. vorangehend). निद्रा° so v. a. *wach* Bālar. 231,2. m. *ein Armer, Bettler* (am Ende eines adj. Comp. f. आ).

दृिद्रता f. und दृिद्रत्व n. *Armuth, — an* (im Comp. vorangehend).

दृिद्रा s. u. द्रा.

*दृिद्राण n. *das Armsein, Armuth.*

*दृिद्रायक, दृिद्रित, *दृिद्रितृ und दृिद्रिन् (Spr. 7648. Ind. St. 15,389) Adj. *arm.*

दृिद्री Adv. 1) mit कृ *unstät machen, umherschweifen lassen* Çat. Br. 11,3,3,5. — 2) mit भू *arm werden.*

*दृिन् Adj. von 1. दृ.

1. दृीमुख n. 1) *ein Maul wie eine Höhle.* — 2) *Oeffnung einer Höhle.* — 3) *eine einen Mund darstellende Höhle.*

2. दृीमुख m. N. pr. eines Affen.

दृीमन् *Zerstörung.*

दृीवत् Adj. *höhlenreich.*

*दृोदर m. 1) *Würfelspieler.* — 2) *Einsatz beim Spiele.* — 3) *Würfelspiel.*

दृतृ (mit Acc.) und दृतृ (mit Gen.) Nom. ag. *Zerbrecher, Zerspalter, Aufbrecher.*

दृलु m. dass.

दृर 1) *Adj. *geborsten, zerbrochen.* — 2) m. a) **Berg.* — b) **eine Art Trommel.* — c) N. pr. eines

Gebirges; richtig दर्डर.

*दर्दराम m. *eine Art Brühe.*

*दर्दरीक 1) m. *a) Frosch. — b) Wolke. — c) ein best. musikalisches Instrument.* — 2) n. *ein musikalisches Instrument.*

दर्डर 1) m. *a) Frosch. — b) Flöte. — c) *der Laut einer Pauke. — d) *Wolke. — e) eine Art Reis* Karaka 1,27. — *f)* N. pr. α) eines Gebirges. — β) verschiedener Männer. — 2) *f. (आ und ई) Bein. der Durgâ. — 3) n. *a) eine Art Talk. — b) *ein Verein von Dorfschaften, District, Provinz.*

दर्डरक m. N. pr. eines Mannes.

*दर्डरच्छदा und *दर्डरपर्णी f. *eine best. Pflanze.*

*दर्डराम m. = दर्दराम.

*दर्डू f. = दडु 1).

दर्डु m. 1) *ein best. Vogel* Karaka 1,27. — 2) *= दडु 1). Auch *दर्डू f.

*दर्डुम m. *eine best. Pflanze,* = दडुम.

*दर्डुण Adj. = दडुण.

*दर्डुनाशिनी f. *ein best. Insect.*

*दर्डुरोगिन् Adj. = दडुरोगिन्.

*दर्डूण Adj. = दडुण.

*दर्डूरोगिन् Adj. = दडुरोगिन्.

1. दर्प्, दृप्यति und दर्पति (nur Âpast. 1,13,4) 1) *toll werden, den Verstand verlieren, von Besinnung kommen.* दृप्त *toll geworden u. s. w.* — 2) *ausgelassen sein, vor Uebermuth gleichsam toll sein, übermüthig sein* Bâlar. 78,2. दृप्त *ausgelassen, übermüthig.* °तर Compar. — Caus. दर्पयति *toll —, übermüthig machen.* दर्पित *ausgelassen, übermüthig gemacht, übermüthig, pochend auf* (im Comp. vorangehend). — Mit अति *vor Uebermuth vergehen.* °दृप्त *sehr übermüthig.* — Mit समुद्, समुदृप्त *übermüthig.* — Mit प्र in प्रदर्पित und अप्रदर्पित.

2.*दर्प्, दर्पति (उत्क्लेशे).

3.*दर्प्, दर्पति und दर्पयति (संदीपने).

दर्प m. 1) *ausgelassenes Wesen, Uebermuth, Frechheit, das Stolzsein —, Pochen auf* (Instr. 314,8 oder im Comp. vorangehend). R. 1,54,16 scheinbar n., es ist aber mit der ed. Bomb. यत्नं ना° st. यत्तत्रा° zu lesen. Wird mannichfach personificirt. — 2) *Moschus* Hemâdri 1,545,4. 5.

दर्पक m. *der Liebesgott* Naish. 9,19.

दर्पण 1) m. *a) Spiegel.* Nom. abstr. °त्व n. Bâlar. 59,12. — *b)* am Ende eines Comp. in Titeln von Werken und auch allein als abgekürzter Titel verschiedener Werke S. S. S. 20,3. — *c) ein best. Tact* S. S. S. 207. — *d)* N. pr. eines Berges. — 2) n. *a) *Auge. — b) das Wiederholen* Utpala zu Varâh. Bṛh. S. 48,11. — *c) *das Anzünden.*

दर्पणमय Adj. *aus Spiegeln bestehend* Harshak. 90,15.

दर्पणिका f. *Spiegel* Naish. 5,106.

दर्पनारायण m. N. pr. eines Mannes.

*दर्पपत्रक *ein best. Gras.*

दर्पभार m. N. pr. eines Mannes.

दर्पितपुर n. N. pr. einer *Stadt.*

°दर्पिन् Adj. *übermüthig durch.*

*दर्फ्, दर्फति (उत्क्लेशे).

1. दर्भ्, दर्भेति, *दर्भति und *दर्भयति *zu Büscheln machen, zu Ketten bilden.* *दृब्ध *verknüpft.* — Mit अनु *zu Büscheln oder Ketten bilden.* — Mit पि (d. i. अपि, *fest hängen an, — hoffen auf* (Acc.). Nur पिदृम्मस् (!). — Mit सम् *zusammenstellen, verfassen* Deçîn. S. 1, Z. 3. — संदृब्ध 1) *zu einem Büschel gebunden.* — 2) *zusammengefügt,* so v. a. *verfasst.* — 3) *bekräftigt, bestätigt.* Nom. abstr. °त्व n. Çâṅk. zu Bâdar. 3,4,39. — Caus. संदर्भित *zusammengestellt, verfasst* Deçîn. S. 1, Z. 2.

2.*दर्भ्, दर्भति und दर्भयति (भये).

दर्भ m. 1) *Grasbüschel, Buschgras;* Bez. *verschiedener bei den Ceremonien zur Streu, als Wische und sonst gebräuchlicher Gräser,* insbes. des Kuça-*Grases.* Nach Mat. med. 296 *Saccharum cylindricum.* — 2) N. pr. verschiedener Männer VP.²

दर्भक m. N. pr. eines Fürsten.

दर्भकुण्डिका f. *ein Topf mit* Darbha-*Gras.*

दर्भकुसुम *ein best. parasitischer Wurm* Bhâvapr. 4,38. Çârṅg. Saṃh. 1,7,10.

दर्भचीर n. *ein Gewand von* Darbha-*Gras.*

*दर्भट n. *ein geheimes Gemach.*

दर्भतरुणक n. *ein Schössling von* Darbha-*Gras.*

*दर्भपत्र m. *Saccharum spontaneum.*

दर्भपिञ्जुल (Maitr. S. 4,8,7 = Kap. S. 46,8), °पिञ्जूल (Mân. Çr. 1,1,1) und °पुञ्जोल n. *Grasbüschel.*

दर्भपुष्प m. 1) *eine Schlangenart.* — 2) *ein best. Wurm* Karaka 1,19.

*दर्भपूतीक n. Sg. Darbha-*Gras* und *das Kraut* Pûtika.

दर्भबटु m. *eine Puppe aus* Darbha-*Gras* Gobh. 1,6,21.

दर्भमय Adj. (f. ई) *aus* Darbha-*Gras gemacht, — geflochten.*

दर्भमुष्टि m. f. *eine Handvoll* Darbha-*Gras.*

*दर्भमूली f. *eine best. Pflanze.*

दर्भर m. *Perdix chinensis* Bhâvapr. 2,7.

दर्भरज्जु f. *ein Seil aus* Darbha-*Gras* Mân. Gṛhj. 1,11.

दर्भलवण n. *ein Werkzeug zum Grasschneiden* Kauç. 8.

दर्भशयनमाहात्म्य n. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1,5853.

*दर्भशर n. Sg. Darbha- *und* Çara-*Gras.*

दर्भसंस्तर m. *eine Streu von* Darbha-*Gras.*

दर्भसूचि oder °ची f. *die scharfe Spitze des* Darbha-*Grases* Çâṅkh. Gṛhj. 1,22.

दर्भस्तम्ब m. *ein Büschel* Darbha-*Gras* Mân. Çr. 9,5,1. 10,2,3.

*दर्भानूप gaṇa क्षुभ्रादि.

*दर्भाक्षय m. *Saccharum Munja.*

दर्भि oder दर्भिन् m. N. pr. eines Mannes.

दर्भेषीका f. Darbha-*Halm* Mân. Gṛhj. 1,11.

दर्मि und दर्मिन् m. *Zerbrecher.*

दर्य m. *eine Art Trommel* S. S. S. 192. Könnte auch दरी f. sein.

दर्यक m. N. pr. eines Mannes.

दर्व 1) m. *a) Löffel. — b) *die Haube einer Schlange. — c) *ein* Rakshas. — *d) *Raubthier. — e)* N. pr. α) Pl. eines Volkes. v. l. दार्व. — β) eines Sohnes des Uçînara VP.² 4,121. — 2) f. आ N. pr. der Gattin Uçînara's.

*दर्वट m. *Thürsteher.*

*दर्वरीक m. 1) *ein best. musikalisches Instrument.* — 2) *Wind.* — 3) Bein. Indra's.

दर्वि und दर्वी f. 1) *Löffel.* — 2) *die Haube einer Schlange.* — 3) दर्वी N. pr. eines Landes.

*दर्विक 1) m. f. (आ) *Löffel.* — 2) f. आ *eine Art Collyrium.*

दर्विदा f. *ein best. Vogel* Maitr. S. 3,14,15.

दर्विहोम m. *eine Spende aus dem Löffel.*

दर्विहोमिन् Adj. *eine Spende aus dem Löffel darbringend.*

दर्वीकर m. *Haubenschlange.*

दर्वीप्रलेप m. *eine best. Salbe* Karaka 1,3.

दर्वीसंक्रमण n. N. pr. eines Tîrtha.

दर्वीहोम m. = दर्विहोम.

दर्व्य m. dass. Çat. Br. 14,6,8,9. Besser fasst man दर्व्यम् als Acc. von दर्वि oder दर्वी. Vgl. विदर्व्य.

दर्श् 1) दर्शति, दर्शते, दर्शे u. s. w. ohne Präsensformen (vgl. पश्). *a) sehen, erblicken, wahrnehmen, bemerken. — b) Jmd sehen,* so v. a. *Jmd seine Aufwartung machen. — c) ansehen, betrachten. — d) erkennen an* (Instr.) 230,23. — *e) mit dem geistigen Auge schauen, erkennen, sich vertraut machen mit, Kenntniss nehmen von, sich Einsicht verschaffen in. — f) sein Auge richten auf, sich kümmern um, untersuchen, prüfen. — g) erschauen, ersinnen* von der *Intuition übersinnlicher, religiöser Dinge;* insbes. ein heiliges Lied *erfinden.* — 2) Pass. दृश्यते (im Veda st. dessen gewöhnlich Perf.

Med.) und Med. *a) gesehen werden, zu Gesicht —, zum Vorschein kommen, sichtbar werden. — sein. — b) aussehen, erscheinen, scheinen, sich erweisen als* (Nom.), °आकारेण *erscheinen in der Gestalt von. — c) in Augenschein genommen . . betrachtet werden. — d) allgemein angenommen werden für* (Nom.), *gelten in der Bedeutung von* (Loc.. — 3) Partic. दृष्ट *a) gesehen, erblickt, wahrgenommen, bemerkt. — b) sichtbar, wahrnehmbar. — c) angeblickt, angeschaut, betrachtet. — d) erkannt* 113, 16. — *e) angeblickt,* so v. a. *behandelt. — f) erschienen, sich eingestellt —, sich offenbart habend, sich findend, da seiend. — g) gesehen,* so v. a. *erfahren, erlebt, erlitten, zu Theil geworden. — h) im Geiste erschaut, ausgesonnen. — i) eingesehen, wovon man Kenntniss genommen hat. — k) vorhergesehen, im Voraus bestimmt* (von den Göttern) 53,29. — *l) geoffenbart. — m) entschieden* (ein Rechtshandel). — *n) festgesetzt, feststehend, anerkannt, geltend.* — Caus. दर्शयति 1) *Jmd* (Acc., Gen., Dat. oder *Instr.) Etwas* oder *Jmd* (Acc.) *sehen lassen, Jmd Etwas* oder *Jmd vor Augen führen, sichtbar machen, zeigen, vorzeigen, vorweisen.* आत्मानम् *sich zeigen, erscheinen* (meist Act.). हे अङ्गुल्यौ दिशि तस्याम् so v. a. *mit zwei Fingern nach dieser Gegend zeigen.* Med. metrisch oder wenn das Object am Subject haftet (in diesem Falle aber auch Act.). — 2) *zeigen —, hinweisen auf* (Acc.). — 3) *Jmd sichtbar machen,* so v. a. *vor Gericht vorführen.* — 4) *offenbaren, kund machen, zu erkennen geben, — als* (Acc.) 209,21. 22. 210,22. 211, 16. 212,31. वैष्णवत्वम् so v. a. *sich als Vaishṇava bekennen.* — 5) *aufzeigen,* so v. a. *beweisen.* — 6) Act. Med. *sich vor Jmd* (Acc., ausnahmsweise Gen. und *Instr.) sehen lassen, sich Jmd zeigen.* — Desid. दिदृक्षते und दिदृक्षति *sehen wollen, gern sehen.* दिदृक्षित *gern gesehen.* — Desid. vom Caus. दिदर्शयिषति *zeigen wollen* Çaṃk. zu Bâdar. 3,3,7. — Intens. दरीदृश्यते *immer gesehen werden* Bhoǵa-Pr. 68,12. — Mit अति in अनतिदृश्य. — Mit अधि Caus. *offenbaren, kund machen* Lalit. 314,3. — Mit अनु 1) *schauen auf* Ṛ. 10,130,7. — 2) *erblicken, gewahr werden.* — 3) मनसा *mit dem Geiste beschauen.* — 4) Pass. Med. *gesehen werden, sich zeigen* Ṛ. 8,1, 34. — Caus. 1) *Jmd Etwas sehen lassen* (mit doppeltem Acc.), *offenbaren, an den Tag legen.* — 2) *Jmd Etwas zu wissen thun, Jmd anweisen, belehren, Jmd Etwas vorstellen, ermahnen* MBh. 1,75, 22, v. l. *Jmd Etwas vortragen,* mit doppeltem Acc. — Mit व्यप Pass. *deutlich zu sehen sein.* v. l. प्रापतत्तत्र st. व्यपदृश्येत. — Mit अभि 1) *anblicken.* °दृष्ट *angeblickt.* — 2) *sehen, zu Gesicht bekommen.* Pass. *gesehen werden* M. 9,308. *zu Gesicht kommen.* °दृष्ट *erblickt, zu Gesicht gekommen* Varâh. Bṛh. S. 11,61, v. l. — Caus. 1) *sehen lassen.* — 2) *Jmd anzeigen, verrathen* MBh. 1,212,29. — Mit अव *zurückschliessen auf* (Acc.. — Mit आ Med. *erscheinen* Ṛ. 10,111,7. — Caus. *zeigen.* — Mit प्रत्या, °दृश्यत्ते Ind. St. 8,343 fehlerhaft für °दिश्यत्ते. — Mit व्या Pass. *deutlich zu sehen sein.* — Mit उद् Caus. *zum Vorschein kommen, sich zeigen.* उद्दर्शितम् n. impers. — Mit अभ्युद्, अभ्युदृष्ट *darüber sichtbar geworden.* — Mit उप 1) *ruhig zusehen* (ohne thätig einzugreifen). — 2) *bemerken, wahrnehmen.* Pass. Med. *sichtbar sein, bemerkbar werden, erscheinen.* — Caus. 1) *sehen lassen, zeigen, vorführen.* — 2) *sehen lassen,* so v. a. *darstellen.* — 3) *fälschlich sehen lassen, vorgaukeln, vorspiegeln.* — 4) *zeigen,* so v. a. *auseinandersetzen, erläutern.* — Mit समुप Caus. *sehen lassen, zeigen, vorführen* Kâraṇḍ. 63,12. — Mit नि Caus. 1) *sehen lassen, zu Gesicht bringen, zeigen, vorführen* 248,2. — 2) *hinzeigen.* — 3) *hinweisen auf, anweisen* (einen Sitz). — 4) *aufführen, einführen.* — 5) *Etwas mittheilen, lehren.* — 6) *Jmd unterweisen, anweisen, belehren, Jmd zusprechen.* — 7) *ankündigen, voraussagen.* — 8) *Jmd* (Acc.) *erscheinen.* — Mit संनि Caus. *zu Gesicht bringen, zeigen.* — Mit परा *erscheinen, ansichtig werden.* — Mit परि 1) *besehen,* so v. a. *besuchen.* — 2) *ansehen.* — 3) *erschauen, ansichtig werden.* — 4) *im Geiste anschauen, — ansehen, sich Etwas denken* 164,3. — 5) *im Geiste schauen, erkennen, ausfindig machen* Harîv. 2,58, 25. — 6) Pass. *wahrgenommen werden, sich zeigen.* — Caus. *zeigen, darlegen.* — Mit प्र Pass. Med. *sichtbar —, wahrgenommen werden, aussehen, erscheinen.* — Caus. 1) *sichtbar machen, zeigen, vorzeigen, an den Tag legen.* — 2) *kenntlich machen, bezeichnen.* — 3) *klar machen, auseinandersetzen, lehren.* — Desid. Med. *sehen wollen* Bhaṭṭ. — Mit उपप्र Caus. *hinweisen auf* (Acc.) Çaṃk. zu Taitt. Up. S. 14 und zu Bâdar. 4,3,11. — Mit संप्र *erblicken* MBh. 5,181,8. Pass. *erblickt —, wahrgenommen werden, sich zeigen, erscheinen.* °दृश्यताम् impers. *man sehe.* — Caus. 1) *sehen lassen, zeigen, an den Tag legen.* आत्मानं मृतवत् *sich todt stellen.* — 2) *anzeigen, angeben.* — Mit प्रति 1) *erschauen, gewahren.* — 2) Pass. Med. *a) vor Augen kommen, sichtbar—, wahrnehmbar werden, erscheinen. — b) erscheinen als* (Nom.), so v. a. *sein.* — 3) °दृष्ट nach dem Comm. = प्रख्यात *bekannt, berühmt* Buâc. P. 4,26,6. — Caus. *sehen lassen, zeigen.* — Mit वि Pass. Med. *deutlich sich wahrnehmen lassen, zum Vorschein kommen, erscheinen.* — Caus. 1) *sehen lassen, zeigen, an den Tag legen.* — 2) *zeigen,* so v. a. *lehren.* — Mit अभिवि Caus. *Jmd* (Gen.) *Etwas* (Acc.) *sehen lassen, zeigen* Âpast. Çr. 15,20,8. — Mit सम् 1) Act. Med. *erblicken, gewahr werden.* Pass. *gesehen werden von.* संदृष्ट *erblickt.* — 2) Pass. Med. *a) gleichzeitig* oder *beisammen gesehen werden, — erscheinen mit* (Instr.). तादृङ्मेकमेव द्रूपं समदृश्यताप एवं *hatte ein gleichartiges Aussehen, nämlich das des Wassers. — b) gleich aussehen, gleichen. — c) vor Augen kommen, sichtbar —, wahrnehmbar werden, erscheinen.* — 3) संदृष्ट *in den Lehrbüchern vorgeschrieben, gestattet, erlaubt* R. 2,1,19. — Caus. 1) *sehen lassen, zeigen, an den Tag legen.* आत्मानं मृतवत् *sich todt stellen.* — 2) *zeigen,* so v. a. *darstellen.* — 3) *sich Jmd* (Acc.) *zeigen, zum Vorschein kommen.* — Mit अनुसम् *der Reihe nach erwägen.*

दृश् und दृश 1) am Ende eines Comp. *a)* Adj. *blickend auf, schauend, hinsehend —, ein Absehen habend auf. — b)* m. α) *das Sichtbarsein* in अच्छदिर्दृश (Nachtr. 2) und आत्मदृश. — β) *Aussehen.* — 2) m. und (ausnahmsweise) n. *der eben sichtbar werdende neue Mond, der Tag desselben* und *die Feier des Tages.* Du. = दर्शपूर्णमासौ Cit. im Comm. zu TS. 1,284,18. Personificirt als ein Sâdhja (VP.² 2,22), als Sohn Dhâtar's und Kṛshṇa's.

दृशक 1) Adj. *a) sehend, zu Gesicht bekommend;* mit Gen. 239,8. — *b) schauend, Zuschauer. — c) schauend —, spähend nach* (im Comp. vorangehend). — *d) prüfend, untersuchend* in *अन्त°. — *e) zeigend, weisend;* die Ergänzung im Gen. oder im Comp. vorangehend. — *f) sehen lassend,* so v. a. *bewirkend.* लोहितस्य so v. a. *zu Blute schlagend. — g) Etwas* (Gen. oder im Comp. vorangehend) *sehen lassend,* so v. a. *aufdeckend, offenbar machend* Spr. 332. — 2) m. *a) *Thürsteher. — b)* N. pr. α) eines Volkes. — β) eines Fürsten VP.² 4,182.

दृशत 1) Adj. (f. आ) *a) sichtbar. — b) auffallend, ansehnlich, schön, conspicuus.* — 2) *m. *a) die Sonne. — b) der Mond.*

दृशतर्षणप्रयोग m. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

दृशतश्री Adj. *ausgezeichnet schön.*

दर्शन 1) Adj. (f. ई) am Ende eines Comp. *a) sehend, schauend, hinschauend nach, zu sehen bekommend. — b) sehend,* so v. a. *kennend. — c) zeigend, angebend, lehrend* Buâc. P. 5,4,11. — 2) f.

दर्शनी *a*) Bein. der Durgâ. — *b*) **ein best. Insect.* — 3) n. (adj. Comp. f. आ) *a*) Nom. act. mit act. Bed. α) *das Sehen, Erblicken, Wahrnehmen, Wahrnehmung mit den Augen, das zu Gesicht Bekommen, Hinsehen, Anblick, das Zusammenkommen mit* (Gen., Instr. mit und ohne सह, oder im Comp. vorangehend), *Besuch.* — β) *Sehkraft.* — γ) *das Besehen, Besichtigen, in Augenschein Nehmen.* — δ) *das Sehen*, so v. a. *Erfahren, Erleben, Theilhaftwerden.* — ε) *das Sehen im Geiste, Voraussehen.* — ζ) *das Beschauen im Geiste, Prüfen, Untersuchen* 209,12. — η) *das Auffassen einer Sache, Urtheilen.* — ϑ) *das Einsehen, Erkennen, Verstehen, Einsicht, Erkenntniss, Verständniss.* — ι) *das Anerkennen.* — κ) *Ansicht, Meinung.* — λ) *Absicht.* — μ) *Anschauungsweise, Lehre, Doctrin, ein philosophisches System.* — *b*) Nom. act. mit pass. Bed. α) *das Sichtbarwerden, Sichtbarsein, zum Vorschein Kommen, Erscheinen.* दर्शनं दा *sich sehen lassen, sich zeigen* Kâd. 65,9. 87,1. — β) *das Erscheinen vor Gericht.* — γ) *das Vorkommen, Erwähntwerden* (insbes. in einem kanonischen Buche). — δ) *Erscheinung im Schlafe, Traumgesicht* 158,6. — *c*) Nom. act. mit caus. Bed. *das Zeigen* 184,15. — *d*) mit concr. Bed. α) *Auge.* — β) **Farbe.* — γ) **Spiegel.* — δ) **Opfer.* — ε) **Tugend, Verdienst.*

दर्शनगोचर (310,13) und दर्शनपथ m. *Gesichtskreis.*

दर्शनपाल m. N. pr. eines Mannes.

*दर्शनभूमि f. *ein best. Stadium im Leben des* Çrâvaka.

दर्शनविवेक m. Titel eines Werkes.

दर्शनविषय Adj. *in Jmds* (Gen.) *Gesichtskreise liegend, was einer sehen* oder *gesehen haben könnte* 240,29. 30.

दर्शनसंग्रह m. Titel eines Werkes.

दर्शनाग्नि m. *das Feuer im Körper, welches das Sehen vermittelt,* Garbhop. 5.

दर्शनान्तरगत Adj. *dem Auge zugänglich, sichtbar* Mṛkkh. 47,2.

दर्शनार्थ 1) Adj. *Jmd zu sehen beabsichtigend* Âpast. — 2) °म् Adv. *zum Besuch* Kâd. 114,23.

दर्शनावरण n. *Verhüllung der sinnlichen Wahrnehmung.*

दर्शनावरणीय Adj. *aus dem* दर्शनावरण *hervorgehend* Govindân. S. 582, Z. 11.

दर्शनीय 1) Adj. (f. आ) *a*) *sichtbar, den Augen zugänglich.* — *b*) *sehenswerth, ansehnlich, hübsch, schön.* — *c*) *zu zeigen, vor Augen zu bringen.* — *d*) *vor Gericht zu stellen.* — 2) *m. *Asclepias gigantea.*

*दर्शनोज्ज्वला f. *grosser weisser Jasmin.*

दर्शनोपनिषद् f. Titel einer Upanishad Opp. Cat. 1.

दर्शप Adj. *den Neumond* oder *das Neumondsopfer trinkend.* m. Pl. Bez. *einer best. Klasse von Göttern.*

दर्शपूर्णमास m. Du. *Neumond und Vollmond, die Tage und die Feier.* °देवता f. Çâṅkh. Grhj. 1,3. °मासायन n. Vaitân. Titel von Werken: °प्रयोग m., °महाभाष्य n., °सौत्र n., °मासादिकारिका f. und °मासादिसूत्र n. Opp. Cat. 1.

दर्शपूर्णमासयाजिन् Adj. *ein Neumonds- und Vollmondsopfer darbringend.*

दर्शपूर्णमासिन् Adj. dass. Maitr. S. 1,5,13.

दर्शपूर्णमासेष्टि f. *ein Neumonds- und Vollmondsopfer.* Auch Titel eines Werkes; desgl. °प्रयोग m. Opp. Cat. 1.

दर्शपौर्णमास m. Du. = दर्शपूर्णमास. °प्रायश्चित्तविधि m., °विधि m. und °सौत्र n. Titel von Werken.

दर्शपौर्णमासेष्टि f. = दर्शपूर्णमासेष्टि. °प्रयोग m. Titel eines Werkes.

दर्शपौर्णमास्यसौत्रप्रयोग m. Titel eines Werkes.

दर्शम् Absol. wiederholt *bei jedesmaligem Erblicken* Kathâs. 67,85.

दर्शयाग m. *Neumondsopfer* Verz. d. B. H. No. 139.

*दर्शयामिनी f. *Neumondsnacht.*

दर्शयितर् Nom. ag. 1) *Zeiger, Anweiser.* — 2) *Wegweiser, Führer.* — 3) **Thürsteher.*

दर्शयितव्य Adj. *zu zeigen* Çaṅk. zu Bâdar. 3,2,21.

*दर्शविपद् m. *Neumond.*

दर्शश्राद्ध n. *ein Todtenmahl am Neumondstage* Comm. zu YP. 3,14,3.

दर्शसंचिका f. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

दर्शापय्, °यति *sehen lassen, zeigen* Ind. St. 15,302.

*दर्शितद्वार् m. *Thürsteher* Gal.

दर्शिन् Adj. am Ende eines Comp. 1) *sehend, gewahr werdend, ansehend, gesehen habend.* — 2) *mit dem Geiste schauend, kennend, Einsicht habend in.* — 3) *sehend*, so v. a. *erfahrend, erfahren habend.* — 4) *sehend*, so v. a. *erhaltend, empfangend.* — 5) *schauend*, so v. a. *dichtend, gedichtet habend.* Nom. abstr. °र्शित्व n. — 6) *ein best. Aussehen habend.* — 7) *sehen lassend, zeigend.* — 8) *erfahren —, erleiden lassend, zufügend.*

दर्शिवंस् Adj. am Ende eines Comp. (nur im Nom. und am Ende eines Çloka) *der gesehen hat, sieht, kennt, Einsicht hat in.*

(दर्श्य) दर्शिश्च Adj. *zeigenswerth, sehenswerth, ansehnlich.*

दर्ह् 1) दर्हति *festmachen, befestigen, feststellen, unbeweglich —, dauerhaft machen.* — 2) दर्हते *a*) *fest stehen, fest sein.* — *b*) = 1). — 3) दर्ह्यति, °ते *fest sein.* — 4) *दर्हति (वृद्धौ). — 5) दृढ, दृंह्, दृंहत् *a*) *fest, feststehend, nicht leicht zerbrechend, keinen Schwankungen unterworfen, Widerstand leistend, nicht nachgebend, hart, stark* (von Sachen und Personen). — *b*) *wohlverschlossen.* — *c*) *dauerhaft.* — *d*) *ganz* (Gegens. *zerbrochen*). — *e*) *heftig, stark, intensiv, bedeutend.* — *f*) bei den Mathematikern *durch den gemeinschaftlichen Divisor bis zur äussersten Grenze zurückgeführt.* — *g*) zuweilen mit गूढ verwechselt. — 6) दृढम् Adv. *a*) *fest.* दृढतरम् *recht fest.* — *b*) *sehr, gehörig, in hohem Grade.* इन् so v. a. *mit unverwandtem Auge ansehen.* — Caus. 1) दर्हयति *festmachen, feststellen.* दर्हित und *दृंहित *befestigt, fest.* — 2) Med. *a*) *festhalten.* — *b*) *fest werden, fest sein.* — Mit उद् (उद्दृंह्) *fest aufrichten.* — Mit अनूद् (अनूद्दृंह्युस्) *hinhalten —, hinziehen bis* (आ).

दल्, दलति *bersten, aufspringen* (auch von einer Knospe). — Caus. दलयति und दालयति 1) *bersten —, aufspringen machen.* — 2) *zersprengen, vertreiben.* — Partic. दलित vom Simpl. und Caus. 1) *geborsten, gespalten, auf —, auseinandergerissen.* — 2) *aufgesprungen, aufgeblüht.* — 3) *halbirt.* — 4) *eingetheilt, in Grade getheilt.* — 5) *auseinandergeworfen, vertheilt, zerstreut, weggeschafft, vernichtet.* — 6) *eröffnet, vor Augen gelegt, zur Erscheinung gebracht.* — Mit अव *bersten, aufspringen.* — Mit उद् Caus. *aufspringen machen, spalten.* — Mit निस् in निर्दलन. — Mit वि 1) *auseinander bersten, — springen.* — 2) *zersprengen, zerreissen, aufreissen.* — 3) विदलित *a*) *zerschmettert.* — *b*) *aufgesprungen, aufgeblüht.* — Mit सम्, संदलित *durchbohrt.*

दल 1) (*m.) n. (adj. Comp. f. आ) *a*) *ein abgerissener Theil, Stück* Naish. 7,31. — *b*) *Theil*, so v. a. *Grad.* — *c*) *Hälfte.* अधर° *Lippe* Spr. 1953. — *d*) *Blatt, Blüthenblatt.* — *e*) **Zimmetblatt* Râgân. 6,175. — *f*) *unreines Gold* Bhâvapr. 2,83. — *g*) **Klumpen, Masse, Haufe.* — *h*) * = उत्सेधवद्वस्तु, उत्सेध, अवद्रव्य (अपद्रव्य). — *i*) **dividing, tearing, cutting, splitting etc.* — *k*) Hemâdri 1,291,13. 20 fehlerhaft für कल. — 2) m. N. pr. eines Fürsten.

*दलकोमल *Lotus, Nelumbium.*

*दलकोश m. *eine Art Jasmin.*

*दलज्ञ Adj. als Bez. einer Art Honig.

*दलतर् (!) gaṇa अरीहणादि.

*दलतरु m. *Corypha Taliera.*

दलन 1) Adj. (f. ई) *bersten machend, zerreissend, auseinander treibend.* — 2) *f. ई *Erdscholle.* — 3)

n. *a) das Bersten, Zerspringen.* — *b) das Zunichtewerden* 112,10. Naisu. 4,116. — *c) das Berstenmachen. Spalten, Zersprengen.*

*दलनिर्मोक m. *Betula Bhojpatra.*

*दलप m. 1) *Waffe.* — 2) *Gold.*

दलपति m. N. pr. eines Fürsten.

*दलपुष्पा und *°पुष्पी f. *Pandanus odoratissimus* Râǵan. 10,69.

*दलमालिनी f. *Blätterkohl.*

*दलमोदक m. *eine Art Honig* Gal.

दलयितर् Nom. ag. *Zersprenger* Bâlar. 272,13.

दलयोग m. Pl. *eine best. Klasse von Constellationen.*

दलशस् Adj. *in Stücke.* या *in Stücke zerfallen.*

*दलशालिनी f. *eine best. Gemüsepflanze.*

*दलसायसी (!) f. *weisses Basilienkraut.*

*दलसारिणी f. *Colocasia antiquorum.*

*दलसूचि m. *Dorn.*

*दलस्रसा f. *Blattgefäss, Blattader.*

दलाढ्य m. *eine best. Constellation.*

*दलाढ्यलोहित *eine Art Spinat.*

*दलाढक m. 1) *Pistia Stratiotes.* — 2) *Jasminum multiflorum* oder *pubescens.* — 3) *wilder Sesam.* — 4) *Mesua ferrea.* — 5) *Acacia Sirissa.* — 6) *Röthel.* — 7) *Schaum* oder *Meerschaum.* — 8) *Aeltester, Oberhaupt.* — 9) *Elephantenohr.* — 10) *Sturmwind.*

*दलाढ्य m. *Schlamm.*

दलादित्व n. *das Sein des Blattes u. s. w.* 251,19.

*दलामल m. Bez. *verschiedener Pflanzen,* = दमनक, नरुवक und मदन (दमन?).

*दलाम्ल n. *Sauerampfer* Râǵan. 6,129.

*दलि f. *Erdscholle.*

*दलिक n. *Holzstück.*

*दलिन् Adj. von दल.

दली Adv. mit कर् *halbiren.*

*दलीगन्धि m. *Alstonia scholaris.*

दलोद्भव Adj. als Bez. einer Art Honig.

*दल्भ m. 1) *Rad.* — 2) *Betrug.* — 3) *Sünde.* — 4) N. pr. eines Ṛshi.

दल्भ्य m. N. pr. eines alten Lehrers.

*दल्मि m. 1) Indra's *Donnerkeil.* — 2) Bein. Indra's.

*दल्मिमत् Adj. *mit dem Donnerkeil versehen.*

*दल्य Adj. von दल.

दव m. 1) *Waldbrand.* — 2) * *Feuer.* — 3) *Brand, Hitze* Karaka 1,20. — 4) **Wald.*

दवथु m. 1) *Brand, Schmerz* Dhurtan. 14. — 2) *Entzündung* (der Galle, der Augen u. s. w.) Karaka 1,20.

*दवदग्धक *eine best. Grasart.*

दवदहन m. *das Feuer eines brennenden Waldes* Prasannar. 136,5. Auch °क m. 118,14.

दवदान n. *Ansteckung eines Waldes.*

दवयु, °यति *entfernen* Bhaṭṭ.

दवाग्नि m. *das Feuer eines brennenden Waldes.*

दवानल m. (adj. Comp. f. आ) dass.

दविष्ठ Adj. Superl. *der entfernteste, entlegenste* Spr. 543. दविष्ठम् Adv. *sehr weit hinweg* Ṛv. 6, 51,13.

दवीयस् Adj. *recht fern, — lang* (Weg) Spr. 6643. Mit दूरात् so v. a. *über alle Begriffe weit entfernt.* दवीयस् Adv. *weiter hinweg, ferner.* Mit दूरात् so v. a. *in die weiteste Ferne.* दवीयसि परः *weiter hinaus, in fernerer Zeit.*

1. दश 1) Adj. Pl. = दशन् *zehn* nur MBh. 3,10667, wo aber ed. Bomb. eine andere Lesart hat. Häufig am Ende eines Comp. — 2) m. Pl. bei den Ǵaina Bez. *bestimmter aus 10 Büchern bestehender Schriften* H. 244.

2. दश am Ende eines adj. Comp. = दशा.

दशक 1) Adj. *a) aus 10 bestehend, zehntheilig.* — *b)* in Verbindung mit शत *zehn vom Hundert, zehn Procent.* — 2) n. *Zehnzahl, Dekade.*

(दशकद्य) दशकत्रिंश Adj. *zehn Gurte habend* Ṛv. 10,94,7.

दशकण्ठ m. Bein. Râvaṇa's Bâlar. 32,15. *°जित् und °कण्ठारि n. Bein. Râma's.

दशकण्ठाय्, °यते *sich wie* Râvaṇa *gebärden* Bâlar. 68,1.

दशकंधर m. Bein. Râvaṇa's Bâlar. 21,19.

दशकन्यातीर्थ n. N. pr. eines Tîrtha.

*दशकमासिक Adj. *auf 10 Monate gemiethet.*

दशकर्मपद्धति f. Titel eines Werkes.

दशकुमारचरित und °चरित्र n. Titel eines Romans.

दशतितिगर्भ m. Titel eines buddh. Sûtra.

दशदोह 1) Adj. *mit zehn Theilen Milch gemischt.* — 2) n. *ein Quantum von zehn Theilen Milch* (auf einen Theil eines andern Stoffes).

दशगणी f. *die zehn Klassen der Wurzeln* P. 1, 3,1, Sch.

*दशगार्ग्य Adj. = दशभिर्गार्गैः क्रीतः Ind. St. 13, 412.

दशगीति f., ° गीतिका f. und °गीतिसूत्र n. Titel eines Werkes.

दशगु Adj. *zehn Kühe besitzend* MBh. 13,78,11.

दशगुण Adj. *zehnfach, zehn Mal grösser, — mehr.* °म् Adv. Jâǵ. 1,141.

दशगुणित Adj. *verzehnfacht* Bâlar. 275,2.

*दशगोणि Adj. *zehn Säcke habend* P. 1,1,52, Sch.

दशग्रामपति m. *ein Oberhaupt von zehn Dörfern.*

*दशग्रामिक Adj. gaṇa कुमुदादि.

*दशग्रामिन् m. = दशग्रामपति.

दशग्रामी f. *ein Verein von zehn Dörfern* MBh. 12,87,3.

दशग्रीव m. 1) Bein. Râvaṇa's. — 2) N. pr. *a)* eines Dämons. — *b)* eines Sohnes des Damaghosha.

दशग्व Adj. *aus 10 bestehend;* m. *Zehner.*

दशग्विन् Adj. *zehnfach* Ṛv. 8,1,9.

दशचतुष्क n. *ein best. Spiel* Ind. St. 15,419.

दशचन्द्र Adj. *mit zehn mondähnlichen Flecken versehen* Bhâg. P. 4,15,17.

दशचित्तामणि m. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

दशच्छदिन् Adj. *zehnblättrig* Bhâg. P. 10,2,27.

दशज्योति und °स् m. N. pr. eines Sohnes des Subhrâǵ.

दशटीकासर्वस्व n. Titel eines Werkes Kumârasv. zu Praṭâpar. 180,1. 271,2.

दशत् 1) f. *Zehnzahl, Dekade* Maitr. S. 1,5,3. — 2) * Adj. *zehntheilig.*

दशतय 1) Adj. (f. ई) *aus zehn Abtheilungen bestehend, zehnfach.* — 2) f. ई *a)* Pl. *die überlieferten Texte der in 10* Maṇḍala *eingetheilten* Ṛksaṁhitâ. — *b)* Titel eines Commentars.

दशतस् Adv. = दशभ्यस्.

दशति f. 1) *Zehnzahl, Dekade.* Nom. दशति (!) in den Unterschriften im SV. — 2) *ein Hundert.*

दशतौलिक m. *ein best. Gewicht* Suçr. 2,83,20. Vgl. उदतौलिक und विंशतितौलिक.

दशत्या f. v. l. für दशति 1).

दशत्व n. Nom. abstr. von दशन् *zehn* Ǵaim. 3,7,27.

दशदशावयव Adj. *je zehn Theile enthaltend* Karaka 1,4.

दशदशिन् Adj. *aus sich wiederholenden Dekaden bestehend.*

दशदाश (MBh. 3,10667) oder दशदास (MBh. 3, 134,17) m. Pl. wohl N. pr. eines Volkes.

दशदिग्व्यवलोकन m. *ein best.* Samâdhi Kâraṇḍ. 51,13.

दशदिश् f. Sg. *die zehn Himmelsrichtungen* LA. 10,22. Paṇḥad.

दशदोषनिघण्टु m. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

दशदृष्टान्तकाव्य n. Titel eines Werkes.

दशद्यु m. N. pr. eines Mannes.

*दशधनुस् m. N. pr. eines Vorfahren Çâkjamuni's.

दशधर्मगत Adj. *der sich den zehn Eigenthümlichkeiten (Schwächen) hingegeben hat, der seine eigene Natur aufgegeben hat, in einem schwachen*

Augenblick sich vergisst.

दशधाँ Adv. *in zehn Theilen, — Theile, zehnfach.*

*दशधीव Adj.(f. ग्रा) = दशभिर्धीविरोभिः क्रीतः Ind. St. 13,412.

दशन् und दशन् Adj. Pl. *zehn.*

दशन 1) m. *a) Zahn.* Auch *n. Am Ende eines adj. Comp. f. ग्रा. — *b) eine mit den Zähnen bewirkte Verletzung.* — 2) *m. *Bergspitze.* — 3) *n. *Harnisch, Rüstung.*

दशनक *Zähnchen* Harshaḱ. 102,8.

दशनच्छद m. *Lippe.*

दशनपद n. *Spur der Zähne, Biss.*

*दशनबीज *Granatapfel.*

दशनवसन n. *Lippe* Prasannar. 33,3. °वसनाङ्गराग m. Pl. *eine der 64 Künste.*

*दशनवासस् n. dass.

दशनव्यय m. *Verlust der Zähne* zu Spr. 2883.

दशनांशु m. Pl. *der Glanz der Zähne.*

*दशनाङ्क m. = दशनपद.

*दशनाह्वा f. *Oxalis corniculata.*

दशनिर्णय m. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

*दशनोच्छिष्ट m. 1) *Kuss.* — 2) *Lippe.* — 3) *Seufzer.*

दशंदशिन् Adj. = दशदशिन्.

दशप m. *das Oberhaupt von zehn Dörfern.*

दशपत्त Adj. (f. ग्रा) *mit zehn Seitenpfosten versehen* AV. 9,3,21.

*दशपटु Adj. = दशभिः पटुभिः क्रीतः Mahâbh. (K.) 153,15.

दशपद्म (R. ed. Bomb. 5,35,20) und °वत्त् (R. Gorr. 5,32,11) Adj. *zehn lotusähnliche Körpertheile habend.*

दशपरीक्षा f. Titel eines Werkes.

दशपर्वी f. Titel eines Werkes Hem. Par. 1,5.

दशपल n. Sg. *zehn* Pala M. 8,397.

दशपशु Adj. *für zehn Stück Vieh bestimmt.*

दशपादी f. Titel eines Werkes.

*दशपारमिताधर m. *ein* Buddha.

दशपार्श्व m. Pl. N. pr. eines Volkes.

दशपुर n. 1) N. pr. verschiedener Städte Hem. Par. 12,208. 13,1. Auch °परी f. Kâd. 2,26,17. — 2) *eine dem Cyperus rotundus verwandte Grasart.*

दशपुरेंद्र N. pr. einer Oertlichkeit Ind. St. 15,231.

दशपुरुषंराज्य n. *eine durch eine Reihe von zehn Ahnen vererbte Herrschaft.*

दशपुरुषम् Adv. *durch eine Reihe von zehn Ahnen hindurch.*

*दशपुरुषानूकम् Adv. *zehn Generationen hinauf* Ind. St. 13,457.

*दशपूर n. = दशपुर 2).

दशपूरुष Adj. *im zehnten Gliede Etwas seiend.*

दशपूर्वरथ m. Umschreibung von दशरथ 2).

दशपूर्विन् m. Pl. Bez. bestimmter Heiliger bei den Gaina Z. d. d. m. G. 34,252.

दशपेय m. *ein best.* Soma-*Opfer.*

दशप्रमति scheinbar RV. 1,141,2, wo aber दश प्रमतिम् zu lesen ist.

दशफलव्रत n. *eine best. Begehung.*

दशबन्ध m. *Zehntel* M. 8,107.

*दशबल m. *ein* Buddha.

दशबलकाश्यप m. N. pr. eines Schülers des Çâkjamuni.

*दशबाहु Adj. *zehnarmig;* m. Bein. Çiva's.

दशबृहत् Adj. (Nom. Sg. m. eben so) *zehn grosse Körpertheile habend* R. ed. Bomb. 5,35,20.

दशभक्तिपञ्चस्तुति f. Titel eines Werkes.

दशभुजा f. *eine Form der* Durgâ.

दशभुजि Adj. *zehnfach, zehnmal so gross.*

*दशभूमि und *क Titel eines buddh. Sûtra.

*दशभूमिग m. *ein* Buddha.

*दशभूमिसूत्र n. Titel eines buddh. Sûtra.

*दशभूमीश m. 1) *ein* Buddha. — 2) *ein* Gina Gal.

दशभूमीश्वर m. Titel eines buddh. Sûtra.

दशम 1) Adj. (f. ई) *der zehnte.* दशमंमंकृ: und दशम n. (Lâṭj. 3,6,17) *der zehnte Tag* als *best.* Ekâha. दशमंमम् Adv. *zum zehnten Mal.* — 2) f. ई *a) der zehnte Tag in einem Halbmonat.* — *b) der zehnte Tag nach der Geburt.* दशम्युत्तरकालम् Adv. *spätestens am z. T. n. d. G.* Ind. St. 13,457. — *c) die zehnte Altersstufe, das Alter von 90 bis 100 Jahren.* °स्थ Adj. *in diesem Alter stehend* Gaut. — 3) n. *Zehntel.*

दशमभाव m. *Culminationspunkt* oder *der Punkt wo der Meridian einen gegebenen Kreis schneidet.*

दशमस्कन्धकथासंग्रह m. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

*दशमहाविद्या f. Bein. der Durgâ.

दशमान m. Pl. N. pr. eines Volkes.

दशमाय Adj. *zehn listige Anschläge zur Hand habend* RV. 6,20,8.

दशमारिका f. *Mörderin von Zehnen,* Bein. eines Weibes.

*दशमाल n. und *°माली f. *zehn Kränze.*

दशमालिक m. Pl. N. pr. eines Volkes.

दशमास्य (°मासिग्र) Adj. 1) *zehn Monate alt.* — 2) *zehn Monate lang frei einhergehend* (Pferd).

दशमिन् Adj. *zwischen 90 und 100 Jahre alt.*

1. दशमुख n. Pl. und f. ई (Bâlar. 16,21. 123,10) *zehn Münde.*

2. दशमुख m. Bein. Râvaṇa's. °रिपु und *°मुखान्तक m. Bein. Râma's.

दशमुखवध m. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

*दशमूत्रक n. *der Urin von Elephant, Büffel, Kamel, Kuh, Ziege, Schaf, Pferd, Esel, Mann und Weib.*

दशमूल n. und f. ई (Karaka 6,20) *eine Zusammenstellung von zehn Wurzeln.*

दशयत्र Adj. *mit zehn Bändern oder Streifen versehen, zehnfach eingespannt.*

दशयोक्त्र Adj. *mit zehn Gurten versehen, von den Fingern umspannt.*

दशयोगभङ्ग m. *eine best. Fixirung des Standes eines Mondhauses.*

1. दशयोजन n. *eine Entfernung von zehn* Jogana R. 1,1,68.

2. दशयोजन Adj. *zehn Gespanne habend.*

दशरथ 1) *zehn Wagen zählend, — enthaltend.* — 2) m. N. pr. verschiedener Fürsten. — 3) *n. *Körper.*

दशरथतन्त्र n. Titel eines Werkes.

दशरथललितव्रत n. *eine best. Begehung.*

दशरश्मिशत m. *die Sonne.*

1. दशरात्र m. n. *ein Zeitraum von zehn Tagen.*

2. दशरात्र 1) Adj. *zehntägig.* — 2) m. *a) eine zehntägige Feier.* — *b) eine best. zehntägige Feier.* — 3) m. oder n. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

दशरात्रपर्वन् n. Name eines Sâman.

दशरामचम्पू f. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

दशरूप n. Sg. 1) *die zehn Gestalten* Vishṇu's. — 2) *die zehn Arten von Schauspielen.* — 3) Titel eines Lehrbuchs der Rhetorik.

दशरूपक n. = दशरूप 2) (Vâmana) und 3).

*दशरूपभृत् m. Bein. Vishṇu's.

दशरूपालोक und °रूपावलोक m. = दशरूप 3) Hall in der Einl. zu Daçar. 4.

दशर्च m. *ein Lied von zehn Versen.*

दशर्षभ Adj. (f. ग्रा) *aus zehn Stieren bestehend* TS. 2,1,4,1.

दशलकारविचार m. Titel eines Werkes.

दशलक्षणाक Adj. *von zehnfachem Character, zehnfach.*

दशलक्षणाद्यमाला f. Titel eines Werkes Bühler, Rep. No. 605.

दशलक्षणी f. Bez. der Sûtra Kaṇâda's.

दशवक्त्र m. *ein best. Zauberspruch gegen böse Geister, die in Waffen hausen.*

दशवदन m. Bein. Râvaṇa's.

दशवर्मन् m. N. pr. eines Fürsten.

दशवर्ष (Âpast.) und °वर्षीय Adj. *zehn Jahre alt.*

*दशवाजिन् m. *der Mond.*

दशवार्षिक Adj. (f. ई) 1) *zehn Jahre alt* R. 4,48, 12. — 2) *zehn Jahre während* Spr. 4822. — 3) *nach*

zehn Jahren erfolgend.

दशविध Adj. *von zehn Arten, zehnfach.*

दशविधगणित n., °विधमक्षाविद्या f., °शैवलक्षण n. und °विधसामसूत्र n. Titel von Werken Opp. Cat. 1.

दशविधस्नानमन्त्र m. Pl. Bez. bestimmter *Hymnen.*

दशवीर Adj. *zehn Männer gewährend.*

दशवृक्ष m. *ein best. Baum* AV. 2,9,1.

दशवृष Adj. *zehn Stiere besitzend* AV. 5,16,10.

दशवैकालिक Titel eines Werkes Hem. Par. 5, 85. °सूत्र n. Bühler, Rep. No. 721.

दशव्रज m. N. pr. eines Mannes.

दशशत 1) Adj. *zehn Hundert zählend.* — 2) f. ई *Tausend* Râǵat. 6,38. Naish. 5,19. — 3) n. *a) Hundert und zehn.* — *b) Tausend.*

दशशतकरधारिन् Adj. *tausend Strahlen besitzend* (der Mond) 141,13.

दशशततम Adj. *der tausendste.*

दशशतनयन m. Bein. Indra's.

*दशशतरश्मि m. *die Sonne.*

दशशतात्त Adj. *tausendäugig* (Indra).

*दशशताङ्घ्रि m. *Asparagus racemosus.*

दशशल *eine Entfernung von zehn* Çala.

दशशाख Adj. *zehn Zweige, d. i. Finger habend* ṚV. 10,137,7.

दशशिप्र m. N. pr. eines Mannes.

दशशिरस् 1) Adj. *zehnköpfig, — spitzig.* — 2) m. *a)* *Bein. Râvaṇa's. — *b)* N. pr. eines Berges.

दशशीर्ष 1) Adj. *zehnköpfig.* — 2) m. *a)* Bein. Râvaṇa's. — *b) ein best. Zauberspruch gegen Geister, die in Waffen hausen*

दशश्लोकी f. und °वेदान्त m. Titel eines Werkes.

दशसनि Adj. *Zehn gewinnend* Mantrabr. 1,7,6.

दशसप्ता f. *eine best.* Vishṭuti *des* Saptadaçastoma.

दशसप्तैक Adj. *eilf.*

दशसाहस्र 1) Adj. *aus zehn Tausend bestehend, z. T. bildend.* — 2) n. *zehn Tausend.*

दशसाहस्रिक Adj. = दशसाहस्र 1).

दशसूत्री f. Titel eines Werkes Bühler, Rep. No. 606. fg.

दशस्तोभ n. Name eines Sâman.

दशस्य्, दशस्यति 1) *Dienste leisten, verehren, colere, Jmd* (Acc.) *gefällig —, hülfreich sein.* — 2) *Jmd* (Dat.) *zu Gefallen thun, gewähren.* — Mit आ 1) *in Ehren halten.* — 2) *gewähren.* — Mit सम् *erlassen, verzeihen.*

दशस्या f. im gleichlautenden Instr. *Jmd* (Dat.) *zu Gefallen.*

दशहरा f. Bein. der Gaṅgâ und Name *einer Feier ihr zu Ehren* (zu Ehren der Durgâ VP.^{2} 4, 336). °कथा f. und °स्तोत्र n. Titel zweier Werke.

दशहल Adj. (f. आ) *aus zehn Pflügen bestehend* Hemâdri 1,291,12.

दशहोतर् m. *ein best. liturgischer Abschnitt* Mân. Çr. 1,4,1. 5,3. 6,1. 2.

दशा f. 1) *die am Ende eines Gewebes hervorragenden Zettelfäden; Fransen, Verbrämung eines Gewandes.* — 2) *Lampendocht.* — 3) *Lebenslage, — schicksal, — alter, Lage, Zustand* überh. In der Astrol. *das von den Sternen abhängige Schicksal eines Menschen* und *die ein solches Schicksal hervorrufende Stellung der Sterne.* — 4) **der Geist.*

दशांश m. *Zehntel* Hemâdri 1,700,8. 731,21. 732,2.

*दशाकर्ष und *°कर्षिन् m. *Lampe.*

दशात्त m. *ein best. Zauberspruch gegen Geister, welche in Waffen hausen.*

दशातर Adj. (f. आ) *zehnsilbig* 36,26.

*दशाग्नि Adj. *zehn* Agnâjt *verehrend* Mahâbh. (K.) 153,22.

1. दशाङ्गुल n. *eine Länge von zehn Fingern.*

2. दशाङ्गुल 1) Adj. *zehn Finger lang.* — 2) n. *Wassermelone.*

दशादशिन् Adj. = दशदशिन्.

दशाधिपति m. *ein Befehlshaber über zehn Mann.*

दशानन m. Bein. Râvaṇa's.

*दशानिक m. *Croton polyandrum* oder *Tiglium.*

*दशानीकिनी f. *ein vollständiges Heer* AK. 2, 8,2,49.

दशानुगान n. Name verschiedener Sâman Ârsh. Br.

दशान्त m. 1) *das Ende eines Lampendochts.* — 2) *Lebensende, das hohe Greisenalter.*

दशान्तरुष्य n. *eine Entfernung von zehn Stationen* 16,21.

दशापति m. *der die* Daçâ 3) *beherrschende Planet* Utpala zu Varâh. Bṛh. 22,5.

दशापवित्र n. *ein mit Fransen oder dergl. versehenes Seihtuch für den* Soma Lâṭj. 1,9,21. 23.

दशाफल n. 1) *das zukünftige Schicksal eines Menschen* Varâh. Bṛh. S. 70,26. — 2) Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

दशाभोगु Adj. *zehn Zügel habend* ṚV. 10,94,7.

दशारित्र Adj. *zehn Ruder habend.*

*दशारुक्षा f. *eine best. Pflanze.* Richtig द्रुमारुक्षा.

दशार्ण 1) Adj. *zehnsilbig.* — 2) m. *a)* Pl. N. pr. eines Volkes. — *b) ein Fürst der* Daçârṇa. — *c) das Land der* Daçârṇa. — 3) f. आ N. pr. eines Flusses.

दशार्णक MBh. 3,7418 fehlerhaft für दाशार्णक.

दशार्णेयु m. N. pr. eines Sohnes des Raudrâçva.

दशार्ध Adj. Pl. *fünf.* °वयस् Adj. *fünfjährig* Bhâg. P. 5,15,30.

दशार्धबाण m. *der Liebesgott* Naish. 8,73.

दशार्ह 1) m. *a)* N. pr. α) Pl. eines Volkes. — β) des Ahnen dieses Volkes. — *b)* Bein. α) Kṛshṇa's. v. l. दाशार्ह. — β) **jedes Buddha.* — 2) *f. ई *eine Prinzessin der* Daçârha.

दशार्हक m. Pl. = दशार्ह 1) *a)* α).

दशालंकारमञ्जरी f. Titel eines Werkes.

दशावतार n. 1) *eine best. Begehung.* Auch °व्रत n. — 2) Titel eines Werkes. Auch °स्तव m. und °स्तोत्र n. Opp. Cat. 1. °चरित n. desgl. Bühler, Rep. No. 132.

दशावर 1) Adj. (f. आ) *zum Mindesten zehn, — aus zehn bestehend* Gaut. — 2) m. N. pr. eines Unholden.

दशावर्त Adj. *zehn Haarwirbel habend* R. 5,32,12.

दशाश्व m. 1) **der Mond.* — 2) N. pr. eines Sohnes des Ikshvâku.

दशाश्वमेध und °तीर्थ n. N. pr. eines Tîrtha.

दशाश्वमेधिक n. desgl. Hariv. 9522.

दशास्य, दशासिघ्र 1) Adj. *zehnmündig.* — 2) m. Bein. Râvaṇa's. *°जित् und दशास्यान्तक m. Bein. Râmâ's.

दशाह 1) m. *ein Zeitraum von 10 Tagen.* — 2) *eine best. zehntägige liturgische Ceremonie.*

दशिन् 1) Adj. *zehntheilig.* — 2) m. *ein Oberaufseher über 10 Dörfer.*

दशोविदर्भ m. Pl. N. pr. eines Volkes.

*दशेन्द्र Adj. *zehn* Indrâṇî *verehrend* Mahâbh. (K.) 153,22.

*दशेन्धन m. *Lampe.*

*दशेर 1) Adj. *a) bissig, zu Leibe gehend.* — *b) im Schlafe überfallend.* — 2) m. *Raubthier.*

दशेरक m. 1) Pl. N. pr. eines Volkes. — 2) *Esel* (nach Nîlak.).

दशेरुक m. N. pr. 1) Pl. eines Volkes. — 2) *eines Mannes. दासेरक Kâç. — 3) *eines Landes.

दशेश m. *ein Oberaufseher über zehn Dörfer.*

*दशैकादशिक Adj. (f. ई) *Geld auf zehn Procent ausleihend.*

दशैरक m. Pl. vielleicht fehlerhaft für दशेरक 1) MBh. 3,134,17.

दशोणि und (दशोणय) दशोणिघ्र m. N. pr. eines Mannes.

दशोनासि m. *eine Schlangenart.*

दशोपनिषद् f. *Titel einer* Upanishad.

दष्ट 1) Adj. s. u. 1. दंश्. — 2) n. *Biss* 217,10.

1. दस्, दस्यति, दसमान 1) *Mangel leiden, verschmachten.* — 2) *उपदेपे (wohl उपदस्ये). — Caus.

दसयते 1) *verschmachten machen, erschöpfen.* — 2) *Jmd mürbe machen* TS. 4,2,5,4. — Mit अप *gen.* — Mit उप 1) *ausgehen, mangeln, sich erschöpfen, versiegen.* — 2) *bei Jmd* (Gen. oder Abl.) *ausgehen, Jmd fehlen* TS. 1,6,3,3. Gop. Br. 2,1,7 (Vaitân.). Partic. in अनुपदस्त (Nachtr. 2). — 3) *Mangel leiden an, kommen um* (Instr.). — Caus. °दासयति *ausgehen —, aufhören machen, exstinguere.* — Mit अनूप *nach Etwas* (Acc.) *ausgehen.* — Mit प्र *versiegen.* — Mit वि 1) *ein Ende nehmen, mangeln, fehlen.* — 2) *sich Jmd* (Abl.) *entziehen, Jmd fehlen.* — Mit सम्, संदस्वँस् *verlöschend.*

2. दस् Adj. in ऋविणोदस्.

दस m. *ein feindlicher Dämon.*

दसाराम m. N. pr. eines Mannes.

दस्म 1) Adj. *wunderkräftig, wunderbar, ausserordentlich.* Superl. दस्मतम. — 2) *m. *a) Veranstalter eines Opfers.* — *b) Feuer.* — *c) Dieb.* — *d) Bösewicht, Schurke.*

दस्मत् Adj. = दस्म 1).

दस्मवर्चस् Adj. *von wunderbarer Kraft.*

(दस्य) दस्मिम्र Adj. *wunderbar, ausserordentlich.*

दस्यवेवृकौ und दस्यवेमक् (wenn RV. 1,36,18 °सकम् gelesen wird) m. N. pr. zweier Männer.

दस्यु m. 1) *Feind,* insbes. *ein übermenschlicher, ein böser Dämon* und, im Gegensatz zum Ârja, *ein Götterfeind, ein Ungläubiger.* Später Bez. von *Volksstämmen, welche ausserhalb des brahmanischen Staatsverbandes stehen.* — 2) *Räuber.*

दस्युजुत Adj. *von einem Dämon getrieben.*

दस्युतर्हणा Adj. *Dämonen zermalmend.*

दस्युसात् Adv. mit भू *Räubern zur Beute werden.*

दस्युकृत्य n. *Kampf mit den Feinden, — Dämonen.*

दस्युकृन् Adj. *Feinde —, Dämonen vernichtend.* *Superl. °कृत्तम.

दस्र 1) Adj. *wunderthätig, wunderbar helfend.* — 2) m. *a)* N. pr. eines der beiden Açvin. Du. *die beiden* Açvin. — *b)* Bez. *der Zahl zwei.* — *c) das Mondhaus* Açvinî. — *d)* * *Räuber, Dieb.* — *e)* * *Esel;* vgl. दशेरक. — 3) *n. *die kalte Jahreszeit.*

*दस्रदेवता f. *das Mondhaus* Açvinî.

*दस्रसू f. Bein. der Saṁgñâ, *der Mutter der* Açvin.

1. दक् 1) दकति (episch auch Med.) *a) verbrennen, durch Feuer verzehren, brennen* (auch in medic. Sinne). धक्येत् 78,8. — *b) verbrennen, versengen,* so v. a. *vollständig vernichten.* अधाक्षम् MBh. 7, 62,65. — *c) brennen,* so v. a. *in heftige Glut —, in Wallung versetzen, aufregen* (श्रोत्रं पुत्रवृत्तान्तेन Daçak. 78,9. 10), *am Herzen nagen.* — 2) Pass. दक्यते (episch und Mân. Gṛhj. 2,15 auch °ति) *verbrannt werden* (MBh. 4,23,7), *verbrennen, brennen* (auch von Wunden), *in Flammen stehen.* — *b) durch Feuer entfernt werden, getilgt werden, zu Nichte werden* überh. — *c) von innerer Glut verzehrt werden, — vergehen, geplagt —, gequält werden, sich abhärmen.* — 3) Partic. दग्ध *a) verbrannt, angebrannt.* — *b) in Glut versetzt, verzehrt, gemartert, gequält.* — *c) von Gram verzehrt, betrübt* Spr. 4648. — *d) verbrannt,* so v. a. *ohne Saft und Kraft.* — *e) unheilvoll.* — *f) nichtsnutzig, elend, verdammt, verflucht* Kâd. 187,12. 194,5. 2,22,19. 92,11. Benf. Chr. 193, 15. — Caus. दाक्षयति 1) *verbrennen lassen, — heissen;* — 2) *braten lassen.* — 3) *brennen* Spr. 339. — Desid. दिधक्षति, °ते *im Begriff stehen* 1) *zu verbrennen.* — 2) *zu Grunde zu richten, zu vernichten.* — Caus. vom Desid. दिधक्षयति *Jmd antreiben, dass er zum Verbrennen sich anschicke.* — Intens. 1) दन्दक्ति (Prasannar. 118,14. 126,3), दन्दग्धि, दन्दक्षते *vollständig verbrennen, — versengen, — zu Grunde richten.* — 2) दन्दक्षते *vollständig in Feuer aufgehen, vor Glut vergehen.* — Mit अति 1) *übermässig brennen.* — 2) *ganz ausdörren* Çat. Br. 1,4,1,14. — 3) *mit der Flamme nicht erreichen* Âpast. Çr. 1,25,9. — 4) *es Jmd* (Acc.) *überaus heiss machen.* — Mit अनु 1) *aufbrennen, ganz verbrennen.* — 2) *aufbrennen, entbrennen* (intrans.) RV. 2,1,10. — 3) *hinterher verbrennen* (intrans.) MBh. 12,224,20. — Mit अप 1) *durch Glut vertreiben.* — 2) *anbrennen.* v. l. उपदग्ध st. अपदग्ध. — Mit अपि *anbrennen.* — Mit अभि 1) *anbrennen, verbrennen* Âpast. 1,28,15. — 2) *erhitzen, erwärmen* Âpast. 1,17,10. — Mit अव *abbrennen, zusammenbrennen.* अवदग्ध auch *durch Feuer beschädigt* Karaka 5,12. — Mit आ in आदक्. आदग्धा Paṇkat. I,392 fehlerhaft für अदग्धा. — Caus. Pass. *sich verbrennen.* — Mit अभ्या in अभ्यादाक्ष (Nachtr. 2). — Mit उप *anbrennen* MBh. 7,211,17. *Feuer anlegen an* (Acc.). — Mit नि *niederbrennen, durch Feuer verzehren.* Pass. *verbrannt werden.* — Mit निस् *ausbrennen, verbrennen, durch Feuer verzehren, vollständig vernichten.* Pass. auch *zusammenschrumpfen, welk werden.* तुषारेण पद्मिनी Vikramâṅkaṅ. 16,14. — Caus. *verbrennen lassen.* — Mit अनुनिस् *nacheinander —, der Reihe nach verbrennen.* — Mit विनिस् *verbrennen, durch Feuer verzehren, vollständig vernichten.* — Mit परि *umbrennen, umglühen, verbrennen.* Pass. *brennen, glühen.* — Mit संपरि Pass. (°दक्षति) *verbrennen, vor Glut vergehen.* — Mit प्र *verbrennen, versengen, vernichten.* Pass. *in Flammen gerathen, brennen, verbrennen.* प्रदग्ध *verbrannt, vernichtet.* — Caus. *verbrennen lassen.* — Mit संप्र *verbrennen, vernichten.* — Mit प्रति 1) *entgegenbrennen, mit den Flammen begegnen;* mit Acc. — 2) Pass. (°दक्षति) *verbrennen* (intrans.). — Mit वि 1) Act. *a) ausbrennen* (eine Wunde u. s. w.). — *b) durch Brand beschädigen, anbrennen.* — *c) verbrennen, versengen, durch Feuer vernichten.* — *d) zersetzen, verderben* Karaka 6,18. — 2) Pass. *a) verbrennen* (intrans.). — *b) brennen* (von Wunden). — *c) an innerlicher Glut leiden.* — *d) sich innerlich verzehren, sich abgrämen.* — *e) sich aufblähen, wichtig thun.* विकत्थसे v. l. st. विदक्षसे. — 3) Partic. विदग्ध *a) verbrannt.* — *b) entzündet.* — *c) von innerlichem Feuer, von der Galle, welche die Speisen im Magen kocht, verarbeitet, verdaut.* — *d) reif* (Geschwür) Bhâvpr. 5,117. — *e) zersetzt, verdorben* Karaka 6,10. *sauer geworden.* — *f) durch Erfahrung klug geworden, klug, verständig, verschmitzt, verschlagen.* — Mit सम् 1) Act. *zusammenbrennen, verbrennen, vernichten.* — 2) Pass. *a) verbrannt werden.* — *b) brennen, glühen.* — *c) sich abhärmen.* — Caus. *verbrennen lassen.* — Mit व्यतिसम् *durcheinander —, in Bausch und Bogen verbrennen.* — Mit अनुसम् *der Länge nach zusammenbrennen.*

2. °दक् Adj. *brennend.*

*दक् Indecl.

दक्ति m. N. pr. eines Wesens im Gefolge Skanda's.

दक्षदक्षा f. N. pr. einer der Mütter im Gefolge Skanda's.

दक्षन 1) Adj. (f. ई) *a) brennend, verbrennend, versengend, zu Grunde richtend;* gewöhnlich in Comp. mit dem Object. — *b)* * *bösgesinnt.* — 2) m. *a) Feuer, Gott* Agni. Am Ende eines adj. Comp. f. आ. — *b)* Bez. *der Zahl drei.* — *c) eine der fünf Formen des Feuers beim* Svâhâkâra. — *d)* * *Taube* Râgan. 19,106. — *c)* * *Plumbago zeylanica* Râgan. 6,44. — *f)* * *Anacardium officinarum.* — *g)* N. pr. α) eines Rudra. — β) eines Wesens im Gefolge Skanda's. — 3) f. आ *eine best. Strecke der Mondbahn* VP.^{2} 2,276. fg. — 4) * f. ई *Sanseviera Roxburghiana* Râgan. 3,7. — 5) n. *a) das Verbrennen, Brennen* (auch in medic. Sinne). — *b)* * *saurer Reisschleim.*

दक्षनकर्मन् n. *das Brennen, Verbrennen* Spr. 3418.

*दक्षनकेतन m. *Rauch.*

दक्षनगर्भ Adj. (f. आ) *Feuer in sich bergend, von Zornglut erfüllt* (Auge) Daçak. 41,9.

दक्षनता f. Nom. abstr. von दक्षन *Feuer.*

*दक्षनप्रिया f. Agni's *Gattin.*

दक्षनर्त n. *das Mondhaus* Kṛttikâ.

*दक्षनागुरु n. *eine Art Agallochum.*

दक्षनात्मक Adj. *dessen Wesen im Brennen, im Verursachen von Kummer besteht* Spr. 7694.

दक्षनात्मन् Adj. dass. Nom. abstr. °त्मता f.

*दक्षनाराति m. *Wasser.*

*दक्षनीय Adj. *zu verbrennen.*

*दक्षनोपल m. *der Stein* Sûrjakânta.

*दक्षनोल्का f. *Feuerbrand.*

दक्षर 1) Adj. *a) klein, fein.* दक्षरे ऽपरात्रे = दक्षे ऽप° Âpast. 1,9,23, v. l. — *b) jung an Jahren* Lalit. 93,13. — 2) m. *a) *ein jüngerer Bruder. — b) Maus oder Bisamratte* Gaut.

दक्षरक Adj. *kurz (Tag).*

दक्षरपृष्ठ n. Titel eines Abschnittes im Taittirîjaveda.

दक्षरसूत्र n. Titel eines buddh. Sûtra.

1. दक्ष 1) *klein, fein.* दक्षे ऽपरात्रे so v. a. *im zweiten (kürzeren) Theile der zweiten Hälfte der Nacht* Âpast. 1,9,23. दक्षेमु Adv. *wenig.* — 2) *(wohl n.) *die Höhlung im Herzen.*

2.*दक्ष m. 1) *Waldbrand.* — 2) *Feuer.*

दक्षाग्नि m. Name Agastja's in einer früheren Geburt.

1. दा, Präsensstämme: ददा (Act.), ददु (Act. Med.), दद (Act. Med.), दा, दाय (nur आदायमान MBh. 1, 187,25) und ददाय (nur Partic. आददायत् Mund. Up., Partic. दत्त, °दात, °दित (s. u. व्या) und °त्त. 1) *geben, schenken, hingeben;* mit Acc. oder partitivem Gen. der Sache und Dat., Gen. oder Loc. der Person. कन्याम् *eine Tochter Jmd zur Frau* (भार्याम्, das jedoch gewöhnlich fehlt) *geben.* दत्त von einem Sohne, so v. a. *von andern Eltern überlassen.* — 2) *hergeben, abtreten* (mit Instr. des Preises). पन्थानम् oder मार्गम् *Jmd den Weg abtreten,* so v. a. *freien Durchgang geben, aus dem Wege gehen.* — 3) *fortgeben, verkaufen.* — 4) *zahlen* (eine Geldbusse), *abtragen* (eine Schuld), *als Lohn geben.* — 5) *heraus —, wiedergeben* (= पुनर्दा) 101,23. — 6) *darbringen* (eine Spende, ein Opfer u. s. w.). आत्मानम् *sich opfern,* आत्मानं खेदाय so v. a. *sich der Betrübniss hingeben.* — 7) *zu wissen geben, mittheilen, lehren, hören —, sehen lassen, aussprechen.* — 8) *gewähren, bewilligen, gestatten.* प्राणान् oder जीवितम् *gestatten, dass Jmd am Leben bleibt.* दर्शनम् *Jmd seinen Anblick gewähren, sich sehen lassen, sich zeigen. Jmd* (Dat.) *gestatten* (vom Weibe gesagt) so v. a. *den Beischlaf gestatten.* Mit einem Infin. *lassen,* mit न und einem Infin. *nicht gestatten zu.* — 9) *geben,* so v. a. *reichen, zu halten geben, übergeben.* हस्ते *einhändigen* 109,25. 110,7. — 10) *legen —, stellen —, setzen auf, an* oder *in* (Loc.), *anlegen* (auch in medic. Sinne), *anbringen* Bhâvapr. 2,89. *beifügen* (bei Ausführung eines Receptes) ebend. und 92. करे कपोलम् *die Wange auf die Hand legen,* so v. a. *die W. mit der H. stützen* Kâraṇḍ. 64,1. अर्गलम् *einen Riegel vorschieben,* पावकम् *Feuer anlegen an* (Loc.), अग्नीन् *an Jmd* (Loc.) *das Feuer anlegen,* so v. a. *verbrennen,* शारम् so v. a. *eine Figur* (im Spiele) *ziehen,* गरम् oder विषम् *Jmd* (Gen. 105,24. 25 oder Acc.!) *Gift eingeben.* — 11) seine Schritte, sein Auge, sein Ohr, seine Gedanken *richten auf* (Loc.). — 12) *hinzufügen, hinzuthun, addiren.* — 13) *thun, bewirken, verursachen, vollbringen, veranstalten, unternehmen, Etwas mit Etwas* (Acc.) *vornehmen.* उपमाम् so v. a. *mit Jmd* (Gen.) *vergleichen,* पटहम् so v. a. *die Trommel rühren lassen, durch Trommelschlag ausrufen lassen,* अन्योऽन्यस्य (परस्परं) तलान् (तलम्) so v. a. *einander in die Hände klatschen.* — 14) Med. *a) empfangen.* — *b) bei sich führen, bewahren, tragen, halten.* — *c) bewahren vor* (Abl.). — 15) Partic. दत्त ausser *gegeben* u. s. w. auch **beschützt* (vgl. 3. दा) und **geehrt.* — Caus. दापयति mit doppeltem Acc. oder mit Weglassung des sich von selbst verstehenden Acc. *bewegen, zwingen, heissen, auffordern* 1) *zu geben, zu schenken, hinzugeben.* — 2) *herzugeben, abzutreten.* — 3) *zu zahlen.* *दापित = दापित. Mit Abl. *einfordern von.* — 4) *zurückzugeben, wiederzuverschaffen* Râǵat. 6,50. Auch so v. a. *zurückfordern.* — 5) *mitzutheilen, zu hören zu geben, auszusprechen, zu sprechen* 216,15. — 6) *hinzustellen, vorzuschieben* Kathâs. 12,160. *aufzulegen —, aufzutragen auf* (Loc.). — 7) *zu thun, zu vollbringen, auszuführen, zu veranstalten.* Auch so v. a. *Jmd* (Gen.) *Etwas* (Acc.) *auftragen* und *Etwas erzwingen.* — Desid. दिदासति, दित्सति und *दित्सते *geben wollen, zu geben bereit sein.* कन्याम् *eine Tochter zur Frau geben wollen.* दिदासिष Perf. — *Intens. देदीयते. — Mit अति 1) *Jmd* (Acc.) *im Geben übertreffen.* — 2) *Jmd* (Acc.) *beim Geben übergehen.* — Mit अनु (*Partic. अनुदत्त) 1) *Jmd* (Dat.) *Etwas zugestehen, zulassen, überlassen.* — 2) *Jmd* (Dat.) *nachgeben.* — 3) *Jmd Etwas nachsehen, erlassen.* — 4) *Jmd* (Dat.) *nachstehen —, weichen in* (Acc.). — 5) vielleicht *Jmd* (Acc.) *nachträglich eins versetzen.* v. l. अनुव्रजामि st. अनुदामि. — Mit अभि *geben.* — Mit *अव Partic. °दत्त. — Mit अभ्यव *hineinlegen in* (Loc.) Kâraka 3,7. — Mit आ gewöhnlich Med., Partic. आत्त, आदत्त nur Hariv. 11811. 1) *in Empfang nehmen, erhalten, in Besitz nehmen, empfangen von* (Loc., Instr. oder Abl.). गर्भम् *eine Leibesfrucht empfangen.* — 2) *nehmen, sich zueignen, an sich ziehen, Jmd* (Abl.) *wegnehmen, entziehen, entreissen, rauben.* — 3) *zurücknehmen, zurückfordern.* — 4) *abnehmen von* (Abl.) 132,8. *herausnehmen, herausziehen aus* (Abl.) 162,10. 164,22. *trennen —, sondern von* (Abl.), *abwenden* (das Auge). — 5) *mit sich nehmen, — fortziehen.* आदाय *in Begleitung von, mit* (Acc.) 24,5. 30,29. — 6) *ergreifen, fassen, packen.* स्कन्धेन *auf die Schulter nehmen,* बाहोः *in die Arme nehmen* 121,32. — 7) *anthun, anlegen.* — 8) *zu sich nehmen, geniessen* 64,19. Mit oder ohne दशनैः *benagen* 65,19. 25. — 9) *ergreifen,* so v. a. *erwählen.* मार्गम् oder पद्धतिम् *einen Weg einschlagen.* — 10) *mit den Sinnen fassen, gewahr werden, fühlen, empfinden.* — 11) *dem Gedächtniss einprägen, sich merken, behalten.* — 12) *annehmen, gutheissen, billigen.* — 13) *auf sich nehmen, unternehmen, sich einer Sache hingeben* (290,7. 12), *sich an Etwas machen.* वचनम्, वाक्यम् oder वचस् *das Wort ergreifen, zu reden beginnen.* आकृतयः = आकृतीः so v. a. *darbringen.* — 14) *ansetzen, anheben* (zu sprechen u. s. w.). — Caus. *nehmen lassen.* — Desid. आदित्सते 1) *Jmd* (Gen.) *Etwas wegzunehmen beabsichtigen.* — 2) *zu ergreifen im Begriff stehen.* — 3) *zu sich zu nehmen im Begriff stehen* Harshaḱ. 123, 22. — Mit अन्वा Med. *wieder an sich nehmen.* — Mit अपा Med. *von einem Andern abtrennen und aufnehmen, abnehmen.* Partic. अपात्त. — Mit अभ्या Med. (Act. ausnahmsweise) 1) *an sich nehmen, sich aneignen.* — 2) *anthun, aufsetzen.* — 3) वाक्यम् *das Wort ergreifen, zu reden anfangen.* — 4) अभ्यात्त *umfassend.* — Mit समभ्या Med. *zusammenfassen.* — Mit उदा *erheben.* Nur उदाय. — Mit उपा Med. (Act. einmal Bhâg. P.), Partic. उपात्त. 1) *in Empfang nehmen, erhalten, erlangen, erwerben.* — 2) *nehmen, sich zueignen, fort —, weg —, abnehmen, rauben.* — 3) *mit sich nehmen.* उपादाय *in Begleitung von, mit;* mit Acc. — 4) *ergreifen, in die Hand nehmen, fassen, auffangen* (Feuer); *pflücken, lesen, auflesen* MBh. 7,23,22. Chr. 121, 25. *schöpfen* (Wasser). मूलाग्रे so v. a. *stecken auf* R. 3,7,7. — 5) *anlegen, annehmen* (einen Körper). — 6) *ergreifen,* so v. a. *erwählen.* मार्गम् *einen Weg einschlagen.* — 7) *sich anschliessen an* (Acc.). — 8) *erwähnen, aufführen.* — 9) *auffassen, betrach-*

ten. उपाधत्स्व v. l. für उपादत्स्व. — 10) *hinzunehmen, einschliessen, einrechnen.* उपादाय *mit Einschluss von, zugleich mit, ausser, nächst;* mit Acc. R. ed. Bomb. 1,5,1. Kâraka 4,8. गर्भशय्याम् *schon von dem Augenblicke an, dass man im Mutterleibe liegt.* नदीं नैरञ्जनाम् *vom Flusse* N. an Lalit. 341,12. Könnte also auch zu 12) gezogen werden. — 11) *in Anwendung bringen, verwenden, brauchen* Çâṁk. zu Bâdar. 2,1,18 (S. 461). उपादाय *mit Hülfe von, vermittelst;* mit Acc. — 12) *gehen —, sich machen an, beginnen.* Mit einem Infin. *anheben zu.* उपादाय *von — an;* vgl. u. 10). — 13) sich einem Gefühl, einer Stimmung *hingeben.* शोकम् (MBh. 7,9,8), हर्षम्, अनुकम्पाम्. — 14) *abthun, abschliessen.* उपात्त *abgethan* Âpast. 1,12,5. — Caus. Act. *anwenden —, brauchen heissen.* — Desid. °दित्सति *zu erlangen suchen.* — Mit अभ्युपा *auflesen.* v. l. तान्युपादाय st. अभ्युपादाय. — Mit समुपा Med. 1) *erwerben, erlangen.* — 2) *entziehen, rauben.* — 3) *zusammenscharren.* — 4) *anthun, aufsetzen.* — 5) *brauchen.* समुपादाय *mit Hülfe von, vermittelst;* mit Acc. R. 2,25,25. — Mit पर्या 1) *in seine Gewalt bringen, Jmd* (Abl.) *Etwas* (Acc.) *abnehmen.* — 2) *abnehmen, abschöpfen* Kâraka 3,7. — 3) *ergreifen, fassen.* — 4) *sich aneignen, lernen.* — Mit प्रा 1) *geben, übergeben.* Nur प्रादाय und प्रादातुम् (v. l. प्रदातुम्). — 2) Act. *darbringen.* नमः RV. 5,49,5. — Mit प्रत्या Med. 1) *wiederempfangen, — erhalten.* — 2) *zurücknehmen,* so v. a. *widerrufen.* — 3) *hervorziehen aus* (Abl.). — 4) *wiederholen, erwiedern* AV. 10,1,27. — Mit व्या Act. Med. mit und ohne मुखम् *den Mund auseinanderthun, aufsperren, öffnen.* Act. auch * *eine Oeffnung bewirken in, öffnen* überh. Med. * *den Mund eines Andern öffnen, bewirken, dass Jmd den Mund öffnet.* व्यात्त und व्यादित *geöffnet* (Mund). — Mit अपव्या *öffnen.* Nur °दाय. — Mit अभिव्या *gegen Jmd* (Acc.) *den Rachen aufsperren.* — Mit समा 1) Act. *a) geben, schenken.* — *b) wiedergeben.* — 2) Med. *a) zusammenfassen, mit einander nehmen, mit sich nehmen.* — *b) fort —, wegnehmen, heraus —, entziehen.* — *c) ergreifen, fassen, packen.* स्कन्धैः *auf die Schultern nehmen* (von Mehreren gesagt). Auch Act. Bhâg. P. समादत्त *ergriffen, gepackt.* — *d) zusammenlesen.* — *e) herausbringen, erkennen.* — *f) zu Herzen nehmen, beherzigen.* — *g) gehen —, sich machen an.* वाक्यम् *eine Rede beginnen.* — Mit उद् *herausnehmen, entreissen.* — Mit उप 1) *neben Jmd aufstellen.* उपदद्यमान RV. 6,49,13. — 2) *auf sich nehmen* (als Last). Nur उपदद्य. — Mit *नि, Partic. नीत und निदत्त. — Mit *परिणि, °ददाति. — Mit *प्रणि, °ददाति. — Mit *निस्, Partic. निर्दत्त. — Mit परा, *Partic. पराक्त. 1) *hingeben, überliefern.* — 2) *Jmd preisgeben* 34,6. — 3) *Etwas preisgeben,* so v. a. *zu Grunde gehen lassen.* — 4) *hingeben für* (Dat.), *umtauschen.* — 5) *Jmd von Etwas ausschliessen.* — Mit परि 1) *übergeben, überantworten, anvertrauen, niederlegen bei* oder *in* (Dat., Loc. oder Gen.). Partic. पर्दित्त 82,5. — 2) *verleihen.* — Caus. *übergeben lassen.* — Mit प्र Act. Med. (selten), Partic. प्रत्त und प्रदत्त. 1) *hingeben, geben, schenken,* zur Frau (mit oder ohne भार्याम्) *geben.* प्रददेत् Hemâdri 1,310,18. — 2) *übergeben, darbringen, darreichen, anbieten* 68,24. युद्धम्, द्वंद्वयुद्धम् *Jmd* (Dat.) *einen Kampf, Zweikampf anbieten, mit — zu kämpfen sich bereit erklären.* — 3) *abtragen, bezahlen* (eine Schuld). — 4) *weggeben,* so v. a. *verkaufen,* mit Instr. des Preises. — 5) *wiedererstatten.* — 6) *hingeben,* so v. a. *abschaffen.* — 7) *Etwas mittheilen, lehren, zu wissen geben, bekannt machen.* प्रतिवचः *Jmd eine Antwort ertheilen.* — 8) *gewähren, bewilligen, gestatten.* — 9) *hineinthun —, hineinlegen in* (Loc.). क्रुताशनम् *Feuer an Etwas* (Loc.) *legen.* — Caus. 1) *zu geben veranlassen.* — 2) *zu zahlen veranlassen, sich zahlen lassen.* — 3) *zurückzugeben zwingen.* — 4) *hineinthun —, hineinlegen lassen in* (Loc.), *anbringen lassen* (मुद्राम् *einen Stöpsel* Bhâvapr. 2,101). — 5) *hineinthun —, hineinlegen in* (Loc.) Kâraka 6,27. वस्तिम् *Jmd* (Dat.) *ein Klystier setzen* 8,7. — Desid. Med. *zur Frau geben wollen.* — Mit अतिप्र *hinübergeben.* — Mit अनुप्र 1) *übergeben, überlassen, geben, schenken* (buddh.) Kâraṇḍ. 27,19. 33,15. 57,23. — 2) *hinzufügen* Taitt. Prât. Comm. — Mit उपप्र = अनुप्र 1). — Mit प्रतिप्र 1) *wieder herausgeben.* — 2) *überantworten.* — Mit संप्र 1) *übergeben, abtreten, überlassen, geben, zur Ehe geben.* — 2) *mittheilen, lehren.* — 3) *gewähren, bewilligen.* — Caus. *zu geben befehlen.* — Desid. *geben wollen.* — Mit प्रति 1) *zum Ersatz geben, heim —, zurückgeben.* — 2) einen Auftrag *Jmd* (Gen.) *überbringen.* — 3) *auf Etwas* (Acc.) *antworten.* शापम् *Jmd* (Dat.) *einen Fluch erwiedern.* — 4) *geben.* — Caus. *dafür sorgen, dass Etwas zurückgegeben werde.* — Mit वि *vertheilen.* *Partic. विदत्त. — Mit सम् 1) *gemeinsam geben, — schenken.* — 2) *gewähren, bewilligen.* — 3) *zusammenhalten.* — 4) Pass. Med. *sich versammeln.*

2. दा m. *Geber.* Häufig am Ende eines Comp. Adj. *gebend, verleihend.*

3. दा, दाति, द्यति; Partic. दित्त, दित, *दात, °त्त; *abschneiden, mähen.* दित Bhâg. P. 6,6,23 = खण्डित (Comm.) *zerstückelt, verkleinert.* °दिन *getheilt in.* — Pass. दीयते wohl *wehmüthig gestimmt sein* Buddha-Pr. 51,5. Râgat. 8,492. — *Desid. दित्सति. — *Intens. देदीयते. — Mit अपि *abschneiden.* — Mit अव 1) *abschneiden, abtrennen, abtheilen;* häufig vom *Abtheilen* des Opferkuchens und anderer Gegenstände der Darbringung. — 2) *zerschneiden, zerstückeln.* — 3) *Jmd abfertigen.* — Caus. अवदापयते *abtheilen lassen.* — Mit अभ्यव *dazu hin abtheilen.* — Mit निरव *Jmd seinen Theil geben, Jmd mit Etwas abfertigen;* mit doppeltem Acc. Partic. निर्वत्त. — Mit पर्यव *ringsum Stücke abtrennen von* (Acc.). — Mit प्रत्यव *je weiter abtheilen* TBr. 3,7,5,5. — Mit व्यव *vertheilen.* — Mit समव *zertheilen und die Stücke sammeln, stückweise sammeln, — zusammenlegen* (auch Med.). Particip. समवत्त. — Mit आ *zerstücken, zerkleinern, zermalmen.* — Mit *परिणि, °द्यति. — Mit *प्रणि, °द्यति. — Mit निस् in निर्दातर्. *Partic. निर्दित. — Mit परि, पर्दात्त *beschnitten,* so v. a. *begrenzt* (buddh.). — Mit वि 1) *zerstücken, zerkleinern, zermalmen.* — 2) *abtrennen —, ablösen —, befreien von* (Abl.). — 3) *zerschneiden,* so v. a. *einer Sache ein Ende machen.* v. l. विचित्य st. विदित्य. — Mit सम् 1) *schneidend sammeln.* — 2) *zusammenschneiden, zerkleinern.*

4. दा, द्यति *binden.* Zu belegen vom Simplex nur दीष *lass dich binden.* — Mit आ *anbinden, fesseln.* — Mit उद् in उद्दान. *Partic. उद्दित *gebunden* Comm. zu AK. 3,2,44. — Mit नि *anbinden.* Partic. निदित 1) *angebunden.* — 2) *verwahrt, versteckt.* — Mit वि *lösen.* — Mit सम् *zusammenbinden, anbinden, fesseln.* संदित *zusammengebunden, gebunden, gefesselt; an den Ort gefesselt, unbeweglich.*

5. *दा. दयते *beschützen.* Desid. दित्सते. — Mit परिणि, °दयते. — Mit प्रणि, °दयते.

6. *दा f. *Schutz.*

7. दा, *दायति *reinigen.* — Mit अव, °दात 1) *glänzend —, blendend weiss* 134,13. — 2) *geläutert, lauter, rein* in übertr. Bed. — Mit पर्यव, °दात 1) *durch und durch lauter* Kâd. 107,18. 213,12. — 2) *wohlerfahren in* (Loc.) Kâraka 1,15. — 3) *womit man vollkommen vertraut ist* Kâraka 1,29. 3,8. — Mit व्यव, °दायते *sich hell verbreiten.* °दात (f. ई) *glänzend weiss* Taitt. Âr. 1,9,1. 17,1. 2. — Mit आ. Hierher zieht Nilak. आदायमान (= परीक्षमाण *prüfend, untersuchend*) MBh. 1,187,25. Wir haben die Form zu 1. दा gestellt.

8. *दा f. *das Reinigen.*

*दाक m. 1) *Opferer.* — 2) *ein freigebiger Mann.*

दाक्ष 1) Adj. *a) südlich, im Süden wohnend.* — *b) in Beziehung stehend* α) *zu* Daksha. — β) *zu Dâkshi.* — 2) m. *a)* दाक्षस्यायनम् *ein best. Opfer.* v. l. दक्षस्या°. — *b)* *Pl. *die Schule des* Daksha.

*दाक्षक 1) Adj. *von Dâkshi's bewohnt.* — 2) n. *ein Verein von Nachkommen des* Daksha.

दाक्षायण 1) Adj. (f. ई) *vom Stamme des* Daksha *kommend.* — *bereitet u. s. w., zu* Daksha *in Beziehung stehend.* — 2) m. Patron. von Daksha. Auch Pl. *दाक्षायणभक्त Adj. *von ihnen bewohnt.* — 3) m. n. *ein best. Opfer.* — 4) f. ई *a)* Patron. von Daksha. *Pl. *die Gattinnen des Mondes, die Mondhäuser.* — *b)* **Croton polyandrum.* — 5) n. *a) die Nachkommenschaft des* Daksha. — *b) eine Art Goldschmuck.* दाक्षायणकृत्त Adj.

दाक्षायणयज्ञ m. *ein best. Opfer.*

दाक्षायणयज्ञिक Adj. *zum* दाक्षायणयज्ञ *gehörig.*

दाक्षायणयज्ञिन् Adj. *einen* दाक्षायणयज्ञ *darbringend.*

दाक्षायणि m. Patron. von दाक्षायण.

दाक्षायणिन् Adj. *einen goldenen Schmuck tragend.*

*दाक्षायणीपति und *°णीरमण m. *der Mond.*

दाक्षायण्य m. Metron. des Sonnengottes. v. l. दाक्षायण्या: Abl. von दाक्षायणी.

दाक्षायिणी f. wohl nur fehlerhaft für दाक्षायणी.

*दाक्षायिणीय m. 1) *der Mond.* — 2) Bein. Çiva's.

*दाक्षाय्य m. *Geier.*

*दाक्षि 1) m. Patron. von Daksha. Auch Pl. — 2) f. दाक्षी desgl. °पुत्र m. Metron. Pâṇini's.

*दाक्षिकर m. P. 6,2,85, Sch.

*दाक्षिकन्था f. N. pr. eines Dorfes.

*दाक्षिकन्थीय Adj. von दाक्षिकन्था.

*दाक्षिकर्ष N. pr. eines Dorfes.

*दाक्षिकर्षीय Adj. von दाक्षिकर्ष.

*दाक्षिकर्षक Adj. von दाक्षिकर्षू Mahâbh. 4,73,*a.*

*दाक्षिकर्षू f. N. pr. einer Oertlichkeit.

*दाक्षिकूल n. N. pr. eines Dorfes.

*दाक्षिग्राम m. desgl.

दाक्षिग्रामीय Adj. von दाक्षिग्राम.

*दाक्षिघोष m. N. pr. einer Oertlichkeit.

दाक्षिण 1) Adj. *zum Opfergeschenk gehörig, darauf bezüglich.* — 2) n. Pl. Bez. eines Kâṇḍa in TS.

*दाक्षिणशाल Adj. *zu der nach Süden gelegenen Halle in Beziehung stehend.*

दाक्षिणकोम m. *die mit der Austheilung des Opferlohnes verbundene Spende* Vaitân. Ind. St. 10,383.

दाक्षिणाग्निक Adj. *im südlichen Feuer vollzogen* Mân. Çr. 1,7,6. Comm. zu Gaim. 5,1,28.

दाक्षिणात्र 1) m. *ein Bewohner des Dekhans* Nir. 6,9. — 2) f. ई Nir. 3,5.

दाक्षिणात्य 1) Adj. (f. आ *zum Süden —, zum Dekhan gehörig, dort wohnend, — gelegen, — gesprochen* (Sprache); *vom Süden kommend* (Wind) Vikramâṅkaḱ. 7,9. 67. — 2) m. oder n. *Süden.* दाक्षिणात्यिक् v. l. für दाक्षिणात्यान्. — 3) m. Pl. *die Bewohner des Dekhans.*

*दाक्षिणात्यक Adj. (f. °त्यिका) wohl = दाक्षिणात्य 1).

*दाक्षिणापथक Adj. von दक्षिणापथ.

*दाक्षिणार्धिक Adj. = दक्षिणार्ध्य.

दाक्षिणिक Adj. *mit dem Opfergeschenk in Zusammenhang stehend.*

*दाक्षिणीय Adj. = दक्षिणीय.

दाक्षिण्य 1) Adj. *a) zum Opfergeschenk gehörig, darauf bezüglich.* — *b)* **eines Opfergeschenkes würdig.* — 2) n. *a) ein rücksichtsvolles, liebenswürdiges, freundliches, zuvorkommendes Wesen* oder *Benehmen, Pietät, — gegen* (Loc., Gen. oder im Comp. vorangehend). — *b) Süden* Spr. 1217. — *c) das Ritual der* Çâkta *von der rechten Hand.* — *d)* Titel eines Tantra.

दाक्षिण्यवत् Adj. *liebenswürdig, freundlich, rücksichtsvoll.* °वद्दार Adj. *eine solche Frau habend.* Nom. abstr. °ता f.

*दाक्षिनगर n. N. pr. einer *Stadt.*

*दाक्षिनगरीय Adj. von दाक्षिनगर.

*दाक्षिपलद N. pr. einer Oertlichkeit.

*दाक्षिपलदीय Adj. von दाक्षिपलद.

*दाक्षिप्रस्थ m. N. pr. einer Oerlichkeit.

*दाक्षिक्रुट m. N. pr. eines *Sees.*

*दाक्षिक्रुटीय Adj. von दाक्षिक्रुट.

दाक्षेय 1) *m. Metron. Pâṇini's. — 2) f. ई Metron. der Urmutter der Papageien.

दाक्ष्य n. 1) *Rührigkeit, Fleiss.* — 2) *Geschicklichkeit, Anstelligkeit, Gewandtheit; Verschlagenheit* Kaṭaka 1,29. कर्मणाम् *an Werken bewiesene Geschicklichkeit.*

*दाग्व्यायनि m. Patron. von दृगु.

*दाङ्क m. *Zahn.*

1. दाडिम 1) m. f. (ई) und (*n.) *a) Granatbaum* Kâd. 19,20. 100,15. 142,11. 207,13. 254,4. Hem. Par. 2,35. 7,4. — *b)* **kleine Kardamomen.* — 2) n. *Granatapfel.*

2. दाडिम Adj. (ई) *am Granatbaum befindlich* u. s. w.

*दाडिमपत्त्रक m. *Soymida febrifuga* oder *Amoora Rohituka.*

1. दाडिमपुष्प n. *Granatblüthe* Suçr. 2,153,7.

2. *दाडिमपुष्प und *°क m. = दाडिमपत्त्रक.

*दाडिमप्रिय und *दाडिमभक्षण m. *Papagei.*

*दाडिमीवत् Adj. *mit Granatbäumen besetzt.*

*दाडिमीसार m. (Râgân. 11,74) und *दाडिम्ब m. *Granatbaum.*

*दाडी f. *eine best. Pflanze* und *ihre Frucht.*

*दाढा f. 1) *Fangzahn.* — 2) *Verlangen.* — 3) *Menge.*

दाढिका f. 1) vielleicht *Backenbart.* — 2) **Fangzahn.*

*दाण्ड 1) m. Patron. von दण्ड. — 2) f. आ *ein Spiel mit Stöcken.* — 3) n. *a)* Nom. abstr. von दण्ड. — *b)* Nom. coll. von दण्डिन्.

दाण्डक m. N. pr. eines Bhoǵa. दाण्डक्य v. l.

*दाण्डकि m. Pl. N. pr. eines Volkes.

*दाण्डकीय m. *ein Fürst der* Dâṇḍaki.

दाण्डक्य m. N. pr. verschiedener Fürsten.

*दाण्डग्राकिक m. Patron. von दण्डग्राक्.

दाण्डपाणिक Adj. *einem Polizeibeamten gehörig* u. s. w. Comm. zu Hâla 536.

*दाण्डपाता f. *ein best. Festtag, an welchem Stöcke geschwungen* oder *geworfen werden.*

*दाण्डपायन m. Patron. von दण्डप.

*दाण्डपाशिक m. = दण्डपाशक Deçîn. 2,99.

*दाण्डमाथिक Adj. (f. ई) = दण्डमाथं धावति.

*दाण्डाजिनिक Adj. (f. ई) *Stab und Fell* (als blosse äusserliche Zeichen der Frömmigkeit) *tragend, Heuchler.*

*दाण्डायनस्थलक Adj. von दाण्डायनस्थली.

*दाण्डायनस्थली f. N. pr. eines Dorfes.

दाण्डिक Adj. *Strafe verhängend, strafend.*

*दाण्डिक्य n. Nom. abstr. von दण्डिक.

*दाण्डिन् m. Pl. *die Schule des* Daṇḍa.

*दाण्डिनायन m. Patron. von दण्डिन्.

दात 1) Adj. Partic. von 1. 3. und 7. दा. — 2) m. Pl. Name einer Schule des AV.

1. दातर् (mit Acc.) und दातॄ mit Gen. oder ohne Object; RV. 4,31,7 दातर् ohne Obj. und Chr. 30,25 दातारस् als Verbum fin. mit Acc.) Nom. ag. 1) *Geber, Schenker, freigebig;* der eine Tochter (Gen. oder im Comp. vorangehend) *zur Ehe giebt.* Ohne Obj. auch *ein Vater* oder *Bruder, der seine Tochter* oder *Schwester verheirathet,* Mân. Gṛhj. 1,8. — 2) *der da hergiebt, abtritt;* mit Gen. des Obj. — 3) *der da zahlt.* Auch so v. a. *Gläubiger.* — 4) *mittheilend, lehrend;* das Obj. im Comp. vorangehend. — 5) *der da gewährt, bewilligt, gestattet;* das Obj. im Gen. oder im Comp. vorangehend. — 6) *der Etwas bewirkt, verursacht, veranstaltet.* कुटुम्बानाम् *Gründer eines Haushalts.* एषा दातार: *diese* (d. i. Bettler) *schaffend* MBh. 12,88,24. Ohne Obj. *Veranstalter eines Mahles.*

2. दातर् Nom. ag. *Schnitter, Mäher;* mit Acc.

दातवे und दातवै Dat. Inf. von 1. दा RV.

दातव्य Adj. 1) *zu geben, zur Ehe zu geben* 130, 22. — 2) *zu bezahlen, wiederzuerstatten.* — 3) *mitzutheilen, zu lehren.* — 4) *aufzulegen auf* (Loc.). — 5) *zu machen, anzustellen* Bhâvapr. 4,30.

1. दाति (von 1. दा) in कव्यदाति.

2.*दाति (von 3. दा) f. *Sichel, Sense* Gal.

दातिवार Adj. *gern gebend, freigebig.*

दातु n. *Theil —, Antheil an* (Loc.).

दातृता f. und दातृत्व n. *das Gebersein von* (Gen. oder im Comp. vorangehend), *Freigebigkeit.*

दातृपुर n. N. pr. einer *Stadt.*

दातोस् Gen. Inf. zu 1. दा RV. 7,4,6.

*दात्त m. *ein von* Datta *angelegter Brunnen* Kâç. zu P. 4,2,74. दात्त v. l.

*दात्तामित्री f. N. pr. einer von Dattâmitra gegründeten Stadt.

*दात्तामित्रीय Adj. von दात्तामित्री.

*दात्तेय m. Metron. von दत्ता.

दात्यूह 1) m. *a) eine Hühnerart. — b) Cuculus melanoleucus. — c) *Wolke.* — 2) f. ई f. zu 1) *a)* Bâlar. 139,13.

दात्यूहक m. Hypotoristikon von दात्यूह 1) *a).*

दात्यौह m. = दात्यूह 1) *a)* Maitr. S. 3,14,6.

1. दात्र n. *Vertheilung; Zugetheiltes, Antheil; Loos, Eigenthum, Besitz.*

2. दात्र n. *Sichel, Sense* Âpast.

दात्रेय m. Patron. Ind. St. 4,373 fehlerhaft für दार्तेय.

*दात्र 1) m. *Geber.* — 2) n. *Opferhandlung.*

दाद MBh. 9,2117. 2269 fehlerhaft für दाय.

*दादद (!) Adj. *gebend.*

दादाभ्यभट्ट oder दादाभाइ m. N. pr. eines Mannes.

*दादिन् (!) Adj. *gebend.*

दादीराय m. N. pr. eines Fürsten.

दाधिक 1) n. (adj. Comp. f. आ) *eine aus saurer Milch und andern Stoffen zubereitete Speise.* — 2) *N. pr. eines fürstlichen Geschlechts.

दाधिक्र 1) Adj. (f. ई) *zu* Dadhikrâ *in Beziehung stehend.* — 2) n. ग्रहे: N. eines Sâman.

दाधित्थ Adj. (*f. ई) *von der Feronia elephantum kommend; n. die Frucht dieses Baumes.*

दाधीच 1) Adj. *von* Dadhîki *oder* Dadhjañk *kommend, ihm gehörig.* — 2) m. Patron. des Kjavana.

दाधृवि Adj. *einer Sache gewachsen, vermögend zu* (Infin. धृध्यै).

दाधृष Adj. *herzhaft, kühn.*

दाधेयक m. Patron. Auch Pl.

*दानू, दानति, °ते und दानयति *abschneiden.* — Desid. दिदांसति, °ते (सञ्ज्ञकरणे).

1. दान n. 1) *das Geben, Schenken, Spenden, — von* (Gen. oder im Comp. vorangehend), *— an* (Loc. oder im Comp. vorangehend Spr. 7836), *das Geben einer Tochter zur Ehe; Gabe, Spende, Geschenke* (auch so v. a. *Bestechung*). — 2) *das Hingeben* (des Lebens u. s. w.). — 3) *das Bezahlen, Abtragen einer Schuld.* — 4) *das Darbringen* (eines Opfers u. s. w.). — 5) *das Mittheilen, Lehren.* — 6) *das Gewähren, Bewilligen.* — 7) *das Hinzufügen, Addition.*

2. दान m. 1) *das Austheilen* insbes. *von Speise;* insbes. *Mahl, Opfermahl.* — 2) *das Vertheilen, Mittheilen, Freigebigkeit.* — 3) *Theil, Antheil, Eigenthum, Besitz.* — 4) *Austheiler, Spender.*

3. दान n. 1) *das Zerhauen, Spalten.* — 2) *Weide.*

4. दान m. wohl Bez. *des Wagenpferdes.* Nach Sâj. = दत्त, देयभूत.

5. दान n. *die beim Elephanten zur Brunstzeit aus den Schläfen quellende wohlriechende Flüssigkeit.*

6.*दान n. *das Beschützen.*

7.*दान n. *das Reinigen.*

8.*दान *eine Art Honig.*

दानक 1) *n. *eine elende, erbärmliche Gabe.* — 2) f. आ *eine best. Münze,* = 4 Paṇa Bṛhaspati im Comm. zu Vishṇus. 4,9.

दानकमलाकर m. und दानकल्पतरु m. Titel zweier Werke.

दानकाम Adj. (f. आ) *schenklustig, freigebig.*

दानकुसुमाञ्जलि m., दानकेलिकौमुदी f., दानकौमुदी f., दानकौस्तुभ und दानक्रियाकौमुदी f. Titel von Werken.

दानखण्ड n. Titel des 1ten *Abschnittes* in Hemâdri's Werke.

दानचन्द्रिका f. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

*दानच्युत m. N. pr. eines Mannes. Am Ende eines copul. Comp. *seine Nachkommen.*

दानदर्पण m. und दानदिनकर m. Titel zweier Werke.

दानधर्म m. *die Pflicht des Spendens* M. 4,227. Chr. 140,7. °कथन n. und °धर्माध्याय m. (Opp. Cat. 1) Titel eines Abschnittes im 13ten Buche des MBh.

दानंददा f. N. pr. 1) einer Apsaras Kâraṇḍ. 3, 17. — 2) einer Gandharva-Jungfrau Kâraṇḍ. 5,6.

दानपति m. 1) *ein Meister der Freigebigkeit, ein überaus freigebiger, mildthätiger Mann.* — 2) Bein. Akrûra's. — 3) N. pr. eines Daitja.

दानपद्धति f. Titel eines Werkes.

दानपर Adj. *freigebig.* °ता f. *Freigebigkeit* Nâgân. 106 (107.)

दानपरिभाषा f. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

दानपारमिता f. *die höchste Stufe der Freigebigkeit* Kâraṇḍ. 50,17. 82,6. 87,9. Naish. 5,11.

दानपारिजात m., दानप्रकरण n., दानप्रकाश m., दानप्रदीप m., दानभागवत n., दानमञ्जरी f., दानमयूख m. und दानमयूख m. Titel von Werken.

दानयोग्य Adj. *einer Gabe —, eines Geschenkes würdig* Daçak. 19,9.

1. दानव 1) m. (adj. Comp. f. आ) Bez. von *Dämonen.* Nach einer späteren Vorstellung sind die Dânava, die unversöhnlichen Feinde der Deva, Kinder der Danu und des Kaçjapa. — 2) f. दानवी f. zu 1).

2. दानव Adj. (f. ई) *den* Dânava *eigen, ihnen eigenthümlich* u. s. w.

दानवगुरु m. *der Lehrer der* Dânava, *der Planet Venus.*

दानवज्र Adj. *dessen Donnerkeil die Freigebigkeit ist* (von den Vaiçja).

दानवत् Adj. *gabenreich, freigebig* RV. 8,32,12.

दानवपति m. Bein. Râhu's Spr. 6803.

दानवपूजित m. *der Planet Venus.*

*दानवप्रिया f. *die Betelpflanze.*

दानवर्मन् m. N. pr. eines Kaufmanns.

दानववैरिन् m. Bein. Çiva's Ind. St. 15,392.

दानवारु n. *Wassergabe, — spende* Spr. 7826.

दानवारि m. *ein Feind der* Dânava. 1) Sg. Bein. *a)* Indra's. — *b)* Çiva's. — 2) Pl. **die Götter.*

दानविधि m. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

दानवीर m. *ein Held in der Freigebigkeit, ein Muster von Fr.*

दानवेष m. = 1. दानव 1).

दानव्रत m. Pl. Bez. *der* Vaiçja *in* Çâkadvîpa.

दानशाला f. *ein Gemach, in dem Almosen vertheilt werden.*

दानशालिन् Adj. *freigebig* und zugleich *reich an Brunstsaft* Ind. St. 15,269.

दानशील 1) Adj. *freigebig, mildthätig.* — 2) m. N. pr. eines Mannes.

दानशूर m. 1) *ein Muster von Freigebigkeit, ein überaus freigebiger Mann.* — 2) N. pr. eines Bodhisattva Kâraṇḍ. 15,16. 93,17 (°सूर).

दानशौण्ड Adj. *überaus freigebig.*

दानसागर m. Titel eines Werkes.

दानस्तुति f. Bez. einer Klasse von Hymnen.

दानहेमाद्रि m. Bez. des 1ten Abschnittes in Hemâdri's Werke.

दानाधिकार m. Titel eines buddh. Sûtra.

दानौघम् (viersilbig) Adj. *eine Fülle von Spenden habend.*

दानिन् Adj. *spendend, Mildthätigkeit übend.*

*दानीय 1) Adj. *a) der Gaben, — Spenden empfängt. — b) der Spenden würdig.* — 2) n. *Gabe.*

1. दानु m. f. Bez. von *Dämonen.*

2. दानु f. n. *jede träufelnde Flüssigkeit, Tropfen, Thau.*

3.*दानु 1) Adj. *a) freigebig.* — *b) muthig.* — 2) m. *a) Wohlbehagen, Glückseligkeit.* — *b) Wind.*

दानुचित्र Adj. (f. आ) *thauglänzend, in Feuchtigkeit schimmernd.*

दानुद् Adj. *träufelnd.*

दानुपिन्व Adj. *tropfenschwellend.*

दानुमत् Adj. *tropfbar, träufelnd.*

दानोद्योत m. Titel eines Werkes.

दानौकस् Adj. *am Opfermahl Behagen findend.*

1. दात्त 1) Adj. *a) gezähmt* u. s. w.; s. u. 1. दम्. — *b) freigebig.* — 2) m. *a) ein gezähmter Stier.* — *b) Ficus indica* und *= दमनक. — *c)* N. pr. α) eines Sohnes des Bhîma. — β) eines Stiers. — *d)* Pl. *eine best. Schule des* AV. — 3) f. आ N. pr. einer Apsaras.

2. दात्त Adj. 1) *elfenbeinern.* — 2) *m. *ein von* Danta *angelegter Brunnen.* v. l. दात्त.

3. दात्त Adj. *auf* दा *auslautend* Mân. Gṛhj. 1,18. Gobh. 2,8,16.

*दात्ति f. *Selbstbezähmung.*

दात्तिक Adj. *elfenbeinern.*

दापक in अग्नि° R. 2,75,32 fehlerhaft für °दायक.

*°दापन n. *das Wiedergeben —, Bezahlenlassen.*

दापनीय Adj. 1) *der Etwas* (Acc.) *zu zahlen angehalten werden muss.* — 2) *zu gewähren, zu veranlassen, auszuwirken.*

दापयितव्य Adj. = दापनीय 1).

°दापिन् Adj. *zu geben veranlassend.*

दाप्य Adj. = दापनीय 1).

दाभ Adj. (f. ई) *schädigend, verletzend.*

दाभ्य Partic. fut. pass. von दभ्. S. अ°.

दाम n., दामन् f. und दामक n. (Kâv. 94,21) *Band, Schnur, Guirlande.* Am Ende eines adj. Comp. f. आ. — S. auch दामा.

*दामकण्ठ m. N. pr. eines Mannes. Pl. *sein Geschlecht.*

*दामकपुत्र m. Kâç. zu P. 6,2,132. दाशकपुत्र v. l.

दामकीर्ति m. N. pr. eines Mannes B. A. J. 9, 236. Ind. Antiq. 7,86.

दामग्रन्थि m. ein angenommener Name Nakula's.

दामचन्द्र m. N. pr. eines Mannes.

दामचरित und °चरित्र n. Titel eines Schauspiels.

दामजानश्री m. N. pr. eines Fürsten.

दामतूष Adj. *Schnüre zu Fransen habend.*

दामदश Adj. dass. Lâṭj. 8,6,21.

दामधि m. N. pr. eines Kaufmannes.

1. दामन् m. *Geber, ein freigebiger Mann* MBh. 12, 92,17.

2. दामन् n. *das Geben, Gabe.*

3. दामन् m. oder f. *das Zugetheilte, Antheil.*

4. दामन् (*f.) n. 1) *Band, Fessel, Schnur, Strick, Guirlande.* Am Ende eines adj. Comp. f. दामन् und *दाम्नी. — 2) *eine best. Art von Verband.* — 3) *eine best. Constellation.*

5. दामन् m. N. pr. eines Gefährten Kṛshṇa's.

दामनपर्वन् n. *der 14te Tag in der lichten Hälfte des* Kaitra.

*दामनि m. Pl. N. pr. eines Kriegerstammes.

दामनी f. *ein langer Strick, an den die Kälber einzeln vermittelst anderer kürzerer Stricke angebunden werden.* Am Ende eines adj. Comp. °क.

*दामनीय m. *ein Fürst der* Dâmani.

1. दामन्वत् Adj. *mit Gaben versehen.*

2. दामन्वत् Adj. *mit Stricken versehen.*

दामरुकगर्भागारमाहात्म्य n. Titel eines Werkes Bühler, Rep. No. 62.

दामलिप्त N. pr. 1) m. Pl. eines Volkes VP.² 2, 177. — 2) f. आ und n. einer Stadt.

*दामलिक् Adj. 1) *den Strick beleckend.* — 2) = यो दामलिकमिच्छति.

*दामलिक्ष्, °क्षति = दामलिकमिच्छति.

दामसिंह m. N. pr. eines Fürsten.

दामा f. N. pr. einer der Mütter im Gefolge Skanda's MBh. 9,46,5. — S. auch u. 1. दाम्.

दामाञ्चन und दामाञ्चल (!) n. *Fussfessel beim Pferde.*

दामिनी f. *eine best. Constellation.*

दामोद m. Pl. *eine best. Schule des* AV. Ârsav. 47.

दामोदर m. 1) Bein. Kṛshṇa's oder Vishṇu's. — 2) Bez. *des 12ten Monats.* — 3) N. pr. *a)* verschiedener Männer. Auch भट्ट° und °भट्ट B. A. J. 4,113. — *b)* eines Flusses.

दामोदरगुप्त m. N. pr. eines Dichters.

दामोदरतन्त्र n. Titel eines Werkes.

दामोदरदत्त und दामोदरदेव m. N. pr. zweier Männer.

दामोदरपद्धति f. Titel eines Werkes.

दामोदरभूति m. N. pr. eines Mannes B. A. J. 11,345.

दामोदरमिश्र m. N. pr. des Verfassers von Hanumannâṭaka.

दामोदरारण्य n. N. pr. eines *Waldes.*

दामोदरीय Adj. *dem* (Fürsten) Dâmodara *gehörig.*

दामोज्ञीष m. N. pr. eines alten Weisen MBh. 2,4,13.

*दामोज्ञीषि m. Patron. von दामोज्ञीष.

*दामोज्ञीष्य m. Patron. von दामोज्ञीषि.

दाम्नी f. = दामनी Kauç. 34.

दाम्पत्य n. *das eheliche Verhältniss.*

दाम्भिक 1) Adj. *Betrug —, Heuchelei übend, betrügerisch;* m. *Betrüger, Heuchler.* — 2) *m. *Ardea nivea.*

दाम्भोल्ल in अ°.

*दाय्, दायते (दाने).

1. दाय 1) Adj. *gebend, schenkend.* Zu belegen nur am Ende eines Comp. — 2) m. *a) Gabe, Geschenk.* — *b) *Hochzeitsgeschenk.* — *c) Uebergabe, Einhändigung.* — 3) n. *Partie, Spiel* Pañkad.

2. दाय m. 1) *Antheil, Erbtheil, Erbschaft.* दायम् उप-इ *das Erbe antreten.* दायाद्उपागत: *durch Erbschaft zugefallen.* — 2) im Comp. nach einem Zahlwort *Theil.* — 3) *das Zertheilen, Zerstückelung.* — 4) *Untergang.*

3.*दाय 1) *Ironie.* — 2) *Ort, Platz.*

1. दायक Adj. (f. दायिका) gewöhnlich in Comp. mit seinem Obj. 1) *gebend, schenkend, Geber, Schenker.* — 2) *gewährend, erfüllend.* — 3) *zu wissen gebend* Hemâdri 2,*a*,90,6. *hören lassend, aussprechend.* — 4) *legend, anlegend* (Feuer), *eingebend* (Gift). — 5) *bewirkend, bereitend, verursachend.* Nom. abstr. °ता f.

2. दायक m. *Erbe, Verwandter.*

दायकाल m. *die Zeit der Erbtheilung.*

दायक्रमसंग्रह m., दायतत्त्व n. und दायनिर्णय m Titel von Werken.

*दायबन्धु m. *Bruder.*

दायभाग m. *Erbtheilung.* Auch Titel eines Werkes.

दायरहस्य n. Titel eines Werkes.

दायकर m. *Erbe, Verwandter* Comm. zu Gṛhjâs. ब्रह्म° *die heiligen Schriften als Erbtheil von Jmd* (Abl.) *empfangend* M. 3,3.

दाया f. Kathâs. 71,191 fehlerhaft für द्या.

दायाद् 1) m. *a) Erbe,* — *von Etwas* (Gen., Loc. oder im Comp. vorangehend). — *b) Sohn* oder auch *ein entfernterer Nachkomme.* — *c) Bruder* — *d) Verwandter* 132,20. — 2) f. आ und *ई *Tochter* Agni-P. 41,23. 24. दायादा Saddh. P. 4,28,*a* fehlerhaft für दायाद्य.

दायादवत् Adj. *einen Erben habend.*

दायाद्य n. *Erbschaft.*

दायाद्यता f. *ein nahes Verwandtschaftsverhältniss.* °तां समा-चर् *sich wie ein Verwandter benehmen gegen* (Loc.).

दायाधिकारक्रमसंग्रह m. Titel eines Werkes.

दायापवर्तन n. *das Entziehen des Erbtheils* 193,8.

*दायित Partic. vom Caus. von 1. दा.

दायिन् Adj. 1) am Ende eines Comp. *a) gebend, schenkend, verleihend. — b) hergebend, abtretend. — c) gewährend, bewilligend, gestattend. — d) übergebend, überreichend. — e) thuend, bewirkend, verursachend, vollbringend* Bâlar. 109,14. — 2) *mit Acc. *zu zahlen verpflichtet, schuldig.*

1. दार 1) Adj. *aufwühlend* in भू°. — 2) m. *Riss, Spalte, Loch.* — 3) f. दारी *Riss, Schrunde.*

2. दार 1) m. Sg. (Âpast. 1,14,24. 26,11) und Pl., f. स्रा (Bhâg. P.) und n. Pl. (nur Spr. 4805, v. l.) *Eheweib.* दारान् कर् oder प्र-कर् (67,13) *ein Weib nehmen.* — 2) *das 7te astrol. Haus* Utpala zu Varâh. Bṛh. 1,20.

1. दारक 1) Adj. (f. °रिका) am Ende eines Comp. *zerreissend, zerspaltend.* — 2) *m. *Schwein.* — 3) f. °रिका *Riss, Schrunde.*

2. दारक 1) m. *Knabe, Sohn; Thierjunges.* Du. *zwei Knaben* und auch *ein Knabe und ein Mädchen.* — 2) f. दारिका und दारकी (Bhâg. P.) *Mädchen, Tochter.* — 3) *f. दारिका *Hure.*

3. *दारक m. N. pr. = दारुक 1) *a*).

दारकर्मन् n. *das Nehmen eines Weibes, Heirath* 71,26.

दारकाचार्य m. *Schulmeister* Lalit. 166,9.

दारक्रिया f. = दारकर्मन् Karaka 1,11.

*दारगव n. Sg. *Weib und Kühe.*

दारग्रहण n. = दारकर्मन्.

दारण 1) Adj. (f. ई) *bersten machend, zerspaltend, zerreissend;* das Obj. im Gen. oder im Comp. vorangehend. — 2) f. ई Bein. der Durgâ. — 3) n. *a) das Berstenmachen, Zerreissen, Oeffnen.* — *b) das Bersten, Aufspringen.* — *c) ein Mittel zum Oeffnen.* — *d) *Strychnos potatorum.*

दारद 1) *Adj. (f. ई) *aus* Darad *stammend.* — 2) m. *a) *ein best. Gift.* — *b) *Quecksilber.* — *c) *Meer.* — *d) *Metron. von दरद. — *e)* Pl. N. pr. eines Volkes. — 3) *m. n. *Mennig.*

*दारदिका f. Metron. von दरद.

दारपरिग्रह m. *das Nehmen eines Weibes, Heirath.*

*दारपरिग्रहिन् Adj. *ein Weib nehmend, heirathend.*

*दारबलिभुज् m. fehlerhaft für द्वार°.

दारव Adj. (f. ई) 1) *hölzern* Gaut. — 2) *von Holz kommend* (Geruch).

दारवीय Adj. 1) *hölzern.* — 2) *von Holz kommend, dem Holze entsprungen* (Flamme) Bâlar. 41,10.

दारसंग्रह m. = दारपरिग्रह.

दारसुत n. Sg. *Weib und Kind.*

दाराधिगमन n. *das Nehmen eines Weibes, Heirath* M. 1,112.

दारि 1) Adj. *bersten machend, zerspaltend* in वेणु°. — 2) *f. = विदारक.

दारिद्र (wohl fehlerhaft) und दारिद्र्य n. *Armuth, Noth.*

दारिन् Adj. *bersten machend, zerspaltend, zerreissend, zu Nichte machend;* das Obj. im Gen. oder im Comp. vorangehend.

1. दारु Adj. *zerbrechend.*

2. दारु n. 1) *Holzscheit, Holzstück, Pflock.* Einmal Acc. दारुम्. — 2) *Pinus Deodora.* — 3) *Erz.*

3. *दारु 1) Adj. *freigebig.* — 2) m. *Künstler, Handwerker.*

दारुक 1) m. N. pr. *a)* des Wagenlenkers von Kṛshṇa. — *b)* einer Incarnation Çiva's. — 2) *f. स्रा *Holzfigur, Puppe.* — 3) *n. *Pinus Deodora.*

*दारुकच्छ N. pr. einer Oertlichkeit.

*दारुकच्छक Adj. von दारुकच्छ.

*दारुकदली f. *eine wilde Pisang-Art.*

दारुकर्णिन् m. Bein. Bhavila's.

दारुकर्मन् n. *Holzschnitzerei* Kâd. 84,7.

*दारुकानन n. N. pr. eines *Waldes.*

दारुकि m. Patron. des Wagenlenkers Pradjumna's.

दारुकृत्य n. *die Bestimmung —, der Zweck des Holzes* Spr. 1461.

दारुकेश्वरतीर्थ n. N. pr. eines Tîrtha.

*दारुगन्धा f. *ein best. Harz* Râǵan. 12,33.

*दारुगर्भा f. *Holzfigur, Puppe.*

दारुज 1) Adj. *hölzern* Hemâdri 1,649,19. Agni-P. 38,32. — 2) *m. *eine Art Trommel.*

दारुण und दारुण 1) Adj. (f. स्रा und einmal ई) *a) hart.* — *b) rauh* (Wind). — *c) hart, rauh, unwirsch, streng, unbarmherzig;* von Personen, vom Gemüth, von Reden und Befehlen. — *d) hart, streng, heftig, intensiv, bedeutend;* von Schmerzen, Leiden und Erscheinungen aller Art. — *e) hart,* so v. a. *mit Leiden verknüpft, Leiden im Gefolge habend, schmerzhaft.* — *f) schrecklich, fürterlich, Grauen erregend.* — *g)* *am Anfange eines Comp. und दारुणम् Adv. vor einem Verbum fin. als Ausdruck des *Lobes.* — 2) *m. *Plumbago zeylanica.* — 3) n. *Härte, Hartherzigkeit, Strenge.*

दारुणक m. *eine Krankheit des Haarbodens.*

दारुणकर्मन् n. *energisches, Schmerzen verursachendes Einschreiten* (bei Krankheiten).

दारुणता f. 1) *hartes, rauhes, unfreundliches Wesen.* — 2) *grauenvoller Zustand, Fürchterlichkeit.*

दारुणात्मन् Adj. *hartherzig, grausam.*

दारुणाय्, °यते *sich hart —, sich unbarmherzig zeigen.*

दारुणय n. *Härte.*

दारुतीर्थ n. N. pr. eines Tîrtha.

दारुनिशा f. *Curcuma aromatica* oder *eine andere Species* Râǵan. 6,203. Karaka 6,6.

*दारुपत्त्री f. *Balanites Roxburghii* Râǵan. 6,72.

दारुपर्वत m. N. pr. eines Palastes Vṛṣ. 27,14.

दारुपात्र n. *Holzgefäss* Mân. Çr. 1,1,3.

*दारुपीता f. = दारुनिशा Râǵan. 6,203.

दारुपुत्रिका und *°पुत्री f. *Holzpuppe, Holzfigur.*

*दारुफल *Pistacie* (*Baum* und *Nuss*).

दारुफलक n. *Fensterladen* Hem. Par. 2,553.

दारुब्रह्मरस m. *eine best. Arzenei, die viel Arsenik enthält,* Mat. med. 40.

*दारुमत्स्याह्वया f. *Eidechse* Râǵan. 19,60.

दारुमय Adj. (f. ई) *hölzern.* योषा, स्त्री, नारी *Holzpuppe.* चिति f. *ein Scheiterhaufen von Holz.*

*दारुमुष्याह्वया oder *°ष्याह्वा f. *Eidechse.* Richtig wohl दारुमत्स्याह्वया.

दारुमुच *weisser Arsenik* Mat. med. 39.

दारुमूखा (wohl °मूषा) f. wohl dass. Bhâvapr. 3,25.

दारुयन्त्र n. *eine hölzerne Puppe, deren Glieder durch Fäden in Bewegung gesetzt werden.*

दारुवर्मन् m. N. pr. eines Mannes Mudrâr. 43, 11 (73,11).

*दारुवह Adj. *Holz führend.*

दारुशैलमय Adj. (f. ई) *hölzern oder steinern* Agni-P. 38,44.

दारुषट्क n. *eine best. Mixtur* Bhâvapr. 4,34.

दारुसिता f. *Zimmet* Bhâvapr. 1,188.

*दारुस्त्री f. *Holzpuppe.*

दारुहरिद्रा f. = दारुनिशा Râǵan. 6,202.

*दारुहस्त (Gal.) und *°क m. *ein hölzerner Löffel.*

दारेादर Adj. *mit dem Spiel in Verbindung stehend.*

*दार्घसत्र Adj. *mit einem langwährenden Opfer in Verbindung stehend.*

दार्ढच्युत 1) m. Patron. von दृढच्युत. — 2) n. Name eines Sâman.

दार्ढ्य n. 1) *Festigkeit.* — 2) *Kräftigkeit.* — 3) *Festigkeit des Charakters, Standhaftigkeit.* — 4) *Festigkeit,* so v. a. *Befestigung* (des Ruhmes z. B.). — 5) *Befestigung,* so v. a. *Bekräftigung, Bestätigung* Kap. 6,23.

दार्तेय 1) *Adj. दृतौ भवः. — 2) m. Patron. von दृति.

दार्डर 1) Adj. (f. ई) *a) froschartig.* — *b) von einem Frosche herrührend* (Biss) Karaka 6,23. — *c) zum Gebirge* Dardura *gehörig* R. 2,15,33. — 2) *n. *a) eine sich von links nach rechts wendende Muschel.* — *b) Lack.* — *c) Wasser.* — *d)* = दर्डरधर्म.

दार्डरक Adj. (f. रिका) *einem Frosche gehörig.*

*दार्डरिक Adj. = दर्डरं करोति. — दार्डरिका s. u. दार्डरक.

दार्ढ्र (wohl दार्ढर) n. *ein best. Gift* Rasendrak. 42.

दार्भ Adj. (f. ई) *aus* Darbha-*Gras gemacht.*

दार्भायण m. Patron. von दर्भ. Auch Pl.

*दार्भि m. Patron. von दर्भ.

दार्भ्य (दार्भिय) und दार्भ्यि m. desgl.

दार्व 1) Adj. (f. ई) *hölzern.* — 2) m. Pl. N. pr. eines Volkes. Gewöhnlich in Verbindung mit den Abhisâra genannt. — 3) *f. आ gaṇa नद्यादि. — 4) f. ई *a) Curcuma aromatica* oder *xanthorrhiza.* Auch *ein daraus bereitetes Collyrium.* — *b) *= गोजिह्विका. — *c) *Pinus Deodora.*

दार्वक 1) *Adj. von दार्व 2). — 2) f. दार्विका *a) *eine best. Pflanze,* = गोजिह्वा. — *b) *ein Collyrium aus Curcuma aromatica* oder *xanthorrhiza.* — *c) N. pr. eines Flusses VP. 4,24,18.

*दार्वट n. دربار, *Berathungssaal.*

*दार्वण्ड m. *Pfau.*

दार्वाघाट und *°घात m. *Baumhacker, Specht.*

दार्वाहार m. *Holzsammler.*

*दार्विपत्निका f. = दार्वक 2) *a*).

*दार्विया ved. Instr. f. Adv. Mahâbh. 7,66,*b.* Nach Kâç. = दारुणा (!).

दार्विहोमिक Adj. = दार्वीहोमिक Comm. zu Nyâyam. 8,4,2.

*दार्वीक्राथोदव m. = दार्वक 2) *b*).

दार्वीहोमिक Adj. *zu der Spende aus dem Löffel in Beziehung stehend.*

*दार्वेय Adj. von दार्व 3).

दार्श 1) Adj. (f. ई) *auf den Neumond —, auf das Neumondsopfer bezüglich.* — 2) m. *Neumondsopfer.*

*दार्शनिक Adj. *einen weiten Blick habend, mit den philosophischen Systemen vertraut.*

दार्शपूर्णमासिक (Âpast. Çr. 2,11,6) und °पौर्णमासिक (Mân. Çr. 1,5,5. Comm. zu Âpast. Çr. 6,3,6) *auf das Neumonds- und Vollmondsopfer bezüglich.*

दार्शिक Adj. (f. ई) *zum Neumond —, zum Neumondsopfer in Beziehung stehend* Comm. zu Âpast. Çr. 10,21,6.

दार्शेयी f. Hariv. 1,18,46 fehlerhaft für दाशेयी.

दार्श्य Adj. = दार्शिक.

दार्षद Adj. *auf einem Stein gemahlen.*

दार्षदत n. *ein best.* Sattra.

*दार्ष्टान्त Adj. *durch ein Beispiel, ein Gleichniss erläutert, was erläutert wird.*

दार्ष्टान्तिक Adj. 1) dass. Çaṃk. zu Bâdar. 2,3,24. — 2) *der sich der Beispiele, der Gleichnisse als Beweises bedient.*

दार्ष्टिविषयिक Adj. *dem Auge zugänglich.*

दाल 1) m. in रज्जु°. — 2) *n. *eine Art von wildem Honig.* — 3) f. आ *Koloquinthengurke.* — 4) *f. ई *eine best. Cucurbitacee* Râǵân. 3,47. S. auch u. दालि.

दालक 1) m. in रज्जु°. — 2) f. °लिका *Koloquinthengurke.*

दालकि m. N. pr. eines Lehrers.

*दालत्रक Adj. von दलत्र.

दालन m. *das Abbröckeln, Abschiefern* (der Zähne).

दाल्भ्य m. = दाल्भ्य.

*दालव m. *ein best. Gift.*

दालि f. 1) *gespaltene Hülsenfrucht, Graupe* Râǵân. 16,103. — 2) *दालि und *°ली *Brühe* Gal.

दालिन् in यकृद्दाल्युदर.

दालिम m. *Granatbaum.*

*दाल्भ Adj. (f. ई) von दाल्भ्य.

दाल्भि m. Patron. von दल्भ.

दाल्भूषी f. etwa *Rohr, Halm.*

दाल्भ्य m. Patron. von दल्भ. °परिशिष्ट n. Titel eines Werkes.

दाल्भ्यक m. N. pr. eines alten Weisen.

दाल्भ्यघोष m. desgl.

दाल्मायणि (!) m. Patron. Plaksha's, das sonst दय्यांपाति und दैयांपाति lautet.

*दाल्मि m. Bein. Indra's.

दाल्य n. in यकृद्दाल्य.

*दाल्वा f. gaṇa नद्यादि in der Kâç.

*दाल्वेय Adj. von दाल्वा ebend.

दाव 1) m. *a) Brand,* insbes. *Waldbrand.* — *b) *= उपताप. — 2) m. n. *Wald.*

दावदहन m. *Waldbrand.*

दावदहनज्वालाकलापय्, °यते *der Flammenmasse eines Waldbrandes gleichen.*

1. दावन्, nur im Dat. दावने *zum Geben, zum Spenden* und *zum Empfangen.* Sowohl substantivisch als auch wie ein Infin. construirt.

2. °दावन् Adj. *gebend, spendend.*

दावत्त् Adj. = 2. दावन् in प्राण°.

दावपा m. *Waldbrandwächter.*

दावरी f. zu 2. दावन् in गो°.

दावसु m. N. pr. eines Âṅgirasa. °निधन n. Name eines Sâman.

दावाग्नि und दावानल m. *das Feuer in einem Waldbrande.*

*दाविक Adj. *vom Flusse* Devikâ *stammend.*

दाव्य in नव° und विश्व°.

1. दाश् 1) दाशति, दाष्टि und दाशीति. *a) einen Gott* (Dat.) *mit Etwas* (Instr.) *dienen, huldigen, verehren.* — *b) verehrend Etwas* (Acc.) *darbringen.* — *c) weihen,* so v. a. *hingeben* (वधाय). — *d) gewähren, verleihen.* — 2) *दाश्नाति (हिंसायाम्, डिघांसायाम्). — Caus. दाशयति *darbringen.* — Mit अति *überbieten im Spenden, mehr geben als.* — Mit वि *zurückweisen, verläugnen.*

2. दाश् f. *Verehrung, Ehrfurcht* RV. 1,127,7. — Vgl. दूडाश् und पुरोडाश्.

1. दाश (von 1. दाश्) in पुरोडाश.

2. दाश 1) m. *Fischer, Fährmann, Seemann.* — 2) f. दाशी f. zu 1). — Häufig fehlerhaft दास geschrieben, wie statt dieses auch दाश.

दाशक m. N. pr. eines Sohnes des Bhaǵamâna Hariv. 1,37,5. दासक v. l.

दाशकण्ठ Adj. *dem Râvaṇa gehörig* Bâlar. 268,17.

*दाशकपुत्र m. P. 6,2,132, Sch. दासकपुत्र Kâç.

*दाशग्रामिक Adj. (f. आ und ई) von दशन्+ग्राम.

दाशत् f. *Zehnzahl* MBh. 6,2700 wohl fehlerhaft für दशत्. त्रिंशत् ed. Bomb. 6,21,21.

दाशतय Adj. (f. ई) 1) *zehnfach.* — 2) *dem zehntheiligen Texte des* RV. *angehörig.* Pl. f. so v. a. दशतयी.

दाशत्व n. Nom. abstr. zu 2. दाश 1).

*दाशनन्दिनी f. Patron. der Mutter Vjâsa's.

दाशपति m. *das Oberhaupt von Fischern* Kathâs. 52,337 (दास° gedr.).

दाशपुर und °पूर n. *eine best. Grasart* Bhâvapr. 1,194.

*दाशफली f. P. 4,1,64, Sch. दासीफली Kâç.

दाशमूलिक Adj. *von dem* दशमूल *kommend* Kâraka 6,5.

दाशरथ 1) Adj. *a) vielleicht für zehn Wagen Raum bietend* (Weg). — *b) dem* Daçaratha *gehörig, ihm eigen* u. s. w. — 2) m. Patron. Râma's.

दाशरथि m. 1) Patron. Râma's, Lakshmaṇa's und Śatrughna's. Du. Bez. Râma's und Lakshmaṇa's. — 2) *N. pr. des 8ten schwarzen Vâsudeva bei den Ǵaina.

दाशरथीतन्त्र n. Titel eines Werkes.

दाशराज्ञ n. *der Kampf mit den zehn Königen.*

दाशरात्रिक Adj. *nach Art des* दशरात्र *gefeiert.*

*दाशह्रप्य n. N. pr. eines Dorfes Mahâbh. 4,72,*b* (दास° gedr.).

*दाशह्रप्यक Adj. von दाशह्रप्य ebend. (nicht दास°).

दाशार्म (!) m. N. pr. eines Mannes.

दाशवाज्ञ n. Name zweier Sâman Âsh. Br.

*दाशस्पति m. *Herr der frommen Darbringungen, ein Mann, der viel spenden kann,* Comm. zu Tâṇḍja-Br. 13,5,27.

दाशस्पत्य 1) Adj. *viel Milch spendend* (Kuh). — 2) n. Name verschiedener Sâman Âsh. Br.

दाशार्ण 1) *Adj. *das Wort* दशार्ण *enthaltend.* —

2) m. *a*) *ein Fürst der* Daçârṇa MBh. 5,191,12. — *b*) Pl. N. pr. eines Volkes, = दशार्ण.

दाशार्णक Adj. (f. °र्णिका) *zum Volke der* Daçârṇa *gehörig, über sie herrschend* u. s. w.

दाशार्ह 1) Adj. *a*) *dem* Daçârha, d. i. Kṛshṇa *gehörig.* — *b*) **das Wort* दशार्ह *enthaltend* — 2) m. *a*) *ein Fürst der* Daçârha, Bein. Kṛshṇa's MBh. 13,149,67. Auch ein Fürst von Mathurâ wird so genannt. — *b*) Pl. N. pr. eines Volkes, = दशार्ह. — 3) f. ई *eine Prinzessin der* Daçârha.

दाशार्हक m. Pl. = दाशार्ह 2) *b*).

दाशाश्वमेध m. °धे: Harîv. 14737 fehlerhaft für दशा°, wie die andere Ausg. liest.

दाशिवँस् Adj. = दाशँस्.

दाश्नु in अदाश्नु.

दाशुर m. N. pr. eines Monats. दाशूर und दासुर v. l.

दैशुरि Adj. *den Göttern huldigend, — darbringend, fromm.*

दाशूर m. v. l. für दाशुर.

दाशेय 1) **m. *der Sohn einer Fischerin.* — 2) f. ई *die Tochter einer Fischerin,* Metron. der Satjavatî.

दाशेर m. 1) *Fischer.* — 2) *Kamel;* vgl. दासेर.

दाशेरक m. 1) *Fischer.* — 2) Pl. N. pr. eines Volkes, = दशेरक.

दाशोदनिक Adj. (f. ई) von दशन्+ओदन.

दाश्य (?) Adj. von दश (?).

दाश्व Adj. *freigebig.*

दाश्वँस्, दाशुवँस् Adj. 1) *den Göttern huldigend, — dienend, — darbringend, fromm.* — 2) *huldvoll, gnädig* (von Göttern). — 3) *gebend, gewährend;* das Obj. im Acc. oder im Comp. vorangehend.

(दाश्वध्वर) दाशुवँध्वर Adj. *dem heiligen Dienst fromm obliegend.*

1. दास् 1) दासति (nur mit अभि), *दासते (दाने). — 2) *दास्नोति (क्षेपणे). — Mit अभि *Jmd Etwas anhaben wollen, anfeinden, verfolgen.*

2. दास् in सुदास्.

1. दास 1) m. *a*) *Feind,* insbes. *ein übermenschlicher, ein böser Dämon;* im Gegensatz zu Ârja *ein Götterfeind, ein Ungläubiger.* — *b*) *Sclave, Knecht.* Am Ende eines Çûdra-Namens VP. 3,10,9. **दासस्यकुल** (Comp.) n. so v. a. *gemeines Gesindel.* — 2) f. दासी *a*) *Sclavin, Magd.* दास्या: पुत्र:, दास्या: सुत: *der Sohn einer Sclavin,* दास्या: पुत्री *die Tochter einer Sclavin.* Als Schimpfworte sollen es Composita sein. Am Ende eines adj. Comp. °क (f. °का). — *b*) **Hure.*

2. दास 1) Adj. (f. ई) *feindselig, dämonisch;* im Gegensatz zu Ârja *ungläubig, unfromm.* — 2) m. *Feind, ein böser Dämon, ein Götterfeind, ein Ungläubiger.* — 3) f. दासी f. zu 2).

3. दास m. *Fischer* u. s. w. fehlerhaft für दाश.

4. **दास** m. 1) *eine Person, die würdig ist Gaben zu empfangen.* — 2) = वित्तार्थ. — 3) = ज्ञातात्मन्.

दासक 1) m. N. pr. eines Sohnes des Bhaǵamâna. दाशक v. l. — 2) **f.* दासिका *Sclavin, Magd.*

दासकर्मकर m. *ein Sclave, der seine Arbeit verrichtet* (Comm.), Âpast. Eher n. Sg. *Sclave und Diener.*

दासकायन m. Patron. von दासक. Auch Pl.

दासकेतु m. N. pr. eines Sohnes des Manu Dakshasâvarṇa VP. 3,2,23.

दासजन m. *Sclave, Diener, Dienerschaft.*

दासता f. *Sclaverei, Knechtschaft* Venis. 175.

1. दासत्व n. 1) dass. — 2) *Abhängigkeit* (von Gott), *demüthiges Abhängigkeitsgefühl.*

2. दासत्व n. Kathâs. 52,343 fehlerhaft für दाशत्व.

दासदासी f. *die Sclavin eines Sclaven* M. 9,179.

दासदासीजन m. Sg. *ein Sclave und eine Sclavin* Varâh. Brh. S. 51,25.

दासनन्दिनी f. fehlerhaft für दाश°.

दासनीय m. Pl. N. pr. eines Volkes.

दासनु m. N. pr. eines übermenschlichen Wesens.

दासपत्त्र n. *ein Schriftstück, durch welches man sich als Sclave verschreibt,* Jolly, Schuld. 317.

दासँपत्नी Adj. f. Pl. *feindliche Dämonen zu Herren haben, in dämonischer Gewalt stehend.* अग्निनौ दासपत्नी MBh. 1,3,63 fehlerhaft.

दासपूर n. = दाशपूर.

दासँप्रवर्ग Adj. *mit einer Schaar von Knechten versehen.*

दासभार्य n. Sg. *Knechte und Frauen.*

दासभाव m. *Sclaverei, Knechtschaft.*

दासमित्र m. N. pr. eines Mannes.

**दासमित्रायण und **°मित्रि m. Patron. von दासमित्र. °भक्त Adj. *von solchen Personen bewohnt.*

दासमित्रिक Adj. (f. आ und ई) von दासमित्र.

दासमीय m. Pl. N. pr. eines Volkes.

दासमेय m. Pl. desgl.

दासब्रुव्य s. दाशब्रुव्य.

दासवर्ग m. *Dienerschaft.*

दासँवेश m. wohl N. pr.

दासशर्मन् m. N. pr. eines Scholiasten.

दासशिरस् n. Name zweier Sâman Ârsh. Br.

दाससरस n. desgl. ebend.

दासाय्, **°यति und °यते *Jmds* (Gen.) *Sclave werden.*

दासायन m. Patron. von दास.

1. दासी f. 1) **eine Art Barleria, *Leea hirta* (Râǵan. 4,144) und * = नीलाम्लान. — 2) * = वेदी. — 3) N. pr. eines Flusses. — Vgl. auch u. 1. und 2. दास.

2. दासी Adv. 1) mit कर् *zum Sclaven —, zur Sclavin machen.* — 2) mit भू *Jmds* (Gen.) *Sclave werden* Naish. 8,71.

दासीत्व n. *der Zustand einer Sclavin.*

दासीदास n. Sg. *Sclavinnen und Sclaven.*

दासीपदी Adj. f. gaṇa कुम्भपद्यादि.

दासीपाद Adj. gaṇa कुस्त्यादि.

दासीपुत्र m. *Sohn einer Sclavin.* Auch als Schimpfwort.

**दासीफली f. Kâç. zu P. 4,1,64. दाशफली v. l.

**दासीभार m. P. 6,2,42.

दासीभाव m. *der Zustand einer Sclavin* 53,6. 54,24.

दासीमाणवक n. Sg. *Sclavinnen und Knaben.*

दासीश्रोत्रिय m. *ein gelehrter Brahman, der einer Sclavin nachgeht.*

दासीसभ n. *eine Gesellschaft von Sclavinnen.*

दासीसुत m. = दासीपुत्र.

दासुर m. N. pr. eines Mannes. दाशुर v. l.

1. **दासेय** m. *der Sohn einer Sclavin, Sclave.*

2. **दासेय** m. und **°यी f. fehlerhaft für दाशेय.

दासेर m. 1) *der Sohn einer Sclavin, Sclave.* — 2) *Fischer* (richtig दाशेर). — 3) *Kamel.*

दासेरक 1) m. *a*) **der Sohn einer Sclavin, Sclave.* — *b*) **Fischer* (richtig दाशेरक). — *c*) *Kamel,* insbes. *ein junges* Pañkat. 228,15. 20. — *d*) N. pr. α) Pl. eines Volkes; vgl. दाशेरक. — β) **eines Mannes* Kâç. zu P. 2,4,68. अग्निवेशदासेरका: *die Nachkommen des* Agniveça *und* Dâseraka ebend. — 2) f. ई *Kamelweibchen* Pañkat. 87,8.

दासेरकि m. Patron. von दासेरक. Auch Pl. Kâç. zu P. 2,4,68.

दास्य n. 1) *Knechtschaft, Sclaverei, Dienst.* — 2) *demüthiges Abhängigkeitsgefühl.*

दास्र Adj. *zum* Açvin Dasra *in Beziehung stehend.*

दैस्वत्त् (in der Regel dreisilbig) Adj. 1) *gabenreich.* — 2) *freigebig.*

दाह् m. 1) *das Verbrennen, in Brand Stecken, Brennen* (auch in medic. Sinne). — 2) *das Verbrennen* (intrans.), *das Verbranntwerden* 78,11. *Verbranntsein* 325,1. दिशाम् *ein ungewöhnliches brandähnliches Glühen des Horizonts.* — 3) *die Empfindung des Brennens, innere Glut, — Hitze, Fieberhitze.* हृदय° Spr. 7701. — 4) Pl. N. pr. eines Volkes.

दाहक 1) Adj. (f. °हिका) *verbrennend, in Brand steckend, brennend.* — 2) **m. *Plumbago rosea* Râ-

ĠAN. 6,47.

*दाक्काष्ठ n. *eine als Räucherwerk gebrauchte Art Agallochum* RÂĠAN. 12,95.

दाक्ष्वर m. *hitziges Fieber.*

*दाक्षा f. *Piper Betle* DHANV. 3,12.

दाक्षन 1) n. *das Verbrennenlassen.* — 2) *f. ई *Grislea tomentosa* RÂĠAN. 6,216.

*दाक्षनागुरु m. fehlerhaft für दक्षनागुरु.

दाक्षमय Adj. *im Brennen, in innerer Hitze bestehend.* Nom. abstr. °त्व n.

*दाक्षसर m. oder *°सरस् n. *ein Ort, wo Leichen verbrannt werden.*

*दाक्षकरण n. *die Wurzel von Andropogon muricatus.*

*दाक्षागुरु n. = दाक्षकाष्ठ RÂĠAN. 12,95.

दाक्षात्मक und दाक्षात्मन् Adj. *die Natur des Brennens habend, brennend, versengend.*

दाक्षिन् Adj. 1) *verbrennend, in Brand steckend.* — 2) *brennend, in Flammen stehend.* — 3) *brennend, — heiss.*

दा३क्षक 1) Adj. *Etwas* (Acc.) *verbrennend* (अग्नि) TBR. 1,1,2,2. *eine Feuersbrunst bewirkend* (अग्नि) ÂPAST. ÇR. 5,3,4. — 2) m. *Feuersbrunst* ÂÇV. GṚHJ.

दाह्य Adj. *zu verbrennen, was verbrannt wird.*

दि Adj. in सदेदि३.

*दिकम् Indecl.

1. दिक्क am Ende eines Comp. = 2. दिश्.

2.*दिक्क m. = करभ.

दिक्कन्या f. *eine Himmelsgegend als Mädchen.*

दिक्कार 1) m. *a) *Jüngling.* — *b) Morgenröthe.* — *c) = शंभु. — 2) *f. ई *Jungfrau.*

दिक्कारवासिनी f. *eine Form der* Devî VP.^{2} 5,88.

दिक्कारिक 1) am Ende eines adj. Comp. (f. आ) *a) = दिक्करिन्. — *b) = 2. दिश् + कारिका *Biss- und Nagelwunde.* — 2) f. आ N. pr. eines Flusses.

दिक्करिन् m. *ein mythischer, in einer der 4 oder 8 Himmelsgegenden stehender Elephant, der die Erde tragen hilft,* HEMÂDRI 1,233,7.

दिक्कामिनी und दिक्कामिनी f. = दिक्कन्या.

दिक्कुञ्जर m. = दिक्करिन्.

*दिक्कुमार m. Pl. *eine best. Klasse von Göttern bei den Ġaina.*

दिक्चक्र n. 1) *Horizont* 311,13. — 2) *Windrose.*

दिक्चक्रवाल n. *der ganze Gesichtskreis, die ganze Umgebung* KÂD. 94,7. 96,6. 127,11. 132,11.

दिक्छन्द m. *ein eine Richtung bezeichnendes Wort* 231,26.

दिक्तट m. *der abfallende Horizont, Gesichtskreis, weiteste Ferne.*

दि३क्तस् = Abl. von 2. दिश्.

दिक्तुल्य Adj. *gleiche Richtung habend* SÛRJAS. 7,12. Nom. abstr. °ता f. 18.

दिक्पति m. 1) *der Regent einer Himmelsgegend.* — 2) Bein. Vishṇu's VISHṆUS. 98,25. — 3) N. pr. eines Rudra.

दिक्पथ m. *Horizont, weiteste Ferne.*

दिक्पाल m. *Hüter einer Himmelsgegend.*

दिक्प्रविभाग m. *die Richtung nach einer Himmelsgegend.*

दिक्प्रेक्षण n. *ein Umhersehen nach allen Himmelsrichtungen* (in der Angst).

दिक्शूल n. Bez. *best. Tage, an denen man nach einer best. Himmelsgegend hin nicht gehen darf.*

दिक्सम Adj. *gleiche Richtung habend* SÛRJAS. 4,25.

दिक्साधनयन्त्र n. Titel eines Werkes.

दिक्साम्य n. *Gleichheit der Richtung* SÛRJAS. 3, 17. 5,4. 12.

दिक्सुदृश् (LA. 89,10) und दिक्सुन्दरी f. = दिक्कन्या.

दिक्सूक्ति Adj. *dessen Ecken nach den vier Himmelsgegenden gerichtet sind.*

दिक्स्वामिन् m. *der Regent einer Himmelsgegend.*

दिगङ्गना f. = दिक्कन्या.

दिगधिप m. *der Regent einer Himmelsgegend* NAISH. 6,112.

1. दिगन्त m. *Ende des Horizonts, — der Welt, weiteste Ferne.* नानादिगन्तसमागत *von verschiedenen Enden der Welt zusammengekommen* PRASANNAR. 10,12. 62,23.

2. दिगन्त Adj. *am Ende der Welt weilend.* Vielleicht ist aber दिगन्ते *am Ende der Welt* st. दिगन्तं zu lesen.

दिगन्तर 1) n. *eine andere Gegend* Ind. St. 15,287. — 2) *die Fremde.* — 3) *eine best. Himmelsgegend.* पश्चिमेतर *Osten* KÂD. 180,20. Pl. *alle Himmelsgegenden* 191,10. 201,22.

दिगम्बर 1) Adj. (f. आ) *die Himmelsgegenden zum Kleide habend, splitternackt.* Nom. abstr. °त्व n. — 2) m. *a) ein nackt einhergehender Bettelmönch,* insbes. *ein Ġaina-Mönch eines best. Ordens.* — *b) *Bein. α) Çiva's. — β) Skanda's. — *c) *Finsterniss.* Man hätte n. *Gewand —, Hülle der Himmelsgegenden* erwartet. — 3) f. ई Bein. der Durgâ.

*दिगम्बरक m. = दिगम्बर 2) *a).

*दिगवस्थान n. *Luft* GAL.

दिगिन्द्र m. = दिक्पाल NAISH. 9,62.

दिगिभ m. = दिक्करिन्.

दिगीश (VARÂH. JOGAJ. 4,45. 5,5) und दिगीश्वर m. *der Regent einer Himmelsgegend.*

दिग्गज m. = दिक्करिन् 219,10.

दिग्ग्रहण n. *Beobachtung und Bestimmung der Himmelsgegenden.*

दिग्जय m. *eine Landeroberung nach allen Himmelsrichtungen, Welteroberung.*

दिग्ज्या f. *der Azimuthcosinus eines Ortes* GANIT. TRIPR. 45. fgg. GOLÂDHJ. 13,26.

दिग्दन्तिन् m. = दिक्करिन्.

दिग्दाह m. *ungewöhnliches brandähnliches Glühen des Horizonts.*

दिग्देवता f. *die Gottheit einer Himmelsgegend.*

दिग्देश m. 1) *entfernte Gegenden, weite Ferne.* — 2) *Ort, Raum.*

दिग्दैवत f. = दिग्देवता.

दिग्ध 1) Adj. s. u. दिह्. — 2) m. *a) ein vergifteter Pfeil* R. 2,30,23. — *b) *Feuer. — *c) *= श्लेष्. — *d) *= प्रबन्ध oder प्रवृद्ध.

दि३ग्धविद्ध Adj. *von einem vergifteten Pfeile getroffen* ÇAT. BR. 14,9,4,8.

*दिग्धसक्थाय Adj. = दिग्धेन सक्थि शेते KÂÇ.

दिग्धहत Adj. *von einem vergifteten Pfeile getroffen* R. GORR. 2,114,33.

दिग्धहस्त Adj. *einen vergifteten Pfeil in der Hand haltend, ein Jäger, der solche Pfeile gebraucht,* MBH. 5,39,27.

दिग्बन्ध m. *Fixirung —, Bestimmung der Himmelsgegenden.*

दिग्भाग m. *Himmelsrichtung.*

दिग्भेद m. *Verschiedenheit der Richtung* SÛRJAS. 2,58. 3,16. 18.

दिग्भ्रम m. = दिग्मोह VIKRAMÂÑKAÇ. 5,66.

दिग्यात्रा f. *ein Zug nach verschiedenen Himmelsrichtungen* Ind. St. 15,267.

दिग्वक्रसंस्थ Adj. (f. आ) *von der erforderlichen Richtung abseits stehend* VARÂH. JOGAJ. 8,1.

दिग्वधू f. = दिक्कन्या KÂD. 9,24.

1. दिग्वसन n. *Nacktheit.*

2. दिग्वसन m. *ein Ġina.*

*दिग्वस्त्र 1) Adj. = दिगम्बर 1). — 2) m. Bein. Çiva's.

दिग्वारण m. = दिक्करिन्.

दिग्वासस् 1) Adj. = दिगम्बर 1). — 2) m. *a) *= दिगम्बर 2) *a).* — *b)* Bein. Çiva's.

दिग्विजय m. 1) = दिग्जय. — 2) Titel eines Werkes.

दिग्विभाग m. *Himmelsrichtung* ĠAIM. 3,4,10. VIKR. 5,14. Chr. 321,2.

दिग्विरति f. bei den Ġaina *das Nichtüberschreiten der Grenze, nach welcher Himmelsgegend es auch sei.*

दिग्विलोकन n. = दिक्प्रेक्षण.

दिग्व्याघारण n. *das Besprengen der Himmelsgegenden* PÂR. GṚHJ. 3,8,9.

दिग्व्रत n. = दिग्विरति.

*दिङ्क m. 1) *eine junge Wanze.* — 2) *Niss.*

दिङ्नाग m. 1) = दिक्करिन्. — 2) N. pr. verschiedener Männer.

दिङ्नाथ m. *der Regent einer Himmelsgegend* Vaeâh. Jogaj. 6,9. 19.

दिङ्मण्डल n. 1) *Horizont.* — 2) *Windrose.*

दिङ्मातङ्ग m. = दिक्करिन् Spr. 7686.

दिङ्मात्र n. *ein blosser Hinweis, ein blosses Beispiel* 253,8.

दिङ्मुख n. (adj. Comp. f. आ) 1) *Himmelsgegend.* — 2) *Platz, Standort.*

दिङ्मुखमण्डल n. Pl. *die nach allen Himmelsgegenden gelegenen Länder.*

दिङ्मूढ Adj. 1) *in den Himmelsgegenden irre, sich in den Himmelsgegenden nicht zurecht finden könnend.* — 2) *über dessen Richtung* oder *Lage man im Zweifel ist.*

दिङ्मोह m. *das Irrewerden in den Himmelsgegenden* Vikramâñkaḱ. 7,13.

दिण्डि oder दिण्डिन् m. N. pr. eines Wesens im Gefolge des Sonnengottes.

दिण्डीय m. N. pr. eines Mannes.

*दिण्डीर m. v. l. für क्षिण्डीर.

*°दित्त = दत्त in देव°.

दित Partic. von 3. und 4. दा.

1.*दिति m. 1) N. pr. eines Fürsten. — 2) *Fürst, König.*

2. दिति f. 1) *Vertheilung, Austheilung; Freigebigkeit* oder *das Haben, Besitzen.* Auch personificirt. — 2) **das Zertheilen.*

3. दिति f. N. pr. einer neben Aditi genannten Genie, ohne festen Begriff und, wie es scheint, nur als Gegenstück aufgestellt. Vom Epos an N. pr. einer Tochter Daksha's, Gattin Kaçjapa's und Mutter der Daitja.

दितिज m. *ein Sohn der* Diti, *ein* Daitja.

दितिजारि m. *Feind der* Daitja, Bein. Vishṇu's.

दितितनय, दितिनन्दन, दितिसुत m. = दितिज.

दितिसुतगुरु m. *der Planet Venus* Varâh. Bṛh. 23,6. Jogaj. 6,7.

*दित्य (!) m. = दितिज.

दित्यवाह 1) m. (Nom. °वाट्, Acc. °वाहम्) *ein zweijähriger Stier.* — 2) f. दित्यौही *eine zweijährige Kuh.*

दित्यौही s. दित्यवाह 2).

दित्सा f. *das Verlangen —, die Absicht zu geben.*

दित्सु Adj. mit Acc. *bereit* 1) *zu geben, zur Ehe zu geben* (eine Tochter). — 2) *zu gewähren.* — 3) *zu bewerkstelligen, zu veranstalten.*

*दित्स्य Adj. *was man zu geben bereit ist.*

दिदम्भिषु Adj. *Jmd zu hintergehen beabsichtigend* Bhaṭṭ.

दिदित्सु Adj. mit Acc. *hinzugeben —, zu opfern bereit.*

*दिदिवि = दीदिवि *Himmel.*

दिदी s. 1. दीदि.

*दिदीवि = दीदिवि *gekochter Reis.*

दिदृक्षा f. (adj. Comp. f. आ) *das Verlangen zu sehen.*

दिदृक्षित 1) Adj. s. u. दर्शँ Desid. — 2) n. *das Verlangen zu sehen.*

दिदृक्षु (Accent!) Adj. mit Acc. 1) *zu sehen begierig.* — 2) *zu untersuchen —, zu prüfen verlangend.*

दिदृक्षेण्य Adj. *was man gern sehen mag, ansehnlich, anziehend* Kâç. zu P. 3,4,14.

दिदृक्षेय Adj. dass.

दिदेविषु Adj. *zu spielen verlangend* Bhaṭṭ. 9,32.

दिद्दा f. N. pr. einer Fürstin der Kâçmira.

दिद्दाक्षेम m. Bein. Kshemagupta's.

दिद्दापाल m. N. pr. eines Mannes.

दिद्दापुर n. N. pr. einer *Stadt.*

दिद्दास्वामिन् m. N. pr. eines Heiligthums.

दिद्भि m. Comm. zu Âpast. Çr. 15,19,4 wohl fehlerhaft für दिष्टि.

दिद्युँ m. *Geschoss.*

दिद्युत् 1) Adj. *blitzend, blinkend* ṚV. 8,6,7. — 2) f. *a) Geschoss.* — *b)* Indra's *Donnerkeil.* — *c) Flamme* ṚV. 6,66,10. — *d)* N. pr. einer Apsaras.

दिद्युतात् TS. 1,8,14,1. TBr. 1,7,8,2 so v. a. दिद्युतास् (Abl. von दिद्युँ). Vgl. विद्युतात्.

दिद्योतिषु Adj. *zu glänzen —, an Umfang zu gewinnen wünschend* Bhaṭṭ.

*दिधक्ष् Adj. *zu verbrennen beabsichtigend.*

दिधक्षा f. *das Verlangen zu brennen, — verbrennen.*

दिधक्षु Adj. *zu verbrennen —, zu vernichten beabsichtigend.*

*दिधि (!) f. *firmness, fixed state of mind or being.*

*दिधिक्ष् Adj. *zu beschmieren beabsichtigend.*

(दिधिषाट्य) दिधिषोपेय Adj. *den man zu gewinnen suchen muss.* = धारयितर् Sâj.

दिधिषुँ 1) Adj. *zu erlangen —, zu gewinnen suchend, werbend, erstrebend.* — 2) m. *a) Bewerber, Freier.* — *b) Gatte.* — *c) *der Mann einer schon vorher verheirathet gewesenen Frau.* Auch दिधिषू. — 3) f. °षु und °षू *a) eine zum zweiten Mal verheirathete Frau.* — *b) eine ältere unverheirathete Schwester, wenn die jüngere schon verheirathet ist.*

दिधिषूपति m. 1) *der Gatte einer Wittwe,* insbes. *der des Bruders* Kâṭh. 31,7. — 2) *der Mann einer älteren Schwester, wenn diese nach einer jüngeren heirathet,* Gaut. Âpast. MBh. 12,34,4.

दिधिषूपपति m. = दिधिषूपति 2).

दिधीर्षा f. *die Absicht zu halten, — stützen* Bâlar. 23,9.

*दिधीषू f. = दिधिषु 3) *a*).

1. दिन Partic. von 3. दा.

2. दिन (accentuirt nur Naigh.) (*m.) n. *Tag.* दिनानामधिपतिः *die Sonne.* Neben तिथि (*lunarer Tag*) *Wochentag* Varâh. Jogaj. 4,3. Am Ende eines adj. Comp. f. आ.

दिनकर 1) m. *a) die Sonne.* — *b)* N. pr. α) eines Âditja. — β) verschiedener Männer. Auch मिश्र°. — 2) f. ई mit oder ohne टीका Titel verschiedener Commentare.

दिनकरटिप्पणी f. Titel eines *Commentars* Opp. Cat. 1.

दिनकरतनय m. *der Planet Saturn.*

दिनकरदेव m. N. pr. eines Dichters.

दिनकरभट्ट m. N. pr. eines Autors. °भट्टीय n. Titel seines Werkes Opp. Cat. 1.

*दिनकरात्मजा f. Patron. der Jamunâ.

दिनकरीय n. *das Werk des* Dinakara Opp. Cat. 1.

दिनकरोद्योत m. Titel eines Werkes.

दिनकर्तर् m. *die Sonne.*

दिनकर्तव्य und °कार्य n. *Tagesverrichtung, die täglich zu einer bestimmten Zeit zu verrichtenden Ceremonien.*

दिनकृत् m. *die Sonne.*

दिनकृत्य n. = दिनकर्तव्य Kathâs. 32,410 (दिव° gedr.).

दिनकृत्सुत m. *der Planet Saturn* Varâh. Jogaj. 4,33.

दिनकृद्दिवस m. *Sonntag* Varâh. Jogaj. 5,26.

*दिनकेशव und *दिनकेसर m. *Finsterniss.*

दिनक्षय m. 1) *Neige des Tages, Abend.* — 2) = तिथिक्षय Hemâdri 1,76,10 (n.!). 16. 17. 19.

दिनगण m. = अर्कगण 2) Ganit. Grah. 3.

दिनगणित n. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

दिनग्रह m. *Tagesplanet* Hemâdri 1,548,11.

दिनचर्या f. *Tagesverrichtung.*

दिनच्छिद्र n. *Mondwechsel am Anfange oder am Ende eines Halbtages, eines Tages, einer Constellation oder eines Mondhauses* Hemâdri 1,76,10. 20. 77,1. 23. 244,3.

*दिनज्योतिस् n. *Tageslicht, Sonnenschein* Râǵan. 21,39.

*दिनडुःखित m. *Anas Casarca* (चक्रवाक).

दिननक्तम् Adv. *Tag und Nacht.*

दिननाथ m. *die Sonne* Vikramâṅkaḱ. 14,64.

दिनप m. *der Regent eines Wochentages* Ârjabh. 3,16.

दिनपति m. 1) *die Sonne.* — 2) *der Regent eines Wochentages* Ganit. Grah. 18.

दिनपाकिन् Adj. *binnen eines Tages verdaut werdend* Bhâvapr. 4,23.

*दिनप्रणी m. *die Sonne.*

*दिनप्रभा f. *Tageslicht, Sonnenschein* Râǵan. 21,39.

*दिनबन्धु m. *die Sonne.*

दिनबल n. *das 5te, 6te, 7te, 8te, 11te und 12te Zodiakalbild.*

दिनभर्तर् m. *die Sonne* Vikramâṅkaḱ. 11,1. 12.

दिनमणि m. *die Sonne* Bâlar. 174,20.

दिनमणिसारथि m. *der Wagenlenker der Sonne, Aruṇa* Bâlar. 176,13.

दिनमुख m. *Tagesanbruch* Daçak. 80,1.

*दिनमूर्धन् m. = उदय 3).

*दिनरत्न n. *die Sonne.*

दिनराशि m. = अर्कपर्ण 2).

दिनव्यासदल n. = अर्कपर्ण.

दिनसंचय m. = दिनराशि.

दिनस्पृश् n. *ein mit drei Wochentagen zusammenstossender lunarer Tag* Hemâdri 1,77,16.

*दिनांश und *°क m. *Tageszeit* Râǵan. 21,36.

दिनागम m. *Tagesanbruch.*

*दिनाएड (!) n. *Finsterniss.*

*दिनात्यय m. *Abend.*

*दिनादि m. *Tagesanbruch.*

दिनाधिनाथ m. *die Sonne* Daçak. (1925) 2,135,20.

दिनाधीश m. *die Sonne, der Sonnengott.*

दिनान्त m. *Abend* Râǵan. 21,42. Chr. 119,29.

*दिनान्तक m. *Finsterniss.*

*दिनारम्भ m. *Tagesanbruch.*

दिनार्ध 1) *Mittag* Spr. 7813. — 2) *die halbe Zeit der Tage* Ind. St. 15,323.

दिनावसान n. *Abend* Vikr. 37,10.

दिनास्त्र n. *eine best. Zauberformel.*

*दिनिका f. *Tagelohn.*

दिनी Adv. mit कर् *auf Tage reduciren.*

दिनेश m. 1) *die Sonne.* — 2) *der Regent eines Tages.*

दिनेशात्मज m. *der Planet Saturn.*

दिनेश्वर m. *die Sonne.*

दिनोदय m. *Tagesanbruch* 173,29.

दिनोपवासिन् Adj. *am Tage fastend* Hâs. 17.

दिनौघ m. = दिनराशि.

दिन्दिम und दिन्नभट्ट m. N. pr. zweier Manner.

दिन्नाग्राम m. N. pr. eines *Dorfes.*

*दिन्व्, दिन्वति प्रीणने.

*दिप्, देपते (क्षरणे).

दिप्स् Desid. von दभ्.

दिप्सु Adj. *zu schaden beabsichtigend.*

*दिम्प्, दिम्पयते (संघाते).

*दिम्भ्, दिम्भयति (नोदे), दिम्भयते (संघाते).

दिर्घ nach den Erklärern = देय oder दानार्ह. Wohl verdorben.

दिर् in कलशदिर्.

*दिरिपक *Spielball.*

दिलीप m. N. pr. verschiedener Fursten.

*दिलीर् *Pilz.*

दिल्क m. N. pr. eines Mannes.

1. दिव्, दीव्यति, °ते 1) *schleudern, werfen* Bhaṭṭ. — 2) *strahlen* Bhâg. P. दीव्यति = द्योत्यते Sây. zu RV. 1,1,1 (S. 44, Z. 13). — 3) Würfel (*Acc.) *werfen,* mit Würfeln (Instr.) *spielen, würfeln mit Jmd* (Instr.), — *um* (Acc. Maitr. S. 1,6,11. Instr., Dat. oder *Gen.) — 4) *mit* (सार्धम्) *Jmd wetten auf* (Dat.). — 5) *spielen, scherzen, tändeln, — mit* (Acc. Bhaṭṭ.). — 6) *mit Jmd spielen,* so v. a. *Jmd* (Acc.) *zum Besten haben.* — 7) *Etwas* (Gen.) *auf's Spiel setzen* Bhaṭṭ. — 8) *freies Spiel haben, sich frei bewegen können, ausgelassen sein, sich freuen.* — 9) **Jmd* (Acc.) *loben.* — 10) **schlafen.* — 11) **gehen, sich bewegen.* — Caus. देवयति 1) *Jmd* (Acc.) *würfeln lassen.* — 2) *spielen —, tändeln lassen* (nach dem Comm.) Bhâg. P. 3,20,22. — *Desid. दिदेविषति und दुद्यूषति Kâç. zu P. 7,2,49. — Caus. vom Desid. दुद्यूषयति *Jmd zum Spielen anreizen* Bhaṭṭ. — *Intens. देदिवीति, देद्योति, देदेति. — Mit अति 1) *höher würfeln.* — 2) *Etwas* (Acc.) *auf's Spiel setzen.* — Mit अधि in °देवन. — Mit अभि in °देवन. — Mit आ in आदेवन. — Mit प्र 1) *werfen, schleudern* Bhaṭṭ. — 2) *würfeln, spielen um;* mit Acc. (Pat. zu P. 2,3,60) und *Gen. — Mit प्रति 1) **entgegenwerfen.* — 2) *gegen Jmd* (Acc.) *würfeln.* — 3) **beim Würfeln Etwas* (Gen. oder Acc.) *dagegensetzen* 236,32. — Mit वि 1) *würfeln —, spielen um;* mit Acc. Kap. S. 7,4. — 2) *spielen, tändeln.*

2. दिव्, देवति, °ते; Partic. द्यून *geplagt, gequält* Bhoǵa-Pr. 87,7. — Caus. देवयति (अर्दने), °ते (परिकूजने). Ohne Präposition nicht zu belegen. — Mit आ in आद्यून. — Mit परि Act. und Med. (Bhaṭṭ.) *jammern, wehklagen.* परिद्यून *in Elend versetzt, in einer jämmerlichen Lage sich befindend.* — Caus. °देवयति und °ते *jammern, wehklagen, Jmd* (Acc.) *bejammern, — beklagen.* परिदेवित *kläglich.*

3. दिव्, द्यु, दिउ (Nom. Sg. von द्यो) 1) m. f. *der Himmel.* दिवं गम् oder या *zum Himmel gehen;* auch so v. a. *sterben.* — 2) m. n. (spät) *Tag.* द्यवि द्यवि, द्यवे द्यवे, द्यवेद्यवे *Tag für Tag, täglich;* द्यभि द्यवि *im Laufe der Tage, lange Zeit;* द्युभिः und उप द्युभिः *bei Tage und im Laufe der Tage, lange Zeit.* Nach den Lexicographen Nom. द्युस्. — 3) m. *a) Helle, Glanz.* Nur Instr. Pl. द्युभिस्. — *b) Feuersglut.* Nur Instr. Pl. द्युभिस्. Nach den Lexicographen *Feuer* (Nom. द्युस्). — 4) f. als Personification *eine Tochter Prâǵâpati's.*

दिव् n. 1) *der Himmel.* — 2) *Tag.* Nur in der Verbindung दिवे दिवे *Tag für Tag, täglich.*

दिवकृत्य n. Kathâs. 52,410 fehlerhaft für दिन°.

दिवङ्गत Adj. *im Himmel wohnend, himmlisch.*

दिवंगम Adj. *zum Himmel gehend, — führend, — sich erhebend.*

दिवदर्श m. Pl. *eine best. Schule des* AV.

*दिवन् m. *Tag.*

दिवःश्येनी f. Bez. *bestimmter* Ishṭi.

दिवस m. (*n.) 1) *der Himmel.* — 2) *Tag.*

दिवसकर und दिवसकृत् m. *die Sonne.*

दिवसक्रिया f. = दिनकर्तव्य.

दिवसक्षय m. *Neige des Tages, Abend* 39,33.

दिवसचर Adj. *am Tage wandelnd* (Thier).

दिवसच्छिद्र n. = दिनच्छिद्र Hemâdri 1,76,22.

दिवसतिथि m. *der Tagtheil eines lunaren Tages.*

दिवसनाथ m. *die Sonne.*

दिवसनिरीक्षक m. *eine Art Asket* Kâraṇḍ. 81,7.

दिवसभर्तर् m. *die Sonne.*

दिवसमुख n. *Tagesanbruch* 292,16. Ragh. 5,76.

दिवसमुद्रा f. *Tagelohn.*

दिवसवार m. *Wochentag.*

दिवसविगम m. *Neige des Tages.*

दिवसव्यापार m. *Tagewerk* (das Sichwaschen u. s. w.) Kâd. 52,17.

दिवसान्तर Adj. *am erstem Tage seines Lebens stehend.*

दिवसी Adv. mit कर् *zum Tage machen* (die Nacht).

दिवसेश्वर m. *die Sonne.*

दिवस्पति m. 1) Bein. *a)* Indra's. — *b)* Vishṇu's. — 2) N. pr. *a)* des Indra im 13ten Manvantara. — *b)* eines Mannes.

दिवस्पृथिवी f. Du. *Himmel und Erde.* Zu belegen nur °पृथिव्योस्.

दिवस्पृश् Adj. *den Himmel berührend, an den H. streifend, bis zum H. reichend, — dringend.*

दिवा Adv. *am Tage.* Nicht selten als Subject (184,25) oder am Anf. eines Comp. so v. a. *Tag* im Gegensatz zur *Nacht.*

दिवाकर 1) m. *a) die Sonne.* — *b) ein* Âditja. — *c) *Krähe.* — *d) *eine best. Blume* und **Calotro-*

pis gigantea. — *e*) N. pr. α) eines Âditja. — β) eines Rakshas VP.² 2,293. — γ) verschiedener Männer. Auch °भट्ट. — 2) f. ई Titel eines Werkes.

दिवाकरमित्र m. N. pr. eines Mannes Harshaṅ. 201.

दिवाकरवत्स m. N. pr. eines Autors.

दिवाकरवरलोचन m. *ein best.* Samâdhi Kâraṇḍ. 93,2.

दिवाकरसुत Patron. 1) m. *des Planeten Saturn.* — 2) f. आ *der* Jamunâ.

दिवाकरोद्योत m. Titel eines Werkes.

दिवाकीर्ति m. 1) *ein* Kaṇḍâla. — 2) **Barbier.* — 3) **Eule.*

दिवाकीर्त्य 1) Adj. *a*) *was bei Tage herzusagen, auszusprechen ist;* n. Bez. *bestimmter Recitationen* oder *Gesänge.* — *b*) *mit einer bei Tage stattfindenden Recitation versehen.* — 2) m. *ein* Kaṇḍâla in अक्तदिवा°.

दिवागण m. = अहर्गण 2) Ganit. Grah. 8.

दिवाचर und °चारिन् (Mân. Gṛhj. 2,12) Adj. *bei Tage wandelnd.*

*दिवाटन m. *Krähe.*

दिवातन Adj. (f. ई) *diurnus.*

दिवातर Adj. dass.

दिवातिथि m. *ein bei Tage kommender Gast.*

दिवादि m. *der erste Theil des Tages, der Morgen* Gaut.

दिवानक्तम् (in der ältern Sprache दिवा नक्तम्) Adj. *bei Tage und bei Nacht* 176,16. Als Nominativ *Tag und Nacht* Bhâg. P. 5,22,5.

दिवानिद्रा f. *das Schlafen am Tage.*

दिवानिशम् Adv. *bei Tage und bei Nacht* 121,18.

दिवान्ध 1) Adj. *bei Tage blind.* — 2) m. *Eule.* — 3) *f. आ *ein best. Nachtvogel.*

दिवान्धकी f. *Moschusratte.*

दिवापति m. *der 13te Monat.*

*दिवापुष्ट m. *die Sonne.*

*दिवाप्रदीप m. *eine Lampe am hellem Tage,* bildlich von *einem Menschen, der verdunkelt wird.*

दिवाभीत m. 1) *Eule* Comm. zu Âpast. Çr. 15, 19,4. — 2) **Dieb.* — 3) *eine am Tage sich schliessende Blüthe.*

*दिवाभीति m. *Eule.*

दिवाभूत Adj. *hell wie der Tag geworden,* — *seiend, hell erleuchtet.*

*दिवामणि m. *die Sonne.*

*दिवामध्य n. *Mittagszeit.*

*दिवामन्य Adj. (f. आ) *für Tag gehalten werdend, wie T. erscheinend.*

दिवामैथुनिन् Adj. *bei Tage den Beischlaf verübend.*

दिवारात्रम् Adv. *bei Tage und bei Nacht.* Als Nominativ *Tag und Nacht.*

दिवार्क m. N. pr. eines Fürsten.

*दिवावसान n. wohl fehlerhaft für दिनावसान.

दिवावसु Adj. vielleicht *am Tage herrlich* RV.

दिवाशय 1) Adj. *am Tage schlafend.* Nom. abstr. °ता. — 2) m. *das Schlafen am Tage.*

दिवासंचर Adj. = दिवाचर.

दिवास्वपन n. und °स्वप्न (Gaut.) m. n. *das Schlafen am Tage.*

दिवास्वाप m. dass.

*दिवास्वापा f. *ein best. Nachtvogel.*

*दिवि m. = *किकीदिवि, किकिदीवि.

दिविक्षय und दिविक्षित् Adj. *im* oder *am Himmel wohnend.*

दिविगत Adj. *im Himmel weilend;* m. *ein Himmelsbewohner, ein Gott.*

दिविगमन m. *Planet, Gestirn.*

दिविचर Adj. *am Himmel wandelnd.*

दिविचारिन् Adj. dass.; m. *ein Himmelsbewohner.*

दिविज Adj. *im Himmel geboren;* m. *ein Himmelsbewohner, ein Gott.*

दिविजा Adj. *im* oder *am Himmel geboren.*

दिविजित् Adj. *zum Himmel gehend.*

दिविजित्मत् Adj. *am Himmel —, zum H. gehend, himmlisch.* Instr. *himmelwärts.*

दिविजिन्न Adj. *zum Himmel flehend.*

दिविजोनि Adj. *im Himmel den Ursprung habend.*

दिविर m. 1) *=देवर *des Mannes Bruder* Gal. — 2) دبير, *Schreiber* Utpala zu Varâh. Bṛh. S. 87,12. Râǵat. °पति Ind. Antiq. 6,10.

दिविरकिशोर m. N. pr. eines Dichters.

दिविरथ m. N. pr. verschiedener Männer.

दिविश्रित् Adj. *im Himmel den Aufenthalt nehmend.*

दिविषद् 1) Adj. *im Himmel wohnend* Mân. Çr. 1,1,2. — 2) m. *ein Himmelsbewohner, ein Gott* Bâlar. 220,20. Prasannar. 133,18. — 3) *Planet* Ganit. Pratjabd. 27.

दिविषद्धन् m. *der Luftraum* Daçak. 3,10.

दिविष्टम्भ Adj. *auf den Himmel sich stützend.*

दिविष्टि f. *Andacht, Andachtsübung, Feier.* Gewöhnlich Loc. Pl.

दिविष्ठ 1) Adj. (f. आ) *im Himmel seinen Aufenthalt habend.* — 2) m. *ein Himmelsbewohner, ein Gott.*

दिविसद् Adj. = दिविषद् 1).

दिविस्थ Adj. = दिविष्ठ 1).

दिविस्पृश् und °स्पृशत् Adj. *an den Himmel rührend,— streifend, zum H. dringend.*

*दिवी f. *eine Ameisenart.*

दिवीजक m. N. pr. eines Sohnes des Lambodara VP. 4,24,12. द्वीलक v. l.

दिवीश m. *Herr im Himmel.* Pl. Bez. der Âditja, Vasu und Rudra Hemâdri 1,350,10. 11.

*दिवोकस् m. = दिवौकस् 1) 3).

दिवोजा Adj. *vom Himmel stammend.*

दिवोदास m. N. pr. verschiedener Männer. Auch Pl.

दिवोदासेश्वर n. Name eines Liṅga.

दिवोदुह् Adj. *vom Himmel milchend.*

*दिवोद्रवा f. *Kardamomen.*

दिवोरुच् Adj. *vom Himmel leuchtend.*

दिवौकःपति m. Bein. Indra's Prasannar. 144,16.

दिवौकस् m. 1) *ein Himmelsbewohner, ein Gott.* — 2) *Planet* Ganit. Bhagrah. 3. — 3) **Cuculus melanoleucus.* — 4) **Biene.* — 5) **Antilope.* — 6) **Elephant.*

दिवौकस m. = दिवौकस् 1).

*दिव्, दिव्यति *nach dem Himmel ein Verlangen haben.*

दिव्य, दिविय 1) Adj. (f. आ) *a*) *himmlisch* (Gegensatz *irdisch*), *den Himmel —, die himmlischen Erscheinungen betreffend* MBh. 5,48,99. — *b*) *göttlich* (Gegensatz *menschlich*). — *c*) *wunderbar, magisch* MBh. 3,287,19. 290,7. — *d*) *himmlisch schön, prachtvoll, prächtig* 131,15. — 2) m. *a*) *ein best. Thier* Varâh. Bṛh. S. 88,9. — *b*) **Gerste.* — *c*) **Bdellion.* — *d*) N. pr. verschiedener Männer. — 3) f. दिव्या *a*) **Emblica officinalis.* — *b*) **Terminalia Chebula.* — *c*) **Asparagus racemosus.* — *d*) **grober Kümmel.* — *e*) **weisses* Dûrvâ-*Gras.* — *f*) *= ब्राह्मी, मेदा und वन्ध्याकर्कोटकी. — *g*) **ein best. Parfum.* — *h*) N. pr. α) einer buddh. Göttin. — β) *einer Apsaras. — 4) n. *a*) *das Himmlische, himmlisches Gut;* Pl. *die himmlischen Räume.* — *b*) *Gottesurtheil* 215,22. — *c*) *Schwur, eidliches Versprechen.* — *d*) **Gewürznelken.* — *e*) **eine Art Sandelholz.* — *f*) Titel einer Grammatik.

दिव्यक m. 1) *eine Schlangenart.* — 2) *ein best. Thier,* = दिव्य und धन्वन Varâh. Bṛh. S. 88,18.

दिव्यकट n. N. pr. einer Stadt.

दिव्यकुण्ड n. N. pr. eines Sees in Kâmarûpa.

दिव्यक्रिया f. *Anwendung eines Gottesurtheils.*

*दिव्यगन्ध 1) m. *Schwefel* Râǵân. 13,71. — 2) f. आ *a*) *grosse Kardamomen* Râǵân. 6,86. — *b*) *eine best. Gemüsepflanze* Râǵân. 4,148. — 3) n. *Gewürznelken.*

*दिव्यगायन m. *ein* Gandharva.

1. दिव्यचक्षुस् n. *ein himmlisches, über Raum und Zeit hinwegsehendes Auge.*

2. दिव्यचक्षुस् 1) Adj. *a) ein himmlisches, über Raum und Zeit hinwegsehendes Auge habend, — für Etwas* (im Comp. vorangehend). — *b) *ein prächtiges Auge habend.* — *c) *blind.* — 2) *m. *a) Affe.* — *b) ein best. Parfum.*

दिव्यज्ञान Adj. *eine göttliche, übermenschliche Einsicht besitzend* 63,30.

दिव्यतन्त्र n. Titel eines Werkes.

दिव्यता f. *göttliche Natur* Naish. 9,42.

*दिव्यतुम्बी f. *eine best. Pflanze* Gal.

*दिव्यतेजस् f. *eine best. Pflanze.*

दिव्यत्व n. *göttliche Natur.*

दिव्यदर्शिन् Adj. *ein himmlisches, über Raum und Zeit hinwegsehendes Auge habend.*

1. दिव्यदृश् Adj. *eine Kenntniss von den himmlischen Erscheinungen habend; m. Astrolog.*

2. दिव्यदृश् Adj. = दिव्यदर्शिन्.

दिव्यदृष्टि f. = 1. दिव्यचक्षुस्.

दिव्यदेवी f. N. pr. einer buddh. Göttin.

*दिव्यदोहद n. *ein Verlangen der Götter.*

दिव्यनदी f. *ein himmlischer Strom.*

दिव्यनारी f. *eine* Apsaras 322,28.

*दिव्यपञ्चामृत n. *Milch, saure Milch, geschmolzene Butter, Honig und Zucker.*

दिव्यपाटल m. *ein best. Baum.*

दिव्यपुरुष m. *ein göttliches Wesen, Halbgott, Geist* Uttarar. 31,11 (43,3).

*दिव्यपुष्प 1) m. *Nerium odorum* Râgân. 10,12. — 2) f. आ *eine best. Pflanze.*

*दिव्यपुष्पिका f. *eine Art Calotropis.*

दिव्यप्रज्ञानशालिन् Adj. = दिव्यज्ञान 116,32.

दिव्यप्रश्न m. *Befragung der Himmelserscheinungen, Augurium coeleste.* दिव्याः प्रश्नाः v. l. MBh. 5, 48,99.

दिव्यमन्त्र m. *die Silbe* ओम् Amrt. Up. 20.

दिव्यमान n. *das Messen der Zeit nach Tagen und Jahren der Götter.*

दिव्यमानुष m. = दिव्यपुरुष.

दिव्ययमुना f. N. pr. eines Flusses in Kâmarûpa.

*दिव्यरत्न n. = चिन्तामणि 1) *a).*

*दिव्यरथ m. *Götterwagen.*

*दिव्यरस m. *Quecksilber* Râgân. 13,102.

दिव्यरसेन्द्रसार Titel eines Werkes.

दिव्यरूप Adj. (f. आ) 1) *göttlich gestaltet* 129,4. — 2) *schöngestaltet, schön* Pañcad.

*दिव्यलता f. *Sanseviera zeylanica.*

*दिव्यवस्त्र m. *eine best. Blume.*

दिव्यविज्ञानवत् Adj. = दिव्यज्ञान 123,27.

दिव्यश्रोत्र n. *ein göttliches, Alles vernehmendes Ohr.*

दिव्यसंकाश Adj. *von himmlischem Aussehen, an den Himmel erinnernd* 87,6.

दिव्यसंग्रह m. Titel eines Werkes.

दिव्यसानु m. N. pr. eines der Viçve Devâs.

*दिव्यसार m. *Shorea robusta* Râgân. 9,81.

दिव्यसूरि m. N. pr. eines Mannes. °चरित n. und °प्रभावदीपिका f. Titel zweier Werke Opp. Cat. 1.

दिव्यस्त्री f. *eine* Apsaras.

दिव्यस्रगनुलेपिन् Adj. *mit prachtvollen Kränzen und Salben geschmückt* Hemâdri 1,593,2 (°लेपिनं zu lesen).

दिव्यांशु m. *die Sonne* (?).

दिव्याकृति Adj. *von himmlischer Gestalt, überaus schön* 112,22.

दिव्याङ्गना f. *eine* Apsaras Daçak. 17,10.

दिव्यादिव्य Adj. *halb göttliche, halb menschliche Natur habend.*

दिव्यावदान n. Titel eines buddh. Werkes.

दिव्येलक m. *eine Schlangenart.*

*दिव्योदक n. *Regenwasser.*

दिव्योपपादुक Adj. *auf übernatürliche Weise entstehend.*

दिव्यौघ m. Pl. *eine Klasse von* Mantra-*Verfassern bei den Çâkta.*

दिव्यौषध n. *Wundermittel, Zaubertrank* 172,10.

दिव्यौषधि f. *rother Arsenik* Bhâvapr. 4,55.

1. दिश्, दिदेष्टि, दिशति; selten Med. 1) *zeigen, vor —, aufweisen, sehen lassen* Ṛv. 8,82,15. *vorführen* (einen Zeugen). — 2) *Jmd* (Dat.) *Etwas* (Acc.) *anweisen, zuweisen, assignare, gewähren.* करम् so v. a. *Tribut zahlen.* — 3) *anordnen, anbefehlen* R. ed. Bomb. 2,82,22. Mit einem Infin. *heissen.* — 4) Partic. दिष्ट *a) auf den hingewiesen worden ist.* — *b) angewiesen, zugewiesen, vorgezeichnet, festgesetzt, bestimmt.* — *c) angewiesen, so v. a. der eine Anweisung erhalten hat.* — Caus. देशयति (ausnahmsweise Med.) 1) *Etwas zeigen, anweisen.* — 2) *mittheilen, lehren* (buddh.). — 3) *bekennen, beichten* (buddh.). — 4) *Jmd anweisen.* — Intens. देदिष्टे, देदिशती Partic. 1) *aufweisen.* — 2) *erweisen, darthun, bewähren.* Pass. (देदिश्यते) *sich zeigen, — erproben.* — 3) *dringend anweisen, heischen.* — Mit अति 1) *hinüberweisen, übertragen, — auf, ausdehnen auf* (Gen.). — 2) *Etwas anweisen, zuweisen.* — 3) *speciell angeben* Çañk. zu Bâdar. 2,1,3. Comm. zu Nyâyam. 7,2,1. — Mit अधि *überweisen* Ṛv. 10,93,15. — Mit अनु 1) *hinweisen auf* (Acc.). — 2) *Jmd* (Dat. oder Loc.) *Etwas* (Acc.) *anweisen, zuweisen* Âçv. Gṛhj. 4,7,28. — 3) *Jmd anweisen, auffordern.* — 4) *anweisen, so v. a. lehren* Saṃhitopan. 29,5. — Mit समनु *Jmd* (Dat.) *Etwas* (Acc.) *anweisen, zuweisen.* — Mit अप 1) dass. — 2) *anzeigen, angeben.* — 3) *fälschlich angeben, vorgeben, vorschützen* Kathâs. 26,92. Prasannar. 14,18. — Mit व्यप 1) *darstellen, bezeichnen, nennen.* — 2) *fälschlich bezeichnen, vorgeben, vorschützen* Prasannar. 22,10. — Mit अभि *hinweisen auf* (Acc.). — Mit अव *erweisen.* — Intens. (अवदेदिशम्) *Jmd Etwas berichten,* mit doppeltem Acc. — Mit समव *hinweisen, in Bezug auf Etwas erklären.* — Mit आ 1) *zielen auf, es auf Jmd abgesehen haben, Jmd bedrohen;* mit Acc. Ṛv. 9,32,4. 10,133,4. 134,2. AV. 6,6,2. — 2) *Jmd treffen;* vgl. आदिश. — 3) *Jmd* (Dat.) *Etwas* (Acc.) *anweisen, zuweisen.* Statt des Dat. auch Instr. Bhâg. P. — 4) *Etwas anzeigen, mittheilen, verkünden, lehren.* — 5) *bestimmen, bezeichnen, benennen.* — 6) *von Jmd* (Acc.) *aussagen, vorhersagen* 327,33. — 7) *die Weisung geben, Etwas vorschreiben, anbefehlen.* यानम् so v. a. *den Wagen bestellen, — kommen lassen.* — 8) *Jmd* (Acc.) *anweisen, Jmd den Befehl geben, Jmd abordnen;* das Wozu im Loc., Dat., Infin. oder mit °अर्थम्. मा स्मैवमादिश so v. a. *geruhe nicht so zu reden* Kathâs. 60,118. — 9) *Jmd verweisen in* oder *nach* (Loc.). — 10) *sich Etwas vorschreiben, sich unterziehen;* mit Acc. — 11) *es mit Etwas* (Acc.) *versuchen.* — Caus. 1) *zeigen, anweisen* (den Weg) 300,31. — 2) *Jmd anzeigen, angeben.* — Intens. (आदेदिशान) *zielen —, es abgesehen haben auf* (Acc.). — Mit अन्वा *wieder erwähnen, — nennen.* — Mit अभ्या *auf Jmd zielen, es abgesehen haben auf* (Acc.). — Mit उपा 1) *anweisen, zuweisen.* — 2) *anzeigen, mittheilen, verkünden.* — 3) *Jmd anweisen, Jmd einen Befehl ertheilen.* — Mit निरा, °दिष्ट *ausbezahlt.* — Mit प्रत्या 1) *eine Anweisung geben, vorschreiben, anbefehlen.* — 2) *Jmd* (Acc.) *Etwas wiederberichten.* — 3) *Jmd vorladen.* — 4) *zurückweisen, abweisen.* — 5) *Jmd zurückweisen, so v. a. überwinden, besiegen.* — 6) *besiegen, so v. a. übertreffen* 112,25. — Mit व्या 1) *einzeln anweisen, — zuweisen, — zutheilen, zutheilen* überh. — 2) *anweisen, anzeigen.* — 3) *anweisen, auseinandersetzen, lehren.* — 4) *die Weisung geben, Etwas vorschreiben, anbefehlen.* — 5) *Jmd anweisen, Jmd einen Befehl, einen Auftrag ertheilen, abordnen* (das Wozu im Loc., Dat. oder mit °कारणात्, das Wohin im Loc.), *absenden zu* (प्रति oder Dat.).

— 6) *von Jmd* (Acc.) *aussagen, vorhersagen.* — Mit समा 1) *anweisen, zuweisen, zutheilen.* — 2) *Etwas aussagen, verkünden, Jmd* (Dat. oder Gen.) *zu wissen thun* Pañkat. 231,6. *lehren.* — 3) *bestimmen, bezeichnen, nennen.* — 4) *Jmd bezeichnen als, von Jmd aussagen, voraussagen;* mit doppeltem Acc. oder eine directe Rede mit इति st. des zweiten Acc. — 5) *Jmd anweisen, Jmd einen Befehl ertheilen, Jmd auffordern, beauftragen, abordnen* (das Wozu im Dat., Infin. oder mit °अर्थम्, das Wohin im Loc.), *absenden zu* (प्रति), *befehlen* (ohne Obj.). — Caus. *befehlen* (ohne Obj.). — Mit प्रतिसमा 1) *entgegnen, erwiedern.* — 2) *Jmd anweisen, Jmd einen Befehl ertheilen.* — Mit उद् 1) *hinausstrecken, — gegen* (Acc.). — 2) *anzeigen, bezeichnen, angeben, bestimmen.* — 3) *hinweisen auf,* so v. a. *sprechen von, meinen.* — 4) *bezeichnen als, unter Etwas Etwas meinen;* mit doppeltem Acc. उद्दिष्ट bei den Lexicographen *gemeint in der Bedeutung von* (Loc.). — 5) *von Jmd* (Acc.) *aussagen, verkünden, vorhersagen.* — 6) *hinweisen auf,* so v. a. *vorschlagen —, anbieten als;* mit doppeltem Acc. — 7) *anweisen, auseinandersetzen, lehren.* — 8) Absol. उद्दिश्य mit Acc. *mit Hinweisung auf,* so v. a. (schleudern) *gegen, auf* (auch mit Hinzufügung von लक्ष्यम् *Ziel*), (legen, setzen) *auf,* (sich begeben) *nach, zu,* (sprechen) *zu,* (die Rede richten) *an,* (Rede) *von,* (einladen) *zu; für, wegen, in Rücksicht auf, in Anbetracht —, in Betreff —, im Namen von.* अलंकारान्नाम् u. s. w. उद्दिश्योद्दिश्य सर्वेभ्यो ददौ so v. a. *dem Einen dieses, dem Andern jenes.* — Mit अभ्युद् *in Bezug auf Etwas hinaufzeigen* Mân. Gṛhj. 1,9.17. — Mit समुद् 1) *vollständig mittheilen, mittheilen, angeben, aufführen, erwähnen.* — 2) *bezeichnen als, nennen;* mit doppeltem Acc. — 3) *sich in eine Erörterung einlassen mit* (Instr.) Ait. Âr. 469,14. — 4) Absol. समुद्दिश्य mit Acc. *mit Hinweisung auf,* so v. a. (schleudern) *gegen, auf; für, wegen, in Berücksichtigung —, zu Ehren von.* त्वया गन्तव्यम् — वनवासं समु° so v. a. वनवासाय *um im Walde zu leben,* दत्ता — अभिमन्युं समु° so v. a. अभिमन्यवे. — Mit उप 1) *hinweisen —, zeigen auf* (Acc.). — 2) *anzeigen, anweisen, angeben, auseinandersetzen, lehren.* — 3) *erwähnen, aufführen, reden von* (Acc.). — 4) *anrathen, rathen zu* (Acc.). — 5) *festsetzen, vorschreiben.* — 6) *Jmd anweisen, unterweisen, belehren* 140,7. 257,31. *Jmd Etwas beibringen* (mit doppeltem Acc.). — 7) *befehlen —, herrschen über* (Acc.). — उपदिष्ट Harîv. 8438 fehlerhaft für उपविष्ट. — Mit प्रत्युप 1) *einzeln auseinandersezzen.* — 2) *Jmd* (Dat.) *Etwas* (Acc.) *zurücklehren.* — Mit समुप 1) *zeigen, hinweisen auf* (Acc.). — 2) *Jmd Etwas lehren,* so v. a. *theilhaftig werden lassen;* mit doppeltem Acc. — Mit नि in निदेश. निर्दिष्ट Pañkat. 235,21 fehlerhaft für निर्दिष्ट. — Mit निस् 1) *hinweisen —, zeigen auf* (Acc.) 308,1. — 2) *Jmd* (Dat. oder Gen.) *Etwas* oder *Jmd* (Acc.) *anweisen, zuweisen, bestimmen.* निर्दिष्ट *Jmd* (Gen.) *zugewiesen,* so v. a. *unter seinem Schutz stehend* 219,5. — 3) *bezeichnen, angeben, näher bestimmen, nennen.* — 4) *erklären für, ansehen —, annehmen als;* mit doppeltem Acc. — 5) *verkünden, ankündigen, voraussagen.* — 6) *von Etwas* (Acc.) *auf Etwas* (Dat.) *aussagen, von Etwas aussagen, dass es Etwas bewirken werde.* — 7) *Jmd Etwas anrathen,* mit doppeltem Acc. — 8) निर्दिष्ट = *पण्डित Gal. — Desid. निर्दिदिक्षति *angeben —, näher bestimmen wollen.* — Mit अभिनिस् 1) *bezeichnen, hindeuten auf.* — 2) *bezeichnen als, erklären für, nennen;* mit doppeltem Acc. — 3) *festsetzen, einsezzen, bestimmen.* — Mit प्रतिनिस् *zurückweisen* TS. Prât. Comm. — Mit विनिस् 1) *überweisen, bestimmen für* (Loc.). — 2) *bezeichnen, angeben, als vorhanden bezeichnen, annehmen.* — 3) *bezeichnen als, erklären für;* mit doppeltem Acc. — 4) *verkünden, ankündigen.* — 7) *bestimmen, beschliessen.* — 8) *Jmd zu Etwas* (Loc.) *anweisen, mit Etwas beauftragen.* — Mit परा *wegsprechen.* — Mit परि 1) *anzeigen, angeben, als vorhanden bezeichnen, annehmen.* — 2) *ausersehen* TBr. 3,2,2,4. — Mit प्र 1) *anzeigen, bezeichnen, angeben, anweisen, kundthun.* — 2) *anordnen, vorschreiben.* — 3) *Jmd anweisen, auffordern, antreiben.* — 4) *zuweisen, zutheilen, zukommen lassen, gewähren* MBh. 1,170,37. — Caus. *Jmd auffordern, antreiben.* — Intens. (प्रेदिदिशत्) *aufmuntern.* — Mit अभिप्र Caus. *auffordern, antreiben.* — Mit संप्र 1) *anzeigen, bezeichnen, angeben.* °दिष्ट so v. a. *bekannt als* (Nom.). — 2) *mit Bestimmtheit angeben, nachweisen.* — 3) *Jmd anweisen, unterweisen.* — संप्रदिश्य MBh. 5,7208 fehlerhaft für °दृश्य. — Mit प्रति Caus. 1) *anzeigen, bezeichnen, angeben* MBh. 12,365,9. — 2) *gestehen, beichten* Kâraṇḍ. 31,5. — Mit सम् 1) *Jmd* (Dat.) *Etwas* (Acc.) *anweisen, zuweisen.* — 2) *zuweisen,* so v. a. *für Jmd bestimmen, zu geben versprechen.* — 3) *erklären, einen Ausspruch thun, eine Anweisung —, einen Auftrag geben, Jmd* (Dat. oder Gen.) *Etwas* (Acc.) *auftragen.* अभिदृति Adv. *einer Botin einen Auftrag geben.* — 4) *Jmd* (Acc.) *anweisen, Jmd einen Befehl ertheilen, Jmd beauftragen, Jmd eine Anweisung geben in Betreff von* (प्रति). — 5) *Jmd Etwas anbefehlen, auftragen;* mit doppeltem Acc. 60,27. — 6) *Jmd mit einem Auftrage zu Jmd* (Dat.) *abordnen.* — Caus. *Jmd auffordern eine Erklärung zu geben, sich über Etwas auszusprechen.* v. l. (MBh. 14,17,5) संचोदित st. संदेशित. — Mit अनुसम् *überweisen.* — Mit प्रतिसम् 1) *Jmd* (Acc. oder दत्ते mit Gen. Kâd. 2,29,3) *einen Rückauftrag geben, — an Jmd* (Gen.). — 2) *Jmd anweisen.*

2. दिश् f. 1) *Richtung, Himmelsrichtung, Himmelsgegend.* दिशि दिशि *allerwärts, nach allen Richtungen hin* 172,8. Pl. so v. a. *alle Himmelsgegenden* und *die ganze Welt* (LA. 89,13). Von einem Erschrockenen heisst es, *dass er nach allen Himmelsgegenden aussehe,* 320,14. दिशो ऽन्तात् so v. a. *vom Ende der Welt* 291,5. Es werden 4, 5, 6, 7, 8, 9 (Suparṇ. 28,3) und 10 *Himmelsrichtungen* angenommen. एता दश दिशः elliptisch so v. a. *alle Wege stehen dir offen, gehe wohin es dir beliebt.* दिशां व्रतं दशानुगानम् Name eines Sâman. — 2) Bez. *der Zahl zehn.* — 3) *Gegend, Ort* 113,32. — 4) *Raum* (neben काल *Zeit*) Kap. 2,12. — 5) *die Fremde.* — 6) *Andeutung, Hinweis, Anweisung, Beispiel.* — 7) *Art und Weise.* — 8) *die Spur eines Bisses.* — 9) N. pr. *a)* eines Flusses. — *b)* Pl. = दिश 2) *b)* VP. 1,8,9.

3. *दिश् volksthümlich = दर्श् *sehen* Mahâbh. (K.) 239,14.

दिश 1) am Ende eines adv. Comp. (°म्) = 2. दिश् 1). — 2) f. आ *a) Richtung, Himmelsrichtung.* — *b)* N. pr. der Gattin des Rudra Bhîma Hemâdri 1,799,3; vgl. 2. दिश् 9) *b*).

*दिशम् f. = 2. दिश् 1).

दिशस्य्, °स्यति v. l. des SV. statt दृशस्य् des ṚV.

दिशागज m. = दिक्करिन्.

दिशाचक्षुस् m. N. pr. eines Sohnes des Garuḍa.

दिशापाल m. 1) = दिक्पाल. — 2) = दिक्करिन्.

*दिशोदण्ड m. wohl *eine best. Himmelserscheinung.*

दिशोभाग Adj. Pañkat. 232,16. 18 fehlerhaft für दिशोभाज्.

दिशोभाज् Adj. *das Weite suchend* Pañkat. ed. Bomb. 4,43,17. 19.

दिशोयायिन् Adj. *sich nach allen Richtungen verbreitend* Kâd. 2,46,19.

दैश्य 1) Adj. *auf die Himmelsgegenden, den Horizont bezüglich, denselben gehörig, dort befindlich.* — *b) dem Raum eigen.* — *c) der Fremde angehörig, ausländisch* (Waare) Çiç. 3,76. — 2) f. आ Bez. *bestimmter Backsteine.*

दिष्ट 1) Adj. s. u. 1. दिश्. — 2) m. *a)* **Zeit.* —

b) N. pr. eines Sohnes des Manu Vaivasvata. — 3, n. *a*) *der angewiesene Ort.* — *b*) *Anweisung, Befehl, Beschluss.* — *c*) *Bestimmung, Fatum, Lebensziel.* — *d*) *Ziel* überh. — *e*) in der Dramatik *die Schilderung eines Naturereignisses.*

दिष्टकारिन् Adj. *einen Befehl ausführend* oder *dem Fatum gemäss verfahrend* Bhâg. P. 4,28.1.

दिष्टदृश् Adj. *das Fatum —, die früheren Werke schauend* Bhâg. P. 4,21,22.

दिष्टपर् Adj. *der sich auf das Schicksal verlässt, Fatalist* Spr. 5323.

दिष्टभाव m. *Vorherbestimmung*, so v. a. *Tod* Spr. 6511.

दिष्टभुज् Adj. *geniessend, was einem bestimmt worden ist, den Lohn seiner Werke erntend* Bhâg. P. 7,13,39.

दिष्टान्त m. *das vorherbestimmte Ende, Tod.*

दिष्टि f. 1) *Anweisung, Vorschrift.* — 2) *glückliche Fügung.* Nur Instr. दिष्ट्या als Ausruf der Freude so v. a. *o die glückliche Fügung! dem Himmel sei Dank!* — 3) *ein best. Längenmaass.*

दिष्टिवृद्धि f. *Beglückwünschung* Kâd. 61,19 (दिष्ट° gedr.). 78,17. Harshaṅ. 97,13.

*दिष्टु Adj. = देष्टु *freigebig.*

1. दिह्, देग्धि, दैक्ति, °ते, दिहानै; *bestreichen, verstreichen, verkitten, salben.* दिग्धै 1) *bestrichen, besalbt, beschmiert, besudelt, —mit* (Instr. oder im Comp. vorangehend). — 2) *bestrichen*, so v. a. *gestreift —, berührt von* (Instr.). — Mit अनु, °दिग्ध *überzogen —, belegt mit* (im Comp. vorangehend) Kâraka 6,18. — Mit अभि 1) *umwinden* Âpast. Çr. 15,17,8. — 2) अभिदिग्ध *geglättet*, so v. a. *blank, scharf.* — Mit अव *bestreichen, beschmieren.* — Mit आ, आदिग्ध *bestrichen —, besalbt —, beschmiert mit* (im Comp. vorangehend). — Mit उद् *aufwerfen, aufschütten.* — Mit उप, उपदिग्ध 1) *beschmiert —, belegt mit* (im Comp. vorangehend). — 2) *fett* (Gegensatz *mager*) Varâh. Bṛh. S. 67,1. — Mit नि, निदिग्ध *klebend an* (Loc.). — Mit *परिणि und *प्रणि. — Mit *निम्, निर्दिग्ध *fett* (Gegensatz *mager*). — Mit परि *belegen, überziehen.* — Mit प्र *beschmieren, bestreichen, salben.* प्रदिग्ध *beschmiert —, bestrichen —, besalbt —, befleckt —, überzogen mit* (Instr. oder im Comp. vorangehend). — Mit सम् 1) *beschmieren, bestreichen, überziehen.* — 2) Med. (संदिग्धे Bhâm. 2,10. संदिहान und संदेक्ष्मान) und Pass. *in Zweifel —, in Ungewissheit sein, — über* (Loc.) Âçval. 57,12. *dem Zweifel unterliegen, zweifelhaft sein* Çaṅk. zu Bâdar. 4,3,15. — 3) Pass. *verwechselt werden mit* (Instr.). — 4) Partic. संदिग्ध *a*) *beschmiert —, bestrichen —, überzogen mit* (Instr. oder im Comp. vorangehend). — *b*) *verwechselt mit* (Instr. oder im Comp. vorangehend). — *c*) *zweifelhaft, ungewiss, unsicher* (Schiff Gaut.). — *d*) *zweifelhaft* von einer Person, so v. a. *beschollten* Jolly, Schuld. 306. — *e*) *zweifelhaft*, so v. a. *undeutlich, nicht recht verständlich.* — *f*) *in Zweifel —, in Ungewissheit sich befindend, verzweifelnd an* (im Comp. vorangehend; der Commentar nimmt eine Verstellung der Worte, also Bed. *c*) an). — Caus. 1) संदेक्ष्यति *für Jmd* (Gen.) *Etwas* (Acc.) *verwirren*, so v. a. *Jmd irre machen in.* — 2) Med. *in Zweifel —, in Ungewissheit sein.* संदेक्ष्मान v. l. für संदेक्ष्यान. — 3) संदेक्षित *in Frage gestellt, bedroht* Dhûrtan. 14. — Mit अभिसम् in अभिसंदेक्ष्. 2. दिह् in सुदिह्.

दिह्ला (दिल्ला?) f. N. pr. eines Frauenzimmers.

1. दी, दीयति, दयमान *schweben, fliegen.* — Intens. *enteilen, davonfliegen.* — Mit निस् *entfliegen.* — Mit परि *umherfliegen, umschweben, umfliegen.*

2. दी *scheinen* u. s. w. s. 1. दीदि.

3. दी mit अच्छ् s. 3. दीदि.

4.*दी, दीपते (क्षये). — Caus. दापयति. — Desid. दिदीषते und दिदासते. — Mit उप, °दाय. — Mit प्र, °दाय.

5.*दी f. *Vernichtung, Untergang.*

दीक्, दीक्षते (मौण्ड्येज्योपनयननियमव्रतादेशेषु) *sich weihen zur Begehung einer Feier*, insbes. *des Soma-Opfers;* mit Instr. (Bhâg. P.) oder Loc. des Opfers (Bhaṭṭ.). Perf. Act. दिदीक्षुस् mit caus. Bed. Bei den Buddhisten *sich zum Mönche weihen* für einen best. Orden (Loc.) Kâraṇḍ. 81,6. fgg. — Caus. दीक्षयति und °ते *Jmd* (Acc.) *weihen, — zu;* mit Dat. oder Instr. (Bhâg. P.). मरणाय *dem Tode weihen.* — दीक्षित s. bes. — Desid. दिदीक्षिषते *sich weihen lassen wollen.* — Mit अभि *sich weihen um* (Acc.) Tâṇḍja-Br. 5,9,4.5. — Mit उप Caus. *hinzuweihen.* — Mit सम्, संदीक्षित *zusammen —, mit Andern sich geweiht habend.*

दीक्षक m. N. pr. eines Fürsten Ind. St. 14,99.

दीक्षण 1) n. *a*) *das Sichweihen, Sichweihenlassen.* — *b*) *das Weihen.* — 2) f. आ *religiöse Vorbereitung zu* (im Comp. vorangehend).

दीक्षणीय 1) Adj. *auf die Weihe bezüglich, dazu gehörig* u. s. w. — 2) f. आ *Weihefeier.*

दीक्षणीयेष्टि f. *Weihefeier.*

दीक्षयितर् Nom. ag. *der da weiht.*

दीक्षा f. 1) *Weihe zu einer religiösen Feier, Uebernahme religiöser Observanzen zu einem best. Zwecke, die zu einem best. Zwecke unternommenen religiösen Observanzen selbst;* auch *ernstliche Vorbereitung* überh. Das Wozu im Comp. vorangehend. दीक्षातपसी Du. — 2) *das Sichweihen einer Person* oder *Sache, völlige Hingabe, das Aufgehen in* (im Comp. vorangehend). शाकदीक्षाभि: *dadurch, dass man einzig nur von Gemüse lebt.* — 3) *erste Bekanntschaft mit Etwas* (im Comp. vorangehend) Vikramâṅkaṅ. 9,11.18,4. — 4) personificirt als Gattin des Soma, des Rudra Ugra (Hemâdri 1,799,3) oder Vâmadeva.

दीक्षाकरण n. *das Weihen.*

दीक्षाकारिन् Adj. *die Weihe verleihend.*

दीक्षाक्रमरत्न n. Titel eines Werkes.

दीक्षागुरु m. *ein in Etwas* (im Comp. vorangehend) *einweihender Lehrer* Bâlar. 293,5.

दीक्षातत्त्व n. Titel eines Werkes.

दीक्षापति f. *Herr der Weihe.*

दीक्षापत्त्र n. Pl. Titel eines Werkes Bühler, Rep. No. 434.

दीक्षापय्, °यति *weihen.*

दीक्षापाल m. *Beschirmer der Weihe.*

दीक्षामय Adj. *in der Weihe bestehend.*

दीक्षामकोत्सव m., दीक्षारत्न n., दीक्षाविधान n., दीक्षाविनोद m., दीक्षाविवेक m. und दीक्षासेतु m. Titel von Werken.

दीक्षित Adj. 1) *der die Weihen erhalten hat, geweiht zu* (Dat., Loc., Instr. oder im Comp. vorangehend). f. दीक्षिती Gop. Br. 1,5,24. Nom. abstr. दीक्षितव n. Gaim. 6,5,39. — 2) *vorbereitet —, bereit zu* (Dat., Instr. oder im Comp. vorangehend) Râgat. 8,1503. दीक्षितं कर् *Jmd einweihen, vertraut machen.* — 3) häufig am Anf. und Ende von Personennamen; der Kürze wegen auch mit Weglassung des eigentlichen Namens.

दीक्षितठणिठराज m. N. pr. eines Mannes.

दीक्षितबालकृष्ण m. desgl.

दीक्षितयज्ञदत्त m. desgl.

*दीक्षितर् Nom. ag. von दीक्ष्.

दीक्षितवसन n. *das Gewand eines Geweihten.*

दीक्षितवाद m. *der Ausspruch, dass Jmd geweiht sei.*

दीक्षितविमित n. *die für den zu Weihenden errichtete Hütte.*

दीक्षितसामराज m. N. pr. des Autors des Dhûrtanartaka.

दीक्षितावेदन n. *das Erklären, dass Jmd geweiht sei,* Vaitân.

दीक्षितीय Adj. *von einem* Dikshita *verfasst;* n. *ein solches Werk* Opp. Cat. 1.

दीति f. *Schein, Glanz* in सुदीति.

*दीद Adj. *Untergang bereitend.*

1. दीदि, दीध्यति 3te Pl., दीध्यते, दीदयते (Conj.), दीदिहि und दिदीहि, अदीदेत्, Partic. दीध्यत् und दीध्यान. 1) *scheinen, glänzen, leuchten.* दीदिहि दीदिहासि (lies दीध्यदसि) दीदयेत्येषो ऽग्न्युपसमिन्धनः (sc. मन्त्रः) Âpast. Çr. 6,13,10. — 2) *Jmd* (Dat. oder Loc.) *Etwas* (Acc.) *zustrahlen.* — 3) *leuchten*, so v. a. *sich bemerklich machen.* — 4) *scheinen*, so v. a. *wohlgefallen.* दीध्यान *wohlgefällig, bewundert.* — Mit अभि *Etwas herbeistrahlen.* — Mit आ *bescheinen.* — Mit नि *Jmd* (Dat. oder Loc.) *Etwas* (Acc.) *herniederstrahlen.* — Mit प्र *hervorleuchten.* — Mit सम् 1) *zusammen scheinen.* — 2) *Etwas herbeistrahlen.*

2. दीदि Adj. *scheinend* in दीध्यग्नि.

3. दीदि, दीध्ये, Partic. दीध्यत् und दीध्यान. Nur mit अच्छ *sich innerlich zuwenden, den Sinn richten auf* (Acc.).

दीदिति f. *Schein, Glanz* in सुदीदिति.

दैदिवि 1) Adj. *a) scheinend, leuchtend.* — *b) *aufgegangen* (Gestirn). — 2) *m. *a)* Bein. Bṛhaspati's, *der Planet Jupiter.* — *b) der Himmel.* — *c) die letzte Befreiung der Seele.* — 3) (*m. f. n.) *gekochter Reis, Speise.* — 4) *m. n. = अर्घ.

(दीध्यग्नि), दीदिग्नि Adj. *leuchtende Feuer habend.*

दीधि, दीध्ये, अदीधेत्, Partic. दीध्यत् und दीध्यान. 1) Act. *scheinen, videri.* — 2) *wahrnehmen.* — 3) *das Augenmerk richten auf.* — 4) mit und ohne मनसा *denken, nachsinnen, nachtrachten.* — 5) *wünschen.* — Mit अनु *den Sinn richten auf, beobachten.* — Mit अभि *betrachten, bedenken.* — Mit अव *Jmd* (Dat.) *auflauern.* — Mit आ 1) *gedenken, verlangen, sich Sorge machen um, achten auf.* — 2) *bedenken, sich vorsehen.* — Mit अन्वा *Jmds gedenken.* — Mit उद् *verlangend hinaufschauen zu* (Acc.). — Mit नि, निदीध्यत् VS. 6,20 (vgl. Kâç. zu P. 6,1,119) = निहित (!) nach Mahîdh. Statt dessen निदेध्यत् TS. 1,3,10,1; vgl. auch Maitr. S. 1,2, 17. — Mit प्र 1) *sich nachsehnen, nachstreben.* — 2) *hervorschauen, auflauern.* — Mit प्रति *erwarten, erhoffen.* — Mit वि *zögern, zaudern, unentschlossen sein.*

1. दैधिति f. *andächtige Aufmerksamkeit, Andacht.* — 2) *religiöses Erkennen, Ahnung.* — 3) * *Finger.*

2. दीधिति (Acc. nach Nigh.) f. 1) *Schein, Glanz* (249,31. 251,17), *Strahl.* — 2) *Glanz*, so v. a. *imposantes Wesen* Spr. 2027. — 3) Titel verschiedener Werke, insbes. am Ende eines Comp. Opp. Cat. 1. °प्रत्यक्षटीका f. ebend. Auch °प्रकाश m., °माथुरी, °रौद्री und °व्याख्या.

दीधितिमत् 1) Adj. *scheinend, strahlend.* — 2) m. *a) die Sonne.* — *b)* N. pr. eines Muni.

*दीधी Adj. von दीधि (दीधी nach dem Dhâtup.).

दीन 1) Adj. (f. आ) *a) spärlich* (Wasser), *gering* (Verstand), *schwach* (von Zugthieren Vishṇus. 63, 15). — *b) niedergeschlagen, traurig, betrübt, in einem kläglichen Zustande —, in Noth sich befindend, kläglich* (Reden 166,26. 185,7). दीनम् Adv. *kläglich* (reden), त्रास° vor *Angst* Daçak. (1925) 83,2. — 2) *f. आ *das Weibchen einer Maus.* — 3) n. *a) Niedergeschlagenheit, Betrübtheit.* — *b)* * *die Wurzel von Tabernaemontana coronaria.*

दीनक Adj. *recht kläglich.* °म् Adv.

दीनचित्त und दीनचेतन Adj. *betrübten Herzens, niedergeschlagen, kleinmüthig.*

दीनता f. *Spärlichkeit, Schwäche.*

दीनदत्त Adj. *von schwachem Verstande.*

दीनदास m. ein Çûdra-Name.

दीनदीन Adj. *in schlimmster Lage sich befindend* Spr. 7734.

दीनमनस् und °मानस Adj. = दीनचित्त.

दीनरूप Adj. *traurigen Aussehens, betrübt* 65,21.

*दीनलोचन m. *Katze.*

दीनवदन Adj. (f. आ) *mit traurigem Gesicht* Daçak. 25,10. Spr. 7685.

दीनवर्ण Adj. *entfärbt, bleich* (Gesicht) MBh. 3, 269,11.

दीनसत्त्व Adj. *kleinmüthig* 94,13.

दीनाक्रन्दनस्तोत्र n. Titel verschiedener Stotra Bühler, Rep. No. 134. fgg.

दीनार m. *denarius, eine best. Goldmünze*, = सुवर्ण = 12 दानका Comm. zu Vishṇus. 4,9. Nach den Lexicographen = निष्क, सुवर्णाभरण und मुद्रा.

दीनारक m. (Hariv. 2,55,49) und दीनारिका f. dass.

दीनास्य Adj. (f. आ) *mit traurigem Gesicht.*

दीन्नार m. = दीनार.

दीप्, दीप्यते und दीप्यते (TBr.); episch auch Act. *flammen, brennen* (auch vor Zorn), *strahlen, glänzen* (auch in übertr. Bed.); *in vollem Glanze —*, so v. a. *in Ehren stehen, volle Geltung haben.* दीप्त 1) *flammend, brennend, heiss, strahlend, glänzend, glanzvoll* (auch in übertr. Bed.). — 2) als Auguralausdruck *wo die Sonne gerade steht* (Himmelsgegend, auch आदित्य°), *von der Sonne beschienen* und *daher Unglück verkündend, Unglück verheissend* überh. In Comp. mit dem, woher das Unglück droht, Varâh. Bṛh. S. 86,15. Von einer *Unglück bringenden* Thierstimme wohl so v. a. *hell, schrill.* — Caus. दीपयति (selten Med.) 1) *in Flammen setzen, anzünden.* — 2) *erhellen, erleuchten.* — 3) *einen Glanz verbreiten über Jmd* (Acc.). — 4) *anfachen, erwecken, erregen, aufregen.* — Intens. देदीप्यते *in hellen Flammen stehen, stark leuchten, — glänzen* (auch in übertr. Bed.). Statt देदीप्यमान einmal auch देदीप्यत् (°ती f.) — Mit अति, °दीप्त *stark flammend, heftig brennend.* — Mit अभि *entgegenflammen.* — Caus. *Helle verbreiten, erhellen, heller leuchten lassen.* यशस् *den Ruhm* Kâraka 3,8. — Mit अव *in Flammen gerathen.* — Caus. *anzünden* Mân. Gṛhy. 1,6,1. — Mit आ, आदीप्त *flammend, in Brand stehend, strahlend.* — Caus. *in Flammen setzen, anzünden.* — Mit उपा, उपादीप्त *flammend, brennend.* — Mit व्या Caus. *ganz erhellen, — erleuchten.* — Mit उद् *aufflammen.* *उद्दीप्त *leuchtend, strahlend, glänzend.* — Caus. 1) *in Flammen setzen, entzünden.* — 2) *erhellen.* — 3) *anfachen, anfeuern, reizen.* — Mit प्रत्युद् *entgegenflammen.* — Mit समुद् Caus. *anfachen.* — Mit उप Caus. *in Flammen setzen* (Feuer), *Feuer anlegen an* (Acc.). — Mit परि 1) *aufwallen gegen Jmd* (Dat.) — 2) *in vollem Glanze stehen.* — Mit प्र *aufflammen, brennen* 65,9. प्रदीप्त = दीप्त 1) (*angefacht* 260,17) und 2). — Caus. *anzünden, in Flammen —, in Glut versetzen, anfachen* (in übertr. Bed.). — Mit संप्र, °दीप्त *in Flammen stehend.* — Caus. *in Flammen —, in Glut versetzen.* — Mit प्रति, °दीप्त *entgegenflammend.* — Mit वि *flammen, hell leuchten* MBh. 7,164,6. विदीप्त *glänzend, strahlend.* — Caus. *in helle Flammen setzen, hell erleuchten.* — Statt अभिवि Caus. *vollständig in Flammen setzen.* — Mit सम् *flammen.* संदीप्त *flammend, in Flammen stehend, lodernd* (auch in übertr. Bed.). — Caus. in *Flammen setzen, anfachen, anfeuern.*

दीप m. (adj. Comp. f. आ) 1) *Leuchte, Lampe.* — 2) in der Astr. *der leuchtende Körper* (in Bezug auf den Gnomon) Comm. zu Âryabh. 2,15. Lilâv. S. 95; vgl. Colebr. Alg. 108. — 3) Bez. *bestimmter erleuchteter Zustände eines* Jogin.

दीपक 1) Adj. *a) entflammend, anfachend.* — *b) erleuchtend, erhellend.* — *c) das Feuer der Verdauung anfachend, reizend.* — *d) *in der Handhabung einer Lampe geschickt.* — 2) m. *a) Leuchte, Lampe.* — *b)* = दीप 2) Lilâv. S. 95. — *c) * Ptychotis Ajowan.* — *d) * Celosia cristata.* — *e) * Raubvogel.* — *f) ein best.* Râga S. S. S. 65. — *g) ein best. Tact* S. S. S. 210. — *h)* * Bein. Kâma's. — *i)* N. pr. α) eines Sohnes des Garuḍa. — β) verschiedener Männer. — 3) m. oder n. * *Saffran.* — 4) f. दीपिका *a) Leuchte, Lampe.* Am Ende eines adj. Comp. f. आ. — *b)* * *Mondlicht.* — *c) Ptychotis Ajowan.* — *d)* * *Cal-*

muswurzel. — *e) eine best.* Râgin. S. S. S. 55. — *f)* Titel eines Werkes. °प्रकाश m., °प्रकाशिका f. (Opp. Cat. 1), °विवरण n. und °व्याख्या f. (Opp. Cat. 1) Titel von *Commentaren* dazu. — 5) n. *a) eine best. Klasse von rhetorischen Figuren* Kâvyapr. 10,17. — *b) ein best. Metrum.*

दीपकमाला f. *ein best. Metrum.*

*दीपकर्पूर m. *eine Art Kampfer* Gal.

दीपकलिका f. Titel eines Commentars zu Jâgñ.

दीपकव्याकरण n. Titel eines Werkes.

*दीपकिट्ट n. *Lampenruss.*

*दीपकूर्पा und *दीपकोरी f. *Lampendocht.*

दीपंकर m. N. pr. eines Buddha.

*दीपंकरज्ञान m. N. pr. eines Mannes.

दीपदानपद्धति f. und °दानरत्न n. Titel zweier Werke.

*दीपधूम m. *Lampenruss.*

दीपन 1) Adj. (f. ई) *a) in Flammen setzend, anfachend* (auch in übertr. Bed.) — *b) das Feuer der Verdauung anfachend, reizend.* — 2) *m. *a) Cassia Sophora.* — *b) Zwiebel.* — *c) Achyranthes triandra.* — *d) eine best. Staude,* = मयूरशिखा. — 3) f. ई *a) Trigonella foenum graecum* Bhâvapr. 1,167. — *b) *Ptychotis Ajowan* Râgân. 6,39. — *c) *Clypea hernandifolia* Râgân. 6,122. — *d) eine best. Composition* S. S. S. 121. — *e)* vielleicht *eine best. mystische Formel.* — *f)* N. pr. eines Wesens im Gefolge der Devî. — 4) n. *a) das Anzünden.* — *b) das Erleuchten, Erhellen.* — *c) das Anfachen des Feuers der Verdauung, das Befördern der V.* — *d) ein best. Process, dem Mineralien* (insbes. *Quecksilber*) *unterworfen werden.* — *e) ein best. Verfahren mit einem Zauberspruche.* — *f) Digestiv.* — *g) *Saffran.* — *h) *die Wurzel von Tabernaemontana coronaria;* richtig दीन.

दीपनीय 1) Adj. *auf die Beförderung der Verdauung bezüglich, dazu behülflich* u. s. w. Karaka 1,1. — 2) *m. *Ptychotis Ajowan* Râgân. 6,40. — 3) n. *Digestiv.*

दीपपादप m. *Lampengestell, Lampe.*

*दीपपुष्प m. *Michelia Champaka.* Vgl. दीर्घपुष्प.

दीपप्रकाश m. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

दीपभाजन n. *Lampe.*

*दीपमल्ली f. dass. Gal.

दीपमाला und °मालिका f. *eine Reihe von Lampen.*

दीपमालिकोत्सव m. *eine best. Feier.*

दीपवती f. N. pr. eines Flusses.

दीपवर्त्ति f. *Lampendocht* Daçak. 85,11.

दीपवृक्ष m. 1) *Lampengestell, eine Leuchte auf einem Gestell, Laterne.* — 2) **Pinus longifolia* oder *Deodora.*

दीपव्याकरण n. Titel eines Werkes.

*दीपशत्रु m. *Nachtschmetterling, Motte.*

दीपशिखा f. 1) *die Flamme einer Lampe.* — 2) *die Spitze von* दीप 2) Lilâv. S. 93. — 3) *Lampenruss.*

*दीपशृङ्खला f. *eine Reihe von Lampen.*

दीपश्राद्धविधि m. Titel eines Werkes.

दीपाङ्कुर m. *die Flamme einer Lampe.*

दीपान्विता f. *ein best. Festtag.*

दीपालिककल्प m. Titel eines Werkes Bühler, Rep. No. 722.

*दीपाली f. 1) *eine Reihe von Lampen.* — 2) *ein best. Festtag.*

दीपालोक m. *Lampenlicht, eine brennende Lampe* MBh. 13,57,22. Chr. 172,8.

दीपावलि f. *eine Reihe von Lampen.*

दीपासुर m. N. pr. eines Asura Ind. St. 14,127.

दीपिकाधारिणी f. *Lampenträgerin* Kâd. 2,5,18.

*दीपितर् Nom. ag. von दीप्.

दीपिन् 1) Adj. am Ende eines Comp. *entflammend, anfachend.* — 2) f. ई wohl *eine best. mystische Formel.*

*दीपीय Adj. von दीप.

*दीपोच्छिष्ट n. *Lampenruss* Gal.

दीपोत्सव m. *Lampenfest.*

दीप्त 1) Adj. s. u. दीप्. — 2) m. *a) *Löwe.* — *b) *der Citronenbaum.* — *c) eine best. Krankheit der Nase.* — *d) eine best. Personification* Gaut. — 3) f. आ *a) *Methonica superba.* — *b) *Cardiospermum Halicacabum.* — *c) *=सातला *eine best. Pflanze.* — *d) *rother Arsenik.* — *e) eine best. Tonfarbe* S. S. S. 23. — *f) eine best.* Çakti Hemâdri 1,198,5. — 4) *n. *a) Asa foetida.* — *b) Gold.*

*दीप्तक 1) *eine best. Krankheit der Nase.* — 2) n. *Gold.*

दीप्तकिरण Adj. *heissstrahlig.*

दीप्तकीर्ति Adj. *einen glänzenden Ruf habend* (Skanda).

दीप्तकेतु m. N. pr. zweier Männer.

*दीप्तजिह्वा f. *Fuchs.*

दीप्ततपस् Adj. *heissen, strengen Kasteiungen hingegeben* LA. 51,11.

दीप्ततेजस् Adj. *von brennendem Machtglanze* LA. 50,14.

दीप्तत्व n. *das Flammen, Strahlen.*

दीप्तनयन m. N. pr. einer Eule.

*दीप्तपिङ्गल m. *Löwe.*

*दीप्तपुष्पा f. *Tragia involucrata* (?).

दीप्तरस 1) Adj. *mit heftigen Affecten verbunden.* Nom. abstr. °त्व n. — 2) *m. *eine Art Raupe (mit brennendem Safte).*

दीप्तरूपिन् m. *eine best. Personification* Gaut.

दीप्तरोमन् m. N. pr. eines der Viçve Devâs.

*दीप्तलोचन m. *Katze.*

*दीप्तलोह n. *Messing.*

दीप्तवर्ण Adj. *feuerfarbig* (Skanda).

दीप्तशक्ति Adj. *einen flammenden Speer habend* (Skanda).

दीप्तशिख 1) Adj. *eine strahlende Flamme habend.* — 2) m. N. pr. eines Jaksha.

दीप्तांशु m. *die Sonne* Prasannar. 155,4.

दीप्ताक्ष 1) Adj. (f. ई) *flammende Augen habend.* — 2) m. *a) *Katze.* — *b)* N. pr. α) Pl. eines Volkes. — β) einer Eule.

1. दीप्ताग्नि m. *hellflammendes Feuer.*

2. दीप्ताग्नि 1) Adj. *gut verdauend* Hemâdri 1,131, 20. 132,22. Nom. abstr. °ता f. — 2) *m. Bein. Agastja's.

*दीप्ताङ्ग m. *Pfau.*

दीप्तात्मन् Adj. *feurigen Geistes, heissblütig* MBh. 5,178,15.

दीप्तास्य Adj. *mit flammendem Rachen* (Schlange) MBh. 5,180,7.

दीप्ति f. 1) *das Flammen, heller Glanz.* — 2) *glänzende Anmuth.* — 3) **der blitzschnelle Flug eines Pfeils.* — 4) **Lack.* — 5) **Messing.* — 6) N. pr. eines der Viçve Devâs; vielleicht m.

दीप्तिक 1) am Ende eines adj. Comp. = दीप्ति 1). — 2) *m. *eine best. Pflanze.*

दीप्तिकेतु m. N. pr. eines Sohnes des Manu Dâkshasavarṇa VP.² 3,25.

दीप्तिकेश्वरतीर्थ n. N. pr. eines Tîrtha.

दीप्तिमत् 1) Adj. *leuchtend, glänzend, strahlend.* — 2) m. N. pr. *a)* eines Ṛshi im 8ten Manvantara VP. 3,2,17. — *b)* eines Sohnes des Kṛshṇa. — 3) f. °मती *eine best.* Çruti S. S. S. 24.

दीप्तोद n. N. pr. eines Tîrtha.

*दीप्तोपल m. *der Sonnenstein* (सूर्यकान्त).

दीप्तौजस् Adj. *von brennender Energie, heissblütig* 220,7.

*दीप्य Adj. von दीप्त.

*दीप्य 1) Adj. *die Verdauung fördernd.* — 2) m. *a) Celosia cristata.* — *b) Ptychotis Ajowan* Râgân. 6,39. — *c) Kümmel* Râgân. 6,57. — 3) n. *weisser Kümmel.*

दीप्यक 1) m. *eine best. Pflanze* Suçr. Nach den Lexicographen m. *Kümmel,* m. n. *Ptychotis Ajowan* und *Celosia cristata,* n. *Apium involucratum.* — 2) *n. *eine best. rhetorische Figur.*

दीप्र 1) Adj. *flammend, leuchtend, glänzend.* — 2) *m. *Feuer.*

दीर्घ 1) Adj. (f. ग्रा) *a) lang, weitreichend* (im Raume). दीर्घम् Adv. — *b) lang, lange dauernd.* दीर्घम् und दीर्घतमम् Adv. — *c) prosodisch lang.* — 2) m. *a) *Kamel* Râǵan. 19,21. — *b) *Sacharum Sara* oder *eine verwandte Grasart.* — *c) *Shorea robusta.* — *d) ein langer Vocal.* — *e)* Bez. *des 5ten, 6ten, 7ten und 8ten Zodiakalbildes.* — *f)* mystische Bez. *des Lautes* ग्र. — *g)* N. pr. eines Fürsten. — 3) f. ग्रा *a) ein länglicher See.* — *b) *eine der Hemionitis cordifolia verwandte Pflanze.* — *c)* mystische Bez. *des Lautes* न. — 4) n. *a) *eine best. Grasart* Râǵan. 8,101. — *b)* Name eines Sâman. प्रजापतेर्दीर्घे Du. Ârsh. Br.

*दीर्घकण m. *weisser Kümmel.*

*दीर्घकण्ट und *°क m. *eine best. Pflanze mit langen Stacheln.*

दीर्घकण्ठ m. N. pr. eines Dânava.

*दीर्घकण्ठक m. *Ardea nivea.*

*दीर्घकन्दक 1) n. *eine Art Rettig.* — 2) f. °न्दिका *Curculigo orchioides.*

*दीर्घकंधरा f. *Ardea nivea* Râǵan. 19,104.

दीर्घकर्ण m. N. pr. einer Katze.

दीर्घकर्षण n. *ein best.* Svara Saṃhitopan. 17,5. Pushpas. 4,5,7.

*दीर्घकाण्ड 1) m. *die Wurzel von Scirpus Kysoor.* — 2) f. ग्रा *eine best. Schlingpflanze* Râǵan. 3,91.

दीर्घकालम् Acc. Adv. *lange Zeit* M. 8,145. MBh. 1,209,9.

*दीर्घकील und *°क m. *Alangium hexapetalum.*

*दीर्घकूरक n. *eine Reisart.*

दीर्घकूर्च Adj. *langbärtig.*

दीर्घकेश 1) *Adj. *langhaarig.* — 2) m. *a) *Bär* Râǵan. 19,7. — *b)* Pl. N. pr. eines Volkes.

*दीर्घकोशा, *°कोशिका und *°कोशी f. *Wendeltreppe (eine Art Muschel).*

*दीर्घगति m. *Kamel* Râǵan. 19,21.

दीर्घगामिन् Adj. *weithin fliegend* (Pfeil).

*दीर्घग्रन्थि m. *Scindapsus officinalis* Râǵan. 6,14.

दीर्घग्रीव 1) *Adj. *langhalsig.* — 2) m. *a) *Kamel.* — *b) *eine schwarze Reiherart* Râǵan. 19,96. — *c)* Pl. N. pr. eines Volkes.

*दीर्घघाटिक m. *Kamel.*

*दीर्घचञ्चु m. *ein best. Vogel.*

दीर्घचतुरश्र 1) Adj. *oblong* Śâs. zu Çat. Br. 3,1,1,6. — 2) m. *Rechteck* Çulbas. 1,36.

*दीर्घच्छद m. 1) *Tectona grandis.* — 2) *Zuckerrohr.*

*दीर्घजङ्घल m. *ein best. Fisch.*

दीर्घजङ्घ 1) *Adj. *langbeinig.* — 2) m. *a) *Kamel.* — *b) *Ardea nivea.* — *c)* N. pr. eines Jaksha.

*दीर्घजानुक m. *Ardea sibirica.*

दीर्घजिह्व 1) *Adj. (f. ग्रा) *langzüngig.* — 2) m. *a) *Schlange.* — *b)* N. pr. eines Dânava. — 3) f. ग्रा N. pr. *a)* einer Râkshasî. — *b)* einer der Mütter im Gefolge Skanda's. — 4) f. ई N. pr. einer Unholdin.

(दीर्घजिह्व) दीर्घजिह्वि॰ Adj. *langzüngig.*

दीर्घजीरक m. *Kümmel* Buâvapr. 1,166.

दीर्घजीविन् Adj. *lange lebend, ein hohes Alter erreichend* zu Spr. 2081.

दीर्घतन्तु Adj. *einen langen Faden —, eine lange Reihe bildend.*

*दीर्घतन्वी f. *eine best. Aroidea.*

दीर्घतपस् 1) Adj. *der sich langdauernden Kasteiungen hingiebt* Hariv. 14532. — 2) m. N. pr. verschiedener Ṛshi; auch = दीर्घतमस्.

दीर्घतमस् m. N. pr. eines Ṛshi. Pl. *sein Geschlecht.* दीर्घतमसो ऽर्कः und दी॰ व्रतम् Name zweier Sâman.

*दीर्घतरु m. *die Weinpalme.*

दीर्घता f. *Länge* (im Raume).

*दीर्घतिमिषा f. *Cucumis utilissimus.*

दीर्घतीक्ष्णमुख Adj. (f. ई) *ein langes und spitzes Maul habend* 217,14.

दीर्घतुण्ड 1) Adj. *eine lange Schnauze habend;* f. ग्रा MBh. 9,2649. ई 9,46,31. — 2) *f. ग्रा *Moschusratte.*

*दीर्घतृण n. *eine Schilfart* Râǵan. 8,136.

दीर्घत्व n. Nom. abstr. zu दीर्घ 1) *b)* und *c).*

दीर्घदण्ड 1) Adj. *langstielig* Kauç. 15. — 2) m. *a) Ricinus communis* Buâvapr. 1,201. — *b) *die Weinpalme.* — 3) *f. ई *ein best. kleiner Strauch* Râǵan. 5,94.

*दीर्घदण्डक m. *Ricinus communis.*

दीर्घदत्त Adj. (f. ई) *langzähnig* MBh. 9,46,31.

दीर्घदर्शन Adj. = दीर्घदर्शिन् 1).

दीर्घदर्शिता f. und °दर्शित्व n. Nom. abstr. zu °दर्शिन् 1).

दीर्घदर्शिन् 1) Adj. *weitsichtig, einen weiten Blick habend* (in übertr. Bed.). — 2) m. *a) *Bär* Râǵan. 19,7. — *b) *Geier.* — *c)* N. pr. α) eines Ministers. — β) eines Affen.

दीर्घदर्शिवंस्, °दृश्वन् und *°दृष्टि Adj. = दीर्घदर्शिन् 1).

*दीर्घद्रु m. *die Weinpalme.*

*दीर्घद्रुम m. *Salmalia malabarica* Râǵan. 8,8.

दीर्घनख 1) Adj. (f. ई) *lange Nägel habend* MBh. 9,46,31. — 2) m. N. pr. eines Mannes. — 3) *f. ई *Diospyros embryopteris.*

*दीर्घनाद 1) Adj. *dessen Geschrei, Ton u. s. w. weit reicht.* — 2) m. *a) Hund.* — *b) Hahn.* — *c) Muschel* Râǵan. 13,125.

*दीर्घनाल 1) m. *a) Andropogon bicolor.* — *b) eine Grasart,* = वृत्तगुण्ड. — 2) n. *ein best. wohlriechendes Gras* Râǵan. 8,102.

दीर्घनिद्रा f. 1) *ein langer Schlaf.* — 2) *Todesschlaf* Harshaṅ. 124,1.

दीर्घनीथ m. N. pr. eines Mannes.

दीर्घनेत्र m. N. pr. eines Sohnes des Dhṛtarâshṭra MBh. 7,127,60.

*दीर्घपक्ष m. *der gabelschwänzige Würger.*

*दीर्घपटोलिका und *°पटोली (Gal.) f. *eine best Cucurbitacee.* Nach Mat. med. 297 *Luffa cylindrica*

दीर्घपत्र 1) *Adj. *langblätterig.* — 2) m. *a) eine Art Zuckerrohr.* — *b) eine Art Ebenholzbaum* Buâvapr. 1,243. — *c) *die Weinpalme* Râǵan. 9,87. — *d) *eine Art Zwiebel.* — *e) *ein anderes Knollengewächs,* = विसकन्द. — *f) *eine best. Grasart* Râǵan. 8,119. — *g) *eine Art* Kuça-*Gras* Râǵan. 8,94. — 3) *f. ग्रा *a) eine der Hemionitis cordifolia verwandte Pflanze.* — *b) Pandanus odoratissimus* Râǵan. 10,69. — *c) Hoya viridiflora* Râǵan. 4,187. — *d) eine Art Curcuma.* — *e) eine* Gambû-*Art.*

दीर्घपत्रक 1) m. *a) eine Art Zuckerrohr.* — *b) *eine Art Knoblauch.* — *c) *Ricinus communis.* — *d) *Barringtonia acutangula.* — *e) *Calamus Rotang* Râǵan. 9,110. — *f) *Capparis aphylla* (!). — *g) *eine best. Wasserpflanze,* = जलजमधूक. — 2) *f. °पत्रिका *a) Desmodium gangeticum.* — *b) Aloe indica.* — *c) eine best. Schlingpflanze.*

*दीर्घपर्ण 1) Adj. *langblätterig.* — 2) f. ई *eine der Hemionitis cordifolia verwandte Pflanze.*

*दीर्घपर्वन् m. *Zuckerrohr.*

*दीर्घपल्लव m. *Cannabis sativa* oder *Crotolaria juncea.*

*दीर्घपद् (stark °पाद्) 1) Adj. *langbeinig.* — 2) m. *Reiher.*

*दीर्घपवन 1) Adj. *langathmig.* — 2) m. *Elephant.*

दीर्घपाठ m. *eine best. Recitation der VS. mit vielen Verdoppelungen der Consonanten.*

*दीर्घपाद 1) Adj. *langbeinig.* — 2) m. *Reiher.*

*दीर्घपादप m. 1) *die Weinpalme* Râǵan. 9,86. — 2) *die Arecapalme* Râǵan. 11,240.

दीर्घपाद्या f. *eine Art Backstein* Çulbas. 3,177.

*दीर्घपुष्प m. 1) *Michelia Champaka* Râǵan. 10,59. Vgl. दीप्तपुष्प. — 2) *Calotropis gigantea* Râǵan. 10,33.

*दीर्घपृष्ठ 1) Adj. *einen langen Rücken habend.* — 2) m. *Schlange.*

दीर्घप्रज्ञ 1) Adj. *einen weitreichenden Verstand habend.* — 2) m. N. pr. eines Fürsten.

दीर्घप्रणव्य Adj. *anhaltend im Gebet* oder *Opfer, unermüdlich fromm.*

दीर्घप्रसक्तन् Adj. *fern wohnend.*

दीर्घप्राण Adj. *langathmig* Âpast. Çr. 6,20,2.

दीर्घप्रेक्षिन् Adj. = दीर्घदर्शिन् 1) MBh. 7.133,13.

*दीर्घफल 1) Adj. *lange Früchte habend.* — 2) m. *a) Cathartocarpus fistula* Râǵan. 9,44. — *b) Butea frondosa.* — *c) Asclepias gigantea.* — 3) f. आ *a) eine roth färbende Oldenlandia* Râǵan. 3,116. — *b) Weinstock mit röthlichen Trauben.* — *c) Odina pennata.* — *d) eine Gurkenart.*

*दीर्घफलक m. *Agati grandiflora* Râǵan. 10,46.

दीर्घबाहु 1) Adj. *langarmig.* — 2) m. N. pr. *a)* eines Wesens im Gefolge Çiva's. — *b)* eines Dânava Hariv. 3,47,11. — *c)* verschiedener Männer Lalit. 390,13.

*दीर्घबीजा f. *eine best. Pflanze* Gal.

दीर्घभुज 1) *Adj. *langarmig.* — 2) m. N. pr. eines Wesens im Gefolge Çiva's.

*दीर्घमारुत 1) Adj. *langathmig.* — 2) m. *Elephant.*

दीर्घमुख 1) Adj. (f. ई) *langmäulig, langschnabelig.* — 2) *m. N. pr. eines Jaksha (!). — 3) f. ई *a) Parra jacana* oder *goensis* (nach dem Comm.) Âpast. Çr. 15,19,4. — *b) *Moschusratte.*

1.*दीर्घमूल n. *die Wurzel von Andropogon muricatus.*

2. दीर्घमूल 1) *Adj. *lange Wurzeln habend.* — 2) *m. *a) eine Art* Bilva. — *b) eine best. Schlingpflanze* Râǵan. 3,80. — 3) f. आ *eine best. Pflanze.* Nach den Lexicographen *Desmodium gangeticum* und *Ichnocarpus frutescens.* — 4) *f. ई *a) Alhagi Maurorum* Dhanv. 1,5. — *b) Lesa hirta.* — *c) Solanum indicum.*

*दीर्घमूलक 1) n. *Rettig* Râǵan. 7,14. — 2) f. °लिका *Desmodium gangeticum.*

दीर्घयज्ञ m. N. pr. eines Fürsten.

दीर्घयशस् Adj. *weitberühmt.*

दीर्घयाथ *eine lange Bahn.*

*दीर्घरङ्गा f. *Gelbwurz.*

*दीर्घरत m. *Hund.*

*दीर्घरद m. *Eber.*

*दीर्घरसन m. *Schlange.*

*दीर्घरागा f. *Gelbwurz* Râǵan. 6,198.

दीर्घरात्रम् Adv. *lange Zeit hindurch, auf l. Z.* Lalit. 123,15. 128,16. 181,1. 184,2.

दीर्घरात्रिक Adj. *anhaltend* (Fieber) Buâvapr. 3,130.

दीर्घराव m. N. pr. eines Schakals.

दीर्घरोम m. N. pr. eines Sohnes des Dhṛtarâshṭra.

दीर्घरोमन् m. 1) *Bär. — 2) N. pr. eines Wesens im Gefolge Çiva's.

दीर्घरोष Adj. (f. आ) *dessen Zorn lange anhält, nachtragend* Bhar. Nâṭjaç. 34,119. Nom. abstr. °ता f. Mâlav. 44,16.

दीर्घरोषण Adj. dass.

*दीर्घरोहिषक m. *ein best. wohlriechendes Gras.*

दीर्घलोचन 1) Adj. *langäugig.* — 2) m. N. pr. eines Sohnes des Dhṛtarâshṭra.

*दीर्घलोहितयष्टिका f. *rothes Zuckerrohr.*

*दीर्घवंश m. *Amphidonax Karka.*

*दीर्घवक्त्र m. *Elephant.*

*दीर्घवल्किका oder *°वर्किका f. *Krokodil.*

*दीर्घवर्षाभू f. *eine weiss blühende* Punarnavâ.

*दीर्घवाला f. *Bos grunniens.*

*दीर्घवृत्त m. *die Weinpalme.*

*दीर्घवृत्तफला (दीर्घवृत्त°?) f. *eine Kürbisart* Râǵan. 7,162.

दीर्घवृन्त 1) m. *Calosanthes indica.* — 2) *f. आ *Koloquinthengurke* Râǵan. 3,82.

*दीर्घवृन्तक 1) m. *Calosanthes indica* und *eine Varietät davon* Râǵan. 9,27. — 2) f. °वृन्तिका *Mimosa octandra.*

दीर्घव्याधि Adj. *an einer langwierigen Krankheit leidend.*

*दीर्घशर m. *Andropogon bicolor.*

*दीर्घशाख 1) Adj. *lange Aeste habend.* — 2) m. *a) Shorea robusta.* — *b) Cannabis sativa* oder *Crotolaria juncea.*

*दीर्घशाखिका f. *ein best. Strauch* Râǵan. 4,171.

*दीर्घशिम्बिक m. *schwarzer Senf.*

*दीर्घशिर m. *ein best. Vogel.*

दीर्घशूक und *°क m. *eine Reisart mit langen Grannen.*

दीर्घशृङ्ग Adj. *langhörnig* Spr. 7541.

दीर्घश्मश्रु Adj. *langbärtig.*

दीर्घश्रवस् 1) Adj. *weitbekannt.* — 2) m. N. pr. eines Mannes.

दीर्घश्रुत् Adj. 1) *weithin hörend.* — 2) *weithin hörbar, weitbekannt.* Superl. °श्रुत्तम.

*दीर्घसकथ Adj. *lange Schenkel habend* L. K. 1042.

*दीर्घसक्थ Adj. *mit langen Gabeldeichseln versehen* P. 5,4,113, Sch.

1. दीर्घसत्त्र n. *eine langdauernde* Soma-*Feier.*

2. दीर्घसत्त्र Adj. = दीर्घसत्त्रिन्. — 2) n. N. pr. eines Tîrtha.

दीर्घसत्त्रिन् Adj. *mit einer langdauernden Feier beschäftigt.*

दीर्घसंध्य Adj. *dessen Gebete zu den verschiedenen Tageszeiten lange dauern.* Nom. abstr. °त्व n.

*दीर्घसस्य m. *Diospyros embryopteris.*

*दीर्घसूरत m. *Hund.*

दीर्घसूत्र Adj. (f. आ) *langsam zu Werke gehend, sich lange bedenkend, saumselig.* Nom. abstr. °ता f. und *त्व n. (Gal.).

दीर्घसूत्रिन् Adj. dass. Nom. abstr. °त्रिता f.

*दीर्घस्कन्ध m. *die Weinpalme* Râǵan. 9,86.

दीर्घाक्षि m. *Desmodium gangeticum* Buâvapr. 1,198.

दीर्घाञ्च Adj. *langäugig* Spr. 2823.

दीर्घागम m. Titel eines buddh. Sûtra.

दीर्घाङ्गग्राम m. N. pr. eines *Dorfes.*

दीर्घाङ्गी f. (Buâvapr. 1,198, Hdschr.) und *दीर्घाङ्घ्रि m. *Desmodium gangeticum.*

दीर्घाधी Adj. *dessen Sorge weithin reicht.*

दीर्घाध्व m. *ein langer Weg, eine lange Reise.*

*दीर्घाध्वग m. 1) *Kamel.* — 2) *Briefträger, Bote.*

दीर्घानल m. mystische Bez. *der Silbe* रा.

दीर्घापेक्षिन् Adj. *überaus rücksichtsvoll.* v. l. दीर्घप्रेक्षिन्.

दीर्घाप्सस् Adj. *ein langgestrecktes Vordertheil habend* (Wagen).

दीर्घामय Adj. = दीर्घव्याधि.

दीर्घायु Adj. *langlebig* RV.

दीर्घायुत्व n. *Langlebigkeit.*

1.*दीर्घायुध m. (!) *Speer, Lanze.*

2.*दीर्घायुध m. *Eber.*

दीर्घायुशोचिस् Adj. *lebenslang für Jmd* (Gen.) *scheinend* (Feuer).

दीर्घायुष्क Adj. *langlebig* Buâvapr. 2,105.

दीर्घायुष्ट्व n. *Langlebigkeit, langes Leben.*

1. दीर्घायुष्य n. dass. Hemâdri 1,366,17. प्रजापतेर्दीर्घायुष्यम् Name eines Sâman.

2.*दीर्घायुष्य m. *Calotropis gigantea.* Richtig दीर्घपुष्प.

दीर्घायुस् 1) Adj. *langlebig, dem man ein langes Leben wünscht.* — 2) *m. *a) Krähe.* — *b) Salmalia malabarica.* — *c) eine best. Pflanze,* = जीवक. — *d)* Bein. Mârkaṇḍeja's.

दीर्घारण्य n. *eine weite Strecke wilden Landes.*

*दीर्घार्कक m. *ein best. Baum.*

दीर्घास्य 1) Adj. *ein langes Gesicht habend.* — 2) m. Pl. N. pr. eines Volkes.

*दीर्घाहन् Adj. (f. °ह्नी) *lange Tage habend.*

दीर्घिका f. 1) *ein länglicher See, — Teich.* — 2) *Balanites Roxburghii* Râǵan. 6,72.

दीर्घी Adv. 1) mit कर् *a) verlängern.* — *b) in weite Ferne führen.* — 2) mit भू *lang werden* (von

einem Vocal).

दीर्घीभाव m. *Verlängerung* (eines Vocals).

*दीर्घीवारु m. *eine Gurkenart* Râǵan. 7,194.

दीर्घोच्छ्वासम् Adv. *unter langem, d.i. tiefem Seufzen* 177,8. Megh. 99.

दीर्घोत्कण्ठमनस् Adj. *dessen Herz seit lange von Sehnsucht erfüllt ist* Bhâg. P. 4,9,43.

1. दीव् s. 1. दिव्.

2. दीव् f. *Würfelspiel.* Nur Dat. दीवे und Loc. दीवि (10,15).

दीवन n. *das Spielen mit Würfeln.*

*दीवि m. *der blaue Holzheher.*

दीवितर् Nom. sg. *Würfeler.*

दीव्यत् Partic. m. *ein Spieler von Profession* Sâh. D. 173,5.

1. दु 1) intrans. दुनोति (Med. mit आ und वि) und दूयते (episch auch दूयति) *brennen, vor innerer Hitze vergehen, sich verzehren, vor Kummer —, vor Trauer vergehen, Gewissensbisse empfinden.* — 2) trans. दुनोति und *दवति *brennen, durch Brand Schmerzen verursachen, in innere Glut —, in Feuer —, in Trauer versetzen, hart mitnehmen.* — 3) Partic. दून und दुत (nur Çiç.) *gebrannt, in Glut —, in Unruhe versetzt, mitgenommen, gequält.* — Caus. दावयति = 2). — Mit अभि *brennen, durch Brand Schmerzen verursachen.* — Mit आ *sich verzehren, sich abhärmen.* *Partic. आदून. — Mit परि *heftig brennen, sich verzehren, sich abhärmen.* — Mit प्र 1) *verbrennen* (intrans.). — 2) *quälen, beunruhigen, zusetzen.* — Mit वि 1) *sich verzehren, sich abhärmen* MBh. 1,58,6. — 2) *durch Brand beschädigen,— zerstören.*

2. दु = 1. दिव् *würfeln.* Nur in der Form दविषाणि.

3. *दु, दवति (गतौ). Partic. दून.

दुःक° s. u. दुष्क°.

दुःख्, दुःखति *schmerzen.*

दुःख 1) Adj. (f. आ) *unbehaglich, unangenehm, widerwärtig, mit Ungemach verbunden* 91,28. Mit einem Infin. *unangenehm zu.* दुःखतर *unbehaglicher, mit mehr Ungemach verbunden.* — 2) n. (adj. Comp. f. आ) *Unbehagen, Schmerz, Leid, Beschwerde.* दुःखं कर् *Leid verursachen* und *sich über Etwas* (Loc.) *betrüben.* दुःखतर् n. *ein grösseres Leid, — Ungemach.* Das personificirte Duḥkha ist ein Kind des Naraka und der Vedanâ. — 3) दुःखम् und दुःख° *mit Mühe, schwer, schwerlich, ungern.* Mit आस् *betrübt dastehen* 327,14. Prädicativ mit einem Infin. *schwer zu.* — 4) दुःखेन und दुःखात् *vor Schmerz* und *mit Mühe, schwer, schwerlich, ungern.*

दुःखकर् Adj. *Jmd* (Gen.) *Leid verursachend* MBh. 1,157,29. Spr. 96.

दुःखगत n. *Widerwärtigkeit, Unglücksfall.*

दुःखग्रह Adj. (f. आ) *schwer zu begreifen* 324,25.

दुःखच्छेद्य Adj. *schwer zu Grunde zu richten* Spr. 3146.

*दुःखज्ञात (f. आ) *den Unheil getroffen hat.*

दुःखता f. *Unbehaglichkeit, Zustand des Leides, — Schmerzes.*

दुःखदुःख n. Instr. *mit grosser Mühe* Megh. 90.

दुःखदुःखता f. *die Unbehaglichkeit bei Schmerzen* Saddh. P. 4,26,b.

दुःखदुःखिन् Adj. *Schmerz über Schmerz erfahrend.*

*दुःखदोह्य Adj. f. *schwer zu melken.*

दुःखनिवह् 1) Adj. (f. आ) *Leiden herbeiführend, — nach sich ziehend.* — 2) m. *eine Menge von Leiden.*

दुःखपात्र n. *ein Gefäss des Leids* Ind. St. 14,389.

दुःखबोध Adj. *schwer zu verstehen, — begreifen* Comm. zu Nyâyas. 1,1,37.

दुःखभागिन् und °भाज् (Çâk. Pisch. 84. Venis. 65,23) Adj. *unglücklich.*

दुःखम s. दुःषम.

दुःखमय Adj. *dessen Wesen Unbehagen, Leid ist.* Nom. abstr. °त्व n.

दुःखमोह् m. *Verzweiflung* Daçak. 91,13.

दुःखय्, °यति *Jmd* (Acc.) *Weh verursachen, betrüben* Kâd. 77,24.

दुःखयन्त्र n. *Marter* Daçak. 6,17.

दुःखलब्धिका f. N. pr. einer Prinzessin.

दुःखलभ्य Adj. *schwer zu durchbohren, — treffen* (Ziel) Bâlar. 90,24.

*दुःखलोक m. *die Welt der Leiden, das Leben mit allen seinen Leiden.*

दुःखवास m. *ein schwerer Aufenthalt.* °वासं वस् *so v. a. ein schweres Leben führen* MBh. 12,228,78.

दुःखवेग m. *ein heftiger Schmerz* 163,11.

दुःखव्याभाषित Adj. *schwer auszusprechen.*

दुःखशील Adj. *einen schwierigen Character habend, schwer zufriedenzustellen, grosse Ansprüche machend* 68,15. 69,19. 30. Nom. abstr. °त्व n.

दुःखसंस्पर्श Adj. (f. आ) *dessen Berührung Unbehagen, Leiden verursacht.*

दुःखसंचार Adj. *unbehaglich verstreichend.*

दुःखस्पर्श Adj. *dessen Berührung unangenehm ist.*

दुःखा Adv. mit कर् *Jmd* (Acc.) *Weh verursachen, betrüben.*

दुःखाकर m. *eine Fülle von Leiden.*

दुःखाकुल Adj. *von Schmerz erfüllt* 117,31.

दुःखाचार Adj. (f. आ) *mit dem schwer umzugehen ist, grosse Ansprüche machend.* Nach Nilak. soll दुःखाचारा = दुःखा च आरा (= सिंही) sein!

दुःखात्मक Adj. *dessen Wesen Leid ist, leidvoll.* Nom. abstr. °त्व n. Sarvad. 13,20.

दुःखान्त m. *Ende der Leiden.* Bei den Mâheçvara *die allendliche Erlösung* Govindân. zu Bâdar. 2,2,37.

दुःखाय्, °यते *Schmerz empfinden* Çaṃk. zu Bâdar. 2,3,46. *sich betrüben.*

दुःखार्त Adj. *betrübt* 68,13.

दुःखित Adj. *Schmerz empfindend, betrübt, niedergeschlagen, unglücklich.* °दुर्गत *unglücklich und arm* Ind. St. 15,391.

दुःखिता f. und दुःखित्व n. (262,6) Nom. abstr. von दुःखिन्.

दुःखिन् Adj. = दुःखित.

दुःखीय्, °यति *Schmerz empfinden, sich abquälen.*

दुःखोच्छेद्य Adj. *schwer auszurotten, — zu Nichte zu machen.*

दुःखोदर्क Adj. *Leiden im Gefolge habend* Bhâg. P. 11,20,28.

दुःखोपघात m. *ein heftiger Schmerz* Spr. 2834.

दुःखोपचर्य Adj. (f. आ) *schwer zu behandeln, — zufriedenzustellen.*

*दुःष्य्, दुःष्यति *Schmerz bereiten.*

दुःष° und दुःक्ष° u. s. w. s. u. दुष्प° und दुष्क्ष° u. s. w.

दुकूल 1) m. *eine best. Pflanze.* — 2) n. (adj. Comp. f. आ) *eine Art Zeug* und *ein Gewand aus solchem Zeuge* Vikramâṅkaṅ. 18,105.

*दुगूल n. = दुकूल 2).

दुग्ध 1) Adj. s. u. 1. दुह्. — 2) *f. ई *eine Asclepias.* — 3) n. *Milch* (auch *Milchsaft von Pflanzen*).

दुग्धकूपिका f. *ein Kuchen aus Reismehl, mit dicker Milch gefüllt,* Bhâvapr. 2,26.

*दुग्धचरु m. *Milchspeise* Gal.

*दुग्धतालीय n. *Schaum auf der Milch, Rahm.*

*दुग्धतुम्बी f. *eine Kürbisart* Râǵan. 7,162.

दुग्धद Adj. (f. आ) 1) *Milch gebend.* — 2) *Milch mehrend* Bhâvapr. 1,209.

दुग्धदोह् Adj. *ausgemolken* Ait. Âr. 352,6.

दुग्धपदी Adj. f. *deren Fussspur Milch ist* Supârṇ. 9,4.

*दुग्धपाषाण n. *Kalkspath* Râǵan. 13,186.

*दुग्धपेया f. *eine Art Curcuma.*

*दुग्धफेन 1) m. *Schaum auf der Milch.* — 2) f. ई *ein best. kleiner Strauch* Râǵan. 5,98.

*दुग्धबन्धक m. *Verpfändung der Milch.*

*दुग्धबीजा f. 1) *gequetschter Reis* Râǵan. 16,100.

— 2) *eine Kürbisart* Râǵan. 7,162.

दुग्धभृत् Adj. *Milch tragend* (उर्वरी) Maitr. S. 1,6,1 = Âpast. Çr. 5,8,7.

दुग्धवटी f. *eine best. Mixtur gegen Durchfall* Mat. med. 112.

*दुग्धसमुद्र und दुग्धसिन्धु (Ind. St. 14,366) m. *das Milchmeer.*

*दुग्धाक्ष m. *eine best. Steinart.*

*दुग्धाग्र n. *Rahm.*

दुग्धाब्धि m. *das Milchmeer.* °तनया f. Patron. der Lakshmî.

दुग्धाम्बुधि m. dass.

*दुग्धाश्म n. = दुग्धफेन.

*दुग्धाश्मन् m. *Kalkspath.*

दुग्धिका f. 1) *eine weisse Asclepias* Bhâvapr. 1, 220. Madanav. 27,268. — 2) *Oxystelma esculentum* Mat. med. 297.

*दुग्धिन् m. *Kalkspath* Râǵan. 13,136.

*दुग्धिनिका f. *roth blühender* Apâmârga Râǵan. 4,94.

दुग्धीका f. = दुग्धिका 1) Kâraka 6,11.

दुग्धोदधि m. *das Milchmeer* Naish. 12,106.

1. दुघ् = 1. दुह् in दुघान = दुहान ṚV. 1,100,8.

2. °दुघ् Adj. *milchend* Âçv. Çr. 12,8,34.

दुघ 1) Adj. (f. आ) am Ende eines Comp. *milchend, gewährend.* — 2) f. दुघा *Milchkuh.*

*दुच्छक m. *eine Art Gemach.*

दुच्छुना f. 1) *Unheil, Unglück.* — 2) *ein Unheil bringendes Wesen, Unholdin.*

दुच्छुनाय्, दुच्छुनायते *Jmd Leid zufügen wollen.*

*दुडि f. *eine kleine Schildkröte.*

*दुण्डुक Adj. *bösgesinnt.*

दुण्डुभ m. *eine Eidechsenart.* Richtig दुण्डुभ MBh. 7,156,175.

दुण्डुभि m. *Wassermolch* oder *ein ähnliches Thier.*

दुण्ढा f. N. pr. einer Râkshasî.

दुत्थोत्थदवीर *der 13te astrol. Joga.*

दुद m. N. pr. eines Gebirges MBh. 13,7658. Die richtige Lesart st. दरुर्दस्तथा ist दर्दुरस्तथा 13, 166,32.

दुदुक् m. N. pr. eines Fürsten.

*दुदोलि = ग्रन्थि.

दुद्यूषु Adj. *zu spielen verlangend mit* (Acc.), so v. a. *zu schleudern* v. Bhaṭṭ. 9,32.

दुद्रुत Râǵat. 7,900. 1045 fehlerhaft für दुधुत.

*दुद्रुम m. *eine grüne Zwiebel.*

दुद्धर (?) etwa *Strickleiter* Pañkad.

दुध्, *दोधति (क्रुध्यतिकर्मन् und क्रिंसाकर्मन्) Nagh. 2,12. Zu belegen nur Partic. दोधत् *ungestüm, wild, tobend* und दुर्धित *verworren, turbidus* (तमस्).

दुर्धि Adj. *ungestüm, wild, tobend.*

दुधुत्त Adj. mit Acc. *zu melken beabsichtigend.*

दुध्र Adj. = दुर्धि.

दुध्रकृत् Adj. *aufregend.*

दुध्रवाच् Adj. *aufgeregt —, verworren redend.*

दुधुत्त Adj. *Schaden zuzufügen beabsichtigend, feindlich gesinnt, auf Verrath sinnend* Râǵat. 7,1267.

*दुन्दम m. *Trommel.*

*दुन्दु m. 1) dass. — 2) Bein. Vasudeva's.

दुन्दुनाभ m. *ein best. über Waffen gesprochener Zauberspruch.*

दुन्दुभ m. 1) *eine ungiftige Wasserschlange* (Comm.), *Wassermolch.* — 2) **Trommel.* — 3) Bein. Çiva's. — 4) Pl. *eine best. Schule des schwarzen Jagus* Ârjav. 44. Hemâdri 1,519,21.

दुन्दुभि 1) m. f. *Pauke, Trommel.* Auch °भी f. — 2) m. *a)* **Gift.* — *b) das 56te Jahr im 60jährigen Jupitercyclus.* — *c)* Bein. α) Kṛshṇa's. — β) *Varuṇa's. — *d)* N. pr. α) verschiedener Asura. — β) eines Rakshas. — γ) eines Jaksha. — δ) verschiedener Männer. — ε) zweier Gebirge VP. 2,4,7. 51. — 3) f. N. pr. einer mythischen Person Ind. St. 14,125. einer Gandharvî Kâraṇḍ. 4, 21. — 4) f. °भी Bez. *gewisser Würfe im Würfelspiel* oder *ein beim Würfelspiel gebrauchtes Geräthe.* — 5) n. N. pr. eines nach einem Dundubhi benannten Varsha in Krauńkadvîpa VP. 2,4,47. 48.

दुन्दुभिक m. *ein best. giftiges Insect.*

दुन्दुभिग्रीव Adj. *einen trommelähnlichen Hals habend* (Stier) MBh. 8,33,25. Nach Nîlak. = दुन्दुभिस्वनकण्ठ.

*दुन्दुभिदर्पहन् m. Bein. Vâlin's Gal.

दुन्दुभिनिर्ह्राद m. N. pr. eines Dânava.

दुन्दुभिविमोचनीय Adj. *auf das Abspannen der Trommeln bezüglich* (होम) Âpast. Çr. 18,5.

*दुन्दुभिषेवण n. gaṇa सुषामादि.

दुन्दुभिस्वन m. *ein best. über Waffen gesprochener Zauberspruch.*

दुन्दुभिस्वर m. N. pr. 1) eines Fürsten der Gandharva Kâraṇḍ. 2,17. — 2) wohl = °राज Lalit. 201,1 (°भिस्वराय ते zu lesen).

दुन्दुभिस्वरराज m. N. pr. verschiedener Buddha.

दुन्दुभ्य Adj. von दुन्दुभि *Trommel.*

दुन्दुभ्याघात m. *Trommelschläger* 34,10.

दुन्दुमायित n. *das Dröhnen* (einer Trommel).

*दुन्दुमार m. = धुन्धुमार.

*दुमती f. N. pr. eines Flusses.

*दुमेल n. *eine best. hohe Zahl* (buddh.).

दुम्बक m. *das fettschwänzige Schaf* Bhâvapr. 2,10.

दुम्मडुमाक m. N. pr. eines Dorfes.

1. दुर् f. *Thür.* Nur दुरस् (Acc. Pl. und einmal Nom. Pl.) und दुरस् (einmal Acc. Pl.).

2. दुर् ° = दुष्°, दुस्° und δυς-.

1. दुर् m. *Eröffner, Erschliesser, Verleiher von* (Gen.).

2. दुर = 1. दुर् in उरदभ्र und शतदुर.

1. *दुरक्त m. *ein böser, betrügerischer Würfel.*

2. दुरत्त Adj. *schwach auf den Augen.*

दुरक्षर n. *ein böses Wort* Naish. 9,62.

*दुरंगमा f. = दूरंगमा.

दुरतिक्रम 1) Adj. (f. आ) *worüber man schwer hinüberkommt, — hinwegkommt, schwer zu überwinden, dem schwer zu entrinnen ist.* — 2) m. *a)* Bein. Çiva's. — *b)* N. pr. eines Brahmanen.

दुरतिक्रमणीय Adj. = दुरतिक्रम 1) Bâlar. 136,4.

दुरत्यय Adj. (f. आ) 1) = दुरतिक्रम 1). — 2) *wohin schwer zu gelangen ist, schwer zu erreichen.* दुरन्वय v. l. — 3) *schwer zu ergründen.*

दुरत्येतु Adj. = दुरतिक्रम 1).

दुरदभ्र Adj. (f. आ) *Thore täuschend, so v. a. durch Schloss und Riegel nicht zu halten.* Wohl verdorben.

दुरदृष्ट n. *Missgeschick.*

दुरन्नी f. *schlechte Kost, Hungersnoth* Âpast. Çr. 6,20,2.

दुरधिग Adj. *schwer zu erlangen.*

दुरधिगम Adj. 1) *schwer zu erlangen, — erreichen.* — 2) *schwer zu erforschen.*

दुरधिष्ठित 1) Adj. *schlecht gehandhabt, — ausgeführt.* — 2) n. *ein ungehöriges Verbleiben an einem Orte.*

दुरधीत Adj. *mangelhaft erlernt.*

दुरधीयान Adj. *schlecht lernend* Gop. Br. 1,1,31.

दुरध्यवसाय m. *ein thörichtes Unternehmen* Spr. 6148.

दुरध्येय Adj. *schwer zu studiren, — lesen.* Nom. abstr. °त्व n.

दुरध्व m. *ein schlechter Weg* Naish. 9,83.

दुरनुज्ञात Adj. *mangelhaft gewährt.*

दुरनुपालन Adj. *schwer zu bewahren.*

*दुरनुबोध Adj. *schwer zum Bewusstsein zu bringen.*

दुरनुष्ठित Adj. 1) *übel gethan, — gehandelt.* — 2) *schlecht gehandelt, nicht in der gehörigen Zucht gehalten.*

दुरनुष्ठेय Adj. *schwer auszuführen.*

दुरन्त Adj. (f. आ) 1) *dessen Ende schwer zu finden ist, kein Ende nehmend, unendlich.* — 2) *ein trauriges Ende nehmend.* Nom. abstr. °ता f.

दुरन्तक Adj. = दुरन्त 1) Hemâdri 1,626,20.

दुरन्तकृत् Adj. *dessen Arbeit nie ein Ende nimmt.*

दुरन्तदेव m. *der Gott der schwer zu Ende zu führenden Dinge* (Gaṇeça) Spr. 4801.

दुरन्तपर्यन्त Adj. *ein schlechtes Ende nehmend* Prasannar. 103,18.

दुरन्वय Adj. 1) *schwer zugänglich* MBh. 13,102, 38. — 2) *schwer auszuführen.* — 3) *wenig —, nicht entsprechend.*

दुरन्वेष्य Adj. *schwer zu durchsuchen.*

दुरपवाद m. *üble Nachrede.*

दुरपास Adj. *schwer abzuwerfen* Naish. 5,130.

दुरफ v. l. für दुरःफ.

*दुरभिग्रह m. 1) *Achyranthes aspera.* — 2) f. आ *a) Mucuna pruritus.* — *b) Alhagi Maurorum.*

दुरभिप्राय Adj. *eine böse Absicht habend.*

दुरभिभव Adj. *schwer zu überwältigen, — übertreffen* Kâd. 49,14.

दुरभिमानिन् Adj. *unangenehm hochmüthig.*

दुरभिरक्ष Adj. *schwer zu bewachen.* Nom. abstr. °ता f. Daçak. (1925) 2,96,10.

दुरभिसंधि m. *eine böse Absicht* Cit. im Comm. zu Mṛicch. 85,25.

*दुरय् s. u. 3. इ mit दुस्.

दुरर्मणी f. AV. 16,2,1 wohl fehlerhaft für दुरस्मनी.

दुरवगम Adj. *schwer verständlich.*

दुरवग्रह 1) Adj. *schwer zurückzuhalten, — aufzuhalten, unwiderstehlich.* — 2) m. *eine tadelnswerthe Hartnäckigkeit.*

दुरवग्राह (Bhâg. P. ed. Bomb. 7,1,19) und °ग्राह्य Adj. *schwer zu erreichen.*

दुरवच्छद Adj. *schwer zu verhüllen.*

दुरवतार Adj. *wohin schwer hinabzusteigen ist.*

दुरवधारक Adj. *schlecht entscheidend, ein schlechtes Urtheil fällend.*

दुरवधारण Adj. *schwer —, nicht zu bestimmen* Sarvad. 7,12.

दुरवधार्य Adj. *schwer zu begreifen.*

दुरवबोध Adj. *schwer verständlich.* Nom. abstr. °ता f.

दुरवरोह Adj. *wohin schwer hinabzusteigen ist.*

दुरवलेप m. *tadelnswerther Hochmuth* Prasannar. 68,5.

दुरववद् n. impers. *schwer Uebles nachzureden.*

दुरवसित Adj. *worüber schwer Gewissheit zu erlangen ist, unergründet.*

दुरवस्था f. *eine schlimme Lage.*

दुरवस्थित Adj. *nicht fest stehend.*

दुरवाप Adj. (f. आ) *schwer zu erlangen, — erreichen, — sich zu eigen zu machen, — zu verwirklichen.*

दुरवेक्षित n. *ein unpassender, verbotener Blick.*

दुरस्, दुरस्यति *Böses zufügen —, beschädigen wollen.*

दुरस्यु Adj. *Böses zufügen wollend* Âpast. Çr. 6,21,1.

*दुरह्न m. *ein böser Tag.*

*दुराक m. Pl. N. pr. eines Volkes.

दुराकृति Adj. *verunstaltet, garstig, hässlich.*

दुराक्रन्द Adj. *schlechte —, keine Freunde habend.*

दुराक्रम Adj. 1) *schwer zu erklimmen.* — 2) *dem schwer beizukommen ist.*

दुराक्रोशम् Adv. *arg schmähend.*

दुरागत m. N. pr. eines Mannes.

दुरागम m. 1) *unredlicher Erwerb, — Besitz* Hemâdri 1,50,5. — 2) *eine schlechte Ueberlieferung.*

दुराग्रह m. *eine tadelnswerthe Hartnäckigkeit, thörichte Grille, fixe Idee.*

दुराचर Adj. (f. ई) 1) *schwer zu üben, dem sich hinzugeben schwer fällt.* — 2) *schwer zu behandeln, — heilen.*

दुराचरित n. *ein übles Ergehen.*

1. दुराचार m. *ein schlechter Wandel, schlechtes Betragen, schlechte Sitte.*

2. दुराचार Adj. (f. आ) 1) *schlechte Sitten habend, schlechtgeartet, frevelhaft.* — 2) R. Gorr. 2,117,8 fehlerhaft für दुरावार oder दुरावर.

दुराचारिन् Adj. = 2. दुराचार 1).

*दुराढ्यंकर Adj. *schwer reich zu machen.*

*दुराढ्यंभव Adj. *schwer reich werdend.*

दुरात्मता f. *Schlechtigkeit, Niederträchtigkeit.*

दुरात्मन् Adj. *schlecht, niederträchtig, frevelhaft;* von Personen.

दुरात्मवत् Adj. dass.

दुरादान Adj. *schwer —, nicht anzufassen.*

दुरादृष्टि Adj. etwa *übel aussehend.*

दुरादेय Adj. *schwer fortzunehmen, — zu rauben.*

दुराधन m. N. pr. eines Sohnes des Dhṛitarâshṭra.

दुराधर 1) Adj. *a) schwer anzuhalten, unaufhaltsam, unwiderstehlich.* — *b) schwer zu erlangen.* — *c) schwer zu halten, — behüten, — bewachen* MBh. 5,42,46. — 2) m. N. pr. eines Sohnes des Dhṛitarâshṭra.

दुराधर्ष 1) Adj. (f. आ) *dem man Nichts anhaben kann, vor Angriffen sicher, dem schwer beizukommen ist, unantastbar, dem man nicht ungestraft nahen darf, gefährlich.* — 2) *m. *weisser Senf.* — 3) *f. आ *eine best. Pflanze* Râǵan. 5,76.

दुराधार Adj. *schwer im Sinne zu behalten* (nach Nîlak.).

दुराधी Adj. *Uebles sinnend.*

दुरानम Adj. *schwer zu spannen.*

दुराप 1) Adj. (f. आ) *a) schwer einzuholen.* — *b) schwer zu erlangen, — erreichen.* — *c) dem schwer beizukommen ist.* — 2) m. N. pr. eines Dânava.

दुरापन्न Adj. (f. आ) *schwer —, nicht einzuholen.*

दुरापादन Adj. *schwer zu Stande zu bringen.*

दुरापूर Adj. *schwer zu erfüllen, — befriedigen.*

दुराबाध Adj. *den man nicht ungestraft belästigen darf.*

दुरामोद m. *Gestank.*

दुराम्राय Adj. *schwer zu überliefern.*

दुराव्य Adj. v. l. für दुरावी.

दुरारब्ध (R. ed. Bomb. 2,52,72) und °रब्ध्य Adj. *schwer zu hüten.*

दुराराध Adj. (f. आ) = दुराराध्य 1) Bâlar. 12,12.

दुराराध्य Adj. 1) *schwer für sich zu gewinnen, — günstig zu stimmen, — zu verehren.* — 2) *schwer zu bezwingen.*

दुरारिकृत् Adj. Beiw. Vishṇu's.

दुरारुह 1) Adj. *schwer zu erklimmen.* — 2) *m. *a) Cocospalme* Râǵan. 11,48. — *b) Aegle Marmelos* Râǵan. 11,192. — 3) *f. आ *Phoenix sylvestris* Râǵan. 11,56.

दुरारोप Adj. *schwer mit der Sehne zu beziehen* (Bogen) Bâlar. 22,10.

दुरारोह 1) Adj. (f. आ) *schwer zu erklimmen.* Nom. abstr. °ता f. Kâd. 26,12. — 2) *m. *Palmbaum, Dattelpalme.* — 3) *f. आ *a) Salmalia malabarica.* — *b) Acacia concinna* Râǵan. 8,75.

दुरालक्ष्य Adj. *schwer wahrzunehmen.*

दुरालभा f. *Alhagi Maurorum.*

दुरालम्ब Adj. (f. आ) *worauf festen Fuss zu fassen schwer ist.*

दुरालम्भ 1) Adj. (f. आ) *schwer anzufassen.* — 2) f. आ *Acacia concinna* Kâraka 6,20. 7,7.

*दुरालाप m. *Fluch, Verwünschung.*

दुरालोक Adj. (f. आ) *schwer wahrzunehmen* Bâlar. 42,2. Kâṇḍak. 28,4.

दुरावर Adj. *schwer zu schliessen, — vor einem Andrang zu schützen.*

दुरावर्त Adj. *schwer zu gewinnen, — von einer Meinung abzubringen.*

दुरावह Adj. (f. आ) *schwer hinzuführen, — hinzuleiten zu* (im Comp. vorangehend).

दुरावार Adj. 1) = दुरावर. — 2) *schwer zu hemmen, — zurückzuhalten.*

दुरावासिन् Adj. *eine schlechte Wohnung habend.*

दुरावी Adj. *schwer zu passiren* RV. 9,41,2. v. l. दुराव्य.

1. दुराश m. *ein best.* Ekâha.

2. दुराश Adj. (f. आ) *mit dessen Aussichten es schlimm bestellt ist.*

दुराशङ्क Adj. *fälschlich vermuthend.* Nom. abstr. °त्व n. Comm. zu Âpast. Çr. 2,19,6.

1. दुराशय m. Bez. *des feinen Körpers, der durch den Tod nicht vernichtet wird* (Comm.).

2. दुराशय Adj. (f. आ) *böse Gedanken habend.*

दुराशा f. 1) *eine schlechte, tadelhafte Erwartung, eitle, falsche Hoffnung* Kâd. 192,28. — 2) *Verzweiflung,* — *an* (Loc.).

दुराशिर Adj. *schlecht gemischt.*

दुराशिस् Adj. *schlechte Wünsche* —, *schlechte Absichten habend.*

दुराश्रय Adj. *schwer zu üben* Tegob. Up. 2.

दुरासद् 1) Adj. (f. आ) *a) dem schwer zu nahen, beizukommen ist, dem zu nahe zu kommen Gefahr bringt.* — *b) schwer anzutreffen,* — *zu finden, unerhört.* — *c) schwer auszuführen* MBu. 12,173,58. — 2) m. *a)* mystische Bez. *des Schwertes.* — *b)* N. pr. eines Mannes.

दुरासद् 1) Adj. *schwer auszuführen.* v. l. दुरासद्. — 2) *m. = दुरासद् 2) *a)* Gal.

दुरासित Adj. *schlechte, unschickliche Art zu sitzen.*

दुरासेव Adj. (f. आ) *mit dem es schwer ist zu verkehren, unangenehm im Verkehr.*

दुराहर Adj. *schwer darzubringen* (Opfer) MBu. 2,16,5.

दुराहा Indecl. *Unheil!*

दुरित (दुरित RV. 1,125,7) 1) n. *a) Schwierigkeit, Gefahr, Noth, Schaden.* — *b) Uebelbefinden.* — *c) Verfehlung, Böses, Sünde.* Auch personificirt. — 2) Adj. *a) schwierig, schlimm.* — *b) schlecht, böse.*

दुरितक्षय m. 1) *das Zunichtewerden der Sünden.* — 2) N. pr. eines Mannes.

*दुरितदमनी f. *Mimosa Suma.*

दुरितात्मन् Adj. *bösgesinnt.*

*दुरितारि f. N. pr. einer Gaina-Gottheit.

दुरिति f. *Noth.*

1. दुरिष्ट n. *Verwünschung, zum Schaden Anderer geübte Zauberei.*

2. दुरिष्ट Adj. *was im Opfer verfehlt ist* Hemâdri 1,497,19.

दुरिष्टि f. *Fehler im Opfer.*

*दुरिष्ठ Superl. zu 2. दुर्.

दुरीश m. *ein böser Herr.*

*दुरीषणा f. *Verwünschung.*

दुरीक्ष Adj. *böse gemeint.*

दुरु m. N. pr. eines Gebirges MBu. 13,7658. Die richtige Lesart st. दुरुर्दस्तथा ist दर्दुरस्तथा 13, 166,32.

दुरुःफ *der 15te astrol.* Joga.

दुरुक्त Adj. 1) *falsch* —, *verkehrt* —, *unüberlegt* —, *verletzend gesagt;* n. *ein solches Wort.* — 2) *mit harten Worten angefahren.*

दुरुक्ति f. *ein hartes, verletzendes Wort.* Auch personificirt.

दुरुक्तोक्त Adj. *übel beleumdet* Ait. Br. 2,17,6.

दुरुच्छेद Adj. *schwer auszurotten, zu vernichten.*

दुरुच्छेद्य Adj. 1) *schwer zu zerhauen.* — 2) = दुरुच्छेद.

*दुरुत Adj. *schlecht gewebt.*

दुरुत्तर Adj. *schwer zu überwinden.* Häufig im Prâkrit und vielleicht aus दुस्तर entstanden; s. Kuhn's Z. 23,595.

दुरुत्सह Adj. (f. आ) 1) *schwer zu tragen.* — 2) *schwer zu ertragen.* — 3) *dem schwer zu widerstehen ist* MBu. 9,22,1.

दुरुत्साह Adj. v. l. für दुरुत्सह 3).

दुरुदय Adj. *schwer zur Erscheinung kommend, sich Jmd* (Gen.) *nicht manifestirend.*

दुरुदर्क Adj. *schlechte* oder *keine Folgen habend* Naish. 5,41.

*दुरुदाहर Adj. (f. आ) *schwer auszusprechen.*

दुरुदह Adj. (f. आ) *schwer zu* 1) *tragen.* — 2) *ertragen.*

दुरुधरा f. δορυφορία, *eine best. Mondstellung.*

*दुरुपक्रम Adj. (f. आ) 1) *dem schwer zu nahen ist.* — 2) *schwer ärztlich zu behandeln, schwer zu heilen* Kâraka 6,26.

दुरुपचार Adj. (f. आ) 1) *dem schwer zu nahen ist, dem man nicht ungestraft nahen darf.* — 2) *schwer zu behandeln, dem man es nicht leicht recht machen kann, sehr empfindlich.* — 3) *schwer ärztlich zu behandeln,* — *heilen* Suçr. 1,83,13.

दुरुपदिष्ट Adj. *schlecht unterwiesen.*

दुरुपदेश m. *eine schlechte Unterweisung.*

दुरुपपाद Adj. (f. आ) 1) *schwer zu Stande zu bringen,* — *besorgen* Kâd. 177,5. — 2) *schwer darzuthun,* — *zu beweisen.*

दुरुपयुक्त Adj. *unrichtig angewandt* Daiv. Br. 4.

दुरुपलक्ष Adj. *schwer zu bemerken.*

दुरुपसर्पिन् Adj. *unvorsichtiger Weise hinzutretend.*

*दुरुपस्थान Adj. (f. आ) *dem schwer zu nahen ist.*

दुरुपाय Adj. *schwer zu erlangen.*

दुरुफ = दुरुःफ.

दुरूढत्व n. fehlerhaft für दूढ°.

दुरूह Adj. *schwer zu erschliessen,* — *begreifen,* — *verstehen.* Nom. abstr. °त्व n.

दुरेव Adj. (f. आ) *übelgeartet, schlimm, bösartig;* m. *Uebelthäter.*

दुरोकम् Adv. *in einer Weise, welche nicht bequem ist.*

दुरोकशोचिस् Adj. *unbequem* (allzu heiss und hell) *glühend.*

दुरोण n. *Wohnung, Heimat.*

दुरोणय Adj. *das Haus liebend.*

दुरोणसद् Adj. *im Hause weilend.*

दुरोदर 1) m. *Würfeler, Würfelspieler.* — 2) *Würfel* MBu. 8,74,15. — 3) (*m.) n. *Würfelspiel.* Oft wird eine *Schlacht* mit dem *Würfelspiel* verglichen. — 4) *m. *Einsatz beim Würfelspiel.*

दुरोष und दुरोषस् Adj. *langsam, träge.* Nach Sây. *dessen Grimm schwer zu beseitigen ist.*

दुर्ग 1) Adj. (f. आ) *a) wo schwer zu gehen ist, wohin schwer zu gelangen ist, schwer zu passiren, unwegsam, unzugänglich,* — *für* oder *wegen* (im Comp. vorangehend), *wohin man ungern geht* 133, 2. — *b) unzugänglich,* so v. a. *schwer verständlich.* — 2) m. *a) *Bdellion.* — *b)* N. pr. α) eines Asura. — β) verschiedener Männer. Auch abgekürzt für दुर्गादास u. s. w. — 3) m. n. (alter) *a) ein schwieriger Weg, eine schwere Stelle, ein wegen Etwas* (im Comp. vorangehend) *schwer zugänglicher Ort, ein ungern besuchter Ort* 134,6. — *b) Schwierigkeit, Widerwärtigkeit, Gefahr.* — 4) f. आ *a) *die Indigopflanze.* — *b) *Clitoria Ternatea.* — *c) *ein best. Vogel.* — *d)* N. pr. α) einer Göttin, einer Tochter des Himavant und Gattin Çiva's. — β) verschiedener Frauen. — γ) zweier Flüsse. — 5) n. *a) Unebenheit, Höhe.* — *b) Feste, Burg.*

दुर्गकर्मन् n. *die Befestigung eines Ortes.*

*दुर्गकारक m. *ein best. Baum.*

दुर्गगुप्त m. N. pr. eines Grammatikers.

दुर्गघात N. pr. einer Festung.

दुर्गघ्न Adj. (f. आ) *Widerwärtigkeiten entfernend* (Durgâ) Hariv. 9426.

दुर्गटीका f. Titel eines *Commentars.*

दुर्गत 1) Adj. *dem es schlimm geht, in Noth sich befindend, arm.* — 2) n. *eine schlimme Lage, Elend, Armuth* Hâs. 21. Es ist aber wohl दुर्गतिर्दुर्मतेर्वृद्धिः zu lesen.

दुर्गतता f. *Elend, Armuth.*

दुर्गतरणी und °तरिणी (Hariv. 3,65,39) f. *ein Boot an schwierigen Stellen,* Bez. der Sâvitrî; vgl. दुर्गासावित्री.

दुर्गता f. *Schwierigkeit des Hinüberkommens über* (Gen.).

1. दुर्गति f. 1) *Noth, Elend, Armuth.* °नाशिनी Beiw.

der Durgâ. कामुक° so v. a. *Mangel an Liebhabern* Vikramâṅkaḱ. 17,63. — 2) * *Hölle.*

2. दुर्गति Adj. = दुर्गत 1).

दुर्गदेश m. *eine unwegsame Gegend* Spr. 2843.

दुर्गनाग m. N. pr. eines Mannes B. A. J. 10,365.

1. दुर्गन्ध m. *ein übler Geruch, Gestank.*

2. दुर्गन्ध 1) Adj. (f. आ) *übel riechend, stinkend.* — 2) m. *a) Zwiebel.* — *b)* * *der Mangobaum.* — 3) * n. *Sochal-Salz.*

दुर्गन्धकार् m. *After* Ḱaraka 8,21.

दुर्गन्धता f. *übler Geruch, Gestank.*

दुर्गन्धि Adj. *übel riechend, stinkend.*

दुर्गपति und दुर्गपाल m. *Befehlshaber einer Festung.*

दुर्गपिशाच m. N. pr. eines Mâtaṅga.

*दुर्गपुष्पी f. *eine best. Pflanze.*

दुर्गम 1) Adj. (f. आ) *a) schwer zu gehen, unwegsam, schwer zu passiren, wohin man schwer gelangt, unzugänglich, —wegen* (Instr. oder im Comp. vorangehend). — *b) schwer zu erreichen* (in übertr. Bed.), *— zu finden, — nachzuweisen* Madanav. 2,5. — 2) m. oder n. *eine schwierige Lage.* — 3) m. N. pr. verschiedener Männer VP. 4,17,1.

दुर्गमनीय Adj. *schwer zu gehen, — betreten.*

दुर्गम्य Adj. *unwegsam.*

दुर्गल m. Pl. N. pr. eines Volkes. दुर्गाल v. l.

*दुर्गलङ्घन m. *Kamel.*

दुर्गवाक्यप्रबोध m. Titel eines Werkes.

दुर्गवास m. *ein Uebernachten an unwegsamen Orten* MBh. 3,177,6.

दुर्गवृत्ति f. Titel eines Werkes.

दुर्गशैल m. N. pr. eines *Berges.*

*दुर्गसंचर und *°संचार m. *ein schwerer Durchgang, Defilé.*

दुर्गमक् Adj. *Gefahren zu überwinden vermögend* Hariv. 5018.

दुर्गसिंह 1) m. N. pr. eines Astronomen und eines Grammatikers. — 2) f. ई Titel eines von Durgasiṁha verfassten Commentars.

दुर्गसेन m. N. pr. eines Autors.

दुर्ग्ग 1) n. *a) eine unsichere Stelle, ein unsicherer, gefährlicher Weg.* — *b) Gefahr.* — 2) m. N. pr. eines Mannes.

दुर्गाकवच Titel eines Werkes.

दुर्गाकुण्ड n. N. pr. eines Teiches.

दुर्गाचार्य m. N. pr. eines Scholiasten des Nirukta.

दुर्गाठ Adj. *schwer zu ergründen.*

दुर्गातन्त्र n. Titel eines Werkes.

दुर्गादत्त m. N. pr. eines Autors.

दुर्गादास m. N. pr. verschiedener Männer.

दुर्गाध Adj. *unergründlich.*

*दुर्गाधिकारिन् und दुर्गाध्यक्ष m. *Befehlshaber einer Feste.*

*दुर्गानवमी f. *der neunte Tag in der lichten Hälfte des* Kârttika.

दुर्गापञ्चाङ्ग n. Titel eines Werkes.

दुर्गापूजा f. *ein Fest zu Ehren der* Durgâ VP.^{2} 1,lvii.

दुर्गाभक्तितरंगिणी f. und दुर्गामाहात्म्य n. Titel zweier Werke.

दुर्गामाहात्म्य n. = देवीमाहात्म्य.

दुर्गामृतरुस्य n. Titel eines Werkes.

दुर्गाराम m. N. pr. eines Autors.

दुर्गारोहण Adj. *schwer zu besteigen, — erklimmen.*

दुर्गार्चनमाहात्म्य n. Titel eines Werkes.

दुर्गाल m. Pl. N. pr. eines Volkes MBh. 6,9,52. दुर्गल v. l.

दुर्गावती f. N. pr. einer Fürstin.

*दुर्गावल्लभ m. *eine Art Räucherwerk* Gal.

दुर्गाविलास m. Titel eines Gedichts.

दुर्गाष्टमी f. *ein best. achter Tag.*

दुर्गासंदेहभेदिका f. Titel eines Werkes.

दुर्गासावित्री f. Bez. *des Verses* RV. 1,99,1 Vi-sunus. 56,9. Vgl. दुर्गतरणी.

दुर्गास्तव m. Titel eines *Lobliedes* Ind. St. 2,206.

दुर्गास्तोत्र n. Titel eines *Lobgesangs* Opp. Cat. 1.

दुर्गाह्य Adj. *schwer zu ergründen.* Nom. abstr. °त्व n.

*दुर्गाह्लाद m. *eine Art Räucherwerk* Gal.

*दुर्गाह्व m. *Bdellion.*

दुर्गि *eine best. Gottheit* Taitt. Âr. 10,1,7. Nach dem Comm. m. (!) = दुर्ग 4) *d)* α).

दुर्गिला f. ein Frauenname Hem. Par. 2,447.

दुर्ग्गभि Adj. *schwer zu fassen, — festzuhalten.*

दुर्ग्गभिष्यन् Adj. etwa *unaufhaltsam anschwellend.*

दुर्गभीय्, °यते *schwer zu fassen sein* RV.

दुर्गोत्सवतत्त्व n. Titel eines Werkes.

दुर्गोष्ठी f. *eine schlechte Gesellschaft, ein geheimer Bund, Verschwörung.*

1. दुर्ग्रह m. 1) *ein böser Krankheitsdämon.* — 2) *ein böser, Unheil bringender Planet* Naish. 9,41. — 3) *ein ungerechtfertigtes hartnäckiges Bestehen auf Etwas* (Loc.), *eine thörichte Grille, eine fixe Idee* Naish. 9,41. Am Ende eines adj. Comp. f. आ.

2. दुर्ग्रह Adj. (f. आ) 1) *schwer zu fassen, — festzuhalten* Sâj. zu RV. 1,140,6. — 2) *schwer einzunehmen, — zu erobern.* — 3) *schwer für sich zu gewinnen.* — 4) *schwer zu vollziehen.* — 5) *schwer zu begreifen.*

दुर्ग्राह्य Adj. 1) *schwer zu ergreifen, — zu fassen, — festzuhalten, — festzunehmen, — gefangen zu nehmen.* — 2) *schwer sich zu eigen zu machen, schwer für sich zu gewinnen.* — 3) *schwer zu fassen, — begreifen, — ergründen.* Nom. abstr. °त्व n.

दुर्घट 1) Adj. *schwer zu Stande zu bringen, schwierig.* — 2) Titel eines Werkes.

दुर्घटघातन (wohl n.) und दुर्घटवृत्ति f. Titel zweier Commentare.

दुर्घण in सु° MBh. 10,455 wohl fehlerhaft. सुनिर्घृण ed. Bomb.

*दुर्घर्षा f. v. l. für दुर्धर्ष 3) *a).*

*दुर्घोष m. *Bär.*

दुर्जन m. *ein schlechter, boshafter Mann, Bösewicht.* Auch Adj., insbes. in Verbindung mit einem zweiten जन.

दुर्जनमल्ल m. N. pr. eines Fürsten.

दुर्जनमुखचपेटिका f., °मुखपद्मपादुका f. und °मुखमहाचपेटिका f. Titel von Werken VP.^{2} 1,xlvii. lxxxviii.

दुर्जनाय्, °यते *für einen bösen Menschen gelten.*

दुर्जनी Adv. mit कर् *Jmd (zum schlechten Menschen machen, so v. a.) beleidigen, Jmd zu nahe treten* 316,16. 327,21. An beiden Stellen im Prâkrit.

दुर्जय 1) Adj. (f. आ) *a) schwer zu gewinnen, — zu erlangen.* — *b) schwer zu besiegen, — bewältigen, mit dem* oder *womit man schwer fertig wird, dessen man sich nicht erwehren kann* 329,9. — 2) m. N. pr. *a)* eines Dânava und einer Dânava-Schaar. — *b)* eines Rakshas. — *c)* verschiedener Helden. — 3) f. आ N. pr. *a)* einer Jogini Hemâdri 2,*a*,102,2. fgg. — *b)* einer Stadt.

दुर्जयन्त m. N. pr. eines Gebirges.

दुर्जर 1) Adj. (f. आ) *a) nicht verfallend, —morsch werdend.* — *b) schwer verdaulich* (auch in übertragener Bed.). — 2) N. pr. einer Oertlichkeit.

दुर्जल n. *verdorbenes —, schädliches Wasser* Buâvapr. 3,124.

दुर्जात 1) Adj. (f. आ) *a) elend, unglücklich.* — *b) schlechtgeartet, schlecht.* — *c) nicht ächt, falsch.* भर्तर् so v. a. *Buhle.* — 2) n. *Unglück.*

1. दुर्जाति f. *Unglück.*

2. दुर्जाति Adj. *schlechtgeartet, böse.*

दुर्जातीय Adj. dass.

दुर्जीवि n. impers. *schwer zu leben für* (Instr.) und Subst. n. *ein schweres Leben.*

दुर्ज्ञेय Adj. *schwer zu besiegen.*

दुर्ज्ञान Adj. (f. आ) *schwer zu wissen, — erkennen, — kennen zu lernen, — ausfindig zu machen, —ergründen.* Nom. abstr. °त्व n.

दुर्ज्ञेय Adj. dass.

दुर्णय schlechte Schreibart für दुर्नय.

दुर्णीश Adj. *unerreichbar, unzugänglich.*

दुर्णामञ्चातन Adj. *die* Durṇâman *genannten Dämonen verscheuchend.*

दुर्णामन् 1) m. Bez. *dem Menschen feindlicher, dämoniseher Geschöpfe, von welchen Krankheiten und anderes Unheil kommen.* Nach Nir. *ein best. Gewürm.* — 2) f. °मी f. zu 1).

दुर्णामकृन् Adj. *die* Durṇâman *schlagend, — vernichtend.*

दुर्णाक्तिषिन् Adj. *schlecht Verwahrtes aufspürend.*

दुर्णीति schlechte Schreibart für दुर्नीति.

दुर्दग्ध n. *schlechtes Brennen* (in der Chirurgie) Suçr. 1,36,21.

*दुर्दत्त Adj. *schlecht gegeben.*

दुर्दम 1) Adj. *schwer zu bändigen.* — 2) m. N. pr. verschiedener Männer.

दुर्दमन m. N. pr. eines Fürsten.

दुर्दम्य Adj. *schwer zu bändigen.*

*दुर्दर 1) Adj. *a) tearing.* — *b) distressing.* — 2) m. *a) Schlacht* Gal.; vgl. दुरोदर. — *b) a kind of drug.*

दुर्दर्श Adj. (f. आ) 1) *schwer zu sehen, — erblicken von* (Instr. oder Gen.), *schwer zu Gesicht zu bekommen* Âpast. — 2) *ungern gesehen.* — 3) *unangenehm anzusehen, widerlich.*

दुर्दर्शन Adj. 1) *schwer zu sehen, — erblicken von* (Gen.). — 2) *unangenehm anzusehen, übel aussehend.*

दुर्दश Adj. MBh. 10,83 fehlerhaft für दुर्दृश.

दुर्दशा f. *ein schlimmes Loos, Unglück* Kathâs. 20,99 (दुर्दशा zu lesen).

दुर्दान्त 1) Adj. *schlecht gebändigt, ungezähmt, ungezügelt.* — 2) m. *a) *Kalb.* — *b) *Streit, Zank.* — *c)* N. pr. eines Löwen 151,8.

दुर्दारु n. *schlechtes Holz* Kâraka 1,27.

दुर्दिन 1) n. (adj. Comp. f. आ) *ein trüber, regnichter Tag, Regenwetter, Unwetter, ein bezogener Himmel, Regen.* जलबिन्दु° *Regenschauer* Kâd. 243, 10. — 2) Adj. (f. आ) *mit Regenwolken bezogen, bewölkt, trübe.*

*दुर्दिनाय्, °यते *sich mit Wolken beziehen.*

दुर्दिवस m. *ein trüber, regnichter Tag.*

*दुर्दुङ्कर m. ein Ausdruck des Tadels; auch = नास्तिक und कारट.

दुर्दुह Adj. f. *schwer zu melken.*

दुर्द्रात्त Adj. *sehr lang* (Weg).

दुर्दृश् Adj. *schlecht sehend.*

दुर्दृश Adj. (f. आ) 1) *schwer zu sehen, — zu erblicken, — anzutreffen, — zu Gesicht zu bekommen.* — 2) *unangenehm anzusehen, widerlich.*

दुर्दृशीक Adj. *übel aussehend.*

दुर्दृष्ट Adj. *schlecht geprüft, ungerecht entschieden.*

दुर्देश m. *eine unwirthliche Gegend* 213,32. *eine ungesunde G.* °ज Adj. *daher stammend* (Wasser) Buâvapr. 2,39.

दुर्दैव n. *Missgeschick.*

दुर्दैववत् Adj. *vom Missgeschick verfolgt.*

दुर्द्यूत n. *ein böses, verbrecherisches, falsches Spiel.* °देविन् Adj. *ein solches Spiel spielend.*

*दुर्द्यूतवेदिन् (°देविन्?) m. Bein. Çakuni's Gal.

*दुर्द्रिता f. *eine best. Schlingpflanze.*

*दुर्द्रुम m. *eine grüne Zwiebel.*

दुर्धर 1) Adj. (f. आ) *a) schwer zu tragen, — halten, — ertragen, dessen Andrang schwer zu widerstehen ist, unaufhaltsam, unhemmbar.* दण्ड m. (*Stock, Strafe*) *schwer zu halten,* so v. a. *schwer zu führen, — auszuüben.* — *b) schwer im Gedächtniss zu behalten.* — *c) schwer zurückzuhalten,* so v. a. *unumgänglich, nothwendig.* — 2) m. *a) *Quecksilber.* — *b) *eine best. auf dem* Himavant *wachsende Knolle.* — *c) *Semecarpus Anacardium.* — *d) *eine best. Hölle.* — *e)* N. pr. verschiedener Männer. — 3) f. आ *a) eine best. Constellation.* — *b)* N. pr. der Gattin Kandragupta's Hem. Par.

दुर्धरीतु und दुर्धर्तु Adj. *unaufhaltsam, unhemmbar.*

दुर्धर्म Adj. *schlechten Gesetzen folgend.*

दुर्धर्ष 1) Adj. (f. आ) *a) dem man Nichts anhaben kann, vor Angriffen sicher, unantastbar, dem schwer beizukommen ist, dem man nicht in die Nähe kommen mag, gefährlich.* — *b) grässlich, schrecklich.* — 2) m. N. pr. *a)* eines Sohnes des Dhṛtarâshṭra. — *b)* eines Berges in Kuçadvîpa. — 3) *f. आ *a) eine Art Opuntia* Râgân. 8,54. — *b) ein best. Strauch,* = नागदमनी.

*दुर्धर्षकुमारभूत m. N. pr. eines Bodhisattva.

दुर्धर्षण Adj. = दुर्धर्ष 1) *a*).

दुर्धर्षता f. und दुर्धर्षत्व n. Nom. abstr. zu दुर्धर्ष 1) *a*).

दुर्धी f. *Unordnung.*

दुर्धार्य Adj. 1) *schwer zu tragen, — ertragen.* — 2) *schwer im Gedächtniss zu behalten.*

दुर्धाव Adj. *schwer zu reinigen.*

दुर्धिषित Adj. *ungeordnet, unordentlich.*

दुर्धी Adj. 1) *dumm, einfältig.* — 2) *schlechte Absichten habend, boshaft.*

दुर्धुर Adj. *schlecht eingespannt.*

दुर्धुवट m. *ein Schüler, der nicht von selbst auf des Lehrers Worte achtet.*

दुर्नय m. Sg. und Pl. *ein schlechtes oder unkluges Benehmen.*

दुर्नरेन्द्र m. *ein elender Zauberer, — Beschwörer* Harshak. 83,1. 155,5.

*दुर्नष्ट Adj.

*दुर्नामक n. *Hämorrhoiden.*

दुर्नामन् 1) m. N. pr. eines Jaksha. — 2) *f. *Wendeltreppe (eine Art Muschel).* Auch *दुर्नाम्नी. — 3) n. *Hämorrhoiden.*

*दुर्नामारि m. *die Knolle des Amorphophallus campanulatus* Râgân. 7,62.

दुर्निग्रह Adj. *schwer niederzudrücken, — zu bezwingen.*

दुर्निमित Adj. *schlecht gemessen, unregelmässig.*

दुर्निमित्त n. *ein böses Omen.*

दुर्निर्यन्तु Adj. *schwer festzuhalten, — zurückzuhalten.*

दुर्निरीक्ष (fehlerhaft für °क्य), °क्षण und °क्य Adj. *schwer anzuschauen, — zu sehen für* (Instr. oder Gen.).

दुर्निरूप Adj. *schwer festzustellen, — zu bestimmen.* Nom. abstr. °त्व n.

दुर्निवर्त्य Adj. 1) *schwer zur Umkehr zu bringen* (ein fliehendes Heer). — 2) *von wo die Rückkehr schwer ist.*

दुर्निवार Adj. (f. आ) *schwer zurückzuhalten, — zurückzudrängen, — abzuwehren.* Nom. abstr. °त्व n.

दुर्निवार्य Adj. dass.

दुर्निवृत्त Adj. *von wo die Rückkehr schwer ist.*

दुर्निषेध Adj. *schwer abzuwehren* Bâlar. 42,3.

दुर्निष्क्रमण n. *ein schweres Herauskommen.*

दुर्निष्प्रपतर् n. Kâṇḍ. Up. 5,10,6 fehlerhaft für °पतन n. = दुर्निष्क्रमण.

दुर्निःसरण n. = दुर्निष्क्रमण.

दुर्नीति 1) Adj. *schlecht geleitet, — ausgeführt.* — 2) n. *eine schlimme Lage.*

दुर्नीतिभाव m. *ein schlechtes oder unkluges Benehmen.*

दुर्नृप m. *ein schlechter Fürst.*

दुर्बद्ध Adj. *schlecht befestigt.*

दुर्बन्ध Adj. *schwer zu erfassen.* Nom. abstr. °त्व n.

दुर्बल 1) Adj. (f. आ) *schwach, schwächlich, machtlos, schmächtig, mager, kränklich, unwohl, krank* (Kâtj. Çr. 25,7,1), *kärglich, schwach an* (im Comp. vorangehend). Nom. abstr. °ता f. — 2) m. *a) ein best. Vogel* Varâh. Bṛh. S. 88,28, v. l.; richtig दुर्बलि. — *b)* N. pr. eines Fürsten VP.² 4, 165. — 3) f. आ *eine best. Pflanze.* — 4) f. ई Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

दुर्बलाग्नि Adj. *eine schwache Verdauung habend.* Nom. abstr. °ता f.

दुर्बलि und °क m. *ein best. Vogel* Varâh. Bṛh.

S. 88,28. 7.

दुर्बलित Adj. *geschwächt, um seine Wirksamkeit gekommen.*

दुर्बली Adv. mit भू *schwach werden, um seine Wirksamkeit kommen.*

दुर्बलीभाव m. *das Schwachwerden.* स्वरस्य *der Stimme* Karaka 5,9.

दुर्बलीयस् Adj. *schwächer, schwächlich.*

दुर्बोरिण Adj. *struppig* (Bart).

1. दुर्बुद्धि f. *Thorheit.* Am Ende eines adj. Comp. *thörichter Weise glaubend an.*

2. दुर्बुद्धि Adj. *schlechten oder verkehrten Sinnes, Böses im Sinne führend; thöricht, einfältig* (gewöhnlich in dieser Bed.).

दुर्बुध Adj. *thöricht, einfältig.*

दुर्बोध Adj. (f. आ Deçîn. S. 1, Z. 2) *schwer zu verstehen, — ergründen.* Nom. abstr. °ता f. Çâṁk. zu Bâdar. 2,1,6.

दुर्बोधपद्भञ्जिका f. Titel eines Werkes.

दुर्बोध्य Adj. = दुर्बोध Comm. zu Mṛkkh. 61,22.

दुर्ब्राह्मण m. *ein schlechter Brahman.*

*दुर्भक्त Adj. (f. आ) *schwer zu essen.*

दुर्भग 1) Adj. (f. आ) *a) widerwärtig, widerlich, hässlich, unangenehm.* छायासलिलदुर्भगा दिवसाः so v. a. *Tage, an denen man am Schatten und am Wasser (Baden) kein Behagen findet,* 86,4. Insbes. f. (auch Subst.) *den Männern nicht gefallend, Männern unangenehm. — b) unglücklich.* — 2) f. आ personificirt als *das von Allen gemiedene Alter.*

दुर्भगत्व n. *das Unglücklichsein, Unglück.*

दुर्भग्न Adj. *schlecht gebrochen.*

दुर्भङ्ग Adj. *schwer zu brechen, — auseinanderzubringen* (Faust).

दुर्भण Adj. *schwer anzugeben.* Nom. abstr. °त्व n.

दुर्भर Adj. 1) *schwer zu tragen, — ertragen.* — 2) *schwer beladen mit* (im Comp. vorangehend). — 3) *schwer zu ernähren.* — 4) *schwer zu sättigen, — befriedigen* 175,28.

दुर्भर्तर् m. *ein schlechter Gatte.*

दुर्भाग्य Adj. *unglücklich.*

दुर्भार्या f. *eine schlechte Gattin.*

दुर्भाव्य Adj. *schwer dem Geiste zu vergegenwärtigen, — im Bewusstsein zu erhalten.*

दुर्भाष 1) Adj. (f. आ) *schlechte Worte im Munde führend* Agni-P. 243,5. — 2) m. *Schmähworte.*

दुर्भाषित Adj. (f. आ) mit वाच् f. *böse —, beleidigende Worte.*

दुर्भाषिन् Adj. *übel redend, mit Worten beleidigend.*

दुर्भिक्ष m. (selten) und n. 1) *Hungersnoth* Taitt. Âr. 1,4,3. Nom. abstr. °त्व n. — 2) *Noth überh., — an* (im Comp. vorangehend). भर्तृ° *Mangel an Gatten* Vikramâṅkaṅ. 17,58.

दुर्भिक्षव्यसनिन् Adj. *der mit Hungersnoth zu kämpfen hat* Spr. 2872.

*दुर्भिक्षशमन m. *Fürst, König* Nigh. Pr.

दुर्भिद् Adj. (f. आ) *schwer zu spalten, —sprengen.*

दुर्भिषज्य n. *schwere Heilung.*

दुर्भूत n. *Uebel, Schaden.*

दुर्भृति f. *spärlicher Unterhalt.*

दुर्भेद् Adj. (f. आ) *schwer zu spalten, — sprengen, — trennen, — auseinanderzubringen.*

दुर्भेद्य Adj. dass.

*दुर्भोगा f. = भिक्षुकी *Bettlerin* Gal.

दुर्भ्रातर् m. *ein schlechter Bruder.*

दुर्मख in अदुर्मख.

दुर्मङ्गल in अदुर्मङ्गल.

1. दुर्मति f. 1) *üble Gesinnung, Missgunst, Hass;* zuweilen in die concrete Bedeutung überspielend. — 2) *falsche Meinung, — Begriffe.*

2. दुर्मति 1) Adj. *thöricht* oder *übelgesinnt* (selten); m. *Thor* oder *Bösewicht* (selten). Einmal f. °ती. — 2) m. *a) das 55ste Jahr im 60jährigen Jupitercyclus.* — *b)* N. pr. α) eines bösen Dämons Lalit. 388,4. — β) eines *dummen Tölpels.*

दुर्मती Adv. mit कर् *schlecht walzen, — festschlagen.*

1. दुर्मद् m. *falscher Stolz, übertriebener Dünkel* 104,29. In Comp. mit dem *Worauf.*

2. दुर्मद् 1) Adj. (f. आ) *trunken, ausgelassen, von einem tollen Wahn ergriffen, ungestüm* Bâlar. 24, 5. Am Ende eines Comp. *ganz in der Gewalt stehend —, ganz ergriffen von, wie toll versessen auf.* — 2) m. N. pr. verschiedener Männer.

दुर्मदिन् m. *Säufer, Trunkenbold.*

1. दुर्मनस् n. *Verkehrtheit des Gemüthes, Verblendung.*

2. दुर्मनस् Adj. *entmuthigt, betrübt, traurig.* Nom. abstr. °स्ता f. *Traurigkeit* Çâṁk. zu Bâdar. 2,2,19.

दुर्मनस्क Adj. = 2. दुर्मनस्. Nom. abstr. °ता f.

दुर्मनाय्, °यते *betrübt werden, — sein* Mâlatîm. 50,1. Hem. Par. 1,99. दुर्मनायत 98. *verdriesslich werden* Prasannar. 34,2. 4. *gram sein* 83,3. *sich entmuthigt fühlen* Harshaṅ. 121,19. — अति *überaus betrübt sein.* — Mit परि, °दुर्मनायित *überaus betrübt.*

दुर्मनुष्य m. *Bösewicht.*

दुर्मन्तु Adj. *schwer zu begreifen.*

दुर्मन्त्र m. *ein schlechter Rath* Spr. 2991, v. l.

दुर्मन्त्रित 1) Adj. *unklug angerathen.* — 2) n. *ein unkluger Rath.*

1. दुर्मन्त्रिन् m. *ein schlechter Minister.*

2. दुर्मन्त्रिन् Adj. *einen schlechten Minister habend.*

दुर्मन्मन् Adj. *übel gesinnt.*

दुर्मर 1) Adj. *dem Tode nicht leicht anheim fallend.* n. impers. *es stirbt sich nicht so leicht,* mit Instr. der Person. — 2) *f. आ *a)* Dûrvâ- oder *weisses* Dûrvâ-*Gras* Râgan. 8,111. — *b) Asparagus racemosus* Râgan. 4,121.

दुर्मरण und दुर्मरत्व n. *ein schweres Sterben.*

दुर्मरायु Adj. *nicht leicht zum Tode zu bringen.*

दुर्मर्याद Adj. *keine Schranken kennend.* Nom. abstr. °ता f.

दुर्मर्ष 1) Adj. (f. आ) *a) unvergesslich.* — *b) unerträglich, unleidlich.* — *c) sich Nichts gefallen lassend, aufsässig gegen* (प्रति) Bhâg. P. 4,4,30. 6,14, 43. 10,58,58. — 2) m. Bein. des Asura Bali.

दुर्मर्षण 1) Adj. *a) mit dem man schwer fertig wird, sich Nichts gefallen lassend.* Auch als Beiw. Vishṇu's. — *b)* Compar. °तर् *dem nicht so leicht verziehen wird, — werden würde von* (Instr.). — 2) m. N. pr. eines Sohnes *a)* des Dhṛtarâshṭra. — *b)* des Sṛṅgaja.

दुर्मर्षित Adj. *aufsässig gemacht, aufgehetzt.*

दुर्मल्लिका und दुर्मल्ली f. *eine Art Schauspiel.*

दुर्मात्सर्य n. *böser Neid.*

दुर्मायिन् und दुर्मायु Adj. *böse Künste anwendend.*

दुर्मित्र 1) Adj. *unfreundlich.* — 2) m. N. pr. verschiedener Männer. — 3) *f. आ ein Frauenname.

दुर्मित्रिय Adj. *unfreundlich.*

दुर्मिला und दुर्मिलिका f. Name *verschiedener Metra.*

दुर्मुख 1) Adj. (f. ई) *a) ein garstiges, entstelltes Gesicht habend.* — *b) ein böses Maul —, eine böse Zunge habend.* — 2) m. *a) *Pferd.* — *b) *Schlange.* — *c) das 29ste oder 30ste Jahr im 60jährigen Jupitercyclus.* — *d)* N. pr. α) eines Rakshas. — β) eines Schlangendämons. — γ) eines Jaksha. — δ) eines Affen. — ε) eines Heerführers des Asura Mahisha. — ζ) verschiedener Männer. — 3) *f. आ *weisser Abrus* Madanav. 28,286.

दुर्मुहूर्त *eine unheilvolle Stunde.*

*दुर्मूल्य Adj. *theuer* (Gegensatz *wohlfeil*).

दुर्मेध (f. आ) und दुर्मेधस् Adj. *von geringem Verstande, dumm, einfältig.*

दुर्मेधस्त्व n. *Mangel an Verstand, Einfältigkeit.*

दुर्मेधाविन् Adj. = दुर्मेध.

दुर्मैत्र Adj. *feindselig.*

*दुर्मोक्ष f. *Capparis sepiaria* Râǵan. 3,98.

दुर्य, दौरिय 1) Adj. *zur Thür —, zum Hause gehörig.* — 2) m. f. (आ) Pl. *Wohnung.*

*दुर्यवनम् Adv. *schlimm mit den* Javana L. K. 972.

दुर्यश n. *Unehre* Naish. 9,68.

दुर्यामन् m. N. pr. eines Fürsten.

दुर्युग n. *ein schlimmes Weltalter* zu Spr. 3092.

दुर्युज् Adj. *schwer anzuspannen.*

दुर्योग m. *Hinterlist.*

दुर्योण n. *Behausung.*

*दुर्योध Adj. *schwer zu bekämpfen.*

दुर्योधन 1) Adj. dass. Nom. abstr. °ता f. — 2) m. N. pr. *a)* des ältesten Sohnes des Dhṛtarâshṭra. — *b)* eines Sohnes des Sudurǵaja.

*दुर्योधनवीर्यज्ञानमुद्रा f. *eine best. Stellung der Hände.*

*दुर्योधनावरज m. Bein. Duḥçâsana's Gal.

दुर्योनि Adj. von *von schlechter, unreiner Herkunft.*

1. दुर्लक्ष्य n. *ein schlechtes, unsicheres Ziel* 310,6.

2. दुर्लक्ष्य Adj. *schwer wahrzunehmen, kaum sichtbar.*

दुर्लङ्घन Adj. *worüber man mit Mühe hinübergelangt, schwer zu überwinden.*

दुर्लङ्घ्य Adj. 1) dass. Nom. abstr. °ता f. Daçar. 145,5. — 2) *schwer zu übertreten, dem man sich fügen muss* (Befehl).

दुर्लभ 1) Adj. (f. आ) *a) schwer zu erlangen, — finden, — anzutreffen, — zu Gesicht zu bekommen, wozu man nicht leicht gelangt, selten.* जीवित n. so v. a. *schwer zu retten.* Mit einem Infin. *schwer zu.* °तर Compar. *überaus schwer zu erlangen, — anzutreffen.* — *b) theuer, werth, carus* Kâraṇḍ. 66,22. 67,2. — 2) m. *a) *Curcuma Amhaldi* oder *Zerumbet* Râǵan. 6,119. — *b)* N. pr. eines Mannes. — 3) *f. आ *a) Alhagi Maurorum* Râǵan. 4,54. — *b) eine weiss blühende* Kaṇṭakârî Râǵan. 4,35.

दुर्लभक 1) Adj. = दुर्लभ 1) *b)* Kâd. 2,105,8. 115, 2. — 2) m. N. pr. eines Fürsten.

दुर्लभता f. und दुर्लभत्व n. *Seltenheit.*

दुर्लभवर्धन m. N. pr. eines Fürsten.

दुर्लभस्वामिन् m. Name eines von Durlabhavardhana errichteten Heiligthums.

दुर्लम्भ in *अति°.

दुर्ललित 1) Adj. *a) verwöhnt* (Bâlar. 134,6. Prasannar. 162,2), *ungezogen, unartig* (Bâlar. 35, 7). — *b)* am Ende eines Comp. *verwöhnt durch,* so v. a. *keinen Gefallen mehr findend an, überdrüssig.* — 2) n. *Unart, ein schlimmer Streich, Schabernack.*

दुर्ललितक Adj. = दुर्ललित 1) *a).*

दुर्लसित Adj. dass.

दुर्लाभ Adj. = दुर्लभ 1) *a).*

दुर्लिपि f. *schlimme, verhängnissvolle Schriftzüge* (die das Schicksal auf die Stirn eines Menschen schreibt) Spr. 7637.

दुर्लेख m. dass. Glosse zu Spr. 7637.

दुर्लेख्य n. *ein falsch geschriebenes Actenstück.*

*दुर्व्, दूर्वति (हिंसायाम्).

दुर्वच Adj. 1) *was man nicht gern sagt, hart* (Worte). — 2) *was sich schwerlich sagen lässt, schwer zu behaupten.* Nom. abstr. °त्व n. — 3) *worauf* oder *worüber es schwer ist Etwas zu sagen, schwer zu beantworten.*

दुर्वचक Adj. wohl *schwer zu beantworten.* °योगा: *eine best. Kunst.* v. l. दुर्वाचक°.

दुर्वचन n. Pl. *böse, harte Worte, Schmähung* 313,27 (im Prâkrit).

1. दुर्वचस् n. 1) dass. — 2) *schlechte, dumme Worte.*

2. दुर्वचस् Adj. 1) *schlechte, harte Reden führend.* — 2) *worauf es schwer ist zu antworten.* Nom. abstr. °स्त्व n.

दुर्वणिज् m. *ein Bösewicht von Kaufmann.*

दुर्वदक Adj. *schlecht redend, im Reden anstossend* u. s. w.

दौर्वराह m. vielleicht *Wildschwein.*

1. दुर्वर्ण m. *eine schlechte Farbe, Unreinigkeit.*

2. दौर्वर्ण 1) Adj. (f. आ) *a) eine schlechte, garstige Farbe —,* insbes. *Hautfarbe habend. — b) von niedriger Kaste.* — 2) n. *a) Silber* Râǵat. 7,1085. — *b) *die wohlriechende Rinde von Feronia elephantum* Râǵan. 4,126.

*दुर्वर्णक n. *Silber.*

दौर्वर्तु Adj. *schwer abzuwehren, unüberwindlich.*

दुर्वल Adj. *hautkrank* (Kull.) M. 3,151. दुर्वाल v. l.

दुर्वस 1) n. impers. *schwer zu wohnen.* — 2) Adj. (f. आ) *a) schwer zuzubringen* (Zeit). — *b) durch seine Gegenwart Unheil bringend.*

दुर्वसति f. *ein schweres Wohnen, ein mit Leiden verbundener Aufenthalt.*

दुर्वह Adj. (f. आ) 1) *schlecht tragend,* so v. a. *zum Reiten schlecht* Sâj. zu ṚV. 4,2,11. — 2) *schwer zu tragen.* — 3) *dem man sich nicht leicht hingiebt, schwer auszuführen.*

दुर्वाग्भव MBh. 13,2259 fehlerhaft für °भाव.

दुर्वाग्भाव m. *Schmähsucht* MBh. 13,40,18.

1. दुर्वाच् f. *harte Worte, Schelte.*

2. दौर्वाच् Adj. 1) *eine üble Stimme habend.* — 2) *den Leuten Böses nachredend.*

दुर्वाचकयोग m. Pl. v. l. für दुर्वचक°.

दुर्वाचिक n. *ein schlimmer Auftrag* Naish. 9,62.

दुर्वाच्य 1) Adj. *schwer auszusprechen, hart* (Worte). — 2) n. *a) böse —, beleidigende Worte. — b) eine böse Nachricht.*

*दुर्वात m. *Farz.*

दुर्वातय्, °यति *Jmd* (Acc.) *befarzen.*

1. दुर्वाद् m. *Tadel* Spr. 3621, v. l.

2.*दुर्वाद् Adj. *schlecht redend.*

दुर्वान्त Adj. (f. आ) *der nicht gehörig vomirt hat* 218,7 (von einem Blutegel, *der das eingesogene Blut nicht vollständig von sich gegeben hat*).

दुर्वार् Adj. (f. आ, *schwer zurückzuhalten, — zu hemmen, — zurückzuweisen, unwiderstehlich.* Nom. abstr. °त्व n. Comm. zu Çânt. 1,2.

दुर्वारण 1) Adj. dass. — 2) m. Pl. N. pr. eines Stammes der Kâmboǵa MBh. 7,112,43. दुर्वारि.

दुर्वारणीय Adj. = दुर्वार्.

दुर्वारि m. Pl. v. l. für दुर्वारण 2).

दुर्वारित Adj. = दुर्वार्.

दुर्वार्ता f. *eine schlechte Nachricht.*

दुर्वार्य Adj. = दुर्वार्. Nom. abstr. °ता 71,29.

दुर्वाल Adj. *kahlköpfig* Gaut. M. 3,151, v. l. Nach einem Comm. auch *hautkrank* oder *rothhaarig.*

दुर्वासउपाख्यान n. Titel einer *Erzählung.*

दुर्वासना f. *eine falsche Vorstellung.*

दौर्वासस् 1) Adj. *schlecht bekleidet, entblösst* MBh. 12,303,9. Auch als Beiw. Çiva's. — 2) m. N. pr. eines wegen seines Jähzornes verrufenen Brahmanen.

दुर्वासस Adj. Verz. d. Oxf. H. 80,*a*,4 fehlerhaft für दौर्वासस. °पुराण n. Titel eines Purâṇa.

दुर्वासाचार्य m. N. pr. eines *Lehrers.*

दुर्वासेश्वर n. Name eines Liṅga.

दुर्वासोद्विशती f. (Opp. Cat. 1), दुर्वासोपनिषद् f. und दुर्वासोमततत्त्व n. Titel von Werken.

दुर्वाहित n. *eine schwere Last.*

दुर्विकत्थन Adj. *auf eine unangenehme Weise prahlend.*

1. दुर्विकल्प m. *eine unbegründete Unentschlossenheit* Daçak. 84,4.

2. दुर्विकल्प Adj. *überaus unsicher, — gewagt* Nilak. zu MBh. 2,66,2.

दुर्विगाह 1) Adj. *a) worin sich zu tauchen —, worin einzudringen —, worin sich hineinzubegeben schwer fällt, tief, unergründlich. — b) misslich, schlimm* Prasannar. 23,23. — 2) m. N. pr. eines Sohnes des Dhṛtarâshṭra.

दुर्विगाह्य Adj. = दुर्विगाह 1) *a).*

1. दुर्विचार m. *ein übel angebrachtes Bedenken* Comm. zu Daçak. 84,4.

2. दुर्विचार Adj. *schlimmes Bedenken habend, sehr unentschlossen.* Nom. abstr. °त्व n. Hemâdri 1,752,8.

दुर्विचिन्तित Adj. *übel gedacht, — ausgedacht* AV. Pariç. 40,6. Varâh. Bṛh. S. 2,23.

दुर्विचित्य Adj. *mit den Gedanken schwer zu verfolgen.*

दुर्विचेष्ट Adj. *von schlechtem Betragen.*

1. दुर्विज्ञान n. *ein schweres Erkennen.*

2. दुर्विज्ञान Adj. *schwer zu begreifen.*

दुर्विज्ञेय Adj. *schwer zu erkennen.*

दुर्वितर्क und °तर्क्य Adj. *worüber schwer nachzudenken ist, — man schwer in's Klare kommt.*

दुर्विद् Adj. (f. आ) *schwer zu wissen, — kennen.*

दुर्विदग्ध Adj. *verdreht, verschroben.*

दुर्विदित्र Adj. *missgünstig, ungnädig.*

दुर्विद्य Adj. *ununterrichtet, ungebildet.*

दुर्विद्वस् Adj. *übelgesinnt.*

दुर्विध Adj. 1) *gemein, niederträchtig.* — 2) **dem es schlecht geht, arm.* — 3) **dumm, einfältig.*

दुर्विधि m. *ein böses Geschick.*

दुर्विनय m. *ein unkluges Benehmen.*

दुर्विनीत 1) Adj. *schlecht gezogen, ungezogen, sich schlecht betragend.* — 2) m. *a)* **Füllen* Râgân. 19,38. — *b)* N. pr. α) eines Weisen. — β) eines Fürsten Ind. Antiq. 5,136.

दुर्विनीतक Adj. = दुर्विनीत 1).

1. दुर्विपाक m. *schlimme Folgen.*

2. दुर्विपाक Adj. *schlimme Folgen habend* Uttarar. 22,4 (29,8).

दुर्विभाग m. Pl. N. pr. eines Volkes.

दुर्विभाव Adj. *schwer zu begreifen* Kâd. 2,8,2 (4).

दुर्विभावन Adj. *schwer wahrzunehmen* Naish. 2,68.

दुर्विभाव्य Adj. 1) *schwer wahrzunehmen, nicht deutlich zu sehen* Kâd. 2,12,16 (13,17). 36,8 (42,12). — 2) *schwer zu begreifen.*

दुर्विभाष Adj. *überaus unsicher, — gewagt.*

दुर्विमर्श Adj. *schwer zu untersuchen, — prüfen.*

दुर्विमोचन m. N. pr. eines Sohnes des Dhṛtarâshṭra.

दुर्विरेच्य Adj. *schwer zu laxiren* Suçr. 2,455,19.

दुर्विरोचन m. N. pr. eines Sohnes des Dhṛtarâshṭra.

दुर्विलसित n. *Unart, ein böser Streich* Bâlar. 108,18.

दुर्विवक्तर् Nom. ag. *der eine Frage schlecht beantwortet* Âpast.

दुर्विवाह m. *Missheirath.*

दुर्विवेचन Adj. *schwer richtig zu beurtheilen* Çâṅk. zu Bâdar. 3,2,4. 9.

दुर्विश Adj. (f. आ) *schwer zu betreten.*

दुर्विष Adj. als Beiw. Çiva's nach Nîlak. = दुःखेन वेष्टुं व्याप्तुं प्रवेष्टुमशक्यः.

दुर्विषह 1) Adj. (f. आ) *a) schwer zu ertragen, — bewältigen, unwiderstehlich.* — *b) schwer zu vollbringen.* — 2) m. N. pr. eines Sohnes des Dhṛtarâshṭra.

दुर्विषह्य Adj. (f. आ) = दुर्विषह 1) *a).*

1. दुर्वृत्त n. *ein schlechtes, gemeines Betragen, Schlechtigkeit, Gemeinheit.*

2. दुर्वृत्त Adj. (f. आ) 1) *sich schlecht, gemein betragend;* m. *ein schlechter Mensch.* — 2) *arm* Spr. 2881.

दुर्वृत्ति f. 1) *Noth, Elend.* — 2) *Schlechtigkeit, Gemeinheit.* v. l. दुर्वृत्त.

***दुर्वृषल** m. *ein schlechter* Çûdra Ind. St. 13,342.

***दुर्वृष्टि** f. *ungenügender Regen, Dürre.*

1. दुर्वेद Adj. 1) *schlechte Kenntnisse habend, ungelehrt.* — 2) *schwer zu kennen.*

2. दुर्वेद Adj. *schwer zu finden.*

दुर्वैर Adj. *in arger Zwietracht lebend.*

दुर्व्यवसित n. *ein schlechtes Vorhaben* Mudrâr. 62,6 (100,6).

दुर्व्यवस्थापक Adj. *schlecht entscheidend, ein schlechtes* oder *ungünstiges Urtheil fällend.*

दुर्व्यवहार m. *eine schlechte Entscheidung einer Streitsache.*

दुर्व्यसन n. *eine schlechte Leidenschaft, Laster.*

दुर्व्याहृत Adj. *schlecht, unpassend gesprochen;* n. *eine unpassende Aeusserung.*

दुर्व्रत n. *eine schlechte, unpassende Art zu gehen.*

दुर्व्रत Adj. anzunehmen wegen दौर्व्रत्य.

दुर्हणा f. *Unheil.*

दुर्हणायु, Partic. °यत् *auf Unheil sinnend.*

दुर्हणायु Adj. dass.

दुर्हणावत् Adj. *unheilvoll.*

दुर्हणु Adj. (f. उ und ऊ) *unheilvolle Kinnbacken habend* RV.

***दुर्हल** und ***दुर्हलि** Adj.

दुर्हार्द् Adj. *bösgesinnt.*

दुर्हित Adj. 1) *in übler Lage befindlich.* — 2) *lästig.*

दुर्हुत n. *ein übel angebrachtes Opfer.*

दुर्हृणाय्, Partic. °यत् *wüthend.*

दुर्हृणायु Adj. dass.

दुर्हृत Adj. *mit Mühe —, kaum entfernt* Kâraka 6,11.

दुर्हृद् 1) Adj. *ein böses, hartes Herz habend.* — 2) m. *Feind.*

***दुर्हृदय** Adj. = दुर्हृद् 1).

दुर्हृषीक Adj. *mangelhafte Sinnesorgane habend oder seine Sinne schlecht im Zaume haltend.*

डल्, डोलयति *in die Höhe heben, schwingen, aufwirbeln* (Staub). **डोलित** *in Schwingung versetzt, schwankend gemacht.*

***डलय्, डलयते** s. u. 3. ड mit डम्.

डुलि f. *die Schwankende*, Name einer der 7 Kṛttikâ.

***डुलि** 1) m. N. pr. eines Weisen. — 2) f. *Schildkrötenweibchen* oder *eine kleine Schildkrötenart.* Auch ***डुली**.

डुलिडुक् m. N. pr. eines Fürsten.

***डुच्छल** Adj. = रोमश.

डुवन्यसद् Adj. nach Sâj. *unter den Verehrenden wohnend.*

1. डुवस् n. *Verehrung, Ehre, Ehrenbezeugung.* Insbes. mit कर् und धा.

2. डुवस् Adj. *rumorend.*

3. डुवस् n. nach Sâj. = **1. डुवस्.**

डुवसन Adj. *hinausstrebend.*

डुवस्य्, डुवस्यति 1) *ehren, anerkennen, belohnen.* — 2) *zur Belohnung geben.*

डुवस्यु Adj. 1) *verehrend, ehrerbietig.* — 2) m. N. pr. eines Liedverfassers.

डुवस्वत् Adj. 1) *verehrend.* — 2) *Verehrung geniessend, — empfangend.*

डुवोया f. *Verehrung.* Nur im gleichlautenden Instr.

डुवोयु 1) Adj. *ehrend.* — 2) Adv. *a) verehrend, reverenter.* — *b) aus Anerkennung, zum Lohn.*

दुश्चक्षस् Adj. *ein böses Auge habend.*

दुश्चर 1) Adj. (f. आ) *a) wo sich schwer gehen lässt, schwer zu betreten, unzugänglich.* — *b) schwer zuzubringen, — zu durchleben.* — *c) schwer zu üben, — vollziehen.* Nom. abstr. °त्व n. — 2) *m. *a) Bär* Râgân. 19,7. — *b) eine zweischalige Muschel.*

1. दुश्चरित n. *übles Benehmen, Uebelthat; Thorheit.*

2. दुश्चरित Adj. *Uebelthaten begehend, sich schlecht betragend* Daçak. 5,45.

दुश्चरितिन् Adj. dass.

***दुश्चर्मक** n. *Aussatz.*

दुश्चर्मन् Adj. 1) *hautkrank.* — 2) **keine Vorhaut habend.*

दुश्चरित्र und **दुश्चारिन्** Adj. *einen schlechten Wandel führend.*

दुश्चिकित्स Adj. *schwer zu heilen.*

दुश्चिकित्सा f. *falsche ärztliche Behandlung.*

दुश्चिकित्सित Adj. *schwer zu heilen.*

दुश्चिकित्स्य Adj. dass. Kâraka 2,1. Superl. °तम Nom. abstr. °त्व n.

दुश्चिक्य n. *das dritte astrol. Haus.*

दुश्चिन् Adj. *übel denkend.*

दुश्चित्त Adj. *traurig, betrübt* Kâraṇḍ. 43,16.

दुश्चित्तित n. *ein dummer Gedanke.*

दुश्चित्तचित्तिन् m. N. pr. eines Mâraputra Lalit. 396,6.

दुश्चित्य Adj. *worüber schwer in's Klare zu kommen ist.*

दुश्चेतस् Adj. *bösgesinnt.*

दुश्चेष्टा f. und दुश्चेष्टित n. *schlechtes, verkehrtes Benehmen, böses Treiben.*

दुश्यवन 1) Adj. *schwer zu Fall zu bringen, unerschütterlich.* — 2) *m. Bein. Indra's Pratâpar. 248,11.

दुश्याव Adj. = दुश्यवन 1).

दुष्कृद् Adj. (f. आ) *mangelhaft* (den Körper) *bedeckend.*

दुष्काय Adj. *eine schlechte Gesichtsfarbe habend, schlecht aussehend* Karaka 1,17.

दुष्किट्ट Adj. *schwer zu vernichten.*

दुष्किन्न Adj. *schlecht ausgezogen* (Dorn).

दुःशंस Adj. *übel redend, schmähend* Taitt. Âr. 2,4,1. *übelwollend.*

दुःशक Adj. *schwer auszuführen* Comm. zu Njâyam. 4,2,6. *unmöglich.* Nom. abstr. °त्व n. Comm. zu Âpast. Çr. 6,12,4.

*दुःशक्त und *दुःशक्ति Adj. *unvermögend.*

दुःशल N. pr. 1) m. eines Sohnes des Dhṛtarâshṭra. — 2) f. आ einer Tochter Dhṛtarâshṭra's.

दुःशस्त 1) Adj. *schlecht recitirt.* — 2) n. *schlechte Recitation.*

*दुःशाकम् Adv. *schlimm um das Gemüse!*

*दुःशास Adj. = दुःशासन 1).

दुःशासन 1) *Adj. *schwer zu beherrschen, — im Zaume zu halten.* — 2) m. N. pr. eines Sohnes des Dhṛtarâshṭra.

दुःशंसु Adj. *böswillig, bösartig.*

दुःशिक्षित Adj. *schlecht unterrichtet* Kâd. 235,6. 2,7,3. *unerzogen, ungebildet, ungezogen, unverschämt* Bâlar. 37,17.

दुःशिष्य m. *ein schlechter Schüler.*

दुःशीतनु Adj. Âpast. Çr. 9,6,2 fehlerhaft für दुःशीर्तनु.

दुःशीम 1) Adj. *worauf sich schlecht liegen lässt.* — 2) m. N. pr. eines Mannes.

दुःशीर्तनु Adj. *einen unzerstörbaren Körper habend* (Agni) Maitr. S. 1,8,6. Mân. Çr. 3,2.

दुःशील 1) Adj. (f. आ) *schlechte Neigungen —, schlechte Gewohnheiten —, einen schlechten Charakter habend.* Nom. abstr. °ता f. — 2) f. आ N. pr. eines Frauenzimmers.

दुःशीलचित्त Adj (f. आ) *ein böses Herz habend.*

*दुःश्रुङ्गी f. *eine untreue Frau.*

दुःश्रुत Adj. *unvollständig durchgekocht, nicht durchgebacken* Maitr. S. 1,4,13. Âçv. Çr. 3,14,1.

दुःशैव Adj. *missgünstig.*

दुःशोध Adj. *schwer zu reinigen.*

दुःशोष Adj. *schwer auszutrocknen.*

दुःश्रव 1) Adj. *unangenehm zu hören;* s. श्रुति°. — 2) n. *Kakophonie.*

दुःश्रवत्व n. *Kakophonie.*

दुःश्रुत Adj. *schlecht —, falsch gehört.*

1. दुष् Indecl. = δυς-.

2. दुष् (= 1. दुष्) दुष्यति (episch auch Med.) erst im Ait. Br. 1) *verderben, schlecht werden, Schaden nehmen, zu Schanden werden.* — 2) *vom Uebel —, fehlerhaft —, mangelhaft sein.* — 3) *verunreinigt werden, sich verunreinigen.* — 4) *einen Fehltritt —, eine Sünde begehen, sich vergehen* (vom Weibe), *Schuld haben* 120,15. — 5) Partic. दुष्ट (erst bei M.) *a) verdorben* 216,19. *mitgenommen, in einem schlechten Zustande befindlich.* — *b) fehlerhaft* (auch von gezähmten Thieren), *mangelhaft, falsch.* — *c) böse, so v. a. von woher Gefahr droht.* — *d) der sich vergangen hat, schuldig;* häufig in Comp. mit dem womit sich Jmd vergangen hat. दुष्टा f. *liederlich.* — *e) feindlich gesinnt, böse auf, feindliche Absichten habend gegen, grollend auf* (Gen.). — *f) schlecht, böse* in moralischem Sinne; m. *ein schlechter Mensch, Bösewicht* 209,11. 12. — *g) schlimm, arg.* Compar. °तर्. — *Caus. दोषयति *beflecken* (die Seele). — दूषय् s. bes. — Mit अनु *in Folge von Etwas untreu werden, — von Jmd abfallen.* — Mit अभि, °दुष्ट *verunreinigt.* — Mit उप *einen Fehltritt begehen, moralisch sinken.* — Mit प्र 1) *sich verschlimmern.* — 2) *verunreinigt werden.* — 3) *einen Fehltritt begehen, moralisch sinken.* — 4) *sich vergehen an* (प्रति) *Jmd.* — 5) *untreu werden, abfallen.* — 6) प्रदुष्ट *a) wild geworden* (Pferde), *ausgelassen* (die Sinnesorgane). — *b) schlecht* in moralischem Sinne, *sündhaft;* m. *ein schlechter Mensch, Bösewicht.* — *c) ausschweifend, liederlich* (Weib). — Mit विप्र, °दुष्ट 1) *böse* in moralischem Sinne. — 2) *ausschweifend, liederlich* (vom Weibe). — Mit संप्र 1) *sich verschlimmern, schlecht werden.* — 2) °दुष्ट *verunreinigt.* — Mit वि *eine Sünde begehen, sich vergehen* Vishṇus. 24,41. — Mit सम् 1) *sich verunreinigen.* — 2) संदुष्ट *a) schlecht, böse* (Person). — *b) feindlich gesinnt gegen, grollend auf* (Gen.).

दुष्कक्ष m. N. pr. = दुष्मन्त Hariv. 1,32,8. fgg.

दुष्कर 1) Adj. (f. आ) *a) schwer zu thun, — vollbringen, womit man nicht leicht fertig wird, schwer zu überwinden, — ertragen.* दुष्करं क्रियते oder दुष्करम् allein mit यद् *es ist keine leichte Sache, dass.* Mit Infin. *schwer zu.* — *b) was selten geschieht, — angetroffen wird, ungewöhnlich, ausserordentlich* MBu. 10,7,5. Chr. 137,11. — *c)* दुष्करं यदि mit Infin. oder Potent. *schwerlich.* — 2) n. *Luft, Luftraum.

दुष्करकर्मन् und °कर्मकारिन् (v. l.) Adj. *Schwieriges vollbringend, überaus geschickt* Daçak. 45,5.

दुष्करकारिता f. *das Thun von etwas Ungewöhnlichem* (als Untugend) MBh. 12,158,10.

दुष्करकारिन् Adj. *etwas schwer zu Vollbringendes —, etwas Ungewöhnliches thuend* (als Lob).

दुष्करचर्या f. *Pönitenz* Lalit. 323,1. 326,17.

दुष्करण n. *ein elendes Machwerk.*

दुष्करसाधन n. *ein Mittel Schwierigkeiten zu überwinden* Daçak. (1925) 2,109,4.

दुष्कर्ण m. N. pr. eines Sohnes des Dhṛtarâshṭra.

1. दुष्कर्मन् n. *Uebelthat.*

2. दुष्कर्मन् Adj. Subst. *Uebles thuend, Uebelthäter.*

दुष्कलेवर n. *der elende Leib.*

दुष्कायस्थकुल n. *die elende Kaste der Schreiber.*

दुष्काल m. 1) *eine böse Zeit* Hem. Par. 8,377. — 2) *die böse, Alles vernichtende Zeit.* Auch als Bein. Çiva's.

1. दुष्कीर्ति f. *Unehre, Schande.*

2. दुष्कीर्ति Adj. *übel berufen, ehrlos.*

1. दुष्कुल n. *ein niedriges, verachtetes Geschlecht.*

2. दुष्कुल Adj. *niedrigen, verachteten Geschlechts.* Nom. abstr. °ता f.

दुष्कुलीन 1) Adj. (f. आ) dass. — 2) *m. *ein best. Parfum.*

दुष्कृत् Adj. *Uebles thuend,* Subst. *Uebelthäter.*

1. दुष्कृत Adj. 1) *schlecht gethan, — gemacht, — organisirt.* In Verbindung mit कर्मन् = 2. दुष्कृत MBh. 3,78,12. — 2) *übel angebracht.*

2. दुष्कृत n. *Uebelthat, Sünde.*

दुष्कृतकर्मन् Adj. Subst. *Uebles thuend, Uebelthäter.*

दुष्कृतकारिन् Adj. dass. Daçak. (1925) 2,111,10.

दुष्कृतात्मन् Adj. *von böser Gesinnung, böse, schlecht.*

दुष्कृति und °न् Adj. Subst. *Uebles thuend, Uebelthäter.*

दुष्कृष्ट Adj. *schlecht gepflügt, — angebaut.*

दुष्क्रम Adj. *in falscher Reihenfolge stehend, versetzt, verstellt* Kâvjapr. 7,7. Nom. abstr. °ता f.

दुष्क्रीत Adj. *schlecht —, zu theuer gekauft.*

*दुष्खदिर m. *ein der Acacia Catechu verwandter Baum.*

दुष्ट 1) Adj. s. u. 2. दुष्. — 2) m. *ein schädliches Thier* Vishṇus. 12,2. — 3) n. *a) Vergehen, Schuld. — b) *Costus speciosus oder arabicus. —*

दुष्टचरित्र Adj. Subst. *Uebles thuend, Uebelthäter* Pañkat. 41,14.

दुष्टचारिन् Adj. Subst. dass.

दुष्टचेतस् Adj. *übelgesinnt* M. 3,225. R. 3,52,20.

दुष्टता f. 1) *Schlechtigkeit. — 2) das Verunreinigtsein.*

दुष्टत्व n. 1) *Schlechtigkeit. — 2) Verkehrtheit, Falschheit.*

दुष्टदमनकाव्य n. Titel eines *Gedichts.*

दुष्टदुर्जन m. *Bösewicht, Schuft* Spr. 2888.

दुष्टनाशिनी f. N. pr. einer Göttin.

दुष्टनु Adj. *einen hässlichen Leib habend, hässlich* AV.

दुष्टबुद्धि 1) Adj. *Böses im Sinn habend gegen, grollend auf* (उपरि). — 2) m. N. pr. eines *Bösewichts.*

दुष्टभाव Adj. *eine böse Absicht habend, übelgesinnt* Āpast. MBh. 1,152,26. 3,62,15. R. 3,49,56. Nom. abstr. °ता f. 1,3,11.

दुष्टयोनिप्राप्तिविचार m. Titel eines Werkes.

दुष्टर Adj. (f. आ) 1) *unüberwindlich, unwiderstehlich, dessen man nicht Herr wird, unübertrefflich. — 2) unentreissbar. — 3) schwer auszuhalten. — zu ertragen.*

दुष्टरीतु 1) Adj. *unüberwindlich, unwiderstehlich. — 2) m. N. pr. eines Mannes.*

दुष्टलाङ्गल n. *eine best. Gestalt des Mondes.*

दुष्टवाच् Adj. *böse Reden führend* M. 8,386.

दुष्टहृदय Adj. *ein böses Herz habend* Daçak. 26,3.

दुष्टातुर m. *ein schlechter, ungehorsamer Patient.*

दुष्टात्मन् Adj. *übelgesinnt* MBh. R.

दुष्टान्तरात्मन् Adj. dass. 46,7.

दुष्टि f. 1) *Verderben, Verderbniss. — 2) das Schlimmsein, Bösartigkeit.* त्रयाणाम् Kāraka 2,5.

*दुष्टीय्, °यति Denom. von दुष्ट.

दुष्टुत, दुष्टुति und दुष्टु s. दुःष्टुत, दुःष्टुति, दुःष्टु.

*दुष्पच Adj. *schwer zu verdauen.*

*दुष्पतन n. *ein schlimmes Fallen, Sturz.*

*दुष्पत्त्र m. *ein best. Parfum.*

दुष्पद Adj. (f. आ) *unergründlich* oder *unzugänglich* (Flüsse) RV. 1,53,9.

दुष्पराजय m. N. pr. eines Sohnes des Dhṛtarāshṭra.

दुष्परिग्रह Adj. (f. आ) *schwer im Besitz zu behalten.*

दुष्परिणाम Adj. fehlerhaft für दुष्परिमाण.

दुष्परिमाण Adj. *von unbestimmtem Umfange* Kauç. 139.

दुष्परिहर्तु Adj. *schwer zu entfernen.*

दुष्परिहर Adj. *schwer zu vermeiden.* Nom. abstr. °त्व n. Comm. zu Njāyam. 2,1,26.

दुष्परीक्ष्य Adj. (f. आ) *schwer zu prüfen, — untersuchen.*

*दुष्पान Adj. *schwer zu trinken.*

दुष्पार Adj. 1) *schwer zu durchschiffen, worüber schwer hinüberzugelangen ist, schwer zu durchdringen. — 2) schwer zu vollbringen.*

दुष्पार्ष्णिग्रह und °ग्राह Adj. *einen schlimmen Feind im Rücken habend.*

*दुष्पीत Adj. *schlecht getrunken.*

दुष्पुत्र m. *ein schlechter Sohn.*

*दुष्पुरुष m. *ein schlechter Mensch.*

दुष्पूर Adj. (f. आ) *schwer zu füllen, — sättigen, — befriedigen.*

दुष्पेषण Adj. *schwer zu zerstampfen.* Nom. abstr. °त्व n. Comm. zu Āpast. Çr. 8,5,40.

दुष्प्रकम्प und °कम्प्य Adj. *schwer zum Zittern, zum Wanken zu bringen.*

1. दुष्प्रकृति f. *eine gemeine Natur, ein gemeiner Charakter* Kād. 116,7.

2. दुष्प्रकृति Adj. *eine gemeine Natur habend, niederträchtig* Kād. 2,60,7.

दुष्प्रज und \°स् Adj. *schlechte Kinder habend.*

दुष्प्रज्ञ Adj. (f. आ) *unverständig.* Nom. abstr. °त्व n.

1. दुष्प्रज्ञान n. *Unverstand.*

2. दुष्प्रज्ञान Adj. *unverständig, ungeschickt.*

दुष्प्रणीत 1) Adj. *a) schlecht —, irre geleitet. — b) missrathen.* दुष्प्रणीतेन मनसा दुष्प्रणीततराकृतिः MBh. 13,144,30. — 2) n. *ein schlechtes, unkluges Benehmen.*

दुष्प्रतर Adj. (f. आ) *worüber man schwer hinwegkommt* (eig. und übertr.).

दुष्प्रतिग्रह Adj. (f. आ) *schwer zu fassen, — greifen.*

दुष्प्रतिवारण Adj. *schwer abzuwehren.*

दुष्प्रतिवीक्षणीय und °वीक्ष्य Adj. *schwer anzusehen, dessen Anblick man nicht ertragen kann.*

दुष्प्रत्यभिज्ञ Adj. *schwer wiederzuerkennen* Kaṇḍak. 88,15.

दुष्प्रधर्ष 1) Adj. (f. आ) *dem man Nichts anhaben kann, vor Angriffen sicher, dem man sich nicht nahen darf, unantastbar. — 2) m. N. pr. eines Sohnes des Dhṛtarāshṭra. — 3) *f. आ a) Alhagi Maurorum* Rāgān. 4,54. — *b) Phoenix sylvestris* Rāgān. 11,56.

दुष्प्रधर्षण 1) Adj. = दुष्प्रधर्ष 1). — 2) m. N. pr. eines Sohnes des Dhṛtarāshṭra. — 3) *f. ई *Melongena incurva.*

दुष्प्रधर्षणी f. Bez. *verschiedener Eierpflanzen* Rāgān. 4,30. Bhāvapr. 1,198.

दुष्प्रधृष्य Adj. = दुष्प्रधर्ष 1).

दुष्प्रपदन Adj. *sshwer zu betreten* Sāj. zu RV. 1,59,3.

दुष्प्रबोध Adj. *schwer aufwachend* Bhāvapr. 6,43.

*दुष्प्रमय Adj. (f. आ) *schwer zu messen.*

दुष्प्रयुक्त Adj. *schlecht —, falsch angewandt, — gebraucht.*

दुष्प्रलम्भ Adj. (f. आ) *schwer zu betrügen* Āpast.

दुष्प्रवाद m. *eine böse Nachrede.*

दुष्प्रवृत्ति f. *eine böse, traurige Nachricht.*

दुष्प्रवेश 1) Adj. (f. आ) *a) wohin der Eingang erschwert ist, schwer zu betreten. — b) schwer hineinzubringen. — 2) *f. आ eine Art Opuntia* Rāgān. 8,54.

दुष्प्रसह 1) Adj. (f. आ) *a) schwer zu ertragen, unwiderstehlich. — b) dessen Anblick man nicht ertragen kann, grauenvoll. — 2) m. N. pr. eines Lehrers.*

दुष्प्रसाद Adj. *schwer zu besänftigen* 57,24.

दुष्प्रसादन Adj. dass.

दुष्प्रसाधन und °साध्य Adj. *mit dem schwer fertig zu werden ist.*

दुष्प्रसाह fehlerhaft für दुष्प्रसह.

दुष्प्रसू Adj. f. *es schwer zu einer richtigen Geburt bringend* Suçr. 2,397,2.

दुष्प्रहर्ष m. N. pr. eines Sohnes des Dhṛtarāshṭra.

दुष्प्राप (f. आ) und °पण Adj. *wohin* oder *wozu man schwer gelangt, schwer zu erreichen, — erlangen.*

दुष्प्राप्त MBh. 12,12642 fehlerhaft für दुष्प्राप.

दुष्प्राप्य Adj. = दुष्प्राप.

दुष्प्रावी Adj. *unaufmerksam, unfreundlich.*

दुष्प्रीति f. *Missvergnügen.*

दुष्प्रेक्ष Adj. 1) *schwer zu Gesicht kommend. — 2) unangenehm anzuschauen.*

दुष्प्रेक्षणीय Adj. = दुष्प्रेक्ष 2).

दुष्प्रेक्षित Adj. *schlecht —, mangelhaft angesehen* Varāh. Bṛh. S. 2,28.

दुष्प्रेक्ष्य Adj. = दुष्प्रेक्ष 1) und 2).

दुष्फालिकृत्य *der 12te astrol. Joga.*

दुष्मत्त m. fehlerhaft für दुष्यत्त.

दुष्यत्त m. N. pr. des Vaters der Çakuntalā.

दुःषत्त die ältere Form.

*दुष्या f. = दूष्या *Leibgurt eines Elephanten* Gal.

दुषत्त m. fehlerhaft für दुष्यत्त.

*दुःषत्त m. die ältere Form von दुष्यत्त. Vgl.

दोःपत्ति.

*दुःपंधि gaṇa सुषामादि.

1. दुःषम m. *ein best. Gewicht*, = 6 Dhânaka Kâraka 8,1 (दुःखम gedr.).

2. दुःषंम 1) n. *ein schlechtes Jahr* Çat. Br. 3,2.1,30. Ait. Br. 2,29. — 2) f. दुःषमा Bez. *zweier unglücklicher Speichen im Zeitenrade* Ârjabh. 3,9.

*दुःषमसुषमा f. bei den Gaina Bez. *zweier zum Theil unglücklicher, zum Theil glücklicher Speichen im Zeitenrade.*

*दुःषंक्ष Adj. *unwiderstehlich.*

*दुःषामन् gaṇa सुषामादि.

*दुःषुप्त Adj. *unruhig schlafend, böse Träume habend.*

*दुःषूति P. 8,3,88.

*दुःषेध gaṇa सुषामादि.

दुःष्टुत n. *fehlerhafte Behandlung des Stotra.*

दुःष्टुति und दुःष्टुति f. *ein fehlerhaftes oder schlechtes Loblied.*

*दुःष्टु 1) Adj. *sich schlecht betragend.* — 2) Adv. *schlecht.*

*दुःस्पर्श m. = दुःस्पर्श 2) *a*).

दुःघत्त MBu. 5,3974 fehlerhaft für दुष्पत्त.

दुःस्वप्न्य und दुःस्वप्निय n. *ein böser Traum, unruhiger Schlaf.*

दुस्° = 1. दुष्°, δυς-.

दुस्तप Adj. *schwer zu vollbringen* (तपस् Kasteiung).

दुस्तर Adj. (f. आ) *schwer zu passiren, worüber schwer hinüberzukommen ist* (eig. und übertr.), *dessen man schwer Herr wird, unüberwindlich.*

दुस्तरण Adj. (f. ई) *schwer zu passiren.*

*दुस्तरीय gaṇa निरुदकादि.

दुस्तर्क m. *ein falsches Raisonnement.*

दुस्तर्क्य Adj. *schwer zu errathen, — herauszufinden.*

दुस्तार Adj. (f. आ) = दुस्तर.

दुस्तिथि m. *ein unglücklicher lunarer Tag.*

दुस्तीर्ण Adj. = दुस्तर.

दुस्तीर्थ Adj. (f. आ) *eine schlechte Furt —, einen schlechten Zugang habend.*

दुस्तोष Adj. *schwer zufriedenzustellen.*

दुस्त्यज Adj. (f. आ) *schwer zu verlassen, — aufzugeben, — im Stich zu lassen* Kâd. 2,9,3. Nom. abstr. °ता f. 11,12.

दुस्त्याज्य Adj. dass.

दुस्थ, दुस्थित, दुस्थिति, दुस्थेय, दुस्पृश und दुस्पृष्ट s. दुःस्थ, दुःस्थित, दुःस्थिति, दुःस्थेय, दुःस्पृश und दुःस्पृष्ट.

दुःसंरक्ष्य Adj. *schwer zu bewachen* Nilak. zu MBu. 5,42,46.

दुःसंलक्ष्य Adj. *schwer wahrzunehmen, — zu erkennen.*

दुःसंस्कार m. Pl. *schlechte Sitten.*

दुःसंस्थित Adj. *missgestaltet* R. Gorr. 2,8,40.

*दुःसक्थ und *°सक्थ Adj. *hässliche Schenkel habend.*

दुःसङ्ग m. *eine schlechte Neigung.*

दुःसचिव m. *ein schlechter Minister.*

दुःसंचार Adj. (f. आ) *ungangbar* Bâlar. 164,6.

दुःसंचिन्त्य Adj. *wovon man sich schwer einen Begriff machen kann.*

दुःसत्त्ववत् Adj. *von bösen Thieren erfüllt.*

*दुस्सथ (?) m. *Hahn* oder *Hund.*

दुस्सनि m. N. pr. eines Mannes.

दुःसंदर्भ Adj. (f. आ) *schwer zusammenzustellen, — zu verfassen* Deçîn. S. 1, Z. 2.

दुःसंधान Adj. *schwer zusammenzufügen, — zu vereinigen, — versöhnen.*

दुःसंधेय Adj. *schwer zu vereinigen, — wieder zusammenzufügen* (ein durchbrochenes Heer).

*दुःसम Adj. *nicht richtig, unpassend.*

*दुःसमतिक्रम Adj. *worüber man schwer hinwegkommt.*

दुःसमर्थ Adj. *schwer zu begreifen.*

दुःसमीक्ष्य Adj. *schwer zu Gesicht zu bekommen.*

दुःसंपाद Adj. 1) *wozu schwer zu gelangen ist.* — 2) *schwer —, nicht auszumachen* Çâṁk. zu Bâdar. 3,2,9.

दुःसंपाद्य Adj. = दुःसंपाद 1). Nom. abstr. °त्व n.

दुःसर्प m. *eine böse Schlange.*

दुःसह् 1) Adj. (f. आ) *schwer zu ertragen, unerträglich, unwiderstehlich.* Compar. °तर 173,14. — 2) m. N. pr. *a*) eines bösen Dämons. — *b*) eines Sohnes des Dhṛtarâshṭra. — *c*) eines Sohnes des Purukutsa. — 3) f. आ *a*) Bein. der Çrî. — — *b*) **ein best. Strauch.*

दुःसहाय Adj. *schlechte Gefährten habend, von Allen verlassen.*

दुःसाक्षिन् m. *ein falscher Zeuge.*

*दुःसाधिन् m. *Thürsteher.*

दुःसाध्य Adj. 1) *schwer zu vollbringen* Spr. 7699. — 2) *schwer zu erfüllen* (Wunsch). — 3) *mit dem man schwer fertig wird* MBh. 7,33,27. — 4) *schwer herzustellen, — zu heilen.* — 5) *schwer zu versöhnen.*

दुःसेव्य Adj. *schwer zu gebrauchen, — handhaben, — behandeln.*

*दुःस्त्री f. *ein böses Weib.*

दुःस्थ Adj. (f. आ) 1) *dem es schlimm geht, worum es schlimm steht, sich in übler Lage —, sich in Noth befindend, elend, unglücklich, traurig.* दुःस्थं (Adv.) स्था *unwohl —, krank sein.* — 2) **thöricht*

दुःस्थित 1) Adj. = दुःस्थ 1) 134,23. 166,16. 303,17. — 2) n. *a*) *eine unpassende Art zu stehen* MBu. 3,233,21. — *b*) = दुःस्थिति.

दुःस्थिति f. *eine üble Lage, schlimme Verhältnisse.*

दुःस्थेय n. impers. *schwer zu stehen.*

दुःस्नान n. *ein schlimmes, unheilvolles Baden.*

दुःस्पर्श 1) Adj. *a*) *schwer zu berühren, — anzufassen.* — *b*) *unangenehm zu berühren, für das Gefühl unangenehm.* — 2) * m. *a*) *Alhagi Maurorum.* — *b*) *Guilandina Bonduc.* — 3) f. आ *Solanum Jacquini, Alhagi Maurorum, Mucuna pruritus* und *Cassyta filiformis.* Zu belegen, aber nicht näher zu bestimmen. Dhanv. 1,6. Râgân. 3,39.44. 4,53. Bhâvapr. 1,198. 207. 3,46. 92.

दुःस्पर्शक m. *Alhagi Maurorum* Karaka 6,9.

दुःस्पृश Adj. *unangenehm zu berühren, — anzufassen.*

दुःस्पृष्ट 1) n. *geringe Berührung.* In der Grammatik *die Thätigkeit der Zunge, durch welche die Laute* य, र, ल *und* व *hervorgebracht werden.* — 2) m. *ein durch diese Thätigkeit hervorgebrachter Laut.*

*दुःस्फोट m. *eine Art Waffe.*

दुःस्मर् Adj. *dessen man sich ungern erinnert.*

दुःस्वन Adj. (f. आ) *übel tönend.*

दुःस्वप्न m. *ein böser Traum* Mân. Gṛhj. 2,14. °दर्शन n. *ein böses Traumgesicht.*

दुःस्वप्नप्रतिबोधन Adj. *schwer aus dem Schlafe zu erwecken.*

1. दुह्, दोग्धि, दुग्धे, दुहंति, °ते, दोहति, °ते, दुह्यति und °ते. 1) *melken* (auch vom *Ausziehen des Saftes* aus der Soma-Pflanze), übertr. *ausbeuten, Nutzen —, Vortheil ziehen aus;* mit Acc. — 2) *Etwas herausmelken, herausziehen aus;* mit doppeltem Acc. — 3) *milchen, Milch geben,* den Samen *entlassen,* überh. *etwas Erwünschtes spenden;* mit Acc. oder Gen. (selten). कामान् so v. a. *Wünsche erfüllen, — gewähren* Spr. 7816. Gewöhnlich Med. — 4) Pass. *gemolken —, herausgemolken —, ausgezogen werden.* दुग्ध *gemolken, herausgemolken, ausgezogen, ausgesogen, ausgebeutet, verbraucht* (Bhâg. P. 5,14,12). — Caus. दोहयति, °ते 1) *melken lassen* Vaitân. — 2) *melken, herausmelken, herausziehen.* — Desid. दुदुहति und दुधुक्षति *melken wollen.* — Mit अभि *dazu melken* TBr. 1,4,8,4. — Caus. Act. *dazu milchen lassen* Âpast. Çr. 15,2,2. — Mit अव Med. *Jmd* (Dat.) *Etwas* (Acc.)

spenden. — Caus. *mit* (Milch) *übergiessen* Kâraka 6,2. — Mit अभ्यव, °दुग्ध *worauf Milch gemolken ist* Kauç. 32. — Mit आ Act. Med. *herausmelken, hineinmelken in* (Loc.). — Mit उप in उपदोह und °दोहन. — Mit निस् Act. Med. *herausmelken, herausziehen.* — Mit प्र in सव्यप्रदुग्धा *nur in der linken Brust Milch habend* Kâraka 4,2. Vgl. अ॒प्रदुग्ध, प्रदोहन und सुप्रदोहा. — Mit वि — प्र (durch das Verbum fin. getrennt) Act. *aussaugen, vollständig ausziehen.* — Mit प्रति 1) Act. *hinzumelken.* — 2) Act. Med. *hinzumilchen, —spenden* RV. 2,11,21. 10,133,7. — Mit वि Act. *ausmelken, leer melken, aussaugen.* — Mit सम् 1) Act. Med. *zusammen melken, —saugen, melken.* — 2) Med. *zusammen milchen, —spenden.* — Caus. *zusammenmelken lassen.*

2.°दुह् Adj. *melkend, milchend, spendend.*

3.*दुह्, दोहति (अर्दने).

°दुह् 1) Adj. (f. आ) = 2. °दुह्. — 2) Nom. act. in दुर्दुहा.

दु॒हे॒ध्यै Dat. Inf. zu 1. दुह् RV. 10,61,17.

दु॒हितृ॒ f. *Tochter.* Acc. Pl. auch दुहितरस् (metrisch).

दुहिता f. dass. Nur Acc. Sg. (metrisch).

दुहितामातृ f. Du. *Tochter und Mutter* 135,18.

*दुहितृ॒पति m. *Tochtermann.*

दुहितृत्व n. *das Tochtersein, das Verhältniss einer Tochter.*

*दुहितृपति m. *Tochtermann.*

दुहितृमत् Adj. *eine Tochter habend* Âpast.

दुह्यु MBh. 1,3160. 3162. 3433 fehlerhaft für द्रुह्यु.

1. दू॒ s. 1. दु.

2.*दू॒ f. *Leid, Schmerz.* दूद Adj. *Schmerz verursachend.*

3. दू॒ = 1. दु॒वस्. Nur Nom. Pl. दु॒वस् RV. 1,37,14. Vgl. अ॒दू.

(दूडभ) दूढ्॒भ Adj. *schwer* oder *nicht zu täuschen.*

दू॒डाश Adj. *nicht huldigend, unfromm.*

दू॒ढी und *दूध (fehlerhaft) Adj. *übelgesinnt.*

दू॒णाश Adj. *unerreichbar, unzugänglich.*

1. दू॒णाश 1) Adj. (f. आ) dass. — 2) m. *ein best.* Ekâha.

2. दू॒णाश Adj. *unvergänglich, unzerstörlich, nicht aufhörend, fortwährend.*

दू॒त 1) m. *Bote, Abgesandter, Gesandter eines Fürsten, Unterhändler.* — 2) f. ई॒ *a) Botin, Unterhändlerin* (insbes. in Liebesangelegenheiten). — *b) *Predigerkrähe.* — *c)* N. pr. eines Wesens im Gefolge der Durgâ.

1. दूतक 1) m. = दूत 1). — 2) f. दूतिका = दूत 2) *a).* °दूतिका वाक् *eine Rede, die — verkündet, verräth.*

2. दूतक m. Bez. Agni's als *Waldbrand.*

दूतकर्मन् n. *Botenamt.*

*दूतघ्नी f. *eine best. Pflanze.*

दूतत्व n. *das Amt eines Boten, —Abgesandten* 173,7.

दूतय्, °यति *Jmd* (Acc.) *als Boten verwenden* Naish. 9,22.

दूतलक्षण n., दूतवाक्य n. und °प्रबन्ध m. Titel von Werken Opp. Cat. 1.

दूताङ्गद Titel 1) m. eines Actes im Mahânâṭaka. — 2) n. eines Schauspiels.

दूति (metrisch) f. = दूत 2) *a).* दूतिं Hariv. 8641 fehlerhaft für दूत्ये.

दूतिव (wohl fehlerhaft) n. = दूतीव LA. 37,5.

1. दूती f. s. दूत 2).

2. दूती Adv. mit भू *zum Boten* oder *zur Botin werden* Hem. Par. 2,471.

*दूतीका f. = दूतक 2).

दूतीव n. *der Dienst einer Unterhändlerin.*

दूत्य, दू॒तिय n. und दूत्या f. *der Dienst* oder *das Amt eines Abgesandten, Botschaft.*

दून s. u. 1. दु.

*दूप्र (!) Adj. *stark.* Vgl. दृप्र.

दूषन n. *Glut, Hitze im Körper* Kâraka 6,24.

दू॒र॒ Bez. *des* Prâṇa *als Gottheit.*

दू॒रे 1) Adj. (f. आ) *fern, entfernt, weit, —von* (Abl. oder Gen.); n. *Ferne, Entfernung* (im Raume und in der Zeit). दूरमेतत् so v. a. *darauf kann man aber noch lange warten* Spr. 7750. — 2) दू॒रम् *a) fernhin, weit weg, fern, fern von.* Zeitlich Çat. Br. 14,4,1,10. दू॒रादू॒रम् als Verstärkung, eben so दूरतरम् und दूरादूरतरम् (Kâraṇ. 27,4). — *b) weit nach oben, hoch* 86,20. — *c) weit nach unten, tief.* — *d) weit,* so v. a. *bedeutend, in hohem Grade, sehr, ganz und gar* Mṛicch. 114,5. — *e)* mit कर् *übertreffen,* mit Acc. — 3) दूरेण *a) fern, aus der Ferne.* Verstärkt दूरतरेण 104,25. 105,6. — *b) bei Weitem.* — 4) दू॒रात् *a) aus der Ferne, von fern, fern, —von* (Abl.). Mit त्यज् und andern Verben von ähnlicher Bed. *von fern meiden* auch so v. a. *sich auf das Entschiedenste hüten vor.* — *b) weithin,* so v. a. *nach allen Seiten hin, genau* (prüfen). — 5) दू॒रे *in der Ferne, fern, weit weg.* Mit भू *sich auf und davon machen,* mit कर् so v. a. *fahren lassen, aufgeben;* mit त्यज् u. s. w. so v. a. दूरात् तिष्ठतु *bleibe fern,* so v. a. *möge unerwähnt bleiben;* mit गत so v. a. *wovon nicht mehr die Rede sein kann.* दूरतरे *in einiger Entfernung von* (Abl.). — 6) दूर° = दूरम् *a) b)* (Spr. 7790), *c)* und *d)* und *aus der Ferne.*

दू॒रआदिश् Adj. *weithin verkündend, —schallend.*

दू॒रआधी Adj. *in die Ferne sinnend, sich hinaussehnend.*

दू॒रउपब्दस् Adj. *weithin klappernd.*

दू॒रके n. *Ferne.* Nur °के॒म् *in die Ferne* und °के॒ *in der F.*

*दूरक्त Adj. *schlecht gefärbt.*

दूरक्ष्य Adj. *schwer zu hüten.*

दूरखातोदक Adj. *wo man erst nach tiefem Graben auf Wasser stösst* Cit. im Comm. zu Gobh. 4,7,8.

दूरग Adj. 1) *weithin gehend, — sich verbreitend.* — 2) *in der Ferne seiend, entfernt.*

दूरगत Adj. *weit fortgegangen.*

दूरगमन n. *das Gehen —, Ziehen in die Ferne* Spr. 7686.

दूरगा Adj. = दूरग 1) Tâṇḍya-Br. 1,5,18.

दूरगामिन् Adj. *in weite Ferne gehend* Spr. 7655.

दूरगृह Adj. *dessen Haus in der Ferne ist, fern von Hause* R. 4,30,6.

दूरग्रहण n. *das Ergreifen der Dinge in der Ferne* (eine übernatürliche Kraft).

*दूरंकरण Adj. (f. ई) *entfernend.*

दूरंगम 1) Adj. *in die Ferne gehend.* — 2) *f. आ *ein best. Stadium im Leben der* Çrâvaka.

दूरचर् Adj. *fern wandelnd, in der Ferne sich befindend.*

दूरज Adj. *in der Ferne geboren, — lebend.*

दू॒रतस् Adv. *aus der Ferne her, von fern, weit weg, in der Ferne, fern* (im Raum und in der Zeit), *fern,* so v. a. *nicht bei der Hand* 215,22. Mit भू *sich fern halten* 168,2. Mit त्यज् und andern Verben von ähnlicher Bed. *von fern meiden* auch so v. a. *sich auf das Entschiedenste hüten vor.*

दूरत्व n. *das Entferntsein, Entfernung.*

दूरदर्शन 1) Adj. *was Jmd* (Gen.) *nur in der Ferne zu sehen bekommt.* — 2) *m. *Geier* (*in die Ferne sehend*).

दूरदर्शिन् 1) Adj. *in die Ferne sehend, einen weiten Blick habend* (in übertr. Bed.). — 2) *m. *Geier.*

*दूरदृश् Adj. und m. = दूरदर्शिन् 1) und 2).

दूरपथ m. *ein weiter Weg.* °थं गत: *in der Ferne weilend* 44,7.

1. दूरपात m. 1) *ein Flug in weite Ferne.* — 2) *ein Fall von einer grossen Höhe.*

2. दूरपात Adj. (f. आ) *in die Ferne schiessend, aus der Ferne treffend.*

दूरपातन n. *das Schiessen in die Ferne, Treffen*

aus der F.

दूरपातिन् Adj. 1) *weit —, in die Ferne fliegend, lange Wege zurücklegend.* — 2) *in die Ferne schiessend, aus der F. treffend.* Nom. abstr. °तिता f. und °तिव n.

दूरपात्र Adj. (f. आ) *ein weites Bette habend* (Fluss).

दूरपार 1) Adj. (f. आ) *a) dessen anderes Ufer weit entfernt ist, breit* (Fluss). — *b) wozu man schwer gelangt.* — 2) m. *ein breiter Fluss, über den man schwer hinüberkommt.*

दूरप्रसारिन् Adj. *weit reichend* Buâvapr. 2,26.

दूरबन्धु Adj. *fern von seinen Angehörigen* MBh. 13,149,125. Megh. 6.

दूरभाव m. *das Fernsein, Entfernung.*

*दूरभेद m. *das Treffen in der Ferne.*

*दूरमूल m. 1) *Saccharum Munjia* Râgân. 8,86. — 2) *Alhagi Maurorum* Dhanv. 1,5.

*दूरंभविष्णु Adj. *in die Ferne rückend.*

दूरय्, °यति *fern sein von* (Abl.).

दूरवर्तिन् Adj. 1) *in der Ferne befindlich, weit entfernt.* — 2) *weit hinausgehend über.*

*दूरवेधिन् Adj. *in der Ferne treffend.*

*दूरशून्य Adj. *durch eine lange Einöde führend* (Weg) Gal.

दूरश्रवण n. *das Hören aus weiter Ferne* Pañkar. 1,1,50.

दूरश्रवस् Adj. *dessen Ruf weithin reicht* AV. 20,135,11. Vgl. दूरेश्रवस्.

दूरसंस्थ Adj. *in der Ferne —, nicht am Orte seiend, entfernt.*

दूरसूर्य Adj. *über den die Sonne steht, von oben beschienen* 86,1.

दूरस्थ Adj. = दूरसंस्थ. Nom. abstr. °त्व n.

दूरस्थित Adj. dass. 291,4.

दूरस्वर्ग Adj. *weit vom Himmel, keine Aussicht habend in den Himmel zu kommen* Bhâg. P. 8,21, 33. v. l. दूरे स्वर्गः.

दूरागत *aus der Ferne gekommen* Spr. 2909. fg.

*दूरादागत Adj. dass. P. 6,2,144, Sch.

दूराध Adj. *schwer herzustellen.*

दूरापात m. *das Schiessen —, Treffen aus der Ferne.*

*दूरापातिन् Adj. *aus der Ferne schiessend, — treffend.*

दूरापेत Adj. *woran nicht im Entferntesten zu denken ist, wovon gar nicht die Rede sein kann* Kâd. 190,10. Nom. abstr. °त्व n. Comm. zu Nyâyam. 10,1,5.

दूरालोक m. *ein Anblick aus der Ferne.* °के स्थिता so v. a. *nur aus grosser Entfernung zu sehen* Vikr. 109.

दूरी Adv. 1) mit कर् *entfernen, weit fortbringen, — forttragen, verbannen, abweisen, zurückweisen.* — 2) mit भू *sich entfernen, — zurückziehen, zurücktreten.*

दूरूढ Adj. *schlecht verwachsen.* Nom. abstr. °त्व n.

दूरेअस्त्र Adj. (f. आ) *in weiter Ferne endend.*

दूरेअमित्र Adj. *dessen Feinde fern sind.*

दूरेअर्थ Adj. *dessen Ziel fern liegt.*

दूरेअगव्यूति Adj. *dessen Gebiet in der Ferne liegt oder in die F. reicht.*

दूरेचर Adj. *in der Ferne sich aufhaltend, entfernt.*

दूरेजनान्तनिलय Adj. *fern von Menschen lebend* (Thiere) Suçr. 1,204,5.

*दूरेत्य Adj. *in der Ferne weilend, entfernt.*

दूरेदृश् Adj. *weithin sichtbar.*

दूरेपश्या f. N. pr. einer Apsaras.

*दूरेपाक (f. आ) und *पाकु Adj. gaṇa न्यङ्कादि.

दूरेपानीयगोचर Adj. *in der Ferne die Tränke habend* (Thier) Suçr. 1,204,5.

दूरेबान्धव m. *ein entfernter Verwandter* Vasishṭha 15,7.

दूरेभा Adj. *weithin scheinend.*

दूरेयम Adj. *von dem der Todesgott fern bleibt.*

*दूरेरितेक्षण Adj. *schielend.*

दूरेवध Adj. *fern treffend.*

दूरेश्रवस् 1) Adj. *dessen Ruf weithin reicht.* — 2) *m. N. pr.; vgl. दैरेश्रवस.

*दूरेश्रुत m. N. pr.; vgl. दैरेश्रुत.

दूरेषुपातिन् Adj. *die Pfeile aus der Ferne schleudernd, a. d. F. treffend.*

दूरेकेति Adj. *dessen Geschoss in die Ferne reicht.*

दूरोत्सारित Adj. *ganz und gar beseitigt* Sarvad. 1,11. Nom. abstr. °त्व n. 14. 15.

दूरोह Adj. *schwer zu erklimmen.*

दूरोक्षण 1) Adj. dass. — 2) n. *die siebenfache Recitation eines Verses und zwar so, dass derselbe aufsteigend je nach* Pâda, *Halbversen, Drei-*Pâda *und ununterbrochen, eben so von hier an wieder absteigend, vorgetragen wird* Maitr. S. 2,8,7.

दूरोक्षणीय Adj. *nach Art des* दूरोक्षण 2) *behandelt.*

*दूर्य n. 1) *Excremente.* — 2) *Gelbwurz.*

दूर्व 1) m. N. pr. eines Fürsten. — 2) f. दूर्वा *Panicum Dactylon.*

*दूर्वाकाण्ड n. *ein Haufen* Dûrvâ-*Gras.*

दूर्वादी f. N. pr. der Gattin Vṛka's.

दूर्वागणपतिव्रत n. *eine best. Begehung.*

दूर्वालोष्ट m. *ein Erdkloss von einem* Dûrvâ-*Felde* Mân. Gṛhj. 1,7.

*दूर्वावण und *°वन n. Dûrvâ-*Wald.*

दूर्वावत् Adj. *mit* Dûrvâ-*Gras verbunden.*

दूर्वाव्रत n. *eine best. Begehung.*

दूर्वाष्टमी f. *ein Festtag am 8ten Tage der lichten Hälfte des* Bhâdra.

दूर्वासोम m. *eine best.* Soma-*Pflanze.*

दूर्वेष्टका f. *bei der Schichtung des Altars verwendete* Dûrvâ.

दूर्श n. *eine Art Gewebe oder Gewand.*

दूलाल m. N. pr. eines Autors. दूलालीय n. Titel seines Werkes Opp. Cat. 1.

*दूलास (!) m. *Bogen.*

*दूलिका und *दूली f. *die Indigopflanze.*

°दूष Adj. *verunreinigend.*

दूषक 1) Adj. (f. दूषिका) mit Gen. oder am Ende eines Comp. *a) verderbend, entstellend, fälschend, verführend, verunehrend, schändend.* — *b) Jmd zu nahe tretend, sich an Jmd oder Etwas vergehend.* — *c) verunreinigend,* so v. a. *mit einer Sünde belastend, sündhaft.* — 2) f. दूषिका *a) Unreinigkeit des Auges.* — *b) eine Art Reis.* — *c)* **Pinsel.*

दूषण 1) Adj. (f. ई) *a) verderbend, vernichtend, schädlich, verunreinigend, besudelnd, entehrend.* — *b) sich vergehend an.* — 2) m. N. pr. *a)* eines Rakshas. — *b)* eines von Çiva erschlagenen Daitja. — 3) f. दूषणा N. pr. der Mutter Tvashṭar's. — 4) n. *a) das Verderben, Ruiniren, Besudeln, das mit einem Makel Behaften* 250,14. *Schänden, Verführen* (von beiden Geschlechtern). — *b) das Verunglimpfen, übles Nachsagen, Verdächtigen, Herabsetzen.* — *c) eine gegründete Einwendung, Widerlegung.* — *d) Mangel, Fehler, Vergehen, Schuld, Sünde.*

दूषणता f. *das ein Fehler Sein.*

दूषणवादिन् m. *Opponent* (in einer Disputation) Comm. zu Nyâyas. 5,1,41.

*दूषणारि m. Bein. Râma's.

*दूषणीय Adj. = 1. दूष्य 1).

दूषय् (von 1. duṣ), दूषयति (episch auch Med.) 1) *verderben, verkehren, verschlechtern, verschlimmern, fälschen, unbrauchbar machen, besudeln, verunehren, schänden;* in der Astrol. *verderben, Unheil über Etwas bringen.* — 2) *für falsch, verkehrt, schlecht, sündhaft erklären, tadeln* 43,6. वाचम् so v. a. *sein Wort brechen.* — 3) *Jmd einer Schlechtigkeit zeihen, bezichtigen, beschuldigen, beschimpfen.* दूषित *einer Schlechtigkeit geziehen, mit einem Makel behaftet, blossgestellt;* oft in Comp. mit dem näher angegebenen Makel. — 4) *ein-*

schüchtern Spr. 2833. 5737. — 3) *Jmd* (Gen.) *zu nahe treten.* — Mit अभि *es Jmd anthun, übel einwirken auf, Schaden zufügen;* mit Acc. — Mit उप, °दूषित *mit einem Makel behaftet.* — Mit प्र 1) *verderben, angreifen, verunreinigen.* — 2) *arg machen,* so v. a. *übertreiben.* — 3) *Jmd einer Schlechtigkeit zeihen, beschimpfen.* — Mit अभिप्र *verderben, angreifen.* — Mit प्रतिप्र, °दूषित *verunreinigt.* — Mit वि 1) *verderben, verunreinigen, verunglimpfen.* उपहासैः so v. a. *verspotten, verlachen.* मातृविदूषित *durch die Mutter mit einem Makel behaftet.* — Mit सम् 1) *verderben, verschlimmern, verunreinigen.* — 2) *Jmd schlecht machen,* so v. a. *an den Pranger stellen.*

°दूषयितर् Nom. ag. *Schänder, Entehrer.*

*दूषयितु Adj. *schändend, entehrend.*

दूषि 1) Adj. am Ende eines Comp. *verderbend, vernichtend, zerstörend.* — 2) f. *a) giftiger Stoff.* — *b) *Unreinigkeit des Auges.*

°दूषिन् Adj. *verunreinigend, schändend.*

दूषी und दूषीका f. *Unreinigkeit des Auges.*

1. दूषीविष n. *Gift, welches alt geworden oder sonst zersetzt ist und dadurch an Heftigkeit der Wirkung verloren hat.*

2. दूषीविष Adj. (f. आ) *in geringem Grade giftig* Kâraka 6,23.

दूषीविषारि m. *ein best. Antidoton.*

1. दूष्य 1) Adj. *a) dem Verderben ausgesetzt, was verdorben —, ruinirt —* (Kâm. Nîtis. 14,17), *verunreinigt werden kann.* — *b) verdienend beschimpft zu werden;* m. *ein schlechtes Subject.* — 3) *n. *a) Eiter* — *b) Gift.*

2. दूष्य 1) n. *a) Zelt.* — *b) *Zeug, Stoff* oder *eine Art Zeug, Kattun.* — 2) *f. आ *Leibgurt eines Elephanten.*

दूष्यदर n. *eine durch giftige Stoffe beigebrachte Krankheit des Abdomen.*

*दूष्यदरिन् und दूष्योदरिन् Adj. *an* Dûshjudara *leidend.*

°दूस n. *Milch* in *अवि°.

दृंह Adj. in भूमिदृंह.

दृंहण n. 1) *das Befestigen.* — 2) *Befestigungsmittel.*

दृंहित 1) Adj. s. u. दृंह् Caus. — 2) n. *Befestigung.*

दृंहितर् Nom. ag. *Befestiger.*

*दृक n. *Oeffnung.*

दृकाण m. δεκανος, *ein Dritel eines Zodiakalbildes.*

*दृक्कर्ण m. *Schlange.*

दृक्कर्मन् n. *ein Verfahren, vermittelst dessen irgend ein Planet, der eine Breite hat, auf die Ekliptik reducirt wird.*

दृक्काण m. = दृकाण.

दृक्क्षत्र Râgat. 8,133 wohl fehlerhaft für दृक्कक्ष्य n. *der Sonnenschirm des Auges,* d. i. *Augenlid.*

दृक्क्षेप m. *der Sinus der Zenith-Distanz des höchsten oder Central-Punctes der Ekliptik zu einer gegebenen Zeit.*

दृक्तुल्य Adj. *mit dem beobachteten Orte übereinstimmend* Sûrjas. 11,6. Nom. abstr. °ता f. 2,14. 3,11.

दृक्पथ m. *Gesichtskreis.*

दृक्पात m. *Blick* Varâh. Bṛh. S. 78,4.

*दृक्प्रसादा f. *in der Medicin und als Collyrium gebrauchter blauer Vitriol* Râgân. 13,91.

*दृक्प्रिया f. *Pracht, Schönheit.*

दृक्शक्ति f. bei den ekstatischen Pâçupata *eine übernatürliche Sehergabe.*

*दृक्श्रुति m. *Schlange.*

°दृक्ष Adj. *aussehend* oder Subst. *Aussehen* in अमृ°, ई°, की° und ता°.

दृक्संगम n. Sg. *das Erblicken von und eine Zusammenkunft mit* (Gen.) Spr. 3500.

दृग्वल m. *ein schielender Blick* Prasannar. 5,2.

*दृग्ध्यक्ष m. *die Sonne.*

दृगन्त m. *der äussere Augenwinkel* Prasannar. 130,11.

दृगल n. *Stückchen, Bröckchen* Âçv. Çr. 5,7,2 fehlerhaft für बृगल.

दृग्गति f. *der Cosinus der Zenith-Distanz* oder *der Sinus der Höhe des höchsten oder Central-Punctes der Ekliptik zu einer gegebenen Zeit* Ârjabh. 4,34. °जीवा f. dass. Sûrjas. 3,7. °ज्या f. dass. Comm. zu Ârjabh. 4,34.

दृग्गोचर m. *Bereich des Gesichts, Gesichtskreis.*

दृग्गोल und °क m. *Doppelsphäre.*

*दृग्जल n. *Thräne.*

दृग्ज्या f. *der Sinus der Zenith-Distanz* oder *der Cosinus der Höhe.*

दृग्दृश्यप्रकरण n. und °दृश्यविवेक m. (Opp. Cat. 1) Titel zweier Werke.

दृग्भिक्ति f. *Liebesblick.*

*दृग्भू f. (!) 1) *der Donnerkeil.* — 2) *die Sonne.* — 3) *Schlange.*

दृग्रुज् f. *Augenschmerzen, —krankheit.*

दृग्लम्बन n. *Parallaxe in Höhe.*

दृग्वलय m. n. *Vertikalkreis, Azimuth.*

दृग्विष Adj. *mit dem Blicke schon vergiftend.*

*दृग्विकोन Adj. *blind* Gal.

दृग्वृत्त n. *Vertikalkreis.*

दृङ्मण्डल n. *Vertikalkreis, Azimuth* Ârjabh. 4, 21. Comm. zu Golâdhj. 6,6.

*दृडक (!) n. *a fire place, or hole made in the ground for cooking.*

दृडु m. oder f. *ein best. Tanz* S. S. S. 261.

दृढ, दृंह् 1) Adj. und °म् Adv. s. u. दृंह्. — 2) m. *a) eine Art* Rûpaka. — *b)* N. pr. eines Sohnes α) des 13ten Manu. — β) Dhṛtarâshṭra's. — 3) f. आ N. pr. einer buddhistischen Göttin. — 4) n. *a) ein fester Gegenstand, Unbewegliches.* — *b) fester Ort, Feste.* — *c) *Eisen.*

*दृढकण्टक 1) m. *eine best. Pflanze.* — 2) f. आ *Phoenix sylvestris.*

*दृढकाण्ड 1) m. *Bambusrohr.* — 2) f. आ *eine best. Schlingpflanze* Râgân. 3,91. — 3) n. *ein best. wohlriechendes Gras* Râgân. 8,101.

दृढकारिन् Adj. *beharrlich* Gaut.

दृढकृत्क m. *ein keine weitere Vereinfachung zulassender Multiplicator.*

दृढक्षत्र m. N. pr. eines Sohnes des Dhṛtarâshṭra.

*दृढक्षुरा f. *Eleusine indica.*

*दृढगात्रिका f. *körniger Zucker.*

*दृढग्रन्थि m. *Bambusrohr.*

दृढग्राहिन् Adj. *fest anpackend,* so v. a. *mit Energie Etwas verfolgend.*

*दृढच्छद 1) m. *Borassus flabelliformis* Râgân. 9, 87. — 2) n. *ein best. wohlriechendes Gras* Râgân. 8,101.

दृढच्युत, दृंह्° m. N. pr. eines Sohnes des Agastja.

दृढतरी Adv. mit कर् *bekräftigen, bestätigen* Daçak. 81,18.

*दृढतरु m. *Grislea tomentosa* Râgân. 9,112. Nach Mat. med. *Anogeissus latifolia.*

दृढता f. 1) *Festigkeit.* वपुषि so v. a. *feste Gesundheit.* — 2) *festes Halten an* (Loc.), *Beharrlichkeit, Ausdauer.*

*दृढतृण 1) m. *Saccharum Munjia.* — 2) f. आ *Eleusine indica.*

दृढत्व n. 1) *Festigkeit.* — 2) *festes Halten an* (Loc.).

*दृढत्वच् m. *eine Rohrart.*

*दृढदंशक m. *Haifisch.*

दृढदस्यु m. N. pr. eines alten Weisen Kâd. 22,20.

दृढधनुस् m. N. pr. eines Fürsten.

दृढधन्वन् Adj. *einen festen, schwer zu spannenden Bogen habend* 85,4.

दृढधन्विन् Adj. 1) dass. — 2) *mit solchen Bogenschützen versehen.*

*दृढधुर् Adj. *mit gut befestigter Deichsel.*

दृढधृति Adj. *einen festen Willen habend, entschlossen* Âpast.

दृढनाभ m. *ein best. über Waffen gesprochener Zauberspruch.*

*दृढनीर् m. *Cocosnussbaum* Râǵan. 11,47.

दृढनेत्र m. N. pr. eines Sohnes des Viçvâmitra.

दृढनेमि m. N. pr. eines Fürsten.

*दृढपत्त्र 1) m. *Bambusrohr.* — 2) f. ई *Eleusine indica.*

दृढपाद् 1) Adj. *auf festen Füssen stehend.* — 2) *f. आ *Andrographis paniculata* Râǵan. 3,64. — 3) *f. ई *Phyllanthus Niruri* Râǵan. 5,90.

दृढप्रतिज्ञ Adj. *fest bei seiner Erklärung verharrend, nicht nachgebend.*

*दृढप्ररोह् m. *Ficus infectoria* Râǵan. 11,126.

दृढप्रहारिन् 1) *Adj. *tüchtig einhauend.* — 2) m. N. pr. eines Mannes.

*दृढफल n. *Cocosnussbaum* Râǵan. 11,48.

*दृढबन्धिनी f. *eine best. Pflanze.*

दृढबल m. N. pr. eines Arztes.

*दृढबीज m. 1) *Cassia Tora* Râǵan. 4,203. — 2) *Zizyphus Jujuba* Râǵan. 11,140. — 3) *Acacia arabica* Râǵan. 8,38.

दृढबुद्धि m. N. pr. eines Mannes.

दृढभक्ति Adj. *anhänglich, treu ergeben* (mit Loc.). Nom. abstr. °ता f.

दृढभक्तिक und °भक्तिमत् (R. Gorr. 2,111,28) Adj. dass.

दृढमति Adj. *fest entschlossen, es ernsthaft mit Etwas meinend* Bhag. 18,64.

1. दृढमुष्टि m. *eine feste Faust.*

2. दृढमुष्टि 1) Adj. *a) eine feste, schwer zu öffnende Faust habend.* — *b) *geizig.* — 2) m. *a) *Schwert.* — *b)* N. pr. eines Mannes.

*दृढमूल m. 1) *Cocosnussbaum.* — 2) *Saccharum Munjia* Râǵan. 8,86. — 3) *eine andere Grasart,* = मन्थानक Râǵan. 8,135.

दृढय्, °यति 1) *befestigen* Comm. zu Âpast. Çr. 7,4,5. — 2) *bekräftigen, bestätigen* TS. Prât. Comm.

*दृढरङ्गा f. *Alaun* Râǵan. 13,121.

दृढरथ m. N. pr. verschiedener Männer.

दृढरथाश्रय m. N. pr. eines Sohnes des Dhṛtarâshṭra.

दृढरुचि m. N. pr. eines Fürsten und eines nach ihm benannten Varsha in Kuçadvîpa.

*दृढलता f. *eine best. Schlingpflanze* Râǵan. 3,91.

*दृढलोमन् m. *Schwein.*

*दृढवज्र m. N. pr. eines Fürsten der Asura.

दृढवपुस् Adj. *starken Körpers, kerngesund* zu Spr. 4910.

दृढवर्मन् m. N. pr. 1) eines Sohnes des Dhṛtarâshṭra. — 2) eines Fürsten von Prajâga Pur. 3,13. 4,11. 5,4. 16.

*दृढवल्क 1) m. *Arecapalme* Râǵan. 11,240. — 2) f. आ *Hibiscus cannabinus* Râǵan. 4,79.

*दृढवल्कल m. *Artocarpus Lacucha* Râǵan. 9,159.

दृढवीर्य m. N. pr. eines Fürsten der Kiṁnara 1) *a)* Kâraṇḍ. 3,4.

*दृढवृक्ष m. *Cocosnussbaum.*

दृढवेधन n. *ein Treffen mit dem Pfeile der Art, dass er fest stecken bleibt.*

दृढव्य m. N. pr. eines Ṛshi.

दृढव्रत 1) Adj. (f. आ) *fest am Gelübde haltend, vom einmal gefassten Vorsatze nicht abstehend, fest bestehend auf* (Loc.), *treu ergeben Jmd* (im Comp. vorangehend). — 2) m. N. pr. eines Mannes.

*दृढशक्तिक Adj. = भक्तिमात्रेगी.

दृढसंध m. N. pr. eines Sohnes des Dhṛtarâshṭra.

*दृढसंधि Adj. *fest aneinandergefügt, —zusammenhängend.*

दृढसमाधान Adj. *gut aufpassend* Nâgân. 69,8 (89,17).

*दृढसूत्रिका f. *Sanseviera zeylanica.*

दृढसेन m. N. pr. eines Fürsten.

*दृढस्कन्ध m. *eine Dattelart.*

दृढस्यु m. N. pr. eines Ṛshi.

दृढहनु m. N. pr. eines Fürsten.

दृढहस्त m. N. pr. eines Sohnes des Dhṛtarâshṭra.

दृढात्त m. N. pr. eines Fürsten. दृढाश्व v. l.

*दृढाङ्ग n. *Diamant.*

दृढायु oder °स् m. N. pr. verschiedener Männer.

दृढायुध 1) Adj. *ein festes, hartes Geschoss habend.* Auch als Beiw. Çiva's. — 2) m. N. pr. eines Sohnes des Dhṛtarâshṭra.

दृढायुस् s. दृढायु.

दृढाश्व m. N. pr. verschiedener Männer Hariv. 2,42,35 (v. l. दृढात्त).

दृढिष्ठ Taitt. Up. 2,8 fehlerhaft für द्रढिष्ठ.

दृढी Adv. 1) mit कर् *a) fest machen, befestigen* Paṇkad. *fest verschlingen.* — *b) bekräftigen, bestätigen.* — 2) mit भू *fest werden.*

दृढीकरण n. (fehlerhaft द्रढी° Çaṅk. zu Bâdar. 2,1,34) und °कार m. *Bekräftigung, Bestätigung.*

दृढेषु m. N. pr. eines der 7 Ṛshi.

दृढेषुधि m. N. pr. eines Fürsten.

*दृता f. *Kümmel.*

दृति 1) m. f. (ausnahmsweise) *ein als Schlauch zur Aufbewahrung von Flüssigkeiten und anderer Dinge, als Blasebalg und als Spritze verwendeter Balg.* Ein Leck am Schlauch bildet sich am ehesten an einem Beine des Balges. Auch दृती f. — 2) m. *a) *Fisch.* — *b)* N. pr. eines Mannes. दृतिवातवतोरयनम् und दृतिकुण्डतपश्चितामयनम् Namen zweier Sattra.

*दृतिधारक m. *eine best. Pflanze.*

*दृतिहरि und *°हार Adj. *einen Schlauch tragend,* jenes von einem Thiere, dieses von einem Menschen gesagt.

*दृत्य Partic. fut. pass. von 1. दृ.

दृंह् Adj. *festhaltend, —verschliessend.*

*दृन्भू m. 1) *Rad.* — 2) *die Sonne.* — 3) *Schlange.*

दृप्तबालाकि m. N. pr. eines Mannes.

*दृप्र Adj. *stark.* Vgl. *दूप्र.

दृब्धि f. *das Winden, Aneinanderreihen.*

दृभीक m. N. pr. eines Dämons.

दृमिचण्डेश्वर n. Name eines Liṅga. कृमिच° v. l.

*दृम्फ् m. *eine Art Schlange.*

*दृम्भू m. = दृन्भू.

दृंहन् Adj. etwa *zerreissend, sprengend.*

दृश् (Nom. दृक्, *ved. दृड्) 1) Adj. *sehend, schauend, anschauend, erschauend, erschauend* (ein Lied, einen heiligen Text). — 2) f. *a) das Sehen, Erblicken* (Ṛv. 5,32,12), *Schauen, Erkennen.* दृशे Dat. Inf. zu दृश्. — *b) Aussehen* in ई°, की°, ता°. — *c) aspectus planetarum.* — *d) Auge.* — *e)* Bez. *der Zahl zwei.* — *f) Auge,* so v. a. *Anschauungsweise, Theorie* Vikramâṅkaṅ. 18,82. — *g)* in der Astr. *der beobachtete Ort.* — 3) n. *Auge* Bhâg. P. 4,4,24.

दृश 1) m. *das Sehen, Aussehen* am Ende eines Comp. — 2) *f. *Auge.* — 3) *दृशम् am Ende eines adv. Comp.

दृशति f. *das Aussehen.*

*दृशाकाङ्क्ष n. *Lotusblüthe.*

दृशान und दृशानै 1) Partic. von दृश्. — 2) m. *a) *Lehrer.* — *b) *ein Brahman.* — *c)* N. pr. α) eines Ṛshi. — β) *eines Dämons. — 3) *n. *Licht, Helle.*

दृशि f. 1) *das Sehen, Schauen, Schauvermögen* 284,32. 285,1. Auch Bez. der Wurzel दृश् Ind. St. 13,365. दृशये Dat. als Infin. zu दृश्. — 2) *Auge.* Auch *दृशी. — 3) *Lehrbuch.*

दृशिमत् Adj. *sehend.*

दृशीक 1) Adj. *ansehnlich, conspicuus.* — 2) n. *Anblick.*

दृशीका f. *Aussehen.*

दृशीकु 1) Adj. am Ende eines Comp. *blickend auf* Âpast. Çr. 11,13,10. — 2) m. *Zuschauer.*

(दृशेन्य) दृशेनिम्र Adj. *ansehnlich, conspicuus.*

*दृशोपम n. *eine weisse Wasserlilie.*

दृम्र in अनतिदृम्र Nachtr. 3.

दृश्य, दृशिम्र 1) Adj. *a) sichtbar, —für* (Instr.,

Gen. oder im Comp. vorangehend). °स्थापित *so hingestellt, dass man es sehen kann.* — *b) anzublicken, anzusehen, anzuschauen* Spr. 7798. — *c) angenehm anzusehen, sehenswerth, schöner als* (Abl.) — 2) n. *a) ein dem Auge zugänglicher Gegenstand.* — *b) die sichtbare, gegebene, bekannte Zahl.* — *c)* N. pr. einer Stadt.

दृश्यजाति f. *reduction of the given quantity with fractions affirmative or negative.*

दृश्यता f. und दृश्यत्व n. *Sichtbarkeit.*

दृश्यपुर n. N. pr. einer *Stadt.*

दृश्यश्रव्य Adj. *was man sieht und (oder) hört.* Nom. abstr. °त्व n.

दृश्यादृश्य Adj. *sichtbar und auch nicht sichtbar.* f. आ Bein. der Sinîvâlî.

दृश्येतर Adj. *unsichtbar.* Nom. abstr. °ता f. Naish. 8,37.

°दृश्वन् Adj. *der da sieht, gesehen hat, vertraut mit.*

*दृषच्छारद Adj. *so eben vom Mühlstein kommend, frisch gemahlen.*

दृषत्कण m. *Steinchen* 168,28.

दृषत्पुत्र m. *der obere, kleinere Mühlstein.*

*दृषत्सार n. *Eisen* Râǵan. 13,45.

दृषद् f. *Felsen, ein grosser Stein, Mühlstein;* insbes. *der untere der beiden Mühlsteine.*

*दृषदक Mahâbh. (K.) 52,18.

दृषदश्मन् m. *der obere, kleinere Mühlstein.*

*दृषदिमाषक m. *die von Mühlsteinen erhobene Abgabe.*

दृषदुपल n. Sg. und Du. und °लौ f. Du. *die beiden Mühlsteine* 36,26.

दृषदोलूखल n. Sg. *Mühlstein und Mörser.*

*दृषय्, °यते Denom. von दृषद्.

दृषद्वत् 1) *Adj. *felsig, steinig.* — 2) m. N. pr. eines Mannes. — 3) f. °द्वती *a)* N. pr. *α) eines* Flusses. — *β)* verschiedener Frauen. — *b)* *Bein. der Durgâ.

दृषत् Partic. Âçv. Çr. 9,7,12 wohl fehlerhaft für रुषत्.

दृषन्नौ f. *ein Schiff aus Stein* Spr. 2930.

दृष्ट 1) Adj. s. u. दृश्. — 2) n. *a) Wahrnehmung.* — *b) eine begründete Gefahr.*

दृष्टकर्मन् Adj. 1) *dessen Thaten man kennen gelernt hat, in der Praxis erprobt.* — 2) *der die Praxis* (bei einem Andern) *kennen gelernt hat* Suçr. 1,123,15. Bhâvapr. 1,133.

*दृष्टकूट n. *Räthsel.*

दृष्टचर Adj. (f. ई) *früher gesehen.*

दृष्टतस् Adv. *als etwas Gesehenes* Gobh. 3,5,27.

दृष्टत्व n. 1) *das Gesehenwordensein, das vor Augen Liegen* Kap. 4,4. 5,118. — 2) *das Angesehenwordensein, Gelerntwordensein.*

दृष्टदोष Adj. (f. आ) 1) *bei dem man einen Fehler, einen Schaden wahrgenommen hat.* — 2) *dessen Fehler anerkannt sind, offen zu Tage liegen.* — 3) *als sündhaft anerkannt* (eine Handlung).

दृष्टनष्टव्य Adj. *der gesehen hat, was zu sehen war,* Dh. V. 31,14.

दृष्टधर्म m. N. pr. v. l. für दृष्टशर्मन् VP.² 4,95.

दृष्टनष्ट Adj. *gesehen (erschienen) und auch gleich wieder verschwunden.* Nom. abstr. °ता f.

*दृष्टपुष्पा Adj. f. = दृष्टरजस् Gal.

दृष्टपूर्व Adj. (f. आ) *früher gesehen* 308,4. Spr. 3298.

*दृष्टरजस् und *°रजस्का (Gal.) Adj. f. *bei der sich die Regeln schon eingestellt haben, mannbar.*

दृष्टरथ m. N. pr. eines Fürsten MBh. 13,166,50. धृष्टरथ v. l.

दृष्टरूपा f. N. pr. eines Wesens im Gefolge der Devî.

दृष्टवीर्य, °वीरिय Adj. *von erprobter Kraft.*

दृष्टशर्मन् m. N. pr. eines Fürsten VP. 4,14,2.

दृष्टश्रुत Adj. *gesehen und (oder) gehört* M. 8,75.

दृष्टसार Adj. *von erprobter Kraft.*

दृष्टादृष्ट Adj. *sichtbar und unsichtbar, dieses und jenes Leben betreffend;* n. *Sichtbares und Unsichtbares u. s. w.*

दृष्टान्त 1) Adj. *als Muster dienend, maassgebend* R. Gorr. 2,109,37. Am Anf. eines Comp. als Adv. MBh. 13,49,17 (= प्रत्यक्षम् Nîlak.). — 2) m. *a) Muster, Praecedens, Beispiel, Exemplification* Kâvjapr. 10,16. न तु दृष्टान्तत: *nicht aber in Folge eines Praecedens* und auch *nicht aber als Praecedens.* Hariv. 5298 wohl fehlerhaft für वृत्तान्त, wie die neuere Ausgabe liest. — *b) *Lehrbuch.* — *c) *Tod.* — *d) *eine best. grosse Zahl.*

दृष्टान्तकलिका f. Titel eines Werkes.

दृष्टान्तय्, °यति *als Beispiel vorführen* Hemâdri 1,150,6. Partic. दृष्टान्तित.

दृष्टारिष्ट Adj. *bei dem sich Todeszeichen gezeigt haben* Bhâvapr. 1,139.

दृष्टार्थ Adj. 1) *dessen Endzweck deutlich ist.* — 2) *als Muster dienend, maassgebend* Gaut. — 3) *der den Sachverhalt erkannt hat, der in's Reine gekommen ist über* (Gen.).

दृष्टि f. 1) *das Sehen, — auf* (Gen.), *Erblicken, Schauen, Erschauen* (mit dem körperlichen oder geistigen Auge). — 2) *Gesicht, Sehkraft.* — 3) *Sehkraft des Geistes, Verstand.* — 4) *Auge, Blick.* दृष्टिं दा *den Blick richten auf* (Loc.) Spr. 2933. — 5) *Pupille des Auges.* — 6) in der Astrol. *aspectus planetarum.* — 7) *Berücksichtigung.* — 8) *Ansicht;* bei den Buddhisten insbes. *eine irrige A.*

*दृष्टिकृत् m. *Hibiscus mutabilis.*

दृष्टिक्षेप m. *das Herumgehenlassen der Augen.*

*दृष्टिगुण m. *Ziel.*

दृष्टिगुरु m. Beiw. Çiva's.

दृष्टिगोचर m. *der Bereich des Gesichts, Gesichtskreis.*

दृष्टिदान n. *das Sichsehenlassen, das Gewähren seines Anblicks* Daçak. 46,11.

दृष्टिनिपात m. *das Fallen des Auges auf Etwas, Blick.*

दृष्टिप Adj. *mit den Augen trinkend, sich am blossen Schauen ergötzend.*

दृष्टिपथ m. *Gesichtskreis.*

दृष्टिपात m. = दृष्टिनिपात 112,24. 171,14. 290,9. न तस्य °पाते elliptisch so v. a. *tritt dem nicht vor Augen* 105,7.

दृष्टिपूतना f. N. pr. eines bösen Dämons.

दृष्टिप्रदान n. = दृष्टिदान Kumâras. 7,45.

दृष्टिप्रसाद m. *die Gunst des Schauens.* °दं कर् *die Gnade haben, Jmd seinen Anblick zu gewähren,* 147,9.

दृष्टिफल n. Titel eines astr. Werkes.

*दृष्टिबन्धु m. *ein fliegendes leuchtendes Insect.*

दृष्टिमण्डल n. *Pupille* Suçr. 1,118,10. 2,344,4.6.

दृष्टिमत् Adj. *Augen —, Einsicht habend, Sachkenner.*

दृष्टिमार्ग m. *Gesichtskreis.*

दृष्टिरोग m. *Augenkrankheit.*

दृष्टिवाद m. Titel des 12ten Aṅga der Ǵaina Hem. Par. 9,58. 13,32. fgg.

*दृष्टिविक्षेप m. *Seitenblick.*

दृष्टिविष und दृष्टीविष (metrisch) Adj. *Gift in den Augen habend, durch einen blossen Blick vergiftend.*

*दृष्या f. = दूष्या *Leibgurt eines Elephanten.*

°दृक्ष् Adj. (nur Nom. °धृक्) *befestigend, dauerhaft machend.* Vgl. धृक्.

देउलिय m. N. pr. eines Dorfes.

देङ्गपाल m. N. pr. eines Mannes.

देदीयितवै Dat. Inf. zu 1. दी Intens. Çat. Br. 5,3,3,6.

देय 1) Adj. *a) zu geben, zu verleihen, zu schenken, zur Ehe zu geben* (eine Tochter). अतिथिवेन शक्त्या देयम् (n. impers.) *man gebe nach Kräften in Berücksichtigung des Gastverhältnisses* Jâǵñ. 1,107. — *b) abzugeben, wiederzugeben, abzutragen, zu bezahlen, zu zahlen.* — *c) zu übergeben, einzuhändigen.* — *d) zu gewähren, zu bewilligen.* राज्ञ: प-

न्या: *einem Fürsten soll man den Weg gewähren, so v. a. aus dem Wege gehen.* — *e) anzulegen* (Feuer an) Baudh. 3,89. — 2) n. *a) Gabe, Darbringung.* — *b) Abgabe.* — *c) Lohn.* — *d) *Wasser* (?).

दैवधर्म m. *Mildthätigkeit.*

देव्, देवते *schleudern, werfen.* Nur Dhâtup., aber von den Comm. wie im Dhâtup. durch *spielen (würfeln)* erklärt.

1. दैव 1) Adj. (f. ई) *himmlisch, göttlich;* auch als Ausdruck *besonderer Vortrefflichkeit.* Superl. दैवतम und दैवितमा. — 2) m. *a) ein Himmlischer, ein Gott;* auch von *missgünstigen Wesen.* Am Ende eines Comp. im Bhâg. P. *ein Gott unter —,* so v. a. *unter — am Höchsten angesehen.* Am Ende eines adj. Comp. *Jmd zum Gott habend* auch so v. a. *wie einen Gott verehrend.* — *b)* विश्वे देवा: *sämmtliche Götter* und *eine best. Klasse von Göttern.* Vgl. विश्वेदेव. — *c)* Bez. *der Zahl 33* Ganit. Bhagan. 33. Madhjam. 22. — *d)* schlechtweg *Gott* heisst Indra als *Regenspender.* Daher bei den Lexicographen die Bed. *Wolke.* — *e) Götterbild, Idol* Vishnus. 9,38. 14,2. 11,60. — *f) der Gott auf Erden* oder *unter den Menschen* ist α) *ein Priester, ein Brahman.* — β) *ein Fürst, König, Prinz.* — *g) *Kind, Dummkopf, Tölpel* Ind. St. 13,338. — *h) *ein Mann, der einem besondern Geschäft nachgeht.* — *i) *Lanzenträger.* — *k) *Schwert* Gal. — *l) *Wetteifer.* — *m) *Spiel.* — *n)* N. pr. verschiedener Männer VP.^{2}. — *o)* Hypokoristikon von देवदत्त. — 3) m. (*n.) *ein Sinnesorgan.* — 4) *f. देवा *a) Hibiscus mutabilis.* — *b) Marsilea quadrifolia.* — 5) f. दैवी *a) Göttin.* — *b)* schlechtweg *Göttin* heisst α) Sâvitrî, die Gattin Brahman's. — β) Durgâ, die Gattin Çiva's, 290,12. — γ) *die Geliebte des Sonnengottes. — *c) die Gemahlin eines Fürsten;* auch *eine Königstochter, Prinzessin.* — *d) *ein best. Vogel,* = श्यामा. — *e)* *Bez. *verschiedener Pflanzen: Medicago esculenta, Sanseviera Roxburghiana, Linum usitatissimum, eine Cyperus-Art, Clypea hernandifolia, Koloquinthengurke, Glycine debilis, Terminalia Chebula,* = लिङ्गिनी und वन्ध्याकर्कोटकी. — *f) eine best. übernatürliche Kraft.* — *g)* N. pr. α) einer Apsaras. — β) *der Mutter des 18ten Arhant's der gegenwärtigen Arasarpiṇî.

2. *दैव m. = देवर, देवर.

दैवकल्पभ m. N. pr. eines Sohnes des Dharma.

दैवकृषि m. *ein* Ṛshi *unter den Göttern, ein himmlischer Heiliger.*

दैवक 1) am Ende eines adj. Comp. = 1. दैव *Gott.* — 2) m. *a)* Pl. Bez. *der* Çûdra *in* Krauńkadvîpa. — *b)* N. pr. α) eines Gandharva. — β) verschiedener Männer, unter andern des Vaters der Devakî. — *c)* *Hypokoristikon von देवदत्त. — 3) *f. देवका Hypokoristikon von देवदत्ता. — 4) f. दैविका *a)* Pl. α) Bez. *gewisser Göttinnen niederer Gattung.* °हविस् n. Vaitân. — β) *die Spenden, die diesen Göttinnen dargebracht werden.* — *b) Stechapfel.* — *c)* N. pr. α) der Gattin Judhishṭhira's. — β) eines Flusses Varâh. Bṛh. S. 14, 35. — 5) f. देवकी N. pr. einer Tochter Devaka's und Mutter Kṛshṇa's. Wird mit Aditi und der Dâkshâjaṇî identificirt.

देवकड m. N. pr. eines Dorfes.

देवकन्यका und °कन्या f. *eine göttliche, überirdische Jungfrau.*

देवकभोजपुत्री f. Patron. der Devakî Bhâg. P. 3,1,33.

देवकमलपुर n. N. pr. einer *Stadt.*

*देवकर्दम m. *eine wohlriechende Mischung von Sandelholz, Agallochum, Kampfer und Saffran* Râgân. 22,18.

देवकर्मन् m. *Meister des heiligen Werkes.*

देवकर्मन् n. *eine den Göttern geltende heilige Handlung.* °कर्मकृत् Adj. *ein solches Werk vollbringend.*

देवकलश m. N. pr. eines Mannes.

*देवकाञ्चन m. *Bauhinia purpurea.*

*देवकात्मजा f. Patron. der Devakî.

देवकान्त m. *Magnet.*

देवकाम Adj. (f. आ) *nach den Göttern verlangend, fromm.*

देवकार्य n. 1) = देवकर्मन्. — 2) *eine Angelegenheit der Götter, eine die G. nahe angehende Sache, ein Auftrag der G.*

देवकाष्ठ n. *Pinus Deodora* oder *eine andere Species.*

देवकिनन्दन (metrisch) m. = देवकी°.

देवकिरी f. *eine best.* Râgiṇî.

देवकिल्बिष n. *ein Vergehen gegen die Götter.*

देवकीनन्दन m. Metron. Kṛshṇa's Veṇis. 89,16.

देवकीपुत्र und देवकीमातृ m. desgl.

*देवकीय Adj. von 1. देव.

देवकीर्ति m. N. pr. eines Astronomen.

देवकीसूनु m. Metron. Kṛshṇa's Veṇis. 95,9.

*देवकुण्ड n. *eine natürliche Quelle.*

*देवकुरु m. Pl. N. pr. eines Volkes.

*देवकुरुम्बा f. *eine best. Pflanze.*

देवकुल n. *Tempel.* मातृ° *der göttlichen Mütter.* °कुलावास m. Pl. *die zu einem T. gehörigen Gebäude.*

देवकुलिका f. *ein kleiner Tempel, Kapelle* Paṇḍ.

देवकुल्या f. *der Götterfluss,* personif. als Tochter Pûrṇiman's.

देवकुसुम n. *Gewürznelken* Râgân. 12,85. Bhâvapr. 1,188.

देवकूट m. N. pr. eines Gebirges Vâju-P. 40,1.fgg.

देवकृत 1) Adj. (f. आ) *von den Göttern gemacht, — bereitet.* — 2) n. Bez. für VS. 8,13 Vishnus. 56,4.

देवकृति f. *ein best.* Râga S. S. S. 89.

देवकृत्य n. = देवकार्य 1) und 2).

देवकोशी m. *Götterkufe.*

देवक्य Adj. *götterartig, der Zahl der Götter entsprechend.*

देवक्री f. (Nom. ohne स्) *ein best.* Râga S. S. S. 82.

1. देवक्षत्र n. *göttliche Herrschaft, Götterreich* ṚV. 5,64,7 (vielleicht °क्षेत्रे zu lesen).

2. देवक्षत्र m. N. pr. eines Fürsten.

देवक्षेत्र n. *Göttergebiet.*

*देवक्षेम m. N. pr. eines buddh. Autors.

देवखात 1) Adj. *von den Göttern gegraben,* so v. a. *von Natur ausgehöhlt.* — 2) *f. आ (संज्ञायाम्). — 3) (*n.) *ein natürlicher Wasserbehälter* VP. 3, 11,24 (m. nach dem Comm.).

*देवखातक n. = देवखात 3).

देवखाततीर्थ n. N. pr. eines Tîrtha.

देवगणाँ m. *Götterschaar, — abtheilung.* °गणेश्वर m. Bein. Indra's.

देवगणदेव m. N. pr. eines Dichters.

देवगणिका f. *eine* Apsaras.

देवगन्धर्व 1) m. *a)* Pl. *Götter und* Gandharva Âpast. 1,20,6. — *b) ein göttlicher* Gandharva. — 2) n. *eine Art von Gesang* Hariv. 8449.

*देवगन्धा f. *eine best. Arzneipflanze.*

*देवगर्जन n. *Donner.*

देवगर्भ m. *ein Götterkind.*

देवगर्भा f. N. pr. eines Flusses in Kuçadvîpa.

देवगवी f. Pl. 1) *die Götterkühe* Maitr. S. 1,6,3. — 2) Bez. *bestimmter Sprüche* Âpast. Çr. 4,10,4.

देवगान्धार 1) wohl n. *eine Art von Gesang.* — 2) f. ई *eine best.* Râgiṇî.

*देवगायन m. *ein* Gandharva.

देवगिरि m. N. pr. 1) eines *Gebirges.* — 2) einer darin belegenen Stadt.

देवगिरी f. *eine best.* Râgiṇî S. S. S. 37.

देवगुप्त 1) Adj. *von einem Gotte —, von den Göttern beschützt.* — 2) m. N. pr. eines Mannes.

देवगुरु m. 1) am Anf. eines Comp. *Gott und Lehrer* Ind. St. 15,400. — 2) Bein. *a)* Kaçjapa's. — *b)* Bṛhaspati's.

देवगुही f. N. pr. einer Oertlichkeit.

देवगुह्य n. *ein nur den Göttern bekanntes Geheimniss.*

देवगृह m. n. 1) *Götterhaus.* — 2) *Tempel, Kapelle.* — 3) *der Palast eines Fürsten.*

1. देवगोपा Adj. f. *eine göttliche Hüterin.*

2. देवगोपा Adj. *Götter zu Hütern habend.*

देवग्रन्थ m. Titel eines Werkes.

देवग्रन्थि m. *Götterknoten* Kap. S. 40,1.

देवग्रह m. *ein Krankheitsdämon, der gutmüthigen Wahnsinn hervorbringt.* Auch Pl.

देवघोष m. N. pr. eines Mannes.

देवंगम Adj. (f. आ) *zu den Göttern gehend.*

देवचक्र n. 1) *ein göttliches Rad, Götterrad.* — 2) *ein best. Zauberkreis.*

देवचन्द्र m. N. pr. eines Mannes.

देवचर्या f. *ein gottähnliches Benehmen.*

*देवचिकित्सक m. Du. Bez. *der beiden* Açvin.

देवच्छन्द m. 1) *ein Perlenschmuck aus 81 (*100, *105 oder *108) Schnüren* Paṅkad. — 2) von unbekannter Bed. Hem. Pan. 1,33.

देवच्छन्दस् und °सं n. *Göttermetrum.*

देवज 1) Adj. *gottgezeugt, —geboren.* — 2) m. N. pr. eines Fürsten.

*देवजग्ध und *°क n. *ein best. wohlriechendes Gras.*

देवजन m. Sg. (ausnahmsweise) und Pl. *Göttervolk, göttliche Schaar;* auch von *dämonischen Schaaren,* namentlich *Schlangenwesen.* °ज्ञनविद् Adj. Çat. Br. 10,5,2,20. °ज्ञनविद्या f. *die Kenntniss der Schlangenwesen.*

देवजय m. N. pr. eines Vidjâdhara.

देवजय m. N. pr. eines Dichters Bhoja-Pr. 71, 2. 7. 11.

देवजा Adj. *gottgezeugt, — geboren.*

1. देवजात Adj. (f. आ) dass.

2. देवजात n. *Göttergeschlecht, — klasse.*

देवजानीय n. Titel eines Werkes.

1. देवजामि Adj. *den Göttern eigen, — gewohnt.*

2. देवजामि f. *Götterschwester.* इन्द्रमातरो देवजामयः die angeblichen Liedverfasserinnen von ṚV. 10,153.

देवजुष्ट Adj. (f. आ) *Göttern angenehm.*

देवजूत Adj. (f. आ) 1) *gottgetrieben, —begeistert.* — 2) *von Göttern verschafft.*

देवजूति m. N. pr. eines Âditja. Vgl. Kâç. zu P. 6,2,42.

*देवट m. *Künstler.*

*देवटी f. *ein best. Vogel.*

*देवतर m. N. pr. eines Mannes.

देवतरथ und देवतरस् m. N. pr. zweier Lehrer Vaṁçabr. 2.

*देवतरु m. 1) *Götterbaum,* Bez. der Bäume कल्पवृक्ष, पारिजात, मन्दार, संतान und हरिचन्दन. — 2) *ein an geheiligter Stätte stehender Feigenbaum.*

देवतर्पण n. *das Laben der Götter* Ind. St. 10,35.36.

देवतल्प m. *ein Ruhesitz der Götter* Tâṇḍja-Br. 10,1,12. 23,4,5. 25,1,10.

1. देवता f. 1) *Gottheit* (abstr.), *Göttlichkeit, göttliche Würde, —Macht* Hemâdri 1,114,16. — 2) *Gottheit* (concr.). — 3) *Götterbild.* — 4) *ein Sinnesorgan* MBh. 12,215,19.

2. देवता Adv. 1) *in der Eigenschaft als Gott, — Götter.* — 2) *unter —, zu den Göttern.*

देवताक am Ende eines adj. Comp. = 1. देवता 2).

देवतागार und देवतागृह n. *Tempel, Kapelle.*

देवताजित् n. N. pr. eines Fürsten.

देवताड 1) m. *a) Lipeocercis serrata* Mat. med. 296. — *b) Luffa foetida* oder *eine ähnliche Gurkenart* Bhâvapr. 1,222. — *c) *Feuer.* — *d) *Bein. Râhu's.* — 2) *f. ई = 1) *a).*

*देवताडक m. = देवताड 1) *a).* Vgl. देवतालक.

देवतात् f. 1) *Gottesdienst.* — 2) *Götterschaar* ṚV. 1,93,8. 9,97,19. 27.

देवतातस् Adv. *von Seiten der Gottheit* Saṁhitopan. 38,2.

देवताति f. = देवतात् 1) und 2).

देवतात्मन् Adj. *mit einer göttlichen Seele begabt.*

*देवतात्मा f. *die Mutter der Götter.*

देवतात्व n. Nom. abstr. zu 1. देवता 1) und 2) Njâjam. 9,2,28.

देवतादर्शन n. *die Manifestation einer Gottheit* Ind. St. 9,83.

*देवताधिप m. Bein. Indra's.

देवताध्याय n. Titel eines Brâhmaṇa.

देवतानुक्रम m. und °क्रमणी f. *das Götterverzeichniss zum* Veda.

*देवताप्रणिधान n. *Vertiefung in eine Gottheit.*

देवताप्रतिमा f. *Götterbild.*

देवतामणि m. *eine best. Heilpflanze,* = मङ्कामेदा Bhâvapr. 1,170.

देवतामय Adj. (f. ई) *alle Götter in sich enthaltend.*

देवतायतन n. *Tempel, Kapelle* Gaut. 9,66.

देवतायन m. N. pr. eines Mannes. Pl. *sein Geschlecht.*

देवताराधन n. *das den Göttern Huldigen* Ind. St. 15,372.

देवतार्चन n. *Verehrung der Götter* Spr. 7736.

देवतालक m. *Lipeocercis serrata* Karaka 7,2. Vgl. देवताडक.

देवतालय n. und देवतावेश्मन् n. *Tempel, Kapelle.*

देवताश्रय Adj. *auf eine Gottheit sich beziehend* (ein Name) Mân. Gṛhj. 1,18.

देवतास्थापनविधि m. Titel eines Werkes.

देवतास्वरूपविचार m. desgl.

देवतीर्थ n. 1) *ein Badeplatz der Götter* und N. pr. eines Tirtha. — 2) *der rechte Zeitpunkt für die Götter.* — 3) *die den Göttern geweihten Fingerspitzen.*

देवतीर्थमय Adj. *voller Badeplätze für die Götter.*

देवतीर्थस्वामिन् m. der asketische Name Viçveçvaradattamiçra's.

देवतुमुल n. *Donnerwetter, Gewitter* Mân. Gṛhj. 1,4.

देवतोपदेशन n. *das Namhaftmachen der Gottheit* (welcher die betreffende Handlung gilt) Âpast. Çr. 7,12,9. Comm. zu 13,8.

देवत्त Adj. *gottgegeben.*

देवत्व 1) am Ende eines adj. Comp. — *zur Gottheit habend, — als G. geweiht* u. s. w. — 2) f. आ wohl *ein best. Thier.*

देवत्रा Adv. *unter —, bei —, zu den Göttern.*

देवत्रात m. N. pr. eines Scholiasten Weber, Lit. 59.

देवत्व n. *Gottheit* (abstr.), *Göttlichkeit, göttliche Würde.*

देवदत्त 1) Adj. *von einem Gott* oder *von den Göttern gegeben.* — 2) m. *a) die Muschel* Arǵuna's. — *b) ein best., das Gähnen bewirkender Wind des Körpers* 264,33. 265,8. — *c)* N. pr. α) verschiedener Männer. Als überaus häufiger Name auch Bez. *einer unbestimmten Person* überh. — β) eines Schlangendämons. — γ) *eines Dorfes. — 3) f. आ ein Frauenname.

*देवदत्तक 1) m. Pl. *eine von* Devadatta *angeführte Schaar.* — 2) f. °त्तिका Hypokoristikon von देवदत्ता.

*देवदत्तमय und *°दत्तरूप्य Adj. Ind. St. 13,423.

*देवदत्तशठ m. N. pr. eines Lehrers gaṇa शौनकादि in der Kâç.

देवदत्तायज m. Bein. Çâkjamuni's.

*देवदत्तीय m. Pl. *die Schule des* Devadatta.

देवदत्तिन् (!) m. wohl Bein. Çiva's.

देवदमनिका und °दमनी f. ein Frauenname Paṅkad.

देवदर्श 1) m. N. pr. eines Lehrers. — 2) f. ई *eine best. Schule des* AV. Ind. St. 3,278. Ârjav. 47,16. Vielleicht दैव° zu lesen.

देवदर्शन 1) Adj. *die Götter sehend, mit ihnen verkehrend;* Beiw. Nârada's MBh. 13,63,8. 64,3. Bhâg. P. 2,8,1. — 2) m. N. pr. verschiedener Männer. — 3) n. *die Manifestation eines Gottes* Ind. St. 15,274. 413.

देवदर्शनिन् m. Pl. = दैव°.

देवदर्शिन् 1) Adj. *die Götter sehend, mit ihnen verkehrend.* — 2) m. Pl. *eine best. Schule des* AV.

*देवदानी f. *eine dem* Ghoshaka *ähnliche Pflanze.*

देवदारु m. (Hemâdri 1,139,9. 2,*a*,76,3) und n. *Pinus Deodora.* Auch auf *Uvaria longifolia* und *Erythroxylon sideroxyloides* übertragen.

देवदारुमय Adj. (f. ई) *aus dem Holze des* Devadâru *gemacht* Hemâdri 1,435,10.

देवदालिका und °दाली f. *eine best. Cucurbitacee* Râgân. 3,46. Bhâvapr. 1,122. 154. 3,26.

देवदास 1) m. *a) *ein Diener in einem buddh. Tempel oder Kloster.* — *b)* N. pr. verschiedener Männer. Auch °देव. — 2) *f. ई *a) eine bei einem Tempel angestellte Tänzerin, Hierodule.* — *b) der wilde Citronenbaum.*

*देवदिष m. N. pr. in der Umgangssprache = देवदत्त.

देवदिन्न m. N. pr. des Sohnes eines Devadatta Hem. Par. 2,446.

*देवदीप m. *Auge.*

*देवदुन्दुभि m. 1) *roth blühendes Basilienkraut.* — 2) Bein. Indra's.

देवदुर्ग Adj. (f. आ) *Göttern schwer zugänglich* R. 5,73,6.

देवदूत 1) m. *Götterbote.* — 2) *f. ई *der wilde Citronenbaum.*

देवदूतक m. *Götterbote.*

देवदूति Mahâbh. 6,77,*a*. Vgl. देवच्छूति.

देवदेव 1) m. *a) der Gott der Götter, der oberste Gott.* Bein. Brahman's, Çiva-Rudra's, Vishṇu's oder Kṛshṇa's und Gaṇeça's; Du. Brahman's und Çiva's. — *b) ein Gott unter den Göttern,* so v. a. *auch bei den Göttern im höchsten Ansehen stehend;* Beiw. der Brahmanen. — 2) f. ई Bein. der Durgâ Hemâdri 1,407,18.

देवदेवेश m. Bein. 1) Çiva's. — 2) Vishṇu's MBh. 12,338,4.

देवदेवत्य Adj. *für die Götter bestimmt, den Göttern geltend* Gobh. 4,4,23. M. 2,189.

देवद्युम्न m. N. pr. eines Fürsten.

देवद्रोच् s. u. देवद्यच्.

*देवद्रोणी f. 1) *eine Procession mit Götterbildern.* — 2) *Phlomis ceylanica* Râgân. 5,141.

देवद्यच् (°द्रिङ्यच्, schwach °द्रीच्) Adj. f. (°द्रीची) *den Göttern zugewandt.*

देवधर्मन् m. N. pr. eines Fürsten VP.² 4,190.

देवधानी f. Indra's *Residenz.*

देवधान्य n. *Andropogon saccharatus, Andr. Sorghum, Holcus Sorghum* oder *Sorghum cernuum* Mat. med. 296.

देवधामन् n. *Tempel, Kapelle* Agni-P. 38,1.

देवधिष्ण्य n. *Göttersitz, — wagen.*

देवधूप m. 1) *das Harz der Shorea robusta* Bhâvapr. 1,187. — 2) *Bdellion.*

*देवन् m. = देवर्, देवर.

1. देवन 1) *m. *Würfel.* — 2) *f. आ *a) Spiel.* — *b) Dienst.* — 3) n. *a) das Strahlen, Glänzen.* — *b) das Würfeln, Würfelspiel.* — *c) *Spiel, Scherz, Tändelei.* — *d) *das Loben.* — *e) *das Begehren, Verlangen.* — *f) *das Gehen.* — *g) *Lustgarten.* — *h) *Lotusblüthe.*

2. *देवन n. *das Wehklagen, Jammern.*

देवनक्षत्र 1) n. Bez. *der 14 ersten Mondhäuser, welche südlich umlaufen.* — 2) m. N. pr. eines Fürsten.

देवनदी f. *der Götterfluss,* Beiw. und Bein. verschiedener *heiliger Flüsse* (auch am Himmel) Hemâdri 1,418,5. Vâju-P. 42,1. fgg.

देवनन्दा f. N. pr. einer Surâṅganâ Ind. St. 15, 222. 444.

*देवनन्दिन् m. N. pr. des Thürstehers von Indra.

*देवनल m. *Arundo bengalensis.*

*देवनागरी f. Bez. *der gangbaren Sanskrit-Schrift.*

देवनाथ m. Bein. Çiva's.

देवनाभ m. N. pr. eines Mannes.

1. देवनामन् n. *Göttername* Taitt. Âr. 5,7,1.

2. देवनामन् m. N. pr. eines Fürsten und eines nach ihm benannten Varsha in Kuçadvîpa.

देवनायक m. N. pr. eines Mannes.

देवनायकपञ्चाशत् f. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

*देवनाल m. = देवनल.

देवनिकाय m. *Götterschaar, Götterversammlung* Kâraṇḍ. 43,16. 45,9.

देवनिंदु Adj. *die Götter hassend, Götterfeind.*

देवनिबन्ध m. Titel eines Werkes.

देवनिर्माल्य n. *ein von einer Opferceremonie übriggebliebener Kranz* Varâh. Jogaj. 7,5.

देवनिर्मिता f. *Cocculus cordifolius* Dhanv. 1,1. Bhâvapr. 1,196.

*देवनीति Mahâbh. 6,77,*a*.

देवनीथ m. liturg. Bez. *eines 17 Pâda zählenden Spruchs* Vaitân.

देवन्यायन fehlerhaft für दैव°.

देवपञ्चरात्र m. *ein best.* Pañkâha.

देवपति m. Bein. Indra's. Pl. *die vornehmsten Götter.*

देवपतिमल्लिन् m. Bein. Bṛhaspati's, *der Planet Jupiter.*

देवपत्तन n. N. pr. einer *Stadt.*

1. देवपत्नी f. 1) *die Gattin eines Gottes.* — 2) *eine best. Pflanze mit süsser Knolle.*

2. देवपत्नी Adj. f. *einen Gott zum Gatten habend.*

देवपथ m. 1) *der Götterweg.* — 2) *die Milchstrasse* Taik. 1,1,97. — 3) N. pr. eines Wallfahrtsortes. Auch °तीर्थ n.

देवपथीय Adj. *auf dem Götterwege befindlich.*

देवपद n. *ein den Namen eines Gottes enthaltendes Wort.*

देवपर्ण n. *ein best. heilkräftiges Kraut* Râgân. 10,175.

देवपल्लीपत्तन n. N. pr. einer *Stadt.*

देवपशु m. *ein für die Götter bestimmtes Thier.*

देवपाणि m. Pl. Bez. *bestimmter* Asura Maitr. S. 1,6,3.

देवपात्र n. *Götterbecher* Tândja-Br. 6,5,7.

देवपात्रिन् Adj. *des Götterbechers theilhaftig* Tândja-Br. 6,5,8.

देवपान Adj. *den Göttern zum Trinken oder zum Trunke dienend.*

देवपाल m. N. pr. 1) verschiedener Männer, insbes. Fürsten. — 2) eines Berges.

*देवपालित m. N. pr. eines Mannes.

देवपीयु Adj. Subst. *Schmäher —, Verächter der Götter.*

1. देवपुत्र 1) m. *Göttersohn, ein göttliches Wesen* Hariv. 1,37,27 (देवगर्भ v. l.). Kâraṇḍ. 2,5. fgg. 15, 4. 43,14. 89,14 (Çiva). — 2) *f. ई *Trigonella corniculata.*

2. देवपुत्र Adj. (f. आ) *Götter zu Kindern habend.*

देवपुत्रक 1) m. *Göttersohn.* — 2) f. *°त्रिका *Trigonella corniculata.*

*देवपुत्रमार m. Bez. *eines der 4* Mâra (bei den Buddhisten).

देवपुर f. 1) *Götterburg.* — 2) Indra's *Residenz.*

देवपुर 1) n. Indra's *Residenz.* — 2) f. °पुरी *Götterburg.*

देवपुरोहित m. Bein. Bṛhaspati's, *der Planet Jupiter* Javaneçvara bei Utpala zu Vârah. Bṛh. 13,1.

*देवपुष्प n. *Gewürznelken.*

देवपूजा f. 1) *Verehrung eines Gottes* oder *der Götter.* — 2) Titel eines Werkes.

देवपूज्य m. Bein. Bṛhaspati's, *der Planet Jupiter.*

देवपूर्दशरात्र m. *eine best. zehntägige Feier* Verz. d. B. H. 73.

देवपूर्व Adj. *dem das Wort* देव *vorangeht.* गिरि m. so v. a. देवगिरि 1) Megh. 42.

देवप्रतिकृति und °प्रतिमा f. *Götterbild.*

देवप्रतिष्ठातत्त्व n. Titel eines Werkes.

देवप्रभा f. N. pr. der Tochter eines Siddha.

देवप्रयाग m. N. pr. eines Tîrtha.

*देवप्रश्न m. *Befragung der Götter, Wahrsagerei.*

देवप्रसाद् m. N. pr. eines Mannes.

देव॰भूत Adj. *von Göttern hervorgebracht.*

देवप्रस्थ m. N. pr. einer Stadt.

देवप्रिय 1) Adj. *a) den Göttern lieb* (Çiva). — *b) * dumm, einfältig* Gal. Vgl. देवानांप्रिय. — 2) *m. *a) eine gelb blühende Verbesina. — b) Agati grandiflora.* — 3) f. आ N. pr. einer Apsaras.

देव॰प्सरस् Adj. *den Göttern zum Genuss dienend.*

देव॰बन्धु 1) Adj. *mit den Göttern verwandt.* — 2) m. N. pr. eines Ṛshi.

देवबल 1) m. N. pr. eines Heerführers. — 2) *f. आ *Sida rhomboidea* Râǵan. 4,100.

*देवबलि m. *eine Darbringung an die Götter.*

देवबाहु m. N. pr. verschiedener Männer.

देवबोधि m. N. pr. eines Dichters.

*देवबोधिमल्ल m. N. pr. eines buddh. Heiligen.

*देवब्रह्मन् m. Bein. Devala's Gal.

*देवब्राह्मण m. *ein von den Göttern geliebter Brahman.*

देवब्राह्मणसात् Adv. mit कर् *den Göttern und Brahmanen schenken* Hemâdri 1,504,6 (°सत् gedr.). 8.

देव॰भक्त Adj. *von den Göttern zugetheilt.*

देवभक्ति f. *gläubige Verehrung eines Gottes* Ind. St. 15,377.

देवभट्ट m. N. pr. eines Mannes.

देवभवन n. 1) *die Wohnung der Götter, der Himmel* Kâraṇḍ. 43,14. 76,8. — 2) *Tempel, Kapelle.* — 3) **Ficus religiosa.*

1. देवभाग m. 1) *ein Theil —, Bestandtheil der Götter.* — 2) *die nördliche Hemisphäre.*

2. देव॰भाग m. N. pr. verschiedener Männer.

देवभिषज् m. *Götterarzt* 40,30.

*देवभीति wohl N. pr.

*देवभू 1) m. *ein Gott.* — 2) f. *der Himmel.*

देवभूत Adj. *zu einem Gotte geworden, ein Gott seiend* Spr. 2946.

देवभूति 1) m. N. pr. verschiedener Männer. — 2) *f. *die himmliche* Gañgâ.

देवभूमि m. v. l. für देवभूति 1).

देवभूय n. *Gottwerdung.* °भूयं गतः so v. a. *verewigt, verstorben* Harshaḱ. 160,13. 194,7.

देवभूरि m. v. l. für देवभूति 1) VP.² 4,192.

*देवभोज्य n. *Götterspeise, Nektar.*

देवभ्राज् m. N. pr. eines Sohnes des Mahja.

*देवमञ्जर n. Vishṇu's *Brustschmuck.*

देव॰मणि m. 1) *ein göttliches Amulet.* — 2) *Götteredelstein,* insbes. Vishṇu's *Brustschmuck* Çiç. 5,4. — 3) *ein Haarwirbel auf dem Halse eines Pferdes* Çiç. 5,4. — 4) **eine best. Heilpflanze* Râǵan. 5,26. — 5) *Bein. Çiva's.

देवमण्डल m. *ein best. Samâdhi* Kâraṇḍ. 51,22.

देवमत m. N. pr. eines Ṛshi.

देवमति N. pr. 1) m. eines Mannes. Pl. *sein Geschlecht.* — 2) einer Frau.

देवमनुष्य (AV. 8,10,9) und °ष्य॰ (Çat. Br. 6,3,1, 17. 4,1,22) m. Pl. *Götter und Menschen.*

देवमय Adj. *die Götter in sich bergend.*

देवमलिम्लुच् m. *ein Räuber an den Göttern, ein Asura.*

देवमात m. N. pr. eines Mannes.

देवमातर् f. Pl. *die Mütter der Götter.* Sg. Bein. der Aditi und der Dâkshâjaṇî.

देवमातृक Adj. (f. आ) *nur vom Regen genährt, — befeuchtet, d. i. alles andern Wassers ermangelnd.*

देव॰मादन Adj. *die Götter ergötzend, — begeisternd.*

देव॰मान n. *Götterwohnung.*

*देवमानक m. = देवमणि 2).

देवमाय m. N. pr. eines Fürsten.

देवमाया f. *ein von einem Gott oder von Göttern geschaffenes Trugbild.*

देवमार्ग m. *Götterweg,* scherzhafte Bez. *des Hintern.* Pañkat. 5,7 kann न nicht richtig sein. Nach Gal. *der Luftraum.*

देवमाला f. N. pr. einer Apsaras.

*देवमास m. *der achte Monat der Schwangerschaft.*

देवमित्र N. pr. 1) m. verschiedener Männer. — 2) f. आ einer der Mütter im Gefolge Skanda's.

देवमिथुन n. *Götterpaarung.*

देवमिश्र m. N. pr. eines Mannes.

देवमीढ 1) Adj. *von Regen befeuchtet.* — 2) m. N. pr. zweier Männer (auch = देवमीढुष).

देवमीढक m. N. pr. eines Mannes VP.² 4,100.

देवमीढुष N. pr. 1) m. verschiedener Männer VP.². — 2) f. आ einer Tochter Çûra's VP.² 4,100.

देवमुनि m. 1) *ein himmlischer, göttlicher* Muni. — 2) N. pr. eines Liedverfassers.

देवय्, Partic. देवयत् *den Göttern dienend, fromm.* Vgl. auch Caus. von 1. 2. दिव् und देवाय्.

देव॰यज् Adj. *den Göttern opfernd.*

देव॰यजन 1) Adj. (f. ई) *a) die Götter verehrend, den Göttern opfernd. — b) zum Götteropfer dienend.* — 2) m. N. pr. eines Vinâjaka Mân. Gṛhj. 2,14. — 3) n. *Götteropferplatz, Opferstätte.* Nom. abstr. देवयजनत्व n. Maitr. S. 3,8,3.

देवयजनवत् Adj. *eine Opferstätte habend.*

देवयजि Adj. *die Götter verehrend, den Göttern opfernd* Bhaṭṭ.

देव॰यज्ञ m. 1) *Götteropfer, Brandopfer.* — 2) *N. pr. eines Mannes.

देवयज्ञमय Adj. Hariv. 11406 fehlerhaft für देवो य°.

देव॰यज्य n. und °यज्या f. *Götterverehrung, Götteropfer.*

देव॰या Adj. *zu den Göttern gehend, nach den G. verlangend, götterfreundlich.* An einigen Stellen wohl Adv. = देवत्रा.

देव॰याजिन् 1) Adj. *den Göttern opfernd.* — 2) m. N. pr. *a)* eines Wesens im Gefolge Skanda's. — *b)* eines Dânava Hariv. 3,47,14. देवयात्रिन् v. l.

देवयाज्ञिक m. N. pr. eines Autors.

देवयातु (Conj.) m. *ein himmlischer* Jâtu Kaiç. in Mahâbh. 4,71,*a* (दैवयातु).

देवयात्रा f. *eine Procession mit Götterbildern.*

देवयात्रिन् m. N. pr. eines Dânava. देवयाज्ञिन् v. l.

देव॰यान 1) Adj. (f. ई) *a) zu den Göttern gehend, — strebend. — b) Göttern zum Wandeln, Verkehr oder Aufenthalt dienend, zu den Göttern führend.* — 2) f. ई N. pr. einer Tochter des Uçanas. — 3) n. *a) Götterweg, der zu den Götter führende oder von ihnen begangene Weg. — b) *Götterwagen.*

देव॰यावन् Adj. *zu den Göttern gehend.*

*देवयितर् Nom. ag. von 2. दिव् Caus.

देव॰यु und देव॰यू Adj. (f. ऊ) *a) die Götter liebend, gottergeben, fromm, den Göttern zustrebend. — b) * = लोकयात्रिक.* — 2) *m. *ein Gott.* — Vgl. देवायु.

देव॰युक्त Adj. *von den Göttern geschirrt.*

देवयुग n. *das Weltalter der Götter, das erste W.*

देवयू s. देवयु.

1. देवयोनि 1) m. f. *Götterschooss, göttlicher Schooss.* — 2) m. *die Stelle des Reibholzes, aus der das Feuer auflodert,* Gṛhjâs. 1,81. fg.

2. देवयोनि Adj. *göttlichen Ursprungs;* m. *Halbgott,* f. *Halbgöttin.*

देवयोषा f. *Götterweib.*

देव॰र m. *des Mannes Bruder,* insbes. *ein jüngerer.*

1. देवर m. dass. Gaut.

2. देवर m. *Geliebter, Gatte.*

*देवरक m. = देव॰र.

देवरक्षदेशी f. *eine best.* Râgiṇî S. S. S. 111.

देवरक्षित N. pr. 1) m. N. pr. verschiedener Männer. — 2) f. आ einer Gattin Vasudeva's.

देवरघ्नी Adj. f. *den Schwager tödtend.*

देवरत Adj. *an den Göttern sich erfreuend, fromm.*

देवरति f. N. pr. einer Apsaras.

देव॰रथ m. 1) *Götterwagen.* °रथाङ्ग n. *die Ta-*

gereise des Götterwagens Ind. St. 9,361. — 2) **ein Wagen, auf dem ein Götterbild umhergefahren wird.* — 3) N. pr. eines Mannes.

देवरथवती Adj. f. *einen Schwager habend* Gaut.

देवरहस्य n. *ein Geheimniss der Götter.*

देवराज् m. 1) *Fürst der Götter*, Bein. Indra's 220,31. — 2) N. pr. eines Fürsten VP.² 4,68.

देवराज m. 1) *ein göttlicher Herrscher.* — 2) *Fürst der Götter*, Bein. Indra's. — 3) N. pr. verschiedener Manner.

देवराजन् m. *ein göttlicher Herrscher.*

देवराजप्रबन्ध m. Titel eines Werkes Bühler, Rep. No. 723.

देवराजयज्वन् m. N. pr. eines Scholiasten.

देवराज्य n. *die Herrschaft über die Götter.*

देवरात 1) *Adj. *gottgeschenkt.* — 2) m. *a*) N. pr. verschiedener Männer. Auch Pl. — 2) **eine Kranichart.*

देवराति m. fehlerhaft für दैव°.

*देवराष्ट्र n. N. pr. eines *Reiches.*

देवरूपा f. N. pr. einer Apsaras.

देवरूपिन् Adj. *eine göttliche Gestalt habend.*

देवरेतस् Adj. *aus göttlichem Samen entsprossen* Ait. Âr. 52,17.

देवर्षि m. *ein göttlicher, unter den Göttern wohnender* Ṛshi. Nom. abstr. °त्व n.

*देवर्षिपितृवल्लभ m. *Sesam* Gal.

1. देवल m. 1) = देवलक. — 2) N. pr. vieler Männer. Auch Pl.

2.*देवल m. = 1. देवर.

देवलक m. *ein Mann, der Götterbilder unter seiner Obhut hat und vom Zeigen und Herumtragen derselben lebt.*

देवलक्ष्मन् n. 1) *ein göttliches Merkmal* TS. 2,5,11, 1. 5,2,8,3. — 2) **die Brahmanenschnur* Gal.

*देवलता f. *arabischer Jasmin.*

देवलस्मृति f. Devala's *Gesetzbuch* Opp. Cat. 1.

*देवलाङ्गुलिका f. *Tragia involucrata* Râǵan. 9,49.

*देवलादि gaṇa दासीभारादि.

देवलिङ्ग n. *Götterbild, Götterstatue.*

देवलेखा f. N. pr. einer Fürstin.

देवलोक m. *Götterwelt.* °लोके गतः so v. a. *gestorben.* Auch Pl.

देवलोकपाल m. Bein. Indra's.

*देववक्त्र n. *der Götter Mund*, Bein. Agni's.

देववचना f. N. pr. einer Gandharva-Jungfrau Kâraṇḍ. 3,7.

देववत् Adv. = देवकर्मवत् *wie bei einer den Göttern geltenden heiligen Handlung.*

देववर्ध m. *Götterwaffe.*

देववधू f. *Götterweib.*

देववत् 1) Adj. *Götter bei* oder *um sich habend.* — 2) m. N. pr. verschiedener Männer. — 3) f. देववती N. pr. der Tochter eines Gandharva.

देववन्द्य Adj. *die Götter preisend.*

देववर्णिनी f. N. pr. einer Tochter Bharadvâǵa's.

*देववर्त्मन् n. *der Luftraum.*

*देववर्धकि m. Bein. Viçvakarman's.

देववर्धन m. N. pr. des Sohnes eines Devaka.

1. देववर्मन् n. *Götterrüstung* AV. 19,30,3.

2. देववर्मन् m. N. pr. eines Fürsten VP.² 4,189.

देववर्ष N. pr. 1) m. eines Fürsten. — 2) n. eines nach ihm benannten Varsha.

*देववल्लभ m. *Rottlera tinctoria.*

देववात 1) Adj. (f. आ) *den Göttern genehm.* — 2) m. N. pr. eines Mannes.

देववायु m. N. pr. eines Sohnes des 12ten Manu.

देववाहन Adj. *Götter führend.*

देवविद् Adj. *die Götter kennend.*

देवविद्या f. *Götterlehre*, angeblich so v. a. *Etymologie.*

देवविभाग m. *die nördliche Hemisphäre.*

देवविश् und °विशी (Maitr. S. 2,1,9) f. *Göttervolk.*

देववी Adj. *den Göttern mundend, — angenehm.* Superl. °तम. Vgl. देवावी.

देववीति f. 1) *Schmaus —, Mahl —, Genuss für die Götter.* — 2) N. pr. einer Tochter Meru's.

*देववृक्ष m. 1) Bez. *verschiedener fabelhafter Bäume in* Indra's *Himmel.* — 2) *Alstonia scholaris.* — 3) *Bdellion.*

देववृत्ति f. Titel eines *Commentars.*

देववेश्मन् n. *Tempel, Kapelle.*

देववीव्यचस् Adj. *Raum für die Götter darbietend, G. aufnehmend.*

1. देवव्रत n. 1) *religiöse Observanz.* — 2) *Lieblingsspeise der Götter.* — 3) Name verschiedener Sâman.

2. देवव्रत Adj. *den Göttern ergeben, fromm;* m. Bein. Bhîshma's und Skanda's.

देवव्रतिन् Adj. = 2. देवव्रत.

देवशक्ति m. N. pr. eines Fürsten.

देवशतभाष्य n. Titel eines Werkes.

1. देवशत्रु m. *ein Feind der Götter*, Bez. der Asura und Rakshas.

2. देवशत्रु Adj. *die Götter zu Feinden habend.*

देवशब्द m. 1) *der Name des Gottes* Ǵaim. 8,9, 3. — 2) *Donner* Duâtup. 35,8.

देवशर्मन् m. N. pr. verschiedener Männer.

देवशस् Adv. *nach den einzelnen Göttern.*

देवशावरतन्त्र n. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

देवशिल्प n. *ein Kunstwerk von Götterhand.*

*देवशिल्पिन् m. Bein. Tvashṭar's.

देवशिशु m. *Götterkind.*

देवशिष्ट Adj. *von den Göttern angewiesen.*

देवशुनी f. *die Hündin der Götter* (Saramâ).

देवशूर m. N. pr. eines Mannes.

*देवशेखर m. *Artemisia indica.*

देवशेष n. *Ueberbleibsel von einem Götteropfer.*

देवश्रवस् m. N. pr. verschiedener Männer.

देवश्री 1) Adj. *der den Göttern verehrend sich nahet.* — 2) m. N. pr. eines Ṛshi VP.² 3,10.

देवश्रीगर्भ m. N. pr. eines Bodhisattva.

देवश्रुत् Adj. *den Göttern hörbar, von d. G. erhört.*

*देवश्रुत 1) m. *a*) *Herr, Gott* (ईश्वर). — *b*) Bein. Nârada's. — *c*) N. pr. eines Ǵaina-Heiligen. — 2) n. *Lehrbuch.*

देवश्रु 1) Adj. *den Göttern bekannt.* — 2) m. *der Bartscherer der Götter* (Comm.).

*देवश्रेणी f. *Sanseviera ceylanica* Râǵan. 3,7.

देवश्रेष्ठ m. N. pr. eines Sohnes des 12ten Manu.

देवसंसद् f. *Götterversammlung.*

देवसंहिता f. *die Saṁhitâ der Götter* Saṁhitopan. 6,4.

देवसख m. *Göttergenosse* VS.

देवसंगीतयोनिन् Adj. Beiw. Nârada's. संगीतस्य योनिर्गान्धर्वशास्त्रं तद्वान् Nîlak.

देवसत्त्र n. *eine langdauernde* Soma-*Feier zu Ehren der Götter.*

देवसत्त्व Adj. *das Wesen eines Gottes habend.*

देवसत्य n. *eine feste Ordnung der Götter.*

देवसद् Adj. *unter den Göttern wohnend.*

देवसदन Adj. *den Göttern zum Sitz dienend.*

देवसदन् n. *Göttersitz.*

देवसभ 1) n. N. pr. einer Stadt. — 2) f. आ *a*) *die zu Versammlungen dienende Halle der Götter.* — *b*) * *Spielhaus.*

*देवसभ्य m. *der Inhaber eines Spielhauses.*

देवसरस n. N. pr. einer Oertlichkeit.

*देवसर्षप m. *ein best. Baum* Râǵan. 9,157.

देवसव m. *eine best. Opferhandlung.*

देवसह 1) m. N. pr. eines Berges. — 2) *f. आ *a*) *eine best. Pflanze*, = सहदेवी. — *b*) = भिन्नामूत्र (?).

देवसाद्य n. *das Zeugesein der Götter.* Loc. so v. a. *vor Göttern als Zeugen.*

देवसात् Adv. 1) mit भू *zu den Göttern gelangen.* — 2) mit कर् *den Göttern darbringen.*

*देवसायुज्य n. *Vereinigung mit den Göttern, Aufnahme unter die Götter.*

देवसावर्णि m. N. pr. des 13ten Manu.

देवसिंह m. Bein. Çiva's.

देवसिद्धि m. N. pr. eines Mannes.

देवसुन्द m. N. pr. eines Sees.

देवसुमति f. *Gunst der Götter.*

*देवसुमनस् n. *eine best. Blume.*

देवसुषि m. *Götterhöhlung* (im Herzen).

देवसू Adj. (in Verbindung mit देव oder m. mit Ergänzung von देव) in der Liturgie Bez. von acht Gottheiten.

देवसूक्तक्षेत्र n. N. pr. eines *Gebiets.*

*देवसूद n. N. pr. eines Dorfes.

देवसूरि m. N. pr. eines Mannes.

देवसृष्ट 1) Adj. *von den Göttern entlassen, — hervorgerufen, — geschaffen.* — 2) *f. आ *ein berauschendes Getränk.*

देवसेन 1) m. N. pr. verschiedener Männer. — 2) f. °सेना *a) Götterheer.* Personificirt als Gattin Skanda's und Mutterschwesterkind (*Tochter) Indra's. Gilt auch als ein Theilchen der Mûlaprakṛti.

देवसेनापति und °सेनाप्रिय m. Bein. Skanda's.

देवसोम und °क m. N. pr. eines Mannes.

देवस्तव m. N. pr. eines Fürsten VP.² 4,101.

देवस्तुत् Adj. *die Götter lobend.*

देवस्थान 1) m. N. pr. eines Ṛshi. — 2) n. Name zweier Sâman (वरुणास्य und बृहद्देव°) Ârsh. Br.

देवस्मिता f. N. pr. einer Kaufmannstochter.

*देवस्यवक Adj. *die Worte* देवस्य त्वा *enthaltend.*

देवस्व n. *Eigenthum der Götter.*

देवस्वामिन् m. N. pr. verschiedener Männer.

देवहविस् n. *Götteropfer.*

देवहव्य 1) n. dass. — 2) m. N. pr. eines Ṛshi.

देवहित Adj. *von den Göttern geordnet, — bestimmt.*

देवहिति f. *göttliche Ordnung.*

देवह्रद 1) Adj. *die Götter herbeirufend.* °तम Superl. — 2) *m. N. pr. eines Mannes. — 3) f. Bez. *des linken Ohres.*

देवह्रति f. 1) *Anrufung der Götter.* — 2) N. pr. einer Tochter des Manu Svâjaṁbhuva.

देवह्रती f. *ein best. Zauberspruch, durch den man die Götter herbeizurufen vermag.*

देवह्रय n. = देवह्रति 1).

देवहेडन, °हेळन n. 1) *Beleidigung der Götter.* — 2) Bez. *des Liedes* AV. 6,114.

देवहेति f. *Göttergeschoss.*

देवहोत्र m. N. pr. des Vaters Jogeçvara's.

देवह्रद m. N. pr. eines Wallfahrtsortes.

देवांश m. *ein Theil eines Gottes, eine partielle Incarnation eines Gottes* Ind. St. 15,443.

देवाक्रीड m. n. *der Spielplatz der Götter.*

देवात्तर Adj. (f. आ) *dessen Silben göttliche Wesen sind* TBr. 1,5,12,2.

देवागमस्तोत्र n. Titel eines Werkes Bühler, Rep. No. 611.

देवागार m. n. *Gotteshaus, Tempel* Mân. Gṛhj. 1,7.

देवाङ्गपूजा f. Titel eines Werkes Bühler, Rep. No. 612.

देवाङ्गचरित्र n. Titel eines Werkes.

देवाङ्गना f. *ein Götterweib* Ind. St. 15.

देवाचार्य m. N. pr. eines Mannes.

देवाचार्यदिग्विजय m. Titel eines Werkes.

*देवाजीव und *°विन् m. *ein Mann, der durch die Aufsicht über Götterbilder seinen Unterhalt gewinnt.*

देवाञ्च् Adj. (f. देवाची) *den Göttern zugewandt.*

देवाञ्जन n. *Göttersalbe* AV.

देवाट m. N. pr. eines Wallfahrtsortes.

देवातिथ n. Lâṭj. 7,2,1 fehlerhaft für देवा°.

देवातिथि m. N. pr. verschiedener Männer.

देवातिदेव m. *ein über alle Götter hervorragender Gott.*

देवात्मन् m. 1) *die göttliche Seele* 258,15. — 2) ** Ficus religiosa.*

*देवात्मा f. *die Mutter der Götter.*

*देवाधिदेव m. *ein* Arhant *bei den* Gaina.

देवाधिप m. 1) *Götterfürst,* Bein. Indra's. — 2) N. pr. eines Fürsten.

देवानन्द 1) m. N. pr. eines Mannes. — 2) f. आ *a)* Bez. *der 15ten Nacht im* Karmamâsa Ind. St. 10,296. — *b)* N. pr. einer Surâṅganâ Ind. St. 15,444.

देवानांप्रिय m. 1) *ein schlichter, einfältiger Mann* Ind. St. 13,338. Çaṁk. zu Bâdar. 1,2,8. — 2) ** Ziege.*

देवानीक 1) n. *Götterheer.* — 2) m. N. pr. *a)* zweier Fürsten VP.². — *b)* eines Sohnes des 11ten Manu. — *c)* eines Berges.

देवानुक्रम m. Titel eines Werkes.

देवानुचर und देवानुयायिन् m. *ein Diener im Gefolge eines Gottes.*

देवान्त m. N. pr. eines Sohnes des Hṛdika.

देवान्तक m. N. pr. 1) eines Rakshas R. 6,69, 14. — 2) eines Daitja.

*देवान्धस् n. *Götterspeise, Nektar.*

देवान्न n. 1) *dass. — 2) die den Göttern dargebrachte Speise.*

देवापि m. N. pr. eines Ṛshi.

*देवाभीष्टा f. *Piper Betle.*

देवाय्, Partic. देवायँत् = देवयँत् Maitr. S. 1,2,8. 15. 2,10,6. Kap. S. 2,3. Kâṭh.

देवाभिमुख m. *ein best.* Samâdhi Kâraṇḍ. 32,10.

देवायतन n. *Tempel.*

देवायु oder °यूँ = देवयु 1) *a).* Nur Acc. m. f. °युवम् Maitr. S. 1,3,14. Taitt. Âr. 4,7,3. 5,6,7.

देवायुध n. 1) *die Waffe der Götter,* so v. a. *der Vorkämpfer der G.* (Indra) TBr. 2,5,6,4. — 2) ** Regenbogen.*

देवायुष n. *Lebenszeit der Götter.*

देवारण्य n. *Götterhain.*

देवारि m. *Götterfeind, ein* Asura.

*देवारिष m. *das Meer* Nilak. zu MBh. 4,55,16.

देवारिवलसूदन m. Bein. Vishṇu's Vishṇus. 1,49.

देवार्चन n. *Verehrung eines Gottes* oder *der Götter* Paṇḍat. ed. Bomb. 2,17,12. Paṇḍad.

देवार्पण n. Pl. *Alles was an die Götter gerichtet wird, zu ihnen in Beziehung steht.*

*देवार्य m. N. pr. eines Arhant bei den Gaina.

देवार्ह 1) m. *a) *ein best. heilkräftiges Kraut.* — *b)* N. pr. eines Fürsten VP.² 4,100. — 2) *f. आ *Sida rhomboidea* Râǵan. 4,101.

देवार्हण m. N. pr. eines Fürsten VP.² 4,100.

देवालय m. 1) ** die Wohnung der Götter, der Himmel.* — 2) *Tempel.*

देवालयप्रतिष्ठाविधि m. Titel eines Werkes.

देवालयलक्षण n. desgl. Opp. Cat. 1.

*देवाला f. *eine best.* Râgiṇi.

*देवावतार m. N. pr. einer Oertlichkeit.

देवावत्त Adj. = देववत्त 1).

देवावसथ m. *Tempel.*

*देवावास m. *Ficus religiosa.*

देवावृत् Adj. = देववृत्.

देवावृत् m. N. pr. eines Berges Harîv. 12855. VP. 2,4,50. Könnte auch देववृध् sein.

देववृध् 1) Adj. *die Götter erfreuend.* — 2) m. N. pr. eines Berges; vgl. देवावृत्.

देववृध m. N. pr. 1) eines Fürsten. — 2) eines Berges (?).

देवाश्व m. 1) *Götterross.* — 2) *Indra's *Ross* Uḱkaiḥçravas.

देवासुर 1) m. Pl. *die Götter und die* Asura. — 2) Adj. in Verbindung oder mit Ergänzung eines Wortes für Kampf: *der Kampf zwischen den Göttern und den* Asura.

देवासुरनमस्कृत, °रमहामात्र, °रमहाम्रप, °रमहेश्वर, °रवरप्रद und °रेश्वर m. Beiwörter und Beinamen Çiva's.

*देवाहार m. *Götterspeise, Nektar.*

देवाह्वय m. N. pr. eines Fürsten.

*देविक m. Hypokoristikon von देवदत्त.

देवितर् Nom. ag. 1) *Würfelspieler.* — 2) *Stech-*

apfel Dhanv. 4,4. Bhâvapr. 1,203.

देवितव्य n. 1) impers. *zu würfeln.* — 2) *das Würfeln.*

देविदास m. N. pr. verschiedener Männer.

देविन् Adj. Subst. *würfelnd, Würfelspieler.*

*देविय m. Hypokoristikon von देवदत्त.

*देविल 1) m. desgl. — 2) Adj. = धार्मिक.

देवीक am Ende eines adj. Comp. von देवी *Fürstin, Königin.*

देवीकवच n. Titel eines Werkes Verz. d. Oxf. H. No. 174.

देवीकृति f. N. pr. eines Lusthains.

*देवीकोट m. N. pr. einer Stadt.

देवीक्रीडा f. *der Spielplatz der* Durgâ Bṛhadd. bei Sâj. zu ṚV. 10,95.

देवीगर्भगृह n. s. गर्भगृह 2).

देवीगृह n. 1) *ein Tempel der Göttin* Durgâ. — 2) *das Gemach einer Fürstin.*

देवीतन्त्र n. Titel eines Tantra.

देवीत्व n. *die Würde* 1) *einer Göttin.* — 2) *einer Fürstin.*

देवीदत्त m. N. pr. eines Mannes.

देवीधामन् n. *ein Tempel der* Durgâ Râǵat. 3,407.

*देवींधियक Adj. *die Worte* देवीं धिया *enthaltend.*

देवीपादद्वय n. N. pr. eines Wallfahrtsortes.

देवीपुराण n. Titel eines Upapurâṇa.

देवीपुराणीय Adj. *zum* Devîpurâṇa *gehörig.*

देवीभवन n. *ein Tempel der* Durgâ.

देवीभागवत (Opp. Cat. 1) und °पुराण n. Titel eines Purâṇa.

देवीभाव m. *die Würde einer Fürstin* Vâmana S. 47, Z. 8.

देवीभेडगिरि oder भेड° m. N. pr. eines *Berges.*

देवीमत n. Titel eines Tantra.

देवीमकोदेव n. Titel eines Schauspiels.

देवीमहिमन् m. Titel eines Werkes.

देवीमाहात्म्य n. Titel eines Abschnitts im Mârk. P.

देवीयामलतन्त्र n. Titel eines Tantra.

देवीरहस्य und °पटल (Opp. Cat. 1) n. Titel eines Abschnitts im Rudrajâmalatantra.

*देवीरापक (Ganar. 7,435) oder *देवीरापसक Adj. *die Worte* देवीराप: *enthaltend.*

देवीशतक n. Titel eines Werkes Bühler, Rep. No. 137.

देवीसूक्त n. Titel *einer Hymne auf* Durgâ.

देवीस्तोत्र n. Titel verschiedener *Lobgesänge auf* Durgâ Bühler, Rep. No. 138. 455.

देवेकाम Adj. (f. आ) *den Schwager liebend.*

देवेघ्नी Adj. f. in अदेवेघ्नी.

*देवेड् Adj. *den Göttern opfernd, sie verehrend.*

देवेड्य m. Bein. Bṛhaspati's, *der Planet Jupiter.*

देवेद्ध (auch viersilbig) Adj. *von den Göttern entzündet.*

देवेन्द्र m. 1) Bein. Indra's. — 2) N. pr. eines Mannes.

देवेन्द्रकीर्तिदेव m. N. pr. eines Mannes.

*देवेन्द्रबुद्धि m. N. pr. eines buddh. Gelehrten.

देवेश 1) m. *a*) Bein. α) Brahman's. — β) Vishṇu's. — γ) Çiva's. — δ) Indra's. — *b*) *Fürst, König.* — 2) f. ई Bein. α) der Durgâ. — β) der Devaki, der Mutter Kṛshṇa's.

देवेशतीर्थ n. N. pr. eines Tîrtha.

देवेशय Adj. *im Gotte ruhend* (Vishṇu).

देवेश्वर m. 1) Bein. Çiva's. — 2) N. pr. verschiedener Männer. Auch °पण्डित.

देवैषित Adj. *gottgetrieben, — gesandt.*

देवेषु m. *Götterpfeil* Maitr. S. 1,4,13.

*देवेष्ट 1) m. *a*) *eine best. Heilpflanze.* — *b*) *Bdellion.* — *c*) *das Harz der Shorea robusta* Gal. — 2) f. आ *a*) *der wilde Citronenbaum.* — *b*) = 1) *a*).

देवैनस् n. *Fluch der Götter.*

*देवोद्यान n. *Götterhain.*

देवोक्स् n. Bein. des Berges Meru.

(देव्य) देविम्न n. *göttliche Würde, — Macht.*

देव्यागम m. Titel eines Werkes.

देव्यायतन n. *ein Tempel der* Durgâ Râǵat. 3,408.

देव्युपनिषद् f. Titel einer Upanishad.

देश् 1) m. (adj. Comp. f. आ) *a*) *Ort, Platz, Gegend* (auch am Körper). देशम् आ-वस् oder नि-विश् *seinen Sitz an einem Orte aufschlagen.* देशे (insbes. mit काले verbunden) *am rechten Orte* 45,4. 140, 31. — *b*) *Land, Reich.* Mit einem Gen. *Jmds Heimat* 113,28. — *c*) *Raum.* — *d*) *Theil.* — *e*) *Geheiss.* — 2) f. देशी *a*) *Landessprache, Provincialism.* Pl. Deçîn. 1,37. Nom. abstr. °त्व n. 15. 18. — *b*) *vulgärer Gesang* S. S. S. 3. 4. — *c*) *Tanz* (im Gegens. zu *Pantomime*). — *d*) *eine best.* Râgiṇî S. S. S. 37.

°देशक Adj. Subst. *anzeigend, anweisend, lehrend, Anweiser, Lehrer.*

देशकारी f. *eine best.* Râgiṇî S. S. S. 55.

देशकाल m. Du. *Ort und Zeit.* Sg. *Ort und Zeit für Etwas* (Gen.) Mṛkkh. 49,18.

देशकालज्ञ Adj. *Ort und Zeit kennend.* Nom. abstr. °ता f. Cit. im Comm. zu R. ed. Bomb. 4,54,2. Kâd. 2,28,5. 6.

देशकालविद् Adj. dass. Karaka 1,15.

देशकालविरोधिन् Adj. *auf Ort und Zeit keine Rücksicht nehmend* Spr. 6796.

देशकालव्यतीत Adj. *am unrechten Ort und zur unrechten Zeit erfolgend* Spr. 1812.

देशच्युति f. *Landesflucht* Spr. 5770.

देशज und °ज्ञात Adj. *am rechten Orte —, im rechten Lande geboren, von ächter Herkunft* (Pferde, Elephanten).

देशज्ञ Adj. *ortskundig* R. 2,85,6.

देशट m. N. pr. eines Brahmanen.

देशदृष्ट Adj. *im Lande geltend, landesüblich.*

देशधर्म m. *Landesgesetz, — brauch.*

देशना f. 1) *Anweisung, Unterweisung, Lehre.* — 2) Pl. Titel eines Werkes.

देशनिर्णय m. Titel eines Werkes.

देशपाली f. *ein* Râga *von fünf Tönen* S. S. S. 101.

देशभ n. *das über ein Land herrschende Gestirn* Varâh. Jogaj. 9,4.

देशभाषा f. *Landessprache.*

देशमानिक m. Pl. N. pr. eines Volkes.

°देशरक्षिन् Adj. Subst. *das Land — beschützend,* so v. a. *Fürst von* Daçak. 5,1.

देशराजचरित n. Titel eines Werkes.

*देशरूप n. *Schicklichkeit, Angemessenheit.*

देशविध्वंश m. *Verfall eines Landes* Varâh. Bṛh. S. 45,7.

देशवृत्त n. *ein Kreis, der von seiner Stellung zum Orte des Beobachters abhängt.*

देशस्वामिन् m. *Landesfürst* Ind. St. 15,409.

देशाक्रमण n. *Einfall in ein Land* Kull. zu M. 7,207.

देशाखी und देशाखी f. fehlerhaft für देशाख्या.

देशाख्य 1) m. *ein best.* Râga S. S. S. 81. — 2) f. आ *eine best.* Râgiṇî S. S. S. 65.

देशाख्यिका f. = देशाख्य 2) S. S. S. 111.

देशाग m. fehlerhaft für देशाख्य 1).

देशाचार m. *Landessitte* Jolly, Schuld. 317.

देशाटन n. *das Reisen.*

देशातिथि m. *ein Gast im Lande, Fremdling.*

देशान्तर n. 1) *eine andere Gegend, ein anderes Land, Fremde* 124,24. °स्थ Adj. Mân. Çr. 8,21. — 2) *Erdlänge, die Entfernung vom Hauptmeridian.*

देशान्तरित Adj. *in einem andern Lande lebend* Gaut. Vgl. Spr. 2965.

देशान्तरिन् Adj. Subst. *zu einem andern Lande gehörig, Fremdling.*

देशावकाशिक und °व्रत n. *ein best. Gelübde bei den* Gaina.

देशिक Adj. und Subst. m. 1) *den Weg anzeigend* MBh. 1,89,23. *Wegweiser.* — 2) *Anweiser, Lehrer* Agni-P. 27,12. 26. 38. 61. — 3) *ein Reisender.*

देशिन् 1) Adj. am Ende eines Comp. *angebend, anzeigend.* — 2) f. °नी *Zeigefinger.*

देशीकटृरि f. *ein best. Tanz* S. S. S. 268.

देशीकोश m. *ein Wörterbuch der Provincialismen.*

देशीताल m. Pl. *eine best. Gattung von Tacten* S. S. S. 205.

देशीनाममाला f. Titel eines *Wörterbuchs der Provincialismen* von Hemakandra.

देशीनृत्य n. *Landestanz* S. S. S. 268.

देशीप्रकाश m. Titel eines Wörterbuchs der *Provincialismen* Comm. zu Mṛkku. 14,5.

देशीय Adj. 1) *zum Lande gehörig, provinciell.* Am Ende eines Comp. *zu dem und dem Lande gehörig, dort ansässig.* — 2) am Ende eines Comp. *angrenzend an, nahe kommend, ähnlich* (250,31), *nicht weit entfernt von.* षड्वर्ष° *ungefähr sechs Jahre alt.* चतुर्विंशाब्द° Râgat. 7,862.

देशीयवराडी und देशीवराडी f. *ein best.* Râga.

देशीशब्दसंग्रह m. Titel einer *Sammlung provincieller Ausdrücke* von Hemakandra.

देशीयसर्ग m. *Landesnoth* AV. 19,9,9.

देश्य 1) Adj. *a) worauf man hinweisen kann, woran Nichts auszusetzen ist, mustergültig* Mahâbh. 5,59,*a.* — *b) am Orte befindlich, der bei Etwas dabei gewesen ist;* m. *Augenzeuge.* — *c) zum Lande gehörig, im Lande befindlich, landesüblich, provinciell* Deçin. 3,42. 50. Nom. abstr. °त्व n. 2,7. Am Ende eines Comp. *zu dem und dem Lande* oder *Volke gehörig.* — *d)* am Ende eines Comp. *angrenzend an, nahe kommend, ähnlich* (250,31), *nicht weit entfernt von.* शिशु° *beinahe noch ein Kind,* सप्तवर्ष° *ungefähr sieben Jahre alt,* क्रतवक° *fast wie Feuer seiend.* — 2) *n. = पूर्वपक्ष.

देश्यनिदर्शन n. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

देष्टर् Nom. ag. 1) m. am Ende eines Comp. *Anzeiger, Anweiser.* — 2) f. देष्ट्री *Anweiserin, Unterweiserin im Rechten,* personif. als Gottheit.

देष्टव्य Adj. 1) *zu bezeichnen als* (Nom.). — 2) = देश्य 1) *a)* Kaiyaṭa in Mahâbh. 5,59,*a.*

देष्ट्र n. *Zusage.*

देष्ठ (dreisilbig) Adj. Superl. *am meisten gebend.*

देष्ण (auch dreisilbig) n. *Gabe, Spende.*

*देष्णु 1) Adj. *a) freigebig.* — *b) schwer zu bändigen.* — *c) schwer zugänglich.* — 2) m. *Wäscher.*

देह 1) m. n. (Mṛkku. 172,15) *a) Körper.* Auch von der *Masse* eines Gestirns und einer Wolke (220,20). Am Ende eines adj. Comp. f. आ. — *b) Person.* — *c)* am Ende eines adj. Comp. *Erscheinungsform.* संदेह° so v. a. *sich als Zweifel äussernd* Bâlar. 70,1. — 2) f. देही *Aufwurf, Damm, Wall.*

देहकर m. *Erzeuger, Vater.*

देहकर्तर् Nom. ag. *die Körper schaffend,* Beiw. der Sonne.

देहकृत् 1) Adj. *den Körper bildend, —erzeugend;* Beiw. des Vaters und Çiva's. — 2) m. *Vater.*

*देहकोश m. 1) *Flügel.* — 2) *Haut.*

*देहक्षय m. *Krankheit.*

देहचर Adj. *am Körper befindlich, körperlich.*

देहचर्या f. *Pflege des Körpers.*

देहज m. 1) *Sohn.* — 2) *der Liebesgott* Daçak. (1925) 2,130,19.

देहत्याग m. *Hingabe des Körpers, Tod.*

देहत्व n. Nom. abstr. von देह *Körper* Âpast.

*देहद m. *Quecksilber.*

*देहदीप m. *Auge.*

देहधातर् m. *ein Hauptbestandtheil des Körpers* (deren sieben angenommen werden; vgl. धातु) Karaka 6,24.

*देहधारक m. *Knochen.*

देहधारण n. *das Tragen des Körpers, das Lebenbleiben, Leben* überh.

देहधारिन् Adj. *einen Körper tragend, mit einem Körper versehen* Daçak. 14,22.

*देहधि m. *Flügel.*

देहधृक् m. *Wind.*

देहपतन n. *das Niederfallen des Körpers, Tod* MBh. 13,26,71.

देहभाज् m. *ein mit einem Körper begabtes Wesen,* insbes. *der Mensch* Spr. 7703.

देहभुज् Adj. *den Körper geniessend* (Çiva).

देहभृत् 1) Adj. *einen Körper tragend, —habend* (Çiva). — 2) m. *ein mit Leben begabtes Wesen,* insbes. *der Mensch.*

देहमध्य n. *Leibesmitte, Taille.*

देहंभर Adj. *auf die Ernährung des Körpers bedacht.*

देहयात्रा f. 1) *Erhaltung des Körpers, Fristung des Lebens.* — 2) **Speise.* — 3) **Hingang des Körpers, Tod.*

*देहलक्षण n. *Körpermal.*

*देहला f. *ein berauschendes Getränk.*

देहली f. *Schwelle* Âpast.

देहलीशस्तुति f. und देहलीशस्तोत्र n. Titel zweier *Lobgedichte.*

देहवत् 1) Adj. *mit einem Körper versehen, leibhaftig.* — 2) m. *ein belebtes Wesen,* insbes. *der Mensch.*

*देहवर्मन् n. *Haut* Gal.

*देहवायु m. *ein Wind des Körpers.*

देहवृत्ति f. *Unterhalt —, Ernährung des Körpers.*

*देहवृत्त n. *Nabel* Gal.

देहशङ्कु m. *Steinpfeiler.*

*देहसंचारिणी f. *Tochter.*

*देहसार m. *Mark.*

देहसुख Adj. *dem Körper angenehm* Varâh. Jogaj. 5,16.

देहस्थस्वरोदय m. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

देहात्मवाद m. *die Behauptung —, Theorie, dass der Körper auch die Seele sei.*

*देहात्मवादिन् m. *ein Materialist.*

देहान्त m. *Ende des Körpers, Tod* Hemâdri 1,361, 1. Comm. zu Taitt. Âr. 2,17.

देहारि m. *der Feind des Körpers,* Beiw. Çiva's.

देहावरण n. *Rüstung.*

देहावसान n. = देहान्त Ind. St. 15,402.

*देहास्थीलधारक n. *Knochen* Gal.

*देहासव m. *Urin* Gal.

देहिका f. *Termite.*

देहिन् 1) Adj. *mit einem Körper versehen;* m. *ein belebtes Wesen,* insbes. *der Mensch.* — 2) m. *Seele.*

देहेश्वर m. *Seele.*

दैत्त und दैत्य (verdächtig) Adj. *zur Weihe in Beziehung stehend* u. s. w.

दैगम्बर Adj. *zu den nackt einhergehenden* Gaina *gehörig* u. s. w. VP.^{2} 5,379.

दैड m. und दैडी f. Patron. Maitr. S. 4,2,8.

1. दैतेय 1) m. *ein Sohn* oder *ein Abkömmling der* Diti, *ein* Asura; insbes. Bez. Râhu's. — 2) f. ई f. zu 1).

2. दैतेय Adj. (f. ई) *zu einem* oder *zu den* Daiteja *in Beziehung stehend, daher kommend, ihm* oder *ihnen gehörig.*

1. दैत्य m. = 1. दैतेय 1).

2. दैत्य 1) Adj. = 2. दैतेय. — 2) *f. आ *a)* Bez. *zweier Pflanzen,* = चण्डौषधि und मुरा. — *b) ein berauschendes Getränk.*

दैत्यगुरु m. Bein. Çukra's, *der Planet Venus* Hemâdri 1,803,1.

*दैत्यदेव m. Bein. 1) Varuṇa's. — 2) des Windgottes.

दैत्यद्वीप m. N. pr. eines Sohnes des Garuḍa.

दैत्यनिषूदन m. Bein. Vishṇu's.

दैत्यप und दैत्यपति m. Bein. Bali's.

*दैत्यपुरोधस्, °पुरोहित (Vâstuv. 386) und दैत्यपूज्य m. = दैत्यगुरु.

दैत्यमातर् f. *die Mutter der* Daitja. Auch Pl.

*दैत्यमेदज 1) m. *eine Art Bdellion.* — 2) f. आ *die Erde.*

*दैत्ययुग n. *ein Weltalter der* Daitja, = 4 W. der Menschen.

दैत्यर्त्विज् m. Bein. Çukra's, *der Planet Venus* Utpala zu Varâh. Bṛh. 2,3 (दैत्यरित्विज् gedr.).

दैत्यसेना f. N. pr. einer Tochter Pragâpati's.

दैत्यहन् m. *Vernichter der* Daitja, Beiw. Indra's Hemâdri 1,818,5.

दैत्यहन्तर् Nom. ag. dass., Bein. Vishṇu's Spr. 7819.

दैत्यान्तक m. dass. 322,26.

दैत्याय्, °यते *einen* Daitja *darstellen.*

दैत्यारि m. *ein Feind der* Daitja, *ein Gott;* insbes. Vishṇu.

*दैत्याहोरात्र m. *ein Tag der* Daitja, = ein Jahr der Menschen.

दैत्येज्य m. Bein. Çukra's, *der Planet Venus.*

दैत्येन्द्र m. *Fürst der* Daitja; insbes. Bein. Pâtâlaketu's.

दैत्येन्द्रपूज्य m. Bein. Çukra's, *der Planet Venus.*

दैधिषव्य m. wohl *ein Sohn aus der zweiten Ehe einer Frau* Vaitân. Âpast. Çr. 12,20,8.

1.*दैन Adj. *auf den Tag bezüglich, täglich.*

2.*दैन n. = दैन्य.

दैनंदिन Adj. *jeden Tag erfolgend* Comm. zu TS. 3,378,2 v. u.

*दैनार Adj. *für einen* Dînâra *gekauft, so viel werth.*

*दैनिक 1) Adj. *auf den Tag bezüglich, täglich.* — 2) f. ई *Tagelohn.*

दैन्य n. *Niedergeschlagenheit, Traurigkeit, Kläglichkeit, klägliche, erbärmliche, traurige Lage.* दैन्यं कर् *kläglich thun, sich erniedrigen.* दैन्यञ्च R. 6, 99,19 fehlerhaft für दैन्यञ्च, d. i. दैन्यं च.

दैन्यवत् Adj. *niedergeschlagen, betrübt* Daçak. 5,9.

*दैप Adj. *auf eine Lampe bezüglich.*

दैंयांपाति m. Patron. von द्यांपात.

दैर्घ n. *Länge.* Richtig दैर्घ्य.

दैर्घतम m. = दैर्घतमस 2).

दैर्घतमस 1) Adj. *zu* Dîrghatamas *in Beziehung stehend.* — 2) m. Patron. von दीर्घतमस्. — 3) n. Name verschiedener Sâman Ârsh. Br.

दैर्घरात्रिक Adj. *langwierig, lange anhaltend* Kâraka 6,3 (दैर्घ्यरा° gedr.).

*दैर्घवात्र Adj. *wobei ein langer Riemen verwendet wird.* कूप m. so v. a. *ein tiefer Brunnen.*

दैर्घश्रवस 1) Adj. *zu* Dîrghaçravas *in Beziehung stehend.* — 2) n. Name zweier Sâman Ârsh. Br.

दैर्घ्य n. (adj. Comp. f. या Hemâdri 1,815,9) *Länge.*

दैर्घ्यरात्रिक s. दैर्घरात्रिक.

*दैलीपि m. Patron. von दिलीप.

दैव 1) Adj. paroxyt. und oxyt. (f. ई) *a) den Göttern eigen, ihnen gehörig, zu ihnen kommend, göttlich, es mit Göttern zu thun habend* Spr. 4873. विवाह् m. oder धर्म m. = 2) *a).* तीर्थ n. *der den Göttern geweihte Theil der Hand an den Fingerspitzen* VP.^{2} 3,99. 148. दैवी दिक् *Norden* Râgân. 11,28. — *b) königlich.* — *c) dem Schicksal eigen, vom Schicksal verhängt* u. s. w. — 2) m. *a) eine Form der Ehe, wobei der Vater nach begonnenem Opfer seine Tochter dem dienstthuenden Priester zur Ehe giebt.* — *b)* nach Çaṃk. *die Kenntniss der Portenta.* — *c)* parox. Patron. des Atharvan. — *d)* Pl. *das Gefolge der Götter* Tândja-Br. 17,1, 1. — 3) f. ई *eine nach der* Daiva-*Weise Verheirathete* Vishṇus. 24,30. — 4) n. *a) Gottheit* (concret). — *b) eine den Göttern geltende heilige Handlung.* — *c) göttliche Fügung, Schicksal, Verhängniss.* युक्ते दैवे so v. a. *unter günstigen Adspecten.* दैवं शिक्षयति *das Schicksal lehrt,* so v. a. *Noth lehrt beten* Bâlar. 165,5. — *d) glückliche Fügung.*

दैवक 1) am Ende eines adj. Comp. = दैव *Gottheit.* — 2) *f. ई = देवकी N. pr. der Mutter Kṛshṇa's.

दैवकीनन्दन m. 1) *Metron. Kṛshṇa's. — 2) N. pr. eines Autors.

दैवकृत Adj. *durch göttliche Fügung hervorgebracht,* so v. a. *von der Natur gemacht, natürlich.*

*दैवकोविदा f. *Wahrsagerin.*

दैवक्षत्रि m. Patron. von देवक्षत्र.

दैवगति f. *Schicksalsfügung* Megh. 93. Daçak. 5,5.7.

दैवचिन्तक 1) Adj. *über das Schicksal der Menschen nachsinnend, dasselbe kennend;* Beiw. Çiva's. — 2) m. *a) Astrolog.* — *b) *Fatalist* (?).

*दैवचिन्ता f. *Fatalismus* (?).

दैवज्ञ Adj. (f. ई) *zum Göttervolk gehörig.*

दैवज्ञ 1) Adj. *schicksalskundig, die Geschicke der Menschen kennend.* — 2) m. *Astrolog* Spr. 7780. — 3) *f. या *Wahrsagerin.*

दैवज्ञचिन्तामणि m. Titel eines Werkes.

दैवज्ञत्व n. *das Vertrautsein mit der Astrologie.*

दैवज्ञभूषण n. (Opp. Cat. 1), दैवज्ञमनोहर, दैवज्ञवल्लभ (Kumârasv. zu Pratâpar. 126,23. 128,2. fgg.), दैवज्ञविधिविलास m. (Opp. Cat. 1) und दैवज्ञविलास m. (ebend.) Titel von Werken.

दैवज्ञशर्मन् m. Bein. Vîçvanâtha's.

दैवज्ञसन्मुनि m. N. pr. eines *Astrologen.*

दैवज्ञालंकृति f. Titel eines Werkes.

दैवत 1) Adj. (f. ई) *auf eine Gottheit* oder *die Gottheiten,* insbes. *auf die bestimmte Gottheit einer heiligen Handlung, eines Liedes* u. s. w. *bezüglich, derselben gehörig, göttlich.* — 2) m. N. pr. eines Fürsten VP.^{2} 3,247. — 3) (*m.) n. *a) Gottheit,* collect. *Gottheiten;* insbes. *insofern dieselben in einem Liede verherrlicht werden.* Am Ende eines adj. Comp. (f. या) *Jmd zur Gottheit habend, als Gottheit verehrend.* — *b) Götterbild.*

दैवतपति m. Bein. Indra's.

दैवतपर Adj. *ganz den Göttern ergeben.*

दैवतप्रतिमा f. *Götterbild.*

दैवतरस m. Patron. von दैवतरस्.

दैवतस् Adv. *durch eine Fügung des Schicksals, zufällig* 110,1. 125,22.

दैवतसरित् f. *der göttliche Fluss, die* Gañgâ Durgâtan. 61.

*दैवति m. fehlerhaft für दैवलि.

°दैवत्य Adj. *Jmd zur Gottheit habend, an Jmd als Gottheit* (Acc.) *gerichtet, Jmd als Gottheit* (Dat.) *geweiht.*

1. दैवदत्त Adj. *vom Schicksal gegeben, angeboren* Daçak. 44,18.

2.*दैवदत्त 1) Adj. *im Dorfe* Devadatta *befindlich* u. s. w. — 2) m. Pl. *die Schule des* Devadatta.

*दैवदत्तशठिन् m. Pl. *die Schule des* Devadatta-çaṭha gaṇa शैनकादि in der Kâç.

*दैवदत्ति m. Patron. von देवदत्त.

*दैवदत्तिक Adj. (f. या und ई) *zu* Devadatta *in Beziehung stehend.*

*दैवदत्त्या f. zu दैवदत्ति Mahâbh. 4,35,*b.*

*दैवदर्शनिन् m. Pl. *die Schule des* Devadarçana. Vgl. देवदर्शनिन्.

*दैवदारव Adj (f. ई) *aus der* Pinus Deodora *gemacht, daran befindlich.*

*दैवदीप m. *Auge.*

दैवदुर्विपाक m. *eine schlimme Fügung des Schicksals* 143,27.

दैवत्यायन m. N. pr. eines Mannes. Pl. *sein Geschlecht.*

दैवपर und °परायण Adj. *der das Schicksal obenan stellt;* m. *Fatalist.*

*दैवप्रश्न m. *Befragung des Schicksals, Beschäftigung mit der Astrologie.* Nach den Lexicographen *eine nächtliche Stimme, auf deren Ausspruch man lauscht.*

*दैवमति m. Patron. von देवमत.

*दैवमित्रि m. Patron. von देवमित्र.

दैवयज्ञपण्डितसूर्य m. N. pr. eines Autors.

*दैवयज्ञि m. Patron. von देवयज्ञ. f. ई.

*दैवयज्ञ्या f. zu दैवयज्ञि.

*दैवयातव m. Patron. von देवयातु.

*दैवयातवक Adj. *von* Daivajâtava's *bewohnt.*

दैवयानेय m. Metron. von देवयानी.

दैवयुत Adj. *vom Schicksal begünstigt* Varâh. Jogaj. 1,18.

दैवयोग m. *Schicksalsfügung* 124,28.

दैवरात m. Patron. von देवरात. Auch Pl. VP.^{2}

4,220.

दैवरथ n. *Götterwagen.*

*दैवरथायनि m. Patron. von दैवरथ.

दैवराज n. Name eines Sâman.

*दैवराजक = दैवराजेन कृतम् (संज्ञायाम्).

*दैवराजिक Adj. (f. आ und ई) von दैवराज.

दैवराति m. Patron. von दैवरात.

दैवल m. Patron. von देवल.

*दैवलक m. = देवलक.

*दैवलि m. Patron. von देवल gaṇa तौल्वल्यादि in der Kâç.

*दैवलेखक m. *Astrolog.*

दैववश m. *Schicksalsfügung.* Abl. so v. a. *zufällig.*

दैववात 1) Adj. *zu* Devavâta *in Beziehung stehend.* — 2) m. Patron. von देववात.

दैवविद् Adj. *das Schicksal der Menschen kennend;* m. *Astrolog.*

*दैवशर्मि m. Patron. von देवशर्मन्.

*दैवशर्मेय Adj. von दैवशर्मि.

दैवसंपन्न Adj. *vom Schicksal begünstigt.* Nom. abstr. °ता f.

*दैवस्थानि m. Patron. von देवस्थान.

दैवकृत Adj. = दैवकृतक 1).

दैवकृतक 1) Adj. *vom Schicksal geschlagen, unglückselig, verwünscht, verflucht.* — 2) n. *das verwünschte Schicksal* 317,32 (im Prâkrit).

*दैवकृत्य Adj. (f. ई) von दैवकृत्य.

*दैवकृत्य m. Patron. von देवकृ.

दैवकोन Adj. *vom Glück verlassen* Varâh. Jogaj. 1,19.

*दैवाकरि Patron. 1) m. Jama's und Çani's (*des Planeten Saturn*). — 2) f. ई der Jamunâ.

दैवातिथ्य n. Name eines Sâman.

दैवात्यय m. *Gefahr in Folge von ausserordentlichen Naturerscheinungen.*

दैवादिक Adj. *zu der mit* दिव् *beginnenden, d. i. zur 4ten Klasse gehörig* (Wurzel)°236,18. 237,6.

दैवानीक n. Name eines Sâman.

दैवान्वित Adj. *vom Schicksal begünstigt* Varâh. Jogaj. 1,15.

दैवापं m. Patron. von देवापि.

दैवारिष m. *Muschel* (nach Nilak.) MBh. 4,55,16.

दैवावृध् n. *eine best. Formel* Vaitân. Vgl. देवावृध्.

दैवावृध m. Patron. von देवावृध.

दैवासुर Adj. (*f. ई) 1) *auf Götter und* Asura *bezüglich, zwischen ihnen bestehend* (Feindschaft). — 2) *das Wort* देवासुर *enthaltend.*

दैविक Adj. *den Göttern eigen, ihnen geltend, ihnen zu Ehren veranstaltet, von ihnen kommend, göttlich.*

दैविकधर्मनिरूपण n. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

दैवोढा f. *eine nach der* Daiva-*Weise Verheirathete* M. 3,38.

दैवोदास (fünfsilbig im ṚV.) 1) Adj. *zu* Divodâsa *in Beziehung stehend.* — 2) m. Patron. von दिवोदास. — 3) n. Name verschiedener Sâman Ârsh. Br.

दैवोदासि m. Patron. von दिवोदास.

दैवोद्यान n. *Götterhain, — garten.* Vgl. देवोद्यान.

दैवोपकृतक Adj. *vom Schicksal geschlagen, — verfolgt, unglücklich.*

दैव्य, दैविय 1) Adj. (f. आ und दैवी) *göttlich.* — 2) m. N. pr. eines Boten der Asura. — 3) n. *a) göttliche Wirkung, — Macht.* — *b) *göttliche Fügung, Schicksal.*

दैव्याहोतर् (auf दैव्या होतारा zurückzuführen) m. Pl. *die göttlichen* Hotar Âpast. Çr. 3,7,10.

दैशिक Adj. Subst. 1) *auf den Ort bezüglich, örtlich, räumlich.* — 2) *ortskundig, den Weg weisend, Wegweiser.* — 3) *auf geistigem Gebiet den Weg weisend, lehrend, anzeigend, Lehrer* Râǵat. 6,303. fg. — 4) *zum Lande gehörig, einem Lande eigenthümlich, Landeskind.* Am Ende eines Comp. *zu dem und dem Lande (Volke) gehörig.*

*दैशेय m. Metron. von 2. दिश्.

*दैष्टिक m. *Fatalist.*

दैहिक Adj. (f. ई) *am Körper befindlich, — stattfindend, körperlich.* Pl. *Alles was den Körper betrifft, alles Sinnliche.*

दैह्य 1) Adj. *im Körper befindlich.* — 2) m. *die Seele.*

*दोग (!) m. *Stier.*

दोग्धर् Nom. ag. 1) m. *a) Melker.* — *b) der Etwas ausbeutet, Nutzen zieht aus* (Acc.). — *c) *Kuhhirt.* — *d) *Kalb.* — *e) *ein aus seiner Dichtkunst materiellen Nutzen ziehender Dichter.* — 2) f. दोग्ध्री *a) Melkerin, Milch gebend zu Spr. 1748. viele Milch habend* (Amme). — *b) Etwas* (Acc.) *spendend.* — *c) Milchkuh.* — *d) Melkkübel* Mân. Çr. 4,3.

दोग्धव्य Adj. *zu melken.*

दोग्धुकाम Adj. (f. आ) *zu melken,* so v. a. *zu plündern begierig;* mit Acc. Daçak. 65,1.

दोग्धोस् Abl. Inf. zu 1. दुह् Çat. Br. 1,7,1,15.

दोग्ध्र n. *Melkkübel* Âpast. Çr. 15,3,10. 9,8.

दोघ Adj. *milchend* oder m. *Melkung, Milchung.*

*दोडी f. *Hoya viridiflora* (Râǵân. 4,178) und *deren Frucht.*

दोध m. *Kalb* (?). Vgl. 2. दोष 2).

दोधक 1) Adj. *der seinen Herrn bestiehlt.* — 2) n. *ein best. Metrum.* Auch °वृत्त n.

दोमन् n. *Beschwerde* in अदोमद् und अदोमध्.

दोरक n. *Strick, Riemen.*

*दोर्गडु Adj. *lahm am Arm.*

*दोर्यक् Adj. *stark, kräftig.*

दोर्व्या f. *Sinus.*

दोर्दण्ड m. *ein langer Arm.*

दोर्बाकव n. Pl. *Vorder- und Oberarme* Çat. Br. 8,3,1,4. 4,3,10.

दोर्मूल n. *Achselgrube* Naish. 6,20.

दोल 1) m. *a) das Schaukeln, Wogen* MBh. 1,21, 10. — *b) eine best. Stellung der geschlossenen Hand.* — 2) m. (ausnahmsweise) und f. आ und *ई *a) Schaukel.* Häufig als Bild *der Unsicherheit* und *des Zweifels.* संदेहदोलाधिरूढ Adj. Bâlar. 88,12. — *b) Sänfte, Palanquin.* — 3) *f. आ *die Indigopflanze.*

दोलपर्वत m. N. pr. eines *Berges* in Nepal Ind. Antiq. 9,165.

दोलयात्रा f. *ein best. Fest.*

दोलाद्रि m. = दोलपर्वत Ind. Antiq. 9,165.

दोलाय्, °यते *wie eine Schaukel hinundher gehen, — schwanken, im Zweifel sein* 248,26. °यित *sich hinundher bewegend.*

दोलायन्त्र n. *Arzneistoffe in ein Tuch gebunden, in einem Topf aufgehängt und über Feuer ausgesotten* Bhâvapr. 2,86. Mat. med. 25.

दोलिका f. *Schaukel, Sänfte.*

*दोलित m. *Büffel* Gal.

दोलोत्सव m. *Schaukelfest.*

दोःशालिन् Adj. *kräftige Arme habend.*

दोःशिञ्जिनी f. = दोर्व्या Gaṇit. Spashṭ. 23.

*दोःशेखर n. *Schulter.*

1. दोष 1) m. nur. Bhâg. P. *Abend, Dunkel.* Personif. als einer der 8 Vasu und als *Gatte der Nacht.* — 2) दोषा *Abend, Dunkel.* दोषाम् und दोषा (Instr.) *am —, bei Abend, im Dunkeln, bei Nacht.* Personif. als Gattin Pushpârṇa's und Mutter Pradosha's.

2. दोष 1) m. und (ausnahmsweise) n. (adj. Comp. f. आ) *a) Fehler, Schaden, Mangel, Gebrechen, Fehlerhaftigkeit, eine fehlerhafte, schlechte, schädliche Eigenschaft, Uebelstand.* — *b) Schlechtigkeit, Sündhaftigkeit.* — *c) Fehler, Verfehlung, Versehen, Vergehen, Verbrechen, Schuld, Sünde.* — *d) Nachtheil, Schaden.* — *e) üble Folge.* दोषेण, दोषात् und दोषतस् *als üble Folge von* und auch *in Folge von* (im Comp. vorangehend) überh. — *f) Alteration, Affection.* — *g) verdorbene Säfte, ein gestörter Zustand* und *eine solche Thätigkeit der drei Flüssigkeiten des Körpers, welche Krankheit erzeugen; krankhafte Affection, Krankheitsstoff, Krankheit.* — *h) die drei flüssigen Grundstoffe des menschlichen Leibes: Luft* (Wind), *Galle und Schleim, welche*

bei gestörtem Zustande Krankheit erzeugen. — 2) m. *Kalb.*

*दोषक m. *Kalb.*

दोषकर Adj. *Schaden verursachend, verderblich für* (Gen.).

दोषगुण n. Sg. *Fehler und Vorzüge* 208,29.

दोषगुणीकरण n. *das aus einem Fehler einen Vorzug Machen* Comm. zu Kuvalaj. 164,*a*.

दोषग्राकिन् Adj. *das Schlechte aufnehmend, — behaltend.*

दोषघ्न Adj. *der Krankheit der Säfte entgegenwirkend.*

दोषजित्कार m. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

दोषज्ञ 1) Adj. *a) mit den Mängeln von* (im Comp. vorangehend) *vertraut* 166,5. 6. — *b) wissend was Schaden bringt, klug, verständig.* — 2) *m. *Arzt.*

दोषणाश्लिष् Adj. *in den Arm sich schlingend, — sich hängend.*

दोषण्य Adj. *im Arm befindlich.*

दोषत्व n. Nom. abstr. von 2. दोष *Fehler, Mangel.*

दोषदूषित Adj. *mit einem Fehler behaftet.* Nom. abstr. °त्व n. Sarvad. 49,18. 80,14.

दोषन् (*m.) n. *Vorderarm, der untere Theil des Vorderfusses bei Thieren, Arm* überh.

दोषपति Gop. Br. 1,1,28 wohl fehlerhaft.

1. दोषफल n. *die Folge einer Sünde* Âpast. 1,29,2. 2,2,5. 12,19.

2. दोषफल Adj. (f. आ) *sündhaft* Âpast. 2,2,7.

दोषभक्ति f. *Praedisposition zu einer Krankheit* Kâraka 3,8.

दोषभेद m. *eine Modification der Krankheiten der Säfte.*

दोषमय Adj. *aus Fehlern bestehend.*

दोषल Adj. (f. आ) *von fehlerhafter Beschaffenheit, verdorben.*

दोषवत् Adj. 1) *einen Fehler —, einen Mangel —, ein Gebrechen habend, fehlerhaft, mangelhaft.* — 2) *eines Vergehens schuldig* Âpast. 2,13,5. — 3) *mit einem Vergehen —, mit einer Schuld verknüpft, sündhaft* Gaut. Âpast. — 4) *nachtheilig, schädlich.*

दोषस् n. *Abend, Dunkel.*

दोषकर Adj. = दोषघ्न.

1. दोषा f. *Abend* s. 1. दोष 2).

2.*दोषा f. = दोषन्.

1. दोषाकर m. *der Mond.*

2. दोषाकर m. *eine Fundgrube von allerlei Mängeln.*

*दोषाक्लेशी f. *eine best. Pflanze.*

दोषान्तर n. *Beschuldigung, Vorwurf.*

दोषातन Adj. (*f. ई) *abendlich, nächtlich.*

*दोषातिलक m. *Lampe.*

दोषात्त Adj. *einen Fehler enthaltend* Mahâbh. (K.) 151,21.

*दोषाभूत Adj. *zum Abend geworden, dem Abend gewichen.*

दोषामन्य Adj. *für Nacht geltend, als Nacht angesehen.*

दोषाय्, °यते *zu einem Mangel werden, wie ein M. erscheinen.*

दोषारमण m. *der Mond* Dhûrtan. 56.

दोषावस्तर् Nom. ag. *Erheller des Dunkels* RV.

*दोषास्य m. *Lampe.*

*दोषिक 1) Adj. *fehlerhaft, mangelhaft.* — 2) m. *Krankheit.*

दोषिन् Adj. *eines Vergehens schuldig* Gaut.

दोषीकरण n. in गुण°.

*दोषेकदृश् Adj. *nur Fehler sehend.*

दोषोदक m. *das Wasser der Wassersucht* Suçr. 2,90,18.

दोष्मत् Adj. *kräftige Arme habend, tapfer* Hem. Par. 1,84. 173.

दोस् m. (nur R. 6,1,3) n. 1) *Vorderarm, Arm* überh. — 2) *der Theil eines Bogens, welcher seinen Sinus bestimmt.*

*दोस्थ (दो:स्थ) m. 1) *Diener.* — 2) *Dienst.* — 3) *Spieler.* — 4) *Spiel.*

*दो:सहस्रभृत् m. Bein. von Arǵuna Kârtavîrja.

दोह् 1) Adj. am Ende eines Comp. *milchend,* so v. a. *spendend, gewährend.* — 2) m. (adj. Comp. f. आ) *a) Melkung,* sowohl *die Handlung* als *das Ergebniss des Melkens, Milch* u. s. w. — *b) das Melken,* so v. a. *das Vortheilziehen aus* (im Comp. vorangehend). — *c) Melkkübel* MBh. 13,71,33. Hemâdri 1,404,21. — *d)* मनसो दोह: Name eines Sâman.

दोहक m. und दोहिका f. in गो°.

दोहकामा Adj. f. *begierig sich melken zu lassen.*

*दोहड n. *Milch.*

दोहडिका f. *ein best. Metrum.*

दोहद 1) m. (*n.) (adj. Comp. f. आ) *a) das Gelüste schwangerer Frauen nach bestimmten Dingen.* — *b) heftiges Verlangen, Gelüste nach* (Loc. oder im Comp. vorangehend) überh. Kâd. 130,13. 139,22. — *c) das Gelüste* von Pflanzen besteht *in dem unwiderstehlichen Verlangen mit einem Körpertheile einer schönen Jungfrau in Berührung zu kommen, um dadurch die Geburt der Blüthen zu ermöglichen.* — *d) ein best. Räucherwerk, das eine Mannichfaltigkeit in den Früchten bewirken soll.* — 2) m. Pl. N. pr. eines Volkes VP.^{2} 2,180.

दोहदक m. = दोहद 1) *a)* Sâhâv.

दोहददु:खशील Adj. *an den Gelüsten schwangerer Frauen leidend.* Nom. abstr. °ता f. 96,1.

दोहदलक्षण n. 1) *ein Kind im Mutterleibe.* — 2) *der Uebergang von einem Lebensalter zum andern.

*दोहदवती und *दोहदान्विता f. *Gelüste einer Schwangeren habend.*

दोहदिन् 1) Adj. *ein Gelüste habend —, heftig verlangend nach* (Loc. oder im Comp. vorangehend) Kâd. 142,3. — 2) *m. *Jonesia Asoka* Râǵân. 10,55.

दोहदोहीय fehlerhaft für दोहोदहीय.

दोहन 1) Adj. (f. आ) *Milch gebend* in बहुदोहना. — 2) f. दोहनी *Melkkübel.* — 3) n. *a) das Melken.* — *b) das Ergebniss der Melkung, das Gemolkene* RV. 1,144,2. 9,75,3. — *c) das Ergebniss einer Melkung.* — *d) Melkkübel* Hariv. 1,455,16. Vgl. कांस्य°.

दोहनक n. und °निका f. *Melkkübel* Hemâdri 1, 232,17. 253,2. 266,14. 710,15.

दोहल m. = दोहद 1) *b)* und *c).*

*दोहलवती f. = दोहदवती.

*दोहलिन् m. = दोहदिन् 2).

दोहस् n. *Melkung*

दोहसे Dat. Inf. zu 1. दुह्.

दोहोदहीय n. प्रजापतेर्दोहोदहीये Du. Name zweier Sâman Ârsh. Br.

*दोहापनयन m. *Milch.*

*दोहित Adj. von दोह्.

दोहिन् Adj. in कामदोहिनी.

*दोहीयसी Adj. *mehr —, viel Milch gebend.*

दोह्य 1) Adj. *zu melken* Maitr. S. 1,6,1 = Âpast. Çr. 5,8,7. — 2) n. (Comm.) *ein Thier, das Milch giebt.*

दौकूल 1) *Adj. *mit dem* दुकूल *genannten Zeuge bedeckt, — überzogen.* — 2) *ein Tuch von* दुकूल Varâh. Bṛh. S. 73,1.

*दौकूलक und *दौगूल Adj. = दौकूल 1).

दौत्य und °क (Pl.) n. *Botschaft, Botenamt.*

दौरात्म्य n. 1) *Schlechtigkeit, Bosheit, Niederträchtigkeit.* Pl. *Schlechtigkeiten, böse Streiche* Bâlar. 153,5. काल° so v. a. *die Tyrannei der Zeit.* — 2) *eine böse, schädliche Wirkung, üble Folgen* Verz. d. Oxf. H. 49,*b*,17. — 3) *eine falsche Vorstellung.*

दौरात्म्यक Adj. *niederträchtig* (Handlung).

दौरार्द्धि f. *Misserfolg* (Comm.) TBr. 3,7,11,3. Âpast. Çr. 3,11,3. Zu vermuthen दूरार्द्धि f. *schwierige Herstellung.*

दौरित n. *Unheil.*

दौरुधर Adj. von दुरुधरा.

दौरेश्रवस m. Patron. von दूरेश्रवस्.

दौरेश्रुत m. Patron. von दूरेश्रुत.

दौर्ग 1) Adj. *zu* Durgâ *in Beziehung stehend.* — 2) n. *ein solches Werk.*

दौर्गत्य n. *Noth, Elend* Bâlar. 30,4. *Armuth.*

*दौर्गन्धि (!) m. = दौर्गन्ध्य.

दौर्गन्ध्य n. *übler Geruch, Gestank.*

दौर्गसिंह Adj. (f. ई) *von* Durgasiṁha *herrührend.*

दौर्गहे॑ m. 1) Patron. des Purukutsa. — 2) *Ross.*

*दौर्गायण m. Patron. von दुर्ग.

*दौर्ग्य Adj. und n. Nom. abstr. von दुर्ग.

दौर्जन Adj. (f. ई) *aus schlechten Menschen bestehend.*

दौर्जन्य n. 1) *Schlechtigkeit, Gemeinheit.* — 2) *Missgunst.* — 3) *eine falsche Vorstellung.*

*दौ॑र्जीवित्य n. *ein Zustand kümmerlichen Lebens.*

दौर्बल (nur einmal, und hier v. l.) und दौर्बल्य n. *Schwäche* Gaut.

*दौ॑र्भाग्य n. *Unglück*, insbes. *das von der Nichterwiederung der Liebe von Seiten des Mannes herrührende U. eines Weibes.*

दौर्भिक्ष n. = दुर्भिक्ष *Hungersnoth* Comm. zu Taṇḍja-Br. 2,1,4.

*दौर्भ्रात्र n. *ein schlechtes Verhältniss unter Brüdern.*

*दौर्मद्य n. *Schlacht, Kampf.*

*दौर्मनसायन m. Patron. von दुर्मनस्.

दौर्मनस्य n. *Niedergeschlagenheit, Traurigkeit.*

दौर्मन्त्र्य n. *schlechte Berathung, schlechter Rath.*

*दौर्मित्रि m. Metron. von दुर्मित्रा.

दौर्मुख m. Patron. von दुर्मुख.

दौर्योधन Adj. *dem* Durjodhana *gehörig.*

दौर्योधनि m. Patron. von दुर्योधन.

*दौर्वचस्य n. Nom. abstr. von 2. दुर्वचस्.

दौर्वास und दौर्वासस Adj. *zu* Durvâsas *in Beziehung stehend.*

*दौर्वीण n. 1) *der ausgepresste Saft von* Dûrvâ-Gras. — 2) = मृष्टपर्ण oder इष्टपर्ण.

*दौ॑र्व्रत्य n. *Ungehorsam, unordentlicher Wandel.*

*दौर्हार्द n. *böse Gesinnung, Feindschaft.*

दौर्हृद 1) m. *Bösewicht.* — 2) *n. = दौहृद 1) *a*).

*दौलेय m. *Schildkröte.*

*दौल्मि m. Bein. Indra's.

दौवारिक 1) m. *a*) *Thürsteher, Kämmerer.* — *b*) *ein best. Genius* Varâh. Bṛh. S. 53,44. Hemâdri 1, 631,20. 634,10. — 2) f. ई *Thürsteherin.*

दौवालिक m. Pl. N. pr. eines Volkes.

दौश्चर्म्य n. 1) *Hautkrankheit.* — 2) **das Fehlen der Vorhaut.*

दौश्चर्य n. *schlechte Handlungsweise, Schlechtigkeit.*

दौःशलेय m. wohl Metron. von दुःशला.

दौःशासनि m. Patron. von दुःशासन.

दौःशील्य n. (adj. Comp. f. या) *Schlechtigkeit des Charakters, Boshaftigkeit* 107,18.

*दौषकगति m. Patron. v. l. im gaṇa तौल्वल्यादि in der Kâç.

*दौष्क Adj. 1) *mit den Armen hinüberschwimmend.* — 2) *auf den Armen gehend.*

दौष्कृत्त (Nîlak. °त्ति) m. Hariv. 1,32,11 fehlerhaft für दौष्यन्ति.

दौष्कुल und दौष्कुलेय Adj. *aus niedrigem, verachtetem Geschlecht.*

1. दौष्कुल्य Adj. dass. MBh. 3,183,72.

2. दौष्कुल्य n. *eine niedrige Herkunft.*

दौष्कृत्य n. *Bosheit, Niederträchtigkeit.*

दौष्ट्य n. *Schlechtigkeit, Bosheit.*

*दौष्ठव n. s. दौःष्ठव.

*दौष्पुरुष्य n. Nom. abstr. von दुष्पुरुष.

दौष्मन्त und दौष्मन्ति m. fehlerhaft für दौष्यन्ति.

दौष्यन्त 1) Adj. *zu* Dushjanta *in Beziehung stehend.* — 2) m. *eine best. Mischlingskaste* Gaut.

दौष्यन्ति m. Patron. Bharata's MBh. 7,68,1. 12,29,45.

दौषन्ति m. fehlerhaft für दौष्यन्ति.

*दौ॑षघ्न्य s. *दौ॑ःषघ्न्य.

*दौ॑षन्ति m. die ältere Form für दौष्यन्ति.

*दौ॑ःष्ठव n. Nom. abstr. von दुःष्टु.

*दौ॑ःषघ्न्य n. *das Vorhandensein böser Träume.*

दौस्थ्य s. दौःस्थ्य.

दौःसाधिक m. *Thürsteher* Comm. zu Hâla 406. 557.

*दौःस्त्र n. wohl *Zwietracht unter Weibern.*

दौःस्थ्य n. *missliche Lage, schlechter Zustand* Hem. Par. 2,682. 8,378.

दौहृदिक 1) m. *Kunstgärtner* Naish. 6,61. — 2) n. *Gelüste, Verlangen* ebend.

*दौहिक Adj. = दोह नित्यमर्हति.

दौहित्र 1) m. *a*) *Tochtersohn.* — *b*) N. pr. eines Fürsten VP.² 4,212. fg. — 2) f. ई *eine Tochter der Tochter.* — 3) n. *a*) *Rhinoceros.* — *b*) *Sesam.* — *c*) *Ghee von einer bräunlichen Kuh.* — Zu 3) vgl. VP.² 3,187.

दौहित्रक Adj. *zum Tochtersohn in Beziehung stehend.*

दौहित्रवत् Adj. *einen Tochtersohn habend.*

*दौहित्रायण m. *der Sohn eines Tochtersohnes.*

दौहित्र्य m. v. l. für दौहित्र 1) *b*) VP.² 4,213.

दौहृद (adj. Comp. f. या) *das Gelüste schwangerer Frauen nach bestimmten Dingen.*

दौहृदिनी Adj. f. *das Gelüste Schwangerer habend, schwanger* (im 4ten Monat) Buhâvapr. 1,71.

द्य in अर्द्धे॑न्.

द्यत् in सर्द्धे॑न्.

1.*द्या, द्यायति (न्यक्करणे, न्यङ्गविधाने).

2. द्या f. = द्यो *Bogensehne* in 2. उर्द्धे॑.

*द्यांपात m. N. pr. eines Mannes; s. दैयांपाति.

द्यावन् in वृष्टि°.

*द्यावात्तमे und द्यौ॑वात्ता॑मा Nom. Du. f. *Himmel und Erde.*

द्यौ॑वापृथिवी॑ und द्यौ॑वापृथिव्यौ॑ (Supârṇ. 2,1) Nom. Du. f. dass. Zu belegen ausserdem °वी॑भ्याम्, °व्यो॑स् und °वी॑स् (mit der Endung des Pl.). °पृथिव्योः सामनी हे und °पृथिव्योः विपरीते Ârsh. Br.

द्यावापृथिवी॑य 1) Adj. *auf Himmel und Erde bezüglich, ihnen geweiht u. s. w.* — 2) n. *eine best. Hymne.*

द्यावापृथिवी॑योवत् Adj. *mit Himmel und Erde verbunden.*

द्यावापृथिव्य Adj. = द्यावापृथिवी॑य 1).

द्यौ॑वाभूमी Nom. Du. f. *Himmel und Erde.* Zu belegen ausserdem द्यावाभूम्योस्.

1. द्यु, द्यौति *losfahren auf, angreifen* Bhaṭṭ. — Mit प्र, °द्यौति als Umschreibung von द्यस्यते Sâj. zu Çat. Br. 2,2,3,10.

2. द्यु॑ 1) m. (*n.) *Himmel.* Zu belegen nur द्यौ॑स्, द्यौ॑वि, द्यू॑न् und द्यु॑भिस्; die beiden ersten Formen könnten auch zu द्यौ॑ gehören. — 2) m. n. *Tag.* Zu belegen dieselben Formen wie bei 1) und द्यूनि. — 3) m. *a*) *Helle, heller Schein, Glanz, Feuersglut.* Zu belegen nur द्यु॑भिस्. — *b*) N. pr. eines Vasu. Zu belegen nur द्यवे MBh. 1,99,15.

*द्युक m. *Eule* und *द्युकारि m. *Krähe* fehlerhaft für घूक und घूकारि.

द्युकर्णार्ध m. = अरुर्व्यास.

*द्युकाम m. N. pr. eines Mannes; s. द्यौकामि.

द्युत्॑ Adj. (f. द्यौ॑) *himmlisch, licht, glänzend.*

द्युत्॑वचस् Adj. *himmlische Worte redend.*

*द्युग m. *Vogel.*

द्युगण m. = अरुर्गण 2).

द्युगे॑त् Adv. *durch den Himmel hin, — her.*

द्युचर 1) Adj. *im Himmel —, am H. —, im Luftraum wandelnd, — sich bewegend.* — 2) m. *a*) *Himmelsbewohner.* — *b*) *ein* Vidjâdhara. — *c*) *ein Planet* Golâdhj. 5,26.

द्युचरी Adv. mit भू *zu einem* Vidjâdhara *werden.*

द्युचारिन् m. *ein* Vidjâdhara.

द्युजय m. *Ersiegung —, Gewinnung des Himmels.*

द्युजीवा (Golâdhj. 6,27. 8,61.65) und द्युज्या f. = अरुर्व्यास.

1. द्युत्, द्यो॑तते (episch auch Act.), Partic. द्यो॑तमान, द्युतानँ, द्यु॑तान, द्योतत्॑ und द्युतत्॑; *blinken, leuchten, glänzen.* — Caus. द्योतयति (Med. Bhaṭṭ.) 1)

erleuchten, in Glanz versetzen MBu. 1,173,30. द्योतित *erleuchtet, leuchtend, glänzend.* — 2) *vor Augen bringen, hervortreten lassen, hervorheben, zu verstehen geben.* — *Desid. दिद्युतिषते und दिद्योतिषते. — Intens. देविद्युतति (3te Pl.), देविद्योत्, देविद्युतत् und *देद्युत्यते; *hell strahlen, blinken, blitzen.* — Mit अभि *sein Licht —, seinen Glanz richten auf* (Acc.). — Caus. *beleuchten, erleuchten, in Glanz versetzen.* — Mit अव Caus. *vor Augen bringen, erinnern an* (Acc.). — Mit आ *herleuchten* Vaitân. — Mit उद् *aufleuchten, erglänzen.* — Caus. *aufleuchten —, erglänzen lassen.* — Intens. *stark aufleuchten.* — Mit समुद् *aufleuchten.* — Mit निस् Caus. *klar machen.* — Mit प्र *zu leuchten —, zu glänzen beginnen.* — Caus. *erleuchten, in hellen Glanz versetzen.* — Mit संप्र Caus. dass. Hemâdri 1,490,8. — Mit वि 1) *blitzen, blinken, glänzen, erglänzen,* so v. a. *aufgehen* (von der Sonne). विद्योतते *es blitzt,* विद्योतमाने *wenn es blitzt.* — 2) *wegblitzen,* so v. a. *blitzend wegschleudern.* — 3) *erleuchten.* — Caus. *erleuchten, in Glanz versetzen.* Vgl. द्युतय्. — Intens. *blitzen, blinken.* — Mit संवि *zugleich blitzen* TS. 7,5,11,1. — Mit सम् *zugleich —, in die Wette mit Jmd* (Instr.) *blinken.*

2. द्युत् f. *das Blinken, Glanz.* Vgl. दत्तद्युत्.

3. द्युत्, द्युत्त *gebrochen, zerbrochen.* — Caus. द्योतयति *erbrechen.* — Mit व्यभि (द्यौत्) *erbrechen* RV. 4,4,6. — Mit आ (द्योत्) *anbrüchig werden.*

4. °द्युत् Adj. *losgehend auf, angreifend* Bhaṭṭ.

द्युत n. δυτον, *das 7te astrologische Haus.*

द्युतद्यामन् Adj. *dessen Bahn blinkt, — glänzt.*

द्युतय्, °यति mit वि *blinken, blitzen* RV. 2,34,2.

द्युतरु m. *der Himmelsbaum, der* Pârigâta.

द्युतान 1) Adj. s. u. 1. द्युत्. — 2) m. *a)* N. pr. eines Ṛshi. — *b) eine best. diesem Ṛshi zugeschriebene Litanei.*

द्युति 1) f. *a) Glanz, Pracht, Schönheit* 297,3. 300,28. — *b) Würde, Majestät.* — *c)* in der Dramatik *eine drohende Haltung.* — *d)* als Göttin personificirt. — 2) m. N. pr. *a)* eines Ṛshi unter Manu Merusâvarṇa. — *b)* eines Sohnes des Manu Tâmasa.

*द्युतिकर m. *der Polarstern.*

द्युतिमति Adj. *von glänzendem Verstande.*

द्युतिमत् 1) Adj. *a) glänzend, prächtig, herrlich.* — *b) würdevoll, imponirend.* — 2) m. N. pr. *a)* verschiedener Männer. — *b)* eines Berges. — 3) f. °मती ein Frauenname.

*द्युतिला f. *Hemionites cordifolia.*

द्युदल n. *Mittag.*

द्युधुनि f. *der Himmelsfluss, die* Gaṅgâ.

*द्युन n. = द्युत.

द्युनदी f. = द्युधुनि. °संगम m. N. pr. eines Wallfahrtsortes.

द्युनिवास m. *ein Himmelsbewohner, ein Gott.* °भूय n. *Gottwerdung.*

द्युनिवासिन् m. dass.

द्युनिश् n. Sg. (nur °निशि) und f. Du. (nur °निशौस्) *Tag und Nacht.*

द्युनिश n. Sg. (nur °निशम् Nom. und Acc. *einen Tag und eine Nacht hindurch, bei Tage und bei Nacht* Varâh. Bṛh. S. 21,3. 25,3. 88,3) und Du. (nur °निशे) dass.

द्युपति m. 1) *ein Gott.* — 2) **die Sonne.* — 3) *Bein. Indra's.

द्युपथ m. *Himmelspfad, der Luftraum.*

द्युपिण्ड = अर्कगण 2) Golâdhj. 13,16.

द्युभक्त Adj. *vom Himmel geschenkt* RV. 1,73,6. 4,1,18. 7,40,2.

*द्युम Adj. von 2. द्यु.

द्युमणि m. 1) *das Juwel des Himmels, die Sonne* Hemâdri 1,578,6. 615,8. — 2) *calcinirtes Kupfer* Bhâvapr. 3,53.

द्युमत्सेन m. N. pr. eines Fürsten.

द्युमद्गान Adj. *hell singend* SV.

द्युमत्त्म 1) Adj. *a) hell, licht, glänzend.* द्युमत् Adv. — *b) hell,* so v. a. *laut, weittschallend.* द्युमत् Adv. — *c) heiter, frisch, kräftig.* — *d) vorleuchtend, ausgezeichnet.* — 2) m. N. pr. verschiedener Männer. — 3) n. *Auge* Bhâg. P. 4,25,47.

*द्युमयी f. N. pr. einer Gattin des Sonnengottes.

द्युमार्ग m. = द्युपथ Kathâs. 18,389.

द्युमैथुन n. *Beischlaf am Tage* AV. Paric. 38,3.

द्युमौर्वी f. = द्युजीवा Ganit. Spashṭ. 49.

द्युम्न 1) n. *a) Glanz, Herrlichkeit.* — *b) Heiterkeit, Begeisterung.* — *c) Frische, kraftvolles Wesen, Tüchtigkeit.* — *d) Besitz, Vermögen.* — *e)* **Speise.* — *f)* Name verschiedener Sâman Ârsh. Br. — 2) m. N. pr. verschiedener Männer.

द्युम्नवत्त् Adj. 1) *begeistert* oder *helltönend.* — 2) *kraftvoll.*

द्युम्नवर्धन Adj. *Kraft mehrend.*

द्युम्नश्रवस् Adj. *einen kräftigen* oder *hellen Ton gebend.*

द्युम्नसाति f. *Gewinnung von Begeisterung* oder *Kraft.*

द्युम्नहूति f. *ein begeisterter Ruf.*

द्युम्नासाह् (stark °साक्) Adj. *über Kraft verfügend.*

द्युम्नि m. N. pr. eines Fürsten VP.[2] 4,93.

द्युम्निन् Adj. 1) *herrlich.* — 2) *kraftvoll, stark.* — 3) *begeistert, muthig.*

द्युम्नीक m. N. pr. des Verfassers von RV. 8,76.

द्युम्नोदा (!) Adj. *Glanz verleihend.*

द्युयोषित् f. *ein himmlisches Weib, eine* Apsaras.

द्युरात्र n. νυχθήμερον Ganit. 1,19.

द्युरात्रवृत्त n. *diurnal circle* Golâdhj. 7,1.

द्युराशि m. = अर्कगण 2) Golâdhj. 13,11.

द्युलोक m. *die himmlische Welt.*

द्युवधू f. *ein himmlisches Weib, eine* Apsaras.

*द्युवन् m. 1) *die Sonne.* — 2) *der Himmel.*

द्युवनी f. *der Götterhain.*

द्युषद् m. 1) *ein Himmelsbewohner, ein Gott.* — 2) *Planet.*

°द्युस् = दिवस् in अन्येद्युस् u. s. w.

*द्युसद् und *द्युसद्मन् m. = द्युषद् 1).

द्युसंभव Adj. *am Tage entstehend* Varâh. Bṛh. S. 21,8.

द्युसरस् n. *der See des Himmels.*

द्युसरित् und द्युसिन्धु (Vikramâṅkaṅ. 18,92) f. *der Fluss des Himmels, die* Gaṅgâ.

द्युस्त्री f. *ein himmlisches Weib, eine* Apsaras.

द्यू 1) Adj. am Ende eines Comp. *spielend.* — 2) f. *Würfelspiel.* Nur द्यूवम् AV. 7,50,9 und द्यूवे 109,5.

द्यूत (*m.) n. 1) *Würfelspiel, Glücksspiel* überh. Häufig uneig. vom *Kampfe, dessen Ausgang wie beim Würfelspiel ungewiss ist.* Das *Worum* im Loc. oder im Comp. vorangehend. — 2) *Kampfpreis.*

द्यूतकर m. *Spieler.*

द्यूतकार m. 1) dass. — 2) **der Inhaber eines Spielhauses.*

*द्यूतकारक m. *der Inhaber eines Spielhauses.*

द्यूतकृत् m. *Spieler.*

द्यूतता f. *das Spielen mit Würfeln.*

द्यूतदास 1) m. *ein im Würfelspiel gewonnener Sclave* Vṛṣ. 80,21. — 2) f. ई *eine solche Sclavin* Vṛṣ. 146.

द्यूतधर्म m. *Vorschriften in Betreff der Glücksspiele* 202,2.

*द्यूतपूर्णिमा und *°पौर्णमी f. *der Vollmondstag im Monat* Kârttika.

*द्यूतप्रतिपद् f. *der erste Tag in der lichten Hälfte des* Kârttika.

द्यूतफलक n. *Spielbrett* Paṅkad.

*द्यूतबीज n. *Otterköpfchen.*

द्यूतमण्डल n. *Spielerkreis, Spielhaus* MBh. 2, 79,32. Nârada 16,5. 6.

द्यूतवर्त्मन् n. *Spielmethode* Daçak. 56,11.

द्यूतवृत्ति m. *ein Spieler von Profession* oder *der Inhaber eines Spielhauses.*

द्यूतवैतंसिक m. Pl. etwa *Männer, die sich mit Glücksspielen und Vogelfang abgeben.*

द्यूतशाला f. *Spielhaus.*

द्यूतसदन n. *Spielhaus.*

द्यूतसमाज m. *eine zum Würfelspiel versammelte Gesellschaft.*

द्यूताध्यक्ष m. *ein Oberaufseher über das Glücksspiel.*

*द्यूतालय m. *Spielhaus.*

द्यूत्य in अद्यूत्य.

1. द्यून Partic. von 2. दिव्.

2. द्यून n. *das 7te astrol. Haus.* Am Ende eines adj. Comp. °क.

द्यौ m. f. 1) *der Himmel.* Zu belegen nur द्यौस्, द्यौस् (Voc.), द्यौम्, द्यौवा (vgl. द्यावाक्षमे fgg.) und द्यवी *Himmel und Erde,* द्यौवम् und द्यो mitten in einem copulativen Comp. (MBh. 8,90,32) und am Anf. einiger Compp. — 2) *Tag.* Zu belegen nur द्यौस्, द्यौम्, द्यौवा (*Tag und Nacht*) und द्यौवम्. — Vgl. 2. द्यु.

द्योकार् m. nach Nilak. *ein Erbauer himmelsähnlicher Prachtgebäude.* द्याकार् v. l.

1. द्योत m. *heller Schein, Glanz.*

2. द्योत m. in व्युद्द्योत.

द्योतक Adj. 1) *leuchtend.* — 2) *erleuchtend, erhellend.* — 3) *vor Augen bringend, darlegend.* — 4) *bezeichnend, ausdrückend, etwas Bestimmtes bezeichnend, bedeutsam.* Nom. abstr. °त्व n.

1. द्योतन, द्योतनं, द्योतन 1) Adj. (f. द्योती) *a) blinkend, glänzend.* — *b) erleuchtend, erhellend.* — 2) m. *a) *Lampe.* — *b) N. pr. eines Fürsten.* — 3) n. *a) das Glänzen, Leuchten.* — *b) das Erhellen, Erleuchten.* — *c) das vor Augen Bringen, Zeigen, Darlegen, Bekunden* Sâj. zu ṚV. 4,46,1. — *d) *das Sehen.*

2. द्योतन Adj. in व्युद्द्योतन.

द्योतनि f. *Helle, Schein.*

द्योतनिका f. *Klarmachung, Erklärung.*

द्योतिन् Adj. 1) *glänzend.* — 2) *bezeichnend, bedeutend.*

*द्योतिरिङ्गण m. *ein leuchtendes fliegendes Insect.*

द्योतिष्पथ m. *der Pfad der Gestirne, der obere Luftraum.* v. l. द्योतिष्पथ.

द्योतिस् n. v. l. für द्योतिस्.

द्योत्मन् in सुद्योत्मन्.

द्योत्य Adj. *zu bezeichnen, auszudrücken, was bezeichnet —, was ausgedrückt wird* 231,8. 11.

द्योद्रुम m. *der Himmelsbaum,* = कल्पद्रुम.

*द्योभूमि m. *Vogel.*

*द्योषद् m. = द्युषद्.

*द्यौकामि m. Patron. von द्युकाम.

द्यौत n. Name verschiedener Sâman. Ârsh. Br.

द्यौतान n. Name eines Sâman.

*द्यौत्त्र n. *Helle, Glanz.*

द्यौर्दा Adj. *den Himmel gebend* Âpast. Çr. 17,5.

द्यौर्लोक m. *die Himmelswelt.*

द्यौःसंशित Adj. *vom Himmel getrieben.*

द्रं m. von unbekannter Bed. AV. 11,7,3. Vgl. उत्तरद्र, कृष्णद्र und *मधुद्र.

*द्रकट und *द्रगड m. *eine Trommel, mit der man Schlafende aufweckt.*

द्रङ्क्षण n. *ein best. Gewicht,* = तोलक Çârîra. Sam. 1,1,16.

द्रङ्ग m. und द्रङ्गा f. *Stadt.*

द्रढय्, °यति 1) *fest machen, befestigen.* — 2) *kräftigen, stärken.* — 3) *bekräftigen, bestätigen, erhärten* (durch einen Beweis) Çam. zu Bâdar. 1,1,2. 2, 4,14. — 4) *fest machen,* so v. a. *hemmen, zurückhalten.* व्हृदि वाचम् Spr. 7669.

द्रढिक m. N. pr. eines Mannes.

द्रढिमन् m. 1) *Festigkeit* Bâlar. 78,5. — 2) *fester Sinn, Entschlossenheit.* — 3) *Bekräftigung, Bestätigung.*

द्रढिष्ठ Ad.. (Superl. zu दृढ) *überaus fest, ausdauernd.*

द्रढीकरण Çam. zu Bâdar. 2,1,34 fehlerhaft für दृढी°.

*द्रढीयंस् Adj. Compar. zu दृढ.

द्रंधस् n. *Gewand.*

द्रप्स 1) m. *a) Tropfen.* Häufig vom Soma, *Regen* und *Samen.* — *b) Funke.* — *c) der Tropfen am Himmel, der Mond.* — *d) Banner* ṚV. 4,13,2. — 2) *n. *flüssige saure Milch.*

द्रप्सवत् Adj. 1) *mit Tropfen versehen, beträufelt.* — 2) *das Wort* द्रप्स *enthaltend* Âpast. Çr. 13,20,8.

द्रप्सिन् Adj. 1) *dicke Tropfen gebend, dickflüssig.* — 2) *mit einem Banner versehen* ṚV. 1,64,2.

*द्रप्स्य n. = द्रप्स 2).

*द्रबुद्ध *eine best. hohe Zahl* (buddh.).

द्रम्, द्रमति (Naigh.) *hinundher laufen, — irren.* — Intens. दन्द्रम्यते dass.

*द्रमिट oder *द्रमित m. N. pr. eines Schlangendämons.

द्रमिल m. N. pr. 1) Pl. eines Volkes Hem. Par. 11,99. = द्रविड J. R. A. S. 1871,286. — 2) eines Lexicographen. Pl. *seine Schule.*

*द्रम्प्, द्रम्पति und *द्रम्फ्, द्रम्फति (उत्क्लेशे) Dhâtup. 28,28.

द्रम्म = δραχμή.

द्रव 1) Adj. *a) laufend.* — *b) flüssig.* Am Ende eines Comp. *triefend —, überfliessend von.* — *c) gefühlvoll* Spr. 367, v. l. — 2) m. *a) Lauf, rasche Bewegung, Flucht.* — *b) *Spiel, Scherz.* — *c) das Flüssigsein, der tropfbare Zustand eines Körpers.* — *d) Flüssigkeit, Saft* 306,19. शातकुम्भ° *flüssiges Gold* 292,19. Spr. 7688. — *e)* in der Dramatik *das Herausfahren gegen einen Höhern.* — *f)* N. pr. eines der Viçve Devâs Hemâdri 1,811,18.

*द्रवक Adj. von 1. द्रु.

द्रवच्चक्र Adj. *mit rasch laufenden Rädern versehen.*

*द्रवज्ञ m. = गुड 1) *d).*

द्रवण n. 1) *das Laufen.* — 2) *das Flüssigwerden, Schmelzen.*

द्रवत् s. u. द्रवत्.

द्रवता f. *das Flüssigsein, der tropfbare Zustand eines Körpers* Kâd. 137,16.

*द्रवत्पत्री f. *ein best. Strauch.*

द्रवत्पाणि Adj. 1) *rasche Hufe habend.* — 2) *Rosse mit raschen Hufen habend.*

*द्रवत्य्, °त्यति *flüssig werden.*

द्रवत्व und °क n. *das Flüssigsein, der tropfbare Zustand eines Körpers, Schmelzbarkeit.*

द्रवदश्व Adj. *von raschen Rossen geführt.*

द्रवदीड Adj. (f. आ) *mit* द्रुडा *schliessend* Tândja-Br. 8,3,7 nebst Comm.; vgl. SV. (Calc. Ausg.) 5,67. 129.

द्रवद्रव्य n. *flüssiger Stoff.*

द्रवत् 1) Adj. *laufend.* द्रवत् Adv. *im Lauf, flugs.* — 2) f. द्रवती *a) *Fluss.* — *b) Anthericum tuberosum.*

द्रवप्राय Adj. *vorwaltend flüssig* Suçr. 2,46,18.

द्रवमूर्ति f. *flüssiger Zustand* P. 6,1,24.

द्रवय्, °यते *laufen, fliessen* ṚV. 10,148,5.

द्रवर् Adj. *rasch laufend.*

*द्रवरसा f. *Lack, Gummi* Râgân. 6,207.

द्रववसु n. N. pr. eines Fürsten VP.² 4,70.

*द्रवस्य्, °स्यति (परितापे, परिचरणे).

द्रवस्वेद m. *ein Bad in heissem Wasser* (mit Zuthaten) Suçr. 2,182,15.

*द्रवाधार m. 1) *ein Behälter für Flüssigkeiten.* — 2) *Handvoll, Mundvoll.*

*द्रवाय्य Adj. von 1. द्रु.

द्रविं m. *Schmelzer.*

द्रविड 1) m. N. pr. *a)* Pl. eines Volkes (auch Bez. *einer grammatischen Schule*); Sg. eines Landes — *b)* verschiedener Männer. — 2) f. ई *a)* in Verbindung mit स्त्री *eine Frau aus dem Volke der*

Dravida. — *b) eine best.* Rāgiṇ.

द्रविडगोडक m. *ein best.* Rāga S. S. S. 82. Vgl. द्राविड°.

द्रविडोपनिषद् f. Titel einer Upanishad. °षच्छेषा m., °षत्तात्पर्यरत्नावलि f., °षत्सार und °षत्सारररत्नावलिव्याख्या f. Titel dazu gehöriger Werke Opp. Cat. 1.

द्रविण 1) n. *a) bewegliches Gut, Habe, Reichthum, Geld.* द्रविणराशि m. *ein Haufen Geld, eine Menge von Kostbarkeiten* Harshaṅ. 101, 24. — *b) Wesenhaftigkeit, Bestand, Vermögen, Kraft.* — *c)* Name eines Sâman, सप्तद्रविणम् desgl. — 2) m. *a)* Pl. Bez. *der Vaiçja in Krauṅkadvîpa.* — *b)* N. pr. α) eines Sohnes des Vasu Dhara und des Pṛthu. — β) eines Berges.

द्रविणक m. N. pr. eines Sohnes des Agni.

*द्रविणनाशन m. *Moringa pterygosperma.*

द्रविणवत् Adj. 1) *Güter mit sich führend, segenbringend.* — 2) *stark, kräftig.*

द्रविणस् 1) n. *a)* = द्रविण 1) *a).* — *b)* concret *Spender von Gütern.* — 2) m. N. pr. eines Sohnes des Pṛthu.

द्रविणस्यु Adj. 1) *nach Gütern verlangend.* — 2) *gern Güter verschaffend.*

द्रविणस्वत् Adj. *mit Gütern versehen, segenbringend.*

द्रविणाधिपति m. Bein. Kubera's.

*द्रविणाय्, °यति Denom. von द्रविण.

द्रविणेश्वर m. *Besitzer von Reichthümern* 179, 23.

द्रविणोद, °दस् und °दा Adj. *Güter gebend, — bringend, — verschaffend.*

द्रविणोविद् Adj. dass.

द्रविनर् Nom. sg. *Läufer.*

द्रवित् Adj. *laufend, eilend.*

द्रवी Adv. 1) *mit करु *flüssig machen, schmelzen.* — 2) mit भू *flüssig werden.*

*द्रवीकरण n. *das Schmelzen.*

द्रवीभाव m. *das Schmelzen,* so v. a. *das Weichwerden, Gerührtwerden.*

द्रवीयस् Adj. *zum grössten Theil —, recht flüssig.* Nach Kâṇa. zu Suça. 1, 72, 1 = द्रावाडुत्तरो ऽद्रवो द्रवकीनः; dieses wäre द्रवेतर.

1. द्रव्य n. 1) *Gegenstand, Ding, Stoff, Substanz.* Die Anhänger des Njâja nehmen *neun,* die Gaina *sechs Substanzen* an. — 2) *ein einzelnes Ding, Individuum.* — 3) *ein taugliches Subject.* — 4) *Arzneistoff.* — 5) *Gegenstand des Besitzes, Habe, Gut.* — 6) *Gold.* — 7) *Glockengut.* — 8) *Salbe.* — 9) *ein geistiges Getränk.* — 10) *bescheidenes Benehmen.*

2. द्रव्य 1, Adj. *a) zu einem Baume gehörig.* — *b) baumartig.* — 2) *n. *Lack, Gummi.*

*द्रव्यक Adj. = द्रव्यं करोति, वकति oder आवकति.

द्रव्यकृश Adj. *unbegütert, arm* Âpast.

द्रव्यगण m. *eine Zusammenstellung von Heilstoffen ähnlicher Wirkung.*

द्रव्यगुण, °गुणदीपिका f., °गुणपर्याय m., °गुणसंग्रह m. und °गुणाकर m. (Opp. Cat. 1) Titel von Werken.

द्रव्यज्ञान n. *eine Art von Stoff* 107, 18.

द्रव्यत्व n. *Substanzialität.*

द्रव्यदीपक n. *eine Art von Vergleichung, bei der von einem Individuum zweierlei ausgesagt wird.*

द्रव्यदेवता f. *die Gottheit eines Gegenstandes, — Stoffes* Hemâdri 1, 95, 11. 15.

द्रव्यनिरूपण n. (Opp. Cat. 1), द्रव्यपताका f. (ebend.), द्रव्यपदार्थ m. und द्रव्यप्रकाशिका f. Titel von Werken.

द्रव्यप्रकृति f. Pl. *Minister, Reich, Festungen, Schatz und Heer* Spr. 2997.

द्रव्यभाषा f. und °टीका f. Titel zweier *Commentare.*

द्रव्यमय Adj. *substanziell, stoffhaltig.*

द्रव्ययज्ञ Adj. *substanzielle Opfer darbringend* Bhag. 4, 28.

द्रव्यरत्नावलि f. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

द्रव्यवत्त्व n. *das Begütertsein* Gaim. 6, 1, 10.

द्रव्यवत् Adj. 1) *der Substanz inhärirend.* — 2) *begütert.*

द्रव्यवर्धन m. N. pr. eines Autors.

द्रव्यवृद्धि f. *Vermehrung der Habe* 209, 3.

द्रव्यशुद्धि f. *Reinigung verunreinigter Gegenstände* Gaut. 1, 29. °दीपिका f. Titel eines Werkes.

द्रव्यसंग्रह m. Titel eines Werkes Bühler, Rep. No. 613.

द्रव्यसमुद्देश m. Titel eines Abschnittes im Vâkjapadîja.

द्रव्यसारसंग्रह m. Titel eines Werkes.

द्रव्यागम m. *Erwerb einer Habe* Spr. 3950.

द्रव्यात्मक Adj. *substanziell, stoffhaltig.*

द्रव्याश्रित Adj. *an der Substanz haftend* 247, 6.

द्रष्टर् Nom. sg. 1) *der da sieht, schaut.* Als 2te Sg. Fut. ohne Copula 58, 4. — 2) *der ein geübtes Auge hat* R. 2, 80, 3. — 3) *der da untersucht, prüft, leitet, ein Erkenntniss fällt* (in gerichtlichen Sachen). Ohne Object *Richter.*

द्रष्टव्य Adj. 1) *wer* oder *was gesehen werden kann, sichtbar, erblickbar.* — 2) *wer* oder *was gesehen —, erblickt werden muss* 151, 25. 160, 5. — 3) *anzublicken.* — 4) *zu erblicken,* so v. a. *zu erkennen.* — 5) *was noch erkannt werden muss.* — 6) *zu prüfen, zu untersuchen, zu leiten* (ein Process). — 7) *anzusehen, zu betrachten, — als* (Nom.).

द्रष्टृत्व n. Nom. abstr. zu द्रष्टर् 1).

*द्रक्ष् m. = द्रुद् *See.*

*द्रक्ष्य m. N. pr. eines Mannes. S. द्राक्ष्यायण.

द्राक्षात् Adv. *fest, tüchtig.*

1. द्रा, द्राति *laufen, eilen.* Med. in दुद्राणे. — Caus. द्रापयति *Jmd zum Laufen bringen.* — Desid. vom Caus. दिद्रापयिषति *Jmd zum Laufen bringen wollen.* — Intens. दरिद्राति (*hinundher laufen*) *sich in Noth befinden, arm sein.* — *Desid. vom Intens. दिदरिद्रासति und दिदरिद्रिषति. — Mit अप *davonlaufen.* — Mit अभि *ereilen.* — Mit वि *auseinander —, davonlaufen* Râgat. 7, 1368 (विद्रु zu lesen). विद्राण *davongelaufen,* so v. a. *verschwunden, dahin seiend* Bâlar. 225, 7. Harshaṅ. 141, 15. *sich nicht zu helfen wissend, in der grössten Verlegenheit sich befindend* 121, 20. 174, 1.

2. द्रा, द्राति, द्रायति *schlafen.* — Mit अव *einschlummern.* — Mit नि Act. Med. *einschlummern, schlummern, schlafen* 182, 27. निद्राण *eingeschlafen, schlafend* Spr. 7818. *von einer Blüthe so v. a. *noch nicht aufgeblüht.* निद्रित *schlafend,* निद्रितवत् statt des Verb. fin. — Desid. निदिद्रासति *zu schlafen verlangen.* — Mit *परिणि und *प्रणि, °द्राति. — Mit वि, °द्राण *aus dem Schlafe erwachend* (?).

द्राक् Adv. *eiligst, alsbald, sogleich.*

द्राक्केन्द्र n. *Excentricität, der Abstand eines Planeten vom Punkte seiner grössten Geschwindigkeit* Ganit. Spashṭ. 39.

द्राकप्रतिमण्डल n. *ein zweiter excentrischer Kreis* Golâdhj. 6, 21.

द्राक्ष Adj. *aus Weintrauben bereitet.*

द्राक्षा f. *Weinstock, Weintraube.* °रस m. *Traubensaft* Spr. 3000.

द्राक्षाघृत n. *ein best. medicinisches Präparat* Rasar. 598.

*द्राक्षाप्रस्थ m. N. pr. einer Stadt.

*द्राक्षावत् Adj. *mit Weinstöcken versehen.*

द्राक्षारिष्ट m. *ein best. medicinisches Getränk* Mat. med. 13. 138.

द्राक्षासव m. *Traubenliqueur* Karaka 1, 27.

*द्राख्, द्राखति (शोषणे, श्लथने).

*द्राग्भूतक n. *frisch geschöpftes Wasser.*

*द्राघ्, द्राघते (आयामे, आयासे oder अमे, कदर्थने, भमे).

द्राघय्, °यति 1) *verlängern, in die Länge ziehen, ausdehnen, verlängern* (einen Vocal). — 2) *lange machen, sich lange bedenken.*

द्राघिमन् m. 1) *Länge* Harshaṅ. 199, 20. Comm.

zu Âpast. Çr. 11,13,3. — 2) *Längengrad.*

द्राघिष्ठ 1) Adj. Superl. zu दीर्घ. द्राघिष्ठाभिस् so v. a. *bis in die fernsten Räume* RV. 3,62,17. — 2) *m. *Bär* Râgân. 19,7. — 3) *n. *ein best. wohlriechendes Gras* Râgân. 8,101.

द्राघीयस् Adj. Compar. zu दीर्घ.

द्राघुया f. *Länge* TS. 4,7,2,1 entstellt aus द्राघ्मा.

द्राघ्मन् m. = द्राघिमन् 1) Maitr. S. 2,11,2.

द्राघ्मा Adv. *in die Länge* RV. 10,70,4.

*द्राङ्, द्राङति (घोरवाशिते, काङ्क्षायाम्).

द्राङ्गवध m. N. pr. eines Mannes.

द्राट्, *द्राडते (विशरणे oder शीर्णा, विसरणे). — Mit उद् Caus. उद्द्राडयति *zerbröckeln.*

*द्राप m. 1) *Morast.* — 2) *Luftraum.* — 3) *Thor, Dummkopf.* — 4) Çiva *mit aufgewundenem Haare.* — 5) *Otterköpfchen.*

1. द्रापि m. *Mantel, Gewand.*

2. द्रापि Adj. *laufen machend* VS.

*द्रामिडी f. *kleine Kardamomen* Utpala zu Varâh. Bṛh. S. 78,1. द्राविडी v. l.

*द्रामिल m. Bein. Kâṇakja's.

*द्राव m. Nom. act. von 1. द्रु.

*द्रावक 1) Adj. *a) zum Laufen bringend.* — *b) entzückend, bezaubernd.* — *c) verschmitzt.* — 2) m. *a) eine Steinart.* — *b) Dieb.* — *c) Wollüstling.* — *d) eine best. Mixtur.* Nach Mat. med. 12 *distilled mineral acids.* — 3) f. द्राविका *Speichel.* — 4) n. *a) Wachs.* — *b) ein best. bei Milzkrankheit angewandtes Heilmittel.*

*द्रावकन्द् m. *ein best. Knollengewächs* Râgân. 7,110.

*द्रावकार् m. *eine Art Borax.*

द्रावण 1) Adj. *zum Laufen bringend, in die Flucht schlagend.* Statt त्रैलोक्य° hat die v. l. °द्रावण. — 2) n. *a) das zum Laufen Bringen, in die Flucht Jagen.* — *b) das Flüssigmachen.* — *c) das Weichmachen. Rühren.* — *d) *die Frucht von Strychnos potatorum.*

द्रावयैत्नव Adj. *seine Genossen —, seine Reiter schnell entführend.*

द्रावयित्नु Adj. *schmelzend.*

द्राविड 1) Adj. (f. ई) *zum Volke der* Dravida *gehörig.* — 2) m. *a) N. pr. z) Pl. N. pr. eines Volkes. = द्रविड. Sg. Name des Landes.* — *β) eines Scholiasten.* — *b) Patron. von द्रविड.* — *c) *eine best. Zahl.* — *d) Curcuma Zedoaria oder eine verwandte Pflanze* Râgân. 6,119. Bhâvapr. 1,191. — 3) f. ई *a) eine* Dravida-*Frau* Vikramâṅkâk. 7,71. — *b) kleine Kardamomen* Râgân. 6,57. Bhâvapr. 1,185.

*द्राविडक 1) m. *Curcuma Zedoaria.* — 2) n. *eine Art Salz* Râgân. 6,98.

द्राविडगौडक m. *ein best.* Râga S. S. S. 87. Vgl. द्रविड°.

*द्राविडभूनिक m. *Curcuma Zedoaria.*

द्राविडवेदपारायणप्रमाण n. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

द्राविणोदस् Adj. *von den Güterschenkenden stammend, ihnen gehörig, für sie bestimmt* Vaitân.

°द्राविन् Adj. 1) *in Fluss gerathend.* — 2) *auflösend, vertreibend.*

*द्राविल m. = वात्स्यायन Gal.

*द्राक्, द्राक्ते (निद्रानये oder द्रागे, निद्रेपे).

द्राक्षायण m. Patron. N. pr. eines Autors Vâñcabr. 1. °गृह्य n. Opp. Cat. 1.

द्राक्षायणक n. *das Sûtra des* Drâhjâjaṇa.

द्राक्षायणि m. Patron. von द्राक्षायण.

द्राक्षायणीय Adj. *zu* Drâhjâjaṇa *in Beziehung stehend, von ihm verfasst.*

द्रिमिल m. *N. pr.* = द्रमिल 2).

1. द्रु, द्रवति (metrisch auch Med.) 1) *laufen, eilen, davonlaufen.* द्रुत *a) eilend, rasch, geschwind, rasch gesprochen.* द्रुतम् Adv. *eiligst, schnell, ohne Zögern, sogleich.* द्रुततरम् Adv. *rascher, recht rasch, so schnell als möglich.* — *b) davongelaufen, — laufend, geflohen.* — 2) *losrennen —, einen raschen Angriff machen auf* (Acc.). — 3) *in Fluss gerathen, schmelzen* (auch bildlich, 176,4. Spr. 7770. द्रुत *geschmolzen* (auch bildlich), *flüssig.* घृत°, पय° so v. a. *nass von.* — Caus. द्रावयति (episch auch Med.) 1) *zum Laufen bringen, fliessen lassen, davonlaufen machen, vertreiben, verscheuchen, in die Flucht jagen.* — 2) *in Fluss bringen, schmelzen.* — द्रवय् s. bes. — *Desid. vom Caus. दुद्रावयिषति und दिद्रावयिषति. — Mit अच्छ् *herbeilaufen* RV. 3,14,2. — Mit अति *vorübereilen bei, hinfahren über* (Acc.). अतिद्रुत *durchgelaufen* (per anum). अतिद्रुतद्राव Çat. Br. 1,8,1,5 fehlerhaft für अधि°, अतिद्रुत MBh. 12, 276 fehlerhaft für अभिद्रुत. — Mit अधि 1) *besteigen* (einen Berg) 28,6. — 2) *bespringen, belegen.* — Mit अनु 1) *hinter Jmd* (Acc.) *herlaufen, verfolgen, begleiten.* अनुद्रुत mit pass. und act. Bed. — 2) *durchlaufen, so v. a. rasch aufsagen* 21,6. — 3) अनुद्रुत *begleitet von, so v. a. verstärkt durch* R. 2, 65,26. — Mit अनु *hinter Jmd oder Etwas herlaufen, mit Acc.* — Mit अप *weglaufen.* — Mit अभि 1) *herbeilaufen. — eilen, zueilen auf, hineilen zu, losgehen auf* (in feindlicher Absicht); mit Acc. — 2) *überlaufen, kommen über, heimsuchen.* °द्रुत *heimgesucht von* (Instr.). MBh. 12,9,37. — Mit समभि 1) *zusammenlaufen nach, herbeilaufen, hinzueilen, zueilen auf, hineilen zu, losgehen auf* (in feindlicher Absicht); mit Acc. °द्रुत mit pass. und act. Bed. °द्रुतम् Adv. *eiligst.* — 2) समभिद्रुत *belagert —, belästigt durch, heimgesucht von* (Instr.) Kâraka 6,4. — Mit व्यव *weglaufen.* — Mit समव *zusammen weglaufen.* — Mit आ *herbeilaufen, — eilen, hineilen zu* (Acc.). — Mit अन्वा *hinter Jmd herlaufen, verfolgen;* mit Acc. — Mit अभ्या *zulaufen —, losgehen auf* (Acc.). — Mit उदा *hinauf —, hinauslaufen.* — Mit पर्या *hinundher laufen.* — Mit प्रा 1) *davonlaufen, fliehen.* — 2) *einer Gefahr glücklich entrinnen und gelangen zu* (Acc.). — Mit संप्रा *zusammen davonlaufen.* — Mit प्रत्या *losrennen auf* (Acc.). — Mit समा *zusammen herbeilaufen, herbeieilen, losfahren auf* (Acc.). — Mit उद् 1) *hinauf —, hinauslaufen.* उद्द्रुत *davoneilend.* — 2) *schnell hersagen* Çiñkh. Gṛhs. 4,17. — Mit अनुद् *hinter Jmd* (Acc.) *herlaufen.* — Mit अभ्युद् *hinauflaufen zu* (Acc.). — Mit उप 1) *herzu —, hinzueilen, hineilen zu, losfahren —, losgehen auf, anfallen, angreifen.* उपद्रुत *verfolgt —, angegriffen —, bedrängt —, heimgesucht von, befallen mit* (Instr. oder im Comp. vorangehend). Ohne Ergänzung von Uebeln *heimgesucht;* in der Astr. *verfinstert* und daher *Unheil verkündend.* — 2) *den* Upadrava 3) *anwenden* (beim Gesang eines Sâman) Ait. Âr. 223,14. — Mit आप (आ उप) *herbeieilen* RV. 6,48,16. — Mit प्रत्युप *loseilen —, losstürzen auf* (Acc.). — Mit समुप 1) *hinzueilen, hineilen zu, losstürzen auf;* mit Acc. — 2) समुपद्रुत *angegriffen —, heimgesucht von* (Instr.). — Mit निस् *hinaus —, weglaufen.* — Mit परि *umlaufen.* — Mit विपरि *rings umlaufen.* — Mit प्र 1) *vorwärts laufen, eilen, forteilen, — gehen, — laufen, fliehen.* प्रद्रुत *weggegangen, fortgelaufen, geflohen.* — 2) *hineilen zu, losstürzen auf* (Acc.). — 3) *glücklich einer Gefahr entrinnen und gelangen zu* (Acc.). v. l. प्रा. — Caus. *zum Laufen bringen, in die Flucht schlagen.* — Mit अभिप्र *losstürzen auf, angreifen.* — Mit आ प्र *herbeilaufen.* — Mit विप्र *auseinander laufen, — gehen, davonlaufen, entfliehen.* °द्रुत *davongelaufen, entflohen.* — Mit संप्र *fortlaufen. — eilen, fliehen.* °द्रुत *geflohen.* — Mit प्रति *hinlaufen zu* (Acc.). Bhatt. — Mit वि 1) *auseinander —, davonlaufen, fliehen.* विद्रुत *auseinander —, davongelaufen, geflohen.* u. impers. 290,11. — 2) *auseinander gehen, bersten.* विद्रुत *auseinandergegangen.* so v. a. *zerstört.* — 3) *schmelzen.* *विद्रुत *geschmolzen, flüssig.* — 4) विद्रुत *a) fah-*

rig, zerstreut. — *b*) f. आ (sc. सिरा) *das wegen unruhiger Haltung des Kranken missrathene Schlagen der Ader* Suçr. 1.361,13. 362,5. — Caus. *auseinander laufen machen, in die Flucht schlagen, verjagen, verscheuchen.* — Mit अभिवि, °द्रुत 1) *entgegengerannt.* अन्योऽन्यमभिविद्रुताः *gegen einander gerannt.* — 2) *auseinander gelaufen, geflohen.* — Mit प्रवि, °द्रुत *auseinander gelaufen, geflohen.* — Mit सम् *zusammenlaufen.*

2. द्रु 1) Adj. am Ende eines Comp. *laufend, Läufer.* — 2) *f. *Lauf, Gang.*

3. द्रु, द्रुणोति 1) *Jmd* (Acc.) *Etwas versetzen* Bhatt. — 2) *अनुनासे.

4. द्रु 1) m. n. *Holz, ein Geräthe aus Holz, z. B. Schale, Ruder; ein hölzerner Griff* ṚV. 5,86,3. — *m. *a*) *Baum.* — *b*) *Ast.*

*द्रुकिलिम n. *Pinus Deodora.*

द्रुघ 1) Adj. s. u. 1. द्रुह्. — 2) n. *Beleidigung, Kränkung* ṚV. 7,86,5.

*द्रुघ m. N. pr. eines Mannes gaṇa शिवादि in der Kâç.

द्रुघण m. 1) *Holzkeule, Keule.* — 2) **Holzaxt.* — 3) **Kaempferia rotunda.* — 4) *Bein. Brahman's.

*द्रुघन m. *Holzaxt.*

द्रुघी f. dass.

*द्रुड्, द्रोडति und द्रुडति (मज्जने).

*द्रुण्, द्रुणति (हिंसागतिकौटिल्येषु).

*द्रुण 1) m. *a*) *Scorpion.* — *b*) *Biene.* — *c*) *Hinterbringer, Verläumder.* — 2) f. आ *Bogensehne.* — 3) f. ई *a*) *eine kleine Schildkrötenart.* — *b*) *Hundertfuss, Julus.* — *c*) *Trog.* — 4) n. *a*) *Bogen.* — *b*) *Schwert.*

*द्रुणास Adj. *eine klotzige Nase habend.*

*द्रुणाह m. *Degenscheide.*

*द्रुणाम m. *Bogen* Gal.

*द्रुणि und *द्रुणी f. *Trog.*

द्रुत 1) Adj. s. u. 1. द्रु. — 2) *m. *a*) *Baum.* — *b*) *Scorpion.* — 3) n. *eine best. fehlerhafte Aussprache der Vocale.*

द्रुतगति Adj. *schnellen Ganges, eilig* Daçak. (1925) 2,124,6.

द्रुतचौर्य n. *ein schnell ausgeführter Diebstahl* Daçk. 1,101.

द्रुततरगति Adj. *beschleunigten Ganges* Megh. 19.

द्रुतत्व n. *das Schmelzen, Zerfliessen, Gerührtwerden.*

द्रुतपद 1) Adv. °म् *schnellen Schrittes, eiligst, alsbald.* — 2) n. *ein best. Metrum.*

द्रुतबोध m. Titel einer Grammatik.

द्रुतबोधिका f. Titel eines neuern Commentars.

द्रुतमध्या f. *ein best. Metrum.*

द्रुतमेरु m. *ein best. Tact* S. S. S. 218.

द्रुतविक्रम Adj. (f. आ) *schnell schreitend* Buâc. P. 4,4,4.

द्रुतविलम्बित n. 1) *bald ein schneller bald ein langsamer Gang* Kuandom. 48. — 2) *ein best. Metrum.* Auch °क n.

द्रुति f. 1) *das Schmelzen, Weichwerden, Gerührtwerden.* — 2) N. pr. der Gattin Nakta's.

*द्रुनख m. *Dorn.*

*द्रुनक m. = द्रुणाक.

द्रुपद 1) n. *Holzsäule, Pfosten* (insbes. zur Anfesselung Gefangener; nach dem Comm. zu TBa. 2,6,6,3 *ein hölzerner Klotz mit einem Loche, in welchem der Fuss eines Diebes befestigt wird*), *Säule* überh. — 2) m. N. pr. eines Fürsten der Paṅkâla. — 3) f. द्रुपदा सावित्री, ऋक् oder द्रुपदा allein Bez. *der Worte* द्रुपदादिवेन्मुमुचानः (TBa. 2,4,4,9. 6,6,3) Vishṇus. 64,21. Âçv. Gṛhj. Pariç. 1,4. Pâraç. 11,19.

द्रुपदपुत्र m. Patron. Dhṛshṭadjumna's.

द्रुपदात्मजा f. Patron. der Kṛshṇâ, = द्रौपदी.

द्रुपदादित्य m. *eine Form des Sonnengottes.*

*द्रुपदी Adj. f. zu द्रुपाद्.

*द्रुपाद् Adj. *klotzige Füsse habend.*

द्रुम 1) m. *a*) *Baum*, bisweilen auch *Pflanze* überh. Am Ende eines adj. Comp. f. आ. — *b*) **der mythische Baum* Pârigâta. — *c*) N. pr. α) eines Fürsten der Kiṁpurusha Kâraṇḍ. 3,6 (द्रम gedr.). — β) eines Sohnes des Kṛshṇa. — 2) f. आ N. pr. eines Flusses.

*द्रुमकिंनरप्रभ m. N. pr. eines Fürsten der Gandharva.

द्रुमकिंनरराज m. Druma, *Fürst der* Kiṁnara. °परिपृच्छा f. Titel eines buddh. Werkes.

द्रुमकुल्य m. N. pr. einer Oertlichkeit R. ed. Bomb. 6,22,29.

द्रुमखण्ड m. n. *Baumgruppe* Hariv. 2,40,15. v. l. °षण्ड.

द्रुमद m. N. pr. eines Mannes MBh. 12,296,15.

*द्रुमनख m. *Dorn.*

*द्रुमत्स् Adj. *mit Holz versehen.*

द्रुममय Adj. *hölzern.*

*द्रुमर m. *Dorn.*

*द्रुमरत्नशाखाप्रभ m. N. pr. eines Fürsten der Kiṁnara.

द्रुमवत्स् Adj. *mit Bäumen versehen.*

द्रुमवल्क m. *Bast.*

*द्रुमव्याधि m. *Gummi, Harz, Lack* Râgân. 6,206.

*द्रुमशीर्ष n. *eine Art Verzierung an einem Gebäude.*

*द्रुमश्रेष्ठ m. *die Weinpalme.*

द्रुमषण्ड m. n. *Baumgruppe.* v. l. °खण्ड.

द्रुमसेन m. N. pr. eines Fürsten.

द्रुमाग्र m. n. *Baumgipfel* R. 5,60,16. Chr. 324,31.

*द्रुमामय m. *Gummi, Harz.*

द्रुमाय्, °यते *für einen Baum gelten.*

*द्रुमारि m. *Elephant* Râgân. 19,16.

*द्रुमाश्रय m. *Eidechse, Chamäleon.*

द्रुमिल m. N. pr. 1) eines Dânava Hariv. 4588. — 2) verschiedener Männer.

द्रुमेश्वर m. 1) *der mythische Baum* Pârigâta. — 2) **die Weinpalme.* — 3) **der Mond.*

*द्रुमोत्पल m. *Pterospermum acerifolium.*

*द्रुम्म्, द्रुम्मति (गतिकर्मन्).

द्रुवण 1) m. *ein hölzernes Gefäss, der Holzkasten der Trommel.* — 2) *n. *ein best. Hohlmaass.*

द्रुषद् und द्रुषद्वन् Adj. *in* oder *auf dem Holze* —, — *Baume sitzend.*

*द्रुसल्लक m. *Buchanania latifolia.*

1. द्रुह्, द्रुह्यति (episch auch Med.) 1) *Jmd Etwas zu Leide thun, zu schaden suchen;* mit Dat., Gen., Loc. oder Acc. der Person. द्रुग्ध *der Jmd Etwas zu Leide that* oder *thut.* द्रुग्धम् n. impers. — 2) **zu schaden suchen, sich an Jmd reiben, so v. a. es aufnehmen können* —, *wetteifern mit* 251,2. — Desid. in दुद्रुक्षु. — Mit अभि *Jmd Etwas zu Leide thun, zu schaden suchen;* mit Acc. oder Dat. der Person. प्राणेषु so v. a. *nach Jmds* (Gen.) *Leben trachten* Spr. 1373. *Etwas* (Acc.) *schädigen, Etwas* (Acc.) *verbrechen* ṚV. 1,23,22 = 10,9,8. अभिद्रुग्ध 1) *der Jmd Etwas zu Leide that* oder *thut.* — 2) *dem Etwas zu Leide gethan worden ist.* — Desid. अभिदुद्रुक्षत्. — Mit प्र in *प्रद्रुह्. — Mit प्रति in प्रतिद्रुह्. — Mit वि *Jmd* (Dat.) *Etwas zu Leide thun.*

2. द्रुह् (Nom. ध्रुक्, *धुट् und ausnahmsweise द्रुक्) 1) Adj. *beleidigend, schädigend, beschädigend, sich feindselig benehmend gegen* (Gen., gewöhnlich im Comp. vorangehend). Ohne Object in der älteren Sprache m. f. *Beleidiger, Beschädiger; Unhold, Unholdin.* — 2) f. *Beleidigung, Kränkung, Beschädigung.*

द्रुक् 1) *m. *a*) *Sohn.* — *b*) *See.* — 2) f. द्रुक्षा = 2. द्रुह् 2) ṚV. 7,104,17. — 3) *f. ई *Tochter.*

*द्रुकण m. Bein. Brahman's.

द्रुकंतर Adj. *den Beleidiger* oder *Unhold überwindend.*

द्रुकिण m. Bein. 1) Brahman's. — 2) Vishṇu's Vishṇus. 98,80. Hariv. 3,68 am Ende. — 3) Çiva's.

द्रुकिन Hariv. 14120 fehlerhaft für द्रुकिण.

द्रुह् m. f. = 2. द्रुह् 1).

द्रुह्य m. N. pr. v. l. für द्रुह्यु Hariv. 1,29,6. 19. 32. *Pl. *sein Geschlecht.*

द्रुह्यु m. N. pr. 1) Pl. eines Volkes. — 2) eines Sohnes des Jayâti und des Matinâra.

द्रुह्वन् Adj. *beleidigend, beschädigend.*

1. द्रू 1) द्रूणाति *schleudern, hinwerfen* (वधे). नैनं द्रूणाति (सुरा) Maitr. S. 2,4,2. द्रूणानै. — 2) *द्रूणोति (वधे, गतौ).

2.*द्रू 1) Adj. *nach Belieben eine Gestalt annehmend.* — 2) *Gold.*

*द्रूघण m. = द्रुघन.

*द्रूड्, द्रूळति (गतिकर्मन्).

*द्रूण 1) m. *Scorpion.* — 2) n. *Bogen.*

द्रेक्, द्रेकते (शब्दोत्साळ्योः oder शब्दोत्साळे, ग्रीद्धत्ये oder ग्रैड्ड्वल्ये). — Mit प्र *anfangen zu wiehern* u. s. w. Bhaṭṭ.

द्रेका f. *Melia sempervirens* Bhâvapr. 1,204. 6, 32. 33.

*द्रेक्क und द्रेक्काण m. = द्रेकाण.

द्रेश्य Adj. *sichtbar.*

द्रेष्काण und द्रेष्काण m. = द्रेकाण.

द्रोग्धर् Nom. ag. *der Andern Etwas zu Leide thut, zu schaden sucht, übelwollend.*

द्रोग्धव्य n. impers. *Leid zuzufügen Jmd* (Dat. oder Loc.).

द्रोघ in द्रोघाय चित्रचसे ṚV. 6,62,9 so v. a. द्रोघवचसे Adj. *kränkende Rede führend.* Vgl. अद्रोघ.

द्रोघमित्र m. *ein arglistiger Feind.*

द्रोघवाच् Adj. *kränkende Rede führend.*

द्रोण 1) m. n. *a) ein hölzerner Trog, Kufe.* *m. — *b) ein best. Hohlmaass.* Am Ende eines adj. Comp. f. आ Hemâdri 1,410,7. — *c) ein best. Flächenmaass beim Feldbau: so viel Land als zur Aussaat eines* Droṇa *Getraides erforderlich ist.* Geschlecht nicht zu bestimmen. — *d) ein Altar in Form eines Troges* Çulbas. 3,216 (n.). — 2) m. *a) eine best. Art von Wolken, aus denen der Regen wie aus einem Troge hervorströmt.* — *b) *Rabe.* — *c) *Scorpion.* — *d) eine best. Pflanze,* vielleicht *Leucas linifolia.* — *e)* N. pr. α) eines der 8 Vasu. — β) eines Brahmanen, der die Kuru und Pâṇḍava in der Kriegskunst unterrichtet. — γ) eines Sohnes des Mandapâla, der als Vogel zur Welt kommt. Als Hymnendichter mit dem Patron. Çârṅga. — δ) verschiedener anderer Männer VP.². — ε) verschiedener Berge VP. 2,4,26. — 3) f. द्रोणा *a) *ein best. kleiner Strauch.* — *b)* N. pr. einer Tochter Simhahanu's. — 4) f. द्रोणी *a) ein hölzerner Trog, Wanne, Zuber.* कनकमय° *eine goldene Badewanne* Kâd. 16,15. — *b) ein best. Hohlmaass.* — *c) *eine Art Boot.* — *d) *ein hölzernes Haus.* — *e) Thal.* — *f) eine best. Schlingpflanze* Râǵan. 3,82. Bhâvapr. 1,221. 4,177. — *g) *die Koloquinthengurke.* — *h) *eine Art Salz.* — *i)* *N. pr. α) eines Landes. — β) eines Berges. — γ) eines Flusses.

द्रोणक 1) m. Pl. N. pr. eines Volkes. — 2) f. द्रोणिका *a) Trog.* — *b) die trogförmig zusammengebogene Zunge.* — *c) *die Indigopflanze.*

द्रोणकञ्जिक्कि (wohl द्रौ°) m. Patron. Auch Pl.

द्रोणकलशी m. *eine grosse hölzerne Kufe für den* Soma.

*द्रोणकाक m. *Rabe.*

*द्रोणक्षीरा Adj. f. *ein* Droṇa *Milch gebend* (Kuh).

*द्रोणगन्धिका f. *eine best. Pflanze,* = रास्ना.

*द्रोणघा Adj. f. = द्रोणक्षीरा.

द्रोणचित् Adj. *in Form eines Trogs geschichtet* Çulbas. 3,215.

द्रोणचिति f. *die Schichtung in Form eines Trogs* Maitr. S. 3,4,7.

*द्रोणदुग्धा und *द्रोणदुघा Adj. f. = द्रोणक्षीरा.

*द्रोणपदी Adj. f. *trogähnliche Füsse habend.*

*द्रोणपर्णी f. *Musa sapientum.*

द्रोणपर्वन् n. Titel des 7ten *Buches* im MBh.

द्रोणपुष्प n. *die Blüthe von* द्रोण 2) *d).*

द्रोणपुष्पी f. *Phlomis zeylanica* und *eine andere Pflanze* Râǵan. 5,138. Bhâvapr. 2,101.

द्रोणमय Adj. (f. ई) 1) *aus dem* Droṇa *genannten Hohlmaasse geformt* Hemâdri 1,407,20. — 2) *aus lauter* Droṇa 2) *e)* β) *bestehend.*

*द्रोणमाना Adj. f. = द्रोणक्षीरा.

*द्रोणमुख n. 1) *ein Hauptort unter 400 Dörfern.* — 2) *der Ausgang eines Thales.*

द्रोणमेघ m. = द्रोण 2) *a).*

*द्रोणपच Adj. *ein* Droṇa *genanntes Hohlmaass kochend.*

*द्रोणरिपु m. Bein. Dhṛshṭadjumna's Gal.

द्रोणवृष्टि f. *ein Regen wie aus Trögen.*

द्रोणशर्मपद् n. N. pr. eines Tirtha.

द्रोणसोच् Adj. *mit dem Trog verbunden.*

द्रोणसंक्र m. N. pr. eines Fürsten.

द्रोणस्तूप m. N. pr. eines Stûpa.

द्रोणास m. *ein best. Krankheitsdämon.*

द्रोणाक्षाव Adj. *einen Trog zum Eimer habend* (!).

*द्रोणि f. 1) *Trog, Wanne.* — 2) N. pr. eines Landes.

*द्रोणीज n. *eine Art Salz* Râǵan. 6,104.

*द्रोणीदल m. *Pandanus odoratissimus.*

*द्रोणीपदी Adj. f. = द्रोणपदी.

द्रोणीमुख n. 1) *ein Hauptort unter 400 Dörfern.* — 2) *der Ausgang eines Thales.*

*द्रोणीलवण und *द्रोणीय n. *eine Art Salz* Râǵan. 6,104.

द्रोणोदन m. N. pr. eines Oheims des Çâkjamuni.

(द्रोणय) द्रोणिय Adj. *am Trog stehend.*

(द्रोणयश्व) द्रोणीश्वश्व Adj. *Tröge* (d. i. *Regenwolken*) *zu Rossen habend.*

द्रोणयामय m. *eine best. Krankheit.*

*द्रोमिण m. Bein. Kânakja's.

द्रोह् m. (adj. Comp. f. आ) *Beleidigung, feindseliges Verfahren, Feindseligkeit, Verrath.*

*द्रोहचित्तन n. *feindselige Gesinnung, böse Absicht.*

द्रोहपर Adj. *voller Feindseligkeit.*

द्रोहभाव m. *feindselige Gesinnung* 189,12.

द्रोहवचन n. *eine kränkende Rede* MBh. 3,198,15.

द्रोहवृत्ति Adj. *feindselig verfahrend, übelwollend.*

*द्रोहार m. 1) *ein falscher Mensch.* — 2) *Jäger.* — 3) *ein best. Metrum.*

*द्रोहित Adj. *feindselig gestimmt.*

द्रोहिन् Adj. *beleidigend, feindselig verfahrend, Verrath übend,* — *gegen* (Gen. oder im Comp. vorangehend).

*द्रौघ m. Patron. von द्रुघ gaṇa शिवादि in der Kâç.

द्रौघण und *°क Adj. von द्रुघण.

*द्रौण Adj. (f. ई) *ein* Droṇa *genanntes Hohlmaass fassend* u. s. w.

द्रौणकञ्जिक्कि s. द्रोणक°.

*द्रौणायन, द्रौणायनि und द्रौणि m. Patron. von Droṇa.

द्रौणिक Adj. (f. ई) = द्रौण. क्षेत्र n. *ein Feld, welches mit einem* Droṇa *Getraide besäet ist.* Zu belegen nur पञ्च°. द्रौणिका Kathâs. 3,33 fehlerhaft für द्रोणिका.

द्रौणी MBh. 5,2191 fehlerhaft für द्रोणी *Trog, Wanne.*

*द्रौणेय n. *eine Art Salz* Râǵan. 6,104.

द्रौपद् 1) Adj. von द्रुपद्. — 2) f. ई Patron. der Kṛshṇâ.

द्रौपदादित्य m. v. l. für द्रुपदादित्य.

*द्रौपदायनि von द्रुपद्.

द्रौपदीवस्त्राहरण n. Titel eines Gedichts.

द्रौपदीस्वयंवर m. desgl. Opp. Cat. 1.

द्रौपदेय m. Pl. *die Söhne der* Draupadî.

*द्रौवय Adj. von द्रुवय 2).

*द्रौह्किक Adj. = द्रोहं नित्यमर्कति.

द्रौह्किणि m. Patron. des Ṛshi Bharata Bâlar. 57,19.

*द्रौह्य m. Patron. von द्रुह्य.

*द्रौह्यव m. Patron. von द्रुह्यु.

द्वन्द्व) द्वन्द्वघ्न Adj. *Holz zur Speise habend.*

द्वि Adj. Du. (f. द्वी) *zwei.* द्वयोस् bei den Lexicographen so v. a. *in beiden Geschlechtern*, d. i. *im männlichen und im weiblichen*, und auch *in beiden Zahlen*, d. i. *im Singular und im Plural* (245, 14). Mit folgendem अपि (Ragu. 12,93) und auch ohne dieses (114,26) *beide.*

द्वंद्व Adj. Du. (*f. द्वा) *paarweise verbunden.*

*द्वंद् n. 1) *Paar.* — 2) *eine Glocke* oder *Platte, an der die abgelaufenen Stunden angeschlagen werden.*

द्वंद्वभूत MBh. 1,1867 fehlerhaft für द्वंद्व°.

द्वंद्वि 1) n. *a) Paar*, insbes. *Mann und Weib, Männchen und Weibchen.* द्वंद्विम् und द्वंद्विन α) *paarweise.* — β) *unter vier Augen* (daher die Bed. *Geheimniss* bei den Lexicographen). — *b) ein Paar entgegengesetzter Zustände, Gegensätze* (Hitze und Kälte, Freude und Leid u. s. w.). — *c) Streit, Zank, Kampf.* — *d) Zweikampf.* — *e) Streit, Wettstreit.* भुजंगद्वंद्वैरभ्रै: so v. a. *mit schlangenähnlichen Wolken* Bâlar. 188,6. — *f) *Feste, Festung.* — 2) m. n. in der Grammatik *eine Zusammensetzung zweier* (dieses das Ursprüngliche) *oder mehrerer einander coordinirter, durch und verbunden gedachter Begriffe.* — 3) m. *a) die Zwillinge im Thierkreise* Goladhj. 8,60. Geschlecht nicht zu bestimmen. — *b)* Name *verschiedener* Ekâha. — *c) ein best. Tact* S. S. S. 213. — *d) *eine durch die Complication zweier Flüssigkeiten des Körpers hervorgerufene Krankheitserscheinung.*

द्वंद्वचर und *°चारिन् m. *Anas Casarca.*

द्वंद्वभाव m. *Zwietracht.*

द्वंद्वभूत Adj. *zweifelnd, zögernd, unschlüssig, — in Bezug auf* (Loc.) MBh. 1,46,22. v. l. द्वंद्वीभूत (s. u. द्वंद्वी 3).

द्वंद्वयुद्ध n. *Zweikampf.*

द्वंद्वयोधिन् Adj. Pl. *paarweise kämpfend.*

द्वंद्वलनणावाद् m. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

द्वंद्वशस् Adv. *paarweise.*

द्वंद्वाराम Adj. *am Paar seine Lust habend, gern paarweise lebend* MBh. 12,329,24. 331,43.

द्वंद्वालाप m. *ein Gespräch unter vier Augen.*

द्वंद्विन् Adj. 1) *ein Paar bildend.* — 2) *im Gegensatz zu einander stehend, sich widersprechend.*

द्वंद्वी Adv. mit भू 1) *sich zu Paaren verbinden.* — 2) *mit einander handgemein werden.* — 3) *zögern, unschlüssig sein in Bezug auf* (Loc.) 68,27.

द्वय 1) Adj. (f. ई) *zweifach, doppelt, zweierlei.* द्वये m. Pl. Kathâs. 70,90 (सिनासिता zu lesen). Am Anf. eines Comp. = द्वि Hemâdri 1,191,1. — 2) f. ई *Paar* Naish. 9,67. — 3) n. *a)* dass. 63,9. 73,6. Am Ende eines adj. Comp. f. या. — *b) doppeltes Wesen, Falschheit.* — *c)* in der Grammatik *das männliche und weibliche Geschlecht.*

द्वयत् in अद्वयत्.

द्वयभारती f. ein Frauenname.

द्वयस् in अद्वयस्.

°द्वयस Adj. (f. ई) *die Höhe —, die Tiefe —, die Länge von — habend, reichend bis* — Hemâdri 1, 189,12. 190,17.

द्वयसत Adj. *bei dem alle paarigen Körpertheile gleich sind* (Comm.) Lâṭj. 1,1,7. v. l. द्वेसत.

द्वयक्षीन Adj. *sächlichen Geschlechts* AK. 2,6,2, 26. 3,2,9.

*द्वयाग्नि m. *Plumbago zeylanica.*

*द्वयातिग Adj. *der die Guṇa Râǵas und Tamas überwunden hat.*

द्वयात्मक Adj. *von zweierlei Art, auf zw. Weise zur Anwendung kommend.*

द्वयाविन् Adj. *falsch, unredlich.*

द्वयिन् m. *Kumpan.* असद्वयिन् *ein schlechter K.*

द्वयु Adj. = द्वयाविन्.

*द्वर्, द्वरति (वरणे, संवरणे d. i. स्थगने, अनादरे).

द्वर Adj. *hemmend* (nach Sâj.).

द्वरस् in वृकद्वरस्.

द्वरि oder द्वरिन् Adj. = द्वर.

द्वा (alter Nom. Du. von द्व) am Anf. einiger Composita.

द्वाचत्वारिंश Adj. (f. ई) *der 42ste.*

द्वाचत्वारिंशत् und °शति f. *zweiundvierzig.*

द्वाज m. *ein Sohn zweier Väter.* Wegen einer Etymologie erdacht.

द्वात्रिंश Adj. (f. ई) 1) *der 32ste.* — 2) *aus 32 bestehend.* — 3) in द्वात्रिंशार = द्वात्रिंशत्.

द्वात्रिंशच्कालभञ्जिका f. Pl. 1) *32 Statuen* Ind. St. 15,294. — 2) Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

द्वात्रिंशत् f. *zweiunddreissig.* Das Gezählte in gleichem Casus. Ausnahmsweise auch Pl. st. Sg. Am Anf. eines Comp. als Adj. 177,1. °शत् als Acc. Hariv. 11048 (S. 791).

द्वात्रिंशति f. dass.

°द्वात्रिंशतिका und °द्वात्रिंशत्का f. = द्वात्रिंशिका Ind. St. 15,185.

द्वात्रिंशत्पत्त्र n. *32 (Blüthen-)Blätter habend* Ind. St. 9,110.

द्वात्रिंशदक्षर Adj. (f. या) *32silbig.*

द्वात्रिंशदक्षरिन् Adj. dass.

द्वात्रिंशदर Adj. *32speichig* Ind. St. 9,110.

द्वात्रिंशदुपनिषद् f. Titel einer Upanishad Opp. Cat. 1.

द्वात्रिंशद्रात्र n. *eine 32tägige Feier.*

द्वात्रिंशल्लनणिक Adj. *mit 32 Merkmalen versehen* Ind. St. 15,253.

द्वात्रिंशार Adj. *mit 32 Speichen versehen.*

°द्वात्रिंशिका f. *ein Verein —, eine Sammlung von 32.*

द्वात्रिंशोपनिषद् f. Titel einer Upanishad Opp. Cat. 1.

द्वादश 1) Adj. (f. ई) *a) der zwölfte.* भाग m. *der 12te Theil.* Du. *der eilfte und zwölfte* Tâṇḍja-Br. 4,1,2. Am Ende eines adj. Comp. (f. या) *mit — zu zwölft.* — *b) aus zwölf bestehend.* — *c) von zwölf begleitet, um zw. vermehrt, — zw.* — *d) zwölf* Agni-P. 41,9. — 2) f. ई *der zwölfte Tag im Halbmonat.* — 3) n. *Zwölfheit, Zwölfzahl* Vishṇus. 4,8.

द्वादशक 1) Adj. *a) der zwölfte.* — *b) zwölf enthaltend, aus zw. bestehend.* — 2) n. *Zwölfzahl.*

द्वादशकपाल Adj. *auf zwölf Schalen vertheilt.*

*द्वादशकर m. Bein. 1) Kârttikeja's. — 2) Bṛhaspati's, *der Planet Jupiter.*

द्वादशगव n. *ein Gespann von zwölf Stieren* TS. 5,2,5,2. Çat. Br. 7,2,2,6.

द्वादशगृहीत Adj. *zwölfmal geschöpft.*

द्वादशज्योतिर्लिङ्गमय Adj. स्तोत्र n. *ein Lobgesang auf zwölf* Liṅga Verz. d. B. H. No. 1242.

द्वादशता f. und द्वादशत्व n. *Zwölfzahl.*

द्वादशधा Adv. *zwölffach.*

द्वादशन्, द्वादश्यादशन् und द्वादशन् Adj. Pl. *zwölf.*

द्वादशनामपञ्जर n. Titel eines Stotra Opp. Cat. 1.

द्वादशनिधन n. Name eines Sâman Ârsh. Br.

द्वादशपत्त्र Adj. *zwölf (Blüthen-)Blätter habend* Ind. St. 9,110.

द्वादशपत्त्रक n. *ein best.* Jog a, *bei dem die zwölf Silben* ॐ नमो भगवते वासुदेवाय *mit den 12 Zeichen des Thierkreises und mit den 12 Monaten in Verbindung gebracht werden.*

द्वादशपद् Adj. (f. या) *aus zwölf Worten bestehend* Mâlatîm. ed. Bomb. 4, N.

द्वादशभाव m. und °फल n. Titel zweier Werke Opp. Cat. 1.

द्वादशभुज 1) Adj. *zwölfarmig.* — 2) m. N. pr. eines Wesens im Gefolge Skanda's.

द्वादशम Adj. (f. ई) *der zwölfte.* भाग m. *der zw. Theil* Hemâdri 1,131,22.

द्वादशमकरावाक्य n. Titel eines Werkes. °निर्णय m. und °विवरण n. Titel von Commentaren dazu.

द्वादशमकरासिद्धान्तनिरूपण n. Titel eines Werkes.

द्वादशमात्र Adj. *zwölf Moren habend* Amṛt. Up. 23.

द्वादशमासिक Adj. *aus zwölf Monaten bestehend* Kâraṇḍ. 19,12. 72,19.

*द्वादशमूल m. Bein. Vishṇu's.

1. द्वादशरात्र n. *ein Zeitraum von zwölf Tagen.*

2. द्वादशरात्र Adj. *zwölf Tage dauernd.*

द्वादशराशिफल n. Titel eines Werkes

द्वादश्च Adj. *zwölf* Ṛk *zählend.* Subst. *ein solches Lied* oder *Strophe.*

द्वादशलक्षणी f. *das aus zwölf* Adhjâja *bestehende* Sûtra Gaimini's Njâjam. S. 4, Z. 6.

द्वादशलोचन Adj. *zwölfäugig;* m. Bein. Skanda's.

द्वादशवार्षिक Adj. (f. ई) *zwölf Jahre alt, — dauernd.*

द्वादशविध Adj. *zwölffach.*

द्वादशविधपुत्रमीमांसा f. Titel eines Werkes.

द्वादशशत 1) n. *Hundert und zwölf* Lâṭj. 6,7,15. — 2) f. द्वादशशती *Tausend und zwei Hundert.*

द्वादशशततम Adj. *der 112te.*

द्वादशसाहस्र Adj. (ई) *aus 12000 bestehend* Mârk. P. 46,31.

द्वादशस्तोत्र n. Titel eines *Lobgesanges* Opp. Cat. 1.

द्वादशांश und °क m. *ein Zwölftel,* insbes. *eines Sternbildes, eines astrologischen Hauses.*

*द्वादशांशु m. *der Planet Jupiter.*

द्वादशाकृति Adj. *zwölfgestaltig* ṚV. 1,164,12.

द्वादशात्त 1) Adj. *zwölfäugig.* — 2) m. *a)* *Bein. Skanda's. — *b)* *ein Buddha. — *c)* N. pr. eines Wesens im Gefolge Skanda's.

द्वादशाक्षर Adj. (f. आ) *zwölfsilbig.* m. (VP. 1,6, 39), mit मन्त्र und °विद्या *der Spruch* ॐ नमो भगवते वासुदेवाय.

*द्वादशाख्य m. *ein Buddha.*

*द्वादशाङ्गी f. *die aus zwölf Theilen bestehende Sammlung der heiligen Werke der* Gaina.

द्वादशाङ्गुल Adj. *aus zwölf Daumenbreiten bestehend.*

द्वादशात्मन् Adj. *in zwölf Formen erscheinend;* m. Bein. *der Sonne* Hemâdri 1,613,15.

द्वादशादित्यतीर्थ n. N. pr. eines Tîrtha.

द्वादशादित्यमन्त्र m. *der Spruch* यज्ञो देवानाम् u. s. w. (TS. TBr.) Hemâdri 1,410,14; vgl. 23.

द्वादशादित्यस्तव m. Titel eines *Lobgesanges* Opp. Cat. 1.

द्वादशादित्याश्रम m. N. pr. einer *Einsiedelei.*

द्वादशाध्यायी f. = द्वादशलक्षणी.

*द्वादशान्यिक Adj. *der beim Aufsagen zwölf Fehler gemacht hat.*

द्वादशाब्द Adj. *zwölf Jahre während, — bestehend* 107,23.

*द्वादशायुस् m. *Hund.*

द्वादशार Adj. *zwölfspeichig* 44,16.

द्वादशारत्नि Adj. *zwölf Ellen lang.*

द्वादशार्चिस् m. Bein. Bṛhaspati's, *der Planet Jupiter* VP.² 2,257. fg.

द्वादशावर्त Adj. *mit einer zwölfmaligen Umdrehung verbunden* (वन्दन) Hem. Par. 1,453. 2,44. 13,99.

द्वादशाग्नि m. *Dodekagon, Dodekaeder.*

1. द्वादशाह m. *ein Zeitraum von zwölf Tagen.*

2. द्वादशाह 1) Adj. *zwölftägig.* — 2) m. *eine best. zwölftägige Feier.*

द्वादशाहिक Adj. zu 2. द्वादशाह 2).

द्वादशाहीय Adj. dass. Comm. zu TBr. 1,112 und zu Njâjam. 8,3,6.

द्वादशिक Adj. 1) *die Länge von Zwölfen habend* Çulbas. 1,49. — 2) *am 12ten Tage* oder *am 12ten Tage eines Halbmonats stattfindend.*

द्वादशिन् Adj. *aus zwölf bestehend, zwölftheilig.*

द्वादशीव्रत n. *eine best. Begehung.*

द्वादशोक्थाम Adj. *zwölf Stränge habend* Kap. S. 32,1.

द्वानवत Adj. *der 92ste.*

*द्वानवति f. *zweiundneunzig.*

द्वाह्निक Adj. *aus der Verbindung zweier Humores entstanden* Karaka 2,1.

द्वापञ्चाश Adj. (f. ई) 1) *der 52ste.* Du. *der 51ste und 52ste.* — 2) *von 52 begleitet, um 52 vermehrt, + 52.*

द्वापञ्चाशत् f. *zweiundfünzig.* °शदक्षर Adj. *52-silbig.*

द्वापर und द्वापर 1) m. n. *a)* *derjenige Würfel* oder *diejenige Würfelseite, welche mit zwei Augen bezeichnet ist.* Auch personificirt. — *b)* *das dritte Weltalter, das Weltalter mit den Zweizahlen* (2000 Jahre das Weltalter selbst, 200 Jahre die Morgen- und eben so viele Jahre die Abendröthe). — *c)* **Zweifel.* — 2) m. N. pr. eines mythischen Wesens MBh. 1,67,78.

द्वापरच्छन्दस् n. Pl. *eine best. Klasse von Metren.*

द्वापरस्तोम m. Pl. Bez. *bestimmter* Stoma.

द्वापू Maitr. S. 1,4,2 (= Çat. Br. 3,7,4,10) fehlerhaft für द्वा पू. Vgl. त्रयो यव: u. s. w. im Comm. zu Kâtj. Çr. 6,4,3.

द्वार f. 1) *Thor, Thür, Eingang* oder *Ausgang* überh. दक्षिणे द्वारि R. 6,13,27 fehlerhaft für द° द्वारे. — 2) *Hinterthür, Ausweg* (in übertr. Bed.) Mṛkkh. 138,1. — 3) *Weg, Mittel.* °द्वारा *vermittelst, durch.*

द्वार 1) n. (einmal m.; adj. Comp. f. आ) *a) Thor, Thür, Eingang, Ausgang, Oeffnung* (insbes. die verschiedenen des Körpers). — *b) Zugang —, Weg zu, Mittel zur Erreichung von* (Gen. oder im Comp. vorangehend, ausnahmsweise auch Dat.) द्वारैस्तै: *dadurch,* °द्वारेण *vermittelst, durch, zufolge.* Am Ende eines adj. Comp. *vermittelt durch.* — 2) f. द्वारी *Thür.*

द्वारक 1) n. *Thor, Thür.* — 2) am Ende eines adj. Comp. *vermittelt durch.* — 3) f. आ und द्वारिका (ausnahmsweise) N. pr. der Residenz Kṛshṇa's. द्वारकामाहात्म्य n. und द्वारिका° (Bühler, Rep. No. 63).

*द्वारकपट m. *Thürriegel.* — 2) *Thürflügel.*

*द्वारकपाट m. n. *Thürflügel.*

द्वारकादास m. N. pr. eines Mannes.

द्वारकानाथयज्वन् m. N. pr. eines Commentators des Çulbasûtra.

*द्वारकेश m. Bein. Kṛshṇa's.

द्वारता f. Nom. abstr. von द्वार 1) *b).* °तां गम् *zur Veranlassung werden,* V. sein Kâd. 214,7.

°द्वारत्व n. *das Vermitteltwerden.*

द्वारदर्शिन् m. *Thürsteher.*

द्वारदारु und द्वारदारु m. *Tectona grandis* Bhâvapr. 1,227 nebst v. l.

द्वारनायक m. *Thürhüter, Kämmerer.*

द्वारप m. *Thürhüter.*

द्वारपक्ष m. *Thürflügel, Thür* Âçv. Gṛhj. 4,6,7.

द्वारपक्षक m. dass. उभयतश्च °क्षयो: so v. a. *an beiden Seiten der Thür* Kâd. 79,9.

द्वारपट्ट m. dass.

द्वारपति m. *Thürhüter, Kämmerer.*

द्वारपाल 1) m. *a) Thür —, Thorhüter* MBh. 2,28, 8. — *b)* Beiw. verschiedener Jaksha und mit solchen in Verbindung stehender heiliger Orte. — 2) *f. ई *Thürhüterin.*

द्वारपालक 1) m. *Thürhüter.* — 2) f. °लिका *Thürhüterin* Kâd. 242,14.

*द्वारपालिक m. Metron. von द्वारपाली.

*द्वारपिण्डी f. *Thürschwelle.*

द्वारपिधान n. *Riegel am Thor, Thürriegel* Milav. 32.

द्वारफलक n. *Thürflügel* Çâṅkh. Gṛhj. 3,3.

द्वारबन्धावरण Adj. *der sich hinter Thür und Riegel verbirgt* Hariv. 3493.

*द्वारबलिभुज् m. *Ardea nivea.*

द्वारबाहु m. *Thürpfosten.* Am Ende eines adj. Comp. °क Hariv. 3,117,21.

*द्वारयन्त्र n. *Thürriegel.*

द्वाररक्षिन् m. *Thürhüter.*

द्वारलक्षणपटल Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

द्वारवंश m. *der Querbalken einer Thür* Mân. Gṛhj. 2,15.

द्वारवती f. N. pr. der Residenz Kṛshṇa's. °माहात्म्य n. Titel eines Werkes.

*द्वारवृत्त n. *schwarzer Pfeffer.*

द्वारशाखा f. und *द्वारस्तम्भ m. *Thürpfosten.*

द्वारस्थ 1) Adj. (f. आ) *an der Thür —, am Thor stehend* 137,31. — 2) m. *Thürsteher.*

द्वारस्थित Adj. = द्वारस्थ 1) Paṇḍ.

द्वाराधिप und द्वाराध्यक्ष m. *Thürhüter, Kämmerer.*

द्वारापिधान n. = द्वारपिधान.

द्वारावती f. = द्वारवती.

द्वारिक m. 1) *Thürhüter, Kämmerer.* — 2) *N. pr. eines Dieners des Sonnengottes.

द्वारिन् m. *Thürhüter.* Mit einem n. verbunden auch n.

द्वारी Adv. mit कर् *als Vermittler gebrauchen* Mudrâr. 82,7 (136,14).

द्वार्य 1) Adj. (f. आ) *zur Thür gehörig, an der Th. befindlich.* — 2) f. आ *Thürpfosten* Vaitân.

द्वार्वती f. = द्वारवती.

द्वाविंश Adj. (f. ई) 1) *der 22ste.* — 2) *aus 22 bestehend.*

द्वाविंशति f. *zweiundzwanzig.* Das Gezählte im gleichen Casus 24,22.

द्वाविंशतितम Adj. *der 22ste.*

द्वाविंशतिधा Adv. *22fach.*

द्वाविंशतिरात्र n. *eine 22tägige Feier.*

द्वाविंशतिशत n. *hundertzweiundzwanzig.*

द्वाविंशतिशततम Adj. *der 122ste.*

द्वाविंशत्यक्षर Adj. *22silbig.*

द्वाषष्ट 1) *der 62ste.* — 2) *mit 62 verbunden, = 62.*

द्वाषष्टि f. *zweiundsechzig.*

द्वाषष्टितम Adj. *der 62ste.*

द्वासप्तत Adj. *der 72ste.*

द्वासप्तति f. *zweiundsiebzig.* द्वासप्ततीष्टक Adj. *aus 72 Backsteinen bestehend.*

द्वास्थ und द्वास्थित s. द्वाःस्थ und द्वाःस्थित.

द्वाःस्थ 1) Adj. *am Thor —, an der Thür stehend.* — 2) m. *Thürsteher.*

*द्वाःस्थित und *°दर्शक m. *Thürsteher.*

1. द्वि° *zwei.*

2. द्वि (!) n. Sg. *Tage.*

द्विःपक्क s. द्विष्पक्क.

1. द्विक Adj. 1) *aus zwei bestehend.* — 2) *zwei* 218,18 (= Râgat. 1,56). Ind. St. 8,426. — 3) *zum zweiten Mal erfolgend (यज्ञ).* — 4) *um zwei vermehrt.* शत n. *hundertundzwei, d. i. zwei Procent.*

2. द्विक m. 1) *Krähe* zu Spr. 5940. Vâmana 5,1,15. — 2) *Anas Casarca.*

*द्विकंस Adj. P. 8,2,122, Sch.

*द्विककार m. *Krähe.*

*द्विककुद् m. *das zweihöckrige Kamel.*

द्विकपाल Adj. 1) *auf zwei Schüsseln vertheilt* Çat. Br. 5,3,1,8. — 2) *aus zwei Schädelknochen bestehend* Çat. Br. 10,5,1,12.

*द्विकपृष्ठ m. *das zweihöckrige Kamel.*

*द्विकर Adj. (f. ई) P. 3,2,21, Sch.

द्विकरणी f. *die Diagonale eines Quadrats* Çulbas. 1,46.

द्विकर्मक Adj. *zwei Objecte habend, zwei Accusative bei sich habend* 238,20.

*द्विकाण्ड Adj. 1) (f. ई) *aus zwei Strängen bestehend* (Strick). — 2) (f. आ) *zwei* काण्ड 1) *f) enthaltend.*

*द्विकार्षापण und *°णिक Adj. *zwei* Kârshâpaṇa *werth.*

*द्विकुब्ज Adj. *mit zwei Buckeln versehen.*

*द्विकुलिज (f. आ und ई), *°कुलिजिक (f. ई) und *°कुलिजीन (f. आ) *zwei* Kuliga *(ein best. Hohlmaass) enthaltend.*

द्विकूबर Adj. *zwei Deichseln habend* Bhâg. P. 4,26,2.

*द्विकौडविक Adj. *zwei* Kuḍava *enthaltend* P. 7,3,17, Sch.

द्विक्रम m. *ein zweigliedriger* Krama 11).

*द्विखारीक Adj. *zwei* Khârî *enthaltend.*

द्विखुर Adj. *zwei, d. i. gespaltene Hufe habend* Comm. zu Taitt. Âr. 3,11,12.

द्विगत् m. N. pr. eines Bhârgava.

द्विगत Adj. *zweideutig* Ind. St. 13,483.

द्विगव Adj. *mit zwei Rindern bespannt* Parâç. 2,3.

द्विगु m. *ein Compositum, dessen erstes Glied ein Zahlwort ist.*

द्विगुण und द्विगुणी Adj. (f. आ) *doppelt, zweifach, zweimal so gross, — viel u. s. w., — als* (Abl. 211, 27. im Comp. vorangehend M. 8,59. 139), *zweifach zusammengelegt.* द्विगुणो बकुलतर इव *zweimal so dick.* द्विगुणतर = द्विगुण Kâd. 37,1. 83,6. द्विगुण° (Chr. 86,14), द्विगुणतरम् (293,10) und द्विगुणतर° (312,4) Adv. द्विगुणता f. und द्विगुणत्व n. Nom. abstr.

द्विगुणय्, यति *verdoppeln, mit zwei multipliciren.* °गुणित *verdoppelt, doppelt umgelegt* 321,5. Mṛicch. 1,1.

*द्विगुणा Adv. mit कर् *zweimal pflügen* P. 5,4,59.

*द्विगुणाकर्ण Adj. *ein durch einen Einschnitt doppelt gewordenes Ohr habend* (Vieh).

द्विगुणाय्, °यते *sich verdoppeln* Kâd. 2,31,22.

द्विगुणी Adv. 1) mit कर् *verdoppeln, doppelt umlegen, úmschlingen, umschlingen* Çiç. 1,62. Kâd. 112,8. 134,9. 161,16. 230,9. Harshaṇ. 82,12. Comm. zu Mṛicch. 1,1. — 2) mit भू *verdoppelt —, zweimal so gross —, — heftig u. s. w. werden* Kâd. 187,4. 2,60,21.

द्विगूढ n. *eine Art von Gesang.*

द्विगोत्र Adj. *zwei Familien angehörig* Baudh.

द्विचक्र m. N. pr. eines Dânava. Richtig द्विवक्र.

द्विचतुरश्रक m. *eine best. Stellung.*

द्विचत्वर् Adj. Pl. *zwei oder vier.*

द्विचत्वारिंश m. *der 42ste.*

*द्विचत्वारिंशत् f. *zweiundvierzig.*

द्विचत्वारिंशिक Adj. fehlerhaft für द्विचा°.

द्विचन्द्र Adj. *zwei Monde habend* Viddh. 76,18.

द्विचरण Adj. *zweibeinig.*

द्विचात्वारिंशिक Adj. *aus 42 bestehend.*

द्विचूड Adj. (f. आ) *mit zwei Wulsten versehen* (Backstein).

द्विज 1) Adj. *zweimal geboren, — zur Geburt kommend.* — 2) m. *a) ein in die Religionsgemeinde aufgenommener Arier, ein Mitglied der drei oberen Kasten,* insbes. *ein geweihtes* und in engster Bed. *ein geweihter Brahman* und *Brahman* überh. — *b) Vogel.* — *c) Zahn.* — *d) *Koriander* oder *Xanthoxylum alatum* Râgan. 11,187. — 3) f. आ *a) Piper aurantiacum* Râgan. 6,113. Bhâvapr. 1,192. — *b) *Clerodendrum Siphonanthus.* — *c) *Weihrauch.*

*द्विजकुत्सित m. *Cordia latifolia* und *Myxa.*

*द्विजकेतु m. *eine Citronenart.*

द्विजच्छत्त्र n. N. pr. einer Oertlichkeit.

द्विजजेतर् m. N. pr. eines Brahmanen.

द्विजत्व n. *der Stand eines Brahmanen.*

*द्विजदास m. *ein Çûdra.*

द्विजदेव m. *ein Brahman, ein Ṛshi* Bhâg. P. 3, 1,23. 5,5,22.

द्विजन्मन् 1) Adj. *eine doppelte Geburt, Geburtsstätte, Beschaffenheit habend.* — 2) m. *a) ein Mitglied der drei oberen Kasten,* insbes. *ein Brahman.* — *b) *Vogel.* — *c) *Zahn.*

*द्विजपति m. *der Mond.*

*द्विजप्रपा f. = शालवाल 1).

*द्विजप्रिय 1) m. *eine Art* Khadira Dhanv. 1,8. — 2) f. आ *die* Soma-*Pflanze* Râgan. 3,86.

द्विजबन्धु m. *ein nicht geweihtes Mitglied der drei oberen Kasten, der den Namen eines* द्विज *trägt, der That nach es aber nicht ist.*

द्विजब्रुव Adj. *sich fälschlich einen Brahmanen nennend.*

द्विजमय Adj. (f. ई) *aus Brahmanen gebildet, — bestehend.*

द्विजमल्ल m. N. pr. eines Mannes.

द्विजमुख्य m. *ein Brahman.*

द्विजराज m. 1) *der Mond* Hemâdri 1,777,18. — 2) *Kampfer. — 3) *Bein. *a)* Garuḍa's. — *b)* des

Schlangendämons Ananta.

द्विजराजोदय m. Titel eines Werkes.

द्विजरोपणी f. Bez. *gewisser Pillen* Rasendrak. 153.

द्विजर्षभ m. *ein Brahman.*

द्विजर्षि m. *ein priesterlicher Weiser*, = ब्रह्मर्षि VP. 4,11,1.

द्विजलिङ्गिन् 1) Adj. *die äussern Zeichen eines Brahmanen tragend.* — 2) *m. *ein* Kshatrija.

द्विजवर m. *ein Brahman* 48,1.

द्विजवाहन Adj. *auf einem Vogel* (Garuḍa) *reitend;* m. Bein. Vishṇu-Kṛshṇa's.

*द्विजव्रण m. *Zahngeschwür, —geschwulst.*

*द्विजशप्त m. *Dolichos Catjang.*

द्विजश्रेष्ठ m. *ein Brahman* 47,8.

द्विजसत्तम m. dass. 57,30.

*द्विजसेवक m. *ein Çûdra.*

*द्विजस्नेक् m. *Butea frondosa.*

द्विजा Adj. *zweimal—, doppelt geboren.*

द्विजाग्र्य m. *ein Brahman.*

*द्विजाङ्गिका und *द्विजाङ्गी f. *eine best. Pflanze.*

द्विजाति 1) Adj. *zwei Geburten habend.* — 2) m. *a) ein Mitglied der drei oberen Kasten,* insbes. *ein Brahman.* — *b) *Vogel.*

द्विजातिमुख्य m. *ein Brahman.*

द्विजातिसात् Adj. mit कर् *Etwas* (Acc.) *Brahmanen schenken.*

*द्विजातीय m. *Maulthier, Maulesel.*

द्विजानि Adj. *zwei Weiber habend.*

द्विजाम्बा f. N. pr. einer Fürstin B. A. J. 4,112.

द्विजाय्, °यते *zu einem Brahmanen werden, als Br. wiedergeboren werden* Hemâdri 1,485,4.

*द्विजायनी f. *die um die Schulter getragene Schnur des geweihten Brahmanen.*

*द्विजालय m. *Baumhöhle.*

द्विजिह्व 1) Adj. *zweizüngig* (eig. und übertr). Nom. abstr. द्विजिह्वता f. und द्विजिह्वत्व n. — 2) m. *a) Doppelzunge* (eine best. Krankheit der Zunge). — *b) Schlange.* — *c)* N. pr. eines Rakshas.

द्विजी Adv. mit भू *sich zum Brahmanen machen* Ind. St. 14,153.

द्विजेन्द्र m. 1) *ein Brahman* 63,13. — 2) *der Mond.* — 3) Bein. Garuḍa's Suparṇ. 7,3.

*द्विजेन्द्रक m. *eine Citronenart.*

*द्विजेश m. *der Mond.*

द्विजेश्वर m. 1) *ein Brahman.* — 2) *der Mond.* — 3) Bein. Çiva's.

द्विजोत्तम m. *ein Brahman.*

*द्विजोपासक m. *ein Çûdra.*

*द्विज्या f. *Sinus.*

*द्विज्यामार्ग m. *eine horizontale Linie.*

द्विषिन् Adj. *mit dem Feinde in geheimem Einverständniss stehend;* m. *Verräther.*

द्विष m. Bez. *des* Visarga und *der* Svâhâ.

द्विष्ट m. N. pr. 1) eines vedischen Gottes. — 2) eines Ṛshi.

*द्विष्टल्ल Adj. Mahâbh. 4,67,*b.*

द्विष्टय 1) Adj. *a) aus zwei bestehend, zweitheilig, zweifach, doppelt.* — *b)* Pl. *zwei* (wenn die beiden Theile als Pl. gedacht werden). — 2) n. *Paar.*

*द्विष्टवन m. N. pr. eines Mannes. Vgl. द्वैष्टवन.

द्विष्टा Adv. *ebenso, gleichmässig, so auch.*

1. द्वितीय 1) Adj. (f. आ) *der zweite.* तस्माद्वितीयो वा तृतीयो वा so v. a. *sein Sohn oder sein Enkel.* °यम् Adv. *zweitens, zum zweiten Mal* 37,12. 38,8. — 2) m. *a) Begleiter, Genosse, Gefährte, Freund.* Am Ende eines adj. Comp. so v. a. *begleitet von, verbunden —, versehen mit.* — *b) Feind.* — *c) *Sohn;* vgl. u. 1). — *d) der zweite Laut in einem Varga, die dumpfe Adspirata.* — 3) f. आ *a) Begleiterin, Gefährtin* 134,8. — *b) *Gattin.* — *c) der zweite Tag im Halbmonat* 319,16 (im Prâkrit). — *d) die Endungen des zweiten Casus, Accusativ, ein im Accusativ stehendes Wort.*

2. द्वितीय 1) *Adj. *die Hälfte ausmachend.* भाग m. *Hälfte.* — 2) n. *Hälfte.*

द्वितीयक Adj. 1) *der zweite* Agni-P. 27,14. — 2) *zum zweiten Male erfolgend* (ग्रहण). — 3) *jeden zweiten Tag wiederkehrend* (Fieber).

*द्वितीयकुलधारक m. *Sohn* Gal.

द्वितीयतन्त्र n. Titel eines Werkes.

द्वितीयताल m. *ein best. Tact* S. S. S. 207.

*द्वितीयत्रिफला f. *die zweite Verbindung von drei Früchten: Weintrauben, Datteln und die Früchte der Gmelina arborea.*

द्वितीयत्व n. Nom. abstr. zu 1. द्वितीय 1) Maitr. S. 3,6,4.

द्वितीयवत्त् Adj. *einen Genossen habend, — an* (Instr.).

*द्वितीयवयस् Adj. *im zweiten Lebensalter stehend.*

द्वितीयस्वर 1) Adj. *den zweiten Ton habend* Sâṅkhâyan. 22,4. — 2) n. Name eines Sâman.

*द्वितीया Adv. mit कर् *zum zweiten Male pflügen.*

*द्वितीयाभा f. *Curcuma aromatica* oder *eine andere Species.*

*द्वितीयिक Adj. = द्वितीयो वृद्ध्यादिरस्मिन्दीयते.

द्वितीयिन् Adj. *im zweiten Range stehend, die Hälfte als Antheil empfangend* Comm. zu Njâyam. 3,7,26.

द्वित्र (f. आ) und द्वित्रि (ausnahmsweise) Adj. Pl. *zwei oder drei.*

द्वित्रयस्त्रिंशत् f. *zweimal dreiunddreissig* Lâṭj. 8,6,19.

द्वित्रिचतुरम् Adv. *zwei-, drei- oder viermal* Benf. Chr. 193,8.

द्वित्रिचतुष्पञ्चक Adj. *um zwei, drei, vier oder fünf vermehrt.* शत n. so v. a. *zwei, drei, vier oder fünf Procent* Jâgñ. 2,37.

द्वित्रिवेणु Adj. *mit zwei* त्रिवेणु *versehen* MBh. 7, 36,31.

द्वित्व n. 1) *Zweizahl.* — 2) *Zweiheit, der Begriff Zwei.* — 3) *Dual* 234,29. — 4) *Verdoppelung, Reduplication.*

द्वित्वत्व n. *das der Begriff Zwei Sein.*

*द्विदण्डि Adv. *Stock gegen Stock* (kämpfen).

*द्विदण्डिन् m. *eine Art Bettler* (buddh.).

*द्विदत्त m. N. pr. eines Mannes. Vgl. द्वैदत्त.

*द्विदत्त् Adj. (f. °दती) *zweizähnig* (als Bez. des Alters).

*द्विदन्त m. *Elephant* Gal.

द्विदल 1) Adj. *in zwei gespalten* Comm. zu Gobh. 1,7,21. *gabelförmig* Hariv. 15522. 15599. — 2) m. oder n. *a) Gabel* Hariv. 15533. — *b)* wohl *Hülsenfrucht* Hem. Joc. 3,7. — 3) *f. आ *Bauhinia tomentosa.*

*द्विदश Adj. Pl. *zwanzig.*

*द्विदाम्नी Adj. f. *mit zwei Stricken angebunden.*

द्विदिव m. *eine best. zweitägige Feier.*

द्विदेवत 1) Adj. *zwei Gottheiten geweiht, — gehörig.* — 2) n. *das Mondhaus* Viçâkhâ.

द्विदेवत्य 1) Adj. = द्विदेवत 1). — 2) m. *ein solcher Bechervoll.*

*द्विदेक् m. Bein. Gaṇeça's.

*द्विदैवत्या f. = द्विदेवत 2).

*द्विद्रोण n. Sg. *zwei* Droṇa *genannte Hohlmaasse.* Instr. *zu je solchem Maasse* 230,9.

द्विध Adj. (f. आ) *gegabelt.*

द्विधा Adv. *zweifach, in zwei Theile, —Theilen, auf zwei Arten.* Mit कर् *in zwei Theile theilen,* mit भू und गम् *sich theilen, —trennen, zerbrechen* Bâlar. 158,17.

*द्विधाकरण n. *das Zerlegen in zwei Theile, Spalten.*

द्विधाकार Adj. *von zweierlei Art* Spr. 3022.

*द्विधागति m. *Krebs.*

द्विधातु 1) Adj. *zweitheilig* (eine Composition) S. S. S. 120. — 2) *m. Bein. Gaṇeça's.

*द्विधात्मक n. *Muskatnuss.*

द्विधार Adj. (f. आ) *zwei Strahlen* (Wassers) *bildend* RV. 10,30,10.

*द्विधालेख्य m. *Phoenix paludosa* Râgân. 9,92.

द्विधूर्वक् m. *ein Zugochs, der das zweite Jahr*

Dienste thut, Lâṭ. 50.

द्विनयनी f. *die beiden Augen* Naish. 5,126.

द्विनवकृत्वस् Adv. *achtzehnmal.*

द्विनवत Adj. *der 92ste.*

द्विनवति f. *zweiundneunzig.*

द्विनवतितम Adj. *der 92ste.*

द्वि॰नामन् Adj. (f. द्वि॰नाम्नी) *zweinamig.*

द्विनाराशंस Adj. *zweimal mit den* Nârâçaṁsa *genannten Bechern versehen* Ait. Br. 2,24,3.

द्विनिधन n. ॰नमायास्यम् Name eines Sâman.

*द्विनिष्क und *॰नैष्किक Adj. *zwei* Nishka *werth.*

द्विनेत्र Adj. *zweiäugig* Paṅkad.

द्विनेत्रभेदिन् Adj. *Jmd beide Augen ausschlagend* Jâṅ. 2,304.

द्विप m. 1) *Elephant.* Am Ende eines adj. Comp. f. आ. — 2) Bez. *der Zahl acht* Ganit. Bhagan. 5. — 3) **Mesua ferrea* Ratnam. 132.

द्वि॰पक्ष Adj. (f. आ) *mit zwei Seitenpfosten versehen* AV. 9,3,21.

द्विपञ्चहयमाङ्गुल Adj. *zehn Daumenbreiten hoch* u. s. w. Hemâdri 1,190,22. 191,2.

द्विपञ्चमूल n. (Kâraka 6,13) und ॰मूली f. = द्विशमूल.

द्विपञ्चविंश n. Du. *zwei mal fünfundzwanzig.*

द्विपञ्चाश 1) Adj. *der 52ste.* — 2) n. Du. *zweimal fünfzig.*

द्विपञ्चाशत् f. *zweiundfünfzig.*

द्विपञ्चाशत्तम Adj. *der 52ste.*

*द्विपण्य Adj. *zwei* Paṇa *werth.*

*द्विपत्रक m. *ein best. Knollengewächs.*

द्विपत्नीक Adj. *zwei Frauen habend* Comm. zu Njâsam. 9,3,8.

द्विपथ 1) *m. *ein Ort, wo zwei Wege zusammenkommen.* — 2) f. आ *ein best. Metrum.*

द्वि॰पद् und द्वि॰पाद् (stark ॰पाद्) 1) Adj. *a) zweifüssig;* m. *der Zweifüssige, der Mensch;* n. (Acc. द्वि॰पाद्) *das Geschlecht der Zweifüssigen, die Menschen.* — *b)* Adj. (f. द्विपाद् und द्वि॰पदी) *zweistollig.* — 2) m. *ein Metrum von zwei* Pada. — 3) f. द्विपदी *a) ein best. Metrum.* — *b) ein Liedchen in diesem Metrum* Kâd. 99,9.

1. द्विपद् n. Sg. *eine Verbindung von zwei Wörtern.*

2. द्वि॰पद् 1) Adj. (f. आ) *a) zweifüssig.* — *b) zwei Felder einnehmend* Agni-P. 40,6. Hemâdri 1,631, 12. 632,19. — *c) zweistollig.* — *d) binomisch.* — *e) zwei Wörter enthaltend.* — 2) m. *a) das zweifüssige Geschöpf, der Mensch.* — *b) ein Backstein von der Länge von zwei* Pada Çulbas. 3,34. 38. — *c)* Bez. *bestimmter Zodiakalbilder.* — 3) f. आ *a) eine Strophe von zwei Stollen.* — *b) *eine Art Jasmin* (!). — 4) n. *ein best. Metrum.*

द्विपदपति m. *Fürst, König* Bhâg. P. 4,31,22.

द्विपदान n. *der Brunstsaft eines Elephanten* Ragh. 13,20.

द्विपदान्तर Adj. रथंतर n. Name eines Sâman.

द्विपदिका f. 1) *=द्वौ पदौ in der Verbindung ॰कां दण्डितः und ॰कां व्यवसृजति. — 2) *ein best. Metrum.* — 3) *eine best. Singweise.*

द्विपदीखण्ड m. n. *eine best. Strophenform* 292, 33. 293,20. Kathâs. 55,127.

द्विपपति m. *ein stattlicher, ausgewachsener Elephant* 321,8. Spr. 5789.

*द्विपमद m. *der Brunstsaft eines Elephanten.*

*द्विपरि Adv. *mit Ausnahme zweier* (Würfel u. s. w.) P. 2,1,10, Sch.

*द्विपर्णी f. *wilder Judendorn.*

द्विपशु Adj. *wobei zwei Thiere geopfert werden* Âçv. Çr. 12,7,14. Nom. abstr. ॰त्व n. Comm. ebend.

*द्विपात्र n. Sg. *ein Paar Gefässe.*

द्वि॰पाद् Adj. (f. ई) *zweifüssig.*

द्विपादिका f. *Duett.*

*द्विपाद्य Adj. *das Doppelte werth, — betragend.*

द्विपायिन् m. *Elephant.*

*द्विपाद्य Adj. P. 6,2,122, Sch.

द्विपारि m. *Löwe.*

द्विपास्य m. Bein. Gaṇeça's.

द्विपितर् Adj. *zwei Väter habend* Baudh.

द्विपितृक Adj. *zwei Vätern geltend.*

*द्विपुट 1) Adj. (f. ई) *doppelt zusammengelegt.* — 2) f. ई *eine Art Jasmin.*

द्विपुरुष 1) Adj. (f. आ) *zwei Manneslängen lang.* — 2) ॰षम् und ॰ष॰ Adv. *zwei Generationen hindurch.*

*द्विपृष्ठ m. N. pr. des 2ten Vâsudeva bei den Gaina.

द्विपेन्द्र m. *ein stattlicher, ausgewachsener Elephant* 97,21.

द्विपेन्द्रदान n. *der Brunstsaft eines Elephanten* Varâh. Bṛh. S. 69,16.

द्विपौरुष Adj. (f. ई) = द्विपुरुष 1) Ind. St. 10,284.

*द्विप्रतिक Adj. *zwei* Kârshâpaṇa *werth.*

द्वि॰प्रतिष्ठ Adj. *zweibeinig.*

द्विप्रवाचन Adj. *eine Doppelbezeichnung führend.*

द्विप्रव्राजिनी Adj. f. *zwei Männern nachlaufend* Âçv. Gṛhs. 1,5,5.

द्विप्रैष Adj. *zwei Aufforderungen ergehen lassend* Ait. Br. 6,14,3.

द्वि॰बन्धु m. N. pr. eines Mannes.

द्वि॰बर्हस्मन् Adj. *einen doppelten Gang —, eine doppelte Bahn habend.*

द्वि॰बर्हस् Adj. (auch n. und Adv. ॰र्हास्) *doppelt dicht, — dauerhaft, — stark, — tüchtig, doppelt* überh. und wie dieses und *duplex* im Gegensatz zu *einfach: dick, stark, gross* u. s. w.

द्विबाणी f. Sg. *zwei Pfeile* Naish. 7,27. 36.

द्विबाहु Adj. *zweiarmig;* m. *der Mensch.*

द्विबाहुक m. N. pr. eines Wesens im Gefolge Çiva's.

द्विबिन्दु m. *das Zeichen für den* Visarga.

द्विभल्लक n. *eine Art von Pfeilspitze.*

द्विभाग m. *die Hälfte* 219,22.

द्वि॰भागधर्न n. *zweifache Habe* AV. 12,2,35.

द्विभात *Zwielicht.* Nom. abstr. ॰त्व n. Hem. Par. 13,45.

द्विभार्य Adj. *zwei Frauen habend* Kâtj. Varâh. Jogaj. 4,55.

*द्विभाव vgl. द्वैभाव्य.

द्विभुज Adj. (f. आ) *zweiarmig* Hemâdri 1,611,15.

*द्विभूम Adj. *zweistöckig.*

द्विभूमित Adj. *zwölf zählend* Râgan. 9,98.

द्विभौम Adj. *zweistöckig* Hemâdri 1,672,2.

*द्विमन्थ Adj. P. 6,2,122, Sch.

*द्विमय Adj. *mit zwei Theilen von* (Gen.) *vermischt.*

द्वि॰मातर् Adj. *zwei Mütter habend.*

*द्विमातृज Adj. dass.

द्विमात्र Adj. 1) *doppelt so gross* Mân. Çr. 1,3,2 = Mân. Gṛhj. 2,2. — 2) *zwei Moren enthaltend.*

द्विमात्रा f. Sg. *zwei Moren.*

*द्विमार्ग m. (Gal.) und ॰मार्गी f. *Kreuzweg.*

*द्विमाष्य Adj. *zwei* Mâsha *wiegend* oder *werth.*

द्विमीढ m. N. pr. zweier Männer VP.²

द्विमुख 1) Adj. (f. ई) *zweimäulig.* Eine trächtige Kuh ist ॰खी, wenn das Kalb schon mit der *Schnauze* herausteckt, Hemâdri 1,82,3. — 2) m. *a) ein best. Wurm.* — *b) *eine Schlangenart.* — 3) *f. आ *a) Blutegel.* — *b) ein Krug mit zwei Schnauzen.*

*द्विमुखाकि und *द्विमुखोरग m. *eine Schlangenart.*

*द्विमुनि 1) Adj. *von zwei* Muni *herrührend.* — 2) n. Sg. *die zwei* Muni.

*द्विमुसलि Adv. *Keule gegen Keule* (kämpfen).

*द्विमूर्ध Adj. (f. ई) *zweiköpfig.*

द्वि॰मूर्धन् 1) Adj. dass. — 2) m. N. pr. eines Asura.

द्वियजुस् f. *ein best. Backstein.*

द्वियज्ञ m. *ein von zwei Personen dargebrachtes Opfer* Gaim. 6,1,22.

द्वियम n. *Zweitönigkeit* TS. Prât.

*द्वियमुनम् Adv. *beim Zusammenfluss der beiden* Jamunâ.

द्वियामी f. Sg. *zwei Nachtwachen, ein Zeitraum von sechs Stunden* Hem. Par. 2,504.

द्वियोध 1) Adj. *mit beiden Händen kämpfend.* v. l. °योधिन्. — 2) f. ई *ein best. Metrum.*

द्वियोधिन् Adj. = द्वियोध 1) MBh. 2,24,15.

*द्विर m. = द्विरेफ.

द्विरंसक Adj. *zweischulterig.*

*द्विरथ und *द्विरथ्य Adj.

द्विरद 1) Adj. *zweizähnig.* — 2) m. *Elephant.* °पति m. *ein stattlicher, ausgewachsener E.*

द्विरदरत्न m. *ein best.* Samâdhi Kâraṇḍ. 52,2.

*द्विरदान्तक m. *Löwe.*

*द्विरदारति m. *das fabelhafte Thier* Çarabha.

*द्विरदाशन m. *Ficus religiosa.*

द्विरदास्य m. Bein. Gaṇeça's Bâlar. 94,2.

द्विरनुगान n. Name eines Sâman Ârsh. Br.

द्विरभ्यस्त Adj. *zweimal wiederholt.*

द्विरभ्यासाकूपार n. Name eines Sâman.

द्विरशन n. *zweimaliges Essen am Tage.*

द्विरसन 1) *Adj. *zweizüngig.* — 2) m. *Schlange* Ind. St. 15,269.

द्विरागमन n. *die Heimkehr einer Neuvermählten in des Gatten Haus vom ersten Besuche des väterlichen Hauses.*

द्विराज्ञ् n. *Zweifürstenkampf.*

द्विरात्र 1) Adj. *zweitägig.* — 2) m. *eine zweitägige Feier.*

द्विरात्रीण Adj. *in zwei Nächten zu vollbringen.*

*द्विराप m. *Elephant.*

द्विरामुष्यायण Adj. = द्यामुष्यायण Nâr. 13,23.

द्विराषाढ m. *ein eingeschalteter* Âshâḍha-*Monat.*

द्विरिड Adj. *zweimal das Wort* इडा *enthaltend.*

पदस्तोभ m. Name eines Sâman.

द्विरुक्त 1) Adj. *zweimal gesagt, wiederholt, verdoppelt, reduplicirt.* Nom. abstr. °त्व n. Comm. zu TS. Prât. — 2) n. *Wiederholung.*

द्विरुक्ति f. 1) *Wiederholung, Verdoppelung.* — 2) *doppelte Schreibweise.* °कोश m. Titel eines *Wörterbuchs.*

*द्विरुत्तर n. = मधुगुड Gal.

द्विरुदात्त Adj. *doppelt betont.*

द्विरूढा Adj. *zum zweiten Mal verheirathet.*

द्विरूप Adj. (f. आ) 1) *zweifarbig.* — 2) *in zwei Formen —, auf zwei Arten erscheinend, zweifach.* Subst. *ein Wort, das auf zweierlei Art geschrieben wird.* °कोश m. *ein Wörterbuch, das solche Wörter verzeichnet.*

द्विरूपता f. *Zweiförmigkeit.*

द्विरेतस् Adj. 1) m. *doppelt besamend* (Esel) Pâr. Gṛhj. 3,15,6. — 2) f. *doppelten Samen aufnehmend* (Stute). — 3) Bez. *einer Art Zwitter* Kâraka 4,20.

द्विरेफ m. (adj. Comp. f. आ) *eine Bienenart.*

*द्विरेफगणसंकुला f. *Rosa glandulifera* Dhanv. 5,31.

द्विरोष्ठ Adj. *zwei Labiale enthaltend.* Nom. abstr. °त्व n. Comm. zu TS. Prât.

द्विर्भाव m. 1) *Verdoppelung, Reduplication.* — 2) *doppeltes Wesen, List, Verstellung.*

द्विर्वचन n. *Verdoppelung, Reduplication.*

द्विर्व्यूढ Adj. *zweifach erscheinend* MBh. 12, 348,57.

द्विलक्ष n. *eine Entfernung von zweimal hunderttausend* (sc. Joǵana) 173,2.

द्विलक्षण Adj. *zweifach, von zweierlei Art.*

द्विलय etwa *Doppeltempo.*

द्विवक्त्र 1) Adj. (f. आ) *zweimäulig, — gesichtig* Suparṇ. 28,1. — 2) m. N. pr. eines Dânava.

द्विवचन und °वचस् n. *Dual, die Casus- und Personalendungen des Duals.*

द्विवज्रक m. *eine sechzehneckige Säule.*

द्विवर्ण 1) Adj. *zweifarbig.* — 2) n. *Verdoppelung eines Consonanten.*

द्विवर्णरथ m. N. pr. eines Vorfahren Çâkjamuni's.

द्विवर्ष Adj. (f. आ) *zweijährig.*

द्विवर्षक Adj. (f. °र्षिका) dass.

*द्विवर्षीण Adj. (f. आ) dass.

द्विवस्त्र Adj. *mit einem Ober- und Untergewand bekleidet* Mân. Gṛhj. 1,2.

द्विवाचिन् Adj. *Zwei bezeichnend, ein Suffix des Duals.*

द्विवार्षिक Adj. *zweijährig.*

*द्विवाकिका f. *Schwinge, Schaukel.*

*द्विविंशतिकीन Adj. *zwei Zwanziger werth.*

द्विविद m. N. pr. eines Affen.

*द्विविदारि m. Bein. Vishṇu's.

द्विविध Adj. (f. आ) *zweifach, zweierlei.*

द्विविधा Adv. *zweifach.*

द्विविवाकिन् Adj. *mit Zweien durch Heirath verbunden.* Nom. abstr. °किता f.

*द्विविस्त Adj. *zwei* Vista *wiegend.*

द्विवृषभ Adj. *zwei Stiere habend* AV. 5,16,2.

द्विवेद Adj. *zwei* Veda *studirend, mit zwei* V. *vertraut.*

द्विवेदगङ्ग m. N. pr. eines Mannes.

द्विवेदिन् Adj. = द्विवेद.

*द्विवेसरा f. *ein von zwei Maulthieren gezogener Wagen.*

*द्विवैस्तिक Adj. = द्विविस्त.

द्विव्रणीय Adj. *von den zweierlei Wunden handelnd* Suçr. 2,1,3. 8.

द्विशत 1) Adj. (f. ई) *a) in 200 bestehend, 200 betragend* MBh. 3,188,25. Hariv. 513. — *b) der 200ste.* — 2) f. ई *zwei Hunderte.* — 3) n. *a)* dass. — *b) hundertundzwei.*

*द्विशतक Adj. *200 werth* u. s. w.

द्विशततम Adj. *der 200ste.*

*द्विशतिका f. *ein Betrag von 200.*

द्विशतोत्तरसाहस्र Adj. (f ई) *aus 1200 bestehend* Verz. d. Oxf. H. 28, *b*, N. 2.

*द्विशत्य Adj. = द्विशतक.

द्विशफ Adj. *zweihufig;* m. *ein zweihufiges Thier.*

*द्विशरीर m. Bein. Gaṇeça's.

द्विशस् Adv. *zu Zweien, paarweise.*

द्विशाख Adj. *zweiästig* Kauç. 90.

द्विशाखक Adj. (f. °खिका) *zweiästig, gegabelt* Cit. im Comm. zu Gṛhjâs. 1,28.

*द्विशाण und *°शाणिक Adj. *zwei Çâṇa wiegend.*

द्विशाल 1) Adj. *zwei Hallen enthaltend.* — 2) n. *ein Haus mit zwei Hallen.*

द्विशिरस् Adj. *zweiköpfig* Paṅkat. 251,24.

*द्विशीर्ष Adj. dass.

*द्विशीर्षक 1) Adj. dass. — 2) m. Bein. Agni's.

द्विशुक्ल Adj. = द्विशुक्लावत् R. 5,32,11.

द्विशुक्लावत् Adj. *zu zwei reinen Geschlechtern gehörend, lauter von Seiten des Vaters und der Mutter* (Comm.) R. ed. Bomb. 5,35,20.

*द्विशूर्प Adj. *zwei* Çûrpa *genannte Maasse enthaltend.*

द्विशूल Adj. (f. आ) *mit zwei Spiessen, gegabelt* Âpast. Çr. 7,8,3. 19,1. Comm. zu Kâtj. Çr. 6,5,7.

द्विशृङ्ग Adj. (f. आ) *mit zwei Hörnern* oder *Spitzen versehen* Comm. zu Kâtj. Çr. 6,5,7.

*द्विशृङ्गिका f. *eine best. Pflanze.*

*द्विशृङ्गिन् m. *ein best. Fisch.*

द्विश्रुति Adj. *zwei Intervalle umfassend* S.S.S. 26.

द्विःशमी Adj. f. *zwei* Çamjâ *lang* Kauç. 137.

1. द्विष्, द्वेष्टि und द्विष्टे 1) *abgeneigt sein, einen Widerwillen empfinden gegen Jmd* oder *Etwas, anfeinden, hassen, seinen Hass auslassen gegen;* mit Acc., seltener mit Dat. oder Gen. द्विषत् (f. द्विषती und *द्विषती) *abgeneigt, anfeindend, hassend;* m. *Feind.* द्विष्ट *a) verhasst, unangenehm.* — *b) abgeneigt, feindlich.* — 2) *anfeinden,* so v. a. *wetteifern —, es aufnehmen können mit* 251,2. — Mit अनु *seinen Hass auslassen gegen* (Acc.). — Mit परि in पर्द्विषम्. — Mit प्र *eine Abneigung haben, anfeinden, hassen;* mit Acc. — Mit वि 1) Act. Med. *eine Abneigung haben, anfeinden, sich feindlich verhalten gegen* (Acc.). विद्विषत् *feindlich gesinnt,* m. *Feind.* विद्विषाण dass. Gaut. विद्विष्ट *a) verhasst.* — *b) feindselig gesinnt gegen* (Loc.).

— *c) in Feindschaft*, so v. a. *im Widerspruch stehend zu* (im Comp. vorangehend). — 2) Med. *sich gegenseitig abgeneigt sein, sich anfeinden.* — Caus. विद्वेषयति 1) *zu Feinden machen, unter sich verfeinden.* — 2) *Jmds* (Acc.) *Ekel erregen.* — Mit सम्, संद्विष्ट *angefeindet, gehasst.*

2. द्वि॰ष् (Nom. द्वि॰ट्) 1) f. *a) Anfeindung, Missgunst.* — *b) ein feindliches Wesen, Feind.* — 2) Adj. am Ende eines Comp. *feindlich gesinnt gegen, abgeneigt.* — 3) m. *Feind.*

द्विष 1) Adj. am Ende eines Comp. 1) *anfeindend, hassend.* Nom. abstr. °त्व n. — *b) unangenehm für.* — 2) *m. *Feind.* — द्विषा s. bes.

द्विषंक्षित Adj. *zu zwei aufeinandergelegt* Tâṇḍya-Br. 17,1,15.

*द्विषणिउक (!) m. *ein vor Wind und Kälte schützendes Kleidungsstück.*

*द्विषदा (!) f. *Polianthes tuberosa.*

*द्विषंतप Adj. *den Feind bedrängend, ihm zusetzend.*

द्विषंधि Adj. 1) *aus zwei Theilen zusammengesetzt.* — 2) *doppelten* (grammatischen) Samâdhi *zulassend.*

द्विषष् Adj. Pl. *zweimal sechs, zwölf.*

द्विषष्ट Adj. *der 62ste.*

द्विषष्टि f. *zweiundsechzig.*

द्विषष्टितम Adj. *der 62ste.*

द्विषष्टिवाक्य n. Titel eines Werkes.

*द्विषा f. *Kardamomen.*

*द्विषाष्टिक Adj. *aus 62 bestehend, 62 werth* u. s. w.

द्वि॰षाकृत्र Adj. *aus zwei Tausend bestehend* TS. 5,6,8,2.

द्विषूक्त Adj. *zwei* Sûkta *habend.*

द्विषेण्य Adj. in अद्विषेण्य.

द्विष्ट 1) Adj. s. u. 1. द्विष्. Nom. abstr. °त्व n. *das Verhasstsein, Unangenehmsein* Naish. 6,106. — 2) *n. *Kupfer.*

द्विष्ठ Adj. 1) *an zwei Orten stehend, zwei Felder einnehmend* Agni-P. 40,9. Nom. abstr. °ता f. — 2) *zweideutig* Ind. St. 13,483.

द्विष्पक्व Adj. *aufgekocht, aufgewärmt* Gobh. 3,5,8.

1. द्वि॰स् Adv. *zweimal.* *अह्नस्, *अह्ना oder *अह्नि *zweimal am Tage.*

2. द्विस् = दिवस *Tag.*

*द्विसंवत्सरीण Adj. *in zwei Jahren vollbracht* u. s. w. P. 5,1,87, Sch.

द्विसंस्थ und द्विसंस्थित Adj. *auf zwei Feldern stehend* Agni-P. 40,8. 10.

द्विसत्त्वलक्षण n. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

*द्विसंधि Adj. = द्विपंधि.

द्विसंध्य Adj. *eine Morgen- und eine Abenddämmerung habend* Suçr. 1,7,16.

द्विसप्तत Adj. *der 72ste.*

द्विसप्तति f. *zweiundsiebzig.*

द्विसप्ततितम Adj. *der 72ste.*

द्विसप्तधा Adv. *in 14 Theile, —Theilen.*

द्विसप्तन् Adj. Pl. *zweimal sieben, vierzehn.*

द्विसप्तसंख्याक Adj. dass. Paṅkad.

द्विसम Adj. *aus zwei gleichen Theilen bestehend, zwei gleiche Seiten habend.*

द्विसहस्र 1) *Adj. *2000 werth* u. s. w. — 2) n. *zwei Tausend.*

द्विसहस्राक्ष Adj. *2000 Augen habend*; m. Bein. des Schlangendämons Çesha.

*द्विसांवत्सरिक Adj. = द्विसंवत्सरीण.

*द्विसाप्ततिक Adj. *72 werth* u. s. w.

द्विसाहस्र Adj. (f. ई) 1) *aus 2000 bestehend.* — 2) *2000* Mârk. P. 54,11.

*द्विसीत्य Adj. *zweimal gepflügt.*

*द्विसुवर्ण Adj. *zwei* Suvarṇa *werth* u. s. w.

द्विसूर्य Adj. *zwei Sonnen habend* Kâd. 49,15.

*द्विसौवर्णिक Adj. = द्विसुवर्ण.

द्वि॰स्तनी und द्विस्तनी (Comm. zu Kâtj. Çr. 453, 18) Adj. f. *zwei Zitzen (Zapfen) habend.*

*द्विस्तावा Adj. f. *zweimal das gewöhnliche Maass überschreitend* (वेदि).

द्विस्थूण m. *eine best. Truppenaufstellung.*

द्विस्वर Adj. *zweisilbig* TS. Prât.

द्वि:स्वर Adj. *doppelt betont.*

*द्विकृन् m. *Elephant.*

*द्विकृत्य Adj. *zweimal gepflügt.*

द्विकृत्वस् Adv. *mit zwei* Havis *versehen.*

द्विकृस्त Adj. (f. आ) *die Länge von zwei Händen habend* Hemâdri 1,782,16. 825,1.

द्विकायन Adj. (f. ई) *zweijährig.* f. *आ von Leblosem.

द्विकिंकार n. Name zweier Sâman Ârsh. Br.

द्विकीन 1) Adj. *sächlichen Geschlechts.* — 2) n. *das sächliche Geschlecht.*

द्विकृतवत् Adj. *eine Herbeirufung von zwei Göttern enthaltend* Ait. Br.

द्विकृदया Adj. f. *schwanger.*

द्वि॰कोतर् m. *ein doppelter* Hotar.

द्वीड n. Name eines Sâman.

1. द्वीन्द्रिय am Anf. eines Comp. *zwei Sinnesorgane.*

2. द्वीन्द्रिय Adj. *zwei Sinnesorgane habend.*

द्वीप॰ 1) m. n. (adj. Comp. f. आ) *Insel, Sandbank im Flusse.* Nach dem kosmographischen System der Inder besteht die Erde aus 4, 7, 13 oder 18 *Inseln*, welche wie die Blätter einer Lotusblüthe um den Meru gelagert sind. अयं द्वीप: so v. a. जम्बूद्वीप:. Bharatavarsha zerfällt in 9 Dvîpa. — 2) m. *eine sichere Zufluchtsstätte, Retter in der Noth* Kâraṇḍ. 45,17. — 3) *Tigerfell. — 4) *Cubeben.*

*द्वीपकर्पूरक und *°कर्पूरज (Râǵan. 12,70) m. *chinesischer Kampfer.*

*द्वीपकुमार m. Pl. *eine Klasse von Göttern bei den* Ǵaina.

*द्वीपखर्जुरी f. *eine Dattelart* Râǵan. 11,91.

द्वीपचक्रन्दिर N. pr. einer Oertlichkeit.

*द्वीपज n. = द्वीपखर्जुरी.

द्वीपराज m. *ein best.* Samâdhi Kâraṇḍ. 52,9.

द्वीपवत् 1) Adj. *inselreich.* — 2) *m. *a) Meer.* — *b) Fluss.* — 3) *f. °वती *a) Fluss.* — *b) die Erde.*

द्वीपशत्रु m. *Asparagus racemosus* Râǵan. 4,118. Ḱaraka 3,8.

*द्वीपसंभव 1) m. *a) Cubeben.* — *b) Vernonia anthelminthica.* — 2) f. आ *eine Dattelart.*

द्वीपान्तरवचा f. *Smilax China* Bhâvapr. in Mat. med. 264.

द्वीपिकर्णि m. N. pr. eines Fürsten.

द्वीपिका f. *Asparagus racemosus* Râǵan. 4,118. Ḱaraka 7,1.

द्वीपि॰न् 1) *Adj. *mit Inseln —, inselähnlichen Flecken versehen.* — 2) m. *Panther, Leopard (*Tiger).* Nom. abstr. °पिता f. und °पित्व n. — 3) f. °नी *a) Strom, Fluss, Meer* Bâlar. 71,11. — *b) *eine best. Pflanze.*

*द्वीपिनख m. *Unguis odoratus.*

*द्वीपिशत्रु m. *Asparagus racemosus.*

द्वै॰प्य 1) Adj. *auf Inseln wohnend* u. s. w. — 2) *m. *a) Cubeben.* — *b) ein Krähenart.* — *c)* Bein. Vjâsa's. — 3) *f. आ *Asparagus racemosus* Râǵan. 4,118.

*द्वीरावतीक Adj. *zwei* Irâvatî (Flüsse dieses Namens) *besitzend.*

द्वृच m. *eine Strophe von zwei Versen.*

द्वे॰धा Adv. *entzwei, in zwei Theile, — Theilen, zweifach, auf zwei Male.* °कृत *entzweigebrochen* Bâlar. 106,16.

द्वेधी Adv. = द्वेधा in °भूत AV. Paric. 50,8.

द्वे॰ष m. (adj. Comp. f. आ) *Abneigung, Widerwille, Hass, —gegen* (im Comp. vorangehend). द्वेषं कर् *seinen Hass gegen Jmd* (Dat. oder Loc.) *an den Tag legen.*

द्वेषण 1) Adj. *eine Abneigung —, einen Widerwillen an den Tag legend, hassend, anfeindend.* — 2) *m. *Feind.* — 3) n. *Abneigung, Anfeindung, Hass, —gegen* (Gen. oder im Comp. vorangehend).

द्वेषणीय Adj. = द्वेष्य 1) Comm. zu Njâjam. 10, 2,20.

द्वेषपरिमुक्ता f. N. pr. einer Gandharva-Jungfrau Kâraṇḍ. 5,13.

द्वेषपरिमोचन m. *ein best.* Samâdhi Kâraṇḍ. 93,1.

द्वेषस् n. 1) *Abneigung, Widerwille, Anfeindung, Hass.* — 2) *ein Böswilliger, Hasser, Feind.*

द्वेषस्य Adj. (f. या) *eine Abneigung an den Tag legend* 188,4.

द्वेषिन् 1) Adj. *eine Abneigung —, einen Widerwillen habend, — gegen* (Gen. oder im Comp. vorangehend), *anfeindend, hassend, zu schaden suchend.* — 2) m. *Feind* 177,1.

द्वेषोयवन (Maitr. S. 1,2,10) und द्वेषोयुत् Adj. *Anfeindung abwendend.*

द्वेष्टर् Nom. ag. *der eine Abneigung —, einen Widerwillen hat gegen* (im Comp. vorangehend), *Anfeinder, Hasser, Feind.*

द्वेष्ठास् Gen. Inf. zu 1. द्विष् Çat. Br. 2,3,4,6.

द्वेष्य 1) Adj. *wovor oder vor dem man eine Abneigung hat, widerlich, unangenehm, verhasst.* — 2) m. *Feind.* — 3) *n. *Muskatnuss* Gal.

द्वेष्यता f. und द्वेष्यत्व n. (Njâjam. 10,2,20. Bhâvapr. 3,40) *das Verhasstsein.*

द्वेष्यपापक Adj. *dem das Böse verhasst ist* MBh. 12,83,44.

द्वेसत Adj. *vom Nabel aufwärts und abwärts gleiches Maass habend* (Comm.)

*द्वै Indecl.

*द्वैकुलिजिक Adj. (f. ई) *zwei* Kuliga *(ein best. Hohlmaass) enthaltend.*

द्वैगत n. Name eines Sâman.

*द्वैगुणिक 1) Adj. *der sich 100 Procent zahlen lässt.* — 2) m. *Wucherer.*

द्वैगुण्य n. *Verdoppelung, der doppelte Betrag* Gaut. Comm. zu Çiç. 3,76.

द्वैजात Adj. *zu den Zweimalgeborenen gehörend, aus ihnen bestehend.*

द्वैत n. *Zweiheit, Dualität, Dualismus.*

द्वैतधात्त m. N. pr. eines Schülers Çaṁkarârkârja's.

द्वैतनिर्णय m., द्वैतपरिशिष्ट n. und द्वैतभाषण n. Titel verschiedener Werke.

द्वैतभृत m. Pl. *eine best. Schule.*

1. द्वैतवन m. Patron. Dhvasan's.

2. द्वैतवन 1) Adj. *zu* Dhvasan Dvaitavana *in Beziehung stehend.* — 2) n. *ein solcher Wald.*

द्वैतवाद m. *Dualismus.*

*द्वैतवादिन् m. *Dualist.*

द्वैतवैतथ्योपनिषद् f. Titel einer Upanishad.

द्वैतसिद्धान्तसंग्रह m. Titel eines Werkes.

द्वैतिन् m. *Dualist* Çaṁk. zu Bâdar. 1,2,3.

*द्वैतीयक Adj. *jeden zweiten Tag wiederkehrend* (Fieber).

द्वैतीयीक Adj. *der zweite.* Nom. abstr. °ता f.

*द्वैदत्ति m. Patron. von द्विदत्त.

द्वैध 1) Adj. *getheilt, zweifach, doppelt.* °म् Adv. *in zwei Theile, —Theilen.* — 2) n. *a) Zweiheit, doppeltes Vorhandensein, das Auseinandergehen, Verschiedenheit, Zweitheilung, Doppelwesen, Spaltung —, Trennung in zwei Theile, Zwiespalt, Streit.* — *b) Theilung der Streitkräfte.*

द्वैधी Adv. mit भू 1) *in zwei Theile auseinander gehen.* — 2) *in Zwiespalt gerathen.*

द्वैधीकरण n. *das Spalten.*

द्वैधीभाव m. 1) *Zweiheit, Doppelnatur.* — 2) *Theilung der Streitkräfte.* — 3) *Doppelwesen, doppeltes Spiel, Falschheit, Hinterlist.* — 4) *Zweifel, Ungewissheit.*

1. द्वैप Adj. (*f. ई) *auf einer Insel befindlich, dort wohnend* u. s. w. Comm. zu Çiç. 3,76.

2. द्वैप 1) Adj. *a) vom Panther —, vom Leoparden kommend.* — *b) *mit einem Panther- oder Leopardenfell überzogen.* — 2) *m. *Panther —, Leopardenfell.*

*द्वैपक Adj. *auf einer Insel wohnend* u. s. w.

द्वैपत्त und द्वैपत्य (MBh. 8,87,60) n. *zwei Parteien.*

1. द्वैपद m. 1) *Wortpaar.* — 2) *ein Paar Versfüsse* Vaitân.

2. द्वैपद Adj. von 2. द्विपद् 3) *a).*

द्वैपदशस् Adv. *Wortpaarweise.*

*द्वैपदिक Adj. mit 2. द्विपद् 3) *a) vertraut.*

द्वैपराक m. *eine best.* Trirâtra.

1. द्वैपायन m. *der Insulaner,* Bein. Vjâsa's.

2. द्वैपायन 1) Adj. *zu* 1. Dvaipâjana *in Beziehung stehend.* — 2) f. ई wohl N. pr. eines Flusses.

*द्वैपारायणिक Adj. *der zweimal Etwas durchgeht.*

द्वैप्य 1) Adj. *auf einer Insel wohnend, daher kommend.* — 2) *m. Pl. N. pr. eines Volkes.

*द्वैभाव्य n. *doppeltes Wesen* u. s. w.

द्वैमत्य m. Patron. Auch Pl.

द्वैमातुर 1) Adj. *zwei Mütter habend.* भ्रातर् *Stiefbruder.* — 2) *m. *a)* Bein. Gaṇeça's. — *b)* Gârasaṁdha's.

*द्वैमातृक Adj. *mit Regen und Flüssen gesegnet* Râgân. 2,10.

द्वैमास्य Adj. *zwei Monate während* Gaut.

*द्वैमित्रि Adj. *zwei Freunde zu Vätern habend.*

द्वैयकुकाल्य n. Nom. abstr. von द्वयकुकाल Gaim. 5,4,23.

*द्वैयक्षिक Adj. *in zwei Tagen vollbracht* u. s. w. P. 5,1,87, Sch.

*द्वैयाकावक Adj. von द्याकाव.

द्वैयोग्य n. *eine Verbindung mit Zweien, eine Zugehörigkeit zu Zw.*

द्वैरथ 1) Adj. *a)* in Verbindung mit युद्ध oder n. mit Ergänzung von युद्ध *ein Zweikampf zu Wagen, Zweikampf* überh. — *b) über einen Zweikampf handelnd.* — 2) m. *der Gegner in einem Kampfe.*

द्वैराज्य n. 1) *eine unter zwei Fürsten getheilte Herrschaft.* — 2) *die Grenzen zweier Staaten, Grenze* überh. Naish. 8,59.

*द्वैरात्रिक Adj. *zweitägig, in zwei Tagen vollbracht* u. s. w. P. 5,1,87, Sch.

द्वैरूप्य Adj. *Zweiheit der Form, das Doppelterscheinen, Doppelwesen* Comm. zu Âpast. Çr. 5,11,4.

द्वैलिङ्ग्य n. *Zweigeschlechtigkeit.*

द्वैवचन Adj. *zum Dual gehörig.*

*द्वैवर्षिक Adj. (f. ई) *in zwei Jahren bevorstehend* u. s. w.

द्वैविध्य n. *Zweifachheit, zweifache Art* Kap. 6,9.

*द्वैशाण Adj. (f. ई) *zwei* Çâṇa *wiegend.*

*द्वैषणीया f. *eine Art Betelpfeffer.*

द्वैसंध्य (Conj.) n. *Morgen- und Abenddämmerung.*

*द्वैसमिक Adj. *zweijährig.*

*द्वैहायन n. *ein Zeitraum von zwei Jahren.*

1. द्व्यंश 1) m. Sg. *zwei Theile.* — 2) f. ई dass. Gaut.

2. द्व्यंश Adj. *zwei Antheile habend.*

द्व्यक्त 1) Adj. (f. ई) *zweiäugig.* — 2) m. Pl. N. pr. eines Volkes MBh. 2,51,17.

1. द्व्यक्षर n. Sg. *zwei Silben* TS. 1,6,11,1.

2. द्व्यक्षर (TS.) und द्व्यक्षर (Çat. Br.) 1) Adj. (f. या) *zweisilbig.* — 2) n. *ein zweisilbiges Wort.*

द्व्यग्नि Adj. *zweimal das Wort* अग्नि *enthaltend* Ait. Br.

द्व्यङ्ग MBh. 9,1888 fehlerhaft für व्यङ्ग; व्यङ्ग ed. Bomb.

1. द्व्यङ्गुल n. *das Maass von zwei Daumenbreiten.* *द्व्यङ्गुल उत्कर्षम्, *द्व्यङ्गुलेनोत्कर्षम् und *द्व्यङ्गुलोत्कर्षम् Absol. P. 3,4,51, Sch.

2. द्व्यङ्गुल Adj. *das Maass von zwei Daumenbreiten habend.* °शृङ्ग Adj. als Bez. des Alters eines gehörnten Thieres.

*द्व्यञ्जल und *द्व्यञ्जलि n. *zwei Handvoll.*

द्व्यणुक n. *eine Verbindung von zwei Atomen* Çaṁk. zu Bâdar. 2,2,11. Naish. 3,125. द्व्यणुकोदर Adj. (f. ई) so v. a. *überaus schmächtigen Leibes* 4,3.

द्व्यधिक Adj. (f. या) *zwei mehr* Gaut.

द्व्यत्र Adj. (f. या) *durch zwei Zwischenglieder getrennt* Gaut. Saṁhitopan. 27,3.

द्यभियोग m. *eine Anklage zweierlei Art* 212,12.

द्यर्थ Adj. (f. आ) *zwei Bedeutungen habend, doppelsinnig* Daç. 5,22. 23.

द्यर्ध Adj. *anderthalb.*

द्यशीत Adj. *der 82ste.*

द्यशीति f. *zweiundachtzig.*

द्यशीतितम Adj. *der 82ste.*

*द्यष्ट n. *Kupfer.*

द्यष्टसहस्र° *sechzehn Tausend.*

द्यष्टासाहस्र n. dass. Bhâg. P. 10,69,2.

1. द्यह् m. *ein Zeitraum von zwei Tagen.* Acc. *zwei Tage lang* Gaut. Abl. (217,25. 227,33) und Loc. (227,33) *nach zwei Tagen.* द्यहवृत्त Adj. *vor zw. T. geschehen* 241,27. *द्यहं तर्षम् und *द्यहतर्षम् Absol. *nachdem man Jmd zw. T. hat dürsten lassen,* *द्यहमत्यासम् und *द्यहात्यासम् Absol. *mit Ueberspringung von zw. T.* P. 3,4,57, Sch.

2. द्यह् 1) Adj. *zweitägig.* — 2) m. *eine zweitägige Feier.*

द्यहःकाल Adj. (f. आ) *auf zwei Tage fallend* Comm. zu Gaim. 5,4,22.

*द्यहन् = 1. द्यह्. Loc. द्यह्नि.

द्यहीन Adj. *in zwei Tagen zu vollbringen* Lâṭj. 8,4,3. Nom. abstr. °त्व n. s.

*द्यात्तायण m. gaṇa ऐषुकार्यादि.

द्यात्मक Adj. *eine doppelte Natur habend.* Pl. Bez. *der Zodiakalbilder Zwillinge, Jungfrau, Schütze und Fische.*

द्याधान n. *das Anlegen des heiligen Feuers durch zwei Personen* Gaim. 6,1,22.

द्यामुष्यायण m. *von Zweien abstammend, zu Zweien als* आमुष्यायण *sich verhaltend.*

द्यामुष्यायणक Adj. dass. Nâr. 13,23.

द्याम्नात Adj. *zweimal erwähnt* Gaim. 3,8,17.

*द्यायुष n. *ein doppeltes Lebensalter.*

द्याश्रयकोशवृत्ति f. Titel eines Werkes Bühler, Rep. No. 725.

(द्यास्य) द्व्यास्य, द्व्यासिक Adj. (f. आ) *zweimäulig* AV. 5,19,10. 8,6,22.

*द्याक्षव Adj. *zwei Tränken habend.*

द्याह्निक Adj. *über einen Tag wiederkehrend* (Fieber) Agni-P. 31,18.

द्युक्थ Adj. *zwei* Uktha *sprechend* Ait. Br.

द्युदात्त Adj. *doppelt betont;* n. *ein solches Wort.*

द्युदात्त m. *zwei in die Höhe gezogene Tonstellen habend* Tâṇḍja-Br. 5,7,4. 11,5,19.

द्युरण Adj. (f. आ) *zwei Lämmer habend* 29,26.

द्येकात्तर Adj. (f. आ) *durch Zwei oder Eins getrennt.*

द्योग m. *Zweispänner.*

द्योपश Adj. (f. आ) 1) *mit zwei überschüssigen Silben versehen.* — 2) *mit zwei Hörnern versehen.*

1.°ध 1) Adj. *setzend, legend* u. s. w. — 2) f. °धा Nom. act. in तिरोधा u. s. w.

2.*ध 1) m. *a) Verdienst, Tugend.* — *b)* Bein. α) Brahman's. — β) Kubera's. — *c) die 6te Note.* — 2) n. *Besitz, Reichthum.*

°धक् Nomin. von 2. °दघ् und 2. °दक्.

*धकित् Indecl. = धिक्.

*धक्क्, धक्कयति (नाशने).

धँन्तु Adj. = दन्तु *brennend.*

धगद्धगिति (onomatop. mit इति) *knack!* Hem. Par. 11,156.

धगिति (onomatop. mit इति) *im Nu* Kâd. 2,90,13.

धट 1) m. *a) Wagschale* Hemâdri 1,192,22. 212, 23. 213,2. — *b) die Wage im Thierkreise.* — 2) f. ई *Lappen, ein um die Schamtheile geschlagenes Tuch.*

धटक 1) m. *ein best. Gewicht.* — 2) f. धटिका fehlerhaft für घटिका.

धटिन् m. als Beiw. Çiva's MBh. 12,10419 fehlerhaft für घटिन्.

धटोत्कच m. N. pr. eines Mannes. Wohl fehlerhaft für घटोत्कच.

धडिरव m. N. pr. eines Mannes.

*धण्, धणति (शब्दार्थ).

धत्तूर m. 1) *Datura alba* oder *Stechapfel* überh. Râgan. 10,17. Bhâvapr. 1,203. Spr. 7716. n. *die Frucht.* — 2) *Gold* Spr. 7716.

धत्तूरका f. = धत्तूर 1).

1. धन्, दधन्ति 1) *in Bewegung setzen, laufen machen.* Zu belegen nur दधँनत्. — 2) *धान्ये. — Caus. धनँयति, °ते 1) Act. Med. *in Bewegung setzen.* — 2) Med. *sich in Bewegung setzen, laufen.* — Mit प्र *hervorlaufen, —strömen, quellen.* Nur °दधन्युम् zu belegen.

2.*धन्, धनति *tönen* u. s. w.

धँन 1) n. (adj. Comp. f. आ) *a) Kampfpreis,* sowohl *der für den Sieger in einem Wettkampfe ausgesetzte Lohn,* als auch *das dem Feinde Abgenommene, Beute.* Auch *Einsatz* und *Gewinn im Spiele.* कितँ धँनम् *der ausgesetzte Kampfpreis* und auch *der eröffnete Kampf.* धँनम् mit भर् Med. *den Preis oder die Beute davontragen.* — 2) *Wettkampf.* धँनम् mit डि Simpl. oder mit सम् *im Kampfe siegen* (aber auch *den Kampfpreis gewinnen*). — *c)* Sg. und Pl. *Werthgegenstand* überh.: *Geld, Gut, Habe, Vermögen, Besitz.* — *d) Lohn, Gabe.* — *e) Kapital* im Gegens. zu वृद्धि *Zinsen.* — *f)* = गोधन *Besitz an Kühen, Kuhheerde.* — *g) eine positive Zahl.* — *h) das zweite astrologische Haus.* — *i)* *= स्नेहपात्र. — 2) m. N. pr. eines Kaufmanns Hem. Par. 12,242. Ind. St. 15,330.

धनक m. 1) **Geldgier.* — 2) N. pr. verschiedener Männer.

धनकपीवत् m. N. pr. v. l. für वन°.

धँनकाम und धनकाम्यँ Adj. *geldgierig, habsüchtig.*

*धनकेलि m. Bein. Kubera's.

धनकोश m. *Geldschatz, ein Vorrath an Geld und andern Habseligkeiten* R. 2,36,7.

धनक्षय m. 1) *Verlust des Geldes, — Vermögens.* — 2) N. pr. eines Mannes.

धनगर्व m. N. pr. eines Mannes.

धनगिरि m. desgl. Hem. Par. 12,4.

धनगुप्त Adj. *der sein Geld verwahrt* (d. i. nicht verschenkt und nicht geniesst). Nom. abstr. °ता f. Richtig wäre गुप्तधन und °ता.

धनगोप्तृ Nom. ag. *sein Geld verwahrend, — hütend* (d. i. nicht verausgabend) Spr. 4956.

*धनच्छू m. *der numidische Kranich.*

धनजात n. Pl. *alle Arten von Werthgegenständen, Alles was Habe heisst.*

धनञ्जँय 1) Adj. *a) Preise* oder *Beute gewinnend, siegreich.* — *b) Schätze gewinnend.* — 2) m. *ein best.* Ekâha.

धनंजयँ 1) Adj. (f. ई) *Preise* oder *Beute gewinnend, siegreich im Kampfe.* — 2) m. *a) Feuer.* — *b) ein best. Wind des Körpers, der die Ernährung bewirken soll,* 264,33. 265,10. — *c)* **Plumbago zeylanica.* — *d)* Bein. Arǵuna's, des 3ten Sohnes des Pâṇḍu. — *e)* **Terminalia Arunja* (अर्जुन) Râgan. 9,121. — *f) der neunte Tag des* Karmamâsa. — *g)* N. pr. α) eines Schlangendämons. — β) verschiedener Männer. Pl. *die Nachkommen* Arǵuna's Âçv. Çr. 12,14,4.

धनंजयकोश m., °जयनाममाला f. und °जयनिघण्टु m. Titel von *Wörterbüchern.*

धनंजयविजय m. Titel eines Schauspiels Dh. V. 5,11.

धनंजयसंग्रह m. Titel eines Werkes.

धनतम n. *eine überaus reiche Gabe.*

धनतृप्ति f. *Genüge an Geld* Pañkat. 240,16. धनाप्ति v. l.

धनद 1) Adj. (f. आ) *Geld —, Reichthum verleihend, freigebig.* — 2) m. *a)* **Barringtonia acutangula.* — *b)* Bein. Kubera's. — *c)* **ein* Guhjaka. — *d)* N. pr. α) eines Schlangendämons. — β) eines Dieners des Padmapâṇi. — γ) verschiedener Männer Ind. St. 15,330. — δ) eines Affen. — ε) eines Berges. — 3) f. आ N. pr. einer der Mütter im Gefolge Skanda's. — 4) *n. *eine Art Haus* Gal.

धनदण्ड m. *Geldstrafe.*

धनदतीर्थ n. N. pr. eines Tirtha.

धनदत्त m. N. pr. verschiedener Männer.

धनदस्तोत्र n. Titel eines *Lobgedichts.*

धनदा Adj. 1) *den Kampfpreis verleihend, Beute gebend.* — 2) *Schätze verleihend.*

*धनदात्री f. *Guilandina Bonduc* Râǵan. 8,63.

धनदानुज्ञ m. Bein. Râvaṇa's.

धनदायिन् 1) Adj. *Lohn gebend, belohnend* Saṃbitopan. 30,3. — 2) *m. Bein. Agni's.

*धनदावास m. Bein. des Kailâsa.

धनदास्तोत्र n. Titel eines *Lobgesanges.*

धनदेव m. N. pr. verschiedener Männer Hem. Par. 10,4.

धनदेश्वर m. Bein. Kubera's.

धनदेश्वरतीर्थ n. N. pr. eines Tirtha.

धनधर्म m. = धनधर्मन् 1) VP.² 4,212.

धनधर्मन् 1) m. N. pr. eines Fürsten VP.² 4,212. — 2) n. प्रजापतेर्धनधर्मणी Name zweier Sâman Ârsh. Br.

धनधानी f. *Aufbewahrungsort für werthvolle Gegenstände* Taitt. Âr. 10,67.

धनधान्य *ein best. über Waffen gesprochener Zauberspruch.*

धननाश m. *Verlust des Vermögens* 163,20.

*धननेतर् m. *Fürst, König* Gal.

*धनंददा f. N. pr. einer buddh. Gottheit.

धनपति m. 1) *Herr der Schätze, Beute* u. s. w. — 2) *ein reicher Mann.* — 3) * *Fürst, König* Gal. — 4) Bein. Kubera's. — 5) N. pr. eines Mannes. Auch °मिश्र und °सूरि.

धनपर Adj. (f. आ) *auf Geld erpicht* Vâmana 36,16.

धनपाल m. 1) *Schätzehüter.* — 2) * *Fürst, König* Gal. — 3) N. pr. verschiedener Männer Hem. Par. 12,10.

*धनपिशाचिका und *°पिशाची f. *Geldgier, Habsucht.*

*धनप्रिया f. *eine best. Pflanze.* Richtig घनप्रिया.

धनभक्ति m. Pl. *Beute und Genüsse.*

धनमद m. *Geldstolz.*

धनमदवत् Adj. *geldstolz* 177,30.

धनमित्र m. N. pr. verschiedener Männer.

1.*धनमूल n. *Kapital.*

2. धनमूल Adj. *im Reichthum wurzelnd, aus dem R. hervorgehend.*

धनमोक्षन m. N. pr. eines Mannes.

धनयौवनशालिन् Adj. *reich und jung* 126,21.

धनरक्ष Adj. *sein Geld hütend* (d. i. nicht verausgabend) zu Spr. 4956.

धनरक्षक m. Bein. Kubera's.

धनरूप n. *eine best. Art von Besitz* Gaut. 28,11.

धनर्च् und धनर्चि Adj. etwa *von Beute strotzend.*

धनलोभ m. *Geldgier, Habsucht.*

धनवत् 1) Adj. *reich;* m. *ein reicher Mann.* — 2) m. *das Meer.* — 3) f. °वती a) *das Mondhaus* धनिष्ठा. — b) N. pr. α) einer Vidjâdharî. — β) verschiedener Frauen.

धनवर्जित Adj. *arm* 168,11.

धनवृद्ध Adj. *reich an Gelde* Spr. 6866.

धनव्यय m. *Hingabe von Geld, — Schätzen* 110,17.

धनश्री f. N. pr. einer Frau Hem. Par. 2,78.

धनसंचय m. und °न n. (Spr. 7555) *das Sammeln von Reichthümern.*

धनसंचयिन् Adj. *reich;* m. *ein reicher Mann.*

धनसनि Adj. *Beute —, Gaben —, Schätze gewährend* oder *gewinnend.*

धनसंपत्ति f. *Reichthum.*

धनसा Adj. = धनसनि.

धनसाति f. *das Erwerben von Schätzen* u. s. w.

धनसाधन n. *das Gewinnen von Reichthümern* Ind. St. 15,288.

*धनसू m. *der gabelschwänzige Würger.*

धनस्थ Adj. *wohlhabend, reich.*

धनस्थान n. 1) *Schatzkammer, Geldkasse.* — 2) *das zweite astrol. Haus* Verz. d. Oxf. H. 330,*a*,31.

धनस्थानाधिकारिन् m. *Schatzmeister.*

धनस्पृत् Adj. *den Preis —, die Beute* u. s. w. *davontragend.*

*धनस्यक m. *Asteracantha longifolia.*

धनस्वामिन् m. *Geldbesitzer, Kapitalist* 223,5.

धनक्षय 1) m. *eine best. Pflanze.* — 2) f. ई *ein best. Parfum aus Nepal* Bhâvapr. 1,193.

धनक्षीन Adj. *des Geldes ermangelnd, arm* Spr. 3037. Nom. abstr. °ता f. *Armuth* 7717.

*धनक्षेत्र m. *ein best. Knollengewächs.*

*धनाक m. N. pr. eines Mannes. Vgl. धानाक.

धनागम m. (adj. Comp. f. आ) *Gelderwerb, Geldbesitz.*

धनाढ्य Adj. *reich.* Nom. abstr. °ता *das Reichsein, Reichthum.*

धनाधिक (Conj.) Adj. *reich* Spr. 3062.

*धनाधिकारिन् m. 1) *Erbe.* — 2) *Schatzmeister.*

*धनाधिकृत m. *Schatzmeister.*

धनाधिगोप्तर् Nom. ag. Bein. Kubera's.

धनाधिप m. Bein. Kubera's. Auch auf Çiva übertragen.

धनाधिपति m. Bein. Kubera's.

धनाधिपत्य n. *die Oberherrschaft über die Schätze.*

धनाध्यक्ष m. 1) *Schatzmeister.* — 2) Bein. Kubera's.

धनान्वित Adj. *begütert, reich* Varâh. Jogaj. 9,11.

धनाप्ति f. *Erlangung von Schätzen* Pañcat. ed. Bomb. 5,52,15.

धनाय्, धनायति, °ते *als Gut wünschen, verlangen nach* (Dat. oder Gen.).

*धनाया f. *Verlangen, Gier.*

धनायु Adj. *Geld erwerbend* AV. Paipp. 11,1,2.

धनायुस् m. N. pr. eines Sohnes des Purûravas.

धनार्घ Adj. *Lohnes —, Preises werth.*

धनार्थिन् Adj. *nach Geld verlangend, geldgierig* 63,22. 158,5.

धनाशा f. *Hoffnung Geld zu gewinnen* Spr. 7664. *das Verlangen nach Schätzen, Geldgier.*

*धनाश्री f. *eine best.* Râgiṇî.

धनिक 1) Adj. *a) reich.* — *b) gut.* — 2) m. *a) ein reicher Mann.* — *b) Gläubiger.* — *c)* *Ehemann. — *d)* N. pr. verschiedener Männer. — 3) *m. n. *Koriander.* — 4) *f. आ *a) ein gutes Weib, ein junges Weib* und *Weib* überh. — *b) Panicum italicum.*

धनिकता f. *das Reichsein, Reichthum.*

धनिन् 1) Adj. *Beute —, Schätze besitzend, reich.* — 2) m. *a) ein reicher Mann.* — *b) Gläubiger.* — *c)* *Bein. Kubera's. — *d)* N. pr. eines Boten der Kapa.

1. धनिष्ठ Adj. (f. आ) etwa *überaus rasch.*

2. धनिष्ठ 1) Adj. *überaus reich.* — 2) f. आ Sg. und Pl. späterer Name für *das Mondhaus* Çravishṭhâ.

*धनीका f. *ein junges Weib.*

*धनीय्, °यति *sich Reichthum wünschen.*

*धनीयक n. *Koriander.*

1. धनु m. 1) *Bogen.* Auch *धनू f. — 2) *ein best. Längenmaass,* = 4 Hasta. — 3) *der Schütze im Thierkreise* Prij. 5,21. — 4) * *Buchanania latifolia.* — 5) * *Semecarpus Anacardium.*

2. धनु und धनू f. *Sandbank, hervorragendes Festland, Gestade, Insel* (auch von den *Wolken*).

*धनुकेतकी f. *eine best. Blume.*

धनुगुप्त m. N. pr. eines Mannes.

धनुतर् Nom. ag. *rennend, rinnend, rasch fliessend.*

*धनुराज m. N. pr. eines angeblichen Vorfahren Çâkjamuni's.

धनुरात्री f. *Bogenende* Çat. Br. 5,4,3,10. 14,1,1,7.

धनुराशि m. *der Schütze im Thierkreise.*

धनुरासन n. *eine best. Art zu sitzen.*

*धनुर्गुणा f. *Sanseviera zeylanica.*

धनुर्ग्रह m. 1) *Bogenträger, Bogenschütze.* — 2) *die Kunst den Bogen zu führen.* — 3) N. pr. eines Sohnes des Dhṛtarâshṭra.

धनुर्ग्राह und °ग्राहिन् (Çâk. Cu. 33,2) m. = धनुर्ग्रह 1).

धनुर्ज्या f. *Bogensehne* Vâmana 2,2,13. Chr. 37,6. Hariv. 7315.

धनुर्दुर्ग Adj. *schwer zugänglich wegen einer Wüste; n. ein solcher Ort* M. 7,70. MBh. 12,3332. v. l. धन्वदुर्ग.

*धनुर्द्रुम m. *Bambusrohr* Râgân. 7,85.

धनुर्धर 1) Adj. *einen Bogen tragend, mit einem B. bewaffnet; m. Bogenschütze.* Auch als Beiw. Çiva's. — 2) m. *a) der Schütze im Thierkreise.* — *b)* N. pr. eines Sohnes des Dhṛtarâshṭra.

धनुर्धारिन् 1) Adj. Subst. = धनुर्धर 1). Auch als Beiw. Çiva's. — 2) m. *der Schütze im Thierkreise* Vâstuv. 855.

धनुर्भृत् Adj. Subst. = धनुर्धर 1).

धनुर्मख m. *die feierliche Einweihung eines Bogens.*

*धनुर्मध्य n. *die Mitte eines Bogens.*

धनुर्मर्क m. = धनुर्मख.

*धनुर्मार्ग m. *Bogenlinie.*

*धनुर्माला f. *Sanseviera zeylanica.*

धनुर्मासमाहात्म्य n. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

धनुर्यन्त्र n. *Bogen* Bâlar. 95,15.

धनुर्यष्टि f. *Bogen* Daçak. 86,9. यष्टि hinzugefügt um ein Fem. zu erhalten.

*धनुर्याम m. *Alhagi Maurorum.*

धनुर्याग्या f. *Uebung im Bogenschiessen* Bâlar. 70,21.

धनुर्लता f. 1) *Bogen* Kathâs. 74,217. लता hinzugefügt um ein Fem. zu erhalten. — 2) * *eine* Soma-*Pflanze* Râgân. 3,86.

धनुर्वक्त्र m. N. pr. eines Wesens im Gefolge Skanda's.

धनुर्वक्र Adj. (f. आ) *krumm wie ein Bogen* Suçr. 1,94,1.

धनुर्वात m. *eine best. Krankheit.*

धनुर्विद्या f. *Bogenkunde.*

धनुर्विद्यादीपिका f. Titel eines Werkes.

*धनुर्वृन्त m. 1) *Bambusrohr.* — 2) *Ficus religiosa.* — 3) *Semecarpus Anacardium.* — 4) *Isora corylifolia* Râgân. 9,114. — 5) *ein best. Längenmaass.* — 6) in der Geometrie *Bogen.*

धनुर्वेद m. *Bogenkunde, ein über die B. handelndes Lehrbuch.* Gilt als ein Upaveda zum Jagurveda. Ein Werk unter diesem Titel von Çârṅgadatta Bühler, Rep. No. 558.

धनुर्वेदचिन्तामणि m. Titel eines Werkes.

धनुर्वेदिन् Adj. *mit dem* धनुर्वेद *vertraut* (Çiva).

*धनुश्रेणी f. *Sanseviera zeylanica.*

धनुःशाला f. *Sanseviera zeylanica.*

धनुःशाला f. *Bogenkammer, der Ort wo die Bogen aufbewahrt werden.*

*धनुःश्रेणी f. 1) = धनुश्रेणी. — 2) = मकेन्द्रवारुणी.

धनुष m. N. pr. eines Ṛshi.

धनुषाक्ष m. desgl.

धनुष्क 1) am Ende eines adj. Comp. = धनुस् *Bogen.* — 2) n. *ein kleiner* oder *geringer Bogen.*

*धनुष्कपाल n. gaṇa कस्कादि.

1.*धनुष्कार 1) m. *Bogenmacher.* — 2) f. ई *eine best. Blume.*

2.*धनुष्कार Adj. *einen Bogen in der Hand haltend, mit einem B. bewaffnet.*

धनुष्काण्ड n. Sg. *Bogen und Pfeil* 153,2. 154,4.

धनुष्कार und धनुष्कृत् m. *Bogenmacher.*

धनुष्कोटि oder °टी f. *das gekrümmte Ende eines Bogens* 57,15.

धनुष्खण्ड n. *ein Stück von einem Bogen* Megh. 15.

*धनुष्खातका f. N. pr. eines Flusses Kâç. zu P. 6, 2,146.

*धनुष्पट m. *Buchanania latifolia.*

धनुष्पाणि Adj. *einen Bogen in der Hand haltend, mit einem B. bewaffnet.*

धनुष्मत्ता f. *Geschicklichkeit im Bogenschiessen.*

धनुष्मत् 1) Adj. *mit einem Bogen versehen, — bewaffnet; m. Bogenschütze.* — 2) m. N. pr. eines Berges. — 3) f. °ष्मती N. pr. einer Gottheit.

1. धनुस् (*m.) n. *a) Bogen.* — *b) ein best. Längenmaass,* = 4 Hasta. — *c) ein geometrischer Bogen.* — *d) Fiedelbogen* S.S.S. 179. — *e) ein bogenförmiges Instrument zur Beobachtung der Sonnenhöhe und Zenith-Distanz.* — *f) der Schütze im Thierkreise.* — *g) *Buchanania latifolia.* — *h)* Bein. Çiva's. Nach Nilak. = धनुःस्वरूप. — 2) *Adj. *mit einem Bogen bewaffnet.*

2. धनुस् n. = 2. धन्वन्. Vgl. धनुर्दुर्ग.

धनुस्तम्भ s. धनुःस्तम्भ.

धनुःसंस्थ Adj. *bogenförmig* MBh. 6,6,38.

धनुःस्तम्भ m. *eine best. Krampferscheinung, bei welcher der Körper wie ein Bogen gekrümmt ist.*

धनुष्कस्ता f. N. pr. eines Wesens im Gefolge der Devî.

*धनू f. *Vorrath an Korn.* Vgl. auch 1. und 2. धनु.

धनेच्छा f. *ein Verlangen nach Geld* Spr. 7726.

*धनेयक n. *Koriander.*

धनेयु m. N. pr. eines Sohnes des Raudrâçva.

धनेय्र् m. = धनेश 1) Ind. St. 15,333.

धनेश m. 1) *Besitzer von Schätzen, ein reicher Mann.* — 2) Bein. Kubera's. — 3) N. pr. des Lehrers von Vopadeva.

धनेश्वर 1) m. *a)* Bein. Kubera's. — *b)* N. pr. verschiedener Manner. Auch °सूरि. — 2) f. ई *a) Besitzerin von Reichthümern.* — *b)* N. pr. einer Frau Hem. Par. 10,11. — 3) wohl n. N. pr. einer Oertlichkeit.

धनैश्वर्य n. *die Herrschaft über die Schätze* (Kubera's).

धनोष्मन् m. *die brennende Gier nach Schätzen.*

*धन्ध n. = अपाटव. Vgl. Pâli दन्धो *dumm.*

धन्ना m. (sic) N. pr. eines Mannes.

धन्य, धन्निय 1) Adj. (f. आ) *a) Beute —, Besitz habend* oder *bringend, schätzereich.* — *b)* am Ende eines Comp. *reich an, voller* Spr. 7792. — *c) Glück bringend, — verheissend.* — *d) sich im Glück befindend, beglückt, glücklich.* °तर *glücklicher als* (Instr.). — *e) heilsam, gesund* Kâraka 6,27. — *f) *ungläubig; m. ein Atheist.* — 2) m. *a)* Bez. *der Vaiçja in Krauńkadvîpa* VP. 2,4,53. — *b) ein best. über Waffen gesprochener Zauberspruch.* — *c) Vatica robusta* Râgân. 9,83. — *d)* N. pr. verschiedener Manner. — 3) f. आ *a) *Amme.* — *b) *Myrobalanenbaum.* — *c)* N. pr. der Gattin Dhruva's VP.^{2} 1,178. — 4) *f. (आ) und n. *Koriander.* — 5) n. *Schatz.*

धन्यक m. N. pr. eines Mannes.

धन्यता f. *der Zustand eines Glücklichen.*

धन्यतिथि m. *ein glücklicher* oder *ein best. Tag* Ind. Antiq. 10,157.

धन्यंमन्य Adj. *sich für glücklich haltend.*

धन्यस्तोत्र n. Titel eines *Lobgedichtes.*

*धन्याक n. *Koriander.*

धन्याशी f. *eine best.* Râgiṇî.

धन्योदय m. N. pr. eines Mannes.

धन्व्, धन्वति (auch Med.) 1) *rennen, laufen, rinnen.* दधन्वंस् *rinnend.* — 2) *Etwas durch Rinnen verschaffen.* — 3) *rennen —, rinnen machen.* दधन्वंस् ṚV. 10,113,2. — Mit अच्छ *hinlaufen zu* (Acc.) ṚV. 3,53,4. — Mit अनु dass. ṚV. 2,3,3. — Mit अभि *herbeirennen, — rinnen.* — Mit प्र 1) *rinnen.* — 2) *zerrinnen, vergehen.* — Mit परिप्र *ringsum rinnen.* — Mit सम् Med. *zulaufen, zusammenlaufen mit* (Instr.).

धन्व 1) n. *Bogen.* Zu belegen nur am Ende eines Comp. — 2) m. N. pr. eines Mannes. — 3) f. आ *Bogen* in der Form धन्वाभिस् Hariv. 7315. Die neuere Ausg. besser धन्वीभिस् metrisch für धन्विभिस्.

धन्वग und धन्वङ्ग (Bhâvapr. 1,289) m. *Grewia elastica.*

धन्वचर Adj. *in dürrem Lande umherstreichend.*

(धन्वच्युत्) धनुश्च्युत् Adj. *den Boden erschütternd.*

धन्वज्ञ Adj. *auf trockenem Lande wachsend, dem tr. L. angehörig.*

*धन्वतरु m. *eine best.* Soma-*Pflanze.*

धन्वदुर्ग Adj. und n. = धनुर्दुर्ग M. 7,70, v. l. MBh. 12,86,5.

धन्वधि m. *Behälter für den Bogen.*

1. धन्वन् n. 1) *Bogen.* In der späteren Sprache fast nur am Ende eines adj. Comp. — 2) *der Schütze im Thierkreise.*

2. धन्वन्, धन्वन्यन् 1) m. und n. (alter) *trockenes Land, Festland, Strand* (समुद्रस्य); *dürres Land, Wüste.* — 2) *Regenbogen* Mân. Gṛhj. 1,4. — 3) *m. *Alhagi Maurorum.* — 4) N. pr. eines Landes.

धन्वन m. 1) *Grewia elastica* Mat. med. 296. Râgat. 9,114. n. *die Frucht.* — 2) *ein best. Thier* Varâh. Bṛh. S. 88,9. धन्विन v. l.

धन्वन्तर n. 1) *eine Strecke —, eine Entfernung von einem* Dhanu oder 4 Hasta. — 2) als Bein. Çiva's MBh. 7,202,45 von Nîlak. als *Bogensehne* gefasst (धनुषि अन्तरे मध्ये ऽस्तीति धन्वन्तरं मौर्वी). — 3) धन्वन्तरे MBh. 13,4662 fehlerhaft für धन्वन्तरेः.

धन्वन्तरि m. N. pr. eines göttlich verehrten Wesens Gaut. Mân. Gṛhj. 2,12. MBh. 13,97,12. °यज्ञ m. *ein Opfer an* Dh. Auch als Beiw. der *Sonne.* Später gilt er als Arzt der Götter, der bei der Quirlung des Oceans zum Vorschein kommt. Divodâsa Dhanvantari, König der Kâçi, ist eine Wiedergeburt des Gottes. °ग्रन्थ m., °निघण्टु m. und °पञ्चक n. Titel von Werken Opp. Cat. 1.

*धन्वन्तरियस्ता f. *Helleborus niger.*

धन्वन्तरीय Adj. *von* धन्वन्तरि *verfasst.*

धन्वन्य, धन्विन्य Adj. (f. आ) *auf trockenem Lande befindlich.*

*धन्वपति m. *gaṇa* अश्वपत्यादि.

*धन्वयवास, *°क, °यास (Karaka 6,4) und °यासक (ebend. 6,3) m. *Alhagi Maurorum* Râgan. 4,53.

धन्वर्णस् Adj. *den Strand bespülend* oder *trocknes Land überfluthend.*

धन्वाचार्य m. *Lehrer der Bogenkunde* (Çiva) MBh. 7,202,45.

धन्वायन (f. ई), धन्वायिन् und धन्वाविन् Adj. *einen Bogen führend.*

धन्वासङ्ग Adj. *des Bogens mächtig.*

धन्विन् 1) Adj. *a) mit einem Bogen versehen;* m. *Bogenschütze. — b) *verschmitzt, verschlagen.* — 2) m. *a) der Schütze im Thierkreise. — b)* Bein. α) Çiva's. — β) *Vishṇu's. — γ) *Arǵuna's. — c) *Terminalia Arunja* (अर्जुन) Râgan. 9,23. — d) *Mimusops Elengi* Râgan. 10,65. — e) *Alhagi Maurorum* Râgan. 4,53. — f) N. pr. α) eines Sohnes des Manu Tâmasa. — β) eines Scholiasten.

धन्विन m. *ein best. Thier* Varâh. Bṛh. S. 88,9, v. l.

धम्, धमति, vor Consonanten दमा, vor य sowohl धम् als दमा; ध्मात् Bhâg. P. st. धमत्; Partic. धमित und ध्मात. 1) *blasen, aushauchen* (mit Acc.). ध्मात *geblasen* als Bez. *einer best. fehlerhaften Aussprache der Vocale.* — 2) *blasen auf* oder *in* (Acc. 44,28. MBh. 14,58,42), *anblasen, anfachen* (Feuer), *Jmd* (Acc.) *blasen in* (Loc. 44,27), *aufblasen*, ein Blasinstrument (Acc.) *blasen.* धमस्व st. धम 44,27 (in der Prosa). MBh. 14,58,42. — 3) *durch Blasen bearbeiten, schmelzen* (auch bildlich). — 4) *von sich blasen*, so v. a. *schleudern, werfen.* — 5) *Blasen werfen, gähren.* — Caus. ध्मापयति; ध्मापित *verkohlt, zu Zunder verbrannt.* — Intens. *देध्मीयते; दाध्मायमान *laut geblasen werdend* (Muschel). — Mit अनु *besprühen, bespritzen.* — Mit अप *wegblasen.* — Mit अपि *daraufblasen.* — Mit अभि *anblasen*, ein Horn *blasen.* — Mit अव 1) *anfachen, in Thätigkeit versetzen, reizen.* — 2) Pass. *sich schütteln, schaudern* Bhâvapr. 4,86. — 3) अवध्मात *erhitzt* Karaka 3,8. — Mit आ 1) *hineinblasen* (in eine Muschel); Pass. (ausnahmsweise auch Act.) *sich aufblasen, Luft einziehen, sich mit Luft füllen.* आध्मात *aufgeblasen* (auch in übertr. Bed.), *aufgedunsen.* — 2) *laut ausrufen, verkünden.* — 3) आध्मात *erhitzt, gebrannt.* — Caus. *aufblasen.* आध्मापितात्मन् (sic) in übertragener Bed. — Mit अत्या *heftig nach Luft schnappen.* — Mit उपा *hineinblasen in* (eine Muschel). — Mit प्रत्या in °ध्मान. — Mit समा *hineinblasen in* (eine Muschel), überh. ein musikalisches Instrument *ertönen lassen.* समाध्मात auch *aufgedunsen.* — Mit उद् 1) *ausblasen, aushauchen.* — 2) *durch Blasen verkünden, bekannt machen.* — Mit उप *anblasen, blasen auf* (Acc.) Mân. Çr. 1,5,3. — Mit निस् *weg —, heraus —, fortblasen.* — Mit परा *wegblasen.* — Mit प्र 1) *vor sich her blasen, zerblasen.* — 2) *wegblasen*, so v. a. *verscheuchen* Karaka 3,3. — 3) *wegblasen*, so v. a. *zu Grunde richten, zerstören.* — 4) *hineinblasen, — in* (Acc.) Karaka 6,24. insbes. in eine Muschel. — 5) Med. *laut ausrufen* Khând. Up. 6,14,1. — Caus. Act. und Med. *hineinblasen in* (eine Muschel, Acc.). — Mit वि (ausnahmsweise Med.) *zer —, wegblasen, auseinanderwerfen, zerstreuen, zerstieben machen.* — Caus. *auslöschen.* — Mit सम् 1) *zusammenblasen, — schweissen, — schmelzen.* — 2) *laut verkünden.* — Mit अभिसम् *anblasen.*

धम 1) Adj. am Ende eines Comp. *blasend, — in, schmelzend.* — 2) *m. *a) der Mond. — b)* Bein. α) Brahman's. — β) Jama's. — γ) Kṛshṇa's.

*धमक m. *Schmied.*

धमधम N. pr. 1) m. eines Krankheitsdämons. — 2) f. आ einer der Mütter im Gefolge Skanda's.

धमन 1) Adj. *a) *mit einem Blasebalg blasend. — b)* am Ende eines Comp. *wegblasend, verscheuchend. — c) *grausam.* — 2) m. *a) Schilfrohr* Bhâvapr. 1,209. — *b) *Azadirachta indica* Râgan. 9,8. — 3) *m. oder n. *eine best. hohe Zahl* (buddh.). — 4) n. *das Schmelzen* (von Erz).

धमनि f. 1) *das Gepfeife.* — 2) *Rohr, Pfeife.* — 3) *Röhre* oder *Kanal des menschlichen Körpers, Gefäss* (in anatomischem Sinne), *Ader.* Auch धमनी. धमनिसंतत, सिराधमनिसंतत und धमनीरज्जुसंतत Adj. von ausgemergelten Personen, *bei denen alle Adern stark hervorstehen.* — 4) *Nacken. — 5) N. pr. der Mutter Vâtâpi's und Ilvala's. — 6) धमनी *a) ein best. wohlriechender Stoff* Bhâvapr. 1,195. — *b) *Gelbwurz. — c) *Hemionitis cordifolia* Râgan. 4,37.

*धमनील Adj. *stark hervorstehende Adern habend.*

*धमर *eine best. hohe Zahl* (buddh.).

धमरुकानगर n. N. pr. einer *Stadt.*

*धमात्र *eine best. hohe Zahl* (buddh.)

धमि in *अन्त्रंधमि.

धमित्र n. *ein Werkzeug zum Anfachen des Feuers* Somakarmapr. Vgl. धवित्र.

धमिन् in *कामं° und *कारं°.

धमिल्ल fehlerhaft für धम्मिल्ल.

धम्मट m. N. pr. eines Mannes.

*धम्मल m. *the breast ornamented with gold or jewels.*

धम्मिका f. N. pr. einer Frau.

धम्मिल्ल m. 1) *geflochtenes und auf dem Kopfe zusammengelegtes Haar bei Frauen.* Am Ende eines adj. Comp. f. आ und °का. — 2) N. pr. eines Brahmanen. °चरित्र n. Titel eines Werkes Bühler, Rep. No. 614.

धय Adj. (f. आ) *saugend, saugend an, einsaugend, einschlürfend;* mit Gen. oder am Ende eines Comp.

धयद्वत् Adj. *das Wort* धयति u. s. w. *enthaltend* TBr. 1,4,5,1.

धयन्तिका Adj. f. Demin. von धयन्ती *saugend* AV. Paipp. 9,2,5.

धय्यावृध् VS. 19,24 Druckfehler für धा°.

1. धर्, धरति (nur einmal in einer Etymologie), *°ते. Von der einfachen Wurzel im ṚV. nur Perfect (दधर्तु AV. Paipp. 15,1,1) Act. Med.

und Partic. धर्ता; später Futurum, Infin. und Absol. 1) Simpl. und Caus. धारयति, °ते *a) halten, tragen, stützen, tragen —, halten auf, in* (Instr. oder Loc.) oder *über* (Loc.). मूर्ध्ना (163,9), मूर्ध्नि (155,22), शिरसा oder शिरसि (Spr. 7838) *auf dem Kopfe tragen* eig. und übertr. so v. a. *hoch in Ehren halten.* तुलया *auf der Wage halten, abschätzen.* गर्भम् *eine Leibesfrucht tragen* (73,7), *schwanger sein* oder *werden.* दण्डम् *den Stock tragen, so v. a. Gewaltmittel gebrauchen, Strafe verhängen, — über* (Loc.). Hiernach auch दमम् *Strafe verhängen über* (Loc.). — *b)* Schmucksachen, Kleider u. s. w. *tragen, so v. a. gebrauchen, sich einer Sache bedienen.* केशान्, श्मश्रु so v. a. *die Haupthaare, den Bart wachsen lassen.* — *c) fest hinsetzen.* — *d) hintragen* an einen Ort (Loc.), *legen auf* (उपरि) Buâvapa. 2,24. — *e) festhalten, anhalten, zurückhalten, nicht gehen lassen.* रश्मीन् *die Zügel fest in der Hand halten* Spr. 6617. — *f) behalten, bewahren, verwahren, aufbewahren, bei sich halten, — in* (Loc.). निकटे *Jmd in seiner Nähe* oder *Umgebung halten, — leiden.* — *g) behaupten, bewahren, nicht fahren lassen, nicht aufgeben.* व्रतम् *ein Gesetz, ein Gelöbniss in Kraft erhalten, beobachten, sich demselben unterziehen.* धारणाम् so v. a. *obliegen.* — *h) erhalten, aufrechterhalten, am Leben erhalten, nicht zu Grunde gehen lassen* 80,23. धारयध्वं परस्परम् *erhaltet euch —, helfet euch gegenseitig.* Insbes. in Verbindung mit आत्मानम्, जीवितम्, प्राणान् (325,14), गात्रम्, देहम्, स्ववपुस् (88,10) und शरीरम् *seinen Geist, sein Leben, seine Lebensgeister, seinen Körper erhalten,* so v. a. *— nicht aufgeben, fortfahren zu leben, am Leben bleiben.* Pass. vom Caus. *am Leben erhalten werden durch* (Instr.) R. 5,23,28. — *i)* मनसा *im Herzen bewahren, gedenken, sich Etwas vergegenwärtigen, im Gedächtniss behalten, — haben.* Häufig ohne मनसा dass. तेषां सकाशात् so v. a. *von diesen lernen.* — *k)* आत्मानम्, चित्तम्, बुद्धिम्, मतिम्, मनस् oder मानसम् *seinen Geist, seine Gedanken, seine Aufmerksamkeit fest gerichtet haben auf* (Loc. oder Dat.), *fest entschlossen sein zu* (Infin.). — *l) ertragen, widerstehen, aushalten.* रात्रिशेषं तमत्युग्रम् MBh. 4,22,6. Mit न *Etwas nicht ertragen,* so v. a. *nicht leiden* Spr. 1332. — *m) verhalten, zurückhalten, unterdrücken, hemmen* (Zorn, Thränen u. s. w.). — *n) Jmd* oder *bei Jmd* (Loc.) *Etwas erhalten, — befestigen, auf die Dauer verleihen, legen in.* कन्ये दे *Jmd* (Dat.) *zwei Töchter verleihen,* so v. a. *gebären.* — *o) an sich tragen, in* oder *bei sich haben, innehaben, besitzen, behalten.* रूपम्, वपुस् *die Gestalt von* (Gen.) *haben.* स्त्रीत्वम् *weibliche Gestalt haben.* — *p) in sich tragen, aufnehmen, enthalten.* — *q)* Groll, Liebe u. s. w. *an sich haben,* so v. a. *hegen, — gegen* (Loc.). — *r) wiedererlangen* R. 1,48,33. — *s) für Jmd* (Dat.) *bestimmen;* auch so v. a. *Jmd* (Gen.) *Etwas* (Acc.) *schenken* Kâraṇḍ. 56,6. 7. — *t) Jmd* (Dat. oder Gen.) *Etwas schuldig sein.* — *u) aushalten, hinziehen* (in der Aussprache). — *v) sich halten, Stand halten, bleiben, bestehen, dauern, fortleben, nicht sterben* MBh. 14,90,61. Im Epos häufig धरिष्यति in dieser Bed. नरेन्द्रेण प्राकृतेन न धार्यते Pass. impers. *ein gemeiner Fürst bleibt nicht am Leben.* — *w)* धृत्वा Pañkat. 24,25 fehlerhaft für दृष्ट्वा (so ed. Bomb. 1,24, 20). उपवास — धारयामास MBh. 5,7348 fehlerhaft für उदवासं — पारयामास (so ed. Bomb. 5,186,21). — 2) Caus. Med. *a) sich festhalten an* (Acc.). — *b) für Jmd* (Dat.) *bestimmt sein, Jmd gehören.* — *c) Jmd zu Etwas* (Dat.) *bestimmen.* — *d) sich auf Etwas* (Dat.) *gefasst machen* Cat. Bh. 14,6,8,5. — 3) Pass. धर्यते (episch auch धरियति), दर्धे u. s. w. *a) gehalten —, getragen werden, — auf* (Loc.) 251,18. Mit Ergänzung von तुलया *auf der Wage abgewogen —, in Bezug auf Etwas* (Loc.) *verglichen werden* MBh. 1,1,273. — *b) festgehalten —, zurückgehalten werden.* — *c) fest sein, sich ruhig verhalten, stillhalten, stehen bleiben* Tândja-Bh. 12,10,6. दधिरे = दधे RV. 2,25,5. — *d) sich halten, Stand halten, Widerstand leisten.* — *e) verbleiben, sich erhalten, bestehen, am Leben sein* oder *bleiben, fortleben.* — *f) sich anschicken, unternehmen, beginnen;* mit Dat., Acc. oder Infin. — 4) धृत *a) gehalten, getragen, gehalten an* (Loc.), *auf* (im Comp. vorangehend 249,5), *mit* oder *mittelst* (Instr. oder im Comp. vorangehend). तुलया *auf der Wage gehalten, abgewogen;* auch so v. a. *verglichen mit* (Instr.) Spr. 7641. कपोततुलया so v. a. *der Taube an Gewicht gleich gemacht.* Auch ohne तुलया *das Gewicht von* (im Comp. vorangehend) *habend.* दण्ड *Stock gehalten,* so v. a. *Strafe verhängt.* Eben so दम. धृतचाप Adj. = चापधर *einen Bogen tragend.* करधृतशर Adj. = शरकर *einen Pfeil in der Hand haltend* Spr. 7618. — *b) getragen* (von Kleidern, Schmucksachen, Haartrachten) Mṛkkh. 46,2. धृतैकवेणि Adj. f. = एकवेणिधरा. °कूर्चक Adj. *einen Bart tragend,* so v. a. *habend* Spr. 7631. — *c) festgehalten, zurückgehalten, nicht gehen gelassen* 141, 2. 159,26. 312,16. करे *an der Hand festgehalten* 137,25. प्रग्रहा: *fest angezogene Zügel.* — *d) fest gerichtet auf* (Loc. oder Dat.). — *e) behauptet, bewahrt, nicht fahren gelassen, beobachtet, geübt* (z. B. Kasteiung). — *f) erhalten, aufrechterhalten, unterhalten* (Feuer), *am Leben erhalten, nicht zu Grunde gehend, fortbestehend, fortlebend.* — *g) ertragen, ausgehalten.* — *h) ausgehalten, hingezogen* (in der Aussprache). धृतम् Adv. — *i) besessen, daseiend, vorhanden.* अक्षरे so v. a. *verpfändet* (विधृत v. l.). — *k) angeführt, citirt, — von* (im Comp. vorangehend). — *l) bereit —, fest entschlossen zu* (Loc. oder Dat.). — *m)* mit act. Bed. und mit Acc. *tragend* (nur Râmapûrvat. Up. 50). — 5) धृतवत् *a)* Nomin. so v. a. धारयामास *stellte sie auf* (Loc.) 161,9. — *b) bereit —, fest entschlossen zu* (Dat.). — Desid. 1) *दिधरिषते mit intrans. Bed. — 2) दिधीर्षति in दिधीर्षा. — 3) दिधारयिषति *zu tragen —, in Acht zu nehmen suchen* Gobh. 3,5,30. — Intens. दर्धर्ति und दाधर्ति (3te Pl. दाध्रति) 1) *fest halten, — tragen.* — 2) *befestigen.* — Mit अधि Caus. *zu Jmd* oder *irgendwohin* (Loc.) *bringen, mittheilen, auf Jmd* (Loc.) *bringen.* Pass. दधे अधि. — Mit अभि Caus. 1) *erhalten.* प्राणान् so v. a. *am Leben bleiben.* — 2) *unterstützen, helfen;* mit Acc. der Person Lalit. 115,3. — 3) *Jmd* (Acc.) *widerstehen.* v. l. अभ्यवारयन् st. अभ्यधारयन्. — 4) अभिधारित verwechselt mit अभिघारित. — Mit अव 1) Caus. *a) festsetzen, bestimmen, genau angeben, für gewiss annehmen, für ausgemacht ansehen, mit Bestimmtheit halten für* (mit doppeltem Acc. oder Nom. mit इति st. des präd. Acc.). — *b) vernehmen, hören, erfahren.* — *c) begreifen, verstehen, eine Einsicht erlangen in, sich vertraut machen mit, kennen lernen.* कृपणत्वेनावधारित: *bekannt für seinen Geiz.* — *d) bei sich denken, denken an, bedenken.* — *e) Jmd* (Dat.) *Etwas* (Acc.) *mittheilen.* — 2) Pass. अवधिर्यते *feststehen.* — 3) अवधृत *a) feststehend, festgesetzt, bestimmt.* — *b) vernommen, gehört.* — *c) begriffen, verstanden.* — Mit पर्यव in °धारण. — Mit व्यव Caus. *hinstellen* Âpast. Çr. 1,21,6. — Mit आ 1) Caus. *a) hinsetzen an* (Loc.), *hinbringen zu* (Loc.). — *b) behalten, bewahren.* हृदि *im Gedächtniss bewahren, behalten.* Mit Abl. *bewahren vor* RV. 9, 22,7. — 2) Pass. आधिर्यते *enthalten sein —, sich befinden in* oder *an* (Loc.). आधृत *enthalten in* (Loc.). — Mit न्या Pass. (°दधे) *gerichtet sein auf* (Loc.). — Mit उद् (उद्धार und उद्धे) *herausziehen, — holen* MBh. 14,65,20. — 2) *in die Höhe —, zu Ehren bringen.* — Viele Formen von धर् mit उद् fallen mit denen von हर् mit उद् zusammen. — Desid. उद्दिधीर्षति *herauszuziehen suchen* Kâṇḍak. 23,13. — Mit उप Caus. 1) *tragen, stützen.* — 2) vielleicht *darun-*

ter halten. — 3) *dafür halten, betrachten als, ansehen für;* mit doppeltem Acc. — 4) *vernehmen, hören, erfahren, merken, behalten* Kâraka 1,15. — 5) *nachdenken über, erwägen.* — उपधरेरन् Âçv. Çr. 9,11,1 vielleicht fehlerhaft für उपचरेरन्. — Mit अनूप Caus. *dazu hinhalten.* — Mit नि 1) Caus. *a) niederlegen in, bringen in* oder *zu* (Loc.). — *b) bestimmen —, machen zu;* mit doppeltem Acc. — *c) bewahren, behalten.* — 2) Simpl. Med. *sich ducken vor* (Dat.). — Mit विनि Caus. *richten* (den Blick) Âpast. Up. 22. — Mit निस् Caus. 1) *herausheben, aussondern, absondern, vor Andern hervorheben.* — 2) *bestimmen, ermitteln, erschliessen* Comm. zu Tândja-Br. 17,1,8. — 3) *zurückhalten.* — Desid. vom Caus. निर्दिधारयिषति *zu bestimmen —, zu ermitteln suchen.* — Mit परि, °धृत *im Mutterleibe getragen.* — Caus. *stützen, halten* MBh. 5,182,12. *tragen.* — AV. 19,24,1 ist wohl अधापयन् st. अधारयन् zu lesen. — Mit प्र 1) Simpl. Med. mit मनस् *seinen Sinn richten auf* (Dat.), *beschliessen.* — 2) Caus. *a) Strafe verhängen, — über* (Loc.). — *b) im Gedächtniss haben.* — *c) bei sich denken.* — प्रधारयतु Âçv. Gṛhj. 3,12,14 fehlerhaft für प्र धारा यतु. — Mit संप्र Caus. 1) *übergeben, anvertrauen.* — 2) mit बुद्धिम् *seinen Sinn —, seine Gedanken richten auf* (Loc.), *beschliessen.* — 3) mit oder ohne बुद्ध्या, मनसा, हृदये *im Geiste erwägen, in Betracht ziehen, nachdenken über;* mit Acc. MBh. 13,48,6. Kâraka 3, 8. — 4) *sich entscheiden, einen Beschluss fassen.* — Mit प्रति Caus. 1) *aufrechthalten.* — 2) *aufhalten;* auch Med. — Mit वि 1) Simpl. *halten, tragen.* — 2) वि॰धृत *a) auseinander gehalten, gesondert, getrennt.* — *b) vertheilt, auseinandergebreitet.* — *c) fern gehalten, gemieden.* — *d) fest —, an —, aufgehalten.* — *e) gehalten, getragen* (auch von Schmucksachen). शिरसा, मूर्ध्ना oder मूर्ध्नि (Spr. 7672) *auf dem Kopfe getragen* und *hoch in Ehren gehalten.* स्वोदरेण *im eigenen Leibe getragen.* — *f) besessen, innegehabt* Spr. 6155. — *g) erhalten, bewahrt, gerettet* Bhâg. P. 8,1,29. — *h)* अन्तरे so v. a. *verpfändet* Pañkat. ed. Bomb. 4,11,4. — *i)* mit विधूत verwechselt. — 3) Caus. *a) auseinander halten, — thun, scheiden.* — *b) vertheilen.* — *c) anordnen.* कार्याणि *Angelegenheiten betreiben, — leiten.* — *d) fernhalten von* (Abl.). — *e) Jmd* (Abl.) *Etwas vorenthalten.* — *f) fest —, anhalten.* — *g) zurück —, verhalten, unterdrücken* 314,14. — *h) tragen.* वपूंषि so v. a. *Leiber haben.* — *i) aufrechterhalten, erhalten, bewahren, behüten, in Acht nehmen.* Auch Med. — *k)* मनस् *seinen Sinn —, seine Gedanken richten auf* (Loc.). — *l) zu Werke gehen, verfahren.* — Intens. (वि॰अर्धर्) *abtheilen, scheiden.* — Mit सम् 1) Simpl. (ausnahmsweise) und Caus. *a) zusammenhalten, halten, tragen.* — *b) aufrechthalten, erhalten, behaupten, bewahren, nicht aufgeben.* समधारम् = समधारयम्. — *c) im Gedächtniss bewahren, behalten.* — *d) aufhalten, zurückhalten, widerstehen.* — *e) ertragen, erleiden.* — *f) an sich tragen, besitzen, haben.* — *g)* मनस् *seinen Geist fest gerichtet haben auf* (Loc.). — *h) versprechen, verheissen* MBh. 6, 3,71. — *i) am Leben sein, — bleiben.* — *k) Jmd* (Gen.) *mit Etwas* (Instr.) *zu dienen bereit sein* Kâraṇḍ. 56,4. — 2) Pass. सं॰धियते *insgesammt stehen bleiben bei* (Loc.), so v. a. *sich schliesslich wenden an.* — 3) सं॰धृत *fest verbunden.*

2. *धर्, धृणाति (वयोक्तौ).

धर 1) Adj. (f. आ) *a) erhaltend* (sc. die Welt), von Kṛshṇa und Çiva. — *b)* am Ende eines Comp. α) *haltend, tragend.* — β) Schmucksachen, Kleider, Bart, Flechten u. s. w. *tragend.* — γ) *aufrechthaltend, erhaltend, behauptend, bewahrend, nicht fahren lassend, nicht aufgebend.* — δ) *im Gedächtniss behaltend, — habend, auswendig wissend.* — ε) *an* oder *in sich tragend, bei sich habend, innehabend, besitzend, habend, versehen mit.* — 2) m. *a) *Berg.* — *b) *ein Flocken Baumwolle.* — *c) *ein leichtsinniger Geselle, Schwindler.* — *d) *Schwert* Gal. — *e)* Nom. act. in दुर्धर. — *f)* Nom. pr. α) eines Vasu. — β) verschiedener Männer. — γ) *des Königs der Schildkröten. — 3) f. आ *a) die Erde, der Erdboden.* — *b) Mutterleib* Bhâvapr. 1,56. °द्वार n. *orificium uteri* 21. — *c) *Ader.* — *d) *Mark.* — *e) eine der acht Formen der* Sarasvatî. — *f)* N. pr. einer Gattin Kaçjapa's, der Mutter der Vögel. v. l. इरा. — 4) *n. *Gift* Râǵan. 6,224. v. l. दर.

धरट und °क m. N. pr. eines Bharaṭaka.

धरण 1) Adj. (f. ई) *tragend, erhaltend.* — 2) m. *a) *Damm.* — *b) *die Welt.* — *c) *die Sonne.* — *d) *die weibliche Brust.* — *e) *Reis, Korn.* — *f) *der Fürst der Berge,* wohl *der Himavant.* — *g)* N. pr. eines Schlangendämons. — 3) m. n. *ein best. Gewicht.* — 4) f. धरणी *a) die Erde, der Erdboden.* — *b) *Ader.* — *c) *ein best. Knollengewächs* Râǵan. 7,91. — *d) *Salmalia malabarica.* — *e) *Dachsparre.* — *f)* Titel eines Wörterbuchs. — 5) n. *a) das Halten, Tragen.* — *b) das Bringen, Verschaffen* in कामधरण. — *c) Stütze.* — *d) *eine best. hohe Zahl* (buddh.).

*धरणप्रिया f. N. pr. einer Gaina-Gottheit.

धरणि f. 1) *die Erde, der Erdboden.* Personificirt als Gattin Dhruva's. — 2) Titel eines Wörterbuchs. Auch °कोश m. — Vgl. धरण 4) *a)* und *f).*

धरणिगोणिग m. N. pr. eines Mannes.

धरणिग्राम m. N. pr. eines *Dorfes* Ind. St. 14,127.

धरणिज m. Metron. *des Planeten Mars.*

धरणितलतैतिल m. *ein Gott auf Erden, ein Brahman* Daçak. (1925) 2,137,14.

धरणिधर 1) Adj. *die Erde erhaltend,* Beiw. Vishṇu's oder Kṛshṇa's 105,5. Auch पृथु°. — 2) m. *Berg.*

धरणिपति, धरणिभुज् (Vikramâñkak. 6,35) und धरणिभृत् m. *Fürst, König.*

धरणिमण्ड N. pr. einer Oertlichkeit Lalit. 480,14.

धरणिसुत m. Metron. *des Planeten Mars* Cit. bei Utpala zu Varâh. Bṛh. 1,7.

*धरणीकन्द m. *ein best. Knollengewächs* Râǵan. 7,91.

*धरणीकीलक m. *Berg.*

*धरणीतलश्री f. N. pr. eines Fürsten der Kiṁnara 1) *a).*

धरणीधर 1) Adj. *die Erde tragend, — erhaltend.* Auch als Beiw. Vishṇu's oder Kṛshṇa's. — 2) m. *a) Berg.* — *b) *Schildkröte* Râǵan. 19,75. — *c) Fürst, König.* — *d)* N. pr. verschiedener Männer.

धरणीधृत् Adj. *die Erde tragend.* धरणीभृत् v. l.

धरणीध्र m. *Berg.*

धरणींधर m. N. pr. eines Bodhisattva. Er heisst auch धरणीधर.

*धरणीपूर und *धरणीप्लव m. *Meer.*

धरणीबन्ध m. *Erdkreis* Bâlar. 115,1. Vgl. धराबन्ध.

धरणीभृत् 1) Adj. *die Erde tragend* Hariv. 2,62, 1. — 2) m. *Berg.*

धरणीमण्डल n. *Erdkreis, Erdscheibe.*

धरणीय Adj. *zu tragen.* शिरो° *auf dem Kopfe.*

धरणीरुह् m. *Baum.*

धरणीवराह् m. N. pr. eines Fürsten.

धरणीव्रत n. *eine best. Begehung.*

*धरणीश्वर m. Bein. Çiva's.

धरणीश्वरराज m. N. pr. eines Bodhisattva Lalit. 2,10.

*धरणीसुत Metron. 1) m. *des Planeten Mars.* — 2) f. आ der Sîtâ.

धरणीसुर m. *ein Gott auf Erden, ein Brahman.*

धरपट् und धरसेन m. N. pr. verschiedener Fürsten.

*धराकदम्ब m. *Nauclea Cadamba.*

*धराङ्कर fehlerhaft für धाराङ्कर.

धरातुराषाह् (vor Vocalen °साह्) m. *Fürst, König* Naish. 3,95.

*धरात्मज m. Metron. *des Planeten Mars.*

धराधर 1) Adj. *die Erde tragend, —erhaltend, Stütze der Erde.* Auch Beiw. Vishṇu's oder Kṛshṇa's. — 2) m. (adj. Comp. f. आ) *Berg.*

धराधव m. *Fürst, König* Râǵat. 7,337.

*धराधारा f. *die Erde.*

धराधिप m. *Fürst, König.*

धरान्तरचर Adj. R. 2,96,39. 45 fehlerhaft für धारान्तर°.

धरापति m. 1) *Herr der Erde* als Beiw. Vishṇu's. — 2) *Fürst, König* Daçak. 42,13.

धरापुत्र m. Metron. *des Planeten Mars.*

धराबन्ध m. = धरणीबन्ध Bâlar. 193,9.

धरभुज् m. *Fürst, König.*

धरभृत् m. *Berg.*

धरामर m. *ein Gott auf Erden, ein Brahman.*

धराशय Adj. *auf dem Erdboden schlafend* M. 6,26.

धरासूनु m. Metron. *des Planeten Mars.*

धरित्री f. 1) *Trägerin.* — 2) *die Erde.* Auch Pl. (?).

धरित्रीपुत्र m. Metron. *des Planeten Mars* Varâh. Jogaj. 4,39.

धरित्रीसुत्रामन् m. *Fürst, König* Dhûrtan. Prol.

धरिमन् m. 1) *Wage.* — 2) **Form, Gestalt.*

धरीतु Nom. act. in दुर्धरीतु.

धरीमन् m. Nur Loc. °मणि *nach der Satzung, — Vorschrift, nach dem Willen.*

1. धरुण 1) Adj. (f. ई) *a) tragend, haltend, stützend;* Substr. *Träger, Stützer, Bewahrer.* — *b) in sich fassend, geräumig,* oder Subst. f. *Behältniss, Aufbewahrungsort.* — 2) *m. *a)* Bein. Brahman's. — *b) der Himmel.* — *c) Wasser.* — *d) Meinung, Ansicht.* — 3) *m. n. *Wasser.* — 4) n. *a) Grundlage, Unterlage, Stütze;* Pl. *fester Grund, fundamenta.* — *b) Grund,* so v. a. *der feste Erdboden.* — *c) Behältniss.*

2. धरुण m. *ein saugendes Kalb.*

धरुणाक्षर Adj. *im Behälter schwankend.*

धर्कट m. N. pr. eines Mannes.

*धर्ज्, धर्जति (गतौ).

धर्णस Adj. = धर्णसि 1) Âpast. Çr. 17,2.

धर्णसि 1) Adj. *kräftig, stark, rüstig.* — 2) n. *das Halten, Bewahren* RV. 1,105,6.

धर्णि m. *Bewahrer.*

धर्तर् Nom. ag. (f. धर्त्री) 1) *Träger, Stützer.* — 2) *Erhalter, Bewahrer.*

धर्तरि Loc. Infin. *beim Halten, — Bewahren* RV. 2,23,17. 9,86,42.

*धर्तव्य Partic. fut. pass. von 1. धृ.

धर्तु Nom. act. in दुर्धर्तु.

धर्तर m. *Stechapfel* Buâvapr. 1,203,8.

धर्त्र n. 1) *Stütze, Halt.* — 2) **Haus.* — 3) **= धर्म. — 4) **= क्रतु.

*धर्म्, धर्मति *zum Gesetz werden.*

धर्म m. (adj. Comp. f. आ) 1) *Satzung, Ordnung, Gesetz, Brauch, Sitte, Vorschrift, Regel, Bestimmung, — in Betreff von* (Gen. oder im Comp. vorangehend), *Rechtssache, jus; Gerechtigkeit, das Rechte, Gute, Pflicht, Tugend, moralisches Verdienst, gute Werke.* धर्मेण *nach dem Gesetz, nach Recht, auf gerechte Weise, der guten Sitte —, der Pflicht gemäss.* धर्मे स्थितः *am Gesetz sich haltend, pflichtgemäss sich benehmend* 71,2. *die Gerechtigkeit* auch als Synonym von *Strafe.* Bei den Buddhisten oft so v. a. *religio.* Ausnahmsweise n. — 2) *das Recht* oder *Gesetz* wird häufig personificirt, insbes. als Jama (*der Todtenrichter*) und als ein Prağâpati, Schwiegersohn Daksha's. — 3) *die Natur —, die Art und Weise eines Dinges, eine wesentliche, charakteristische Eigenschaft, ein solches Merkmal, Eigenthümlichkeit, Attribut.* Bei den Buddhisten oft so v. a. भाव *Zustand.* ईर्ष्या° Lalit. 333,17. दश धर्मान्गतः (Hariv. 1,13,15) = दशधर्मगत. Häufig am Ende eines adj. Comp. (Nom. abstr. °त्व n.). — 4) *eine best. Ceremonie* (प्रवर्ग्य). — 5) *das 9te astrol. Haus.* — 6) **Opfer.* — 7) **eine* Upanishad. — 8) **Umgang mit guten Menschen.* — 9) **= योग. — 10) = **उपमा. — 11) **Bogen.* — 12) **ein* Soma-*Trinker.* — 13) N. pr. verschiedener Männer. — 14) mit धर्म्य verwechselt.

धर्मक 1) am Ende eines adj. Comp. = धर्म 3). — 2) m. N. pr. eines Mannes.

*धर्मकथक und *°कथिक m. *Verkünder des Gesetzes* (buddh.)

धर्मकर्मन् n. *ein Werk der Gerechtigkeit, ein gutes Werk.*

धर्मकाङ्क्षिणी f. N. pr. 1) einer Gandharva-Jungfrau Kâraṇḍ. 4,23. — 2) einer Kiṁnara-Jungfrau ebend. 6,14.

धर्मकाण्ड m. n. Titel eines *über Pflichten handelnden Abschnittes* Opp. Cat. 1.

धर्मकाम 1) *das Gesetz —, das Rechte —, die Pflicht liebend.* — 2) m. N. pr. eines bösen Dämons Lalit. 392,11.

1.*धर्मकाय m. *der Körper des Gesetzes, —des abstracten Seins,* Bez. eines der drei Körper eines Buddha.

2. धर्मकाय m. 1) **ein* Buddha. — 2) Bein. Avalokiteçvara's. — 3) N. pr. einer Gottheit des Bodhivṛksha Lalit. 522,9.

धर्मकार्य n. *eine Obliegenheit der Pflicht.*

*धर्मकाल (धर्मकाय?) m. *ein* Gina Gal.

धर्मकीर्ति m. N. pr. verschiedener Männer.

*धर्मकील m. 1) *ein königliches Edict.* — 2) *Gatte* Gal.

*धर्मकीलक m. *ein auf den Namen von Brahmanen ausgestelltes Schenkungsedict.*

धर्मकूप m. N. pr. eines Tîrtha.

धर्मकृच्छ्र n. *eine Schwierigkeit das Rechte zu treffen* MBh. 3,76,18.

धर्मकृत् Adj. 1) *Ordnung schaffend.* — 2) *seine Pflichten erfüllend, Tugend übend* MBh. 13,149,64.

धर्मकृत्य n. *eine Obliegenheit der Pflicht, eine religiöse Handlung* Âpast.

धर्मकेतु m. 1) **ein* Buddha. — 2) N. pr. *a)* eines Devaputra Lalit. 346,11. — *b)* eines Buddha und verschiedener anderer Personen.

धर्मकोश m. *die Gesammtheit der Gesetze.* °व्याख्या f. Titel eines buddh. Werkes.

धर्मक्रिया *eine Obliegenheit der Pflicht* Kâm. Nîtis. 14,44.

धर्मक्षेत्र 1) n. *das Gebiet des Gesetzes,* N. pr. einer Oertlichkeit, = कुरुक्षेत्र. — 2) m. N. pr. eines Mannes VP.² 4,175.

धर्मखण्ड m. Titel *eines über Pflichten handelnden Abschnitts* Opp. Cat. 1,6920.

धर्मगञ्ज m. 1) *die Schatzkammer des Gesetzes* Kâraṇḍ. 35,7. — 2) *eine aus heiligen Büchern bestehende Bibliothek* (buddh.).

धर्मगवेष m. N. pr. eines Mannes.

धर्मगकनाभ्युद्गतराज m. N. pr. eines Buddha.

धर्मगुप् Adj. *das Gesetz bewahrend, —beobachtend* MBh. 13,149,64.

धर्मगुप्त m. 1) N. pr. verschiedener Männer. Auch °मिश्र. — 2) Pl. *eine best. buddhistische Schule.*

धर्मगुप्तचरित n. Titel eines Werkes.

धर्मगोप m. N. pr. eines Fürsten.

धर्मघट m. *ein bei feierlichen Gelegenheiten gebrauchter Krug mit wohlriechendem Wasser.*

धर्मघोष m. N. pr. eines Autors Ind. St. 14,360.

धर्मघ्न 1) *das Gesetz verletzend, gesetzwidrig.* — 2) *m. *Terminalia Bellerica.*

1. धर्मचक्र n. 1) *das Rad des Gesetzes,* als Symbol des sich weithin verbreitenden Gesetzes. — 2) *eine best. mythische Waffe.*

2.*धर्मचक्र m. *ein* Buddha.

*धर्मचक्रभृत् m. *ein* Buddha oder Gina.

धर्मचक्षुस् Adj. *der ein Auge für das Rechte hat* R. 2,111,22.

धर्मचन्द्र m. N. pr. eines Mannes.

धर्मचर m. N. pr. eines Devaputra Lalit. 346,11.

धर्मचरण n. und °चर्या f. (Âpast.) *Erfüllung der*

Pflichten.

धर्मचारिन् 1) Adj. *die Pflichten erfüllend, tugendhaft.* — 2) m. *a*) Bein. Çiva's. — *b*) N. pr. α) eines Devaputra Lalit. 249,9. — β) einer Gottheit des Bodhivṛksha Lalit. 522,10. — 3) f. °रिणी *eine Gefährtin bei der Erfüllung der Pflichten,* insbes. *die gemeinsam mit dem Gatten die Pflichten erfüllende Gattin, Ehegefährtin.*

धर्मचिन्तक Adj. *der über das Recht nachdenkt, mit dem Rechte vertraut.*

*धर्मचिन्तन n. und °चिन्ता f. (Lalit. 249,18) *das Nachdenken über das Gesetz, — die Pflichten.*

धर्मचिन्तिन् Adj. *über das Gesetz nachdenkend* Lalit. 199,11.

धर्मच्छल n. *Umgehung —, Verletzung des Gesetzes* MBh. 13,20,13.

धर्मज 1) Adj. *aus Pflichtgefühl gezeugt.* — 2) m. Patron. Judhishṭhira's.

धर्मजन्मन् m. Patron. Judhishṭhira's.

धर्मजिज्ञासा f. Titel eines Werkes.

धर्मजीवन Adj. *von der Erfüllung vorgeschriebener frommer Werke lebend.*

धर्मज्ञ Adj. *gesetzeskundig, das Recht kennend* Gaut. °तम Superl. °ता f. Nom. abstr. Chr. 83,30.

धर्मज्ञान n. *Kenntniss des Gesetzes, — des Rechten* 144,9.

*धर्मण m. 1) *eine Art Schlange.* — 2) *ein best. Baum.* Nach Mat. med. 296 *Grewia elastica.*

धर्मतत्त्व n. *das wahre Wesen des Gesetzes,* °तस् Adv. *in der dem Gesetze vollkommen entsprechenden Weise* MBh. 8,229. — 2) Titel eines Werkes. °तत्त्वार्थचिन्तामणि m. desgl. Opp. Cat. 1.

धर्मतस् 1) n. Sg. und Pl. *Anfang und Ende des Gesetzes, summum jus* Gaut. 13,11. 18,24. 32. MBh. 1,105,50. 3,183,63. 5,29,21. 12,188,20. — 2) m. N. pr. eines Mannes VP.² 4,54.

धर्मतस् Adv. 1) *dem Gesetze nach, der Regel gemäss, von Rechtswegen.* — 2) *aus Tugend, aus einem edlen Motive.* — 3) am Ende eines Comp. = धर्मात्. न चलति निजवर्णधर्मतो यः *wer nicht weicht von den für seine Kaste geltenden Vorschriften* 104,12.

धर्मता f. Nom. abstr. zu धर्म 3).

धर्मतीर्थ n. N. pr. eines Tîrtha.

धर्मत्रात m. N. pr. eines buddh. Gelehrten.

°धर्मत्व n. s. u. धर्म 3).

धर्मद 1) Adj. *moralisches Verdienst verleihend, —bewirkend.* — 2) m. N. pr. eines Wesens im Gefolge Skanda's.

धर्मदक्षिणा f. *Lohn für Unterweisung im Gesetz* (buddh.) Kâraṇḍ. 35,20.

धर्मदत्त m. N. pr. verschiedener Männer.

धर्मदर्शिन् Adj. *der ein Auge für das Rechte hat* Comm. zu R. ed. Bomb. 2,111,22.

धर्मदान n. *eine nur im Gefühl der Pflicht dargebrachte Gabe, eine fromme Gabe.*

धर्मदार m. Pl. *eine rechtmässige Gattin.*

धर्मदास m. N. pr. verschiedener Männer.

धर्मदिन्ना f. N. pr. einer Frau.

धर्मदीपिका f. Titel eines Werkes.

धर्मदुघा Adj. f. *Milch zu Opfern milchend* Bhâg. P. 1,17,3.

*धर्मदृढभेद्यसुनिलम्भ m. N. pr. des Fürsten der Garuḍa.

धर्मदृष्टि Adj. = धर्मचक्षुस् 59,25.

धर्मदेव m. *der Gott der Gerechtigkeit* 56,16.

धर्मदेशक m. *Unterweiser im Gesetz.*

धर्मदेशना f. *Unterweisung im Gesetz* Pañkat. ed. Bomb. 3,67,15. Bei den Buddhisten so v. a. *Predigt* Kâraṇḍ. 35,22. Lalit. 34,22.

धर्मदोग्ध्री f. *eine Kuh, deren Milch zu Opfern bestimmt ist,* VP.² 5,218.

*धर्मद्रवी f. Bein. der Gañgâ.

*धर्मद्रोहिन् 1) Adj. *das Gesetz —, das Recht verletzend.* — 2) m. *ein* Rakshas.

धर्मद्वार n. Pl. *die Tugenden* oder *Pflichten als Mittel zur Erlangung der höchsten Weisheit* Kâraka 1,11.

*धर्मद्वेषिन् m. *Terminalia Bellerica.*

धर्मधर m. 1) *ein best.* Samâdhi Kâraṇḍ. 51,14. 83,12. — 2) N. pr. *a*) eines Fürsten der Kiṁnara 1)*a*). — *b*) eines Bodhisattva Kâraṇḍ. 1,19.

1. धर्मधातु m. Bez. eines der 18 Dhâtu bei den Buddhisten.

2.*धर्मधातु m. *ein* Buddha.

धर्मधातुपरिरक्षिणी f. N. pr. einer Kiṁnara-Jungfrau Kâraṇḍ. 6,13.

धर्मधातुवागीश्वर m. N. pr. einer buddh. Gottheit.

धर्मधात्री f. *Erhalterin des Gesetzes* u. s. w. (Wasser) Hariv. 2,79,9. Comm. धर्मस्याधार्य्याः पोषकाः (sic).

धर्मधुर्य Adj. *in der Gerechtigkeit obenan stehend, ein Muster der G.* Kâm. Nîtis. 5,48.

धर्मधृक् m. N. pr. eines Sohnes des Çvaphalka.

धर्मधृत् Adj. *das Gesetz* u. s. w. *beobachtend.*

धर्मधेनु f. = धर्मदोग्ध्री VP.² 5,218. 220.

धर्मध्वज 1) Adj. *a*) *das Gesetz zum Banner habend* (die Sonne). — *b*) *die Tugend zur Schau tragend, heuchlerisch.* — 2) m. N. pr. verschiedener Männer.

धर्मध्वजिक (MBh. 13,163,62) und °ध्वजिन् Adj. = धर्मध्वज 1) *b*).

1. धर्मन् m. 1) *Träger, Erhalter, Ordner.* — 2) N. pr. eines Sohnes des Bṛhadrâga VP. 4,22,3. Richtig धर्मिन्.

2. धर्मन् n. (in der späteren Sprache nur am Ende eines Comp.) 1) *Stütze, Unterlage, Halt.* — 2) *Gesetz, Ordnung, Brauch, Art und Weise.* Instr. Sg. und Pl. *nach der Ordnung, —Reihe, regelmässig, wie es sich gehört, naturgemäss, rite.* धर्मणास्यैरि *nach der natürlichen Ordnung, nach der Reihe.* — 3) *das Rechte, richtiges Verfahren* Çâk. 40,4. *Pflicht gegen* (Loc.). — 4) *Verfügung, Genehmigung.* धर्मणा *mit Genehmigung von* (Gen). अधि धर्मणा *wider den Willen von* (Gen.). — 5) *die Natur —, die Art und Weise eines Dinges, eine wesentliche, charakteristische Eigenschaft, ein solches Merkmal, Eigenthümlichkeit.* Insbes. am Ende eines adj. Comp. — 6) *Reich, Gebiet.* — 7) स्वाय धर्मणे *so v. a. zu eigener Lust* ṚV. 4,53,3.

धर्मनद m. N. pr. eines heiligen Teiches.

धर्मनन्दन m. *ein Sohn* Dharma's; Pl. *die Söhne* Pâṇḍu's.

धर्मनाथ m. *ein rechtmässiger Beschützer.*

धर्मनाभ m. 1) *Bein. Vishṇu's. — 2) N. pr. eines Fürsten.

धर्मनाशा f. N. pr. einer fingirten Stadt Kautukas.

धर्मनित्य Adj. *beständig die Pflicht vor Augen habend* Spr. 3097.

धर्मनेत्र m. N. pr. verschiedener Männer.

धर्मदद 1) Adj. *das Gesetz* (buddh.) *schenkend* Kâraṇḍ. 11,9. — 2) f. आ N. pr. einer Gandharva-Jungfrau ebend. 4,23.

धर्मपञ्चविंशतिका f. Titel eines Werkes Bühler, Rep. No. 616.

*धर्मपट्ट m. *die Binde des Gesetzes* (buddh.).

धर्मपट्टन n. Jama's *Stadt.*

धर्मपति m. *Herr —, Hüter der Ordnung, des Gesetzes.*

धर्मपत्तन n. 1) *Bein. der Stadt Çrâvantî (wohl Çrâvasti). — 2) *Pfeffer* Râgân. 6,31. Bhâvapr. 1,163.

*धर्मपत्र n. *Ficus glomerata.*

धर्मपत्नी f. *eine rechtmässige Gattin.*

धर्मपथ m. 1) *der Weg der Pflicht, — der Tugend.* — 2) N. pr. eines Kaufmanns.

धर्मपन्थन् m. = धर्मपथ 1).

धर्मपर (Âpast.) und धर्मपरायण (57,21. 90,25) Adj. *dem die Pflicht, die Tugend über Alles geht.*

धर्मपरीक्षा f. Titel eines Werkes Bühler, Rep.

No. 617.

धर्मपर्याय m. Bez. *bestimmter buddhistischer Werke* Lalit. 8,5. Kâraṇḍ. 23,10. 12. 25,5. 27,17. 79,18.

धर्मपाठक m. *ein Lehrer des Rechts, Rechtsgelehrter.*

धर्मपाल m. 1) bildliche Bez. *a) der Strafe.* — *b) des Schwertes.* — 2) N. pr. verschiedener Manner.

धर्मपाश m. *eine best. mythische Waffe.*

धर्मपीठ 1) n. N. pr. einer Oertlichkeit. — 2) f. आ N. pr. einer Schlangenjungfrau Kâraṇḍ. 4,9.

धर्मपीडा f. *Pflichtverletzung* Daçak. 83,17.

धर्मपुत्र m. 1) *ein aus Pflichtgefühl erzeugter Sohn.* — 2) *Schüler.* — 3) *Patron. Judhishṭhira's.* — 4) Du. Bein. der Ṛshi Nara und Nârâjaṇa. — 5) N. pr. des 11ten Manu VP.^{2} 3,337.

धर्मपुर n. 1) Bein. der Stadt Ajodhjâ. — 2) N. pr. eines Dorfes an der Narmadâ.

धर्मपुरस्कार Adj. *zunächst nur die Pflichten vor Augen habend* Âpast.

धर्मपुराण n. Titel eines Werkes.

धर्मपूत Adj. *tugendrein* Daçak. 52,2.

*धर्मप्रचार m. bildliche Bez. *des Schwertes.*

धर्मप्रदीप m. Titel eines Werkes.

धर्मप्रभास m. N. pr. eines Buddha.

धर्मप्रमाणपरिच्छेद m. Titel eines Werkes.

धर्मप्रवक्तर् Nom. ag. *Rechtslehrer.*

धर्मप्रवचन n. *Verkündigung des Gesetzes.*

धर्मप्रवृत्ति f. 1) *Tugendübung, eine tugendhafte Handlungsweise.* Pl. Râǵat. 6,295. — 2) Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

धर्मप्रश्न m. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1. °व्याख्या f. ebend.

धर्मप्रस्थ m. N. pr. eines Wallfahrtsortes.

धर्मप्रह्लादन m. N. pr. 1) eines Fürsten der Gandharva Kâraṇḍ. 2,21. — 2) eines Mannes Âpast.

धर्मप्रिय m. N. pr. 1) eines Gandharva-Fürsten Kâraṇḍ. 2,21. — 2) eines buddh. Gelehrten.

*धर्मबल N. pr. eines Mannes.

धर्मबिन्दु m. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

धर्मबुद्धि 1) Adj. *dessen Geist auf die Tugend gerichtet ist, tugendhaft.* — 2) m. N. pr. verschiedener Männer.

धर्मभगिनी f. 1) *ein in die Rechte einer Schwester getretenes Frauenzimmer.* — 2) *eine Mitschwester im Glauben* (buddh.). Im Prâkrit zu belegen.

धर्मभागिन् Adj. *Tugend besitzend, tugendhaft* 155,5.

धर्मभाणक m. *Verkünder des Gesetzes, Prediger* (buddh.) Kâraṇḍ. 13,12. 27,17. 78,1. Lalit. 215,7. Hier und da falschlich °भानक.

धर्मभिक्षुक m. *ein Bettler aus Tugend.*

धर्मभीरु Adj. *pflichtscheu* Kautukar.

धर्मभृत् 1) Adj. *das Gesetz aufrechthaltend, gerecht.* Beiw. von Fürsten. — 2) m. N. pr. verschiedener Männer.

धर्मभृत und v. l. धर्मभृद्य (Hariv. 1,7,82) m. N. pr. eines Sohnes des 13ten Manu.

धर्मभ्रातर् m. *ein Bruder im Gesetze, Religionsgenosse, durch Erfüllung gleicher Pflichten mit Jmd verbrüdert.*

धर्ममति m. N. pr. 1) eines Prinzen. — 2) einer Gottheit des Bodhivṛksha Lalit. 522,10.

धर्ममय Adj. *ganz aus Gesetz bestehend, ganz Tugend seiend.*

1. धर्ममात्र n. *nur die Art und Weise, nur das Wie* Gaim. 2,1,9. Chr. 232,21.

2. धर्ममात्र Adj. *nur auf dem Wie beruhend, nur attributiv* Kâtj. Çr. 1,8,7. 9,5,10. Nom. abstr. °त्व n. 4,12,16. 8,2,19.

धर्ममार्ग m. *der Weg der Pflicht, — der Tugend.*

*धर्ममित्र m. N. pr. eines Mannes.

धर्ममीमांसासंग्रह m. und °मीमांसासारसंग्रह (Opp. Cat. 1) m. Titel zweier Werke.

धर्ममूल n. *die Grundlage des Gesetzes, des Rechts* Gaut. 1,1.

धर्ममृज् (Nom. °मृक्!) m. N. pr. v. l. für धर्मधृक् Hariv. 1,34,13.

धर्ममेघ 1) m. *ein best.* Samâdhi *im* Joga Jogas. 4,29. — 2) *f. आ Bez. einer der zehn Bhûmi bei den Buddhisten.

धर्ममेघध्यान n. *ein best. Geisteszustand bei ekstatischer Meditation im* Joga Vjâsa zu Jogas. 1,2.

*धर्मयु Adj. *gerecht, tugendhaft.*

धर्मयुक्त Adj. 1) *gerecht, tugendhaft* Âpast. 2,8,6. 14,14. — 2) *mit dem Gesetze —, mit dem Rechte im Einklang stehend* Âpast. 2,20,15. R. 1,37,7.

धर्मयुग n. *das Weltalter des Gesetzes, das* Kṛta-juga.

*धर्मयुज् Adj. *gerecht, tugendhaft.*

धर्मयुद्ध n. *ein auf redliche Weise geführter Kampf.*

धर्मयोनि m. *der Mutterschooss des Gesetzes,* Bein. Vishṇu's Vishṇus. 1,54.

धर्मय्यदीक्षित m. N. pr. eines Mannes.

धर्मरक्षिता f. N. pr. einer Frau.

धर्मरत Adj. *Freude an der Tugend habend, d. T. ergeben* 175,15.

धर्मरति 1) Adj. dass. — 2) m. N. pr. eines bösen Dämons Lalit. 394,6.

धर्मरत्न n. Titel eines Werkes. °मञ्जूषा f. desgl.

धर्मरथ m. N. pr. zweier Männer.

धर्मराजाभिद्रुह m. *ein best.* Samâdhi Kâraṇḍ. 77,12.

धर्मरसायन n. Titel eines Werkes Bühler, Rep. No. 618.

धर्मराज् m. Bein. 1) Jama's. — 2) Judhishṭhira's. — 3) eines Fürsten der Reiher.

धर्मराज m. 1) *ein gerechter Fürst.* — 2) *Fürst* überh. — 3) *ein* Buddha. — 4) Bein. *a)* Jama's. Nom. abstr. °ता f. — *b)* Judhishṭhira's. — 5) *der souveräne* Dharma (buddh.) Kâraṇḍ. 69,10.

धर्मराजदीक्षित m. N. pr. eines Autors. °दीक्षितीय n. Titel seines Werkes Opp. Cat. 1.

धर्मराजन् m. Bein. Judhishṭhira's.

धर्मराजिका f. *ein buddh.* Stûpa.

धर्मरात्री f. Hariv. 7794 wohl nur fehlerhaft für धर्मधात्री.

धर्मरुचि 1) Adj. *Freude an der Tugend habend, der T. ergeben* Âpast. — 2) m. N. pr. *a)* eines Dânava. — *b)* einer Gottheit des Bodhivṛksha Lalit. 522,9. — *c)* eines Mannes.

धर्मलोप m. 1) *Pflichtversäumniss* 69,31. — 2) *das Fehlen des Attributs* Sâh. D. 652.

धर्मवत्त् 1) Adj. *a) vom Gesetz begleitet* ṚV. — *b) gerecht, tugendhaft.* — 2) f. °वती *a) *eine best.* Mudrâ (buddh.). — *b)* N. pr. verschiedener Frauen.

धर्मवर्धन 1) Adj. *das Rechte —, die Tugend mehrend* (Çiva). — 2) m. N. pr. *a)* verschiedener Männer. — *b)* eines Dorfes.

धर्मवर्मन् n. *der Panzer des Gesetzes* (Kṛshṇa).

धर्मवसुप्रद Adj. *Tugend und Reichthümer verleihend* (Vishṇu) Vishṇus. 98,91.

धर्मवाणिजक und °वाणिजिक m. *Tugendkrämer, der die Tugend des Vortheils wegen ausübt.*

धर्मवाद m. *eine Unterhaltung über das Gesetz, — über die Pflichten.*

धर्मवादिन् Adj. *über das Gesetz —, über die Pflichten zu reden pflegend.*

*धर्मवासर m. 1) *Vollmondstag.* — 2) *der gestrige Tag.*

*धर्मवाहन m. Bein. Çiva's.

धर्मविचारशास्त्र n. *die Lehre von der Erwägung der Pflichten* Comm. zu Njâjam. 1,1,1.

धर्मविचारसंग्रह m. Titel eines Werkes.

धर्मविजय m. 1) *der Sieg der Gerechtigkeit, der Tugend* Râǵat. 3,329. — 2) Titel eines Schauspiels Hall in der Einl. zu Daçak. 30.

धर्मविद् Adj. *mit dem Gesetze vertraut, seiner Pflichten sich bewusst* Gaut.

*धर्मविद्या f. *Kenntniss des Gesetzes, — des Rechts.*

धर्मविधर्मन् n. Pl. प्रजापतेर्धर्म° Name von vier

Sâman Ârsh. Br.

धर्मविवरण n. Titel eines Werkes.

धर्मविवर्धन m. N. pr. eines Sohnes des Açoka.

धर्मविवेकवाक्य n. Titel eines Werkes.

धर्मविवेचन n. *Erörterung der Gesetze, — der Pflichten.*

धर्मवृद्ध 1) Adj. *reich an Tugenden* Spr. 4215. — 2) m. N. pr. verschiedener Männer VP.² 4,30.

धर्मवैतंसिक m. *der der Tugend nachstellt, so v. a. Tugenden heuchelnd.*

धर्मव्यतिक्रम m. *Uebertretung des Gesetzes* Âpast. Gaut. 1,3.

धर्मव्यवस्था f. *eine gesetzliche Entscheidung* Gaut. 11,22.

धर्मव्याध m. N. pr. *eines tugendhaften Jägers.*

*धर्मशरीर n. *ein kleiner buddh.* Stûpa.

धर्मशर्मन् m. N. pr. eines Lehrers.

धर्मशाला f. 1) **Gerichtssaal.* — 2) *ein Asyl für Bettler und Reisende, Hospiz.*

धर्मशासन n. *Gesetz-, Rechtsbuch.*

धर्मशास्त्र n. dass. Gaut. °सर्वस्व n. und °सुधानिधि m. Titel von Werken.

धर्मशास्त्रिन् m. *ein Anhänger der Gesetzbücher.* Pl. *eine best. Schule* Harshaḱ. 204,7.

धर्मशील 1) Adj. *gerecht, tugendhaft.* — 2) m. N. pr. eines Mannes. — 3) f. आ N. pr. einer Frau.

*धर्मश्रेष्ठिन् (?) m. N. pr. eines buddh. Arhant's.

धर्मसंयुक्त Adj. *gesetzmässig* 214,20.

धर्मसंश्रित Adj. *gerecht, tugendhaft.*

धर्मसंहिता f. *Gesetzsammlung.* Auch Titel eines best. Werkes Opp. Cat. 1.

धर्मसंकथा f. Pl. *fromme Gespräche* Kâd. 2,118,9.

धर्मसंगर m. *ein auf redliche Weise geführter Kampf.*

धर्मसंगीति f. 1) *ein buddh. Concil.* — 2) Titel eines Werkes.

धर्मसंग्रह m. Titel eines buddh. Werkes. °निवृत्ति f. Titel eines Gaina-Werkes Bühler, Rep. No. 726.

धर्मसंज्ञा f. *Pflichtgefühl* MBh. 3,260,24.

धर्मसत्यव्रत Adj. *der Pflicht und der Wahrheit ergeben* R. 2,41,6. धर्म्यं सत्यव्रतम् ed. Bomb.

*धर्मसभा f. *Gerichtssaal.*

धर्मसमय m. *eine übernommene Verpflichtung* 205,11.

धर्मसंप्रदायदीपिका f. Titel eines Werkes Bühler, Rep. No. 349.

धर्मसहाय m. *ein Gefährte —, ein Gehülfe bei der Erfüllung religiöser Pflichten.*

धर्मसांकथ्य n. *eine Unterhaltung über das Gesetz* (buddh.) Kâraṇḍ. 16,6. 43,3. 61,20.

धर्मसाधन n. 1) *Erfüllung der Pflichten* Ind. St. 15,395. — 2) *ein nothwendiges Werkzeug zur Erfüllung der Pflichten* Kâm. Nitis. 6,4.

धर्मसारथि m. N. pr. eines Mannes.

धर्मसावर्णि und °क (VP. 3,2,28) m. N. pr. des 11ten Manu.

*धर्मसिंह m. N. pr. eines Mannes.

धर्मसिन्धु m. Titel verschiedener Werke.

धर्मसुत Patron. 1) m. Judhishṭhira's. — 2) f. आ der Lopâmudrâ Bâlar. 299,20.

धर्मसू 1) Adj. *Ordnung —, Gesetz fördernd.* — 2) *m. *der gabelschwänzige Würger.*

1. धर्मसूत्र n. *ein über Gesetz und Brauch handelndes* Sûtra. °व्याख्या f. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

2. धर्मसूत्र m. N. pr. eines Mannes.

धर्मसेतु m. 1) *ein Damm zum Schutze des Gesetzes, — des Rechts.* Auch als Beiw. Çiva's. — 2) N. pr. eines Mannes.

धर्मसेन m. N. pr. verschiedener Männer.

धर्मसेवन n. *Erfüllung der Pflichten* 148,21.

धर्मस्कन्ध m. *ein auf die Gesetze sich beziehender Hauptabschnitt* Çaṅk. zu Bâdar. 3,4,17. fgg. Auch Titel eines Werkes.

धर्मस्थ m. *Richter.*

धर्मस्थल n. N. pr. einer Stadt.

धर्मस्थविर m. N. pr. eines Mannes.

धर्मस्थितिता f. *die constante Natur des* Dharma (buddh.).

धर्मस्थूणाराज m. *der Hauptpfosten des Gesetzes* Pâr. Gṛhj. 3,4,18.

धर्मस्मारक m. *Rechtslehrer* Ind. St. 10,131.

धर्मस्वामिन् m. 1) **der Herr des Gesetzes*, Beiw. eines Buddha. — 2) N. pr. eines von Dharma errichteten Heiligthums.

धर्मकृत्तर् Nom. ag. (f. °कृत्री) *das Gesetz —, das Recht verletzend.*

धर्महानि f. *Pflichtversäumniss* Âpast.

धर्महीन Adj. *ausserhalb des Gesetzes stehend* Gaut. 4,25.

धर्माकर m. N. pr. verschiedener Männer, auch eines Buddha.

धर्माक्षेप m. in der Rhetorik *eine Erklärung, dass man die allgemein angenommene Natur eines Dinges nicht gelten lasse.*

धर्माख्यान n. *Auseinandersetzung der Pflichten* Spr. 3108.

धर्मागम m. *ein überliefertes Gesetz.* Vgl. सिद्धान्त°.

धर्माङ्ग 1) Adj. *dessen Körper das Gesetz ist* (Vishṇu) Vishṇus. 1,54. — 2) *f. आ *Reiher.*

धर्माङ्गद m. N. pr. verschiedener Männer.

धर्माचार्य m. *Rechtslehrer.* °स्तुति f. Titel eines Werkes.

धर्मातिक्रम m. *Uebertretung des Gesetzes* Âpast.

धर्मात्मज m. Patron. Judhishṭhira's.

धर्मात्मता f. *Gerechtigkeit, Tugendhaftigkeit.*

धर्मात्मन् 1) Adj. *gerecht, tugendhaft, seiner Pflichten sich bewusst.* — 2) *m. Bein. Kumârapâla's.

धर्मादित्य m. N. pr. eines Fürsten.

धर्मादेशक m. v. l. für धर्मदेशक Paṅkat. 166,17.

धर्माधर्मज्ञ Adj. *Recht und Unrecht kennend* (Vishṇu) Vishṇus. 1,54.

धर्माधर्मपरीक्षण n. *das Untersuchen des Rechts oder Unrechts.* Auch *ein best. Gottesurtheil.*

धर्माधर्मप्रबोधिनी f. Titel eines Werkes.

धर्माधात्री f. s. धर्मधात्री.

1. धर्माधिकरण n. *Gericht.* °णाधिष्ठितपुरुष m. *Gerichtsperson.*

2. धर्माधिकरण m. *Richter.*

धर्माधिकरणस्थान n. *Gerichtshof.*

धर्माधिकार m. 1) *Rechtsverwaltung, Rechtspflege.* — 2) Titel eines Werkes.

धर्माधिकारणिक und *°कारणिन् m. *Richter.*

धर्माधिकारिक Adj. *das Kapitel vom Recht betreffend.*

धर्माधिकारिन् m. 1) *Richter* Kâd. 98,19. °रिपुरुष m. *Gerichtsperson.* — 2) *Sittenrichter* (als Amt), *Prediger* Ind. St. 15,368. fgg.

धर्माधिकृत m. *Richter.*

धर्माधिष्ठान n. *Gericht, Gerichtshof.*

धर्माध्यक्ष m. *Oberrichter, Minister der Justiz.*

धर्माधन् m. *der Weg des Gesetzes, — der Tugend.*

धर्मानल m. N. pr. eines Mannes Kautukas.

धर्मानुकाङ्क्षिन् Adj. *der Gerechtigkeit nachstrebend, dem es um's Rechte zu thun ist* 94,11.

धर्मानुष्ठान n. *Pflichterfüllung* Âpast.

धर्मानुस्मृति f. *beständiges Denken an das Gesetz* (buddh.) Lalit. 34,21.

धर्मानुस्मृत्युपस्थान n. Titel eines buddh. Werkes.

धर्मान्धु m. N. pr. eines Tîrtha.

धर्माभिज्ञनवत् Adj. *gerecht und von edler Herkunft* R. 2,72,16.

धर्माभिमुख 1) m. *ein best.* Samâdhi Kâraṇḍ. 93,2. — 2) f. आ N. pr. einer Apsaras ebend. 3,15.

धर्माभिषेकक्रिया f. *eine vorgeschriebene Abwaschung.*

धर्मामृत n. und धर्माम्भोधि m. Titel zweier Werke.

*धर्माय्, °यते *zum Gesetz werden.*

*धर्मायतन n. *die Objecte des Sinnesorgans* Manas. Davon *°निक Adj. (buddh.).

धर्मायन n. *Rechtsgang, Rechtshandel* Bhar. Nâṭyaç. 34,73.

धर्मारण्य n. 1) *ein Wald, in welchem Einsiedler ihren Pflichten obliegen.* — 2) N. pr. *a) eines heiligen Waldes* in Madhjadeça. — *b)* einer Stadt.

धर्मार्थदुघ Adj. *Gutes und Nützliches* milchend (d. i. *verleihend*) oder f. आ *die drei dieses verleihenden* Veda Bhâg. P. 4,6,44.

धर्मार्थयुक्त Adj. *mit der Pflicht und dem Nutzen in Einklang stehend* Âpast.

धर्मार्थीय Adj. *auf das Gesetz —, auf die Pflicht bezüglich.*

धर्मालोक m. *ein Licht des Gesetzes* Kâraṇd. 8,3 (so wird dieses Werk genannt).

धर्मालोकमुख n. *ein Eingang zum Lichte des Gesetzes* (buddh.) Lalit. 232,11. Deren werden 108 angenommen.

धर्माशोक m. Bein. Açoka's.

धर्माश्रित Adj. *gerecht, tugendhaft.*

धर्मासन n. *Richtersitz.*

धर्मास्तिकाय m. bei den Gaina *die Kategorie Tugend* Çaṃk. zu Bâdar. 2,2,33.

*धर्माह् m. *der gestrige Tag.*

धर्माहृत Adj. *auf gesetzmässige Weise erworben* Âpast.

धर्मिक fehlerhaft für धार्मिक.

धर्मिता f. Nom. abstr. von धर्मिन्. Am Ende eines Comp. *das Behaftetsein mit dem und dem charakteristischen Merkmal.*

धर्मितावच्छेद m. (Opp. Cat. 1), °च्छेदकताप्रत्यासत्तिविचार m., °च्छेदकतावाद m. (Opp. Cat. 1), °च्छेदकतावादार्थ m. (ebend.), °च्छेदकप्रत्यासत्ति f. (Bühler, Rep. No. 383), °निरूपण n. und °च्छेदकवाद m. (Opp. Cat. 1,7714) Titel von Werken.

धर्मित्व n. 1) *Gerechtigkeit, Pflichtgefühl.* — 2) am Ende eines Comp. *a) das Verpflichtetsein zu* Gaut. 10,28. — *b) das Behaftetsein mit dem und dem charakteristischen Merkmal, das Unterworfensein der und der Erscheinung.*

धर्मिन् 1) Adj. *a) das Gesetz kennend, — befolgend, seiner Pflichten sich bewusst* Gaut. 10,52. — *b) mit besonderen Eigenschaften versehen, woran besondere Eigenschaften haften.* Subst. *Object, Ding* Kap. 5,98. 6,4. — *c)* am Ende eines Comp. *α) Jmdes Gesetze befolgend, — Gesetzen unterworfen, — Rechte habend, — Pflichten erfüllend. — β) die Art und Weise —, die Eigenthümlichkeit von Jmd* oder *Etwas habend, Etwas als charakteristisches Merkmal habend, einer best. Erscheinung unterworfen.* — 2) m. N. pr. *a)* des 14ten Vjâsa. — *b)* eines Fürsten VP 4,22,8. — 3) *f. °णी *ein best. wohlriechender Arzneistoff* Râgân. 6,114.

धर्मिष्ठ Adj. (f. आ) 1) *seine Pflichten vollkommen erfüllend, überaus gerecht, —gewissenhaft, — tugendhaft.* Nom. abstr. °ता f. — 2) *dem Gesetze vollkommen entsprechend, mit dem Gesetze —, mit der Tugend ganz in Einklang stehend, gesetzmässig, gesetzlich.*

*धर्मीपुत्र m. *Schauspieler.*

धर्मेन्द्र m. Bein. Jama's.

धर्मेप्सु Adj. *nach moralischem Verdienst trachtend.*

धर्मेयु m. N. pr. eines Sohnes des Raudrâçva.

धर्मेश m. Bein. Jama's.

धर्मेश्वर m. 1) dass. — 2) N. pr. *a)* eines Devaputra Lalit. v. l. धर्मचर. — *b)* verschiedener Männer Lalit. 201,4.

धर्मेश्वरतीर्थ n. N. pr. eines Tîrtha.

धर्मेश्वरलिङ्ग n. Name eines Liṅga.

धर्मोच्चय m. N. pr. eines mythischen Palastes (buddh.).

1. धर्मोत्तर n. *ein Vorwalten der Gerechtigkeit* MBh. 1,100,10.

2. धर्मोत्तर 1) Adj. *ganz der Gerechtigkeit ergeben, nur an seine Pflichten denkend* Gaut. Ragh. 13,7. — 2) m. N. pr. eines buddh. Gelehrten.

धर्मोत्तरीय m. Pl. *die Schule des* Dharmottara.

धर्मोपदेश m. 1) *Unterweisung im Gesetze, in den Pflichten, Lehren in Bezug auf dieselben* Âpast. — 2) *die Gesetze, Gesetzsammlung.* — 3) *die Angabe des Wie* Gaim. 3,3,4. — 4) Titel eines Gaina-Werkes Bühler, Rep. No. 727.

*धर्मोपदेशक m. *Rechtslehrer.*

धर्मोपदेशना f. 1) *Unterweisung im Gesetz.* धर्मदेशना v. l. — 2) Titel eines Werkes Bühler, Rep. No. 619.

धर्मोपमा f. *ein Gleichniss, in welchem zwei Dinge in Bezug auf eine gemeintschaftliche charakteristische Eigenschaft einander gleichgestellt werden.*

धर्म्य 1) Adj. (f. आ) *a) gesetzmässig, gesetzlich, rechtmässig, mit dem Gesetze —, mit dem Rechte, —mit dem Brauche in Einklang stehend, zu derselben in Beziehung stehend, herkömmlich.* — *b) gerecht, rechtschaffen* (von Personen). — *c) mit besonderen Eigenschaften versehen.* — *d) einer Person* oder *Sache* (Gen.) *entsprechend.* — 2) n. *herkömmliche Abgabe.*

धर्म्योत्तेप m. in der Rhetorik *eine Erklärung, dass man den Träger einer anerkannten charakteristischen Eigenschaft als solchen nicht gelten lasse.*

धर्ष्, धर्षति, धर्षाति, धर्षत्, धर्षाण und धर्षमाण. 1) *dreist —, muthig sein.* — 2) *den Muth zu Etwas haben, wagen zu* (Infin.), *sich an Jmd* (Acc.) *wagen.* — 3) धर्षत् *dreist, kühn, muthig.* धर्षत् und धर्षता Adv. *herzhaft, tüchtig, kräftig.* — 4) धर्षित *kühn, muthig, tapfer.* धर्षिता Adv. vielleicht fehlerhaft für धर्षता. — 5) धर्ष्ट *keck, frech.* धर्ष्टम् und धर्ष्ट° Adv. — 6) *संकृतौ und हिंसे. — 7) धृष्यमाण Paṅkat. 265,8 fehlerhaft. — Caus. 1) धर्षयति *sich an Jmd* oder *Etwas wagen, Jmd Etwas anthun, sich an Jmd* oder *Etwas vergreifen, über Jmd kommen, Jmd bewältigen, bezwingen, hart mitnehmen, Etwas verderben, zu Grunde richten.* धर्षिता *geschändet.* धर्षितवंस् Supaṛṇ. 27, 1. — 2) Med. *überbieten, bezwingen* AV. 3,3,2. — Mit अप *bezwingen.* — Mit अभि Simpl. und Caus. *überwältigen, bezwingen.* — Mit अव in अनवधर्ष्य, अनवधर्षय. — Mit आ *sich wagen an, Jmd Etwas anhaben können.* — Caus. *Jmd zu nahe treten, beleidigen, reizen.* — Mit उप *sich wagen an.* — Mit परि Caus. *über Etwas herfallen.* — Mit प्र *sich an Jmd wagen, Jmd zu nahe treten, Jmd Etwas anthun, beunruhigen, bewältigen.* — Caus. dass. und *schänden* (ein Weib), *verderben, verwüsten.* — Mit अभिप्र in °धर्षण. — Mit संप्र Caus. *sich an Jmd wagen, Jmd Etwas anthun.* — Mit प्रति *aushalten, widerstehen.* — Mit वि Caus. *sich an Jmd wagen, Jmd Etwas anthun, Jmd beunruhigen, schänden* (ein Weib), *Etwas verderben.* — Mit सम् Caus. *schänden* (ein Weib), *Etwas verderben.*

धर्ष m. 1) Nom. act. in दुर्धर्ष. — 2) *Eunuch; vgl. धर्षवर.

धर्षक 1) Adj. am Ende eines Comp. *über Etwas herfallend, einen Angriff machend auf.* — 2) *m. *Schauspieler.*

धर्षण 1) n. f. (आ) *a) ein Angriff auf Personen* oder *Sachen, Beleidigung, Misshandlung.* — *b) *Beischlaf* (eher *Schändung, Nothzucht*). — 2) *f. ई *ein freches, liederliches Weib.*

धर्षणात्मन् Adj. *der gern Jmd Etwas anthut* (Çiva).

*धर्षणि f. = धर्षण 2).

धर्षणीय Adj. *derjenige, dem leicht beizukommen ist, einem Angriffe ausgesetzt, leicht unterliegend, —zu Schaden kommend.*

*धर्षवर m. *Eunuch.* Richtig वर्षधर.

धर्षित 1) Adj. s. u. धर्ष् Caus. — 2) *f. आ *ein freches liederliches Weib.* — 3) *n. *Beischlaf.*

धर्षिन् 1) Adj. am Ende eines Comp. *herfallend*

über, beleidigend, misshandelnd. — 2) f. °णी ein freches, liederliches Weib.

*धलएड m. eine best. stachelige Pflanze.

*धलिल N. pr. eines Thales.

धव्, धवते rennen, rinnen RV. — Mit नि hinfliessen —, hinlaufen zu (Loc).

1. धव m. Anogeissus latifolia RÂGAN. 9,112. BHÂVAPR. 1,235.

2. धव (accentuirt nur in NAIGH.) m. 1) Mensch, Mann. — 2) Ehemann, Gatte. — 3) Besitzer, Herr, Herrscher, Gebieter. — 4) *Spitzbube.

*धवनी f. wohl Demodium gangeticum oder eine verwandte Species.

*धवर n. eine best. hohe Zahl (buddh.).

धवल 1) Adj. (f. आ) a) blendend weiss. — b) *hübsch. — 2) m. a) *die blendend weisse Farbe. — b) eine Taubenart BHÂVAPR. 2,8. — c) *ein ausgewachsener Stier. — d) *eine Art Kampfer RÂGAN. 12,70. — e) *Anogeissus latifolia RÂGAN. 9,112. — f) ein best. Râga. — g) N. pr. α) eines Mannes. — β) eines Weltelephanten. — γ) eines Hundes Ind. St. 14,111. — 3) f. (*आ) und ई eine weisse Kuh. Als Zugthier KÂD. 2,129,24. — 4) f. ई a) weisses Haar. — b) N. pr. eines Flusses. — 5) n. a) *weisser Pfeffer RÂGAN. 6,84. — b) ein best. Metrum. — c) N. pr. einer Stadt.

धवलगिरि m. der Dolaghir.

धवलगृह n. das oberste, weiss angestrichene Stockwerk eines Hauses HARSHAK. 125,23.

धवलता f. und धवलत्व n. die weisse Farbe.

धवलनिबन्ध m. Titel eines Werkes.

1.*धवलपक्ष m. die Zeit des zunehmenden Mondes.

2.*धवलपक्ष m. Gans.

धवलपुराणसमुच्चय m. Titel eines Werkes.

धवलमुख m. N. pr. eines Mannes.

*धवलमृत्तिका f. Kreide.

धवलय्, °यति weiss machen, beleuchten KÂD. 81,10. 143,19. 144,13. 201,21. 2,34,10. PRASANNAR. 148,14. धवलित weiss gemacht, beleuchtet.

धवलाय्, °यते eine weisse Farbe annehmen, glänzend weiss erscheinen KÂD. 2,37,17. HARSHAK. 219, 21. °यित Partic. 210,10.

धवलाष्टक n. Titel eines Gedichts.

धवलिमन् m. Weisse, die weisse Farbe, nitor KÂD. 145,23. 201,21. 227,9. zugleich Reinheit 2,58,3.

धवली Adv. mit भू glänzend weiss werden HARSHAK. 139,6.

*धवलेतरतण्डुल m. Andropogon bicolor GAL.

*धवलोत्पल n. die Blüthe der weissen Wasserlilie.

*धवाणक m. Wind.

धवितव्य oder धवितव्य Adj. anzufächeln ÇAT. BR.

धवित्र n. Fächer, Wedel von Fell oder Leder ÂPAST. ÇR. 15,5,12. धवित्रदण्ड m. Fächerstiel MÂN. ÇR. 4,2.

धवीयस् Adj. Compar. schnell rennend.

धस् in *°पयो°, पुरो°, रेतो°, वयो°.

धस्मन् in पुरु°.

1. धा, Präsensstämme: दधा (Act.), दध् (Act. Med.), दध (Act. Med.) und धा (Act. Med.); Absol. धित्वी (TS. 7,4,8,1. 2) und क्रित्वा; Pass. धीयते, °धित (धित HARIV. 7799 verdächtig) und क्रित (s. bes.). 1) setzen, legen, stellen, einfügen, einbringen, — in oder auf (Loc.). दण्डम् den Stock legen auf, so v. a. Strafe verhängen über (Loc. oder Gen.). तत्पद्व्यां पदम् den Fuss auf seinen Weg stellen, so v. a. es ihm nachthun, ihm gleichen 251,7. Meist Act. — 2) hinbringen —, hinschaffen zu (Loc.). आरे weit wegschaffen RV. 10,35,4. Meist Act. — 3) Jmd an einen Ort oder in einen Zustand versetzen, verhelfen zu, bringen in oder zu (Loc. oder Dat.) RV. 2,34,9. 4,17,7. Meist Act. — 4) richten auf (Dat. RV. 7,56,19, oder Loc.), nach oder an (Loc.). चित्ताम्, मतिम् oder मनस् seine Gedanken richten auf, denken an (Loc. oder Dat.), beschliessen (mit Dat., Loc., Acc. mit प्रति, Infin., oder directe Rede mit इति). Meist Med. धीयमान (v. l. वर्तमान) und धित (verdächtig) dessen Sinn gerichtet ist auf (Loc. oder Dat.). — 5) Jmd (Dat., Loc. oder Gen.) Etwas bestimmen, verleihen, zutheilen, verschaffen, geben, schenken. Meist Act. Pass. verliehen werden u. s. w., so v. a. zufallen RV. 1,81,3. — 6) festsetzen, feststellen, anordnen, constituere. — 7) einsetzen als, bestimmen —, machen zu, reddere; mit doppeltem Acc. RV. 7, 31,12. Spr. 1060. — 8) machen, bewerkstelligen, unternehmen, bewirken, verursachen, schaffen, hervorbringen, erzeugen. चेनस् Befriedigung gewähren, Jmd (Dat.) Etwas (Acc.) gewähren. Aor. mit पूरयाम्, मत्रयाम्, वरयाम् = चकार Ind. St. 14, 144. — 9) halten (in der Hand), fassen, tragen, in sich tragen (eine Leibesfrucht). — 10) ein Kleid, einen Schmuck, Blüthe tragen. — 11) tragen, so v. a. erhalten, aufrechthalten. — 12) Med. an sich nehmen, empfangen, erlangen, erhalten RV. 4,32,19. 6,67,7. insbes. eine Leibesfrucht empfangen, concipere. अन्तम् ein Ende finden RV. 6, 29,5. आकम् und चेनस् Gefallen finden —, sich erfreuen an (Loc. oder Dat.). — 13) sich zu eigen machen, annehmen, so v. a. an sich zur Erscheinung bringen, zeigen, sich zuziehen, inne haben, besitzen, behaupten. — 14) अधायत MBH. 4,1347 fehlerhaft für अधारयत्. — Caus. धापयति vom Simplex nicht zu belegen. — Desid. 1) दिधिषति a) geben —, verschaffen wollen. Med. sich verschaffen wollen, zu gewinnen suchen. — b) belegen —, beschenken wollen. — c) Med. aufbringen wollen. — 2) धित्सति setzen —, legen wollen auf (Loc.). — *Intens. देधीयते. — Mit अति, अतिहित beseitigt. — Mit अधि 1) Act. a) setzen, anlegen, aufsetzen (auf's Feuer). — b) auf Jmd legen, Jmd (Dat. oder Loc.) verleihen, zutheilen. — 2) Med. an sich nehmen, an sich zur Erscheinung bringen. — Mit अनु Med. 1) darauf hinzulegen. — 2) veranlassen zu (Dat.). — 3) zugestehen, überlassen RV. 6,20, 2. — °धास्यति BÂLAR. 117,21 fehlerhaft für °धास्यति. — Mit व्यनु Med. entfalten, ausbreiten. — Mit अत्तर् 1) Act. Med. a) hineinlegen in (Loc.) RV. 1,62,9. 6,44,23. 10,54,6. — b) dazwischen legen, — setzen. — c) abscheiden, absondern RV. 3,38,3. — d) ausschliessen, beseitigen. — e) zudecken, verhüllen, verbergen, — in (Loc.) RV. 7,71,5. verschwinden —, unsichtbar machen, verdunkeln. — 2) Act. a) in sich aufnehmen, — enthalten. — b) im Innern —, im Herzen zur Erscheinung bringen, — zeigen. — c) Jmd (Abl.) Etwas (Acc.) vorenthalten, entziehen. — 3) Pass. verdeckt —, verhüllt —, unsichtbar werden, verschwinden. — Mit *Abl. oder Gen. der Person sich vor Jmd verbergen, sich Jmds Augen entziehen. — 4) अतर्हित a) getrennt. — b) bedeckt, — mit (im Comp. vorangehend). — c) verhüllt, verborgen, versteckt, unsichtbar gemacht, verschwunden, — in (Loc. oder im Comp. vorangehend). Mit Abl. der Person verborgen vor, Jmds Blicken entzogen. — Caus. verschwinden machen. — Mit अप Act. wegschaffen, wegnehmen, — von (Abl.), vertreiben RV. 8,85,13. — Mit अपि oder पि (von MANU an häufiger als अपि) 1) hineinstecken, — in (Loc.). — 2) Jmd (Dat.) darreichen, hingeben, Jmd (Loc.) verleihen RV. 10,36,4. — 3) zudecken, verstopfen, verschliessen, schliessen, einschliessen, verhüllen, bedecken, verdecken, verbergen. Pass. verhüllt werden, spurlos verschwinden in (Loc.) MBH. 12,246,18. 19. Partic. अपिहित und पिहित zugedeckt u. s. w., unsichtbar gemacht, in seiner Thätigkeit gehemmt. — Caus. zudecken lassen mit (Instr.), schliessen lassen (mit doppeltem Acc). — Mit समपि ganz zudecken. — Mit अभि 1) Jmdm (Dat.) übergeben, dahingeben, überliefern. — 2) richten, zurichten RV. 2,23,6. 7,

34,9. — 3) *umhüllen, umlégen mit* (Instr.), *umwinden, binden.* Gewöhnlich Med. अभिहित *angebunden, angeschirrt, angespannt.* — 4) *belegen, mit Truppen überziehen.* — 5) *umfassen*, so v. a. *in Schutz nehmen.* — 6) Med. *in sich tragen, — bergen* Bhâg. P. 3,13,30. — 7) Med. *sich verhalten zu* (Acc.). — 8) *bezeichnen, benennen;* Pass. *bezeichnet —, benannt werden, heissen.* अभिहित *bezeichnet, genannt, heissend.* — 9) *angeben, auseinandersetzen, mittheilen, sprechen über, vortragen, Etwas sagen, sprechen, aussprechen.* अभिहित *angegeben, angezeigt* 219,27 *mitgetheilt, vorgebracht, vorgetragen, gesprochen, worüber* oder *über wen gesprochen worden ist.* — 10) *zu Jmd Etwas sagen, — sprechen;* mit doppeltem Acc. अभिहित *zu dem Etwas gesagt worden ist* 107,21. — Caus. Med. *nennen lassen.* — Desid. (°धित्सते) *sich umhüllen wollen* RV. 10,85,30. — Mit प्रत्यभि 1) *wieder an sich ziehen, — in sich zurückziehen.* — 2) *erwiedern, antworten.* प्रत्यभिहित *dem geantwortet worden ist.* — 3) *seine Zustimmung geben.* — Mit समभि *zu Jmd* (Acc.) *sprechen.* — Mit अव 1) *einlegen, einstecken, hineinstellen, einschieben, eintauchen, einschliessen, — in* (Loc.). अवहित *steckend —, eingeschlossen in* (Loc.); *in's Wasser gefallen.* — 2) *wegdrängen, eindrücken.* — 3) *sich versenken in* (Loc.), *aufmerken, Acht geben, die Aufmerksamkeit richten auf.* Vom Verbum fin. nur अवधीयताम् 3te Sg. Imperat. impers. अवहित *aufmerksam, Acht gebend, ganz bei einer Sache seiend.* — Caus. *einlegen —, einstecken lassen in* (Loc.). — Mit अन्वव *der Reihe nach hineinstellen* Âpast. Çr. 15,4,2. — Mit अभ्यव, °हित *niedergeschlagen* (Staub); nach dem Comm. *aufgewirbelt.* — Mit उपाव, उपावहित *daneben gesteckt, —gelegt.* — Mit पर्यव 1) *in der Nähe aufbewahren* Âpast. 1,3,40. — 2) *zu sich nehmen, geniessen* Âpast. 1, 10,28. — Mit प्रत्यव *wieder hineinlegen, — stecken.* — Mit व्यव 1) *hier und dort hinlegen.* — 2) *dazwischenstellen.* — 3) Pass. *getrennt werden.* °धीयताम् impers. *man trenne sich von* (Abl.). °हित *getrennt, geschieden, — durch* (im Comp. vorangehend). — 4) *unterbrechen.* Pass. *eine Unterbrechung erleiden.* °हित *unterbrochen, gehemmt.* — 5) *weglassen.* — 6) व्यवहित *a) entfernt, in der Ferne befindlich* Bhâg. P. 1,9,36. — *b) durch etwas Dazwischenliegendes getrennt*, so v. a. *versteckt, der Wahrnehmung entzogen, — durch* (im Comp. vorangehend). — *c) von Etwas entfernt*, so v. a. *zu Etwas nur in Beziehung stehend, nicht unmittelbar betroffen.* — Caus. *trennen* Naish. 4,109. — Mit संव्यव in असंव्यवहितम् (Nachtr. 3). — Mit समव *zusammenlegen, — stellen* Âpast. Çr. 15,11, 10. 15,1. Vgl. असमवहितम्. — Mit आ 1) *hinstellen, legen —, setzen —, bringen in, an* oder *auf* (Loc.), Leibesfrucht *hineinlegen* in ein Weib (Gen.) 71,9. Tugenden *Jmd* (Loc.) *einimpfen*, den Blick, den Sinn, die Gedanken *richten auf* (Loc.), Sorgfalt *verwenden auf* (प्रतिपात्रम्), eine Schuld *auf Jmd* (Loc.) *wälzen*, Furcht *Jmd* (Loc.) *einjagen.* In der späteren Sprache gewöhnlich Med. आहित *aufgelegt, hineingelegt* (Leibesfrucht 73,6). — 2) Holz *zulegen* (zum Feuer) 37,16. 20. 38,5. — 3) *einsetzen* (im Spiel). — 4) *niederlegen als Pfand.* Nur आहित *verpfändet, versetzt.* — 5) Med. *aufbewahren.* — 6) Med. *sich* Feuer (auf dem Heerde oder Altar) *anlegen.* — 7) *Jmd* (Dat., Loc. oder Gen.) *geben, verleihen, übergeben, darbringen, erzeigen* (Ehre). — 8) *versetzen in* (Loc.), *bringen zu* (Dat.). — 9) *gebrauchen zu, verwenden bei* (Loc.). — 10) Med. *fassen, ergreifen* Spr. 7735. — 11) Med. *nehmen, empfangen, erhalten.* गर्भम् *Leibesfrucht empfangen, concipere.* — 12) Med. Kinder *empfangen* von einer Frau (Instr. oder Loc.). — 13) *zu* oder *in sich aufnehmen*, eine Lehre *annehmen* (buddh.), ein Gelübde *auf sich nehmen, — thun* (आहित *gethan*), einem Gemüthszustande *sich hingeben.* Ausnahmsweise Act. — 14) *hervorbringen, bewirken, verursachen* 324,30. सौमुख्यम् so v. a. *sich wenden an.* Ausnahmsweise Act. — 15) आहित Pañcat. 43,4 fehlerhaft für आवृत (so ed. Bomb.); आधात Kâurap. 16 ebenfalls fehlerhaft. — Caus. *hinsetzen lassen.* — Desid. (°धित्सति, °ते) 1) Med. *anlegen wollen* (Feuer). — 2) *zu ergreifen die Absicht haben.* दण्डम् so v. a. *zu strafen sich anschicken* MBh. 12,83,45. — Mit अत्या *voranstellen, erheben über.* Vgl. अत्याहित. — Mit अध्या *darauf setzen.* — Mit अन्तरा Med. 1) *hereinstecken in* (Loc.). — 2) mit हृदि *in seinem Herzen haben.* — Mit अन्वा 1) *darauf legen.* — 2) Holz (zum Feuer) *nachlegen.* — 3) *schüren* (das Feuer). — 4) *weiter übergeben* (ein Pfand). Nur अन्वाहित. — Mit अपा *ablösen von* (Abl.). — Mit अभ्या Act. 1) *hinzulegen, legen auf* oder *in* (Loc.), *hineinlegen* (Holz in's Feuer). — 2) *anlegen* (Feuer). अभ्याहित *angelegt.* — Mit उदा, उदाहितर *ein wenig erhöht.* — Mit उपा 1) *anlegen an* (Loc.), *setzen auf* (Loc.). *उपाहित *daraufgesetzt.* — 2) Med. *ergreifen* (दण्डम्) MBh. 12,13,4. उपाधाय *mit sich nehmend, mit* (Acc.) Chr. 28,28. — 3) Med. mit आत्मनि *bei sich behalten.* — 4) *Jmd verführen —, verleiten zu;* mit doppeltem Acc. मा — उपादधाः R. 2,35,28. उदादधः v. l. im Comm. der Bomb. Ausg. — 5) उपाहित *a) als Preis ausgesetzt.* — *b) bewirkt, hervorgebracht.* — *c)* * = संयोजित *verbunden.* — Mit प्रत्युपा Med. *wiedererlangen.* — Mit न्या *einsetzen.* — Mit निरा *heraus —, wegnehmen.* — Mit पर्या 1) *umlégen* (mit Feuer). — 2) पर्याहित *derjenige, dem ein jüngerer Bruder mit der Anlegung des heiligen Feuers zuvorgekommen ist,* Âpast. 2,12,22. Çr. 9,12,11. Gaut. 15,18. — Mit अनुपर्या Act. *der Reihe nach herumlegen.* — Mit अभिपर्या *umlégen* (mit Feuer). — Mit प्रा, प्रै — आहितः *hingeführt zu* (Loc.) RV. 9,64,19. — Mit व्या Pass. 1) *getrennt werden, — von* (Instr. oder °तस्). — 2) *sich unbehaglich —, sich unwohl fühlen.* व्याहित *krank.* — Mit समा 1) *zulegen* (Holz zum Feuer). समाहित *zugelegt.* — 2) *anlegen, schüren* (Feuer). — 3) *setzen —, legen —, stecken auf, an* oder *in* (Loc.). अस्त्रम् *den Pfeil auflegen.* गर्भम् *eine Leibesfrucht hineinlegen*, so v. a. *befruchten.* सवितुस् *in die Sonne legen.* दृष्टिम्, चित्तम्, चेतस्, मतिम्, मनस् *den Blick, den Geist, die Gedanken richten auf* (Loc.). मतिम् und मनस् *den Gedanken fassen* (die Ergänzung in directer Rede mit इति). आत्मानम्, मनस् ohne Ergänzung *seinen Geist auf einen Punkt richten, sich sammeln, sich fassen.* Ohne Acc. *sich in ein Gebet vertiefen, beten* Bâlar. 110,10. — 4) *Jmd* (Loc.) *Etwas auferlegen.* समाहित *auferlegt.* — 5) *Jmd* (Loc.) *übergeben, Jmds Hut anvertrauen.* — 6) *einsetzen in* (Loc.). — 7) *vereinigen, verbinden, zusammenhalten.* समाहित *vereinigt —, verbunden —, versehen mit* (Instr. oder im Comp. vorangehend). Pl. *vereint, versammelt* 68,20. *alle insgesammt.* — 8) *in Ordnung bringen, wieder gut machen.* — 9) *hervorbringen, bewirken.* समाहित *redditus.* — 10) Med. *a) anlegen* (ein Kleid), *annehmen* (eine Gestalt). — *b) als Leibesfrucht empfangen, concipere.* — *c) an sich nehmen, sich zueignen.* — *d) an sich nehmen, an sich zur Erscheinung bringen, an den Tag legen, zeigen.* — *e) seine ganze Aufmerksamkeit auf Etwas richten, sich ganz einer Sache hingeben* (mit Acc.); Act. Bhaṭṭ. समाहित *ganz bei einer Sache seiend, sich einer Sache ganz hinzugeben vermögend, in Etwas ganz aufgehend* (von Personen und vom Geiste), *seine ganze Aufmerksamkeit auf einen Punkt richtend.* Die Ergänzung im Loc. oder im Comp. vorangehend; häufig ohne Ergänzung (Âpast. 1,1,11. 5,7. 13,18). — *f) feststetzen, feststellen, als ausgemacht hinstellen.* *स-

माहित *festgestellt, bewiesen.* — *g) einräumen, zugeben.* समाहित *gutgeheissen, gebilligt* Âpast. 1,20, 8. 2,29,14. Hariv. 11392. *übereinstimmend mit* (im Comp. vorangehend) 2225. — 11) समाहित *zu Ende gegangen, abgelaufen* MBh. 1,173,31. — Desid. (°धित्सति) *Jmd* (Acc.) *dahin zu bringen wünschen, dass er sich sammelt, — fasst.* — Mit अनुसमा, °हित *vollkommen gesammelt, fest auf einen Punkt gerichtet.* — Mit अभिसमा, °हित *verbunden —, vereinigt mit* (Instr.). — Mit उपसमा 1) *hinzulegen* (Holz zum Feuer) Mân. Çr. 1,3,5. 7,5. Grhj. 1,23. 2,6. — 2) *anlegen, schüren, entzünden* (ein Feuer) Gaut. Âpast. 2,6,1. °हित *angelegt, entzündet* Saṁhitopan. 44,3. — 3) *aufstellen, an seinen Platz stellen.* — Mit प्रतिसमा 1) *wieder auflegen* (den Pfeil). Nur °हित. — 2) *wieder an seinen Platz stellen, in Ordnung bringen, wieder herstellen.* °हित *w. hergestellt.* — 3) *verbessern, beseitigen* (einen Fehler) Çaṁk. zu Bâdar. 2,2,10. — Mit उद् 1) *auslegen* ṚV. 10,101,12. — 2) *aufstellen, aufsetzen, aufbauen.* Nur ऊढ. — 3) *aussetzen.* ऊढ *ausgesetzt.* — Mit उप 1) *auflegen, anlegen, aufsetzen, legen auf* (Loc. 37,30. Çulbas. 3,47) oder *in* (Loc.), *stellen* (अधस्तात् *unter Etwas*), *stecken —, setzen in* (Loc.), *auf das Feuer setzen, anlegen,* so v. a. *anschirren* (Rosse). हृदि *in's Herz schliessen,* so v. a. *beherzigen.* उपहित *gesetzt auf* (im Comp. vorangehend), *angelegt, angebracht, hineingesteckt, eingefasst* (Edelstein) *in* (Loc.). — 2) *Etwas sich unterlegen, sich legen auf* (Acc.). — 3) in der Grammatik *sich legen auf* (Acc.), so v. a. *unmittelbar vorhergehen.* Nur Pass. und उपहित *dem Etwas* (Instr. oder im Comp. vorangehend) *vorhergeht.* — 4) *Jmd* (Dat.) *Etwas übertragen.* तदुपहित *ihm übertragen.* — 5) *Jmd* (Loc.) *Etwas beibringen, lehren.* — 6) *hinzuthun, hinzufügen, — zu, verbinden mit* (Loc.) Çulbas. 1,52. उपहित *sich anschliessend an* (Loc.), *verbunden mit* (im Comp. vorangehend) Mâlav. 20. — 7) *anwenden.* क्रिया वस्तूपहिता *auf eine gute Sache verwendete Mühe.* — 8) *voraussetzen, supponiren.* Nur Pass. und उपहित *vorausgesetzt, bedingt durch* (im Comp. vorangehend) 259,1. 260,1. — 9) उपहित *a) herbeigeschafft, — geführt, zugeführt.* — *b) unternommen* MBh. 13, 61,40. — *c) verführt, verleitet* oder *angeführt.* — Mit अनूप *hinterher anlegen, — auflegen.* — Mit अभ्युप 1) *hinzusetzen, hinzulegen.* — 2) *belegen, zudecken.* — 3) Med. *zugleich mit aufsetzen* (auf das Feuer). — Mit प्रत्युप *belegen, bedecken.* — Mit तिरस् s. u. d. W. — Mit नि 1) *niedersetzen, niederlegen, ablegen, hinlegen, hinsetzen, hinstellen, — auf, an* oder *in* (Loc.), *hineinlegen, — in* (Loc., Loc. mit अन्तर् oder °अन्तर्), *Etwas vor Jmd* (Dat.) *hinlegen.* भूमौ oder अन्तर्वेदि (R. 3,8,20) *in die Erde, in eine Grube legen,* so v. a. *begraben;* auf den Kopf (Loc., ausnahmsweise auch Instr.) *legen* auch so v. a. *hoch aufnehmen* 152,12. मनसि *in's Herz legen,* so v. a. *bei sich denken.* Pass. auch *ruhen —, enthalten sein in* (Loc.), *übergehen —, sich auflösen in* (Loc.). निहित *niedergesetzt* u. s. w., *gelagert* (ein Heer), *steckend —, befindlich in* (Loc. oder im Comp. vorangehend) Âpast. 1,22,6. — 2) das Auge *richten auf* (Loc.), den Sinn, die Gedanken *richten auf* (Dat.), so v. a. *beschliessen.* क्रियाम् *Mühe wenden an* (Loc.). — 3) *niederlegen zur Aufbewahrung, aufbewahren in* (Loc.). हृदये, मनसि *im Herzen bewahren,* so v. a. *dem Herzen einprägen, im Gedächtniss behalten.* Med. auch *für sich aufbewahren.* — 4) *verstecken in* (Loc.). मनसा *im Herzen verbergen.* — 5) *Jmd einsetzen als* (Acc.), *zu* (Dat.) oder *in* (Loc.), *anstellen zu* (Loc.). — 6) *Jmdm* (Dat. oder Loc.) *übergeben, anvertrauen, schenken.* आत्मानम् *sich Jmd* (Loc.) *anvertrauen.* हृदयम् *Jmd* (Loc.) *sein Herz schenken.* — 7) *zurücklassen.* — 8) *niederlegen,* so v. a. *niederhalten, zurückhalten, beseitigen, unterdrücken.* — 9) *absetzen, schliessen.* — 10) निकित = निकृत *tief ausgesprochen.* — 11) निधातुम् Bhâg. P. 7,8,18 fehlerhaft für विधातुम्. — Caus. 1) *hinsetzen lassen* Hemâdri 1,704,20.21. — *auf* (Loc.) Vaitân. *hineinlegen lassen in* (Loc.). — 2) *aufbewahren lassen.* Vielleicht wie Simpl. mit नि *aufbewahren* Kâraka 6,18. 27. 7,8. — 3) *Jmd einsetzen als* (Acc.). — Desid. (°धित्सते) *niederzusetzen beabsichtigen* Naish. 8,24. — Intens. निदिध्यत् (!) etwa *sich festsetzen.* VS. 6,20 und Maitr. S. 1,2,17 निदीध्यत् (s. u. दीधि). — Mit अधिनि 1) *niederlegen —, auflegen auf* (Loc.). — 2) *Jmdm* (Loc.) *verleihen.* — Mit अपनि 1) *bei Seite legen, auf die Seite schaffen, verbergen.* — 2) *bei Seite setzen.* — 3) *beseitigen, vertreiben von* (Abl.). — Mit अभिनि 1) *auflegen auf, hineinlegen in* (Loc.) Ind. St. 15,165 (°हित). Med. *sich Etwas auflegen.* — 2) *berühren, nahe kommen mit* (Instr.), *— an* (Acc. oder Loc.). अभिनिहित *berührt.* — 3) Pass. *mit einander verschmelzen* (von einem auslautenden ए oder ओ mit einem anlautenden अ, das elidirt wird). अभिनिहित heisst ein solcher Saṁdhi und der darauf ruhende Ton. — Mit उन्नि *in die Höhe —, aufgehoben halten.* — Mit उपनि 1) *daneben setzen, —stellen, Jmd* (Dat.) *Etwas vorsetzen.* — 2) *sich nähernd legen auf* (Loc.) Açv. Grhj. 1, 15,2. — 3) *niederlegen, vergraben* (einen Schatz). — 4) *zur Verwahrung übergeben, Jmd Jmdm* (Loc.) *anvertrauen.* — 5) *herbeiführen, — bringen.* — 6) *herbeiführen, bewirken.* — Mit परिनि (*परिणि) *herumlegen.* — Mit प्रणि 1) *niederlegen, aufsetzen, auflegen, — auf* (Loc.), *ansetzen, anlegen* (ein Messer u. s. w.), *hineinstecken in,* so v. a. *einfassen in* (Loc.). प्रणिहित *niedergelegt* u. s. w., *aufgelegt auf* (im Comp. vorangehend) Bâlar. 265,3. वेद° *im Veda enthalten,* so v. a. *gelehrt.* — 2) *ausstrecken* Bhag. 11,44. प्रणिहित *ausgestreckt.* — 3) *berühren, nahe kommen mit* (Instr.) *an* (Acc.). — 4) sein Auge, seinen Sinn, seinen Geist *heften —, richten auf* (Loc.) Hariv. 2,14,16. Mit मनस् und Infin. so v. a. *beschliessen.* आत्मा प्रणिधीयताम् so v. a. *man vergegenwärtige sich.* प्रणिहित *gerichtet auf* (Loc. oder im Comp. vorangehend). सम्यक्प्रणिहिता वाक् *eine wohlangebrachte Rede.* — 5) *Jmd* (Dat.) *Etwas überlassen, übergeben.* Nur प्रणिहित Bâlar. 164,21. — 6) *bringen —, versetzen in* einen Zustand (Loc.). — 7) *aussenden* (Späher). Nur प्रणिहित *ausgesandt.* — 8) *spähen —, spioniren lassen durch* (Instr.) *bei* (Loc.). — 9) *alle seine Gedanken —, seine ganze Aufmerksamkeit auf Etwas richten, Etwas* (Acc.) *überlegen.* Nur प्रणिधाय und प्रणिहित *ganz in Etwas* (Loc.) *vertieft, ganz bei einer Sache seiend, in einem Gedanken ganz aufgehend* (von Personen und vom Geist). प्रणिहितात्मन् Adj. Âpast. 1,4,29. — 10) *herausbringen, dahinterkommen, — dass ist;* mit doppeltem Acc. MBh. 7,35,21. प्रणिहित *herausgebracht, an's Tageslicht gebracht.* — Mit संप्रणि (nur °धाय) 1) *Jmd zurücklassen in* (Loc.). — 2) *beseitigen, unbeachtet lassen.* — Mit प्रतिनि 1) *an die Stelle eines Andern setzen, unterschieben, substituiren.* — 2) *verfügen, befehlen.* — Mit विनि 1) *weglegen an verschiedene Orte, vertheilen.* — 2) *ablegen, niederlegen, wegstellen.* — 3) *aufsetzen, auflegen, stellen —, legen auf* oder *in, aufspeichern.* हृदि *Jmd* (Acc.) *in's Herz schliessen.* विनिहित *aufgesetzt* u. s. w. *auf* (Loc. oder im Comp. vorangehend). — 4) das Auge, den Geist *richten auf.* विनिहित *gerichtet auf* (Loc. oder im Comp. vorangehend). — 5) *Jmd einsetzen in* ein Amt (Loc.) Râgat. 7,367. विनिहित *eingesetzt.* — 6) विनिहित, °तात्मन् Adj. *mit Jmd auseinandergehend, — nicht übereinstimmend* Âpast. 1,8,27. — 7) विनिहित MBh. 6,3678 fehlerhaft für विनिकृत. — Mit संनि 1) *zusammen niederlegen in* oder *bei* (Loc.), *niederlegen, aufheben* 218,8. *legen in* (Loc.), *aufspei-*

chern, ansammeln. In der älteren Sprache Med. हृदयसंनिकृत *in's Herz gelegt, im Herzen wohnend.* — 2) *in der Nähe —, neben sich hinstellen* Gaut. — 3) Med. *sich vorfinden —, vorhanden sein bei* Loc.) Daçak. 81,8. — 4) Med. दृष्टिम् *das Auge heften auf* Loc.), हृदयम् *das Herz auf einen Punkt richten, sich sammeln.* — 5) Med. *Jmd zu Etwas ansetzen, Jmd Etwas übertragen.* — 6) Pass. und Med. *in der Nähe —, gegenwärtig sein, bevorstehen.* संनिकृत *in der Nähe befindlich, gegenwärtig —, da —, bei der Hand seiend, anwesend, nahe bevorstehend.* Mit Dat. *bereit —, gerüstet zu.* — Caus. 1) *in die Nähe bringen, sich vergegenwärtigen.* — 2) Pass. *sich Jmd* (Gen.) *in der Nähe zeigen, sich manifestiren.* — Mit निस् *herausfinden.* — Mit विनिस्, विनिर्धाय Ind. St. 9,32 fehlerhaft für विनिधार्य. — Mit परि 1) Act. Med. *herumlegen, — setzen, umlegen.* पॅरिकृत *herumgesetzt, — gestellt, — stehend.* — 2) Act. Med. *sich umlegen, umnehmen* (ein Gewand, einen Schmuck) 311,3. 320,11. 12. Ohne Object *sich ein Gewand umlegen.* परिकृत *umgelegt.* — 3) *umlégen, umgében, bekleiden, — mit* (Instr.), *umzingeln.* Gewöhnlich Act. पॅरिकृत *umlegt, umgeben.* — 4) Act. *schliessen* als Kunstausdruck für den *Abschluss einer Recitation in der Liturgie.* — 5) परिदधे Hariv. 3743 fehlerhaft für प्रणिदधे, परिदध्यात् Ind. St. 5,335 fehlerhaft für प्रति°. Bisweilen auch mit परिदा verwechselt. — Caus. 1) *umnehmen lassen, Jmd kleiden in;* mit doppeltem Acc. Hemâdri 1,603,10. — 2) *umgében —, bekleiden mit* (Instr.). — Desid. (°धित्सते) *im Begriff stehen sich Etwas* (Acc.) *umzulegen.* — Mit विपरि *vertauschen, wechseln,* insbes. ein Gewand. Mit Ergänzung von वासस् so v. a. *sich umkleiden.* — Caus. *umwenden* (das Gesicht). — Mit पि s. u. अपि. — Mit पुरस् s. u. d. W. — Mit प्र Med. 1) *vorsetzen, darbringen.* — 2) *aussenden* (Späher) RV. 7,61,3. — 3) *sich einer Sache* (Acc.) *hingeben* Lalit. 499,9. — प्रकृत und संप्रकृत gehören zu कृ. — Caus. प्रधापित MBh. 9,1074 fehlerhaft für प्रधावित. — Mit प्रति 1) *ansetzen, wieder ansetzen, einsetzen.* — 2) *anlegen* (den Pfeil), *zielen.* — 3) *ansetzen* (zum Trinken). — 4) *aufsetzen* (die Füsse). सर्वैः पद्भिः *mit allen Vieren aufsetzen,* so v. a. *ausgreifen.* — 5) *darreichen, anbieten.* — 6) *geben, wiedergeben.* — 7) *wieder herstellen, — in Ordnung bringen* Çâṅku. Grhj. 1,15, 10. — 8) *anwenden.* — 9) *zurückhalten.* — 10) Pass. Med. *anheben, anfangen, anbrechen, eintreten.* — Mit अनुप्रति *nach einem Andern* (Acc.). *darreichen.* — Mit वि 1) *vertheilen, austheilen, mittheilen, verleihen, gewähren, Jmd Etwas zukommen lassen, verschaffen.* कामान् *Jmds Wünsche gewähren, — erfüllen.* आत्मनः *sich* (sibi) *Etwas verschaffen, — bereiten.* — 2) *verbreiten.* — 3) *eintheilen, ordnen.* — 4) *zertheilen.* — 5) *anordnen, vorschreiben, festsetzen, bestimmen.* Pass. *bestimmt sein für* (Gen.) 195,24. *gelten für* (Nom.). दैवैः स मे भर्ता विकृतः *er ist von den Göttern mir zum Gatten bestimmt worden.* — 6) *an den Tag legen, zeigen* (einen Gemüthszustand, eine Art und Weise des Benehmens) 146,6. 170,12. 176,28. — 7) *finden, ausfindig machen* (ein Mittel) 48,23. 159,8. MBh. 3,76,38. R. 3,40,33. — 8) *schaffen, hervorbringen, bilden, gründen, bauen, errichten, anlegen, verfassen.* — 9) *zurechtmachen, herbeischaffen* 73,25. — 10) *vollbringen, verrichten, bewerkstelligen, bereiten, verursachen, einrichten, machen, thun.* मन्त्रम् *Rath halten;* राज्यम् *die Herrschaft führen, sich der H. bemächtigen, regieren;* सचिवताम् *die Würde eines Ministers bekleiden;* मैत्र्यम् *Freundschaft schliessen;* संधिम् *Frieden schl.;* कलहम् *Streit beginnen;* संग्रामम् *eine Schlacht liefern;* चुम्बनम् *küssen;* किं विधीयतां तेन *was fängt man damit an?* — 11) *machen zu, reddere;* mit doppeltem Acc. — 12) *mit Etwas* oder *Jmd* (Acc.) *es so machen —, dahin bringen, dass* (यथा) MBh. 4,29,8. R. 2,38,17. — 13) *legen auf* (Loc.), *hinstellen* (अग्रतस्, अधस्), *stecken —, legen in* (Loc.). हृदये so v. a. *dem Herzen einprägen.* — 14) *richten auf* (Loc.). — 15) *abordnen, absenden* (Späher). — 16) विकृत *ausgestattet —, versehen mit* (Instr.). — 17) MBh. 4,155 fehlerhaft für नि, Mârk. P. 41, 30. Paṅkad. 186,8. 237,12 für पि (अपि). — Caus. *hinlegen lassen.* — 2) Desid. (°धित्सति, °धित्सते) 1) *Jmdm* (Loc.) *zu verleihen beabsichtigen.* — 2) *festzusetzen versuchen, versuchen Etwas als ausgemacht hinzustellen.* — 3) *ausfindig machen wollen* (ein Mittel). — 4) *daran denken sich Etwas zu verschaffen* Spr. 212. — 5) *beabsichtigen zu vollbringen, — bewerkstelligen, beabsichtigen* überh. विधित्समान *bestimmte Zwecke verfolgend, selbstsüchtig.* — 6) *daran denken Jmd zu Etwas zu machen,* mit doppeltem Acc. — Mit अतिवि *hinaus über* (ein Maass) *vertheilen.* — Mit अधिवि *vertheilen über Etwas hin.* — Mit अनुवि 1) Med. *der Reihe nach anreihen.* — 2) Med. *in Uebereinstimmung mit* (Instr.) *vorschreiben.* — 3) *nach Jmd voranstellen.* — 4) *nachher bewirken.* — 5) *bewirken, bewerkstelligen* 171,22. — 6) Act. *Etwas* (Acc.) *zur Richtschnur nehmen, sich leiten lassen durch* (Acc.) Harshaṅ. 1,8. Pass. *sich richten nach* (Acc. oder Gen.). °कित *sich richtend nach* (Gen.). — Mit अभिवि 1) *vollständig belegen —, bedecken mit* (Instr.). — 2) *in die unmittelbare Nähe von Etwas —, zur Berührung mit Etwas stellen, — bringen.* — Mit प्रवि 1) *abtheilen.* — 2) Med. *auf Etwas bedacht sein.* — 3) *Jmd alle mögliche Aufmerksamkeit bezeigen.* — Mit प्रतिवि 1) *ordnen, zurecht —, bereit machen.* — 2) *abordnen, absenden* (einen Späher). — 3) *entgegenarbeiten.* अस्य किं प्रतिविधास्यसि *was wirst du dagegen thun?* Kâd. 77,17. — 4) *einer Conclusion entgegentreten* Çâṅk. zu Bâdar. 3,4,7. — Desid. in प्रतिविधित्सा. — Mit संवि 1) Med. *anordnen, bestimmen, festsetzen.* — 2) *Jmd beordern.* — 3) *betreiben, einrichten, Sorge für Etwas tragen, sich Etwas angelegen sein lassen.* — 4) मानसम् *den Geist aufrecht erhalten, guten Muths sein* Spr. 6641. — 5) *gebrauchen, anwenden;* mit Acc. — 6) *Gebrauch von Etwas* (Instr.) *machen* Paṅkat. 12,21. — 7) *machen zu,* mit doppeltem Acc. Naish. 8,16. — 8) *aufstellen, auslegen* (Schlingen); man hätte संनि erwartet. — 9) MBh. 2, 1510 fehlerhaft für संनि, wie ed. Bomb. liest. — Caus. *Jmd Sorge tragen —, walten lassen* Kâd. 2,108,19. — Mit सम् 1) *zusammensetzen, — reihen, — knüpfen, — nähen, vereinigen, verbinden, — mit* (Instr.), *schliessen* (die Augen, eine Wunde). धनुर्बाणेन *den Bogen mit dem Pfeile verbinden;* mit Weglassung von «Pfeil» oder «Bogen» (RV. 5,54,2) dass. oder *zielen.* Pass. *sich vereinigen, sich verbinden mit* (Instr.), so v. a. *in den Besitz kommen von.* वाचम् *Worte wechseln mit* (Instr.). मनस् *den Geist zusammenfassen,* so v. a. *sich sammeln.* संकृत *verbunden, — mit, in Verbindung stehend mit, begleitet von, versehen mit* (im Comp. vorangehend) Âpast. 1, 22,1. *in Beziehung stehend zu, betreffend; übereinstimmend mit, hervorgerufen durch.* — 2) *herstellen, wieder —, wieder gut machen.* — 3) *niederlegen in* oder *bei* (Loc.), *hinstellen, zusammenlegen auf* (Loc.), den Pfeil auf den Bogen (Loc.) *legen* (mit Dat. der Person, auf die der Pfeil gerichtet wird; oft auch mit Ergänzung von «Bogen»). संधान = संदधान. Ausnahmsweise Act. — 4) Med. das Auge *richten auf* (ततस्). — 5) *zusammen verleihen, vereinigen auf* (Loc.), *geben, schenken.* नाम *Jmd* (Gen.) *einen Namen geben.* श्रद्धाम् mit Med. *Glauben schenken einer Sache* (Loc.). — 6) einen Bund *schliessen.* — 7) Med. *zusammenführen,* so

v. a. *versöhnen.* — 8) *übereinkommen, sich verbinden —, sich vertragen —, sich aussöhnen mit* (Instr., ausnahmsweise Acc.) MBh. 5,95,23. Ausnahmsweise Act. संधित्त *in freundschaftlichem Verhältniss stehend mit* (Instr. oder *Instr. mit सह). — 9) *Jmd verwickeln in* (Loc.). — 10) Pass. *gefasst —, gehalten werden in* (Loc.). — 11) *Jmd Etwas zufügen.* साहाय्यम् *Jmd Beistand leisten.* — 12) Med. *Stand halten gegen Jmd* (Acc.), *es mit Jmd aufnehmen können* 251,4. — 13) Med. *Gebrauch machen von* (Instr.). — 14) संधाय MBh. 3, 15726 fehlerhaft für संयाय. Zu आत्मसंहित Kâm. Nitis. 9,68 vgl. Comm. — Desid. (°धित्सति) *zusammensetzen —, herstellen wollen.* — Mit अति-सम् 1) *Jmd schmähen* Gaut. — 2) *Jmd anführen, betrügen.* v. l. अभिसम्. — 3) *Jmd* oder *Etwas in Schatten stellen, übertreffen, — in Betreff von* (प्रति) Bâlar. 33,2. *einer Sache Abbruch thun;* mit Acc. — Mit अधिसम् *vereinigen auf* oder *in* (Loc.). — Mit अनुसम् 1) *anreihen.* Nur °सँहित *angereiht an* (Loc.). Am Ende eines Comp. *sich anschliessend an, in Einklang stehend mit.* — 2) *mit seinen Gedanken verfolgen, seine Gedanken —, seine Aufmerksamkeit richten auf, beobachten, nachforschen;* mit Acc. Ind. St. 9,125.137.143. Bâlar. 34,10. Ausnahmsweise mit Loc. Prasannar. 66,16. — 3) Act. आत्मानम् *sich sammeln, sich fassen.* अनुसंधाय धिया *sich sammelnd.* — Desid. (°धित्सति) *Etwas zu erweisen suchen, einer Sache nachgehen.* — Mit अभिसम् 1) *zusammen—, hineinschnappen in* (Loc.). — 2) ein Geschoss mit einem Bogen (Instr.) *verbinden,* auf den Bogen *legen.* — 3) ein Geschoss *richten auf* (Dat. oder Loc.), *zielen —, gerichtet sein auf* (von einem Geschoss); mit Acc. अभिसंहित *gerichtet auf* (Dat.). — 4) *Etwas* oder *Jmd sich als Ziel setzen, bezwecken, beabsichtigen, vor Augen haben, denken an, es abgesehen haben auf* (Acc., ausnahmsweise Dat.) MBh. 9,16,23. तादृशैर्मे ऽभिसंहितम् *solche haben es auf mich abgesehen.* अभिसंधाय ohne Object *in einer selbstsüchtigen Absicht* Gaut. — 5) *Jmd gemeinsam anerkennen, anerkennen* überh. सर्वलोकाभिसंहित *von aller Welt anerkannt* MBh. 12,132,1. — 6) *sich über Etwas vorher verständigen, vorher über Etwas übereinkommen;* mit Acc. 191,17. R. 5,82,5 (wo wohl अन्योऽन्येनाभि° zu verbinden ist). — 7) *Jmd in seine Gewalt bekommen, sich unterthan machen, in Abhängigkeit halten.* — 8) *Jmd an sich zu ziehen, zu gewinnen suchen.* — 9) *sich anschliessen an, sich verbünden mit* (Instr.). — 10) Med. *Jmd bestimmen zu, einsetzen als;* mit doppeltem Acc. — 11) °अभिसंहित *verbunden mit, in Beziehung stehend zu.* — Mit समभिसम् 1) Med. *hineinstecken in* (Loc.). — 2) *Etwas* (Acc.) *beabsichtigen.* — 3) स्वयं समभिसंधाय MBh. 9,818 fehlerhaft für स्वमंशमभि°. — Mit उपसम् 1) *zulegen, zufügen.* — 2) *vermehren.* — 3) *verbinden mit* (Instr.). — 4) *Jmd mit Etwas* (Instr.) *verbinden,* so v. a. *theilhaftig werden lassen.* उपसंहित *verbunden —, versehen mit, begleitet —, umgeben von* (Instr. oder im Comp. vorangehend). कृष्णोप° so v. a. *schwarz gefärbt.* देशकालोप° so v. a. *Ort und Zeit entsprechend.* — 5) *als Ziel vor Augen haben.* — 6) *Jmd hintergehen, anführen* MBh. 4,47,12. — 7) उपसंहित *ergeben, zugethan.* — Mit प्रसम् den Pfeil *auflegen.* Vgl. auch प्रसंधान. — Mit प्रतिसम् 1) Act. *wieder zusammensetzen* Çat. Br. 12,6,1,2. 37. — 2) Med. *daraufsetzen, befestigen,* den Pfeil *auflegen.* — 3) Med. *wiedergeben, erwiedern.* — 4) Act. Med. *sich Etwas wieder zum Bewusstsein bringen* Comm. zu Njâjas. 1,1,10. 34. 3,1,1. *sich erinnern.* — 5) Med. *eine Einsicht erlangen in* (Acc.) Prab. 99,14, v. l. — 6) प्रतिसंहित *gerichtet auf* oder *gegen* (Acc. oder im Comp. vorangehend). — Mit विसम् Med. *Jmd zu Grunde richten.*

2. धा 1) Adj. am Ende eines Comp. in der Bed. eines Nom. ag. von 1. धा. — 2) *m. Bein. *a*) Brahman's. — *b*) Bṛhaspati's. — 3) f. am Ende eines Comp. Nom. act. von 1. धा.

3. धा, धयति, धीवँा, धीतँ; *saugen an Etwas* oder *Etwas* (Acc.) *trinken; aussaugen* (auch in übertr. Bed.), *einsaugen,* so v. a. *ganz sich zu eigen machen.* Caus. धार्पयते *säugen, ernähren.* — Mit अनु Caus. Act. *zum Saugen anlegen.* — Mit निस् *aussaugen* Âpast. Çr. 13,17,5. — Mit उद् in *उद्धय. — Mit उप Caus. Med. *aufsäugen.* — Mit निस् *aussaugen.* निर्धीतितम. — Mit *परिणि und *प्रणि, °धयति. — Mit प्र Caus. Act. *saugen lassen an* (Acc.) Mân. Gṛhj. 1,17. — Mit प्रति in °धाँ.

4. धा Adj. *saugend* in पयोधाँ.

*धाक m. 1) *Stier.* — 2) *Behälter.* — 3) *Speise.* — 4) *Pfosten.*

धाटी f. *Ueberfall.*

धाटीपञ्चक n. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

धाडुनृत्य n. *ein best. Tanz* S. S. S. 260.

धाणक 1) *m. *eine best. Münze;* (vgl. धानक 1). — 2) f. धाँणिका wohl *die weibliche Scham.* Nach Comm. zu TS. *eine Schwangere.*

धाणिकी in मण्डूर°.

*धातक n. = धाटी Gal. — धातकी s. u. धातकि.

धातकि 1) m. N. pr. eines Fürsten. — 2) f. ई *Grislea tomentosa.*

धातकितीर्थ n. N. pr. eines Tîrtha.

*धातकीखण्ड und धातकीषण्ड n. (VP. 2,4,74.80 85) N. pr. eines von Dhâtaki beherrschten Varsha in Pushkaradvîpa.

धातृ Nom. ag. 1) m. *a*) *Träger.* वसुधा° *der Erde.* — *b*) *Anordner.* — *c*) *Erhalter, Lenker.* — *d*) *Anstifter, Urheber.* — *e*) *Schöpfer.* — *f*) *Schöpfer* als *eine best. göttliche Person.* In der nachvedischen Zeit *der Schöpfer der Welt, der Gründer und Erhalter der Weltordnung,* = Brahman. — *g*) *das personificirte Schicksal* Spr. 7736. — *h*) *einer der 49 Winde.* — *i*) *Nebenmann, Buhle.* — *k*) *das 10te* und *44te Jahr im 60jährigen Jupitercyclus.* — *l*) N. pr. α) eines Âditja. — β) eines Sohnes Brahman's und Bruders des Vidhâtar und der Lakshmî. Diese werden auch Kinder Bhṛgu's von der Khjâti genannt. — γ) eines Ṛshi im 4ten Manvantara Hariv. 1,7,20. धामन् v. l. — δ) eines Autors. — 2) f. धात्री *a*) *Amme.* — *b*) *Hebamme.* — *c*) *Wärterin.* — *d*) *Mutter.* — *e*) *die Erde.* — *f*) *Emblica officinalis.*

1. धातँवे Dat. Inf. zu 1. धा AV. 6,81,2.

2. धातँवे Dat. Inf. zu 3. धा ṚV.

1. धातु m. 1) *Satz, Lage.* — 2) *Theil, Bestandtheil.* Nur am Ende eines adj. Comp. — 3) *Element, Urstoff: Aether, Luft, Feuer, Wasser* und *Erde.* Wenn vom menschlichen Körper die Rede ist, versteht man unter धातु sowohl *die fünf Urstoffe* als auch die ihm eigenthümlichen *Hauptbestandtheile: Speisesaft, Blut; Fleisch, Fett, Knochen, Mark* und *Samen;* statt *Speisesaft* und *Samen* auch *Epidermis* und *Haut.* Bei Annahme von *zehn Dhâtu kommen zu den zuerstgenannten noch *Haare, Haut* und *Sehnen.* Unter drei Dhâtu (= दोष) versteht man *Wind, Galle* und *Schleim;* unter fünf auch *Ohr, Nase, Mund, Herz* und *Unterleib.* Das Manas ist ein चेतनाधातु. Nach den Lexicographen: *die fünf Sinnesorgane* und die von ihnen wahrgenommenen *fünf Eigenschaften der Urstoffe.* — 4) *ein Grundbestandtheil der Erde, — der Gebirge: Erz, Mineral, Metall;* insbes. *ein in flüssiger Gestalt hervorquellendes rothes Mineral, Röthel* (in dieser Bed. auch *n.). मात्तिको धातुः = धातुमात्तिक. — 5) *der Urstoff der Wörter, Verbalwurzel,* auch *Verbalstamm* überh. — 6) bei den Buddhisten *Element, Region, Bereich* (= राशि und लोका: der Lexicographen) und *Reliquie* (der Lexicographen *Knochen*).

2. धौतु 1) Adj. etwa *saugbar, zum Saugen geeignet.* — 2) etwa f. *Milchkuh.*

3. धातु n. in Verbindung mit रौहिण Name eines Sâman Ârsu. Br.

धातुक 1) am Ende eines adj. Comp. = 1. धातु. — 2) * *Bitumen.*

धातुकल्प m. Titel eines über *Metalle* handelnden Abschnittes im Rudrajâmalatantra Verz. d. Oxf. H. 90,*a*,35.

धातुकाय m. Titel eines buddh. Werkes.

धातुकाव्य n. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

*धातुकासीस n. *eine grüne Art Eisenvitriol* Mat. med. 55.

धातुकी Çatr. 1, 343 fehlerhaft für धातकी.

धातुकुशल Adj. *bewandert in der Behandlung der Metalle, Metallurg.*

धातुक्रममाला f. Titel eines Werkes über *Verbalwurzeln.*

धातुक्रिया f. *Metallurgie.*

*धातुक्षयकास m. *der Husten eines Schwindsüchtigen.*

*धातुगर्भ m. *eine buddh. Reliquienkammer.*

धातुगर्भकुम्भ m. *Aschenkrug* Harshaç. 141,9.

*धातुग्राहिन् m. *Galmei.*

धातुघोषा f. Titel eines Werkes über *Verbalwurzeln.*

*धातुघ्न m. *saurer Reisschleim.*

धातुचन्द्रिका f. Titel eines Werkes über *Verbalwurzeln.*

धातुचूर्ण n. *mineralisches Pulver* Suçr. 1,134,12.

धातुज्ञ 1) Adj. *von einer Verbalwurzel stammend* Ind. St. 13,396. fg. — 2) * *Bitumen.*

धातुतरंगिणी (Weber, Lit. 336) und धातुदीपिका f. Titel zweier Werke über *Verbalwurzeln.*

धातुद्रावक n. *Borax, Tinkal* Bhâvapr. 1,182.

*धातुनाशन n. *saurer Reisschleim.*

धातुनिदान n. Titel eines medic. Werkes Opp. Cat. 1.

धातुन्यायमञ्जूषा f. Titel eines Werkes über *Verbalwurzeln.*

*धातुप m. *Speisesaft.*

धातुपर्यायदीपिका f. Titel eines Werkes über *Verbalwurzeln.*

धातुपाठ m. *Wurzelverzeichniss.*

धातुपारायण n., °वृत्ति f. (Bühler, Rep. No. 728) und °णीय n. Titel von Werken über *Verbalwurzeln.*

*धातुपुष्पिका und °पुष्पी f. *Grislea tomentosa.*

धातुप्रसक्त Adj. *der Alchymie ergeben* Varâh. Joga. 5,4.

धातुप्रदीप m. und °दीपिका f. Titel eines Werkes über *Verbalwurzeln.*

धातुप्रिया f. N. pr. einer Kiṁnara-Jungfrau Kâraṇḍ. 6,2.

*धातुभृत् m. *Berg.*

धातुमञ्जरी f. Titel eines Werkes über *Verbalwurzeln.*

धातुमत्ता f. *Metallreichthum.*

धातुमत्त् Adj. 1) *Elemente —, Grundstoffe enthaltend* in ख° (Nachtr. 3). — 2) *reich an Mineralien, — Metallen.*

धातुमय Adj. (f. ई) *metallen, metallreich.*

धातुमल n. 1) *die unreinen Bestandtheile des Körpers, faeces.* — 2) * *Blei.*

*धातुमातिक n. *Eisenerz.*

धातुमारण n. Titel eines med. Werkes.

*धातुमारिन् 1) m. *Schwefel.* — 2) f. °रिणी *Borax.*

धातुमाला f. Titel eines Werkes über *Verbalwurzeln* Opp. Cat. 1.

धातुरत्नमञ्जरि f. desgl.

धातुरत्नमाला f. Titel eines medic. Werkes.

धातुरत्नावली f. Titel eines Werkes über *Verbalwurzeln.*

*धातुराजक n. *der männliche Same.*

धातुरूपावली f. Titel eines Werkes über *Verbalwurzeln* Opp. Cat. 1.

°धातुल Adj. *erfüllt von.* मुद्धातुल Hem. Par. 1,295.

धातुलक्षण n. Titel eines Werkes.

*धातुवल्लभ n. *Borax.*

धातुवाद m. 1) *Probirkunst, Metallurgie.* — 2) *Alchymie* Kâd. 255,10. Kâṇḍak. 78,7.

धातुवादिन् m. *Probirer, Metallurg* Spr. 7688.

*धातुविष् f. *Blei.*

धातुविष n. *ein mineralisches Gift* Suçr. 2,252,5.

धातुवृत्ति f. Sâjaṇa's *Commentar zu den Verbalwurzeln.*

*धातुवैरिन् m. *Schwefel.*

*धातुशेखर n. *grüner Vitriol.*

*धातुशोधन *Blei.*

धातुसमास m. Titel eines Werkes über *Verbalwurzeln* Opp. Cat. 1,3795.

*धातुसंभव *Blei.*

धातुस्तूप m. *Reliquien-Tope* Kâraṇḍ. 68,15.

*धातुक्त् m. *Schwefel.*

*धातुपल m. *Kreide.*

*धातृका f. Med. k. 138 fehlerhaft für धात्रिका.

*धातृपुत्र m. Patron. Sanatkumâra's.

*धातृपुष्पिका und *°पुष्पी f. *Grislea tomentosa.*

धातृभवन n. Brahman's *Himmel.*

1.*धात्र n. *Gefäss.*

2. धात्र Adj. *dem* Dhâtar *gehörig* u. s. w.

धात्रि (metrisch) f. = धात्री *Emblica officinalis.*

*धात्रिका f. 1) *Amme.* — 2) *Emblica officinalis.*

धात्री s. u. धातृ.

धात्रीधर m. *Berg* Vaṇîn. Jogaç. 4,48.

*धात्रीपत्र n. = तालीशपत्र 2) Râǵan. 6,184.

*धात्रीपुत्र m. *Schauspieler.*

धात्रीमोदक m. Bez. *best. medic. Pastillen* Mat. med. 105.

*धात्रीश्वरी f. *Grislea tomentosa.*

धात्रेयिका f. 1) *Milchschwester* Bâlar. 61,14. — — 2) * *Amme.* — 3) * *Sclavin* nach Nîlak. zu MBh. 1,104,46.

धात्रेयी f. 1) *Milchschwester.* — 2) * *Amme.*

धात्ववरोपण n. *das Niederlegen von Reliquien* (bei der Gründung einer Tope) Kâraṇḍ. 20,2. 40, 24. 41,1. 77,3. धात्वाव° und धात्वाव° gedr.

धात्वाकर m. *Mine.* °कराध्य n. Pl. so v. a. *Mineralien.*

1. धौन viell. *Eintritt.* पैरि धौनमक्रो: *beim E. der Nacht.* Nach Sây. Adj. = धारक.

2. धान 1) am Ende eines Comp. *a*) Adj. *enthaltend.* — *b*) n. und f. (ई) *Behälter, Sitz.* — 2) * f. ई *a*) *die Lage einer Wohnung.* — *b*) *Koriander.* — *c*) N. pr. eines Flusses. — धाना s. bes.

धानक 1) m. *eine best. Münze von best. Gewicht* Ḱaraka 7,12. = 4 Kârshâpaṇa Hemâdri 1,116,14. 2,55,4. Vgl. धाणक. — 2) n. *Koriander* Râǵan. 6, 86. Bhâvapr. 1,166. — धानका und धानिका s. bes.

*धानका f. Pl. Demin. von धाना.

धानंजय 1) m. Patron. von धनंजय. — 2) Adj. von 1). — धानंजप्य überall Lâṭj. im Druck.

धानद् Adj. von धनद् = कुबेर.

*धानपत Adj. von धनपति.

धानश्री f. *ein best.* Râga S. S. S. 81.

धानसी f. *eine best.* Râgiṇî S. S. S. 55.

धानाँ f. 1) Pl. (Sg. nur einmal im Bhâg. P.) *Getreidekörner.* Auch von dem *Korne* in der Njagrodha-Frucht. Nach den Lexicographen *geröstete Gerstenkörner* und *Mehl von gerösteter Gerste* Râǵan. 16,94. Bhâvapr. 2,30. — 2) *Koriander* Bhâvapr. 1,166. — 3) * *ein junger Schoss.*

धानाक 1) m. Patron. des Luça. — 2) * f. आ Pl. = धाना 1). — 3) n. Name zweier Sâman Ârsh. Br.

*धानाचूर्ण n. *Mehl von gerösteter Gerste.*

धानात्तर्वत्त् oder धानात्तर्वत्त् m. N. pr. eines Gandharva.

धानारुक् Adj. *aus einem Korn wachsend.*

धानावत्त् Adj. *von Getreidekörnern begleitet.*

धानासोमँ m. Pl. *Getreidekörner und* Soma

Âpast. Çr. 13,17,2.

धानिका f. in *अङ्गार° Demin. von धानी; s. u. 2. धान 1) b).

*धानिन् m. *Careya arborea* oder *Salvadora persica*.

*धानुदण्डिक Adj. *vom Bogen und Stock lebend.*

धानुर्वेद m. = धनुर्वेद Hem. Par. 8,241.

धानुष्क 1) Adj. *mit einem Bogen bewaffnet;* m. *Bogenkämpfer, Bogenträger.* — 2) *f. आ *Achyranthes aspera.*

*धानुष्य m. *Bambusrohr.*

धानेय und °क n. *Koriander* Râgân. 6,36. Bhâvapr. 1,166.

धान्त m. mystische Bez. *des Lautes* न.

*धान्धा f. *Kardamomen.*

*धान्ध्य n. *Unwohlsein.*

1. धान्य (von धन) *das Reichsein* Dhâtup. 20,3.

2. धान्य und धान्याँय 1) Adj. *in Gedreidekörnern bestehend, daraus bereitet.* — 2) n. *a)* Sg. Pl. *Getreide, Getreideart.* Ausnahmsweise auch m. Am Ende eines adj. Comp. f. आ. — *b) ein best. Gewicht, = 4 Sesamkörner.* — *c)* **Koriander.* — *d)* **Cyperus rotundus.* — *e)* **eine Art Haus* Gal. — 3) *f. आ *Koriander.*

धान्यक 1) am Ende eines adj. Comp. = 2. धान्य 2) *a).* — 2) m. N. pr. verschiedener Männer. — 3) n. *Koriander.*

धान्यकूट *Kornspeicher* Varâh. Brh. S. 45,6.

धान्यकोश m. 1) *Kornvorrath* R. 2,36,7. — 2) **Kornähre* Gal.

*धान्यकोष्ठक n. *Kornkammer.*

धान्यखल m. *Korntenne* Kâtj. Çr. 22,3,44.

*धान्यगव m. *Korn in Gestalt eines Rindes aufgestapelt* P. 6,2,72, Sch.

*धान्यचमस m. *platt gedrückter Reis* u. s. w.

धान्यचारिन् Adj. *Körner fressend* (Vogel) Bhâvapr. 2,11.

धान्यता f. bei Sây. zu ṚV. 10,34,7 wohl fehlerhaft für धन्यता.

धान्यतिल्वल Adj. *reich an Getreide.*

*धान्यत्वच् f. *Hülse.*

धान्यधन n. Sg. *Korn und Reichthümer.* °तम् Adv. M. 2,155.

धान्यधनवत् Adj. *reich an Korn und Schätzen* Hemâdri 1,712,1.

धान्यपञ्चक n. *die fünf Körnerfrüchte* (शालिधान्य, व्रीहि°, मूक°, शिम्बी° und तुव्र°).

*धान्यपत Adj. von धान्यपति.

*धान्यपति m. gaṇa अश्वपत्यादि.

धान्यपात्र n. *ein Gefäss für* oder *mit Korn.* m. Lâṭj. 8,3,7. 8.

*धान्यपाल m. N. pr. eines Geschlechts.

*धान्यबीज n. *Koriander* Râgân. 6,37.

धान्यमय Adj. *aus Korn bestehend, —gebildet* Hemâdri 1,308,5. 356,17.

*धान्यमातर् m. *Getreidemesser (der das Getreide misst).*

धान्यमान n. *so viel Getreide als ein Mann zu einer Zeit essen kann* VP. 3,14,25, v. l.

*धान्यमाय m. 1) = धान्यमातर्. — 2) *Getreideverkäufer.*

धान्यमाष m. *ein best. Gewicht* Karaka 7,12.

*धान्यमिश्रा f. *ein Gemisch verschiedener Kornarten* Deçîn. 1,134.

*धान्यराज m. *Gerste.*

*धान्यवनि *ein Haufen Getreide.*

धान्यवत् Adj. *reich an Getreide.*

*धान्यवर्धन n. *Wucher mit Getreide.*

*धान्यवीर m. *Phaseolus radiatus.*

*धान्यशीर्षक n. *Kornähre.*

*धान्यशूक n. *Granne am Getreide.*

*धान्यश्रेष्ठ n. *eine Art Reis.*

*धान्यसार m. *gedroschenes Korn.*

*धान्यांश m. *Getreidekorn* 247,4.

(धान्याकृत्) धानिश्राकृँत् m. *Kornbauer.*

धान्यादँ Adj. *Korn fressend.*

धान्याभ्र und °क n. *ein best. Praeparat aus Talk* Mat. med. 77. Bhâvapr. 2,104. fg.

धान्याम्ल n. *saurer Reisschleim.*

*धान्यायन m. Patron. von धन्य.

*धान्यारि m. *Maus.*

धान्यार्घ m. *Kornpreis.*

*धान्यार्थ m. *durch Getreide erworbener Reichthum* L. K. 985.

*धान्यास्थि n. *gedroschenes Korn.*

*धान्येय n. *Koriander* Gal.

*धान्योत्तम m. *Reis.*

धान्वँ 1) Adj. = धन्वन Karaka 6,27. 8,6. — 2) m. Patron. Asita's, Hauptes der Asura.

1. धान्वन m. = धान्वँ 2).

2. धान्वन Adj. *in einer Wüste gelegen.*

3. धान्वन 1) Adj. *vom Baume* Dhanvana *kommend* u. s. w. — 2) n. *die Frucht von* Dhanvana Karaka 6,21.

धान्वन्तर Adj. *zu* धन्वन्तरि *in Beziehung stehend.*

धान्वन्तरीय Adj. 1) *von* Dhanvantari *verfasst* Verz. d. Oxf. H. 194,*b*, No. 451. — 2) *zur Schule des* Dhanvantari *gehörig* Karaka 6,5. — Wohl fehlerhaft für धन्व°.

धान्वन्तर्य Adj. *dem* धन्वन्तरि *geweiht.*

*धान्वपत Adj. von धन्वपति.

धाम 1) m. Pl. *eine best. Klasse übermenschlicher Wesen* MBh. 5,111,17. — 2) *n. *Wohnstätte.*

धामक m. *ein best. Gewicht,* = माषक.

धामकेशिन् Adj. *Strahlen zum Haupthaar habend* (die Sonne).

धामच्छँदृ 1) Adj. *seine Wohnstätte verhüllend,* Beiw. eines Agni und eines Vashaṭkâra. — 2) Bez. *des Verses* VS. 18,76.

धामधाँ m. etwa *Gründer der Wohnstätten.*

1. धाँमन् 1) n. *a) Wohnstätte, Heimat, Aufenthalt, Reich* (der Götter); insbes. *die Stätte des heiligen Feuers* und *des* Soma. मध्यमं धाम विष्णोः so v. a. *der Luftraum.* — *b)* प्रियँ धाँम *α) die gewohnte Heimat, Lieblingsstätte.* — *β) Lieblingssache, Liebhaberei, Lust.* — *c)* Sg. und Pl. *die Angehörigen,* überh. *eine zusammengehörige Truppe, Schaar; Geschlechter* oder *Familien* der Kräuter. — *d) Gesetz, Ordnung.* — *e) Weise, Form, Erscheinungsform, Wesen; Weise im Lied, Spruch* oder *Opfer.* — *f)* Sg. und Pl. *Wirkung, Kraft, Vermögen, facultas; Macht, Majestät.* — *g)* Sg. und Pl. *Glanz, Licht, Glanzerscheinung.* — 2) m. N. pr. eines der 7 Ṛshi im 4ten Manvantara. धातर् v. l.

2. धाँमन् n. = 4. दामन् 1).

*धामनिका f. *Solanum Jacquini.*

*धामनिधि m. *die Sonne.*

*धामनी f. 1) *Hemionitis cordifolia.* — 2) = धमनी.

धामभाज् Adj. *den Sitz innehabend.*

धाममानिन् Adj. *an eine Stätte —, so v. a. an eine materielle Existenz glaubend* Bhâg. P. 3,11,38.

धामशँस् Adv. *je nach der bestimmten Stätte* oder *je nach der Ordnung.*

धामसँच् (stark °साँच्) Adj. *an die bestimmte Stätte sich haltend.*

धामाधिप m. *die Sonne* Prab. 81,10.

धामार्ग m. *eine best. Pflanze* Karaka 8,10.

धामार्गव m. 1) *Luffa foetida* oder *eine andere Species.* — 2) **Achyranthes aspera.* — 3) Patron. des Vaḍiça.

धाय m. etwa *Lage, Schicht* Kauç. 18.

*धायक Adj. von 1. धा.

धाँयस् 1) Adj. *a) nährend, erquickend.* — *b) leckend* (Flamme, Welle). — 3) n. nur धाँयसे als Infin. *a) das Saugen, Schlürfen, Sichsättigen.* — *b) Ernährung, Pflege, Erhaltung.* — *c)* etwa *Stillung, Befriedigung.* So wohl auch ṚV. 3,38,2.

धाशितायि Pl. Vaitân.

धायिन् Adj. *schlürfend* in अमृत°.

1. धाँयु Adj. *freigebig.*

2. धार्यु Adj. etwa *edax*.

धाय्य 1) *Adj von 2) gaṇa दिगादि in der Kâç. — 2) f. धाय्या *Zusatzvers* (in einer Litanei). धाय्यार्ध (so zu lesen) n. VS. 19,24.

1. धार 1) Adj. am Ende eines Comp. *haltend, tragend*. — 2) *m. *a*) Bein. Vishṇu's (*der Erhalter*). — *b*) *Schuld*.

2. धार 1) m. n. *Strom, Guss* in धारपूत, धारवाक, तैल° und तोय°. — 2) f. धारा *a*) *Strom, Guss, Regenguss, Strahl, Tropfen* (herabrinnender Flüssigkeit), *etwas wie Regen Niederfallendes* (von Pfeilen, Blumen u. s. w.). वसोर्धारा *Erguss des Gutes* heisst α) *eine best. Libation*. — β) *ein best. Wallfahrtsort*. — γ) Agni's *Gattin*. — *b*) **Sprung, Leck in einem Wasserkruge*. — *c*) *Gang eines Pferdes* (deren fünf angenommen werden). परमा *Carrière*. — *d*) N. pr. α) eines heiligen Badeplatzes. Auch mit dem Beisatz माकेश्वरी. — β) einer Stadt, der Residenz Bhoǵa's.

3. धार Adj. *in Strömen —, als Regen herabfallend* Bhâvapr. 2,32.

4.*धार m. 1) *eine Steinart*. — 2) *Rand, Grenze*. — 3) *Tiefe*.

1. धारक 1) Adj. *a*) am Ende eines Comp. *haltend, tragend* u. s. w. — *b*) *im Gedächtniss bewahrend*, mit Gen. Kâraṇḍ. 27,17. — 2) *m. *Wasserkrug*. — 3) f. °रिका *Stütze, Pfeiler* Hemâdri 2,*a*,58,12. 13. 59,10.

2. धारक am Ende eines adj. Comp. = धारा *Schneide* in *त्रि°.

धारका f. *die weibliche Scheide*.

धारण 1) Adj. (f. ई) mit Gen. oder am Ende eines Comp. *a*) *tragend, in sich fassend*. — *b*) *innehabend, besitzend*. — *c*) *erhaltend, aufrechterhaltend*. Auch als Beiw. Çiva's. — *d*) etwa *Jmds* (Gen.) *Gestalt annehmend*. — 2) m. *a*) *Du. *die weiblichen Brüste*. — *b*) N. pr. eines Sohnes des Kaçjapa und eines Fürsten der Kandravatsa. — 3) f. आ *a*) *das Tragen* (eines Kleidungsstückes). — *b*) *das Festhalten, Zurückhalten*. — *c*) *das Erhalten, Aufrechterhalten, Unterstützen, Helfen*. — *d*) *das Bewahren im Gedächtniss*. — *e*) *Gedächtniss, ein gutes G*. — *f*) *Sammlung des Gemüthes, die unverwandte Richtung des Geistes auf einen bestimmten Gegenstand* und auch *das dabei beobachtete Anhalten des Athems*. धारणां गत: *sich gefasst habend*. Am Ende eines adj. Comp. Buâc. P. ed. Bomb. 2,7,46. — *g*) *Bestimmung, ein feststehender Satz, eine feststehende Regel*. — *h*) *Einsicht*. — *i*) Pl. *der achte, neunte, zehnte und eilfte Tag in der lichten Hälfte des Ǵjaishṭha*. — 4) f. ई *a*) **ein röhrenartiges Gefäss im Leibe, Ader* u. s. w. — *b*) **die Erde* Gal. — *c*) **ein best. Knollengewächs* Gal. — *d*) *eine magische Formel* (buddh.) Kâraṇḍ. 84,9. — *e*) **Reihe*. Richtig धोरणी. — *f*) N. pr. einer Tochter der Svadhâ. — 5) n. धारण *a*) *das Halten, Tragen*. — *b*) *das Tragen* eines Kleidungsstücks, einer Kopftracht u. s. w. — *c*) *das Ansichtragen, Ansichhaben, Besitzen* Hariv. 9834. 9839. — *d*) *das Ansichbehalten, Aufsichbehalten*. — *e*) *das Beisichbehalten*. — *f*) *das Insichfassen, Enthalten*. कोप° so v. a. *das Hegen von Groll, Zürnen*. — *g*) *das Behalten —, Bewahren im Gedächtniss, im G. Haben* Taitt. Âr. 10,7. — *h*) *das Ertragen, Aushalten;* mit Acc. — *i*) *das Richten —, Gerichtethaben* des Geistes (im Comp. vorangehend) *auf Etwas* (Loc.). — *k*) *das Erhalten, Behaupten, Aufrechterhalten, Unterhalten*. — *l*) *das Festhalten, Zurückhalten, Anhalten*. — *m*) in der Gramm. *das Zurückhalten* oder *unvollkommene Aussprechen eines Lautes*.

धारणक 1) Adj. am Ende eines Comp. *in sich tragend, enthaltend, bestehend aus*. — 2) m. *Schuldner*.

*धारणपात्र n. *ein best. Gefäss* (buddh.).

धारणमातृका f. *eine der 64 Künste* Comm. zu Buâc. P. 10,45,36.

धारणयन्त्र n. *eine Art Amulet*.

धारणात्मक Adj. (f. °त्मिका) 1) *dessen Wesen darin besteht, dass es sich selbst trägt*, Sûrjas. 12, 32. — 2) *der sich leicht sammelt, — fasst* Suçr. 1,323,9.

धारणान्वित Adj. *mit einem guten Gedächtniss ausgestattet* Kâm. Nîtis. 4,30.

धारणापारणव्रत n. *eine best. Begehnng*.

धारणामय Adj. (f. ई) *in der Sammlung des Gemüths bestehend*.

धारणावत् Adj. *mit Gedächtniss verbunden*.

*धारणि m. Patron. oder Metron.

*धारणीमति m. *ein best.* Samâdhi.

धारणीमुखसर्वज्ञगत्प्रणिधिसंधारणगर्भ m. N. pr. eines Bodhisattva.

*धारणीया f. *ein best. Knollengewächs* Râǵan. 7,91.

*धारणीराज m. Titel eines buddh. Werkes.

धारपूत Adj. *rein wie ein Wasserstrahl*.

धार्य Adj. *Jmd* (Dat.) *Etwas* (Gen.) *schuldend*.

धार्यत्कवि Adj. *die Weisen tragend, — hegend*.

धार्यत्क्षिति Adj. *die Menschen tragend, — erhaltend*.

धार्यद्वत् Adj. *dem die Eigenschaft des Erhaltenden zukommt*.

धारयितर् Nom. ag. 1) m. *a*) *Halter, Träger*. — *b*) *der Etwas im Gedächtniss behält* Taitt. Âr. 10, 7. — *c*) *der Jmd zurückhält, im Zaum hält*. — 2) *f. धारयित्री *die Erde*.

धारयितव्य Adj. 1) *zu tragen*. — 2) *festzuhalten*. — 3) *aufzufassen als* (Instr. eines Nom. abstr.).

धारयिष्णु Adj. 1) **zu tragen pflegend*, mit Acc. — 2) etwa *ein gutes Gedächtniss habend*. Nom. abstr. °ता f. Kâm. Nîtis. = अवधारणशीलता Comm.

धार्यु Adj. *strömend*.

धारवाक Adj. *dessen Lieder sich wie ein Wasserstrahl ergiessen*.

1. धारा f. *Strom* u. s. w. s. u. 2. धार 2).

2. धारा f. 1) *Schneide, Schärfe* (auch des Feuers), *Klinge eines schneidenden Werkzeuges*. — 2) *Radkranz*. — 3) **die Spitze eines Heeres*. — 4) **Ohrläppchen*. — 5) **Zaun, Hecke*. — 6) **Bergrand*. — 7) *Reihe* (in वन°), *fortlaufende Reihe, Geschlechtsreihe*. Diese Bed. hätte auch u. 2. धार 2) gestellt werden können.

3.*धारा f. 1) *das Hervorragen* u. s. w., = उत्कर्ष. — 2) *Gleichheit*. — 3) *Ruhm*. — 4) *Nacht*. — 5) *Gelbwurz*.

धाराकदम्ब m. 1) *Nauclea cordifolia* Mat. med. 296. Râǵan. 9,108. Kâd. 242,22. — 2) N. pr. eines Dichters.

*धाराकदम्बक m. *eine Art* Kadamba.

धारागृह n. *eine Art Badezimmer mit fliessendem* oder *springendem Wasser* Kâd. 56,8. 226,8. Nom. abstr. °त्व n. Vikramâṅkaḱ. 11,94.

*धाराग्र n. *eine breite scharfe Pfeilspitze* Halâj. 2,314.

धाराग्रह m. *ein aus dem fliessenden* Soma *gefüllter Becher* Kâtj. Çr. 12,5,4. Sâj. zu Ait. Br. 3,1,1.

धाराघोष m. *das Geräusch beim Hereinfliessen der gemolkenen Milch in den Eimer* Âpast. Çr. 1, 12,17.

धाराङ्कुर m. 1) *Hagel* 220,20. — 2) **feiner Regen, herabfallende Tropfen*. — 3) **das Hervortreten aus der Schlachtreihe in der Absicht den Feind zu reizen*.

1.*धाराङ्ग m. *ein heiliger Badeplatz*.

2.*धाराङ्ग m. *Schwert*.

धाराजल n. *von der Klinge —, von der Schneide triefendes Blut* Kâd. 5,22. Prasannar. 21,3. 62,13. 68,14. Vgl. खड्गजल (Nachtr. 3).

धाराचल m. *Schneide* Prasannar. 62,5. 68,6. 76, 11. 15.

*धाराट m. 1) *der Vogel* Kâṭaka. — 2) *Pferd*. — 3) *Wolke*. — 4) *ein Elephant in Wuth*.

1. धाराधर m. *Wolke*.

2.*धाराधर m. *Schwert.*

धाराधरागम m. *die Regenzeit* Kâd. 2,102,24.

धाराधरात्यय m. *Herbst* Karaka 1,6.

धाराधरोद्यान n. Name eines *Lustgartens* Prij. 14,8.

धाराधिरूढ Adj. *auf der Schärfe stehend*, so v. a. *den Höhepunkt erreicht habend.*

धारानिपात m. *Regenguss.*

धारानुषाङ्ग m. *ein mit einer Gussspende verbundenes Nachopfer* Comm. zu Kâtj. Çr. 439,15. 476, 18. 483,16.

धारान्तरचर Adj. *zwischen Klingen sich bewegend*, so v. a. *in unverschämter Weise Andern auf den Leib rückend.* v. l. धरा° und क्षारा°.

धारापथ m. *der Bereich einer Klinge.* °थं प्र-स्रापय् so v. a. *Jmd durch Jmds* (Gen.) *Schwert umkommen lassen* Veṇis. 62.

धारापयस् n. = धाराजल Vikramâṅkaṅ. 18,33.

धारापात m. *Regenguss.* Nur Pl. zu belegen.

*धाराफल m. *ein best. Baum*, = मदन.

धाराम्भस् n. = धाराजल Prasannar. 71,8.

धाराय्, °यते *einem Strome gleichen.*

धारायन्त्र n. *Springbrunnen.*

धारायन्त्रगृह n. *ein Badezimmer mit Springbrunnen* oder *Spritzen.*

धारायाग m. *ein mit einer Gussspende verbundenes Opfer* Comm. zu Kâtj. Çr. 616,2.

*धाराल Adj. von धारा.

*धारावनि m. *Wind.*

धारावत् 1) Adj. *mit einer Schneide versehen.* — 2) f. °वती N. pr. einer Stadt.

धारावर् Adj. *Regengüsse habend, — bringend.*

धारावर्त m. Instr. so v. a. *fliessend, schnell* (hersagen) Hemâdri 1,553,21. 554,1.

धारावर्ष m. n. *Regenguss.*

धारावास m. N. pr. einer Stadt Paṅkad.

*धाराविष m. *Schwert.*

धाराशीत Adj. *nach dem Melken kalt geworden* (Milch) Bhâvapr. 2,42.

धाराश्रु n. *Thränenstrom* Kathâs. 30,27.

धारासंपात m. *Regenguss.*

धारासार m. *ein heftiger Regenguss* 152,17.

धारासूर N. pr. einer Oertlichkeit.

*धारास्रुकी f. *eine best. Pflanze.*

धारि 1) Adj. am Ende eines Comp. *tragend.* — 2) m. Bez. *des Caus. von* धर् 223,3.

*धारिका f. *ein best. Zeitabschnitt*, = $^1/_2$ Muhûrta.

*धारित und *°क n. *Trab.* Richtig धोरित, °क.

1. धारिन् 1) Adj. mit Gen. oder am Ende eines Comp. *a) tragend, haltend*, ein Kleid, einen Schmuck, einen Bart u. s. w. *tragend.* — *b) innehabend, habend, besitzend.* — *c) bewahrend, verwahrend.* — *d) im Gedächtniss bewahrend.* — *e) erhaltend, unterhaltend, aufrechterhaltend, beobachtend* (ein Gelübde u. s. w.). Nach Nilak. = पोषक Hariv. 11986 und als Beiw. der Umâ. — 2) *Careya arborea oder *Salvadora persica.* — 3) f. °रिणी *a) die Erde.* — *b)* N. pr. α) einer Tochter der Svadhâ. — β) Pl. allgemeiner Name für *die 14 Götterweiber.* — γ) *einer Gottheit bei den Gaina. — δ) der Gattin Agnimitra's und anderer Frauen Hem. Par. 1,98. 2,6. 13,181.

2. धारिन् 1) Adj. *strömend.* f. °रिणी eine der 5 Dhâraṇâ, *die strömende, die des Wassers.* — 2) *n. *Milch* Gal.

3.*धारिन् 1) Adj. *mit einer Schneide versehen.* — 2) f. °रिणी *Salmalia malabarica.*

धारुँ Adj. *saugend an* (Acc.).

धारेश्वर m. *der Gebieter von* Dhârâ, d. i. Bhoǵa.

धारोर्मि m. f. *eine strömende Woge* MBh. 1,26,4.

धारोष्ण Adj. *kuhwarm* (Milch).

*धार्तराज्ञ 1) Adj. (f. ई) von धृतराज्ञन्. — 2) m. Patron. von धृतराज्ञन्. f. ई.

*धार्तराज्ञक Adj. von धार्तराज्ञ 2).

धार्तराष्ट्र 1) Adj. (f. ई) *dem* Dhṛtarâshṭra *gehörig.* — 2) m. *a)* Dhṛtarâshṭra's *Sohn*, insbes. Patron. Durjodhana's. Pl. = कुरु Pl. Am Ende eines adj. Comp. f. आ. — *b) eine Gansart.* पाण्डु° Kâd. 138,23. — *c) *eine Schlangenart.*

*धार्तराष्ट्रपदी f. *eine best. Pflanze.*

धार्तराष्ट्रि m. *ein best. Schlangenwesen.*

*धार्तेय m. 1) Pl. N. pr. eines Kriegerstammes. — 2) *ein Fürst dieses Stammes*; f. ई.

धार्म Adj. (f. ई) 1) *der Ordnung* u. s. w. *entsprechend.* — 2) *dem Gotte der Gerechtigkeit eigen.*

*धार्मपत Adj. (f. ई) von धर्मपति.

*धार्मपत्तन n. *schwarzer Pfeffer.*

*धार्मविद्य Adj. *die Rechtskunde studirend, mit ihr vertraut.*

धार्मिक 1) Adj. (f. ई) *a) Recht übend, gerecht, seine Pflichten erfüllend, tugendhaft.* — *b) auf das Recht, auf die Tugend gerichtet, darauf beruhend, damit in Einklang stehend.* — 2) m. *a) *Richter.* — *b) Betbruder* Kâd. 256,19. 23. 258,5. — *c) Zauberer* 297,31 (im Prâkrit).

धार्मिकता f., °कत्व n. und *°क्य n. *Gerechtigkeit, Tugendhaftigkeit.*

*धार्मिणा n. *eine Gesellschaft von tugendhaften Männern.*

धार्मुक (!) Adj. *gerecht* Mân. Çr. 1,6,1.

धार्म्य Adj. = धर्म्य Âpast. Wohl fehlerhaft.

*धार्म्यायण m. Patron. von धर्म्य.

1. धार्य 1) Adj. *a) zu tragen* (auch von Kleidern, Schmucksachen u. s. w.), *was getragen wird, zu halten.* दण्ड: *der Stock zu tragen*, so v. a. *Strafe zu verhängen über* (Dat.). — *b) auf sich zu behalten*, so v. a. *nicht abzulegen.* — *c) zu bewahren.* मनसि (Paṅkad. 18), चेतसि *im Herzen*, so v. a. *woran man denken soll.* — *d) im Gedächtniss zu bewahren.* — *e) zu halten*, so v. a. *um sich zu haben, — dulden.* — *f) aufrechtzuerhalten, zu erhalten, was erhalten wird.* — *g) zu beobachten, zu befolgen* (ein Befehl). — *h) fest gerichtet zu halten* (der Geist) *auf* (Loc.). — *i) zurückzuhalten, aufzuhalten.* — 2) n. *Kleidung.*

2. धार्य n. *Wasser.*

धार्यत्व n. *das Getragenwerden.*

धार्ष्ट und °क (Hariv. 1,10,29) Adj. *von* Dhṛshṭa *stammend.*

धार्ष्ट्यद्युम्न und °द्युम्नि m. Patron. von धृष्टद्युम्न.

धार्ष्ट्य n. *Dreistigkeit, Kühnheit, Frechheit.* Pl. Bhâg. P.

धार्ष्णक (richtig धार्ष्णव) Adj. *von* Dhṛshṇu *abstammend* Hariv. 642. Die neuere Ausg. धार्ष्टक.

1. धाव्, धावति, °ते (selten) 1) *rinnen, hervorströmen, rinnen nach* oder *in* (Loc.), *zu Jmd* (Dat.). — 2) *rennen, laufen, umherlaufen, herbeilaufen* (133, 4), *zulaufen zu* (°अभिमुखम् 153,4), *losrennen auf* (Acc. oder °संमुखम्), *laufen in* (Acc.), *nachlaufen* (mit Acc.). आजिम् *einen Wettlauf anstellen*, सर्वजवम् *so schnell als möglich laufen.* धाविता in der Bed. des Verb. fin. *fingen an zu laufen.* — 3) *davonlaufen, fliehen.* — 4) *sprengen, reiten, losreiten auf* (प्रति). — 5) *schwimmen* (vom Fisch). — 6) von der Hand *hingleiten über* (Loc.). — 7) *laufen, nachlaufen* (mit Loc.) von Unkörperlichem, insbes. vom Herzen. — Caus. धावयति 1) *laufen lassen, zum Laufen antreiben.* — 2) *fahren, sich fahren lassen;* mit Instr. des Vehikels und Acc. des Weges. — 3) *hüpfen, tanzen* ṚV. 10,146,2. — Mit अति *hinrinnen über* (Acc.), *vorüberlaufen.* — Mit अनु 1) *zufliessen, durchströmen;* mit Acc. — 2) *nachlaufen, verfolgen* (in freundlicher oder feindlicher Absicht); mit Acc. — 3) *herbeieilen zu, Jmd* (Acc.) *zu Hülfe eilen.* — 4) einer Sache (Acc.) *nachgehen.* — 5) *sich verbreiten durch* (Acc.), so v. a. *allgemein bekannt werden in.* — Caus. *durchfahren*, mit Acc. Ait. Âr. 148,15. — Mit समनु *nachlaufen, Jmd* (Acc.) *verfolgen* MBh. 8,79,92. — Mit अप 1) *weglaufen.* — 2) *abgehen von einer früheren*

Aussage, hinterher etwas Anderes aussagen. — Mit अपि *hineinlaufen in* (Acc.) Vaitân. — Mit अभि 1) *hinströmen —, hinfliessen zu* (Acc.). — 2) *herbeilaufen, zulaufen, hineilen zu, losrennen auf* (in freundlicher oder feindlicher Absicht), *beispringen, zu Hülfe eilen;* mit Acc. — 3) AV. 6,119,3 vielleicht fehlerhaft für अति *überschreiten, übertreten.* — Mit प्रत्यभि *hineilen zu* (Acc.). — Mit समभि *herbeieilen, losrennen auf, fliegen gegen* (Acc.). — Mit अव *herabrinnen, herabträufeln von* (Abl.). — Mit व्यव 1) *auseinander laufen, sich von einander trennen.* — 2) *weglaufen von* (Abl.). — Mit आ 1) *herbeirinnen, hinströmen zu* (Loc.). — 2) *herbeilaufen, herbeieilen zu, heimkehren; losrennen auf* (Acc.). — Mit अन्वा *nach Jmd herlaufen.* — Mit उपा *hinlaufen zu* (Acc.). — Caus. *hinfahren zu* (Acc.). — Mit समा *zusammen herbeilaufen, heranlaufen.* — Mit उप 1) *herzulaufen, hineilen —, die Zuflucht nehmen zu, um Hülfe angehen;* mit Acc. — 2) Med. *laufen, gleiten.* — Mit समुप *heranlaufen an* (Acc.). — Mit निस् 1) *hervorströmen —, entspringen aus* (Abl.). — 2) *hinauslaufen, — eilen, entfahren* (von Pfeilen), *entrinnen aus* (Abl.). — Mit परा *weglaufen.* — Mit परि 1) *umherfliessen, umherrinnen um* oder *in, durchströmen.* — 2) *herumlaufen.* मृगयाम् *auf der Jagd,* so v. a. *jagen.* — 3) *herumfahren.* — 4) *herumlaufen —, sich herumbewegen um, umläufen;* mit Acc. — 5) *herumlaufen in, durchlaufen;* in übertr. Bed. so v. a. *allgemein bekannt werden in* (Acc.). — 6) *herbeilaufen.* — 7) *nachlaufen,* mit Acc. — Caus. *umringen, umzingeln.* — Mit विपरि *herumlaufen, — in* oder *auf, durchlaufen.* — Mit प्र 1) *hervorrinnen, fortrinnen.* — 2) *fortlaufen, sich aufmachen, sich auf den Weg machen.* प्रधावित *davongelaufen, der sich auf den Weg gemacht hat.* — 3) *losstürzen.* — 4) *laufen.* — 5) *laufen —, sich begeben zu* (Acc.) 81,31. दूरतरम् *in weite Fernen* (vom Herzen). — 6) *sich verbreiten über, durchdringen.* क्रोशात् *einen* Kroça *weit sich verbreiten* (von einem Geruch). — Caus. 1) *in die Flucht schlagen.* — 2) *wegfahren, fahren.* — Mit अधिप्र *herbeieilen aus* (Abl.). — Mit अनुप्र *nachlaufen,* mit Acc. °धावित mit act. Bed. — Caus. *nachfahren.* — Mit विप्र *auseinanderlaufen.* — Mit संप्र 1) *fortlaufen, forteilen, fliehen.* — 2) *hineilen zu,* so v. a. *sich hingezogen fühlen zu* (Loc.). — Mit प्रति 1) *zurücklaufen.* — 2) *auf Jmd* (Acc.) *losrennen* (in feindlicher Absicht). — Mit वि 1) *hinrinnen durch, durchsickern, sich verlaufen* (vom Wasser) *in* (Loc.). — 2) *auseinanderlaufen, zerstreut laufen, weglaufen.* विधावित *auseinandergelaufen* MBu. 9,20,9. — 3) *laufen* von einem Wege, so v. a. *gehen zwischen* (अन्तर्). — 4) *durchlaufen.* — 5) *auf Jmd losrennen.* — Mit अनुवि 1) *hineinrinnen —, einsickern in* (Acc.). — 2) *durchströmen.* — 3) *nach einem Andern* (Acc.) *auseinanderrinnen, — sich verlaufen.* — Mit अभिवि *herbeieilen zu* (Acc.). — Mit परिवि *rings durchlaufen.* शाखाम् *von Ast zu Ast laufen.* — Mit सम् 1) *zusammenlaufen.* — 2) *losrennen auf.* — 3) *hinlaufen zu,* so v. a. *gelangen zu* (Acc.) MBn. 12,280,45.

2. धाव्, धाँवति, °ते *abreiben, reinigen, waschen, putzen, blank machen.* Med. auch *sich einreiben mit* (Instr.). धौत *gewaschen, gereinigt, rein; blank gemacht, polirt, glänzend; ab-, weggewaschen.* — Caus. धावयति, °ते *waschen.* — Mit अनु in 2. अनुधावन. — Mit आ *kneten, ausdrücken, abspülen.* — Mit व्युद् Caus. *abreiben lassen.* — Mit नि Med. 1) *sich einreiben.* — 2) *sich reiben —, sich anschmiegen an* (Loc.). — Mit निस्, निर्धौत *abgewaschen, weggewaschen, gereinigt.* — Mit प्र *abreiben.* — Caus. Act. Med. *waschen.* — Mit वि *abwaschen, wegwaschen.* विधौत *rein gewaschen.* — Mit सम् Med. *sich abreiben, — abwaschen.*

°धाव 1) Adj. *waschend, reinigend, blank machend.* — 2) *Reinigung.*

1. धावक Adj. *laufend.* पुरतस् *Vorläufer.*

2. धावक Adj. Subst. *waschend, Wäscher.*

3. धावक m. N. pr. eines Autors.

1. धावन n. 1) *das Laufen, Galoppiren.* — 2) *Anlauf, Angriff.*

2. धावन 1) Adj. *reibend, abreibend* in बिलधौवन. — 2) n. *a) das Abreiben, Abwaschen, Abspülen, Einreiben.* — *b)* am Ende eines Comp. *Wasser, in dem Etwas abgewaschen* oder *hineingethan worden ist.*

3. धावन m. *ein best. über Waffen gesprochener Zauberspruch.*

धावनि f. 1) *Uraria lagopodioides* Bhâvapr. 1,198. Auch *नी. — 2) *°नी *a) Solanum Jacquini. — b) Grislea tomentosa.*

1.*धावनिका in पाद्°.

2.*धावनिका f. *Solanum Jacquini.*

धावत् m. N. pr. v. l. für अर्वावत् VP.² 3,3.

धावल्य n. *die weisse Farbe.* केश° *weisses Haar.*

धावितृ Nom. ag. *Läufer, Renner.*

1.°धाविन् Adj. *laufend, hinundherlaufend* Naish. 6,102.

2.°धाविन् Adj. *waschend.*

*धासस् m. *Berg.*

1. धासि f. *Stätte, Sitz, Heimat.*

2. धासि m. *Milchtrank; Trank, Labung, Nahrung* überh.

धास्यु Adj. *zu trinken —, zu essen begierig.*

1. धि, धिनोति 1) *sättigen.* — 2) *ergötzen, erfreuen* Bâlar. 69,6. — 3) *गतौ. — Mit अभि *sättigen.*

2.*धि, धियति (धारणे).

3.°धि m. *Behälter.*

4. धि = 1. अधि in धिष्ठित; s. u. स्था.

धिक् ein Ausruf *der Wehklage, der Unzufriedenheit, des Vorwurfs* oder *der Geringschätzung.* Die Person oder Sache, welcher der Ausruf gilt, steht im Nom., Voc., Gen. oder Acc. (gewöhnlich). Verstärkungen: धिग्धिक्, धिक्का धिक् (auch durch ein Wort getrennt), का धिक् (117,32), का धिक्कष्टम् (122,3), का का धिक्, कष्टं धिक् (326,2). धिगस्तु mit Acc. oder Gen. *Schande komme —, pfui über!* Mit कर् 1) *Jmd* (Acc.) *seinen Unwillen zu erkennen geben, Vorwürfe machen.* — 2) *verspotten,* so v. a. *als unbedeutend erscheinen lassen* Daçak. 3, 11. 6,11.

*धिक्क m. = दिक्क *ein 20jähriger Elephant* Gal.

धिक्कार m., धिक्कृत n. Pl. und *धिक्क्रिया f. 1) *Missbilligung, Vorwürfe.* — 2) *Verspottung, Verachtung.*

*धित्, धिन्तते (संदीपनक्लेशनजीवनेषु).

धिग्दण्ड m. *Verweis, Tadel.*

धिग्वण m. *eine best. Mischlingskaste.*

धित Partic. von 1. धा und 1. धि.

धितावन् Adj. etwa *gabenreich.*

धिति f. in नेमि°, मित्र°, वन° und वसु°.

*धित्स्य Partic. fut. pass. vom Desid. von 1. धा.

धिप्सु Adj. *zu betrügen beabsichtigend* Bhaṭṭ.

*धिष्, °यति Denom. von 2. धि.

धिषणज्ञिन्व Adj. *Nachdenken —, Andacht erregend, — belebend.*

धिषणध्यै Dat. Inf. zu 1. धा ṚV. 7,34,24.

धिषणधा Adj. *nachdenkend, andächtig; verständig.*

धिषसान Adj. *aufmerksam.*

धिषाजुर Adj. *in Andachtsübung gealtert.*

*धिषणपति m. 1) *die Seele.* — 2) Bein. Mahâghosha's.

धिषाय्, °यते und Partic. °यत् 1) *aufmerken.* — 2) *Andacht üben.*

धिषायु Adj. *nachdenkend, andächtig.*

धिषणावसु Adj. *an Andacht reich.*

1.*धिष् = 1. धा. दिधेष्टि (शब्दे).

2. धिष् f. etwa *Aufmerksamkeit.* Nur Instr. धिषा, den Grassmann auf धिषा f. zurückführt.

धिष in नर्धिष.

धिषणा 1) Adj. *einsichtig, klug* Hemâdri 1,492,19.

— 2) m. *a) ein best. schädliches Wesen.* — *b)* Bein. α) Bṛhaspati's Harshaṅ. 218,16. *der Planet Jupiter.* — β) eines Nârâjaṇa. — *c)* N. pr. eines Astronomen. — 3) f. आ *a) ein best. bei der* Soma-*Bereitung und beim* Soma-*Genuss dienendes Geräthe: Kufe, Becher, Schale.* Nach einzelnen Angaben der Comm. *Presse.* In allen drei Zahlen gebraucht. Häufig metonymisch für den Soma-*Saft* und *dessen Wirkungen.* — *b)* Du. *die beiden Schalen,* so v. a. *Himmel und Erde.* — *c)* Pl. *die drei Welten: Himmel, Erde und Luftkreis.* — *d) Vernunft, Geist.* Gewöhnlich am Ende eines adj. Comp. — *e)* *= वाच् und स्तुति. — *f)* N. pr. α) einer Genie des Wohlstandes und Gewinnes, die im Epos unter den Weibern der Götter erscheint. Auch Pl. — β) der Gattin Havirdhâna's — γ) der Gattin Kṛçâçva's. — 4) n. *a) Standort, Sitz.* — *b) Vernunft, Geist.*

धिषणाधिप m. Bein. Bṛhaspati's.

धिषण्य्, nur Partic. धिषण्यँत्त् *aufmerksam, andächtig.*

*धिषण्य Adj. als Erklärung von धिष्ण्य.

धिष्ठ und धिष्ठ fehlerhaft für धिष्ण्य.

धिष्ण्य m. 1) = 2. धिष्ण्य 2). — 2) Pl. N. pr. von Genien, die den Soma hüten, Comm. zu TS. 1,227,16.

धिष्ण्याय Adj. *für die* 1. धिष्ण्य 2) *bestimmt, dazu gehörig.*

1. धिष्ण्य und धिष्ण्यिय 1) Adj. *a)* etwa *nur geistig wahrzunehmen;* nach Grassmann *freigebig, gern helfend.* — *b) gedankenreich* oder *andächtig.* — 2) m. f. (आ, nur einmal im ṚV.) und n. (nur einmal im MBh.) *Erdaufwurf, welcher oben, wo das Feuer aufgesetzt wird, mit Sand bestreut wird; ein kleiner Neben-* oder *Seitenaltar, der Sitzplatz der dienstthuenden Priester.* Gewöhnlich sind sie acht an Zahl. — 3) *m. *der Planet Venus.* — 4) f. (आ) und n. *Meteor.* — 5) n. *a) Standort, Sitz, Wohnort.* — *b) der Sitz eines Gottes, Weltgegend* VP. 6,8,24. — *c) Sternbild.* — *d) die Scheibe eines Gestirnes* (auf der das Licht desselben zu ruhen scheint) MBh. 1,171,6. VP. 2,12,25. — *e) *Macht, Kraft.*

2. धिष्ण्य und धिष्ण्यिय 1) Adj. *auf einem Erdwurf, der als Altar dient, aufgesetzt;* βώμιος. — 2) m. *ein solches Feuer.* अग्नयो (so ist zu lesen) धिष्ण्या ऐश्रय: als Ṛshi Ind. St. 3,201,*a.* Nach den Lexicographen *Feuer* überh.

धिष्ण्यप m. *Hüter einer Himmelsgegend* Bhâg. P. 7,8,27. 9,23.

धिष्ण्यवत् Adj. *ein* 1. धिष्ण्य 2) *habend* Çâṅkh. Ça. 6,13,9. Vaitân.

धिष्ण्येष्टि m. *eine Spende in* 1. धिष्ण्य 2) Vaitân.

धिष्ण्याधिपति m. = धिष्ण्यप VP. 6,8,24.

1. धी = ध्या. Hierher vielleicht अधापि (könnte aber auch wie sonst zu 1. धा gehören) धीति: *Andacht ward gedacht,* d. i. *verrichtet.* धीमहि (auch mit अभि und समभि) gehört zu 1. धा, obgleich es hier und da durch ध्यायेम erklärt wird. धीत s. bes. — Mit आ; hierher vielleicht आधीषमाण *sich sehnend, verlangend.* आधीत s. bes. — Mit नि, निधीत VS. 6,20 dem Sinne nach so v. a. निधित = निहित von 1. धा.

2. धी f. 1) *Gedanke, Vorstellung, Meinung, Ansicht.* सखीधिया *in der Meinung, dass es die Freundin sei,* 184,21. पापीर्धिय: *böse Gedanken.* Am Ende eines adj. Comp. so v. a. *bedacht auf.* — 2) *Absicht.* — 3) *Begriff.* — 4) *Einsicht, Erkenntniss, Verstand, Intellect, Geist.* Personificirt als Gattin Rudra-Manju's Bhâg. P. 3,12,13. — 5) *Verständniss, Kenntniss, Kunst.* — 6) *religiöses Nachdenken, Andacht, Bitte, Gebet.* Pl. *die heiligen Gedanken* auch als Personification.

3. *धी, धीयते (आधारे, अनादरे).

4. धी f. für दी *Glanz* ṚV. 1,143,7. 3,34,5. 6,3,3.

धीकर्मन् n. *das Object der Erkenntniss.*

धीत्, धीयते vielleicht Desid. von दिह् *salben.*

धीजउ m. N. pr. eines Mannes.

धीजवन und धीजू Adj. *begeisternd.*

1. धीत Partic. von 3. धा.

2. धीत n. *das Gedachte, im Sinn Liegende, Gedanke;* Pl. ṚV. 8,8,10. 41,1.

धीतरस Adj. *dessen Saft ausgesogen ist* Çâṅkh. Br. 16,1. Ait. Br. 3,27. 6,12.

1. *धीति f. *das Trinken.*

2. धीति f. 1) *Gedanke, Vorstellung, Nachdenken.* — 2) *Wahrnehmung.* — 3) *Andacht, Gebet.* सप्त *die sieben,* d. h. *die vielen Andachtsübungen* oder *Gebetsformen.* Pl. auch personificirt. — 4) Pl. *Einsicht, Klugheit.* — 5) *Absicht* ṚV. 2,31,7. — 6) *Finger.

3. धीति f. = दीति *Glanz.*

*धीतिक m. N. pr. eines buddh. Patriarchen.

धीतीका f. *Schicht, Lage.*

*धीदा f. 1) *Tochter.* — 2) *Intelligenz.*

*धीन्द्रिय n. *ein wahrnehmendes Organ.*

धीमत् 1) Adj. *mit Einsicht begabt, verständig, klug, weise.* — 2) m. *a)* *Bein. Bṛhaspati's. — *b)* N. pr. α) eines Sohnes des Virâǵ. — β) eines Ṛshi im 4ten Manvantara VP.^{2} 3,8. — γ) eines Sohnes des Purûravas.

धीमरण (मिश्र°) m. N. pr. eines Mannes.

1. धीर Adj. (f. आ) 1) *anhaltend, beständig, fest, unbeweglich.* धीरम् Adv. mit विलोकय् *ruhigen Auges.* — 2) *lange nachtönend, tief, dumpf.* धीरम् und धीर° Adv. — 3) *fest auf Etwas* (im Comp. vorangehend) *bestehend, beharrlich, standhaft, charakterfest, entschlossen, beherzt* (auch von einer bes. Art von Heroine). — 4) *= मन्द् und विनीत.

2. धीर Adj. (f. धीरी und धीरा) *verständig, klug, weise; geschickt, kunstfertig, sich verstehend auf* (Loc. eines Nom. act.). Compar. धीरतर.

3. धीर 1) m. *a) *das Meer.* — *b) *eine best. Arzneipflanze.* — *c)* *Bein. α) eines Buddha. — β) des Fürsten Bali. — *d)* N. pr. verschiedener Männer. — 2) f. धीरा *a) *ein berauschendes Getränk.* — *b)* Bez. *verschiedener Pflanzen,* = काकोली, क्षीरकाकोली, महाज्योतिष्मती, मेदा, श्वेतवचा und *Rosa glandulifera* Râǵan. 3,13. 73. 9,132. Bhâvapr. 1,170. 196. — *c)* N. pr. einer Frau. — 3) *n. *Safran.*

धीरगोविन्दशर्मन् m. N. pr. eines Autors.

धीरचेतस् Adj. *festen Sinnes, beherzt* Kathâs. 18,97. सागर° *dessen Geist standhaft ist wie das Meer* Ragh. 18,3.

धीरण Adj. *andachtsfreudig.*

1. धीरता f. *Standhaftigkeit, Charakterfestigkeit, Muth.*

2. धीरता f. *Klugheit* Spr. 2713.

धीरत्व n. = 1. und 2. धीरता.

*धीरपत्री f. *ein best. Knollengewächs.*

धीरप्रशान्त Adj. 1) *tief und dabei ruhig* (Stimme) Çâk. 27,10. — 2) *standhaft und dabei ruhig* (ein Held) Bhar. Nâṭyaç. 34,4. Sâh. D. 65. 69.

धीरप्रशान्तक Adj. = धीरप्रशान्त 2) Bhar. Nâṭyaç. 34,6.

धीरभाव m. *Standhaftigkeit* Daçak. 25,2.

धीरय्, °यति *Jmd* (Acc.) *aufrichten, Jmd Muth zusprechen.*

धीरललित Adj. *standhaft und dabei von liebenswürdiger Einfalt* (ein Held). — 2) f. आ *ein best. Metrum.*

धीरशान्त Adj. = धीरप्रशान्त 2) Daçar. 2,3.

धीरशिव m. N. pr. eines Mannes.

धीरसत्त्व Adj. *charakterfest, standhaft* 123,16.

*धीरस्कन्ध m. *Büffel.*

*धीराज्ञ m. N. pr. eines Wesens im Gefolge Çiva's.

धीराधीरा Adj. f. *standhaft und auch nicht standhaft* (eine Heroine) Sâh. D. 102. fg.

*धीरावी f. *eine gelb blühende Dalbergia.*

धीरेशमिश्र und धीरेश्वर m. N. pr. zweier Männer.

धीरोदात्त Adj. *standhaft und dabei hochherzig* (ein Held) Bhar. Nâṭjaç. 34,4. 5. Daçar. 2,4. Sâh. D. 65. 66.

धीरोद्धत Adj. *standhaft und dabei hochfahrend* (ein Held) Bhar. Nâṭjaç. 34,4. 5. Daçar. 2,5. Sâh. D. 65. 67.

धीरोल्लिन् m. N. pr. eines der Viçve Devâs.

1. धैर्य Adj. = 2. धीर.

2. (धीर्य) धीरित्र n. *Einsicht, Verständigkeit.*

*धीलटी f. *Tochter.*

धैवन् 1) Adj. *geschickt.* — 2) *m. *Fischer.*

धैवत्त् Adj. *einsichtig; andächtig, fromm.*

धीवर 1) m. *a) ein sehr kluger Mann.* — *b) Fischer.* Als *Mischlingskaste* Gaut. — 2) f. ई *a)* *Adj. f. zu धीवन् 1). — *b) Fischerin.* — *c) *eine Art von Harpune.* — *d) *Fischbehälter, Fischkorb.* — 3) *n. *Eisen.*

धीवरक m. *Fischer.*

धीविभ्रम m. *Sinnestäuschung* Buâvapr. 4,125.

*धीशक्ति f. *Erkenntnissvermögen.*

धीशोधिनी f. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

*धीसख und धीसचिव m. *Rathgeber, Minister.*

*धीकरा f. *eine süsse Gurkenart.*

1. धु Verbalwurzel s. 1. धू.

2. *धु f. *das Schütteln, Bewegen.*

3. धु (metrisch) Adj. = द्रुक् im Acc. सबर्धुम्. Vgl. 2. धु.

*धुक m. und *धुका f. *eine best. Pflanze.*

धुक्का f. *eine Art Flöte* S. S. S. 195.

धुन्, धुन्ते (संदीपनक्लेशनजीवनेषु). Zu belegen nur mit सम् Simpl. (ausnahmsweise) und Caus. संधुन्तयति *anzünden, anfachen, entflammen, beleben.* संधुन्तित wohl Caus.

धुँङ्का f. *ein best. Vogel.*

धुन् (aus धुनोति entstanden), nur in der Form निर्धुनित् *er schüttele aus* (das Gewand) MBh. 13, 104,52.

धुनय् °यते *dahinstürmen* Ṛv. — Mit आ *herstürmen* Ṛv.

धुनि 1) Adj. *sich schüttelnd, stürmisch bewegt, erregt, mit Getöse dahinfahrend.* — 2) m. N. pr. *a)* eines von Indra bekämpften Dämons. — *b)* eines Sohnes des Vasu Âpa VP.² 2,23. — 3) f. *Fluss.* Zu belegen nur धुनी.

धुनिमत्त् Adj. = धुनि 1).

धुनिव्रत Adj. *zu toben pflegend.*

धुनी s. धुनि 3).

धुनीचुमुरी Nom. Du. m. Dhuni und Kumuri Ṛv. 6,20,13.

*धुनीनाथ m. *das Meer.*

धुनेति Adj. *stürmend* oder *schleichend.*

धुन्धु m. N. pr. 1) eines von Kuvalajâçva erschlagenen Asura. — 2) v. l. für चुचु.

धुन्धुक n. *ein best. Fehler* —, *eine durchlöcherte Stelle im Holze.*

धुन्धुमार m. 1) Bein. Kuvalajâçva's. — 2) N. pr. eines Sohnes des Triçañku. — 3) *Hauseidechse. — 4) *Coccinelle. — 5) *eine best. Pflanze,* = गृहधूम. — 6) *= पाटालिक oder पटालिक.

धुन्धुरि oder °री f. *ein best. musikalisches Instrument.*

धुन्धुकृन् m. wohl Bein. Kuvalajâçva's Bhâg. P. 12,3,9.

धुर् f. (m. metrisch MBh. 13,53,32) 1) *derjenige Theil des Joches, welcher auf die Schulter des Zugthieres gelegt wird;* uneig. und übert. *die Einem aufgebürdete Last.* — 2) *die äusserste Spitze der Deichsel;* übertr. *die vorderste, oberste Stelle, Spitze, Ehrenplatz.* — 3) *Zapfen* in अक्ष°. — 4) Loc. *in Gegenwart von* (Gen.) Spr. 7712. — 5) *Finger. — 6) Bez. von *sechs eigenthümlich zu singenden Versen des* Bahishpavamâna. — 7) धुरो: शम्ये (Du.), धुरो: सामनी und धुरा साम Namen von Sâman Ârsh. Br. — 8) *reflection, recollection. — 9) *a spark of fire.* — 10) *a part, a portion.* — 11) *wealth.* — 12) *a name of the Ganges.*

धुर् 1) m. f. (आ) *Bürde, Last.* — 2) m. *Zapfen* (an der Achse). — 3) f. आ *Deichsel.* — 4) n. etwa *Achse* überh. Ṛv. 5,43,8. — 5) am Ende eines adj. Comp. (f. आ) *worin — als Zierde erscheint, ausgezeichnet durch* Bâlar. 8,4.

धुरंधर 1) Adj. *das Joch tragend, zum Anspannen geeignet, —an* (im Comp. vorangehend). — *b) die ihm aufgeladene Last mit Ergebung tragend.* — *c) Jmd* (Gen.) *aus der Noth helfend.* — 2) m. *a) *Zugthier.* — *b) Vordermann,* mit Gen. oder am Ende eines Comp. (Spr. 7697. Bâlar. 52,16). — *c) *Grislea tomentosa.* — *d)* N. pr. α) Pl. eines Volkes. — β) eines Rakshas.

धुरा Adv. *gewaltsam.*

धुरि m. N. pr. eines Sohnes des Vasu Âpa VP.² 2,23.

धुरिका f. *Zäpfchen* (an der Achse).

धुरीण 1) *Adj. *zum Anspannen geeignet.* — 2) m. *a) *Zugthier.* — *b) Vordermann.*

*धुरीय m. *Zugthier.*

धुर्य 1) Adj. *a) zum Anspannen geeignet, zum Ziehen abgerichtet.* — *b) an der Spitze* —, *obenan stehend, der beste;* m. *Vordermann;* mit Gen. oder am Ende eines Comp. प्रचरणकर्म° *sich vorzüglich verstehend auf* Bâlar. 53,18. धुर्याणि heissen alle Stotra mit Ausnahme der drei Pavamâna. — 2) m. *a) Zugthier;* in übertr. Bed. so v. a. *ein Mann, der eine grosse Last zu tragen vermag.* — *b) *eine best. Heilpflanze.* — 3) n. *Vordertheil der Deichsel.* Statt धूर्यगत (sic) MBh. 8,617 liest ed. Bomb. धुर्यतर.

धुर्यवाह् m. 1) *die Last eines Zugochsen* Âpast. — 2) *Zugthier* MBh. 8,38,10.

धुर्यासन n. *Ehrensitz* MBh. 3,99,5.

धुर्यतर Adj. *nicht die erste Stelle einnehmend, der zweite* (Wagenlenker) MBh. 8,16,8.

धुर्व् s. धूर्व्.

धुर्वह् und धुर्वोढ्र fehlerhaft für धूर्वह् und धूर्वोढ्र.

*धुवक 1) m. = गर्भमोचक. — 2) f. आ *der Eingangsvers eines Gesanges, der später immer wiederholt wird.*

*धुवकिन् Adj. von धुवका.

*धुवकिल Adj. von धुवक.

धुवन 1) *m. *Feuer.* — 2) n. *a) das Schütteln.* — *b) Richtplatz.*

*धुवित्र n. = धवित्र.

धुश्रुत्या (!) f. N. pr. eines Flusses.

*धुस्तुर m. = धुस्तूर.

धुस्तूर m. *Stechapfel.* Am Ende eines adj. Comp. auch °क.

1. धू, धु, धूनोति und धूनुते, धुनोति und धुनुते, धूवति, धुवति (धुवते 3. Pl. Çat. Br. 13,2,8,4 wohl fehlerhaft für धून्वते), धुनाति und धुनीते, *धवति; Partic. धूत, धुत und *धून. 1) *ausschütteln, abschütteln* (z. B. Früchte von Bäumen, mit doppeltem Acc.), *durchschütteln, schütteln, hinundher bewegen; abschütteln,* so v. a. *entfernen, zu Nichte machen* Bhâg. P. 2,8,5. धूत und धुत *geschüttelt, hinundher bewegt, in Bewegung gesetzt* (168,28); *abgeschüttelt, entfernt.* — 2) *anfächeln, anfachen* (Feuer). धूत *angefacht.* — 3) Med. Act. *von sich schütteln, sich befreien von* (Acc.). — 4) Act. *sich schütteln,* so v. a. *sich sträuben.* — 5) धूत *a)* (im Wasser) *hinundher bewegt,* so v. a. *abgespült* (vom Soma) Ṛv. 8,2,2. 9,62,5. 107,5. 10,104,2. Çâṅkh. Çr. 8,8,7. धौत SV. — *b) *= भर्त्सित und *तर्कित. — *Caus. धावयति. — Intens. दोधवीति, Partic. दोधुवत् und दविधत्; दविधाव; दोधूयते mit dem Partic. दोधूयमान und दोधूयत्; दोधूयुस्. 1) *heftig schütteln* (z. B. den Schweif), *drohend hinundher bewegen* (z. B. die Hörner), *schwingen* (das Banner) Ṛv. 4,13,2. — 2) *abschütteln.* — 3) *anfächeln, be-*

fächeln. — 4) *sich heftig hinundher bewegen, stark schwingen, heftig hinundher bewegt werden.* — Mit अप *abschütteln.* — Mit अभि 1) *schütteln, erschüttern.* — 2) *befächeln* Âpast. Çr. 14,22,1. — Mit अव 1) *herabschütteln,* — *auf* (Loc.). — 2) *abschütteln, ausschütteln aus* (Abl.). Med. *von sich* oder *von Andern abschütteln.* — 3) *von sich weisen, zurückweisen, nicht beachten.* — 4) *hinundher bewegen* (die Hand) Âpast. 2,19,13. — 5) अवधूत *a) abgeschüttelt, verscheucht, vertrieben, entfernt.* — *b) ausgestossen, verstossen.* — *c) abgewiesen, zurückgewiesen, nicht beobachtet.* — *d) angestossen.* — *e) hinundher bewegt* 303,14. — *f) befächelt, angeweht.* — *g) worauf etwas Unreines abgeschüttelt worden ist* M. 5,125. M. 13,23,6. — *h) schmutzig, unsauber.* — *i) der alles Unreine von sich abgeschüttelt hat, zu einem Philosophen geworden.* — Mit व्यव 1) *abschütteln.* — 2) *von sich weisen, zurückweisen* MBh. 2,67,35. — 3) व्यवधूत *der Allem entsagt hat.* — Mit आ *schütteln, rütteln, hinundher bewegen, umrühren.* आधूत *geschüttelt, hinundher bewegt; beunruhigt, gequält.* — Mit व्या 1) *abschütteln.* — 2) *hinundher bewegen.* व्याधूत *h. bewegt.* — Mit समा, °धूत *auseinander gesprengt.* — Mit उद् 1) *aufrütteln, aufschütteln, aufwirbeln* (Staub), *hindundher bewegen.* उद्धूत und उद्धुत. — 2) *in die Höhe heben,* — *werfen, schwingen.* उद्धूत und उद्धुत. — 3) *anfachen* (das Feuer). Nur Partic. उद्धूत. — 4) *aufregen, in Aufregung versetzen, erregen.* उद्धूत. — 5) *abschütteln, abwerfen, wegwerfen, ausstossen.* Nur Partic. उद्धूत. — 6) उद्धुत in मेघरवोद्धुत *laut tönend, tosend* Hariv. 9608. मेघरवोपम 2,110,17. — Vgl. उद्धूत. — Mit समुद् 1) *aufrütteln, aufschütteln, aufwirbeln* (Staub), *hinundher bewegen.* समुद्धूत. — 2) समुद्धूत *herbeigeschossen, herbeigeflogen* MBh. 12,342,114. समुद्धत Nilak., समुद्धूत 12,13273. — Mit उप in वातोपधूत. — Mit नि 1) *hinwerfen, hingeben.* — 2) *hinundher bewegen* Hariv. 14650 fehlerhaft für वि. — Mit निस् 1) *herausschütteln, abschütteln, entfernen, fern halten.* निर्धूत und निर्धुत. — 2) Menschen oder Thiere *auseinandertreiben, verjagen, verscheuchen, vertreiben, fortstossen, verstossen.* निर्धूत und निर्धुत. — 3) *schütteln, schwingen, hinundher bewegen.* राज्ञनिर्धूतदण्ड *über dem der Fürst den Stock geschwungen hat,* so v. a. *vom Fürsten bestraft.* — 4) *bedrängen, quälen, belästigen.* Nur Partic. निर्धूत. — 5) °निर्धूत *entblösst, beraubt von, gekommen um.* — Mit विनिस् 1) *abschütteln.* Nur Partic. विनिर्धूत und विनिर्धुत. — 2) *auseinander blasen,* — *treiben, fortblasen, fortstossen.* विनिर्धूत MBh. 12,342,113. — 3) *von sich weisen, verschmähen* Vikramâṅkaṅ. 9,38. — 4) *hinundher bewegen.* विनिर्धुत. — Mit प्रविनिस्, प्रविनिर्धूत *hingeschleudert.* — Mit परि *abschütteln.* — Mit प्र 1) *vorwärts bewegen.* — 2) *fortblasen.* — 3) *ausblasen* (den Bart) RV. 10,26,7. — Intens. *ausblasen* (den Bart, Acc.), *hineinblasen in* (den Bart, Loc.). — Mit वि 1) *schütteln, hinundher bewegen, schwingen.* Med. auch *sich schütteln.* विधूत. — 2) *anfachen* (das Feuer). — 3) *vertreiben, verscheuchen, entfernen, zu Nichte machen.* विधूत und विधुत. — 4) Thiere oder Menschen *auseinander treiben, verjagen, forttreiben, vertreiben.* विधुत. — 5) Med. *von sich abschütteln, sich befreien von, aufgeben;* mit Acc. विधूत und विधुत. — 6) हृदयेन विधूयता Sâv. 4, 29 fehlerhaft für हृ° विद्रूयता. — Mit अनुवि (?) *vertreiben, verscheuchen.* — Mit आवि *ein wenig schütteln* Dhûrtan. 29. — Mit प्रवि 1) *hinundher schwingen.* Nur Partic. °धुत. — 2) *auseinander treiben, verjagen.* — Mit सम् 1) *Jmd* (Dat.) *Etwas zuschütteln, zuwerfen.* — 2) Med. *zusammenraffen.*

2.*धू f. *das Schütteln.*

*धूःपति m. = धूर्पति.

धूक m. 1) *Wind.* — 2) *Schelm.* — 3) *Zeit.* — 4) *Mimusops Elengi* Karaka 6,30.

*धूण m. *das Harz der Shorea robusta.*

धूत 1) Adj. s. u. 1. धू. — 2) n. *Sittlichkeit.*

धूतपाप 1) Adj. *der die Sünden von sich abgeschüttelt hat.* — 2) f. आ N. pr. zweier Flüsse VP.²

धूतपापक n. N. pr. eines Tîrtha.

धूतपापतीर्थ und °पापेश्वरतीर्थ n. N. pr. zweier Tîrtha.

धूर्ति 1) m. *Schüttler, Erschütterer.* — 2) f. *das Schütteln, Hinundherbewegen, Fächeln.*

धूत्कार m. *Gebrüll* Bâlar. 209,15.

*धून Partic. von 1. धू.

*धूनक m. *das Harz der Shorea robusta* oder *Harz* überh.

धूनन 1) *m. *Wind.* — 2) n. *das Schütteln, Hinundherbewegen* Çiç. 14,71. Auch Pl.

धूनय्, धूनयति, °ते *schütteln, hinundher bewegen.* — Mit अव dass. — Mit वि 1) dass. Spr. 7720. — 2) *Jmd durchschütteln,* so v. a. *Jmd hart zusetzen.*

*धूनि f. *das Schütteln.*

धून्वत् Partic. von 1. धू. m. *eine best. Personification* Gaut. 26,12.

धूप m. Sg. und Pl. *Räucherwerk* und *der beim Verbrennen von Räucherwerk aufsteigende Rauch.*

धूपक m. 1) *Räucherwerk,* insbes. am Ende eines adj. Comp. — 2) *Bereiter von künstlich gemischtem Räucherwerk.*

धूपकटच्छुक n. wohl *ein Löffelchen mit Weihrauch* Kâraṇḍ. 74,20. Vgl. कटच्छु.

धूपतृण n. *zu Räucherung dienendes Gras* Âpast. Çr. 15,15,1.

धूपन n. 1) *das Räuchern;* in der Med. *Beräucherung, fumigatio.* — 2) *Räucherwerk.* Auch *m. — 3) *das Umnebeln* (eines Kometen).

धूपनाड़ wohl = धूपाङ्ग *Terpentin.*

धूपनेत्र n. *Rauchpfeife* Karaka 1,5. Vgl. धूमनेत्र.

धूपपात्र n. *eine Büchse zum Aufbewahren von Räucherwerk.*

धूपय्, धूपयति 1) *räuchern, beräuchern, beduften, wohlriechend machen.* Partic. धूपित. — 2) in der Astr. *umnebeln,* so v. a. *im Begriff sein zu verfinstern.* — 3) *धूपित *geplagt, gequält.* — Mit अनु, अनुधूपित *aufgeblasen, hochmüthig.* — Mit अव, °धूपित *beräuchert.* — Mit आ *beräuchern.* — Mit उद् in उद्धूपन. — Mit उप 1) *beräuchern, mit Rauch überziehen.* Nur उपधूपित. — 2) *umnebeln, im Begriff sein zu verfinstern.* — 3) *उपधूपित *a)* in Verbindung mit दिश् f. *die Weltgegend, in der die Sonne im Begriff ist unterzugehen.* — *b) dem Tode nahe.* — Mit निस्, निर्धूपित *beräuchert* Lalit. 186,11. 226,1. 249,1. — Mit प्र, प्रधूपित 1) *beräuchert.* — 2) *in Verbindung mit oder mit Ergänzung von दिश् f. *die Weltgegend, zu der die Sonne bald hingelangt.* — 3) **geplagt, gequält* (ein Weib). — Mit वि Pass. *Dampf verbreiten, dampfen.*

धूपयितव्य Adj. *zu beräuchern* Varâh. Bṛh. S. 77,16.

धूपवर्ति f. *eine Art Cigarrette* Kâd. 18,6. Vgl. धूमवर्ति 2).

*धूपवृक्ष und *°क m. *Pinus longifolia.*

*धूपागुरु n. *eine Art Agallochum.*

*धूपाङ्ग m. *Terpentin von Pinus longifolia* Râgân. 12,158.

*धूपाङ्गद m. *eine Art Agallochum* Gal.

धूपाय्, °यति 1) *Rauch von sich geben, rauchen* Âpast. Çr. 6,9,1. 10,3. — 2) *räuchern, beräuchern.* Partic. धूपायित. — 3) *धूपायित *geplagt, gequält.* — Mit वि *Dampf verbreiten, dampfen.*

*धूपार्ह n. *eine Art Agallochum* Râgân. 12,90.

धूपि m. Pl. Bez. *bestimmter Regen bringender Winde* Taitt. Âr. 1,9,5.

°धूपिन् Adj. *beräuchernd, wohlriechend machend.*

धूपिक m. = धूपक 2).

धूप्य 1) Adj. *zu beräuchern mit* (im Comp. vor-

angehend) Varâh. Bṛh. S. 77,26. 30. — 2) *Unguis odoratus.

धूम् 1. m *a*) Sg. und Pl. *Rauch, Dampf;* in der Med. *Rauch als Niesemittel* (in fünf Formen). Am Ende eines adj. Comp. f. आ. — *b*) *ein zum Bau eines Hauses besonders zugerichteter Platz.* — *c*) **Weizen.* — *d*) **Weihrauch* oder *ein anderes Räucherwerk.* — *e*) **N. pr.* eines Mannes. — 2) **f.* आ *eine gelb blühende Dalbergia.*

धूमक 1) am Ende eines adj. Comp. = धूम *Rauch.* — 2) m. *eine best. Gemüsepflanze* Kâraka 1,27. — 3) f. धूमिका *a*) *Rauch.* — *b*) **Nebel.* — *c*) Med. k. 134 fehlerhaft für भूमिका.

**धूमकपुष्पा* f. *eine best. Nessel.*

धूमकेतन m. 1) *Feuer.* — 2) **Meteor, Komet.*

धूमकेतु 1) Adj. *Rauch zum Zeichen habend, am Rauche kenntlich.* — 2) m. *a*) *Feuer, der Gott des Feuers* 80,15. Ind. St. 14,378. — *b*) *Komet.* — *c*) Bein. *der Sonne.* — *d*) N. pr. α) eines Jaksha. — β) fehlerhaft für धूम्रकेतु.

धूमगन्धि Adj. *nach Rauch riechend.*

धूमगन्धिक n. *eine wohlriechende Grasart* Bhâvapr. 1,210.

धूमग्रह m. Bez. Râhu's.

**धूमज* n. *eine Art Aetzkali* Râǵân. 6,256.

धूमता f. Nom. abstr. von धूम *Rauch.*

धूमतान्त Adj. *vor Rauch erstickend.*

धूमदर्शिन् Adj. *Rauch —, Dunst sehend,* Bez. eines an einer gewissen Krankheit der Augenlinse Leidenden.

धूमध्वज m. *Feuer.*

धूमन n. *das Umnebeln* (eines Kometen).

धूमनिर्गमन *Rauchfang* Hemâdri 1,668,21.

धूमनेत्र n. = धूपनेत्र Kâraka 1,5. 25.

धूमप Adj. *rauchend* (aus einer Pfeife) Kâraka 1,5. 8. *nur Rauch trinkend —, einathmend* (d. i. nichts Anderes geniessend).

धूमपथ m. *Opferhandlung.* = कर्ममार्ग Comm.

धूमपल्लव m. *Rauchstreif* Harshaṅ. 117,24.

धूमपात m. *aufsteigender Rauch,* Pl. 324,32.

धूमपान n. *das Einziehen von Rauch* oder *Dämpfen, Inhalation* Mat. med. 20. Kâraka 1,5. 6,9. **das Tabakrauchen.*

**धूमप्रभा* f. *eine best. Hölle.*

धूमप्राश Adj. *nur Rauch geniessend.*

धूममय Adj. (f. ई) *ganz aus Dunst* oder *Dämpfen bestehend.*

**धूममक्षिका* f. *Nebel.*

धूमय्, Pass. धूम्यते *umnebelt werden, nahe daran sein verfinstert zu werden* (von einem Gestirn). — धूमित 1) **nach Rauch schmeckend* Çilâñka 1,377. — *b*) in Verbindung oder mit Ergänzung von दिश् f. *die Weltgegend, in welche die Sonne zunächst kommen wird.* — Mit आ, आधूमित *umnebelt.* — Mit प्र, प्रधूमित 1) *in Rauch gehüllt.* — 2) mit दिश् f. *die Weltgegend, in welche die Sonne zunächst kommen wird.*

**धूमयोनि* m. 1) *Wolke.* — 2) *Cyperus rotundus.*

धूमराजि f. *Rauchsäule* Hariv. 12807.

**धूमल* 1) Adj. *rauchfarbig, braunroth.* — 2) m. *ein best. musikalisches Instrument.*

धूमलव m. Pl. *Rauchqualm* Varâh. Jogaj. 8,12.

धूमलेखा f. 1) *Rauchsäule* Du. V. 20,9. — 2) N. pr. der Tochter eines Jaksha.

धूमवर्तति Adj. *dessen Bewegung der des Rauches gleicht.*

धूमवत् Adj. 1) *rauchend, dampfend.* Nom. abstr. °वत्त्व n. — 2) *das Wort* धूम *enthaltend.*

धूमवर्चस् m. N. pr. eines Mannes.

धूमवर्ण m. N. pr. eines Schlangendämons.

धूमवर्ति f. 1) *Rauchsäule* Hariv. 12792. Ind. St. 15,290. — 2) *eine Art Cigarrette* Kâraka 1,5. 6,3. 23. Vgl. धूपवर्ति.

धूमवर्त्मन् n. *Opferhandlung.*

धूमशिखा f. 1) *Rauchsäule* AV. 11,9,19. Vaitân. 19. — 2) *Lohn* Vasishṭha 16,16.

धूमस 1) **m. Tectona grandis.* — 2) f. ई *Mehl von gebrannten Bohnen.*

**धूमसंहति* f. *Rauchwolke.*

धूमाका f. v. l. für धूमोका.

धूमार्त्त Adj. (f. ई) *trübäugig.*

**धूमाङ्ग Dalbergia Sissoo.*

धूमानुबन्ध m. *eine ununterbrochene Rauchwolke* 325,16.

**धूमाभ* Adj. *rauchfarbig.*

धूमाय्, धूमायति und °ते *rauchen, dampfen.* — Caus. धूमाययति *rauchen —, dampfen lassen.*

धूमायन n. *das Dampfen, Qualmen;* in der Med. Bez. *einer Hitzeerscheinung* (*Ausstossung eines Qualms aus der Kehle* Bhâvapr. 5,30) Suçr. 2,2, 13. उरो° Kâraka 6,20.

धूमायित n. *das Rauchen, Qualmen* MBh. 5,133,15.

धूमावती f. N. pr. eines Wallfahrtsortes.

धूमावतीमनु m. und °वतीमन्त्र m. *ein best. Zauberspruch.*

धूमिन् 1) Adj. *a*) *rauchend, qualmend.* — *b*) in Verbindung mit दिश् f. *diejenige Weltgegend, in welche die Sonne zunächst kommen wird.* — 2) f. धूमिनी *a*) Bez. *einer der sieben Zungen* Agni's. — *b*) N. pr. der Gattin Aǵamiḍha's und einer anderen Frau.

धूमोका f. *ein best. Raubvogel.*

**धूमोत्थ* n. *eine Art Aetzkali* Râǵân. 6,256.

धूमोद्गम m. *hervorbrechender —, aufsteigender Rauch* 326,1. Daçar. 89,4. 6 (धूमोद्गम gedr.).

धूमोद्गार m. 1) dass. — 2) **eine best. Krankheit.*

धूमोपकृत Adj. *durch Rauch mit Erstickung bedroht.*

धूमोर्णा f. N. pr. der Gattin 1) Jama's MBh. 5, 117,9. Vâsavad. 154,2. °पति m. Bein. Jama's. — 2) Mârkaṇḍeja's.

धूमोल्बणयोनि m. *Wolke.*

धूम्या f. *dicker Rauch, Rauchwolke.*

**धूम्याट* m. *der gabelschwänzige Würger.*

धूम्र 1) Adj. (f. आ) *a*) *rauchfarbig, grau;* auch *braunroth.* — *b*) *trübe, verfinstert* (vom Verstande). — 2) m. *a*) **Olibanum* Râǵân. 12,105. — *b*) in der Astrol. *der 28ste Joga.* — *c*) N. pr. α) eines Wesens im Gefolge Skanda's. — β) eines Dânava. — γ) verschiedener Männer. — δ) eines Affen. — 3) f. आ N. pr. der Mutter des Vasu Dhara. — 4) **n. Sünde, Schlechtigkeit.*

**धूम्रक* 1) m. *Kamel.* — 2) f. धूम्रिका *Dalbergia Sissoo* Râǵân. 9,132.

धूम्रकेतु m. N. pr. eines Sohnes des Bharata und des Tṛṇabindu.

धूम्रकेश m. N. pr. 1) eines Dânava. — 2) verschiedener Männer.

धूम्रगिरि m. N. pr. eines *Berges.*

**धूम्रजानु* Adj. *graue Kniee habend.*

धूम्रनीकाश Adj. *graulich.*

**धूम्रपत्रा* f. *eine best. Staude* Râǵân. 5,32.

**धूम्रमूलिका* f. *eine best. Grasart* Raǵân. 8,150.

धूम्रय्, धूम्रयति *grau färben* Mudrâr. 121,17 (184,13).

धूम्रैरोहित Adj. *grauroth.*

धूम्रललाम Adj. *mit einem grauen Fleck versehen.*

धूम्रलोचन m. 1) **Taube.* — 2) N. pr. eines Feldherrn des Asura Çumbha.

धूम्रलोहित Adj. *grauroth.*

धूम्रवर्ण 1) Adj. *von grauer Farbe.* — 2) m. *a*) **Olibanum* Râǵân. 12,105. — *b*) N. pr. α) eines Sohnes des Aǵamiḍha. — β) eines Berges. — 3) f. आ *eine der sieben Zungen* Agni's; vgl. सु°.

**धूम्रवर्णक* m. *der indische Fuchs* Râǵân. 19,51.

धूम्रवर्णामनु m. *ein best. Zauberspruch.*

धूम्रविद्या f. *eine best. Zauberkunst.*

**धूम्रवृन्तफला* f. *eine Gurkenart* Râǵân. 7,218.

धूम्रशिख m. N. pr. eines Rakshas.

**धूम्रशूक* oder **धूम्रशूल* m. *Kamel.*

धूम्राक्ष 1) Adj. *graue Augen habend.* — 2) m. N. pr. *a*) eines Rakshas. — *b*) eines Sohnes des Hemakandra und eines Fürsten der Nishadha.

*धूम्राक्षि m. *eine Perle von schlechter Farbe.*

*धूम्राट m. *der gabelschwänzige Würger.*

धूम्रानीक m. N. pr. eines Sohnes des Medhâtithi und eines nach ihm benannten Varsha in Çâkadvîpa.

*धूम्राभ m. *Luft, Wind.*

धूम्रायण m. N. pr. eines Autors.

धूम्राश्व m. N. pr. eines Sohnes des Sukandra.

*धूम्राह्वा f. *eine best. Staude* Rāǵan. 5,32.

धूम्रिमन् m. *dunkle Farbe, Düsterkeit.*

धूम्री Adv. mit कर् *grau färben* Spr. 3778.

धूम्रोर्णा f. N. pr. eines Götterweibes.

*धूर्, धूर्यते (हिंसागत्योः).

धूर्षद् m. TBr. 1,2,1,2 statt धूर्षद् des ṚV.

°धूर्गत Adj. *an der Spitze von — stehend, den ersten Platz einnehmend —, der beste unter* MBh. 1,69,13. 170,73. 6,1,29. 8,12,21. 14,70,21. 15,16,16.

धूर्गृहीत Adj. *am Joch ergriffen* Çat. Br. 5,1,1,4. Kâtj. Çr. 14,3,2.

धूर्जट m. N. pr. eines Wesens im Gefolge Çiva's.

धूर्जटि m. 1) Bein. Rudra-Çiva's Hemâdri 1, 218,3. — 2) N. pr. eines medic. Autors.

धूर्जटिन् m. = धूर्जटि 1).

*धूर्ण m. *das Harz der Shorea robusta.*

धूर्त 1) Adj. (f. आ) *a*) *schlau, listig, verschlagen, verschmitzt, betrügerisch;* m. *Schlaukopf, Betrüger, Schelm.* — *b*) *Glücksspiele spielend;* m. *Würfeler* u. s. w. — 2) m. *a*) *Stechapfel* Spr. 7770. — *b*) **eine best. wohlriechende Pflanze* Râǵan. 12,144. — 3) *f. आ *eine Art Nachtschatten.* — 4) *n. *a*) *Eisenrost.* — *b*) *schwarzes Salz* Râǵan. 6,98.

धूर्तक 1) Adj. Subst. = धूर्त 1) *a*). — 2) m. *a*) **Schakal.* — *b*) N. pr. eines Schlangendämons.

धूर्तकितव m. *Glücksspieler, Würfeler* u. s. w.

*धूर्तकृत् m. *Stechapfel.*

धूर्तचरित n. 1) Pl. *die Streiche der Schelme* 120, 21. — 2) Titel eines Werkes.

*धूर्तजन्तु m. *der Mensch.*

धूर्तता f. und धूर्तत्व n. *Schlauheit, Verschlagenheit.*

धूर्तनर्तक n. Titel eines Lustspiels.

धूर्तमण्डल n. *Spielerkreis* Jâǵ. 2,201.

*धूर्तमानुषा f. *eine best. Pflanze,* = रास्ना.

धूर्तरचना f. *der Anschlag eines Schelmes, Schelmerei.*

धूर्तविडम्बन n. Titel eines Lustspiels Hall in der Einl. zu Daçar. 30. Cat. Willmot 70.

धूर्तसमागम n. desgl.

धूर्तस्वामिन् m. N. pr. eines Scholiasten. °मिभाष्य n. Opp. Cat. 1.

धूर्ति f. *angethanes Uebel, Beschädigung.*

धूर्तिल in *अक्ष°.

धूर्वर m. 1) **Zugthier.* — 2) *Vordermann, Führer* Kâd. 2,82,24.

*धूर्षति m. = धूःपति.

धूर्ष fehlerhaft für धुर्ष.

धूर्व्, धूर्वति (im Aor. auch Med.) *beugen, zu Fall bringen, beschädigen* überh. — Desid. दुधूर्षति *beschädigen wollen.*

धूर्वन् n. *das Fällen, Beschädigung.*

*धूर्वत् Adj. von धुर्.

*धूर्वह् Adj. *eine Last ziehend;* m. *Zugthier.*

धूर्वा f. = दूर्वा.

*धूर्वी f. = धुर्.

धूर्वाढ्र Nom. ag. = धूर्वह् Paṅkat. ed. Bomb. 1,6,11.

धूर्षद् m. *Lenker des Wagens, Leiter* überh.

धूर्षह् (stark धूर्षाह्) Adj. *das Joch tragend* VS.

*धूलक n. *Gift.*

धूलन n. *das Bestäuben* Buâvapr. 3,66.

धूलय्, धूलित *bestäubt, bestreut mit* (Instr.) Buâvapr. 3,120. — Mit अव, °धूलित dass. ebend. 4,39. — Mit उद् s. उद्धूलय्.

धूलि und धूली f. 1) *Staub;* auch so v. a. *der staubige Erdboden.* — 2) *Blüthenstaub* Mudrâr. 121,17 (184,13).

धूलिका f. 1) **Blüthenstaub* Râǵan. 2,34. — 2) **Nebel.* — 3) *ein best. Spiel* Ind. St. 15,419.

*धूलिकुट्टिम n. und *धूलिकेदार m. *Erdwall.*

*धूलिगुण्ठक m. *wohlriechendes Pulver.*

*धूलिघन m. *Wind.*

धूलिपटल n. *Staubwolke* Kull. zu M. 4,102.

*धूलिपुष्पिका f. *Pandanus odoratissimus* Râǵan. 10,68.

धूलिकस्तय्, °यति *Staub in die Hand bekommen* Naish. 1,81.

धूली s. u. धूलि.

*धूलीकदम्ब m. 1) *Dalbergia ougeinensis.* — 2) *eine Art* Kadamba Râǵan. 9,104. — 3) *Capparis trifoliata.*

*धूलीजङ्घ m. *Krähe* Râǵan. 19,88.

धूलीमय Adj. (f. ई) *voller Staub.*

धूलीवर्ष m. n. *herabfallender Staub* Kull. zu M. 4,115.

*धूष्, *धूष्, धूषयति, धूषयति (कान्तीकरणे).

धूःषह्वह् Adj. *schon sechs Jahre das Joch tragend* (Stier) Lâṭ. 50.

*धूस्, धूसयति = धूष्, धूष्.

धूसर 1) Adj. (f. आ) *staubfarbig, grau.* Nom. abstr. °त्व n. — 2) m. *a*) **Esel* Râǵan. 19,39. — *b*) **Kamel* Râǵan. 19,21. — *c*) **Taube* Râǵan. 19,106. — *d*) **Oelmüller.* — *e*) *eine best. Pflanze* Varâh. Bṛh. S. 76,6, v. l. *Kichererbse* Gal. — 3) *f. आ *ein best. Strauch* Râǵan. 5,132. — 4) *f. ई N. pr. einer Kiṁnarî.

धूसरक m. N. pr. eines Schakals.

*धूसरच्छदा f. *eine best. Pflanze.*

*धूसरपत्त्रिका f. 1) *Tragia involucrata.* — 2) *Heliophytum indicum Dec.* Râǵan. 5,75.

धूसरित Adj. *grau gemacht* Kâd. 65,20.

धूसरिमन् m. *Staubfarbe* Harshaç. 202,7.

*धूसी Adv. mit कर्.

*धूस्तरा f. Compar. zu धुर्.

धूस्तुण्ड n. *die äusserste Spitze der Deichsel* Bâlar. 232,8.

*धूस्तूर m. *Stechapfel.*

°धृक् (nur Nom. Sg.) Adj. = धृत्. 1) *haltend, tragend.* — 2) ein Gewand, eine Gestalt, einen Leib u. s. w. *tragend,* so v. a. *habend, im Besitz von Etwas seiend.* बहुवर्षसहस्र° *viele tausend Jahre alt.* — 3) *ertragend.* — Die v. l. hat °धृत् (z. B. MBh. 1,138,31. 3,147,24. 183,41. 227,16. 3,278,16. 17. 300,21. 13,17,62), °भृत् (6,107,17 = 6,4902) und °कृत् (12,248,158 = 12,10432). धृक् hat auch MBh. 23,40,29. 14,78,47. — Vgl. दृक्.

°धृत् Adj. *haltend, tragend, habend, ertragend* u. s. w.

धृत 1) Adj. s. u. 1. धर् 3). — 2) m. N. pr. *a*) eines Sohnes des 13ten Manu. भृथ v. l. — *b*) eines Sohnes des Dharma. — 3) n. *eine best. Art zu fechten* Hariv. 15979.

धृतक m. N. pr. 1) v. l. für वृक VP.² 3,289. — 2) *eines buddh. Patriarchen.

धृतकेतु m. N. pr. eines Sohnes des 9ten Manu VP. 3,2,23.

धृतक्लेश Adj. *Beschwerden ertragend* Râǵat. 3,213.

धृतगर्भा Adj. f. *schwanger* Kathâs. 7,83.

धृततान m. *ein* Vetâla.

धृतदत्त Adj. *aufmerksam, gesammelt.*

धृतदण्ड Adj. 1) *den Stock tragend,* so v. a. *strafend* Bhâg. P. 3,14,34. — 2) *über dem der Stock gehalten wird, gestraft werdend von* (Instr.) Spr. 5736, v. l.

*धृतदीधिति m. *Feuer.*

धृतदेवा f. N. pr. einer Tochter Devaka's. Auch °देवी VP.² 4,110.

धृतद्वैधीभाव Adj. *sich in Zwiespalt befindend*

Çiç. 13,11.

धृतधनुस् m. *Bogenträger* Vimana 5,2,67.

धृतनिश्चय Adj. (f. आ) *fest entschlossen zu* (Dat.) MBh. 5,187,1.

धृतपूर्व Adj. *früher getragen* (Schmuck) Mudrâr. 118,7. 18. 119,3 (179,14. 180,3).

धृतप्रज्ञ Adj. *Nachkommen habend* Ragh. 15,87.

*धृतराज्ञन् m. N. pr. eines Mannes.

धृतराष्ट्र 1) m. *a) ein Fürst, dessen Reich von Dauer ist.* — *b)* N. pr. α) eines Schlangendämons. — β) eines Devagandharva. — γ) eines Sohnes des Daitja Bali. — δ) eines Fürsten der Kâçi. — ε) eines blindgeborenen Sohnes des Vjâsa und ältern Bruders des Pâṇḍu. Pl. *seine Söhne* (100 an Zahl). — ζ) eines Sohnes des Ġanameġaja. — *c) ein best. Vogel.* — 2) f. धृतराष्ट्री N. pr. einer Tochter der Tâmrâ und Urmutter der Gänse und anderer Vögel.

धृतराष्ट्रज्ञ m. Patron. Durjodhana's Pr. P. 111.

*धृतराष्ट्रानुज्ञ m. Bein. Pâṇḍu's Gal.

धृतवत् 1) Adj. Partic. von 1. धर्. — 2) f. °वती N. pr. eines Flusses MBh. 6,9,31. Auch v. l. für घृतवती.

धृतवर्मन् m. N. pr. eines Kämpfers auf Seiten der Kuru.

धृतव्रत 1) Adj. (f. आ) *a) dessen Gesetz —, dessen Ordnung feststeht.* — *b) die Ordnung aufrecht erhaltend* Gaut. — *c) fest entschlossen* 49,17. — *d) die Gewohnheit habend.* — *e) treu ergeben, anhänglich.* — 2) m. *a)* Bein. Rudra's. — *b)* N. pr. eines Sohnes des Dhṛti.

धृतशरीर Adj. *dessen Körper fortbesteht, fortlebend* Kap. 3,82. Sâṁkhjak. 67.

धृतश्री f. *ein best. Metrum.*

धृतसंकल्प Adj. (f. आ) *fest entschlossen zu* (Loc.) MBh. 5,186,10.

धृतसंधि m. N. pr. eines Sohnes des Susamîdhi.

धृतसिंह m. N. pr. v. l. für धृतिसिंह.

धृतकव्य m. N. pr. v. l. für वीतकव्य VP.² 3,335.

धृतात्मन् Adj. *standhaft.*

धृतार्चिस् Adj. Beiw. Vishṇu's Vishṇus. 1,59.

धृति 1) f. *a) das Festhalten, Stillehalten. Befestigung, Festigkeit* 26,19. धृतिं कर् *Stand halten.* — *b) fester Wille, Entschlossenheit.* धृतिं बन्ध् *seinen Willen richten auf* (Loc.). — *c) Befriedigung, Zufriedenheit.* धृतिं कर् *Befriedigung finden* 320, 11. — *d)* Bez. *bestimmter Abendopfer beim* Açvamedha. — *e) ein best. Metrum von 72 Silben, jedes Metrum von 4×18 Silben und ein aus* Upendravaġrâ *und* Indravaġrâ *zusammengesetztes Metrum.* — *f)* Bez. *der Zahl 18* Varâh. Bṛh. 8,9. Gaṇit. Kaksh. 6. — *g) ein best. astrol.* Joga. — *h) die Entschlossenheit* oder *Befriedigung* wird mannichfach personificirt. Als eine Çakti Hemâdri 1,197, 21. — *i)* N. pr. eines mythischen Gartens Golâdhj. Bhuv. 34. — 2) m. *a) Begehung.* तत्रस्य = तत्रधृति Lâṭj. 9,3,11. — *b)* N. pr. α) eines der Viçve Devâs. — β) verschiedener Männer. — γ) eines von einem Dhṛti beherrschten Varsha in Kuçadvîpa VP. 2,4,36. fg.

धृतिपरिपूर्ण m. N. pr. eines Bodhisattva.

धृतिमत् 1) Adj. *a) entschlossen, standhaft, charakterfest.* — *b) gutes Muthes, zufrieden.* — 2) m. *a) eine Form* Agni's. — *b)* N. pr. α) eines der 7 Weisen im 13ten Manvantara, eines Sohnes des Manu Raivata und Sâvarṇa und verschiedener anderer Männer. — 3) f. °मती N. pr. eines Flusses. v. l. धृतवती. = 4) n. N. pr. eines Varsha in Kuçadvîpa.

धृतिमय Adj. (f. ई) *aus festem Willen bestehend* Spr. 1639.

धृतिमालिन् m. *ein best. über Waffen gesprochener Zauberspruch.*

धृतियोग m. 1) *ein best. astrol.* Joga. — 2) *ein best.* Joga *bei den Mystikern.*

धृतिसिंह m. N. pr. eines Gelehrten.

धृतोत्सेक Adj. *hochmüthig* Râǵat. 5,350.

*धृत्वन् m. 1) Bein. Vishṇu's. — 2) *ein kluger Mann.* — 3) *ein Brahman.* — 4) *Tugend.* — 5) *Meer.* — 6) *Luft.* — Vgl. क्षेम°.

*धृत्वरी f. *die Erde.*

धृषंड् m. *ein kühner Held.*

धृषण m. N. pr. eines Mannes VP.² 4,57.

धृषद्वत् f. = दृषद्वत्.

धृषद्वर्ण Adj. etwa *einem Mühlstein gleichend.*

धृषद्विन् Adj. *kühn, muthig.*

धृषत् 1) Adj. s. u. धर्ष्. — 2) m. N. pr. eines Mannes. धृषतो मारुतस्य सामनी Ârsh. Br.

धृषन्मनस् Adj. *kühngesinnt* RV.

*धृषु 1) Adj. *a) geschickt.* — *b) tief.* — 2) m. *Haufe, Menge.*

धृष्ट 1) Adj. s. u. धर्ष्. — 2) m. *a) ein best. über Waffen gesprochener Zauberspruch* R. 1,30,4. — *b)* N. pr. verschiedener Männer Hariv. 1,10,29. 37,4. VP.²

धृष्टक m. N. pr. eines Fürsten Hariv. 1,10,24.

धृष्टकेतु m. N. pr. verschiedener Männer.

धृष्टत्व n. *Verwegenheit, Frechheit* MBh. 1,167,53.

धृष्टद्युम्न m. N. pr. eines Sohnes des Drupada.

धृष्टधी und धृष्टबुद्धि m. N. pr. eines Mannes.

धृष्टमान (R. ed. Bomb. 43 in dem nach 2,93 eingeschobenen Sarga) und °मानिन् Adj. *eine hohe Meinung von sich habend.*

धृष्टरथ m. N. pr. eines Fürsten. दृष्ट° v. l.

धृष्टवादिन् Adj. *kühn in seinen Reden* Hariv. 4628.

धृष्टशर्मन् m. N. pr. eines Sohnes des Çvaphalka.

धृष्टि 1) Adj. *kühn.* — 2) m. *a)* Sg. und Du. *Feuerzange, doppelter Schürhaken.* — *b)* N. pr. α) eines Sohnes des Hiraṇjakaçipu. — β) eines Ministers des Daçaratha. — 3) f. *Kühnheit.*

धृष्टाक्ष m. N. pr. eines Sohnes des Çvaphalka Hariv. 1,30,49.

धृष्ण m. N. pr. fehlerhaft für धृष्ट 2) *b*).

*धृष्णज् Adj. *kühn, dreist, frech.*

*धृष्णि m. *Lichtstrahl.*

धृष्णु 1) Adj. *a) kühn, tapfer, muthig.* — *b) dreist, frech.* — *c) tüchtig, kräftig.* — 2) Adv. *dreist, herzhaft, tüchtig, kräftig, fest, gewaltsam.* — 3) m. N. pr. eines Sohnes zweier Manu und anderer Männer. — 4) n. काश्यपस्य धृष्णु Name eines Sâman.

धृष्णुक m. N. pr. eines Fürsten. धृष्टक v. l.

धृष्णुत्व n. *Kühnheit, Muth.*

धृष्णुया Adv. = धृष्णु 2).

धृष्णुयेण Adj. 1) *ein tüchtiges Geschoss führend.* — 2) vielleicht *ein tapferes Heer führend.*

धृष्णोाक्ष m. N. pr. fehlerhaft für धृष्टाक्ष.

(धृष्ण्वोजस्) धृष्णुओजस् Adj. *mit tüchtiger Kraft ausgerüstet.*

धृष्य Adj. *Jmds* (Gen.) *Angriffen ausgesetzt.* स मे धृष्य: so v. a. *der hat es mit mir zu thun.*

धेन 1) *m. *a) Meer.* — *b) Fluss.* — 2) f. धेना *a) eine milchende Kuh.* — *b)* Pl. *Milchtrank.* — *c) Stute.* — *d) Rede.* — *e) Fluss.* — *f)* N. pr. der Gattin Bṛhaspati's Vaitân. — 3) * f. धेनी *Fluss.*

धेनिका f. *Koriander* Bhâvapr. 1,166. v. l. धेनुका.

धेनु 1) Adj. *milchend.* — 2) f. *a) eine milchende Kuh, Mutterkuh.* In Zusammensetzung mit andern Thiernamen zur Bez. *des milchenden Mutterthieres.* — *b)* Pl. *Milchtrank, Milch.* — *c)* bildliche Bez. *der Erde, des Landes.* — *d)* bildet in Comp. mit असि und खड्ग *Schwert* ein Deminutiv. — 3) n. Name eines Sâman. Auch मरुतां धेनु und धेनुपयसी (Du).

धेनुक 1) m. *a) quidam coeundi modus.* — *b)* N. pr. α) Pl. eines Volkes MBh. 6,50,51. — β) eines von Kṛshṇa (Balabhadra) erschlagenen Unholds. — γ) eines Sohnes des Durdama VP.² 4,54. — 2) f. धेनुका *a) Mutterkuh, Mutterthier* überh.; auch vom *Weibe.* = *दृष्टपुष्पा Gal. — *b)* bildet in Comp. mit असि *Schwert* ein Deminutiv. — *c)*

eine Ader, welche angeschlagen nur in Intervallen das Blut ausströmt. — *d) Koriander* Bhâvapr. 1,166. v. l. धेनिका. — *e)* N. pr. α) der Gattin Kirtimant's. — β) eines Flusses VP. 2,4,36. — 3) n. *a) *eine Heerde milchender Kühe.* — *b) *quidam coeundi modus.* — *c)* N. pr. eines Wallfahrtsortes.

*धेनुकधंसिन् und *धेनुकसूदन m. Bein. Kṛshṇa's.

*धेनुकाडुग्ध n. 1) *Kuhmilch.* — 2) *eine Gurkenart.*

*धेनुकारि m. 1) Bein. Kṛshṇa's. — 2) *ein best. kleiner Baum.*

धेनुकाश्रम m. N. pr. einer *Einsiedelei* MBh. 7, 54,8.

*धेनुगोडुक् n. Sg. *Milchkuh und Melker* P. 5,4, 106, Sch.

धेनुत्व n. Nom. abstr. von धेनु *Milchkuh* Hemâdri 1,114,8. 15. 16.

धेनुदक्षिणा Adj. *wobei eine Milchkuh als Opferlohn geschenkt wird* Kâtj. Çr. 22,1,3. Âpast. Çr. 5,22,8.

*धेनुदुग्ध n. 1) *Kuhmilch.* — 2) *eine Gurkenart* Madanav. 74,15.

*धेनुदुग्धकर m. *Daucus Carota, Möhre* Râgân. 8,132.

धेनुभव्या f. = धेनुंभव्या Gaut. Âpast.

*धेनुमत्तिका f. *Bremse.*

धेनुमत्त् 1) Adj. *a) nährenden Trank enthaltend, —gebend.* — *b) das Wort* धेनु *enthaltend.* — 2) f. °मती N. pr. der Gattin Devadjumna's.

धेनुंभव्या Adj. f. *nahe daran seiend eine Mutterkuh zu werden* Maitr. S. 4,4,8.

धेनुष्टरी f. *eine versiegende Kuh* Maitr. S. 2,5,4.

*धेनुष्या f. *eine Milchkuh, deren Milch einem Gläubiger versetzt wurde.*

*धेनुष्यित f. *der die Milch seiner Kuh versetzt hat.*

धेनुक in वक्र°.

धेन्वनडुह् (* n. Sg.) und m. Du. *Milchkuh und Stier* Çat. Br. 3,1,2,21. Gaut. 17,30.

*धेमात्र *eine best. hohe Zahl* (buddh.).

धेय 1) Adj. *was geschaffen oder erhalten wird.* — 2) n. Nom. abstr. *Zutheilung* u. s. w. am Ende eines Comp.

धेष्ठ (dreisilbig) Adj. *am Meisten gebend.*

*धैनव 1) Adj. von धेनु. — 2) m. Metron. von धेनु.

*धैनुक n. 1) *eine Heerde von Milchkühen.* — 2) *quidam coeundi modus.*

1. धैर्य n. (adj. Comp. f. आ) 1) *festes —, ernstes —, ruhiges Wesen; Standhaftigkeit, Ausdauer, Muth.* Die *Standhaftigkeit* eines Fürsten mit der des Meeres verglichen 250,11; vgl. धीरचेतस्. — 2) *Ruhe —, Gemessenheit des Vortrages.*

2. धैर्य n. *Verständigkeit, Besonnenheit.*

धैर्यता f. *Ausdauer.*

धैर्यधर Adj. *Festigkeit —, Ausdauer besitzend* Spr. 7862.

धैर्यपारमिता f. *die höchste Stufe der Ausdauer* Kâraṇḍ. 50,19.

धैर्यमित्र m. N. pr. eines Dichters.

धैर्यवत् Adj. *Festigkeit —, Ausdauer besitzend.*

धैवत n. *die sechste Note der Tonleiter, a.*

*धैवत्य n. Nom. abstr. von धीवन्.

धैवर Adj. von धीवर *Fischer.*

धोईकवि m. N. pr. eines *Dichters.*

*धोड m. *eine Schlangenart.*

धोयिन् oder धोयी m. N. pr. eines Dichters.

*धोरृ, धोरति (गतिचातुर्ये).

धोरण 1) *n. *a) Vehikel.* — *b) Trab eines Pferdes.* — 2) f. ई *eine ununterbrochene Reihe* Vikramâṅkaṅ. 13,86. 16,42. — Kathâs. 52,350 ist आधोरण gemeint.

धोरणि (metrisch) f. = धोरण 2) Vikramâṅkaṅ. 16,36.

*धोरित und *°क n. *Trab eines Pferdes.*

धौत 1) Adj. s. u. 2. धाव्. — 2) f. ई *Wäsche* Ind. St. 15,282. — 3) n. *a) das Waschen* Spr. 7303. — *b) *Silber.*

धौतक Adj. *aus gereinigter Seide verfertigt.*

*धौतकट m. *ein aus einer Bastmatte zusammengenähter Sack.*

*धौतकुष्ठ n. *eine Art Aussatz* Gal.

*धौतकौशज und *धौतकौशेय n. *gereinigte Seide.*

*धौतखण्डी f. *Zuckerkand.*

*धौतञ्जली f. *eine Art Collyrium.*

धौतमूलक m. N. pr. eines Fürsten der Kîna.

*धौतय *Steinsalz.* Vgl. धौतेय.

धौतरी f. nach Sâj. *erschütternd* (sc. वडबा).

*धौतशिल n. *Bergkrystall.*

*धौताञ्जनी und *धौताञ्जली (!) f. *eine Art Collyrium.*

धौति f. 1) *Quelle, Bach.* — 2) *eine best. Selbstqual, bei der man einen vier Finger breiten weissen Zeugstreifen verschluckt und dann wieder herauszieht* (also gleichsam *wäscht*). Auch धौती.

*धौतेय n. *Steinsalz* Gal. Vgl. धौतय.

धौन्धुमार Adj. *über* Dhundhumâra *handelnd.*

धौन्धुमारि m. Patron. von धुन्धुमार.

*धौमक Adj. von धूम.

*धौमत *Myrrhe.*

*धौमतायन gaṇa अरीहणादि. Davon Adj. *°क.

*धौमायन m. Patron. von धूम.

*धौमीय Adj. von धूम.

धौम्य m. Patron. und N. pr. verschiedener Männer. °शिता.

धौम्र 1) m. Patron. Dantâvala's Gop. Br. 1,2,5. N. pr. eines alten Ṛshi MBh. — 2) *n. *a) die graue Farbe.* — *b) ein besonders zugerichteter Bauplatz.*

*धौम्रायण m. Patron. von धूम्र.

*धौर m. *Anogeissus latifolia.*

धौरादित्यतीर्थ n. N. pr. eines Tirtha.

*धौरितक n. *Trab eines Pferdes.*

धौरेय 1) Adj. *an der Spitze von —* (Gen. oder im Comp. vorangehend) *stehend* Hemâdri 1,4,1. पुरुष° *ein Mann, der höher steht als die grosse Menge.* — 2) m. *Zugthier, Zugstier.*

धौरेयक m. *Zugthier, Pferd* Veṇis. 59,17.

धौर्जट Adj. (f. ई) *dem* Çiva *gehörig* Bâlar. 234,11.

*धौर्तक n. Nom. abstr. von धूर्त.

*धौर्तिक 1) Adj. *einem Betrüger eigen.* — 2) n. *Betrug.*

*धौर्तेय m. 1) Pl. N. pr. eines Kriegerstammes. — 2) *ein Fürst dieses Stammes.* — धार्तेय und धार्तेय v. l.

धौर्त्य n. *Betrug, Schelmerei.*

*धौर्य n. *Trab eines Pferdes.*

*धौवकि m. Metron. von धुवका.

धौष्य m. Pl. *eine best. Schule des Jagurveda* AV. Pariç. 49.

°ध्म Adj. Subst. *blasend, Bläser* in तूणवध्म und शङ्खध्म.

ध्मा s. धम्.

*ध्माकार m. *Grobschmied.*

*ध्माङ्, ध्माङ्कति v. l. für धाङ्.

ध्माङ्क m. *Krähe.* Wohl nur fehlerhaft für धाङ्क.

ध्मात 1) Adj. s. u. धम्. — 2) n. *eine best. fehlerhafte Aussprache der Vocale.*

ध्मातर् 1) m. parox. *Bläser, Schmelzer.* — 2) n. oxyt. *Schmelze.*

ध्मातव्य Adj. *anzublasen, anzufachen.*

ध्मान n. *das Aufblasen, Anschwellung.*

ध्मापन n. *das Einblasen* (von Pulver), *Mittel zum E.* Kâraka 8,9.

*ध्मामन् v. l. für ध्यामन्.

1. ध्या, ध्यायति (episch auch Med.) und ध्याति (episch) 1) *sich vorstellen, im Sinne haben, denken an, nachdenken über;* mit oder ohne Beisatz von मनसा, मनसि, चेतसा, धिया oder हृदये (125,29). Ohne Object *denken, bei sich denken, nachdenken.* ध्यात *an den* oder *woran man gedacht hat.* — 2) *Böses gegen Jmd* (Acc.) *im Schilde führen* TS. 5,4,2,1. — 3) von einem Thiere so v.a. *den Kopf hängen lassen*

Kâraka 6,22. — Caus. scheinbar Kathâs. 92,62, da अध्यापयामास gemeint ist. — Mit अति *in tiefem Nachdenken sich befinden.* — Mit अनु 1) *nachsinnen, seine Gedanken richten auf, denken an, gedenken.* अनुध्यात *an den* oder *woran man gedacht hat.* हरेः *an den Hari gedacht hat.* MBu. 12,4678 अनुध्यानम् fehlerhaft für अनुध्यातम्. — 2) *an Jmd denken*, so v. a. *bedauern, vermissen.* — 3) *Jmd Etwas nachtragen.* — Mit समनु *nachsinnen, gedenken.* — Mit अप *gering von Jmd* (Acc.) *denken und hiermit es Jmd anthun.* अपध्यात Hariv. 2,72,61. — Mit समप dass. — Mit अभि 1) *den Sinn richten auf*, so v. a. *beabsichtigen, begehren.* ब्रह्म ज्यानाय *dem Brahman Gewalt anzuthun.* — 2) *denken an, seine Gedanken richten auf.* मङ्गलान्यभिध्युषी *sinnend auf.* Statt des Acc. auch Loc. Ohne Object *sich in Gedanken vertiefen.* — 3) *halten für*, mit doppeltem Acc. — 4) *es Jmd anthun.* अभिध्यासुस्. — Mit समभि 1) *nachsinnen.* — 2) *sein Verlangen richten auf.* — Mit अव *gering von Jmd* (Acc.) *denken, seine Verachtung gegen Jmd an den Tag legen, Jmd verwünschen* Kâraka 6,1. अवध्यात. — Mit आ 1) *Jmd* (Gen.) *Etwas* (Acc.) *in Gedanken zukommen lassen, anwünschen.* — 2) *in Gedanken vertieft sein.* — Mit समा *sich mit seinen Gedanken ganz vertiefen in* (Acc.). — Mit उप 1) *Jmds gedenken.* Nur उपध्यात. — 2) *es Jmd* (Acc.) *verdenken* Lalit. 179,18. — Hariv. 7453 उपध्योता (sic) fehlerhaft für अपध्याता. — Mit नि 1) *merken.* — 2) *sich in Gedanken vertiefen.* निध्यात *worin man sich vertieft hat* Vâgrakkh. 14,14. — 3) *Jmds* (Acc.) *gedenken* Bhaṭṭ. — Desid. निदिध्यासते *aufmerksam sein.* — Mit अभिनि *seine Aufmerksamkeit richten auf* (Acc.). — Mit प्रणि *nachdenken, seine Aufmerksamkeit richten auf* (Acc.). — Mit निस् *mit seinen Gedanken Jmd* oder *Etwas* (Acc.) *nachgehen, nachsinnen, überlegen.* — Mit परि (परो) *hinundher sinnen.* — Mit प्र 1) *nachsinnen, überlegen.* — 2) *Jmds* (Acc. oder Acc. mit प्रति) *gedenken, seine Gedanken richten auf, denken an.* — 3) *ausdenken, auf Etwas kommen.* प्रध्यातं मया mit Infin. *ich bin auf den Gedanken gekommen zu* MBu. 5,113,8. — Mit संप्र *nachsinnen, überlegen.* — Mit प्रति, प्रतिध्यातं मया mit Infin. *ich bin auf den Gedanken gekommen zu.* प्रध्यातं v. l. — Mit सम् *nachsinnen, überlegen.*

2. ध्या f. *das Denken, Nachdenken.*

ध्यानमात्रागत Adj. *der, sobald man nur an ihn denkt, herbeikommt* Kathâs. 5,45.

ध्यानमात्रोपगामिन् Adj. dass. Kathâs. 18,110.

ध्यानर् Nom. ag. *der über Etwas nachsinnt, Denker.* ध्यातृध्यातव्यत्व n. Nom. abstr. = ध्यातृत्व + ध्यातव्यत्व Çaṃk. zu Bâdar. 3,2,27.

ध्यातव्य 1) Adj. *woran man denken soll* oder *darf.* Nom. abstr. °त्व n. s. u. ध्यातर्. — 2) n. impers. *zu denken* Kull. zu M. 4,23.

ध्यानोपनत Adj. *der, sobald man nur an ihn denkt, da ist,* Kathâs. 18,278.

ध्यानोपस्थित Adj. dass. Kathâs. 18,302.

*ध्यात्व n. *das Denken, Nachsinnen.*

ध्यान 1) n. *a) das Nachsinnen, Vertiefung;* insbes. *die religiöse Betrachtung, — Beschauung.* — *b) Gefühllosigkeit, Stumpfheit* Bhâvapr. 4,182. — 2) m. *der 11te* Kalpa 2) *h).*

ध्यानगोचर m. Pl. *eine best. Klasse von Göttern* Lalit. 268,9. 314,4.

ध्यानचक्षुस् n. *das geistige Auge* R. 1,9,64.

ध्यानजप्य m. Pl. N. pr. eines Geschlechts. कारञ्जप्य und ध्यानपुष्ट v. l.

ध्यानतत्पर Adj. (f. आ) *ganz in Gedanken vertieft* MBu. 3,68,26.

ध्यानदीप m. Titel eines Abschnittes in der Pañkadaçî.

ध्यानदीपिका f. Titel eines Werkes Cat. Allah. 3,122.

ध्यानदृष्टि Adj. *mit dem geistigem Auge schauend* R. 7,37,2,12.

ध्यानद्युति m. N. pr. eines Mannes.

ध्यानधीर Adj. *ganz in Gedanken vertieft* Daçak. (1925) 2,134,17.

ध्यानपर Adj. (f. आ) dass. 107,18. MBu. 3,54,3. 12,127,18.

ध्यानपारमिता f. *die höchste Stufe der Vertiefung* Kâraṇḍ. 50,19. 82,8. 87,11.

ध्यानपुष्ट m. Pl. N. pr. eines Geschlechts Hariv. 1,32,58. ध्यानजप्य v. l.

ध्यानबिन्दूपनिषद् f. Titel einer Upanishad.

ध्यानमय Adj. *dessen Wesen in Nachsinnen, Beschauung besteht.*

ध्यानयोग m. 1) *tiefe Meditation, — religiöse Beschauung.* — 2) *eine Art Magie.*

ध्यानयोगिन् Adj. *in tiefer Meditation begriffen* Hemâdri 1,458,1.

ध्यानवत् Adj. *der religiösen Beschauung obliegend.*

ध्यानवल्लरी f. Titel eines Werkes.

ध्यानशीला f. N. pr. einer buddh. Göttin.

ध्यानस्थित Adj. *in Gedanken vertieft* 137,22.

ध्यानाम्बा f. N. pr. einer Frau.

ध्यानालंकार m. *ein best.* Samâdhi Kâraṇḍ. 77,12.

ध्यानावचर m. Pl. *eine best. Klasse von Göttern bei den Buddhisten.*

ध्यानावरोपण n. Kâraṇḍ. 20,2 fehlerhaft für धात्व°.

ध्यानाग्रयटीका f. Titel eines *Commentars.*

ध्यानिक Adj. *aus der religiösen Beschauung hervorgehend.*

ध्यानिन् Adj. *der religiösen Beschauung obliegend.*

ध्यानिबुद्ध m. *ein aus der Meditation hervorgegangener* (kein materieller) Buddha.

ध्यानिबोधिसत्त्व m. *ein nicht- materieller Sohn eines* Dhjânibuddha.

*ध्यानीय Adj. = ध्येय.

ध्याम 1) *Adj. *dunkelfarbig.* — 2) n. *a) wohlriechendes Gras* oder *ein best. w. G.* — *b) *Artemisia indica.*

ध्यामक n. *eine best. Grasart* Bhâvapr. 3,25.

*ध्यामन् 1) m. *a) Maass.* — *b) Licht.* — 2) n. *Gedanken.*

*ध्यामी Adv. mit कर् *dunkel färben.*

*ध्यामीकरण n. *das Dunkelfärben.*

ध्यायति m. Bez. *der Wurzel* ध्या Çaṃk. zu Bâdar. 4,1,8.

ध्यायम् Absol. *nachdenkend über* (Acc.). Wiederholt Kathâs. 22,147. Verz. d. Oxf. H. 161,*b*,2 v. u.

ध्यायिन् Adj. *in Gedanken vertieft* Hemâdri 2,*a*, 119,15. *vertieft —, ganz aufgehend in Jmd* (im Comp. vorangehend) 1,438,5.

द्युषित Adj. *blendend weiss* Kâraṇḍ. 78,22. 81,7.

द्युषिताश्व m. N. pr. eines Fürsten.

ध्येय Adj. 1) *über den* oder *worüber man nachzusinnen hat.* n. impers. Comm. zu Mṛkkh. 72,1. — 2) *den man sich zu denken hat als* (Nom.).

°ध्य Adj. (f. ई) *tragend.*

ध्रज्, ध्रञ्जति, *ध्रञ्जति und *धृञ्जति; *hingleiten, streichen, ziehen* (vom Winde, Vögeln u. s. w.). — Mit प्र *vorwärts eilen* ṚV. 1,166,4.

ध्रञ्जति in चित्रध्रञ्जति.

ध्रञ्जस् n. *Zug* (des Windes).

*ध्रञ्जि wohl = ध्राञ्जि.

ध्रञ्जीमत् Adj. *gleitend, streichend.*

*ध्रञ्ज् s. u. ध्रज्.

*ध्रण्, ध्रणति (शब्दे).

*ध्रस्, ध्रस्राति und ध्रासयति (उञ्छे, उत्क्षेपे).

*ध्रा, ध्रँति, ध्राँति, ध्रँयति (गतिकर्मन्), ध्रायति (तृप्तौ).

*ध्राक्ता f. neben द्राक्ता.

*ध्राक्तामत् Adj. von ध्राक्ता.

*ध्राघ्, ध्राघते (सामर्थ्ये, ध्रायामे, ध्रायासे).

*धाङ्, धाङ्कति (घोरवाशिते, काङ्क्षायाम्).

1. धान्, धाँनते (धाँनमान, धानिषीय) = धन् Maitr. S. 4,9,5.

2. धाँन् f. Pl. etwa *Zugkraft* Maitr. S. 4,9,5.

धानाँ m. *Zieher, Streicher* Maitr. S. 4,9,5.

धाँनि f. 1) *das Streichen, Zug* (des Windes) Maitr. S. 1,2,17. धानिँ 4,9,5. — 2) *Zug, Trieb* (einer Leidenschaft). — 3) **Wirbelwind.*

*धाड्, धाडते (विशरणे, विसरणे).

*धाडि m. *das Blumenpflücken.*

धि in अँधि.

*धिङ्, धेङति (गतौ).

धिङ in अधिँङ.

1.*धु, धुवँति (गतिकर्मन्, गतिस्थैर्ययोः), ध्वति (स्थैर्ये, गतौ). धुवत् *wissend, kennend* Bhaṭṭ. डुधाव *er tödtete* ebend.

2. धु (metrisch) Adj. = 2. द्रुह् im Du. अँस्मृतधू. Vgl. 3. धु.

धुत् Adj. in वरुणधुँत्.

धुँति f. *Verführung.*

धुपदाङ्ग्यनृत्य n. *ein best. Tanz* S. S. S. 272. Vgl. ध्रौपद्.

*धुव्, धुवति (गतिस्थैर्ययोः).

धुवँ 1) Adj. (f. ध्रुवी) *a) am Orte verharrend, stille haltend, bleibend bei* (Loc.), *feststehend, unbeweglich, bleibend, dauernd, beständig, unveränderlich.* ध्रुवाणि नक्षत्राणि heissen *die Mondhäuser* Rohiṇī *und die mit* उत्तर *zusammengesetzten.* स्मृति f. *ein festes, starkes Gedächtniss.* — *b) bestimmt, festgesetzt.* — *c) feststehend,* so v. a. *sicher, gewiss.* — *d) *= पाप. Am Ende eines Comp. einen Tadel ausdrückend. — 2) ध्रुवँम् Adv. *a) bleibend, für die Dauer.* — *b) bestimmt, sicherlich, gewiss, jedenfalls.* — 3) ध्रुवाय Dat. *auf die Dauer.* — 4) m. *a) der Polarstern.* Personificirt als ein Sohn Uttânapâda's. — *b) Himmelspol.* — *c) die* (*unveränderliche*) *Länge* (der Fixsterne). — *d) Knoten* (?). — *e) *Pfahl, Pflock* AK. 2,4,1,8. H. an. Med. Verz. d. Oxf. H. No. 414, Çl. 4. — *f) *der indische Feigenbaum.* — *g) Nasenspitze* (künstliche Deutung). — *h) *ein best. Wasservogel.* — *i) der bleibende* d. h. *aufbewahrte* Graha (welcher, Morgens geschöpft, erst Abends geopfert wird) Çat. Br. 4,2, 3,3. 4,1. 5,1,2,19. Kâtj. Çr. 9,5,17. Vaitân. — *k) der Eingangsvers eines Gesanges, der später immer wiederholt wird.* — *l) der dritte Theil einer Composition* (wohl *ein Allegro*) S. S. S. 120. — *m)* Bez. *der Silbe* ओम्. — *n) ein best. astrol. Joga.* — *o)* Beiw. α) *Brahman's. — β) Vishṇu's. — γ) Çiva's. — *p)* N. pr. α) eines Schlangendämons. — β) eines Vasu. — γ) verschiedener Männer. — 5) f. ध्रुवाँ *a) der grösste unter den drei Opferlöffeln.* — *b) *Desmodium gangeticum.* — *c) *Sanseviera ceylanica.* — *d) *eine tugendhafte Frau.* — *e) = 4) *k*). — 6) n. *a)* in der Gramm. *ein nach dem tönenden* Abhinidhâna *eintretender Laut.* — *b) *Luft, Luftraum.* — *c) *eine Art Haus* Gal.

ध्रुवक 1) m. *a) die* (*unveränderliche*) *Länge* (der Fixsterne). — *b) *Pfosten, Pfahl.* — *c) = ध्रुव 4) *k*). — *d)* N. pr. eines Wesens im Gefolge Skanda's. — 2) *f. आ *a) = ध्रुव 4) *k*). — *b)* N. pr. einer Frau.

ध्रुवकभाग m. = ध्रुवक 1) *a*).

*ध्रुवकिन् Adj. von ध्रुवका.

*ध्रुवकिल Adj. von ध्रुवक.

ध्रुवकेतु m. *ein best. Meteor.*

ध्रुवक्षितँ Adj. *fest ruhend.*

ध्रुवक्षितिँ 1) Adj. *eine feste Lage —, einen festen Wohnsitz habend.* — 2) m. *eine best. Personification* Taitt. Âr. 10,67,1.

ध्रुवक्षेत्र n. N. pr. einer Oertlichkeit.

ध्रुवक्षेँम Adj. *fest gegründet, Stand haltend.*

1. ध्रुवगति f. *ein fester Standpunct.*

2. ध्रुवगति Adj. *dessen Gang fest, sicher ist.*

ध्रुवगीतनृत्य n. *ein best. Tanz* S. S. S. 266.

ध्रुवगोपँ m. *Hüter der* Dhruva *genannten* Graha.

ध्रुवचक्र n. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

ध्रुवच्युँत् Adj. *Festes bewegend, — zu Fall bringend.*

ध्रुवतारक n. und °तारा f. *der Polarstern.*

ध्रुवत्व n. *schnelles Tempo* S. S. S. 120.

ध्रुवदेवी f. N. pr. einer *Fürstin* B. A. J. 10,60.

ध्रुवनाडि f. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

ध्रुवनृत्य n. *ein best. Tanz* S. S. S. 266.

*ध्रुवपटु m. N. pr. eines Fürsten.

ध्रुवपद Titel eines Werkes.

ध्रुवभाग m. = ध्रुवकभाग.

ध्रुवभ्रमण n. Titel eines Werkes.

ध्रुवमण्डल n. *Polarregion* Ind. St. 14,133.

ध्रुवमानस n. Titel eines Werkes.

ध्रुवयष्टि f. *Achse der Pole.*

ध्रुवँयोनि Adj. *eine feste Heimatsstätte habend.*

ध्रुवरत्ना f. N. pr. einer der Mütter im Gefolge Skanda's.

ध्रुवराज m. N. pr. eines *Fürsten* Ind. Antiq. 5,150.

ध्रुवराज्ञ m. *eine Form* Râhu's Ind. St. 10,315.

ध्रुवशील Adj. *am Orte verharrend, den Wohnsitz nicht ändernd* Gaut. 3,13.

ध्रुवँस्, nur ध्रुवँसे Dat. *zum Stillehalten, zum Platznehmen* RV. 7,70,1.

ध्रुवसँद् Adj. *auf festem Grunde sitzend.*

ध्रुवसंधि m. N. pr. verschiedener Fürsten.

ध्रुवसिद्धि m. N. pr. eines Arztes.

ध्रुवसेन m. N. pr. zweier Fürsten.

ध्रुवस्थालीँ f. *der für den* Dhruva *genannten* Graha *dienende Topf* TBr. 1,4,1,5. Lâṭj. 1,11,1.

ध्रुवाक्षर n. *die Silbe* ओम् als Bein. Vishṇu's MBh. 1,63,101.

ध्रुवाङ्क n. *ein best. Tanz* S. S. S. 259.

ध्रुवावर्त m. *ein best. Haarwirbel.*

ध्रुवाश्व 1) m. N. pr. eines Fürsten. — 2) n. *eine best. Opferhandlung* Mân. Gṛhj. 2,6.

ध्रुविँ Adj. *fest ruhend.*

*ध्रेक्, ध्रेकते (शब्दोत्साहयोः).

ध्रौपद् n. *ein best. Tanz* S. S. S. 228. Vgl. ध्रुपदाङ्ग्यनृत्य.

ध्रौव Adj. 1) *dem Polarstern gehörig.* — 2) *in dem* Dhruvâ *genannten Löffel befindlich;* Subst. *solches Schmalz* Mân. Çr. 1,3,2.3.5. 2,1,3. Vaitân.

*ध्रौवकि m. Metron. von ध्रुवका.

ध्रौव्य 1) Adj. *Beständigkeit —, Dauer verleihend.* — 2) n. *a) das Verharren am Orte, Unbeweglichkeit, ununterbrochene Ruhe.* — *b) Dauer, Dauerhaftigkeit.* — *c) Gewissheit, Nothwendigkeit.*

ध्वंस्, ध्वस्, ध्वंसति (गतिकर्मन्), °ते (अवस्रंसने, गतौ, चूर्णने); Pass. ध्वस्यते. Act. Med. (seltener) 1) *herabfallen, herabsinken* MBh. 5,169,27. — 2) *zerfallen, zerstieben, zu Grunde gehen* Âpast. — 3) *sich scheren, sich packen;* nur Imper. — 4) ध्वस्त *a) zerfallen, auseinandergefallen, ausgefallen, zu Grunde gegangen, zerstört, mitgenommen, vernichtet, verschwunden.* — *b) bestreut —, bezogen —, überzogen mit* (Instr. oder im Comp. vorangehend). — *c)* in der Astr. *verfinstert durch* (Instr.). — Caus. 1) ध्वंसयति *a) streuen* TBr. 1,4,3,6. — *b) fällen, niederreissen, vernichten, zu Grunde richten.* — *c) schänden* (ein Weib). ध्वंसिता *geschändet.* — *d) unterbrechen* (eine Rede). — 2) ध्वंसयति *spritzen, sprühen.* — *Intens. दनीध्वस्यते, दनीध्वंसीति. — Mit अति (ध्वंसति) *Staub erregend durchfliegen* Vâlakh. 7,5. — Mit अनु (द्ध्वंसे) *fallen auf* (Acc.). — Mit अप 1) *sich scheren, sich packen.* Nur अपध्वंस Imper.; nach Nilak. Voc. so v. a. अपध्वंसस्व. — 2) *Jmd sich scheren heissen.* Nach Nilak. अपध्वंसेत् = कुत्सयेत्. — 3) अपध्वस्यति *sich überziehen mit* (Instr.). — 4) अपध्वस्त *a) von seiner Macht gestürzt* Spr. 397. Hariv. 1,45,18. — *b) tief gesunken, verkommen.* — *c) zu Nichte geworden* Gop. Br. 1,1, 28. Chr. 106,21. — *d) *verachtet.* — *e) *bestreut.* — Caus. (°ध्वंसयति) 1) *abstäuben, wegblasen.* — 2) *bestäuben, bestreuen* Âpast. Çr. 15,15. — Mit अभि,

°धस्त *befallen —, heimgesucht von* (Instr.). — Caus. (°धंसयति) *bestäuben.* — Mit अव 1) *zerstieben, sich zerstreuen.* Nur अवधसे. — 2) °धंसते *bestäuben, bestreuen.* — 3) अवधस्त *a) bestreut.* — *b) staubfarbig* (Comm.) Âçv. Çr. 9,4,6. — *c) *verlassen, aufgegeben.* — *d) *verachtet.* — Caus. (°धंसयति) *bestäuben, bestreuen.* — Mit आ, आधस्त *überzogen, bedeckt.* — Mit उद् Med. *überzogen —, befallen werden von* (Instr.). — Caus. (°धंसयति) *überziehen, befallen.* — Mit समुद्, °समुद्धस्त *überzogen mit.* — Mit उप 1) Pass. *befallen —, heimgesucht werden.* — 2) उपधस्त् *gesprenkelt.* — Mit नि Caus. (°धसयति) *zerstreuen, zerstören.* — Mit विनि 1) *sich scheren, sich packen.* Nur °धंस. — 2) विनिधस्त *zerstört, zu Grunde gerichtet.* — Mit परि, °धस्त 1) *überzogen —, bedeckt mit* (im Comp. vorangehend). — 2) *zerstört, zu Grunde gerichtet, zu Nichte gemacht.* — Mit प्र 1) (प्रधंसते) *a) sich verlaufen* (vom Wasser). — *b) zerfallen, zu Fall kommen, zu Grunde gehen.* — 2) प्रधस्त *zerstört, zu Grunde gegangen, verschwunden.* — Caus. (प्रधंसयति) 1) *ausstreuen, zerstreuen.* — 2) *fallen machen, zu Fall bringen, zu Grunde richten, zerstören.* — Mit प्रति, °धस्त *herunterhängend* MBh. 12,97,26. 100,36. — Mit वि 1) (°धंसते, ausnahmsweise auch Act.) *zerstieben, auseinanderfallen.* विधंसिरे MBh. 5,5877 fehlerhaft für दधंसिरे. — 2) विधस्त *a) aufgewirbelt* (Staub). — *b) auseinandergefallen, zu Grunde gegangen, zerstört, vernichtet.* मित्र° *von einem Freunde zu Grunde gerichtet* Spr. 4854. — *c)* in der Astr. *verfinstert.* — Caus. (°धंसयति) 1) *zerstieben machen, zerschmettern, auseinander treiben, verwüsten, zu Grunde richten, vernichten.* Absol. विधस्य und विधंस्य. — 2) *Jmd* (Acc.) *ein Leid anthun.* — Mit प्रवि, °धस्त 1) *abgeworfen.* — 2) *geworfen, geschleudert.*

धंस् m. *das Zerfallen, Verfall, das zu Grunde Gehen, zu Nichte Werden, Verschwinden, Aufhören, Untergang.* Pl. TBr.

धंसक 1) Adj. am Ende eines Comp. *zu Grunde richtend, vernichtend, zu Nichte machend.* — 2) m. *eine best. Krankheit in Folge von Trunksucht* Kâraka 6,12.

*धंसकला Adv. mit कर्.

°धंसकारिन् Adj. 1) *zu Nichte machend* 141,12. — 2) *schändend* (ein Weib).

धंसन 1) Adj. *a) *spritzend.* — *b) zu Fall bringend, vernichtend.* — 2) n. *das zu Grunde Richten, Vernichten.*

धंसि m. $^1/_{1000}$ *eines* Muhûrta.

धंसिन् 1) Adj. *a) zu Grunde gehend, vergehend, schwindend* Mcu. 109. क्षण° *in einem Augenblicke.* — *b) zu Grunde richtend, vernichtend.* — 2) m. *a)* = त्रसरेणु 1); vgl. धंसि. — *b) *eine auf Bergen wachsende* Pilu-*Art.*

1.*धन्, धनति (गतौ).

2. धन् = धन in कृतंधन्.

धर्ं m. (n. nur Hariv. 9245; adj. Comp. f. आ) 1) *Standarte, Feldzeichen, Fahne* (wie solche bei festlichen Gelegenheiten aufgezogen werden), *Flagge* (auf einem Schiffe). — 2) *Abzeichen, Erkennungszeichen* überh., *das Attribut einer Gottheit, Aushängeschild eines Gewerbes, Abzeichen eines Verbrechers.* — 3) *das Aushängeschild einer Brennerei* oder *eines Trinkhauses* und *das Gewerbe selbst.* — 4) **ein Brenner* oder *Verkäufer von gebrannten Getränken.* — 5) am Ende eines Comp. *der Schmuck von.* — 6) *das männliche Glied,* insbes. *das aufgerichtete.* Auch *die Geschlechtstheile* überh. — 7) *ein in besonderer Form zugerichteter Bauplatz.* — 8) *lambus.* — 9) *ein best. astr.* Joga. — 10) **Hochmuth, Stolz.* — 11) **N. pr. eines Dorfes.*

धर्गृह n. *ein Gemach, in dem die Feldzeichen aufbewahrt werden.*

धर्ग्रीव m. N. pr. eines Rakshas.

1.*धर्द्रुम m. *die Weinpalme* Râgân. 9,86.

2. धर्द्रुम Adj. (f. आ) *wo Standarten die Bäume bilden* R. 6,73,12.

धर्नवमी f. *ein best. neunter Tag.*

धर्पट m. (adj. Comp. f. आ) *Fahne* Râgat. 4,535.

धर्पताकिन् Adj. *mit Feldzeichen und Fahnen versehen* Hemâdri 1,155,22.

*धर्प्रकरण m. *Wind.*

धर्भङ्ग m. *Unfähigkeit zur Erection, Impotenz.*

धर्यन्त्र n. *die Vorrichtung, in welche ein Fahnenstock eingefügt wird.*

धर्यष्टि f. *Fahnenstock.*

धर्वत् 1) Adj. *a) mit Fahnen verziert.* — *b) ein* (ein best. Verbrechen anzeigendes) *Abzeichen tragend.* — 2) m. *a) Fahnenträger.* — *b) ein Brenner* oder *Verkäufer von Spirituosen.* — 3) f. °वती N. pr. *a)* einer Tochter des Harimedhas. — *b)* der göttlichen Dienerin eines Bodhisattva.

*धर्वृक्ष m. *Caryota urens* Râgân. 9,95.

धर्समुच्छ्राय m. *das Aufrichten einer Fahne.*

*धर्ाकृत Adj. = धर्ाकृत.

*धर्ाग्रक n. *Fahne.*

धर्ाकार Adj. (f. आ) *mit einer Fahne versehen* (यष्टि) Hariv. 4019.

धर्ाग्र m. 1) *ein best.* Samâdhi Kâraṇḍ. 51,12. — 2) *ein best.* Romavivara Kâraṇḍ. 86,23.

धर्ाग्रकेयूर m. ein best. Samâdhi.

धर्ाग्रनिशामणि m. und धर्ाग्रवती f. *zwei best. Arten zu zählen.*

धर्ाग्र m. (?) Hemâdri 1,133,16. 18. 20.

धर्ारोपण n. *das Aufrichten einer Fahne.*

धर्ारोह m. *eine Art Verzierung an der Spitze einer Standarte* MBh. 6,619. गर्ारोहा: (fehlerhaft) ed. Bomb. 6,16,12. धर्ा राज्ञाम् ed. Vardham.

धर्ारोहण n. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

धर्ाहृत Adj. *bei der Standarte geraubt,* so v. a. *auf dem Schlachtfelde erbeutet.*

*धर्ि und *धर्ी f. gaṇa यवादि und बह्वादि.

धर्िक in धर्म°.

धर्िन् 1) Adj. 1) *a) mit einer Fahne versehen, eine Fahne —, ein Feldzeichen tragend.* — *b) mit einem Kennzeichen versehen, ein* (das begangene Verbrechen anzeigendes) *Abzeichen tragend.* Am Ende eines Comp. *Etwas zum Abzeichen, zum Aushängeschild habend.* — 2) m. *a) Fahnenträger.* — *b) ein Brenner* oder *Verkäufer von Spirituosen.* — *c) *Wagen.* — *d) *Berg.* — *e) *Schlange.* — *f) *Pfau.* — *g) *Pferd.* — *h) *ein Brahman.* — 3) f. °नी *Heer.*

धर्िनीपति und धर्िनीपाल m. *Heerführer.*

धर्िन्युत्सवसंकेत m. Pl. N. pr. eines Volkes MBh. 6,9,61.

धर्ी Adv. mit कर् *als Aushängeschild brauchen.*

धर्ोच्छ्राय m. 1) *Aufrichtung einer Fahne.* — 2) *Erection.*

*धर्ोत्थान n. *Aufrichtung der Fahne, ein best.* Indra-*Fest.*

धर्ोन्नति f. *Erection* Bhâvapr. 1,23.

*धर्ञ्ज्, धर्ञ्जति (गतौ).

*धर्ण्, धर्णति (शब्दे).

1. धर्न्, *धर्नति 1) **sich verhüllen.* Nur धार्त्ते *dunkel.* — 2) *erlöschen* (vom Grimm). Nur र्धनीत्. — Caus. (र्धानयत् und धनयीत्) 1) *einhüllen, zudecken.* — 2) *schwärzen.*

2. धर्न्, धनति *tönen, Töne von sich geben, ertönen* Spr. 7829. धनित **tönend.* — Caus. 1) धनयति und धा° *ertönen machen.* धानित *zum Tönen gebracht.* — 2) धनयति *anspielen auf* (Acc.) Comm. zu Mâṇḍ. 37,12. — Intens. in दन्धन्. — Mit अप in °धात्त. — Mit अभि *tönen, pfeifen.* — Mit प्र *ertönen.* — Caus. प्रधनयति *ertönen lassen* oder *— machen* Kâraka 6,23. — Mit प्रति Caus. *wiedertönen machen.* °धानित Nâgân. 52.

धर्ं m. 1) **Laut, Ton.* — 2) *ein best. Wind.* —

3) *N. pr. eines Mannes.

धनन n. 1) *das Klingen* in कर्ण°. — 2) *das Anspielen, Andeuten.*

*धनमोदिन् m. *Biene.*

धनयत्नु m. *ein best. Wind.*

धनि m. 1) *Laut, Ton, Schall, Geräusch, Donner.* — 2) *Wort.* — 3) *Andeutung, figürliche Ausdrucksweise.* — 4) Titel eines Werkes. — 5) N. pr. *a)* eines der Viçve Devâs VP.² 3,190. 191. — *b)* eines Sohnes des Vasu Âpa VP. 1,15,112.

धनिक m. N. pr. eines Autors. धनिक v. l.

धनिगाद्यापञ्जिका f. Titel eines Werkes Bühler, Rep. No. 253.

*धनिग्रह m. *Ohr.*

धनित 1) Adj. s. u. 2. धन्. — 2) n. Sg. und Pl. *Getön, Geräusch, Laut, Donner.* गीत° Kâd. 141, 17. जलधर° 2,72,4.

धनिनाथ m. N. pr. eines Mannes.

*धनिनाला f. Bez. *verschiedener Blaseinstrumente.*

*धनिबोधक m. *ein best. Gras,* = रोहिष.

धनिमत्तु Adj. *mit einer Anspielung versehen.* Nom. abstr. °मत्ता f.

*धनिविकार m. *Wechsel der Stimme.*

(धन्य) धनिग्र m. N. pr. eines Mannes.

धन्याचार्य m. Pl. wohl *ein Lehrer der Allegorie* Kumârasv. zu Prataparr. 37,25. 40,2. 46,19. 49,4. 54,19. 27. 65,8. 197,24. 235,5. 239,2. 263,4. 390,17.

धन्यात्मक Adj. *unarticulirt* (Laut).

धन्यालोक m. Titel eines Werkes Bühler, Rep. No. 254.

धन्यालोचन n. desgl. Ind. St. 14,179.

धर्, धरति (वधकर्मन्, हर्षने) *beugen, zu Fall bringen.* — *Intens. दाधर्यते. — *Desid. दिधरिषति und दुधूर्षति.

धर्म् f. Bez. *dämonischer Wesen.*

धर्रा f. *das Beugen, zu Fall Bringen* Maitr. S. 3,10,1.

धर्तव्य Adj. *zu beugen, zu fällen* in अधर्तव्य (Nachtr. 3).

*धर्य Adj. wohl = धर्तव्य.

1. धस् s. धंस्.

2.°धस् Adj. *fallen machend, zu Fall bringend* in *पर्णा°.

धसन् m. N. pr. eines Fürsten der Matsja.

धसनि m. *der Sprühende, Spritzende.*

धसन्ति m. N. pr. eines Mannes.

धसिर Adj. *besprengt, bedeckt.*

धस्ति f. 1) *das Verschwinden* Kap. 6,20. Bâlar. 90,7. — 2) *ein best. Zustand des* Jogin, *in welchem alle Folgen von Handlungen aufhören, und die Seele von allem Schmutze befreit ist.*

धस्मन् m. *Befleckung, Verdunkelung.*

धस्मन्वत् 1) Adj. *verdunkelt, verhüllt.* — 2) *n. *Wasser* Naigh. 1,12.

धस्र 1) Adj. *a) zerfallend, welk.* — *b) abfallend, sich entziehend.* — 2) m. N. pr. eines Mannes.

*धात्ता f. *eine best. Pflanze* und *ihre Frucht.* धाङ्गा v. l.

धाङ्ग 1) m. *a) Krähe.* — *b) *Ardea nivea.* — *c) *Bettler.* — *d) *Haus.* — *e) ein best. astr.* Joga. — *f) *N. pr. eines Schlangendämons. — 2) *f. आ *eine best. Pflanze* und *ihre Frucht* gaṇa कुरीतक्यादि in der Kâç. — 3) *f. ई *eine best. Arzneipflanze.*

*धाङ्गजङ्घा f. *Lepa hirta* Râgân. 4,144.

*धाङ्गजम्बू f. *eine best. Pflanze* Râgân. 11,28.

धाङ्गतीर्थ n. *ein Badeplatz für Krähen.*

*धाङ्गतुण्डफल m., *°तुण्डा f. und *तुण्डी f. *Ardisia solanacea* Râgân. 3,95.

*धाङ्गदन्ती und *धाङ्गनखी f. *Capparis sepiaria* Râgân. 3,99.

*धाङ्गनामन् 1) m. *eine dunkle Art* Udumbara. — 2) f. °नाम्नी *Ficus oppositifolia* Râgân. 11,136.

धाङ्गनाशनी f. *eine best. Pflanze,* = कपुषा Râgân. 4,115.

*धाङ्गनासा und *°नासिका f. *Ardisia solanacea* Râgân. 3,95. 96.

*धाङ्गपुष्ट m. *der indische Kuckuck.*

*धाङ्गमाची f. *Solanum indicum.*

*धाङ्गवल्ली f. 1) *Ardisia solanacea* Râgân. 3,96. — 2) *Pongamia glabra.* — 3) *Capparis sepiaria.*

*धाङ्गादनी f. *Capparis sepiaria* Râgân. 3,99.

*धाङ्गारति m. *Eule.*

*धाङ्गिका, *धाङ्गेलिका und *धाङ्गेली f. *eine best. Arzneipflanze.*

धान m. 1) *das Summen, Murmeln* (eine der 7 Stufen der Rede). — 2) *Ton, Laut* überh.

*धानायन m. Patron. von धन.

1. धात्त 1) Adj. s. u. 1. धन्. — 2) n. *Dunkel, Finsterniss.* Pl. 129,22.

2. धात्त m. *ein best. Wind* VS. 39,7. TS. 1,7,3,2 (TBr. 2,7,16,1). Taitt. Âr. 4,24. 25.

*धात्तचित्त m. *ein leuchtendes fliegendes Insect.*

धात्तदीपिका f. Titel eines Werkes.

*धात्तवित्त m. = धात्तचित्त.

*धात्तशात्रव m. *Bignonia indica.*

*धात्तारति m. *die Sonne.*

*धात्तोन्मेष m. *ein leuchtendes fliegendes Insect.*

*धृण्, धृणति (शब्दे).

1. न Pronominalstamm in नौ und नस्.

2. न Adv. Conj. 1) *nicht.* Vor einem Imper. oder Aor. (in imperat. Bed.) hier und da fehlerhaft für मा. Bhâg. P. 9,18,30 ist wohl शर्मिष्ठा माधास्तत्पे न (verstärkend) कर्हि चित् zu lesen. *In einer Antwort auf eine Frage im Aor. kann bei न statt des Aor. auch das Präsens stehen. एकया न विंशतिः *20 weniger 1,* *एकेन न विंशतिः dass., पञ्चभिर न चतुरि शतानि *400 weniger 5,* एकान्न (nicht एकां न) त्रिंशत् *30 weniger 1,* एकस्ये न पञ्चाशत् *50 weniger 1.* In aneinandergereihten Sätzen oder Satztheilen wird die Negation einfach wiederholt, oder an zweiter oder fernerer Stelle durch die verbindenden Partikeln उ (vgl. नो), उत, अपि, चापि, वा oder अथ वा verstärkt. Häufig wird die Negation auch nicht wiederholt, und statt ihrer stehen वा, अपि वा oder च. Ein dritter Fall ist, dass die Negation an zwei oder mehr Stellen gesetzt, an einer anderen aber wieder weggelassen wird. Mehr oder weniger beliebt sind die Verbindungen न च, नापि, न चापि, नापि च, नैव, न चैव (auch न — चैव M. 2,56), नोत, न वै (29,9), न वा, न तु (auch न — तु), न ह्येव, न ह्येव तु, न खलु, न चेद् und नैं क (33,2). न क mit einem *Fut. drückt ein Verbot aus. Zwei Negationen in demselben Satze bilden in der Regel eine verstärkte Bejahung, ausnahmsweise auch eine verstärkte Verneinung. Nicht selten erscheint न statt des अ priv. am Anfange eines Comp. न vor einem Absol. ist stets mit dem folgenden Verbum fin. zu verbinden; eine Ausnahme finden wir in नानुभूय न ज्ञानाति Bhâg. P. 6,5,41. — 2) *damit nicht, auf dass nicht;* mit Potent. 71,7. 94,30. 32. — 3) *wie, gleichsam.* Diese Bed. geht der klassischen Sprache ab und taucht erst in späteren Werken wieder auf. — Vgl. Benfey, Behandlung des auslautenden *a* in *ná* «wie» und *ná* «nicht» im Rigveda.

3.*न 1) Adj. *a) dünn, mager, spärlich.* — *b) leer.* — *c) identisch.* — *d) nicht beunruhigt.* — *e) ungetheilt.* — 2) m. *a) Band, Fessel.* — *b) Perle.* — *c) Krieg.* — *d) Gabe.* — *e) Wohlfahrt.* — *f)* ein Name Buddha's und Gaṇeça's. — *g)* = प्रस्तुत. — *h)* = हिरण्ड. — 3) f. ना *a) Nabel.* — *b) ein musikalisches Instrument.* — *c) Kenntniss.*

नंप्र् s. 1. und 3. नप्र्.

नंश m. *Erlangung.* Nach Sây. = प्राप्ति (zu RV. 1,125,12) und नाशन.

नंशन in स्वप्नंशन.

नंशुक Adj. (f. आ) 1) *zu Grunde gehend* Kâṭu. 25,5. — 2) *verderblich.* — 3) *= अशु. — 4) *= वेनुदारक (!).

*नंष्टृ Nom. ag. von 1. नश्.

*नंष्टव्य Partic. fut. pass. von 1. नश्.

*नंहस m. *ein den Verehrern zulächelnder Gott.*

*नःनुद् Adj. *kleinnasig.*

नक् (nur im Nom.) *Nacht.* Der Stamm könnte auch नश् sein.

नक 1) m. N. pr. eines Mannes. — 2) n. Name verschiedener Sâman Ârsh. Br.

नकार m. 1) *der Laut n* TS. Prât. Chr. 238,32. — 2) *die Negation* न, *ein Nein* Naish. 6,92. — 3) *Tribrachys.*

नकारविपुला f. *ein best. Metrum.*

नकिंचन Adj. *Nichts besitzend, bettelarm.*

नकिंचिद्व n. *Nichts.*

नकिंचिदपिसंकल्प m. *kein Verlangen nach irgend Etwas* Spr. 5042.

*नकिम् Indecl. = नकीम्.

नकिस् Indecl. 1) *Niemand, Keiner.* — 2) *nicht, nimmer.*

नकीम् Indecl. *nicht, nimmer.*

*नकुच m. v. l. für लकुच.

*नकुट n. *Nase.*

नकुतश्चिद्भय Adj. *dem von keiner Seite her Gefahr droht.*

नकुल 1) Adj. Bez. *einer best. Farbe* (wohl *der des Ichneumons*). — 2) m. *a) Ichneumon.* Nom. abstr. °त्व n. — *b) *Sohn.* — *c)* Bein. Çiva's. — *d) ein best. musikalisches Instrument* Lalit. 252,1. 258,8. — *e)* N. pr. *α)* eines Liedverfassers mit dem Patron. Vâmadeva. — *β)* eines Sohnes der Açvin und der Mâdrî, Zwillingsbruders des Sahadeva. — *γ)* eines Arztes (neben Sahadeva), Verfassers eines Açvaçâstra. — 3) *f. नकुला Bein. der Gattin Çiva's. — 4) f. नकुली *a) das Weibchen des Ichneumons* Mantrabr. 1,7,15. — *b) *Salmalia malabarica.* — *c) *Nardostachys Jatamansi.* — *d) *Saffran.* — *e) * = शङ्खिनी.* — 5) n. mystische Bez. *des Lautes* कु.

नकुलक 1) **ein Schmuck in Form eines Ichneumons.* — 2) f. °लिका *das Weibchen des Ichneumons* Kâd. 2,86,15.

*नकुलाह्वा f. *Piper Chaba* Râgân. 6,42.

नकुलान्धता f. und नकुलान्ध्य n. *eine best. Krankheit des Auges.*

नकुलीश m. 1) *eine Form* Bhairava's. — 2) mystische Bez. *des Lautes* कु. — 3) N. pr. eines Philosophen.

नकुलीशपाशुपत m. Pl. *eine best. Secte.*

नकुलीशपाशुपतयोगयाचयण n. Titel eines Werkes.

*नकुलेश m. = नकुलीश 1) und 2).

नकुलेष्टा f. *eine best. Pflanze* Bhâvapr. 1,174.

नकुलेष्टी f. *ein best. Saiteninstrument* S.S.S. 185.

*नक्क्, नक्कयति (नाशने).

1. नक्त 1) n. Sg. und f. (आ) Du. *Nacht.* नक्तम् Adv. *bei Nacht, in der Nacht.* — 2) n. *das nur bei Nacht Essen* Hemâdri 1,181,16. 17. 255,13. — 3) m. N. pr. eines Mannes. — 4) *f. नक्ता *Methonica superba* Râgân. 4,130.

2. नक्त (नक्ता?) n. in der Astr. Name *des 5ten Joga.*

नक्तंसमय m. *Nachtzeit.*

नक्तंहोम m. *eine Spende bei Nacht* TBr. 3,8,13,1.

*नक्तक m. 1) *Lappen.* — 2) *Handtuch.*

*नक्तचारिन् m. 1) *Eule.* — 2) *Katze.* — 3) *Dieb.* — 4) *ein* Rakshas.

नक्तंचर 1) Adj. *in der Nacht wandelnd* Gaut. — 2) m. *ein bei Nacht wandelndes Thier* Gaut. *ein nächtlicher Unhold.* — 3) f. ई *eine nächtliche Unholdin.*

नक्तंचर्या f. *das Wandeln bei Nacht.*

नक्तंचारिन् 1) Adj. *in der Nacht wandelnd* Mân. Gṛhj. 2,12. — 2) *m. *Katze.*

नक्तंजात Adj. (f. आ) *bei Nacht entstanden.*

नक्तंन् *Nacht.* Nur नक्तंभिस्.

नक्तंदिन n. Sg. *Nacht und Tag.* °म् Adv. *bei Nacht und bei Tage.*

*नक्तंदिवम् Adv. *bei Nacht und bei Tage.*

नक्तप्रभव Adj. v. l. für नक्तंप्रभव.

नक्तभोजन n. *das nur bei Nacht Essen* Hemâdri 1,156,13.

नक्तभोजिन् Adj. *nur bei Nacht essend.* Nom. abstr. °जित्व n.

नक्तमाल und °क m. *Pongamia glabra.*

*नक्तमुखा f. *Nacht.*

नक्तंप्रभव Adj. *bei Nacht entstehend.*

नक्तंभाग Adj. *einen Nachttheil habend.*

नक्तया Adv. *bei Nacht.*

नक्तवत् Adj. *nur bei Nacht essend* Hemâdri 1, 421,19.

नक्तान्ध Adj. *nachtblind.*

नक्तान्ध्य n. *Nachtblindheit* Hemâdri 1,733,21. 735,5.

नक्ताशिन् Adj. *nur bei Nacht essend* Vishṇus. 95,5.

नक्ति f. *Nacht.*

नक्तोषस् f. Du. *Nacht und Morgenröthe.*

नक्र 1) m. *a) Krokodil.* Am Ende eines adj. Comp. f. आ. — *b) der Steinbock im Thierkreise* Golâdhj. 7,32. — 2) *n. und f. आ *Nase.* — 3) *f. आ *ein Zug von Bienen oder Wespen.* — 4) n. *a) eine Krankheit der Schneider'schen Haut.* — *b) *ein nasenartig hervorstehendes Holz über einer Thür.*

नक्रकेतन m. *der Liebesgott* Daçak. (1925) 2,131,2.

नक्रचक्र n. *eine Schaar von Krokodilen* Ind. St. 14,364. 375. Pañkad.

*नक्रमल्लिका f. *eine Art Fliege.*

*नक्रराज्, *°राज und *नक्रकारक m. *Haifisch oder ein anderes grosses Seeraubthier.*

नक्ष्, नक्षति und °ते *herbei —, hinzukommen zu, sich einfinden bei, erreichen, erlangen;* mit Acc. — Mit अच्छ *losgehen auf.* — Mit अभि *sich nahen —, herbeikommen zu, anlangen bei* (Acc.). — Mit अव *Jmd* (Gen.) *einholen.* — Mit उप *herbeikommen zu* Vâlakh. 6,7. — Mit परि *einnehmen, umfassen.* — Mit प्र *herbeikommen.* — Mit अभिप्र *bemeistern.*

नक्षत्र n. 1) *Gestirn, Stern;* Sg. *die Sonne* und *die Sterne* (coll.). Einmal m. als Personification. Am Ende eines adj. Comp. f. आ. — 2) *Mondhaus,* deren in der älteren Zeit 27, später 28 angenommen werden. Personificirt als Töchter Daksha's und Gattinnen des Mondes. — 3) **Perle* Râgân. 13,154. Vgl. नक्षत्रमाला 3).

नक्षत्रकल्प m. Titel eines Pariçishṭa des AV.

*नक्षत्रकान्तिविस्तार m. *weisser* Jâvanâla.

नक्षत्रकूर्म m., °चार m. und °विभाग m. Titel des 14ten Adhjâja in Varâh. Bṛh. S.

नक्षत्रग्रामयाजक m. Pl. MBu. 12,2874 = नक्षत्रयाजक Pl. und ग्रामयाजक Pl.

नक्षत्रचक्र n. *ein best. mystisches Diagramm.*

नक्षत्रचूडामणि m. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

नक्षत्रजा Adj. *in den Sternen geboren;* m. *Sternensohn.*

नक्षत्रजातक n. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

नक्षत्रतारारागजादित्य m. *ein best.* Samâdhi.

नक्षत्रदर्श m. *Sternschauer.*

नक्षत्रनाथ m. *der Mond* Kâd. 2,63,4.

नक्षत्रनिघण्टु m. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

नक्षत्रनेमि 1) m. *a) *der Polarstern.* — *b) *der Mond.* — *c)* Bein. Vishṇu's. — 2) *f. *das Mondhaus* Revatî.

*नक्षत्रप und नक्षत्रपति m. *der Mond.*

नक्षत्रपतिनन्दन m. *der Planet Mercur* Vâstuv. 385.

नक्षत्रपथ m. *die Sternenbahn, ein besternter Himmel* Harshak. 184,2.

नक्षत्रपाठक m. *Sterndeuter.*

नक्षत्रपात m. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

नक्षत्रपुरुष m. 1) in der Astrol. *eine die Mondhäuser darstellende menschliche Figur.* — 2) *eine Ceremonie, bei der eine solche Figur verehrt wird.*

नक्षत्रपुरुषक m. = नक्षत्रपुरुष 1).

नक्षत्रपुरुषव्रत n. *eine best. Begehung.*

नक्षत्रफल n. Titel eines Werkes.

नक्षत्रभक्ति f. Titel des 15ten Adhjâja in Varâh. Bṛh. S.

नक्षत्रमण्डल n. *Sterngruppe.*

नक्षत्रमार्ग m. *Sternenbahn.*

नक्षत्रमाला f. 1) *Sternenkranz, Gestirne.* — 2) *alle Mondhäuser insgesammt.* — 3) *eine Perlenschnur von 27 Perlen.* — 4) *ein best. Kopfschmuck bei Elephanten* Kâd. 109,17. — 5) Titel verschiedener Werke Opp. Cat. 1.

नक्षत्रमालाय्, °यते *wie eine* नक्षत्रमाला 4) *aussehen* Kâd. 11,19.

नक्षत्रमालिका f. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

नक्षत्रयाजक m. *der den Gestirnen opfert.*

नक्षत्रयोग m. *die Conjunction des Mondes mit den Mondhäusern.*

नक्षत्रयोगिन् 1) Adj. *mit den Mondhäusern in Verbindung stehend.* — 2) *f. Pl. *die Hauptsterne in den Mondhäusern.*

नक्षत्रराज m. 1) *König der Sterne* AV. — 2) *der Mond.* — 3) N. pr. eines Bodhisattva.

नक्षत्रराजप्रभावभासगर्भ m. N. pr. eines Bodhisattva.

नक्षत्रराजविक्रीडित m. *ein best.* Samâdhi.

नक्षत्रराजसंकुसुमिताभिज्ञ m. N. pr. eines Bodhisattva.

नक्षत्रलोक m. Pl. *die Welten der Gestirne.*

*नक्षत्रवर्त्मन् n. *der Himmel.*

नक्षत्रवादावलि und °ली f. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

नक्षत्रविद्या f. *Sternkunde.*

नक्षत्रवीथी f. *Sternenpfad.*

*नक्षत्रवृक्ष m. *ein einem Mondhause geweihter Baum* Râǵân. 2,41. fgg.

नक्षत्रवृष्टि f. *Sternschnuppen.*

नक्षत्रव्यूह m. = नक्षत्रभक्ति.

नक्षत्रशवस् Adj. *an Menge den Sternen gleichend.*

नक्षत्रसंवत्सर m. *eine best. Jahresform* Ind. St. 10,298. fgg.

नक्षत्रसमुच्चय m. Titel eines Werkes.

नक्षत्रसूचक m. *Sterndeuter.*

नक्षत्रस्तोम m. *ein best.* Ekâha.

नक्षत्राधिप m. *der Regent eines Mondhauses.*

नक्षत्राधिपति m. *das Oberhaupt der Mondhäuser,* Beiw. Pushja's Lalit. 256,2.

नक्षत्राभ्य Adj. *auf einen Stern* oder *auf ein Mondhaus sich beziehend* (ein Name) Mân. Gṛhj. 1,18.

नक्षत्रिन् m. Bein. Vishṇu's.

नक्षत्रिय Adj. *zu den Sternen gehörig, — in Beziehung stehend* u. s. w.; insbes. *die Zahl der Mondhäuser enthaltend.*

नक्षत्रेश m. *der Mond* Kâurap. (A.) 40.

नक्षत्रेष्टका f. Bez. *bestimmter Backsteine* Âpast. Çr. 17,6.

नक्षत्रेष्टि f. *ein Opfer an die Mondhäuser.*

नक्षद्दाभ Adj. *den Nahenden niederschlagend.*

(नक्ष्य) नक्षिध्र Adj. *dem man nahen muss* ṚV.

*नख्, नख्यति und नखति (गतौ).

नख 1) m. n. *a) Nagel am Finger* oder *an der Zehe; Kralle.* नखानि कर् oder कल्प् *die Nägel beschneiden.* Am Ende eines adj. Comp. f. ई. — *b)* Bez. *der Zahl zwanzig.* — 2) (*n. und f. ई) *Unguis odoratus* Varâh. Bṛh. S. 77,8. fgg. 104,61. Hemâdri 1,435,12. — 3) *m. *Theil.*

*नखक m. N. pr. eines Schlangendämons.

नखकृत् m. 1) **Nägelschneider, Barbier.* — 2) N. pr. eines Autors.

नखखादिन् Adj. *an seinen Nägeln beissend.*

*नखगुच्छफला f. *eine best. Hülsenfrucht* Râǵân. 7,189.

नखच्छेदन n. *das Schneiden der Nägel.*

नखच्छेद्य Adj. *mit den Nägeln aufzuritzen* Bhâvapr. 1,170.

*नखजाक् n. *Nagelwurzel.*

*नखदारण m. *Falke.*

नखनिकृत्तन *Nagelscheere.*

नखनिर्भिन्न Adj. *mit den Nägeln auseinandergespalten.*

*नखनिष्पाविका und *°निष्पावी f. *eine best. Hülsenfrucht* Râǵân. 7,188.

नखन्यास m. *das Einsetzen der Krallen* Ragh. 12,78.

नखपद् n. 1) *Spur eines Fingernagels, Verletzung mit einem F.* — 2) **Unguis odoratus* Comm. zu Varâh. Bṛh. S. 78.

*नखपर्णी f. *eine best. Pflanze,* = वृश्चिका Râǵân. 5,127.

*नखपुङ्खफला f. *eine best. Hülsenfrucht.*

*नखपुष्पी f. *Trigonella corniculata* Râǵân. 12,135.

*नखप्रच n. gaṇa मयूरव्यंसकादि.

*नखफलिनी f. *eine best. Hülsenfrucht* Râǵân. 7,187.

*नखमुच n. *Bogen.*

नखंपच Adj. (f. आ) 1) *die Nägel verbrennend.* — 2) *karg, winzig* (Wasser).

नखर 1) Adj. *wie eine Kralle gestaltet.* — 2) m. *ein krallenförmig gebogenes Messer* oder *ein solcher Dolch.* — 3) (*m. f. n.) *Nagel, Kralle.* — 4) *eine Verletzung mit einem Fingernagel.* — 5) *f. ई *Unguis odoratus.*

*नखरञ्जनी f. *eine best. Pflanze* und *ihre Frucht.*

नखरञ्जनी f. *Nagelscheere.*

*नखररञ्जनी f. v. l. für नखरञ्जनी gaṇa कृतक्यादि in der Kâç.

*नखरायुध m. 1) *Löwe* Râǵân. 19,1. — 2) *Tiger* Râǵân. 19,4. — 3) *Hahn* Râǵân. 19,105.

*नखराङ्ग m. *Nerium odorum* Râǵân. 10,11.

*नखलेखक m. *der sich mit dem Bemahlen von Nägeln abgiebt.*

नखवादन (Âpast.) und *नखवाद्य n. = आच्छुरित 1).

नखविष Adj. *in den Nägeln, —, in den Krallen Gift habend.*

नखविष्किर m. *Scharrvogel.*

*नखवृक्ष m. *ein best. Baum* Râǵân. 9,78.

*नखशङ्ख m. *eine kleine Muschel.*

नखाग्र n. *Nagelspitze.*

नखाघात m. *eine Verletzung mit den Nägeln.*

नखाङ्क 1) m. *Nägelspur* Spr. 7759. — 2) **Unguis odoratus.*

*नखाङ्ग n. *ein best. Parfum.*

नखाच्छोटनिका f. *das Knipsen mit den Nägeln* (als Zeichen der Ueberzeugung) Hem. Par. 2,576.

नखानखि Adv. *so dass* (zwei Kämpfende) *mit den Nägeln aneinander kommen.*

नखायुध Adj. *die Kralle als Waffe gebrauchend;* m. *ein solches Thier* (insbes. **Löwe* und **Hahn*). Nom. abstr. °त्व n.

*नखारि m. N. pr. eines Wesens im Gefolge Çiva's.

*नखार्घ m. *ein best. wohlriechender Stoff* Gal.

*नखालि m. und *°का f. *eine kleine Muschel.*

*नखालु m. *ein best. Baum* Râǵân. 9,78.

*नखाशिन् m. *Eule.*

नखि fehlerhaft für नखिन् 1).

नखिन् Adj. 1) *mit Krallen versehen;* m. *ein solches Thier* (insbes. **Löwe* Râǵân. 19,1). — 2) *stachelig.*

नग m. 1) *Berg.* Am Ende eines adj. Comp. f. आ. — 2) Bez. *der Zahl sieben.* — 3) *Baum, Pflanze* überh. — 4) **Schlange.* — 5) **die Sonne.*

*नगकर्णी f. *Clitoria Ternatea* Râǵân. 3,76.

*नगज 1) m. *Elephant.* — 2) *f. आ *eine best. Pflanze* Râǵân. 5,43.

*नगणा f. *Cardiospermum Halicacabum* Mat. med. 310.

नगनदी f. N. pr. eines Flusses.

*नगनन्दिनी f. Patron. der Durgâ.

नगनिम्नगा f. *Gebirgsbach.*

*नगपति m. Bein. des Himâlaja.

*नगभिद् m. 1) *Axt.* — 2) Bein. Indra's. — 3) *eine best. Pflanze* Râǵân. 5,37.

*नगभू f. *eine best. Pflanze* Râǵân. 5,43.

नगर (Taitt. Âr.) 1) m. (einmal), n. und नगरी f. *Stadt.* — 2) n. N. pr. verschiedener *Städte.*

*नगरकाक m. *eine Krähe in der Stadt*, ein tadelnder bildlicher Ausdruck.

नगरकोटि N. pr. einer Stadt.

*नगरघात Adj. *eine Stadt zu Grunde richtend* (Elephant).

*नगरघातक n. *Plünderer einer Stadt.*

नगरचतुष्पथ *Kreuzweg in einer Stadt* Mân. Gṛhj. 2,14.

नगरजन m. Pl. *die Bewohner einer Stadt* 149,21.

नगरद्वार n. *Stadtthor* 157,3. *°कूटक n. *eine Art Schutzwehr an einem St.*

*नगरधनविक्षार oder *°धनसंघाराम m. N. pr. eines buddh. *Klosters.*

नगरन्धकर m. Bein. Kârttikeja's.

*नगरपति m. *Stadthaupt.*

*नगरपुर n. N. pr. einer *Stadt.*

नगरबाह्य m. N. pr. eines Mannes Ind. St. 14,134.

*नगरमर्दिन् m. N. pr. eines Mannes.

*नगरमुस्ता f. *eine best. Pflanze.*

नगररक्षाधिकृत m. *ein Anführer der Stadtwache.*

नगररक्षिन् m. *Stadtwächter* 127,17.

*नगरवायस m. = नगरकाक.

नगरवृद्ध m. *Stadtältester* Daçak. 91,16.

नगरस्थ Adj. *in einer Stadt lebend* 155,6.

नगरस्वामिन् m. 1) *Stadthaupt* Medhât. zu M. 4,213. — 2) N. pr. eines Mannes.

*नगरहार N. pr. eines Reiches.

नगराधिकृत, नगराधिप (Râgat. 7,581), नगराधिपति und नगराध्यक्ष m. *Stadthaupt, Polizeimeister einer Stadt.*

नगराय्, °यते *den Anschein einer Stadt haben.*

नगरिन् m. 1) *Stadthaupt* M. 4,218 (nach Medhât.). Karaka 1,5. — 2) N. pr. eines Mannes.

*नगरीवक m. *Krähe.*

नगरीय Adj. *zur Stadt gehörig, städtisch.*

नगरीरक्षिन् m. *Stadtwächter.*

*नगरोत्था f. *eine best. Pflanze.*

नगरीकस् m. *Stadtbewohner.*

*नगरीषधि f. *Musa sapientum.*

नगवत् Adj. *mit Bäumen versehen.*

नगवाहन m. Bein. Çiva's.

नगवृत्तिक (metrisch) und °का f. *eine best. Pflanze.*

नगश्रेष्ठ Adj. *der schönste der Bäume* Suparṇ. 13,5.

नगस्वरूपिणी f. *ein best. Metrum.*

नगाग्र n. *Bergspitze* MBh. 3,65,9.

*नगाटन m. *Affe.*

*नगाधिप m. Bein. des Himâlaja.

नगानिका und नगानी f. *ein best. Metrum.*

नगापगा f. *Gebirgsbach.*

नगारि m. N. pr. eines Mannes.

नगालिका f. = नगानिका.

*नगावास m. *Pfau.*

*नगाश्रय m. *ein best. Knollengewächs* Râgân. 7,81.

नगाह्वय m. N. pr. eines Mannes.

नगेन्द्र m. Bein. der Berge (Gebirge) 1) Himâlaja. — 2) Kailâsa. — 3) Nishadha.

नगेश m. N. pr. eines *Berges.*

नगेश्वर m. Bein. des Himâlaja.

नगोदर n. *Bergschlucht.*

*नगौकस् m. 1) *Löwe.* — 2) *das fabelhafte Thier* Çarabha. — 3) *Vogel.* — 4) *Krähe.*

नग्न 1) Adj. (f. आ) *a) nackt, entblösst, bloss.* — *b) wüst* (Gegend) Kathâs. 18,314. — 2) m. *a) ein nackt einhergehender Bettelmönch.* — *b) ein das Heer begleitender Barde.* — 3) f. आ *a) ein nacktes (unzüchtiges) Weib.* — *b) ein noch nicht menstruirendes Mädchen.* — *c) *Cardiospermum Halicacabum.* — *d) *Rede.*

नग्नक 1) Adj. (f. नग्निका) *nackt* Hem. Par. 2,627. 634. *unzüchtig.* — 2) m. *a) ein nackt einhergehender Bettelmönch.* — *b) *Barde.* — 3) f. नग्निका *a) *ein nacktes Weib.* — *b) ein noch nicht menstruirendes Mädchen.*

नग्नक्षपणाक m. *ein nackt einhergehender* Gaina-*Mönch* Kâd. 72,5.

*नग्नंकरण Adj. *nackt machend, entblössend.*

नग्नजित् m. N. pr. 1) eines Fürsten der Gandhâra. — 2) eines Autors über Bildhauerei und eines Dichters. — नग्नजितास् MBh. 8,4040 fehlerhaft für नग्नजितस्, नग्नजिती Hariv. fehlerhaft für नाग्न°.

नग्नता f. und नग्नत्व n. *Nacktheit.*

नग्ननीलपटादिक n. spöttische Bez. *der Werke* Kaṇâda's.

नग्नभूपतिप्रकरण m. Titel eines Schauspiels Opp. Cat. 1.

*नग्नमुषित Adj. *kahl beraubt.*

*नग्नंभविष्णु Adj. = नग्नंभावुक.

नग्नंभावुक Adj. (f. आ) *nackt werdend, sich schamlos entblössend.*

नग्नवृत्ति f. Titel eines *Commentars.*

नग्नव्रतधर Adj. *das Gelübde nackt einherzugehen beobachtend* (Çiva).

नग्नश्रमण m. *ein nackt einhergehender Asket* Cit. im Comm. zu Varâh. Bṛh. 15,1.

नग्नश्रवण m. desgl. Kâraṇḍ. 81,8.

नग्नोक्त und *नग्नोक्ष्य m. *Hefe.*

*नग्नाचार्य m. *Barde* Comm. zu Varâh. Bṛh. S.

नग्नाट und °क m. *ein nackt einhergehender Gaina-Mönch* Râgat. 7,1094 (नग्नाठ gedr.). 1096.

नग्नी Adv. mit कर् *Jmd zu einem nackt einhergehenden Bettelmönch machen* Spr. 7610.

नघमार् und नघारिष् m. Bez. *des Costus speciosus* Ind. St. 9,420.

नघुष 1) m. N. pr. = नक्रुष. — 2) n. (so zu lesen) *Tabernaemontana coronaria* Bhâvapr. 1,185.

*नङ्क्, नङ्कति (गतौ).

नचार्थवाद m. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

नचिकेत (metrisch) und नचिकेतस् (TBr. 3,11,8, 1) m. N. pr. eines Mannes.

नचिर Adj. *nicht lang* (Zeit). °कालम् und नचिरम् *nicht lange, kurze Zeit.* नचिरेण, नचिरात् und नचिराय *in Kurzem, bald.*

*नच्युत = अच्युत.

*नञ्, नञते (क्रीडायाम्).

नञ् Bez. *der Negation* न. नञर्थ m. *die Bedeutung von* न. नञर्थवाद m., °टीका f. (Opp. Cat. 1), °विवृति f., नञ्वाद m., °टिप्पणी f., °विवेक m. und नञ्शिरोमणि m. (Opp. Cat. 1) Titel von Werken und Commentaren dazu.

नञ्राजयशोभूषण n. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

नट्, नटति *tanzen* Spr. 7711. — Caus. नाटयति *als Schauspieler Etwas* (Acc.) *darstellen, aufführen.* — Mit *उट् Caus. vielleicht *Jmd* (Gen.) *einen bösen Streich spielen.*

नट 1) m. *a) Schauspieler.* — *b) *Calosanthes indica.* — *c) *Jonesia Asoka.* — *d) *eine Rohrart*, = किष्कुपर्वन्. — *e) ein best.* Râga. — *f)* N. pr. eines Mannes. — 2) *f. आ *Caesalpina Bonducella.* — 3) f. ई *a) Schauspielerin.* — *b) *Hure.* — *c) eine best. wohlriechende Pflanze* Bhâvapr. 1, 195. — *d) *rother Arsenik.* — *e) *eine best.* Râgiṇî.

नटक m. *Schauspieler.*

नटकमेलक n. Titel eines Lustspiels.

नटगति f. *ein best. Metrum.*

नटचर्या f. *das Treiben —, das Spiel eines Schauspielers.*

नटता f. *das Amt eines Schauspielers.*

नटन n. *das Tanzen, Tanz, Mimik* Kauṭukas. 3.

नटनारायण m. *ein best.* Râga.

नटनीय n. impers. *zu tanzen* Gît. 4,9.

*नटपत्रिका f. *Solanum Melongena.*

*नटपर्ण n. *Haut.*

*नटबटु m. *ein junger Schauspieler.*

नटभट्टिकविकार m. und नटभट्टिका f. N. pr. eines Klosters.

*नटभूषण und *नटमण्डन n. *Auripigment.*

*नटरङ्ग m. *Trugding* (buddh.).

*नटसंज्ञक m. *Auripigment.*

नटसूत्र n. *Regeln —, Anweisung für Schauspieler.*

*नटान्तिका oder *नटान्धिका f. *Verlegenheit, Scham.*

नटृ m., नटृक m. und नटृा f. *ein best.* Râga S. S. S. 82. 110.

नटृकल्याण m. desgl. ebend. 110.

नटृनारायण m. desgl. ebend. 37.

नटृपटृयाम m. N. pr. eines *Dorfes.*

नटृमल्लारिका f. *ein best.* Râga S. S. S. 108.

नटृवराटिका f. *eine best.* Râgiṇî S. S. S. 111.

नटृहम्बीरा f. desgl. ebend. 37.

*नट्या f. *Schauspielerbande.*

*नड्, नाडयति (ध्वंसे).

नड, नड्ड 1) m. (*n.) *Schilf, Schilfrohr.* — 2) m. N. pr. α) eines Fürsten. — β) *eines Schlangendämons.

नडक n. *Rohr des Knochens.*

*नडकीय Adj. *mit Schilfrohr besetzt.*

नडकूबर m. N. pr. eines Sohnes des Kubera.

नडनेरी f. *ein best. Tanz* S. S. S. 257.

नडन्तिका f. N. pr. eines Flusses Vishṇus. 85,19.

*नडप्राय Adj. *mit Schilfrohr reich besetzt.*

*नडभक्त Adj. von Naḍa (?) *bewohnt.* *नदभक्त v. l.

नडमय Adj. (f. ई) *aus Schilf bestehend.*

*नडमीन m. *ein best. Fisch.*

नडवन n. 1) **Rohrdickicht.* — 2) N. pr. einer Oertlichkeit.

*नडस Adj. *mit Schilfrohr besetzt.*

*नडसंकृति f. *Röhricht.*

*नडक Adj. *lieblich.* Richtig लडक.

नडागिरि m. N. pr. eines Elephanten.

*नडिनी f. *Röhricht.*

*नडिल Adj. *mit Schilfrohr besetzt.*

*नड्या f. *Röhricht.*

*नड्वत् Adj. *mit Schilfrohr besetzt.*

नड्वल 1) n. f. (°लाँ) *Röhricht.* Am Ende eines adj. Comp. Kâd. 2,75,1. — 2) f. °ला N. pr. der Gattin des Manu Kâkshusha.

*नड्वाभू (!) f. *Estrich.*

नत 1) Adj. s. u. नम्. — 2) *m. n. *Tabernaemontana coronaria.* — 3) f. आ *zenith-distance at meridian transit.* — 4) n. *a) Senkung, Neigung* Sûrjas. 12,72. — *b) hour-angle, or distance in time from meridian.*

नतकाल m. = नत 4) *b)* Comm. zu Sûrjas. 3,34.

नतघटिका f. dass. Comm. zu Sûrjas. 3,48. 4,24.

*नतद्रुम m. *Laube* (?).

नतद्विट् Adj. *das nicht wissend* Bhâg. P. 5,4,13.

नतनाडिका und °नाडी f. = नत 4).

नतनासिक Adj. *flachnasig.*

नतभाग m. = नत 3).

नतमाम् (Conj.) Adv. ein verstärktes *nicht* Maitr. S. 1,8,2.

नतराम् Adv. desgl. Çat. Br. 9,1,1,17. *noch viel weniger* Çaṃk. zu Bâdar. 3,3,40. Comm. zu Gaim. 1,3,30.

नतांश m. = नत 3).

नताङ्गी f. *eine Schöne* Vikramâṅkaḱ. 8,77. 9,65. 12,14.

नति f. 1) *Senkung.* — 2) *Verneigung, Verbeugung.* — 3) *demüthiges, bescheidenes Benehmen.* — 4) *Umbeugung eines dentalen Lautes in einen cerebralen.* — 5) *Parallaxe in Breite.*

नतितति f. *überaus bescheidenes Benehmen* zu Spr. 7200.

नत्यक्षर n. *ein der Umwandlung in einen Cerebralen unterliegender Laut, ein* न.

नत्र n. *ein best. Tanz* S. S. S. 238.

नद्, नदति und ausnahmsweise Med. *ertönen* (von einer Wolke), *brüllen, schreien, summen.* Nicht selten mit den Acc. शब्दम्, स्वनम्, नादम्, नादान् oder रवान्. — Caus. 1) नदयति, °ते *erdröhnen machen, erschüttern.* — 2) नादयति, °ते *ertönen machen, mit einem Geräusch —, mit einem Geschrei u. s. w. erfüllen.* Bisweilen mit zu ergänzendem Object (etwa दिशः). नादित *ertönen gemacht u. s. w.* — Intens. नानदति (3te Pl.), नानदत und नानद्यमान Partic. *erdröhnen, heftig ertönen, laut rauschen, prasseln, brüllen, wiehern.* — Mit अनु *hintönen zu* (Acc.). — Caus. अनुनादयति *ertönen machen, mit einem Geräusch —, mit einem Geschrei u. s. w. erfüllen.* — Mit व्यनु Caus. (°नादयति) dass. — Mit अभि *zu Jmd* (Acc.) *hin ertönen, ertönen, ein Geschrei erheben.* — Caus. (°नादयति) *ertönen machen, mit einem Geschrei u. s. w. erfüllen.* °नादित und °नदित (metrisch). — Mit आ Caus. (°नादयति) dass. — Mit उद् *ertönen, aufschreien, aufbrüllen.* — Mit प्रोद् dass. — Mit समुद् dass. — Mit उप Caus. (°नादयति) *ertönen machen, mit Geschrei erfüllen.* — Mit नि *ertönen, seine Stimme erheben, aufschreien.* — Caus. (°नादयति) *ertönen machen, mit Geräusch —, mit Geschrei u. s. w. erfüllen.* निनादित *ertönen gemacht u. s. w.* — Mit *परिणि und *प्रणि. — Mit परि, *°णादति. यदिदं परिनद्य वै MBh. 6,3256 fehlerhaft für यद्येव मतिरद्य वः. — Mit प्र, °णादति *ertönen, zu brüllen —, zu schreien beginnen.* प्रणादित *summend.* — Mit अभिप्र (°णादति) *zu brüllen —, zu schreien anfangen* Bhaṭṭ. — Mit विप्र Caus. (°णादयति) *ertönen machen, mit einem Geräusch erfüllen.* — Mit संप्र (°णोदिरे) *ein Gebrüll —, ein Geschrei erheben.* — Caus. °णादित *ertönen gemacht.* — Mit प्रति *Jmd* oder *auf Etwas* (Acc.) *mit einem Ton, Gebrüll, Geschrei antworten.* — Caus. (°नादयति) *ertönen machen, mit einem Gebrüll —, mit einem Geschrei erfüllen.* Ohne Object *laut aufschreien.* — Mit वि 1) *ertönen, aufschreien, schreien, hinausbrüllen, brüllen.* Auch mit den Acc. स्वम् महास्वनम् (63,1) u. s. w. — 2) *um Jmd* (Acc.) *herum schreien.* — 3) *durchschreien, mit Geschrei erfüllen.* — Caus. (°नादयति) 1) *ertönen machen,* so v. a. *bewirken, dass Etwas ertönt, ein Geschrei erhebt.* — 2) *ertönen machen,* so v. a. *mit einem Geräusch —, mit einem Geschrei erfüllen.* — 3) ohne Object *laut ertönen.* — Mit अनुवि Caus. (°नादयति) *widerhallen machen.* — Mit सम् *ertönen* Ait. Âr. 78,5. *schreien, brüllen.* — Caus. (संनादयति) 1) *ertönen machen, mit einem Geräusch —, mit einem Geschrei erfüllen.* — 2) ohne Object *laut schreien.*

नद 1) m. *a) der Brüller,* so v. a. *Stier, Hengst* (auch vom *Manne*). — *b)* Bez. *des Verses* ṚV. 8, 58,2. — *c) Fluss.* — 2) f. नदी *a) fluthendes Wasser, Fluss.* — *b)* Name *zweier Metra.* — *c) ein auf* ई *oder* ऊ *auslautendes Thema, wenn diese Vocale charakteristische Zeichen des weiblichen Geschlechts sind und in Folge dessen im Nom.Sg. kein Casuszeichen annehmen.*

नदथु m. *Getöse, Gebrüll, Geschrei.*

*नदन Adj. *brüllend.*

नदनदीपति m. *der Fürst der männlich und weiblich gedachten Flüsse:* 1) Beiw. *a)* des Sindhu. — *b)* des Meeres. — 2) *das Meer.*

नदनदीभर्तृ m. *das Meer, der Ocean* MBh. 3, 283,33.

नदनिमन् Adj. *summend, brummend.*

नदनु m. 1) *Getöse.* — 2) **Schlacht.* — 3) **Wolke.* — 4) **Löwe.*

नदनुमत् Adj. *tosend.*

नदत् m. N. pr. eines Âṅgirasa Âśvh. Bṛ.

*नदभक्त Adj. von Nada (?) *bewohnt* gaṇa ऐषुकार्यादि in der Kâç. *नडभक्त v. l.

नदभर्तृ m. *das Meer* Çiç. 3,77.

*नदर Adj. von नद.

नदराज m. *das Meer.* °सुता f. Patron. der Çrî.

*नदाल n. *Scherbe.*

नदि 1) m. etwa *Rufer.* Nach Sâj. = स्तुति. — 2) *am Ende eines adv. Comp. = नदी *Fluss.*

नदिका in कुनदिका und गिरिनदिका (Nachtr. 3).

*नदिज (metrisch) m. *Lablab vulgaris* Râgân. 16,69.

*नदीकदम्ब m. *eine best. Pflanze* Râgân. 5,20.

*नदीकान्त 1) m. *a) das Meer.* — *b) Vitex Negundo.* — *c) Barringtonia acutangula* Râǵan. 8,154 — 2) f. आ *a) Eugenia Jambolana.* — *b) Leea hirta* Râǵan. 4,141. — *c) Schlingpflanze.*

नदीकाश्यप m. N. pr. eines Mannes.

*नदीकुकुटिका f. संज्ञायाम्.

नदीकूल n. *Flussufer* Spr. 3288. fg.

*नदीकूलप्रिय m. *Calamus Rotang.*

नदीज 1) Adj. *an Flüssen lebend* (Pferde). — 2) m. *a)* Patron. Bhîshma's. — *b)* **Terminalia Arunja.* — *c)* **Barringtonia acutangula* Râǵan. 8,154. — *d)* **Lablab vulgaris.* — *e)* **eine Rohrart*, = पावनालशर Râǵan. 8,80. — *f) Antimon.* — 3) *n. *Lotusblüthe.*

*नदीजात m. *Premna spinosa* Râǵan. 9,23.

नदीतट m. *Flussufer* Varâh. Jogaj. 6,20.

नदीतर 1) Adj. *über den Fluss setzend.* — 2) m. *das Schwimmen über einen Fluss.*

*नदीतरस्थल und *°तरस्थान n. *Landungsplatz.*

नदीतीर n. *Flussufer* Spr. 3290. 7649.

*नदीदत्त m. N. pr. eines Bodhisattva.

*नदीदोह m. *Flusszoll, Flussabgabe.*

नदीधर Adj. *den Fluss* (die Gañgâ) *tragend* (Çiva).

1. नदीन m. 1) *das Meer* Kathâs. 101,185. — 2) *der Gott des Meeres*, Varuṇa. — 3) N. pr. eines Sohnes des Sahadeva.

2. नदीन Adj. *nicht gering, — unbedeutend.*

नदीनद् m. Pl. und n. Sg. *die weiblich und männlich gedachten Flüsse.*

नदीनाथ m. *das Meer* Bâlar. 191,4. Prasannar. 104,6.

*नदीनिष्पाव m. *Lablab vulgaris* Râǵan. 16,69.

नदीपङ्क *ein morastiges Ufer.*

नदीपति m. 1) *der Herr der fliessenden Wasser.* — 2) Beiw. des Meeres. — 3) *das Meer.* — 4) *Meerwasser.*

नदीपूर m. *ein angeschwollener Fluss* Spr. 3822.

नदीभल्लातक m. *eine best. Pflanze*, = भोज्जनक Kâśik. zu Suçr. 1,219,19.

*नदीभव n. *Flusssalz.*

नदीमातृक Adj. *durch Flüsse genährt, reichliches Flusswasser habend* Râǵan. 2,9. Nom. abstr. °ता f. Naish. 3,88.

1. नदीमुख n. *Flussmündung* 97,14. Varâh. Jogaj. 7,13.

2. नदीमुख Adj. *durch Flusswasser gedeihend* (Korn) MBh. 2,51,11.

नदीय N. pr. einer Oertlichkeit.

*नदीवक्र n. und *नदीवङ्ग m. *Flussbiegung.*

*नदीवट m. *ein best. Baum* Râǵan. 11,211.

नदीवास m. *Aufenthalt in einem Flusse* (als Kasteiung) Spr. 7736.

नदीवृत् Adj. *die fliessenden Wasser einschliessend.*

नदीश m. *das Meer.*

नदीज्ञ Adj. 1) *mit den Flüssen vertraut* Bhatt. — 2) *geschickt, erfahren, vertraut mit* (Loc.).

नदीसंतार m. *das Hinüberfahren über einen Fluss* 213,32.

*नदीसर्ज m. *Terminalia Arunja* Râǵan. 9,122.

नदूषितधी Adj. *unverdorbenen Sinnes* Bhâg. P. 7,5,56.

नदृश्य Adj. *unsichtbar.* Nom. abstr. °त्व n.

*नदेयी f. *eine best. Pflanze.* Richtig नादेयी.

नद्ध 1) Adj. s. u. 1. नह्. — 2) n. *Band, Strang.*

नद्धविमोक्ष m. *das Losgehen eines Stranges* Pâr. Gṛhj. 1,10,1. Gobh. 2,4,3.

*नद्धव्य Partic. fut. pass. von 1. नह्.

नद्धि f. *das Binden.*

*नद्री f. *ein lederner Riemen.*

नद्यम्बुक्षीवन Adj. *durch Flusswasser gedeihend* (Gegend).

*नद्याम्र m. *eine best. Gemüsepflanze* Râǵan. 4,21.

ननन्द् (!) und *ननन्दर् m. = ननान्दर्.

ननान्दृ f. 1) *Mütterchen.* — 2) **Rede.*

ननाननतायिन् (!) Ind. St. 2,28, N.

ननान्दर् f. *des Mannes Schwester.* *ननान्दृपति und *ननान्दृःपति m. (Comp.).

ननु Adv. 1) *nicht, nimmer.* — 2) *nonne, ja* (unbetont), *doch wohl.* Mit einem Imper. oder einem Pron. interr. *doch.* *ननु गच्छामि *ich kann doch wohl gehen?* *अकार्षीः किम्। ननु करोमि *hast du es gethan? Ich habe es ja gethan.* In der Verbindung नन्वस्तु — तथापि und ननु मा भूत् — तथापि gehört ननु zu dem mit तथापि beginnenden Nachsatz. ननु च am Anfange eines Satzes *doch wohl* 228,19 (hier folgt न तु). 232,2.

नन्नर् Nom. ag. *umbeugend* (einen Dentalen in einen Cerebralen).

(नल्ल) नन्नुम्भ Adj. *zu beugen.*

नन्द्, नन्दति (metrisch auch Med.) *befriedigt sein von, vergnügt sein, sich freuen über* (Instr., seltener Abl.). — Caus. नन्दयति *erfreuen.* — *Intens. नानन्द्यते. — Mit अनु *Freude finden an* (Acc.). — Mit अभि 1) *gefallen.* — 2) *Gefallen finden an, sich freuen über, seine Freude haben an, seine Freude zu erkennen geben über* (Acc.). — 3) *Verlangen haben nach, begehren;* mit Acc. — 4) *Jmd* (Acc.) *freudig begrüssen, willkommen heissen.* Mit न *Jmd unfreundlich empfangen, zurückstossen.* — 5) *sich verabschieden bei* (Acc.). — 6) *Jmd* (Acc.) *beloben, Jmd seine Zufriedenheit zu erkennen geben.* — 7) *Etwas gern annehmen, sich einverstanden erklären mit* (Acc.). Mit Potent. *einwilligen, dass.* Mit न *zurückweisen, verschmähen, Nichts wissen wollen von, nicht zugeben, —einräumen.* — Mit प्रत्यभि 1) *Jmds* (Acc.) *Gruss erwiedern.* — 2) *Jmd willkommen heissen.* — Mit समभि 1) *Jmd begrüssen.* — 2) *Jmd beglückwünschen.* — Mit आ *sich freuen.* आनन्दित *entzückt über* (Loc.) Prasannar. 4,21. — Draup. 7,7 falsche Lesart. — Caus. 1) Act. *erfreuen, beseligen.* — 2) Med. *sich erfreuen* (mit einem Weibe). — Mit समा Caus. *Jmd erfreuen.* — Mit परि Caus. (nur °नन्द्य) *hoch erfreuen.* — Mit प्रति 1) *Jmd freudig begrüssen, gern empfangen, Jmd seinen Gruss* (auch beim Abschiede)—, *seinen Gegengruss entbieten, freundliche Worte richten an, Jmd seine Zufriedenheit, Gewogenheit, Ergebenheit an den Tag legen;* mit Acc. — 2) *Etwas gern annehmen, mit Dank entgegennehmen,* eine Rede, einen Rath *annehmen.* Mit न *Nichts wissen wollen von Etwas.* — Caus. *erfreuen.* — Mit संप्रति *Jmd freudig begrüssen, willkommen heissen.* — Mit वि *sich freuen.*

नन्द् 1) m. *a) Lust.* Auch Pl. — *b) Sohn.* — *c) eine Art Flöte* S. S. S. 196. — *d)* Bein. Vishṇu's — *e) eine Art Eugenia.* — *f)* Bez. *der Zahl neun.* — *g)* N. pr. α) einer der beiden Trommeln des Judhishṭhira. — β) eines der 9 Schätze Kubera's. — γ) eines Wesens im Gefolge Skanda's. — δ) einer buddh. Gottheit. — ε) eines Schlangendämons. — ζ) eines Sohnes des Dhṛtarâshṭra. — η) eines Mannes im Gefolge Daksha's. — ϑ) eines Sohnes des Vasudeva. — ι) eines Kuhhirten, des Pflegevaters von Kṛshṇa. Aus seinem Geschlecht stammt Durgâ. — κ) eines Anführers der Sâtvata. — λ) *eines Bruders des Çâkjamuni. — μ) eines Fürsten von Pâṭaliputra Hem. Par. 6,231. 7,40. 8,1. Pl. *seine Dynastie.* Es werden 9 Nanda angenommen. — ν) verschiedener Gelehrten. — ξ) eines Berges. — 2) f. नन्दा *a) *Glück.* — *b) *ein kleiner Wassertopf.* — *c) *des Mannes Schwester.* — *d)* Bez. *dreier glücklicher lunarer Tage* (des 1ten, 6ten und 11ten). — *e) der 7te Tag in der lichten Hälfte des* Mârgaçîrsha Hemâdri 1,63,8. — *f) eine best.* Mûrkhanâ S. S. S. 31. — *g)* Bein. der Gaurî Hemâdri 1,395,16. 422,1. 533,11. 2,a,22,1. 2. — *h)* N. pr. α) *der Gattin* Harsha's (also eine Personification der *Lust*). — β) einer Apsaras Hariv.

3,69,19. — γ) einer Tochter Vibhîshaṇa's. — δ) eines mit Çâkjamuni in Berührung gekommenen Mädchens. — ε) *der Mutter des 10ten Arhant's der gegenwärtigen Avasarpiṇi. — ζ) der Gattin Gopâlavarman's. — η) eines Flusses. — 3) f. नन्दी *a) Cedrela Toona. — b) ein best. musikalisches Instrument* oder *eine Art Gesang* (Comm.) Mân. Gṛhj. 1,9. — *c) der 6te Tag in der lichten Hälfte eines Monats* Mân. Gṛhj. 2,13. — *d)* Bein. der Durgâ. — *e)* *N. pr. der Stadt Indra's. — 4) *n. *eine Art Haus* Gal.

नन्दक 1) Adj. am Ende eines Comp. *a) seine Freude habend —, Gefallen findend an. — b) *erfreuend*, insbes. ein Geschlecht, eine Familie. — 2) m. *a) *Freude, Wonne. — b) *Frosch. — c)* N. pr. α) von Kṛshṇa's Schwert. — β) eines Schlangendämons. — γ) eines Wesens im Gefolge Skanda's. — δ) eines Sohnes des Dhṛtarâshṭra. — ε) *des Pflegevaters von Kṛshṇa. — ζ) *eines Çâkja. — η) eines Stiers. — ϑ) eines Dorfes. — 3) f. नन्दिका *a) *ein kleiner Wassertopf. — b)* Bez. *des 6ten lunaren Tages* oder *des 1ten, 6ten und 11ten. — c)* *N. pr. von Indra's Spielplatz.

*नन्दकि m. *langer Pfeffer.*

नन्दकिन् Adj. *im Besitz des Schwertes* Nandaka *seiend.*

नन्दकिशोर m. N. pr. eines Gelehrten.

नन्दगोप m. *der Kuhhirt* Nanda Hariv. 3316. 3328. 3376. 3383. 10236. °कुल n. *seine Familie.* °कुले जाता ist Durgâ MBh. 4,6,2. °कुलोद्भवा desgl. 6,23,7.

नन्दगोपकुमार m. *der Knabe des Hirten* Nanda, Bein. Kṛshṇa's Bhâg. P. 1,8,21.

*नन्दगोपिता f. *eine best. Pflanze,* = रास्ना.

नन्दति m. Bez. *der Wurzel* नन्द् MBh. 3,42,31.

*नन्दथु m. *Freude.*

नन्दन 1) Adj. (f. आ) *erfreuend.* — 2) m. *a)* am Ende eines Comp. *Sohn, Nachkomme. — b)* Bein. α) Vishṇu's. — β) Çiva's; vgl. VP.² 1,79. — *c) *Frosch. — d) eine best. Pflanze mit giftiger Frucht.* Auch *f. — *e) eine best. Tempel-* oder *Kiosk-Form* Vâstuv. 832. — *f) ein best. Tact* S. S. S. 210. — *g) das 26ste Jahr im 60jährigen Jupitercyclus. — h)* N. pr. α) eines Wesens im Gefolge Skanda's. — β) eines Siddha. — γ) einer buddh. Gottheit. — δ) *bei den Gaina des 7ten unter den 9 weissen Bala. — ε) eines Berges. — 3) f. आ *Tochter.* — 4) n. *a) Freude, Wonne. — b) das Erfreuen* Tegob. Up. 8. — *c) ein best. Metrum. — d)* N. pr. α) eines Hains der Götter, insbes. Indra's. — β) eines Schwertes.

°नन्दनक m. *Sohn.*

*नन्दनड n. *gelbes Sandelholz* Râgan. 12,25.

*नन्दनन्दन m. Bein. 1) Kṛshṇa's. — 2) f. ई der Durgâ.

नन्दनमाला f. Bez. *eines von Kṛshṇa getragenen Kranzes.*

नन्दनवन n. *der Hain* Nandana R. 1,14,33.

*नन्दनोद्भव n. *eine Art Sandel* Gal.

*नन्दत्त 1) Adj. (f. ई) *erfreuend.* — 2) m. *a) Sohn. — b) Freund. — c) Fürst, König.* — 3) f. ई *Tochter.*

नन्दपण्डित m. N. pr. eines Autors.

नन्दपद्र N. pr. einer Stadt.

नन्दपर्वत m. *der Fürst* Nanda *als Berg* Kâm. Nîtis. 1,4.

*नन्दपाल m. Bein. Varuṇa's.

*नन्दपुत्री m. Patron. der Durgâ.

नन्दप्रभञ्जनवर्मन् m. N. pr. eines Mannes Ind. Antiq. 10,243.

नन्दप्रयाग m. N. pr. des *Zusammenflusses* zweier Flüsse, die in ihrem Namen das Wort नन्द् enthalten.

नन्दबला f. N. pr. eines Mädchens.

*नन्दमित्र (?) m. N. pr. eines Mannes.

नन्दयत्त 1) *Adj. *erfreuend.* — 2) f. ई ein Frauenname.

नन्दराम m. N. pr. eines Mannes.

नन्दलाल m. desgl.

नन्दवर्धन m. N. pr. eines Dichters.

नन्दशर्मन् m. N. pr. eines Autors.

नन्दसंज्ञा s. नन्दोपनन्दसंज्ञा.

नन्दसार m. N. pr. eines Fürsten VP.² 4,188.

नन्दसूनु m. Patron. Kṛshṇa's Vasudeva. 259,*a*,10.

नन्दातीर्थ n. N. pr. eines Tîrtha.

नन्दात्मज Bein. 1) m. Kṛshṇa's. — 2) *f. आ der Durgâ.

नन्दापुराण n. Titel eines Upapurâṇa. Vgl. नन्दीपुराण.

नन्दाप्राची f. N. pr. °माहात्म्य n.

नन्दायनीय m. N. pr. eines Lehrers.

नन्दाश्रम m. N. pr. einer *Einsiedelei.*

नन्दाह्रदतीर्थ n. N. pr. eines Tîrtha.

नन्दि 1) m. *a)* Bein. α) Vishṇu's. — β) Çiva's. — *b) *der Sprecher des Prologs in einem Schauspiel.* Richtig नान्दिन्. — *c)* N. pr. α) eines Wesens im Gefolge Çiva's. — β) eines Gandharva. — γ) eines Mannes. — 2) (*m.) f. (*n.) *a) Freude* Bâlar. 44,14. — *c) *Wohlfahrt, Glück.* — 3) f. N. pr. einer Tochter des Himmels, einer Gattin Kâma's und Mutter Harsha's. — 4) *n. = द्यूत *Spiel* und = द्यूताङ्ग. — नन्दी s. u. नन्द्.

नन्दिक m. 1) *Cedrela Toona. — 2)* N. pr. *a)* eines Wesens im Gefolge Çiva's. — *b)* verschiedener Männer. — नन्दिका s. u. नन्दक.

नन्दिकार 1) Adj. *Jmd* (Gen.) *Freude bereitend.* — 2) m. *a)* am Ende eines Comp. *Sohn. — b)* Bein. Çiva's.

नन्दिकाचार्यतन्त्र n. Titel eines medic. Werkes.

नन्दिकावर्त m. *eine best. Pflanze.*

नन्दिकुण्ड n. N. pr. eines Wallfahrtsortes.

नन्दिकेश m. N. pr. eines Heiligthums.

नन्दिकेश्वर m. N. pr. 1) eines Wesens im Gefolge Çiva's. Auch = महाकाल, अधिमुक्तिक. — 2) eines Autors.

नन्दिकेश्वरकारिका f. Titel eines Werkes Bühler, Rep. No. 559.

नन्दिकेश्वरतीर्थ n. N. pr. eines Tîrtha.

नन्दिकेश्वरपुराण n. Titel eines Purâṇa.

नन्दिकेश्वरसंहिता f. Titel einer Saṁhitâ.

नन्दिक्षेत्र n. N. pr. *eines heiligen Gebietes.*

नन्दिगिरि m. N. pr. eines *Berges.*

नन्दिगुप्त m. N. pr. eines Fürsten.

नन्दिग्राम m. N. pr. eines *Dorfes.*

नन्दिघोष m. (adj. Comp. f. आ) 1) *Freudengesang, Freudenmusik.* — 2) *N. pr. des Wagens von Arǵuna.

*नन्दिज्ञ n. *Lablab vulgaris* Gal.

नन्दितरु m. *Anogeissus latifolia* Bhâvapr. 1,235.

नन्दितूर्य n. *ein bei freudiger Veranlassung gespieltes musikalisches Instrument.*

नन्दिदेव m. N. pr. eines Mannes.

नन्दिधर्म m. Pl. Nandi's oder Nandin's *Vorschriften.*

नन्दिन् 1) Adj. am Ende eines Comp. *a) Freude habend an. — b) erfreuend.* — 2) m. *a)* am Ende eines Comp. *Sohn. — b)* Bein. Çiva's. — *c) *der Sprecher des Prologs in einem Schauspiele.* Richtig नान्दिन्. — *d) *der indische Feigenbaum. — e) *Thespesia populneoides. — f) *Phaseolus radiatus. — g) *Achyranthes aspera* Râgan. 4,92. — *h) *eine* Karañǵa-*Art* Râgan. 9,70. — *i) eine best. Tempelform. — k)* N. pr. α) eines Wesens im Gefolge Çiva's, Verfassers eines Kâmasûtra und eines Upapurâṇa. Es werden deren drei angenommen. — β) des Stieres von Çiva. — γ) verschiedener Männer. — 3) f. °नी *a) Tochter.* In der Anrede auch uneig. — *b) *des Mannes Schwester. — c)* Bein. α) der Durgâ. — β) des Flusses Bâṇaṇâçâ. — γ) der Gañgâ. — *d) Basilienkraut. — e) Gartenkresse* Bhâvapr. 1,167. — *f) *Nardosta-*

chys Jatamansi. — *g) ein best. Arzeneistoff,* = रेणुका Râǵan. 6,113. Bhâvapr. 1,192. — *h) ein best. Metrum.* — *i) eine best. Composition* S. S. S. 121. — *k)* N. pr. α) einer mythischen Kuh. — β) einer der Mütter im Gefolge Skanda's. — γ) *der Mutter Vjâḍi's. — δ) einer Oertlichkeit.

नन्दिनागरक Adj. Bez. *eines best. Schriftcharacters* Hemâdri 1,545,17.

नन्दिनागरी f. *ein best. Schriftcharacter* Ind. St. 13,118. *fg.*

*नन्दिनीतनय m. Metron. Vjâḍi's.

नन्दिनीतीर्थ n. N. pr. eines Tîrtha.

*नन्दिनीपुत्र m. Metron. Kaṇâda's Gal.

*नन्दिनीसुत m. Metron. Vjâḍi's.

नन्दिपुर m. N. pr. eines Scholiasten Kâṣ. zu Suçr. 1,163.

नन्दिपुराण n. Titel eines Abschnitts im Kedârakalpa.

नन्दिमुख m. 1) *eine Art Reis.* — 2) N. pr. eines Mannes.

नन्दिमुखमुघोष wohl m. N. pr. eines Mannes.

नन्दियशस् m. N. pr. eines Fürsten VP. 4,24,17.

नन्दिरुद्र m. wohl *eine Form* Çiva's.

नन्दिवर्ध m. N. pr. eines Fürsten, = नन्दिवर्धन.

नन्दिवर्धन 1) Adj. *Jmd* (Gen.) *Freude machend, — bereitend.* — 2) m. *a) Sohn.* — *b) *Freund.* — *c)* Bein. Çiva's. — *d) *das Ende einer Monatshälfte, Vollmond* oder *Neumond.* — *e) eine best. Tempelform.* — *f) ein best. Tact* S. S. S. 234. — *g)* N. pr. verschiedener Männer, insbes. Fürsten. — 3) n. N. pr. einer Stadt Ind. St. 15,359.

नन्दिवर्मन् m. N. pr. eines Mannes Ind. Antiq. 8,278.

नन्दिवारलक m. *ein best. Fisch* Suçr. 1,206,17.

नन्दिविवर्धन Adj. = नन्दिवर्धन 1) R. 5,31,28.

नन्दिवृत्त und °क m. *Cedrela Toona* Bhâvapr. 1,224.

नन्दिवेग m. Pl. N. pr. eines Volkes.

नन्दिषेणेश्वर n. Name eines Liṅga.

नन्दिसेन m. N. pr. eines Wesens im Gefolge Skanda's MBh. 9,45,24.

नन्दिस्फोट N. pr.

नन्दीचरित n. Titel eines Werkes Cat. NW. Pr. 1,442.

*नन्दीट m. *ein kahlköpfiger Mann.*

नन्दीपुर n. N. pr. einer *Stadt.*

नन्दीपुराण n. Titel eines Purâṇa Hemâdri 1, 533,12. 2,a,22,2. Vgl. नन्दापुराण.

नन्दीभल्लातक Suçr. 1,219,19 fehlerhaft für नदी°.

नन्दीमुख 1) m. *a)* Bein. Çiva's. — *b) ein best. Wasservogel* Bhâvapr. 2,5. — *c) eine Reisart.* — *d)* Pl. *eine Art Manen.* Richtig नान्दी°. — 2) *f. ई *Schlaf.*

नन्दीवृत्त m. *ein best. Baum.* Nach den Lexicographen: *Bignonia suaveolens, Cedrela Toona* und *Odina pennata* Râǵan. 12,76. Bhâvapr. 1,231.234.

नन्दीश m. 1) *eine Form* Çiva's. — 2) N. pr. eines Wesens im Gefolge Çiva's, Verfassers eines Purâṇa. — 3) *ein best. Tact.*

नन्दीश्वर m. 1) Bein. Çiva's. — 2) N. pr. *a)* eines Wesens im Gefolge α) Çiva's. — β) Kubera's. — *b)* einer Oertlichkeit. — 3) *ein best. Tact.*

नन्दीश्वरपुराण n. = नन्दिपुराण.

*नन्दीसरस् n. N. pr. von Indra's *Teich.*

नन्देरी f. *ein best. Metrum.*

नन्दोपनन्दसंज्ञा f. Du. N. pr. zweier Kumârî an Indra's Banner Varâh. Bṛ. S. 43,39.

नन्दोपाख्यान n. Titel eines Werkes Bühler, Rep. No. 729.

*नन्द्, नन्द्यति *sich freuen.*

नन्द्यध्ययन n. Titel eines Werkes.

नन्द्यावर्त 1) m. *a) ein best. Diagramm* Lalit. 122,20. 334,18. 345,12. 556,5. — *b) eine Schüssel* oder *Gefäss von dieser Form.* Vielleicht *ein Gebäck von dieser Form* Mân. Gṛhj. 2,6. — *c) *ein best. grosser Fisch.* — *d) *Tabernaemontana coronaria.* — *e) *der heilige Feigenbaum.* — *f) *Baum.* — *g) eine best. Stellung beim Tanze* S. S. S. 240. — 2) (*m.) n. *ein Palast von best. Bauart.*

नन्नम in कुनन्नमँ.

नपर Titel eines Werkes.

नपराजित् Adj. *nicht unterliegend* (Çiva). Nîlak. nimmt अनप° an, das er durch अनान्प्राणिनः पराजयति erklärt.

नँपात् (nur in den starken Casus) m. 1) *Abkömmling, Sohn,* insbes. *Enkel.* — 2) *Götterpfad* (nach Manoh.).

नपात्क Adj. von नपात् 1) als Bez. eines best. Opferfeuers.

नपुंस् s. नपुंसस्.

नपुंस *Eunuch.* Nur Dat. नपुंसाय.

नपुंसक 1) Adj. (f. आ Agni-P. 43,15) und Subst. m. n. *weder Mann noch Weib, hermaphroditisch, Hermaphrodit; entmannt, Eunuch.* — 2) Adj. *sächlichen Geschlechts;* n. *ein Wort s. G., das sächliche Geschlecht.*

नपुंसकलिङ्ग Adj. *sächlichen Geschlechts.*

नपुंसकी Adv. mit भू *zu einem Eunuchen werden.*

नपुंसस् m. *Eunuch.* Nur Instr. नपुंसा.

नँप्तर् 1) m. *a) Abkömmling, Sohn,* insbes. *Enkel* (nur diese Bed. in der späteren Sprache). In den starken Casus erst in TS. und Air. Br. Angeblich auch f. *Enkelin.* — *b)* N. pr. eines der Viçve Devâs. — 2) f. नप्त्री *Enkelin.*

नप्तृ (einmal im AV.) und नप्त्री f. *Tochter, Enkelin.*

नप्तृका f. *ein best. Vogel.*

नभ् 1) नँभते (वधकर्मन्, हिंसायाम्) *a) bersten, reissen.* — *b)* etwa *bersten machen* ṚV. 1,174,8. — *c) beschädigen, verletzen* Bhaṭṭ. — 2) *नभ्यति und *नभ्नाति (हिंसायाम्). — Caus. नभयति *bersten machen, aufreissen.* — Mit उद् Caus. *aufreissen, öffnen.* — Mit प्र *bersten, sich spalten.*

नभ 1) m. *a) *Himmelsraum, Luftraum.* — *b) ein best. Monat,* = नभस् Kâraka 8,6. — *c)* N. pr. α) eines Sohnes des Manu Svârokiṣha und des 3ten Manu. — β) eines Ṛshi im 6ten Manvantara. — γ) eines Unholds, Sohnes des Viprakitti. — δ) eines Sohnes des Nala. — 2) *f. आ *a) Spucknapf.* — *b)* N. pr. der Stadt des Sonnengottes.

*नभःकेतन m. *die Sonne.*

*नभःक्रान्त und *°क्रान्तिन् m. *Löwe.*

*नभःपान्थ m. *die Sonne.*

नभःप्रभेदन m. N. pr. eines vedischen Dichters.

*नभःप्राण m. *Wind.*

नभकानन m. Pl. N. pr. eines Volkes MBh. 6,9,59.

नभग m. N. pr. eines Sohnes des Manu Vaivasvata.

नभनुँ m. und नभनूँ f. *Quell.*

(नभन्य) नभनिँम्र Adj. etwa *durchdringend.*

*नभश्चक्षुस् n. *die Sonne.*

*नभश्चमस m. 1) *der Mond.* — 2) *eine Art Gebäck.* — 3) *Zauber.*

नभश्चर 1) Adj. *am Himmel —, im Luftraum sich bewegend.* — 2) m. *a) ein Himmelsbewohner, ein Gott.* — *b) ein* Vidjâdhara. — *c) *Vogel.* — *d) *Wolke.* — *e) *Wind.* — 3) f. ई f. zu 2) *a)* oder *b)* Bâlar. 61,6.

नभःशब्दमय Adj. *aus dem Worte* नभस् *bestehend* Ragh. 18,5.

नभःस्थित् Adj. *bis zum Himmel reichend.*

*नभःश्वास m. *Wind.*

नँभस् 1) n. *a) Nebel, Dunst, Gewölk.* — *b) Duft* (des Soma). — *c) Luftraum, Himmel.* नभस्तस् *vom H. herab.* — *d)* Du. *Himmel und Erde.* — *e) Aether* (als Element). — *f) ein best. Monat in der Regenzeit.* Nach den Lexicographen m. — *g) *Lebensalter.* — *h)* von unbekannter Bed. VS. 5,9. 32. — 2) m. *a) *Wolke.* — *b) *Regenzeit.* — *c) *Geruch* oder *Nase.* — *d) *ein Faden aus dem Wurzelschoss des Lotus.* — *e) *Spucknapf.* — *f)*

N. pr. eines Fürsten.

नभस्1 1) Adj. AV. 9,4,22 vielleicht fehlerhaft für ऋभस्. — 2) m. *a*) **Luftraum, Himmel.* — *b*) **Regenzeit.* — *c*) **Meer.* — *d*) N. pr. α) eines Ṛshi im 10ten Manvantara. — β) eines Dânava. ऋभस und ऋष्भिस v. l. — γ) eines Sohnes des Nala VP. 4,4,47.

*नभसंगम m. *Vogel.*

नभस्तल n. 1) *Himmelszelt, Himmelsgewölbe.* — 2) *das 10te astrol. Haus.*

नभस्मय Adj. *dunstig, duftig.*

नभस्य 1) Adj. *nebelig, dunstig.* — 2) m. *a*) *ein best. Monat in der Regenzeit.* — *b*) Bein. Çiva's. — *c*) N. pr. eines Sohnes des Manu Svârokisha.

नभस्याय् *den Monat* Nabhasja *vorstellen.* नभस्यायित n. impers. Du. V. 22,5.

*नभस्वत् Adv. von नभस्.

नभस्वत्1 1) Adj. *a*) *dunstig, wolkig.* — *b*) **jung.* — 2) m. *Wind.* — 3) f. नभस्वती N. pr. der Gattin Antardhâna's.

नभःसद् m. 1) **Himmelsbewohner, ein Gott.* — 2) *Planet* Gaṇit. Pratjabd. 25. fgg.

नभःसरस् n. *das Gewölk.*

*नभःसरित् f. *die Milchstrasse.*

नभःसिन्धु f. *die* Gañgâ. °पुत्र m. Metron. Bhîma's Pr. P. 135.

नभःसेना f. ein Frauenname Hem. Par. 2,83.

1. नभःस्थल n. (zu Spr. 1357) und °स्थली f. (Râgat. 5,94) *Himmelszelt, Himmelsgewölbe.*

2. नभःस्थल Adj. *dessen Wohnort im Himmel ist* (von Çiva).

नभःस्थित Adj. *im Luftraum befindlich.*

नभःस्पृश् und °स्पृश Adj. *den Himmel berührend, bis zum H. reichend.*

नभाक 1) m. *a*) N. pr. eines Ṛshi. °वत् Adv. — *b*) *das Lied des* Nabhâka. — 2) *n. *a*) *Luftraum, Himmel.* — *b*) *Finsterniss.*

नभाग m. N. pr. = नभग.

नभीत Adj. *unerschrocken.* °वत् Adv.

नभीर m. N. pr. eines Fürsten VP.2 4,214.

नभोग 1) *Planet* Gaṇit. Bhagrah. 10. fgg. — 2) m. N. eines Ṛshi im 10ten Manvantara.

*नभोगज m. *Wind.*

*नभोगति f. *das Fliegen, Flug.*

नभोजा1 Adj. *dunstentsprungen* Ṛv. 10,123,2.

नभोजू1 Adj. *Gewölk treibend.*

नभोद् m. N. pr. eines der Viçve Devâs.

*नभोडुह्, *नभोद्वीप, *नभोधूम und *नभोधृज् m. *Wolke.*

*नभोनदी f. *die* Gañgâ *des Himmels.*

नभोनभस्यत्व n. *das Wesen der Regenmonate* Nabhas *und* Nabhasja Naish. 9,84.

*नभोमणि m. *die Sonne.*

नभोमण्डल n. *das Himmelsgewölbe.* °दीप m. *der Mond.*

नभोमध्य n. *Zenith* Ârjabh. 4,34.

नभोमुद्रा f. *eine best. Fingerstellung.*

*नभोऽम्बुप m. *der Vogel* Kâtaka.

नभोयोनि Adj. *dessen Geburtsstätte der Himmel ist* (von Çiva).

*नभोरत्नम् n. *Finsterniss.*

नभोरूप1 1) Adj. *nebelfarbig.* — 2) m. *ein best. mythisches Wesen* Suparṇ. 23,5.

*नभोलय m. *Rauch.*

नभोविद्1 Adj. *im Dunst —, in der Luft befindlich.*

नभोवीथी f. *die Bahn der Sonne.*

1. नभ्य Adj. *nebelig, wolkig.*

2. नाभ्य 1) *Adj. *zu einer Nabe geeignet.* — 2) n. *a*) *Nabe.* — *b*) *Mitte.*

नभ्यस्थ1 Adj. 1) *in der Nabe befindlich.* — 2) *in der Mitte stehend.*

नभ्राज् (Nom. नभ्राट्) m. 1) N. pr. eines himmlischen Soma-Wächters Maitr. S. 1,2,5. — 2) **Wolke.*

नम्, नमति, °ते 1) *sich beugen, sich krümmen, sich senken, sich verneigen, — vor; sich unterwerfen, sich hingeben;* mit Dat., Gen. oder Acc. (dieser beim Med. nur einmal) der Person. नत *gebeugt, gekrümmt, gebogen, gesenkt, sich verneigend vor* (Gen. oder Acc.), *tief herabhängend, eingefallen, vertieft, nicht hervorstehend.* वामनत *nach links gekehrt.* — 2) *sich wegbeugen, ausweichen.* — 3) *zielen auf Jmd* (Gen.) *mit* (Instr.) Ṛv. 1,165,6. — 4) *sich ducken,* so v. a. *verstummen, sich nicht mehr vernehmen lassen* Bâlar. 151,6. — 5) *beugen, biegen.* — 6) in der Grammatik *umbeugen,* so v. a. einen Dentalen *in einen Cerebralen umwandeln.* नत *in einen Cerebralen verwandelt.* — 7) *शब्दे. — Caus. नमयति 1) *sich beugen machen, beugen, biegen, neigen, einsinken machen* Ṛv. 7,6,5. नम्यन्ते ऽस्मै कामाः *beugen sich vor ihm,* so v. a. *weichen von ihm* Taitt. Up. 3,10,4. धनुस्, चापम् *den Bogen biegen,* so v. a. *spannen.* — 2) *ablenken, abbiegen.* — 3) in der Grammatik *umbeugen,* so v. a. *in einen Cerebralen verwandeln.* — 4) mit Gen. der Person = Simpl. 3) Ṛv. 9,97,15. — 5) नाम्यति = नामयति *beugen, biegen* Maṅkh. — Intens. (नन्नमीति, नन्नत, नन्नम्यधम्, नन्नमुस्, नन्नमत्, नन्नमान) *sich beugen, sich neigen; sich zuneigen.* — Mit अति *bei Seite halten.* — Mit अधि Intens. Med. (°नन्नते) *sich hinbeugen über* (Loc.). — Mit अनु Med. *sich Jmd* (Dat.) *zuneigen.* — Caus. (अनुनमयति) *sich beugen machen.* — अनुनामयत्तम् in der verdorbenen Stelle Çiva-Up. 7,5. — Mit अप *ausbiegen, ausweichen;* mit Abl. अपनत *ausgebogen.* — Mit अभि *sich zu Jmd hin verneigen, sich Jmd* (Acc.) *zuwenden.* अभिनत *geneigt, gebeugt.* — Mit अव 1) *sich herabbeugen, sich verbeugen.* अवनत *gebeugt, gebogen, gesenkt, vertieft, nicht hervorstehend.* वामावनत *nach links gebogen, — gerichtet.* — 2) Med. *herabbeugen, — biegen.* — Caus. (°नामयति und ausnahmsweise °नमयति) *herabbeugen, — biegen, Jmd sich verbeugen lassen.* धनुर्ज्याम् so v. a. *spannen.* — Mit अभ्यव Caus. (°नामयति) *herabbeugen.* — Mit उपाव, °नत *eingebogen* Âpast. Çr. 7,1,17. — Mit आ 1) *sich beugen, sich bücken, sich verneigen vor* (Acc.). आनत *gebeugt, geneigt, niedergebogen durch* (Instr. oder im Comp. vorangehend), *sich verneigend vor* (Acc.) oder *bis zu* (im Comp. vorangehend), *sich demüthig verneigend,* so v. a. *unterworfen; eingebogen, vertieft, flach, nicht hervorstehend; gebogen* vom Bogen, so v. a. *gespannt.* — 2) *sich herbeineigen zu Jmd, Jmd* (Dat. oder Gen.) *geneigt sein* Ṛv. 6,50,4. — 3) *beugen,* so v. a. *bewältigen, zu Nichte machen.* — 4) *herbeineigen, — ziehen.* — Caus. (आनामयति und आनमयति) *niederbeugen, sich beugen machen, unterwerfen.* धनुस् *den Bogen spannen.* — Mit उद् 1) *sich in die Höhe richten, sich erheben* (eig. und übertr.). उन्नत *in die Höhe gerichtet, — gehend, erhöht, hoch, hervorstehend, gewölbt, erhaben;* in übertr. Bed. *hoch, hochstehend, hervorragend, erhaben, eminent;* insbes. in Comp. mit dem *Wodurch* oder *Worin.* — 2) *aufrichten.* — Caus. (उन्नामयति und उन्नमयति) *emporrichten, aufrichten, erheben.* °उन्नामित und °उन्नमित *reichend bis.* — Mit अभ्युद्, अभ्युन्नत *emporgerichtet, in die Höhe gehend, gewölbt.* — Mit समभ्युद्, समभ्युन्नत *aufgezogen* (Wolken). — Mit प्रोद्, प्रोन्नत *stark hervorragend, sehr hoch; überlegen, — an* (im Comp. vorangehend). — Caus. (प्रोन्नमयति) *in die Höhe richten.* — Mit प्रत्युद् in प्रत्युन्नमन. — Mit समुद् *sich erheben.* समुन्नत *in die Höhe gerichtet, hoch, gewölbt, hervorragend;* in übertr. Bed. *hoch, erhaben.* — Caus. (समुन्नामयति und समुन्नमयति) *emporrichten, aufheben, in die Höhe heben, auftreiben.* — Mit उप 1) *kommen zu, sich einstellen bei, zu Theil werden, treffen, zufallen; beikommen, einfallen, in den Sinn kommen;* mit Acc. der Person, später auch mit Dat. oder Gen. — 2) mit Acc. der Person und Instr. der Sache *Jmd mit Etwas nahen, Jmd mit Etwas aufwarten.* — 3) उप-

नत *a) hergebogen. einwärts gebogen. — b) unterworfen, der sich in Jmds Gewalt begeben, der sich ergeben hat, der sich unter Jmds Schutz gestellt hat.* धर्मोपनत Âpast. — *c) zu Theil geworden, zugeführt, zu Wege gebracht, nahe gebracht, da seiend.* चिरोपनत *seit lange daseiend, schon lange anhaltend.* — Caus. (°नामयति) 1) *Etwas vor Jmd* (Gen.) *hinstellen* Gobh. 2,1,7. — 2) *Jmd vor Jmd* (Gen.) *hinführen, Jmd Jmdm vorstellen, — vorführen* Lalit. 257,3. — 3) *Jmd* (Gen.) *Etwas hinreichen* Lalit. 160,18. — 4) *Jmd* (Gen.) *Etwas anbieten, darreichen* Lalit. 74,10. 334,4. 335,16. Kâraṇḍ. 18,6. — Mit समुप, °नत *sich eingestellt habend* Harshak. 117,5. — Mit नि 1) *sich beugen, sich verneigen vor* (Acc.), *sich legen, sich niederstrecken, sich niederbeugen, sich erniedrigen.* — 2) *niederbeugen.* — Mit निस्, निर्णात (निर्नत fehlerhaft) 1) *auswärts gebogen, hervorstehend.* — 2) निर्णततम etwa *sich tief verneigend, tief unter Jmd stehend.* — Mit अभिनिस् Caus. (°णामयति) *richten* seinen Geist *auf* (Dat.) Lalit. 439,17. 441,13. — Mit परि 1) *sich zur Seite biegen* Bâlar. 94,7. °णात *zur Seite gebogen, — sich wendend.* — 2) *abseits gehen*, so v. a. *nicht treffen.* — 3) *sich verändern, sich umwandeln, — in* (Instr.). °णात *verändert, umgewandelt, verwandelt in* (Instr. Kâd. 130,23. oder im Comp. vorangehend). — 4) *sich entwickeln, — zu* (Instr.), *sich vollständig entwickeln, reif werden* Bâlar. 258,23. °णात *völlig entwickelt, gereift, reif an* (Instr.), *reifen —, vorgerückten Alters.* Vom Monde so v. a. *voll*, von der Sonne so v. a. *sich dem Untergange zuneigend*, von der Zeit so v. a. *abgelaufen, verflossen.* परिणातं (impers.) वयसा so v. a. *das Alter ist da.* — 5) *verdaut werden.* °णात *verdaut.* — 6) *verdorren, verwelken.* °णात *verdorrt, verwelkt.* — 7) *seine wahre Bedeutung erhalten, seine eigentliche Anwendung finden.* — 8) परिणात so v. a. *aufgetaucht, zum Vorschein gekommen* Bâlar. 93,16. 177,18. 187,10. — Caus. (°णामयति) 1) *reif machen* (auch in übertr. Bed.), *zeitigen.* — 2) *zu Ende bringen* (eine Zeit). — 3) *sich zur Seite biegen.* — Mit विपरि, °णात *verändert* Comm. zu Âpast. Çr. 1,18,5. — Caus. (°णामयति) *abändern* Comm. zu Âpast. Çr. 6,26,3. *umwandeln in* (Instr.). — Mit प्र *sich beugen, sich verbeugen, — vor* (Dat., Gen., Loc. oder Acc.). — प्रणात 1) *vorgebeugt, gebeugt, mit gebeugtem Oberkörper stehend, sich verbeugend vor* (Gen. oder Acc.), *sich unterwerfend, unterworfen.* — 2) *vor dem oder wovor man sich verbeugt hat* Bhâg. P. 10,70,29. — 3) Bez. *einer best. Betonung* Khandogapariç. bei Sây. zu Saṃhitopan. 20. — Caus. (°णामयति und °णामयति) 1) *Jmd* (Acc.) *sich verbeugen heissen vor* (Dat.). — 2) *ehrfurchtsvoll geben, — ertheilen* (eine Antwort). — 3) प्रणामित = प्रणात 3) Saṃhitopan. 17,3. — Mit अभिप्र *sich verbeugen* Prasannar. 127,21. — *vor* (Dat. oder Acc.). °णात *gebeugt, sich verbeugend.* — Mit संप्र *sich verbeugen vor* (Acc.). — Mit प्रति *sich Jmd* (Acc.) *zuneigen.* — Mit वि *sich neigen, sich biegen, sich bücken, sich verneigen.* — विनत 1) *gebogen, gekrümmt, geneigt, sich demüthig verneigend, — vor* (Gen.), *gesenkt, eingedrückt, vertieft.* °म् Adv. — 2) *in einen cerebralen Laut umgewandelt.* — 3) Bez. *einer best. Betonung* Khandogopariç. bei Sây. zu Saṃhitopan. 20. — 4) fehlerhaft für वितत. — Caus. (विनामयति und विनमयति) 1) *herabbeugen, biegen, neigen.* कार्मुकम् *den Bogen spannen.* — 2) विनामित = विनत 3) Saṃhitopan. 17,3. — Mit सम् 1) *sich beugen, sich verbeugen, sich demüthig unterwerfen;* mit Dat., Gen. oder Acc. der Person. संनत *a) gebeugt, gebogen, gekrümmt, sich verneigend vor* (Gen.); *eingedrückt, gesenkt, vertieft, verengert* Çulbas. 3,113. °तर Compar. — *b) wovor man sich verbeugt hat.* — 2) Med. *sich richten nach, willfahren, gehorchen;* mit Dat. संनत Du. *sich nach einander richtend, im Einklang stehend.* — 3) Med. *zu Stande kommen.* — 4) *richten nach* (Acc.). — 5) Act. Med. *gerade biegen, — richten;* daher *in die rechte Ordnung bringen, zurechtmachen, zurichten für einen bestimmten Zweck* Âpast. Çr. 6,26,3. *zu Wege bringen.* — Caus. (संनामयति und संनमयति) 1) *beugen, sinken machen.* — 2) *abändern, zurichten für einen bestimmten Zweck, zurechtbringen, zu Wege bringen.* — Mit अभिसम् *abändern.* — Mit उपसम् *Jmd* (Dat.) *Etwas zuwenden.*

नंम m. etwa *Aufenthaltsort, Hof* oder *Weideplatz* (des Viehes) ṚV. 3,39,6.

नंमउक्ति f. *Huldigung.*

नमकभाष्य n. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

1.*नमत 1) Adj. *gebeugt, gebogen.* — 2) m. *a) Herr. Gebieter.* — *b) Schauspieler.* — *c) Rauch.* — *d) Wolke.*

2.*नमत n. غز, *Filz.*

नमन 1) Adj. am Ende eines Comp. *beugend* Çiç. 6,30. — 2) n. *das Biegen, Beugen, Spannen* (eines Bogens).

नमनीय Adj. *vor dem* oder *wovor man sich verbeugen muss.*

नमयितव्य Adj. *zu biegen, zu spannen* (Bogen) Prasannar. 14,7.

नमयिष्णु Adj. *beugend* ṚV.

नंमःशिव (!) Adj. Maitr. S. 2,9,10. Vgl. नंमोनम.

नंमस् 1) n. *a) Verbeugung, Ehrenbezeigung* (in Gebärde oder Wort), *Verehrung.* Häufig als Ausruf mit einem Dat. Mit कर् *das* नमस् *aussprechen*, mit Dat., Loc. oder Acc. नमस्कृत्य und नमस्कृत्वा (seltener); नंमस्कृत *dem man huldigt, den man verehrt* u. s. w. — *b) *Speise.* — *c) *der Donnerkeil.* — *d) *das Spenden, Geben.* — 2) *m. (!) *unarticulirtes Geschrei.*

*नमस Adj. *geneigt, günstig.*

नमसान Adj. *huldigend.*

नमसित Adj. *dem Ehre erzeigt —, dem gehuldigt wird* Gop. Br. 2,2,18. Richtig wohl नमस्यित.

नमस्कर्तर् Nom. ag. *der da huldigt, verehrt, fromm ergeben.*

नमस्कार 1) m. *a) der Ausruf* नमस्, *Verneigung, Verehrung, Huldigung.* — *b) *ein best. Gift.* — 2) *f. ई *eine best. Pflanze.*

नमस्कारवत् Adj. *den* नमस्कार 1) *a) enthaltend.*

नमस्कारस्तव m. Titel eines Werkes Bühler, Rep. No. 730.

नमस्कार्य Adj. *vor dem man sich verneigen muss, vor dem man* नमस् *auszurufen hat, zu verehren.* Auch n. impers. mit Gen. der Person, *der man zu huldigen hat.*

नमस्कृति f. *Verehrung* Kâd. 234,9.

नमस्क्रिया f. *Verbeugung, Huldigung.*

नमस्य्, नमस्यति (metrisch auch Med.) *Ehre erweisen, verehren, sich demüthig zeigen, huldigen; Etwas segnen;* mit Acc. नमस्य Absol., *नमस्यित (vgl. नमसित) Partic. — Mit सम् dass., mit Acc.

नमस्य, नमस्यंग्र Adj. 1) *dem Ehrfurcht zu erweisen ist, ehrwürdig.* — 2) *ehrfürchtig, demüthig.*

नमस्या f. *Verehrung, Huldigung* ṚV. 10,104,7.

नमस्यु 1) Adj. *a) sich beugend in* अनमस्यु. — *b) Ehre erzeigend, huldigend.* — 2) m. N. pr. eines Sohnes des Pravira.

नंमस्वत् Adj. 1) *ehrfurchtsvoll, verehrend, huldigend.* — 2) *Ehrfurcht einflössend.*

नमस्विन् Adj. = नंमस्वत् 1).

*नमात्र *eine best. hohe Zahl* (buddh.).

नमामि 1ste Sg. *ich verneige mich* Ind. St. 9,95. Nom. abstr. °मित्व n. 155.

*नमि m. N. pr. eines Arhant's der Gaina, = नेमि.

नंमी m. N. pr. eines Mannes.

नमुच (?) m. N. pr. eines alten Weisen.

नंमुचि m. 1) N. pr. eines von Indra und den

Açvin bekämpften Dämons. नमुचेररिः, नमुचेर्निकृत्ता, नमुचिघ्न, *नमुचिद्विष् und नमुचिसूदन Bein. Indra's. — 2) *der Liebesgott.

नमुचिसूदनसारथि m. Bein. Mâtali's Bâlar. 91,6.

नमुचिहन् m. Bein. Indra's.

नमुर wohl *das Nichtsterben.*

नमृत Adj. *nicht erstorben, lebendig erhalten* (Erinnerung) Bhâg. P. 5,8,26.

नमेरु m. *Elaeocarpus Ganitrus* Râgân. 10,35.

नमेय m. N. pr. eines Dichters. नम्मेय Z. d. d. m. G. 27,43.

*नमोगुरु m. *ein Brahman.*

नमोनम (!) Adj. Maitr. S. 2,9,10. Vgl. नमःशिव.

नमोवाक m. *das Aussprechen von* नमस् oder *Ehrfurchtsbezeugung* überh.

नमोवृक्ति f. *die zu Ehren der Götter vollzogene Reinigung der Streu.*

नमोवृक्तिमत् Adj. *das Wort* नमोवृक्ति *enthaltend* Âpast. Çr. 9,18,14.

नमोवृध् Adj. *durch Ehrfurchtsbezeugungen verherrlicht, der Huldigung sich freuend.*

नेमावृध् Adj. *verehrend, verherrlichend.*

*नम्ब्, नम्बति (गतौ).

नम्बिकारिका f. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

नम्मेय s. नमेय.

नम्य Adj. *der Umwandlung in den cerebralen Laut unterliegend.*

*नम्या f. *Nacht.*

नम्र 1) Adj. (f. आ) *sich biegend, sich neigend, sich senkend, gesenkt, herabhängend, gebogen, gekrümmt, sich verneigend, — zu* oder *vor* (im Comp. vorangehend), *unterwürfig, ehrfurchtsvoll ergeben.* — 2) f. नम्रा Bez. *zweier an* Agni *gerichteter Verse.* नाम्रा v. l.

नम्रक m. *Calamus Rotang* Bhâvapr. 1,207.

नम्रता f. und नम्रत्व n. *das Sichsenken, das Gesenktsein, Herabhängen, demüthige Verneigung, Unterwürfigkeit, ehrfurchtsvolle Haltung* Bâlar. 102,17. *Demuth, — vor* (Loc. oder im Comp. vorangehend). विनीतैर्नम्रता समाचरेत् *Wohlerzogenen gegenüber zeige man Höflichkeit.*

नम्रित Adj. *niedergebeugt, zum Sinken gebracht.*

नम्री Adv. mit कर् *niederbeugen, demüthigen.*

*नय्, नयते (गतौ, रक्षणे).

नय m. 1) *Führung* (eines Heeres). — 2) *Art und Weise sich zu benehmen, Handlungsweise.* — 3) Sg. und Pl. *kluge Aufführung, kluges und angemessenes Benehmen, — gegen* (Loc.), *Lebensklugheit, Staatsklugheit, Politik.* नयेषु *auf kluge Weise,* न्यायार्जित *auf eine angemessene, höfliche Weise erbeten.* — 4) *Plan.* — 5) *leitender Gedanke, Maxime, Grundsatz, Methode, System, Lehre.* — 6) *ein best. Spiel* oder *eine Figur in einem solchen Spiele.* — 7) N. pr. eines Sohnes *a*) des Dharma und der Krijâ. — *b*) des 13ten Manu.

*नयक Adj. *in der Politik erfahren.*

नयकोविद् Adj. *lebensklug, sich angemessen zu benehmen verstehend, der Politik kundig.*

नयग Adj. *sich klug, angemessen benehmend.*

1. नयचक्षुस् n. *das Auge der Klugheit, das geistige Auge.*

2. नयचक्षुस् Adj. *mit dem Auge der Klugheit sehend.*

नयजा f. ein Frauenname.

नयज्ञ Adj. = नयकोविद्.

नयन 1) m. N. pr. eines Mannes. — 2) *f. आ und ई *Augenstern.* — 3) n. *a*) *das Hinführen, Fortführen, Hinbringen.* — *b*) *das Ziehen* (einer Spielfigur). — *c*) *das Leiten.* — *d*) Pl. *kluges Benehmen.* — *e*) *das Bestimmen* (der Zeit). — *f*) *Auge.* Am Ende eines adj. Comp. f. आ und ई (ausnahmsweise). Nom. abstr. °त्व n. Veṇis. 107,15.

नयनगोचर Adj. *sich im Gesichtskreis befindend.* Nom. abstr. °त्व n. Comm. zu Naish. 7,108.

नयनगोचरी Adv. mit कर् *erblicken* Vîs.

नयनचन्द्रिका f. 1) *Mondschein —, eine glänzende Erscheinung für die Augen* Daçak. 24,22. — 2) Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

नयनचरित n. *Augenspiel* Pr. P. 30.

*नयनच्छद् m. *Augenlid.*

नयनजल n. *Thränen* Kâd. 261,22.

नयनपथ m. *Gesichtskreis* 261,23.

नयनपद्वी f. dass. Spr. 1060. Prasannar. 55,15.

नयनपयस् n. *Thränen* Kâd. 2,93,24.

नयनपुट *Augenlid.*

नयनप्रबन्ध m. *der äussere Augenwinkel* Varâh. Bṛh. S. 58,7.

नयनप्रसादिनी f. Titel eines Werkes.

नयनप्लव m. *das Schwimmen der Augen* Suçr. 2,401,8.

*नयनवारि n. *Thränen.*

नयनविषय m. *Gesichtskreis.*

नयनविषयीभाव m. *das im Gesichtskreis Sein* Naish. 7,108.

नयनशाण m. *eine best. Augensalbe* Bhâvapr. 6,117.

नयनसलिल n. *Thränen* Kâd. 2,116,12.

नयनसुख m. N. pr. eines Autors.

नयनाञ्चल n. *Augenwinkel* R. 6,98,24 (°ञ्जल gedr.). Auch so v. a. *Seitenblick* Prasannar. 40,5.

नयनाञ्जन n. *Augensalbe.*

नयनाञ्जल s. नयनाञ्चल.

नयनानन्द m. 1) *Augenweide* 314,5. — 2) N. pr. eines Scholiasten.

नयनानन्दशर्मन् m. = नयनानन्द 2).

नयनान्त m. *Augenwinkel.*

नयनामृत n. *eine best. Augensalbe* Rasendrak. 153.

नयनेतर् m. *ein Meister in der Politik.*

*नयनोत्सव m. 1) *Augenfest, Augenweide.* — 2) *Lampe.*

नयनोदक n. *Thränenstrom* Kâd. 261,16.

नयनोदबिन्दु m. *Thräne* Vikr. 80.

*नयनोपान्त m. *Augenwinkel* Râgân. 18,25.

*नयनौषध m. *ein best. Kollyrium.*

नयपाल m. N. pr. verschiedener Männer.

*नयपीठी f. *Spielbrett.*

नयबोधिका, नयमणिमालिका, नयमयूखमालिका und नयरत्नमाला f. Titel von Werken Opp. Cat. 1.

नयलोचन n. Titel eines Werkes.

नयवत् Adj. 1) *mit der Politik vertraut.* — 2) *eine Form von der Wurzel* नी *enthaltend.*

नयविद् Adj. = नयकोविद् Mudrâr. 138,5. Bâlar. 118,24.

नयविवेक m. Titel eines Werkes. °दीपिका f., °शङ्कादीपिका f. und °विवेकालंकार m. Titel von Commentaren dazu.

नयविशारद Adj. = नयकोविद्.

*नयवेदिन् Adj. = नयकोविद् Gal.

नयशालिन् Adj. *Lebensklugheit —, Staatsklugheit besitzend.*

नयशास्त्र n. *die Lehre von der Politik.*

नयसाधन n. *staatskluges Verfahren.*

नयसार 1) m. *Dorfhaupt.* — 2) Titel eines Werkes.

नयसाहसोन्नतिमत् Adj. *einen hohen Grad von Klugheit und rascher Entschlossenheit erfordernd* Spr. 6240.

नयितव्य Adj. *zu bringen.*

नेयिष्ठ Adj. *am Besten führend.*

नयुत m. Pl. *eine Myriade* Lalit. 13,4. 40,6. Saddh. P. 4,42,*b*.

नेय्यग्रोध Adj. von न्यग्रोध. v. l. नेयग्रोध.

1. नर् m. 1) *Mann* (auch von Göttern gebraucht), *Mensch;* Pl. *Männer, Leute, Mannschaft, die Menschen.* In der Verbindung नरपशि (wenn nicht etwa नरपशि zu Grunde liegt) wohl Adj. *männlich.* — 2) *ein Masculinum.* — 3) *Zeiger an der Sonnenuhr.*

2. *नर्, नृणाति (नये).

नर 1) m. *a*) = 1. नर् 1). Am Ende eines adj. Comp. f. आ. — *b*) *Ehemann, Gatte* 193,1. — *c*) *Held* Varâh. Bṛh. S. 4,31. Bâlar. 241,12. — *d*) *Schachfigur.* — *e*) *Zeiger an der Sonnenuhr.* — *f*) in der

Grammatik *Person, Personalendung.* — *g*) *Mannesläge, ein best. Längenmaass.* — *h*) *der Urmensch, Urgeist.* Stets in Verbindung mit नारायण. Beide werden bald Götter, bald Ṛshi genannt; sie sind Söhne Dharma's und gelten für Spaltungen eines und desselben Wesens und zwar Vishṇu's. Mit नर wird Arǵuna, mit नारायण Kṛshṇa identificirt. — *i*) Pl. Bez. *bestimmter mythischer Wesen, eine Art* Gandharva. — *k*) N. pr. α) verschiedener Männer. — β) *eines der 10 Rosse des Mondgottes. — 2) *f. नरी = नारी *Weib.* — 3) *n. *ein best. wohlriechendes Gras.*

नरक 1) m. n. (seltener) *Unterwelt, Hölle.* अयं भौमो नरकः *die Hölle auf Erden.* नैरक Nir. नारक Taitt. Âr. Die personificirte *Hölle* ist ein Kind des Anṛta. — 2) m. *a*) *=देवरात्रिप्रभेद. — *b*) N. pr. α) eines von Kṛshṇa erschlagenen Dämons, eines Sohnes Vishṇu's und der Erde, Bâlar. 64,11. Harshaṅ. 187,8. — β) eines Sohnes des Vipra-kitti VP. 1,21,11. — 3) m. oder n. N. pr. eines Wallfahrtsortes (hier v. l. अनरक). — 4) *f. नरिका = नरान्कायति.

नरककुण्ड n. *eine Grube* oder *ein Brunnen in der Hölle* (worin Verbrecher gemartert werden).

नरकजित् m. Bein. Kṛshṇa-Vishṇu's Harshaṅ. 91,4.

नरकतिर्यक्संशोधन n. (!) *ein best.* Samâdhi Kâraṇḍ. 77,8.

*नरकदेवता f. Bein. der Nirṛti.

नरकपाल n. *Menschenschädel.*

*नरकभूमि f. *eine Abtheilung der Unterwelt.*

नरकरिपु m. Bein. Kṛshṇa's Veṇis. 77.

नरकवास m. *ein Aufenthalt in der Hölle* Harshaṅ. 126,2.

नरकस्थ 1) Adj. *in der Hölle befindlich* 155,16. — 2) *f. आ *der Höllenfluss* Vaitaraṇi.

नरकाक m. *eine Krähe von Mensch* Daçak. (1925) 2,129,10.

नरकान्तक m. Bein. Kṛshṇa-Vishṇu's.

*नरकामय m. = प्रेत.

नरकाय, °यते *die Hölle darstellen, der H. gleichen.*

*नरकारि m. Bein. Kṛshṇa-Vishṇu's.

नरकार्णव m. *das Höllenmeer* Hemâdri 1,644, 13. 645,20.

*नरकावास m. *Höllenbewohner.*

नरकासुरविजय m. und °सुरव्यायोग m. Titel zweier Werke Opp. Cat. 1.

*नरकीलक m. *der Mörder seines Lehrers.*

नरकेसरिन् m. *halb Mensch halb Löwe* (Vishṇu in seinem 4ten Avatâra).

नरकोकस् m. *Höllenbewohner.*

नरग्राह m. *halb Mensch halb Krokodil, eine Art* Kirâta.

*नरङ्ग 1) m. *Ausschlag im Gesicht.* — 2) n. *penis.* — Richtig नराङ्ग.

*नरचिक्क n. *Schnurrbart* Gal.

नरता f. *das Menschsein, der Zustand als Mensch.*

नरत्रोटकाचार्य m. N. pr. eines Mannes.

नरत्व n. = नरता.

*नरद wohl *Narde.*

नरदत्त N. pr. 1) m. eines Brahmanen Lalit. 115, 13. 123,10. fgg. — 2) f. आ *a*) einer Gottheit bei den Ǵaina. — *b*) einer Vidjâdevî.

*नरदिक Adj. *mit Narde* (?) *Handel treibend.*

नरदन्त m. *der Zahn eines Menschen* 137,26.

नरदेव m. *der Gott unter den Menschen: Fürst, König.* Nom. abstr. °त्व n.

नरदेवदेव m. *ein Gott unter den Fürsten.*

नरद्विष् m. *ein* Rakshas.

*नरनगर n. N. pr. einer *Stadt.*

नरनाथ m. *Fürst, König.*

नरनाथमार्ग m. *Hauptstrasse.*

नरनाथासन n. *Königsthron, Königswürde.*

*नरनामन् m. *ein best. Baum* Râǵan. 9,78.

नरनारायण m. 1) Du. Nara und Nârâjaṇa; s. u. नर 1) *h*). — 2) Bein. Kṛshṇa's.

नरनारायणानन्दकाव्य n. Titel eines Werkes Bühler, Rep. No. 731.

*नरनारीविलक्षणा f. *Hermaphrodit* Gal.

नरैंधिष Adj. vielleicht *die Menschen beobachtend.*

नरप m. *Fürst, König* Dhûrtan. 58.

नरपति m. 1) dass. — 2) N. pr. *a*) *eines mythischen Fürsten. — *b*) eines Mannes.

नरपतिजयचर्या f. Titel eines Werkes.

नरपतिपथ m. *Hauptstrasse.*

नरपतिविजय m. Titel eines Werkes.

नरपशु m. *ein Vieh von Mensch.*

नरपाल m. *Fürst, König.*

*नरपालिनी f. = नरमानिनी Gal.

*नरप्रिय m. *ein best. Baum* Râǵan. 9,78.

नरबलि m. *Menschenopfer* Ind. St. 15,422. fg.

नरब्रह्मदेव m. N. pr. eines Fürsten.

*नरभू und *°भि f. Bez. Bhâratavarsha's.

नरमांस n. *Menschenfleisch* Ind. St. 15,409. 422.

*नरमानिका und *°मानिनी f. *Mannweib.*

नरमाला f. *ein Kranz von Menschenschädeln.*

*नरमालिनी f. wohl nur fehlerhaft für °मानिनी.

नरमेध m. *Menschenopfer.*

नरमोहिनी f. N. pr. einer Surâṅganâ Ind. St. 15.

*नरमन्य Adj. *sich für einen Mann haltend, für e. M. geltend.*

नरयन्त्र n. *Sonnenuhr.*

नरयाण (!) und नरयान n. *Palankin.*

नररथ m. N. pr. fehlerhaft für नवरथ.

नरराज m. *Fürst, König.*

नरराज्य n. *Fürstenwürde, Königthum.*

नरलोक m. *die Welt der Menschen, die Erde, die Menschen.*

नरलोकपाल m. *Fürst, König.*

नरवर्मन् m. N. pr. eines Fürsten.

नरवर्मनृपतिकथा f. Titel eines Werkes Bühler, Rep. No. 732.

नरवाकृन 1) Adj. *von Menschen gefahren, — gezogen;* Beiw. und m. Bein. Kubera's. — 2) m. N. pr. verschiedener Männer.

नरवाकृनदत्त m. N. pr. eines Fürsten.

नरवाकृनदत्तचरितमय Adj. (f. ई) *die Abenteuer* Naravâhanadatta's *enthaltend* Kathâs. 8,85.

नरवाकृनदत्तीय Adj. *dem* Naravâhanadatta *gehörig.*

नरवाहिन् Adj. *von Menschen getragen.* यान n. *Palankin.*

नरविषाण n. *Menschenhorn,* so v. a. *Unding* Njâjam. S. 10, Z. 20.

*नरविषाण m. *ein* Rakshas.

नरवृत्ताष्टक n. Titel eines Werkes.

नरशृङ्ग n. = नरविषाण.

नरसंवादसुन्दर Titel eines Werkes Bühler, Rep. No. 734.

नरसख m. Bein. Nârâjaṇa's.

*नरसंघाराम (?) m. N. pr. eines buddh. Klosters.

नरसार m. *Salmiak* Mat. med. 90. Vgl. नवसार.

नरसिंह 1) m. *ein Löwe unter den Menschen,* ehrenvolle Bez. *grosser Krieger.* — 2) *halb Mensch halb Löwe* (Vishṇu in seinem 4ten Avatâra). — 3) N. pr. verschiedener Fürsten und Autoren. Auch °कवि (Opp. Cat. 1,6009), °कविराज, °पण्डित und °सूरि.

नरसिंहकल्प m. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

नरसिंहचूर्ण n. *ein best. Aphrodisiacum* Rasar. 735.

नरसिंहदेव m. N. pr. verschiedener Fürsten.

नरसिंहद्वादशी f. *der zwölfte Tag in der lichten Hälfte des* Phâlguna.

नरसिंहपारिजात m. Titel eines Werkes.

नरसिंहपुराण n. Titel eines Purâṇa.

नरसिंहभट्ट m. N. pr. eines Gelehrten. °भट्टीय n. Titel seines Werkes Opp. Cat. 1.

नरसिंहभूपालचरित्र n. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

नरसिंहराज m. N. pr. eines Autors. °राजीय

n. Titel seines Werkes Opp. Cat. 1.

नरसिंहषभक्षेत्रमाहात्म्य n. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

नरसिंहवर्मन् m. N. pr. eines Mannes Ind. Antiq. 8,277.

नरसिंहशास्त्रिन् m. N. pr. eines Gelehrten. °शास्त्रिप्रकाशिका f. Titel seines Werkes Opp. Cat. 1.

नरसिंहसरस्वती m. N. pr. eines Scholiasten.

नरसिंहसहस्रनामन् n. Pl. Titel eines Werkes.

*नरस्कन्ध m. *eine Menge von Menschen.*

नरक्य Adj. in Verbindung mit युद्ध n. *ein Kampf zwischen Mensch und Pferd.* v. l. नारक्य besser.

नरहरि m. 1) *halb Mensch halb Löwe* (Vishṇu in seinem 4ten Avatâra). — 2) N. pr. verschiedener Männer.

नरहरिदेव m. N. pr. eines Fürsten.

नरहरिसूरि m. N. pr. des Verfassers von Rasanirûpaṇa Kumârasv. in Pratâpar. 186,23. 244,26.

1.*नराङ्क 1) m. n. *penis.* — 2) m. *Ausschlag auf dem Gesicht.*

2. नराङ्क Adj. *einen menschlichen Körper habend* Hemâdri 1,807,4. °क dass. 7.

नराङ्घ्रि Adj. *menschliche Füsse habend* Hemâdri 1,807,1.

नराच 1) n. *ein best. Metrum.* — 2) f. नराची *a)* vielleicht *eine best. Pflanze.* — *b)* N. pr. einer Gattin Kṛshṇa's.

*नराधार 1) m. Bein. Çiva's. — 2) f. आ *die Erde.*

नराधिप m. 1) *Fürst, König.* — 2) *Cathartocarpus Fistula.*

नराधिपति m. *Fürst, König.*

नरात्त m. N. pr. eines Fürsten.

नरात्तक m. N. pr. eines Rakshas R. 6,69,14.

नरायण m. fehlerhaft für नारायण.

*नरालि gaṇa शर्करादि in der Kâç.

नराश m. *ein* Rakshas.

नराशंस m. Bez. Agni's und Pûshan's. च und वा stellen sich dazwischen (नरा च शंसम्, नरा वा शंसम्).

नराशंसपङ्क्ति Adj. Ait. Br. 2,24,3 fehlerhaft für नारा°.

नराशन m. *ein* Rakshas.

नरिष्टा f. *Geplauder, Scherz.*

नरिष्टा f. dass. VS. 30,6.

नरिष्यन्त् m. N. pr. eines Sohnes des Manu Vaivasvata.

नरिष्यन्त m. 1) = नरिष्यन्त्. — 2) N. pr. eines Sohnes des Marutta.

नरीय m. N. pr. eines Sohnes des Bhaṅgakâra. v. l. नारेय und तारेय.

नरुण m. Beiw. Pûshan's.

नरेतर m. *ein dem Menschen entgegengesetztes Wesen:* 1) *ein Gott.* — 2) *ein Thier, Vieh.*

नरेन्द्र m. 1) *Fürst, König.* — 2) *Giftarzt, Beschwörer;* vgl. दुर्नरेन्द्र. — 3) *Cathartocarpus Fistula.* — 4) *ein best. Metrum.* — 5) *= राजिक. — 6) N. pr. eines Mannes.

नरेन्द्रकन्या f. *Prinzessin* 97,24.

नरेन्द्रता f. (Prab. 59,4) und नरेन्द्रत्व n. *Königthum, Königswürde.*

नरेन्द्रदेव m. N. pr. eines Fürsten.

नरेन्द्रपुत्र m. *Prinz.*

नरेन्द्रमार्ग m. *Hauptstrasse.*

नरेन्द्रस्वामिन् m. N. pr. eines von Narendrâditja erbauten Heiligthums.

नरेन्द्रादित्य m. N. pr. zweier Fürsten.

*नरेन्द्राह्व n. *Agallochum.*

नरेश und नरेश्वर m. *Fürst, König.*

नरेश्वरपरीक्षा f. Titel eines Werkes Bühler, Rep. No. 536.

नरेश्वरविवेक m. desgl.

नरेष्ठा Adj. etwa *dem Manne zum Stehen dienend.*

नरोग Adj. (f. आ) *gesund* Hemâdri 1,454,14.

नरोत्तम 1) Adj. *der beste unter den Menschen.* — 2) m. N. pr. eines Scholiasten.

*नर्क n. und *नर्कुट n. *Nase* Gal.

नर्कुटक n. 1) **Nase.* — 2) *ein best. Metrum.*

नर्त्, नृत्यति (metrisch auch Med.) 1) *tanzen.* — 2) *als Schauspieler spielen.* — 3) ein Stück (Acc.) *aufführen, — spielen.* — 4) *Jmd* (Acc.) *umtanzen.* — नृतमाना RV. 5,33,6 vielleicht fehlerhaft für नृतमा ना. — Caus. नर्तयति (metrisch auch Med.) *tanzen —, sich hinundher bewegen lassen.* नर्तित *zum Tanzen gebracht.* — *Desid. निनृत्सति und निनर्तिषति. — Intens. नरिनर्त्ति, नरीनर्त्ति, नरीनृत्यति, °ते, *नर्नर्त्ति, *नर्नृतीति, *नरिनृतीति und *नरीनृतीति. 1) *hinundher tanzen* Spr. 7719. 7755. — 2) *hinundher tanzen lassen,* mit Acc. — Mit अधि *tanzen auf* (Acc.). — Mit अनु 1) *Jmd* (Acc.) *nachtanzen.* — 2) *Jmd* (Acc.) *vortanzen.* — Mit अभि *zu Jmd* (Acc.) *hin tanzen* oder *Jmd nachtanzen.* — Mit आ *herbeitänzeln, —springen.* — Caus. *leise hinundher tanzen lassen, —bewegen.* — Mit अभ्या *herbeitänzeln, —springen.* — Mit उप 1) *Jmd* (Acc.) *vortanzen.* — 2) *vor Jmd* (Acc.) *die Gebärden des Tanzens machen* (als Hohn), *verhöhnen.* — Mit नि *abtanzen,* so v. a. *im Einzelnen wiederholen.* — Mit अभिनि in °नर्तम् (Nachtr. 2). — Mit परि (°नृत्यति) *herumtanzen, umtänzen;* mit Acc. — Mit प्र (°नृत्यति, °ते) 1) *tanzend schreiten, forttanzen, zu tanzen anfangen, tanzen.* प्रनृत्त *der zu tanzen angefangen hat, tanzend.* प्रनृत्तवान् so v. a. *fing an zu tanzen.* — 2) *vor Jmd* (Acc.) *die Gebärden des Tanzens machen* (als Hohn), *verhöhnen.* — Caus. *tanzen lassen, — machen* (uneig.) Kâd. 9, 12. — Mit संप्र, °नृत्त *der zu tanzen angefangen hat.* — Mit प्रति *es Jmd* (Acc.) *dadurch entgelten, dass man wieder vor ihm die Gebärden des Tanzens* (als Hohn) *macht, wieder verhöhnen.* — *Intens. प्रतिनर्नृतीति *Jmd* (Acc.) *zutanzen.* — Mit वि *zu tanzen anheben, Gebärden des Tanzens machen.* — Mit सम् *zusammen tanzen.*

नर्त Adj. *tanzend* oder m. *Tanz* in नित्य°.

नर्तक 1) *tanzen machend, in eine tanzende Bewegung versetzend.* — 2) m. *a) Tänzer.* — *b) *Pfau.* — *c) *Elephant.* — *d) *eine Rohrart.* — *e) Tanzlehrer.* — 3) f. ई *a) Tänzerin* 253,1. Nom. abstr. °त्व n. Vikramâṅkaṅ. 10,57. — *b) *Pfauhenne.* — *c) *Elephantenweibchen.* — *d) *ein best. Parfum* Râgân. 12,163. — 4) n. *eine best. mythische Waffe.*

*नर्तकक m. und *नर्तकिका f. Demin. von नर्तक.

नर्तन 1) m. *Tänzer.* — 2) f. आ (metrisch) und n. *Tanz.*

*नर्तनप्रिय m. *Pfau.*

नर्तनशाला f. *Tanzsaal.*

*नर्तनस्थान n. *Tanzplatz.*

नर्तनागार und नर्तनागृह n. *Tanzsaal.*

नर्तयितर् Nom. ag. 1) *der tanzen macht,* mit Acc. Vikramâṅkaṅ. 9,95. नर्तयितास्मि als Verbum fin. Mâlav. 22,9. — 2) *Tanzlehrer.*

नर्तित 1) Adj. s. u. नर्त् Caus. — 2) n. *Tanz* MBu. 7,7,9.

नर्तितव्य (णाच्चिदृव्य) n. *das Tanzenmüssen, Tanzen* 291,3.

नर्तिन् Adj. *tanzend* in वंशनर्तिन्.

*नर्तृ f. *Tänzerin, Schauspielerin.*

नर्द्, नर्दति (metrisch auch Med.) *brüllen, schreien, kreischen, tosen;* mit Acc. des hervorgebrachten Lautes. — Intens. नानर्द्मान *laut tönend.* — Mit अभि 1) *anbrüllen,* mit Acc. — 2) *brüllen.* — Mit अव in Litaneien etwa *schleifen* oder *trillern.* — Mit आ in आनर्द्म् und आनर्दित. — Mit नि wie mit अव. — Caus. निनर्दयति Gop. Br. 2,5,5. — Mit *प्र, °नर्दति. — Mit प्रति 1) *entgegenbrüllen, — schreien;* mit Acc. — 2) *sich nach Etwas sehnend brüllen, — schreien.* — Mit वि *aufbrüllen, brüllen, tosen.* — Mit अनुवि *Jmd* (Acc.) *mit Gebrüll antworten.* — Mit सम् *brüllen* MBu. 8,82,16.

नर्द् Adj. *brüllend* in गोनर्द्.

नर्दटक n. *ein best. Metrum,* = नर्कुटक.

नर्दन 1) *m. N. pr. eines Schlangendamons. — 2) n. *Gebrüll, Geschrei.*

नर्दुट् Adj. TS. nach dem Comm. = गर्भस्य शब्दयिता, निशामकः.

नर्दित n. 1) *Gebrüll.* — 2) *ein best. Wurf im Würfelspiel.*

नर्दिन् Adj. *brüllend* in *गोहेनर्दिन्.

*नर्व्, नर्वति (गतौ).

नर्म m. *Scherz.*

*नर्मकील m. *Gatte.*

नर्मगर्भ 1) Adj. *einen Spass enthaltend, nicht ernstlich gemeint* Bâlar. 38,13. — 2) m. in der Dramatik *eine Action des Helden in unkenntlicher Gestalt.*

*नर्मट m. 1) *Scherbe.* — 2) *die Sonne.*

*नर्मठ m. 1) *Spassmacher.* — 2) *Wüstling, ein liederlicher Geselle.* — 3) *Scherz.* — 4) *Beischlaf.* — 5) *Brustwarze.* — 6) *Kinn.*

नर्मद् 1) Adj. (f. आ) *Spass —, Heiterkeit bereitend* Naish. 7,73. — 2) m. a) **Spassmacher, der Gefährte einer vornehmen Person, der für die Erheiterung derselben zu sorgen hat.* — b) N. pr. eines Mannes. — 3) f. आ a) **Trigonella corniculata.* — b) N. pr. α) eines Flusses, Nerbudda heut zu Tage. Häufig und in mannichfacher Weise personificirt. — β) einer Gandharvî.

नर्मदातीर्थ n. N. pr. eines Tîrtha.

नर्मदामाहात्म्य n. Titel eines Werkes (eines Abschnitts im Matsjapurâṇa).

नर्मदालहरी f. Titel eines Werkes.

नर्मदासुन्दरीरास m. Titel eines Werkes Bühler, Rep. No. 733.

नर्मदेश्वर m. wohl *eine Form* Çiva's.

नर्मदेश्वरतीर्थ n. N. pr. verschiedener Tîrtha.

नर्मदेश्वरलिङ्ग n. Name eines Liṅga.

नर्मद्युति f. in der Dramatik *durch Scherze hervorgerufene Befriedigung.*

नर्मन् n. 1) *Scherz, Spass.* नर्मार्थम् *zum Scherz,* नर्मणा *im Scherz.* — 2) in der Dramatik *eine Unterart der* Kaiçikî.

नर्मय्, °यति *Jmd durch Scherze, Spässe erheitern.*

*नर्मरा f. 1) *Höhle* oder *Thal.* — 2) *Blasebalg.* — 3) *ein Frauenzimmer von vorgerücktem Alter, das die Menses nicht mehr hat.* — 4) *eine best. Pflanze.*

नर्मवती f. Titel eines Schauspiels.

नर्मसचिव m. *der Gefährte eines Fürsten, der diesen durch Scherze und Spässe aufheitert.*

*नर्मसाचिव्य n. Nom. abstr. zu नर्मसचिव.

नर्मसुहृद् m. = नर्मसचिव.

नर्मस्फञ्ज (fehlerhaft) und नर्मस्फूर्ज m. in der Dramatik *das erste Zusammentreffen Liebender, das freudig beginnt, aber mit einen Schrecken endet.*

नर्मस्फोट m. in der Dramatik *die ersten Anzeichen von Verliebtheit.*

नर्मायित n. *Scherz, Spielerei* Bâlar. 114,17.

नर्मालाप m. *eine scherzhafte Unterhaltung* Hemâdri 1,490,12.

नर्माक्ति f. *ein scherzhaftes Wort.*

नर्य, नार्य 1) Adj. a) *männlich, mannhaft.* — b) *menschlich.* — c) *tüchtig, kräftig.* — d) *Männern dienlich, — angenehm.* — 2) m. a) *Mann, Mensch.* — b) N. pr. eines Mannes. — 3) n. a) *Mannesthat.* — b) *Gabe für Männer.*

नर्यापस्, नार्यापस् Adj. *männliches Werk verrichtend.*

*नल्, नलति (गन्धे, बन्धने). — Caus. नालयति (भाषार्थे oder भासार्थे).

नल 1) m. a) *Rohrschilf, Amphidonax Karka.* — b) *ein best. Längenmaass.* — c) *eine best. Constellation, bei der alle Planeten in Häusern von doppelter Natur stehen.* — d) *das 50ste Jahr im 60-jährigen Jupitercyclus.* — e) N. pr. α) eines neben Jama genannten göttlichen Wesens Karmapr. 2, 23. = पितृदेव oder पितृदैव H. an. Med. — β) eines Daitja. — γ) verschiedener Fürsten, insbes. eines Sohnes des Vîrasena, Fürsten der Nishadha und Gatten der Damajantî, und eines Sohnes des Nishadha. — δ) eines medic. Autors. — ε) eines Affen. — 2) f. ई a) *ein best. wohlriechender Stoff* Râgân. 12,168. Mat. med. 311. — b) **rother Arsenik.* — 3) *n. a) *die Blüthe von Nelumbium speciosum.* — b) *Geruch.*

नलक 1) m. n. *Röhrenknochen.* — 2) *ein best. Nasenschmuck* Kâṇḍak. 73,12. — 3) f. नलिका a) *Röhre.* — b) *Köcher* Naish. 2,28. — c) *Dolichos Lablab, eine best. Grasart* (Varâh. Bṛh. S. 54,100), **Polianthes tuberosa* und **Daemia extensa.* — d) **ein best. wohlriechender Stoff* Râgân. 12,168.

नलकानन m. Pl. N. pr. eines Volkes.

नलकालक m. Pl. v. l. für नलकानन VP.² 2,178.

*नलकिनी f. *Bein.*

*नलकीलक m. *Knie.*

नलकूबर m. N. pr. eines Sohnes des Kubera.

नलगिरि m. N. pr. des Elephanten Pradjota's Megh.

नलचम्पू f. Titel eines Werkes.

नलचरित n. desgl. Opp. Cat. 1.

1. नलद् 1) n. (*f. आ) *Narde, Nardostachys Jatamansi.* — 2) f. आ N. pr. einer Tochter Raudrâçva's. — 3) f. नलदी N. pr. einer Apsaras AV. 4,37,3. — 4) n. a) *die Wurzel von Andropogon muricatus* Naish. 4,116. — b) *die Blüthe von Hibiscus rosa sinensis.* — c) **Blumensaft.*

2. नलद् Adj. *den Fürsten* Nala *verschaffend, — zuführend* Naish. 4,116.

1. नलदत्व n. Nom. abstr. zu 1. नलद् 4) a) Naish. 3,90.

2. नलदत्व n. Nom. abstr. zu 2. नलद् ebend.

*नलदिक Adj. *mit* 1. नलद् 1) *handelnd.*

*नलपट्टिका f. *Rohrmatte.*

नलपुर 1) n. N. pr. einer *Stadt.* — 2) *f. ई Nala's *Stadt.* = निषधा Gal.

*नलप्रिया f. Bein. der Damajantî Gal.

नलमीन m. *ein best. Fisch.*

नलयादवराघवपाण्डवीय n. Titel eines Gedichts Opp. Cat. 1.

नलवर्णन n. Titel eines Werkes.

नलसेतु m. *die vom Affen* Nala *erbaute Brücke, die Adamsbrücke.*

नलसेन m. N. pr. eines Fürsten Ind. St. 14,125.

नलस्तोत्र n. Titel eines *Lobgedichts* Opp. Cat. 1.

नलिकाबन्धपद्धति f. Titel eines Werkes.

नलित m. *eine best. Gemüsepflanze.*

नलिन 1) n. a) *die am Tage sich öffnende Blüthe von Nelumbium speciosum.* Am Ende eines adj. Comp. f. आ. — b) **die Indigopflanze.* — c) **Wasser.* — 2) f. ई a) *Nelumbium speciosum (die Pflanze), eine Gruppe von N. sp., ein damit bewachsener Teich u. s. w.* — b) mystische Bez. *des linken Nasenlochs.* — c) Bez. *einer Art von Frauenzimmern.* — d) **ein best. wohlriechender Stoff.* — e) **ein aus der Milch der Cocusnuss bereitetes berauschendes Getränk.* — f) N. pr. α) *der Gemahlin* Aǵamiḍha's. — β) zweier Flüsse VP. 2,4,65. — 3) m. a) **der indische Kranich.* — b) **Carissa Carandas.* — c) N. pr. eines Mannes.

नलिनदल n. *ein Blüthenblatt von Nelumbium speciosum.* 187,23 ist नलिनिदल zu lesen.

नलिननाभ m. Bein. Vishṇu-Kṛshṇa's Kâd. 26,4.

नलिनासन m. Bein. Brahman's Kâd. 48,17 (°नाशन gedr.).

नलिनिदल (metrisch) n. = नलिनीदल.

1. नलिनी f. s. नलिन 2).

2. नलिनी Adj. f. *den Fürsten* Nala *habend* Naish. 3,80.

नलिनीक 1) am Ende eines adj. Comp. = नलिन 2) a). — 2) f. आ *eine best. Gemüsepflanze.*

*नलिनीखण्ड n. *eine Gruppe von Nelumbium speciosum.*

नलिनीगुल्म n. 1) Bez. *eines best.* Adhjajana

Hem. Par. 11,133. — 2) N. pr. eines Vimâna ebend. 138. fg. — Vgl. °विमानाध्ययन Ind. St. 15,291.

नलिनीदल n. *ein Blatt von Nelumbium speciosum* Spr. 3405. fgg. °मय Adj. *aus solchen Blättern bestehend* Daçak. 33,21.

नलिनीनन्दन n. N. pr. eines Gartens des Kubera.

नलिनीपत्र n. = नलिनीदल 186,14. 299,13.

नलिनीपद्मकोश m. *eine best. Stellung der Hände beim Tanzen.*

*नलिनीरुह 1) m. Bein. Brahmans. — 2) n. *die Fibern am Stengel von Nelumbium speciosum.*

*नलिनेशय m. Bein. Vishṇu's.

नलिप्ताङ्ग Adj. *dessen Körper nicht gesalbt ist.*

नलीय Adj. *zum Fürsten* Nala *in Beziehung stehend* Naish. 3,120.

नलेश्वरतीर्थ n. N. pr. eines Tîrtha.

*नलोत्तम m. *Arundo bengalensis.*

नलोदय m. Titel eines Kunstgedichts.

नलोपाख्यान n. Titel einer Episode des MBh.

*नल्य Adj. von नल.

नल्ल MBh. 7,7901 fehlerhaft für नल्व.

नल्व m. *ein best. Längenmaass.*

नल्वण m. *ein best. Hohlmaass.*

*नल्ववर्तमगा f. 1) *Leea hirta.* — 2) *Orangenbaum.*

1. नव 1) Adj. (f. आ) *neu, frisch, jung.* नव° vor einem Partic. praet. pass. *jüngst, vor Kurzem.* Compar. नवतर. — 2) m. *a) *Krähe. — b) *eine roth blühende* Punarnavâ Râǵan. 9,119. — *c)* N. pr. eines Sohnes α) des Uçînara. — β) des Viloman VP.² 4,97. — 3) f. नवा N. pr. einer Gattin Uçînara's.

2. *नव m. *Preis, Lob.*

3. नव m. *das Niesen* Karaka 8,11.

1. नवक Adj. = 1. नव 1).

2. नवक 1) Adj. *aus neun bestehend.* — 2) m. *Neunzahl* Karaka 7,12. Varâh. Bṛh. 26(24),11.

नवकणिका f. und °सूत्र n. Titel eines Werkes.

नवकपाल Adj. *auf neun Schüsseln vertheilt* Çat. Br. 3,4,1,15.

नवकात्त Adj. *mit den Jungen schliessend.*

नवकारात्तबालबोध m. Titel eines Werkes.

*नवकारिका f. 1) *eine Neuvermählte.* — 2) *eine neue* Kârikâ; s. कारक 2) *d).*

*नवकालक Adj. (f. °लिका) *aus neuer Zeit stammend.*

नवकालिदास m. *ein neuer* Kâlidâsa.

नवकृत् Adj. *Neues schaffend.* Richtig नवगत्.

नवकृत्वस् Adv. *neunmal.*

नवखण्डयोगसङ्ग्रह n. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

नवगत् Adj. *erstgebärend.*

नवगुणित Adj. *mit neun multiplicirt.*

1. नवग्रह° *die neun Planeten.* °पूजा f., °प्रश्न m., °मख m., °मन्त्र m. Pl., °याग m., °शान्ति f., °स्तोत्र n. (Opp. Cat. 1), °होम m. Titel von Werken.

2. नवग्रह Adj. (f. आ) *vor Kurzem eingefangen* Kâd. 164,12. 246,13.

नवग्व Adj. (f. आ) *neunfältig, aus neun bestehend.* m. Pl. *die Neuner,* Bez. eines mythischen Geschlechts. Auch Sg.

नवघास m. *neues Futter* Vaitân.

नवचक्र n. ein Ausdruck aus dem Joga.

नवचत्वारिंश Adj. *der 49ste.*

नवचत्वारिंशत् f. *neunundvierzig.*

नवच्छदि Adj. *neun Dächer habend* TS. 6,2,10,5.

नवज्ञ Adj. *jüngst entstanden, neu, jung, vor Kurzem sichtbar geworden* (Mond).

नवज्ञा Adj. dass.

नवज्ञात Adj. *neugeboren, frisch, neu.*

नवज्वररिपुरस und °ज्वरेभसिंह m. Bez. *bestimmter Medicamente* Rasendrak. 77. 79.

नवज्वार m. *neue Leiden.*

1. नवत Adj. *der 90ste.*

2. *नवत m. *eine wollene Decke.* Vgl. 2. नमत.

नवतत्त्व n., °प्रकरण n., °बालबोध m., °बालावबोध m., °बोध m. und °सूत्र n. Titel von Werken.

नवतनु m. N. pr. eines Sohnes des Viçvâmitra.

नवता f. *Neuheit, Frische.*

नवतान्तव Adj. *aus neun Fäden bestehend* Gṛhyâs. 2,48.

नवति f. *neunzig.*

*नवतिका f. *Pinsel zum Malen.*

नवतितम Adj. *der 90ste.*

नवतिधनुस् m. N. pr. eines Vorfahren Çâkjamuni's.

नवतिप्रक्रम Adj. (f. आ) *neunzig Schritte lang* Çat. Br. 10,2,2,4.

नवतिरथ m. N. pr. eines Vorfahren Çâkjamuni's.

नवतिरूपतिमाहात्म्य n. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

नवतिशत n. *hundertundneunzig.*

नवत्रिंश Adj. *der 39ste.*

नवत्रिंशत् f. *neununddreissig.*

1. नवत्व n. *Neuheit.*

2. नवत्व n. *Neunheit, Neunzahl.*

नवदश Adj. 1) *der neunzehnte.* — 2) *aus neunzehn bestehend.*

नवदशन् und नवदशन् Adj. Pl. *neunzehn.*

नवदाव m. *Neubrand, frisch abgebranntes Weideland.*

नवदाव्य Adj. *auf Neubrand wachsend.*

*नवदीधिति m. *der Planet Mars.*

नवदुर्गा f. Durgâ *in ihren neun Formen.*

*नवदेवकुल n. N. pr. einer Stadt.

1. नवद्वार n. Pl. *die neun Thore* (des Körpers) Spr. 3411.

2. नवद्वार 1) Adj. *neunthorig,* insbes. vom Körper. — 2) n. *der Körper.*

नवद्वीप m. N. pr. einer Oertlichkeit.

नवधा Adv. *neungetheilt, neunfach.*

नवन् und नवन् Adj. Pl. *neun.*

नवन n. (adj. Comp. f. आ) *das Loben, Lob.*

*नवनगर n. N. pr. einer *Stadt.*

नवनलिनदलाप्, °यते *dem Blüthenblatte eines jüngst aufgeblühten Nelumbium speciosum gleichen.*

नवनव Adj. Pl. oder in Comp. mit einem Pl. *stets neu, — sich erneuernd, mannichfaltigst* Kâd. 260,16. Vikramâṅkaḱ. 8,21. Hem. Par. 1,60. 143. 2,504.

नवनी f. und नवनीत n. *frische Butter.*

*नवनीतक n. *geschmolzene Butter.*

नवनीतखोटी f. *ein best. Baum* Comm. zu Karaka 1,3. 4.

नवनीतगणपति m. *eine Form* Gaṇeça's.

*नवनीतज्ञ n. *Ghee* (घृत) Gal.

नवनीतबन्ध m. Titel eines Werkes.

नवनीतपृष्ठि Adj. *mit buttergelben Flecken gesprenkelt* Tândja-Br. 21,14,8.

नवनीतमय Adj. (f. ई) *aus frischer Butter hergestellt* Hemâdri 1,417,15.

नवपञ्चाश Adj. *der 59ste.*

नवपञ्चाशत् f. *neunundfünfzig.*

नवपत्रिका f. *ein best. Spiel.*

नवपद् Adj. (f. °पदी) *neunfüssig.*

नवपद् Adj. *neun Felder einnehmend* Hemâdri 1,651,11.

नवप्राशन n. *das Essen vom neuen Getreide.*

*नवफला f. = नवफलिका 1) Gal.

*नवफलिका f. 1) *ein Mädchen, das vor Kurzem die Menses bekommen hat.* — 2) *eine Neuvermählte.*

नवभाग m. *der neunte Theil,* insbes. *eines Sternbildes, eines astrologischen Hauses.*

1. नवम 1) Adj. *a) der neunte. — b) neunartig* Hemâdri 2,58,11. — 2) f. ई *der neunte Tag in einem Halbmonat.*

2. नवम Adj. RV. 5,57,3 = नवतम nach Sây.

नवमक Adj. *der neunte.*

नवमल्लिका und °मल्ली f. *Jasminum Sambac.*

नवमांश m. = नवांश.

नवमालिका f. 1) *Jasminum Sambac.* — 2) N. pr. einer Fürstin.

नवमालिनी f. *ein best. Metrum.*

*नवमाली f. *Jasminum Sambac.*

नवमुख Adj. (f. ई) *neun Oeffnungen habend.*

नवयज्ञ m. *Erstlingsopfer.*

नवयोगकल्लोल m. Titel eines Werkes.

1. नवयौवन n. *die erste Jugendfrische.*

2. नवयौवन Adj. (f. आ) *in der ersten Jugend stehend.*

*नवर् *eine best. hohe Zahl* (buddh.).

नवरङ्ग n. 1) **eine Art Gewand.* — 2) *ein best. hochstehendes Geschlecht der Schreiber.*

*नवरङ्गक n. *ein neues Kleid.*

*नवरजस् Adj. f. *seit Kurzem die Menses habend.*

नवरत्न n. 1) *die neun Juwelen: Koralle, Perle, Rubin, Lapis lazuli,* Gomeda, *Diamant, Topas, Sapphir und Smaragd.* — 2) *die neun Perlen am Hofe* Vikramâditja's: Dhanvantari, Kshapaṇaka, Amarasiṁha, Çaṅku, Vetâlabhaṭṭa, Ghaṭakarpara, Kâlidâsa *und* Varâhamihira. — 3) Titel zweier Sammlungen von *neun* Sprüchen. — In den beiden ersten Bedeutungen wohl nur नव रत्नानि.

नवरत्नमाला f. und °रत्नेश्वर m. Titel zweier Werke.

नवरथ m. N. pr. eines Sohnes des Bhîmaratha.

*नवरम् Adv. *nur.*

नवरात्र 1) m. *ein Zeitraum von neun Tagen,* insbes. *a) ein* Soma-*Opfer mit neun Kelterungstagen. — b) neun Tage in der Mitte des* Gavâmajana. — 2) n. *neun, der Verehrung der* Durgâ *geweihte Tage, vom ersten bis zum neunten in der lichten Hälfte des* Âçvina.

नवरात्रनिर्णय m. Titel eines Werkes.

नवरात्रिक n. = नवरात्र 2).

नवराष्ट्र N. pr. 1) m. Pl. eines Volkes. — 2) n. eines *Reiches.*

नवर्च Adj. *neunversig.*

नववधू f. 1) *eine Neuvermählte.* — 2) **Schwiegertochter.*

*नववरिका f. *eine Neuvermählte.*

नववार्षिक Adj. *neunjährig.* °देशीय Adj. *ungefähr n.* Paṇḍ.

नवव्यास्त्र und °व्यास्तुग्र m. N. pr. eines mythischen Wesens.

नवविंश Adj. *der 29ste.*

नवविंशति f. *neunundzwanzig.*

नवविध Adj. *neunfach, aus neun Theilen bestehend.*

नवविवेकदीपिका f. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

नववृष Adj. *neun Stiere habend* AV. 5,16,9.

*नववूरु m. Bein. Vishṇu's.

*नवशक्ति m. Bein. 1) Vishṇu's. — 2) Çiva's.

नवशशिभृत् m. Bein. Çiva's.

नवश्राद्ध n. *ein best. Todtenmahl.*

नवषट्क Adj. *aus neunmal sechs* (Schnüren) *bestehend.*

नवषष्टि f. *neunundsechzig.*

नवषष्टितम Adj. *der 69ste.*

*नवसंघाराम m. N. pr. eines buddh. Klosters.

नवसप्तति f. *neunundsiebzig.*

नवसप्ततितम Adj. *der 79ste.*

नवसप्तदश m. *ein best.* Atirâtra Vaitân.

नवसर् *eine Art Perlenschmuck* Paṇḍ.

नवसस्य n. *neues Getraide.* °सस्येष्टि f. *Erstlingsopfer.*

नवसार n. und नवसादर n. *Salmiak* Bhâvapr. 2, 98. 100. Vgl. pers. نوشادر und नरसार.

नवसाकसाङ्कचरित n. Titel einer Kampû.

नवसाकस्र Adj. *aus 9000 bestehend* Verz. d. Oxf. H. 65,*a*,36.

नवसू und *नवसूतिका f. *eine Kuh, die kürzlich gekalbt hat.*

नवस्तोभ Adj. in Verbindung mit आयुस् n. N. eines Samân.

*नवस्थान m. *Wind* Râgân. 21,8.

नवस्रक्ति Adj. *neunecktig,* so v. a. *neungliederig* (Lied).

नवकस्त m. N. pr. eines Scholiasten Weber, Lit. 111.

नवांश und °क m. *der neunte Theil,* insbes. *eines Sternbildes, eines astrologischen Hauses.* नवांशकप m. *der Regent eines solchen Theils.*

नवात्तर Adj. (f. आ) *neunsilbig* Çat. Br. 3,4,4,15.

नवाङ्कुर m. Titel eines Werkes.

*नवाङ्का f. *eine Art Galläpfel* Râgân. 6,158. लताङ्का v. l.

नवात्मक Adj. *neuntheilig* Ind. St. 9,143.

नवानगर n. N. pr. einer *Stadt.*

नवान्न n. *neue Frucht.* नवान्नेष्टि f. *Erstlingsopfer.*

नवायस m. *ein best. medicinisches Eisenpräparat* Mat. med. 51. Rasar. 300.

नवारत्नि Adj. *neun Ellen lang* Çat. Br. 3,6,4,21.

नवार्चिस् m. *der Planet Mars* VP.² 2,257. fg.

नवार्णवपद्धति f. Titel eines Werkes.

*नवार्म n. N. pr. einer Oertlichkeit.

नवाशीति f. *neunundachtzig.*

नवाशीतितम Adj. *der 89ste.*

नवास्र Adj. *neuneckig.*

1. *नवाह् m. *der erste Tag einer Mondhälfte.*

2. नवाह् m. *ein Zeitraum von neun Tagen,* insbes. *ein* Soma-*Opfer mit neun Kelterungstagen* und *neun Tage in der Mitte des* Gavâmajana.

*नविका f. = नवशब्दयुक्ता und नवं कायति.

नविदंस् Adj. *unwissend* Bhâg. P. 6,3,30.

नविन् Adj. *aus neun bestehend.*

नविपुला f. *ein best. Metrum.*

नविष्टि f. *Lobgesang.*

नविष्ठ Adj. (f. आ) *der neuste, jüngste, letzte.* °म् Adv. so v. a. *jüngst.*

नवी Adv. 1) mit कर् *erneuern, auffrischen, verjüngen, wieder aufleben machen.* — 2) mit भू *sich erneuern, sich auffrischen.*

नवीन Adj. *neu, frisch, jung.* नवीनमिव पातालम् so v. a. *ein anderes* Pât.

नवीननिर्माण n. Titel eines Werkes.

नवीनमतविचार m. desgl.

नवीनवाद् m. desgl. Opp. Cat. 1.

नवीभाव m. *das Neuwerden, Jungwerden.*

नवीय Adj. = 1. नव्य 1) RV. 3,36,3.

नवीयंस् 1) Adj. *a) neu, frisch, jung.* — *b) neuerdings seiend, — thuend, — sich erzeigend.* — 2) नवीयस् und नवीयसा Adv. *neuerdings.*

नवेतर Adj. *alt.*

नवेद् (einmal) und °स् Adj. *merkend, ahnend; kundig* (mit Gen.).

नवोढा Adj. f. *neuvermählt;* Subst. *eine Neuvermählte.*

नवोदय Adj. *vor Kurzem aufgegangen* (Mond) Ragh. 2,73.

*नवोद्धृत n. *frische Butter.*

नवोनवव्याख्या (!) f. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

1. नव्य, नविष्ठ 1) Adj. (f. आ) *neu, frisch, jung.* स्त्री f. *eine Neuvermählte.* — 2) *f. नव्या *eine roth blühende* Punarnavâ Râgân. 9,119.

2. नव्य und नव्य (AV. 2,5,2) Adj. *dem man lobsingen muss, preiswürdig.*

नव्यंस् 1) Adj. (f. नव्यसी) = नवीयंस् 1) *a)* und *b).* नव्यसीनाम् st. नव्यसाम्. — 2) नव्यस् (RV. 1,62, 11), नव्यसा und नव्यसे *auf's Neue, neuerdings.*

नव्यधर्मितावच्छेदकवादार्थ m., नव्यनिर्माण n., नव्यमतवाद् m. (Opp. Cat. 1), °वादार्थ m., °मतविचार m. und नव्यमुक्तिवादटिप्पणी f. Titel von Werken.

नव्यवत् Adv. *stets von Neuem.*

नव्यवर्धमान m. N. pr. eines Autors.

नव्याकृति m. Bein. Kṛshṇa's Dhûrtan. 2.

1. नश्, नशति und नश्यति; ausnahmsweise auch

Med. 1) *verloren gehen, abhanden kommen, verschwinden, — aus* (Abl.), *unsichtbar werden, entweichen, entwischen, davon laufen, fliehen, sich scheren.* नष्ट *verloren gegangen, abhanden gekommen, verschwunden, nicht mehr zu sehen, Jmd* (Abl.) *aus dem Gesicht gekommen, davon gelaufen, geflohen, — aus* (Abl.). नष्टम् impers. 299,25. नष्टवत् = नष्ट 57,4. — 2) *vergehen, zu Grunde gehen, zu Nichte werden, ohne Nutzen, — vergeblich —, umsonst da sein.* नष्ट *zu Grunde gegangen, zu Nichte geworden, beschädigt, verdorben; zu Nichts da seiend, — nützend, es zu Nichts bringend; gekommen um* (Abl.).; *der einen Process verloren hat* Mṛkkh. 137,19. — Caus. नाशयति (seltener Med.) 1) *verschwinden machen, vertreiben, weit wegführen.* — 2) *ausgehen lassen* (das Feuer). — 3) *verlieren, einbüssen.* नाशित *verloren, eingebüsst.* — 4) *aus dem Gedächtniss verlieren, vergessen.* — 5) *zu Grunde richten, vertilgen, zerstören.* — 6) *schänden* (ein Mädchen). — 7) *verschwinden aus* (Abl.) im Aor. नीनशत् (mit मा). — *Desid. निनशिषति und निनङ्क्षति. — Desid. vom Caus. निनाशयिषति *Jmd vernichten wollen* Daçak. 92,2. — Mit अनु in *अनुनाश. — Mit अप *sich scheren, sich packen.* — Mit व्यप Caus. *vertreiben.* — Mit अव *verschwinden, vergehen.* — Mit निस्, निर्नष्ट *verloren gegangen, verschwunden.* — Caus. *austreiben, vertreiben.* — Mit *परि, णाश्यति, °नष्ट. — Mit प्र (प्रणाश्यति) *verloren gehen, sich verlieren, verschwinden, sich davon machen, entwischen.* प्रनष्ट (प्रणाष्ट fehlerhaft) *verloren gegangen, verloren, geschwunden, verschwunden, dahingegangen, davon gelaufen.* — Caus. 1) *verschwinden machen.* — 2) *verloren sein lassen,* so v. a. *unbelohnt lassen.* — 3) *vergehen machen, zu Grunde richten.* — Mit अतिप्र *einer Sache* (Acc.) *verlustig gehen.* — Mit विप्र (°णाश्यति) 1) *sich verlieren, verschwinden.* विप्रनष्ट *verloren, verschwunden.* — 2) *verloren sein,* so v. a. *wirkungslos sein, keine Früchte tragen.* — Caus. *verloren gehen lassen.* — Mit संप्र *sich verlieren, verschwinden.* — Mit वि 1) *sich verlieren, verschwinden.* विनष्ट *verloren gegangen, verschwunden.* — 2) *zu Grunde gehen, zu Nichte werden, vergehen, verloren —, eitel —, wirkungslos sein.* विनष्ट *zu Grunde gegangen, verdorben, schlecht geworden, umgekommen, verloren,* so v. a. *nicht zu retten.* — 3) *einer Sache* (Abl.) *verlustig gehen* ṚV. 9,79,1. — 4) *zu Grunde richten, umbringen* Hariv. 2,22,44. — Caus. 1) *verschwinden machen, vertreiben.* — 2) *sich verlieren machen,* so v. a. *in's Leere gehen lassen* (ein Geschoss). — 3) *vernichten, verderben, zu Grunde richten, in's Verderben stürzen, umbringen.* Einmal mit Gen. st. Acc. — 4) *zugeben, dass Etwas zu Grunde geht.* — 5) *zu Grunde gehen, umkommen* im Aor. — Mit अनुवि *nach* oder *mit Jmd* (Acc.) 1) *verschwinden.* — 2) *vergehen, — zu Grunde gehen.* — Mit प्रवि 1) *verschwinden.* — 2) *zu Grunde gehen, verderben.* — Mit सम्, संनष्ट *zu Grunde gegangen.*

2. नश् Adj. *verloren gehend* in जीवनश्.

3. नश्, नशति, °ते 1) *erreichen, erlangen.* — 2) *antreffen, finden bei* (Loc.). — 3) *treffen, zu Theil werden.* — Mit अच्छ *herbeikommen.* — Mit अभि *erreichen, erlangen, treffen.* — Mit उद् *erreichen.* — Mit परि dass. — Mit प्र 1) *erreichen, erlangen.* — 2) *treffen, zu Theil werden.* — Mit वि *erreichen.* — Mit सम् dass.

नश m. Nom. act. in दुर्णश und दूर्णश.

नशक्ति f. *Unvermögen.*

नशन n. *das Verschwinden, Entfliehen, Verlust.*

*नशाक m. *eine Art Krähe.*

नशाय्, नशायति vielleicht *erreichen, hingelangen zu* (Acc.) ṚV. 10,40,6.

*नशितर् Nom. ag. *der verloren geht* u. s. w.

नशुभ Adj. (f. आ) *unerfreulich, unglücklich* MBh. 13,84,2.

नशेष Adj. *ohne Rest, ganz, vollständig, all* Weber, Râmat. 356,12.

*नश्यत्प्रसूति und *°का f. *eine Frau, die ein todtes Kind zur Welt bringt.*

नश्वर Adj. (f. ई) *vergehend, vergänglich.* Nom. abstr. °त्व n.

नष्ट 1) Adj. s. u. 1. नश्. — 2) n. *ein best. Tact* S. S. S. 216.

नष्टक्रिय Adj. *undankbar.*

नष्टगणित n. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

नष्टचन्द्र m. *der vierte Tag in den beiden Hälften des Monats* Bhâdra.

नष्टचेतन Adj. *besinnungslos geworden* 64,30. Suçr. 1,255,9.

नष्टचेष्ट Adj. (f. आ) *regungslos geworden* 118,4. Nom. abstr. *°ता f. *Starrkrampf, Ohnmacht.*

नष्टजन्मन् n. *die nachträgliche Berechnung der Nativität eines Menschen.*

नष्टज्ञातक n. dass. Titel eines Adhjâja in Varâh. Laghuç. °विधान n. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

नष्टदृष्टि f. *blind geworden* Bhâg. P. 5,26,9.

नष्टधी Adj. *der an Etwas nicht mehr denkt, der eine ihm widerfahrene Beleidigung vergessen hat.*

नष्टनिद्र Adj. *um den Schlaf gekommen* Pañkat. 38,4.

नष्टपिष्ट Adj. *in Pulver aufgelöst* Bhâvapr. 2,99.

नष्टपिष्टी Adv. mit कर् *in Pulver auflösen* ebend.

*नष्टबीज Adj. *zeugungsunfähig geworden.*

नष्टमति Adj. *der den Verstand verloren hat* Bhâg. P. 5,26,9.

नष्टमार्गण n. *das Suchen eines verlorenen Gegenstandes.*

नष्टराज्य n. N. pr. eines *Reiches.*

नष्टरूप 1) Adj. *unsichtbar, unerkannt* MBh. 3, 74,15. — 2) f. आ und ई *ein best. Metrum.*

नष्टविष Adj. *dessen Gift verschwunden ist.*

नष्टवेदन Adj. (f. ई) *Verlorenes wiederfindend.*

नष्टसंस्मृति Adj. *nicht mehr gedenkend, vergessen habend;* mit Gen. Bhaṭṭ. 6,58.

नष्टसंज्ञ Adj. (f. आ) *kein klares Bewusstsein mehr habend* 66,23. MBh. 1,75,23. 3,73,16.

नष्टक्लीनविकलविकृतस्वर Adj. *dessen Stimme verschwunden, schwach, mangelhaft oder verändert ist.* Nom. abstr. °ता f. Sucr. 1,118,8. 9.

*नष्टाग्नि Adj. *dessen Feuer ausgegangen ist.*

नष्टातङ्कम् Adv. *unbesorgt, furchtlos.*

नष्टात्मन् Adj. *keinen klaren Verstand mehr habend* MBh. 3,62,29.

*नष्टापिसूत्र n. *Raub, Plünderung.*

नष्टार्थ Adj. *um seinen Besitz gekommen.*

नष्टाशङ्क Adj. *unbesorgt, furchtlos.* °म् Adv.

नष्टाश्वदग्धरथवत् Adv. *wie Einer, dem das Pferd abhanden gekommen, und ein Anderer, dem der Wagen verbrannt war* (sich gegenseitig aushalfen), Pat. zu P. 1,1,50, Vârtt. 16.

नष्टासु Adj. *dessen Lebensgeister entschwunden sind.*

नष्टि f. *Verderben, Untergang.*

*नष्टेन्दुकला Adj. f. (eine Nacht) *in der die Mondsichel gar nicht zu sehen ist.*

नष्टेन्द्रिय Adj. *zeugungsunfähig geworden.*

नष्टैष und नष्टैषिन् Adj. *Verlorenes suchend.*

नष्टैष्य n. *das Suchen des Verlorenen.*

नष्टोभयलोक Adj. *für den diese und jene Welt verloren sind* Kâd. 2,56,1.

1. नस्, नसते 1) *sich gesellen zu, sich zusammenthun mit, sich umarmen;* mit Acc. — Mit सम् *zusammenkommen, sich vereinigen mit* (Instr.).

2. नस् f. *Nase.* Nur नसौ, नसि, नसोस् und am Ende eines adj. Comp.

3. नस् Acc., Dat. und Gen. Pl. des Personalpronomens der 1ten Person.

नस am Ende eines adj. Comp. und *f. आ *Nase.*

नसंविद् f. *das Vergessen von Allem* Spr. 977.

*नसत्त Adj. = असत्त.

नसि vielleicht *Nase* in कुम्भीनसि.

नसुकर Adj. *nicht leicht zu vollbringen.*

नस्त 1) *m. *Nase.* — 2) f. आ *ein durch die Nasenscheidewand des Zugviehes gebohrtes oder gebranntes Loch.* — 3) *n. *Niesemittel.*

नस्तःकर्मन् n. *das in die Nase Stecken, Schnupfen* Kâraka 1,7. 2,7.

नस्तक m. *Nasenscheidewand.*

*नस्तकरण (नस्तःकरण ?) n. *ein Geräthe des buddh.* Bhikshu, *mit dem er Etwas in die Nase spritzt oder streut.*

नस्ततस् Adv. *aus der Nase.* Eine anorganische Bildung für नस्तस् wie पत्ततम् für पत्तम्.

नस्तस् Adv. *aus der Nase, in die Nase.*

*नस्तित und *नस्तीत Adj. *dem ein Loch in die Nasenscheidewand gebohrt oder gebrannt ist, an der Nase gefesselt, mit einem Nasenring versehen.*

नस्पर्शन n. *das Nichtberühren.*

नस्य 1) Adj. *in der Nase befindlich.* — 2) f. नस्या *a) der Strick, welcher dem Zugvieh durch die Nase gezogen wird,* Mit. 2,91,*a*,3 v. u. छिन्ननस्य Adj. — *b)* **Nase.* — 3) n. *a)* Pl. *die Härchen in der Nase.* — *b) Niesemittel, Errhinum* überh.

नस्यकर्मन् n. *Anwendung eines Errhinums* 217,10.

नस्यभैरव m. (sc. रस) *ein best. Medicament* Rasendrak. 88.

*नस्यित Adj. = नस्योत Gal.

नस्योत Adj. *an der Nase gefesselt, mit einem Nasenring versehen;* m. *ein solcher Stier.*

नस्वत् Adj. *benaset.*

1. नह्, नह्यति (einmal परिणाकेत्) *binden, knüpfen, umbinden, anlegen;* Med. *sich umbinden, sich anlegen* Âçv. Grhj. 3,12,11. *sich die Rüstung anlegen, sich rüsten.* नह्यमान auch in pass. Bed. *gebunden, gefesselt.* नद्ध *gebunden, geknüpft, verbunden, befestigt, — an* (im Comp. vorangehend), *umbunden, umwunden, — von* (Instr. oder im Comp. vorangehend), *überzogen, durchzogen, belegt, — mit* (im Comp. vorangehend). ओष्ठाभ्याम् *mit den Lippen gebunden, — geschlossen* (aussprechen). — Caus. नाहयति *zusammenbinden lassen.* — Mit अनु, अनुनद्ध *befestigt mit* (Instr.) Maitr. S. 4,3,7. — Mit अप 1) *zurückbinden.* — 2) *abbinden, abspannen* MBh. 3,198,8. — Mit अपि oder पि (in der späteren Sprache vorzugsweise) 1) *anbinden, befestigen, anlegen;* Med. *sich umbinden, sich anlegen.* Partic. अपिनद्ध und पिनद्ध. — 2) *zubinden, durch Binden verhüllen* 21,15.16. *unterbinden, verstopfen.* Partic. अपिनद्ध und पिनद्ध. — 3) पिनद्ध *durchzogen mit* (im Comp. vorangehend). MBh. 6,2599 zu lese ऽचिरभापिनद्धः. — Mit अभि, °नद्ध *verbunden, zugebunden* (Auge). — Mit अव *zubinden, zudecken, überdecken, beziehen.* Partic. अवनद्ध. — Mit *पर्यव Partic. पर्यवनद्ध. — Mit *प्राव Partic. °नद्ध. — Mit आ 1) *anbinden.* Partic. आनद्ध. — 2) Med. *sich verstopfen.* आनद्ध *verstopft.* — 3) आनद्ध *bedeckt —, überzogen mit* (Instr. oder im Comp. vorangehend). — Mit उपा scheinbar in उपानत्कृ, da hier Dehnung von उप anzunehmen ist. — Mit *निरा Partic. निराणद्ध. — Mit पर्या *zubinden, verhüllen.* Partic. पर्याणद्ध. — Mit प्रा in प्राणात्कृ (vielleicht für प्रणात्कृ). — Mit प्रत्या *darauf decken.* — Mit व्या, °नद्ध *eingelegt, eingefügt* Hariv. 2,63,96. — Mit उद् 1) *herausdrängen, herausstreiben.* — 2) *anschirren.* — 3) *hervorbrechen —, hervorkommen aus* (Abl.) MBh. 3,114,22. — 4) उन्नद्ध *a) aufgebunden, in die Höhe gebunden.* — *b) in die Höhe getrieben, aufgetrieben.* — *c) entfesselt, über alle Grenzen hinausgegangen, übermässig.* — *d) hochstehend, hervorragend durch* (Instr. oder im Comp. vorangehend). — *e) hochfahrend, sich hoch dünkend, übermüthig, eingebildet.* — Mit समुद्, समुन्नद्ध 1) **in die Höhe gebunden.* — 2) *in die Höhe gerichtet, hinaufsteigend.* — 3) *in die Höhe gedrängt, herausgedrängt.* — 4) *einen hohen Grad erreicht habend, übermässig.* — 5) *hochfahrend, eingebildet.* — Mit उप *einbinden, einschnüren, in ein Bündel machen; verbinden.* उपनद्ध *überzogen von, eingelegt mit* (im Comp. vorangehend). — Caus. *verbinden* (in ärztlichem Sinne) Kâraka 1,14. 6, 15.26. — Mit नि, निनद्ध *festgebunden an* (Loc.). — Mit परि 1) *umbinden, umfangen, umspannen.* परिणद्ध *umbunden —, umfangen —, umspannt von* (im Comp. vorangehend). — 2) परिणद्ध *a) von grossem Umfange, breit.* — *b) weit vorgeschritten* (Reife) Prasannar. 135,10. — Mit प्रति in °नाक् und प्रतीनाक्. — Mit वि, विनद्ध *losgebunden.* — Mit सम् 1) *zusammenbinden, überbinden, festbinden.* — 2) *umgürten, ankleiden, bekleiden, ausrüsten;* Med. Act. *sich Etwas anlegen.* — 3) Med. Act. *sich ankleiden, sich gürten, sich rüsten* MBh. 2,23,5. — *zu* (Dat.), *sich anschicken zu* (Infin.). — 4) संनद्ध *a) zusammengebunden, umwunden.* — *b) befestigt, angeheftet, angelegt, umgelegt.* — *c) daran haftend.* — *d) anstossend, angrenzend, in Berührung stehend mit* (im Comp. vorangehend). — *e) gegürtet, gerüstet, schlagfertig, ausgerüstet* (Wagen). — *f) gerüstet,* so v. a. *in Bereitschaft stehend, fertig dastehend;* von einer Wolke so v. a. *im Begriff stehend das Wasser zu entlassen;* von einer Knospe so v. a. *fertig zum Aufblühen.* — Caus. *sich gürten —, sich rüsten lassen* Dh. V. 13, 3. — Mit अपिसम् *zusammenknüpfen* Kauç. 90. अभिसम् v. l. — Mit अभिसम् 1) dass. — 2) Med. wohl *sich rüsten gegen, sich an Jmd* (Acc.) *machen* TS. 2,5,6,5 (mit Betonung beider Präpositionen). अभिसंनद्ध *gerüstet.* — Mit उपसम्, उपसंनद्ध *beigebunden, angebunden.*

2. नह् f. *Band.* Nur नह्यस्.

नक् in *द्रुणाक् und *द्रुनक्.

नहन n. 1) *das Binden, Umbinden* Vidh. 40,8. — 2) *Fessel* in उन्नहन. — 3) *Riegel, Nagel* oder *Verbindungsstück in einer Wand.*

नहस् (?) Suparn. 22,1.

नहि (नं हि Maitr. S. und Çat. Br., z. B. 2,4, 2,6. 9,1,1,29) Adv. *ja* (unbetont) *nicht, denn nicht; gewiss nicht, durchaus nicht.* Verstärkt durch ein nachfolgendes अङ्ग, नु, स्म und *कम्.

*नहिमात्र *eine best. hohe Zahl* (buddh.).

नाकुष m. 1) *prosapia, Geschlechtsfolge, Stamm.* — 2) N. pr. *a)* verschiedener Männer, insbes. eines Fürsten, der sich zu Indra's Stelle im Himmel erhob, schliesslich aber herabgestossen und in eine Schlange verwandelt wurde. — *b)* eines Marut. — *c)* eines Schlangendämons. — 3) Bein. Kṛshṇa-Vishṇu's.

*नकुषाख्य n. *die Blüthe von Tabernaemontana coronaria.*

(नकुष्य) नकुषिम्र 1) Adj. *menschlich.* — 2) m. Patron. von नकुष.

नाकुस् m. 1) = नाकुष 1). — 2) *Stammgenosse.* Compar. नाकुष्टर्.

ना Adv. = न *nicht* RV. 10,34,8.

नाक 1) m. *a) das Himmelsgewölbe, die Himmelsdecke, der Himmel.* दिवो नाकः *das Himmelsgewölbe.* Auch Pl., insbes. deren drei. — *b)* **die Sonne.* — *c)* N. pr. α) eines Maudgalja. — β) Pl. einer Dynastie VP.² 4,218. fg. — 2) n. *ein best. mythisches Geschoss* Arǵuna's. — 3) Adj. *leidlos.*

नाकचर Adj. *im Himmel wandelnd.*

नाकनदी f. *der Fluss des Himmels, die himmlische* Gaṅgâ Vikramâṅkak. 18,55. Naish. 8,69. *die* Gaṅgâ (auf Erden) 6,69.

*नाकनाथ m. Bein. Indra's.

नाकनायक m. desgl. Bâlar. 89,3.

नाकनायकपुरोहित m. Bein. Bṛhaspati's, *der Planet Jupiter.*

नाकनारी f. *ein himmlisches Weib, eine* Apsaras.

नाकपति m. *ein Gott.*

नाकपाल m. *Hüter des Himmels, ein Gott.*

नाकपुरंध्रि f. *eine* Apsaras Bâlar. 33,15.

1. नाकपृष्ठ n. *Himmelsgewölbe, Himmelsdecke* Âpast. Chr. 44,2.

2.* नाकपृष्ठ m. N. pr. eines Mannes Kâç. zu P. 6,2,114.

नाकपृष्ठ्य Adj. *am Himmelsgewölbe befindlich.*

नाकलोक m. *Himmelswelt* Hemâdri 1,337,1.

*नाकवनिता f. *ein himmlisches Weib, eine* Apsaras.

नाकसद् 1) Adj. *auf der Himmelsfeste ruhend, im Himmel ruhend.* — 2) m. *a) ein Himmelsbewohner, ein Gott.* — *b)* Bez. von *neun* Ekâha. — 3) f. Bez. *bestimmter Backsteine* Çulbas. 2,28. 59. नाकसत्पञ्चचूडा: Çat. Br. 8,6,1,12. fgg. Nom. abstr. नाकसद्य n. TS. 5,3,3,1.

नाकस्त्री f. *ein himmlisches Weib, eine* Apsaras.

नाकाधिप m. Bein. Indra's.

नाकापगा f. *die himmlische* Gañgâ.

नाकिन् m. *ein Gott.*

नाकिनाथ und नाकिनायक (Ind. St. 15,411) m. Bein. Indra's.

*नाकु m. 1) *Ameisenhaufe.* — 2) *Berg.* — 3) N. pr. eines Muni.

नाकुल 1) Adj. *a) ichneumonartig.* — *b) von* Nakula *herrührend.* — 2) m. *a) eine best. Pflanze* Kâraka 6,23. — *b)* *Patron. von नकुल. — *c)* Pl. N. pr. eines Volkes. — 3) f. ई *a) die Ichneumonpflanze* Mat. med. 310. — *b)* *Piper Chaba. — *c)* *eine weiss blühende* Kaṇṭakârî Râǵân. 4,35. — *d)* *= यवतिक्ता Râǵân. 3,64. — *e)* = सर्पगन्धा Bhâvapr. 3,118. — *f)* *die Knolle von Kukkuṭî.

*नाकुलक Adj. Nakula *verehrend.*

नाकुलान्ध्य n. = नकुलान्ध्य.

नाकुलि m. Patron. Çatânîka's.

*नाकेश m. Bein. Indra's.

नाकेश्वर und नाकौकस् (Bâlar. 235,5) m. *ein Gott.*

नाक्र m. *ein best. Wasserthier.*

नाक्षत्र 1) Adj. *von den Gestirnen kommend, auf die G. bezüglich, siderisch* (Tag, Monat, Jahr). *Sternenjahr ist ein Jahr von zwölf Monaten zu 27 Tagen.* — 2) m. *Sterndeuter* MBh. 12,76,6.

नाक्षत्रिक Adj. (f. ई) = नाक्षत्र 1). नामन् n. Kâraka 4,8.

1. नाग 1) m. *a) Schlange.* — *b) ein Schlangendämon, ein mythisches Wesen mit einem menschlichen Gesichte.* Der Sitz dieser Dämonen ist unter der Erde in der Stadt Bhogavatî und in Seen. Acht unter ihnen werden als Fürsten hervorgehoben. — *c)* Bez. *der Zahl acht* Hemâdri 1,77,5. 8. — *d)* *ein *grausamer Mensch.* — *e) (Schlange) ein best. Wind im menschlichen Körper, der das Erbrechen bewirkt,* 264,33. 265,3. — *f) Elephant.* Sg. auch mit collectiver Bed. Am Ende eines adj. Comp. f. आ. — *g)* *am Ende eines Comp. *ein Elephant von —, so v. a. ein ausgezeichneter —.* — *h)* **Haifisch.* — *i)* **Wolke.* — *k) eine best. Pflanze* Paṅkâd. Nach den Lexicographen: *Mesua Roxburghii, Rottlera tinctoria, Piper Betle, Cyperus rotundus* und *eine best. giftige Pflanze* Râǵân. 6,225. — *l)* N. pr. α) eines Schlangendämons VP.² 2,287. 293. — β) eines Sâdhja. — γ) Pl. einer Dynastie VP. 4,24, 18. VP.² 4,218. fg. — δ) verschiedener Männer. — ε) eines Gebirges VP. 2,2,28. — 2) f. नागी *a)* f. zu 1) *b)* Suparṇ. 2,1. — *b)* f. zu 1) *f).* — *c)* N. pr. der Gemahlin Saptamârga's Ind. St. 14,133.

2. नाग 1) Adj. (*f. आ und ई) *a) aus Schlangen gebildet, — bestehend, zu Schlangen —, zu Schlangendämonen in Beziehung stehend.* आसन n. *eine bes. Art zu sitzen.* — *b) vom Elephanten kommend.* — 2) *m. = नागदन्त *ein Pflock in der Wand zum Anhängen von Sachen.* — 3) f. आ *a)* = नागवीथी *ein best. Theil der Mondbahn.* — *b)* N. pr. eines Frauenzimmers. — 4) f. ई *ein best. Metrum.* — 5) n. *a) Blei* Râǵân. 13,24. Bhâvapr. 2,83 (नाङ्ग fehlerhaft). *Zinn.* Angeblich auch m. — *b) eine Art Talk.* — *c) ein best.* 2. करण 4) *n).* — *d)* **quidam coeundi modus.* — *e)* N. pr. einer Abtheilung von Bhâratavarsha Golâdhj. Bhuv. 41.

नागक m. N. pr. eines Mannes.

*नागकन्द m. *ein best. Knollengewächs* Râǵân. 7,81.

*नागकन्यका und °कन्या (Kâraṇḍ. 3,20. fgg.) f. *Schlangenjungfrau.*

*नागकर्ण m. *rother Ricinus* Râǵân. 8,58.

नागकिञ्जल्क n. *die Blüthe von Mesua Roxburghii* Râǵân. 6,178.

नागकुण्डलकुण्डलिन् Adj. *eine geringelte Schlange als Ohrring tragend* MBh. 13,14,155.

नागकुमार 1) m. *a) ein Prinz der Schlangendämonen.* — *b)* *Pl. *eine best. Götterordnung bei den* Ǵaina. — 2) *f. ई *a) Rubia Munjista* Râǵân. 6, 194. — *b) Coccolus cordifolius* Dhanv. 1,1.

*नागकुमारिका f. *Cocculus cordifolius* Râǵân. 3, 2. Dhanv. 1,1.

*नागकेश m. N. pr. eines Ministers des Nâgeça.

नागकेसर 1) m. *Mesua Roxburghii* Vîs. 38. — 2) n. *a) die Blüthe von Mesua Roxburghii.* — *b)* **eine Art Stahl.*

नागखण्ड n. N. pr. einer der *9 Abtheilungen* von Bhâratavarsha.

*नागगन्धा f. *ein best. Knollengewächs* Râǵân. 7,93.

*नागगर्भ n. *Mennig* Râǵân. 13,52.

*नागचम्पक m. *eine Art* Kampaka Râǵân. 10,62.

नागचूड Adj. *dessen Scheitelhaar aus Schlangen besteht* (Çiva).

*नागच्छत्रा f. *Tiaridium indicum.*

*नागज n. 1) *Zinn.* — 2) *Mennig* Râǵân. 13,52.

*नागजिह्वा f. *ein best. Schlingstrauch* Râǵân. 5,84.

*नागजिह्विका f. *rother Arsenik.*

*नागजीवन n. *Zinn.*

*नागजीवनशत्रु m. *Auripigment.*

नागतीर्थ n. N. pr. eines Tîrtha. °माहात्म्य n.

नागदत्त 1) Adj. *von den Schlangen geschenkt.* v. l. नागदत्त. — 2) m. N. pr. *a)* eines der 100 Söhne des Dhṛtarâshṭra. — *b)* verschiedener anderer Männer Lalit. 202,1. Hem. Par. 1,306. — 3) f. आ N. pr. einer Apsaras R. ed. Bomb. 2,91,17. नागदत्ता v. l.

1. नागदन्त m. 1) *Elepfantenzahn, Elfenbein.* — 2) *ein Pflock in der Wand zum Anhängen von Sachen.*

2. नागदन्त 1) Adj. *elfenbeinern* MBh. 1,127,72 (anders Nîlak.). — 2) f. आ N. pr. einer Apsaras. नागदत्ता v. l. — 3) f. ई *a) Tiaridium indicum.* — *b)* **Heliotropium indicum* Med. t. 203.

नागदन्तक 1) m. *a) Elfenbein.* — *b) ein Pflock in der Wand zum Anhängen von Sachen.* — 2) *f. °दन्तिका *Tragia involucrata.*

नागदन्तमय Adj. *elfenbeinern* Hemâdri 1,548,17.20.

नागदमनी f. 1) *Schlangenzauber* Ind. St. 14,374. — 2) *Artemisia vulgaris* oder *Alpinia nutans* Mat. med. 310. Râǵân. 5,82.

*नागदलोपम n. *Xylocarpus Granatum.*

*नागदाशक (°दासक?) m. N. pr. eines Prinzen.

*नागदेण्टिका f. *die Betel-Pflanze.*

नागदेव m. 1) *ein Schlangenfürst.* — 2) N. pr. eines Autors.

नागदेवाक्रिक n. Titel eines Werkes.

नागदेवीय n. *das von* Nâgadeva *verfasste Werk.*

*नागद्रु m. *eine Art Euphorbia.*

नागद्वीप m. N. pr. eines Dvîpa.

नागधन्वन् m. N. pr. eines Tîrtha MBh. 9,37,30.

नागधनि m. *ein best.* Râga S. S. S. 101.

नागनक्षत्र n. *das Mondhaus* Açleshâ.

नागनाथ 1) m. *a) Schlangenfürst.* — *b)* N. pr. zweier Männer. — 2) n. Name eines Liñga.

नागनाथेशलिङ्ग n. Name eines Liñga.

नागनाभ (?) m. N. pr. eines Mannes.

*नागनामक n. 1) *die Blüthe von Mesua Roxburghii* Gal. — 2) *Zinn.*

*नागनामन् m. *Basilienkraut.*

नागनायक m. *Führer —, Haupt der Schlangen.*

नागनासा f. *Elephantenrüssel.*

*नागनिर्यूह m. *ein Pflock in der Wand zum Anhängen von Sachen.*

नागपञ्चमी f. *der fünfte Tag in der lichten Hälfte des* Çrâvaṇa oder *in der dunkelen Hälfte des* Âshâḍha.

नागपति m. *Schlangenfürst* 69,17.

नागपत्रा f. = नागदमनी Bhâvapr. 1,122.

नागपद् m. *quidam coeundi modus.*

*नागपर्णी f. *die Betel-Pflanze.*

नागपाल m. N. pr. verschiedener Männer.

नागपाश m. 1) *eine bes. Art von Schlinge* oder *Knoten.* — 2) *Varuṇa's *Waffe.* — 3) *eine in Form von Schlangenwindungen geschriebene Strophe.* — 4) **quidam coeundi modus.*

नागपाशक m. *quidam coeundi modus.*

नागपुत्र m. *ein junger Schlangendämon* Paṅkad.

नागपुर N. pr. einer *Stadt.* 1) n. = हास्तिनपुर. — 2) f. ई. °पुरीमाहात्म्य n. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

नागपुष्प 1) m. *eine best. Pflanze.* Nach den Lexicographen *Mesua Roxburghii, Rottlera tinctoria* und *Michelia Champaka.* — 2) f. ई = नागदमनी Bhâvapr. 1,189. 218. 222. — 3) n. *die Blüthe von Mesua Roxburghii.*

*नागपुष्पफला f. *Beninkasa cerifera.*

*नागपुष्पिका f. *gelber Jasmin* Râǵan. 10,98.

नागपैय m. N. pr. eines Dichters.

नागपोत m. *ein junger Schlangendämon* Hariv. 12744. पन्नगेन्द्र v. l.

नागफल 1) *m. *Trichosanthes dioeca* Râǵan. 3, 10. — 2) f. आ *Momordica monadelpha.*

नागबन्ध m. 1) *eine Schlange als Fessel.* — 2) *eine in Form von Schlangenwindungen geschriebene Strophe.*

*नागबन्धक m. *Elephantenfänger.*

नागबल 1) m. Bein. Bhîmasena's. — 2) f. आ *a) Uraria lagopodioides.* — *b) Sida spinosa* Mat. med. 310. — 3) n. *eine best. hohe Zahl* Lalit. 168,17.

*नागबुद्ध m. N. pr. eines buddh. Gelehrten.

नागबुद्धि m. N. pr. eines med. Autors.

नागबोध und °बोधिन् m. N. pr. eines Autors.

नागभगिनी f. Bein. der Göttin Manasâ.

*नागभिद् m. *eine Eidechsenart ohne Füsse.*

नागभूषण Adj. *mit Schlangen geschmückt* (Çiva).

*नागभुज् m. *ein Eidechsenart ohne Füsse.*

नागभोग m. *eine Schlangenart.*

*नागमण्डलिक m. *Schlangenhalter.*

*नागमती f. *Ocimum sanctum.*

नागमय Adj. (f. ई) *aus —, in Elephanten bestehend.*

*नागमल्ल m. Bein. des *Elephanten* Airâvata.

नागमातृ f. 1) *die Mutter der Schlangendämonen,* Bein. der Surasâ. — 2) *Bein. der Göttin Manasâ. — 3) **rother Arsenik.*

*नागमार m. *eine best. Gemüsepflanze.*

*नागमुङ्ग m. N. pr. eines Mannes.

नागमौञ्जिन् Adj. *eine Schlange als Gürtel tragend* MBh. 13,14,155.

नागम्मा f. N. pr. einer Dichterin.

नागयज्ञोपवीत, °वीतवत् (Hemâdri 1,823,16) und °वीतिन् (MBh. 13,14,155) Adj. *eine Schlange als heilige Schnur tragend.*

*नागयष्टि und *°का f. *Pegel.*

नागर 1) Adj. *a) städtisch, zur Stadt gehörig, — in Beziehung stehend, sie betreffend.* — *b)* Bez. *eines best.* Apabhramça-*Dialects* Sâh. D. 262,12. — *c) gewandt, geschickt, gerieben, fein* Dhûrtan. 9. — *d) *schlecht, gemein.* — *e) *namenlos.* — 2) m. *a) Städter.* — *b)* Bez. *eines kriegführenden Fürsten unter gewissen Umständen,* übertr. auch auf *feindlich einander gegenüberstehende Planeten.* — *c) *des Mannes Bruder.* — *d) *Vorleser.* — *e) *Beschwerde, Mühseligkeit.* — *f) *das Verlangen nach der endlichen Erlösung.* — *g) *denial of knowledge.* — 3) *f. ई *a) Euphorbia antiquorum.* — *b) ein best. Schriftcharacter.* — 4) n. *a) getrockneter Ingwer.* — *b) *die Wurzel von Cyperus pertenuis.* — *c) ein best. Schriftcharacter* Hemâdri 1,550,17. — *d) quidam coeundi modus.* — *e)* N. pr. α) einer Oertlichkeit. °देश m. Râǵan. 3,135. 6,146. — β) einer Stadt.

नागरक 1) Adj. (f. °रिका) *a) städtisch, in der Stadt wohnend.* — *b) *geschickt, gewandt.* — 2) m. *a) Städter.* — *b)* = नागर 2) *b).* — *c) Stadthaupt, Polizeimeister.* — 3) f. °रिका N. pr. einer Zofe in Mâlav. — 4) n. *a) getrockneter Ingwer.* — *b) ein best. Metrum.* — Vgl. नन्दिनागरक.

*नागरक्त n. *Mennig.*

नागरखण्ड n. Titel eines *Abschnitts* im Skandapurâṇa.

*नागरघन m. *eine Cyperus-Art* Râǵan. 6,143.

*नागरङ्ग und *°क m. *Orangenbaum* Z. d. d. m. G. 23,518. fg.

नागरट्ट m. N. pr. eines Mannes. नागवट्ट v. l.

नागरता f. *Geschicklichkeit* Dhûrtan.

*नागरमर्दि m. Patron. von नागरमर्दिन्.

नागरमुस्तक n. *das Korn der* नागरमुस्ता Bhâvapr. 1,191.

*नागरमुस्ता f. *eine Cyperus-Art* Râǵan. 6,143.

नागरसेन m. N. pr. eines Fürsten Harshak. 166,13.

नागराज् m. *Schlangenfürst* 45,17.

नागराज m. 1) dass. — 2) *ein Fürst unter den Elephanten, ein grosser, stattlicher E.*

नागराजन् m. *Schlangenfürst.*

नागराजपद्धति f. Titel eines Werkes.

नागराजशतक n. desgl.

नागराजाय्, °यते *zu einem Schlangenfürsten werden.*

नागरावलम्बिका f. wohl ein Frauenname.

*नागराह्व n. *getrockneter Ingwer* Râǵan. 6,26.

नागरिक 1) Adj. *a) städtisch, in der Stadt wohnend.* — *b) höflich, artig.* — 2) m. *a) Städter,* insbes. *ein höflicher, fein gebildeter.* — *b) Stadthaupt, Polizeimeister.* — 3) *n. *Stadtabgabe.*

नागरिकपुर n. N. pr. einer Oertlichkeit.

*नागरीट (?) m. *Wüstling.*

*नागरुक m. *Orangenbaum.*

नागरूपधृक् m. N. pr. eines Verfassers von Mantra bei den Çâkta.

*नागरेणु m. *Mennig* Râǵan. 13,52.

*नागरेयक Adj. *städtisch.*

*नागरोत्था f. *eine Art Cyperus* Râǵan. 6,148.

*नागर्य n. Nom. abstr. von नागर.

नागलता f. 1) **penis.* — 2) *Piper Betle* Bâlar. 302,12. — 3) N. pr. eines Frauenzimmers.

नागलेखा f. N. pr. eines Frauenzimmers.

नागलोक m. *die Welt —, der Aufenthaltsort der Schlangendämonen* 43,25. 44,29. *die Schlangendämonen.* °पति m. *ein Fürst der Schlangenwelt.*

नागवट्ट m. N. pr. eines Mannes. नागरट्ट v. l.

नागवर्त्मन् m. N. pr. eines Tîrtha. Entweder fehlerhaft für °वर्त्मन् oder für नागधन्वन्, wie die v. l. hat.

नागवध Adj. mit रस m. *ein Mittel gegen Aussatz, zu dessen Bereitung eine Schlange verwendet wird.*

नागवधू f. *Elephantenkuh.*

नागवन n. 1) im Comp. *Elephanten* und *Wälder* oder *Elephantenwald* Vishṇus. 3,16. — 2) N. pr. einer Oertlichkeit.

नागवत् Adj. *mit Elephanten versehen.*

नागवर्त्मन् s. नागवत्मन्.

नागवर्धन m. N. pr. eines Mannes B. A. J. 2,12.

नागवर्मन् m. desgl. B. A. J. 9,280. Ind. Antiq. 10,249.

नागवल्लरी f. *Piper Betle* Râǵan. 11,253. Bhâvapr. 1,196.

नागवल्लि und °वल्ली f. 1) dass. Spr. 7805. — 2) °वल्ली Titel eines Werkes Opp. Cat. 1. °कल्प

m. desgl. ebend.

*नागवल्लिका f. *Piper Betle.*

नागवशा f. *Elephantenkuh* Mudrâr. 75,5.

*नागवारिक m. 1) *ein königlicher Elephant.* — 2) *Elephantenführer.* — 3) *Pfau.* — 4) Bein. Garuḍa's. — 5) *Vorsteher einer Versammlung.*

नागवास m. *Aufenthaltsort der Schlangen*, Bez. *des Sees, den das Thal von Nepal ursprünglich gebildet haben soll.*

*नागवीट m. *Heirathsstifter.*

नागवीथी f. 1) *Schlangenreihe.* — 2) *ein best. Theil der Mondbahn, die Mondhäuser* Svâti (oder Açvinî), Bharaṇî und Kṛttikâ. — 3) N. pr. einer Tochter Daksha's und der Jâmî oder Kaçjapa's und der Jâminî.

*नागवृक्ष m. *ein best. Baum.*

नागशत m. N. pr. eines Berges.

नागशब्दी f. *ein best.* Râga S. S. S. 110.

*नागशुण्डी f. *eine Gurkenart.*

नागशूर m. N. pr. eines Mannes.

नागश्री f. N. pr. einer Fürstin.

*नागसंभव n. *Mennig.*

नागसंभूत Adj. *von den Schlangen kommend* (eine Art Perlen).

नागसाह्वय Adj. *nach den Elephanten benannt*, in Verbindung mit नगर n. *Stadt* so v. a. हास्तिनपुर.

नागसुगन्धा f. *die Ichneumonpflanze* Bhâvapr. 1,174.

नागसेन m. N. pr. verschiedener Männer.

*नागस्तोकक n. *eine best. giftige Pflanze.*

नागस्थल N. pr. eines Dorfes.

*नागस्फोटा f. 1) *Croton polyandrum* Râǵan. 6, 160. — 2) *Tiaridium indicum* Râǵan. 5,84.

नागस्वामिन् m. N. pr. eines Mannes.

*नागकनु m. *Unguis odoratus.*

*नागकल्ली f. *eine best. Pflanze*, =वन्ध्याकर्कोटकी Râǵan. 3,49.

नागह्रद m. *ein von Schlangen oder Schlangendämonen bewohnter See.*

*नागाख्य m. *Mesua Roxburghii.*

*नागाङ्गना f. 1) *Elephantenkuh.* — 2) *Elephantenrüssel* (?).

*नागाचला f. *Pegel.*

*नागाञ्जना f. 1) *Elephantenkuh.* — 2) *Pegel.*

नागाटविक m. N. pr. eines Mannes.

नागादेवी f. N. pr. der Mutter Bilhaṇa's Vikramâṅkaḱ. 18,80.

*नागाधिप und *°पति m. *Schlangenfürst.*

नागाधिराज m. *König der Elephanten.*

नागानन m. Bein. Gaṇeça's.

नागानन्द n. Titel eines Schauspiels.

नागानन्दीय n. = नागानन्द Opp. Cat. 1.

*नागान्तक m. Bein. Garuḍa's.

नागाभरण n. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

नागाभिभु m. N. pr. eines Buddha.

नागाभिभू m. N. pr. eines Mannes Lalit. 202,6.

*नागारति m. *eine best. Pflanze*, =वन्ध्याकर्कोटकी Râǵan. 3,49.

नागारि m. Bein. Gaṇeça's.

नागारिगिरिविवरकल्प m. Titel eines Werkes.

नागारितत्त्वहोम m. *ein best. Opfer.*

नागार्जुन N. pr. 1) m. eines alten buddh. Lehrers Harshaḱ. 219,12. — 2) f. ई einer Felsenhöhle.

नागार्जुनचरित n. Titel eines Werkes Ind. St. 14,408.

नागार्जुनतन्त्र n. Titel eines Tantra.

नागार्जुनीय (Conj. für °नीप) Adj. von नागार्जुन 1).

नागालाबु f. *eine Art runder Gurken* Râǵan. 7,160.

नागाशन m. 1) *Pfau* Spr. 164. — 2) *Bein. Garuḍa's.

नागाह्व 1) *n. *die nach den Elephanten benannte Stadt*, =हास्तिनपुर. — 2) f. आ *a) Mesua Roxburghii* Rasar. 609. — *b) *eine Art* Kampaka Râǵan. 10,62. — *c) *ein best. Knollengewächs* Râǵan. 7,114.

नागाह्वय 1) Adj. = नागसाह्वय. In Verbindung mit पुर n. *Stadt* = हास्तिनपुर. — 2) m. *a) eine best. Pflanze.* — *b) *Bein. Tathâgatabhadra's.

नागिन् 1) Adj. *von Schlangen umgeben.* — 2) f. °नी *a) Piper Betle* Bhâvapr. 1,196. — *b) *ein best. Knollengewächs* Râǵan. 7,114.

नागिल N. pr. 1) m. eines Mannes. — 2) f. आ einer Frau Hem. Par. 1,350.

1. नागी f. s. u. 1. und 2. नाग.

2. नागी Adv. mit भू *sich in einen Schlangendämon verwandeln* Râǵat. 1,268.

*नागीत्र n. *die Blüthe von Mesua Roxburghii* Râǵan. 6,178.

नागेन्द्र 1) m. *a) Schlangenfürst.* — *b) ein mächtiger, ausgewachsener Elephant* 185,12. — 2) f. ई N. pr. eines Flusses.

नागेश 1) m. *a)* Bein. Patañǵali's. — *b)* N. pr. verschiedener Männer. Auch °भट्ट. — 2) n. Name eines Liṅga.

नागेशविवरण n. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

नागेश्वर 1) m. *a) eine best. Pflanze.* — *b)* N. pr. eines Mannes. — 2) f. ई Bein. der Göttin Manasâ. — 3) n. Name eines Liṅga.

नागेश्वरतीर्थ n. N. pr. verschiedener Tîrtha.

नागोजि (°जी) und °भट्ट m. N. pr. eines neuern Grammatikers. °ज्ञिभट्टीय n. Titel seines Werkes Opp. Cat. 1.

*नागोद n. *ein auf dem Bauch getragener Panzer.*

नागोदर 1) m. N. pr. eines med. Autors. — 2) n. *a) ein best. Fall von Auflösung und Absterben des Fötus im Mutterleibe* Kâraka 4,8. — *b) *Brustharnisch.*

नागोद्भेद m. N. pr. des Ortes, wo die Sarasvatî wieder zum Vorschein kommt.

नागोपवीतिन् Adj. = नागयज्ञोपवीतिन् Hemâdri 2,*a*,124,19.

नाग्नजित् 1) m. *ein Sohn* Nagnaǵit's. — 2) f. ई *eine Tochter* Nagnaǵit's (eine der Gattinnen Kṛshṇa's) Hariv. 2,60,41. 103,8. 10.

नाग्नजिति (metrisch) f. = नाग्नजित 2).

नाग्निदूषित Adj. *nicht angebrannt* M. 2,47.

नाचिक m. N. pr. eines Sohnes des Viçvâmitra.

नाचिकेत 1) Adj. *zu* Nâḱiketa oder Nâḱiketas *in Beziehung stehend*, insbes. *ein solches Feuer.* m. so v. a. नाचिकेतो ऽग्निः. — 2) m. N. pr. eines alten Weisen.

*नाचिकेतु m. *Feuer.* Richtig नाचिकेत.

नाचीन m. Pl. N. pr. eines Volkes.

नाञ्जक m. N. pr. eines Mannes.

नाट 1) *m. n. *Tanz.* — 2) m. *a) ein best.* Râga S. S. S. 81. 91. — *b)* N. pr. α) Pl. eines Volkes. — β) *eines Schlangendämons. — 3) f. ई *die von den* Nâṭa *gesprochene Sprache.*

नाटक 1) m. *a) Schauspieler.* — *b) das personificirte Schauspiel.* — *c)* N. pr. eines Berges. — 2) f. नाटिका *a) Schauspiel*, so v. a. *Scheindarstellung* Bâlar. 207,21. — *b) eine Art Schauspiel* 290, 17. Paiṅ. 2,5. — *c) eine best.* Râgiṇî S. S. S. 37. — 3) *f. ई Indra's *Hof.* — 4) n. *a) Schauspiel.* — *b) eine bes. Art Schauspiel.*

नाटकदीप m. Titel eines Prakaraṇa in der Paṅḱadaçî.

नाटकप्रकाश m. Titel eines Werkes Kumârasv. zu Pratâpar. 96,3.

नाटकरत्नकोश m. desgl.

नाटकाख्यायिकादर्शन n. *eine der 64 Künste* (कला).

नाटकावतार m. Titel eines Werkes.

1. नाटकी f. s. नाटक 3).

2. नाटकी Adv. mit कर् *zu einem Schauspiel verarbeiten* Hariv. 8672.

नाटकीया f. *Schauspielerin* Daçak. 82,17.

नाटकेय m. Pl. N. pr. eines Volkes.

नाटभटिकविहार m. N. pr. eines *buddh. Klosters.*

नट° v. l.

नाट्यितव्य Adj. *zu spielen* (ein Schauspiel) 290,19. Bâlar. 6,2.

*नाट्यम् m. *Wassermelone.*

*नाट्यार् m. *der Sohn einer Schauspielerin.*

नाट्यित n. *mimische Darstellung.* कैतव° so v. a. *falsches Spiel, etwas Erlogenes* Naish. 8,94. भीति° *das Darstellen von Furcht auf der Bühne.*

°नाट्यितक n. *mimische Darstellung* (eines Gefuhls oder einer Handlung) Bâlar. 131,8.

नाट्यिन् Adj. *tanzend* in *संध्या°.

*नाट्येय und *नाट्येर् m. *der Sohn einer Schauspielerin.*

नाट्य n. 1) *Tanz, Mimik, Darstellung auf der Bühne, Schauspielerkunst.* नाट्येन so v. a. *mimisch* (Etwas darstellen). — 2) *das Costüm eines Schauspielers.*

नाट्यदर्पण m. Titel eines Werkes.

नाट्यधर Adj. *ein Theatercostüm tragend.*

*नाट्यधर्मिका und *°धर्मी f. *Regeln über Mimik u. s. w.*

नाट्यप्रदीप m. Titel eines Werkes Hall in der Einl. zu Daçar. 1.

नाट्यप्रिय Adj. *Mimik u. s. w. liebend* (Çiva).

नाट्यरासक n. *eine Art einactiger Schauspiele.*

नाट्यलक्षण n. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

नाट्यलोचन n. desgl.

नाट्यवेद् m. = नाट्यशास्त्र 1) Kâṇḍak. 3,9.

नाट्यवेदी f. *Bühne* Kathâs. 110,133.

नाट्यशाला f. *Tanzsaal.*

नाट्यशास्त्र n. 1) *die Lehre vom Tanz, — von der Schauspielerkunst.* °प्रवक्तृ *der Autor eines solchen Werkes.* — 2) Titel eines best. Werkes Opp. Cat. 1.

नाट्यशेखर m. Titel eines Werkes Hall in der Einl. zu Daçar. 1.

नाट्यागार n. *Tanzsaal* Bhar. Nâṭyaç. 34,56.

नाट्याचार्य m. *Tanzlehrer* u. s. w.

नाट्याचार्यक n. *das Amt eines Tanzlehrers* Spr. 3782.

*नाट्यालाबु f. *eine Art Gurken* Gal. Vgl. नागालाबु.

नाट्योक्ति f. *ein Ausdruck vom Theater.*

नाड 1) *n. = नाल *ein hohler Stengel.* — 2) f. आ *ein best. Vers* Vaitân.

नाडपित् N. pr. einer Oertlichkeit.

नाडायन m. Patron. von नड. Davon *Adj. °क.

नाडि f. = नाडी *Ader, Gefäss des thierischen Leibes* Bhâg. P. 2,10,29. 3,30,17.

नाडिक 1) am Ende eines adj. Comp. *a)* dass. Bhâg. P. ed. Bomb. 3,30,16. — *b)* = 2) *c)*. f. आ Cit. beim Schol. zu Sûrjas. 12,79. — 2) f. आ *a) ein hohler Stengel. — b) Röhre, röhrenartiges Gefäss im Leibe. — c) ein best. Zeitmaass,* = ½ Muhûrta. — *d) ein best. Längenmaass,* = ½ Daṇḍa. — *e)* v. l. für नालिका Spr. 4046. — 3) n. *Ocimum sanctum* Bhâvapr. 1,282.

नाडिकादत्त N. pr. eines Autors.

नाडिकावृत्त n. *Aequinoctialkreis.*

*नाडिकेल m. = नारिकेल *Cocosnusspalme.*

*नाडिचोर् n. *Weberschiff.*

नाडिंधम 1) Adj. *die Adern auftreibend, einen starken Pulsschlag bewirkend* Kâd. 2,126,17. Bâlar. 176,20. Bhaṭṭ. 6,94. Vgl. नाडीधम. — 2) *m. *Goldschmied.*

*नाडिंधय Adj. *durch ein Rohr trinkend.*

*नाडिपत्र n. *Colocasia antiquorum.*

*नाडिमण्डल n. *Himmelsaequator.*

नाडी (नाडी in der ältesten Sprache) f. 1) *Röhre.* — 2) *Spalte.* — 3) *ein röhrenartiges Gefäss im Leibe, Ader* u. s. w. — 4) *Pfeife, Flöte.* — 5) *Fistel.* — 6) *Büchse am Rade.* — 7) **eine Grasart,* = गण्डदूर्वा. — 8) *Puls.* — 9) *ein best. Zeitmaass,* = ½ Muhûrta. — 10) **Gaukelei.*

नाडीक 1) *am Ende eines adj. Comp. = नाडी. — 2) m. *Corchorus olitorius* und *eine andere Gemüsepflanze* Bhâvapr. 1,282. — 3) f. ई Luft- oder Speiseröhre.

नाडीकपालक m. *eine best. Pflanze* Bhâvapr. 1,220.

*नाडीकेल m. = नारिकेल *Cocosnusspalme.*

*नाडीच m. *Colocasia antiquorum.*

*नाडीचरण m. *Vogel.*

नाडीजङ्घ m. 1) **Krähe.* — 2) N. pr. *a)* eines mythischen Kranichs. — *b)* eines Muni.

*नाडीतरंग m. 1) = काकोल. — 2) = क्षिण्डक. — 3) = रतक्षिण्डक *Weiberverführer.*

*नाडीतिक्त m. *ein* Nimba-*Art* Râgân. 9,17.

नाडीदत्त m. N. pr. eines Autors.

*नाडीदेक् m. N. pr. eines Wesens im Gefolge Çiva's.

*नाडीनक्षत्र n. = जन्मनक्षत्र.

नाडीनिदान n. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

नाडींधम Adj. fehlerhaft für नाडिंधम 1) Kâd. 2,49,7 (58,11).

नाडीपरीक्षा f. *Untersuchung des Pulses* Bhâvapr. 2,162.

नाडीपात्र n. *eine Art Wasseruhr* Z. d. d. m. G. 30,307.

नाडीप्रकाश m. Titel eines Werkes.

नाडीयन्त्र n. *ein röhrenartiges chirurgisches Instrument.*

नाडीवलय n. *Aequinoctialkreis.*

*नाडीविग्रह् m. = नाडीदेह्.

नाडीवृत्त n. *Aequinoctialkreis* Comm. zu Golâdhj. 6,16.

नाडीव्रण m. *Fistel.*

नाडीशाक n. *eine best. Gemüsepflanze,* = नाडीक Bhâvapr. 1,182.

नाडीशास्त्र n. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

नाडीशुद्धि f. desgl.

नाडीसंज्ञान n. desgl. Opp. Cat. 1.

*नाडीस्नेह् m. = नाडीदेह्.

नाडीस्वेद् m. *ein Dampfbad durch Röhren.*

*नाडीहिङ्गु n. *das Harz der Gardenia gummifera* Râgân. 6,77.

नाडुलेय m. Metron. von नडुला.

नाणक n. *Münze* Hemâdri 1,584,19. °परीक्षिन् m. *Prüfer von Münzen.*

*नातानतिक Adj. von नत + अनत.

नातिकल्याण Adj. *nicht sehr schön, — edel* Daçak. 88,18.

नातिकोविद Adj. *nicht sehr erfahren in* (Loc.) MBh. 4,40,1.

नातिक्रूरमृदु Adj. *nicht zu stark und nicht zu schwach* (Bogen) Vishṇus. 12,4.

नातिगाध Adj. *nicht sehr seicht, ziemlich tief.*

नातिचिर Adj. *nicht sehr lang* (von der Zeit). °रे *bald.*

नातिच्छिन्न Adj. *nicht zu stark aufgerissen* Suçr. 2,19,1.

नातितीव्र Adj. *nicht sehr streng, mässig* MBh. 2,22,9.

नातितृप्ति f. *Nichtübersättigung* Jâgñ. 1,114.

नातिदीर्घ Adj. *nicht gar zu lang.* °म् Adv. — *lange* MBh. 3,77,20.

नातिदूर Adj. *nicht allzuweit entfernt.* °म् Adv. *nicht weit weg* 153,10. °रात् (R. 3,1,29) und °रे (R. 3,17,16) *nicht sehr fern,* — von (Abl. oder Gen.).

नातिदूरग Adj. *nicht allzuweit entfernt* 127,15.

नातिदूरनिरीक्षिन् Adj. *nicht allzuweit schauend* R. 5,86,12.

नातिदूरवर्तिन् Adj. *nicht in allzuweiter Ferne weilend* Vṛshabh. 37,a,22.

नातिदूरस्थित Adj. *nicht in allzuweiter Ferne stehend* 106,27.

नातिदोषल Adj. (f. आ) *nicht von sehr schlechter Beschaffenheit* Suçr. 1,172,5.

नातिद्रुतम् Adv. *nicht allzu eilig* Vishṇus. 11,6.

नातिधनिन् Adj. *nicht allzureich* Agni-P. 27,60.

नातिनिर्भग्न Adj. *nicht sehr gebogen, eingedrückt* R. Gorr. 2,8,41. अभिनिर्विष्ट v. l.

नातिनिर्वृति f. *nicht allzu grosses Wohlbehagen* Kathâs. 119,49.

नातिनीच Adj. *nicht allzuniedrig* Bhag. 6,11.

नातिपरिकर Adj. *mit geringer Dienerschaft* Daçak. 67,7.

नातिपरिस्फुट Adj. *nicht allzusehr hervortretend, ein wenig versteckt* Çâk. 110.

नातिपर्याप्त Adj. *nicht allzureichlich* Ragh. 15,18.

नातिपुष्ट Adj. *nicht allzureich versehen mit* (Instr.) Daçak. 54,12.

नातिप्रकुपित Adj. *nicht gar zu sehr aufgebracht* Daçak. 67,9.

नातिप्रचुरपद्यवत् Adj. *nicht allzu viele Verse enthaltend* Sâh. D. 278.

नातिप्रमनस् Adj. *nicht allzugut gelaunt.*

नातिप्रसिद्ध Adj. *nicht ganz bekannt* MBh. 9,25,60.

नातिप्रीत Adj. *nicht sehr erfreut* Bhâg. P. 4,9,27.

नातिभारिक Adj. *nicht allzu gewichtvoll* Mudrâr. 201,1.

नातिभिन्न Adj. 1) *nicht allzusehr aufgeschlitzt* Suçr. 2,19,1. — 2) *nicht gar zu verschieden von* (Abl.).

नातिभोगिन् Adj. *nicht allzusehr den Genüssen fröhnend* Mârk. P. 34,116.

नातिमहत् Adj. *nicht sehr gross* Kâraka 1,17. *nicht sehr lang* (Zeit) MBh. 1,39,3.

नातिमात्रम् Adv. *nicht zu sehr* Mudrâr. 62,11 (101,1).

नातिमानिन् Adj. *keine zu hohe Meinung von sich habend.* Nom. abstr. °नित्व f. Bhag. 16,3.

नातिरमणीय Adj. *nicht gar zu anmuthig.* Nom. abstr. °ता Mudrâr. 132,10 (197,10). Zu lesen क्षीर्णोच्चानस्य नातिर°.

नातिरूप Adj. (f. आ) *nicht sehr hübsch* 83,19.

नातिललित Adj. (f. आ) *nicht sehr anmuthig, mittelmässig schön* Verz. d. Oxf. H. 145,*a*,33.

नातिवत्सल Adj. (f. आ) *nicht sehr zärtlich, unfreundlich* Mârk. P. 71,24.

नातिवातल Adj. *den Wind* (als *humor*) *nicht sehr befördernd* Suçr. 1,224,12.

नातिवाद् m. *Vermeidung harter Worte.*

नातिविलम्बितम् Adv. *nicht allzu langsam* Vishnus. 11,6.

नातिविशदम् Adv. *nicht sehr vernehmlich* (küssen) Daçak. 87,7.

नातिविस्तारसंकट Adj. *nicht zu weit und nicht zu eng* Kâm. Nitis. 16,2.

नातिव्यक्त Adj. *nicht sehr deutlich* Varâh. Bṛh. S. 11,20.

नातिव्यस्त Adj. *nicht zu weit getrennt* Taitt. Prât. 2,12.

नातिशीतोष्ण Adj. *nicht zu kalt und nicht zu warm* Ragh. 4,8.

नातिश्रान्त Adj. *nicht zu sehr ermüdet* Mârk. P. 61,18.

नातिस्वल्प Adj. *nicht gar zu kurz.*

नातिस्वस्थ Adj. (f. आ) *nicht ganz wohl, recht leidend* MBh. 3,54,7.

नातिहृष्ट Adj. *nicht recht froh* MBh. 12,328,19.

नात्यत्तद्दूर Adj. *nicht sehr weit entfernt.*

नात्यपचित Adj. *nicht zu mager* Kâraka 4,8.

नात्याकीर्ण Adj. *nicht gar voll, ziemlich leer* (Strasse) R. 2,42,23.

नात्यादृत Adj. *recht vernachlässigt* Benf. Chr. 181,19.

नात्युच्च Adj. *nicht sehr hoch* Ind. St. 2,286.

नात्युच्छ्रित Adj. *nicht zu hoch* Bhag. 6,11.

नात्युपपन्न Adj. *nicht ganz natürlich, — normal* Daçak. 82,13.

नात्युपसंकृत Adj. *nicht zu sehr genähert* Taitt. Prât. 2,12.

*नात्र 1) m. *a*) *ein Weiser.* — *b*) Bein. Çiva's. — 2) n. *a*) *Lob, Preis;* vgl. नात्र. — *b*) *Wunder.*

नाथ्, नाँथते und नाथति (selten) (याच्ञोपतापैश्वर्याशीष्षु) *flehentlich bitten, sich bittend wenden an* (Loc.), *bitten —, flehen um* (Gen. oder *Dat.), *Jmd bitten um* (mit doppeltem Acc.). नाथमान *bittend, flehend.* नाथित hülfsbedürftig, *in Noth befindlich, bedrängt.* — Caus. नाथयति *Etwas zu bitten veranlassen,* so v. a. *im Voraus gewähren,* eine Bitte (Acc.) *erhören* Bhâg. P. ed. Bomb. 2,9,25. — Mit अनु Act. *Jmd* (Acc.) *bitten.* — Mit *उप Act. dass. 236,9.

नाथ 1) n. *Zuflucht, Hülfe.* — 2) m. *a*) *Schutzherr, Beschützer, Gebieter, Herrscher, Besitzer von Etwas* (Gen.). Häufig vom *Gatten,* insbes. im Voc. Am Ende eines adj. Comp. (f. आ) auch so v. a. *im Besitz seiend —, eingenommen von, versehen mit.* — *b*) **das durch die Nase gezogene Seil beim Ochsen.* — *c*) N. pr. eines Autors.

नाथकाम Adj. *Hülfe suchend.*

नाथकुमार m. N. pr. eines Dichters.

नाथत्व n. Nom. abstr. zu नाथ 2) *a*).

नाथवत्ता f. Nom. abstr. von नाथवत् 66,24. 67,14.

नाथवत् Adj. *einen Schutzherrn habend;* f. ई *einen Gatten habend.*

नाथविद् und °विन्दु Adj. *Schutz besitzend, — gewährend, — verschaffend.*

*नाथकरि Adj. als Beiw. von पशु.

*नाथकार Adj. = नाथकरि, aber nicht als Beiw. von पशु.

नाथाय्, °यति Bhâg. P. 2,9,25 fehlerhaft für नाथय्; s. नाथ् Caus.

नाथित 1) Adj. s. u. नाथ्. — 2) n. *das Flehen, Bitte.*

नाथिन् Adj. *einen Schutzherrn habend.*

नाद् m. (adj. Comp. f. आ) 1) *lauter Ton, Geschall, Gedröhne, das Rauschen, Brüllen, Schreien* u. s. w.; *Laut, Ton* überh. — 2) *der durch den Halbkreis dargestellte nasale Laut.* — 3) * = स्तोतर्.

नादता f. *die Eigenschaft des Tönens.*

नादपुराण n. Titel eines Purâṇa.

नादबिन्दूपनिषद् f. Titel einer Upanishad.

*नादर m. *Nichtachtung.*

नादवत् Adj. *mit Ton gesprochen.*

नादि Adj. *rauschend, lärmend.*

*नादिक N. pr. eines Landes.

नादिग m. N. pr. eines Mannes.

नादित 1) Adj. s. u. नद् Caus. — 2) n. *Schall, Geräusch, Geschrei.*

नादिन् 1) Adj. *laut schallend, — tönend, tönend* überh. Am Ende eines Comp. *schallend —, laut tönend —, brüllend —, schreiend wie, lärmend mit, ertönend von.* — 2) m. N. pr. *a*) eines Dânava. — *b*) eines in eine Gazelle verwandelten Brahmanen.

नादेय 1) Adj. *vom Flusse kommend* u. s. w., *fluviatilis.* — 2) *m. *a*) *Saccharum spontaneum* Râgân. 8,89. — *b*) *Calamus Rotang* Râgân. 9,107. — 3) f. ई *eine best. Pflanze.* Nach den Lexicographen *Sesbania aegyptiaca, Hibiscus rosa sinensis, Premna spinosa, Flacourtia sapida,* अम्बुवेतस, काकाम्बु, जलवानीर, भूमिअम्बू und व्यङ्कुष. — 4) n. *a*) *Steinsalz.* — *b*) **eine Salbe von Spiessglanz.*

नाधि, नादिय Adj. = नादेय 1).

नाध्, नाँधते (याच्ञोपतापैश्वर्याशीष्षु). Zu belegen nur नाँधमान *Hülfe suchend, flehend, supplex* und नाधित *hülfsbedürftig, in Noth befindlich, bedrängt.*

नाध Adj. in वयोनाध.

नाँधस् n. wohl *Zuflucht, Hülfe.*

नाधीत Adj. *der nicht studirt —, Nichts gelernt hat* Spr. 7389.

नान 1) m. N. pr. eines Mannes. Auch °भट्ट. — 2) f. आ *Münze,* = नाणक Hemâdri 1,584,14. 16 (नानाना° zu lesen). 18. 585,1. 587,1.

नानद् n. Name eines Sâman.

नानन्द् n. fehlerhaft für नानद् Comm. zu Lâṭj. 4,5,7.

1. नाँना 1) Adv. *auf verschiedene Weise, mannichfach, verschieden, disparat, an verschiedenen Orten, besonders.* नाना तु विद्या चाविद्या च so v. a. *Wissen und Nichtwissen sind zwei verschiedene*

Dinge. *नानाकृत्य = नानाकारम्. Häufig im Sinne eines Adj. (*verschieden, mannichfach*) gebraucht, insbes. am Anfange eines Comp. *विश्वं न नाना शंभुना *das Weltall ist nicht verschieden von* Çaṁbhu. नारीषु नानासु befremdet in hohem Grade. — 2) *Präp. *ohne*, mit Instr., Abl. oder Acc.

2. नाना f. s. नान 2).

*नानाकन्द m. *ein best. Knollengewächs* Râǵân. 7,69.

नानाकर्मन् Adj. *der viele Opferhandlungen vollzogen hat* Âpast.

नानाकाम m. Pl. *mannichfache Wünsche.*

नानाकार Adj. *verschiedenartig, mannichfach, allerhand.*

*नानाकारम् Absol. = *नानाकृत्य (Absol.).

नानागोत्र Adj. Pl. *zu verschiedenen Familien gehörig* Ind. St. 10,94. Mân. Gṛhj. 1,9.

नानाग्रह m. *das besondere Nehmen* als Erklärung von अवग्रह.

नानाचेतस् Adj. (mit einem Collect.) *verschiedenen Sinnes.*

नानाज्ञन m. Pl. *verschiedene Volksstämme.*

नानाज्ञानीय Adj. Pl. *verschiedenen Stammes.*

नानातनु Adj. *der verschiedene Körper angenommen hat* Bhâg. P. 3,31,12.

नानातन्त्र Adj. *besonders —, separat vollzogen* Âpast. Çr. 5,21,6. 23,8. 6,31,1.

नानात्यय Adj. Pl. *verschiedenartig, mannichfaltig.*

नानात्व n. *Verschiedenheit, Besonderheit, Mannichfaltigkeit.*

नानादिग्देश m., Abl. Sg. *aus Gegenden der verschiedensten Weltrichtungen, aus allen Theilen der Welt* 290,15. 16. Hit. 9,4.

नानादीक्षित m. N. pr. eines Autors.

नानादेवत्य Adj. (f. आ) *an verschiedene Götter gerichtet* Ait. Br. 6,10.

नानादेश m. Sg. *verschiedene Gegenden, Länder* R. 1,13,16. am Anf. eines Comp. MBh. 14,60,4. Kathâs. 18,318.

नानादेशीय Adj. Pl. = नानादेश्य Harshaç. 204,2.

नानादेश्य Adj. Pl. *aus verschiedenen Ländern (Fürsten)* MBh. 1,132,11.

नानाधर्मन् Adj. (mit einem Collect.) *verschiedene Sitten habend.*

नानाधी Adj. Pl. *verschiedene Absichten habend.*

*नानाध्वनि m. *ein musikalisches Instrument mit verschiedenen Tönen.*

नानानस् Adv. *verschiedenartig.*

*नानान्द्र m. *der Sohn der Schwägerin.*

*नानान्द्रायण m. Patron. von नानान्द्र.

नानापक्षिका f. *eine best. Personification* Mân. Gṛhj. 2,18.

नानापद n. Sg. *ein verschiedenes, anderes Wort* AV. Prât. 2,16. 3,79. 4,27. TS. Prât. 20,3. 24,8. °वत् Adv. 1,48.

नानापदीय Adj. *zu einem andern Worte gehörig* TS. Prât.

नानापाठक m. N. pr. eines Autors.

नानाप्रभृति Adj. Pl. *einen verschiedenen Anfang habend.*

नानाप्रस्ताव Adj. Pl. *ein verschiedenes Anfangsstück habend (Sâman)* Çat. Br. 3,7,4,6.

नानाफलमय Adj. *aus verschiedenen Früchten bestehend* Hemâdri 1,399,11.

नानाबीज n. Pl. *verschiedene Getraidearten* Kâtj. Çr. 2,4,10. Âpast. Çr. 6,29,19. Mân. Çr. 1,6,4.

नानाभाव Adj. (f. आ) *mannichfaltig* Vaǵrakkh. 39,11.

नानाभूत Adj. Du. *verschiedene* TS. Prât. Comm.

नानामनस् Adj. Pl. *verschiedenen Sinnes.*

नानारथम् Adv. *auf verschiedenen —, auf besonderen Wagen.*

1. नानारूप n. Pl. *verschiedene Gestalten.*

2. नानारूप Adj. (f. आ) *verschiedenes Aussehen habend, ungleichartig, verschiedenartig.* Nom. abstr. नानारूपता f.

नानारूपसमुत्थान Adj. *verschiedenen Beschäftigungen nachgehend.*

नानार्थ Adj. 1) *einen verschiedenen Zweck —, ein verschiedenes Ziel habend.* — 2) *etwas Anderes enthaltend;* Subst. *ein neuer Satz.* — 3) *verschiedene Bedeutungen habend;* Subst. ein Wort *mit mehreren Bedeutungen.*

नानार्थकोश m., °र्थधनिमञ्जरी f., °र्थरत्नतिलक m. und °र्थरत्नमाला f. Titel von Wörterbüchern.

नानार्थसंग्रह m. 1) *Zusammenstellung der Wörter mit mehreren Bedeutungen.* — 2) Titel eines Wörterbuchs.

नानालिङ्ग Adj. *verschiedenartig.* Nom. abstr. °त्व n. Taitt. Âr. 1,7,6.

1. नानावर्ण m. Pl. oder am Anf. eines Comp. *verschiedene Farben.*

2. नानावर्ण Adj. (f. आ) *vielfarbig, bunt* Hemâdri 1, 457,10. Nom. abstr. °त्व n. MBh. 13,77,22.

नानावर्णाकृति Adj. Pl. *von verschiedener Farbe und verschiedenem Aussehen* Bhâg. 11,5.

नानाविध Adj. Pl. oder in Comp. mit einem Pl. *verschieden, mannichfach, mancherlei* Mân. Çr. 11,4.

नानाविधशान्ति f. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

नानावीर्य Adj. (f. आ) Du. und Pl. *verschiedene Kräfte habend.* Nom. abstr. नानावीर्यता f.

नानावृक्षीय Adj. *von verschiedenen Bäumen herrührend* Âpast. Çr. 5,17,5.

नानावृत्तमय Adj. *in verschiedenen Metren abgefasst.*

नानावेषाकृतिमत् Adj. Pl. *von verschiedener Tracht und verschiedenem Aussehen* MBh. 14,60,4.

नानाव्रत Adj. Pl. *verschiedene Gewohnheiten habend.*

नानाशास्त्रीय Adj. *verschiedenen Lehrbüchern entnommen* Hemâdri 1,274,20.

नानासमुत्थान Adj. Pl. *von verschiedener Dauer* Taitt. Âr. 1,2,2.

नानासामवत् Adv. *wie verschiedene Sâman* Lâṭj. 10,9,10.

1. नानासूर्य m. Pl. *verschiedene Sonnen* Taitt. Âr. 1,7,7. Nom. abstr. °त्व n. 6.

2. नानासूर्य Adj. (f. आ) Pl. *von besonderen Sonnen beschienen.*

नानास्त्री f. Pl. *Frauen von verschiedenen Kasten* 197,18.

नानुरक्त Adj. (f. आ) *nicht zugethan, Jmd nicht liebend* Spr. 4741, v. l.

नानू m. N. pr. eines Mannes.

नानोल्व Adj. Pl. *mit verschiedenen Embryohüllen* Çat. Br. 7,1,1,7.

*नान्त = अनन्त.

नान्तरीयक Adj. *nicht ausserhalb sich befindend, in Etwas enthalten, inhärent.* Nom. abstr. °त्व n.

नान्द Adj. *zu* Nanda *in Beziehung stehend.*

नान्दन n. *Freudenort, Paradies.*

नान्दिक n. = नान्दीश्राद्ध.

*नान्दिकर m. = नान्दीकर.

*नान्दिन् m. = नान्दीकर.

नान्दी f. 1) *Freude, Befriedigung* MBh. 12,82,66. — 2) *das Gebet vor dem Beginn eines Schauspiels.* — 3) *ein best. Tact* S. S. S. 211.

*नान्दीक m. *Thürpfosten.*

*नान्दीकर m. 1) *der Sprecher von* नान्दी 2). — 2) N. pr. Kâç. zu P. 6,3,68.

*नान्दीघोष m. Nom. pr.

नान्दीनाद (Mudrâr. 199,7) und नान्दीनिनाद m. *Freudengeschrei.*

*नान्दीपट m. *Brunnendeckel.*

*नान्दीपुर n. N. pr. einer *Stadt.*

*नान्दीपुरक Adj. von नान्दीपुर.

नान्दीमुख 1) Adj. (f. ई) *a) ein fröhliches Gesicht zeigend* (Stier) Ind. St. 15,149. — *b)* in Verbindung mit रात्रि *das Ende der Nacht, der Anbruch des Tages* Lalit. 441,14. 447,11. — 2) m. *a)* Pl. Bez. *bestimmter Manen* Gobh. Çrâddh. 4,8. 9. Hemâdri 1,141,5. 18. fgg. Nach dem Brahma-P. im Prajoga-

RATNA *die drei dem Urgrossvater vorangehenden Vorväter.* Auch °मुख: पितृगणा:. — *b*) **Brunnendeckel.* — 3) f. ई *a*) *eine best. Körnerfrucht.* — *b*) *ein best. Metrum.* — 4) n. = नान्दीश्राद्ध HEMÂDRI 1,93,17.

नान्दीरव m. *Freudengeschrei.*

*नान्दीविशाल m. N. pr. KÂÇ. zu P. 6,3,63.

नान्दीश्राद्ध n. *ein den* नान्दीमुख 2) *a*) *geltendes Todtenmahl.*

नान्दुक m. N. pr. eines Mannes.

नापित 1) m. *Bartscheerer.* — 2) f. नापिती *die Frau eines Bartscheerers.*

नापितगृह n. *Barbierstube* Ind. St. 13,389.

*नापितवास्तु n. *das Haus eines Bartscheerers.*

*नापितवास्तुक Adj. von नापितवास्तु.

*नापितशाला f. *Barbierstube.*

*नापितायनि m. *der Sohn eines Bartscheerers.*

*नापित्य 1) m. dass. — 2) n. *das Geschäft eines Bartscheerers.*

नापुंसक Adj. *neutral* (Geschlecht).

नाभ् f. etwa *Oeffnung* oder *Quell.*

नाभ 1) am Ende eines adj. Comp. *a*) *Nabel.* — *b*) *Nabe des Rades.* — *c*) *Mittelpunct.* — 2) Adj. Beiw. Çiva's. — 3) m. N. pr. eines Mannes.

*नाभक m. *Terminalia Chebula.*

नाभस Adj. (f. ई) *am Himmel erscheinend, vom H. kommend* (Stimme). In Verbindung mit योग m. Bez. *bestimmter Constellationen.*

नाभाक 1) Adj. von Nabhâka *herrührend.* — 2) m. Patron von Nabhâka.

नाभाग m. N. pr. verschiedener Männer. Auch Pl.

नाभागदिष्ट und नाभागनेदिष्ठ m. fehlerhaft für नाभानेदिष्ठ.

नाभागारिष्ट m. N. pr. eines Sohnes des Manu Vaivasvata. Vgl. नाभानेदिष्ठ.

नाभागि m. Patron. des Ambartsha.

1. नाभानेदिष्ठ m. N. pr. eines Sohnes des Manu Vaivasvata.

2. नाभानेदिष्ठ Adj. *von* Nâbhânedishṭha *herrührend.*

नाभानेदिष्ठीय Adj. dass.

नाभि 1) m. (nicht in der älteren Sprache) und f. (adj. Comp. f. इ und ई VÂMANA 5,49) *a*) *Nabel, eine nabelähnliche Vertiefung.* Auch नाभी. — *b*) *Nabe des Rades.* Auch नाभी; *m. — *c*) *Mittelpunct, die räumliche Mitte* und auch *das die Theile Zusammenhaltende.* *m. — *d*) *die enge Verbindung zwischen Verwandten; Verwandtschaft, Geschlechtsgemeinschaft;* vom Ort: *Heimat;* concret: *ein Engverbundener, Verwandter, Freund.* *m. — 2) m. *a*) *Moschusthier.* Geschlecht unsicher. — *b*) *das Haupt, der Oberste,* insbes. *unter Fürsten.* — *c*) N. pr. verschiedener Männer. — 3) (*f.) *Moschus.*

नाभिक 1) am Ende eines adj. Comp. *a*) *Nabel* HEMÂDRI 1,698,8. — *b*) *Nabe des Rades.* — 2) f. ई *a*) *eine nabelähnliche Vertiefung.* — *b*) **Achyranthes atropurpurea.*

*नाभिकण्टक m. = आवर्त.

नाभिकपुर n. N. pr. einer *Stadt.*

*नाभिकूपिका f. *Anschwellung des Nabels* GAL.

*नाभिगुडक m. *Nabelbruch.*

नाभिगुप्त m. N. pr. eines Sohnes des Hiraṇjaretas und eines von ihm beherrschten Varsha in Kuçadvîpa.

*नाभिगोलक m. *Nabelbruch.*

नाभिचक्र n. *Nabelkreis* (in der Mystik).

*नाभित्र m. 1) Bein. Brahman's. — 2) *Nabelschmutz* GAL.

*नाभित्रन्मन् m. Bein. Brahman's.

1. नाभिज्ञात Adj. *aus einem Nabel hervorgegangen.*

2. नाभिज्ञात Adj. *nicht von edler Geburt.*

नाभित्व n. Nom. abstr. von नाभि *Nabel* AIT. BR. 1,20.

नाभिदघ्न Adj. (f. नी) *bis zum Nabel reichend* ÇAT. BR. 3,3,4,28. NJÂJAM. S. 4, Z. 17.

नाभिधावत् Adj. *nicht zu Hülfe eilend* M. 9,274.

*नाभिनाडी f. *Nabelschnur.* Vgl. गर्भ°.

नाभिनाल n. und °ला f. dass. Zu belegen nur am Ende eines adj. Comp. (f. आ).

नाभिभू m. Bein. Brahman's Ind. St. 15,295.

नाभिमात्र Adj. (f. ई) *bis zum Nabel reichend* Ind. St. 13,273.

नाभिमान m. *Abwesenheit von Hochmuth, Bescheidenheit, Demuth.* अनभिमान v. l.

नाभिमूल n. *die Gegend unmittelbar unter dem Nabel* zu Spr. 3140.

*नाभिल Adj. von नाभि.

नाभिलक्षित Adj. *ungesehen, unbemerkt* JÂÑ. 3, 59. अनभिलक्षित v. l.

नाभिवर्धन n. 1) *das Abschneiden der Nabelschnur.* — 2) **Nabelschnur.* — 3) **Wohlbeleibtheit.*

नाभिवर्ष m. n. *der von* Nâbhi *beherrschte* Varsha.

*नाभील n. 1) *die Schamgegend beim Weibe.* — 2) *Nabelbruch.* — 3) *Nabelvertiefung.* — 4) *Beschwerde, Noth.*

नाभु m. von unbekannter Bed. GOP. BR. 2,2,13. VAITÂN.

नाभेय m. Patron. von नाभि.

नाभ्य 1) Adj. *a*) *aus dem Nabel hervorgekommen.* — *b*) als Beiw. Çiva's nach NÎLAK. so v. a. नाभिमर्कति. नाभिस्थानीय. — 2) n. *eine best. Opferhandlung* MÂN. GṚHJ. 2,7.

नाम 1) am Ende eines adj. Comp. (f. आ) = नामन् *Name.* — 2) Adv. s. u. नामन्.

1. नामक am Ende eines adj. Comp. (f. °नामिका; नामका wohl fehlerhaft) = नामन् *Name.*

2. °नामक Adj. (f. नामिका) *biegend, beugend.*

नामकरण 1) m. *Nominalsuffix.* — 2) n. *das Belegen Jmds* (Gen.) *mit dem Namen von* (°नाम्ना); *die Ceremonie der Namengebung* GAUT. °णं कर् *mit Jmd* (Gen.) *diese C. vornehmen.*

नामकर्मन् n. *die Ceremonie der Namengebung.*

नामकीर्तन n. *das Nennen des Namens Jmds* (Gen.) 215,13. insbes. *das Hersagen der Namen eines Gottes.*

नामगृह्य Absol. *unter Namensnennung* ÂPAST. ÇR. 3,14,1.

नामगोत्र n. Du. *Personen- und Familienname* GAUT. 2,23. KAUÇ. 55.

नामग्रह m., °ग्रहण n. (KÂD. 169,24) und °ग्राह m. *Erwähnung des Namens, Namensnennung.*

नामग्राहम् Absol. *unter Namensnennung.*

नामचन्द्रिका f., नामचरणभाष्य n. und °चरणवार्त्तिक n. Titel von Werken.

नामचौर m. *Namensdieb, der eines Andern Namen sich zueignet.*

नामजातिग्रह m. (M. 8,271) und °ग्रहण n. (KULL.) *Nennung des Namens und des Standes* (*der Kaste*).

नामतस् Adv. 1) = नाम्नस् Abl. von नामन्. — 2) *Namens, namentlich, mit Namen.* Mit कर् *Jmd* (Acc.) *mit dem Namen von* (Acc.) *belegen;* mit प्रच्छ *nach Jmds* (Acc.) *Namen fragen.* नाम नामतस् und नामतस् — नाम so v. a. नामतस् oder नाम allein.

नामतिक Adj. *in Filz gekleidet.*

नामतीर्थ m. N. pr. eines Mannes.

नामतस् Adv. *namentlich.*

नामदेव m. N. pr. eines Mannes B. A. J. 4,46.

*नामद्वादशी f. *eine best. religiöse Ceremonie, bei der* Durgâ *unter ihren zwölf Namen verehrt wird.*

नामधेय und °धा m. *Namengeber.*

नामधातु m. *ein denominativer Verbalstamm.*

नामधारक Adj. *nur den Namen von Etwas tragend, nur dem Namen nach Etwas* (Nom.) *seiend.*

नामधारिन् Adj. 1) am Ende eines Comp. *den Namen — führend, heissend.* — 2) = नामधारक GOBHAJ. 1,7.

नामधेय n. 1) *Benennung, Name.* नामधेयतस् *dem Namen nach* MUDRÂR. 26,16. — 2) *die Ceremonie der Namengebung.*

नामधेयकरण n. *die Ceremonie der Namengebung.*

नामधेयपद्धति Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

नामन् 1) n. (am Ende eines adj. Comp. f. नाम्नी, seltener नामन्) *a) Kennzeichen, Merkmal.* — *b) Erscheinungsform, Form, Art und Weise, modus.* — *c) Name, Benennung.* नाम्ना, नाम नाम्ना, नाम — नाम्ना und नाम्ना — नाम *mit Namen, Namens.* नाम ग्रभ् (ग्रह्) *den Namen nennen,* नाम भर् *einen Namen tragen.* — *haben,* नाम कर्, धा oder दा *einen Namen beilegen,* नाम्ना कर् oder वि-धा (130, 12) *Jmd benennen* (mit doppeltem Acc.). तस्य नामापि न ज्ञायते so v. a. *davon ist keine Spur mehr zu erkennen.* — *d) Personenname* (Gegensatz *Geschlechtsname*). — *e) Name,* so v. a. *Person, Wesen.* — *f) Name,* so v. a. *Geschlecht, Art.* — *g)* in der Grammatik *Nomen.* — *h) ein guter Name, Ruhm, Berühmtheit.* Nur am Ende eines adj. Comp. so v. a. *berühmt durch.* — *i) *Wasser.* — 2) नाम Adv. *a) Namens, mit Namen.* Zum Ueberfluss mit नाम्ना und नामतस् verbunden. — *b) nämlich, freilich, wirklich, allerdings, gerade.* — *c) vielleicht, etwa.* — *d)* nach einem Pron. interr. *doch, wohl.* — *e)* अपि नाम am Anfange eines Satzes mit Potent. *ob wohl, vielleicht.* — *f)* अपि नाम nach einem andern Worte hebt dieses noch stärker als अपि hervor. Vens. 38, 21. — *g)* मा नाम mit Potent. oder mit Ergänzung desselben *ach wenn doch nicht, wenn nur nicht.* — *h)* mit einem Imper. *immerhin* Spr. 7696.

नामन 1) Adj. *beugend, demüthigend.* — 2) n. *Depression unter dem Horizont* Goladhj. 9, 2.

नामनामिक Adj. als Beiw. Vishṇu's nach Nilak. = नाम्नि नाम्नि विदितः.

नामनिधान n. Titel eines Wörterbuchs der *Nomina.*

*नामनियतप्रवेश m. *ein best.* Samâdhi.

नामनौ f. *ein Schiff dem blossen Namen nach, kein wirkliches Schiff.*

नामपद् n. *Name* Bhâg. P. 6, 2, 11.

नामपारायण n. Titel eines Wörterbuchs der *Nomina.*

नामबिभर्तिन् Adj. *nur den Namen tragend* AV. 15, 13, 6. Wohl fehlerhaft.

1. नाममात्र n. *der blosse Name.*

2. नाममात्र Adj. *nur den Namen von Etwas tragend, dem blossen Namen nach Etwas* (Nom.) *seiend.*

नाममात्रावशेषित Adj. *von dem nur der Name übriggeblieben ist, todt.*

नाममाला f. 1) *Wörterbuch der Nomina.* — 2) Titel eines best. *Wörterbuchs* und eines med. Werkes (Bühler, Rep. No. 556).

नाममाहात्म्य n. Titel eines Werkes.

नाममुद्रा f. *ein Siegelring mit einem Namen.*

नामयज्ञ m. *ein Opfer nur dem Namen nach.*

नामरत्नविवरण n. Titel eines Werkes.

नामरूप n. Du. *Name und Gestalt* Çat. Br. 14, 4, 3, 15. 4, 3. Mund. Up. 3, 2, 8. Burnouf, Intr. 502.

नामरूपात्मक Adj. Ind. St. 9, 134.

नामलिङ्ग n. *das Geschlecht der Nomina, ein darüber handelndes Werk.*

नामलिङ्गानुशासन n. *die Lehre vom Geschlecht der Nomina.*

नामवत् Adj. *einen Namen habend* Comm. zu Âpast. Çr. 4, 1, 8.

*नामवर्जित und *नामविवर्जित (Gal.) Adj. *dumm, einfältig.*

नामव्यूक् m. *ein best.* Samâdhi Kâraṇḍ. 32, 12.

*नामशुण्डी f. *eine Gurkenart.*

नामशेष 1) Adj. (f. श्रा) *von dem nur der Name übrig geblieben ist, gestorben, todt* Uttarar. 28, 16. 17 (37, 19. 20). — 2) *m. *der Name als einziges Ueberbleibsel, Tod.*

नामसंग्रह m. *eine Zusammenstellung —, ein Wörterbuch der Nomina.* Auch °माला f.

नामसारोद्धार m. Titel eines Wörterbuchs der *Nomina.*

*नामाख्यातिक Adj. *sich auf das Nomen und das Verbum beziehend, diese betreffend.*

नामाङ्क Adj. *mit Jmds Namen bezeichnet.*

*नामादेशम् Absol. *mit Angabe des Namens.*

नामानुशासन n. Titel eines Wörterbuchs der *Nomina.*

नामावली f. Titel eines Werkes.

नामिक Adj. (f. ई) 1) *den Personennamen betreffend.* — 2) *das Nomen betreffend* Comm. zu Njâjas. 2, 2, 60. — नामिका s. u. नामक.

1. नामिन् Adj. *umbeugend* (einen Dentalen in einen Cerebralen).

2. नामिन् Adj. *einen Namen habend.*

1. नाम्बी m. *eine best. Körnerfrucht* Ind. St. 13, 436.

2. नाम्ब Adj. *aus der Körnerfrucht* Nâmba *bestehend.*

नाम्य Adj. *zu biegen, biegbar, zu spannen* (ein Bogen). — शिवी नाम्यान् Draup. 4, 12 fehlerhaft für शिबीनाघ्यान्.

नाम्रा v. l. für नम्र 2) Âçv. Çr. 2, 14, 30.

नार्य m. 1) *Führer.* — 2) *Führung, Leitung. — 3) *kluges Benehmen, Staatsklugheit.*

नायक 1) m. (adj. Comp. f. नायका) *a) Führer, Anführer, Leiter, Chef, Haupt.* Auch von *Göttern* gebraucht Ind. St. 14, 369. Mit und ohne सैन्यस्य *Heerführer.* — *b) Gebieter,* so v. a. *Gatte.* — *c) der Held —, der Liebhaber in einem Stücke.* — *d) der Mittelstein in einer Perlenschnur.* — *e) Paradigma, Musterbeispiel.* — *f)* N. pr. eines Mannes. Auch भट्ट°. — 2) f. नायिका *a) eine vornehme Dame.* — *b) Geliebte.* — *c) Heroine.* — *d) eine* Çakti *der* Durgâ.

नायकत्व n. *Führerschaft.*

नायकरत्न n. Titel eines Commentars.

*नायकाधिप m. *Fürst, König.*

नायकाय्, °यते *den Mittelstein in einer Perlenschnur darstellen.*

नायन Adj. *ocularis* Comm. zu Njâjas. 3, 1, 36.

नायिकाचूर्ण n. *ein best. Medicament* Rasar. 259. Rasendrak. 94.

नायिन् Adj. *führend* in अग्रयुत°.

नार् 1) Adj. *a) vom Menschen kommend, zum M. gehörig* Kaṇḍak. 70, 10. 74, 1. — *b) *geistig.* — 2) m. *a) Mensch, Mann.* — *b)* Pl. *Wasser.* Auch *f. श्रा. — *c)* = 1. नारायण 1) Ind. St. 14, 141. — *d) *Kalb.* — 3) f. नारी *a) Weib, Eheweib, ein weibliches* oder *weiblich benanntes Ding.* Vgl. नारि. — *b)* Bez. *zweier Metra.* — *c) *Opfer.* — *d)* N. pr. einer Tochter Meru's. — 4) *n. *a) eine Versammlung von Männern* oder *Menschen.* — *b) getrockneter Ingwer.*

1. नारक 1) Adj. (f. ई) *zur Hölle in Beziehung stehend, in der H. erfolgend,* — *befindlich, höllisch.* लोक m. *die Hölle.* — 2) m. *a) Höllenbewohner.* — *b) der Herr der Unterwelt.*

2. नारक m. *die Unterwelt, Hölle.*

नारकपालकुण्डलवत् Adj. *Menschenschädel als Ohrenschmuck tragend* Prab. 65, 10.

*नारकिक m. *Höllenbewohner.*

नारकिन् Adj. *der Hölle verfallend, in der H. wohnend;* m. *Höllenbewohner.*

*नारकीट m. 1) *ein best. Wurm.* — 2) *ein Mann, der Hoffnungen, die er zuvor erregt hat, wieder zu Nichte macht.*

*नारकीय m. *Höllenbewohner.*

नारङ्ग 1) m. f. (ई) *Orangenbaum.* — 2) *m. *a) der Saft der Pfefferpflanze.* — *b) Wüstling.* — *c) ein lebendes Wesen.* — *d) Zwilling.* — 3) *n. *gelbe Rübe* Râgân. 7, 211.

*नारङ्गपत्रक m. *gelbe Rübe.*

नारचन्द्रपद्धति f. Titel eines Werkes.

*नारजीवन n. *Gold.*

1. नारद und नारद 1) m. N. pr. *a)* verschiedener mythischer Personen, insbes. eines Ṛshi, der mit

den Göttern und den Menschen verkehrt und hierhin und dorthin berichtet. — *b*) verschiedener Männer Lalit. 378,10. Hem. Par. 5,30. — *c*) eines Berges. — 2) *f. आ *die Wurzel vom Zuckerrohr.*

2. नारद Adj. (f. ई) *zu* Nârada 1) *a*) *in Beziehung stehend.*

नारदपञ्चरात्र n., नारदपरिव्राजकोपनिषद् f. (Opp. Cat. 1), नारदपुराण n., नारदवचन n. (ebend.), नारदशिक्षा f. (ebend.), नारदसंहिता f. und नारदस्मृति f. (Opp. Cat. 1) Titel verschiedener Werke.

नारदिन् m. N. pr. eines Sohnes des Viçvâmitra.

नारदीय 1) Adj. *zu* Nârada 1) *a*) *in Beziehung stehend.* — 2) n. Titel verschiedener Werke Kâd. 84,14. 102,14.

नारदीयक Adj. = नारदीय 1).

नारदीयमहास्थान n. N. pr. einer Oertlichkeit.

नारदेश्वरतीर्थ m. N. pr. eines Tîrtha.

नारदोपनिषद् f. Titel einer Upanishad. °षद्दीपिका Titel eines *Commentars* dazu Opp. Cat. 1.

नारद्वासव n. Name eines Sâman Ârsu. Br.

नारसिंह 1) Adj. (f. ई) *auf* Vishṇu *in seiner Erscheinung als halb Mensch halb Löwe bezüglich, ihm eigen* u. s. w. — 2) m. *a*) *der 16te* Kalpa 2) *h*). — *b*) = नरसिंह Vishṇu *als halb Mensch halb Löwe.* — *c*) N. pr. eines Mannes. — 3) n. N. pr. einer Stadt.

नारसिंहचूर्ण n. *ein best. Aphrodisiacum.* Vgl. नर°.

नारसिंहतन्त्र n. Titel eines Tantra.

नारक्य Adj. *zwischen Mensch und Pferd stattfindend.* युद्ध n. *Kampf* Hariv. 2,24,61. नरक्य v. l.

नाराच 1) m. *a*) *eine Art Pfeil*, angeblich *ein eiserner; Pfeil* überh. — *b*) **ein best. Wasserthier.* — *c*) **Regentag.* — *d*) *eine best. Mixtur.* — 2) *f. ई *Goldschmiedswage.* — 3) n. *a*) *ein best. Medicament* Kâraka 6,18. Bhâvapr. 5,17. — *b*) *ein best. Metrum.*

नाराचक 1) n. *ein best. Metrum.* — 2) f. °चिका *a*) **Goldschmiedswage.* — *b*) *ein best. Metrum.*

नाराचघृत n., नाराचचूर्ण n. und नाराचरस m. Bez. *bestimmter Medicamente* Mat. med. 204. 229. 230.

1. नारायण् m. 1) Patron. des personificirten Purusha. Häufig in Verbindung mit नर genannt und mit Vishṇu oder Kṛshṇa identificirt. — 2) *das von* Nârâjaṇa 1) *verfasste* Purusha-*Lied* ṚV. 10,90. — 3) als Synonym von Vishṇu Bez. *des zweiten Monats.* — 4) mystische Bez. *des Lautes* आ. — 5) N. pr. verschiedener Männer.

2. नारायण 1) Adj. *zu* 1. नारायण 1) *in Beziehung stehend, von ihm kommend, zu ihm gehörend* u. s. w. क्षेत्र n. Bez. *der Ufer der* Gañgâ *bis zu einer Entfernung von vier* Hasta *vom Wasser.* तैल n. *ein best. heilkräftiges Oel* Bhâvapr. 3,124. Mat. med. 261. चूर्ण n. *ein best. Heilpulver* Bhâvapr. 4, 150. — 2) f. ई *a*) Bein. α) **der* Lakshmî. — β) der Durgâ. — γ) **der* Gañgâ und der Gaṇḍakî. — *b*) Patron. der Indrasenâ. — *c*) **Asparagus racemosus.*

नारायणकण्ठ m. N. pr. eines Autors.

नारायणकल्प m. und नारायणगीता f. Titel zweier Werke.

नारायणगुप्त (?) m. N. pr. eines Fürsten.

नारायणचक्रवर्तिन् m. N. pr. eines Grammatikers.

नारायणतत्त्ववाद m. Titel eines Werkes.

नारायणतार m. N. pr. eines Autors.

नारायणतीर्थ 1) m. desgl. — 2) n. N. pr. eines Tîrtha.

नारायणतीर्थतरंग m. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

नारायणदासमिश्र m. N. pr. eines Autors.

नारायणदीक्षित m. N. pr. eines Mannes.

नारायणदेव m. 1) **der Gott* Nârâjaṇa. — 2) N. pr. eines Autors.

नारायणदैवविद् m. N. pr. eines Mannes.

नारायणपण्डित m. desgl.

नारायणपद्धति f. Titel eines Werkes.

नारायणप्रिय 1) m. Bein. Çiva's. — 2) **n. *gelbes Sandelholz.*

नारायणबलि m. *eine best. Leichenfeier.* °प्रयोग m., °समर्थन n. und °स्वयंप्रयोजनसङ्गिका f. Titel von Werken Opp. Cat. 1.

नारायणभट्ट m. N. pr. eines Autors.

नारायणमय Adj. *in* 1. Nârâjaṇa 1) *bestehend, ihn darstellend* Agni-P. 37,10.

नारायणवार्त्तिक n., नारायणविलास m., नारायणवृत्ति f. (Opp. Cat. 1) und नारायणशब्दार्थ m. (ebend.) Titel von Werken.

नारायणश्रीगर्भ m. N. pr. eines Bodhisattva.

नारायणश्रुति f. wohl = नारायणोपनिषद्.

नारायणसरस् n. N. pr. eines *Sees.*

नारायणसरस्वती m. N. pr. eines Scholiasten.

नारायणसरोवरमाहात्म्य n., नारायणसारसंग्रह m. und नारायणसूत्र n. (Opp. Cat. 1) Titel von Werken.

नारायणसूरि m. N. pr. eines Mannes.

नारायणस्मृति f. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

नारायणस्वामिन् m. N. pr. eines Mannes.

नारायणाय्, °यते *zum Gotte* Nârâjaṇa *werden, ihm gleichen.*

नारायणाश्रम m. Nom. pr. 1) einer *Einsiedelei.* — 2) eines Autors.

नारायणाश्रमीय n. *das Werk des* Nârâjaṇâçrama Opp. Cat. 1.

नारायणि m. N. pr. eines Sohnes des Viçvâmitra.

नारायणीय 1) Adj. (f. आ) *zu* Nârâjaṇa *in Beziehung stehend, von ihm handelnd* u. s. w. — 2) n. Titel verschiedener Werke Opp. Cat. 1. °व्याख्या f. und °व्याख्याभक्तिदीपिका f. desgl. ebend.

नारायणीयक Adj. = नारायणीय 1) Agni-P. 39,4.

नारायणेन्द्र m. N. pr. eines Scholiasten.

नारायणोपनिषद् f. Titel einer Upanishad. °षट्टीका und °षद्दीपिका f. Titel zweier Werke Opp. Cat. 1.

*नाराल Adj. = नरालिरिव गण शर्कराादि in der Kâç.

नाराशंस 1) Adj. (f. ई) *a*) *zum Lobe des Mannes* oder *der Männer dienend.* — *b*) *dem* Agni Narâçañsa *geweiht, denselben betreffend, — enthaltend* u. s. w. — 2) m. *a*) Bez. *gewisser* Soma-*Becher, bei deren Genuss Worte gesprochen werden, in welchen* Narâçañsa *erwähnt wird.* — *b*) Pl. Bez. *bestimmter Manen.* — 3) f. ई Pl. Bez. *bestimmter Sprüche* Ind. St. 9,120. — 4) n. *eine Erzählung, die freigebige Männer verherrlicht,* Ind. St. 14,442.

नाराशंसपङ्क्ति Adj. *mit einer Fünfzahl von* Narâçañsa *genannten* Soma-*Bechern begangen* (यज्ञ) Ârr. Br. 2,24,3 (नरा° gedr.).

नाराशर्य m. N. pr. eines Mannes.

नारि f. = नारी *Weib, Eheweib.*

*नारिक Adj. (f. ई) 1) *wässerig.* — 2) *geistig.*

नारिकेर m. *Cocosnussbaum, Cocosnuss* 179,10.

नारिकेल m. 1) dass. °कुकर Râgat. 7,1126. — 2) N. pr. = °द्वीप.

नारिकेलक्षार m. *ein best. Medicament* Mat. med. 86.

नारिकेलद्वीप m. N. pr. einer *Insel.*

*नारिकेलि und *°ली f. = नारिकेर.

नारिङ्ग m. (Kâraka 1,27. Ind. St. 15,326) und °ङ्गी f. (zu Spr. 1139) = नारङ्ग 1).

*नारिङ्गकन्द m. *gelbe Möhre.*

नारिष्ट und °क (Comm. zu Gaim. 5,2,17) = नारिष्टक.

नारिष्ठ m. Du. nach dem Comm. *das Verdauungsfeuer und der Wind des Athems.* नारिष्ठकामाः.

नारीक 1) am Ende eines adj. Comp. = नारी *Weib.* — 2) n. im Sâṁkhja *eine der 9 Arten der* Tushṭi.

नारीकवच (*Weiber zum Panzer habend*) m. Bein. Mûlaka's.

नारीकुञ्जर m. von unbekannter Bed. Ind. St. 15, 327. Paṇḍ.

नारीकेल 1) m. *a) *Cocosnussbaum, Cocosnuss. — b) N. pr. einer Insel. — 2) *f. ई a) = 1) a). — b) *ein aus der Milch der Cocosnuss bereitetes berauschendes Getränk.*

*नारीच n. *Corchorus capsularis.*

*नारीतरंगक m. *Wüstling.*

नारीतीर्थ n. Pl. N. pr. bestimmter Tirtha.

नारीपत्तन n. N. pr. einer *Stadt.*

नारीमय Adj. *nur* oder *ganz aus Weibern bestehend* Kâd. 94,3.

नारीमुख m. Pl. N. pr. eines Volkes.

नारीयान n. *Frauenwagen.*

*नारीष्टा f. *arabischer Jasmin* Râǵân. 10,82.

नारीष्ठ Adj. *auf die Weiber versessen.*

नारुंतुद Adj. *keine wunde Stelle berührend, Niemand verletzend.*

नारेय m. N. pr. eines Sohnes des Bhaṅgakâra.

तारेय v. l.

नारोपायन (?) m. N. pr. eines Mannes. Pl. *sein Geschlecht.*

*नार्कल्पि m. Patron. von नृकल्प.

*नार्कुट Adj. von नृकुटी Kâlj. in Mahâbh. 8,49,a.

*नार्तिक Adj. von नर्त.

*नार्नमनि m. Patron. von नृनमन.

*नार्पत्य Adj. von नृपति.

*नार्मत m. Patron. von नृमत्.

नार्मद 1) Adj. *zum Fluss* Narmadâ *gehörig.* प्रवाक् m. *der Strom der* N. — 2) m. (*Metron. von नर्मदा) N. pr. eines Mannes Harîv. 8019.

नार्मर m. N. pr. eines Dämons.

नार्मिणी (viersilbig) Adj. f. als Beiw. einer Burg.

नार्मेध 1) m. Patron. des Çakapûta. — 2) n. Name eines Sâman.

(नार्य) नारिय m. N. pr. eines Mannes.

*नार्यङ्ग m. = नारङ्ग *der Orangenbaum.*

*नार्यतिक्त m. = अनार्यतिक्त *Gentiana Chiraita.*

नार्षद m. 1) Patron. Kaṇva's. — 2) N. pr. eines Dämons.

नाल 1) Adj. *aus Rohrschilf gebildet, — bestehend* (Wald). — 2) (*f. आ und ई) und n. *a) ein hohler Stengel,* insbes. *ein Lotusstengel. — b) Röhre, ein röhrenartiger Gegenstand* überh. Bâlar. 28,3. — 3) f. आ N. pr. eines Flusses. नीला v. l. — 4) f. *ई *a) Gemüsestengel. — b) ein Werkzeug zum Durchbohren der Elephantenohren. — c) ein Zeitraum von 24 Minuten. — d) Lotusblüthe. — e) Hibiscus cannabinus* Mat. med. 311. — 5) n. *a) Harnröhre. — b) Stiel.* Nur am Ende eines adj. Comp. (f. आ) MBu. 7,2,24. — *c) eine best. Verzierung an einem Wagen. — d) *Auripigment.*

नालक 1) am Ende eines adj. Comp. *Stengel,* insbes. *ein Lotusstengel;* vgl. चारु°. — 2) *m. *eine Erbsenart* Gal. — 3) f. नालिका *a) *Stengel, Lotusstengel. — b) eine best. Gemüsepflanze. — c) eine best. Pflanze,* = चर्मकशा. — *d) *ein Werkzeug zum Durchbohren der Elephantenohren. — e) ein Zeitraum von 24 Minnten. — f) eine spöttisch-scherzhafte Räthselrede. — g) Anspielung, versteckter Wink* Spr. 4046.

*नालकिनी f. *Lotusgruppe, Lotusteich.*

नालन्द m. N. pr. eines Dorfes in der Nähe von Râǵagṛha.

*नालन्दर m. N. pr. eines buddh. Klosters.

*नालवंश m. *Rohrschilf* Râǵân. 8,104.

*नालाण्डा f. = नालन्द.

नालाय्, °यते *den Stiel* (einer Axt) *darstellen.* °यित *einen Stiel darstellend.*

नालायन m. Patron. Auch Pl.

नालास्त्र n. *Muskete, Kanone* Çukran. 4,1035.1037.

नालि f. 1) *ein röhrenartiges Gefäss im Leibe. — 2) am Ende eines adj. Comp. *ein Zeitraum von 24 Minuten.*

नालिक 1) Adj. in Verbindung mit आसन *eine bes. Art des Sitzens.* — 2) am Ende eines adj. Comp. *ein Zeitraum von 24 Minuten;* vgl. षष्टालिक. — 3) m. *a) ein Händler mit* — (?) Paṅkad. — *b) *Büffel. — 4) n. *a) Geschützrohr* Çukr. 4,1024. 1026. — *b) *Lotusblüthe. — 5) *m. oder n. *Myrrhe.* — 6) *m., f. oder n. *ein best. Blasinstrument.* — नालिका f. s. u. नालक.

नालिकापुष्प n. *eine best. Blume.*

नालिकेर 1) m. f. (ई Bâlar. 38,3. Paṅkad.) *Cocosnussbaum, Cocosnuss.* — 2) m. N. pr. einer Gegend.

नालिकेल 1) m. *Cocosnussbaum.* — 2) n. *Cocosnuss.*

*नालिनङ्ग m. *Rabe.*

*नालिता f. *eine best. Gemüsepflanze.*

नालिनी f. mystische Bez. *des rechten Nasenlochs.*

नालीक 1) m. *a) eine Art Pfeil. — b) *Körper oder Glied des Körpers.* — 2) *m. n. *Lotusblüthe.* — 3) *n. *Lotusgruppe.*

*नालीकिनी f. *Lotuspflanze, — gruppe, — teich.*

*नालीप m. *Naucleа Cadamba.* Vielleicht ein verlesenes ना नीप:.

*नालीव्रण m. *Fistel.*

*नाल्य Adj. von नल.

1. नाव m. *Jubelruf.*

2. नाव 1) am Ende und am Anf. einiger Comp. = नौ *Schiff.* — 2) f. नावा dass.

नावन n. *Niesemittel.*

नावनीत Adj. (f. ई) 1) *von Butter kommend* Nâm. 1,4,28. — 2) *weich wie Butter* 43,14. 15.

नावनीय Adj. *gut als Niesemittel* Karaka 1,5.

नावप्रध्वंशन n. N. pr. einer Oertlichkeit.

नावमिक Adj. *der neunte.*

*नावयज्ञिक Adj. *zum Erstlingsopfer in Beziehung stehend.*

नावर m. N. pr. eines Geschlechts.

नावाज m. *Schiffer, Bootsmann.*

*नावारोढ् m. dass.

नाविक 1) m. dass. — 2) n. Name eines Sâman.

नाविकनायक m. *Schiffskapitän* Daçak. (1925) 2, 107,7. 18.

नाविकपति m. dass. ebend. 116,18.

*नाविन्, नावोपजीवन und नावोपजीविन् (MBu. 13,48,21) m. *Schiffer, Bootsmann.*

*नाव्य, नाव्यति *sich ein Schiff wünschen.*

1. नाव्य, नाविय 1) Adj. (f. या) *a) schiffbar. — b) für ein Schiff zugänglich.* — 2) f. या und n. (230,1) *ein schiffbarer Fluss, Strom.*

2.*नाव्य n. *Neuheit.*

नाव्युदक n. *Wasser in einem Schiffe.*

1. नाश m. (adj. Comp. f. आ) *das Verlorengehen, Verlust, das Verschwinden, Zunichtewerden, Zugrundegehen, Untergang, Vernichtung, Verderben.* दुःस्वप्न° Adj. *böse Träume verscheuchend.*

2. नाश m. *Erreichung* in 1. दूर°.

नाशक Adj. (f. नाशिका) *vertilgend, zerstörend, zu Nichte machend, zu Grunde richtend, Verderben bringend;* mit Gen. oder am Ende eines Comp. Vgl. अर्थ° Nachtr. 3.

नाशन 1) Adj. (f. ई) *vertreibend, vernichtend, zerstörend, verderbend, zu Grunde richtend;* mit Gen. oder am Ende eines Comp. — 2) n. *das Verlorengehenlassen* Âpast. *Verscheuchen, Vertreiben, Vernichten, Verderben, Zugrunderichten.* अधीतस्य *das Entschwindenlassen, Vergessen.* °पातनाशनैः Kathâs. 74,16 fehlerhaft für °पातानशनैः.

°नाशनकर Adj. (f. ई) *zu Nichte machend* Spr. 7853.

नाशयित्री Nom. ag. f. *Vertreiberin.*

*नाशशत (?) m. N. pr. eines buddh. Patriarchen.

नाशिन् Adj. 1) *verloren gehend, verschwindend, vergehend.* — 2) am Ende eines Comp. *vertreibend, vernichtend, zu Grunde richtend.*

नाशिर *ein ausgepresster* Soma-*Stengel* Ârsh. 85,12.

नाशी f. N. pr. eines Flusses bei Benares.

नाश्नुक Adj. (f. या) *verschwindend, vergehend.*

नाप्य Adj. 1) *zu verbannen, aus dem Lande zu verweisen.* — 2) *zu Nichte zu machen.* Nom. abstr. °त्व n. Kap. 6,14.

नाष्टिक m. *der Eigenthümer eines verloren gegangenen Gegenstandes.*

नाष्ट्रा f. 1) *Gefahr, Verderben.* — 2) *verderbliche Macht, Unhold.*

1. नास् f. Du. *Nase.*

2.* नास्, नासते (शब्दे).

1. नासत्य (auch viersilbig) 1) Adj. ṚV. 4,3,6. — 2) m. Du. Bez. *der beiden* Açvin. Später Sg. als N. pr. des einen der beiden Açvin.

2. नासत्य 1) Adj. *zu den beiden* Açvin *in Beziehung stehend.* — 2) *f. आ *das Mondhaus* Açvinî.

नासदासीय Adj. von नासदासीत् (ṚV. 10,129,1) Çaṁk. zu Bâdar. 2,4,8.

नासा f. 1) Du. und Sg. (128,28) *Nase.* Am Ende eines adj. Comp. f. आ. — 2) *ein nasenartig hervorstehendes Holz über einer Thür. — 3) *Gendarussa vulgaris* Râǵan. 4,48.

नासाग्र n. *Nasenspitze* Gaut. 1,26. Chr. 264,22.

*नासाक्विनी f. *ein best. Vogel.*

नासाक्ष्वर m. *eine best. Krankheit der Nase.*

*नासादारु n. = नासा 2).

नासानाक् m. *Verstopfung der Nase.*

नासान्तिक Adj. *bis zur Nase reichend.*

नासापरिशोष m. *Hitze und Trockenheit der Nase.*

नासापरिस्राव m. *flüssiger Schnupfen.*

नासापाक m. *eine best. Krankheit der Nase, wobei sich diese entzündet und wund wird.*

नासापुट m. *Nasenflügel* Hemâdri 1,445,18.

नासाप्रतीनाक् m. = नासानाक्.

नासामूल n. *Nasenwurzel.*

नासायोनि m. *ein Schwächling, der durch den Geruch der Geschlechtstheile zur Begattung gereizt werden muss,* Bhâvapr. 1,24.

नासारक्तपित्त n. *Nasenbluten.*

नासारन्ध्र n. *Nasenloch* Comm. zu Çiç. 5,54.

नासारोग m. *Nasenkrankheit.*

नासार्बुद und नासार्शस् n. *Nasenpolyp.*

*नासालु m. *ein best. Baum.*

नासावंश m. *Nasenrücken* Hemâdri 1,445,17.

नासावभङ्ग m. *das Einfallen der Nase* Suçr. 2, 261,18.

नासाविरोक n. (nach dem Comm.) *Nasenloch* Çiç. 5,54.

नासाविवर n. dass.

नासावेध m. *das Durchbohren der Nase* (beim Vieh).

*नासासंवेदन m. *Momordica Charantia* Râǵan. 3,112.

नासास्राव m. = नासापरिस्राव.

नासिक (Ind. St. 14,111) und °त्र्यम्बक N. pr. einer Oertlichkeit.

*नासिकंधम Adj. *durch die Nase blasend.*

*नासिकंधय Adj. *durch die Nase trinkend.*

नासिकवत् Adj. *benaset.*

नासिका f. 1) Sg. *Nasenloch* und *Nase* (später); Du. *Nase.* Am Ende eines adj. Comp. f. आ und *ई. — 2) *= नासा 2). — 3) *Bein. der Açvinî, der Mutter der beiden Açvin.

नासिकाग्र n. *Nasenspitze.* °तस् Adv. Ind. St. 10,433.

नासिकाक्षिद्र n. *Nasenloch* Mân. Çr. 8,19.

*नासिकाक्षिन्वी f. = नासाक्षिन्वी.

नासिकापाक m. = नासापाक.

नासिकापुट m. = नासापुट.

नासिकामल n. *Rotz* Schol. zu Çâk. 23,21.

नासिकामूल n. *Nasenwurzel.*

नासिकास्रोतस् n. *Nasenloch* Gobh. 2,6,11 (°स्रोतस् gedr.).

नासिक्य 1) Adj. (f. आ) *a) in der Nase befindlich, aus der Nase kommend* Vaitân. — *b) durch die Nase gesprochen, nasal* Hemâdri 1,723,21 (भाषणम् zu lesen). — 2) m. *a) Nasenlaut. — b) ein* (von den Grammatikern angenommener) *dem sogenannten Jama verwandter nasaler Zwischenlaut. — c)* *Du. *die beiden* Açvin. — *d)* Pl. N. pr. eines Volkes. — 3) *n. *a) Nase. — b)* N. pr. einer Stadt.

*नासिक्यक n. *Nase.*

नासिर् n. wohl *Vorhut* Kâd. 2,103,14.

नासीर 1) *m. *Vordermann.* — 2) (*n.) wohl *Vorhut* Harshaḱ. 173,9.

*नासीत्थ n. *Rotz* Gal.

नास्तिक Adj. *ungläubig;* m. *ein Ungläubiger, ein Atheist* Gaut. Âpast.

नास्तिकता f. *Unglaube, Atheismus.*

नास्तिकवृत्ति Adj. *die Lebensweise eines Atheisten führend* oder *von einem Atheisten seinen Lebensunterhalt empfangend* Vishṇus. 54,15.

नास्तिक्य n. = नास्तिकता. कर्मणाम् *der Nichtglaube an die Folgen der Werke.*

*नास्तितद् m. = नास्तिद्.

नास्तिता f. und नास्तित्व (Kap. 6,1) n. *Nichtexistenz.*

*नास्तिद् m. *der Mangobaum.*

नास्तिमूर्ति Adj. *körperlos* Naish. 8,29.

नास्तिवाद् m. *Unglaube, Atheismus* Kâd. 57,10.

नास्य n. 1) *der dem Zugvieh durch die Nase gezogene Zügel.* — 2) etwa *Niesemittel, Errhinum* in °ग्रासम्.

नास्यग्रासम् Absol. *in den Mund steckend, wie wenn man Etwas in die Nase steckte,* so v. a. *wie Nichts in den Mund steckend* Hariv. 3,125,9. Nach einer anderen Lesart könnte °ग्रासम् Acc. von °ग्रास sein.

नाह् m. 1) *das Binden. — 2) *Verstopfung* in नासा°. — 3) *Fallstrick, Falle.*

1. नाक्ष 1) Adj. (f. ई) *stammverwandt.* — 2) m. *Stammgenosse.*

2. नाक्ष m. 1) Patron. Jajâti's. — 2) N. pr. eines Schlangendämons.

*नाक्षि m. Patron. Jajâti's.

1. नि Adv. *niederwärts, hinunter; hinein; rückwärts.* Mit Ausnahme eines Falles nur in Verbindung mit einem Verbum oder am Anfange eines Comp. Hier bisweilen = निस्.

2. नि Adj. in शतनि.

3. नि *die 7te Note.*

निंस्, निंस्ते (Bhaṭṭ.) 1) *küssen.* — 2) *begrüssen.* — Zu belegen nur निनिंसते, निंसत und निनिंसान. — Mit परि in °णिंसक. — Mit प्र in *प्रणिंसितव्य und प्रनिंसितव्य.

°निंसिन् Adj. *küssend.* नेत्र° *die Augen k.,* so v. a. *sich auf sie herablassend* (Schlaf) Daçak. (1925) 2,128,3.

निःक° u. s. w. s. u. निष्क° u. s. w.

निःक्षत्र Adj. (f. आ) *keine Kriegerkaste habend.* °त्रे *als es keine Kr. gab.* °करण n. *das Bringen um die Kr.,* mit Gen.

निःक्षत्रिय Adj. (f. आ) dass. Bâlar. 99,13.

निःक्षेत्र VP. 4,4,38 fehlerhaft für निःक्षत्र.

निःक्षेप m. *das Wegschicken, Entfernen.* Unbestimmbar Verz. d. Oxf. H. 86,*b*,21.

निःप° u. s. w. und निःफ° u. s. w. s. u. निष्प° und निष्फ°.

निक n. प्रजापतेः Name eines Sâman Ârsh. Br.

निकष् m. *Achselgrube.*

निकट Adj. *zur Seite befindlich, nahe gelegen;* Subst. (*m. n.) *Nähe.* °टम् *in die Nähe von, hin zu* (Gen. oder im Comp. vorangehend); °टे *in der Nähe von, bei* und auch *hin zu* (153,15); °टात् *aus der Nähe —, weg von.*

निकटग, निकटवर्तिन् (Paṅkad. 49) und निकटस्थ (Spr. 3697. 7577. Daçak. [1925] 2,129,5) Adj. *in der Nähe stehend, — befindlich.*

निकटी Adv. mit भू *sich nähern, Jmd* (Gen.) *nahe sein* Kâd. 85,23. Harshaḱ. 130,8.

*निकथितिन् Adj. = निकथितमनेन.

निकमस् Infin. zu 4. कम् mit नि Kâṭh. 26,2.

निकर m. (adj. Comp. f. आ) 1) *ein dichter Haufe, Menge.* — 2) *Honorar.* — 3) *Schatz. — 4) *das Beste von einer Sache.*

निकर्तन 1) Adj. *Jmd schindend*, so v. a. *Jmd das Geld abnehmend* (nach Nîlak.) MBh. 5,30,28, v. l. — 2) n. *a) das Abhauen.* — *b) das Schinden Jmds*, so v. a. *das Jmd um sein Geld Bringen* (nach Nîlak.) MBh. 5,30,28.

निकर्तर् Nom. ag. *der schlecht —, der gemein verfährt* MBh. 3,35,10.

निकर्तवे Dat. Inf. zu 1. कृ mit नि RV. 8,78,5.

निकर्तव्य n. impers. *schlecht —, gemein zu verfahren gegen* (Gen.).

निकर्ष m. *Abnahme, ein geringeres Maass, Herabsetzung* Çaṅk. zu Bâdar. 3,3,37. Auch fehlerhaft für निकष.

निकष 1) m. *a) das Einreiben, Aufstreichen* Spr. 4714. — *b) Walze* oder *Egge* Âpast. — *c) Probirstein.* — *d)* Titel eines Werkes. — 2) f. आ N. pr. der Mutter Râvaṇa's (Prasannar. 28,17) und *der Rakshas überh. — 3) n. *der auf dem Probirstein aufgetragene Goldstreifen.*

निकषग्रावन् m. *Probirstein.*

निकषण 1) n. *das Abreiben* Comm. zu Âpast. Çr. 2,11,3. — 2) m. oder n. *Probirstein.*

निकषपाषाण m. *Probirstein.*

निकषा Adv. 1) *in der Nähe von*, mit Acc. — 2) **mitten in.*

*निकषात्मज m. *ein Rakshas.*

निकषाय्, °यते *ein Probirstein sein.* °निकषायमाण *ein Pr. für — seiend.*

निकषाश्मन् und निकषोपल (Dh. V. 18,11) m. *Probirstein.*

*निकाणम् Absol. °णामक्षि *mit zugekniffenen Augen.* Vgl. *अक्षि° Nachtr. 1.

1. निकाम m. *Verlangen, Begehren, Wohlgefallen.* निकामम्, निकामतस् und निकाम° *nach Wunsch, zur Genüge, hinlänglich, reichlich, ganz und gar* Spr. 3698.

2. निकाम Adj. *begierig, heftig verlangend, gierig.* Als Bez. eines Agni Çâṅkh. Gṛhj. 5,2.

निकामधरण Adj. *nach Wunsch tragend* TBr. 3, 6,12,1.

निकामन् Adj. = 2. निकाम.

निकामन n. *Verlangen.*

निकाय m. 1) *Gruppe, Klasse, Verein.* — 2) **Schule* (buddh.). — 3) *Haufe, Menge.* — 4) *Schlupfwinkel.* — 5) **Wohnort.* — 6) *der Körper.* — 7) *Wind.* — 8) **Zeit.* — 9) **die Allseele.*

*निकायान्तरीय Adj. *zu einer anderen Schule gehörig* (buddh.).

निकायिन् m. *ein best. Opfer.*

*निकाय्य m. n. *Wohnung.*

1. निकार m. 1) *Demüthigung, Beleidigung, Kränkung.* — 2) **Tödtung* Gal.

2. *निकार m. *das Schwingen* — oder *Aufspeichern von Korn.*

*निकारण n. *das Tödten.*

निकारिन् m. *Unterdrücker.*

*निकाल्य m. von unbekannter Bed.

निकावल्गा f. N. pr. einer Frau. Vielleicht sind zwei Namen gemeint.

निकाश m. 1) *Gesichtskreis, Nähe.* °शं मे *mir vor Augen, zu mir.* — 2) am Ende eines adj. Comp. *Schein, Aussehen.* Nom. abstr. °त्व n.

निकाषम् Absol. in अणिकाषम् (Nachtr. 2) und क्विरण्य°.

निकिल्बिष n. *Entsündigung.*

*निकुचिति f. Nom. act. von कुच् mit नि.

*निकुञ्चकर्णि m. *mit herabhängenden Ohren.*

*निकुञ्च m. *Schüssel* Gal.

निकुञ्चक m. 1) *Calamus Rotang* Bhâvapr. 1,207. — 2) **ein best. Hohlmaass.*

निकुञ्चन n. wohl *das Einschrumpfen* Karaka 6,23.

निकुञ्ज m. (*n.) *Gebüsch.*

*निकुञ्जिकाक्षा f. *eine der Mimosa concinna ähnliche Pflanze* Râǵan. 8,77.

निकुट्टन n. *das Niederschmettern* Varâh. Brh. 25(23),6.

निकुब्ज Adj. *gekrümmt* Lalit. 251,18.

निकुम्भ 1) m. (*f. ई) *Croton polyandrum* Râǵan. 6,160. — 2) m. N. pr. *a)* eines Dânava. — *b)* eines Rakshas. — *c)* eines Wesens im Gefolge α) Çiva's. — β) Skanda's. — *d)* eines der Viçve Devâs. — *e)* verschiedener Männer.

*निकुम्भाख्यबीज n. *Croton Jamalgota* Râǵan. 6,166 (hier निकुम्भ्याश्च बीजम्).

निकुम्भित n. *ein best. Tact.*

निकुम्भिल m. f. (आ) N. pr. einer Oertlichkeit und eines Heiligthums auf Ceylon.

निकुरम्ब, निकुरुम्ब (Viddh. 27,14) und °क m. n. *Menge.*

निकुलीनका f. *eine Art Flug.* °निका v. l.

निकूल Adj. *bergab gehend* in उत्कूलनिकूलं.

निकूलवृत्त m. N. pr. eines *Baumes.*

निकृत 1) Adj. s. u. 1. कृ mit नि. — 2) n. = निकृति 3) Spr. 5173, v. l.

निकृति 1) Adj. *unredlich, unehrlich, gemein.* — 2) m. N. pr. eines der 8 Vasu. निर्ऋति v. l. — 3) f. *Unredlichkeit, unehrliches Verfahren, Betrug, Ueberlistung, Gemeinheit.* Personificirt als Tochter Adharma's und Mutter Lobha's (MBh. 12,271, 13) und als Schwester Lobha's und Tochter Dambha's (Bhâg. P. ed. Bomb. 4,8,3).

निकृतिजीवन Adj. *von Unredlichkeit lebend, sich unredlich betragend* MBh. 12,95,16.

निकृतिजुष् Adj. *am Betruge Gefallen findend.*

निकृतिन् und निकृतिमत् Adj. = निकृति 1).

निकृत्या f. = निकृति 3).

निकृत्वन् Adj. *trügerisch.*

निकृत्तन 1) Adj. *am Ende eines Comp. niedermetzelnd, abschneidend.* — 2) m. *eine best. Hölle.* — 3) n. *a) das Niedermetzeln, Abschneiden* (der Haare u. s. w.). — *b) ein Instrument zum Abschneiden* in नख°.

निकृष्ट 1) Adj. s. u. 1. कृष् mit नि. — 2) n. *Nähe* Suçr. 1,94,4.

निकृष्टाशय Adj. *eine gemeine Gesinnungsweise habend.* Nom. abstr. °ता f. Benf. Chr. 196,7.

निकृष्टी Adv. mit कृ *übertreffen* Comm. zu Kâvjâd. 2,37.

निकृष्टोपाधि Adj. *von etwas Niedrigerem bedingt.* Nom. abstr. °ता f. 259,31.

निकेत m. n. (ausnahmsweise; adj. Comp. f. आ) 1) *Wohnung, Wohnstätte, Aufenthaltsort.* — 2) in der Med. *Sitz* oder *Behälter eines der den Körper constituirenden Grundstoffe* Karaka 3,5. — 3) vielleicht *Bienenstock* MBh. 11,5,17. — 4) *ein Stadium im religiösen Leben eines Brahmanen* MBh. 3,134, 11. — 5) *Erkennungszeichen.*

निकेतन 1) n. (adj. Comp. f. आ) *Wohnhaus, Wohnstätte* Gaut. — *eines Gottes*, so v. a. *Tempel; Stätte für* (Gen.) Ind. St. 14,388. — 2) *m. *Zwiebel.*

निकोच m. *das Zusammenkneifen.* अक्षि° Pl. *der Augen.*

निकोचक m. *Alangium decapetalum*; n. *die Frucht* Râǵan. 9,74. Bhâvapr. 1,208.

निकोचन n. = निकोच.

*निकोठक m. = निकोचक.

निकोथक m. N. pr. eines Lehrers.

निकोश्य *ein best. Theil der Eingeweide* (des Opferthiers) in शिङ्गी°.

निष्कृकस्त Adj. *reine Hände habend.*

निक्रमण n. 1) *das Auftreten* (mit dem Fusse). — 2) *Ort des Auftretens, Fussstapfe.*

निक्रीड m. *Spiel.* मरुतां निक्रीडा: Name eines Sâman Ârsh. Br.

*निक्काण und *निक्काण m. *Laut, Ton.*

निक्, निंक्ति 1) *durchbohren.* — 2) **küssen.* — Mit अनु *entlang bohren.* — Mit *प्र *verzehren.* — Mit वि *durchbohren.*

*निक्त 1) Adj. *küssend* in पुष्प°. — 2) f. आ *Nisse*; richtig लिक्षा.

निनुभा f. N. pr. der Mutter Maga's.

निक्षेप m. 1) *das Niedersetzen. Hinstellen, Daraufwerfen* Mեgh. °पक्षनिक्षेप *das Stellen auf die Seite von, das Rechnen zu, das Halten für eine Art von.* — 2) *das Werfen —, Richten* des Auges (im Comp. vorangehend) *auf* (Loc.). — 3) *Depositum, ein zur Aufbewahrung anvertrauter Gegenstand.*

निक्षेपचिन्तामणि m. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

निक्षेपण n. 1) *das Niedersetzen, Hinstellen.* — 2) *Mittel —, Ort der Aufbewahrung.*

निक्षेपदीप m. und निक्षेपरत्ना f. Titel zweier Werke Opp. Cat. 1.

निक्षेपलिपि f. *eine best. Art zu schreiben* Lalit. 144,6.

निक्षेपिन् Adj. *im Besitz eines Depositums seiend.*

निक्षेप्तर् Nom. ag. *Depositor, der Jmd Etwas zur Aufbewahrung anvertraut.*

निक्षेप्य Adj. 1) *niederzulegen.* — 2) *hineinzustecken in* (Loc.).

निक्ष्विदस् Gen. Inf. zu 1. क्विद् mit नि Maitr. S. 3,2,2.

*निखट्वा f. *eine Art Sessel* Gal.

निखनन n. *das Vergraben, Eingraben* Çaṁk. zu Bâdar. 3,3,53. 4,2.

निखर Adj. als Bez. eines Agni.

निखर्व 1) *Adj. *klein von Wuchs, zwerghaft.* — 2) n. *eine best. hohe Zahl.*

निखर्वक *tausend Millionen.*

निखर्वट m. N. pr. eines Rakshas.

निखर्वाद *tausend Millionen.*

निखातक Adj. *ein wenig eingegraben.*

निखाततुषाङ्गारादिमत् Adj. *mit eingegrabenen Hülsen, Kohlen u. s. w.* Mit. II,62,*b*,14.

*निखान m. *das Eingraben.* Vgl. नैखान्य.

निखिल Adj. (f. आ) *vollständig, ganz, sämmtlich.* °लेन Instr. Adv. *vollständig, ganz.*

निखिलार्थ Adj. *alles Erforderliche enthaltend, vollständig* 214,23.

निखुर्वपे Adj. als Beiw. Vishṇu's.

निखेय Adl. *hineinzustecken* Visḥṇus. 5,25.

निग Adj. etwa *gefesselt.*

निगड 1) (*m.) n. *Fusskette, Fessel* (in übertragener Bed.). — 2) Adj. *am Fusse gekettet, gefesselt.*

निगडन n. *das Anlegen von Fussketten.*

निगडय्, °यति *mit Fussketten belegen.* निगडित *am Fusse gekettet, gefesselt* Kâd. 2,44,10.

*निगण m. *Opferrauch.*

1. निगद् m. 1) *das Hersagen, Aufsagen, laute Recitation.* — 2) *ein laut recitirter Spruch.* — 3) *Erwähnung, Anführung.* — 4) *das Ausgedrücktwerden.* स्त्रीनिगदभाव m. *ein durch das Femininum ausgedrücktes Nomen abstractum.* — 5) Titel eines Werkes. — 6) N. pr. eines Lehrers.

2. निगद् *ein best. Trank* Kaṭhaka 1,6. 6,12. 18. 20.

निगदन n. *das Aufsagen aus dem Gedächtniss* Comm. zu Sâmav. Br. 2,7,4.

निगदित n. *Rede* Bhâg. P. 8,21,35.

*निगदितिन् Adj. *der Etwas hergesagt hat.*

निगन्तव्य Adj. *zu studiren* Âpast.

निगम 1) m. *a) Einfügung,* insbes. *der betreffenden Götternamen in eine liturgische Formel.* — *b) Belegstelle.* — *c) die Wurzel, insofern auf dieselbe ein Wort zurückgeführt wird, das Etymon eines Wortes.* Nur am Ende eines adj. Comp. so v. a. *stammend von, zurückzuführen auf.* — *d) vedischer Text, die heilige Schrift.* — *e) eine heilige Verordnung, — Vorschrift, der Ausspruch eines Gottes, — eines Heiligen; Lehre* überh. चाप° Bâlar. 78,24. — *f) eine Art Stadt, Marktplatz, — flecken* Âpast. Kâṭhaka 3,3. Lalit. 371,19. °चतुष्पथ neben ग्रामचतुष्पथ und नगरचतुष्पथ Mân. Gṛhj. 2,14. — *g) *Weg.* — *h) Kaufmannschaft,* auch wohl *Bürgerschaft* überh. Am Ende eines adj. Comp. f. आ. — *i)* Pl. = °परिशिष्ट. — 2) *n. *eine best. Zahl* (buddh.).

निगमन n. 1) *das Angeführtwerden.* — 2) *Schluss* (im Syllogismus).

निगमपरिशिष्ट n. Titel eines Pariçishṭa zum Jagurveda.

निगमान्त m. = वेदान्त. °मान्तार्थसंग्राहक m. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

निगरण 1) *m. *a) Kehle.* — *b) Opferrauch.* — 2) n. *das Verschlucken* Çaṁk. zu Bâdar. 3,1,7. *Verschlingen* (auch in übertragener Bed.), *Verspeisen, Essen* Râgân. 20,74.

*निगल m. n. = निगड 1).

*निगलन n. = निगरण 2).

*निगाद् m. = 1. निगद्.

°निगादिन् Adj. *hersagend, herzusagen vermögend.*

निगाद्य Adj. *mitzutheilen, Jmd* (Loc.) *zu sagen* Naish. 3,93. 9,69.

*निगार m. *das Verschlingen.*

*निगारक Adj. *verschlingend.*

*निगाल m. *der Hals eines Pferdes.*

*निगालक Adj. = निगारक.

निगिरण n. *das Verschlingen.*

निगीर्णत्व n. *das Verschlungensein* (in übertragener Bed.).

*निगु 1) Adj. *lieblich.* — 2) m. *a) der Geist.* — *b) Wurzel.* — *c) Schmutz.* — *d) Malerei.*

निगुत् m. *Feind.*

निगुप्त von unbekannter Bed.

*निगूढक m. *eine Bohnenart.*

निगूढचारिन् Adj. *im Verborgenen schleichend* 204,18.

निगूढार्थमञ्जूषिका f. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

*निगूहक Adj. *verdeckend, verbergend.*

निगूहन n. *das Verdecken, Verbergen.* Pl. Spr. 7650.

निगृहीत n. *eine besondere Art die Trommel zu schlagen* S. S. S. 194.

निगृहीतर् fehlerhaft für निग्रहीतर्.

निगृहीति f. *Bewältigung.*

*निगृह्य Adj. *eine Zurechtweisung verdienend.*

निग्राभ fehlerhaft für निग्राभ.

*निग्रन्थन n. *Mord, Todtschlag.*

निग्रन्थम् Absol. in पुनर्निग्रन्थम्.

निग्रन्थि etwa *Umschlag* (um ein Buch) Hemâdri 1,549,10.

निग्रभीतर् Nom. ag. *derjenige welcher festhält, — bindet.*

निग्रभे Dat. Inf. zu ग्रभ् mit नि RV. 8,23,3.

निग्रह m. 1) *das Ergreifen, Packen, Festhalten, Festnehmen.* — 2) *das Hemmen, Zurückhalten in seiner Bewegung.* — 3) *das Zurückhalten von* (Abl.), *Bändigen, im Zaume Halten.* — 4) *das Zurückhalten, Verhalten, Einhalten, Unterdrückung, Hemmung, das Einhaltthun* (einer Krankheit). — 5) *Niederdrückung, Zufügung eines Leides, Züchtigung, Bestrafung.* वध° *Todesstrafe* 128,30. — 6) *Zurechtweisung, Tadel.* — 7) *eine Veranlassung —, ein Grund zur Niederlage einer Disputation.* — 8) *Handgriff.* Am Ende eines adj. Comp. f. आ. — 9) *Grenze.* — 10) Beiw. Vishṇu-Kṛshṇa's und Çiva's.

निग्रहण 1) am Ende eines Comp. *dämpfend.* — 2) n. *a) Bewältigung, Unterdrückung.* — *b) Züchtigung.* — *c) Kampf* Dh. V. 17,12.

निग्रहसाधन n. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

निग्रहस्थान n. = निग्रह 7).

निग्रहीतर् Nom. ag. 1) *der Jmd ergreift, in seine Gewalt bekommt* Daçak. 75,8. — 2) *Zurückhalter, Abwehrer* Bhâg. P. ed. Bomb. 1,12,26.

निग्रहीतव्य Adj. *zu züchtigen.*

निग्राभ m. 1) *das Herabsinkenlassen, Neigen.* — 2) *Niederdrückung.* — 3) *ein best. Spruch, mit welchem die* Soma-*Pflanzen in die Presse gelegt werden.* — 4) *eine best. Gabe* Hemâdri 1,821,15. निग्राभ 820,16. 821,8. 11. 822,6.

निग्राभ्य Adj. (f. आ) in Verbindung mit आपस्

das Wasser, in welchem die Soma-Pflanzen befeuchtet werden, ehe sie unter die Presse kommen.

*निग्राह m. *Strafe, Züchtigung.*

निग्राहक Adj. *Jmd unterdrückend, Jmd ein Leid zufügend.* Nom. abstr. °त्व n. Comm. zu Kâvjâd. 2,27.

निग्राह्य Adj. 1) *niederzuhalten, zu züchtigen, zu strafen.* — 2) *der unterdrückt —, dem ein Leid zugefügt wird von* (im Comp. vorangehend) 248,27.

*निघ 1) Adj. *so hoch wie breit.* — 2) m. *Sünde.*

निघण्ट m. 1) *Glossar.* — 2) N. pr. eines Dânava.

*निघण्टि m. = निघण्ट 1).

*निघण्टिका f. *eine best. Knolle.*

निघण्टु m. *Glossar;* Pl. Bez. *des vedischen Glossars.*

निघण्टुक m. = निघण्टु.

निघण्टुकोश m. und निघण्टुखण्डनिर्वचन n. Titel von Werken.

निघण्टुराज m. Titel von Narahari's *Wörterbuche.*

निघण्टुशेष m. Titel eines Werkes Bühler, Rep. No. 735.

निघर्ष m. *Reibung* Çaṃk. zu Bâdar. 1,1,4.

निघर्षण n. *das Reiben.*

*निघस m. *das Essen.*

निघात m. 1) *Schlag* Gaut. — 2) *Tonsenkung.*

*निघाति f. *ein eiserner Hammer* (?).

°निघातिन् Adj. *niederhauend, — streckend, vernichtend.*

निघृष्व 1) Adj. *a)* nach dem Comm. = नितरां दीप्यमानः. — *b)* **klein, unansehnlich.* — 2) *m. *a) Huf.* — *b)* = खुरमार्जन n. — *c) Eber;* vgl. घृषि. — *d) Esel* oder *Maulthier.* — *e) Wind.* — *f) Weg.*

निघ्न 1) Adj. *a) abhängig, in der Gewalt stehend —, unter dem Einfluss stehend —, beherrscht von* (im Comp. vorangehend) Kâd. 2,132,13. *erfüllt von, ganz hingegeben* Râǵat. 8,3078. Bâlar. 50,16. Nom. abstr. °निघ्नता f. — *b)* nach einem Zahlwort *multiplicirt mit.* — 2) m. N. pr. verschiedener Männer VP.^{2}.

*निघ्नक Adj. = निघ्न 1) *a).*

*निचक m. N. pr. eines Mannes Mahâbh. 4,60,*a* (zu lesen निचक । st. निचका).

निचक्कु m. N. pr. eines Fürsten VP. 4,21,3. निचक्रु v. l.

निश्चक्रया Instr. Adv. *ohne Wagen.*

निचक्रु m. v. l. für निचक्कु VP.^{2} 4,163.

निचनुस् m. N. pr. eines Fürsten Hariv. 2,84,9. विचनुस् v. l.

निचङ्कुण m. v. l. für निचुम्पुण 1) TS. 1,4,45,2.

निचन्द्र m. N. pr. eines Dânava.

निचमन n. *das Einschlürfen.*

1. निचय m. *Aufschichtung, Aufhäufung, Ansammlung, Haufe, Menge, Vorrath* Gaut. 10,68. षण्मास° Adj. *auf sechs Monate Vorrath habend.* Ausnahmsweise in Verbindung mit lebenden Wesen.

2.*निचय m. = निश्चय.

*निचयक Adj. = निचये कुशलः.

निचयगुल्म m. *eine durch Anhäufung aller drei Humores entstandene Anschwellung des Unterleibes* Karaka 2,3.

निचयोदरिन् Adj. *an einer durch Anhäufung aller drei Humores entstandenen Anschwellung des Bauches leidend* Karaka 6,18.

निचाङ्कण m. N. pr. v. l. für निचुङ्कण.

*निचाय m. *Haufe* (als Maass).

*निचिकी f. = नैचिकी.

निचित 1) Adj. s. u. 1. चि mit नि. — 2) *m. Pl. N. pr. eines Kriegerstammes. — 3) f. आ N. pr. eines Flusses.

निचिरि Adj. *aufmerkend, wachsam.*

निचुङ्कुण m. 1) v. l. für निचुम्पुण 1). — 2) N. pr. eines Vâruṇi.

*निचुदार m. *ein best. Baum.* Vgl. नैचुदार.

निचुदारु m. *ein best. Vogel* Gaut.

निचुम्पुण m. 1) etwa *Schwall, Guss* oder *Spülung* RV. 8,82(93),22. — 2) N. pr. eines Çaunahçepa.

निचुल m. 1) **Ueberwurf, Mantel.* — 2) *Barringtonia acutangula.* — 3) **Calamus Rotang.* — 4) N. pr. eines Dichters.

निचुलक m. 1) = निचुल 1). — 2) *Futteral* Bâlar. 165,9 (°चुलुक gedr.).

निचुलित Adj. *in einem Futteral steckend* Bâlar. 106,14. Am Ende eines Comp. *bedeckt mit* Prasannar. 101,21.

*निचूल m. = निचुल 1) und 2).

निचृत् f. *ein defectives Metrum.*

*निचेकाय m. *beständiges Aufschichten.*

निश्चेतर् (ohne Object) und निचेतर् (mit Acc. und auch ohne Object) Nom. ag. *Aufmerker, Beobachter.*

निचेय Adj. *aufzuschichten, was da verdient aufgeschichtet* oder *angehäuft zu werden.*

निचेरु Adj. 1) *gleitend.* — 2) *schleichend.*

निचोल m. 1) *Ueberwurf, Mantel.* — 2) *Futteral* Vikramâṅkaḱ. 7,2. — 3) *Barringtonia acutangula* Karaka 6,9.

निचोलक 1) *m. n. *Ueberwurf, Mantel.* — 2) *m. *Panzer.* — 3) m. oder n. *Futteral* Harshaḱ. 182,21.

*निच्कवि f. N. pr. eines Landes, = तीरभुक्ति.

निच्चिकवि m. *eine best. Mischlingskaste.*

निच्छेर् Adj. fehlerhaft für निष्क्षेर्.

निज्, *निङ्क्ते (vom Simplex zu belegen: निनिक्त, °अनिक्तम्, °निक्तानि, °अनैक्षीत्, °अनिक्षि, °निक्षे = °निनिक्षे in Buâc. P., निक्ता, °निक्ष्य, Pass. निज्यते und निक्ते) und Intens. नेनेक्ति, नेनिक्ते. 1) *abwaschen, reinigen;* Med. *sich abwaschen, sich rein machen.* निक्त *gewaschen, gereinigt; besprengt.* — 2) *पेषणे. — Mit अव *abwaschen, reinigen, bespülen;* Med. *sich abwaschen* und *abwaschen* (Buâc. P.). अवनेनिज्य Gobh. Çrâddh. 2,31. — Caus. अवनेजयति *abwaschen lassen.* अवनेजित *angeblich* = व्याप्त *erfüllt von* (Instr.). — Mit अभ्यव Act. Med. *abwaschen, reinigen.* — Caus. *abwaschen lassen.* — Mit प्राव *abwaschen.* — Mit प्रत्यव in °नेजन. — Mit निस् 1) Act. *abwaschen,* Med. dass. und *sich abwaschen.* — 2) Med. *sich putzen, sich schmücken.* — 3) निर्णिक्त *a) gewaschen, gereinigt.* — *b) polirt, blank gemacht.* — *c) gereinigt, rein* in übertragener Bed. — *d) weggewaschen* (eine Sünde). — *e) in's Reine —, in's Klare gebracht.* — Mit परिनिस् *vollständig abwaschen.* — Mit प्र *abwaschen, reinmachen.* — Mit वि *wegwischen.*

निज् 1) Adj. (f. आ) *a) eingeboren, innewohnend. in der eigenen Person befindlich.* रिपु m. *ein Feind im eigenen Lande* 136,12. — *b) beständig.* — *c) eigen.* Ist häufig auf eine andere Person als das Subject zu beziehen und, namentlich in der späteren Literatur, so abgeschwächt, dass es durch ein entsprechendes Pron. poss. wiederzugeben ist. — 2) m. *a) ein Angehöriger.* — *b) die eigene Person.* निजार्थम् *für sich,* आहारं तस्य राज्ञो निजोचितम् so v. a. तदुचितम्.

निजघास m. N. pr. eines Dämons.

निजघ्नि Adj. *niederschlagend, überwältigend.*

निजधृति f. N. pr. eines Flusses in Çâkadvîpa.

निजपक्ष m. *die eigene Partei, die Seinigen.*

निजमुक्त Adj. *für immer erlöst* Kap. 1,86.

निजात्मरमीमांसा f. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

निज्ञानुका f. etwa *Knieschlottern.*

*निज्ञि gaṇa यवादि.

*निज्ञिमत् Adj. von निज्ञि.

निज्युर् f. *das Versengen, Verbrennen.*

*निटल n. *Stirn.*

*निटलाक्ष m. Bein. Çiva's.

निटाल und निटिल n. *Stirn.*

*निटिलाक्ष m. Bein. Çiva's.

निटिलेक्षण m. desgl. Daçak. 2,4.

निटूल m. N. pr. einer Brahmanenfamilie.

निडीन n. *eine Art Flug* MBh. 8,41,26.

निर्णिक् Adv. *heimlich.*

*निर्णिडका f. *Ipomoea Turpethum.* Richtig wohl *नि°.

निर्ण्य, निर्णिय्र 1) Adj. *innerlich; verborgen, geheim.* °म् Adv. — 2) n. *Geheimniss.*

निर्तत्तपम् onomat. als Nachahmung eines Stotternden.

निर्तृति f. Name einer der 7 Kṛttikâ TS. 4,4,5,1.

निर्तृती f. 1) *eine best. Pflanze.* — 2) = निर्तृति Kâṭh. 40,4.

निर्तम्ब 1) m. (adj. Comp. f. आ) *a) der Hintere, die Hinterbacken* (Du.), insbes. des Weibes. — *b) der Abhang —, die Thalwand eines Berges.* — *c) ein abschüssiges Ufer.* — *d) *Schulter.* — *e) eine best. Stellung beim Tanze.* — 2) f. आ *eine Form der* Durgâ.

निर्तम्बमय Adj. *von Hinterbacken gebildet* Naish. 7,88.

निर्तम्बवती f. 1) *eine Frau mit schönen Hinterbacken,* καλλίπυγος. — 2) N. pr. einer Frau.

निर्तम्बस्थल n. (304,4) und °स्थली f. *der Hintere.*

निर्तम्बिन् Adj. 1) *mit schönen Hinterbacken versehen, schöne H. verhüllend* (Gewand). °नी f. *eine Frau mit sch. H.* Am Ende eines Comp. nach einem Adj. (wie *schön, breit*). — 2) *mit schönen Bergabhängen versehen.*

निर्तम्भू m. N. pr. eines Mannes.

निर्तराम् Adv. 1) *unterwärts.* — 2) *gesenkt* (vom Tone). — 3) *vollständig, ganz.* — 4) *jedenfalls.* — 5) *besonders, vorzüglich, in hohem Grade.* — 6) *ausdrücklich.*

निर्तल n. *eine best. Hölle.*

निर्तान m. 1) *ein nach unten gehender Pflanzentrieb.* — 2) N. pr. eines Mannes.

निर्तान्त s. u. तम् mit नि.

*निर्तान्तवृतीय und *निर्तान्तावृतीय Adj.

*निर्तान्तीय Adj. von निर्तान्त gaṇa उत्कारादि in der Kâç.

निर्तिर्तिक्ति Adv. *hastig, eilig.*

*निर्तुण्ड m. N. pr. eines Mannes. Vgl. नैर्तुण्ड.

निर्तोद् m. *Einstich, Loch.*

निर्तोदिन् Adj. *stechend, bohrend.*

निर्तोश anzunehmen wegen नैर्तोश.

निर्तोशन Adj. *träufelnd, spendend;* m. *Spender* (mit Gen.).

निर्त्य 1) Adj. (f. आ) *a) eingeboren, innewohnend* Spr. 6616. — *b) eigen.* — *c) stetig, immerwährend, ununterbrochen, durchgängig, ewig.* नित्यम् und नित्य° Adv. *stets, ununterbrochen, beständig, immer, unter allen Umständen* 236,31. Mit न *nicht immer und niemals.* — *d)* am Ende eines Comp. *ununterbrochen sich* an einem Orte *aufhaltend,* — *in Etwas verharrend, beständig einer Sache sich hingebend, gewohnt an* Karaka 4,6. — *e) ständig, regelmässig sich wiederholend, gewöhnlich, nothwendig, wesentlich, zur Sache gehörig, unumgänglich.* समास m. *ein nothwendiges Compositum, das sich nicht auflösen lässt, ohne dass die Bedeutung zerfiele.* स्वरित m. *der nothwendige,* so v. a. *primäre* Svarita. — 2) *m. *Meer* Râgân. 14,7. — 3) f. आ *a) *Pflugschar* Gal. — *b)* Bein. *α)* der Durgâ. — *β) *der Göttin* Manasâ. — *c) eine best.* Çakti.

निर्त्यकर्मन् n. 1) *eine unumgängliche Verrichtung,* — *Obliegenheit,* — *heilige Handlung* Comm. zu Gaim. 1,639,9. — 2) Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

निर्त्यकर्मप्रकाशिका f. und °कर्मानुष्ठानक्रम m. (Opp. Cat. 1) Titel zweier Werke.

निर्त्यकालम् Adv. *immer, unter allen Umständen* M. 2,58. 73.

निर्त्यकृत्य n. = निर्त्यकर्मन् 1) 156,27. Râgat. 1,125.

निर्त्यक्रिया f. 1) dass. Mârk. P. 31,60. — 2) Titel eines Werkes Bühler, Rep. No. 456.

निर्त्यगति 1) Adj. *in beständiger Bewegung seiend.* — 2) m. *Wind, der Gott des Windes.*

निर्त्यज्ञपविधान n. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

निर्त्यजात Adj. *beständig geboren werdend* Bhag. 2,26.

निर्त्यता f. und निर्त्यत्व n. 1) *Beständigkeit, das Sichgleichbleiben, stetes Verharren, ewige Dauer.* — 2) am Ende eines Comp. Nom. abstr. zu नित्य 1) *d).* — 3) *Nothwendigkeit, Unumgänglichkeit.*

निर्त्यदा Adv. *stets, beständig.*

निर्त्यधृत Adj. *stets unterhalten* (Feuer) Çâṅkh. Çr. 2,17,6.

निर्त्यनर्त Adj. *beständig tanzend* (Çiva) MBh. 13,17,50.

निर्त्यनाथ m. N. pr. eines Lehrers. °सिद्ध N. pr. des Verfassers des Rasaratnâkara.

निर्त्यपरिवृत m. N. pr. eines Buddha.

निर्त्यपाद् m. N. pr. = निर्त्यनाथ.

निर्त्यपुष्ट Adj. (f. आ) *stets mit Allem gesegnet* Khila 9 zu ṚV. 5,87 = Taitt. Âr. 10,1,10 = Mân. Gṛhj. 2,13.

निर्त्यपूजा f. Titel eines Werkes.

निर्त्यपूजायन्त्र n. *ein best. Amulet.*

निर्त्यप्रयोगरत्नाकर m. Titel eines Werkes.

निर्त्यबुद्धि Adj. *Etwas* (Loc.) *für beständig haltend* Bhâg. P. 9,18,41.

निर्त्यभाव m. *Ewigkeit.*

निर्त्यमय Adj. *aus Ewigem gebildet, — bestehend.*

निर्त्यमुक्त Adj. *für immer erlöst* Kap. 5,7. Nom. abstr. °त्व n. 1,162.

निर्त्ययुक्त Adj. *stets einer Sache obliegend, stets bedacht auf* (Loc.) Gaut. 10,29. M. 3,75. 6,8. 9,326.

निर्त्ययुज् Adj. *stets gesammelt, — die Gedanken auf einen Gegenstand richtend.*

*निर्त्ययौवन 1) Adj. *ewig jung.* — 2) f. आ Bein. der Draupadî.

निर्त्यवत्स 1) Adj. (f. आ) *stets ein Kalb habend.* — 2) f. आ *eine best.* Sâman-*Litanei.* — 3) n. Name verschiedener Sâman.

निर्त्यवर्षदेव m. N. pr. eines Mannes B. A. J. 4,113.

निर्त्यविस्रस्त m. N. pr. einer Gazelle.

निर्त्यवैकुण्ठ m. Bez. *eines best. Sitzes* Vishṇu's *im Himmel.*

निर्त्यव्रत n. *eine bleibende, lebenslängliche Observanz* Gobh. 3,2,55.

निर्त्यशय Adj. *beständig anwesend.*

निर्त्यशस् Adv. *beständig, stets.*

निर्त्यसम m. *eine auf die Beständigkeit sich stützende Einwendung.*

निर्त्यसेवक Adj. *stets Andern dienend* 175,2.

निर्त्यस्तोत्र Adj. *beständig Lob empfangend.*

निर्त्यस्नायिन् Adj. *regelmässig sich badend* Vishnus. 64,42. Hit. 19,1.

निर्त्यस्वाध्यायिन् Adj. *stets dem* Veda-*Studium obliegend.* Nom. abstr. °यिता f.

निर्त्यहोतृ Nom. ag. *stets opfernd* ṚV. 10,7,4.

निर्त्याचारविधि m. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

निर्त्यातन्त्र n. Titel eines Werkes.

निर्त्यानन्द m. N. pr. verschiedener Männer.

निर्त्यानन्दरस m. *ein best. medicinisches Präparat* Mat. med. 75. Rasar. 542.

निर्त्यानन्दाश्रम m. N. pr. eines Scholiasten.

निर्त्यानुगृहीत Adj. *beständig gepflegt* (Feuer) Âçv. Gṛhj. 1,9,2.

निर्त्यायुक्त m. N. pr. eines Bodhisattva.

निर्त्याराधन n. und °क्रम m. Titel zweier Werke Opp. Cat. 1.

निर्त्यारित्र Adj. (f. आ) *eigene Ruder habend,* so v. a. *sich selbst rudernd.*

*निर्त्योत्तिष्ठकस्त m. N. pr. eines Bodhisattva.

निर्त्योत्सव m. 1) am Anfange eines Comp. *beständige* oder *regelmässige Feste* R. 1,5,14. — 2) Titel eines Werkes Opp. Cat. 1. °विधि m. desgl. ebend.

निर्त्योदक (Kâtj. Çr. 20,4,14) und °किन् (Çâṅkh. Gṛhj. 4,11) Adj. *stets mit Wasser versehen.*

निर्त्योदित 1) Adj. *von selbst aufgegangen* (eine Erkenntniss) Spr. 4498. — 2) m. *a) ein best. me-*

dicinisches Präparat Rasendrak. 101. — *b*, N. pr. eines Mannes.

नित्योद्युक्त m. N. pr. eines Bodhisattva.

1. निद् (nur in der ältesten Sprache und nur in den Formen निनिद्धि, निदान and निर्द्यमान), निन्द्, निन्दति (episch auch Med.). 1) *verspotten, schmähen, verachten, schelten, tadeln, schimpfen auf.* निदान *verspottet.* निन्दित *gescholten, getadelt, mit einem Makel behaftet, verrufen, verboten.* — 2) *verspotten, so v. a. übertreffen* 251,3. Buoéa-Pr. 71, 24. — Desid. निनिन्दिषति *zu verspotten Lust haben.* — निनीत्सेत Âçv. Çr. 9,11,1 vielleicht *bezichtigen, beschuldigen.* — Mit परिनि (*परिणि) *heftig schmähen, — tadeln.* — Mit *प्र (प्रनि° oder प्रणि°) *schelten.* — Mit प्रति *tadeln, schmähen auf.* — Mit वि *tadeln, schmähen, schelten.*

2. निद् 1) f. *a) Spott, Schmähung, Verachtung.* — *b) Spötter, Verächter.* — 2) am Ende eines Comp. Adj. *schmähend, verachtend.*

*निद् n. *Gift.*

*निदण्ड Adj. *der den Stock niedergelegt hat.*

*निदह m. *Mensch.*

निदर्शक Adj. 1) *eine Einsicht habend in, schauend.* — 2) *anzeigend, verkündend.*

निदर्शन 1) Adj. (f. ई) *a) hindeutend auf, zeigend, verkündend, lehrend.* — *b) zusagend, gefallend.* निदर्शिन् v. l. — 2) f. आ *die Erweckung des Verhältnisses von Bild und Gegenbild durch eine mögliche oder unmögliche Verknüpfung von Dingen* Kâvjapr. 10,11. — 3) n. (adj. Comp. f. आ) *a) das Schauen, Sehen.* — *b) Hinweisung auf.* — *c) das Zeigen.* — *d) Beleg, Beispiel.* Nom. abstr. °ता n. Naish. 7,75. — *e) ein Beleg für die Unhaltbarkeit einer ausgesprochenen Ansicht.* — *f) Anzeichen, Symptom, Vorzeichen, Vorbedeutung.* प्रीति° Adj. *so v. a. zeugend von Freundschaft.* — *g) Schema, System*

निदर्शयितव्य Adj. *zu Gesicht zu bringen, vorzuführen, zu zeigen.*

°निदर्शिन् Adj. 1) *schauend, eine Einsicht habend in, vertraut mit.* — 2) *zusagend, gefallend.*

निंदा f. *Schmähung, Verachtung.*

निदाघ m. 1) *Hitze, die heisse Zeit, Sommer.* — 2) N. pr. verschiedener Männer.

*निदाघकर m. *die Sonne.*

निदाघावधि m. *die heisse Jahreszeit.*

निदातृ Nom. ag. *Anbinder*

निदान n. 1) *Band, Strick, Halfter* Âpast. Çr. 1, 11, 5. — 2) *Grundursache, Wesen, Grundform, Ursache* überh. — 3) निदानेन Instr. *ursprünglich, wesentlich, eigentlich.* — 4) = निदानस्थान und *ein Abschnitt in dieser Lehre.* — 5) bei den Buddhisten *eine best. Klasse von Werken* Kâraṇḍ. 81,21. — 6) Titel eines Werkes über Metra und Stoma. — 7) **Ende, Untergang.* — 8) **Reinigung;* vgl. 7. दा. — 9) **die Forderung des Lohnes für Askese.*

निदानवत् Adj. *auf einem Grunde fussend* oder *wesenhaft.*

निदानसूत्र n. = निदान 6).

निदानस्थान n. *die Lehre von den Ursachen und dem Wesen der Krankheiten, Pathologie.*

निदानार्थकर Adj. *als Ursache wirkend* Bhâvapr. 2,169.

निदिग्ध 1) Adj. s. u. 1. दिह् mit नि. — 2) *f. आ *Kardamomen.*

निदिग्धिका f. 1) *Solanum Jacquini.* — 2) **Kardamomen.*

निदित Partic. von 4. दा mit नि.

निदिध्यासन n. *geistige Betrachtung* 282, 20. 284,19.

निदिध्यासितव्य Adj. *worauf man seine ganze Aufmerksamkeit zu richten hat* 34,4.

निदिध्यासु Adj. *über Etwas* (Acc.) *nachzudenken verlangend.*

*निदुश m. *Fisch.*

निदेश m. 1) *Befehl.* °शे वर्त् oder स्था *Jmd* (Dat.) *zu Befehl stehen, Jmds Befehlen nachkommen.* — 2) **Unterhaltung, Gespräch.* — 3) *Nähe.* — 4) *= भाजन.

निदेशकारिन्, निदेशकृत्, निदेशभाज् und निदेशवर्तिन् Adj. *Jmds* (Gen. oder im Comp. vorangehend) *Befehle erfüllend, — Befehlen nachkommend.*

*निदेशिन् 1) Adj. *hinweisend.* — 2) f. °नी *Himmelsgegend* Râgân. 21,79.

निर्द्योत fehlerhaft für निर्घात.

निद्रा f. 1) *Schlaf.* Auch personificirt. Am Ende eines adj. Comp. f. आ. — 2) *Schläfrigkeit.* — 3) *Schlaf* der Blumen ist der *Knospenzustand.*

निद्राकर Adj. *Schlaf bewirkend, einschläfernd.*

निद्रागम m. *das Schläfrigwerden* 182,27.

निद्रादरिद्र 1) Adj. *an Schlaflosigkeit leidend* Vikramâṅkaḱ. 10,82. — 2) m. N. pr. eines Dichters.

निद्रादरिद्री Adv. mit कर् *Jmd um den Schlaf bringen* Spr. 2406.

निद्राहृक् (Nom. °हृक्) *den Schlaf verscheuchend* Vâmana 5,2,88.

निद्रान्तरित Adj. *eingeschlafen.*

निद्रान्ध Adj. *vor Schläfrigkeit blind, schlaftrunken.*

निद्रामय Adj. *im Schlafe bestehend.*

निद्राया f. mystische Bez. *des Lautes* भ.

निद्रायोग m. *halb Schlaf halb Contemplation, ein Zustand zwischen Wachen und Schlafen.*

निद्रालस Adj. (f. आ) *schläfrig, schlafsüchtig* 137,10.

निद्रालस्य n. 1) *Schläfrigkeit.* — 2) *langes Schlafen.*

निद्रालु 1) Adj. *schläfrig, schlafsüchtig.* Nom. abstr. °ता n. — 2) *m. Bein. Vishṇu's. — 3) *f. *a) Solanum Melongena.* — *b)* = वनबर्बरिका. — *c) ein best. wohlriechender Stoff.*

*निद्रावृत m. *Finsterniss.*

*निद्रासंजनन n. *Phlegma* (als einer der Grundstoffe des menschlichen Körpers).

1. निधन (*m.) n. 1) *das Sichfestsetzen, Aufenthalt.* — 2) *Aufenthaltsort, Lagerstätte, Behälter.* — 3) *Schluss, Ende.* — 4) *Tod, Vernichtung.* — 5) *der Schlusssatz* (musik.) *am Ende eines* Sâman, *welcher im Chor gesungen wird.* Hierher vielleicht auch AV. 9,7,18. — 6) *das achte astrol. Haus.* — 7) **Geschlecht, Familie.* — 8) **Familienhaupt.*

2.*निधन Adj. *besitzlos, arm.*

निधनकाम n. Name verschiedener Sâman.

निधनक्रिया f. *Todtenceremonie.*

निधनता f. *Besitzlosigkeit, Armuth.*

निधनपति m. *der Herr des Endes* Taitt. Âr. S. 913.

निधनभूत Adj. *Schlusssatz-artig.*

निधनवत् Adj. *mit einem Schlusssatz versehen.*

निधनोत्तम Adj. als Beiw. Çiva's.

निधा f. *Netz aus Schnüren, Fanggarn.*

निधातृ Nom. ag. *Aufbewahrer, Berger.*

निधातव्य Adj. 1) *niederzulegen* Hemâdri 1,374, 12. 17. — 2) *aufzubewahren.* — 3) *Jmd* (Loc.) *zu übergeben, anzuvertrauen.* — 4) *zu richten auf* (Loc.).

निधातोस् Abl. Inf. zu 1. धा mit नि 1,9.

निधान 1) n. *a) das Niedersetzen, Niederlegen, Einsetzen* (des Feuers, eines Topfes in die Erde). — *b) das Aufbewahren.* — *c) Ort des Niedersetzens, — Niederlegens, Behälter.* Ausnahmsweise m.; am Ende eines adj. Comp. f. ई. — *d) ein verborgener Schatz, Schatz* überh. — 2) f. निधानी Bez. *der Worte* या ज्ञाता ओषधयः u. s. w. (TBr. 3,7,4,9) Âpast. Çr. 1,5,5. — 3) Adj. *Etwas* (Gen.) *in sich bergend.*

*निधानक Adj. von निधान.

निधानकुम्भ m. *ein Topf mit Kostbarkeiten.*

1. निधानी f. s. निधान 2).

2. निधानी Adv. mit कर् *aufhäufen* Harshaḱ. 129,3.

निधानेश m. *ein* Jaksha.

(निधान्य) निधानिंद्य Adj. *zum Niedersetzen u. s. w. geeignet.*

निधीपति m. *Träger des Fanggarns.*

निधापम् Absol. in *घृत°.

निधाय्य m. nach dem Comm. = नितरां संपादनीयो भागः. Man könnte निधाय्योवायि (निधायि ओ°) vermuthen und diese als zwei Stobha auffassen; vgl. ओवा.

निधारयँ Adj. *der Etwas* (Acc.) *eingesetzt hat.*

निधि m. 1) *Aufstellung, Aufwartnng* (von Speisen u. s. w.). — 2) *der Untersatz an der* Ukhâ. — 3) *Aufbewahrungsort, Behälter*, in übertragener Bed. so v. a. *Inbegriff.* अपाम् *der Behälter aller Gewässer, das Meer;* auch Name eines Sâman. कलानाम् so v. a. *Vollmond.* — 4) **das Meer.* — 5) nach Çaṃk. *die Kenntniss der Zeitrechnung.* — 6) **eine best. Heilpflanze.* — 7) **ein best. wohlriechender Stoff.*

निधिगोपँ m. *Hüter des Schatzes.*

निधिदत्त m. N. pr. eines Kaufmanns.

निधिदीपिका f. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

**निधिनाथ* m. Bein. Kubera's.

निधिप m. *Schatzhüter.*

निधिपति m. 1) *Schätzeherr.* — 2) *ein überaus reicher Mann.* Nom. abstr. °त्व n. — 3) Bein. Kubera's. — 4) N. pr. eines *reichen* Kaufmanns.

निधिपतिदत्त m. N. pr. eines Kaufmanns.

निधिपा und °पाल m. *Schatzhüter.*

निधिपालित m. N. pr. eines Kaufmanns.

निधिमत्त् Adj. *einen Vorrath bildend, in Vorrath vorhanden, reichlich.*

निधिमय Adj. (f. ई) *aus Schätzen bestehend* Harshaṃ. 90,13.

निधिवाद् m. *die Kunst Schätze zu finden* Kâd. 255,10.

निधिवास m. N. pr. einer Stadt Ind. Antiq. 1875, S. 353.

निधीश m. Bein. Kubera's. Nom. abstr. °त्व n.

**निधीश्वर* m. desgl.

निधुवन n. 1) **das Hinundherbewegen, Zittern.* — 2) *coitus* Harshaṃ. 162,6. — 3) **Spiel, Scherz.*

निधृति m. N. pr. eines Fürsten.

निधेय Adj. 1) *hinzusetzen, aufzulegen* Hemâdri 1, 173,7. 9. — 2) *hinzusetzen*, so v. a. *aufzubewahren* Kaṭaka 6,6.

**निध्यान* n. *das Schauen, Sehen, Blick.*

निध्रुव m. N. pr. eines Mannes. Pl. *sein Geschlecht.*

निध्रुवि 1) Adj. *beharrend, treu.* — 2) m. N. pr. eines Kâçjapa.

**निधान* m. *Laut.*

निनड् Adj. *zu Grunde zu gehen —, umzukommen verlangend* Bhaṭṭ.

निनद् m. n. (Khând. Up.) *Klang, Laut, Ton, Geräusch, Gesumme, Geschrei.*

निनमे Dat. Inf. zu नम् mit नि ṚV. 3,56,1.

निनयन n. *das Hingiessen* Comm. zu Gaim. 1, 477,1. Vgl. स्वधा°.

°निनयनीय Adj. in स्वधा°.

निनर्तशत्रु m. N. pr. fehlerhaft für निवृत्तशत्रु.

निनर्तिषा f. *Lust zum Tanzen* Harshaṃ. 101,22.

निनर्द् m. *das Schleifen* oder *Trillern* (des Tones in der Litanei) Vaitân.

निनाद m. und निनादित n. = निनद्.

°निनादिन् Adj. 1) *klingend —, tönend —, schallend —, schreiend wie.* — 2) *ertönen machend, spielend* (ein musik. Instrument). — 3) *von einem Klange begleitet.*

निनाक्ष oder निनाक्ष m. *ein in den Boden eingegrabenes Wassergefäss.*

निनित्सु Adj. *zu schmähen —, zu lästern begierig;* mit Acc.

निनिद्रासु Adj. *schlafen wollend, schläfrig* Râgat. 8,2130 (विनिद्रासु gedr.).

°निनीषा f. *die Absicht wegzuführen.*

निनीषु Adj. (mit Acc.) 1) *Jmd wegführen wollend* Kâd. 2,44,12. — 2) *zu führen —, zu bringen wünschend nach* (प्रति) einem Orte oder in einen Zustand, eine Lage (Acc.). — 3) *zu verbringen —, abzuleben wünschend* (eine Zeit).

निनृत्तवत्त् Adj. *mit dem* निनृत्त (Partic. von नर्त् mit नि) *versehen.*

निनृत्ति f. *Wiederholung.*

निन्द् s. 1. निद्.

निन्दक Adj. Subst. *Spötter, Lästerer.* Gewöhnlich in Comp. mit dem Object.

**निन्दतल* Adj. *eine verkrüppelte Hand habend.*

निन्दन n. *das Lästern, Schmähen.*

निन्दनीय Adj. *dem Spott —, dem Tadel Jmds* (Gen.) *unterliegend, schimpflich, verächtlich.*

निन्दा f. 1) *Schmähung, Lästerung.* — 2) *Tadel, Zurechtweisung.* — 3) *Schimpf, Schande* 170, 25. 26.

**निन्दास्तुति* f. *ironisches Lob.*

निन्दितर् Nom. ag. *Spötter, Lästerer, Verächter.*

निन्दितामन्न m. N. pr. eines Mannes.

°निन्दिन् Adj. *schmähend, lästernd, tadelnd.*

**निन्दु* f. *eine Frau, die ein todtes Kind zur Welt bringt.*

निन्दोपमा f. *ein Gleichniss, in welchem dasjenige, womit Etwas verglichen wird, in gewisser Beziehung als dem Verglichenen nachstehend dargestellt wird.*

निन्द्य, निन्दित्य Adj. 1) *zu schmähen, verächtlich, verwerflich, schimpflich, tadelnswerth, woran ein Makel haftet.* — 2) *verboten, untersagt.*

निन्द्यता f. *Tadelnswürdigkeit.*

**निन्व्*, निन्वति (सेवने, सेचने).

1. निप 1) Adj. in अकेनिपँ von unbekannter Bed. — 2) m. *Herr, Oberhaupt* Ind. St. 14,386.

2. निप m. 1) *Wassertopf* Ind. St. 14, 386. — 2) **Nauclea Cadamba.*

निपक्षति f. *die zweite Rippe.*

**निपठ* m. *Recitation.*

**निपठितिन्* Adj. = निपठितं येन सः.

निपतन n. 1) *das Fallen, Fall, Sturz.* गर्भिणया गर्भस्य *das Abgehen der Leibesfrucht einer Schwangeren*, so v. a. *das Niederkommen einer Schw.* — 2) *das Fliegen, Flug.*

**निपत्यरोहिणी* f. wohl *das Fallen und Steigen.*

**निपत्या* f. 1) *ein schlüpfriger Boden.* — 2) *Schlachtfeld.*

निपरण n. *das Hinlegen* oder *Spenden der Klösse beim Manenopfer.*

निपलाशम् Adv. (so leise) *wie wenn Blätter fallen.*

**निपाक* m. *das Reifen.*

**निपाठ* m. *Recitation.*

निपात m. 1) *Sturz, Fall, das Fallen, Niederfallen* (auch vom Regen, von Thränen, Geschossen, vom Blick u. s. w.), *das Fallen von* (Abl.), *in* oder *auf* (im Comp. vorangehend). — 2) *das Losstürzen, Anfall, Angriff, — auf* (im Comp. vorangehend). — 3) *das Sichniedersetzen* (eines Vogels). — 4) *Sturz, Fall* in übertragener Bed. — 5) *Todesfall, Tod.* — 6) *gelegentliches Vorkommen, beiläufige Erwähnung.* — 7) *eine unregelmässige, als Ausnahme geltende Erscheinung, Unregelmässigkeit.* — 8) in der Grammatik *Partikel.* — 9) bisweilen fehlerhaft für निपान und am Ende eines Comp. für अतिपात und अनुपात.

निपातक am Ende eines adj. Comp. *eine böse That, Sünde.*

निपातन 1) Adj. am Ende eines Comp. *ausschlagend* (ein Auge). — 2) n. *a) das Niederfallenlassen, Sinkenlassen.* संतताम्बु° so v. a. *ununterbrochenes Weinen.* — *b) das Darankommenlassen, Berühren mit* (im Comp. vorangehend). — *c) das Tödten, Erlegen, Zerstören, Vernichten.* — *d)* in der Grammatik *gelegentliches Erwähnen —, Gebrauchen eines Wortes*, insbes. *wenn dadurch eine seltene Erscheinung, eine Unregelmässigkeit constatirt wird.* — *e) das Niederfallen.* — *f) das*

Herabfliegen, Herabschiessen (eines Vogels).

निपातनीय Adj. *fallen zu lassen.* दण्ड: so v. a. *eine Züchtigung ist vorzunehmen.*

निपाताव्ययोपसर्गवृत्ति f. Titel eines Werkes Bühler, Rep. No. 290.

निपातिन् Adj. 1) *niederfallend.* — 2) *herabfliegend, sich niederlassend auf* (im Comp. vorangehend). — 3) *niederschlagend, zu Grunde richtend, vernichtend, zerstörend.*

निपात्य Adj. *als Unregelmässigkeit zu erwähnen, unregelmässig.*

निपार्द् m. *niederes Land, Thal.*

निपान n. 1) *das Trinken.* — 2) *ein Wasserbehälter, aus dem man* (insbes. das Vieh) *trinkt; Tränke; Teich, Wasserbehälter* überh. — 3) * *Melkkübel.*

निपानवत् Adj. *mit Tränken, Teichen u. s. w. versehen.*

निपानसर् n. *ein Teich* oder *See, wohin die Thiere zum Trinken kommen,* Kâd. 2,49,10.

*निपारक Adj. von 1. पर् mit नि.

निपीडना f. *Bedrückung.*

*निपीति f. *das Trinken.*

निपीलन (= निपीडन) n. *das Anspressen* Hem. Par. 2,366.

निपु m. N. pr. eines Mannes.

निपुण Adj. (f. आ) 1) *geschickt, gewandt, erfahren* (die Ergänzung im Loc., *Gen., *Instr., Infin. [Spr. 7852] oder im Comp. vorangehend), *von Geschicklichkeit, Gewandtheit, Erfahrenheit zeugend.* °म् Adv. *auf geschickte, feine Weise* MBh. 4,3,9. — 2) am Ende eines Comp. *geeignet zu,* so v. a. *vermögend* Kâd. 71,4. — 3) *vollkommen, vollständig.* °म्, °तरम्, °तम्, निपुणेन und *निपुण° *vollkommen, vollständig, auf alle Weise, ganz, genau.* — 4) *vielleicht *liebenswürdig gegen* (Loc. oder Acc. mit प्रति).

निपुणता f. 1) *Geschicklichkeit, Gewandtheit.* — 2) *Genauigkeit.* Instr. *genau.*

निपुणिका f. N. pr. einer Zofe 207,25.

निपुर् f. nach Mahidh. und Uvaṭa *der feine Körper.*

निप्रयत्न Hariv. 2315 fehlerhaft für निष्प्र°, निःप्र°.

निप्रियायु, °यते *im Besitz behalten —, nicht von sich lassen wollen;* mit Acc.

*निफला f. *Cardiospermum Halicacabum.*

*निफालन n. *das Sehen.*

*निफेन n. *Opium.*

निबद्ध 1) Adj. s. u. बन्ध् mit नि. — 2) m. *ein best. musikalisches Instrument* S. S. S. 185.

निबद्धव्य Adj. *nothwendig in Beziehung stehend zu* (Instr.).

निबन्द्धर् Nom. ag. *Verfasser* Bâlar. 8,7 (निबन्धर् gedr.).

निबन्ध 1) m. *a) das Anbinden, Festbinden, Bindung, Fesselung.* — *b)* **festes Hängen an Etwas.* Richtig निर्बन्ध. — *c) Band, Fessel.* — *d) Stiftung.* — *e)* **Verstopfung.* Richtig विबन्ध. — *f) Composition, literärisches Werk.* — *g)* Titel eines Werkes. — *h)* **Azadirachta indica.* — 2) *n. *Gesang.* — MBh. 2,2382 fehlerhaft; निबद्ध ed. Bomb.

*निबन्धक Adj. von निबन्ध.

निबन्धचन्द्रोदय m. Titel eines Werkes.

निबन्धन 1) Adj. (f. ई) *bindend, fesselnd* Spr. 3728. — 2) m. N. pr. eines Sohnes des Aruṇa Bhâg. P. ed. Bomb. 9,7,5. त्रिबन्धन v. l. — 3) f. ई *Band, Fessel* (auch in übertragener Bed.). — 4) n. (adj. Comp. f. आ) *a) das Anbinden, Befestigen, Festhalten, Zusammenfügen.* सेतो: so v. a. *das Schlagen einer Brücke.* — *b) Band, Fessel;* in übertragener Bed. *Bande, Verbindungen.* — *c) das worin Etwas befestigt ist,* — *steckt.* — *d)* **das obere Ende der* Vîṇâ, *wo die Saiten befestigt werden.* — *e) Grund, Ursache, Veranlassung, Bedingung.* Häufig am Ende eines adj. Comp. zu übersetzen durch *veranlasst —, bedingt durch, abhängig von* (103,9. 189,32 = M. 9,27), *in Beziehung stehend zu.* — *f) ein Gefüge von Worten, Composition.*

*निबन्धनक Adj. von निबन्धन.

निबन्धनग्रन्थ m. Titel einer Klasse von Werken.

निबन्धनीय n. *ein gutes, freundschaftliches Verhältniss.* °यं कर् *sich gut vertragen mit* (Instr.) Hariv. 2,69,55. v. l. निर्ब°.

निबन्धसंग्रह् m. Titel eines Commentars.

निबन्धिक in अश्व°.

निबन्धिन् Adj. 1) *bindend, fesselnd* Spr. 3728, v. l. — 2) am Ende eines Comp. *a) verbunden durch* oder *mit, zusammenhängend mit.* — *b) bedingend, verursachend.*

निबर्हण 1) Adj. *vernichtend, vertilgend, beseitigend, vertreibend.* — 2) n. *das Vernichten, Vertilgen.* — Hier und da fehlerhaft für निर्बर्हण.

*निबल *eine best. Zahl* (buddh.).

निबाध m. in अनिबाध.

निबिड 1) Adj. (f. आ) *a) niedrig* Kâd. 66,23. — *b) dicht, keinen Zwischenraum darbietend, ununterbrochen, fest* (Umarmung, Zuneigung). — *c) voll von* (Instr. oder im Comp. vorangehend). — *d)* **flachnasig.* — 2) m. N. pr. eines Gebirges. — 3) *n. *Flachnasigkeit.*

निबिडय्, °यति *fest umschlingen* Bâlar. 28,3.

निबिडित 1) *dicht geworden.* — 2) *fest angedrückt* Bâlar. 124,4.

निबिडी Adv. mit कर् *spannen* (einen Bogen) Vikramâṅkaṅ. 16,41.

निबिरीस 1) Adj. *a)* = निबिड 1) *b).* — *b)* * = निबिड 1) *d)* Kâç. zu P. 5,2,32. — 2) *n. = निबिड 3).

निबुसी Adv. mit कर् *von der Spreu befreien.* Vgl. निर्बुसी.

*निबोद्धर् Nom. ag. *einsichtig, verständig* Gal.

निबोद्धव्य Adj. *zu halten für, anzusehen als* (Nom.).

°निभ 1) Adj. (f. आ) *gleich, ähnlich.* Pleonastisch nach einem Adj. und in Verbindung mit andern Synonymen. Nom. abstr. °ता f. — 2) (*m. n.) *Schein, Vorwand.* Nur im Instr. und Abl.

निर्भञ्जन n. *das Zerbrechen* AV. 20,131,2.

निभर्त्सन fehlerhaft für निर्भर्त्सन.

निभसद् Adj. etwa *dessen Hintertheil nach unten gerichtet ist.*

*निभालन n. *das Sehen.*

निभीम Hariv. 13599 fehlerhaft für भीम.

निभृयर्ष् Adj. als Beiw. Vishṇu's.

निभृत 1) Adj. s. u. 1. भर् mit नि. — 2) n. *Verschwiegenheit* Spr. 3319.

निमग्नक Adj. *sich einbeissend, tief in's Fleisch beissend.*

निमज्जथु m. *das Hineingehen in.* तल्पे *das zu Bette Gehen* Bhaṭṭ.

निमज्जन 1) Adj. (f. ई) *Jmd* (Gen.) *hineinzugehen* (in's Wasser) —, *sich hineinzubegeben veranlassend.* — 2) n. *das Hineinsteigen* (in's Wasser) 153,9.

निमट् m. *deutliche aber nicht vollkommen laute Aussprache* TS. Prât. 23,5. 8.

निमन्त्रक m. *Einlader.*

निमन्त्रण n. *Einladung.*

निमन्त्र्य Adj. *einzuladen.*

निर्मन्यु Adj. *dessen Groll sich gelegt hat, nicht eifernd.*

निमय m. *Tausch, das Vertauschen von* (Gen.) *gegen* (Instr.) Gaut.

निमर्दक m. *eine best. Speise* Karaka 1,27.

1. निमातव्य Adj. *auszumessen, gemessen werdend.*

2. निमातव्य Adj. *zu vertauschen, vertauschbar gegen* (Instr.).

निमान n. *Maass, Maassverhältniss.*

निमि m. N. pr. 1) verschiedener Fürsten. Ein Sohn Ikshvâku's dieses Namens hat es bewirkt, dass die Menschen die Augen schliessen und öff-

neu. Bhâg. P. 9,24,64. — 2) eines Dânava. डिम्भ v. l.

निमिति f. *Ansiedelung* RV. 5,62,7.

निमित्त n. (adj. Comp. f. आ) 1) *Ziel* (nach dem geschossen wird). — 2) *Zeichen, Anzeichen, Wahrzeichen, Vorzeichen, Omen.* — 3) *Veranlassung, Grund, Ursache, das Bestimmende, causa efficiens, Werkzeug.* °त्तं या *die Veranlassung sein, die Schuld tragen* Kâd. 214,3. Alle obliquen Casus (Abl., Gen. und Loc. nicht zu belegen) werden adverbialisch in der Bed. *wegen* gebraucht. Am Ende eines Comp. *dieses zur Veranlassung, zum Grunde habend, veranlasst —, hervorgerufen —, bewirkt durch.* — 4) *= आगन्तु, देह, आदेश und पर्वन्.

निमित्तक 1) am Ende eines adj. Comp. *hervorgerufen —, veranlasst durch, abhängig von.* — 2) *n. *das Küssen.*

निमित्तकारण n. *causa efficiens.*

निमित्तकाल m. *eine best. Zeit, die als Veranlassung zu Etwas dient.* Nom. abstr. °ता f.

*निमित्तकृत् m. *Krähe* Râǵan. 19,58.

निमित्ततस् Adv. *aus besonderer, bestimmter Veranlassung.*

निमित्तत्व n. *das Ursachesein.*

निमित्तनिदान n. Titel eines Werkes.

*निमित्तविद् m. *Astrolog.*

निमित्तवेधिन् Adj. *das Ziel treffend.*

निमित्तसप्तमी f. *ein die Veranlassung angebender siebenter Casus.*

निमित्तहेतु m. *causa efficiens.* Nom. abstr. °त्व n.

निमित्तायुस् Adj. *dessen Lebensalter von Etwas abhängig ist* MBh. 3,135,47.

निमित्तिन् Adj. *das, worauf Etwas als Ursache wirkt,* TS. Prât. Comm.

निमित्ती Adv. 1) mit कर् *zur Veranlassung —, zur Ursache machen.* °कृत्य mit Acc. *wegen, in Folge —, durch die Schuld von* Kâd. 247,10. — 2) mit भू *Ursache —, Veranlassung zu Etwas* (Loc.) *werden.*

निमिंधर m. N. pr. eines Fürsten Lalit. 199,10.

*निमिश्र m. N. pr. eines Mannes.

निमिश्र Adj. (f. आ) *sich hingebend, theilnehmend —, hängend an* (Loc.). Superl. f. °तमा.

निमिष् f. 1) *das Blinzeln, Zwinkern der Augen.* — 2) *das Schliessen der Augen, Einschlafen.*

निमिष n. 1) *das Blinzeln, Schliessen der Augen.* Auch als Bez. *eines überaus kurzen Zeitmaasses.* — 2) *krankhaftes Blinzeln* oder *Schliessen der Augendeckel.* — 3) Bein. Vishṇu's. — 4) N. pr. eines Sohnes des Garuḍa.

निमिषक्षेत्र m. N. pr. eines *Gebietes.*

निमिषम् Gen. Inf. zu मिष् mit नि RV. 2,28,6.

निमिषित n. *das Schliessen der Augen* Mahâbh. 8,25,*b.* Vgl. अ° (Nachtr. 3).

निमीलक 1) Adj. *die Augen schliessend* (beim Singen) S. S. S. 117. — 2) f. °लिका *das Schliessen der Augen* in *झ° und गड्ड°.

निमीलन n. 1) *das Schliessen der Augen* 265,5. — 2) *das Sichschliessen* einer Blüthe. — 3) *das Schliessen der Augen, so v. a. Tod.* — 4) in der Astr. *vollständige Verfinsterung bei einer totalen Finsterniss.*

निमीला f. *das Schliessen der Augen.* Am Ende eines adj. Comp. f. आ Naish. 3,104.

निमीलिन् Adj. *die Augen schliessend.*

*निमीश्वर m. N. pr. des 16ten Arhant's der vergangenen Utsarpiṇi (bei den Ǵaina).

निमुष्टिक Adj. *kleiner als die Faust* Ait. Âr. 405,6.

*निमूलकाषम् Absol. von कष् *bis zur Wurzel hinab ausrotten.*

*निमूलम् Adv. *bis zur Wurzel hinab.*

निमेय Adj. (f. आ) *sich anschmiegend, sich fügend;* mit Loc. und आ.

निमृद् m. *Zermalmer* Âpast. Çr. 6,18,2.

1. निमेय Adj. *dessen Maassverhältniss* oder *Werth bestimmt wird, — bestimmt werden kann.*

2.*निमेय m. *Tausch.*

निमेष m. (adj. Comp. f. आ) 1) *das Blinzeln, Schliessen der Augen.* Auch als Bez. *eines bestimmten Zeitmaasses.* निमेषे निमेषम् *jeden Augenblick.* Ausnahmsweise n. — 2) *krankhaftes Blinzeln* oder *Schliessen der Augendeckel.* — 3) N. pr. eines Jaksha (nach Nîlak.).

*निमेषक m. 1) *das Blinzeln der Augen.* — 2) *Leuchtkäfer.*

*निमेषकृत् f. *Blitz.*

निमेषण 1) Adj. (f. ई) *das Schliessen der Augen bewirkend.* — 2) n. *das Schliessen der Augen.*

निमेषतस् Adv. *in Beziehung auf das Schliessen der Augen.*

*निमेषद्युत् und *निमेषरुच् m. *Leuchtkäfer.*

निमेषान्तरचारिन् Adj. *der in einem Augenblick einen Weg vollbringt* MBh. 5,191,51. Hariv. 9139.

निम्न 1) n. *Tiefe, Niederung, Vertiefung.* निम्नम् *der Tiefe zu, abwärts.* — 2) Adj. (f. आ) *tief liegend, vertieft, eingedrückt.* — 3) m. N. pr. eines Fürsten.

निम्नग Adj. *in Vertiefungen —, in Niederungen befindlich.* — 2) n. *eine niedrig gelegene Stelle, Niederung.*

निम्नगा f. *Fluss.* Am Ende eines adj. Comp. f. आ 84,24.

*निम्नतल Adj. *eine verkrüppelte Hand habend.*

निम्नदेश m. *eine niedrig gelegene Stelle, Vertiefung.*

निम्नप्रवण Adj. *hinabfliessend.*

निम्नभाग m. = निम्नदेश.

निम्नित Adj. *vertieft, eingefallen* MBh. 7,156,64. 175,4.

निम्ब und *°क m. *Azadirachta indica.*

निम्बकर m. v. l. für निम्बरक.

निम्बतरु m. *Erythrina fulgens* oder *Melia sempervirens* Bhâvapr. 1,204.

निम्बदेव m. N. pr. eines Mannes.

*निम्बपञ्चक n. *die fünf Dinge* (*Blätter, Rinde, Blüthe, Frucht und Wurzel*) *der Azadirachta indica* Râǵan. 22,30.

*निम्बबीज m. *Mimusops hexandra* Râǵan. 11,71.

निम्बमाल m. *eine best. Pflanze* Kâraka 6,18.

निम्बरक m. *Melia Bukayun* Bhâvapr. 1,204. Madanav. 14,137.

*निम्बरजस् n. *eine best. hohe Zahl* (buddh.).

निम्बवती f. ein Frauenname.

निम्बादित्य m. N. pr. eines Heiligen und Gründers einer Vishṇu'itischen Secte.

*निम्बू und °क m. *der Citronenbaum* Râǵan. 11,176.

निम्बूकफलपानक n. *Limonade* Bhâvapr. 2,28.

निम्लुक्ति f. *Untergang der Sonne, Abend.*

निम्लुच् 1) f. dass. — 2) Adj. *schlaff, welk, marcidus.*

निम्लोचन n. *das Untergehen der Sonne* Comm. zu Âpast. Çr. 5,29,13.

निम्लुक्ति f. *das Verschwindsn in* (Loc.).

निम्लोच 1) m. *Untergang* (der Sonne). — 2) f. आ N. pr. einer Apsaras VP.² 2,292.

निम्लोचनी f. N. pr. einer Stadt Varuṇa's.

निम्लोचि m. N. pr. eines Fürsten.

नियत 1) Adj. s. u. यम् mit नि. — 2) n. Pl. im Sâṁkhja Bez. *der Sinnesorgane.*

नियतकाल Adj. *für eine bestimmte Zeit geltend, temporär* 224,11.

नियतभोजन Adj. *im Essen Beschränkungen sich auferlegend.*

नियतविभक्तिक Adj. *in einem bestimmten, unveränderlichen Casus stehend* P. 1,2,44, Sch.

नियतव्रत Adj. *seinem Gelübde treu bleibend.*

नियतात्मन् Adj. *sich zügelnd.*

नियताप्ति f. in der Dramatik *die sichere Aussicht auf Erreichung eines Zieles durch Ueberwindung eines bestimmten Hindernisses.*

नियताशिन् Adj. *mässig essend.*

नियताहार Adj. = नियतभोजन. श्वमांस° *nur Hundefleisch geniessend.*

नियति f. *die fest bestimmte Ordnung der Dinge,*

Bestimmung, Nothwendigkeit, Schicksal. Auch personificirt.

नियती f. Bein. der Durgâ.

नियतेन्द्रिय Adj. *seine Sinne zügelnd.*

नियन्तर् Nom. ag. 1) *derjenige welcher abhält, aufhält, im Zaume hält, Bändiger.* Nom. abstr. °त्व n. — 2) m. *Pferdebändiger, Wagenlenker.*

नियन्तव्य Adj. 1) *zurückzuhalten, im Zaume zu halten, zu bändigen, zu lenken.* Nom. abstr. °त्व n. Çaṃk. zu Bâdar. 3,2,27. — 2) *zu erzwingen.*

नियन्तु Nom. act. in दुर्नियन्तु.

नियन्त्रण 1) n. *a) das Bändigen, Beschränkung der Freiheit.* — *b) Beschränkung,* so v. a. *Feststellung, nähere Bestimmung.* — 2) f. आ *a) Verschliessung* Hem. Par. 9,3. — *b) Beschränkung, Beschränktheit* in अ° (Nachtr. 3).

नियम m. (adj. Comp. f. आ) 1) *Bändigung, Zurückhaltung, Beschränkung.* — 2) *das Niederhalten, Senken* (des Tones). — 3) *Beschränkung auf* (Loc. oder Acc. mit प्रति), *Einschränkung, Feststellung, genauere Bestimmung.* नियमेन *mit Einschränkungen, unter gewissen Voraussetzungen.* — 4) *feste Regel, Nothwendigkeit, absolute Nothwendigkeit in einem gegebenen Falle, jedoch ohne Beschränkung auf diesen einen Fall.* नियमेन und नियमात् *mit Nothwendigkeit, mit Bestimmtheit, gewiss.* तिथि-नियमात् so v. a. *so dass die* Tithi *dabei das Bestimmende sind.* — 5) *Versprechen, Gelübde.* — 6) *eine Beschränkung, die man sich auflegt, eine übernommene besondere Observanz, eine gelegentliche, kleine Pflicht* 285,30. — 7) in der Rhetorik *ein feststehender Vergleich, Gemeinplatz.* — 8) *ein best. mit Mineralien,* insbes. *mit Quecksilber vorgenommener Process.* — 9) Bein. Vishṇu's. — 10) N. pr. eines Sohnes des Dharma und der Dhṛti. — Auch mit निमय verwechselt.

नियमन 1) Adj. *bändigend, bezwingend.* — 2) n. *a) das Bändigen, Bezwingen* MBu. 12,88,18. — *b) das Beschränken, genauere Bestimmung.*

नियमपाल m. N. pr. eines mythischen Weisen.

नियमवत् Adj. 1) *frommen Observanzen obliegend.* — 2) °वती f. *die Regeln —, die monatliche Reinigung habend.*

***नियमस्थिति** f. *Askese.*

नियमकेतु m. *eine regulirende Ursache.*

नियमानन्द m. N. pr. = निम्बादित्य.

नियमोपमा f. *ein Gleichniss, bei dem ausdrücklich gesagt wird, dass Etwas nur mit Einem verglichen werden könne.*

नियम्य Adj. 1) *zurückzuhalten, im Zaume zu halten, zu bändigen.* — 2) *zu beschränken, beschränkt —, genauer bestimmt werdend* Çaṃk. zu Taitt. Up. 62,10.

नियर्यिन् Adj. *überfahrend.*

नियव m. *eine geschlossene Reihe.*

***नियाग** m. = संयमो मोक्षः Çilâṅka 2,116.

***नियातन** n. fehlerhafte v. l. für निपातन.

नियान n. *Zufahrt* RV. 10,19,4. *Zugang, Weg.*

नियाम 1) *m. *a)* = नियम. Hem. Jog. 4,34 fehlerhaft für नियम 6). — *b) Schiffer, Steuermann.* — 2) n. (?) = नियम 8).

नियामक 1) Adj. (f. °मिका) *a) zurückhaltend, im Zaume haltend, lenkend, bezwingend.* — *b) beschränkend, feststellend, genauer bestimmend, entscheidend* Hemâdri 1,662,9. Çaṃk. zu Taitt. Up. 62,10. नियामकाभावात् *in Ermangelung eines entscheidenden Moments* Dâyabh. 1,47. Nom. abstr. °ता f. und °त्व n. — 2) m. *a) Lenker.* — *b) *Wagenlenker.* — *c) *Schiffer, Steuermann.*

नियामन n. 1) MBu. 12,3319 fehlerhaft für नियमन 2) *a).* — *b)* = नियम 8).

नियुक्त 1) Adj. s. u. 1. युज् mit नि. — 2) m. *ein Angestellter, Beamter* Spr. 2513.

***नियुक्तक** Adj. *als Haupt erwählt.*

नियुक्ति f. *Beauftragung, Anstellung zu Etwas* (°अर्थम्).

नियुत f. 1) *Verleihung, Gewährung.* — 2) *Vielgespann* oder *das in demselben gehende Thier;* insbes. von den *Zugthieren* Vâju's. — 3) Pl. *Verse, Gedicht.* — 4) N. pr. einer Gemahlin Rudra's in einer seiner Formen.

नियुत 1) Adj. s. u. 2. यु mit नि. — 2) (*m.) n. *eine best. hohe Zahl,* gewöhnlich *Million.*

नियुत्वतीय Adj. *dem* Vâju nijutvant *gehörig.*

नियुत्वत् Adj. 1) *mit einem Vielgespann versehen.* — 2) *gleichsam befestigt, angeheftet,* so v. a. *bleibend, nicht vom Orte weichend* (उत्स). — 3) *das Wort* नियुत् oder नियुत्वत् *enthaltend.*

नियुत्सा f. N. pr. der Gattin Prastâva's.

नियुद्ध n. *Kampf,* insbes. *Faustkampf.* *°भू f. *Kampfplatz für Faustkämpfer.*

नियुद्रथ Adj. *der einen Wagen mit Vielgespann hat.*

नियोक्तर् Nom. ag. 1) *Anbinder, Fesseler.* — 2) *Herr, Gebieter.*

नियोक्तव्य Adj. 1) *zu richten auf* (Loc.). आत्मा सुखे so v. a. *man soll sich den Freuden hingeben* Spr. 5942. — 2) *anzuhalten zu, anzustellen bei, zu beauftragen mit* (Loc.) M. 9,64. Jâǵ. 2,3. MBu. 1,124,28. 5,177,2. Chr. 211,19. — 3) *zur Rechenschaft zu ziehen* M. 8,186.

नियोग m. 1) *das Anbinden* in °पाश. — 1) *Verwendung.* एककार्य° *Anstellung bei einem und demselben Geschäfte.* Vgl. अ° 1). — 3) *Anweisung, Vorschrift, Geheiss, Befehl, Auftrag, ein aufgetragenes Geschäft.* — 4) *Bestimmtheit, Nothwendigkeit.* नियोगेन *nothwendig, bestimmt, gewiss.* — 5) ἀνάγκη, *Verhängniss, Schicksal.* Am Anfange eines Comp. so v. a. *in Folge des Schicksals* Harshaṅ. 214,8.

नियोगकृत् Adj. *in Jmds Auftrage handelnd* 214,7.

नियोगपाश m. etwa *Wagenstrang.*

नियोगसंस्थित Adj. *im Amte stehend* Spr. 7053.

नियोगस्थ Adj. *unter Jmds* (Gen.) *Befehlen stehend, Jmd gehorchend.*

नियोगार्थ m. *der Gegenstand einer Anweisung, ein aufgetragenes Geschäft.*

नियोगिन् m. *Diener, Beamter.*

नियोज्य 1) Adj. in अ° fehlerhaft für अनियोग. — 2) *m. *Herr, Gebieter.*

नियोजक 1) Adj. in सर्व°. — 2) f. °जिका N. pr. einer Tochter des Dämons Duḥsaha.

नियोजन 1) n. *a) das Anbinden* (des Thieres an den Jûpa u. s. w.) Nyâyam. 9,2,21. — *b) das womit angebunden wird, Haft.* — *c) Anweisung, Auftrag, das Anstellen* an ein Geschäft (Loc.). — 2) f. **नियोजनी** *Halfter.*

नियोजनीय Adj. = नियोक्तव्य 2).

नियोजयितव्य Adj. 1) *zu versehen —, zu strafen mit* (Instr.). — 2) *anzuhalten —, anzutreiben —, hinzuleiten zu* (Loc.) Kâraṇḍ. 42,24.

नियोज्य 1) Adj. *a) zu befestigen.* — *b) zu versehen —, auszustatten mit* (Instr.) Spr. 4116. — *c) anzustellen, mit einem Amte zu betrauen, mit einem Auftrage zu versehen, anzuweisen.* — *d) der angewiesen wird.* — *e) aufzutragen* (ein Geschäft). — *f) anheimzustellen, zu überlassen* Hemâdri 1, 487,21. — 2) m. *Diener, Untergebener.*

नियोज्यान्वयनिरूपण n. Titel eines Werkes.

***नियोद्धर्** Nom. ag. 1) *Faustkämpfer.* — 2) *Hahn* Râǵân. 19,105.

नियोधक m. *Faustkämpfer.*

निरंश Adj. *keine Grade habend.* Nom. abstr. °त्व n.

निरंशक Adj. *keinen Erbtheil erhaltend* Jâǵ. 2,140.

निरंशु Adj. *strahlenlos.*

***निरंशुक** und ***निरंशुल** = पिप्पल.

निरक्ष *Aequator (keine Breite habend).* °देश m. *Aequatorial-Gegend.*

निरक्षर Adj. *analphabet* Spr. 7664. Hem. Par. 1,119.

***निरक्षिन्** Adj. von रक्ष् mit नि.

निरग्नि und °क Adj. *kein eigenes Feuer* (auf seinem Heerde) *habend.*

निरग्र Adj. *ohne Rest, so v. a. dividirbar* Līlâv. 103,7. Comm. zu Âryabh. 2,33.

निरग्रक Adj. dass. Līlâv. S. 100. fgg. Bhâg. 38.

निरघ Adj. (f. आ) *tadellos.*

निरङ्कुश Adj. (f. आ) *für den kein Leithaken besteht, der keine Fesseln kennt, vollkommen frei, unbeschränkt* Bâlar. 59,8. Çaṃk. zu Bâdar. 3,3,58. 4, 4,17. *extravagant* zu 2,2,33. °म् Adv., °त्व n. Nom. abstr. Çaṃk. zu Bâdar. 2,1,11. 28. Chr. 211,28.

निरङ्कुशय्, °यति *entfesseln* Kâd. 2,136,5.

निरङ्ग Adj. 1) *unvollständig.* — 2) *kein Hülfsmittel habend, ganz allein auf sich beschränkt.*

*निरङ्गुल Adj. = निर्गतमङ्गुलिभ्यः.

निरङ्गुलि Adj. *fingerlos* Spr. 7706.

निरज्ञ m. Nom. act. in सुनिरज्ञ.

निरजिन Adj. *mit keinem Fell bekleidet.*

निरज्ञे Dat. Inf. zu अज् mit निस् ṚV. 3,30,10.

निरञ्कन n. *Marke in der Messschnur.*

निरञ्जन 1) Adj. (f. आ) *ohne Schminke, ohne Falsch, lauter.* — 2) m. *a)* Bein. Çiva's. — *b)* N. pr. α) eines Wesens im Gefolge Çiva's. — β) eines Lehrers der Haṭhavidjâ. — 3) *f. आ *a) Vollmondstag.* — *b)* Bein. der Durgâ.

°निरति f. *Wohlgefallen an, das Hängen an.*

निरतिशय Adj. 1) *worüber Nichts mehr geht, was das höchste Maass erreicht hat.* Nom. abstr. °त्व n. — 2) *ohne unterscheidende Merkmale, keine weitere Specificirung zulassend.* Nom. abstr. °ता f. und °त्व n. Govindân. S. 1046.

निरत्यय Adj. (f. आ) 1) *gefahrlos, sicher, wo Alles gut von Statten geht, dem Misslingen nicht unterworfen, vollkommen gelingend, unfehlbar* Kâraka S. 1. 4. Nom. abstr. °त्व n. 11. — 2) *keine Leiden verursachend* Suçr. 1,353,14. *wo es keine Leiden giebt* Hemâdri 1,642,15.

निरधिष्ठान Adj. 1) *keinen festen Standort habend.* — 2) *haltlos, unhaltbar* Comm. zu Nyâyas. 3,2,8. — 3) *unabhängig* Çaṃk. zu Bâdar. 2,2,44.

*निरध्व Adj. *vom Wege abgekommen.*

1. निरनुक्रोश m. *Unbarmherzigkeit.* °तस् Adv. *auf unbarmherzige Weise* Pañkat. ed. orn. 38,23.

2. निरनुक्रोश Adj. (f. आ) *kein Mitgefühl habend, unbarmherzig, — gegen* (Loc.). Nom. abstr. °ता f.

निरनुक्रोशकारिन् Adj. *unbarmherzig zu Werke gehend.*

निरनुग Adj. *kein Gefolge habend.*

निरनुग्रह Adj. *kein Wohlwollen zeigend, kein Mitleid habend.*

निरनुनासिक Adj. *nicht nasal.*

निरनुबन्ध Adj. *ohne* अनुबन्ध 1) *g)* Kâraka 6,4.

निरनुबन्धक Adj. *ohne* अनुबन्ध 1) *i).*

निरनुमान Adj. *nicht an Folgerungen gebunden.*

निरनुयोज्य Adj. *woran Nichts zu tadeln ist.* °योज्यानुयोग m. *das Rügen eines untadelhaften Arguments des Gegners.*

निरनुरोध Adj. (f. आ) *rücksichtslos, gleichgültig* Kâd. 250,1. — *gegen* (Loc.) Chr. 320,3. 327,28. Nom. abstr. °त्व n.

निरनुशय Adj. *ohne* अनुशय 1) *e)* Çaṃk. zu Bâdar. 3,1,8.

निरन्तर 1) Adj. (f. आ) *a) durch keinen Zwischenraum getrennt, dicht anstossend, dicht, nirgends unterbrochen, keinen freien Platz darbietend, ununterbrochen auf einander folgend, ununterbrochen, fortwährend, beständig.* — *b) gespickt —, vollgepfropft mit, voll von* (Instr. oder im Comp. vorangehend). — *c) beständig, treu* (Freund). — *d) nicht verschieden, gleich, identisch.* — 2) °म् Adv. *a) dicht, fest* (umschliessen). — *b) ununterbrochen, fortwährend, beständig, regelmässig.* — *c) alsbald* 176,27.

निरन्तरविशेष Adj. Pl. *bei denen kein Unterschied gemacht wird in Beziehung auf* (Loc.), *in Bezug auf Etwas gleich behandelt werdend* MBh. 12,228,67.

निरन्ध, Nom. °स् Bhâg. P. 5,13,6 fehlerhaft für निरन्धास् oder निरन्धस्.

निरन्धस् Adj. *Nichts zu essen habend.*

निरन्न Adj. 1) *Nichts zu essen habend, keine Nahrung zu sich nehmend, hungernd.* — 2) *keine Nahrung gewährend.* निरन्ने *bei einer Hungersnoth.*

निरन्वय 1) Adj. *a) keine Nachkommenschaft habend.* — *b) in keinem verwandtschaftlichen Verhältniss stehend.* — 2) °म् Adv. *hinter Jmds Rücken.*

निरप Adj. *wasserlos* 92,6.

निरपक्रम Adj. *von wo man nicht entläuft* Gop. Br. 2,4,6.

निरपत्य Adj. *kinderlos* Kâraka 4,3. Nom. abstr. °ता f. ebend.

निरपत्रप Adj. (f. आ) *schamlos.*

निरपराध Adj. (f. आ) *der Niemand Etwas zu Leide gethan hat, unschuldig.* Nom. abstr. °ता f.

निरपराधवत् Adj. dass.

निरपवर्त Adj. *durch einen gemeinschaftlichen Divisor nicht mehr theilbar.*

निरपवर्तन Adj. dass. Golâdhj. 13,24.

निरपवाद Adj. 1) *tadellos.* — 2) *keiner Ausnahme unterworfen.*

निरपवादक Adj. = निरपवाद 2).

निरपह्नव Adj. *nicht versteckt.*

निरपाय Adj. 1) *unvergänglich.* — 2) *keinen Nachtheil bringend, gefahrlos* Kâraka 7,6.

निरपायिन् Adj. *unvergänglich.*

निरपेक्ष 1) Adj. (f. आ) *a) keine Rücksicht nehmend auf, sich gleichgültig verhaltend gegen* (Loc. oder im Comp. vorangehend). Ohne Object *rücksichtslos, der sich um Nichts kümmert, sich gleichgültig gegen Alles verhaltend* (als Tadel und auch als Lob). °म् Adv. *ohne alle Rücksicht, ohne sich um Etwas zu kümmern.* — *b)* am Ende eines Comp. *unabhängig von.* — 2) m. N. pr. eines Scholiasten Weber, Ind. Lit. 290.

निरपेक्षक Adj. *unabhängig.*

निरपेक्षता f. *Abwesenheit aller Rücksicht, Gleichgültigkeit gegen* (Loc.).

निरपेक्षत्व n. 1) *Gleichgültigkeit.* — 2) *Unabhängigkeit, Beziehungslosigkeit.*

निरपेक्षा f. *Gleichgültigkeit gegen* (Loc.).

निरपेक्षित Adj. 1) *rücksichtslos gegen* (im Comp. vorangehend). — 2) *auf den man keine Rücksicht nimmt.*

निरपेक्षिन् Adj. *sich gleichgültig gegen Alles verhaltend, Nichts erwartend.*

निरपेक्ष्य Adj. *worum man sich nicht zu kümmern braucht.*

निरभिप्राय Adj. *zwecklos.*

निरभिभव Adj. *mit keiner Erniedrigung verbunden.*

निरभिमान Adj. *frei von Hochmuth.*

निरभिलप्य Adj. *unaussprechlich, durch Worte nicht auszudrücken.*

°निरभिलाष Adj. *kein Verlangen habend nach, nicht bedacht auf, gleichgültig gegen.*

निरभिसंधिन् Adj. *keine eigennützige Absicht habend* Çaṃk. zu Bâdar. 4,1,16.

निरभीमान Adj. 1) *frei von Hochmuth.* — 2) *kein Bewusstsein habend, bewusstlos.*

निरभ्यङ्ग Adj. *ungesalbt* Kâraka 5,8.

निरभ्र Adj. *wolkenlos.* निरभ्रे *bei wolkenlosem Himmel.*

1. निरमण Adj. *mitgenommen, abgelebt.*

2. निरमण n. *das zur Ruhe Kommen.*

निरमर्ष Adj. *der Alles ruhig erträgt, — Alles über sich ergehen lässt, apathisch.*

निरमित्र 1) Adj. *frei von Feinden.* — 2) m. N. pr. verschiedener Männer.

निरम्बर Adj. (f. आ) *unbekleidet, nackt.*

निरम्बु Adj. 1) *wasserlos.* — 2) *des Wassers sich enthaltend, nicht trinkend.*

निरय m. *Hölle.* Der Mutterleib mit der *Hölle* verglichen Hemâdri 1,516,15. Personificirt als

Kind der Furcht und des Todes. — R. 2.28,10 fehlerhaft für निरप.

निरयण n. *Ausgang.*

निरयपति m. *Höllenfürst.*

निरयावलिसूत्र n. Titel eines Werkes.

निरयिन् m. *Höllenbewohner.*

निरयु (!) Adj. v. l. für निरम्बु MBh. 3,7,5.

निरर्गल Adj. (f. आ) 1) *ungehemmt, ungezügelt, ungestört, frei.* °म् Adv. *ohne Zwang, frei, ohne Weiteres* Comm. zu TS. Prât. — 2) *unwiderstehlich.*

निरर्गलवाच् Adj. *von ungezügelter Rede* Vidḍh. 58,15.

निरर्तिं Adj. *nicht schmerzhaft* Kâraka 6,17.

1. निरर्थ m. 1) *Schaden.* — 2) *Unsinn.* Pl.

2. निरर्थ Adj. (f. आ) 1) *zwecklos, unnütz.* — 2) *besitzlos, arm.* — 3) *sinnlos, unsinnig* 215,16.19. — 4) von einem Consonanten so v. a. *ohne nachfolgenden Vocal.*

निरर्थक 1) Adj. (f. °र्थिका; °निरर्थका fehlerhaft) *a) seinen Zweck nicht erfüllend, — erreichend, unnütz, zwecklos, vergeblich.* °म् Adv. *ohne Zweck, unnütz.* — *b) sinnlos, unsinnig.* — *c)* = निरर्थ 4). — 2) n. *eine sinnlose Einwendung* (in einer Disputation).

निरर्थकत्व n. *Zwecklosigkeit, Vergeblichkeit.*

निरर्थता f. *Sinnlosigkeit.*

निरर्बुद *eine best. Hölle* (bei den Buddhisten).

निरलंकार Adj. *schmucklos* Comm. zu R. ed. Bomb. 2,113,24.

निरलंकृति f. in der Rhetorik *Schmucklosigkeit, Unschönheit.*

निरव m. 1) etwa *Rufer* RV. 1,122,11. Nach Sâj. Adj. *schutzlos.* — 2) * *Stimmlosigkeit.*

निरवकाश Adj. (f. आ) 1) *keinen freien Platz bietend, vollgepfropft* (eine Hölle). Nach dem Comm. = निरालम्ब. — 2) *keinen Platz findend, nirgends zum Vorschein kommen könnend.* Nom. abstr. °ता Ind. St. 14,371. — 3) *nicht am Platze seiend, ungelegen* Harshaḱ. 138,17. Nom. abstr. °ता f. Kâd. 2,100,9.

निरवकाशी Adv. mit कर् *von seinem Platz entfernen* Comm. zu Ragh. ed. Calc. 9,28.

निरवग्रह Adj. *ungehemmt, frei, unabhängig.* °के *an einem Orte, wo man sich frei bewegen kann.*

निरवत्तबलि Adj. *woraus eine Spende an die Götter als Abfertigung abgetheilt worden ist* Çat. Br. 2,3,4,11.

निरवत्ति f. *Abfertigung, Abfindung.*

निरवदान n. *das Abtheilen* Gaim. 3,4,38. Âpast. Çr. 7,26,1.

निरवद्य 1) Adj. (f. आ) *tadellos.* Nom. abstr. °त्व n. — 2) n. *eine best. hohe Zahl* Lalit. 169,1.

निरवद्यवत् Adv. *tadellos.*

निरवधि Adj. 1) *grenzenlos, unbegrenzt* Spr. 7761. — 2) *unaufhörlich, unendlich.*

निरवधिक Adj. *unbegrenzt.*

निरवयव Adj. *nicht aus Theilen bestehend, untheilbar.* Nom. abstr. °त्व n. Bâdar. 2,1,26. Tattvas. 17.

निरवरोध Adj. *ungehemmt.*

निरवलम्ब Adj. 1) *keine Stütze bietend.* — 2) *der Stütze —, des Haltes entbehrend.*

निरवलम्बन Adj. (f. आ) *jeglicher Stütze entbehrend, herrenlos* (Reichthum) Çiç. Pisch. 140,1. *Niemand zukommend, sich bei N. vorfindend* Harshaḱ. 140,10.

निरवशेष Adj. 1) *von dem kein Rest übrig bleibt.* — 2) *ganz, vollständig.* °शेषेण und °शेषतस् *insgesammt, vollständig.*

निरवसाद Adj. (f. आ) *wohlgemuth.*

निरवस्कृत Adj. etwa *rein.*

निरवस्तार Adj. *mit keiner Streu belegt, bloss* (Erdboden).

*निरवक्र m. *eine Art Schwert* Gal.

*निरवकालिका f. *Zaun, Hecke, Mauer.*

निरविन्द m. N. pr. eines mythischen Berges.

निरशन 1) Adj. *sich der Speise enthaltend.* — 2) *n. *Enthaltung vom Essen, Fasten.*

निरश्व Adj. *ohne Pferde.*

निरष्ट Partic. *entmannt.*

*निरस 1) Adj. = नीरस. — 2) f. आ *eine best. Grasart.*

निरसन 1) Adj. (f. ई) am Ende eines Comp. *a) auswerfend, ausstossend.* — *b) vertreibend, verscheuchend.* — 2) n. *a) das Fortwerfen.* — *b)* * *das Auswerfen, Ausspeien.* — *c) das Hinauswerfen, Verjagen, — aus* (Abl.). — *d) das Entfernen, Zerstreuen, Vertreiben* 282,11. — *e) das Aufgeben.* — *f) das Verwerfen, Zurückweisen.* — *g)* * *das Vernichten, Zugrunderichten.*

निरसनीय Adj. 1) *hinauszuwerfen, zu verjagen, — aus* (Abl.). — 2) *abzuweisen* Comm. zu Naish. 9,25.

निरस्त 1) Adj. Partic. von 2. अस् mit निस्. — 2) n. *das Ausstossen, eine best. fehlerhafte Aussprache der Vocale* Mahâbh. 1,20,a.

निरस्तसंख्य Adj. *unzählbar* Dh. V. 17,10.

निरस्ति f. *Vertreibung, Entfernung* Kâraka 6,23.

निरस्त्र Adj. 1) *unbewaffnet.* — 2) *ohne Waffen ausgeführt.*

निरस्थि Adj. *frei von Knochen.*

निरस्य Adj. *hinausgejagt —, vertrieben zu werden verdienend.*

निरहंस्तम्भ Adj. *frei vom Hemmschuh des Ichs.*

निरहंकार 1) Adj. *frei von Selbstsucht* Bhag. 2,71. — 2) m. *ein best. Himmel* Hemâdri 1,164,14.165,4.

निरहंकारिन् Adj. *frei vom Gefühl des Ichs.*

निरहंकृत Adj. 1) *keine Persönlichkeit habend, unpersönlich.* — 2) *nicht selbstsüchtig.* — 3) *frei von Hochmuth, anspruchlos* Hemâdri 1,89,7.

निरहंकृति Adj. *frei von Selbstsucht.*

निरहंक्रिय Adj. *keine Persönlichkeit habend, unpersönlich.*

निरहंक्रिया f. *Abwesenheit aller Selbstsucht.*

निरहम् Adj. Nomin. *frei von Selbstsucht.*

निरहंमति Adj. dass.

निरहंमान Adj. *frei vom Gefühl des Ichs.*

*निरङ्क m. P. 8,4,7, Sch.

*निराक m. 1) *das Kochen.* — 2) *Schweiss.* — 3) *der Lohn für eine schlechte That.* — Wohl fehlerhaft für निपाक.

निराकरण n. 1) *das Sondern* in अ°. — 1) *das Verjagen, Verscheuchen.* — 3) *das Verstossen einer Frau.* — 4) *das Abweisen, Zurückweisen* Comm. zu Naish. 6,75. — 5) *das Entfernen, Beseitigen.* — 6) *das Beseitigen durch Bestreitung.* — 7) *das Vergessen* in अ° (Nachtr. 1).

निराकरणीय Adj. *durch Bestreitung zu beseitigen* Çaṃk. zu Bâdar. 2,2,1.

निराकरिष्णु Adj. 1) *Jmd* (Acc.) *von sich stossend, abweisend, zurückweisend* Ragh. 14,57. Naish. 6,75. — 2) *Jmd um Etwas* (Abl.) *zu bringen suchend.* — 3) *vergesslich.* Nom. abstr. °ता f. Sûçr. 1,336,9.

निराकर्तर् Nom. ag. 1) *der Nichts wissen will von* (Gen.) Kâtj. in Hemâdri 1,39,10. Ohne Object = 1. निराकृति 1) *c)* MBh. 12,165,61. — 2) *durch Bestreitung beseitigend* Çaṃk. zu Bâdar. 2,3,7.

निराकर्तव्य Adj. = निराकरणीय Çaṃk. zu Bâdar. 2,2,10.

निराकाङ्क्ष Adj. 1) *Nichts erwartend, Nichts für sich wünschend, keine Wünsche mehr habend.* — 2) *keiner Ergänzung bedürftig.*

निराकाङ्क्षिन् Adj. *Nichts erwartend, Nichts für sich wünschend.*

1. निराकार 1) Adj. (f. आ) *a) gestaltlos, körperlos.* — *b) ohne äussere Erscheinung, dessen äussere Erscheinung Nichts verräth, Nichts vorstellend, kein Wesen von sich machend, Nichts bedeutend.* — *c) objectlos, auf ein Nichts sich beziehend.* °लोचन n. *ein in's Leere sehendes Auge* Comm. zu Mṛkkh. 1,4. — 2) m. *a)* Bein. α) Çiva's. — β) *Vi-

shṇu's. — *b*) **der Himmel.* — *c*) **der göttliche Geist, Gott.*

2.* निराकार m. *Vorwurf, Tadel.*

निराकारज्ञानवाद् m. *der philosophische Lehrsatz, dass die Erkenntniss der Aussenwelt nicht durch im Geiste sich abdrückende Bilder erfolge.*

निराकाश Adj. *keinen freien Raum zeigend, vollkommen erfüllt.*

निराकुल 1) Adj. *a*) *nicht überfüllt, wenig besucht, — betreten.* — *b*) *nicht in Verwirrung gebracht, in gehöriger Ordnung sich befindend.* — *c*) *im Kopfe nicht verwirrt, klar sehend.* °म् Adv. *deutlich, klar.* — *d*) *ruhig, unbesorgt.* — 2) n. *Klarheit, Deutlichkeit.*

निराकृतान्योत्तर Adj. *wobei die Antwort eines Andern beseitigt worden ist.* Nom. abstr. °त्व n. so v. a. *Unwiderleglichkeit* H. 67.

1. निराकृति 1) Adj. *a*) *formlos, gestaltlos* (Vishṇu). — *b*) = 1. निराकार 1) *b*) MBh. 12,237,37. — *c*) *der sich seiner religiösen Verpflichtungen entäussert hat, die Götter nicht ehrt, die heilige Schrift nicht studirt* u. s. w. Kâṭy. bei Hemâdri 1,39,13, Gaut. — *d*) **hemmend, störend.* — 2) m. N. pr. eines Sohnes des ersten Manu Sâvarṇi.

2. निराकृति f. 1) *Hemmung, Unterbrechung, Störung.* — 2) **Beseitigung durch Bestreitung.* — 3) *das Vergessen.* सर्व° Adj. *Alles vergessen machend* Bhâg. P. 1,6,4.

निराकृतिन् Adj. 1) *der das Gelernte vergessen hat* in अ° (Nachtr. 1). — 2) = 1. निराकार 1) *b*); v. l. निराकृति.

निराक्रन्द 1) Adj. *a*) *keinen Freund —, keinen Beschützer habend.* — *b*) *keinen Schutz gewährend.* — 2) m. oder n. etwa *ein Ort, der keinen Schutz gewährt,* MBh. 12,68,1.

निराक्रिया f. 1) *Vertreibung, Verjagung.* — 2) *Beseitigung durch Bestreitung.*

निराग Adj. *leidenschaftslos.*

निरागम Adj. *auf keiner überlieferten Lehre beruhend.* अनागम v. l.

निरागस् Adj. *schuldlos* Spr. 7852. Kâd. 2,127,19.

निरागार Adj. *obdachlos* Ind. St. 9,149.

निराग्रह Adj. *nicht mit Hartnäckigkeit auf Etwas bestehend.*

निराचार Adj. *von schlechtem Betragen* Hemâdri 1,750,22.

निराचिकीर्षु Adj. mit Acc. *Jmd zu widerlegen beabsichtigend* Çaṅk. zu Ait. Up. S. 144, Z. 4.

निराज m. *kriegerischer Auszug* Kâṭh. 28,3 = Kap. S. 44,3.

निराजीव्य Adj. (f. आ) *keinen Lebensunterhalt gewährend.*

निराडम्बर° Adv. *ohne vieles Reden.*

निरातङ्क Adj. (f. आ) 1) *kein Leiden —, kein Unbehagen verspürend, sich wohl —, sich behaglich fühlend* Jâéñ. 3,245. — 2) *keine Leiden —, kein Unbehagen verursachend.* Auch als Bein. Çiva's.

निरातप 1) Adj. *wohin die Sonnenhitze, der Sonnenschein nicht dringt.* — 2) *f. आ *Nacht.*

निरातपत्र Adj. *ohne Sonnenschirm* Harshaṅ. 142,4.

निरातिघ्य Adj. *unwirthlich* (Wald).

निरात्मक (Vâgbhaṭa 43,20), °त्मन् (ebend. 38,4) und °त्मवत् Adj. *keine Einzelseele —, keine individuelle Existenz habend.* Nom. abstr. निरात्मत्व n. Vâgbhaṭa 41,17. निरात्मक Amṛt. Up. 11 nach dem Comm. = प्राणरहित.

निरादर Adj. *Jmd* (Loc.) *keine Achtung bezeigend* Spr. 7705.

निरादान Adj. 1) *Nichts empfangend, — gewinnend.* — 2) **Nichts nehmend* (Buddha).

*निरादेश m. *Ausbezahlung.*

निराधान Adj. *ausgezäumt.*

निराधार Adj. *keine Stütze habend, auf sich selbst sich stützend, hülflos* Ind. St. 15,408. Nom. abstr. °त्व n.

निराधि Adj. *sorgenlos.*

निरानन्द Adj. (f. आ) *keine Freude habend, von wo die Freude verbannt ist, freudlos, traurig.*

निरानन्दकर Adj. (f. ई) *Kummer —, Trauer verursachend.*

निराम्ब Adj. *ausgeweidet* oder *dessen Eingeweide heraushängen.*

1. निरापद् f. *kein Ungemach, glückliche Verhältnisse.*

2. निरापद् Adj. *von keinem Ungemach begleitet.*

निराबाध Adj. (f. आ) 1) *ungestört, unangefochten.* गृह् n. *ein Haus, in dem man vor allem Störenden sicher ist.* °म् Adv. *unangefochten, unbestritten.* — 2) *keinen Schaden —, keine Leiden verursachend, Niemand beeinträchtigend.* — 3) *frivol, nichtig* 215,16. 18.

निराबाधकर Adj. *keinen Schaden —, keine Leiden zufügend.*

निराभास Adj. *ohne falschen Schein* Hañsop. S. 406.

निराम Adj. *ausgereift* Bhâvapr. 1,31. 3,11. 12. 22. 6,108.

1. निरामय m. *Gesundheit, Wohlergehen.* Auch n. (!) 239,25.

2. निरामय 1) Adj. *a*) *gesund, wohlauf.* — *b*) *gesund,* so v. a. *wo keine Krankheit angetroffen wird* (Stadt, Sommer). — *c*) *Gesundheit verleihend.* — *d*) *makellos, fehlerfrei.* — *e*) *woran Nichts fehlt, voll.* — *f*) *keinem Misslingen unterliegend, unfehlbar.* — 2) m. *a*) **eine wilde Ziege.* — *b*) * *Eber.* — *c*) N. pr. eines Fürsten.

निरामर्द् m. N. pr. eines Fürsten.

निरामर्ष Adj. = निरमर्ष Spr. 3746.

*निरामालु m. *Feronia elephantum.*

निरामित्र m. N. pr. fehlerhaft für निरमित्र.

निरामिन् Adj. *wartend, lauernd.*

निरामिष Adj. 1) *fleischlos.* — 2) *beutelos.* — 3) *keine sinnlichen Gelüste habend.* — 4) *keinen Lohn erstrebend* Lalit. 213,9.

निरामिषाशिन् Adj. *kein Fleisch essend.*

निरायति Adj. *der keine Zukunft hat.*

निरायास Adj. *keine Anstrengung —, keine Ermüdung verursachend.*

निरायुध Adj. *unbewaffnet.*

निरारम्भ Adj. *Nichts unternehmend, jeglicher Arbeit sich enthaltend.*

निरालक m. *ein best. Fisch.*

निरालम्ब 1) Adj. (f. आ) *a*) *keine Stütze habend, in der Luft schwebend, sich an Nichts lehnend, sich selbst haltend, alleinstehend* (eigentlich und bildlich). °म् Adv., °त्व n. Nom. abstr. Harshaṅ. 210,5. — *b*) *keine Stütze bietend.* — 2) m. fingirtes N. pr. eines Philosophen, *der den leeren Luftraum als Gottheit verehrt.* — 3) *f. आ *Narde.*

निरालम्बन Adj. = निरालम्ब 1) *a*).

निरालम्बोपनिषद् f. Titel einer Upanishad.

निरालाप Adj. *nicht redend.*

निरालोक Adj. 1) *seinen Blick nicht herumgehen lassend, das Auge nicht bewegend.* — 2) *des Lichts entbehrend, dunkel.* — 3) *des Lichts entbehrend, blind,* so v. a. *keine Einsicht habend* Spr. 3747. — 4) am Ende eines Comp. *hinausschauend auf.*

निरावरण Adj. *unverdeckt, offen zu Tage liegend* Veṇis. 30,19.

निरावर्ष Adj. *wohin der Regen nicht dringt, vor R. schützend.*

निराश Adj. (f. आ) 1) *der alle Wünsche, alle Erwartungen, alle Hoffnung aufgegeben hat;* die Ergänzung im Loc., Dat., Abl., Acc. mit प्रति oder im Comp. vorangehend. Nom. abstr. °त्व n. Pañkat. ed. Bomb. 3,65,18. — 2) *aller Wünsche —, aller Erwartungen bar.* आशा निराशां कर् so v. a. *allen Erwartungen entsagen.*

निराशक Adj. *verzweifelnd an* (Abl.).

°निराशकर Adj. *die Hoffnung zu Etwas benehmend, Etwas unmöglich machend.*

निराशगुटिका f. fehlerhaft fur निरास°.

निराशङ्क Adj. (f. आ) *keine Befürchtung habend, sich nicht scheuend zu* (Loc. eines Nom. act.). °म् Adv. *ohne Bedenken.*

निराशङ्क्य Adj. *nicht zu befürchten* Daçak. 84,9.

निराशय Adj. *nicht tief gehend* (Wunde) Suçr. 1, 15,12, v. l.

निराशा f. *das Aufgeben aller Erwartungen.* °शासन्न Adj. *der Verzweiflung nahe* Harshak. 122,1.

निराशिन् Adj. = निराश 1). Nom. abstr. °शित्व n.

निराशिस् Adj. 1) = निराश 1). — 2) *keine Segenswünsche aussprechend* Visnus. 96,21.

निराशी Adv. mit भू *alle Hoffnung verlieren.*

*निराशीभाव m. *Verzweiflung.*

निराशीस्त्व n. Nom. abstr. zu निराशिस् 1).

निराश्रम Adj. *in keiner der angenommenen vier Lebensstadien eines Brahmanen stehend.*

निराश्रमपद् Adj. *keine Einsiedeleien habend.*

निराश्रमिन् Adj. = निराश्रम.

निराश्रय Adj. (f. आ) 1) *obdachlos* R. 1,44,2. — 2) *keinen Halt —, keine Stütze habend, sich an Nichts* oder *Niemand lehnend, — lehnen könnend, auf sich selbst beruhend, schutzlos.* — 3) *keinen Halt —, keine Stütze bietend.* — 4) etwa *nicht tief gehend* (Wunde). Nach Kaeb. *an keiner gefährlichen Stelle haftend.* v. l. निराशय. — 5) etwa *offen liegend* Suçr. 2,333,10.

1. निरास m. 1) *das Ausbrechen, Vomiren.* — 2) *das Auswerfen, Fallenlassen* (eines Lautes). — 3) *das Fallenlassen, Aufgeben* LA. 33,15. — 4) *Hinausweisung, Ausschliessung, Zurückweisung, Verwerfung.*

2. निरास Adj. etwa *obdachlos* MBu. 12,269,11. Nach Nilak. = अप्रतिष्ठ, काणत्वादिदोषाद्दार्ढ्यं कर्तुमशक्तः.

निरासक Adj. *der Jmd abweist* Comm. zu Naish. 6,109.

निरासगुटिका f. *Brechpille.*

निरासङ्ग Adj. *unbehindert* (im Gebrauch seiner Kräfte) Karaka 8,12.

*निरासन n. = निरसन.

निरासित्व n. Pañkat. 164,5 fehlerhaft fur निराशित्व (निराशत्व ed. Bomb.).

निरासु (?) Adj. v. l. fur निरम्बु MBu. 3,7,5.

निरास्थ Adj. (f. आ) *kein Interesse für Etwas habend, nicht bedacht auf Etwas* (im Comp. vorangehend).

निरास्वाद Adj. 1) *geschmacklos.* — 2) *keinen Genuss gewahrend.*

निरास्वाद्य Adj. *keinen Genuss gewährend.*

निराक् m. *Ausruf* Tândja-Br. 11,7,2.

*निराकव m. dass. Comm. zu Tândja-Up. 11,7,2.

निराकवत् Adj. *mit einem Ausruf versehen* Tândja-Br. 11,2,2. निराकावत् v. l.

1. निराकार m. *das Nichtessen, Fasten.*

2. निराकार Adj. (f. आ) *sich des Essens enthaltend, Nichts zu essen habend.* Nom. abstr. °ता f.

निराकावत् Adj. s. निराकवत्.

निरिङ्ग Adj. *unbeweglich, nicht flackernd.*

*निरिङ्गिनी f. *Schleier.* Vgl. नीरङ्गी.

निरिच्छ Adj. *keinen Wunsch —, kein Verlangen habend.*

निरिन्द्रिय Adj. (f. आ) 1) *ohne männliches Vermögen.* — 2) *unfruchtbar* (Kuh) Hemâdri 1,448,18. — 3) *gebrechlich.* — 4) *keine Sinnesorgane habend* Ind. St. 9,154.

निरिन्धन Adj. *durch keinen Brennstoff genährt.*

निरीक्षक Adj. *sehend, schauend, Etwas* (im Comp. vorangehend) *zu schauen beabsichtigend.*

निरीक्षण 1) Adj. am Ende eines Comp. *sehend auf, anschauend.* — 2) n. *a) das Anblicken, Anschauen, Beschauen, Betrachten* 182,1. Spr. 7747. — *b) Blick.* Am Ende eines adj. Comp. f. आ. — *c) adspectus planetarum.*

निरीक्षा f. *Betrachtung.* °निरीक्षया so v. a. *in Bezug auf.*

निरीक्षितव्य Adj. *anzuschauen* Kâraṇd. 58,2.13.

निरीक्ष्य Adj. 1) *anzublicken, anzuschauen.* — 2) *in Betracht zu ziehen.*

निरीति Adj. *nicht heimgesucht von Plagen, — Drangsalen.*

निरीतिक Adj. (f. आ) *keine Plagen —, keine Drangsale verkündend.*

निरीश्वर Adj. *keinen Gott habend, atheistisch.* °सांख्यशास्त्र n. *die Sâṁkhja-Lehre in engerem Sinne, mit Ausschluss des* Joga-Sâṁkhja.

*निरीष n. *der Körper des Pfluges* oder Adj. *ohne Deichsel.*

निरीह Adj. 1) *regungslos.* — 2) *unthätig, ohne Streben, ohne Verlangen nach Etwas, gleichgültig gegen Alles.* Nom. abstr. °ता f.

निरीहा f. *Gleichgültigkeit gegen Alles.*

निरुक्त 1) Adj. s. u. वच् mit नि. — 2) n. *a) Deutung eines Wortes, etymologische Worterklärung.* — 2) Titel eines der 6 Vedâṅga, des dem Jâska zugeschriebenen Commentars zu den Nighaṇṭu. °भाष्य n. Ind. St. 14,160.

निरुक्तकार m. N. pr. oder Bein. eines Scholiasten.

निरुक्तकृत् m. Bein. 1) Jâska's. — 2) eines Schülers des Çâkapûṇi.

निरुक्तग Adj. als Beiw. Brahman's.

निरुक्तज Adj. als Bez. einer Art von Söhnen. Nilak.: निरुक्तजः स्वक्षेत्रे ऽन्यो रेतःसेकार्थमुक्तस्तज्ज्ञः (!).

निरुक्तवत् m. Bein. Jâska's.

निरुक्ति f. 1) *Deutung eines Wortes, etymologische Worterklärung.* — 2) in der Rhetorik *Unterscheidung einer Bedeutung, künstliche* (*dichterische*) *Deutung.* — 3) in der Dramatik *Mittheilung einer geschehenen Sache.* — 4) Titel *a)* *von Jâska's Commentar zu den Nighaṇṭu. — *b)* eines Commentars zum Tarkasaṁgraha.

निरुक्तिप्रकाश m. Titel eines Werkes.

निरुक्तिलक्षण n. desgl. Bühler, Rep. No. 415.

1. निरुच्छ्वास m. *das Nichtathmen.*

2. निरुच्छ्वास 1) Adj. (f. आ) *nicht athmend.* — 2) *eine best. Hölle.*

निरुज Adj. *gesund* MBh. 8,89,70. Hemâdri 1,562, 1. 563,6. *saluber.* Vgl. नीरुज.

निरुजी Adv. mit कर् *gesund machen* Hemâdri 1,516,1.

निरुञ्छन n. = नीराजन Kumâras. 13,18. 22. v. l. निर्मञ्छन.

निरुत्तर 1) Adj. *a) der Keinen über sich hat.* — *b) der keine Antwort hat, Nichts zu erwiedern vermag* 214,15. — 2) n. Titel eines Tantra. Auch °तन्त्र n.

निरुत्तरी Adv. mit कर् *Jmd* (Acc.) *das Antworten unmöglich machen, Jmd zum Stillschweigen bringen.*

निरुत्थ Adj. *unwiederbringlich* Bhâvapr. 2,83.84.

निरुत्पात Adj. (f. आ) *keine unglückverheissenden Erscheinungen darbietend.*

निरुत्सव Adj. *ohne Feste.*

1. निरुत्साह m. *Abwesenheit aller Thatkraft, Kleinmuth.*

2. निरुत्साह Adj. (f. आ) *ohne Thatkraft, der Nichts zu unternehmen wagt* (Gaut.), *keinen Muth habend, — zu* (Loc.), *kleinmüthig.* Nom. abstr. °ता f. *Kleinmuth.*

निरुत्सुक 1) Adj. (f. आ) *a) unbesorgt, ruhig.* — *b) kein Verlangen tragend nach* (प्रति). — 2) m. N. pr. *a)* eines Sohnes des Manu Raivata. — *b)* eines der 7 Ṛshi unter dem 13ten Manu.

1. निरुत्सेक m. *Anspruchlosigkeit, Bescheidenheit.*

2. निरुत्सेक Adj. *anspruchlos, bescheiden.*

निरुदक Adj. *wasserlos* Hemâdri 1,545,3 (निरुदक gedr.).

निरुदर Adj. *keinen Bauch —, keinen Rumpf ha-*

bend Spr. 7826.

निरुद्देशम् Adv. *ohne irgend eine Angabe, ohne Etwas zu sagen* Kâd. 2,75,12.

निरुद्ध 1) Adj. s. u. रुध् mit नि. — 2) m. N. pr. eines Fürsten. अनि° v. l.

निरुद्धगुद m. *Mastdarmverengerung.*

निरुद्धति Adj. *nicht stossend* (Wagen).

निरुद्धप्रकाश Sûçr. 1,292,12 fehlerhaft für निरुद्धप्रकाश.

निरुद्धप्रकश m. *Verengerung der Harnröhre.*

निरुद्यम Adj. (f. आ) *der sich nicht anstrengen will, unthätig, der die Hände in den Schooss gelegt hat, träge.*

निरुद्योग Adj. *der sich nicht anstrengt, sich gehen lässt, erschlafft.*

निरुद्विग्न und निरुद्वेग Adj. *unaufgeregt, ruhig, unbesorgt.*

निरुन्माद Adj. *frei von Hochmuth.*

निरुपकारिन् (Conj.) Adj. *der Einem keinen Dienst erwiesen hat* oder *zu erweisen vermag.*

निरुपक्रम Adj. 1) *wozu man Nichts thut, — anwendet.* — 2) *nicht zu behandeln, unheilbar* Kâraka 6,13. — 3) *anfangslos.*

निरुपक्रिय Adj. *womit Andern kein Dienst erwiesen wird.*

निरुपद्रव Adj. (f. आ) 1) *der mit keinem Unfall —, mit keiner Widerwärtigkeit zu kämpfen hat, dem es wohlergeht, von keiner Widerwärtigkeit betroffen* (Unternehmen). — 2) *von dem* oder *von wo aus kein Unfall, keine Widerwärtigkeit ausgeht, Niemand Etwas zu Leide thuend, keine Gefahr darbietend, sicher, kein Unheil bringend.*

निरुपद्रवता f. *Gefahrlosigkeit, Sicherheit.*

निरुपद्रुत Adj. *keine widerwärtigen Erscheinungen zeigend.*

निरुपधि Adj. 1) *ohne Falsch, ehrlich, bieder.* Auch Adv. — 2) *untadelhaft* Bâlar. 179,6.

निरुपधिजीवन Adj. *einen ehrlichen Lebenswandel führend.* Nom. abstr. °ता f.

निरुपधिशेष Adj. *bei dem kein Rest eines störenden Momentes mehr vorhanden ist, bei dem alles Engehörige verschwunden ist.* Vgl. Old. Buddha 432. fgg.

निरुपपत्ति Adj. *unangemessen.* Nom. abstr. °त्व n.

निरुपपद Adj. *kein begleitendes Wort bei sich habend* Comm. zu Âpast. Çr. 3,16,4.

निरुपप्लव Adj. 1) *keine Störungen erleidend.* — 2) *kein Unheil bringend* (Çiva).

निरुपभोग Adj. *nicht geniessend.*

निरुपम 1) Adj. (f. आ) *seines Gleichen nicht habend.* — 2) m. *a) ein best. giftiges Thier* (निरुपम gedr.). — *b)* N. pr. eines Mannes B. A. J. 1,217. — 3) f. आ N. pr. einer Surâṅganâ Ind. St. 15,241.

निरुपयोग Adj. *unbrauchbar, nutzlos* Harshaḱ. 140,9.

*निरुपल Adj. *steinlos.*

*निरुपलेप Adj. *nicht beschmiert.*

निरुपसर्ग Adj. *keine widerwärtigen Erscheinungen zeigend.*

निरुपस्कृत Adj. *schlicht, einfach* oder *uneigennützig.*

निरुपहत Adj. *unversehrt, keine widerwärtigen Erscheinungen zeigend.*

निरुपाख्य Adj. (f. आ) *aller Qualification ermangelnd, unbeschreiblich* Naish. 3,3. Nom. abstr. °त्व n. Çaṃk. zu Bâdar. 2,2,18. 24.

निरुपादान Adj. *frei von allen Hemmnissen* Lalit. 459,2. *libre de préoccupation* Lot. de la b. l. 48,11.

निरुपाधि (VP.^{2} 1,25) und °क Adj. *unbedingt, absolut.*

निरुपाय Adj. *zu Nichts führend, vergeblich.*

निरुप्ति f. *Ausstreuung, Vertheilung.*

निरुप्य Adj. *auszustreuen, auszugiessen.*

निरुष्णता f. *Kälte.* °तां नी *erstarren machen, tödten* Daçak. (1925) 2,101,8.

निरुष्णीष Adj. *ohne Kopfbinde, — Turban, mit entblösstem Haupte.*

निरुष्मत्व n. und निरुष्मन् Adj. fehlerhaft für निर्ऊ°.

1. निरूढ Adj. s. u. 1. ऊह् mit निस्.

2. निरूढ 1) Adj. s. u. 1. रुह् mit नि. — 2) m. *a) the force or application of words, according to their natural or received meanings (in Rhetoric). — b) (in Logic) the implied description of any property in the term designing it (as of redness in the word red, etc.).*

निरूढपशुबन्ध m. *abgesonderte —, selbstständige Darbringung des Opferthieres* Gaut. Ind. St. 10,347.

निर्ऊढशिरस् Adj. *mit apart gelegtem Kopfe* Çat. Br. 10,5,3,8.

निरूढि f. *Berühmtheit.*

निरूदक fehlerhaft für निरुदक.

निरूप 1) *Adj. *unreal, false, non-existent.* — 2) m. = निरूपण 3) *a)* in दुर्निरूप.

निरूपक Adj. 1) *beobachtend, nachdenkend;* m. *ein solcher Mann* Çaṃk. zu Bâdar. 2,3,26. — 2) *bestimmend, definirend* Comm. zu TS. Prât.

निरूपण 1) Adj. am Ende eines Comp. *bestimmend, definirend.* — 2) f. आ = 3) *a).* — 3) n. *a) das Bestimmen, Feststellen, Definiren.* — *b) Untersuchung, Betrachtung, Behandlung.* Nach den Lexicographen = अवलोकन, आलोक, विचार, निदर्शन. — *c) Erscheinung, Gestalt.*

निरूपम fehlerhaft für निरुपम.

निरूपयितव्य Adj. *zu bestimmen, festzustellen.*

निरूपाख्य fehlerhaft für निरुपाख्य.

निरूपित Partic. von रूपय् mit नि. °त्व n. *das Erörtertwordensein* Hemâdri 1,646,4.

निरूपिति f. *Bestimmung, Feststellung eines Begriffes.*

निरूप्य Adj. 1) *zu bestimmen, festzustellen.* — 2) *noch zu bestimmen,* so v. a. *fraglich, nicht sicher.*

निरूष्मन् Adj. *keine Wärme von sich gebend, kalt anzufühlen* Hariv. 1,46,19. Nom. abstr. °ष्मत्व n. MBh. 12,317,16.

1. निरूह् m. 1) *ein ausreinigendes Klystier.* — 2) * = निग्रह्.

2. *निरूह् m. 1) *logick, disputation.* — 2) *a complete sentence, one having no ellipsis.* — 3) *certainty, ascertainement.*

3. *निरूह् Adj. 1) = ऊहशून्य. — 2) = निश्चित.

निरूहण n. 1) *das Ausreinigen vermittelst eines Klystieres.* — 2) *ein dazu dienendes Mittel* Kâraka 8,11.

निर्ऊहितवे Dat. Inf. zu 1. ऊह् mit निस् Çat. Br. 4,5,3,3. Kâts. Çr. 25,10,4.

निर्ऋण Adj. *frei von Schulden, schuldlos* Ind. St. 15,278.

1. निर्ऋति 1) f. *a) Auflösung, Verderben, Untergang.* — *b)* personificirt als *Genie des Todes und der Verwesung.* — *c) Erdgrund, Tiefe.* — 2) m. *a) Tod* Bhâg. P. 1,19,4. — *b) der Genius des Todes.* — *c)* N. pr. α) eines Rudra. — β) eines der 8 Vasu Hariv. 3,12,49. निकृति v. l.

2. *निर्ऋति Adj. *von keiner Widerwärtigkeit getroffen.*

निर्ऋतिगृहीत Adj. *von der Nirṛti ergriffen.*

निर्ऋत्य m. 1) *Verderben.* — 2) *Verderber.* — 3) *ein best.* Agni. — 4) **der Sâmaveda.*

1. निरेक m. 1) etwa *bleibender Besitz, Habe.* — 2) Loc. *bleibend, auf die Dauer, für immer.* — Nach den Commentatoren *Armuth, Noth; Gabe* und auch Adj. *nicht leer.*

2. निरेक Adj. *wobei Eins ausgeschlossen ist.*

निरेतवे Dat. Inf. zu 3. इ mit निस् ṚV. 1,37,9. 8,45,30.

निरोद्धव्य Adj. *einzufassen, zu umzäunen.*

निरोध m. 1) *Einsperrung.* — 2) *Einschliessung, Belagerung.* — 3) *Versperrung, Verschluss, Verdeckung.* — 4) *Hemmung, Zurückhaltung, Verhaltung, Unterdrückung, Bezwingung, Beherrschung.* — 5) *Vernichtung.* — 6) in der Dramatik *Vereitelung* (einer Hoffnung). — 7) *ein best. mit Mineralien* (insbes. *Quecksilber*) *unternommener Process.*

°निरोधक Adj. 1) *versperrend.* — 2) *hemmend.*

निरोधन 1) Adj. am Ende eines Comp. *a) einsperrend.* — *b) versperrend.* — 2) n. *a) das Einsperren.* — *b) das Zurückhalten, Bändigen, Niederhalten.* — *c) das Verweigern.* — *d)* in der Dramatik *das Vereiteln* (einer Hoffnung).

निरोधलक्षण n. Titel eines Werkes.

निरोधिन् Adj. 1) *ganz in Beschlag genommen.*

निरोधिकस्तबाक्क Adj. (von einem Schreiber) Hemâdri 1,348,14. — 2) am Ende eines Comp. *versperrend, hemmend.*

निरोक् m. Tândja-Br. 1,10,10 nach dem Comm. = नितरां रोक्तेतुः.

निरोषध Adj. *unheilbar* Pr. P. 97.

*निर्ग m. *Land, Reich.*

*निर्गण्डा f. Schol. zu Hâla 412 wohl nur fehlerhaft für निर्गुण्डी 1).

निर्गताखिलकल्मष Adj. *von dem alle Sünden gewichen sind.* Nom. abstr. °ता f. 254,5.

निर्गन्ध Adj. *geruchlos.* Nom. abstr. °ता f.

*निर्गन्धन n. *Mord, Todtschlag.*

*निर्गन्धपुष्पी f. *Salmalia malabarica.*

निर्गम m. 1) *das Hinausgehen, Hinaustreten, Fortgehen, — aus* (Abl.) 271,6. — 2) *das Weichen, Entschwinden.* — 3) *Ausweg, Ausgang.* — 4) *der Ort, wohin Waare ausgeführt wird.* — 5) *Ende, Schluss.*

निर्गमन n. 1) *das Hinausgehen, Hinaustreten, — aus* (im Comp. vorangehend). — 2) **Ausgang.*

निर्गर्भ Adj. *keinen Schössling in sich habend* Agni-P. 24,27.

निर्गर्व Adj. *frei von Hochmuth.*

निर्गर्ह्य Adj. (f. या) *tadellos.*

निर्गवाक्ष Adj. *kein Fensterloch habend.*

निर्गर्हण Adj. *keine Abgründe u. s. w. kennend,* so v. a. *unerschrocken* Vikramâṅkaṅ. 15,37. 61.

निर्गुण Adj. (f. या) 1) *ohne Strick* Spr. 7858. — 2) *ohne Sehne* (Bogen). — 3) *ohne Beiwort, — Attribut* Comm. zu Kâtj. Çr. 5,1,3. — 4) *qualitätslos.* — 5) *keine Vorzüge besitzend, gemein, schlecht* (von Personen) Spr. 7858.

निर्गुणक Adj. *qualitätslos.*

निर्गुणता f. und निर्गुणत्व n. 1) *Qualitätslosigkeit.* — 2) *Mangel aller Vorzüge, Gemeinheit, Schlechtigkeit.*

निर्गुणात्मक Adj. *qualitätslos.*

*निर्गुण्टी = निर्गुण्डि 1).

निर्गुण्डि (metrisch) und °ण्डी f. 1) *Vitex Negundo.* — 2) *°ण्डी *Lotuswurzel.*

निर्गुल्लिक Adj. *ohne Pille* Kathâs. 89,56.

निर्गुल्म Adj. (f. या) *strauchlos.*

*निर्गूढ m. *Baumhöhle.*

निर्गृह Adj. (f. ई) *hauslos.*

निर्गौरव Adj. (f. या) *keine Pietät kennend.* °म् Adv. *ohne die erforderliche Rücksicht.*

निर्ग्रन्थ 1) Adj. *a) der sich von allen hemmenden Banden befreit hat.* — *b) *besitzlos, arm.* — 2) m. *a) ein nackt einhergehender Gaina-Mönch.* — *b) *Thor, Narr.* — *c) *Spieler.* — *d) *Mord, Todtschlag* Gal. — *e)* N. pr. eines Mannes.

*निर्ग्रन्थक 1) Adj. *a) ohne Gefolge, — Reisezeug.* — *b) verlassen.* — *c) fruchtlos.* — *d) geschickt, gewandt.* — 2) m. *ein nackt einhergehender Gaina-Mönch.*

*निर्ग्रन्थन n. *Mord, Todtschlag.*

निर्ग्रन्थशास्त्र n. Titel eines Werkes.

निर्ग्रन्थि Adj. 1) **knotenlos, ohne Anschwellungen.* — 2) *ohne Fehl, vollkommen.* °रमणीयता Kâṇḍak. 27,16.

निर्ग्रन्थिक 1) * Adj. *a) geschickt, gewandt.* — *b)* = क्लीन. — 2) m. *ein nackt einhergehender Gaina-Mönch.*

निर्ग्रह् m. *das Herausfinden, Erkennen.*

°निर्ग्राह्य Adj. *herauszufinden —, zu erkennen aus.*

*निर्घट n. 1) *ein dichtgefüllter Marktplatz.* — 2) *ein abgabenfreier Markt.*

निर्घण्टु und °क m. *Wörtersammlung.*

निर्घर्षण n. *das Zerreiben.*

निर्घर्षणक Adj. *zum Stochern dienend.*

निर्घात m. (adj. Comp. f. या) 1) *Entreissung, Wegschaffung, Vernichtung* Âpast. — 2) *Windstoss, Wirbelwind, Sturm* Gaut. Gobh. 3,3,19. Wird von den Commentatoren auch als *Donnerschlag* und *portentum* (उत्पात) erklärt.

°निर्घातकर Adj. *Etwas wegschaffend, vertreibend* Kâraka 6,1.

निर्घातन n. *das Herausschaffen.*

निर्घात्य Adj. *herauszuschaffen* in अनिर्घात्य.

*निर्घरिणी (!) f. *Fluss.* Vgl. निर्झरिणी.

निर्घृण Adj. (f. या) *kein Mitgefühl habend, grausam, hartherzig.* °म् Adv., Nom. abstr. °ता f. und °त्व n.

निर्घृणा f. *Hartherzigkeit* in अनिर्घृण.

1. निर्घोष m. (adj. Comp. f. या) *Klang. Laut, Getön, Gerassel, Gestampf.*

2. निर्घोष Adj. (f. या) *klanglos, tonlos, geräuschlos.*

निर्घोषघातरविमुक्त m. *ein best.* Samâdhi.

निर्जन Adj. (f. या) *menschenleer;* Subst. *Einsamkeit, Einöde.* Nom. abstr. °ता f. und °त्व n.

निर्जन्तु Adj. *frei von lebenden Wesen, — Gewürm u. s. w.*

निर्जय m. 1) *Eroberung.* — 2) *Besiegung, Ueberwindung.*

1. निर्जर 1) Adj. *nicht alternd, jung, frisch.* — 2) m. *ein Gott.* — 3) *f. या *a) Cocculus cordifolius.* — *b) Anethum graveolens.* — 4) *n. *Göttertrank.*

2. निर्जर m. und °रा f. bei den Gaina *das allmähliche Zunichtemachen,* insbes. *aller Handlungen.*

निर्जरण n. = 2. निर्जर.

निर्जरपण्यवेषित् f. *eine* Apsaras Vikramâṅkaṅ. 17,44.

निर्जरप्रकरणादि Titel eines Werkes Bühler, Rep. No. 620.

*निर्जरस् Adj. in einigen Casus = 1. निर्जर 1).

*निर्जरसर्षप m. *ein best. Baum* Râgân. 9,157.

निर्जराय Adj. *die Haut abgeworfen habend* (Schlange).

निर्जर्जरीभूत Adj. nach Mahîdh. *zerfetzt.*

निर्जल Adj. (f. या) 1) *kein Wasser habend, wasserlos;* Subst. *eine wasserlose Gegend.* — 2) **nicht mit Wasser versetzt.*

निर्जलद Adj. (f. या) *wolkenlos.*

निर्जलैकादशी f. *der 11te Tag in der lichten Hälfte des Gjaishṭha, an dem sogar der Genuss des Wassers untersagt ist.*

निर्जाल्मक Adj. *mähnenlos* (nach dem Comm.).

निर्जिगमिषु Adj. *hinauszutreten —, auszugehen verlangend* Harshaṅ. 106,9. Kâd. 87,18.

निर्जिज्ञास Adj. *zu wissen —, zu erkennen nicht verlangend* Comm. zu Nâjâs. 2,1,24.

निर्जितवर्मन् m. N. pr. eines Mannes.

निर्जिति f. *Besiegung, Ueberwindung.*

निर्जिहीर्षु Adj. mit Acc. *herauszunehmen —, wegzuschaffen —, zu nehmen wünschend.*

निर्जिह्व Adj. *zungenlos.*

निर्जीव Adj. (f. या) *leblos, todt.*

निर्जीवीकरण n. *das Todtmachen, Todesschlag für* (Gen.) Kathâs. 17,15 (°कारण gedr.).

निर्जीवित Adj. *leblos, todt* Vaṅṅaṅ. 38,5. Nom. abstr. °त्व n. 41,18.

निर्जेतर् Nom. ag. *Besieger.*

निर्ज्ञाति Adj. *keine Blutsverwandte habend.*

निर्ज्ञान Adj. (f. आ) *kein Verständniss der Dinge habend, dumm.*

निर्ज्योतिस् Adj. *ohne Lichtschein* Harshak. 126,2.

*निर्ज्वर Adj. *fieberlos, gesund.*

निर्झर 1) m. (*f. ई) und n. (selten; adj. Comp. f. आ) *Wasserfall, — sturz, — schnelle.* — 2) *m. *a) brennende Hülsen.* — *b) Elephant.* — *c)* N. pr. eines der Rosse des Sonnengottes. — 3) f. ई *Fluss.*

निर्झरण n. = निर्झर 1) Pañkad.

निर्झरिन् 1) *m. *Berg.* — 2) f. °रिणी *Giessbach* Kâd. 2,49,17.

निर्डीन n. *eine Art Flug* MBh. 8,41,27.

निर्णतोदर Adj. *einen hervorstehenden Bauch habend.*

निर्णमन n. *Beugung* Comm. zu Çulbas. 3,83.

निर्णय m. 1) *Entfernung, Wegschaffung, Hebung.* — 2) *Entscheidung, Bestimmung, ein entscheidendes Urtheil, Urtheil, Urtheilsspruch.* दीप्त° Adj. *wo die Entscheidung klar zu Tage liegt, keinem Zweifel unterworfen.* — 3) in der Dramatik *Mittheilung eines Erlebnisses.*

निर्णयकमलाकर m., निर्णयकौस्तुभ (Bühler, Rep. No. 350), निर्णयचन्द्रिका f., निर्णयतत्त्व n., निर्णयदर्पण m., निर्णयदीप m. und निर्णयदीपिका f. Titel von Werken.

*निर्णयन n. = निर्णय.

निर्णयपाद m. *der vierte und letzte Theil in einem Processe, der den Urtheilsspruch enthaltende Theil.*

निर्णयबिन्दु m., निर्णयभास्कर m., निर्णयमञ्जरी f., निर्णयरत्न n. (Opp. Cat. 1.), निर्णयरत्नाकर m., निर्णयसंग्रह m., निर्णयसमुदाय m., निर्णयसार, निर्णयसिद्धान्त m., निर्णयसिन्धु f., निर्णयामृत n. und निर्णयोद्धार m. Titel von Werken.

निर्णयोपमा f. *eine auf einen Schluss gegründete Vergleichung* 248,28.

*निर्णार m. N. pr. eines der Rosse des Sonnengottes.

निर्णामं m. 1) *Biegung* Çulbas. 3,88. 84. — 2) *Krümmungen, Windungen* Nir. 2,16. — 3) *Schwunggelenk.*

°निर्णायक Adj. *entscheidend, endgültig bestimmend* Njâjam. 1,1,3. Comm. S. 3, Z. 4 v. u.

*निर्णायन n. *der äussere Augenwinkel beim Elephanten.*

निर्णिज् f. *glänzender Putz, Schmuck, ein schmückendes Gewand, Prachtkleid.*

निर्णिजे Dat. Inf. zu निज् mit निस् RV. 10,49,7.

निर्णिक m. 1) *Reinigung, Abwaschung.* — 2) *Sühnung.*

निर्णिग m. *Abwascher* in पात्रनिर्णिग.

निर्णेजक m. *Wäscher.*

निर्णेजन n. 1) *das Waschen, Abwaschung* Gaut. — 2) *Sühnung einer Schuld.* — 3) *Spülwasser* in पात्रीनिर्णेजन.

निर्णेतर् Nom. ag. *der ein Urtheil spricht, Schiedsrichter.*

निर्णेय und निर्णेयसिन्धु fehlerhaft für निर्णय u. निर्णय°.

निर्णोद् m. *Vertreibung.*

निर्दंश m. *das Zerbeissen, Verletzen durch einen Biss.*

निर्दंशिन् Adj *nicht beissend.*

*निर्दग्धिका f. *Solanum Jacquini.* Vgl. निर्दिग्धिका.

*निर्दड Adj. 1) *hartherzig.* — 2) *an den Fehlern Andrer Freude empfindend, tadelsüchtig.* — 3) *unnütz.* — 4) *streng, heftig.* — 5) *betrunken.*

निर्दण्ड Adj. *nicht strafend.*

निर्दत्त Adj. *ohne Zähne, — Fangzähne* (Elephant) Spr. 3757.

निर्दय Adj. (f. आ) 1) *ohne Mitleid, unbarmherzig, grausam.* °म् Adv., Nom. abstr. °ता n. *Hartherzigkeit* Spr. 3758. — 2) *unbarmherzig, so v. a. leidenschaftlich, heftig.* °म् Adv. — 3) *kein Mitleid verdienend.*

निर्दर 1) *Adj. *a) hart.* — *b) schamlos.* — 2) *Adv. °म् *stark, heftig.* — 2) *Höhle.* निर्दरि v. l. — 3) *n. *das Beste von Etwas.*

निर्दरण Adj. (f. आ) *frei von Spalten, — Löchern.*

निर्दरि *Höhle* 91,29.

निर्दलन n. *das Spalten, Zerbrechen, Niederhauen* Vikramâñkak. 6,76. Râgat. 8,197.

निर्दश Adj. *über zehn Tage alt, worüber zehn Tage verflossen sind.*

निर्दशन Adj. *zahnlos.*

निर्दशनाक्षिजिह्व Adj. *ohne Zähne, Augen und Zunge.*

निर्दशाक् in अनिर्दशाक्.

निर्दस्यु Adj. *frei von Räubern.*

निर्दहन 1) Adj. (f. ई) *brennend.* — 2) *m. *Semecarpus Anacardium.* — 3) f. आ *Sanseviera Roxburghiana.* — 4) n. *das Brennen.*

निर्दहस् Gen. Infin. zu 1. दह् m. निस् Tândja-Br. 2,17,3.

निर्दाक्षिण्य Adj. *unhöflich* Kâd. 221,24. 229,20.

निर्दातर् Nom. ag. *Bereiniger eines Feldes* MBh. 12,97,6, v. l.

निर्दारिद्र्य Adj. *frei von Armuth, wohlhabend.*

निर्दाह् 1) Adj. *verbrennend.* — 2) m. *a) ein best. Agni* AV. 16,1,3. — *b) Verbrennung.*

निर्दाहक Adj. in अनिर्दाहक (Nachtr. 1).

*निर्दिग्धा (Râgan. 4,30) und *निर्दिग्धिका f. *Solanum Jacquini.* Vgl. निर्दग्धिका.

°निर्दिधारयिषा f. *das Verlangen — zu ermitteln* Comm. zu Çat. Br. 1132,12.

निर्दुःख Adj. 1) *keine Leiden empfindend.* — 2) *keine Leiden bereitend.*

निर्दुःखत्व n. *Schmerzlosigkeit.*

निर्दुर्दिन Adj. *ohne Unwetter, heiter* Dh. V. 3,10.

निर्दैव Adj. 1) *von den Göttern verlassen.* — 2) *ohne Götter, — Götterbilder.*

निर्देश m. 1) *Anweisung, Befehl, — zu* (im Comp. vorangehend). — 2) *Beschreibung, nähere Angabe, — Bezeichnung; die näheren Umstände.* Häufig im Comp. mit einem im Instr. gedachten Begriffe. — 3) **Nähe.* — 4) **eine best. Zahl* (buddh.).

निर्देशक Adj. *näher angebend, — bestimmend* TS. Prât.

निर्देश्य Adj. 1) *näher anzugeben, — zu bestimmen.* — 2) *anzukünden, vorauszusagen.* — Vgl. अ°.

निर्देष्टर् Nom. ag. *näher angebend, bestimmend.*

निर्दैन्य Adj. *wohlgemuth, guter Dinge.*

निर्दोष Adj. (f. आ) 1) *fehlerfrei, makellos.* — 2) *unfehlbar.* — 3) *schuldlos, unschuldig.*

निर्दोषता f. Nom. abstr. zu निर्दोष 1) zu Spr. 3140.

निर्दोषीकरण n. *das Unschädlichmachen* Bhâvapr. 2,39.

निर्द्रव्य Adj. 1) *immateriell.* — 2) *besitzlos, arm.*

निर्द्रुमी Adv. mit कर् *baumlos machen* Vikramâñkak. 4,3.

निर्द्रोक् Adj. *nichts Uebles im Sinne führend, freundlich gesinnt.*

निर्द्वंद्व Adj. (f. आ) 1) *sich gleichgültig verhaltend gegen die Gegensätze* (Hitze und Kälte, Freude u. Leid u. s. w.). — 2) *in keiner Wechselbeziehung stehend, unabhängig von einem Andern.* — 3) *zu keinem Streit Anlass gebend, unbestritten* MBh. 1, 78,38. — 4) *frei von Eifersucht.*

निर्धन 1) Adj. *a) besitzlos, arm.* — *b) ohne Geldmittel unternommen* Spr. 1599. — 2) *m. *ein alter Stier.*

निर्धनता f. und निर्धनत्व n. *Besitzlosigkeit, Armuth.*

निर्धनी Adv. 1) mit कर् *arm machen.* — 2) mit भू *arm werden.*

निर्धर्म Adj. 1) *vom Rechte abgewichen* (Person). — 2) *sündhaft* (Glücksspiel). — 3) *keine Eigenthümlichkeit besitzend.* Nom. abstr. °त्व n. Kap. 5,74.

निर्धर्मतूर्वता f. *Ungerechtigkeit und Thorheit.*

निर्धर्माय Adj. *ungerecht und nachtheilig* MBu. 5,25,13.

*निर्धाडय्, °यति *misshandeln* Çiç. 2,135.

निर्धार m. 1) *Hervorziehung, Absonderung, Hervorhebung unter Mehreren.* — 2) **Bestimmung, Entscheidung, Feststellung.*

निर्धारण n. 1) *das Hervorziehen, Absondern, Hervorheben unter Mehreren.* — 2) *Bestimmung, Entscheidung, Feststellung.*

निर्धारयितर् Nom. ag. *Entscheider* Çaṃk. zu Bâdar. 2,2,33.

निर्धार्तराष्ट्र Adj. (f. आ) *keine Abkömmlinge des Dhṛtarâshṭra habend, frei von ihnen.*

*निर्धार्य Adj. *muthig zu Werke gehend* (!).

निर्धूतक n. v. l. für निर्धूनन Kumâras. 14,44.

निर्धूतसक्तु Adj. *mit herausgeschütteter Grütze* Cat. Ba. 1,6,3,16. निर्धूतसक्तुक (f. आ) dass. Comm.

निर्धूनन n. *das Wogen* Kumâras. (1868) 14,44.

निर्धूम Adj. *rauchlos* Ind. St. 14,367. Mâlatîm. 33,5. Nom. abstr. °त्व n.

निर्धृति m. N. pr. v. l. für निर्वृति VP.^{2} 4,68.

निर्धौत s. u. 2. धाव् mit निस्.

निर्धमापन n. *das Herausblasen.*

निर्नतोदर Adj. fehlerhaft für निर्णतोदर.

निर्नमस्कार Adj. (f. आ) 1) *Niemand huldigend.* — *keine Huldigung verdienend, allgemein verachtet.*

निर्नर Adj. *menschenleer.*

निर्नाथ Adj. *keinen Beschützer habend* Kâd. 194, 12. Nom. abstr. °ता f.

निर्नाभि Adj. *bis unter den Nabel reichend.*

निर्नायक Adj. *ohne Führer, — Leiter, wo Niemand das Regiment führt.* Nom. abstr. °त्व n. Nîlak. zu MBu. 1,63,5.

निर्नाशन 1) Adj. *vertreibend, verscheuchend.* — 2) n. *das Vertreiben, Verscheuchen.*

°निर्नाशिन् Adj. *vertreibend, verscheuchend.*

निर्निद्र Adj. *schlaflos.* Nom. abstr. °ता f.

निर्निमित्त Adj. 1) *durch Nichts veranlasst* Comm. zu Nyâyas. 2,2,35. *unmotivirt* (Nom. abstr. °त्व n. Çaṃk. zu Bâdar. 2,1,36). °म् und निर्निमित्त° Adv. *ohne Veranlassung, ohne wahrnehmbare Ursache.* — 2) *ganz uneigennützig* Kâd. 215,2.

निर्निमेष Adj. *nicht blinzelnd* (Auge). *das Auge nicht schliessend* Naish. 3,108.

निर्निरोध Adj. (f. आ) *ungehemmt.*

निर्नेडि Adj. *mit keinem Neste versehen.*

निर्बन्ध m. 1) *Einwand* Gaut. — 2) *das Bestehen auf, Beharren bei* (Loc. oder im Comp. vorangehend), *Beharrlichkeit.* °न्धे कर् *in Jmd* (Gen.) *dringen;* निर्बन्धात्, निर्बन्धेन und निर्बन्ध - *dringend;* निर्बन्धात् *ohne davon abzulassen;* °तस् *durch Beharrlichkeit.* — 3) *das Jmd Etwas* (im Comp. vorangehend) *Anhängen, Beschuldigung.* — 4) *hartnäckiges Bestehen auf seiner Meinung Jmd gegenüber* (Instr.).

निर्बन्धनीय n. fehlerhaft für निबन्धनीय.

निर्बन्धिन् Adj. *bestehend auf* (Loc. oder im Comp. vorangehend).

निर्बन्धु Adj. *keine Angehörigen habend.*

*निर्बर्कण n. = निबर्कण.

निर्बल Adj. *machtlos, schwach* 132,1. Spr. 3763.

*निर्बाण Adj. *pfeillos.*

1. निर्बाध m. *Vorsprung* (an einem Körper), *Knauf, Zacke.* °धे कर् (Med.) so v. a. *wegziehen, beseitigen.* Nom. abstr. निर्बाधत्व n. TS. 5,1,10,4.

2. निर्बाध Adj. *frei von aller Belästigung, — Störung, — Beeinträchtigung.*

निर्बाधिन् Adj. *Alles beseitigend.*

(निर्बाध्य) निर्बाधिष्ण Adj. *Alles zu beseitigen vermögend* Âpast. Çr. 3,14,2 (v. l. zu AV. 6,75,1; auch ṛṇâ st. ṛṇê, wie TBr.).

निर्बीज 1) Adj. *samenlos, leer, inhaltslos.* Nom. abstr. °त्व n. — 2) *f. आ *eine Traubenart ohne Kerne.*

निर्बुद्धि Adj. *unvernünftig, dumm.*

*निर्बुसी Adv. mit कर् *enthülsen.*

निर्बोध Adj. *dumm.*

निर्भक्त Adj. *ohne Essen genossen, allein für sich genommen* (Arznei).

*निर्भट Adj. *fest.*

1. निर्भय n. *Gefahrlosigkeit, Sicherheit* Hemâdri 1, 810,14.

2. निर्भय 1) Adj. (f. आ) *a) furchtlos, sich nicht fürchtend vor* (im Comp. vorangehend). °म् Adv. Spr. 7760. — *b) von Gefahren frei, sicher.* — 2) m. N. pr. *a)* eines Sohnes des 13ten Manu. — *b)* eines Kriegers.

निर्भर् Adj. (f. आ) 1) *heftig, stark, übermässig, tief* (Schlaf). °म् und निर्भर° Adv. *heftig, im Uebermaasse, sehr, fest* (schlafen). — 2) am Ende eines Comp. *voll —, erfüllt von.* °म् Adv. — 3) *voller Intelligenz.*

निर्भरित Adj. *erfüllt von* (Instr.).

निर्भर्त्सन 1) n. f. (आ) *Drohung, Vorwürfe.* — 2) *n. *rothe Schminke, Lack.*

*निर्भर्त्सक Adj. (f. °का und °त्सिका).

निर्भाग Adj. *nicht aus Theilen bestehend.* Nom. abstr. °त्व n. Kap. 5,71. 78. 88.

*निर्भाग्य Adj. *unglücklich.*

निर्भाज्य Adj. *bei einer Theilung auszuschliessen von* (Abl.).

निर्भाष s. u. निर्भास.

निर्भास m. *Schein* Sarvad. 161,7 (am Ende eines adj. Comp.; vgl. Jogas. 3,3). Am Ende eines Comp. (f. आ) = निभ *gleich, ähnlich* Kâraṇḍ. 17,21. 18,4 (निर्भाष gedr.).

निर्भासन n. *das Klarmachen, Erhellen, Beleuchten, zum Bewusstsein Bringen.*

निर्भी Adj. = निर्भीक Karaka 6,2.

निर्भीक Adj. (f. आ) *furchtlos, sich nicht fürchtend vor* (Abl.). Nom. abstr. °त्व n. Comm. zu Çiç. 18,41.

निर्भीति Adj. (f. आ) dass.

निर्भुज्ञ Adj. (f. आ) als Bez. einer Art Saṃdhi (Saṃhitâ). n. = संकिता Ait. Âr. 314. fg. 322.

निर्भीति f. *das Vergehen.*

1. निर्भेद् m. 1) *das Aufspringen, Zerspringen, Bersten.* — 2) *das Zersprengen, Spalten.* — 3) *das Herausplatzen mit Etwas, Ausplaudern, Verrath* Mâlav. 44,13.

2. निर्भेद् Adj. (f. आ) *ununterbrochen* Harîv. 12017.

निर्भेदिन् Adj. *spaltend, sprengend.*

निर्भेद्य Adj. 1) *keine Spalte habend.* — 2) *das Ziel verfehlend.*

निर्भोग Adj. *keinem Genusse fröhnend.*

निर्मक्षिक n. *Fliegenlosigkeit.* °कं कर् so v. a. *alles unnütze Volk entfernen, den Platz säubern.* Nur im Prâkrit zu belegen.

निर्मज्जा f. vielleicht *Schwemme* RV. 8,4,20. Nach Sây. निर्मज्ज् Adj. = प्लुङ्.

निर्मज्ज Adj. *marklos.*

निर्मञ्चन n. = नीराजन Comm. zu Naish. 7,43.

निर्मञ्छन n. fehlerhaft für निर्मञ्चन Kumâras. (1868) 13,18. 21. v. l. निरुञ्छन.

निर्मत्सर Adj. *nicht neidisch, — missgünstig.*

निर्मत्स्य Adj. *fischlos.* Nom. abstr. °ता f.

*निर्मथ m. *Reibung.* °दारु n. *Reibholz.*

निर्मथन n. 1) *das Reiben,* insbes. *das Aneinanderreiben von Holzstücken zur Gewinnung von Feuer.* — 2) *das Quirlen, Buttern.*

निर्मथित 1) Adj. s. u. मथ् mit निस्. — 2) m. *frisch geriebenes Feuer* Kâtj. Çr. 5,10,12.

निर्मद्य 1) Adj. *frisch zu reiben, frisch gerieben* (Feuer) Vaitân. Vgl. निर्मन्थ्य. — 2) *f. आ *eine best. wohlriechende Rinde* Râgân. 12,163.

निर्मद् Adj. 1) *nicht brünstig* (von Elephanten). — 2) *nicht hochmüthig, demüthig, anspruchlos.*

निर्मध्य 1) Adj. *keine Mitte habend.* — 2) f. आ *ein best. wohlriechender Stoff.* Richtig wohl निर्मद्या.

निर्मनस्क Adj. *ohne geistiges Vermögen.* Nom. abstr. °ता f.

निर्मनुज Adj. *menschenleer.*

निर्मनुष्य Adj. (f. आ) dass. मानङ्ग m. *ein Elephant ohne einen Menschen darauf.*

निर्मनुष्यमृग Adj. *ohne Menschen und ohne Wild.*

निर्मन्तु Adj. *unschuldig.*

निर्मन्त्र Adj. 1) *wobei kein heiliger Spruch gesprochen wird.* — 2) *keine heiligen Sprüche kennend.*

*निर्मन्थ m. *Reibung.* °काष्ठ n. und °दारु n. *Reibholz.*

निर्मन्थन n. 1) *das Reiben*, insbes. des Feuers Vaitân. — 2) *das Quirlen.*

निर्मन्थ्य Adj. 1) *was gerieben wird.* °दारु n. *Reibholz.* — 2) *frisch zu reiben, frisch gerieben* (Feuer) TS. 3,1,2,2. 5,7,5,1. Âçv. Çr. 5,3,15. Gaim. 1,4,12.

निर्मन्यु 1) Adj. *frei von Zorn.* — 2) m. N. pr. eines Jägers.

निर्मम 1) Adj. (f. आ) *der sich nicht kümmert um, gleichgültig gegen* (Loc.). Ohne Ergänzung *der sich um Nichts kümmert, gleichgültig gegen Alles, frei von allen Beziehungen zur Aussenwelt.* — 2) *m. N. pr. des 13ten Arhant's der zukünftigen Utsarpiṇi.

निर्ममता f. *vollkommene Gleichgültigkeit gegen* (Loc.) Kaṇḍak. 27,19.

1. निर्ममत्व n. *vollkommene Gleichgültigkeit gegen Alles.*

2. निर्ममत्व Adj. *gleichgültig gegen* (Loc.).

निर्मर्याद 1) Adj. *a) keine Grenzen habend, unzählig, über alle Maassen gross.* — *b) aus allen Fugen gerückt.* °म् Adv. *so dass Alles drunter und drüber geht.* — *c) keine Schranken kennend, die Grenzen des Rechtes überschreitend, ruchlos, verbrecherisch* (von Personen). — 2) n. *a) Verrückung aller Grenzen, ein Drunter und Drüber.* — *b) eine Art von Gefecht.*

निर्मल 1) Adj. (f. आ) *fleckenlos, rein, klar, glänzend, lauter.* शष्पाग्र° *so v. a. rein grün wie Grasspitzen.* — 2) m. Pl. N. pr. einer Secte. — 3) *n. *a) Talk.* — *b)* = निर्माल्य 3).

निर्मलता f. *Reinheit, Lauterkeit.*

निर्मलतीर्थ n. N. pr. eines Tîrtha.

निर्मलत्व n. = निर्मलता.

निर्मलप्रकाश m. Titel eines Werkes.

निर्मलात्मवत् Adj. *von lauterer Gesinnung* Hemâdri 1,741,18.

निर्मली Adv. mit कर् *fleckenlos —, rein —, klar —, glänzend machen.*

*निर्मलोपल m. *Krystall.*

*निर्मशक Adj. *frei von Mücken.*

निर्मा f. *Werth, Aequivalent.*

निर्मांस Adj. 1) *von allem Fleisch befreit* Hemâdri 1,704,15. LA. 4,13. — 2) *fleischlos, so v. a. mager.*

निर्माल्य (!) m. N. pr. eines Mannes.

निर्माण n. 1) *Messung, Maass.* — 2) *das volle Maass.* अव्यक्त° Adj. *so v. a. noch nicht vollkommen ausgewachsen.* — 3) *Strecke.* — 4) *das Bilden, Schaffen, Abfassen; Bildung, Schöpfung, Werk.* खदिर° Adj. *aus Acacia Catechu gemacht,* °भूतमीरिणम् *in eine Wüste umgewandelt* (nach Nîlak. = सारभूतम्). — 5) bei den Buddhisten *Umformung, Umwandlung.* — 6) *= सार und असमञ्जस. — Hariv. 4424 fehlerhaft für निर्याण.

निर्माणकारक m. *Schöpfer* Vishṇus. 1,55.

निर्माणरत m. Pl. *eine best. Klasse von Göttern.*

निर्माणरति m. Pl. *desgl.*

निर्मातर् Nom. ag. (f. °मात्री) *Bildner, Schaffer, Erbauer, Urheber.* Nom. abstr. °तृता f. und °तृत्व (Çaṃk. zu Bâdar. 2,1,34) n.

निर्माथिन् Adj. *zerreibend, zerstampfend.*

निर्माद् m. N. pr. v. l. für निर्माल्य.

निर्माध्यस्थ n. *Interesse für Jemand.*

निर्मान Adj. *ohne Selbstgefühl.*

निर्मानुष Adj. (f. आ) *menschenleer* 134,25. Kâd. 135,17. 2,51,24. °ये *an einem einsamen Orte.*

निर्मानुषी Adv. mit कर् *entvölkern* Prij. 5,7.

निर्मांय Adj. *kraftlos.*

1. निर्मार्ग m. 1) *Verwischung* in अनिर्मार्ग (Nachtr. 1). — 2) *was abgestreift —, abgewischt wird, Abfall.*

2. निर्मार्ग Adj. *wegelos.*

निर्मार्गक Adj. *sich abstreifend —, sich ablösend von* (Abl.).

निर्मार्जन n. *das Wegkehren, Reinigen.*

निर्मार्जनीय Adj. *zu reinigen.*

निर्मार्ष्टि f. N. pr. der Gattin Duḥsaha's Mârk. P. 51,1 (निर्माष्टि gedr.).

*निर्मालती f. = निर्माल्य 2).

निर्माल्य 1) Adj. (*aus einem Kranze ausgeschieden*) *ausrangirt, unbrauchbar, nicht hingehörig* Gṛhjâs. 2,86 (= Vâgras. 235). Nom. abstr. °ता f. 85. — 2) *f. आ *Trigonella corniculata.* — 3) n. *die Ueberbleibsel von einem Opfer, die preisgegeben werden*, insbes. *Blumen, die von einer Opferceremonie übrig geblieben sind.* °ल्यं नयनश्रियः कुवलयम् *so v. a. eine Lotusblüthe ist im Vergleich mit der Pracht ihrer Augen nur eine verwelkte Blume* Bâlar. 19,8.

निर्माष्टि s. निर्मार्ष्टि.

निर्मित 1) Adj. s. u. 3. मा mit निस्. — 2) m. Pl. *eine best. Klasse von Göttern* Lalit. 260,3. 263,6. 268,6. 299,9.

निर्मिति f. 1) *Bildung, Schöpfung.* — 2) *Beifügung, Hinzufügung* (eines Wortes) Kâtjapr. 7,10.

निर्मिथ्य Adj. *wahr.*

निर्मुक्ति f. 1) *Erlösung —, Befreiung von* (Abl. oder im Comp. vorangehend) AV. 12,3,5. — 2) *Einbusse* oder *Verleihung.*

*निर्मुट 1) m. *a) Baum.* — *b) Freimarkt.* — *c) die Sonne.* — *d)* = खर्पर. — 2) n. *Laube* Gal.

निर्मुण्ड m. *Eunuch.*

निर्मूल Adj. 1) *der Wurzeln beraubt.* — 2) *ohne Grundlage, unbegründet.* Nom. abstr. °ता f.

निर्मूलन n. *das Ausrotten.*

निर्मूलय्, °यति *ausrotten, vernichten* Kâd. 2,136,6.

निर्मृग Adj. *wildlos.*

निर्मृज्म् Gen. Inf. zu 1. मृज् mit निस् Tândja-Br. 2,2,3.

निर्मेघ Adj. (f. आ) *wolkenlos.*

निर्मेध Adj. *ohne Verstand.*

निर्मेधाश्रम m. N. pr. eines Mannes.

निर्मोक m. 1) *Ablösung, Erlösung, Befreiung.* — 2) *eine abgezogene Haut*, insbes. *eine abgestreifte Schlangenhaut.* °पट् m. *ein solcher Hautstreifen* Ragh. 16,17. — 3) *Panzer. — 4) *der Himmel.* — 5) N. pr. *a)* eines Sohnes des 8ten Manu. — *b)* eines Ṛshi unter dem 13ten Manu.

निर्मोक्तर् m. *Löser* (von Zweifeln).

निर्मोक्ष m. *Erlösung —, Befreiung von* (Gen. oder im Comp. vorangehend).

निर्मोघ m. v. l. für निर्मोक्ष 2) *a)* VP.^{2} 3,28.

निर्मोचक 1) *Adj. *befreiend, erlösend.* — 2) n. = निर्मोक 2) Kâraka 4,8.

निर्मोचन n. *Befreiung.*

निर्मोक्ष 1) Adj. *frei von Wahn* (Çiva). — 2) m. N. pr. *a)* eines Sohnes des 5ten oder 8ten (VP. 3, 2,19) Manu. — *b)* eines Ṛshi unter dem 13ten Manu.

निर्म्रेतुक Adj. (f. आ) *zerfallend, verfaulend.*

निर्म्लुक्ति f. fehlerhaft für निम्लुक्ति.

निर्यत्न Adj. *unthätig, unbeweglich.* Nom. abstr. °ता f.

निर्यत्नवत् Adj. 1) *unbeschränkt.* °म् Adv. *ungehemmt, ungestört.* — 2) *wo man sich keinen Zwang anzuthun braucht.*

निर्यशस्क Adj. *ruhmlos.*

निर्या f. *Störung des ordentlichen Ganges, fehlerhafte Erscheinung.*

निर्याण n. 1) *das Hinausgehen, —treten, —fahrt,*

Aufbruch (eines Heeres, eines Helden zum Kampfe, *das auf die Weide Gehen* Hariv. 2,26,36. — 2) *das Fortgehen*, so v. a. *Vergehen, Verschwinden.* — 3) *der Ausgang aus dem Leben, Hingang, Tod.* — 4) **Erlösung.* — 5) **eine zur Stadt hinausführende Strasse* Ind. St. 10,280. — 6) *der äussere Augenwinkel beim Elephanten.* — 7) **Eisen.* — 8) *ein Strick zum Binden der Füsse der Kälber.*

निर्याणिक Adj. *zur Erlösung führend* Lalit. 296,15.

°निर्यानक Adj. *hinaustragend, fortbringend.*

निर्यातन n. 1) *Zurückgabe, Wiederauslieferung, Vergeltung.* — 2) **Mord, Todtschlag.*

निर्यातर् Nom. ag. *Bereiniger* (eines Feldes).

निर्याति f. *Erlösung* Lalit. 296,16 (निर्यातिः zu lesen).

निर्यात्य Adj. *zurückzugeben, wieder auszuliefern.*

निर्यादव Adj. (f. आ) *von den Jâdava befreit.*

निर्यान n. fehlerhaft für निर्याण.

निर्यापण n. *das Hinaustreiben, Verbannen aus* (Abl.).

*निर्याम m. *Schiffer, Bootsmann.*

निर्यामक m. *Beisteher* Hem. Par. 13,90.

निर्यामणा f. *Beistand* Hem. Par. 13,94.

निर्यास् m. (*n.) *Ausschwitzung der Bäume, Harz, Milch u. s. w.* Gaut. *dickflüssige Masse* überh. Am Ende eines adj. Comp. f. आ.

*निर्यासिक Adj. von निर्यास.

निर्यास्या f. *ein gebranntes Getränk* Comm. zu Vishṇus. 22,82.

निर्यियासु Adj. *hinauszugehen suchend.*

1. निर्युक्ति f. *eine Erläuterung zu einer heiligen Schrift* (bei den Gaina).

2. निर्युक्ति Adj. *unbegründet, unrichtig* Goladhj. 7,31.

निर्युक्तिक Adj. dass. Nom. abstr. °त्व n.

निर्यूथ Adj. *von seiner Heerde getrennt.*

*निर्यूष m. = निर्यास.

निर्यूह 1) (*m.) n. *Vorsprung, Spitze, Thürmchen* R. ed. Bomb. 5,9,10. Am Ende eines adj. Comp. f. आ. — 2) *Helm* oder *ein best. Helmzierat.* — 3) *m. *Zelt.* — 4) *m. *ein Pflock in der Wand zum Anhängen von Sachen.* — 5) (*m.) n. *Thor.* — 6) m. *ausgepresster Saft.* — Richtig निर्व्यूह.

निर्याग m. 1) etwa *Verzierung.* — 2) *ein Strick zum Binden der Kühe.*

निर्याल m. *ein best. Theil des Pfluges.*

निर्लक्षण Adj. (f. आ) *keine besondern Merkmale an sich tragend, unbedeutend, zu nichts Edlem geboren, zu Nichts tauglich* Kâd. 194,11.

निर्लक्ष्य Adj. *nicht wahrnehmbar.*

निर्लज्ज Adj. (f. आ) *schamlos.* Nom. abstr. °ता f.

*निर्लयनी f. fehlerhaft für निर्व्ययनी.

निर्लवण Adj. *ohne Anmuth.*

निर्लाञ्छन n. bei den Gaina *das grausame Kennzeichnen der Hausthiere durch Durchbohrung der Nase u. s. w.*

निर्लिङ्ग Adj. *keine Kennzeichen habend, unbestimmbar.*

निर्लिप्त Adj. *unbefleckt* (Kṛshṇa).

निर्लुञ्चन n. *das Ausschälen.*

निर्लुण्ठन n. 1) *das Berauben, Plündern.* — 2) fehlerhaft für निर्लुञ्चन.

निर्लून 1) Adj. s. u. 1. लू mit निस्. — 2) *m. *Elephant* Gal.

*निर्लूयनी f. fehlerhaft für निर्व्ययनी.

निर्लेखन n. *ein Werkzeug zum Abschaben.*

निर्लेप 1) Adj. *a) frei von fettigen Stoffen.* — *b) unbefleckt, sündenlos.* — *c) an Nichts hängend.* — 2) °म् Adv. *bis auf den letzten Rest* Çaṃk. zu Bâdar. 1,3,30.

निर्लोभ Adj. *frei von Habsucht.* Nom. abstr. °त्व n. Ind. St. 15,285.

निर्लोम Adj. *haarlos.*

*निर्लोक् n. *Myrrhe* Râǵân. 6,116.

*निर्लूयनी f. fehlerhaft für निर्व्ययनी.

निर्वंश Adj. *keine Familie habend, allein stehend* 140,7.

निर्वक्तव्य Adj. *zu deuten, zu erklären.*

1. निर्वचन n. 1) *das Aussprechen.* — 2) *sprüchwörtliche Redensart.* — 3) *Erklärung, Erläuterung, Deutung, Etymologie.*

2. निर्वचन Adj. 1) *nicht redend, stumm.* °म् Adv. *ohne ein Wort zu reden.* — 2) *an dem man Nichts auszusetzen hat.*

निर्वचनीय Adj. in अनिर्वचनीय.

*निर्वण, °णे *auf offenem Felde.* Vgl. निर्वन.

निर्वत्सल Adj. (f. आ) *nicht zärtlich an Jmd* (Loc.) *hängend,* insbes. *an den Kindern* Venis. 120.175.

निर्वत्साशिशुपुंगव Adj. *der Kälber und jungen Stiere beraubt.*

निर्वन Adj. *keinen Wald habend.*

निर्वपण 1) Adj. *a) das Ausschütten betreffend* Gṛhjâs. 2,39. — *b) spendend.* — 2) n. *a) das Ausgiessen, Ausschütten.* — *b) das Darbringen, Spenden;* insbes. *Todtenspende.* — *c) das womit man ausgiesst.*

निर्वपणीय und निर्वप्तव्य *auszuschütten, darzubringen* Comm. zu Njâjam. 6,4,9. 3,6.

*निर्वर् 1) Adj. *hart.* — *b) schamlos.* — *c) furchtlos.* — 2) n. *das Beste von einer Sache.*

निर्वरुणीता f. und निर्वरुणीत्व n. *Befreiung aus Varuṇa's Gewalt.*

*निर्वर्ण n. *das Ansehen, Betrachten.*

निर्वर्णनीय Adj. in अनिर्वर्णनीय.

निर्वर्तक Adj. *vollbringend, zu Wege bringend.*

निर्वर्तन n. *das Vollbringen, zu Wege Bringen.*

निर्वर्तनीय Adj. *zu vollbringen.*

निर्वर्तयितव्य Adj. dass. Çaṃk. zu Bâdar. 3,3,41.

निर्वर्ति Adj. *dochtlos* Kâd. 2,54,12.

निर्वर्तितव्य Adj. *zu vollbringen* 294,5 (im Prâkrit).

निर्वर्तिन् Adj. 1) *sich ungebührlich betragend* in अति° (Nachtr. 3). — 2) am Ende eines Comp. *vollbringend, thuend.*

निर्वर्त्य Adj. *zu vollbringen, zu Wege zu bringen, was vollbracht —, zu Wege gebracht wird; hervorzubringen,* so v. a. *auszusprechen.* Nom. abstr. °त्व n.

निर्वश Adj. *willenlos, von einem Andern abhängig.* Nom. abstr. °ता f. Harshaḱ. 138,17.

निर्वषट्कारमङ्गल Adj. *wo kein Opfer und keine festlichen Ceremonien stattfinden.*

निर्वसु Adj. *besitzlos, arm.* Nom. abstr. °त्व n.

निर्वस्त्री Adv. mit कर् *der Kleider berauben.*

*निर्वक् Adj. *fest.*

निर्वक्तृ n. *Ausgang, Ende, Schlussact, Katastrophe.*

निर्वक्तितर् Nom. ag. *ausführend, zu Stande bringend, bewirkend.*

निर्वाक in कर्णनिर्वाक (Nachtr. 3).

निर्वाक्य Adj. (f. आ) *sprachlos.*

निर्वाच् Adj. *stumm.*

निर्वाच्य Adj. *zu erklären, näher zu bestimmen.*

निर्वाञ्छ् Adj. *äusserlich.*

1. निर्वाण Adj. s. u. 2. वा mit निस्.

2. निर्वाण n. 1) *das Erlöschen.* — 2) *das zu Ende Gehen, Verschwinden.* °णं कर् so v. a. *machen, als wenn Etwas nicht geschehen wäre, seinem Worte untreu werden.* — 3) *das Erlöschen des Lebenslichts, Auflösung, Erlösung, die ewige Seligkeit, die Vereinigung mit der Gottheit, das Eingehen in* (im Comp. vorangehend). Bei den Buddhisten *das vollständige Erlöschen des Individuums;* uneigentlich auch schon *die Seelenstimmung des* Arhant. — 4) *vollkommene Zufriedenheit, Seligkeit, die höchste Wonne.* — 5) Titel einer Upanishad. — 6) **das Unterrichten in den Wissenschaften.* — 7) **das Baden des Elephanten.* — 8) **der Pfosten, an den ein Elephant angebunden wird,* Gal. — 9) **das Spenden.*

निर्वाणाकर m. *ein best.* Samâdhi Kâraṇḍ. 93,4.

निर्वाणाकाण्ड Titel eines Werkes Bühler, Rep. No. 621.

निर्वाणतल्ल n. in बृहन्नि° und महा°.

निर्वाणधातु m. *die Region* Nirvâṇa (buddh.) Vâgrakkh. 21,1. 36,1. Kâraṇḍ. 18,19.

निर्वाणपूरण n. *Todtenopfer.*

निर्वाणप्रिया f. N. pr. einer Gandharva-Jungfrau Kâraṇḍ. 5,8.

निर्वाणमण्डप m. N. pr. eines *Tempels.*

निर्वाणमन्त्र n. *eine best. mystische Formel.*

निर्वाणमय Adj. *voller Wonne* VP. 6,7,22.

*निर्वाणमस्तक (!) m. *Erlösung.*

निर्वाणयोगोत्तर n. Titel eines Werkes.

निर्वाणरुचि m. Pl. *eine best. Klasse von Göttern unter dem 11ten* Manu.

निर्वाणसंचोदन m. *ein best.* Samâdhi Kâraṇḍ. 52,8.

*निर्वाणसूत्र n. Bez. *bestimmter buddhistischer* Sûtra.

*निर्वाणिन् m. N. pr. des 2ten Arhant's der vergangenen Utsarpiṇî.

*निर्वाणी f. N. pr. einer Gaina-Gottheit.

निर्वात Adj. *frei von Wind;* (*m.) *ein Ort, wo kein Wind hinkommt.*

निर्वाद् m. 1) *Tadel.* — 2) **Gerede der Leute.* — 3) * = निश्चितवाद्, निश्चितवाद und वादाभाव. — 4) Râǵat. 8,565 fehlerhaft für निर्वाह्.

निर्वानर Adj. (f. आ) *frei von Affen.*

1. निर्वाप m. 1) *Ausstreuung* Comm. zu Kâtj. Çr. 92,7. fgg. — 2) *Darbringung, Spendung,* insbes. *an Verstorbene.* — 3) *Almosen.*

2. *निर्वाप m. *Mord, Todtschlag* Gal.

°निर्वापक Adj. *auslöschend* Karaka 6,18. Vishṇus. 45,21.

1. निर्वापण n. 1) *das Ausstreuen, Hinwerfen, Hineinwerfen.* — 2) **das Austheilen, Spenden.*

2. निर्वापण 1) Adj. *kühlend.* — 2) n. *a) das Auslöschen.* — *b) das Abkühlen.* — 3) *das Ergötzen.* — 4) **das Tödten, Morden.*

निर्वापयितर् Nom. ag. *Abkühler.*

निर्वाप्य Adj. *darzubringen.*

निर्वायस Adj. *frei von Krähen.*

*निर्वाराणसि Adj. *der* Vârâṇasî *verlassen hat.*

निर्वार्य Adj. *unwiderstehlich* Kaṇḍak. 73,13.

निर्वास m. *das Verlassen seines Wohnortes, Aufenthalt ausserhalb der Heimat, Verbannung aus* (im Comp. vorangehend).

1. निर्वासन n. 1) *das Hinausjagen aus dem Wohnorte, Verbannen.* — 2) *das Hinausführen an einen andern Ort.* — 3) *das Ermorden, Tödten.*

2. निर्वासन Adj. *keine Einbildungskraft besitzend.*

निर्वासनीय und निर्वास्य Adj. *hinauszujagen, zu verbannen,* — *aus* (Abl.).

निर्वाह् m. 1) *Ausführung, Vollbringung.* — 2) *Ausführung,* so v. a. *Erzählung.* — 3) *das Auskommen, Bestehen, Lebenkönnen, Bestreitung des Lebensunterhalts* Râǵat. 7,145. 1129. 8,565 (निर्वाद् gedr.).

निर्वाहक 1) am Ende eines Comp. Adj. (f. °हिका) *ausführend, vollbringend, zu Wege bringend.* Nom. abstr. °ता f. — 2) f. °हिका *Durchfall* Bhâvapr. 3,148.

°निर्वाहिन् Adj. 1) *hinausführend zu,* so v. a. *sich öffnend an.* — 2) *ausführend, vollführend.*

निर्वाह्य Adj. *auszuführen, zu vollenden.* चिर° *was sich nicht schnell abmachen lässt.*

निर्विकल्प Adj. (f. आ) 1) *keine Alternative zulassend, wechsellos, nicht differenzirt* Tegob. Up. 6. — 2) *keine Zweifel habend, nicht schwankend.* °म् Adv. *ohne zu schwanken, ohne sich zu bedenken.*

निर्विकल्पक Adj. = निर्विकल्प 1) (284,22. 285,8. 286,15. 287,1. Çaṁk. zu Bâdar. 3,2,11. 21) und 2) (Bhâg. P. 1,4,4).

निर्विकल्पकविचार m. Titel eines Werkes.

*निर्विकल्पन Adj. = निर्विकल्प.

निर्विकल्पवाद् m. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

निर्विकार Adj. (f. आ) *an dem keine Veränderung* (äussere oder innere) *wahrzunehmen ist.* Nom. abstr. °ता f.

निर्विकारवत् Adj. dass.

निर्विकास Adj. *nicht aufgeblüht.* Nom. abstr. °त्व n.

निर्विघ्न Adj. (f. आ) *auf keine Hindernisse stossend, ungestört,* °म् und °घ्नेन *ohne Hindernisse.*

निर्विचार Adj. (f. आ) 1) *wobei keine Ueberlegung mehr nöthig ist* Jogas. 1,44. 47. — 2) *nicht überlegend.* °म् Adv. *ohne lange nachzudenken, ohne sich lange zu besinnen* 120,22.

निर्विचिकित्स 1) Adj. (f. आ) *keinem Zweifel unterliegend.* — 2) °म् Adv. *ohne sich lange zu besinnen.*

निर्विचेष्ट Adj. *regungslos.*

निर्वितर्क Adj. (f. आ) *keinem Zweifel unterworfen.*

निर्विद् f. *Verzweiflung, Verzagtheit, Kleinmuth.*

निर्विद्य Adj. *ungelehrt, ungebildet.*

निर्विधित्स Adj. *keine Wünsche —, kein Verlangen habend.*

निर्विनोद् Adj. *keinen Zeitvertreib habend* Vikramâṅkaṅ. 17,8.

निर्विन्ध्या f. N. pr. eines Flusses Varâh. Bṛh. S. 16,9.

निर्विबन्ध Adj. 1) *keine Hindernisse gewährend ganz geeignet zu* (Gen.) Bâlar. 191,24. — 2) *unschädlich, ungefährlich* Bâlar. 273,4.

निर्विमर्श Adj. (f. आ) 1) *nicht weiter überlegend, — nachdenkend.* — 2) *unüberlegt.* — 3) *den* Vimarça (*Peripetie*) *genannten* Samdhi *nicht habend.*

निर्विवर Adj. *keine Oeffnung —, keinen Riss habend, dicht.* Nom. abstr. °ता *dichtes Zusammenschliessen* (der Brüste) und übertr. *Einverständniss.*

निर्विवाद् Adj. 1) *keinen Streit habend, einig.* — 2) *keinem Streit unterliegend.*

*निर्विवादी Adv. mit कर् *versöhnen.*

निर्विवित्सु Adj. mit Acc. vielleicht *zu entzweien —, aneinander zu hetzen suchend.*

निर्विवेक Adj. *ohne Urtheilskraft* Spr. 3768. Nom. abstr. °ता f. (Paṅkad.) und °त्व n.

निर्विशङ्क Adj. (f. आ) *unbesorgt, sich keine Gedanken machend, nicht zaghaft.* °म् u. °ङ्कम् Adv.

निर्विशङ्कित Adj. dass. °म् Adv.

निर्विशेष 1) Adj. (f. आ) *a) keinen Unterschied machend, — zeigend, ununterschieden, gleich, nicht verschieden von* (im Comp. vorangehend). विशेष m. so v. a. *nicht der geringste Unterschied.* °म् Adv. *ohne Unterschied, ganz gleich* Spr. 7746. Am Ende eines Comp. *nicht verschieden von.* — *b) unqualificirt, absolut.* — 2) n. *Ununterschiedenheit, gleiches Aussehen.* स्वगृहनिर्विशेषेण so v. a. *als wenn es das eigene Haus wäre.*

निर्विशेषण Adj. *ohne Attribute.*

निर्विशेषत्व n. *Ununterschiedenheit.*

निर्विशेषवत् Adj. = निर्विशेष 1) *a).*

निर्विष 1) Adj. (f. आ) *giftlos, ungiftig, von einem Gifte befreit.* — 2) *f. आ und ई *Kyllingia monocephala* Râǵân. 6,221.

निर्विषङ्ग Adj. *an Nichts hängend.*

निर्विषय Adj. 1) *aus seinem Wohnorte verjagt, verbannt, vertrieben, — aus* (im Comp. vorangehend). — 2) *keine Stütze habend, in der Luft schwebend* Hariv. 3645. — 3) *keinem Object zukommend.* Nom. abstr. °त्व n. Çaṁk. zu Bâdar. 2,1,14. — 4) *von den Sinnesobjecten getrennt* (Kap. 6,25), *nicht an ihnen hängend.*

निर्विषयी Adv. mit कर् *verbannen.* Am Ende eines Comp. *verbannen —, entfernen von.*

निर्विषाण Adj. *ohne Fangzähne.*

निर्विषी Adv. mit कर् *vom Gifte befreien* Bâlar. 14,23. Vet. (U.) 69,7.

निर्विसर्ग Adj. *ohne* Visarga (gramm.) Comm.

zu Mṛkkh. 14,5.

निर्विकंग Adj. *ohne Vogel.*

निर्विकार Adj. *keine Unterhaltung —, kein Vergnügen habend.*

निर्वीर Adj. (*f. आ) 1) *der Männer —, der Helden beraubt* Prasannar. 14,5. Vom Weibe so v. a. *keinen Mann und keine Söhne habend.* — 2) f. निर्वीरा N. pr. eines Flusses. — 3) n. N. pr. eines Tîrtha.

निर्वीरुध् Adj. *der Pflanzen beraubt.*

निर्वीर्य Adj. *kraftlos, unmännlich, muthlos;* m. *Schwächling.* Nom. abstr. निर्वीर्यता f. *Kraftlosigkeit* Âpast. Çr. 9,14,7. *Erschöpfung* (eines Feldes), *Wirkungslosigkeit, Unbrauchbarkeit* Comm. zu Gṛuâs. 2,85.

निर्वृक्ष Adj. (f. आ) *baumlos.*

निर्वृक्षतोय Adj. *baum — und wasserlos.*

निर्वृति 1) f. *a) innere Zufriedenheit, Wohlbehagen, Glückseligkeit, Wonne, Entzücken. — b) Erlösung.* °पुरी f. Ind. St. 14,385. — *c) das zur Ruhe Kommen. — d) das Erlöschen* (einer Lampe) Kâd. 59,6. — *e) *Untergang, Tod. — f) Ungezogenheit;* richtig निर्वृत्ति. — 2) m. N. pr. verschiedener Männer.

निर्वृतिचक्षुस् m. N. pr. eines Ṛshi.

निर्वृतिमत्त् Adj. *innerlich zufrieden, sich glücklich fühlend* Mâlatîm. 38,9.

निर्वृतशत्रु f. N. pr. eines Fürsten. Richtig निर्वृत्त°.

निर्वृत्ति 1) f. *a) das Zustandekommen, Fertigwerden, Ausbildung.* नाम° *Entstehung des Namens. — b) ungebührliches Benehmen, Unart. — c)* fehlerhaft für निर्वृति und निवृत्ति. — 2) m. N. pr. eines Mannes VP.^{2} 4,68.

निर्वृष Adj. *der Stiere beraubt.*

निर्वृष्ट 1) Adj. s. u. वृष् mit निस्. — 2) wohl n. *ein vorangegangener Regen.*

निर्वृष्टि f. = निर्वृष्ट 2).

निर्वेग Adj. *ohne heftige Bewegung, nicht wogend, ruhig.*

निर्वेतन Adj. *keinen Lohn empfangend.*

निर्वेद m. 1) *Ueberdruss, Ekel, — an* (Loc., Gen. oder im Comp. vorangehend). — 2) *vollkommene Gleichgültigkeit gegen die Welt.* — 3) *Verzweiflung, Verzagtheit, Kleinmuth.*

निर्वेदवत्त् Adj. *gleichgültig gegen Alles,*

निर्वेधिम Adj. als Bez. *einer best. Verunstaltung des Ohres.*

निर्वेपन Adj. *nicht zitternd, — flackernd.*

निर्वेश m. 1) *Ablohnung, Vergeltung, Bezahlung.* — 2) *Sühne* Âpast. 1,18,12. — 3) *Genuss. — 4) *Ohnmacht.*

निर्वेशन n. scheinbar Âpast. 1,18,1, wo aber गव्यूतिर्निवेशनम् zu lesen ist.

निर्वेशनीय Adj. *zu geniessen, was genossen wird.*

निर्वेश्य Adj. *abzutragen, zu bezahlen* MBh. 3,36,16.

निर्वेष्टव्य 1) n. impers. *zu lohnen, zu vergelten.* — 2) Adj. *woran man seine Freude —, seinen Genuss haben kann, geniessbar.*

1. निर्वैर n. *Friedfertigkeit.*

2. निर्वैर Adj. *keine Feindschaft habend, in Frieden lebend, einträchtig, friedfertig.* °म् Adv. *da keine Feindschaft besteht.* Nom. abstr. °ता f. *Eintracht.*

निर्वैरिण n. *das Freisein von Feindschaft, Eintracht.*

निर्वोढर् Nom. ag. 1) Nom. als Verbum fin. *wird wegführen* 27,24. — 2) *ausführend, zu Stande bringend, bewirkend, vollführend* Harshak. 157,12.

निर्व्यग्र Adj. *ruhig, seine Besonnenheit bewahrend.*

निर्व्यञ्जन 1) Adj. *ohne Würze.* — 2) Loc. *ohne Weiteres, gerade heraus.*

निर्व्यथ Adj. 1) *frei von Schmerzen, sich wohl fühlend.* — 2) *keine Bewegung des Herzens fühlend, ruhig.*

निर्व्यथन 1) Adj. *frei von Schmerzen, sich wohl fühlend* Naish. 7,68. — 2) n. *Höhle* ebend.

निर्व्यपेक्ष Adj. (f. आ) *unbekümmert um, gleichgültig gegen* (Loc. oder im Comp. vorangehend).

निर्व्यलीक Adj. 1) *kein Leid verursachend, nicht verletzend.* — 2) *kein Leid verursachend,* so v. a. *gern gethan, vom Herzen kommend* (Gabe). — 3) *kein Leid empfindend, Etwas gern thuend.* °केन चेतसा oder हृदा *mit leichtem Herzen, gern.* °म् und °तस् Adv. dass. — 4) *nicht falsch.* — 5) *nicht entstellt.*

निर्व्यवधान Adj. (f. आ) *unbedeckt, bloss* (Erdboden) Harshak. 140,2.

निर्व्यसन Adj. *keine bösen Neigungen habend.*

निर्व्याकुल Adj. *nicht aufgeregt, ruhig.* Nom. abstr. °ता f. Instr. *in aller Ruhe.*

निर्व्याघ्र Adj. *tigerlos.*

निर्व्याज Adj. (f. आ) 1) *ohne Trug,* so v. a. *unzweideutig, unbestritten* Harshak. 135,13. °म् Adv. *ohne Täuschung, genau, sicherlich, ganz gewiss* Comm. zu Varâh. Brh. 6,12. — 2) *ohne Trug,* so v. a. *ehrlich, lauter, aufrichtig gegen* (Loc.) Bâlar. 102,22. °म् Adv. *ehrlich.* Nom. abstr. °ता f. *Ehrlichkeit, Geradheit.*

निर्व्याजी Adv. mit कर् *läutern* Spr. 3713.

निर्व्याधि Adj. *gesund, kräftig* Kâraka 6,2.

निर्व्यापार Adj. *frei von Beschäftigung, unbeschäftigt, Nichts weiter zu thun habend, sich passiv verhaltend.* * = °स्थिति f. *Musse.* Nom. abstr. °त्व n. Çaṃk. zu Bâdar. 2,2,18.

निर्व्यावृत्ति Adj. *mit keiner Rückkehr* (in den Saṃsâra) *verbunden.*

निर्व्यूढ 1) Adj. s. u. 1. ऊह् mit निर्वि. — 2) n. *das Vollbringen, zu Ende Führen.*

निर्व्यूढि f. 1) *Ende, Ausgang.* — 2) *Gipfel, der höchste Grad.*

निर्व्यूह 1) (*m.) n. *Vorsprung, Spitze, Thürmchen* Hariv. 2,42,36. 3,131,38. — 2) *Helm* oder *ein best. Helmzierat* MBh. 5,19,4. Hariv. 1,20,21. — 3) *m. *ein Pflock in der Wand zum Anhängen von Sachen.* — 4) (*m.) n. *Thor* Hariv. 2,35,47. — 5) **ausgepresster Saft.*

निर्व्रण Adj. 1) *ohne Wunden, unverletzt.* — 2) *nicht schadhaft, ohne Schaden, ohne Sprung* Agni-P. 34,18.

निर्व्रत Adj. *keine religiösen Observanzen beobachtend.*

निर्व्रस्क Adj. *ausgerodet* Âpast. Çr. 10,20,6.

निर्व्रीडि Adj. *schamlos.*

निर्व्रयनी f. *eine abgestreifte Haut* in अहि°.

निर्हरण n. 1) *das Herausnehmen, Herausdrängen, Wegschaffen, Entfernen.* — 2) *das Hinaustragen einer Leiche zum Scheiterhaufen.*

निर्हरणीय und निर्हर्तव्य Adj. *wegzuschaffen, zu entfernen.*

निर्हस्त Adj. *handlos.*

निर्हार् m. 1) *Ausleerung, Excremente.* — 2) fehlerhaft für निर्द्धार्.

निर्हार m. 1) **das Hinausziehen.* — 2) *das Hinaustragen einer Leiche zum Scheiterhaufen.* — 3) *das Herausnehmen aus* (Abl.), *das bei Seite Bringen, das Wegnehmen für sich.* — 4) *das Wegschaffen, Vernichten, Aufheben.* — 5) *Entleerung* oder *After.* — 6) *Herleitung, Herstellung* Çulbas. 1,54.

निर्हारक Adj. 1) *hinaustragend* (eine Leiche) *zum Scheiterhaufen.* — 2) **reinigend.*

निर्हारण n. *das Hinaustragenlassen einer Leiche zum Scheiterhaufen.*

निर्हारिन् Adj. *sich weit verbreitend* (von einem Geruch) MBh. 14,50,42.

*निर्हिमम् Adv. *über den Winter hinaus.*

निर्हति f. *das Wegschaffen, aus dem Wege Räumen.*

निर्ह्रत्य Adj. *auszulassen.*

निर्ह्रति Adj. *waffenlos.*

निर्ह्रेतु Adj. *keine Ursache habend.* Nom. abstr. °ता f. und °त्व n. *Mangel einer Angabe des Grundes, — der Veranlassung.*

निर्ह्राद m. (adj. Comp. f. आ) 1) *Laut, Ton, Getön, Gebrause.* — 2) fehlerhaft für निर्ह्राद् 1) MBh. 3,312,8.

निर्ह्रादिन् Adj. *schallend, tönend, brausend.*

निर्ह्रास m. *Abkürzung, Verkürzung* (eines Vocals).

निर्ह्री und °क (häufiger) Adj. *schamlos, unverschämt, verwegen, keck.*

*निल्, निलति (गढने).

निलङ्कु m. *ein best. Gewürm* TS. 5,5,11,1 v. l. für नीलङ्कु.

निलय्, °यते s. u. ली mit नि und u. 3. इ mit निस्.

1. निलय m. (adj. Comp. f. आ) 1) *Rast, Ruhe* in अ°. — 2) *Versteck der Thiere, Wohnstätte, Residenz, Aufenthaltsort, Behälter.* Am Ende eines adj. Comp. *a) seine Wohnung habend —, wohnend —, sich aufhaltend in.* — *b) wo der und der seine Wohnung hat, bewohnt von, eine Wohnstätte seiend für.* — 3) verwechselt mit वलय.

2. निलय m. = निरय (so v. l.) *Hölle* Âpast.

निलयन n. 1) *das Sichniederlassen auf* (Loc.). — 2) *Zufluchtsstätte, Wohnstätte, Lager.* Wird fälschlich auf 3. इ (अय्) zurückgeführt.

निलयसुन्दर m. N. pr. eines Mannes.

निलाय्, °यते s. u. ली mit नि.

निलायन n. *das Sichverstecken.* °क्रीडा f. *Versteckspiel.*

निलीयम् Absol. *sich versteckend* AV. 4,16,2 (Padap. °यन् Partic.). Taitt. Âr. 2,7,1 (fälschlich °निलायम्).

निलिम्प 1) m. *a)* Bez. *gewisser Genien* und einer Marut-*Schaar.* — *b) ein Gott.* — 2) *f. आ *a) Kuh.* — *b) Melkkübel* Gal.

निलिम्पनिर्झरी f. Bein. der Gaṅgâ.

निलिम्पपांसुला f. *eine* Apsaras Vikramâṅkaḱ. 13,80.

*निलिम्पिका f. *Kuh.*

*निलीनक 1) Adj. *zusammengefallen* (beim Kochen). — 2) m. N. pr. eines Dorfes.

*निव gaṇa ब्राह्मणादि in der Kâç.

निवक्तम् Adj. *mit eingefallener Brust* (Comm.).

निवचन n. 1) *Ausspruch, Anrede.* — 2) *Sprüchwort, Redensart.* — 3) *निवचने कर् *die Rede hemmen.*

निवत् f. *Tiefe, Thal.* Instr. *zur Tiefe, abwärts.*

निवनी Adv. *zu Thal.*

निवपन n. 1) *das Hinwerfen, Wegschütten.* — 2) *eine Darbringung an die Manen.*

निवर् 1) m. *Deckung, Schutz* oder *Schützer.* — 2) f. आ *Mädchen.*

निवरण n. *Hinderniss, Bekümmerniss, Last* im Text zu Lot. de la b. l. 48,11. 77,6. Vgl. सर्वनिवरणाविष्कम्भिन्.

निवर्त Adj. *der umkehren macht* ṚV. — Hemâdri 1,288,11 fehlerhaft für निवर्तन.

निवर्तक Adj. (f. °र्तिका) 1) *umkehrend* in अ°. — 2) *aufhören machend, aufhebend* (TS. Prât. Comm.), *vertreibend.* आदेश m. *ein Befehl nicht zu handeln.* Nom. abstr. °त्व n.

निवर्तन 1) Adj. *umkehren machend.* — 2) n. *a) das Zurückgehen, Rückkehr, Umkehr.* मृत्युं कृत्वा निवर्तनम् *weichen und sterben für Eins haltend, erst mit dem Tode weichend, — vom Kampfe abstehend.* Statt dessen fehlerhaft कृत्वा मृत्युनिवर्तनम्. — *b) das Niederkommen, zur Erde Kommen.* — *c) das Aufhören, Unterbleiben, Nichtgeschehen, Gehemmtwerden.* — *d) das Abstehen —, Sichenthalten von* (Abl.). — *e) das Abstehen vom Handeln, Unthätigkeit.* — *f) das Rückkehrenmachen, Zurückbringen.* — *g) Mittel zur Rückkehr.* — *h) das Zurückschneiden* (der Haare). — *i) das Abwenden —, Zurückhalten von* (Abl.). — *k) ein best. Flächenmaass* 215,11. Hemâdri 1,288,2. 290, 10. 12. 304,15. 505,4. 15. 2,a,52,18. 53,6. — *l)* fehlerhaft für निवर्तन.

*निवर्तनस्तूप m. N. pr. eines Stûpa.

निवर्तनीय Adj. 1) *zurückzuführen.* — 2) *rückgängig —, ungeschehen zu machen, zu hemmen.*

निवर्तयितव्य Adj. *zurückzuhalten.*

निवर्तयितव्य Adj. *zurückzuführen.*

निवर्तिन् Adj. 1) *zurückkehrend, umkehrend.* — 2) *sich enthaltend von* (im Comp. vorangehend). — 3) fehlerhaft für निर्वर्तिन्. — Vgl. अ°.

निवर्त्य Adj. 1) *zur Umkehr zu bringen.* — 2) *rückgängig zu machen, für ungültig zu erklären.* — Vgl. दुर्निवर्त्य.

*निवसति f. *Wohnung.*

*निवसथ m. *Dorf.*

1. निवसन n. 1) *das Anziehen* (eines Kleides). — 2) *Kleid, Gewand;* insbes. *Untergewand.*

2.*निवसन n. *Wohnung.*

निवस्तव्य n. impers. 1) *zu wohnen.* — 2) *zu verweilen, sich zu befinden.*

निवह् 1) Adj. (f. आ) am Ende eines Comp. *herbeiführend, nach sich ziehend.* — 2) m. *a) Schaar, Schwarm, Masse, Menge.* Sg. und Pl. — *b)* *Mord, Todtschlag* Gal. — *c)* Bez. α) *eines der 7 Winde.* — β) *einer der sieben Zungen des Feuers* (?).

*निवाक् m. N. pr. eines Mannes.

1. निवात् 1) Adj. f. आ) *vor dem Winde geschützt, dem W. nicht zugänglich.* — 2) n. *ein vor Wind geschützter Ort, Windstille.*

2. निवात् 1) Adj. *a) unangefochten.* — *b)* *dicht. — 2) wohl n. *Sicherheit.* — 3) *m. *a) Zuflucht.* — *b) ein undurchdringlicher Panzer.*

*निवातक Adj. von निवात.

निवातकवच m. Pl. *eine best. Klasse von Dânava oder Daitja.*

निवान्यवत्सा und निवान्या f. *eine Kuh, die ein angewöhntes (fremdes) Kalb nährt.*

निवान्यावत्स m. = निवान्याया वत्सः.

निवाप m. 1) *Saat.* Pl. *Getraidekörner.* — 2) *Saatfeld.* — 3) *eine Darbringung an die Manen.* — 4) *Mord, Todtschlag* Gal.

निवापक m. *Säer.*

निवापाञ्जलि m. *Todtenspende* Mudrâr. 81, 4 (135,6).

*निवापिन् Adj. von वप् mit नि.

निवार् m. *Abhaltung, Abwehr* in दुर्निवार्.

निवारक Adj. *abhaltend, abwehrend.*

निवारण 1) Adj. am Ende eines Comp. *abhaltend, abwehrend* zu Spr. 7098. — 2) n. *a) das Abhalten, Abwehren, Zurückhalten, Verhindern.* Das Object ausnahmsweise im Acc. — *b) das Abweisen, Bestreiten.*

निवारणीय Adj. *abzuhalten, zurückzuhalten* 210,27.

°निवारिन् Adj. *abwehrend, zurückhaltend.*

निवार्य Adj. *abzuhalten, — von* (Abl.). Vgl. अ°.

निवावरी Adj. f. in Verbindung mit सिकता Pl. N. pr. eines Ṛshigaṇa.

निवाश् Adj. *brüllend, dröhnend.*

1. निवास m. *Kleidung.* Am Ende eines adj. Comp. *gekleidet in.*

2. निवास m. 1) *das Haltmachen, Uebernachten, Wohnen, Aufenthalt.* — 2) *Nachtlager, Aufenthaltsort, Wohnstätte.* निवासम् उप-या *bewohnt werden.*

*निवासक Adj. von निवास.

1.*निवासन n. *eine Art Gewand.*

2. निवासन n. 1) *das Wohnen, Aufenthalt.* — 2) *Wohnstätte.* — 3) *das Zubringen* (der Zeit).

निवासभवन n. *Schlafgemach.*

निवासभूमि f. *Aufenthaltsort.*

निवासराज्ञन् m. *der König des Landes, in dem*

man wohnt.

निवासाचार्य m. N. pr. eines Scholiasten Pischel, de Gr. pr.

1. °**निवासिन्** Adj. *gekleidet in.*

2. **निवासिन्** Adj. *wohnend*, — *in* (Loc. oder im Comp. vorangehend) oder *bei* (im Comp. vorangehend), *seinen Standort habend, steckend in* (im Comp. vorangehend); m. *Bewohner.*

निवाह m. 1) *Abnahme* (der Tage). Gegensatz अभ्यारोह. — 2) **Mord, Todtschlag* Gal.

निविच्छंशम् Absol. *nach Art der* Nivid *recitirend* Çâṅkh. Çr. 10,6,20.

निविद् f. 1) *Anweisung, Aufforderung, Vorschrift, Lehre.* — 2) Bez. *gewisser Stücke in der Liturgie, welche, in kurzen Benennungen, Anrufungen oder Einladungen der Götter bestehend, an bestimmten Stellen in die Recitation eingefügt werden.*

निविद्धान 1) Adj. *die* Nivid 2) *in sich enthaltend.* — 2) n. *das Einfügen der* Nivid 2).

निविद्धानीय Adj. = **निविद्धान** 1).

°**निविवृत्सु** Adj. *abzustehen —, zu entsagen verlangend* Sarvad. 13,21.

निविष्टचक्र Adj. (f. आ) *in Jmds Gebiet eingedrungen* Âçv. Gṛhj. 1,14,7.

निविष्टि f. *das zur Ruhe Gelangen.*

निवीत 1) Adj. s. u. व्या mit नि. Auch fehlerhaft für विनीत. — 2) n. *das Tragen der heiligen Schnur um den Hals* und *die so getragene Schnur selbst.* — 3) *m. f. n. *Ueberwurf, Mantel.*

निवीतिन् Adj. *die heilige Schnur um den Hals tragend.*

निवीर्य Adj. (f. आ) *impotent.*

निवृत् f. fehlerhaft für **निचृत्**.

निवृत 1) Adj. s. u. 1. वृ mit नि. — 2) *m. f. n. *Ueberwurf, Mantel.* — 3) *n. *das Verdecken, Verhüllen.*

निवृत्त 1) Adj. s. u. वर्त् mit नि. — 2) n. *Rückkehr* in **दुर्निवृत्त**.

निवृत्तदक्षिणा f. *eine von einem Andern verschmähte Gabe* Çat. Br. 3,5,1,25.

निवृत्तशत्रु m. N. pr. eines Fürsten Hariv. 1,34, 32. 2,59,7.

निवृत्ति 1) f. a) *Rückkehr.* — b) *das Verschwinden, Aufhören, Unterbleiben, Aufhören wirksam —, gültig zu sein.* — c) *Verderben.* — d) *das Abstehen von* (Abl. oder im Comp. vorangehend) Gaut. 18, 16. *Entsagen, Sichenthalten* Chr. 170,30. 224,29. — e) *das Entrinnen,* mit Abl. 171,8. — f) *das Abstehen vom Handeln, Unthätigkeit.* — g) in der Dramatik *Anführung eines Beispiels.* — h) N. pr. eines Flusses VP. 2,4,28. — i) fehlerhaft für **निर्वृति**. — 2) m. N. pr. verschiedener Männer.

निवेदक Adj. *mittheilend, kund thuend, berichtend* in अ° (Nachtr. 3).

निवेदन 1) Adj. *ankündigend, verkündigend.* Auch als Beiw. Çiva's. — 2) n. a) *das Bekanntmachen mit, Mittheilen, Berichten über, Ankündigen.* — b) *das Anbieten, Darbringung.* — c) in der Dramatik *das in Erinnerung Bringen einer verabsäumten Pflicht.*

निवेदयिषु Adj. *zu berichten beabsichtigend über.* v. l. **विवेदयिषु**.

°**निवेदिन्** Adj. 1) *berichtend, mittheilend, verkündend.* — 2) *anbietend, darbringend.*

निवेद्य 1) Adj. a) *mitzutheilen, zu berichten, zu verrathen.* — b) *was Jmd* (insbes. dem Lehrer) *angeboten wird* Saṅkhjatopan. 44,4. — c) *der sich* (einer Gottheit) *zur Verfügung zu stellen hat* Hemâdri 1, 808,6. — 2) n. *eine Darbringung von Speisen an ein Idol;* vgl. **नैवेद्य**.

निवेश m. 1) *das Eingehen —, Eindringen in.* — 2) *das Sichniederlassen an einem Orte, Haltmachen, Beziehen eines Lagers.* — 3) *Niederlassung, Lager, Wohnstätte.* — 4) *das Beziehen eines Hauses, Begründung eines Haushalts, das Heirathen, Ehestand* Âpast. Gaut. MBh. 14,45,1. — 5) **स्थाने** *das an seinen Platz —, in Ordnung Bringen* Vikramâṅkaṅ. 9,78. — 6) *das Anlegen, Gründen* (einer Stadt). — 7) *Bau, Aufbau* (concret). **गृहमुख्यानाम्** so v. a. *eine Reihe vorzüglicher Gebäude* R. 5,10,7. — 8) *Abdruck.* **विनिवेश** v. l.

निवेशदेश m. *Aufenthaltsort.*

निवेशन 1) Adj. (f. ई) a) *hineingehend —, eindringend in* (im Comp. vorangehend). — b) *zur Ruhe bringend, in das Haus —, auf das Lager legend.* — c) *beherbergend.* — 2) m. N. pr. eines Vṛshṇi. — 3) n. a) (adj. Comp. f. आ) a) *das Hineingehen, Eingang, — in* (im Comp. vorangehend). — b) *das Niederstellen, Niedersetzen, Auflegen* Vikramâṅkaṅ. 9,83. — c) *das Einführen, Anbringen, Anwenden.* — d) *das Befestigen, Einprägen.* — e) *das zur Ruhe Gehen, Haltmachen, zur Ruhe Bringen, Beziehenlassen eines Lagers.* **निवेशनं कृ** *Halt machen, ein Lager beziehen.* — f) *das Beziehen eines Hauses, Begründen eines Haushalts, Heirathen.* — g) *das Ansiedeln, Bevölkern.* — h) *Heimat, Lager, Versteck, Nest, Lagerstätte, Wohnstätte, Wohnung* überh. — i) *Stadt.* Nach den Lexicographen *halb so gross wie ein* Nigama.

निवेशनीय Adj. *hinzustellen* Prasannar. 28,14. *aufzustellen, zu errichten* Hemâdri 1,123,10.

निवेशयितव्य Adj. *zu stellen* Çaṅk. zu Bâdar. 4,3,2.

°**निवेशवत्** Adj. *liegend in* oder *auf.*

°**निवेशिन्** Adj. 1) *befindlich in, liegend an.* °**स्थानानिवेशिन्** *an Stelle von — stehend* Çaṅk. zu Bâdar. 3,3,9. — 2) *ruhend auf, Etwas zur Voraussetzung habend.*

निवेश्य Adj. 1) *zu gründen* (eine Stadt). — 2) *zu verheirathen* (ein Mann). — 3) fehlerhaft für **निर्वेश्य**.

निवेषी f. vielleicht *ein best. Knochen* Kauç. 32. Pl. AV. 9,7,4.

निवेष्ट m. *Umhüllung.* **वसिष्ठस्य निवेष्टा द्वौ** als Namen von Sâman Ârsh. Br.

निवेष्टन n. *das Umhüllen, Umkleiden.*

निवेष्टव्य 1) Adj. *hineinzustecken.* — 2) n. impers. *zu heirathen* (von einem Manne).

1. **निवेष्प** m. 1) *Wasserwirbel.* — 2) *Wirbelwind* oder *eine ähnliche Erscheinung.* — 3) **Thau* Mahîdh.

2. **निवेष्य** Adj. *wirbelnd, zu einem Wirbel gehörig* u. s. w.

निव्याध m. *Fensteröffnung.*

निव्याधिन् Adj. *durchbohrend, öffnend.*

1. **निश्*, नेशति (समाधौ).

2. **निश्** f. *Nacht.* Zu belegen nur **निशि, निशम्** (Abl.), °**निशी** und °**निशाम्** (219,22). — Vgl. **द्युनिश्**.

°**निश** n. *Nacht.* **निशा** s. bes.

निशठ 1) Adj. *nicht falsch, es ehrlich meinend.* — 2) m. N. pr. eines Sohnes des Balarâma MBh. 4,72,22. Hariv. 2,127,32. VP. 4,15,14. 5,25,19.

निशब्द Adj. *lautlos.*

***निशमन** n. *das Wahrnehmen, Hören.*

°**निशमय** Adj. *kennen lernend,* so v. a. *in Berührung kommend mit, reichend bis* Prasannar. 14,20.

***निशरण** n. *Mord, Todtschlag.*

निशा f. 1) *Nacht.* — 2) *Traumgesicht.* — 3) *Gelbwurz, Curcuma.* — 4) Bez. *der Zodiakalbilder Widder, Stier, Zwillinge, Krebs, Schütze und Steinbock.*

निशाकर m. (adj. Comp. f. आ) 1) *der Mond.* Neben **दिवाकर** unter den Söhnen Garuḍa's. — 2) Bez. *der Zahl Eins.* — 3) **Hahn.*

निशाकरकलामौलि m. Bein. Çiva's.

निशाकान्त m. *der Mond.*

निशान्त m. *Ende der Nacht.*

निशागम m. *Anbruch der Nacht* 110,24.

निशागृह n. *Schlafgemach.*

निशाचर 1) Adj. *in der Nacht herumwandernd.* — 2) m. a) *ein nächtlicher Unhold, ein* Rakshas. — b) vielleicht *Schakal.* — b) **Eule.* — d) **Anas*

Casarca. — *e)* * *Schlange.* — *f) eine Art* Granthiparṇa Bhâvapr. 1,193. — *g)* Bein. Çiva's. — 3) f. ई *a) ein weiblicher Unhold.* — *b)* * *ein liederliches Weib.* — *c)* * *Fledermaus* Râǵan. 19,92. — *d)* * *eine best. Pflanze,* = केशिनी.

निशाचरपति m. *Herr der Nachtwandler,* Beiw. Çiva's.

निशाचरेश m. *Herr der* Rakshas, Bein. Râvaṇa's.

*निशाचर्मन् n. *Finsterniss.*

निशाकृद् m. *eine best. Pflanze.*

*निशाजल n. *Thau* Deçîn. 1,164.

*निशाट m. *Eule* Râǵan. 19,91.

*निशाटक m. *Bdellium* Râǵan. 12,108.

निशाटन 1) m. *a)* * *Eule.* — *b)* N. pr. eines Autors. — 2) * f. ई *eine Art Schabe.*

निशाण fehlerhaft für निशान 1).

निशातन n. *das Vernichten* Çaṁk. zu Taitt. Up. S. 8, Z. 9.

निशात्यय m. *Ende der Nacht, Tagesanbruch.*

*निशादन m. = निशावन Nigh. Pr.

*निशादर्शिन् m. *Eule.*

*निशादापुत्र m. *Stössel.*

*निशादारु n. = दारुनिशा Nigh. Pr.

*निशादाशिला f. *Mörser.*

*निशादि m. *Anbruch der Nacht, Abenddämmerung* Râǵan. 21,42.

निशाधीश m. *der Mond.*

निशान n. 1) *das Schärfen.* — 2) * *das Wahrnehmen, Hören.*

निशानाथ m. *der Mond* 297,8.

निशानारायण m. N. pr. eines Dichters.

निशानिशम् Adv. *Tag für Tag* MBh. 3,177,5. 12, 117,6. 13,141,75.

1. निशान्त 1) Adj. s. u. 2. शम् mit नि. — 2) (* m. n.) *Haus, Wohnung.*

2. निशान्त Adj. s. u. 4. शम् mit नि.

3. निशान्त (* m. n.) *Ende der Nacht, Tagesanbruch.*

*निशान्तीय Adj. von निशान्त.

निशान्तोद्यान n. *ein am Hause gelegener Garten* Daçak. 89,7.

निशान्ध 1) Adj. *bei Nacht blind.* — 2) * f. आ *eine roth färbende Oldenlandia* Râǵan. 3,114.

निशापति m. 1) *der Mond.* — 2) * *Kampfer.*

निशापुत्र m. Pl. *Söhne der Nacht,* Bez. *bestimmter Unholde.*

*निशापुष्प n. *die Blüthe einer bei Nacht blühenden Wasserrose.*

निशाप्राणेश्वर m. *der Mond.*

निशाबल n. Bez. *der Zodiakalbilder Widder, Stier, Zwillinge, Krebs, Schütze und Steinbock.*

*निशाभङ्गा f. *eine best. Pflanze.*

निशाम m. *Wahrnehmung.*

*निशामणि m. *der Mond.*

निशामन n. *das Gewahrwerden, Vernehmen.*

निशामयितव्य Adj. *wahrzunehmen, zu vernehmen* Comm. zu Lâṭ. 6,9,5.

निशामुख n. 1) *das Antlitz der Nacht* 169,3. — 2) *Anbruch der Nacht* 40,6. 169,3. Râǵan. 21,42.

*निशामृग m. *Schakal.*

*निशायिन् Adj. von शी mit नि.

*निशारण n. *Mord, Todtschlag.*

*निशारत्न m. *der Mond.*

निशारुक m. *eine Art Tact.*

*निशार्धक n. *Schlafgemach.*

निशार्धकाल m. *der erste Theil der Nacht.*

*निशावन m. *Hanf* Râǵan. 4,77.

निशावसान n. *der zweite Theil der Nacht.*

निशाविकार m. *ein* Rakshas.

*निशावेदिन् m. *Hahn.*

*निशाकुम m. *die bei Nacht blühende Wasserlilie.*

*निशाक्का f. *Gelbwurz.*

निशित 1) Adj. s. u. 2. शा mit नि. — 2) * n. *Stahl* Râǵan. 13,46.

निॅशिता f. *Nacht.*

निॅशिति f. *das Vorsetzen von Speisen u. s. w., Bewirthung.*

निशिथ (metrisch) m. *Mitternacht,* personificirt als einer der drei Söhne der Nacht.

निशिपाल m. *ein best. Metrum.*

*निशिपुष्पा, *°पुष्पिका und *°पुष्पी f. *Nyctanthes arbor tristis.*

निशीथ m. und (ausnahmsweise) n. *Mitternacht, Nacht* überh.

निशीथपर्याय m. Titel eines Werkes Bühler, Rep. No. 736. °सूत्र n. desgl.

*निशीथिका f. = स्वाध्याय Çilâṅka 2,97.

निशीथिनी f. *Nacht* Kâd. 110,10. Harshaṁ. 140, 2. Kârṇâk. 74,5.

*निशीथिनीनाथ und निशीथिनीपति (Vikramâṅkaṁ. 11,83) m. *der Mond.*

*निशोष्या f. *Nacht.*

निशुम्भ m. 1) *Tödtung, Mord.* — 2) N. pr. eines Dânava. *°मथनी f. und *°मर्दिनी f. Bein. der Durgâ.

निशुम्भक m. = निशुम्भ 2).

निशुम्भन n. *das Tödten* Bâlar. 196,17.

*निशुम्भिन् m. Bein. Vaǵraṭîka's.

निॅशुष्म Adj. etwa *hinabwärts zischend* (Feuer).

निशृम्भ Adj. etwa *sicher auftretend.*

*निशेश m. *der Mond.*

*निशैत m. *Ardea nivea.*

निशोत्रा f. *Ipomoea Turpethum* Bhâvapr. 1,212.

*निशोत्सर्ग m. *Ende der Nacht, Tagesanbruch.*

निशोषित Adj. *über Nacht gestanden* Bhâvapr. 2,78.

निश्चक्षुस् Adj. *augenlos, blind.*

*निश्चत्वारिंश Adj. Pl. *über vierzig.*

*निश्चप्रच gaṇa मयूरव्यंसकादि.

निश्चय m. (adj. Comp. f. आ) 1) *eine feste Meinung, feststehende Ansicht, Ueberzeugung, Vergewisserung, genaue Kenntniss, sicheres Wissen, Gewissheit, Entscheidung, das Sichverhalten in Wirklichkeit.* नासौ वयसि निश्चयः so v. a. *in Betreff des Alters lassen sie es dahingestellt sein, um das A. kümmern sie sich nicht.* अनेन निश्चयेन so v. a. *da solches feststand.* निश्चयेन, निश्चयात् und निश्चय° *bestimmt, durchaus, gewiss.* — 2) *Entschluss, Beschluss, bestimmtes Vorhaben.* निश्चयं कर् *beschliessen, sich Etwas fest vornehmen* (mit Dat., Loc. oder Infin.), *sich für Jmd* (Loc.) *entschliessen.* — 3) *eine best. rhetorische Figur: Gewissheit, Enttäuschung.*

निश्चयदत्त m. N. pr. eines Mannes.

निश्चयिन् in कृत°.

निश्चर m. N. pr. eines Ṛshi im 11ten und im 2ten Manvantara.

निश्चल 1) Adj. (f. आ) *a) unbeweglich.* — *b) keiner Schwankung unterworfen, unveränderlich, unwandelbar.* — 2) m. N. pr. eines Ṛshi im 2ten Manvantara VP.^{2} 3,3. निश्चर v. l. — 3) * f. आ *a) die Erde.* — *b) Desmodium gangeticum* Râǵan. 4,18.

*निश्चलाङ्ग m. 1) *Ardea nivea* Râǵan. 19,97. — 2) *Berg, Felsen.*

निश्चामर Adj. *ohne Fliegenwedel* Harshaṁ. 142,4.

निश्चायक Adj. *Gewissheit über Etwas gebend, zur G. erhebend, entscheidend.* Nom. abstr. °त्व n. TS. Prât. Comm.

*निश्चारक m. 1) *Stuhlgang.* — 2) *Wind.* — 3) *Eigenwille.*

निश्चारयितव्य Adj. *kund zu machen* Kâraka 3,8.

निश्चित 1) Adj. s. u. 2. चि mit निस्. — 2) f. आ N. pr. eines Flusses. — 3) n. *Entschluss, Beschluss, bestimmtes Vorhaben* R. 5,15,57.

निश्चिति f. in *पाठ°.

*निश्चित्त m. *ein best.* Samâdhi.

निश्चित्त Adj. 1) *nicht denkend.* — 2) *gedankenfrei, sorgenlos* 181,22.

निश्चित्य Adj. in अ°.

निश्चिर N. pr. 1) m. eines Ṛshi im 2ten Man-

vantara. निश्चर v. l. — 2) f. आ eines Flusses.

*निश्चुक्काण, *निश्चुक्काण und *निश्चुक्कार (Gal.) n. *Zahnpulver.*

निश्चेतन Adj. 1) *bewusstlos* (auch von leblosen Dingen). Nom. abstr. °ता f. Kâd. 2,32,23. — 2) *nicht bei Sinnen seiend, unvernünftig* Kâd. 264,3.9.

निश्चेतव्य Adj. *zu bestimmen, festzustellen* Comm. zu Nyâyam. 1,3,14.

निश्चेतस् Adj. *nicht bei Sinnen seiend, unverständig, dumm.*

निश्चेष्ट Adj. (f. आ) *regungslos.* °म् Adv.

*निश्चेष्टा f. *Regungslosigkeit.* °करण m. *einer der Pfeile des Liebesgottes.*

निश्चेष्टी Adv. mit भू *regungslos werden.*

निश्चोर Adj. *frei von Räubern.*

निश्च्यवन m. 1) *eine Form des Feuers.* — 2) N. pr. eines Ṛshi im 2ten Manvantara.

निश्छन्दस् Adj. *die heilige Schrift nicht studirend.*

*निश्छाय Adj. *schattenlos* Deçîn. 1,164.

निश्छिद्र Adj. 1) *keinen Riss —, keine Oeffnungen —, keine Löcher habend, unverletzt, woran Nichts mangelhaft ist.* — 2) *sich keine Blössen gebend.* — 3) *ununterbrochen.*

निश्छुद्र fehlerhaft für निःशुद्र.

निश्छेद्य (Conj.) Adj. *nicht mehr theilbar* (Bruch).

*निश्म (!) gaṇa ब्राह्मणादि.

*निश्मश्रु Adj. fehlerhaft für *निःश्मश्रु.

निश्रम m. *die auf Etwas gewendete Mühe, anhaltende Uebung* MBu. 1,137,25.

निश्रयणी f. *Stiege, Leiter.*

निश्रव fehlerhaft für निस्रव.

निश्रा f. *Beziehung* Hem. Par. 11,1.

निश्राण MBu. 7,202,78 nach Nîlak. = निशित *scharf;* man erwartet aber ein Substantiv. v. l. निःस्वान und निर्याण (dieses wäre निःशाण).

*निश्राविन् Adj. von श्रु mit नि.

निश्रीक Adj. fehlerhaft für निःश्रीक.

निश्रेणी f. *Stiege, Leiter* Pañkad.

निश्लिष् Adj. *sich anheftend* Mantrabr. 2,5,4.

निःश्वसित n. *Aushauch* 34,14.16.

निश्वास m. 1) *das Einathmen.* — 2) *das Ausathmen, Anhauchen* 86,10. — 3) *Seufzer.*

निःशङ्क 1) Adj. (f. आ) *a) frei von Besorgniss, furchtlos, der Nichts zu befürchten hat, — von* (im Comp. vorangehend 232,10), *kein Bedenken habend.* °म् und निःशङ्क° Adv. *ohne Zagen, unbesorgt, ohne sich ängstlich zu bedenken, ohne Weiteres.* — *b) wobei man Nichts zu besorgen —, Nichts ängstlich zu bedenken hat.* (व्रणः) रोकृति च निःशङ्कः so v. a. *(die Wunde) heilt ohne Weiteres.* — 2) m. *a) ein best. Tact* S. S. S. 214. — *b) eine Art Tanz* S. S. S. 260.

निःशङ्कलील m. *ein best. Tact* S. S. S. 207.

निःशङ्का f. *Abwesenheit aller Scheu.* Instr. *ohne alle Scheu, ohne Bedenken.*

निःशङ्कित Adj. = निःशङ्क 1) *a)* und *b).*

निःशत्रु Adj. *frei von Feinden.*

निःशब्द Adj. (f. आ) *lautlos, geräuschlos, kein Geräusch verursachend;* Subst., *lautlose Stille.* निःशब्द° Adv. *lautlos.*

निःशब्दपदम् Adv. *so dass man die Schritte nicht hört.*

*निःशम m. *Kummer.*

निःशरण Adj. (f. आ) *schutzlos.*

निःशर्कर Adj. *ohne Gries, — Kiesel.*

निःशलाक Adj. *nicht mit hohem Gras* (in dem Jmd versteckt sein kann) *versehen.*

निःशल्क und °क Adj. *schuppenlos* (Fische) Râgân. 17,58.65.

निःशल्य 1) Adj. *a) von der Pfeilspitze befreit, aus dessen Körper die Pfeilspitze herausgezogen ist.* v. l. विशल्य. — *b) keinen fremdartigen Stoff enthaltend.* — 2) °म् Adv. *schmerzlos, ohne Kampf, gern, willig.* — 3) *f. आ *Croton Tiglium* Râgân. 6,160.

निःशेष् f. *Abweisung.*

निःशस्त्र Adj. *unbewaffnet.*

निःशाखी Adv. mit कर् *der Aeste berauben* Kâd. 251,22.

निःशाण *Marsch, Zug.*

निःशुक्र Adj. *glanzlos.*

निःशूक 1) Adj. *a) grannenlos.* — *b) unbarmherzig* Ind. St. 15,289. Harshak. 202,19. 214,8. — 2) *m. *Reis ohne Grannen* Râgân. 16,17.

निःशून्य Adj. *leer.*

निःशृङ्गण n. *das Sichschnäuzen* Âpast.

निःशृङ्ग Adj. (f. आ) *hornlos* Hemâdri 1,449,4 (निष्कृङ्ग gedr.).

निःशेष Adj. (f. आ) *wovon kein Rest übrig ist, alles bis auf das Letzte, alle bis auf den Letzten, gesammt, vollständig abgelaufen.* निःशेषं (Geschlecht und Casus richtet sich nach dem Subst.; aber einmal auch °षं नः करिष्यति) कर् *bis auf den letzten Rest vernichten.* निःशेषेण, निःशेषतस् und निःशेष° *bis auf den letzten Rest, ganz und gar, vollständig.*

निःशेषकृत् Adj. *seine Mahlzeiten ohne jeden Ueberrest aufessend* Vishnus. 68,44.

निःशेषता f. *eine Vernichtung bis auf den letzten Rest.*

निःशेषय् °यति *bis auf den letzten Rest vernichten.* °षित *vollständig verzehrt, — zu Ende gebracht, — vernichtet* Vikramâñkak. 13,16.

निःशोक Adj. *vom Kummer befreit.*

*निःशोद्य Adj. *was nicht gereinigt zu werden braucht, rein.*

*निःश्मश्रु Adj. *bartlos.* निश्मश्रु gedr.

निःश्रम MBu. 1,5443 fehlerhaft für निश्रम.

*निःश्रयणी und *निःश्रेणी f. = निश्रयणी.

निःश्री, °कृत schlechte Lesart für निःस्वी°.

निःश्रीक Adj. 1) *dessen Anmuth —, dessen Schönheit dahin ist, unschön, hässlich* MBu. 14, 17,23. — 2) *dessen Glück dahin ist, unglücklich.*

निःश्रेणि f. 1) = निश्रयणी, निश्रेणी. Auch °णी. — 2) **der wilde Dattelbaum.*

*निःश्रेणिका f. *eine best. Grasart* Râgân. 8,130.

*निःश्रेणिपुष्पक m. *eine Species des Stechapfels* Râgân. 10,21.

*निःश्रेयणी f. = निश्रयणी Gal.

निःश्रेयस 1) Adj. (f. ई) *nichts Besseres über sich habend, der allerbeste, vorzüglichste, den grössten Segen bringend.* — 2) n. *Jmds Bestes, Heil, Glückseligkeit, Erlösung, Heilswahrheit.* Nach den Lexicographen auch = अनुभाव und भक्ति.

निःश्वसित n. 1) *Aushauch, der ausströmende Athem.* — 2) *Seufzer.*

निःश्वापद Adj. *ohne wilde Thiere* Harshak. 116,15.

निःश्वास m. (adj. Comp. f. आ) = निःश्वसित 1) 2) und *Athem, das Athmen.*

निःश्वाससंहिता f. Titel einer Gesetzsammlung.

*निष्, नेषति (सेचने).

निषङ्ग m. 1) **das Hängen an.* — 2) *Köcher.* — 3) *Schwert.*

*निषङ्गिन् 1) Adj. *umarmend.* — 2) m. *a) Umarmung.* — *b) Schütze.* — *c) Wagenlenker.* — *d) Wagen.* — *e) Schulter.* — *f) Gras.*

निषङ्गधि m. *Schwertscheide* (nach Mahîdh.).

निषङ्गिन् 1) Adj. *mit einem Köcher versehen.* Nach einem Schol. an einer Stelle *mit einem Schwert bewaffnet.* — 2) m. *a) *Krieger* Gal. — *b)* N. pr. eines Sohnes des Dhṛtarâshṭra.

निषङ्गी Adv. mit भू *zu einem Köcher werden.* अनङ्गशर° *für die Pfeile des Liebesgottes* Daçak. 83,3.

निषञ्ज in कुनिषञ्ज.

निषठ m. N. pr. fehlerhaft für निशठ.

*निषण्णक n. 1) *Sitz.* — 2) *ein best. Gras.*

निषत्ति f. *das Sitzen, Sitz.*

निषत्तृ Adj. *festsitzend.*

निषद् 1) Adj. *unthätig sitzend.* — 2) f. *a) das Sitzen,* insbes. *am Altar.* — *b)* Bez. *einer Art von*

literärischen Werken.

निषद् m. 1) **ein best. Note, = निषाद्.* — 2) MBh. 2,326 fehlerhaft für निषध.

निषेदन 1) *Adj. zur Erklärung von निषाद्. — 2) n. *a) das Niedersitzen.* — *b) Aufenthalt, Sitz* (in übertragener Bed.).

*निषद्या f. 1) *ein kleines Ruhebett.* — 2) *Kaufmannshalle, Markt.*

निषद्वर् 1) Adj. *a) sitzend* (am Altar). — *b) lässig sitzend* 23,17. — 2) *m. *a) Sumpf, Koth.* — *b) der Liebesgott.* — 3) *f. आ und ई *Nacht.*

निषध 1) m. *a)* N. pr. α) eines Gebirges. — β) Pl. eines Volkes. — γ) verschiedener Männer. — *b) *ein Fürst der* Nishadha. — *c) eine best. Stellung der geschlossenen Hand.* — *d) *Stier* Ind. St. 10,280. — *e) *eine best. Note;* vgl. निषाद्. — 2) f. आ N. pr. *a) *einer Stadt.* — *b) eines Flusses.*

निषधाश्व m. N. pr. eines Sohnes des Kuru.

निषधेन्द्रकाव्य n. Titel eines *Gedichts.*

*निषधम् Adv.

*निषय m. Kâç. zu P. 8,3.70.

निषर्ग MBh. 12,7606 fehlerhaft für निसर्ग.

निषाद् 1) m. *a)* Bez. *nichtarischer in wildem Zustande lebender Volksstämme in Indien* (auch als *eine best. Mischlingskaste* betrachtet). Sg. als Bezeichnung *eines Einzelnen* und als N. pr. *des Urahnen dieses Stammes.* Nom. abstr. निषाद-ॱत्व n. — *b) eine best. Note, b unserer Tonleiter.* — *c) ein best.* Kalpa 2) *h).* — 2) f. निषादी f. zu 1) *a).* Nom. abstr. ॱत्व n.

*निषादकर्षू N. pr. einer Gegend.

निषादवत् m. = निषाद् 1) *b).*

*निषादिदिन् Adj. = निषादिनमनेन.

निषादिन् 1) Adj. *sitzend —, liegend auf* oder *in* (Loc. oder im Comp. vorangehend). — 2) m. *a) Elephantenlenker.* — *b)* Bein. Ekalavja's VP.^{2} 4,113.

निषिक्वंस् Adj. *das Eingegossene* (*den Samen im Mutterleibe*) *hütend.*

निषिद्धि f. *Abwehr.*

निषिध m. Pl. = निषध 1) *a).*

*निषूद m. *Tödtung* Gal.

निषूदक Nom. ag. *Mörder, Vernichter.*

निषूदन (so die Bomb. Ausgaben) 1) Nom. ag. *Mörder, Vernichter, beseitigend, entfernend.* — 2) *n. *das Tödten, Vernichten.*

निषेक m. 1) *Besprengung, Bespritzung.* — 2) *Einspritzung* (des männlichen Samens). — 3) *Befruchtung und die dabei stattfindende Ceremonie.* — 4) *der eingespritzte Same.* — 5) *was auf die Erde gegossen wird, Spülwasser.* — 6) *herabtriefende Flüssigkeit.*

निषेकर् Nom. ag. *Befruchter, Erzeuger.*

निषेक्तव्य Adj. *zu giessen auf* (Loc.).

निषेचन n. 1) *das Ausgiessen.* — 2) *das Begiessen,* — *mit* (im Comp. vorangehend) Spr. 7767.

निषेचितर् Nom. ag. *Bespritzer, Begiesser.*

निषेद्धर् Nom. ag. *Abhalter, Zurückhalter.* विन्ध्यस्य heisst Agastja Bâlar. 15,1.

निषेद्धव्य Adj. *abzuhalten, zurückzuhalten.*

निषेद्र in अनिषेद्र.

निषेध m. 1) *Abwehr, Abweisung, Verhinderung, Verbot.* — 2) *Negation* Spr. 7804. — 3) *das Verneinen, Widersprechen.* विवाद् v. l. — 4) in Verbindung mit अङ्गिरसाम् u. s. w. Namen von Sâman Ârsh. Br.

निषेधक Adj. *wehrend, verhindernd, verbietend* TS. Prât. Comm.

निषेधन n. *das Abwehren.*

निषेधवाद् m. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

ॱनिषेधिन् Adj. *abwehrend, zurückdrängend,* so v. a. *übertreffend.*

निषेध्य Adj. *zu wehren, zu verhindern, zu verbieten.*

निषेव 1) Adj. am Ende eines Comp. *übend, obliegend, sich hingebend.* — 2) m. *Verehrung.* — 3) f. आ *a) das Ueben, Obliegen.* — *b) Gebrauch, Genuss.* — *c) Verehrung.*

ॱनिषेवक Adj. 1) *besuchend.* — 2) *übend, obliegend, sich hingebend.* — 3) *geniessend.*

निषेवण n. 1) *das Besuchen.* — 2) *das Ueben, Obliegen.* — 3) *öfterer Gebrauch, Genuss, usus* 180,29. रजोधूमॱ *das viele Verweilen in Staub und Rauch.* — 4) *das Verehren.*

निषेवितर् Nom. ag. *der da geniesst, sich einer Sache hingiebt.*

निषेवितव्य Adj. 1) *zu üben, zu beobachten.* — 2) *zu gebrauchen, zu geniessen, dem man sich hinzugeben hat.*

निषेविन् Adj. 1) *übend, obliegend, beobachtend.* — 2) *geniessend, beiwohnend* (einem Weibe).

निषेव्य 1) Adj. *zu besuchen, zu beschreiten, zu wandeln.* — 2) *zu geniessen, zu gebrauchen* (als Heilmittel) Kâraka 6,1. — 3) *zu verehren, ehrwürdig.*

निष्क् 1) m. und (seltener) n. *a) ein goldener* (auch *silberner*) *Hals* — oder *Brustschmuck.* — *b) ein solcher Schmuck von bestimmtem Gewicht* (das mit der Zeit variirt), *der die Stelle von Geld vertritt; eine best. Münze* (von variirendem Werthe). — *c) *ein goldenes Gefäss.* — 2) *m. *ein* Kaṇḍâla. — 4) f. आ *ein best. Längenmaass.*

निष्ककण्ठ 1) Adj. (f. ई) *einen goldenen Halsschmuck tragend.* — 2) wohl m. *ein goldener Halsschmuck.* Nach Nîlak. soll ॱकण्ठानां = युद्धे जितानां राज्ञाम् (!) bedeuten. An einer anderen Stelle st. dessen निष्कैककण्ठ.

निष्कग्रीव Adj. = निष्ककण्ठ 1).

निष्कण्टक 1) Adj. (f. आ) *frei von Dornen,* — *Feinden.* — 2) f. ॱण्टिका Titel zweier Commentare.

*निष्कण्ठ m. *Crataeva Roxburghii.*

निष्कनिष्ठ und ॱष्ठिक Adj. *mit ausgestrecktem kleinen Finger.*

निष्कन्द Adj. (f. आ) *keine essbaren Wurzeln darbietend.*

निष्कम्प Adj. *nicht zitternd, sich nicht bewegend, unbeweglich, unerschütterlich, keine Miene verziehend.* Nom. abstr. ॱता f. und ॱत्व n.

निष्कम्भ fehlerhaft für विष्कम्भ in वज्रॱ.

निष्कम्भु m. N. pr. eines göttlichen Wesens. v. l. निकुम्भ und निष्कुम्भ.

*निष्कय्, ॱयते (परिमाणे).

निष्कार s. निष्किर.

निष्करुण Adj. (f. आ) 1) *kein Mitleid zeigend, grausam.* — 2) *wobei kein Mitleid an den Tag gelegt wird.*

निष्करुणी Adv. mit कर् *grausam machen.*

निष्कलुष Adj. etwa *schmutzlos.* Nach dem Comm. कालुष्यम् (sic) = क्षुत्.

निष्कर्तर् Nom. ag. *Zurüster, Anordner.*

निष्कर्मन् Adj. *unthätig.*

निष्कर्ष 1) m. *a) das Herausziehen.* — *b) Auszug, Kern, Hauptinhalt, Hauptsache, Hauptpunct.* निष्कर्षान्निश्चयात् so v. a. *kurz und bündig.* स्त्रीणां बुद्ध्यर्थनिष्कर्षात् *hauptsächlich wegen des Verstandes der Weiber.* — *c) das Wägen* (?). — 2) n. *Bedrückung der Unterthanen durch Abgaben* (nach Nîlak.).

निष्कर्षण m. 1) *das Herausziehen.* — 2) *das Abziehen, Ablegen.*

निष्कर्षिन् m. N. pr. eines Marut. v. l. निष्कुपित und निष्कुषित.

निष्कल 1) Adj. (*f. आ) *a) ohne Theile, ungetheilt.* — *b) *zeugungsunfähig;* f. आ *eine Frau, die nicht mehr gebiert, die Regeln nicht mehr hat.* — *c) gebrechlich;* m. *ein gebrechlicher alter Mann.* — *d)* MBh. 3,13851 und 12,12521 fehlerhaft für निष्फल. — 2) *m. *a) Behälter.* — *b) die weibliche Scham.*

निष्कलङ्क Adj. *fleckenlos, makellos* Spr. 7860.

निष्कलङ्कतीर्थ n. N. pr. eines Tîrtha.

निष्कलत्व n. *Ungetheiltheit, der Zustand des absoluten* Brahman.

निष्कलि m. *ein best. über Waffen gesprochener Zauberspruch.*

निष्कल्मष Adj. (f. आ) *fleckenlos, makellos, sündenlos* Hemâdri 1,418,2.

निष्कल्मषी Adv. mit भू *fleckenlos —, sündenlos werden.*

निष्कषाय 1) Adj. *frei von Schmutz, — unreiner Leidenschaft* in अ°. — 2) *m. N. pr. des 13ten Arhant's der zukünftigen Utsarpiṇi.

निष्कात्त Adj. *unschön, hässlich.*

निष्काम Adj. 1) *frei von Wünschen.* — 2) *uneigennützig* (Werk).

निष्कामचारिन् Adj. *keinen Wünschen hingegeben.*

निष्कामुक Adj. (f. आ) *frei von weltlichen Begierden* Kâd. 2,121,21.

1.*निष्कारण n. *das aus dem Wege Räumen, Mord, Todtschlag.*

2. निष्कारण Adj. (f. आ) *keinen Grund —, keine Ursache habend, grundlos; zwecklos; uneigennützig, aufrichtig, nicht mit eigennützigen Zwecken verbunden.* °णम्, °णात् und °ण° *ohne Grund, ohne besondere Veranlassung, zwecklos; ohne Nebenabsichten, aufrichtig; unbedingt* Vorrede zu Ârjabh. VII,14 (vgl. Müller, SL. 113, N. 1).

निष्कालक m. *ein Büsser mit geschorenem Haar, der sich mit Butter bestrichen hat.*

निष्कालन n. *das Austreiben* (des Viehes).

निष्कालिक Adj. etwa *für den es keine Zeit mehr giebt, dem Tode verfallen.* Nach Nilak. निर्गतः कालयिता जेता यस्य.

निष्कावम् Absol. *lautlos oder heimlich* TS. 6, 2,4,5.

निष्काश m. 1) *Ausgang, — aus* (Abl.) Hemâdri 1,649,15. — 2) *Ausgang,* so v. a. *Ende.*

निष्काष m. *Abscharrsel, was in der Pfanne anbackt und abgescharrt wird* Maitr. S. 1,10,15. Nâsam. 7,3,9.

निष्कास m. 1) dass. — 2) = निष्काश 2).

निष्कासन n. *das Hinaustreiben, Fortjagen.*

निष्कासनीय Adj. *hinauszutreiben, fortzujagen* Comm. zu Kâtj. Çr. 8,3,32 (°काशनीय gedr.).

*निष्कासिन् 1) Adj. *hinaustreibend.* — 2) f. °नी *eine Sclavin, die von ihrem Herrn nicht beschränkt wird.*

निष्किंचन Adj. (f. आ) *Nichts besitzend, bettelarm.* Nom. abstr. °त्व n.

निष्किन् Adj. *mit einem goldenen Halsschmuck versehen.*

*निष्किर m. N. pr. einer Schule oder eines Geschlechts Comm. zu Tândja-Br. 12,5,14 (निष्कार gedr.).

निष्किरीय m. Pl. N. pr. einer Schule oder eines Geschlechts.

निष्किल्बिष Adj. *frei von Sünde.*

निष्कुट 1) m. n. (adj. Comp. f. आ) *Hain, Lustwald* Varâh. Jogaj. 6,20. Kâd. 36,2. — 2) m. *a) *Feld. — b) *Baumhöhle. — c) *Thürflügel. — d) *Gynaeceum. — e)* N. pr. eines Berges. — 3) n. *ein Loch von bestimmter Form in einer Bettstelle.*

निष्कुटि und °टी f. *grosse Kardamomen* Bhâvapr. 1,188. *kleine K.* Râgân. 6,87.

निष्कुटिका f. N. pr. einer der Mütter im Gefolge Skanda's.

निष्कुतूकल Adj. *nicht neugierig.*

निष्कुपित m. N. pr. eines Marut Hariv. 3,12, 55. निष्कुषित v. l.

निष्कुम्भ 1) m. *a) *Croton polyandrum. — b)* N. pr. eines der Viçve Devâs VP.2 3,192. Hariv. 3,57,1. 8. fgg. — 2) f. आ N. pr. der Mutter der Maga.

निष्कुल Adj. (f. आ) 1) *der Familie entbehrend, ganz allein stehend* 213,20. °लं (Zahl und Geschlecht richtet sich nach dem Subst.) कर् *Jmd der Familie entziehen, Jmd den Garaus machen.* Nom. abstr. °ता f. *das Aussterben, zu Grunde Gehen.* — 2) *geschält* Karaka 6,1. °त्वच् Adj. dass. Bhâvapr. 3,161.

निष्कुला Adv. mit कर् 1) **aushülsen, auskernen.* — 2) *ausweiden.* — Vgl. अकुलक (Nachtr. 2).

निष्कुली Adv. mit कर् *aushülsen, auskernen.*

निष्कुलीन Adj. *aus unedlem Geschlecht stammend.*

निष्कुषित 1) Adj. Partic. von कुष् mit निस्. — 2) m. N. pr. eines Marut. v. l. निष्कुपित.

*निष्कुह m. *Baumhöhle.*

निष्कूज्ञ Adj. *lautlos.*

निष्कूट Adj. *wo keine Hinterlist zu besorgen ist.* Nach dem Comm. = गृहारामकल्प.

निष्कृत् Adj. in यज्ञनिष्कृत्.

निष्कृत 1) Adj. Partic. von 1. कर् mit निस्. — 2) n. *a) Sühne. — b) der verabredete Ort, Stelldichein, constitutum.*

निष्कृताह्नाव Adj. *mit einem Trog ausgerüstet* TS. 4,2,5,3.

निष्कृति 1) f. *a) vollkommene Ausbildung* in गर्भ°. — *b) Herstellung, Heilung. — c) Abfindung. Wiedergutmachung, Vergeltung, restitutio, Sühne. — d)* = निष्कृत 2) *b). — e)* fehlerhaft für निकृति Bhâg. P. 4,8,3. — 2) m. *ein best.* Agni.

निष्कृप Adj. *mitleidslos, unbarmherzig* Prasannar. 118,4.

निष्कृप्यविधान n. *unbedingte —, peremptorische Vorschrift* Vorrede zu Ârjabh. VII,15.

निष्कैवल्य Adj. dass. शस्त्र n. oder उक्थ n. *eine zur Mittagsspende gehörige Recitation, als für* Indra *allein bestimmt.* Mit Ergänzung von शस्त्र Vaitân.

निष्कैतव Adj. *frei von Trug, ehrlich* (Person).

निष्कैवल्य Adj. *bloss, lauter.*

*निष्कोष m. *das Herausreissen, Auskernen, Aushülsen.*

निष्कोषणक Adj. *zum Stochern dienend.*

निष्कोषितव्य Adj. *herauszureissen* Bhatt.

निष्कौरव Adj. (f. आ und ई Bhâg. P.) *von den* Kaurava *befreit* VP. 5,38,27.

*निष्कौशाम्बि Adj. *der* Kauçâmbi *verlassen hat.*

निष्क्रम m. 1) *das Hinausgehen, Hinaustreten, Herauskommen.* — 2) *der erste Ausgang mit einem Kinde* (im vierten Monat nach der Geburt). — 3) **das Herabsinken auf eine niedere Stufe, Verlust der Kaste* u. s. w. — 4) **Intelligenz.*

निष्क्रमण n. 1) *das Hinausgehen, — aus* (Abl. oder im Comp. vorangehend), *Weggehen.* — 2) *der erste Ausgang mit einem Kinde* (im vierten Monat). — 3) *das Weichen, Verschwinden.*

निष्क्रमणिका f. *die Ceremonie des ersten Ausganges mit einem Kinde* (im vierten Monat).

*निष्क्रमणित Adj. wohl *mit dem die Ceremonie des ersten Ausganges im vierten Monat nach der Geburt vollzogen ist.*

निष्क्रय m. 1) *Loskauf, Auslösung* Suparn. 30,1. — 2) *Ersatz, Aequivalent, der Geldwerth einer Sache* Citat im Comm. zu Gobh. Çrâddh. S. 965, Z. 15. — 3) *Lohn, Bezahlung.* — Nach einem Lexicographen auch = बुद्धियोग, सामर्थ्य und निर्गति.

निष्क्रयण 1) Adj. *loskaufend, auslösend* in आत्म° und पुरुष°. — 2) n. *a) das Loskaufen, Auslösen. — b) Lösegeld. — c) Sühne* Gaut.

निष्क्रामण n. fehlerhaft für निष्क्रमण.

निष्क्रिय Adj. 1) *unthätig.* — 2) *die religiösen Ceremonien nicht erfüllend, wobei die r. C. nicht beobachtet werden.* — 3) angeblich = संसारशून्य.

निष्क्रियता f. *Unthätigkeit, Fahrlässigkeit.*

निष्क्रियात्मन् Adj. *unthätig, faul.* Nom. abstr.

°त्मता f.

निष्क्रीति f. *Loskauf.*

निष्क्रोध Adj. *nicht böse auf* (Gen.).

निष्क्लेश Adj. *frei von den zehn moralischen Gebrechen* (buddh.).

निष्क्लेशक्लेश Adj. *auch nicht vom geringsten Leiden geplagt, vollkommen glücklich* Spr. 7160.

निष्क्वाथ m. *Decoct* Karaka 6,2. *Brühe, Suppe.*

निष्विदम् Acc. Inf. zu ष्विद् mit निस् AV. 5,18,7.

निष्ष्टङ्कारी Adj. f. vielleicht *entlaufend.*

निष्टन m. *das Stöhnen, Seufzen.* निष्ठन gedr.

*निष्टपन n. *das Verbrennen.*

निष्टर्क्य Adj. *was sich aufdrehen, auflösen lässt* Âpast. Çr. 10,22,1. Ait. Âr. 405,11.

निष्टविष्य (!) m. N. pr. eines Mannes.

निष्टानक 1) Adj. *sich laut äussernd.* Nach der v. l. = 2) *a*). — 2) *a*) m. *Gedröhne, Gemurmel, Gestöne.* v. l. निष्टानक. — *b*) N. pr. eines Schlangendämons MBh. 1,38,9. निष्ठानक v. l.

निष्टि f. nach den Schol. = ग्रीवाबन्ध.

निष्टिग्री f. N. pr. der Mutter Indra's.

निष्टुर् Adj. *zu Boden werfend, fällend.*

निष्ठा, निष्ठ्य 1) Adj. *auswärtig, fremd.* — 2) *m. ein Kaṇḍâla. — 3) f. आ *ein best. Mondhaus.*

निष्टृक्त Adj. *ohne Rüstung.*

निष्ठ 1) Adj. (f. आ) *a*) am Ende eines Comp. Nom. abstr. °ता f. α) *gelegen —, befindlich auf.* — β) *beruhend auf, abhängig von, in Beziehung stehend zu, betreffend.* — γ) *einer Sache obliegend, sich e. S. ganz hingebend.* — *b*) selbständig nur an zwei Stellen: निष्ठलोकाः (gedr. तिष्ठ°) *abhängige Leute,* so v. a. *Diener* Râgat. 7,114. mit Dat. so v. a. *hinführend zu, bewirkend* Bâlar. 135,7. — 2) f. आ (adj. Comp. f. आ) *a*) *Standpunkt.* — *b*) *das Obliegen, Hingegebensein.* — *c*) *Vollendung, Abschluss, Ende, Gipfelpunkt, Grenzpunkt* Âpast. 2,13,25. 29,11. — *d*) *Ende,* so v. a. *Untergang, Tod.* — *e*) *vollkommenes Wissen, Gewissheit, vollständige Vertrautheit mit* (Loc.). °क्षिप्रानुसारिन् vielleicht *mit der grössten Sicherheit Spalten* (*Blössen*) *suchend* Pañkat. I,74; man könnte aber auch नित्यच्छि° vermuthen. — *f*) *Entscheidung,* — *über* (Gen.) Râgat. 7,1412. *ein ausgesprochenes Urtheil* Gaut. 11,25. Âpast. 2,23,9. — *g*) **das Bitten.* — *h*) **Leiden, Beschwerden.* — *i*) *die Endungen* त *und* तवत् *der Participia der vollendeten Handlung, ein solches Participium* 238,23. — In einigen Bedeutungen wohl richtiger निःष्ठ.

निष्ठन s. निष्टन.

निष्ठा (निःष्ठा) Adj. *hervorragend, anführend.* —

निष्ठा f. s. u. निष्ठ.

निष्ठागत Adj. *zur Vollendung gelangt;* m. Pl. *eine best. Klasse von Göttern* (buddh.).

*निष्ठान n. *Brühe, Würze.*

निष्ठानक m. fehlerhaft für निष्टानक 2) *a*) (MBh. 2,81,21. 6,48,70. 83,31; an andern Stellen derselben Ausgabe निष्टानक) und *b*).

निष्ठान्त m. *Ende, Schluss,* v. l. an einer Stelle दिष्टान्त.

निष्ठाव (निःष्ठाव) Adj. *abschliessend, entscheidend.*

निष्ठावत् Adj. *vollendet, vollkommen, consummatus.*

*निष्ठीव m. n. *das Ausspucken.*

निष्ठीवन n. 1) *das Ausspucken.* — 2) *Auswurf, Speichel.*

निष्ठीवनशराव m. *Spucknapf.*

निष्ठीविका f. 1) *das Ausspucken* Karaka 6,10. 11. — 2) *Auswurf, Speichel.*

निष्ठीवित n. *das Ausspucken* Gaut.

निष्ठुर् Adj. (f. आ) 1) *rauh, hart, roh, hartherzig, harte Worte ausstossend.* Nom. abstr. °ता f. und °त्व n. — 2) **schamlos.*

निष्ठुरक m. N. pr. eines Mannes.

निष्ठुरिक m. N. pr. eines Schlangendämons. निष्ठूरिक v. l.

निष्ठुत und *निष्ठुति fehlerhaft für निष्ठूत und निष्ठूति.

निष्ठूरिक m. N. pr. eines Schlangendämons MBh. 5,103,12. निष्ठुरिक v. l.

निष्ठूरिन् Adj. *roh, grob.*

*निष्ठेव m. f. n. und *°न n. *das Ausspucken.*

निष्ठ्य n. *das Knacken mit den Fingern* Âpast.

निष्ठ्यूत 1) Adj. s. u. ष्ठिव् mit नि. — 2) n. *ausgeworfener Speichel.*

*निष्ठ्यूति f. *das Ausspucken.*

निष्ण Adj. *eingeweiht, geschickt, erfahren.*

निष्णात 1) Adj. s. u. 1. स्ना mit नि. Nom. abstr. °त्व n. *Vertrautheit mit* (प्रति) Kull. zu M. 10,85. — 2) m. Pl. N. pr. eines Geschlechts VP.² 4,28.

निष्पक्व Adj. (f. आ) 1) *gar gekocht.* — 2) *ganz reif* Râgân. 7,198.

निष्पङ्क Adj. (f. आ) *frei von Schlamm, — Schmutz, rein.*

निष्पतन n. *das Hinausstürzen, rasches Hinauslaufen.*

निष्पताक Adj. *ohne Fahne.*

निष्पतिष्णु Adj. *hinausstürzend.*

*निष्पतिसुता Adj. f. *keinen Gatten und keine Söhne habend.*

निष्पत्ति f. 1) *das zu Stande Kommen.* — 2) *das Herkommen —, Abgeleitetsein von.* — 3) *ein best. ekstatischer Zustand.*

निष्पत्र 1) Adj. *a*) *federlos.* — *b*) *blätterlos.* — 2) **Gewürznelkenbaum.* — Vgl. अनिष्पत्रम्.

निष्पत्रय्, °यति *der Blätter berauben.*

निष्पत्रा Adv. mit कर् *mit einem Pfeile so verwunden, dass bloss das Gefieder nicht hineindringt.*

*निष्पत्राकृति f. *Bereitung eines heftigen Schmerzes.*

*निष्पत्रिका f. *Capparis âphylla.*

निष्पद्य Adj. *krank* Râgat. 7,1427.

1. निष्पद् f. *excrementum.*

2.*निष्पद् Adj. (f. °दी) *fusslos.*

निष्पद् Adj. dass. यान n. *ein Vehikel ohne Füsse.*

1. निष्पन्द m. *Bewegung.* °क्षीण Adj. *unbeweglich* MBh. 12,335,9. Vielleicht निष्पन्द् zu lesen.

2. निष्पन्द Adj. (f. आ) Vâmana 5,2,39. *unbeweglich.*

निष्पन्द् Adv. Auch fehlerhaft für निष्पन्द् (z. B. R. ed. Bomb. 2,94,13). Vgl. निःष्पन्द्.

निष्पन्दतरी Adv. mit भू *unbeweglicher —, ganz unbeweglich werden* Naish. 8,13.

*निष्पन्दन n. als Erklärung von सिद्ध.

निष्पन्दी Adv. mit कर् *unbeweglich machen.*

निष्पराक्रम Adj. *kraft —, machtlos.*

निष्परिकर Adj. *der keine Anstalten, — keine Vorbereitungen getroffen hat, der sich nicht mit dem Nöthigen versorgt hat.*

निष्परिग्रह Adj. 1) *ohne Habe und Gut.* — 2) **der sich von Allem losgesagt hat, erlöst.*

निष्परिचय Adj. *nicht vertraulich werdend* Kâd. 230,1.

निष्परिच्छद Adj. *keinen Hofstaat habend.*

*निष्परिदाह Adj. *dem Brande nicht unterworfen.*

निष्परिहार्य Adj. *nicht zu umgehen,* so v. a. *durchaus anzuwenden, probat* Karaka 7,12.

निष्परीक्ष Adj. *Nichts genauer prüfend.*

निष्परीहार Adj. = निष्परिहार्य Karaka 7,7 = Suçr. 1,168,21.

निष्पर्यन्त Adj. *unbegrenzt.*

निष्पर्याय° *ausser der Reihe* Bâlar. 23,19.

निष्पलाव Adj. (f. आ) *ohne Spreu,* so v. a. *von allem Unbrauchbaren befreit* Text zu Lot. de la b. l. 25,18. 29, Str. 40.

निष्पवण n. *das Worfeln.*

निष्पाण्डव Adj. (f. आ) *von den Pâṇḍava befreit* Venis. 126.

निष्पात m. *das Zucken, rasche Bewegung.*

निष्पादक Adj. *vollbringend, zu Stande bringend.*

*निष्पादन n. *das Vollbringen, zu Stande Bringen*

निष्पादनीय Adj. *zu verfertigen* Hemâdri 1,283,13.

निष्पाद्य Adj. *zu vollbringen, zu Stande zu bringen, hervorgebracht —, erzeugt werdend.* Nom. abstr. °त्व n. TS. Prât. Comm.

*निष्पान n. *das Austrinken.*

निष्पाप Adj. (f. आ) *sündenlos.*

निष्पार् Adj. *unbegrenzt.*

निष्पालक Adj. *keinen Hüter —, keinen Aufseher habend.*

निष्पाव 1) *Adj. = निर्विकल्प, °क. — 2) m. a) *das Worfeln. — b) *der vom Worfkorbe herrührende Wind. — c) *Dolichos sinensis* oder eine verwandte Species Bhâvapr. 1,276. — d) *Spreu. — 3) *f. ई eine best. Hülsenfrucht, vielleicht *Dolichos Lablab* Râgân. 7,187. 16,67.

*निष्पावक m. *eine best. Hülsenfrucht.*

*निष्पावल Adj. von निष्पाव.

*निष्पावि f. = निष्पाव 3).

निष्पीड R. Gorr. 2,62,17 fehlerhaft für निष्पीत.

निष्पीडन n. *das Drücken* Mâlatîm. 81,7 (73,1). *das Ausringen* (eines Tuches) AV. Paric. 42,2.

निष्पुङ्गल fehlerhaft für निष्पुङ्कल.

निष्पुत्र Adj. *keinen Sohn habend* 157,20.

निष्पुङ्कल Adj. *seelenlos, unpersönlich* Vâgrakkh. 38,5. Nom. abstr. °त्व n. 41,18.

निष्पुराण Adj. *was früher nicht dagewesen ist, neu, unerhört.*

निष्पुरीष Adj. *frei von Unrath* Âçv. Çr. 6,10,5. Bhâvapr. 3,147. Comm. zu Âpast. 1,27,3.

निष्पुरीषीभाव m. *Leibesentleerung* Gaut.

निष्पुरुष Adj. *männerlos, menschenleer.*

निष्पुलाक 1) Adj. *frei von tauben Körnern.* — 2) *m. N. pr. des 14ten Arhant's der zukünftigen Utsarpiṇî.

निष्पुलाकी Adv. mit कर् *von den tauben Körnern befreien.*

*निष्पेष Adj. *aus- oder abgetrunken werdend* Râgân. 20,72.

निष्पेष m. *Anprall, Anschlag* und *der dabei entstehende Laut.*

निष्पेषण n. *das Anprallen, Anschlagen* (der Bogensehne).

°निष्पेषम् Absol. *wie man — zerreibt* Bâlar. 109,23.

निष्पेष्टवै Dat. Infin. zu पिष् mit निस् Çat. Br. 3,1.2,19.

निष्पोष Adj. etwa *sich nicht nährend* Vâgrakkh. 38,5.

निष्पौरुष Adj. *der Männlichkeit entbehrend, unmännlich.*

निष्पौरुषामर्ष Adj. *der Männlichkeit und des Zornes bar.*

निष्प्रकम्प 1) Adj. (f. आ) *unbeweglich.* — 2) m. N. pr. eines Ṛshi im 13ten Manvantara.

निष्प्रकारक Adj. *frei von Specificationen.*

निष्प्रकाश Adj. *dunkel.*

*निष्प्रगल Adj. *trocken geworden* Çilâñka 2,143.

निष्प्रचार् Adj. *sich nicht fortbewegend, am Platze bleibend, nicht weit wegschweifend, sich auf einen Punkt sammelnd* (मनस्).

निष्प्रज्ञ Adj. *der Einsicht ermangelnd, dumm.*

निष्प्रणय Adj. *kein vertrauliches Verhältniss andeutend, ceremoniös.*

निष्प्रताप Adj. (f. आ) *aller Würde bar.*

निष्प्रतिक्रिय Adj. *wogegen Nichts zu thun ist, — kein Heilmittel besteht, unrettbar.* Nom. abstr. °ता f. Kâd. 2,11,12 (2,12,12).

निष्प्रतिग्रक् Adj. *keine Gaben annehmend.* Nom. abstr. °ता f.

निष्प्रतिघ Adj. *auf keine Hindernisse stossend.*

निष्प्रतिद्वंद्व Adj. *keinen Gegner —, keinen ebenbürtigen Gegner habend.*

निष्प्रतिपक्ष Adj. *keinen Widersacher habend.* Nom. abstr. °ता f. und °त्व n. (Kathâs. 27,139).

निष्प्रतिबन्ध Adj. *frei von allen Hindernissen* Nîlak. zu MBh. 4,15,6. *ungehemmt, wogegen keine Schwierigkeiten —, keine Einwendungen erhoben werden können.*

निष्प्रतिभ Adj. (f. आ) 1) *glanzlos.* — 2) *dumm.

*निष्प्रतिभान Adj. *feig.*

निष्प्रतीकार Adj. (f. आ) 1) *wogegen Nichts zu thun ist* Kâd. 177,14. — 2) *auf keinen Widerstand stossend, ungehemmt, ungestört.* °म् und °कार° Adv.

निष्प्रतीप Adj. *dem sich Nichts widersetzt, ungehemmt.*

निष्प्रत्याश Adj. *alle Hoffnung auf* (Loc. oder उपरि) *verloren habend* Kâd. 2,45,15. 127,17.

निष्प्रत्याशी Adv. mit भू *alle Hoffnung auf* (प्रति) *verlieren* 317,6.

निष्प्रत्यूक् Adj. *auf kein Hinderniss stossend.* °म् Adv. *ungehemmt.*

निष्प्रदेश Adj. *keine bestimmte Stelle habend* Çaṃk. zu Bâdar. 2,3,53.

निष्प्रधान Adj. (f. आ) *des Hauptes —, der Anführer beraubt.*

निष्प्रपञ्च Adj. 1) *ohne Entfaltung, ganz unentfaltet, keiner Mannichfaltigkeit unterworfen.* — 2) *rein, lauter* (Person).

निष्प्रपञ्चसदात्मन् Adj. *ohne Entfaltung wahrhaftiges Wesen habend.* Nom. abstr. °त्मत्व n. Çaṃk. zu Bâdar. 2,1,6.

निष्प्रयतन und निष्प्रयतर् s. दुर्निष्प्रयतर्.

निष्प्रभ 1) Adj. (f. आ) *des Lichtes —, des Glanzes entbehrend* (eig. und übertr.). Nom. abst. °ता f. und °त्व n. — 2) m. N. pr. eines Dânava.

निष्प्रभाव Adj. *machtlos.* Nom. abstr. °त्व n.

निष्प्रमाणक Adj. *keine Autorität für sich habend.*

निष्प्रमाद् Adj. *nicht fahrlässig* Hemâdri 1,353,5.

निष्प्रयत्न Adj. *sich jeglicher Anstrengung enthaltend, sich unthätig —, sich still verhaltend.*

निष्प्रयोजन Adj. 1) *keinen Motiven folgend, durch kein Motiv sich leiten lassend, unbetheiligt* (Zuschauer) Kâd. 2,117,5. — 2) *zwecklos, unnütz.* °म् Adv.; Nom. abstr. °ता f. und °त्व n. — 3) *harmlos* 215,16. 20.

*निष्प्रवणि und *°प्रवाण Adj. = निष्प्रवाणि.

निष्प्रवाणि Adj. *frisch vom Webstuhl kommend, ganz neu.*

निष्प्राण Adj. *von dem die Lebensgeister gewichen sind, leblos, völlig erschöpft.* Nom. abstr. °ता f.

निष्प्रीति Adj. *keine Freude empfindend, kein Gefallen findend an* (Loc.) Gaut.

निष्प्रीत्युपताप° *ohne Freude und ohne Leid, sine ira et studio* Kâraka 3,1.

निष्फल 1) Adj. (f. आ) *a) keine Früchte tragend. — b) keinen Nutzen bringend, fruchtlos, nutzlos, vergeblich.* Nom. abstr. °त्व n. — *c) für das Augurium nutzlos, — bedeutungslos. — d) der keine Früchte zieht, dem Alles misslingt* Spr. 6622. — *e) *f. (आ u. ई) die Menses nicht mehr habend.* — 2) *f. आ *eine Species von Momordica.*

निष्फलय्, °यति *fruchtlos machen.*

निष्फली Adv. mit कर् 1) *unbelohnt lassen.* — 2) *auskernen.* v. l. निष्कुली richtig.

निष्फार् m. *das Aufklaffen.*

निष्फेन 1) Adj. *schaumlos.* — 2) *n. *Opium* (nach 2. अफेन gebildet) Râgân. 6,237.

निष्यन्द् und निष्यन्दिन् = निस्यन्द् und निस्यन्दिन्.

निष्यूत s. u. सीव् mit नि.

निःषङ्ग Adj. und °ता f. fehlerhaft für निःसङ्ग und °ता.

*निःषधि gaṇa सुषामादि.

निष्षपिंन् Adj. *wollüstig.*

*निःषमम् Adv. *zur Unzeit.*

निष्षेंक्ष् (stark. °षाँक्ष्) Adj. *bezwingend, gewaltig.*

*निःषाम् gaṇa सुषामादि.

निष्षिंध् f. 1) *Zubereitung, Gericht.* — 2) *Spende, Gabe.*

निष्षिँध्वरी Adj. f. *gewährend, spendend.*

*निःसूति f. Nom. act. von सू mit निस्.

निःसेचन n. *Ausguss.* °वत् Adj. *mit einem Ausguss versehen* Âpast. Çr. 15,6,22.

*निःसेध m. v. l. für निषेध.

निःष्ठ, निःष्ठा und निःष्ठाव s. u. निष्ठ, निष्ठा u. निष्ठाव.

निःष्पन्द् Adj. = निष्पन्द्. Nom. abstr. °ता f. *Unbeweglichkeit* 304,5.

निँस् Adv. Praep. *hinaus, aus, weg von* (Abl.). Selbstständig nur hier und da im AV. Häufig in Zusammensetzung mit einem Nomen und zwar 1) als Präposition, von der das folgende Wort abhängig gedacht wird. — 2) als Adv. *a*) der folgende Begriff wird einfach negirt: निरपेक्षा f. als Gegensatz von सापेक्षा. — *b*) der folgende Begriff wird an einem andern Begriff negirt: निर्मल Adj. *an dem keine Flecken sind.* — *c*) verstärkt den folgenden Begriff (*durchaus, ganz und gar*) in निष्केवल u. s. w.

*निसंकल्प wohl fehlerhaft für निःसंकल्प.

निसंज्ञ MBh. 8,3711 fehlerhaft für निःसंज्ञ.

निसन्दि (!) m. N. pr. eines Daitja.

*निसंपात m. angeblich = निःसंपात.

निसर् m. nach Manḍan. Nom. ag. von सर् mit नि.

निसर्ग m. 1) *Leibesentleerung.* — 2) *das Fortgeben, aus den Händen Lassen, Verschenken.* — 3) *Schenkung, Verleihung, Gnadenerzeigung.* — 4) *Schöpfung.* — 5) *das angeborene, ursprüngliche Wesen, Natur, Naturell.* केन कार्यनिसर्गेण wohl *durch welche ursprüngliche, eigentliche Veranlassung* MBh. 12,209,3. °गेण, °गात्, °गतस् und °ग° *von Natur, von Haus aus.* °र्गेण auch so v. a. *von selbst.*

निसर्गज Adj. *angeboren, von Haus aus bestimmt, — da seiend, bei der Geburt verliehen von* (im Comp. vorangehend).

*निसर्प anzunehmen für नैसर्प.

*निसार m. 1) = संघ. — 2) = सार. — 3) = न्यायदातव्यावित्त. — Wohl fehlerhaft für निकार.

*निसिन्धु m. *Vitex Negundo.*

निसुन्द m. N. pr. eines Asura.

*निसुसूस् Adj. vom Desid. von सु mit नि.

निसूदक und °सूदन s. निषूदक und °षूदन.

निसृत 1) Adj. s. u. सृ mit नि. — 2) f. या *a*) **Ipomoea Turpethum.* — *b*) N. pr. eines Flusses.

निसृष्टार्थ Adj. (f. या) *bevollmächtigt* Mâlatîm. 10, 8 (13,1. 2. 32,5). m. *ein bevollmächtigter Bote.*

निस्तत्त्व Adj. *ausserhalb der* (24) Tattva *stehend.*

*निस्तन्त्री f. 1) *Pille, Arzneikugel.* — 2) *eine Brust im Kleinen* (?).

निस्तन्तु Adj. *keine Nachkommenschaft habend.*

निस्तत्त्व Adj. Sâh. D. 113,5 fehlerhaft für निस्तन्द्र.

निस्तन्द्र (Nom abstr. °ता f.), °तन्द्रि und °तन्द्री Adj. *nicht träge.*

निस्तमस्क Adj. *frei von Finsterniss, licht.*

निस्तामिस्र Adj. dass. Prasannar. 60,11.

निस्तम्भ Adj. = निःस्तम्भ.

निस्तरंग Adj. (f. या) *unbewegt, ruhig* Naish. 6,12.

निस्तरण n. 1) **das Herauskommen.* — 2) **das Übersetzen.* — 3) *das Herauskommen aus einer Gefahr, Rettung.* — 4) **Rettungsmittel.*

निस्तरणीय Adj. *worüber man hinwegkommen kann* Daçak. 44,5.

*निस्तरीक und *निस्तरीष gaṇa निरुदकादि.

निस्तर्क्य Adj. *wovon man sich keine Vorstellung zu machen vermag.*

निस्तर्तव्य Adj. *worüber man zu schiffen hat* (Kâd. 2,60,9), — *hinwegzukommen hat, zu überwinden, zu besiegen.*

*निस्तर्ह् m. (Gal.) und *°ण n. *das Zerschmettern, Vernichten.*

निस्तल Adj. 1) *keine Ebene darbietend, rund, kugelförmig.* — 2) **beweglich.*

निस्तान्तव Adj. *kein gewebtes Gewand tragend.*

निस्तार m. 1) *das Hinüberkommen, Hinübergelangen über ein Meer* (eig. und übertr.). — 2) *Abtragung, Bezahlung.*

निस्तारण n. *das glückliche Hinüberkommen über Etwas, Ueberwinden.*

निस्तारबीज n. *ein Mittel zum Hinübergelangen über das brausende Meer des Lebens, ein Mittel zur Erlösung.*

निस्तिमिर Adj. (f. या) *frei von Finsterniss, hell.*

निस्तुति Adj. = निःस्तुति.

निस्तुष Adj. (f. या) 1) *ausgehülst.* — 2) *von den unnützen Hülsen befreit, gereinigt, lauter* Râǵan. 13,209. Ind. St. 15,345.

*निस्तुषतण्डुलिन् m. *Weizen* Râǵan. 16,30.

*निस्तुषरत्न n. *Krystall* Râǵan. 13,204.

*निस्तुषित Adj. 1) *enthülst.* — 2) *leichter gemacht.* — 3) *aufgegeben.*

निस्तुषी Adv. mit कर् *enthülsen, so v. a. schmälern, verringern* Vidḍh. 12,7.

निस्तृणकण्टक Adj. (f. या) *von Gräsern und Dornsträuchern gereinigt.*

निस्तृष् Adj. *befriedigt* Kâd. 2,46,23.

निस्तेजस् Adj. *glanzlos, ohne Energie, — geistige und moralische Kraft* 101,18.

निस्तोद् m. und °न n. *das Stechen.*

निस्तोय Adj. (f. या) *des Wassers entbehrend, wasserlos.*

निस्तोयतृणपादप Adj. (f. या) *ohne Wasser, Gras und Bäume.*

*निस्त्रंश Adj. *furchtlos, unbesorgt* (?). Richtig निस्त्रिंश.

निस्त्रप Adj. *schamlos,*

निस्त्रिंश 1) Adj. *a*) *Pl. *über dreissig.* — *b*) *grausam, unbarmherzig* Kâd. 2,108,5. Nom. abstr. °त्व n. 29,8. Râǵat. 8,334. — 2) m. *a*) *Schwert.* — *b*) *ein best. Stadium in der rückläufigen Bewegung des Mars* Varâh. Jogaj. 4,32.

निस्त्रिंशधर्मिन् Adj. *die Eigenthümlichkeiten eines Schwertes habend, einem Schwerte gleichend* Râǵat. 6,188.

निस्त्रिंशपत्रक m. (Karaka 7,10) und *°पत्रिका f. *Euphorbia antiquorum* oder *tortilis* Râǵan. 8,50.

निस्त्रिंशमुसल = निस्त्रिंश 2) *b*) v. l. zu Varâh. Bṛh. S. 6,1.

निस्त्रिंशिन् Adj. *ein Schwert führend.*

*निस्त्रुटी f. *Kardamomen.*

*निस्त्रैणपुष्पक m. *eine Art Stechapfel.* Richtig निःस्त्रैणपुष्पक.

*निस्राव m. *the remainder of articles etc. after a sale or market.*

निस्रेक् Adj. ungenaue Schreibart für निःस्रेक्.

1. निस्पन्द् m. = 1. निष्पन्द्. Auch verwechselt mit निस्यन्द्.

2. निस्पन्द् und निःस्पन्द् Adj. = 2. निष्पन्द्. Nom. abstr. °ता f.

निस्पृक् Adj. s. निस्पृँक्.

निस्पृँशे Dat. Inf. zu स्पर्ध् mit नि ṚV. 10,91,13.

निस्पृँक् Adj. (Nom. निस्पृँक्) *begehrend nach* (Loc.), *nachstellend* ṚV. 10,95,9.

निस्पृक् Adj. ungenaue Schreibart für निःस्पृक्.

निस्यन्द् und निष्यन्द् 1) Adj. *herabtriefend, — fliessend.* — 2) m. *a*) *das Herabtriefen, Herabfliessen; Abfluss, Erguss, Strom, herabfliessende Flüssigkeit.* — *b*) *herabfliessender Schweiss, Schweiss* überh. — *c*) **das Fliessen aus,* so v. a. *das nothwendige Ergebniss, die nothwendige Folge von Etwas* (buddh.).

निस्यन्दिन् und निष्यन्दिन् Adj. 1) *herabtriefend.* — 2) am Ende eines Comp. *herabträufelnd* (trans.).

निस्रव m. *das Herabfliessen, Strom.*

निस्राव m. 1) dass. — 2) **Schaum auf gekochtem Reis.*

निस्रोतस् Adj. *wasserlos*. Richtig निःस्रोतस्.

1. निस्वन् m. *ein best.* Agni. v. l. निस्वर्.

2. निस्वन, निःस्वन (insbes. in den Bomb. Ausgg.) m. (adj. Comp. f. आ) *Geräusch, Ton, Laut, Stimme.*

निस्वनित, richtiger निःस्वनित n. *Geräusch, Getön, Geschrei.*

निस्वर् 1) °म् Adv. *lautlos.* — 2) m. *a) ein best.* Agni. — *b) der* Anudâtta.

निस्वान m. = 2. निस्वन.

निःसंशय Adj. 1) *worüber kein Zweifel besteht, unfehlbar, gewiss.* °म् Adv. *ohne allen Zweifel, unfehlbar, gewiss.* — 2) *sich keinem Zweifel hingebend, nicht ungewiss über Etwas seiend.*

निःसंशयित Adj. *nicht in Frage stehend, ungefährdet* Kâd. 2,97,16.

निःसंस्कार Adj. *ungebildet, unmanierlich.* Nom. abstr. °ता f. Kâd. 256,2.

*निःसंकट Adj. *unverwirrt in* (Loc.).

निःसंकल्प Adj. *ohne entschiedene Willensrichtung* Comm. zu Nyâyas. 2,1,24.

निःसंख्य Adj. *unzählig.*

1. निःसङ्ग m. *das Hängen an Nichts, vollkommene Vertiefung* Bhâg. P. 4,8,31.

2. निःसङ्ग 1) Adj. *a) nirgends hängen bleibend, in seinem Gange nicht gehemmt* MBu. 5,60,13. — *b) an Nichts hängend, unverbunden, alleinstehend* Kap. 3,13. 6,27. Nom. abstr. °त्व n. 5,65. — *c) nicht hängend an, gleichgültig gegen* (Loc.). Ohne Ergänzung *an Niemand und Nichts hängend, der sich von allen Verbindungen losgemacht hat, gleichgültig gegen Alle und Alles.* Nom. abstr. °ता f. und °त्व n. — *d) uneigennützig.* — 2) °म् Adv. *ohne Weiteres.* Wohl fehlerhaft für निःशङ्कम्. — 3) m. N. pr. eines Mannes.

निःसचिव Adj. *ohne Minister.*

1. निःसंचार m. *das Nichtlustwandeln.*

2. निःसंचार Adj. *nicht ausgehend, das Haus nicht verlassend.*

निःसंज्ञ Adj. *bewusstlos, nicht bei vollem Bewusstsein.*

निःसत्त्व Adj. 1) *ohne Realität.* Nom. abstr. °त्व n. Vaîr. 41,17. — 2) *dem es an Muth, an Festigkeit gebricht, schwach, elend, erbärmlich.* Nom. abstr. °ता f. — 3) *der lebenden Wesen beraubt.*

निःसत्य Adj. *unwahr, lügnerisch.* Nom. abstr. °ता f. *Mangel an Wahrheitsliebe, Lügenhaftigkeit.*

निःसंतति Adj. *keine Nachkommenschaft habend.*

निःसंदिग्ध Adj. *nicht zweifelhaft, worüber keine Ungewissheit besteht.* °म् Adv. *ohne allen Zweifel, bestimmt, gewiss.*

निःसंदेह Adj. (f. आ) und °म् Adv. dass.

निःसंधि Adj. *keinen Zwischenraum zeigend, festanschliessend, fest* (Umarmung) Bâlar. 123,9.

निःसपत्न Adj. (f. आ) 1) *keinen Nebenbuhler —, keine Nebenbuhlerin neben sich habend, mit keinem Andern seinen Besitz theilend.* — 2) *keinen Nebenbuhler —, keine Nebenbuhlerin neben dem einen Besitzer habend, auf dessen Besitz kein Anderer Anspruch macht, Jmd ausschliesslich angehörend.* — 3) *seines Gleichen nicht habend.* Nom. abstr. °ता f. Kâd. 215,4.

निःसमा f. N. pr. einer Surâṅganâ Ind. St. 15,232.

निःसंपात 1) Adj. *keinen Durchgang gestattend.* — 2) *m. *Mitternacht.*

निःसंबाध Adj. *frei von Menschengewühl.*

निःसंभ्रम Adj. *nicht in Verlegenheit seiend Etwas zu thun* (Infin.).

निःसरण n. 1) *das Herausgehen, — kommen, — hängen* (der Zunge). — 2) *der Weg auf dem man herauskommt, Ausgang.* — 3) *ein Mittel aus Etwas herauszukommen, sich von Etwas* (Abl. oder im Comp. vorangehend) *zu befreien* MBu. 12,215, 8. — 4) **Ausgang aus dem Leben, Tod.* — 5) *die letzte Erlösung.*

निःसरणवत् Adj. *ausfliessend, zerfliessend, flüssig* Çat. Br. 1,7,4,10.

निःसरणि Adj. *weglos, unwegsam* Harshak. 178,12.

*निःसरत्व n. *Gallenkrankheit.*

निःसर्प Adj. *frei von Schlangen* Spr. 3784.

निःसलिल Adj. *wasserlos.*

निःसत्त्व Adj. (f. आ) *kraftlos, ohnmächtig.* निःसत्त्व° Adv., °ता f. Nom. abstr. Vidh. 83,8.

निःसाण = निःशाण.

निःसाध्वस Adj. (f. आ) *nicht ängstlich, furchtlos, getrost.* °म् Adv., °त्व n. Nom. abstr.

निःसान m. *eine Art Trommel* S. S. S. 177. 183.

निःसामर्थ्य Adj. *unangemessen.*

निःसामान्य Adj. *aussergewöhnlich, ausserordentlich* Vikramâṅkak. 18,88.

1. निःसार m. *das Herauskommen.*

2. निःसार 1) Adj. (f. आ) *saftlos, kraftlos, gehaltlos, werthlos, nichtig, eitel.* Nom. abstr. °ता f. und °त्व n. — 2) m. *a) *Trophis aspera. — b) *eine Art Çjonâka* Râgân. 9,28. — *c) ein best. Tact* Gît. S. 4; vgl. निःसारु und °क. — 3) *f. आ *Musa sapientum* Râgân. 11,37.

निःसारक m. *eine best. Art von Diarrhoe* Bhâvapr. 3,146.

निःसारण n. 1) *das Hinausgehenlassen, Hinausschaffen.* — 2) *das Hinausjagen, Verjagen.* — 3) **Ausgang.*

निःसारु und °क m. *ein best. Tact* S. S. S. 235. 209.

निःसार्य Adj. *auszustossen, auszuschliessen von* (Abl.).

निःसार्व Adj. (f. ई) *ausser dem Hause befindlich.*

निःसीमन् Adj. *unbegrenzt, unermesslich, immens, grossartig* Prasannar. 21,9. 55,12.

निःसुख Adj. *freudlos, traurig.*

निःसूत्र Adj. 1) *ohne Schnur* Naish. 7,69. — 2) *haltlos, hülflos* ebend.

निःसूनु Adj. *sohnlos* Vidh. 94,1.

निःसोमक Adj. *mondlos* Veṇis. 87.

निःस्तम्भ Adj. 1) *nicht mit Pfosten —, nicht mit Säulen versehen.* — 2) *keine Stütze habend, des Haltes entbehrend.*

निःस्तुति Adj. *Nichts lobend.*

*निःस्थामन् Adj. *kraftlos, machtlos* Deçîn. 1,164.

निःस्नेह 1) Adj. (f. आ) *a) kein Oel enthaltend, nicht mit fettigen Stoffen überzogen. — b) der Feuchtigkeit ermangelnd* (Boden). — *c) lieblos, keine Liebe zu* (प्रति) *Jmd fühlend.* Nom. abstr. °त्व n. — *d) nicht begehrend nach, gleichgültig gegen* (im Comp. vorangehend). — *e) zu dem man keine Liebe hat.* — *f) verhasst, unangenehm.* — 2) m. *das Befreien von Fett.* — 3) *f. आ *Linum usitatissimum.*

*निःस्नेहफला f. *Solanum diffusum* Râgân. 4,34.

निःस्पन्द Adj. s. निस्पन्द.

निःस्पर्श Adj. *hart* Kâd. 2,130,6.

निःस्पृह Adj. (f. आ) *frei von Gelüsten, kein Verlangen —, keine Wünsche habend, nicht verlangend nach* (Loc. oder im Comp. vorangehend), *sich abwendend von* (Abl.). *°म् Adv.

निःस्यन्द m. = निस्यन्द.

निःस्राव m. *Ueberschuss*, mit Abl.

निःस्राव m. 1) *Ausgabe.* — 2) **der Schaum auf gekochtem Reis.*

निःस्व Adj. *seines Besitzes beraubt, keinen Besitz habend, arm.* Nom. abstr. °ता f. *Besitzlosigkeit, Armuth.*

1. निःस्वन m. s. निस्वन.

2. निःस्वन Adj. (f. आ) *lautlos.*

निःस्वनित n. s. निस्वनित.

1. निःस्वभाव m. *Besitzlosigkeit, Armuth* Spr. 7029.

2. निःस्वभाव Adj. *einer Eigenthümlichkeit ermangelnd* Sarvad. 15,1.

निःस्वाध्यायवषट्कार Adj. *weder die heiligen Schriften studirend, noch Brandopfer darbringend* 106,10.

निःस्वामिका Adj. f. *herrenlos, gattenlos* 135,5.

निःस्वी Adv. 1) mit कर् *Jmd um seinen Besitz bringen.* — 2) mit भू *um seinen Besitz kommen.*

निंकृ m. nach Manuḍh. = निकर्तर्.

निकृतार्थ Adj. *dessen Bedeutung ausser Gebrauch gekommen ist.* Nom. abstr. °ता f. und °त्व n. *Gebrauch eines Wortes in einer obsoleten Bedeutung.*

°निकृन् m. *Tödter, Vernichter.*

*निकृनन n. *das Tödten, Morden.*

निकर्तर् Nom. ag. 1) *Tödter, Vernichter.* — 2) *Verscheucher.* — 3) *Verhinderer.*

निंकर्तवे Dat. Inf. zu कृन् mit नि ṚV. 2,13,8.

निकर्तव्य Adj. *niederzuschlagen, zu tödten, zu vernichten.*

निकव m. 1) *Herbeiruf.* — 2) Name eines Sâman. Vollständig वसिष्ठस्य oder वसिष्ठ°.

निंकाका f. 1) *eine best. Sturmerscheinung, Wirbelwind* oder desgl. — 2) **eine Eidechsenart.*

निकार m. 1) = निंकार *die Excremente* Viśvâs. 48,16. — 2) * = नीकार 1).

निंकारम् Absol. *hingebend als Geschenk* oder *Lohn* TS. 1,8,4,1. Nach Manuḍh. zu VS. 3,50 Subst.

निकारिन् Adj. fehlerhaft für निंकारिन्.

*निकृंसन n. *das Morden.*

निंकित s. u. 1. धा mit नि.

निंकितभाग Adj. *für den man seinen Antheil zurückgelegt hat* Maitr. S. 1,10,16.

निकोन s. u. 2. कृ mit नि.

निक्रव m. 1) *Läugnung.* — 2) *Verschweigung, Verheimlichung.* — 3) *Widerspruch.* बक्र° Adj. *viele Widersprüche enthaltend* MBn. 11,262,36. — 4) *das Verdunkeln, in Schatten Stellen, Uebertreffen.* — 5) *Sühne.* — 6) *Entschuldigung, Abbitte als eine best. Ceremonie.* — 7) Name eines Sâman. — 8) * = निकृति.

निक्रवन n. = निक्रव 6) Lâṭy. 5,6,10. Gobh. 4, 4,14. v. l. निक्रुवन.

निक्रुति f. *Läugnung* Spr. 1938.

निक्रुवन n. v. l. für निक्रवन.

निक्राद् m. = निक्रंद् *Laut, Ton, Getöse* R. 7,27,26.

1. नी, नयति, °ते 1) *leiten, führen, lenken.* अंग्रम् *Etwas* (Gen.) *anführen.* Auch vom Ross, das den Wagen *führt.* — 2) *abführen, wegführen, fortbringen, fortschaffen; hinführen, hinbringen, hinschaffen,* — zu (Acc., Acc. mit प्रति [Paṅkat. 96,4], Dat. oder Loc.). — 3) Med. und seltener Act. *mit sich führen,* — *nehmen, heimführen* (ein Weib). — 4) *heran—, herbeiziehen* 311,13. — 5) *Jmd* oder *Etwas* (Acc.) in ein Verhältniss, eine Lage, einen Zustand (Acc., einmal auch Loc.) *bringen,* — *versetzen* MBn. 5,36,4. Mit °मात् *verwandeln in.* — 6) दण्डम् *den Stock führen,* so v. a. *Strafe verhängen.* — 7) *hintragen, wegtragen, forttragen, hintragen zu* (Acc., Loc. oder Acc. mit प्रति), *Jmdm* (Gen. oder °अर्थम्) *Etwas bringen.* — 8) eine Linie u. s. w. *führen,* so v. a. *ziehen.* — 9) Processe, eine heilige Handlung *führen, leiten.* — 10) *hinbringen, zubringen, verbringen* (die Zeit). — 11) *wegführen,* so v. a. *ausschliessen von* (Abl.). — 12) *Etwas herausbringen, hinter Etwas kommen, feststellen* MBn. 12,132,21. Mit अन्यथा *anders auslegen.* — 13) *Med. *eine Anleitung geben, einführen in* (Loc.). — 14) नेतुम् MBh. 7,9557 fehlerhaft für भेत्तुम्. — Caus. नाययति *Jmd* oder *Etwas durch Jmd* (Instr.) *wegführen lassen, wegtragen lassen zu* (Acc.). — Desid. निंनीषति, निनीषते 1) *wegführen—, hinführen wollen nach* oder *zu* (Acc. oder Dat.). — 2) *mit sich nehmen wollen.* — 3) in einen Zustand *bringen wollen,* mit doppeltem Acc. — 4) *hinbringen —, verbringen wollen* (die Zeit) Naish. 9,66. — 5) *ausschliessen wollen von* (Abl.). — 6) *herauszubringen versuchen, nachspüren.* — Intens. नेनीयंते *gefangen führen, in seiner Gewalt haben.* Scheinbar mit pass. Bed. MBn. 12,7032 (12, 194,17) und 10502 (12,285,18); es ist aber wie 12, 8989 (12,248,16) गुणान् st. गुणैस् zu lesen. — Mit अच्छ *Jmd hinführen —, leiten zu* (Acc.). — Mit अति 1) *hinüberführen —, hinausführen —, hinüberhelfen über* (Acc.). — 2) *verstreichen lassen.* — Intens. *vorwärts bringen.* — Mit अभ्यति *bringen auf* (Loc.). — Mit व्यति *verstreichen lassen.* — Mit अधि 1) *abführen von* (Abl.). — 2) *über das gewöhnliche Maass hinausführen, steigern.* — Mit अनु 1) *geleiten, hingeleiten auf* oder *zu* (Acc.). — 2) *Jmdm* (Dat.) *Etwas* (Acc.) *zuführen, mittheilen.* — 3) (*an sich heranziehen*) *Jmdm freundlich zureden, freundliche Worte an Jmd richten in der Absicht ihn günstig zu stimmen, zu gewinnen, zu versöhnen, Jmd bitten;* mit Acc. (einmal auch Gen. oder Dat.). अनुनीत *gebeten,* — *um* (Dat.). — 4) अनुनीत *ausgesöhnt.* — Desid. in अनुनिनीषा (Nachtr. 2). — Mit पर्यनु *Jmd* (Acc.) *viele freundliche Worte geben, sehr bitten.* — Mit प्रत्यनु *Jmd in Bezug auf Etwas gute Worte geben;* mit doppeltem Acc. 41,4. 43,17. *Jmd zum Nachgeben bringen.* — Mit अप 1) *wegführen, abführen, entfernen.* — 2) *rauben, stehlen, fortnehmen, wegschleppen.* — 3) *verscheuchen, entfernen, wegnehmen, wegschaffen.* हृदयात् *sich Etwas aus dem Sinne schlagen.* — 4) Fesseln, Kleider, Schmucksachen u. s. w. *abnehmen, abziehen, ablegen* Kâd. 2,75,22. — 5) *weglassen, ausfallen lassen* (eine Silbe) Vaitân. — 6) *ausziehen, gewinnen aus* (Abl.). — 7) *ausnehmen, ausschliessen* (aus einer Regel). — 8) *erkennen* Bhâg. P. 5,18,33. — 9) अपनीत ausser *weggeführt* u. s. w. auch *abgeführt von,* so v. a. *im Widerspruch stehend mit* (im Comp. vorangehend) und *zu Leide gethan* (Lalit. 162,15). Vgl. auch अपनीत. — Desid. *zu entfernen wünschen.* — Mit व्यप 1) *wegführen, abführen.* — 2) *wegschaffen, entfernen, vertreiben.* — 3) *abgiessen.* — 4) *Jmd* ein Kleid *ausziehen.* — 5) *ablegen, sich befreien von* (Acc.). — Caus. *wegschaffen lassen.* — Mit अपि 1) *hingeleiten zu* oder *auf* (Acc.). — 2) *versetzen in* (Acc.). — 3) अपिनीत *hingeführt,* so v. a. *dem Tode nahe.* — Mit अभि 1) *geleiten, hinführen —, herführen zu* (Acc.), *herbeibringen, — schaffen.* — 2) *mit Geberden begleiten, durch G. ausdrücken, auf dem Theater ausführen.* — 3) *verstreichen lassen.* — 4) अभिनीत ausser *herbeigebracht* u. s. w. *a) abgerichtet.* — *b) geeignet, passend, angemessen* MBn. 12,8,1. 26,1. — *c) wahrscheinlich* Mahâbh. 3,95,a. — Nach den Lexicographen = अतिसंस्कृत oder संस्कृत, मर्षिन् oder अमर्षिन्. — Mit प्राभि *hinführen zu* (Acc.) ṚV. 1,31,18. — Mit अव 1) *hinab —, hineinführen in* (Acc.), *hinabstossen.* — 2) *abgiessen, herabgiessen, darübergiessen.* — 3) *einbringen —, stecken in* (Loc.) Gobh. 2,6,11. — Mit अभ्यव 1) *hinabführen in* (Acc.). — 2) *eingiessen in, giessen auf* (Acc.) Tândya-Br. 9,9,3. — Mit आ 1) *herbeigeleiten, — führen, — bringen, — tragen, — holen, hinbringen zu* (Acc. oder Loc.). अङ्कम् *auf den Arm nehmen,* मुखम् *zum Munde führen.* — 2) *herbeiführen —, herbeibringen lassen durch Jmd* (Instr.); insbes. in der Form आनयामास. — 3) mit und ohne पुनर् *zurückführen, zurückbringen.* — 4) *eingiessen, einmengen.* — 5) Opfer *darbringen.* — 6) *Jmd* (Gen.) *Etwas zuführen,* so v. a. *zutheilen, übertragen auf.* — 7) *bringen zu Etwas, versetzen in* (Acc.). — 8) *ableiten, berechnen nach, durch Berechnung finden* Bîjag. 176. — 9) *anbringen, anwenden, an den Tag legen, zeigen.* v. l. आ-धा. — Caus. (ausnahmsweise Med.) *herbeiführen —, herbeikommen —, herbeibringen lassen* 130,14. आनापयितुम् fehlerhaft für आनायितुम्. — Desid. *herbeizubringen die Absicht haben.* — Mit अन्वा 1) *zuführen.* — 2) *hinterher eingiessen, — einmengen* Âpast. Çr. 6,29,22. — Mit अभ्या *eingiessen, einmengen.* — Mit समभ्या *herbeiführen, herführen* MBn. 3,134,6. — Mit उद्ा 1) *herauf —, herausführen* (insbes. aus dem Wasser). — 2) Med. *in die Höhe bringen, erheben* (bildlich) Bhaṭṭ. — Mit अभ्युद्ा 1) = उद्ा 1) Mân. Gṛhj.

10. Çr. 1,8,4. 9,2,4. — 2) *herausholen* Mân. Çr. 1, 2, 4. — Mit समुद् in समुदानय; vgl. समुदानय्. — Mit उपा 1) *herbeiführen*, — *tragen*, — *bringen, Jmd Etwas zuführen* (mit doppeltem Acc. oder mit Gen. der Person). — 2) *heranziehen*, — *an* (Acc.). — 3) *hinführen, wegführen, entführen.* — 4) *hinführen zu*, so v. a. *einweihen in* (Acc.). — Mit समुपा *an einen Ort Viele herbeiführen, versammeln.* — Mit न्या *zurückbringen.* — Mit पर्या 1) *herumführen.* — 2) *herbeiführen, herbeibringen.* — Mit प्रा *zuführen, bringen* RV. 8,21,9. — Mit प्रत्या 1) *zurückführen*, — *bringen, wiederverschaffen.* — 2) *wiedergewinnen.* — 3) *wieder zugiessen, nachgiessen, auffüllen* Gop. Br. 1,3,11. — Desid. Med. *wieder in Ordnung zu bringen versuchen.* — Mit व्या Act. Med. *vertheilend eingiessen.* — Mit समा 1) *an einen Ort Viele herbeiführen, versammeln, vereinigen, zusammenführen*, — *bringen.* कृस्तौ *die Hände zusammenbringen*, — *aneinander legen.* समानीतं कार्यम् *angehäufte Geschäfte.* — 2) *Jmd mit Jmd* (Instr. oder Instr. mit सह) *zusammenbringen.* — 3) *Flüssigkeiten zusammenbringen, zusammengiessen.* — 4) *herbeiführen*, — *bringen.* — 5) *heimführen*, — *bringen.* — 6) *ein Opfer darbringen.* — Caus. 1) *herbeiführen lassen, zusammenberufen, zusammenbringen lassen.* — 2) *herbeikommen lassen*, *herbeibringen lassen.* — Mit प्रतिसमा *vollständig zugiessen* Âpast. Çr. 7,14,8. — Mit उद् 1) *hinauf*—, *heraufführen, in die Höhe bringen, aufheben, auf seine Schulter heben, aufrichten.* — 2) *herausholen.* पूतिम् *den Eiter ausquetschen.* — 3) *heraushelfen, aufhelfen, emporbringen, erretten.* — 4) *aufsetzen, auflegen auf* (Loc.). — 5) *aus* —, *aufschöpfen, vollschöpfen.* — 6) *wegführen* (das Kalb von der Mutter), *Jmd bei Seite führen.* वधाय *zum Tode abführen.* उन्नीत Adj. Pl. *nach verschiedenen Seiten auseinander geführt, getrennt.* — 7) *auseinander streifen, schlichten.* — 8) *in die Höhe bringen*, so v. a. *in hohem Grade erregen.* — 9) *weiter ausführen* Comm. zu TBr. 1,125,13. — 10) *anstimmen.* — 11) *herausbringen, hinter Etwas kommen, ausspüren* (Bâlar. 187,7), *erschliessen.* — Desid. Med. *herauszuführen beabsichtigen.* — Mit अनूद् *nach Jmd schöpfen*, — *füllen.* होतुश्चमसम् *nach Füllung der Schale des Hotar die seinige füllen.* — Mit अभ्युद् *dazuschöpfen*, — *giessen.* Mit wiederholtem अभि *immer wieder nachschöpfen.* — Mit उपोद् *hinaufführen zu* (Acc.). — Mit प्रोद् *hinaufbringen, erheben, emporheben.* — Mit समुद् 1) *emporheben.* — 2) *aufhetzen, anstacheln* Kâm. Nitis. 8,66. — 3) *steigern.* समुन्नीत *gesteigert* (मति). — 4) *herausbringen, erschliessen.* — 5) *abtragen* (eine Schuld). — Mit उप 1) *zuführen, herbeiführen, herbeilenken, hinführen zu* (Acc. oder Loc.), *herbeibringen, Jmd Etwas bringen, darbieten.* — 2) *führen, leiten* (einen Blinden). — 3) *zuführen*, so v. a. *mittheilen.* — 4) *an sich heranziehen.* — 5) *in Besitz nehmen, heimführen.* — 6) *zu sich nehmen, aufnehmen*, vom Lehrer, der einen Schüler zum Unterricht *aufnimmt.* — 7) *Med. *in Dienst nehmen.* — 8) *bringen* —, *versetzen in* (einen Zustand, eine Lage). संग्रहम् so v. a. *grosse Vorräthe von Etwas* (Acc.) *machen, en gros einkaufen.* — 9) *herbeiführen, bringen*, so v. a. *bewirken, hervorbringen.* — Caus. *dafür sorgen, dass Jmd* (Acc.) *als Schüler bei einem Lehrer aufgenommen wird.* — Mit व्युप *einzeln herbeiführen* (Opferthiere). — Mit समुप 1) *herbeiführen, heranziehen, hinzuziehen zu* (einer Berathung, Acc.), *hinführen zu* (Acc.), *herbeibringen.* — 2) *an sich ziehen, mit sich nehmen.* — 3) *darbringen* (ein Opfer). — 4) *herbeiziehen*, so v. a. *bewirken.* — Mit नि 1) *hinführen* —, *geleiten zu* (Dat. oder Loc.). — 2) *führen* —, *veranlassen zu* (Dat. Infin.). — 3) *neigen.* — 4) *niedergiessen, hingiessen, ausgiessen* (einen Topf) Jâân. 3,295. fg. *eingiessen.* — 5) *eingehen lassen in* (Loc.) Bhâg. P. 2,2,16. — 6) *darbringen.* — 7) *vollführen, vollbringen.* — Mit अभिनि *zugiessen.* — Mit अवनि 1) *hineinbringen, einlegen* (in's Wasser). — 2) *niedergiessen auf* (Loc.). — Mit उपनि *begiessen. daraufgiessen.* — Mit संनि *zusammengiessen, mischen.* — Mit निस् 1) *entführen, wegführen, wegnehmen.* — 2) *auf's Reine bringen, Etwas herausbringen, hinter Etwas kommen, Etwas zur Entscheidung bringen, sich für Etwas entscheiden.* निर्णीति *auf's Reine gebracht, entschieden, ausgemacht, feststehend.* — Mit विनिस् *vollkommen auf's Reine bringen.* — Mit परा *weg* —, *zurückführen.* — Mit प्रतिपरा *zurückführen.* — Mit उपसंपरा *zusammen wegführen zu* (Dat.). — Mit परि 1) *herumführen*, — *geleiten*, — *tragen.* — 2) *ein Paar oder eine Braut um das Feuer* (Acc., auch mit Ergänzung dieses Acc.) *herumführen* (als Hochzeitsceremonie); daher ein Mädchen (Acc.) *heirathen, sich mit einem Mädchen vermählen.* परिणीता *verheirathet.* परिणीतभर्तृ wohl *der nur angetraute Gatte, der seine Frau noch nicht heimgeführt hat.* — 3) *entführen.* — 4) *herbeibringen, bringen an* (Acc.). अग्रम् *an die Spitze bringen.* — 5) *herausbringen, ausspüren.* — 6) mit अन्यथा (अन्यार्थेन) und auch allein *anders deuten* Çaṃk. zu Bâdar. 2,3,6 (S. 615). 3,2,36. 3,32 (S. 917). — 7) परिणीत *ausgeführt.* — Caus. परिणाययति und परिणापयति *einen Mann* (Acc.) *mit einem Mädchen* (Acc.) *vermählen* Pañcad. — Mit अनुपरि *ringsherum führen*, — *tragen.* — Mit प्रपरि *herbringen von* (Abl.). — Mit विपरि, °णीत *dessen Platz mit dem eines Andern vertauscht ist.* — Mit प्र 1) *vorwärts geleiten, führen, anführen* (ein Heer), *fördern.* — 2) *hintragen, hinbringen.* Technischer Ausdruck für *das Hintragen* des Feuers auf seine Oerter am Altare und des zu den Handlungen nöthigen Wassers (auch des Soma). — 3) *zuführen;* Med. *sich zuführen.* प्रणीत unter den verschiedenen Arten von Söhnen wohl so v. a. *zugeführt.* — 4) *darbringen, darreichen.* — 5) *entsenden, abschiessen.* — 6) *hinziehen zu, richten auf* (Loc.). — 7) *bringen zu, versetzen in* (einen Zustand). — 8) *bei Seite schaffen, wegschaffen.* — 9) *vorführen*, so v. a. *zum Vorschein bringen, zeigen* Prasannar. 15,19. *darstellen* (नाटकम् Bâlar. 302,2). — 10) *anwenden, appliciren* (ein Klystier Kâraka 8,4.9). दण्डम् *den Stock anw.* so v. a. *Strafe verhängen* (Âpast. 2,11,1. 29,8), — *über* (Loc.). — 11) *bestimmen, feststellen, einsetzen, lehren, aussprechen.* — 12) *hervorbringen, bewerkstelligen, ausführen* (Kâraka 2,8), *vollbringen, vollführen, verfassen.* आरम्भम् *den Anfang machen mit Etwas* Kâraka 2,8. — 13) *seine Gewogenheit* —, *seine Freundschaft gegen Jmd* (Acc.) *an den Tag legen.* — 14) *begehren, wünschen.* मनसा यत्प्रणीतम् *was das Herz begehrt* Mân. Grhj. 2,13. मनःप्रणीत dass. MBh. 13,71,19. — Desid. *hinführen wollen zu* (Dat.). — Mit अतिप्र *vorüberbringen* (das Feuer) Âpast. Çr. 1,10,19. Âçv. Çr. 12,4,14. Vaitân. — Mit अभिप्र *hintragen* (Feuer zum Altar) Bhaṭṭ. — Mit विप्र 1) *den Geist richten auf* (Loc.). — 2) *verstreichen lassen.* — Mit संप्र 1) *zusammentragen, einsammeln.* करान् *Tribut erheben.* — 2) दण्डम् *den Stock anwenden*, so v. a. *Strafe verhängen über* (Loc.). — 3) *abfassen, verfassen.* — Mit प्रति 1) *zurückführen.* — 2) *zuführen.* — 3) *beimengen.* — Mit वि 1) *wegführen.* — 2) *verscheuchen, vertreiben* (eine Krankheit Kâraka 6,5.17), *entfernen, ablenken, Jmd Etwas benehmen.* — 3) Med. *heraus* —, *herablocken von* (Abl.). — 4) *vertheilen, verrühren, umrühren* Kâraka 6,1.9.18.26. — 5) *scheiteln.* — 6) *dehnen, ausbreiten.* — 7) *lenken* (Pferde). — 8) *zähmen, abrichten, dressiren.* वि-

नीत *gezähmt, dressirt.* — 9) *züchtigen.* — 10) *erziehen, unterrichten, unterweisen.* विनीत *unterrichtet, bewandert in* (Loc. oder im Comp. vorangehend); *wohlerzogen, gesittet, bescheiden* (auch von Reden und vom Anzuge). वीनीत MBh. 1,5606 fehlerhaft für विनीत. — 11) *anleiten —, veranlassen zu* (Dat. Infin.). — 12) *verbringen* (die Zeit). — 13) *durchführen, ausführen.* — 14) *Med. *abtragen, entrichten.* — 15) *Med. *verausgaben,* insbes. *zu frommen Zwecken.* — Desid. Med. *sich Etwas vertreiben wollen.* — Mit अभिवि, °नीत *unterwiesen, unterrichtet —, bewandert in* (Loc.) Gaut. — Mit प्रतिवि *verrühren* Kâraka 1, 15. 6,3. — Mit संवि *verscheuchen, unterdrücken.* — Mit सम् 1) *zusammenführen, — schaaren, vereinigen, zusammenfügen, — ballen* Âpast. 2,19,7. — 2) *vermengen,* insbes. von dem im Ritual häufig vorkommenden *Mengen süsser und saurer Milch.* — 3) *herbeiführen, zuführen, herbeischaffen, verschaffen.* — 4) *Jmd beschenken mit* (Instr.). — 5) den Geist *richten auf* (Loc.). — 6) *erstatten, heimgeben, bezahlen* (eine Schuld). — Mit अभिसम् *hinführen zu* oder *auf* (Loc.).

2. °नी Adj. *führend, leitend* u. s. w.

*नीक 1) m. *ein best. Baum.* — 2) f. आ *Bewässerungskanal.*

नीकर्षिन् Adj. *das Rad schlagend* (Pfau).

नीकार m. *Erniedrigung, Demüthigung, Kränkung* Harshak. 161,4.

नीकाश m. 1) am Ende eines adj. Comp. *Schein, Aussehen.* Nach den Lexicographen Adj. *gleich, ähnlich.* — 2) **Bestimmtheit, Gewissheit.*

नीकुलक m. N. pr. eines Mannes.

*नीक्लेद m. Nom. act. von क्लिद् mit नि.

नीक्षण n. *der zum Untersuchen des Kochenden dienende Stab, Rührlöffel.*

नीच 1) Adj. (f. आ) *a) niedrig, nicht hoch.* — *b) vertieft* (Nabel). — *c) kurz* (Haar, Nägel). — *d) niedrig, gesenkt* (Ton). — *e) zu unterst stehend, der geringste, niedrig, gemein* (in moralischer oder socialer Beziehung, von Personen, Handlungen, Gesinnungen u. s. w.). — 2) *m. *ein best. Parfum* Râgân. 12,144. — 3) n. *der Tiefpunkt eines Planeten,* ταπείνωμα, *das 7te Haus vom Höhepunkt.*

नीचक 1) Adj. (f. °चिका) *a) *niedrig, kurz.* — *b) leise* (Gang). — 2) *f. आ, ई und नीचिका *eine schöne Kuh.*

*नीचकदम्ब m. *eine best. Pflanze.*

नीचकर्मन् Adj. *eine niedrige Beschäftigung habend* LA. 15,9.

*नीचकिन् m. *der Kopf eines Stiers.*

*नीचकैस् Adv. Demin. zu नीचैस्.

नीचग 1) Adj. (f. आ) *a) niedrig gelegen.* — *b) zu einem niedrigen Stande gehörig.* — *c) an einem Manne niedrigen Standes befindlich.* — 2) *f. आ *Fluss.* — 3) *n. *Wasser.*

नीचगत Adj. *im Tiefpunkt eines Planeten stehend.*

नीचगामिन् Adj. *dem Niedrigen* (eig. u. übertr.) *nachgehend.*

नीचगृह n. *das Haus, in welchem ein Planet seinen Tiefpunkt hat.*

नीचजाति Adj. *von niedriger Herkunft.*

नीचता f. 1) *eine niedrige, gebückte Stellung.* — 2) *eine untergeordnete Stellung.*

नीचत्व n. 1) *Gesenktheit des Tones* TS. Prât. — 2) *eine niedrige Stellung.*

नीचपथ m. *ein hinuntergehender Weg.*

*नीचभोज्य m. *Zwiebel.*

नीचयोनिन् Adj. *von niedriger Herkunft.*

नीचरत Adj. *an Gemeinem Gefallen findend.*

नीचर्त m. = नीचगृह.

*नीचवज्र n. *eine Edelsteinart* Râgân. 13,110.

नीचा Adv. *unten, hinunter, nieder.*

नीचात् Adv. *von unten.*

नीचामेढ्र Adj. *dessen Ruthe hängt.*

*नीचायक m. und *°कीय Adj.

नीचावगाढ Adj. *worin Niedrige baden* Spr. 6043.

नीचावयस् Adj. *dessen Kraft versagt.*

नीची Adv. mit कर् *herabstimmen, tonlos aussprechen.*

नीचीन Adj. *unten befindlich, nach unten gerichtet, herabhängend, — fliessend.*

नीचीनबार Adj. *die Oeffnung —, den Ausgang nach unten habend.*

नीचैःकर Adj. *Senkung des Tones bewirkend.*

*नीचैःकारम् Absol. *leise.*

*नीचैर्मुख Adj. *mit gesenktem Gesichte.*

नीचैस् Adv. 1) *niedrig, unten, nach unten, hinunter, tief, geneigt.* नीचैर्नीचैस्तराम् *tiefer und tiefer.* नीचैरदृश्यत *er erschien niedriger, kleiner.* — 2) *in geneigter Stellung,* so v. a. *ehrerbietig, bescheiden, sich demüthig unterordnend.* — 3) *mit gesenkter Stimme.* नीचैस्तराम् *mit gesenkterer Stimme* TS. Prât. — 4) *sanft* (blasen vom Winde) Megh. 42. — 5) *leise.* *नीचैःकृत्य oder *नीचैः कृत्वा dass. नीचैस्तराम् *leiser.* — 5) N. pr. eines Berges.

नीचोच्चवृत्त n. *Epicykel.*

नीचोपगत Adj. *niedrig am Himmel stehend.*

*नीच्य्, °च्यति *in untergeordneter Stellung sich befinden, Sclave sein.*

नीच्य m. Pl. Bez. von *Völkern im Westen.*

नीड, नीळ m. n. 1) *Ruheplatz, Lager.* — 2) *Vogelnest.* — 3) *der innere Raum des Wagens.*

नीडक *Vogelnest.*

नीडज m. *Vogel.*

नीडजेन्द्र m. Bein. Garuḍa's.

नीडय्, नीळय्, नीळयते vielleicht *zur Ruhe bringen;* nach Sâl. *aneinanderbringen, handgemein werden lassen.*

नीडि, नीळि m. vielleicht *Hausgenosse.*

*नीडोद्भव m. *Vogel* Râgân. 19,83.

नीत 1) Adj. Partic. von 1. नी. — 2) *n. *a) Wohlstand.* — *b) Korn.*

नीतदक्षिण Adj. *dessen Opferlohn fortgetragen ist* Ind. St. 10,147.

नीतमिश्र Adj. *noch nicht vollständig zu Butter geschlagen.*

नीतार्थ Adj. *verständlich, klar* Comm. zu Nyâyas. 4,2,48.

नीति f. 1) **Herbeischaffung.* — 2) **Darreichung.* — 3) *richtiges, kluges Benehmen, — gegen* (im Comp. vorangehend), *Lebensklugheit, Politik, Staatsklugheit, eine Vorschrift des richtigen Benehmens.* Ausnahmsweise Pl. — 4) *Verhältniss* oder *Abhängigkeit.* इतरेतरयोः *des Einen zum Andern* oder *vom A.*

नीतिकमलाकर m. und नीतिकल्पतरु m. (Bühler, Rep. No. 351) Titel zweier Werke.

*नीतिघोष m. N. des Wagens des Bṛhaspati.

नीतितरंग m. Titel eines Werkes.

नीतिपटल n. *ein über Politik handelnder Abschnitt, ein solches Buch* Daçak. 13,3.

नीतिप्रकाश m., नीतिप्रदीप m. und नीतिमञ्जरी f. Titel von Werken.

नीतिमत् Adj. 1) *der sich zu benehmen versteht, die Regeln des klugen Benehmens kennt.* — 2) *kluges Benehmen schildernd.*

नीतिमयूख m. Titel des 8ten *Abschnitts* im Bhagavadbhâskara.

नीतिमुकुल n. Titel eines Werkes.

नीतियुक्त Adj. *mit der Politik betraut, am Ruder des Staats stehend.*

नीतिरत्न n. und °रत्नाकर m. Titel zweier Werke.

नीतिवर्तनि f. *der Pfad der Klugheit* Vikramâṅkak. 14,3 (°वर्तिनी gedr.).

नीतिवाक्यामृत n. Titel eines Werkes.

नीतिविद्या f. *die Kenntniss —, die Wissenschaft vom klugen Benehmen* (insbes. *Regierender*).

नीतिविलास m. und नीतिविवेक m. Titel zweier Werke.

नीतिशतक n. Bhartṛhari's *100 Sprüche vom klugen Benehmen.*

नीतिशास्त्र n. *die Lehre vom richtigen und klugen Benehmen* (insbes. *Regierender*) 120,19.

नीतिसंहिता f. *eine Sammlung von Klugheitsregeln.* भार्गव°.

नीतिसंकलन n. und नीतिसंग्रह m. Titel zweier Werke.

नीतिसंधि m. *der Inbegriff aller Politik* Paṇḍat. ed. Bomb. 2,40.

नीतिसमुच्चय m., नीतिसार m. n. und नीतिसुमावलि f. (Opp. Cat. 1) Titel von Werken.

नीथ 1) m. *a) *Führung. — b) *Führer. — c)* N. pr. eines Mannes. — 2) f. ३नीथा *Weg, Schlich, List.* — 3) n. ३नीथ *Weise, Lied.*

नीथाविद् Adj. *der Weisen kundig.*

नीथ्य in ग्रामणीथ्य.

नीध n. 1) *Dachrand* oder *Dach* Râǵat. 7,1718. — 2) **Wald.* — 3) **Radfelge.* — 4) **der Mond.* — 5) **das Mondhaus* Revatī.

नीनाह m. *Gurt* oder desgl.

नीप 1) Adj. *tiefliegend.* — 2) m. *a) *Fuss eines Berges* Mahidh. zu VS. 16,37. — *b) Nauclea Cadamba* oder *ein ähnlicher Baum* Râǵan. 9,103. n. *die Frucht* und *die Blüthe* (Megh.). Nach den Lexicographen auch *Ixora Bandhucca* und *eine Art* Açoka. — *c)* Pl. N. pr. eines fürstlichen Geschlechts, das auf Nîpa, einen Sohn Pâra's zurückgeführt wird. Auch ein anderer Nîpa wird erwähnt. — 3) f. आ N. pr. eines Flusses VP.² 2,153.

*नीपराज *die Frucht* (?) *des* Nîpa.

३नीपातिथि m. N. pr. eines Mannes.

३नीप्य Adj. *in der Tiefe —, im Grunde befindlich.*

नीमानुज m. N. pr. eines Mannes.

नीर् ३ (accentuirt nur in Naigh.) 1) n. *a) Wasser.* Auch Pl. — *b) *Saft.* — *c) *= गृह; vgl.* नीड, नीळ. — 2) m. N. pr. eines Lehrers.

*नीरक्त Adj. *farblos.*

नीरङ्किका (Deçîn. 2,20) und °ङ्की f. (ebend. 2,90. 6,133. Hem. Par. 2,8.149.496. Z. d. d. m. G. 14, 569,16) *Schleier.*

1. नीरज 1) m. n. *Wasserrose.* — 2) *m. *a) Otter.* — *b) eine best. Grasart* Râǵan. 8,91. — 3) n. *a) eine Art Costus.* — *b) *Perle* Râǵan. 13,154.

2. नीरज Adj. 1) *staublos.* — 2) *leidenschaftslos.*

नीरजन n. fehlerhaft für नीराजन.

नीरजस् Adj. 1) *staublos.* — 2) **blüthenstaublos.* — 3) **f. nicht menstruirend.* — 4) *leidenschaftslos.*

नीरजस्क Adj. (f. आ) 1) *staublos, von keinem Staube begleitet* (Wind). — 2) *wo es keine Leidenschaft giebt.*

नीरजस्तमसा f. *Freisein von Leidenschaft und Finsterniss.*

नीरजाक्षी f. *eine Lotusaugige. eine Schöne* Vikramâṅkaṅ. 9,117.

नीरजात Adj. *aus, im Wasser entstanden.*

नीरजी Adv. mit कर् *staublos machen, vom Staube befreien.*

नीरत Adj. = विरत.

नीरतरंग m. *Welle* Ind. St. 15,369.

*नीरतीरज m. Kuça-*Gras* Dhanv. 4,94.

1. नीरद् m. 1) *Wolke* Spr. 7746. — 2) **Cyperus rotundus* Râǵan. 6,140.

2. नीरद् Adj. *zahnlos* Spr. 7746.

नीरधि m. *Meer* Prasannar. 153,7.

नीरनिधि m. dass. Prasannar. 49,15. Paṇḍad.

नीरन्ध्र Adj. (f. आ) 1) *kein Loch —, keine Oeffnung habend.* — 2) *keine Lücke zeigend, dicht, dicht geschlossen* (Bâlar. 67,12), *ununterbrochen.*

नीरन्ध्रता f. *enge Verbindung, festes Zusammenhalten.*

नीरन्ध्रित Adj. *dicht besetzt mit* (im Comp. vorangehend) Prasannar. 135,5. *ununterbrochen* Naish. 3,82.

नीरपत्रिन् m. *Wasservogel* Ragh. 9,30.

*नीरप्रिय m. *Calamus Rotang.*

नीरबुद्ध n. *Wasserrose.*

नीरव Adj. (f. आ) *tonlos.*

नीरशन Adj. in घनीरशन (Nachtr. 3).

नीरस Adj. (f. आ) 1) *saftlos, ausgetrocknet, verdorrt, dürr.* — 2) *nicht schmackhaft* (Speise) Spr. 3802. — 3) *nicht schmackhaft, so v. a. keine Reize darbietend, langweilig.* Nom. abstr. °ता f. — 4) *gefühllos, keinen Sinn —, kein Verständniss für Etwas habend, geschmacklos* zu Spr. 867. Prasannar. 7,15. ein Sänger S. S. S. 117.

*नीराखु m. *Otter.*

नीराग Adj. 1) *farblos.* — 2) *leidenschaftslos.* Nom. abstr. °ता f. Ind. St. 14,384.

नीराजन n. und °ना f. *Reinigung,* Bez. *einer Ceremonie, bei der ein Fürst seinen* Purohita, *seine Dienstleute, Pferde, Elephanten u. s. w. unter Hersagen heiliger Sprüche waschen und reinigen lässt, lustratio exercitus.* Wird das Object, das gereinigt wird, hinzugefügt, so steht es im Gen. oder geht im Comp. voran.

नीराजनद्वादशीव्रत n. *eine best. Begehung.*

*नीरिन्दु (!) m. *ein best. Pflanze.*

*नीरुच् P. 6,3,116, Sch.

नीरुज् Adj. 1) *schmerzlos.* — 2) *gesund, sich wohl befindend.*

नीरुज 1) Adj. (f. आ) *a) schmerzlos.* — *b) gesund, sich wohl befindend* Hemâdri 1,675,6. 7. — 2) *n. *eine Art Costus.*

नीरूप 1) Adj. *gestaltlos.* — 2) *m. *a) Wind.* — *b) ein Gott.* — 3) *n. *Himmel, Himmelsgewölbe.*

1. नीरेणुक Adj. (f. आ) *staublos* Prasannar. 76,12.

2. नीरेणुक Adj. *ohne* Reṇukâ (Nom. pr.) Prasannar. 76,16.

नीरोग Adj. *gesund, sich wohl befindend.*

नीरोगता f. *Gesundheit.*

नीरोगदुर्भिक्ष Adj. *nicht von Krankheiten und Hungersnoth heimgesucht.*

नीरोग्यता f. Paṇḍat. 217,24 fehlerhaft für नीरोगता.

नीरोह् m. *Austrieb.*

नील्, नीलति *dunkel erscheinen* Bâlar. 280, 4. 296,20.

३नील 1) Adj. (f. आ und *ई) *a) dunkelfarbig,* namentlich *blau, dunkelblau, schwarzblau.* — *b) *mit Indigo gefärbt.* — 2) m. *a) Sapphir* Râǵan. 13,183. — *b) der indische Feigenbaum* Râǵan. 11,119. — *c) *=* नीलवृक्ष Râǵan. 9,78. — *d) *ein best. Vogel.* — *e) ein dunkelfarbiger Stier.* — *f) *Name eines der 9 Schätze Kubera's.* — *g)* Bein. Mañǵuçrî's. — *h)* N. pr. α) eines Schlangendämons. — β) verschiedener Männer. — γ) eines Affen im Gefolge Râma's. — δ) eines Gebirges. — 3) f. नीला *a) *die Indigopflanze* Râǵan. 4,82. — *b) *eine blau blühende Boerhavia* Râǵan. 5,121. — *c) *schwarzer Kümmel* Râǵan. 6,61. — *d) *eine blaue Fliegenart* Râǵan. 19,128. — *e) *Du. die beiden hervortretenden Schlagadern vorn am Halse.* — *f) *Flecken.* — *g)* N. pr. α) einer Göttin. — β) der Gattin des Râga Mallâra. — γ) eines Flusses MBh. 6,9,31. नाला v. l. — 4) f. नीली *a) die Indigopflanze* und *Indigo* (Spr. 5843). — *b) *Blyxa octandra.* — *c) *eine blaue Fliegenart.* — *d) *eine best. Krankheit.* — *e)* N. pr. der Gemahlin Aǵamîḍha's. — 5) n. *a) die dunkle Farbe* TS. 3,1,1,2. Kaush. Up. 3,1. *ein dunkler Stoff* Çat. Br. 14,7,1, 20. 2,12. Kânḍ. Up. 8,6,1. — *b) Indigo.* — *c) =* तालीशपत्र 2) Râǵan. 6,185. — *d) *schwarzes Salz* Râǵan. 6,95. — *e) *blauer Vitriol* Râǵan. 13,104. — *f) *eine Salbe von Spiessglanz* Râǵan. 13,89. — *g) *Gift.* — *h) eine best. Stellung beim Tanze.* — *i) ein best. Metrum.*

नीलक 1) Adj. *blau.* Auch als Bez. *der dritten unbekannten Grösse, ihres Quadrats* u. s. w. — 2) m.

*a) *Terminalia tomentosa* Râǵan. 9,138. — *b) eine männliche Biene. — *c) *Antilope picta* Râǵan. 19, 46. — *d) *ein dunkelfarbiges Pferd, Rappe. — 3) f. °लिका *a) Bixa octandra* MBh. 12,283,52. — *b) eine best. Arzneipflanze. — *c) *die Indigopflanze* Râǵan. 4,82. — *d) *Nyctanthes arbor tristis.* — *e) *Vitex Negundo* Râǵan. 4,155. — *f) eine best. Krankheit, das Erscheinen blauer Flecken im Gesicht. — *g) eine best. Krankheit der Linse des Auges. — *h)* N. pr. eines Flusses. — 4) *n. *blauer Stahl* Râǵan. 13,35.

*नीलकणा f. *eine Art Kümmel* Râǵan. 6,61.

नीलकण्ठ 1) Adj. *blauhalsig.* — 2) m. *a) Pfau. — *b) *eine andere Hühnerart,* = दात्यूह. — *c) *Bachstelze.* — *d) *Sperling.* — *e) *der blauhalsige Heher. — *f) *Ardea sibirica* Râǵan. 19,99. — *g) *eine best. Pflanze,* = पीतसार. — *h)* Bein. Çiva's. — *i)* N. pr. verschiedener Männer. Auch °दीक्षित, °भारती, °मीमांसाशिरोमणि und °शास्त्रिन्. — 3) f. ई Titel eines von einem Nîlakaṇṭha verfassten Commentars. — 4) n. *a) *Rettig* Râǵan. 7,14. — *b)* N. pr. eines Tîrtha.

*नीलकण्ठक m. *Sperling* Râǵan. 19,119.

नीलकण्ठचम्पू f., °कण्ठतन्त्र n., °कण्ठताण्डव n. und °कण्ठप्रकाशिका f. Titel von Werken Opp. Cat. 1.

नीलकण्ठभट्ट m. N. pr. eines Autors. °भट्टीय n. Titel seines Werkes Opp. Cat. 1.

नीलकण्ठभाष्य n., °कण्ठमाला f. und °कण्ठविजय m. Titel von Werken Opp. Cat. 1.

*नीलकण्ठात्त n. *die Beere von Elaeocarpus Ganitrus.*

नीलकण्ठीय n. Nîlakaṇṭha's *Werk* Opp. Cat. 1.

*नीलकन्द m. *ein best. Knollengewächs* Râǵan. 7,78.

*नीलकपित्थक m. *eine Mango-Art* Râǵan. 11,17.

*नीलकमल n. *eine blaue Wasserrose* Râǵan. 10,186.

नीलकाच Adj. (f. आ) *aus schwarzem Krystall gemacht* Varâh. Jogaj. 6,13.

नीलकायिक m. Pl. *eine best. Klasse von Göttern* Lalit. 495,1 v. u.

नीलकुत्तला f. N. pr. einer Freundin der Durgâ.

*नीलकुरण्टक m. wohl *Barleria coerulea* Râǵan. 10,140.

*नीलकुसुमा f. dass. ebend.

*नीलकेशी f. *die Indigopflanze* Râǵan. 4,83.

*नीलक्रान्ता f. *Clitoria ternatea* Râǵan. 5,78.

*नीलक्रौञ्च m. *der blaue Reiher* Râǵan. 19,96.

नीलगङ्गा f. N. pr. eines Flusses.

नीलगणेश m. *der blaue Gaṇeça.*

*नीलगन्धिक n. *blauer Rubin* Râǵan. 13,153.

नीलगर्भ vielleicht *eine junge Bixa octandra.* नलगर्भ v. l.

नीलगलमाल Adj. *einen Kranz um den blauen Hals tragend* Nîlar. Up. 22. नीला गले माला यस्य स; Comm.

नीलगिरि m. N. pr. eines *Gebirges.*

*नीलगिरिकर्णिका f. *die blau blühende Varietät von Clitoria ternatea* Râǵan. 3,78.

नीलग्रीव 1) Adj. *blaunackig* (Rudra-Çiva). — 2) m. N. pr. eines Fürsten.

*नीलघोर m. = नीलपोर.

नीलङ्कु m. 1) *ein best. Gewürm.* — 2) *eine Fliegenart. — 3) *Schakal.* — 4) *= प्रसून.

नीलचन्द्र m. N. pr. eines Fürsten.

*नीलचर्मन् m. *Grewia asiatica.*

नीलचोलकवत्त् Adj. *eine blaue Jacke tragend* Viddh. 25,3.

*नीलच्छद m. 1) *Dattelpalme.* — 2) Bein. Garuḍa's.

*नीलच्छविन् m. oder *°वी f. *ein best. Vogel.*

नीलज 1) *n. *blauer Stahl.* — 2) f. आ Bein. des Flusses Vitastâ.

*नीलजिण्टी f. wohl *Barleria coerulea* Râǵan. 10,140.

नीलतन्त्र n. Titel eines Tantra.

*नीलतरु m. *die Cocosnusspalme.*

नीलता f. *die blaue —, dunkle Farbe.*

*नीलताल m. 1) *Xanthochymus pictorius* Râǵan. 9,99. — 2) *Phoenix paludosa* Râǵan. 9,91.

नीलतोयद m. *eine dunkle Wolke* Taitt. Âr. 10,11,2.

नीलदूर्वा f. *eine Art* Dûrvâ-*Gras* Râǵan. 8,108. Bhâvapr. 1,210.

1. *नीलद्रुम m. *ein best. Baum* Râǵan. 9,140.

2. नीलद्रुम Adj. *aus indischen Feigenbäumen bestehend* Ind. St. 14,381.

नीलध्वज m. 1) *Xanthochymus pictorius* Râǵan. 9,99. — 2) N. pr. eines Fürsten.

नीलनख Adj. *schwarzkrallig* (?).

नीलनिचोलिन् Adj. *in einen dunklen Mantel gehüllt* Râǵat. 1,207.

*नीलनिर्गुण्डी f. *eine blau blühende* Nirguṇḍî Râǵan. 4,156.

*नीलनिर्यासक m. *eine Terminalia* Râǵan. 9,140.

नीलनीरज n. *eine blaue Wasserrose* Spr. 7759.

*नीलपङ्क m. n. *Finsterniss.*

*नीलपङ्कज n. *eine blaue Wasserrose* Râǵan. 10,186.

नीलपट m. *ein dunkles Gewand* 152,16.

नीलपटल n. *ein dunkles Häutchen* (auf dem Auge eines Erblindeten).

*नीलपत्र 1) m. *a) Scirpus Kysoor* Râǵan. 8,143. — *b) Granatbaum* Râǵan. 11,76. — *c) Bauhinia tomentosa* Râǵan. 9,39. — *d) = नीलामन Râǵan. 9,140. — 2) f. आ *Premna herbacea.* — 3) *f. ई *Indigo* Râǵan. 4,82. — 4) n. *eine blaue Wasserrose.*

*नीलपद्म n. *eine blaue Wasserrose* Râǵan. 10,186.

*नीलपर्ण 1) m. *Grewia orientalis.* — 2) f. आ *Vanda Roxburghii.*

नीलपिङ्गल Adj. (f. आ) *dunkelbraun.*

*नीलपिच्छ m. *Falke* Râǵan. 19,86.

*नीलपिट m. *Sammlung von Annalen und königlichen Verordnungen* (buddh.).

*नीलपिण्ड n. *eine Art Stahl.*

*नीलपिष्टोण्डी f. *ein best. Strauch* Râǵan. 4,179.

*नीलपुनर्नवा f. *eine blau blühende* Punarnavâ Râǵan. 5,121.

नीलपुर n. N. pr. einer *Stadt.*

नीलपुराण n. Titel eines Purâṇa.

नीलपुष्प 1) *m. *a) eine blau blühende Eclipta* Râǵan. 4,142. — *b) = नीलाम्लान Râǵan. 10,137. — 2) *f. आ *Clitoria ternatea* Râǵan. 5,87. — 3) *f. ई *Convolvulus argenteus.* — *b) eine blau blühende Varietät von Clitoria ternatea* Râǵan. 3,78. — 3) n. *eine best. wohlriechende Pflanze* Bhâvapr. 1,192.

*नीलपुष्पिका f. 1) *die Indigopflanze.* — 2) *Linum usitatissimum.*

नीलपृष्ठ 1) Adj. *einen schwarzen Rücken habend.* — 2) *m. *Cyprinus denticulatus.*

नीलपोर und °पोट m. *eine Art Zuckerrohr* Bhâvapr. 2,64.

*नीलफला f. *die Eierpflanze* Gal.

*नीलबीज m. *eine Terminalia* Râǵan. 9,140.

*नीलबुक्का f. *Convolvulus argenteus.*

*नीलभ m. 1) *der Mond.* — 2) *Wolke.* — 3) *Biene.*

नीलभू f. N. pr. eines Flusses.

*नीलभृङ्गराज m. *eine blau blühende Verbesina.*

नीलमक्षा und °मक्षिका f. *eine blaue Fliegen- oder Bienenart.*

नीलमणि m. *Sapphir* Dhûrtân. 38.

नीलमत n. Titel eines Werkes. °पुराण n. Bühler, Rep. No. 64.

नीलमय Adj. *aus Sapphiren bestehend* Hemâdri 1,488,5.

*नीलमल्लिका f. *Aegle Marmelos.*

नीलमकिष m. *ein dunkelfarbiger Büffel* Comm. zu TS. 5,5,18,1.

नीलमाधव m. Bein. Vishṇu's.

*नीलमाष m. *Dolichos Catjang* Râǵan. 16,45.

*नीलमौलिक m. *ein fliegendes leuchtendes Insect.*

*नीलमृत्तिका f. *schwarzer Eisenvitriol* Râǵan. 13,82.

नीलमेक् m. *die blaue Harnruhr* Kâraka 2,4.

नीलमेकिन् Adj. *blauen Harn lassend* Kâraka 2,4.

*नीलयष्टिका f. *eine Art Zuckerrohr.*

नीलरत्न n. *Sapphir.* *°क n. Râǵan. 13,183.

नीलराजि f. *dunkler Streifen, Dunkel, Finsterniss.*

नीलरुद्रोपनिषद् f. Titel einer Upanishad.

*नीलवृक्ष m. *Thespesia populneoides.*

नीललोक् n. *blauer Stahl* Râǵan. 13,35.

नीललोहित 1) Adj. *schwarzblau und roth, dunkelroth.* — 2) m. *a)* Bein. Çiva's. — *b) ein best.* कल्प 2, *h.* — 3) f. आ *a) *eine best. Pflanze.* — *b)* N. pr. einer Göttin, angeblich der Gattin Çiva's.

नीललोहितातन्त्र Adj. *dunkelrothe Augen habend* (Çiva).

नीललोहितान्तेवासिन् m. Çiva's *Schüler,* Bein. Paraçurâma's Bâlar. 12,6.

नीलवत् Adj. *schwärzlich, dunkel.*

नीलवर्ण 1) Adj. *blaufarbig* 155,27. — 2) *m. oder n. *Rettig.* — 3) *m. *Grewia asiatica* Râǵan. 11, 112. — 4) f. आ *die Indigopflanze* Deçîn. 2,26.

*नीलवर्षाभू f. *eine blau blühende* Punarnavâ Râǵan. 5,121.

*नीलवल्ली f. *Vanda Roxburghii.*

1. नीलवसन n. *ein blaues Tuch* 110,31.

2.*नीलवसन m. *der Planet Saturn.*

1. नीलवस्त्र n. *ein blaues Gewand.*

2.*नीलवस्त्र Bein. 1) m. Balarâma's. — 2) f. आ der Durgâ.

नीलवासस् 1) Adj. *in ein blaues Gewand gehüllt.* — 2) *m. *der Planet Saturn.*

*नीलवृन्त m. *ein best. Baum* Râǵan. 9,78.

नीलवृन्त *Fächer.*

*नीलवृन्तक n. *ein best. Baum* Râǵan. 9,97.

नीलवृष 1) m. *ein dunkelfarbiger Stier* Jâǵñ. 3, 271. — 2) *f. आ *Solanum Melongena.*

नीलव्रत n. *eine best. Begehung.*

नीलशिखण्ड Adj. *schwarzbuschig, —lockig* (Rudra-Çiva).

*नीलशिग्रु m. *Moringa pterygosperma* Râǵan. 7,28.

नीलशीर्षी f. *ein best. Thier* TS. 5,5,23,1.

नीलषण्ड m. *ein in Freiheit gesetzter dunkelfarbiger Stier.*

नीलसंधानभाण्ड n. *ein Gefäss, in dem Indigo bereitet wird,* 155,25.

*नीलसंध्या f. *die blau blühende Varietät von Clitoria ternatea.*

नीलसरस्वती f. *eine best. Göttin.* °मनु m. *ein best. Zauberspruch.*

नीलसरोरुह n. *eine blaue Wasserrose.* °रुहाक्षी f. so v. a. *eine Schöne* Vikramâñkaṅ. 12,26.

*नीलसार m. *ein best. Baum,* = नीलासन Râǵan. 9,140. = तिन्दुक 11,78.

*नीलसिन्दुक m. *Vitex Negundo* Râǵan. 4,155.

*नीलस्कन्दा, *°स्कन्धा und *°स्पन्दा f. *eine dunkle* Gokarṇî Râǵan. 3,78.

नीलस्वरूप n. *ein best. Metrum.*

नीलाभ्रक n. *ein blauer Ueberwurf* Spr. 7813.

*नीलाक्त m. *Gans.*

नीलागलसाला f. AV. 6,16,4.

*नीलाङ्कितदल *ein best. Knollengewächs.* Richtig तिलाङ्कितदल.

नीलाङ्ग 1) Adj. *einen dunkelfarbigen Körper habend.* — 2) *m. *a) der indische Kranich* Râǵan. 19, 196. — *b) Coracias indica* Râǵan. 19,118.

*नीलाङ्गु m. 1) *ein best. Gewürm.* — 2) *eine Art Fliege.* — 3) *Schakal.* — 4) = प्रसृत.

नीलाचल m. N. pr. eines Landes. Wohl fehlerhaft für लीलाचल.

नीलाञ्जन 1) n. *schwarze Augensalbe* R. 6,20,11. 37,31. Nach den Lexicographen *eine Salbe von Spiessglanz* und *blauer Vitriol* Râǵan. 13,104 (नीलाश्मज्ञ v. l.). — 2) *f. आ *Blitz.* — 3) *f. ई *ein best. Strauch* Râǵan. 4,189.

*नीलाञ्जसा f. 1) *Blitz.* — 2) N. pr. *a)* einer Apsaras. — *b)* eines Flusses.

नीलाद्रि m. *das Gebirge* Nîla. °माहात्म्य n. Titel zweier Werke.

*नीलाद्रिकर्णिका und *नीलापराजिता f. *eine blaue Varietät von Clitoria ternatea* Râǵan. 3,78. 79.

नीलाब्ज n. *eine blaue Wasserrose* Râǵan. 10,186.

नीलाभ 1) *Adj. (f. आ) *bläulich.* — 2) m. *a) *Wolke* Râǵan. 19,130. — *b)* N. pr. eines Berges.

*नीलाम्बर 1) m. *a) ein* Rakshas. — *b) der Planet Saturn.* — *c)* Bein. Balarâma's. — 2) n. = तालीशपत्र 2) Râǵan. 6,185.

*नीलाम्बुजन्मन् n. *eine blaue Wasserrose.*

नीलाम्भोज n. dass. 474,5.

*नीलाम्लान m. *eine best. Pflanze* Râǵan. 10,137.

*नीलाम्ली f. *ein best. Strauch* Râǵan. 4,179.

नीलाय्, °यते *anfangen dunkelfarbig oder blau zu werden* Kâd. 179,22. 231,4.

नीलायुध m. Pl. N. pr. eines Volkes MBh. 5,19, 28. लीलायुध v. l.

*नीलारुण m. *die dunkelrothe —, die erste Morgenröthe.*

*नीलालिकुलसंकुल m. *Rosa glandulifera* Dhanv. 5,87.

*नीलालु m. *ein best. Knollengewächs* Râǵan. 7,77.

*नीलाशी f. *Vitex Negundo.*

नीलाशोक m. *ein blau blühender* Açoka.

*नीलाश्मज्ञ n. s. u. नीलाञ्जन 1).

*नीलाश्मन् m. *Sapphir* Râǵan. 13,183.

नीलाश्व N. pr. einer Gegend.

नीलासन m. 1) *ein best. Baum* Râǵan. 9,140. — 2) *quidam coeundi modus.*

नीलासुर m. N. pr. eines Mannes.

नीलिकाकाच m. *eine best. Krankheit der Linse des Auges.*

नीलिनी f. 1) *die Indigopflanze.* — 2) *ein blau blühender Convolvulus.* — 3) N. pr. der Gattin Aǵamiḍha's.

नीलिमन् m. *Schwärze, eine dunkle Farbe* Mâlatîm. 75,22 (68,5). Kâṃḍak. 74,10. Vikramâñkaṅ. 14,30.

नीलीभाण्ड n. *ein Gefäss mit Indigo* 155,26.

नीलीरस m. *flüssiger Indigo* Pañkat. 62,24.

1. नीलीराग m. *eine Zuneigung, die so unvergänglich ist wie die Indigofarbe.*

2.*नीलीराग Adj. 1) *die Farbe des Indigo habend.* — 2) *beständig in der Zuneigung.*

नीलीरेग m. wohl = नीलिकाकाच.

नीलीवर्ण Adj. *die Farbe des Indigo habend* 156, 16. Pañkat. 63,1.

नीलीवस्त्र n. *ein mit Indigo gefärbtes Gewand* Verz. d. Oxf. H. 282,*b*,2 v. u.

*नीलेश्वर N. pr. einer Stadt.

नीलोत्पल 1) n. *eine blaue Wasserrose, die Blüthe von Nymphaea cyanea.* — 2) f. आ *a) ein Râga von sechs Tönen* S. S. S. 93. — *b)* N. pr. einer Apsaras Kâraṇḍ. 3,15.

नीलोत्पलगन्ध m. *ein best.* Samâdhi Kâraṇḍ. 52,1.

नीलोत्पलमय Adj. (f. ई) *aus blauen Wasserrosen gebildet.*

*नीलोत्पलिन् 1) m. Bein. Mañǵuçrî's. — 2) f. °नी *ein Teich mit blauen Wasserrosen* Râǵan. 10,204.

*नीलोद m. N. pr. eines Sees oder Flusses.

नीलोपकाश Adj. *von schwärzlichem Aussehen* Âpast. Çr. 6,9,1.

*नीलोपल m. *Sapphir* Râǵan. 13,183.

*नीव्, नीवति (स्थौल्ये).

नीव m. *ein best. Baum* Gobh. 1,7,15.

*नीवन् (?) m. N. pr. eines Rosses des Mondgottes.

*नीवर 1) m. *a) Handelsmann.* — *b) Einwohner.* — *c) Bettler.* — *d) Sumpf.* — 2) n. *Wasser.*

*नीवाक m. *die bei einer Theuerung gesteigerte Nachfrage nach Getraide* u. s. w.

नीवार 1) m. (adj. Comp. f. आ) *wilder Reis;* Sg.

die Pflanze, Pl. *die Körner*. नीवारकण m. *Reiskorn* 160,11. — 2) f. नीवारा N. pr. eines Flusses.

नीवारक m. = नीवार 1).

नीवारप्रसृतिंपच und नीवारमुष्टिंपच Adj. *nur eine Handvoll wilden Reises sich kochend*, so v. a. *äusserst mässig im Essen* Bâlar. 298,14. 99,7. 307,5.

नीवाक् m. = निवाक् *Abnahme* (der Tage).

नीवि und नीवी f. 1) *ein umgebundenes Tuch, Schurz; insbes. der von Frauen dicht am Leibe getragene Schurz.* — 2) **ein Band, mit dem ein doppelt zusammengelegtes* Kuça-*Gras beim Mavenopfer eines* Çûdra *gebunden wird.* — 3) *Geissel, obses* Râgat. 8,841. 1261. — 4) **Kapital.*

नीविदु f. = निविद् 2) AV. 11,7,19.

(नीविभार्य) नीविभारिय Adj. *im Schurz zu tragen.*

*नीवृत् und नीवृति (Hem. Par. 11,86) f. *eine bewohnte Gegend, Reich.*

नीवेष्य Adj. = 2. निवेष्य Maitr. S. 2,9,8.

(नीव्या) नीविय्या f. etwa *Gewand.*

*नीव्र m. 1) *der Rand eines Daches.* — 2) *Dach.* — 3) *Wald.* — 4) *Radfelge.* — 5) *der Mond.* — 6) *das Mondhaus* Revatî.

नीशार m. 1) *ein warmer Ueberwurf, eine warme Decke* Mahâbh. 3,90,b. — 2) **Schirm, Vorhang* (auch als Schutz gegen Mücken).

नीषाळ् (stark °षाळ्) Adj. *bewältigend.*

नीहार m. 1) *Nebel.* Auch Pl.; einmal n. — 2) *Entleerung.*

नीहारकर m. *der Mond.*

नीहारचक्षुस् Adj. *dessen Augen in Finsterniss gehüllt sind.*

नीहारमय Adj. *aus Nebel bestehend* Kâd. 244,15.

*नीहारय्, °यते = नीहारं करोति.

नीहारी Adv. कर् *in Nebel verwandeln* Mahâvîraḱ. 73,5.

1. नु, नू Indecl. 1) *nun, jetzt, noch* (zeitlich), *noch jetzt, noch ferner.* — 2) *so — nun, so — denn.* — 3) *noch* (steigernd), *schon.* — 4) *allerdings, jawohl, gewiss, eben.* Mit einer Negation *gewiss nicht.* — 5) *doch, wohl;* insbes. in einer Frage. In zwei- oder mehrgliedrigen Fragesätzen wird नु wiederholt, nur einmal gesetzt oder wechselt mit स्विद् oder यदि वा. Statt des zweiten नु auch अथ वा नु. Nach einem Interr. auch नु खलु. — 6) नु — नु *entweder — oder,* नु — नु — नु *entweder — oder — oder.* Statt नु — नु auch वा — नु वा. — 7) *nie.* — 8) नू चिद् *a) von nun an,* so v. a. *für immer* oder *alsbald.* — *b) niemals, nimmermehr.*

2. नु, नू, नौति (nur mit प्र., नुवैनि (in der älteren Sprache nur नुवैन्), नवैनि (in der älteren Sprache nur नवैन्) und नवैते. In der älteren Sprache selten Act. 1) *brüllen, schreien, brummen, schallen, jauchzen, jubeln.* — 2) *Jmd* (Acc.) *zujauchzen, lobsingen, preisen.* नुत *gepriesen.* — *Desid. vom Caus. नुनावयिषति. — Intens. (नोनुवत्त, नवीनोत्, *नोनोति und *नोनूयते) *dröhnen, brausen.* — Mit अच्छ् *zurufen, zujauchzen;* mit Acc. — Mit अनु (Intens. °अनोनवुस् und °नानुवत् Partic.) *nachjubeln.* — Mit अभि *Jmd* (Acc.) *zubrüllen, zurauschen, zujauchzen.* — Mit आ *tönen, ertönen, zwitschern, schreien.* — Intens. *durchtönen, durchrauschen.* — Mit अन्वा Intens. *durch — hin tönen,* mit Acc. — Mit परि *lobpreisen.* — Mit प्र 1) *brüllen, dröhnen, schallen.* — 2) *brummen;* so v. a. *den Ton* ओम् *ausstossen.* — Mit अभिप्र *Jmd* (Acc.) *zutönen, zujubeln, bejubeln.* — Mit संप्र *Jmd mit Jubel empfangen* MBh. 13,122,13. — Mit प्रति *Etwas gutheissen.* — Mit वि *Jmd preisen* Spr. 7684. — Mit सम् *zusammen brüllen, — blöken u. s. w., — schallen.* — Mit अभिसम् *zusammen jubeln u. s. w. über* oder *gegen* (Acc.).

3.*नु m. *Preis, Lob.*

4. नु (नू), नवते (गतिकर्मन्) und नौति (mit अप). — Caus. नावयति etwa *vom Platze bewegen, beseitigen.* — Mit अति Caus. *vorüberwenden, abkehren.* — Mit अनु, °नूत fraglich, da der Commentar anders trennt (नु उत). — Mit अप *weglegen.* — Mit अभि *sich zuwenden zu* (Acc.). — Mit अव *sich hinbewegen zu* (Acc.), — Mit वि *sich nach verschiedenen Seiten wenden.* — Mit सम् *zusammenkommen bei* (Gen.) RV. 10,120,2.

5. नु, नावयति *Etwas in die Nase ziehen lassen* Kâraka 6,15. 20.

6. नु am Ende eines adj. Comp. = नौ *Schiff* Bhâg. P. 8,11,25.

7.*नु m. 1) *Waffe.* — 2) *Zeit.*

*नुड्, नुडति (वधे). — समानोढ्य MBh. 3,11477 fehlerhaft für °लोड्य.

नुतमित्र m. N. pr. eines Mannes Daçak. 13,17.

नुति f. *Lob, Preis* Bâlar. 33,5. Naish. 3,34.

नुत्ति f. *Vertreibung, Verscheuchung, Entfernung.*

1. नुद्, नुदति, °ते, °नुद्यात् *stossen, fortstossen, fortdrängen, rücken, antreiben; vertreiben, austreiben, verscheuchen, entfernen.* नुत्त und नुन्न *fortgestossen, fortgedrängt, angetrieben; verstossen* (Gattin). — Caus. नोदयति *antreiben.* — Intens. नोनुद्यते *wiederholt wegstossen, vertreiben.* — Mit अति, अतिनुत्त *vorübergetrieben.* — Mit अप 1) *fortstossen, vertreiben, verscheuchen.* — 2) *Etwas beseitigen* Çaṁk. zu Bâdar. 2,1,14 (S. 447, Z. 14). — Caus. = अप Simpl. 1). — Desid. in अपनुनुत्सु (Nachtr. 3). — Mit व्यप *vertreiben, verscheuchen.* — Mit अभि, °नुन्न *gestossen, gedrängt.* — Caus. *antreiben.* — Mit अव Caus. अवानोदयिष्यस् (तम्) MBh. 7,3069 fehlerhaft für अचोदयिष्यस् (तम्). — Mit पर्यव *hinstossen —, so v. a. hinschaffen zu* (Acc.). — Mit अपा (metrisch) *forttreiben, vertreiben, verscheuchen, entfernen.* — Mit व्यपा (metrisch) *entfernen, verscheuchen.* — Mit उपा dass. Ueberall v. l. — Mit उप, °नुन्न *herangetrieben.* — Mit निस् 1) *ausstossen, wegräumen, austreiben, verscheuchen, entfernen* MBh. 14,90,90. — 2) *von sich stossen,* so v. a. *zurückweisen.* — Mit अभिनिस् *austreiben, verscheuchen, entfernen* MBh. 12,293,6. — Mit परा 1) *wegstossen, wegdrängen, wegtreiben, entfernen.* — 2) *Etwas beseitigen* Çaṁk. zu Bâdar. 2,2,3. — Mit परि 1) *herabstossen von* (Abl.). — 2) *hineinstossen in, verwunden.* — Mit प्र *fortstossen, verdrängen, forttreiben, in Bewegung setzen, treiben; verscheuchen.* Partic. प्रणुत्त, प्रणुन्न (*fortgestossen, vertrieben, verscheucht, angetrieben, in Bewegung gesetzt*) und प्रणुदित (*gestossen, geschlagen*). — Mit अतिप्र *Jmd stark drängen, Jmd stark zusetzen.* — Mit अनुप्र *von sich stossen, verscheuchen, in die Flucht jagen.* — Mit विप्र *verschieben* Vaitân. 4,5. — Mit संप्र *treiben, drängen, entfernen von* (Abl.). Partic. °णुदित. — Mit प्रति *zurückstossen, abwehren.* — Mit वि 1) *auseinandertreiben, wegtreiben, verscheuchen.* — 2) *verwunden.* Nur Partic. विनुन्न. — 3) *schlagen, spielen* (die Laute). v. l. वि-तुद्. — Caus. 1) *vertreiben, verscheuchen.* — 2) *zubringen* (die Zeit). — 3) *zerstreuen, aufheitern, erheitern.* — 4) *sich erheitern —, sich ergötzen an* (Instr.). — Mit अभिवि Caus. *aufheitern, erheitern.* — Mit सम् *zusammendrängen, — bringen.* — Caus. 1) *zusammenbringen, herbeischaffen.* — 2) *antreiben.* — 3) *verscheuchen.* — Mit उपसम् *zusammendrängen, — bringen, herbeischaffen.*

2.°नुद् Adj. *vertreibend, verscheuchend, entfernend.*

°नुद् Adj. (f. आ) 1) dass. — 2) *verwundend, verletzend.*

नुनुत्सु Adj. *zu verscheuchen —, zu entfernen wünschend* Naish. 2,11.

नू s. 1. 2. und 4. नु.

नूतन Adj. (f. आ) 1) *neu, jung, neuerlich —, eben geschehen, — erschienen, jetzig, gegenwärtig.* वयस् n. *das jugendliche Alter* Harshaḱ. 138,16. — 2)

neu, so v. a. *seltsam* Bâlar. 204,17.

नूतनतरि f. Titel eines Commentars Cat. Willmot 100.

नूतनय्, °यति *erneuern.*

नौत्न Adj. (f. आ) = नूतन 1) und auch so v. a. *künftig.*

नूत्नभाव m. MBu. 3,59 fehlerhaft für न्यूनभाव.

नूत्नवयस् Adj. *in der ersten Blüthe der Jugend stehend.*

*नूद् m. *eine Art Maulbeerbaum.* Richtig तूद्.

नूनम् Adv. 1) *jetzt, gegenwärtig, eben, gerade.* — 2) *nun (in nächster Zukunft), alsbald, von nun an, künftighin.* — 3) *nun, denn, also* (folgernd, auffordernd, anweisend). — 4) *aller Wahrscheinlichkeit nach, gewiss, sicherlich.*

नूपुर 1) m. n. (adj. Comp. f. आ 322,28) *Fussschmuck, Fussring* (insbes. bei Weibern) 293,10. — 2) *m. N. pr. eines Nachkommen des Ikshvâku.

नूपुरवत् und नूपुरिन् (Prij. 33,4) Adj. *mit einem Fusschmuck versehen.*

नूपुरोत्तमा f. N. pr. einer Kiṁnara-Jungfrau Kâraṇḍ. 6,15.

नृकलेवर *ein menschlicher Leib, — Leichnam* 120,25. 137,28.

*नृकत्य m. N. pr. eines Mannes.

नृकुक्कुर m. *ein Hund von einem Menschen.*

*नृकुटी f. Kaij. in Mahâbh. 8,49,*a.*

नृकेसरि (einmal) und °न् m. *halb Mensch halb Löwe* (Vishṇu in seinem 4ten Avatâra).

नृग N. pr. 1) m. verschiedener Männer. नृगस्य साम Name eines Sâman Ârsh. Br. — 2) f. आ der Mutter eines Nṛga.

नृगतीर्थ n. N. pr. eines Tîrtha.

नृगमोक्षप्रकरण Titel eines *Abschnittes* in einem Purâṇa Opp. Cat. 1.

नृचक्षस् 1) Adj. *a) Männer schauend, — beobachtend. — b) Männer leitend. — c) Männer schauend,* so v. a. *lebend.* — 2) *m. *ein* Rakshas.

नृचक्षुष m. = नृचक्षस् 2).

नृचक्षुस् 1) Adj. *mit menschlichen Augen sehend.* — 2) m. N. pr. eines Fürsten.

नृचन्द्र m. N. pr. eines Fürsten.

*नृजल m. *menschlicher Harn.*

नृजित् 1) Adj. *Männer besiegend* oder *fangend.* — 2) m. *ein best.* Ekâha.

नृत् f. *Gebärde.*

नृतम Adj. (f. आ) *männlichst, kräftigst* RV. 6, 19,10.

1. नृति f. 1) *Tanz, Spiel.* — 2) etwa *ein anmuthiges* oder *feierliches Auftreten, Erscheinen.*

2. नृति f. AV. 6,18,3 wohl fehlerhaft für दृति. AV. Paipp. त्रितेरिव.

नृतु Adj. etwa *gestuosus, lebhaft, beweglich.*

नृतू 1) *Adj. *lang.* — 2) m. *a) Tänzer, Schauspieler. — b) *Wurm. — c) *die Erde.*

नृतेजस् Adj. TBa. 2,8,2,1 fehlerhaft für ऋतेजा.

नृत्त n. *Tanz.* मयूरस्य 238,15.

नृत्तप्रयोग m. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

नृत्तमय Adj. (f. ई) *im Tanz bestehend.*

नृत्य n. *Tanz, Gebärdenspiel, Pantomime.*

नृत्यप्रिय 1) *m. *Pfau.* — 2) f. आ N. pr. einer der Mütter im Gefolge Skanda's.

नृत्यविलास m. Titel eines Werkes Hall in der Einl. zu Daçar. 1.

*नृत्यशाला f. *Tanzsaal.*

नृत्यशास्त्र n. *die Lehre vom Tanze* u. s. w. Hemâdri 2,*a*,107,8.

नृत्यसर्वस्व n. Titel eines Werkes.

*नृत्यस्थान n. *Tanzplanz.*

नृत्यहस्त m. *die Stellung der Hand beim Tanz;* Du. *die Stellungen der beiden Hände beim T.*

नृदुर्ग Adj. *durch Männer schwer zugänglich, — gut vertheidigt;* n. *ein solcher Ort* M. 7,70.

नृदेव 1) m. *Fürst, König.* — 2) f. ई *Fürstin, Königin.*

*नृधर्मन् m. Bein. Kubera's.

नृधूत Adj. *von Männern geschüttelt, — bewegt.*

*नृनमन 1) Adj. *Männer beugend.* — 2) m. N. pr. eines Mannes.

नृप m. 1) *Fürst, König.* — 2) *der König im Schachspiel* Paṇḍad. — 3) *ein best. Tact* S. S. S. 237. — 4) Bez. *der Zahl sechzehn* Ganit. Spasht. 41.

*नृपकन्द m. *eine Zwiebelart* Râǵan. 7,59.

नृपकार्य n. *die Angelegenheit —, der Auftrag eines Fürsten* 213,15.

नृपक्रिया f. *Regierung, Herrschaft.* °यां कारय् *regieren, herrschen.*

नृपगृह n. *Palast.*

*नृपचिह्न n. *ein weisser Sonnenschirm* Gal.

नृपजन m. Sg. *die Fürsten* 297,2.

नृपञ्चानन und नृपञ्चास्य m. = नृकेसरिन्.

नृपंजय m. N. pr. zweier Fürsten.

नृपताल m. *ein best. Tact.*

नृपति m. 1) *Fürst, König, Herrscher.* — 2) *Bein. Kubera's.

नृपतिकन्यका f. *Prinzessin* 135,12.

नृपतिद्वार n. *der Eingang zu einem Palast* Varâh. Jogaj. 7,15.

नृपतिपथ m. *Hauptstrasse.*

*नृपतिवल्लभ m. *eine best. Arzeneipflanze.* Vgl. नृपवल्लभ.

नृपत्नी f. *Fürstin, Herrscherin.*

नृपत्व n. *Herrschaft, Königswürde.* °त्वं कर् *regieren, herrschen.*

नृपदीप m. *ein Fürst als Lampe* Spr. 3809.

*नृपद्रुम m. 1) *Cathartocarpus fistula* Râǵan. 9, 44. — 2) *Mimusops hexandra* Râǵan. 11,71.

*नृपपलाण्डु m. = नृपकन्द Râǵan. 7,60.

*नृपप्रिय 1) m. *a) eine Papageienart* Râǵan. 19, 113. — *b) Bambusa spinosa. — c) eine Varietät von Saccharum Sara* Râǵan. 8,78. — *d) Reis. — e) eine Zwiebelart* Râǵan. 7,59. — *f) der Mangobaum* Râǵan. 11,11. — 2) f. आ *a) Pandanus odoratissimus* Raǵan. 10, 68. — *b) eine Art Dattelbaum* Râǵan. 11,162.

*नृपप्रियफला f. *Solanum Melongena* Râǵan. 7,192.

*नृपबदर m. *eine Art Judendorn;* n. *die Frucht* Râǵan. 11,143.

*नृपमन्दिर n. *Palast.*

*नृपमाङ्गल्यक n. *Tabernaemontana coronaria* Râǵan. 4,171.

*नृपमान n. fehlerhaft für नृपाभोर्.

*नृपमाष m. *Dolichos Catjang* Râǵan. 16,45.

नृपयोग m. Bez. *bestimmter Constellationen* Varâh. Jogaj. 4,52.

*नृपलक्ष्मन् n. *ein weisser Sonnenschirm.*

नृपलिङ्ग n. *ein fürstliches Abzeichen.*

*नृपवल्लभ 1) m. *eine Mangoart* Râǵan. 11,16. — 2) f. आ *a) die Gemahlin eines Fürsten. — b) eine best. Blume* Râǵan. 10,118.

नृपवृक्ष m. *ein best. Baum,* = गिरिमालक Glosse zu Suçr. 2,456,8.

नृपवेश्मन् n. *Gerichtshof* Varâh. Jogaj. 5,20.

नृपशु m. 1) *ein als Opferthier dienender Mensch.* — 2) *ein Vieh von einem Menschen* Veṇis. 100.

*नृपश्रेष्ठ m. *eine Art Judendorn.*

*नृपसभ n. *eine Versammlung von Fürsten* oder *ein fürstlicher Palast.*

नृपसुत 1) m. *Fürstensohn, Prinz.* — 2) f. आ *a) *Prinzessin. — b) Moschusrotte* Varâh. Bṛh. S. 88,5.

*नृपांश m. *der Fürsten Antheil* (an Getraide u. s. w.).

नृपाकृष्ट n. *eine best. vortheilhafte Stellung im Spiel* Katurañga.

नृपाङ्गण n. *ein fürstlicher Hof.*

नृपाङ्गन 1) n. dass. — 2) f. आ *Fürstin, Königin* Daçak. 80,15.

नृपाण Adj. *den Männern einen Trunk gebend.*

नृपातृ m. *Hüter der Männer.*

नृपात्मज 1) m. *a) Fürstensohn, Prinz* 112,13. 113, 8. 123,29. — *b) *eine Mango-Art* Râǵan. 11,18. — 2) f. आ *a) Prinzessin.* — *b) *eine Gurkenart.*

*नृपाधार m. *die religiöse Feier der Königsweihe.*

नृपानुचर m. *Minister.*

*नृपान्न n. *eine Reisart* Râǵan. 16,8.

नृपान्यत्व m. *Regierungswechsel.*

*नृपाभीर n. *Musik während der Tafel eines Fürsten.*

*नृपामय m. *Lungenschwindsucht* Râǵan. 20,2.

(नृपाय्य) नृ॰पायिन्न n. *Männer (bergend), Männersaal, Halle, ein grosses und festes Gebäude oder Gemach.*

नृपार्यमन् m. *eine Sonne unter den Fürsten* Râǵat. 8,2554.

नृपाल m. *Fürst, König.*

नृपालय m. *Palast.*

*नृपावर्त m. *eine Art Diamant* Râǵan. 13,216.

नृपासन n. (adj. Comp. f. या) *Thron.*

नृपास्पद n. *Palast* Râǵat. 5,235.

*नृपाह्वय m. *eine Zwiebelart* Râǵan. 7,58.

*नृपीट n. *Wasser.*

नृ॰पीति f. *Schutz der Männer.*

नृ॰पेशस् Adj. nach Sây. *männergestaltig;* vielleicht *von Männern gebildet, — geschmückt.*

*नृपेष्ट m. *eine Zwiebelart* Râǵan. 7,59.

*नृपोचित m. *Dolichos Catjang* Râǵan. 16,45.

नृबन्धु m. N. pr. eines Fürsten VP.² 4,164.

नृबाहु m. *Mannesarm.*

नृभर्तर् m. *Fürst, König.*

नृभूत m. N. pr. eines Fürsten VP.² 4,175.

नृ॰मणस् Adj. *männerfreundlich* Vaitân.

नृमणस्य्, °स्यते *männerfreundlich sein* RV.

नृमणा f. N. pr. eines Flusses. नृम्णा v. l.

नृमणि m. *ein best. böser Geist.*

*नृमन gaṇa तुभ्रादि.

*नृमत्त m. N. pr. eines Mannes.

*नृमर Adj. *Männer tödtend.* Vgl. नार्मर.

नृमांस n. *Menschenfleisch.*

नृ॰मादन Adj. *Männer erheiternd.*

नृमिथुन n. *die Zwillinge im Thierkreise.*

नृमेध m. *ein als regnende Wolke gedachter Mensch.*

1. नृमेध m. *Menschenopfer.*

2. नृ॰मेध und नृमेधस् m. N. pr. eines Mannes.

नृम्ण 1) n. *a)* Sg. Pl. *virtus, Mannhaftigkeit, Tüchtigkeit; Muth, Kraft.* — *b)* *= धन. — 2) Adj. = सुखकर oder n. = धन, सर्वपुरुषार्थनिधि Bhâg. 4,8,46 nach dem Comm. — 3) f. नृम्णा N. pr. eines Flusses Bhâg. P. ed. Bomb. 5,20,4. नृम्णा v. l.

नृम्णा॰वर्धन Adj. *Muth mehrend.*

नृम्णायि ein Ausruf in der Litanei Taitt. Âr. 4,40,1.

नृयज्ञ m. *das den Menschen darzubringende Opfer, Gastfreundschaft.*

नृयुग्म n. und नृयुज् (Varâh. Bṛh. 1,11. Hemâdri 1,73,14. 21) *die Zwillinge im Thierkreise.*

नृलोक m. *die Welt der Menschen, die Erde.* °पाल m. *Hüter der Erde.*

नृवत्॰ Adj. *wie es Männern gebührt, tüchtig, nachhaltig, fortiter;* überh. steigernd.

नृ॰वत्सखि Adj. (Nom. °खा) *männerreiche,* d. h. *von Gefolge begleitete Theilnehmer habend.*

नृ॰वत्॰ Adj. *männlich, den Männern gehörig, für die M. passend, aus M. bestehend, von M. begleitet* u. s. w.

नृवर m. *Bester der Menschen, Fürst, König* Mudrâr. 67,9 (110,2).

नृवराह m. *halb Mensch halb Eber* (Vishṇu in einem seiner Avatâra).

नृ॰वाह॰ und नृ॰वाहस् Adj. *Männer führend.*

नृवाह्य n. *Palankin* Hemâdri 1,159,4.

*नृवेष्टन m. Bein. Çiva's.

1. नृ॰शंस m. *ein best. Gott* (wenn die Lesart richtig sein sollte).

2. नृशंस Adj. (f. आ) *den Menschen Schaden bringend, boshaft, gemein, niederträchtig.* Nom. abstr. °ता f.

नृशंसवत्॰ Adj. *gemein, niederträchtig.*

नृशंसवर्ण Adj. *gemeine Worte im Munde führend* MBh. 13,11,7.

नृशंसित n. *Bosheit, Gemeinheit, Niederträchtigkeit.*

नृशंस्य 1) Adj. (f. या) *gemein, niederträchtig.* — 2) n. *Gemeinheit, Niederträchtigkeit.*

नृशस्त्र॰ Adj. *von Männern gepriesen* (Comm.).

नृशृङ्ग n. *Menschenhorn* (als Beispiel eines Undinges).

नृ॰षच्॰ (stark नृ॰षाच्॰) Adj. *den Männern zugethan.*

नृषद्मु m. N. pr. eines Ṛshi. रुशद्मु v. l.

नृ॰षद्॰ 1) Adj. *unter Männern sitzend.* — 2) m. N. pr. des Vaters von Kaṇva. — 3) (wohl f.) angeblich = बुद्धि *Vernunft.*

नृ॰षदन n. *Männerversammlung, Aufenthalt der Männer.*

नृ॰षद्मन्, नृ॰षद्मन् und नृषद्म Adj. *unter den Männern wohnend.*

नृ॰षह्॰ (stark नृ॰षाह्॰) Adj. *Männer bezwingend.*

नृ॰षाह्य n. *Männerbewältigung.*

नृषा Adj. *Männer verschaffend.*

नृ॰षाति f. *Männererbeutung.*

नृ॰षाह्य 1) Adj. *Männer bewältigend.* — 2) n. *Männerbewältigung.*

नृ॰षित Adj. *von Männern angetrieben.*

नृसिंह m. 1) *ein Löwe unter den Menschen, ein grosser Held.* — 2) *halb Mensch halb Löwe* (Vishṇu in seinem vierten Avatâra). Nom. abstr. °त्व n. Ind. St. 9,153. — 3) *ein Gebet zu Vishṇu in seiner Erscheinung als halb Mensch halb Löwe* Agni-P. 43,18. — 4) *quidam coeundi modus.* — 5) N. pr. verschiedener Männer Spr. 7646. Auch °सिंहाचार्य.

नृसिंहक m. = नृसिंह 2).

नृसिंहकारण n., °सिंहकवच n. und °सिंहगणित n. Titel von Werken Opp. Cat. 1.

नृसिंहचतुर्दशी f. *der 14te Tag in der lichten Hälfte des* Vaiçâkha.

नृसिंहचम्पू und नृसिंहजयन्ती f. Titel zweier Werke.

नृसिंहतापनी f. (Opp. Cat. 1,8044), °य n. und °तापिनीयोपनिषद् f. (Opp. Cat. 1) Titel einer Upanishad.

नृसिंहद्वादशी f. *der 12te Tag in der lichten Hälfte des* Phâlguna.

नृसिंहपटल n. und नृसिंहपरिचर्या f. Titel zweier Werke.

नृसिंहपुराण n. Titel eines Upapurâṇa.

नृसिंहपूजापद्धति f. Titel eines Werkes.

नृसिंहपूर्वतापनीय n. Titel einer Upanishad.

नृसिंहप्रसाद m. Titel eines Werkes Bühler, Rep. No. 352.

नृसिंहभट्ट m. N. pr. eines Gelehrten.

नृसिंहभट्टीय n. Nṛsiṁhabhaṭṭa's *Werk* Opp. Cat. 1.

नृसिंहभारत्याचार्य m. N. pr. eines *Lehrers.*

नृसिंहमन्त्र m. Titel eines Mantra Opp. Cat. 1.

नृसिंहमाहात्म्य n. Titel eines Werkes.

नृसिंहमूर्त्याचार्य m. N. pr. eines *Lehrers.*

नृसिंहवज्रपञ्जर n. Titel eines Werkes.

नृसिंहवन n. N. pr. einer Gegend.

नृसिंहशास्त्रिन् m. N. pr. eines Gelehrten Opp. Cat. 1,3265.

नृसिंहशास्त्रिप्रकाशिका f. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

नृसिंहसरस्वती f. N. pr. eines Scholiasten.

नृसिंहस्तवराज m. Titel eines *Lobgesanges.*

नृसिंहस्तोत्र n. desgl. Opp. Cat. 1.

नृसिंहाश्रम m. N. pr. eines Mannes.

नृसिंहीय n. Nṛsiṁha's *Werk.*

नृसिंहोत्तरतापनी f. (Opp. Cat. 1) und °पनीय n. Titel einer Upanishad.

नृसिंहोदय m. Titel eines Werkes Cat. Wilson 212.

*नृसेन n. und * ना f. *ein Heer von Mannern.*

नृसोम m. *ein Mond unter den Mannern, ein ausgezeichneter Mann.*

नृहन् Adj. *Manner tödtend.*

नृहरि m. 1) *halb Mensch halb Löwe* (Vishṇu in seinem 4ten Avatâra). — 2) N. pr. eines Mannes.

नृ॒:प्रणेत्र Adj. *Manner führend.*

नेजण n. *spitzer Stab, Spiess, Gabel* oder *ein ähnliches Kochgeräthe.*

नेग m. Pl. *eine best. Schule des SV.*

नेजक m. *Wascher.*

नेजन n. *das Waschen.*

नेजनेष m. *ein best. den Kindern gefährlicher Unhold* Einschiebung nach RV. 10,184. Mân. Grhj. 2,18.

1. नेतृ Nom. ag. mit Acc. 1) *Führer, führend* RV. 10,126,6. — 2) *Zuführer, Darbringer.* — 3) Nomin. als 3te Person fut. *er wird führen* 39,5. 16.

2. नेतृ Nom. ag. 1) m. *a*) (mit Gen. oder am Ende eines Comp.) *Führer, Leiter, Lenker.* दण्डस्य *der den Stock führt, so v. a. Strafe verhängt.* *अश्वस्य ग्रामम् oder *ग्रामस्य *der das Pferd in's Dorf führt.* — *b*) *Heerführer* Varâh. Bṛh. 2,1. — *c*) *der Held eines Stückes.* — *d*) **Azadirachta indica* Râǵan. 9,7. — 2) f. नेत्री *a*) (mit Gen. oder am Ende eines Comp.) *Führerin, Leiterin, Lenkerin.* गृहकृत्यस्य Sây. zu RV. 1,48,5. अम्बुनेत्री (नदी) *Wasser führend.* — *b*) **Fluss.* — *c*) **Ader.* — *d*) *Bein. der Lakshmi.

नेतव्य Adj. 1) *zu führen, wegzuführen, abzuführen,* — *zu* oder *in* (Acc.) 139,15. 239,13. — 2) *anzuwenden* Çaṅk. zu Bâdar. 2,3,17. 3,3,12. — 3) *zu erforschen* Çaṅk. zu Bâdar. 2,3,15.

नेनी f. *das Hindurchziehen eines Fadens durch Nase und Mund* (als Selbstqual).

नेतृत्व n. *das Amt —, das Geschäft des Führers.*

नेतृमत् Adj. *das Wort* नेतृ *enthaltend.*

नेत्र 1) am Ende eines adj. Comp. (f. आ) *Führer, Leiter, Lenker.* — 2) m. N. pr. verschiedener Männer. — 3) n. *a*) (oxyt.) *Führung, Leitung.* — *b*) *Auge.* Am Ende eines adj. Comp. f. आ. — *c*) Bez. *der Zahl zwei.* — *d*) *der Strick, durch den der Butterstössel oder ein Brummkreisel in Bewegung gesetzt wird.* — *e*) *das Rohr an einer Klystierspritze; Pfeifenrohr* Kâraka 1,5. — *f*) *Schleier* R. 1,35,16. Ragh. 7,36. — *g*) *Wurzel* Kâd. 21,23. — *h*) **Wasser.* — *i*) **Fluss* Vîçva.

नेत्रक n. *Auge* Hemâdri 1,828,4.

*नेत्रकनीनिका f. *Augenstern.*

°नेत्रकार्मण n. *ein Zauber für die Augen von* Vikramâṅkaḱ. 8,2.

नेत्रकोश m. *Augapfel.*

नेत्रगोचर Adj. *im Bereich des Auges seiend.*

*नेत्रच्छद् m. *Augenlid.*

नेत्रज 1) Adj. *aus den Augen kommend.* — 2) *n. *Thräne.*

नेत्रजल n. *Thränen.*

नेत्रता f. Nom. abstr. von नेत्र *Auge.*

नेत्रत्रिभागपशस्त्रिन् m. N. pr. eines Autors.

नेत्रनिमिन् Adj. *die Augen küssend, sich auf die Augen legend* (Schlaf) Daçak. (1925) 2,128,3.

*नेत्रपर्यन्त m. *der äussere Augenwinkel* Râǵan. 18,25.

नेत्रपाक m. *Augenentzündung.*

*नेत्रपिण्ड m. 1) *Augapfel.* — 2) *Katze.*

*नेत्रपुष्करा f. *eine best. Schlingpflanze* Râǵan. 3,68.

नेत्रप्रणयिन् Adj. *Jmds* (Gen.) *Augen begehrend, so v. a. Jmd zu Gesicht kommend* Vikramâṅkaḱ. 9,90.

नेत्रप्रबन्ध m. = नयनप्रबन्ध.

नेत्रबन्ध m. *das Verbinden der Augen, das Spiel «blinde Kuh».*

*नेत्रभव m. und *नेत्रमल n. *Augenschmalz* Gal.

*नेत्रमोला f. *Andrographis paniculata* Râǵan. 3,64.

नेत्रमुष् Adj. *die Augen stehlend, so v. a. die A. fesselnd.*

*नेत्रयोनि m. 1) Bein. Indra's. — 2) *der Mond.*

नेत्ररञ्जन n. *Augensalbe.*

*नेत्ररुज् f. *Augenübel.*

1. नेत्ररोग m. *Augenkrankheit.*

2. नेत्ररोग Adj. *an den Augen leidend.* Nom. abstr. °ता f. *Augenkrankheit.*

*नेत्ररोगकृन् m. *Tragia involucrata* Râǵan. 9,48.

*नेत्ररोमन् n. *Augenwimper.*

नेत्रवस्ति m. *eine Klystierspritze mit einem Beutel.*

*नेत्रवस्त्र n. *Schleier.*

नेत्रवारि n. *Thränen.*

नेत्रविष् f. *Augenschmalz.*

नेत्रविष Adj. *in den Augen Gift habend.*

नेत्रस्तम्भ m. *das Starrwerden des Auges.*

नेत्रहारिन् Adj. *die Augen entzückend* Ind. St. 14,367.

नेत्रहित Adj. *den Augen zuträglich* Bhâvapr. 1,205.

नेत्राञ्जन n. *Augensalbe.*

नेत्रातिथि m. *zu Augen gekommen* Duûrtan. 19.

नेत्राभिष्यन्द् m. *das Triefen der Augen.*

नेत्रामय m. *Augenkrankheit.*

*नेत्राम्बु n. *Thränen.*

नेत्राम्भस् n. dass.

*नेत्रारि m. *Euphorbia antiquorum* Râǵan. 8,51.

*नेत्रिक n. *Spritze, Klystierspritze* oder *Löffel.*

नेत्रोत्सव m. *Augenfest, Augenweide.*

नेत्रोपमफल m. *Mandelbaum* Bhâvapr. 1,248.

*नेत्रौषध n. *Eisenvitriol* Râǵan. 13,82.

*नेत्रौषधी f. *Odina pinnata.*

नेत्र्य Adj. *den Augen dienlich* Bhâvapr. 1,179. 184.

1. नेद्, नेदति (गतिकर्मन्, कुत्सासंनिकर्षयोः). — Mit अति *überschäumen, überströmen.* v. l. auch Med.

2. नेद् Indecl. 1) *nicht* (verstärkt). नेत्तु *nicht* —, *keinesfalls aber* Çat. Br. 3,1,1,8. 4,2,1,7. 5,1,1,8. 6,2,2,39. Tândja-Br. 2,2,8. — 2) *damit nicht,* mit Conj., Imperat. oder Potent.

नेदय्, °यति *nahe bringen* Bhaṭṭ.

नेदिष्ठ 1) Adj. (f. आ) *a*) *der nächste, ganz in der Nähe stehend* Kap. 3,101. Abl. *aus nächster Nähe;* °म् Adv. *nächst, ganz nahe; zunächst, zuerst.* — *b*) *= निपुण. — 2) m. *a*) **Alangium hexapetalum.* — *b*) N. pr. eines Sohnes des Manu Vaivasvata.

नेदिष्ठतम Adj. *der allernächste.* °तमाम् Adv.

नेदिष्ठिन् Adj. *nächststehend, nächstverwandt.*

नेदीयंस् Adj. *näher, ganz nahe.* °यस् Adv.

नेदीयस्ता f. Nom. abstr. zu नेदीयंस्.

नेदीयोमरण Adj. *dem der Tod ganz nahe bevorsteht.*

नेय Adj. in अनेय.

*नेप m. 1) *Hauspriester.* — 2) *Wasser.*

नेपथ्य 1) (*m.) n. *Putz, Schmuck, Toilette, das Costüm des Schauspielers.* Am Ende eines adj. Comp. f. आ. — 2) n. *Ankleidegemach, der Raum hinter der Bühne.* Loc. *hinter der Bühne.*

नेपथ्यगृह n. *Ankleidegemach.*

नेपथ्यप्रयोग und नेपथ्यसंप्रयोग m. Pl. *Toilettenkunst.*

नेपथ्यसदन n. *ein Fest in vollem Costüm.*

नेपाल 1) m. *a*) N. pr. eines Volkes (Pl.) und Landes (Sg.). — *b*) **eine Art Zuckerrohr.* — 2) *f. ई *a*) *rother Arsenik.* — *b*) *der wilde Dattelbaum oder seine Frucht.* — 3) *n. *Kupfer.*

*नेपालक 1) n. *Kupfer* Râǵan. 13,19. — 2) f. °लिका *rother Arsenik* Râǵan. 13,50.

नेपालजा und °जाता f. *rother Arsenik.*

*नेपालनिम्ब m. *eine* Nimba-*Art* Râǵan. 9,17.

नेपालमाहात्म्य n. Titel eines Abschnitts im Skandapurâṇa.

नेपालमूलक n. *Rettig* Bhâvapr. 1,290.

नेम 1) Adj. *a) der eine, mancher;* wiederholt *der eine — der andere.* Einmal unbetont im ṚV. — *b)* am Anf. eines Comp. *halb.* — 2) m. *a) *Speise, Reis.* — *b) *Wall, das Fundament eines Walles;* vgl. नेमि 1) *e).* — *c) *Wurzel.* — *d) *die obere Seite.* — *e) *Grube.* — *f) *Grenze.* — *g) *Tanz* u. s. w. — *h) *Schelmerei.* — *i) *Abendzeit.* — *k) *Zeit.* — *l)* N. pr. eines Ṛshi. — 3) *n. *eine best. Zahl* (buddh.).

*नेमचन्द्र m. N. pr. eines Fürsten.

नेमधिति f. (nur Loc. °ता) 1) *Entzweiung, Streit.* — 2) Loc. *abgesondert, abseits.*

नेमनाथ m. N. pr. eines Mannes.

नेमत्रिष् Adj. etwa *der Führung folgend.* Nach Sâj. *unter Verbeugungen gehend* oder *Opfer darbringend.*

नेमशाक् m. N. pr. eines Mannes.

नेमादित्य m. desgl.

नेमि 1) f. *a) Radkranz.* An einem radähnlichen Altar Çulbas. 3,197. Auch *नेमी. — *b) Rund, Umkreis* überh. — *c) *Donnerkeil.* — *d) *eine best. Vorrichtung am Brunnen.* Auch नेमी. — *e) *das Fundament eines Walles* Gal.; vgl. नेम 2) *b).* — 2) m. *a) *Dalbergia ougeinensis.* — *b)* N. pr. α) eines Daitja. — β) eines Ćakravartin. — γ) des 22ten Arhant's der gegenwärtigen Utsarpiṇî.

नेमिकृष्ण m. N. pr. eines Fürsten VP.^{2} 4,197.

नेमिघोष m. *Rädergerassel.*

नेमिचक्र m. N. pr. eines Fürsten.

नेमिचरित्र n. Titel eines Werkes.

*नेमित m. N. pr. eines Fürsten.

नेमिधनि m. *Rädergerassel* Vens. 67,22. fg.

*नेमिन् m. = नेमि 2, *a)* und *b)* γ).

नेमिनाथ m. N. pr. wohl = नेमि 2) *b)* γ).

नेमिनिनद् m. *Rädergerassel.*

नेमिंधर m. N. pr. eines Gebirges.

नेमिपुराण n. Titel eines Ǵaina-Werkes Bühler, Rep. No. 622.

नेमिराजर्षिचरित्र n. Titel eines Werkes.

*नेमिवृत्त m. *Acacia Catechu* Dhanv. 1,8. Râǵân. 8,24.

नेमिवृत्ति Adj. *in Jmds* (Gen.) *Radspuren sich bewegend, sich ganz nach Jmd richtend* Ragh. 1,17.

नेय Adj. 1) *zu führen, — nach* (Loc.), *zu leiten, zu lenken, der sich belehren lässt.* दण्ड: *der Stock ist zu führen,* so v. a. *Strafe ist zu verhängen.* — 2) *zu ziehen* (eine Spielfigur). — 3) *zu bringen —, zu versetzen in* (einen Zustand u. s. w.); mit Acc. — 4) *zuzubringen, zu verbringen* (Zeit). — 5) *zu errathen, was erst errathen werden muss.*

*नेयपाल m. N. pr. eines Fürsten.

नेयार्थ und °क Adj. *dessen Sinn erst errathen werden muss,* ein best. Fehler des Ausdrucks. Nom. abstr. नेयार्थता f. und नेयार्थत्व n.

नेरणिवादार्थ m. Titel eines grammatischen Werkes Opp. Cat. 1.

नेरि m. oder f. *eine Art Tanz* S. S. S. 237.

नेरुङ्गल m. N. pr. eines Fürsten.

नेरेल्ल m. N. pr. eines Geschlechts.

*नेल, *नेलु und *नेवल्ल m. *eine best. Zahl* (buddh.).

*नेष्, नेषते (गतौ).

नेष, nur Instr. Pl. vom Superl. नेषतमैस् so v. a. *mit der besten Führung.*

नेषणि Loc. Infin. debendi zu 1. नी.

नेष्ट Adj. *nicht erwünscht, widerwärtig, ungünstig.*

नेष्टर् Nom. ag. *einer der Hauptpriester beim* Soma-*Opfer; derjenige, welcher die Gattin des Opfernden herbeiführt und die* Surâ *zubereitet.*

नेष्टपोतारौ Nom. m. Du. *der* Neshṭar *und der* Potar.

नेष्टु m. *Erdkloss.* नेष्टु: पांसुपिण्ड: Nilak.

*नेष्टोद्गातारौ Nom. m. Du. *der* Neshṭar *und der* Udgâtar.

नेष्ट्र n. 1) *das* Soma-*Gefäss des* Neshṭar. — 2) *das Amt des* Neshṭar.

नेष्ट्रीय Adj. (f. आ) *dem* Neshṭar *gehörig, ihn betreffend* u. s. w.

नैक Adj. (f. आ) *mehr als einer, mancher;* Pl. *verschiedene, zahlreiche.*

नैकचर Adj. *in Schaaren herumziehend, in Gesellschaft lebend* (Thier).

नैकटिक Adj. *in der Nähe wohnend, benachbart* Harshaḱ. 196,21. Bhaṭṭ.

नैकट्य n. *Nähe, Nachbarschaft.*

*नैकत 1) Adj. von 2). — 2) f. ई N. pr. eines Dorfes.

नैकदृश् m. N. pr. eines Sohnes des Viçvâmitra.

नैकद्रव्योच्चयवत् Adj. *mit einer Fülle verschiedener Güter ausgestattet* MBh. 13,30,17.

नैकधा Adv. *vielfach, in vielfache Theile, nach verschiedenen Seiten.*

नैकपुट Adj. *mehrfache Lücken zeigend, zerrissen* (Wolken) Varâh. Bṛh. S. 28,15.

नैकपृष्ठ m. Pl. N. pr. eines Volkes MBh. 6,9,41.

*नैकभेद Adj. *verschiedenartig.*

नैकमाय Adj. *mannichfache Blendwerke anwendend* MBh. 12,98,58.

नैकरूप Adj. (f. आ) *mannichfache Formen habend.*

नैकर्षि m. N. pr. eines Mannes; Pl. *sein Geschlecht.*

नैकवर्ण Adj. *verschiedenfarbig* MBh. 3,64,37.

नैकविकल्प Adj. *verschiedenartig* Daçak. 51,2.

नैकविध Adj. dass. 220,8.

नैकशस् Adv. *zu wiederholten Malen, oft.*

नैकशस्त्रमय Adj. *aus einer Menge von Geschossen bestehend.*

नैकषी f. N. pr. der Mutter Râvaṇa's Agni-P. 11,2. 3. Vgl. निकष 2).

*नैकषेय m. *ein* Rakshas.

नैकात्मन् Adj. *verschiedene Naturen habend* (Çiva).

नैकिनी f. *eine besondere Art die Trommel zu schlagen* S. S. S. 194.

नैकृतिक Adj. *unredlich, hinterlistig, verworfen, gemein* (Person).

नैकृतिन् Adj. dass. Varâh. Bṛh. 19,2.

नैखान्य Adj. *was dem Eingraben unterliegt.*

नैगम 1) Adj. (f. ई) *a) die vedischen Citate betreffend.* — *b) den* Veda *betreffend, darauf bezüglich, darin vorkommend, vedisch.* — 2) m. *a) ein* Veda-*Erklärer.* — *b) *eine* Upanishad. — *c) Mittel, Weg.* — *d) *kluges Benehmen* (नय). — *e) Städter.* — *f) Handelsmann.* — *g)* N. pr. eines alten Lehrers.

नैगमिक Adj. *dem* Veda *eigenthümlich.*

नैगमेय m. *eine Form des* Skanda, die aber auch als Sohn und Spielkamerad desselben aufgefasst wird.

नैगमेष m. *ein best. den Kindern gefährlicher Dämon mit einem Widderkopfe* Hemâdri 1,626,11. 15. 17.

नैगुत Adj. *Besieger der* Nigut.

नैगेय m. Pl. *eine best. Schule des* SV. Ârsh. 47,12.

नैघण्टुक 1) Adj. *gelegentlich erwähnt, nebenher gehend.* — 2) n. *Wörterverzeichniss,* insbes. *des bekannten vedischen Glossars* MBh. 12,342,88.

*नैचक्य m. Patron von निचक.

नैचाशाख n. 1) *niedriges Gesindel;* nach Sâj. Adj. *niederen Stämmen angehörig.* — 2) *N. pr. einer Stadt.

*नैचिक 1) n. *Stierkopf.* — 2) f. ई *eine schöne Kuh.*

*नैचित्य m. *ein Fürst der* Nikita.

नैचुदार Adj. *aus dem Baume* Nikudâra *gemacht.*

नैचुल Adj. *von der Barringtonia acutangula kommend.*

नैज Adj. *eigen, sein* Comm. zu Njâsam. 5,3,19.

नैत्रमेष Adj. *dem* Neǵamesha *geweiht* Mân. Gṛhs. 2,18.

नैतन्यव m. Sg. und Pl. N. pr. einer Oertlichlichkeit an der Sarasvatî.

नैतुण्डि m. Patron.

नैतोशि Adj. etwa *spendsam*.

*नैत्य 1) Adj. *was beständig* oder *regelmässig geschieht*. — 2) n. *Beständigkeit*.

नैत्यक 1) Adj. *was stets —, regelmässig* (nicht bloss bei besonderen Veranlassungen) *zu thun ist, stets wiederkehrend, sich stets wiederholend*. — 2) n. *die einem Idol regelmässig dargebrachte Speise* MBh. 3,84,105.

*नैत्यशब्दिक Adj. von नित्य + शब्द.

नैत्यिक Adj. = नैत्यक 1).

नैदाघ 1) Adj. (f. ई) *sommerlich*. — 2) m. *Sommerzeit*.

नैदाघिक und नैदाघीय Adj. *dem Sommer eigenthümlich, sommerlich*.

नैदान m. *Etymolog.*

नैदानिक m. *Patholog.*

नैदेशिक m. *Diener, Bote*.

नैधन 1) Adj. *a) am Ende stehend*. — *b) dem Tode unterworfen, vergänglich*. — *c) zum Tode in Beziehung stehend, einem Todten geltend* (Feuer). गृह n. in der Astrol. *das Haus des Todes, das 8te Haus*. — *d) Jmd* (Gen.) *den Tod bringend*. — 2) n. *a) Unteryang, Tod*. — *b)* in der Astrol. *das 8te Haus*.

नैधान Adj. (f. ई) *durch Hineinlegen verschiedener Gegenstände bezeichnet* (Grenze).

*नैधान्य n. Nom. abstr. von निधान gaṇa ब्राह्मणादि in der Kâç.

*नैधेय m. Patron. von निधि.

नैध्रुव m. Patron. von निध्रुव. Auch Pl.

नैध्रुवि m. desgl.

नैनार m. N. pr. eines Gelehrten.

*नैप Adj. (f. ई) *von der Nauclea Cadamba kommend*.

नैपथ्यसवन n. v. l. für नेपथ्य°.

नैपातिक Adj. *nur beiläufig erwähnt*.

नैपातिय n. Name verschiedener Sâman Âsu. Br.

*नैपात्य n. Nom. abstr. von निपात.

नैपाल 1) Adj. (f. ई) *nepalesisch*. — 2) m. *a) eine Art Zuckerrohr*. — *b) *eine* Nimba-*Art* Râǵan. 9,17. — 3) f. ई *a) rother Arsenik* Madanav. 52,24. — *b) ein best. Pflanze*. Nach den Lexicographen *arabischer Jasmin, Jasminum Sambac, Nyctanthes arbor tristis* und *die Indigopflanze*.

*नैपालिक n. *Kupfer*. Vgl. नेपालक 1).

नैपालीय Adj. *nepalesisch*. °देवता f. *eine best. Gottheit*, °देवताकल्याणपञ्चविंशतिका f. Titel eines buddh. Werkes.

नैपुण n. 1) *Geschicklichkeit, — zu* (Infin.), *Kunstfertigkeit, Erfahrenheit, — in* (Gen. oder im Comp. vorangehend). Auch Pl. — 2) *Vollständigkeit, das Ganze*. Instr. *vollständig, ganz genau*.

नैपुण्य n. = नैपुण 1) und 2).

*नैप्य m. Patron. von नीप.

*नैबद्धक Adj. von निबद्ध.

नैबिड्य n. 1) *Dichtigkeit, ein ununterbrochenes Nebeneinanderliegen*. — 2) *eine best. Eigenschaft eines geblasenen Tones*.

नैबुक *die beim Vollmond gebräuchlichen Riten*.

नैभृत्य n. *Verschwiegenheit*. Vgl. अ° (Nachtr. 3).

*नैमग्नक Adj. von निमग्न.

*नैमन्त्रणक n. *Gastgelage*.

*नैमय m. *Handelsmann*.

*नैमित्त 1) Adj. *die Zeichen betreffend, — erklärend*. — 2) m. *Zeichendeuter*.

नैमित्तिक 1) Adj. (f. ई) *a) aus einer Ursache entstehend, bewirkt*; Subst. *Wirkung*. — *b) mit einem bestimmten Anlass verbunden, durch eine bestimmte Veranlassung hervorgerufen, eventuell, zufällig*. In Comp. mit काम्य° und नित्य° f. आ. Nom. abstr. °त्व n. — 2) m. *Zeichendeuter, Wahrsager* 223,23.

नैमित्तिकप्रयोग m. Titel eines Werkes.

नैमिश n. = नैमिष 1) einmal Buâg. P. ed. Bomb.

नैमिशीय m. Pl. = नैमिषीय 2) Tândja-Br.

*नैमिश्रि m. Patron. von निमिश्र.

नैमिष 1) n. N. pr. einer geheiligten Waldgegend (नैमिषारण्य n.) und der darin gelegenen Badeplätze. — 2) m. Pl. *die Bewohner dieses Waldes*.

नैमिषकुञ्ज m. N. pr. eines Tîrtha MBh. 3,83,109.

नैमिषायन Adj. *in* Naimisha *lebend*.

*नैमिषि m. Patron. von निमिष.

नैमिषीय 1) Adj. *zu* Naimisha *in Beziehung stehend, dort sich befindend, — stattfindend*. — 2) m. Pl. *die Bewohner von* Naimisha. — 3) n. Titel eines Werkes.

नैमिषेय Adj. *in* Naimisha *sich aufhaltend*.

नैमिष्य m. Pl. = नैमिषीय 2).

*नैमेय m. *Tausch*.

नैम्ब Adj. *an der Azadirachta indica befindlich* (Blatt).

नैयग्रोध 1) Adj. *von der Ficus indica kommend, daraus gemacht* u. s. w. — 2) *n. *die Frucht der Ficus indica*.

*नैयङ्कव Adj. *von der Gazelle* न्यङ्कु *stammend*.

नैयत्य n. 1) *das Bestimmtsein, Feststehen* Comm. zu Çâṇḍ. 36,5. — 2) *Nothwendigkeit, Erforderniss* Râǵat. 7,1445 (श्रमाध्यं सो zu lesen). 8,494. — 3) **Selbstbeherrschung*.

नैयमिक Adj. *bestimmt, festgesetzt, vorgeschrieben* Âpast. (fälschlich नैट्यमिक).

*नैयाय Adj. *über den* Njâja *handelnd, ihn erklärend*.

नैयायिक 1) Adj. *zum* Njâja *in Beziehung stehend*. — 2) m. *ein Anhänger des* Njâja.

*नैयायिक Adj. = न्यायमधीते वेद वा.

*नैय्यग्रोध Adj. fehlerhaft für नैयग्रोध 1).

नैट्यमिक Adj. fehlerhaft für नैयमिक.

नैट्यायिक Adj. fehlerhaft für नैयायिक.

नैरञ्जना f. N. pr. eines Flusses (Niladjan).

नैरन्तर्य n. 1) *Ununterbrochenheit*. Instr. *ununterbrochen, beständig*. — 2) *unmittelbares Folgen*.

नैरपेक्ष 1) Adj. = निरपेक्ष. — 2) n. = नैरपेक्ष्य 1). — Wohl fehlerhaft.

नैरपेक्ष्य n. 1) *Abwesenheit aller Rücksicht, Gleichgültigkeit*. — 2) *vollständige Unabhängigkeit von etwas Anderm* Nâjam. 1,1,24. Comm. zu 2,1.

*नैरयिक m. *Höllenbewohner*.

नैरर्थ्य n. *Sinnlosigkeit*.

नैराकाङ्क्ष्य n. *das Nichtbedürfen einer Ergänzung* Çaṁk. zu Bâdar. 3,3,58.

नैरात्म n. fehlerhaft für नैरात्म्य Lalit. 178,9 (Gâthâ).

नैरात्म्य n. Nom. abstr. von निरात्मन् Lalit. 10,2.

नैराश्य n. *der Zustand dessen, der sich keiner Hoffnung mehr hingiebt, Hoffnungslosigkeit, Verzweiflung, — an* (प्रति oder im Comp. vorangehend).

नैरास्य m. *ein best. über Waffen gesprochener Zauberspruch*.

नैरुक्त 1) Adj. *a) auf der Etymologie beruhend, etymologisch erklärt*. — *b) *das* Nirukta *betreffend, dasselbe erklärend*. — 2) m. *ein Kenner der Etymologie, der wahren Bedeutung der Wörter*.

*नैरुक्तिक m. = नैरुक्त 2).

नैरुज्य n. *Gesundheit*.

नैरूक्तिक Adj. *ausreinigend* (Klystier).

नैर्ऋत 1) Adj. (f. ई) *a) der* Nirṛti *gehörig, geweiht* u. s. w. — *b) südwestlich, nach Süden gerichtet*. — *c) den* Rakshas *gehörig*. — *d) auf das Mondhaus* Nairṛta *bezüglich*. — 2) m. *a) ein Kind der* Nirṛti, *Unhold, Dämon,* Rakshas. — *b)* N. pr. *α) *des Welthüters im Südwesten*. — *β)* Pl. *eines Volkes*. — *γ) eines* Rudra. Richtig निर्ऋति. — 3) f. ई *a) Südwest*. — *b)* Bein. der Durgâ. — 4) n. *das Mondhaus* Mûla.

नैर्ऋति m. 1) N. pr. eines Unholdes. — 2) *ein Rakshas.

नैर्ऋतेय Adj. (f. या) *von der Nirṛti abstammend.*

नैर्ऋत्य Adj. 1) *zur Nirṛti in Beziehung stehend, ihr geweiht* Jâṅ. 3,280 (नैर्ऋत्यं स वि° zu lesen). — 2) *südwestlich.*

नैर्गन्ध्य n. *Geruchlosigkeit, Abwesenheit eines Geruchs.*

1. नैर्गुण्य n. 1) *Qualitätslosigkeit.* — 2) *das Nichtbesitzen von Vorzügen.*

2. नैर्गुण्य Adj. *zu keiner Qualität in Beziehung stehend.*

नैर्घृण्य n. *Hartherzigkeit.*

नैर्झर Adj. *an Wasserfällen zu finden, zu einem W. gehörig* Bâlar. 168,19.

नैर्दृश्य n. *das Ueberstehen der kritischen zehn ersten Tage beim Neugeborenen;* daher überh. *das Ueberstehen einer gefährlichen Zeit* oder *eines schlimmen Einflusses.*

नैर्देशिक Adj. (f. ई) zu निर्देश 2).

नैर्धन्य n. *Besitzlosigkeit, Armuth.*

(निर्बाध्य) नैर्बाधिंय Adj. = निर्बाध्य.

नैर्भृत MBu. 5,1492 fehlerhaft für निर्भृत.

नैर्मल्य n. *Fleckenlosigkeit, Unbeflecktheit, Ungetrübtheit* (eig. und übertr.).

नैर्याणिक Adj. (f. ई) 1) *über die Art und Weise, wie Jmd seinen Tod findet, handelnd* Varâh. Bṛh. 25 (23) in der Unterschr. — 2) *zur Erlösung führend* Lalit. 562,4.6. Nom. abstr. °ता f. Vgl. निर्याणिक.

नैर्लज्ज्य n. *Schamlosigkeit.*

नैर्वाणिक Adj. (f. ई) *wo das* (buddh.) Nirvâṇa *stattfindet* Kâraṇḍ. 65,9. 66,19. 67,6.

नैर्वाहिक Adj. *zum Hinausführen dienend.* द्वार n. *Schleuse.*

नैर्ह्रस्त Adj. *für handlose* (Dämonen) *dienend* (ein magisches Geschoss).

नैलकण्ठीय Adj. *von* Nîlakaṇṭha *verfasst* MBu. in den Unterschriften am Ende eines Buches.

*नैलायनि m. Patron. von नील.

*नैलीनक Adj. von निलीन.

नैल्य n. *das Dunkelblausein.*

*नैवकि und *नैवति m. Patron.

नैवसंज्ञानासंज्ञायतन n. *der Ort, wo es gar kein Bewusstsein* (नैवसंज्ञा) *und auch kein Nichtbewusstsein* (न-असंज्ञा) *giebt* Lalit. 306,5. 307,6.

नैवसंज्ञासमाधि m. *eine Meditation ohne Bewusstsein.*

नैवसंज्ञिनैवासंज्ञिन् Adj. *ohne alles Bewusstsein und (oder) nicht ohne alles Bewusstsein* Vâgrakkh. 20,18. 19 (gedr. नैव संज्ञिनो नासंज्ञिनः).

*नैवाकव Adj. von निवाकु.

*नैवाकवि m. Patron. von निवाकु.

*नैवाकवीय Adj. von नैवाकव.

*नैवातायन Adj. von निवात.

नैवाभिगमन n. *gar kein Beischlaf* Spr. 3960.

नैवार Adj. *in wildem Reis bestehend, daraus bereitet.*

नैवासिक Adj. *den Wohnort bezeichnend* (Suffix).

नैविद् Adj. (f. ई) *mit einer* Nivid 2) *versehen.*

नैवेद्य n. *eine Darbringung von Speisen an ein Idol.*

*नैवेश Adj. von निवेश.

नैवेशिक n. *was zur Einrichtung eines Hauses gehört, Hausgeräthe.*

*नैव्य n. Nom. abstr. von निव gaṇa ब्राह्मणादि in der Kâç.

नैश Adj (ई) *nächtlich, in der Nacht geschehend, in d. N. wahrzunehmen, *in d. N. schreiend, *in d. N. studirend.*

नैशाकर Adj. (f. ई) *vom Monde kommend* u. s. w.

नैशिक Adj. (f. ई) *in der Nacht erfolgend, *in d. N. schreiend, *in d. N. studirend.*

*नैश्चित्य n. 1) *Entschlossenheit.* — 2) *das Beschlossensein, Bestimmtheit.* — 3) *a fixed festival, as a birth, investiture, marriage etc.*

नैश्चिन्त्य n. *Freisein von Sorgen.*

*नैश्य n. Nom. abstr. von निश्र.

नैश्रेयस ungenaue Schreibart für नैःश्रेयस.

नैश्वास Titel eines Werkes.

नैःश्रेयस 1) Adj. (f. ई) *zum Heile —, zur Glückseligkeit führend.* — 2) n. N. pr. eines Waldes in Vishṇu's Welt.

नैःश्रेयसिक Adj. = नैःश्रेयस 1).

*नैष m. N. pr. eines Landes Mahâbh. 4, 61, *a.*

नैषदिक Adj. *sitzend,* d. i. *die liegende Stellung vermeidend.*

नैषध 1) m. *a) eine best. Körnerfrucht. — b) ein Fürst der* Nishadha, insbes. von Nala gebraucht. — *c)* Pl. N. pr. eines Volkes, = निषध. Auch Name einer Dynastie. — 2) n. Titel eines Kunstepos.

नैषधक m. *eine best. Körnerfrucht.*

नैषधचरित n. = नैषध 2).

नैषधानन्द n. Titel eines Schauspiels Hall in der Einl. zu Daçar. 30.

नैषधीय und °चरित n. = नैषध 2).

नैषद्य 1) Adj. *den* Nishadha *eigenthümlich.* — 2) *ein Fürst der* Nishadha.

नैषाद 1) Adj. (f. ई) *zu den* Nishâda *gehörig.* — 2) m. *a) ein Mann vom Volke der* Nishâda. — *b)* Pl. N. pr. = निषाद.

*नैषादक n. = निषादेन कृतम् (संज्ञायाम्).

*नैषादकर्षुक Adj. von निषादकर्षू.

*नैषादकि und *नैषादायन m. Patron. von निषाद.

नैषादि m. *ein Fürst der* Nishâda.

नैषिध m. Bein. des Naḍa. Vgl. नैषध 1) *b*.

नैषेधिकी f. *das Sichbemerklichmachen* (um Jmd nicht zu überraschen) Hem. Par. 1,452. 12,175. 13,61.

1. नैष्कर्म्य n. *Unthätigkeit, das Aufgeben aller Werke.*

2. नैष्कर्म्य Adj. (f. या) *zum Aufgeben aller Werke in Beziehung stehend.*

नैष्कर्म्यसिद्धि f. Titel eines Werkes.

*नैष्कशतिक Adj. *hundert* Nishka *enthaltend.*

*नैष्किक 1) Adj. *einen* Nishka *werth* u. s. w. — 2) m. *Münzmeister.* — 3) f. ई *Münzstätte* Gal.

नैष्किंचन्य n. *Besitzlosigkeit, Armuth.*

नैष्कृतिक Adj. M. 4,196. Bhag. 18,28 falsche Lesart für नैकृतिक.

*नैष्क्रमण Adj. *was bei der Ceremonie des ersten Ausganges eines Kindes gereicht wird* oder *zu thun ist.*

नैष्ठिक (नैःष्ठिक) Adj. (f. ई) 1) *den Schluss bildend, der letzte.* — 2) *definitiv, entschieden, feststehend, ausgemacht.* — 3) *den Schluss bildend,* so v. a. *der höchste, vollendet, vollkommen.* n. Pl. *das Höchste, das Vollkommenste.* °सुन्दर Adv. *vollkommen schön.* — 4) *vollkommen vertraut mit* (im Comp. vorangehend). — 5) *der ewige Keuschheit gelobt hat.*

नैष्ठुर्य n. *Rauhheit, Härte* (in übertr. Bed.) Spr. 7808.

नैष्फल्य n. *Fruchtlosigkeit, Vergeblichkeit, Wirkungslosigkeit* Kap. 5,17.

*नैष्य Adj. von नेष Mahâbh. 4,61,*a.*

नैःष्ठिक s. नैष्ठिक.

नैसर्ग Adj. *natürlich.*

नैसर्गिक Adj. 1) *angeboren, ursprünglich, natürlich.* — 2) *was abgeworfen —, abgelegt wird* (buddh.).

नैसर्गिकदशक n. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

*नैसर्प m. *einer der 9 Schätze bei den* Gaina.

*नैस्त्रिंशिक Adj. *mit einem Schwert bewaffnet.*

नैस्नेक्य und नैस्स्य n. nachlässige Schreibart für नैःस्नेक्य und नैःस्स्य.

नैःस्नेक्य n. *Mangel an Liebe.* — *Zuneigung.*

नैःस्पृह्य n. *kein Verlangen nach Etwas* Spr. 7684.

नैःस्वभाव्य n. Nom. abstr. von निःस्वभाव.

नैःस्व्य n. *Besitzlosigkeit, Armuth.*

नैहार Adj. *von Nebel herrührend.*

नौ Adv. *und nicht;* später auch einfach *nicht.*

*नौटी f. gaṇa गौरादि.

नौण m. N. pr. eines Kaufmanns.

नौन् Adv. *beinahe, fast.*

नौत्पादित Adj. *nicht erzeugt.* Nom. abstr. °त्व n. VP.² 1,31, N., Z. 9.

नौद m. *das Fortstossen* Vop. in Duâtp. 32,132.

नौदन 1) Adj. *vertreibend, verscheuchend.* — 2) n. *a) das Stossen, Anstossen.* — *b) das Fortstossen, Forttreiben.* — *c) Anstoss, Impuls.*

°नौदिन् Adj. *vertreibend, verscheuchend.*

नौधस् m. 1) N. pr. eines Ṛshi. — 2) RV. 1,124, 4 von unbekannter Bed.

नौधा Adv. *neunfach.*

नौन N. pr. 1) m. eines Mannes. — 2) f. आ einer Frau.

नौनक m. N. pr. eines Mannes.

नौनरथ m. desgl.

नौनव Adj. *tönend, schallend.*

नौपस्थातर् Nom. ag. und नौपस्थायिन् Adj. *sich nicht einstellend* (vor Gericht).

1. नौ Acc., Dat. und Gen. Du. des Pronomens der 1sten Person.

2. नौ f. 1) *Schiff, Boot, Nachen.* — 2) *eine best. Erscheinung am Monde.* — 3) *eine best. Constellation.* — 4) *Rede.

3. *नौ Adv. mit भू *zum Schiffe werden.*

नौक 1) am Ende eines adj. Comp. (f. आ) = नौ 1). — 2) f. आ *a) ein kleines Schiff, Nachen* 177,22. — *b) der Roche* oder *Thurm im Schachspiel.* — *c)* Titel verschiedener *Commentare* Opp. Cat. 1.

नौकर्णधार m. *Steuermann.* Auch uneig. wie *gubernator* Kâd. 62,12.

नौकर्णी f. N. pr. einer der Mütter im Gefolge Skanda's.

नौकर्मन् n. *die Beschäftigung —, das Gewerbe des Schiffers.*

नौकक Kathâs. 62,188 fehlerhaft für अनौकक.

नौकाकृष्ट n. *eine best. vortheilhafte Stellung im Spiel* Katurâṅga.

*नौकादण्ड m. *Ruder.*

नौकाप m. Pl. *eine best. Schule.* नैगेय v. l.

नौचर Adj. *zu Schiffe gehend;* m. *Schifffahrer.*

नौनीविक m. *Schiffer, Bootsmann.*

*नौतार्य Adj. *schiffbar.*

*नौदण्ड m. *Ruder.*

नौधस 1) m. Patron. des Ekadjû. — 2) n. Name eines Sâman.

नौधसश्येत n. Name eines Sâman. °योनि n. Du. Name zweier Sâman Âṛsh. Br.

नौबन्धन n. N. pr. der höchsten Spitze des Himavant. °माहात्म्य n. Bühler, Rep. No. 69.

नौयान n. *Schifffahrt.*

नौयायिन् Adj. *zu Schiffe —, zu Boote fahrend.*

नौलिक n. und नौली f. *eine best. Selbstqual.*

*नौवाह m. *Schiffsführer, Kapitän, Steuermann.*

नौव्यसन n. *Schiffbruch.*

*नौषेचन n. gaṇa मुषामादि.

(न्य) निम्र् AV. 11,7,4 von unbekannter Bed.

न्यक् s. u. न्यञ्च्.

*न्यकारुका f. fehlerhaft für अन्यकारुका.

न्यक्कार m. *Erniedrigung, Demüthigung, Geringschätzung.*

न्यक्कृति f. dass. Bâlar. 38,11. Pañkâd.

न्यंक्त s. u. अञ्ज् mit नि.

न्यंक्ष s. u. अच् mit नि.

*न्यङ्क 1) Adj. *a) niedrig.* — *b) all, sämmtlich.* — 2) m. *a) Büffel.* — *b)* Bein. Paraçurâma's. — 3) n. *a) Gesammtheit.* — *b) Gras.*

न्यङ्भाव m. 1) *das Nachuntengehen.* Instr. als Umschreibung von नि. — 2) *das Versunkensein —, Vertieftsein in* (Loc.). — 3) *Geringschätzung.*

न्यङ्भावन n. *das Erniedrigen, Demüthigen.*

न्यङ्भावयितर् Nom. ag. *Erniedriger, Demüthiger.*

न्यग्रोध, निम्रग्रोध 1) m. *a) Ficus indica.* — *b) *Prosopis spicigera* oder *Mimosa Suma,* = *विषपर्णी und *मोकन oder *मोकना. — *c) Faden, das Längenmaass der ausgestreckten Arme.* — *d)* N. pr. α) eines Sohnes des Kṛshṇa. — β) eines Sohnes des Ugrasena. — γ) *eines Brahmanen, Dorfes und Klosters (buddh.). — 2) f. आ (Karaka 7,12) und *ई *Salvinia cucullata* oder *eine andere Pflanze* Dhanv. 1,86. Râgân. 4,138. — 3) *f. ई *a)* = वृषपर्णी und मोकन oder मोकना.

न्यग्रोधक 1) *Adj. von न्यग्रोध 1) *a).* — 2) m. N. pr. eines Sohnes des Ugrasena. — 3) *f. °धिका *Salvinia cucullata* Râgân. 3,54.

न्यग्रोधपरिमण्डल 1) Adj. *einen Faden im Umfange habend.* — 2) *f. आ Bez. *eines bes. gebauten Frauenzimmers.*

न्यग्रोधपाद् m. N. pr. eines Mannes.

*न्यग्रोधिक und *न्यग्रोधिन् Adj. von न्यग्रोध 1) *a).*

न्यङ्क m. Du. Bez. *bestimmter Theile des Wagens.*

न्यङ्कु m. 1) *eine Gazellenart.* — 2) = न्यङ्क. — 3) *N. pr. eines Muni und eines Kâkravartin.

*न्यङ्कुभरुक m. *Bignonia indica.*

न्यङ्कुशिरस् Adj. ककुम्मिच्.

न्यङ्कुसारिणी Adj. f. बृहती *ein best. Metrum.*

न्यङ्कूतक m. N. pr. eines Mannes.

न्यङ्क्ष m. (nach den Commentatoren n. = चिह्न. लिङ्ग) 1) *etwas Anklebendes, hängen Bleibendes* TBr. 3,7,6,20. Uebertr. so v. a. *was sich* (unberechtigt) *anhängt* oder *eindrängt.* सोमस्य so v. a. *ein sogenannter* Soma. Am Ende eines adj. Comp. (f. आ) in der Bed. *wobei beiläufig — erwähnt wird.* — 2) *Anzüglichkeit, Stichelei.* अश्लीलं न्यङ्क्षसंयुतम् Nârada 15,3. न्यङ्क्षमश्लीलम् Comm. zu Vishṇus. 5,33; also als Adj. gefasst.

न्यङ्क्षना f. = न्यङ्क्ष 2) Vishṇus. 5,33.

न्यच्छ n. *Muttermal.*

न्यंच्, निम्रच् 1) Adj. (schwach नीच्, f. नीची) *a) nach unten gerichtet, abwärts gehend, — gewandt.* — *b) gesenkt, tief* (vom Tone). — 2) न्यक्, निम्रक् Adv. *a) abwärts, hinunter.* Mit कर् *Jmd seine Ueberlegenheit fühlen lassen, demüthigen, mit Geringachtung behandeln, nicht beachten* (Worte) 128,20. *Jmd demüthigen,* so v. a. *übertreffen, überstrahlen* 130,6. Mit भू *sich erniedrigen, sich demüthigen, sich unterthänig benehmen.* Mit dem Caus. von भू so v. a. mit कर्. — *b) im Süden* RV. 8,4,1. 28,3. 63,1.

न्यञ्चन, निम्रञ्चन 1) n. *a) Einbiegung, Vertiefung.* — *b) Schlupfwinkel.* — *c) ein bestimmtes an einem Strick angebrachtes Zeichen* Çulbas. 1,33.43. — 2) f. ई *Schooss.*

न्यञ्जलिका f. *ein nach unten gerichteter* Añgali.

न्यत्तेन Instr. Adv. *in der Nähe, in die N., — von* (Gen. oder im Comp. vorangehend). Nach dem Comm. zu R. *hinter.*

*न्यय m. 1) *Untergang.* — 2) *Abnahme.*

(न्ययन) निम्रयन n. *Eingang* oder *Sammelplatz.*

न्यर्ण Adj. *wasserlos* Çâṅkh. Çr. 13,29,3.

न्यर्ष s. u. अर्ष् mit नि.

(न्यर्थ) निम्रर्थ n. *Verderben, Untergang, das Fehlschlagen.*

न्यर्बुद, निम्रर्बुद n. *hundert Millionen.*

(न्यर्बुदि) निम्रर्बुदि m. N. pr. eines göttlichen Wesens.

न्यवग्रह n. *der unbetonte Vocal am Ende des vorderen Gliedes in einem Compositum.*

न्यसन n. 1) *das Stellen, Anordnen* oder *Hinschreiben.* — 2) *das Vorbringen, zur Sprache Bringen* 250,3.

न्यसनीय Adj. *hinzustellen* Agni-P. 41,16.

न्यस्तक Adj. (f. निम्रस्तिकी) *eingesteckt* AV. 6, 139,1.

न्यस्तदण्ड Adj. *der den Stock niedergelegt hat*, so v. a. *Niemand zu nahe tretend, — seine Gewalt fühlen lassend, friedlich* 93,27. MBh. 9,50,2.

न्यस्तव्य Adj. *niederzulegen* Vâstuv. 617. *hinzustellen* Hemâdri 1,374,14.

न्यस्तशस्त्र Adj. 1) *der die Waffen niedergelegt hat.* — 2) *gegen Niemand Gewalt brauchend, Niemand Etwas zu Leide thuend, friedlich.* Beiw. der Manen; daher m. Pl. = **Manen.*

न्यस्तार्त्विज्य Adj. *wobei die* Ṛtvig *ihr Amt niedergelegt haben* Çâṅkh. Çr. 5,1,10.

न्यस्तिकी s. न्यस्तक.

न्यस्य Adj. 1) *niederzulegen.* — 2) *hinzustellen* Agni-P. 41,16. — 3) *anzusetzen —, anzustellen an* (Loc.).

न्यक्क, निम्रक्क *der sinkende Tag.* Nur Loc.

**न्याक्य* n. *gerösteter Reis.*

**न्याग्रोधमूल* und **°मूलिक* Adj. *auf den Wurzeln einer Ficus indica wachsend.*

**न्याङ्कव* Adj. = नैयङ्कव.

न्याचम् Absol. *niedersenkend* Çat. Br. 3,3,2, 14. fgg.

**न्याद्* m. *Speise, Nahrung* Râgân. 20,74.

न्याय, निम्राय (25,18) m. 1) *Norm, Regel, Grundsatz, Maxime, Axiom, feste Regel, Methode* 257, 21. — 2) *Art und Weise.* °न्यायेन, °न्यायात् und °न्याय° *nach der Weise von.* — 3) *die rechte, gehörige Art und Weise, Gebühr.* न्यायेन, न्यायतस् und न्याय° *auf rechtmässige —, auf gehörige Weise, wie es sich gebührt.* — 4) *Rechtshandel.* — 5) *Schlichtung eines Rechtshandels, Entscheidung, Urtheilsspruch.* — 6) *logischer Beweis, — Schluss, Syllogismus.* — 7) *die Logik, das* Njâja-*System des* Gotama. — 8) **न्यायम्* nach einem Verbum fin. als Ausdruck des *Tadels* oder der *Wiederholung.*

न्यायकणिका f., न्यायकन्दली f. (Bühler, Rep. No. 384), न्यायकरण्ड n., न्यायकलानिधि m., न्यायकलाप m. (Opp. Cat. 1), न्यायकलिका f. (Bühler, Rep. No. 385), न्यायकल्पलतिका f., न्यायकुतूहल n., न्यायकुलि m. oder n. (Opp. Cat. 1), न्यायकुसुमाञ्जलि m. und °कारिका f. (Bühler, Rep. No. 389) Titel von Werken.

**न्यायकोकिल* (?) m. N. pr. eines buddh. Lehrers.

न्यायकौमुदी f. (Opp. Cat. 1.), न्यायकौस्तुभ m. oder n., न्यायक्रोड m. (Opp. Cat. 1.), न्यायचन्द्रिका f. (ebend.), न्यायचिन्तामणि m. (Weber, Lit.), न्यायचूडामणि m., न्यायतत्त्व n. (Opp. Cat. 1), °बोधिनी f. und न्यायतरंगिणी f. (Opp. Cat. 1) Titel von Werken.

न्यायता f. *Regelrichtigkeit.*

न्यायदर्पण m. (Opp. Cat. 1), न्यायदीपावली f., °तात्पर्यटीका f., न्यायदीपिका f. (Opp. Cat. 1), न्यायद्वारकारणतावाद m. (ebend.) und **न्यायद्वारतारकशास्त्र* n. Titel von Werken.

न्यायन (निम्रायन) n. = न्यायन AV. 6,77,2.

न्यायनिबन्ध m., न्यायनिर्णय m. (Opp. Cat. 1) u. न्यायनिर्माण (richtig °निर्वाण) n. Titel von Werken.

न्यायनिर्वपण Adj. *nach Gebühr spendend* (Çiva) MBh. 13,17,126.

न्यायनिर्वाण n. Titel eines Werkes.

न्यायपञ्चानन m. Bein. verschiedener Philosophen.

न्यायपञ्चाशत् f. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

न्यायपथ m. Pl. *die verschiedenen philosophischen Systeme.*

न्यायपरिशिष्ट n., °परिशुद्धि f., °प्रकाश m., न्यायपरिभाषा f., न्यायप्रकरण n., न्यायप्रकाश m., न्यायप्रकाशिका f., न्यायप्रवेश m. (Bühler, Rep. No. 738) und **°तारकशास्त्र* n. Titel von Werken.

न्यायप्रस्थानमार्ग m. Pl. *die Wege zu den logischen Systemen, darüber handelnde Werke.*

न्यायबिन्दु m., न्यायबोधिनी f., न्यायभाष्य n., न्यायभास्कर m., न्यायभूषण n., न्यायमकरन्द m., °विवृति f., °विवेचनी f., न्यायमञ्जरी f. (Opp. Cat. 1), °ग्रन्थिभङ्ग m., न्यायमाला f., °विस्तर m., न्यायमालिका f. (Opp. Cat. 1), न्यायमुक्तावलि f. (ebend.), °मुक्तावलीप्रकाश m., न्यायरत्नमणि m. (Opp. Cat. 1), न्यायरत्न n., °माला f., न्यायरत्नाकर m., °रत्नावलि (Opp. Cat. 1) oder °ली f., न्यायलीलावती f., °कण्ठाभरण n., °प्रकाश m., °प्रकाशदीधिति f., °प्रकाशदीधितिविवेक m., °भावप्रकाश m. und °विभूति f. Titel von Werken.

न्यायवत् Adj. *der sich beträgt wie es sich gebührt.*

न्यायवर्तिन् Adj. *sich nach Gebühr betragend.*

न्यायवागीश m. Bein. verschiedener Philosophen.

न्यायवादिन् Adj. *gebührlich redend* R. 3,51,24. Spr. 3842.

न्यायवार्त्तिक n. Titel eines Werkes. °तात्पर्यटीका f. u. °तात्पर्यपरिशुद्धि f. Titel von Commentaren dazu.

न्यायविद् m. *Sachkenner* Âpast. Çâṅk. zu Bâdar. 3,4,22.

न्यायविद्या f. *Logik* Comm. zu Njâjas. 1,1,1.

न्यायविवरण n. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

न्यायवृत्त Adj. *sich nach Gebühr betragend.*

न्यायशास्त्र n. *ein Lehrbuch der Logik*, insbes. *das* Gotama's.

न्यायशिक्षा f. *Logik.*

न्यायशिक्षामणि m. Titel eines Werkes.

न्यायसंहित Adj. *geeignet, passend* Âpast.

न्यायसंक्षेप m., न्यायसंग्रह m., न्यायसदर्थसंग्रह m. (Bühler, Rep. No. 625), न्यायसार und °पदपञ्जिका f. (Bühler, Rep. No. 391) Titel verschiedener Werke.

**न्यायसारिणी* f. *regelrechtes —, gebührliches Benehmen.*

न्यायसिद्धाञ्जन n., °सिद्धान्त (Opp. Cat. 1) m. und °सिद्धान्तदीपप्रभा f. Titel von Werken.

न्यायसिद्धान्तपञ्चानन m. Bein. eines Viçvanâtha.

न्यायसिद्धान्तमञ्जरी f., °दीपिका f., °प्रकाश m., °सार, °सिद्धान्तमणिदीपिका f. (Opp. Cat. 1), °सिद्धान्तमाला f. und °सिद्धान्तमुक्तावली f. Titel von Werken.

न्यायसिद्धान्तवागीश m. Bein. eines Gadâdhara.

न्यायसुधा f. Titel eines Werkes.

न्यायसूत्र n. *ein* Sûtra *logischen Inhalts.*

न्यायाचार्य m. Bein. eines Vallabha.

न्यायानुसारशास्त्र n. Titel eines buddh. Werkes.

न्यायाभास m. *Scheingrund, Sophisma* Comm. zu Njâjas. S. 3, Z. 2 v. u.

न्यायामृत n., °तरंगिणी f., °दीपिका f. (Opp. Cat. 1), न्यायार्थमञ्जूषिका (Bühler, Rep. No. 739) und न्यायार्थलघुबोधिनी f. Titel von Werken.

न्यायालंकार und °भट्ट m. Bein. von Philosophen.

न्यायावक्राक्रमण Adj. *auf die gehörige Art und Weise den richtigen Weg betretend.* Nom. abstr. °ता f. Lalit. 35,1. 37,20.

न्यायावतार m. Titel eines Werkes.

न्यायावलीदीधिति f. Titel eines Commentars.

न्यायिक n. *Logik* VP. 5,1,37.

**न्यायिन्* Adj. = न्यायवत्.

न्याय्य Adj. (f. या) 1) *regelmässig, herkömmlich, gewöhnlich, üblich.* — 2) *recht, schicklich, passend, angemessen.* Ein davon abhängiger Infinitiv ist passivisch zu übersetzen. Nom. abstr. °त्व n. — Bisweilen fehlerhaft für न्याय.

न्याय्यदण्ड Adj. *gerecht strafend.* Nom. abstr. °त्व n. Gaut.

न्यास m. 1) *das Niedersetzen, Hinsetzen, Aufsetzen.* — 2) *das Einsetzen, Hineinstecken, — setzen, — legen.* — 3) *das Einsetzen der Krallen.* — 4) *das Niederlegen, Ablegen.* — 5) *das Deponiren.* — 6) *Depositum, ein anvertrautes Gut.* — 7) *das Auftragen, Niederschreiben, Hinzeichnen;*

insbes. *das Auftragen mystischer Zeichen auf verschiedene Theile des Körpers.* — 8) *Niedergeschriebenes, ein niedergeschriebener Text, der niedergeschriebene Wortlaut eines Sûtra.* — 9) *Hingezeichnetes, Zeichnung.* — 10) *Entsagung, Entäusserung.* — 11) *Senkung* (des Tones). — 12) *der Endton eines Musikstückes* S. S. S. 34. — 13) *das Vorbringen, zur Sprache Bringen.* — 14) Titel verschiedener Werke Opp. Cat. 1.

न्यासखण्ड m. oder n., न्यासखण्डन n., न्यासतिलक m. oder n., न्यासतूलिका f., न्यासदशक n., न्यासविंशति f., न्यासविद्यादर्पण m., न्यासविद्याविलास m., न्यासशतक n. und न्यासादेशविवरण n. Titel von Werken Opp. Cat. 1.

*न्यासिक Adj. = न्यासेन चरति.

न्यासिन् Adj. *der Allem entsagt hat.*

न्यासो Adv. mit कर् *Jmd Etwas als treu zu bewahrendes Gut anvertrauen.*

न्यासोद्योत m. Titel eines Werkes.

*न्युङ्ख 1) m. = न्यूङ्ख. — 2) Adj. = मनोज्ञ. — 3) = सम्यक्.

न्युब्ज 1) Adj. *a) umgestürzt, umgewandt, nach unten gekehrt, umgestülpt, auf dem Gesicht liegend.* — *b) *einen gekrümmten Rücken habend.* — 2) m. *a)* Name *der Ficus indica in* Kurukshetra. — *b)* *= श्राद्धादिपात्रभेद, दर्भमयस्रुच् oder कुशस्रुच् (H. an. wohl कुशस्रुचि zu lesen).

न्युब्जक Adj. (f. न्युब्जिका) = न्युब्जिमत् Comm. zu Tâṇḍja-Br. 25,10,11.

*न्युब्जवङ्ग m. *ein krummer Säbel.*

न्युब्जिमत् Adj. *geknickt, gekrümmt* Tâṇḍja-Br. 25,10,11.

न्यूङ्ख m. *Einfügung des Lautes o — in verschiedener Anzahl, Quantität und Betonung — in die Recitation.*

न्यूङ्खनीय Partic. fut. pass. zu न्यूङ्खय् 1).

न्यूङ्खम् Absol. *mit dem* न्यूङ्ख Çâṅkh. Ça. 10,5,20. 11,13,11.

न्यूङ्खमानक Adj. *strauchelnd, stolpernd.*

न्यूङ्खय् 1) °यति *den* Njûṅkha *einfügen.* — 2) न्यूङ्खयते *brummen.* — Mit प्रति Act. *den* Njûṅkha *in der Gegenstrophe einsetzen.*

न्यूङ्ख्य Partic. fut. pass. zu न्यूङ्खय् 1).

न्यून 1) Adj. (f. आ) *woran oder wem Etwas fehlt, unter dem Maasse bleibend, unzureichend, mangelhaft, zu klein, zu wenig, kleiner, weniger, geringer, niedriger, gering, niedrig.* Das Mangelnde steht im Instr. oder geht im Comp. voran, das Verglichene steht im Abl. Sây. zu ṚV. 2,33,4. न्यूनतरम् Adv. *noch geringer, — kleiner, — niedriger.* — 2) Subst. *das Vertiefte, Loch;* euphem. so v. a. *vulva.* — 3) n. *das Fehlen —, das Auslassen eines der fünf Glieder in einer förmlichen Disputation.*

न्यूनता f. *das Niedrigerstehen, ein schlechterer Zustand, das Jmd* (Abl.) *Nachstehen; Schwäche.*

न्यूनत्व n. *das Geringersein* Comm. zu TS. Prât. *Unvollständigkeit.*

न्यूनपञ्चाशद्भाव m. *Idiot.*

न्यूनपदता f. und °पदत्व n. *das Fehlen eines Wortes in einem Satze.*

न्यूनभाव m. *das Niedrigerstehen* MBh. 3,2,12.

न्यूनय्, °यति *vermindern.*

न्यूनाक्षर Adj. (f. आ) *eine Silbe zu wenig habend* Çat. Br. 10,3,2,13.

न्यूनाधिक Adj. *zu wenig oder zu viel;* n. substantivisch Çâṅkh. Gṛhj. 6,6. Daiv. Br. am Ende.

न्यूनाधिकविभक्त Adj. *der bei einer Erbtheilung zu wenig oder zu viel bekommen hat* Jâgñ. 2,116.

न्यूनाधिकाङ्ग Adj. *ein Glied zu wenig oder zu viel habend.*

न्यूनाधिक्य n. *das Mangeln oder Zuvielsein eines Gliedes* Hemâdri 1,417,16.

न्यूनाभ्यधिक Harîv. 7960 fehlerhaft; zu lesen न्यूनान्यधिकानि च (2,82,4).

न्यूनाक् m. = अवम 3).

न्यूनी Adv. mit कर् *vermindern.*

न्यूनीभाव m. *das Zugeringerwerden, Fehlen, Mangeln.*

*न्योक Adj. als Beiw. von शकुन्त und वृक्ष (also wohl = न्योकस्) Kâç. zu P. 7,3,64.

न्योकस्, निर्न्योकस् Adj. *heimisch, angewöhnt, behaglich.*

न्योघस् (निर्न्योघस्) in गो°.

(न्योचनी) निर्न्योचनी f. vielleicht *ein best. Schmuck des Weibes;* nach Sây. *Dienerin.*

(न्योचर) निर्न्योचर् Adj. etwa *gehörig, passend an einen Ort.*

*न्योजस् Adj.

*न्यस्थिमालिन् m. Bein. Çiva's.

*न्यार्थ von नर् + अर्थ.

न्यै (für नु वै) Adv. *nämlich, ja, in der That, fürwahr.*

Nachträge und Verbesserungen.

अंशग्राहिन् Adj. *ein Erbtheil empfangend* Vishṇus. 15,39.

अंशित्व n. *Theilhaberschaft* Bṛhasp.

अंसुकपल्लव *Schärpe* Spr. 2931. 5822. Râéat. 4,576.

अंसपीठ n. *Schulterblatt* Suçr. 1,126,1. 340,18. 350,18. Hariv. 13165.

अंसोच्चल m. Du. *die Schulterknochen* Âpast. Çr. 7,14,2.

अंहस्पत्य n. *die Herrschaft über die Noth* TS. 1,4,44,1. Âpast. Çr. 8,20,8.

अकल्पितात्मन् Adj. *von unermesslichem Geiste* Mahâvîraḱ. 124,20.

अकल्याण auch *nicht hübsch* AV. 20,128,8.

अकापुरुषव्रत n. *nicht die Weise eines elenden Wichts* Spr. 398.

अकामयान Adj. *nicht wünschend* MBh. 14,28,1.

अकिंचिन्मय Adj. *aus Nichts gebildet* VP. 4,1,12.

अकिल्बिष, f. ई MBh. 1,63,97.

अकुप्य n. *Edelmetall* Kir. 1,35.

अकुलक (Nachtr. 2), vgl. निष्कुला, निष्कुली, निष्फली und फली mit कर्. कु und फ werden oft mit einander verwechselt.

अकृशलक्ष्मी Adj. *mit Glücksgütern reich versehen* Kir. 3,52.

अकृष्टरोहिन् Adj. *wild wachsend* Ragh. 14,77.

अकृमोढा f. *eine nicht in der natürlichen Reihenfolge Verheirathete* (eine jüngere Schwester vor der älteren, eine ältere nach der jüngeren) Kâtj.

अक्रीणत् Adj. *nicht kaufend,* so v. a. *Gekauftes nicht annehmend* Vishṇus. 5,129.

अक्रोशत् Adj. *nicht schreiend, — wehklagend* MBh. 3,219,14.

अक्षकूट n. *Betrug im Würfelspiel* MBh. 3,33,3.

अक्षतसक्तु m. Pl. *Grütze von unenthülstem Korne* Mân. Gṛhj. 1,11.

अक्षतोदक n. *Wasser, in dem unenthülstes Korn liegt,* Mân. Gṛhj. 1,8.

अक्षदेवितर् Nom. ag. *Würfelspieler* MBh. 4,16,45.

अक्षदेविन् MBh. 5,30,29.

अक्षधर्म m. *Würfelrecht, Spielregel* Pr. P. 32,9.

अक्षधूर्त MBh. 4,20,1. Bhp. Chr. 185,17. 196,5.

*अक्षपातन n. *das Werfen der Würfel.*

अक्षमा f. auch *Ungeduld* Kir. 2,42.

अक्षमावत् Adj. *ungeduldig, unnachsichtig* MBh. 3,28,16.

अक्षरन्यास, शोणितेन °स: *mit Blut geschriebene Schrift* Kathâs. 8,15.

अक्षवृत्त Adj. *beim Würfelspiel vor sich gegangen* AV. 6,118,2.

अक्षशिक्षा f. *Würfelkunst* Pr. P. 135.

अक्षार Adj. *nichts Aetzendes enthaltend* Vishṇus. 62,5.

अक्षिकूट Vishṇus. 96,92. Nach dem Comm. °कूटे

= पक्ष्मणी, nach Andern नेत्रनामसंघो.

अनिच्छिद्र n. *Augenöffnung* Mân. Çr. 8,19.

अनिपथ m. *Gesichtskreis.*

अनिरुज् f. *Augenkrankheit* Varâh. Bṛh. S. 51, 11. 104,16.

अनीणबुद्धि Adj. *der nicht den Verstand verloren hat, bei Verstande seiend* MBh. 12,87,19.

अनुणता f. *Unbetretenheit* (eines Weges) Çiç. 1,32.

अनुद्यपरिचारिन् Adj. *keinen niedrigen Diener um sich habend.* Nom. abstr. °रिता f. Kâm. Nitis. 4,7. °परिवारता v. l.

अनुद्यपरिवार Adj. *kein niedriges Gefolge habend.* Nom. abstr. °ता f. Kâm. Nitis. 4,7, v. l.

2. अनेत्र, Compar. अनेत्रतर Cat. Br. 1,4,1,15.

अनेत्राक्षिणी auch *die Zahl 1 mit 20 Nullen* Cantor 1,517.

अखिन्न Adj. *unermüdet in* (Loc.) Kir. 1,22.

अगन्ध, f. आ Gobh. 3,5,15.

अगन्धि oder °न् Adj. *geruchlos* Vishṇus. 66,6. 79,5.

अगम्यरूप Adj. (f. आ) *schwer zu wandeln* Kir. 1,9.

अगस्त्यगृह्यपतिक Adj. *Agastja zum Hausvater habend* Âpast. Çr. 23,11.

अगस्त्यवट m. N. pr. eines Wallfahrtsortes MBh. 1,215,2.

अग्निकण m. Çiç. 1,54.

अग्निज्येष्ठ Adj. *mit Agni an der Spitze* TBr. 3, 7,1,6.

अग्नितनू f. Pl. Bez. *bestimmter Sprüche* Âpast. Çr. 5,13,7.

अग्नितुण्ड m. *ein feuerspeiendes Thier* (in der Hölle) Vishṇus. 43,34.

अग्निनेत्र Adj. *Agni zum Führer habend.*

अग्निन्यक्त Adj. *mit Agni vermengt, so v. a. worin Agni beiläufig erwähnt wird* TBr. 1,3,1,4. Âpast. Çr. 5,28,14. Vgl. न्यङ्क्.

अग्निपतन n. *das sich in's Feuer Werfen.*

अग्निपिण्ड Adj. *mit glühenden Knöpfchen versehen* (Zange) Bhâg. P. 5,26,19.

अग्निप्रणयन n. Pl. auch *die Geräthe, die zum Herbeibringen des Feuers dienen,* Mân. Çr. 1,3,4. 7,3. 2,2,4.

अग्निसंचय m. *ein grosses Feuer* Mahâvîrak. 82,18.

अग्न्योनी f. *ein best. Backstein* TS. 4,4,6,2 = Maitr. S. 2,8,13.

2. अग्रणी Adv. mit कर् *voranschicken* VP. 4,20,9.

अग्रतःस्थ Adj. (f. आ) *davor stehend* Vishṇus. 99,7.

अग्रभूमि f. auch *das höchste Ziel* Çiç. 1,32.

अग्रयान bei den Buddh. *das zur Erkenntniss führende Hauptvehikel* Vâgrakkh. 30,6.

अग्राक् m. *gar keine Vorstellung* Vâgrakkh. 42, 13. 45,5.

अघमर्षण 1) n. auch *eine best. Busse* Vishṇus. 46,9. Baudh.

अघर्म Adj. *kühl* Çiç. 1,58.

अघशंस auch *Unheil verkündend* Bhâg. P. 5,22,14.

अघूर्ण Adj. *nicht schwankend* Âpast. Çr. 7,1,17.

अघोरघोरतर Adj. *nicht schrecklich und zugleich sehr schrecklich* Maitr. S. 2,9,10.

3. अङ्ग 4) Vishṇus. 1,4 nach dem Comm. = क्षिप्तो वेदाग्रभागः स्रुगादिसंमार्जनार्थः.

अङ्गतस् Adv. *an den Gliedern* Âpast. Çr. 7,12,2.

अङ्गभङ्ग m. (adj. Comp. f. आ) *das Strecken oder Dehnen der Glieder* Kaurap. (A.) 92. 95. 103.

अङ्गारधानिका Cit. im Comm. zu Gobh. Çrâddhak. S. 965, Z. 3.

अङ्घ्रिपात m. *das Niedersetzen der Füsse, Fusstritt* Bhâg. P. 3,1,37.

अङ्घ्रिवनेजन (Nachtr. 1) auch *Jmds Füsse waschend.* Nom. abstr. °त्व n. Bhâg. P. 10,83,12.

अच् mit नि 1) «न्यक्त und» *zu streichen.* न्योक्त TBr. 1,6,4,2 fehlerhaft für न्यक्त. — Caus. *niederdrücken, eindrücken* Hem. Par. 2,195. *न्यञ्चित *niedergebogen* H. 1482. Hâlâj. 4,83.

अचरम Adj. auch *der beste* Mahâvîrak. 45,11.

अचिकित्सनीय Adj. *unheilbar* Mit. zu Jâgñ. 2,50.

*अचित्यज्ञ m. *Quecksilber* Râgan. 13,109.

अच्छिद्रपत्र Adj. (f. आ) *mit unversehrten Schwingen* Comm. zu Âpast. Çr. 7,8,8.

अच्छिन्नपयस् Adj. *mit unversieglichem Wasser* TBr. 3,7,6,11.

अच्छेत्य Adj. *adeundus* Âpast. Çr. 7,1,10.

अच्युतार्चन m. Bein. Vishṇu's Vishṇus. 98,71. न च्युतमर्चनं देवासुरमनुष्येभ्यो यस्य सः Comm.

3. अज्ञ m. Pl. *keine Menschen* Vâgrakkh. 24,15.

अजन्मनाश Adj. *nicht entstehend und nicht vergehend* VP. 4,1,26.

अज्ञातारि m. Çiç. 2,102.

अज्ञावि m. Du. *eine Ziege und ein Schaf* Mân. Gṛhj. 1,18.

अज्ञितदेवाचार्य m. N. pr. eines Gelehrten Ganar. 175,16.

अज्ञितेन्द्रियमिश्र m. N. pr. eines Lehrers Kautukar.

अज्ञिनवासस् Adj. *in ein Fell gekleidet* MBh. 3,27,7.

अज्ञीतपुनर्वण्य, lies *das Wiederfordern eines* (in der That) *nicht verlorenen Gutes.*

अज्यानि 2) Pl. Bez. *bestimmter Spenden* TBr. 5,7,2,5. Âpast. Çr. 6,29,12.

अञ्ज् mit परिवि, परिव्यक्तम् Adv. *überaus deutlich* Hariv. 4514.

अञ्जलिपुट m. (adj. Comp. f. आ) *die als Zeichen der Ehrerbietung hohl aneinander gelegten und zur Stirn erhobenen Hände.*

अटपाल m. etwa *Marktaufseher* Vet. (U.) S. 121 zu 17,2.

अण्डभेदन n. *das Platzen des Eies.* °नं क्रियते so v. a. *das Ei schmilzt* Mahâvîrak. 45,14.

1. अतस् Z. 2 stelle das Eingeklammerte nach subst. und vgl. P. 2,4,33.

अतिकपिल Adj. (f. आ) *sehr braun* Vishṇus. 24,15.

अतिकल Adj. *überaus lieblich tönend* Mahâvîrak. 85,20.

°अतिक्रमण Adj. (f. ई) *sich geschlechtlich vergehend gegen* Vishṇus. 5,192. 18. n. auch *Vergehen* Mahâvîrak. 49,18.

अतिक्रान्तभावनीय, lies *auf der 4ten und höchsten Stufe.*

अतिक्रूरमृदु Adj. in नाति°.

अतिक्षिप्र Adj. (f. आ) *überaus schnell* TS. 2,1,1,1.

अतिक्षुत्परीत Adj. *heftig vom Hunger geplagt* VP. 4,2,6.

अतिखादिन् Adj. *viel essend* MBh. 12,87,19.

अतिगुरु m. *eine besonders verehrungswürdige Person* Vishṇus. 31,1.

अतिचतुर (f. आ) auch *überaus geschickt* oder *gescheidt* Kaurap. (A.) 4.

अतितुङ्ग Adj. *überaus hoch* Vṛshabh. 259,a,18.

अतितुन्दिल Adj. *sehr dickbäuchig* Bâlar. 285,13.

अतितूर्णम् Adv. *sehr —, allzu rasch* Vishṇus. 63,11.

अतितृट्परीत Adj. *heftig vom Durst geplagt* VP. 4,2,14.

अतिदग्धनात्मक Adj. *von zu brennender Natur* Pañkat. 190,3.

अतिदुःख n. *ein grosses Leid* VP. 4,2,24.

अतिदुर्गम Adj. *überaus schwer zu wandeln* Çiç. 1,32.

अतिदुर्बलता f. *überaus grosse Schwäche* Pañkat. 224,2.

अतिदुर्मनस् Adj. *sehr betrübt* Kathâs. 71,227.

अतिदुर्ललित n. *grosse Unart.* Pl. *sehr dumme Streiche* Hariv. 8539.

अतिदुर्विषह्य Adj. *überaus schwer zu ertragen* Vṛshabh. 37.

अतिदुष्ट Adj. *sehr böse, — schlimm* Râgat. 4, 121.

अतिदूर, f. आ Kathâs. 16,47.

अतिदूरवर्तिन् Adj. *weit hinausgehend über* (Gen.) Çân. Ch. 146,8.

अतिदोषल Adj. in नातिदोषल.

अतिद्रुतम् Adv. in नातिद्रुतम् Vishṇus. 11,6.

अतिधनिन् Adj. *sehr reich* MBh. 3,99,12.

अतिनदीज्ञ Adj. *sehr erfahren in* (Loc.).

अतिननामिन्, lies °नमामि Adj. *über dem* namâmi (*ich verneige mich*) *stehend.*

अतिनर्मन् m. *ein grosser Spass*, — *Scherz* MBh. 2,63,5.

अतिनिर्मथन n. *heftiges Quirlen* MBh. 1,18,41.

अतिनिर्वर्तिन् Adj. *sich sehr ungebührlich betragend* Kathâs. 26,58.

अतिपक्षिन् Adj. *stark gefleckt* (Elephant) MBh. 12,29,33.

अतिपवित्र Adj. *überaus reinigend, grossen Segen bringend* (Ort) Prab. 21,14.

अतिपाण्डुकम्बल Adj. (f. आ) *schöner als der Stein* पाण्डुकम्बल Çatr. 8,34.

अतिपान n. *zu vieles Trinken geistiger Getränke.*

अतिपापिन् Adj. *stark frevelnd* Mârk. P. 58,61.

अतिपीडित auch *zu stark gedrückt.* Nom. abstr. °ता f. Suçr. 2,200,2.

अतिपूर m. *ein heftiger Strom*, — *Erguss* Uttarar. 53,8 (68,12).

अतिप्रत्यासङ्ग m. *allzugrosse Nähe* Mahâvîraḱ. 74,4.

अतिप्रलाप m. *zu langes Gerede.* Pl. Vṛshabh. 33.

अतिभर m. *eine schwere Last* Çiç. 2,103.

°अतिभरित Adj. *voll von.*

अतिभारिक Adj. in नातिभारिक.

अतिभृत् Adj. *schwer tragend* Kir. 5,20.

अतिभोगिन् Adj. in नातिभोगिन्.

अतिमुक्ति 2) Bez. *einer Kategorie von Darbringungen* Âpast. Çr. 7,7,2.

अतिरभस Adj. *sehr wild*, — *ungestüm* Bhâg. P. 5,17,9 (°तर). °म् Adv. Mahâvîraḱ. 113,9.

अतिरसिक Adj. *sehr geschmackvoll, fein gebildet* Kautukar.

अतिरस्कृतसंभाष Adj. (f. आ) *ohne Schelten sich unterhaltend* MBh. 3,233,27.

अतिरोष m. *heftiger Zorn* MBh. 3,233,29.

अतिवत्सल Adj. (f. आ) 1) *überaus zärtlich am Kalbe hängend* (Kuh) MBh. 13,70,15. — 2) *überaus zärtlich* Kathâs. 18,260.

अतिवर m. *ein überschüssiges Geschenk* Âpast. Çr. 5,11,4.

अतिवात्सल्य n. *übergrosse Zärtlichkeit* Mahâvîraḱ. 18,4 (°वत्सल्य gedr.).

अतिविपिन Adj. *überaus waldreich* Kir. 5,18.

अतिविप्रकर्ष m. *übergrosse Entfernung* Mahâvîraḱ. 127,10.

अतिविभीषण Adj. *überaus grausig* VP. 4,2,8.

अतिविलम्बितम् Adv. in नाति°.

अतिवीर m. *ein grosser Held* Mahâvîraḱ. 10,20.

अतिवीर्यवत् Adj. *überaus wirksam* (Heilmittel) Kir. 2,4.

अतिव्याकुल Adj. *überaus verwirrt.* Nom. abstr. °ता f. Vṛshabh. 10,*b*,26.

अतिव्याहृत n. *langes Gerede* Vṛshabh. 256,*a*,22.

अतिव्युत्पन्न Adj. *sehr unterrichtet* —, *sehr erfahren in* (Loc.).

अतिश्रान्त Adj. *sehr ermüdet* VP. 4,2,6.

अतिश्लाघ्य Adj. *überaus rühmlich* Vṛshabh. 76.

अतिसंधारण n. *das Verweigern* Karaka 4,4.

अतिसरस्वती f. *eine best. Personification* Mân. Gṛhj. 2,13.

अतिसुहित Adj. *ganz satt* Âpast. Çr. 4,2,4.

अतिसौजन्य n. *allzugrosser Edelmuth* Mahâvîraḱ. 10,16.

अतिहास m. MBh. 3,233,29.

अतीर्ण Adj. *endlos.*

अतुलसुन्दर Adj. (f. ई) *unvergleichlich schön* Kautukas.

अतैलपूर Adj. *nicht mit Oel gefüllt werdend* Kumâras. 1,10. Vgl. अपवर्जिततैलपूर Ind. St. 14,367.

अत्यक्तर Adj. *unarticulirt.* शब्दा: Mân. Gṛhj. 1,4.

अत्यधिक Adj. MBh. 3,1339 fehlerhaft für अभ्यधिक; vgl. 3,33,76.

अत्यापन्न Adj. *überaus unglücklich* Mahâvîraḱ. 68,8.

अत्यूर्जस्वल Adj. *überaus heldenmüthig* (That) Mahâvîraḱ. 103,13.

1. अत्र, wann tonlos P. 2,4,33.

अत्रिगोत्रा Adj. f. = 1. आत्रेय 2) *b*) Vishṇus. 36,1.

अत्वरित Adj. *nicht eilend* Gobh. Çrâddhak. 5,2.

अथर्वमय Adj. *aus dem Atharvaveda bestehend, den A. in sich enthaltend* VP. 4,1,12.

1. अद्, Caus. अदयते (!) Âpast. Çr. 5,25,18.

अदद्तु AV. 12,4,20. 26. 34.

अदद्विवस् Adj. *nicht schenkend* AV. 12,4,39.

अदाभ्य 1) auch *nicht zu stören*, — *hemmen* Bhâg. P. 4,23,4.

अदास्यत् Adj. *nicht zu geben beabsichtigend* AV. 6,71,3. 119,1.

अदिप्सत् Adj. *Niemand Etwas anhaben wollend* AV. 4,36,1.

अदीनग Adj. *wohlgemuth* Harîv. 15843. 15916.

अदीर्घबोध Adj. *von kurzem Verstande* Bhâg. P. 10,81,37.

अदीव्यत् Adj. *nicht würfelnd* AV. 6,119,1.

अदुःखार्ह Adj. *kein Leid verdienend* MBh. 3,27, 6. 20. 27. 34.

अदुर्वृत्त Adj. *sich nicht schlecht betragend* Râǵat. 5,293.

अदूरबान्धव und अदूरे° m. *ein naher Verwandter* Vasishṭha 15,6.

अदूषक Adj. 1) *Niemand zu nahe tretend* MBh. 4,68,65. — 2) *nicht mit einer Sünde belastend, nicht sündhaft* MBh. 12,34,29.

अदूष्य Adj. *keinen Tadel verdienend, tadellos, makellos* MBh. 12,165,32. R. 1,59,20.

अदृग्गोचर Adj. *nicht im Bereich der Augen befindlich* Kaurap. (A.) 25.

अदृष्टकर्मन् Adj. *unerfahren in* (Loc.) Spr. 5636.

अदेवजुष्ट Adj. *den Göttern nicht angenehm* Ait. Br. 2,5,9.

अदेशज्ञ Adj. *ortsunkundig* Mahâvîraḱ. 52,9.

अदेशिक (Nachtr. 2), wohl *führerlos* wie MBh. 7,5,10. Nach Nîlak. an der alten Stelle = देशाच्युत:.

अदेश्य wohl zu streichen, da die besten Hdschrr. und die meisten Commentatoren M.8,53 अदेशं lesen.

अदैतेय m. *ein Gott* Harîv. 11931.

अदैशिक Adj. *wo es keinen Wegweiser giebt* MBh. 12,329,34.

अदोग्धृ Nom. ag. *nicht ausbeutend, keinen Nutzen ziehend aus, sich nicht kümmernd um* (Acc.) Bhag. P. 3,29,32.

अदोषज्ञ Adj. *nicht wissend, was Fehler sind*, Spr. 7071.

अदोषिन् Adj. *nicht unrein* —, *nicht befleckt werdend* Mârk. P. 35,21.

अद्भुताकार Adj. *wunderbar gestaltet* MBh. 3,27,29.

अध्वयज्ञ m. *das heutige Opfer* Comm. zu Âpast. Çr. 4,1,8.

अदृश्य Adj. *unsichtbar* Mund. Up. 1,1,6.

अद्रोघ, lies अद्रोघम्.

अद्वितीय, auch *ohne Gefährten, ganz allein* (Kathâs. 24,103); *seines Gleichen nicht habend* (Kathâs. 22,90).

अद्विषत् Adj. *Niemand hassend* MBh. 2,54,2.

अद्वेष्टृ Nom. ag. *nicht hassend, wohlwollend gegen* (Gen.) Bhag. 12,13.

अद्वैध Adj. 1) *ungetheilt* (Vermögen) Kathâs. 62, 172. — 2) *durch keinen Zwiespalt getrübt* (Freundschaft) R. 7,36,39. — 3) *nicht zweizüngig, gerade, offen* Kâm. Nitis. 4,67. 68. 70 (s. Comm.).

अद्वैध्य Adj. Kâm. Nitis. 4,67. 68. 70 fehlerhaft für अद्वैध.

अधःखात Adj. *in die Tiefe gegraben*, so v. a. *tief*

(Furche) Vishṇus. 21,4.

अधरात् auch *im Süden* AV. 12,1,31.

अधराम्बर n. (adj. Comp. f. आ) *Untergewand* Çiç. 1,6.

अधर्मभीरु Adj. *nicht pflichtscheu, pflichttreu* Kautukar.

अधर्मशालिन् Adj. *pflichtvergessen* Kautukar.

अधर्मसंगर Adj. *unredlich kämpfend* MBh. 12, 94,15.

अधर्षणीय Adj. auch *unüberwindlich* Kathâs. 101,339.

अधर्षित Adj. *der nicht duldet, dass man ihm zu nahe kommt*, R. 4,15,3.

अधश्चिकुर m. *Schamhaar* Kautukar.

अधातु m. *keine Region* Vâgrakkh. 29,11.

अधातुमत् Adj. *nicht aus Elementen bestehend* Bhâg. P. 2,8,7.

अधारयमाण Adj. *nicht widerstehend* Çat. Br. 12, 4,1,11.

अधारा f. *kein Strom, kein ununterbrochener Fluss* Vâgrakkh. 39,12.

अधार्यमाण Adj. *nicht getragen werdend* (Kranz) MBh. 4,14,32.

अधिकंधरम् Adj. *bis zum Nacken* Çiç. 1,54.

अधिदीधिति Adj. *hell leuchtend* Çiç. 1,24.

अधिभू m. Mahâvirak. 113,2. 115,18.

अधिमोक्तव्य Adj. *wonach man einen starken Zug haben soll* Vâgrakkh. 45,15.

अधिरोह (Nachtr. 1) auch m. *Besteigung* Svapnak. 1,87. 88.

अधिलङ्कम् Adj. *über Laṅkâ* Mahâvirak. 106,17.

अधिवचन Vâgrakkh. 37,3. fgg.

अधीतरस Adj. *dessen Saft nicht ausgesogen ist* Ait. Br. 6,12,5.

अधीनग Hariv. 3,119,4 fehlerhaft für अदीनग.

अधुर् f. *nicht die oberste Stelle* MBh. 3,32,41.

अधृष्य 1) *a*) Nom. abstr. °ता f. Râgat. 3,418.

अधोनीवी Adj. f. *mit heruntergesunkenem Schurze* MBh. 2,67,19.

अधोपक्वास, so zu betonen.

अधौत auch *unrein* Suçr. 1,297,12.

अध्यारोहण n. *das Besteigen* Svapnak. 1,95.

अधन्, अनागते ऽधनि so v. a. *in ferner Zukunft* Vâgrakkh. 22,12. 30,14. 37,1.

अधरगुरु m. Beiw. Vishṇu's Vishṇus. 1,56.

अधर्तव्य Adj. *nicht zu beugen, — zu Fall zu bringen* TS. 3,2,3,3.

अधलीष्ट m. *ein vom Wege genommener Erdkloss* Mân. Gṛhj. 1,7.

अधस्त Adj. *nicht zerfallen, — zerstört* R. 6, 20,22.

अनक्षत्रगण Adj. *sternenlos* R. 4,44,44.

अनक्षणाया Adv. *nicht in diagonaler Richtung* Mân. Çr. 1,3,2. Gṛhj. 2,2.

अनग्न Z. 2, lies अनग्नता.

1. अनग्नि, so accentuirt Nir. 1,18.

अनग्न्युप्त Adj. *nicht am Feuer gewärmt* Vishṇus. 62,5.

अनङ्गतरंगिणी f. N. pr. einer Hetäre Kautukar.

अनङ्गीकुर्वत् Adj. *Etwas* (Acc.) *nicht einräumend* Sâh. D. 31,12.

अनडुह्यज्ञ m. *ein den Stieren geltendes Opfer* Mân. Gṛhj. 2,10.

अनड्वह् 1) als Schimpfwort Mahâvirak. 43,4.

अनतिदृश्य Adj. *nicht gar zu durchsichtig, — dünn* (Streu) TS. 2,6,5,2.

अनतिपातयत् Adj. *nicht hinüberschiessend* Lâṭj. 3,10,12.

अनतिलोलम् Adv. *nicht allzu beweglich, — rasch* Çiç. 7,18.

अननुकम्पनीय Adj. *nicht zu bemitleiden* Mahâvirak. 88,13.

अननुतापिन् Adj. *nicht bussfertig* Anukr. zu Vishṇus.

अननुध्यायत् Adj. *nicht denkend an* (Gen.) MBh. 12,269,31.

°अननुष्ठातर् Nom. ag. *Etwas nicht ausführend.* Nom. abstr. °तृत्व n. Kull. zu M. 10,58.

अननुष्ठान auch *das Nichtsthun.* Pl. Spr. 7321.

अननुसंधान auch *das Fehlen einer Untersuchung, — Erkundigung* Mahâvirak. 119,15.

अननूत्थान n. *das Nichtnachfolgen* Kumâras. 15,29.

अनन्तगुण Adj. *unendlich mal grösser* u. s. w. Nom. abstr. °ता f. Mahâvirak. 116,9. 115,16.

अनन्यगुरु Adj. *keinen andern Vater habend, vaterlos* Çiç. 1,35.

अनन्यवावादिन् Adj. *nicht fälschlich redend* Vâgrakkh. 32,12.

अनन्यदेवत Adj. *keine andern Götter habend* MBh. 12,341,34.

अनन्यपूर्विका Adj. f. *früher mit keinem Andern vermählt* Jâgñ. 1,52.

अनपगै Çat. Br., richtig अनपग TS.

अनपव्ययत्, lies अनपव्ययत्.

अनपस्पृश्, so zu accentuiren.

अनभिगमन n. *das Nichthingehen in* (Loc.) Vishṇus. 25,10.

अनभिज्ञान n. *Unkenntniss* Prab. 114,14, v. l.

अनभिधावत् Adj. *nicht zur Hülfe eilend* Vishṇus. 5,74.

अनभिपन्न Adj. *nicht gepackt, — erfasst* Suçr. 1, 128,2.

अनभिमान m. *kein Selbstgefühl, Demuth, Bescheidenheit* MBh. 12,270,39.

अनभिरति f. *keine Freude an* (Loc.) Vishṇus. 25,7.

अनभिलप्य Adj. *nicht auszudrücken* Vâgrakkh. 24,8. 45,6.

अनभिसंहित Adj. *keine selbstsüchtigen Absichten habend.*

अनभ्यावृत्तम् Adv. *abgewandt* Comm. zu Kâtj. Çr. 8,3,32.

अनमस्कार Adj. *sich nicht verbeugend vor, nicht huldigend;* mit Loc. MBh. 13,93,135.

अनमितपूर्व Adj. *früher nicht gespannt* (Bogen) Ragh. 11,72.

अनर्थना f. *das Nichtbetteln* MBh. 13,60,3.

अनर्मन् Adj. 1) AV. 7,7,1 fehlerhaft für अनर्वन्; vgl. ṚV. 10,65,3. — 2) *nicht im Scherz geschehend, höhnisch, spöttisch* (Lachen) MBh. 3,233,23.

अनर्मकासिन् Adj. *höhnisch lachend* MBh. 5,51,5.

अनर्क 3) *unverdient* MBh. 3,249,2.

अनल्पत्व n. *Stärke* Çiç. 2,90.

अनवगुण्ठितशिरस् Adj. *mit unverhülltem Haupte* Vishṇus. 60,23.

अनवज्ञान n. Prab. 114,14 fehlerhaft für अवज्ञान oder अनभिज्ञान (so v. l.).

1. अनवधान n. MBh. 3,33,6.

अनवपतित Adj. *nicht belegt* (Stimme) Kâraka 3,8.

अनवर्तिमुखिन् Adj. *keinen Hunger im Munde empfindend* Âpast. Çr. 8,11,10.

1. अनवस्थान n. auch *das Nichtstehen —, Sichnichtaufhalten an* (Loc.) Vishṇus. 25,11.

अनाकर Adj. *ohne Fundort*, so v. a. *nicht nachzuweisen* Comm. zu Gṛhjâs. 2,29.

अनाकर्णन n. *das Nichthören* Bâlar. 38,13.

2. अनागम Adj. *auf keiner überlieferten Lehre beruhend* MBh. 12,270,4.

अनागामिन् Vâgrakkh. 25,22. Nom. abstr. °मित्व n. 26,3.

अनाजीव्य Adj. *keinen Lebensunterhalt gewährend, todt* (Kapital) Bṛhasp.

अनाढ्य Adj. *nicht wohlhabend* Âpast. Çr. 5,20,18.

अनातुर, so betont AV. 12,2,49.

अनात्मज्ञ, Nom. abstr. °ता f. Mahâvirak. 31,4.

अनात्मनीन Adj. *dem eigenen Selbst nicht frommend* Kir. 3,16.

अनाद्य 1) *keine Verwandte habend* (von einem Verstorbenen) Vishṇus. 19,5.

अनादिनिधन Adj. *ohne Anfang und Ende* Vishṇus. 65,1.

अनादिमध्यनिधन Adj. *ohne Anfang, Mitte und Ende* Vishṇus. 98,13. Suçr. 1,18,19.

अनादिमध्यपर्यन्त Adj. dass. MBh. 13,14,194.

अनादिष्टदेवत Adj. *wo die Gottheit nicht angegeben ist* Mân. Gṛhj. 2,10.

अनादीनव Adj. *tadellos* Çiç. 2,22.

1. अनादेश m. auch *kein Substitut* P. 1,3,29, Sch.

अनाध्यक्ष, Nom. abstr. °त्व n. Vishṇus. 20,21.

अनापद्यमान Adj. *nicht zutreffend* Lâṭj. 6,4,5.

अनामरूप Adj. *ohne Namen und Gestalt* VP. 4, 1,26. Bhâg. P. 1,10,22.

अनाय Adj. *keine Staatsweisheit besitzend* Spr. 1680.

अनारोक Adj. *ohne Zwischenräume, dicht* (Streu) Mân. Çr. 1,2,6.

अनार्द्रकरमुख Adj. *mit unbenetzten Händen und Gesicht* Vishṇus. 68,35.

अनार्द्रपाद् Adj. *mit unbenetzten Füssen* Vishṇus. 68,34.

अनालम्बम् Absol. *ohne zu stützen* Mân. Gṛhj. 2,1.

अनाशँीर्क Adj. *kein Bittgebet enthaltend* TS. 1, 6,10,4. Richtig wäre अनाशीष्क.

अनाकार्य auch *unbestechlich* Vishṇus. 3,74.

अनिकामतस् Adv. *ungern* Bhâg. P. 4,28,10.

अनिचय m. *das Nichtaufbewahren als Vorrath* Gaut. 18,28.

अनिच्छु Adj. *Etwas nicht wollend* Vishṇus. 6,28.

अनिदान Adj. *grundlos* Gît. 10,2.

अनिर्³यमान, so AV.

अनिपात्य Adj. *nicht als Unregelmässigkeit zu erwähnen* Mahâbh. 7,91,*a*. 134,*a*.

अनिमिष् m. *ein Gott* Bhâg. P. 2,2,17. 3,15,25. 5,23,8.

अनिमिष 2) *a*) insbes. Vishṇu. °क्षेत्र n. Bhâg. P. 1,1,4.

अनिमिषित Adj. *sich nicht schliessend* (Auge).

अनियत्नेण Adv. *unbeschränkt, frei* Kathâs. 104,34.

अनियत्नता f. *Unbeschränktheit* Spr. 7207.

अनिरीक्षक Adj. *Jmd* (Gen.) *nicht sehend, — besuchend* Râgat. 6,94.

अनिरुद्ध 2) β) eines Fürsten MBh. 1,186,19. निरुद्ध v. l.

अनिर्ज्ञपित Adj. *nicht geschaut* Çiç. 1,37.

अनिर्णीति Adj. *unentschieden, ungeschlichtet* 129,7.

अनिर्दय° Adv. *auf eine zarte Weise* Çâk. Ch. 59,13.

अनिर्दिष्ट auch *nicht aufgefordert —, befragt* Vishṇus. 8,4. *nicht angewiesen, — ermächtigt* 28,30.

अनिर्देश m., Instr. *ohne in's Einzelne zu gehen* MBh. 12,108,33. Nach Nîlak. = विस्तरेण न तु निर्देशमात्ररूपेण संक्षेपेण.

अनिर्वचन n. *kein Deutungsmittel* Nir. 7,24.

अनिर्विधित्स Adj. *Nichts zu vollbringen beabsichtigend* MBh. 12,269,46.

अनिर्वेदकर Adj. *unverdrossen* (Bemühung) R. 5,15,6.

अनिर्व्याणार्च Adj. *wobei an der Recitation der* (Jâgjâ-) *Verse Nichts fehlt* Ait. Br. 3,7,4.

अनिवृत्तयोधिन् Adj. *im Kampf nicht fliehend* MBh. 7,140,12.

°अनिवेदक Adj. *nicht mittheilend, —kund thuend* MBh. 13,43,9.

अनिशान्त Adj. *nicht erlöscht* Çiç. 15,84.

अनिश्चायक Adj. *keine Gewissheit gebend, nicht entscheidend.* Nom. abstr. °त्व n. Z. d. d. m. G. 7, 310, N. 5.

अनिषुधन्व³ Adj. *ohne Pfeil und Bogen* Taitt. Âr. 5,1,3.

अनिष्कासित Adj. = अनिष्कासिन् (Nachtr. 2) Âpast. Çr. 8,11,15.

अनिस्तिष्टन्त् Adj. *Etwas nicht zu Ende bringend, auf halbem Wege stehen bleibend* Kâṭh. Up. 7,20.

अनीकशस् Adv. *reihenweise, zugweise.*

अनीतिशास्त्रज्ञ Adj. *mit den Lehren der Staatsweisheit nicht vertraut* Spr. 1395.

अनीदृगाशय Adj. *nicht von solcher Gesinnungsweise* Kir. 2,28.

अनीरशन Adj. *nicht ohne Gürtel, einen G. habend* Kir. 5,11 (°रसन gedr.).

अनुनपम् Adv. *Nacht für Nacht* Kir. 5,14.

अनुन्नीविसात् Adv. mit कर् *zum Untergebenen machen* Kir. 1,14.

अनुतापिन् Adj. in अननु° oben.

2. अनुत्तर 1) Adj. (f. आ) *a*) Vâgrakkh. 24,2.

अनुत्तरवेदिक Adj. *wobei es keine* Uttaravedi *giebt* Âpast. Çr. 8,1,8.

अनुत्पूत Adj. *nicht ausgereinigt, —geläutert* (घृत) Mân. Çr. 1,1,2. 5,1. Gṛhj. 2,2.

अनुत्साह m. *Mangel an Thatkraft* Kir. 2,22.

अनुपघ्नत् auch *nicht berührend* Lâṭj. 1,9,23.

अनुपदस्त Adj. *unerschöpflich* Kauç. 88.

अनुपदस्यत् Adj. dass. TS. 5,2,9,2.

अनुपधि (Nachtr. 1) zu streichen und st. dessen zu setzen: अनुपधिशेष Adj. *bei dem kein Rest eines störenden Moments mehr vorhanden ist, bei dem alles Ungehörige verschwunden ist* Vâgrakkh. 21,1. 36,1. Vgl. Old. Buddha 432. fgg.

अनुपस्थिताग्नि Adj. *der das* Agnjupasthâna *nicht vollzogen hat* Mân. Çr. 1,6,3.

अनुभव 3) *Sitte, Brauch* Lalit. 179,18.

अनुभवम् Adv. *in jeder Geburt* Bhâg. P. 10,83,12.

अनुमति 3) Du. Bez. *zweier best. Verse* Mân. Gṛhj. 1,11. 2,2.

अनुवत्सरीण Adj. (f. आ) von अनुवत्सर³ Taitt. Br. 1,4,10,3. Âpast. Çr. 8,21,1.

अनुवत्सरीय Adj. von अनुवत्सर³ Mân. Çr. 1,6,4.

अनुवनम् Kir. 5,45.

अनुवप्रम् Adv. *am Ufer* Kir. 6,4.

अनुवसु m. *ein noch von der Leidenschaft beherrschter* Sthavira oder *Laie* Çilâñka 1,312.

अनुव्याध n. *das Durchziehen, Erfüllen.* कृतानु° Adj. *durchzogen —, erfüllt von* (Instr.) Çiç. 2,20.

अनुष्ठायज्ञायज्ञीय fehlerhaft für अनुष्ठायज्ञायज्ञीय.

अनुसरण auch *das Besuchen* Vishṇus. 35,6. 36,8.

अनुकरण n. auch *das Erben* Vishṇus. 16,16.

अनूत्थान n. *das Nachfolgen* in अननूत्थान oben.

अननगरिमन् Adj. *von nicht geringerer Würde als* (Abl.) Pr. P. vor 36.

अनूर्ध्वभावुक n. *das nicht zum Himmel Gelangen* TS. 2,6,5,3.

अनृज्, so zu accentuiren.

अनृत, auch अनृत.

अनृतसर्वस्व m. N. pr. eines Mannes Kautukas.

अनेकशतसाहस्र Adj. (f. ई) *aus vielen Hunderttausenden bestehend* R. 5,2,1.

अनेकसंख्य Adj. *überaus zahlreich, unendlich viel* Kir. 5,34.

अनेकांश° *mehr als eine Auffassung* Çaṅk. zu Bâdar. 4,1,2.

अनेय Adj. *unleitbar, der sich nicht belehren lässt* MBh. 5,26,15. 8,9,75. 10,5,6. Hariv. 11187.

अनैव (!) Adv. *nicht so, anders* AV. 16,7,4.

अनैतिह्य Adj. *nicht auf der Ueberlieferung beruhend* MBh. 12,270,4.

अनैभृत्य n. *Wandelbarkeit* MBh. 5,43,47. = अदार्ढ्य Nîlak.

अनैर्भृत्य n. MBh. 5,1667 fehlerhaft für अनैभृत्य.

अनोद्धत्य n. auch *niedriger Wasserstand* Kir. 4,22.

अनौरस Adj. *nicht leiblich* (Sohn) Vishṇus. 22,43.

अन्त 4) Instr. *schliesslich* Mân. Gṛhj. 1,22.

अन्तकारिन् VP. 4,1,27. 34.

अन्तःपार्श्व = अन्तःपार्श्य TS. 1,4,36,1.

अन्तःपूय Adj. *Eiter enthaltend* (Wunde) Suçr. 2,7,1.

अन्तगत 1) ओषधीरन्तगता दहति so v. a. *verbrennt die Kräuter bis auf den Grund* TS. 1,5,9,1.

अन्तरकोश m. *ein inneres Gehäuse* TS. 3,4,1,4.

अन्तराशृङ्गीय Adj. *zwischen den Hörnern befindlich* Âpast. Çr. 7,6,1.

अन्तरिक्षदा Adj. *Luft gebend* Âpast. Çr. 17,5.

अन्तरिन्द्रयोनी f. *ein best. Backstein* TS. 4,4,6,2.

अन्तर्गति f. *das Eintreten* Comm. zu Âpast. Çr. 5,3,20.

1. अन्तर्गोष्ठ m. *das Innere eines Kuhstalls* Mân. Gṛhj. 2,12.

2. अन्तर्गोष्ठ Adj. (f. आ) *im Kuhstall befindlich* Maitr. S. 4,2,11.

अन्तर्जन m. Sg. *die Hausbewohner* Lalit. 179,17.20.

अन्तर्ज्योतिस् n. *inneres Licht* Mahâvîrak. 40,6.

अन्तर्दिश् f. *Zwischengegend* Mân. Gṛhj. 2,5.

अन्तर्धन n. auch *ein verschlossener* oder *vergrabener Schatz* Prâgâpati.

अन्तर्धैर्य n. *innere Festigkeit* Mahâvîrak. 49,1.

अन्तर्नाव्य Adj. *in einem Schiffe befindlich* Cit. im Comm. zu Âpast. Çr. 5,25,8.

अन्तर्भाव्य Adj. *darin enthalten sein sollend* Comm. zu Âpast. Çr. 8,22,10.

अन्तर्भेद m. *innere Spaltung* Mahâvîrak. 54,7.

अन्तर्मुख 1) auch *nach innen gekehrt* Mahâvîrak. 79,8.

अन्तर्वास m. auch *das Verweilen in* (im Comp. vorangehend) Çiç. 2,20.

अन्तशस् Adv. *wäre es auch nur, sogar;* mit einer Negation *nicht einmal* Vâgrakkh. 25,2. 28,7. 11. 30,1. 46,1. Saddh. P. (Hdschr.) 62,*a*.

अन्धतामिस्र auch *Blindheit* Mahâvîrak. 8,10.

अन्नरस m. *Speisegeschmack* Kaush. Up. 3,5.

अन्यतरान्यतर Adj. *qualiscunque* Vâgrakkh. 28,16.

अन्यत्र 5) *ausser, mit Ausnahme von;* mit dem Casus, den die Construction des Satzes erfordert, Mân. Gṛhj. 1,21. 2,1.

अन्यायतस् Adv. *auf unrechtmässige Weise* Bhâg. P. 6,1,66.

अन्यूनातिरिक्ताङ्ग Adj. *kein Glied zu wenig oder zu viel habend* Âçv. Gṛhj. 1,23,1.

अन्येद्युक Adj. = अन्येद्युष्क Kâraka 6,3.

अन्योऽन्यापतितत्यागिन् Adj. *Einer den Andern verlassend, ohne dass der Andere aus der Kaste gestossen ist,* Vishṇus. 5,113.

अन्ववपातोस् Gen. Inf. von 1. पा *trinken* mit अन्वव Çâṅkh. Br. 10,2. 17,9.

अपकर्तन n. *das Zerstückeln* Mahâvîrak. 43,8.

अपकषाय Adj. *sündenlos.* Nom. abstr. °त्व n. Mârk. P. 39,22.

अपकृत् Adj. *Andern ein Leid zufügend* Mahâvîrak. 53,20.

अपकृत्य auch Adj. *der es verdient, dass ihm ein Leid zugefügt wird,* ebend.

अपङ्क Adj. *schlammlos, trocken.* Nom. abstr. °ता f. Kir. 4,22.

अपचन n. *das Nichtgarwerden.*

अपचमान Adj. *nicht für sich kochend, keinen eigenen Haushalt habend* M. 4,32. MBh. 3,2,58.

अपचिति 1) auch *Verehrung* Çiç. 1,17.

2. अपथ so v. a. *nicht zugänglich* Kumâras. 6,17.

अपथदायिन् Adj. *Jmd* (Gen.) *nicht aus dem Wege gehend* Vishṇus. 5,91.

अपथकर Adj. *den unrechten Pfad erwählend* Kir. 5,50.

अपदश steht an unrichtiger Stelle.

अपध्यान n. auch *ungehöriges Denken* oder *Besorgtsein um Etwas* Çilâṅka 1,320.

अपनुति f. Mahâvîrak. 121,2 fehlerhaft für अपनुत्ति.

अपनुनुत्सु Adj. mit Acc. *zu entfernen verlangend* M. 11,101.

अपपयस् Adj. *wasserlos* Kir. 5,12.

अपपिवंस् (schwach अपपुस्) Adj. *nicht getrunken habend* AV. 6,139,4.

अपरकार्य, besser Adj. *später zu vollbringen.*

अपरदीक्षित् Adj. *die spätere Weihe nehmend* Ait. Br. 1,3,21.

अपराक्र n. *Beseitigung der Abwendung* Çâṅkh. Br. 10,4.

अपराङ्मुख Adj. auch in übertr. Bed. *nicht abgeneigt,* mit Loc. LA. 35,1.

अपरातंस m. *das Nichtbeiseitegestossenwerden* Kâṭh. 24,3.

अपरात्त 2) *a*) = Konkan (कोङ्कण) nach Bühler.

अपरार्ध्य Adj. *ohne Maximum, nach oben hin* (der Zahl nach) *unbegrenzt* Âçv. Çr. 9,9,15.

अपरावपिष्ट Adj. *durchaus nicht zu beseitigen* TS. 4,1,3,1.

अपरावर्तिन् Adj. *sich nicht umwendend, nicht fliehend* (im Kampfe).

अपरावृत्ति f. *Nichtwiederkehr.* °वर्तिन् so v. a. *verstorben* Hariv. 3138.

अपरिकर्मितमति Adj. *ungeläuterten Sinnes* Çilâṅka 1,330.

1. अपरिग्रह 3) *Nichtannahme, Zurückweisung* Bhâg. P. 4,22,23. — 4) bei den Gaina *das Sichenthalten von jeglicher Verblendung in Bezug auf alles Unreale* Sarvad. 32,22. 33,9.

2. अपरिग्रह (vgl. Nachtr. 1) Adj. (f. आ) 3) *von Niemand abhängig* R. Gorr. 1,35,42. — 4) *nicht zu umspannen mit* (Instr.) R. 1,13,25.

अपरिच्छेदकर्तर् Nom. ag. *nicht richtig urtheilend* Spr. 3959.

अपरिज्ञान n. *Unkenntniss.*

अपरिज्ञेय Adj. *unbegreiflich.*

अपरिणामिन् (Nachtr. 2) auch *sich nicht entwickelnd.*

अपरिणायक Adj. *keinen Führer habend* R. 2,64,4.

अपरितप Adj. *keinen Seelenschmerz empfindend* R. 2,22,26.

अपरितुष्यत् Adj. *sich nicht befriedigt fühlend* Sarvad. 90,10.

अपरितोष m. *Unzufriedenheit* Spr. 614.

अपरित्यक्त Adj. *nicht beraubt, non carens;* mit Instr. Varâh. Bṛh. S. 5,1.

अपरित्यागिन् Adj. *Jmd nicht verlassend.*

अपरित्याज्य Adj. auch *nicht im Stich zu lassen, — zu verstossen; — zu überlassen Jmd* (प्रति).

अपरिनिष्पत्ति f. *keine Vollkommenheit* Vâgrakkh. 40,11.

अपरिभवनीय Adj. *der nicht beleidigt, gekränkt, gedemüthigt werden kann von* (Gen.).

अपरिभाषण Adj. *nicht viel redend* Spr. 4278, v. l.

अपरिभाष्य Adj. *nicht zu lehren, nicht ausdrücklich zu sagen.*

अपरिमाण Adj. *unbegrenzt, unzählig* Vâgrakkh. 21,2. 34,2.

अपरिरक्षण n. *das Nichtgeheimhalten, Verrathen.*

अपरिरक्षत् Adj. *nicht schonend, daran setzend* MBh. 5,146,15.

अपरिलुप्त Adj. *was keine Einbusse erlitten hat.*

अपरिव्यक्त Adj. *nicht ganz deutlich zu sehen* Hariv. 961.

अपरिश्रम Adj. *nicht müde werdend* R. 2,64,5.

अपरिक्षाण n. *das Nichterleiden einer Einbusse, das Nichtzukurzkommen.*

अपरिहारवत् Adj. *nicht zu vermeiden.*

2. अपर्तु, zu accentuiren.

अपर्यर्त्त, so zu accentuiren.

अपर्यासित Adj. *nicht umgestürzt, — zu Nichte gemacht* Kir. 1,41.

अपर्वतीय Adj. *ohne Erhöhungen, eben* R. 4, 44,106.

अपलक्ष्मण Adj. *ohne* Lakshmaṇa (Râma's Bruder) Bâlar. 115,1.

अपलायन n. *das Nichtfliehen.*

अपवित्र Adj. (f. आ) *verunreinigend, unrein* (eigentlich und übertragen).

अपविद्धक m. *ein verstossener Sohn* Devala.

अपशुता f. *Mangel an Vieh* Maitr. S. 2,1,8.

अपश्चात्तापिन् Adj. *keine Reue empfindend.*

अपश्यत् *nicht gewahr werdend* 127,7 (अपश्यत्ती). 81,29 (अपश्यती); *nicht sehend* in der Astrol. so v. a. *nicht in adspectu stehend von* (Acc.) Varâh. Bṛh. 5,1. *nicht erwägend, — prüfend* Chr. 211,6.

अपसारण n. auch *das Verbannen* Mahâvîraḱ. 54,10.

अपस्पश Adj. (f. आ) *ohne Kundschafter* Çiç. 2,112.

1. अपस्पृँश्, zu streichen.

अपस्पृ́श्, so zu accentuiren.

अपस्फुर m. *der Krümmer*, Bez. *eines best. Krankheitsdämons* Pâr. Gṛhj. 1,16,24.

अपांसुल Adj. (f. आ) *unbefleckt, rein* (in übertragener Bed.). Subst. f. *eine tugendhafte Frau.*

अपाकृति f. auch *feindliche Gesinnung, Auflehnung* Kir. 1,27.

अपाथेय Adj. *ohne Wegekost, — Reisevorrath.*

अपायसंवर्तनीय Adj. *zum Verderben —, zur Hölle führend* Vâgraḱḱh. 34,18.

अपारणीय Adj. *zu dessen Ende man nicht gelangen kann, mit dem* oder *womit man nicht fertig werden kann, nicht zu überwinden, — vollbringen.*

अपारमिता f. *keine Vollkommenheit* Vâgraḱḱh. 29,1.

अपारयत् Adj. auch *nicht überwinden könnend* MBh. 4,21,18. *Jmd* oder *Etwas* (Acc.) *nicht zu widerstehen vermögend* 3,167,40. 9,20,9. *nicht erwarten könnend* LA. 20,17, v. l. In der Bed. *nicht vermögend* mit Infin. oder einem Nom. act. im Loc. (Bhâg. P. 8,2,30).

अपारायणीय n. Titel einer Grammatik Uṇṇval. zu Uṇâdis. 4,102. 158. Vgl. पारायणीय.

अपि 2) *h*) अपि नु dass. Vâgraḱḱh. 25,22. 39,17. 40,17. 41,10. 42,8.

अपिच्छिल Adj. *nicht schleimig, — schlüpfrig, — schmierig.*

अपिनद्धाक्ष Adj. *mit verbundenen Augen* Maitr. S. 2,1,6.

अपिप्पलाद Adj. *keine Früchte der Ficus religiosa essend* und *nicht den Sinnenfreuden ergeben* Bhâg. P. 11,11,7.

अपीडा, Instr. *nicht ungern, gern.*

अपुण्यकृत् Adj. *nicht rechtschaffen, — tugendhaft* Çiç. 1,14.

अपुनर्निवर्तिन् Adj. *nicht wiederkehrend* Çiç. 1,64.

अपुनर्मार Adj. *ohne wiederholtes Sterben* VP. 2,8,96.

अपुरुषापराध m. *Nichtverschulden der Person* Gaut. 12,42.

अपुरुषार्थ (Nachtr. 1), an den angeführten Stellen Nom. abstr. °त्व n.

अपूर्प, so zu accentuiren.

अपूर Adj. (f. आ) *nicht zu befriedigen, — stillen* (तृष्णा) Bhâg. P. 7,13,23.

अपूरण 1) Adj. (f. ई) am Ende eines Comp. auch *nicht voll machend*, so v. a. *daran fehlend* Bhâg. P. 10,13,28.

अपूर्य Adj. *nicht zu erfüllen, — befriedigen* MBh. 12,17,4.

अपेलव Adj. *nicht zart, grob* Kathâs. 101,156.

अप्रकर्ष° *nicht in hohem Grade, nicht ganz und gar.*

अप्रगल्भता f. *Aengstlichkeit* Aparârka.

अप्रच्छादित Adj. *unbedeckt, unbelegt* (Erdboden) Vishṇus. 60,3.

अप्रजापत् Adj. *nicht zeugend* MBh. 12,34,14.

अप्रणयिन् Adj. *zu dem man sich nicht hingezogen fühlt, den man nicht mag* Spr. 941.

अप्रतिकर्मक्रिया f. *Unterlassung der Schmückung des Körpers* Vishṇus. 25,9.

अप्रतिकार्य Adj. *wogegen sich Nichts thun lässt* Mahâvîraḱ. 8,20.

अप्रतिक्रुध्यत् Adj. *Jmd* (Acc.) *nicht wieder zürnend* MBh. 3,29,9.

अप्रतिद्रुक् Adj. *Jmd nicht wieder* (*contra*) *zu schaden suchend.*

अप्रतिनन्दित Adj. *zurückgestossen, verstossen von* (Instr.) Bhâg. P. 4,4,8.

अप्रतिनोद्, lies m. st. n.

अप्रतिपूजित Adj. *nicht geehrt* Spr. 2407.

अप्रतिमल्ल Adj. *ohne Nebenbuhler, unvergleichlich* Mahâvîraḱ. 94,4.

अप्रतिलीना Adj. f. *unverschleiert* Lalit. 179, 18. 19.

अप्रतिप्रुष्काय Adj. (f. आ) *an der Spitze nicht vertrocknet* Âpast. Çr. 1,1,8. 7,1,17. 12,5.

अप्रतिषेकँ, genauer *wobei kein Begiessen stattfindet* Âpast. Çr. 6,6,5. 15,18.

अप्रतिष्ठित 3) *auf Nichts fussend, sich auf Nichts verlassend* Vâgraḱḱh. 21,12. 17. 27,5. 32,5. 6.

अप्रतिसाध्य Adj. *unheilbar.* °रोग Adj. Comm. zu Vishṇus.

अप्रतीकार्य Adj. *wogegen sich Nichts thun lässt* Mahâvîraḱ. 102,14. 105,15.

अप्रतीत Adj. *nicht zurückblickend* Âpast. Çr. 8, 8,18. 18,10.

अप्रदृदि Adj. *nicht freigebig* AV. 20,128,8.

अप्रदायिन् Adj. *nicht gebend* Vishṇus. 5,178.

अप्रपद्यत्, अप्रपद्यंश्च कर्माणि MBh. 12,1219 fehlerhaft für अप्रयच्छंश्च सर्वाणि.

अप्रपाणँ Adj. *wo es Nichts zu trinken giebt* AV. 20,128,8.

अप्रभिन्न Adj. *nicht brünstig* (Elephant) MBh. 6, 46,9.

अप्रमाण Adj. *unbegrenzt* in °प्रभ und °माणाभ.

अप्रयच्छत् Adj. *nicht gebend* überh. MBh. 12, 34,12.

अप्रवदत् Adj. (f. °दती) *nicht rauschend* Âçv. Gṛhj. 2,7,7.

अप्रवृत्त (Nachtr. 2) auch *nicht zur Geltung —, nicht zur Anwendung gekommen* Hariv. 11137.

अप्रवृत्ति Adj. *unthätig* Kaush. Up. 4,8.

अप्रसक्तिमत् Adj. *Nichts vermögend* Çiç. 1,54.

अप्राकृत Adj. (auch Nachtr. 1) auch *ungewöhnlich, ausserordentlich* Mahâvîraḱ. 10,21. 34,19. 56,14.

अप्राप्तव्यवहार Adj. *unmündig* Aparârka zu Jâǵñ.

अप्रियकृत् Adj. *Unliebes thuend* Mahâvîraḱ. 53,2.

अप्सु Adj. *ohne Lebensmittel.*

अफलवत् Adj. *keinen Lohn bringend, nicht mit Folgen verbunden* MBh. 3,31,31.

अफलीकृत (Nachtr. 2) Adj. *unenthülst* Mân. Gṛhj. 2,14.

अबिनिल Adj. *schaumlos* Vishṇus. 62,5.

अबहुव्यक्तिनिष्ठ Adj. *nicht bei vielen Individuen zutreffend* Mahâvîraḱ. 112,6.

अबुद्धधर्म m. *kein Buddha-thum* Vâgraḱḱh. 25,7.

अबुद्धिज Adj. *unbeabsichtigt* MBh. 3,28,28.

अब्लिङ्ग 1) Sg. Name eines Sâman Vishṇus. 56,16.

अभयंकृँत्, so zu accentuiren.

अभयनन्दिन् m. N. pr. eines Autors Ganar.

अभव्यशेखर m. N. pr. eines Mannes Kautukas.

अभागहारिन् Adj. *nicht erbberechtigt* Vishṇus. 15,32.

अभार्यापितृक Adj. *weder Frau noch Vater habend* Bṛhaspati.

अभावित Adj. *nicht zusammenhaltend, keine feste Masse bildend* MBh. 12,195,18.

अभिगामिन् auch *sich vererbend auf, fallend an* (im Comp. vorangehend) Vishṇus. 17,4.

अभिचारँ, so zu accentuiren.

अभिज्ञन vielleicht *Geschlechts-* oder *Ortsgenosse* Âçv. Çr. 9,11,1.

अभिदोह्य n. impers. *darauf milchen zu lassen* Âpast. Çr. 9,6,2.

अभिद्यु Adj. 1) *zum Himmel gerichtet, dem Licht zustrebend.* — 2) *himmlisch.*

अभिनिविष्टक n. *Hartnäckigkeit.* °वर्त्मन् so v. a. *ohne Sträuben* Mân. Gṛhj. 2,13.

अभिपिङ्गल Adj. *röthlich braun* Hariv. 5533.

अभिपीत Partic. von 1. पा mit अभि. Nom. abstr. °त्व n. *das Getränktsein —, Erfülltsein von* (Instr.)

MBh. 12,337,27.

अभिपृष्ठे (Loc.) *hinterdrein* Kumâras. 13,23.

अभिभङ्ग् Adj. *zerbrechend.*

अभिमानशालिन् Adj. *übermüthig, stolz* Kir. 2,48.

अभिया Adj. *überall hingehend*, so v. a. *überall sein Auge habend* (als Beiw. von Fürsten) MBh. 3, 185,28.

अभिरामता f. *Schönheit, Anmuth* Çiç. 1,16. *das Wohlgefälligsein für* (im Comp. vorangehend) Mahâvîrak. 34,2.

अभिशस्तिकृत् Adj. *beschuldigend* Âpast. Çr. 5, 24,4.

अभिश्रद्धा *an Etwas glauben, Etwas für wahr halten.* °द्धास्यन्ति Vâgrakkh. 41,7.

अभिश्रावँ, so zu accentuiren.

अभिषेणय्, *Desid. अभिषिषेणयिषति P. 8,3, 64, Sch.

अभिहास्य Adj. *lächerlich.*

अभ्यर्ध m. *die diesseitige Lage*, mit Abl. °र्धँ *diesseits, vor* Çat. Br. 11,1,6,30.

अभ्यागारे Loc. *im Hause* Âçv. Gṛhj. 2,3,3.

अभ्याचर m. *Bereich* Mân. Gṛhj. 2,7. Statt °चरे hat Pâr. Gṛhj. अभ्याचारे, Âçv. Gṛhj. अभ्यागारे.

अभ्यापादम् Absol. mit Acc. *durch — hindurch* Nir. 7,26.

अभ्यासङ्ग m.(Nachtr. 1), lies *ein best.* Paṅkâha Âpast. Çr. 22,22. fgg.

अभ्युपाय 2) Âpast. 2,26,24.

*अध्वाटिक, richtig आम्रवाटिक.

अर्धातृ (so accentuirt) AV. 1,17,1.

अमत्सवर्णम् Adv. *nicht ohne die erforderlichen Sprüche* Kumâras. 7,72.

अमरमाला f. Titel eines Werkes Ganar. °कार m. ebend.

अमर्त्यता f. *Unsterblichkeit* MBh. 3,31,42.

अमांसाशन Adj. *kein Fleisch essend* Vishṇus. 19,15.

अमानव Adj. *übermenschlich* und *nicht von Manu stammend* Çiç. 1,67.

अमाप्य Adj. *unmessbar* Vâgrakkh. 34,2.

अमायु m. *kein Gebrüll* Âpast. Çr. 7,16,6.

अमाष (auch Nachtr. 1) als m. *keine Bohnen* Âpast. Çr. 4,2,5. 3,7.

अमिश्रित Adj. *nicht vermengt* Bhâg. P. 10,33,10.

अमुक्त 2) *von Râhu noch nicht befreit, noch verfinstert* Vishṇus. 68,3.

अमुक्तकस्तता f. *Sparsamkeit* Vishṇus. 25,5.

अमुषित Adj. *nicht geplündert* AV. 1,27,4.

अमृतभुज् m. Mahâvîrak. 21,9.

अमृताविधानँ (so zu accentuiren, Nachtr. 1) n. *Decke des Unsterblichkeitstrankes* (Stenzler) Âçv. Gṛhj. 1,24,28. Mân. Gṛhj. 1,9.

अमृतोपस्तरण (Nachtr. 1) n. *Unterlage des Unsterblichkeitstrankes* (Stenzler) Âçv. Gṛhj. 1,24,13. Mân. Gṛhj. 1,9.

अमोघदृश् Adj. *dessen Blick unfehlbar ist* Bhâg. P. 1,4,18. 5,13.

अमोतक m. etwa *Weber.*

अमोतकपुत्रक m. etwa *Weberknabe.*

अम्ब Partikel, s. u. अम्बा.

अम्बरपुष्प n. *eine Blume in der Luft*, so v. a. *Unding, Unsinn* Kautukas.

अम्बुजीविन् Adj. *seinen Lebensunterhalt dem Wasser verdankend* (Fischer u. s. w.) Vishṇus. 9,29.

अम्बुनाथ m. *der Ocean* Hariv. 8430.

अम्भोजवदना f. *eine Lotusgesichtige, ein schönes Weib* Kautukas.

अम्ली Adv. mit भू *sauer werden* Mit. 1,24,b,8.

अयज्ञोपवीतिन् Adj. *ohne Opferschnur* Mân. Çr. 11,1.

अयथाबलम् Adv. *den Kräften nicht entsprechend* Çiç. 2,94.

अयनक n. *Sitz, Stätte* Karaka 8,3.

अयनांश, lies *amount of precession.*

अयवस् n. *die dunkele Monatshälfte.*

अयाचमान Adj. *nicht um Etwas bittend* Kaush. Up. 2,1.

अयात Adj. *nicht gegangen* AV. 10,8,8.

अयाम m. auch *Nichtbahn* TS. 6,3,1,6.

अयुक्त, so zu accentuiren. 1) अयुक्तम् Adv.

अयुगमच्छद् m. Kir. 1,16.

अयुद्धमति Adj. *nicht kampflustig* Mârk. P. 134,59.

अयुध्यत् Adj. *nicht kämpfend* Hariv. 9834.

अयूप Adj. *ohne Opferpfosten* Mân. Gṛhj. 2,5.

अयोग्य 1) auch *unpassend* Vishṇus. 5,116.

2. अयोनि Adj. auch = अयोनिज Maitr. S. 2,3,8.

अयोनिजन्मन् Adj. *keinem Mutterleibe entsprossen* Mahâvîrak. 10,4.

अरजस् n. *kein Staub* Vâgrakkh. 29,9.

अरणाविकारिन् Adj. *dwelling in virtue* (M. Müller) Vâgrakkh. 26,12. 15. 16.

1. अरणि 1) (Nachtr. 2) *Mutter* in सुरारणि VP. 5, 30,24. पाण्डवारणि VP.^{2} 5,96.

अरममाण, so zu accentuiren.

अरर 2) n. Mahâvîrak. 107,4.

अरागद्वेषिन् Adj. *nicht liebend und nicht hassend, sine ira et studio* Vishṇus. 12,3.

अराजदैविक Adj. *nicht vom Fürsten und nicht vom Schicksal verursacht* Jâgñ. 2,197.

अराजलक्ष्मन् Adj. *ohne königliche Insignien* Spr. 1395.

अरातिनुद् Adj. *die Feinde vertreibend* MBh. 3, 41,38.

अराम Adj. (f. आ) *ohne* Râma Bâlar. 115,1. Mahâvîrak. 44,21.

अरिक्तकर्ण Adj. *dessen Ohren voll —, d. i. betäubt sind von* (Instr.) Pr. P. 119.

अरुग्ण, so zu lesen st. अरुग्र.

अरुणापिशङ्ग Adj. *röthlich braun* TS. 6,6,11,6.

अरुणापुष्प ist Adj. *röthliche Blüthen habend.*

*अर्कात्मज m. *der Planet Saturn* Râgân. 13,199.

अर्चा f. (vgl. Nachtr. 2) 4) bei den Gaina *Körper* Kalpas. 111.

अर्क् mit उप *Jmd auf den Leib rücken, Jmd belästigen* TS. 1,5,9,6.

1. अर्ज् mit निस् *herauslassen, — geben* TS. 1,5,9,3.

*अर्णवभव m. Râgân. 13,122.

अर्थ, so zu accentuiren.

अर्थनाशक Adj. (f. °शिका) *verschwenderisch* Kâtj.

अर्थनिवेदन n. *das Anbieten —, Darbringen seiner Habe.*

अर्थपद्वी f. *der Weg des Nutzens.* °वीं गम् so v. a. *seinen Vortheil wahrnehmen.*

अर्थपरिग्रह m. *Besitz von Geld* R. 5,43,6.

अर्थय् mit प्र 3) Med. *sich Jmd* (Acc.) *entgegenstellen* Kir. 2,21.

अर्थलाघव n. *das Leichtnehmen einer Sache, schnelles Hinweggehen über eine Sache* Naish. 9,8.

अर्थसंकृत oder °संकित Adj. mit रेखा etwa *Schuldverschreibung* Comm. zu Kâm. Nitis. 9,68.

अर्थहर Adj. *das Vermögen erbend* Vishṇus. 15,40.

अर्थार्थिन् Adj. auch *das Nützliche —, Reichthümer begehrend* MBh. 3,33,25.

अर्धकर्ण Adj. vielleicht *halb hörend* (im Schlafe). Vgl. auch Nachtr. 1.

अर्धखिल m. *halbe Brache, Land das ein Jahr brach liegt* Nâr. 11,26.

अर्धनाराच m. *eine Art Pfeil* MBh. 2,51,35.

अर्धनिष्पन्न Adj. *halb vollendet* Râgat. 5,403.

अर्धपञ्चदशन् Adj. Pl. *vierzehnundeinhalb* Çâṅkh. Çr. 13,18,5.

अर्धभेदक Adj. mit व्याधि = अर्धभेद m. *Hemiplegie* Suçr. 2,380,10.

अर्धवशी f. *eine halbe Kuh* Maitr. S. 1,11,7.

अर्धशिरस् n. *der halbe Kopf* Âpast. Çr. 7,13,8.

अर्धहर Adj. *das halbe Vermögen erbend* Vishṇus. 18,32.

अर्धिक Adj. = आर्धिक = अर्धसीरिन् Vishṇus. 37,16.

अर्बुद 4) n. *Rippenknorpel* Vishṇus. 96,76. वत्सभि संध्यस्थीन्यर्बुदान्युभयतो दश दश Comm.

अर्यमन् 4) Çiç. 2,39.

1. अलक्षण auch *kein Kennzeichen* Vâgrakkh. 29,17.

अलक्षणसंपद् f. *kein Vollauf von Kennzeichen* Vâgrakkh. 22,3. 5. 40,15.

अलघीयंस् Adj. *nicht unbedeutend, gross, gewaltig* Çiç. 2,58.

अलंकृतिशास्त्र n. *ein Lehrbuch des Stils* Kautukas. 17.

अलज्जाकर Adj. *keine Schande bringend* Spr. 3911.

अलत्तराम् Adv. *in hohem Grade* Kumâras. 14, 16. 15,28. Mit einem Infin. *bedeutend besser* Çiç. 2,106.

अलब्धपद Adj. *keine Stelle gefunden habend in* (Loc.), so v. a. *keinen Eindruck gemacht habend auf* Ragu. 8,90.

अलोकयंता, so zu accentuiren.

अलोष्टक Adj. (f. आ) *frei von Erdklössen.*

अलोष्टक Adj. v. l. für अलोष्टक.

अलोह Adj. *nicht von Eisen* MBh. 1,145,22.

अल्पकालिक Adj. *eine kurze Zeit lang stattfindend* Comm. zu Âpast. Çr. 8,1,1.

अल्पनिचय Adj. *einen kleinen Vorrath habend* R. Gorr. 1,6,7.

अल्पनिदान Adj. *aus einer geringfügigen Ursache entspringend* Suçr. 2,443,4.

अल्पपरिकर Adj. *wenige Dienerschaft habend, weniger D. als* (Abl.) *h.*

अल्पफल Adj. (f. आ) *wenig ergiebig* Mân. Gṛhj. 2,14.

अल्पविज्ञान Adj. *von geringer Einsicht* MBh. 3, 29,34.

अवकलन n. *das Ausbrennen mit* Kuça-*Gras* Baudh. 1,6,14,1.

अवचितपूर्व Adj. Çâk. (Pisch.) 116 falsche Lesart für रचितपूर्व.

अवंडा Adj. (f. आ) *nicht ungeschwänzt* (Kuh).

अवदानीय als n. *Schnitzel von Fleisch.*

अवननी Adv. mit भू *sich verneigen* R. 7,23,1,60.

अवनेक्तर् Nom. ag. *Wäscher* in पादावनेक्तर्.

अवमार्जन, so zu lesen st. अवमार्गन.

अवर 1) e) als m. so v. a. *Vorfahr.*

2. अवरोधन 4) lies Sg. statt n. — 5) *Erlangung, Erreichung* Kaush. Up. 2,3. — Als Adj. (f. ई) *Jmd Etwas verschaffend* ebend.

अवरोपण, vgl. धात्ववरोपण.

अवशर्धयितर् Nom. ag. *auf Jmd farzend* Vishṇus. 5,22.

अवसक्थिका bedeutet *das Sitzen mit untergeschlagenen Beinen.* °का कर् *sich in der Weise hinsetzen.*

1. अवसान n. auch *Bauplatz* Mân. Gṛhj. 2,11.

अवस्तुपतित Adj. *nicht körperlich geworden* Vâgrakkh. 32,18. 19.

अवस्रंसन n. *das Herabfallen* Dhâtup. 18,16.

1. अवात, der Udâtta zu tilgen.

अवात्सल्य n. *Mangel an Mutterliebe* Suçr. 1, 372,10.

अवान्तरदीक्षा f. *Zwischenweihe* Âpast. Çr. 15,20, 1. Mân. Çr. 4,7.

अविकार्य Adj. *unwandelbar, unveränderlich.*

अविक्लिन्नाक्ष Adj. *keine triefenden Augen habend* Âpast. Çr. 5,10,10.

अविगान n. *Uebereinstimmung* Deçîn. 2,28.

अवितृप्त Adj. (Nachtr. 2), Nom. abstr. °ता f. Kir. 2,29.

अविधिपूर्वकम् Adv. *nicht wie es sich gebührt* Bhag. 9,23. 16,17.

अविधृत Adj. *unaufgehalten, unaufhaltsam* MBh. 1,1,250.

अविपद्यत् Adj. *nicht zu Nichte werdend, — sterbend* Bhâg. P. 6,1,8.

अविवेकम् (! Âpast. Çr. 1,7,10) und अविवेचम् (Âçv. Çr. 2,6,7) Absol. *ohne durch Schütteln und Blasen zu sondern.*

अविशोधन n. *das Unentschiedenbleiben* Vishṇus. 11,9.

अविश्रान्त Adj. auch *wo man nicht ausruhen kann* MBh. 12,329,34.

अवीरहत्य n. *kein Männermord* Âpast. Çr. 5, 27,1.

अवृधं, so zu accentuiren.

अवृष्टिकाम Adj. *keinen Regen wünschend* Âpast. Çr. 7,11,7.

3. अव्यय 1) *a*) Nom. abstr. °ता f. Comm. zu Jogas. 1,25.

2. अव्यवहार Adj. *wofür es keinen Ausdruck giebt* Vâgrakkh. 45,6.

अव्यवहितता f. *Ununterbrochenheit.* Instr. *ununterbrochen* Vṛshabh. 79.

अव्युष्टि, lies *das Nichthellwerden.*

अव्यूह 3) *kein Complex* Vâgrakkh. 27,3. 38,8.

अव्रात्य n. *Vernachlässigung der Gelübde* Vishṇus. 48,22.

अशक्तभर्तृका Adj. f. *einen schwachen Mann habend* Vishṇus. 5,18.

2. अशन, so zu accentuiren.

अशा f. *das Essen* in मांसाशा.

अशाखाज Adj. *nicht auf einem Zweige gewachsen* Âpast. Çr. 7,1,17.

अशिशिररश्मि m. *die Sonne* Kir. 5,31.

अशिश्नितु (Conj.) Adj. *der sich nicht anklammern mag* AV. 20,134,6.

अशीतिसाकम्र Adj. (f. आ) 1) Sg. *aus 80000 bestehend* R. 5,38,23. — 2) Pl. *80000* R. 5,56,118.

अशेषस् (!), so zu betonen.

अशोकयुत Adj. *ohne Geschwülste, — Geschwüre* Suçr. 2,312,13.

अश्मि, so zu accentuiren.

अश्वीवती f. = अश्वावती (Nachtr. 1) Maitr. S. 1, 11,10.

अश्रुनेत्र Adj. *Thränen in den Augen habend* MBh. 8,94,24.

अश्वपूर्ण Adj. (f. आ) vielleicht fehlerhaft für °पूर्व Einschiebung nach ṚV. 5,87 (Vers 3) = Mân. Gṛhj. 2,13.

2. अश्वपृष्ठ, Anderes vermuthet R. Pischel in Z. d. d. m. G. 35,711. fgg. Das Wort ist aber nicht auf den Stein, sondern auf Vâju zu beziehen.

अश्वप्रथम Adj. *mit dem Rosse — oder den Rossen voran* Mân. Çr. 1,3,4.

अश्ववन्दिन् Adj. *mit Reiterei versehen* MBh. 5, 164,2.

अश्वसनि, so zu accentuiren.

अश्वस्तोमीय Adj. als Bez. eines Homa Âpast. Çr. 20,12. 21.

अश्वानन m. Pl. *ein best. mythisches Volk* Pr. P. 118.

अश्वानृत n. *eine in Bezug auf ein Pferd ausgesprochene Unwahrheit* M. 8,98.

अष्टाशीतिसाकम्र Adj. Pl. *88000* Jâgñ. 3,186.

2. अस् mit अधि 1) *werfen auf, in.* अग्नौ *in das Feuer* Mân. Çr. 1,3,4. 7,1. — Mit अन्वधि *hernach werfen auf, in* Mân. Çr. 1,1,2. — Mit प्रतिनिस् *zurückwerfen* Âpast. Çr. 3,10,4.

असि (Nachtr. 1) Çiç. 1,69.

असंयच्छत् Adj. *nicht zügelnd, — in der Gewalt habend* MBh. 12,91,42.

असंरक्त Adj. *keine Liebe empfindend* Hariv. 11264. v. l. असंसक्त.

असंवत्सरभृत, so zu accentuiren.

असंविज्ञान Adj. *unverständlich* Mahâvîrak. 33,3.

असंविकित Adj. *wofür man nicht die gehörige Sorge getragen hat* MBh. 12,130,4.

असंव्यवकितम् Adv. *unmittelbar* Bhâg. P. 5,6,6.

असंसक्त auch *nicht mit dem Herzen an Jmd*

hängend Hariv. 3,4,40. °म् Adv. *unverbunden, besonders* Mân. Çr. 1,1,2. 3,2. Gṛhj. 2,2.

असंस्कृतप्रभावित Adj. *unbeschränkt mächtig* Vâgrakkh. 24,9.

असकाशे Loc. *nicht in der Nähe von* (Gen.) Mân. Gṛhj. 2,5.

असंख्येय 1) Compar. °तर Vâgrakkh. 34,20.

असंग्रामेण Instr. *ohne Kampf* Hariv. 1940.

असञ्जात् Adj. *nicht hängend an* (Loc.) MBh. 12, 248,19 (Bl. 112,*a*).

असंचय m. *keine Anhäufung* Vâgrakkh. 44,20.

असंज्ञा 3) *kein Bewusstsein* Vâgrakkh. 23,10. 30, 21. 31,1. 45,17.

असंज्ञिन् Adj. *kein Bewusstsein habend* (Wesen) Vâgrakkh. 20,18.

1. असत्त्व m. *kein lebendes Wesen* Vâgrakkh. 32,11.

असंनयत् Adj. *keine aus süsser und saurer Milch gemischte Spende darbringend* Kâtj. Çr. 4,2,36.

असंन्युप्त Adj. *nicht zusammengeworfen* Âpast. Çr. 9,10,12.

असपिण्ड, lies *entfernter verwandt als ein* Sapiṇḍa. Auch Vishṇus. 22,46.

असमवकृतम्, lies Adv.

असमहाव्रत Adj. *mit keinem* Mahâvrata-*Tage versehen* Âpast. Çr. 23,2.

असमायुत Adj. *unverbunden* Taitt. Âr. 1,12,3.

असाकमेध Adj. *ohne* Sâkamedha Maitr. S. 1, 10,16.

असाक्षिन् m. *kein Zeuge, als Zeuge nicht zulässig* Jâgñ. 2,71. Vishṇus. 8,1. 5.

असार्वभौम m. *kein Weltherrscher, — Kaiser* Âpast. Çr. 20,1.

असितजानु Adj. *mit schwarzen Knieen* Âpast. Çr. 5,10,10.

असितान Adj. (f. ई) *schwarzäugig* Vishṇus. 99,6.

असिधृष्टि f. *Schwertklinge* Varâh. Bṛh. S. 50,6.

असुतर Adj. *schwer zu passiren* Kir. 3,18.

असुतृप्, anders erklärt von F. Kluge in Kuhn's Z. 25,311. fg.

असुरत्त Adj. (f. आ) *schwer zu hüten* Kir. 2,39.

असुरद्रुह् m. *ein Feind der* Asura, *ein Gott* Çiç. 2,35.

असुषिर Adj. *nicht hohl* Âpast. Çr. 7,12,5.

असृक्पात auch *das Fliessen von Blut.* °पाते *wenn Blut geflossen ist* Jâgñ. 3,293.

असौ Voc. zu असौ Nom. Maitr. S. 1,4,2. 2,4,8. Kaush. Up. 2,4. 11. Âçv. Gṛhj. 1,14,7.

अस्कन्ध m. *keine Ansammlung* Vâgrakkh. 24,16.

अस्तृत, auch अस्तृत.

अस्त्रोपनिषद् f. *Waffenkunde* Mahâvîrak. 21,11.

अस्थास्नु Adj. *ungeduldig* Kathâs. 36,55.

अस्थिर 1) Nom. abstr. °त्व n. Suçr. 1,117,16. 17.

अस्थूरि, so accentuirt TS. 7,1,1,1. 2.

अस्नाविर Adj. *ohne Sehnen, — Bänder.*

अस्पृष्टमैथुना Adj. f. *Jungfrau seiend* Mân. Gṛhj. 1,7.

1. अस्मै, zu अस्मे vgl. R. Pischel in Z. d. d. m. G. 35,716.

अस्मृतधु, lies = अस्मृतद्रुक् *der Hasser nicht gedenkend.*

अस्रप 1) Mahâvîrak. 106,4. 21.

अस्वाम्य n. *kein Eigenthumsrecht, keine freie Verfügung* Devala.

अकेतुष् Adj. *nur an sich denkend* Kumâras. 13,51.

अक्त, vgl. AV. 20,131,9.

अक्तिकञ्चुक m. *Schlangenhaut* Svapnak. 2,10.

अक्ति n. auch *eine Art zu fechten* Hariv. 3, 124,19. आक्ति v. l.

अक्तिमरुचि m. *die Sonne* Pr. P. 21.

आके, so zu accentuiren.

आकेवलिक Adj. *nicht allein bleibend* (von Begierden, die andere im Gefolge haben) Çilâñka 1,314.

आकोपवत् Adj. *ein wenig erzürnt auf* (Loc.) Çiç. 2,99.

आक्रोशयितर् Nom. ag. *schmähend, schimpfend* Vishṇus. 5,23.

आक्षेपण 2) *c*) *Schmähung* Vishṇus. 54,14.

आखण्डलसूनु m. Patron. Arǵuna's Kir. 1,24.

आग्नर् auch *ein best.* Agni Câñkh. Gṛhj. 3,2.

आघ्या 2) (Nachtr. 1) MBh. 15,25,16.

आघ्यातिक, lies ई st. इ.

आगन्तुक 3) von einer Krankheit Vishṇus. 96,28. Nach dem Comm. so v. a. वातपित्तोद्रेकादयः.

आग्निष्टोमीय Adj. Âpast. Çr. 22,9.

आग्नीन्द्र Adj. = आग्नेन्द्र Mân. Gṛhj. 2,10.

आघट्टना f. *Anschlag, Anprall* Çiç. 1,10.

आघोष, so zu accentuiren.

आचतुरम्, lies Adv.

आचाम्ल Bez. *einer Speise, mit der* Ǵaina-*Asketen im letzten Stadium ihre Fasten brechen,* Çilâñka 1,345.

आचार्यकरण n. *Lehrthätigkeit* P. 1,3,36.

आचार्यदेव Adj. *den Lehrer verehrend* Taitt. Up. 1,11,2.

आचार्याणी Mahâvîrak. 40,15.

आचार्यी Adv. mit कर् *zum Lehrer machen* P. 1,3,36, Sch.

आच्छादक auch *schützend, vertheidigend* Vishṇus. 86,8.

आच्छोटनिका f. in नखाच्छो°.

आजानु Adj. *bis an die Kniee* Svapnak. 1,61.

आजिशिरस् auch *Kopf —, d. i. Ende —, Ziel der Rennbahn* Comm. zu TS. 1,1024,3 v. u.

आज्यग्रह m. Pl. auch Bez. *einer Kategorie von Sprüchen* Âpast. Çr. 4,5,7.

आज्यधन्वन् Adj. *das Opferschmalz zum Bogen habend* Ait. Br. 1,25,2.

आज्यस्थाली Mân. Çr. 1,2,5. 6. 3,2. 4. 7,1. 4. 8,2. 2,2,1. 4,4. Gṛhj. 2,2.

आञ्जनेय 1) Mahâvîrak. 82,11.

आडी f. = आडि 1) Kaṇḍak. 36,3.

आढक 2) *b*) Bhâvapr. 1,265,24.

आत्तरेतस् Adj. *des Samens beraubt* TS. 7,1,1,2.

आत्मत्राणपरिग्रह m. *Leibwache* R. 5,47,27.

आत्मपाणिन्, so zu accentuiren.

आत्मसम nach Nilak. auch so v. a. आत्मसाम्य = आत्मसमता MBh. 5,36,4.

आत्मीयदेश m. *Heimat* Kathâs. 18,393.

आदित्यदर्शन n. *das Zeigen der Sonne* (eine best. Ceremonie im 4ten Monat nach der Geburt) Mân. Gṛhj. 1,19. Vishṇus. 27,10.

आदेवयानम् Adv. *bis zum Götterweg* Hariv. 6806.

आदेश 6) = प्राघूर्णिक *Gast* Çilâñka 2,1. 3.

आद्यद्वार n. *ein altes, früher erbautes Thor* Vishṇus. 3,53.

आधित्सु Adj. f. *zu empfangen wünschend* Comm. zu TBr. 1,58,3.

आनन्तर्य auch *kein Dazwischen* Mahâvîrak. 52,20.

आनन्त्य, so zu accentuiren.

आनन्दपुर = Varnagar (nach Bühler).

आनमम् Acc. Infin. zu नम् mit आ RV. 4,8,3.

आनर्त 1) *c*) = *das nördliche* Kâthiavâḍ (nach Bühler).

आनाभि auch *bis zum Nabel* Vishṇus. 12,3.

आनकृत Adj. Maitr. S. 2,9,9. v. l. für आनिर्कृत.

आनेतव्य auch *hinzuführen zu* (Acc.) Paṇḍab. 43.

आन्तरायिक Adj. *in Zwischenräumen wiederkehrend* (Begierden) Çilâñka 1,314.

आर्च, so zu accentuiren.

आप् mit अनु Desid. *einstimmen.* इन्द्रेण बाढमित्येवमन्वीप्सितम् (impers.) VP. 4,2,11. — Mit पर्यव *Etwas ganz in sich aufnehmen, sich ganz zu eigen machen* Vâgrakkh. 28,14. 30,17. — Mit सम् 4) mit oder ohne आत्मानम् *seinem Leben ein Ende machen* Âpast. 1,25,2. 7.

2. आपस् n. Parâç. 4,8.

आपाकस्थ, so zu lesen st. आपाकस्थ.

आपातिक m. Bez. *bestimmter Dämonen* Mân. Gṛhj. 2,12.

1. आभोग (auch Nachtr. 1 u. 2) etwa *Versuch* Comm. zu Jogas. 1,17.

आमित्तापत्यस्य n. *ein best.* Prâtardoha Âpast. Çr. 8,5,33.

आमेष्टका f. zu streichen, da Mṛkkh. 47, 9. 10 आमेष्टक Adj. (*aus ungebrannten Ziegeln bestehend*) anzunehmen ist.

*आम्रवाटक oder *°वाटिक m. *Spondias mangifera* Râgân. 11,172.

आयतपक्ष्मल Adj. *mit langen Federn besetzt* (Pfeil) Kathâs. 74,284.

आयस 2) f. ई *ein eisernes Gefäss* Vishṇus. 43,38.

आयासं, so zu accentuiren.

आर्युज् Adj. *sich verbindend.*

आयुधिन् Adj. *Waffen tragend;* m. *Krieger.*

आयुर्दा m. *ein best.* Homa Âpast. Çr. 8,7,17.

आयुष्यहोम m. Pl. Bez. *bestimmter Spenden* Mân. Gṛhj. 1,17.

आरागय्, °यति 1) *Jmd hoch erfreuen* Vâgrakkh. 35,1. fgg. Gegensatz विरागय्. — 2) *erlangen, erreichen* Lalit. 362,5. 6.

आरिधन, lies *Aufstieg* und vgl. Z. d. d. m. G. 38,717.

आर्तयज्ञ Adj. *dessen Opfer gestört worden ist* Maitr. S. 2,4,1.

आर्त्यं, so zu accentuiren.

आर्द्र 2) *a*) n. Vishṇus. 54,18.

आर्ष 3) f. ई *eine nach der* Ârsha-*Ehe verheirathete Frau* Vishṇus. 24,31.

आलम्बम् Absol. *haltend, stützend* Kâṭh. 22,8.

आलेखनि m. Patron. N. pr. eines Lehrers Cit. im Comm. zu Âpast. Çr. 7,10,2.

आवसथ्यीय Adj. = आवसथ्य 1) TBr. 3,7,4,6.

आवारिधि Adv. *bis zum Meere* Kir. 1,23.

आविष्पृष्ठ Adj. *mit dem oberen Ende* (über das Schmalz) *herausragend* Âpast. Çr. 6,29,21. 8,2,10.

आविस्, आविर्कित *zum Vorschein gekommen* Bhâg. P. 2,7,36.

आशातना (Nachtr. 2) auch *Verletzung* Çilâṅka 1,337.

आशास्ति f. *Gebet* Mahâvirak. 90,6.

आशीनं Adj. = आशिनं *betagt* Maitr. S. 2,9,4.

आश्वपादिक Adj. *mit einem Pferdefuss in Berührung gekommen* Comm. zu Âpast. Çr. 5,22,10.

आश्वमेधिक, f. ई Mân. Gṛhj. 1,28.

आसङ्ग auch *Mantel;* s. चित्रासङ्ग weiter unten.

आसनपट्ट m. *ein flacher Sitz.*

आसपुटे m. *Aschendüte, d. i. Asche in ein Blatt gewickelt* TBr. 1,3,2,6.

आस्फोटन 1) *a*) Vishṇus. 71,71. Nach dem Comm. दक्षिणांसादारभ्य वामबाहोः दक्षिणपाणिना शब्दकरणम्.

आहर्तोस् Abl. Infin. zu हर् mit आ Ait. Br. 7,2,6.

आहवनीयतस् Adv. *aus dem* Âhavanîja-*Feuer* Âpast. Çr. 3,9,3.

आहित n. *eine Art zu fechten* Hariv. 15979. अहित v. l.

आहुर्वेध्यै, so zu accentuiren.

3. इ mit प्रति 6) *annehmen,* so v. a. *lernen von* (Abl.) Âpast. 2,29,15.

इच्छासदृश Adj. *dem Wunsche entsprechend* Çiç. 1,49.

इडेन्यक्रतु (sic) Adj. *von preisenswerther Kraft* Âpast. Çr. 4,5,5.

इध्मपरिवासन n. *Abschnitzel von Brennholz* Mân. Çr. 1,3,5.

इन्दीवरानी f. *eine Lotusäugige* Kaurap. (A.) 60.

इन्दुकान्त Adj. *lieblich wie der Mond* Kautukas.

इन्दुवक्त्रा f. *eine Mondantlitzige* Kaurap. (A.) 72.

इन्दुवर्ण Adj. *mondfarbig* Hariv. 2,63,96.

इन्द्रजालं, so zu accentuiren.

इन्द्रप्रयाण n. *das Herabsinken von* Indra's *Banner* Vishṇus. 30,6.

इन्द्रयाजिन् Adj. *dem* Indra *opfernd* Mân. Çr. 1,1,1.

इन्द्रवर्ण Hariv. 6884 fehlerhaft für इन्दुवर्ण.

इन्द्रवीरुध् f. Indra's *Schlinge* Pân. Gṛhj. 3,7,3.

इम, इमेषु Vâgrakkh. 22,9. 13. 17. 23,2.

इरण्य Maitr. S. 2,9,3. Kap. S. 27,5 wohl fehlerhaft für इरिण्य.

इरस्य, so zu lesen st. इरस्य.

इरिणलोष्ट m. *ein Erdkloss von salzhaltigem Boden* Mân. Gṛhj. 1,7.

4. इष् 2) Hariv. 2,72,52 nach Nilak.

इषुवत् Adj. *kräftig.*

इषुधन्व n. Sg. *Pfeil und Bogen* Taitt. Âr. 5,1,2.

इषुधन्वन् n. Sg. dass. Ait. Br. 7,19,2.

इषुधन्विन् Adj. *Pfeil und Bogen führend* Taitt. Âr. 5,1,3.

इषुनिबन्धन *Köcher* R. Gorr. 2,31,28.

इषुपात m. *Pfeilschussweite* MBh. 4,53,10.

इषुहस्त Adj. *einen Pfeil in der Hand haltend.*

इष्टिमय Adj. *aus Opfern gebildet* VP. 4,1,12.

*इष्ट्वीनम् Absol. = इष्ट्वा P. 7,1,48, Sch.

ईक 2) f. ईका *Hinblick.* अतिसूक्ष्मेक्षिका so v. a. *allzugrosse Spitzfindigkeit* Gaṇar. 7,430.

ईदृगवस्थ Adj. *in solcher Lage sich befindend* Vṛshabh. 55,*b*,25.

ईयत्, ईयत्माण = ईयत्माण Maitr. S. 2,10,6.

ईषीका auch so v. a. *Pfeil.* °भूत *ganz von Pfeilen erfüllt* R. 2,96,46.

उक्तिप्रत्युक्तिका f. *Rede und Gegenrede* Mahâvirak. 39,11.

उक्षवश m. Du. *ein Stier und eine Geltkuh* TS. 2,1,2,4.

*उखर्वल zu streichen.

उग्रकर्मन् Adj. *von gewaltiger That* MBh. 8,82, 4. 83,32.

उग्रगन्धि und °न् Adj. *stinkend* Vishṇus. 66,5. 71,11. 79,5.

उग्रघोष Adj *gewaltig klingend* MBh. 8,82,12.

उग्रकृष् Adj. *heftig zürnend* Kumâras. 4,24.

उग्ररूप Adj. *grausig aussehend* MBh. 8,90,46.

उग्रवीर्य als Adj. *von gewaltigem Muthe* MBh. 8,89,2.

उग्रवेग Adj. *von gewaltiger Schnelligkeit* MBh. 9,17,9.

उचितकारिन् Adj. *thuend was sich schickt.* Nom. abstr. °रिता f. Pa. P. vor 136.

उच्चकैस् auch *hoch.* उच्चकैरासनतः *vom hohen Sitz* Kir. 2,57. Mit कर् *erheben* 40.

उच्चगोपुर Adj. *hochthorig* Kir. 5,35.

उच्चैर्गति f. *das Aufsteigen* Mahâvirak. 127,1.

उच्चैर्न्याय Adj. *laut zu recitiren* Çâṅkh. Çr. 1,1,28.

उच्चस्, so zu betonen.

उच्छुष्म 1) TS. 1,6,2,2.

उञ्छ् mit निस् in निरुञ्छन.

उञ्छधर्मन् Adj. *von Nachlese lebend* MBh. 3, 260,21.

उत्कय्, °यति *sehnsüchtig machen* Çiç. 1,59.

उत्कर्षत्र n. = उत्कर्ष 2) *a*) Mahâvirak. 34,16.

उत्कूलनिकूलं, so zu accentuiren.

उत्कोशय्, °यति *aus der Scheide ziehen* Vet. (U.) 78,15.

उत्क्षेप m. auch *eine Art Dehnung* (des Vocals) Comm. zu Tândja-Br. 5,7,4. 11,5,19.

उत्तरपञ्चाल Adj. mit राष्ट्र n. *das Reich der nördlichen* Pañkâla (mit einer gesuchten Nebenbedeutung) Bhâg. P. 4,25,51.

उत्तरपूर्वक Adj. *nordöstlich* Hemâdri 1,801,15.

उत्तरवेदिमत् Adj. *eine* Uttaravedi *habend* Comm. zu Âpast. Çr. 8,1,8.

उत्तरास nach Nilak. zu MBh. 1,194,10 = अत्रु.

उत्तरापरशिरस् Adj. *mit dem Kopf nach Norden oder Westen* Vishṇus. 70,2.

उत्तरार्धपश्चार्ध m. *Nordwest* Mân. Çr. 6,2,5.

उत्तरार्धपूर्वार्ध, lies *Nordost.* Auch Mân. Çr. 1,3, 2. 6,2,5. Gṛhj. 2,2.

उत्तराश्रोणि f. *die linke Hinterbacke* Kâtj. Çr. 17,9,16.

उत्तरोत्तरभाव (°भव?) Adj. *wo immer Einer über*

dem Andern ist Mahâvîraḱ. 84,10.

उत्तानित Adj. *weit aufgesperrt* (Mund) Kâd. (1872) 73,13.

उत्पल्लव Adj. *mit aufspriessenden Schösslingen* Kâṇḍak. 53,1.

उत्पिञ्जलक Adj. *wobei es drunter und drüber geht* (Kampf, MBh. 7,25,21. Hariv. 13334.

उदकक्रुञ्च m. *eine best. Kasteiung* Vishṇus. 46,14.

उदकांस्य n. *ein Messinggefäss mit Wasser* Mân. Çr. 4,7. Gṛhj. 1,8. 2,7. 11.

उदकप्रवणान्वित Adj. (f. ई) *mit einer Neigung nach Norden versehen* MBh. 1,134,9.

उदङ्क 3, f. ई *Schöpfgefäss* Mân. Çr. 1,1,2.

उदधिनेमि Adj. *meerumgrenzt* Ragh. 9,10.

उदायुवन in दर्व्युदायुवन.

उदारचेतस् Adj. *hochherzig* Kir. 3,10.

उदास an der angeführten Stelle *ein hinausgezogener Ton.*

उदासितर् Nom. ag. = उदासीन 1) Çiç. 1,33.

उदाहरणी Adv. mit कर् *als Beispiel wählen* Comm. zu Gaṇar. 7,430.

उदितादान n. *das Anlegen des Feuers nach Sonnenaufgang* Comm. zu Âpast. Çr. 5,13,2.

उदीचीनपाद् Adj. *mit den Füssen nach Norden* Âpast. Çr. 7,16,5.

*उद्गान n. als Erklärung von उद्गीथ 1) Comm. zu Âpast. Çr. 5,16,8.

उद्गूरयितर् Nom. ag. *mit Thätlichkeiten drohend* Vishṇus. 5,60.

उद्गृहीतव्य Adj. *ausfindig zu machen, zu ergründen* Vâgbaḱḱh. 23,15.

उद्दर्प Adj. *hochmüthig* Mahâvîraḱ. 94,5.

उद्धव m. Pl. = ग्रौद्धव (Nachtr. 2) 1) Mân. Çr. 1,1,2. Vielleicht fehlerhaft.

उद्भूत 1) Adj. s. u. 1. भू mit उद्. — 2) n. *das Tosen* (des Meeres) MBh. 1,185,15.

उद्भृकिंस् Adj. *mit einer Streu darauf* Maitr. S. 2,2,3.

उद्बुद्बुद् Adj. *hervorsprudelnd* Mahâvîraḱ. 13,4.

उद्यतकोम m. *die nach dem Erheben des Feuers stattfindende Spende* Âpast. Çr. 7,6,5. 8,6,1.

उद्याव auch = उद्याम 2) *Strang* in द्वादशोद्याव.

उन्मिञ्ज m. *Frage* (nach M. Müller) Sukhâv. 4,3.

उपकान्तम् Adv. *in der Nähe des Geliebten* Kir. 5,19.

*उपकुरङ्ग m. *eine Antilopenart* Râǵân. 19,47.

उपग्रामम् Adv. *am Dorfe* Kir. 4,19.

उपचारक m. *Spion* Çilâñka 2,135.

उपजीवितर् Nom. ag. *lebend von* (Gen.) Medhât. zu M.

उपधि 3) *ein Bestandtheil der Ausrüstung eines Gaina-Mönchs* (3 Kleider, 1 Napf, 1 Besen und 1 Mundfilter) Çilâñka 1,367.

उपधेनु Adv. *bei den Kühen* Kir. 4,13.

उपनागरक Adj. (f. °रिका) Bez. *eines best. Stils* (रीति) Kâvjapr. 9,3.

उपनिबन्ध m. *Verpflichtung, Eid* Mahâvîraḱ. 92,21.

उपनिषद् 4) *an die Seite Stellung* Vâgbaḱḱh. 35, 10. 42,7.

उपनीतराग Adj. *harmonisch* oder *sympathisch* (Rede) H. 66.

उपपायन n. *das Tränken* Mân. Çr. 9,4,2. Gṛhj. 2,9.

उपमाति 1) auch *Lockruf, Lockung.*

उपर 2) *b*) n. Âpast. Çr. 7,9,8. Cit. im Comm. zu 7,10,2.

उपरितन, f. ई (allein richtig) Comm. zu Âpast. Çr. 2,2,4.

उपरिष्टात्स्वाकाकार Adj. = °स्वाकाकृति TBr. 3,9,10,1.

उपरिष्टाद्दर्क m. etwa *ein hinten angefügter Refrain* Sâj. zu Ait. Br. 5,2,17.

उपरिष्टाद्धोमभाज् Adj. *später an der Spende Antheil habend* Comm. zu Âpast. Çr. 7,20,9.

उपरिस्पृश्, so zu accentuiren.

उपलक्ष्मी f. *eine neben der Lakshmi genannte Gottheit* Mân. Gṛhj. 2,13.

°उपवपन n. *das Aufstreuen.* तुषोप° Âpast. Çr. 6,29,17.

उपवकस् n. = उपवक Çat. Br. in der Kâṇva-Rec.

उपशय 2) *a*) *Anstand.* °स्थ Adj. *auf dem A. stehend* (Jäger) Çiç. 2,80.

उपशुष्क Adj. *trocken, verdorrt* Comm. zu Âpast. Çr. 5,27,11.

उपश्वस्. lies m. *das Blasen, Luftzug.*

उपसंव्रिक्रीर्षु Adj. *um abzuschliessen zusammenfassend* Çilâñka 1,314.

उपसर्गय्, °यति *Ungemach bereiten* Çilâñka 1, 365. 369.

उपसर्जन 2) उपसर्जनी.

1. उपास्त, so zu accentuiren.

उपायास m. *Niedergeschlagenheit, Melancholie* Lot. de la b. l. 99,5 (Hdschr.).

उपासितावित् Adj. *einer der verehrt hat, Verehrer* Text zu Lot. de la b. l. 136.

उपाहित 2) *Feuersbrunst* Gaut. 16,34.

उपोत्तर Adj. *später* Comm. zu Âpast. Çr. 5,7,1.

उपोन्दन n. *das Benetzen* Comm. zu Âpast. Çr. 8,4,1.

उप्तकेश Adj. *mit geschorenem Haupthaar* Mân. Gṛhj. 1,22.

उभयकालिक Adj. *zu beiden Zeiten stattfindend* Comm. zu Âpast. Çr. 5,24,8.

उभयतःपक्ष auch *in beiden Monatshälften* (Monat) Mân. Gṛhj. 2,13.

उभयतःशिक्य Adj. (f. या, *mit Wagschalen auf beiden Seiten* Vishṇus. 10,3.

उभयतोधार Adj. *auf beiden Seiten Schneiden habend* Bhâg. P. 5,26,15.

उभयबाहुक Adj. *auf beiden Seiten Arme habend* Cit. im Comm. zu Âpast. Çr. 8,5,4.

2. उरुधार Adj. *mit breiter Schneide* Bhâg. P. 2,7,22.

उर्वीधर m. *Berg* Kir. 3,59.

उर्वीरुह Adj. *aus der Erde gewachsen* Çiç. 1,7.

उल्लस Adj. (f. या) *erglänzend, strahlend* Kâṇḍak. 2,7.

उल्लभास् m. *die Sonne* Kir. 3,32.

उल्लसकर् m. *die Sonne* Kâutukas.

*ऊखल m. *ein Andropogon* Râǵân. 8,126.

ऊढपूर्वा Adj. f. *mit der man sich vorher ehelich verbunden hat* Çâṅk. 79,15. 110,17.

ऊर = ऊरु 1) im Loc. ऊरौ Bhâg. P. 7,8,29.

ऊरुच्छिन्न Adj. *ein zerbrochenes Bein habend* Kaush. Up. 3,3.

ऊर्जस्पति m. Bein. Vishṇu's Vishṇus. 98,17.

ऊर्ध्वज्ञुव n. Nom. abstr. von ऊर्ध्वज्ञु Comm. zu Âpast. Çr. 5,11,6.

ऊर्ध्वज्वलन n. *das Emporflammen* Çiç. 1,2.

ऊर्ध्वभागकर Adj. *nach oben treibend, zum Brechen reizend* Suçr. 1,144,14.

ऊर्ध्वभावुक n. in ग्रनूर्ध्वभावुक oben.

ऊर्ध्वशुष्क Adj. *oben*, d. i. *am Stamm verdorrt* (Zweige) Vishṇus. 61,8.

1. ऊढ mit निर्वि 3) निर्व्यूढ *zu Ende geführt* Hem. Par. 8,133.

ऋग्यजुःसामादिमय Adj. (f. ई) *aus* Ṛk, Jagus, Sâman *u. s. w. gebildet* VP. 4,1,6.

ऋतुगमन n. *das Beischlafen in der richtigen Zeit* Comm. zu Âpast. Çr. 5,25,11.

ऋतुपात्र, lies n. st. Adj.

ऋतुव्यावृत्ति f. *Ende einer Jahreszeit* Âpast. Çr. 7,28,7.

ऋते, so zu accentuiren.

ऋतीनपक्व Adj. *durch Erdwärme gar geworden* Âpast. Çr. 5,25,6.

एककर Adj. *einhändig* Vishṇus. 62,5.

एककरपाद् Adj. *einhändig und einfüssig* Vishṇus. 5,48. 77.

2. एककार्य, Nom. abstr. °त्व n. Ragh. 10,41.

एकक्रिय Adj. *ein und dasselbe Geschäft habend* Mahâvîraḱ. 71,1.

एकतल Adj. (f. या) *in einem Zuge stattfindend*

Comm. zu Âpast. Çr. 5,22,6. 6,30,12.

एकदीक्षिन् Adj. *als einzelner die Weihen nehmend* Kâtj. Çr. 7,3,12.

एकदेशिन् 1) Nom. abstr. °शित्व n. Comm. zu Âpast. Çr. 8,9,2.

एकदेह Adj. Du. *nur einen Leib habend* Hariv. 3439.

एकदोहन Adj. in der dunklen Stelle MBh. 1, 3,60.

एकद्वार Adj. (f. आ) *nur einen Zugang habend* MBh. 13,93,77.

एकद्व्यत्रयत्र्यहराशिन् Adj. *essend nach einem Zwischenraum von einem, von zwei oder drei Tagen* Vishṇus. 93,6.

एकधन Kaush. Up. 2,3 nach dem Comm. m. (!) *das höchste Gut.*

एकनिभ Adj. (f. आ) *einförmig* Varâh. Bṛh. S. 54,90.

एकनिर्माण Adj. Du. *von einerlei Maass, gleich gross* Hariv. 4949 = 3738.

एकनिष्ठ 1) Adj. Pl. *auf dasselbe hinauslaufend* MBh. 12,349,2. — 2) m. N. pr. eines göttlichen Wesens Lalit. 49,7.

एकन्याय Adj. *einartig, nur einen Gegenstand betreffend* H. 233.

एकपर्वन् Adj. *aus einem Absatze oder Gliede bestehend* MBh. 4,65,3.

एकपक्व, f. आ.

एकपाक m. *gemeinsames Kochen.* °केन वसत्तः *eine gemeinschaftliche Küche habend.*

एकपातिन् auch *nur auf eine Art fliegend* MBh. 8,41,38.

एकपुत्र auch Adj. *einen einzigen Sohn habend.* Nom. abstr. °ता f. und °त्व n. MBh. 3,127,12.

एकपुष्कल m. *eine Art Trommel* MBh. 5,3350. v. l. एकपुष्कर (Nachtr. 2).

एकप्रमाण Adj. Du. *von gleicher Autorität* Hariv. 3439.

एकप्रैष Adj. *nur eine Aufforderung ergehen lassend* Ait. Br. 6,14,3.

एकरथ m. *ein Held ersten Ranges* MBh. 3,27,28.

एकवर Adj. *einen Wunsch gewährend* Mân. Gṛhj. 2,13.

एकव्यूढ Adj. *nur in einer Form sich manifestirend* Vishṇus. 1,61.

एकशङ्ख Adj. (f. आ) *nur eine Muschel als Schmuck tragend* Hariv. 11164.

एकशय्यासनाशन Adj. Du. *dasselbe Bett, denselben Sitz und dieselbe Speise habend* Hariv. 3438.

एकशाख auch *einästig* Kauç. 90.

एकशिल Adj. *aus einem einzigen Felsen bestehend* R. 2,94,22.

एकशूल (Nachtr. 2), f. आ Âpast. Çr. 7,8,3. 17,6.

एकशृङ्ग als Adj. *einhörnig* Vishṇus. 98,78. Als m. auch *Berg* MBh. 4,65,3.

ऐकहोतर् m. *ein einfacher* (kein zweifacher) Hotar Taitt. Âr. 3,7,1.

एकाकृति Adj. Pl. *von gleichem Aussehen* Pr. P. 104.

एकाक्षिपिङ्गलिन् m. Bein. Kubera's R. 7,13,30.

एकातपत्र Adj. *nur von einem Fürsten beherrscht* Pr. P. 111. Vgl. एकच्छत्र.

ऐकादशच्छदि Adj. *eilf Dächer habend* TS. 5,2.10,6.

एकादशद्वार Adj. *eilf Thore habend* Kaṭhop. 5,1.

एकायनीभाव m. *Einmüthigkeit* Mahâvîraḱ. 31,14.

एकार्षेय Adj. *mit nur einem heiligen Ahnen.* प्रवर Mân. Çr. 11,8,6. Müller, SL. 386.

एकाष्टकादीक्षिन् Adj. *zur Ekâshṭakâ die Weihe nehmend* Lâṭj. 4,8,21.

एकोनपञ्चाशद्धा Adv. *in 49 Theile* R. Gorr. 1, 48,1.

एकोल्मुकै n. *ein einzelner Feuerbrand* Maitr. S. 1,10,20. TBr. 1,6,10,1. Âpast. Çr. 8,17,8.

एतद्योनि Adj. *dieses Ursprungs* Bhag. 7,6.

एध् erfüllt —, *voll von* (Instr.) Mahâvîraḱ. 122,4.

एवंलक्षण Adj. *diese Kennzeichen habend* MBh. 12,80,15.

एवंवादिन् Adj. *so redend* Mahâvîraḱ. 81,7.

एवंक्रमक Adj. *diese Reihenfolge habend* Comm. zu Âpast. Çr. 7,5,5.

एवंदेवत Adj. *diese Gottheit habend* Çâṅkh. Çr. 6,10,13.

एवम्, एवमेवा *gerade so* (an Schluss eines Abschnittes) Mân. Gṛhj. 1,23.

ऐकमुख्य n. *Uebereinstimmung* Mahâvîraḱ. 21,17.

ऐकैकश्य Comm. zu Âpast. Çr. 7,27,16.

ऐतव्य Adj. = ऐतवै 1).

ऐरावत् angeblich = इरावत् und dieses = इरा Gṛhjâs. 2,10.

ऐरेय Mân. Gṛhj. 2,14.

ऐवमर्घ्य n. *das diese Bedeutung Haben* Comm. zu Gobh. 3,2,55.

ऐशि m. Patron. Skanda's Kumâras. 11,44.

*ओदनभोजिका f. *der Genuss von Mus* Kâç. zu P. 3,3,111.

ओजीःअवस्, so zu accentuiren.

ओजस auch N. pr. eines Tîrtha Vishṇus. 85, 52. ओमत v. l.

ओदरिकशरीर n. *der grobe, mit dem Tode vergehende Körper* Çâṅkha 1,296.

औद्दालकि, so zu accentuiren.

औद्धव (Nachtr. 2) 3) Adj. (f. ई) *von Uddhava kommend* Çiç. 2,118.

औद्विद 2) nach Râgân. 14,46 *in einer Grube (Brunnenschacht) durchsickerndes, dort sich sammelndes Wasser.*

औन्निद्र्य n. *Schlaflosigkeit* Daç. 1,117.

औपमन्यविन् Adj. in Verbindung mit पुत्र *der Sohn des* Aupamanjava Baudh. im Comm. zu Âpast. Çr. 5,23,4.

औपवाह्य 2) in Verbindung mit नाग R. 2,69,13.

औपवेशि, so zu accentuiren.

औष्ठीन Adj. *an den Lippen befindlich* Kaurâp. (A.) 72.

ओमत n. N. pr. eines Tîrtha Vishṇus. 85,52. v. l. ओजस.

कंसकृष् m. Bein. Kṛshṇa's Çiç. 1,16.

कंकुन्मत् 1) auch = ककुन्मत् TS. 1,7,3,2.

ककुद्मिकन्या f. Patron. der Revatî Çiç. 2,20.

ककुभ 2) *b)* Svapnâḱ. 2,21.

ककुभ्वत् Adj. = ककुन्मत् Maitr. S. 1,11,1.

कङ्कण 1) auch = हस्तसूत्र *Hochzeitsschnur* Mahâvîraḱ. 38,5.

कङ्कणधर 1) m. *Bräutigam, junger Ehemann* Mahâvîraḱ. 36,14. — 2) f. आ *Braut, junge Ehefrau* ebend. 68,5.

कटाक्षपात m. *Seitenblick* MBh. 2,67,42.

कटुकभाषिन् Adj. *harte Reden führend* MBh. 3, 40,13.

*कटुङ्कना, vgl. खटुङ्क weiter unten.

*कटुप्रङ्गार (nicht °प्रङ्गाल) Râgân. 7,152.

कण्टकित Adj. *auf einem dornigen Gewächs gewachsen* (Blume) Vishṇus. 66,7. 8. 79,5. 6.

कतिशस् Kumâras. 15,4.

कथंरूप m. N. pr. eines Râgarshi Sâj. zu RV. 4,16,10.

कदर्शितर् m. *ein schlechter Herrscher* Kautukas. 8.

कनकधारक m. R. Gorr. 2,90,14 vielleicht fehlerhaft über °धावक *Goldwäscher.*

कनकनन्दिन् m. N. pr. eines Wesens im Gefolge Çiva's Cit. im ÇKDr. u. नन्दिन्.

कनकपत्तन n. *Goldstadt*, N. pr. einer mythischen Stadt.

कनिष्ठप्रथम Adj. Pl. *die Jüngsten voran* Mân. Gṛhj. 2,7.

*कन्यादर्शम् Absol. *beim Anblick eines Mädchens* P. 3,4,29, Sch.

कन्याद्रूषयितर् Nom. ag. (Mârk. P. 31,28) und

°द्रूषिन् Adj. (Jâḱ. 1,223) *eine Jungfrau schändend.*

कपालविमोचन n. *ein best. Spruch* Âpast. Çr. 4,14,5. Comm. zu 7,23,2.

कपिलक 1) als Bez. *der neunten unbekannten Grösse* Colebr. Alg. 288.

कपिलधूमर Adj. *bräunlich grau* Kathâs. 65,162.

कमण्डलु m. oder n. = 3) *b*) Âpast. Çr. 5,15,1.

कम्बलकारक m. *Verfertiger von wollenen Tüchern* R. ed. Bomb. 2,83,14.

कम्बलधावक m. *Wäscher wollener Tücher* R. 2,83,13.

1. कर् mit अभ्या in पुनरभ्याकारम्. — Mit प्रवि (metrisch st. विप्र), °कृत n. impers. *gesündigt* Mahâvîrak. 80,11.

°करङ्काम्, °यते *wie ein Gerippe von — aussehen* Kâṇḍak. 70,10.

करण्डकनिवाप, auch °क m.

करदिति (onomatop. mit इति) Mân. Gṛhj. 1,11.

करन्यास m. *das Auftragen mystischer Zeichen auf die Hand* Buâg. P. 6,8,6.

करपुटाञ्जलि m. = अञ्जलिपुट (s. oben) R. 5.64,5.

करपुटी f. *die hohle Hand* Spr. 546. 3133. 3713.

करभृकपद n. *die Spur eines Fingernagels, eine Verletzung mit einem F.*

कराग्र n. auch *Strahlen- und Fingerspitze* Çiç. 1,58.

करिकुम्भ m. Du. *die beiden Erhöhungen auf der Stirn des Elephanten, die in der Brunstzeit stark anschwellen.* °पीठ n. *das Stirnbein beim Elephanten* Spr. 3603.

करीम्भ, so zu accentuiren.

करीर 2) *a*) °सक्तु Mân. Çr. 2,2,6.

*कोरुडक zu streichen, da es Râǵan. 8,122 eine Zahlbezeichnung ist.

कर्कन्धूकी (wohl so zu betonen) f. von unbekannter Bed. AV. 20,136,3.

कर्कोरिकी m. vielleicht *eine Pflanze* AV. 20,132,3.

कर्णादघ्न Adj. *bis an die Ohren reichend* Âpast. Çr. 5,14,8.

कर्णनिर्वाक m. N. pr. eines Mannes MBh. 12, 245,18.

कर्मकरीत्व n. *das Amt einer Dienerin* Svapnak. 1,71.

कर्मतस् Adv. *von Seiten der Handlung* Âpast. Çr. 3,11,2.

कर्मदायादवत् Adj. *Thaten zu Erben habend, so v. a. in Folge vergangener Thaten wieder ähnliche Thaten begehend* MBh. 13,1,73.

कर्मदुष्ट Adj. *schlecht handelnd* Jâḱ. 1,224.

कर्मपातक n. *eine sündhafte That* Spr. 1665.

1. कर्ष् mit सम् (auch Nachtr. 2) 4) *fortschaffen aus* (Abl.) Âpast. 2,4,23.

कलङ्क्रीश m. *der Mond* Kaurâp. (A.) 47.

कलक् 1) *a*) personificirt Mân. Gṛhj. 2,14.

कलकारिन् Adj. *streitsüchtig* Kautukas.

कलकप्रिय 3) auch N. pr. eines Fürsten Kautukas.

कलामुहूर्तादिमय Adj. *aus Minuten, Stunden u. s. w. bestehend* VP. 4,1,26.

कलिवत्सल m. N. pr. eines Fürsten Kautukas.

कलुषी Adv. mit भू *beschmutzt —, verunreinigt werden* Çiç. 1,55.

कल्प् mit सम् 4) संकल्प *bestimmt für* (im Comp. vorangehend) Âpast. 1,10,16.

कल्प 2) *r*) *Kleidungsstück* (bei den Gaina-Mönchen) Çîlâṅka 1,366.

कल्याणकर Adj. (f. ई) *glückbringend* Kir. 3,9.

कल्वोटक oder कल्क्रोटक Adj. als Erklärung von गोरकप Çîlâṅka 2,170.

कवंष, so zu accentuiren.

कव्यंता, so zu accentuiren.

कस् mit निस्, निष्कासित ausser *hinausgejagt* nach Med. auch = आकृत und अधिकृत.

काकुंद, so zu accentuiren.

कात्रंव (?) Maitr. S. 2,1,4.

काण्डवस्त्र n. *Vorhang* Kaurâp. (A.) 51.

काण्डीर 1) Mahâvîrak. 43,6.

कात्तारमण्डूक m. *Waldfrosch* Mahâvîrak. 79,22.

कात्तीकरण n. *das Schönmachen* Dhâtup. 32,97.

कावन्ध्य n. *der Zustand eines Rumpfes* Mahâvîrak. 83,9.

कामपाल 1) *c*) Vishṇu's Vishṇus. 98,11.

कामभृष्टिंन्, so zu accentuiren.

कामवर्ष Adj. *nach Wunsch regnend* Mahâvîrak. 137,1.

काम्यगाथा f. *ein bei der* काम्येष्टि *gesprochener Spruch* Comm. zu TS. 1,1062,1.

काम्येष्टि f. *eine zur Erlangung eines bestimmten Wunsches unternommene Opferhandlung* Comm. zu TS. 1,1062,2; vgl. 2,374.

कायशिरोग्रीव n. Sg. *Körper, Kopf und Hals* Bhag. 6,13.

कार्यतस् Adv. *der That nach* Çiç. 2,36.

कालनिर्माणयोधिन् Adj. Hariv. 4211 nach Nîlak. = समयानुसारियुद्धकुशल.

कालपक्व auch so v. a. *dem Tode verfallen* MBh. 7,112,71.

कालपरिपाक auch *das Kommen der Zeit, wo sich Etwas erfüllt.* Am Ende eines adj. Comp. Nom. abstr. °त्व n.

कालपर्यायधर्मन् m. = कालधर्मन् MBh. 3,277,30.

कालबन्धन Adj. *an die Zeit gebunden, von der Zeit abhängig* MBh. 3,35,2.

1. कालिक 2) *c*) eines Wesens im Gefolge Skanda's MBh. 9,45,43. पाणिक v. l.

कालिय, कालियारि m. Bein. Kṛshṇa's Pr. P. 38.

कालोप m. Pl. *eine best. Schule* Ind. St. 3,273.

काश् mit निस् Caus. (Nachtr. 2) auch Comm. zu Kâtj. Çr. 2,4,17.

काश्मल्य n. *Kleinmuth, Verzweiflung* Mahâvîrak. 83,12.

किंविस्तार Adj. (f. आ) *von welchem Umfange?* MBh. 2,6,16.

किंकेतु Adj. *welchen Grund habend?* Mahâvîrak. 103,19.

किंचिद्द = *eine Handvoll* Gṛhjâs. 1,13.

किंद्रव्य Adj. (f. आ) *aus welchem Stoffe bestehend?* MBh. 2,6,16.

किंनिबन्धन Adj. (f. आ) *wodurch veranlasst? worauf beruhend?*

किमायत Adj. (f. आ) *von welcher Länge?* MBh. 2,6,16.

किंपवित्र Adj. *wodurch Läuterung erhaltend?* TS. 6,4,5,3.

किर्मिर Adj. *bunt.*

कीलालोध्नी, so zu accentuiren.

कुकर्मपञ्चानन m. N. pr. eines Mannes Kautukas.

कुचपट्टिका f. *Busentuch.*

कुञ्जरी Adv. mit कर् *zu einem Elephanten —, so v. a. zu einem hoch angesehenen Mann machen* Hem. Par. 1,230.

कुञ्जवत् m. N. pr. eines Theiles des Daṇḍaka-Waldes Mahâvîrak. 79,20.

कुटिल 2) *b*) * *Seemuschel* Râǵan. 13,122.

कुटुम्बपरिग्रह m. *Hausgesinde, Familie* Pañkat. 165,19.

कुट् mit नि s. निकुट्टन.

कुतेपसौश्रुत, lies शाकपार्थिवादि.

°कुतूहलिता f. *Neugier, Verlangen nach* Kâṇḍak. 74,3.

कुनय m. *schlechte Aufführung* Kautukas. 21.

कुनयन Adj. *mit bösen (zornigen) Augen* Kautukas. 1.

1. कुप् mit उद् Caus. *erregen, bewirken* (Kopfschmerz) Mahâvîrak. 36,1.

कुपठित Adj. *der schlecht* (seine Rolle) *gelernt hat* Spr. 6284.

कुमतिसागर m. N. pr. eines Mannes Kautukas.

कुमारधारा f. N. pr. eines Sees oder einer Oertlichkeit Visnus. 85,25.

कुमारभुक्ति f. *wovon der Kronprinz den Ness-*

brauch hat, Apanage des Kronprinzen Mahâvîraḱ. 55,9.

कुम्भीधान्यक Adj. *Korn in Krügen habend* M. 4,7.

कुम्भीपाक्य Adj. *im Topf gekocht* Âpast. Çr. 8,6,6.

कुरङ्ग Adj. *schlechtfarbig* Râǵan. 13,190.

कुरुपिशङ्गिल्ल, so zu accentuiren.

कुलपालक, lies 1)* n. — Als *Adj. *das Geschlecht beschützend, — aufrechterhaltend, — fortpflanzend* H. an. 3,55. Med. k. 109.

कुशपवित्र n. Kuça-*Halme als Reinigungsmittel* Kâtj. Çr. 7,3,1.

कुशलेतर n. *Schlimmes, Unheil* Bhâg. P. 3,30,32.

कुशवर्तक AV. 20,131,9.

कुशीलव 1) Nom. abstr. °ता f. Vishṇus. 37,32.

कुष्ठगल Adj. (f. आ) *den Aussatz am Halse habend* Ḱaurap. (A.) 25.

कुसुमनगर n. = कुसुमपुर Ḱâṇḍaḱ. 3,2.

कुसूलधान्यक Adj. *eine volle Kornkammer habend* M. 4,7.

कूट्यवहारिन् m. *ein betrügerischer Geschäftsmann* Vishṇus. 54,15.

कूटाक्षोपधिदेविन् Adj. *mit falschen Würfeln oder Betrug spielend* Jâǵñ. 2,202.

कृच्छ्रसाध्य Adj. *schwer zu bewerkstelligen* Mahâvîraḱ. 54,9.

कृणुधपाजवती und °पाजीया f. Pl. Bez. *der Verse* ṚV. 4,4,1. fgg. Âpast. Çr. 19,18. Comm. zu 7,13,4.

कृतधार Adj. *geschärft, scharf* MBh. 7,87,4.

कृतनामक Adj. *benannt* Hariv. 3436.

कृतलवण n. *künstliches Salz* Vishṇus. 28,11. 79,18.

कृतावसक्थिक, lies *mit untergeschlagenen Beinen sitzend.*

कृत्रिमता f. *Verschlagenheit* Mahâvîraḱ. 108,3.

कृंय, so zu accentuiren.

°कृष् Adj. *hinundher zerrend, peinigend* in कंसकृष् (s. oben).

कृष्णकर्ण, so zu accentuiren.

कृष्णकेश Adj. *schwarzhaarig* Comm. zu Âpast. Çr. 5,1,1.

कृष्णदंश Adj. *mit schwarzen Fransen* Lâṭj. 8,6, 13. Kâtj. Çr. 22,4,13.

कृष्णलोह auch *Eisen* Vishṇus. 54,19.

*कृष्णालु *ein best. Knollengewächs* Râǵan. 7,77.

कृष्यकार m. *Ackerbauer* Vet. (U.) 202 zu 60,16.

केनिपे, so zu accentuiren.

केलिकमल *eine Lotusblüthe zum Spielen* Ḱaurap. (A.) 83.

केलिकृत् Adj. *sein Spiel treibend mit* (Instr.) Pr. P. 7.

केलिचषक n. *Lustbecher* Pr. P. 6.

केलिपल्वल n. *Lustteich* Naish. 1,117.

केशवाप n. *das Scheeren des Haupthaares* Mân. Gṛhj. 1,21.

कोटवी 1, Nom. abstr. °त्व n. Pr. P. vor 140.

कोटिनियुतशतसंख्यतम Adj. (f. ई) *der — (nicht genau zu bestimmen) ste* Vaǵraḱḱh. 35,9.

कोटिशततम Adj. (f. ई) *der 1000,000000 ste* ebend.

कोटिशतसंख्यतम Adj. (f. ई) *der 1000000,000000 ste* ebend.

कोपक Adj. *zum Zorn geneigt* Mahâvîraḱ. 54,12.

कोपजन्मन् Adj. *zornerzeugt* Kir. 2,37.

कोशपीथिन् Adj. *Jmds Schatz aussaugend, — ausgesogen habend* Râǵat. 5,422. 6,211.

कोशीधान्य n. *Hülsenfrucht* Comm. zu Âpast. Çr. 4,2,5. 3,8.

कौञ्च 2) ist hier (lies 78,3) auch Adj., da अक्षि zu ergänzen ist.

कौतुकरत्नस्य n. und कौतुकसर्वस्व n. Titel zweier Lustspiele.

कौरवपाण्डवीय Adj. *zu den Kaurava und Pâṇḍava in Beziehung stehend* Pr. P. 138.

क्रम् mit समुद् *zusammen hinausschreiten* Âpast. Çr. 7,21,6. — Mit प्रति Z. 2, lies 3) st. 2). — 4) °क्रान्त *ferner —, von nun an abstehend von* (im Comp. vorangehend) Vaǵraḱḱh. 19,8.

क्रमोढा f. *eine in der natürlichen Ordnung Verheirathete* (eine ältere Schwester vor der jüngeren) Kâtj.

क्रयाणक bedeutet *Waare;* vgl. Vet. (U.) 118,2.

*क्रामिक Adj. *den* Kramapâṭha *kennend* oder *studirend* gaṇa उक्थादि in der Kâç.

क्रियागुप्तक wohl n. Titel eines Werkes Gaṇar.

क्रीडाकपित्व n. *das im Scherz angenommene Wesen eines Affen* Mahâvîraḱ. 125,11.

क्रीडापरिच्छद m. *Spielzeug.*

क्रुष् mit परि, °क्रुष्ट *öffentlich angeboten* (Speise) Âpast. 1,18,17.

क्वण् mit प्र *tönen* Herm. Par. 6,50.

क्षतजपात m. *das Fliessen von Blut* Varâh. Bṛh. S. 95,48.

क्षत्रियाक्षकर m. Bein. Paraçurâma's Mahâvîraḱ. 24,19.

क्षम् 3) *Etwas ertragen, dulden* (mit unpersönlichem Subject) Vaǵraḱḱh. 42,7.

क्षयपत्र m. Kir. 2,37.

क्षयपुक्त Adj. *in Noth gerathen, untergegangen* (Fürst) Kir. 2,11.

क्षयपुक्ति f. *Untergang* Kir. 2,9.

2. क्षर् mit प्र. प्रक्षर्य Ç. Vaǵraḱḱh. 19,9.

क्षितिक्षित् Çiç. 13,4.

क्षितिपुरुहूत m. *Fürst, König.*

क्षिप्रहोम m. *ein schnell vollbrachtes Opfer, bei dem Mancherlei weggelassen wird,* Cit. im Comm. zu Gobh. 1,3,1.

क्षीरिन् m. auch **Kalkspath* Râǵan. 13,134.

क्षुद्रधमनी f. *eine kleinere Ader* oder *Gefäss des Körpers* Vishṇus. 96,84.

क्षुल्लकवैश्रदेव m. *ein best. kleiner Becher für die* Viçve Devâs Maitr. S. 2,11,5.

क्षोणीनाथ m. *Fürst, König* Kautukas. 24.

क्ष्वेड 3) *a)* Mahâvîraḱ. 116,2.

खञ्ज 1) ungenau in der Bed. eines Nom. abstr. Suçr. 1,360,12. 2,43,15.

खरुङ्क Adj. *böse* Text zu Lot. de la b. l. 162. Vgl. *कारुङ्कता.

खर्ज्, °यति *zur Bettstelle machen* Çiç. 2,77.

खड्गपरिघिन् Adj. *mit einem Schwerte und einem* Paṭṭiça *bewaffnet* MBh. 13,14,154.

खड्गपात m. *Säbelhieb* Kathâs. 27,50.

खड्गवारि n. *von einem Schwerte triefendes Blut* Vikramâṅkaḱ. 5,33.

खण्डपरशु m. auch Bein. Vishṇu's Vishṇus. 98,73.

खर्जु, so zu accentuiren.

खर्जूर 3, *e*) * *der Kern der Cocosnuss* Râǵan. 11,52.

खष s. पूति°.

खिल 1) *ein drei Jahre brach liegendes Feld* Nâr. 11,26.

ख्या mit समा Caus. *ermahnen* Âpast. 2,29,7 (wohl °ख्यः zu lesen).

गगनपरिधान Adj. *splitternackt.*

गच्छनिर्गत Adj. (ein Ǵaina-Mönch) *der nicht im Verbande mit Andern lebt* Çîlâṅka.

गच्छवासिन् Adj. (ein Ǵaina-Mönch) *der im Verbande mit Andern lebt* Çîlâṅka 1,367.

गच्छान्तर्गत Adj. dass. ebend.

गजनिमीलन n. = गजनिमीलिका 1).

गजपूर्व Adj. *der siebente* Çrut. 13.

गञ्जोलिका f. = दीर्घा गम्भीरा: कुटिला: श्लक्ष्णा जलाशया: Çîlâṅka 2,3,3.

गणनापत्रिका f. *Rechenbuch.*

गण्डोपल m. Mahâvîraḱ. 106,7

गतपूर्व Adj. *früher betreten* MBh. 3,296,20.

गन्धक auch *wohlriechender Stoff, Wohlgerüche.* °पेषिका f. Hariv. 8394. °पोषिका f. 2,89,12.

गन्धस्रग्दामवत् Adj. *mit wohlriechenden Guirlanden versehen* Mân. Gṛhj. 2,6.

गन्धोदक n. *wohlriechendes Wasser* Mân. Çr. 11,3.

गम् mit अभ्युद् 1) अभ्युद्गत *aufgegangen* (Sonne) Vâgrakkh. 32,17.

गर्भ॑र, so zu accentuiren.

गर्त्य Adj. *verdienend in eine Grube geworfen zu werden* Çâñkh. Br. 10,2.

गर्भ auch *die Katamenien* Vishṇus. 27,1.

गर्भनिर्क्रिया n. *das Herausdrängen des Kindes aus dem Mutterleibe* Suçr. 2,91,19.

गर्भद्रुपक m. *ein junger Mann* Mahâvîrak. 6,10.

गर्भवेदिनी f. = गर्भवेदन Mân. Gṛhj. 2,18.

1. गल् mit विनिस् *hervorbrechen* Pr. P. 108.

गलुत्॑ (?) m. AV. 6,83,3.

गव, f. गवी *Rede* Çiç. 2,68.

गवि॑ष्ठिर्॑ m. *ein best. göttliches Wesen* Maitr. S. 2,9,1.

गात्र und °पुत्र Adj. *umfänglich, gross* (Edelstein) Râgân. 13,161. 166. 171. 183. 194. 149.

गायत्रीयामन् Adj. (f. °यामी) *unter Gâjatrî-Versen kommend* Âpast. Çr. 4,7,2.

गार्धपृष्ठ oder °प्रष्ठ Bez. *einer nicht sanctionirten Art des Selbstmordes* (bei den Gaina) Çîlâñka 1,369.

गाव्य Adj. *vom Bos Gavaeus* (Fleisch) Vishṇus. 80,9.

गिरिक 2) *b*) auch eines Wesens im Gefolge Çiva's.

गिरिनदिका f. *Gebirgsbach* Kâd. 251,19.

गिरिशर्म॑, so zu accentuiren.

गिरौ Adv. mit कर् *zu einem Berge anhäufen* Hem. Par. 12,4.

गुंकार m. *das Gesumme der Bienen* Z. d. d. m. G. 32,735.

गुडल n. Svapnak. 2,32.

गुणतस् 3) *von Seiten der lautlichen Eigenschaft* P. 1,1,50, Sch.

1. गुप्तधन n. *verwahrtes Geld* Pañkat. ed. Bomb. 2,39,2.

2. गुप्तधन Adj. *der sein Geld verwahrt* ebend. 2, 37,21.

गुरुवार m. *Donnerstag* Hemâdri 1,66,7.

गुल्मरुज् f. *eine Krankheit der Schamtheile* Varâh. Bṛh. S. 5,86.

गृहनिर्वाह m. *Besorgung des Hauses, Haushalt* Kathâs. 57,29.

गृहपात m. *der Einsturz eines Hauses* Kathâs. 28,149.

गृहस्थ 2) Nom. abstr. °ता f. Mahâvîrak. 62,13.

गृहीतदिक् Adj. *nach allen Himmelsgegenden entflohen* Çiç. 1,64.

*गैरिकाभ्य Râgân. 11,94.

गोत्रिन् Adj. *zu einem Geschlecht gehörig;* m. *Blutsverwandter* Vet. (U.) 39,39. Nom. abstr. °त्रित्व n. Bṛhann.

गोनिकार m. *Kuhmist* Vishṇus. 48,16.

गोप्तृमत् Adj. *einen Beschützer habend* Kaush. Up. 2,1.

*गोमेदसंनिभ 2) *Kalkspath* Râgân. 13,186.

गोष्ठ॑ m. अपां गोष्ठ॑: geschraubter Ausdruck für *Wassergefäss, Kübel* AV. 11,1,13.

*गोष्पदपूरम् und *°पदप्रम् Absol. *so dass* (nur) *der Eindruck einer Rinderklaue* (mit Wasser) *gefüllt wird* P. 3,4,32, Sch. Bhaṭṭ. 14,20.

गौच्य (Nachtr. 2) zu streichen.

गौभिल n. Gobhila's Gṛhjasûtra Gṛhjâs. 2,94.

*गौरितेय n. *Talk* Râgân. 13,144.

ग्रभ् mit अनुपरि *Jmd* (Acc.) *seine Gunst erweisen* Vâgrakkh. 20,3. 9. — Mit अभिपरि *umfangen, umfassen* Mân. Gṛhj. 1,10.

ग्रहि m. *Halter, Träger* Gṛhjâs. 2,29.

ग्राम Z. 8, lies 6) st. 5). — 7) bei den Gaina = इन्द्रियग्राम.

ग्रामकण्टक m. etwa *Dorflümmel* Çîlâñka 1,316.

*ग्रामघातक m. *Plünderer eines Dorfes* Vjutp. 97.

ग्रामपालक m. = ग्रामपाल *Dorfhüter* Vet. (U.) S. 121 zu 17,2.

ग्रामसद् Adj. *in Dörfern sich aufhaltend* Mân. Gṛhj. 1,13.

ग्राह् 2) *d*) *e*) *die Vorstellung von Etwas* (im Comp. vorangehend) Vâgrakkh. 23,12. 13. 25,16.

ग्लौ॑कन n. *das Würfeln, Werfen der Würfel.*

घट् mit प्रवि, °घटित *abgehauen* Mahâvîrak. 26, 12. 37,13. — Caus. *auseinander sprengen* Kir. 2,46.

घट्ट mit व्या *hinfahren über* (Loc.) Vṛshabh. 56.

घनेमुद् Adj. *hocherfreut* Kaurap. (A.) 43.

घनास्थिक Adj. (f. आ) *einen dicken Knochen habend* (Nase) Vishṇus. 96,75. Nach dem Comm. soll घन der Name des *Nasenknochens* sein.

घनघमारव m. *Gerassel* Z. d. d. m. G. 32,735.

घर्मोच्छिष्ट *eine best. Opferhandlung* Baudh. 1, 6,13,30.

घसि॑ m. *Nahrung.*

°घातित्व n. *das Tödten, Hinrichtung* Vishṇus. 16,11.

घुष् mit उद् 3) उद्घुष्यमाण Vṛshabh. 259,*a*,38.

घृतधारा f. auch *ein Strom von Schmelzbutter* MBh. 13,26,90.

घृतमिन्व Adj. (f. आ) *Schmelzbutter ausgehen lassend* Maitr. S. 2,13,1.

घृताकूति॑ f. Ghṛta-*Spende.*

घोटपालक Kaurap. (A.) 63 fehlerhaft für कोटपालक.

घोराशय Adj. *von grausamer Gesinnung gegen* (Loc.) Mahâvîrak. 49,17.

चक्राडुन्डुभ्य Adj. *auf Rad und Trommel bezüglich* Kâtj. Çr. 4,3,13.

चक्राभ्रम auch Adj. *sich wie ein Rad drehend* Mahâvîrak. 101,12.

चट् mit परि 2) *verwerfen*, so v. a. *verbieten, untersagen* Âpast. 1,11,25. 17,27. 32,29. 2,10,10. 17,20.

चतुरपेत Adj. *um die Augen gekommen, blind* Kaush. Up. 3,3.

चक्षु 3) auch °पुटक Spr. 4462.

चण्डान्तिक n. wohl nur fehlerhaft für चण्डातक Gobh. Çrâddh. 2,19.

चण्डीपति m. Bein. Çiva's Mahâvîrak. 33,15.

चतुरर्थ Adj. (f. आ) *vier Bedeutungen habend* Deçîn.

चतुरशीतिसाहस्र Adj. *84000 betragend* Mârk. P. 54,15.

चतुर्द्वार, पुरुष MBh. 12,269,23.

चतुर्निधन Adj. *aus vier Schlusssätzen bestehend* Çat. Br. 12,8,3,26.

चतुर्मुष्टि m. Sg. *vier Handvoll* Gṛhjâs. 1,19.

चतुर्विंशतिगव॑ n. *ein Gespann von 24 Stieren* Çat. Br. 7,2,3,6.

चतुर्विंशतिसाहस्र Adj. (f. ई) *aus 24000 bestehend* MBh. 1,1,102. R. Gorr. 1,4,147.

चतुश्चक्र m. *ein best. Opfer* Baudh. 1,6,13,30.

चतुष्पथसद् Adj. *an Kreuzwegen sich aufhaltend* Mân. Gṛhj. 1,13.

2. चतुष्पद् 1) *e*) *vier Felder einnehmend* Varâh. Bṛh. S. 53,55.

चत्वर, wohl auch *Kreuzweg.* °तल m. Svapnak. 2,40.

चत्वारिंशन्मान Adj. *ein Gewicht von 40 habend* Âpast. Çr. 5,21,9.

चन्द्रसामन् n. Name eines Sâman Vishṇus. 56,14.

*चन्द्राश्म und *°न् m. *ein best. Edelstein,* = चन्द्रकान्त Râgân. 13,213.

चमूक Kaurap. (A.) 40 fehlerhaft für चमूरु.

चम्पकलता f. ein Frauenname Vṛshabh. 261. fgg.

चरणालग्न Adj. *zu Jmds Füssen liegend.*

चराचरगुरु m. Bein. Çiva's Kautukar. 84.

चरितपूर्व Adj. *früher vollzogen* Çik. 96.

चर्मार m. auch *weisser Zinnober* Bhâvapr. 1,261. *°क m. dass.

चलितेन्द्रिय Adj. *mit aufgeregten Sinnen* R. 5, 23,6.

चातुर्कौतक, f. ई Mân. Gṛhj. 1,23.

चातुष्पथ Adj. *an einem Kreuzwege befindlich* Âpast. Çr. 8,18,1.

चान्द्र 2) *c*) ist hier (lies 78,2) Adj., da अक्षि zu ergänzen ist.

चापयष्टि, lies *Bogen* st. *Bogensehne* und vergl. धनुर्यष्टि.

चापवेद m. = धनुर्वेद Pr. P. 119.

चामीकरीय Adj. *golden* Kumâras. 13,22. 28.

चारित्रण Adj. Çiç. 2,82.

1. चि Desid. चिचीषति *anhäufen —, einsammeln wollen* Kir. 2, 19. 3, 11. — Mit समभ्युद् *häufen* Âpast. Çr. 9,1,2.

चिकर्तिषु auch *abzuhauen wünschend* Çiç. 1,49.

चित्तधारा f. *Gedankenfluss* Vâgrakkh. 39,11.

चित्तभेद m. *Verstimmung* Mahâvîrak. 46,16.

चित्तविक्षेप m. *Zerstreutheit des Geistes, Geistesverwirrung* Vâgrakkh. 35,15.

चित्रक Adj. *bunt, scheckig* als Bez. *der achten unbekannten Grösse* Colebr. Alg. 228.

चित्रापूर्णमास m. *der im Mondhause* Kitrâ *stehende Vollmond* TS. 7,4,8,2.

चित्रासङ्ग Adj. *einen bunten Mantel tragend* Baudh. 1,3,12,9.

चिबुक, angeblich = संदंश *Zange* Comm. zu Gṛhjâs. 1,85.

चीवरवत् Adj. *ein Bettlergewand tragend* Pr. P. 83.

चीविवाच् m. *Grille* Vishṇus. 44,24.

चुञ्चु 1) so v. a. *gewohnt an* Çiç. 2,14.

चुम्बकमणि m. *Magnet* Mahâvîrak. 114,15.

चुलुम्प् mit उद् *einschlürfen* Mahâvîrak. 82,14.

चूचुक 3) Nom. abstr. °ता f. Kautukar. 47.

चैत्रोपद m. *die dunkele Hälfte im Monat* Kaitra Lâṭj. 10,3,18. 20,2.

चोलपट्टक m. *ein um die Schamtheile geschlagenes Tuch* (bei den Gaina) Çilâṅka 1,383.

चौतपल्लव Adj. (f. ई) *einem Mangozweige eigen* Çiç. 2,19.

छलन 1) auch f. आ Çiç. 1,69.

*छायापथ, lies *die Milchstrasse* st. *der Luftraum.*

जगत्कारणकारण Beiw. Vishṇu's Vishṇus. 1,61.

जगत्परायण Adj. desgl. ebend. 98,100.

जग्ध, so zu accentuiren.

जतुधामन् n. = जतुगृह Pr. P. 71.

जन् mit निस्, निर्जात *entstanden aus* (Abl.) Vâgrakkh. 23,4. 6. — Mit प्रत्या Kaush. Up. 1,2.

जननाथ m. *Fürst, König* Kir. 2,13.

*जनपदघातक m. *Plünderer eines Landes* Vjutp. 97.

जनातिग Adj. *übermenschlich* Kir. 3,2.

जनिदिवस m. *Geburtstag* Mahâvîrak. 107,17.

जनिमत् m. *Geschöpf, Mensch* Mahâvîrak. 132,19.

जन्मपत्रिका f. *ein Blatt, auf welches Jmdes Nativität eingeschrieben wird.*

जम्भसुत Adj. *mit dem Gebiss gepresst, ausgekaut.*

जर्जर 1) nach Adj. ist *a*) hinzuzufügen. Nom. abstr. °ता f. Pr. P. 77.

जलधेनु f. *eine aus Wasser dargestellte Kuh* (!) MBh. 13,71,41.

जलपक्षचर m. *Wasservogel* Svapnak. 2,21.

*जलमातङ्ग m. *Dugang oder Krokodil* H. an. 3,61.

जलवायस m. Svapnak. 2,21.

जवित n. *das Laufen* Lalit. 178,14.

जिमुरि 1) lies *ausgehungert.*

जातपुत्र Adj. *einen Sohn habend* Mân. Çr. 1,3,1.

जातमृत Adj. *gleich nach der Geburt gestorben* Vishṇus. 22,26.

जातविद्यो, so zu accentuiren.

जात्यपकारिन् Adj. *den Verlust der Kaste nach sich ziehend* Vishṇus. 5,99.

जामिवत्, lies Adv.-st. Adj.

जाम्बवतीकरण n. Titel eines Werkes Gaṇar.

1. जि Caus. अजीजिपत *ihr habt gewinnen lassen* TS. 1,7,8,4.

जिनकल्पिक Adj. *den* जिनकल्प *innehaltend* Çilâṅka 1,366.

जीवत्, जीवन्ती f. auch *ein best. Gestirn* Mân. Gṛhj. 1,14.

जीवातु 3) am Ende eines adj. Comp. *lebend von* Kautukas. 19.

जुषाणवत् Adj. *das Wort* जुषाण *enthaltend* Comm. zu Âpast. Çr. 6,31,12.

जृतिमत् Adj. *drängend, ungestüm.*

जैव 2) ist hier (lies 78,5) Adj., da अक्षि zu ergänzen ist.

जोष्ट्र n. und जोष्ट्री (zu जोष्टृ) f. in Formeln, je nachdem das vorangehende Substantiv dieses oder jenes Geschlechts ist. Mân. Gṛhj. 1,4. Vgl. जोष्टृ.

1. ज्ञा mit प्र Caus. 4) Pass. *sich herausstellen als* (Nom.) Vâgrakkh. 20,19.

ज्ञातसर्वस्व Adj. *allwissend* Kaurap. (A.) 23.

ज्ञानपूर्वकृत Adj. *mit Ueberlegung vollbracht* R. 2,64,22.

ज्ञानाग्नि m. *das Feuer im Körper, welches die Erkenntniss des Guten und Schlechten vermittelt,* Garbhop. 5.

द्युत्, द्योतति Maitr. S. 2,12,4.

द्येष्ठप्रथम Adj. Pl. *die Aeltesten voran* Mân. Gṛhj. 2,7.

ज्योतिष्पथ m. v. l. für द्योतिष्पथ.

ज्वलित 2) auch *helles Lodern* MBh. 5,133,15.

टंकृति f. = टंकार Kaurap. (A.) 102. 106.

टट् mit निस्, निष्टाटित *geborsten* Deçîn. 6,27.

टणट्कणात्कारिन् Adj. *rauschend* Pr. P. 137.

टर 2) Mahâvîrak. 102,8.

टल्लीका f. *Grille* (Insect) Svapnak. 2,23.

टंकारिन् Adj. = टंकारिन् Mahâvîrak. 51,2.

टणात्कार, so zu lesen st. टनत्कार; vgl. auch Z. d. d. m. G. 32,735.

टाल Adj. *zart* (Frucht) Çilâṅka 2,179.

ठेत्कृत n. *das Gebrülle eines Stieres* Z. d. d. m. G. 32,735.

डिम्भ 1) *e*) N. pr. eines Dânava Hariv. 2, 102,10.

ढक्क 2) *b*) *coveting* bei Wilson in der 2ten Aufl. Druckfehler für *covering.*

ढक्कन n. *das Schliessen* (einer Thür) Çilâṅka 2,113.

2. त, ते auch Acc.; s. Pischel in Z. d. d. m. G. 35, 714. fg.

तच्छब्दत्व n. = ताच्छब्द्य Comm. zu Târpja-Br. 4,8,15.

तण्डुलिकाश्रम m. N. pr. eines Tirtha Vishṇus. 85,24, v. l.

ततस्त्य (f. आ) Kir. 1,27.

ततोनिदान Adj. *dadurch verursacht, — bewirkt* Vâgrakkh. 24,18. 15. 25,3. 28,2. 3.

तथाता Vâgrakkh. 37,3.

तथावादिन् Adj. *sagend wie es ist, die Wahrheit redend* Vishṇus. 5,27. Vâgrakkh. 32,12.

तदन्वय Adj. *von diesem abstammend* VP. 4,2,2.

तदा wiederholt ohne Correlation *dann und dann* Sây. zu RV. 1,25,8.

तदादि Adv. *von damals an, damals zuerst* Çiç. 1,45.

तद्देवत Adj. = तद्देवत्य Kâṭj. Çr. 24, 6, 43. Âpast. Çr. 7,22,4.

तद्देश्य Adj. *aus derselben Gegend stammend;* m. *Landsmann* MBh. 12,168,41. Kâm. Nîtis. 13,77.

तद्दैवत Adj. = तद्देवत्य Nir. 7,1.

तद्दैवत्य Adj. (f. आ) dass. Varâh. Bṛh. S. 99,3.

तद्धर्म्य Adj. *derartig* Bhâg. P. 5,14,2.

तनूकृत्, so zu accentuiren.

तन्नोयज्ञ m. *ein der* तन्नो *geltendes Opfer* Mân. Gṛhs. 2,10.

तन्निमित्त Adj. (f. आ) *durch ihn* oder *dadurch veranlasst* Gaut. 22,7. *dazu in Beziehung stehend* R. 2,64,5. *sich darnach richtend* MBh. 3,135,48.

तन्मात्रक n. *nur gerade so viel, nicht mehr als*

dieses Mahâvîrak. 79,5.

तप् mit अभि Caus. auch *ein wenig erwärmen* Mân. Çr. 1,6,1.

तपनद्युति auch Adj. *glänzend wie die Sonne* Çiç. 1,42.

तपर Adj. *worauf ein t folgt* P. 1,1,70. °करण n. *das Folgenlassen von t* Sch. zu P. 6,1,91.

तपोयज्ञ Adj. *mit Kasteiungen opfernd* Bhag. 4,28.

तर् mit व्युद् Caus. *hierhin und dorthin ausgiessen* Mân. Çr. 4,3.

तरितव्य Adj. Mân. Gṛhj. 1,13.

2. तरुतर् 2) f. °त्री Mân. Gṛhj. 1,22.

तँवस्वत्, so zu accentuiren.

तष्टि f. = त्वष्टि *Zimmerhandwerk* M. 10,48, v. l.

तात्तव 3) m. *Sohn* Kumâras. 17,13.

°तापिन् 1) auch *entflammend, erregend* Kir. 2,42.

तारकरिपु m. Bein. Skanda's Mahâvîrak. 33,16.

तारिक m. *Fährmann* Vishṇus. 5,131.

तिरस्कृत n. = तिरस्कृति in अनिरस्कृतमंभाष.

तिरस्पट m. *Vorhang* Kaurap. (A.) 49.

तिर्यगपाङ्ग Adj. *mit den äusseren Augenwinkeln zur Seite gewandt* (Auge) Vṛshabh. 258,*b*,18.

तिलधेनु f. *eine aus Sesamkörnern gebildete Kuh* MBh. 13,64,35. 71,40.

तिलधेनुका f. dass. MBh. 3,84,87.

तीर्थ, गवां तीर्थम् Vishṇus. 23,61 soll nach dem Comm. *Kuhurin* sein.

तुन्दपरिमार्ज Adj. *sich den Bauch streichend* Hem. Par. 8,281.

तुलाधार, lies 2) *d*) *der mit dem Wägen Beauftragte* (beim Gottesurtheil mit der Wage) Vishṇus. 10,8. 9. — *e*) *N. pr. u. s. w.

तुल्यगरिमन् Adj. *von gleicher Würde mit* (Instr.) Pr. P. 119.

तुल्यनक्तंदिन Adj. 1) *wobei Tag und Nacht gleich sind* H. 146. — 2) *der keinen Unterschied zwischen Tag und Nacht macht* Katuâs. 101,280.

तुल्यशिख m. Pl. *best. fabelhafte Wesen* Pr. P. 118.

तुल्यार्थ Adj. auch *von gleicher Bedeutung* P. 1, 3,42, Sch. Nom. abstr. °ता f. ebend.

तुषारमूर्ति m. *der Mond* Çiç. 1,21.

तुषोपवपन n. *das Aufschütten der Getreidehülsen* Âpast. Çr. 6,29,17.

तूलदारुम् Absol. mit दह् *wie Baumwolle verbrennen* (trans.) Mahâvîrak. 96,18.

तूष्णींदण्ड m. *eine geheime Bestrafung* Mahâvîrak. 54,10.

तृणपञ्चमूल Suçr. 2,490,3.

*तृणपूल und °पूलक m. *Grasbüschel.*

*तैलपेषम् Absol. mit पिष् *mit Oel —, in Oel zerreiben.*

तोयपात m. *Regen* Varâh. Bṛh. S. 89,19.

त्रटत्कार m. *das Knistern* Z. d. d. m. G. 32,785.

त्रयोविंशतिदारु Adj. *aus 23 Scheiten bestehend* Âpast. Çr. 7,7,7.

त्रस् mit उद् *erschrecken.* उत्त्रसति Vâgrakêṭu. 31,5.

°त्रायिन् Adj. *behütend* Pr. P. 19.

त्रास 2) *b*) *ein matter, unregelmässiger, unvollkommener Schein, den Federn* (d. i. *Risse* oder *kleine Spalten im Innern der Steine*) *hervorrufen,* Râgan. 13,177. 190. 195. 213.

त्रिंशन्मान Adj. *ein Gewicht von 30 habend* Âpast. Çr. 5,21,9.

त्रिगण m. Kir. 1,11.

त्रिणेमि Adj. *mit drei Radkränzen* Bhâg. P. ed. Bomb. 3,8,20.

त्रिद्वार Adj. (f. आ) *drei Thüren habend,* so v. a. *auf dreierlei Weise zu erreichen* MBh. 3,32,38.

त्रिनालि Adj. *einen Zeitraum von 5×24 Minuten ausfüllend* Sâh. D. 553.

त्रिनेमि Adj. = त्रिणेमि Bhâg. P. 3,8,20.

त्रिपञ्चक Adj. Pl. *von fünfzehnerlei Art.*

त्रिपरुस् Adj. *aus drei Abschnitten bestehend* Bhâg. P. 3,13,30.

त्रिपर्व (Hariv. 12238) und त्रिपर्वन् (MBh. 4,43, 18) Adj. *mit drei Knoten* (Pfeil).

त्रिपल Adj. (f. आ) *drei* Pala *an Gewicht betragend* Jâgñ. 2,179.

त्रिपुराणक (f. °णिका) und त्रिपुराणीय (Kull. zu M. 11,227) *im Werthe von drei* Purâṇa (*eine best. Münze*).

त्रिपुरान्तकृत् Adj. auch als Beiw. von Râma's Bogen Mahâvîrak. 17,5.

त्रिबाहु m. auch N. pr. eines Unholds Hariv. 14852.

त्रिभुवनमाणिक्यचरित n. Titel eines Werkes Gaṇar.

त्रिवितस्त als Subst. *eine Strecke von drei Spannen* Âpast. Çr. 7,4,2.

त्रिविष्टिधातु, so zu accentuiren.

त्रिशतंषष्टिपर्वन् (metrisch) Adj. *aus 360 Absätzen bestehend* Bhâg. P. 3,21,18.

त्रिःश्येत, streiche Mân. Gṛhj. 1,12. 15.

त्रिकलिकाग्रम, lies °काग्राम.

त्रैलोक्यसुन्दरी f. Titel eines Werkes Gaṇar.

त्र्यनीक 3) f. आ *eine best. Ceremonie* Âpast. Çr. 21,14.

त्र्यब्दपूर्व Adj. *seit drei Jahren bestehend* M. 2, 134. Vgl. Âpast. 1,14,18.

त्र्यर्थ Adj. (f. आ) *drei Bedeutungen habend* Deçîn.

त्र्यार्षेय 1) besser *mit drei heiligen Ahnen.*

त्र्युढि Adj. Âpast. Çr. 5,22,6. त्रीणि पर्वाणि यस्याः स्थाल्याः सा त्र्युढिः Comm.

दक्षिणपञ्चाल Adj. mit राष्ट्र n. *das Reich der südlichen* Pañkâla (mit einer gesuchten Nebenbedeutung) Bhâg. P. 4,25,50.

दक्षिणपूर्वक Adj. *südöstlich* Hemâdri 1,801,16.

दक्षिणापराभिमुख Adj. *nach Süden oder Westen gewandt* Vishṇus. 61,12.

दक्षिणोपक्रम Adj. *von rechts angefangen* Mân. Çr. 1,4,1.

दण्डनियोग m. *Strafverkenntniss* Gaut. 12,51.

दण्डवत् Adv. Vishṇus. 25,5 *auf verschiedene Weise* erklärt.

ददाति m. *Gabe* Gaut.

दधिघृषातक *eine best. Mischung mit saurer Milch* Pâr. Gṛhj. 2,16,3.

दनुकबन्ध m. N. pr. eines Unholds Mahâvîrak. 52,10.

दन्धन, so zu lesen st. दन्धन.

दमघोषज m. Patron. Çiçupâla's Çiç. 2,60.

दर्भपवित्रँ n. Darbha-*Halme als Reinigungsmittel* Çat. Br. 3,1,3,18.

दर्भपूल m. *Grasbüschel,* insbes. von Kuça-*Gras.*

दर्व्युदायुवन n. *der vom Umrühren am Löffel haften bleibende Rest* Âpast. Çr. 8,11,16.

दशनालि Adj. *einen Zeitraum von 10×24 Minuten ausfüllend* Sâh. D. 553.

दशपद् Adj. (f. आ) *zehn Fuss lang und breit* Âpast. Çr. 7,3,10.

दशपश्य Adj. (f. आ) dass. Kâtj. Çr. 5,3,33.

दशपल Adj. (f. आ) *zehn* Pala *an Gewicht betragend* Jâgñ. 2,179.

*दशपूली f. *zehn Bündel* Pat. zu P. 2,1,51, Vârtt. 6.

दशापरिपाक m. *ein Umschlag im Lebensschicksal* Mahâvîrak. 118,14.

दशाब्दाढ्य Adj. *seit zehn Jahren bestehend* M. 2,134. Vgl. Âpast. 1,14,18.

3. दा S. 79, Z. 3. fg. दीयते gehört wohl zu 4. दी.

दामोदरदेव, so zu lesen st. दामोरदेव.

दामोदरीय Adj. *dem* Kṛshṇa *gehörig* Pr. P. 70.

दिगम्बर 2) *d*) N. pr. oder Bein. eines Autors Gaṇar. Vgl. दिग्वस्त्र.

दिग्वस्त्र 3) m. Bein. Devanandin's Gaṇar.

दिग्वासस् 2) *c*) N. pr. eines Autors Gaṇar.

दिग्व्यापिन् Adj. *die Weltgegenden erfüllend, sich nach allen Richtungen ausdehnend* Kir. 5,18.

दिनपाटिका f. *Tagelohn* Vet. (U.) 124 zu 18,27.

दिवानिशम् als Acc. (nicht Adv.) *Tag und Nacht* Kumâras. 11,48.

1. दिश् mit समा Z. 3, lies 231,16.

1. दीदि und दीधि bisweilen verwechselt, insbes. in Ableitungen.

दीर्घिका 3) *Schicht, Lage* Kâraka 1,13, v. l. für धीतीका.

दुःखस्पर्श(म्) MBh. 3,3814 fehlerhaft für दुःखं स्पर्श(म्).

दुःखानर्ह Adj. *kein Leid verdienend* MBh. 3,27, 10. Vgl. अदुःखार्ह oben.

दुरःप्रभृति Adj. Pl. *mit den Thoren beginnend* Âpast. Çr. 7,14,9.

दुराशंसिन् Adj. *Böses ahnend* Vṛshabh. 10,*a*,4.

दुरितार्णव m. N. pr. eines Fürsten Kâutukar.

दुरूढाक्ष Adj. Çiç. 2,73.

*दुर्गाल्हाद Râgân. 12,113.

*दुर्गाह्व zu streichen.

दुर्व्यवहृति f. *übles Gerede* Mahâvîrak. 48,8.

दुःश्लिष्ट Adj. Bez. *des in* उ *übergehenden* ल *oder des aus* ल *entstandenen* उ TS. Prât. Comm.

दुष्प्रभञ्जन m. *Orkan* Mahâvîrak. 124,2.

दूत 1) auf ein n. bezogen auch n. Kaush. Up. 2,1.

दूतमुख Adj. *dessen Mund die Boten sind* Çiç. 2,82.

दूतवत् Adj. *einen Boten habend* Kaush. Up. 2,1.

*दूराद्धि s. u. *दोराद्धि.

दूरेकेति m. *ein best.* Agni Comm. zu TS. 1, 1008, s. 12.

दूषय् mit उद् *Jmd anschwärzen.* उदूष्य Çiç. 2,113.

*दृढनुरा, die richtige Form ist दृढेनुरा Râgân. 8,97.

दृढप्रकारिन् 1) Nom. abstr. °रिता f. Mahâvîrak. 13,6.

°दृष्टिक Adj. *fälschlich glaubend an* Vâgrakkh. 34,5. 6.

दृष्टिपन्थन् m. *Gesichtskreis.*

1. देव 2) *e*) lies 71,60 st. 11,60.

देवनन्दिन् m. auch N. pr. eines Autors Gaṇar.

देवपुरोहित m. *ein Hauspriester der Götter* Hariv. 13208.

देवयशस् n. *göttliche Herrlichkeit* TS. 3,1,9,1.

देवयशस्विन् Adj. *göttliche Herrlichkeit besitzend* ebend.

देश्य 1) *b*) wohl zu streichen, da M. 8,52 die besten Hdschrr. und die meisten Commentatoren देशं lesen.

देहपात m. = देहपतन Kathâs. 49,96.

*दैवेज्य Adj. *dem Planeten Jupiter geweiht* (Topas) Râgân. 13,199.

दैष्टिक, Nom. abstr. °ता f. Çiç. 2,86.

दोषगुणिन् Adj. *mit Fehlern und Vorzügen behaftet.* Nom. abstr. °णित्व n. Nârâjaṇa zu M. 8,338.

दोषनिर्घात m. *Sühnung, Busse* Âpast. Çr. 9,1,4. Comm. zu 3.

दोषभाज् m. *Schuft* Kâutukas. 32.

दौःशासन Adj. Duḥçâsana *gehörig* Pr. P. 141.

द्युपुरंधि f. *eine* Apsaras Râgat. 1,68.

द्युम्ने, vgl. Pischel in Z. d. d. m. G. 35,720. Auch Adj. (f. आ) ebend.

द्यूतकिंकरी f. *eine im Würfelspiel gewonnene Sclavin* Pr. P. 131.

द्रमिड m. Pl. = द्रमिल 2) Gaṇar.

द्वादशपञ्जरिकास्तोत्र n. Titel eines Stotra.

द्वादशपुष्कर Adj. (f. आ) *aus zwölf Lotusblüthen bestehend* Tâṇḍja-Br. 18,9,7.

द्वादशवर्षिक Adj. *zwölf Jahre dauernd.*

द्विजत्व n. auch *der Stand der drei oberen Kasten* Vishṇus. 28,39.

द्विदल 2) *b*) wohl *eine best. Hülsenfrucht.*

द्विनिष्ठ Adj. *beidersеitig.* Nom. abstr. °त्व n. Çaṃk. zu Bṛh. Âr. Up. S. 41.

द्विपञ्चाशिक Adj. *zweimal fünfzig Jahre* Brahman's *betragend* Mârk. P. 46,7.

द्विपल Adj. (f. आ) *zwei* Pala *an Gewicht habend* Hemâdri 1,477,21.

2.*द्विपात्र Adj. (f. ई) *zwei* Pâtra *genannte Hohlmaasse enthaltend* P. 5,1,54, Sch.

*द्विपात्रिक (f. ई) und *द्विपात्रीण (f. आ) Adj. dass. ebend.

द्विभाद्र Adj. *zwei Monate* Bhâdra *habend* Râgat. 8,35.

द्विर्मूर्धन् 2) AV. 8,10,22.

द्वियज्ञ Adj. *zweimal den Ruf* यज्ञ *enthaltend* Comm. zu Âpast. Çr. 7,29,2. Nom. abstr. °त्व n. zu 8,3,3.

द्विर्नग्न Adj. *dessen Vorfahren von beiden Seiten drei Generationen hindurch das* Veda-*Studium und die Anlegung des Feuers unterlassen haben* Gobh. Çrâddhak. 1,15.

द्वीपेश m. *Herr über einen* Dvîpa, *Unterkönig* Pr. P. 97.

द्वेधाक्रिया f. *das Zerbrechen, Zerspalten* Mahâvîrak. 32,12.

*द्याचित (f. आ), *द्याचितिक (f. ई) und *द्याचितीन (f. आ) Adj. *zwei Wagenlasten enthaltend* P. 5,1,54, Sch.

*द्याढक (f. आ), *द्याढकिक (f. ई) und *द्याढकीन (f. आ) Adj. *zwei* Âḍhaka *genannte Hohlmaasse enthaltend* ebend.

द्यार्षेय Adj. *mit zwei heiligen Ahnen* Müller, SL. 386.

धनाय् Med. auch *schätzen* (प्राणान्) Mahâvîrak. 67,8.

धन्वन, Z. 1. 2 lies Râgân.

1. धर् mit उप am Ende. Âçv. Çr. 9,11,1 vielleicht *Stand halten, am Orte verbleiben.*

धराधरेन्द्र m. Bein. des Himavant Çiç. 1,5.

2. धर्मकाय als Adj. *das Gesetz* (buddh.) *zum Körper habend* Vâgrakkh. 43,8.

धर्मचक्षुस् n. *ein Auge des Gesetzes* (buddh.) Vâgrakkh. 38,19. 20.

धर्मद्रुह् Adj. *das Gesetz —, das Recht verletzend* Mahâvîrak. 22,18.

धर्मशास्त्र Bez. *der Gesetzbücher* Manu's, Vasishṭha's, Jâgñavalkja's *und* Gautama's Kâtj. Çrâddhak. 7. Comm. zu Gobh. Çrâddhak. 7,21.

धर्मपाश m. auch *Fessel —, Band der Pflicht.*

धर्मविप्लव m. *Rechtsverletzung* Kir. 1,13.

1. धा mit वि Act. *sich bemühen um* (Dat.) Kir. 1,3,42.

धान्यपूल m. *ein Büschel Getraide* Comm. zu Âçv. Çr. 9,7,18.

धामवत् Adj. *mächtig, kräftig* Kir. 1,43.

धुन्धुमत् m. N. pr. eines Sohnes des Kevala VP. 4,1,19(20). बन्धुमत् v. l.

धुमधुमाय् (onomatop.), °यते Comm. zu Kir. 6,4 fehlerhaft für घुमघुमाय्.

धृष् 1) *b*) Nom. abstr. °ता f. Çiç. 1,41.

धूम्र m. wohl *Kamel* TS. 1,8,21,1.

धूम्रक Adj. *grau* als Bez. *der eilften unbekannten Grösse* Colebr. Alg. 228.

धृष्टता f. *Kühnheit* Çiç. 1,30.

1. ध्या mit अभि 4) *Jmd* (Loc.) *Etwas* (Acc.) *anthun* Mahâvîrak. 8,11.

*नकुलाह्वा, lies *नकुलाह्या f. *die Ichneumonpflanze* Râgân. 7,95.

नद् 1) *d*) = नड *Rohr* ṚV. 1,32,8; vgl. Pischel in Z. d. d. m. G. 35,717. fgg.

नभःसद् 1) Çiç. 1,11.

नमुचि 1) °द्विष् Çiç. 1,51.

नयनाम्बु n. *Thränen* Kir. 2,24.

नयकीन Adj. *der Klugheit ermangelnd* Kir. 2,49.

नरकपात m. *das Fahren zur Hölle* Pañkat. 108,21.

नवपरिणया Adj. f. *neuvermählt.*

*नवालाबु f. v. l. für नागालाबु Râgân. 7,160. Nigh. Pr.

नाटकीय Adj. *dramatisch* Çiç. 2,8.

नातिजल्पक Adj. *nicht zu geschwätzig* MBh. 12, 134,14.

नानाप्रकार Adj. Pl. *verschiedenartige* R. 1,30, 16. Suçr. 1,24,1.

नागक 2) *e*) *eine Moschusart* Râgân. 12,51. Vgl. नागिकाचूर्ण.

नारीपुर n. *ein Gynaeceum, ein ganzes Haus mit Weibern* MBh. 13,103,10.

नासापुट auch *Nasenloch.*

निकाष m. *das Kratzen* Mahâvîraḱ. 87,16.

निदाघधामन् m. *die Sonne* Çiç. 1,24.

निधिगुह्यकाधिप m. Bein. Kubera's Kir. 5,20.

निरश्वपुरुष Adj. (f. श्रा) *ohne Pferde und Menschen* MBh. 6,1,7.

निरूढपकश Z. 2, lies रूढप्रकश.

निर्णिक्ति f. *Sühnung* Mahâvîraḱ. 60,3.

निर्व्यङ्गक Adj. *bezeugend* Mahâvîraḱ. 94,11.

निवर्तितपूर्व Adj. *früher zurückgewichen, — geflohen* (im Kampfe, also = निवृत्तपूर्व) MBh. 5,185,22.

निषेकविचार m. und निषेकस्वरा f. Titel von Werken.

निष्कोश Adj. *aus der Scheide gezogen* Mahâvîraḱ. 115,4.

1. नी 13) Cappeller vermuthet, dass P. 1,3,36 die Bed. *eine Autorität sein* im Auge gehabt hätte.

नैतल wohl Adj. von नितल Mahâvîraḱ. 77,3.

SANSKRIT-WÖRTERBUCH

IN KÜRZERER FASSUNG

BEARBEITET

VON

OTTO BÖHTLINGK.

VIERTER THEIL.

प — म.

ST. PETERSBURG.

Buchdruckerei der Kaiserlichen Akademie der Wissenschaften.

(Wass.-Ostr. 9. L. No. 12.)

1883.

Zu beziehen durch Eggers & Comp. in St. Petersburg und durch Voss' Sortiment (G. Haessel) in Leipzig.

Preis dieses Theiles: 2 Rbl. 40 Kop. Silber = 8 Mark.

Gedruckt auf Verfügung der Kaiserlichen Akademie der Wissenschaften.

Im Mai 1883.

C. Vesselofski, beständiger Secretär.

VORWORT.

Eine während des Druckes dieses vierten Theiles in Betreff von Sanskrit-Wörterbüchern geführte officielle Correspondenz, über die mich weiter auszulassen ich nicht berechtigt bin, zwingt mich, so zu sagen, zu der hier folgenden öffentlichen Meinungsäusserung, die sonst unterblieben wäre.

Im Jahre 1872 erschien das Sanskrit-Englische Wörterbuch von Monier Williams, im Jahre 1871 der 6te Theil des grossen Petersburger Wörterbuchs. Im letzten Theile dieses Wörterbuchs so wie in dem jetzt im Druck befindlichen Sanskrit-Wörterbuch in kürzerer Fassung konnte das zuerst genannte Werk schon aus dem Grunde nicht benutzt werden, weil hier die Wörter und Wortbedeutungen ohne Belege*) aufgeführt werden. Auf Treu und Glauben wollten wir Nichts herübernehmen, würden wohl auch nicht viel Neues und Wichtiges gefunden haben, wodurch eine derartige Herübernahme gerechtfertigt gewesen wäre. Monier Williams dagegen hat das Petersburger Wörterbuch mit einer Unselbständigkeit benutzt, die uns in Erstaunen setzt. Er selbst drückt sich darüber in der Vorrede folgendermaassen aus: „Indeed, it is impossible for me to express adequately my sense of obligation to the great work of Professors Böhtlingk and Roth. Although I have referred to every other dictionary, glossary, and vocabulary, including those of Professor Benfey and Westergaard and the eight-volumed Encyclopaedia of Rādhākāntadeva, commonly called the Śabda-kalpa-druma, and although I have striven to weigh and verify for myself all the words and meanings given by my fellow lexicographers, yet I have always considered an appeal to the St. Petersburg Wörterbuch as the most satisfactory available means for deciding doubtful questions".

Nach diesen Worten müsste man annehmen, dass Monier Williams bei der Compilation seines Wörterbuchs stets kritisch verfahren wäre, niemals aber auf Treu und Glauben abgeschrieben oder übersetzt hätte. Dem ist aber nicht so. Sein Vertrauen zum Petersburger Wörterbuch ging so weit, dass er häufig, ohne nachzuprüfen (was für ihn ein Leichtes gewesen wäre, da wir die Belege zu den Wörtern und Wortbedeutungen stets beifügen) einfach abschrieb oder, genauer gesprochen, übersetzte. Wenn sogar solche Druckfehler, die jeder Anfänger ohne Mühe hätte beseitigen können, in sein Werk hinübergegangen sind, so schliesse ich daraus, dass der Compilator bisweilen ganz gedankenlos zu Werke gegangen ist.

Es folgen hier einige Beweise für das so eben Ausgesprochene. Sie beginnen erst mit घुक und घुकारि, bei welchem Worte ich, wenn ich mich nicht irre, zum ersten Mal bei M. W. Rath suchte, da ich in einem schwachen Augenblicke nicht sogleich darauf kam, was mit घूक und घूकारि gemeint sei.

*) Wenn in dem Werke hier und da einmal ein Citat erscheint, ist man nicht wenig überrascht und frägt unwillkürlich „wozu?".

1) P. W. घुक m. *Eule* und घुकारि m. *Krähe* bei Wilson fehlerhaft

für ग्लूक, ग्लूकारि. — M. W. ग्लुक *dyuka, as* m. an owl. *Dyukāri* (°*ka-ari*), *is*, m. 'the owl's enemy', a crow (wrong forms for *dyūka* and *dyūkāri*). — ग्लूक und ग्लूकारि im P. W. Druckfehler für ध्रूक und ध्रूकारि. Die Zusatze hätte M. W. sich ersparen können, da ja die Worte falsch sind.

2) P. W. धुर् f. (m. MBu. 13.2876). — M. W. धुर् *dhur, ūr*, f. (m. in Mahā-bh. Anuśāsanap. 2876. *dhur* is masc.). — 2876 im P. W. Druckfehler für 2786.

3) P. W. नितम्भू m. N. pr. eines Mannes MBu. 13,1765. Viell. fehlerhaft für नित्यंभू. — M. W. नितम्भू *nitambhū, ūs*, m. N. of a person mentioned in Mahā-bh. Anuśāsanap. 1765; (perhaps for *nityam-bhū*). — Hier ist Alles, auch das Citat richtig wiedergegeben, ich frage nur, ob M. W. die Conjectur (die übrigens von keinem Werth ist) aufgestellt hat.

4) P. W. नैवसंज्ञानासंज्ञायतन n. *der Ort* (आयतन), *wo es kein* (न + एव) *Denken* (संज्ञान) *und kein Nichtdenken* (असंज्ञा) *giebt* Burn. Lot. de la b. l. 813. — M. W. नैवसंज्ञानासंज्ञायतन (die Umschreibungen und die Angabe des Nomin. lasse ich von nun an weg, wenn Nichts darauf ankommt) n. a place (*āyatana*) where there is no (*na-eva*) thinking (*saṁjñāna*) and no (*na*) not thinking (*a-saṁjñā*). — Das Wort zerlegt sich bei einiger Aufmerksamkeit in नैव-संज्ञा-नासंज्ञा-आयतन.

5) P. W. पङ्कज 3) f. ई Bein. der Durgā MBu. 4,188. — M. W. *Pankaja*—, (*ī*, f. an epithet of Durgā. — Das f. von पङ्कज wäre पङ्कजा; पङ्कजी an der angeführten Stelle ist Nomin. von पङ्कजिन्.

6) पदक्रमक n. *der* Pada- *und* Krama-pâṭha P. 2,4,5, Sch. — M. W. *padakramaka, n.* the Pada-pāṭha and the Krama-pāṭha. — An der angeführten Stelle steht पदकक्रमक. Das Wort bedeutet *ein mit dem* Pada- *und ein mit dem* Krama-pâṭha *vertrauter Mann.*

7) पदात wird im P. W. beanstandet; die Vergleichung neuerer Ausgaben hat den Verdacht als begründet erwiesen. Bei M. W. erscheint पदात als eine ganz berechtigte Form, ohne dass ein Grund dafür angegeben würde.

8) P. W. परिष्वञ्जीयंस् adj. *fester umfassend* AV. 10,8,25. — M. W. *Parishvaṅjīyas*, Ved. clasping more firmly. — An der angeführten Stelle steht परिष्वजीयंस् oder, nach der Schreibart von M. W., *pari-shvajīyas.*

9) P. W. परोक्ष adj. f. °क्षी *aussen* —, *oben eng* Çat. Br. 3,4,4,26. — M. W. *paro'kṣa* (°*as-an*°) Ved. *narrow on the outside or at the top.* — परोक्ष ist eine Conjectur, der Text liest परोऽक्षी.

10) P. W. 2. पस् *Schamgegend.* प्रुभःपसं युवतीम् TBr. 3,1,4,12 in Z. f. d. K. d. M. 7,269. — M. W. पस् 2. the pudenda. — Der Text in der Bibliotheca indica, der schon in den 60er Jahren erschienen war, liest richtig सुभंसं युवतिम्.

11) P. W. पालकरि m. N. pr. eines Mannes Râéa-Tar. 8,2497. Viell. patron. von पलकर. — M. W. पालकरि m. (probably a patronymic fr. *palahara*) N. of a man. — An der angegebenen Stelle steht पालकारि.

12) P. W. पिस्पृक्षु adj. *zu berühren im Begriff stehend.* जलम् so v. a. *im Begriff stehend in's Wasser zu gehen, sich abzuwaschen* MBu. 12,8338. — M. W. पिस्पृक्षु being about to touch; (with *jalam*) being about to enter the water, being about to perform ablutions. — An der angeführten Stelle steht nicht जलम्, sondern सलिलम्, was dem Sinne nach allerdings dasselbe ist.

13) P. W. 2. प्रकृतिभाव adj. *natürlich, naturgemäss, gewöhnlich* Varâh. Bṛh. S. 29,22. — M. W. *Prakṛiti-bhāva* (*as, ā, am*), natural, usual, common. — Bei der Ausarbeitung dieses Wörterbuchs erschien mir °भाव verdächtig, und ich fand 30,22 die Form प्रकृतिभव, die ich vermuthet hatte.

14) P. W. प्रतिप्रस्थान n. 1) *das Amt* u. s. w. — 2) N. *eines best.* Soma-Graha VS. 18,19. — M. W. *Prati-prasthāna* n. *the office etc.*; N. of a particular Soma-graha (Ved.). — In der zweiten Bed. m., wie man aus der angegebenen Stelle ersehen kann.

15) P. W. प्रतोष m. *Befriedigung*, N. eines der 12 Söhne des Manu Svâjambhuva Bhâg. P. 4,1,7. — M. W. *Pra-tosha* m. 'gratification', N. of one of the twelve sons of Manu Svājambhuva. — Der Bearbeiter dieses Wörterbuchs hat nachgeschlagen und gefunden, dass Pratosha einer der 12 Söhne Vishṇu's und einer der Götter Tushita im Manvantara Svâjambhuva ist.

16) P. W. प्रत्याख्यायम् absolut. TS. 3,1,3,2. Çat. Br. 13,3,4,1. — M. W. *Praty-ākhyājam*, ind., Ved. having refuted or rejected, having denied. — Die hinzugefügte Bedeutung ist eine sehr unglücklich gewählte.

17) P. W. प्रत्यापितव्य adj. *klar zu machen, zu beweisen* Mâlav. 14,11. — M. W. *Praty-āyitavya* to be made clear, to be proved. — प्रत्यापितव्य Druckfehler für प्रत्यापयितव्य.

18) P. W. प्रपञ्चसार m. Titel eines Buches Verz. d. Oxf. H. 95,*a*,40. 108,*a*,27. 110,*b*,7. °विवेक desgl. Hall 94. — M. W. führt *Prapañca-viveka* und *Prapañca-sāra* als Titel auf. Das eine Werk heisst aber nicht प्रपञ्चविवेक, sondern प्रपञ्चसारविवेक, was auch ohne Nachschlagen zu ersehen war.

19) P. W. giebt das f. von प्रभद्रक nicht an, M. W. schreibt *Prabhadraka, as, ā, am.* — Das f. lautet natürlich *prabhadrikā.*

20) P. W. प्रलोलुप m. N. pr. Kunti's, eines Nachkommen des Garuḍa, Mârk. P. 2,2. — M. W. प्रलोलुप m., N. of Kunti (a descendant of Garuḍa). — N. pr. Kunti's Druckfehler für N. pr. eines Sohnes des Kunti.

21) P. W. 2. प्रसूति 4) N. pr. einer Tochter Maru's, die Daksha zur Ehe erhielt, VP. 53. fg. Bhâg. P. 3,12,55 u. s. w. — M. W. *Prasūti* N. of a daughter of Maru and wife of Daksha. — Maru's Druckfehler für Manu's.

22) P. W. प्रिय 1) *b*) *theuer, hoch im Preise stehend:* अन्न Varâh. Bṛh. S. 8,8. 33,14. प्रियान्नत्व n. *Theuerung* 17,5. °धान्यक *Theuerung bereitend* (Gegens. सुभिक्षकारिन्) 4,20. — M. W. *Priya-dhānyaka*, Ved. (sic!) *) causing dearness of provisions, producing scarcity of corn (opposed to *subhikshakārin*). — °धान्यक Druckfehler für °धान्यकर.

23) P. W. प्लव 1) *b*) *vorzüglich* Muṇḍ. Up. 1,2,7. — M. W. *Plava* superior, excellent (Ved.). — *Vorzüglich* Druckfehler für *vergänglich.*

*) Auch u. मातृका wird die Bed. „a wooden peg driven into the ground for the support of the staff of Indra's banner", die im grossen Wörterbuch durch Varâh. Bṛh. S. belegt wird, als vedisch bezeichnet! Bei मित्रभ wird statt Varâh. Bṛh. und Vaṇîs. Bṛh. S. gleichfalls vedisch substituirt. Mit dem Worte vedisch treibt M. W. überhaupt einen ganz unerlaubten Unfug; Varâhamihira aber für einen vedischen Ṛshi zu halten ist doch gar zu arg.

24) P. W. फाण्टाकृतायन m. patron. von फाण्टाकृति P. 4,1,150. — M. W. *Phāṇṭāhṛitāyana* m., a patronymic from *Phāṇṭāhṛiti*. — फाण्टाकृतायन Fehler für फाण्टाकृतायनि.

25) P. W. बाङ्क 1) *f)* बाङ्कफल *the result from the base-sine* Sûrjas. 2, 41. 46. *the sine of an arc of a circle of position contained between the Sun and the Prime Vertical* Siddhântaçir. 257, N. — M. W. giebt u. *Bāhuphala* beide Bedeutungen diesem Worte, während die zweite Bedeutung nur बाङ्क zukommt.

26) P. W. ब्रह्मदैत्य n. *ein in ein Gespenst verwandelter Brahmane.* — M. W. *Brahma-daitya, am*, n. a Brāhman changed into a Daitya. — n. Druckfehler für m.

27) P. W. ब्रह्मपर्वत n. Brahman's *Berg* (पर्वत), N. pr. einer Localität Verz. d. Oxf. H. 149,*a*,12. — M. W. *Brahma-parvata, am*, n. 'mountain of Brahmā', N. of a place. — n. Druckfehler für m.

28) P. W. ब्रह्मसूत्र 2) — Bâdârâyaṇa oder Vyâsa zugeschrieben. — M. W. *Brahma-sūtra* — ascribed to Bādarāyaṇa or Vyāsa. — Bâdârâjaṇa Druckfehler für Bâdarâjaṇa.

29) P. W. भद्रदेह m. N. pr. eines Sohnes des Kṛshṇa VP. 439. — M. W. *Bhadra-deha* m., N. of a son of Kṛishṇa. — Kṛshṇa fehlerhaft für Vasudeva.

30) P. W. भरतद्वादशाह n. — M. W. *Bharata-dvādaśāha, am*, n. — n. fehlerhaft für m.

31) P. W. भागापहारजाति f. *assimilation* u. s. w. Colebr. Alg. 15. — M. W. *Bhāgāpahāra-jāti* f. assimilation u. s. w. — An der angeführten Stelle steht भागापवाहजाति.

32) P. W. भारक n. — M. W. *Bhāraka, am*, n. — n. Druckfehler für m.

33) P. W. भुजगराज. Davon denom. °राजय्, राजयते *zum Schlangenfürsten werden* Vâsavad. 239,1. — M. W. *Bhujagarājaya*, Nom. A. *bhujagarājayate*, etc. — °राजय्, राजयते Druckfehler für °राजाय्, °राजायते.

34) P. W. भूरिषेक् oder °षाक् adj. *viel fassend:* रथ RV. 9,88,2. — M. W. *Bhūri-shah* or *bhūri-shāh*. Er hat die Stelle nachgeschlagen, da er die Erklärung Sâjaṇa's hinzufügt; der Text hat aber भुरि°.

35) P. W. भोजन 2) m. N. pr. eines Flusses Bhâg. P. 5,20,21. — M. W. *Bhojana* m., N. of a river. — Flusses fehlerhaft für Berges.

Diese Proben mögen genügen. Auch ich habe hier und da abschreiben müssen, weil ich ein Buch oder eine Handschrift, auf die verwiesen wurde oder aus denen die Wörter oder Wortbedeutungen geschöpft waren, nicht selbst einzusehen vermochte; aber in einem solchen Falle habe ich stets angegeben, woher ich das Wort oder die Wortbedeutung entlehnte. Hiermit hatte ich alle Verantwortlichkeit von mir abgewiesen.

Zum Schluss dieses unerquicklichen Themas will ich noch bemerken, dass Herr Monier Williams, da er einmal auf das Abschreiben angewiesen war, besser gethan hätte, die Beendigung des Petersburger Wörterbuchs abzuwarten, ehe er an die Vollendung seines Werkes ging. Auch war es eine grosse Unvorsichtigkeit, dass er unter den Verbalwurzeln nicht auch ihre Verbindungen mit den Präpositionen behandelte. Dadurch kam er häufig in die unangenehme Lage, seine Hauptquelle nicht benutzen zu können. Wer diejenigen Artikel, bei welchen Herrn M. W. das P. W. vorlag, mit denjenigen Artikeln vergleicht, bei welchen ihm diese Hülfe abging, wird alsbald gewahr werden, welche Rolle das P. W. in dem Wörterbuch des Herrn M. W. spielt.

Die Frage, ob der Dank für eine derartige, hinter dem Rücken der dabei zunächst betheiligten Personen, handwerksmässig betriebene Ausbeutung eines Werkes, an dessen Herstellung verschiedene Gelehrte, zum Theil im Schweisse ihres Angesichts, gearbeitet haben, mit dem am Anfange des Vorwortes citirten Worten des Herrn Monier Williams richtig ausgedrückt war, und ob überhaupt ein Professor des Sanskrit an der Universität Oxford und die Herren Delegirten der Clarendon Press zu ihrer und der Universität Ehre eine solche Arbeit veröffentlicht haben, — diese Frage mögen Unbetheiligte entscheiden. Nun aber zu etwas Anderem.

Unter व habe ich nur diejenigen Wörter aufgenommen, deren Schreibart mit diesem Laute gut beglaubigt ist. Eine gute Autorität hatte in meinen Augen ein grösseres Gewicht als alle mehr oder weniger wahrscheinlichen Etymologien. Wenn die in Bezug auf Orthographie höchst zuverlässigen und mit der vedischen Schreibart fast ausnahmslos übereinstimmenden Bombayer Ausgaben des Mahâbhârata, Râmâjaṇa und Bhâgavatapurâṇa stets वन्दिन्, aber वन्द्, und stets वन्ध्या, aber बन्धू schreiben, so folge ich ihnen ohne alles Bedenken. In den wenigen Fällen, dass die besten Autoritäten in der Wahl von व und व schwanken, bin ich beiden Schreibarten gerecht geworden.

Man hat, wenn ich mich nicht irre, bis jetzt bei Conjecturen ein zu grosses Gewicht auf das Niedergeschriebene gelegt und dabei übersehen, dass manche Fehler auf dem Gehör beruhen können. Auf Verhören beruhen z. B. Verwechselungen von निपच्छति mit निगच्छति, von वर्धते mit वर्तते und umgekehrt, von त्रिविष्टप mit त्रिविष्टब्ध, von पद्मोपपातम् mit पद्मोपपादम् u. s. w. Sonst unerklärliche Discrepanzen in derselben Familie von Handschriften wird man sich vielleicht dadurch verständlich machen können, dass man annimmt, mehrere Schüler hätten zu gleicher Zeit einen vom Lehrer vorgesprochenen Text niedergeschrieben. Ich erwähne dieses hier, weil sowohl im grossen als auch in diesem Wör-

terbuch Conjecturen von diesem Gesichtspuncte aus gemacht worden sind.

Verzeichniss der in diesem Theile neu hinzugekommenen Citate von Werken nebst Angabe derjenigen Gelehrten, denen ich die Mittheilungen aus diesen Werken verdanke:

Bhâm. V. = Bhâminîvilâsa, Ausg. von Abel Bergaigne (Cappeller).
Çâṅk. Vić. = Çâṅkaravijaja in der Bibl. ind.
Cantor = Cantor, Geschichte der Mathematik (Windisch).
Gaṇita, Grahaṅṅân(âjâdhikâra) (Kern).
Gaṇita, Sûrjagr(ahaṇâdhikâra) (Kern).
Govardh. = Govardhana's Saptaçatî (Weber).
Kaṇṭhaçr. Up. = Kaṇṭhaçrutjupanishad in der Bibl. ind.
Kielhorn, Rep. = Report on the search for Sanskrit Mss. in the Bombay Presidency, during the year 1880—81. By F. Kielhorn (Roth).
Lokapr(akâça) (Jolly).
Pratijñâs(ûtra), herausg. von A. Weber.
Râjan. 13 nach der Ausg. von R. Garbe.
Saddh. P. = Saddharmapuṇḍarîka (Kern).
Svapnaṁ(intâmaṇi) (Pischel).
Viram. = Vîramitrodaja, Khadirapura 1815 (Stenzler).

Jena, den $\frac{\text{12ten Mai}}{\text{30sten April}}$ 1883.

O. Böhtlingk.

1. प 1) Adj. (*f. पा und पी) am Ende eines Comp. *trinkend.* — 2) *m. f. (पा) *das Trinken.*

2. प 1) Adj. am Ende eines Comp. *hütend, beschützend.* — 2) *f. पा *das Hüten.*

3. प m. Abkürzung von पञ्चम *die fünfte Note.*

4. *प 1) m. *a) Wind.* — *b) Ei.* — *c)* = पूत. — 2) f. पा = पूत und पूरितक.

*पंश्, पंस्, पंशति und पंशयति, पंसति und पंसयति (नाशने).

1. °पक Adj. *trinkend.*

2. °पक Adj. *hütend, beschützend.*

पकय m. N. pr. fehlerhaft für पक्थ.

*पक्कटी f. *Thespesia populnea.*

पक्काण m. n. *die Hütte eines Kaṇḍâla, ein von Wilden bewohntes Dorf* MBh. 12,141,12. 35. Kâd. 2,128,2. 14. 129,8. 130,8.

*पक्कपोड m. *eine best. Pflanze.* Richtig पक्वोड.

पक्कर Nom. sg. mit Gen. 1) *der da kocht, brät, backt.* — 2) *die Verdauung befördernd.* — 3) *das Feuer der Verdauung, Verdauungskraft* Karaka 1,6.

पक्कवे Dat. Inf. zu 1. पच् AV. 11,1,3.

पक्कव्य Adj. *zu kochen, zu backen.*

पक्ति und पक्ति (VS.) f. 1) *das Kochen, Zubereiten von Speisen.* — 2) *ein gekochtes Gericht.* — 3) *Verdauung.* — 4) *Ort der Verdauung.* Auch °स्थान n. — 5) *das Reifwerden* (vorangegangener Werke), so v. a. *das Eintreten der Folgen* Spr. 7703. — 6) *Läuterung* MBh. 12,270,38. — 7) *Entwickelung, Bildung.*

*पक्तिशूल n. *heftige Verdauungsbeschwerden.*

*पक्त्र n. 1) *der Stand des Haushalters, der Besitz eines eigenen Heerdes.* — 2) *das von dem Haushalter unterhaltene Feuer.*

पक्त्रिम 1) Adj. *a) durch Kochen gewonnen.* — *b) reif* Hem. Par. 2,365. — 2) n. *durch Kochen gewonnenes Salz.*

पक्थ m. N. pr. 1) eines Schützlings der Açvin. पक्थस्य सौभरस्य सामनी हे Ârsh. Br. — 2) Pl. eines Volksstammes.

पक्थिन् wohl m. N. pr. eines Mannes. Nach Sâj. Adj. *kochend* (das Opfer).

पक्व 1) Adj. (f. आ) *a) gekocht* (im Sinne eines Partic.) Karaka 6,5. *weichgekocht, gar, gebraten, gebacken* u. s. w.; überh. *fertig zubereitet* (am Feuer). Das *Worin* geht im Comp. voran. — *b)* für *gekocht* gilt auch die Milch im Euter. — *c) fertig gebacken* oder *gebrannt* (von Backsteinen und irdenen Geschirren). — *d) reif* von Früchten und Pflanzen. — *e) reif* von Bäumen und Zweigen *mit reifen Früchten.* — *f) reif* von Geschwüren. — *g) reif* von Haaren, so v. a. *grau.* — *h) reif, vollkommen ausgebildet* vom Verstande, von Kenntnissen u. s. w. — *i) reif*, so v. a. *dem Ende, Vergehen, Tode nahe, — verfallen* Karaka 5,11. — 2) n. *a) fertige Speise, Schüssel, Gericht.* — *b) reifes Getraide.*

पक्वक m. von unbekannter Bed. AV. 20,130,6.

*पक्वकृत् m. *Azadirachta indica.*

पक्वण m. fehlerhaft für पक्काण.

पक्वता f. 1) *Reife.* — 2) *das Grauwerden* (der Haare).

पक्वरस m. *ein berauschendes Getränk aus dem Saft des Zuckerrohrs* Bhâvapr. 2,58.

*पक्वल Adj. *frisch, stramm.*

*पक्ववारि n. 1) *saurer Reisschleim* oder *Reisschleim* überh. — 2) *kochendes* oder *destillirtes Wasser.*

*पक्वश m. *ein Kaṇḍâla.*

*पक्वसस्योपमोन्नति m. *eine Art Kadamba.*

पक्वहरितलून Adj. *reif, aber noch nicht dürr, geschnitten* (Getraide) Râgân. 16,104.

पक्वातीसार m. *chronische Dysenterie* Bhâvapr. 3,134.

पक्वाधान n. = पक्वाशय.

पक्वान्न n. *gekochte, auf dem Feuer gar gemachte Speise* Spr. 3848.

पक्वापक्वेति (onomatop. mit इति) vom Geschrei der Vögel.

पक्वाशय m. *der Ort der gekochten, d. i. verdauten Speise, Unterleib* Râgân. 18,44.

पक्वाशिन् Adj. *nur gekochte Speise geniessend* Pr. P. 19.

पक्वेष्टक Adj. *aus gebrannten Ziegeln verfertigt* Mṛkkh. 47,9. Hemâdri 1,664,3.

पक्वेष्टकचित n. *ein Gebäude aus gebrannten Ziegeln* P. 6,3,65, Sch. Jâgñ. 1,197.

पक्वेष्टका f. *ein gebrannter Ziegel* Varâh. Bṛh. S. 53,23.

पक्वेष्टकामय Adj. *aus gebrannten Ziegeln verfertigt* Hemâdri 1,649,19. 665,12.

*पक्ष्, पक्षति und पक्षयति (परिग्रहे).

पक्ष m. (adj. Comp. f. आ und *ई) 1) *Flügel, Fittig, Schwinge.* Einmal n. — 2) Bez. *der Zahl zwei* Hemâdri 1,136,10. — 3) *die Federn an einem Pfeile.* — 4) *Achsel, Seite des Körpers.* — 5) *Seitentheil, Hälfte* überh., *Seitenpfosten* (eines Gebäudes), **Seitengebäude, Flanke* (eines Heeres), *Seitentheil eines Wagens*, so v. a. *Rad.* — 6) *Monatshälfte.* In Comp. mit einem Vollmondstage, *die auf diesen Vollmond folgende dunkle Monatshälfte.* — 7) Sg. und Pl. *Seite, Partei, Anhang, Angehörige, Bundesgenossen.* — 8) *Schaar, Klasse von Wesen.* — 9) *Menge, Masse* in केश°. — 10) *Schaar*, so v. a. *Einige.* °संमत Adj. *von Einigen gebilligt* MBh. 13,93,49. — 11) *Stelle, Statt.* °पक्षनिक्षेप m. *das Stellen —, Rechnen zu.* — 12) *der eine von zwei Fällen, Fall* überh. पक्षे *im andern Falle* 232,30. 233,30. 234,26. अत्र पक्षे *in diesem Falle* 232,21. ताभ्यां मुक्ते पक्षे *in einem andern als in diesen beiden Fällen* 242,28. पक्षमेकतरं कुरु so v. a. *entschliesse dich zu Einem von Beiden.* — 13) *Bezug.* °पक्षे *in Bezug auf* 104,12. — 14) *Ansicht, Idee, Meinung, eine aufgestellte Behauptung, ein aufgestellter Satz.* — 15) bei den Juristen *Klage* 214,30. 215,14. 15. — 16) in der Logik *das Subject eines Schlusses.* — 17) *ein in Rede stehender Gegenstand.* — 18) **die Sonne* Sâj. zu ṚV. 3,53,16. — 19) N. pr. verschiedener Männer VP². — Nach den Lexicographen ausserdem: = गृहभित्ति oder भित्ति. ग्रह, राजकुञ्जर, देहाढ्य oder देहावयव.

समीप, विहग, वलग, प्रुड, *a primary division und side of an equation in a primary division.* Nach Sây. zu RV. 6,47,19 Adj. = पाचक, बाधक.

पक्षक m. 1) *Flügel* am Ende eines adj. Comp. — 2) Bez. *der Zahl zwei* Hemâdri 1,136,7. — 3) **Fächer, Wedel* Gal. — 4) **Seitenthür.* — 5) *Seite.* — 6) **Bundesgenosse, Gehülfe.*

पक्षक्षय m. *das Ende einer Monatshälfte.*

पक्षक्षेप m. *Flügelschlag* Buâvapr. 2,11. पक्षोत्क्षेप v.l.

पक्षगम Adj. *mit Flügeln sich fortbewegend, fliegend.*

*पक्षगुप्त m. *ein best. Vogel.*

पक्षग्रहण n. *das Ergreifen der Partei von* (Gen.).

पक्षग्राह und °ग्राहिन् Adj. *Jmds* (Gen. oder im Comp. vorangehend) *Partei ergreifend.*

पक्षघ्न Adj. in Verbindung mit त्रिशालक n. *ein Haus mit drei Hallen, die nach Osten, Süden und Norden gerichtet sind.*

पक्षंगम Adj. = पक्षगम.

पक्षचर m. 1) *Vogel* in ज्ञल° (Nachtr. 3). — 2) *ein von der Heerde abgekommener Elephant* Kâd. 30, 17. — 3) **der Mond.*

पक्षच्छिद् Adj. *der den Bergen die Flügel abgeschnitten hat,* Beiw. Indra's.

पक्षज m. 1) **der Mond.* — 2) Bez. *bestimmter Wolken* VP.^{2} 2,279.

*पक्षजन्मन् m. *der Mond.*

पक्षता f. 1) *Bundesgenossenschaft.* °तां गम् *Jmds* (Gen.) *Partei ergreifen.* — 2) *das Subjectsein eines Schlusses.* — 3) Titel eines Werkes Opp. Cat. 1. °टिप्पणी f. und °टीका f. ebend.

पक्षताक्रोड m., पक्षतान्यग्रन्थ m. (Opp. Cat. 1,363), पक्षतावाद m. (Opp. Cat. 1), पक्षताविचार m. und पक्षतासिद्धान्तग्रन्थ m. Titel von Njâja-Werken.

पक्षति f. *der Ort, wo die Flügel* oder *die vordern Extremitäten angewachsen sind.* Beim Fisch Buâvapr. 2,14. — 2) *Gefieder.* Am Ende eines adj. Comp. Bâlar. 171,12. Kâd. 31,10. 14. 218,16 (Nom. abstr. ता f.). — 3) **der erste Tag in einer Monatshälfte.* Auch *पक्षती.

पक्षतिपुट m. Pl. *ausgebreitete Flügel* Kâraṇḍ. 67,1. Vgl. पक्षपुट.

पक्षत्व n. 1, *das ein Bestandtheil Sein von* (im Comp. vorangehend). — 2) *das Klagesein* 215,32. — 3) *das Subjectsein eines Schlusses.*

पक्षद्वार n. *Seitenthür.*

पक्षधर 1) Adj. a) *Jmds* (Gen.) *Partei haltend.* — b) *sich haltend zu Etwas, hängend an* (Loc.). — 2, m. a) *Vogel.* — b) **ein von der Heerde abgekommener Elephant.* — c) **der Mond.* — d) Bein. eines Gâjadeva.

पक्षधरोद्धार m. Titel eines Werkes.

*पक्षनखरा f. *eine Art Fledermaus* Gal.

पक्षनाडी f. *Federkiel.*

पक्षपात m. 1) *die Mause der Vögel.* — 2) *Flug* 303,14. — 3) *Parteinahme, Parteilichkeit, Vorliebe für, Hinneigung zu* (Loc., Gen., Acc. mit प्रति oder im Comp. vorangehend) 303,14. 312,13.

पक्षपातिता f. 1) *das Fliegen.* — 2) *Vorliebe für, Hinneigung zu* (Loc. oder im Comp. vorangehend).

पक्षपातिन् Adj. 1) *fliegend.* — 2) *Partei nehmend, parteiisch, Vorliebe zeigend, begünstigend;* die Ergänzung im Comp. vorangehend.

पक्षपालि f. 1) *Flügel* Kâraṇḍ. 71,5. — 2) **Seitenthür.*

पक्षपुट m. = पक्षतिपुट und auch einfach *Flügel* Kâd. 37,4. 12. 41,18.

पक्षपोषण Adj. *Jmds* (Gen.) *Partei begünstigend.*

पक्षप्रद्योत m. *eine best. Stellung der Hände beim Tanz.*

*पक्षबिन्दु m. *Reiher.*

*पक्षभाग m. *die Flanke eines Elephanten.*

*पक्षमूल n. *Flügelwurzel, der Ort wo die Flügel angewachsen sind.*

पक्षरचना f. *das Bilden einer Partei, das Gewinnen von Bundesgenossen.*

पक्षरात्रि f. *ein best. Spiel.*

पक्षवञ्चितक n. *eine best. Stellung der Hände beim Tanz.*

पक्षवध m. = पक्षाघात Buâvapr. 4,163. Karaka 6,24.

पक्षवत् Adj. 1) *beflügelt, mit Flügeln, Seiten u. s. w. versehen.* — 2) *Verbindungen —, eine grosse Partei habend* 82,11.

पक्षवाद m. *das Aussprechen seiner Meinung, Urtheil.*

*पक्षवाहन m. *Vogel.*

पक्षविकल Adj. *flügellahm* Spr. 3849.

पक्षशस् Adv. *zu halben Monaten.*

पक्षस् n. 1) **Flügel.* — 2) *Seite.* — 3) *Seitentheil eines Wagens.* — 4) *Flügel eines Thores.* — 5) *Seitenpfosten.* — 6) *Flügel eines Heeres.* — 7) *Hälfte, Abtheilung* überh. — 8) *Hälfte eines Monats.* — 9) *Gestade eines Flusses.*

*पक्षसुन्दर m. *Symplocos racemosa.*

पक्षस्कृत Adj. *an der Seite gelähmt.*

पक्षस्कर m. *ein Abtrünniger* MBh. 13,32,16.

पक्षस्कोम m. *ein alle Halbmonate darzubringendes Opfer.*

पक्षाघात m. *einseitige Lähmung, Hemiplegie* Karaka 6,26.

पक्षादि m. *der erste Tag eines Halbmonats* Pâr. Gṛhj. 1,12,1.

पक्षान्त m. 1) *Flügelende eines in Gestalt eines Vogels aufgestellten Heeres.* — 2) *das Ende —, der letzte Tag eines Halbmonats* AK. 1,1,3,7. H. 148. Gobh. 1,3,5. M. 6,20. Varâh. Bṛh. S. 5,97.

पक्षान्तर n. 1) *ein bestimmter Fall.* Mit °रे wird die Bedeutung von *wenn* erklärt AK. 3,3,12. Trik. 3,3,165. H. 1342. — 2) *eine andere Ansicht* Schol. zu Çik. 42.

पक्षाभास m. *Scheinklage, eine gegenstandslose Klage* 215,15. 17. 30. Nom. abstr. °त्व n. 215,15.

पक्षालिका f. N. pr. einer der Mütter im Gefolge Skanda's.

*पक्षालु m. *Vogel.*

*पक्षावसर (?) m. und पक्षावसान n. (Varâh. Bṛh. S. 96,5) *der letzte Tag in einem Halbmonat.*

पक्षाष्टमी f. *der achte Tag in einer Monatshälfte* Pâr. Gṛhj. 3,3,4.

पक्षाहार Adj. *der in einem halben Monat nur einmal Nahrung zu sich nimmt.*

पक्षि m. *Vogel.* Nur पक्षीन् (metrisch).

पक्षिज्योतिष n. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

पक्षित्व n. *der Zustand eines Vogels.*

पक्षिन् 1) Adj. a) *geflügelt.* — b) *mit Flügeln* (uneig.) *versehen.* — c) in Verbindung mit रात्रि *eine Nacht mit den beiden angrenzenden Tagen* Gobh. 3,3,10. — d) am Ende eines Comp. *auf Jmds Seite stehend, zu Jmds Partei gehörend.* — 2) m. a) *Vogel, ein geflügeltes Thier* überh. — b) **der Vogel Garuḍa als einer der 18 Diener des Sonnengottes.* — c) Bein. Çiva's. — d) **ein Tag mit den beiden angrenzenden Nächten.* — e) **Pfeil.* — f) *eine best. Opferhandlung* Tândja-Br. 19,10,1. — 3) f. पक्षिणी a) *Vogelweibchen.* — b) **Vollmondstag.* c) *eine Nacht mit den beiden angrenzenden Tagen* Gaut. — d) *N. pr. einer Çâkint.

पक्षिपति m. Bein. Sampâti's.

*पक्षिपानीयशालिका f. *ein Wasserbehälter, aus dem die Vögel zu trinken bekommen.*

पक्षिपुंगव m. Bein. 1) Garuḍa's. — 2) Gaṭâju's.

पक्षिप्रवर m. Bein. Garuḍa's.

पक्षिमनुष्यालयलक्षण n. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

*पक्षिमार्ग m. *der Luftraum* Gal.

पक्षिमृगता f. *der Zustand eines Vogels oder eines Thieres des Waldes.*

पक्षिराज् und °राज m. Bein. 1) Garuḍa's. — 2) Gaṭâju's.

पक्षिल und पक्षिलस्वामिन् m. Bein. Vâtsjâjana's.

पक्षिशार्दूल m. *ein best. Tanz* S. S. S. 261.

*पक्षिशाला f. *Vogelhaus.*

*पक्षिसिंह und पक्षिस्वामिन् (152,9.) m. Bein. Garuḍa's.

पक्षी Adv. mit कर् *sich zu eigen machen, sich Jmds bemeistern* Harshaṅ. 123,18.

पक्षीन्द्र m. Bein. 1) Garuḍa's. — 2) Gaṭâju's.

°पक्षीय Adj. *stehend auf der Seite —, gehörend zu der Partei von.*

पक्षीश m. Bein Garuḍa's.

पक्षोत्क्षेप m. *Flügelschlag* Buâvapr. (Hdschr.) 2, 11. पक्षक्षेप v. l.

*पक्ष्ण Adj. von 1. पक्ष्.

पक्ष्म 1) *Augenlid.* Nur °पक्ष्माणाम् (metrisch) MBu. 4,390. — 2) *n. *Blei* Gal.

पक्ष्मकोप m. *Einwärtskehrung der Augenlider, Entropium.*

पक्ष्मन् n. 1) Sg. und Pl. *die Augenwimpern.* पक्ष्मणो निपातेन so v. a. *in einem Augenblicke.* — 2) *Haar* (am Reh). — 3) **Staubfaden.* — 4) **ein dünnes Fädchen.* — 5) *Blüthenblatt* Kâd. 242, 20. — 6. **Flügel.*

पक्ष्मपात m. *das Schliessen der Augen* Ragh. 11,36.

पक्ष्मप्रकोप m. = पक्ष्मकोप.

*पक्ष्मयूका f. *eine in den Augenwimpern lebende Laus* Râgan. 19,132.

पक्ष्मल Adj. (f. आ) 1) *mit starken* oder *schönen Wimpern versehen.* °दृश् Adj. f. Vidḍh. 74,2. — 2) *langhaarig, dichthaarig, rauch* Ind. St. 14,388. *mit Daunen versehen, daunenweich* Kâd. 2,125,6. Bâlar. 74,7. Prasannar. 111,15. — Vgl. आयत° (Nachtr. 3).

*पक्ष्मात Adj. *am Entropium leidend.*

पक्ष्य, पक्षिय Adj. f. आ) 1) *in den Flügeln befindlich.* — 2) wohl *nach Seiten, Hälften, Halbmonaten wechselnd.* Nach Sâj. f. *eine Tochter der Sonne.* — 3) am Ende eines Comp. *auf der Seite von — stehend, zur Partei von — gehörend.*

पक्ष्यवपुस् Adj. *dessen Kraft in den Flügeln liegt* Çulbas. 2,20.

*पक्षोद् und *पक्षोड m. *Capparis divaricata* Râgan. 8,44.

पक्षारा f. N. pr. einer Oertlichkeit.

पङ्क (*m. n.) 1) *Schlamm, Schmutz, Koth, aufgeweichter Lehm* Suparn. 2,4. *schmierige Secretion* (z. B. an den Zähnen) Karaka 3,2. Am Ende eines adj. Comp. f. आ. — 2) am Ende eines Comp. *eine Salbe von* Kâd. 70,8. — 3) **moralischer Schmutz, Sünde.*

*पङ्ककर्पट m. *Uferschlamm.*

*पङ्ककोर m. *ein best. Wasservogel.*

*पङ्कक्रोड und *°क्रोडनक m. *Schwein.*

*पङ्कगडक m., *पङ्कगण्डी f. und *पङ्कगति f. *ein best. Fisch.*

*पङ्कग्राह m. *das Seeungeheuer* Makara.

पङ्कच्छिद् m. *Strychnos potatorum.*

पङ्कज 1) n. (adj. Comp. f. आ) *die am Abend sich schliessende Blüthe von Nelumbium speciosum.* Des Bildes wegen einmal auch f. आ. — 2) m. Bein. Brahman's.

पङ्कजजन्मन् m. Bein. Brahman's.

पङ्कजनाभ Adj. *aus dessen Nabel eine Wasserrose hervortritt* (Vishṇu).

पङ्कजनेत्र Adj. *lotusäugig* (Vishṇu).

*पङ्कजन्मन् n. = पङ्कज 1).

पङ्कजमालिन् Adj. *mit einem Kranze von Wasserrosen geschmückt* (Vishṇu).

पङ्कजलावम् Absol. mit लू *wie eine Lotusblüthe abschneiden* Bâlar. 276,19.

पङ्कजवत् Adj. *mit einer Wasserrose versehen* Nîlak. zu MBu. 4,6,10.

पङ्कजाक्षी f. *eine Lotusäugige* Kautukar. 101.

पङ्कजाङ्घ्रि Adj. *dessen Füsse mit Wasserrosen geschmückt sind* (Vishṇu).

पङ्कजावली f. *ein best. Metrum.*

पङ्कजासनस्थ Adj. *auf einer Wasserrose sitzend* (Brahman).

पङ्कजिन् m. N. pr. eines Sohnes des Garuḍa.

पङ्कजिन् 1) Adj. *mit einer Wasserrose versehen* MBu. 4,6,10. — 2) f. °नी *Nelumbium speciosum, eine Lotusgruppe.* °सरस् n. *Lotusteich.*

*पङ्कण m. fehlerhaft für पक्कण.

पङ्कता f. Nom. abstr. zu पङ्क 1).

पङ्कदन्त Adj. *Lehm zwischen den Zähnen habend* Suparn. 16,5.

पङ्कदिग्धशरीर m. N. pr. eines Dânava.

पङ्कदिग्धाङ्ग m. N. pr. eines Wesens im Gefolge Skanda's.

*पङ्कप्रभा f. bei den Gaina *eine der 7 Abtheilungen der Hölle.*

पङ्कभाव m. Nom. abstr. zu पङ्क 1).

पङ्कमग्न Adj. *in Schlamm versunken* Suparn. 2,3.

*पङ्कमण्डुक (!) m. *eine zweischalige Muschel.*

पङ्कय्, °यति *beschmieren* Harshaṅ. 82,6.

*पङ्करुह n. und *°रुक् n. = पङ्कज 1).

पङ्करुहिणी f. = पङ्कजिनी Vikramâṅkaṅ. 11,30.

पङ्कलग्न Adj. *im Morast steckend* Buâvapr. 1,138.

पङ्कवत् Adj. *schlammig.*

*पङ्कवारि n. v. l. für पक्कवारि.

*पङ्कवास m. *Krebs, Krabbe* Râgan. 19,76.

*पङ्कशुक्ति f. *Wendeltreppe* (eine Muschelart).

*पङ्कशूरण n. *die essbare Wurzel einer Wasserrose.*

*पङ्कार m. 1. *Blyxa octandra.* — 2) *Trapa bispinosa.* — 3) *Damm.* — 4) *Leiter, Treppe.*

पङ्कावली f. *ein best. Metrum.*

°पङ्किन् Adj. *Etwas zum Schlamm u. s. w. habend.*

पङ्किल 1) Adj. (f. आ) *a) schlammig, schmutzig, kothig, beschmiert mit* (Instr.) Bâlar. 258,7. — *b) dick, verdickt.* सुरा Deçîn. 3,41. 5,2. — 2) *m. *Boot.*

*पङ्किल n. = पङ्कज 1).

पङ्किरुह् n. dass. Prasannar. 141,9.

पङ्किरुह 1) n. dass. — 2) *m. *der indische Kranich.*

पङ्किरुहवसति m. Bein. Brahman's Vikramâṅkaṅ. 18,76.

पङ्किरुहिणी f. *Nelumbium speciosum* Vikramâṅkaṅ. 13,8.

पङ्किशय Adj. *im Schlamm sich aufhaltend.*

पङ्क्ति und पङ्क्ती (metrisch) f. 1) *Fünfheit, Fünfzahl, eine Reihe von Fünfen.* — 2) *ein fünftheiliges Metrum mit der Grundform von fünf Stollen zu acht Silben.* — 3) *ein Metrum von 4×10 Silben.* — 4) *Zehnzahl* Hemâdri 1,291,11. 12. 293,15. — 5) *Reihe, Gruppe, Schaar, Verein, Gesellschaft.* Steht im Comp. bisweilen unlogisch voran. — 6) **die Erde.* — 7) häufig fehlerhaft für पङ्क्ति.

*पङ्क्तिकण्टक m. *eine weiss blühende Achyranthes* Râgan. 4,92.

*पङ्क्तिकन्द m. *ein best. Knollengewächs* Râgan. 7,97.

पङ्क्तिका f. 1) *Zehnzahl* Hemâdri 1,291,20. — 2) *Reihe.*

पङ्क्तिक्रम m. *Reihenfolge* 160,4.

*पङ्क्तिग्रीव m. Bein. Râvaṇa's.

*पङ्क्तिचर m. *Meeradler* Râgan. 19,96.

पङ्क्तिदूष, °क und °दूषण (Âpast.) Adj. *eine Gesellschaft verunreinigend* (Person).

पङ्क्तिदोष m. *ein Schaden für die Gesellschaft, was eine Gesellschaft verunreinigt.*

पङ्क्तिपावन Adj. *eine Gesellschaft reinigend* (Person) Gaut. Âpast. °पावन Adj. *eine Gesellschaft reinigender Personen reinigend* Comm. zu TS. 1, 23,3 v. u.

*पङ्क्तिबीज m. *Acacia arabica* Râgan. 8,37.

*पङ्क्तिबीजक m. *Pterospermum acerifolium* Râgan. 9,42.

*पङ्क्तिमाला f. *eine best. Pflanze* Gal.

पङ्क्तिरथ m. N. pr. = दशरथ.

पङ्क्त्याधस् Adj. *funffache Gaben* — oder *Gruppen von Gaben enthaltend.*

पङ्क्तिविकंगमनामभन् m. = पङ्क्तिरथ Vimana.

1. पङ्क्ती f. s. u. पङ्क्ति.

2. पङ्क्ती Adv. mit कर् *zu Gruppen vereinigen.*

*पङ्क्तीकर् anzunehmen wegen पाङ्क्तीकरि.

पङ्क्त्यनरा f. *ein best. Metrum* RV. Prât. 16,45.

पङ्गु 1, Adj (f. पङ्गी und *पङ्गू) *a) lahm an den Fussen. — b)* Bez. derjenigen Elemente des Körpers, *die an sich unbeweglich sind* (die vom Winde in Bewegung gesetzt werden) Bhâvapr. 3,56. — 2) m. *a) *der Planet Saturn. — b)* Bein. Nirgitavarman's.

पङ्गुक Adj. *lahm an den Füssen.*

पङ्गुता f. und पङ्गुत्व n. *Lahmheit an den Füssen.*

*पङ्गुत्वकारिणी f. *ein best. Strauch.*

पङ्गुभाव m. = पङ्गुत्व Vikramâṅkaḱ. 16,26.

पङ्गुल 1) Adj. *lahm an den Füssen.* Zu belegen in der Bed. eines Nom. abstr. — 2) *m. *ein Pferd von der Farbe des weissen Glases.*

1. पच् 1) पचति, °ते *a)* trans. α) *kochen, backen, braten.* *Mit doppeltem Acc. *Etwas aus Etwas kochen.* Med. auch *für sich kochen.* — β) *backen, brennen* (Backsteine u. s. w.). — γ) Speise *im Magen gar kochen, machen, dass sie verdaut wird.* — δ) *reifen, zur Reife —, zur Entwickelung bringen, dem Ende zuführen.* *Mit doppeltem Acc. *Etwas zu Etwas entwickeln.* — *b)* Act. intrans. *reif werden* Bhâvapr. 3,114. — 2) पच्यते *reifen, reif werden.* लोकः पच्यमानः *die heranreifende, sich entwickelnde Welt.* — 3) Pass. पच्यते *a) gekocht —, gebacken —, gebraten werden. — b) gar werden. — c)* in der Hölle *braten* (intrans.) Vishṇus. 43,23. — *d) gebacken —, gebrannt werden* (von Backsteinen u. s. w.). — *e) schmelzen* (intrans.). — *f)* vom *Magen gar gekocht —, verdaut werden. — g) reifen, reif werden* (auch von Geschwüren), *zur Entwickelung gelangen, dem Ende zugehen.* — *h)* mit Acc. Frucht *zur Reife bringen,* so v. a. *tragen* Maitr. S. 1,6,5. 8,1. Kâṭh. 6,1. Kap. S. 3,12. 37,7. — Caus. पाचयति 1) *machen, dass Etwas kocht, kochen* (trans.), *kochen* (trans.) *lassen.* Med. *für sich kochen lassen.* पाचित *gekocht in* (im Comp. vorangehend). — 2) *reifen machen.* — 3) *zur Reife —, zur Entwickelung —, zu Ende bringen, heilen.* — *Desid. पिपक्षति. — Intens. 1, *पापचीति. — 2) पापच्यते intrans. *heftig kochen, — braten* (auch bildlich vom Herzen). — *Desid. vom Intens. पापचिषति. °ते. — Mit अनु *allmählich reif werden lassen.* Pass. *allmählich reif werden* (auch bildlich). — Mit अभि *aufsieden* (trans.). — Mit आ in आपाक. — Mit उद् in *उत्पचनिपचा und *उत्पचिसु. — Mit नि in *उत्पचनिपचा und *निपाक. — Mit *प्रणि und *प्रनि. — Mit निस् in निष्पक्व. — Mit परि Pass. 1) *gekocht —, gebraten werden, braten* (in der Hölle). — 2) *reif werden,* so v. a. *seine Folgen haben.* — 3) *seinem Ende zugehen.* — Caus. 1) *kochen, braten* (trans.). — 2) *zur Reife bringen* Kâraṇḍ. 14, 8. 21,21. 63,14. — Mit प्र trans. 1) *zu kochen anfangen. — 2) zu kochen pflegen.* — Mit अभिप्र Pass. *gekocht werden, reifen, sich entwickeln.* — Mit संप्र Pass. *völlig reif werden* (von Geschwüren). — Mit वि *verkochen, durch Kochen auflösen.* — Pass. 1) *braten* (intrans.). — 2) *verdaut werden.* — 3) *zur Reife kommen, seine Folgen haben.* — Caus. 1) *verkochen, durch Kochen auflösen.* — 2) *zur vollen Reife —, — Entwickelung bringen* Kâraka 8,6. — Mit सम् in संपक्व. — Caus. *zusammenbacken.* — Mit अभिसम् *zu einem best. Zeitpunkt* (Acc.) *reif werden.*

2. पच् Adj. *kochend, bratend.*

3. *पच्, पचति, °ते (व्यक्तीकरणे).

पच 1) Adj. am Ende eines Comp. trans. *kochend, backend, bratend.* — 2) *m. und f. आ Nom. act. von 1. पच्.

*पचक Adj. = पच 1).

पचत 1) Adj. *gekocht, gar.* — 2) *m. *a, Feuer. — b) die Sonne.* — c) Bein. Indra's. — 3) n. *gekochte Speise.*

*पचतभक्षता f. *beständiges Kochen- und Bratenlassen.*

*पचत्पुट m. *Hibiscus phoeniceus.*

(पचत्य), पचतिम्न Adj. *gekocht, gar.*

पचन 1) Adj. am Ende eines Comp. *kochend, bratend.* — 2) *m. *Feuer.* — 3) f. पचना *das Reifwerden.* — 4) *f. पचनी *der wilde Citronenbaum* Râǵan. 11,155. पवनी v. l. — 5) n. *a) Mittel zum Kochen, Feuerung, Kochgeräthe. — b) das Kochen, Braten. — c) das Garwerden.*

पचनक्रिया f. *das Kochen, Zubereiten der Mahlzeit* Gaut.

*पचनिक *Pfanne* (buddh.).

पचपच Adj. *stets kochend, zur Reife bringend* (Çiva).

*पचप्रकृता f. gaṇa मयूरव्यंसकादि.

पचंपचा (Râǵan. 6,203. Bhâvapr. 1,177. 3,95) und *पचंपचा f. *Curcuma aromatica* oder *xanthorrhiza.*

*पचलवणा f. gaṇa मयूरव्यंसकादि.

पचव in कारपचव.

*पचि m. 1) *Feuer.* — 2) Nom. act. von 1. पच्.

पचेलिम 1) Adj. *schnell gar werdend, — reifend.* — 2) *m. *a) Phaseolus Mungo* oder *eine andere Bohnenart. — b) Feuer. — c) die Sonne.*

*पचेलुक m. *Koch.*

पञ्चनिका und पञ्चनी f. *ein best. Theil des Pfluges.*

*पच्चक्कार m. *das Geräusch der Fusstritte.*

पच्चक्शास्त्र n. *das Recitiren nach Stollen* Vaitân.

पच्चक्म् Adv. *stollenweise.*

पच्चैक्य n. *Reinigung der Füsse.*

पच्य in कृष्टपच्य.

पत् mit अप *zurückweichen.* Nur अप–पापत्ते.

*पत्त्र m. *ein Çûdra.*

पत्कटिका f. 1) *ein kleines Glöckchen.* — 2) *ein best. Metrum, eine Strophe in solchem Metrum.*

पत्र 1) Adj. (f. आ) *wohlbeleibt, stattlich, feist, derb;* nach den Erklärern *begütert, reich an Lebensmitteln, kräftig.* — 2) m. N. pr. oder Bein. verschiedener Männer. — 3) f. आ Bez. *der Soma-Pflanze.* — 4) n. Name eines Sâman.

पत्रक्रोषिन् Adj. etwa *feiste Opfer habend* RV.

पत्रिय m. Bein. des Kakshîvant.

*पत्स्, पत्सति, °ते (व्यक्तीकरणे). — Caus. पत्सयति (विस्तारवचने). S. प्रपत्सय्.

पत्स 1) Adj. (*f. आ) *ausgebreitet.* — 2) m. *ein best. Tact.* S. S. S. 227.

पञ्चक 1) Adj. *a) aus Fünfen bestehend. — b) fünf Tage alt. — c) *für fünf gekauft. — d)* in Verbindung mit शत n. *fünf Procent. — e) *fünf Procent nehmend.* — 2) m. *a) eine best. Kaste* VP.² 4,217. — *b)* N. pr. α) eines Wesens im Gefolge Skanda's. — β) eines Sohnes des Nahusha VP.² 4,46. — 3) f. पञ्चिका *a) ein aus fünf Adhjâja bestehendes Buch. — b) ein best. Spiel.* — 4) n. *a) Fünfzahl,* πεντάς. — *b) *Schlachtfeld.*

पञ्चकपाल Adj. (f. ई) *auf fünf Schüsseln vertheilt* TS. 1,5,1,4. 2,1. m. so v. a. *ein solcher* Puroḍâça.

पञ्चकमाला f. *ein best. Metrum.*

*पञ्चकमासिक Adj. *im Monate fünf erhaltend.*

पञ्चकर्ण 1) *dem eine Fünf in's Ohr gebrannt ist.* — 2) m. N. pr. eines Mannes Taitt. Âr. 1,7,2.

पञ्चकर्पट m. Pl. N. pr. eines Volkes.

*पञ्चकर्म n., °कर्मन् n. und *कर्मी f. *die fünf Handlungen,* insbes. *die vom Arzte mit dem menschlichen Körper vorgenommenen.*

*पञ्चकल्प Adj. *fünf* Kalpa 2) *d) studirend* Ind. St. 13,455.

पञ्चकल्याणक m. *ein Pferd mit weissen Füssen und weisser Schnauze* Hemâdri 1,278,3. 4.

पञ्चकशत *fünf Procent* Bîâc. 101.

पञ्चकषाय (*m. Sg.) *ein Decoct aus den Früchten von fünf bestimmten Pflanzen* Mat. med. 177.

पञ्चकापित्थ Adj. *mit den fünf Erzeugnissen der Feronia elephantum zubereitet.*

पञ्चकारुकी f. Sg. *die fünf Handwerker* (in einem Dorfe) Ind. St. 13,333. 468.

पञ्चकालपद्धति f. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

पञ्चकावली f. *ein best. Metrum.*

1. पञ्चकृत्य° n. *die fünf Thätigkeiten, in denen sich die göttliche Macht offenbart.*

2. *पञ्चकृत्य m. *eine best. Pflanze.*

पञ्चकृत्वस् Adv. *fünfmal.*

पञ्चकोल m. *ein best giftiges Insect.*

पञ्चकोलल n. Sg. *fünf* Kṛshṇala *(eine best. Münze)* Gaut.

पञ्चकोण m. *Fünfeck.*

पञ्चकोल n. Sg. *die fünf Pfeffer* und dgl. Bhâvapr. 1,164. 3,65. Kâraka 6,18. 19. Rasar. 233.

पञ्चकोलक n. Sg. dass. Kâraka 6,19.

पञ्चक्रम m. 1) *ein fünfgliedriger* Krama 11). — 2) Titel eines Werkes.

पञ्चक्रोश° und °क्रोशी f. *eine Entfernung von fünf* Kroça oder N. pr. einer Oertlichkeit.

*पञ्चक्रोष्टृ Adj. = पञ्चभिः क्रोष्ट्रीभिः क्रीतः Mahâbh. 7,78,*a*.

पञ्चक्लेशभेद् Adj. (f. आ) *mit fünf Arten von Leiden versehen* Çvetâçv. Up. 1,5 nach der Lesart Çaṁkara's.

*पञ्चक्षार n. *die fünf ätzenden Stoffe* Râgân. 22,44.

*पञ्चखट्व n. und *°खट्वी f. *fünf Bettstellen.*

पञ्चगङ्ग (wohl n.) und °गङ्गा f. Pl. N. pr. einer Oertlichkeit.

*पञ्चगणयोग m. Bez. *fünf bestimmter Pflanzen* Râgân. 22,37.

पञ्चगत Adj. *zur fünften Potenz erhoben.*

*पञ्चगव n. und *°गवी f. *fünf Kühe.* *°गवधन Adj. *dessen Reichthum in fünf Kühen besteht.*

पञ्चगव्य n. Sg. und Pl. *die fünf Dinge von der Kuh: Milch, saure Milch, Butter, Harn und Koth* Hemâdri 1,201,22. °घृत n. *eine best. Mixtur* Rasar. 377.

पञ्चगव्यापानवत् Adj. *dessen After aus dem Pañkagavja gebildet ist* Hemâdri 1,436,21.

*पञ्चगार्ग्य Adj. = पञ्चभिर्गार्गीभिः क्रीतः Mahâbh. 2,406,*b*.

*पञ्चगु Adj. *für fünf Kühe erstanden.*

पञ्चगुण Adj. *fünfmal grösser —, mehr betragend als* (Abl.).

*पञ्चगुप्त m. 1) *Schildkröte.* — 2) *das materialistische System des* Kârvâka.

*पञ्चगुप्ति f. *Medicago esculenta* Râgân. 12,135.

पञ्चगृहीत Adj. *fünfmal geschöpft.*

पञ्चगोणि Adj. *fünf Säcke tragend, so v. a. eine schwere Bürde tr.*

पञ्चग्रामी f. *ein Verein von fünf Dörfern.*

पञ्चघात m. *ein best. Tact* S. S. S. 226.

पञ्चचत्वारिंश Adj. *der 45ste.*

पञ्चचत्वारिंशत् f. *fünfundvierzig.*

पञ्चचन्द्र m. N. pr. eines Mannes.

पञ्चचामर m. n. Bez. *verschiedener Metra.*

पञ्चचितिक Adj. *in fünf Lagen geschichtet.*

पञ्चचितीक Adj. dass. Âpast. Çr. 16,15.

*पञ्चचीर m. Bein. Mañgucrî's.

पञ्चचूड 1) Adj. (f. आ) *a) mit fünf Wülsten versehen. — b) fünf Haarbüschel habend.* — 2) f. आ *a) ein Backstein mit fünf Wülsten* Çat. Br. 8,6,1, 11. fgg. — *b)* N. pr. einer Apsaras.

पञ्चचूडामणि m. Titel eines Werkes.

पञ्चचूडा f. *ein Backstein mit fünf Wülsten* TS. 5,3,3,2. Âpast. Çr. 17,3. Çulbas. 2,28. 59.

पञ्चजन 1) m. *a)* Pl. *die fünf Stämme, — Geschlechter: Götter, Menschen,* Gandharva-Apsaras, *Schlangen und Manen. — b) Mensch* Harshaṅ. 147,6. 222,20. — *c)* am Anf. eines Comp. *die fünf Elemente* MBh. 13,159,40. — *d)* N. pr. *α)* eines von Kṛshṇa erschlagenen Unholds. — *β)* eines Prağâpati. — *γ)* verschiedener Männer. — 2) f. °जनी *a) *ein Verein von fünf Menschen. — b)* N. pr. einer Tochter Viçvarûpa's.

पञ्चजनालय Adj. MBh. 16,270 fehlerhaft für पञ्चनदालय.

पञ्चजनीन 1) Adj. *den fünf Geschlechtern bestimmt, — geweiht.* — 2) *m. *Possenreisser.*

पञ्चजनीय Adj. = पञ्चजनीन 1).

पञ्चजातंते Titel eines Stotra Opp. Cat. 1.

*पञ्चज्ञान m. *ein* Buddha.

पञ्चडाकिनी f. N. pr. eines Wesens im Gefolge der Devî.

*पञ्चत् Adj. *fünftheilig.*

*पञ्चतन्त्र n. und *°तन्त्री f. *ein Verein von fünf Zimmerleuten.*

पञ्चतन्त्र n. 1) *die fünf Elemente.* — 2) bei den Tântrika *die fünf Realitäten;* s. पञ्चमकार.

पञ्चतन्त्र und °क n. Titel der bekannten *aus fünf Büchern bestehenden* Fabelsammlung.

पञ्चतन्मात्र n. Sg. *die fünf feinen Elemente* Kap. 1,62. 2,17.

पञ्चतप (metrisch) Adj. = 2. पञ्चतपस्.

1. पञ्चतपस् n. am Anf. eines Comp. *vier nach den vier Weltgegenden angezündete Feuer und die von oben brennende Sonne.*

2. पञ्चतपस् Adj. *sich den eben genannten Feuern aussetzend.*

पञ्चतय Adj. (f. ई) *fünffach, fünffältig.*

पञ्चता f. 1) *Fünffachheit, der fünffache Betrag.* — 2) *die Auflösung des Körpers in die fünf Elemente, der Tod* 310,12.

पञ्चतिक्त n. *die fünf bittern Stoffe* Bhâvapr. 2, 154. Mat. med. 137. °घृत n. *eine best. Mixtur* Rasar. 373. 375. 610.

पञ्चतीर्थी f. 1) *die fünf heiligen Badeplätze.* — 2) N. pr. eines Tîrtha. — 3) *das Baden am Tage der Tag- und Nachtgleiche (?).*

पञ्चत्रिंश Adj. 1) *der 35ste.* — 2) *mit 35 verbunden, + 35.*

पञ्चत्रिंशत् und पञ्चत्रिंशति f. *fünfunddreissig.*

पञ्चत्रिंशिक Adj. *eine Länge von 35 habend* Çulbas. 1,49.

पञ्चत्रिक Adj. Pl. *fünfmal drei* MBh. 12,219,24.

पञ्चत्व n. 1) *die Fünfheit. — 2) die fünf Elemente. — 3) die Auflösung des Körpers in die fünf Elemente, der Tod.*

पञ्चथ Adj. *der fünfte.*

*पञ्चथु m. 1) *Zeit.* — 2) *der indische Kuckuk.*

पञ्चदक m. Pl. N. pr. eines Volkes.

पञ्चदण्ड Adj. *mit fünf Stäben* Pañkad.

पञ्चदण्डच्छत्रप्रबन्ध m. Titel einer von A. Weber herausgegebenen Erzählung.

पञ्चदशँ 1) Adj. (f. ई) *a) der fünfzehnte. — b) mit fünfzehn verbunden, + 15. — c) aus fünfzehn bestehend, fünfzehn zählend.* Häufig mit Auslassung des Hauptwortes, z. B. VP. 1,5,54. — *d) den* Pañkadaça-Stoma *enthaltend, — darstellend, — nachbildend, damit verbunden* u. s. w. — 2) f. ईँ *a) der 15te Tag in einem Halbmonat. — b)* Titel eines Werkes. °व्याख्या f. Opp. Cat. 1.

पञ्चदशकृत्वस् Adv. *fünfzehnmal.*

पञ्चदशच्छदि Adj. *15 Dächer habend* TS. 6,2,10,6.

पञ्चदशधा Adj. *in fünfzehn Theile* oder *Theilen.*

पञ्चदशन् Adj. Pl. *fünfzehn.*

पञ्चदशम Adj. *der fünfzehnte.*

पञ्चदशरात्र m. *ein Zeitraum von 15 Tagen* P. 3, 3,137, Sch.

पञ्चदशर्च Adj. *aus fünfzehn Versen bestehend;* Subst. *ein solches Lied* AV. 19,23,12.

पञ्चदशवत् Adj. *mit dem* Pañkadaça-Stoma *versehen.*

पञ्चदशवार्षिक Adj. *fünfzehnjährig* Pañkat. 101,5. Bez. einer Art von Kâturmâsja Âpast. Çr. 8,22, 12. Comm. zu 13.

पञ्चदशान॑र् Adj. *fünfzehnsilbig.*

पञ्चदशाह् m. *ein Zeitraum von fünfzehn Tagen.*

पञ्चदशाहिक Adj. *fünfzehntägig* Jâǵñ. 3,323.

पञ्चदशिक Adj. *eine Länge von 15 habend* Çulbas. 1,49.

पञ्चदशि॑न् Adj. *fünfzehntheilig.*

पञ्चदशीप्रकरण n. Titel verschiedener Werke Opp. Cat. 1.

पञ्चदशीसमास m. Titel eines Werkes Verz. d. Oxf. H.

पञ्चदीर्घ n. Sg. *die fünf langen Theile des Körpers.*

पञ्चदैवत Adj. *mit fünf Gottheiten (Sinnesorganen) versehen* Jogaç. Up. 4. Vgl. 1. दैवता 4).

पञ्चदैवत्य n. *ein best. Brahmanen dargebrachtes Geschenk, bei dem fünf Gottheiten eine Rolle spielen,* Hemâdri 1,793,9. fgg.

पञ्चद्रोणिक Adj. *fünf* Droṇa *(ein best. Hohlmaass) fassend, — enthaltend* MBh. 2,61,29.

पञ्चधनुस् m. N. pr. eines Fürsten VP.^{2} 4,147.

पञ्चधा॑ Adv. *fünfgetheilt, fünffach.*

पञ्चधातु n. Sg. *die fünf Elemente* Jâǵñ. 3,72.

पञ्चधातुक Adj. *aus den fünf Elementen bestehend* MBh. 14,36,2.

पञ्चधावन्ध्याप्रकाश (?) m. Titel eines Werkes.

पञ्चधारणक Adj. *durch die fünf Elemente aufrechterhalten werdend, — bestehend* MBh. 12, 186,7.

*पञ्चधीव Adj. (f. आ) = पञ्चभिर्धीवरीभिः क्रीतः Mahâbh. 4,22,*b*.

पञ्च॑न् und पञ्च॑न् 1) Adj. Pl. *fünf.* — 2) Titel des 14ten Lambaka im Kathâs.

पञ्चनख 1) Adj. *fünf Nägel —, fünf Krallen habend.* — 2) m. *a) ein fünfkralliges Thier* Âpast. — *b)* * *Elephant.* — *c)* * *Löwe* Gal. — *d)* * *Tiger.* — *e)* * *Schildkröte.*

*पञ्चनखिन् m. *Tiger* Gal.

पञ्चनद 1) n. *a) das Fünfstromland, der Pendschab* MBh. 16,8,17. — *b)* N. pr. eines oder verschiedener Tîrtha. — 2) m. *a) ein Fürst von* Pañkanada 1) *a).* — *b)* Pl. *die Bewohner von* Pañkanada 1) *a).* — *c)* Bez. des in den Sindhu sich ergiessenden Flusses, der sich aus der Vereinigung *der fünf Flüsse des* Pañkanada 1) *a)* bildet. — *d)* N. pr. α) eines Asura. — β) eines Lehrers. — 3) f. ई = 1) *a)* Hemâdri 2,55,4.

पञ्चनदक्षेत्रमाहात्म्य n. Titel eines Abschnittes in einem best. Purâṇa Opp. Cat. 1.

पञ्चनदमाहात्म्य n. desgl. ebend.

पञ्चनलीय n. Titel eines Werkes ebend.

पञ्चनवत Adj. 1) *der 95ste.* — 2) *mit 95 verbunden, + 95.* °ते दिनशते *am 195sten Tage.*

पञ्चनवति f. *fünfundneunzig.*

पञ्चनवतितम Adj. *der 95ste.*

पञ्चनामन् Adj. (f. °नाम्नी) *fünfnamig.* लुङ्कः पञ्चनामा (sc. गणः) *die sogenannte kleine Reihe der fünf Wurzeln.*

पञ्चनालि Adj. *fünfmal 24 Minuten dauernd* Sâh. D. 553.

पञ्चनिधन n. Name verschiedener Sâman.

पञ्चनिम्ब n. Sg. *die fünf Dinge (Blätter, Rinde, Blüthen, Frucht und Wurzel) der Azadirachta indica* Râǵân. 22,80. Bhâvapr. 6,29.

पञ्चनिर्ग्रन्थीसूत्र n. Titel eines Werkes.

*पञ्चनी f. *Puppe.*

पञ्चपक्षिन् m. n. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

पञ्चपञ्चक (R. 3,53,42) und पञ्चपञ्चन् (Bhâg. P. 6,5,8) am Anf. eines Comp. *fünfmalfünf.*

पञ्चपञ्चाश Adj. *der 55ste.*

पञ्चपञ्चाशत् f. *fünfundfünfzig.*

पञ्चपञ्चि॑न् Adj. *fünftheilig.*

पञ्चपटलिका f. Titel eines Werkes.

*पञ्चपटु Adj. = पञ्चभिः पटुभिः क्रीतः Mahâbh. 4,23,*a*.

पञ्चपत्त्र 1) Adj. *fünf Federn habend* R. 3,35,87. — 2) * m. *ein best. Knollengewächs (fünfblättrig).*

पञ्चपद् Adj. (f. आ) *fünf Stollen habend.*

पञ्चपदी 1) Adj. f. *fünfschrittig.* — 2) f. *a) fünf Schritte* Spr. 7142. — *b) die fünf starken Casus.* — *c)* N. pr. eines Flusses in Çâkadvîpa.

*पञ्चपर्णिका f. *eine best. Pflanze.*

पञ्चपर्व Adj. (f. आ) *fünf Windungen habend* (Fluss) Çvetâçv. Up. 1,5.

पञ्चपर्वत n. Sg. *die fünf Bergspitzen im* Himâlaja.

पञ्चपर्वन् Adj. *mit drei Knoten* (Pfeil) R. 3,35, 37. 43,20.

पञ्चपर्वीमाहात्म्य n. Titel eines Werkes.

पञ्चपल Adj. (f. आ) *fünf* Pala *an Gewicht betragend* Jâǵñ. 2,179.

पञ्चपलिक Adj. dass. Comm. zu Kâtj. Çr. 61,7.

पञ्चपली f. *ein Gewicht von fünf* Pala Kathâs. 61,286.

पञ्चपल्लव n. Sg. *Zweige von fünf bestimmten Bäumen.*

1. पञ्चपशु m. (!) Sg. *die fünf Opferthiere* Kâtj. Çr. 16, 3,25.

2. पञ्चपशु Adj. *für fünf Opferthiere bestimmt* Vaitân.

*पञ्चपात्र n. Sg. *fünf Schüsseln* und *ein best.* Çrâddha, *bei dem f. Sch. verwendet werden.*

पञ्चपाद् 1) Adj. *fünffüssig.* — 2) f. पञ्चपादी Titel verschiedener Werke.

पञ्चपादिका f. Titel verschiedener Werke Opp. Cat. 1. °टीका f., °टीकातत्त्वदीपन n., °विवरण n., °विवरणप्रकाशिका f. und °व्याख्या f. Titel von Commentaren und Subcommentaren dazu.

*पञ्चपित्त n. Sg. *die Galle von fünf best. Thieren.*

पञ्चपुर n. N. pr. einer *Stadt.*

पञ्चपुराणीय Adj. *im Werthe von fünf* Purâṇa *(eine best. Münze).*

पञ्चपुरुषम् Adv. *fünf Generationen hindurch* Verz. d. B. H. 59,33. Comm. zu Âpast. Çr. 5,5,9.

पञ्चपुष्पमय Adj. (f. ई) *aus fünf Blumen gebildet.*

*पञ्चपूली f. *fünf Bündel* Pat. zu P. 2,1,51, Vârtt. 6.

पञ्चप्रकरण n. Titel eines Werkes.

पञ्चप्रस्थ Adj. *mit fünf Bergebenen.*

पञ्चप्रकरण Adj. *mit fünf Wagenkasten* Bhâg. P. 4,26,2.

पञ्चप्रादेश Adj (f. आ) *fünf Spannen lang* Kâtj. Çr. 16,3,25.

*पञ्चप्रासाद m. *ein Tempel von best. Form.*

पञ्चफुट्टिक Adj. *fünf* Phuṭṭikâ (an einem Tage) *webend;* m. N. pr. eines Mannes.

पञ्चबन्ध n. *der fünfte Theil des Werthes einer Sache* Jâǵñ. 2,171.

पञ्चबन्धुर Adj. etwa *mit fünf Wagenriemen* Bhâg. P. 4,26,1.

पञ्चबाण m. *der Liebesgott.*

पञ्चबाणविजय m. und °बाणविलास m. Titel von Werken Opp. Cat. 1.

पञ्चबाणी f. *die fünf Pfeile* (des Liebesgottes) Naish. 8,50.

पञ्चबालु m. N. pr. eines Unholdes.

पञ्चबिन्दुप्रभृत n. *eine best. Art von Bewegung beim Tanze.*

पञ्चबिल Adj. *fünf Oeffnungen habend.*

*पञ्चबीज n. Sg. *eine Zusammenstellung von fünf Samenarten.*

पञ्चबोध m. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

पञ्चब्रह्मन् n. Titel einer Upanishad. Vgl. पञ्चब्राह्मणोपनिषद्.

पञ्चब्रह्ममन्त्र Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

पञ्चब्राह्मणोपनिषद् f. Titel einer Upanishad ebend.

पञ्चभङ्ग m. Pl. *Zweige von fünf bestimmten Bäumen* Hemâdri 2,47,3.

पञ्चभृतीय n. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

पञ्चभद्र 1) Adj. *a) fünferlei Gutes an sich habend.* — *b) fünf löbliche Male habend* (Pferd) Harshaṅ. 43,22. — *c) aus fünf guten Stoffen bestehend.* — *d) *lasterhaft.* — 2) m. *eine Art Pavillon* Vâstuv. 831. — 3) n. *eine best. Mixtur* Mat. med. 177. Bhâvapr. 3,63. Çârṅg. Saṁh. 2,2,17.

पञ्चभार Adj. *fünf* Bhâra *(ein best. Gewicht) wiegend* Ind. St. 15,278.

*पञ्चभुक्त m. Bein. Gaṇeça's Gal.

पञ्चभूत n. Pl. *die fünf Elemente* Kap. 2,10.

पञ्चभूतवादार्थ m. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

पञ्चभूतात्मक Adj. *aus den fünf Elementen bestehend.*

पञ्चभूर्याभिमुखा (!) f. N. pr. einer Apsaras Kâraṇḍ. 3,13.

*पञ्चभृङ्ग Collectivname für *fünf best. Pflanzen.*

पञ्चभौतिक Adj. MBh. 6,186 fehlerhaft für पाञ्च°.

पञ्चम 1) Adj. (f. ई) *a) der fünfte.* °म् Adv. *zum fünften Mal, fünftens.* — *b) den fünften Theil bildend.* अंश m. *Fünftel.* — *c) *glänzend, schön.* — *d) *geschickt.* — 2) m. *a) die fünfte* (später *die siebente*) *Note der indischen Tonleiter.* — *b) ein best.* Râga S. S. S. 37. — *c) ein best. Tact* S. S. S. 207. — *d) der 21ste* Kalpa 2) *h).* — *e) der fünfte Consonant eines* Varga, *ein Nasal.* — *f)* N. pr. eines Muni. — 3) f. ई *a) der fünfte Tag in einem Halbmonat.* — *b) die Endungen des fünften Casus, ein Wort im Ablativ.* — *c) eine Personalendung des Imperativs.* — *d) eine best.* Râgiṇî S. S. S. 55. — *e) eine best.* Mûrkhanâ S. S. S. 30. — *f) ein Backstein von der Länge eines Fünftels* (eines Purusha) Çulbas. 3,42. — *g) *Spielfigur.* — *h)* *Bein. der Draupadî. — *i)* N. pr. eines Flusses. — 4) n. *a) Fünftel.* — *b)* bei den Tântrika *die fünfte Realität,* d. i. *der Beischlaf.*

पञ्चमक Adj. *der fünfte.*

*पञ्चमकार m. bei den Tântrika *die fünf mit* म *anlautenden Realitäten:* मद्य, मांस, मत्स्य, मुद्रा und मैथुन.

पञ्चमतनु Adj. Beiw. Çiva's bei den Çaiva.

पञ्चमभागीय Adj. (f. या) *ein Fünftel* (eines Purusha) *lang* Çulbas. 3,31.

पञ्चमय Adj. *aus fünf* (Elementen) *gebildet.*

*पञ्चमवत् Adj. *mit der fünften* (Note) *versehen.*

पञ्चमसारसंहिता f. Titel eines Werkes.

पञ्चमस्वर m. *ein best. Metrum* Prasannar. 38,7.

पञ्चमहाभूतमय Adj. *aus den fünf Elementen bestehend* Harshaṅ. 89,16.

पञ्चमहिष n. *die fünf Dinge von der Büffelkuh.*

पञ्चमार m. 1) bei den Gaina *die fünfte Speiche im Zeitenrade.* — 2) *N. pr. eines Sohnes des Baladeva.

पञ्चमारक m. = पञ्चमार 1).

पञ्चमाषक (f. ई! Gaut.) und °माषिक Adj. *fünf* Mâsha *betragend.*

1. पञ्चमास्य Adj. *fünfmonatlich.*

2. *पञ्चमास्य m. *der indische Kuckuck.*

*पञ्चमिन् Adj. *im fünften* (Monat) *stehend.*

पञ्चमीक्रमकल्पलता f., पञ्चमीचरित्रव्याख्यान n., पञ्चमीमुद्योद्य m. und पञ्चमीस्तवराज m. Titel von Werken.

पञ्चमुख 1) Adj. *a) fünfgesichtig.* — *b) fünfspitzig* (Pfeil). — 2) m. *a)* *Bein. Çiva's. — *b) *Löwe.* — *c) ein fünfspitziger Pfeil.* — 3) *f. ई *Gendarussa vulgaris.*

*पञ्चमुष्टि und *°मुष्टी f. *Trigonella corniculata.*

पञ्चमुष्टिक m. *ein best. Decoct* Bhâvapr. 3,46.

*पञ्चमूत्र n. Sg. *der Harn einer Kuh, einer Ziege, eines Schafes, einer Büffelkuh und einer Eselin.*

पञ्चमूर्ति Adj. *fünf Erscheinungsformen habend* (Çiva) und *eine darnach benannte Spende an die Brahmanen* Hemâdri 1,789,16. 790,1. °क 792,14.

पञ्चमूल 1) m. N. pr. eines Wesens im Gefolge der Durgâ. — 2) n., f. ई und °मूलक n. *eine Zusammenstellung von fünf verschiedenen Wurzeln* Madanav. 1,59. 72. Râgân. 22,23. fgg. Bhâvapr. 3,92.

पञ्चमेनि Adj. *fünf Wurfgeschosse habend.*

पञ्चयज्ञा f. N. pr. eines Tîrtha.

पञ्चयाम m. N. pr. eines Sohnes des Âtapa.

पञ्चयुग n. *der fünfjährige Cyclus.*

पञ्चयोजनी n. *eine Strecke von fünf* Jogana.

*पञ्चरत्नक m. *eine best. Pflanze.*

पञ्चरत्ना f. Titel verschiedener Werke Opp. Cat. 1.

पञ्चरत्न n. 1) *die fünf kostbaren Dinge* (Edelsteine und edle Metalle). — 2) Titel verschiedener Werke Opp. Cat. 1.

पञ्चरत्नप्रकाश m. Titel eines Werkes.

पञ्चरत्नमय Adj. (f. या!) *aus den fünf kostbaren Dingen bestehend* Hemâdri 1,423,20.

पञ्चरत्नस्तव m. Titel eines *Lobgesanges* Opp. Cat. 1.

पञ्चरश्मि Adj. *fünfsträngig.*

*पञ्चराजोफल m. *Trichosanthes dioeca* Râgân. 3,11.

1. पञ्चरात्र n. *ein Zeitraum von fünf Tagen.*

2. पञ्चरात्र 1) Adj. *fünf Tage während.* — 2) n. *a) ein best. fünftägiger* Ahina. — *b)* allgemeine Bezeichnung für das heilige Buch verschiedener Vishṇu'itischer Secten. Auch Pl.

पञ्चरात्रक 1) Adj. *fünf Tage während.* — 2) m. = पाञ्चरात्र.

पञ्चरात्रता f. Titel eines Werkes.

पञ्चरात्रिक Adj. als Beiw. Vishṇu's fehlerhaft für पाञ्च°.

पञ्चराशिक n. *Regula de quinque.*

पञ्चरूपकोश m. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

पञ्चर्च Adj. *aus fünf Versen bestehend;* m. *ein solches Lied* Ind. St. 13,171.

पञ्चलक्षण Adj. *fünf charakteristische Zeichen habend.*

पञ्चलक्षणी f. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1. °क्रोड m. desgl.

*पञ्चलक्ष्मन् m. *Wind* Gal.

पञ्चलम्बक m. Titel des 14ten Lambaka im Kathâs.

पञ्चलवण n. Sg. *die fünf Salze* Râgân. 22,45.

पञ्चलाङ्गलक n. *ein Geschenk an Land, zu dessen Bearbeitung fünf Pflüge erforderlich sind,* Hemâdri 1,287,18. 21. 23.

*पञ्चलोह n. *eine Mischung von Kupfer, Messing, Zinn, Blei und Eisen* Râgân. 13,36.

*पञ्चलोहक n. Sg. *die fünf Metalle Gold, Silber, Kupfer, Zinn und Blei* Râgân. 23,42. 43.

पञ्चवक्त्र 1) Adj. *fünfgesichtig.* — 2) m. *a)* Bein. Çiva's. — *b) *Löwe.* — *c)* N. pr. eines Wesens im Gefolge Çiva's. — 3) f. या Bein. der Durgâ.

पञ्चवक्त्ररस m. *eine best. Mixtur* Mat. med. 99. Bhâvapr. 3,89. Rasendraṅ. 88.

1. पञ्चवट 1) n. und f. (ई) N. pr. einer Oertlichkeit. — 2) f. ई *die fünf Feigenarten.*

2. पञ्चवट m. 1) **die über die Schulter getragene Opferschnur.* — 2) N. pr. eines Mannes.

पञ्चवटमाहात्म्य n. Titel eines Werkes.

1. पञ्चवर्ग 1) m. *a) eine Gruppe —, eine Reihe von Fünfen.* — *b) die fünf Hauptbestandtheile des Körpers.* — *c)* so v. a. *das Abece* Karaka 3,8. — 2) f. ई *fünf Reihen.*

2. पञ्चवर्ग Adj. *in fünf Reihen —, in fünf Malen vor sich gehend.*

पञ्चवर्ण 1) Adj. *a) fünffarbig.* — *b) fünfartig.* Nom. abstr. °ता f. Hemâdri 1,534,1. — 2) N. pr. *a)* m. eines Berges. — *b)* n. eines Waldes.

*पञ्चवर्धन m. *eine best. Pflanze* Râgân. 8,44.

पञ्चवर्ष, °क und °वर्षीय Adj. *fünfjährig.*

पञ्चवल्कल n. Sg. *die Rinde von fünf bestimmten Bäumen* Râgân. 22,22. Rasar. 255.

*पञ्चवल्लभा f. Bein. der Draupadî Gal.

पञ्चवस्तु Titel eines Werkes.

पञ्चवार्तीय Adj. *eine best. an die fünf Winde*

gerichtete Darbringung beim Râǵasûja.

पञ्चवाद् m. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

पञ्चवार्षिक Adj. *fünfjährig, alle fünf Jahre wiederkehrend.*

पञ्चवार्किन् Adj. *mit Fünfen bespannt.*

पञ्चविंश् 1, Adj. (f. ई) *a) der 25ste* 138,16. — *b) aus 25 bestehend, 25 enthaltend.* — *c) den* Paṅkaviṁça-Stoma *darstellend, zu ihm gehörig, mit ihm gefeiert u. s. w.* — 2) m. *ein 25theiliger* Stoma.

पञ्चविंशक Adj. 1) *der 25ste.* — 2) *aus 25 bestehend.* — 3) *25 Jahre alt.*

पञ्चविंशन् (Hemâdri 1,385,16) und पञ्चविंशति f. *funfundzwanzig.*

पञ्चविंशतिक 1) Adj. *aus 25* (Paṇa) *bestehend* (Geldstrafe). — 2) f. आ und n. *25-Zahl.* — 3) f. आ Titel eines Werkes.

पञ्चविंशतितम und °विंशतिम Adj. *der 25ste.*

पञ्चविक्रम Adj. *auf fünferlei Weise sich bewegend* (Wagen) Bhâg. P. 4,26,2.

पञ्चविग्राकृम् Absol. *unter fünfmaliger Vertheilung* Âçv. Çr. 3,1,14.

पञ्चविजय m. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

पञ्चविध und पञ्च° Adj. *fünfartig, fünffach.*

पञ्चविधिसूत्र n. und °विधेय n. Titel eines Sûtra des SV.

पञ्चवृत् und °वृतम् Adv. *fünffach, fünfmal.*

पञ्चवृष् Adj. *fünf Stiere habend* AV. 5,16,5.

पञ्चशत 1) Adj. *a)* Pl. *fünfhundert.* — *b) in fünfhundert bestehend* (Geldstrafe). — *c) eine Geldstrafe von fünfhundert* (Paṇa) *zahlend.* — *d) der fünfhundertste.* °ते काले so v. a. *im 500sten Jahre* 32,5. — 2) n. *a) hundertundfünf.* — *b) fünfhundert.* — 3) f. ई *a) fünfhundert.* — *b) eine Periode von 500 Jahren.* पश्चिमायां °शत्याम् Vâǵrakâḱh. 22, 9. 12. 16.

पञ्चशततम Adj. *der 500ste.*

पञ्चशतिक Adj. *500 — hoch* (Berg) Hemâdri 1, 348,12. 380,1.

पञ्चशतीप्रबन्ध m. Titel eines Werkes Paṅḱâd. 2.

पञ्चशर m. *der Liebesgott* Kâd. 266,10.

पञ्चशरविजय m. Titel eines Gedichts Opp. Cat. 1.

पञ्चशराव Adj. *von fünf* Çarâva (*ein best. Kornmaass*) Ǵaim. 6,4,28.

पञ्चशरी f. Sg. *die fünf Pfeile* (des Liebesgottes) Naish. 7,70.

पञ्चशल *eine Entfernung von fünf* Çala.

पञ्चशस् Adv. *zu Funfen.*

पञ्चशाख 1) Adj. *fünffingerig* R. 6,36,32. — 2) m. *Hand* Dhûrtan.

पञ्चशारदीय m. *ein fünf Jahre darstellender* Paṅḱâha.

पञ्चशास्त्र n. = 2. पञ्चरात्र 2) *b)* Hemâdri 2,*a*, 107,11; vgl. 108,21.

पञ्चशिख 1) Adj. *fünf Haarstränge auf dem Kopfe habend* (Asket). — 2) m. *a) *Löwe.* — *b)* N. pr. α, eines Sâṁkhja-Lehrers. — β) eines Dieners des Çiva. — γ. *eines Gandharva.

पञ्चशिखिन् Adj. = पञ्चशिख 1) AV. Paric. 40,2.

पञ्चशिरीष m. *ein aus Wurzel, Rinde, Blatt, Blüthe und Frucht der Acacia Sirissa zusammengesetztes Heilmittel* Kâśaḱa 6,23.

पञ्चशिल Adj. (f. आ) *aus fünf Felsen bestehend.*

पञ्चशीर्ष 1) Adj. (f. आ) *a) fünfköpfig* Ind. St. 9, 28. — *b) fünfjährig auf einem Halme* (यवा:) MBu. 6,3,19. — 2) m. N. pr. eines Berges.

पञ्चशुक्त m. *ein best. giftiges Insect.*

*पञ्चशूरण n. Sg. *die fünf* Çûraṇa *genannten Knollengewächse* Râǵan. 22,36.

*पञ्चशैरीषक n. *Blatt, Blüthe, Frucht, Rinde und Wurzel der Acacia Sirissa* Râǵan. 22,35.

पञ्चशैल m. N. pr. eines Berges.

पञ्चश्लोकी f. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

पञ्चष Adj. (f. आ) Pl. *fünf oder sechs* Spr. 7629.

पञ्चषष्ट Adj. *der 65ste.*

पञ्चषष्टि f. *fünfundsechzig.*

पञ्चषष्टितम Adj. *der 65ste.*

पञ्चसंस्कार m., °प्रयोग m. und °विधि m. Titel von Werken Opp. Cat. 1.

पञ्चसत्त्र N. pr. einer Oertlichkeit.

पञ्चसंधि Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

पञ्चसप्तत Adj. *der 75ste.*

पञ्चसप्तति f. *fünfundziebenzig.*

पञ्चसप्ततितम Adj. *der 75ste.*

पञ्चसप्तन् Adj. (am Anf. eines Comp.) *fünfmal sieben, fünfunddreissig.*

पञ्चसवन Adj. *fünf* Savana *enthaltend* (Opfer) Âpast. Çr. 14,19.

पञ्चसस्य n. Sg. *die fünf Kornarten.*

पञ्चसहस्री f. Sg. *fünf Tausend.* Am Ende eines adj. Comp. °क.

पञ्चसांवत्सरिक Adj. *fünfjährig,* Bez. einer Art von Kâturmâsja Âpast. Çr. 8,22,9. 16. Comm. zu 21,5. 22,1. 14. 15.

पञ्चसायक Titel eines Werkes.

पञ्चसिद्धान्तिका f. Titel eines astron. Werkes.

*पञ्चसिद्धौषधिक Adj. *aus fünf best. Heilkräutern bestehend.*

*पञ्चसिद्धौषधी f. Sg. *die fünf Heilkräuter.*

*पञ्चसुगन्धक n. Sg. *die fünf wohlriechenden Dinge* Râǵan. 22,20.

पञ्चसूत्र 1, n. Titel eines Werkes Bühler, Rep. No. 740. — 2, f. ई Sg. *die fünf* Sûtra.

पञ्चस्कन्धक Titel eines Werkes.

पञ्चस्कन्धी f. Sg. *die fünf* Skandha (buddh.) Çaṁk. zu Bâdar. 2,2,18.

पञ्चस्तवव्याख्या f. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

पञ्चस्तवी f. Titel eines Werkes Bühler, Rep. No. 457.

पञ्चस्रोतस् n. nach Nîlak. = मनस्.

पञ्चस्वरा f., °स्वरोदय m. und पञ्चस्वस्त्ययन n. Titel von Werken.

पञ्चहविस् Adj. *mit fünf* Havis *versehen.*

पञ्चहस्त N. pr. 1) m. des Sohnes eines Manu VP. 3,2,23. — 2) einer Oertlichkeit.

पञ्चहायन Adj. *fünfjährig.*

पञ्चहाव m. N. pr. eines Sohnes des Manu Rohita Hariv. 1,7,63. पञ्चहोत्र v. l.

पञ्चहोतर् 1) Adj. *dem fünf Priester dienen.* — 2) m. *ein best. Spruch, in welchem fünf Gottheiten als* Hotar, Adhvarju *u. s. w. genannt werden,* Mân. Çr. 1,4,2. 7,1.

पञ्चहोत्र m. N. pr. v. l. für पञ्चहाव.

पञ्चह्रदतीर्थ n. N. pr. eines Tîrtha.

पञ्चांश m. *Fünftel.*

पञ्चाक्षर 1) Adj. *fünfsilbig.* — 2) f. पञ्चाक्षरी *fünf Silben* Vishn. 47,7.

पञ्चाक्षरकल्प m. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

पञ्चाक्षरमय Adj. *aus fünf Silben bestehend* Hemâdri 1,827,2.

पञ्चाक्षरशस् Adv. *zu fünf Silben.*

पञ्चाख्यान und °क n. = पञ्चतन्त्र.

पञ्चाख्यानवार्त्तिक n. Titel eines Werkes Bühler, Rep. No. 741.

1. पञ्चाग्नि° *die fünf heiligen Feuer.*

2. पञ्चाग्नि Adj. 1) *die fünf heiligen Feuer unterhaltend.* — 2) *von fünf Feuern sich braten lassend;* vgl. पञ्चतपस्.

पञ्चाग्निक n. *eine best. Begehung* Mân. Çr. 8,5.

पञ्चाग्नित्व m. *eine Verbindung von fünf Feuern* (den Menschen in Brand setzenden Leidenschaften).

पञ्चाग्निविद्या f. *die* (esoterische) *Kenntniss der fünf Feuer* Çaṁk. zu Bâdar. 3,3,2. 4,3,14.

पञ्चाग्निविद्याप्रकरण n. Titel eines Werkes.

पञ्चाग्निसाधन n. *das Vollführen der fünf Feuer, eine best. Kasteiung, bei der man sich von vier in den vier Weltgegenden angezündeten Feuern und von der Sonne braten lässt.*

1. पञ्चाङ्ग n. 1) am Anf. eines Comp. *fünf Glieder,*

— *Körpertheile*, — *Theile* Kir. 2,12. — 2) **die fünf Theile eines Baumes: Wurzel, Rinde, Blatt, Blüthe und Frucht, gemischt* Râgân. 22,36.

2. पञ्चाङ्ग 1) Adj. (f. ई) *fünfgliederig, fünftheilig* Ind. St. 13,220. — 2) *m. *a) Schildkröte. — b) ein an fünf Stellen geflecktes Pferd.* — 3) f. ई *a) Gebiss eines Zaumes* Kâtj. Çr. 16,2,4. — *b) ein best. Verband.* — 3) n. *Kalender.*

पञ्चाङ्गकौतुक n. Titel eines Werkes Bühler, Rep. No. 537.

पञ्चाङ्गगणित n. desgl. Opp. Cat. 1.

*पञ्चाङ्गगुप्त m. *Schildkröte.*

पञ्चाङ्गरत्नावली f., पञ्चाङ्गविनोद m., पञ्चाङ्गसारली f. (Opp. Cat. 1) und पञ्चाङ्गसाधनसारणी f. Titel von Werken.

पञ्चाङ्गिक Adj. *fünfgliederig.*

पञ्चाङ्गुरि Adj. *fünffingerig.*

पञ्चाङ्गुल 1) m. *die Ricinuspflanze (mit fünflappigen Blättern).* — 2) *f. ई *eine best. Staude* Râgân. 4,160.

पञ्चाङ्गुलि Adj. *fünf Finger breit* Kâṇḍak. 69,6.

पञ्चाज्ञ n. Sg. *die fünf Dinge von der Ziege.*

पञ्चातपा f. *die Kasteiung mit den fünf Feuern* (s. पञ्चाग्निसाधन).

पञ्चात्मक Adj. *aus den fünf Elementen bestehend* Çvetâçv. Up. 2,12. Nom. abstr. °त्व n.

पञ्चानन 1) *Adj. *überaus grausig (fünfgesichtig).* — 2) m. *a)* *Bein. Çiva's. — *b) Löwe* Vikramâṅkaṅk. 16,44. — *c)* Bez. *kräftiger medicinischer Präparate* Rasar. 302. 601. Rasendraṅk. 135. — *d)* am Ende von Gelehrtennamen ursprünglich wohl auch *Löwe.* — *e)* N. pr. eines Helden Ind. St. 14, 100 u. s. w. — 3) f. ई Bein. der Durgâ.

पञ्चाननदेश m. N. pr. einer *Oertlichkeit.*

पञ्चानन्दमाहात्म्य n. Titel eines Werkes.

पञ्चानुगान n. Name verschiedener Sâman Ârsh. Br.

पञ्चापक्ष्मैना f. *ein best. Backstein* Maitr. S. 3,5,2.

पञ्चापूप Adj. *nebst fünf Kuchen.*

पञ्चाप्सरस् und °रस n. N. pr. eines Teiches.

पञ्चाब्राह्मणउल n. *ein best. mystischer Kreis.*

पञ्चाब्दाढ्य Adj. *fünf Jahre bestehend* M. 2,134.

1. पञ्चामृत n. Sg. und Pl. *die fünf göttlichen Speisen: süsse —, saure Milch, Butter, Honig und Zucker* Râgân. 22,28. Hemâdri 1,201,15. 22. 218,2. 581,7. 2,44,13.

2. पञ्चामृत 1) *Adj. *aus fünf Species bestehend.* — 2) n. Titel eines Tantra.

पञ्चाम्ल n. Sg. *die fünf sauern Dinge* Râgân. 22, 31. Bhâvapr. 1,251.

पञ्चायतनपद्धति f. Titel eines Werkes.

पञ्चायतनाथर्वणशीर्ष n. Titel einer Upanishad Cat. Gujar. 1,96.

पञ्चायुधप्रपञ्च m. Titel eines Schauspiels Hall in der Einl. zu Daçar. 30.

पञ्चायुधस्तव m. und पञ्चायुधस्तोत्र Titel zweier *Lobgesänge* Opp. Cat. 1.

पञ्चार 1) Adj. *fünfspeichig.* — 2) m. N. pr. eines Lehrers Ind. St. 15,154.

*पञ्चारी f. *Puppe.*

पञ्चार्चिस् m. *der Planet Mercur* VP.^{2} 2,257.

पञ्चार्थ n. Sg. bei den Pâçupata *die fünf Sachen.*

पञ्चार्थदीपिका f. Titel eines Werkes.

पञ्चाल 1) m. *a)* Pl. N. pr. eines Kriegerstammes und einer Dynastie. — *b)* Pl. *eine best. Schule.* — *c) ein Mann vom Volke der* Pañkâla. — *d) ein Fürst der* Pañkâla MBh. 12,13527. Richtig पाञ्चाल. — *e)* Bein. Çiva's. — *f)* N. pr. α) eines Mannes. — β) *eines Schlangendämons. — 2) f. ई *a) Puppe* Kâd. 100,10. — *b) *eine Art Gesang.* — 3) wohl n. *ein best. Metrum.*

पञ्चालक 1) Adj. *zu den* Pañkâla *in Beziehung stehend.* Richtig पाञ्चालक. — 2) m. *a)* Pl. = पञ्चाल 1) *a).* — *b) ein best. giftiges Insect.* — 2) *f. °लिका *a) Puppe.* — *b) eine Art Gesang.*

पञ्चालचण्ड m. N. pr. eines Lehrers Ait. Âr. 328,4.

पञ्चालपदवृत्ति f. *eine best. lautliche Erscheinung.*

1. पञ्चावट n. = 1. पञ्चवट 1).

2. *पञ्चावट m. = 2. पञ्चवट 1).

पञ्चावत्त Adj. *fünfgetheilt;* n. *der Fünfschnitt* (eines zu opfernden Gegenstandes) Mân. Çr. 1,3,2. Nom. abstr. °ता f. und °त्व n.

पञ्चावत्तिन् Adj. *der den Brauch hat, das* Havis *in fünf Abtheilungen zu opfern.*

पञ्चावत्तीय Adj. *nach Art der Fünftheilung behandelt.*

पञ्चावदान n. *das Opfern des* Havis *in fünf Abtheilungen* Mân. Gṛhj. 2,2.

पञ्चावपव Adj. *fünfgliederig.*

पञ्चावर्त Adj. (f. आ) *fünf Strudel habend* Çvetâçv. Up. 1,5.

*पञ्चावस्थ m. *Leichnam.*

पञ्चाविक n. *die fünf Dinge vom Schafe.*

पञ्चाश Adj. 1) *der 50ste.* — 2) *mit 50 verbunden, + 50.*

पञ्चाशक 1) Adj. Pl. *fünfzig.* — 2) f. °शिका *a) eine Zusammenstellung von 50.* — *b)* Titel zweier Werke Opp. Cat. 1. Bühler, Rep. No. 742.

पञ्चाशच्चक्रस् Adv. *zu je fünfzig.*

पञ्चाशत् f. *fünfzig.* Auch Pl. als Adj. construirt Hariv. 1,11,14. °शत् auch als Acc. Ind. St. 14,153.

पञ्चाशत n. und °शति f. dass.

पञ्चाशत्क Adj. (f. आ) 1) *aus fünfzig bestehend* Karaka 1,4. — 2) *fünfzigjährig.*

पञ्चाशत्तम Adj. *der 50ste.*

पञ्चाशत्पणिक Adj. *in 50* Paṇa *bestehend* (Strafe) Jâgñ. 2,233.

पञ्चाशत्पलिक Adj. *50* Pala *wiegend* Jâgñ. 2, 105. Hemâdri 1,436,13. 462,15.

पञ्चाशद्गाथा f. Titel eines Gaina-Werkes.

पञ्चाशद्धा Adv. *in 50 Theile.*

पञ्चाशद्भाग m. *der 50ste Theil.*

पञ्चाशद्भेद Adj. (f. आ) Çvetâçv. Up. 1,5 wohl fehlerhaft für पञ्चक्लेशभेद.

पञ्चाशद्वर्ष Adj. *50 Jahre alt.* Nom. abstr. °ता f. Âçv. Çr. 2,7,6.

पञ्चाशा° (angeblich पञ्चन् + आशा *Weltgegend*) f. *fünfzig* Hemâdri 1,111,7. 9.

पञ्चाशीत Adj. *der 85ste.*

पञ्चाशीति f. 1) *fünfundachtzig.* — 2) Titel eines Werkes.

पञ्चाशीतितम Adj. *der 85ste.*

पञ्चाश्र Adj. *fünfeckig* Hemâdri 1,132,9.

पञ्चाश्व m. N. pr. eines Fürsten VP.^{2} 4,145.

पञ्चासुबन्धुर Adj. *bei dem die fünf Lebenshauche die Wagenriemen* (?) *bilden* Bhâg. P. 4,29,18.

पञ्चास्तिकाय m., °बालावबोध m. (Bühler, Rep. No. 626) und °संग्रहसूत्र n. Titel von Werken.

पञ्चास्य 1) Adj. *a) fünfgesichtig.* — *b) fünfspitzig* (Pfeil). — 2) m. *a) Löwe.* — *b)* Bez. *kräftiger medicinischer Präparate* Rasar. 306.

1. पञ्चाह m. *ein Zeitraum von fünf Tagen.*

2. पञ्चाह m. *ein* Soma*-Opfer mit fünf* Sutja*-Tagen.*

पञ्चाहिक Adj. *fünf Feiertage enthaltend.*

पञ्चि m. N. pr. eines Sohnes des Nahusha VP.^{2} 4,46.

पञ्चिक Adj. *eine Länge von 5 habend* Çulbas. 1,49.

पञ्चिन् Adj. 1) *fünftheilig.* — 2) *mit einem fünftheiligen* Stoma *versehen.*

पञ्ची Adv. mit कर् *zu fünf machen, so v. a. jedes grobe Element in Verbindung mit allen fünf feinen Elementen bringen.*

पञ्चीकरण n. 1) Nom. act. von पञ्ची–कर् 267, 7. 21. — 2) Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

पञ्चीकरणातात्पर्यचन्द्रिका f., °करणप्रक्रिया f., °करणवार्त्तिक n., °करणवार्त्तिकाभरण n. und °करणविवरण n. Titel von Werken.

पञ्चेध्मोप wohl n. *eine Begehung, bei der fünf Feuerbrände angewandt werden,* Âpast. Çr. 18,9. Mân. Çr. 9,1,1.

*पञ्चेन्द्र Adj. = पञ्चेन्द्राणयो देवता अस्य.

1. पञ्चेन्द्रिय n. Pl. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

2. पञ्चेन्द्रिय Adj. *fünf Sinnesorgane habend.*

पञ्चेन्द्रोपाख्यान n. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

पञ्चेषु m. *der Liebesgott.*

पञ्चोपाख्यान n. = पञ्चतन्त्र.

पञ्चौदन Adj. *mit dem fünffachen Mus zugerichtet.*

पञ्चौकिल m. N. pr. eines Mannes.

*पञ्ज् (आवरणे).

पञ्जक m. N. pr. eines Mannes.

पञ्जर 1) n. *a) Käfig, Gitterbehälter, ein gitterartiges Netz* Bâlar. 19,19 (Pl.). Uneigentlich von Allem, was Einen nach Art eines *Käfigs* gefangen hält. Ausnahmsweise im Comp. hinter dem was gefangen gehalten wird. — *b) Gerippe, Skelet* Kaṇḍak. 73,10. Auch *m. — *c)* wohl *bestimmte Gebete und Formeln, mit denen man eine Gottheit gleichsam gefangen hält.* — 2) (*m.) *a) Körper* Spr. 1238 (zugleich *Käfig*). — *b) *das Kalijuga.* — *c) *eine mit Kühen vorgenommene Reinigungsceremonie.* — *d) *ein best. Knollengewächs* Râǵan. 7,83. पञ्जल v. l.

पञ्जरक 1) *Käfig.* — 2) f. °रिका wohl = पञ्जर 1) c).

पञ्जरकेसरिन् m. *ein Löwe im Käfig* Kâd. 110,4.5.

पञ्जरचालनन्याय m. *die Art und Weise, wie* (eilf Vögel ungeachtet ihrer verschiedenen Thätigkeiten im Verein) *den Käfig in Bewegung setzen,* Çaṃk. zu Bâdar. 2,4,1.

पञ्जरभाज् Adj. *im Käfig sitzend* Kâd. 39,3.

*पञ्जराल m. *ein zum Fischfang dienender durchbrochener Korb.*

*पञ्जल m. *ein best. Knollengewächs* Râǵan. 7,83.

पञ्जि f. 1) *eine Rolle zum Aufwickeln von Garn.* Auch *पञ्जी. — 2) पञ्जी *a) Almanach, Kalender.* — *b)* vielleicht *Register.*

पञ्जिका f. 1) *eine Rolle zum Aufwickeln von Garn. — 2) *ein Commentar, der jedes Wort erklärt und zerlegt.* Auch Titel eines best. *Commentars.* °प्रदीप m. *ein Commentar dazu.* — 3) *Almanach, Kalender.* — 4) *ein Buch, in welches die Einnahmen und Ausgaben eingetragen werden.* — 5) *das vom Todtenrichter Jama geführte Register über die Handlungen der Menschen.*

*पञ्जिकाकारक, *पञ्जिकारक und *पञ्जीकार m. 1) *Schreiber.* — 2) *Kalendermacher.*

पट्, पटति (गतौ) *sich spalten, bersten, sich öffnen* Harshaṅ. 81,22. — Caus. 1) *पटयति (अन्धे oder वेष्टने). — 2) पाटयति *a) spalten, durchbrechen, aufschlitzen, aufreissen, zerreissen, zerkratzen.* Einmal Med. पाटित *zersplittert* als Bez. einer Form des Beinbruchs Suçr. 1,301,11. — *b) ausreissen, ausbrechen, auskratzen, auspicken, abreissen, abknikken.* — *c) *भाषार्थं oder भाषार्थ. — Mit अव Caus. (अवपा°) *zerspalten, zerreissen* Kâd. 2,129,13.14. Pass. *sich spalten.* — Mit आ Caus. (आपा°) *spalten.* — Mit उद् Caus. (उत्पा°) 1) *abspalten, abschlitzen, abreissen, ausreissen, ausbrechen, ausraufen* Gaut. *aus der Scheide ziehen* (ein Schwert) Prasannar. 117,9. — 2) *aufreissen, aufschlitzen* (Harshaṅ. 128,2), *aufwühlen.* Pass. *sich spalten.* — 3) *aufreissen,* so v. a. *öffnen* (die Augen, einen Korb). — 4) *verscheuchen, entfernen.* — 5) mit und ohne राज्यात् *von der Herrschaft entfernen, entthronen.* — 6) *vernichten.* — Mit समुद् Caus. (समुत्पा°) 1) *ausreissen, ausziehen, abreissen.* — 2) *von der Regierung ausschliessen, entthronen.* — Mit विनि Caus. (विनिपा°) *zerspalten.* — Mit विनिस् Caus. (विनिष्पा°) dass. — Mit वि Caus. (विपा°) 1) *zerspalten, zerreissen, aufschlitzen* Kâraka 7,10. *zerstieben machen* Kâd. 149,24. विपाटित *zerrissen, auseinandergezogen, klaffend* Kâraka 6,13. — 2) *theilen, dividere* Müller, SL. 238,3. — 3) *ausreissen, entwurzeln.* — 4) *entfernen, verscheuchen* Râǵat. 3,482.

पट 1) m. (*n.; adj. Comp. f. आ) *a) gewebtes Zeug, ein Stück Zeug, Gewand, Laken.* Auf *Zeug* wurden Bilder und Urkunden aufgetragen; daher °पट so v. a. *Gemälde, Bild.* कामदेव° *des Liebesgottes* Kâd. 2,86,12. — *b)* etwa *Ordensgewand* Kâraṇḍ. 81,6. fgg. — *c) ein best. Vogel.* — *d) *Buchanania latifolia.* — *e) *= पुरस्कृत. — 2) f. ई *a) ein Stück Zeug, Streifen, Zipfel* Bâlar. 25,4. Harshaṅ. 131,4. — *b) Vorhang auf dem Theater.* — 3) *n. *a) Dach.* — *b)* am Ende eines Comp. = विस्तार.

*पटक m. 1) *Baumwollenzeug.* — 2) *ein fürstliches Lager, Lagerzelt.* — 3) *die Hälfte eines Dorfes.*

*पटकार m. 1) *Weber.* — 2) *Maler.*

पटकुटी f. *Zelt* Comm. zu Kâtj. Çr. 7,9,9.

पटगत Adj. *auf Zeug gemalt* MBh. 15,32,20.

पटचर 1) m. *a) Dieb, Räuber.* Nach Nîlak. zu MBh. 7,23,63 *eine Art Asura.* — *b)* Pl. N. pr. eines Volkes. — 2) (*n.) *ein abgetragenes Kleid, Lappen, Fetzen* Bâlar. 279,8. Kâd. 2,103,24.

*पटत् onomatop.

*पटत्कन्या n. N. pr. einer Stadt.

*पटत्पटदिति, *पटत्पटिति und *पटत्पेटिति onomatop. mit इति.

*पटपटा onomatop. mit कर्, भू und अस्; auch mit unmittelbarem Anschluss von Personalendungen; *klappern.*

*पटपटाय्, °यति und °यते Denom. von पटपटा.

पटभान्न m. *ein best. Instrument zum Sehen.*

*पटभेदन n. = पुटभेदन.

पटमण्डप m. und *पटमय m. *Zelt.*

*पटय्, °यति Denom. von पटु.

1. पटर m. oder n. *Streifen* (des Sonnenlichts).

2. पटर 1) Adj. als Beiw. Varuṇa's nach Sâj. *eine zeugartige Haut habend* Taitt. Âr. 1,2,3. — 2) m. *die dritte unter den sieben Sonnen.*

पटल 1) (*n. und f. ई) *Dach.* — 2) n. und ausnahmsweise f. (ई) *Hülle, Decke, Schleier.* Am Ende eines adj. Comp. f. आ. — 3) n. *Membrane* (am Auge) Kâraṇḍ. 58,24. — 4) m. (*n.) *krankhafte Hülle auf dem Auge, Staar* u. s. w. — 5) n. *Korb,* insbes. *Bienenkorb.* f. ई etwa *Lade, Kasten* Bâlar. 255,6. — 6) m. oder n. *Abschnitzel, Streifen* Kâd. 252,1. — 7) m. n. *Abschnitt, Abtheilung eines Buches.* — 8) n. f. (ई) *Klumpen, Masse, Menge* Vikramâṅkâ. 11,1. — 9) *n. *Gefolge.* — 10) *n. *ein zur Zierde oder als Sectenzeichen mit Farbe aufgetragener Fleck auf der Stirn oder auf andern Theilen des Körpers.* — 11) m. = 2. पटर 2). — 12) *m. f. *Stiel eines Blattes* u. s. w. oder *Baum.*

पटलक m. oder n. 1) etwa *Hülle, Schirm* Kâd. 76,12.13. — 2) *Kästchen, Körbchen* Kathâs. 43,27. Kâd. 112,1. 226,18.

पटवर्धन m. N. pr. eines Geschlechts.

पटवाद्य n. *eine Art Cymbel* S. S. S. 198.

1.*पटवास m. *Zelt.*

2.*पटवास m. *Tuch, Binde.*

3. पटवास m. *wohlriechendes Pulver* 292,27. Nom. abstr. °ता f.

पटवासक m. 1) *dass. — 2) N. pr. eines Schlangendämons MBh. 1,57,18.

*पटवेश्मन् n. *Zelt.*

*पटव्य Adj. von पटु.

*पटशारक = पारिरक्षक.

पटह 1) m. f. (ई nur Paṅkâd.) und ausnahmsweise n. *Trommel, Pauke.* पटहं भ्रमय्, दा und दापय् *durch Trommelschlag Etwas öffentlich bekannt machen, — machen lassen.* Nom. abstr. °ता f. — 2) *m. *a) Beginn, Unternehmung.* — *b) Beschädigung, Verletzung.*

पटहघोषक m. *Einer, der unter Trommelschlag dem Volke Etwas bekannt macht.*

पटहघोषणा f. *eine öffentliche Bekanntmachung unter Trommelschlag.* °णां दा und श्रावय् *u. Tr. Etwas öff. bekannt machen.*

पटहप्रोद्घोषणा n. und पटहश्रवण n. dass.

पटहवादक m. *Trommelschläger* Paṅkad.

*पटाक 1) m. *Vogel.* — 2) f. आ *Fahne.*

पटाक्षेप m. Prasannar. 121,19. Richtig पटाक्षेप.

पटाञ्चल m. *der Saum eines Gewandes* 305,14. 308, 10. 15.

*पटालुका f. *Blutegel.*

पटि f. 1) *eine Art Zeug.* — 2) *= वागुलि. — 3) *eine best. Pflanze.*

पटिका f. *gewebtes Zeug.*

पटिकावेत्रवानविकल्प m. Pl. *eine best. Kunst* (कला) Verz. d. Oxf. H. 217,*a*,11. Vgl. पट्टिकावेत्रबाणविकल्प.

*पटिति onomatop. mit इति.

*पटिमन् m. Nom. abstr. von पटु.

पटिष्ठ Adj. (Superl. zu पटु) in वचन° Adj. *dem das Reden sehr geläufig ist* (Papagei).

पटीक्षेप m. *das Wegziehen des Vorhangs* (auf dem Theater). °क्षेपेण प्र-विश् so v. a. *hastig auftreten* Bâlar. 183,1.

पटीयस् Adj. (Compar. von पटु) *überaus geschickt in* (im Comp. vorangehend), *trefflich geeignet zu* (Loc. oder im Comp. vorangehend) Çiç. 1,18. 59.

पटीर 1) m. *a) Sandelbaum* Bhâvapr. 4,123. — *b) *Spielball* (v. l. *Dorn*). — *c) *der Liebesgott.* — 2) n. *a) *Catechu.* — *b) *Bauch.* — *c) *Sieb.* Hierher vielleicht पातप पटीरमाकृतम् so v. a. *fächle mir Wind zu* Harshaṅ. 127,7. Die zur Abkühlung dienende Vorrichtung Taṭṭi gleicht einem *Siebe.* — *d) *Rettig.* — *e) *Feld.* — *f) *Wolke.* — *g) *Bambusmanna.* — *h) *Höhe.* — *i) *Katarrh.* — *k) *was geraubt werden kann.*

पटु 1) Adj. (*f. पटु und पट्वी, Compar. °तर, Adv. पटु und °तरम्; *a) scharf, stechend* (vom Lichte). — *b) hell* (von Tönen), *hellklingend.* — *c) *scharf* (vom Geschmack), *salzig* in त्रि°. — *d) *scharf* (von den Sinnesorganen und vom Verstande). — *e) heftig, stark, intensiv.* — *f) geschickt, gewandt, sich verstehend auf, geeignet zu* (Loc. Spr. 7747, oder im Comp. vorangehend). — *g) *grausam, hart.* — *h) *gesund* Râǵan. 20,46. — *i) *beredt.* — *k) *klar, offenbar.* — 2) m. *a) *Trichosanthes dioeca.* — *b) *das Blatt der Trichosanthes dioeca.* — *c) *Momordica Charantia* Râǵan. 3,112. — *d) *Nigella indica* Râǵan. 6,61. — *e) *ein best. wohlriechender Stoff* Râǵan. 12,141. — *f) *eine Art Kampfer* Râǵan. 12,70. — *g) N. pr. α) eines Mannes. — β) Pl. eines Volkes. — γ) einer Kaste VP.^{2} 4,217. — 3) *m. n. *Pilz.* — 4) *n. *Salz, pulverisirtes Salz.*

*पटुक m. *Trichosanthes dioeca.*

पटुजातीय Adj. *ziemlich geschickt, recht gewandt.*

पटुतरगिर् Adj. *dessen Stimme heller ertönt.*

*पटुतृणक n. *eine Grasart* Râǵan. 8,138.

पटुत्व n. 1) *Schärfe* (des Gesichts). — 2) *Gewandtheit, Geschicklichkeit, Schlauheit.*

*पटुपत्रिका f. *eine best. Pflanze* Râǵan. 4,150.

*पटुपर्णिका f. desgl. Râǵan. 3,50.

*पटुपर्णी f. *Bryonia grandis.*

पटुमति Adj. *von scharfem Verstande* 175,13.

पटुमत्त् m. N. pr. eines Fürsten.

पटुमित्र m. desgl. Pl. als Name einer Dynastie VP. 4,24,17.

पटुश m. N. pr. eines Rakshas.

पटुस m. N. pr. eines Fürsten.

पटुरक m. *Panicum uliginosum* Mat. med. 169. Bhâvapr. 2,210.

*पटोटज (!) n. 1) *Pilz.* — 2) *Sonnenschein.* — 3) *Zelt.*

पटोल 1) m. *Trichosanthes dioeca;* n. *die Frucht.* — 2) *f. ई *eine andere Gurkenart.* — 3) *n. *eine Art Zeug.*

*पटोलक 1) m. *Muschel.* — 2) f. °लिका *eine Gurkenart.* Vgl. दीर्घ° (auch Râǵan. 7,173).

*पटोकस् n. *Zelt.*

पटोर् m. *ein best. Körpertheil.*

पट्ट 1) m. *a) Tafel, Platte* (auf die ein Bild oder eine Urkunde aufgetragen wird), *lamina* MBu. 7, 147,82. Häufig in Comp. mit einem Worte für *Stirn.* — *b) Binde, Zeugstreifen, Stirnbinde* (ein Ehrenschmuck). Am Ende eines adj. Comp. f. आ. — *c) = पट *gewebtes Zeug.* — *d) *Kreuzweg.* — *e) *= विद्रूषक Gal. — *f)* N. pr. verschiedener Männer. — 2) *f. ई *a) Stirnschmuck.* — *b) Futtersack, aus dem ein Pferd frisst* (तलसारक). — *c) eine Art* Lodhra Râǵan. 6,214. — 3) n. *Stadt* in °निवसन.

पट्टक 1) m. *a) Platte, Brett.* — *b) Binde, Gurt* Hemâdri 1,591,12. — 2) f. पट्टिका *a) Platte, Tafel, lamina.* — *b) Binde, Band, Zeugstreifen, Tuch* Vikramâṅkaṅ. 18,31. — *c) *Seidenzeug.* — *d) *eine Art* Lodhra. — *e) *N. pr. eines Frauenzimmers. — 3) n. *a) Urkunde auf einer Tafel.* दान° *Schenkungsurkunde* Râǵat. 5,396. — *b) Binde, Band, Zeugstreifen.*

पट्टकर्मकर m. *Weber* Paṅkat. 249,21.

पट्टकर्मन् n. *Weberarbeit* Paṅkat. 249,22.

पट्टकिल m. etwa *der Pächter eines Landstückes* Ver. (U.) 60,16. fgg.

पट्टज्ञ n. *eine Art Zeug.*

पट्टतल्प m. *ein weiches Bett* LA. 20,5.

पट्टदेवी f. *eine mit der Stirnbinde geschmückte Fürstin, die Hauptgemahlin eines Fürsten* Râǵat. 7,1475.

पट्टन n. und *पट्टनी f. *Stadt.*

पट्टनिवसन m. *Städter* Daçak. 46,5.

पट्टबन्ध m. *das Umbinden der Stirnbinde.*

पट्टमहादेवी (B. A. J. 9,242) und *पट्टमहिषी f. = पट्टदेवी.

*पट्टराङ्ग n., पट्टराङ्गक n. (Bhâvapr. 1,184), *पट्टराङ्गन n. (Râǵan. 12, 18) und *पट्टराङ्गनक n. *Caesalpinia Sappan.*

*पट्टराग m. *Sandel* Râǵan. 12,18.

पट्टराज्ञी f. = पट्टदेवी Ind. St. 15,210. 270. 299. 339.

पट्टला f. *Canton, Gemeinde.*

पट्टव *eine Art Zeug.*

पट्टवस्त्र n. desgl. Spr. 2426. Daçak. 87,18.

पट्टवस्त्रान्तरी Adv. mit कर् *in Zeug einwickeln* Suçr. 2,14,20.

पट्टवासस् Adj. *ein aus einem best. Stoff verfertigtes Kleid tragend* MBu. 12,203,18.

*पट्टवासिता f. *eine Art Kopfschmuck* Deçîn. 4,48.

पट्टशाक n. *eine best. Gemüsepflanze* Bhâvapr. 1,282.

*पट्टशाटक = पटीरण.

पट्टशाला f. *Zelt* Hemâdri 1,668,3.

पट्टसूत्र n. *Seidenfaden* Ind. St. 15,434. S. S. S. 198.

पट्टसूत्रकार m. *Seidenspinner.*

पट्टसूत्रमय Adj. (f. ई) *aus Seidenfäden gemacht* Hemâdri 1,423,18. S. S. S. 178.

पट्टस्थ Adj. *gemalt* Hariv. 9985.

पट्टांशुक n. *ein Art Gewand* 318,6 (im Prâkrit). Vgl. श्रंशुपट्ट.

पट्टाभिराम m. N. pr. eines Autors Opp. Cat. 1, 760. fg. 1273. Auch °शास्त्रिन्.

पट्टाभिरामशिष्यणी f., °रामप्रकाशिका f., °रामशास्त्रिपत्र n. und °रामीय n. Titel von Werken Opp. Cat. 1.

पट्टाभिषेक m. *Einweihung der Stirnbinde.*

°पट्टाय्, °यते *einer Platte von — gleichen* Kâd. 9,19.

*पट्टार N. pr. einer Gegend.

*पट्टारिका (!) und *पट्टार्का (Râǵan. 18,9) f. = पट्टदेवी.

पट्टावलि f. Titel zweier Werke Bühler, Rep. No. 629. 743.

पट्टिकाढ्य m. *eine Art* Lodhra Râǵan. 6,214.

Buâvapr. 1,178.

पटिकार m. vielleicht *Seidenspinner*; f. ई.

पटिकालोध्र m. *eine Art* Lodhra Râǵan. 6,214. Buâvapr. 1,178.

पटिकावायक m. vielleicht fehlerhaft für °वायक *Weber bestimmter Stoffe.*

पटिकावेत्रवाणविकल्प m. Pl. *eine best. Kunst* (कला) Comm. zu Bhâg. P. 10,45,36. Vgl. पटिकावेत्रवानविकल्प.

पटिन् m. *eine Art* Lodhra Buâvapr. 1,178.

*पटिल m. *Guilandina Bonduc.*

*पटिलोध्र und *°क m. *eine Art* Lodhra.

पटिश m. *ein Speer mit einer scharfen Schneide oder eine Waffe mit drei Spitzen.*

पटिशिन् Adj. *mit einem* Paṭṭiça *bewaffnet.*

पट्टीश Hariv. 10658 fehlerhaft für पटिश.

*पटेरक m. *Cyperus hexastachyus communis.*

पटोपाध्याय m. *Ausfertiger von Urkunden.*

*पटोलिका f. *Urkunde.*

पठ् m. N. pr. eines Mannes. Richtig wohl पट्.

पठ्, पठति (episch auch Med.) 1) *laut hersagen, vortragen, recitiren.* Mit dem Acc. einer Gottheit *den Namen der Gottheit laut aussprechen;* auch mit zugefügtem नामभिस्. — 2) *für sich hersagen, so v. a. studiren, lesen.* — 3) *Etwas vortragen, so v. a. lehren, in einem Buche Jmd oder Etwas besprechen, erwähnen, aufführen, benennen, bezeichnen als* (Acc.). — 4) *Etwas von Jmd* (Abl.) *lernen.* — Caus. पाठयति 1) *sprechen lehren.* — 2) *lesen lehren, unterrichten;* mit doppeltem Acc. 226,3. — 3) *lesen* 138,28. — Intens. पापठीति, पापठ्यते 1) *oft hersagen.* — 2) *fleissig studiren, — lesen.* — Mit अति *hoch preisen.* — Mit *व्यति *sich gegenseitig Etwas vorsagen.* — Mit अनु *nachsprechen, wiederholen.* — Mit अभि *benennen.* — Mit उद्, Caus. उत्पाठयति häufig fehlerhaft für उत्पाटयति. — Mit नि in *निपठ u. s. w. — Mit परि 1) *über Jmd ausführlich reden.* — 2) *aufführen, aufzählen, erwähnen, nennen, bezeichnen als* (Acc.). — Mit प्र *laut hersagen.* — Caus. *lesen, vortragen.* — Mit वि *durchlesen, lesen.* — Mit सम् *lesen.*

पठ m. N. pr. eines Schlangendamons MBh. ed. Vardh. 1,57,17.

पठक m. *Recitirer, Leser.*

पठन n. 1) *das Hersagen.* — 2) *das Studiren, Lesen.* — 3) *das Erwähnen.*

पठनीय Adj. *zu lesen* Comm. zu Mṛkkaṇ. 38,13.

पठमञ्जरी f. *eine best.* Râginî S. S. S. 37.

पठर्चन् m. N. pr. eines Mannes.

पठवासक m. N. pr. eines Schlangendamons.

पठवासक und पठवासिका (also 2 Namen) v. l.

*पठसमञ्जरी f. *eine best.* Râginî.

पठकैसिका f. *ein best.* Râga S. S. S. 82.

*पठि f. = पठन.

पठितव्य Adj. 1) *zu studiren, zu lesen.* Nom. abstr. °त्व n. Comm. zu Njâjam. 9,3,9. — 2) *zu erwähnen.*

पठितसिद्ध Adj. *nur hergesagt und schon wirkend* 122,6.

पठिताङ्ग *eine Art Gürtel.*

पठिति f. *eine best. Wortfigur.*

पड्, m. = पद् *Fuss* in पडिभिस् (RV. 4,2,12 wohl zu 2. पश्) neben पद्भिस् und in षड्भि fg.

पड und पडु v. l. für पट 1) c).

षड्भि m. N. pr. eines Dämons oder eines Mannes.

पड्वीश (RV. TS. AV.), पड्वीश (VS.) und पड्विंश 1) n. *Fussfessel*, insbes. *für das Pferd*, पड्वीशशङ्कु m. Çat. Br. 14. — 2) m. *Ort der Fesselung, Halteplatz.*

1. पण्, पणते (metrisch auch Act.) 1) *einhandeln, eintauschen, kaufen.* — 2) *handeln, feilschen* Âpast. 2,10,8. — 3) *wetten, spielen, — um* (Gen.). प्राणानाम् *sein Leben auf's Spiel setzen.* पणित *der gewettet hat.* — 4) *Etwas* (Acc.) *beim Spiel einsetzen.* युद्धम् so v. a. *einen Kampf wagen, sich in einen Kampf wie in ein gefährliches Spiel einlassen.* — 5) *Jmd* (Acc.) *im Spiel um Etwas* (Instr.) *bringen.* — Caus. पणयति *Handel treiben.* — Mit आ in आपण. — Mit प्र in प्रपणँ. — Mit वि 1) *verkaufen.* — 2) *wetten, — um* (Gen.).

2.*पण्, पणते *ehren, preisen.*

पण m. (adj. Comp. f. आ) 1) *ein Spiel —, ein Wettkampf —, Wette um* (Gen., Loc. oder im Comp. vorangehend) Bâlar. 90,20. पणं कर् *wetten,* पणे नि-अस् *auf's Spiel setzen.* — 2) *Vertrag, Pact, Stipulation.* — 3) *Einsatz in einem Spiele, — in einer Wette.* — 4) *der versprochene —, ausbedungene Lohn, das womit man für Etwas einsteht.* परपणे *im Solde eines Andern* Spr. 6117, v. l. — 5) *eine Münze von best. Gewicht.* — 6) **eine Handvoll* (als Maass beim Verkauf). — 7) **Schenkwirth, Branntweinbrenner.* — 8) **Haus.*

पणक्रिया f. *das Einsetzen in einem Spiele, ein Wettkampf um* (im Comp. vorangehend) Bâlar. 67, 21. °यां कर् *Etwas in einem Spiele einsetzen* Kathâs. 56,304.

पणक्रीत Adj. *als Lohn erhalten* Hemâdri 1, 448,1.4.

*पणग्रन्थि m. *Markt.*

पणच्यून n. MBh. 6,4090 fehlerhaft für क्लच्यूत.

*पणधा (?) f. *Panicum verticillatum* Râǵan. 8,140.

पणन n. 1) *das Einhandeln.* — 2) **Verkauf, Handel mit* (im Comp. vorangehend).

पणफर n. ἐπαναφορά, *das auf ein* Kendra *folgende Haus.*

पणबन्ध m. *das Abschliessen eines Vertrages, Contract.*

पणबन्धन n. dass. Daçak. 63,15.

पणयितर् Nom. ag. *Verkäufer.*

पणव 1) m. (*f. आ) *eine Art Trommel.* — 2) m. *a) ein best. Metrum.* — *b)* N. pr. eines Fürsten VP.² 4,72.

पणवाख्य n. Hariv. 2,8,3 schlechte Lesart für पर्ण°.

पणविन् Adj. *mit einer Trommel versehen.*

*पणस m. 1) *Handelsartikel.* — 2) *Artocarpus integrifolia.* Richtig पनस.

पणस्त्री f. *Hure.*

*पणस्य्, °स्यति *ehren.*

*पणाङ्गना f. *Hure.*

1. पणाय् *verkaufen.* °यितुम् Kathâs. 121,53.

3.*पणाय्, °यति und °यते *ehren, preisen.*

*पणाया f. *Handel.*

पणाय्य Adj. *preisenswerth.*

°पणास्थि und *°क n. *Otterköpfchen.*

पणि m. 1) *ein Karger, Knauser, Geizhals;* so werden insbes. diejenigen bezeichnet, *welche im Opfer karg sind,* oder *die Ungläubigen, welche das Ihrige ganz behalten wollen.* — 2) *ein Schätze hütender missgünstiger Dämon.* — 3) *Dieb, ein als* Purohita *auftretender Dieb* Comm. zu Bhâg. P.

पणिक in पञ्चाशत्पणिक.

पणित 1) Adj. s. u. 1. पण्. — 2) n. *a) Wette, — um* (Loc.) 54,23. — *b) Einsatz in einem Spiele, — in einer Wette* Bâlar. 88,8.

पणितर् Nom. ag. *Händler, Verkäufer.*

*पणितव्य Adj. *käuflich, zum Verkauf bestimmt.*

*पणिन् m. N. pr. eines Mannes.

पणी Adv. mit कर् *im Spiel einsetzen, auf's Spiel setzen.*

*पणठ m. Mahâbh. 7,116,b.

*पणड्, पणडति und पणडयति (नाशने), पणडते (गतौ), पणडयति (संघाते).

पण्ड m. 1) *Eunuch, ein Impotenter.* — 2) **f. आ *Verstand, Klugheit, Kenntniss.*

पण्डक m. 1) *Eunuch, ein Impotenter.* Nom. abstr. °त्व n. — 2) N. pr. eines der Söhne des 3ten Manu.

पण्डग m. wohl = पण्डक 1).

पण्डापूर्व n. *ein Schicksal, das keine Folgen nach sich zieht.*

पण्डित् 1) Adj. *unterrichtet, klug, sich verstehend auf* (im Comp. vorangehend); m. *ein unterrichteter —, kluger —, gelehrter Mann.* — 2) m. *a)* **Weihrauch.* — *b)* N. pr. verschiedener Männer. — Auch fehlerhaft für पण्डित.

पण्डितक 1) Adj. Subst. *klügelnd, Klügling.* — 2) N. pr. eines Sohnes des Dhṛtarâshṭra.

*पण्डितज्ञातीय Adj. *ziemlich klug, recht gelehrt.*

पण्डितत्व n. *Klugheit, das Sichverstehen auf* (im Comp. vorangehend).

पण्डितपोडाविशारद् m. N. pr. eines Mannes Kautukas.

पण्डितमानिक, °मानिन् und पण्डितंमन्य (Kâd. 2, 7,14) Adj. *sich für unterrichtet —, sich für klug haltend.*

पण्डितराज m. 1) *ein Fürst unter den Gelehrten.* — 2) N. pr. eines Mannes.

पण्डितराजशतक n. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

पण्डितशिरोमणि m. Ehrentitel Râmakṛshṇabhaṭṭa's.

पण्डितसर्वस्व n. Titel eines Werkes.

*पण्डितायृ, °यते *unterrichtet —, klug werden.*

*पण्डितिमन् m. Nom. abstr. zu पण्डित 1).

*पण्डु m. = पण्ड्र. Wohl fehlerhaft.

पण्ड्र und °क m. *Eunuch, ein Impotenter.*

1. पण्य 1) Adj. *was einzutauschen ist, käuflich.* — 2) *f. श्रा *Cardiospermum Halicacabum.* — 3) n. *a) Handelsartikel, Waare.* Am Ende eines adj. Comp. f. श्रा. — *b) Handel.* — *c) Verkaufsladen* Daçak. 1,6.

2. पण्य Adj. *zu preisen* Âpast. Çr. 4,12,6.

3. पण्य in *अध्यर्ध° und *द्वि°.

*पण्यकम्बल m. (संज्ञायाम्).

पण्यजन m. *Händler* 219,29.

पण्यता f. *Preiswürdigkeit* (in beiden Bedeutungen, Spr. 3541.

पण्यदासी f. *Lohndienerin* Daçak. (1925) 2,119,12.

*पण्यंध्य m. und *°ध्या f. *Panicum verticillatum.*

पण्यपति m. *ein Besitzer von vielen Waaren, Grosshändler.* Nom. abstr. °त्व n.

पण्यभूमि f. *Stapelplatz für Waaren.* गुण° so v. a. *der Inbegriff aller Tugenden.*

पण्ययोषित् f. *Hure.*

पण्यवत् Adj. *viele Handelsartikel habend, reich mit Waaren ausgestattet.*

*पण्यवर्चस् n. Vop. 6,78.

*पण्यविक्रयशाला f. *Kaufhalle.*

पण्यविक्रयिन् m. *Handelsmann.*

पण्यविलासिनी f. 1) *Hure.* — 2) **Unguis odoratus* Râgân. 12,129

पण्यवीथिका und *°वीथी f. *Markt, Kaufhalle.*

*पण्यशाला f. *Kaufbude.*

पण्यस्त्री und पण्याङ्गना f. *Hure.*

*पण्याजिर n. *Markt.*

*पण्याजीव m. *Handelsmann.*

*पण्यान्धा f. *Panicum verticillatum.*

1. पत्, पतति (episch auch Med.) 1) *fliegen, sich in der Luft schnell bewegen* (von Belebtem und Unbelebtem), *wehen* (von Fahnen), *dahineilen, fliehen* (von der Zeit). — 2) *sich herablassen, sich niederlassen, sich senken* (von der Sonne), *sich niederwerfen, sich stürzen, sich werfen auf* oder *in* (Loc. oder Acc.), — *zu Jmds Füssen* (Loc., ausnahmsweise Acc.). मूर्ध्ना *mit dem Kopfe sich Jmd* (Gen.) *zu Füssen werfen.* पादयोः पतितः und पाद° पतित *sich Jmd zu Füssen geworfen habend.* — 3) *herabfallen, fallen in* (Acc.) oder *auf* (Loc. oder उपरि mit Gen.), *herabstürzen, zusammenstürzen, einstürzen, umfallen, abfallen, ausfallen.* पतित *herabgefallen* u. s. w. Am Ende eines Comp. *gefallen auf* und ausnahmsweise *aus* (149,20). — 4) *vom Himmel niederfahren* (freiwillig oder gezwungen, von Himmelsbewohnern); das Wohin im Loc. oder Acc. *स्वर्गपतित *des Himmels verlustig gegangen.* — 5) zu einer Hölle (Loc.) *niederfahren;* auch mit अधस्. — 6) *fallen* in moralischem Sinne. — 7) *fallen, stürzen* in gesellschaftlicher Beziehung, *seiner Stellung —, seiner Kaste verlustig gehen.* पतित *aus der Kaste gestossen.* — 8) *fallen auf, so* v. a. *sich richten auf, treffen, zu Theil werden, hereinbrechen* (von einem Unglück); mit Loc. — 9) *gerathen in* (Loc.). पतित *gerathen in* (Loc. oder im Comp. vorangehend) 121,4. 135,10. 186,15. मध्य° so v. a. *dazwischen befindlich.* — Caus. पातयति, °ते (metrisch; पतय् s. bes.) 1) *fliegen lassen, schleudern, — auf* (Loc.). — 2) *fallen machen, — lassen,* eine Axt, ein Messer u. s. w. *fallen lassen,* so v. a. damit *einen Schlag —, einen Schnitt verursachen.* Das Worauf im Loc., Gen. oder Gen. mit उपरि. आत्मानम् *sich niederwerfen.* यत्तया — वक्त्रे ऽस्याः स्वाङ्गुल्यो दश पातिताः so v. a. *dass sie mit allen zehn Fingern auf ihr Gesicht schlug* 114,32. दण्डम् auch so v. a. *Strafe verhängen über* (Loc.), जलम् so v. a. *Wasser auf die Erde giessen,* जलं नेत्राभ्याम् so v. a. *Thränen vergiessen,* अश्रूणि so v. a. *Thränen hervorrufen* Spr. 7786. स्थानात् *Jmd von seiner Stelle stürzen.* — 3) *hinabwerfen, abschlagen* (den Kopf), *ausschlagen* (Zähne), *niederwerfen, niederhauen, umwerfen, werfen in* (Acc. oder Loc.). — 4) *zerfallen lassen.* द्वेधा so v. a. *in zwei Theile theilen* (in einer Etymologie) 31,14. — 5) *hineinwerfen,* so v. a. *hineinthun, hineingelangen lassen in* (Loc.). — 6) *auflegen, anlegen, niedersetzen —, legen auf* (Loc.). सूत्रम् *die Messschnur anlegen.* — 7) das Auge, den Blick *werfen —, richten auf* (Loc.). — 8) einen Fluch, eine Beschuldigung, Schande, Feindschaft u. s. w. *schleudern auf, ergehen lassen über* (Loc.). — 9) *Jmd stürzen, zu Fall —, in's Unglück bringen, in eine schlimme Lage versetzen, zur Hölle* (Loc.) *fahren lassen* Mṛicch. 50,7. 8. — 10) अर्घतस् *eine Sache um ihren Preis bringen, den Preis einer S. verderben.* — 11) *Jmd zu Etwas* (Loc.) *verleiten* 124,21. — 12) *einführen, in Gang bringen.* — 13) *subtrahiren.* — 14) *sich stürzen in* (Loc.). — 15) Med. *dahinfliegen, — eilen.* — Desid. पिपतिषति und पित्सति *im Begriff stehen* 1) *zu fliegen.* दिवम् Maitr. S. 4,1, 10. — 2) *einzustürzen.* — 3) *पित्सत् = प्रतिपन्न. — *Intens. पनीपत्यते und पनीपतीति. — Mit अच्छ् *hinfliegen zu* (Acc.). — Mit अति 1) *vorüber —, vorbei —, überfliegen.* — 2) *hinausgehen über, nicht fallen unter* (einen Begriff, eine Kategorie); mit Acc. सर्वकर्माणी विषयमतिपतितः so v. a. *auf keine Weise zu behandeln, — zu heilen* Kâraka 6, 11. — Caus. 1) *hinüber schiessen* in अनतिपातयत् (Nachtr. 3). — 2) *wirkungslos machen.* — 3) *umkommen lassen* Âpast. 2,28,5. *hinraffen.* — 4) अतिपातित *ganz gebrochen* Suçr. 1,301,10. 13. — Mit अनु 1) *heranfliegen an* (Acc.). — 2) *durchfliegen.* — 3) *nachfliegen, hinterher laufen, — gehen, nachfolgen, nachgehen* (eig. und übertr.). — Caus. 1) *hinfliegen an* (Acc.). — 2) *Jmd mit sich* (in die Hölle) *hinabstürzen.* — Mit प्र — अनु *hinfliegen* Ṛ. 6,63,6. — Mit वि — अनु *davonfliegen nach* (Acc.) AV. 7,43,1. — Mit अन्तर् *hineinfliegen in* (Loc.) Ṛ. 4,16,17. — Mit अभि 1) *herbeifliegen, — eilen, — springen, zufliegen auf, hinfliegen zu, losstürzen —, losgehen auf* (in freundlicher oder feindlicher Absicht). — 2) *überfliegen, im Fliegen überholen.* — 3) *durchlaufen, zurücklegen.* — 4) *herabfallen, — auf* (Acc.). — 5) *hineinfallen —, gerathen in, sich begeben in* oder *auf* (Acc.). — Caus. 1) *mit Etwas* (Instr.) *nach Etwas werfen* TBr. 3,2,8,10. — 2) *werfen —, schleudern auf* (Dat. oder Loc.) MBh. 3, 101,4. — 3) *hinwerfen, hinabwerfen.* — 4) *zubringen* (die Zeit). — Mit समभि *losstürzen auf* (Acc.). — Mit अव *herabfliegen, — stürzen, — springen, — fallen, — auf* (Loc.). अवपतित am Ende eines Comp. *herabgefallen von* und *worauf Etwas gefal-*

len ist. Vgl. अनवपतित (Nachtr. 3). — Caus. *niederwerfen.* — Mit अभ्यव *herbeifliegen.* — Mit आ 1) *herbeifliegen, hinfliegen zu* (Acc.), *herbeieilen, herausstürzen, — kommen.* आ पपत्यात् Opt. Perf. AV. 6,29,3. — 2) *fallen in* oder *auf* (Acc. oder Loc.). — 3) *unerwartet zum Vorschein kommen, — sich einstellen, — sich ereignen, Jmd* (Gen.) *zustossen, unerwartet zu Theil werden, — treffen.* — 4) *Jmd* (Gen.) *erscheinen, dünken;* mit doppeltem Nomin. Kâd. 265,23. — Caus. 1) *fallen machen, niederwerfen auf* (Loc.); *niederhauen.* — 2) अश्रम् *Thränen vergiessen.* — Mit अभ्या *herbeieilen, hinstürzen zu, losstürzen auf* (Acc. oder Acc. mit प्रति). — Caus. *hindehnen —, hinziehen* (einen Strick) *zu* (Acc.) Çulbas. 1,58. — Mit पर्या *forteilen, davoneilen.* — Mit समा 1) *herangeflogen kommen, herbeieilen, losstürzen auf* (Acc.). — 2) *niederfahren.* — 3) *sich geschlechtlich verbinden mit* (सह) einem Weibe. — 4) *gelangen zu, theilhaftig werden;* mit Acc. — Mit उद् 1) *auffliegen, sich in die Luft erheben, aufspringen, einen Sprung in die Höhe thun, aufschnellen, auffahren, sich erheben.* — 2) *sich erheben,* so v. a. *vom Schlafe aufstehen.* — 3) *aufschiessen.* — 4) *sich aufmachen, schleunig einen Ort verlassen.* — 5) *herauseilen, — springen, — steigen, — treten, hervorsprudeln.* — 6) *entkommen, entrinnen.* — 7) *sich erheben,* so v. a. *entstehen.* — Caus. 1) *auffliegen —, aufsteigen machen.* — 2) *aufheben.* — 3) उत्पातयत् Kathâs. 72,86 fehlerhaft für °पाट्यत्. — Desid. *auffliegen wollen.* — Mit अनूद् *nach Jmd* (Acc.) *auffliegen, — sich in die Luft erheben, hernach aufspringen.* — Mit अभ्युद् *auffliegen zu* (Acc.), *aufspringen, losstürzen auf* (Acc.). — Mit प्रोद् *auffliegen* Bhatt. — Mit समुद् 1) *zusammen auffliegen, — aufsteigen, auffliegen, aufspringen, sich erheben.* — 2) *sich nach Jmd* (Acc.) *erheben.* — 3) *sich zum Kampf erheben, einen Angriff machen.* — 4) *aufgehen* (von der Sonne), *aufsteigen* (von Wolken). — 5) *hervorspringen, — stürzen.* — 6) *sich erheben, hervorbrechen, entstehen.* — 7) *entfliehen, verschwinden.* — Mit उप *hinfliegen —, hineilen zu* (Acc. oder Loc.). — Mit आ̃ — उ̃प *hinzufliegen zu* (Acc.) RV. 5,78,1. — Mit नि 1) *herabfliegen, sich niederlassen, sich herabstürzen, sich herablassen, — auf* (Loc.). पादयो: *sich Jmd* (Gen.) *zu Füssen werfen.* नभोनिपतित *vom Himmel herabgeflogen.* — 2) *sich stürzen auf, herfallen über* (Acc. oder Loc.) 133,11. 321,4. — 3) *sich hineinbegeben in* (Loc.) 176,18. — 4) *sich ergiessen —, münden in* (Loc.). — 5) *gerathen in* (Loc.). — 6) *sich einfügen, zu stehen kommen, seinen Platz erhalten.* — 7) *niederfallen, stürzen auf* (Loc. oder Gen. mit उपरि) oder *in* (Acc. oder Loc.), *umfallen, fallen.* निपतित vom Busen so v. a. *eingefallen.* — 8) *fallen auf,* so v. a. *sich richten auf* (Loc.). — 9) *herausfallen,* so v. a. *abgehen* (von einer Leibesfrucht). — 10) *einfallen, eintreffen, sich einstellen, eintreten, auf Jmd fallen,* so v. a. *Jmd zu Theil werden, treffen;* mit Loc. 179,22. — 11) *zu Schanden werden, zu Nichte gehen.* — Caus. 1) *herabschleudern —, fallen lassen auf* (Loc.), *herabstürzen, — werfen, — in* oder *auf* (Loc.), *niederwerfen, umwerfen, fällen, werfen auf* (Loc.). व्यसने *in's Unglück stürzen.* — 2) *hineindrängen, infigere.* दशनानङ्गे *die Zähne in den Leib* 47,24. — 3) *auswerfen,* so v. a. *ausspeien.* — 4) *herabfallen lassen,* so v. a. *tröpfeln.* — 5) den Blick *fallen lassen —, richten auf* (Loc.). — 6) *Jmd* (Gen.) *Etwas anhängen* (uneig.). — 7) *niedermachen, tödten, um's Leben bringen.* मांसं अ°निपातितम् *Fleisch von einem Thiere, das ein Hund u. s. w. getödtet hat.* — 8) कारान् *Tribut erheben von* (Abl.). — 9) in der Gramm. *eine Erscheinung, die sich einer allgemeinen Regel nicht fügt, fertig hinstellen, als Unregelmässigkeit besonders aufführen, Etwas als unregelmässig betrachten.* — 10) *niederlegen.* Besser v. l. पट् mit नि Caus. — Mit अभिनि Caus. *nieder —, hinunterwerfen.* — Mit उपनि 1) *niederfliegen zu* (Acc.). — 2) *dazu eintreten, sich einstellen, zur Hand kommen* Çaṃk. zu Bâdar. 3,3,41. — 3) *gelegentlich zur Erwähnung kommen.* — Caus. *sich niederlegen heissen.* Richtig पट् mit उपनि Caus. — Mit *परिणि. — Mit प्रणि *sich niederwerfen, sich ehrfurchtsvoll verneigen vor* (Acc., Dat. oder Loc.). — Caus. *machen, dass Jmd sich niederwirft.* — Mit प्रतिनि in °पात. — Mit विनि 1) *herabfliegen, sich herabstürzen, sich hinablassen auf* (Loc.), *sich niederwerfen zu* (Loc.), *herabstürzen, — fallen, hineinfallen in* (Loc.). — 2) *überfallen.* — Caus. 1) *hinabschleudern, — werfen, niederfallen machen, abhauen* (den Kopf). — 2) *niedermachen, tödten, umbringen, um's Leben bringen.* — 3) *zu Fall bringen, zu Grunde richten, zu Schanden machen.* Vgl. अविनिपातित (Nachtr. 2). — Mit संनि 1) *herabfliegen, sich herablassen, — auf* (Loc.), *herabfallen auf* (Loc.). — 2) *zusammenkommen, — stossen, — treffen, — fallen* Âpast. 1,11,27. Megh. 28. — *mit* (Instr. oder Instr. mit सह), *sich* in einer Versammlung (Loc.) *einstellen* Vaǵrakkh. 19,14. संनिपतित Pl. *zusammengetroffen, versammelt* Kâraṇḍ. 2,7. 15. 13,5. — 3) *sich darbieten.* — 4) *zu Grunde gehen, umkommen.* v. l. स न्यपतत् st. संन्यपतत्. — Caus. 1) *herabwerfen, — schleudern, — schiessen, abschiessen.* — 2) *zusammenkommenlassen, versammeln* Kâraṇḍ. 20,24. *vereinigen, zusammenbringen* Mân. Gṛhj. 1,14. — *mit* (Loc.). — 3) *hinziehen* (einen Strick) *zu* (Loc.) Çulbas. 1,56. 57. — Mit निस् 1) *hinausfliegen, — stürzen, hervorstürzen, hinausgehen, herauskommen, hervorschiessen, herausfallen.* — 2) *wegfliegen, davoneilen.* — Caus. 1) *ausfallen machen.* — 2) निष्पातित R. 2,75,15 fehlerhaft für निष्पादित; निर्पातित ed. Bomb. — Mit अभिनिस् 1) *ausfliegen zu* (Acc.). — 2) *hervorspringen, hinausschiessen.* — Mit विनिस् 1) *herausfliegen, hervorfliegen, herausspringen, hervorstürzen, — kommen, — treten, herausfallen.* — 2) *sich aus dem Staube machen, davonlaufen.* — Mit परा 1) *wegfliehen, entfliehen, fortziehen* (von Wolken). — 2) *vorbeifliegen.* — 3) *hinfliegen, hineilen* Harshaḱ. 117,18. Kâd. 2,62, 18. 64,6. 67,9. — 4) *herbeieilen, ankommen* Kâd. 2,25,16. 27,15. 31,16. 51,5. 114,22. 128,22. — 5) *entfallen.* — 6) *ausbleiben, ermangeln zu kommen.* — Caus. *verjagen.* — Mit अनुपरा *neben Jmd* (Acc.) *fliegen, — eilen.* — Mit परि 1) *herumfliegen, umfliegen, herumlaufen, in die Kreuz und in die Quere laufen, sich tummeln, umlaufen, hinundherspringen* (vom Winde); als Trans. mit Acc. — 2) *heruntherspringen von* (Abl.). — 3) *sich stürzen auf* (Loc.). — 4) *fallen auf* (Loc.). — Caus. 1) *niederfallen machen, herunter —, abschiessen.* — 2) *stürzen* (trans.) *in* (Loc.). — Mit विपरि *umherfliegen* Çaṃk. zu Bâdar. 2,3,40. — Mit प्र 1) *aus —, davonfliegen, hinfliegen, davon —, hineilen, — zu* (Loc.). — 2) *hinabfliegen, — stürzen, — fallen, — auf* (Loc. oder Acc.), *stürzen, fallen.* — 3) *gerathen in* (Loc.). — 4) einer Sache (Abl.) *verlustig gehen.* — Caus. 1) *davonfliegen machen.* — 2) *verfolgen, nachsetzen.* — 3) *abwerfen* MBh. 7,36,33. — Desid. (प्रा̃ — पिपतिषति) *davoneilen wollen.* — Intens. (पापतीति प्रा̃) *hervorschiessen.* — Mit अनुप्र in *गेहानुप्रपातम्. — Mit निष्प्र in दुर्निष्प्र° (u. दुर्निष्प्रपतर). — Mit प्रति *entgegenfliegen, — eilen;* mit Acc. — Mit वि 1) *dahinfliegen* RV. 10,96,9. *durchfliegen.* — 2) *sich spalten, zerspringen, bersten* (vom Kopfe). — Caus. 1) *wegfliegen machen, abschiessen.* — 2) *spalten, zersprengen* (den Kopf). — 3) *niederschiessen, — machen, tödten.* — Mit सम् 1) *zusammenfliegen, — eilen, sich zusammenfinden, sich vereinigen bei* oder *auf* (Acc.), *zusammenkommen*

mit (Instr.), *feindlich zusammenstossen.* संपतिता: *zusammengeflossen, — geronnen.* — 2) *hinfliegen, hineilen zu* (Acc.), *herbeigeflogen —, herbeigeeilt kommen, herankommen, hinzukommen, hingehen —, sich begeben —, kommen —, gelangen in* oder *zu* (Acc. oder Loc.), *daherfliegen, — kommen.* — 3) *lustwandeln.* — 4) *hinabfliegen, herabfallen, — auf* (Loc.). — 5) *gerathen in* (Loc.). — 6) *vor sich gehen, geschehen.* — Caus. *schleudern auf, hinabwerfen in* (Loc.).

2. पत् in अभिपत्.

3. पत्, पत्यते s. पत्य्.

1. पत m. *Flug* in पतग, पतंग.

2.*पत Adj. = पुष्ट.

*पतक 1) Adj. *fallend* u. s. w. — 2) m. *eine astronomische Tafel.*

1. पतग Adj. *braun* MBh. 6,11,22 (auch ed. Vardh.).

पातंग v. l.

2. पतग m. 1) *ein fliegendes Thier, Vogel.* — 2) *der Vogel am Himmel, die Sonne.* — 3) *eines der fünf Feuer beim* Svadhâkâra.

पतगराज m. Bein. Garuḍa's.

पतगेश्वर m. Bein. 1) Garuḍa's 32,24. — 2) Gaṭâju's.

पतंग 1) Adj. *fliegend.* — 2) m. *a) Vogel.* — *b) ein geflügeltes Insect, Heuschrecke, Schmetterling,* insbes. *Lichtmotte.* पतंग Cat. Br. Nom. abstr. पतंगता f. Prasannar. 9,15. — *c) die Sonne.* — *d) eine der sieben Sonnen.* — *e) Spielball.* — *f) Funke* nach Sâj., *ein* Piçâka nach Mahîdh. — *g) eine Reisart* Kâraka 1,27. — *h) *ein best. Baum* Râgân. 11.94. — *i) *Quecksilber.* — *k)* als Bein. Kṛshṇa's nach Nilak. = गरुड. — *l)* Pl. Bez. *der zweiten Kaste in* Plakshadvîpa. — *m)* N. pr. α) des Liedverfassers von ṚV. 10,177 und Bez. *dieses Liedes.* — β) eines Sohnes der Devakî. — γ) eines Gebirges. — 3) f. ई N. pr. einer der Frauen des Târkshja, der Mutter *der fliegenden Geschöpfe.* — 4) n. *a) *Quecksilber.* — *b) eine Art Sandelholz* Bhâvapr. 1,184.

पतंगक 1) m. N. pr. eines Berges. — 2) f. °गिका *a) Vögelchen.* — *b) *eine kleine Bienenart.*

पतंगकाच्च m. *der Stein Sûrjakânta* Çiç. 4,16.

पतंगग्राम m. N. pr. eines *Dorfes* Râgat. 8,474.

पतंगम m. 1) *Vogel. — 2) *Lichtmotte.*

पतंगर Adj. *vogelähnlich.*

पतंगराज m. Bein. Garuḍa's.

1. पतंगवृत्ति f. *das Benehmen der Lichtmotte,* so v. a. *die grösste Unbesonnenheit* 325,11.

2. पतंगवृत्ति Adj. *sich wie eine Lichtmotte benehmend,* so v. a. *im höchsten Grade unbesonnen* 180,2.

पतंगिनी f. *Vogelweibchen.*

पतच्चल und पतंच्चल (!) m. N. pr. eines Mannes.

*पतञ्चिका f. *Bogensehne.*

*पतञ्चल m. N. pr. eines Mannes; Pl. *sein Geschlecht.*

पतञ्जलि m. N. pr. eines Philosophen, Grammatikers u. s. w. °योग m. und °सूत्र n. Titel zweier Werke Opp. Cat. 1.

पतत्प्रकर्ष Adj. in der Rhetorik 1) *an Schwung —, an rhetorischem Schmuck abnehmend, prosaischer werdend* Kâvjapr. 7,5. S. 159, Z. 13. 194,5. Nom. abstr. °ता f. Sâh. D. 575. 598. — 2) *wobei der Vorrang fällt,* so v. a. *gestört ist;* Bez. *einer unlogischen Aufeinanderfolge.* Nom. abstr. °ता.

पतत्र n. 1) *Schwinge, Fittig, Flügel, Feder.* — 2) * *Vehikel.*

पतत्रि m. 1) *Vogel.* — 2) *ein best. Feuer.* — 3) N. pr. eines Mannes.

पतात्रिकेतन Adj. *einen Vogel zum Attribut habend.* देव m. so v. a. Vishṇu.

पतत्रिन् 1) Adj. *beschwingt, beflügelt, fliegend.* पर्ण n. *Schwungfeder* ṚV. 4,27,4. — 2) m. *a) Vogel.* — *b) Pferd* R. ed. Bomb. 1,14,34. 36. — *c) Pfeil.* — *d) ein best. Feuer.* — *e)* Du. *Tag und Nacht.*

पतत्रिराज् und पतत्रिराज (Suparn. 31,1. R. 5,42, 18) m. Bein. Garuḍa's.

पतद्ग्रह m. 1) *Almosentopf* Hem. Par. — 2) *Spucknapf* Comm. zu TS. 1,251,1 v. u. zu Njâjam. 4, 2,9. Auch *n. — 3) *der Rückhalt eines Heeres.*

पतद्ग्राह m. *Almosentopf* und *Spucknapf* Cit. im Comm. zu Gobh. Çrâddhak. 2,19 (S. 965, Z. 6).

पतन 1) *Adj. *der da fliegt, zu fallen pflegt.* — 2) m. N. pr. eines Rakshas. — 3) n. *a) das Fliegen* 81,30. — *b) das Herabfliegen, Sichniederwerfen, Sichniederfallenlassen, Sichstürzen, Herabfallen, Abfallen, Umfallen, Sturz, Fall.* Das Woher im Abl., das Wohin im Loc. oder im Comp. vorangehend. — *c) das Herunterfallen,* so v. a. *Schlaffwerden* (der Brüste). — *d) Fehlgeburt* (mit Ergänzung von गर्भस्य). — *e) das Gerathen in* (Loc.). कारागृहे *das in's Gefängniss Kommen* Vikramâñkaḱ. 17,67. — *f) Fall, Sturz* in übertr. Bed. — *g) Vernachlässigung der mit einer Kaste verbundenen Verpflichtungen.* — *h) Subtraction.* — *i) *die Breite eines Planeten.*

पतनधर्मिन् Adj. *was abzufallen pflegt* Suçr. 1, 117,19. Nom. abstr. °र्मित्व n. ebend.

पतनशील Adj. *der niederzufallen pflegt* Spr. 7799.

पतनीय Adj. *zum Fall —, zum Verlust der Kaste führend;* n. *ein solches Verbrechen* Âpast. Gaut. °वृत्ति f. Âpast.

पतत्त् 1) Adj. *fliegend* u. s. w. — 2) m. *Vogel* Âpast. 1,31,19.

पतत्तक m. *eine beschleunigte Art des* Açvamedha.

*पतम m. 1) *Vogel.* — 2) *Heuschrecke.* — 3) *der Mond.*

पतय् 1) पतयति *a) fliegen, dahineilen.* — *b) beflügeln.* पतयन्मन्द्रयत्सखम् ṚV. 1,4,7 nach Grassmann so v. a. पतयत्सखं मन्द्र°. — 2) पतयते *in die Flucht treiben* oder *fällen.* — Mit अच्छ Act. *hinfliegen zu* (Acc.). — Mit अत्तर् Act. *hindurchfliegen durch* (Acc.) ṚV. 1,135,9. — Mit आ Act. *hinzufliegen zu.* — Mit वि Act. 1) *sich aufthun, sich öffnen.* — 2) *nach verschiedenen Seiten fliegen* (von Wünschen) ṚV. 3,55,3.

पतयालु, पतयिष्णु und पतयिष्णुक Adj. *fliegend.*

पतर und पतरु Adj. *fliegend, flüchtig.*

*पतम m. 1) *Vogel.* — 2) *Heuschrecke.* — 3) *der Mond.*

पताक 1) m. *a)* = 2) *a).* Verdächtig. — *b) eine best. Stellung der Hand* oder *der Finger der Hand.* — 2) f. आ *a) Flagge, Fahne, Wimpel, Banner.* In Comp. mit dem, was die Fahne verkünden soll. पताकां लभ् so v. a. *die Palme erringen unter* (Loc.) Vikramâñkaḱ. 9,22. Am Ende eines adj. Comp. f. आ. — *b) eine best. hohe Zahl.* = महापद्म Nilak. — *c)* in der Dramatik *ein Zwischenfall, eine Episode.* — *d) *Wohlfahrt.* — *e)* Titel eines Werkes.

पताकांशुक n. *Fahnentuch, Flagge* Kathâs. 18,121.

पताकादण्ड m. *Fahnenstock.*

पताकास्थान und °क n. in der Dramatik *Andeutung eines Zwischenfalles.*

*पताकिक Adj. *mit einer Fahne versehen, eine Fahne tragend.*

पताकिन् 1) Adj. *mit einer Fahne —, mit einer Flagge versehen, eine Fahne tragend.* — 2) m. *a) Fahnenträger.* — *b) Fahne.* — *c) Wagen* Çiç. 13, 4. — *d) *eine best. zum Wahrsagen dienende Figur.* — 3) f. °नी *a) Heer* Kâd. 21,3. Vikramâñkaḱ. 15,73. — *b)* N. pr. einer Gottheit.

पताकोच्छ्रायवत् Adj. *mit aufgezogenen Fahnen* MBh. 1,128,32.

पतापत Adj. *hinfällig, eine Neigung zum Fallen habend.*

1. पति 1) m. *a) Inhaber, Besitzer, Herr, Gebieter.* — *b) Gemahl, Gatte.* — *c) *Wurzel.* — 2) *f. *a)*

Besitzerin, Herrin. — *b) Gattin.*

2.* पति = गति.

पतिंवरा 1) Adj. f. *den Gatten selbst wählend.* — 2) *f. *Nigella indica.*

पतिक am Ende eines adj. Comp. (f. आ) *Gatte.*

पतिकाम Adj. *einen Gatten wunschend.*

पतिवेचर m. Beim. Çiva's MBh. 13.17.119. Nach Nîlak. = गरुड.

पतिगणिनटीका f. Titel eines *Commentars* zur Lîlâvatî.

पतिघातिनी f. *Gattenmörderin.*

पतिघ्नी Adj. f. *den Gatten tödtend.*

पतिजुष्टा Adj. f. *dem Gatten lieb.*

पतिन 1) Adj. s. u. 1. पत्. — 2) n. *Flug.*

पतिनत्व n. *der Zustand eines aus der Kaste Gestossenen* Aparârka.

पतितवृत्त Adj. *das Leben eines aus der Kaste Gestossenen führend* Spr. 5876.

पतिनव्य n. *das Niederfahren zur Hölle.*

पतितसावित्रीक Adj. *der die Sâvitrî sich hat entgehen lassen*, d. h. *das* Upanajana *versäumt hat* Gaut.

पतितस्थित Adj. *auf dem Boden liegend* Kathâs. 36,27.

पतितोत्थित Adj. 1) *gefallen und wieder aufgestanden, versunken* (bei einem Schiffbruch) *und wieder gerettet* 324,25. 26. — 2) *ausgefallen und wiedergewachsen.* °दत्त Adj. Comm. zu Âpast. Çr. 7,12,4.

पतित्व und पतित्वन् n. *Gattenschaft, Eheverbindung.*

पतिदेवता und पतिदेवा Adj. f. *den Gatten als Gott betrachtend, den G. über Alles verehrend.*

पतिद्विष् Adj. f. *dem Gatten feind* RV. 8,91,4.

पतिधर्म m. *die Pflicht gegen den Gatten.*

पतिधर्मज्ञनी Adj. f. *dem Gatten gegenüber ihren Verpflichtungen nachkommend, dem G. treu ergeben.*

पतिन् = 1. पति 1) *a)* in गृहपतिन्.

पतिप्राणा Adj. *deren Leben der Gatte ist* 146,15.

पतिमती Adj. f. *einen Gatten habend, verheirathet; an Jmd* (Instr.) *einen Herrn oder Gatten habend.*

पतियान Adj. *zum Gatten führend* (Weg) Gobh. 2,1,20.

पतिरिपु Adj. f. *den Gatten täuschend.*

पतिलोक m. *die Welt des Gatten, der Aufenthaltsort des G. im künftigen Leben.*

पतिवंश्य Adj. *zur Familie des Gatten gehörig* Spr. 4076.

पतिवती Adj. f. *einen Gatten habend.*

पतिवला Adj. f. dass.; Subst. *eine verheirathete Frau.*

पतिवयस् Adj. f. *des Gatten Alter habend*, so v. a. *so angesehen, als wenn sie des G. A. hätte,* Âpast.

पतिविंद्य n. *das Finden eines Gatten.*

पतिवेदन 1) Adj. *einen Gatten verschaffend.* — 2) m. Du. *ein best. Körpertheil* (*der den Gatten anzieht*); wohl *die Schamlefzen.* — 3) n. *das Verschaffen eines Gatten* (Spruch und magische Handlung).

पतिव्रत n. *Treue gegen den Gatten.*

पतिव्रता Adj. f. *dem Gatten gehorsam, — treu;* Subst. *eine solche Gattin.* °माहात्म्य n. Titel verschiedener Erzählungen Opp. Cat. 1. Nom. abstr. °त्व n.

पतिव्रतामय Adj. *in einer treuen Gattin bestehend* Mahâvîrak. 97,10. Bâlar. 282,3.

पतिशुच् f. *Trauer um den* (verstorbenen) *Gatten* Harshak. 139,7.

पतिष्ठ Adj. *am Meisten —, am Besten fliegend.*

पतीय्, °यति 1) = इषुध्य् Ait. Âr. 78,14. Nach dem Comm. *den Herrn spielen.* — 2) *Gebieter werden,* so v. a. *erstarken* (vom Vieh). — 3) *sich einen Gatten wünschen, sich Jmd* (Acc.) *zum G. w.* Hem. Par. 12,246. *Jmd zum G. nehmen* Pañkad.

पतीय n. *das Herr oder Herrin Sein* Mantrabr. 1,2,5.

पतीयस् Adv. mit पत् *besser —, gut fliegen.*

*पतेर् 1) Adj. *fliegend.* — 2) m. *a) Vogel.* — *b) Grube.* — *c) ein best. Hohlmaass.*

पत्काषिन् Adj. *sich die Füsse wund reibend, sich mühsam zu Fusse fortschleppend.*

पत्तङ्ग 1) m. (*n.) *rother Sandel.* — 2) n. *Caesalpina Sappan* Mat. med. 313.

पत्तत्तस् Adv. = पत्तस्.

पत्तन 1) m. Pl. N. pr. eines Volkes VP.² 2,180. — 2) f. आ N. pr. einer Gemahlin Vikrama's Ind. St. 14,103. — 3) n. (adj. Comp. f. आ) *Stadt.*

*पत्तनवणिज् m. *ein in der Stadt handelnder Kaufmann.*

पत्तनाधिपति m. N. pr. eines Fürsten.

*पत्तरङ्ग n. = पटरङ्ग.

पत्तलक m. N. pr. eines Fürsten VP. 4.24,12.

पत्तला f. *Kanton, Bezirk.*

पत्तली (पत्त्ली?), Adv. mit कर् *zu dünnen Blättchen schlagen* Bhâvapr. 2,83.

पत्तवे Dat. Inf. zu 1. पद् RV. 4,18,1.

पत्तस् Adv. *von den Füssen aus, zu Füssen* Tândja-Br. 4,6,15. 6,1,11. Âpast. Çr. 9,11,23.

1. पत्ति 1) m. *a) Fussgänger, Fussknecht.* — *b) *Held.* — *c)* Pl. N. pr. eines Volkes. यण् v. l. — 2) f. Bez. *der kleinsten Heeresabtheilung: 1 Wagen, 1 Elephant, 3 Reiter und 5 Fussknechte.* Auch *ein Trupp von 55 Fussknechten.*

2.* पत्ति f. *Gang.*

पत्तिक Adj. *zu Fusse gehend.*

*पत्तिकाय m. *Infanterie.*

*पत्तिकार m. fehlerhaft für पट्टिकार.

*पत्तिगणक m. vielleicht *der das Amt hat die Fussknechte zu überzählen.*

पत्तिन् (metrisch) m. = 1. पत्ति 1) *a) Fussknecht.*

*पत्तिसंकृति f. und पत्तिसैन्य n. *Infanterie.*

पत्तूर 1) m. *Achyranthes triandra.* — 2) n. *rother Sandel.*

पत्त्र n. (adj. Comp. f. आ und *ई) 1) *Fittig, Flügel, Feder* (Çulbas. 3,102. 115). — 2) *Feder an einem Pfeil.* — 3) **Vogel* Med. r. 56. — 4) *Vehikel, Wagen, Pferd, Kamel* u. s. w. — 5) *Blatt, Blüthenblatt.* — 6) *das Blatt einer best. wohlriechenden Pflanze* oder *eine best. Pflanze mit wohlriechenden Blättern; das Blatt der Laurus Cassia* (Râgan. 6,175. Bhâvapr. 1,189) und *Laurus Cassia* nach den Lexicographen. — 7) *ein zum Schreiben zugerichtetes Blatt* 216,8. 10. *ein beschriebenes Blatt, Brief, ein schriftliches Document.* — 8) *Blatt,* so v. a. *ein schmaler dünner Streifen von Metall.* Auch *Platte* überh. ललाट°. — 9) **Dolch, Messer.* — 10) = पत्रभङ्ग.

पत्त्रक 1) am Ende eines adj. Comp. (f. पत्त्रिका) *a) Flügel.* — *b) Blatt.* — 2) m. *a) Blatt* in कर्ण°. — *b) *Achyranthes triandra.* — 3) f. पत्त्रिका *a) ein Blatt zum Schreiben, ein beschriebenes Blatt, Brief, Briefchen* Kâd. 168,8. — *b) Ohrgehänge.* दत्त° Çiç. 1,60; vgl. दत्तपत्त्र. — *c)* Titel eines Werkes. — 4) n. *a) *Blatt.* — *b) das Blatt der Laurus Cassia* Râgan. 6,178. Bhâvapr. 1,189. — *c) * = पत्त्रभङ्ग.

*पत्त्रकाकला f. *das Rauschen der Blätter.*

*पत्त्रकृच्छ्र n. = पर्णकृच्छ्र.

पत्त्रकौमुदी f. Titel eines Werkes.

पत्त्रगुप्त m. 1) *ein best. Vogel.* — 2) **Asteracantha longifolia.*

*पत्त्रघना f. wohl *eine Cactusart* Râgan. 4,199.

*पत्त्रङ्ग n. *rother Sandel.*

पत्त्रचारिक (buddh.) Adj. von unbekannter Bed.

*पत्त्रच्छेदक m. *Blattschneider* (als Handwerk).

पत्त्रच्छेद्य Adj. *dem die Federn ausgerupft sind.*

*पत्त्रतंकार m. 1, *das Rauschen der Blätter.* — 2) *Strömung eines Flusses.*

*पत्त्रणा f. *das Bestecken eines Pfeiles mit Federn.*

*पत्त्रतण्डुला f. 1) *Andrographis paniculata.* — 2) *Weib.*

*पत्त्रतण्डुली f. *Andrographis paniculata* Râǵan. 3,64.

*पत्त्रतरु m. *ein der Acacia Catechu verwandter Baum* Râǵan. 8,28.

*पत्त्रदारक m. *Säge.*

पत्त्रदेवी f. N. pr. einer buddh. Göttin.

*पत्त्रनाडिका f. *Blattader.*

पत्त्रनामक m. *Zimmetblatt* Bhâvapr. 1,189.

*पत्त्रन्यास m. *das Bestecken eines Pfeiles mit Federn* H. 781.

*पत्त्रपरशु m. *eine feine Feile* oder *Säge.*

*पत्त्रपाक m. *geröstete Arznei.*

*पत्त्रपाल 1) m. *ein langes Messer, ein langer Dolch.* — 2) f. ई *der Theil des Pfeiles, in dem die Federn stecken.*

*पत्त्रपाश्या f. *eine Art Stirnschmuck.*

*पत्त्रपिशाचिका f. *eine Art Regenschirm* oder *Regenhut aus Blättern.*

पत्त्रपुट m. n. und °पुटिका f. *ein in eine Düte zusammengerolltes Blatt.*

*पत्त्रपुष्प 1) m. *roth blühendes Basilienkraut.* — 2) f. या *Basilienkraut* od. *B. mit kleinen Blättern.*

*पत्त्रपुष्पक m. *Betula Bhojpatra.*

पत्त्रप्रकाश m. Titel astronomischer *Tabellen.*

*पत्त्रबन्ध m. *Verzierungen mit Blättern und Blumen.*

*पत्त्रबाल m. *Ruder.*

पत्त्रभङ्ग m. (Kâd. 62,8), *°भङ्गि und °भङ्गी (Naish. 6,69) f. *mit Moschus und andern wohlriechenden Stoffen* (insbes. *auf das Gesicht und andere Theile des Körpers*) *aufgetragene Striche und Zeichen.*

*पत्त्रभङ्गा f. *eine best. Pflanze.*

*पत्त्रमञ्जरी f. = पत्त्रभङ्ग.

*पत्त्रमाल m. *Calamus Rotang.*

*पत्त्रमूलक Adj. *wie Blätter und Wurzeln aussehend.*

पत्त्रय्. °यति *mit Federn bestecken.* पत्त्रित (Pfeil).

पत्त्ररथ m. *Vogel* Harshaṅ. 141,5.

पत्त्ररथश्रेष्ठ m. Bein. Garuḍa's.

पत्त्ररथेन्द्र m. desgl.

पत्त्ररथेन्द्रकेतु m. Bein. Vishṇu's.

पत्त्ररथेश्वर m. Bein. Gaṭâju's.

पत्त्ररेखा f. = पत्त्रलेखा 1).

पत्त्रल 1) Adj. *blattreich, laubreich* Hem. Par. 3, 62. 6,35. — 2) *n. *dünne saure Milch.*

पत्त्रलता f. 1) = पत्त्रभङ्ग Kâd. 63,22. 76,2. 77, 22. 88,17. 109,3. — 2) *ein langes Messer, ein langer Dolch.* — 3) N. pr. eines Frauenzimmers Harshaṅ. 221,13.

*पत्त्रली Adv. s. पत्तली.

पत्त्रलेखा f. 1) = पत्त्रभङ्ग. Am Ende eines adj. Comp. f. या. — 2) ein Frauenname.

*पत्त्रवल्लरी f. = पत्त्रभङ्ग.

पत्त्रवल्लि f. 1) = पत्त्रभङ्ग. Auch °वल्ली. — 2) *°वल्ली Name *zweier Schlingpflanzen* Râǵan. 2, 68. 133.

पत्त्रवाह Adj. *mit Federn besteckt* (Pfeil).

*पत्त्रवाह् m. 1) *Vogel.* — 2) *Pfeil.* — 3) *Briefträger.*

पत्त्रविशेषक = पत्त्रभङ्ग.

पत्त्रवृश्चिक m. *ein best. giftiges Thier.*

पत्त्रवेष्ट m. *eine Art Ohrschmuck.*

*पत्त्रशबर m. *ein mit Federn sich schmückender Çabara* (*Wilder*).

पत्त्रशाक n. *Blättergemüse* Bhâvapr. 1,143.

*पत्त्रप्रङ्खी und *पत्त्रश्रेणी (Râǵan. 5,133) f. *Anthericum tuberosum.*

*पत्त्रश्रेष्ठ m. *Aegle Marmelos* Râǵan. 11,194.

*पत्त्रसंस्कार m. v. l. für पत्त्रसंकार.

*पत्त्रसिरा f. 1) *Blattader.* — 2) = पत्त्रभङ्ग.

*पत्त्रसुन्दर *eine best. Pflanze.*

*पत्त्रसूचि f. *Dorn.*

*पत्त्रहिम n. *Schneegwetter.*

*पत्त्राख्य n. 1) *das Blatt der Laurus Cassia.* — 2) = तालीशपत्त्र Râǵan. 6,184.

*पत्त्राङ्ग n. 1) *rother Sandel.* — 2) *Caesalpinia Sappan.* — 3) *Betula Bhojpatra.* — 4) = पद्मक (*eine best. Pflanze*).

*पत्त्राङ्गुलि und *°ली f. = पत्त्रभङ्ग.

*पत्त्राञ्जन n. *Dinte.*

*पत्त्राढ्य 1) m. *Pfau* Gal. — 2) n. *a) die Wurzel des langen Pfeffers* Râǵan. 6,23. — *b) ein best. Gras* Râǵan. 8,133. — *c) Caesalpinia Sappan* Râǵan. 12,128.

*पत्त्राण्य n. *Caesalpinia Sappan.*

*पत्त्राह्वा f. *Oxalis corniculata.*

पत्त्रायू, °यते *sich in Blätter* (zum Schreiben) *verwandeln.*

पत्त्रालि f. = पत्त्रभङ्ग.

*पत्त्रालु m. 1) *eine best. Knolle* Râǵan. 7,73. — 2) *eine Schilfart* Râǵan. 8,127.

पत्त्रावलम्बन n. Titel eines Werkes.

पत्त्रावलि f. 1) *eine Reihe —, eine Anzahl von Blättern.* — 2) = पत्त्रभङ्ग Kaṇḍak. 15,16. °ली 8,5.

पत्त्रासुर m. N. pr. eines Mannes Ind. St. 14, 117. fg.

*पत्त्रिक m. gaṇa पुरोऽश्वादि in der Kâç.

*पत्त्रिकाख्य n. *eine Art Kampfer.*

पत्त्रिन् 1) Adj. *a) beflügelt.* — *b) befiedert, mit Federn besteckt* (Pfeil). — 2) m. *a) Vogel.* — *b) *Falke, Habicht.* — *c) Pfeil.* — *d) *Berg.* — *e) *Besitzer eines Wagens* oder *Einer der im Wagen fährt.* — *f) *Wagen.* — *g) *Baum.* — *h) *die Weinpalme* Râǵan. 9,86. — *i) *eine Achyranthes.* — *k) *eine bestimmte Schlingpflanze.* — *l) *Artemisia Abrotanum* Râǵan. 10,148. — *m) *= गङ्गापत्त्री Râǵan. 10,168. — 3) *f. °णी *ein junger Schoss.*

*पत्त्रिवाह् m. *Vogel.*

*पत्त्रीय Adj. von पत्त्र.

पत्त्रेश्वरतीर्थ n. N. pr. eines Tîrtha.

*पत्त्रोपस्कर m. *Cassia Sophora.*

पत्त्रोर्ण 1) m. *a) *Calosanthes indica.* — *b)* Pl. N. pr. eines Volkes. — 2) n. *gebleichte Seide, Zeug —, ein Tuch —, ein Gewand aus solchem Stoffe.* Auch f. या.

पत्त्रोर्णक n. = पत्त्रोर्ण 2).

*पत्त्रोल्लास m. *Knospe, Auge an einer Pflanze.*

पत्त्रोर्णिक Varâh. Bṛh. S. 16,30 wohl fehlerhaft für पत्त्रोर्णक.

*पत्त्र्य Adj. von पत्त्र.

पत्नि (metrisch) f. = पत्नी *Gattin.*

पत्नी f. 1) *Inhaberin, Herrin.* — 2) *Gattin, Weibchen eines Thieres.* — 3) *das 7te astrol. Haus.* — 4) am Ende eines adj. Comp. f. zu °पति; vgl. जीव° u. s. w.

पत्नीक am Ende eines adj. Comp. von पत्नी *Gattin.*

पत्नीकर्मन् n. *eine Verrichtung der Gattin.*

पत्नीत्व n. *der Stand der Gattin.*

पत्नीमन्त्र m. Pl. Bez. *bestimmter Sprüche* Vaitân.

पत्नीय्, °यति *Jmd* (Acc.) *für die Gattin halten,* (das Weib eines Andern) *als Gattin behandeln* Harshaṅ. 218,16.

पत्नीयूप m. *der Opferpfosten für die Gattinnen der Götter* Çat. Br. 3,7,3,8. Kâtj. Çr. 8,8,41.

पत्नीवत् Adj. *mit einem Weibe —, mit Weibern versehen, von W. begleitet.*

पत्नीशाल n. und °शाला f. *eine am Opferplatz errichtete Hütte, bestimmt für die Weiber und häuslichen Verrichtungen der Opfernden.*

पत्नीसंयाज m. Pl. *die 4 Âǵja-Spenden an Soma, Tvashṭar, die Weiber der Götter und Agni Gṛhapati.*

पत्नीसंयाजन n. *Vollbringung der Patnîsaṁjâǵa.*

पत्नीसंनहन n. 1) *das Umgürten der Gattin.* —

2) *Gurtel eines Weibes.*

*पत्न्याट् m. *Gynaeceum.*

पत्मन् n. *Pfad, Bahn.*

पत्मिन् Adj. SupaRn. 13,2 vielleicht fehlerhaft für पत्मिन् *gefleckt.*

पत्य्, पत्यते 1) *Gebieter —, mächtig —, theilhaftig sein, verfügen über; habhaft werden, innehaben, besitzen, potiri;* mit Acc. oder Instr. — 2) *theilnehmen an, Genosse sein von;* mit Loc. — 3) *taugen für, dienen zu* (Dat.). — 4) *taugen als Etwas, sein.* — Mit अभि *innehaben.*

पत्य n. *das Fallen* in गतपत्य.

पत्येकदेवता Adj. f. *nur den Gatten als Gottheit verehrend.*

पत्र defective Schreibart für पत्त्र.

पत्वन् 1) Adj. (f. पत्वरी) *fliegend.* — 2) n. *das Fliegen, Flug.*

पत्वरी s. u. पत्वन् 1).

पत्सङ्गिन् Adj. *am Fuss hängen bleibend.*

*पत्सल m. *Weg.*

पत्सुख Adj. (f. आ) *den Füssen angenehm.*

पत्सुतःशी Adj. *zu Füssen liegend.*

पत्सुतस् Adv. *zu Füssen.*

1. पद्, पद्यति *fliegen* (!) SupaRn. 12,5. 13,2. 15,5. Kaṇḍ. 68. — *Caus. पादयति (प्रज्ञपे). — Mit अपि Caus. (°पादयति) *Jmd auf einen Pfad* (Acc.) *bringen.* अपिपातयति Comm.

2. पद्, पथि, पन्थन् und पन्था m. 1) *Pfad, Weg, Bahn* (eig. und übertr.). शिवास्ते पन्थानः सन्तु so v. a. *glückliche Reise!* अन्धस्य पन्थाः *der Weg gehört dem Blinden,* so v. a. *einem Blinden muss man aus dem Wege gehen.* पन्थानं दा *Jmd* (Gen.) *den Weg einräumen,* so v. a. *ausweichen beim Gehen.* पथि auch *unterweges* 135,28. 151,16. पथानेन *auf diesem Wege, auf diese Weise.* पथि नि-अस् *auf den Weg werfen,* so v. a. *Etwas aufgeben.* Nur ganz ausnahmsweise am Ende eines Comp., wo in der Regel पथ erscheint. — 2) *der rechte —, richtige Weg* (eig. und übertr.). — 3) *eine best. Hölle.* — 4) N. pr. eines Lehrers mit dem Patron. Saubhara.

पथ m. (adj. Comp. f. आ) *Pfad, Weg, Bahn* (eig. und übertr.). In der Regel nur am Ende eines Comp.

*पथक Adj. *des Weges kundig.*

*पथकल्पना f. *Betrügerei, Gaukelei.*

*पथत्त् m. *Pfad, Weg.*

पथन्वत्त् Adj. *das Wort* पन्थन् u. s. w. *enthaltend.*

पथातिथि m. *Reisender, Wanderer.*

पथि s. 2. पथ्.

पथिक 1) m. *Wanderer, Reisender.* — 2) *f. आ *röthliche Trauben* Râǵan. 11,104. — 3) *f. ई f. zu 1).

*पथिकसंकृति f., *पथिकसंतति f. und पथिकसार्थ m. *eine Reisegesellschaft.*

*पथिकार m. N. pr. eines Mannes.

पथिकृत् Adj. *einen Weg —, Wege bereitend.*

*पथिदेय n. *Wegeabgabe, Wegegebühren.*

*पथिद्रुम m. *Acacia Catechu* oder *eine weiss blühende Species derselben* Dhanv. 1,8. Râǵan. 8,24.

पथिपा Adj. *die Wege hütend* Maitr. S. 1,3,4.

पथिप्रिय m. wohl *ein angenehmer Reisekamerad.*

पथिमत्त् Adj. *das Wort* पथि u. s. w. *enthaltend.*

पथिरक्षित् und °रक्षि Adj. *die Wege hütend.*

*पथिल m. *Wanderer, Reisender.*

*पथिवाकृक 1) Adj. *grausam, hart.* — 2) m. *a) Vogelfänger: — b) Lastträger.*

पथिषद् und °षदि Adj. *am Wege sitzend.*

पथिष्ठ AV. 6,28,1 fehlerhaft für पतिष्ठ.

पथिष्ठा Adj. *am oder im Wege stehend.*

पथिस्थ Adj. *auf dem Wege befindlich, — gehend, unterwegs seiend.*

पथी f. in आपथी.

*पथीन्, पथीनति künstliches Denom. zu 2. पथ्.

पथेष्ठा Adj. = पथिष्ठा.

*पथोपदेशक m. *Wegweiser* 325,22 (im Prâkrit).

पथ्य 1) Adj. *a) herkömmlich, regelmässig.* — *b) angemessen.* — *c) förderlich, zuträglich, heilsam* (eig. und übertr.). — 2) m. *a) *Terminalia Chebala* oder *citrina.* — *b)* N. pr. eines Lehrers. — 3) f. पथ्या, पथिआ *a) Pfad, Weg.* रेवती und स्वस्ति personif. als *Genie der Fülle, des Wohlstandes, der Wohlfahrt.* — *b) Terminalia Chebula* oder *citrina.* — *c) *eine Gurkenart,* = चिर्भिटा und मृगेर्वारु Râǵan. 7,208. 211. — *d) *= वन्ध्याकर्कोटकी Râǵan. 3,49. — *e)* N. *verschiedener Metra.* — 4) *n. *eine Art Salz* Râǵan. 6,90.

पथ्यशन n. *Wegekost.*

*पथ्यशाक m. *Amaranthus polygonoides* Râǵan. 5,72.

पथ्यापथ्यनिघण्टु m., पथ्यापथ्यविधि m. und पथ्यापथ्यविनिश्चय m. Titel verschiedener Werke Opp. Cat. 1.

पथ्योदन m. *Wegekost.*

1. पद्, पद्यते (hier und da auch Act.) 1) *zu Fall kommen, abfallen, ausfallen, dahinfallen, umkommen.* पन्न *ausgefallen.* — 2) *hingehen zu* (Acc.). — 3) *sich wenden zu,* so v. a. *sich halten an, beobachten.* Die Lesart steht nicht sicher. — 4) अप्यपद्यत MBu. 9,2847 fehlerhaft für अभ्यपद्यत. — Caus. पादयति, °ते *zu Fall bringen.* — Desid. पित्सते vom Simpl. nicht zu belegen. — Intens. पनीपद्यते, *पनीपद्दीति. Vgl. u. सम्. — Mit अति 1) *hinausgehen über* (Acc.), *überspringen.* — 2) *versäumen, übertreten.* — Caus. *verstreichen lassen.* — Mit अनु 1) *niederfallen,* — *auf* (Acc). — 2) *Jmd nachgehen, folgen,* einem Weibe *nachgehen, nachstellen;* mit Acc. — 3) *sich begeben in* oder *zu* (Acc.) 82,28. — 4) *gelangen zu* (Acc.) MBu. 12,126,13. — 5) *Jmd treffen, Jmd zu Theil werden;* mit Acc. — 6) *gehen —, sich machen an* नान्वपद्यत किं च न *that Nichts, verhielt sich ganz ruhig.* — 7) *eingehen auf, sich einverstanden erklären mit* (Acc.) 53,13. — 8) *hinter Etwas kommen, ausfindig machen, finden.* — Mit समनु 1) *eintreten* Spr. 7073, v. l. — 2) *obliegen, befolgen.* Richtig v. l. समनुवत्स्यति st. समनुपत्स्यति. — Mit अप *entrinnen.* — Mit अपि *eintreten —, eingehen in* (Acc.). — Caus. *eintreten lassen* Maitr. S. 1,10,17. — Mit अन्वपि *hinterdrein eintreten* Maitr. S. 1, 10,17. — Mit अभि 1) *herbeikommen, kommen, sich einstellen, sich hinbegeben —, kommen —, gelangen zu, gerathen in* (Acc., ausnahmsweise Loc.). — 2) *sich begeben zu,* so v. a. *Schutz suchend sich wenden an* (Acc.). *अभिपन्न *Schutz suchend.* — 3) *Jmd zu Hülfe kommen, sich auf Jmds Seite stellen, Jmd in Schutz nehmen;* mit Acc. अभिपन्न *beschützt.* — 4) *erfassen, in die Hand bekommen, erwischen, Jmd auf den Leib rücken, sich über Jmd hermachen, über Jmd kommen, sich Jmds bemächtigen;* mit Acc. अभिपन्न *erfasst* u. s. w. — 5) *zu Etwas gelangen, bekommen, in den Besitz von Etwas gelangen;* mit Acc. — 6) *annehmen, entgegennehmen.* — 7) *gehen —, sich machen an, sich hingeben, hängen an;* mit Acc. अभिपन्न mit act. und pass. Bed. — 8) अभिपन्न *a) schuldig, der sich gegen Jmd* (im Comp. vorangehend) *vergangen hat* MBu. 12,68,50. 58. — *b) *entfernt.* — *c) *gestorben, todt.* — Mit समभि 1) *kommen, sich einstellen, gelangen zu* oder *in* (Acc.). — 2) *des Lohnes theilhaftig werden.* — 3) *antworten.* — Mit अव 1) *herab —, hinab —, ent —, ausfallen.* अवपन्न *worauf Etwas gefallen ist.* कीटावपन्न *worauf ein Insect g. ist* Kap. S. 48,16. Mân. Çr. 3,2. AV. Prâǵâç. 2,6. 4,1. — 2) *einer Sache* (Abl.) *verlustig gehen.* — 3) *zu Fall kommen, verunglücken.* — 4) *stürzen.* — Caus. *herunter —, hinabfallen machen.* — Mit पर्यव, °पन्न *zusammengestürzt, zu Nichte geworden.* — Mit व्यव *auseinander und herabfallen.* — Mit आ 1) *herankommen, nahen.* — 2) *eintreten in, betreten, gelangen in, sich hinbegeben zu*

(Acc.) Spr. 7734. — 3) *hineingerathen in*, in eine Stimmung, eine Lage, ein Verhältniss, einen Zustand *gerathen;* mit Acc. तँस्मादिदँमापदि (1te Sg. Aor.) 28,25. आपद्य so v. a. *in diesen Fall kommend* Âçv. Çr. 1,5,38. आपन्न *hineingerathen*, einer Stimmung u. s. w. *theilhaftig geworden, gerathen in* (Acc. oder im Comp. vorangehend, ausnahmsweise Loc.). — 4) *in's Unglück gerathen.* आपन्न *in's U. g., unglücklich.* — 5) *sich finden in* (Loc.). — 6) *zutreffen.* एवमापद्यते so v. a. *so ist es, so verhält es sich.* — 7) *eintreten, geschehen.* आपन्न *eingetreten, geschehen.* — 8) आपन्न fehlerhaft für आमन्न und आयत्त; vgl. Spr. 3939. 6869. — Caus. 1) *betreten machen, bringen auf, in* oder *zu* (Acc. oder Loc.). — 2) *Jmd* oder *Etwas* (Acc.) in eine Lage, einen Zustand (Acc.) *bringen.* — 3) *in's Unglück bringen, zu Grunde richten.* — 4) *herbeiführen, — schaffen, verschaffen, bringen, hervorbringen, veranlassen, verursachen.* Metrisch auch Med. — 5) *für sich herbeischaffen, erlangen, in den Besitz von Etwas gelangen;* mit Acc. — 6) *machen zu, verwandeln in;* mit doppeltem Acc. — Mit अभ्या *sich hineinbegeben —, gerathen in* (Acc.). — Mit प्रत्या *zurück —, wiederkehren.* °पन्न *zurück —, wiedergekehrt.* — Mit व्या 1) *verderben, zu Grunde gehen, umkommen.* °पन्न *in Unordnung gerathen, verdorben, missrathen; zu Grunde gegangen, umgekommen* 43,18. — 2) vom Visarga *eine Veränderung erleiden, in einen* Ûshman *übergehen.* °पन्न *auf diese Weise alterirt.* — Caus. *verderben, verschlimmern, zu Grunde richten, vernichten, umbringen, tödten.* — Mit समा 1) *anfallen, angreifen;* mit Acc. — 2) *gerathen in*, in einen Zustand, ein Verhältniss, eine Lage *gerathen;* mit Acc. °पन्न *gerathen in* (Acc.). — 3) *gehen —, sich machen an* (Acc.) Kâraṇḍ. 93,21. fgg. °पन्न mit act. Bed.; Instr. (!) statt des erwarteten Acc. Kâraṇḍ. 51,3. 5. — 4) *eintreten, zur Erscheinung kommen.* — 5) समापन्न *a) gekommen, genaht.* v. l. समासन्न. — *b)* am Ende eines Comp. *versehen mit.* — *c)* **beendigt.* — *d)* * = क्लिष्ट. — *e)* * *getödtet.* — Mit अभिसमा *gerathen in* (Acc.) — Mit उद् 1) *hervorgehen, entstehen, — aus* (Abl.), *geboren werden.* उत्पन्न *hervorgegangen aus* (im Comp. vorangehend), *geboren, — von* (Loc.), *erzeugt von* (Instr. oder im Comp. vorangehend) *mit* (Loc.), *zur Welt gekommen in* (Loc. oder im Comp. vorangehend), **vor Kurzem zur Welt gekommen.* — 2) *entstehen*, so v. a. *sich ereignen, eintreffen, sich zeigen, zur Erscheinung kommen.* उत्पन्न *entstanden, eingetroffen, zur Erscheinung gekommen, sich darbietend, da seiend, fertig.* — 3) *vor sich gehen, beginnen.* — 4) उत्पन्न *a) auf die Gegenwart gerichtet* (बुद्धि). — *b) ausdrücklich erwähnt* Gaim. 3,5, 10. — Caus. Act. und bisweilen Med. *hervorbringen, herstellen, herbeischaffen, schaffen, verfassen, erzeugen, — mit* (Loc.), *gebären, bewirken, verursachen.* अग्नीन् *Feuer anlegen,* असृक् *Blutvergiessen,* कार्यम् *einen Rechtshandel hervorrufen, — anstiften,* किं चित्कारणम् *eine Ursache schaffen,* so v. a. *eine Veranlassung suchen.* उत्पाद्य भू so v. a. *durch sich selbst Etwas werden.* °संज्ञाम्, °चित्तम्, °मनसिकारम्, °मनसिकारसंज्ञाम्, स्पर्शम् (buddh.) so v. a. *eine Idee* u. s. w. *in sich aufkommen lassen* Vâgrakkh. 22,10. 18. Kâraṇḍ. 12,16. 27,12. 39,20. Saddh. P. Text zu Burnouf 47,2. 50,22 und Bl. 57,*a*. — Mit उपोद् *sich aufmachen gegen.* — Mit प्रोद्, प्रोत्पन्न *entstanden.* — Caus. *entstehen lassen, hervorbringen, bewirken* MBh. 2,5,101. — Mit प्रत्युद्, प्रत्युत्पन्न 1) *im gegebenen Augenblick da seiend, gegenwärtig* Vâgrakkh. 39,14. — 2) *durch Multiplication gewonnen.* — Mit व्युद् 1) *entstehen;* in der Gramm. so v. a. *aus einer Wurzel —, aus einem andern Worte hervorgehen, seine Etymologie haben.* — 2) व्युत्पन्न *entwickelt, gelehrt, unterrichtet, erfahren, bewandert in* (Instr.) Comm. zu Nyâyam. 1,1,6. — Caus. 1) *hervorbringen, verursachen.* — 2) in der Gramm. *ableiten, auf ein Etymon zurückführen.* — 3) *weiter ausführen, entwickeln, erörtern* Harshak. 204,10. Nyâyam. S. 4, Z. 6. S. 10, Z. 13. S. 11, Z. 8. — Mit समुद् *entstehen, geboren werden, — von* (Loc.), *sich ereignen, sich darbieten.* समुत्पन्न *entstanden, geboren, erzeugt von* (Abl.) *mit* (Loc.), *gekommen* (Zeit), *sich darbietend.* कौतूकलसमुत्पन्न = समुत्पन्नकौतूकल Adj. — Caus. *hervorbringen, erzeugen, hervorrufen, verursachen.* — Mit उप 1) *sich an Jmd* (Acc.) *machen, anfallen.* — 2) *gelangen —, kommen zu* oder *in* (Acc. oder Loc.); insbes. in eine Hölle (Loc.) *fahren* Varâh. Bṛh. S. 2, 13. Kâraṇḍ. 18,12. 15. 35,10. 97,7. — 3) *zum Lehrer kommen, sich als Schüler in die Lehre begeben bei* (Acc. oder Gen.). उपपन्न mit act. Bed. — 4) *sich an Jmd wenden, Hülfe suchen.* Nur उपपन्न mit act. Bed. — 5) einen Weg (Acc.) *einschlagen.* — 6) *wiederholend einfallen.* — 7) *zu Etwas gelangen, — kommen*, so v. a. *theilhaftig werden*, in einen Zustand *treten, antreten;* mit Acc. oder Dat. उपपन्न mit act. Bed. — 8) *gelangen zu*, so v. a. *Jmd* (Gen.) *zu Theil werden, zufallen.* उपपन्न *zu Theil geworden, zugefallen.* — 9) *statthaben, — finden, zur Erscheinung kommen, sich zeigen —, erscheinen als* (Nom.), *vorkommen, eintreten, sich darbieten, vorhanden —, möglich sein.* उपपन्न *erschienen* (अन्यथा so v. a. *anders gekommen*), *vorhanden, da seiend, zur Verfügung stehend.* — 10) *stimmen, zutreffen, zukommen, passen, angemessen sein, sich ziemen, — für* (Loc. oder Gen.). उपपन्न *zutreffend, passend, angemessen, entsprechend, in aller Ordnung seiend, ganz natürlich.* — 11) *entstehen.* उपपन्न *geboren.* — 12) *werden —, gereichen zu* (Dat.), so v. a. *stiften.* — 13) उपपन्न *im Besitz seiend von, verbunden —, versehen mit* (Instr. oder im Comp. vorangehend). सर्वतम् *mit Allem ausgerüstet.* — Caus. 1) *Jmd zu Etwas bringen,* mit doppeltem Acc. विश्रामम् *bewirken, dass Jmd Vertrauen fasst.* — 2) *Etwas* (Acc.) *zu Jmd* (Dat. und seltener Loc.) *gelangen lassen, zuführen, darreichen, darbringen, schenken.* — 3) *zu Stande —, zur Erscheinung bringen, ausführen, in's Werk setzen* MBh. 12,137,24. — 4) *zurechtmachen, herrichten, in einen angemessenen Zustand bringen, anpassen.* — 5) *medicinisch behandeln* Karaka 3,7. 8. 6,26. Suçr. 1,56,20. — 6) *Jmd* (Acc.) *mit Etwas* (Instr.) *versehen, — ausrüsten, Etwas* (Acc.) *begleitet sein lassen von* (Instr.), *Etwas* (Instr.) *auf Etwas* (Acc.) *folgen lassen.* — 7) *Jmd machen —, erklären für* (Acc.). — 8) *hinter Etwas kommen, ausfindig machen.* — 9) *darthun, beweisen.* — Mit अध्युप, °पन्न *sinnlich* (von Menschen) Çilâñka 1,304. — Mit अभ्युप 1) *Jmd* (Acc.) *zu Hülfe eilen, helfen.* — 2) *Jmd* (Acc.) *um Hülfe angehen.* °पन्न mit act. Bed. — 3) *Jmd versehen —, bedenken mit* (Instr.). — Mit प्रत्युप, °पन्न = प्रत्युत्पन्न *im Augenblick da seiend, gegenwärtig.* — Mit समुप 1) *zu Stande kommen.* — 2) *theilhaftig werden, Etwas erleben;* mit Acc. — Caus. *fertig machen, zubereiten.* — Mit नि 1) *sich niederlegen, ruhen, rasten.* — 2) *sich niederlegen bei Einer* (Acc.) *zum Beischlaf.* — Caus. 1) *niederlegen.* — 2) *niederschlagen, fällen.* — Mit अनुनि *sich niederlegen neben* (Acc. oder Loc.). — Mit अभिनि dass. Kaush. Up. 2,15. — Mit उपनि dass. — Caus. 1) *sich niederlegen heissen neben* (Dat.). — 2) *hinlegen an.* — Mit *परिणि und *प्रणि. — Mit निस् 1) *heraus —, entfallen.* — 2) *hervorgehen, entstehen.* निष्पन्न *hervorgegangen, entstanden, — aus, stammend von* (Abl., metrisch auch Instr.); in der Gramm. *abgeleitet —, kommend von* (Abl.). — 3) *gerathen, reif werden, zu Stande*

kommen, fertig werden. निष्पन्न *gerathen, reif geworden* (243,24. fgg.), *zu Stande gekommen, vollbracht, vollendet, fertig geworden, zubereitet* (Speise), *fertig.* स्थिरयौवन° so v. a. *in ewiger Jugend verharrend.* — Caus. Act. und ausnahmsweise Med. *hervorbringen, zu Stande —, zu Wege —, zur Reife bringen, bereiten* (Speise), *vollbringen, ausführen, an den Tag legen.* राज्यम् so v. a. *regieren.* — Mit अनुनिस् *hernach* (d. i. *als Folge*) *zu Stande kommen* Comm. zu Njâjam. 4,2,2. — Mit अभिनिस् 1) *gelangen zu* (Acc.). — 2) *eingehen in, werden zu* (Acc.). — 3) *hervortreten, erscheinen.* अभिनिष्पन्न *schon fertig, — daseiend.* — Caus. *hineinbringen in, verhelfen zu;* mit doppeltem Acc. — Mit परिनिस् 1) *sich umgestalten —, werden zu* (Nom.) Kâraṇḍ. 29,20. — 2) °निष्पन्न *a) zur Erscheinung gebracht, da seiend* Çaṃk. zu Bâdar. 2,1,4. — *b)* (buddh.) *vollkommen.* — Caus. *zur Erscheinung bringen, offenbaren* Kâraṇḍ. 39,22 (परिनिष्पादितः zu lesen). — Mit विनिस् Caus. in विनिष्पाद्य. — Mit संनिस् Caus. *zeugen, erzeugen* Âpast. 1,29,9. — Mit परि s. परिपन्न und अपरिपादिन्. — Caus. *in den* Anusvâra *umwandeln.* — परिपाद्या° und परिपाद्य Herm. Par. 9,86 und Comm. zu ṚV. Prât. 2,1 fehlerhaft für परिपाठ्या. — Mit प्र 1) *herabstürzen von* (Abl.). — 2) *sich zu Jmds Füssen* (Acc.) *werfen.* प्रपन्न mit act. Bed. — 3) *antreten an, eintreten in, betreten* (einen Weg), *besuchen, gelangen —, kommen zu, gerathen in, sich aufmachen nach, sich begeben zu* oder *in;* mit Acc., ausnahmsweise Loc. प्रपन्न mit act. Bed. — 4) *Hülfe* oder *Schutz suchend sich einstellen bei, sich flüchten zu* (Acc). प्रपन्न mit act. Bed. — 5) *Jmd* (Acc.) *anfallen.* — 6) *sich in* ein Verhältniss *begeben, in* eine Lage, eine Stimmung, einen Zustand *gerathen;* mit Acc. °निदानपद्म् *die Ursache von Etwas werden.* स्वां मतिम् so v. a. *sich sein Urtheil bilden.* प्रपन्न mit act. Bed. — 7) *gelangen zu, erlangen, theilhaftig werden;* mit Acc. 181,26. मां पतिम् *mich zum Gatten erhalten* 131,14. — 8) eine Lehre, einen Glauben (Acc.) *annehmen.* प्रपन्न mit act. Bed. — 9) *sich machen —, gehen an* (Acc. oder Loc.). किमियं प्रपद्यते *was wird sie thun?* Spr. 4012 (v. l. मयि किं प्र°). — 10) *anbrechen, eintreten.* प्रपन्न *eingetreten.* — 11) *erscheinen.* — 12) *von Statten gehen.* — 13) *werden, sein* Hariv. 11157. प्रवत्स्यत्ति v. l. für प्रपत्स्यते. अन्यथा *anders werden, sich anders gestalten* Chr. 164,2. — 14) *einwilligen, zugeben.* प्रपन्न *anerkannt.* — 15) प्रपन्न *versehen mit* (Instr.). — प्रं पदात् AV. 6,28,1 fehlerhaft für प्रं पनात्. — Caus. Act. Med. *eintreten lassen, einführen in* (Acc. oder Loc.). — Desid. 1) Act. (प्रिपित्सति) *eintreten wollen in* (Acc.). — 2) Med. (प्रिपित्सते) *an Etwas* (Acc.) *zu gehen im Begriff stehen.* — Mit अतिप्र Caus. *Jmd in die andere Welt befördern* (nach Nîlak.) MBh. 4,55,20. — Mit अनुप्र 1) *nach Jmd* (Acc.) *eintreten, — betreten.* — 2) **der Reihe nach eintreten* in *अनुप्रपादम् und *गेहानुप्रपादम्. — 3) *Hülfe suchend sich an Jmd wenden, sich flüchten zu.* Nur अनुप्रपन्न mit act. Bed. — 4) *hineingelangen in* (Acc.). — 5) *folgen, willfahren;* mit Acc. अनुप्रपन्न mit act. Bed. — 6) *werden zu* (Acc.). Nur अनुप्रपन्न mit act. Bed. MBh. 13,159,19. — Mit अभिप्र 1) *hinzutreten, betreten, gelangen zu* oder *in, sich begeben —, hineilen zu* (Acc.). अभिप्रपन्न mit act. Bed. — 2) *Schutz* oder *Hülfe suchen bei Jmd* (Acc.). Nur अभिप्रपन्न mit act. Bed. — 3) *gehen —, sich machen an* (Acc.) Karaka 3,8. — Mit संप्र 1) *zusammen betreten, — eintreten in* (Acc.). — 2) *sich begeben auf* (den Weg, Acc.), *sich hineinbegeben in* (Acc.). — 3) *Hülfe u. s. w. suchend sich begeben zu* (Acc.). संप्रपन्न mit act. Bed. — 4) *zu Stande kommen.* — 5) mit einem Adv. auf सात् *werden zu* Bhaṭṭ. — 6) °संप्रपन्न *erfüllt von.* — Mit अभिसंप्र *gelangen zu, theilhaftig werden;* mit Acc. — Mit प्रति 1) *betreten, hinzutreten, antreten, gelangen nach, sich begeben nach, zu* oder *auf, anlangen —, ankommen bei* (Acc., इक्). अन्तरेण mit vorangehendem Acc. *treten —, gerathen zwischen.* प्रतिपन्न mit act. Bed. — 2) *wieder anlangen bei* (Acc.), *wieder —, heimkehren.* — 3) *seine Zuflucht nehmen zu* (Acc.). स्वप्रतिपन्न *der zu ihm seine Zuflucht genommen hat* MBh. 3,150,48. — 4) *wandeln* (अनेन पथा). — 5) *kommen, eintreten.* प्रतिपन्न *gekommen* (von einem Zeitpunct). — 6) *in* eine Lage *kommen, in* einen Zustand *gerathen;* mit Acc. प्रतिपन्न mit act. Bed. — 7) *erlangen, theilhaftig werden* (Âpast. 2,2,3), *bekommen, empfangen, in sich aufnehmen; in die Hand nehmen.* प्रतिपन्न mit pass. Bed. Kâd. 124,7. 131,6. — 8) *wiedererlangen.* — 9) *Jmd wieder in Gnaden aufnehmen.* — 10) *auf Etwas stossen, antreffen, finden.* — 11) *sich machen an* (mit Acc. Âpast. 1,7,25, v. l. 13,6: mit Dat. 2,11,8. mit Infin. 6,2), *thun, üben, vollbringen, vollführen.* — 12) *Jmd Etwas thun, gegen Jmd Etwas unternehmen, gegen Jmd verfahren, sich gegen Jmd benehmen;* mit Loc., Gen. oder Acc. der Person. प्रतिपत्स्व = प्रतिपद्यस्व. अन्यथा प्रतिपन्नाः *die anders verfahren.* — 13) *machen zu, reddere;* mit doppeltem Acc. — 14) *Statt finden.* — 15) *Jmd* (Acc.) *zu Theil werden* Pâr. Gṛhj. 2,6,21. — 16) *Jmd* (Dat.) *Etwas zukommen lassen.* प्रतिपन्न *gegeben an* (Loc.) Âpast. 2,16,25. — 17) *wieder abgeben.* — 18) *gewahr —, inne werden, hinter Etwas kommen, eine Kenntniss von Etwas erlangen, kennen lernen, erfahren, erkennen, einsehen, begreifen.* अन्यथा *eine falsche Meinung von Jmd* (Acc.) *haben* Spr. 5619. 5651. प्रतिपन्न *a) vertraut mit* (Loc.). — *b) gekannt.* — 19) *annehmen, dafür halten.* तद्भेदेन *Etwas* (Acc.) *nicht für verschieden von diesem halten.* प्रतिपन्न *der Ansicht seiend, überzeugt.* — 20) *eingehen auf, ja* (auch mit beigefügtem तथेति oder तथा) *sagen zu, zusagen, versprechen, sich einverstanden erklären mit, einwilligen, zugeben, anerkennen;* mit Acc. der Sache oder der Person (Bhaṭṭ.). प्रतिपन्न *a) der zugesagt hat.* प्रतिपन्नवत् dass. — *b) was man zugesagt hat, worin man eingewilligt hat, anerkannt.* — c) n. impers. 135,15. — 21) *anfangen zu reden, anheben* (mit Acc.), *mit Etwas* (Instr.) *anheben.* — 22) *antworten* (auch mit beigefügtem उत्तरम् *Antwort*), *Etwas* (Acc.) *beantworten.* — 23) *प्रतिपन्न = विक्रान्त. — Caus. 1) *hinführen —, hinschaffen zu* (Acc.), *stellen* zwischen (अन्तरेण). — 2) *herbeischaffen.* — 3) *Jmd gelangen lassen zu, so v. a. theilhaftig machen;* mit doppeltem Acc. — 4) *Jmd* (Loc., Dat. oder Gen.) *Etwas zukommen lassen, geben, übergeben, schenken* Âpast. 2,15,3. *zur Gattin geben* 11,17. 19. *verausgaben* 14,15. *geben* mit Gen. des Obj. Buâg. P. *beschenken mit* (Instr.) Kâraṇḍ. 44,10. — 5) *einsetzen in* (Loc.). — 6) *bewirken, bereiten, verursachen, hervorrufen.* — 7) *zu wissen thun, darlegen, auseinandersetzen, lehren, klar machen.* — 8) *ansehen —, halten für;* mit doppeltem Acc. v. l. वदसि st. प्रतिपादयसि. — Desid. 1) *zu erlangen wünschen* Çaṃk. zu Bâdar. 3,3,24. — 2) *zu erfahren verlangen.* Partic. प्रतिपित्सित Buâm. 107,16. — Desid. vom Caus. प्रतिपिपादयिषति *darzulegen —, auseinanderzusetzen im Sinne haben.* — Mit अभिप्रति *anheben mit* oder *bei Jmd* (Acc.). — Mit विप्रति 1) *nach verschiedenen Richtungen hin gehen, hierhin und dorthin sich begeben, divagari.* विप्रतिपद्यमानानि — इन्द्रियाणि Kâd. 2,57,21 (69,9). — 2) *hierhin und dorthin sich wenden,* so v. a. *nicht wissen was zu thun ist, mit sich uneins sein.* — 3) *auseinander gehen,* so v. a. *verschiedener Ansicht sein.* — 4) *sich versehen in, eine falsche Auffassung haben von* (Loc.) Karaka 3,7. —

5) *verkehrt erwiedern* Comm. zu Njâjas. 1,1,60. — 6) विप्रतिपन्न *a) mit sich uneins —, nicht im Klaren seiend* Âpast. 2,10,12. — *b) entgegengesetzter Meinung seiend. — c) verkehrt, falsch* (Ansicht). — *d) eine falsche Auffassung habend von, sich irrend in* (Loc.) Karaka 3,7. — *e) untersagt, verboten* Âpast. 2,27,4. — Mit संप्रति 1) *gelangen zu* Baudh. bei Bühler, zu Âpast. Uebers. 1,29,9 (Âpast. hat eine verdorbene Lesart), *hingehen zu* (Acc.). संप्रतिपन्न *herangetreten, herbeigekommen.* — 2) *sich* einer Sache *hingeben, fröhnen;* mit Acc. Spr. 6310 (Conj.). — 3) *empfangen.* — 4) *wiedererhalten.* — 5) *in Bezug auf Jmd* (Loc.) oder *Etwas* (Acc.) *einig sein, — sich verständigen, in Etwas* (Acc.) *einwilligen.* संप्रतिपन्न *anerkannt.* — 6) *halten —, ansehen für;* mit doppeltem Acc. — 7) *vollbringen.* — Caus. *Jmd* (Loc. oder Gen.) *Etwas zukommen lassen, geben.* — Mit वि 1) *hindernd in den Weg kommen.* — 2) *verkehrt gehen, missglücken, missrathen, misslingen.* विपन्न *missglückt, missrathen, misslungen.* — 3) *herunterkommen, in eine schlimme Lage gerathen, Schlimmes erfahren, in's Unglück gerathen.* विपन्न *unfähig geworden, geschwächt, in's Unglück gerathen.* — 4) *zu Nichte werden, dahin —, zu Grunde gehen, umkommen, sterben.* विपन्न *zu Nichte geworden, zu Grunde gegangen, umgekommen.* — 5) schlechte Lesart für प्र Spr. 364. — Caus. *umbringen.* — Mit सम् 1) *Jmd* (Dat. oder Gen.) *zufallen, zu Theil werden.* — 2) *gelingen, gerathen, in Erfüllung gehen, zu Stande kommen.* — 3) *voll werden* (von einer Zahl u. s. w.), *zusammen betragen.* — 4) *zusammenfallen, — treffen, sich vereinigen mit, theilhaftig werden, bekommen;* mit Instr. — 5) *eingehen in* (Loc. oder Acc.). — 6) *gerathen in, gelangen zu, theilhaftig werden, bekommen;* mit Acc. MBh. 5, 147,25. Spr. 4021. — 7) *entstehen, geboren werden.* — 8) *werden a)* mit doppeltem Nomin. — *b)* mit Dat. — *zu, sich umwandeln in* 229,3. so v. a. *bewirken, erzeugen* Pañkat. 94,21. — 9) *mit einem Adv. auf सात् *a) zu Etwas werden.* — *b) in Jmds Gewalt kommen.* — 10) *mit einem Adv. auf त्रा *Jmd zufallen.* — 11) *mit einem Onomatop. auf ग्रा *diesen best. Laut bewirken* Vop. 7,87. fg. — 12) सँपन्न *a) zu Theil geworden. — b) gelungen, gerathen, in Erfüllung gegangen, zu Stande gekommen. — c) gut gerathen,* so v. a. *vollkommen, vollendet, überaus tüchtig, im besten Zustande sich befindend* (von Personen und Sachen); mit Loc. oder am Ende eines Comp. *vollkommen vertraut mit.* संपन्नतम *der vollkommenste unter* (Gen.) Ait. Âr. 220,6. — *d) wohlschmeckend, lecker.* Compar. °तर *überaus wohlschmeckend* 85,28. — *e) versehen —, begabt —, ausgerüstet mit, im Besitz von* (Instr., Adv. auf तस् oder im Comp. vorangehend). Superl. सँपन्नतम *auf das Reichste versehen mit* (Instr.). — *f) geworden.* मित्र° *zu einem Freunde.* — *g) geworden, entstanden,* so v. a. *da seiend, vorhanden* (am Anfange eines adj. Comp.). — *h)* fehlerhaft für संपत्त. — Caus. Act., selten Med. 1) *Jmd* (Dat. oder Gen.) *Etwas verschaffen, zu Theil werden lassen, zuführen.* — 2) *sich Etwas verschaffen.* — 3) *gedeihen —, gerathen lassen* (Korn) MBh. 12,29,53. *fertig machen, zubereiten* (Speise), *zu Stande bringen, hervorbringen, vollführen, ausführen.* शुश्रूषाम् *Jmd* (Gen.) *Gehorsam erweisen* Spr. 6088. — 4) *vollständig machen.* — 5) *umbilden in, machen zu;* mit doppeltem Acc. — 6) *versehen mit* (Instr.). क्रियया so v. a. *Jmd ein Geschäft auftragen.* — 7) *erwägen* MBh. 5,39,42. — 8) *eins werden, sich vereinigen, übereinkommen.* — 9) *erreichen, gelangen zu* (Acc.). — Desid. vom Caus. संपिपादयिषति *vollständig machen wollen;* s. °यिषितव्य. — Intens. संपनीपद्यते *gut passen.* — Mit अभिसम् 1) *zu Etwas werden, einem Andern gleich werden, übergehen in* (Acc.). अभिसँपन्न mit act. Bed. und mit Acc. Auch *übereinstimmend mit* (Instr.). — 2) *gelangen auf* (Loc.). — 3) *gelangen zu, erreichen;* mit Acc. — Caus. *gleich machen, umbilden in* (Acc.). — Mit उपसम् 1) *gelangen zu* (Acc.). — 2) *erlangen, erreichen, theilhaftig werden.* — 3) *ausmachen, betragen, geben* Tândja-Br. 13,10,16. — 4) उपसंपन्न *a) *erlangt. — b) *fertig, zubereitet, gut zubereitet. — c) *hinreichend. — d) versehen mit* (Instr. oder im Comp. vorangehend). — *e) vollkommen vertraut mit* (im Comp. vorangehend). — *f) im selben Hause wohnend* Gaut. 14,22. M. 5,81. — *g) *heimgegangen, gestorben. — h) *geschlachtet, geopfert.* — Caus. 1) *herbeischaffen, verschaffen, zuführen.* — 2) buddh. *in den Stand der Priester aufnehmen, Jmd der Priesterweihe theilhaftig machen.*

2. पँद् m. (stark पाँद्, am Ende eines adj. Comp. f. पद् und पदी) 1) *Fuss.* पदा (Spr. 7677), पद्भ्याम् u. पद्भिस् auch *zu Fuss.* Am Ende eines adj. Comp. auch *sich an Jmds Füsse hängend.* — 2) *Schritt.* — 3) *Viertel.*

3. *पद्, पदति (स्थैर्ये).

पदँ् n. (ausnahmsweise m.; adj. Comp. f. आ) 1) *Tritt, Schritt.* Acc. mit दा *einen Schritt —, Schritte thun.* पदं कर् in übertragener Bed. so v. a. *sich bemühen um* (प्रति), *sich einlassen mit, es zu thun haben mit* (Loc. im Prâkrit). Vishṇu's *mittlerer* (zweiter) *Schritt* bezeichnet den *Luftraum.* पदे पदे *bei jedem Schritt, auf Schritt und Tritt, überall, bei jeder Gelegenheit.* — 2) *Fussstapfe.* विन्नोस्त्रीणि पदानि urspr. wohl *ein best. Gestirn,* wird als *der Zwischenraum zwischen den Brauen* gedeutet. विन्नोः पदम् als Bez. *einer best. Oertlichkeit.* — 3) *Spur* überh. — 4) *die Spur eines Messers,* so v. a. *Schnitt* Bhâvapr. 5,117; vgl. शस्त्र°. — 5) *Zeichen, Merkmal.* — 6) *Standort, Ort, Stelle, Platz, Stätte.* पदम् आ-तन् so v. a. *sich ausbreiten, sich breit machen.* — 7) *Stellung, Amt, Würde, Rang.* — 8) *Fach, Feld, Parcelle eines Landstückes.* — 9) *Gegenstand* (der Geringachtung, des Staunens, Streites u. s. w.). — 10) *Veranlassung, Grund.* — 11) **ein vorgeschützter Grund, Vorwand.* — 12) *Fuss.* पदेन *zu Fuss;* पदं धा *Fuss fassen,* so v. a. *sich einstellen;* *तत्पदव्यां पदं धा *den Fuss auf seinen Pfad setzen,* so v. a. *sich mit ihm messen können* 251,7. पदं नि-धा *den Fuss setzen auf,* auch so v. a. *Eindruck machen auf* (Loc.); पदं नि-धा पदव्याम् mit folgendem Gen. *den Fuss auf Jmds Pfad setzen,* so v. a. *es Jmd gleich thun wollen* Ragh. 3,50. पदं कर् *den Fuss setzen auf* (Loc.); मूर्ध्नि पदं कर् *den Fuss auf Jmds* (Gen.) *Haupt setzen,* so v. a. *besiegen, übertreffen;* हृदये oder चित्ते पदं कर् *sich des Herzens* oder *Geistes ganz bemächtigen;* पदं नि-बन्ध् so v. a. *auf Etwas eingehen, sich befassen mit* (Loc.). — 13) *Fuss* als *best. Längenmaass.* — 14) **Strahl;* soll m. sein. — 15) *Versglied, Versviertel, Stollen.* — 16) *Cäsur.* — 17) *Wort.* In der Grammatik heisst auch ein Wortstamm पद vor gewissen consonantisch anlautenden Suffixen, weil es vor diesen in Bezug auf den Auslaut wie ein *Wort* im Satze behandelt wird. — 18) = पदपाठ. — 19) gemeinschaftlicher Name *des* Parasmaipada *und* Âtmanepada. — 20) *die Periode einer arithmetischen Progression.* — 21) *Quadratwurzel.* — 22) *Quadrant.* — 23) * = त्राण *Schutz.*

पदक 1) *Adj. *mit dem* Padapâṭha *vertraut.* — 2) *m. *a) eine Art Schmuck* (निष्क). — *b)* N. pr. eines Mannes; Pl. *sein Geschlecht.* — 3) n. *a) Schritt. — b) Stellung, Amt. — c) Fuss.* — 4) am Ende eines adj. Comp. in त्रिपदिका und द्विपदिका.

पदकार m. *der Verfasser eines* Padapâṭha.

पदकाल m. = पदपाठ Sâj. zu ṚV. 3,35,1.

पदकृत् m. = पदकार.

पदकृत्य n. Titel eines Commentars.

पदक्रम m. 1) *eine Reihe von Schritten. — 2) Gangart Çiç. 1,52. — 3) eine Reihe von Versvierteln. — 4) eine eigenthümliche Recitations- und Schreibweise des Veda. — 5) Pl. der Pada- und die verschiedenen Krama-Pâṭha.

पदक्रमलक्षण n. Titel eines Werkes.

*पदग Adj. zu Fusse gehend; m. Fussgänger, Fussknecht.

पदगति f. Gang, Art und Weise zu gehen.

पदगोत्र n. das einer bestimmten Wortklasse vorstehende Geschlecht.

पदचतुर्ऋच n. ein best. Metrum.

पदचन्द्रिका f. Titel zweier Commentare.

पदचिह्न n. Fussspur Daçak. 88,12.

पदच्छेद m. Worttrennung Comm. zu Tâṇḍja-Br. 5,1,12. zu Âpast. Çr. 5,20,12.

पदजात n. 1) Wortklasse. — 2) *ein Verein zusammengehöriger Worte, Satz, Periode.

पदज्ञ Adj. ortskundig, die Heimat kennend.

पदज्योतिस् n. Titel eines Werkes.

*पदञ्जल m. N. pr. eines Mannes; Pl. sein Geschlecht.

पदता f. die ursprüngliche Wortform.

पदत्व n. das Wortsein.

*पदत्वरा (?) f. Schuh.

पददेवता f. die einer bestimmten Wortklasse vorstehende Gottheit.

पदद्योतिनी f. Titel eines Commentars (zu Gtr.) Cat. Willmot 60.

*पदन Adj. von 1. पद्.

पदनिधन Adj. am Ende jedes Versviertels das Nidhana habend (Sâman).

पदनी Adj. der Spur nachfolgend.

पदनीय 1) Adj. auf dessen Spur man zu kommen hat, auszumitteln. Nom. abstr. पदनीयत्व n. — 2) n. als Erklärung von पद् Nilak. zu MBh. 12,281,2.

पदनुषङ्ग m. Versviertel-Anhängsel.

पदन्यास m. (adj. Comp. f. आ) 1) das Niedersetzen des Fusses, Tritt, Fussspur Spr. 7840. — 2) das Niederschreiben von Versvierteln, — Versen Spr. 7840. — 3) *Asteracantha longifolia oder Tribulus lanuginosus.

पदपङ्क्ति f. 1) eine Reihe von Fusstritten, Fussspuren 134,10. — 2) ein aus fünf Pada mit je fünf Silben bestehendes Metrum. — 3) ein nach dem Metrum benannter Backstein. — 4) eine Reihe von Worten.

पदपञ्चक n. und °पञ्चिका f. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

पदपद्धति f. eine Reihe von Fusstritten, Fussstapfen, Fussspuren.

पदपांसु m. Pl. der Staub an den Füssen Sâmav. Br. 2,6,8.

पदपाठ m. eine eigenthümliche Recitations- und Schreibweise des Veda, bei der jedes Wort und Nominalthema (dieses jedoch nur vor consonantisch anlautenden Suffixen) in seiner ursprünglichen Form recitirt und geschrieben wird; vgl. पद 17).

पदपूरण 1) Adj. zur Vollmachung des Verses dienend. — 2) n. das Vollmachen eines Verses durch einen Lückenbüsser Mrd. avj. 5.

*पदबन्ध m. Schritt.

*पदभञ्जन n. Wortanalyse.

*पदभञ्जिका f. ein Commentar, der die zusammengesetzten und zusammengeflossenen Wörter in ihre Bestandtheile zerlegt.

पदभ्रंश m. das Verlustiggehen der Stellung, — des Ranges Prasannar. 15,22.

पदमञ्जरी f. Titel verschiedener Commentare Opp. Cat. 1.

पदमाला f. Zauberworte, Zauberspruch.

*पदय्, पदयते (गतौ).

पदयोजना f. Titel eines Commentars Opp. Cat. 1. °योजनिका f. desgl.

पदयोपन 1) Adj. (f. ई) die Fussspur verwischend. — 2) n. das Verwischen des Weges.

पदरचना f. Zusammenfügung von Worten, eine literärische Composition.

पदवाक्यरत्नाकर m. Titel verschiedener Werke.

पदवाद्य n. eine Art Trommel S. S. S. 192.

पदवाय m. Anführer, Wegweiser, Vortreter.

*पदवि f. = पदवी Weg, Pfad.

पदविग्रह und पदविच्छेद m. Worttrennung.

पदविद् Adj. vertraut mit Etwas (Gen.).

पदविराम m. die Pause nach einem Versviertel TS. Prât.

पदवी 1) m. (Nom. °स्) Anführer, Wegweiser, Vortreter. — 2) f. (Nom. पदवी) a) Wegspur, Spur (Kâd. 30,12); Weg, Pfad, Weg zu (im Comp. vorangehend). पदं पदव्यां निधा den Fuss auf den Pfad von Jmd (Gen.) setzen; so v. a. es ihm nachthun wollen; *तत्पदव्यां पदं धा so v. a. sich damit oder mit ihm messen können 251,7; °पदवीम् अभि-इ den Weg von — betreten, so v. a. gleichkommen, ähnlich sein; °पदवीं प्र-आप् auf den Weg von — gelangen und पदवीं समा-रुह् den Weg von — betreten, so v. a. sich einer Sache hingeben; यौवनपदवीमारूढः so v. a. in's Jünglingsalter getreten; °पदवीं या den Weg des — betreten, so v. a. zum Gegenstand von Etwas (z. B. des Gelächters) werden. — b) Bereich (der Augen, Ohren, der Erinnerung). — c) Stellung, Amt Prasannar. 123,2.

पदवीयम् RV. 10,71,3 = पदव्यम्, Acc. von पदवी Wegspur.

पदवृत्ति f. 1) der Hiatus zwischen zwei Wörtern im Satze. — 2) Titel eines Commentars (zu Kâvjapr.) Cat. Willmot 102.

*पदव्याख्यान n. Worterklärung.

पदशस् Adv. 1) Schritt vor Schritt, nach und nach, allmählich. — 2) Wort für Wort.

पदशास्त्र n. die Lehre von den getrennt geschriebenen Wörtern.

पदश्रेणि f. eine Reihe von Fusstritten, Fussspuren.

*पदष्ठीव n. Sg. die Füsse und die Knie.

पदसंहिता f. = पदपाठ TS. Prât.

*पदसंघाट und °संघात m. das Zusammenrücken der (in der Saṁhitâ durch refrainartige Wörter) getrennten Wörter.

पदसधातु n. eine best. Singweise.

पदसंदर्भ m. Titel eines grammatischen Werkes.

पदसंधि m. die euphonische Verbindung der Wörter.

पदसमय m. = पदकाल = पदपाठ TS. Prât. Comm.

पदसमूह m. 1) eine Reihe von Versgliedern oder Wörtern. — 2) = पदपाठ.

पदस्तोभ m. 1) Name verschiedener Sâman Ârsh. Br. — 2) Titel eines Werkes.

पदस्थ Adj. 1) auf den Füssen stehend, so v. a. zu Fusse gehend. — 2) in Amt und Würden stehend.

पदस्थान n. Fussspur.

पदस्थित Adj. = पदस्थ 2).

पदाङ्क m. Fussspur.

पदाङ्कदूत m. Titel eines Gedichts.

*पदाङ्गी f. Cissus pedata Râǵan. 5,111.

पदाङ्गुष्ठ m. die grosse Zehe. पादाङ्गुष्ठ v. l.

*पदाजि m. Fussgänger, Fussknecht.

पदात m. fehlerhaft für पदाति und पादात.

पदाति 1) Adj. zu Fusse gehend, — seiend. — 2) m. a) Fussgänger, Fussknecht. — b) Bauer im Schachspiel Paṇḍ. — c) N. pr. eines Sohnes des Ǵanameǵaja.

पदातिक m. Fussknecht. Am Ende eines adj. Comp. f. आ.

पदातिन् Adj. 1) mit Fussknechten versehen, aus F. bestehend. — 2) zu Fusse gehend, — seiend; m. Fussknecht.

पदातिलव m. so v. a. unterthänigster Diener

Bâlar. 112,12. 236,3. 240,17. Vgl. भृत्यपरमाणु u. परमाणु 1) *a*).

पदातीय m. *Fussknecht.* v. l. पत्तयश्च st. पदातीयः.

पदात्यध्यक्ष m. *ein Oberbefehlshaber über das Fussvolk.*

पदादि m. 1) *der Anfang eines Versgliedes.* — 2) *der Anfang eines Wortes, Anlaut.*

*पदाध्यविद् m. *ein schlechter Schüler.*

पदाध्ययन m. *das Studium des* Veda *nach dem* Padapâṭha.

पदाध्यायिन् Adj. *den* Veda *nach dem* Padapâṭha *studirend.*

पदानुग Adj. 1) *Jmd* (Gen.) *auf dem Fusse folgend;* m. *Begleiter.* — 2) *entsprechend, angenehm für* (im Comp. vorangehend).

*पदानुराग m. 1) *Diener.* — 2) *Armee.*

पदानुशासन n. *die Lehre von den Wörtern.*

पदानुषङ्ग m. Pada-*Anhängsel.*

पदानुस्वार n. Bez. *bestimmter* Sâman.

1. पदान्त m. 1) *der Schluss eines Versgliedes.* — 2) *das Ende eines Wortes, Auslaut.*

2. पदान्त Adj. *auf das Wort* पद् *auslautend.*

पदान्तर n. 1) *ein Zwischenraum von einem Schritte.* °रे स्थित्वा *nach einem Schritt wieder stehen bleibend.* — 2) *ein anderes Wort* 280,3.

पदान्तशुद्धाशुद्धीय n. Name eines Sâman.

पदान्तीय und पदान्त्य Adj. *im Auslaut stehend, auslautend.*

पदान्वेषिन् Adj. *eine Fussspur verfolgend* Daçak. 20,2.

पदाभिकृत्व m. *die Ausgiessung des Opfers auf die Fussstapfe* Vaitân. 13,6.

पदाम्नायसिद्धि f. Titel eines Commentars.

*पदायत 1) Adj. *so lang wie der Fuss.* — 2) f. आ *Stiefel.*

*पदार m. 1) *Staub der Füsse.* — 2) *Boot.*

पदार्थ m. 1) *die einem Worte entsprechende Sache, Ding, Gegenstand.* — 2) *Gegenstand der Betrachtung, Vorwurf.* — 3) in der Philosophie *Hauptbegriff, Kategorie.* — 4) *Wortbedeutung.* P. 1,4,90 wird das Wort unnöthiger Weise durch *Bedeutung eines nicht beigefügten Wortes* erklärt. *Ding, Gegenstand* genügt.

पदार्थक am Ende eines adj. Comp. *Wortbedeutung* Pat. zu P. 8,2,84.

पदार्थकौमुदी f., पदार्थखण्डन n., °टिप्पण, °टीका f., °व्याख्या f., °शिरोमणि m. (Opp. Cat. 1), पदार्थचन्द्रिका f., °विलास m., पदार्थतत्त्व n., °टीका f. (Opp. Cat. 1), °निरूपण n. (ebend.), °निर्णय m., °विवेचन n., °विवेचनप्रकाश m., पदार्थदीपिका f., पदार्थदीपिनी f., पदार्थधर्मसंग्रह m., पदार्थनिरूपण n., पदार्थपारिजात m., पदार्थप्रकाश m., पदार्थबोध m., पदार्थमणिमाला f., °प्रकाश m., पदार्थमाला f., °दीपिका f., °प्रकाश m., पदार्थरत्नमञ्जूषा f. (Bühler, Rep. No. 393), °रत्नमाला f., पदार्थविवेक m., पदार्थसंग्रह m. (Opp. Cat. 1) und पदार्थादर्श m. Titel von Werken.

पदार्थानुसमय m. *die Verrichtung einer rituellen Handlung an allen Gegenständen in ihrer Reihenfolge, ehe man zur Verrichtung einer zweiten Handlung an alle Gegenstände in derselben Reihenfolge übergeht,* Comm. zu Âçv. Grhj. 1,24, 7. zu Kâtj. Çr. 1,5,9. 11. zu Nyâyam. 5,2,1. fgg. Vgl. काण्डानुसमय.

पदार्थोद्देश m. Titel eines Werkes.

*पदालिक = धुन्धुमार. v. l. पादालिक.

पदावग्राहम् Absol. *mit einer Pause nach jedem Versviertel* Ait. Br. 6,33,14. 35,22. Vaitân.

पदावली f. 1) *eine Reihe von Versgliedern oder Worten.* — 2) Titel einer Grammatik.

पदावृत्ति f. *Wiederholung eines Wortes.* In der Rhetorik *Wiederkehr desselben Wortes, aber in anderer Bedeutung.*

पदास n. वसिष्ठस्य पदासे Name zweier Sâman Ârsh. Br.

*पदासन n. *Fussbank.*

पँदि m. vielleicht *ein best. Thier.* Nach Manib. *Vogel,* nach Nir. = गत्नु.

पदिक 1) Adj. (*f. ई) *a*) **zu Fusse gehend;* m. *Fussgänger, Fussknecht.* — *b*) *nur ein Fach einnehmend* Hemâdri 1,682,18. — *c*) *einen Fuss lang.* — 2) *n. *Fussspitze.*

पदिबद्ध Adj. (f. आ) *am Fusse gefesselt.*

पदी Adv. mit करु *zur Quadratwurzel erheben* Comm. zu Ârjabh. 2,28. °कृतव n. ebend.

पडुक oder पडुम m. Pl. N. pr. eines Volkes VP.^{2} 4,221.

*पदेक (!) m. *Habicht.*

पदैकदेश m. *Worttheil* TS. Prât. Comm.

पदोच्चय m. in der Dramatik *eine Fülle von Worten mit entsprechendem Sinne.*

*पदोपकृत Adj. P. 6,3,53.

*पद्द Adj. *zu Fusse gehend;* m. *Fussgänger, Fussknecht.*

पद्दाघ m. *das Geräusch der Fusstritte.* Nur Pl.

पद्दडी f. *eine Art Composition* S. S. S. 167.

पद्धति und *°ती f. 1) *Wegspur, Spur* (Kâd. 30, 9); *Weg, Pfad* (eig. und übertr.). — 2) *Linie, Reihe.* — 3) *Wegweiser, Leitfaden, Texterklärung* als Bez. einer best. Klasse von Werken. — 4) *Beiname* oder vielleicht genauer *das charakteristische, die Kaste, Beschäftigung u. s. w. andeutende Wort in einem zusammengesetzten Personennamen.*

पद्धतिचिन्तामणि m., पद्धतिभूषण n. und पद्धतिरत्न n. Titel von Werken.

*पद्मिम m. *Kälte an den Füssen.*

पद्म 1) m. n. *a*) *die am Abend sich schliessende Blüthe von Nelumbium speciosum.* (*m. n.) Am Ende eines adj. Comp. f. आ. — *b*) (*n.) *die Form —, die Figur einer Wasserrose.* Die Tântrika theilen den menschlichen Oberkörper in 6 Padma oder Ćakra. — *c*) (*m. n.) *ein Mal —, Fleck von best. Gestalt.* — *d*) (*m. n.) *ein best. Theil einer Säule.* — *e*) (*n.) *eine best. Tempelform.* — *f*) (*m. n.) *ein in der Gestalt einer Wasserrose aufgestelltes Heer.* — *g*) (*m.) *eine best. Stellung des Körpers beim Sitzen* (bei religiösen Vertiefungen). v. l. पद्मक. — *h*) (*n.) *quidam coeundi modus.* — *i*) (*n.) *einer der 9 Schätze* Kubera's. Auch personificirt. — *k*) (*n.) *einer der 8 Schätze, die zur Zauberkunst* Padmini *in Beziehung stehen.* — *l*) (*m.) *eine best. hohe Zahl (1000 Billionen).* Auch wohl *1000 Millionen* wie अब्ज. — *m*) (*n.) *eine best. Constellation.* — *n*) (*m. n.) *eine best. kalte Hölle* (buddh.). — *o*) (*m. n.) *ein best. wohlriechender Stoff.* v. l. पद्मक. — *p*) **die Wurzel von Nelumbium speciosum.* — *q*) *eine Art Bdellion* Buâvapr. 1,186. — *r*) **Blei.* n. Râgân. 13,25. — 2) m. *a*) **eine best. Pflanze.* — *b*) *eine Schlangenart.* — *c*) **Elephant.* — *d*) Bein. Râma's, Sohnes des Daçaratha. — *e*) N. pr. α) zweier Schlangendämone. — β) eines Wesens im Gefolge Skanda's. — γ) *eines der 9 weissen Bala bei den Ǵaina. — δ) *des 9ten Ćakravartin in Bhârata bei den Ǵaina. — ε) verschiedener Männer. — ζ) eines mythischen Elephanten. — η) eines Affen. — 3) eines Berges. — 3) f. आ *a*) Bein. der Göttinnen Çrî und *Manasâ. — *b*) *eine best. Pflanze.* Nach den Lexicographen *Clerodendrum Siphonanthus* und *Hibiscus mutabilis.* — *c*) **Gewürznelken.* — *d*) **die Blüthe von Carthamus tinctorius.* — *e*) N. pr. α) *eines weiblichen Schlangendämons. — β) einer Tochter des Fürsten Bṛhadratha. — γ) *der Mutter des Arhant Munisuvrata. — 4) Adj. *lotusfarbig.*

पद्मक 1) m. n. *a*) **rothe Flecken auf der Haut eines Elephanten.* — *b*) *das Holz von Cerasus Puddum* MBh. 1,127,23. Nach Râgân. 12,148 n., nach

Nilak. m. — 2, m. *a) ein in der Form einer Wasserrose aufgestelltes Heer. — b) eine best. Constellation* Hemâdri 1,78,21. — c) N. pr. verschiedener Manner. — 3) n. *a) *Costus speciosus* oder *arabicus* Râǵan. 12,123. — *b) eine best. Stellung beim Sitzen* (bei religiösen Vertiefungen) 283,33.

*पद्मकन्दाद् m. *ein best. Vogel* Gal.

1. पद्मकर m. *eine lotusähnliche Hand.*

2. पद्मकर 1) Adj. (f. आ) *eine Lotusblüthe in der Hand haltend.* — 2) *m. *die Sonne.* — 3) f. आ Bein. der Göttin Çrî.

*पद्मकर्कटी f. *Lotussamen* Râǵan. 10,191.

पद्मकर्णिक 1) (metrisch) m. oder n. = °का f. *ein in der Form der Samenkapsel einer Lotusbluthe aufgestelltes Heer* MBu. 7,25,27. — 2) f. आ N. pr. einer Surâṅganâ Ind. St. 15,232.

पद्मकल्याणाखण्ड n. Titel eines *Abschnittes* in einem Purâṇa Opp. Cat. 1.

पद्मकाष्ठ n. *das Holz von Cerasus Puddum* Râǵan. 12,148. Mat. med. 312.

*पद्मकिन् m. *Betula Bhojpatra.*

पद्मकीट m. *ein best. giftiges Insect.*

पद्मकुण्ड n. *eine best. mystische Figur.*

पद्मकूट N. pr. 1) m. eines Fürsten der Vidjâdhara. — 2) n. des Palastes der Subhîmâ.

पद्मकेतन m. N. pr. eines Sohnes des Garuḍa.

पद्मकेतु m. *ein best. Komet.*

पद्मकेसर n. *die Staubfäden der Wasserrose* Râǵan. 10,196.

पद्मकोश m. 1) *der Blumenkelch des Taglotuses.* — 2) *eine best. Stellung der Finger, die an einen Blumenkelch des Taglotuses erinnert.* — 3) Titel eines Vedânta-Werkes.

पद्मकोशाय्, °यते *dem Blumenkelch einer Wasserrose gleichen* Bâlar. 170,10.

पद्मक्षेत्र n. N. pr. eines *heiligen Gebietes* in Orissa.

पद्मखण्ड n. 1) *eine Gruppe von Taglotusen.* — 2) Titel eines *Kapitels* im Brahmâṇḍapurâṇa.

पद्मखण्डनगर n. N. pr. einer *Stadt* Ind. St. 15, 359.

*पद्मगन्ध Adj. (f. आ) *den Geruch eines Taglotuses habend.*

पद्मगन्धि 1) Adj. dass. — 2) n. *Cerasus Puddum* Bhâvapr. 1,185.

पद्मगर्भ 1) m. *a)* Bein. α) Brahman's. — β) Vishṇu's. — γ) Çiva's. — *b) *die Sonne.* — *c)* N. pr. α) eines Buddha Lalit. 201,11. — β) verschiedener Männer. — 2) n. N. pr. eines Sees 160,21.

पद्मगुप्त m. N. pr. eines Dichters.

पद्मगृहा f. Bein. der Lakshmî.

पद्मचरण m. N. pr. eines Schülers des Çaṁkarâkârja.

पद्मचारिणी f. 1) *Hibiscus mutabilis* Mat. med. 312. Râǵan. 5,79. Bhâvapr. 6,183. — 2) *eine best. Personification* Mân. Gṛhj. 2,13.

पद्मज m. Bein. Brahman's.

पद्मजालि f. = पद्मबन्ध Harb. Anth. 291.

*पद्मतन्तु m. *der Flaum am Blumenstiel des Lotus* Râǵan. 10,193.

पद्मता f. Nom. abstr. zu पद्म 1) *a)* 251,19.

पद्मदर्शन m. 1) **das Harz der Pinus longifolia.* — 2) N. pr. eines Mannes.

पद्मधर Adj. *eine Wasserrose in der Hand haltend* (Vishṇu) Visṇus. 98,75.

पद्मधाराधर Adj. *eine Reihe —, einen Kranz von Wasserrosen tragend* (Vishṇu) Visṇus. 98,76.

पद्मनन्दिन् m. N. pr. eines Autors.

पद्मनन्दिपञ्चविंशतिका f. Titel eines Werkes Bühler, Rep. No. 630.

पद्मनाभ m. 1) Bein. Vishṇu's. — 2) *der 11te Monat* (vom Mârgaçîrsha gerechnet). — 3) *ein best. über Waffen gesprochener Zauberspruch.* — 4) N. pr. α) eines Schlangendämons. — β) eines Sohnes des Dhṛtarâshṭra. — γ) *des 1ten Arhant's der zukünftigen Utsarpiṇî. — δ) verschiedener Männer. Auch °तीर्थ, °भट्ट und °मिश्र.

पद्मनाभदत्त m. N. pr. eines Grammatikers und Lexicographen.

पद्मनाभद्वादशी f. *der 12te Tag in der lichten Hälfte des* Âçvajuǵa.

पद्मनाभपुरी m. N. pr. eines Gelehrten.

पद्मनाभबीज n. *die Algebra des* Padmanâbha.

*पद्मनाभि m. Bein. Vishṇu's.

*पद्मनाल n. *die röhrige Wurzel des Lotus* Râǵan. 10,193.

पद्मनिधि m. *einer der 9 Schätze* Kubera's. Personificirt Paṅkat. 235,10. 11.

*पद्मनेत्र m. *ein best. Vogel* Gal.

1. पद्मपत्त्र n. *das Blüthenblatt eines Taglotuses.*

2. पद्मपत्त्र n. *Costus speciosus* oder *arabicus* Râǵan. 6,154. Bhâvapr. 1,175.

पद्मपद m. N. pr. eines Schülers des Çaṁkarâkârja.

*पद्मपर्ण n. *Costus speciosus* oder *arabicus.*

पद्मपाणि m. 1) Bein. *a)* Brahman's. — *b)* Vishṇu's. — *c)* Avalokiteçvara's. — 2) **die Sonne.* — 3) *N. pr. eines Buddha.

पद्मपाद m. N. pr. eines Schülers des Çaṁkarâkârja.

पद्मपादाचार्य m. N. pr. eines *Lehrers.*

पद्मपुर m. N. pr. einer *Stadt.*

पद्मपुराण n. Titel verschiedener Purâṇa Bühler, Rep. No. 631. fg.

*पद्मपुष्प m. 1) *Pterospermum acerifolium.* — 2) *ein best. Vogel.*

पद्मप्रभ N. pr. 1) m. *a)* eines zukünftigen Buddha. — *b)* eines Devaputra Lalit. 346,12. — *c)* *des 6ten Arhant's der gegenwärtigen Avasarpiṇî. — 2) f. आ einer Tochter Mahâdaṁshṭra's.

*पद्मप्रिया f. Bein. der Göttin Manasâ.

पद्मबन्ध m. *eine künstliche Schreibweise von Versen, bei der man die einzelnen Silben auf die 8 Blüthenblätter einer eine Wasserrose darstellenden Figur vertheilt und diejenige Silbe, die vor jedem Silbencomplex zu wiederholen ist, in die Samenkapsel stellt.* Kâvjapr. S. 252.

*पद्मबन्धु m. 1) *die Sonne.* — 2) *Biene.*

पद्मबन्धुकुल n. N. pr. eines *Geschlechts.*

*पद्मबीज n. *der Same des Taglotuses* Râǵan. 10,191.

*पद्मबीजाभ n. *der Same von Euryala ferox.*

पद्मभव m. Bein. Brahman's.

पद्मभास m. Bein. Vishṇu's. v. l. पद्मनाभ.

पद्मभू m. Bein. Brahman's Dhûrtan. 65.

पद्ममय Adj. (f. ई) *aus Taglotusen gebildet, — bestehend.*

पद्ममालिन् 1) Adj. *mit einem Kranze von Taglotusen geschmückt.* — 2) m. N. pr. eines Rakshas. — 3) f. °नी Bein. der Göttin Çrî.

पद्ममिश्र m. N. pr. eines Geschichtsschreibers.

*पद्ममुखी f. *Alhagi Maurorum.*

*पद्ममूल n. *Lotuswurzel* Râǵan. 10,194.

पद्मयोनि m. 1) Bein. Brahman's Gṛhjâs. 1,1. 19. — 2) N. pr. *a)* eines Buddha Lalit. 201,9. — *b)* verschiedener Männer.

पद्मयोनिन् (metrisch) m. = पद्मयोनि 1).

पद्मरति f. N. pr. zweier Fürstinnen.

*पद्मरत्न m. N. pr. des 23sten buddh. Patriarchen Eitel, Ch. B.

पद्मराज m. N. pr. verschiedener Fürsten Hem. Par. 1,420.

पद्मराग 1) m. *Rubin* Râǵan. 13,149. — 2) f. ई *eine der 7 Zungen* Agni's.

पद्मरागक m. *Rubin* Hemâdri 1,273,6.

पद्मरागमय Adj. (f. ई) *aus Rubinen gebildet, — bestehend* Kâraṇḍ. 85,23.

पद्मराज m. N. pr. verschiedener Männer.

पद्मरूप Adj. (f. आ) *lotusfarbig* (Çrî) MBh. 3, 229,3.

*पद्मरेखा f. *eine best. Linie im Innern der Hand, die auf Erlangung grosser Reichthümer hinweist.*

*पद्मलाञ्छन 1) m. *a) Fürst, König.* — *b)* Bein. *α)* Brahman's. — *β)* Kubera's. — *c) die Sonne.* — 2) f. आ Bein. *a)* der Çrî. — *b)* der Sarasvatî. — *c)* der Târâ.

पद्मलेखा f. N. pr. eines Frauenzimmers.

पद्मवनबान्धव m. *die Sonne.* °वंश m. = सूर्यवंश Prasannar. 56,13.

पद्मवत् 1) Adj. *mit Taglotusen versehen.* — 2) f. °वती N. pr. *a)* einer Gattin Açoka's. — *b)* einer Stadt.

पद्मवर्चस् Adj. *lotusfarbig* 47,32. 65,7. R. Gorr. 2,60,16.

पद्मवर्ण 1) Adj. *lotusfarbig.* — 2) m. N. pr. eines Sohnes des Jadu.

*पद्मवर्णक n. *Costus speciosus* oder *arabicus.*

*पद्मवासा f. Bein. der Göttin Çrî.

पद्मवाहिनी f. Titel eines Werkes.

*पद्मवृत्त m. *Cerasus Puddum* Râǵan. 12,148.

पद्मवृषभविक्रामिन् m. N. pr. eines zukünftigen Buddha.

पद्मवेष m. N. pr. eines Fürsten der Vidjâdhara.

*पद्मव्यूह m. *ein best.* Samâdhi.

पद्मशस् Adv. *zu tausend Billionen.*

*पद्मशायिनी f. *ein best. Vogel* Gal.

पद्मशेखर m. N. pr. eines Fürsten der Gandharva.

पद्मश्री 1) Adj. *von der Pracht der Wasserrose als Beiw. Avalokiteçvara's* Kâraṇḍ. 11,3. — 2) m. N. pr. eines Bodhisattva. — 3) f. N. pr. verschiedener Frauen Hem. Par. 2,80.

पद्मश्रीगर्भ m. N. pr. eines Bodhisattva.

पद्मषण्ड n. *eine Gruppe von Taglotusen.*

पद्मसंहिता f. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

पद्मसद्मन् m. Bein. Brahman's Bâlar. 219,5.

पद्मसमासन m. desgl.

पद्मसंभव m. 1) desgl. — 2) N. pr. eines buddh. Gelehrten.

पद्मसरस् m. 1) *Lotusteich* Ind. St. 14,380. — 2) N. pr. verschiedener *Seen.*

पद्मसुन्दर m. N. pr. eines Autors.

पद्मसूत्र n. *eine Guirlande von Wasserrosen.*

पद्मसेन N. pr. 1) m. verschiedener Männer. — 2) f. आ eines Frauenzimmers Hem. Par. 2,80.

पद्मसौगन्धिक und °वत् Adj. *mit Blüthen von Nelumbium speciosum und der weissen Wasserlilie besetzt* (Teich).

*पद्मह्रुषा f. Bein. 1) der Gaṅgâ. — 2) der Çrî — 3) der Durgâ.

पद्मस्वामिन् m. N. pr. eines Heiligthums.

पद्महस्तक m. *ein best. Längenmaass* Agni-P. 39,21.

*पद्महास m. Bein. Vishṇu's.

पद्महेममणि m. N. pr. eines Lehrers.

पद्माकर m. (adj. Comp. f. आ) *eine Gruppe von Taglotusen* Spr. 3909. *ein Teich mit solchen Lotusen* Ind. St. 14,366.

पद्माकरभट्ट m. N. pr. eines Gelehrten.

पद्माक्त 1) Adj. (f. ई) *lotusäugig.* — 2) m. *a)* Bein. Vishṇu's. — *b)* N. pr. eines Mannes. — 3) f. ई N. pr. einer Surâṅganâ Ind. St. 15,232. — 4) *n. *der Same der Wasserrose* Râǵan. 10,191.

पद्माङ्कमुद्रा f. *eine best.* Mudrâ Kâraṇḍ. 74,8.

पद्माङ्घ्रि m. N. pr. = पद्मपाद्.

पद्माट m. *Cassia Tora* Bhâvapr. 1,178.

पद्मादिव n. Nom. abstr. von पद्मादि *die Blüthe von Nelumbium speciosum u. s. w.* 253,5.

पद्माधीश m. Bein. Vishṇu's Duûrtan. 62.

पद्मालंकारा f. N. pr. einer Gandharva-Jungfrau Kâraṇḍ. 5,2.

पद्मालय 1) Adj. (f. आ) *dessen Wohnsitz eine Wasserrose ist.* — 2) m. Bein. Brahman's. — 3) f. आ Bein. der Çrî. — 4) n. N. pr. einer Stadt Ind. St. 15,382.

पद्मावत m. N. pr. eines von Padmavarṇa gegründeten Reiches.

पद्मावती f. 1) **Hibiscus mutabilis* Râǵan. 5,80. — 2) *ein best. Prâkrit-Metrum.* — 3) Bein. *a)* der Lakshmî. — *b)* *der Göttin Manasâ. — 4) N. pr. *a)* einer der Mütter im Gefolge Skanda's. — *b)* einer Surâṅganâ Ind. St. 15. — *c)* *einer Gaina-Gottheit. — *d)* verschiedener Frauen Hem. Par. 2,75. — *e)* einer Stadt. — *f)* der Stadt Uǵǵajinî im Kṛtajuga. — *g)* *eines Flusses. — 5) Titel des 17ten Lambaka im Kathâs.

पद्मावतीकल्प m. Titel eines Werkes.

*पद्मावतीप्रिय m. Bein. Ǵaratkâru's.

पद्मावभास m. *ein best. Stein der Weisen* Kâraṇḍ. 85,14.

पद्मावलि f. Titel eines Werkes.

1. पद्मासन n. 1) *eine Wasserrose als Sitz.* — 2) *eine best. Art zu sitzen bei den Asketen.* — 3) *quidam coeundi modus.*

2. पद्मासन 1) Adj. (f. आ) *a) auf* oder *in einer Wasserrose sitzend.* — *b) auf die* Padmâsana (1. पद्मासन 2) *genannte Art sitzend.* Nom. abstr. °ता f. — 2) m. *a)* Bein. Brahman's. — *b)* **die Sonne.* — 3) *f. आ Bein. der Göttin Manasâ.

पद्माह्वय m. *Cerasus Puddum* Bhâvapr. 1,185.

*पद्माह्वा f. *Hibiscus mutabilis* Râǵan. 5,78.

पद्मिन् 1) Adj. *gefleckt* (von Elephanten). — 2) *m. *Elephant* Râǵan. 19,15. — 3) f. °नी *a) Nelumbium speciosum (die ganze Pflanze), eine Menge von Wasserrosen, Lotusteich.* — *b)* **Elephantenkuh* Râǵan. 19,19. — *c) eine best. Zauberkunst.* — *d) ein Frauenzimmer mit bestimmten Eigenschaften.* — *e)* N. pr. *α)* einer Surâṅganâ Ind. St. 15. — *β)* eines Frauenzimmers.

पद्मिनीक am Ende eines adj. Comp. von पद्मिन् 3) *a).*

पद्मिनीकण्टक m. *eine best. Ausschlagskrankheit.*

*पद्मिनीकान्त m. *die Sonne.*

पद्मिनीखण्ड n. 1) *eine Gruppe von Wasserrosen.* — 2) N. pr. einer Stadt Ind. St. 15,359.

पद्मिनीपत्त्र n. *ein Blatt von Nelumbium speciosum.*

*पद्मिनीवल्लभ und *पद्मिनीश m. *die Sonne.*

पद्मिनीषण्ड und °पुर n. N. pr. einer Stadt Ind. 15,359.

पद्मिष्ठा f. N. pr. eines Frauenzimmers.

पद्मेशय m. Bein. Vishṇu's.

पद्मोत्तम m. 1) *ein best.* Samâdhi Kâraṇḍ. 51, 21. — 2) *eine best. Welt* Kâraṇḍ. 70,4. — 3) N. pr. eines in Padmottama lebenden (Kâraṇḍ. 70, 5. fgg. 75,21) und eines zukünftigen Buddha.

पद्मोत्तर m. 1) *Carthamus tinctorius.* — 2) N. pr. *a)* eines Buddha. — *b)* *des Vaters von Padma.

*पद्मोत्तरात्मज m. Patron. des Ćakravartin Padma.

पद्मोत्तरिकाशाक n. *eine best. Gemüsepflanze* Ćaraka 1,26.

पद्मोत्पलकुमुदवत् Adj. *mit den* Padma, Utpala *und* Kumuda *genannten Lotusblüthen versehen* Bhâg. P. 4,9,64.

पद्मोद्भव 1) Adj. *aus einer Wasserrose hervorgegangen.* — 2) m. *a)* Bein. Brahman's. — *b)* N. pr. eines Mannes. — 3) *f. आ Bein. der Göttin Manasâ.

पद्मोपनिषद् f. Titel einer Upanishad.

पैप्प 1) Adj. (f. आ) *a) auf den Fuss bezüglich, zum Fusse gehörig.* — *b) *den Füssen Schmerz verursachend.* — *c) *Fusstritte zeigend, mit Fussspuren versehen.* — *d) einen Fuss lang und breit* Comm. zu Kâtj. Çr. 17,5,3. 10,1. 3. — *e) aus Versgliedern gebildet.* — *f) final.* — 2) m. *a)* *ein Çû-

dra. — *b) Worttheil.* — 3) f. पद्या, पद्रिआ *a) Pl. Fusstritte, Hufschläge.* — *b) *Weg, Pfad.* — *c) ein Fuss als Längenmaass.* — 4) n. *a) Vers.* — *b)* Titel verschiedener Hymnen.

पद्यपञ्चाशिका f. Titel eines Werkes.

पद्यमय Adj. *aus Versen gebildet, — bestehend.*

पद्यमाला f., पद्यरचना f., पद्यवेणी f. und पद्यसंग्रह m. Titel von Werken.

पद्यात्मिका Adj. f. उपनिषद् Titel einer Upanishad.

पद्यामृतनरंगिणी f., पद्यामृतसरोवर n. (Cat. Gujar 2,92) und पद्यामृतसोपान n. (Bühler, Rep. No. 156) Titel von Werken.

पद्यालय m. desgl. Bühler, Rep. No. 744.

पद्यावलि f. desgl. ebend. No. 147.

पद्र m. 1) *Dorf.* Statt पद्रवड, पद्रशण्ड und पद्रसड Hem. Par. 3,112 ist vielleicht पद्रबरु *Dorfjunge* oder पद्रबण्ड *Dorfkrüppel* zu lesen. — 2) **Dorfweg.* — 3) **die Erde.* — 4) *= संवेश. — 5) *N. pr. einer Gegend.

पद्रथ m. *Fussknecht.*

पद्व in einer Formel Âpast. Çr. 16,31 (समुद्रे—मध्ये—पद्वे—अन्ते u. s. w.). Nach den Lexicographen m. 1) *die Erde.* — 2) *Weg.* — 3) *Wagen.* — Zu belegen निसर्गपद्व Adj. (f. ई) *von Natur geneigt zu, — sich hingezogen fühlend zu* (Loc.).

*पद्वन् m. *Weg.*

पद्वत् 1) Adj. *mit Füssen versehen, laufend.* — 2) n. *laufendes Gethier.*

पन्, पनते 1) *bewundernswerth sein.* — 2) *bewundern.* — Caus. पनयति, °ते 1) *mit Staunen wahrnehmen, bewundern, loben, anerkennen.* पनित *bewundert, gepriesen.* — 2) Med. *sich freuen über, sich Glück wünschen zu;* mit Acc. oder Gen. — Intens., Partic. पनिप्रत् *sich wunderbar beweisend.* — Mit आ *bewundern, loben.* — Mit वि Pass. *sich rühmen.*

पनक m. *eine Art Arum* Çiv. 1,379. Kalpas. 123.

पनगाय्य, पनयिग्न्य Adj. *bewundernswerth, staunenswerth.*

पनस 1) m. *a) Brodfruchtbaum, Artocarpus integrifolia* Râgân. 11,32. — *b) *Dorn.* — *c) eine Art Schlange.* — *d)* N. pr. eines Affen. — 2) f. ई *eine best. Krankheit,* = पनसिका. — 3) n. *die Frucht des Brodfruchtbaumes* Râgân. 11,38. पनसास्थि n. *der Kern darin.*

*पनसनालिका oder *पनसनालिका f. = पनस 1) *a).*

पनसिका f. *Pusteln um die Ohren und im Nacken.*

पनस्य्, पनस्यते (*पनस्यति Naigh.) *sich erstaunlich erweisen, bewundernswerth sein, sich rühmlich zeigen.*

पनस्यु Adj. *sich rühmlich zeigend, grossthuend, gloriosus.*

पनाय्, *पनायति, पनायते *als bewundernswerth zeigen.*

(पनाय्य) पनायिग्न्य Adj. *erstaunlich, bewundernswerth.*

पनितर् Nom. ag. *mit Lob anerkennend, preisend; begrüssend.*

पनिष्ठम SV. wohl fehlerhaft.

पनिष्टि f. wohl *Bewunderung, Lob.*

पनिष्ठ Adj. *sehr wunderbar, — rühmlich.*

पनिष्पद् Adj. *zuckend.*

पनीयस् Adj. *wunderbarer, rühmlicher, sehr wunderbar, — rühmlich.*

पनु oder पनू f. *Bewunderung, Lob.*

*पन्थ्, पन्थति und पन्थयति (गतौ).

पन्थक 1) *Adj. *auf dem Wege geboren, — entstanden.* — 2) m. N. pr. eines Brahmanen.

पन्थन् s. u. 2. पथ्.

पन्थलिका f. *Weg, Pfad* Kâraṇḍ. 54,13. 21. 55,5.

पन्था s. u. 2. पथ्.

पन्थान m. *ein best. über Waffen gesprochener Zauberspruch.* — पन्थानम् Acc. als N. einer Hölle M. 4,90 führen wir auf 2. पथ् zurück.

पन्न 1) Adj. s. u. 1. पद्. — 2) (*m.!) *das Hinschleichen dem Boden entlang.*

पन्नग 1) m. *a) Schlange, Schlangendämon* Suparṇ. 24,1. Am Ende eines adj. Comp. f. आ. — *b) *Cerasus Puddum.* — 2) f. ई *a) Schlangenweibchen, ein weiblicher Schlangendämon.* °गीतकीर्ति Adj. Bâlar. 188,12. — *b) *ein best. Strauch* Râgân. 5,127.

*पन्नगकेसर m. *Mesua Roxburghii* Râgân. 6,179.

पन्नगनाशन m. *Schlangenvernichter,* Bein. Garuḍa's.

पन्नगपुरी f. *die Stadt der Schlangendämone.*

पन्नगभोजन m. *Schlangenverspeiser,* Bein. Garuḍa's 52,21.

पन्नगमय Adj. (f. ई) *aus Schlangen gebildet.*

पन्नगराज m. *ein Fürst der Schlangendämone* 72,26.

पन्नगारि m. v. l. für पन्नगारि 2).

पन्नगारि m. 1) *Schlangenfeind,* Bein. Garuḍa's. — 2) N. pr. eines Lehrers.

*पन्नगाशन m. = पन्नगभोजन.

पन्नगेन्द्र m. *ein Fürst der Schlangendämone* 62, 12. 63,3.

पन्नगेश्वर m. dass. 59,3. 65,2. 72,2.

पन्नद् Adj. *dem die Zähne ausgefallen sind.* = ज्ञातदत्त Comm.

पन्नद्ध f. *Schuh* Hem. Par. 3,254.

*पन्नद्धी f. dass.

पन्नरूप Adj. (f. आ) *entfärbt* (कुमारिका). Davon Adj. °रूपीय *von ihr handelnd.*

*पन्नागार m. N. pr. eines Mannes. Pl. *sein Geschlecht.*

*पन्निष्क m. *ein viertel* Nishka.

पन्नेजनी f. Pl. *Fussbad.*

*पन्मिश्र = पाद्मिश्र.

पन्य Adj. *bewundernswerth, erstaunlich.* Superl. पन्यतम ṚV. 3,59,5.

पन्यंस् Adj. = पनीयंस्.

*पपस्य्, पपस्यति v. l. für पम्पस्य्.

पपि 1) Adj. mit Acc. *trinkend.* — 2) *m. *der Mond.*

*पपो m. (Nom. °स्) 1) *die Sonne.* — 2) *der Mond.*

*पपु 1) m. *Beschützer.* — 2) f. *Amme.*

पपुरि Adj. 1) *freigebig, spendend.* — 2) *reichlich.*

पपृत्नीय Adj. *begehrenswerth.*

1. पप्रि Adj. *spendend,* mit Gen. oder Acc. Superl. पप्रितम.

2. पप्रि Adj. *hinüberführend, rettend.*

*पफक m. N. pr. eines Mannes. °नरका: *die Nachkommen des* P. *und* Naraka.

पब्बेक m. N. pr. eines Mannes. पब्येक v. l.

*पमरा f. *ein best. wohlriechender Stoff.*

*पम्पस्य्, °स्यति *Schmerz empfinden.*

पम्पा f. N. pr. eines Flusses und eines Sees.

*पम्ब्, पम्बति (गतौ).

*पय्, पयते (गतौ).

*पय:कन्दा f. *Batatas paniculata* Râgân. 7,103.

*पय:क्षीर n. *ein best. Extract aus Gerste* Râgân. 6,181.

*पय:पान n. *das Milchtrinken.*

*पय:पायिका f. dass. Kâç. zu P. 3,3,111.

पय:पारावार m. *das Milchmeer.*

पय:पूर m. *Wassermenge* 292,20.

*पय:फेनी f. *ein best. kleiner Strauch* Râgân. 5,98.

*पयश्चय m. *Wasserbehälter, See, Teich.*

पयस् n. 1) *Saft, Flüssigkeit, Feuchtigkeit.* — 2) *Lebenssaft, Kraft.* — 3) *Milch.* — 4) *Wasser, Regen.* — 5) *der männliche Same.* — 6) *eine Art Andropogon* Buâvapr. 3,101. — 7) Name eines Sâman. — 8) *eine best.* Virâǵ. — 9) **Nacht.*

पयस् 1) etwa *von Saft strotzend* AV. Wahrscheinlich nur Entstellung aus वायस्. — 2) *n.

Wasser.

*पयसिष्ठ Superl. zu पयस्विन् 1).

*पयस्क am Ende eines adj. Comp. = पयस्.

*पयस्कंस m. *ein Becher mit Milch.*

*पयस्कर्णी f. P. 8,3,46, Sch.

*पयस्काम wohl Adj. *nach Milch verlangend.*

*पयस्काम्य्, °म्यति *Milch mögen, nach M. verlangen.*

*पयस्कार P. 8,3,46, Sch.

*पयस्कुम्भ m. *ein Krug mit Milch.*

*पयस्कुशा f. P. 8,3,46, Sch.

पयस्पति m. Bein. Vishṇu's Vishṇus. 98,22.

पयस्पा Adj. *Milch trinkend.*

*पयस्पात्र n. *eine Schale mit Milch.*

*पयस्य्, पयस्यति *fliessen, flüssig werden;* Med. *flüssig sein.*

पयस्य 1) Adj. *aus Milch entstanden, — bereitet.* — 2) m. *a) *Katze. — b)* N. pr. eines Sohnes des Aṅgiras. — 3) f. आ *a) Milchknollen. — b)* Bez. *verschiedener Pflanzen* Karaka 1,4. Nach den Lexicographen *Gynandropsis pentaphylla,* काकोली, क्षीरकाकोली (Râǵan. 3,16), कुटुम्बिनी (Râǵan. 5, 76), डुण्डिका, श्वेतविदारिकन्द (Comm. zu Karaka 1,4) und स्वर्णक्षीरी.

पयस्वत् 1) Adj. *a) saftig, saftreich, feucht, voller Saft und Kraft. — b) milchreich, trankreich. — c) Milch haltend. — d) samenreich, strotzend.* — 2) *f. °वती *a) Nacht. — b)* Pl. *Flüsse.*

पयस्वल 1) Adj. (f. आ) *milchreich.* v. l. पयस्विन्. — 2) *m. *Bock* Râǵan. 19,41.

पयस्विन् 1) Adj. *a) saftreich. — b) milchreich.* — 2) f. °नी *a) eine milchreiche Kuh. — b)* Bez. *verschiedener Pflanzen.* Nach den Lexicographen *Batatas paniculata* (Râǵan. 7,102), *Asteracantha longifolia* (Râǵan. 7,104), काकोली, क्षीरकाकोली (Râǵan. 3,16), जीवन्ती (Bhâvapr. 1,200) und दुग्धफेनी (Râǵan. 3,98).

पयःसामन् n. Name eines Sâman.

*पयाय्, °यते = पयस्य्.

*पयिष्ठ Superl. zu पयस्विन् 1) Mahâbh. 6 (4), 47, *a.*

*पयोगड 1) m. *Hagel.* — 2) m. n. *Insel.*

पयोग्रह m. *Milchspende.*

पयोग्रहसमर्थनप्रकार m. Titel eines Werkes.

*पयोघन m. *Hagel.*

*पयोजन्मन् m. *Wolke.*

पयोद 1) Adj. (f. आ) *a) Milch gebend. — b) Wasser spendend.* — 2) m. *a) Wolke. — b)* N. pr. eines Sohnes des Jadu. — 3) f. आ N. pr. einer der Mütter im Gefolge Skanda's.

पयोदसुहृद् m. *Pfau.*

पयोदुह् Adj. *milchend* oder *Samen gebend.*

पयोधर m. 1) *die weibliche Brust, Euter.* Am Ende eines adj. Comp. f. आ. — 2) *Wolke.* — 3) *die Wurzel von Scirpus Kysoor. — 4) *eine Art Zuckerrohr. — 5) *Cocosnuss. — 6) *eine Art Cyperus. — 7) Amphibrachys.*

पयोधरी Adv. भू *zu einem Euter werden.*

पयोधरोन्नति f. *ein hoher Busen* und zugleich *aufziehende Wolken* Spr. 7864.

*पयोधस् m. 1) *Regenwolke.* — 2) *das Meer.*

पयोधा Adj. *Milch saugend.*

पयोधारा f. 1) *Wasserstrahl.* — 2) N. pr. eines Flusses.

पयोधारागृह n. = धारागृह.

पयोधि m. 1) *Wasserbehälter.* — 2) *das Meer.*

*पयोधिक n. *Meerschaum.*

*पयोधिज्ञ n. *Os sepiae* Râǵan. 6,135.

*पयोधा m. = पयोधर् 1) Gal.

पयोनिधन n. Name eines Sâman.

पयोनिधि m. *das Meer.*

*पयोपवसन n. *ein Fasten, wobei man nur Milch geniesst.*

पयोभक्त Adj. *nur Milch geniessend* Saṅkhitopan. 41,3.

पयोमय Adj. *aus Wasser bestehend.*

पयोमुख Adj. *auf der Oberfläche Milch zeigend* 143,2.

पयोमुच् 1) Adj. *Milch entlassend, — gebend* Hemâdri 1,405,15. — 2) m. *Wolke.*

पयोऽमृततीर्थ n. N. pr. eines Tîrtha.

*पयोर् m. *Acacia Catechu.*

पयोरय m. *ein reissender Strom.*

पयोराशि m. 1) *das Meer.* — 2) Bez. *der Zahl vier.*

*पयोरुह् n. *Lotusblüthe* Râǵan. 7,103.

*पयोलता f. *Batatas paniculata* Râǵan. 7,102.

पयोवाह् m. *Wolke.*

*पयोविदारिका f. *Batatas paniculata* Râǵan. 7,103.

पयोवृध् Adj. 1) *saftreich, strotzend.* — 2) *fluthend.*

1. पयोव्रत n. *der Genuss von blosser Milch als Gelübde.*

2. पयोव्रत Adj. (f. आ) *von blosser Milch sich nährend in Folge eines Gelübdes.* Nom. abstr. पयोव्रतता f.

पयोव्रतिका f. = पयोव्रती VP.^{2} 2,144.

*पयोव्रतिज्ञाता f. Bein. des Flusses Sarasvatî Râǵan. 14,21.

पयोव्रती f. N. pr. eines Flusses Râǵan. 14,27.

1. पर् 1) पिपर्ति, पृणाति, पृणति, पूर्धि, पिपीपृहि (! Bhâg. P.); auch Med. *a) füllen,* Med. *sich anfüllen. — b) mit Luft anfüllen, blasen in* (Acc.). — *c) voll machen,* so v. a. *sich ansammeln lassen. — d) sättigen, nähren, laben. — e) Jmd* (Dat.) *Etwas* (Acc.) *reichlich spenden, — verleihen.* पूर्णत् *reichlich schenkend,* so v. a. *freigebig, uneigennützig. — f) Jmd* (Acc.) *beschenken mit* (Instr.). — *g) erfüllen* (einen Wunsch, ein Verlangen). — 2) पूर्यते (पूर्पते Çat. Br. 14,4,2,5. episch auch पूर्यति) *a) sich füllen, — mit* (Instr.), *erfüllt —, voll werden, — von* (Instr.). — *b) voll werden* (von einer Zahl). — 3) पूर्त 1) *gefüllt, voll von* (Gen.) Bhâg. P. ed. Bomb. 3,24,32 (°म्रिया bei Burnouf fehlerhaft). — *b) *verdeckt, verhüllt. — c)* in der Verbindung इष्टश्च पूर्तश्च धर्मौ so v. a. इष्टापूर्त. पूर्णधर्मन् Mârk. P. 66,34 wohl fehlerhaft für पूर्त°. — 4) पूर्ण *a) angefüllt, voll* (auch vom Monde), *erfüllt —, voll von* (Instr., Gen. oder im Comp. vorangehend). वेद° *mit dem Veda vollständig vertraut* Hemâdri 1,456,20. — *b) vollständig, vollzählig, voll* (von einer Zahl). — *c) in Fülle vorhanden* 86,17. 173,15. — *d)* von einem Bogen oder einem Pfeile so v. a. *vollkommen gespannt, — angezogen. — e) abgelaufen* (Zeit). — *f) vollbracht, beendigt* (ein Gelübde). — *g) erfüllt, in Erfüllung gegangen. — h) abgemacht, geschlossen* (Vertrag, Verbindung). — *i) befriedigt. — k)* in der Auguralkunde vom Geschrei der Vögel und Thiere *volltönend,* so v. a. *Glück bringend* Varâh. Bṛh. S. 88, 10. Auch vom Thiere selbst gesagt, *wenn es solche Töne von sich giebt,* 47. — *l) *im Stande seiend. — m) *= स्वमुखेच्छावदान्य. — Caus. 1) पारयति 1) *füllen. — 2) *erfüllen* (einen Wunsch). Nur पीपरत् zu belegen. — 2) पूरयति, °ते *a) füllen, voll machen, anfüllen, — mit* (Instr.). — *b)* mit Geräusch (Instr.) *erfüllen;* auch vom Geräusch selbst gesagt. — *c)* einen Laut *voll machen,* so v. a. *verstärken. — d) mit Luft anfüllen, blasen in* (Acc.). — *e)* einen Bogen *vollkommen spannen,* einen Pfeil — *anziehen. — f) vervollständigen, ergänzen* (einen Satz, eine Rede). — *g) voll machen,* so v. a. *vollkommen bedecken, überziehen, bestecken, überschütten, — mit* (Instr.). — *h)* mit Gaben (Instr.) *überschütten, — überhäufen, beschenken. — i) erfüllen* einen Wunsch, ein Verlangen, eine Hoffnung, ein Versprechen u. s. w. — *k)* einen Zeitraum *voll machen,* so v. a. *ablaufen lassen.* — *Desid. पुपूर्षति. — Mit अति (°पूर्यति) *sich stark anfüllen, stark anschwellen. —*

Mit अनु Caus. (°पूरयति) *erfüllen* (einen Wunsch u. s. w.). — Mit अभि 1) *voll machen*. Nur पृणीहि. — 2) °पूर्यते *sich füllen, voll werden;* mit Gen. Spr. 3270. °पूर्ण *voll*, — *von* (Instr., Gen. oder im Comp. vorangehend). — Caus. °पूरयति 1) *füllen, anfüllen, voll machen, durch Zugiessen ergänzen* Mân. Çr. 1,2,4. — 2) *beladen*. — 3) *überschütten mit* (Instr.). — 4) *reichlich beschenken*, — *mit* (Instr.). — 5) *Jmd erfüllen*, so v. a. *sich Jmds ganz bemächtigen* (von einem Schmerze). — 6) *füllen*, so v. a. *vermehren, steigern*. — 7) *vollbringen, ausführen*. — Mit समभि Caus. (°पूरयति) *füllen, anfüllen mit* (Instr.). — Mit अव, °अवपूर्ण *voll von, angefüllt mit*. — ऋवावपूर्यते Bṛh. Âr. Up. 1, 5,14 Druckfehler für ऋवा (ऋव-आ) च पू°. — Mit आ 1) आपिपर्ति u. s. w. *a) füllen, ausfüllen, ergänzen;* Med. *sich füllen, sich sättigen*, — *mit* (Instr.). — *b) erfüllen* einen Wunsch. — 2) आपूर्यते *a) sich füllen, voll werden, sich anfüllen mit* (Instr. oder Gen.). — *b) an Umfang zunehmen* (vom Körper). — *c) ganz gespannt werden* (vom Bogen). — *d) reichlich versehen sein mit* (Instr.). — 3) आपूर्ण *a) gefüllt, voll* (auch vom Monde). — *von, gefüllt mit* (Instr. oder im Comp. vorangehend). — *b)* von einem Geräusch (Instr.) *erfüllt*. — *c) gesättigt*. — Caus. आपूरयति 1) *füllen, anfüllen, voll machen*. — 2) mit Geräusch (Instr.) *erfüllen;* auch vom Geräusch selbst gesagt. — 3) *mit Luft anfüllen, blasen in* (Acc.). — 4) *vollkommen bedecken, bestecken, überschütten*, — *mit* (Instr.). — *Intens. आपोपूर्यते. — Mit समा, °पूर्यते *sich füllen mit, voll werden von* (Instr.). समापूर्ण *voll, ganz* (Jahr). — Caus. °पूरयति 1) *voll machen mit* (Instr.). — 2) *vollkommen spannen* (einen Bogen). — Mit उद् Caus. (उत्पूर्णास्) *auffüllen*. — Mit उप (°पृणाधस्) *auffüllen*. — Mit नि (°पृणाति, °पृणुयात्) *niedergiessen*, — *setzen, ausschütten* (technischer Ausdruck beim Manenopfer). Partic. निपृत und *निपूर्त. — *Intens. निपोपूर्यते. — Mit निस्, निष्पूर्त *ausgegossen* MBh. 7,59,16. — Mit परि 1, °पूर्यते *sich füllen, voll werden durch* (Instr.). — 2) परिपूर्ण *a) angefüllt, voll*, — *von* (im Comp. vorangehend). — *b) überdeckt, überzogen mit* (im Comp. vorangehend). — *c) vollständig, vollzählig* 214,20. Hemâdri 1,592,20. 21. *vollkommen, woran Nichts fehlt* (eig. und übertr.). — *d) der es vollauf hat* Spr. 3911. — *e) erfüllt, in Erfüllung gegangen, erreicht*. — Caus. °पूरयति 1) *füllen, anfüllen, voll machen*. °परिपूरित *erfüllt von*. — 2) mit Geräusch (Instr.) *erfüllen;* auch vom Geräusch selbst gesagt. — 3) *füllen*, so v. a. *verstopfen*. — 4) *voll machen*, so v. a. *vollkommen erfüllen, vollbringen* (Kâraṇḍ. 68,19. 82,9), *vom Anfang bis zu Ende durchmachen*. °पूरित Gît. 2,16. — 5) °पूरित *in reichlichstem Maasse vorhanden*. — Mit संपरि, °पूर्ण 1) *erfüllt, in Erfüllung gegangen, erreicht*. — 2) *vollendet* (Wissen). — Mit प्र 1) °पृणाति *füllen, ergänzen*. — 2) °पूर्यते *a) sich füllen, sich anfüllen, voll werden*. — *b) vollständig werden*. — *c) sich erfüllen, in Erfüllung gehen*. — Caus. प्रपूरयति 1) *füllen, voll machen, anfüllen mit* (Instr.) °प्रपूरित *gefüllt mit, voll von* Hemâdri 1,647,13. — 2) mit Geräusch (Instr.) *erfüllen*. — 3) *vervollständigen*. — 4) *Jmd reich machen, Jmd reichlich beschenken mit*. — Mit अभिप्र (°पूर्यते) *sich füllen*. — Mit प्रति *dagegen schenken* ṚV. 7,63,4. — प्रतिपूर्ण 1) *voll* (auch vom Monde), — *von, angefüllt mit* (Instr. oder im Comp. vorangehend). — 2) *befriedigt*. — Caus. °पूरयति 1) *füllen, anfüllen, voll machen*. — 2) *erfüllen* (von einem Geräusche gesagt). — 3) *satt machen, zufriedenstellen, befriedigen*. — 4) *vollbringen, ausführen*. — Mit सम् 1) (संपूर्यते) *sich füllen, voll werden*. — 2) संपूर्ण *a) gefüllt, voll* (auch vom Monde), *angefüllt mit, voll von, vollständig versehen mit* (Instr., Gen. oder im Comp. vorangehend). — *b) voll*, so v. a. *nicht mager*. — *c) voll, ganz, vollständig, voll der Zahl nach, woran Nichts fehlt*. — *d) in reichlichem Maasse vorhanden*. — *e) vollauf habend*. — *f) erfüllt, in Erfüllung gegangen*. — Caus. संपूरयति 1) *anfüllen, voll machen*. — 2) eine Zahl *voll machen*. — 3) mit Geräusch (Instr.) *erfüllen*. — 4) *erfüllen* ein Verlangen.

2. पर्, पिपर्ति (पीपर्हि Bhâg. P.), *पृणाति 1) *hinüberführen*, — *bringen über* oder *zu* (Acc.). — 2) *hinausführen, erretten aus* (Abl.). — 3) *geleiten, beschützen*. — 4) *vorwärts bringen, fördern, unterstützen*. — 5) *Jmd überbieten*. — *treffen*. — 6) *vermögen, im Stande sein;* mit Infin. — Caus. पारयति (episch und ausnahmsweise auch in der Prosa Med.) 1) *übersetzen, hinüberführen, hindurchgeleiten*. — 2) *hinausführen, retten*, — *aus* (Abl.). — 3) *beschützen*, insbes. *am Leben erhalten*. — 4) *über Etwas hinwegkommen, Etwas zu Ende bringen, überwinden*. — 5) *Stand halten, Widerstand leisten;* mit Acc. — 6) *im Stande sein, vermögen, können;* mit Infin. Das Passiv ist durch *können* mit einem Infin. pass. wiederzugeben. — Mit अति 1) *hinüberführen, hindurchgeleiten, übersetzen über* (Acc.). — 2) *übersetzen* (in trans.). — 3) *hinüberkommen über*, so v. a. *erfüllen* (ein Versprechen). — Caus. 1) *hinüberführen, hindurchgeleiten, übersetzen über*. — 2) Med. *erretten* —, *befreien von* (Abl.). — Mit प्र अति *hinüberschaffen über* ṚV. 1,174,9 = 6,20,12. — Mit अप *wegschaffen*. — Mit आ *helfen zu* (Loc.) ṚV. 10,143,4. — Mit उद् Caus. 1) *hinausführen* (an's Ufer). — 2) *erretten* —, *befreien von* (Abl.). — Mit निस् 1) *herausschaffen*, — *helfen aus* (Abl.). — 2) etwa *herauskommen*. — Caus. *herausschaffen*, — *helfen aus* (Abl.). — Mit सम् Caus. *zum Ende* —, *zum Ziele führen*.

3. पर्, *प्रियते (व्यायामे). — Mit आ, आपृणोति *sich beschäftigen mit, nachgehen;* mit Dat. आपृत *beschäftigt*. — Mit व्या, °प्रियते und °पृणुते *beschäftigt sein mit* (°अर्थम्). व्यापृत *beschäftigt mit* oder *bei* (Loc., °अर्थम्, केतोस् oder im Comp. vorangehend) 296,13. — Caus. व्यापारयति *Jmd beschäftigen an, bei* oder *mit, Jmd* oder *Etwas gebrauchen bei* oder *zu* (Loc., Instr. oder °अर्थम्). हस्तम् so v. a. *mit der Hand eine Bewegung machen* Bâlar. 142,17. वाणीम् so v. a. *seine Stimme ertönen lassen* Harshak. 212,16.

पॅर् 1) Adj. (f. आ) *a)* örtlich: *weiterhin* —, *ferner gelegen*, — *stehend, jenseitig* (Ufer, Welt), *entfernter*, — *als* (Abl., ausnahmsweise Gen.). Compar. परतर्. — *b)* zeitlich: α) *vergangen, früher*. — β) *später, zukünftig, nachfolgend, folgend auf, hinausliegend über* (Abl.). m. so v. a. *Nachkomme*. Compar. पॅरतर्. — γ) *der späteste, äusserste, höchste* (Zeit 77,28. Lebensdauer). — *c)* in Bezug auf die Zahl: *hinausgehend über, mehr als* (Abl. oder im Comp. vorangehend) Naish. 12, 106. Auch in Congruenz mit dem Zahlwort: पॅर् शतं *mehr als hundert*, परा: कोट्य: Hemâdri 1,2,5. — *d)* in Bezug auf die Reihenfolge: *nachstehend, dahinterstehend, nachfolgend, folgend auf* (Abl. oder im Comp. vorangehend). पर: पर: *jeder folgende*. — *e)* in Bezug auf den Grad: *vorzüglicher, besser, trefflicher, ärger*, — *als* (Abl., ausnahmsweise im Comp. vorangehend Spr. 2011. 6439), *der vorzüglichste, beste, trefflichste, ärgste, summus*. Compar. परतर् mit Abl. — *f) über Etwas* (Abl.) *hinausliegend*, so v. a. *nicht zu erreichen durch*. विज्ञानात् *jenseits der Erkenntniss gelegen*. — *g)* im Gegensatz zu स्व, स्वयम्, आत्मन् α) *fremd*, m. *ein Fremder, ein Anderer*. — β) *feindlich*, m. *Feind, Widersacher, Opponent* (Kâraka 3, 8. — *h) verschieden von* (Abl.). — *i) übriggeblie-*

ben. — *k) besorgt um Etwas* (Loc.). — 2) m. *a) ein nachfolgender Laut.* Nur am Ende eines adj. Comp. — *b) ein subsidiärer* Somagraha. — *c) das höchste Wesen, Gott, die Allseele.* — *d)* N. pr. *α,* verschiedener Fursten. — *β,* eines Palastes der Mitravindâ. — 3) f. आ *a) die Fremde* (!) Kathâs. 52,189. Kern möchte परप्रिया *über Alles lieb* lesen. — *b) *eine best. Pflanze,* = वन्ध्याकर्कोटकी Râgân. 3,50. — *c)* Bez. *des Lautes in dem ersten seiner vier Stadien.* — *d) ein best. Zeitmaass.* — *e)* N. pr. eines Flusses. v. l. पारा, वेणा und वेत्रा. — 4) n. *a, die weiteste Ferne.* पृथिव्याः परे परात् — गत्वा so v. a. *in den entferntesten Winkel der Erde gehend* MBh. 5,107,5. — *b) Höhepunct.* परं गतः *auf der Höhe von* (Gen.) —, *in Bezug auf* (Loc., *a. d. H. stehend.* — *c) das Höchste in metaphysischem Sinne, der höchste Zustand nach dem Tode, vollkommene Erlösung.* Auch परतरम् und परात्परतरम्. — *d) die Zahl 10,000,000,000* VP.^{2} 5,188. Als Bez. *des vollen Lebensalters* Brahman's VP. 1,3,4. — *e)* Bez. *bestimmter* Sâman Kâṭh. 33,6. — *f)* am Ende eines adj. Comp. (f. आ) *α) Höhepunct, die äusserste Grenze.* दश° *höchstens zehn.* — *β) Hauptziel, Hauptzweck, Hauptsache, Hauptbeschäftigung.* Wiederzugeben durch *ganz beschäftigt mit, ganz aufgehend in, nur bedacht auf* (मुख° Çâk. 162, v. l.); *vor Allem bestimmt zu, hauptsächlich dienend zu; vor Allem bestehend in, ganz beruhend auf* (Gaim. 1,1,17). — *γ, die weitere Bedeutung eines Wortes.* पाणिशब्दो बाहुपरः so v. a. *das Wort Hand bezeichnet in weiterer Bedeutung den Arm.* — 5) परम् Adv. *a) darauf, später* 176,20. — *b)* mit einem vorangehenden Abl. *hinaus über, jenseits, nach* (zeitlich). नास्मात्परम् (man hätte मास्मा° erwartet) *nicht mehr davon! genug!* अतः परम् (einmal परमतः) *weiter von hier, von hier an, hierauf, darauf, von nun an, ferner, darüber hinaus, noch immer* (291,8). इतः परम् *weiter von hier, von nun an.* ततः परम् *darauf,* ततश्च परम् dass. 108,6. Compar. परतरम्. — *c) in hohem Grade, über die Maassen.* Auch पर°. — *d) höchstens, nur, nur noch, nichts als* MBh. 13,102,15. Spr. 1070. Bâlar. 79,6. 94,19. न परम् — अपि *nicht nur —, sondern auch,* परं न — अपि न (Bâlar. 77,10) *nicht nur nicht — sondern auch nicht,* न परम् — यावत् *nicht nur, sondern sogar auch.* — *e)* न — परम् *nicht — sondern* Prasannar. 16,2. — *f)* यदि परम् *wenn überhaupt, allenfalls.* — *g) jedoch, allein.* परं तु und परं किं तु dass.

परंउरु Adj. (f. °उर्वी) *aussen —, hinten breit.*

परउष्णिक् f. *ein best. Metrum.*

परमकशतगाथ Adj. *ausser hundert* Veda-*Versen auch* Gâthâ *enthaltend.*

परंशक्ति f., nur Instr. °क्त्या *mit der grössten Kraftanstrengung* M. 7,89. 10,118. MBh. 5,173,15. ed. Calc. 7.7041 (v. l. यद्याशक्ति).

परंसहस्र Adj. Pl. *mehr als tausend* MBh. 12,38,24.

परःकृष्ण Adj. *mehr als schwarz, — dunkel, überaus dunkel.*

परःपुंसी Adj. f. *aus dem Kreise der Männer entfernt.*

परःपुरुष Adj. *über Manneshöhe gehend.*

परक am Ende eines adj. Comp. = पर 2) *a).*

परकथा f. Pl. *Reden über Andere* 179,15.

परकरगत Adj. *in den Händen eines Andern befindlich, in fremden Händen seiend* Spr. 1871.

परकर्मन् n. *eine Dienstleistung für Andere.*

परकर्मनिरत m. *Lohndiener.*

परकायप्रवेशन n. *das Hineinfahren in eines Andern Leib* (eine Zauberkraft).

परकार्य n. *die Angelegenheit eines Andern, eine fremde Sache.*

परकाल Adj. *einer späteren Zeit angehörend, später besprochen.*

परकीय 1) Adj. (f. आ) *a) einem Fremden —, einem Andern gehörig, einen A. betreffend, fremd* Spr. 7831. Nom. abstr. °ता f. Kâuṭukas. — *b) feindlich.* — 2) f. आ *eines Andern Weib* und *ein von Andern abhängiges Mädchen.* Nom. abstr. °त्व n.

परकृति f. *die That —, die Geschichte eines Andern, ein analoger Fall, Präcedenzfall, von einem Andern hergenommenes Beispiel* Nyâyas. 2,1,63. Gaim. 6,7,26. Kull. zu M. 9,128. Comm. zu Nyâyam. 2,1,23.

1. परकृत्य n. *eines Andern Sache, — Angelegenheit* Spr. 7753.

2. परकृत्य Adj. *die Sache des Feindes betreibend, zur feindlichen Partei gehörend* Mudrâr. 63,7. °पक्ष *die feindliche Partei* 36,2 (der älteren Ausg.).

परक्रम m. *die Verdoppelung des zweiten Lautes einer Consonantengruppe.*

परक्राविन् m. N. pr. eines Helden auf Seiten der Kuru.

परक्रान्ति f. *die grösste Declination, die Neigung der Ekliptik.*

परक्षुद्रा f. Pl. *die überaus winzigen, kleinen* Veda-*Verse.*

परक्षेत्र n. 1) *ein fremdes Feld.* — 2) *eines Andern Weib.* — 3) *ein Leib in einem andern Leben* P. 5,2,92.

परखातक Adj. *von einem Andern gegraben* AV. Paric. 42,4.

परगत Adj. *bei einem Andern —, bei seinem Nächsten sich findend, — daseiend.*

परगामिन् Adj. 1) *einem Andern zu Gute kommend.* — 2) *auf einen Andern sich beziehend* (ein Adjectiv).

1. परगुण m. Pl. oder am Anf. eines Comp. *die Vorzüge Anderer.* °ग्राहिन् *d. V. A. anerkennend* Spr. 5692.

2. परगुण Adj. (f. आ) *einem Andern, dem Feinde Vortheil bringend.*

परगुरु m. *der Lehrer eines Lehrers* Comm. zu Mṛicch. 47,20. 21.

परगेहवास m. *der Aufenthalt in fremdem Hause* Spr. 7717.

*परग्रन्थि m. *Gelenk.*

परचक्र n. *das Feindes Heer* Hemâdri 1,794,17.

परचित्तज्ञान n. *die Kenntniss der Gedanken Anderer.*

परचिन्ता f. *das Denken an —, das Sichkümmern um Andere.*

1. परच्छन्द m. *der Wille eines Andern.*

2.*परच्छन्द Adj. *vom Willen eines Andern abhängig.*

*परच्छन्दवत् Adj. dass.

परच्छिद्र n. *eines Andern Gebrechen, — Blösse.*

परज Adj. 1) *nachstehend* Kâṭh. 36,7. — 2) *vom Feinde kommend.*

*परजात und *परजित m. *Diener.*

परज्ञानमय Adj. *in der Kenntniss des Höchsten bestehend* VP. 2,14,30.

*परञ्ज 1) m. *a) Oelpresse.* — *b) Schaum.* — *c) Klinge.* — *d) Schwert.* — 2) f. आ *der Schall der Instrumente an einem Feste.* — 3) n. Indra's *Schwert.*

*परञ्जन m. Bein. Varuṇa's.

परंजय m. 1) *Bein. Varuṇa's. — 2) N. pr. eines Fürsten, v. l. für पुरंजय VP.^{2} 3,261. 263.

परण 1) Adj. *übersetzend* in अरित्रपरण. — 2) n. *a)* Nom. act. Hariv. 16173 fehlerhaft für पारण. — *b)* N. pr. einer Stadt.

परतःपोष Adj. *von Anderen seine Nahrung erhaltend.*

परतङ्गण m. Pl. N. pr. eines Volkes.

परतत्त्वनिर्णय m. (Opp. Cat. 1) und °तत्त्वप्रकाशिका f. Titel zweier Werke.

1. परतत्त्व n. *die Norm für eine andere heilige Handlung.*

2. परतन्त्र Adj. (f. आ) *von einem Andern abhängig* Venis. 14,16. 17. *einem Andern gehorchend, abhängig von* (im Comp. vorangehend). Nom. abstr. °ता f. Comm. zu Mṛkku. 29,7.

परतन्त्री Adv. mit करु 1) *Jmd abhängig machen, seiner Selbstständigkeit berauben.* — 2) *Etwas einem Andern abtreten, verkaufen.*

परतर्कक und °तर्कुक m. *Bettler.*

परतल्प m. Pl. *das Weib eines Andern* Âpast.

परतल्पगामिन् Adj. *der das Ehebett eines Andern schändet* Âpast.

परतस् Adv. 1) = Ab. von पर 1) *e) g)* α) und β). — 2) *hinterdrein, weiter fort, in der Ferne, darauf.* इतस्—परतस् *hier — dort.* सप्त पुरुषानितश्च परतश्च so v. a. *sieben Vorfahren und sieben Nachkommen* Gaut. 23,31. Nach einem vorangehenden Abl. *nach* (zeitlich). — 3) *hoch oben;* mit einem vorangehenden Abl. *hoch über, über* (der Macht, der Würde, dem Range nach).

परतस्त्व n. Nom. abstr. von परतस् *anderswoher, von aussen her.*

परता f. Nom. abstr. zu पर 1) *e*); am Ende eines Comp. zu 4) *f)* β).

परतापन m. N. pr. eines Marut.

परतीर्थिक m. *Anhänger einer anderen Secte, ein Andersgläubiger* Ind. St. 10,257. 274.

परतोषयितृ Nom. ag. *Andere erfreuend* Spr. 3919.

परत्र Adv. 1) *jenseits, in jener Welt.* भीरु Adj. *um das Jenseits besorgt* 211,12. परत्राय MBu. 13, 7688 fehlerhaft für परत्र च. — 2) *weiter unten, in der Folge* (in einem Buche).

परत्व n. 1) *das Fernsein.* — 2) *das Hinterdreinfolgen, Nachfolgen.* — 3) *das Vorzüglichersein, — als* (Gen.). — 4) *das Fremdsein* Âpast. — 5) Nom. abstr. zu पर 2) *b*). — 6) Nom. abstr. zu पर 4) *e*) Kâṭh. 33,6. — 7) am Ende eines adj. Comp. Nom. abstr. zu पर 4) *f)* β).

परत्वरत्नाकर m. Titel eines Werkes.

परदार m. 1) Sg. (Âpast.) und Pl. *eines Andern Eheweib.* — 2) *Ehebruch* Gaut. 22,29.

परदारपरिग्रह Adj. *Anderer Eheweiber zu Kebsweibern habend* R. 5,14,57.

*पारदारिक fehlerhaft für पारदारिक.

परदारिन् Adj. *mit eines Andern Weibe Ehebruch treibend.* Vgl. पारदारिन्.

परदूषण m. *ein Friedensschluss, bei dem der Feind die Einkünfte des ganzen Landes in Beschlag nimmt,* Spr. 4600.

परदेवता f. *die höchste Gottheit* Comm. zu Âpast. Çr. 4,1,6. °स्तुति f. Titel eines *Lobgesanges* Opp. Cat. 1.

परदेश m. 1) *ein anderer Ort.* — 2) *die Fremde, das Ausland.* — 3) *des Feindes Land.*

परदोषज्ञ Adj. *die Fehler Anderer kennend* 166,5.

परद्रव्य n. Pl. *fremdes Gut* 140,25. °द्रव्यापहारक Adj. *fremdes Gut entwendend* 204,9.

परद्रोह m. *Feindseligkeit gegen den Nächsten* Spr. 3922.

परद्रोहकर्मधी Adj. *durch die That oder in Gedanken Feindseligkeit gegen den Nächsten an den Tag legend* M. 2,161. 4,177.

परधन n. *eines Andern —, fremde Habe* 104,28.

परधर्म m. 1) *die Pflichten —, pflichtmässigen Beschäftigungen eines Andern, — einer anderen Kaste.* — 2) *die Eigenthümlichkeit eines Andern.* Nom. abstr. °त्व n. Kap. 6,11.

परनिपात m. *das unregelmässige Hinterhergehen eines Wortes in einer Zusammensetzung.*

परनिर्मितवशवर्तिन् m. Pl. *eine best. Klasse von Göttern bei den Buddhisten.* Vgl. परनि°.

परनिर्वाण n. *das höchste* Nirvâṇa, *das Nichts* (buddh.).

परंतप 1) Adj. *den Feind peinigend.* — 2) m. N. pr. *a)* eines Sohnes des Manu Tâmasa. — *b)* eines Fürsten der Magadha.

परपक्ष m. 1) *die Partei des Feindes* 136,15. — N. pr. eines Sohnes des Anu. परमेष्ठु v. l.

परपत्नी f. *die Gattin eines Andern, — Fremden.*

परपद n. *die höchste Stellung, die letzte Erlösung.*

परपरिग्रह m. 1) *die Habe eines Andern* Âpast. — 2) *das Weib eines Andern* 190,30. 32.

परपरिभव m. *eine von Andern erlittene Kränkung, — Demüthigung* Mṛkku. 8,18.

परपरिवाद m. *das Tadeln Anderer* Spr. 3931. Tattvas. 20.

परपाक m. *das Mahl —, der Mittagstisch eines Andern.*

परपारभूत Adj. als Beiw. Vishṇu's VP. 1,15, 56. Wird auf mannichfache Weise erklärt.

*परपिण्डाद m. *Diener.*

परपुरंजय 1) Adj. *die Stadt (Städte) des Feindes erobernd.* — 2) m. N. pr. eines Fürsten VP.² 4, 210. 212.

परपुरुष m. 1) *ein fremder Ehemann.* — 2) **der höchste Geist,* Bein. Vishṇu's.

परपुष्ट 1) *Adj. *von einem Andern ernährt.* — 2) m. *der indische Kuckuck.* — 3) f. आ *a) das Weibchen des indischen Kuckucks.* — *b)* **Buhldirne.* — *c)* **eine Parasitenpflanze.* — *d)* N. pr. einer Prinzessin.

परपुष्टमय Adj. (f. ई) *ein vollkommener Kuckuck seiend* Harshaṃ. 90,12.

*परपुष्टमोदनव m. *der Mangobaum.*

परपूर्वत्व n. *das Vorangehen dessen, was eigentlich folgen sollte,* Sâj. zu ṚV. 1,53,9.

परपूर्वा f. *eine Frau, die früher einen andern Mann hatte.* °पति m. *der Gatte einer solchen Frau.*

परपौरवतत्त्व m. N. pr. eines Sohnes des Viçvâmitra.

परप्रकाशक m. N. pr. eines Autors von Mantra bei den Çâkta.

*परप्रतिनप्तर् und *परप्रपौत्र m. auf Missverständniss von H. 544 beruhende Formen.

परबलीयस् Adj. Pl. *der je folgende wichtiger* Gaut. 6,20.

परब्रह्मन् n. 1) *das höchste* Brahman. — 2) Titel einer Upanishad. °ब्रह्मोपनिषद् f. Opp. Cat. 1.

परभाग m. *Obermacht, Oberhand, das Hervorragen über Alle* oder *Alles, der Gipfelpunct der Vorzüglichkeit.* लब्ध° Adj. *hervorragend über* (Abl.), *übertreffend* Kâd. 2,34,28. Davon Nom. abstr. °ता f.

*परभाषा f. *die Sprache der Fremden, eine fremde Sprache.*

परभूत Adj. *nachfolgend* (Wort u. s. w.).

परभूति f. Kathâs. 109,95 fehlerhaft für पराभूति.

परभूप्रकरण n. Titel eines Werkes.

परभूषण m. v. l. für परदूषण.

परभृत् 1) Adj. *Andere ernährend.* — 2) *m. *Krähe.*

परभृत 1) m. *der indische Kuckuck.* — 2) f. आ *das Weibchen dieses Vogels.*

परभृतमय Adj. *ganz aus Kuckucken bestehend* Kâd. 171,24.

परभृत्य Adj. *durch Andere zu ernähren, — erhalten.* Nom. abstr. °त्व n.

परभेदन Adj. *Feinde durchbohrend* Çiç. 2,97.

परम 1) Adj. (f. आ) *a) der fernste, äusserste, letzte.* — *b) der vorzüglichste, ausgezeichnetste, höchste, beste, grösste, ärgste, summus.* परमेण चेतसा (vgl. परमात्मन् 1) so v. a. *mit ganzem Herzen,* परमकण्ठेन so v. a. *aus vollem Halse.* — *c) vorzüglicher —, grösser —, ärger als* (Abl.). — 2) am Ende eines adj. Comp. (f. आ) α) *Höhepunct,*

die äusserste Grenze. चतुर्विंशति° *höchstens 24.* — β) *Hauptbestandtheil, das Vorwiegende, Hauptziel, Hauptzweck, Hauptsache.* Wiederzugeben durch *ganz beschäftigt mit, ganz aufgehend in, nur bedacht auf.* — 3) परमम् Adv. *ja wohl, schön, gut* (als Bejahung, Einwilligung). — 4) परम° Adv. *in hohem Grade, überaus, sehr.* — 5) m. N. pr. eines Sohnes des Manu Auttami VP. 3,1,15.

परमक Adj. (f. परमिका) *der vorzüglichste, höchste, beste, grösste, ärgste, summus.*

परमक्रान्ति f. = परक्रान्ति. °ज्या f. *der Sinus der grössten Declination.*

परमक्रोधिन् m. N. pr. eines der Viçve Devâs.

*परमगव m. *ein vorzüglicher Stier.*

परमगुरु m. 1) *ein Haupt-Guru* (wie der Vater oder Lehrer) Âpast. — 2) = परगुरु und auch *der Lehrer des* परगुरु Comm. zu Mṛkkh. 47,20.21.

परमचिकित्सक m. *ein vorzüglicher Arzt.*

परमज्ञा f. nach dem Comm. = प्रकृति, aber wahrscheinlich entstellt.

परमज्यौ, °ज्यौ Adj. *die höchste Obergewalt habend.*

परमणि m. N. pr. eines Prinzen.

परमत n. *die Ansicht Anderer.*

परमतकालानल m. N. pr. eines Schülers des Çaṁkarâkârja.

परमतखण्डनसंग्रह m. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

परमता f. *die höchste Stellung, oberste Würde, Gipfelpunct.*

परमद m. *die äusserste Stufe des Rausches.*

परमनन्द (परमानन्द?) m. N. pr. eines Lehrers.

*परमत्न *eine best. hohe Zahl* (buddh.). परमात्र v. l.

परमन्यु oder परमन्यु m. N. pr. eines Sohnes des Kaksheju. v. l. परमर्त्त.

परमपदनिर्णायक Titel eines Werkes.

परमपदात्मवत्त् Adj. *dessen Wesen die höchste Stufe* (d. i. *das* Brahman) *ist* VP. 3,17,34.

परमपरम Adj. *der allervortrefflichste, allerhöchste.*

परमपुंस् m. *der höchste Geist,* als Bein. Vishṇu's 103,3.

परमपुरुष m. dass. °पुरुषप्रार्थनामञ्जरी f. und °संहिता f. (Opp. Cat. 1.) Titel zweier Werke.

परमपूरुष m. dass.

*परमब्रह्मचारिणी f. Bein. der Durgâ.

परममरुत् Adj. *unendlich gross.*

*परमरस m. *Buttermilch mit Wasser gemischt.*

परमरहस्यवाद m. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

परमरहस्योपनिषद् f. Titel einer Upanishad ebend.

*परमराज m. *Oberkönig* L. K. 1027.

परमर्त्त m. N. pr. eines Sohnes des Kaksheju Hariv. 1,31,17. Vgl. परमन्यु.

परममज्ञ Adj. *die geheimen Pläne Anderer kennend.*

परममभाषण n. *das Verrathen der Geheimnisse Anderer* Ind. St. 15,408.

परमर्षि m. *ein grosser Weiser.*

परमलघुमञ्जूषा f. Titel eines gramm. Tractats.

परमव्योमिक Adj. *im höchsten Himmel weilend* Ind. St. 9,76.

परमसंहिता f. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

*परमसर्वत्र Adv. *allüberall.*

परमसिंहपरिव्राजकोपनिषद् f. Opp. Cat. 1 fehlerhaft für परमहंसपरि°.

परमहंस m. 1) *ein Asket der höchsten Ordnung.* — 2) *die Weltseele.* — 3) N. pr. eines Mannes.

परमहंसकवच n., °हंसतत्त्वराग m., °हंसधर्मनिरूपण n., °हंसपटल m. oder n., °हंसपद्धति f., °हंसपरिव्राजकोपनिषद् f., °हंसप्रबोध m. (Bühler, Rep. No. 745), °हंसप्रिया f., °हंससंहिता f., °हंससहस्रनामन् n. Pl., °हंसोपनिषद् f. und °निषद्धृदय n. Titel verschiedener Werke.

परमाक्षर n. nach dem Comm. *die Silbe* ओम् oder *das* Brahman 102,4.

परमाख्य Adj. *den Namen des Höchsten führend, für das H. geltend.*

परमागमसार Titel eines Gaina-Werkes.

परमाटिक m. Pl. *eine best. Schule des* Jagus AV. Pariç. 49,2 (neben आटिक). Vgl. परमावटिक.

परमाणु 1) m. *a) ein unendlich kleiner Theil, Atom.* भृत्य° so v. a. *unterthänigster Diener* Harshaṁ. 18,1; vgl. पदातिलव. Nom. abstr. °ता f. — *b) ein unendlich kleiner Zeittheil.* — 2) n. $^1/_8$ *einer Mora.*

परमाणुकारणवाद m. *Atomistik, das* Vaiçeshika-*System* Çaṁk. zu Bâdar. 2,2,10. 12.

परमाणुमय Adj. *aus Atomen bestehend.*

*परमाणवङ्क m. Bein. Vishṇu's.

परमात्मक Adj. (f. °त्मिका) *der höchste, grösste, summus.*

परमात्मन् m. 1) *die ganze Seele;* nur Instr. *mit ganzer Seele* MBh. 12,228,10. Vgl. परमेण चेतसा unter परम 1) *b).* — 2) *der höchste Geist, die Weltseele, Allseele.* Nom. abstr. °त्मत्व n.

परमात्मप्रकाश m. Titel eines Werkes. °विवरण n. Bühler, Rep. No. 633.

परमात्ममय Adj. (f. ई) *ganz Weltseele seiend* Harshaṁ. 90,16.

*परमात्र *eine best. hohe Zahl* (buddh.).

परमादीश्वर m. N. pr. eines Scholiasten des Âryabhaṭîja.

परमाद्वैत 1) m. Bein. Vishṇu's. — 2) *n. *die höchste Einheitslehre.*

परमानन्द m. 1) *die höchste Wonne.* — 2) N. pr. verschiedener Männer. Auch °सरस्वती und °नन्दाश्रम.

परमानन्दतत्त्व n. Titel eines Werkes.

परमान्न n. *Reis in Milch gekocht.*

परमापक्रम m. = परक्रान्ति.

*परमायुष m. *Terminalia tomentosa.*

परमायुस् Adj. *das höchste Alter erreichend.*

परमार m. N. pr. eines Fürsten.

परमार्थ m. *die höchste —, ganze Wahrheit, der wahre Sachverhalt, Wirklichkeit.* °भाज् Adj. *im Besitz der höchsten Wahrheit seiend* Mahâvîraṁ. 120 s. °र्थात्, °र्थेन, °र्थतस् und °र्थ° *in Wirklichkeit.* Nom. abstr. °ता f.

परमार्थदर्शन m. *ein best.* Samâdhi Kâraṇḍ. 52,11.

परमार्थधर्मविजय m., °र्थनिर्वृतिसत्यनिर्देश m., °र्थप्रकाश m., °र्थप्रदीपिका f., °र्थप्रपा f., °र्थबोध m., °र्थविवेक m., °र्थसंग्रह (Bühler, Rep. No. 439), °र्थसत्यशास्त्र n. (Eitel, Ch. B.), °र्थसार und °र्थस्तुति f. (Opp. Cat. 1) Titel von Werken.

*परमार्हत m. Bein. Kumârapâla's.

परमावटिक m. Pl. *eine best. Schule des weissen* Jagus Ârjav. 46,15. Vgl. परमाटिक.

परमासन m. N. pr. eines Verfassers von Mantra bei den Çâkta.

*परमाह्न m. *ein vorzüglicher Tag.*

परमिक Brâhmaṇ. 1,16 fehlerhaft.

परमुखचपेटिका f. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

*परमृत्यु (!) m. *Krähe.*

परमेतु m. N. pr. eines Sohnes des Anu. v. l. परमेषु.

परमेश m. *der höchste Herr* als Beiw. Vishṇu's.

परमेशस्तोत्रावलि f. Titel eines Werkes Bühler, Rep. No. 458.

परमेष्मन् n. fehlerhaft für परवेष्मन्.

परमेश्वर 1) m. *a) ein reicher, vornehmer, hoher Herr, Fürst* Bâlar. 85,9. — *b) der höchste Herr, Gott;* häufig als Beiw. verschiedener Götter und göttlicher Wesen. — *c)* N. pr. eines Autors Opp. Cat. 1,4528. — 2) f. ई *die höchste Frau,* Bein. der Durgâ und der Sitâ. — 3) n. N. pr. eines Heiligthums des Civa.

परमेश्वरतत्त्व n. Titel eines Werkes.

परमेश्वरता f. und °त्व n. *Oberherrlichkeit.*

परमेश्वरवर्मन् m. N. pr. eines Mannes Ind. Antiq. 8,277.

परमेश्वरसंहिता f. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

परमेश्वरीय n. *das Werk des* Parameçvara Opp. Cat. 1.

परमेषु m. N. pr. eines Sohnes des Anu. परमेनु v. l.

परमेष्ठ 1) *Adj. *am Höchsten stehend.* — 2) f. आ *ein best. Metrum.*

परमेष्ठि m. *Oberhaupt —, Obergott der Gaina.*

परमेष्ठिगुरु m. *der Lehrer des Lehrers eines Lehrers.*

परमेष्ठिता f. *Oberhauptschaft.*

परमेष्ठि॑न् 1) Adj. *an der Spitze stehend, der oberste.* — 2) m. *a) Oberhaupt*, Bez. und Bein. verschiedener Götter und göttlicher Wesen. परमेष्ठिनः प्राजापत्यस्य व्रतम् Name eines Sâman. — *b) der Lehrer des Lehrers eines Lehrers. — c) ein best. Metrum. — d) eine Art Ammonit. — e)* N. pr. verschiedener Manner. — 2) *f. °परमेष्ठिनी *Ruta graveolens* Râgân. 5,63.

परमेष्ठि॑न (metrisch, Adj. = परमेष्ठि॑न् 1).

परमेषास m. *ein ausgezeichneter Pfeilschütze* Buâg. 1,17. Nom. abstr. °ता f. MBu. 3,309,18.

*परमैश्वर्य n. *Oberherrschaft.*

परमोपासक m. *ein eifriger buddhistischer Laienbruder* Harshak. 204,12.

परंपर 1) Adj. *Einer auf den Andern folgend, einander ablösend.* °म् Adv. *Einer nach dem Andern, in steter Folge.* — 2) *m. *a) des Enkels Enkel* oder *der Urenkel mit seinen fernern Nachkommen. — b) eine Art Gazelle.* — 3) f. आ *a) eine ununterbrochene Reihe, — Kette, stete Folge. — b) Mittelbarkeit.* Instr. *mittelbar.* — *c) * Verletzung, Beschädigung, Tödtung.*

*परंपराक m. *das Schlachten eines Opferthieres.*

परंपराप्राप्त und °परायात Adj. *überliefert.*

परंपरावाहन n. *ein mittelbares Vehikel* (wie z. B. der Träger einer Sänfte, das an einen Karren gespannte Pferd).

परंपरासंबन्ध m. *eine mittelbare Verbindung.*

परंपरित Adj. *eine ununterbrochene Kette bildend, zusammenhängend* Kâvjapr. 10,9.

परंपरी॑ण Adj. (f. आ) *von den Vorfahren ererbt, — überliefert.*

परयुवतिग Adj. = परदारिन् Varâh. Bṛh. 23(21),5.

परयोषित् f. *das Weib eines Andern* Gaut. 9,48. Ind. St. 15,288.

परररमण m. *ein fremder Liebhaber, ein Nebenmann.*

*पररीण n. 1) = पर्वन्. — 2) = पर्णवृत्तरस. — 3) = पर्णासिरा. — 4) = घृतकम्बल.

*पररु m. *eine best. Gemüsepflanze.* v. l. पवरु.

परवर्ण n. *der nachfolgende, an zweiter Stelle stehende Laut.*

परलोक m. *die jenseitige Welt.* °स्थान n. Çat. Br. 14,7,1,9.

परवत् Adv. *wie ein Fremder.*

परवत्ता f. *das Bereitsein Jmd* (Gen.) *zu Willen sein, — zu gehorchen.*

परवधू f. *das Weib eines Andern* Ind. St. 15, 430.

परवत्॑ Adj. *von einem Andern abhängig, zu gehorchen —, zu dienen bereit, — Jmd* (Loc.), *abhängig von* (Instr. oder Gen.), *ganz in der Gewalt von Etwas* (im Comp. vorangehend) *stehend, einer Sache ganz ergeben.*

परवल्लभ m. Pl. N. pr. eines Volkes VP.^{2} 2,176.

परवश Adj. *vom Willen eines Andern abhängig, in der Gewalt eines Andern stehend, übermannt —, ganz beherrscht von Etwas* (im Comp. vorangehend) Kâd. 37,5. 199,28. 215,2. 2,26,21. Harshak. 25,22. °वशं कर् *Jmd übermannen* Kâd. 38,12.

परवशाक्षेप m. in der Rhetorik *eine versteckte Erklärung, dass man mit Etwas nicht einverstanden sei, indem man sich als ganz in der Gewalt eines Andern darstellt.*

परवश्य Adj. = परवश. Nom. abstr. °ता f.

1. परवाच्य n. *der Fehler eines Andern.*

2. परवाच्य Adj. *dem Tadel Anderer unterliegend, dem Gerede Anderer ausgesetzt.* Nom. abstr. °ता f.

*परवाण m. 1) *Richter.* — 2) *Jahr.* — 3) N. pr. des von Kârttikeja gerittenen Pfaues.

परवाद् m. 1) *das Gerede der Andern, Gerücht, üble Nachrede.* — 2) *Einwendung, Einwurf, Controvers.*

परवादिन् m. *ein Andersgläubiger* Ind. St. 14, 383.

परवित्त n. *fremde Habe* R. Gorr. 2,109,35 (परिवित्त gedr.).

परविप्रतिषेध m. *ein Conflict zweier Bestimmungen, bei dem die folgende die vorangehende aufhebt.*

परवीरहन् Adj. *feindliche Helden tödtend.*

परवेश्मन् n. 1) *eines Andern Haus* Varâh. Jogaj. 5,11. — 2) *das Haus —, der Sitz der Allseele* Ind. St. 2,91 (°मेश्मन् Hdschr.).

परव्याक्षेपिन् Adj. *Feinde zerstreuend* Mahâvîrak. 105,19.

*परव्रत m. Bein. Dhṛtarâshṭra's.

परश n. *eine Art Edelstein.*

परशक्ति m. N. pr. eines Verfassers von Mantra bei den Çâkta.

परशरीरावेश m. = परकायप्रवेशन.

*परशव und *°शव्य Adj. von परशु॑.

परशिव m. N. pr. eines Verfassers von Mantra bei den Çâkta.

1. परशु॑ m. 1) *Beil, Axt des Holzhauers, Streitaxt.* परशु॑वृक्ण Adj. *mit einem Beile abgehauen.* — 2) * *der Donnerkeil.* — 3) N. pr. eines Fürsten. — 4) RV. 3,53,22. Çat. Br. 14,9,4,26 und Âçv. Grhj. 1, 13,3 fehlerhaft für पर॑शु.

2 पर॑शु AV. 7,28,1 = पर॑शु.

परशुक m. = 1. परशु॑ 1) Hemâdri 2,*a*,127,12.

परशुचि m. N. pr. eines Sohnes des Manu Auttama.

*परशुधर m. Bein. Gaṇeça's.

परशुमत्॑ Adj. *mit einer Axt versehen.*

परशुराम m. 1) Bein. Râma's, des Sohnes des Gamadagni. — 2) N. pr. eines Fürsten und eines Autors.

*परशुरामक m. = परशुराम 1).

परशुरामजयन्ती f. *der dritte Tag in der lichten Hälfte des* Vaiçâkha Verz. d. Oxf. H. 284,*b*,5.

परशुरामप्रकाश m. und °रामप्रताप m. Titel zweier Werke.

परशुराममिश्र m. N. pr. eines Mannes.

परशुरामसूत्र n. Titel eines Werkes.

*परशुल Adj. von 1. परशु॑ gaṇa सिध्मादि in der Kâç.

परशुवन n. *eine best. Hölle.*

परशुहस्ता f. N. pr. eines Wesens im Gefolge der Devî.

परशत्वारिंश॑ Adj. Pl. *mehr als vierzig.*

परश्री f. *das Glück Anderer* Ind. St. 15,430.

परश्वध m. (adj. Comp. f. आ) *Beil, Axt.*

परश्वधिन् Adj. *mit einer Axt versehen.*

परश्वन् (Comm.) oder °श्वत्॑ m. *eine Art Schlange* (nach dem Comm.). Vgl. पर॑स्वत्॑.

परश्वस् Adv. *übermorgen.* Auch °श्वो ऽह्नि

परःशत॑ 1) Adj. (f. आ) *a)* Pl. *mehr als hundert. — b) mehr als 100* (Verse) *enthaltend.* — 2) Pl. (wohl n.) mit Gen. *mehr als 100.*

परःशतगाथ Adj. = परश्शतगाथ.

*परःश्वस् Adv. = परश्वस्.

परःषष्ट॑ Adj. Pl. *mehr als sechzig.*

पर॑स् 1) Adv. *a) darüber hinaus, weiter, weiterhin, jenseits, weit weg, weg, entfernt. — b) in Zukunft, nachher.* — 2) Praep. *a)* mit Acc. *jenseits, hinaus über, mehr als.* — *b)* m. Instr. *α) hinaus über, hinwärts von, höher —, mehr als.* पर॑ एना

und एनी परै: dass. — β) *ohne.* — *c*) mit Abl. α) *hinaus über, jenseits von.* एनी परै: dass. — β) *ohne, mit Ausschluss von.* — *d*) mit Loc. in der Verbindung त्रिंशति त्रयस्परै: *drei über dreissig* RV. 8,28,1.

परसंचारक m. Pl. N. pr. eines Volkes.

*परसंज्ञक m. *die Seele.*

परसवर्ण Adj. *mit dem nachfolgenden Laute homogen.*

परसवर्णी Adv. mit भू *mit dem nachfolgenden Laute homogen werden.*

परसस्थान Adj. (f. आ) = परसवर्ण.

परसात् Adv. mit कर् *einem Andern (Mann) übergeben, verheirathen* (ein Mädchen).

परसामन् Adj. ungenau für पर:सामन्.

परसेवा f. *Fremdendienst.*

परस्तरम् und °तराम् (Âpast. Çr. 9,1,18) Adv. *weiter weg.* परस्तरां परस्तराम् *immer weiter.*

परस्तात् Adv. Praep. (mit Gen.) 1) *jenseits, — von, darüber hinaus, weiterhin, hinwärts.* — 2) *vom ferner Liegenden an, von oben, von vorn* oder *von hinten.* — 3) *weiterhin, abseits.* — 4) *unter* (örtlich). — 5) *in der Folge, nachher, später, nach* (zeitlich). परस्तादवगम्यत एव *was da folgt, erräth man schon.* — 6) *seither* (?). — 7) *über* (dem Range nach).

परस्तात् Adj. *nachfolgend.*

परस्त्री f. *eines Andern Weib* und *ein unverheirathetes Mädchen, das von einem Andern* (Vater u. s. w.) *abhängig ist.*

परस्थान n. *die Fremde* 155,1.

परस्प 1) Adj. *schützend.* — 2) n. *Schutz.*

परस्पत्त्र n. *Schutz.*

परस्पर 1) m. Pl. (nur einmal) *Einer wie der Andere.* — 2) Adj. (f. आ) *beiderseitig* Bhatt. — 3) °परम् Acc. und Adv. *einander, mit —, gegen —, unter —, auf —, zu einander, gegenseitig, beim Einen wie beim Andern* (Bhâg. P. 1,8,9). — 4) °परेण *von —, mit —, durch einander.* — 5) °रात् *von dem Einen und vom Andern.* — 6) °परस्य *Einer des Andern.* — 7) °परतस् *Einer durch den Andern.* — 8) am Anf. eines Comp. in den Bedeutungen 3) 4) 5) und 6) — 9) am Ende eines adj. Comp. अविज्ञात° Pl. *sich gegenseitig nicht kennend.* — 10) f. आ Kathâs. 103,38 fehlerhaft für परंपरा.

परस्परव्यावृत्ति f. *das sich gegenseitig Ausschliessen* Çâṁk. zu Bâdar. 3,2,21.

परस्परामिषता f. *gegenseitiges Beutesein* Spr. 3943.

1. परस्पराश्रय m. *gegenseitige Abhängigkeit,* so v. a. *ein Schluss von A auf B und von B auf A* Müller, SL. 196. Insbes. Bez. *eines best. Fehlers der Argumentation, wenn man nämlich die Wahrheit einer Behauptung A durch die unerwiesene Behauptung B und die Wahrheit dieser wiederum durch die unerwiesene Behauptung A zu beweisen versucht.*

2. परस्पराश्रय Adj. *gegenseitig* Ragh. 3,24.

परस्पा m. *Beschützer, Beschirmer.* परस्पौ Du., परस्पाया (d. i. °वै) इति Âpast. Çr. 15,14,1. Mân. Çr. 4,4. Vgl. परस्प.

परस्कान AV. 19,15,3 Lesart der Hdschrr. st. गयस्कान.

परस्मैपद n. *die auf einen Andern bezügliche Wortform, die Personalendungen der activen Verbalform.*

परस्मैभाष 1) Adj. = परस्मैपदिन् Mahâbh. 6,87, *a.* — 2) f. आ = परस्मैपद.

परस्पा m. TBr. 2,8,1,3. 3,7 fehlerhaft für परस्प.

परस्पायाः Taitt. Âr. 4,11,2. 3 fehlerhaft für परस्पायै.

1. परस्व n. Sg. und Pl. *fremdes Eigenthum.* °हृत् und °स्वादायिन् Adj. *fr. E. entwendend,* °स्वोपजीविन् Adj. *auf Kosten Anderer lebend,* °ग्रह m. und °हरण n. *das Entwenden von fremdem Eigenthum.* °स्वेहा f. *das Begehren nach fr. E.* H. 431.

2. परस्व Adj. (f. ई) Mantrabr. 1,6,28 nach dem Comm. = सर्वस्वभूत.

परस्वत् m. *der wilde Esel* AV. Paipp. 19,13,3. Nâsam. 9,4,18. Vgl. परश्वत्.

पर:सकस्र und पर:सहस्र Adj. (f. आ) Pl. *mehr als tausend.*

पर:सामन् Adj. *überschüssige* Sâman *habend;* m. Pl. Bez. *bestimmter Opfertage.*

परकेस m. *ein Asket der höchsten Ordnung.*

परकृत् m. N. pr. eines Fürsten.

परकृत n. *das Wohl Anderer* 169,23. 24. °ग्रन्थ m. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

परकृतरन्तिदेव m. N. pr. eines Gelehrten.

परा Adv. *weg, ab, fort, hin, per-.* Nur in Verbindung mit Verbalformen und in Zusammensetzungen mit Substantiven.

पराक् s. u. पराञ्च्.

पराकै 1) *Ferne.* Nur Loc. *in der Ferne* und Abl. *aus d. F., fern.* — 2) m. *a) ein best.* Trirâtra. — *b) eine best. Kasteiung.* — *c) Schwert.* — *d) eine best. Krankheit.* — *e) ein best. Thier.* — 3) Adj. *winzig.*

पराकैतात् Adv. *aus der Ferne.*

पराकाश m. *eine ferne Aussicht,* — *Erwartung.* Nur in der Verbindung आशापराकाशौ.

पराक्त n. *Nichtwiederkehr.*

*पराकपुष्पी f. *Achyranthes aspera* Râgân. 4,91.

पराक्रम m. 1) Sg. und Pl. *muthiges, kräftiges Auftreten, Anstrengung, Muth, Macht, Kraft, Gewalt* (auch von einem Bogen). Am Ende eines adj. Comp. f. आ. — 2) *das Hinaustreten.* — 3) N. pr. *a)* eines Fürsten der Vidjâdhara. — *b)* eines Helden auf Seiten der Kuru.

पराक्रमकेसरिन् m. N. pr. eines Prinzen.

पराक्रमवत् Adj. *mit Muth —, mit Kraft ausgestattet.*

पराक्रमिन् Adj. *Muth —, Kraft an den Tag legend.*

पराक्रान्त 1) Adj. s. u. क्रम् mit परा. — 2) n. = पराक्रम 1) Bhatt. 8,93.

पराक्रान्तर् Nom. ag. = पराक्रमिन्.

पराग m. 1) Sg. und Pl. *Blüthenstaub.* — 2) *Staub* überh. — 3) *wohlriechender Puder. — 4) *Sandel.* — 5) *Sonnen- oder *Mondfinsterniss.* — 6) *Berühmtheit.* — 7) *Unabhängigkeit.* — 8) *N. pr. eines Berges.

*परागत्तर् Nom. ag. als Erklärung von परायैति Sâj. zu RV. 9,71,7.

*परागपुष्प m. *eine Art* Kadamba Râgân. 9,104.

परागम m. *die Ankunft —, der Einfall eines Feindes.*

परागदृश् Adj. *dessen Auge auf die Aussenwelt gerichtet ist.*

परागवसु Adj. *Güter fortnehmend.*

पराघातन n. *Richtplatz, Schlachthaus* Karaka 1,25.

पराङ्मावृत्त Adj. *auf der Flucht begriffen* Âpast.

पराङ्कशपाडुकापञ्चाशत् f. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

पराङ्ग m. *Hinterkörper.*

*पराङ्गद m. Bein. Çiva's.

पराङ्गना f. Spr. 4915 fehlerhaft für वाराङ्गना.

*पराङ्गव m. *das Meer.*

पराञ्चनस् Adj. *dessen Sinn rückwärts gewandt ist.*

पराङ्मुख 1) Adj. (f. ई) *a) dessen Gesicht abgewandt ist, den Rücken kehrend, — Jmd* (Gen.), *fliehend vor* (Abl.). Adv. °मु. — *b) abgewandt* (Blick). — *c) sich abwendend von,* so v. a. *abgeneigt, Nichts wissend wollend von, sich nicht weiter kümmernd um, meidend.* Die Ergänzung im Loc., Gen., Acc. mit प्रति oder im Comp. vorangehend. — *d) widrig, ungünstig* (Schicksal u. s. w.). — 2) m. *ein best. über Waffen gesprochener Zau-*

berspruch. — 3) wohl n. *das Sichzurückziehen.*

पराञ्चुखता f. *das Abgewandtsein des Gesichts.*

पराञ्चुखत्व n. *Abgeneigtheit, Widerwille,* — *gegen* (im Comp. vorangehend).

पराञ्चुखय्, °यति *umwenden.*

1. पराञ्चुखी Adj. f. s. पराञ्चुख.

2. पराञ्चुखी Adv. 1) mit कर् *in die Flucht schlagen.* — 2) mit भू *a) das Gesicht abwenden, den Rücken kehren, fliehen.* — *b) sich von Jmd abwenden, von Jmd* (Gen.) *Nichts wissen wollen.* — *c) sich widrig —, sich ungünstig zeigen* (vom Schicksal).

पराच s. परा॰ॅचस्.

*पराचित m. *Sclave, Diener.*

पराचीन 1) Adj. *a) abgewandt, nach der entgegengesetzten Richtung gewandt.* पराचीनपाणि Adj. *die Rückseite der Hand nach unten richtend* Donner, Pind. 21,2. — *b) jenseits befindlich,* — *gelegen.* — *c) sich nicht kümmernd um, gleichgültig gegen* (Abl.). — *d) verkehrt, unpassend, ungehörig* Harshaṅ. 143,23. — 2) °म् Adv. *a) darüber hinaus, weg von* (Abl.). — *b) vorzeitig.* — *c) nach* (zeitlich, mit Abl.). — *d) mehr* (der Zahl nach).

पराचीनरात्र n. *die zweite Hälfte der Nacht* Âpast. Çr. 8,11,17.

परा॰ॅचस् Adv. *abseits, beiseite, weg.*

पराजय m. 1) *das Kommen um Etwas, Verlust, Einbusse;* die Ergänzung im Abl. oder im Comp. vorangehend. — 2) *Niederlage, das Unterliegen* (im Streite, Processe). — 3) *Besiegung, das Herrwerden* —, *Sieg über;* das Object im Gen. oder im Comp. vorangehend.

पराजित् m. N. pr. eines Sohnes des Rukmakavaka.

पराजिन् in *आरुण°.

पराजिष्णु Adj. 1) *unterliegend* in अ॰. — 2) *siegreich.*

परा॰ॅच् 1) Adj. (f. परा॰ॅची, Nom. n. पराक् und पराङ्) *a) hinwärts gerichtet, weggekehrt, abgewandt, hinwärts gehend, jenseits gelegen von* (Abl.), *den Rücken bietend, ein Anderes hinter sich habend, hinter einander stehend, sich abwendend von* (Abl.), *sich entziehend.* — *b) verkehrt.* — *c) sich entfernend, nicht wiederkehrend, dahin gegangen, ein für alle Male abgethan, unwiederbringlich.* — *d) nach einander folgend, nachfolgend* (mit Abl.). — *e) auf die Aussenwelt gerichtet* (Sinne). — 2) n. *der Körper* Bhâg. P. 4,11,10. — 3) Adv. *a)* पराक् *α) abgewandt* Kâtj. Çr. 8,3,32. — *β) nach vorn* Bhâg. P. 5,3,31. — *b)* पराङ् *auf die Aussenwelt.*

*पराञ्चन n. *das Abbeugen.*

पराञ्चिन् Adj. *nicht wiederkehrend.*

*पराञ्ज m. 1) *Oelpresse.* — 2) *Schaum.* — 3) *Klinge.*

*पराञ्जन n. Taik. fehlerhaft für पत्राञ्जन.

*पराण् Adj. P. 8,4,20, Sch.

पराणत्ति f. *Abtreibung, Vertreibung.*

पराणु॰ॅदे Dat. Infin. zu 1. नुद् mit परा ṚV. 1,39, 2. 8,14,9.

परातंस in अ॰ (Nachtr. 3).

परात॰ॅरम् Adv. *weiter weg.*

परात्परगुरु m. *der Lehrer des Lehrers des Lehrers eines Lehrers.*

*परात्प्रिय m. *eine Grasart.*

1. परात्मन् m. *der höchste Geist, die Allseele.*

2. परात्मन् Adj. *den Körper für die Seele haltend.*

परात्रिंशिका f. Titel eines Werkes Bühler, Rep. No. 460.

परादि॰ॅदे Adj. *hingebend, preisgebend;* mit Acc.

*परादन m. *ein persisches Pferd.*

परादा॰ॅन n. *das Hingeben.*

परादेवी f. *eine Form der* Devî.

परा॰ॅदे Dat. Inf. zu 1. दा mit परा ṚV. 7,19,7.

*पराधि m. *Jagd.*

पराधीन Adj. (f. आ) 1) *von einem Andern abhängig, abhängig von* (im Comp. vorangehend). Nom. abstr. °ता f. — 2) *ganz in Anspruch genommen von, beschäftigt mit, nur bedacht auf* (im Comp. vorangehend) Râgat. 6,9. Kâd. 204,15. Chr. 295,19 (im Prâkrit).

परानन्द् m. N. pr. eines Verfassers von Mantra bei den Çâkta.

*परानसा f. *ärztliche Behandlung, Heilung.*

1. परान्त m. *das äusserste Ende, der schliessliche Tod.* °काले.

2. परान्त m. Pl. N. pr. eines Volkes. Auch *°क.

1. परान्न n. *die Speise eines Andern, fremde Speise* zu Spr. 1596.

2. परान्न m. *Diener.*

*परान्प n. = परा + अप् *Wasser.*

परापर n. 1) *das Entferntere und Nähere.* — 2) *das Frühere und Spätere* (*Ursache und Wirkung*). — 3) *das Höhere und Niedere, Bessere und Schlechtere.* — 4) *Grewia asiatica.*

*परापरगुरु m. *ein um mehrere Generationen älterer Lehrer.* Vgl. परात्परगुरु.

परापरण in अपरापर॰ॅण.

परापरता f. *der höhere und niedere Grad, Absolutheit und Relativität.*

परापरत्व n. 1) *Priorität und Posteriorität.* — 2) *Absolutheit und Relativität.*

परापरेश m. Bein. Vishṇu's VP.² 5,244. Vgl. परावरेश.

परा॰ॅपरेतर Nom. sg. *der nach dem Andern —, in seiner Reihe hingeht* (in jene Welt).

परापवन n. *das durch Reinigung Beseitigen* Comm. zu Âpast. Çr. 1,20,7.

परापातिन् Adj. *abfliegend, sich ablösend* Âpast. Çr. 7,2,4.

परा॰ॅपातुक Adj. *vor der Zeit abgehend, abortiv.*

परापावम् Absol. *durch Reinigung beseitigend* Âpast. Çr. 1,7,10.

परा॰ॅपुर् f. *ein grosser Leib* (Comm.).

परापूजा f. Titel eines Vedânta-Werkes.

परापूर्वेशिका f. Titel eines Werkes Bühler, Rep. No. 461.

परापूर्वासादमन्त्र m. *ein best. mystisches Gebet.*

परापूर्वब n. Du. Name zweier Sâman. पारब॰ॅव v. l.

परा॰ॅभव m. 1) *Weggang, Trennung.* — 2) *das Verschwinden, zu Ende Gehen, zu Schanden Werden.* — 3) *Niederlage, eine Demüthigung* —, *eine Kränkung, die man erleidet,* — *von Seiten von* (Instr. oder Abl.). — 4) *das 40ste oder 14te Jahr im 60jährigen Jupitercyclus.*

पराभाव m. *Niederlage.*

पराभावन n. *das Unterdrücken* Comm. zu Âpast. Çr. 5,15,3.

पराभावुक Adj. *dem Untergang entgegengehend.*

पराभिन्न Hariv. 14533 fehlerhaft für पर्णभिन्न.

परा॰ॅभुवे Dat. Inf. von 1. भू mit परा AV. 1,29,4.

परा॰ॅभूति f. *Niederlage, eine Demüthigung* —, *eine Kränkung, die man erleidet,* — *von Seiten von* (Abl. oder im Comp. vorangehend).

परामर्श m. 1) *das Packen an.* केश° *an die Haare.* — 2) *das Spannen* (eines Bogens). — 3) *Leidzufügung, eine an Jmd verübte Gewalt, Angriff auf Jmd* oder *Etwas* (Loc., Gen. oder im Comp. vorangehend), *Schädigung* Kâd. 118,16. — 4) *das Sichbeziehen* —, *Hindeuten auf.* — 5) *das sich zur Erinnerung Bringen, das Sichvergegenwärtigen.* — 6) *Reflexion, Betrachtung.*

*परामर्शन n. = परामर्श 5).

परामर्शवाद m. (Opp. Cat. 1), °केतुविचार m. und °वादार्थ m. (Opp. Cat. 1) Titel von Werken.

°परामर्शिन् Adj. *sich beziehend* —, *hindeutend auf.* Nom. abstr. °र्शित्व n.

1.*परामृत n. *Regen.*

2. परामृत Adj. *der den Tod besiegt hat, keinem fernern Tode mehr unterworfen* Kaivaljop. 4.

परायण 1) n. *a) das Weggehen, Hingang. — b) der Weg des Hinganges. — c) das letzte —, höchste Ziel, die letzte Zuflucht, Zuflucht.* स्वर्ग (स्वयं fehlerhaft MBu. 6,3929) कृत्वा परायणम् so v. a. *nur den Himmel vor Augen habend* MBu. 6,88,43. *— d) der Inbegriff von Etwas, Hauptsache, summa. — e) das Bestimmende von Etwas* (Gen.) Spr. 3182. *— f)* in der Med. so v. a. *Haupt —, Wundermittel* Karaka 6,24. *— g)* am Ende eines adj. Comp. (f. आ) *Hauptziel, Hauptzweck, Hauptsache, Hauptbeschäftigung.* Wiederzugeben durch *α) sich ganz widmend, mit allem Eifer obliegend, sich — angelegen sein lassend, ganz aufgehend in, ganz in Beschlag genommen von.* दण्ड° so v. a. *ganz auf den Stock* (als Stütze) *angewiesen* Lalit. 226,9. Nom. abstr. °ता f. Daçak. 32,8. — β) *sich ganz beziehend auf, nur — betreffend. — h) ein best. Werk* 239,1. *— i) *a religious order or division. —* 2) Adj. (f. आ; die v. l. statt des Adj. oft n.) *a) heftig, stark* (Schmerz). *— b) die letzte Zuflucht seiend für* (Gen.) 77,8. *— c) die Hauptsache seiend von* (Gen.). *— d) führend zu* (Gen.), *bewirkend. — e) abhängig von* (Gen.). *— f) sich ganz in Etwas* (Acc.) *fügend. —* 3) m. N. pr. eines Schülers des Jâgñavalkja. — Statt गण्डपरायणकृता Pañkat. 126,2 liest ed. Bomb. 2,24,10.11 गण्डोपधानवर्तिकृता.

परायणवत् Adj. *den Höhepunkt einnehmend, summus.*

परायत्त Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

परायति Adj. nach Sâj. = परागत्वर्.

परायत्त Adj. (f. आ) *von einem Andern abhängig, abhängig —, ganz übermannt von* (im Comp. vorangehend) Kâd. 171,10. 173,15. Bâlar. 101,10.

परायुस् m. Bein. Brahman's.

*पराराि Adv. *im drittletzten Jahre.*

*पराराित्र Adj. von पराराि.

पराराक m. oder °का f. *Lauch.*

*पराराु m. *Momordica Charantia.* Vgl. पवाराु.

*पराराुक m. *Stein, Fels.* Vgl. पवाराुक.

परार्जुन m. N. pr. eines Mannes.

1. परार्ध m. 1) *der hohe Vortheil, die grosse Bedeutung.* — 2) *eines Andern Sache, — Angelegenheit, — Nutzen.* — 3) euphem. so v. a. *Beischlaf.* — 4) परार्धम्, °र्धे und °र्थ° *für einen Andern, für Andere.* — 5) परार्धम् *in Bezug auf das Fernere.* — Wird mit पदार्थ verwechselt.

2. परार्थ Adj. *ein Anderes zum Zweck habend, um eines Andern willen geschehend, für Andere daseiend, durch Anderes bedingt.* Nom. abstr. °ता f. (Mahâvîraḱ. 10,6) und °त्व n.

परार्थक Adj. = 2) परार्थ. Nom. abstr. °त्व n.

परार्थवादिन् Adj. *für einen Andern redend* (vor Gericht), *Stellvertreter* 214,6. 8.

परार्थिन् Adj. *nach dem Höchsten strebend.*

परार्ध 1) m. *die entferntere —, jenseitige —, andere Seite* oder *Hälfte.* — 2) m. n. *a) die grösste Zahl* (100,000,000,000,000,000) Spr. 7710. — *b) die Hälfte des äussersten Lebensalters* Brahman's, *fünfzig Jahre* Brahman's. — 3) Adj. fehlerhaft für परार्ध्य.

परार्धक *die eine Hälfte von Etwas.*

परार्ध्य 1) Adj. (f. आ) *a) auf der entfernteren —, jenseitigen —, anderen —, folgenden Seite* oder *Hälfte befindlich. — b) der Zahl nach am Fernsten stehend, möglichst viel zählend. — c) der Würde, der Qualität nach am Höchsten stehend, am Meisten geltend, der vorzüglichste, ausgezeichnetste, schönste, beste. — d) vorzüglicher als* (Abl.). — 2) n. *das Maximum.* Nur am Ende eines adj. Comp. — 3) fehlerhaft für परार्ध.

*परार्बुद m. *ein fliegendes leuchtendes Insect.*

परार्वत् f. *die Ferne.*

*परावत m. *Grewia astatica.*

परावत्त् Adj. *voller Seligkeit* (Welten) Âpast.

परावपिष्ठ Adj. in अति° (Nachtr. 3).

परावर Adj. (f. आ) 1) *der entferntere und nähere, frühere und spätere, höhere und niedere, Alles umfassend;* n. *das Entferntere und Nähere, Frühere und Spätere, Ursache und Wirkung, Grund und Folge, der ganze Umfang eines Begriffs.* Am Ende eines adj. Comp. f. आ. — 2) *jeder nachfolgende.* — 3) *vom Frühern zum Spätern übergehend, überliefert.*

परावरत्व n. *das höher und niedriger Sein.*

परावराध्य Adj. Pl. *von den kleinsten bis zu den grössten.*

परावरेश m. Bein. Vishṇu's VP. 6,5,85. Vgl. परापरेश.

परावर्त m. *Tausch* Hem. Par. 2,326.

परावर्तन n. *das Sichumwenden.*

परावर्तिन् in अप° (Nachtr. 3).

परावर्ष Hariv. 7202 fehlerhaft für पारावर्ष.

परावसु 1) Adj. *Reichthum abtreibend.* — 2) m. *a) das 40ste Jahr im 60jährigen Jupitercyclus. — b)* N. pr. α) eines Gandharva. — β) eines Sohnes des Raibhja.

परावह् m. Bez. *eines der sieben Winde.*

परावाक् m. *Widerspruch.*

*पराविद्ध m. Bein. 1) Vishṇu's. — 2) Kubera's.

परावृङ् m. *ein Verstossener, Auswürfling.*

परावृत् m. N. pr. eines Sohnes des Rukmakavaka.

परावृत्त 1) Adj. s. u. वृत् mit परा. — 2) n. *a) *das Sichwälzen* H. 1245. — *b)* fehlerhaft für पुरावृत्त Z. d. d. m. G. 7,311, N. 2.

परावृत्ति f. 1) *Wiederkehr* in अप° (Nachtr. 3). — 2) *das Abprallen, Verfehlen der Wirkung.* — 3) *Vertauschung, Verstellung* Spr. 7650.

*परावेदी f. = बृहती.

पराव्याध m. *Wurfweite.*

पराशक्ति f. *eine Form der* Çakti *bei den* Çâkta.

पराशर m. 1) *Zerstörer.* — 2) *ein best. wildes Thier* (°सर geschr.). — 3) N. pr. *a)* eines Schlangendämons. — *b)* verschiedener Männer. Pl. *ihr Geschlecht.*

पराशरतत्त्व n., °शरधर्म m. und °शरपुराण n. Titel von Werken Opp. Cat. 1.

पराशरभट्ट m. N. pr. eines Dichters.

पराशरमाधवीय n., °शरवंशवर्णन n., °शरविजय m., °शरसंपात m., °शरस्मृति f. und °संग्रह m. Titel von Werken Opp. Cat. 1.

*पाराशरिन् m. = पाराशरिन्.

पराशरेश्वर m. Name eines Liṅga.

पराशरोपपुराण n. Titel eines Upapurâṇa Opp. Cat. 1.

पराशिस् f. etwa *Verwünschung* TBr. 3,7,12,4.

*पराशातयितर् Nom. ag. als Erklärung von पराशर.

1. पराश्रय m. 1) *die Abhängigkeit von Andern.* — 2) *eine Zuflucht der Feinde.*

2. पराश्रय 1) Adj. *sich an ein Anderes anschliessend, von Andern abhängig.* — 2) *f. आ *Schmarotzerpflanze.*

पराश्रित 1) Adj. = 2. पराश्रय 1). — 2) m. *Diener.*

परास 1) m. *Wurfweite.* — 2) *n. *Zinn.*

परासङ्ग m. *das Anhängen.*

*परासन n. *Blutbad, Metzelei.*

°परासिन् Adj. *werfend, Wurfweiten messend.*

परासु Adj. (f. eben so) 1) *dessen Lebensgeister davongehen, sterbend, moribundus, dem Tode verfallen.* — 2) *dessen Lebensgeister davongegangen sind, leblos, todt.*

परासुकरण Adj. *todt machend, todbringend.*

परासुता f. und परासुत्व n. 1) *Abgespanntheit des Geistes, Apathie.* — 2) *Todesnähe* Harshaḱ. 123,23.

परासेध m. *Haft, Gefängniss.*

*परास्कन्दिन् m. *Räuber.*

परास्तोत्र n. Titel eines Werkes.

परास्य oder परास्य Adj. *wegzuwerfen.*

*पराह्न m. *der folgende Tag.*

पराह्नि f. *das im Widerspruch Stehen.*

पराह्ण m. *Nachmittag.*

पराह्ण fehlerhaft für पराह्ण. Nach den Grammatikern = परागतमहः.

परि 1) Adv. *a) rings, ringsum, umher* zu Spr. 867. — *b) ringsum, hier und dort,* so v. a. *reichlich* ṚV. 7,3,7. Häufig am Anf. eines Comp. als Ausdruck *der Fülle, des vollen Maasses, des hohen Grades.* — 2) Präp. *a)* mit Acc. α) *um* (örtlich und zeitlich). — β) *gegen, nach — hin, entgegen, gegenüber.* — γ) *hinaus über, mehr als.* — δ) **gegen,* so v. a. *in Bezug auf Jmd.* — ε) **zu Theil.* Mit अस् oder भू *Jmd zu Theil werden.* — ζ) *in distributiver Bed. वृक्षं वृक्षं परि सिञ्चति (nicht परिषिञ्चति) *Baum für Baum.* — *b)* mit Abl. α) *von — her, von — weg, aus — her.* — β) **um — herum,* so v. a. *ausserhalb, mit Ausschluss von, bis auf.* Auch verdoppelt. — γ) *nach Ablauf von.* — δ) *in Folge —, aus Anlass von, wegen.* — ε) *gemäss, nach, secundum* Pâr. Gṛhj. 2,11,12 (vgl. Âçv. Çr. 6,12,12). — *c)* **am Anf. und am Ende eines adv. Comp. ausserhalb, mit Ausschluss von, bis auf.* — *d)* **am Anf. eines adj. Comp. gegen* (als Ausdruck der Abneigung u. s. w.).

परिश m. *das Beste von* (Gen.).

*परिकथा f. *eine Art Erzählung.*

परिकन्दल Adj. (f. आ) *strotzend von* (im Comp. vorangehend) Bhoǵapr. 88,24.

*परिकम्प m. 1) *heftiges Zittern.* — 2) *grosse Furcht.*

परिकम्पिन् Adj. *heftig zitternd.*

परिकर m. (adj. Comp. f. आ) 1) Sg. und Pl. *Gefolge, Dienerschaft* Bâlar. 161,4. — 2) Sg. und Pl. *Beistand, Hülfsmittel* 311,12. °भूत Adj. *auxiliaris* Comm. zu Ârsabh. S. 2, Z. 5. — 3) *Zubehör, Zuthat* Spr. 7260. Hemâdri 1,481,5. — 4) *Menge, Schaar* Bâlar. 178,6. — 5) *ein Gürtel, vermittelst dessen das Gewand aufgeschürzt wird.* परिकरं बन्ध् oder कर् *sich gürten zu,* so v. a. *sich anschicken —, Anstalten treffen zu* (Loc. oder Infin.). Daher bei den Lexicographen = आरम्भ, समारम्भ. — 6) in der Dramatik *Andeutungen der kommenden Handlung, die Keime des sogenannten Samens* (बीज) *im Schauspiel.* — 7) in der Rhetorik *die Anwendung spielender Beiwörter* Kâvjapr. 10,82. — 8) **Untersuchung, Kritik.*

परिकरविजय m. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

परिकरित Adj. *begleitet von* (Instr.) Vikramâṅkaḱ. 6,12.

परिकर्त m. = परिकर्तन 2, *b)* Bhâvapr. 5,85. Kâraka 8,11. °रुज् f. dass. ebend.

परिकर्तन 1) Adj. *zerschneidend.* — 2) n. *a) das Ausschneiden, Ausschälen.* — *b) Schneiden, stechender Schmerz.*

परिकर्तर् Nom. ag. *ein Priester, der an einem jüngern Bruder, während der ältere noch nicht verheirathet ist, die Hochzeitsceremonie vollzieht.*

परिकर्ति f. und °का f. = परिकर्तन 2) *b)* Bhâvapr. 5,85. Kâraka 8,6. 5,10. 6,3. 26. Am Ende eines adj. Comp. °कर्तिक 3.

1. परिकर्मन् n. 1) *das Herumsein um Jmd, Cult, Verehrung.* — 2) *Pflege des Körpers, das Salben und Schmücken desselben.* — 3) *Reinigung, Reinigungsmittel.* — 4) *Vorbereitungen zu* (im Comp. vorangehend). — 5) *eine arithmetische Operation.* — 6) **bei den Ǵaina einer der 5 Theile des Dṛshṭivâda* H. 246.

2.*परिकर्मन् m. *Gehülfe, Diener.* Vgl. परिकर्मिन्.

परिकर्मय्, °यति 1) *salben, schmücken.* — 2) *bereiten, in Ordnung bringen.* — Vgl. अपरिकर्मितमति (Nachtr. 3).

परिकर्मिन् m. *Gehülfe, Diener.*

1. परिकर्ष m. *das Herumziehen, Herumschleppen.*

2.*परिकर्ष m. = परि + कर्ष.

परिकर्षण n. 1) = 1. परिकर्ष. — 2) *Kreis* Çulbas. 3,210.

परिकर्षिन् Adj. *Alles mit sich fortreissend.*

परिकलयितर् Nom. ag. *umschliessend* Mahâvîraḱ. 75,7 (°यिता zu lesen).

*परिकलितिन् Adj. = परिकलितं येन सः.

परिकल्कन n. *das Betrügen.*

*परिकल्प m. 1) *Täuschung* (buddh.). — 2) Med. p. 27 fehlerhaft für परिकम्प.

परिकल्पना f. 1) *Bewerkstelligung.* ब्रूप° so v. a. *das Annehmen einer Gestalt.* — 2) *Berechnung.*

परिकल्प्य Adj. *zu berechnen.*

*परिकाङ्क्षित m. = पारिकाङ्क्षिन्.

परिकायन (!) m. Pl. *eine best. Schule.*

परिकीर्तन n. *das laute Verkünden, Nennen.*

*परिकूट 1) m. N. pr. eines Schlangendämons. — 2) n. *eine Art Schutzwehr an einem Stadtthor.*

*परिकूल n. etwa *am Ufer gelegenes Land.* Vgl. परितीर.

परिकृश Adj. *überaus mager* u. s. w. Nom. abstr. °त्व n. *schlanker Wuchs* Lalit. 28,11.

परिकृष्ट m. N. pr. eines Lehrers.

*परिकेश m. gaṇa निरुदकादि.

परिकोप m. *heftiger Zorn.*

परिक्रम m. 1) **das Lustwandeln.* — 2) *das Umschreiten, Durchwandern;* mit Gen. — 3) *das überall Hindringen.* — 4) *Uebergang* (?) ṚV. Prâr. v. l. परिक्रम. — 5) *Reihenfolge, Ordnung.* — 6) *Mittel* (medic.) Kâraka 7,10. — परिक्रमाणां Müller, SL. 431 fehlerhaft für परिक्रमणात्.

परिक्रमण n. *das Umhergehen, Herumwandern.*

*परिक्रमसक् m. *Ziege.*

परिक्रय m. 1) *das in den Kauf Geben, Hingeben* (des Lebens). — 2) *Miethe.* — 3) *ein mit Geld erkaufter Friede.*

परिक्रयण n. *das Dingen, Miethen.*

परिक्रान्त n. *der Platz, auf dem Jmd umhergeschritten ist, die Fussstapfen* R. 2,100,10. 3,68,46.

परिक्रान्ति f. *Umlauf.*

परिक्रामम् Absol. *umherschreitend, herumgehend* Çat. Br. 12,8,3,17. Kâtj. Çr. 3,1,13. *umschreitend,* mit Acc. 17,5,20.

परिक्रामितक n. *das Umhergehen.* Nur Instr. als scenische Bemerkung Bâlar. 131,17. 140,6. Viddh. 87,5. Pr. P.

परिक्रिया f. 1) **Umschliessung.* — 2) *Pflege* (des Feuers). परिष्क्रिया v. l. — 3) *Ausübung* (der Herrscherwurde). — 4) = परिकर 6).

परिक्री m. *ein best.* Ekâha.

परिक्रोश m. *Schreier;* vielleicht *ein best. Dämon* ṚV. 1,29,7.

परिक्लिष्ट 1) Adj. s. u. क्लिश् mit परि. — 2) *n. = परिक्लेश H. an. 4,302. Med. v. 57.

परिक्लेद m. *Nässe, Feuchtigkeit.*

परिक्लेदिन् Adj. *nässend, Feuchtigkeit ausscheidend.*

परिक्लेश m. *Beschwerden, Anstrengungen, Leiden, Qual.* Ausnahmsweise Pt.

परिक्लेष्टर् Nom. ag. *Quäler, Peiniger.*

परिक्वाण Adj. *laut tönend.*

परिक्ष m. N. pr. v. l. für परिक्षित् VP.² 4,162.

परिक्षय m. *das Schwinden, Verschwinden, Nachlassen, Aufhören, Untergang, Neige* (des Tages).

परिक्षव m. *häufiges Niesen.*

*परिक्षा f. *Koth, Dreck.*

परिक्षाण n. Pl. *Verkohltes.*

परिक्षाम Adj. *ganz abgemagert, ausgemergelt* Kâd. 80,12.

परिक्षालन n. *Waschwasser.*

परिक्षि m. N. pr. v. l. für परिक्षित् VP.² 4,162.

परिक्षित् 1) Adj. *rings umher wohnend* (Agni), *rings sich ausbreitend* (Du. von Himmel und Erde). — 2) m. N. pr. verschiedener Fürsten.

परिक्षित 1) Adj. Hemâdri 1,700,21 fehlerhaft für परिचित. — 2) m. N. pr. v. l. für परिक्षित्

VP.² 4,162.

परिक्षेप m. 1) *das Hinundherwerfen, — bewegen.* — 2) *das Umfangen, Umschliessen.* — 3) *Alles was ein Anderes umschliesst, umgrenzt.* — 4) *Umfang.*

परिक्षेपक 1) *Adj. P. 3,2,146. — 2) = परिक्षेप am Ende eines adj. Comp. (f. °पिका), so v. a. *behangen mit* Kâraṇḍ. 30,11.

परिक्षेपिन् m. *eine Art Fistel.*

परिख (metrisch) = परिखा 1) Bhâg. P.

परिखण्डन n. *Verringerung, Schmälerung.* मान° *der Ehre.*

परिखा f. (adj. Comp. f. आ) 1) *ein zur Sicherstellung eines Ortes um diesen Ort gezogener Graben, Stadt —, Festungsgraben.* Von den Meeren, die die Erde umgeben, Spr. 7705. — 2) *N. pr. eines Dorfes.

परिखात m. *Furche, Geleise.*

परिखास्थित Adj. *sicher stehend, keiner Gefahr ausgesetzt.*

परिखी Adv. mit कर् *zu einem umgrenzenden Graben machen.*

परिखेद m. (adj. Comp. f. आ) *Ermüdung, Erschlaffung, Erschöpfung, Mitgenommenheit.*

*परिख्याति f. *Ruhm, Berühmtheit.*

*परिग Adj. *umhergehend.*

*परिगण *Haus.*

परिगणन n. und °ना f. *vollständige Aufzählung, Herzählung, genaue Angabe.*

परिगणनीय Adj. *vollständig aufzuzählen, genau anzugeben.*

*परिगणितिन् Adj. etwa *der Alles wohl erwogen hat* 233,8.

परिगण्य Adj. in अपरिगण्य.

परिगतार्थ Adj. *mit einer Sache vertraut, in Etwas eingeweiht* Çâk. 95,20. Ragh. 7,28.

*परिगदितिन् Adj. = परिगदितं येन सः.

परिगन्तव्य Adj. *zu erlangen, zu erreichen.*

परिगम m. 1) *das Umfassen* Bâlar. 93,6. — 2) *Begegnung, Bekanntschaft* Bâlar. 63,21. — 3) *das Bekanntwerden mit, so v. a. das Sicheinlassen auf, Sichbetheiligen an, Sichbeschäftigen mit* (im Comp. vorangehend) Bâlar. 147,12, 229,6. Pr. P. 126.

परिगर्वित Adj. *sehr hochmüthig.*

परिगर्हण n. *Tadel.*

*परिगर्हन n. gaṇa क्षुभ्रादि.

परिगीति f. *ein best. Metrum.*

*परिगूढक Adj. gaṇa सह्यादि.

परिगृहीत 1) Adj. s. u. ग्रह् mit परि. — 2) *m. N. pr.

परिगृहीतर् fehlerhaft für परिग्रहीतर्.

परिगृहीति f. *das Zusammenfassen* TS. 7,3,4,2.

परिगृह्यवत् Adj. *das Wort* परिगृह्य (Absol.) *enthaltend.*

*परिगृह्या f. *Weib.*

परिग्रह m. (adj. Comp. f. आ) 1) Nom. act. *a) das Umfassen, Umspannen. — b) das Umfassen, Einschliessen* in übertragener Bed. — *c) das Umlegen, Anlegen, Aufsetzen, Annehmen* (einer Gestalt, eines Körpers). — *d) das Zusammenfassen, Zusammenhalten. — e) das Ergreifen, in die Hand Nehmen, Anfassen. — f) das Annehmen, in Empfang Nehmen.* आसनपरिग्रहं कर् *einen Sitz annehmen, Platz nehmen* 327,31. Ohne Ergänzung *Entgegennahme von Gaben. — g) das Entnehmen —, Hinübernehmen aus* (Abl.). — *h) das Erlangen, in Besitz Gelangen, Sichverschaffen, Erwerbung, Besitzergreifung. — i) Aufnahme einer Person* (in sein Haus, in seine Gesellschaft), *freundliche Aufnahme* R. Gorg. 1,46,26. Kâraṇḍ. 79,21. — *k) das Heimführen* (eines Weibes), *Heirath. — l) das Erwählen, Aussuchen. — m) das Auffassen, Darunterverstehen. — n) das Unternehmen, Sichhingeben* (Spr. 4649), *Sichunterziehen, Treiben, Sichbeschäftigen mit* (180,32). — *o) Ehrenbezeigung, Gnadenerweisung, Gunstbezeugung, Gnade, Beistand. — p) Züchtigung, Bestrafung* (Gegens. अनुग्रह). Nur einmal. — *q) Herrschaft.* Am Ende eines adj. Comp. *stehend unter der Herrschaft von —, abhängig von. — r) Ansprüche auf* (Loc.). — *s)* in der Veda-Grammatik *doppelte Aufführung eines Wortes, vor und nach* इति. — *t) *Fluch, Schwur.* — 2) concr. *a) Einfassung* (der Vedi). — *b) Summe.* — *c) Besitz, Besitzthum.* Am Ende eines adj. Comp. *im Besitz seiend von, versehen mit. — d) Weib, Gattin.* Auch in collectiver Bed. — *e) die Angehörigen, Hausgenossen, Familie, Dienerschaft;* insbes. *die Kebsweiber eines Fürsten. — f) Behausung. — g) Wurzel, Grundlage, das worauf Etwas beruht. — h)* in der Veda-Grammatik *das dem zwischen einem wiederholten Worte stehenden* इति *vorangehende Wort. — i) *Sonnenfinsterniss. — k) *der Rückhalt einer Armee.* v. l. प्रतिग्रह.

*°परिग्रहक Adj. *ergreifend, sich einer Sache hingebend.*

परिग्रहण n. *das Anlegen, Umthun.*

परिग्रहत्व n. *das Heirathen eines Weibes* (Gen.).

परिग्रहमय Adj. *aus der Familie bestehend.*

परिग्रहवत् Adj. *im Besitz weltlicher Dinge seiend, an ihnen hängend.*

परिग्रहार्थोपपत्ति Adj. *die Bedeutung des Zusammenfassens (Verallgemeinerns) ausdrückend* Nir. 1,7.

परिग्रहिन् Adj. = परिग्रहवत्.

परिग्रहीतर् Nom. ag. 1) *der Jmd Beistand leistet.* — 2) *Beherrscher.* — 3) *Gatte.* — 4) *Adoptivvater.*

परिग्रहीतव्य Adj. 1) *anzunehmen* Çaṁk. zu Bâdar. 2,3,12. — 2) *was beherrscht wird.* — 3) *in dessen Besitz man zu gelangen hat* Vâgrakṁ. 44,3. fgg.

*परिग्रामम् Adv. *um ein Dorf herum.*

परिग्राह m. *Einfassung* (der Vedi).

परिग्राहक Adj. *Jmd eine Gnade erweisend* Bâlar. 45,18.

परिग्राह्य Adj. *freundlich zu behandeln, dem man gute Worte geben muss.*

परिघ m. 1) *ein eiserner Querbalken zum Verschliessen eines Thores.* Damit werden wuchtige Arme und Lenden verglichen. — 2) bildlich so v. a. *Hinderniss.* — 3) *eine eiserne* oder *mit Eisen beschlagene Keule.* Einmal n. — 4) *das in der Querlage zur Geburt sich stellende Kind.* — 5) *ein bei Sonnenauf — oder — untergang sich quer vor die Sonne stellender Wolkenstreif.* — 6) Du. als Auguralausdruck *zwei zu beiden Seiten eines Reisenden fliegende Vögel.* — 7) *das Thor eines Palastes, Thor* überh. — 8) *Haus.* — 9) *der 19te astrol. Joga. — 10) *Topf, Krug, ein gläserner Krug.* — 11) *Schlag, Tödtung, Beschädigung.* — 12) N. pr. *a)* eines Wesens im Gefolge Skanda's. — *b)* eines Kâṇḍâla. — *c)* eines frommen Mannes.

परिघट्टन n. *das Umrühren.*

परिघर्घरम् Adv. *mit lautem Grunzen* VP. 1,4,25.

परिघर्म Lâṭj. 1,6,36 fehlerhaft für °घर्म्य.

परिघर्म्य m. *ein Geräthe, das zur Bereitung des heissen Opfertrankes dient.*

परिघात m. 1) *das aus dem Wege Räumen.* — 2) *Keule.

*परिघातन n. *Keule.*

°परिघातिन् Adj. *zu Nichte machend, übertretend* (einen Befehl).

परिघुर्घुरम् Adv. wohl nur fehlerhaft für परिघर्घरम्.

परिघृष्टिक Adj. MBh. 14,2852 fehlerhaft für परिपृच्छक oder परिपृष्टिक.

*परिघोष m. 1) *Laut, Geräusch.* — 2) *Donner.* — 3) *eine unpassende Rede.*

परिचक्र 1) m. Titel eines Abschnitts im Dvaviṁçatjavadânaka. — 2) f. आ N. pr. einer Stadt. परिवक्रा v. l.

परिचर्त्ता f. *Verwerfung, Missbilligung.*

परिचर्त्ति Loc. Inf. zu चर्त् mit परि SV. v. l.

परिचर्त्य, °र्त्तिव्य Adj. *zu verschmähen, nicht zu billigen.*

परिचतुर्दश und °न् Adj. *volle —, mehr als vierzehn.*

परिचपल Adj. *überaus beweglich.*

1. परिचय m. *Anhäufung.*

2. परिचय m. *das Kennenlernen, Bekanntwerden mit, Bekanntschaft, vertrauter Umgang, vertrautes Verhältniss, Vertrautheit;* die Ergänzung im Gen., Loc., Instr. (Spr. 7760), Instr. mit समम् oder im Comp. vorangehend. KÂD. 57,9. 131,15. 199,13. 204,7. रति° so v. a. *häufige Wiederholung.*

परिचयवत् Adj. *genau bekannt* (pass.).

परिचयावस्था f. *ein best. ekstatischer Zustand bei den Jogin.*

परिचर 1) Adj. (f. आ) *a) umherstreifend. — b) beweglich, rinnend.* — 2) m. *a) Gefährte, Gehülfe, Diener, Wächter. — b) *eine herumgehende Wache, Patrouille. — c) Bedienung, Huldigung.* — 3) f. परिचरा Bez. von *Versen, welche in den Litaneien, nach einem Schema, bald am Anfange, bald in der Mitte oder am Ende stehen,* LÂṬ. 6,5,3. fgg.

परिचरण 1) m. *Gehülfe, Diener.* — 2) n. *a) das Umhergehen. — b) das Bedienen, Behandeln, Pflegen.*

परिचरणीय Adj. 1) *zu bedienen, zu pflegen.* — 2) *zur Anwendung kommend, erforderlich.*

परिचरितर् Nom. ag. *Bediener, Pfleger.*

परिचरितव्य Adj. *zu bedienen, zu pflegen, zu ehren.*

°परिचर्चा f. *das Sichkümmern —, Sorge um* HÂSY. 9.

परिचर्तन n. Pl. *diejenigen Theile des Pferdegeschirres, welche vom Leibgurt zur Brust und zum Schwanz laufen.*

परिचर्मण्य n. *Riemen.*

परिचर्य 1) Adj. *zu bedienen, zu pflegen, zu ehren.* — 2) f. आ *Bedienung, Aufwartung, Pflege, Huldigung.* Ausnahmsweise Pl.

परिचर्यावत् Adj. *bedienend, aufwartend.*

परिचाय्य m. *ein im Kreise aufgeschichtetes Feuer* ÇULBAS. 3,249.

परिचार m. 1) *Bedienung, Dienst, Huldigung.* — 2) *Spazierplatz.* — 3) MBh. 7,1261 fehlerhaft für परिवार.

परिचारक 1) m. *Gehülfe, Handlanger, Diener* GAUT. तदाज्ञा° so v. a. *der Vollstrecker seiner Befehle.* — 2) f. °रिका *Dienerin, Wärterin.*

परिचारण (metrisch) n. = परिचरण 2) *b).*

परिचारय् (von परिचार), °यति *sich ergehen, spaziren* SADDH. P. 46, 4.

परिचारिक m. 1) = परिचारक 1). — 2) *Pl. *geröstetes Korn.*

परिचारिन् 1) Adj. *a) hierhin und dorthin gehend, beweglich. — b) bedienend, pflegend, huldigend.* — 2) m. *Diener, Wärter.*

परिचित् Adj. *rings aufschichtend* ÂPAST. ÇR. 1, 22,3.

परिचिति f. *Bekanntschaft, vertrauter Umgang mit* (im Comp. vorangehend).

परिचित्तक f. Adj. *der über Etwas* (Gen. oder im Comp. vorangehend) *nachsinnt, — nachgedacht hat.*

परिचित्तनीय Adj. *reiflich zu erwägen.*

परिचुम्बन n. *das Abküssen, Küssen* BÂLAR. 123,10.

परिच्छद् am Ende eines adj. Comp. = परिच्छद 2).

परिच्छद m. (adj. Comp. f. आ) 1) *Decke, Ueberwurf.* — 2) *Alles was man um sich herum hat: Hausgeräthe, Geräthe, utensilia, Reisebedarf, Reisezeug; Gefolge, Dienerschaft.* Am Ende eines adj. Comp. auch so v. a. *versehen —, verziert mit.*

*परिच्छन्द m. *Gefolge.*

परिच्छित्ति f. 1) *genaue Bestimmung.* — 2) *Maassbestimmung, Maass.*

परिच्छेत्तव्य n. impers. *zu entscheiden, in's Reine zu bringen.*

परिच्छेद m. 1) *Trennung, Scheidung.* — 2) *genaue Unterscheidung, — Bestimmung, das auf's Reine Kommen mit Etwas, richtiges Urtheil* Spr. 3959. — 3) *Bestimmtheit, Entschiedenheit, Decidirtheit* KÂD. 2,43,9. — 4) *Abschnitt, Kapitel eines Buches.*

परिच्छेदक 1) Adj. *zur Gewissheit —, völlig in's Reine bringend.* — 2) n. *Maassbestimmung, Maass.*

*परिच्छेदकर m. *ein best.* Samâdhi.

परिच्छेद्य Adj. *genau zu bestimmen, zu messen.* Vgl. °अ (Nachtr. 1).

परिच्यवन n. 1) *das Herabfallen vom Himmel um als Mensch geboren zu werden* HEM. PAR. — 2) *Verlust, das Kommen um* (Abl.) Comm. zu ÂPAST. 2,2,7.

परिच्युति f. *das Herabfallen.*

*परिजग्ध m. N. pr.

परिजन m. (adj. Comp. f. आ) *Diener, Dienerin;* gewöhnlich in collect. Bed. *Umgebung, Gefolge, Dienerschaft;* insbes. *die weibliche.* Ausnahmsweise Pl.

*परिजन्मन् (!) m. 1) *der Mond.* — 2) *Feuer.*

परिजय्य Adj. *zu besiegen, dessen man Herr werden kann.*

परिजल्पित n. *die versteckten Vorwürfe einer von ihrem Geliebten schlecht behandelten Geliebten.*

परिज्ञा f. etwa *Ort der Entstehung.*

परिज्ञाड्य Adj. SUÇR. 2, 327, 4 wohl fehlerhaft. BHÂVAPR. 6,92 liest dafür ज्ञालकानीव; man könnte परिज्ञालानि vermuthen.

परिज्ञातक n. Titel eines Werkes.

परिजिहीर्षा f. *der Wunsch Etwas zu vermeiden, — zu beseitigen* KÂD. 32,24. 68,11. ÇAṂK. zu BÂDAR. 2,1,26. Comm. zu GAIM. S. 217, Z. 18.

परिजिहीर्षु Adj. *Etwas* (im Comp. vorangehend) *zu vermeiden wünschend* Ind. St. 10,413.

परिज्ञप्ति f. *Erkennung.*

*परिज्ञा f. *Kenntniss.*

परिज्ञातर् Nom. ag. *Erkenner, genauer Kenner.*

परिज्ञान n. *das Erkennen, Erkennung, Kennenlernen, Erfahren, Kennen, Kenntniss.*

परिज्ञानमय Adj. *dessen Wesen Erkenntniss ist.*

परिज्ञानिन् Adj. *viele Kenntnisse besitzend.*

परिज्ञेय Adj. *zu erkennen, kennen zu lernen.*

परिज्मन् 1) Adj. *a) herumlaufend, — fahrend, — wandelnd. — b) rings befindlich, überall gegenwärtig.* — 2) gleichlautender Loc. *ringsumher, allenthalben.* — 3) *m. *a) der Mond. — b) Feuer.*

परिज्यानि f. in अपरिज्यानि.

परिज्रि Adj. *herumlaufend* oder *sich rings ausbreitend.*

*परिज्वन् m. 1) *der Mond.* — 2) *Diener.* — 3) *ein Kenner des Opfers, Liturgiker.*

परिटीन n. *eine Art Flug* MBh. 8,41,27. Auch °क n.

परिणतवयस् Adj. *alt* VENIS. 43,18.

परिणति f. 1) *Veränderung, Umwandelung, Wechsel der Form, natürliche Entwickelung.* Auch Pl. — 2) *das Reifwerden, Reife.* — 3) *das reife Alter.* — 4) *die Folgen.* — 5) *Ende, Schluss.* श्रवणपरिणतिं गम् so v. a. *endlich zu Ohren kommen* BÂLAR. 43,6. °तिं या *sein Endziel —, seinen Endpunct erreichen.* Am Anfange eines Comp. *am Schluss, schliesslich.* — 6) *Erfüllung* (eines Versprechens) Spr. 4019.

परिणमन n. *das Sichumwandeln in* (Instr.).

परिणमयितर् Nom. ag. *zur Reife bringend.* f. °त्री VIDDH. 82,3.

परिणय m. (adj. Comp. f. आ) *das Herumführen der Braut um's Feuer, Hochzeit, Heirath* Spr. 7738. °विधि m. VIKRAMÂÑKAK. 18,1.

परिणायन n. 1) *das Herumführen um's Feuer.* — 2) *Heirath.*

परिणाह् f. N. pr. einer Oertlichkeit, = परीणाह्.

परिणाहन n. *das Verhüllen* Gobh. 3,2,35. Mân. Çr. 4,7.

*परिणाहक Adj. von नह् mit परि.

परिणाम m. 1) *Veränderung, Umwandlung, Wechsel der Form, Entwickelung zu* (Instr.); insbes. *natürliche Entwickelung.* — 2) *Umwandlung der Speise, Verdauung.* — 3) *das Welkwerden.* — 4) *Verlauf, Ablauf* (der Zeit). — 5) *Zunahme* (des Alters). — 6) *Alter, senectus.* — 7) *die Folgen.* — 8) *Ende, Schluss.* परिणामे und परिणाम° *schliesslich, zuletzt;* परिणामे तु *schliesslich jedoch* Râgat. 7,425. वयसः परिणामे so v. a. *im Alter.* — 9) *eine best. Redefigur: dichterische Uebertragung der Eigenschaften und Thätigkeiten eines Gegenstandes auf sein Bild.*

परिणामक Adj. *die Veränderungen zu Wege bringend.*

परिणामवत् Adj. *eine natürliche Entwickelung habend* Çaṃk. zu Bâdar. 2,1,14. Nom. abstr. °वत्त्व n. ebend.

परिणामवाद् m. *die Entwickelungstheorie, die Sâṁkhja-Theorie.*

परिणामशूल m. n. *heftige Verdauungsbeschwerden* Çârṅg. Saṁh. 1,7,34. Bhâvapr. 5,9.

परिणामिक Adj. 1) **durch eine Veränderung entstanden.* — 2) *gut verdaulich.* — Wohl fehlerhaft für पारि°.

परिणामिन् Adj. 1) *sich verändernd, sich umwandelnd, einem Wechsel der Form unterworfen;* insbes. *sich natürlich entwickelnd* Çaṃk. zu Bâdar. 2,1,14. Nom. abstr. °मित्व n. ebend. — 2) *reifend, Früchte tragend* (in übertr. Bed.). Nom. abstr. °मित्व n.

*परिणाय m. *Zug im Schachspiel u. s. w.*

परिणायक m. 1) *Führer.* — 2) *Gatte.* — 3) etwa *Gouverneur, Heerführer* (buddh.) Lalit. 156,8. Kâraṇḍ. 17,20.

परिणायन n. = परिणाय Hem. Par. 8,321.

परिणाह् m. 1) *Umfang, Weite, Peripherie.* — 2) *Bein. Çiva's. — Vgl. परी°.

परिणाहवत् Adj. *einen grossen Umfang habend.*

परिणाहिन् Adj. dass. Am Ende eines Comp. *den Umfang von — habend.*

परिणिंसक Adj. *kostend, schmeckend.*

परिणिनंसु Adj. *einen Seitenstoss zu machen im Begriff stehend* (Elephant).

परिणीत 1) Adj. s. u. 1. नी mit परि. — 2) n. *Heirath* Uttarar. 29,15 (39,3).

परिणीतपूर्वा Adj. f. *vormals geheirathet* Çâk. 65,23.

परिणेतर् Nom. ag. *Gatte.*

परिणेतव्य Adj. 1) f. आ *zu heirathen* Paṅkad. 13. — 2) *umzusetzen in, zu vertauschen mit* (Instr. eines Nom. abstr.) Comm. zu Njâjam. 2,2,10.

परिणेय Adj. 1) *herumzuführen.* — 2) f. आ *um das Feuer herumzuführen, zu heirathen.* — 3) *ausfindig zu machen, auszuspüren.* — 4) *umzusetzen in, zu vertauschen mit* (Instr. eines Nom. abstr.) Sâj. zu Ait. Br. 1,28,16. Govindân. S. 615.

परितंसयैध्यै Dat. Inf. zu तंस् mit परि Caus. ṚV. 1,173,7. 6,22,7.

*परितकन n. *das Umherlaufen.*

(परितक्य) पॅरितक्किय 1) Adj. (f. आ) *Angst —, Unruhe verursachend, unsicher, gefährlich.* — 2) f. आ *ängstliche Lage, Schrecken, Gefahr.*

परितन्त्रु Adj. *umspannend, umschlingend.*

परितप्ति f. *Seelenschmerz, Betrübniss.*

परितर्कण n. *das Erwägen.*

परितर्पण 1) Adj. *befriedigend, zufriedenstellend.* — 2) n. *a) das Befriedigen.* — *b) Labsal, Stärkungsmittel* Kâraka 6,6.

परितस् 1) Adv. *ringsum, von allen Seiten, nach a. S. hin, allerwärts.* न — परितस् *auf keine Weise.* — 2) Präp. *um, um — herum;* mit Acc., einmal mit Gen.

°परिताडिन् Adj. *allerwärts treffend, — verwundend* Bâlar. 55,8.

परिताप m. 1) *Glut, Hitze.* — 2) *Seelenschmerz, Trauer, Betrübniss.* — 3) *Reue.* — 4) *Schmerzbereitung* zu Spr. 155. — 5) **eine best. Hölle.*

परितापिन् Adj. 1) *brennend heiss.* — 2) *Seelenschmerz —, Trauer —, Betrübniss verursachend.*

परितारणीय Adj. Verz. d. Oxf. H. 90,*a*,6 vielleicht fehlerhaft für परिचारणीय (metrisch) = °चरणीय *zu verehren.*

*परितिक्त m. *Melia Azedarach.*

*परितीर n. wohl = परिकूल.

परितुष्टि f. *Befriedigung, Zufriedenheit.*

परितृप्तत्व n. *vollkommenes Befriedigtsein* Wind. Sanc. 142.

परितृप्ति f. *vollkommene Befriedigung* Kaivaljop. 12.

परितोष m. 1) *Befriedigung, Zufriedenheit, Freude an* (Loc. oder Gen.). Am Ende eines adj. Comp. f. आ. — 2) N. pr. eines Mannes.

परितोषक Adj. *zufriedenstellend, befriedigend* Ind. St. 15,221.

परितोषण 1) Adj. dass. — 2) n. *das Zufriedenstellen, Befriedigen.*

परितोषयितर् Nom. ag. *Andere zufriedenstellend, — befriedigend.* परतो° v. l.

परितोषवत् Adj. *zufrieden, froh.*

°परितोषिन् Adj. *zufrieden mit, erfreut über.*

परित्यक्तर् Nom. ag. *der Jmd verlässt, im Stich lässt.*

°परित्यज् Adj. *verlassend, aufgebend, im Stich lassend.* v. l. besser अग्निमातृपितृत्यज्ञाम् st. अग्निमातृपरित्यज्ञाम्.

परित्यज्य Adj. fehlerhaft für °त्याज्य.

परित्याग m. (adj. Comp. f. आ) 1) *das im Stich Lassen, seinem Schicksal Ueberlassen, Ziehenlassen, Verstossen* einer Person. — 2) *das Verlassen* eines Ortes. — 3) *das Fahrenlassen, Aufgeben* (einer Sache), *Aufopfern, Verzichten auf Etwas, Unterlassen, Entsagen.* Pl. *Entsagungen,* so v. a. *Opfer.* — 4) *Trennung von* (°सकाशात्). — 5) Titel eines Werkes.

परित्यागपट्टक n. wohl *Entsagungsurkunde.*

परित्यागसेन m. N. pr. eines Fürsten.

परित्यागिन् Adj. 1) *Jmd verlassend.* — 2) *Etwas aufgebend, verzichtend auf* (im Comp. vorangehend). Ohne Ergänzung *der da entsagt.*

°परित्याजन n. *das Veranlassen zum Aufgeben von.* प्राण° *das Jmd das Leben Nehmen.*

परित्याज्य Adj. 1) *im Stich zu lassen, seinem Schicksal zu überlassen, zu verstossen, zu meiden.* — 2) *aufzugeben, hinzugeben, zu unterlassen, dem man entsagen muss* MBu. 13,8,25. — 3) *wegzulassen.*

परित्राण n. 1) *das Behüten, Beschützen, Retten, Rettung, — von* (Abl.). — 2) *Schutzmittel, — gegen* (Gen.), *Schutz, Zuflucht.* — 3) **Selbstvertheidigung.* — 4) **die Haare auf dem Körper;* **Schnurrbart* Gal. — °परित्राणम् MBu. 13,6227 fehlerhaft für °पवित्राणाम्.

परित्रात m. N. pr. eines Mannes.

परित्रातर् Nom. ag. mit Gen. und Acc. *Behüter, Beschützer, Retter.*

परित्रातव्य Adj. *zu behüten* (Bâlar. 46,12), *zu beschützen vor* (Abl.).

परित्रास m. (adj. Comp. f. आ) *Schreck, Angst, Furcht.*

*परित्रिगर्तम् Adv. *um die* Trigarta *herum, überall, nur nicht bei den* Tr. Sch. zu P. 2,1,12. 6,2,33.

परिदंशित Adj. *vollkommen gerüstet, — gewaffnet.*

परिदर m. *eine Krankheit des Zahnfleisches, bei der sich dieses ablöst und blutet.*

परिदा f. *das Sichüberlassen der Gnade, dem Schutze eines Andern, Hingabe.*

परिदान n. 1) dass. — 2) * *Wiederablieferung eines Pfandes.* v. l. प्रतिदान.

परिदाय Adj. nach Nîlak. परितो दीयते वित्तं ब्रह्माण्यं यस्य सः.

परिदायिन् m. *ein Vater* oder *ein anderer über ein Mädchen verfügender Anverwandter, der seine Tochter* oder *sein Mündel an einen Mann verheirathet, dessen älterer Bruder noch nicht verheirathet ist.*

परिदारिक Adj. *rissig werdend* (Euter) AV. Paric. 30,5.

परिदाह m. 1) *das Brennen.* — 2) *Seelenschmerz.*

*परिदाहिन् Adj. *brennend.*

*परिदिग्ध n. *ein mit einem Ueberzug von Mehl u. s. w. bereitete Fleischspeise* Madanav. 118,103.

परिदीन Adj. *überaus niedergeschlagen, —betrübt.*

परिदुर्बल Adj. (f. आ) *überaus schwach, — hinfällig, — elend* zu Spr. 1478.

परिदृंहण n. *das Festmachen* Âpast. Çr. 7,10,11.

*परिदृढ 1) Adj. *überaus fest.* — 2) m. N. pr. eines Mannes; s. पारिदृढ.

परिदृष्टकर्मन् Adj. *eine grosse practische Erfahrung habend* Kâraka 3,8. Nom. abstr. °र्मता f. ebend.

परिदेव m. *Wehklage* Lalit. 119,14. Kâraṇḍ. 21,5.

परिदेवित 1) Adj. s. u. 2. दिव् mit परि Caus. — 2) n. *Wehklage.*

परिदेविन् Adj. *wehklagend, jammernd.*

*परिदृढय्, °यति *fest machen.*

परिदृष्टर् Nom. ag. *Zuschauer, Wahrnehmer, Erkenner.*

परिद्वीप m. N. pr. eines Sohnes des Garuḍa. सरिद्वीप v. l.

परिद्वेषस् m. *Hasser, Feind.*

परिधर्षण n. *Angriff, Beleidigung, Misshandlung.*

परिधानाय Dat. Inf. zu 1. धा mit परि AV. 2,13,2.

परिधान und परिधानं (Çat. Br. 14) n. 1) *das Herumlegen* (des Holzes). — 2) *das Umwerfen, Umlegen* (eines Gewandes), *Bekleiden.* — 3) *Umwurf, Gewand,* insbes. *Untergewand.* Am Ende eines adj. Comp. f. आ. — 4) *das Abschliessen* (der Recitation).

परिधानवस्त्र n. *Obergewand* Pañcat. 226,17.

परिधानीय 1) *n. *Untergewand.* — 2) f. आ *Schlussvers.*

परिधापन n. *das Umnehmenlassen* (eines Gewandes).

परिधापनीय Adj. *auf das Umnehmenlassen bezüglich.*

*परिधाय m. 1) *Gefolge.* — 2) *die Hinterbacken.* — 3) *Wasserbehälter.*

*परिधायक m. *Gehege, Umzäunung.*

परिधारण 1) n. *das Tragen,* so v. a. *Sichhingeben.* शोकस्य *dem Schmerze.* — 2) f. आ *das Aushalten, Ausdauer* Mahâvîraḥ. 27,5.

परिधार्य Adj. *zu erhalten, aufrechtzuhalten.*

परिधावन n. *das Ausweichen* (einem Geschosse) MBh. 9,57,18.

परिधाविन् m. *das 46ste (20ste) Jahr im 60jährigen Jupitercyclus.*

परिधि m. 1) *Einschluss, Gehege, Wall.* Auch vom Meere, das die Erde *umschliesst.* — 2) *Umfassung, Schutzwehr.* — 3) *Hülle, Gewand.* — 4) *der Hof um Sonne und Mond, Doppelsonne.* — 5) *Horizont.* — 6) *Umfang, Umkreis; Epicyclus.* — 7) *Umgebung.* — 8) im Opferwesen *die grünen Hölzer* (gewöhnlich drei), *welche, um das Altarfeuer gelegt, dasselbe zusammenhalten sollen.* °संधि m. Mân. Çr. 1,3,1. 3. 2,3,3. 5,2. 8,26. — 9) षडिन्द्राः परिधयः Namen von Sâman Ârsh. Br. — 10) *N. pr. eines Mannes.

परिधिन् (nach Nîlak.) Adj. als Beiw. Çiva's MBh. 13,17,119.

परिधिस्थ 1) Adj. *am Horizont stehend.* — 2) *m. *eine im Umkreise aufgestellte Wache.*

परिधी Adv. mit कर् *umhängen* Mahâvîraḥ. 90,12.

परिधीर Adj. *sehr lange nachtönend, — tief* (Ton).

परिधूपन n. (Suçr. 2,488,13, v. l. Bhâvapr. 4,100), परिधूमन n. und परिधूमायन n. = धूमायन.

परिधूसर Adj. *ganz grau, — bestäubt.* Nom. abstr. °त्व n. Prasannar. 23,22.

परिधेय Adj. = परिधिभव Mahîdh. बर्हिष्पद् v. l.

परिधंस 1) m. *a) Verfinsterung* in त्रिधु°. — *b) Ungemach, das Misslingen.* — *c) Verlust der Kaste.* Auch वर्ण° Comm. zu Âpast. 2,2,7. — *d) ein aus der Kaste Gestossener* Âpast. 2,2,7. — 2) f. आ *Verlust* der Kaste (im Comp. vorangehend) Âpast. 2,2,7.

परिधंसिन् Adj. 1) *abfallend.* — 2) *Etwas* (im Comp. vorangehend) *zu Grunde richtend, — zerstörend.* Ohne Ergänzung *Alles zu Gr. r.*

*परिनन्दन n. Nom. act. von नन्द् mit परि.

*परिनर्तन n. Nom. act. von नर्त् mit परि.

परिनिन्दा f. 1) *heftiger Tadel, das Tadeln Jmds* (Gen.). — 2) *Tadelsucht.*

परिनिम्न Adj. *stark vertieft.*

परिनिर्मितवशवर्तिन् m. Pl. *eine best. Klasse von Göttern in* Indra's *Welt* Comm. zu Jogas. 3, 25. Vgl. परनि°.

परिनिर्वाण n. 1) *das vollkommene Erlöschen eines Individuums* (buddh.). — 2) *Name *des Ortes, an dem* Çâkjamuni *entschwand.*

परिनिर्वाणवैपुल्यसूत्र n. Titel eines buddh. Sûtra Eitel, Ch. B.

परिनिर्वापयितव्य Adj. *vollkommen zu erlösen durch die Einführung in das* Nirvâṇa Vâgrakkh. 21,1. 36,2.

परिनिर्विवप्सु Adj. *in vollem Maasse zu geben die Absicht habend* Bhaṭṭ.

परिनिर्वृति f. *vollkommene Erlösung.*

परिनिश्चय m. *eine ganz feststehende Meinung, ein ganz fester Entschluss.* v. l. besser स्वनिश्चय st. सुनिश्चय und प्रतिनिश्चय st. परिनिश्चय.

परिनिष्ठा f. 1) *ein äusserster Grenzpunct, Gipfelpunct.* — 2) *vollkommenes Vertrautsein mit Etwas* (Loc. oder im Comp. vorangehend) Çaṃk. zu Bâdar. 3,3,57.

परिनिष्ठान in अपरिनिष्ठान.

परिनिष्पत्ति f. *Vollkommenheit* Vâgrakkh. 40, 8. fgg.

परिनिष्पन्नत्व n. *das wirkliche Dasein, Vorhandensein* Çaṃk. zu Bâdar. 2,1,6.

परिनेतर् Nom. ag. fehlerhaft für परिणेतर्.

परिनैष्ठिक Adj. (f. ई) *der allerhöchste, vollendetste, vollkommenste.*

परिन्दन n. (Text zu Lot. de la b. l. 235) und °ना f. = परी°.

परिन्यास m. in der Dramatik *die Anspielung auf die Entwickelung des sogenannten Samens* (बीज).

परिपक्व Adj. 1) *fertig gebrannt* (Backstein u. s. w.). — 2) *ganz reif* von Früchten. — 3) *ganz reif* von Geschwüren. — 4) *ganz reif* vom Verstande und von einem *vollkommen ausgebildeten* Menschen. — 5) *ganz reif,* so v. a. *dem Verfalle, dem Ende, dem Vergehen, dem Tode nahe.*

*परिपण m. n. = नीवी.

परिपतन n. *das Umherfliegen.*

परिपति m. *ein Herrscher ringsum.* Nach Sây. und Mahîdh. Adj. *umherfliegend.*

परिपद् f. *Falle.*

*परिपदिन् m. *Feind.*

परिपन्थक m. *Widersacher, Gegner, Feind.*

*परिपन्थम् Adv. *am Wege.*

परिपन्थय्, °यति *entgegentreten, widerstehen;* mit Acc.

परिपन्थिक m. *Widersacher, Gegner, Feind.*

परिपन्थित्व n. *das ein Widersacher Sein, Beein-*

trächtigen.

परिपन्थिन्[3] m. *Widersacher, Gegner, Feind, Beeinträchtiger, Abbruchthuer.* Als Adj. (f. °न्थिनी) *im Wege stehend, hinderlich* MBh. 12,130,40. Bâlar. 33,18.

परिपन्थी Adv. mit भू *Jmds Widersacher werden, sich Jmd* (Gen.) *widersetzen.*

परिपर in अपरिपर.

परिपरिन्[3] m. *Widersacher, Gegner.*

परिपवन n. 1) *das Reinigen* (des Getraides). — 2) *Getraideschwinge, vannus.*

पारिपशव्य[3] Adj. *auf das Opferthier bezüglich;* . आ *eine solche Spende.*

परिपाक m. 1) *das Garwerden.* — 2) *Verdauung.* — 3) *das Reifwerden, Reife* (eig. und übertr.). सत्त्व° Kâraṇḍ. 18,16. 25,22. 47,8. Lalit. 217,15. सत्त्वधातोः 216,9. — 4) *Reife,* so v. a. *Erfahrenheit, Vollkommenheit.* कवितायाः परिपाकान् Spr. 7627. — 5) *die Folgen von Etwas.* °कात् und °कतस् so v. a. *in Folge von.* — 6) *das Eintreten* (eines Zeitpunctes).

*परिपाकिनी f. *Ipomoea Turpethum.*

परिपाचन 1) Adj. *a) kochend, zur Reife bringend.* — *b) zur Reife bringend* in übertr. Bed. Nom. abstr. °ता f. Lalit. 38,12. 13. — 2) n. *das zur Reife Bringen* (in übertr. Bed.) Lalit. 219,2. Kâraṇḍ. 24,21.

परिपाचयितर् Nom. ag. = परिपचन 1) *a).*

परिपाटल Adj. *überaus blassroth* Kâd. 80,14.

परिपाटि und °टी f. 1) *Reihenfolge* Kâraṇḍ. 39, 9. 70,3. Ind. St. 15,346. Comm. zu ṚV. Prât. 2,1 (परिपाट्या zu lesen). चैत्य° *ein Besuch der — der Reihe nach* Kalpas. 120. Hem. Par. 9,86. — 2) *Arithmetik.*

परिपाठ m. *vollständige Herzählung, — Aufzählung.* Instr. so v. a. *vollständig* (kennen).

परिपाठक Adj. *vollständig herzählend, den Inhalt angebend.*

परिपाण[3] m. n. 1) *Schutz, Schirm.* — 2) *Versteck.*

परिपाण्डु Adj. *überaus weiss, — bleich* 297,9.

परिपाण्डुर Adj. *blendend weiss* Vikramâṅkaṅ. 9, 119. Bâlar. 185,19.

*परिपाद m. gaṇa निरुदकादि.

परिपान[3] n. *Trunk.*

परिपार्श्व Adj. *zur Seite befindlich* Kâtj. Çr. 24, 6,23.

परिपार्श्वचर Adj. *zur Seite gehend.*

परिपार्श्वतस् Adv. *zur Seite, — von* (Gen.).

परिपार्श्ववर्तिन् Adj. *an der Seite befindlich* Comm. zu Kâtj. Çr. 24,6,23. *zur S. —, daneben stehend, neben Jmd* (Gen.) *stehend* 300,10.

परिपालक Adj. 1) *behütend, beschützend.* — 2) *bewahrend, aufrecht erhaltend.* — 3) *das Seinige in Acht nehmend.*

परिपालन 1) n. *a) das Behüten, Beschützen.* — *b) das Hegen und Pflegen, gutes Füttern* Paṅkat. 228,24. — *c) das Bewahren, Erhalten, Aufrechterhalten.* प्रतिज्ञा° *das Worthalten* 106,8. — 2) f. आ *Schutz, Pflege, Fürsorge* Bâlar. 278,3.

परिपालनीय Adj. *zu behüten, — bewahren, — erhalten* Kâd. 2,88,8.

परिपालयितर् Nom. ag. *Behüter, Beschützer.*

परिपाल्य Adj. 1) *zu behüten, zu beschützen.* — 2) *zu wahren, aufrechtzuerhalten, zu beobachten.*

परिपिच्छ n. *ein Schmuck von Pfauenfedern rundherum* Bhâg. P. 10,14,1.

परिपिञ्ज Adj. *voll von* (Instr.) Kumâras. 13,28.

परिपिञ्जर Adj. (f. आ) *braunroth, gelblichroth* Vikramâṅkaṅ. 10,11. Kâd. 79,13.

परिपिपालयिषा f. *der Wunsch zu wahren, aufrechtzuhalten.*

*परिपिष्टक n. *Blei.*

परिपीडन n. 1) *das Quetschen, Ausdrücken.* — 2) *das Beeinträchtigen, Eintrag Thun einer Sache.*

परिपीडा f. *das Quälen, Peinigen.*

*परिपुच्छय्, °यते *mit dem Schwanze wedeln.*

परिपुटन m. *das Sichabschälen.*

परिपुटनवत् Adj. *sich abschälend.*

*परिपुष्करा f. *Cucumis maderaspatanus.*

°परिपुष्टता f. *das Genährtwerden, Sichnähren von.*

परिपूति f. *vollständige Reinigung* Bâlar. 283,3.

परिपूरक Adj. 1) *erfüllend.* — 2) *Fülle —, Gedeihen verleihend.*

परिपूरण n. 1) *das Füllen, Vollmachen, Vervollständigen* Spr. 7611. — 2) *vollständiges Erfüllen, — Genügethun* Kâraṇḍ. 69,10. 12.

परिपूरणीय Adj. *vollzumachen* Hemâdri 1,730,18.

परिपूरयितव्य Adj. *vollkommen zu erfüllen* (eine Tugend) Kâraṇḍ. 50,18. 20.

परिपूरिन् Adj. *in Fülle beschenkend* Çiç. 19,94.

*परिपूर्णचन्द्रविमलप्रभ m. *ein best.* Samâdhi.

*परिपूर्णता f. und *°पूर्णत्व n. *Fülle.*

परिपूर्णभाषिन् Adj. *sehr vollkommen —, sehr verständig redend* R. 3,32,32.

*परिपूर्णसहस्रचन्द्रवती f. Bein. der Gattin Indra's.

परिपूर्णार्थ Adj. 1) *der sein Ziel erreicht hat* R. 6,105,22. — 2) *einen vollen Sinn habend, verständig* (Rede) MBh. 1,178,6. R. 5,73,49.

परिपूर्णेन्दु m. *der Vollmond.*

परिपूर्ति f. 1) *das Vollwerden, Sichfüllen mit* (im Comp. vorangehend) Bâlar. 67,10. — 2) *Vervollständigung.*

परिपृच्छक m. *Frager.*

*परिपृच्छा f. *Frage, Erkundigung.*

परिपृच्छिक Adj. nach Nîlak. *derjenige, der nur dann Etwas annimmt, wenn er darum gebeten wird,* MBh. 14,92,7, v. l.

परिपृष्टिक Adj. dass. MBh. 14,92,7.

*परिपेल n. *Cyperus rotundus* Dhanv. 3,35. Râgân. 8,152.

परिपेलव 1) Adj. *sehr fein, — zart, winzig.* — 2) n. *ein dem Cyperus rotundus verwandtes Gras.*

परिपोट und °क m. *das Sichabschälen: eine best. Krankheit des Ohres.*

परिपोटन n. *das Sichabschälen.*

परिपोटवत् Adj. *sich abschälend.*

परिपोष m. *volle Entwickelung.*

परिपोषक Adj. *bestärkend.*

परिपोषण n. *das Befördern, Hegen und Pflegen.*

परिपोषणीय Adj. *zu befördern, zu hegen und zu pflegen.*

परिप्रश्न m. *das Fragen, Frage, Erkundigung, — nach* (im Comp. vorangehend).

परिप्रापण n. *das Eintreten, Erfolgen.*

परिप्राप्ति f. *Erlangung.*

परिप्रार्घ n. *Nähe.*

परिप्रेय[3] Adj. *theuer, werth.*

परिप्रेष[3] Adj. *sprühend, spritzend.*

परिप्रेप्सु Adj. mit Acc. *zu gelangen wünschend zu, suchend, verlangend nach.*

परिप्रेरक Adj. *erregend, bewirkend* Sây. zu ṚV. 9,85,8.

परिप्रेष्य m. *Diener.* v. l. परे प्रेष्याः st. परिप्रेष्याः.

परिप्लव[3] 1) Adj. *a) schwimmend.* — *b) sich herumschwingend.* — *c) hinundher laufend.* — 2) m. *a) das Hinundherschwanken, ewige Unruhe* Bhâvapr. 4,125. — *b) Schiff.* v. l. पारि°. — *c)* N. pr. eines Fürsten. — 3) f. आ *ein kleiner Schöpflöffel* (beim Opfer) Âpast. Çr. 12,20,20. Auch पारि°.

परिप्लाव्य Adj. *überzugiessen.*

परिप्लुत 1) Adj. s. u. प्लु mit परि. — 2) *f. आ *ein berauschendes Getränk.*

परिप्लोष m. *Brand, brennendes Gefühl* Karaka 6,8.

परिबर्ह m. (adj. Comp. f. आ) 1) *Alles was man um sich hat, die zum Bedürfniss oder Luxus nöthigen Dinge, Staat* u. s. w. Karaka 4,8 (376,8 ed. Calc.). — 2) **die Insignien eines Fürsten.*

परिबर्हण 1) n. *a) *das Abschneiden, Abhauen.* — *b) Verehrung, Cult.* — *c)* = परिबर्ह 1). — 2)

*f. आ (als Erklärung von बर्हणा) = परिवृढि oder परिढिमा.

परिबर्हवत् Adj. *mit dem gehörigen Geräthe versehen* (Haus).

परिबाध् f. *Belästiger, Peiniger.* Mit Grassmann auch RV. 8,45,40. 9,103,6 परिबाधः st. पॅरि बाधः zu lesen.

परिबाध 1) m. *ein hemmender Dämon* Mantrabr. 2,5,6. 7. — 2) f. आ *Mühseligkeiten, Beschwerden.*

परिबृंहण n. 1) *Stärkung* Karaka 8,3. — 2) *Wohlfahrt.* — 3) *Anhang, Zusatz* (zum Veda).

*परिबोध m. *Vernunft.*

परिबोधन n. und °ना f. *Ermahnung, admonitio* Kâd. 2,36,16. 100,10. 111,17. 44,6.

परिबोधनीय Adj. *zu ermahnen, admonendus* Kâd. 2,112,12.

परिबोधवत् Adj. *mit Vernunft begabt.* v. l. प्रतिबोधवत्.

परिभक्त m. in अपरिभक्त.

परिभक्षण n. 1) *das Auffressen.* — 2) *das Angefressensein durch* (Instr.).

परिभय m. *Besorgniss, Furcht.*

परिभव m. *eine ehrenrührige Behandlung, Beleidigung, Kränkung, Demüthigung, Erniedrigung, an den Tag gelegte Geringschätzung, — Verachtung, — gegen Jmd* oder *Etwas* (Loc., Gen. oder im Comp. vorangehend) *von Seiten Jmds* (Instr., Abl. oder im Comp. vorangehend). °पद n. und °भवास्पद n. *ein Gegenstand der Geringschätzung* u. s. w.

परिभवन n. *Demüthigung, Erniedrigung.*

परिभवनीय Adj. *der beleidigt —, gekränkt —, gedemüthigt werden kann* Mâlav. (ed. Boll.) 15, 15, v. l. *zu demüthigen* Kâd. 263,9.

परिभाविन् Adj. *beleidigend, kränkend, Geringschätzung an den Tag legend, gering achtend, Jmds* (Gen.) *spottend* (von Belebtem und Unbelebtem).

परिभाग Kâraṇḍ. 44,17 fehlerhaft für °भोग.

परिभाण्ड n. *Geräthe, Mobilien.*

परिभाव m. *Geringachtung* Paṇḍat. 56,8. °भव ed. Bomb. 1,39,12.

परिभावन 1) n. *das Zusammenhalten, Bilden einer festen Masse.* — 2) f. आ *a) das Nachdenken.* — *b)* in der Dramatik *Neugier erregende Worte.*

परिभाविन् Adj. = परिभविन् 312,12. Nom. abstr. °वित्व n.

परिभाषण 1) Adj. *viel redend* in अ° (Nachtr. 3). — 2) n. *a) das Plaudern, Gespräch, Unterhaltung.* — *b) Zurechtweisung, Verweis; Tadel, Vorwurf* Lalit. 217,20. — *c)* *= नियम.

परिभाषणीय Adj. *zurechtzuweisen, dem ein Verweis zu ertheilen ist.*

परिभाषा f. 1) *Rede, Worte.* — 2) *Tadel, Vorwurf; Beschimpfung* Bâlar. 261,18. Nur Pl. — 3) *eine allgemeine Bestimmung, die durchweg Geltung hat;* insbes. *eine grammatische.* — 4) Titel verschiedener Werke Opp. Cat. 1.

परिभाषाचन्द्रिका f. Opp. Cat. 1), °भाषाप्रकाशिका f. (ebend.), °भाषाप्रदीपार्चि m., °भाषाभाष्यसूत्र n. (Opp. Cat. 1), °भाषाभास्कर m. (ebend.), °भाषामञ्जरी f., °भाषार्थदीपिका f., °भाषार्थसंग्रह m., °व्याख्याचन्द्रिका f., °भाषावृत्ति f., °भाषाव्याख्या f. (Opp. Cat. 1) und °भाषासंग्रह m. (ebend.) Titel von Werken.

°परिभाषिन् Adj. *redend.*

परिभाषेन्दुशेखर m., °काशिका f., °संग्रह m. (Opp. Cat. 1) und °भाषोपस्कार m. Titel von Werken.

परिभाष्य Adj. in अ° (Nachtr. 3).

परिभूँ Adj. mit Acc. 1) *umgebend, umfassend, zusammenhaltend.* — 2) *rings sich erstreckend, durchdringend.* — 3) *überlegen, leitend, lenkend.*

परिभूतता f. Nom. abstr. zu परिभूत *gedemüthigt, gekränkt, erniedrigt* Vaǵraḱḥ. 34,18.

पॅरिभूति f. 1) *überlegene Kraft.* — 2) *Kränkung, Demüthigung, Erniedrigung, an den Tag gelegte Geringschätzung.* Auch Pl.

परिभूषण m. *ein durch Abtretung aller Landeseinkünfte erkaufter Friede* Spr. 4600, v. l.

परिभेद् m. *Verletzung.*

परिभेदक Adj. *durchbrechend.*

परिभोक्तृ Nom. ag. 1) *Geniesser.* — 2) *der einen Andern ausbeutet, auf eines Andern Kosten lebt.*

परिभोग m. 1) *Genuss* (auch *ehelicher*) Kâraṇḍ. 44,17 (°भाग gedr.). — 2) *Mittel zum Genuss, Subsistenzmittel.*

परिभ्रंश m. *das Entwischen.*

परिभ्रंशन n. *das Verlustiggehen, Kommen um* (Abl.).

परिभ्रम 1) Adj. (f. आ) *umherfliegend* in खे°. — 2) m. *a) das Umherschweifen, Hinundhergehen.* — *b) Umschweife, nicht zur Sache gehörige Reden.*

परिभ्रमण n. 1) *das Umlaufen, Umdrehung.* — 2) *das Hinundhergehen.* — 3) *Umkreis.*

परिभ्रामण n. *das Hinundherdrehen, Hinundherbewegen.*

°परिभ्रामिन् Adj. *umherlaufend auf* Bâlar. 290,18.

*परिमङ्कन n. Nom. act.

1. परिमण्डल n. *Umkreis* Hemâdri 1,308,8.

2. परिमण्डल 1) Adj. (f. आ) *kreisförmig, rund, kugelförmig, kugelrund* Çaṃk. zu Bâdar. 2,2,11. — 2) m. *eine giftige Mückenart.*

परिमण्डलकुष्ठ n. *eine Art Aussatz,* = मण्डलकुष्ठ Karaka 2,5.

परिमण्डलता f. *Kreisförmigkeit* Kâd. 46,5.

परिमण्डलित Adj. *rund gemacht.*

*परिमत् Adj. von मन् mit परि.

परिमन्थर Adj. (f. आ) *überaus langsam, — träge* Kaṇḍak. 34,2.

परिमन्थरता f. *Trägheit.* विवेक° Veṇis. 162.

परिमन्द Adj. *überaus matt* (Auge). Am Anfange eines Comp. Adv. *klein wenig.*

परिमन्दता f. *Abgespanntheit, das Gefühl der langen Weile.*

परिमन्यु Adj. *grollend.*

परिमर Adj. 1) *dessen nächste Umgebung hingestorben ist.* — 2) m. *das Sterben um Jmd her.* ब्रह्मण: °र: heisst *eine auf den Untergang der Widersacher gerichtete magische Handlung.* देव: °र: *das Hinsterben der Götter* Kaush. Up. 2,12.

परिमर्द m. 1) *Verbrauch.* — 2) *Aufreibung, Vernichtung* (eines Feindes).

परिमर्दन n. 1) *das Einreiben* Karaka 6,11. — 2) *Mittel zum Einreiben* Karaka 6,24.

परिमर्श m. *Erwägung, Betrachtung* MBh. 12, 120,19.

परिमल m. 1) *Wohlgeruch.* Am Ende eines adj. Comp. f. आ. — 2) *ein wohlriechender Stoff.* — 3) *eine Versammlung von Gelehrten. — 4) ehelicher Genuss.* — 5) Titel verschiedener Werke Opp. Cat. 1. — 6) N. pr. eines Dichters.

परिमलय्, °यति *wohlriechend machen* Prasannar. 149,7.

परिमल्ल m. N. pr. eines Autors.

परिमा f. *Maass im Umfange* Maitr. S. 1,4,11.

परिमाण n. 1) *das Messen.* — 2) *Maass. Umfang, Grösse, Gewicht, Dauer, Anzahl, Betrag.* Am Ende eines adj. Comp. f. आ.

परिमाणक n. = परिमाण 2).

परिमाणवत् Adj. *messbar.* Nom. abstr. °वत्त्व n.

परिमाणिन् Adj. *was gemessen wird.*

परिमाणय (?) n. *Umfang* Verz. d. Oxf. H. 48,*b*,2. Vgl. पारि°.

परिमाथिन् Adj. *hart mitnehmend, aufreibend.*

परिमाद् f. und °माद् m. Bez. *von sechzehn Sâman, welche zum* Mahâvratastotra *gehören.*

*परिमार्ज्ञ् Adj. von मर्ज् mit परि.

परिमार्ग m. *das Umhersuchen.*

परिमार्गण n. *das Nachspüren, Aufsuchen.*

परिमार्गितव्य Adj. *aufzusuchen.*

°परिमार्गिन् Adj. *nachspürend, aufsuchend; nachgehend* (seiner Obliegenheit).

*परिमार्ग्य Partic. fut. pass. von मृज् mit परि.

परिमार्ज und °क Adj. *streichend* in तुन्द°.

परिमार्जन n. 1) *das Abwischen, Reinigen, Scheuern* Gaut. — 2) *das Abstreifen, Entfernen* Hemâdri 1,133,10. — 3) *eine best. süsse Speise.*

परिमित्[3]त् f. *Deckbalken, Verbindungsholz* oder dergl.

परिमितायुस् Adj. *dessen Jahre gezählt sind, der nicht lange zu leben hat* R. 3,55,20.

परिमिताहार Adj. *wenig Speise zu sich nehmend* MBh. 3,293,8.

परिमिति f. *Maass, Quantität.*

परिमितिमत् Adj. *begrenzt* Spr. 7761.

परिमिलन n. *Berührung.*

*परिमुखम् Adv. *vor Jmds Angesicht, neben Jmd.*

परिमुग्धता f. 1) *Einfältigkeit.* — 2) *Lieblichkeit.*

परिमूढता f. *Verwirrung.*

परिमूर्ण Adj. (f. ई[3]) etwa *abgängig, hinfällig* (Kuh) Çat. Br. 5,3,4,13.

परिमृज्ञ Adj. *streichend* in *तुन्द°.

*परिमृज्य Partic. fut. pass. von मृज् mit परि.

परिमेय Adj. *messbar, zählbar, gering an Zahl.*

°परिमेक्[3] m. *das Umpissen* Pâr. Gṛhj. 3,7,1.

परिमोक्ष m. 1) *Befreiung, das Entgehen*; die Ergänzung im Abl., Gen. oder im Comp. vorangehend. — 2) *Entkleidung.* सर्वत: so v. a. *vollkommene Nacktheit.* — 3) *Entleerung.*

परिमोक्षण n. 1) *das Ablösen.* — 2) *Befreiung,* — *von* (Gen.).

परिमोटन n. *das Knacken.*

परिमोष[3] m. *Diebstahl, Entwendung, Bestehlung.*

परिमोषक Adj. *stehlend.*

परिमोषण n. *das Fortnehmen* Âpast.

परिमोषि[3]न् Adj. *stehlend*; m. *Dieb, Räuber.*

परिमोक्ष्न n. *das Bethören, Bestricken.*

परिमोक्ष्[3]न् Adj. *verwirrt.*

परिम्लायित्व n. *das Einfallen, Einsinken, Schwinden.*

परिम्लायिन् 1) Adj. *fleckig.* — 2) m. *eine best. Krankheit der Augenlinse.*

1. परियज्ञ m. *eine begleitende, vorangehende oder folgende Handlung in der Liturgie, Nebenceremonie* Vaitân.

2. परियज्ञ Adj. *eine begleitende Handlung in der Liturgie —, eine Nebenceremonie bildend.*

परियष्टृ Nom. ag. *ein jüngerer Bruder, der vor einem älteren Bruder ein* Soma-*Opfer darbringt,* Âpast. 2,12,22, v. l.

*परियाण n. Nom. act. von या mit परि.

परियाणि f. in *अपरियाणि.

*परियाणीय Part. fut. pass. von या mit परि.

*परियानिक m. *Reisewagen* Gal.

*परियोग m. = पलियोग.

परियोग्य m. Pl. *eine best. Schule.*

परिरक्तक m. *Hüter.*

परिरक्षण 1) Adj. (f. ई[3]) *hütend, beschützend.* — 2) n. *a) das Hüten, Erhalten, Beschützen, Inachtnehmen, Retten, Rettung.* — *b) das Geheimhalten.* — *c) das Sichhüten, Sichinachtnehmen.*

परिरक्षणीय Adj. *zu hüten, zu erhalten, sorgfältig zu bewahren* Prasannar. 6,12.

परिरक्षा f. *Hütung, Erhaltung.*

परिरक्षितर् Nom. ag. *Hüter, Erhalter, Beschützer.*

परिरक्षितव्य Adj. *geheim zu halten.*

*परिरक्षितिन् Adj. = परिरक्षितं येन स:.

°परिरक्षिन् Adj. *hütend.*

परिरक्ष्य Adj. *geheim zu halten.*

परिरथ्य[3] 1) n. *ein best. Theil des Wagens.* — 2) f. परिरथ्या *Fahrweg* (nach Nîlak.).

परिरम्भ m. *Umarmung.*

परिरम्भण n. *das Umarmen, Umarmung.*

°परिरम्भिन् Adj. *umspannt —, umgürtet von.*

*परिराटक und *°राटिन् Adj. von राट् mit परि.

परिराप्[3] (Padap. °रप्) m. Pl. Bez. *beschwatzender Dämonen.*

परिरापि[3]न् Adj. *einflüsternd, beschwatzend.*

परिरोध m. *Hemmung, Zurückhaltung.*

परिरो[3]धम् Absol. *einschliessend* TBr. 3,9,12,3.

*परिल m. N. pr. eines Mannes.

परिलघु Adj. 1) *überaus leicht,* — *klein.* — 2) *sehr fein,* — *dünn* Kâd. 17,17. 2,75,23. Nom. abstr. °ता f. 40,19. — 3) *leicht verdaulich.* — 4) *ganz unbedeutend, nichtssagend.*

परिलङ्घन n. *das Hinundherspringen.*

परिलम्ब m. *Gezauder, Verzögerung* Kâd. 2,108, 5. Harshaç. 116,1.

परिलम्बन n. *das Zaudern, Zögern* Kâd. 280,24.

परिलिखन n. *das Glattmachen, Poliren.*

परिलेख m. *Umriss* (mit Linien u. s. w.), *Figur, Zeichnung.*

परिलेखन 1) m. *der mit* परिलिखितम् *beginnende Spruch* (TS. 1,2,3,1) Âpast. Çr. 7,9,7. — 2) n. *das Umreissen* (mit Linien u. s. w.).

*परिलेप्[3] m. als Erklärung von परिशे[3] Sâj. zu ṚV. 1,187,8.

परिलेखिन् m. *eine best. Krankheit des Ohres.*

परिलोप m. *Einbusse, Verkümmerung, Unterbleibung.*

*परिवंश m. gaṇa ऋष्यादि. Hariv. 3,21,19 Druckfehler für परिवत्स. Davon *Adj. °क.

परिवक्रा[3] f. 1) *eine rundliche Grube.* — 2) N. pr. einer Stadt.

परिवत्स m. *ein dazu* (zur Kuh) *gehöriges Kalb* Hariv. 3,21,19 (wo so zu lesen ist st. परिवंश). v. l. पारिवत्स.

परिवत्सक m. *Sohn* (nach Nîlak.).

परिवत्सर[3] m. 1) *ein rundes —, volles Jahr.* Einmal n. — 2) *das zweite Jahr im fünfjährigen Cyclus.*

परिवत्सरी[3]ण (f. आ) und °वत्सरीय (Mân. Gṛhj. 2,8. Çr. 1,6,4. 7,4) Adj. von परिवत्सर 1) und 2).

परि[3]वत्त् Adj. *das Wort* परि *enthaltend* Çat. Br. 6,3,3,25. Tâṇḍja-Br. 12,5,3.

*परिवपण n. Nom. act. von वप् mit परि.

परिवप्य m. *der die Handlungen, welche mit der Netzhaut* (वपा) *vorzunehmen sind, sowohl einleitende als abschliessende* Homa Âpast. Çr. 7,20,9. 21,2. Comm. zu 3,13,3. Fehlerhaft °वाप्य Mân. Gṛhj. 2,4.

परिवर्ग[3] m. 1) *Beseitigung.* — 2) *Abhängigkeit* Varâh. Bṛh. S. 15,32.

परिवर्ग्य Adj. *zu vermeiden.*

°परिवर्तक Adj. *meidend, vermeidend, sich einer Sache begebend.*

परिवर्जन n. 1) *das Meiden, Vermeiden, Sichbegeben einer Sache, Entgehen.* — 2) **Mord, Todtschlag.*

परिवर्जनीय Adj. *zu meiden.*

परिवर्त m. 1) *Umdrehung, Umlauf* (der Gestirne). — 2) *Umlauf, Ablauf* einer Zeitperiode, insbes. eines Juga. — 3) *Ablauf,* so v. a. *Ende.* — 4) **Jahr.* — 5) *Hinundherbewegung, das Sichtummeln* Prasannar. 15,17. — 6) **Umkehr, Flucht.* — 7) *Vertauschung, Tausch, Wechsel.* — 8) *Tummelplatz, Aufenthaltsort, Ort, Platz.* — 9) *Kapitel, Abschnitt* Lalit. 40,1. — 10) N. pr. *a)* eines Sohnes des bösen Dämons Duḥsaha. — *b)* *eines Fürsten der Schildkröten.

परिवर्तक 1) Adj. *a) ablaufen machend, zum Ablauf bringend.* — *b) umkehren —, zurückfliessen machend.* — 2) m. *a) die in einer Paronomasie durch Abtrennung eines Consonanten vom folgenden Vocal bewirkte Zerstückelung eines Wortes, wodurch ein anderer Sinn gewonnen wird,* Vâmana 4,1,6. — *b)* in der Dramatik *Wechsel der Beschäftigung.* — *c)* N. pr. = परिवर्त 10) *a).* — 3) f. °र्तिका *Verengung der Vorhaut, Phimosis.*

परिवर्तन 1) Adj. (f. ई) *umkehren machend.* विद्या *eine best. Zauberkunst.* — 2) n. *a) das Sichumdrehen, — um* (im Comp. vorangehend), *das Sichherumwälzen auf* (im Comp. vorangehend) Kâraṇḍ. 55,15. — *b) Umlauf, Ablauf* einer Zeitperiode, *Kreislauf.* — *c) das Umdrehen.* — *d) das Umtauschen, Wechseln.* — *e) das Beschneiden der Haare.* — *f)* angeblich = प्रेरण.

परिवर्तनीय Adj. *umzutauschen, umtauschbar, — gegen* (Instr.).

परिवर्तिन् 1) Adj. *a) sich herumdrehend, sich herumbewegend.* — *b) sich windend, labyrinthisch* Kathâs. 20,39. — *c) umlaufend, einen Kreislauf machend, sich stets wiedererneuernd, stets wiederkehrend.* — *d) wechselnd, übergehend in* (im Comp. vorangehend als Nom. abstr.). — *e) verweilend an, bei* oder *um, sich aufhaltend bei, sich befindend in* oder *bei* (Loc., Adv. auf तस् oder im Comp. vorangehend). अन्तक° so v. a. *dem Tode nahe* Harshaṅ. 124,9. — 2) f. °नी *eine Litanei nach der Formel abc abc abc.*

परिवर्तुल Adj. *ganz rund.*

परिवर्त्मन् Adj. *ringsum gehend, — sich erstreckend.*

परिवर्धक m. *Pferdeknecht* Kâd. 2,88,14. Harshaṅ. 127,17.

परिवर्धन 1) m. Harshaṅ. 173,12 wohl nur fehlerhaft für °वर्धक. — 2) n. *das Vermehren, Vergrössern, Vervielfältigen.*

परिवर्धितक Adj. *aufgezogen* (in sentimentaler Sprachweise).

परिवर्मन् Adj. *gepanzert, gerüstet.*

*परिवसथ m. *Dorf.*

परिवह् m. 1) *einer der sieben Winde.* — 2) *eine der sieben Zungen des Feuers.*

परिवाद m. 1) *üble Nachrede, Tadel;* die Ergänzung im Loc., Gen. oder im Comp. vorangehend. Gaut. Âpast. — 2) *ein Werkzeug zum Spielen der indischen Laute.*

*परिवादक m. *Lautenspieler.*

परिवादकथा f. *üble Nachrede, Tadel.*

परिवादगिरु f. Pl. dass.

*परिवादितिन् Adj. = परिवादितं येन सः.

परिवादिन् 1) Adj. *Böses redend von Andern, Andere tadelnd.* — 2) f. °नी *eine siebensaitige Laute* Kâd. 99,7. 211,6.

परिवाप m. 1) *geröstete Reiskörner;* nach Anderen *saure Milch.* — 2) *Standort, Platz* MBh. 5,111,2. — 3) *Wasserbehälter.* — 4) * = परिच्छद *Hausgerathe u. s. w.* — 5) *das Aussäen.*

परिवापण n. *das Scheeren, Sichscheerenlassen.* °वापन Âpast. Comm. zu Âçv. Çr. 12,8,25.

*परिवापिक und *°वापिन् Adj. von परिवाप.

परिवाप्य 1) Adj. (f. आ) *dem der* परिवाप 1) *gehört.* — 2) m. Mân. Gṛhj. 2,4 fehlerhaft für °वप्य.

परिवार m. (adj. Comp. f. आ) 1) *Decke* (eines Wagens). — 2) *Umgebung, Gefolge, Begleitung.* Ausnahmsweise Pl.; am Ende eines adj. Comp. *umgeben von.* — 3) **Degenscheide.* — 4) **Dorfhecke* Gal.

परिवारक (wohl m.) etwa *Decke, Matte* Comm. zu Kâtj. Çr. 8,6,12.

परिवारण n. 1) *Decke.* त्वगस्थि° Adj. *mit Haut und Knochen bedeckt,* so v. a. *nur aus Haut und Knochen bestehend.* — 2) *Gefolge, Anhang.* — 3) *das Abwehren.*

परिवारता f. Nom. abstr. zu परिवार 2) Çiç. 2,90.

परिवारवत् Adj. *ein grosses Gefolge habend.*

परिवारी Adv. mit कर् *sich zum Gefolge erwählen, sich umgeben mit* (Acc.).

1. परिवास m. 1) *Aufenthalt, das Verbleiben an einem Orte.* — 2) *bei den Buddhisten *die Entfernung eines Schuldigen aus der Gemeinde.*

2. परिवास m. *Wohlgeruch.*

परिवासन n. *Abschnitzel* Âpast. Çr. 1,6,6. 8.

परिवासस् n. अङ्गिरसामभिवास[ः]परिवाससौ Name zweier Sâman Ârsh. Br.

परिवाह् m. *das Ueberfluthen eines vollen Wasserbehälters, das Ableiten eines v. W., ein Kanal, der das angesammelte Wasser abführt.* — Vgl. परीवाह.

*परिवाहवत् m. *Teich*

परिवाहिन् Adj. (f. °णी) *überfluthend, überfliessend von* (im Comp. vorangehend).

परिविंशत् f. *volle zwanzig.*

परिविक्रयिन् Adj. *handelnd mit* (Gen.).

परिविक्षोभ m. *Erschütterung.*

परिविघट्टन n. *das Zersprengen, Zunichtemachen.*

परिविण m. = परिविन्न, परिवित्त.

परिवितर्क m. *Gedanke, das Gedachte* Text zu Lot. de la b. l. 164. 184.

परिवित्त und परिवित्ति m. *ein älterer Bruder, dem ein jüngerer im Heirathen zuvorgekommen ist,* Âpast. Çr. 9,12,11. — Âpast. 2,12,22 fehlerhaft für परिवेत्तर्, R. Gorr. 2,109,35 für परिवित्त.

परिविवित्ति m. dass. Nom. abstr. °ता f. u. °त्व n.

परिविन्न m. 1) dass. — 2) *ein älterer Bruder, dem ein jüngerer im Empfang seines Erbtheils zuvorgekommen ist* (!), Comm. zu Âpast. 2,12,22.

परिविविदान m. 1) *ein jüngerer Bruder, welcher einem ältern im Heirathen zuvorkommt.* — 2) *ein jüngerer Bruder, welcher einem ältern im Empfang seines Erbtheils zuvorgekommen ist* (!), Âpast. (nach dem Comm.).

परिविषे Dat. Inf. zu 1. विष् mit परि RV.

परिविष्टि f. *Dienstleistung, Aufwartung.*

*परिविष्टु Adv.

परिविहार m. *das Lustwandeln.*

परिविह्वल Adj. *überaus verwirrt, — bestürzt.*

परिवी Adj. *umwunden.*

परिवीत 1) Adj. s. u. व्या mit परि. — 2) *n. Brahman's *Bogen.*

परिवृक्त 1) Adj. s. u. वर्ज् mit परि. — 2) f. परिवृक्ता und परिवृक्ती *die Unbeliebte, Verschmähte,* Bez. *einer geringgeschätzten Gattin neben der höher geehrten* (महिषी, वावाता).

परिवृज् f. *Vermeidung, Beseitigung.*

परिवृढ 1) Adj. s. u. बर्ह् mit वि. — 2) m. *Herr, Gebieter, Anführer* Bhâg. P. 5,1,8. 16,16. 6,16,25. Verz. d. Oxf. H. 117,b,5. क्षिति° *Landesherr, Fürst* Vikramâṅkaṅ. 18,93.

परिवृढाष्टक n. Titel eines Werkes.

परिवृत 1) Adj. s. u. 1. वर् mit परि. — 2) n. *ein bedeckter Ort, eine als Opferplatz dienende mit Wänden verschlossene Hütte.*

परिवृति f. *das Umgeben, Umstehen.*

*परिवृत्तक Adj. gaṇa क्षुद्रादि.

*परिवृत्तफला f. *eine best. Pflanze* Gal.

1. परिवृत्ति f. 1) *das Umherwandern in* (Loc.) MBh. 14,18,29. — 2) *Wiederkehr in diese Welt* Âpast. — 3) *Tausch, Wechsel.* परिवृत्त्या *abwechselnd.* — 4) *eine best. rhetorische Figur* Vâmana 4,3,16. — 5) = परिवर्तिका *Verengung der Vorhaut, Phimosis.* — 6) Titel zweier Werke Opp. Cat. 1.

2.*परिवृत्ति m. schlechte v. l. für परिवित्ति.

परिवृत्ती f. wohl fehlerhaft für परिवृक्ती.

परिवृद्धता f. *das Quellen, Aufschwellen* (der Speise im Magen).

परिवृद्धि f. *Wachsthum, Zunahme* Âpast.

*परिवेत्ति m. schlechte v. l. für परिवित्ति.

परिवेत्तर् m. *ein jüngerer Bruder, welcher vor dem ältern heirathet,* Gaut.

परिवेद m. *vollständige Erkenntniss.*

परिवेदक m. = परिवेत्तर्.

1. परिवेदन n. *vollständiges Erkennen.* v. l. परिवेदन.

2. परिवेदन n. *das Heirathen eines jüngern Bruders vor einem ältern.*

3. परिवेदन n. und °ना f. *das Wehklagen, Jammern.* Richtig परिदेवन, °ना.

परिवेदनीया und *°वेदिनी f. *die Frau eines Parivettar.*

परिवेद्य n. = 2. परिवेदन VP. 4,20,9.

परिवेपिन् Adj. *bebend, zitternd* Venis. 47.

परिवेशन n. *Umkreis, Radkranz* MBh. 14,45,1.

परिवेशस् m. *Nachbar.*

परिवेष m. 1) *Zurüstung, Aufwartung von Speisen.* — 2) *ein Hof um die Sonne oder den Mond* Âpast. MBh. 6,112,10. 7,7,39. 8,24,47. 16,1,5. Hariv. 1,45, 38. — 3) *Kreis,* (Strahlen-) *Kranz, orbis.* जघन° Viddh. 30,14. — 4) *= परिवृति, परिधान, वेष्टन.

परिवेषक 1) m. *Aufwärter, Aufträger von Speisen* Kâraka 2,6. MBh. 2,49,35. 3,51,26. 7,67,2 (mit Acc. des Bedienten). 14,81,26. — 2) f. °षिका f. zu 1).

परिवेषण n. 1) *das Aufwarten, Auftragen von Speisen, Aufwartung.* आचार्यपरिवेषणे *wenn dem Lehrer Speisen aufgetragen werden* Gaut.; vgl. 2). — 2) *ein Hof um die Sonne oder den Mond* MBh. 3,224,17. आचार्य° Gaut. soll nach einem Comm. *ein Hof um Jupiter und Venus* (*die Lehrer* der Götter und Ungötter) bedeuten.

परिवेषवत् Adj. *mit einem Hofe versehen* (Sonne, Mond) MBh. 8,79,81. 82,20.

परिवेषिन् Adj. dass.

परिवेष्टन 1) n. *a) Decke, Hülle.* — *b) Verband.* — 2) f. आ *das Umbinden, Verbinden.*

परिवेष्टर् Nom. ag. *Aufwärter.* f. °वेष्ट्री Çat. Br. 11,2,3,5. Kaush. Up. 2,1.

परिवेष्टव्य Adj. *aufzutragen* (eine Speise).

परिवेष्टितर् Nom. ag. *Umschliesser.*

परिवेष्टीमत् Adj. *eine Aufwärterin habend* Kaush. Up. 2,1.

परिव्यय m. *Zukost.*

परिव्ययण 1) *das Umwinden, Umhüllen.* — 2) *die umhüllte Stelle* Çat. Br. 3,7,1,18; vgl. Kâtj. Çr. 6,3,5.

परिव्ययणीय Adj. (f. आ) *zum Umwinden gehörig.*

परिव्याण n. *das Umwinden* Gaim. 5,2,7. Comm. zu Âpast. Çr. 7,10,5. 11,7.

परिव्याध m. 1) *eine best. Pflanze.* Nach den Lexicographen *Calamus fasciculatus* (Râgân. 9, 107. Bhâvapr. 1,207) und *Pterospermum acerifolium* (Râgân. 9,42). — 2) N. pr. eines alten Weisen.

परिव्याधि m. Kâraka 4,8 fehlerhaft für °व्याध 1).

परिव्रज्य 1) n. impers. *in die Fremde zu gehen* MBh. 13,104,44. — 2) f. आ *das Herumwandern von einem Ort zum andern,* insbes. *das herumwandernde Leben eines religiösen Bettlers.*

*परिव्रठय्, °ठयि Denom. von परिवृढ Mahâbh. 7,90,*a.*

*परिव्रठिमन् m. Nom. abstr. von परिवृढ.

*परिव्रठिष्ठ und °व्रठीयस् Superl. und Compar. zu परिवृढ

परिव्राज् m. (Nom. °व्राट्) *ein heimat- und familienloser Asket, ein herumwandernder religiöser Bettler* Çañk. zu Bâdar. 3,4,20.

परिव्राज m. dass. Âpast.

परिव्राजक 1) m. dass. *Am Ende eines adj. Comp. f. °व्राजका. — 2) f. °जिका f. zu 1). Am Ende eines adj. Comp. f. °व्राजिका.

*परिव्राजि oder *°जी f. *Sphaeranthus mollis* Râgân. 5,17.

परिशक्वे Dat. Infin. zu 1. शक् mit परि ṚV. 8,78,5.

परिशङ्कनीय 1) Adj. *den man in Verdacht haben muss, gegen den man misstrauisch zu verfahren hat.* आत्मवत् *für seines Gleichen zu halten von* (Gen.). — 2) n. impers. *Misstrauen an den Tag zu legen.*

°परिशङ्किन् Adj. 1) *Etwas befürchtend.* — 2) *Befürchtungen habend wegen.*

परिशठ Adj. *überaus unehrlich, durch und durch schlecht* Kâraka 3,8.

परिशायन n. *vollständiges Eintauchen* Baudh. 1, 6,11,7.

परिशाश्वत Adj. *für die Ewigkeit geltend.*

परिशिष्ट 1) Adj. s. u. शिष् mit परि. — 2) n. *Ergänzung, Supplement, Anhang.*

परिशिष्टपर्वन् n. Titel eines Werkes des Hemakandra.

परिशिष्टप्रकाश m., °प्रकाशस्य सारमञ्जरी f., °शिष्टप्रबोध m. und °शिष्टसिद्धान्तरत्नाकर m. Titel von Werken.

°परिशीलन n. *häufige Berührung mit, Verkehr, Umgang, anhaltende Beschäftigung mit* (Vikramâñkak. 18,75), *Studium.*

परिशुद्धि f. 1) *vollkommenes Reinwerden* (auch in moralischem Sinne), *das an den Tag Kommen der Unschuld eines Menschen* Bâlar. 282,5. °द्धिं कर् *sich reinigen, seine Unschuld beweisen.* — 2) *richtige Beschaffenheit, Correctheit* Kâraṇḍ. 74,10.

परिशुश्रूषा f. *absoluter Gehorsam.*

परिशुष्क Adj. (f. आ) *vollkommen trocken, — getrocknet, — vertrocknet.* Vom Gesicht so v. a. *eingefallen,* von einer angeschlagenen Ader so v. a. *kein Blut entlassend.* *मांस n. *auf besondere Art geröstetes Fleisch* Madanav. 118,102.

परिशून्य Adj. *ganz leer, — frei von* (im Comp. vorangehend).

*परिशृत *Branntwein.*

परिशेष 1) Adj. *übrig, sonstig.* — 2) m. n. *a) Rest, Ueberrest* Gaut. 1,113. Instr. auch so v. a. *bis auf den Rest, vollständig.* — *b) Ergänzung, Supplement.* — 3) Abl. °षात् so v. a. *folglich.*

परिशेषण n. *Rest.* v. l. °शेषित.

परिशेषवत् Adj. *mit einem Anhang versehen.*

परिशेषशास्त्र n. *ein Supplement zu einem Werke.*

परिशोधन n. 1) *das Reinigen.* — 2) *das Auszahlen, Bezahlen.*

परिशोभितकाया f. N. pr. 1) einer Apsaras Kâraṇḍ. 3,11. — 2) einer Gandharva-Jungfrau Kâraṇḍ. 5,3.

परिशोष m. *vollkommenes Austrocknen, Trockenheit.* °शोषं गम् *trocken werden* und *einschrumpfen, abmagern.*

°परिशोषण 1) Adj. *austrocknend, vertrocknen machend, Kraft und Saft entziehend* MBh. 5,1026. °शोषिन् v. l. — 2) n. *das Ausdörren, Vertrocknen —, Abmagernlassen.*

परिशोषिन् Adj. 1) *vertrocknend, einschrumpfend, vollkonmen abmagernd.* — 2) = परिशोषण 1) MBh. 5,33,56.

परिश्रम m. *Ermüdung, eine ermüdende Beschäftigung, Anstrengung, anhaltende Beschäftigung mit* (im Comp. vorangehend). Ausnahmsweise Pl.

परिश्रमण Adj. *frei von Ermüdung* (nach dem Comm.).

परिश्रय m. 1) *Umfassung, Einfriedigung* in सं° Adj. — 2) *Zuflucht.* — 3) *Versammlung.* — 4) N. pr. eines Fürsten VP.² 4,165.

परिश्रयण n. *das Umfassen, Einfriedigen.*

परिश्रयितव्य Dat. Infin. zu 1. श्रि mit परि Çat. Br. 12,4,3,1.

परिश्रव fehlerhaft für परिस्रव.

°परिश्राम (metrisch) m. *die grosse Mühe, die man sich um — giebt.*

परिश्रित् f. Pl. *kleine Steinchen, mit denen die Feuerstelle und andere Theile des aufgeschichteten Altars umlegt werden.* Am Ende eines adj. Comp. परिश्रित्क.

परिश्रित 1) Adj. s. u. 1. श्रि mit परि. — 2) n. = परिवृत 2) TS. 2,2,3,3. Çat. Br. 6,4,4,19. Taitt. Âr. 5,3,1.

परिश्रुत् f. = परिस्रुत् AV. 20,127,9.

परिश्रुत 1) Adj. s. u. 1. श्रु mit परि. — 2) m. N. pr. eines Wesens im Gefolge Skanda's MBh. 9,45,61. 62.

परिश्लथ Adj. *ganz locker, — schlaff* Vikramâñkak. 9,78.

*परिषण्ड *ein best. Theil des Hauses* (buddh.).

*परिषण्डचारिक m. *Diener* (buddh.).

परिषत्त्व n. Nom. abstr. von परिषद् 2) *a*).

परिषद् 1) Adj. *umlagernd.* — 2) f. *a*) *consessus, Versammlung, Zuhörerschaft, Rathsversammlung.* Ausnahmsweise Pl. — *b*) *N. pr. eines Dorfes im Nordlande.

परिषद् 1) *m. = पारिषद, पार्षद्य. — 2) n. Titel eines Werkes. पार्षद् v. l.

परिषद्य 1) Adj. *a*) *was man umwerben muss, worum man sich Mühe geben muss.* Nach Nir. *zu meiden.* — *b*) *colendus* TBa. 3,1,2,9. Nach den Erklärern *für eine Versammlung geeignet.* — 2) *m. *Mitglied einer Versammlung, Beisitzer, Zuhörer.*

परिषद्वन् Adj. *umlagernd, umgebend.*

*परिषद्वल 1) Adj. *a*) *von einem Rath umgeben.* — *b*) *Versammlungen darbietend.* — 2) m. *Mitglied einer Versammlung, Beisitzer.*

*परिषय m. P. 8,3,70.

परिषवण n. *das Zusammenraffen* Âpast. Çr. 1, 4,6; vgl. 1,3,6.

परिषह्या f. *geduldiges Ertragen aller Widerwärtigkeiten.*

परिषीवण n. *das Umwinden.*

परिषूति f. *das Umfangen, Bedrängen.*

परिषेक m. 1) *Begiessung, Uebergiessung, Giessbad.* — 2) *Badeapparat, Giesskanne* u. s. w.

परिषेचक Adj. *begiessend, übergiessend.*

परिषेचन n. 1) *das Begiessen, Uebergiessen.* — 2) *Wasser zum Begiessen der Bäume.*

*परिषेण m. N. pr. eines Mannes.

*परिषेणय्, °यति *mit einem Heere umzingeln.* Desid. परिषिषेणयिषति.

परिषोडश Adj. Pl. *volle sechzehn.*

परिष्कन्द् und परिस्कन्द् m. 1) *Diener, insbes. ein zur Seite des Wagens gehender.* — 2) *Tempel* Gaut. 19,14 (परिष्कन्ध gedr.).

परिष्कन्ध m. Gaut. soll nach Bühler fehlerhaft, nach Stenzler die besser beglaubigte Lesart für परिष्कन्द् 2) sein.

*परिष्कन्न 1) Adj. = परिस्कन्न; s. u. स्कन्द् mit परि. — 2) m. = परिष्कन्द् 1).

परिष्कार m. nach Nilak. = परिष्कन्द् 1).

परिष्कार m. 1) *Schmückung, Schmuck, Verzierung* Prasannar. 30,13. स° Adj. (f. आ) *ausgeschmückt, so v. a. idealisirt* Comm. zu Njâjas. 4, 2,3. — 2) etwa *an sich ausgeübte Zucht* Lalit. 217, 8. — 3) **Hausgeräthe.*

*परिष्कारचीवर n. *eine Art von Gewand.*

परिष्कृति f. *eine best. rhetorische Figur,* = परिकर 7).

परिष्क्रिया f. 1) *das Verzieren.* — 2) *Pflege* des Feuers).

*परिष्टवन n. *das Loben, Preisen.*

परिष्टवनीय Adj. *zum Loben —, zum Preisen bestimmt.*

परिष्टि f. 1) *Hemmung, Hinderniss.* — 2) *geklemmte Lage, Klemme, angustiae.*

परिष्टुति f. *Lob, Preis.*

परिष्टुभ् Adj. *umjauchzend.* — RV. 9,62,24 vielleicht परि ष्टुभः zu trennen.

परिष्टोभ m. *reiche Verzierung des* Sâman *mit sogenannten* Stobha.

*परिष्टोम m. = परिस्तोम.

परिष्ठा 1) Adj. *hemmend.* — 2) f. *Hemmniss, Schranke.*

परिष्यन्द् und परिस्यन्द् m. 1) *Strom, Fluss* (von Reden). — 2) **Nässe.* — 3) *eine umflossene Sandbank, Insel.* — 4) *Unterhaltung, Pflege* (des Feuers) MBu. 13,141,106. — 5) **Schmückung des Haares.* — 6) **Gefolge.*

*परिष्यन्दिन् und परिस्यन्दिन् Adj. *fliessend, strömend.*

परिषङ्ग m. 1) *Umarmung.* — 2) *Berührung —, Contact mit* (im Comp. vorangehend) Spr. 5526. 6192. — 3) N. pr. eines Sohnes der Devaki.

परिषञ्जन n. *das Umarmen, Umarmung.*

परिषञ्जीयस् Adj. *fester umfassend* AV. 10,8,25.

परिषञ्जे Dat. Infin. zu स्वञ्ज् mit परि RV. 10,40,10.

परिषञ्ज्य Adj. *zu umarmen.*

परिषञ्जन n. *das Umarmen.*

परिषञ्जल्य *ein best. zusammenhaltendes Geräthe am Hause.*

*परिषप्क्रित n. *das Umhergehen* oder *-springen.*

1. परिसंवत्सर m. *ein volles Jahr.*

2. परिसंवत्सर Adj. 1) *ein volles Jahr alt.* — 2) *ein volles Jahr wartend* Gobh. 4,10,25. — 3) *alt, eingewurzelt* (Krankheit).

परिसख्य n. etwa *wahre Freundschaft* Pân. Gṛhj. 2,11,12. Es kann aber auch anders getrennt werden.

परिसंख्या f. 1) *Aufzählung im Einzelnen, Zusammenzählung* (Gaim. 1,2,42), *Gesammtzahl, Gesammtheit, Anzahl* überh. — 2) *erschöpfende Herzählung,* so v. a. *Beschränkung auf das Aufgezählte, — namentlich Erwähnte.* — 3) *eine best. rhetorische Figur* Kâvjapr. 10,88.

परिसंख्यान n. 1) = परिसंख्या 1). — 2) = परिसंख्या 2) 226,27. 30. — 3) *richtige Beurtheilung.*

*परिसंचक्ष्य Adj. *zu meiden.*

परिसंचर 1) Adj. *sich herumtreibend* Bhar. Nâṭ. 34,11. — 2) m. *ein überaus schwieriger Durchgang, eine sehwer zu überwindende Zeit.*

परिसत्य n. etwa *die volle Wahrheit* Âçv. Çr. 6, 12,12. Es kann aber auch anders getrennt werden.

परिसंतान n. *Sehne, Band.*

*परिसभ्य m. *Mitglied einer Versammlung, Beisitzer.*

*परिसमत्त m. *Umkreis.* Am Ende eines adj. Comp. °क.

परिसमापनीय und °समापयितव्य Adj. *zu vollführen* Comm. zu Gaim. 6,2,16.

परिसमाप्ति f. 1) *Abschluss, Beendigung, Schluss, Ende.* — 2) *das Sicherstrecken auf* (Loc. oder Adv. mit प्रति).

परिसमुत्सुक Adj. *überaus besorgt, — unruhig, — aufgeregt.*

परिसमूहन n. *das Zusammenkehren, Fegen.*

परिसर 1) Adj. *angrenzend* Sây. zu RV. 3,33,2. Am Ende eines Comp. *grenzend an, liegend an* oder *auf.* — 2) m. *a*) *Standort.* — *b*) *Umgebung, unmittelbare Nähe.* — *c*) *Ader.* — *d*) **Tod.* — *e*) *= विधि. — *f*) **ein Gott.*

परिसरण n. *das Umherlaufen.*

परिसर्प m. 1) **das Umhergehen, Lustwandeln.* — 2) *das suchende Umhergehen, Nachgehen.* — 3) **Umschliessung, Umgebung.* — 4) *eine best. Schlangenart.* — 5) *eine best. Form des sogenannten kleinen Aussatzes.* = विसर्प Karaka 6,11. — Vgl. परीसर्प.

परिसर्पण n. 1) *das Kriechen auf* (im Comp. vorangehend). — 2) *das Umherwandeln, Hinundherlaufen, beständiges Wechseln des Ortes.* — 3) = परिसर्प 5).

परिसर्पम् Absol. *sich umherbewegend* Çat. Br. 7,4,1,32. 10,5,5,7.

परिसर्पिन् Adj. *umherstreichend, sich herumbewegend.*

*परिसर्या f. *das Umherlaufen.*

परिसहस्र Adj. Pl. *volle tausend.*

परिसाधन n. 1) *das zu Stande Bringen, Vollbringen.* — 2) *das in Ordnung Bringen einer Sache, das Eintreiben —, Zurückfordern* (einer ausgeliehenen Schuld u. s. w.).

परिसान्त्वन n. *das Trösten.* Pl. *gute Worte, blandimenta* Kâd. 193,21.

परिसामन् n. *ein gelegentlich eingelegtes* Sâman.

परिसारक n. N. pr. einer Oertlichkeit an der Sarasvatî.

*परिसारिन् Adj. *umherlaufend.*

*परिसावकीर्य्, °यति Denomin.

*परिसिङ्घिका f. *eine Art Reisschleim.*

*परिसीरम् Adv.

परिसीर्य n. *Riemen am Pfluge.*

परिसृत 1) Adj. s. u. सृ mit परि. — 2) m. oder n. *ein umschlossener Platz* MBh. 13,90,21.

*परिसौवीरम् Adv. *um die* Sauvîra *herum, überall mit Ausnahme der* S. Mahâbh. 6,82,*b*.

परिस्कन्द s. परिष्कन्द.

परिस्कन्ध MBh. 14,45,1 wohl = परिस्कन्द 1), wie die v. l. hat. Nach Nîlak. = समूह.

परिस्कन्न 1) Adj. s. u. स्कन्द् mit परि. — 2) m. = परिष्कन्द 1) Mahâvîrak. 31,19.

परिस्तर m. 1) *Streu.* — 2) etwa *Decke.* परिच्छद् v. l.

परिस्तरण 1) n. *a) das Umherstreuen, Umstreuen, Bestreuen.* — *b) Streu.* — 2) f. ई *ein best. Spruch* Âpast. Çr. 1,14,13.

परिस्तरणिका f. *eine bei einem Todtenopfer geschlachtete Kuh, mit deren Gliedern der Leichnam Glied für Glied belegt wird.*

परिस्तरणीय Adj. *zum Umstreuen dienend* Comm. zu Âpast. Çr. 1,14,14.

परिस्तरितर् Nom. ag. *rings bestreuend, umlegend* Comm. zu Âpast. Çr. 1,14,12.

परिस्तरीतवै Dat. Infin. zu स्तर् mit परि Maitr. S. 1,4,10.

परिस्तोम m. *Decke, Polster.* Statt परिस्तोमानि चित्राणि MBh. 6,2287 liest ed. Bomb. 6,54,54 परिस्तोमान्विचित्रांश्च.

परिस्थानम् MBh. 14,1163 fehlerhaft für परं स्थानम्.

परिस्पन्द m. 1) *Bewegung* 228,23. चक्र° MBh. 1,61,8. बुद्धि° so v. a. *das Aufkommen eines Gedankens.* वाक्य° Prasannar. 50,12. — 2) *Unterhaltung, Pflege* (des Feuers). Richtig °स्यन्द. — 3) *Schmückung des Haars.* — 4) *Gefolge.

*परिस्पन्दन n. *Bewegung.*

परिस्पन्दित n. *das Zucken, Aufodern, Sichäussern* Mahâvîrak. 93,22.

°परिस्पर्धिन् Adj. *wetteifernd mit.*

परिस्पर्धिन् f. *Nebenbuhler.*

°परिस्पृश् Adj. *berührend* Hem. Par. 1,19.

परिस्फुट Adj. (f. आ) 1) *sehr deutlich* zu Spr. 3914. °म् Adv. Kâd. 160,14. — 2) *ganz erfüllt* (buddh.). — Vgl. नाति°.

परिस्फूर्ति f. *das Erhellen, Deutlichwerden, Hervorleuchten.*

परिस्मापन n. *das Ueberraschen.*

परिस्यन्द und °स्यन्दिन् s. °ष्यन्द und °ष्यन्दिन्.

परिस्रज् f. *Kranz* Âpast. Çr. 12,1,11.

परिस्रङ्मिन् Adj. *bekränzt,* so v. a. *einen mit Haar bekränzten Scheitel habend, glatzköpfig.*

परिस्रव m. 1) *Erguss, das Ueberfliessen, Ablaufen, Fluss.* भूरित्रण° Adj. *dem viel Blut aus der Wunde fliesst.* — 2) *das Hinabgleiten.* गर्भ° *eines Fötus* R. ed. Bomb. 1,37,26. — 3) *Rottleria tinctoria.

परिस्रष्टर् Nom. ag. *in Berührung stehend* —, *Etwas zu thun habend mit* MBh. 12,248,21 (Bl. 112,*a*).

परिस्रंसा f. *Schutt, Gerölle.*

परिस्राव m. 1) *Ausfluss, starker Fluss.* — 2) *ein best. Krankheitszustand, welcher aus dem Ueberfliessen der Feuchtigkeiten des Körpers abgeleitet wird.*

*परिस्रावकल्प m. *eine Art Seihe* (buddh.).

*परिस्रावण n. *Seihe, Durchschlag* (buddh.).

परिस्राविन् 1) m. (sc. भगंदर) *eine best. Form der Mastdarmfistel.* — 2) n. (sc. उदर) *eine unheilbare Form von Anschwellung des Unterleibes, Riss im Gedärm* Bhâvapr. 5,81. 82.

परिस्रुत् 1) Adj. *umfluthend, überfluthend, schäumend, gährend.* — 2) f. *ein best. aus Kräutern bereitetes berauschendes Getränk* Râgân. 14,136.

परिस्रुत 1) Adj. s. u. स्रु mit परि. — 2) *f. आ = परिस्रुत् 2).

परिस्रुन्मत् Adj. *mit* परिस्रुत् 2) *versehen.*

परिस्वार m. *eine best. Sangfigur.*

*परिहणन n. Nom. act. von हन् mit परि.

*परिहनु Adv.

परिहनु in उप्परिहनु.

परिहर m. v. l. für परिहार *das Verheimlichen, Nichtzuerkennengeben* Çâk. (Pisch.) 19,11.

*परिहरक v. l. für परिहारक.

परिहरण n. 1) *das Herumbewegen, — tragen, — legen.* — 2) *das Vermeiden.*

परिहरणीय Adj. *zu vermeiden.*

परिहर्तव्य Adj. 1) *weiter zu geben, zu übergeben* Comm. zu Nâjâm. 10,2,6. — 2) *zu vermeiden* (Çâṅk. zu Bâdar. 2,1,22); *dem man entgehen muss, dessen man sich zu enthalten hat.* — 3) *für sich zu behalten, zu verheimlichen.* — 4) *mit Argumenten zu beseitigen, zu widerlegen* Comm. zu Bâdar. 3,3,36. 4,4,18. — 5) *mit einem dazwischengesetzten* इति *doppelt aufzuführen* Comm. zu AV. Prât. 4,120. fg.

परिहर्षण (f. ई) und °हर्षिन् (MBh. 9,11,54) Adj. *in hohem Grade erfreuend.*

परिहर्व m. etwa *das Beschreien, Berufen.*

परिहस्त m. *Handring, ein um die Hand gelegtes Amulet, welches die Geburt sichern soll.*

परिहाटक 1) Adj. *ganz von Gold.* — 2) *n. *ein Arm-* oder *Beinring.*

परिहाण n. in अपरिहाण (Nachtr. 3).

परिहाणि und °हानि f. *Abnahme.*

परिहापणीय Adj. *zu unterlassen* Kâd. 2,117,5.

परिहार m. 1) *das Herumführen.* — 2) *das Weitergeben, Uebergeben* Comm. zu Nâjâm. 10,2,5. — 3) *Vermeidung, das Meiden* (279,14), *das Entgehen.* — 4) *das Sichinachtnehmen, Vorsicht, cautio* Karaka 8,1. — 5) *das im Stich Lassen Jmdes.* — 6) *das Ausschliessen.* — 7) *das Uebergehen, Nichterwähnen.* Instr. *mit Uebergehung von diesem und jenem,* so v. a. *mit einiger Zurückhaltung.* — 8) *das Verheimlichen, Nichtzuerkennengeben* Çâk. (Pisch.) 19,11, v. l. — 9) *Bestreitung durch Argumente, Widerlegung* Çaṅk. zu Bâdar. 2,1,14. 27. 3,3,53. — 10) *Verachtung, Geringachtung.* — 11) in der Veda-Grammatik *doppelte Aufführung eines Wortes, vor und nach* इति. — 12) in der Dramatik *das Wiedergutmachen eines begangenen Fehlers.* — 13) *ausserordentliche Verwilligung, Erlassung von Abgaben, Ertheilung von Privilegien, Immunität.* — 14) *ein rings um ein Dorf oder um eine Stadt abgegrenztes Gebiet, das als Gemeingut betrachtet wird.*

*परिहारक *ein ganzer Armring* (buddh.).

परिहारम् Absol. *herumbewegend* Ait. Br. 2,27, s. Çat. Br. 4,3,4,1. 9,4,4,14. 15.

परिहारवत् in अ° (Nachtr. 3).

परिहारविशुद्धि f. bei den Gaina *purification by such mortification and penance as are enjoined by the example of ancient saints and sages.*

परिहारस्थान n. = परिहार 14).

°परिहारिन् Adj. *vermeidend, aus dem Wege gehend* Bâlar. 47,22.

परिहार्य 1) Adj. *a) zu meiden* (MBh. 12,111,18), *zu vermeiden, zu unterlassen, dem man zu entgehen vermag.* — *b) auseinander zu bringen, zu trennen.* — *c) mit einer Immunität* (Instr.) *zu versehen* 212,1. — *d) mit einem dazwischengesetzten* इति *aufzuführen.* — 2) *m. = पारिहार्य *ein auf dem Handgelenk getragenes Armband.*

परिहास m. 1) *Scherz, Spass.* अप्रास्य° Kâd. 7,4. — 2) *das Verlachen, Verspotten, Spott.*

परिहासकथा f. *eine komische Erzählung.*

परिहासपुर n. N. pr. einer *Stadt.*

परिहासवस्तु n. *ein Gegenstand des Spottes.* Nom. abstr. °ता f.

परिहासशील Adj. 1) *zu scherzen liebend.* — 2) *zu spotten liebend.* Nom. abstr. °ता f. 303,29 (im Prâkrit).

परिक्लामकरि m. N. pr. eines Heiligthums des Vishṇu.

*परिक्लिंसा f. als Erklarung von परिक्लेशा Durga zu Nir. 6,18.

परिक्लृप्ति f. *Vermeidung.*

परिक्लृप्य Adj. *weiter zu geben, zu übergeben.*

परिक्लेन् Adj. *zu Fall bringend.*

परिक्लेम्नम् Absol. *stammelnd.*

1. परिक्लेति f. *das Fehlgehen, Fehlen* ṚV. 8,47,6 (Loc.).

2. परिक्लेति f. *Täuschung, Betrug.*

परिक्लेतृ m. *Prüfer, Kenner einer Sache.*

परिक्षण n. und °णा f. (ausnahmsweise) *das Prüfen, auf die Probe Stellen, Untersuchen.*

परिक्षणीय Adj. *zu prüfen, zu untersuchen.* Nom. abstr. °त्व n. Comm. zu Njâjam. 1,1,15.

परिक्षा f. 1) *Prüfung, Untersuchung.* — 2) Titel eines Commentars.

परिक्षाक्षम Adj. *die Probe bestehend, stichhaltig.*

परिक्षार्थ Adj. *zu probiren verlangend* Âpast.

परिक्षित् m. N. pr. verschiedener Fürsten.

परिक्षित 1) Adj. Partic. von ईक्ष् mit परि. — 2) m. Nebenform von परीक्षित्.

परिक्षितव्य Adj. *zu prüfen, auf die Probe zu stellen, zu untersuchen.*

परिक्षिति m. Nebenform von परीक्षित् Spr. 6230.

परिक्षिन् Adj. *prüfend, Jmd* (Gen.) *auf die Probe stellend;* m. *Prüfer, Probirer.*

परिक्ष्य Adj. = परीक्षितव्य.

परिचिक्षिषु Adj. mit Acc. *zu prüfen —, zu untersuchen beabsichtigend.*

परिज्या f. = 1) परियज्ञ.

परिज्ञंशे Dat. Inf. zu 3. नश् mit परि ṚV. 1,54,1.

परिज्ञाम् n. *Fülle, Reichthum, copia.* Instr. *reichlich, in Fülle.*

परिज्ञांस n. dass.

परिज्ञांस्क f. (Nom. °ज्ञात्) 1) *Umfassung, Verschlag.* — 2) *Truhe, Kasten* (auf einem Wagen). — 3) N. pr. eines Ortes an der Sarasvatî; vgl. परिज्ञास्क.

परिज्ञान m. = परिज्ञाम *Ablauf, Verlauf* (der Zeit) R. 4,24,8.

*परिज्ञाय m. = परिज्ञाय.

परिज्ञास्क m. 1) *Umfang, Weite* MBh. 7,175,19. R. 3,4,31. Sucr. 2,135,18. — 2) *ein rings um ein Dorf oder eine Stadt abgegrenztes Gebiet, das als Gemeingut betrachtet wird.* Jâgñ. 2,167. — Vgl. परिज्ञास्क.

परित 1) Partic. von 3. इ mit परि. Nom. abstr. °ता f. *das Umgebensein —, Erfülltsein von.* — 2) m. Pl. N. pr. eines Volkes VP^2 2,168.

*परितन् von तन् mit परि.

परिताप m. *Glut, Hitze* 178,9. Vgl. परिताप.

*परिति *Vitriol als Collyrium.*

°परितिन् Adj. *erfüllt —, ergriffen von.*

परितोष m. = परितोष *Befriedigung, Zufriedenheit.*

परित्न s. u. 1. दा und 3. दा mit परि.

परित्रयुभ m. Pl. *eine Klasse von Göttern* bei den Buddhisten.

परित्राभ m. Pl. desgl.

परित्ति f. *Uebergabe* TBr. 2,2,5,5.

परित्य Adj. in अ° (Nachtr. 4).

परिदाह m. = परिदाह *das Brennen* Karaka 6,5.

परिधान n. = परिधान *Umwurf, Gewand* MBh. 3,263,13. 12,303,13. Hemâdri 1,747,17.

परिध्य Adj. *anzuzünden* (Feuer).

परिन्दना f. *Gnadengeschenk* Vaǵrakkh. 20,5. 11. Auch परि°.

परिन्दित Adj. *gnädig beschenkt* Vaǵrakkh. 20, 4. 10.

परिपाक m. 1) *das Reifwerden, Reife, völlige Entwickelung* Karaka 6,3. सत्त्व° Kâraṇḍ. 89,7. — 2) *die Folgen von Etwas* Mahâvîraḱ. 61,7. — Vgl. परिपाक.

परिप्सा f. 1) *der Wunsch zu erlangen.* — 2) *der Wunsch zu retten, — zu erhalten.* — 3) *Hast, Eile.*

परिप्सु Adj. mit Acc. *zu retten —, zu erhalten verlangend.*

*परिभाव m. = परिभाव.

परिमन् *Spende.* Loc. *in reicher Gabe.*

परिमाण n. = परिमाण *Maass, Umfang, Grösse* (Hemâdri 1,578,4), *Gewicht, Dauer, Anzahl, Betrag.*

परिमोष m. Karaka 1,7 vielleicht fehlerhaft für °शोष = परिशोष.

*परिर n. *Frucht.*

*परिरण m. 1) *Schildkröte.* — 2) *Stock.* — 3) = षट्शाक. — Nach H. an. = अभीष्ट, तत्पर und आश्रय, welche Bedeutungen nach Med. dem Worte परायण zukommen.

परिरम्भ m. = परिरम्भ *Umarmung* Bâlar. 47,22.

परिवर्त m. 1) *Vertauschung, Tausch, Wechsel* Kâd. 18,3. — 2) N. pr. eines Fürsten der Schildkröten. — Vgl. परिवर्त.

परिवर्तन् Absol. *im Kreislauf, wiederholentlich* Tâṇḍja-Br. 2,2,2.

परिवाद m. = परिवाद *üble Nachrede, Tadel* Âpast.

परिवाप m. = परिवाप *geröstete Reiskörner;* nach Andern *saure Milch.*

परिवाप्य Adj. = परिवाप्य 1).

परिवार m. 1) *Umgebung, Gefolge, Begleitung.* — 2) **Degenscheide.* — Vgl. परिवार.

परिवाक् m. 1) = परिवाक्. — 2) **die königlichen Insignien.*

परिवेत्तर् m. = परिवेत्तर्.

परिवेष m. = परिवेष *ein Hof um die Sonne oder den Mond* Hariv. 1,44,38.

परिशास् m. 1) *Ausschnitt.* — 2) Du. *ein beim Opfer dienendes zangenartiges Geräthe, mit welchem der Kessel vom Feuer gehoben wird.*

परिशेष m. = परिशेष *Ueberrest.*

परिषक्ता f. = परिषक्ता.

परिषेक m. = परिषेक 1).

परिष्ट m. *ein älterer Bruder, dem ein jüngerer in der Darbringung eines Soma-Opfers zuvorgekommen ist,* Âpast.

परिष्टि f. 1) *Nachforschung.* — 2) **Bedienung, Aufwartung, Huldigung.* — 3) **Belieben.*

परिसर m. *Umkreis, Umgebung* Bâlar. 28,7.

परिसर्प m. 1) *eine Art Wurm, der den Aussatz erzeugt,* Suçr. 2,310,10. Bei der Lesart कुष्ठजाः सपरीसर्पाः (ungenau für सपरीसर्पजाः) = 2). — 2) *eine Art Aussatz,* = विसर्प Karaka 1,1. — Vgl. परिसर्प.

*परिसर्या f. = परिसर्या.

*परिसार m. *das Umhergehen.*

परिहार m. = परिहार 3) 4) (Suçr. 2,412,15. 443,10) *10) 12) und 13).

परिहास m. = परिहास 1) und 2). °परिहासलक्षम Adj. *lächerlich zu machen geeignet,* so v. a. *zu übertreffen g.* Spr. 5896.

परिहासकेशव m. N. pr. eines Heiligthums des Vishṇu.

परिहासशील Adj. = परिहासशील 1).

परु m. 1) *Gelenk, Glied* in यद्यापरु. — 2) **Berg.* — 3) **Meer.* — 4) **die Himmelswelt.*

परुच्छेप m. N. pr. eines Ṛshi.

परुत्क Adj. *mit Gelenken —, mit Gliedern versehen* (दर्भ) Âpast. Çr. 5,27,11.

*परुत् Adv. *im vergangenen Jahre.*

*परुत्न Adj. *vorjährig.*

*परुद्वार und *परुल m. *Pferd.*

परुश्शस् und परुष्शस् Adv. *gliedweise.*

परुष् 1) Adj. (f. श्ना, in der älteren Sprache परुष्णी, *a) knotig* (Rohr). — *b) fleckig, bunt, ungleichartig.* — *c) schmutzig.* — *d) rauh, uneben.* — *e) struppig, zottig* (Haar). द्रुम so v. a. von

Schlingpflanzen umschlungen. — *f) rauh, stechend* (Wind, Sonne, Feuer). — *g) rauh* (Ton). °म् Adv. — *h) rauh, hart, grob, barsch* (Reden und Personen). — 2) m. *a) Rohr.* — *b) Pfeil.* — *c) *Grewia asiatica* (Râǵan. 11,12) oder *Xylocarpus granatum.* — *d)* proparoxyt. N. pr. eines Dämons Supârṇ. 23,5. — 3) f. परुष्णी *a) Wolke.* — *b)* N. pr. eines Flusses im Pendschab, heut zu Tage Ravi. — 4) n. *a)* Sg. u. Pl. *rauhe, harte, barsche Worte.* — *b) die Frucht von Grewia asiatica* oder *Xylocarpus granatum.* — *c) *eine blau blühende Barleria.*

परुषवचन und परुषवादिन् (Mahâvîraḱ. 46,16) Adj. *barsche, rohe Reden führend.*

परुषाक्षर Adj. *rauh, barsch* (von Reden und Personen). °म् Adv.

परुषाक्षेप m. in der Rhetorik *eine durch barsche Worte an den Tag gelegte Erklärung, dass man mit Etwas nicht einverstanden sei.*

परुषाक्ष्य m. *eine best. Rohrart.*

परुषित Adj. *roh —, barsch —, grob angefahren* oder *behandelt.*

परुषिमन् m. *rauhes, verwildertes Aussehen.*

परुषी Adv. mit कर् 1) *beflecken, schmutzig machen.* — 2) *roh —, barsch anfahren.*

परुषेतर Adj. *milde.*

परुषोक्ति f. *eine barsche, rauhe Rede.*

*परुषोक्तिक Adj. *barsche, rohe Reden führend.*

परुष्णी f. s. u. परुष्.

परूंमत्त् Adj. als Erklärung von परुषत्क Comm. zu Âpast. Çr. 5,27,11.

परूप्य Adj. *bunt, mannichfaltig.*

परूंस् n. 1) *Knoten, Stengelglied der Pflanzen.* — 2) *Gelenk, Glied des Körpers.* — 3) *Fuge.* — 4) *Abschnitt, Abtheilung.* — 5) **Grewia asiatica* Râǵan. 11,112.

परूःस्रंस् m. *Gelenkbruch.*

पर्वय und °क m. *Grewia asiatica* (Râǵan. 11, 112) oder *Xylocarpus granatum.* °क n. *die Frucht.*

परे Loc. Adv. *später, künftig.* मध्ये वाक्रुस्ततोऽपि परे *um Mittagszeit oder später* (d. i. *zwischen Mittag und Abend*) Spr. 4291. — MBh. 13,2880 fehlerhaft für पुरे.

*परेङ्गण n. Nom. act. von इङ् oder ईङ् mit परा.

*परेङ्गण n. Nom. act. von इङ् mit परा.

परेण Instr. Adv. Präp. 1) *weiterhin, vorüber, — bei* (80,20), *jenseits, hinaus über;* mit Acc. — 2) *hernach, nachher, später, nach* (zeitlich); mit Abl. oder Gen.

परेत 1) Adj. s. u. 3. इ mit परा. — 2) m. *a) ein Verstorbener.* — *b) *eine Art von Gespenstern.*

परेतभर्तृ m. Bein. Jama's Naish. 6,109. Çiç. 1,57.

परेतभूमि f. *Leichenacker.*

परेतर Adj. nach dem Comm. entweder *eigen, Jmd zugethan, zuverlässig* oder *Gegner verführend, zu sich heranlockend.*

*परेतराज् m. Bein. Jama's.

परेतराज m. 1) *ein Herrscher über Todte* Naish. 9,23. — 2) Bein. Jama's ebend. °सदनद्वार n. Prasannar. 69, 22.

परेतावास m. *Leichenacker* Daçak. (1925) 73,20.

परेति f. *Weggang.*

परेद्यवि Adv. *den folgenden Tag, morgen* Naish. 9,65.

*परेद्युस् (?) Adv. dass.

*परेप Adj. *von wo sich das Wasser zurückgezogen hat.*

परेप्राण Adj. *mehr als das Leben geltend.*

परेमन् wohl fehlerhaft für परीमन्.

परेश m. Bein. 1) Brahman's. — 2) Vishṇu's.

परेशेश m. Bein. Vishṇu's.

*परेष्टु und *°का f. *eine Kuh, die öfters gekalbt hat.*

*परैधित 1) Adj. *von einem Andern grossgezogen.* — 2) m. *a) Diener.* — *b) der indische Kuckuck.*

परोऽङ्ग (Conj.) Adj. (f. °ङ्गी) *aussen —, oben eng.*

परोकुमत्त्व (!). Verz. d. B. H. No. 903 (XIII).

परोऽक्ष 1) Adj. (f. आ) *ausserhalb des Gesichtskreises liegend, der Wahrnehmung sich entziehend, unbekannt, unverständlich; nur durch den innern Sinn* (मनस्) *erkennbar, — vermittelt.* Definition des Wortes bei den Grammatikern 241,25. fgg. *a)* Acc. *so dass man es nicht sieht, hinter dem Rücken, ohne Wissen von* (Instr., später Gen. oder im Comp. vorangehend). — *b)* Instr. *auf eine dem Auge sich entziehende, geheimnissvolle, versteckte Weise.* — *c)* Abl. α) *heimlich vor* (Instr.). — β) *hinter dem Rücken, — von* (Gen.), *wenn man nicht zugegen ist* oder *war* 241,24. — *d)* परोऽक्ष° *auf nicht wahrnehmbare Weise.* — 2) m. *a) *Büsser.* — *b)* N. pr. eines Sohnes des Anu. — 3) f. परोऽक्षा *a) eine vergangene, vollendete Handlung.* — *b) eine Personalendung des Perfects.* — *c)* N. pr. eines Flusses VP.² 2,151.

परोऽक्षकाम Adj. *das Versteckte, Geheimnissvolle mögend.*

परोऽक्षकृत Adj. (ein Vers) *welcher den Gott nicht anredet, sondern nur von ihm aussagt.*

परोऽक्षता f. und परोऽक्षत्व n. *Nichtwahrnehmbarkeit, das nicht vor Augen Stehen.*

परोऽक्षपृष्ठ m. *ein best.* Pṛshṭhja Çâṅkh. Çr. 10,8,33. 12,7,4. 8. Âçv. Çr. 8,4,23.

परोऽक्षप्रिय Adj. = परोऽक्षकाम.

परोऽक्षवृत्ति Adj. 1) *nicht vor unsern Augen lebend.* — 2) *auf eine dem Auge sich entziehende, undeutliche Weise gebildet.* Nom. abstr. °ता f.

परोगव्यूति Adv. 1) *über das Weideland —, über das Weidegebiet hinaus.* — 2) *entfernter als eine* Gavjûti.

परोगोष्ठम् Adv. *über den Kuhstall hinaus* Maitr. S. 1,10,13. Mân. Gṛhj. 2,1. 17.

परोच्य Adj. *dem man widersprechen darf.*

परोढा f. *eines Andern Weib.*

*परोढ्रक् m. *der indische Kuckuck* Gal.

परोपकरण (Conj.) n. *das Diensterweisen —, Helfen Andern* Spr. 3980.

परोपकरणी Adv. mit कर् *zum Werkzeug Anderer machen.*

परोपकार m. *einem Andern erwiesene Dienste, Hülfeleistung* Spr. 3981. fgg. 7718.

परोपकारिन् Adj. 1) *Andern Dienste erweisend, Andern helfend* 180,26. Nom. abstr. °रित्व n. Spr. 3690. — 2) m. N. pr. eines Fürsten.

परोपकृति f. *Erweisung von Diensten Andern* 181,1. Spr. 2403.

परोपग Adj. *sich an Etwas Anderes anschliessend,* so v. a. *adjectivisch* AK. 3,6,8,43.

परोपवास m. *das Zusammenwohnen mit einem Andern* Âpast.; vgl. Bühler's Uebersetzung.

परोबाहु Adv. *über den Arm hinaus, weiter als der Arm reicht.*

परोमात्र Adj. *übermässig, ungeheuer.*

परोरजस् Adj. 1) *über den Staub —, über den Dunst hinaus liegend.* — 2) *frei von Leidenschaften.*

*परोलक्ष Adj. Pl. *mehr als hunderttausend.*

परोऽवरम् Adv. *von oben nach unten, der Reihe nach, von Hand zu Hand, nacheinander.*

*परोऽवरीण Adj. von परोऽवरम्.

1. परोवरीयस् Adj. *aussen —, oben breiter.*

2. परोवरीयस् 1) Adj. *besser als gut, der allervorzüglichste.* Nom. abstr. °यस्त्व n. Bâdar. 3,3,7. — 2) n. *das höchste Glück.*

परोविंश Adj. Pl. *mehr als zwanzig.*

परोऽशीत Adj. Pl. *mehr als achtzig.*

*परोष्टी f. = परोष्णी 1).

परोष्णिह् f. *ein best. Metrum.*

परोष्णी f. 1) **eine Art Schabe, Kakerlak.* — 2) N. pr. eines Flusses.

परोक्षविन् Adj. *mehr als eine Opfergabe* Âpast.

Çr. 10,20,5.

पौऽक्ष Adj. Çat. Br. 3,4,4,26 wohl fehlerhaft für पौऽक्ष.

पर्क m. 1) *Mischung* oder *Spende* in मधुपर्क. — 2) गौतमस्य पर्का Name zweier Sâman Ârsh. Br.

पर्कट 1) *m. *Reiher.* — 2) f. ई *a) Ficus infectoria* 143,27. — *b) eine frische Betelnuss* u. s. w. — 3) *n. *Angst, Schmerz.*

*पर्कटि f. = पर्कट 2) *a*).

पर्च्, पृणक्ति, पृङ्क्ते, पर्चस्, पिपृग्धि, पपृचासि u. s. w. 1) *mengen, mischen, in Verbindung setzen,* — *mit* (Instr. oder ausnahmsweise Loc.). धनुषा शरम् so v. a. *den Pfeil auf den Bogen legen* Bhaṭṭ. पृक्त *gemischt* —, *verbunden* —, *sich berührend mit* (Instr. oder im Comp. vorangehend) Gaut. 11, 27. जल° so v. a. *auf dem Wasser schwimmend.* — 2) *füllen, sättigen;* Med. *sich füllen* (?). पृक्त *erfüllt* —, *voll von* (Instr. oder im Comp. vorangehend). — 3) *in Fülle geben, Etwas* (Acc. oder Gen.) *Jmd* (Dat.) *reichlich schenken.* — 4) *mehren.* — Mit अधि *setzen auf* (Loc.) Baudh. bei Hillebr. N. 41, N. 7. — Mit अनु, °पृक्त *verbunden mit* (im Comp. vorangehend). — Mit अपि *beimischen.* °पृक्तति AV. 5,2,3 fehlerhaft für °वृक्तति. — Mit आ 1) *vermischen* —, *durchmengen mit* (Instr.). — 2) *erfüllen, durchdringen.* — 3) Med. *sich sättigen.* — Mit उप 1) *hinzufügen zu* (Loc.). — 2) *mehren.* — 3) *sich nahen zu* (Acc.). — 4) *sich mischen,* so v. a. *sich begatten,* die Begattung (Acc.) *vollziehen mit* (Loc.). — Mit निस्, निष्पृक्त *der sich von Etwas befreit hat, an Etwas nicht hängt* MBh. 3,181,14. — Mit प्र *sich in Berührung setzen mit* (Acc.). — Mit वि 1) *ausser Berührung bringen, trennen von* (Instr.). — 2) *zertheilen, zerstreuen.* — 3) *erfüllen, sättigen* ṚV. 4,24,5. — Mit सम् 1) Act. Med. *mengen, mischen, vereinigen, berühren;* Med. und Pass. *sich mengen, sich vereinigen, in Berührung kommen, zusammenstossen.* संपृक्त *vermischt, verbunden, in Berührung gekommen,* — *mit* (Instr., Loc. [ausnahmsweise] oder im Comp. vorangehend). स्तनसंपृक्तं रक्तम् *das in der Brust befindliche Blut.* — 2) *erfüllen, begaben, beschenken mit* (Instr.); Med. und Pass. *erfüllt* —, *begabt werden.* संपृक्त *erfüllt mit* TBr. 3,1,2,10.

*पर्क्, पृक्के, पृङ्क्ते v. l. für पर्च् und पिच्.

पर्णी f. *Curcuma aromatica* oder *xanthorrhiza* Bhâvapr. 1,177.

पर्जन्य 1) m. *a) Regenwolke.* — *b) Regen.* — *c) der Regengott, ein Donnerer und Befruchter.* Wird von Indra unterschieden (43,16), aber auch mit ihm identificirt; erscheint unter den 12 Âditja. Am Ende eines adj. Comp. f. आ. — *d)* N. pr. α) eines Devagandharva oder Gandharva. — β) eines Ṛshi in verschiedenen Manvantara. — γ) eines Prag*âpati. — 2) *f. पर्जन्या = *पर्जनी Râg*an. 6,203.

(पर्जन्यक्रन्द्य) °क्रन्दिम Adj. *wie die Regenwolke oder wie der Regengott dröhnend.*

पर्जन्यजिन्वित Adj. *vom Regengott belebt.*

पर्जन्यनिनद m. *Donner.*

पर्जन्यपत्नी Adj. f. *den Regengott zum Gatten habend.*

पर्जन्यप्रयोग m. Titel eines Werkes Cat. NW. Pr. 1,102.

पर्जन्यरेतस् Adj. *aus des Regengottes Samen entstanden.*

पर्जन्यवृद्ध Adj. *durch die Regenwolke genährt.*

पर्जन्यशान्ति f. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

पर्जन्यसूक्त n. *eine Hymne an den Regengott.*

पर्जन्यात्मन् Adj. *das Wesen des Regengottes habend* TS. 3,5,8,1.

पर्जन्यावात m. Du. *der Regen- und der Windgott.*

पर्ण्, पर्णाति s. u. 1. पॄ; पर्णय् s. bes.

पर्ण 1) n. *a) Schwungfeder, Fittig, Feder* überh. — *b) das Gefieder eines Pfeiles.* — *c) Blatt.* Am Ende eines adj. Comp. f. आ und ई (nur bei Pflanzennamen). — *d) Betelblatt* Râg*at. 7,946. — 2) m. *a) Butea frondosa.* Nom. abstr. पर्णात्व n. Maitr. S. 4,1,1 (TS. 3,5,2,1). — *b)* N. pr. α) eines Lehrers. — β) Pl. eines Volkes VP.² 2,164. — γ) *einer Oertlichkeit. — 3) f. पर्णी *a)* Gesammtname für *vier auf* पर्णी *auslautende Pflanzen* Kâraka 6,1. — *b)* **Pistia Stratiotes.* — *b)* **das Blatt der Asa foetida* (?).

पर्णक 1) m. *a)* nach Mahîdh. = भिल्ल *ein Wilder.* — *b)* *N. pr. eines Mannes; Pl. *seine Nachkommen.* — 2) f. पर्णिका *a) eine best. Gemüsepflanze* Kâraka 1,27. — *b)* N. pr. einer Apsaras.

पर्णकषायनिष्पक्व (f. आ Çat. Br. 6,5,1,1) und °कषायपक्व (Kâtj. Çr. 16,3,16) Adj. *mit dem ausgekochten Saft der Rinde von Butea frondosa* oder *mit dem ausg. S. von Blättern gar gekocht.*

*पर्णकार m. *ein Verkäufer von Betelblättern.*

*पर्णकुटिका und °कुटी f. *Laubhütte.*

पर्णकृच्छ्र m. *eine best. Kasteiung* Vishṇus. 46,23.

*पर्णखण्ड m. *Baum.*

*पर्णचर m. *eine Hirschart* Dhanv. 6,69.

पर्णचीरपट Adj. *in Blätter und Lumpen gehüllt* (Çiva).

*पर्णचोरक m. *Galläpfel* Râg*an. 12,145.

पर्णदत्त m. N. pr. eines Mannes B. A. J. 7,128.

पर्णधि m. *der Theil des Pfeilschafts, in welchem die Federn stecken.*

*पर्णधस् Adj. (Nom. °धत्) *die Blätter fallen machend.*

पर्णनर m. *eine aus Blättern zusammengesetzte Puppe, die an Stelle eines nicht aufzufindenden Leichnams verbrannt wird.*

पर्णनाल n. *Blattstiel.*

पर्णपुट m. n. *ein in eine Düte zusammengerolltes Blatt.*

पर्णप्रात्यिक (?) N. pr. einer Oertlichkeit.

पर्णप्राशनिन् Adj. = पर्णभक्ष Bâlar. 298,13.

पर्णभक्ष Adj. *nur von Blättern sich nährend* Hariv. 3,76,3.

*पर्णभेदिनी f. *Fennich.*

*पर्णभोजन m. *Ziege.*

पर्णमणि m. *ein best. Zaubergegenstand.*

पर्णमय Adj. (f. ई) *aus dem Holze der Butea frondosa gemacht.* Nom. abstr. °मयीत्व n. Comm. zu Nyâyam. 3,6,9.

*पर्णमाचाल m. *Averrhoa Carambola.*

*पर्णमुच् Adj. (Nom. °मुट्) *Blätter fallen machend.*

पर्णमृग m. *ein im Laub der Bäume lebendes Thier.*

*पर्णय्, °यति (हरितभावे).

पर्णय m. N. pr. eines von Indra überwundenen Feindes.

पर्णयज्ञ Adj. *dem* Parṇaja *verderblich.*

*पर्णरुह् Adj. (Nom. °रुट्) *Blätter wachsen machend.*

*पर्णल Adj. *blätterreich.*

*पर्णलता f. *Betelpfeffer* Râg*an. 11,253.

*पर्णाली Adv. mit भू *sich belauben.*

पर्णवत् Adj. *mit Blättern versehen.*

पर्णवल्क m. 1) Sg. und Pl. *der Bast von der Butea frondosa* TS. 2,5,2,5. TBr. 3,7,4,2. 18. Âpast. Çr. 1,14,1. — 2) *N. pr. eines Mannes.

*पर्णवल्ली f. *eine best. Schlingpflanze* Râg*an. 3,183.

पर्णवाद्य n. *Töne, die man durch Blasen in ein Blatt hervorbringt.*

*पर्णविलासिनी f. *ein best. wohlriechender Stoff* Gal.

पर्णवी Adj. *durch Fittige in Bewegung gesetzt.*

पर्णवीटिका f. *eine zerschnittene, mit Gewürzen bestreute und in ein Betelblatt gewickelte Arecanuss.*

पर्णशद् m. *Blätterfall.*

पर्णशद्य Adj. *auf den Blätterfall bezüglich.*

पर्णशबर 1) m. Pl. N. pr. eines Volkes. — 2) f.

ई wohl N. pr. einer *Fee*.

पर्णशब्द m. *das Rauschen der Blätter* Spr. 3993.

पर्णशय्या f. *ein Lager aus Blättern*.

पर्णशर m. *Blattstiel* oder *Blattstiel der Butea frondosa* Ait. Br. 7,2,7.

पर्णशाखा f. *ein Zweig von der Butea frondosa* Çat. Br. 1,7,4,1. 11,1,4,2.

पर्णशाद् m. *Blätterfall*.

पर्णशाला f. 1) *Laubhütte* Kâd. 2,122,3. — 2) N. pr. einer Brahmanenansiedelung zwischen der Jamunâ und Gañgâ.

पर्णशालाय्य m. N. pr. eines Gebirges.

पर्णशालायु, °यते *einer Laubhütte gleichen* Naish. 3,128.

*पर्णप्रुष् Adj. (Nom. °प्रुट्) *Blätter verdorren machend*.

*पर्णास Adj. von पर्ण.

*पर्णासि m. 1) *ein auf dem* oder *am Wasser stehendes Haus*. — 2) *Wasserrose*. — 3) *Gemüse*. — 4) *das Schmücken*.

*पर्णाष्ठक m. N. pr. eines Mannes; Pl. *seine Nachkommen*.

पर्णाद् m. N. pr. zweier Männer.

*पर्णाल m. 1) *Boot*. — 2) *Spaten*. — 3) *Zweikampf*.

पर्णाश 1) m. *eine best. Pflanze*. Nach den Erklärern *Cedrela Toona* und *eine Art Basilicum*. Auch पर्णास geschrieben Mat. med. 219. — 2) f. आ N. pr. verschiedener Flüsse.

पर्णाशन n. *das Sichnähren von Blättern* Saṁhitopan. 41,3.

पर्णाशिन् Adj. *Blätter essend* Visnus. 95,10.

पर्णास s. u. पर्णाश 1).

पर्णाहार Adj. *von Blättern sich nährend*.

*पर्णिक Adj. (f. ई) *mit* पर्णी *handelnd*.

पर्णिन् 1) Adj. *a) beschwingt, geflügelt*. — *b) Blätter tragend* (Bez. des Soma). — *c) aus dem Holze der Butea frondosa gemacht*. — 2) m. *a) Baum*. — *b) *Butea frondosa* Râǵan. 10,36. — 3) f. पर्णिनी *a) eine best. Pflanze*. — *b)* Gesammtname für *vier best. Pflanzen* Kâraka 6,3. — *c)* N. pr. einer Apsaras.

*पर्णिल Adj. *blätterreich*.

*पर्णिलता f. *Betelpfeffer* Râǵan. 11,253.

*पर्णिय Adj. von पर्ण.

पर्णीगृह (*n.) *Laubhütte*.

पर्णीत्स m. N. pr. eines Dorfes.

पर्ण्य Adj. *auf die Blätter bezüglich*.

पर्तर् Nom. ag. *Retter*. Nur Instr. Pl., auch so v. a. *mit Rettungen*.

*पर्थ्, पर्थयति (प्रक्षेपे) Dhâtup. 32,20.

*पर्द्, पर्दते *farzen*.

*पर्द m. 1) *Farz*. — 2) *starkes Haar*.

*पर्दन n. *das Farzen, Farz*.

*पर्दि m. oder f. N. pr. einer Person Vârtt. in Mahâbh. 4,71,*b*.

*पर्प् (?), पर्पति (गतौ).

*पर्प 1) m. n. *eine Bank* oder dgl. *für Fusslahme*. — 2) n. *a) junges Gras*. — *b) Haus*.

पर्पट 1) m. *a) eine best. Arzeneipflanze*. Nach den Lexicographen *Hedyotis burmanniana* und *Mollugo pentaphylla*. — *b) ein in Schmalz gebratener bröcklicher Kuchen aus Reis- oder Erbsenmehl mit Gewürzen*. — 2) f. ई *a) eine roth färbende Oldenlandia* Bhâvapr. 1,194. — *b) *eine best. wohlriechende Erdart*.

पर्पटक 1) m. = पर्पट 1) *a)* Karaka 6,3. Bhâvapr. 1, 203. Râǵan. 5,8. — 2) f. ई *eine best. Arzeneipflanze* Karaka 1,27.

*पर्पटद्रुम m. *eine best. Pflanze* Râǵan. 9,109.

*पर्परी f. *Haarflechte*.

*पर्परीक m. 1) *die Sonne*. — 2) *Feuer*. — 3) *Wasserbehälter*.

*पर्पराण 1) m. *a) Blattader*. — *b)* = पर्णचूर्णरस. — *c)* = घृतकम्बल. — 2) n. = पर्वन्.

*पर्पिक Adj. (f. ई) von पर्प 1).

पर्फरीक 1) Adj. nach Sâj. *zerreissend* oder *erfüllend*. — 2) *m. *ein junger Schoss*.

*पर्ब्, पर्बति (गतौ).

पर्माडि oder पर्माणिड m. N. pr. eines Fürsten.

पर्यक् Adv. *rund herum, nach allen Seiten hin*.

°पर्यगु Adj. wird in पर्य (= °परानर्कति, °परानधिकरोति) und गु (= वाच्) oder in परि (= परितस्), अ (= न) und गु (= वाच्) zerlegt.

पर्यग्नि 1) m. *das umwandelnde Feuer*; so heisst im Ritual *der Feuerbrand, welcher um das Opferthier u. dgl. herumgetragen wird* und *die Ceremonie dieses Herumtragens*. — 2) Adv. mit कर् *das Feuer herumtragen um* (Acc.). पर्यग्निकृत *vom Feuerbrand umkreist*. Mit vorangesetztem अभि *auf Etwas hin den Feuerbrand herumtragen*. अभिपर्यग्निकृते देश उल्मुकं निदधाति Âpast. Çr. 7,16,2.

पर्यग्निकरण n. *das Herumtragen des Feuerbrandes um ein Opferthier* Mân. Gṛhj. 2,9. Çr. 5,1,9. 2,8. 6,1,3. 9,2,4. 4,2. Comm. zu Âpast. Çr. 7,15,3. zu Nâjam. 2,3,20. 3,6,13.

पर्यग्निकरणीय Adj. *auf das* Parjagnikaraṇa *bezüglich* Comm. zu TBr. 3,386.

पर्यग्निकर्तर् Nom. ag. *der den Feuerbrand um ein Opferthier herumträgt* Mân. Çr. 6,1,3.

पर्यङ्क m. 1) *Ruhebett*. — 2) *das Sitzen mit untergeschlagenen Beinen*. °ङ्कमाभुज् *sich auf diese Weise setzend* Vâǵrakkh. 18,9. Lalit. 362,7. Kâraṇḍ. 85,8. 86,8. °बन्ध m., °ग्रन्थिबन्ध m. und °बन्धन n. *das Unterschlagen der Beine beim Sitzen*. °बद्ध Adj. *mit untergeschlagenen Beinen sitzend* Text zu Lot. de la b. l. 274,22. — 3) N. pr. eines Berges.

*पर्यङ्कपट्टिका (Bhâvapr. 1, 288; eine Hdschr. °पादिका) und °पादिका (Râǵan. 7,176) f. *eine Art Lupinus*.

पर्यङ्किका f. *Ruhebett* Kâd. 66,23.

पर्यङ्की Adv. mit कर् *zum Ruhebett machen*.

पर्यङ्ग्य Adj. *um die Seite befindlich*.

पर्यट m. Pl. N. pr. eines Volkes. Zu belegen nur अपर°.

पर्यटक (Conj.) m. *Herumstreicher*.

पर्यटन n. *das Herumstreichen, Durchstreichen* (das Obj. im Gen. oder im Comp. vorangehend).

*पर्यध्ययन Adj. *einen Widerwillen gegen das Studium habend* Pat. zu P. 2,2,18, Vârtt. 4.

पर्यनुयोक्तव्य Adj. *zu befragen, aufzufordern zu beantworten* Çaṁk. zu Bâdar. 3,3,54.

पर्यनुयोग m. 1) *das Fragen —, das Suchen nach, Nachforschung* Comm. zu Âpast. Çr. 1,1,3. — 2) *Vorwurf*.

पर्यनुयोज्य Adj. *zu tadeln, zu rügen*. °योज्योपेक्षण n. *das Versäumen Etwas zu rügen, was gerügt werden müsste*.

1. पर्यन्त m. *Umgrenzung, Grenze, Umkreis, Umgebung, Saum, Rand; Grenze*, so v. a. *Ende* überh. पर्यन्तात्पर्यन्तम् *von einem Ende zum andern*. Am Anfange eines Comp. mit der Function eines Loc. (°देश m. so v. a. *die angrenzende, benachbarte Gegend*). Häufig am Ende eines adj. Comp. (f. आ) nach einem Worte, das *die Grenze, das Ende* angiebt. अनेकगुण° Adj. so v. a. *mit einer endlosen Menge von Vorzügen versehen*. °पर्यन्तम् und °पर्यन्त° *bis an's Ende von, bis auf*. पर्यन्तम् allein so v. a. *summa summarum*.

2. पर्यन्त Adj. (f. आ) *mit Etwas zu Ende* (Stande) *kommend* Lalit. 167,12. — 2) *nach allen Richtungen gelegen*. v. l. पर्यस्त.

*पर्यन्तिका f. *der Verlust aller Vorzüge*.

पर्यन्तीय Adj. *am Ende befindlich* Âpast. Çr. 11, 10,6.

पर्यन्य m. fehlerhaft für पर्जन्य.

पर्यय m. (adj. Comp. f. आ) 1) *Umlauf, Ablauf* (einer best. Zeit), *Umlaufszeit* (eines Planeten) Gaṇit. 2,1. — 2) *Wechsel, Veränderung, Ver-*

rückung. पक्ष्मणोऽपि निपातेन येषां स्यात्स्कन्धपर्यय: *so v. a. bei denen Alles sich umdreht, auch wenn nur ein Wimperhaar zur Erde fällt.*

पर्यण n. 1, *das Umschreiten, Umwandeln; insbes. die Umwandelung eines besäeten Feldes* Mân. Gṛhj. 2,10 (Comm. = स्वे क्षेत्रे प्रथमं परिगमनम्). Gobh. 4,4,30 (nach dem Comm. *das Einheimsen des Getraides*). — 2) *was zum Umwinden dient.* — 3) * *Sattel.*

पर्षण n. *das Umfangen, Befestigen.*

पर्यवदातत्व n. *vollkommenes Vertrautsein mit* (Loc.). Vgl. 7. दा mit पर्यव.

पर्यवदातश्रुत Adj. *mit der Kunst vollkommen vertraut* Kâraṇḍ. 1,29. 3,8. Nom. abstr. °ता 3,8. Vgl. 7. दा mit पर्यव.

पर्यवदान n. *das zu Ende Gehen, gänzliches Verschwinden* Lalit. 253,6. Vgl. पर्यावदान.

पर्यवधारण n. *reifliches Bedenken.*

पर्यवपाद् m. *Umgestaltung, Veränderung der Form.*

पर्यवपाद्य Adj. *eine Veränderung der Form bewirkend.*

*पर्यवरोध m. *Hemmung.*

पर्यवसान n. (adj. Comp. f. आ) 1) *Schluss, Ende* Nâgân. 43,4 (61,6). — 2) *das Enden mit, das Herauskommen auf* (Loc.).

पर्यवसानिक Adj. *zum Schluss —, zum Ende sich neigend.* v. l. पार्य°.

पर्यवसाय m. = पर्यवसान 2). Am Ende eines adj. Comp. = पर्यवसायिन् Bâlar. 42,11.

°पर्यवसायिन् Adj. *endend —, abschliessend mit, herauskommend —, hinauslaufend auf* Çâṁk. zu Bâdar. 3,2,21 (S. 815, Z. 10).

पर्यवस्कन्द् m. *das Hinabspringen* (vom Wagen) MBh. 7,114,5.

पर्यवस्कन्ध MBh. 7,4444 fehlerhaft für °स्कन्द्.

*पर्यवस्था f. *Widersetzung, Opposition.*

पर्यवस्थातर् Nom. ag. *Widersacher, Gegner.*

*पर्यवस्थान n. = पर्यवस्था.

पर्यश्रु Adj. *voller Thränen, in Thränen schwimmend,* (Auge, Gesicht, Person).

पर्यसन n. *das Hinundherwerfen, — bewegen, — geworfenwerden* (eines Wagens).

पर्यस्तमयम् Adv. *um Sonnenuntergang.*

पर्यस्तवत् Adj. *den Begriff des* पर्यस्त (von 2. अस् mit परि) *enthaltend.*

पर्यस्ताक्ष Adj. *verdrehte Augen habend.*

*पर्यस्ति f. = पर्यस्तिका 1).

पर्यस्तिका f. 1) *das Sitzen mit untergeschlagenen Beinen.* — 2) * *Ruhebett.*

*पर्यस्तिकाकृति Adj. *der beide Schultern bedeckt hat.*

*पर्यङ्क m. Comm. zu AV. Prât.

पर्याकुल Adj. (f. आ) 1) *erfüllt —, voll von* (im Comp. vorangehend). — 2) *in Verwirrung* oder *Unordnung gerathen, aus seinem natürlichen Zustande gebracht, verwirrt* (eig. und übertr.), *aufgeregt.*

पर्याकुलत्व n. *Verwirrung.*

पर्याकुलय्, °यति *in Verwirrung —, in Aufregung versetzen* Çâk. (Pischel) 26,2, v. l.

पर्याकुली Adv. 1) mit कर् *in Verwirrung —, in Aufregung versetzen* Çâk. (Pischel) 26,2. — 2) mit भू *sich verwirren.*

*पर्याख्यान n. Nom. act. von ख्या mit पर्या.

*पर्याचित n. gaṇa आचितादि.

पर्याण 1) Adj. *einen Umweg bildend.* — 2) n. *Sattel.*

पर्याणकृत n. *Umwurf* in सोमपर्याणकृत.

पर्याणित Adj. *gesattelt* Kâd. 2,35,17. 125,13.

पर्याधातर् Nom. ag. *ein jüngerer Bruder, der einem älteren mit der Anlegung des heiligen Feuers zuvorgekommen ist,* Gaut. Comm. zu Âpast. 2,12,22.

पर्यान्तम् (!) = °पर्यन्तम् *bis zu* Âpast. 1,9,21.

पर्याप्तता f. *die Hülle und die Fülle.* Vgl. आप् mit परि.

पर्याप्ति f. 1) *Abschluss.* — 2) *Genüge* MBh. 12, 129,1. — 3) *das Gewachsensein* 229,23. *Befähigung zu* (ein im Comp. vorangehendes Nom. act.). — 4) * *Erlangung, Erreichung.* — 5) *erlangte Gewissheit* Nj. K. — 6) * *Vertheidigung, Selbstvertheidigung.*

पर्याप्लाव m. *Kreislauf, Umlauf* TS. 7,5,3,2. Kâṭh. 33,7.

पर्याय m. 1) *Umgang, Umlauf.* — 2) *Umdrehung, Windung.* — 3) *Ablauf* (einer Zeit), *Wechsel der Zeiten* Spr. 3996. — 4) *regelmässige Wiederkehr, Wiederholung.* चतुर्थे पर्याये *beim vierten Male.* — 5) *Aufeinanderfolge, Reihenfolge.* पर्यायश्चाप्यगस्त्यस्य समपद्यत *die Reihe kam auch an A.* पर्यायेण und पर्यायं° *der Reihe nach, abwechselnd.* — 6) *eine regelmässig wiederkehrende Reihe, Wendung, Satz* (in Formeln, liturgischen Handlungen u. s. w.); im Ritual insbes. *die drei Umläufe der nächtlichen Ceremonien mit den Soma-Bechern im* Atirâtra; *Strophe, Satz* (eines Liedes u. s. w.). — 7) *Wechselbegriff, Synonym.* — 8) *Berührungspunct.* — 9) *Art und Weise.* अनेन पर्यायेण *auf diese Weise* Vâgrakṣ. 33,8. 9. — 10) *Wahrscheinlichkeit.* — 11) *eine best. rhetorische Figur* Kâvjapr. 10,31. — 12) bei den Gaina *der regelmässige Verlauf eines Dinges* und *das Ende dieses Verlaufes* Sarvad. 36,11. — 13) * *Gelegenheit, ein günstiger Augenblick.* — 14) * *Bildung, Schöpfung.* — MBh. 6,3745 fehlerhaft für अनय, wie ed. Bomb. 6,84,50 und ed. Vardh. 6,81,50 lesen.

पर्यायता f. *das Synonymsein.*

पर्यायत्व n. Nom. abstr. 1) zu पर्याय 6) Ait. Br. 4,5,3. Tâṇḍja-Br. 9,1,3. — 2) zu पर्याय 7) Comm. zu Njâjam. 10,1,18.

पर्यायपदमञ्जरी f. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

पर्यायम् Absol. *umschreitend, umwandernd* Ait. Br. 4,5,3. Tâṇḍja-Br. 9,1,3.

पर्यायमुक्तावली f. (Opp. Cat. 1.) und पर्यायरत्नमाला f. Titel zweier Werke.

पर्यायवचन n. *Wechselbegriff, Synonym.*

पर्यायवाक्य n. *ähnliche Worte* Hariv. 9647; vgl. 9652.

पर्यायवाचक Adj. *einen Wechselbegriff bezeichnend.* शब्द् m. *Synonym.*

पर्यायशब्द् m. *Synonym.*

पर्यायशस् Adv. 1) *periodisch.* — 2) *der Reihe nach.* — 3) *in Wendungen, Sätzen u. s. w.*

पर्यायसूक्त n. *eine Hymne mit regelmässig wiederkehrenden Wendungen.*

पर्यायात्मन् m. *die endliche Natur, Endlichkeit.*

पर्यायान्न n. *für einen Andern bestimmte Speise.*

पर्यायार्णव m. Titel eines *synonymischen* Wörterbuchs.

पर्यायिक Adj. *strophisch.*

पर्यायिन् Adj. 1) *umschliessend, umfassend.* — 2) *feindlich umgehend.* — 3) *periodisch.*

पर्यायोक्त n. *eine best. rhetorische Figur* Kâvjapr. 10,29.

पर्यायोक्ति f. desgl. Vâmana.

पर्यारिन् Adj. *sich lange vergebens abmühend, erst spät zum Ziele gelangend.*

*पर्याली Adv. mit कर्, भू und अस्.

पर्यालोच m. *Ueberlegung* Hem. Par. 2,126.

पर्यालोचन 1) n. *reifliches Ueberlegen, — in Betracht Ziehen.* — 2) f. आ *a)* dass. Comm. zu Njâjam. 1,4,19. zu Âpast. Çr. 7,26,11. — *b) Plan, consilium* 160,24.

पर्यावदान n. = पर्यवदान Kâraṇḍ. 71,1. 72,6.

पर्यावर्त m. 1) *Wiederkehr.* — 2) *Vertauschung, Wechsel* Paṅkad.

पर्यावर्तन 1) m. *eine best. Hölle.* — 2) n. *a) das Wiederkehren, Zurückkommen.* — *b) das Umwenden* (transit.) Comm. zu Âpast. Çr. 7,26,11.

पर्याविल Adj. *überaus trübe.*

पर्यास m. 1) *Umdrehung.* — 2) *Einfassung, Verbrämung.* — 3) *Ende* Gaim. 5,3,8. — 4) *Abschluss, Endstück*; so heissen *bestimmte Schlussstrophen in der Recitation.*

पर्यासन n. *Umwälzung.*

*पर्याहार m. *Bürde, Last.*

पर्याहार्य m. *eine best. Formel, die einem Verse vorangeht und folgt,* Sâj. zu Ait. Br. 3,31,2.

पर्याक्ति s. u. 1. धा mit पर्या 2).

पर्युक m. N. pr. eines Mannes.

पर्युक्षण 1) n. *das Besprengen, Besprengung.* — 2) f. ई *ein Gefäss zum Besprengen.*

*पर्युत्थान n. *das Aufstehen.*

पर्युत्सुक 1) Adj. (f. आ) 1) *sehr unruhig, — aufgeregt* R. 2,65,27. Mâlav. 30,6. — 2) *sehr wehmüthig gestimmt* Çâk. 99, v. l. — 3) *von einem heftigen Verlangen ergriffen, ein h. V. empfindend nach* (Dat.). Nom. abstr. °ता n.

पर्युत्सुकी Adv. mit भू *sehr wehmüthig gestimmt werden.*

*पर्युदञ्चन n. *Schuld.*

पर्युदयम् Adv. *um Sonnenaufgang.*

पर्युदसितव्य Adj. *auszuschliessen, zu negiren.*

पर्युदस्तत्व n. *das Ausgeschlossensein, Negirtsein* Sâj. zu RV. 1,1,6. Comm. zu Âpast. Çr. 7,14,6.

पर्युदास m. *Ausschluss, Negirung.*

पर्युपवेशन n. *das Ringsherumsitzen.*

पर्युपस्थान n. 1) **das Aufstehen, Erhebung.* — 2) *das Bedienen, Aufwarten.*

पर्युपस्थापक Adj. *führend auf* (Gen.).

पर्युपासक Adj. *Jmd Ehre erzeigend, Verehrer.*

पर्युपासन n. 1) *das Umsitzen* (nur im Prâkrit zu belegen). — 2) *das Umlagern.* — 3) *freundliches, höfliches, liebenswürdiges Benehmen.* — 4) *Entschuldigung.* — 5) *das Verehren* Kâraṇḍ. 63,20. 78,5.

पर्युपासितर् Nom. ag. 1) *der Jmd umwohnt, sich um Jmd herumbewegt.* — 2) *der Jmd Ehre erzeigt, Verehrer.*

*पर्युप्ति f. *das Aussäen.*

*पर्युल्लोक्लम् Adv. gaṇa परिमुखादि.

पर्युषण n. und °णा f. (Hem. Par. 9,85. Kalpas. 120) *das Verbringen der Regenzeit* (buddh.).

पर्युषणादशशतकवृत्ति f. Titel eines Werkes Kielh. Rep. (1881) S. 94.

पर्युषित s. u. 5. वस् mit परि.

पर्युषितव्य n. impers. *die Regenzeit zu verbringen* (buddh.) Kalpas. 120.

पर्युष्ट s. u. 5. वस् mit परि.

पर्यूषणाष्टाह्निका (richtig पर्यु°) f. Titel eines Werkes.

पर्यूक्षण n. *das ringsum Zusammenkehren, — fegen.*

पर्येतर् Nom. ag. *der sich bemächtigt —, Herr wird über* (Gen.).

पर्येतवे Dat. Infin. zu 3. इ mit परि RV. 8,24,21.

पर्येषण 1) n. *a) das Suchen, Nachforschen.* — *b) das Nachstreben* Nâjas. 4,1,57. — 2) *f. आ *a*) = 1) *a*). — *b) das Dienen, Aufwarten.*

पर्येष्टव्य Adj. 1) *zu suchen.* — 2) *wonach man zu streben hat* Karaka 1,11.

पर्येष्टि f. *das Suchen nach* (im Comp. vorangehend).

*पर्येषि N. pr. 1) m. eines Mannes. — 2) f. ई einer Frau.

पर्योग *eine Art Geschirr* Karaka 1,15. 3,7.

*पर्योष्ठम् Adv. gaṇa परिमुखादि.

*पर्व्, पर्वति (पूरणे).

पर्व am Ende eines adj. Comp. (f. आ) = पर्वन्.

*पर्वक n. *Kniegelenk.*

पर्वकार Adj. wohl=पर्वकारिन्. Nach Nîlak. *Pfeile verfertigend* und *eine fremde Tracht anlegend.*

पर्वकारिन् Adj. *der aus Habsucht heilige Handlungen, die nur an den* Parvan *genannten Tagen zu verrichten sind, an gewöhnlichen Tagen verrichtet,* VP. 2,6,21.

पर्वकाल m. 1) *die Zeit des Mondwechsels.* — 2) *die Zeit, da der Mond bei seiner Conjunction oder Opposition durch den Knoten geht.* — 3) *Festzeit.*

पर्वकालराशि m. *Festzeit.*

पर्वगामिन् Adj. *der an den* Parvan *genannten Tagen seinem Weibe beiwohnt* VP. 2,6,21, v. l.

पर्वगुप्त m. N. pr. eines Mannes.

पर्वण 1) m. N. pr. eines Unholds. — 2) f. ई *a) Mondwechsel.* — *b) eine best. Gemüsepflanze.* — *c) eine best. Krankheit der sogenannten Verbindungsstellen des Auges.* — °पर्वणी Bhâg. P. 5,17,24 erklärt der Comm. durch पर्वाणि ग्रन्थयः । तानि नयति (= प्रापयति).

पर्वणिका und °णीका f. = पर्वण 2) *c*).

पर्वत 1) Adj. als Beiwort von गिरि und ग्रन्थि *aus Knoten* oder *Absätzen bestehend.* — 2) m. *Gebirge, Berg, Höhe, Hügel, Fels.* Den Brahmanen werden künstliche *Berge* (*Haufen*) von Getraide, Salz, Safran, Zucker, Silber, Gold u. s. w. dargebracht. Ein solches Geschenk heisst पर्वतदान. Häufig personificirt. Am Ende eines adj. Comp. f. आ. — *b*) Bez. *der Zahl sieben.* — *c) Stein, Felsstück.* — *d) Wolke.* — *e*) **Baum.* — *f*) **ein best. Gemüse.* — *g*) **ein best. Fisch, Silurus Pabda.* — *h*) N. pr. α) eines Vasú. — β) eines zwischen Göttern und Menschen verkehrenden Ṛshi, Begleiters des Nârada. — γ) eines Sohnes des Paurṇamâsa. Vgl. पर्वस्. — δ) eines Ministers des Purûravas und verschiedener anderer Männer B. A. J. 1,100. — ε) eines der zehn auf Çaṁkarâkârja zurückgeführten Bettelorden, deren Mitglieder das Wort पर्वत ihrem Namen beifügen. — ζ) *eines Affen.* — 3) f. पर्वती *Fels, Stein.*

पर्वतक m. 1) *Gebirge, Berg* in एक°. — 2) N. pr. eines Mannes Mudrâr. 70,7 (116,9).

*पर्वतकाक m. *Rabe.*

*पर्वतकीला f. *die Erde* Gal.

पर्वतच्युत् Adj. *Berge erschütternd.*

*पर्वतजा f. *Fluss.*

पर्वतजाल n. *Gebirge* Hariv. 9723. R. 4,40,28. 44,19.

*पर्वततृण n. *eine Grasart.*

पर्वतदुर्ग n. *ein undurchdringliches Gebirge* Spr. 3975.

पर्वतधातु m. *Erz* Amṛt. Up. 7.

*पर्वतनिवास m. *das fabelhafte Thier* Çarabha Gal.

पर्वतपति m. *Gebirgsfürst.*

पर्वतमस्तक m. n. *Berggipfel.*

पर्वतमाला f. *Gebirge* Pañkad.

*पर्वतमोचा f. *eine* Kadali-*Art* Râǵan. 11,42.

पर्वतराज् und °राज m. *Hauptberg, ein hoher Berg* (Kâraṇḍ. 86,9. fgg.); insbes. Bein. des Himavant.

पर्वतराजपुत्री f. Patron. der Durgâ.

पर्वतवासिन् 1) m. *Gebirgsbewohner.* — 2) °नी *a*) **Narde* Râǵan. 12,103. — *b*) Bein. der Durgâ.

पर्वतशिखर m. n. *Berggipfel* 153,18.

पर्वताग्र n. dass. R. 1,45,31. 6,3,14. Spr. 3335.

पर्वतात्मजा f. Patron. der Durgâ.

*पर्वताधारा f. *die Erde.*

पर्वतायन m. N. pr. eines Kämmerers. v. l. पार्व°.

*पर्वतारि m. Bein. Indra's.

पर्वतावृध् Adj. *der Berge* oder *der Presssteine sich freuend.*

*पर्वताशय m. *Wolke.*

*पर्वताश्रय m. *das fabelhafte Thier* Çarabha Râǵan. 19,3.

पर्वताश्रयिन् m. *Gebirgsbewohner.*

पर्वति f. *Fels, Stein* TS. 1,1,6,1.

1. पर्वती f. s. पर्वत 3).

2. पर्वती Adv. mit कर् *zu einem Berge machen.*

पर्वतीय Adj. *zum Berg gehörig, montanus.*

पर्वतेश्वर m. 1) *Gebirgsfürst.* — 2) N. pr. eines

Mannes Mudrâr. 21,3 (40,4).

पर्वतेष्ठा Adj. *auf Höhen weilend.*

पर्वतोपत्यका f. *am Fusse eines Berges gelegenes Land* 132,15.

पर्वत्य und पर्वतिय Adj. *zum Berg—, zum Fels gehörig.*

पर्वदिवस m. *ein Tag, an dem ein Mondwechsel stattfindet,* Hemâdri 1,637,17.

*पर्वधि m. *der Mond.*

पर्वन् n. 1) *Knoten am Rohr* oder *an Pflanzen* überh. — 2) *Rohr* oder *Röhre* (eines Knochens). — 3) *Gelenk, Fuge, Glied.* — 4) *Glied der Gliederthiere.* — 5) *Absatz, Abschnitt, Abtheilung* überh., *Glied* in übertragener Bed. — 6) *Abtheilung in einem Texte.* — 7) *ein natürlicher Haltepunct in einer Erzählung* oder *in einem Gespräche.* — 8) *Glied eines Compositums.* — 9) *Zeitabschnitt, ein bestimmter Zeitpunct, Knotenpunct eines Zeitumlaufes;* insbes. *die beiden* oder *vier Mondwechsel* und *die* Kâturmâsja-*Feiertage.* Die 24 Parvan sind *die Monatshälften*, die 360 — *die Tage.* — 10) *ein beim Mondwechsel übliches Opfer.* — 11) *die Zeit, da der Mond bei seiner Conjunction oder Opposition durch den Knoten geht,* Spr. 7813. पर्वात्यय m. Ragh. 7,30.

*पर्वपुष्पिका und °पुष्पी (Kâraka 1,27) f. *Tiaridium indicum.*

*पर्वपूर्णता f. *Zubereitungen zu einem Feste.*

पर्वप्रकाश m. und पर्वप्रबोध m. Titel zweier Werke.

पर्वभेद् m. *Reissen in den Gliedern.*

पर्वमाला f. Titel eines Werkes.

*पर्वमूल n. *die Zeit des Neumonds* und *Vollmonds.*

*पर्वमूला f. *eine best. Pflanze.*

पर्वयोनि Adj. *aus Knoten hervorschiessend.*

पर्वरत्नावली f. Titel eines Werkes.

*पर्वराण 1) m. *a)* = पर्णवृत्तरस. — *b)* = पत्रचूर्णरस. — *c)* = पर्णासिरा. — *d)* = घृतकम्बल. — *e)* = गर्व. — *f)* = मारुत. — *g)* = मृतक n. — 2) n. = पर्वन्.

*पर्वरुह् m. (Nom. °रुट्) *Granatbaum.*

*पर्ववत्त् Adj. zur Erklärung von पर्वत und पर्वत्क (Comm. zu Âpast. Çr. 5,27,11).

*पर्ववल्ली f. *eine Art* Dûrvâ-*Gras* Râgân. 8,114.

*पर्वविपद् m. *der Mond* Gal.

पर्वशर्कर m. N. pr. eines Mannes.

पर्वशस् Adj. *glied-, stückweise.* कर्तृ *zerstückeln.*

पर्वशाक n. *eine best. Gemüsepflanze.*

पर्वस Nom. pr. 1) m. eines Sohnes des Paurṇamâsa. Vgl. पर्वत 2) *b)* γ). — 2) f. आ der Gattin des Parvasa.

पर्वसंधि m. *Mondwechsel,* insbes. *die Zeit des Neumonds* und *Vollmonds* 85,5.

पर्वाङ्गुल n. *ein best. Längenmaass* Ambr. Up. 32; vgl. Comm. S. 99.

*पर्वावधि m. *Gelenk.*

पर्वास्फोट m. *das Knacken mit den Fingern.*

पर्विणी f. *Festtag.*

*पर्वित m. *ein best. Fisch, Silurus Pabda.*

पर्वेश m. *der Regent eines astronomischen Knotens.*

पर्शान m. 1) *Einsenkung, Abgrund, Kluft.* — 2) **Wolke.*

1. पर्शु 1) f. *a) Rippe.* — *b) ein gebogenes Messer, Hippe, Sichel, falx.* — *c) *die Seitenwände einer Cisterne.* — *d)* N. pr. eines Weibes. — 2) m. N. pr. *a)* eines Mannes. — *b)* *Pl. eines Kriegerstammes.

2. पर्शु m. = परशु *Beil, Axt.*

पर्शुका f. *Rippe.*

*पर्शुपाणि m. Bein. Gaṇeça's.

पर्शुमय Adj. *hippenartig.*

पर्शुराम m. N. pr. = परशुराम.

*पर्शुल Adj. von पर्शु. v. l. परशुल.

*पर्शुध m. = परश्वध *Beil, Axt.*

*पर्ष्, पर्षति (सेचने, हिंसाक्लेशनयोः, दाने), पर्षते (स्नेहने). Vgl. पृषत्, पृषित und पृष्ट.

1. पर्ष m. *Büschel* oder *Garbe.*

2. पर्ष Adj. = परुष *rauh, stechend* (Wind).

1. पर्षण Adj. *überführend* (Schiff).

2. पर्षणि Loc. als Infin. debendi zu 2. पर् RV. 10, 126,3.

पर्षद् f. = परिषद् *Versammlung.*

*पर्षद्वल 1) Adj. *a) von einer Versammlung umgeben.* — *b) Versammlungen darbietend.* — 2) m. *Mitglied einer Versammlung.*

*पर्षिक gaṇa पुरोहितादि.

पर्षिन् in इषुपर्षिन्.

पर्षिष्ठ Adj. *am meisten herausführend, — rettend.*

पर्हाण n. = परिहाण in अ° (Nachtr. 4).

*पल्, पलति (गतौ). — पाल्य् s. bes.

पल 1) *m. *Stroh.* — 2) n. *a) ein best. Gewicht* Hemâdri 1,435,5. 477,21. Ausnahmsweise auch m.; am Ende eines adj. Comp. f. आ. पलार्ध n. = 2 कर्ष Kâraka 7,12. — *b) ein best. Hohlmaass für Flüssigkeiten.* — *c) ein best. Zeitmaass* Râgân. 21, 35. Gaṇit. 1,17. = 1/60 घटी Comm. — *d) Fleisch* Varâh. Jogas. 7,18. Spr. 7634. zu 2041.

*पलक्या f. *Beta bengalensis* Râgân. 7,31.

पलत Adj. (f. ई) = बलत *weiss.*

*पलत्तार् m. *Blut.*

*पलगण्ड m. *Maurer.*

*पलङ्कट Adj. *schüchtern, furchtsam.*

*पलंकार m. *Galle.*

पलंकष 1) *m. *a) ein* Rakshas. — *b) Löwe.* — *c) Meer* Gal. — *d) Bdellium* Râgân. 12,111. — 2) f. आ *eine best. Pflanze.* Nach den Lexicographen *Asteracantha longifolia, Butea frondosa, Dolichos sinensis* (Râgân. 16,67), महाश्रावणी (Râgân. 5,19), मुण्डीरी und रास्ना. — *b) *Bdellium.* — *c) rother Lack* (लाक्षा) Râgân. 6,206. Bhâvapr. 1,176. 4,156. — *d) *Fliege* Râgân. 19,129.

पलङ्क्या f. *Beta bengalensis* Bhâvapr. 1,282.

पलद् 1) m. *ein best. Bestandtheil des Hauses,* vielleicht *die zur Bedeckung und Verkleidung dienenden Stroh-* oder *Rohrbüschel* oder *Schindel.* — 2) *am Ende von Ortsnamen. — 3) *f. ई N. pr. eines Dorfes.

*पलप्रिय m. 1) *ein* Rakshas. — 2) *Rabe.*

पलभा f. *der Aequinoctialschatten zur Mittagszeit.*

पलल 1) *m. *ein* Rakshas. — 2) n. *a) zerriebene Sesamkörner* Râgân. 16,72. Bhâvapr. 2,30. — *b) Brei, Schmutz.* — *c) *Fleisch.*

*पललंधर m. *Galle.*

पललपिण्ड n. *ein Klumpen zerriebener Sesamkörner* Çira-Up. 5,6.

*पललप्रिय m. *Rabe.*

*पललाशय m. *Kropf.*

पललौदन m. n. *ein Brei aus zerriebenen Sesamkörnern* 234,24.

पलव m. 1) **ein zum Fischfang dienender durchbrochener Korb.* — 2) N. pr. eines Mannes.

*पलविभा f. = पलभा.

पलस m. R. 3,76,3 fehlerhaft für पनस *Brodfruchtbaum;* vgl. ed. Bomb. 3,73,3.

पलस्तिजमदग्नि m. Pl. nach Sây. *die altersgrauen* Ṛshi Gamadagni. Wohl *irgend ein Zweig der* G.

*पलाक m. n. Siddh. K.

*पलाग्नि m. *Galle.*

पलाग्र(तस्) Hariv. 8463 fehlerhaft für फला°.

*पलाङ्ग m. *Delphinus gangeticus.* Richtig चपलाङ्ग.

पलाण्डु m. (ausnahmsweise n.) *Zwiebel* Spr. 7800.

*पलाण्डुभक्षित Adj. (f. आ und ई) *der Zwiebeln gegessen hat.*

*पलाद् und *°न m. *ein* Rakshas.

पलान्न n. *Reis mit Fleisch* Suçr. 2,373,20. v. l. यवान्न.

*पलाप m. 1) *Halfter für einen Elephanten.* — 2) *Elephantenbacke.*

*पलापक्व f. fehlerhaft für मलापक्व.

पलाय् s. 3. इ mit पला.

पलायक Adj. *flüchtig, der sich auf der Flucht befindet.*

पलायन n. 1) *das Fliehen, Davonlaufen, Flucht.* — 2) *Sattel.*

पलायिन् Adj. *fliehend.*

पलाल 1) (*m.) f. (ई) und n. *Halm, Stroh.* पलालभार् m. *eine Last Stroh* Gaut. — 2) *der Stengel des Sorghum, Moorhirse.* — 3) m. N. pr. eines den Kindern gefährlichen Dämons. पलालानुपलाली. — 4) f. आ N. pr. einer der Mütter im Gefolge Skanda's.

*पलालदोहद् m. *der Mangobaum.*

*पलालिन Adj. von पलाल 1).

पलालोच्चय m. *ein Haufen Stroh* 184,30.

पलाव m. Pl. *Spreu, Hülse, palea.*

पलाश 1) n. (adj. Comp. f. ई) a) *Blatt, Laub.* — b) *Blüthenblatt.* — c) *die Blüthe der Butea frondosa.* — d) *= शासन (!). — e) *= परिभाषण (!). — 2) m. a) *Butea frondosa.* Am Ende eines adj. Comp. f. आ. — b) *am Ende eines Comp. als Ausdruck der *Pracht.* — c) *Curcuma Zedoaria.* — d) *ein Rakshas. — e) *ein Name für Magadha. — 3) *f. ई a) *eine best. Schlingpflanze* Râǵan. 3, 133. — b) *Cochenille.* — c) *rother Lack* (लाक्षा) Râǵan. 6,207. — 4) *Adj. a) *grün.* Richtig पालाश. — b) *grausam.*

पलाशक 1) m. a) *Butea frondosa. — b) *Curcuma Zedoaria* Râǵan. 6,229. — c) Pl. N. pr. einer Oertlichkeit. — 2) *f. °शिका *eine best. Schlingpflanze* Râǵan. 3,133.

पलाशता f. Nom. abstr. zu पलाश *Laub.*

*पलाशन n. ein zur Erklärung von पलाश gebildetes Wort.

पलाशनगर् n. N. pr. einer *Stadt* Ind. St. 15,346.

1. पलाशपत्त्र n. 1) *Blatt.* Nach Nîlak. soll पलाशपत्त्रार्ध *ein Blatt* oder *ein halbes Blatt* bedeuten. — 2) *ein Blatt der Butea frondosa.*

2. *पलाशपत्त्र m. N. pr. eines Schlangendämons.

*पलाशपर्णी f. *Physalis flexuosa* Râǵan. 4,112.

पलाशपुट m. n. *ein in eine Düte zusammengerolltes Blatt.*

*पलाशशातन n. *ein Werkzeug zum Abschlagen des Laubes.*

*पलाशाभ्य m. *das Harz der Gardenia gummifera* Râǵan. 6,77.

*पलाशाङ्गा (Râǵan. 6,233), *पलाशाह्वा oder *पलाशाम्भा f. *eine Art Curcuma.*

1. पलाशिन् 1) Adj. *belaubt, stark belaubt.* — 2) m. a) *Baum* Prasannar. 113,1. — b) *ein Milchsaft enthaltender Baum. — c) *ein Rakshas. — d) N. pr. einer Stadt oder eines Dorfes. — 3) f. °नी N. pr. eines Flusses in Guzerat Ind. Antiq. 7,261. 2. पलाशिन् Adj. *fleischfressend* Bhâvapr. 2,11.

*पलाशिल und *पलाशीय Adj. von पलाश.

पलिक Adj. (f. आ) *ein Palaa wiegend* Karaka 6, 5. Hemâdri 1,435,6. Insbes. am Ende eines Comp. nach einem Zahlwort 390,2.

पलिक्की 1) Adj. f. zu पलित *greis, altersgrau.* — 2) *f. *eine Kuh, die zum ersten Mal trächtig ist.*

*पलिघ m. 1) *Krug, ein gläserner Krug.* — 2) *Wall.* — 3) *Stadtthor.* — 4) *eine eiserne oder mit Eisen beschlagene Keule.*

पलित 1) Adj. (*f. आ) a) *greis, altersgrau.* — b) *= पलायितर्. — 2) m. a) *eine Mausart.* — b) N. pr. α) einer Maus. — β) eines Fürsten Hariv. 1,36,12. VP.² 4,64. v. l. पालित. — 3) n. a) *graues Haar.* Auch Pl. — b) *Haarschopf (!). — c) *Schlamm, Schmutz.* — d) *Hitze, Glut. — e) *Erdharz* Râǵan. 12,141. — f) *Pfeffer* Râǵan. 6,31.

*पलितंकरण Adj. *grau machend.*

*पलितंभविष्णु und *°भावुक Adj. *grau werdend.*

पलितिन् Adj. *graue Haare habend.*

*पलियोग m. = परियोग.

पलीजक m. *ein best. Dämon.*

पलेशिनी (पलाशिनी?) f. N. pr. eines Flusses.

पल्यूलन n. *Lauge,* überh. *ein mit beizenden Zusätzen versehenes Waschwasser.*

पल्यूलय्, °लयति *mit Lauge —, mit beizendem Wasser behandeln, abwaschen* überh. पल्यूलित *gelaugt, gegerbt, gewaschen* Baudh. 1,6,13,15 (nach dem Comm. *mit der Hand auf einem Steine geklopft,* wie noch heut zu Tage gewaschen wird).

पल्य n. 1) *ein Sack für Getraide.* — 2) *eine best. hohe Zahl.*

पल्यकथापुष्पाञ्जलि m. Titel eines Werkes Bühler, Rep. No. 634.

पल्यङ्क m. 1) *Ruhebett, Sitz, Bettstelle* Ind. St. 15,399. 435. Paṅkad. — 2) *das Sitzen mit untergeschlagenen Beinen.*

पल्यङ्कय्, पल्यङ्कयते *herumgehen lassen, umrühren; Pass. sich drehen.* — Mit वि *umhüllen.* Imperf. विपल्याङ्कयत्त.

पल्ययय्, °यते s. 3. इ mit पलि.

*पल्ययन n. 1) *Sattel.* — 2) *Zügel.*

पल्यलिक N. pr. einer Oertlichkeit.

*पल्यवर्चस n. P. 5,4,78, Vârtt.

*पल्याण n. *Sattel;* vgl. die folgenden Wörter.

पल्याणय्, °यति *satteln* Bhoǵa-Kar. 26,3.

*पल्यान n. = पर्याण *Sattel* Gal.

*पल्युलय् und *पल्यूलय् v. l. für पल्यूलय्.

*पल्योपम *eine best. hohe Zahl.* Vgl. पल्य 2).

*पल्ल्, पल्लति (गतौ).

पल्ल 1) m. *ein grosser Behälter für Feldfrüchte* Karaka 6,1.17. — 2) f. ई a) *ein kleines Dorf* (Kâranp. 98,14), insbes. *eine Ansiedelung wilder Stämme.* °पति (Spr. 7735) und *पल्लीश m. *der Häuptling einer solchen Ansiedelung.* — b) *Hütte. — c) *ein best. Getraidemaass* Comm. zu Kâtj. Çr. 6,10, 37. — d) *eine kleine Hauseidechse* Râǵan. 19,64.

पल्लक in दैतेरएउ°.

पल्लल fehlerhaft für पल्वल.

पल्लव्, °वति *junge Schosse treiben.*

पल्लव 1) m. n. a) *Sprosse, ein junger Schoss, — Zweig.* Uneigentlich werden *Finger, Zehen* und *Lippen* so genannt. Am Ende eines adj. Comp. f. आ. — b) *Streifen, Zipfel* Bâlar. 165,21. Kâd. 43, 19. 58,21. — c) *Armband. — d) *rother Lack. — e) *Ausdehnung. — f) *Kraft* (बल) oder *Wald (वन). — g) *Geschlechtsliebe. — h) *Unbeständigkeit. — 2) m. a) *eine best. Stellung der Hände beim Tanz. — b) *Wüstling, ein liederlicher Geselle. — c) *ein best. Fisch* Râǵan. 19,71. — d) Pl. N. pr. α) eines Fürstengeschlechts Ind. Antiq. 1876, S. 50. 8,275. — β) eines Volkes; richtig पल्हव. — Vgl. अंशुक° in Nachtr. 3.

पल्लवक 1) m. a) *Wüstling, ein liederlicher Geselle* Harshaḱ. 104,20. — b) *ein best. Fisch. — 2) f. °विका a) *etwa *Schärpe.* — b) N. pr. einer Zofe.

पल्लवग्राहिन् Adj. *in die Breite gehend; sich überallhin verbreitend.* दोष m. *der Fehler der Breite, Weitschweifigkeit.*

*पल्लवङ्ग m. *Jonesia Asoka* Râǵan. 10,56.

पल्लवन n. *unnützes Reden, Wortverschwendung* Naish. 9,8.

पल्लवपूर m. N. pr. eines Mannes Ind. St. 14, 125.

पल्लवमय Adj. in सुललितलता°.

पल्लवय्, यति 1) *junge Schosse ansetzen.* पल्लवित *mit jungen Schossen versehen* Spr. 7791. वृत्तैः पल्लवितम् n. impers. — 2) *ausbreiten, ausdehnen, weiter verbreiten* (eine Nachricht) Vikramâṅkaḱ. 8,88. वाचः so v. a. *viele Worte machen.* पल्लवित *weit verbreitet* (Ruhm). — 3) पल्लवित a) am Ende eines Comp. *erfüllt —, voll von* Kâd. 11, 2. 61,9. — b) *mit Lack roth gefärbt.

*पल्लवाङ्कुर m. *Blattknospe.*

*पल्लवाद् m. *Gazelle.*

*पल्लवाधार m. *Zweig.*

*पल्लवास्त्र m. *der Liebesgott.*

*पल्लविक m. = पल्लवक 1) a). — पल्लविका s. u. पल्लवक.

पल्लविन् 1) Adj. *mit jungen Schössen versehen.* — 2) *m. *Baum.*

पल्लवी Adv. mit कर् *zu einem jungen Schoss machen.*

पल्लाण (!) n. = पल्ल्यान *Sattel* Paṅkad.

पल्लारण्यमाहात्म्य n. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

*पल्लि f. 1) = पल्ल 2) a). — 2) *Hütte.*

पल्लिका f. = पल्ल 2) a) und *d) (Râǵan. 19,64).

पल्लिपञ्चक m. Pl. N. pr. eines Volkes VP.² 2, 181.

*पल्लिवाह् m. *eine best. Grasart* Râǵan. 8,136.

पल्लीदेश m. N. pr. einer *Gegend.*

पल्लीपतनकारिका f. Titel eines Werkes.

पल्लीविचार m. desgl.

पल्वल (*m.) n. (adj. Comp. f. आ) *ein kleiner Wasserbehälter, Teich, Pfuhl.* — Wird mit पल्लव verwechselt.

पल्वलकर्षक Adj. *einen Pfuhl pflügend.*

*पल्वलावास m. *Schildkröte* Râǵan. 19,75.

पल्वलीय Adj. (f. ई) *palustre.*

*पव्, पवते गतौ.

पव 1) m. a) *Reinigung (des Getraides). — b) *Wind. — c) *Morast. — d) N. pr. eines Sohnes des Nahusha VP.² 4,46. — 2) f. पवी *Läuterung.* — 3) *n. *Kuhdünger.*

पवन 1) m. a) *Wind* (auch in medic. Bedeutung), *der Windgott.* Am Ende eines adj. Comp. f. आ. — b) Bez. *der Zahl fünf.* — c) *Athem.* — d) *das im Hause gepflegte Feuer.* — e) *ein best. Gras* Râǵan. 8,132. — f) N. pr. α) eines Sohnes des Manu Uttama. — β) eines Berges Bhâg. P. 5,16,28. — γ) eines Landes in Bharatakshetra. — 2) *f. पवनी a) *Besen.* — b) *der wilde Citronenbaum* Râǵan. 11,155. पचनी v. l. — 3) n. a) **das Reinigen* (des Getraides). Angeblich auch m. — b) *ein Werkzeug zum Reinigen, Sieb, Seihe, Wedel* und dergl. — c) *das Blasen.* — d) **Wasser.* — 4) (*m. n.) *Töpferofen.* — 5) *Adj. *rein.*

पवनचक्र n. *Wirbelwind.*

पवनज m. Patron. Hanumant's Duṅkan. 39.

पवनञ्जय m. N. pr. eines Rosses (*windschnell*).

पवनतनय m. Patron. 1) Hanumant's Ragh. 15,103. — 2) Bhîmasena's.

पवनपावन n. Titel eines Werkes.

पवनयोगसंग्रह m. desgl.

पवनरंहस् Adj. *windschnell* Pr. P. 110.

*पवनवाहन n. *Feuer.*

पवनविजय m. Titel eines Werkes.

*पवनव्याधि m. Bein. Uddhava's.

पवनाघात m. *Windstoss* Râǵat. 5,330.

पवनात्मज m. 1) *Feuer.* — 2) Patron. a) *Hanumant's. — b) Bhîmasena's.

*पवनाल m. fehlerhaft für पवनाल.

पवनाशन m. *Schlange.*

पवनाशनाश m. 1) *Pfau.* — 2) *Bein. Garuḍa's.

पवनाशिन् m. *Schlange, Schlangendämon* VP. 5,18,37.

*पवनेष्ट m. *eine* Nimba-*Art.* Richtig पवनेष्ट.

*पवनोम्बुज (!) m. *Grewia asiatica.*

पवमान 1) Adj. s. u. 1. पू. — 2) m. a) *Wind, der Windgott* Bâlar. 89,5. — b) Bez. *eines best.* Agni oder eines Sohnes des Agni. — c) Bez. *gewisser von den* Sâmaga *gesungener* Stotra *bei den drei* Savana *des* Ǵjotiḥshṭoma. °संज्ञे पर्वणि Hariv. 2,95,30. Als Titel eines Werkes Opp. Cat. 1. — d) N. pr. eines Fürsten und des von ihm beherrschten Varsha im Çâkadvîpa Bhâg. P. 5, 20,25.

पवमानहिंस्पण Titel eines Werkes.

पवमानवत् Adj. *mit dem* Stotra Pavamâna *versehen.*

पवमानकविस् n. *eine Opferspende an* Agni *mit den Bezeichnungen* पवमान, पावक, शुचि.

पवमानेष्टि f. dass.

पवमानोक्थ n. *die Strophenreihe in dem mittägigen* Pavamâna 2) c).

पवयितृ Nom. sg. mit Gen. *Reiniger.*

*पवरु m. *eine best. Gemüsepflanze.* v. l. पररु.

पवर्ग m. *die Labiale* TS. Prât.

*पवट्टारिक (!) m. N. pr. eines Mannes.

पवस्त m. etwa *Zeltdecke.* Du. so v. a. *Himmel und Erde.*

*पवाका f. *Sturm, Wirbelwind.*

*पवाहु m. *Momordica Charantia.* v. l. पराहु.

*पवाहुक m. *Fels, Stein.* v. l. पराहुक.

पवि m. 1) *Radschiene.* — 2) *metallener Beschlag* am Speer, Pfeil, Soma-*Stein.* — 3) *Donnerkeil* Harshaṅ. 147,9. zu Spr. 7380. — 4) *Diamant* Râǵan. 13,176. — 5) *Rede. — 6) *Feuer.*

*पवित n. *schwarzer Pfeffer.* Richtig पलित.

पवितृ Nom. sg. *Reiniger.*

पवित्र 1) n. a) *Reinigungsmittel, Läuterungsmittel* überh.; insbes. *Seihe, Sieb, Seihetuch, Durchschlag. colum zur Läuterung von Flüssigkeiten,* insbes. des Soma. Schon zwei Kuça-Halme bewirken symbolisch *Läuterung.* Das Wort wird in eigentlichem und übertragenem Sinne auf die verschiedensten Dinge angewandt. Nach den Lexicographen *geschmolzene Butter* (Râǵan. 15,2), *Honig* (Râǵan. 14, 110), *Wasser, Kupfer, Regen* oder *das Reiben* (वर्षण, घर्षण; vgl. Varsma oder Varsama = पवित्र bei den Maga VP.² 5,384). — b) *das Gefäss, in dem die Ehrengabe dargebracht wird.* — c) **die heilige Schnur des Brahmanen.* — d) *die sichtende und scheidende Thätigkeit des Geistes.* — e) *ein reinigendes Gebet.* — f) आदित्यानां und देवानां पवित्रम् Namen von Sâman Ârsh. Br. — g) *ein best. Metrum.* — 2) Adj. (f. आ) *reinigend, Segen bringend; rein* (eigentlich und übertragen). — 3) m. a) *ein best. zu dem* Râǵasûja *gehöriges* Soma-*Opfer.* — b) **Sesamum indicum* Râǵan. 16,70. — c) **Nageia Putranjiva* Râǵan. 9,145. — d) N. pr. α) Pl. einer Klasse von Göttern im 14ten Manvantara. — β) eines Mannes. — 4) f. पवित्रा a) **Basilienkraut.* — b) **Gelbwurz* Râǵan. 6,198. — c) **der kleine* Pippala-*Baum* Râǵan. 11,123. — d) N. pr. zweier Flüsse VP. 2,4,43.

पवित्रक 1) n. a) *Siebchen.* — b) **Messing* Gal. — 2) am Ende eines adj. Comp. a) Kuça-*Halme,* insbes. *zwei.* — b) *das Gefäss, in welchem die Ehrengabe dargebracht wird.* — 2) *m. a) *Poa cynosuroides* Râǵan. 8,94. — b) *Artemisia indica* Râǵan. 10,148. — c) *Ficus religiosa* Râǵan. 11,114. — d) *Ficus glomerata* Râǵan. 11,130.

पवित्रगिरि m. N. pr. einer Oertlichkeit.

पवित्रतरी Adv. mit कर् *in hohem Grade läutern, — heiligen* Kâd. 146,23.

पवित्रता f. Nom. abstr. zu पवित्र 2).

पवित्रत्व n. Nom. abstr. zu पवित्र 1) a) und 2) (Hemâdri 1,565,4. Uttararâmaṅ. 125,2 [168,14]).

पवित्रधर m. N. pr. eines Mannes.

*पवित्रधान्य n. *Gerste* Râǵan. 16,33.

पवित्रपति m. *Herr des* Pavitra 1) a) VS.

पवित्रपाणि 1) Adj. Kuça-*Halme in der Hand haltend.* — 2) m. N. pr. eines alten Weisen.

पवित्रपूत Adj. *durch die Seihe geläutert.*

पवित्रय्, °यति *läutern, reinigen;* auch so v. a. *beglücken* Paṅkad. पवित्रित *geläutert, gereinigt, beglückt, geheiligt* Mahâvîraṅ. 130,3. Kaṇḍak. 90,6.

पवित्ररथ Adj. *die Seihe zum Wagen habend.*

पवित्रवत् 1) Adj. a) *mit einem Läuterungsmittel —, mit einer Seihe* (oder was dessen Stelle vertritt, z. B. Kuça-*Halme*) *versehen.* — b) *läuternd, reinigend.* — 2) f. पवित्रवती N. pr. eines Flusses.

पवित्रा, °ति Hemâdri 1,499,5 fehlerhaft für परित्राति; vgl. MBh. 13,62,39.

पवित्रारोपण n. *ein best. Festtag* Paṅkat. ed. Bomb. 1,36,3.

पवित्रारोहण n. desgl.

पवित्रिन् Adj. *läuternd, reinigend; rein.*

पवित्रो Adv. 1) mit कर् *läutern, reinigen.* — 2) mit भू *rein werden.*

पवित्रेष्टिसूत्र n. Titel eines Werkes.

*पविन्द m. N. pr. eines Mannes. °न्दा f. Kâç.

पविमत्त् Adj. als Beiwort verschiedener Sâman Ârsu. Br.

पवीतर् Nom. ag. *Läuterer, Reiniger.*

पवीनस m. N. pr. eines Dämons (*eine Nase wie eine Lanzenspitze habend*).

पवीर n. *eine Waffe mit metallener Spitze.*

पवीरव 1) Adj. *mit metallener Schar versehen* (Pflug). — 2) m. *Donnerkeil.*

पवीरवत् und पवीरुवत् (AV.) Adj. 1) *mit einem Stachel (Speer) bewaffnet.* — 2) *mit metallener Schar versehen* (Pflug).

पवीरु m. N. pr. eines Mannes.

पव्या f. *Läuterung.*

1. पश्, nur Präsensstamm पश्य Act. Med. (meist metrisch). 1) *sehen, sehen können, das Augenlicht haben.* Mit न *nicht sehen, blind sein* Spr. 7826. — 2) *sehen, erblicken, wahrnehmen, bemerken, gewahr werden.* — 3) *hinsehen, ansehen, anschauen, betrachten, beschauen.* — 4) *zusehen.* तस्य पश्यतः so v. a. *vor seinen Augen.* — 5) *Jmd sehen*, so v. a. *vor sein Angesicht kommen lassen, empfangen.* — 6) *Jmd sehen*, so v. a. *vor Jmds Angesicht erscheinen, vor Jmd erscheinen, sich Jmd vorstellen, Jmd seine Aufwartung machen.* — 7) in der Astrol. so v. a. *in adspectu stehen.* — 8) *sich umsehen nach, aufsuchen.* — 9) *finden.* — 10) *zu sehen bekommen*, so v. a. *erleben, theilhaftig werden.* — 11) *ansehen für, erkennen als, halten für, betrachten als;* mit doppeltem Acc. Statt des zweiten Acc. auch Adv. auf वत् 140,26; statt des ersten Acc. ausnahmsweise Loc. (v. l. Acc.), statt des zweiten ein Adv. auf वत्. — 12) *mit dem geistigen Auge erschauen* (von Sehern und Dichtern); daher auch *erfinden* (z. B. Opfergebräuche). स्वप्नान् *Traumgesichte sehen.* — 13) mit und ohne (60,10) साधु *einsehen, die richtige Einsicht haben.* — 14) *sehen*, so v. a. *kennen.* — 15) *in Betracht ziehen, erwägen, prüfen.* — 16) *voraussehen.* — 17) पश्यामि, in den Satz eingeschoben, so v. a. *ich sehe es, ich bin davon überzeugt.* — 18) पश्य *sieh* und *पश्यत *sehet* interjectionsartig in den Satz eingeschoben oder vorangestellt, um die Aufmerksamkeit zu erregen. पश्य leitet in prosaischen Schriften häufig einen Vers ein. — Vgl. स्पश्. — Mit अति *hinausschauen über, durchschauen.* — Mit अनु 1) *hinblicken.* पृष्ठतस् *sich umsehen.* देवस्यानुपश्यतः so v. a. *vor den Augen des Gottes.* — 2) *erblicken, wahrnehmen, entdecken, finden.* प्रत्यक्षम् *vor sich sehen.* — 3) *hinterher —, wieder sehen.* — 4) *zurückschauen.* — 5) *erkennen als, ansehen —, halten für;* mit doppeltem Acc. — 6) *mit dem geistigen Auge schauen.* अनृतम् *Etwas falsch ansehen.* — 7) *in Betracht ziehen, erwägen, berücksichtigen.* — Mit समनु 1) *anblicken, hinblicken auf.* — 2) *bemerken, wahrnehmen.* — 3) *halten für*, mit doppeltem Acc. — Mit अन्तर् *dazwischen schauen, hineinschauen.* — Mit अप *Jmd bei Etwas* (Partic. Acc.) *überraschen* Maitr. S. 1,10,16. — Mit अभि 1) *beschauen, hinblicken auf, anblicken, überblicken, beobachten.* — 2) *erblicken, gewahr werden.* — 3) *kennen.* — Mit अव 1) *hinblicken auf, beobachten.* — 2) Med. *erblicken*, so v. a. *erleben.* — Mit आ *anschauen.* — Mit उद् 1) *in der Höhe erblicken.* — 2) *in der Zukunft erblicken, voraussehen, erwarten.* — 3) *erblicken, gewahr werden.* — Mit परा 1) *in die Ferne blicken.* यावदासीनः परापश्यति *so weit man sitzend sehen kann.* — 2) (*in der Ferne*) *erblicken* Maitr. S. 1, 10,16. — Mit परि 1) *überblicken, betrachten.* — 2) *erspähen, ansichtig werden, erblicken, bemerken, gewahr werden.* — 3) *seine Gedanken richten auf.* — 4) *kennen, erkennen, — als* (mit doppeltem Acc.). — परिपश्यते Paṅkat. 199,10 fehlerhaft für °पच्यते. — Mit प्र 1) *vor sich sehen, hinsehen, hinschauen, hinblicken.* — 2) *ansehen, anschauen.* — 3) *gewahr werden, bemerken.* — 4) *sehen, sehen können, das Augenlicht haben.* — 5) *mit dem geistigen Auge schauen.* स्वप्नान् *Traumgesichter sehen.* — 6) *vorausblicken, voraussehen.* — 7) *erkennen, kennen.* — 8) *ansehen*, so v. a. *beurtheilen.* — 9) *eine Ansicht —, eine Meinung haben.* — 10) *eine richtige Einsicht haben.* — 11) *halten für*, mit doppeltem Acc. Spr. 7764. — Mit अभिप्र (प्रे–अभि) *hinausschauen auf, sich umsehen nach.* — Mit संप्र 1) *sehen, gewahr werden, schauen.* — 2) *ansehen, betrachten.* — 3) *wissen, kennen.* — 4) *ansehen —, halten für;* mit doppeltem Acc. — Mit प्रति 1) *entgegenblicken, anblicken.* — 2) *erblicken, sehen, gewahr werden.* — 3) *sehen*, so v. a. *kennen.* — 4) *sehen*, so v. a. *erleben, erfahren.* — 5) Med. (*im eigenen Besitz*) *sehen.* — Mit वि 1) (*an verschiedenen Orten, im Einzelnen*) *sehen, unterscheiden, kennen.* — 2) *erblicken, bemerken, gewahr werden, kennen lernen.* — Mit अनुवि 1) *beschauen.* — 2) *erblicken.* — Mit अभिवि 1) *an —, beschauen* Âpast. Çr. 1,5,8. — 2) *erblicken.* — 3) *herblicken.* — Mit सम् 1) *gleichzeitig erblicken, überblicken.* — 2) *erblicken, gewahr werden, sehen, ansichtig werden, erkennen.* यस्य संपश्यतः *vor wessen Augen.* — 3) *sehen auf, anschauen, besichtigen.* — 4) *Jmd sehen*, so v. a. *mit Jmd zusammenkommen, Jmd vor sich lassen.* — 5) Med. *sich gegenseitig ansehen.* — 6) Med. *sich beisammen sehen, — befinden.* — 7) *seine Aufmerksamkeit richten auf, betrachten, erwägen.* — 8) *überzählen, recapituliren, zusammenzählen.* — 9) *berechnen.* — Mit प्रसम् *gehörig in Erwägung ziehen* Mân. Çr. 1,1,1.

2. पश् f. *Blick* oder *Auge.* Nur पड्भिस् ṚV. 4,2,12.

3. पश्, पाशयति s. पाशय्.

4.*पश्, Intens. पम्पश्यते, पम्पशीति.

पशव्य 1) Adj. *pecuarius, zum Vieh gehörig, für das V. dienlich, — geeignet, auf die Heerde sich beziehend.* काम m. *Geschlechtsliebe, die Befriedigung des Geschlechtstriebes.* Als Erklärung von पुरीष, पुरीष्य. — 2) n. *Heerde, Viehstand.*

पशव्यवाहन Adj. als Erklärung von पुरीषवाहण Çat. Br. 6,4,4,3.

1. पशु und पशु (im Dat. पशवे neben पशवे) 1) m. *a) Vieh, pecus* (sowohl *das einzelne Stück* als auch *Heerde*); insbes. *das zum Opfer dienende Kleinvieh* und bisweilen auch *Thier* überh. Oefters wird der *Mensch* in der Bez. des mit ihm lebenden *Haus-* und *Opferthieres* mitbefasst; auch in verächtlichem Sinne vom *Menschen.* — *b) Fleisch.* — *c) Thieropfer* Ait. Âr. 220,5. — *d) *Esel.* — *e) *Bock* Râgan. 19,41. — *f) ein Vieh in heiligen Sachen*, so v. a. *ein Uneingeweihter.* — *g) *ein Kobold im Gefolge* Çiva's. — *h)* bei den Mâheçvara und Pâçupata *die Einzelseele.* — *i) *Ficus glomerata.* — *k)* Pl. N. pr. eines Volkes MBh. 6,9,67. v. l. पत्ति. — 2) n. पशु und पशु *Vieh* (nur im Acc. vor मन्यते und मन्यमान, so dass an einen Ausfall des Anusvâra gedacht werden kann). पशून्यपि Kathâs. 62,175 fehlerhaft für पशूनपि.

2.*पशु Indecl. *sieh!*

पशुक 1) am Ende eines Comp. = पशु *Vieh* in एक°. — 2) f. आ *Kleinvieh* R. ed. Bomb. 2,32,18.

पशुकर्मन् n. 1) *Thieropferhandlung.* — 2) *Begattung.*

पशुकल्प m. *das Ritual des Thieropfers.*

पशुकाम Adj. *Viehbesitz wünschend.*

पशुकृत्ति f. = पशुकल्प Comm. zu TBr. 1,1,2,8,9.

पशुक्रिया f. 1) *Thieropferhandlung.* — 2) **Begattung.*

पशुगण m. *eine Gruppe von Opferthieren* Kâtj. Çr. 19,1,6. Çâṅkh. Çr. 6,11,16.

पशुगायत्री f. *ein der heiligen* Gâjatrî *nachgebildeter Spruch, der dem zum Opfer bestimmten Thiere in's Ohr geraunt wird.*

पशुघ्न Adj. *Vieh tödtend.* ग्राम्यारण्यपशुघ्नत्व n. *das Tödten von zahmen und wilden Thieren.*

पशुघ्नी Adj. f. s. पशुकृन्.

पशुचर्या f. *das Treiben des Viehes, das Sichgehenlassen wie das Vieh.*

पशुचित्त् Adj. *aus Vieh geschichtet.*

पशुजात n. *Thierart* Mân. Gṛhj. 2,10.

पशुतत्त्व n. = पशुकल्प.

पशुतस् Adv. in der Bed. des Abl. von पशु *Vieh* Comm. zu Âpast. Çr. 7,17,5.

पशुता f. 1) *der Zustand eines Opferthieres, das Opferthiersein.* — 2) *Viehheit, Bestialität.*

पशुतृप् Adj. *an den Heerden sich gütlich thuend, so v. a. dort zugreifend.* Nach Kluge (Kuhn's Z. 25, 311) *Vieh raubend.*

पशुत्व n. 1) *der Zustand eines Opferthieres, das Opferthiersein.* — 2) *Viehheit, Bestialität.* — 3) bei den Mâheçvara und Pâçupata *das Einzelseelesein.*

पशुद 1) Adj. * *Vieh schenkend.* — 2) f. आ N. pr. einer der Mütter im Gefolge Skanda's MBh. 9, 46,28.

पशुदा Adj. *Vieh schenkend.*

पशुदेवत Adj. (f. आ) *dessen Gottheit* (d. i. *Gegenstand der Anrufung*) *das Vieh ist.*

पशुदेवता f. *die Gottheit des Opferthieres, die G., welcher das Thier dargebracht wird.*

पशुधर्म m. 1) *die Art, wie das Vieh verfährt.* — 2) **Begattung.* — 3) *die Art, wie man mit dem Vieh verfährt.*

पशुधर्मन् m. *die Art und Weise, wie das Viehopfer vor sich geht,* Çâṅkh. Çr. 9,27,6.

पशुधान्यधनर्द्धिमत् Adj. *reich an Vieh, Getraide und Habseligkeiten* R. 1,3,5.

*पशुनाथ m. Bein. Çiva's.

पशुप Adj. *das Vieh hütend;* m. *Viehhüter.*

पशुपति m. 1) *der Herr der Thiere,* Bein. des spätern Rudra-Çiva oder N. pr. einer göttlichen Person dieses Kreises. Auch Agni wird so genannt. — 2. N. pr. verschiedener Manner.

पशुपतिनगर n. Bein. der *Stadt* Kâṭ.

पशुपतिनाथ m. *eine Form* Çiva's.

पशुपतिशर्मन् m. N. pr. eines Mannes.

पशुपतिशास्त्र n. *das von* Çiva *geoffenbarte heilige Buch der* Pâçupata.

*पशुपत्वल n. *Cyperus rotundus.*

पशुपा m. *Hüter der Heerde, Hirt.*

पशुपाल 1) m. *a)* dass. °वत् Adv. 177,15. — *b)* Pl. N. pr. eines Volkes. — *c)* N. pr. eines Fürsten oder *ein Fürst der* Paçupâla. — 2) n. *das Reich der* Paçupâla (प्रपु° gedr.).

पशुपालक 1) m. *Viehhirt.* — 2) *f. °लिका *die Frau eines Viehhirten.*

पशुपाश m. 1) *der Strick für das Opferthier.* — 2) *die Fesseln, die die Einzelseele gefangen hatten, die Sinnenwelt.*

पशुपाशक m. *quidam coeundi modus.*

पशुपुरोडाश m. *der Opferkuchen beim Thieropfer.*

पशुप्रयोग m. und पशुप्रश्न m. Titel zweier Werke Opp. Cat. 1.

*पशुप्रेरण n. *das Hinaustreiben des Viehes.*

पशुबन्ध m. 1) *Thieropfer.* °बन्धवत् Adv. *wie beim Th.* Mân. Gṛhj. 2,4. — 2) *ein best.* Ekâha.

*पशुबन्धक m. *ein Strick zum Anbinden des Viehes.*

पशुबन्धयाजिन् Adj. *ein Thieropfer darbringend* Âpast. Çr. 7,1,1.

पशुबन्धयूप m. *der Pfosten, an den das Opferthier gebunden wird.*

पशुभर्तर् m. Bein. Çiva's.

पशुमत् 1) Adj. *a) mit Vieh —, mit Thieren verbunden, dazu in Beziehung stehend; viehreich, heerdenreich;* m. *Heerdenbesitzer.* — *b) mit einem Thieropfer verbunden.* — *c) das Wort* पशु *enthaltend.* — 2) n. *Viehstand.*

पशुमार m., Instr. °मारेण = पशुमारम्.

पशुमारक Adj. *wobei Opferthiere geschlachtet werden.*

पशुमारम् Absol. *wie man das Vieh (ein Opferthier) tödtet.*

*पशुमोक्षनिका f. *eine best. Pflanze* Râgân. 3,127.

पशुयज्ञ m. *Thieropfer.*

पशुयाजिन् Adj. *ein Thieropfer darbringend* Maitr. S. 3,9,5.

*पशुयूका f. *Viehlaus* Gal.

पशुरक्षि und पशुरक्षिन् m. *Viehhüter, Hirt.*

*पशुरज्जु f. *ein Strick zum Anbinden des Opferthieres.*

*पशुराज m. *Löwe.*

पशुरूप n. *eine Form des Opferthieres, etwas das O. Darstellendes* Çat. Br. 3,2,3,10.

पशुवत् Adj. 1) *wie das Vieh* Kap. 3,72. Spr. 4003. — 2) *wie beim Vieh* Gaut. 13,20. — 3) *wie beim Thieropfer.*

पशुवर्धन RV. 9,94,1. Wohl zu lesen: पशुवर्धनाय.

पशुविद् Adj. *Vieh verschaffend.*

पशुवीर्य n. *die dem Vieh eigene Kraft* Tândja-Br. 7,5,8.

पशुवेदि f. *die* Vedi *beim Thieropfer* Comm. zu Kâtj. Çr. 5,3,13.

पशुव्रत Adj. *wie das Vieh verfahrend* Maitr. S. 1,8,7.

पशुशिरस् n. (Ind. St. 13,251) und पशुशीर्ष n. *Thierkopf.*

1. पशुश्रपण n. *das Kochen des Opferthieres.*

2. पशुश्रपण m. *das Feuer, in welchem das Fleisch des Opferthieres gekocht wird.*

पशुष und पशुषा Adj. *Vieh schenkend.*

पशुष्ठ Adj. (f. आ) *im Vieh befindlich.*

पशुसख m. N. pr. eines Çûdra.

पशुसनि Adj. *Vieh schenkend.*

पशुसमाम्नाय m. *Aufzählung der Opferthiere für den* Açvamedha.

पशुसमाम्नायिक Adj. *im* Paçusamâmnâja *erwähnt.*

पशुसाधन Adj. (f. ई) *das Vieh lenkend, — leitend.*

पशुसूत्र n. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

पशुस्तोम m. bildliche Bez. des Pañkadaça-stoma Tândja-Br. 16,2,6.

पशुहन् Adj. (f. पशुघ्नी) *Vieh tödtend.* Vgl. अज°.

*पशुहरीतकी f. *die Frucht von Spondias mangifera.*

*पशुहव्य n. *Thieropfer.*

पशुहोत्र n. *die Verrichtung des* Hotar *beim Thieropfer,* Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

पशू Adv. mit कर् 1) *in ein Stück Vieh umwandeln.* — 2) *zum Opferthier machen.*

पशूखा f. *der Topf, in welchem das Opferthier gekocht* oder *gebraten wird,* Kâtj. Çr. 25,9,14.

*पशूदवा f. *Viehlaus* Gal.

*पश्च Adj. *darauf* im Gegensatz zu पुरा *zuerst.*

पश्चा Adv. 1) *hinten, hinterdrein.* — 2) *im Westen, westlich.* — 3) *später, nachher.*

पश्चाच्चर Adj. *hintennach kommend.*

पश्चाच्छ्रमण m. *ein buddhistischer Asket, der hinter einem andern Asketen hergeht, wenn dieser das Haus eines Laien betritt.*

पश्चाज्ज Adj. *nachgeboren.*

पश्चात् 1) Adv. *a) von hinten, hinterher, hinten, nach hinten, rückwärts.* Mit गम् *zurückgehen* Ind. St. 15,387. Mit कर् *hinter sich lassen, so v. a. übertreffen.* — *b) von Westen, westlich, im Westen,*

nach W. Megh. 16. — *c) hintennach, hernach, später, zuletzt.* Nach einem Absol. pleonastisch. — 2) Präp. mit Gen. und Abl. *a) hinter, hinter — her. — b) westlich von. — c) nach* (zeitlich). तत: प-श्चात् *darauf, alsdann.*

पश्चात्तात् Adv. *von hinten.*

पश्चात्कर्णम् Adv. *hinter dem Ohr.*

पश्चात्काल m. *Folgezeit.* Loc. *später, nachher.*

पश्चात्तर Adj. *später nachfolgend* (mit Abl.) Âçv. Çr. 8,13,35. Man könnte aber auch °त्तरा Adv. *etwas später als* st. °त्तरान् vermuthen.

पश्चात्ताप m. 1) *Reue.* — 2) in der Dramatik *Reue über Etwas, das man aus Unverstand von sich gewiesen hat.*

पश्चात्तापिन् Adj. *Reue empfindend* Kâd. 2,73,3.

पश्चात्तिर्यक्प्रमाण n. *die hintere Breite* Comm. zu Kâtj. Çr. 2,6,8.

पश्चात्परिवेष्य n. *Nachtisch, Dessert* Bhâvapr. 2,27.

पश्चात्पादद्विगुण Adj. *durch Einschlagen eines Hinterfusses doppelt gemacht* (Fell) Kâtj. Çr. 7, 3,21.

पश्चात्पुरोमारुत m. Du. *West- und Ostwind* Ragh. 7,51.

पश्चात्सद् Adj. *hinten —, westlich sitzend.*

पश्चादक्षम् Adv. *hinter der Achse.*

पश्चादन्ववसायिन् Adj. *sich hinter Jmd* (Dat.) *anschliessend, von Jmd abhängig* TS. 2,1,2,3.

पश्चादपवर्ग Adj. *hinten schliessend* Kâtj. Çr. 2,7,26.

पश्चादह्स् Adv. *am Nachmittag.*

पश्चादुक्ति f. *Wiedererwähnung, Wiederholung.*

पश्चादोष m. *Spätabend.*

पश्चाद्घाट *Nacken* Kâraka 8,9.

पश्चाद्घुन् Adj. *zurückbleibend, zu kurz kommend* Maitr. S. 3,9,4.

पश्चाद्धारिक Adj. *einem kriegerischen Auszuge nach Westen günstig* Ind. St. 14,356.

पश्चाद्बद्धपुरुष m. *ein Mann, dem die Hände auf dem Rücken gebunden sind,* Çâk. 73,1.

पश्चाद्बाहुबद्ध Adj. *dem die Hände auf dem Rücken gebunden sind* Mṛkkh. 175,12. Çâk. (Pischel) 113,1, v. l. Im Text °बन्ध und in der v. l. °बन्धन fehlerhaft.

1. पश्चाद्भाग m. 1) *Hintertheil.* — 2) *Westseite.*

2. पश्चाद्भाग Adj. *dessen Conjunction mit dem Monde am Nachmittage beginnt.*

पश्चाद्वात m. *Westwind.*

पश्चानुताप m. *Reue.*

पश्चानुपूर्वी f. *eine rückkehrende —, umgekehrte Reihenfolge.*

पश्चान्मुखाश्रित Adj. *sich nach Westen wendend* R. 2,55,4.

पश्चापिन् m. *Diener* (Comm.) Tândja-Br. 8,8,17. Man könnte पश्चायिन् *hinterher gehend* vermuthen.

पश्चार्ध m. 1) *die hintere Seite, Hintertheil* Kauç. 64. °र्धे mit Gen. *hinter.* — 2) *Westseite* Çat. Br. 5,3,1,1. Kâtj. Çr. 16,8,12. Âçv. Grhj. 1, 10,20. Kauç. 120.

पश्चार्ध्य Adj. *auf der Westseite befindlich.*

पश्चासोमप Adj. *hernach zum Genuss des* Soma *zugelassen* Kâtj. 13,6.

पश्चिम 1) Adj. (f. आ) *a) der hintere.* °तस् *von hinten. — b) westlich, von Westen kommend.* °मे und °मेन (mit Acc. Lâtj. 1,3,5. 13. 11,1. 21) *im Westen, westlich von. — c) der letzte.* क्रिया f. so v. a. *Todtenverbrennung,* °दर्शनं कृष्टम् *zum letzten Male sehen,* °मा यामिनी: *die verflossenen Nächte.* — 2) f. आ (sc. दिश्) *Westen.* — 3) n. Titel eines Tantra.

पश्चिमजन m. *die Bewohner des Westens.* Nur am Ende eines adj. Comp.

पश्चिमतान n. *eine best. Art zu sitzen.*

पश्चिमदक्षिण Adj. *südwestlich* Hemâdri 1,801,17.

*पश्चिमदिक्पति m. Bein. Varuṇa's Gal.

पश्चिमद्वारिक Adj. = पश्चाद्धारिक Ind. St. 14,356.

पश्चिमभाग m. *Westseite* Varâh. Brh. S. 48,34.

पश्चिमानूपक m. N. pr. eines Fürsten.

पश्चिमाम्बुधि m. *das Westmeer* Daçak. 83,12.

पश्चिमार्ध n. *Hintertheil.*

पश्चिमाशापति m. Bein. Varuṇa's Hemâdri 1, 768,12.

पश्चिमेतर Adj. *östlich* Kâd. 180,20.

पश्चिमोत्तर Adj. (f. आ) *nordwestlich.* °रे (Hemâdri 1,137,8), °रतस् (ebend. 1,801,18) und °रस्याम् (sc. दिशि) *im Nordwesten.*

*पश्चिमोत्तरदिक्पति m. Bein. des *Windgottes.*

पश्चिमोत्तरपूर्व Adj. Pl. *westlich, nördlich oder östlich* M. 5,92.

पश्य Adj. (f. आ) 1) *hinschauend* Naish. 6,38. — 2) *die richtige Einsicht habend.*

*पश्यक Adj. *sehend, schauend.*

पश्यत Adj. *sichtbar, conspicuus* AV.

*पश्यतोहर Adj. *vor Jmds Augen raubend.*

पश्यना f. in अपश्यना.

पश्यन्ती f. 1) * *Hure.* — 2) Bez. *eines bestimmten Lautes.*

पश्यर्ष्टि Adj. *Heerden begehrend.*

पश्यङ्ग n. *etwas zum Opferthier Gehöriges* Mân. Grhj. 1,9. Gaim. 4,4,22. Nom. abstr. °ता f. Njâjam. 4,4,13.

पश्ययज्ञ n. *eine von Thieropfern begleitete Festfeier.*

पश्ययज्ञ RV. 4,1,14 dem Zusammenhange nach (aber grammatisch nicht zu erklären) so v. a. पशवो ऽयज्ञास:.

पश्याचार m. *eine best. Form der Verehrung der* Devî.

पश्यिष्या f. *Thieropfer.*

पश्यिष्टा f. *der* Idâ*-Theil wie beim Thieropfer* Ind. St. 10,388.

(पश्यिष्) पशुर्ष् Adj. *Vieh begehrend.*

पश्यिष्टकी f. *ein Backstein in Thiergestalt.*

पश्यिष्टि f. *eine zum Thieropfer stattfindende* Ishṭi Âpast. Çr. 11,16,3.

पश्वेकादशिनी f. *eine Elfzahl von Opferthieren* Vaitân.

*पष्, पषति, °ते (बन्धनस्पर्शनयो:), पषयति (बन्धबाधयो:, स्पर्शगत्यो:), पाषयति (बन्धने).

पष्ठवत् 1) m. (Nom. °वाट् und in TS. °वात्) *a) ein vierjähriger Stier. — b)* N. pr. eines Âṅgirasa Tândja-Br. 12,3,11. — 2) f. पष्ठाकी *eine vierjährige* und überh. *eine zuchtfähige junge Kuh.*

*पस्, पसति, °ते (बन्धनस्पर्शनयो:), पासयति (बन्धने).

पस्सम् n. *das männliche Glied,* πέος.

(पस्त्य) पस्त्यग्र 1) n. *a) Behausung, Stall. — b)* Du. wohl *die beiden Stücke der Presse.* — 2) f. आ *a)* Pl. *Haus und Hof, Wohnsitz; Hausgenossenschaft. — b) die Genien der Niederlassung* oder *des Hauswesens.*

(पस्त्यसद्) पस्त्यग्रसद् m. *Hausgenosse.*

(पस्त्यावत्) पस्त्यग्रावत् Adj. 1) *im Stall gehalten* RV. 9,97,18. — 2) *festen Wohnsitz habend;* m. *Hofbesitzer, ein begüterter Mann.* — 3) *einen Wohnsitz bildend, — gewährend.* — 4) *zur* Soma*-Presse gehörig* oder ähnlich.

पस्पशा f. Titel der Einleitung Patañgali's zum Mahâbhâshja.

पहाडी f. *eine best.* Râgiṇî S. S. S. 40. 110. Vgl. पाहाडिका.

पह्नव m. Pl. häufiger Fehler für पह्लव.

पह्लव m. Pl. *die Parther* oder *Perser.*

*पह्लिका f. *Pistia Stratiotes.*

1. पा, Präsensstämme: पा, पिप् (ganz vereinzelt) und पिब्; Act., seltener Med.; Absol. पीत्वा, *°पाय und °पीय; पीयते Pass. 1) *trinken, einsaugen, einschlürfen;* mit Acc. oder partitivem Gen. (nur in der älteren Sprache) des Trankes; Blut *einsaugen* (vom Schwert und Pfeil gesagt); *saugen an* (252,27); Staub, Rauch *einschlucken, einziehen;*

trinken auch so v. a. *geistige Getranke trinken.* — 2) *einsaugen.* so v. a. *sich zu eigen machen, geniessen;* mit Augen, Ohren (Instr.) *einsaugen,* so v. a. *sich laben an.* जगतो मनम् *der Leute Meinungen einsaugen,* so v. a. *ablauschen.* — 3) *aussaugen,* so v. a. *erschöpfen* (einen Schatz), *absorbiren, verschwinden machen.* — 4) पीत a) mit pass. Bed. α) *getrunken, eingesogen* (auch Wasser durch einen Baum 179,9), *gesogen* (Blut durch ein Schwert, einen Pfeil). *eingezogen* (Rauch). पीतवत् *eingesogen habend* 39,9. — β) *eingesogen,* so v. a. *mit den Ohren e.* — γ) *ausgesogen,* so v. a. *erschöpft* (Schatz), *absorbirt* Kâd. 287,14. — *b*) mit act. Bed. α) *getrunken habend* (gewöhnlich in Comp. mit seinem Obj.). — β) *getränkt, in Oel eingetaucht* (Waffe). — c) MBu. 12,1722 fehlerhaft fur प्रीत; Buâg. P. 7,9,32 ist °आत्मनिपीत-निद्रः zu verbinden. — Caus. पाययति, °ते (पाययति fehlerhaft) *tränken, zu trinken geben;* mit doppeltem Acc. (Karaka 6,11) oder mit partitivem Gen. (nur in der älteren Sprache) des Trankes; *Jmd* (Instr.) *saugen lassen an* (Acc.). पायित 1) *was man zu trinken giebt.* — 2) *getränkt.* — 3) *getränkt,* so v. a. *eingetaucht in* (im Comp. vorangehend). — Desid. पिपासति und पिपीषति (nur im ṚV.) *Etwas trinken wollen, durstig sein.* पिपासत् (Çâk. 72) und पिपासित *durstig.* — Desid. vom Caus. पिपाययिषति *zu trinken zu geben beabsichtigen.* — Intens. पेपीयते 1) *gierig —, wiederholt trinken.* — 2) *gierig —, wiederholt getrunken werden* (Spr. 7744), *gierig gesogen werden.* — Mit अति Caus. *in grosser Menge Jmd Etwas zu trinken geben,* mit doppeltem Acc. — Mit अनु 1) *nachher —, später —, darauf trinken.* — 2) *trinken an* (Acc.). v. l. नि. — Caus. *nachher trinken lassen.* — Mit अवर् in अवत्तः-पेय. — Mit अभि 1) *davon trinken* Gobh. 4,10,17. — 2) अभिपीत *getränkt —, erfüllt von* (Instr.). — Mit अव in अवपान. — Mit अन्वव *nach Andern zum Trunke kommen.* — Mit आ 1) *hineintrinken, einschlürfen, trinken* (57,8), — *aus* (Abl.) oder *an* (Acc.), *austrinken, einsaugen, aussaugen, einziehen* (Rauch) Karaka 6,20. — 2) mit Augen, Ohren (Instr.) *einsaugen,* so v. a. *sich laben an.* आपीयतान् so v. a. *man höre.* — 3) *absorbiren, verschwinden machen.* — Caus. *einschlürfen lassen.* — Mit समा *einsaugen, aussaugen.* — Mit उद्, उत्पिबत्ते Çat. Br. 5,2,4,7. 11 fehlerhaft für उत्पिपते; vgl. 3. पा. — Mit अनूद् Med. *herfallen über, sich stürzen auf* (Acc.) Çat. Br. 3,7,4,29. fgg. Also gleichfalls Verwechselung mit 3. पा. — Mit उप Caus. *tränken* Mân. Çr. 1,2,5. 8,3. 3,3. Gṛhj. 2,4. — Mit नि 1) *hineintrinken, einschlürfen, trinken an.* — 2) *einsaugen,* so v. a. *absorbiren, verschwinden machen* Buâg. P. 7,9,32 (°आत्मनिपीत° zu verbinden). — Caus. *einschlürfen lassen.* — Mit विनि *begierig einsaugen, sich laben an* Prasannar. 139,13. — Mit निस् *trinken aus* (Abl.), *austrinken, aussaugen.* निष्पीत *erschöpft* Karaka 1,13. — Mit परि 1) *vor und nach Jmd* (Acc.) *trinken.* — 2) *austrinken, aussaugen, ausrauchen* (परिपीतधूपवर्ति Kâd. 18,6). उपनिषदः परिपीताः so v. a. *durchstudirt* Spr. 7772. — 3) *benehmen, entziehen* Kâd. 90,13. — 4) परिपीत *getränkt mit* (im Comp. vorangehend) Suçr. 1,160,5. — Mit प्र *sich an's Trinken machen, trinken, einschlürfen.* — Mit अनुप्र Act. *der Reihe nach Etwas trinken,* Med. *nach Jmd* (Acc.) *trinken.* — Mit प्रति in प्रतिपान. — Mit वि 1) *auf —, sich an —, sich voll trinken.* — 2) *heraus trinken aus* (Abl.) VS. 19,73. — Mit सम् Act. *zusammen hineintrinken,* Med. *zusammen trinken.* — Caus. *trinken lassen.*

2. °पा Adj. *trinkend.*

3. पा, पाति 1) *bewachen, bewahren, schützen, schirmen, hüten, — vor* (Abl.); die Erde, das Land *schirmen,* so v. a. *als Fürst regieren.* — 2) *beobachten, merken —, aufpassen auf, beaufsichtigen, beachten, halten, befolgen.* Partic. Praes. पान. — Mit अधि in °प und °पा. — Mit अनु, °पाकि zu Spr. 2597 wohl nur fehlerhaft für °याकि. — Mit अभि 1) *behüten.* — 2) *beobachten.* — Mit नि 1) *beschützen, behüten, — vor* (Abl.). — 2) *beobachten, überwachen, wahren.* — Mit निस् *behüten vor* (Abl.). — Mit परि 1) *rings behüten, — beschützen, bewahren.* — 2) *beobachten, wahren, aufrecht erhalten.* — Mit प्र *behüten —, bewahren vor* (Abl.).

4. °पा Adj. *bewachend, behütend, schirmend* u. s. w.

5. पा, पिपीते (3. Pl. पिपते) mit उद् *sich auflehnen, aufbegehren gegen, sich feindlich entgegenstellen.* Partic. उत्पिपान. — Mit अनूद् *herfallen über, sich stürzen auf* (Acc.). Vgl. 1. पा mit अनूद्. — Mit प्रत्युद् *sich gegen Jmd* (Acc.) *auflehnen.*

6. *पा, पायति (शोषणे).

पांशुराष्ट्र (sic) n. N. pr. eines *Reiches* MBh. 2,52, 27. 5,4,20. Statt °राष्ट्राः MBh. 6,351 liest ed. Bomb. पाण्डुराष्ट्राः.

पांसन 1) am Ende eines Comp. Adj. (f. ई) *besudelnd, verunehrend.* f. आ nur im Voc. °पांसने am Ende eines Çloka und wohl fehlerhaft. — 2) *f. आ *Verachtung.*

पांसव 1) Adj. *aus Staub gebildet.* — 2) m. Patron. des Asant. — 3) *n. *eine Art Salz* Râgân. 6,108.

पांसव्य Adj. zu पांसु 1).

°पांसिन् Adj. = पांसन 1) Hem. Par. 2,575. Statt °पांसिनि Voc. f. R. 2,73,5 hat ed. Bomb. °पांसनि.

पांसु m. 1) gew. Pl. *zerfallende Erde, Staub, Sand, Sandkörner.* — 2) **Dünger.* — 3) wohl *die Menses* (vgl. रजस्) Karaka 1,26. — 4) *eine best. Pflanze* Râgân. 5,8. Bhâvapr. 3,100. — 5) **eine Art Kampfer* Râgân. 12,62. — 6) **Landbesitz.*

°पांसुक 1) m. Pl. *Staub, Sand.* — 2) *f. आ a) *ein menstruirendes Weib.* — b) *Pandanus odoratissimus.*

*पांसुकासीस n. *Eisenvitriol* Râgân. 13,80.

*पांसुकुली f. *Hauptstrasse.*

पांसुकूल n. 1) *Kehrichthaufen* und *die auf Kehrichthaufen aufgelesenen Lumpen, aus denen sich die buddhistischen Mönche ihre Gewänder zusammennähen.* — 2) **eine Rechtsurkunde, die nicht auf den Namen einer bestimmten Person geschrieben ist.*

*पांसुकूलसीवन n. N. pr. des Ortes, an welchem Çâkjamuni sich sein *geistliches Gewand* nähte.

पांसुकूलिक Adj. *ein aus aufgelesenen Lumpen zusammengenähtes Gewand tragend.*

पांसुकृत Adj. *bestaubt.*

पांसुक्रीडा f. *Spiel im Sande* Hem. Par. 1,123. 236.

*पांसुक्षार n. *eine Art Salz.*

पांसुखल m. *Sandhaufen* (Comm.) Kâts. Çr. 22, 3,16.

*पांसुचत्वर n. *Hagel.*

*पांसुचन्दन m. Bein. Çiva's.

*पांसुचामर m. 1) *wohlriechendes Pulver.* — 2) = दूर्वाञ्चिततटीभू. — 3) = वर्धापक. — 4) = प्रशंसा. — 5) = पुरोहि.

पांसुज्ञ n. *ein Art Salz* Karaka 1,27. 3,8.

*पांसुज्ञालिक m. Bein. Vishṇu's.

पांसुधान m. *Sand—, Schutthaufen* Karaka 1,10.

पांसुनिपात m. *herabfallender Staub.*

*पांसुपत्त्र n. *Melde, Chenopodium.*

*पांसुपर्णी f. *eine Art Cocculus* Dhanv. 1,1.

पांसुपिशाच m. *eine Art Kobold* Lalit. 322,11.

*पांसुभव n. *eine Art Salz.*

*पांसुमर्दन m. = आलवाल 1).

पांसुर 1) Adj. *staubig.* Subst. *ein staubiger Ort.* — 2) *m. *a) Stechfliege.* — b) *Krüppel.*

*पांसुरागिणी f. *eine best. Pflanze* Râgân. 5,26.

पांसुल 1) Adj. *a) staubig, bestaubt, sandig* Pân-

KAT. 258,53. Subst. *ein staubiger Ort.* — *b) besudelt, befleckt* (in moralischem Sinne). — *c)* am Ende eines Comp. *besudelnd, verunehrend.* — 2) *m. *a) Bösewicht.* — *b) Wüstling.* — *c)* Bein. Çiva's. — *d)* Çiva's *Keule.* — *e) Guilandina Bontucella.* — 3) f. आ *a) *die Erde.* — *b) *ein menstruirendes Weib* RÂĠAN. 18,20. — *c) ein ausschweifendes Weib, Kebsweib* VIKRAMÂÑKAK. 14,40. — *d) *Pandanus odoratissimus* RÂĠAN. 10,69.

पांसुलवण n. *eine Art Salz* RÂĠAN. 6,108. BHÂVAPR. 1,145. 181.

*पांसुल m. *Krüppel.*

पांसुवर्ष m. n. *herabfallender Staub.*

पांसुसंचय m. *Sandhaufe* 78,3.

पांसुकर Adj. *Staub aufwirbelnd* GAUT.

पांसूत्कर 1) m. *a) Staubwolke* VARÂH. BṚH. S. 22,4. — *b) *Aetzkali* RÂĠAN. 6,258. — 2) n. *eine Art Salz* BHÂVAPR. 1,181.

1. पाक 1) Adj. *a) ganz jung.* — *b) einfältig,* sowohl *unkundig, unwissend,* als auch *redlich, schlicht.* Comp. पाकतर्. — 2) m. *a) Thierjunges.* — *b) *Eule.* — *c)* N. pr. eines von Indra erschlagenen Daitja.

2. पाक m. (adj. Comp. f. ई) 1) *das Kochen, Backen.* — 2) *das Kochen, Sieden* (intrans.). — 3) *das Backen, Brennen* von Ziegeln und irdenen Geschirren. — 4) *das Kochen im Magen, Verdauung.* — 5) *das Reifen, Reifwerden.* — 6) *Entzündung, Eiterung, Geschwür.* — 7) **das Grauwerden der Haare, hohes Alter.* — 8) *das Eintreten der Folgen, das in Erfüllung Gehen.* — 9) *Reife, vollkommene Entwickelung, Vollkommenheit.* — 10) *Umstimmung.* — 11) **Schrecken, grosse Gefahr.* — 12) *Gekochtes, Gebratenes, ein gekochtes Gericht.* — 13) **Hausfeuer.* — 14) **Kochgeschirr.* — 15) *eine That, insofern sie Folgen hat.*

3.*पाक n. Nom. abstr. von 1. पाक.

*पाककुटी f. *Töpferwerkstatt* GAL. Vgl. पाकपुटी.

*पाककक्ष und *°फल m. *Carissa Carandas.*

पाकक्रिया f. *das Kochen.*

पाकज 1) Adj. *durch Kochen* oder *Braten hervorgebracht.* Nom. abstr. °ज्व n. — 2) *n. *a) Verdauungsbeschwerden.* — *b) schwarzes Salz* RÂĠAN. 6,95.

पाकजविचार m. Titel eines Werkes.

पाकत्रा Adv. *in Einfalt, redlich, ohne Falsch.*

पाकद्रुवा f. *eine best. Pflanze.*

*पाकद्विष् und *पाकनिषूदन (GAL.) m. Bein. Indra's.

पाकपण्डित m. *Kochkünstler* BHÂVAPR. 2,20.

पाकपात्र n. *Kochgeschirr* BHÂVAPR. 2,21.

*पाकपुटी f. *Töpferwerkstatt.* Vgl. पाककुटी.

*पाकफल m. *Carissa Carandas.*

पाकबलि m. wohl = पाकयज्ञ 1) AV. 20,131,15.

पाकभाण्ड n. *Kochgeschirr.*

पाकभेदक Adj. Bez. eines best. Verbrechers HEMÂDRI 1,479,11.

पाकमत्स्य m. 1) *ein best. Fisch.* — 2) **ein best. Fischgericht.* — 3) *ein best. giftiges Insect.*

पाकयज्ञ m. 1) entweder *ein schlichtes, einfaches, häusliches Opfer* oder *ein Kochopfer.* — 2) N. pr. eines Mannes.

*पाकयज्ञिक Adj. *auf den* पाकयज्ञ 1) *bezüglich* u. s. w.

पाकयज्ञिय Adj. (f. आ) dass.

*पाकरञ्जन n. *das Blatt der Laurus Cassia.*

पाकल 1) Adj. *a) ganz schwarz* TS. 7,3,18,1. — *b) *zum Eitern bringend.* — 2) m. *a) eine Species von Fieber* BHÂVAPR. 3,71. 74. **Fieber beim Elephanten.* — *b) *Feuer.* — *c) *Wind.* — *d) *= बोधनद्रव्य (wohl राधनद्रव्य). — 3) *f. आ *Bignonia suaveolens.* — 4) *f. ई *Cucumis utilissimus.* — 5) n. *Costus speciosus* oder *arabicus.* Hierher wohl KÂRAKA 6,7. 23.

*पाकलि f. *eine best. Pflanze.*

पाकवत् Adv. *redlich.*

पाकवती f. *eine Pause von $^3/_4$ einer Mora zwischen zwei Kürzen* MÂṆḌ. ÇIKṢÂ 9,2. 3.

पाकशंस Adj. *redlich redend.*

पाकशाला f. *Küche.*

पाकशासन m. Bein. Indra's.

पाकशासनि m. Patron. 1) Ġajanta's. — 2) Arġuna's.

पाकशास्त्र n. *Kochkunst.*

*पाकशुक्ला f. *Kreide.*

पाकसंस्था f. *eine Grundform des* पाकयज्ञ 1) ÇÂÑKH. GṚHJ. 1,1.

पाकसुत्वन् Adj. *redlich den Soma kelternd.*

*पाकस्थान n. 1) *Küche.* — 2) *Ofen.*

पाकस्थामन् m. N. pr. eines Mannes.

पाकहंस m. *ein best. Wasservogel* KARAKA 1,25.

पाकहत्तर् m. Bein. Indra's.

पाकागार *Küche.*

पाकातीत Adj. *überreif* BHÂVAPR. 1,251.

पाकातीसार m. *chronische Dysenterie.*

पाकात्यय m. *Verdunkelung der Cornea nach einer Entzündung.*

*पाकायन Adj. von पाक.

*पाकारि m. = श्वेतकाञ्चन.

पाकारु m. *eine best. Krankheit.*

पाकावलि f. Titel eines Werkes OPP. Cat. 1.

पाकिन् Adj. 1) *verdaut werdend.* — 2) *reifend.* — 3) *die Verdauung befördernd* KARAKA 6,1.

पाकिम Adj. 1) *durch Kochen, Eindampfen gewonnen.* — 2) *durch Brennen erhalten, gebrannt* (Topf u. s. w.). — 3) *glühend heiss* Ind. St. 15,292.

*पाकिमन् m. Nom. abstr. zu 1. पाक.

पाकु in *दूरे° und *फले°.

*पाकुक m. *Koch.*

पाक्य 1) Adj. *a) was zum Kochen dient, kochbarer Stoff.* — *b) durch Kochen, Eindampfen gewonnen.* — *c) reifend* in *कृष्ट°. — 2) *m. *Salpeter.* — 3) n. *eine Art Salz.*

(पाक्या) पाकिंम्या f. *Einfalt.* Nur im gleichlautenden Instr. *in Einfalt, im Unverstand.*

*पाक्त Adj. von पक्त.

पाक्तपातिक Adj. *parteiisch* (Rede).

*पाक्तायण Adj. von पक्त.

1. पाक्तिक Adj. (f. ई) 1) *Jmds Partei haltend, parteiisch.* — 2) *einer Alternative unterworfen, was eintreten aber auch unterbleiben kann, möglich aber nicht nothwendig, erlaubt aber nicht geboten, nur in bestimmten Fällen geltend.* — माघ° MBh. 14,2518 fehlerhaft für माघमासिक.

2.*पाक्तिक m. *Vogelsteller.*

पाक्तिकसूत्रवृत्ति f. Titel eines Werkes.

पाखण्ड s. पाषण्ड.

पागल Adj. *wahnsinnig, verrückt.*

पाङ्क्त 1) Adj. *a) aus fünf Theilen bestehend, fünffach.* — *b) im Metrum* पङ्क्ति *abgefasst, darauf bezüglich* u. s. w. Auch als Bez. einer Art Soma. — *c) von Vielen angenommen* (Lesart). — 2) n. Name eines Sâman.

पाङ्क्तकाकुभ Adj. *mit einer* पङ्क्ति *endigend und einer* ककुभ् *beginnend.*

पाङ्क्तता f. und पाङ्क्तत्व n. *Fünffachheit.*

पाङ्क्तीकरि m. N. pr. eines Mannes.

पाङ्क्तेय und पाङ्क्त्य Adj. *würdig in einer Gesellschaft zu erscheinen, — an e. G. Theil zu nehmen.*

पाङ्क्त्र m. *eine Art Maus.*

पाङ्क्त्य n. *das Hinken.*

*पाङ्क्त्यकारिणी f. *ein best. Strauch* RÂĠAN. 4,167.

पाचक 1) Adj. (f. °चिका) *a) kochend, bratend.* — *b) Verdauung bewirkend.* — *c) zur Reife bringend.* — 2) *m. *a) Feuer.* — *b) Koch.* — 3) *f. °चिका *Köchin.*

*पाचकत्व n. Nom. abstr. zu पाचक 1).

*पाचत Adj. von पचत्.

पाचन 1) Adj. *a) kochen machend, erweichend, auflösend, Verdauung befördernd.* — *b) *sauer.*

— 2 *m. *a) Feuer. — b) rother Ricinus.* — 3) *f. ई *Terminalia Chebula.* — 4) n. *a) das Backen, Zusammenbacken* (einer Wunde durch Styptica) und *ein Mittel dazu. — b) das Auskochen* (eines fremden Körpers aus einer Wunde, eines Geschwürs durch Kataplasmen und dergl.) und *ein Mittel dazu. — c) das Reifmachen, Auflösen* und *ein auflösendes Mittel, Digestivum* Kâraka 1,22. *— d) *Busse.*

पाचनक 1) *m. *Borax.* — 2) n. = पाचन 4) *c)* Kâraka 6,20.

पाचनीय Adj. *auflösend, digestiv* Kâraka 6,3.8,6.

*पाचयितर् Nom. ag. vom Caus. von 1. पच्.

*पाचल 1) m. *a) Koch. — b) Feuer. — c) Wind. — d)* = राधनद्रव्य. — 2) n. = पाचन 4) *c).*

पाचिम n. Kâṅkaḍatta's Lesart für पक्तिम 2) Suçr. 1,137,8.

*पाची f. *eine best. Pflanze* Râǵân. 10,168.

*पाचीकटु m. *Plumbago ceylanica.*

पाच्य Adj. 1) *was gekocht werden muss. — 2) was zur Reife gebracht werden kann.*

पाञ्च m. N. pr. eines Mannes.

पाञ्चक m. 1) *Küchenkorb* Âpast. Çr. 5,3,1. — 2) N. pr. eines Mannes, = पाञ्च.

पाञ्चस् n. 1) *Helle, Schimmer, Schein.* — 2) Pl. *schimmernde Farben.* — 3) *die schimmernde Fläche des Himmels,* Du. *Himmel und Erde.* — 4) *Heiterkeit, Frische, Regsamkeit, Kraft, vigor, impetus.* — 5) *Speise.

पाञ्चस्य, पाञ्चसिंश्र n. *Bauchgegend beim Thier, die Weichen.*

पाञ्चस्वत् Adj. *schimmernd* oder *kräftig.*

पाञ्चिक m. = प्राञ्जिक *Falke* Utpala zu Varâh. Bṛh. S. 86,38. 88,1.

पाञ्च्य m. Patron. von पञ्च Ârsh. Br.

*पाञ्चकपाल Adj. von पञ्चकपाल.

पाञ्चकर्मिक Adj. *anwendbar bei den fünf* (medicinischen) *Verrichtungen* Kâraka 1,2.

*पाञ्चकलापिक n. N. pr.

*पाञ्चगतिक Adj. *aus den fünf Daseinsformen bestehend.*

पाञ्चजनी f. Patron. der Asikni.

*पाञ्चजनीन Adj. von पञ्चजन.

पाञ्चजन्य 1) Adj. (f. या) *fünf* oder *die fünf Stämme enthaltend, sich darauf beziehend, sich über dieselben erstreckend* u. s. w. — 2) m. *a) die dem Dämon* Pâṅkaǵana *abgenommene Muschel* Kṛshṇa's. — *b) *Feuer. — c) *Fisch. — d)* N. pr. eines der 8 Upadvîpa in Ǵambudvîpa. — 3) f. पाञ्चजन्या Patron. der Asikni.

पाञ्चजन्यवन n. N. pr. eines *Waldes.*

*पाञ्चजन्यायनि von पाञ्चजन्य.

*पाञ्चदश Adj. *auf den 15ten Tag eines Monats bezüglich.*

पाञ्चदश्य 1) Adj. Bhâg. P. 6,4,27 = पञ्चदशसामिधेनीमन्त्रैः प्रकाश्यः nach dem Comm. — 2) n. *eine Anzahl von fünfzehn.*

पाञ्चनख Adj. *aus der Haut eines fünfkralligen Thieres* (einer Ziege nach Nîlak.) *verfertigt.*

पाञ्चनद 1) Adj. *im Fünfstromlande geltend.* — 2) m. *a) ein Fürst der Bewohner des Fünfstromlandes. — b)* Pl. *die Bewohner des Fünfstromlandes.*

*पाञ्चनापिति von पञ्चन् + नापित.

पाञ्चप्रसृतिकी f. *ein Gemisch von viererlei Fett, je eine Handvoll, mit Reiskörnern* Kâraka 1,13.

पाञ्चभौतिक Adj. *aus den fünf Elementen bestehend, dieselben enthaltend* MBh. 6,5,11. ग्रादान n. *das Aufnehmen der fünf E.*

पाञ्चमाह्निक Adj. *zu einem fünften Tag gehörig.*

पाञ्चमिक Adj. *im fünften* (Buch, Abschnitt) *behandelt.*

पाञ्चमूलिक Adj. *von den fünf Wurzeln herkommend* Kâraka 6,8.

पाञ्चयज्ञिक Adj. *zu den fünf Opfern in Beziehung stehend, zu ihnen gehörig.*

पाञ्चरात्र 1) m. Pl. *eine best.* Vishṇu'itische *Secte.* — 2) n. *die Lehre der* Pâṅkarâtra.

पाञ्चरात्रक n. = पाञ्चरात्र 2).

पाञ्चरात्ररक्षा f. (Opp. Cat. 1.) und °रात्ररक्ष्य n. Titel zweier Werke.

1. पाञ्चरात्रिक Adj. *fünftägig.*

2. पाञ्चरात्रिक Adj. als Beiw. Vishṇu's *zum* Pâṅkarâtra *in Beziehung stehend* MBh. 12,338, No. 67.

पाञ्चरात्र्य n. = पाञ्चरात्र 2).

*पाञ्चलिका f. = पाञ्चालिका *Puppe.*

*पाञ्चलोहितिक (Mahâbh. 5,12,*a*) und *°लौहितिक n. N. pr.

पाञ्चवर्ण n. N. pr. eines Waldes. Richtig पञ्च°.

पाञ्चवर्षिक Adj. (f. ई) *fünfjährig.*

पाञ्चवल्किक Adj. *von den fünf Bastarten kommend* Kâraka 6,11.

पाञ्चवाट n. Name zweier Sâman Ârsh. Br.

पाञ्चवार्षिक Adj. (f. ई) *fünfjährig.*

पाञ्चविध्य n. Titel eines *über die fünf* Vidhi *des* Sâman *handelnden* Sûtra.

पाञ्चशब्दिक n. *die fünffache Musik.*

पाञ्चशर Adj. (f. ई) *dem Liebesgott gehörig, ihm eigen.*

*पाञ्चार्थिक m. *ein Verehrer des* Çiva Paçupati.

पाञ्चाल 1) Adj. (f. ई) *zu den* Paṅkâla *in Beziehung stehend, ihnen gehörig, — eigen* u. s. w. रीति f. *eine best. Stilart* Vâmana. — 2) m. *a) ein Fürst der* Paṅkâla. — *b) *das Land der* Paṅkâla. — *c)* Pl. *das Volk der* Paṅkâla. — *d) *die Verbindung von fünf Gewerken: Zimmerleute, Weber, Barbiere, Wäscher und Schuhmacher.* — 3) f. ई *a) eine Fürstin der* Paṅkâla, insbes. Bez. der Draupadî. — *b) *Puppe.* — 4) n. *die Sprache der* Paṅkâla.

पाञ्चालक 1) Adj. (f. °लिका) = पाञ्चाल 1). रीति f. *eine best. Stilart.* — 2) *m. *ein Fürst der* Paṅkâla. — 3) f. °लिका *a) *eine Prinzessin der* Paṅkâla. — *b) Puppe.* In collect. Bed. Prasannar. 11,9.

पाञ्चालपुत्रिका f. Bein. der Draupadî Spr. 3865.

पाञ्चालानुयान n. *ein best. Spiel mit Puppen.*

*पाञ्चालायन und *पाञ्चालि m. Patron. von पञ्चाल.

पाञ्चालिक 1) Adj. (f. ई) in Verbindung mit चतुःषष्टि f. Bez. *der 64 Künste.* — 2) m. *a)* Pl. *ein Collegium von Tempelbeamten* (in Nepal) Ind. Antiq. 9,171. — *b)* N. pr. eines Mannes Daçak. 90,16.

पाञ्चालीविवाहकथन n. und पाञ्चालीस्वयंवरवर्णन n. Titel zweier Werke.

पाञ्चालेय m. Metron. von पाञ्चाली nach Nîlak.

पाञ्चाल्य 1) Adj. = पाञ्चाल 1). — 2) m. *ein Fürst der* Paṅkâla.

पाञ्चि m. Patron.

पाञ्चिक m. N. pr. 1) eines Anführers der Jaksha. — 2) eines Mannes.

पाञ्चिग्राम m. N. pr. eines *Dorfes.*

*पाञ्चौदनिक Adj. (f. ई) von पञ्चौदन.

*पाञ्जर्य von पञ्जर.

*पाट् Interj. *des Anrufs.*

पाट 1) m. *a) Durchschnitt. — b) *Breite, Ausdehnung. — c)* Vikr. 36,17 angeblich = वाग्यतूरोत्कर. — 2) f. आ *a) eine best. Pflanze. — b) Reihenfolge.* — 3) f. ई *a) Arithmetik* Bîǵac. 204. — *b) *eine best. Pflanze* Râǵân. 4,96.

पाटक 1) m. *a) Spalter, Zerreisser. — b) *die Hälfte eines Dorfes, Theil eines Dorfes* oder *eine Art Dorf. — c) *Ufer. — d) *eine zu einem Wasser führende Treppe. — e) *ein best. musikalisches Instrument. — f) *eine grosse Spanne. — g) *Abnahme des Kapitals. — h) *das Werfen von Würfeln* u. s. w. — 2) f. पाटिका in दिन° (Nachtr. 3).

पाटच्चर m. *Dieb, Räuber.*

पाटन 1) n. *das Spalten, Aufschlitzen, Zerreissen,*

Aufreissen, Sprengen, Zerschneiden, Zerhauen. °क्रिया f. *das Aufschneiden eines Geschwürs.* — 2) f. आ *Einschnitt* Naish. 7,31.

पाटनीय Adj. *zu zerreissen* Kâd. 2,86,12.

1. पाटल 1) Adj. (f. आ) *blassroth.* — 2) m. f. (आ) *Bignonia suaveolens.* — 3) m. *a) blasse Röthe.* — *b) eine Reisart.* — *c) *Rottleria tinctoria* Râgân. 10,40. — *d)* N. pr. eines Mannes. — 4) f. आ *a) *roth blühender* Lodhra. — *b) ein best. Flussfisch.* — *c) eine Form der* Durgâ oder Dâkshâjaṇî. — 5) f. (आ) n. *die Blüthe von Bignonia suaveolens.* — 6) *n. *Safran.*

2.*पाटल Adj. (f. ई) *von der Bignonia suaveolens kommend, ihr gehörig* u. s. w. — पाटली f. s. auch u. पाटलि.

पाटलक 1) Adj. *blassroth.* Als Bez. *der 12ten unbekannten Grösse* Colebr. Alg. 228. — 2) f. °लिका in *लवण° und *सित°.

पाटलय्, °यति *blassroth färben* Kâd. 93,3. 181, 4. 207,16. Çiç. 2,16.

पाटलाचलमाहात्म्य und पाटलाद्रिमाहात्म्य n. Titel zweier Werke Opp. Cat. 1.

*पाटलापुष्पसंनिभ n. *das Holz von Cerasus Puddum* Râgân. 12,147.

पाटलावती f. 1) Bein. der Durgâ. — 2) N. pr. eines Flusses.

पाटलि 1) (*m.) f. *a) Bignonia suaveolens.* Auch पाटली. — *b) *eine Reisart.* — 2) f. °ली *a)* *Name *zweier Bäume,* = कटभी und मुष्कक Râgân. 9, 151. 11,211. — *b)* N. pr. α) einer Stadt. — β) einer Tochter Mahendravarman's.

पाटलिक 1) *Adj. *a) eines Andern Geheimnisse kennend.* — *b)* = कालदेशिन्. — 2) *m. *Schüler.* — 3) n. N. pr. = पाटलिपुत्र 1).

पाटलिन् Adj. *mit Blüthen der Bignonia suaveolens versehen* Bâlar. 126,2.

पाटलिपुत्र 1) n. N. pr. der Hauptstadt der Magadha. — 2) m. Pl. *die Bewohner von* Pâṭaliputra 234,11.

पाटलिपुत्रक 1) Adj. (f. °त्रिका) *aus —, von —, in* पाटलिपुत्र 1). — 2) n. = पाटलिपुत्र 1).

पाटलिमन् m. *blasse Röthe* Kâd. 8,2.

1. पाटली Adj. f. und Subst. s. u. 2. पाटल und पाटलि.

2. पाटली Adv. mit कर् *roth färben* Kâd. 9,9. 64,2.

*पाटलोपल m. *Rubin.*

*पाटल्या f. *eine Menge Blüthen von Bignonia suaveolens.*

पाटव 1) m. *a)* Patron. von पटु. — *b) ein Schüler des* Paṭu. — 2) n. *a) Schärfe, Intensität.* — *b) Geschicklichkeit, Gewandtheit,* — *in* (Loc.). — *c)* am Ende eines Comp. *das schnell bei der Hand Sein bei, das Sichübereilen mit.* — *d) *Gesundheit* Râgân. 20,45.

*पाटविक Adj. *gewandt, schlau.*

*पाटविका f. *Abrus precatorius.*

पाटावली f. Titel eines Werkes.

पाटिकावाडि N. pr. eines Dorfes.

पाटिन् 1) Adj. am Ende eines Comp. *spaltend* Hemâdri 2,*a*,117,4. — 2) m. *ein best. Fisch.*

पाटीगणित n. *Arithmetik.* °लीलावती f. und °सार Titel zweier Werke.

पाटीर m. 1) *Sandelbaum.* — 2) * *Rettig.* — 3) * *Sieb.* — 4) * *Wolke.* — 5) * *Feld.* — 6) * *Bambusmanna.* — 7) * *Zinn.* — 8) * *Katarrh.*

*पाटुपट und *पाटूपट Adj. von पटु.

पाटूर m. *ein best. Theil des Thieres in der Rippengegend.*

*पाट्टारक Adj. von पट्टार.

पाठ्य 1) Adj. *aufzustechen* (ein Geschwür) Karaka 6,13. — 2) *n. *eine best. Gemüsepflanze.*

पाठ m. (adj. Comp. f. आ) 1) *Vortrag, Recitation.* — 2) *das Lesen, Studiren.* — 3) *Text* Âpast. — 4) *Lesart.* — 5) = धातुपाठ. — पाठा s. bes.

पाठक m. 1) Nom. ag. (*f. °ठिका) *a) Vorträger, Hersager.* — *b) Leser, Ableser.* — *c) Schüler.* — *d) Gelehrter, Kenner einer Wissenschaft, Lehrer.* — 2) *Text.* — Vgl. पाठिका.

*पाठच्छेद m. *Pause, Cäsur.*

पाठदोष m. *Fehler des Textes, falsche Lesart.*

पाठन 1) *m. und *°नी f. *gaṇa* गौरादि. — 2) n. *das Unterrichten* Pañcad.

पाठनारम्भपीठिका f. Titel eines Werkes.

*पाठनिश्चय m. und *°निश्चिति f. *wiederholtes Studium, Repetition* H. an. 4,10. Med. k. 185.

पाठप्रणाली f. *Textesrecension* Comm. zu Kaush. Up. S. 129, Z. 1.

*पाठभू f. *der Ort, an dem die heiligen Schriften gelesen werden.*

*पाठमञ्जरी f. *Predigerkrähe.*

पाठवत् Adj. *studirt, gelehrt.*

*पाठविच्छेद m. *Pause, Cäsur.*

पाठा f. *Clypea hernandifolia* Râgân. 6,121.

पाठिक Adj. *dem Text entsprechend.*

पाठिका f. 1) *Nom. ag.; s. पाठक. — 2) *Clypea hernandifolia* Râgân. 6,121.

पाठिकायन m. Patron.; auch Pl.

पाठिन् 1) Adj. am Ende eines Comp. *der Etwas studirt hat, Kenner, Gelehrter.* — 2) *m. *Plumbago zeylanica.*

*पाठीकुट m. *Plumbago zeylanica.*

पाठीन m. 1) * = पाठक. — 2) *eine Art Wels, Silurus Pelorius* Râgân. 19,70. Bhâvapr. 2,12. Ind. St. 14,375. — 3) * *eine roth blühende Moringa.*

*पाठेय Adj. von पाठा.

पाठ्य Adj. 1) *zu recitiren.* — 2) *der des Unterrichts bedarf.*

*पाडिनी f. *ein irdener Topf, Kochkessel.*

1. पाण m. *Einsatz beim Spiele.*

2.*पाण m. = पाणि *Hand.*

पाणाविक 1) Adj. *von einer Trommel herrührend* u. s. w. Kâd. 224,20. — 2) m. *a) Trommelschläger.* — *b) ein best. zu den* Pratuda *gezählter Vogel.*

1. पाणि m. 1) *Hand.* पाणिं ग्रह् und पाणौ कर् *die Hand* (einer Jungfrau) *bei der Hochzeit ergreifen, heirathen;* पाणिं दा *die Hand reichen, heirathen* (von der Jungfrau gesagt). Am Ende eines adj. Comp. in Verbindung mit dem, was man in der Hand hält. — 2) *Huf.* — 3) N. pr. eines Commentators des Daçarûpa.

2.*पाणि f. *Markt.*

1.*पाणिक 1) Adj. von पण. — 2) m. *Kaufmann.*

2. पाणिक 1) am Ende eines adj. Comp. (f. आ) = पाणि *Hand* Hemâdri 1,235,6. 670,6. 746,6. 2,*a*, 90,5. 18. — 2) m. N. pr. eines Wesens im Gefolge Skanda's. कालिक v. l. — 3) f. आ *a) eine Art Gesang.* — *b) eine Art Löffel.*

पाणिकच्छपिका f. *eine best. Fingerverbindung.*

पाणिकर्ण Adj. *Ohren an der Hand habend.* Auch als Beiw. Çiva's.

पाणिकूर्चन् und °कूर्चस् m. N. pr. eines Wesens im Gefolge Skanda's.

पाणिखात n. N. pr. eines Tîrtha.

पाणिगत Adj. *wen oder was man schon so gut wie in der Hand hat* Naish. 9,77.

*पाणिगृहीता und *°गृहीती f. *Gattin.*

पाणिग्रह m. *Ergreifung der Hand* (einer Jungfrau), *Heirath.*

पाणिग्रहण n. (adj. Comp. f. आ) dass.

पाणिग्रहणमन्त्र m. *Hochzeitsspruch.*

पाणिग्रहणिक Adj. *auf die Hochzeit bezüglich, zur Heirath dienend, dabei angewandt* u. s. w.

पाणिग्रहणीय 1) Adj. dass. — 2) f. आ Gobh. 2, 2,16 Bez. *der Sprüche* ṚV. 10,85,36. fgg.

पाणिग्रहीतर्, °ग्राह und °ग्राहक (Daçak. [1925] 2,80,4) m. *Bräutigam, Gemahl.*

*पाणिघ m. *Händeklatscher.*

*पाणिघात m. *ein Schlag mit der Hand.*

पाणिघ्न m. *Händeklatscher.*

*पाणिचन्द्र m. N. pr. eines Fürsten.

पाणिचापल n. (Gaut. 9,50) und °चापल्य n. *unbesonnene Bewegungen der Hände.*

पाणिज m. 1) *Fingernagel.* — 2) *Unguis odoratus* Râgân. 12,129. Bhâvapr. 3,100.

पाणितल n. 1) *Handfläche.* — 2) *ein best. Gewicht.*

पाणिताल m. *ein best. Tact* MBh. 13,19,18.

पाणिधर्म m. *Heirathsform, Art und Weise zu heirathen.*

पाणिन् 1) am Ende eines adj. Comp. metrisch = पाणि *Hand.* — 2) Pl. N. pr. eines zu den Kauçika gezählten Geschlechts.

पाणिन m. Patron. von पणिन्; angeblich = पाणिनि.

पाणिनि m. N. pr. eines berühmten alten Grammatikers, der auch gedichtet haben soll.

पाणिनीय 1) Adj. *zu* Pâṇini *in Beziehung stehend, von ihm verfasst.* — 2) m. *ein Schüler, Anhänger* Pâṇini's (oder *Pâṇina's) und *seiner Grammatik.* — 3) n. Pâṇini's *Grammatik* Hemâdri 1,517,3.

पाणिनीयमतदर्पण m., °नीयलिङ्गानुशासन n., °नीयशिक्षा f. und °नीयसूत्र n. Titel von Werken Opp. Cat. 1.

पाणिनेय scheinbar Metron.; st. पाणिनेयो ist aber wohl पाणिनये zu lesen.

पाणिंधम Adj. *gedrängt voll* (Strasse), *so dass Einem die Hände schmelzen* Kâç. zu P. 3,2,37. Ind. St. 15,379.

*पाणिंधय Adj. *an den Händen saugend.*

1. पाणिपात्र n. *die Hand als Trinkgeschirr* Arun. Up. 5.

2. पाणिपात्र Adj. *die Hand als Trinkgeschirr brauchend, aus der Hand trinkend.*

पाणिपाद n. Sg. (Âpast.) und m. Pl. *Hände und Füsse.*

पाणिपीडन n. *das Drücken der Hand* (einer Jungfrau), *das Heirathen* Hemâdri 1,686,7. Naish. 5,99.

पाणिपुटक *die hohle Hand* Spr. 4497.

पाणिपूर Adj. *die Hand füllend.* °पूरान्न n. *eine Handvoll Speise* Jâgñ. 3,320.

पाणिप्रणयिन् 1) Adj. *nach der Hand verlangend.* Nom. abstr. °यिता f. यस्य °यितां समुपागतः so v. a. *in die Hand genommen* (Schwert). — 2) f. °यिनी *die Geliebte der Hand, Eheweib.*

पाणिप्रदान n. *das Reichen der Hand* (als Zeichen, dass man ein Versprechen halten wolle).

पाणिबन्ध m. *die Verbindung der Hände,* so v. a. *Ehebündniss.*

*पाणिभुज् m. *Ficus glomerata.*

पाणिमत् Adj. *Hände habend.*

*पाणिमर्द m. *Carissa Carandas* Râgân. 11,214.

पाणिमर्दम् Absol. *durch Reiben mit der Hand* Karaka 3,7.

पाणिमानिका f. *ein best. Gewicht,* = पाणितल 2).

पाणिमित Adj. *mit der Hand* oder *den Händen zu umspannen* Spr. 2823.

*पाणिमुक्त n. *eine aus der Hand geschleuderte Waffe.*

पाणिमुख Adj. *dessen Mund die Hand ist.*

*पाणिमूल n. *Handwurzel.*

*पाणिरुक् m. *Fingernagel.*

*पाणिरुक् m. 1) *Fingernagel.* — 2) *Unguis odoratus* Râgân. 12,129.

पाणिरेखा f. *eine Linie auf der Hand* Mahâbh. 3,66,*a*.

पाणिवाद 1) *m. *Händeklatscher.* — 2) n. *Händegeklatsch.*

पाणिवादक m. *Händeklatscher.*

पाणिसंग्रह m. und °ण n. *das Ergreifen der Hand* (als Zeichen, dass man ein Versprechen halten wolle).

पाणिसंघट्टन n. = पाणिपीडन Prasannar. 66, 6. 10.

*पाणिसंग्र्य Adj. *mit der Hand gedreht werdend* (Strick).

पाणिस्वनिक m. *Händeklatscher.*

पाणिह्रता f. N. pr. eines Teiches.

पाणीतक m. Nom. pr. 1) eines Wesens im Gefolge Skanda's. — 2) Pl. eines Volkes.

*पाणीतल n. *ein best. Gewicht,* = पाणितल 2).

पाणीकरण n. *das Heirathen* (von Seiten des Mannes), *Hochzeit* Naish. 9,68.

पाण्ट *Decoct* Vaitân. wohl nur fehlerhaft für काण्ट.

*पाण्ड m. und *पाण्डी f. gaṇa गौरादि. पाण्ड MBh. 2,119 fehlerhaft für पाण्ड्य, 13,81 für पाण्डु.

पाण्डक m. N. pr. eines Lehrers.

पाण्डर 1) Adj. (f. आ) *weissgelb, weiss, weisslich.* — 2) m. *a) *ein best. Pflanze.* — *b*) N. pr. α) Pl. einer Secte oder eines Mönchordens. — β) eines Schlangendämons. — γ) eines Berges. — 3) f. आ N. pr. einer buddh. Göttin. — 4) *n. *a) Jasminblüthe. — b) Röthel.*

*पाण्डरक m. N. pr. eines Schlangendämons.

*पाण्डरपुष्पिका f. *eine best. Pflanze,* = शीतला.

*पाण्डरभिनु m. wohl = पाण्डर 2) *b*) α).

पाण्डरवायस m. *eine weisse Krähe* (als grosse Seltenheit) Kautukas.

पाण्डरवाससम् Adj. *ein weisses Gewand tragend* Çat. Br. 14,5,1,3. 15.

पाण्डरवासिन् Adj. dass. पाण्डुर° v. l.

पाण्डरिन m. *eine Art Mönch* Harshaṃ. 204,5.

पाण्डरेतर Adj. *dunkelfarbig.* °वासस् Adj. *ein solches Gewand tragend.*

पाण्डलमेघा f. N. pr. einer Schlangenjungfrau Kâraṇḍ. 4,5.

1. पाण्डव m. 1) Patron. von पाण्डु. Pl. *die fünf Kinder* Pâṇḍu's und auch *ihre Partei.* — 2) N. pr. *a*) eines Landes. — *b*) eines Berges.

2. पाण्डव Adj. (f. ई) *den Kindern des* Pâṇḍu *gehörig.*

पाण्डवगीता f. und पाण्डवचरित्र n. Titel zweier Werke Opp. Cat. 1.

पाण्डवनकुल m. N. pr. eines Dichters.

पाण्डवपुराण n. Titel eines Werkes Bühler, Rep. No. 635.

पाण्डवानन्द m. Titel eines Werkes Hall in der Einl. zu Daçar. 36.

*पाण्डवाभील m. Bein. Kṛshṇa's.

*पाण्डवायन m. 1) Pl. = 1. पाण्डव 1) Pl. — 2) Bein. Kṛshṇa's.

*पाण्डविका f. *eine Sperlingsart* Râgân. 19,124.

पाण्डवीय Adj. *auf die Kinder* Paṇḍu's *bezüglich, sie betreffend.*

पाण्डवेय 1) Adj. = 2. पाण्डव. — 2) m. Sg. und Pl. = 1. पाण्डव 1).

*पाण्डार Adj. Mahâbh. 4,55,*a*.

पाण्डित्य n. 1) *gelehrte Bildung, Gelehrsamkeit, Klugheit.* — 2) *Fertigkeit, Gewandtheit.*

पाण्डिमन् m. *die bleiche Farbe, Bleichheit* Vikramâṅkaṃ. 9,6. 10,89.

पाण्डु 1) Adj. (f. eben so) *a) weisslich gelb, weiss, bleich.* — *b) gelbsüchtig* Karaka 6,18. — 2) m. *a) Gelbsucht* Karaka 6,18. — *b*) **ein weisser Elephant.* — *c*) **Trichosanthes dioeca* Râgân. 3,9. — *d*) **ein best. Strauch* Râgân. 5,131. — *e*) N. pr. α) eines Sohnes des Vjâsa (Ganameǵaja) und Bruders des Dhṛtarâshṭra. — β) eines Sohnes des Dhâtar. प्राण v. l. — γ) *eines Dieners des Çiva. — δ) *eines Schlangendämons. — ε) Pl. eines Volkes. — 3) *f. *Glycine debilis.*

पाण्डुक 1) *Adj. = पाण्डु 1) *a*). — 2) m. *a) *Gelbsucht. — b) eine best. Reisart. — c) *einer der 9 Schätze bei den* Gaina. — *d*) *N. pr. = पाण्डु 2) *e*) α). — 3) n. N. pr. eines Waldes.

*पाण्डुकण्टक m. *Achyranthes aspera.*

पाण्डुकम्बल (*m.) 1) *eine weisse wollene Decke.* — 2) *eine best. Steinart.*

*पाण्डुकम्बलिन् Adj. *mit einer weissen wollenen Decke überzogen.*

पाण्डुकरण und पाण्डुकर्मन् n. *das Weissmachen* (ein Heilverfahren).

पाण्डुकिन् Adj. *gelbsüchtig.*

पाण्डुगात्र Adj. *mit bleichfarbigem Körper, bleichfarbig.* Nom. abstr. °ता f. Suçr. 1,263,17.

पाण्डुच्छत्र, °त्रति *einen gelben Sonnenschirm darstellen* Prasannar. 148,23.

पाण्डुतरु m. *Anogeissus latifolia* Râǵan. 9,112.

पाण्डुता f. *die weisslichgelbe Farbe, Blässe.*

पाण्डुतीर्थ n. N. pr. eines Tîrtha.

पाण्डुत्व n. = पाण्डुता.

पाण्डुदुकूल n. *ein weisses Leichentuch.*

पाण्डुदुकूलसीवन n. N. pr. einer Oertlichkeit.

*पाण्डुनाग m. *Rottlera tinctoria.*

पाण्डुपत्र Adj. *gelbe Blätter habend.* Nom. abstr. °ता f.

*पाण्डुपत्री (Râǵan. 6,114) und पाण्डुपुत्री (Râǵan. 6,113. Bhâvapr. 1,192) *ein best. wohlriechender Stoff.*

*पाण्डुपृष्ठ Adj. *einen weissen Rücken habend,* so v. a. *von dem nichts Grosses zu erwarten ist.*

*पाण्डुफल 1) m. *Trichosanthes dioeca* Râǵan. 3,9. — 2) f. आ *eine Gurkenart* Râǵan. 7,108. — 3) f. ई *ein best Strauch* Râǵan. 5,131.

पाण्डुभाव m. *das Weissgelbwerden.*

पाण्डुभूम m. *ein Boden mit weisslicher Erde* Râǵan. 2,6. Chr. 215,12.

पाण्डुमृत्तिक° (metrisch) und °का (Râǵan. 13, 134) f. *weisser Thon, Kreide.*

*पाण्डुमृद् f. *Kreide, kreidiger Boden* Râǵan. 13, 134.

पाण्डुर 1) Adj. (f. आ) *weisslich, weiss, bleich.* — 2) m. *a) *eine Form der Gelbsucht. — b) *Anogeissus latifolia* Râǵan. 9,112. — c) *ein weiss blühender Andropogon* Râǵan. 16,26. — *d)* N. pr. eines Wesens im Gefolge Skanda's. — 3) f. आ *a) *Glycine debilis* Râǵan. 3,19. — *b)* N. pr. einer buddh. Göttin. — 4) *n. *der weisse Aussatz.*

पाण्डुरङ्ग 1) *m. *eine best. Gemüsepflanze.* — 2) f. आ N. pr. einer Göttin (?) Verz. d. B. H. No. 1365; vgl. पाण्डुर 3) *b*).

पाण्डुरङ्गमाहात्म्य n. Titel eines Werkes Cat. Willmot 26.

पाण्डुरता f. *die weisse Farbe.*

पाण्डुरद्रुम m. *Wrightia antidysenterica* Râǵan. 9,53. Bhâvapr. 1,206.

*पाण्डुरपृष्ठ (Conj.) Adj. = पाण्डुपृष्ठ.

*पाण्डुरफली f. *ein best. Strauch* Râǵan. 3,131.

पाण्डुरवासिन् Adj. *weiss gekleidet* MBh. 1,18,35.

*पाण्डुराग m. *Artemisia indica* Râǵan. 10,147.

पाण्डुराष्ट्र m. Pl. N. pr. eines Volkes MBh. 6,9, 44. पौण्ड्राष्ट्र v. l.

पाण्डुरित Adj. *gelblich weiss gefärbt* Kâd. 253, 15. Bâlar. 216,15.

पाण्डुरिमन् m. *die bleiche Farbe.*

पाण्डुरी Adv. mit कर् *gelblich weiss färben* Kâd. 180,18.

पाण्डुरीकरण n. *das gelblich weiss Färben* Vikramâṅkaḱ. 8,9.

*पाण्डुरेक्षु m. *eine Art Zuckerrohr.*

पाण्डुरोग m. *Gelbsucht.*

पाण्डुलेख (216,7. 10) und °लेख्य (*n.) *Skizze, Conceptschrift, Nichtreinschrift, mit einem Griffel oder Kreide gemacht.*

पाण्डुलोमशपर्णी (Bhâvapr. 1,200), *°लोमशा und *°लोमा f. *Glycine debilis.*

पाण्डुलोह n. *Silber* Daçak. 44,18.

पाण्डुवर्मदेव m. N. pr. eines Fürsten.

पाण्डुशर्करा f. *Blasengries.*

*पाण्डुशर्मिला f. Bein. der Draupadî.

पाण्डुसूतरस m. *ein best. Quecksilberpräparat* Rasendraḱ. 110. Mat. med. 34.

पाण्डुसोपाक und °सौपाक m. *eine best. Mischlingskaste.*

पाण्डूक m. *eine best. Reisgattung.*

पाण्ड्य m. 1) Pl. N. pr. eines Volkes im Süden. Auch v. l. für पाण्डु in Madhjadeça. — 2) *ein Fürst der* Pâṇḍja. — 3) N. pr. eines Sohnes des Âkṛtîḍa. — 4) N. pr. eines Gebirges.

पाण्ड्यवाट N. pr. einer Gegend Varâh. Bṛh. S. 81,6.

पाण्ड्यवाटक Adj. *in Pâṇḍjavâṭa gelegen* Varâh. Bṛh. S. 81,2.

पाण्ड्वं 1) n. *ein ungefärbtes wollenes Gewand.* — 2) m. Pl. N. pr. eines Volkes.

पाण्ड्वरिरस m. *ein best. medic. Präparat* Rasendraḱ. 109.

पाण्ड्वामय m. *Gelbsucht.*

पाण्ड्वामयिन् Adj. *gelbsüchtig* Kâraka 6,18 (20).

पाण्ड्वाति f. *Gelbsucht* Kâraka 6,18 (20).

1. पाण्य 1) Adj. (f. आ) *zur Hand gehörig.* — 2) m. Patron. = कौण्डिन्य.

2. *पाण्य Part. fut. pass. von 2. पण्.

पाण्यास्य Adj. *dessen Mund die Hand ist.*

*पाण्युपकर्षम् Absol. *mit der Hand heranziehend* P. 3,4,49, Sch.

पात m. 1) *Flug, Flugart.* — 2) *das Sichstürzen in* (Loc.). — 3) *Fall, Sturz in* (Loc.) oder *von* (Abl.); *das Niederfallen* auch so v. a. *Schuss, das Auf — oder Angesetztwerden* (eines Messers u. s. w.), *Aufgelegtwerden* (einer Salbe), *das Gerichtetwerden* (des Auges, des Blickes). गर्भस्य *Abgang des Fötus.* Am Ende eines Comp. nach dem Subject, dem Ausgangs- oder Endpuncte des *Falles.* — 4) so v. a. देहपात *das Niederfallen des Körpers, Tod* Bâdar. 4,1,14. — 5) *Einfall, Anfall, Ueberfall.* — 6) *Fall,* so v. a. *Möglichkeit.* — 7) *Fall,* so v. a. *Eintritt, Erscheinung.* — 8) *Fehler, Versehen.* — 9) in der Astron. *der Punct, in welchem Mond- und Sonnenbahn* (Ekliptik) *zusammenfallen,* d. i. *sich schneiden.* — 10) in der Astrol. *ein schlimmer Aspect.* — 11) Pl. *eine best. Schule des Jaǵurveda.*

पातक 1) Adj. *zu Fall bringend* in *गर्भ°. — 2) m. (ausnahmsweise) und n. (adj. Comp. f. आ) *ein zur Verlust der Kaste führendes Verbrechen* Gaut. 21,2. 10.

पातकिन् Adj. *frevelnd, sündigend* Kaṇḍak. 30, 11. m. *Verbrecher, Frevler.* Nom. abstr. °किल्व n.

पातंग Adj. (f. ई) 1) *der Lichtmotte eigen.* — 2) *braun.*

पातंगि m. Patron. *des Planeten Saturn* Utpala zu Varâh. Bṛh. 2,3.

पातञ्जल 1) Adj. *von* Patañǵali *verfasst.* — 2) m. *ein Anhänger des* Joga-*Systems des* Pat. — 3) n. *a) das* Joga-*System des* Pat. — *b) das* Mahâbhâshja *des* Pat.

पातञ्जलतन्त्र n., °ञ्जलभाष्य n., °वार्त्तिक n., °ञ्जलरहस्य n., °ञ्जलसूत्रभाष्यव्याख्या f. u. °सूत्रवृत्तिभाष्यच्छायाव्याख्या f. Titel von Werken.

पातञ्जलि m. v. l. für पतञ्जलि.

पातञ्जलीय Adj. zu पातञ्जल 3) *a*).

*पातत्रिण Adj. *das Wort* पतत्रिन् *enthaltend.*

पातन 1) Adj. (*f. ई) *fällend, niedermachend.* — 2) n. *a) das Fallenlassen, Hinabwerfen, — schleudern, Werfen* (der Würfel, des Blickes), *Stürzen, Abschlagen, Niederschlagen.* दण्डस्य *das Fallenlassen des Stockes,* so v. a. *Strafen.* गर्भस्य *das Abtreiben der Leibesfrucht.* जलौकसाम् *das Ansetzen von Blutegeln.* — *b) das Fällen* als Bez. *eines best. Processes, dem Mineralien* (insbes. Quecksilber) *unterworfen werden.* — *c) das Vertreiben, Wegschaffen.* — *d) *das Auseinanderfallenmachen, Trennen.*

पातनीय Adj. *zu schleudern auf* (Loc.).

पातयितृ Nom. ag. *Würfelwerfer.*

1. पातृ (mit Gen.) und पातृ (mit Acc.) Nom. ag. *Trinker.* In unaccentuirten Texten mit Gen. (Bâlar. 298,15) oder in Comp. mit seinem Object.

2. पातृ (mit Gen.) Nom. ag. *Beschützer, Hüter.*

In unaccentuirten Texten auch mit Acc. und in Comp. mit seinem Object.

3. *पातर् m. *eine Art Ocimum.*

पातव्य n. Du. *best. Theile des Wagens.*

पातवे und पातवे Dat. Inf. zu 1. पा *trinken* RV.

1. पातव्य Adj. *zu trinken* Spr. 7707.

2. पातव्य Adj. *zu behüten, zu schützen.*

पातसाह m. = بادشاه.

पाताणिडनीय und °नेय m. Pl. *eine best. Schule des schwarzen* Jaǵurveda Ârjav. 44,19.

पाताधिकारोद्धरण n. Titel eines Werkes.

पाताल 1) n. *a) Unterwelt, eine unter der Erde gedachte Höhlung* oder *Stadt, in der Schlangen und Dämonen hausen;* auch *eine best. Hölle* 268, 3. m. Spr. 4024. Am Ende eines adj. Comp. f. आ. — *b) *Vertiefung, Höhlung in der Erde. — c) *das unterseeische Feuer. — d)* in der Astrol. *das vierte Haus. — e)* N. pr. eines Tîrtha. — 2) m. *a) das Jupiterjahr zu 361 Tagen. — b) ein best. Tact* S. S. S. 217. — *c) *N. pr. des Dieners des 14ten Arhant's der gegenwartigen Avasarpiṇi.

पातालकेतु m. N. pr. eines Fürsten der Daitja.

पातालखण्ड Titel eines *Abschnittes* im Padma- und Skanda-Purâṇa.

पातालगरुडाह्व m. und °गरुडी f. (Râǵan. 3,90. Bhâvapr. 1,219) *eine best. Schlingpflanze.*

पातालतल n. *der Boden der Hölle.* यात्रा यातु °तलम् so v. a. *lass den Zug zum Teufel gehen, gieb den Z. auf* Harshaḱ. 178,19.

पातालनगरी f. *Höllenstadt.*

*पातालनिलय m. 1) *Höllenbewohner, ein* Asura. — 2) *Schlange* Râǵan. 19,52.

*पातालप्रस्थ n. N. pr. eines Dorfes der Bâhika.

*पातालप्रस्थिक Adj. von पातालप्रस्थ.

पातालयन्त्र n. *ein best. Destillationsapparat.*

*पातालौकस् m. *Höllenbewohner, ein* Asura.

*पाति m. *Herr, Eigenthümer.*

पातित्य n. *Verlust der Stellung, — der Kaste.*

पातिन् Adj. 1) *fliegend.* — 2) *sich niedersetzend auf* (Loc.); wahrscheinlich °निपातिन: zu lesen st. °णि पातिन:. — 3) *fallend, sinkend in* (im Comp. vorangehend). — 4) *einbrechend, aufziehend, erscheinend in* अकाण्ड°. — 5) *sich befindend in* एक° und अन्त:पातिन्. — 6) am Ende eines Comp. *fallen lassend, — machend, fällend, niederwerfend.*

*पातिली f. 1) *Schlinge.* — 2) *eine Art Thongefäss.* — 3) *eine Art Weib.*

पातिव्रत्य n. *Gattentreue.*

पातुक 1) Adj. *fallend, seiner Kaste verlustig gehend* oder *zur Hölle fahrend.* — 2) *m. *a) Abgrund. — b) Dugang* oder *Krokodil.*

*पात्तिगणक n. Nom. abstr. von पत्तिगणक.

*पात्त्विक्य n. Nom. abstr. von पात्त्विक gaṇa पुरोहितादि in der Kâç.

पात्नीवतं 1) Adj. *a) dem* Agni patnîvant, *d. i. dem* Agni *sammt den Götterfrauen zugehörig. — b) *das Wort* पत्नीवत् *enthaltend.* — 2) m. *ein best.* Graha 2) *b)* β) TS. 6,5,8,1.

पात्नीशाल Adj. *in der* पत्नीशाला *befindlich.*

1. पात्य Adj. *fallen zu lassen, zu schleudern.* दण्ड: m. so v. a. *Strafe ist zu verhängen über* (Loc.).

2. पात्य n. *Herrschaft.*

1. पात्र 1) n. (adj. Comp. f. आ) *a) Trinkgefäss, Becher, Schale, Gefäss, Geräthe* überh. Hemâdri 1,456,4 (*Melkkübel*). — *b) Schüssel,* so v. a. *Mahl. — c) Flussbett* Kâd. 2,70,18. — *d) Gefäss, Behälter* in übertr. Bed., *Empfänger* 186,27. *Behälter für Etwas* (Gen. oder im Comp. vorangeh.), so v. a. *ein Gegenstand,* insbes. *eine Person, in der sich Etwas concentrirt, zusammenfindet, in hohem Grade zur Erscheinung kommt; Meister in* (Gen.). — *e) eine würdige Person, eine Person, würdig* einer Sache (Gen. oder im Comp. vorangehend), *würdig zu* (Loc. eines Nom. act. oder Infin.); *ein Würdigerer als* (अतस्). m. MBh. 1,774 fehlerhaft. — *f) Schauspieler. — g) Schauspielerrolle. — h) *Blatt. — — 2) m. n. *a) ein best. Hohlmaass. — b) Minister.* *n. — 3) f. पात्री (पौत्री Çat. Br. 2,5,2,6) *Gefäss, Topf, Fass, Schüssel.* पात्रीतस् = Abl. Comm. zu Âpast. Çr. 3,8,5.

2. पात्र n. RV. 1,121,1 nach Sây. = 2. पातर्.

पात्रक 1) n. = 1. पात्र 1) *a)* in कु° und *चर्वित°. — 2) f. °त्रिका *Schale, Betteltopf.*

*पात्रकटक *der Ring, an dem der Betteltopf getragen wird.*

*पात्रट 1) Adj. *mager.* — 2) m. *Lappen* (कर्पट) oder *Schale* (कर्पर).

*पात्रटीर m. 1) *ein Exminister.* — 2) *ein metallenes Gefäss.* — 3) *Rotz.* — 4) *Feuer.* — 5) *Reiher.* — 6) *Krähe.* — 7) = पिङ्गाश.

पात्रतर Adj. *würdiger als* (Abl.) Hariv. 5978.

पात्रता f. 1) *das Behältersein für* (Gen. oder im Comp. vorangehend). शीतोष्णयो: so v. a. *das Ertragen —, Erdulden von Kälte und Hitze.* Vgl. पात्र 1) *d).* — 2) *das Würdigsein, Würdigkeit.*

पात्रत्व n. = पात्रता 2).

पात्रनिर्णेग् m. *Abwascher der Geschirre* TBr. 3, 4,1,8.

*पात्रपाक m. fehlerhaft für पत्रपाक.

पात्रपाणि m. *ein best. den Kindern gefährlicher Dämon.*

*पात्रपाल m. *Ruder.*

पात्रभूत Adj. 1) *würdig —, verdienend Etwas von Jmd* (Gen.) *zu empfangen.* — 2) *eine würdige Erscheinung seiend für* (Gen.).

पात्रय्, °यति *als Trinkgeschirr gebrauchen.*

पात्रयोजन n. *das Zurechtstellen der Gefässe* Kâtj. Çr. 9,2,1.

पात्रवन्दन n. Titel eines Werkes Bühler, Rep. No. 463.

पात्रशुद्धि f. *Reinigung der Gefässe.* Auch Titel eines Werkes.

*पात्रसंस्कार m. 1) *Reinigung der Geschirre.* — — 2) *Strömung eines Flusses.*

पात्रसंचार m. *das Herumgehen der Schüsseln.*

पात्रसात् Adv. mit कर् *einem Würdigen zukommen lassen.*

पात्रहस्त Adj. (f. आ) *ein Geschirr in der Hand haltend.*

पात्रार्थ m. *ein als Gefäss dienender Gegenstand.* पाणिभ्यां °र्थं कर् so v. a. *die Hände als Gefäss gebrauchen* Sâmav. Br. 3,7,5.

पात्रिक 1) *Adj. *mit einem* Pâtra *genannten Hohlmaass besäet, so viel enthaltend* u. s. w. — 2) n. *Geschirr* in कु°.

पात्रिन् Adj. *mit einem Trinkgeschirr —, mit einer Schüssel versehen* MBh. 4,6,10.

पात्रिय Adj. *würdig an einem Mahle Theil zu nehmen.*

1. पात्री f. s. 1. पात्र 3).

2. पात्री Adv. 1) mit कर् *a) zum Behälter für —, zum Gegenstand von Etwas* (Gen.) *machen* Bâlar. 74,20. — *b) würdig machen, zu Ehren bringen.* — 2) mit भू *eine würdige Person werden.*

*पात्रीण Adj. = पात्रिक 1).

पात्रीनिर्णेजन n. *Spülwasser* Çat. Br. 1,1,2,18.

*पात्रीय n. und *पात्रीव m. n. *eine Art Opfergeschirr.*

*पात्रेबहुल und *पात्रेसमित (dieses auch Sg.) Adj. Pl. *nur zum Mahle sich versammelnd, Schmarotzer.*

पात्रोपकरण n. angeblich *Schmucksachen untergeordneter Art.*

*पात्र्य Adj. = पात्रिय.

पाथ 1) *m. *a) Feuer. — b) die Sonne.* — 2) n. *a) *Wasser. — b)* Name zweier Sâman Ârsh. Br.

पाथस् n. 1) *Stelle, Platz, Ort.* — 2) *Wasser.* —

3) *Speise. — 4) *Luft. — पाथँस् RV. 2,2,4 fehlerhaft für पथँस् (Gen.).

पाथस्पति m. *der Herr des Wassers*, Bein. Varuṇa's.

*पाथिक m. Patron. von पथिक.

*पाथिकार्य m. Patron. von पथिकार.

*पाथिक्य n. Nom. abstr. von पथिक.

पाँथिस् 1) n. *a*) = पाँथस् 1) Kap. S. 23,9. पाँथस् Maitr. S. 2,7,18. — *b*) *= कीलाल. — 2) *m. *a*) *Meer.* — *b*) *Auge.*

पाथेन m. = पाथेान.

पाथेय n. (adj. Comp. f. आ) 1) *Wegekost, Reisevorrath.* — 2) = पाथेान.

*पाथेयक Adj. von पाथेय.

°पाथेयवत् Adj. — *als Wegekost habend, versehen mit* — Megh. 11.

पाथेयश्राद्ध n. *eine Art Todtenmahl.*

पाथोज (*n.) *Lotusblüthe* Râǵan. 10,179. Prasannar. 116,3.

पाथोजिनी f. *Lotuspflanze* Prasannar. 129,14.

पाथोद (Vikramâṅkaṅ. 13,63) u. पाथोधर (ebend. 13,65) m. *Wolke.*

पाथोधि m. *das Meer* Vikramâṅkaṅ. 11,92.

पाथोन m. παρθένος, *die Jungfrau im Thierkreise.*

पाथोनाथ (Mahâvîraṅ. 102,2. 103,16) und पाथोनिधि m. *das Meer.*

पाथोभाज् Adj. *den Raum —, den Platz innehabend.*

*पाथोरुह n. *Lotusblüthe* Râǵan. 10,179.

पाथ्य m. Patron. des Dadhîka. Vgl. पाथ्य.

(पाथ्य) पाथिश्रँ nach Sâj. m. Patron., nach Mahîdh. Adj. = सन्मार्गवर्तिन् oder हृदयाकाशे भवः. Vgl. पान्थ्य.

पाद् s. 2. पद्.

पाँद् m. 1) *Fuss* (bei Menschen und Thieren). पादयोः und पादे (ausnahmsweise) पत् *Jmd* (Gen.) *zu Füssen fallen.* पादैस् *zu Fusse* (von mehreren Personen gesagt). दृतेः *der Fuss einer als Schlauch dienenden Thierhaut.* Bisweilen Pl. st. Du., stets Pl. am Ende eines Comp. *die Füsse dessen und dessen* als ehrfurchtsvolle Bezeichnung einer Person. Am Ende eines adj. Comp. f. आ (häufiger) und ई. — 2) *Fuss* bei leblosen Gegenständen (Bettstelle u. s. w.), *Pfeiler, Säule.* — 3) *Fuss als Maass* = 12 Aṅgula. — 4) *der Fuss eines Baumes*, so v. a. *Wurzel.* — 5) *der Fuss eines Gebirges*, so v. a. *Vorberg* Bhâvapr. 1,266. — 6) *Strahl.* — 7) *Viertel (der Fuss eines vierfüssigen Thieres).* Pl. *die vier Theile, — Stücke.* — 8) *Quadrant* (eines Kreises Comm. zu Âryabh. S. 17. — 9) *Kapitel in einem viertheiligen Werke* oder *grösserem Abschnitte;* ausnahmsweise auch *Kapitel* überh. — 10) *Versviertel, Stollen, Verstheil* überh. पाद्वत् Adv. — 11) *Cäsur.*

पादक 1) *Füsschen.* Am Ende eines adj. Comp. *Fuss;* f. °दिका (°दका fehlerhaft). — 2) Adj. (f. °दिका) *ein Viertel von Etwas ausmachend* Varâh. Bṛh. S. 77,30.

*पादकटक m. n. und *पादकीलिका f. *Fussring.*

पादकुठारिका f. *eine best. Stellung der Füsse* Çâṅkh. Gṛhj. 4,8.

पादकृच्छ्र m. *eine best. Kasteiung, — Busse.*

पादक्षेप m. *Fusstritt.*

पादगृह्य Absol. *am Fusse packend* RV. 4,18,12. 10,27,4.

*पादग्रन्थि m. *Fussknöchel.*

पादग्रहण n. *das Anfassen —, Umfassen der Füsse Jmds* (ein Zeichen der Ehrerbietung und Unterwürfigkeit).

पादघृत n. *Schmelzbutter zum Einsalben der Füsse.*

*पादचतुर und *°चत्वर m. 1) *ein Mann, der nur Böses von Andern zu erzählen hat.* — 2) *Ziege.* — 3) *Sandbank.* — 4) *Hagel.* — 5) *Ficus religiosa.*

पादचापल (Gaut. 9,50) und °चापल्य n. *unbesonnenes Setzen der Füsse, das Nichthinsehen wohin man den Fuss setzt.*

पादचार 1) Adj. *zu Fusse gehend.* — 2) m. *a*) *Fusssoldat.* — *b*) *das zu Fusse Gehen.* Instr. so v. a. *zu Fusse* Ind. St. 15,359.

पादचारिन् 1) Adj. *a*) *auf Füssen gehend, Füsse zum Gehen habend.* — *b*) *zu Fusse gehend.* — 2) m. *Fusssoldat.*

पादच्छेदन n. *das Abhauen eines Fusses* M. 8, 280.

पादज m. *ein Çûdra (aus Brahman's Fuss entstanden).*

1. पादजल n. *Wasser zum Waschen der Füsse.*

2. पादजल Adj. *wobei ein Viertel Wasser ist.* Auch n. mit Ergänzung von तक्र Bhâvapr. 2,47.

*पादजाङ्घ n. *tarsus.*

पादतल n. *Fusssohle.* °तले नि-पत् *Jmd* (Gen.) *zu Füssen fallen.*

पादतलाकृति f. *Fusstritt* Spr. 5691.

पादतस् Adv. 1) *von —, aus —, zu —, bei —, an den Füssen.* Mit कर् *zu den Füssen stellen.* — 2) *dem Stollen nach.* — 3) *schrittweise, stufenweise.*

पादत्र *Fussbekleidung, Schuh.* °धारण n. *das Tragen von Schuhen* Karaka 1,5. Vgl. अप°.

पादत्राण n. dass.

पाददारिका und °दारी f. *Fussschrunde.*

पाददाह m. *Brennen in den Füssen.*

पादधावन n. *das Waschen der Füsse.*

*पादधावनिका f. *Sand zum Abreiben der Füsse.*

पादनख m. *Fussnagel.*

*पादनालिका f. *Fussring.*

पादनिकेत m. *Fussbank* Bhâg. P. 1,4,11.

पादनिचृत् Adj. *eine Silbe zu wenig in jedem Stollen habend.*

*पादनिष्क m. *ein viertel* Nishka.

पादन्यास m. 1) *das Niedersetzen der Füsse, Tritt, — auf* (Loc.). — 2) *Fussspur* Ind. St. 15, 425. — 3) *das Werfen der Strahlen auf* (Loc.).

1. पादप m. (adj. Comp. f. आ) *Pflanze*, insbes. *Baum.*

2.*पादप 1) m. *Fussbank.* — 2) f. आ *Fussbedekkung, Schuh.*

3.*पादप n. Nom. pr.

पादपक am Ende eines adj. Comp. *Baum.*

*पादपखण्ड m. *Baumgruppe.*

पादपतन n. *Fussfall* 319,4. Kathâs. 54,74.

पादपद्धति f. *Fussspuren.* Du. 133,24.

पादपद्म m. 1) *ein Fuss als Lotusblüthe* 290,16. — 2) N. pr. eines Lehrers, = पद्मपाद.

पादपरिचारक m. *ein unterthäniger Diener* Mahâvîraṅ. 69,7.

*पादपरुहा f. *Vanda Roxburghii* Râǵan. 8,66.

पादपादधावन n. *das Waschen des einen Fusses mit dem andern* Gaut. 9,32.

*पादपालिका f. *Fussring.*

*पादपाश 1) m. f. (ई) *Fussfessel, Fusskette.* — 2) f. ई = खडुका.

पादपीठ n. *Fussbank.*

*पादपीठिका f. 1) *das Gewerbe eines Barbiers* u. s. w. — 2) *Granulit.*

पादपीठी Adv. mit कर् *zur Fussbank machen* Kâd. 167,15.

पादपूरण 1) Adj. *ein Versglied füllend.* — 2) n. *das Füllen eines Versgliedes.*

पादपोपगत Adj. *unter einem Baume weilend* (in der Erwartung des Todes) Hem. Par.

पादपोपगमन n. *das Weilen unter einem Baume* (in Erwartung des Todes) Hem. Par. 2,386.

पादप्रकरणसंगति f. Titel eines Werkes Bühler, Rep. No. 292.

पादप्रक्षालन n. *das Waschen der Füsse* Âpast. Gaut. 2,32. Chr. 176,20.

पादप्रतिष्ठान n. *Fussgestell.*

*पादप्रधारण n. *Fussbedeckung, Schuh.*

पादप्रसारण n. *das Ausstrecken der Füsse* Gaut. 2,14. Suçr. 2,143,1.

पादप्रस्वेद m. *Fussschweiss* Hemâdri 1,443,22.

पादप्रस्वेदिन् Adj. *an Fussschweiss leidend* Hemâdri 1,443,23.

पादप्रहार m. *Fussschlag, Fusstritt.*

पादबद्ध Adj. *durch Versviertel zusammengehalten, aus Stollen bestehend.*

पादबन्ध m. *Fussfessel.*

*पादबन्धन n. 1) dass. — 2) *Viehstand.*

पादभट m. *Fusssoldat.*

1. पादभाग m. *Viertel.*

2. पादभाग Adj. (f. आ) *ein Viertel betragend* Ind. St. 13,239. 254.

पादभाज् Adj. 1) *ein Viertel von Jmd besitzend, nur ein Viertel von Jmd* (Gen.) *seiend in Bezug auf* (Loc.). — 2) *einen Stollen abtheilend.*

पादमध्ययमक n. *Paronomasie in der Mitte der vier Stollen.* Beispiel Bhaṭṭ. 10,5.

1. पादमात्र n. *das Maass —, die Entfernung von einem Fusse* Âçv. Çr. 6,10,6. Kâtj. Çr. 16,7,31.

2. पादमात्रँ Adj. (f. ई) *einen Fuss lang* Çat. Br. 6, 5,3,2. 7,2,3,7. 8,7,3,17. Kâtj. Çr. 17,1,10. 4,12.

*पादमिश्र = पन्मिश्र.

पादमुद्रा f. 1) *Fussabdruck, Fussspur.* °पद्धति f. *Fussspuren* 133,15. — 2) *Anzeichen, indicium.*

पादमूल m. 1) *die Wurzel des Fusses, tarsus.* °मूले नि-पत् *Jmd* (Gen.) *zu Füssen fallen.* In ehrfurchtsvoller Sprechweise ist *Jmds* पादमूल so v. a. *die Person selbst.* — 2) *der Fuss eines Gebirges.*

*पादय्, °यति = पदो निरस्यति.

पादयमक n. *Paronomasie in den Stollen* Vâmana 4,1,10.

पादरक्ष m. *Fussschutzer; Pl. bewaffnete Männer, die in der Schlacht zur Seite eines Elephanten gehen, um dessen Füsse vor Verwundungen zu schützen.*

*पादरक्षण n. und *°रक्षिका f. *Fussbedeckung, Schuh.*

पादरज् n. *der Staub der Fusse.*

*पादरज्जु f. *Fussfessel* (beim Elephanten

*पादरथी f. *Schuh.*

*पादरोहण m. *der indische Feigenbaum* Râǵan. 11,119.

पादलग्न Adj. 1) *im Fusse steckend* (Dorn). — 2) *zu Jmds Füssen liegend.*

पादलिप्त m. N. pr. eines Gelehrten Deçîn. S. 2, Z. 7. Auch °सूरि Ind. St. 15,279. fg.

पादलेप m. *eine Fusssalbe von besonderer Zauberkraft.* °सिद्धि f. Kâṇḍak. 78,6.

पादवत् Adj. *mit Füssen versehen.*

पादवन्दन n. *Verehrung der Füsse, ehrfurchtsvolle Verehrung.*

पादवन्दनिक Adj. *wobei man eine ehrfurchtsvolle Verehrung bezeigt.*

*पादवल्मीक m. *Elephantiasis* Râǵan. 20,11.

*पादविक m. *Wanderer, Reisender.*

1. पादविग्रह m. Pl. Hariv. 12030 von unbekannter Bed. कामविग्रह v. l.

2. पादविग्रह Adj. *einfüssig.*

पादविधान n. Titel eines Werkes.

*पादविरजस् f. *Schuh.*

पादवृत्त 1) Adj. Bez. *des* Svarita, *welcher vom vorangehenden* Udâtta *durch Hiatus getrennt ist.* — 2) m. Du. *die beiden constitutiven Elemente eines Stollens, die Länge und die Kürze.*

*पादवेष्टनिक *Strumpf.*

*पादव्याख्यान Adj. von पदव्याख्यान.

पादशब्द m. *das Geräusch der Fusstritte.*

पादशस् Adv. 1) *Fuss bei Fuss, fussweise.* — 2) *viertelweise.* — 3) *nach Stollen* Mân. Gṛhj. 1,22.

*पादशाखा f. *Zehe.*

पादशुश्रूषा f. *das den Füssen zu Willen Sein,* ehrfurchtsvoller Ausdruck statt des einfachen शुश्रूषा.

*पादशैल m. *Vorberg.*

पादशौच n. *Reinigung der Füsse* Jâǵñ. 1,209.

पादसंहिता f. *die Zusammenfassung mehrerer Wörter in einem Stollen.*

पादस्तम्भ m. *Stützbalken, Pfeiler.*

पादस्थ Adj. Hariv. 2,118,59 angeblich = चित्रफलकस्थ. Richtig v. l. पटस्थ.

*पादस्फोट m. *Blasen an den Füssen* Râǵan. 20,11.

*पादस्वेदन n. *das Schwitzenlassen der Füsse.*

*पादस्वेदनिक Adj. *durch Schwitzenlassen der Füsse erreicht.*

पादहर्ष m. *das Einschlafen des Fusses* Râǵan. 20,11.

*पादहारक Adj. *was man mit den Füssen entwendet.*

पादहीनात् Adv. *ohne Abschnitte oder Uebergänge, auf ein Mal.*

पादोणिक Adj. *um einen Theil grösser oder kleiner.*

पादाकुलक n. Name *zweier Metra.*

पादाग्र n. *Fussspitze* 290,1.

पादाघात m. *Fusstritt* Kathâs. 21,75.

*पादाङ्क m. und *°की f. *Fussring.*

पादाङ्गुलि und °ली f. *Zehe.*

*पादाङ्गुलीयक n. *ein auf einer Zehe getragener Ring.*

पादाङ्गुष्ठ m. *die grosse Zehe* 107,4. MBh. 5, 103,31.

*पादात् m. *Fussknecht.*

पादात 1) m. dass. — 2) n. *Fussvolk.*

*पादाति und *°क m. *Fussknecht.*

पादादिमध्ययमक n. *Paronomasie am Anfange und in der Mitte eines Stollens.* Beispiel Bhaṭṭ. 10,15.

पादादियमक n. *Paronomasie am Anfange der Stollen.* Beispiel Bhaṭṭ. 10,4.

पादाद्यन्तयमक n. *Paronomasie am Anfange und am Ende der Stollen.* Beispiel Bhaṭṭ. 10,11.

पादानुध्यात und °ध्यान (!) Adj. *an den die Füsse dessen und dessen gedacht haben,* so v. a. *der von dem und dem hohen Herrn designirte Nachfolger.*

पादानुप्रास m. *Alliteration in den Stollen* Vâmana 4,1,10.

पादान्त m. 1) *Fussende,* so v. a. *Kralle* Pañkat. 167,14. पादान्ते so v. a. *zu Jmds Füssen* (niederfallen, sich wälzen) Sâh. D. 48,7. — 2) *Ende eines Stollens.*

पादान्तयमक n. *Paronomasie am Ende der Stollen.* Beispiel Bhaṭṭ. 10,3.

पादान्तर n. *die Entfernung eines Fusses.* °रे so v. a. *unmittelbar neben* (Gen.). °रे स्थित्वा v. l. für पदान्तरे स्थित्वा.

पादान्तिकम् Acc. Adv. *in die Nähe seiner Füsse,* so v. a. *zu ihm hin.*

पादाभिवन्दन und °वादन n. *Begrüssung der Füsse Jmds* (Gen.), so v. a. *ehrfurchtsvolle Begrüssung.*

पादाम्बु Adj. *wobei ein Viertel Wasser ist.*

पादाम्भस् n. *Wasser zum Waschen der Füsse.*

*पादायन m. Patron. von पाद्.

*पादारक m. *Mast* oder *Rippe eines Schiffs.*

पादार्ध n. *die Hälfte eines Viertels, Achtel.*

पादार्पण n. *das Aufsetzen der Füsse* Ragh. 2,35.

*पादालिक m. = धुन्धुमार.

*पादालिन्द 1) m. *Mast* oder *Rippe eines Schiffes.* — 2) f. ई *Boot.*

पादावनेक्तृ Nom. sg. *der Andern die Füsse wäscht* Âpast.

पादावनेजन 1) Adj. (f. ई) *zum Waschen der Füsse dienend* Ait. Br. 8,27,9. Bhâg. P. 10,48,15. — 2) f. ई Pl. *Wasser zum Waschen der Füsse* Bhâg. P. 10,80,20.

पादावनेज्य m. *das Waschen der Füsse Anderer* Tâṇḍya-Br. 6,1,11.

पादावर्त m. 1) **Tretrad zum Heraufziehen des Wassers.* — 2) *Quadratfuss.*

पादावसेचन n. *das Wasser, mit dem man die Füsse gewaschen hat*, Cit. bei Pat. zu P. 2,3,35, Vârtt. 2.

*पादाविक m. *Fussknecht.*

पादाष्ठील *Fussknöchel.*

*पादासन n. *Fussbank.*

पादाहति f. *Fusstritt* Kathâs. 20,15. — *gegen* (im Comp. vorangehend) Chr. 294,30.

1. पादिक Adj. 1) *den vierten Theil von Etwas betragend, — während.* शत n. so v. a. *25 Procent.* — 2) in Verbindung mit अकर oder n. mit Ergänzung dieses Wortes so v. a. *Tagelohn.*

2.*पादिक Adj. *den* Padapâṭha *kennend* oder *studirend* gaṇa उक्थादि in der Kâç.

पादिन् Adj. 1) *mit Füssen versehen;* m. *ein Wasserthier mit Füssen.* — 2) *Ansprüche auf ein Viertel habend, ein V. empfangend* Âpast. Çr. 21,2. Comm. zu Njâjam. 3,7,26.

पार्ँ m. 1) etwa *Fuss* Nir. 4,15. — 2) etwa *Platz* Mân. Gṛhs. 1,10.

पाडुक (metrisch) und °का f. *Schuh, Pantoffel.*

पाडुकवत् Adj. *beschuhet* Hemâdri 1,711,10.

*पाडुकाकार und *पाडुकाकृत् m. *Schuhmacher.*

पाडुकासहस्र n. Titel eines Stotra Opp. Cat. 1. Auch °परीक्षा f.

पाडुकिन् Adj. *beschuhet.*

पाडू f. *Schuh, Pantoffel.*

पाडूकृत् m. *Schuhmacher.*

पाडून Adj. = पादोन *um ein Viertel weniger, — kleiner* u. s. w. Âpast.

*पादेगृह्य Absol. = पादगृह्य.

पादेष्टका f. *Viertelziegel* Çulbas. 3,25.

पादोदक n. *Wasser zum Waschen der Füsse, Wasser, in dem die Füsse gewaschen worden sind.*

पादोदकतीर्थ n. N. pr. eines Tirtha.

पादोदर m. *Schlange.*

पादोद्भूत n. s. u. उद्भूत. Auch VP. 5,20,55.

पादोन Adj. (f. आ) = पाडून Âpast. 1,2,13, v. l. Ind. St. 13,253.

पादोपधान n. und °धानी f. *Fusskissen* MBh. 2,10,6. 1,192,10.

पादोपसंग्रहण n. *das Umfassen der Füsse* (des Lehrers) Gaut. 1,52. 6,1.

*पाद्धत n. Nom. coll. von पद्धति.

पाद्म 1) Adj. *zur Wasserrose in Beziehung stehend, über dieselbe handelnd* u. s. w. — 2) m. *a) ein best.* Kalpa 2) *h)* VP. 1,3,26. Bhâg. P. ed. Bomb. 3,4,13 (nach dem Comm.). — *b)* Bein. Brahman's Bhâg. P. 3,1,26. — 3) wohl n. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

पाद्मपुराण (= पद्म°) n., पाद्मपूर्व n., पाद्मसंहिता f., °प्रयोग m., पाद्मोत्तर n. und °खण्ड n. Titel von Werken oder Abschnitten darin Opp. Cat. 1.

पाद्य 1) Adj. (f. आ) *a) zum Fuss gehörig, zum Waschen der Füsse dienend.* — *b) ein Viertel von Etwas betragend* Çulbas. 3,45. 64. — 2) n. *Wasser zum Waschen der Füsse.*

*पाद्यक Adj. = पाद्यप्रकार.

1. पान 1) n. *a) das Trinken, das Trinken geistiger Getränke, Trunk, das Trinken an* (Mund, Lippen). — *b) Trank, Getränk.* — *c) *Trinkgeschirr.* — *d) *Kanal.* — 2) *m. *Branntweinbrenner, — verkäufer, Schenkwirth.*

2. पान Partic. praes. von 3. पा.

3. पान 1) Adj. *schützend* in तनूपान 1). — 2) n. *Schutz, Schirm* in तनूपान 2) und वातपान.

4.*पान m. = अपान *der eingezogene Hauch.*

पानक m. n. (adj. Comp. f. आ) *Trank, Getränk, Tränkchen.*

पानकरसरागासवयोज्ञन n. Sg. und पानकरसासवरागयोज्ञन n. Pl. *eine der 64 Künste.*

पानकुम्भ m. *Trinkkrug.*

*पानगोष्ठिका und °गोष्ठी f. *Trinkgesellschaft, Trinkgelage.*

पानज Adj. *aus dem Trunk entstanden.*

पानप Adj. *berauschende Getränke trinkend.*

पानपात्र n. *Trinkgeschirr, Becher,* insbes. *ein Becher, aus dem berauschende Getänke getrunken werden.*

*पानभाजन n. *Trinkgeschirr, Becher.*

पानभाण्ड n. *Trinkgeschirr.*

पानभू, °भूमि und °भूमी (metrisch) f. *Trinkplatz, Trinkgemach.*

पानमङ्गल n. *Zechgelage.*

पानमत्त Adj. *von Wein berauscht* 119,13. 127,4.

पानमद m. *Weinrausch* 118,3.

*पानवणिज् m. *ein Verkäufer berauschender Getränke.*

पानवत् Adj. *reich an Tränken.*

पानविभ्रम m. *Weinrausch.*

*पानशौण्ड Adj. *dem Trunk ergeben.*

पानस Adj. *aus der Frucht des Brodfruchtbaumes bereitet.*

*पानसिन्धु P. 7,3,19, Sch.

*पानसिन्धव Adj. von पानसिन्धु.

पानागार *Trinkhaus, Schenke.*

*पानाघात m. und *पानाजीर्णक n. *Katzenjammer* Gal.

पानात्यय m. *übermässiges Trinken, Trunk.*

पानिक m. *Verkäufer von berauschenden Getränken.*

*पानिल n. *Trinkgeschirr.*

पानीय 1) Adj. *zu trinken, trinkbar.* — 2) n. *a) Getränk, Trank.* — *b) Trinkwasser, Wasser* überh.

*पानीयकाकिका f. *Seerabe.*

पानीयकुमाररस m. *ein best. medicinisches Präparat* Rasar. 241.

पानीयगोचर in दूरे°.

*पानीयचूर्णिका f. *Sand* Râgân. 13,141.

पानीयतण्डुलीय n. *eine best. Gemüsepflanze* Bhâvapr. 1,282.

*पानीयनकुल m. *Fischotter.*

पानीयपल n. *ein best. Zeitmaass,* = पल Comm. zu Ganit. 1,17.

*पानीयपृष्ठज m. *Pistia Stratiotes.*

पानीयफल n. *der Same von Euryala ferox.*

*पानीयमूलक n. *Vernonia anthelminthica.*

*पानीयवर्णिका f. *Sand.* Richtig पानीयचूर्णिका.

पानीयवर्ष *Regen* 152,22.

*पानीयशाला und *°शालिका f. *ein Gebäude, in dem Wasser gereicht wird* oder *zu haben ist.*

*पानीयशीत Adj. *zu kalt zum Trinken.*

पानीयाध्यक्ष m. *ein Aufseher über das Wasser.*

*पानीयामलक n. *Flacourtia cataphracta.*

*पानीयालु m. *ein best. Knollengewächs* Râgân. 7,76.

*पानीयाह्वा f. *Eleusine indica* Râgân. 8,97.

पात्त m. *Trank.*

पान्थ m. 1) *Wanderer, Reisender, ein auf Reisen befindlicher Mann.* Nom. abstr. °त्व n. *das Leben eines Wanderers.* — 2) am Ende eines Comp. (f. आ) so v. a. *begleitend, nicht weichend von* Naish. 7,6. — 3) **die Sonne.*

पान्थदेवता f. Pl. *eine best. Klasse von Gottheiten* Hemâdri 1,722,7.

*पान्थायन Adj. von पन्थन्.

पान्नग Adj. (f. ई) *aus Schlangen gebildet, wobei Schl. verwendet werden, zum Vorschein kommen.*

*पान्नागार Adj. von पान्नागारि.

*पान्नागारि m. Patron. von पन्नागार.

पाद्यवनेजन 1) Adj. (f. ई) *zum Fusswaschen dienend.* — 2) n. *ein Gefäss zum Fusswaschen.*

पार्ँ (auch पाप्ँ Çat. Br. 14) 1) Adj. (f. र्ई in der älteren Sprache und र्आ in der späteren) *schlimm, übel, bös.* In der Astrol. *unheilvoll, Unglück verheissend, ungünstig.* Adv. पार्ँम् *übel, schlecht,*

elend; पापया auf üble Weise, schlecht, unrecht; पापयामुया so übel, so hässlich. Compar. a) पापीयस् übler daran, elender, kränker; geringer, ärmer, schlimmer, der recht übel daran ist, sehr schlimm, — schlecht. Subst. ein böser Mann, Bösewicht. मार: पापीयान् bei den Buddhisten der böse Dämon, der Teufel. — b) पापतर schlimmer, schlechter, sehr schlecht. — c) पापीयस्तर dass. — Superl. पापिष्ठ der geringste, schlechteste, überaus schlecht, — schlimm. पापिष्ठतर am Uebelsten daran, पापिष्ठतम schlimmer als (Abl.). — 2) m. a) ein böser Mensch, Bösewicht. — b) eine best. Hölle. — c) N. pr. eines Bösewichts in einem Schauspiel. — 3) f. पापा Raubthier oder Hexe Hemâdri 1,53, 1. Agni-P. 40,20. — 4) n. (adj. Comp. f. आ) a) Uebel, schlimmer Zustand, schlechtes Ergehen, Missgeschick, Unheil, Leid. शान्तं पापम् so v. a. der Himmel bewahre uns davor! — b) Böses, Unrechtes, Fehler, Fehltritt, Vergehen, Verbrechen, Schuld, Sünde. ब्रह्महत्याकृतं पापम् das im Brahmanenmorde bestehende Verbrechen.

पापक 1) Adj. (f. °पिका und einmal °पकी) übel, schlecht. स्वप्न m. ein übler Traum Âpast. — 2) m. a) Bösewicht. — b) ein Unheil verkündender Planet. — 3) n. Uebles, Schlechtes.

1. पापकर्मन् n. eine böse That. °कर्मकृत् Frevler.

2. पापकर्मन् Adj. der böse Thaten vollbringt; m. Missethäter, Frevler, Uebelthäter, Sünder.

पापकर्मिन्, °कारक (Kâutukas.), °कारिन् und °कृत् Adj. Subst. dass. °कृत्तम Superl.

पापकृत n. Uebelthat, Missethat.

*पापकृत्य, °त्यति Denomin. von पापकृत्.

पापकृत्या f. Uebelthat, Missethat.

पापकृत्वन् m. Frevler.

पापक्षयतीर्थ n. N. pr. eines Tîrtha.

पापगति Adj. dem ein schlimmes Los zu Theil wird.

पापग्रह m. ein böser, ungünstiger Planet Varâh. Jogaj. 5,4.

*पापघ्न 1) Adj. Uebel —, Missethaten vernichtend. — 2) m. die Sesampflanze Râgân. 16,70. — पापघ्नी s. u. पापकृन्.

*पापचक्र Adj. vom Intens. von पच् Pat. zu P. 1, 1,4, Vârtt. 6.

पापचर m. N. pr. eines Bösewicht in einem Schauspiel.

पापचारिन् Adj. Böses thuend; m. Uebelthäter.

पापचेतस् Adj. übelgesinnt.

*पापचेल्लिका f. und *°चेल्ली Clypea hernandifolia Râgân. 6,121.

पापचैल n. ein schlechtes —, d. h. unheilbringendes Gewand Kauç. 63.

पापजीव Adj. ein böses Leben führend; m. Bösewicht.

*पापठक Adj. vom Intens. von पठ् Pat. zu P. 1, 1,4, Vârtt. 6.

पापता f. Nom. abstr. zu पाप Unglück verheissend, ungünstig Utpala zu Varâh. Bṛh. 6,8.

*पापति Adj. vom Intens. von 1. पत्.

पापत्व n. übler Zustand, Elend, Armuth.

पापद् Adj. Unheil bringend.

पापदर्शन Adj. (f. आ) böse Absichten habend R. Gorr. 2,9,38.

पापदर्शिन् Adj. dass. R. 2,35,25. 73,5. Gorr. 2, 6,19. 8,37.

पापधी Adj. übelgesinnt.

पापनक्षत्र n. ein böses Gestirn.

पापनामन् Adj. einen üblen Namen führend.

पापनाशन 1) Adj. Böse vernichtend (Çiva). — 2) N. pr. eines Heiligthums des Vishṇu. °माहात्म्य n.

पापनिश्चय Adj. Böses im Sinne führend.

*पापपति m. Nebenmann.

पापपराजित Adj. schmählich besiegt.

पापपुरी f. v. l. für अपाप°. Vgl. पापापुरी.

पापपुरुष m. Bösewicht Kâṇḍak. 42,3. 4. Individualisirt als Prototyp der schlechten Menschen.

पापपूरुष m. Bösewicht.

पापप्रिय Adj. das Böse liebend, dem Bösen nachgehend Veṇis. 97.

पापफल Adj. schlimme Folgen habend.

पापबन्ध m. eine ununterbrochene Kette von Missethaten 104,8. 105,2.

1. पापबुद्धि f. üble Absicht.

2. पापबुद्धि 1) Adj. übelgesinnt. — 2) m. N. pr. eines Bösewichts.

पापभक्षण m. Bein. Kâlabhairava's.

पापभञ्जन m. N. pr. eines Brahmanen.

पापभाज् Adj. des Unrechts theilhaftig, schuldig 120,22.

पापमति Adj. übelgesinnt.

पापमोचन n. N. pr. eines Tîrtha VP.² 1,LXXV.

पापय् eines Vergehens wegen (Abl.) Jmd in's Unglück gerathen lassen. Nur in der Form पापयिष्ट TS. 3,2,8,3.

पापयक्ष्मन् m. die böse Auszehrung, Schwindsucht.

पापयक्ष्मन् m. dass. Personificirt Hemâdri 1,651, 21. 654,15.

पापयोनि f. eine schlechte —, niedrige Geburtsstätte (vulva).

पापराक्षसी f. Hexe Âçv. Gṛhj. Paric. 4,2. Vishṇus. 546. Hemâdri 1,655,17.

पापरिपु N. pr. eines Tîrtha.

पापरोग m. 1) eine böse —, schlimme Krankheit. — 2) *die Blattern. — 3) *Hämorrhoiden Gal.

पापरोगिन् Adj. mit einer bösen Krankheit behaftet.

पापर्द्धि f. Jagd Vikramâṅkaḱ. 16,31.

*पापल n. ein best. Maass.

पापलोक m. die üble Welt, Ort der Leiden oder Bösen.

पापलोक्य Adj. (f. आ) zur Hölle führend.

पापवसीयस् 1) Adj. verkehrt. — 2) n. = पापवसीयस.

पापवसीयस und °वस्यस n. Verkehrung, verkehrte Ordnung, praeposterum, Wirrwarr.

पापवाद् m. unheilbringender Ruf.

पापविनाशतीर्थ (Ind. St. 15,374) und °विनाशनतीर्थ n. N. pr. eines Tîrtha.

पापविनिश्चय Adj. Böses im Sinne führend.

*पापशमनी f. Prosopis spicigera Râgân. 8,33.

पापशील Adj. (f. आ) schlechten Charakters Veṇis. 23,8. Nom. abstr. °त्व n. 22,22.

पापशोधन n. N. pr. eines Tîrtha.

पापसंशमन Adj. die Fehltritte beseitigend.

पापसंकल्प Adj. (f. आ) übelgesinnt.

पापसम n. ein schlimmes Jahr Vaitân.

पापसूदनतीर्थ n. N. pr. eines Tîrtha.

पापस्कन्ध n. Pl. eine angehäufte Sündenmenge Kâraṇḍ. 37,16.

पापकृन् 1) Adj. das Böse oder die Bösen verscheuchend. — 2) f. पापघ्नी N. pr. eines Flusses. °माहात्म्य n.

पापहर 1) Adj. Böses wegnehmend; n. ein Mittel dazu. — 2) f. आ N. pr. eines Flusses.

पापहृदय Adj. (f. आ) schlechtherzig Veṇis. 38.

पापाढ्या f. eine der 7 Strecken der Planetenbahnen.

पापाङ्कुशा f. der 11te Tag in der lichten Hälfte des Âçvina.

पापाचार 1) Adj. einen bösen Wandel führend. — 2) m. N. pr. eines Fürsten Dhûrtan. 34.

पापात्मन् Adj. übelgesinnt; m. ein böser Mensch, Bösewicht.

1. पापानुबन्ध m. böse Folgen Spr. 4039.

2. पापानुबन्ध Adj. Böses im Schilde führend R. 1, 34,30.

पापान्त n. N. pr. eines Tîrtha.

पापापुरी f. N. pr. einer Stadt. Vgl. पापपुरी.

*पापाय्, °यते Denomin. von पाप.

पापावक्रीयम् Adv. *Uebles hinter sich lassend.*

*पापाशय Adj. *böse Absichten habend.*

पापाक्रि *Unglückstag.*

पापिन् Adj. *Böses thuend; m. Bösewicht, Frevler.*

पापिष्ठ, पापिष्ठतर und पापिष्ठतम s. u. पाप 1).

पापीय Adj. = पापीयंस्.

पापीयंस् und पापीयस्तर s. u. पाप 1).

पापीयस्त्व n. *Schlechtigkeit, Gemeinheit.*

पापोक्त Adj. *derjenige, gegen welchen Unglück bringende Worte gesprochen sind.*

पाप्मन् (verkürzt aus पापिमन्) m. 1) *Unheil, Schaden, schlimme Lage, Unglück, Leiden.* — 2) *Fehltritt, Vergehen.* — 3) *schädigend, böse.*

*पाप्मघ्न m. *Schwefel.*

*पाप्मघ्नी (f. zu पाप्मक्न्) f. *eine best. Pflanze.*

पाप्मन् m. *eine best. Hautkrankheit, Krätze* oder *Flechten.*

पाप्मन Adj. *krätzig, grindig.*

पाप्मनभावुक (f. आ) und पाप्मभविष्णु (Maitr. S. 3, 6,8) Adj. *krätzig werdend.*

पाप्मर 1) *Adj. *krätzig.* — 2) m. *a) ein Mann der niedrigsten Herkunft, der ein verachtetes Gewerbe treibt.* — *b) Bösewicht* Hit. 64,22. — *c) Thor, Dummkopf* Govindân. zu Bâdar. 2,1,34.

*पाप्मरोद्धारा f. *Cocculus cordifolius.*

*पाप्मवत् Adj. *krätzig.*

पाप्मा f. *Krätze.* Pl. Kâraka 6,1.

*पाप्मार m. N. pr. eines Geschlechts.

*पाप्मारि m. *Schwefel.*

पापावटिक m. Pl. v. l. für परमावटिक Weber, Pratiçâs. 105.

पाम्प Adj. *an der Pampâ gelegen.*

*पाम्पालो Adv. mit कर् Ganar. 97.

पाय्, पायते *cacare.*

*पाय n. *Wasser.*

पायक Adj. (f. पायिका) *trinkend* 239,7.

पायगुण्ड m. N. pr. eines Mannes.

पायन 1) n. *das Tränken.* — 2) f. पायना *das Tränken mit, Befeuchten.*

पायम् Absol. पायं पायम् *unter beständigem Trinken,* — *Saugen an Etwas* 230,2.

पाययितव् Dat. Inf. zum Caus. von 1. पा *trinken* Çat. Br. 2,3,2,8.

पायस 1) Adj. *mit Milch zubereitet.* — 2) m. n. *a) Milchspeise,* insbes. *in Milch gekochter Reis.* — *b) *das Harz der Pinus longifolia.*

*पायसिक Adj. (f. ई) *Milchspeisen mögend.*

*पायिक m. *Fusssoldat.*

°पायिन् Adj. *trinkend,* — *an* oder *aus, saugend.*

1. पायु m. 1) *Hüter, Beschützer;* Pl. insbes. Instr. *schützende Kräfte, Schutzäusserungen.* — 2) N. pr. eines Mannes.

2. पायु (पाय Çat. Br. 14) m. *After.*

पायुन्नालनभूमि f. *Abtritt.* Nom. abstr. °ता f.

पायुन्नालनवेश्मन् n. dass.

पायुभेद m. Bez. *zweier Weisen, auf welche eine Finsterniss endet.*

पायूपस्थ n. Sg. *der After und die Geschlechtstheile.*

1. पाय्य 1) Adj. *a) *zu trinken, getrunken werdend.* — *b) den man Etwas* (Acc.) *trinken lassen soll.* — 2) n. *a) Trunk* in पूर्वपाय्य. — *b) *Wasser.* — Vgl. नृपाय्य und बहुपाय्य.

2.*पाय्य n. *Maass.*

3.*पाय्य Adj. *tadelnswerth.*

1. पार् 1) Adj. *hinüberbringend, übersetzend.* — 2) m. (ganz ausnahmsweise) und n. *a) das jenseitige Ufer, die jenseitige Grenze.* — *b) Ufer* überh. Râgat. 4,586. 554. Prij. 17,1. — *c) die äusserste Grenze, das Letzte, Aeusserste, Ende, Endziel* überh. — 3) m. *a) das Ueberschiffen* in दुष्पार und सुपार. — *b) *Quecksilber.* — *c) eine best. Personification* Gaut. — *d)* N. pr. α) verschiedener Männer. — β) Pl. einer Klasse von Göttern unter dem 9ten Manu. — 4) f. पारा N. pr. eines Flusses. — 5) f. पारी *a) Melkkübel* Çiç. 12,40. *Gefäss* überh. Vikramâñkak. 11,58. — *b) *Blüthenstaub.* — *c) *ein Strick zum Binden der Füsse eines Elephanten.* — *d) *Wasserfluth* (पूर्) oder **Stadt* (पुर्).

2. पार m. = पाल *Hüter.*

पारक 1) Adj. (*f. ई) *hinüberführend, errettend* in उड्ड°. — 2) m. Pl. N. pr. eines Volkes.

*पारकाङ्क्षिन् m. = पारिकाङ्क्षिन्.

पारकाम Adj. *an's andere Ufer zu gelangen wünschend.*

*पारकुलीन Adj. = परकुले साधुः.

पारक्य 1) Adj. *einem Andern gehörig, für Andere bestimmt, Andern dienend, fremd, feindlich.* — 2) m. *Feind.*

पारनुद Adj. mit यजुस् Bez. *eines best. Spruchs* Comm. zu Âpast. Çr. 5,15,8. 6,31,12.

पारग 1) Adj. (f. आ) *a) an's jenseitige Ufer gehend, hinübersetzend,* — *schiffend, überzusetzen beabsichtigend.* — *b) an's Ende von Etwas gelangt, Etwas durchstudirt habend, Etwas durchführend, vollständig vertraut mit Etwas;* die Ergänzung im Gen., Loc. oder im Comp. vorangehend. Ohne Ergänzung *gründlich gelehrt.* — 2) Nom. abstr. *das Vollenden, Halten* (eines Versprechens); man könnte पारण vermuthen.

पारगत 1) Adj. *an's jenseitige Ufer gelangt, glücklich hinübergelangt über* (Gen.) Spr. 1047. — 2) *m. bei den Gaina *ein* Arhant.

*पारगति f. *das Durchstudiren, Durchlesen.*

°पारगमन n. *das Gelangen an's jenseitige Ufer, das Hinübersetzen über.*

पारगामिन् 1) Adj. *a) hinüberschiffend* Text zu Lot. de la b. l. 250. — *b) hinübergelangend, landend* Kâraṇḍ. 55,16. 58,9. fgg. — 2) m. MBh. 13, 34,18 nach Nilak. = परलोकहितं कर्म.

पारग्रामिक Adj. (*f. ई) *feindlich.*

पारचर Adj. *am jenseitigen Ufer wandelnd, für immer erlöst.*

*पारज् (Nom. पारक्) *Gold.*

पारजायिक und °जायिन् Adj. *der zu eines Andern Weibe geht;* m. *Ehebrecher.*

*पारटीट m. = मृन्मरु.

1. पारण 1) Adj. *hinüberschaffend, errettend.* — 2) n. *a) das zu Ende Führen, Vollbringen, Erfüllen.* — *b) das Beschliessen des Gelübdes der Fasten, Fastenbrechen, der erste Genuss von Speise nach vorangegangenem Fasten, breakfast, déjeûner, Frühmahl.* कारय चक्षषी °णम् so v. a. *gewähre den Augen den Genuss* Bâlar 273,17. 299,8. Auch f. आ. शोणितापरणा *ein Frühmahl in Blut.* — *c) das Durchstudiren, Durchlesen, Lesen.* Auch f. आ. — *d) der vollständige Text.*

2.*पारण m. *Wolke.*

*पारणि m. Patron.

पारणिक in मह्या°.

पारणीय Adj. *zu dessen Ende man gelangen kann, mit dem* oder *womit man fertig werden kann, zu überwinden, zu vollbringen.*

पारत m. 1) *Quecksilber* 162,21. — 2) Pl. N. pr. eines Volkes. — Vgl. पारद.

पारतक m. Pl. N. pr. eines Volkes.

पारतत्त्व Râgat. 2,93 fehlerhaft für °तत्त्य.

पारतन्त्रिक Adj. *fremden Lehrbüchern angehörig* Grhjâs. 2,91. 92.

पारतन्त्य n. *Abhängigkeit.*

पारतल्पिक n. *Ehebruch* Daçak. 92,13.

पारस्तस् Adv. *jenseits,* mit Gen.

पारस्त्रिक Adj. *jenseitig, zum Jenseits in Beziehung stehend, für's J. förderlich.*

पारस्य Adj. *zum Jenseits in Beziehung stehend, für's J. bestimmt.*

1. पारद 1) m. n. *Quecksilber.* Nom. abstr. °त्व n. — 2) m. *a) eine best. Personification.* — *b)* Pl. N. pr. eines Volkes.

2.°पारद् Adj. (f. आ) *hinüberführend über* Ind. St. 15,209.

पारदकल्प m. Titel eines Werkes.

*पारदण्डक m. N. pr. eines Landes.

पारदर्शक Adj. *das jenseitige Ufer zeigend.*

पारदर्शन Adj. *auf das jenseitige Ufer hinüberschauend, Alles übersehend.*

पारदारिक Adj. 1) *mit eines Andern Weibe Umgang pflegend;* m. *Ehebrecher.* — 2) *das Weib eines Andern betreffend, darauf bezüglich.*

पारदारिन् Adj. = पारदारिक 1).

पारदार्य n. *der Umgang mit dem Weibe eines Andern, Ehebruch.*

पारदृश्वन् Adj. (f. °श्वरी Hem. Par. 2,85) *der das jenseitige Ufer gesehen hat, vollkommen vertraut mit;* die Ergänzung im Gen. oder im Comp. vorangehend.

*पारदेशिक Adj. von परदेश.

पारदेश्य Adj. *aus einem fremden Lande herstammend, ausländisch.*

पारदौर्बल्य n. *die je geringere Geltung jedes Nachfolgenden* (पर) Gaim. 3,3,14.

*पारधेनु m. *eine best. Mischlingskaste.*

पारध्वज m. Pl. *jenseits des Meeres* (aus Ceylon) *kommende Standarten, die bei Processionen der Könige herumgetragen werden.*

पारनेतर् Nom. ag. *Jmd* (Gen.) *an's jenseitige Ufer bringend, mit Etwas* (Loc.) *vertraut machend.*

पारपार m. als Beiw. Vishṇu's VP. 1,15,56 auf mannichfache Weise erklärt.

पारप्लव n. Name zweier Sâman Ârsu. Br.

पारमक Adj. (f. °मिका) = परमक.

*पारमगोपुच्छिक Adj. = परमगोपुच्छेन क्रीतम्.

पारमर्ष Adj. *von einem grossen Ṛshi herstammend.*

*पारमस्थ्य n. Nom. abstr. von परम-स्थ.

पारमहंस Adj. (f. ई) *zum* Paramahaṁsa 1)2) *in Beziehung stehend.*

पारमहंस्य 1) Adj. dass. — 2) n. Nom. abstr. von परमहंस 1) 2).

पारमार्थिक Adj. (f. ई) 1) *real, wirklich, wahr.* — 2) *dem es um die Wahrheit zu thun ist.*

पारमार्थ्य n. *die volle Wahrheit.*

पारमिता f. *das Gelangen zum jenseitigen Ufer, die vollkommene Erreichung einer Tugend, Vollkommenheit in* (im Comp. vorangehend). षट्पारमितानिर्देशन Kâraṇḍ. 11,9. 33,7. 50,16.

पारमेश्वर 1) Adj. (f. ई) *zum höchsten Herrn, zu* Çiva *u. s. w. in Beziehung stehend, ihm gehörig, ihn betreffend, von ihm kommend.* — 2) Titel eines Werkes.

पारमेश्वरक Adj. (f. °रिका) *von* Parameçvara (= Paramâdiçvara) *verfasst* Unterschr. im Comm. zu Âçvâbu.

पारमेष्ठ m. Patron. Nârada's v. l. *घ.

पारमेष्ठ्य 1) Adj. *zum Oberhaupt —, zum höchsten Gott —, zu* Brahman *in Beziehung stehend, ihm gehörig, — zukommend, von ihm kommend u. s. w.* — 2) Patron. Nârada's MBu. 12,235,5. — 3) n. *a) die höchste Stellung.* — *b)* Pl. *die königlichen Insignien.*

पारमैश्वर्य n. 1) *Oberherrlichkeit.* — 2) *das Gottsein.*

पारंपर Adj. *jenseitig.* लोक m. *Welt* Kâd. 2,66,4.

पारंपरीण Adj. *von Vater auf Sohn übergegangen, ererbt.*

पारंपरीय Adj. *überliefert.*

पारंपर्य n. 1) *ununterbrochene Folge, Kette, Tradition, das von Mund zu Mund Gehen.* °पर्यक्रमागत und °पर्यागत Adj. *überliefert.* Instr. *nach und nach, allmählich* MBu. 6,120,29 (die ältere Ausg. fälschlich °पर्येषु. — 2) *Vermittelung, Mittelbarkeit.*

*पारय Adj. vom Caus. von 2. पर्.

पारयितर् Nom. ag. vom Caus. von 2. पर्. °यितास्मि als Fut. 27,24. 28,3.

पारयिष्णु 1) Adj. *glücklich durchführend, zum Ziel bringend, siegreich.* Mit Acc. *glücklich zu Ende bringend* Gobh. 3,2,9. Superl. पारयिष्णुतम Chr. 24,24. — 2) m. *eine best. Personification* Gaut.

*पारयुगीण Adj. von पर-युग Comm. zu Gaṇar. 338.

पारलौकिक MBu. 12,12053 fehlerhaft für °लौकिक.

पारलौक्य Adj. *zur jenseitigen Welt in Beziehung stehend.*

पारलौकिक 1) Adj. (f. ई) dass. MBu. 12,321,10. सहाय m. *ein Gefährte auf dem Wege in's Jenseits.* — *b)* Bez. einer best. Perlengrube und der darin gefundenen Perlen Varâh. Bṛh. S. 81,2. 4. — 2) n. *Dinge —, Angelegenheiten, die die andere Welt betreffen.*

पारवत m. 1) * *Turteltaube.* — 2) Pl. N. pr. einer Klasse von Göttern unter Manu Svârokisha.

पारवर्ग्य Adj. *zur Partei eines Andern, — der Feinde gehörig.*

पारवश्य n. *Abhängigkeit, das Beherrschtwerden —, in der Gewalt Stehen von* (im Comp. vorangehend) Nilak. zu MBu. 12,163,14.

पारविन्द m. *eine best. Personification.*

पारशव 1) Adj. (f. ई) *a) eisern.* Nur in der Verbindung सर्व° *ganz von Eisen,* was von Nilak. sehr künstlich erklärt wird. — *b)* Bez. einer best. Perlenfundgrube und der darin gefundenen Perlen. — 2) *m. n. *Eisen.* — 3) m. *a) eine best. Mischlingskaste, der Sohn eines Brahmanen von einer* Çûdrâ Gaut. Angeblich auch *ein uneheliches Kind.* — *b)* Pl. N. pr. eines Volkes. — 3) f. ई f. zu 3) *a).* — Wird auch पारसव (auch MBu. ed. Bomb.) geschrieben; die im M. und MBu. vom Worte gegebene, übrigens werthlose Etymologie spricht für पारशव, wenigstens für die Bed. 3) *a).*

*पारशवायन m. Patron. von पारशव.

पारशव्य m. Patron. des Tirindira.

*पारश्वध und *°श्वधिक Adj. *mit einer Streitaxt bewaffnet.*

पारषद् n. v. l. für पारिषद् 3).

पारस 1) Adj. (f. ई) *persisch.* — 2) f. ई *die persische Sprache.*

पारसव s. पारशव.

पारसिक 1) m. Pl. *die Perser.* — 2) Adj. *persisch.*

पारसीक 1) m. *a)* Pl. *die Perser.* — *b) ein persisches Pferd.* — 2) (wohl n.) *Persien* Bhâvapr. 1, 189.

पारसीकतैल n. *Naphtha* Vikramâṅkaṅ. 9,20.

पारसीकयमानी f. *Hyoscyamus niger* Mat. med. 312.

पारसीकेय Adj. *persisch.*

पारसीप्रकाश (पारशी° gedr.) m. und पारसीविवाद m. Titel von Werken.

*पारस्कन्द m. v. l. für परिस्कन्द.

पारस्कर 1) m. N. pr. eines Gelehrten. — 2) *n. N. pr. einer Gegend oder einer Stadt Comm. zu Gaṇar. 150. — 3) Adj. von Pâraskara *herrührend, — verfasst.*

*पारस्त्रैणेय m. *ein mit der Frau eines Andern gezeugter Sohn.*

*पारस्यकुलीन Adj. = परस्य कुले साधुः.

पारस्वत Adj. *dem wilden Esel gehörig u. s. w.*

पारस्कैस्य Adj. = पारमस्कैस्य 1).

*पारापत m. *Turteltaube* Râǵan. 19,108.

पारापतक m. *eine Reisart.*

*पारापतपदी f. 1) *Cardiospermum Halicacabum* Râǵan. 3.73. — 2) *Leea hirta* Râǵan. 4,144.

पारापार 1) *m. *Meer.* — 2) n. *das jenseitige und diesseitige Ufer.* °तट *an beiden Ufern.* v. l. पारावार.

पारायण 1) n. *a) das Durchstudiren, Durchlesen* (Âpast.), *Lesen.* — *b) das Ganze.* — *c) der vollstän-*

dige Text. — *d*) Titel eines Werkes. — 2) *f. ई *a*) *Handlung.* — *b*) *Betrachtung.* — *c*) *Licht.* — *d*) Bein. der Göttin Sarasvatî.

पारायणमाहात्म्य n. Titel eines Abschnittes im Pâdmapurâṇa.

पारायणिक 1) *Adj. *der Etwas durchstudirt, durchliest.* — 2) m. Pl. *eine best. Schule.*

पारायणीय n. Titel einer Grammatik.

*पारारुक्क m. *Fels.*

पारार्ध्य n. 1) *das Bedingtsein durch Andere* oder *Anderes.* — 2) *warmes Gefühl für die Sache eines Andern, Uneigennützigkeit.*

पारार्ध्यनिर्णय m. und पारार्ध्यविवेचन n. Titel eines Werkes.

पारावत 1) Adj. *in der Ferne befindlich, aus d. F. stammend.* Abl. Pl. so v. a. *aus den Fernen.* — 2) m. *a*) *Turteltaube.* Am Ende eines adj. Comp. f. आ. — *b*) *eine Schlangenart.* — *c*) **Affe.* — *d*) *Diospyros embryopteris.* — *e*) **Berg.* — *f*) N. pr. α) Sg. und Pl. eines Volksstammes an der Jamunâ. — β) Pl. einer Klasse von Göttern unter Manu Svârokisha. — γ) eines Schlangendämons. — 3) *f. पारावती *a*) *die Frucht der Averrhoa acida.* — *b*) *Hirtengesang.* — *c*) N. pr. eines Flusses. — 4) n. *die Frucht von Diospyros embryopteris.*

पारावतघ्नी Adj. f. *den Fernen (Dämon) treffend* oder *aus der Ferne —, in die F. treffend.* Nach Nir. *das Ufer diesseits und jenseits zerstörend.*

पारावतदेश m. N. pr. eines *Landes.*

पारावतपदी f. *Cardiospermum Halicacabum* Bhâvapr. 1,174. Karaka 7,1.

पारावतमालाय्, °यते *einem Taubenschwarm gleichen* Kâd. 28,14. fg.

पारावतसवर्णाश्व m. Bein. Dhṛshṭadjumna's.

पारावतात्त m. N. pr. eines Schlangendämons.

*पारावतार्ङ्गि f. *Cardiospermum Halicacabum.*

*पारावतार्ङ्गिपिच्छ m. *eine Art Taube.*

पारावताश्व m. Bein. Dhṛshṭadjumna's.

पारावति m. Patron. des Vasurokis.

पारावद्घ्नी Adj. f. fehlerhaft für पारावतघ्नी.

पारावर्य n. *das Allumfassendsein, Allseitigkeit* Hariv. 2,68,32. Instr. so v. a. *nach allen Seiten hin, vollständig.*

पारावार 1) (*n.) *das jenseitige und diesseitige Ufer.* °तटे *an beiden Ufern,* °तारणार्थम् *um von einem Ufer zum andern überzusetzen.* — 2) m. *Meer* Prasannar. 131,14. न्यायपारावारपारदृश्वन् so v. a. *mit dem* Njâja *vollkommen vertraut.*

*पारावारीण Adj. von पारावार.

पारावाह m. fehlerhaft für परावह.

पाराशर 1) Adj. *a*) *von* Parâçara *herrührend.* — *b*) **von* Pâraçarja *herrührend.* — 2) m. *a*) Patron. von पराशर. Auch Pl. — *b*) Pl. *eine best. Schule.* — 3) f. पाराशरी *a*) Patron. von पराशर. — *b*) *ein Werk des* Parâçara. °पद्धति f. Bühler, Rep. No. 538. °मूल n. und °व्याख्या f. Opp. Cat. 1.

*पाराशरकल्पिक Adj. *der den* Parâçara-Kalpa *studirt.*

*पाराशरि m. Patron. Vjâsa's.

पाराशरिन् m. 1) *ein Mönch aus dem Orden des* Pârâçarja Harshaṅ. 42,10. 148,19. 208,21 (an den beiden letzten Stellen fälschlich परा°). — 2) Pl. *eine bestimmte philosophische Schule.*

पाराशरीकौणिडनीपुत्र und पाराशरीपुत्र m. N. pr. zweier Lehrer.

पाराशरीय n. *das Werk des* Parâçara Opp. Cat. 1.

पाराशर्य 1) m. Patron. von पराशर. — 2) n. *das Werk des* Parâçara Opp. Cat. 1.

पाराशर्यायण m. Patron. von पाराशर्य.

*पारिकाङ्क und *°काङ्किन् m. *ein Brahman in seinem vierten Lebensstadium, als Bettler.*

*पारिकार्मिक m. *ein Aufseher über die unbedeutenden Geräthschaften.*

पारिकुट m. *Diener, Begleiter.*

पारिक्षि (!) m. N. pr. eines Mannes Weber, Lit. 303.

पारिक्षित् (metrisch) m. = पारिक्षित 1) MBh. 12,150,8. v. l. पारीक्षित्.

पारिक्षितेय 1) m. Patron. des Ganamegaja. Auch Pl. — 2) f. ई Bez. *der Verse* AV. 20,127,7—10.

पारिक्षितेयीय m. nach dem Comm. *der Bruder des* Parikshit.

पारिक्षेपक oder °पिक vielleicht *Einwurf.*

*पारिख von परिखा; davon *Adj. पारिखीय.

*पारिखेय Adj. (f. ई) *mit einem Graben umgeben.*

*पारिग्रामिक Adj. *um ein Dorf herum gelegen.*

पारिजात m. 1) *Erythrina indica.* Auch *Holz von diesem Baume.* — 2) *ein best. mythischer Baum,* der bei der Quirlung des Oceans zum Vorschein kam, in Indra's Besitz gelangte und von Kṛshṇa geraubt wurde. — 3) *Wohlgeruch* Varâh. Bṛh. S. 77,27. — 4) Titel verschiedener Werke Opp. Cat. 1,2374. Insbes. am Ende eines Comp. — 5) N. pr. *a*) eines Schlangendämons. — *b*) eines alten Ṛshi. — *c*) eines Autors von Mantra bei den Çâkta.

पारिजातक m. 1) und 2) = पारिजात 1) und 2). — 3) Titel eines Schauspiels, = पारिजातहरण Opp. Cat. 1. — 4) N. pr. verschiedener Männer Harshaṅ. 111,11.

पारिजातमय Adj. (f. ई) *aus den Blumen des* पारिजात 2) *gemacht.*

पारिजातरत्नाकर m. Titel eines Werkes.

पारिजातवत् Adj. *mit* पारिजात 2) *versehen.*

पारिजातसरस्वतीमन्त्र m. Pl. Bez. *bestimmter Zaubersprüche.*

पारिजातहरण n. *der Raub des* Pârigâta 2). Auch Titel eines Schauspiels.

पारिजानत m. Patron. Tâṇḍja-Br. 13,4,11. 10,8.

पारिण und °क m. N. pr. eines Mannes.

पारिणामिक Adj. 1) *verdaulich* Spr. 7394 (परि° wohl fehlerhaft). — 2) *der Entwickelung unterworfen.* भाव m. so v. a. *natürliche Anlage* (bei den Gaina) Çaṅk. zu Bâdar. 2,1,6.

पारिणाह्य n. 1) *Hausgeräthe* 188,28. — 2) *Heirathsgut.*

पारिणाह्य n. *Hausgeräthe.*

*पारितघ्या f. *eine Perlenschnur, mit der das Haar gebunden wird.*

पारितवत् Adj. *das Wort* पारित oder *andere Formen des Caus. von* 2. पॄ *enthaltend.*

पारितोषिक n. *Belohnung, Geschenk* (als *Zeichen der Zufriedenheit*) 311,1. Bâlar. 114,1.

*पारिदृढि m. Patron. von परिदृढ; f. ई.

*पारिधेय m. Patron. von परिधि.

*पारिध्वजिक m. *Standartenträger.*

*पारिन्द्र m. *Löwe.*

पारिपन्थिक m. *Wegelagerer, Räuber* MBh. 12, 321,57.

*पारिपाठ्य n. Nom. abstr. von परिपाठी.

पारिपात्र, *°पात्रक und °पात्रिक fehlerhaft für °पात्र, *°पात्रक und °पात्रिक.

पारिपान्थिक MBh. 12,12100 fehlerhaft für पारिपन्थिक.

पारिपार्श्व wohl n. *Nebenpersonen im Schauspiel.* Nach Nilak. = श्रुतिधरत्व.

पारिपार्श्वक 1) Adj. *zur Seite stehend.* नरा: so v. a. *Diener.* — 2) m. *der Gehülfe des Schauspieldirectors* Bhan. Nâṭjaç. 34,103. — 3) f. °र्श्विका *Dienerin.*

पारिपार्श्विक 1) Adj. *zur Seite stehend, zum Gefolge gehörend;* m. *Diener,* Pl. *Gefolge.* — 2) m. *der Gehülfe des Schauspieldirectors.*

पारिपाल्य n. *Statthalterschaft* Râǵat. 7,995.

*पारिपेल n. = परिपेलव.

पारिप्लव 1) Adj. (f. आ) *a*) *umherschwimmend, schwimmend.* — *b*) *sich hinundher bewegend, unstät* Vikramâṅkaṅ. 18,83. — *c*) *unstät, schwankend,*

unschlüssig Harshaṅ. 207,14. — *d) im Kreislauf sich bewegend*, Bez. einer beim Açvamedha zu recitirenden und ein Jahr hindurch in bestimmten Fristen zu wiederholenden Anzahl von Legenden (आख्यान) Bâdar. 3,4,23. — 2) m. *a) Schiff.* — *b) eine best. Gruppe von Göttern im 5ten* Manvantara. — 3) f. पारिप्लवा = परिप्लव 3) Ârjav. 83, 16. fgg. 85,16. — 4) n. N. pr. eines Tîrtha.

पारिप्लवता f. und °प्लवत्व n. *Unstätigkeit, Flatterhaftigkeit* Harshaṅ. 25,2. Râǵat. 7,1130.

पारिप्लवीय n. *eine zur Recitation der* Pâriplava-*Legenden gehörige Spende.*

*पारिप्लाव्य 1) m. *Gans.* — 2) n. Nom. abstr. zu पारिप्लव 1).

पारिबर्ह m. 1) Sg. und Pl. = परिबर्ह 1). — 2) N. pr. eines Sohnes des Garuḍa.

पारिभद्र 1) m. *a) Erythrina indica* Bâlar. 90,2. — *b) *Azadirachta indica. — c) *Pinus Deodora. — d) *Pinus longifolia. — e)* N. pr. eines Sohnes des Jaǵńabâhu. — 2) n. N. pr. des von Pâribhadra beherrschten Varsha in Çâlmaladvîpa.

पारिभद्रक 1) m. *a) Erythrina fulgens. — b) *Azadirachta indica. — c)* Pl. N. pr. eines Geschlechts MBh. 6,51,9. — 2) *n. *Costus speciosus* oder *arabicus.*

पारिभव्य n. = पारिभाव्य 2) Buâvapr. 1,175.

पारिभाव्य n. 1) *Bürgschaft.* — 2) *Costus speciosus* oder *arabicus.*

पारिभाषिक Adj. (f. ई) *technisch, der Kunstsprache angehörig* Kap. 5,5. Nom. abstr. °त्व n.

पारिमाण्डल्य n. *Kugelrundheit* Çaṅk. zu Bâdar. 2,2,11 (einmal fehlerhaft °णिउल्य).

पारिमाण्य n. *Umfang.*

पारिमित्य n. *das Begrenztsein, Beschränktsein.*

*पारिमुख्यिक und *°मुख्य Adj. *vor Jmds Angesicht stehend, in Jmds Nähe sich befindend.*

पारियात्र m. N. pr. 1) eines Gebirges, *der westliche* Vindhja. Am Ende eines adj. Comp. f. आ Varâh. Jogaj. 5,21. — 2) eines Mannes.

*पारियात्रक m. = पारियात्र 1).

पारियात्रिक m. *ein Bewohner des Gebirges* Pârijâtra.

*पारियानिक m. *Reisewagen.*

*पारिरक्षक und *°रक्षिक m. *ein Brahman im vierten Lebensstadium, als Bettler.*

*पारिल m. Patron. von परिल.

पारिवत्स m. *ein dazu* (zu den Kühen) *gehöriges Kalb.* v. l. परिवत्स.

पारिवित्त्य n. *das Unverheirathetsein eines älteren Bruders, während ein jüngerer verheirathet ist.*

*पारिवृढि m. Patron. von परिवृढ; f. ई.

*पारिवृढ्य n. Nom. abstr. von परिवृढ.

पारिवेत्त्य n. *das Heirathen eines jüngern Bruders vor dem ältern.*

पारिव्रज्य n. fehlerhaft für °व्राज्य.

पारिव्राजक 1) Adj. *für den herumwandernden religiösen Bettler bestimmt.* — 2) *n. *das wandernde Leben des religiösen Bettlers.*

पारिव्राज्य n. = पारिव्राजक 2).

पारिश m. *Thespesia populneoides* Mat. med. 312. Vgl. पारीष.

*पारिशील m. *Kuchen.*

पारिशेष्य n. *Ergebniss, Resultat* Comm. zu TS. Prât. 14,28. Abl. *folglich, ergo* Comm. zu TS. Prât. Auch mit vorangehendem अतस् oder तस्मात्.

*पारिषत्क Adj. = परिषदमधीते वेद वा.

पारिषद 1) Adj. *a) in die Gesellschaft passend, anständig, decorus* Karaka 1,5. — *b) *zum Dorfe* परिषद् *gehörig* u. s. w. — 2) m. *a) Beisitzer in einer Rathsversammlung, Theilnehmer an einer Versammlung* Prasannar. 7,3. — *b)* Pl. *das Gefolge eines Gottes.* — 3) n. *die Theilnahme an einer Versammlung.*

*पारिषदक Adj. परिषदा कृतम्.

पारिषद्य m. *Theilnehmer einer Versammlung, Zuschauer.*

*पारिषेण्य m. Patron. von परिषेण.

*पारिसारक Adj. *das Wort* परिसारक *enthaltend.*

*पारिसीर्य Adj. von परिसीरम्.

*पारिस्तनव्य Adj. von परिस्तनु.

पारिस्तारिक 1) Adj. *privilegirt.* — 2) *m. *ein Verfertiger von Blumenkränzen.* — 3) f. ई *eine Art Räthsel.*

*पारिस्तारिणी (?) Deçîn. 5,56.

पारिस्तार्य m. *ein auf dem Handgelenk getragenes Armband* Kâd. 64,11.

पारिस्तास्य n. *Scherz.*

पारीक्षित् (metrisch) m. = पारीक्षित 2). v. l. पारिक्षित्.

पारीक्षित 1) Adj. *zu* Parikshit *in Beziehung stehend, über ihn handelnd, von ihm herrührend.* — 2) m. Patron. des Ǵanamégaja.

पारीण 1) *Adj. am Ende eines Comp. *vollkommen vertraut mit.* — 2) m. N. pr. eines Mannes.

पारीणाह्य n. *Hausgeräthe.*

पारीन्द्र m. 1) *Löwe* Spr. 4064. — 2) *eine Boa.*

°पारीय Adj. *der — durchstudirt hat* Hemâdri 1, 520,3 = Ind. St. 3,259,2 v. u.

*पारीरण m. = परीरण.

पारीष m. = पारीश Buâvapr. 1,230. v. l. पलीश.

*पारु m. 1) *die Sonne.* — 2) *Feuer.*

पारुच्छेप 1) Adj. (f. ई) *von* Parukkhepa *herrührend* u. s. w. — 2) f. ई Pl. Bez. *bestimmter Verse* Vaitân. — 3) n. Name zweier Sâman Ârsh. Br.

पारुच्छेपि m. Patron. von परुच्छेप.

*पारुषक *eine best. Blume.*

पारुषेय Adj. *scheckig, fleckig.*

पारुष्ण m. *ein best. Vogel.*

पारुष्य 1) *m. *der Planet Jupiter.* — 2) n. (adj. Comp. f. आ) *a) Rauhheit, Ruppigkeit* (der Haare). — *b) rauhes —, unfreundliches Benehmen, grobe —, beleidigende Reden.* Ausnahmsweise auch Pl. — *c) *Indra's *Hain.* — *d) *Agallochum.*

*पारेगङ्गम् Adv. *jenseits der* Gaṅgâ.

पारेतरंगिणि Adv. *jenseits des Flusses* Prasannar. 108,1.

*पारेधन्व N. pr. einer Oertlichkeit. Davon Adj. °क.

*पारेवडबा f. = पारे वडबेव.

पारेवत m. *eine Dattelart* Râǵân. 11,88.

पारेविशोकम् (°के wohl fehlerhaft) Adv. *jenseits des Gebirges* Viçoka. °काद्रि.

पारेश्मशानम् Adj. *jenseits der Leichenstätte.*

पारेसिन्धु Adv. *jenseits des Indus.*

पारोक्ष Adj. *unverständlich, räthselhaft.* v. l. °क्ष्य.

पारोक्ष्य 1) Adj. *dem Auge —, dem Verständniss sich entziehend, unverständlich, räthselhaft.* — 2) n. *a) Unfehlbarkeit.* — *b) eine geheimnissvolle Weise, Mysterium.*

पारोवर्ष n. *Tradition.*

*पार्घट n. *Asche.*

पार्ङ्ग्य Adj. *dem* Parǵanja *gehörig, an ihn gerichtet* Vaitân.

पार्ण 1) Adj. *a) *von Blättern erhoben* (Abgabe). — *b) aus dem Holze der Butea frondosa gemacht.* — 2) *m. *a) Blätterhütte* Gal. — *b)* Patron.

*पार्णवत्क Adj. von पार्णवत्क्य.

पार्णवल्क m. Patron. des Nigada.

*पार्णवत्क्य m. Patron. von पर्णवत्क.

1. पार्थ 1) m. Patron. von पृथि. — 2) n. *a)* Bez. von *zwölf bei der Salbung im* Râǵasûja *üblichen Spenden und Sprüchen, die dem* Pṛthi Vainja *zugeschrieben werden.* — *b)* Name verschiedener Sâman.

2. पार्थ m. 1) Metron. Judhishṭhira's, Bhîmsena's und Arǵuna's, insbes. des letztern. — 2) N. pr. Bez. aller fünf Söhne des Pâṇḍu. — 2) N. pr. in-

eines Fürsten von Kâçmîra und auch eines andern Mannes. — 3) *Terminalia Arunja.*

3.*पार्थ m. *Fürst, König.*

4.*पार्थ Med. th. 9 fehlerhaft für पीथ.

पार्थक्य n. *Besonderheit, Verschiedenheit.*

पार्थगर्ह्य n. *Verschiedenheit des Zweckes, — der Bedeutung* Çaṃk. zu Bâdar. 3,2,21 (S. 815, Z. 6). Comm. zu Gaim. 1,1,25.

पार्थपराक्रम n. Titel eines Schauspiels.

पार्थपुर n. N. pr. einer *Stadt.*

पार्थमय Adj. *ganz aus Söhnen der* Pṛthâ *bestehend.*

पार्थव 1) Adj. (f. ई) *dem* Pṛthu *eigen, ihm gehörig* u. s. w. — 2) m. Patron. von पृथु. — 3) *Weite, grosse Ausdehnung* Comm. zu Âpast. Çr. 1, 25,6.

पार्थवि oder पार्थिवि etwa *Erdstoff.* Vgl. 1. पार्थिव 4) *b*).

पार्थश्रवस m. Patron. wohl fehlerhaft für पार्थु°.

पार्थसारथिमिश्र m. N. pr. eines Gelehrten.

पार्थस्तुति f. Titel eines Stotra Opp. Cat. 1.

1.पार्थिव 1) Adj. (f. *आ und ई) *irdisch, auf* oder *in der Erde befindlich, auf die E. bezüglich, der E. eigen, aus E. entstanden, irden.* व्रत n. *die Weise der Erde.* — 2) m. *a) Erdbewohner. — b) Fürst, Krieger, König. — c) ein best.* Agni. — *d) *ein irdenes Geschirr. — e) das 19te (53ste) Jahr im 60jährigen Jupitercyclus. — f)* Metron. Pl. auch als Name eines zu den Kauçika gezählten Geschlechts Hariv. 1464. 1771. — 3) f. पार्थिवी *a)* Metron. α) der Sîtâ. — β) *der Lakṣhmî. — 4) n. *a)* Pl. *die irdischen Räume. — b) Erdstoff.*

2.पार्थिव Adj. 1) (f. ई) *Fürsten zukommend, ihnen gehörend, fürstlich, königlich.* — 2) *n. *Tabernaemontana coronaria* Râǵan. 10,145.

पार्थिवता f. und पार्थिवत्व n. *die fürstliche, königliche Würde, Königthum.*

पार्थिवार्चनविधि m. Titel eines Werkes.

पार्थिवि s. पार्थवि.

पार्थिवेश्वरचिन्तामणि m. Titel eines Werkes.

पार्थुरश्मि n. Name verschiedener Sâman.

पार्थुश्रवस s. पार्थश्रवस.

(पार्थ्य) पार्थिश्रि m. Patron. von पृथि.

*पार्दे 1) m. *ein best. Baum* Comm. zu Gaṇar. 300. — 2) f. आ N. pr. einer Frau ebend.

*पार्दाकी f. Comm. zu Gaṇar. 300.

*पार्दायनी f. von पर्दि.

*पार्दावत् Adj. von पार्दे 1) Comm. zu Gaṇar. 300.

*पार्पर m. 1) *ein Mundvoll gekochten Reises.* — 2) *Schwindsucht.* Daneben = गदान्तर. — 3) *ein Staubfaden der Nauclea Cadamba.* — 4) *Asche.* — 5) Bein. Jama's. — 6) = जराट.

पार्य, पारिश्र 1) Adj. *a) am jenseitigen Ufer* oder *Ende befindlich. — b) der obere. — c) der letzte, äusserste,* so v. a. *den Ausschlag gebend, entscheidend. — d) zum Ziele führend, durchhelfend, erfolgreich, wirksam.* — 2) n. *a) Ende. — b) Entscheidung.*

पार्यवसानिक Adj. *zum Schluss —, zum Ende sich neigend* MBh. 12,339,89. पर्यव° v. l.

*पार्यातिक Adj. *der da sagt „genug“.*

*पार्युलूखल्य Adj. von पर्युलूखलम्.

*पार्योष्ठ Adj. von पर्योष्ठम्.

पार्वण 1) Adj. *a) zu einem Zeit-* oder *Mondesabschnitt (Neu- und Vollmond) gehörig, damit in Verbindung stehend. — b) zunehmend* oder *voll* (vom Monde). पार्वणी शशिदिवाकरौ *Mond und Sonne zur Zeit des Vollmondes.* — 2) m. *a) Monatshälfte. — b) ein Neu- und Vollmondsopfer* Âpast. Gaut. Çâṅkh. Gṛhj. 5, 4. — *c) *eine Hirschart.*

पार्वत 1) Adj. (f. ई) *im Gebirge wachsend, dort wohnend, — befindlich, von dorther kommend, daraus —, darin bestehend, gebirgig.* — 2) *m. *Melia Bukayun.* — 2) f. पार्वती (nur in Nigh. accentuirt) *a) *Gebirgsfluss. — b) *Boswellia thurifera. — c) *Grislea tomentosa* Râǵan. 6,216. — *d) *eine Art Pfeffer* Râǵan. 6,17. — *e) *= क्षुद्रपाषाणभेदा (Râǵan. 5,43) und *जीवनी. — *f) eine best. wohlriechende Erdart. — g) die Tochter des* Himavant, Patron. der Durgâ. — *h)* N. pr. α) einer Höhle im Berge Meru. — β) eines Flusses VP.² 2,147. 340. — γ) verschiedener Frauen. — *i)* *Bein. der Draupadî; richtig पार्षती.

पार्वतायन m. Patron. von पर्वत, als N. pr. eines Kämmerers (v. l. पर्व°).

पार्वति m. Patron. des Daksha.

*पार्वतिक n. *Gebirge.*

पार्वतीक्षेत्र m. N. pr. eines *heiligen Gebietes* in Orissa.

पार्वतीधर्मपुत्रक m. *der Adoptivsohn der* Pârvatî, Bein. Paraçurâma's Bâlar. 12,6.

*पार्वतीनन्दन m. Metron. Skanda's.

पार्वतीनेत्र m. *ein best. Tact* S. S. S. 234.

पार्वतीपति m. Bein. Çiva's Bâlar. 76,10.

पार्वतीपरिणय m. Titel eines Schauspiels Opp. Cat. 1.

पार्वतीप्राणनाथ m. Bein. Çiva's Bâlar. 88,16.

पार्वतीय 1) Adj. *im Gebirge wohnend, — lebend.* — 2) m. *a) Gebirgsbewohner. — b) *Juglans regia* Râǵan. 11,82. — *c)* N. pr. α) eines Fürsten. — β) Pl. *eines Gebirgsvolkes.*

पार्वतीलोचन m. *ein best. Tact* S. S. S. 212.

पार्वतीश्वरलिङ्ग n. Name eines Liṅga.

पार्वतीसख m. Bein. Çiva's Ind. St. 14,147.

पार्वतीस्वयंवर n. (wegen नाटक) Titel eines Schauspiels Opp. Cat. 1.

पार्वतेय 1) m. *a) *Scindapsus officinalis. — b)* N. pr. eines Fürsten. — 2) f. ई Bez. *des kleineren, oberen Mühlsteins.* — 3) *n. *eine Salbe von Spiessglanz.*

पार्वायणात्तीय (fehlerhaft) und पार्वायनात्तीय Adj. (f. आ) *zu einem Mondesabschnitt (Neu- und Vollmond) und zu den Solstitien gehörig.*

*पार्शव m. *ein Fürst der* Parçu.

*पार्शुका f. = पर्शुका *Rippe.*

पार्श्व, पार्शुश्र 1) m. (ausnahmsweise) und n. (adj. Comp. f. आ) *a) die Rippengegend, Seite* (eig. und übertr.); Pl. *die Rippen.* पार्श्वयोः *auf beiden Seiten,* पार्श्वम् *zur Seite* (blicken). — *b) Flanke eines Heeres* MBh. 7,20,9. — *c)* Pl. *die Wände* (eines Kessels). — *d) Seite,* so v. a. *unmittelbare Nähe, — von* (Gen. oder im Comp. vorangehend). पार्श्वम् *hin zu;* पार्श्वे *in der Nähe, — von, — bei* (114,12), *an, hin zu* (Ind. St. 15,403); पार्श्वात् *weg von; von Seiten,* so v. a. *durch, mittels* Pañkat. 231,28. पार्श्व am Anfange eines Comp. so v. a. पार्श्वस्थ. — 2) m. *a) Seitenpferd am Wagen* MBh. 3,198,7. — *b)* *Du. *Himmel und Erde.* — *c)* N. pr. α) eines alten buddh. Lehrers. Vgl. पार्श्विक. — β) eines Gaina-Arhant und * dessen Dieners. — 3) *n. = *a)* पार्श्नि 2). — *b) Seitenwege, unredliche Mittel.*

पार्श्वक 1) m. *Rippe.* — 2) wohl n. *Seitenwege, unredliche Mittel* Hemâdri 1,42,12. 14. पार्श्विक Vishṇus. 58,11. — 3) *Adj. *auf unredliche Weise Geld erwerbend.*

पार्श्वग Adj. *an Jmdes Seite stehend, Jmd begleitend;* m. *Begleiter,* Pl. *Gefolge; in der nächsten Nähe von Etwas* (Gen. oder im Comp. vorangehend) *seiend, — gelegen.* वाम° *zur Linken stehend.*

पार्श्वगत Adj. *zur Seite stehend, begleitend.* सव्य° *zur Linken gerichtet* (Blick).

°पार्श्वगमन n. *das zur Seite Gehen, Begleiten.*

पार्श्वचर m. *Begleiter,* Pl. *Gefolge.*

पार्श्वतस् Adv. *aus —, von —, an der —, zur Seite, seitwärts, abseits;* mit Gen. oder am Ende eines Comp.

*पार्श्वतीय Adj. *zur Seite befindlich, seitwärts gelegen.*

पार्श्वद m. *Begleiter*, Pl. *Gefolge*. v. l. überall पार्षद.

*पार्श्वदाह् m. *ein brennender Schmerz in der Seite.*

*पार्श्वदेश m. *Seite.*

पार्श्वनाथ m. N. pr. eines Arhant bei den Gaina. °काव्य n., °गीता f., °चरित्र n., °दशभवविसह्, °नमस्कार m., °पुराण n. (Bühler, Rep. No. 636), °स्तव m. und °स्तुति f. Titel von Werken.

पार्श्वपरिवर्तन n. *ein best. Festtag am 11ten Tage der lichten Hälfte des* Bhâdra, *an dem sich Vishṇu im Schlafe umdrehen soll.*

°पार्श्वपरिवर्तिन् Adj. *sich befindend an der Seite von.*

पार्श्वपिप्पल n. *eine Art* Harîtakî.

पार्श्वभङ्ग m. *Schmerz in der Seite.*

*पार्श्वभाग m. *Seite, Flanke* (eines Elephanten).

पार्श्वमण्डलिन् m. *eine best. Stellung der Hände beim Tanz.*

पार्श्वमानी f. *die längere Seite eines Rechtecks, Seite eines Quadrats* Çulbas. 1,48. 50. 3,192. Comm. zu Kâtj. Çr. 450,9. 18.

पार्श्वरुज् f. *Seitenschmerz.*

*पार्श्वल Adj. von पार्श्व.

पार्श्ववक्त्र m. N. pr. eines Wesens im Gefolge Çiva's.

पार्श्ववर्तिन् Adj. *an Jmds Seite stehend;* m. *Begleiter*, Pl. *Gefolge.*

पार्श्ववित्तिन् *an Jmds Seite seiend, bei Jmd* (Gen.) *lebend.*

*पार्श्वशय Adj. *auf der Seite liegend.*

पार्श्वशायिन् Adj. dass. als Bez. eines best. Standes des Mondes.

पार्श्वशूल m. *stechender Schmerz in der Seite.*

पार्श्वसंस्थ Adj. *auf der Seite liegend.*

पार्श्वसंधान n. *das Zusammenlegen* (der Ziegel) *mit den Kanten* Çulbas. 2,23.

पार्श्वस्थ 1) Adj. (f. आ) *an Jmdes Seite —, daneben stehend, sich in der Nähe von — aufhaltend.* — 2) *m. *der Gehülfe des Schauspieldirectors.*

पार्श्वस्थित Adj. = पार्श्वस्थ 1).

पार्श्वानुचर m. *Begleiter.*

पार्श्वापात Adj. *herangetreten.*

पार्श्वार्ति f. *Seitenweh* Kâraka 6,19.

पार्श्वावरुज् m. *Pleuritis* Kâraka 1,20.

पार्श्वासन्न Adj. *zur Seite —, daneben stehend, anwesend.*

पार्श्वासीन Adj. *zur Seite sitzend.*

पार्श्वास्थि n. *Rippe* Sâj. zu ṚV. 7,83,1.

पार्श्विक 1) *Adj. *auf unredliche Weise Geld erwerbend.* — 2) m. *a*) *Gaukler.* — *b*) N. pr. eines buddh. Lehrers. Vgl. पार्श्व 2) c) α). — 3) n. *Seitenwege, unredliche Mittel* Visṇus. 58,11. Nârada 3, 49. Nach den Comm. *Dienstleistung;* vgl. jedoch पार्श्वक 2).

*पार्श्वैकादशी f. = पार्श्वपरिवर्तन.

*पार्श्वोदरप्रिय m. *Krebs.*

पार्श्वोपपीडम् Absol. *so dass man sich die Seiten hält* (beim Lachen) P. 3,4,49, Sch. Kathâs. 65,139.

*पार्श्व्य m. Du. *Himmel und Erde.* Vgl. अक्तः-पार्श्व्य.

पार्ष MBh. 7,800 fehlerhaft für पार्श्व.

पार्षकि m. Patron.

पार्षत 1) Adj. *von der bunten Gazelle stammend, aus dem Fell d. b. G. gemacht.* — 2) m. Patron. des Drupada und seines Sohnes Dhṛshṭadjumna. — 3) f. ई *a*) *Boswellia thurifera. — *b*) *= जीवनी. — *c*) Patron. der Draupadî. — *d*) *Bein. der Durgâ; richtig पार्वती.

पार्षद् wohl f. *Versammlung;* Pl. *Gefolge* (eines Gottes).

पार्षद 1) m. *a*) *Begleiter* (insbes. eines Gottes) MBh. 9,45,44. 13,19,17. 19. Suçr. 1,323,7. Pl. und ausnahmsweise auch Sg. *Gefolge.* — *b*) *Theilnehmer an einer Versammlung, Zuschauer* Prasannar. 2,2. — 2) n. *ein von einer grammatischen Schule anerkanntes Lehrbuch.* °टीका f., °परिशिष्ट n., °वृत्ति f. (Opp. Cat. 1) und °व्याख्या f. Titel von Werken. — 3) Titel eines Werkes über Ceremonial.

*पार्षदंश Adj. von पृषदंश.

*पार्षदक = पारिषदक.

पार्षदता f. *das Amt eines Begleiters, eines Dieners eines Gottes.*

पार्षदश्व m. Patron. von पृषदश्व.

पार्षदीय Adj. *dem von einer grammatischen Schule anerkannten Lehrbuche entsprechend.*

*पार्षद्य m. *Mitglied einer Versammlung, Beisitzer;* Pl. *das Gefolge eines Gottes* (insbes. Çiva's).

पार्षद्राणि m. Patron.

*पार्षिक 1) m. Metron. von 2). — 2) f. आ N. pr. einer Frau.

*पार्षिक्य n. Nom. abstr. von पार्षिक.

पार्ष्टिक Lâṭj. 8,11,6 und Comm. zu Tâṇḍja-Br. 10,12,1 fehlerhaft für पार्ष्टिक.

पार्ष्टेय Adj. *in den Rippen befindlich.*

पार्ष्टिक Adj. *die Weise des* Pṛshṭhja (Shaḍaha) *habend.*

पार्ष्णि (*m.) f. 1) *Ferse.* Personificirt Pâr. Gṛhj. 2,17,15. Auch पार्ष्णी. — 2) *das äusserste Ende der Vorderachse, an welchem die Seitenpferde eines mit vier Pferden bespannten Wagens ziehen.* वाम° (adj. Comp.) m. *das linke Seitenpferd* MBh. 3,198, 8. — 3) *die (der) vom Feinde bedrohte Ferse (Rücken).* पार्ष्णि यक् *Jmd* (Gen.) *in den Rücken fallen.* — 4) *ein ausgelassenes Weib. — 5) *eine best. Pflanze* = कुम्भी oder कुत्ती.

पार्ष्णिक्षेमन् m. N. pr. eines göttlichen Wesens.

पार्ष्णिग्रह Adj. *Jmd von hinten packend, — bedrohend.*

पार्ष्णिग्रहण n. *das einem Feinde in den Rücken Fallen.*

पार्ष्णिग्राह Adj. *Jmd auf der Ferse nachfolgend, Jmd in den Rücken fallend;* m. *ein den Rücken bedrohender Feind* (auch von Planeten beim Planetenkampf).

पार्ष्णिघात m. *ein Schlag mit der Ferse.*

*पार्ष्णित्र n. *ein den Rücken deckendes Heer.*

पार्ष्णिप्रहार m. *ein Schlag mit der Ferse.*

पार्ष्णिवह् (stark °वाह्) oder °वाह m. *Seitenpferd.*

पार्ष्णिसारथि m. Du. *die zwei Wagenlenker, welche die Seitenpferde lenken.*

*पार्ष्णीलि Adj. von पार्ष्णि.

पार्ष्णुवि (!) m. Patron.

पार्ष्ण्यभिघात m. *ein Schlag mit der Ferse.*

1. पाल 1) m. (adj. Comp. f. आ) *a*) *Wächter, Hüter.* — *b*) *Hirt* Gaut. 12,20. 21. — *c*) *Hüter der Erde, Fürst, König.* — *d*) N. pr. α) eines Schlangendämons. — β) eines Fürsten. — 2) f. ई *Hüterin.* — पाली s. auch u. पालि.

2. पाल m. n. *Almosentopf.*

1. पालक 1) m. *a*) *Wächter, Hüter.* — *b*) *Adoptivvater* Bṛhanm. — *c*) *Regent, Fürst, Beherrscher von.* — *d*) *Welthüter.* — *e*) *Pferdeknecht. — *f*) *Hüter, so v. a. Aufrechterhalter, Beobachter* (einer guten Sitte u. s. w.). — *g*) *eine best. Pflanze mit giftiger Knolle.* — *h*) *Plumbago zeylanica* Râǵan. 6,44. — *i*) *Pferd. — *k*) N. pr. verschiedener Fürsten. — 2) f. °लिका f. zu 1) *a*). — Vgl. auch पालिका.

2. *पालक n. *Almosentopf* Gal.

पालकविराज m. N. pr. eines *Dichters.*

*पालकाप्या f. N. pr. der Mutter Pâlakâpja's.

*पालकाप्य 1) *m. N. pr. eines Autors. — 2) n. Titel seines Werkes.

पालकाव्य n. Titel eines Werkes Kumârasv. zu Pratâpar. 340,5. Richtig °काप्य.

पालक्क N. pr. eines Landes.

पालक्या f. *Beta bengalensis* Râǵan. 7,131. Kâraka 1,27.

*पालघ्न m. *Pilz.*

*पालङ्क 1) m. *a) Boswellia thurifera. — b) ein best. Vogel.* — 2) m. f. (ई) *Beta bengalensis.* — 3) f. ई *Olibanum.*

पालङ्किका f. *Beta bengalensis* Bhâvapr. 4,36.

पालङ्क्य n. (f. या) 1) *Olibanum.* — 2) *Beta bengalensis.*

*पालङ्किन् m. Pl. *eine best. Schule.*

*पालद् Adj. von पलद्.

पालन 1) Adj. (f. ई) *hütend, pflegend.* माता पालनी so v. a. *Pflegemutter.* — 2) n. *a) das Hüten, Bewachen, Schützen, Bewahren* (von Personen und Sachen). — *b) das Aufrechterhalten, Beobachten, Halten.* — *c) *die Milch einer Kuh, die vor Kurzem gekalbt hat.*

पालनीय Adj. 1) *zu hüten, zu schützen, zu pflegen, zu bewahren.* — 2) *aufrechtzuhalten, zu respectiren.*

पालय्, पालँयति (AV.), पालयते (episch; Gaut. 11,31 ist vielleicht पालयत: zu lesen) 1) *bewachen, bewahren, schützen, schirmen, hüten.* — 2) *hüten,* so v. a. *beherrschen, herrschen über.* — 3) *behüten,* so v. a. *bevormunden.* — 4) *aufrecht erhalten, beobachten, halten* (ein Versprechen u. s. w.). — 5) पालित am Ende eines Comp. auch so v. a. *gesegnet mit.* — Mit अति *zubringen, verbringen.* — Mit अनु 1) *bewachen, bewahren, schützen, schirmen, hüten, in Verwahr halten.* — 2) *hüten,* so v. a. *herrschen, regieren.* — 3) *hüten,* so v. a. *bevormunden* Râgat. 6,188. — 4) *aufrecht erhalten, beobachten, halten* (ein Versprechen u. s. w.), *halten an* Gaut. — 5) *zubringen, verbringen.* — Mit समनु *beobachten, halten* (ein Versprechen u. s. w.). — Mit अभि *behüten, Jmd Beistand leisten.* — Mit समभि *beschützen,* so v. a. *herrschen über.* — Mit नि dass. — Mit परि 1) *bewachen, bewahren, schützen, schirmen, hüten,* — *vor* (Abl.). — 2) *hüten,* so v. a. *beherrschen, herrschen über.* — 3) *erhalten* (das Leben), *ernähren* Pañkat. 228,21. — 4) *hegen und pflegen, in Ehren halten, ehren* Spr. 4927, v. l. — 5) *aufrecht erhalten, beobachten, halten* (ein Versprechen u. s. w.) 45,32. — 6) *erwarten, abwarten.* — Mit संपरि in °पालन. — Mit प्र *hüten, schützen, schirmen.* — Mit प्रति 1) dass. — 2) *ehren.* — 3) *aufrecht erhalten, beobachten, halten an.* — 4) *warten, warten auf, erwarten.* — Mit संप्रति *erwarten.* — Mit समू 1) *schirmen, hüten.* — 2) *halten* (ein Versprechen). — 3) *über Etwas hinwegkommen, glücklich überwinden* MBh. 4,71,32.

पालयितर् Nom. sg. *Wächter, Schützer, Schirmer, Hüter;* mit Gen., Acc. oder am Ende eines Comp.

पालल Adj. *aus zerriebenen Sesamkörnern gemacht.*

*पालवणिज् m. fehlerhaft für पानवणिज्.

पालवी f. *eine Art Geschirr.* Nach Nilak. = कपर्दनिर्मितपात्र.

पालकारि m. N. pr. eines Mannes.

पालागलँ 1) m. *Läufer, Bote;* nach Andern *ein lügnerischer Bote.* — 2) f. ई *die vierte Gemahlin eines Fürsten.*

पालाल Adj. Râgat. 8,2496 wohl fehlerhaft für पाल्वल.

पाँलाश 1) Adj. (f. ई) *a) von der Butea frondosa kommend, aus dem Holze dieses Baumes gemacht.* — 2) m. *Butea frondosa.* Personificirt MBh. 2,8, 32 (hier metrisch für पलाश).

*पालाशक्र Adj. von पलाश.

*पालाशषण्ड und *पालाशषण्ड m. Bein. von Magadha.

पालाशि m. Patron. von पलाश.

1. पालि m. wohl = पाल *Beschützer* in गो° und प्रजा°.

2. पालि f. 1) *Ohrläppchen,* überh. *das äussere Ohr.* Auch पाली. — 2) *Rand, Kante, Seite* Harshak. 100,24. Auch पाली und so auch am Ende eines adj. Comp. f. — 3) *Reihe.* Auch पाली. — 4) *Damm.* Auch पाली Vikramâñkak. 9,125. — 5) *Kochtopf.* इह विप्रस्य पालिर्लगति वा न वा *kommt hier eines Brahmanen Kochtopf zum Hängen oder nicht?* so v. a. *bekommt er hier Etwas zu essen?* Hem. Par. 8,282. Auch *पाली. — 6) *ein best. Hohlmaass.* — 7) *eine zugemessene Portion.* — 8) *Schooss. — 9) *Zeichen.* — 10) *Laus.* Auch *पाली. — 11) *ein Weib mit einem Barte.* Auch *पाली. — 12) *= प्रशंसा. पाली am Ende eines Comp. als *Ausdruck des Lobes.* — 13) *= प्रभेद. — 14) पाली *ein länglicher Teich* Varâh. Bṛh. S. 54,118. — पाली s. auch u. 1. पाल.

पालिंधिर् m. *eine best. Schlange.*

1. पालिका f. s. u. 1. पालक.

2. पालिका f. 1) *Ohrläppchen. — 2) *Rand, Kante.* — 3) *Kochtopf* Hemâdri 1,655,21. — 4) *Käse- oder *Buttermesser.*

पालिध्वर् (so zu lesen nach Weber) m. *eine Art Fieber* Govardh. 101.

पालित 1) Adj. Partic. von पालय्. — 2) m. *a) *Trophis aspera. — b)* N. pr. eines Fürsten. पलित v. l. — 3) f. या N. pr. einer der Mütter im Gefolge Skanda's.

पाँलित्य 1) n. *Altersgrauheit.* — 2) *Adj.

पालिन् 1) Adj. *schützend, schirmend, hütend.* — 2) m. *a)* am Ende eines Comp. *Beherrscher, Fürst.* — *b)* N. pr. eines Sohnes des Pṛthu. — 3) *f. °नी *Ficus heterophylla* Râgan. 5,56.

पालिन्द् 1) *m. *a) Olibanum* Râgan. 12,126. — *b) Jasminium pubescens.* — 2) f. ई *a) Ichnocarpus frutescens.* — *b) *= पालिन्धी.

पालिन्दि (metrisch) f. = पालिन्द् 2) *a*).

*पालिन्धी f. *eine Ipomoea mit dunklen Blüthen.*

पालिभङ्ग m. *Dammbruch* Râgat. 8,2901.

पालिशायन m. Patron.

पाली s. u. 1. पाल und पालि.

पालीवत m. *ein best. Baum,* wohl = पारेवत.

पालीव्रत n. *eine best. Begehung.*

*पालेय Adj. von 1. पाल.

पालेवत m. wohl = पालीवत.

पालोकय (!) m. Patron.

पाल्य Adj. 1) *zu schützen, zu schirmen, zu hüten.* — 2) *unter Jmds* (Gen.) *Schutz, Vormundschaft stehend.* — 3) *aufrecht zu erhalten, zu beobachten, zu halten.*

पाल्यामय m. *eine Krankheit des äussern Ohres.*

*पाल्लक Adj. von पल्ली.

*पाल्लवा f. *ein Spiel mit jungen Schossen.*

पाल्लविक Adj. *abschweifend* Kâraka 1,30.

पाल्वल Adj. (f. ई) *aus einem Teich, Pfuhl kommend, dort lebend* Bhâvapr. 2,36.

*पाल्वलतीर् Adj. von पल्वल + तीर्.

पाव m. *ein best. Blaseinstrument* S. S. S. 177. — पावा s. bes.

पावकँ 1) Adj. (f. आँ) *rein, klar, hell, hellglänzend;* nach den Commentaren gewöhnlich *reinigend, läuternd.* Wurde von den vedischen Dichtern पवाक gesprochen. — 2) m. *a) ein best.* Agni Gṛhjâs. 1,2. 6, — *b) Feuer* überh., *der Gott des Feuers.* Am Ende eines adj. Comp. f. आ. — *c)* Bez. *der Zahl drei.* — *d)* Pl. *eine Art* Ṛshi. — *e) *Premna spinosa.* — *f) *Plumbago zeylanica* oder *eine andere Species* Râgan. 6,47. — *g) *Semecarpus Anacardium.* — *h) *Carthamus tinctoria.* — *i) *Embelia Ribes.* — 2) f. पाविका *ein best. Blaseinstrument* S. S. S. 177. — 3) *f. ई Agni's *Gattin.*

पावकवत्स् Adj. 1) Bein. eines Agni. — 2) *das Wort* पावक *enthaltend.*

पावकँवर्चस् Adj. *hell glänzend.*

पावकँवर्ण Adj. *von reinem, hellen Ansehen* Gaut. 26,12.

पावकशोचि (nur Voc. °चे) und पावकँशोचिस् Adj. *hell leuchtend.*

पावकसुत m. Patron. Sudarçana's MBh. 13, 2,59.

पावकात्मज m. Patron. Skanda's.

*पावकारणि m. *Premna spinosa.*

पावकार्चिस् f. *Feuerstrahl* 44,28.

पावकि m. Patron. 1) Skanda's. — 2) Sudarçana's. — 3) Vishṇu's.

पावकीय Adj. *vom Gott des Feuers herrührend* Bâlar. 188,7.

पावकेश्वर n. N. pr. eines Tirtha.

1.°पावन् Adj. *trinkend.*

2.°पावन् Adj. *schützend.*

पावन 1) Adj. (f. ई) *reinigend, entsündigend, heiligend; rein, heilig.* — 2) m. *a) ein best. Feuer.* — *b) *Feuer* überh. — *c) *Olibanum.* — *d) *eine gelb blühende Verbesina* Râǵan. 4,141. — *e) *ein* Siddha. — *f)* *Bein. Vjâsa's. — *g)* N. pr. α) eines der Viçve Devâs. — β) eines Sohnes des Kṛshṇa. — 3) f. ई *a) *Terminalia Chebula.* — *b) *Basilienkraut* Râǵan. 10,152. — *c) *Kuh* Râǵan. 19,27. — *d)* N. pr. eines Flusses. — 4) n. *a) das Reinigen, Läutern, Heiligen.* — *b) Reinigungs —, Läuterungsmittel.* — *c) *Busse.* — *d) *Wasser.* — *e) *Kuhmist.* — *f) *der zu Rosenkränzen verwandte Same von Elaeocarpus Ganitrus* Râǵan. 11,189. — *g) *Sectenzeichen.* — *h)* *= ग्रध्यास.

पावनत्व n. *die Eigenschaft des Reinigens, Läuterns.*

*पावनध्वनि m. *Muschel* Râǵan. 13,124.

पावमानँ 1) Adj. *auf den sich läuternden, durch die Seihe rinnenden* Soma-*Saft oder auf* Agni pavamâna *bezüglich.* — 2) m. Pl. *die Verfasser der* Pâvamânî-*Verse* Çâṅkh. Gṛhj. 4,10. — 3) f. ई Sg. (ausnahmsweise) und Pl. Bez. *bestimmter Lieder* (insbes. in Ṛv. 9) Mân. Gṛhj. 2,14. Auch पावमान. — 3) n. Name verschiedener Sâman Ârsh. Br.

पावर *ein best. Würfel,* = द्वापर.

*पावष्टरिकेय m. Patron. von पवष्टरिक.

पावा und °पुरी f. N. pr. einer Stadt.

पावित्र n. *ein best. Metrum.* Richtig पवित्र.

*पावित्रायण m. Patron. von पवित्र.

पावित्र्य n. *Reinheit, Lauterkeit* Ind. St. 15,363.

पाविनी Adj. f. MBh. 3,10548 fehlerhaft für पावनी.

*पाविन्दायन m. Metron. von पविन्दा gaṇa ग्रश्वादि in der Kâç.

पौवीरव Adj. (f. ई) *vom Blitzgeschoss stammend, dazu gehörig, darauf bezüglich; f. des Blitzes Tochter,* so v. a. *Donnerstimme.*

पाव्य Adj. *zu reinigen* Bhaṭṭ.

पाँश m. (adj. Comp. f. आ) 1) *Schlinge, Fessel* (auch in übertr. Bed.), *Strick.* Einmal n., aber verdächtig. — 2) bei den Ǵaina *Alles was die Seele fesselt, die Aussenwelt, die Natur.* Auch °ज्ञाल n. Nom. abstr. पाशत्व n. — 3) *Sahl oder Leiste am Anfange eines Gewebes.* — 4) *Würfel* Nîlak. zu MBh. 8,74,15. °क्रीडा Ind. St. 15,360. — 5) in der Astrol. *eine best. Constellation.* — 6) am Ende eines Comp. *a)* als *Ausdruck des Tadels.* भिषक्पाश *ein Pfuscher von Arzt* Spr. 7622. — *b)* als *Ausdruck des Lobes.* कर्ण° Kâd. 202,12. 211,13. — *c)* nach Wörtern, die Haupthaar bedeuten, so v. a. *Schopf, Menge.* — पाशी s. bes.

पाशक 1) m. *a)* = पाश 1). — *b) Würfel* Hem. Par. 8,355. — 2) f. °शिका *ein Riemen am Pfluge.*

पाशककेवली f. Titel eines Werkes. Vgl. पाशकावलि und पाशकेवली.

पाशकण्ठ Adj. *mit einer Schlinge am Halse* 127,18.

पाशकपालिन् Adj. *mit einer Schlinge und einem Schädel versehen* Hemâdri 2,*a*,95,9.

पाशकावलि f. (Cat. Willmot 232) und पाशकेवली f. (Cat. Gujar. 4,158) Titel eines Werkes. Vgl. पाशककेवली.

पाँशगुप्त m. N. pr. eines Mannes.

पाशधर m. Bein. Varuṇa's.

पाशन MBh. 7,5928 fehlerhaft für लासन, 9141 für पांसन.

पाशपाणि Adj. 1) *eine Schlinge in der Hand haltend.* — 2) m. Bein. Varuṇa's.

पाशबन्ध m. *Schlinge, Netz.*

पाशबन्धक m. *Vogelfänger.*

1.पाशबन्धन n. *Schlinge, Fessel* Agni-P. 27,19.

2.पाशबन्धन Adj. *in einer Schlinge hängend.*

पाशभृत् 1) Adj. *eine Schlinge haltend.* — 2) m. Bein. Varuṇa's.

पाशय्, °यति *binden.* पाशित *gebunden, gefesselt* Agni-P. 27,19. — Mit ग्रव, °पाशित *umwunden, umschlungen* R. 7,6,59. — Mit वि *losbinden, lösen* (Bande).

पाशरज्जु f. *Fessel, Strick.*

पाशव 1) Adj. *vom Vieh kommend, dem Vieh eigen, pecuinus.* — 2) *n. *Viehheerde.*

पाशवत् Adj. *mit einer Schlinge versehen.*

*पाशवपालन n. *Futter für's Vieh.*

पाशहस्त 1) Adj. *eine Schlinge in der Hand haltend* 103,31. — 2) m. Bein. Jama's.

पाशान्त *das hintere Ende eines Gewandes* Varâh. Bṛh. S. 71,1.

पाशाभिधाना f. *der zwölfte Tag einer Monatshälfte* Hemâdri 1,70,1. 5.

पाशिक m. 1) *der Thiere mit Schlingen fängt, Vogelfänger* u. s. w. — 2) N. pr. eines Mannes. — पाशिका s. u. पाशक.

पाशिँन् 1) Adj. *mit Stricken —, mit einer Schlinge versehen* 104,9. — 2) m. *a) Vogelfänger* u. s. w. Âpast. — *b)* Bein. Varuṇa's. — *c)* N. pr. eines Sohnes des Dhṛtarâshṭra.

*पाशिल Adj. von पाश.

पाशिवाट m. Pl. N. pr. eines Volkes.

पाशी f. *Stein.* v. l. पासी.

पाशुक 1) Adj. (f. ई) *auf das Vieh* (*Opferthier*) *bezüglich, dazu gehörig* Mân. Çr. 1,8,1. 2,2,4. 3,1. 5,2,4. — 2) n. so v. a. पाशुकं कर्म Kâtj. Çr. 5, 11,20.

पाशुपत 1) Adj. (f. ई) *von Çiva-Paçupati kommend, ihm gehörig, ihn betreffend, ihm geweiht.* — 2) m. *a) ein Verehrer des Çiva-Paçupati.* — *b) *Agati grandiflora.* — *c) Getonia floribunda* Râǵan. 10,116; vgl. 5,123. — 3) n. *die Lehre der* Pâçupata 2) *a).* — 4) N. pr. einer dem Çiva-Paçupati geweihten Oertlichkeit.

पाशुपतब्रह्मोपनिषद् f. Titel einer Upanishad Opp. Cat. 1,8085.

पाशुपतव्रतिन् m. *ein Verehrer des Çiva-Paçupati.*

पाशुपतोपनिषद् f. Titel einer Upanishad.

पाशुपाल्य n. *das Hüten des Viehes, Viehzucht* Kâraka 1,11.

पाशुबन्धक Adj. (f. °न्धिका) *zur Schlachtung des Opferthieres gehörig.*

पाशुबन्धिक Adj. (f. ई) dass. Mân. Çr. 2,2,5. 5,5. Gṛhj. 2,4. Comm. zu Âpast. Çr. 7,3,10.

पाश्चात्त्य oder पाश्चात्य Adj. 1) *der hintere.* °भाग m. bei einer Nadel so v. a. *das Oehr* 163,25. — 2) *westlich.* — 3) *der letzte.* °रात्री *gegen das Ende der Nacht.*

पाश्चात्यनिर्णयामृत n. Titel eines Werkes.

*पाश्चात्याक्षारसंभव n. *eine Art Salz.*

*पाश्या f. *eine Mehrzahl von Schlingen, Netz.*

पाषक m. *eine Art Fussschmuck.*

पाषण्ड 1) Adj. (f. ई) *ketzerisch.* — 2) m. *Ketzer.* — 3) m. n. *Irrlehre, Ketzerei.*

*पाषण्डक m. *Ketzer.*

पाषण्डखण्डन n. Titel eines Werkes.

पाषण्डता f. *Ketzerthum.*

पाषण्डदलन n. Titel eines Werkes.

पाषण्डमुखचपेटिका f., °मुखमर्दन n. und पाषण्डास्यचपेटिका f. Titel von Werken.

*पाषण्डिक und पाषण्डिन् m. *Ketzer.*

पाषण्ड्य (Conj.) n. *Ketzerthum* Jâḍ. 3,6 (vielleicht zu lesen °ण्ड्यमाश्रिताः).

पाषाण 1) m. (adj. Comp. f. आ) *a) Stein. — b) ein Backwerk in Gestalt von grossen Kieselsteinen.* — 2) *f. ई *ein als Gewicht dienendes Steinchen.*

पाषाणगर्भ m. *harte Anschwellung am Kinnbackengelenk.*

पाषाणचतुर्दशी f. *der 14te Tag in der lichten Hälfte des* Mârgaçîrsha.

*पाषाणदारक und *°दारण m. *der Hammer eines Steinhauers.*

पाषाणभेद (Râǵan. 5,37. Karaka 1,4), °क, *°भेदन und *°भेदिन् m. *Plectranthus scutellarioides.* °भेदरस m. Rasar. 478. °भेदन nach Mat. med. *Lycopodium imbricatum,* °भेदिन् nach ders. *Coleus amboinicus.*

पाषाणमय Adj. (f. ई) *steinern.*

पाषाणवज्रकरस m. *ein best. medic. Präparat* Rasar. 477.

पाषाणशिला f. *Steinplatte* Ind. St. 15,346.

*पाषाणसंधि m. *Kluft in einem Felsen.*

पाषाण्ड und °ण्डिन् m. v. l. für पाषण्ड und °ण्डिन् *Ketzer.*

*पाषी f. = शिला oder शक्ति Sâj. zu ṚV. 1,56,6.

पाष्टिक n. Name zweier Sâman Ârsu. Br.

(पाष्य) पार्ष्ण्य n. 1) Pl. *Gestein, Steinbollwerk.* — 2) Du. *die beiden Soma-Steine.* Gen. पार्ष्ण्योस्, lies पार्ष्ण्योस्.

पास 1) *m. v. l. für यास. — 2) f. ई v. l. für पाशी.

(पास्त्य) पास्त्र्य Adj. *zu Haus und Hof gehörig;* Subst. *Hauswesen.*

पाहाडिका f. *eine best.* Râgiṇî S. S. S. 37. Vgl. पहाडी und पाहिडा.

*पाहात m. *der indische Maulbeerbaum.*

पाहिडा f. *eine best.* Râgiṇî S. S. S. 55. Vgl. पाहाडिका und पहाडी.

1. पि *schwellen* s. पी.

2.*पि, पियति (गतौ).

3. पि in Verbindung mit Verben = अपि.

पिंश् und पिंष् s. पिश् und पिष्.

*पिंस्, पिंसति und पिंसयति (भाषार्थ oder भासार्थ).

पिक 1) m. *der indische Kuckuck* Râǵan. 19,109. — 2) f. ई *das Weibchen dieses Vogels.*

*पिकप्रिया f. *die grosse Gambû* Râǵan. 11,26.

*पिकबन्धु m. *der Mangobaum.*

*पिकबान्धव m. *Frühling.*

*पिकभक्षा f. = भूमिडाम्बू Râǵan. 11,30.

*पिकराग und पिकवल्लभ m. *der Mangobaum* Râǵan. 11,11.

पिकस्वरा f. N. pr. einer Surâṅganâ Ind. St. 15,232.

*पिकाक्त n. = रोचनी.

*पिकाङ्ग m. *ein best. Vogel.*

*पिकानन्द m. *Frühling* Râǵan. 21,64.

*पिकेक्षणा f. *Asteracantha longifolia* Râǵan. 4, 196.

पिङ्ग 1) *m. *ein zwanzigjähriger* oder *ein junger Elephant* überh. — 2) f. आ *eine Zahl von 15 Perlen, wenn sie ein* Dharaṇa *wiegen,* Varâh. Bṛh. S. 81,17.

पिङ्ग 1) Adj. (f. आ) *röthlich braun.* — 2) m. *a) *Büffel. — b) *Maus. — c)* N. pr. α) oxyt. vielleicht eines göttlichen Wesens. — β) *eines Wesens im Gefolge des Sonnengottes. — γ) eines Mannes. — 2) f. पिङ्गा *a) Bogensehne* nach Sâj. Vgl. पिङ्गलज्य MBu. 7,145,94. — *b) *Gallenstein des Rindes* Râǵan. 12,58. — *c) *der Stengel der Ferula Asa foetida.* — *d) *Tabaschir* Râǵan. 6,188. — *e) *Gelbwurz.* — *f)* N. pr. einer Frau. पिङ्गाया आश्रमः MBu. 13,25,55. — 3) *n. *Auripigment* Râǵan. 13,67.

*पिङ्गकपिशा f. *eine Art Schabe.*

*पिङ्गचक्षुस् m. *Krebs.*

*पिङ्गजट m. Bein. Çiva's.

पिङ्गतीर्थ n. N. pr. eines Tîrtha.

पिङ्गदत्त m. N. pr. eines Mannes.

*पिङ्गदृश् (Gal.) und पिङ्गदृक् m. Bein. Çiva's.

*पिङ्गमूल m. *Möhre* Râǵan. 7,24.

पिङ्गल 1) Adj. (f. आ und *ई) *a) röthlich braun, — gelb* (Gold) Vikramâṅkaḱ. 17,12. Auch als Bez. *der 10ten unbekannten Grösse* Colebr. Alg. 228. — *b) röthlich braune Augen habend.* — 2) m. *a) *Feuer. — b) *Affe. — c) *Ichneumon. — d) *eine kleine Eulenart* Râǵan. 19,123. — *e) *eine kleine Eidechsenart. — f) eine Schlangenart. — g) *ein best. vegetabilisches Gift. — h)* bei den Gaina *ein best. Schatz. — i) das 51ste (25ste) Jahr im 60jährigen Jupitercyclus. — k)* Bein. Çiva's oder eines verwandten Dämons Gaut. — *l)* N. pr. α) eines Trabanten des Sonnengottes. — β) eines Rudra VP.² 2,25. — γ) eines Jaksha. — δ) eines Wesens im Gefolge Çiva's. — ε) eines Dânava. — ζ) eines Schlangendämons, dem das Khandas zugeschrieben wird. — η) verschiedener Männer. — 3) Pl. N. pr. eines Volkes. — 3) f. पिङ्गला *a) eine Blutegelart* 217,12. 14. — *b) eine Eulenart. — c) *Dalbergia Sissoo. — d) *= कर्णिका. — e) *eine Art Glockengut* Râǵan. 13,29. — *f) eine best. Arterie. — g) *Gallenstein des Rindes* Râǵan. 12,58. — *h)* Bein. der Lakshmî Gal. — *i)* N. pr. α) einer später fromm gewordenen Buhldirne. — β) *des Weibchens des Weltelephanten Vâmana. — 4) n. *a) eine röthlich braune Masse. — b) *Glockengut. — c) *Auripigment.*

पिङ्गलक 1) Adj. (f. °लिका) *röthlich braun.* — 2) m. N. pr. *a)* eines Jaksha. — *b)* *eines Mannes; Pl. *seine Nachkommen.* — *c)* eines Löwen. — 3) f. °लिका *a) eine Eulenart. — b) *eine Kranichart. — c) eine Bienenart. — d)* N. pr. einer Frau.

पिङ्गलकाण्व m. N. pr. eines Lehrers.

पिङ्गलगान्धार m. N. pr. eines Vidjâdhara.

पिङ्गलच्छन्दस् n. (Opp. Cat. 1) und °छन्दोग्रन्थ m. Titel von Piṅgala's *Metrik.*

पिङ्गलत्व n. *die rothbraune Farbe.*

पिङ्गलनागसूत्र n. (Opp. Cat. 1), पिङ्गलप्रकाश m., पिङ्गलप्रणवोपनिषद् f. (Opp. Cat. 1) und पिङ्गलप्रदीप m. Titel von Werken.

*पिङ्गललोह n. *eine Art Glockengut* Râǵan. 13,28.

पिङ्गलवृत्ति f., पिङ्गलसारविकाशिनी f. und पिङ्गलसूत्र n. (Opp. Cat. 1) Titel von Werken.

पिङ्गलाक्त Adj. *röthlich braune Augen habend* Citat im Comm. zu TS. Prât.

पिङ्गलातन्त्र n., पिङ्गलामत n., पिङ्गलामृत n. und पिङ्गलार्थ (पिङ्गलार्य! Opp. Cat. 1) und °प्रदीप m. (Bühler, Rep. No. 267) Titel von Werken.

पिङ्गलित Adj. (f. आ) *röthlich braun geworden.*

पिङ्गलिन् Adj. *röthlich braun* in एकादि° (Nachtr. 3).

पिङ्गलिमन् m. *die röthlich braune Farbe* Mâlatîm. 1,15. Kâd. 198,5.

पिङ्गलेश्वर 1) n. Name eines Liṅga. — 2) f. ई *eine Form der* Dâkshâjaṇî.

पिङ्गलेश्वरतीर्थ n. N. pr. eines Tîrtha.

पिङ्गलोचन Adj. *röthlich braune Augen habend.*

*पिङ्गवर्णावती f. *Gelbwurz* Râǵan. 6,199.

*पिङ्गसार m. *Auripigment* Râǵan. 13,67.

*पिङ्गस्फटिक m. *eine Art Edelstein* Râǵan. 13, 189.

पिङ्गाक्ष 1) Adj. (f. ई) *röthlich braune Augen habend.* — 2) m. *a) Affe. — b)* Bein. α) Agni's 81,5. — β) *Çiva's. — c)* N. pr. α) eines Rakshas. — β) eines Daitja. — γ) eines Wilden. — δ) eines

Vogels, eines der 4 Söhne des Droṇa. — 3) f. ई N. pr. *a*) einer Familiengottheit. — *b*) einer Jogini Hemâdri 2,*a*,93,15. 17. — *c*) einer der Mütter im Gefolge Skanda's.

*पिङ्गाश 1) m. *a*) *das Haupt einer Ansiedelung wilder Stämme.* — *b*) *ein best. Fisch, Pimelodus Pangasius.* — 2) f. ई = नालिका oder नीलिका. — 3) n. *ächtes, reines Gold.*

*पिङ्गास्य m. = पिङ्गाश 1) *b*).

पिङ्गाक्ष 1) Adj. *röthlich braune Augen habend.* — 2) *m. Bein. Çiva's.

पिङ्गेश m. Bein. Çiva's.

पिङ्गेश्वर m. N. pr. eines Wesens im Gefolge der Pârvatî.

*पिचण्ड 1) m. n. *Bauch.* — 2) m. *ein best. Theil beim Vieh.*

*पिचण्डक 1) Adj. von पिचण्ड. — 2) f. °ण्डिका *Wade.*

*पिचण्डिक, *पिचण्डिन् und पिचण्डिल Adj. *dickbäuchig.*

*पिचव्य m. *die Baumwollenstaude.*

*पिचिण्ड m. 1) *Bauch.* — 2) *ein best. Theil beim Vieh.*

*पिचिण्डवत् Adj. *dickbäuchig.*

*पिचिण्डिका f. *Wade.*

*पिचिण्डिल Adj. *dickbäuchig.*

*पिचिल (!) m. *Elephant* Gal.

पिचु m. 1) *Baumwolle, Watte* Karaka 4,8. — 2) *Vangueria spinosa.* — 3) *eine best. Getraideart.* — 4) *ein best. Maass.* — 5) *eine Art Aussatz.* — 6) *Bein. Bhairava's. — 7) *N. pr. eines Asura.

पिचुक m. *Vangueria spinosa.*

*पिचुकीय Adj. von पिचुक.

*पिचुतूल n. *Baumwolle, Watte.*

पिचुत्कार m. *der Laut* पिचुत् Lalit. 383,3.

पिचुमन्द und °मर्द m. *Azadirachta indica* Râgân. 9,7. 20,78. Bhâvapr. 1,204. 3,92.

पिचुल m. 1) *ein best. Baum.* Nach den Lexicographen *Tamarix indica* und *Barringtonia acutangula.* — 2) *Baumwolle, Watte.* — 3) *Seerabe.

पिचुवक्त्रा f. N. pr. einer Jogini Hemâdri 2,*a*, 99,17. 100,1.

पिञ्ज्, *पिञ्चयति (कुट्टने). पिञ्जित *breitgedrückt, gequetscht.* Vgl. पिञ्जन.

*पिञ्जट 1) Adj. *breitgedrückt, gequetscht.* — 2) m. *eine best. Augenkrankheit.* — 3) n. *a*) *eine breitgedrückte Masse, Kuchen* in *तिल°. — *b*) *Zinn* Râgân. 13,21. — *c*) *Blei.*

पिञ्जा f. *eine Zahl von 16 Perlen, die ein Dharaṇa wiegen,* Varâh. Bṛh. S. 81,17.

पिञ्जिट und °क m. *ein best. giftiges Insect.*

पिञ्छ 1) n. *a*) *Schwanzfeder,* insbes. *beim Pfau.* Pl. *das Gefieder eines Pfeils.* Nach den Lexicographen m. n. *Schwanz überh.* — *b*) **Flügel.* — *c*) **Scheitelhaar,* = चूडा. — 2) f. आ *a*) *Schleim von Reis und andern Fruchtkörnern* Karaka 3,8. — *b*) *schleimiger Auswurf* Karaka 1,14. 18. — *c*) **das Gummi von Bombax heptaphyllum.* — *d*) **der Speichel der Schlangen.* — *e*) *Klumpen, Masse, Menge.* — *f*) *Wade.* — *g*) **Scheide* (कोश). — *h*) **Betelnuss.* — *i*) **Reiher.* — *k*) **eine best. Krankheit der Füsse bei den Pferden.* — *l*) **Dalbergia Sissoo,* *= मोचा und *पिच्छिल. — *m*) **Harnisch.*

पिच्छक 1) m. *Schwanzfeder.* — 2) f. पिच्छिका *die zu einem Büschel zusammengebundenen Schwanzfedern eines Pfaues bei Gauklern.*

पिच्छन n. *das Breitquetschen* Karaka 1,18. Wohl पिञ्चन zu lesen.

*पिच्छत्राण m. *Falke* Râgân. 19,86.

पिच्छल 1) Adj. *schleimig, schlüpfrig, schmierig* Kâd. 136,23. v. l. पिच्छिल. — 2) m. N. pr. eines Schlangendämons. — 3) f. आ *a*) **Dalbergia Sissoo.* — *b*) **Bombax heptaphyllum.* — *c*) **Basella lucida* oder *rubra.* — *d*) N. pr. eines Flusses. पिच्छिला v. l.

पिच्छलतिका f. *Schwanzfeder* Bâlar. 75,17.

*पिच्छलदला f. *Zizyphus Jujuba.*

*पिच्छलाङ्ग m. *Pimelodus Gagora* (गर्गर) Gal.

पिच्छास्राव m. *Schleimauswurf* Karaka 6,9.

*पिच्छितिका (!) f. *Dalbergia Sissoo.*

पिच्छिल 1) Adj. (f. आ) *schleimig, schlüpfrig, schmierig.* Nom. abstr. °त्व n. — 2) *m. *a*) *Cordia latifolia* Râgân. 11,205. — *b*) *Tamarix indica.* — 3) f. आ *a*) **Dalbergia Sissoo.* — *b*) **Bombax heptaphyllum* Râgân. 8,8. — *c*) **Basella lucida* oder *rubra.* — *d*) **Linum usitatissimum* Râgân. 16,74. — *e*) **Asteracantha longifolia.* — *f*) **Boerhavia procumbens.* — *g*) **eine best. Grasart* Râgân. 8, 150. — *h*) *= काष्ठी. — *i*) N. pr. eines Flusses MBh. 6,9,29. पिच्छला v. l. — Nach Hâr. ist पिच्छिला = स्फोटिकावात्याग्रामावाताबुपांसवः.

*पिच्छिलक m. *Grewia elastica* Râgân. 9,114.

*पिच्छिलच्छदा f. *Portulaca quadrifida* Râgân. 7,135.

*पिच्छिलत्वच् m. 1) *Grewia elastica.* — 2) *Orangenbaum.*

*पिच्छिलबीज n. *die Frucht der Dillenia indica* Râgân. 11,97.

*पिच्छिलसार m. *das Gummi von Bombax heptaphyllum* Râgân. 8,12.

पिच्छिली Adv. mit कर् *schlüpfrig machen* Kâd. 253,18.

पिच्छोरा und पिच्छोला (Âpast. Çr. 21,19) f. *Pfeife, Flöte.*

*पिछ्, पिच्छयति (कुट्टने).

पिञ्जवन m. N. pr. eines Mannes.

*पिञ्जूल m. desgl.

पिञ्जदेव m. desgl.

*पिञ्ज्ज n. *Flügel.*

पिञ्ज 1) Adj. *a*) **verwirrt.* — *b*) *voll von;* vgl. परि°. — 2) *m. *a*) *der Mond.* — *b*) *eine Art Kampfer* Râgân. 12,62. — 3) *f. आ *a*) *das Wehethun, Verletzen.* — *b*) *Gelbwurz.* — *c*) *Baumwolle.* — *d*) *ein best. der Weinpalme gleichender Baum.* — *e*) *Gerte, Ruthe.* — 4) f. ई in तिलपिञ्जी. — 5) *n. *Kraft, Macht.*

*पिञ्जट m. *Unreinigkeit des Auges.*

*पिञ्जन n. *ein bogenförmiges Werkzeug zum Auseinanderzupfen der Baumwolle.*

पिञ्जर 1) Adj. (f. आ) *röthlich gelb, goldfarben, fahl* (von den Haaren im Alter). — 2) m. *a*) **ein goldfarbenes Pferd.* — *b*) N. pr. eines Berges. — 3) n. *a*) **Gold.* — *b*) **Auripigment.* — *c*) **die Blüthe von Mesua Roxburghii* Râgân. 6,179. — *d*) *Käfig;* richtig पञ्जर. — *e*) **Skelet;* richtig पञ्जर.

पिञ्जरक 1) m. N. pr. eines Schlangendämons. — 2) *n. *Auripigment* Râgân. 13,66.

पिञ्जरता f. *die Goldfarbe.*

पिञ्जरत्व n. dass. (Karaka 1,5. Kâd. 58,8) und *Fahlheit* (der Haare im Alter).

पिञ्जरय्, °यति *röthlich gelb färben* 292,12 (im Prâkrit). पिञ्जरित *r. g. gefärbt* Kâd. 14,18. Ind. St. 15,293. 363.

पिञ्जरिक n. *ein best. musikalisches Instrument.*

पिञ्जरिमन् m. *die röthlich gelbe Farbe* Kâd. 198,2.

पिञ्जरी Adv. mit कर् *röthlich gelb färben* Kâd. 64,1. 79,17.

पिञ्जल 1) *Adj. *überaus verwirrt.* — 2) f. आ N. pr. eines Flusses. — 3) f. ई *Büschel von Halmen, Gras u.s.w.* Gobh. 2,7,5. 9,4. Hemâdri 1,107,1 (= Comm. zu Gobh. 2,7,5). Vgl. पिञ्जुल. — 4) *n. *a*) dass. — *b*) *Curcuma Zerumbet.* — *c*) *Auripigment.*

पिञ्जलक in उत्पिञ्जलक (Nachtr. 3).

*पिञ्जान n. *Gold* Râgân. 13,9.

*पिञ्जिका f. *Spinnrocken.*

पिञ्जुल (in दर्भपिञ्जुल) n, पिञ्जूल n. und °ली f.

Büschel von Halmen, Gras u. s. w. Vgl. पिञ्जल 3) und 4) *a*).

*पिञ्जूलक m. N. pr. eines Mannes. Pl. *seine Nachkommen.*

*पिञ्जूष 1) m. *Ohrenschmalz.* — 2) m. n. *Ohr* Gal.

*पिञ्जेट n. *Unreinigkeit des Auges.*

*पिञ्जोला f. *das Rauschen der Blätter.*

पिट्, पेटति (शब्दसंघातयोः).

पिट 1) (*m. n.) *Korb.* — 2) *n. *Dach.*

पिटक 1) m. f. (आ) n. *a) Korb.* Am Ende eines adj. Comp. f. पिटिका (!) Mân. Gṛhj. 2,6. — *b) Beule* Karaka 1,17 (पिठक gedr.). *f. *n. — 2) *m. N. pr. eines Mannes. — 3) n. *ein best. Schmuck an* Indra's *Banner.*

*पिटक्या f. *eine Menge von Körben.*

*पिटङ्काकी f. *die Koloquinthengurke.*

*पिटङ्काश m. *Silurus Pabda.*

*पिटङ्कोकी f. *die Koloquinthengurke.*

पिटृय्, °यति *feststampfen.* *पिटृित *platt gedrückt.*

*पिठ्, पेठति (किंसासंक्लेशयोः).

पिठक fehlerhaft für पिटक 1) *b*).

पिठन n. vielleicht *Unterweisung.*

पिठर 1) (*m.) f. (ई) und n. *Topf, Kochtopf.* — 2) m. *a) ein topfähnlicher Aufsatz auf einem Gebäude.* — *b) ein best.* Agni. — *c)* N. pr. eines Dânava. — 3) f. ई *Tiegel* Bhâvapr. 2,100. — 4) *n. *a) Butterstössel.* — *b) die Wurzel von Cyperus rotundus.*

पिठरक m. 1) *Topf, Kochtopf.* — 2) N. pr. eines Schlangendämons.

पिठरपाक m. *die Verbindung von Ursache und Wirkung vermittelst Hitze.*

पिठीनस् m. N. pr. eines Mannes.

*पिडक m. und °का f. *Knoten, Beule, Blatter, Bläschen, papula, pustula.*

पिडकावत्, पिडकिन् Adj. *mit Knoten* u. s. w. *versehen.*

पिडिका f. = पिडका.

पिण्ड् s. पिण्डय्.

पिण्ड 1) m. f. (पिण्डी Âpast. Çr. 19,26) und n. (selten) *a) eine runde Masse, Klumpen, Knopf, Kloss, globus, globulus; Ballen, Auswuchs* Karaka 6,17. कुड्यस्य पिण्डः पतति *es fällt ein Stück von der Wand* Chr. 221,10. — *b) Bissen,* so v. a. *das Brod, von dem man sich nährt, Lebensunterhalt* Gaut. 12,27. 22,35. *f. — 2) m. n. (selten) *a) Mehlkloss beim Manenopfer.* — *b) Bissen, Mundvoll.* — *c) Körper, Leib; Person* 276,8. *m. *n. — *d) Körper* im weitesten Sinne, *jedes Ding von bestimmter Dimension* Vâgrakkh. 45,4. *n. — *e) *die Blüthe der chinesischen Rose.* — *f) *ein best. Theil des Hauses.* — *g) *Macht, Heer.* — 3) m. *a)* Du. *die auf der Achsel über dem Schlüsselbein her liegenden fleischigen Theile.* — *b)* Du. *die beiden Erhöhungen auf der Stirn des Elephanten, die bei der Brunstzeit stark anschwellen.* — *c) *der Fötus in der ersten Zeit der Schwangerschaft.* — *d) ein best. Räucherwerk* Varâh. Bṛh. S. 77,9. Nach den Lexicographen *Myrrhe* und *Olibanum* Râgân. 6,116. — *e) *Fleisch.* — *f) *Vangueria spinosa.* — *g) *Menge, Haufe.* — *h) Totalsumme* J. A. O. S. 6,558. Comm. zu H. 94. Nur am Ende eines adj. Comp. (f. आ). — *i) ein in Zahlen ausgedrückter Sinus.* — *k) Laut, Ton* S. S. S. 5,2. — *l) *N. pr. eines Mannes. — 4) *f. आ *eine Moschusart* Râgân. 12, 51. — 5) f. पिण्डी *a)* s. 1) *a) b*). — *b) Pille.* — *c) *Nabe.* — *d) ein best. Baum* Dâçan. 85,8. Nach den Lexicographen *Tabernaemontana coronaria* oder *eine andere Species* und *eine Art Dattelbaum.* — *e) *Flaschengurke.* — *f) *performance of certain gesticulations, accompanying the silent repetition of prayers, etc. in meditation on real or divine knowledge.* — *g)* *N. pr. eines Weibes. — 6) *n. *a) Eisen.* — *b) Stahl* Râgân. 13,46. — *c) frische Butter.*

पिण्डक 1) m. *a) Klumpen, Kloss; rundliche Hervorragung, Knöpfchen.* मस्तकपिण्डक neben °पिण्डिक (von पिण्डिका) am Ende eines adj. Comp. *die Ballen auf der Stirn eines brünstigen Elephanten.* पिण्डका f. in der Bed. *Klumpen, Ballen* Hemâdri 1,433,16 wohl fehlerhaft. — *b) Mehlkloss beim Manenopfer.* — *c) *ein best. Knollengewächs* Râgân. 7,69 (vgl. 21). — *d) *Olibanum* Râgân. 6,116. — *e) ein in Zahlen ausgedrückter Sinus.* — *f) *ein* Piçâka. — 2) f. पिण्डिका *a) kugelförmige Anschwellung, Fleischballen* (an Schultern, Armen, Beinen u. s. w.) Bâlar. 12,4; insbes. Du. *die Waden* Vishṇus. 96,92. Am Ende eines adj. Comp. पिण्डक (die v. l. meist पिण्डिक) in der Bed. *Wade* fehlerhaft. — *b) Unterlage, Gestell eines Götterbildes* oder *eines* Liñga Agni-P. 42,10. 43,29. 45,1. fgg. °पीठ Kâd. 253,19. — *c) Bank, Erhöhung* und dgl. *zum Liegen.* — *d) *Nabe.* — *e) *eine Moschusart* Râgân. 12,52. — *f) *Tamarindus indica.* Richtig पिष्टिका. — 3) *n. *a) Daucus Carota.* — *b) Myrrhe.*

*पिण्डकन्द m. *ein best. Knollengewächs,* = पिण्डालु Râgân. 7,69.

पिण्डकरण n. = पिण्डदान 2) Pâr. Gṛhj. 3, 10,50.

पिण्डखर्जूर m. (Kâd. 142,21), *°रिका f. und *°री f. *eine Art Dattelbaum* Râgân. 11,61. Mat. med. 313.

पिण्डतन्तुक m. Pl. *die dem Urgrossvater vorangehenden Ahnen, die an den Ueberbleibseln der Mehlklösse zehren,* Gṛhjâs. 2,88. v. l. °तङ्क, °तर्कुक und °तर्तुक.

पिण्डता f. Nom. abstr. zu पिण्ड 2) *c)* Mahâvrat. 30,4.

पिण्डतैल n. *eine als Salbe gebrauchte Oeltinctur* Karaka 6,27. Suçr. 2,40,17.

*पिण्डतैलक m. *Olibanum* Râgân. 12,106.

पिण्डद् 1, Adj. (f. आ) *der den Manen die Mehlklösse darbringt, — darzubringen berechtigt ist.* — 2) m. *a) *Sohn* Gal. — *b) Brodherr, Hausherr.* — 3) f. आ *Mutter* MBh. 3,219,9. = शरीरकर्त्री माता Nilak.

पिण्डदातर् Nom. ag. = पिण्डद् 1) Kâraṇḍ. 59,5.

पिण्डदान n. 1) *das Reichen eines Mehlklosses.* — 2) *das Darbringen von Mehlklössen beim Manenopfer, das Manenopfer mit Klössen am Abend des Neumondes.* — 3) *Almosenvertheilung* Spr. 7741.

पिण्डन n. 1) *das Zusammenballen.* — 2) *das Bilden von Klössen für ein Manenopfer* (?). — 3) *Wall, Damm;* vgl. पिण्डल.

पिण्डनिर्युक्ति f. Titel eines Werkes.

पिण्डनिर्वपण n. *das Darbringen der Klösse an die Manen, Manenopfer.*

पिण्डनिवृत्ति f. *das Aufhören des* Piṇḍasaṁbandha Gaut. 14,18.

पिण्डपद् n. *eine best. Berechnung.*

पिण्डपात m. *Almosenreichung.*

पिण्डपात्र n. 1) *das Gefäss, in dem die Mehlklösse den Manen dargebracht werden.* — 2) *Almosentopf* Kâraṇḍ. 19,9. 20,19. 40,16. 73,1. — 3) *Almosen* Kâraṇḍ. 27,12. 28,3.

*पिण्डपाद् m. *Elephant.*

पिण्डपितृयज्ञ m. *ein Manenopfer mit Klössen am Abend des Neumondes* Mân. Gṛhj. 2,9. Çr. 1, 1,2. 7,6. 8,24.

*पिण्डपुष्प 1) m. *a) Jonesia Asoka.* — *b) die chinesische Rose.* — *c) Granatbaum.* — 2) n. *a) die Blüthe* α) *von Jonesia Asoka.* — β) *der chinesischen Rose.* — γ) *der Tabernaemontana coronaria.* — δ) *der Wasserrose.*

*पिण्डपुष्पक m. *Chenopodium album.*

पिण्डप्रद् Adj. = पिण्डद् 1) Kâd. 2,55,16.

पिण्डफल 1) Adj. *klossähnliche Früchte tragend.* — 2) f. आ *eine wilde Gurkenart* Karaka 7,3.

*पिण्डबीज m. *Nerium odorum.*

*पिण्डबीजक m. *Pterospermum acerifolium.*

पिण्डभाज् Adj. *die beim Manenopfer dargebrachten Klösse empfangend;* m. Pl. *die Manen.* Nom. abstr. °भाक्क.

पिण्डभृति f. *Lebensunterhalt.*

पिण्डमय Adj. *aus einem* (Lehm-) *Klumpen bestehend.*

पिण्डमात्रोपजीविन् Adj. *nur von einem dargereichten Bissen lebend.*

*पिण्डमुस्ता f. *eine Cyperus-Art.*

*पिण्डमूल und °क (VP. 3,16,8. = पिण्डाकारं मूलकम् Comm.) n. *Daucus Carota* Râgân. 7,21.

पिण्डय्, °यति (angeblich auch पिण्डते) 1) *zusammenthun, vereinigen.* एकत्र so v. a. *zusammenaddiren.* — 2) पिण्डित *a) geballt, massig, klumpig, aufeinandergehäuft, dicht zusammengedrängt.* Am Ende eines Comp. *gemischt mit* Varâh. Bṛh. S. 77,11. — *b)* Pl. *zusammengenommen, zu einem Ganzen verbunden, unter einander verbunden, vereinigt, alle zusammen.* — *c)* in Comp. mit einem Zahlwort *sich so und so viele Male wiederholend.* — *d)* **multiplicirt.* — Mit अव, °पिण्डित *als Kügelchen niedergefallen.* — Mit उद्, उत्पिण्डित *geschwollen* Karaka 2,7 (उत्पिण्डत gedr.). — Mit परि, °पिण्डित *zusammengeballt* Mahâvîrak. 79,8. Bhâvapr. 2,152. — Mit सम् *zusammenhäufen, aneinanderreihen.* संपिण्डित *zusammengeballt, — gezogen, vereinigt.*

पिण्डयज्ञ m. *ein Manenopfer mit Mehlklössen.*

*पिण्डरोक्षिणिक m. *Flacourtia sapida* Râgân. 9, 162.

*पिण्डल m. *Damm, Wall.*

पिण्डलक्षणशिक्षा f. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

पिण्डलेप m. *das was von den für die Manen bestimmten Klössen an den Händen kleben bleibt.*

पिण्डविशुद्धिदीपिका f. Titel eines Werkes.

*पिण्डशर्करा f. *aus* Javanâla *gewonnener Zukker* Gal.

पिण्डशीर्ष Adj. *einen klossähnlichen* (runden) *Kopf habend* MBh. 12,101,17.

*पिण्डस m. *Bettler.*

पिण्डसंबन्ध m. *eine so nahe Verwandtschaft zwischen einem Lebenden und einem Verstorbenen, dass jener beim Manenopfer diesem die Mehlklösse darbringt,* Gaut. 18,6. 28,21.

पिण्डसंबन्धिन् Adj. *in so naher Verwandtschaft mit einem Lebenden stehend, dass man beim Manenopfer Mehlklösse von ihm empfängt.*

पिण्डसेक्तृ Nom. ag. N. pr. eines Schlangendamons.

पिण्डस्थ Adj. *mit Anderm zusammengemischt, — vermengt* Varâh. Bṛh. S. 77,16.

पिण्डस्वेद m. *ein warmer Breiumschlag* Karaka 1,14.

पिण्डहरितास n. *Auripigment in best. Form* Mat. med. 41. Bhâvapr. 1,283.

पिण्डाक्षर Adj. *eine Doppelconsonanz enthaltend* Vâmana 4,1,7.

पिण्डाग्र n. *ein Stückchen von einem Mehlkloss* M. 3,233.

*पिण्डात m. *Olibanum.*

पिण्डान्वाहार्यक Adj. in Verbindung mit श्राद्ध *das nach dem Manenopfer den Manen zu Ehren gefeierte Mahl.*

*पिण्डाभ्र n. *Hagel.*

*पिण्डायस n. *Stahl* Râgân. 13,46.

पिण्डार 1) m. *a)* **Bettler.* — *b)* **Büffel-* oder *Kuhhirt.* — *c) Trewia nudiflora* Mat. med. 313. Varâh. Bṛh. S. 54,50. — *d)* **ein Ausdruck des Tadels.* — *e)* N. pr. eines Schlangendämons. — 2) n. *eine best. Gemüsepflanze* Bhâvapr. 1,288.

पिण्डारक 1) m. N. pr. *a)* eines Schlangendämons. — *b)* eines Vṛshṇi, eines Sohnes des Vasudeva. — 2) n. N. pr. eines Wallfahrtsortes.

पिण्डालु m. 1) **eine Art Cocculus* Râgân. 3,3. — 2) *Dioscorea globosa* Râgân. 7,69. Mat. med. 313.

पिण्डालुक n. *ein best. Knollengewächs.*

*पिण्डालूक *Batate.*

*पिण्डाश und *क m. *Bettler.*

*पिण्डाश्म m. संज्ञायाम्.

*पिण्डाह्वा f. *das Harz der Gardenia gummifera* Râgân. 6,77.

*पिण्डि f. *Nabe.*

पिण्डिक n. *penis.*

पिण्डित 1) Adj. s. u. पिण्डय्. — 2) *m. *Olibanum* Râgân. 12,106.

*पिण्डितैलिक m. *Olibanum* Gal. Vgl. पिण्डतैलक.

पिण्डिन् 1) *Adj. *a) mit Mehlklössen versehen.* — *b) Mehlklösse empfangend.* — 2) m. *a)* **Darbringer von Klössen* (beim Manenopfer). — *b)* **Bettler.* — *c) ein männliches Geschöpf.* — *d) Vangueria spinosa* Râgân. 8,67. Bhâvapr. 1,173. — 3) f. °नी N. pr. einer Apsaras VP.^{2} 2,82.

*पिण्डिपाल m. *eine best. Waffe mit einer Spitze.*

*पिण्डिल 1) Adj. *a) starke Waden habend.* — *b) im Rechnen geübt;* m. *ein guter Rechner, Astronom.* — 2) m. *Damm, Wall.* — 3) f. आ *Cucumis maderaspatanus.*

1. पिण्डी f. s. u. पिण्ड.

2. पिण्डी Adv. 1) mit कर् *a) zu einem Klumpen machen, zusammenballen, — drängen, — fügen, — thun.* — *b) auf einen Punct concentriren.* — *c) identificiren mit* (सक्). — 2) mit भू *sich zusammenballen, sich zu einer festen Masse verbinden, sich fest verbinden.*

पिण्डीकरण n. *das Zusammenballen.*

*पिण्डीजङ्घ m. N. pr. eines Mannes. Pl. *seine Nachkommen.*

पिण्डीतक m. 1) *Vangueria spinosa* Râgân. 8, 67. Bhâvapr. 1,173. n. *die Frucht.* — 2) **Tabernaemontana coronaria.* — 3) **eine Art Basilienkraut.*

*पिण्डीतगर m. *eine Species der Tabernaemontana.*

*पिण्डीतगरक n. *Tabernaemontana coronaria* Râgân. 10,145.

*पिण्डीतरु m. *eine dornige Gardenia* Râgân. 9, 147.

*पिण्डीपुष्प m. *Jonesia Asoka.*

पिण्डीभाव m. *das Sichzusammenballen.*

*पिण्डीर 1) Adj. *saftlos.* — 2) m. *a) Granatbaum.* — *b) Meerschaum.*

पिण्डीलेप m. *eine best. Salbe.*

*पिण्डीशूर m. *ein Held bei den Mehlklössen, ein feiger Prahler.*

पिण्डोपजीविन् Adj. *eines Andern Brod essend, von einem Andern ernährt werdend* Mahâvîrak. 93,19.

पिण्डोपनिषद् f. Titel einer Upanishad.

पिण्डोल m. N. pr. eines Mannes.

*पिण्डोलि und *°का f. *Speiserest.*

*पिण्या f. *Cardiospermum Halicacabum.*

पिण्याक 1) (*m. n.) *a) Oelkuchen* Âpast. — *b) Asa foetida.* — *c)* **Olibanum* Râgân. 12,106. — *d)* **Saffran.* — 2) *f. आ *eine best. Pflanze.*

पित् in अपित्.

पितर् m. 1) Sg. *Vater.* So heissen Bṛhaspati, Varuṇa, Prâgâpati u. s. w.; insbes. der Himmel. — 2) Du. *die Eltern.* Auch मातरा पितरा. — 3) Pl. *a) die Väter.* — *b) der Vater und seine Brüder, Vater und Onkel, des Vaters Verwandtschaft.* — *c) die Geister der Vorfahren, die Manen.* Neben पितामह m. Pl. *den entfernteren Manen* 67,18. — 4) *ein best. Kinderdämon.*

*पितरिश्वन् m. *ein Held dem Vater gegenüber,*

ein feiger Prahler.

पितापुत्रौ m. Du. und am Anfange eines Comp. *Vater und Sohn* 135,17.

पितापुत्रीय Adj. *Vater und Sohn betreffend.* संप्रदान n. *die Uebergabe* (der leiblichen Fähigkeiten und Kräfte) *durch den Vater an seinen Sohn.* — 2) *die Worte* पितर् *und* पुत्र *enthaltend.*

पितामह 1) m. *a) der Grossvater väterlicherseits.* — *b)* Bein. Brahman's. °महस्य सरस् und पितामहसरस् n. N. pr. eines Wallfahrtsortes. — *c)* Pl. *die Manen,* insbes. *die entfernteren* 67,7. 18. — 2) f. °मही *die Grossmutter väterlicherseits.*

पितु m. n. (dieses nur einmal in Ait. Br.) *Saft, Trank, Nahrung* überh.

*पितुःपुत्र m. *des Vaters Sohn.*

पितुकृत् Adj. *Nahrung schaffend.*

पितुभाज् Adj. *Nahrung geniessend.*

पितुभृत् Adj. *Nahrung bringend.*

पितुमत् Adj. 1) *von Trank und Speise begleitet.* — 2) *nahrungsreich. nährend.*

पितुषणि Adj. *Nahrung spendend.*

*पितुःष्वसर् f. *des Vaters Schwester.*

पितुस्तोम m. Bez. *des Liedes* RV. 1,187.

*पितुःस्वसर् f. *des Vaters Schwester.*

पितूय् *Nahrung begehren.* Nur पितूयतस् Gen. Partic.

पितृक 1) am Ende eines adj. Comp. (f. आ) = पितर् *Vater.* — 2) *m. Hypokoristikon von पितृदत्त.

पितृकर्मन् n. *Manenopfer.*

पितृकल्प m. 1) *die Vorschriften in Betreff der Manenverehrung.* — 2) *ein best.* Kalpa 2) *h),* Brahman's *Neumondstag.*

पितृकानन n. *Leichenacker* 129,22.

पितृकार्य n. *Manenopfer.*

पितृकिल्बिष n. *ein Vergehen gegen die Manen* Çat. Br. 12,9,2,2.

पितृकुल्या f. N. pr. eines *Flusses.*

पितृकृत Adj. 1) *gegen den Vater* —, oder *vom Vater gethan.* — 2) *gegen die Manen begangen.*

पितृकृत्य n. und पितृक्रिया f. *Manenopfer.*

पितृगण m. *die Schaar der Manen, die Manen* VP. 1,8,23. Pl. *Reihen* —, *Gruppen von Manen.*

पितृगाथा f. Pl. Bez. *bestimmter Gesänge.*

पितृगीत n. Pl. desgl. Comm. zu VP. 3,14,21.

*पितृगृह n. *Leichenacker.*

पितृग्रह m. *ein best. Krankheitsdämon.*

पितृग्राम m. *Friedhof* B. A. J. 1,218.

पितृघातक (Kathâs. 26,140), °घातिन् und °घ्न m. *Vatermörder.*

*पितृचेट (?) m. N. pr. eines Mannes.

पितृतम m. *der beste Vater.* Mit dem Gen. पितॄणाम् RV. 4,17,17.

पितृतर्पण n. 1) *das Laben der Manen, Manenopfer.* — 2) **der Theil der Hand zwischen Daumen und Zeigefinger.* — 3) **Sesam* Râgân. 16,70.

पितृतस् Adv. *vom Vater her, väterlicherseits.*

*पितृतिथि f. *Neumondstag.*

पितृतीर्थ n. 1) Bein. der Stadt Gajâ. — 2) *der Theil der Hand zwischen Daumen und Zeigefinger.*

पितृत्व n. Nom. abstr. von पितर् *Vater.*

*पितृदत्त m. ein Mannesname. *°क m. Hypokoristikon davon Mahâbh. 5,72,*a.*

पितृदयिता f. Titel eines Werkes.

*पितृदान und *°क n. *Spenden an die Manen, Manenopfer.*

पितृदाय m. *das väterliche Erbe.*

1. पितृदेव m. Pl. 1) *die Manen und Götter.* — 2) Bez. *bestimmter göttlicher Wesen* 88,22. 27. 29. Nach dem Comm. = कव्यवाहनादयः.

2. पितृदेव Adj. 1) *den Vater als Gott verehrend* Taitt. Up. 1,11,2. — 2) *zu den Manen und Göttern führend.*

पितृदेवत Adj. *die Manen zur Gottheit habend, sie zum Gegenstand der Verehrung habend, ihnen geweiht.*

पितृदेवता f. Pl. *die Manen und Götter* 85,21.

पितृदेवत्य Adj. = पितृदेवत.

पितृदैवत 1) Adj. (f. ई) *auf die Verehrung der Manen sich beziehend.* °कर्मन् und °कार्य n. — 2) n. *a) das am* Ashṭakâ *genannten Tage gefeierte Manenopfer.* — *b) das unter den Manen stehende Mondhaus* Maghâ.

पितृदैवत्य n. = पितृदैवत 2) *a).*

पितृद्रोहिन् Adj. *dem Vater nachstellend* Daçak. 82,13.

1. पितृपक्ष m. 1) *die Monatshälfte der Manen, die dunkele Hälfte im* gaṇa Âçvina. — 2) *die Partei* —, *die Seite des Vaters* MBh. 5,140,10. — 3) Pl. *die Väter* Hariv. 3374.

2. पितृपक्ष Adj. *väterlicherseits* Kull. zu M. 2,32.

*पितृपङ्क्तिविधान n. *das Ertheilen der Rechte eines* Sapiṇḍa Gal.

पितृपति m. 1) *der Herr der Manen,* Bein. Jama's. — 2) Pl. *die Väter und die* Prajâpati.

*पितृपाण n. fehlerhaft für पितृयाण.

*पितृपितर् m. *des Vaters Vater.*

पितृपीत Adj. *von den Vätern getrunken.*

पितृपूजन n. *die Verehrung der Manen.*

पितृपैतामह 1) Adj. (f. ई) *vom Vater und Grossvater ererbt,* — *überkommen, ihnen eigen.* नामन् n. *die Namen des Vaters und Grossvaters* 215,7. — 2) m. Pl. und am Anfange eines Comp. metrisch st. °पितामह *Väter und Grossväter.* Pañcat. 89,18 unmotivirt, und st. dessen °पितामहान् ed. Bomb. 1,97,6.

पितृपैतामहिक Adj. = पितृपैतामह 1).

*पितृप्रसू f. *Zwielicht* Râgân. 21,41.

*पितृप्रिय m. *Eclipta prostrata* Râgân. 4,140.

पितृबन्धु 1) m. *ein Blutsverwandter väterlicherseits.* — 2) n. *väterliche Blutsverwandtschaft.*

पितृबान्धव m. = पितृबन्धु 1).

पितृभक्तितरंगिणी f. Titel eines Werkes.

पितृभूति m. N. pr. eines Scholiasten.

*पितृभोगीण Adj.

*पितृभोजन m. *Phaseolus radiatus* Râgân. 16,43.

पितृमत् (VS. Çat. Br. TBr.) und पितृमत् (AV.) Adj. 1) *einen Vater habend.* — 2) *einen namhaften Vater habend.* — 3) *von den Manen begleitet, mit d. M. zusammengehörig* Mân. Çr. 8,19. Grhj. 2,9.

पितृमन्दिर n. 1) *Vaterhaus.* — 2) **Leichenacker.*

पितृमातृगुरुशुश्रूषाध्यानवत् Adj. *der nur daran denkt Vater, Mutter und Lehrer zu Willen zu sein* Saṃhitopan. 41,3. 4.

पितृमातृमय Adj. *nur an Vater und Mutter denkend.*

पितृमात्रर्थ Adj. *für Vater und Mutter bettelnd* M. 11,1.

पितृमेध m. 1) *Manenopfer.* — 2) Titel eines Werkes Opp. Cat. 1. °सार desgl. ebend. °सूत्र n. desgl. Weber, Lit. 93.

पितृयज्ञ m. *Manenopfer.*

पितृयज्ञिय (°यज्ञीय?) Adj. *auf das Manenopfer bezüglich* Weber, Prâtiçâkh. 103.

पितृयाण und °यान 1) Adj. *von den Manen betreten, zu ihnen führend.* — 2) m. *der von den Manen betretene* —, *der zu ihnen führende Weg.*

1. पितृयान n. *der Gang zu den Vätern* Bhâg. P. 4,29,13. 7,15,51.

2. पितृयान Adj. und m. s. u. पितृयाण.

पितृराज und °न् m. Bein. Jama's.

पितृरूप 1) Adj. *in der Gestalt eines Ahnen erscheinend* Âpast. Çr. 1,8,7. — 2) m. N. pr. eines Rudra.

पितृलिङ्ग m. (sc. मन्त्र) *ein an die Manen gerichteter Vers.*

पितृलोक m. 1) *Vaterhaus.* — 2) *die Welt —, der Wohnort der Manen.*

पितृवंश m. *die Familie des Vaters* Âpast. Çâṅkh. Gṛhj. 4,10. Mahâbh. 4,56,*a*.

पितृवंश्य Adj. *zur Familie des Vaters gehörig* Spr. 4076.

पितृवत् Adv. 1) *wie ein Vater.* — 2) *wie die Manen, wie f. d. M., wie bei den M., wie beim Manenopfer.*

पितृवध m. *Vatermord.*

पितृवन n. *Leichenacker.*

*पितृवनेचर m. 1) *ein* Vetâla. — 2) Bein. Çiva's.

पितृवर्तिन् m. Bein. des Fürsten Brahmadatta.

*पितृवसति f. *Leichenacker.*

पितृवित्त Adj. *von den Vätern erworben.*

पितृवेश्मन् n. *Vaterhaus* Spr. 4077.

पितृव्य m. *Vatersbruder, patruus* Gaut. Uneig. *ein älterer nahestehender Mann.*

*पितृव्यक m. dass. Gal.

*पितृव्यघातिन् m. *Mörder eines Vatersbruders* P. 3,2,86, Sch.

पितृशर्मन् m. N. pr. eines Dânava.

पितृश्रवण Adj. *dem Vater Ruhm verschaffend.*

पितृषद् Adj. 1) *beim Vater —, bei den Eltern —, ledig bleibend.* — 2) *bei den Manen wohnend.*

पितृषदन Adj. *den Manen zum Sitz dienend* TS. 1,3,6,1 (Âpast. Çr. 7,9,10). Mân. Çr. 1,8,2.

पितृष्वसर् f. *des Vaters Schwester* MBh. 1,191, 21. °स्वसर् fehlerhaft.

पितृष्वसामातुल° *des Vaters Schwester und Mutterbruder.*

पितृष्वस्रीय m. *der Vaters Schwester Sohn* MBh. 1,111,2. °स्वस्रीय fehlerhaft.

पितृसंहिता f. Titel eines Werkes.

पितृसद्मन् n. *Leichenacker.*

*पितृसदृश Adj. *dem Vater ähnlich.*

*पितृसू f. *Zwielicht.*

पितृसूक्त n. *eine best. Hymne.*

पितृस्वसर् und °स्वस्रीय s. °ष्वसर् und °ष्वस्रीय.

पितृहन् m. *Vatermörder* AV. Paipp. 9,4,3.

पितृहू f. Bez. *des rechten Ohres.*

पितृह्वय n. *Anrufung der Väter.*

पित्त n. *Galle.*

*पित्तकुष्ठ n. *eine Art Aussatz* Gal.

पित्तगदिन् Adj. *gallenkrank.*

पित्तगुल्म m. *eine von der Galle herrührende Anschwellung im Unterleibe.*

पित्तघ्न 1) *der Galle entgegenwirkend.* — 2) n. *ein Mittel gegen gallige Zustände.* — Vgl. पित्तहन्.

पित्तज्वर m. *Gallenfieber.*

*पित्तदाह m. dass. Râgân. 13,205.

*पित्तद्राविन् m. *die süsse Citrone* Râgân. 11,180.

पित्तधर Adj. (f. आ) *gallenhaltig.*

पित्तप्रकृति Adj. *von galligem Temperament.*

*पित्तरक्त n. *Blutsturz* Râgân. 20,16. Vgl. रक्तपित्त.

पित्तरोगिन् Adj. *gallenkrank.*

पित्तल 1, Adj. (f. आ) *gallig, Galle machend.* — 2) *f. आ *Jussiaea repens.* — *b*) *f. ई *Sanseviera Roxburghiana.* — 4) n. *a*) *Glockengut* Mat. med. 75. — *b*) **Betula Bhojpatra.*

*पित्तवत् Adj. *gallig.*

पित्तविदग्ध Adj. *durch* (Uebermaass von) *Galle verbrannt*, d. i. — *beschädigt, — zerstört.*

पित्तविनाशन und पित्तशमन Adj. *der Galle entgegenwirkend.*

*पित्तशोणित n. *Blutsturz* Râgân. 20,16.

पित्तशोफ m. *eine* (durch Uebermaass) *von Galle herrührende Geschwulst* Suçr. 1,131,16.

पित्तश्लेष्मल Adj. *Galle und Schleim befördernd* Kâraka 1,27.

*पित्तसारक m. *Azadirachta indica* Râgân. 9,8.

पित्तस्थान n. *der Sitz der Galle* Garbhop. 2.

पित्तस्यन्द m. *eine gallige Form der Ophthalmie.*

पित्तहर 1) Adj. (f. °घ्नी) *der Galle entgegenwirkend* Suçr. 1,142,9. — 2) *f. °घ्नी *Cocculus cordifolius.* — Vgl. पित्तघ्न.

पित्तहर Adj. (f. ई) *der Galle entgegenwirkend.*

पित्तातीसार m. *eine gallige Form der Dysenterie.*

पित्तातीसारिन् Adj. *an* पित्तातीसार *leidend.*

पित्तान्तकरस m. *ein best. medicinisches Präparat* Mat. med. 93.

पित्ताभिष्यन्द m. *eine gallige Form der Ophthalmie.*

*पित्तारि m. Bez. verschiedener *der Galle entgegenwirkender Pflanzen* und *Stoffe* Râgân. 5,9. 6, 207. 12,23.

*पित्तास्र n. *Blutsturz* Râgân. 20,16.

पित्तोदर n. *eine von Galle herrührende Leibesanschwellung* Bhâvapr. 5,84.

पित्तोदरिन् Adj. *an einer von Galle herrührenden Leibesanschwellung leidend* Suçr. 2,86,15.

पित्तोपकृत Adj. = पित्तविदग्ध.

पित्थ und °क m. N. pr. eines Mannes.

पित्र्य. पैत्रिय 1) Adj. (f. आ) *a) vom Vater kommend, väterlich, dem Vater* oder *den Vätern gehörig, beim Vater üblich* u. s. w. — *b) den Manen geweiht, unter d. M. stehend, auf ihren Cult bezüglich.* दिश् f. *Süden* Çâṅkh. Gṛhj. 4,10. तीर्थ n. *der den Manen geweihte Theil der Hand zwischen Daumen und Zeigefinger.* — 2) m. *a*) **der älteste Bruder.* — *b*) **der Monat* Mâgha. — *c*) nach dem Comm. *das Ritual für das Manenopfer* Kâṭh. Up. 7,1,2. 4. — *d*) **Phaseolus radiatus* Râgân. 16, 43. — 3) f. आ *a) Manenopfer.* — *b*) *Pl. *das unter den Manen stehende Mondhaus* Maghâ. — *c*) **Vollmondstag* und *die an diesem Tage stattfindende Cultushandlung für die Manen.* — 4) n. *a) die Cultushandlung für die Manen.* — *b) das Mondhaus* Maghâ. — *c*) **Honig* Râgân. 14,110.

(पित्र्यावत्) पैत्रियावत् Adj. vielleicht *väterliches Gut besitzend.* Nach Sây. = पितृमत्.

पित्र्युपवीत (!) n. *das Umlegen der Manenschnur* Gop. Br. 1,3,12. Vaitân.

पित्र्युपवीतिन् (!) Adj. *der die Manenschnur umgelegt hat* Vaitân.

पित्सत् 1) Partic. vom Desid. von 1. पत्. — 2) *m. *Vogel* Râgân. 19,83.

पित्सरु in सोमपित्सरु.

*पित्सल n. *Weg, Pfad.*

*पित्सु Adj. *zu fliegen* oder *zu fallen im Begriff stehend.*

पिधय्, °यति *verschliessen* (die Thür) Lalit. 280,13. पिधित *verschlossen, verhüllt* 348,2 (अनणानि पिधितानि zu lesen). 349,1 (gleichfalls zu verbessern). 134,3. Zurückzuführen auf 1. धा mit पि.

पिदाकु m. Maitr. S. 3,14,14 wohl nur fehlerhaft für पृदाकु, wie Padap. hat.

पिद्ध m. *ein best. Thier.*

पिधातव्य Adj. *zuzudecken, zu verstopfen, zu schliessen* (die Ohren).

पिधान 1) n. *a) das Zudecken, Verstopfen, Verschliessen.* — *b) Decke, Hülle* Spr. 7826. — *c) Deckel.* — *d) ein best. Process, dem das Quecksilber unterworfen wird.* — 2) *f. ई *Deckel* Deçîn. 1, 161.

*पिधानक 1) n. *Hülle, Scheide* in *खड्ग°. — 2) f. °निका *Deckel* Deçîn. 4,14. 6,111.

°पिधायक Adj. *verhüllend, verdeckend.* Nom. abstr. °ता f. 261,23. 24.

पिधित्सु Adj. mit Acc. *zu verbergen wünschend* Naish. 5,51.

पिनद्ध nach Nîlak. m. *Schmuck.* Nur am Ende eines adj. Comp., f. °का Hariv. 2,2,37. °द्धिका v.l.

*पिनस m. v. l. für पीनस.

पिनाक 1) (*m.) n. *a) Stab, Stock. — b)* in der späteren Literatur *die Keule* und *der Bogen* Rudra-Çiva's. — *c) *herabfallender Staub.* — 2) *f. पिनाकी *ein best. Streichinstrument.* — 3) n. *eine Art Talk.*

पिनाकगोप्तृ, पिनाकधृक् (VP. 5,16,7 nach dem Comm. Bein. Vîrabhâdra's), पिनाकपाणि, *पिनाकभृत्, पिनाकहस्त, पिनाकावस und पिनाकि (metrisch für °न्) m. Beinamen Rudra-Çiva's.

पिनाकिदिश् f. *Nordost* Varâh. Bṛh. S. 28,10.

पिनाकिन् 1) Adj. MBh. 6,684 fehlerhaft für पाताकिन्. — 2) m. *a)* Bein. Rudra-Çiva's. — 3) N. pr. eines Rudra. — 4) f. °नी N. pr. zweier Flüsse.

*पिन्यास m. *Asa foetida.*

पिन्व्, पिन्वति, °ते 1) Act. Med. *schwellen —, strotzen —, überlaufen —, reichlich machen.* — 2) Med. (im Çat. Br. auch Act.) *schwellen, strotzen, überströmen.* — Caus. पिन्वयति = Simpl. 1). — Mit प्र Act. Med. = Simpl.

°पिन्व Adj. *schwellen —, fliessen machend.*

पिन्वन n. *ein best. beim Cultus gebräuchliches Gefäss.*

पिन्वत्यपीय Adj. (f. या) *mit* पिन्वत्यपीः (ṚV. 1,64,6) *anfangend* (Vers).

*पिपक्ष् Adj. vom Desid. von 1. पच्.

*पिपठिष् Adj. vom Desid. von पठ्.

पिपतिषत् 1) Adj. Partic. vom Desid. von 1. पत्. — 2) *m. *Vogel.*

पिपतिषु 1) Adj. *zu fallen im Begriff stehend.* — 2) *m. *Vogel.*

पिपाठक m. N. pr. eines Berges.

पिपासा f. *Durst.*

पिपासावत् Adj. *durstig* 271,21.

पिपासालु Adj. *stets durstig* Kâraka 4,8.

पिपासित Adj. *durstig* s. u. 1. पा Desid. Könnte auch auf पिपासा zurückgehen.

पिपासु Adj. mit Acc. oder am Ende eines Comp. *zu trinken verlangend.* Ohne Object *durstig.*

*पिपिली f. *Ameise.*

पिपिषत् Adj. *schwellend, übervoll, überreich.*

पिपीतक 1) m. N. pr. eines Mannes. — 2) f. ई *der 12te Tag in der lichten Hälfte des* Vaiçâkha.

पिपीलं m. (Vârah. Jogaj. 8,3) und *°ली f. (Râgân. 19,67) *Ameise.*

पिपीलक 1) m. und पिपीलिका f. dass. — 2) f. पिपीलिका = पिपीलिकमध्या Weber, Pratiçâkh.

पिपीलिक 1) m. *Ameise* — 2) n. angeblich *von Ameisen hervorgeholtes Gold.*

पिपीलिकपुट n. *Ameisenhaufe* MBh. 8,23,22.

पिपीलिकमध्य und °म Adj. *in der Mitte schmal wie eine Ameise;* f. या *jedes Metrum, dessen mittlerer* Pâda *kürzer ist als der vorangehende und folgende,* Tâṇḍya-Br. 15,11,8.

पिपीलिकापरिसर्पण n. *Ameisenlaufen.*

पिपीलिकामध्य n. *Fasten, die am Vollmondstage mit 15 Bissen beginnen, bis zum Neumondstage täglich um einen Bissen abnehmen und dann bis zum zweiten Vollmondstage täglich um einen Bissen wieder zunehmen.*

पिपीलिकावत् Adv. *wie die Ameisen, so v. a. im Gänsemarsch* Comm. zu Tâṇḍya-Br. 6,7,15.

*पिपीलिकोत्किरण (Conj. für °कोत्करण) n. und पिपीलिकोद्वाप m. *Ameisenhaufe.*

पिपृच्छिषु Adj. *zu fragen im Begriff stehend.*

पिप्पका f. *ein best. Vogel.*

पिप्पल 1) m. *a) Ficus religiosa.* — *b) *ein best. Vogel.* — *c) *Brustwarze.* — *d) *= निरंशुक oder निरंशुल. — *e) Pl. eine best. Schule des* AV. Richtig wohl पिप्पलाद. — *f)* N. pr. eines Sohnes des Mitra. — 2) f. या N. pr. eines Flusses. — 3) f. ई *a) Beere.* — *b) Piper longum, die Pflanze* und *das Korn* Râgân. 6,11. Mat. med. 243. — 4) n. पिप्पल *a) Beere,* insbes. *die der Ficus religiosa.* — *b) sinnliche Freuden* Spr. 7749. — *c) *Wasser.* — *d) *= वस्त्रच्छेदभेद.

पिप्पलक 1) m. *Stecknadel* Kâraka 4,8. — 2) (*n.) *a) Brustwarze.* — *b) *Faden zum Nähen.*

पिप्पलनाथ m. N. pr. einer Gottheit.

पिप्पलमात्र Adj. *beerengross.*

पिप्पलाद 1) Adj. *die Früchte der Ficus religiosa essend* und zugleich *den sinnlichen Freuden ergeben.* — 2) m. N. pr. eines alten AV.-Lehrers. Pl. *seine Schule.*

पिप्पलादि m. N. pr. eines Mannes Hariv. 3,1, 12. v. l. पैप्प°.

पिप्पलादोक्तोपनिषद् f. Titel einer Upanishad Cat. Gvjar. 1,100.

पिप्पलायन m. N. pr. eines Mannes.

पिप्पलायनि m. N. pr. eines Lehrers. Vgl. पैप्प°.

पिप्पलावती f. N. pr. eines Flusses VP.^{2} 2,148.

पिप्पलाशन Adj. = पिप्पलाद 1) Kûlikop. 8.

पिप्पलि 1) (*f.) *langer Pfeffer* Âpast. — 2) n. वसिष्ठस्य पि° Name eines Sâman.

पिप्पलिश्रोणि f. N. pr. eines Flusses.

*पिप्पलीका f. *der kleine* Pippala-*Baum* Râgân. 11,123.

पिप्पलीमूल n. *die Wurzel des langen Pfeffers* Râgân. 6,22. Bhâvapr. 1,164.

*पिप्पलीमूलीय Adj. von पिप्पलीमूल.

*पिप्पलीय Adj. von पिप्पल.

पिप्पलीवर्धमान (Suçr. 2,417,15) und °क n. *eine best. Kur mit Pfefferkörnern, welche in zu- und abnehmender Anzahl genommen werden.*

*पिप्पलू m. N. pr. eines Mannes.

पिप्पलेश m. desgl. Ind. St. 15.

*पिप्पिका f. *Weinstein an den Zähnen.*

पिप्पीक m. *ein best. Vogel.*

*पिप्पृटा f. *Zucker.*

पिप्रीषा f. *das Verlangen Jmd* (im Comp. vorangehend) *etwas Liebes zu erweisen* R. 2,16,37. Kâraka 6,11.

पिप्रीषु Adj. *Jmd* (Acc.) *zu erfreuen wünschend.*

पिप्रु m. N. pr. eines Dämons.

पिप्लु m. *Mal am Körper* Kâraka 5,1.

पिप्लुकर्ण Adj. *ein Mal am Ohre habend.*

पिब्, पिबति s. 1. पा.

°पिब Adj. (f. या) *trinkend, — aus* oder *an* Naish. 4,58. 6,34. Hem. Par. 6,136.

पिबध्यै Dat. Infin. zu 1. पा ṚV.

पिबत्नु Adj. *eine Form des Zeitworts* पिब् (= 1. पा) *enthaltend.*

पिब्द्, nur Partic. पिब्दमान *fest —, derb —, compact werdend* oder *seiend.* — Mit या dass.

पिब्दन Adj. *fest, derb, solid.*

*पिम्परि und *°री f. *Ficus infectoria* Râgân. 11,127.

पिम्पला f. N. pr. eines Flusses Râgat. 7,1127. Vielleicht पिप्पला zu lesen.

पियारु Adj. *schmähend, höhnend, übelwollend.*

पियाल m. *Buchanania latifolia;* n. *die Frucht.*

*पिलु, पेलयति (लेपे, auch *schicken, antreiben*).

पिलि m. N. pr. eines Mannes.

पिलिन्दवत्स m. N. pr. eines Schülers Çâkjamuni's.

पिलिपिच्छ, °पिचिछ, °पिचिछक und °पिञ्ज m. N. pr. eines Dämons Hemâdri 1,655,23. Agni-P. 40,20. Vâstuv. 547. 596.

पिलिपिपिलं Adj. (f. या) nach Mahidh. *schlüpfrig.* पिल्पिपिलं Maitr. S. 3,12,19 gegen das Metrum und Padap.

पिलु m. und *°क m. *ein best. Baum,* = पीलु.

पिलुपर्णी f. *Sanseviera Roxburghiana* Kâraka 6,3.

पिल्पिपिलं 1) Adj. (f. या) s. पिलिपिपिलं. — 2) *f. या Bein. der Lakshmi Gal.

*पिल्ल 1) Adj. *triefende Augen habend.* — 2) m. *triefende Augen.*

1. पिश्, पिंशति, °ते, पिशानं Partic. *aushauen,* insbes. das Fleisch *aushauen und zurechtschneiden.*

den; zubereiten, zurüsten. schmücken, auszieren, putzen; gestalten, bilden; Med. auch *sich schmücken.* पिशित und पिष्ट *geschmückt,* पिष्टतम Superl. — Intens. पेपिशत् (Sternen-)*Schmuck tragend,* पेपिशान *geschmückt mit* (Instr.). — Mit अनु *der Länge nach anbringen, — anheften.* — Mit अभि *mit Schmuck bestecken, ausschmücken.* — Mit आ *verzieren,* (mit Farbe) *schmücken.* — Mit निस् *herausschneiden, — schälen aus* (Abl.). — Mit वि, °पिंशति = विपुष्यति; °पिशित = विकसित oder विनिकृत *als Schmuck angebracht.*

2. पिश् f. *Schmuck.*

पिशं 1) m. *Damhirsch.* — 2) *f. पिशी *Nardostachys Jatamansi* Râǵan. 12,98.

पिशङ्ग 1) Adj. (f. ई) *röthlich, röthlich braun.* Nom. abstr. पिशङ्गत्व n. Mahâvîrak. 14,12. — 2) m. N. pr. eines Schlangendämons.

पिशङ्गक m. N. pr. eines Trabanten des Vishṇu.

पिशङ्गजट m. N. pr. eines Muni.

पिशङ्गभृष्टि Adj. *rothzackig.* Nach Sây. *blassröthlich.*

पिशङ्गराति Adj. *röthliche (goldene) Gaben gebend* ṚV.

पिशङ्गरूप und पिशङ्गसंदृश् Adj. *röthlich—, röthlich gelb aussehend.*

पिशङ्गाश्व Adj. *röthliche Rosse habend.*

पिशङ्गित Adj. *röthlich gelb gefärbt* Kâd. 9,22.

पिशङ्गिल Adj. (f. आ) etwa *röthlich.*

1. पिशङ्गी Adj. s. पिशङ्ग.

2. पिशङ्गी Adv. mit कर् *röthlich färben* Mudrâr. 63,21 (104,4).

पिशाच 1) m. (adj. Comp. f. आ) *a) eine Klasse dämonischer Wesen, zu deren Aufstellung die Irrlichter Veranlassung gegeben haben mögen.* Am Ende eines Comp. so v. a. *ein Teufel —, ein Dämon von* Kâd. 233,11 (417,9). — *b)* N. pr. eines Rakshas. — 2) f. आ N. pr. einer Tochter Daksha's und Mutter der Piçâka. — 3) f. ई *a)* s. zu 1) *a).* Am Ende eines Comp. so v. a. *ein Teufel —, ein Dämon von* Bâlar. 86,11. — *b) *eine Valeriana* Râǵan. 12,101. — *c)* N. pr. einer Jogini Hemâdri 2,*a*,100,2. 4.

पिशाचक 1) *Adj. = पिशाचे कुशलः. — 2) m. = पिशाच 1) *a).* — 3) f. ई = पिशाच 3) *a).* — *b) *die Sprache der* Piçâka. — *c)* N. pr. eines Flusses. Vgl. पिशाचिकी.

पिशाचकापुर n. N. pr. eines Dorfes.

*पिशाचकिन् m. Bein. Kubera's.

पिशाचघ्नीयण Adj. *die* Piçâka *vernichtend, — vertreibend.*

पिशाचगृहीतक m. *ein Besessener* Kâd. 233,14 (418,1).

पिशाचचर्या f. *das Treiben der* Piçâka.

पिशाचचातन Adj. *die* Piçâka *verscheuchend.*

पिशाचजम्भन Adj. (f. ई) *die* Piçâka *zermalmend.*

पिशाचता f. (Naish. 4,83) und °चत्व n. (Kâraṇḍ. 41,22) Nom. abstr. zu पिशाच 1) *a).*

पिशाचदक्षिणा f. *eine Gabe, wie sie bei den* Piçâka *üblich ist.* Vgl. पिशाचभिक्षा.

*पिशाचद्रु m. *Trophis aspera.*

पिशाचपति m. Bein. Çiva's Spr. 7770.

पिशाचभिक्षा f. *Almosen, wie sie bei den* Piçâka *üblich sind,* Âpast. Vgl. पिशाचदक्षिणा.

पिशाचमोचन n. und °तीर्थ n. N. pr. eines Tîrtha.

पिशाचवदन Adj. *das Gesicht eines* Piçâka *habend* Mahâvîrak. 76,19.

पिशाचविद्यावेद् m. *der Veda der* Piçâka Âçv. Çr. 10,7,6. Vgl. पिशाचवेद्.

*पिशाचवृक्ष m. *Trophis aspera.*

पिशाचवेद् m. = पिशाचविद्यावेद् Gop. Br. 1, 1,10.

पिशाचहन् Adj. *die* Piçâka *schlagend, vernichtend.*

पिशाचालय m. *eine best. Lichterscheinung, Phosphorescenz.*

पिशाचि m. N. pr. eines Dämons. Vgl. पिशाच 1) *a).*

*पिशाचिकी f. N. pr. eines Flusses, = दृशार्णा Gal. Vgl. पिशाचक 3) *c).*

पिशाचीकरण n. *das Verwandeln in einen* Piçâka.

पिशिक m. Pl. N. pr. eines Volkes.

पिशित 1) Adj. s. u. 1. पिश्. — 2) *f. आ *Nardostachys Jatamansi* Râǵan. 12,98. — 3) n. *a) ausgehauenes —, zugerichtetes Fleisch; Fleisch* überh. Auch Pl. — *b) Stückchen.*

पिशितपङ्कावनद्धास्थिपञ्जरमय Adj. (f. ई) *aus einem mit schwabbeligem Fleische überzogenen Knochengerüste bestehend* Prab. 70,18.

पिशितपिण्ड m. *ein Stück Fleisch.*

पिशितभुज् m. *Fleischesser.*

पिशितलोचन Adj. *fleischliche Augen habend.*

पिशिताम (wohl n.) *rohes Fleisch* Çâṅkh. Gṛhj. 2,12.

पिशिताश 1) m. *ein fleischfressender Dämon, ein* Piçâka oder Rakshas. — 2) f. आ N. pr. einer Jogini Hemâdri 2,*a*,100,6. 7.

पिशिताशन 1) Adj. *fleischfressend.* — 2) m. *a) Wolf.* — *b) ein fleischfressender Dämon, ein* Piçâka oder Rakshas.

पिशिताशिन् 1) Adj. *fleischfressend.* — 2) m. *ein fleischfressender Dämon.* Auch N. pr. eines best. Dämons Hariv. 9561.

पिशितौदन m. n. *Reisbrei mit Fleisch* Bhâvapr. 3,92.

पिशील und पिशीलक n. *ein* (hölzernes) *Gefäss, Napf.*

पिशीलवीणा f. *ein best. Satteninstrument.*

पिशुन 1) Adj. *a) der da hinterbringt, verräth, nachtheilig über Andere spricht, verleumdet, verrätherisch, verleumderisch* (Personen und Reden); m. *Hinterbringer, Verräther, Verleumder.* Mit Gen. *Jmd verrathend* u. s. w. Hemâdri 1,40,1. Am Ende eines Comp. *Etwas verrathend, an den Tag legend, verkündend* Kâd. 128,24. 2,12,22. 121,18. °पिशुनम् Adv. — *b) schlecht, schändlich, niederträchtig, bösartig* Râǵat. 7,475. — 2) m. *a) *Baumwolle.* — *b) *Krähe.* — *c) *Bein. Nârada's.* — *d)* N. pr. *α)* eines schwangeren Frauen schädlichen Dämons. — *β)* eines Brahmanen. — *γ)* eines Ministers des Dushjanta. — 3) *f. आ *Medicago esculenta* Râǵan. 12,134. — 4) n. *a) Hinterbringerei.* — *b) *Saffran* Râǵan. 12,40.

पिशुनता f. *Hinterbringerei, Klätscherei.*

पिशुनय्, यति *verrathen, an den Tag legen, offenbaren.* पिशुनित 324,31. Bâlar. 312,18.

पिष्, पिनष्टि (पिंषाक् 2te und 3te Sg. Conj.); episch auch Med. *zerreiben, zerstampfen, mahlen, zermalmen, vernichten.* In der übertr. Bed. *zermalmen, stark mitnehmen* auch mit Gen. पिष्ट *gemahlen.* — Caus. पेषयति 1) = Simpl. Kaṭaka 6,12. 27. — 2) *हिंसाबलादाननिकेतनेषु; auch दान st. आदान. — Mit अनु *anrühren, anstossen.* — Mit अव *zerreiben.* — Mit आ *drücken, anrühren.* — Mit उद्, उत्पिष्ट 1) *zerquetscht, zerdrückt* 321,4. — 2) *herausgequetscht,* eine Form von Gelenksdislocation. — Mit समुद्, समुत्पिष्ट *herausgequetscht.* — Mit नि *zermalmen.* — Mit *प्रनि (nicht प्रणि). — Mit निस् *stampfen, zerstampfen, — quetschen, — malmen* (Bâlar. 109,21), *— schmettern, durchwalken.* स्वचरणौ so v. a. *mit den Füssen stampfen,* करं करेण *die Hände aneinander reiben,* दन्तैर्दन्तान् und दन्तान्दन्तेषु *mit den Zähnen knirschen.* — Caus. *zermalmen, vernichten.* — Mit विनिस् *zerstampfen, — quetschen, — klopfen, — malmen, — schmettern.* पाणौ पा-

णिम् *die Hände aneinander reiben.* — Mit परि *zerreiben, — stampfen.* — Mit प्र *zermalmen.* प्रॅपिष्ट *gemahlen, zerrieben.* — Caus. *mahlen, zerreiben.* — Mit प्रति *andrücken; zerschmettern, zerschlagen.* करं करे, हस्तैर्हस्ताग्रम् *die Hände aneinander reiben.* प्रतिपिष्ट *zerschmettert;* Pl. *an einander geschlagen, sich aneinander reibend.* — Mit अभिप्रति *zer —, ausschlagen.* — Mit वि *Jmd bewerfen mit* (Instr.) 28,24. 27. — Mit सम् *zerstossen, — drücken, — reiben, — malmen, — schmettern.*

1. पिष्टॅ 1) Adj. s. u. 1. पिश्. — 2) *n. = रूप.

2. पिष्टॅ 1) Adj. s. u. पिष्. — 2) (*m.) *a) Gebäck, Kuchen.* — *b) *N. pr. eines Mannes; Pl. seine Nachkommen.* — 3) f. ई *Mehl* Bhâvapr. 2,20. 21. — 4) n. *a) Mehl.* न पिनष्टि पिष्टम् *er mahlt kein Mehl,* so v. a. *thut keine unnütze Arbeit.* — *b) *Blei.*

पिष्टक 1) m. *a) Backwerk, Kuchen.* — *b) eine best. Krankheit des Weissen im Auge.* — 2) f. पिष्टिका *a) eine Art Grütze* Bhâvapr. 2,18. — *b) *Tamarindus indica* Râgân. 4,178. — 3) n. *a) Mehl.* — *b) *gestampfte Sesamkörner* Râgân. 16,72.

पिष्टकसंक्रान्ति f. *ein best. Festtag.*

पिष्टज Adj. (f. आ) *aus Mehl gemacht* Hemâdri 2,*a*,42,4.

पिष्टप m. n. v. l. für विष्टप.

पिष्टपचन n. *Pfanne.*

पिष्टपशु m. *ein aus Mehl geformtes Opferthier.* °खण्डन n. und °मीमांसा f. Titel zweier Werke Opp. Cat. 1.

पिष्टपाक m. *Mehlgebäck.*

*पिष्टपाचक n. *Pfanne.*

पिष्टपात्री f. *Kuchenschüssel* Hillebr. N. 21.

पिष्टपिण्ड m. *Mehlkloss* Comm. zu TBr. 3,395,8.9.

*पिष्टपूर m. *eine Art Gebäck.*

पिष्टपेष m. *das Mehlmahlen,* so v. a. *unnütze Arbeit* Bhâg. P. 5,10,14.

पिष्टभाजन Adj. *Mehl* (als Speise) *erhaltend* (Pûshan) Gop. Br. 2,1,2.

पिष्टभुज् Adj. *Mehl essend* (Pûshan) Bhâg. P. 4,7,4.

पिष्टमय Adj. (f. ई) 1) *aus Mehl gemacht* Sâmav. Br. 2,5,4. Hemâdri 1,430,13. — 2) *mit Mehl vermischt.* जल n. *Wasser mit Mehl.*

पिष्टमेह m. *mehlige Harnruhr.*

पिष्टमेहिन् Adj. *an mehliger Harnruhr leidend.*

पिष्टरस m. *Wasser mit Mehl.*

पिष्टरात्री f. *ein Bild aus Mehl als Symbol einer best. verhängnissvollen Nacht* AV. Pariç. im Verz. d. B. H. 90,6.

पिष्टलेप m. *Mehlfleck, was von Mehl oder Teig hängen blieb* Mân. Çr. 1,2,3. 4. 7,3. 6.

पिष्टवर्ति f. *eine Art Gebäck.*

*पिष्टसौरभ n. *pulverisirtes Sandelholz.*

पिष्टस्वेदम् Absol. mit स्विद् Caus. *so lange bähen, bis das Mehl (der Teig) aufgeht,* Sâmav. Br. 2,5,4.

*पिष्टात und °क (292,16. Kâd. 46,1. Râgat. 8, 2741) (*m.) *wohlriechendes Pulver.*

पिष्टाद Adj. *Mehl essend* (Pûshan) Bhâg. P. 6,6,41.

पिष्टान्न n. *Mehlspeise* Suçr. 2,135,11.

पिष्टि f. *Pulver* Rasendrak. 120.

*पिष्टिक n. *aus Reis gewonnener Tabaschir.*

1. पिष्टी f. s. u. 2. पिष्ट.

2. पिष्टी Adv. mit कर् *zermalmen* Nilak. zu MBh. 1,76,38.

पिष्टीरस m. *ein best. medicinisches Präparat* Rasendrak. 120.

पिष्टोदक n. *Wasser mit Mehl.*

पिष्टोद्वपनी f. *ein best. Opfergefäss* Hillebr. N. 21.

*पिष्टौण्डी f. *Tamarindus indica* (?) Râgân. 4,178.

पिष्यल fehlerhaft für पिप्पल.

पिस् 1) पिंस्यति *a) etwa sich ausdehnen.* — *b) *गतौ.* — 2) *पेसति (गतौ). — 3) *पेसयति (गतौ, हिंसाबालादाननिकेतनेषु; auch दान st. आदान).

पिस्पृतु Adj. *zu berühren beabsichtigend* Comm. zu R. ed. Bomb. 2,12,112. सलिलम् *Wasser zu b. b., so v. a. eine Waschung vorzunehmen —, sich den Mund zu spülen u. s. w. beabsichtigend* MBh. 12,228,6.

पिहित 1) Adj. s. u. 1. धा mit अपि. — 2) n. in der Rhetorik *eine versteckte Andeutung, durch welche man einem Andern zu verstehen giebt, dass man sein Geheimniss kenne.*

पिहिति f. *das Verstopfen, Verschliessen* Tândja-Br. 18,5,4.

पिङ्गलि m. N. pr. eines Schlangendämons Ind. St. 14,136.

1. पी, पीयते *trinken.* पीयते mit passiver Bed. gehört zu 1. पा.

2. पी, पॅयते, पिंयान, पीपेस्, पीप्यताम्, पीपिंहि, पोपॅयत्, अॅपीपयत् u. s. w., पॅपीपिग्रान und पीपिग्राने; Act. Med. 1) *schwellen, strotzen, voll sein, überfliessen.* पीपिवॅंस् (f. पिप्युॅषी) *strotzend, voll, überlaufend, triefend von* (Gen. oder Acc.). पीन *fett, feist, dick.* — 2) *schwellen —, strotzen —, überlaufen machen, übersättigen.* — प्या s. bes. — *Intens. पेपीयते. — Mit अभि Med. *schwellen, strotzen.* — Mit आ 1) Med. *anschwellen.* आॅपीत und आॅपीन *schwellend, strotzend, voll.* — 2) *schwellen —, strotzen machen* RV. 1,132,6. — Mit उद्, उत्पीन *angeschwollen.* — Mit प्र 1) *anschwellen, strotzen.* प्रॅपीन. — 2) *anschwellen machen.*

3. पी, पॅयति s. पीय्.

पीठ 1) n. *a) Stuhl, Sitz, Bank, Tisch* Bhâvapr. 2,24. Auch *f. ई. — *b) Thronsessel.* — *c) Stuhl,* so v. a. *Amt.* — *d) Unterlage, Piedestal.* Auch *f. ई. — *e)* Bez. *bestimmter Heiligthümer auf Plätzen, an denen der Sage nach die Glieder der bei* Daksha's *Opfer von* Vishṇu *in Stücke zerhauenen* Pârvatî *niedergefallen sein sollen.* — *f) District, Provinz.* — *g) eine best. Art zu sitzen.* — *h) das Complement eines Segments.* — 2) m. *a) ein best. Fisch* Ind. St. 14,375. — *b) *die Sonne* Gal. — *c)* N. pr. eines Asura. — किरीटपीठ° Hariv. 8063 fehlerhaft für किरीटापीड.

पीठक 1) (*m. n.) *a) Stuhl, Bank.* — *b) eine Art Palankin* Kâraṇḍ. 28,17. 52,23. 71,8 (an den beiden letzten Stellen fehlerhaft पिठक). — 2) f. °ठिका *a) Bank.* Am Ende eines adj. Comp. (f. आ) 116,11. — *b) Unterlage* (Kâraṇḍ. 13,9, wo so zu lesen ist), *Piedestal.* — Vgl. पूर्वपीठिका.

*पीठकेलि m. *der Gefährte eines Helden bei grösseren Unternehmungen.*

पीठग Adj. *auf der Bank sitzend,* so v. a. *sich ruhig verhaltend.*

पीठचक्र n. *ein Wagen mit einem Sitz.*

पीठचिन्तामणि m. Titel eines Werkes.

पीठनायिका f. *ein 14jähriges nicht menstruirendes Mädchen, das bei der* Durgâ-*Feier diese Göttin vertritt.*

पीठन्यास m. *eine best. mystische Ceremonie.*

*पीठभू f. *Unterlage, Fundament.*

पीठमर्द 1) *Adj. *überaus frech.* — 2) m. *a) Begleiter eines vornehmen Herrn,* insbes. *der Gefährte eines Helden bei grösseren Unternehmungen* (im Schauspiel). — *b) *Tanzlehrer von Freudenmädchen.*

पीठलक्षण n. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

पीठसर्प Adj. *lahm;* m. *Krüppel.* Nach Nilak. *Boa.*

पीठसर्पिन् Adj. Subst. dass.

पीठस्थान n. N. pr. einer Stadt, = प्रतिष्ठान Ind. St. 15.

पीठाध्यक्ष m. *scholae rector* nach Aufrecht.

पीठापनपालि Adj. *dessen Ohrlappen vollständig abgeschnitten sind (platt wie ein Brett)* Suçr. 1,35,19.

पीड् (vgl. पिष्) *pressen.* Nur Perf. पिपीडे. — Caus. पीडयति (episch auch Med.) 1) *drücken, pressen.* पीडित *gedrückt, gequetscht.* °म् Adv. *fest andruckend* (Jmd umarmen) R. Gorr. 1.71,25. 79, 10. — 2) *quetschen* bei der Aussprache. पीडित *gequetscht*, auch so v. a. *unterdrückt, nicht laut.* — 3) कालं कालेन *die Zeit durch die Zeit drängen*, so v. a. *Alles der Zeit überlassen.* — 4) *drükken*, so v. a. *bedrängen, belagern* (eine Stadt), *hart zusetzen, mitnehmen, Schaden zufügen, plagen, peinigen, beeinträchtigen, leiden lassen, vernachlässigen;* Pass. *geplagt —, gepeinigt werden, leiden, schmerzen, weh thun* Paṅkad. पीड्यमान *Mühe bei Etwas habend* Chr. 79,13. पीडिताहं भविष्यामि so v. a. *ich werde schlimm daran sein.* — 5) in der Astr. so v. a. *verfinstern.* — 6) in der Auguralkunde so v. a. *mit einem unglückverheissenden Gegenstande bedecken.* — Mit अति Caus. *heftig quälen* Prij. 51,8. Vgl. अतिपीडित. — Mit अभि Caus. 1) *andrücken* (Âpast. 1,5,23), *drücken, pressen, treten.* — 2) *bedrängen, belagern* (eine Stadt), *hart zusetzen, quälen, peinigen, martern.* — Mit समभि Caus. *aneinander drücken.* — Mit अव Caus. 1) *niederdrücken, — schmettern, andrücken, ausdrücken* (eine Wunde). पद्भ्याम् *sich mit den Füssen anstemmen.* — 2) *bedrängen, hart zusetzen.* — Mit समव Caus. *zusammendrücken.* — Mit आ Caus. 1) *ausdrücken, drücken, zerdrücken.* मृल्लेपापीडित *belegt mit —.* — 2) *bedrängen, hart mitnehmen, plagen.* — Mit उद् Caus. *hinaufdrücken, — drängen, herausdrücken.* — Mit समुद् Caus. in समुत्पीडन. — Mit उप Caus. 1) *drücken, andrükken.* — 2) *mitnehmen, beschädigen, quälen, peinigen.* — 3) *niederdrücken, unter —, in Zaum halten* Spr. 1107. — 4) in der Astron. *verfinstern.* — Mit नि Caus. 1) *andrücken, drücken, pressen, drücken an.* — 2) *heimsuchen, plagen, mitnehmen.* — 3) in der Astron. *verfinstern.* — निपीडित Paṅkat. I,209 fehlerhaft für निष्पीडित. — Mit अभिनि Caus. 1) *drücken.* — 2) *peinigen, quälen, mitnehmen.* — Mit उपनि Caus. *heimsuchen.* — Mit विनि Caus. *stark mitnehmen.* v. l. च निपीड्य st. विनिपीड्य. — Mit निस् Caus. 1) *herausdrükken, ausdrücken, zerdrücken, heftig drücken, zusammendrücken, — pressen, drücken an.* — 2) *quetschen* (in der Aussprache). — Mit विनिस् Caus. *ausdrucken.* — Mit परि Caus. 1) *ringsum drücken, zusammendrücken, drücken, liegen auf.* — 2) *stark mitnehmen, plagen, peinigen, quälen.* — 3) in der Auguralkunde so v. a. *bedecken.* — Mit प्र Caus. 1) *drücken, pressen.* प्राणान् *den Athem zurückdrängen.* — 2) *bedrängen, belästigen, hart mitnehmen, heimsuchen, plagen, quälen.* — Mit अभिप्र Caus. *heimsuchen, peinigen, quälen.* — Mit संप्र Caus. 1) *gut pressen* Karaka 6,30. — 2) *heimsuchen, peinigen, quälen.* — Mit प्रति Caus. 1) *drücken.* — 2) *bedrängen, belästigen, peinigen.* — Mit वि Caus. °पीडित fehlerh. für निपीडित. — Mit सम् Caus. 1) *zusammendrücken, — pressen, drücken.* — 2) *bedrängen, belästigen, quälen.* संपीड्य *mit Anwendung von Gewalt* Jolly, Schuld. 318. — 3) *zusammenfassen, — zählen, — rechnen.* — 4) in der Astron. *verfinstern.* — 5) °संपीडित *ganz erfüllt von* Kâraṇḍ. 25,23.

पीड in तिल° und तृण°.

पीडक in *तालु°.

पीडन 1) Adj. *belästigend, peinigend, unangenehm* in चनु°. — 2) n. *a) das Drücken, Pressen, Quetschen* Spr. 7708. — *b) Mittel zum Pressen.* — *c) das Quetschen*, ein Fehler der Aussprache. — *d) das Bedrängen, Belästigen, Peinigen, Quälen, Anwendung von Gewaltmitteln* Jolly, Schuld. 316. — *e) Calamität.* — *f) Verfinsterung* (eines Gestirns).

पीडनीय Adj. 1) *zum Pressen dienend.* — 2) *zu bedrängen, zu belästigen, zu quälen.*

पीडयितव्य Adj. = पीडनीय 2).

पीडा f. 1) *Schmerz, Pein, Leid.* पीडया so v. a. *ungern* 293,12. — 2) *Schaden, Nachtheil, Beeinträchtigung* Gaut. 13,11. 18,32. — 3) *Einschränkung.* — 4) *Verfinsterung, Bedeckung* (eines Sterns). — 5) **Mitleid.* — 6) **ein auf dem Scheitel getragener Kranz;* vgl. आपीड. — 7) **Pinus longifolia.* — 8) **Korb.* — 9) verwechselt mit पीठ.

पीडाकर (219,2) und पीडाकृत् Adj. *Leid zufügend, Schaden bringend.*

पीडाकृत n. *das Zufügen eines Schadens, Bringen eines Nachtheils* Gaut. 13,9.

पीडागृह् n. *Folterkammer* Sâj. zu ṚV. 1,116,8.

पीडाप्, °यते *Schmerz fühlen, sich unangenehm berührt fühlen.*

पीडायन्त्रगृह् n. *Folterkammer* Sâj. zu ṚV. 1, 116,8.

पीडास्थान n. in der Astrol. *eine unglückliche Stellung, eine ungünstige Entfernung.*

पीडित 1) Adj. s. u. पीड्. — 2) n. *a) Schaden.* पशु° *durch Vieh verursachter Sch.* Gaut. 12,19. — *b) das Belästigen, Zusetzen, Plagen* MBh. 15, 227. v. l. पीडन. — *c) *quidam cosundi modus.*

पीडितता f. in अति° (Nachtr. 3) und शिथिल°.

पीडितत्व n. *das Heimgesuchtsein, Geplagtsein.*

°पीडिन् Adj. *mitnehmend, beschädigend* Naish. 2.10.

पीठ Bhâg. P. 3,5,41 fehlerhaft für पीठ.

1. पीत 1) Adj. *getrunken* u. s. w.; s. u. 1. पा. — 2) *n. *das Trinken* Med. t. 34.

2. °पीत Partic. von 2. पी.

3. पीत 1) Adj. (f. आ) *gelb.* — 2) m. *a) *Topas* Râǵan. 13,171. — *b) *ein aus Kuhurin bereitetes gelbes Pigment.* — *c) *Alangium hexapetalum* Râǵan. 9,75. — *d) *Safflor.* — *e) *Trophis aspera* Râǵan. 9,129. — *f)* Pl. Bez. der Vaiçja in Çâlmaladvîpa VP. 2,4,31. — 3) f. आ *a) *Curcuma longa* und *aromatica.* — *b) *eine Varietät von Dalbergia Sissoo* Râǵan. 9,135. — *c) eine Art Musa* Râǵan. 11,44. — *d) *Aconitum ferox.* — *e) *Panicum italicum* Râǵan. 12,45. — *f) *=महाज्योतिष्मती. — *g) *Gallenstein des Rindes* Râǵan. 12,59. — *h)* mystische Bezeichnung *des Lautes* ष. — 4) n. *a) gelber Stoff* Kâṭh. Up. 8,6,1. — *b) Gold.* — *c) *Auripigment* Râǵan. 13,66.

पीतक 1) Adj. (°तिका) *gelb.* Als Bez. *der vierten unbekannten Grösse* Colebr. Alg. 228. — 2) *m. *a) gelber Amaranth* Râǵan. 10,135. — *b) Odina pennata* Râǵan. 12,76. — 3) f. °तिका *a) Saffran.* — *b) *Gelbwurz.* — *c) *gelber Jasmin.* — 4) *n. *a) Auripigment.* — *b) Messing* Râǵan. 13,28. — *c) Honig.* — *d) Saffran.* — *e) gelber Sandel* Râǵan. 12,16. — *f) Aloeholz* Râǵan. 12,93. — *g) Curcuma aromatica.* — *h) Terminalia tomentosa.* — *i) eine Art* Çjonâka.

*पीतकदली f. *eine Art Pisang.*

*पीतकद्रुम m. *Curcuma aromatica.*

*पीतकन्द n. *Möhre* Râǵan. 7,24.

पीतकमाक्षिक n. *Schwefelkies* MBh. 5,64,18. = सुवर्णमाक्षिक Nîlak.; vgl. पीतमाक्षिक.

*पीतकरवीरक m. *gelber Oleander* Râǵan. 10,16.

*पीतकावेर n. 1) *Saffran.* — 2) *Glockengut.*

*पीतकाष्ठ n. 1) *gelber Sandel* Râǵan. 12,16. — — 2) *Chloroxylon Swietenia* Râǵan. 9,125.

*पीतकोला f. *die Sennapflanze* Râǵan. 3,123.

पीतकुष्ठ n. *gelber Aussatz.*

*पीतकेदार m. *eine Reisart* Gal.

पीतकोश Adj. *der durch einen Trunk ein Bündniss besiegelt hat* Râǵat. 5,421. 8,283.

*पीतगन्ध n. *gelber Sandel.*

*पीतघोषा f. *gelb blühendes Anethum.*

*पीतचक्षु m. *eine Papageienart* Gal.

*पीतचन्दन n. 1) *gelber Sandel* Râǵan. 12,116. — 2) *Saffran.* — 3) *Gelbwurz.*

*पीतचम्पक m. 1) *Lampe.* — 2) *Spiegel* Gal.

*पीततण्डुल 1) m. (Gal.) und f. (आ) *Panicum italicum* Râǵan. 16,89. — 2) f. आ *eine Art Solanum* Râǵan. 4,26.

*पीततण्डुलिका f. *Panicum italicum.*

पीतता f. *das Gelbsein, die gelbe Farbe.*

*पीततुण्ड m. *Sylvia sutoria.*

*पीततैल 1) Adj. *Oel getrunken habend, voller Oel.* — 2) f. आ *Cardiospermum Halicacabum* und *eine andere Species* Râǵan. 3,73.

*पीतदारु n. 1) *Pinus Deodora* und *longifolia.* — 2) *Curcuma aromatica* Râǵan. 6,202. — 3) *Chloroxylon Swietenia* Râǵan. 9,125.

पीतदीप्ता f. N. pr. einer buddh. Göttin.

*पीतदुग्धा f. 1) *eine Kuh, deren Milch verpfändet ist.* — 2) *ein best. Strauch,* = क्षीरिणी Râǵan. 5,51.

*पीतद्रु m. 1) *Pinus longifolia* Râǵan. 12,38. — 2) *Curcuma aromatica* Râǵan. 6,202.

पीतन 1) m. *ein best. Baum.* Nach den Lexicographen *Spondias mangifera, Pentaptera tomentosa* und *Ficus infectoria.* — 2) *n. *a) Auripigment.* — *b) Saffran.* — *c) Pinus Deodora.*

*पीतनक m. *Spondias mangifera* Râǵan. 11,172.

*पीतनील Adj. *grün.*

*पीतपर्णी f. *Tragia involucrata.*

*पीतपाटक m. *ein der Bignonia verwandter Baum* Râǵan. 9,29.

*पीतपादा f. *die Predigerkrähe.*

पीतपुर n. N. pr. einer *Stadt* Ind. St. 15,352.

*पीतपुष्प 1) m. *a) Pterospermum acerifolium* oder *eine andere Species.* — *b) Michelia Champaka* Râǵan. 10,59. — *c) Tabernaemontana coronaria* oder *eine andere Species.* — *d) eine gelb blühende Barleria.* — 2) f. आ *a) Koloquinthengurke.* — *b) ein best. Strauch,* = किण्कारिष्टा Râǵan. 4, 205. — *c) Cajanus indicus* Râǵan. 16,61. — 3) f. ई *a, Andropogon acicularis.* — *b) die Koloquinthengurke* und *andere Gurkenarten* Râǵan. 7,169. 202. — *c) eine gelb blühende Barleria.* — 4) n. *Tabernaemontana coronaria* Râǵan. 4,171.

*पीतप्रसव m. *gelber Oleander* Râǵan. 10,16.

*पीतफल m. 1) *Trophis aspera.* — 2) *Averrhoa Carambola* Râǵan. 11,110.

पीतफलक m. *Trophis aspera.*

*पीतबीजा f. *Trigonella foenum graecum* Râǵan. 6,70.

पीतभस्मन् m. *ein best. Quecksilberpräparat* Mat. med. 30.

*पीतभृङ्गराज m. *eine gelb blühende Eclipta* Râǵan. 4,141.

*पीतमणि m. *Topas* Râǵan. 13,171.

*पीतमण्डूक m. *eine Froschart* Râǵan. 19,78.

*पीतमस्तक m. *Loxia philippensis.*

*पीतमाक्षिक n. *Schwefelkies* Râǵan. 13,84. Vgl. पीतकमाक्षिक.

पीतमारुत m. *eine Schlangenart.*

*पीतमुण्ड m. *Loxia philippensis.*

*पीतमुस्ता f. *eine Art Cyperus* Râǵan. 6,143.

*पीतमूलक n. *Möhre* Râǵan. 7,24.

*पीतयूथी f. *gelber Jasmin* Râǵan. 10,99.

*पीतरक्त 1) Adj. *gelbroth, orangefarbig.* — 2) m. *Topas* Râǵan. 13,171.

*पीतरत्न n. *Topas* Gal.

पीतरत्नक n. *eine best. Edelstein,* = गोमेद Bhâvapr. 1,268.

*पीतरम्भा f. *eine Art Musa* Râǵan. 11,45.

*पीतराग 1) m. oder n. *Staubfaden.* — 2) n. *Wachs* Râǵan. 13,78.

पीतरोहिणी f. *Gmelina arborea.*

*पीतल Adj. *gelb.*

*पीतलक n. (Râǵan. 13,28) und *पीतलोह m. *gelbes Messing.*

पीतवत्त् 1) Adj. *getrunken habend.* — 2) *das Zeitwort* पा *trinken enthaltend.*

*पीतवर्ण m. *eine Art Papagei* Gal.

*पीतवर्णक m. *Pimelodus Gagora* (गर्गर).

*पीतवालुका f. *Gelbwurz.*

पीतवासस् 1) Adj. *in ein gelbes Gewand gehüllt.* — 2) m. Bein. Vishṇu's.

*पीतविपीत Adj. gaṇa शाकपार्थिवादि.

पीतवृक्ष m. 1) *Pinus longifolia* Bhâvapr. 1,185. — 2) *eine Art Çjonâka Râǵan. 9,28.

*पीतशाल und *°क m. *Terminalia tomentosa.*

*पीतसार 1) m. *a) eine Art Edelstein.* — *b) Sandelbaum.* — *c) Alangium hexapetalum* Râǵan. 9, 74. — *d) Citrus medica.* — *e) Olibanum* Râǵan. 12,105. — 2) n. *gelber Sandel.*

*पीतसारक m. 1) *Alangium hexapetalum.* — 2) *Azadirachta indica.*

*पीतसारि n. *Spiessglanz.*

पीतसोमपूर्व Adj. *der ehemals* Soma *getrunken —, d. i. ein* Soma-*Opfer dargebracht hat* M. 11,8.

*पीतस्कन्ध m. *Schwein.*

*पीतस्फटिक m. *Topas* Râǵan. 13,171.

*पीतस्फोट m. *Krätze* Râǵan. 20,7.

पीतकरित Adj. *gelblich grün.*

*पीताङ्ग m. 1) *eine Froschart* Râǵan. 19,78. — 2) *eine Art Çjonâka* Râǵan. 9,29.

*पीताब्धि m. Bein. Agastja's.

पीताम्बर 1) Adj. *in ein gelbes Gewand gekleidet.* — 2) m. a) Bein. Kṛshṇa-Vishṇu's. — *b) *Tänzer, Schauspieler.* — *c) N. pr. eines Mannes.

*पीताम्लान m. *gelber Amaranth* Râǵan. 10,135.

*पीतारुण 1) Adj. *gelblichroth.* — 2) m. Bez. *der mittleren Morgenröthe.*

पीतावभास Adj. *von gelblichem Aussehen.* Nom. abstr. °ता f. Suçr. 1,49,20.

पीतावशेष Adj. *bis auf einen kleinen Rest ausgetrunken* Spr. 3123.

*पीताश्मन् m. *Topas* Râǵan. 13,171.

पीति f. 1) *Trunk, das Trinken.* Mit Gen. und Acc. des Objects. — 2) *Trank.* — 3) **Schenke.* 2. पीति f. *Schutz* in नृपीति. 3.*पीति m. *Pferd.*

1. पीतिन् Adj. *trinkend* in सोम°.

2.*पीतिन् m. *Pferd.*

पीतिमन् m. *das Gelbsein, die gelbe Farbe.*

*पीतु m. 1) *die Sonne.* — 2) *Feuer.* — 3) *ein einen Trupp anführender Elephant.*

पीतुदारु 1) m. *ein best. Baum.* Nach den Erklärern *Pinus Deodora, Acacia Catechu* oder *ein der Ficus glomerata verwandter Baum.* — 2) n. *das Harz von* 1).

पीत्वा, पितुया und *पीत्वानम् (P. 7,1,48, Sch.; richtig पीत्वीनम्) Absol. zu 1. पा *trinken.*

*पीत्वास्थिरक Adj. *durch einen Trunk ein wenig erfrischt.*

पीत्वी (ṚV.) und *पीत्वीनम् (Kâç. zu P. 7,1,48) Absol. zu 1. पा *trinken.*

1. पीथ 1) m. am Ende eines Comp. *Trunk.* — 2) *n. *a) Wasser.* — *b) Schmelzbutter.*

2. पीथ m. *Schutz* in 2. गोपीथ.

3.*पीथ m. 1) *die Sonne.* — 2) *Feuer.* — 3) *Zeit.*

*पीथि m. *Pferd.*

पीथिका f. Kâraṇḍ. 13,9 fehlerhaft für पीठिका.

°पीथिन् Adj. *trinkend, aussaugend.*

पीथे m. N. pr. eines Werkmeisters.

पीथ्य in गोपीथ्य (°पैथिय).

पीन s. u. 2. पी.

पीनककुदवत् Adj. *einen fetten Höcker habend* Pañcat. 9,7.

पीनता f. *das Fettsein, Fettigkeit* 184,24.

पीनत्व n. *Dichtigkeit* (einer Finsterniss) 311,26.

पीननितम्बा 1) Adj. *starkhüftig.* — 2) f. *ein best. Metrum.*

*पीनर Adj. von पीन.

पीनस 1) m. *Nasenkatarrh, Schnupfen.* — 2) *f. आ *Cucumis utilissimus* Râǵan. 7,199.

पीनसित (Varâh. Jogaj. 5,24) und पीनसिन् Adj. *verschnupft.*

पीनायतककुभत् Adj. *einen fetten und hohen Höcker habend* Paṅkat. 30,19. 20.

पीनोधस् und *पीनोध्री Adj. f. *ein starkes Euter habend.*

*पीपरि m. *ein der Ficus infectoria verwandter Baum.*

पीवस् und पीवःस्फार ungenau für पीवस् und पीवःस्फार AV.

पीय्, पीयति *schmähen, geringschätzig begegnen, höhnen.* — Mit नि und प्रति dass.

°पीय Absol. von 1. पा *trinken.*

पैयक m. *Schmäher*, vielleicht Bez. *dämonischer Wesen.*

पीयहु Adj. *höhnisch.*

पीयु 1) Adj. dass. — 2) *m. a) *Eule.* — *b) Krähe.* — *c) Feuer.* — *d) Gold.* — *e) Zeit.*

*पीयूक्षा f. *ein best. Baum.* °वण (von वन) n.

*पीयूक्षिल Adj. von पीयूक्षा.

पीयूष्, °षति *zu Nektar werden.*

पीयूष m. n. 1) *die erste Milch der Kuh eine Woche lang nach dem Kalben, Biestmilch.* — 2) *Rahm, Seim, Saft* überh. — 3) *der beim Quirlen des Milchmeeres gewonnene Unsterblichkeitstrank, Nektar.* *m. Nom. abstr. °ता f. Ind. St. 14,384.

पीयूषद्युति m. *der Mond* Kâutukar. 100.

पीयूषधारा f. Titel zweier Werke.

पीयूषधारासिक्त m. *der Mond* Viddh. 66,4.

पीयूषभानु m. dass. Spr. 7641. Prasannar. 145,19.

पीयूषभुज् m. *ein Gott* Bâlar. 190,10. Pr. P. 35.

*पीयूषमक्षम् und *पीयूषरुचि m. *der Mond.*

*पीयूषवर्ण m. *Schimmel* Gal.

पीयूषवर्षाय्, °यते *zu einem Regen von Nektar werden.*

*पील्, पीलति (प्रतिष्टम्भे = रोधे, जडीभावे).

पील MBh. 8,2054 fehlerhaft für पीलु.

*पीलक m. *Ameise.*

पैला f. 1) N. pr. einer Apsaras AV. 4,37,3. — 2) *ein Frauenname.

पीलु m. 1) *Careya arborea* oder *Salvadora persica;* n. *die Frucht* Mat. med. 313. AV. Paipp. 7,4,4. — 2) *eine Gruppe von Weinpalmen oder der Stamm einer Weinpalme.* — 3) *Blüthe.* — 4) *die Blüthe von Saccharum Sara.* — 5) *Knochenstuck. — 6) *Pfeil. — 7) *Wurm, Insect.* — 8) *Elephant.* — 9) *Atom.*

*पीलुक m. *Ameise.* — Vgl. *काक° u. *काल°.

*पीलुकृण m. *die Zeit, in der die Früchte des* Pilu *reif werden.*

*पीलुनी f. und *पीलुपत्त्र m. (Râǵan. 3,80) *Sanseviera Roxburghiana.*

*पीलुपर्णी f. 1) dass. Râǵan. 8,7. — 2) *Momordica monadelpha* Râǵan. 7,185. — 3) *ein best. Heilmittel.*

पीलुपाक m. *eine durch Hitze erfolgende Verbindung von Atomen.*

पीलुमती Adj. f. mit द्यौ *der mittlere Himmel.*

*पीलुवह N. pr. einer Gegend.

*पीलुसार und *°गिरि (Eitel, Chin. B.) m. N. pr. eines Berges.

*पीलुसारस्तूप m. N. pr. eines Stûpa Eitel, Chin. B.

*पीव्, पीवति (स्थौल्ये).

पीव 1) Adj. *fett.* — 2) *f. पीवा *Wasser.*

पीवस् Adj. *feist, fett.* Nur Nom. पीवान्.

पीवन् 1) Adj. (f. पीवरी) *schwellend, strotzend, voll, feist, fett.* — 2) m. *a) *Wind.* — *b)* N. pr. eines Sohnes des Djutimant. — 3) f. पीवरी *a) *ein junges Weib.* — *b) *Kuh.* — *c)* N. pr. α) einer geistigen Tochter der Manen Barhishad und Gattin des Vedaçiras. — β) einer Prinzessin der Vidarbha.

पीवर 1) Adj. *a) feist, fett.* — *b)* am Ende eines Comp. *strotzend von, reichlich versehen mit* Kâd. 29,17. — 2) m. *a) *Schildkröte.* — *b)* N. pr. α) eines der 7 Weisen unter Manu Târnasa. — β) eines Sohnes des Djutimant VP. 2,4,48. — 3) f. आ *a) *Physalis flexuosus.* — *b) Asparagus racemosus* Râǵan. 4,118. Bhâvapr. 1,198. — *c)* N. pr. einer Tochter des Gandharva Huhu. — 4) n. N. pr. des von Pivara 2) *b)* β) beherrschten Varsha in Krauńkadvîpa VP. 2,4,48.

पीवरत्व n. *Fülle, Stärke.*

1. पीवरी f. s. u. पीवन्.

2. पीवरी Adv. mit कर् *mästen.*

पीवस् n. *Fett, Speck.*

पीवसे Adj. (f. आ) 1) von *Fett strotzend* oder *fett*, so v. a. *reichlich.* — 2) *schwellend, sich blähend, bauschig*, oder *fettig*, so v. a. *glänzend.*

पीवस्वत् Adj. *strotzend.*

पीवःस्फार Adj. von *Fett strotzend.*

पीविष्ठ Adj. *überaus feist.*

पीवोग्रन्न Adj. *fette* oder *reichliche Speise habend.*

पीवोग्रश्व Adj. *fette Rosse habend.*

पीवोपवसन Adj. *in Fett gehüllt* oder *neben breiten (fleischigen) Gliedern befindlich.*

पीवोरूप Adj. *ein fettes Aussehen habend* Ait. Br. 2,3,10.

पीष् = पिष् AV. 4,6,7.

पु Adj. *reinigend, läuternd* in सुपु.

*पुंयान n. etwa = नरयान *Palankin.*

पुंयुज् und पुंयोग m. *der Zusammenhang —, das in Relation Stehen mit einem Manne.*

पुंरत्न n. *ein Edelstein von einem Manne.*

पुंराशि m. *ein männliches Zodiakalbild* (der Widder u. s. w.).

पुंलक्षण n. *das Kennzeichen eines Mannes, Männlichkeit* Râǵat. 2,104.

1. पुंलिङ्ग n. 1) dass. — 2) in der Grammatik *das männliche Geschlecht* 234,28.

2. पुंलिङ्ग Adj. (f. आ) 1) *die Kennzeichen des Mannes habend* Agni-P. 43,14. — 2) in der Grammatik *männlichen Geschlechts.* Nom. abstr. °ता f.

पुंवत् Adv. 1) *wie ein Mann, wie beim Manne.* — 2) *wie das Masculinum* (gramm.).

1. पुंवत्स m. *ein männliches Kalb.*

2. पुंवत्स Adj. (f. आ) *männliche Kälber habend, von m. K. umgeben.*

*पुंवष m. *Moschusratte.*

पुंवेषा Adj. f. *in männlicher Tracht.*

पुंव्यञ्जन n. *ein männliches Kennzeichen* Âpast. Çr. 8,6,2.

पुंशब्द m. *ein Masculinum* Ind. St. 13,390.

पुंश्चली Adj. f. *Männern nachlaufend;* Subst. *Hure.* Unlogisch पुंश्चल m. *Hurer* Varâh. Brh. 23,5.

पुंश्चलीय m. *Hurensohn.*

पुंश्चलू f. *Hure;* m. *Hurer.*

*पुंश्चिह्न n. *das männliche Glied.*

*पुंश्चोर m. *ein männlicher Dieb.*

पुंष्कृगला Adj. f. *ein Böckchen als Junges habend* Âpast. Çr. 15,1,6.

1. पुंस् m. s. पुमंस्.

2. *पुंस् पुंसयति (अभिमर्दने).

°पुंस = पुंस्, पुमंस्. Vgl. पुंसवत् und विपुंसी.

पुंसक in न°.

पुंसवन 1) Adj. *ein männliches Kind zur Geburt bringend, die Geburt eines männlichen Kindes befördernd* Kâraka 6,30. व्रत n. oder n. mit Ergänzung von व्रत *eine zur Erzielung eines Sohnes im Beginne der Schwangerschaft übliche Ceremonie.* — 2) n. *a) Fötus.* — *b) *Milch.*

पुंसवत् Adj. *einen Sohn habend.*

*पुंसानुज Adj. wohl *einen ältern Bruder habend.*

पुंसुवन n. *das Zeugen eines männlichen Kindes.*

पुंस्क am Ende eines adj. Comp. (f. आ) = पुंस्, पुमंस्.

*पुंस्कटी f. *die Hüfte beim Manne.*

पुंस्कर्माशय m. *die durch die Werke in einer früheren Geburt bedingte Anlage eines Menschen.*

पुंस्कामा Adj. f. *auf Männer versessen.*

पुंस्कृत्य Absol. *mit Anwendung männlicher Formen* Çat. Br. 4,3,2,10.

पुंस्कोकिल m. *das Männchen des indischen Kuckucks.* Nom. abstr. °त्व n.

पुंस्ति n. Name eines Sâman Ârsh. Br. 1,512.

पुंस्त्रय n. *drei Generationen* Hemâdri 1,93,15. 16.

पुंस्त्व n. 1) *das Mannsein* (Gegens. *Weibsein*). — 2) *Mannheit, männliches Vermögen.* — 3) *das Männlichsein, das männliche Geschlecht* (gramm.). — 4) *der männliche Same.*

*पुंस्त्वदोष m. wohl *Impotenz* Gal.

*पुंस्त्वविघ्न m. *Andropogon Schoenanthus* Râgân. 8,122.

*पुंस्पुत्र m. *ein männliches Kind.*

पुंस्प्रजनन n. *Zeugungsglied.*

पुंस्प्रवाद m. *irgend eine Masculin-Form, irgend ein Casus eines Masculinum.*

पुंस्वत् Adj. *ein männliches Wesen enthaltend.*

*पुक m. = दान Ganar. 299.

*पुकिन् Adj. von पुक.

पुक्कश m. *eine best. verachtete Mischlingskaste.* Richtig पुल्कस.

*पुक्काष m. v. l. für पुक्काश.

पुक्कस 1) m. v. l. für पुक्काश. — 2) f. ई a) f. zu 1). — b) *die Indigopflanze. — c) *= कलिका oder कालिका.

पुक्कक m. = पुल्कस Maitr. S. 1,6,11. पुल्कक v. l.

*पुंकन्दा f. *eine best. Pflanze,* = लक्ष्मणा Râgân. 7,114.

*पुंक्षीर n. und *पुंक्षुर m.

पुङ्ख m. 1) *der unterste, mit der Sehne in Berührung kommende Theil des Pfeils, in dem der Schaft und die Federn stecken.* अपाङ्ख° so v. a. *ein pfeilähnlicher Seitenblick.* — 2) **Falke.* — 3) *= मङ्खलाचार.

पुङ्खित Adj. *mit* पुङ्ख 1) *versehen.* सीतया पुङ्खितः कटाक्षः so v. a. *ein von Sîtâ geschleuderter Seitenblick* Prasannar. 64,11.

पुङ्खितीर्थ n. N. pr. eines Tîrtha.

पुंखेऽट m. *ein männlicher Planet.*

*पुंख्यान n. Siddh. K.

*पुङ्ग 1) m. n. *Menge.* — 2) f. ई *eine Art von Frauenzimmern.*

पुङ्गल fehlerhaft für पुङ्गल.

पुंगव m. (adj. Comp. f. आ) 1) *Stier.* — 2) am Ende eines Comp. *ein Heros —, der Vorzüglichste unter* (von Belebtem u. Unbelebtem). Ausnahmsweise in der Bed. *ein Heros in Bezug auf.* वेद° Hemâdri 1,338,19. — 3) **ein best. Heilmittel,* = ऋषभ Râgân. 5,14.

पुंगवकेतु m. Bein. Çiva's.

पुंगुणजन्तुजीव m. *das thierische Lebensprincip mit dem Vorzuge des Menschen verbunden, so v. a. die menschliche Seele.*

पुच्छ m. n. *Schwanz, Schweif, Ruthe,* überh. *das äusserste Ende* (z. B. eines Jahres). Am Ende eines adj. Comp. f. आ (218,4. Hemâdri 1,402,20) und *ई.

पुच्छक 1) *am Ende eines adj. Comp. (f. पुच्छिका) = पुच्छ. — 2) m. N. pr. eines Mannes.

*पुच्छटी f. *das Knacken mit den Fingern.*

*पुच्छदा f. *eine gegen Unfruchtbarkeit angewandte Knolle.* Vgl. पुत्रदा.

पुच्छधि m. *Schwanzwurzel.*

*पुच्छबन्ध m. *Schwanzriemen* (beim Pferde) Gal.

पुच्छब्रह्मवाद m. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

*पुच्छमूल n. *Schwanzwurzel.*

पुच्छल in कपुच्छल.

पुच्छलक्षण n. Titel eines Njâja-Werkes.

पुच्छवत् Adj. *geschwänzt.*

पुच्छाग्र 1) n. *Schwanzspitze* 147,27. — 2) (wohl m.) N. pr. eines Berges.

पुच्छाण्डक m. N. pr. eines Schlangendämons.

पुच्छास्यचारिन् Adj. *mit Schwanz und Maul sich bewegend* Suçr. 1,207,3.

*पुच्छिन् m. 1) *Hahn.* — 2) *Calotropis gigantea* Râgân. 10,26.

पुच्छेश्वर N. pr. einer Oertlichkeit.

*पुच्छोटिका f. *Schwanzriemen* (beim Pferde) Gal.

*पुछ्, पुच्छति (प्रमादे).

°पुञ्ज m. (adj. Comp. f. आ) *Haufe, Klumpen, Masse, Menge* (auch von immateriellen Dingen). Nom. abstr. °ता f. Vikramâñkaṅ. 9,128.

पुञ्जक in हेम°.

पुंजन्मन् n. *die Geburt eines männlichen Kindes.* पुंजन्मकर und पुंजन्मद Adj. *solches bewirkend.*

पुंजन्मयोग m. *eine Constellation, unter der männliche Kinder geboren werden.*

पुञ्जय्, पुञ्जयति *aufhäufen, zusammendrängen* Kâd. 2,49,3 (पुञ्ज्यमान zu lesen). 51,6. Bâlar. 38,9. पुञ्जित *aufgehäuft, auf einander gelegt, an einander gedrückt, zusammengeballt* Kâd. 8,28. — Mit अव, °पुञ्जित *auf einen Haufen gebracht, zusammengekehrt.* — Mit उद् *aufhäufen* Kâd. 2,87,15.

पुञ्जराज m. N. pr. eines Grammatikers.

पुञ्जशस् Adv. *haufenweise.*

*पुञ्जातुक (!) n. = फलेलाङ्कु (!).

*पुञ्जि f. = पुञ्ज.

पुञ्जिकस्थली, °स्थली, पुञ्जिकास्तनी (!) und *पुञ्जिकास्थला f. N. pr. einer Apsaras.

पुञ्जिष्ठ m. *Fischer;* nach Andern *Vogelfänger.*

पुञ्जी Adv. 1) mit कर् *aufhäufen, auf einen Haufen legen.* — 2) mit भू *sich anhäufen, sich zusammenballen* Kâd. 169,15. Harshaṅ. 139,23.

पुञ्जीकर्तव्य Adj. *aufzuhäufen.*

पुञ्जील n. = पिञ्जूल in दर्भपुञ्जीलि.

पुट्, पुटति (संश्लेषणे), *पोटति (संमर्दने), *पुट्यति (संसर्गे), *पोट्यति (भाषार्थे oder भासार्थे, संचूर्णने, अल्पीभावे). 1) *umhüllen —, verkleiden mit* (Instr.) Bhâvapr. 2,87. 88. — 2) *zusammenreiben mit* (Instr.) Bhâvapr. 3,34. — *पुटित = पाटित und स्फुट. — Mit परि, °पुट्यते *sich schälen.* — Mit सम्, संपुटित (könnte auch aus संपुट entstanden sein) *zusammengefügt* Comm. zu Bhâg. P. ed. Bomb. 6,8,6.

पुट 1) m. f. (ई) n. a) *Falte, Tasche, ausgebauchter —, hohler Raum, Ritze, Spalte.* Am Ende eines adj. Comp. f. आ. — b) **ein um die Schamtheile geschlagenes Tuch.* — 2) **m. n. Pferdehuf.* — 3) m. a) *eine aus einem Blatt gebildete Düte,* = संपुट. — b) *Umhüllung eines Gegenstandes* (z. B. beim Glühen eines Tiegels), *das Kochen in einer Hülle* (vgl. पुटपाक) Bhâvapr. 2,34. 85. 91. — c) *ein Backwerk mit einer Fülle* Bhâvapr. 2,25. — d) *ein best. Metrum,* = श्रीपुट. — e) **N. pr. eines Mannes.* — 4) **n. Muskatnuss* Râgân. 12,80.

पुटक 1) m. a) = पुट 1) a). पुटके पुटके मधु *in jeder Ritze Honig* VP. 1,13,30 und sonst häufig. — b) *eine best. Verbindung der Hände.* — 2) m. f. (पुटिका) = पुट 3) a). — 3) **f.* पुटिका a) *eine zweischaltige Muschel* Râgân. 13,132. — b) *Kardamomen.* — 4) **n. a) Muskatnuss.* — b) *Wasserrose.*

*पुटकन्द m. *ein best. Knollengewächs* Râgân. 7,88.

पुटकिनी f. *Lotuspflanze, eine Gruppe von L.* Nur im Prâkrit zu belegen.

*पुटग्रीव m. 1) *Butterfass.* — 2) *ein kupferner Topf.*

पुटधेनु f. *eine noch nicht ausgewachsene trächtige Kuh* Hemâdri 1,448,21. 449,2.

पुटन n. Nom. act. zu पुट् 1) Bhâvapr. 2,85. Rasendraṅ. 63,13.

*पुटन्नट m. *Cyperus rotundus* Râgân. 8,152. Vgl. कुटन्नट.

पुटपाक m. *eine best. Art der Zubereitung von Arzeneien, bei welcher die Stoffe in Blätter eingebunden, mit Lehm überzogen und im Feuer geglüht werden.* Mat. med. 11. Bhâvapr. 2,76. 154. Kâraka 8,9.

पुटभिद् Adj. etwa *gespalten* Varâh. Bṛh. S. 54,42.

*पुटभेद् m. 1) *Flussbiegung.* — 2) *Flussmündung.* — 3) *Stadt.* — 4) *ein musikalisches Schlaginstrument.*

पुटभेदक Adj. = पुटभिद् Varâh. Bṛh. S. 54,7.

पुटभेदन n. *Stadt.*

पुटाञ्जलि m. *die beiden hohl an einander gelegten Hände* Hemâdri 2,*a*,86,17. Comm. zu Kâty. Çr. 3,1,15.

*पुटापुटिका f. gaṇa शाकपार्थिवादि.

*पुटालु m. *ein best. Knollengewächs* Râgân. 7,83.

पुटाह्वय m. = पुटपाक.

*पुटित 1) Adj. s. u. पुट्. — 2) n. = घटिपुट (?) oder कुस्तपुट Med. t. 135.

1. पुटी f. s. u. पुट.

2. पुटी Adv. mit कर् *zu einer Düte machen* Bâlar. 169,14.

*पुटोड n. *Sonnenschirm.*

*पुटोदक n. *Cocosnuss.*

*पुट्, पुट्यति (अल्पीभावे).

*पुड्, पुडति (उत्सर्गे), पोडति (प्रमर्दने).

*पुण्, पुणति (कर्मणि शुभे), पोणयति (संघाते).

पुणतामकर m. Bein. Mahâdeva's.

*पुणिक N. pr. 1) m. eines Mannes Kâç. — 2) f. आ einer Frau Ind. St. 13,423.

*पुण्ट्, पुण्टयति (भाषार्थ oder भासार्थ).

*पुण्ड्, पुण्डति (प्रमर्दने).

*पुण्ड m. *Mal, Zeichen.*

*पुण्डरिन् m. *Hibiscus mutabilis.*

पुण्डरिस्रजी f. *Lotusgewinde, — kranz.*

पुण्डरीक 1) n. *a) Lotusblüthe,* insbes. *eine weisse.* Auch als Bild des menschlichen Herzens. Am Ende eines adj. Comp. f. आ. — *b)* *am Ende eines Comp. als Ausdruck der *Schönheit.* — *c)* **ein weisser Sonnenschirm.* — *d)* **ein best. Heilmittel.* — *e) Stirnzeichen.* — 2) m. *a) ein best. Opfer.* — *b) eine Art Reis.* — *c)* **eine wohlriechende Mango-Art.* — *d)* **Artemisia indica* Râgân. 10,147. — *e)* **eine Art Zuckerrohr.* — *f)* **Tiger* Râgân. 19,4. — *g) ein best. Vogel* Suçr. 1,205,13. — *h)* **eine Schlangenart.* — *i)* **eine Art Aussatz.* — *k)* **Fieber beim Elephanten.* — *l)* **die weisse Farbe.* — *m)* N. pr. *α* eines Schlangendämons. — *β)* des Weltelephanten im Südosten. — *γ)* eines alten Königs. — *δ)* eines Gaṇadhara bei den Gaina. — *ε)* eines Einsiedlers, eines Sohnes des Çvetaketu. — *ζ)* eines Berges. — 3) f. पुण्डरीका N. pr. *a)* einer Apsaras. — *b)* einer Tochter Vasishṭha's. — *c)* eines Flusses in Krauñkadvîpa VP. 2,4,55.

पुण्डरीकनयन m. 1) Bein. Vishṇu's oder Kṛshṇa's VP. 4,14,14. 15,20. — 2) **ein best. Vogel,* = क्रौञ्च Gal. — Vgl. पुण्डरीकाक्ष.

पुण्डरीकपुर n. N. pr. einer *Stadt.* °माहात्म्य n. Opp. Cat. 1.

पुण्डरीकमुखी f. *eine Art Blutegel* 217,12. 15.

पुण्डरीकवत् 1) Adj. *mit Lotusblüthen versehen* AV. 6,106,1. — 2) m. N. pr. eines Gebirges in Krauñkadvîpa VP. 2,4,50.

पुण्डरीकाक्ष 1) m. *a)* Bein. Vishṇu's oder Kṛshṇa's. — *b) ein best. Vogel.* — 2) *n. *ein best. Heilkraut.* — Vgl. पुण्डरीकनयन.

पुण्डरीकाक्षस्तोत्र n. Titel eines *Lobgedichts* Opp. Cat. 1.

*पुण्डरीकान्वय m. *ein Elephant aus* Puṇḍarîka's 2) *m) β) Geschlecht, ein E. mit besondern Kennzeichen* Gal.

पुण्डरीयक 1) m. N. pr. eines der Viçve Devâs. — 2) n. *a)* **die Blüthe von Hibiscus mutabilis.* — *b) ein best. Heilkraut* Râgân. 12,149. Bhâvapr. 1,195.

*पुण्डर्य n. *ein best. Heilkraut* Râgân. 12,149.

पुण्डवर्धन n. fehlerhaft für पुण्ड्र°.

पुण्ड्र 1) m. *a)* N. pr. *α)* Pl. eines Volkes im heutigen Bengalen und Bihâr. — *β)* eines Sohnes des Daitja Bali, des Urahnen der Puṇḍra 1) *a) α)* MBh. 1,1,234. — *γ)* eines Sohnes des Vasudeva VP.^{2} 4,110. — *b)* **Zuckerrohr.* Vgl. पुण्ड्रेक्षु. — *c)* **Gaertnera racemosa* Râgân. 10,95. — *d)* **Ficus infectoria* Râgân. 11,127. — *e) Clerodendrum phlomoides* Râgân. 10,42. — *f)* **eine weisse Lotusblüthe.* — *g)* **Wurm.* — 2) (*m.) n. *Sectenzeichen.* — 3) n. N. pr. einer mythischen Stadt.

पुण्ड्रक m. 1) Pl. = पुण्ड्र 1) *a) α).* — 2) *ein Fürst der* Puṇḍra 1) *a) α).* — 3) **Zuckerrohr.* — 4) **Gaertnera racemosa.* — 5) **Clerodendrum phlomoides* Râgân. 10,42. — 6) *Sectenzeichen.* — 7) *ein Mann, der sich mit der Zucht der Seidenraupe abgiebt.*

*पुण्ड्रकेलि m. *Elephant.*

*पुण्ड्रनगर n. N. pr. einer *Stadt.*

पुण्ड्रवर्धन n. desgl.

पुण्ड्रविधि m. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

पुण्ड्रेक्षु m. *Zuckerrohr* Râgât. 4,500.

पुण्ढ fehlerhaft für पुण्ड्र *Mal, Sectenzeichen.*

पुण्य 1) Adj. (f. आ) *a) günstig, glücklich, faustus. — b) richtig beschaffen, schön, gut, brav, bonus. — c) rein, reinigend, heilig* Gobh. 1,1,18. — 2) m. *a)* N. pr. *α)* eines Mannes. — *β)* eines Sees. — 3) f. पुण्या *a)* **Basilienkraut.* — *b)* **Physalis flexuosa* Râgân. 4,112. — *c)* N. pr. *α)* einer Tochter Kratu's. — *β)* eines Flusses. — 4) n. *a) das Gute, Rechte, ein gutes Werk, moralisches* oder *religiöses Verdienst.* Am Ende eines adj. Comp. f. आ. — *b) eine best. Begehung, die eine Frau unternimmt, um sich die Liebe des Mannes zu erhalten und einen Sohn zu bekommen.* — *c)* **ein Trog zum Tränken des Viehes.*

पुण्यक n. = पुण्य 4) *b).*

पुण्यकर्तर् Nom. Ag. *ein Rechtschaffener, Tugendhafter.*

पुण्यकर्मन् Adj. *Gutes thuend, rechtschaffen, tugendhaft.*

पुण्यकाल m. *ein günstiger, glücklicher Zeitpunkt* Hemâdri 1,75,23. 76,1. fgg. Nom. abstr. °ता f. °कालविधि m. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

पुण्यकीर्ति 1) Adj. *einen guten Ruf habend, berühmt.* — 2) m. N. pr. verschiedener Männer.

पुण्यकूट m. *eine grosse Menge guter Werke* Kâraṇḍ. 78,7.

पुण्यकृत् 1) Adj. *rechtschaffen, tugendhaft.* — 2) m. N. pr. eines der Viçve Devâs.

पुण्यकृत्या und पुण्यक्रिया (Âpast.) f. *eine gute Handlung.*

पुण्यक्षेत्र n. *ein heiliges Gebiet, Wallfahrtsort.*

पुण्यगन्ध 1) Adj. (f. आ) *wohlriechend.* — 2) *m. *Michelia Champaka.*

पुण्यगन्धि (f. eben so) und पुण्यगन्धिन् Adj. *wohlriechend.*

पुण्यगृह n. *Wohlthätigkeitshaus, Verpflegungshaus.*

पुण्यगेह n. *ein Haus —,* so v. a. *eine Stätte des Guten* Daçak. 16,16.

पुण्यजन m. 1) **ein rechtschaffener Mann.* — 2) Pl. *gute Leute,* Bez. *bestimmter Genien* Gop. Br. 1,3,12. Später Bez. *der* Jaksha (auch Sg. beim einzelnen Individuum) und *einer Art von* Rakshas (VP. 4,2,1).

पुण्यजनेश्वर m. Bein. Kubera's.

पुण्यजन्मन् Adj. *reinen Ursprungs* Maitr. S. 1, 6,12 (S. 106, Z. 7).

पुण्यजित Adj. *durch gute Worte gewonnen, — erreicht.*

पुण्यतरी Adv. mit कर् *reiner —, heiliger machen.*

पुण्यता f. *Reinheit, Heiligkeit.*

1. पुण्यतीर्थ n. 1) *ein heiliger Wallfahrtsort* Spr.

4096. — 2) N. pr. eines Tîrtha.

2. पुण्यतीर्थ Adj. (f. आ) *mit heiligen Badestellen versehen* 85,2.

*पुण्यतृण n. *weisses* Kuça-*Gras.*

पुण्यत्व n. *Reinheit, Heiligkeit.*

पुण्यदर्शन 1) Adj. (f. आ) *von schönem Aussehen, schön.* — 2) *m. *Coracias indica.*

पुण्यदृक् Adj. *Gutes —, Segen bringend, — verleihend.*

पुण्यनाथ m. N. pr. eines Grammatikers.

पुण्यनामन् m. N. pr. eines Wesens im Gefolge Skanda's.

पुण्यपालराजकथा f. Titel eines Werkes.

पुण्यपावन N. pr.

पुण्यपुण्यता f. *die grösste Heiligkeit.*

पुण्यप्रद् Adj. *verdienstlich.*

पुण्यप्रसव m. Pl. N. pr. einer Götterklasse bei den Buddhisten.

1. पुण्यफल n. *der Lohn für gute Werke.*

2. *पुण्यफल m. N. pr. des Gartens der Lakshmî.

पुण्यबल m. N. pr. eines Fürsten.

पुण्यभरित Adj. *überaus gesegnet.*

पुण्यभाज् (Spr. 7712. Kâd. 48,16) und °भाजिन् Adj. *glücklich, glückselig.*

*पुण्यभू und *°भूमि f. Bein. Ârjâvarta's.

पुण्यमन्य Adj. *sich für gut haltend* Maitr. S. 1, 6,13 (S. 107, Z. 1).

पुण्यमय Adj. *aus Gutem gebildet.*

पुण्यमहस् Adj. *von schöner Herrlichkeit* Mahâvîrak. 8,18.

*पुण्यमित्र m. N. pr. eines buddh. Patriarchen.

*पुण्यरात्र m. *eine gute —, glückliche Nacht.*

पुण्यराशि m. N. pr. 1) eines Mannes. — 2) eines Berges.

पुण्यर्क्ष n. *ein glückliches Sternbild* Hemâdri 1, 347,14.

पुण्यलक्ष्मीक Adj. *glücklich.*

पुण्यलोक Adj. *zur guten Welt gehörig, der guten Welt theilhaftig werdend.*

पुण्यलोकत्र (Conj.) Adv. *in der guten Welt.*

पुण्यवत् 1) Adj. *a) rechtschaffen, tugendhaft.* — *b) glücklich.* — 2) f. °वती N. pr. eines Landes.

पुण्यवर्जित m. N. pr. eines fingirten Landes Kautukar.

पुण्यवर्धन n. N. pr. einer Stadt.

पुण्यवर्मन् m. N. pr. eines Fürsten.

पुण्यवल्लभ m. N. pr. eines Mannes B. A. J. 3, *b*,209.

पुण्यवाग्बुद्धिकर्मिन् Adj. *dessen Worte, Gedanken und Thaten rein sind* MBh. 17,3,24.

पुण्यशकुन m. *ein glückverheissender Vogel.*

पुण्यशाला f. *Wohlthätigkeitshaus, Verpflegungshaus.*

पुण्यशील Adj. *rechtschaffen, tugendhaft.*

पुण्यशेष m. N. pr. eines Fürsten Ind. St. 14,113.

पुण्यश्रीक Adj. *glücklich* Mahâvîrak. 7,11.

पुण्यश्रीगर्भ m. N. pr. eines Bodhisattva.

पुण्यश्लोक 1) Adj. (f. आ) *von dem man Gutes redet, einen guten Namen habend.* — 2) m. Bein. *a)* Nala's. — *b)* Judhishṭhira's. — *c)* Kṛshṇa's. — 3) f. आ Bein. *a)* der Draupadî. — *b)* der Sîtâ.

पुण्यसम n. *ein gutes Jahr* TS. 3,3,8,5. Vaitân.

पुण्यसंभार m. *eine Fülle guter Werke* Kâraṇḍ. 19,3. 14. 18. 52,19.

पुण्यसार m. N. pr. eines Fürsten.

पुण्यसुन्दर m. N. pr. eines Mannes.

पुण्यसेन m. N. pr. verschiedener Männer.

पुण्यस्कन्ध m. *eine grosse Menge verdienstlicher Werke* Vâgrakkh. 23,5. Kâraṇḍ. 19,10. 11. 28,4. 40,8.

पुण्यस्तम्भकर (?) m. N. pr. eines Mannes.

पुण्यस्थान n. *ein geweihter, heiliger Platz.*

पुण्यात्मन् Adj. *rechtschaffen, tugendhaft* 154,5.

पुण्यानगर n. N. pr. einer *Stadt.*

पुण्यालंकृत m. N. pr. eines Dämons.

पुण्याशय Adj. *fromm, harmlos* Harshak. 212,19.

पुण्याह्न n. *ein guter, glücklicher Tag, das Zurufen —, Wünschen eines glücklichen Tages.*

पुण्याहक n. (Hemâdri 1,322,9) und पुण्याहन् n. dass.

पुण्याहवाचन 1) n. *das Wünschen eines glücklichen Tages* — 2) *Adj. = पुण्याहवाचनं प्रयोजनमस्य.

पुण्यैकर्मन् Adj. *nur Gutes thuend* Spr. 2557.

पुण्योदका f. N. pr. eines Flusses im Jenseits.

पुण्योदय m. *der Aufgang des Glückes als Folge vorangegangener Werke.*

पुत् s. पुद्.

पुत m. 1) *Du. *die Hinterbacken.* — 2) *ein best. Metrum;* richtig पुट.

पुत्तल m. und *°ली f. *Puppe, Statuette.* Wenn Jmd in der Fremde stirbt, wird statt seiner eine *Puppe* verbrannt.

पुत्तलक 1) m. und °लिका f. = पुत्तल. — 2) Adj. in Verbindung mit विधि m. *das Verbrennen einer Puppe* (statt eines in der Fremde Verstorbenen).

*पुत्तलीचालन n. *ein best. Spiel mit Puppen* Gal.

पुत्तस् (Conj.) Adv. = Abl. von पुद् MBh. 14,2752.

पुत्तिका f. 1) *Puppe.* — 2) *Termite.* Nach Andern *eine kleine Bienenart* (Râgan. 4,115. Bhâvapr. 2, 61), *Mücke* und auch = पुत्तिका.

पुत्र 1) m. *a) Sohn, Kind, das Junge eines Thieres.* Du. *zwei Söhne* und auch *Sohn und Tochter.* Im Voc. aller drei Zahlen als Anrede einer jüngern Person. Am Ende eines adj. Comp. f. आ. — *b)* bildet am Ende eines Comp. Deminutiva. — *c) ein best. kleines, zu den Mäusen gezähltes, giftiges Thier.* — *d)* in der Astrol. *das fünfte Haus.* — *e)* N. pr. verschiedener Männer. — 2) f. ई *a) Tochter.* — *b) *Puppe.* — *c)* *bildet am Ende eines Comp. Deminutiva. — *d) *eine best. Pflanze.* — *e)* *Bein. der Pârvatî.

पुत्रक 1) m. *a) Söhnchen, Knabe, Sohn.* Oft als Liebkosungswort. Am Ende eines adj. Comp. f. पुत्रिका. — *b) Puppe, Statuette.* — *c) *Schelm.* — *d) ein best. kleines, zu den Mäusen gezähltes, giftiges Thier.* — *e) *Heuschrecke.* — *f) *Haar.* — *g) *ein best. Baum.* — *h) Reibstein* Comm. zu Gobh. 2,6,9. — *i)* N. pr. α) des angeblichen Gründers von Pâṭaliputra. — β) *eines Berges. — 2) f. पुत्रिका und *पुत्रका *a) Tochter;* insbes. *eine solche, die ein sohnloser Vater insofern an Sohnes Statt annimmt, als er ihren Sohn für sich als Sohn in Anspruch nimmt.* Am Ende eines adj. Comp. f. eben so 135,7. — *b) Puppe, Statuette.* — *c)* bildet am Ende eines Comp. Deminutiva. — *d) *= यावतूलक; nach Wilson *Wolle auf der Tamariske.* — *e)* Suçr. 1,55,20 von unbestimmbarer Bed.

*पुत्रकन्दा f. *ein best. Knollengewächs* Râgan. 7, 114.

पुत्रकर्मन् n. *eine der Erlangung eines Sohnes geltende Ceremonie.*

पुत्रकाम Adj. *Söhne —, Kinder wünschend.*

पुत्रकामकृष्णपञ्चमीव्रत n. *eine best. Begehung.*

पुत्रकामिक Adj. (f. ई) *zum Wunsch einen Sohn zu erlangen in Beziehung stehend, die Erlangung eines Sohnes bezweckend.* इष्टि f. MBh. 13,30,30.

पुत्रकामेष्टि f. *die Darbringung eines Kinder Wünschenden.*

पुत्रकाम्य, °म्यति *sich einen Sohn wünschen.*

पुत्रकाम्या f. *der Wunsch nach einem Sohne, — nach Kindern* 130,2.

पुत्रकार्य n. = पुत्रकर्मन्.

पुत्रकिल्बिष Adj. *dem als Sohne eine Schuld anhängt, kein legitimer Sohn seiend* MBh. 13,49,25.

पुत्रकृतक Adj. *an Sohnes —, an Kindes Statt angenommen.*

पुत्रकृत्य n. *Sohnespflicht.*

पुत्रकृत्य m. oder n. *Kindererzeugung.*

पुत्रक्रमदीपिका f. Titel eines Werkes.

पुत्रघ्नी s. u. पुत्रकृन्.

*पुत्रजाग्धी f. etwa *Rabenmutter.*

पुत्रजननी f. *eine best. Pflanze,* = लक्ष्मणा Bhâvapr. 1,208.

*पुत्रजात Adj. *einen Sohn habend.*

*पुत्रजीव (fehlerhaft), *पुत्रंजीव und °क m. *Putranjiva Roxburghii* Râǵan. 9,145. Bhâvapr. 1, 234.

पुत्रता f. *Sohnschaft.*

पुत्रतीर्थ n. N. pr. eines Tîrtha.

पुत्रत्व n. *Sohnschaft.*

*पुत्रदा f. 1) *ein best. Strauch,* = गर्भदात्री Râǵan. 4,161. — 2) *ein best. Knollengewächs* Râǵan. 7,114. — 3) = वन्ध्याकर्कोटकी Râǵan. 3,49.

*पुत्रदात्री f. *eine best. in Mâlava wachsende Schlingpflanze* Râǵan. 3,181.

पुत्रदार n. Sg. *Sohn und Gattin, Weib und Kind* M. 4,239. 8,114.

पुत्रनामन् Adj. *Sohn heissend* Mân. Çr. 8,4. Gṛhj. 1,17.

*पुत्रपुत्र m. *des Sohnes Sohn, Enkel* Gal.

*पुत्रपुत्रादिनी f. etwa *Rabenmutter.*

पुत्रपुर n. N. pr. einer *Stadt.*

पुत्रपौत्र n. Sg. und m. Pl. *Söhne und Enkel.*

पुत्रपौत्रक n. Sg. dass.

पुत्रपौत्रिन् Adj. *Söhne und Enkel habend.*

*पुत्रपौत्रीण Adj. *auf Söhne und Enkel übergehend.* Nom. abstr. °ता f.

*पुत्रप्रदा f. *eine Art Solanum* Râǵan. 4,26.

पुत्रप्रवर m. *der älteste Sohn* MBh. 13,14,74. Bhâg. P. 9,7,1.

पुत्रप्रिय 1) Adj. *dem Sohne lieb, vom Sohne geliebt* Venis. 43,4. — 2) m. *ein best. Vogel* R. 2, 96,12.

*पुत्रभद्रा f. *eine best. Pflanze* Râǵan. 3,27.

पुत्रभाग m. *das Erbtheil eines Sohnes* 201,24.

पुत्रभाण्ड (wohl n.) etwa *Stellvertreter eines Sohnes, der als Sohn zu betrachten ist* Bâlar. 108, 14. Vgl. भाण्डन.

पुत्रभाव m. *das Sohnsein, Sohnschaft.*

पुत्रमय Adj. *aus dem Sohn bestehend, durch den S. gebildet.*

पुत्रमर्त्या f. *das Sterben der Söhne* Âpast. Çr. 5, 26,3.

पुत्रवत् Adv. *wie ein Sohn, wie Söhne* (195,2), *wie bei einem Sohne.*

*पुत्रवधू f. *Schwiegertochter.*

पुत्रवत्¹ 1) Adj. *einen Sohn —, Söhne, —, Kinder habend, im wahren Sinne des Wortes einen Sohn habend* Bâlar. 79,8. — 2) m. N. pr. eines Fürsten VP.² 4,150.

*पुत्रवल Adj. = पुत्रवत्¹ 1).

पुत्रविजय n. *das Erlangen von Söhnen.*

*पुत्रशृङ्गी f. *Odina pinnata.*

पुत्रश्रेणी f. 1) *Salvinia cucullata.* — 2) *Odina pinnata* Râǵan. 9,32. — 3) *Anthericum tuberosum* Dhanv. 1,86.

पुत्रसख m. *Kinderfreund.*

पुत्रसंकरिन् Adj. *Kinder aus gemischter Ehe habend.*

पुत्रसंग्रह m. Titel eines Werkes.

पुत्रसप्तमी f. *der 7te Tag in der lichten Hälfte des* Âçvina.

*पुत्रसू f. *Mutter eines Sohnes.*

पुत्रसेन m. N. pr. eines Mannes Maitr. S. 4,6,6.

पुत्रस्नेहमय Adj. (f. ई) *in der Liebe zum Sohne bestehend.*

पुत्रस्वीकारनिरूपण n. Titel eines Werkes.

पुत्रहत 1) Adj. *dem die Söhne getödtet worden sind,* Beiw. Vasishṭha's. — 2) *f. ई etwa *Rabenmutter.*

पुत्रघ्न् Adj. (f. पुत्रघ्नी) *das Kind tödtend* Ḱaraka 6,30. Suçr. 2,396,12. 397,3.

पुत्राचार्य Adj. *den Sohn zum Lehrer habend.*

*पुत्रादिन् 1) Adj. *die Kinder —, die Jungen fressend.* — 2) f. °नी etwa *Rabenmutter.*

*पुत्रान्नाद Adj. *auf des Sohnes Kosten lebend.*

*पुत्रिक gaṇa पुरोहितादि wohl fehlerhaft für पत्त्रिक. °वत् Adv. Verz. d. B. H. 59,7 fehlerhaft für पुत्रिकावत्. पुत्रिका s. u. पुत्रक.

पुत्रिकापुत्र m. *der Sohn einer an Sohnes Statt angenommenen Tochter* Comm. zu Çâṅkh. Çr. 4, 4,11.

पुत्रिकापूर्वपुत्र m. *der Sohn einer zuvor an Sohnes Statt angenommenen Tochter* MBh. 13,23,20. अस्यामुत्पन्नः पुत्रो मदीय इति नियमेन या दीयते तस्यां च यो जातः स पुत्रिकापूर्वपुत्रः Nîlak.

*पुत्रिकाप्रसू f. *Mutter einer Tochter.*

पुत्रिन्¹ Adj. 1) *einen Sohn —, Söhne habend, reich an Söhnen, — Kindern;* m. *Vater —,* f. *Mutter eines Sohnes.* — 2) von einer Beule so v. a. *kleine* (gleichsam *Junge*) *neben sich habend.*

पुत्रिय्, °यति *sich einen Sohn —, sich Kinder wünschen.*

पुत्रिय Adj. (f. या) *zu einem Sohn in Beziehung stehend.* Vgl. अ°.

1. पुत्री f. s. u. पुत्र.

2. पुत्री Adv. 1) mit कर् *an Sohnes Statt annehmen.* — 2) mit भू *zum Sohne werden.*

पुत्रीकरण n. *das Annehmen an Sohnes Statt.* °मीमांसा f. Titel eines Werkes.

पुत्रीय्, °यति 1) *sich einen Sohn —, sich Kinder wünschen.* — 2) *als Sohn behandeln. — *Desid.* पुपुत्रीयिषति, पुतित्रीयिषति, पुत्रीयियिषति, पुत्रीयिषिषति, पुपुतित्रीयियिषिषति.

पुत्रीय Adj. (f. या) *zu einem Sohn in Beziehung stehend, einen Sohn verschaffend.*

*पुत्रीया f. *der Wunsch nach einem Sohne.*

*पुत्रीयितर् Nom. ag. *der sich einen Sohn wünscht.*

*पुत्रेष्टि und *°का f. *ein der Erlangung eines Sohnes geltendes Opfer.*

पुत्रेषणा f. *das Verlangen nach einem Sohne,* — *nach Söhnen* Çaṅk. zu Bâdar. 3,4,9.

पुत्रोत्सङ्गा Adj. f. *mit einem Sohne schwanger gehend* MBh. 14,68,19.

पुत्र्य Adj. (f. या) = पुत्रिय, पुत्रीय.

पुत्र्यपशव्य Adj. (f. या) *für Söhne und Vieh dienlich* Saṅvitopan. 8,2. 4.

पुत्सल in कपुत्सल.

पुद्, *पुद्यति (क्षिंसायाम्). — Caus. पोदयति (metrisch auch Med.) 1) *zerdrücken, zerschmettern, zermalmen, zerhacken* Ḱaraka 6,2. — 2) *niederschmettern,* so v. a. *übertreffen, bewirken, das Etwas nicht gehört —, nicht bemerkt u. s. w. wird.* — 3) *भाषार्थं oder भासार्थं. — Mit अभि Caus. *schmettern auf* (Loc.). — Mit अव Caus. *zerschmettern.* — Mit आ Caus. *zerdrücken, drücken; zerhacken* Ḱaraka 6,1. — Mit समा Caus. *zerstampfen* Ḱaraka 6,1. — Mit नि Caus. *niederschmettern.* — Mit प्र Caus. *fortstossen.* — Mit वि Caus. *zerschmettern, zermalmen, fein stampfen, mürbe machen* Ḱaraka 8,1. — Mit सम् Caus. dass. Ḱaraka 6,1.

पुद्गु *Hölle, eine Art Hölle.* Ein zur Erklärung von पुत्र (पुत्त्र) erfundenes Wort.

पुदक m. Pl. N. pr. eines Volkes VP.² 4,221.

पुद्गल 1) Adj. (f. आ) *schön.* — 2) m. *a) Körper.* Bei den Ǵaina *jedes Ding von bestimmten Dimensionen* mit Inbegriff *der Atome* Çaṅk. zu Bâdar. 2,2,33. °लास्तिकाय m. ebend. — *b) das Ich, die Seele.* — *c) Mann* Varâh. Bṛh. 4,4 (पुङ्गल gedr.). *Individuum, Subject* (in verächtlichem Sinne) Text zu Lot. de la b. l. 142. — *d)* Bein. Çiva's; nach Nîlak. = देह. — *e) *ein Pferd von der Farbe des Bergkrystalls* Gal. (पुङ्गल geschrieben).

पुद्गलपति m. *Fürst, König* Varâh. Bṛh. 11,6 (पुङ्गल° gedr.).

*पुद्गल fehlerhaft für पुङ्गल.

°पुन Adj. (f. आ) *reinigend.*

पुनःकरण n. *das Ummachen, Umformen, Umgiessen, das Verfertigen von Neuem* Baudh. 1,6,14, 6. Vaitân.

पुनःकर्मन् n. *Wiederholung einer Handlung* Çâñkh. Br. 1,5.

पुनःकाम m. *ein wiederholter Wunsch* Âpast. Çr. 5,29,3.

पुनःक्रिया f. *Wiederholung einer Handlung* Kâtj. Çr. 25,4,15.

1. पुनःपद् n. *Refrain.*

2. पुनःपद् Adj. (f. आ) *mit einem Refrain versehen.*

पुनःपराजय m. in अपुनः°.

पुनःपरिधान n. *das Wiederumlegen* (eines Gewandes) Kâtj. Çr. 15,5,16.

पुनःपाक m. 1) *wiederholtes Kochen.* — 2) *wiederholtes Brennen* (irdener Geschirre).

पुनःपुना f. N. pr. eines Flusses.

पुनःप्रतिनिवर्तन n. *Umkehr, Rückkehr* R. 5,1,81.

पुनःप्रत्युपकार m. *Wiedervergeltung.*

पुनःप्रमाद् m. *eine wiederholte Fahrlässigkeit* Âpast. 2,28,8.

पुनःप्रयोग m. *Wiederholung* Vaitân. °प्रयोगँङ्रूप Adj. Çat. Br. 2,6,3,12.

*पुनःप्रवृद्ध Adj. *wiedergewachsen.*

पुनःप्राध्येषण n. *wiederholte Aufforderung zum Studiren* Çâñkh. Gṛhj. 6,2.

पुनःप्रायणीय Adj. *wobei das* Prâjaṇîja *wiederholt wird* Çâñkh. Br. 22,8.

पुनःप्रेप्सा f. *das Verlangen wieder zu erlangen, — wieder habhaft zu werden.*

पुँनर् Adv. 1) *zurück, heim.* Mit इ, गा, गम् u. s. w. *heimkehren, wieder weggehen, entfliehen;* mit दा *zurückgeben, vergelten, herausgeben;* mit भू *sich umkehren, sich wenden;* mit अस् *zurückfallen auf* (Dat.). — 2) *wieder, von Neuem, abermals.* पुनर्भूयः dass. Mit भू *wieder entstehen, wieder neu werden; sich wieder verheirathen* (vom Weibe). पुँनः पुनः und das einfache पुनर् (Spr. 3914. 7272) *zu wiederholten Malen, immer und immer wieder.* न पुनः पुनः *nimmer wieder* Spr. 4124. 4126. — 3) *hinwiederum, so v. a. ferner* (am Anfange des Satzes Karaka 2,7. 6,3), *nun, ausserdem, noch* (weiter ausführend oder einfach anreihend). अदो — पुनर् — पश्चात् *zuerst — dann — später* Spr. 7727. पुनरपरम् *ausserdem, dazu kommt noch dass* Kâd. 180,11. — 4) *dagegen, aber.* — 5) अथ वा पुनः (66, 1. 69,31. M. 8,240), अपि वा पुनः und वा पुनः am Ende eines Verses statt des einfachen वा *oder.* — 6) कदा पुनः *irgendwann, jemals.* — 7) किं पुनः *a) wie viel mehr* oder *weniger.* — *b) jedoch.* — *c) sondern.* — 8) पुनर् — पुनर् *bald — bald* Spr. 4125. Oefters wiederholt Karaka 4,1.

पुनरपगम m. in अपुनरपगम.

पुनरभिधान n. *das Wiedererwähnen.*

पुनरभिषेक m. *Wiedersalbung.*

पुनरभ्याकारम् Absol. *unter beständiger Heranlockung* Ait. Br. 3,5,2. पुनरभ्याघारम् st. dessen Gop. Br. 2,3,1.

पुनरभ्याघारम् Absol. Gop. Br. 2,3,1 wohl fehlerhaft für पुनरभ्याकारम्, wie Ait. Br. 3,5,2 hat.

पुनरभ्यावर्तम् Absol. *unter Wiederholung* Tâṇḍja-Br. 5,1,7. 6,8,13.

पुनरभ्युन्नीत Adj. *wieder dazugegossen* Gaim. 3, 2,29.

पुनरर्थिन् Adj. *abermals bittend.* Nom. abstr. °र्थिता f.

पुनरर्वाचिन् Adj. *wieder herwärts gewandt* Kaushî. Âr. 2,14.

पुनरसुँ Adj. *wieder in's Leben tretend.*

पुनरागत Adj. *wiedergekommen, zurückgekehrt.*

पुनरागम m. *Wiederkehr* Âpast. Çr. 6,24,3.

पुनरागमन n. 1) *das Wiederkommen.* — 2) *Wiedergeburt.*

पुनरागामिन् Adj. *wiederkehrend.*

पुनरायन्तम् Absol. *wiederholt umschlingend* Ait. Br. 5,15,9.

पुनरावृत्ति f. *Wiedergeburt* Gop. Br. 1,3,22.

पुनरादाय Absol. *wiederholt ansetzend, — anhebend, wiederholt* Tâṇḍja-Br. 9,1,16. 19.

पुनरादि Adj. *von Neuem beginnend, wiederholt* Tâṇḍja-Br. 9,1,4. 16. 19.

पुनराधान n. *wiederholtes Anlegen des heiligen Feuers.*

पुनराधेँय 1) *wieder anzulegen* (das heilige Feuer). — 2) m. *eine best.* Soma-*Feier.* — 3) n. *wiederholtes Anlegen des heiligen Feuers.*

पुनराधेयक n. = पुनराधेय 3).

पुनराधेयिक Adj. (f. ई) *auf das wiederholte Anlegen des Feuers bezüglich.* Vgl. पौनराधेयिक.

पुनरानयन n. *das Zurückführen* MBh. 3,280,14.

पुनराभाव m. in अँपुनराभाव (Nachtr. 1).

पुनराम्नान n. *Wiedererwähnung* Lâṭj. 9,6,20.

पुनरायन n. *das Wiederkommen.*

पुनरालम्भ m. *das Wiederfassen* Âpast. Çr. 4, 16,12.

पुनरावर्तक Adj. *wiederkehrend* (Fieber) Karaka 6,3.

पुनरावर्तन n. in अपुनरावर्तन.

पुनरावर्तनन्दा f. N. pr. eines Wallfahrtsortes.

पुनरावर्तिन् Adj. 1) *wiederkehrend* (in das irdische Leben). — 2) *zur Wiederkehr* (in das irdische Leben) *führend.*

पुनरावृत्त Adj. *wiederholt.*

पुनरावृत्ति f. 1) *das Wiederkommen, Sichwiedereinstellen.* — 2) *Wiederkehr* (in das irdische Leben), *Wiedergeburt.* In Çat. Br. 14 als zwei Worte gefasst. — 3) *Wiederholung.* — Vgl. अपुनरावृत्ति.

पुनरा३मृत Adj. *wieder herbeigelaufen* (Wagen) Maitr. S. 1,11,7. v. l. und Çat. Br. 5,1,5,10 पुँनरा३°. Das Compositum würde पुनरामृत zu accentuiren sein.

पुनराहार m. *Wiedervornahme.*

पुनरिज्या f. *wiederholtes Opfer.*

पुनरुक्त 1) Adj. (f. आ) *a) von Neuem gesagt, wiederholt, abermalig,* °म् (Kâd. 258,1) und पुनरुक्त° Adv. *wiederholt.* — *b) überflüssig, unnütz* Harshaṅ. 206,6. — 2) n. *Wiederholung, unnütze Wiederholung, Tautologie.* — Vgl. अ°.

*पुनरुक्तजन्मन् m. *ein Brahman.*

पुनरुक्तता f. und °क्तत्व n. *Wiederholung, Tautologie.*

पुनरुक्तवदाभास m. in der Rhetorik *Anschein von Wiederholung, scheinbare Tautologie.*

पुनरुक्ताय्, °यते *sich gleichsam wiederholen* Bâlar. 186,15.

पुनरुक्ति f. 1) *Wiederholung* (210,22), *unnütze Wiederholung, Tautologie.* — 2) *ein leeres Wort* Spr. 1232. — Vgl. अ°.

पुनरुक्तिमत् Adj. *tautologisch.*

पुनरुक्ती Adv. mit कर् *überflüssig —, unnütz machen.*

पुनरुत्पत्ति f. *Wiederentstehung, Wiedergeburt.*

पुनरुत्पादन n. *das Wiedererzeugen* Khând. Up. 3,17,5.

पुनरुत्सृष्ट Adj. *wieder ausgemerzt* (Stier u. s. w.) Mân. Çr. 1,6,5. m. *ein solches Thier,* insbes. *ein Bock.*

पुनरुत्स्यूत Adj. *wieder geflickt* Mân. Çr. 1,6,5.

पुनरुपगमन n. *das Wiederkehren.*

पुनरुपसदन n. *abermaliges Verrichten* Gaut. 1,58.

पुनरुपाकरण n. *Wiederbeginn des Studiums* Gobh. 3,3,16.

पुनरुपागम m. *Wiederkehr.*

पुनर्गमन n. *das sich wieder auf den Weg Machen.*

पुनर्गर्भवती Adj. f. *von Neuem schwanger, — trächtig* 150,26.

*पुनर्गव m.

पुनर्गेय in अपुनर्गेय.

पुनर्ग्रहण n. 1) *wiederholtes Schöpfen.* — 2) *Wiederholung.*

पुनर्जन्मन् n. *Wiedergeburt.*

पुनर्जात Adj. (f. आ) *wiedergeboren* 122,29.

पुनर्डोन n. *eine Art Flug* MBu. 8,41,28.

पुनर्णव Adj. (f. आ) *sich erneuernd, sich verjüngend, aufgefrischt, wieder zurecht gemacht* Maitr. S. 1,7,2. Mân. Çr. 1,6,5. Vgl. पुनर्नव.

पुनर्त्त Adj. (f. आ) = पुनर्दत्त *wiedergegeben* Tân̤ḍja-Br. 6,5,12.

पुनर्दर्शन n. *das Wiedersehen* 320,13.

पुनर्दातर् Nom. ag. *Vergelter.*

पुनर्दाय Absol. *zurückgebend* ṚV. 10,109,7.

पुनर्दारक्रिया f. *das Nehmen einer zweiten Frau (nach dem Tode der ersten).*

पुनर्दीयमान in अपुनर्दीयमान.

पुनर्द्यूत n. *Wiederholung eines Spiels* MBu. 3,34,8.

पुनर्धेनु f. *eine Kuh, die wieder Milch giebt.*

पुनर्नव 1) Adj. (f. आ) *sich erneuernd, sich erzeugend.* Vgl. पुनर्णव. — 2) *m. *Fingernagel.* — 3) f. पुनर्नवा *Boerhavia procumbens.*

पुनर्नवामण्डूर n. *eine best. Medicin* Mat. med. 338. Rasar. 299.

पुनर्निगन्धम् Absol. *wieder einschlingend* Ait. Br. 15,15,9.

पुनर्निनृन्न Adj. 1) *nochmals eingestossen, -eingebohrt* Kâṭh. 22,6. — 2) = पुनर्निनृत्त Kâṭh. 34,6.

पुनर्निनृत्त Adj. *wieder im Einzelnen wiederholt.*

पुनर्निवर्तम् Absol. in अपुनर्निवर्तम्.

पुनर्निष्कृत Adj. *wieder ausgebessert* Âpast. Çr. 5,29,1.

पुनर्बन्धयोग m. *eine abermalige Fesselung* Kap. 6,17.

पुनर्बाल 1) m. παλίμπαις, *wieder Kind, wieder kindisch geworden.*

पुनर्बाल्य n. *das wieder kindisch Sein, Altersschwäche.*

पुनर्भक्ष्य Adj. in अपुनर्भक्ष्य.

पुनर्भव 1) Adj. *wiedergeboren.* — 2) m. *a) Wiedergeburt.* — *b) *Fingernagel.* — *c) *eine roth blühende* Punarnavâ Râǵan. 9,119.

*पुनर्भविन् m. *Seele.* Fehlerhaft.

पुनर्भार्या f. *eine zweite Gattin,* so v. a. *Wiederverheirathung.*

पुनर्भाव m. in अपुनर्भाव.

पुनर्भाविन् Adj. in अपुनर्भाविन्.

पुनर्भू 1) Adj. *wiederentstehend, wieder neu werdend, verjüngt.* — 2) f. *eine Wittwe, die wieder geheirathet hat,* MBu. 12,173,17. Nom. abstr. पुनर्भूत्व n. Nilak. zu MBu. 3,71,15. °भुव n. fehlerhaft. — 3) *m. *ein Wittwer, der wieder geheirathet hat.*

पुनर्भोग m. *wiederholter Genuss.*

पुनर्मघ Adj. 1) *habsüchtig.* — 2) *wiederholt Spenden gebend.*

पुनर्मन्यु Adj. vielleicht *wieder gedenkend, sich erinnernd.*

पुनर्मार m. in अपुनर्मार (Nacht. 3).

पुनर्मृत्यु m. *ein wiederholtes Sterben* Gop. Br. 1, 3,22.

पुनर्यज्ञ m. *ein wiederholtes Opfer.*

*पुनर्यात्रा f. *eine wiederholte Procession.*

पुनर्यामन् Adj. *wieder brauchbar.*

पुनर्युद्ध n. *Erneuerung des Kampfes.*

पुनर्युवन् m. *wieder Jüngling.* Nom. abstr. पुनर्युवत्व n. Kâṭhaka 6,1.

पुनर्लाभ m. *Wiedererlangung.*

पुनर्लेखन n. *abermaliges Niederschreiben* 214,17.

पुनर्वक्तव्य Adj. *zu wiederholen.* Nom. abstr. °ता f.

पुनर्वचन n. *das Wiedersagen, Wiederholen.*

पुनर्वणय n. in अगीत° (vgl. Nachtr. 3).

पुनर्वत्स m. 1) *ein abgewöhntes Kalb, das wieder zum Saugen zurückkehrt.* — 2) N. pr. des Liedverfassers von ṚV. 8,7.

पुनर्वत्स् Adj. *das Wort* पुनर् *enthaltend.*

पुनर्वरण n. *das Wiederwählen.*

पुनर्वसु 1) Adj. *Güter wiederbringend.* — 2) m. *a)* Du. und Sg. (Maitr. S. 1,7,2) *das fünfte oder siebente Mondhaus,* β α *der Zwillinge.* Nom. abstr. पुनर्वसुत्व n. Maitr. S. 1,7,2. — *b)* Bein. α) Vishṇu's oder Kṛshṇa's. — β) *Çiva's. — γ) *Kâtjâjana's oder *Vararuki's. — *c) *Beginn von Reichthum. — *d) *eine best. Welt. — *e)* N. pr. verschiedener Männer.

पुनर्वाद m. *Wiederholung, Tautologie* Kap. 5,33.

पुनर्विरोह n. *das Wiederausschlagen* (von Pflanzen) Kâṭhaka 6,9.

पुनर्हन् Adj. *wieder vernichtend.*

पुनर्हविस् n. *eine wiederholte Opfergabe.*

पुनश्चन्द्रा f. N. pr. eines Flusses.

पुनश्चरणदीपिका und °श्चरणपद्धति f. Titel zweier Werke Opp. Cat. 1. Richtig पुरश्च°.

पुनश्चर्वण n. *das Wiederkäuen.*

पुनश्चिति f. *Wiederschichtung* MBu. 5,4801. °त्ति fehlerhaft 5,141,46.

पुनस्तति f. *eine abermalige Opferhandlung* Çâṅkh. Br. 26,8.

पुनःसंस्कार m. *eine abermalige Weihe.*

पुनःसंस्कृत Adj. *wieder hergestellt, ausgebessert.*

पुनःसंगम m. *das Wiederzusammenkommen.*

पुनःसंदर्शन n. *das Wiedersehen.*

पुनःसंधान n. 1) *das Wiederherstellen* (des erloschenen Hausfeuers). — 2) *Wiedervereinigung* Sâh. D. 45,21.

पुनःसंभव m. in अपुनः°.

पुनःसर Adj. (f. आ) *rückläufig, zurückgeschlagene* (Blüthen) *habend.*

पुनःसिद्ध Adj. *abermals gekocht* Gaut. 17,15.

*पुनःसुख Adj. *wieder angenehm* u. s. w.

पुनःस्तोम m. *ein best.* Ekâha Gaut. Vaitân.

*पुनाराज m. *zum andern Mal König.*

पुनीत Adj. *gereinigt, geläutert* MBu. 12,300, 38. पुनीतानाम्। न हि ज्ञानेन सदृशं पवित्रमिह विद्यत इति पवित्राणां साध्यानामित्यर्थः Nilak. Auch die beiden anderen Ausgaben lesen पुनीत.

*पुन्थ्, पुन्थति (हिंसाक्लेशयोः).

*पुंदान n.

*पुंदास m. *ein männlicher Sclave.*

पुंदेवत Adj. *an eine männliche Gottheit gerichtet.*

पुन्द्र MBu. 1,228 fehlerhaft für पुण्ड्र.

*पुंधज m. *Männchen.*

पुंनक्षत्र n. *ein Mondhaus männlichen Geschlechts.*

पुंनपुंसक n. *Masculinum und Neutrum* 244,17.

पुंनाग m. 1) *Rottleria tinctoria.* Nach Mat. med. 232 *Calophyllum Inophyllum.* — 2) *eine weisse Lotusblüthe. — 3) *Muskatnuss. — 4) *ein Elephant unter den Menschen, ein ausgezeichneter Mensch.* — 5) *ein weisser Elephant.

पुंनाट und पुंनाड m. 1) *Cassia Tora* Râǵan. 4, 202. Bhâvapr. 1,178. — 2) पुंनाड N. pr. eines Fürsten Ind. Antiq. 5,139.

पुंनामधेय Adj. *einen männlichen Namen tragend, Alles was Mann heisst.*

1. पुंनामन् 1) Adj. *einen männlichen Namen habend.* — 2) *m. *Rottleria tinctoria* Râǵan. 10,40.

2. पुन्नामन् Adj. *den Namen* पुद् *führend.* m. mit Ergänzung von नरक Mârk. P. 75,16.

पुपूर्तनि ṚV. 10,132,6 von unbekannter Bed.

पुप्पुट m. *Anschwellung an Gaumen und Zahnfleisch.*

*पुप्फुल m. *Blähung.*

*पुप्फुस m. 1) *Lunge.* — 2) *Samenkapsel der Wasserrose.*

पुंमंस् (schwach पुंस्) m. 1) *Mann, ein männliches Wesen.* — 2) *ein Masculinum* (grammatisch). — 3) *Mensch.* — 4) *Diener.* — 5) *Seele.* पर् und परम (Ind. St. 14,369) *die Weltseele.*

*पुमनुजा Adj. f. wohl *einen ältern Bruder habend.*

पुमपत्य n. *männliche Nachkommenschaft.*

पुमर्थ 1) m. *das Ziel des Menschen.* Nom. abstr. °ता f. — 2) °म् Adv. *der Seele wegen* Kap. 6,40.

*पुमाख्य Adj. *männlich heissend.*

पुमाख्या f. *eine Name für männliche Wesen, ein Wort zur Bezeichnung eines männlichen Wesens.*

*पुमाचार m. *Männerbrauch.*

पुंपशु m. *ein Mensch als Opferthier, Menschenopfer.*

पुंप्रकृति f. *die Natur —, der Charakter des Mannes* Varâh. Bṛh. S. 78,12.

पुंभाव m. *das Mannsein, männliches Geschlecht* Daçak. 27,14.

पुंभूमन् m. *ein Plural masculini generis.*

पुंमन्त्र m. *ein männlicher Zauberspruch.*

पुंमृग m. *Antilopenbock* Mahidh. zu VS. 24,35.

1. पुर् f. *Fülle.* Nur Instr. Pl. पूर्भिस् *in Fülle.*

2. पुर् f. (Nom. पूर्) 1) *fester Platz, Burg, eine befestigte Stadt, Stadt* überh. — 2) *Leib, Körper* (als *Burg* Purusha's gedacht). — 3) *der Intellect.* — 4) *ein best.* Daçarâtra.

3.*पुर्, पुरति (अग्रगमने).

पुर 1) n. *a) Burg, eine befestigte Stadt, Stadt* überh. Am Ende eines adj. Comp. f. आ. — *b) Gynaeceum.* — *c) Wohnort, Behälter.* — *d) *Söller.* — *e) *Bordel.* — *f) *die Stadt* κατ' ἐξόχην, Pâṭaliputra. — *g)* = त्रिपुर *die drei Burgen der* Asura. — *h) Leib, Körper.* — *i) *eine Cyperus-Art.* — *k) *Haut.* — *l) eine best. Constellation.* — *m) *eine Blattdüte;* richtig पुट. — *n)* Bez. der *Unterabtheilungen in der* Tripurî. — 2) (*m.) f. (आ) n. *Bdellium.* — 3) m. N. pr. eines Asura, = त्रिपुर. — 4) f. आ *a) Wehr, Burg* in अग्निपुरा und अश्मपुरा. — *b) *ein best. wohlriechender Stoff.* — 5) f. ई *a) Burg, Stadt.* — *b) Leib, Körper.* — *c)* Name eines der zehn auf Schüler Çaṁkarâkârja's zurückgeführten Bettelorden, deren Mitglieder das Wort पुरी ihrem Namen anhängen.

पुरउष्णिह् f. *ein best. Metrum.*

पुरएतर् Nom. ag. *der da vorangeht, Führer, Wegweiser.*

पुरःपाक Adj. (f. आ) *dessen Erfüllung bevorsteht.*

पुरःप्रस्रवण Adj. *vorströmend.*

पुरःप्रहर्तर् Nom. ag. *Vorkämpfer.*

पुरःफल Adj. *dessen Früchte bevorstehen, Früchte verheissend.*

पुरकोट्ट n. *Citadelle.* °पाल m. *der Commandant einer C.*

°पुरग Adj. *geneigt —, gewillt zu.*

*पुरगावण n. N. pr. eines *Waldes.*

पुरजन m. Sg. *die Städter* 291,25. Paṅkad.

पुरज्ञानु m. v. l. für पुरुज्ञानु VP.² 4,144.

पुरजित् m. 1) Bein. Çiva's. — 2) N. pr. eines Fürsten.

*पुरज्योतिस् n. Agni's *Welt.*

पुरंजन 1) m. *a) die als König gedachte Seele.* — *b)* *Bein. Varuṇa's Gal. — 2) f. ई *die als Königin und Gattin* Puramṁgaja's *gedachte Intelligenz.*

पुरंजननाटक n. Titel eines *Schauspiels* Cat. Willmot 70.

पुरंजय m. N. pr. 1) verschiedener Männer. — 2) eines Elephanten.

*पुरञ्जर m. *Achselgrube.*

पुरट n. *Gold.*

*पुराण m. *das Meer.*

पुराण्ड m. Pl. N. pr. einer Dynastie VP.² 4,206. Vgl. पुरुण्ड.

*पुरतटी f. *Marktflecken.*

पुरतस् Adv. 1) *voran, nach vorn, vorn, davor, vor sich, — mir* u. s. w. Mit Gen. (Spr. 7023) oder am Ende eines Comp. (7697) *vor, in Gegenwart von.* Mit कर् *voranstellen, vorangehen lassen.* — 2) *vorhin, vorher* Kathâs. 32,134. Spr. 7703. Mit gen. *vor* (zeitlich).

पुरद्वार n. (adj. Comp. f. आ) *Stadtthor* R. ed. Bomb. 2,88,24.

पुरद्विष् m. Bein. Çiva's.

पुरनारी f. *Hetäre* Dhûrtan. 35.

*पुरंद m. = पुरंदर 1) *a)* α).

पुरंदर 1) m. *a)* Bein. α) Indra's. — β) Agni's. — γ) Çiva's. — *b) Dieb.* — *c)* N. pr. eines Mannes Ind. St. 15,350. — 2) *f. आ N. pr. eines Flusses. — 3) *n. *Piper Chaba.*

पुरंदरचाप m. *Regenbogen.*

पुरंदरपुर 1) n. *a)* Indra's *Stadt.* °पुरातिथि m. so v. a. *verstorben* Daçak. 2,28. — *b)* N. pr. einer *Stadt* Ind. St. 13,401. — 2) f. ई N. pr. einer *Stadt* der Mâlava.

पुरंदरह्रित् f. Indra's *Weltgegend, Osten* Prasannar. 148,19.

पुरंधि 1) Adj. *hochgemuth, muthvoll, begeistert.* — 2) m. wohl N. pr. eines besondern Gottes. — 3) f. *Hochgefühl, Begeisterung.* Auch Pl.

पुरंधिवत् Adj. *begeisternd.*

पुरंधि und °धी f. *eine ältere verheirathete Frau, ehrbare Matrone, Weib* überh. Râgan. 18,3. Spr. 7697. Kâd. 79,23.

पुरपत्नि m. *ein in der Stadt lebender, zahmer Vogel.*

पुरपाल m. *Hüter einer Burg, — Stadt.*

पुरभिद् m. Bein. Çiva's Prasannar. 116,1.

पुरमथन m. desgl. Bâlar. 249,18.

पुरमथितर् Nom. ag. Bein. Çiva's.

पुरमार्ग m. *Strasse einer Stadt.*

पुरमालिनी f. N. pr. eines Flusses.

पुरय m. 1) N. pr. eines Mannes. — 2) *Burg, Stadt* Gal.

पुररत्न und °रत्निन् (118,26) m. *Stadtwächter.*

पुरलोक m. Sg. *die Städter* Paṅkad.

पुरवधू f. *Hetäre* Ind. St. 15,336.

पुरवासिन् m. *Stadtbewohner, Städter.*

पुरवास्तु n. *ein zur Gründung einer Stadt geeigneter Platz.*

पुरवी f. *eine best.* Râgini S.S.S. 57. Vgl. पुरुवी.

पुरवैरिन् m. Bein. Çiva's Prasannar. 59,13.

पुरशासन m. desgl.

पुरश्चरण 1) Adj. am Ende eines Comp. *Vorbereitungen treffend zu.* Nom. abstr. °ता f. — 2) n. *eine vorgängige Handlung, Vorbereitung* (im Ritual). पुरश्चरणकर्मन् n. dass. पुरश्चरणतस् Çat. Br. 4,4,1,11. 6,2,1.

पुरश्चरणकौमुदी f., °श्चरणचन्द्रिका f., °श्चरणदीपिका f. (s. u. पुनश्च°), °श्चरणपद्धति f. (s. u. पुनश्च°), °माला f. und °श्चरणविधि m. Titel von Werken.

*पुरष्कृद m. 1) *Imperata cylindrica.* — 2) *Brustwarze.*

पुरःशुक्रम् Adv. *wobei der Planet Venus vor Einem steht* Kumâras. 3,43.

पुरस् 1) Adv. *a) voran, vorn, nach vorn, davor, vor den Augen, vor mir, — dir, — sich* u. s. w. Mit कर् α) *vor sich hinstellen, vornhin —, an die Spitze bringen, — stellen, vorangehen lassen.* — β) *an ein Amt stellen, anstellen bei* (Loc.) — γ) *voranstellen,* so v. a. *ehren, Jmd Ehre erweisen.* पुरस्कृतः सताम् *bei Guten in Ehren stehend.* — δ) *voranstellen, vorangehen lassen,* so v. a. *in den Vordergrund stellen, zur Richtschnur nehmen, vor Augen haben, sich vor Allem angelegen sein lassen.* पुरस्कृत्य kann oft durch *wegen, in Betreff von, über* (Etwas sprechen) wiedergegeben werden. — ε) *vorziehen, erwählen.* — ζ) *vor Augen treten lassen, an den Tag legen, zeigen, verrathen.* — η) °पुरस्कृत *begleitet von, verbunden —; versehen mit, im Besitz von — seiend, beschäftigt mit.* °पुरस्कृतम् Adv. *unter Begleitung von* 69,8.—Nach den Lexicographen soll पुरस्कृत auch = अभ्यभियुक्त oder अभियस्त und अभिशस्त sein. — Mit धा α) Med. *vor Jmd hinstellen, — aufstellen, aussetzen* (einen Preis), *an die Spitze —, vornan stellen.* — β) Med. *Jmd bestimmen —, beauftragen zu* (Dat.);

insbes. *mit den geistlichen Verrichtungen.* — γ) Act. *Jmd* (Dat. oder Gen.) *Etwas auftragen.* — δ) Act. *voranstellen*, so v. a. *hochschätzen, ehren.* — ε) *voranstellen*, so v. a. *vor Anderm berücksichtigen, — sich angelegen sein lassen.* — *b*) *im —, nach Osten.* दक्षिणतः पुरः *nach Südosten.* — *c*) *vorher, zuerst, zunächst* 311,24. स्थित so v. a. *bevorstehend.* — 2) Präp. *a*) *vor* (örtlich), mit Abl., Acc., Gen. oder am Ende eines Comp. (Hemâdri 1,591, 22). — *b*) *vor* (zeitlich), mit Gen.

*पुरसंस्कार m. = पुरोटि.

पुरस्कर्तव्य Adj. *voranzustellen, zu ehren.*

पुरस्कार m. 1) *Bevorzugung, Ehrenerweisung.* — 2) *Begleitung.* Am Ende eines Comp. so v. a. *begleitet von, verbunden mit, in sich schliessend.*

पुरस्कार्य Adj. *anzustellen bei* (Loc.), *zu beauftragen mit* (Infin.).

पुरस्क्रिया f. 1) *eine vorangehende Handlung.* — 2) *Ehrenerweisung.*

पुरस्ताज्जप m. *ein vorangehendes halblaut aufgesagtes Gebet* Ind. St. 15,313.

पुरस्ताज्ज्योतिष्मती und पुरस्ताज्ज्योतिस् f. *ein best. Metrum.*

पुरस्तात् 1) Adv. *a*) *vorn, nach vorn, von vorn, vor dem Angesicht, vor mir, — dir, — sich* u. s. w. — *b*) *im Osten, von Osten.* — *c*) *vorn, oben* (in einem Buche). — *d*) *nach vorn, weiterhin* (in einem Buche). — *e*) *am Anfange, zuerst, vorher, ehemals, früher.* ब्रह्म° als Adj. (!) *wo die Brahmanen früher* (als die Krieger) *sind.* — 2) Präp. mit Gen., Abl., Acc. oder am Ende eines Comp. *a*) *vor* (räumlich). — *b*) *vor* (zeitlich). स्तोत्र° *vor dem Stotra.*

पुरस्तात्क्रतु m. *ein unmittelbar beginnendes Opfer* Çat. Br. 2,1,2,11.

पुरस्तात्तिर्यक्प्रमाण n. *die vordere Breite* Comm. zu Kâtj. Çr. 1,3,13. 2,6,8.

पुरस्तात्त्र Adj. *vorangehend.*

पुरस्तात्पृष्ठ्य n. *ein best.* Sattra Tândja-Br. 25, 2,1. 2.

पुरस्तात्प्रवण Adj. *nach vorn geneigt* TS. 5,3,1,5.

1. पुरस्तात्स्तोभ m. *ein vorangehender* Stobha Lâtj. 7,1,10. 4,14.

2. पुरस्तात्स्तोभ Adj. *mit einem vorangehenden* Stobha Lâtj. 7,2,15. 6,22. 7,27.

पुरस्तात्स्वाकाकार (Comm. zu Âpast. Çr. 7,20,9) und पुरस्तात्स्वाकाकृति (TS. 3,1,5,2. Çat. Br. 3, 8,1,16. 13,2,11,2) Adj. *mit vorangehendem* Svâhâ-*Rufe.*

पुरस्तादग्निष्टोम Adj. *mit einem* Agnishṭoma *beginnend* Vaitân.

पुरस्तादपकर्ष m. *Anticipation* 232,3.

पुरस्तादपवाद m. *eine vorausgreifende Ausnahme* Comm. zu VS. Prât. 4,61.

पुरस्ताडुच्च Adj. *im Osten hoch* Kâtj. Çr. 7,1,21.

पुरस्ताडुडार m. *Vorantheil, Voraus.*

पुरस्ताडुदर्क Adj. *den Refrain vorn habend* Ait. Br. 5,2,17.

पुरस्ताडुपचार Adj. *woran man von Osten herantritt* Kâtj. Çr. 5,8,2.

पुरस्ताडुपयाम Adj. *mit vorangehenden* Upajâma-*Sprüchen* TS. 6,5,10,3.

पुरस्ताद्बन्धि Adv. *mit den Knoten nach Osten* Çat. Br. 1,3,3,3.

पुरस्ताद्भएड Adj. *mit dem Stiel nach Osten* Lâtj. 4,11,12.

पुरस्ताद्धोम m. *ein einleitender* Homa Vaitân. °भाज् Adj. Comm. zu Âpast. Çr. 7,20,9.

पुरस्ताद्धोमवत् Adj. *mit einem einleitenden* Homa *versehen.*

पुरस्ताद्बृहती f. *ein best. Metrum.*

पुरस्ताद्भाग Adj. (f. आ) *seinen Antheil vor einem Andern* (Gen.) *erhaltend* TS. 5,6,4,2.

पुरस्ताद्वदन n. *Einleitung* Çat. Br. 4,6,8,2.

पुरस्ताल्लक्षण Adj. (f. आ) *vorn das Merkmal habend* Çat. Br. 1,7,3,18.

पुरस्ताल्लक्ष्मन् Adj. *vorn gezeichnet* TS. 2,6,2,3.4.

पुरस्वामिन् m. *Stadthaupt* Pañkad.

पुरःसद् Adj. 1) *praesidens.* — 2) *nach vorn —, nach Osten sitzend.*

पुरःसर Adj. (f. ई) *vorangehend;* m. *Vorgänger, Vorläufer, Diener, Begleiter.* Am Ende eines adj. Comp. (f. आ) *an der Spitze habend, folgend auf, begleitet von, verbunden —, versehen mit.* मनः° so v. a. *wohl überlegt* (Worte) Karaka 3,8. °पुरःसरम् Adv. so v. a. *mit, unter, mittels, nach* (zeitlich) Chr. 280,28. 282,11.

पुरःस्थातर् Nom. sg. *an der Spitze stehend, Führer.*

पुरुकृत् m. Bein. Vishṇu's.

पुरा 1) Adv. *a*) *vormals, ehemals, in einer früheren Existenz* (Varâh. Jogaj. 4,58); mit einer Negation *niemals.* — *b*) mit Präsens *bisher, von jeher, von Alters her;* mit und ohne स्म. Mit einer Negation *bis jetzt nie* (das Präsens durch das Perfectum wiederzugeben). — *c*) *zuerst.* — *d*) *bald, in kurzer Zeit;* mit Präs. = Fut. — 2) Praep. mit Abl. *a*) *vor* (zeitlich). — *b*) *zum Schutz —, zur Sicherheit vor, sicher vor, unerreicht von.* — *c*) *mit Ausschluss von, ohne.* पुरा वाचः प्रवदितोः *ohne ein Wort zu reden.* In einem negativen Satz *ausser.* — 3) Conj. *bevor*, mit Praes. (einmal Potent. des Metrums wegen). Mit न (MBh. 4,17,21), mit न यावत् und folgendem तावत्, mit मा und mit यदि dass.

पुराकथा f. *eine Erzählung aus der Vorzeit, eine alte Sage.*

पुराकल्प m. *Vorzeit, eine Erzählung aus der Vorzeit* Njâjas. 2,1,68. Comm. zu Njâjam. 2,1,23. Loc. Sg. (Kathâs. 45,83) und Pl. *vor Zeiten.*

पुराकृत Adj. *früher —, ehemals vollbracht.* n. *eine früher vollbrachte That.*

पुराकृति f. Pl. *die frühere Handlungsweise.*

*पुराग gaṇa कृशाश्वादि.

पुराजा Adj. *vormalig, von früher her —, von jeher seiend.*

पुराटङ्क m. N. pr. eines Lehrers. Vgl. पौराणटङ्क.

पुराटृ m. *ein Wachtthurm der Stadt* R. 6,18,39.

पुराण 1) Adj. (f. ई und *आ) *früher dagewesen, vormalig, längst bestehend, alt;* auch so v. a. *abgelegen, gebraucht, vertrocknet* (Blatt). — 2) m. (*n.) *eine Münze von einem best. Gewicht.* — 3) m. N. pr. eines Ṛshi. — 4) n. *Dinge der Vorzeit, eine Erzählung aus der Vergangenheit, alte Geschichte* (λόγος und μῦθος); *eine best. Klasse von Werken.*

पुराणक am Ende eines adj. Comp. (f. °णिका) = पुराण 2).

पुराणकल्प m. = पुराकल्प.

*पुराणग, *पुराणगिर् (Gal.) und *पुराणगीत (Gal.) m. Bein. Brahman's.

पुराणपुरुष m. Bein. Vishṇu's Ind. St. 15,245.

पुराणप्रोक्त Adj. *von alten Weisen verkündet.*

पुराणरत्न n. Titel eines Werkes.

पुराणवत् Adv. *wie ehemals.*

पुराणविद् Adj. *die Dinge der Vorzeit kennend;* m. *ein Kenner der D. d. V.* Bâlar. 284,20.

पुराणविद्या f. und पुराणवेद m. *die Kunde von den Dingen der Vorzeit.*

पुराणसंहिता f. *eine Sammlung der* Purâṇa 4) Bhâg. P. 8,24,55. Verz. d. B. H. No. 479.

पुराणसंग्रह m. (Opp. Cat. 1), पुराणसमुच्चय m., पुराणसर्वस्व n. und पुराणसार Titel von Werken.

पुराणसिंह m. Bein. Vishṇu's *in seiner Erscheinung als halb Mensch halb Löwe.*

*पुराणाक्त m. Bein. Jama's.

पुराणार्कप्रभा f. Titel eines Commentars zum Bhâg. P.

पुराणार्णव m. Titel eines Werkes VP.² 1,XII.

पुराणीय in त्रि° (Nachtr. 3) und पञ्च°.

*पुराण्य्, °ण्यति *über die Dinge der Vorzeit erzählen.*

पुरातन 1) Adj. (f. ई) *aus alter Zeit stammend, ehemalig, alt; alt* auch s. v. a. *gebraucht*, Loc. (so wohl auch 53,29 zu lesen) so v. a. *ehemals, in vergangenen Zeiten.* — 2) m. Pl. *die Alten.* — 3) n. *eine alte Sage, die* Purâṇa 4) Hemâdri 1,514,1.

*पुरातल n. *die Region unterhalb der sieben Welten.*

पुराधस् m. N. pr. eines Âṅgirasa Ârsh. Br. v. l. प्रराधस्.

पुराधिप m. *der Gouverneur einer Stadt, Stadthaupt, Polizeimeister.*

पुराध्यक्ष m. *der Commandant einer Burg, Gouverneur einer Stadt, Polizeimeister.*

*पुरामधनवल्लभ n. *eine als Räucherwerk gebrauchte Art Agallochum* Râǵan. 12,95.

पुरायोनि Adj. *von alter Herkunft* als Beiw. von Fürsten.

पुरारति m. Bein. Çiva's.

पुरारि m. Bein. 1) Çiva's. Nom. abstr. °त्व n. — 2) Vishṇu's.

पुरार्धविस्तर Adj. *den Umfang einer halben Stadt habend.*

पुरावती f. N. pr. eines Flusses.

*पुरावसु m. Bein. Bhîshma's.

पुराविद् Adj. *die Dinge der Vorzeit kennend* Gop. Br. 1,5,24.

पुरावृत्त 1) Adj. (f. आ) *in alter Zeit geschehen, längst verflossen, der in alter Zeit gelebt hat, auf die alte Zeit bezüglich.* — 2) n. *die Art und Weise wie Jmd ehemals verfahren ist, eine Begebenheit aus alter Zeit.*

*पुरासणी f. = पुरासिनी Râǵan. 4,100.

पुरासेक् Adj. (Nom. °साट्) *von jeher überlegen.*

*पुरासिनी f. *eine best. Pflanze* Râǵan. 4,100.

*पुरासुहृद् m. Bein. Çiva's (Pura's *Feind*).

पुराहित Adj. *zuerst vorgesetzt* Çat. Br. 3,9,4,12.

*पुरि 1) m. *Fürst, König.* — 2) f. *a) Stadt.* — *b) Fluss.*

पुरिका f. N. pr. einer Stadt.

पुरिकाय N. pr. 1) m. eines Fürsten VP.² 4,218. — 2) f. आ einer Stadt (?) ebend.

*पुरितत् fehlerhaft für पुरीतत्.

पुरिशय Adj. *in der Burg (im Körper) ruhend* Gop. Br. 1,1,39. Ein zur Erklärung von पुरुष erfundenes Wort.

पुरीकय m. *ein best. Wasserthier.* Vgl. पुलीकय, कुलीकय und कुलीपय.

पुरीकषेण m. N. pr. eines Fürsten VP.² 4,197.

पुरीकाय m. N. pr. eines Fürsten VP.² 4,213.

पुरीतत् m. (Kaush. Up. 4,19) n. *Herzbeutel* oder *ein anderes Eingeweide der Herzgegend, Eingeweide* überh. Vgl. पुलीतत्.

पुरीदास m. N. pr. eines Autors.

पुरीन्द्रसेन m. N. pr. eines Fürsten VP.² 4,197. 201.

पुरीमत् m. N. pr. eines Fürsten.

*पुरीमोक् m. *Stechapfel.*

पुरीलोक m. Pl. *die Einwohner einer Stadt* Ind. St. 15,401.

*पुरीश्रेष्ठा f. Bein. der Stadt Kâṇî Gal.

पुरीष 1) n. (adj. Comp. f. ई) *das Bröcklige, Feste* (im Gegensatz zum *Flüssigen*); vgl. Kuhn's Z. 26,62. fgg. *a) Erde, Land.* — *b) Schutt, lose Erde, Gerölle, Füllsel.* — *c)* Bez. *der Ausfüllstücke in der Recitation der sogenannten* Mahânâmnî-*Verse.* Vollständig °पद् n. — *d) Unrath, Schmutz, Koth, die Excremente.* Am Ende eines Comp. so v. a. *der Auswurf von.* — *e)* आथर्वण Name eines Sâman. — 2) f. पुरीषी *das Schichten*, = चयन Comm.

पुरीषण n. 1) *Leibesentleerung, das Scheissen.* — 2) *m. *a) Unrath, Koth, die Excremente.* — *b) Mastdarm, After* Gal.

पुरीषनिग्रहण Adj. *stopfend.*

पुरीषपद् n. s. पुरीष 1) *c).*

पुरीषभीरु m. N. pr. eines Fürsten.

पुरीषभेद m. *Durchfall* Kâraka 6,23.

*पुरीषम m. *Phaseolus radiatus.*

पुरीषमूत्रप्रतीघात m. *Verstopfung und Harnverhaltung* Verz. d. B. H. No. 949.

*पुरीषय्, °यति *scheissen.*

पुरीषवत् 1) Adj. *mit Schutt, Füllsel, Beiwerk u. s. w. versehen.* — 2) f. °वती *ein best. Backstein.*

पुरीषवाहण und °वाहन Adj. *Schutt —, Abfall wegschaffend.*

पुरीषविरञ्जनीय Adj. *die Farbe der faeces verändernd* (Heilmittel) Mat. med. 3.

पुरीषसंग्रहणीय Adj. *die faeces consistenter machend* (Heilmittel) Mat. med. 3.

पुरीषाधान n. *Mastdarm* Kâraka 1, 20.

*पुरीषित Adj. *beschissen.*

पुरीषिन् Adj. (vgl. Kuhn's Z. 24,65. fgg.) 1) *bodenreich, grossen Grundbesitz habend.* — 2) *das Land überziehend, darüber sich ausbreitend.* — 3) *das trockene Land bewohnend.* — 4) *Geröll —, Erde mit sich führend* als Beiw. der Sarajû; könnte als f. auch N. pr. eines Flusses sein. — 5) *consistent, fest, körperlich.*

पुरीषोत्सर्ग m. *Leibesentleerung* 134,8.

पुरीष्य, पुरीषिन्य Adj. (vgl. Kuhn's Z. 24,64) 1) als Beiw. des Feuers *im Erdboden befindlich.* — 2) *bodenreich, grossen Grundbesitz habend.* — 3) *kothig.*

*पुरीष्यवाहन Adj. wohl = पुरीषवाहन.

पुरु 1) Adj. *a)* (nur die Formen पुरु, पुरू, पुरूणि, पुरूणाम् und das f. पूर्वी in verschiedenen Casus) *viel, reichlich.* In der späteren Sprache nur am Anfange einiger Composita. Adv. पुरु und पुरू *viel, oft, sehr* (auch mit einem Compar. und Superl.). Mit सिमा *allenthalben;* mit उरु *sehr weit, weit und breit;* mit तिरस् *weithin, weither;* mit विश्व *durchaus jeder, aller und jeder;* vor Zusammensetzungen mit पुरु noch weiter steigernd. — *b)* Superl. पुरुतम und पुरूतम *überaus viel, — häufig, — fleissig (Etwas thuend* oder *erscheinend), frequentissimus, oft sich wiederholend.* Adv. °म् *zum vielsten Male*, d. h. *auf's Neue wieder, wiederholt.* — 2) m. *a) *Blüthenstaub.* — *b) *die Himmelswelt.* — *c)* N. pr. (vgl. पूरु) α) eines alten Fürsten, eines Sohnes des Jajâti. — β) eines Sohnes des Vasudeva. — γ) eines Sohnes des Madhu VP.² 4,69. — δ) eines Sohnes des Manu Ákshusha VP. 3,1,29.

पुरुकारकवत् Adj. *viele Factoren habend* Bhâg. P. 2,7,47.

पुरुकुत्स m. N. pr. verschiedener Männer VP.².

पुरुकुत्सव m. N. pr. eines Feindes des Indra.

पुरुकुत्सानी f. wohl *Gattin* Purukutsa's.

पुरुकृत् Adj. 1) *viel thuend, wirksam.* — 2) *mehrend,* mit Gen.

पुरुकृत्वन् Adj. = पुरुकृत् 1).

पुरुकृपा f. *grosses Mitleid* Bhâg. P. 5,25,10.

पुरुक्षु Adj. 1) *nahrungsreich.* — 2) *reichlich spendend,* mit Gen. ṚV. 6,19,5.

पुरुगूर्त Adj. *Vielen willkommen.*

पुरुचेतन Adj. *Vielen sichtbar* oder *sehr augenfällig.*

पुरुज 1) *Adj. *viel.* — 2) m. N. pr. eines Fürsten.

पुरुजात Adj. *vielfach erscheinend.*

पुरुजाति und पुरुजानु m. N. pr. zweier Fürsten.

पुरुजित् m. N. pr. verschiedener Männer.

पुरुज्ञ m. Pl. v. l. für पुरुण्ड VP.² 4,206.

पुरुणामन् Adj. *vielnamig.*

पुरुणीथ n. *vielstimmiges Lied, Chorgesang.*

पुरुण्ड m. Pl. N. pr. einer Dynastie VP.² 4,206.

*पुरुत् f. Trik. 3,5,1.

पुरुत्मन् Adj. *vielfach existirend.*

पुरुत्रा Adv. *vielfach, nach vielen Seiten, an vielen Orten, in vielerlei Weise, vielmals, oft.*

*पुरुद n. *Gold.*

*पुरुदंशक m. *Gans.*

*पुरुदंशस् m. Bein. Indra's. Vgl. पुरुदंसस्.

पुरुदंस Adj. *reich an wunderbaren Thaten, — Wirkungen.*

पुरुदंसस् 1) Adj. dass. — 2) *m. Bein. Indra's.

पुरुदत्र Adj. *gabenreich* RV.

पुरुदंस Adj. *viele Häuser besitzend* oder *aus vielen Häusern stammend.*

पुरुदय Adj. *viel Mitleid habend* Bhâg. P. 3,31,18.

पुरुदस्म Adj. = पुरुदंसस् 1).

पुरुदस्यु Adj. *zumeist aus Räubern bestehend.*

पुरुदिन n. Pl. *viele Tage.*

पुरुद्रप्सी Adj. *tropfenreich.*

पुरुद्रुक्व Adj. *viel schadend.*

पुरुद्वत् m. N. pr. eines Fürsten Harîv. 1995. VP.² 4,69. 70.

पुरुधा (nur vor Doppelconsonanz) und °धी Adv. *auf vielerlei Weise, vielfach, vielmals.*

पुरुधाप्रतीक Adj. *mancherlei Ansehen habend.*

पुरुधास्मन् Adj. *viel scherzend* (Benfey). Wohl fehlerhaft.

पुरुधी s. u. पुरुधा.

पुरुनिष्ठ und °ष्ठा Adj. *unter Vielen hervorragend.*

पुरुनिःषिध् und °षिधन् Adj. *viel ausrichtend.*

पुरुनृम्ण Adj. *viel Mannhaftigkeit besitzend.*

पुरुपन्था m. N. pr. eines Mannes.

पुरुपशु Adj. *reich an Heerden.*

पुरुपुत्र Adj. (f. त्री) *kinderreich.*

पुरुपेश (f. त्रा) und °पेशस् Adj. *vielgestaltig.*

पुरुप्रजात Adj. *vielfach sich fortpflanzend.*

पुरुप्रशस्त Adj. *vielgepriesen.*

पुरुप्रिय Adj. (f. त्रा) *vielbeliebt.*

*पुरुप्रेष und °प्रेषक Adj. *Viele antreibend.*

पुरुप्रेष्ठ Adj. *viel Selbstvertrauen besitzend* Bhâg. P. 3,2,9. = अतिशयेन निपुणः Comm.

पुरुभुज् Adj. *vielfach geniessend* RV.

पुरुभू Adj. *an vielen Orten befindlich, — erscheinend* Superl. °तम.

पुरुमत Harîv. 2483 fehlerhaft für पुरुक्षुत.

पुरुमज्जन् 1) Adj. *viele Genussmittel enthaltend, — gewährend, viel nährend.* — 2) *m. *Wolke.*

पुरुमद्र m. N. pr. eines Mannes Ârsh. Br.

पुरुमनस् Adj. zur Erklärung von पुमंस् gebildet.

पुरुमन्तु Adj. *einsichtsvoll.*

पुरुमन्द्र Adj. *Vielen angenehm.*

पुरुमद्र m. N. pr. fehlerhaft für पुरुमद्र.

पुरुमाय und °मायिन् Adj. *der viele Künste, Kräfte* oder *Zauberkräfte hat, wunderbar.*

(पुरुमाव्य) °मायिन m. N. pr. eines Mannes.

पुरुमित्र m. N. pr. verschiedener Männer Harîv. 2,35,42.

पुरुमीढ und °मीळ्ह m. N. pr. verschiedener Männer.

पुरुमेध und °स् 1) Adj. *weisheitsvoll.* — 2) m. N. pr. eines Mannes.

पुरुरथ Adj. *viele Wagen habend.*

पुरुरवस m. Mârk. P. 111,13 fehlerhaft für पुरूरवस.

पुरुरावन् m. N. pr. eines Dämons (*viel bellend, — heulend*).

पुरुरुच् Adj. *sehr glänzend.*

पुरुरुज् Adj. *vielen Krankheiten unterworfen* Bhâg. P. 2,7,21.

पुरुरूप Adj. (f. त्रा) 1) *vielfarbig, vielgestaltig.* — 2) *mancherlei Gestalten bildend.*

पुरुलम्पट Adj. *sehr lüstern* Bhâg. P. 7,15,70.

पुरुवर्त्मन् Adj. *viele Gänge —, viele Pfade habend.*

पुरुवर्पस् Adj. *vielgestaltig.*

पुरुवश m. N. pr. eines Fürsten VP.² 4,69.

पुरुवाज Adj. (f. त्रा) *kraftreich, kräftig.*

1. पुरुवार Adj. *einen starken Schweif* (oder *Mähne*) *habend.*

2. पुरुवार Adj. *schätzereich, gabenreich.*

पुरुवारपुष्टि Adj. *schätzereiche Wohlfahrt habend, — gebend.*

पुरुविश्रुत m. N. pr. eines Sohnes des Vasudeva. Könnte auch zwei Namen enthalten.

पुरुवी f. *eine best.* Râginî S. S. S. 55. Vgl. पुरुवो.

पुरुवीर Adj. (f. त्रा) *männerreich, viele Mannen —, viele Leute habend.*

पुरुवेपस् Adj. *viel erregt* oder *viel erregend.*

पुरुव्रत Adj. *viele Satzungen habend.*

पुरुशक्ति Adj. *viele Kräfte besitzend* Bhâg. P. 2,4,7.

पुरुशाक Adj. *hülfreich.*

*पुरुशिष्ट m. N. pr. eines Mannes; vgl. पौरुशिष्टि.

पुरुश्चन्द्र Adj. *vielschimmernd, glänzend.*

पुरुष 1) m. (metrisch häufig पूरुष; adj. Comp. f. त्रा, in Bed. *n*) auch *ई) *a) Mann.* — *b) Mensch;* Pl. *Leute.* — *c) Person.* पुंसि पुरुषे *in einer männlichen Person, in einem Manne.* पुरुषो दण्डः so v. a. *die personificirte Strafgewalt.* पुरुषः—पुरुषः mit demselben Verbum fin. (an zweiter Stelle nicht wiederholt) und gleichem Obj. so v. a. *je Einer.* — *d) Diener, Beamter.* — *e) Mann,* so v. a. *Held.* — *f)* पञ्च पुरुषाः Bez. von *fünf unter bestimmten Constellationen geborenen fürstlichen Personen, Wundermenschen.* — *g)* Pl. Bez. *der Brahmanen in* Krauñkadvîpa. — *h)* vielleicht *ein best. Thier* AV. 6,38,4. 19,49,4. Vgl. TBr. 2,7,3,1. — *i)* *ein Kenner des Sâṁkhja. — *k)* *Freund. — *l) Mann, Person,* so v. a. *Glied eines Geschlechts, Generation.* — *m) Person des Verbi.* प्रथम unsere *dritte,* मध्यम unsere *zweite,* उत्तम unsere *erste.* — *n) Mann als Maass* = 5 Aratni = 120 Aṅgula Çulbas. 1, 19. — *o) Männchen im Auge, Pupille.* — *p) das Persönliche und Beseelende im Menschen und in andern Wesen und Körpern: Seele, Geist.* — *q) ein gedachtes oberstes Persönliches, der höchste Geist, die Weltseele.* Auch in Verbindung mit पर, परम und उत्तम. Uebertragen auf Brahman, Vishṇu, Çiva und Durgâ. — *r) das Urindividuum, aus welchem der Makrokosmus sich entwikkelt.* Auch mit dem Patron. Nârâjaṇa. — *s) Geist,* so v. a. *Riechstoff der Pflanzen.* — *t)* Name *eines* Pâda *in den* Mahânâmni-*Versen.* — *u)* Bez. *des 1ten, 3ten, 5ten, 7ten, 9ten und 11ten Zodiakalbildes.* — *v)* *Rottleria tinctoria. — *w)* *Clerodendrum phlomoides.* — *x)* N. pr. α) eines Sohnes des Manu Kâkshusha. — β) *eines Dieners des Sonnengottes. — 2) f. ई *eine weibliche Person* Tâṇḍja-Br. 25,10,22. Nach den Commentatoren auch *Sclavin.* — 3) *n. (!) Bein. des Berges Meru.

पुरुषक 1) am Ende eines adj. Comp. = पुरुष *Mann* Mahâbh. (K.) 7,2. — 2) n. *die aufrechte Stellung —, das Sichbäumen des Pferdes.*

पुरुषकाम Adj. *Männer wünschend.*

पुरुषकार m. 1) *die That des Menschen, menschliche Anstrengung* (gewöhnlich im Gegensatz zu दैव *Schicksal*); *Heldenmuth* 321,12. ह्यानं °कारेण *worum sich kein Mensch gekümmert hat.* — 2) *Hochmuth, Dünkel.* — 3) N. pr. eines Grammatikers.

पुरुषकारमीमांसा f. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

पुरुषकुणप n. *ein menschlicher Leichnam* TS. 7,2,10,2.

पुरुषकेसरिन् m. *halb Mensch halb Löwe* (Vishṇu in seinem 4ten Avatâra).

पुरुषक्षेत्र n. *ein männliches, d. i. ungerades Zodiakalbild* oder *astrologisches Haus.*

पुरुषगति f. Name eines Sâman Gaut.

पुरुषगन्धि Adj. *nach Menschen riechend.*

पुरुषगात्र Adj. *mit menschlichen oder männlichen Gliedmaassen versehen* Kauç. 11.

पुरुषघ्नी Adj. f. *den Mann getödtet habend.*

पुरुषच्छन्दस् n. *ein dem Menschen zugeeignetes Metrum.*

पुरुषजन m. Sg. *Männer* Paṅkad.

पुरुषज्ञातक n. Titel eines Werkes.

पुरुषञ्जीवन Adj. (f. ई) *Menschen belebend* AV. 8,7,4. 19,44,3.

पुरुषज्ञान m. *Menschenkenntniss.*

पुरुषतन्त्र Adj. *vom Subjecte abhängig, subjectiv* Çaṁk. zu Bâdar. 3,2,21. Nom. abstr. °त्व n. zu 1, 1,4. 2,1,27.

पुरुषता f. 1) *Mannheit.* — 2) der gleichlautende Instr. *a) in Menschenweise.* — *b) unter den Leuten.*

पुरुषतेजस् Adj. *des Mannes Energie habend.*

पुरुषत्रा Adv. 1) *unter den Leuten.* — 2) *in Menschenweise.*

पुरुषत्व n. *die Mannheit, der Zustand des Mannes.*

पुरुषत्वता Adv. *in Menschenweise.*

पुरुषदत्त m. N. pr. eines Mannes Mudrâr. 30, 10 (53,1). 69,11 (114,11).

*पुरुषदन्तिका f. *eine dem Ingwer ähnliche Wurzel.*

पुरुषदम्यसारथि m. *Lenker der als junge Stiere zu behandelnden Menschen*, Beiw. eines Buddha Kâraṇḍ. 14,14. 15,14. 24,16. 70,1.

पुरुषधर्म m. *eine Vorschrift für die Person.*

पुरुषनाथ n. *Menschenführer, Fürst, König.*

पुरुषनिष्क्रयण Adj. *die Person loskaufend* TS. 6,1,11,6.

पुरुषपत्ति m. N. pr. eines Mannes.

पुरुषपरीक्षा f. Titel eines Werkes.

पुरुषपशु m. 1) *ein Mensch als Opferthier* Ind. St. 10,318. Bhâg. P. 5,9,13. — 2) *ein Vieh von einem Menschen* 105,2. Spr. 826.

*पुरुषपुण्डरीक m. N. pr. des 6ten schwarzen Vâsudeva bei den Ǵaina.

*पुरुषपुर m. *die Stadt* Pêschavêr.

पुरुषप्रभु m. N. pr. eines Fürsten VP.² 4,70.

1. पुरुषमात्र n. *Mannesgrösse* TS. 5,2,5,1.

2. पुरुषमात्र Adj. (f. ई) *mannesgross* Âpast. Çr. 7, 2,16.

पुरुषमानिन् Adj. *sich für einen Mann —, sich für einen Helden haltend.* Nom. abstr. °नित्व n. 58,3.

पुरुषमुख Adj. *ein Menschengesicht habend.*

पुरुषमृग m. *Antilopenbock.* = नरमुखो मृगविशेष: Comm. zu TS. 5,5,15,1.

पुरुषमेध m. 1) *Menschenopfer.* — 2) N. pr. eines Liedverfassers; vielleicht fehlerhaft für पुरुमेध.

पुरुषयोगिन् Adj. *zur Person in Beziehung stehend* Kâtj. Çr. 1,7,21.

पुरुषयोनि Adj. *von einem Manne (Männchen) stammend, — gezeugt* Maitr. S. 2,3,3.

पुरुषरत्नम् n. *ein menschenartiger Dämon.*

पुरुषराज m. *ein menschlicher König.*

1. पुरुषरूप n. *Menschengestalt.*

2. पुरुषरूप Adj. *menschengestaltig.*

पुरुषरूपक Adj. dass.

पुरुषरेषणा u. °रेषिन् Adj. *Menschen verletzend.*

पुरुषर्षभ m. *ein Stier unter den Menschen, Fürst, König* 74,24. 89,7.

पुरुषवचस् Adj. Purusha *heissend.*

पुरुषवध m. *Menschenmord* Âpast.

पुरुषवत् Adj. *von Leuten begleitet.*

पुरुषवर m. 1) *der beste Mensch* 103,7. — 2) Bein. Vishṇu's. — 3) N. pr. eines Fürsten VP.² 3,237.

पुरुषवाच् Adj. *menschliche Stimmen redend.*

पुरुषवाह m. Vishṇu's *Reitthier*, Bein. Garuḍa's.

*पुरुषवाहम् Absol. mit वह् *von Menschen gezogen fahren.*

पुरुषविध Adj. *menschenartig.* Nom. abstr. पुरुषविधता f.

पुरुषव्याघ्र m. 1) *Menschentiger*, wohl Bez. *eines best. dämonischen Wesens.* — 2) *ein Tiger unter den Menschen, ein aussergewöhnlicher Mensch.* — 3) **Geier.*

पुरुषव्रत n. Name zweier Sâman Ârsh. Br. Vishnus. 36,15.

पुरुषशिरस् und °शीर्ष n. *Menschenhaupt.*

पुरुषशीर्षक *ein best. Diebswerkzeug.*

पुरुषसंस्कार m. *ein an einem (verstorbenen) Menschen vollzogenes Sacrament* Âpast.

पुरुषसंमित Adj. *menschenähnlich* TBr. 3,7,11,5.

पुरुषसामन् n. Name eines Sâman Âpast. Çr. 15,19,10.

पुरुषसिंह m. 1) *ein Löwe unter den Menschen, ein ausgezeichneter Mensch* zu Spr. 1416. — 2) **halb Mensch halb Löwe*, N. pr. des 5ten Vâsudeva bei den Ǵaina.

पुरुषसूक्त n. *das* Purusha-*Lied* ṚV. 10,90. °भाष्य n., °व्याख्या f. und °व्याख्यान n. Opp. Cat. 1. °सूक्तोपनिषद् f. Titel einer Upanishad.

पुरुषकृत् Adj. s. पुरुषघ्नी.

*पुरुषांसक m. N. pr. eines Lehrers. पुरुषासक Kâç.

पुरुषाकार Adj. *in Mannesgestalt.* Nom. abstr. °ता f. Hemâdri 1,765,10.

पुरुषाकृति f. *die Gestalt eines Mannes* Âpast. Çr. 15,15,1. Mân. Çr. 4,4. 8,21.

पुरुषाजान Adj. *von menschlicher Abkunft* Çat. Br. 3,1,3,4.

पुरुषाद् Adj. *Menschen verzehrend.*

पुरुषाद 1) Adj. (f. ई) *Menschen fressend.* — 2) m. *a) Menschenfresser, ein* Rakshas. — *b)* Pl. N. pr. eines Volkes.

पुरुषादक 1) Adj. *Menschen fressend.* — 2) m. *a) Menschenfresser, ein* Rakshas. — *b) ein best. über Waffen gesprochener Zauberspruch.* — *c)* Pl. N. pr. eines Volkes.

पुरुषादत्व n. *der Zustand eines Menschenfressers, eines* Rakshas.

*पुरुषाद्य m. Bein. 1) Âdinâtha's. — 2) Ṛshabha's. — 3) Vishṇu's.

पुरुषानृत n. *eine in Bezug auf einen Menschen ausgesprochene Unwahrheit* 192,24.

1. पुरुषान्तर n. *eine andere, folgende Generation.*

2. पुरुषान्तर m. *eine durch einen Zweikampf zweier erwählter Personen zu Stande gekommene Versöhnung* Spr. 1036.

पुरुषान्तरम् Adv. *durch eine Mittelsperson, mittelbar.*

पुरुषान्तरात्मन् m. *die Seele.*

पुरुषाय्, °यते *sich als Mann gebaren.* Vgl. पुरुषायित.

पुरुषायण Adj. (f. आ) *zur Allseele gehend, sich mit ihr vereinigend.*

पुरुषायत Adj. *von Manneslänge* Hemâdri 1, 606,6.

पुरुषायित 1) Adj. *die Rolle des Mannes übernehmend* (beim coitus). Nom. abstr. °त्व n. — 2) n. *das Benehmen nach Art eines Mannes* (insbes. beim coitus) Daçîn. 1,42.

पुरुषायुष und *°क (Gal.) n. *Menschenalter, die Dauer eines Menschenlebens.*

पुरुषार्थ 1) m. *a) die Angelegenheit —, das Ziel des Menschen, — der Seele.* Nom. abstr. °त्व n. — *b) des Menschen Sache*, so v. a. *des Menschen That, menschliches Bemühen* MBh. 3,79,12. — 2) °म् Adv. *der Seele wegen.*

पुरुषार्थकार m. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

पुरुषार्थचिन्तामणि m. desgl.

पुरुषार्थत्रयीमय Adj. (f. ई) *nur auf die drei Ziele des Menschen* (धर्म, अर्थ und काम) *bedacht* Ind.

St. 15,269.

पुरुषार्थप्रबोध m., °र्थरत्नाकर m., °र्थसेतुपाय m., °र्थसुधानिधि m. und °र्थानुशासन n. (Buhler, Rep. No. 637) Titel von Werken Opp. Cat. 1.

पुरुषावतार m. *eine Incarnation als Mensch* Ind. St. 15,365.

*पुरुषाशिन् m. *Menschenfresser, ein* Rakshas.

*पुरुषासक m. N. pr. eines Lehrers gaṇa शौनकादि in der Kâç. पुरुषांसक v. l.

पुरुषास्थि n. *Menschenknochen* AV. 5,31,9.

पुरुषास्थिमालिन् m. Bein. Çiva's.

1. पुरुषी f. s. u. पुंस.

2. पुरुषी Adv. mit भू *Mann werden.*

पुरुषेषित Adj. *von Menschen angestiftet.*

पुरुषोत्तम m. 1) *der beste der Männer, ein vorzüglicher Mann* Hariv. 1995. Ind. St. 15,276. — 2) *der beste —, ein vorzüglicher Diener.* — 3) *die höchste Person, der höchste Geist* als Bein. Vishṇu's oder Kṛshṇa's. — 4) *ein* Arhant *bei den Gaina.* — 5) N. pr. *a*) einer dem Vishṇu geheiligten Localität in Orissa. Vollständig °क्षेत्र. — *b*) *des 4ten schwarzen Vâsudeva bei den Gaina. — c*) verschiedener Männer. Auch °दीक्षित, °देव, °देवशर्मन्, °प्रसाद, °भारत्याचार्य, °मिश्र, °सरस्वती, °माचार्य, °मानन्दयति, °माश्रम und भट्ट°.

पुरुषोत्तमक्षेत्र n. = पुरुषोत्तम 5) *a*)

पुरुषोत्तमपुर 1) n. N. pr. einer *Stadt.* — 2) f. ई desgl. °माहात्म्य n. Titel eines Werkes.

पुरुषोत्तमपुराण n., °त्तममाहात्म्य n. und °त्तमवादार्थ m. Titel von Werken.

पुरुषोत्तमशास्त्रिन् m. N. pr. eines Autors Opp. Cat. 1,1276. °शास्त्रीय n. Titel *seines Werkes* ebend.

पुरुषोत्तमसहस्रनामन् n. Titel einer Zusammenstellung *der tausend Namen* Vishṇu's.

पुरुषोत्तमायतन n. *ein Tempel* Purushottama's Prab. 33,5.

पुरुषोपकार m. *Menschenopfer* Harshak. 129,23.

पुरुष्टुत Adj. *vielgepriesen.*

(पुरुष्य) पुरुषिष्य Adj. *menschlich.*

पुरुसंभृत Adj. *von Vielen zusammengebracht.*

पुरुस्पार्ह und °स्पृह Adj. *vielerwünscht, vielbegehrt.*

*पुरुह Adj. *viel.*

पुरुहन्मन् m. N. pr. eines Liedverfassers.

पुरुहानि f. *ein grosser Verlust* Spr. 7709.

*पुरुह्व Adj. *viel.*

पुरुह्वत m. N. pr. eines Fürsten.

पुरुह्वत 1) Adj. *vielgerufen.* — 2) m. Bein. Indra's. — 3) f. °ह्वता *eine Form der* Dâkshâjaṇi.

पुरुह्वतकाष्ठा f. Indra's *Himmelsgegend, Osten* Dhûrtan. 37.

पुरुह्वति f. *vielfache Anrufung.*

पुरुह्वित्र m. N. pr. eines Sohnes des Anu.

पुवूँची Adj. f. *reichlich, umfassend.* शतं शरदः-पुवूँचीः *hundert lange Jahre.* AV. 19,2,7 verdorben für उवूँची.

पुवूँतम s. u. पुरु.

पुवूढक् m. N. pr. eines Sohnes des 11ten Manu.

पुवूरवस् 1) Adj. *laut* oder *viel schreiend.* — 2) m. N. pr. des Geliebten der Urvaçi und auch anderer Männer VP.^{2}.

पुवूरवस (metrisch) m. = पुवूरवस् 2).

पुवूरुच् Adj. *viel leuchtend.*

पुवूरुणा Instr. Adv. *weit und breit.*

पुवूवँस् Adj. *güterreich.*

पुवूवृत् Adj. *vielfach sich bewegend.*

पुरोऽग्नि m. *vorderer* Agni, *Vorfeuer.*

पुरोऽक्षम् Adv. *vor der Achse* Âpast. Çr. 11,11, 1. 18,2.

पुरोग Adj. (f. आ) *vorangehend,* Subst. *Führer, Führerin;* in übertr. Bed. *der erste, vorzüglichste, beste.* Am Ende eines adj. Comp. *an der Spitze habend, geführt von, folgend auf, begleitet von, versehen mit.*

पुरोगत Adj. *voranstehend, vor Jmd stehend, — befindlich.*

*पुरोगति m. *Hund.*

पुरोगन्तर् Nom. ag. *ein Bote, der vorangeht.*

पुरोगम Adj. (f. आ) Subst. = पुरोग. Am Ende eines adj. Comp. f. आ.

पुरोगव m. *Vortreter, Führer;* f. °वी *Führerin.*

पुरोगा m. *Führer.*

*पुरोगामिन् 1) Adj. *vorangehend;* m. *Führer.* — 2) m. *Hund.*

पुरोगुरु Adj. *vorn schwer.*

पुरोग्रन्थि Adj. = पुरस्ताद्ग्रन्थि Âpast. Çr. 2,8,1.

पुरोचन m. N. pr. eines Mannes.

पुरोजन्मन् Adj. *früher geboren.* Nom. abstr. °न्मता f.

पुरोजव 1) Adj. *schneller als* (im Comp. vorangehend). — 2) m. N. pr. eines Sohnes *a*) des Medhâtithi. — *b*) des Prâṇa. — 3) n. N. pr. des von 2) *a*) beherrschten Varsha.

पुरोजिति f. *Vorausbesitz, Vorauserwerb.*

पुरोज्योतिस् Adj. *dem Licht vorangeht.*

*पुरोटि = पत्रकंकार oder पुरस्कार.

पुरोडाश्, °ळाश् m. (Nom. °ळाश्) *aus Reismehl gebackener Opferkuchen, welcher in der Regel, in Stücke getheilt, in einer oder mehreren* (bis 13) *Schalen* (कपाल) *aufgesetzt wird.*

पुरोडाश m. 1) dass. पुरोडाशबृगल n. Çat. Br. 4, 3,1,1. — 2) *Darbringung von* (Gen.). — 3) *Opferrest.* — 4) *Soma-Saft.* — 5) *das bei Gelegenheit der Darbringung des Opferkuchens hergesagte Gebet.*

पुरोडाशभुज् m. *ein Gott* Çiç. 2,106.

पुरोडाशवत्सा Adj. f. *einen Opferkuchen zum Kalbe habend* AV. 12,4,35.

पुरोडाशस्विष्टकृत् m. *der mit dem Opferkuchen in Verbindung stehende* Svishṭakṛt Ait. Br. 2, 9,9. 24,11.

पुरोडाशहर Adj. *einen Opferkuchen empfangend,* Beiw. Vishṇu's Vishnus. 98,67.

*पुरोडाशिक Adj. (f. ई) von पुरोडाश.

पुरोडाशिन् Adj. *mit Opferkuchen verbunden.*

पुरोडाशीय Adj. *zum Opferkuchen in Beziehung stehend, dazu bestimmt* Âpast. Çr. 1,17,9. Harshak. 31,14.

पुरोडाशेडा f. *der Iḍâ-Antheil am* Puroḍâça Çat. Br. 11,7,3,5.

पुरोडाश्य Adj. = पुरोडाशीय Maitr. S. 1,4,10. 2,2,13. Zum m. Pl. ist etwa तण्डुल zu ergänzen.

पुरोत्सव m. *ein in der Stadt gefeiertes Fest.*

*पुरोद्भव m. oder *°वा f. *eine best. Heilpflanze.*

पुरोद्यान n. *ein zur Stadt gehöriger Lustgarten.*

पुरोध (metrisch) m. = पुरोधस् 1).

पुरोधस् m. 1) *ein beauftragter Priester, Hauspriester eines Fürsten.* — 2) N. pr. eines Mannes.

पुरोधा f. *Würde und Amt eines* Purohita.

पुरोधाकाम Adj. *nach der Würde eines* Purohita *verlangend.*

पुरोधातर् Nom. ag. *den* Purohita *aufstellend.*

पुरोधानीय m. = पुरोहित.

पुरोधिका f. *Favoritin.*

पुरोनिःसरण n. *der Vortritt beim Hinausgehen.*

पुरोऽनुवाक्यावत् Adj. *mit einem Einladungsspruch versehen.*

पुरोऽनुवाक्या f. *ein vor dem* Havis *zu recitirender, einleitender Spruch, Einladungsspruch.*

पुरोबलाक Adj. (nur) *die* Balâkâ *genannten Kraniche vor sich habend,* so v. a. *allen Andern voraneilend* (Parǵanja).

पुरोभाग m. 1) *Vordertheil.* मम °गे *vor mir* Daç. 22,11. — 2) *das Sichvordrängen, Vorwitz.* °गं मुच् so v. a. *beschämt das Feld räumen* Kâd. 128,5. — 3) *Missgunst.*

पुरोभागिन् Adj. 1) *zudringlich, vorwitzig.* — 2) *missgünstig, tadelsüchtig.*

पुरोभाविन् Adj. *bevorstehend.*

पुरोभू Adj. *überragend,* mit Acc.

पुरोमारुत m. *Ostwind.*

पुरोमुख Adj. *mit der Oeffnung nach vorn, — nach Osten* Kauç. 91.

पुरोयावन् Adj. *vorangehend.*

पुरोयुध् und °योधी Adj. *vorkämpfend.*

पुरोरथ Adj. *dessen Wagen andern voraus ist;* bildlich so v. a. *Andere überholend, es zuvorthuend, superior.*

पुरोरवस् m. MBh. 3,8504 fehlerhaft für पुरूरवस्.

पुरोरुक्ष in अपुरोरुक्ष.

पुरोरुक्षत्त् Adj. *mit* पुरोरुच् 2) *versehen.*

पुरोरुच् 1) Adj. *voran —, vorleuchtend.* — 2) f. Bez. *bestimmter* Nivid-*Sprüche, welche beim Morgenopfer* Pâda-*weise bei der Recitation des* Âgja *und* Praüga *vor dem Hauptliede* (सूक्त) *oder dessen Theilen recitirt werden.*

पुरोवत् Adv. *wie früher.*

पुरोवत्स m. N. pr. eines Mannes Ind. St. 14, 120. 126. 139.

पुरोवर्तिन् Adj. 1) *vor Jmds Augen befindlich, — seiend.* — 2) *sich vordrängend, vorwitzig.*

पुरोवसु Adj. *vor welchem Reichthum hergeht* TBr.

पुरोवात m. (adj. Comp. f. आ) *der Wind von vorn, Ostwind* (Regen bringend).

पुरोवातसनि Adj. *Ostwind bringend.*

पुरोवाद् m. *eine vorangehende Erwähnung* Comm. zu Nâjam. 2,2,16.

पुरोवृत्त Adj. (f. आ) *voran seiend, vorangehend.*

पुरोवृषेन्द्र Adj. *mit dem stattlichen Stier voran* Bhâg. P. 4,4,4.

पुरोहन् Adj. *Burgen zerbrechend.*

पुरोहविस् Adj. *das Opfer vorn (im Osten) habend.*

पुरोहित Adj. *beauftragt, aufgestellt, bestimmt;* m. (adj. Comp. f. आ) *Beauftragter, Sachwalter;* insbes. *ein aufgestellter, beauftragter Priester, der Hauspriester eines Fürsten.*

पुरोहितत्व n. *die Würde eines* Purohita.

पुरोहिति f. *priesterliche Anwaltschaft.*

*पुरोहितिका f. *Favoritin* oder N. pr. einer Frau.

पुरौक m. *Stadtbewohner, Bewohner von* Tripura.

पुर्य Adj. *in einem festen Ort befindlich.*

पुर्यष्ट und °क n. *die acht Bestandtheile des Körpers.* Nom. abstr. °कत्व n.

(पुर्वणीक) पुरुश्रणीक Adj. *vielerlei Erscheinungen darbietend* RV.

*पुल्, पुलति, पोलति und पोलयति (मर्क्षे, उच्छ्रितौ).

पुल 1) *Adj. *ausgedehnt, weit.* — 2) *m. *a*) = पुलक 1) *b*). — *b*) N. pr. eines Wesens im Gefolge Çiva's. — 3) *f. आ *der weiche Gaumen* oder *das Zäpfchen im Halse.* — 4) f. ई *Büschel* in तृण°. — 5) *n. *Grösse.*

पुलक 1) m. *a*) *eine best. Körnerfrucht.* — *b*) Pl. *die emporgerichteten Härchen am Körper* (ein Zeichen von Geilheit oder grosser Freude). Nur n. zu belegen. Am Ende eines adj. Comp. f. आ. — *c*) *Büschel* in तृण°. — *d*) *ein best. Edelstein.* — *e*) **ein Fehler in einem Edelstein.* — *f*) **eine Art Ungeziefer.* — *g*) **ein Fladen aus Mehl, den man Elephanten reicht.* — *h*) **Auripigment.* — *i*) **ein* Gandharva. — *k*) * = अमुराजी (?). — *l*) N. pr. α) eines Fürsten VP.² 4,197. — β) eines Schlangendämons Ind. St. 14,136. — 2) n. *a*) s. u. 1) *b*). — *b*) **eine best. Erdart* Râǵan. 13,143.

पुलकय्, °यति *ein Sträuben der Härchen am Körper empfinden.* पुलकित *mit sich sträubenden Härchen bedeckt.*

*पुलकाङ्ग m. Varuṇa's *Schlinge.*

*पुलकालय m. Bein. Kubera's.

पुलकित s. u. पुलकय्.

*पुलकिन् m. *Nauclea cordifolia* Râǵan. 9,103.

पुलकी Adv. mit कर् *die Härchen am Körper sträuben machen.* °कृत = पुलकित.

पुलकेशिवल्लभ m. N. pr. eines Mannes B. A. J. 2,12.

*पुलम Adj. von पुल.

पुलस्ति 1) Adj. *schlichtes Haupthaar tragend.* — 2) *m. N. pr. eines Mannes.

पुलस्त्य m. N. pr. eines alten Ṛshi, der unter den geistigen Söhnen Brahman's, unter den Praǵâpati und den sieben Weisen genannt wird. Auch auf Çiva übertragen. Als *Stern* am Himmel 218,22.

पुलह m. N. pr. eines alten Ṛshi, der unter den geistigen Söhnen Brahman's, unter den Praǵâpati und den sieben Weisen genannt wird. Auch auf Çiva übertragen. Als *Stern* am Himmel 218,23. Hariv. 478 ungenau im Sinne des Patron. *ein Sohn* Pulaha's.

पुलहाश्रम m. N. pr. einer *Einsiedelei,* = क्षेत्र (Comm.).

पुलाक m. (*n.) 1) *eine best. Körnerfrucht.* — 2) *taubes —, leichtes Korn.* — 3) **ein Klümpchen Reis, in Kugelform gekneteter Reis.* — 4) **Abkürzung.* — 5) **Geschwindigkeit.* °कारिन् Adj. *schnell machend, eilend.*

*पुलाकिन् m. *Baum.*

पुलानिका f. etwa *Rauhwerden der Haut.*

पुलिक 1) m. N. pr. eines Mannes. — 2) *f. आ *gelblicher Alaun.*

पुलिन 1) (*m.) n. *Sandbank, angeschwemmtes Land am Ufer eines Flusses, eine kleine Insel.* Am Ende eines adj. Comp. f. आ. — 2) m. N. pr. eines mythischen Wesens, das mit Garuḍa kämpft.

*पुलिनवती f. wohl N. pr. eines Flusses.

पुलिन्द 1) m. *a*) Pl. N. pr. eines barbarischen Volkstammes. Wird später den भिल्ल und शबर gleichgesetzt. — *b*) *ein Individuum dieses Volkes.* — *c*) *ein Fürst der* Pulinda. — *d*) N. pr. eines Fürsten. — *e*) * = पोलिन्द *Mast* oder *Ribbe eines Schiffes.* — 2) f. आ N. pr. einer Schlangen-Jungfrau Kâraṇḍ. 4,7. — 3) f. ई *a*) f. zu 1) *b*). — *b*) *ein best.* Râga *von fünf Tönen* S. S. S. 101. 106.

पुलिन्दक 1) m. *a*) = पुलिन्द 1) *a*). — *b*) N. pr. *a*) eines Fürsten der Pulinda, Çabara und Bhilla. — *b*) eines Sohnes des Ârdraka. — 2) f. °न्दिका = पुलिन्द 3) *b*) S. S. S. 106.

पुलिन्दसेन m. N. pr. eines Fürsten VP.² 4,197.

पुलिमत्त् m. N. pr. eines Mannes.

*पुलिरिक m. *Schlange.*

पुलिश m. *Paulus* (Alexandrinus).

पुलीकय m. *ein best. Wasserthier* Maitr. S. 3, 14,2. Vgl. कुलीकय, कुलीपय und पुरीकय.

पुलीका f. *ein best. Vogel* Maitr. S. 3,14,5. Vgl. कुलीका.

पुलीतत् n. = पुरीतत् Maitr. S. 3,15,7.

पुलु Adj. = पुरु in पुलुकाम und पुल्वघ.

पुलुकाम Adj. *begehrlich.*

*पुलुष m. N. pr. eines Mannes. Vgl. पालुषि.

पुलोम 1) m. = पुलोमन् aus metrischen Rücksichten. — 2) f. आ *a*) N. pr. einer Unholdin, die Puloman liebte, die aber die Gattin Bhṛgu's (Kaçjapa's) wurde. — *b*) **eine best. aromatische Wurzel,* = वचा.

पुलोमजा f. Patron. der Indrâṇi Prasannar. 146,18.

*पुलोमजित् m. Bein. Indra's.

*पुलोमतनया f. Patron. der Indrâṇi Gal.

*पुलोमद्विष् m. Bein. Indra's.

पुलोमन् m. N. pr. 1) eines Unholden, Schwiegervaters des Indra, von dem er erschlagen wurde. — 2) eines Fürsten VP.² 4,199. 202.

*पुलोमनिषूदन m. Bein. Indra's Gal.

पुलोमत्त m. N. pr. zweier Fürsten VP.².

*पुलोमकी f. *Opium.*

पुलोमारि m. Bein. Indra's 250,9.

पुलोमार्चिस् m. N. pr. eines Fürsten.

पुलोमावि m. desgl. VP.² 4.200.

पुल्कक m. v. l. für पुल्लक Maitr. S. 1,6,11. Vgl. पुल्कस.

पुल्कस 1) m. *eine best. verachtete Mischlingskaste* Gaut. MBu. 12,180.38. Auch °क Buâg. P. ed. Bomb. 6,13,8. — 2) f. ई f. zu 1). — Vgl. पौल्कसि und पुक्कश.

*पुल्य Adj. von पुल.

*पुल्ल 1) Adj. *blühend.* — 2) n. *Blume.* — Richtig फुल्ल.

पुल्वघ Adj. 1) *viel Uebles thuend.* — 2) **viel essend.*

1. पुष्, पोषति (trans.; nur einmal in Nir.), पुष्यति (intrans. und trans.) und पुष्णाति (trans.; nicht in der älteren Sprache). Metrisch auch Med. 1) *gedeihen, in Zunahme —, in Wohlbefinden —, im Wohlstande sein.* पुष्यति so v. a. *ernährt werden von* (Instr.). — 2) *aufziehen, erziehen, ernähren, unterhalten, zur Entwicklung kommen —, wachsen lassen, heranwachsen sehen.* — 3) *gedeihen machen, — lassen, mehren, fördern, erhöhen, herrlicher machen, augere.* वाञ्छितम् *einen Wunsch fördern,* so v. a. *erfüllen.* — 4) *Zunahme einer Sache* (Acc.) *an sich erfahren, — empfinden, zunehmen an, Etwas sich mehren sehen, in reichlichen Besitz einer Sache gelangen;* überh. *erhalten, bekommen, gewinnen* (z. B. einen Freund), *besitzen, haben, an den Tag legen, entfalten, zeigen.* Mit पोषम्, पुष्टिम् oder वृद्धिम् *an Fülle u. s. w. gewinnen.* शश्वॅा त्: पोषमास्ते पुपुषॅान् so v. a. *dem Einen strömt eine Fülle von Liedern zu.* — 5) bisweilen verwechselt mit पुष्प्; s. das. — 6) पुष्ट *a) genährt, wohlgenährt, gepflegt, sich in einem gedeihlichen Zustande befindend.* — *b) reichlich.* — *c) reich an, gesegnet mit* (Instr.). — *d) volltönend.* — Caus. पोषयति 1) *aufziehen, auffüttern, ernähren, gedeihen machen, hegen, pflegen.* — 2) *ernähren —, füttern lassen durch* (Instr.). — Mit घन् 1) *fortwährend gedeihen, erblühen.* — 2) *nach Jmd* (Acc.) *gedeihen.* — Mit उद् 1) उत्पुष्णाति *auffüttern, feist machen* Mâlatîm. ed. Bomb. 171,5. — 2) उत्पुष्यत् *anschwellend* Mahâvîraḱ. 102,7. — Mit परि, °पुष्ट 1) *gehegt, gepflegt.* — 2) *gesegnet —, reichlich versehen mit* (Instr. oder im Comp. vorangehend). — 3) *gesteigert.* — Mit प्र *ernähren, füttern, unterhalten.* — Mit वि, °पुष्ट *schlecht genährt, ausgehungert* Spr. 5318.

2. पुष् Adj. 1) *nährend, gedeihen machend* in विश्वपुष् und विश्वापुष्. — *b) bekommend, an den Tag legend, zeigend* Çiç. 10,32 (zu lesen विश्वमातिगय-पूषि).

3.*पुष्, पुष्यति (विभागे).

*पुष 1) Adj. = 2.°पुष् 1) in *ग्रहपुष. — 2) m. N. pr. eines Lehrers. — 3) f. आ *Methonica superba.*

*पुष्क ein zur Erklärung von पुष्कर erfundenes Wort.

पुष्कर 1) n. *a) eine blaue Lotusblüthe.* Am Ende eines adj. Comp. f. आ. — *b)* bildliche Bez. *des Herzens.* — *c) der Kopf des Löffels* Kâtj. Çr. 26,1,20. Am Ende eines adj. Comp. f. आ. — *d) das Fell auf der Trommel.* — *e) die Spitze des Elephantenrüssels.* Auch पुष्कराग्र n. — *f) Wasser.* — *g) Luft, Luftraum.* — *h) eine auf einen Montag, Dienstag oder Donnerstag fallende Neumondsnacht* Hemâdri 1,66,8. — *i) *Pfeil.* — *k) *Schwertklinge.* — *l) *Schwertscheide.* — *m) *Käfig.* — *n) *Costus speciosus* oder *arabicus.* — *o) *Theil.* — *p) *Tanzkunst.* — *q) *Vereinigung.* — *r) *Kampf.* — *s) *Berauschung.* — *t)* Sg. und Pl. N. pr. einer oder mehrerer heiliger Wallfahrtsorte Vishṇus. 85,1. 3. Nach dem Comm. zu Vishṇus. giebt es deren drei: ज्येष्ठ (Chr. 90,8), मध्यम und कनिष्ठ. — 2) m. n. N. pr. eines Dvîpa. Bei den Ǵaina* eines der 5 Bhârata. — 3) m. *a) Ardea sibirica.* — *b)* Pl. Bez. *einer Art Wolken, die Hungersnoth bringen sollen.* — *c)* Bez. *der Mondhäuser* Punarvasu, Uttarâshâḍhâ, Kṛttikâ, Uttaraphalgunî, Pûrvabhâdrapadâ und Viçâkhâ. — *d) *in der Astrol. ein best. Unglück verheissender* Joga. — *e) eine Art Trommel* MBu. 6,43,103. — *f) *eine Art Schlange.* — *g) *die Sonne.* — *h) *Teich, See.* — *i) *eine best. Krankheit.* — *k)* Pl. Bez. *der Brahmanen in* Kraúńkadvîpa VP. 2,4,53. — *l) *der Beherrscher von* Pushkaradvîpa; s. 2). — *m)* Bein. α) Kṛshṇa's. — β) Çiva's. — *n)* N. pr. α) eines Sohnes des Varuṇa. — β) *eines Heerführers der Söhne und Enkel Varuṇa's. — γ) eines Asura. — δ) eines Sohnes des Kṛshṇa. — ε) eines Buddha. — ζ) verschiedener Männer, insbes. Fürsten. — η) eines Berges. — 4) f. पुष्करी N. pr. einer der acht Frauen Çiva's. Nach Aufrecht richtig पुष्कसी d. i. पुल्कसी.

*पुष्करकर्णिका f. *der Finger am Ende des Elephantenrüssels* Gal.

पुष्करकल्प m. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

पुष्करचूड m. N. pr. eines der 4 Weltelephanten.

*पुष्करज n. *die Wurzel von Costus speciosus* Râǵan. 6,154.

पुष्करद्वीप m. N. pr. eines Dvîpa Ind. St. 10, 269. 283.

*पुष्करनाडी f. *Hibiscus mutabilis* Râǵan. 5,80.

पुष्करनाभ m. Bein. Vishṇu's.

पुष्करपत्र n. *ein Blüthenblatt des blauen Lotus* Spr. 75. °नेत्र Adj. Ragh. 18,29.

पुष्करपर्ण n. 1) *ein Blüthenblatt des blauen Lotus.* — 2) *ein best. Backstein.*

*पुष्करपर्णिका (Râǵan. 5,80) und *°पर्णी f. *Hibiscus mutabilis.*

पुष्करपलाश n. = पुष्करपर्ण 1) Lâṭj. 1,3,8.

पुष्करपुराण n. Titel eines Purâṇa.

*पुष्करप्रिय *Wachs.*

1. पुष्करबीज n. *Lotussamen.*

2.*पुष्करबीज n. *Costus speciosus* oder *arabicus.*

पुष्करमालिन् m. N. pr. eines Mannes.

पुष्करमाहात्म्य n. Titel eines Werkes Bühler, Rep. No. 71.

पुष्करमुख Adj. (f. ई) *mit einem* Pushkara 1) *c) versehen* Ârjav. 83,16.

पुष्करमूल n. *die Wurzel von Costus speciosus* oder *arabicus* Râǵan. 6,154. Mat. med. 314. Buâvapr. 3,28.

*पुष्करमूलक n. *die Wurzel von Costus speciosus* oder *arabicus.*

पुष्करवन n. *der Wald im Wallfahrtsorte* Pushkara Comm. zu TBr. 3,364,15. °प्रादुर्भाव m. und °माहात्म्य n. Titel von Werken.

*पुष्करव्याघ्र m. *Alligator.*

पुष्करशायिका f. *ein best. Wasservogel.*

*पुष्करशिखा f. *Costus speciosus* oder *arabicus.*

*पुष्करसद् m. N. pr. eines Mannes. Pl. *seine Nachkommen.*

*पुष्करसागर *Costus speciosus* oder *arabicus.*

पुष्करसाद् m. *ein best. Vogel.* Nach dem Comm. zu TS. 5,13,1 = पुष्करसर्प oder भमर.

पुष्करसादि m. N. pr. eines Lehrers Âpast. Wohl nur fehlerhaft für पौष्क°.

पुष्करसादिन् m. = पुष्करसाद Mahîdh. zu VS. 24,31.

पुष्करसारिन् m. fehlerhaft für पौष्करसादि.

पुष्करसारी f. *eine best. Art zu schreiben.*

पुष्करस्थपति m. Bein. Çiva's MBu. 13.17.93. Nîlak.: पुष्करस्य ब्रह्माण्डस्य स्थपतिः स्वामी.

1. पुष्करस्रज् f. *ein Kranz von blauen Lotusblumen.*

2. पुष्करस्रज् 1) Adj. *einen Kranz von blauen Lotusblumen tragend.* — 2) *m. Du. Bein. der Açvin.

पुष्कराक्ष 1) Adj. *lotusblaue Augen habend.* — 2) m. N. pr. verschiedener Männer.

*पुष्कराख्य m. *Ardea sibirica.*

*पुष्कराङ्गिन् *Costus speciosus* oder *arabicus.*

*पुष्कराच्छादिका f. *ein best. Vogel* Gal.

पुष्कराय्, °यते *eine Trommel darstellen.*

पुष्करारण्य n. = पुष्करवन 55,2. MBh. 2,32,8. 3,82,28. R. 1,61,3.

पुष्कारुणि m. N. pr. eines Fürsten.

पुष्कराव Karaka 1,27 fehlerhaft für पुष्कराच्छ.

पुष्करावती f. 1) N. pr. einer Stadt, Πευκελαῶτις. — 2) eine Form der Dâkshâjaṇi.

पुष्करावर्तक m. Pl. Bez. *bestimmter Wolken.*

पुष्कराच्छ 1) m. *Ardea sibirica* Karaka 1,27 (पुष्कराव gedr.). — 2) n. *Costus speciosus* oder *arabicus* Karaka 6,19.

*पुष्कराच्छक 1) m. = पुष्कराच्छ 1). — 2) n. = पुष्कराच्छ 2) Râgan. 6,154.

पुष्करिका f. 1) *eine Abscessbildung am männlichen Gliede.* — 2) N. pr. einer Frau.

पुष्करिन् 1) Adj. *mit blauen Lotusblumen versehen.* — 2) m. *a) Elephant* Dhûrtan. 41. — *b) Schwert* Gal. — *c)* N. pr. eines Fürsten. — 3) f. °रिणी *a) ein Teich mit blauen Lotusblumen, Teich* überh. — *b) Costus speciosus* oder *arabicus.* — *c) Hibiscus mutabilis* Râgan. 5,80. — *d) Elephantenkuh.* — *e)* N. pr. α) verschiedener Frauen. — β) eines Flusses. — γ) *eines buddh. Tempels.

पुष्करेक्षण Adj. *lotusblaue Augen habend.* पुरुष m. Bez. Vishṇu's R. 2,4,40.

पुष्कल 1) Adj. f. (आ) *a) reichlich, viel.* — *b) reich, prächtig, herrlich.* — *c) in voller Kraft seiend.* — *d) voll tönend, laut.* — *e) gereinigt.* — 2) m. *a) eine Art Trommel.* पुष्कर v. l. — *b) ein best. Saiteninstrument* S. S. S. 185. — *c)* Pl. Bez. *der Krieger in* Krauńkadvîpa VP. 2,4,53. — *d)* Bein. Çiva's. — *e)* N. pr. α) *eines Sohnes des Varuṇa. — β) eines Asura. — γ) Pl. eines Volkes. — δ) eines Ṛshi. — ε) eines Sohnes des Bharata. — ζ) eines Buddha. — η) *eines Wallfahrtsortes; eher n. — 3) *f. पुष्कली gaṇa गौरादि. — 4) n. *a) der Kopf des Löffels.* Am Ende eines adj. Comp. f. आ Gṛihjâs. 1,83. पुष्कर v. l. — *b) ein best. Hohlmaass* Comm. zu Âpast. Çr. 5, 20,7. — *c) ein best. Gewicht Gold.* — *d) ein Mundvoll erbettelter Speise.* — *e)* *Bein. des Berges Meru; eher m.

पुष्कलक m. 1) *Bisamthier.* — 2) **Pfahl, Pflock, Keil.* — 3) **ein buddhistischer* oder *Gaina-Bettler.*

पुष्कलावत 1) m. *a) ein Bewohner von* Pushkalâvatî. — *b)* N. pr. eines alten Arztes. पौष्क° v. l. — 2) f. ई N. pr. eines Stadt, = पुष्करावती. — 3) n. N. pr. der Residenz Pushkala's, Sohnes des Bharata.

पुष्कलावतक m. = पुष्कलावत 1) *a).*

पुष्कलावर्तक m. Pl. = पुष्करावर्तक.

पुष्कलेत्र m. N. pr. eines Dorfes.

पुष्कस 1) m. *a) eine best. verachtete Mischlingskaste.* Richtig पुल्कस. — *b)* Pl. N. pr. einer Dynastie. — 2) f. ई f. zu 1) *a).* Richtig पुल्कसी.

पुष्ट 1) Adj. s. u. 1. पुष्. — 2) n. *Erwerb, Besitz, Habe, Wohlstand* (vorzugsweise an Lebendem: Kindern, Vieh u. s. w.).

पुष्टपति m. *Herr des Gedeihens, — des Wohlstandes, — der Mastung* u. s. w.

पुष्टाङ्ग Adj. *wohlgenährt, fett* 141,18. 153,3.

पुष्टावत् Adj. (Vieh) *züchtend, pflegend.*

पुष्टि (Ṛv.) und पौष्टि f. 1) *Gedeihen, Wachsthum, Fülle, Entwickelung, Wohlergehen, guter Stand, Vermögen, Wohlstand.* Auch Pl. — 2) *Erziehung, Zucht, Pflege* (des Viehes u. s. w.). — 3) *eine das Gedeihen bezweckende Zauberceremonie.* — 4) *das Dickwerden* Bhâvapr. 6,25. — 5) mannichfach personificirt Hariv. 9498. als Tochter Daksha's und Gattin Dharma's, als Tochter Dhruva's (VP.² 1,178), als Tochter Paurṇamâsa's, als eine Çakti (Hemâdri 1,197,21), als eine der 16 Mâtṛkâ, als eine Kalâ des Mondes, als eine Kalâ der Prakṛti und Gattin Gaṇeça's, als eine Form der Dâkshâjaṇi und der Sarasvatî. — 6) **Physalis flexuosa.*

पुष्टिक 1) m. N. pr. eines Dichters. — 2) *f. आ *eine zweischalige Muschel, Auster.* Richtig पुटिका.

पुष्टिकर Adj. *Gedeihen —, Wachsthum verleihend, nahrhaft.*

पुष्टिकर्मन् n. *eine rituelle Begehung, welche Gedeihen* u. s. w. *zum Zweck hat.*

*पुष्टिकात्त m. Bein. Gaṇeça's.

पुष्टिकाम Adj. *Gedeihen —, Wohlstand* u. s. w. *wünschend.*

पुष्टिगु m. N. pr. eines Mannes.

पुष्टिद् 1) Adj. *Gedeihen —, Wohlstand* u. s. w. *verleihend.* — 2) m. *eine best. Gruppe* (गण) *von Manen.* — 3) *f. आ *a) Physalis flexuosa.* — *b) ein best. Heilmittel,* = वृद्धि Râgan. 5,29.

पुष्टिदावन् Adj. = पुष्टिद् 1).

पुष्टिपति m. *Herr des Gedeihens, Wohlstandes* u. s. w.

पुष्टिप्रवाहमर्यादाभेद m. Titel eines Werkes. °विवरण n. Titel eines *Commentars* dazu.

पुष्टिमति m. *ein best.* Agni.

पुष्टिमत् 1) Adj. *a) gedeihlich, reichlich, im Wohlstand befindlich, vermöglich* u. s. w. — *b) das Wort* पुष्टि oder *eine andere Ableitung von der Wurzel* पुष् *enthaltend.* — 2) m. N. pr. eines Fürsten VP.² 4,99.

पुष्टिभर् Adj. *Gedeihen bringend.*

पुष्टिवर्धन 1) Adj. *Gedeihen —, Wohlstand fördernd.* — 2) *m. *Hahn.*

पुष्टिश्राद्ध n. *ein best. Çrâddha* VP.² 3,147.

पुष्प् s. पुष्प्य्.

पुष्प 1) n. *a) Blüthe, Blume.* Am Ende eines adj. Comp. f. आ, bei Pflanzennamen häufiger ई. — *b) Menstrualblut, les fleurs.* — *c) eine best. Krankheit des Auges, albugo* Hemâdri 1,745,11. — *d) ein Fleck auf den Nägeln und Zähnen* Karaka 5,1. — *e) Galanterie, Artigkeit, Liebeserklärung, fleurettes.* — *f)* Name eines Sâman. — *g) *ein best. Parfum.* — *h) *Kubera's Wagen.* — *i) **das Aufblühen.* — 2) m. *a) Topas* R. 2,94,6. — *b)* N. pr. α) eines Schlangendämons. — β) verschiedener Männer. — γ) eines Berges. — 3) *f. पुष्पा Bein. der Stadt Kampâ. — पुष्प und पुष्य bisweilen verwechselt.

पुष्पक 1) m. *a) eine Art Schlange.* — *b) *Pl. *drei Puncte.* — *c) *Katze.* — *d)* N. pr. eines Berges. — 2) m. (ausnahmsweise) und n. Kubera's *Wagen.* Auch °विमान n. — 3) *f. पुष्पिका *a) Unreinigkeit an den Zähnen, auf der Zunge* (Gal.) und *zwischen Vorhaut und Eichel.* — *b) die Unterschrift eines Abschnittes in einem Buche.* — 4) n. *a) *Eisen* — oder *anderer Vitriol als Collyrium.* — *b) *Armband* oder *ein A. von Juwelen.* — *c) *ein irdener Ofen auf Rädern.* — *d) *ein metallenes Gefäss.* — *e)* N. pr. eines Waldes.

पुष्पकरण्ड, *°क und °करण्डकोद्यान n. N. pr. eines Lustgartens bei Uǵǵajinî.

*पुष्पकरण्डिनी f. Bein. der Stadt Uǵǵajinî.

पुष्पकर्ण Adj. *ein blumenartiges Mal am Ohr habend.*

पुष्पकार m. *der Verfasser des* Pushpasûtra.

पुष्पकाल m. 1) *die Zeit der Blumen, Frühling* Varâh. Jogaj. 5,22. — 2) *die Zeit der Menstruation.*

पुष्पकासीस und *°क n. *gelblicher Eisenvitriol* Râgan. 13,80. fg. Mat. med. 55. Bhâvapr. 1, 265.

*पुष्पकीट m. 1) *ein auf Blumen lebendes Insect.* — 2) *Biene.*

*पुष्पकेतन m. *der Liebesgott.*

पुष्पकेतु m. 1) *ein aus Messingasche bereitetes*

Collyrium Râǵan. 13,92. — 2) *der Liebesgott.* — 3) N. pr. *a*) eines Buddha. — *b*) eines Prinzen.

पुष्पगणिका f. *eine Art Posse, in welcher Weiber als Manner auftreten.*

पुष्पगृह m. *Blumenhaus, Blumengemach.*

पुष्पग्रन्थन n. *das Winden eines Blumenkranzes, — eines Blumengewindes.*

*पुष्पघातक m. *Bambusrohr.*

1. पुष्पचाप m. *ein Bogen aus Blumen, der Bogen des Liebesgottes.*

2. पुष्पचाप m. *der Liebesgott.*

*पुष्पचामर m. 1) *Artemisia indica.* — 2) *Pandanus odoratissimus.*

पुष्पज 1) Adj. *von Blumen kommend.* रजस् n. *Blüthenstaub.* — 2) *m. *Blumensaft* Râǵan. 10, 206. — 3) f. आ N. pr. eines Flusses.

पुष्पजाति f. N. pr. eines Flusses.

*पुष्पद् m. *Baum.*

पुष्पदंष्ट्र m. N. pr. eines Schlangendämons.

पुष्पदन्त 1) m. *a*) Du. *Sonne und Mond.* — *b*) Bein. α) Çiva's. — β) des Berges Çatrumǵaja. — *c*) N. pr. α) eines nicht näher zu bestimmenden Genius Hemâdri 1,651,20. 654,12. — β) eines Wesens im Gefolge Çiva's. — γ) eines Wesens im Gefolge Vishṇu's. — δ) eines Gandharva, Autors des महिम्नः स्तवः. — ε) *eines Vidjâdhara. — ζ) *eines Schlangendämons. — η) des Weltelephanten im Nordwesten Hemâdri 1,233,10. — ϑ) *des 9ten Arhant's der gegenwärtigen Avasarpiṇi. — 2) f. ई N. pr. einer Râkshasi. — 3) n. N. pr. *a*) eines Tempels. — *b*) eines Palastes. — *c*) eines Thores.

*पुष्पदन्तक m. = पुष्पदन्त 1) *c*) ϑ).

पुष्पदन्ततीर्थ n. N. pr. eines Tîrtha.

*पुष्पदन्तभिद् m. Bein. Çiva's. Wohl fehlerhaft für पूषदन्तभिद्.

पुष्पदन्तवत् Adj. *geblümte Zähne habend* Hemâdri 1,233,6.

*पुष्पदन्तान्वय m. *ein Elephant mit besonderen Kennzeichen (aus dem Geschlecht* Pushpadanta's) Gal.

पुष्पदामन् n. 1) *Blumengewinde, Blumenkranz.* — 2) *ein best. Metrum.*

*पुष्पद्रव m. 1) *Blumensaft* Râǵan. 10,206. — 2) *ein Aufguss auf Blumen, Rosenwasser u. s. w.*

*पुष्पद्रुमकुसुमितमुकुट m. N. pr. eines Fürsten der Gandharva.

पुष्पध m. *der Sohn eines ausgestossenen Brahmanen.*

पुष्पधनुस् (Prasannar. 131,9. Vikramâñkaḱ. 10, 34) und °धन्वन् m. *der Liebesgott.*

पुष्पधारण m. Bein. Kṛshṇa's.

*पुष्पध्वज m. *der Liebesgott.*

पुष्पनाटक m. etwa *Courmacher.*

*पुष्पनिद्र m. *Biene.*

*पुष्पनिर्यास und *°क m. *Blumensaft* Râǵan. 10,206.

पुष्पनेत्र n. *eine Art von Katheter* Suçr. 2,56, 12. 13.

पुष्पंधय m. *Biene* Râǵan. 19,127.

पुष्पन्यास m. *Darbringung von Blumen.*

पुष्पपट m. *geblümtes Zeug* Comm. zu Mṛǵḱh. 72,9.

*पुष्पपत्त्र m. *eine Art Pfeil.*

*पुष्पपथ m. und पुष्पपद्धति f. (Hâsj. 27) *vulva.*

पुष्पपाण्डु m. *eine Art Schlange.*

पुष्पपुट m. 1) *eine Düte mit Blumen. — 2) *die Hände in Form eines Blumenkelchs zusammengelegt.* — 3) *eine best. Stellung beim Tanze* S. S. S. 241.

पुष्पपुर n. (Ind. St. 13,306. Daçak. 2,14) und °पुरी f. (Daçak. 1,8) Bein. der Stadt Pâṭaliputra.

*पुष्पप्रचय m. *das Pflücken von Blumen* (in diebischer Weise).

*पुष्पप्रचाय m. *das Pflücken von Blumen.*

*पुष्पप्रचायिका f. *Blumenlese.* तव पु° *es ist die Reihe an dir Blumen zu lesen.*

1. पुष्पफल n. *Blumen und Früchte* 170,18.

2.*पुष्पफल m. 1) *Feronia elephantum.* — 2) *Beninkasa cerifera.*

पुष्पफलद्रुम m. Pl. *Bäume in Blüthe und mit Früchten.*

पुष्पफलवत् Adj. *Blüthen und Früchte tragend* Suçr. 1,4,17.

पुष्पबटुक m. etwa *Courmacher.*

पुष्पबलि m. *eine Darbringung in Blumen.*

पुष्पबाण m. *der Liebesgott.* °विलास m. Titel eines Gedichts Opp. Cat. 1.

पुष्पभद्र 1) m. *eine Art Pavillon mit 62 Säulen* Vâstuv. 830. — 2) f. आ N. pr. eines Flusses.

पुष्पभद्रक m. N. pr. eines Hains.

*पुष्पभव 1) Adj. *in Blumen sich befindend.* — 2) m. *Blumensaft.*

पुष्पभूति m. N. pr. eines Fürsten Harshaḱ. 70, 13. fgg.

पुष्पभूषित n. Titel eines Prakaraṇa.

पुष्पभैरात्स m. N. pr. eines Mannes.

*पुष्पमञ्जरिका f. *eine best. Schlingpflanze* Râǵan. 3,82.

पुष्पमय Adj. (f. ई) *aus Blumen gebildet, — bestehend* Hemâdri 1,404,17.

पुष्पमार्दवम् Absol. mit मृद् *wie eine Blume zerdrücken* Bâlar. 88,14.

पुष्पमालकथा f. Titel eines Werkes Paṅḱad. 2.

पुष्पमाला f. 1) *Blumenkranz.* — 2) Titel eines Schauspiels.

पुष्पमालामय Adj. (f. ई) *aus Blumenkränzen gebildet* Hemâdri 1,408,6.

पुष्पमास् und °मास m. *Blumenmonat, Frühling* Râǵan. 21,64.

पुष्पमित्र m. N. pr. zweier Fürsten; Pl. einer Dynastie. Richtig पुष्यमित्र.

पुष्पमेघ m. *eine Blumen regnende Wolke.*

पुष्पमेघी Adv. mit कर् *zu einer Blumen regnenden Wolke machen* Megh. 43.

*पुष्परक्त m. *eine best. Blume.*

*पुष्परचन n. *das Winden von Kränzen u. s. w.* (als eine der 64 Künste) Gal.

*पुष्परजस् n. *Blüthenstaub,* insbes. *Saffran.*

पुष्परथ m. *Vergnügungswagen* Hemâdri 1,283, 21. 284,2.

*पुष्परस und *°रसाह्वय m. *Honig* Râǵan. 14, 110.

पुष्पराग und *°राज m. *Topas* Râǵan. 13,169.

पुष्परेणु m. *Blüthenstaub.*

*पुष्परोचन m. *Mesua Roxburghii.*

*पुष्पलक m. *Pfahl, Pflock, Keil.*

पुष्पलाव 1) *m. *Blumenleser, Kranzwinder.* — 2) f. ई *Blumenleserin, Kranzwinderin.*

*पुष्पलाविन् m. = पुष्पलाव 1).

पुष्पलिक्त m. = पुष्पनिद्र.

पुष्पलिपि f. *eine best. Art zu schreiben.*

*पुष्पलिह् m. (Nom. °लिट्) *Biene.*

पुष्पलीला f. N. pr.

पुष्पवत् Adv. *wie eine Blume.*

पुष्पवन n. N. pr. eines *Waldes.*

पुष्पवत् 1) Adj. *a) mit Blüthen versehen, blühend, mit Blumen geschmückt* Spr. 7681. — *b*) f. पुष्पवती α) *die Menses habend* Spr. 7681. — β) *rindernd.* — 2) m. N. pr. *a*) eines Daitja. — *b*) verschiedener Männer. — *c*) eines Berges in Kuçadvîpa. — 3) f. पुष्पवती N. pr. eines Wallfahrtsortes.

पुष्पवत्त m. Du. *Sonne und Mond* Bâlar. 135, 16. Ganit. Adhim. 4.

पुष्पवर्त्मन् m. versteckter Name Drupada's Harshaḱ. 155,14.

पुष्पवर्ष 1) m. N. pr. eines Berges. — 2) n. *Blumenregen.*

पुष्पवत्ता f. N. pr. eines Flusses.

पुष्पवाटिका und °वाटी f. *Blumengarten.*

पुष्पवाहन m. N. pr. eines Fürsten von Pushkara.

पुष्पवाहिनी f. N. pr. eines Flusses Hariv. 9510.

पुष्पविचित्रा f. *ein best. Metrum.*

*पुष्पवृक्ष m. *ein Baum, der da blüht.*

पुष्पवृष्टि f. *Blumenregen* 294,28.

पुष्पवेणी f. 1) *Blumenkranz.* — 2) N. pr. eines Flusses.

पुष्पशकटिका und *°शकटी f. *eine vom Himmel kommende Stimme.* °शकटिकानिमित्तज्ञान n. und *°शकटीज्ञान n. (Gal.) unter den 64 Künsten.

पुष्पशकलिन् m. *eine Art Schlange.*

पुष्पशकुन m. *Phasianus gallus* MBh. 5,143, 18, v. l.

पुष्पशय्या f. *Blumenlager.*

*पुष्पशर, °शरासन (Vikramâṅkaḱ. 9,81) und पुष्पशिलीमुख (Prasannar. 130,11) m. *der Liebesgott.*

*पुष्पशून्य m. *Ficus glomerata.*

पुष्पशेखर m. *Blumenkranz* 113,1.

पुष्पश्रोगर्भ m. N. pr. eines Bodhisattva.

*पुष्पश्वास m. *Lunge.*

*पुष्पसमय und *पुष्पसाधारण m. *Frühling.*

पुष्पसायक m. *der Liebesgott.*

पुष्पसार m. *Blumensaft* Râǵan. 10,206.

पुष्पसारा f. *Basilienkraut.*

पुष्पसिता f. *eine Zuckerart* Bhâvapr. 2,66.

पुष्पसूत्र n. Titel eines dem Gobhila zugeschriebenen Sûtra über die Verwandlung der Ṛk in Sâman. °भाष्य n. Opp. Cat. 1.

*पुष्पसौरभा f. *Methonica superba* Râǵan. 4,131.

*पुष्पस्वेद m. *Blumensaft* Râǵan. 10,206.

*पुष्पहारिन् Adj. *Blumen stehlend.*

पुष्पहास 1) m. *a) Blumengarten. — b)* Bein. Vishṇu's. — *c)* N. pr. eines Mannes. — 2) *f. आ *ein Frauenzimmer während der Menses.*

*पुष्पहीन 1) Adj. *a) blüthenlos. — b)* f. आ *keine Menstruation mehr habend.* — 2) f. आ *Ficus glomerata* Râǵan. 11,130.

पुष्पाकर Adj. *blumenreich.* मास m. so v. a. *Frühling.*

पुष्पाकरदेव m. N. pr. eines Dichters.

पुष्पागम m. *Frühling.*

पुष्पाग्र n. *Staubfaden* Vâmana 5,2,22.

*पुष्पाजीव und *°जीविन् m. *Gärtner, Kranzwinder.*

*पुष्पाञ्जन n. *ein aus Messingasche bereitetes Collyrium* Râǵan. 13,92. Madanav. 53,40. Mat. med. 74.

पुष्पाञ्जलि m. 1) *zwei Handvoll Blumen* S. S. S. 241. — 2) Titel eines Commentars.

पुष्पाणाड m. N. pr. eines Dorfes.

*पुष्पाण्ड und *°क m. *eine Art Reis* Gal.

पुष्पानन m. N. pr. eines Jaksha.

पुष्पानुग n. *ein die Menstruation beförderndes Pulver* Ḱaraka 6,30.

पुष्पापत्त Adj. *nach der Blüthe vergehend* (?) Sâmav. Br. 3,8,5.

पुष्पापण m. *Blumenmarkt* Paṅḱad.

पुष्पापीड m. N. pr. eines Gandharva.

पुष्पाभिकीर्ण 1) Adj. *mit Blumen überschüttet.* — 2) m. *eine Art Schlange (geblümt).*

*पुष्पाम्बु n. *Blumensaft* Râǵan. 10,206.

पुष्पाम्भस् n. N. pr. eines Tîrtha.

पुष्पायुध m. *der Liebesgott.*

पुष्पाराम m. *Blumengarten* Kathâs. 68,41.

पुष्पार्ण m. N. pr. eines Sohnes des Vatsara.

पुष्पावकीर्ण m. N. pr. eines Fürsten der Kiṁnara Kâran̤p. 3,3.

पुष्पावचायिका f. (*Blumenlese*) *ein best. Spiel.*

पुष्पावत् 1) Adj. *mit Blüthen versehen, blühend* TS. 4,1,4,4. — 2) f. पुष्पावती N. pr. einer Stadt.

पुष्पावलिवनराजिकुसुमिताभिज्ञ m. N. pr. eines Buddha.

पुष्पाशिन् Adj. *Blumen essend* Vishṇus. 95,7.

पुष्पासव 1) m. *ein Decoct von Blumen.* — 2) *n. *Honig* Râǵan. 14,110.

पुष्पासार m. *Blumenregen.*

पुष्पास्तरक m. und °स्तरण n. *kunstgerechtes Streuen von Blumen* (eine der 64 Künste).

*पुष्पास्त्र m. *der Liebesgott.*

*पुष्पाह्वा f. *Anethum Sowa.*

पुष्पित 1) Adj. f. (आ) *a) mit Blumen versehen, Blüthen tragend, in Blüthe stehend, blühend. — b) mit blumenähnlichen Mälern versehen, geblümt, gefleckt* (von krankhaften Zähnen Ḱaraka 5,8). — *c) einen best. auf einen nahen Tod hinweisenden Geruch aus sich ausströmend* Ḱaraka 5,2. — *d) blühend*, so v. a. *zur vollen Erscheinung gekommen. — e) blumenreich* in übertr. Bed. वाच् f. so v. a. *schöne Worte ohne inneren Gehalt. — f) versehen mit* (Instr. oder im Comp. vorangehend). — *g)* *f. *menstruirend* Râǵan. 18,20. — 2) m. N. pr. eines Buddha.

पुष्पितक m. N. pr. eines Berges.

पुष्पितात्र Adj. *Flecken (albugo) auf dem Auge habend* Utpala zu Varâh. Bṛh. 4,20. Nom. abstr. °त्व (!) n. ebend.

पुष्पिताग्र 1) Adj. *mit Blumen —, mit Blüthen besetzte Spitzen habend.* — 2) f. आ *ein best. Metrum.*

पुष्पिन्[3] Adj. 1) *Blüthen tragend, blühend* Spr. 7760. — 2) *blüthenreich* in übertr. Bed. von einer Rede. — 3) f. *a) menstruirend* Spr. 7760. — *b) nach Begattung verlangend.*

पुष्पेषु m. *der Liebesgott.*

पुष्पोत्कटा f. N. pr. einer Râkshasî, der Mutter Râvaṇa's.

पुष्पोत्तर Name eines Himmels bei den Ǵaina.

पुष्पोदका f. N. pr. eines Flusses in der Unterwelt.

पुष्पोद्भव m. N. pr. eines Mannes.

पुष्पोपग Adj. *Blüthen tragend* Vishṇus. 5,56.

पुष्पोपजीविन् m. *Gärtner, Kranzwinder.*

पुष्प्य्, पुष्प्यति *blühen.* Med. पुष्प्यमाण. Bisweilen fälschlich पुष्पति geschrieben (z. B. MBh. ed. Vardh. 12,25,8) und auch mit 1. पुष् verwechselt (z. B. MBh. ed. Bomb. 12,25,8. 58,26. Mâlatîm. ed. Bomb. 326,6 = Uttarar. 49,2).

1. पुष्य (पुंषिम्र) n. 1) *Nährendes.* Pl. Ḱaraka 6,24. — 2) *Blüthe*, so v. a. *das Oberste* oder *Feinste einer Sache, Schaum, Seim.* — पुंष्य AV. 5,4,4 und 19,44,5 fehlerhaft für पुंष्प.

2. पुष्य 1) m. *a) das 6te Mondhaus*, früher Tishja genannt. — *b) die Zeit, da der Mond im Sternbilde* Pushja *steht.* — *c) der Monat* Pausha VP.[2] 3,168. — *d) das* Kalijuga. — *e)* N. pr. α) verschiedener Fürsten VP.[2] — β) eines Buddha. — 2) n. Name eines Sâman Ârsh. Br. — 3) f. पुष्या *a) eine best. Pflanze. — b) *das Mondhaus* Pushja.

पुष्यधर्मन् m. N. pr. eines Fürsten.

*पुष्यनेत्र Adj. *das Mondhaus* Pushja *zum Führer habend.*

पुष्यमित्र m. N. pr. eines Fürsten VP. 4,24,9. Pl. einer Dynastie 17.

पुष्ययशस् m. N. pr. eines Mannes.

पुष्यरथ m. 1) *das Mondhaus* Pushja *als Wagen.* — 2) *Vergnügenswagen;* richtig पुष्परथ.

*पुष्यलक m. fehlerhaft für पुष्कलक.

पुष्यलिपि f. v. l. für पुष्पलिपि.

पुष्यसे Dat. Infin. zu 1. पुष् ṚV. 5,50,1. 6,13,5. 7,57,5.

पुष्यस्नान n. *eine best. zur Zeit, da der Mond im Sternbilde* Pushja *steht, stattfindende Reinigungsceremonie* Varâh. Bṛh. S. 48,3. 88. 54. 83. 78,22.

पुष्याभिषेक m. dass. Varâh. Bṛh. S. 107,6.

*पुस्, पोसयति (उत्सर्गे).

*पुस्त्, पुस्तयति (आदरानादरयोः, बन्धे).

पुस्त[1] 1) (*n.) *Modelarbeit, Bildnerei.* — 2) m. f.

(आ) (*n.) *Manuscript, Buch* Hemâdri 1,546,12. 14. 15. 16.

पुस्तक 1) *Bosse, Bossage.* — 2) m. f. (पुस्तिका) n. *Handschrift, Buch* Hemâdri 1,546,12. 16. Spr. 4135. fgg. f. auch *Büchelchen* Kâd. 235,9.

पुस्तकार m. *Bossirer* Utpala zu Varâh. Bṛh. 5,12.

पुस्तकास्तरण n. *der Umschlag um eine Handschrift* Hemâdri 1,358,15 (falschlich पुस्तकस्तरण). 359,20.

पुस्तमय Adj. *modellirt.*

पुस्तवार्त्त Adj. *vom Bossiren lebend* Varâh. Bṛh. S. 87,37.

1. पू, पुनाति, पुनीते, पवते (vom Act. nur einmal आ पव und einmal पवताम् Partic. Gen. Pl.); Partic. पूत und *पून (= विनष्ट); 1) *reinigen, läutern; klären;* überh. *rein machen, sühnen,* καθαίρω. Med. auch *sich reinigen, gereinigt ausfliessen,* — *abträufeln, sich klären; büssen* (RV. 7,28,4). वर्णं पुनानाः so v. a. *klar erscheinen lassend.* पवमान (s. auch bes.) *sich läuternd, durch die Seihe rinnend* RV. 9,11,9. Pass. auch *abgewaschen werden* (von Sünden), *rein werden,* so v. a. *sich* von einer Sünde (Abl.) *befreien.* — 2) अद्भ्यो हिरण्यम् *Gold aus dem Wasser rein herausholen, Gold waschen.* — 3) *sichten, unterscheiden; ersinnen, dichten;* Med. auch *sich klar darstellen.* — 4) *klären, erhellen* (die Erkenntniss u. s. w.). — 5) Med. *reinigend gehen,* — *wehen, wehen* überh.; mit Acc. *reinigend durchwehen.* — Caus. पवयति und पावयति *reinigen;* metrisch auch Med. — *Desid. पुपूषति und पिपविषते. — *Desid. vom Caus. पिपावयिषति. — Mit अति *läutern über* oder *durch* (Acc.). Med. *reinigend durchrinnen, durchpurgiren;* insbes. gebraucht von der Wirkung des getrunkenen Soma, der auf dem natürlichen Wege und als laxans durchgeht. Mit Acc. *purgando ejicere.* अतिपूत und अतिपवित (vom Caus.) *purgirt.* — Mit अनु Med. *reinigend entlang strömen,* — *wehen.* — Mit अभि 1) Med. *sich läutern* —, *gereinigt ausfliessen in der Richtung auf, zum Zweck von, für Etwas* (Acc.). — 2) *zuwehen auf* (Acc.). — 3) *verklären.* — Caus. °पवयते *von allen Seiten reinigen* Ait. Âr. 198,3.4. — Mit आ Med. 1) *geläutert fliessen zu* (Acc.) oder *in* (Loc.). — 2) *Etwas herströmen zu* (Dat.); einmal Act. — Mit समा *reinigen.* — Mit उद् 1) *ausreinigen, läutern* Gobh. 1,7,24. fg. — 2) *rein herausziehen aus* (Abl.). — Mit समुद् *ausreinigen, läutern* Mân. Gṛhj. 2,10. — Mit नि, निस् पूत *durchgeseiht, geläutert auf.* — Mit निस् *reinigend abschütteln* (die Spreu), Körner *reinigen* (Kâkarda 3,7), *reinigen* überh. — Mit प्रतिनिस् *wieder reinigen.* — Mit परा *reinigend beseitigen* Âpast. Çr. 1,20,7. Vgl. परापावम्. — Mit परि *durchseihen, läutern;* Med. *rein abrinnen.* °पूत *vollkommen gereinigt,* — *rein.* — Mit प्र in *प्रपवण fgg. — Mit वि 1) *vollständig läutern,* — *reinigen* Maitr. S. 1,11,6. — 2) विपुनाति Nir. 12.30 nach dem Comm. = विदारयति. — Mit सम् *läutern, reinigen.* — Caus. dass. — Mit अभिसम् *hinwehen über* (Acc.).

2. °पू Adj. *läuternd, reinigend.*

3. °पू Adj. *trinkend* in अग्रेपू.

*पूःकाम्य्, °म्यति *sich eine Burg* oder *Stadt wünschen.*

पूग m. (adj. Comp. f. आ) 1) *Verein, Körperschaft, Schaar, Menge* überh. Einmal n. — 2) *die Betelpalme, Areca Catechu;* n. *Betelnuss.* In dieser Bed. auch *पूगफल (Râgân. 11,242) und पूगीफल n. Spr. 4137. Kâd. 237,11. Pañkad. — 3) * = कण्टकिवृक्ष. — 4) * = कन्द oder कन्दस्. — 5) * = भाव.

*पूगतिथ Adj. *vielfach.*

*पूगपात्र n. 1) *Betelbüchse.* — 2) *Spucknapf.*

*पूगपीठ n. *Spucknapf.*

पूगयज्ञ m. *ein für eine ganze Körperschaft vollzogenes Opfer.* °यज्ञिय Adj. *zu einem solchen Opfer in Beziehung stehend.*

*पूगरोट oder *पूगवोट m. *Phoenix paludosa.*

पूगीलता f. *die Betelpalme* Kâd. 42,19.

*°पूग्य Adj. *zur Schaar des — gehörig.*

पूज्, vom Simplex nur einmal पुपूजिरे (MBh. 6, 85,40. अपूजं यथा MBh. 3,1005 fehlerhaft für अपूजयथा[:]; vgl. 3,27,17), sonst nur Caus. पूजयति (metrisch auch Med.). 1) *Jmd Ehrfurcht bezeigen, Jmd ehren, mit Achtung behandeln, mit Ehren empfangen, Jmd mit Etwas* (Instr.) *beehren* auch so v. a. *beschenken; Etwas mit Ehrerbietung entgegennehmen, achten* —, *Rücksicht nehmen auf Etwas; einweihen* LA. 10,20. पूजित 1) *geehrt* —, *mit Ehren empfangen von* (Instr.), *dem Ehre erwiesen worden ist; mit Ehrerbietung entgegengenommen; in Ehren stehend bei* (*Gen. oder im Comp. vorangehend) oder *wegen* (im Comp. vorangehend). — 2) *in Ehren stehend,* so v. a. *geschätzt, empfohlen, als gut* —, *als günstig anerkannt, approbirt* Kâraka 6,18. 24. — 3) am Ende eines Comp. *beehrt von,* so v. a. *bewohnt von.* — 4) *eingeweiht* Kathâs. 20,193. — 5) *versehen mit* (im Comp. vorangehend). — Mit अनु Caus. *der Reihe nach ehren, ehren* überh. — Mit अभि Caus. *Jmd ehrenvoll empfangen,* — *begrüssen, ehren, mit Etwas* (Instr.) *beehren,* so v. a. *beschenken; Etwas beloben.* अभिपूजित auch so v. a. *erwünscht, genehm.* — Mit समभि Caus. *Jmd Ehre bezeigen, Jmd ehren.* — Mit परि Caus. *Jmd hoch ehren.* — Mit संपरि Caus. dass. — Mit प्र Caus. *Jmd Ehre bezeigen, Jmd ehren, Jmd* oder *Etwas beloben, in Ehren halten, Jmd mit Etwas* (Instr.) *beehren,* so v. a. *beschenken* Hemâdri 1,663,21. प्रपूजिरे MBh. 6,3790 fehlerhaft für पुपूजिरे. — Mit संप्र Caus. *Jmd Ehre bezeigen.* — Mit प्रति Caus. *eine Ehre erwiedern, Jmd Ehre bezeigen, ehrerbietig begrüssen, ehren, beehren mit* (Instr.), so v. a. *beschenken; Etwas beloben, mit Beifall aufnehmen.* — Mit संप्रति Caus. *Jmd Ehre bezeigen, Jmd ehrerbietig begrüssen, ehren.* — Mit सम् Caus. *Jmd Ehre bezeigen, Jmd ehrerbietig begrüssen, ehren, beehren mit* (Instr.), so v. a. *beschenken; Etwas beloben.* — Mit अभिसम् Caus. *Jmd Ehre erweisen, Jmd ehren.*

पूजक Nom. ag. (f. पूजिका) *Ehrfurchtbezeuger, Verehrer, Jmd ehrerbietig entgegenkommend, Etwas belobend;* das Object im Gen. oder im Comp. vorangehend.

पूजन 1) n. *a) das Verehren, Ehren, Auszeichnen;* mit Gen. oder am Ende eines Comp. — *b) eine Sache, die Jmd ehrt.* — 2) f. ई N. pr. eines Vogelweibchens, einer Freundin des Fürsten Brahmadatta.

पूजनमालिका f. Titel eines Werkes.

पूजनीय 1) Adj. *dem Ehre erzeigt werden muss, zu ehren von* (Gen.); Compar. °तर *höher zu ehren von* (Gen.); Superl. °तम *überaus hoch zu ehren von* (Instr.). — 2) f. आ = पूजन 2).

पूजयितर् Nom. ag. *Verehrer.*

पूजयितव्य Adj. = पूजनीय 1).

पूजा f. *Ehrenbezeigung, das Ehren, Verehren, Auszeichnung.* Am Ende eines Comp. nach dem verehrten Gegenstande oder nach dem, womit Jmd eine Ehre erwiesen wird (83,21).

पूजाकर Adj. *Ehre erzeigend, Jmd* (im Comp. vorangehend) — Spr. 6984.

पूजाकर्मन् Adj. *die Handlung des Ehrens bezeichnend,* „*ehren*“ *bedeutend* Nir. 2,26. 7,15. 10,16.

पूजाकाण्ड n. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

पूजाक्रम m. desgl.

पूजाखण्ड Titel eines buddh. Werkes.

पूजागृह n. *Tempel* Daçûrtan.

पूजापट्टक n. *Ehrenurkunde, Ehrendiplom* Lokapr. 2.

पूजाप्रकाश m., पूजाप्रदीप m. und पूजारत्न n. Titel von Werken.

पूजार्ह Adj. (f. आ) *Ehre —, Auszeichnung verdienend* 189,29.

पूजावत् Adj. *Ehre —, Auszeichnung geniessend.*

पूजाविधि m. 1) *Ehrenbezeigung.* — 2) Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

पूजाविकल्पप्रायश्चित्त n. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

पूजासत्कार m. *Ehrenbezeigung* 296,17 (im Prâkrit).

पूजित 1) Adj. s. u. पूज्. — 2) *m. *ein Gott.*

*पूजितपत्रफला f. *eine best. Pflanze.*

*पूजिल 1) Adj. = पूज्य 1). — 2) m. *ein Gott.*

पूजोपकरण n. *das zu einer Verehrung Erforderliche* 295,20. 296,6 (an beiden Stellen im Prâkrit).

पूज्य 1) Adj. *dem Ehre erzeigt werden muss, zu ehren, ehrenwerth, venerandus, colendus* (das Subj. im Instr., Gen. oder im Comp. vorangehend). Superl. °तम. — 2) m. *a) ein ehrenwerther Mann* Kâraka 3,3. — *b) Schwiegervater.

पूज्यता f. und पूज्यत्व n. *Ehrwürdigkeit.*

पूज्यपाद m. N. pr. eines Lehrers. °चरित्र n. Titel eines Werkes.

*पूण्, पूणयति (संघाते).

पूत् onomatop. vom Laute des *Pustens* und *Aechzens* (Vikramâṅkaṅ. 8,18). Richtiger फुत्, फूत्.

पूत 1) Adj. s. u. 1. पू. — 2) *m. *a) Seemuschel* Râǵan. 13,122. — *b) weisses* Kuça-*Gras* Râǵan. 8,92. — *c) Flacourtia sapida* Râǵan. 9,162. — *d)* Du. *die Hinterbacken;* vgl. पुत. — 3) *f. आ *a) eine Art* Dûrvâ-*Gras* Râǵan. 8,108. — *b)* Bein. der Durgâ.

पूतक्रता f. N. pr. eines Weibes.

*पूतक्रतायी f. *die Gattin* 1) von Pûtakratu 1). — 2) Indra's.

पूतक्रतु m. 1) N. pr. eines Mannes. — 2) *Bein. Indra's.

*पूतगन्ध m. *eine best. Pflanze* Râǵan. 10,173.

*पूततृण n. *weisses* Kuça-*Gras* Râǵan. 8,92.

पूतदक्ष 1) Adj. *von reiner Gesinnung.* — 2) m. N. pr. eines Âṅgirasa.

पूतदक्षस् Adj. = पूतदक्ष 1).

*पूतद्रु m. *Butea frondosa* Râǵan. 10,36.

1.*पूतधान्य n. *Sesam* Râǵan. 16,70.

2. पूतधान्य Adj. (f. आ) *reines Korn enthaltend* AV. Paipp.

पूतन m. 1) *eine best. Klasse von Unholden, Gespenst* (auch = वेताल) Bâlar. 30,19. Saddh. P. 239. — 2) f. आ *a)* N. pr. einer Unholdin, die eine best. Kinderkrankheit bewirkt. Sie erschien in Vogelgestalt dem Kṛshṇa und säugte ihn, ward aber von ihm getödtet. Sie erscheint auch unter den Müttern in Skanda's Gefolge und als Jogini (Hemâdri 2,*a*,102,15. 16). Nom. abstr. त्व n. Kâraṇḍ. 41,23. — *b) *Terminalia Chebula* Râǵan. 11, 222. 227. — *c) *eine Art Valeriana* Râǵan. 12,101. — *d)* *fehlerhaft für पूतना.

पूतनस्य n. fehlerhaft für पूतिनस्य.

पूतनाकेश (wohl m.) und °केशी f. *eine best. Pflanze* Kâraka 6,14. 15.

*पूतनाद्रूषण m. Bein. Kṛshṇa's.

पूतनाय्, °यति *die Unholdin* Pûtanâ *darstellen.*

*पूतनारि und *पूतनासूदन m. Bein. Kṛshṇa's.

पूतनिका f. = पूतन 2) *a*).

*पूतपत्री f. *Basilienkraut* Râǵan. 10,153.

*पूतफल m. *Brodfruchtbaum* Râǵan. 11,32.

पूतबन्धन Adj. (f. ई) *am Reinen hängend.*

पूतबन्धु Adj. *von reiner Abkunft, von edler Race.*

पूतभृत् m. *ein best.* Soma-*Gefäss, das den klaren Saft aufnimmt,* Âśv. 85,22.

पूतमति Adj. *von reiner Denkart* (Çiva).

पूतमूर्ति Adj. *rein geworden, gereinigt* 174,11.

*पूतयवम् Adv. *zur Zeit, wann die Gerste gereinigt ist.*

पूतर m. *ein best. Wasserthier* Ganar. 4,291. Hem. Pr. Gr. (ed. Pischel) 1,170. Bildlich von *einem ganz unbedeutenden Menschen* im Gegens. zu कुञ्जर *Elephant* als Bez. *eines sehr hoch stehenden Mannes* Hem. Par. 1,230. Daher wohl = अधम nach Trivikrama bei Pischel a. a. O. 2, S. 40 (zu 1, 170).

पूतात्मन् Adj. *dessen Person gereinigt ist, geläutert.* Nom. abstr. °त्मता f.

1. पूति f. *Reinigung, Reinheit.*

2. पूति 1) Adj. *faul, stinkend, putidus.* *Nach einem Verbum fin. als Ausdruck des Tadels. — 2) m. *a) Jauche, Eiter.* — *b)* = पूतिक 2) *a*). — *c) *Zibeth.* — 3) *n. *ein best. Gras* Râǵan. 8,99.

पूतिक 1) Adj. *faul, stinkend.* — 2) m. *a) ein als Surrogat für die* Soma-*Pflanze dienendes Kraut.* — *b) Guilandina Bonduc* Bhâvapr. 1,206. — *c) *Zibethkatze* Râǵan. 19,14. — 3) f. आ *a) *Basella cordifolia.* — *b) Termite* Spr. 4150, v. l. Richtig पुत्तिका.

*पूतिकरञ्ज (!) u. °कारञ्ज m. *Guilandina Bonduc* Mat. med. 133. Râǵan. 9,69.

पूतिकर्ण m. *eine best. Ohrenkrankheit mit stinkendem Ausfluss.*

पूतिकर्णक m. 1) dass. — 2) *Guilandina Bonduc* Râǵan. 9,69.

पूतिकर्णता f. = पूतिकर्ण.

*पूतिकर्णिक m. v. l. für पूतिकर्णक 2) Râǵan. 9,69.

*पूतिकामुख m. *eine zweischalige Muschel.*

*पूतिकाष्ठ n. *Pinus Deodora* und *longifolia.*

*पूतिकाष्ठक n. *Pinus longifolia.*

पूतिकीट m. *ein best. Insect.*

पूतिकुष्माण्डाय्, °यते *einem verfaulten Kürbis gleichen, so v. a. nicht den geringsten Werth haben.* °कुष्माण्डायनत्व n. *so v. a. vollkommene Werthlosigkeit.*

पूतिकेश्वरतीर्थ n. N. pr. eines Tîrtha.

पूतिखष m. *ein best. Thier* Âpast. Vgl. पूतिघास.

1. पूतिगन्धि m. *Faulgeruch, Gestank.*

2.*पूतिगन्ध 1) Adj. *stinkend.* — 2) m. *a) Schwefel* Râǵan. 13,70. — *b) Terminalia Catappa* Râǵan. 8,146. — 3) *f. आ *Vernonia anthelminthica* Râǵan. 4,64. — 4) n. *Zinn* Râǵan. 13,21.

पूतिगन्धि Adj. *stinkend.*

*पूतिगन्धिक 1) Adj. *stinkend.* — 2) f. आ *Serratula anthelminthica.*

पूतिघास m. *ein best. auf Bäumen lebendes Thier.* Vgl. पूतिखष.

*पूतितिला f. *Cardiospermum Halicacabum.*

पूतित्व n. *das Stinken.*

पूतिधान्य Adj. (f. आ) fehlerhaft für पूतधान्य *reines Korn enthaltend,* wie AV. Paipp. liest.

पूतिनस्य n. und पूतिनासागद m. *eine best. Krankheit der Nase, welche von übelriechendem Athem begleitet ist.*

पूतिनासिक Adj. *eine stinkende Nase habend.*

*पूतिपत्र m. *eine Art* Çjonâka Râǵan. 9,28.

*पूतिपर्ण m. *Pongamia glabra* Râǵan. 9,62.

*पूतिपुष्पिका f. *eine Citronenart mit übelriechender Blüthe.*

*पूतिफला und *°फली f. *Serratula anthelminthica.*

पूतिभाव m. *Fäulniss* Kap. 5,114. 6,60.

*पूतिमयूरिका f. *Ocimum villosum* Râǵan. 4,180.

पूतिमाष m. N. pr. eines Mannes.

*पूतिमुक्त *Stuhlgang.*

पूतिमृत्तिक m. *eine best. Hölle.*

*पूतिमेद m. *Vachellia farnesiana* Râǵan. 8,42.

पूतिरज्जु f. wohl *eine best. Pflanze.*

पूतिवक्त्र Adj. *aus dem Munde übel riechend.* Nom. abstr. °ता f.

पूतिवय m. v. l. für पूतिघास im Comm. zu Suçr. 1,202,17. Erklärt durch वृक्षचूडामणिक oder खदास.

पूतिवात m. 1) *Farz.* — 2) **Aegle Marmelos.*

*पूतिवृक्ष m. *Calosanthes indica.*

*पूतिशारिका f. *Zibethkatze.*

पूतिसञ्जय m. Pl. N. pr. eines Volkes.

पूतीक m. 1) *ein als Surrogat für die Soma-Pflanze dienendes Kraut.* — 2) **Zibethkatze.*

*पूतीकराज m. v. l. für पूतिकराज.

पूतुदार m. = पूतद्रु *Butea frondosa.*

पूतुद्रु und पूतुद्रु m. *Acacia Catechu* oder *Pinus Deodora* Comm. zu Âpast. Çr. 7,5,6. n. *die Frucht.*

*पूत्कारी f. 1) Bein. der Sarasvatî. — 2) N. pr. der Stadt der Schlangen.

पूत्यण्ड m. 1) *ein best. fliegendes stinkendes Insect* Spr. 4150, v. l. — 2) **Moschusthier.*

पूत्रिम Adj. *geläutert, rein.*

पूत्वी Absol. von 1. पू RV. 8,91,7.

पूथिका (?) f. *eine best. Gemüsepflanze.* Der Comm. hat an einer Stelle wahrscheinlich पृथुका, an der anderen यूथिका.

*पून s. u. 1. पू.

पूनादेवी f. N. pr. eines Frauenzimmers.

*पूनि f. Nom. act. von 1. पू.

पूप m. *Kuchen.*

*पूपला f. *eine Art Kuchen.*

पूपलिका f. *eine Art kleiner Kuchen* Madanav. 113,46. Karaka 1,27. 6,2.

*पूपली f. *eine Art Kuchen.*

पूपशाला f. *Bäckerwerkstatt.*

पूपालिक m. und °का f. *Kuchen.*

*पूपाली f. *eine Art Kuchen.*

*पूपाष्टका f. *der achte Tag des abnehmenden Mondes nach der* Âgrahâjanî.

*पूपिका f. *eine Art Kuchen.*

*पूपीय und *पूप्य Adj. von पूप.

पूय, पूयति, *पूयते *faul werden, stinken.* — Mit आ *stinkend werden.*

पूय m. n. *stinkender —, fauliger Ausfluss, Jauche, Eiter.*

*पूयन n. dass.

पूयमान 1) Partic. Pass. von 1. पू. — 2) *m. N. pr. eines Mannes.

*पूयमानयवम् Adv. *zur Zeit, da die Gerste gereinigt wird.*

पूयरक्त m. *eine best. Krankheit der Nase mit Ausfluss blutigen Eiters.*

पूयवह m. *eine best. Hölle* VP. 2,6,4. 18.

*पूयाभ n. *eine Art Mutterblutfluss.*

*पूयारि m. *Azadirachta indica.*

पूयालस m. *eine best. Krankheit der sogenannten Verbindungsstellen* (संधि) *im Auge.*

पूयोद m. *eine best. Hölle.*

पूर 1) Adj. am Ende eines Comp. 1) *füllend.* — *b) erfüllend, befriedigend.* — 2) m. (adj. Comp. f. आ) *a) das Füllen, Vollmachen* Ind. St. 14,367. — *b) das Befriedigen, Zufriedenstellen.* — *c) Anschwellung eines Flusses, — des Meeres, ein volles Bette, Fluth, Strom, Erguss, Wassermenge.* Häufig im Zusammensetzung mit einem Worte, das Wasser oder eine andere Flüssigkeit bezeichnet. In übertragener Bed. auch so v. a. *Ueberfluss, hoher Grad von* (im Comp. vorangehend). — *d) Kuchen, Gebäck.* — *e) langsames Einziehen des Athems durch die Nase* (eine asketische Uebung). — *f) *Reinigung einer Wunde;* vgl. पूरण 4) *b).* — *g) *Citronenbaum.* — 3) f. ई N. pr. eines Frauenzimmers. — 4) n. *a) *eine als Räucherwerk gebrauchte Art von Agallochum* Râgân. 12,95. — *b) *Bdellium* Râgân. 12,108. — *c)* Hariv. 8639 fehlerhaft für पुर *Stadt.*

पूरक 1) Adj. *a) voll machend, füllend, ausfüllend.* *वर्षशतस्य 239,7. — *b) erfüllend, befriedigend.* — 2) m. *a) Strom, Erguss.* — *b) Multiplicator.* — *c) *die zur Vollendung eines Manenopfers darzureichenden Mehlklösse;* vgl. पूरकपिण्ड. — *d) langsames Einziehen des Athems durch die Nase* (eine asketische Uebung). — *e) Citronenbaum.* — 3) f. पूरिका *eine Art Gebäck* Bhâvapr. 2,18. MBh. 7,64,7. Jâgñ. 1,287. Hemâdri 1,654,20. Vâstuv. 11,38. Agni-P. 40,12. Dhûrtan. 35.

पूरकपिण्ड m. Pl. *die zur Vollendung eines Manenopfers darzubringenden Mehlklösse* Kull. zu M. 3,88.

पूरण 1) Adj. (f. ई) *a) voll machend, füllend.* — *b) erfüllend, befriedigend, bewirkend* Hariv. 2,72, 52. — 2) m. *a) der Vollmacher einer Zahl,* so v. a. *ein Nomen ordinale* (von द्वितीय an) *masc. gen.* — *b) *Damm.* — *c) *Meer.* — *d)* N. pr. verschiedener Männer. Auch Pl. als Patron. — 3) f. पूरणी *a)* f. zu 2) *a).* — *b) *Bombax heptaphyllum.* — *c) Zettel, Aufzug eines Gewebes.* Du. (!) Râgat. 8,2934. — 4) n. पूरण *a) das Vollmachen, Ausfüllen, Anfüllen, Aufblähen.* — *b)* in der Med. *das Füllen,* so v. a. *das Einbringen von Flüssigkeit* oder *andern Stoffen* (in's Ohr u. s. w.). — *c) das Vollmachen* eines Bogens, so v. a. *vollkommenes Spannen* desselben. — *d) das Durchlaufen* (einer Bahn). — *e) das Erfüllen, Befriedigen.* — *f) das Versehen mit dem Erforderlichen, das Ausschmücken.* — *g) reichliche Zufuhr von Nahrung* Karaka 3,8. — *h) *Regen.* — *i) eine Art Gebäck, Gefülltes* Bhâvapr. 2,21. — *k) *Cyperus rotundus.* — *l) *Zettel, Aufzug eines Gewebes.*

पूरणक m. N. pr. eines Schlangendämons Hariv. 9302.

पूरणकाश्यप m. N. pr. eines Mannes.

पूरणप्रत्यय m. *ein Suffix, das Nomina ordinalia bildet.*

पूरणीय Adj. 1) *auszufüllen, zu ergänzen.* — 2) *zu erfüllen, zu befriedigen.*

पूरम् Absol. von 1. पॄ in उदर°, *ऊर्ध्व°, *गोष्पद° (Nachtr. 3) und स्रुव°.

पूरय, पूरयति s. Caus. von 1. पॄ.

पूरयितृ Nom. ag. 1) *der da füllt, ausfüllt.* — 2) *Erfüller, Befriediger* Spr. 7635.

पूरयितव्य Adj. 1) *zu füllen* (Âpast. 85,20 fgg.), *voll zu machen.* — 2) *zu befriedigen.*

*पूराम्र n. *die Frucht der Spondias mangifera* Râgân. 6,125.

°पूरिन् Adj. *füllend, erfüllend.*

पूरु m. 1) *Mensch, Leute.* — 2) N. pr. *a)* Sg. und Pl. eines Volksstammes. — *b)* eines Asurarakshasa Çat. Br. 6,8,1,14. — *c)* eines alten Fürsten, eines Sohnes des Jajâti. — *d)* eines Liedverfassers mit dem Patron. Âtreja. — *e)* eines Sohnes des Gâhnu. — *f)* eines Sohnes des Manu Kâkshusha VP. 1,13,5. — Vgl. पुरु.

पूरुष (metrisch) m. = पुरुष.

पूरुषघ्न Adj. *Leute treffend, — tödtend* RV. 1, 114,10.

पूरुषत्वता Adv. = पुरुषत्वता RV. 4,54,3.

पूरुषाद Adj. *Menschen verzehrend* RV. 10,27,22.

पूरुषाद m. Pl. N. pr. eines *cannibalischen* Volkes Varâh. Bṛh. S. 4,22.

पूरोत्पीड m. *ein starkes Anschwellen des Wassers* Spr. 4165.

पूर्जयन n. *Eroberung einer Burg,* Bez. *einer best. Ceremonie* Maitr. S. 3,8,2.

पूर्ण 1) Adj. s. u. 1. पॄ. — 2) m. *a) eine Form der Sonne.* — *b) ein best. Tact* S. S. S. 233. — *c)* N. pr. α) eines Schlangendämons. — β) eines Devagandharva. — γ) eines buddh. Religiösen. — 3) f. पूर्णा *a) die 15te Kalâ des Mondes.* — *b) die 5te, 10te und 15te Tithi.* — *c)* N. pr. α) verschiedener Frauen. — β) zweier Flüsse VP.^{2}. Auch °नदी. — 4) n. *a) Fülle, volles Maass.* — *b)* Bez. *der Null* Ganit. Tripr. 96.

पूर्णक 1) m. *a) ein best. Baum. — b) der blaue Holzhäher* MBh. 7,57,4 (nach Nîlak.). — *c) ein best. Geräthe* (bei den Maga) VP.² 5,384. — *d)* *= धान्यध्वर Gal. — 2) f. पूर्णिका *ein best. Vogel* Mâlatîm. 143,20 (121,21).

पूर्णकंस m. *eine volle Schale.*

*पूर्णककुद् Adj. *einen vollen, ausgewachsenen Höcker habend.*

*पूर्णकाकुद् und *°काकुद् Adj.

पूर्णकाम Adj. (f. आ) *dessen Wünsche erfüllt sind* Mahâvîrak. 67,20. Nom. abstr. °ता f.

°पूर्णकारण Adj. *erfüllend, befriedigend.*

पूर्णकुट m. *eine best. Klasse von Vögeln.*

पूर्णकुम्भ 1) m. *a) ein voller Krug* Hemâdri 1, 170,5. अपाम् *ein mit Wasser gefüllter Krug.* Am Ende eines adj. Comp. f. आ Ragh. 5,68. — *b) eine best. Positur beim Kampfe.* Nach Nîlak. = अधिताङ्गुलिभ्यां हस्ताभ्यां परशिरसः पीडनम् — *c)* N. pr. eines Dânava. v. l. कुम्भकर्ण. — 2) m. n. *eine Bresche von best. Form* Mṛkkh. 47,12. 15. — 3) Adj. (f. आ) *einen vollen Krug habend.*

पूर्णकूट m. = पूर्णकुट.

पूर्णकोशा f. *eine best. Pflanze* Varâh. Jogaj. 9,14.

*पूर्णकोष्ठा f. *eine Cyperus-Art* Râgân. 6,144.

पूर्णख Adj. etwa *mit gut geschmierter Büchse* (Wagen) Sâṁbitopan. 9,7. पूर्णं च तत्खं च पूर्णखम् Sâj.

पूर्णगभस्ति Adj. *der die Arme voll hat.*

पूर्णगर्भ Adj. (f. आ) *dessen Inneres gefüllt ist* Bhâvapr. 2,18.

पूर्णचन्द्र m. 1) *Vollmond.* — 2) N. pr. *a)* eines Bodhisattva. — *b)* eines Autors.

पूर्णता f. *das Vollsein, Fülle.*

पूर्णत्व n. dass. Am Ende eines Comp. *das Vollsein von.*

पूर्णदर्व n. *die Ceremonie mit dem vollen Löffel.* v. l. auch °दर्व्य n.

पूर्णदेव m. N. pr. eines Autors.

पूर्णधर्म m. Mârk. P. 66,34 fehlerhaft für पूर्तधर्म.

पूर्णपात्र 1) m. f. (°पात्री) n. *ein volles Gefäss, ein Geschirr voll, quantum vas capit;* auch als *ein best. Hohlmaass* Cit. im Comm. zu Gobh. 1,9,7. — 2) n. *ein Geschenk,* (Gewander u. s. w.), *das dem Bringer einer guten Botschaft gereicht wird,* Harshak. 96,14. Kâd. 82,8.

पूर्णपात्रप्रतिभट Adj. *mit einem vollen Gefäss wetteifernd,* so v. a. *überfliessend, auf der höchsten Stufe stehend* (Ruhm).

पूर्णपात्रमय Adj. (f. ई) *aus einem vollen Gefässe —, aus einem* Pûrṇapâtra *genannten Hohlmaasse bestehend, so viel betragend, nur davon handelnd* (Reden).

पूर्णपुरी m. N. pr. eines Gelehrten.

पूर्णप्रज्ञ m. Bein. Madhjamandira's.

*पूर्णबीज m. *Citrone* Râgân. 11,149.

पूर्णभद्र m. N. pr. 1) eines Schlangendämons. — 2) des Vaters des Jaksha Harikeça. — 3) verschiedener Männer.

*पूर्णभेदिनी f. *Fennich.*

पूर्णमण्डल n. *ein voller Kreis.*

*पूर्णमा f. *Vollmondsnacht, — tag.*

पूर्णमानस Adj. *dessen Herz befriedigt ist.*

पूर्णमास् m. *Vollmond.*

पूर्णमास 1) m. *a) Vollmond* und *die Feier am Tage des Vollmondes. — b)* N. pr. α) eines Sohnes Dhâtar's und der Anumati. — β) eines Sohnes des Kṛshṇa. — 2) f. पूर्णमासी *Vollmondsnacht, — tag* Bharadvâga im Comm. zu Âpast. Çr. 5, 3,16.

1. पूर्णमुख n. *ein voller Mund.* Instr. *mit vollen Backen* (blasen) Mân. Çr. 1,3,3.

2. पूर्णमुख m. 1) *ein best. Vogel.* — 2) N. pr. eines Schlangendämons.

पूर्णमुष्टि m. f. *eine Handvoll* Çâṅkh. Gṛhj. 4,17.

पूर्णमैत्रायणीपुत्र m. N. pr. eines Mannes.

पूर्णयोग m. *eine best. Kampfart.* Nach Nîlak. *ein Faustschlag auf eine vorher nicht bedrohte Stelle des Körpers.*

पूर्णयौवन Adj. *in voller Jugendkraft* Daçak. (1925) 2,79,4.

पूर्णवन्धुर Adj. *dessen Wagenkasten gefüllt ist.*

पूर्णवपुस् Adj. *vollleibig, voll* (Mond).

पूर्णवर्मन् m. N. pr. eines Mannes Ind. Antiq. 1875, S. 356.

पूर्णविघन Adj. *voll, aber nicht steif* (?) Çâṅkh. Gṛhj. 1,3.

पूर्णवैनाशिक Adj. *an eine vollständige Vernichtung glaubend;* m. Pl. Bez. *der Buddhisten.*

पूर्णशक्ति f. *die volle, Alles in sich schliessende Energie* (eine Vergeistigung der Râdhâ).

पूर्णशक्तिमत् Adj. *die Energie* पूर्णशक्ति *besitzend* (Kṛshṇa).

पूर्णश्री Adj. *Glücksgüter in Fülle habend* 173,15.

पूर्णसमय m. N. pr. eines Kshapaṇaka.

*पूर्णसौगन्ध m. N. pr. eines Mannes.

पूर्णस्रुव m. *ein voller* Sruva *genannter Löffel* Mân. Çr. 1,2,6. 3,1.

पूर्णहोम m. = पूर्णाहुति.

पूर्णात्त und °दत्य (!) m. N. pr. eines Maudgalja Karaka 1,26.

पूर्णाङ्गद m. N. pr. eines Schlangendämons.

पूर्णाञ्जलि m. *zwei Handvoll.*

पूर्णात्मन् m. Spr. 1402 wohl fehlerhaft.

*पूर्णानक n. 1) *Trommel.* — 2) *der Laut einer Trommel.* — 3) *Gewänder, Kränze* u. s. w., *die gute Freunde an Festen erbeuten.* — 4) *Gefäss.* — 5) *Mondstrahl.*

पूर्णानन्द m. 1) *vollkommene Wonne.* — 2) N. pr. eines Mannes. Auch °सरस्वती.

पूर्णानन्दप्रबन्ध m. Titel eines Werkes.

पूर्णापूर्ण Adj. *bald voll bald knapp* Spr. 4167.

पूर्णाभिषिक्त m. Pl. *eine best. Abtheilung der* Çâkta.

पूर्णाभिषेक m. *eine best. Ceremonie bei den* Çâkta. °पद्धति f. Titel eines Werkes.

पूर्णाधरस m. *ein best. Medicament* Rasendrak. 96.

पूर्णामृता f. *die 16te* Kalâ *des Mondes.*

पूर्णायत n. *ein vollkommen gespannter Bogen.*

पूर्णायुस् m. N. pr. eines Gandharva.

पूर्णार्थ Adj. *der sein Ziel erreicht hat, dessen Wunsch erfüllt worden ist.*

*पूर्णालक n. v. l. für पूर्णानक.

पूर्णाशा f. N. pr. eines Flusses. पर्णाशा v. l. MBh. 6,9,31.

पूर्णाहुति f. *Vollopfer,* so v. a. *die Darbringung eines vollen Löffels.*

पूर्णाहुतिक Adj. *auf die* पूर्णाहुति *bezüglich.*

पूर्णिमन् m. N. pr. eines Sohnes des Marṭki.

पूर्णिमा f. *Vollmondsnacht, — tag.* Auch °रात्रि f., °शर्वरी f. (Spr. 6417) und °दिन n.

पूर्णिमामनोरथव्रत n. *eine best. Begehung.*

*पूर्णिमासी f. angeblich = पौर्णमासी.

पूर्णी Adv. mit कर् *vervollständigen.*

पूर्णेच्छ Adj. *dessen Wunsch erfüllt worden ist* 116,22.

पूर्णेन्दु m. *Vollmond* 303,16. Spr. 7860.

पूर्णेन्दुरस m. *ein best. Medicament* Rasar. 772.

पूर्णेश m. N. pr. eines Verfassers — und पूर्णेशी f. N. pr. einer Verfasserin von Mantra bei den Çâkta.

पूर्णोत्कट m. N. pr. eines Berges.

पूर्णोत्सङ्ग 1) Adj. (f. आ) *hochschwanger* MBh. 14,2002. v. l. पुत्रोत्सङ्गा. — 2) m. N. pr. eines Fürsten.

पूर्णोद Adj. (f. आ) *ein volles Bette habend* (Fluss).

पूर्णोदरा f. N. pr. einer Gottheit.

पूर्णोपमा f. *ein vollständiges Gleichniss.*

पूर्त 1) Adj. s. u. 1. पॄ. — 2) n. *a) Gewährung, Lohn, Belohnung.* — *b) Lohn, auf den man An-*

spruch hat, Verdienst. — *c) ein verdienstliches Werk, wie Speisung von Brahmanen, Brunnengraben u. s. w.* — *d) *das Hüten, Bewachen.* — *e)* Titel eines Werkes; vollständig पूर्तकमलाकर.

पूर्तकमलाकर m. Titel eines Werkes.

पूर्तधर्म m. = पूर्त 2) *c)* Mârk. P. 66,34 (पूर्णधर्म gedr.). Vgl. 1. पॄ 3) *c)*.

पूर्तय्, °यति mit dem Obj. धर्मम् *die verdienstlichen Werke* पूर्त 2) *c) vollbringen.*

पूर्ति f. 1) *Füllung, Vollmachung.* — 2) *Vollendung, das zu Ende Gehen* Naish. 1,41. — 3) *Gewährung, Lohn, Belohnung.*

पूर्तिकाम Adj. 1) am Ende eines Comp. *zu vervollständigen —, zu ergänzen wünschend.* — 2) *Gewährung —, Lohn wünschend.*

पूर्तिन् Adj. *der das Verdienst* पूर्त 2) *c) hat.*

पूर्तोद्योत m. Titel eines Werkes.

पूर्वन् Adj. *sich voll gefressen habend* Kâṭh. 19,12.

पूर्वी f. *die Schutzgöttin einer Stadt.*

*पूर्द्वार् f. und *पूर्द्वार n. *Stadtthor.*

पूर्पति m. *Herr der Burg, — Stadt.*

पूर्भिद् Adj. *Wehren —, Burgen brechend.*

पूर्भिद्य n. *das Zerbrechen der Wehren, — Burgen.*

पूर्मार्ग m. *ein zur Stadt führender Weg* Ind. St. 15,320.

पूर्य Adj. in अपूर्य (Nachtr. 3).

पूर्याण Adj. *zur Feste* (d. i. *zur himmlischen Welt*) *führend.*

*पूर्व, पूर्वति (पूरणे), पूर्वयति (निकेतने, कूर्दे).

पूर्व 1) Adj. (f. आ) *a) der vordere, voranseiend, — stehend.* — *b) östlich, — von* (Abl.). — *c) früher, vorherig, vorangegangen, vorhergehend vor* (Abl. oder im Comp. vorangehend), *alt, herkömmlich, bisherig.* *मासेन पूर्व: oder *मासपूर्व *um einen Monat früher,* स्त्री° *früher Weib gewesen;* besonders beliebt ist diese Stellung des Wortes nach einem Partic. praet. pass. (दृष्ट° *früher gesehen*). पूर्वतर steigernd und auch = पूर्व. — *d) der erste in der Reihenfolge, vorangehend.* दम m. so v. a. *die niedrigste Strafe,* पूर्व वयसि *in der Jugend* 179,1. गजपूर्व *Elephanten —,* d. i. *der Zahl acht vorangehend, der siebente.* — *e) vorangehend, früher,* so v. a. *vorher erwähnt, zuerst genannt, — aufgeführt, — ausgesprochen, aufgeführt vor* (Abl. AK. 2,6,3,7). पूर्वतर in derselben Bed. — *f)* *fehlerhafte Variante für पूर्ण *voll, ganz.* — 2) Adv. पूर्वम् *a) voran.* — *b) vormals, ehemals, früher* (auch mit Praes. statt Praet.); *zuerst, zuvor, vorher.* अद्य पूर्वम् *bis jetzt.* Mit Abl. *vor* (zeitlich). Ohne Flexionszeichen häufig im Comp. vor einem Adj., insbes. vor einem Partic. praet. pass. पूर्वतरम् *früher.* — *c) vorn, am Anfange einer Rede.* — 3) am Ende eines adj. Comp. (f. आ) — *als Vorangehendes habend,* so v. a. *folgend auf.* °पूर्वम् Adv. *mit Vorangehung von —, so dass — vorangeht.* Häufig ist die Bedeutung des *Früheren, Vorangehenden* so erblasst, dass das Adj. durch *begleitet von, verbunden mit,* das Adv. (st. °पूर्वम् auch °पूर्वेण) durch *mit, unter, gemäss* (bei einer vorangehenden Negation durch *ohne*) wiedergegeben werden kann. — 4) m. *a)* Pl. *die Alten, Altvordern, Vorfahren.* Auch पूर्वतर (पितामहा: पूर्वतराश्च तेषाम्) in derselben Bed. — *b) ein älterer Bruder.* — *c)* N. pr. eines Fürsten. — 5) f. पूर्वा *a) Osten.* — *b)* Bez. *der mit* पूर्व *zusammengesetzten Mondhäuser.* — 6) n. *a) Vordertheil.* — *b) *eine best. grosse Zahl von Jahren.* — *c)* Pl. Bez. *der 14 ältesten Schriften der Gaina.* — *d)* Titel eines Tantra.

पूर्वक 1) Adj. (f. पूर्विका) *a)* = पूर्व 1) *c).* — *b)* = पूर्व 1) *d).* — 2) am Ende eines adj. Comp. (f. °पूर्विका) = पूर्व 3). — 2) m. *Vorfahr, Ahn.*

पूर्वकर्मन् n. 1) *eine frühere, vorangegangene That.* — 2) *Vorbereitung.*

पूर्वकल्प m. 1) *vorangehende Weise, Vorgang.* — 2) *Vorzeit;* nur Loc. Sg. und Pl.

पूर्वकामकृत्वन् Adj. *alte Wünsche erfüllend.*

पूर्वकाय m. *Vorderkörper* (des Thieres), *Oberkörper* (des Menschen).

पूर्वकारिन् Adj. *zuerst thätig.* Kathâs. 117,147 ist अप्रेक्षापूर्वकारिणा zu lesen.

पूर्वकार्य Adj. *früher zu thun* Spr. 5012.

1.*पूर्वकाल m. *die frühere Zeit.*

2. पूर्वकाल Adj. *aus einer frühern Zeit stammend, früher besprochen.* Nom. abstr. °ता f. *das Vorangehen in der Zeit.*

पूर्वकालिक Adj. *aus einer früheren Zeit stammend.*

पूर्वकालीन Adj. *der Zeit nach vorangehend.* Nom. abstr. °त्व n. Nj. K.

पूर्वकृत् Adj. *längst thätig.*

पूर्वकृत 1) Adj. *früher —, in einem frühern Leben vollbracht.* — 2) n. *eine Handlung aus früherer Zeit, — im frühern Leben.*

पूर्वकृत्वरी Adj. f. *voraushandelnd* AV.

*पूर्वकोटि f. *Anticipation.*

पूर्वक्रमागत Adj. *von den Vorfahren stammend* Jâgñ. 2,27.

पूर्वक्रिया f. *Vorbereitung* Ind. St. 15,276.

पूर्वग Adj. 1) *vorangehend.* — 2) *zum Vorhergehenden gehörig.*

पूर्वगङ्गा f. Bein. des Flusses Narmadâ oder Revâ.

पूर्वगत 1) Adj. *vorangegangen.* — 2) n. Titel eines Gaina-Werkes.

पूर्वगत्वन् Adj. *entgegenkommend.*

पूर्वगम am Ende eines adj. Comp. *Vorgänger* Kâraṇḍ. 2,6.

पूर्वग्रामिन् m. N. pr. eines Geschlechts.

पूर्वगत (Duṣṭâtan. 8) und *पूर्वगम Adj. *vorangehend.*

पूर्वचित्त् Adj. *zuerst schichtend, im Schichten zuvorkommend.*

पूर्वचिती f. MBh. 1,4821 fehlerhaft für °चित्ती.

पूर्वचित्त Adj. AV. 7,82,3 fehlerhaft für पूर्वचित्.

पूर्वचित्ति f. 1) *Vorahnung, praesensio.* Nur Dat. etwa so v. a. *auf den ersten Wink, alsbald.* — 2) etwa *erster Begriff.* — 3) N. pr. einer Apsaras. — 4) VS. 13,43 wohl fehlerhaft für पूर्वचित्त.

*पूर्वचित्तिका (Gal.) und °चित्ती (metrisch MBh. 1,123,65) = पूर्वचित्ति 3).

पूर्वचिन्तन n. *die früheren Sorgen* Spr. 2093.

पूर्वचोदित Adj. *früher festgesetzt, — bestimmt, — vorgeschrieben* M. 3,26. 8,160. Nom. abstr. °त्व n. Pân. Gṛhj. 2,17,4.

पूर्वज् 1) Adj. *a) vor Andern geboren, — entstanden, vormalig, uralt.* — *b) zuerstgeboren, älter, der älteste* (Sohn, Bruder, Schwester). — *c) vorhergehend vor* (im Comp. vorangehend). — 2) m. *a) Vorfahr, Ahn* 214,27. क्षत्र° *der Ur-Kshatrija.* — *b) der älteste Sohn* Gaut. 28,3. 9. — *c) ein älterer Bruder, der älteste Br.*

पूर्वजदेव m. Bein. Brahman's MBh. 1,197,9.

पूर्वजन m. Pl. *Leute der Vorzeit.*

1. पूर्वजन्मन् n. *eine frühere Geburt, ein früheres Leben.*

2. पूर्वजन्मन् m. *der ältere Bruder.*

पूर्वजाति f. = 1. पूर्वजन्मन्.

पूर्वजा (RV. 8,6,41) und पूर्वजावन् Adj. = पूर्वज 1) *a).*

*पूर्वजिन m. Bein. Maṅgucrî's.

पूर्वज्ञान n. *Kenntniss des frühern Lebens.*

पूर्वतस् Adv. 1) *vorn.* — 2) *nach Osten hin, im Osten.* — 3) *zuerst.*

पूर्वतस्कर m. *ein ehemaliger Dieb* 204,32.

°पूर्वता f. Nom. abstr. zu पूर्व 3) Daçak. 36,21.

पूर्वतापनीय n. *die erste Hälfte einer* Tâpanijopanishad.

पूर्वतापिनी f. dass. °दीपिका Opp. Cat. 1.

पूर्वत्र Adv. 1) = Loc. पूर्वस्मिन्. जन्मनि *in einem vorangehenden Leben,* दिने *am vorangehenden*

Tage. — 2) *im Voran —, im Vorhergehenden.*

*पूर्वत्रैगर्तक Adj. Ind. St. 13,372.

*पूर्वत्रैयलिन्द Adj. von पूर्वत्र्यलिन्द Mahâbh. 7, 111,*a*.

*पूर्वत्र्यलिन्द N. pr. eines Dorfes ebend.

पूर्वत्व n. *das Vorangehen, Frühersein, Priorität, ein früherer Zustand.*

पूर्वद्यु Adv. 1) *ehemals, von jeher.* — 2) *wie ehemals.* — 3) *zuerst, zuvor.*

पूर्वदक्षिण Adj. (f. आ) *südöstlich.*

पूर्वदत्त Adj. *zuvor gegeben, — geschenkt* Hemâdri 1,500,8.

पूर्वदर्शन m. N. pr. eines Mannes.

*पूर्वदाविक Adj. von पूर्वदेविका.

*पूर्वदिक्पति und *°दिगीश m. Bein. Indra's.

पूर्वदिश् f. *Osten* Pañkad.

पूर्वदिष्ट Adj. *durch vorangegangene Handlungen bestimmt.*

पूर्वदीक्षा f. *die frühere Weihe* Çat. Br. 6,2,2,39.

पूर्वदीक्षिन् Adj. *die frühere Weihe nehmend* Ait. Br. 1,3,21.

पूर्वदुग्ध Adj. *zuvor ausgesogen, — ausgeplündert* Daçak. 65,2.

पूर्वदृष्ट Adj. 1) *zuvor gesehen* Kathâs. 25,182. — 2) *ehemals erschienen, uralt* MBh. 14,18,28. — 3) *von Alters her angesehen —, geltend als* 193,24.

पूर्वदेव m. 1) *ein Urgott.* — 2) *ein* Asura Ind. St. 15,430.

पूर्वदेवता f. *eine Urgottheit.*

*पूर्वदेविका f. N. pr. eines Dorfes.

पूर्वदेश m. 1) *die östliche Richtung.* Loc. *östlich von* (Abl.). — 2) *das östliche Land.*

पूर्वदेह m. *ein früherer Leib.* Loc. so v. a. *in einem frühern Dasein.*

पूर्वदैहिक und °दैहिक (Kâraka 3,3) Adj. *in einem frühern Dasein vollbracht.*

पूर्वद्यु Adj. *im Osten Glück bringend* Ind. St. 10,303.

पूर्वद्वारिक Adj. *einem kriegerischen Zuge nach Osten günstig* Ind. St. 14,356.

*पूर्वनगरी f. N. pr.

पूर्वनडक m. *ein oberer Röhrenknochen.*

पूर्वनिपात m. *unregelmässiges Vorangehen eines Wortes in einem Compositum.*

पूर्वनिमित्त n. *Vorzeichen* Lalit. 334,16.

पूर्वनिवासानुस्मृति f. *die Erinnerung an die frühere Wohnung, — an das frühere Dasein.*

पूर्वनिविष्ट Adj. *früher* (von einem Andern) *angelegt* (Teich) 205,27.

पूर्वन्याय m. *ein vorläufiger Urtheilsspruch.*

पूर्वन्यास m. Titel eines Werkes.

पूर्वपक्ष m. 1) *Vordertheil, Vorderseite.* — 2) *die erste Hälfte eines Monats, die Zeit des zunehmenden Mondes.* — 3) *die erste Hälfte eines Jahres.* — 4) *Klage vor Gericht* 215,28. 216,3. 9. 15. — 5) *die erste Einwendung gegen eine aufgestellte Behauptung.* आक्षेप° *Einwendung.*

पूर्वपक्षय्, °यति *die erste Einwendung gegen eine aufgestellte Behauptung machen* Govindân. zu Bâdar. 2,4,5.

पूर्वपक्षलक्षण n., °पक्षव्याप्तिक्रोड m., °पक्षव्याप्तिलक्षण n., °पक्षव्युत्पत्तिलक्षण n. und °पक्षावलि f. Titel von Werken Opp. Cat. 1.

पूर्वपक्षिन् Adj. *die erste Einwendung gegen eine aufgestellte Behauptung machend* Comm. zu Njâyam. 9,3,10. Govindân. zu Bâdar. 2,4,5.

पूर्वपक्षी Adv. mit कर् = पूर्वपक्षय् Çañk. zu Bâdar. 1,1,4 (S. 91).

*पूर्वपक्षीय Adj. von पूर्वपक्ष.

*पूर्वपञ्चाल m. 1) Pl. *die östlichen* Pañkâla. — 2) = पूर्वः पञ्चालानाम् P. 7,3,13, Sch.

पूर्वपथ m. *der frühere, — vorhin gegangene Weg* 117,5.

पूर्वपद n. *das vordere Glied eines Compositums.*

पूर्वपदप्रकृतिस्वर Adj. (*im Compositum*) *den ursprünglichen Accent des vordern Gliedes habend.* Nom. abstr. °त्व n. Vârtt. 2 zu P. 2,1,4.

*पूर्वपदिक Adj. = पूर्वपदमधीते वेद वा.

पूर्वपद्य Adj. *zum vordern Gliede eines Compositums gehörig.*

1. पूर्वपरिग्रह m. *die ersten Ansprüche, Vorrecht, Vorrang* MBh. 3,167,28. 312,12. 18. 313,42. 43.

2. पूर्वपरिग्रह Adj. (f. आ) *worauf Jmd* (Gen.) *die ersten Ansprüche hat* R. 7,110,11.

पूर्वपरिच्छेद m. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

*पूर्वपर्वत m. *der östliche Berg* (hinter dem die Sonne aufgehen soll).

पूर्वपश्चात् Adv. *von Osten nach Westen* Hemâdri 1,308,1.

पूर्वपश्चान्मुख Adj. (f. ई) *nach Osten und nach Westen fliessend.*

पूर्वपश्चायत Adj. *von Osten nach Westen sich verbreitend, — laufend* Hemâdri 1,296,2 = Mârk. P. 54,24.

पूर्वपश्चिम Adj. (f. आ) *von Osten nach Westen gerichtet* Sûrjas. 3,4. °तस् Adv. *von O. nach W.* Hemâdri 1,308,11.

पूर्वपा Adj. *zuerst —, vor Andern trinkend.*

*पूर्वपाञ्चालक Adj. *zu den östlichen* Pañkâla *gehörig.*

*पूर्वपाटलिपुत्र n. N. pr. einer Stadt. Davon *Adj. °क.

*पूर्वपाणिनीय 1) m. Pl. *die im Osten wohnenden Schüler* Pâṇini's. — 2) Adj. *zu diesen in Beziehung stehend.*

पूर्वपाद m. 1) *Vorderfuss.* — 2) N. pr. eines Mannes. v. l. पूज्यपाद.

*पूर्वपान und (पूर्वपाय्य) पूर्वपायिका n. = पूर्वपीति.

पूर्वपालिन् m. N. pr. eines Fürsten.

पूर्वपितामह m. *Aeltervater, Vorahn.*

पूर्वपीठिका f. *Einleitung* Daçak. Anf. Bühler in der Einl. zu Vikramâñkak. 6.

पूर्वपीति f. *Vortritt im Trinken.*

पूर्वपुरुष m. 1) *Vorfahr, Ahn* Lalit. 25,14. Bâlar. 258,14. Pañkat. 235,11. Pl. *Ahnen, Vorfahren* Kâd. 122,24. — 2) *der Urgeist,* Bein. Brahman's.

पूर्वपूजित Adj. *vorher eingeweiht* Kathâs. 20,193.

पूर्वपूर्णमासी f. *der erste —, der wirkliche Vollmondstag* Weber, Gjot. 75.

पूर्वपूर्व 1) Adj. (f. आ) *der je frühere, — vorangehende, der je früher genannte.* Superl. °तम dass. — 2) m. Pl. *die Urahnen.*

पूर्वपूर्वानुगणिका f. N. pr. einer *Hügelkette* MBh. 6,7,28. Vgl. अपरगणिका.

पूर्वपूर्वोक्त Adj. *der je früher genannte* 272,30.

पूर्वपेय n. 1) *Vortritt im Trinken.* — 2) *Vortritt überh.*

पूर्वप्रज्ञा f. *Wissen des Vergangenen, Gedächtniss.*

पूर्वप्रतिपन्न Adj. *der vorher Etwas zugesagt hat* Kathâs. 32,26.

पूर्वप्रयोग m. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

पूर्वप्रवृत्त Adj. (f. आ) *schon vorher eingetreten* R. Gorr. 1,70,13.

पूर्वप्रस्थित Adj. *früher aufgebrochen, vorausgeeilt* Vikr. 6,6.

पूर्वप्रायश्चित्त n. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

पूर्वप्रेत 1) Adj. *früher fortgepflogen* Tândja-Br. 13,10,13. — 2) m. Pl. *die Manen.* °पूजक Adj. *die M. verehrend* Lalit. 26,11.

*पूर्वफल्गुनी f. *das 11te Mondhaus.*

*पूर्वफल्गुनीभव m. Bein. Bṛhaspati's.

पूर्वबाध m. *die Aufhebung von etwas Vorangehendem* Ind. St. 15,324.

*पूर्वभद्रपद m. und *पदा f. Pl. *das 25te Mondhaus.*

1. पूर्वभाग m. 1) *Vordertheil, Obertheil.* — 2) *der frühere Theil.* दिन° so v. a. *Vormittag, Morgen.*

2. पूर्वभाग Adj. *dessen Conjunction mit dem Monde am Vormittag beginnt.*

पूर्वभाज् Adj. 1) *den ersten Antheil erhaltend, bevorzugt.* — 2) *vorzüglich.* — 3) *zum Vorangehenden gehörig.*

पूर्वभाद्रपद (*m.) und °पदा f. *das 25te Mondhaus.*

पूर्वभाव m. 1) *das Vorangehen, Frühersein.* — 2) in der Rhetorik *die Entdeckung einer Absicht.*

पूर्वभाविन् Adj. *vorangehend, früher seiend* Comm. zu TBr. 1,77,9. Nom. abstr. °वित्व n.

पूर्वभाषिन् Adj. *zuerst redend, — die Rede an Jmd richtend, zuvorkommend in der Unterhaltung.*

पूर्वभुक्ति f. *ein vorangegangener Niesbrauch* M. 8,252.

पूर्वभूत Adj. *voranstehend, — gehend.*

पूर्वभूभृत् m. 1) *der Berg des Ostens* (hinter dem die Sonne aufgehen soll). — 2) *ein früherer Fürst.*

*पूर्वमगध m. Pl. *die östlichen* Magadha.

*पूर्वमद्र m. Pl. *die östlichen* Madra. Vgl. पौर्वमद्र.

पूर्वमध्याह्न m. *Vormittag.*

*पूर्वमागधक Adj. von पूर्वमगध Ind. St. 13,384.

पूर्वमारिन् Adj. *zuvor sterbend.*

पूर्वमीमांसा f. 1) *das von Gaimini gegründete, mit der Erörterung des heiligen Textes sich beschäftigende philosophische System.* — 2) Titel eines Werkes des Somanâtha Opp. Cat. 1.

पूर्वमुख Adj. *mit dem Gesicht nach Osten gewandt* Hemâdri 1,103,6. 11. 729,14.

पूर्वय in उपाध्याय्यपूर्वय.

*पूर्वयक्ष m. Bein. Maṇibhadra's.

पूर्वयाम्य Adj. *südöstlich.* Loc. *im Südosten* Hemâdri 1,137,8.

*पूर्वयायात n. *die ältere Form der Erzählung von Jajâti oder die im Osten gangbare E. von J.*

पूर्वयायिन् Adj. *nach Osten sich bewegend* Sûrjas. 1,29. 54.

पूर्वयावन् m. *Vertreter, Anführer.*

पूर्वरङ्ग m. *das Vorspiel in einem Schauspiele.*

पूर्वराग m. *die erste, — eben aufkeimende Liebe.*

पूर्वराज m. *ein Exkönig* Mudrâr. 25,14 (46,3).

पूर्वरात्र m. *der erste Theil der Nacht.*

1. पूर्वरूप n. 1) *Vorzeichen* (AV. 19,9,2), *Vorläufer von* (im Comp. vorangehend), *ein sicheres Anzeichen für* (प्रति 57,3), *ein vorangehendes Symptom* Karaka 2,1. — 2) *der erste von zwei zusammenstossenden Vocalen oder Consonanten* Ait. Âr. 322,16. 328,16.. Nom. abstr. °ता f. — 3) *eine Redefigur, wo der gegen alle Erwartung wieder zum Vorschein kommende ursprüngliche Zustand eines Dinges hervorgehoben und erklärt wird.*

2. पूर्वरूप Adj. (f. आ) *die ehemalige Form habend, wie vorher seiend.*

पूर्वलक्षण n. *ein vorangehendes Symptom, Vorzeichen* Karaka 2,5.

पूर्ववत् Adv. *wie früher, wie bisher, wie zuvor, wie oben gesagt.*

पूर्ववत् Adj. 1) *Vorangehendes habend, dem Anderes vorhergeht* Gaim. 1,4,17. — 2) *wobei aus einer Ursache ein Schluss auf die Wirkung gemacht wird* Njâjas. 1,1,5. — 3) f. °वती *früher verheirathet gewesen* Âpast. — 4) Compar. °वत्तर *vorangehend, früher.*

पूर्ववयस् Adj. *im ersten Lebensalter stehend, jung.*

पूर्ववयस् n. *das erste Lebensalter, Jugend.*

पूर्ववयसिन् Adj. *im ersten Lebensalter stehend.*

पूर्ववर्तिन् Adj. 1) am Ende eines Comp. *vor — stehend.* Nom. abstr. °र्तित्व n. Comm. zu Mṛkkaṭ. 18,6. — 2) *früher gewesen.* Nom. abstr. °र्तिता f.

पूर्ववल्गु Adj. (stark °वाल्गु) Adj. *als Vorspann oder Leitferd laufend, oder zum ersten Mal im Gespann laufend* Âpast. Çr. 5,14,17. 18.

पूर्ववाक्य n. in der Dramatik *eine Anspielung auf eine frühere Aeusserung.*

पूर्ववाद m. *Klage vor Gericht* 216,18.

पूर्ववादिन् m. *Kläger.*

पूर्ववायु m. *Ostwind* Varâh. Jogaj. 5,22.

*पूर्ववार्षिक Adj. *auf die erste Hälfte der Regenzeit bezüglich.*

पूर्वविद् Adj. *die Dinge der Vorzeit kennend.*

पूर्वविधि m. 1) *eine vorangehende Regel* 225,11. — 2) Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

पूर्ववृत Adj. *vorher gewählt* Kumâras. 7,47.

पूर्ववृत्त 1) Adj. *a) früher geschehen. — b) auf ein früheres Ereigniss bezüglich.* — 2) n. *a) ein früheres Ereigniss, eine frühere Begebenheit. — b) ein früheres Benehmen.*

पूर्ववैरिन् Adj. *der zuerst Feindseligkeiten begonnen hat.*

*पूर्वशांशप Adj. von पूर्व-शिंशपा.

*पूर्वशारद Adj. *auf die erste Hälfte des Herbstes bezüglich.*

पूर्वशास्त्र n. Titel eines Werkes.

पूर्वशीर्ष Adj. (f. आ) *mit den Spitzen nach Osten gerichtet.*

पूर्वशैल m. 1) *der östliche Berg* (hinter dem die Sonne aufgehen soll). — 2) Pl. *eine best. buddhistische Schule.*

पूर्वशैलसंघाराम m. Name eines buddh. *Klosters.*

पूर्वशैवदीक्षाविधि m. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

पूर्वसंहिता f. desgl. ebend.

*पूर्वसक्थ m. *Oberschenkel.*

पूर्वसंचित Adj. *vorher eingesammelt* M. 6,15.

पूर्वसंज्ञल्प m. *eine Einleitung in Form eines Dialogs* Karaka 1,30.

पूर्वसद् Adj. *vorn sitzend.*

पूर्वसमुद्र m. *das östliche Meer.*

*पूर्वसर Adj. (f. ई) *vorangehend.*

पूर्वसस्य n. *zuerst gesäetes Korn.*

पूर्वसागर m. *das östliche Meer.*

*पूर्वसार Adj. *nach Osten gehend.*

पूर्वसारास्वादिनी f. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

पूर्वसारिन् Adj. *vorangehend, über allen Andern stehend.*

पूर्वसिद्ध Adj. *vorher bestimmt* Kap. 3,59.

पूर्वसिद्धान्त m. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

पूर्वसुप्त Adj. *früher —, schon eingeschlafen* Pañkat. 129,1.

पूर्वसू Adj. 1) f. *erstgebärend.* — 2) *vormalig, uralt.*

पूर्वसूरि m. *ein alter Meister im Fache* S. S. S. 193,3.

पूर्वस्थ Adj. *voranstehend, der vornehmste.*

पूर्वह्नुति f. *erster —, frühester Ruf, Frühgebet.*

पूर्वहोम m. *Voropfer.*

पूर्वाग्नि m. *das ursprüngliche Feuer, so v. a. das Feuer im Hause.*

पूर्वाग्निवरूथ n. *der Wagen für den* Pûrvâgni.

पूर्वाग्निवाह (so auch in den schwachen Casus) m. *ein den* Pûrvâgni *fahrender Stier.*

1. पूर्वाङ्ग n. 1) *der frühere Leib.* — 2) *ein Bestandtheil des Vorangehenden.*

2. पूर्वाङ्ग m. *der erste Tag im bürgerlichen Monat.*

पूर्वाचल m. *der östliche Berg* (hinter dem die Sonne aufgehen soll).

पूर्वाचार्य m. *ein alter Lehrer* 227,1.

पूर्वातिथ n. Name verschiedener Sâman Ârsh. Br.

पूर्वातिथि m. N. pr. eines Mannes.

पूर्वादि Adj. *mit* पूर्व *beginnend.*

पूर्वादितस् Adv. *von Osten beginnend* Varâh. Jogaj. 3,1.

पूर्वाग्र Adj. *mit Osten beginnend* 218,23.

पूर्वाद्रि m. = पूर्वाचल 132,27.

पूर्वाधिक Adj. *bedeutenden —, grösser als früher* 122,27.

*पूर्वाधिराम n. *die ältere Form der Erzählung von* Râma *oder die im Osten gangbare E. von R.*

पूर्वाध्युषित Adj. *ehemals bewohnt* R. 1,31,21.

पूर्वानुभूत Adj. *ehemals empfunden, — genossen* Kaurap. Einl.

*पूर्वानुयोग m. Titel eines *Gaina-Werkes.*

पूर्वाह्न m. 1) *das Ende des vorangehenden Wortes.* — 2) *Anticipation.* °तस् so v. a. *im Voraus* Lalit. 216,17.

पूर्वापकारिन् Adj. *der Einem zuvor ein Leid angethan hat* R. 2,97,25.

पूर्वापर Adj. 1) *vorn und hinten befindlich, nach vorn und hinten gerichtet.* — 2) *östlich und westlich* 215,9. — 3) *der frühere und spätere.* °रात्रि f. *die erste und letzte Hälfte der Nacht,* °दिन n. *der Vor- und Nachmittag* Verz. d. Oxf. H. 10,*b*, N. 5. — 4) *vorangehend und nachfolgend, auf einander folgend, zusammenhängend.* पूर्वापरम् *nach einander* Bharadvâga im Comm. zu Âpast. Çr. 6,29,16. Nom. abstr. पूर्वापरत्व n. Çaṃk. zu Bṛh. Âr. Up. S. 22.

पूर्वापरदक्षिण Adj. (f. आ) *östlich, westlich und südlich* MBu. 3,254,19.

पूर्वापरायत Adj. (f. आ) *von Osten nach Westen laufend* Comm. zu Kâtj. Çr. 2,6,4.

पूर्वापरी Adv. mit भू *auf einander folgend werden, in Zusammenhang treten.*

पूर्वापरीभाव m. *Aufeinanderfolge.*

पूर्वापर्य n. = पौर्वापर्य. Instr. Adv. *Eines nach dem Andern* Utpala zu Varâh. Bṛh. 7,8.

*पूर्वापकरण (sic) f. gaṇa अजादि in der Kâç. Vgl. अपरापकरण (sic).

*पूर्वापकरणा f. v. l. für पूर्वापकरण.

पूर्वापुष् Adj. *zuerst anlangend* RV. 8,22,2.

पूर्वाभाद्रपदा f. *das 25te Mondhaus* MBu. 13,64, 31. v. l. पूर्वभा°.

पूर्वाभिभाषिन् Adj. = पूर्वभाषिन्.

पूर्वाभिमुख Adj. (f. आ) *nach Osten gewandt, — fliessend.*

पूर्वाभिरामा f. N. pr. eines Flusses.

पूर्वाभिषेक m. *vorläufige Salbung.*

पूर्वाभ्यास m. *Wiederholung des Früheren.* Instr. *wieder von Neuem.*

पूर्वाम्बुधि m. *das östliche Meer.*

पूर्वायुस् Adj. v. l. für पूर्वापुष्.

पूर्वार्चिक n. *der erste Theil der* Sâmasaṃhitâ.

पूर्वार्जित Adj. *ehemals, — durch vorangegangene Werke erlangt, — gewonnen.*

पूर्वार्ध m. n. (später) 1) *Vordertheil, Obertheil.* — 2) *die Ostseite.* — 3) *die vordere, erste Hälfte.* दिनस्य so v. a. *Vormittag.*

पूर्वार्धकाय m. *Oberkörper* 82,9.

पूर्वार्धभाग m. *Obertheil, Spitze* Ragh. 7,42.

पूर्वार्ध्य Adj. *auf der Ostseite befindlich.*

पूर्वावधीरित Adj. *früher verschmäht* Çâk. 172.

पूर्वावेदक m. *Kläger.*

पूर्वाशा f. *Osten* Hemâdri 1,433,7.

पूर्वाशिन् Adj. *vor Andern* (Abl. oder Loc.) *essend.*

पूर्वाषाढा f. *das 18te (20ste) Mondhaus.*

पूर्वाह्णिन् Adj. *zuerst schiessend.*

पूर्वाह्ण m. *Vormittag.* Gewöhnlich im Loc. *पूर्वाह्णकाले und *पूर्वाह्णेकाले, *पूर्वाह्णतरे und *पूर्वाह्णेतरे, *पूर्वाह्णतमे und *पूर्वाह्णेतमे, *पूर्वाह्णेतराम् und *पूर्वाह्णेतमाम् Adv.

*पूर्वाह्णक m. N. pr. eines Mannes.

*पूर्वाह्णतन Adj. *vormittägig.*

पूर्वाह्णिक Adj. (f. ई) dass. Subst. so v. a. °क्रिया.

*पूर्वाह्णेगेय Adj. *am Vormittag zu singen.*

*पूर्वाह्णेतन Adj. *vormittägig.*

पूर्वाङ्ग fehlerhaft für पूर्वाह्ण.

पूर्विक Adj. *früher gemacht, aus alter Zeit stammend* Kâraṇḍ. 13,10. — MBu. 5,7553 fehlerhaft für पूर्वक.

पूर्विण Adj. *alt, herkömmlich.* Vgl. पूर्वीण.

पूर्विन् Adj. in अ°, दृश° und स्त्री°.

पूर्विनेष्ठ Adj. SV. fehlerhaft.

पूर्वी f. zu पुरु.

*पूर्वीण Adj. = पूर्विण.

पूर्वीण Instr. Adv. Praep. (mit Acc. und Gen.) 1) *vorn, vorn an, vor.* — 2) *im Osten von.* ततः पूर्वीण *im Osten davon.*

*पूर्वेतर Adj. (f. आ) *westlich.*

पूर्वेद्युराहृत Adj. *Tags zuvor herbeigeholt* Çat. Br. 3,9,3,29.

पूर्वेद्युर्दुग्ध Adj. *Tags zuvor gemolken.*

पूर्वेद्युस् Adv. *Tags zuvor, gestern.* Wird auch durch *früh am Morgen* erklärt.

पूर्वेन्द्र m. *ein ehemaliger* Indra MBu. 1,191,27; vgl. 35.

*पूर्वेषुकामशमी f. N. pr. eines Dorfes.

*पूर्वेषुकामशम Adj. von पूर्वेषुकामशमी.

पूर्वोक्त Adj. *vorhin gesprochen, — ausgespochen, — gesagt, — aufgeführt —, erwähnt* M. 2,185. 3,256. 7,200. Chr. 135,28. 209,22. 211,8.

पूर्वोचित Adj. *woran man früher gewohnt war, von früher bekannt, ehemalig* R. 2,35,2.

पूर्वोत्तर Adj. (f. आ) 1) *nordöstlich* Hemâdri 1, 322,11. Loc. *im Nordosten* 170,9. 11. — 2) Du. oder am Anf. eines Comp. im Du. *der vorangehende und nachfolgende.*

पूर्वोत्थायिन् Adj. *zuerst aufstehend* (am Morgen) Gaut. 2,21. MBu. 1,91,2.

पूर्वोत्थित Adj. *vorher aufgestiegen* (Rauch) Ragh. 7,40.

पूर्वोत्पत्ति Adj. *früher entstehend* Kap. 3,8.

पूर्वोत्पन्न Adj. *früher entstanden.* Nom. abstr. °त्व n. = पूर्वभाव.

पूर्वोदक्प्लव Adj. *nach Nordosten geneigt* Varâh. Bṛh. S. 48,15.

पूर्वोपकारिन् Adj. *der Einem früher einen Dienst erwiesen hat* Spr. 4181.

पूर्वोपनिक्षित Adj. *ehemals vergraben* (Schatz) M. 8,37.

पूर्वोपपन्न Adj. *wohl frühere Anrechte habend* MBu. 13,3,30.

पूर्वोपार्जित Adj. *ehemals in Besitz genommen* Pañkat. 20,7.

पूर्व्य, पूर्विय und (seltener) पौर्विय 1) Adj. (f. आ) *a) vorherig, bisherig, alt.* — *b) vorangehend, der erste.* — *c) der erste,* so v. a. *der nächste.* — *d) der erste,* so v. a. *der vorzüglichste.* — 2) पूर्विम् Adv. *zuvor, zuerst, längst, bisher.*

(पूर्व्यस्तुति) पूर्वियस्तुति f. *vorzüglicher Preis.*

*पूल्, पूलति und पूलयति (संघाते).

पूल m. *Büschel, Bündel* Mân. Gṛhj. 1,23. Pl. *Stroh* Comm. zu Âçv. Çr. 9,7,14. 18.

पूलक 1) m. *Büschel, Bündel.* — 2) *f. पूलिका *eine Art Gebäck.*

*पूलाक gaṇa पलाशादि.

*पूलास n. gaṇa संकलादि und Gaṇar. 81.

*पूलासककरण्ड (Kâç.), *पूलासककुरण्ड oder *पूलासकुरण्ड (Gaṇar. 83) n. gaṇa राजदन्तादि.

पौल्य n. *ein eingeschrumpftes oder taubes Fruchtkorn.*

*पूष्, पूषति (पुष्टौ) Dhâtup. 17,24.

पूष 1) *m. *eine Art Maulbeerbaum.* — 2) f. आ *die dritte Kalâ des Mondes.*

*पूषक m. = पूष 1).

पूषण 1) m. = पूषन् 1). — 2) f. पूषणा N. pr. einer der Mütter im Gefolge Skanda's.

पूषणवत्त् Adj. *von Pûshan 1) begleitet.*

*पूषदन्तहर m. Bein. Çiva's.

पूषध्र m. N. pr. eines Sohnes des Manu. Wohl nur fehlerhaft für पृषध्र.

पूषन् m. 1) N. pr. eines vedischen Gottes. Seinem Wesen nach ein Sonnengenius, ein Hüter und Mehrer der Heerden. Nach einer älteren Legende soll er durch das Prâçitra, nach einer späteren durch Çiva seine Zähne eingebüsst haben und deshalb Brei essen. Im Epos erscheint er unter den 12 Âditja. Der Du. soll Arjaman mit einschliessen nach dem Comm. zu VP. 5,16,

7. — 2. *die Sonne* 249,27. Kâṭ. 230,23. Bâlar. 78,16. — 3) **die Erde.*

**पूषभामा* oder **°भाषा* (?) f. N. pr. der Burg Indra's.

पूषमित्र m. N. pr. eines Mannes Vaṃçabr. 3.

पूषराति Adj. etwa *Wachsthum schenkend* ṚV.

(पूषर्य) पूषरिश्म Adj. *wohlgenährt* ṚV. 10,106,5.

पूषात्मन् oder पूषानुज m. nach Nîlak. Bein. Parâṇja's MBh. 8,20,29.

**पूषामुकृद्* m. Bein. Çiva's.

पूष्कर n. ein zur Erklarung von पुष्कर erfundenes Wort.

**पृक्का* f. *Trigonella corniculata* Râǵan. 12,134.

पृक्त 1) Adj. s. u. पर्च्. — 2) **n.* fehlerhafte v. l. für पृक्थ.

पृक्तस्वर m. *der Laut* ः TS. Prât.

**पृक्थ* n. *Besitz, Vermögen.*

पृक्त् f. *Labung, Sättigung; Nahrung, Speise.*

पृक्त 1) Adj. etwa *getüpfelt, guttatus.* Nach den Commentatoren *mit Speise versehen* u. s. w. — 2) m. *a) ein solches Ross.* — *b)* **= संग्राम.* — *c)* N. pr. eines Mannes. — पृक्तम् ṚV. 2,34,3 vielleicht fehlerhaft für पृक्तम्.

पृक्तप्रयस् Adj. nach Sây. *an welchem* (Morgen) *man Speiseopfer zu bringen beginnt.* Die Stelle scheint verdorben zu sein.

पृक्तयाम Adj. *mit getüpfelten Rossen fahrend* oder m. N. pr.

पृक्तु SV. I,3,1,4,9 wohl fehlerhaft für पृक्तु (von पृक्त्).

पृक्तुध् Adj. von unbekannter Bed.

पृक्त्व् f. *Labung.*

पृच्छक Adj. 1) *der da frägt, sich erkundigend nach* (Gen.). — 2) *nach der Zukunft fragend.*

पृच्छा f. 1) *Frage,* — *an* (im Comp. vorangehend Spr. 7712), *Erkundigung nach* (im Comp. vorangehend). — 2) *eine Frage nach der Zukunft.*

पृच्छ्य Adj. *wonach man fragen kann* oder *soll.*

पृड in **उपचाय्यपृड.*

पृणध्यै Dat. Inf. zu 1. पॄ ṚV. 6,67,7.

पृणाका f. *Thierjunges* in कृरिण°.

पृत्न् f. *Kampf, Streit.* Nur Loc. पृत्सु und पृत्सुषु.

पृतन 1) n. *feindliches Treffen, Heer.* — 2) f. पृतना *a) Kampf, Treffen, Wettstreit.* — *b) feindliches Treffen, Heer.* Im System *eine aus 243 Elephanten, 243 Wagen, 729 Reitern und 1215 Fusssoldaten bestehende Heeresabtheilung.* — *c)* **Pl. Menschen.*

पृतनाज् Adj. *in den Kampf ziehend.*

पृतनाजित् Adj. v. l. für पृतनाज्.

पृतनाजित् 1) Adj. *im Kampf siegreich, zum Siege im Kampfe verhelfend.* — 2) m. *ein best.* Ekâha.

(पृतनाज्य) पृतनाजिय n. *Wettkampf, Kampf.*

पृतनानी und पृतनापति m. *Feldherr.*

पृतनाय् *feindlich streiten.* Nur Partic. °यत्.

पृतनाय्य Adj. *feindlich; m. Feind.*

पृतनाषाह् (stark °षाक्) 1) Adj. *feindliche Heere besiegend.* — 2) **m.* Bein. Indra's.

(पृतनाषाह्य) पृतनाषाहिय und °साह्य n. *Bewältigung feindlicher Heere, siegreicher Kampf.*

पृतनाह्व m. *Aufforderung zum Kampf, Kampf.*

पृतन्य्, पृतन्यति *feindlich angreifen, bekämpfen.*

पृतन्यु Adj. *angreifend; m. Feind.*

पृत्सूति m. f. *feindlicher Angriff.*

पृत्सृतर् Adj. *siegreich im Kampf.*

**पृत्सुधस्* v. l. für पृत्सु (von पृत्).

पृत्सुष s. u. पृत्.

पृथ् 1) in कपृथ्. — 2) **f.* = पृथ 2).

पृथ 1) m. *a) die flache Hand.* — *b)* als *Längenmaass* = 13 Aṅgula Çulbas. 1,8. — 2) f. पृथा N. pr. einer der Gattinnen Pâṇḍu's.

पृथक् 1) Adv. *vereinzelt, einzeln, gesondert, jeder für sich; daher oft so v. a. zerstreut, da und dort; je nach der besonderen Art, verschieden, besonders.* Häufig verdoppelt. Mit कर् *a) absondern, trennen.* — *b) ablösen, abhauen.* — *c) abwenden von* (Abl.). — Mit भू *sich sondern.* पृथग्भूत Adj. *gesondert, verschieden.* — 2) Präp. mit Abl., **Instr.* oder **Gen. a) getrennt von, ohne.* — *b) mit Ausnahme von.* — *c) *verschieden von.*

**पृथकत्* Adv. = पृथक्.

पृथक्करण n. *das Absondern* Comm. zu Âpast. Çr. 1,17,10.

पृथक्काम Adj. Pl. *je verschiedene Wünsche habend.*

पृथक्कार्य n. *die Angelegenheit eines Einzelnen, Privatangelegenheit.*

पृथक्कुल Adj. Pl. *zu je verschiedenen Geschlechtern gehörig.*

पृथक्कृति f. *Individuum.*

पृथक्क्रिया f. *Absonderung, Trennung.*

पृथक्क्षेत्र Adj. Pl. *von einem Vater mit verschiedenen Müttern gezeugt.*

पृथक्चेष्टा f. Pl. *verschiedene Thätigkeiten* Bhag. 18,14.

पृथक्ता f. (Comm. zu Njâjam. 2,2,6) und पृथक्त्व n. *Besonderheit, Gesondertsein, Einzelnheit, Individualität.* Instr. so v. a. *einzeln.*

**पृथक्त्वचा* f. *Sanseviera zeylanica* Dhanv. 1,3.

पृथक्त्वशस् Adv. *gesondert, einzeln* Cit. im Comm. zu Njâjam. 2,1,22.

पृथक्पद Adj. *aus für sich* (nicht in Zusammensetzungen) *stehenden Wörtern bestehend.* Nom. abstr. °त्व n. Vîmâna 3,1,18.

**पृथक्पर्णिका* f. *Sanseviera zeylanica* Râǵan. 3,7.

पृथक्पर्णी f. 1) *Hemionitis cordifolia* Râǵan. 4, 38. Karaka 6,16,20. — 2) **= पृथक्पर्णिका* Dhanv. 1, 3.

पृथक्पितृक m. *ein entfernterer Verwandter, der für sich besonders und nicht mit den Andern gemeinschaftlich den Manen Todtenklösse darbringt.*

पृथक्शब्द m. *ein Wort für sich.*

पृथक्शय्या f. *das Alleinschlafen* Spr. 878.

पृथक्शायिन् Adj. Pl. *je gesondert schlafend* Vishṇus. 19,17.

पृथक्सरस्त्र AV. 19,22,19 fehlerhaft als ein Wort betont.

पृथक्सुख Adj. Pl. *je verschiedene Freuden habend* 30,1.

पृथग m. Pl. v. l. für पृथुग VP.² 3,12.

पृथगर्थ Adj. Pl. 1) *je gesonderte Vortheile habend* 30,1. — 2) *eine je besondere Bedeutung habend.* Nom. abstr. °ता f. Kir. 2,27. — Vgl. पार्थगर्थ्य.

**पृथगात्मता* f. *Besonderheit, Gesondertheit.*

**पृथगात्मिका* f. *Individuum.*

पृथगालय Adj. Pl. *je eine Wohnung für sich habend.*

पृथगुपादान n. *eine besondere Erwähnung* 210,2.

पृथग्गण m. *eine Schaar für sich.*

पृथग्गोत्र Adj. Pl. *zu je verschiedenen Familien gehörig.*

पृथग्यकरण n. *das Absondern, Trennen* Comm. zu Kâtj. Çr. 22,6,23.

पृथग्जन m. 1) *ein Mann aus dem niedrigen Volke;* Sg. und Pl. *der grosse Haufe, plebs.* — 2) bei den Buddhisten *ein gewöhnlicher, noch nicht erleuchteter Mensch.* — 3) **Dummkopf.* — 4) **Bösewicht.* — 5) **Pl.* = पृथक्क्षेत्र.

पृथग्जनपद m. *jedes Volk für sich* Lâṭj. 1,11,13.

पृथग्जय m. *ein Sieg im Zweikampf.* ष्य° Gaut.

पृथग्जानपद Adj. Pl. *zu je verschiedenen Völkern gehörig* R. 2,1,30.

पृथग्दृश् Adj. *etwas Anderes sehend als* (Abl.) Bhâg. P. 1,5,14.

पृथग्द्वार n. Pl. *besondere Thore,* — *Mittel zur Erlangung von Etwas* MBh. 13,113,2.

पृथग्धर्मविद् Adj. Pl. *jeder ein besonderes Ge-*

setz kennend Gaut. 28,49.

*पृथग्बीज m. *Semecarpus Anacardium* Râǵan. 11,68.

पृथग्भाव m. *Besonderheit, Gesondertheit, Verschiedenheit.*

पृथग्योग Adj. Pl. Kathâs. 36,128 vielleicht fehlerhaft für पृथग्भोग *je verschiedene Empfindungen* (von Freude und Leid) *habend* oder पृथग्भाग *je verschiedene Lose habend.*

पृथग्योगकरण n. *das Theilen einer grammatischen Regel* (anstatt die Worte als eine einzige Regel zu fassen).

*पृथग्रूप Adj. *mannichfaltig, verschieden, — artig.*

पृथग्लक्षण Adj. (f. आ) Pl. *je verschiedene Kennzeichen habend.*

पृथग्वर्त्मन् Adj. *mannichfache Bahnen habend* Çat. Br. 10,6,1,7. Kâṭh. Up. 5,14,1.

पृथग्वर्ष n. Pl. *je ein Jahr* Gaut. 22,28.

पृथग्वादिन् Adj. (mit einem Collectivum) *je etwas Anderes sagend* Çat. Br. 8,7,2,3.

पृथग्विध Adj. 1) Pl. (oder Sg. mit einem Collectivum) *mannichfaltig, verschieden, — artig.* — 2) *verschieden von* (Instr.).

पृथङ्निष्ठ Adj. Pl. *je für sich bestehend, je etwas Anderes seiend* MBh. 12,349,2.

1. पृथमात्र n. *Handbreite.*

2. पृथमात्र Adj. *das Maass einer Handbreite habend.*

पृथवान m. N. pr. eines Mannes.

*पृथवी f. = पृथिवी.

पृथस्कर MBh. 14,210 fehlerhaft für पृथुस्कर.

*पृथाज m. 1) Metron. Arǵuna's. — 2) *Pentaptera Arjuna* Râǵan. 9,123.

पृथाजन्मन् m. Metron. Judhishṭhira's Pr. P. 97.

पृथात्मज m. desgl. Veṇis. 97.

*पृथापति m. Bein. Pâṇḍu's.

पृथाश्व m. N. pr. eines Fürsten.

पृथाभू m. Metron. Judhishṭhira's Pr. P. 114.

पृथासुत m. Metron. Arǵuna's.

पृथासूनु m. Metron. Judhishṭhira's Veṇis. 91.

पृथि m. N. pr. eines Mannes.

*पृथिका f. *Hundertfuss, Julus.*

पृथिवि f. = पृथिवी *Erde.*

पृथिवित्व n. Nom. abstr. von पृथिवि.

पृथिविद Adj. *Erde gebend* Âpast. Çr. 17,5.

पृथिविभाग Adj. *auf Erden berechtigt.*

पृथिविमूल m. N. pr. eines Mannes Ind. Antiq. 10,244.

पृथिविलोक m. *die Erde als eine Welt gedacht.*

पृथिविषद् Adj. = पृथिविसद्.

पृथिविष्ठ oder °ष्ठा Adj. *auf dem Erdboden stehend, fest auftretend.*

पृथिविसद् Adj. *auf dem Erdboden stehend.*

पृथिवी f. 1) *die Erde, als die weite und breite, orbis terrarum.* Es wird von *drei Erden* (der von uns bewohnten und zwei darunter liegenden) geredet, von einer zwischen der Menschenwelt und dem umgrenzenden Ocean gelegenen, und schliesslich von einer in allen drei Weltgebieten. Die *Erde* wird auch als Göttin personificirt. — 2) *Land, Reich.* — 3) *Erdboden.* — 4) *Erde* als *Element.* — 5) **Luftraum.*

पृथिवीकम्प m. *Erdbeben.*

पृथिवीक्षित् 1) Adj. *a) die Erde bewohnend.* — *b) die Erde —, das Land beherrschend.* — 2) m. *Fürst, König.*

पृथिवीग्रन्थ m. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

पृथिवीचन्द्र m. N. pr. eines Fürsten.

पृथिवीजय m. N. pr. v. l. für °वींजय 1) Hariv. 3, 40,10.

पृथिवींजय m. N. pr. 1) eines Dânava MBh. 2, 9,12 = Hariv. 12695. — 2) eines Sohnes des Virâṭa MBh. 4,68,7. 69,57.

पृथिवीतल n. *Erdboden*, so v. a. *Welt, Unterwelt* MBh. 5,102,1.

पृथिवीतीर्थ n. N. pr. eines Tîrtha.

पृथिवीत्व n. Nom. abstr. zu पृथिवी 4).

पृथिवीदण्डपाल m. *Polizeimeister des Landes.* Nom. abstr. °ता f. Mârk. 177,19.

पृथिवीदेवी f. N. pr. einer Frau.

पृथिवीद्यावा Nom. Du. *Erde und Himmel* RV. 3,46,5. Vgl. द्यावापृथिवी.

पृथिवीदृढा f. N. pr. einer Gandharva-Jungfrau Kâraṇḍ. 3,4.

पृथिवीपति m. 1) *Fürst, König.* — 2) *Bein. Jama's. — 3) *eine best. auf dem Himavant wachsende Knolle.*

पृथिवीपरिपालक m. *Fürst, König.*

*पृथिवीपार्वतक *Erdöl* (!).

पृथिवीपाल und °क (Mârk. P. 67,5) m. *Fürst, König.*

पृथिवीप्रद् Adj. *die Erde füllend* AV. 13,2,44.

*पृथिवीप्लव m. *das Meer* Gal.

पृथिवीभुज् und पृथिवीभुजंग (Vikramâṅkaḥ. 10,35) m. *Fürst, König.*

पृथिवीभृत् m. *Berg* Çiç. 1,50.

*पृथिवीमण्ड *Erdschaum.*

*पृथिवीमत् Adj. von पृथिवी.

*पृथिवीमय Adj. *aus Erde gebildet, irden.*

*पृथिवीरस m. *Erdsaft.*

पृथिवीराज्य m. *Herrschaft über das Land, Königthum.*

पृथिवीरुह m. *Pflanze, Baum.*

पृथिवीलोक m. v. l. für पृथिविलोक.

पृथिवीवरलोचन m. N. pr. eines Bodhisattva Kâraṇḍ. 2,1.

पृथिवीश, *°वीशक्र und °वीश्वर m. *Fürst, König.*

पृथिवीषद् Adj. *auf der Erde sich aufhaltend* Mân. Çr. 1,1,2. v. l. °सद्.

पृथिवींसंशित Adj. *durch die Erde angetrieben.*

पृथिवीसद् Adj. s. पृथिवीषद्.

पृथिवीसव m. *eine best. Feier* Âpast. Çr. 22,25.

पृथिव्यापीड m. N. pr. zweier Fürsten.

पृथिव्युपसंक्रमणा f. N. pr. einer Kiṁnara-Jungfrau Kâraṇḍ. 6,19.

पृथिसव m. *eine best. Feier* TBr. Comm. 2,761.

पृथो m. N. pr. einer mythischen Person.

पृथु 1) Adj. (f. पृथ्वी und पृथ्वी) *a) breit, weit, geräumig, gross, üppig, riesig.* पृथु Adv., Compar. पृथुतर *geräumiger.* — *b) weitreichend, ausgebreitet.* विश्पृथु: so v. a. *von allen Seiten sichtbar* RV. 8,87,4. दिवि पृथु: so v. a. *am Himmel erscheinend* 1,46, 8. — *c) reichlich, weitreichend, amplus, zahlreich, mannichfach.* Compar. पृथुतर. — *d) ausführlich.* — *e) *geschickt.* — 2) m. *a) ein best. Längenmaass*, = पृथि 1) *b*). — *b) *Feuer.* — *c)* Bein. Çiva's MBh. 13,149,57. 14,8,31. — *d)* N. pr. *α)* eines der Viçve Devâs VP.[2] 3,192. — *β)* eines Dânava. — *γ)* verschiedener Männer. — *δ)* eines Affen. — 3) *f. पृथु *a) Nigella indica* Râǵan. 6,64. — *b)* = किङ्गुपत्री Râǵan. 6,72. — *c) Opium.* — 4) f. पृथ्वी *a) die Erde.* — *b) Land, Reich.* — *c) Erdboden.* — *d) Erde* als *Element.* — *e) *Nigella indica* Râǵan. 6,64. — *f) *Boerhavia procumbens.* — *g)* *= किङ्गुपत्री. — *h) *grosse Kardamomen* Râǵan. 6,85. — *i)* Name *zweier Metra.* — *k)* *N. pr. der Mutter des 7ten Arhant's der gegenwärtigen Avasarpiṇi.

पृथुक 1) m. n. *halbreifer* (in der Hülse) *breitgedrückter Reis* Mat. med. 269. Râǵan. 16,96. Auch पृथुकतण्डुल m. Âpast. 1,17,19. — 2) m. *a) Knabe, das Junge eines Thieres.* — *b)* Pl. *eine Art Korn* Kâraka 1,27. — *c)* Pl. v. l. für पृथुग VP.[2] 3,12. — 3) *f. पृथुका *a) Mädchen* Râǵan. 18,14. 15. — *b)* = किङ्गुपत्री.

पृथुकर्मन् m. N. pr. eines Sohnes des Çaçabindu.

*पृथुकल्पिनी f. v. l. für पथ्यकल्पना.

*पृथुकोष Adj. von पृथुक 1).

पृथुकीर्ति 1) Adj. *weitberühmt* R. 3,33,15. — 2) m. N. pr. eines Sohnes des Çaçabindu. — 3) f. N. pr. einer Tochter Çûra's.

पृथुकुचोत्पीडम् Absol. *mit einem Druck an den vollen Busen* Prab. 71,10.

पृथुकृष्णा f. *eine Art Kümmel* Bhâvapr. 1,166,4.

*पृथुकाल m. *eine Art Judendorn* Râǵan. 11,143.

*पृथुका Adj. von पृथुक 1).

पृथुग m. Pl. *eine Klasse von Göttern unter Manu Ḱâkshusha.*

पृथुग्मन् Adj. *breitbahnig*, etwa so v. a. *vierschrötig.*

पृथुग्रीव m. N. pr. eines Rakshas.

*पृथुच्छद m. *grünes Darbha-Gras* Râǵan. 8,94.

पृथुजघन Adj. (f. आ) *breithüftig.*

पृथुजय m. N. pr. eines Sohnes des Çaçabindu.

पृथुजाघन Adj. (f. आ) *breithüftig* RV. 10,86,8. °जघन Padap.

पृथुज्मन् Adj. *breitbahnig* AV.

पृथुत्रय (f. ई) und °त्रयस् Adj. *weite Flächen einnehmend, sich breit machend.*

पृथुत्राय m. v. l. für पृथुजय VP.² 4,62.

पृथुतरी Adv. mit कर् *weiter öffnen* (die Augen) 306,4.

पृथुता f. und पृथुत्व n. (Hemâdri 1,474,12) *Breite.*

पृथुदंष्ट्र Adj. *mit grossen Spitzzähnen* MBh. 9, 45,102.

पृथुदर्शिन् Adj. *einen weiten Blick habend* (uneig.).

पृथुदानर् m. N. pr. v. l. für पृथुदान VP.² 4,63.

पृथुदान m. N. pr. eines Sohnes des Çaçabindu.

पृथुधर्म m. N. pr. v. l. für पृथुकर्मन् VP.² 4,62.63.

पृथुधार Adj. *mit breiter Schneide* MBh. 1,227, 14. 4,61,39. 64,8. 46. R. 6,92,14.

पृथुपक्षम् Adj. *breite Seiten habend.*

*पृथुपत्र m. *Knoblauch* Râǵan. 7,51.

पृथुपर्शु Adj. *breite Hippen tragend.*

*पृथुपलाशिका f. *Curcuma Zedoaria.*

पृथुपात्रवत्त् Adj. *das Wort* पृथुपात्रम् *enthaltend* Âpast. Çr. 19,18.

पृथुपात्रम् Adj. *weithin scheinend, — schimmernd.*

पृथुपाणि Adj. *breithändig.*

पृथुपीनवक्षस् Adj. *von breiter und fleischiger Brust* Varâh. Bṛh. 8. 69,4.

पृथुप्रगाण Adj. *breiten Zugang habend.*

पृथुप्रगामन् Adj. *weit schreitend.*

*पृथुप्रज्ञ Adj. *von weiter Einsicht* Vjutp. 54.

पृथुप्रथ Adj. *weitberühmt* Râǵat. 2,63.

पृथुप्रोथ Adj. *mit weiten Nüstern* MBh. 3,71,13.

पृथुबाहु Adj. *dickarmig* MBh. 1,187,12.

*पृथुबीजक m. *Linsen* Râǵan. 16,36.

पृथुबुध्न und पृथुबुद्ध्न Adj. 1) *eine breite Basis (Fuss, Sohle, Untertheil u. s. w.) habend, auf breiter Grundlage stehend, — ruhend.* — 2) *breit am hintern Ende* (Wurm) Ḱaraka 3,7.

पृथुमत् m. N. pr. eines Fürsten VP.² 4,63.

पृथुमुख Adj. 1) **ein breites Maul habend* P. 6, 2,168. — 2) *eine dicke Spitze habend* Ḱâtj. Çr. 7,4,8.

पृथुमृद्वीका f. wohl *Rosine.*

पृथुयशस् 1) Adj. *weitberühmt* Varâh. Bṛh. 11, 10. — 2) m. N. pr. verschiedener Männer.

पृथुयामन् Adj. *breitbahnig* RV.

पृथुरश्मि m. N. pr. eines Jaṭi.

पृथुरुक्म m. N. pr. eines Fürsten VP. 4,12,2.

पृथुरोमन् m. *Fisch* Râǵan. 19,70. Bhâvapr. 2,6. °रोमयुग्म n. *die Fische im Thierkreise.*

पृथुल 1) Adj. (f. आ) *breit, gross.* — 2) m. N. pr. v. l. für पृथुलाक्ष VP.² 4,125. — 3) *f. आ *eine best. Pflanze* Râǵan. 8,148.

पृथुललोचन Adj. (f. आ) *grossäugig.*

पृथुलविक्रम Adj. *von grossem Heldenmuth.*

पृथुलाक्ष m. N. pr. eines Fürsten.

पृथुलोचन Adj. (f. आ) *grossäugig.*

पृथुलौजस् Adj. *von grosser Energie.*

पृथुवक्त्रा f. N. pr. einer der Mutter im Gefolge Skanda's.

पृथुवक्षस् Adj. *breitbrüstig.*

पृथुवेग m. N. pr. eines Fürsten.

पृथुव्यंस Adj. *breitschultrig.*

पृथुशिम्ब m. *eine Art* Çjonâka Râǵan. 9,27. Bhâvapr. 1,197.

पृथुशिरस् 1) Adj. *breit —, plattköpfig* 217,6. — 2) f. N. pr. einer Tochter Puloman's Hariv. 1, 3,93.

पृथुश्रङ्ग m. *eine breithörnige Schafrace* Bhâvapr. 2,10.

*पृथुशेखर m. *Berg.*

पृथुश्रव m. MBh. 9,2564 fehlerhaft für °श्रवस्.

पृथुश्रवस् 1) Adj. *weitberühmt.* — 2) m. N. pr. *a*) verschiedener Männer. — *b*) eines Schlangendämons. — *c*) eines Wesens im Gefolge Skanda's MBh. 9,45,62. — *d*) des Weltelephanten des Nordens J. R. A. S. 1871, S. 274.

पृथुश्री Adj. *überaus glücklich* (Person) MBh. 3, 64,46.

पृथुश्रोणि und पृथुश्रोणी Adj. f. *breithüftig.*

पृथुषेण m. N. pr. verschiedener Männer.

पृथुष्टु und °ष्टुका Adj. f. *einen breiten Zopf habend.* Nach Nir. auch = पृथुजघन.

पृथुसत्तम m. N. pr. eines Fürsten VP.² 4,63.

पृथुसंपद् Adj. *überaus reich* Râǵat. 4,226.

पृथुसन m. v. l. für पृथुषेण.

*पृथुस्कन्ध m. *der wilde Eber* Râǵan. 19,32.

पृथूकर m. Bein. Çiva's MBh. 14,8,31.

पृथूदक 1) n. N. pr. eines Tîrtha. — 2) m. = °स्वामिन्.

पृथूदकस्वामिन् m. N. pr. eines Scholiasten.

पृथूदर m. 1) * *Widder.* — 2) N. pr. eines Jaksha.

पृथ्विका f. = पृथ्वीका.

पृथ्वी s. u. पृथु.

पृथ्वीका f. *grosse* oder *kleine Kardamomen* und *Schwarzkümmel* Râǵan. 6,64. 66. 72. Bhâvapr. 1, 166.

*पृथ्वीकुरबक m. *ein best. Baum* Râǵan. 10,33.

पृथ्वीगर्भ m. 1) * Bein. Ganeça's. — 2) N. pr. eines Bodhisattva.

पृथ्वीगृह n. *eine Wohnung in der Erde, Höhle.*

पृथ्वीचन्द्रोदय m. Titel eines Werkes.

*पृथ्वीज n. *eine Art Salz* Râǵan. 6,100.

पृथ्वीतल n. *der Erdboden, das Festland* Paṇḱad.

पृथ्वीदण्डपाल m., Nom. abstr. °ता f. v. l. für पृथिवी° Mṛḱḱh. 177,19.

पृथ्वीधर m. 1) *Berg* Naish. 22,44. — 2) N. pr. *a*) eines Genius Varâh. Bṛh. S. 53,47. Vâstuv. 523. Hemâdri 1,632,7. 653,5. — *b*) verschiedener Gelehrten. Auch °धराचार्य.

पृथ्वीपति m. *Fürst, König.* Nom. abstr. °त्व n.

पृथ्वीपाल m. N. pr. eines Mannes.

पृथ्वीपुर n. N. pr. einer *Stadt.*

पृथ्वीभुज् m. *Fürst, König* Bâlar. 239,12.

पृथ्वीभृत् m. dass. Spr. 7824.

पृथ्वीराज m. N. pr. eines Fürsten.

पृथ्वीराजविजय m. Titel eines Werkes Bühler, Rep. No. 150.

पृथ्वीराज्य n. *Herrschaft über das Land, Königthum* Kathâs. 18,178.

पृथ्वीरूप m. N. pr. eines Fürsten.

पृथ्वीश m. *Fürst, König.* Nom. abstr. °ता f. Hemâdri 1,426,5.

पृथ्वीसारतैल n. *ein best. medicinisches Präparat* Mat. med. 153. Ḱaḱr. 349.

पृथ्वीकर m. N. pr. eines Mannes.

पृदाकु 1) m. *a*) *Natter, Schlange.* — *b*) **Scorpion.* — *c*) **Tiger.* — *d*) **Panther.* — *e*) **Elephant.* — *f*) **Baum.* — 2) f. पृदाकू = 1) *a*).

पृदाकुमानु Adj. *die Oberfläche einer Schlange habend, glänzend wie e. Sch.*

पृशन n. etwa *das Sichanschmiegen.*

पृशनायु Adj. f. = पृशनी.

पृशनी Adj. f. *sich anschmiegend, zuthulich, zärtlich.*

*पृशन्य Adj. = स्पर्शनकुशल Sâj. zu RV. 1,71,5. Es ist aber पृशन्यस् Nom. Pl. von पृशनी.

पृश्नि 1) Adj. *a) gesprenkelt, bunt, scheckig.* — *b)* Pl. *vielartig, vielerlei.* — *c) zwerghaft, klein.* — 2) m. N. pr. *a)* Pl. eines Ṛshi-Geschlechts MBh. 12,26,7. 166,25. — *b)* eines Fürsten. — 3) f. पृश्नि *a) eine scheckige Kuh.* — *b) Milch.* — *c) die Erde.* — *d) Wolke.* — *e) der bunte* oder *gestirnte Himmel.* — *f) Lichtstrahl.* — *g)* N. pr. α) der Mutter der Marut. — β) einer Gattin des Savitar. — γ) einer Gattin des Fursten Sutapas. — 4) *f. पृश्नी *Pistia Stratiotes.* — 5) n. भरद्वाजस्य Name zweier Sâman Ârsh. Br.

*पृश्निका f. *Pistia Stratiotes.*

पृश्निगर्भ Adj. (f. आ) 1) *im bunten Schooss* — oder *im Schooss der Bunten befindlich.* — 2) Beiw. und m. Bein. Vishṇu-Kṛshṇa's Visnus. 1,59.

पृश्निगु m. N. pr. eines Mannes.

पृश्निगो Adj. *scheckige Kühe als Gespann habend* ṚV. 7,18,10.

पृश्नित्व n. Nom. abstr. von पृश्नि.

पृश्निनिप्रेषित Adj. *zur Erde hinabgesandt,* — *hinabeilend.* Nach Sâj. *von der* Pṛçni *gesandt.*

पृश्निपर्णिका und °पर्णी f. *Hemionitis cordifolia.* Nach Mat. med. 147 und Râgân. 4,37 *Uraria lagopodioides.*

पृश्निबाहु 1) Adj. *mit scheckigen Armen* (*Vorderbeinen*) *versehen.* — 2) m. *ein best. mythisches Wesen.*

*पृश्निभद्र m. Bein. Kṛshṇa's.

पृश्निमत् Adj. *das Wort* पृश्नि *enthaltend.*

पृश्निमातर् Adj. 1) *die Erde zur Mutter habend.* — 2) *die* Pṛçni 2) *g)* α) *zur Mutter habend.*

पृश्निशोभ scheinbar Ind. St. 3,223, *b.* Es ist zu lesen पृश्नेशोभाः.

पृश्निवत् Adj. = पृश्निमत्.

*पृश्निशृङ्ग m. Bein. 1) Vishṇu's. — 2) Gaṇeça's.

पृश्निसक्थ Adj. *gefleckte Schenkel habend.*

पृश्निहन् Adj. *die bunte* (Schlange) *tödtend.*

*पृश्नी s. पृश्नि 4).

पृश्न्याह्वया f. *Hemionitis cordifolia.*

पृषत् 1) *Adj. *gesprenkelt, weiss getüpfelt.* — 2) m. *a) die gesprenkelte Gazelle* Râgân. 19,44. 46. — *b) Wassertropfen.* — *c) Tüpfel, Fleck.* — *d)* N. pr. des Vaters des Drupada. — पृषती s. u. पृषत्.

*पृषनाश m. = पृषदश्व *Wind.*

पृषत्क m. 1) *Pfeil.* — 2) *Sinus versus* Ganita, Grahakârn. 5.

पृषत्ता f. und पृषत्व n. Nom. abstr. zu पृषत् 1).

*पृषदंश gaṇa उत्साद्. पृष । दंशे Kâç.

पृषदश्व 1) Adj. *gefleckte Rosse habend.* — 2) m. *a) Wind, der Gott des Windes* Harshak. 182,17. — *b)* Bein. Çiva's. — *c)* N. pr. verschiedener Männer. Auch Pl. als Bez. *des ganzen Geschlechts.*

पृषदाज्य, °ज्रि n. *gesprenkelte Butter, Opferschmalz mit saurer Milch gemischt.*

पृषदाज्यधानी f. *das Gefäss für das* Pṛshadâgja Âpast. Çr. 7,8,3. 7. 9,2. 5. 26,12.

पृषदाज्यप्रणुत्त Adj. *durch das* Pṛshadâgja *vertrieben.*

पृषद्र m. fehlerhaft für पृषध्र.

पृषद्योनि Adj. etwa so v. a. पृश्निगर्भ 1) ṚV. 5, 42,1.

पृषद्वत्स Adj. *ein buntes Kalb habend* Kâṭh. 12,2.

पृषद्वत् Adj. *gesprenkelt aussehend.*

पृषद्वरा f. N. pr. einer Tochter der Menakâ von einem Vidjâdhara.

*पृषद्वाण m. N. pr. eines Mannes. Vgl. पार्षद्वाण.

पृषध्र m. N. pr. verschiedener Männer MBh. 7, 156,183. 13,166,58. Karaka 6,10.

पृषध्रु MBh. 7,6912 fehlerhaft für पृषध्र.

पृषत् 1) Adj. (f. पृषती) *gesprenkelt, getüpfelt, scheckig, bunt.* — 2) m. *a) die gefleckte Gazelle.* — *b) *पृषतां पतिः Wind.* — 3) f. पृषती *a) eine scheckige Kuh.* — *b) eine scheckige Stute.* — *c) das Weibchen der gefleckten Gazelle.* — *d)* Patron. von पृषत, = पार्षती. — 4) n. *Wassertropfen.*

पृषत्ति m. *Tropfen.*

*पृषभाषा f. = पूषभासा.

*पृषाकरा f. *ein als Gewicht dienender kleiner Stein.*

*पृषात Adj. *gesprenkelt* Gal.

पृषातक 1) m. n. so v. a. पृषदाज्य oder *eine diesem ähnliche Mischung* AV. 20,134,2. Mân. Grhj. 2,3. Grhjâs. 2,59. — 2) m. *a)* Pl. *eine best. Begehung* Pâr. Grhj. 2,16,1. — *b)* Bein. Rudra's Mân. Grhj. 2,3. — 3) f. ई *eine best. Krankheit* oder Name der Unholdin, die diese Krankheit erregt.

पृषित n. *Regen* Gobh. 3,3,17.

पृषोक्त m. N. pr. eines Fürsten VP.² 4,57.

*पृषोत्थान Adj. gaṇa पृषोदरादि. v. l. पृषोद्यान.

पृषोदर Adj. (f. आ) *einen gefleckten Bauch habend.*

*पृषोद्यान n. *ein kleines Lustwäldchen.*

*पृषोद्यान Adj. gaṇa पृषोदरादि in der Kâç. पृषोत्थान v. l.

1. पृष्ट Partic. von प्रच्छ्.

2. पृष्ट Adj. *haftend.*

*पृष्टपर्णी f. *Hemionitis cordifolia* Madanav. 1, 65. Vgl. पृश्निपर्णी.

पृष्टप्रतिवचन n. *das Beantworten einer Frage* 242,18.

पृष्टबन्धु Adj. etwa *der seine Sippe aufgesucht hat, Gast seiner Verwandschaft* ṚV.

*पृष्टकायन m. 1) *Elephant.* — 2) *eine best. Kornart.*

पृष्टाभिधायिन् Adj. *antwortend, wenn man gefragt wird, so v. a. nie verlegen eine vorgelegte Frage zu beantworten* Varâh. Brh. S. S. 3, Z. 2 v. u.

1. पृष्टि f. *Rippe.* — SV. II, 3,1,4,2 wohl fehlerhaft für वृष्टि.

2.*पृष्टि 1) *Berührung.* — 2) *Lichtstrahl.*

3. पृष्टि = पृष्ठ Paṇkad. Ind. St. 14,386. 15,378.

पृष्टितस् Adv. *an den Rippen* TS. 5,5,2,2.

पृष्टिवह् Adj. (stark °वाह्) *auf den Seiten* (*auf dem Rücken*) *tragend.*

पृष्टी f. = 1. पृष्टि AV. 12,1,34.

पृष्ट्या f. *Seitenpferd* (*Stute*) AV. 6,102,2. Vgl. प्रष्टि.

(पृष्ट्यामय) पृष्टिग्रामय m. *Seitenschmerzen.*

(पृष्ट्यामयिन्) पृष्टिग्रामयिन् Adj. *an Seitenschmerzen leidend.*

पृष्ठ n. (adj. Comp. f. या) 1) *der hervorstehende Rücken der Thiere, Rücken* überh. पृष्ठेन या *reiten auf* (Gen.), पृष्ठेन वह् *auf dem Rücken tragen,* पृष्ठं दा *sich tief verneigen,* पृष्ठे *im Rücken, hinter dem R., hinten, von hinten, hinter* (mit Gen. 184, 30). — 2) *Rücken, so v. a. die obere Seite, Oberfläche; Anhöhe, Höhe; das Oberste.* — 3) *Rücken, so v. a. Rückseite, die hintere Seite.* — 4) *ein best.* Stotra, *welches bei der Mittagsspende Anwendung findet und aus verschiedenen* Sâman *gebildet wird.* Vollständig पृष्ठस्तोत्र (Sâj. zu Ait. Br. 4,28,5). — 5) Name verschiedener Sâman Ârsh. Br.

पृष्ठक n. *Rücken.* पृष्ठके कर् *hintansetzen, verzichten auf.*

पृष्ठग Adj. *reitend auf* (Gen. oder im Comp. vorangehend) 123,21. Kathâs. 42,37.

पृष्ठगालन n. von unbekannter Bed.

पृष्ठगोप m. *der den Rücken eines Kämpfenden deckt.*

*पृष्ठग्रन्थि m. 1) *Buckel.* — 2) *eine Art krankhafter Anschwellung* Râgân. 20,10.

पृष्ठघ्न m. N. pr. eines Mannes.

*पृष्ठचनुस् m. *Krabbe, Krebs.*

पृष्ठज m. N. pr. einer Form oder eines Sohnes des

Skanda. Statt dessen wird MBu. 9,44,38 (in allen drei Ausgaben) पृष्ठतस् (= पश्चात् Nîlak.) und Hariv. 1,3,44 पृष्ठजा: (= कुमारानुजा: Nîlak.) gelesen.

*पृष्ठत्राक् n. wohl *os coccygis.*

पृष्ठतप् Adj. *seinen Rücken* (von der Sonne) *brennen lassend* Âpast.

*पृष्ठतल्पन m. *das fleischige Polster auf dem Rücken eines Elephanten.*

पृष्ठतस् Adv. Präp. *a tergo. auf dem Rücken, auf den R., im R., hinten, hinterher, von —, nach hinten, hinter —* (Gen. oder im Comp. vorangehend); *mit dem R.,* so v. a. *mit abgewandtem Gesicht* 148,25. *hinter dem R.,* so v. a. *heimlich.* Mit भू *im Rücken sein,* so v. a. *gleichgültig sein, keinen Eindruck machen.* Mit कर् 1) *auf den Rücken nehmen.* — 2) *hinter sich bringen.* — 3) *fahren —, im Stich lassen, aufgeben, verzichten auf, unberücksichtigt lassen.* — Statt पृष्ठतस् Paśkat. 70,7 liest ed. Bomb. 1,73,10 पश्चात्.

*पृष्ठदृष्टि m. *Bär.*

पृष्ठदेश m. *Hinterseite.* Loc. *hinter —* (Gen.) Paśkat. 252,21.

पृष्ठधारक Adj. *auf dem Rücken tragend,* überh. *eine Last tr.* (Pfeiler) Comm. zu Âpast. Çr. 10,3,4.

पृष्ठपातिन् Adj. *hinter Jmds Rücken seiend,* wohl so v. a. *beobachtend, aufpassend, controlirend.*

पृष्ठपीठी f. so v. a. *der breite Rücken* Bâlar. 172,23.

पृष्ठफल n. *the superficial contents of a figure.*

पृष्ठभङ्ग m. *Rückenbiegung* (eine best. Kampfart).

पृष्ठभाग m. 1) *Rückentheil, Rücken* 163,5. — 2) *Rückseite, hintere Seite* Hall. 5,6.

पृष्ठभूमि f. *das oberste Stockwerk, der Söller eines Palastes.*

पृष्ठमांस n. *das Fleisch auf dem Rücken.* °सं खाद् oder भक्ष् *Jmds Fleisch auf dem Rücken verzehren,* so v. a. *hinter dem Rücken Böses von Jmd reden.* Daher auch so v. a. *üble Nachrede.*

*पृष्ठमांसाद und *°मांसादन Adj. *hinter dem Rücken Böses von Andern redend.*

पृष्ठयज्वन् m. *Höhenopferer.*

पृष्ठयान n. *das Reiten.* Am Ende eines adj. Comp. so v. a. *reitend auf.*

°पृष्ठयायिन् Adj. *reitend auf* Comm. zu Kâm. Nitis. 6,36.

पृष्ठरक्ष m. = पृष्ठगोप.

पृष्ठरक्षण n. *das Schützen des Rückens.*

पृष्ठलग्न Adj. *an Jmds* (Gen.) *Rücken hängend, Jmd auf dem Fusse folgend.*

पृष्ठवंश m. 1) *Rückgrat.* — 2) *ein best. Balken am Hause* Comm. zu Âpast. Çr. 5,4,2.

पृष्ठवत् Adj. *mit dem* पृष्ठ 4) *versehen* Maitr. S. 1,4,9.

पृष्ठवाह् (stark °वाँह्) Adj. 1) *reitend.* — 2) *eine Last auf dem Rücken tragend* Maitr. S. 3,11,11.

पृष्ठवाह् m. *Reitthier, Lastochs* Nîlak. zu MBu. 13,91,16.

*पृष्ठवाह्य m. dass.

पृष्ठशमनीय m. *ein best.* Agnishṭoma. सोमविक्रति: °नामको याग: Comm. zu Nâjâm. 10,2,15.

*पृष्ठशय Adj. *auf dem Rücken liegend.*

*पृष्ठशृङ्ग m. *die wilde Ziege.*

*पृष्ठशृङ्गिन् m. 1) *Widder.* — 2) *Büffel.* — 3) *Eunuch.* — 4) Bein. Bhîma's.

*पृष्ठश्वेत m. *eine Art Reis* Gal.

पृष्ठस्तोत्र n. s. पृष्ठ 4).

पृष्ठाक्षेप m. *Reissen im Rücken* Karaka 6,26.

पृष्ठानुग Adj. *hinterher gehend, nachfolgend* R. 3,17,14.

पृष्ठानुगामिन् Adj. dass.

पृष्ठावगुण्ठनपट m. *Pferdedecke* Kâd. 239,5.

पृष्ठाष्ठील *der Rücken einer Schildkröte* Bâlar. 64,21.

*पृष्ठास्थि n. *Rückgrat.*

पृष्ठिमुख Adj. *das Gesicht auf dem Rücken habend.*

पृष्ठ्य Adj. *mit dem Rücken* oder *von hinten aufgehend,* Bez. *der Zodiakalbilder Widder, Stier, Zwillinge, Krebs, Schütze und Steinbock.*

1. पृष्ठ्य, पृष्ठ्य 1) Adj. *a) auf dem Rücken tragend.* In Verbindung mit अश्व und m. ohne अश्व *Lastpferd* oder *Reitpferd.* — *b) zur Höhe gehörig, von Höhen kommend* u. s. w. — 2) f. पृष्ठ्या *der Grat* oder *Streifen, welcher auf dem Rücken der* Vedi *hinläuft,* Çulbas. 1,35. Vaitân.

पृष्ठ्यापताप m. *das Scheinen der Sonne auf den Rücken* Sâmav. Br. 1,4,11.

2. पृष्ठ्य 1) Adj. *a) zur Bildung der* Pṛshṭha *genannten* Stotra *dienend.* — *b) mit dem* Pṛshṭha *genannten* Stotra *versehen;* so heisst insbes. *eine best. Gruppe von sechs* Soma-*Opfertagen;* als Subst. m. पृष्ठ्याहन्, पृष्ठ्यक्, पृष्ठ्यषडह, पृष्ठ्यस्तोत्रिय, पृष्ठ्यचतुर्थ, पृष्ठ्यषष्ठ Vaitân. — 2) *m. n. = पृष्ठानां समूह:.

पृष्ठ्यस्तोम m. 1) Name von *sechs* Ekâha. — 2) *eine best. Gruppe von sechs* Soma-*Opfertagen.*

पृष्ठ्यावलम्ब m. *eine best. Gruppe von fünf* Soma-*Opfertagen.*

*पृष्णि 1) Adj. = पृश्नि. — 2) f. *a)* = पार्ष्णि. — *b)* = पृश्नि *Lichtstrahl.*

*पृष्णिपर्णी f. fehlerhaft für पृश्निपर्णी.

पृष्य Adj. (f. या) *aus Reif* (*pruina*) *entstehend* (Comm.) TS. 7,4,13,1.

पेचक 1) m. *a) Eule.* — *b) die Schwanzwurzel beim Elephanten.* — *c) *Ruhebett.* — *d) *Laus.* — *e) *Wolke;* vgl. मेचक. — 2) f. पेचिका *Eule.*

*पेचकिन् m. *Elephant.*

*पेचु n. *Colocasia antiquorum.*

पेचुक 1) m. *Eule* Hariv. 2,16,37. — 2) *n. = पेचु.

*पेचुली f. = पेचु.

*पेज 1) m. in तिल°. — 2) f. या = पेया.

*पेज्जूषा f. *Ohrenschmalz.*

पेट 1) (*m.) f. (या und ई) und (*n.) *a) Korb, Kästchen.* — *b) *Menge.* — *c) *Gefolge.* — 2) *m. *die Hand mit ausgestreckten Fingern.*

पेटक 1) m. f. (पेटिका) und n. *Körbchen, Kästchen, Korb* Bṛhadd. bei Sâj. zu ṚV. 5,78,5. पेटक zu belegen, aber das Geschlecht nicht zu bestimmen. — 2) *m. n. = द्रोण. — 3) n. *Menge, Schaar, Trupp, Bande* Râgat. 8,1952. कपोत° Harshaṅ. 203,5. कार्पटिक° 73,5. विट° 98,23. भट° Vikramâṅkaṅ. 17,55. पेटकं कर् so v. a. *sich zusammenthun.*

*पेटकन्दक m. *ein best. Knollengewächs* Gal.

*पेटाक m. *Korb.*

*पेटालु n. = पेटकन्दक Gal.

*पेटृ als Erklärung von शिलाटक.

पेटृभट्ट m. N. pr. eines Mannes.

पेडा f. *Korb.*

*पेढाल m. N. pr. des 8ten Arhant's der zukünftigen Utsarpiṇi.

*पेण्, पेणति (गतिपेषश्लेषणेषु).

*पेण्ड m. *Weg* Gal.

पेत्व, पेतुम्र 1) m. *a) Bock, Schafbock; Hammel.* — *b) *ein kleiner Theil.* — 2) *n. *a) Nektar.* — *b) Schmelzbutter.*

पेदु m. N. pr. eines Mannes.

*पेब्, पेबते (सेवने).

पेय 1) Adj. *a) zu trinken, trinkbar; einzunehmen* (Arznei) Karaka 7,12. — *b) schmeckbar.* — *c) woran sich Etwas* (z. B. das Ohr) *labt.* — 2) m. *Trankopfer.* — 3) f. या *Reisschleim, Reiswasser; Suppe.* लाज° Karaka 6,3. — 4) n. *a) das Trinken, Trunk* am Ende einiger vedischer Composita. — *b) Getränk.* — *c) *Reisschleim* Râgân. 20,68.

पेयूष (*m. n.) 1) *Biestmilch.* — 2) **frische Butter.* — 3) *Nektar.*

*पेरञ n. = पेरोञ *Türkis* Râgân. 13,217.

पेरा f. *ein best. musikalisches Instrument.*

पेरणि m. und °णी f. *ein best. Tanz* S. S. S. 272. 238.

1. पेरु Adj. 1) *durchziehend.* — 2) *durchführend, rettend.*

2. पेरु Adj. *trinkend* (Comm.).

3. पेरु Adj. *gähren machend, schwellend.*

4. पेरु Adj. angeblich *durstig* TS. 3,1,11,3.

5.*पेरु m. 1) *die Sonne.* — 2) *Feuer.* — 3) *Meer.* — 4) *der goldene Berg;* vgl. मेरु.

पेरुक m. N. pr. eines Mannes.

*पेरोज m. n. = فیروز *Türkis* Râǵan. 13,7. 217.

*पेल्, पेलति und पेलयति (गतौ).

*पेल m. und *°क m. *Hode.*

पेलव Adj. (f. आ) *lose, fein, zart, zu zart für* (im Comp. vorangehend).

पेलवपुष्पपक्षिन् Adj. *zarte Blumen zu Pfeilen habend* Kumâras. 4,29.

*पेलि gaṇa क्षाद्र्यादि. v. l. *ऐलि.

*पेलिन् m. *Pferd.*

*पेलिशाला f. gaṇa क्षाद्र्यादि. *ऐलि° v. l.

*पेव्, पेवते (सेवने).

पेश 1) m. *Schmuck, Zierat.* — 2) f. ई *a) ein Stück Fleisch.* Auch in Comp. mit मांस° oder mit dem Beisatz मांसमयी. — *b)* Bez. *des Fötus bald nach der Empfängniss* Bhâg. P. 3,31,2. Nom. abstr. °त्व n. — *c) Muskel.* — *d) eine Art Trommel.* — *e) *Degenscheide.* — *f) *Schuh.* — *g) *Vogelei.* — *h) *Narde* Râǵan. 12,98. — *i) *eine vollkommen ausgebildete Knospe.* — *k)* *N. pr. α) einer Piçâki. — β) einer Râkshasi. — γ) eines Flusses.

पेशन Adj. (f. ई) 1) *wohlgebildet.* — 2) *verziert.*

पेशल 1) Adj. (f. आ) *a) künstlich gebildet, verziert.* — *b) schön, reizend, lieblich, gefällig.* — *c) zart, fein* (auch von Menschen im Umgange). पेशलम् Adv. — *d) geschickt, gewandt.* — 2) n. *Schönheit, Anmuth, Reiz.*

पेशलत्व n. *Geschicklichkeit, Gewandtheit.*

पेशलाक्ष Adj. *schönäugig.* Nom. abstr. °ता f. Râǵat. 1,286.

पेशली Adv. mit कर् *reizend machen.*

पेशस् n. 1) *Gestalt, Form.* — 2) *künstliche Figur, Zierat, Schmuck;* insbes. in einem Gewebe. — 3) *ein künstliches Gewebe, ein gesticktes Gewand.*

*पेशस्करी f. *eine als Weibchen geltende Biene* Gal.

पेशस्कारिन् m. *Wespe.*

पेशस्कारी f. *Kunstweberin, Stickerin.*

पेशस्कृत् m. 1) *Hand* (als *Bildnerin*). — 2) *Wespe.*

पेशस्वत् Adj. *geschmückt, geziert.*

*पेशि 1) m. fehlerhaft für पेषि. — 2) f. = पेशी *Vogelei.*

पेशिका f. *Schale* (einer Frucht). Vgl. बीज°.

पेशितर् Nom. ag. *Zerleger. Vorschneider.*

1. पेशी f. s. पेश 2).

2. पेशी Adv. mit कर् *in Stücke zerschneiden.* Vgl. 3. पेषी.

*पेशीकोश m. *Vogelei.*

*पेश्वर् Adj. von पिश्.

*पेष्, पेषते (प्रयत्ने).

पेष 1) Adj. (f. ई) *Etwas* (im Comp. vorangehend) *zerreibend, mahlend* Baudh. 1,7,12 bei Hillebr. N. 38, N. 2. — 2) m. *das Zerreiben, Mahlen* in Comp. mit dem Was und Womit. — S. auch पेषी.

°पेषक Nom. ag. (f. °पेषिका) *Zerreiber, Zermahler, Stösser.*

पेषण 1) n. *a) das Zerreiben, Mahlen* (von Körnern) Hemâdri 1,138,1 v. u. — *b) das Zermalmen.* पेषणं या *zermalmt werden.* — *c) *Tenne.* — *d) *Handmühle.* — *e) *Euphorbia antiquorum.* — 2) f. ई *ein zum Zerreiben oder Mahlen dienender Stein.* °पुत्रक m. *ein solcher kleiner Stein.*

*पेषणवत् Adj. zur Erklärung von पिंपिषवत्.

*पेषणि f. = पेषण 2).

°पेषम् Absol. von पिष्.

*पेषल Adj. schlechte Schreibart für पेशल.

*पेषाक m. = *पेषणि.

*पेषि m. *Donnerkeil.*

1. पेषी f. etwa *Windel* oder dergl. RV. 5,2,2 (Loc.). Nach Sây. = हिंसिका, पिशाचिका.

2. पेषी f. zu पेष und fehlerhaft für 1. पेशी.

3. पेषी Adv. mit कर् *zermalmen* MBh. 1,76,38. पेषः पिष्टं पिष्टीकृत्येत्यर्थः Nîlak. पेषी कृत्वा soll archaistisch sein.

पेष्टर् Nom. ag. *Zerreiber, Zermahler.*

पेष्ठ् n. *Knochen.*

पेष्य Adj. *zu zerreiben zu* (im Comp. vorangehend).

*पेस्, पेसति (गतौ).

*पेसल Adj. schlechte Schreibart für पेशल.

पेसुक Adj. etwa *sich ausdehnend.*

*पेस्वर् Adj. von पिस्.

पैङ्ग 1) Adj. *a) von dem* पिङ्ग *genannten Thiere herrührend.* — 2) m. N. pr. eines Lehrers MBh. 2,112. Richtig पैङ्ग. — 3) n. Titel eines Lehrbuchs.

पैङ्गराज m. *ein best. Vogel.*

*पैङ्गरायण m. Patron. von पिङ्गर.

पैङ्गल 1) m. Patron. von पिङ्गल. Auch Pl. — 2) n. *das von* Piṅgala *verfasste Lehrbuch.*

*पैङ्गलकाण्व m. Pl. *die Schüler des* पिङ्गलकाण्व Pat. zu P. 1,1,73, Vârtt. 8.

पैङ्गलायन m. Patron. von पिङ्गल. Auch Pl.

पैङ्गलायनि m. desgl.

पैङ्गलोपनिषद् f. Titel einer Upanishad.

*पैङ्गलौदयनि m. Patron.

पैङ्गल्य 1) *m. Patron. von पिङ्गल. — 2) n. *die braune Farbe.*

पैङ्गल्याबाध m. *eine best. Krankheit* Kâraka 4,8.

*पैङ्गातीपुत्र m. wohl Patron.

*पैङ्गातीपुत्रीय Adj. von पैङ्गातीपुत्र.

पैङ्गायनिब्राह्मण n. Titel eines Brâhmaṇa Âpast. Ça. 5,14,18. 29,4.

पैङ्गि m. Patron. Jâska's.

पैङ्गिन् 1) Adj. von Paiṅgja *herrührend.* — 2) m. *ein Anhänger des* Paiṅgja.

पैङ्गीपुत्र m. N. pr. eines Lehrers.

पैङ्ग्य 1) m. Patron. N. pr. eines Lehrers MBh. 2,4,17. — 2) n. *die Lehre des* Paiṅgja.

पैच्छिल्य n. *Schleimigkeit, Schmierigkeit.*

पैञ्ज m. N. pr. eines Lehrers.

पैञ्जवन m. Patron. verschiedener Männer.

*पैञ्जूलायन m. Patron. von पिञ्जूल.

*पैञ्जूष m. *Ohr.*

*पैटक m. Patron. von पिटक.

*पैटकिक Adj. = पिटकेन क्रीत.

*पैटाक m. Patron. von पिटाक.

*पैटाकिक Adj. = पिटाकेन क्रीत.

पैठकलायन m. Patron. Auch Pl.

पैठर Adj. *im Kochtopf zubereitet, gekocht.*

*पैठरिक m. wohl *ein Musikant auf einem Kochtopfe.*

*पैठसर्प Adj. von पीठसर्पिन्.

पैठिक m. Patron. von पीठ.

पैठीन m. = पैठीनसि.

पैठीनसि m. Patron. N. pr. eines alten Lehrers.

पैठीनस्य m. Patron. Auch Pl.

पैडिक Adj. *Beulen, Pusteln* u. s. w. *betreffend.*

पैढ n. fehlerhaft für पैढ.

*पैण्, पैणति (गतिप्रेरणाश्लेषणेषु).

पैण्डपातिक Adj. *von Almosen lebend.*

*पैण्डायन m. Patron. von पिण्ड.

*पैण्डिक्य n. Nom. abstr. von पिण्डिक.

*पैण्डित्य n. *das Leben von Almosen.*

*पैण्ड्य m. Metron. von पिण्डी.

*पैतदारव Adj. von पीतदारु.

पैतरावण m. Patron.

पैतापुत्रीय Adj. *auf Vater und Sohn sich beziehend.* — *lautend.*

पैतामह 1) Adj. (f. ई) *a) grossväterlich.* — *b) von* Brahman *kommend, ihm gehörig* u. s. w. — 2) m. Brahman's *Sohn.* — 3) n. *das Mondhaus* Rohiṇi.

*पैतामहक Adj. *grossväterlich.*

पैतामहतीर्थ n. N. pr. eines Tirtha.

पैतामहभाष्य n. *ein Commentar zum* Paitâmaha Siddhânta.

पैतुदारव Adj. *vom Baum* Pitudâru *kommend.*

पैतुदारु Âçv. Çr. 6,11,3 fehlerhaft für पीतुदारु oder पैतुदारव.

पैतृक 1) Adj. (f. ई) *a) vom Vater kommend, väterlich.* — *b) den Manen gehörend, — geweiht, — geltend* u. s. w. — 2) n. *a) das väterliche Haus.* — *b) das Naturel des Vaters.* — *c) eine den Manen geltende heilige Handlung.*

पैतृकतिथिनिर्णय m. Titel eines Werkes.

पैतृक्रिया f. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

पैतृमत्य 1) Adj. *von einem Manne stammend, der einen berühmten Vater hat,* Comm. zu Âpast. Çr. 5,5,9. — 2) m. *der Enkel eines namhaften Grossvaters.*

पैतृमेधिक Adj. *zu einem Manenopfer in Beziehung stehend.* Als Subst. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

पैतृयज्ञिक und °यज्ञीय Adj. dass.

पैतृष्वसेय 1) Adj. (f. ई) *von des Vaters Schwester abstammend.* — 2) m. *ein Sohn der Schwester des Vaters.*

*पैतृष्वस्रीय Adj. Subst. dass.

पैत्त Adj. (f. ई) *auf die Galle bezüglich, von G. herrührend* (Karaka 6,20), *gallig.*

पैत्तल Adj. (f. ई) *aus Glockengut gemacht* Hemâdri 1,216,5.

पैत्तिक Adj. (f. ई) = पैत्त; auch so v. a. *ein galliges Temperament habend.*

पैत्र Adj. (f. ई) *zu den Manen in Beziehung stehend, ihnen eigen, — geweiht.*

पैत्रिक Adj. = पैतृक 1) *a).* Wohl fehlerhaft.

पैत्र्य 1) Adj. *auf die Manen bezüglich.* — 2) n. *das Mondhaus* Rohiṇi.

पैद्ध m. *das Schlangen tödtende Ross des* Pedu.

*पैनद्धक Adj. von पिनद्ध.

पैनाक 1) Adj. Rudra-Çiva *gehörig, von ihm kommend.* — 2) m. Patron. von Pinâka.

पैप्पल Adj. 1) *aus dem Holz der Ficus religiosa gemacht* Mânâvagṛ. 6,7. — 2) so v. a. पैप्पलाद 1) Weber, Lit. 175.

*पैप्पलव Adj. von पैप्पलव्य.

*पैप्पलव्य m. Patron. von पिप्पलू.

पैप्पलाद 1) Adj. *von* Pippalâda *herrührend* Garbhop. am Ende. — 2) m. *a)* Patron. von पिप्पलाद. — *b)* Pl. *eine best. Schule des* AV.

पैप्पलादक 1) Adj. *den* Paippalâda *eigen, von ihnen gelehrt* u. s. w. — 2) n. *das Lehrbuch —, der Text der* Paippalâda.

पैप्पलादि m. 1) Patron. N. pr. eines Lehrers. Auch Pl. — 2) Pl. = पैप्पलाद 2) *b).*

पैप्पलायनि m. Patron. N. pr. eines Lehrers VP.² 3,62. Vgl. पिप्पलायनि.

*पैप्पलीकच्छक Adj. Kâç. zu P. 4,2,126.

पैयवन m. fehlerhaft für पैत्रवन.

*पैयूक्त Adj. von पीयूक्ता.

*पैयूष n. = पीयूष.

पैल m. Metron. N. pr. eines Lehrers. °सूत्र n.

पैलगर्ग m. N. pr. eines Mannes.

पैलमेलि m. Patron. Auch Pl.

पैलव Adj. *aus dem Baume* Pilu *gemacht* Gaut.

*पैलीय m. Pl. *die Schüler des* Paila.

*पैलुकृण Adj. von पीलुकृण.

*पैलुमूल Adj. = पीलुमूले दीयते कार्ये वा.

*पैलुवक von पीलुवक. Davon *Adj. °क.

*पैलुशीर्षि m. und *°शीर्ष्या f. Patron.

*पैलेय m. Metron. von पोला.

पैल्य m. v. l. für पैल Ârsh. Br. 1,134.

पैल्य n. *Triefäugigkeit* Karaka 6,19. 23.

पैल्व m. v. l. für पैल Ârsh. Br. 1,134.

पैल्वकायन m. Patron. Auch Pl.

पैशल्य n. *Freundlichkeit, Leutseligkeit.*

पैशाच 1) Adj. (f. ई) *den* Piçâka *eigen* u. s. w. यक् m. so v. a. *Besessenheit.* — 2) m. *a)* = पिशाच 1) *a).* — *b)* Pl. N. pr. eines Volkes. — 3) wohl n. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1. °भाष्य n. Titel eines ausführlichen *Commentars* zur Bhagavadgîtâ Cat. NW. Pr. 1,290.

पैशाचिक n. in चूलिका°.

पैशाच्य n. Nom. abstr. von पिशाच 1) *a).*

पैशुन n. (adj. Comp. f. आ) n. *Zuträgerei, Hinterbringerei, Verrath, Verleumdung* Gaut. Âpast.

पैशुन्य n. 1) dass. °वादिन् Adj. Daçak. (1925) 2,76,5. — 2) *= भिक्षाशिल; wohl eine Verwechselung mit पैण्डिन्य.

पैष्ट 1) Adj. (f. ई) *aus Mehl erzeugt, — bereitet* Hemâdri 1,654,3. 10. 14. — 2) *m. Patron. von पिष्ट. — 3) *f. ई *Kornbranntwein* Râgân. 14,140. 144.

पैष्टिक 1) Adj. *aus Mehl bereitet.* — 2) *n. *eine Menge Kuchen.*

*पैष्टिका f. *Kornbranntwein* Râgân. 14,140.

पैमुकायन (!) m. Patron.

*पो Nom. ag. (Nomin. पौस्) vom Denom. पवय्.

पोगण्ड Adj. 1) *unerwachsen;* m. *Knabe.* — 2) **dem ein Glied fehlt.*

पोट 1) *m. *a) Fundament eines Hauses.* — *b) das Zusammenlegen.* — 2) *f. आ *a) Hermaphrodit.* — *b) Dienerin.* — 3) f. ई *a) Mastdarm.* — *b) *ein grosser Alligator.*

पोटक 1) m. *Knecht.* — 2) *f. पोटिका *eine best. Pflanze* Ratnam. 172.

*पोटगल m. 1) *Schilf, Schilfrohr.* — 2) *Saccharum spontaneum.* — 3) *Fisch.* — 4) = पाञ्चजन्य.

पोटल m. (Karaka 6,9), °क m. und °लिका f. *Bündel.*

*पोटाय्, °यते = पोटां करोति.

*पोटिक m. *Pustel, Beule.*

*पोटील n. (Dhûrtan. 2,34) und *°ली f. *Bündel.*

पोटीलक dass. Karaka 4, 8.

1. पोटीली f. s. u. पोटील.

2. पोटीली Adv. mit कर् *zu einem Bündel vereinigen* Karaka 6,9.

*पोट्टिल m. N. pr. des 9ten Arhant's der zukünftigen Utsarpiṇi.

*पोडु m. *Scheitelbein.*

पोत 1) m. *a) Thierjunges.* Zu belegen nur in Comp. mit einem Thiernamen. — *b)* in Comp. mit einem Pflanzennamen *ein junger Schössling, ein junger —.* — *c) *Kleid, Gewand.* — *d) *Fundament eines Hauses.* — *e) *ein Fötus ohne Eihaut.* — 2) m. n. *Schiff, Boot.*

पोतक 1) m. *a)* = पोत 1) *a)* Râgân. 18,14. zu Spr. 6067. — *b)* = पोत 1) *b).* — *c)* * = पोत 1) *d).* — *d)* N. pr. eines Schlangendämons. — 2) f. °तिका *a) Kleid, Gewand.* — *b) *Basella lucida* oder *rubra.* — *c) *Anethum Sowa* Râgân. 4,10. — *d)* * = मूलपोती Râgân. 7,140. — 3) f. ई *a) Turdus macrourus* Râgân. 19,124. — *b) *Basella lucida* oder *rubra* Râgân. 7,140.

*पोतज Adj. *ohne Eihaut zur Welt kommend.*

पोतत्व n. Nom. abstr. zu पोत *Schiff* Mahâvîrac. 132,7.

*पोतधार (Gal.) und °धारिन् m. *Schiffsherr, Schiffer.*

पोतन n. N. pr. einer Stadt Hem. Par. 1,92.

पोतप्लव m. *Schiffer.*

पोतभङ्ग m. *Schiffbruch.*

पोतर् und पोतॄ Nom. ag. 1) m. *a) Läuterer, Reiniger;* Bez. eines der 16 Ṛtvig des ausgebildeten Rituals, welcher Genosse des Brahman ist. — *b) *Bein. Vishṇu's.* — 2) *f. पोत्री Bein. der

Durgâ Gal.; vgl. पौत्री u. 1. पौत्र.

पोतरक N. pr. = पोतल.

*पोतरत्न m. *Steuerruder.*

पोतल = Πατάλα, N. pr. eines alten Seehafens am Indus; später übertragen auf die Residenz des Dalailama in Lhassa.

*पोतलक 1) m. N. pr. eines Berges, vielleicht = पोतल. — 2) f. °लिका in गो°.

*पोतलकप्रिय m. N. pr. eines Buddha.

पोतवणिज् m. *ein seefahrender Kaufmann.*

*पोतवाह् und °क (Paṅkad.) m. *Schiffsführer, Schiffer, Kapitän.*

*पोतशालि m. *kleiner Reis* Râgân. 16,20.

*पोताच्छादन n. *Zelt.*

पोताधान n. *Fischbrut* Vâsavad. 99,2.

*पोताभ m. *eine Art Kampfer* Gal. Vgl. पोतास.

°पोताय्, °यते *ein Schiff sein für* Ind. St. 15,378.

पोताल 1) m. N. pr. eines Brahman. — 2) fehlerhaft für पोतल.

पोतास m. *eine Art Kampfer* Râgân. 12,62.

पोतिमत्स्यक m. N. pr. eines Fürsten. v. l. पौतिमत्स्यक (wohl richtig) und पोतिमत्सक.

*पोतु m. = मानभाण्डशोधक.

*पोत्या f. = पोतानां समूहः.

1. पोत्र् n. 1) *das* Soma-*Gefäss des* Potar. — 2) *das Amt des* Potar. — 3) *die Schnauze des Ebers* Harshak. 203,4. — 4) **Pflugschar.* — 5) **Kleid, Gewand.* — 6) **der Donnerkeil.*

2.*पोत्र n. fehlerhaft für पोत *Schiff, Boot.*

पोत्रक m. N. pr. eines Mannes.

*पोत्रायुध m. *ein wilder Eber* Râgân. 19,31.

*पोत्रिदंष्ट्राज m. *ein best. Edelstein.*

पोत्रिन् m. *ein wilder Eber* Râgân. 19,31. Vikramâṅkak. 9,101. आदि° = आदिवराह Buddha-Pr. 60,14.

*पोत्रिरथा f. Bein. der Mâjâ (buddh.)

पोत्रीय Adj. (f. आ) *auf den* Potar *bezüglich, ihm gehörig.*

पोथ m. *Schlag, — mit* (im Comp. vorangehend).

पोथकि (metrisch) und °की f. *best. Geschwüre an den Augenlidern.*

पोनक m. in शतपोनक.

*पोपुव Adj. vom Intens. von 1. पू.

पोया f. *ein best. Blaseinstrument* Kalpas. 102,20.

पोयालदक् N. pr. eines Teiches.

पोर = पर्वन् in नील° und शत°.

पोरक dass. in शत°.

*पोल 1) m. *Masse, Menge.* — 2) f. ई *eine Art Gebäck.*

पोलिका f. *eine Art Gebäck.*

*पोलिन्द् m. *Mast* oder *Ribbe eines Schiffes.*

पोविय m. N. pr. eines Mannes.

पौष m. 1) *Gedeihen, Wachsthum, Vermehrung; Fülle, copia, Wohlstand.* — 2) *das Aufziehen, Ernähren, Unterhalten, Fütterung* Gop. Br. 2,1,23.

पोषक Adj. (f. °षिका) 1) *ernährend, fütternd, aufziehend, züchtend; Ernährer* u. s. w. — 2) am Ende eines Comp. *sich nährend—, seinen Lebensunterhalt ziehend von* Hariv. 2,89,12.

पोषण 1) Adj. *pflegend, hegend, begünstigend* in पत्त°. — 2) n. *das Ernähren, Füttern, Unterhalten, Züchten, Pflegen* (der Bäume, der Sinne).

पोषणीय Adj. *zu ernähren.*

पोषध m. *Fasten, Fasttag* Lalit. 28,3. 46,6. 63,1.

*पोषधिक Adj. von पोषध.

पोषधेय n. impers *zu fasten.*

*°पोषम् Absol. mit पुष् *gedeihen an.*

*पोषयितर् Nom. ag. vom Caus. von 1. पुष्.

पोषयितु 1) Adj. *Wachsthum —, Gedeihen fördernd, nährend;* mit Acc. — 2) *m. *der indische Kuckuck.*

पोषयिष्णु Adj. *Gedeihen bringend, zuträglich.*

पोषम् in विश्वायुपोषम्.

पोषयितर् Nom. ag. *Ernährer, Aufzieher.*

°पोषिन् Adj. *ernährend, aufziehend.*

पोषुक Adj. *gedeihend.*

पोष्टर् Nom. ag. *Ernährer, Aufzieher.*

पोष्य, पौषिय Adj. 1) *gedeihlich, wohlgenährt.* — 2) *Gedeihen habend, — schaffend.* — 3) *zu ernähren.*

पोष्यपुत्रक m. *Adoptivsohn.*

(पोष्यावत्) पोषियावत् Adj. *Gedeihen schaffend.*

पौंश्चलीय Adj. *zu Huren in Beziehung stehend.*

पौंश्चलेय m. *Hurensohn* Âpast. Çr. 20,3.

पौंश्चल्य n. *das Nachlaufen des Weibes nach Männern.*

*पौंसवन n. = पुंसवन 1).

पौंसायन m. Patron. von पुमंस्, पुंस्.

पौंस्न 1) Adj. *a) menschlich.* — *b) eines Mannes werth, für einen Mann passend.* — 2) n. *Männlichkeit, männliche Kraft.*

पौंस्य, पौंसिय 1) Adj. *männlich, Männern eigen.* — 2) n. *a) Männlichkeit, männliche Kraft, Mannesmuth, — tugend, — that.* — *b)* Pl. *Männerschaaren.*

पौक्कस m. = पौल्कस (so v. l.) Brahmop. 249.

पौगण्ड 1) Adj. *Knaben eigen.* — 2) n. *Knabenalter, das Alter von 5 bis 10 Jahren.*

पौगण्डक n. = पौगण्ड 2).

पौच्छ Adj. *am Schwanze befindlich.*

पौञ्जिष्ठ m. Patron. Auch Pl. Wohl fehlerhaft für पौञ्जिष्ठ.

पौञ्जिष्टि und °ष्ठि m. *Fischer.*

पौटलि m. Patron. Auch Pl.

*पौटायन m. Patron. von पुट.

पौड in *पक्कपौड.

*पौणिकि m. Patron. von पुणिक.

*पौणिकेर् m. Metron.

*पौणिक्या f. zu पौणिकि.

पौण्डरीक 1) Adj. *aus Lotusblumen gemacht.* — 2) m. *a) ein best. eilftägiges* Soma-*Opfer* Hemâdri 1,536,14. — *b)* Patron. des Kshemadhṛtvan Târṇja-Br. 22,18,7. — 3) n. *eine best. Art des Aussatzes.*

पौण्डरीकपद्धति f. Titel eines Werkes.

*पौण्डरीय (Râgân. 12,150), *°क (Dhanv. 3,54) und *पौण्डर्य (ebend.) n. = पुण्डर्य.

पौण्ड्र 1) m. *a) *eine Art Zuckerrohr. — b)* Pl. N. pr. eines Volkes. — *c) ein Fürst der* Paundra. Gilt für einen Sohn Vasudeva's. — *d)* Name *der Muschel* Bhîshma's. — *e)* N. pr. eines Fürsten VP.^{2} 4,122. पुण्ड्र v. l. — 2) n. *Mal, Sectenzeichen.*

पौण्ड्रक 1) m. *a) eine Art Zuckerrohr* Bhâvapr. 2, 63. — *b)* Pl. N. pr. eines Volkes, = पौण्ड्र. — *c) ein Fürst der* Paundra. — *d) eine best. Mischlingskaste.* — *e)* N. pr. eines Fürsten VP.^{2} 4,122. पुण्ड्र v. l. — 2) n. am Ende eines adj. Comp. *Mal, Sectenzeichen.*

*पौण्ड्रनागर Adj. von पुण्ड्रनगर.

पौण्ड्रमत्स्यक m. N. pr. eines Fürsten.

पौण्ड्रवत्स m. Pl. *eine best. Schule des weissen* Jagus Ârjav. 46,13.

पौण्ड्रवर्धन 1) n. N. pr. einer Stadt. — 2) *m. Bihâr.

*पौण्ड्रविवर्धन Adj. oder m. Uṇâdis.

पौण्डिक m. 1) *eine Art Zuckerrohr. — 2) Pl. N. pr. eines Volkes.

पौण्ड्र fehlerhaft für पौण्ड्र.

पौण्य Adj. *rechtschaffen, tugendhaft* oder *guter Behandlung werth.*

पौतक्रतं m. Metron. von पूतक्रता.

पौतन nach dem Comm. = मथुराप्रदेश 217,17.

*पौतन्य n. Nom. abstr. zu पूतन 2) *a*).

*पौतरीय Adj. von पूतर् Ganar. 4,291.

*पौतव n. *Gewicht.*

पौतिक 1) *Adj. von पूतिक oder °का. — 2) f. ई *eine best. Gemüsepflanze.*

*पौतिक्य n. Nom. abstr. von पूतिक gaṇa पुरोहितादि in der Kâç.

पौतिनामिक्य n. *das Behaftetsein mit einer stin-*

kenden Nase.

पैतिमत्स्यक m. N. pr. eines Fürsten MBh. 5,4, 16. Vgl. पैति°.

*पैतिमाष Adj. von पैतिमाष्य.

पैतिमाषायण m. Patron. Richtig °माष्यायण.

पैतिमाषीपुत्र m. N. pr. eines Lehrers.

पैतिमाष्य m. Patron. N. pr. eines Lehrers. *f. °माष्या.

पैतिमाष्यायण m. desgl. f. *पैतिमाष्यायणी Mahâbh. 4,32,*a*.

पैतुद्रव Adj. *vom Baume* Pûtudru *kommend* u. s. w. Âpast. Çr. 7,5,6. 23,7.

*पैतृक Adj. von पैतृ.

पैत्तिक n. *eine Art Honig* Râgân. 14,115. Bhâvapr. 2,61.

1. पैत्र 1) Adj. (f. ई) *vom Sohn* —, *von Kindern herrührend, ihnen gehörig, sie betreffend* u. s. w. इष्टि f. *eine die Geburt eines Sohnes bezweckende Opferhandlung.* — 2) m. *des Sohnes Sohn, Enkel.* — 3) f. पैत्री *a) Enkelin.* — *b)* *Bein. der Durgâ; vgl. पैत्री unter पैतृ.

2. *पैत्र n. *das Amt des* Potar.

पैत्रक m. *Enkel* Spr. 7676.

पैत्रजीविक (metrisch st. पैत्रं°) n. *ein aus Putranjiva Roxburghii gemachtes Amulet.*

पैत्रमर्त्य n. *Kindersterben* Mantrabr. 1,1,13.

*पैत्राघ AV. 12,5,28 vielleicht fehlerhaft für पैत्राघ *ein die Kinder treffender Schaden;* vgl. 12, 3,14.

पैत्रायण m. Patron. von पैत्र *Enkel.*

पैत्रिक m. Patron. von पुत्रिक oder = पैत्रिकेय.

पैत्रिकेय m. *der Sohn einer an Sohnes Statt angenommenen Tochter.*

पैत्रिकेयवत् Adj. *einen* Pautrikeja *habend.*

*पैत्रिक्य n. Nom. abstr. von पुत्रिक.

पैत्रिन् Adj. *einen Enkel habend.*

पैदन्य n. N. pr. einer Stadt. वैदन्य v. l.

*पैनःपुनिक Adj. *sich öfter wiederholend.*

पैनःपुन्य n. *öftere Wiederholung.*

पैनराधेयिक Adj. (f. ई) *auf das wiederholte Anlegen des heiligen Feuers bezüglich* Âpast. Çr. 5, 29,1.

पैनरुक्त n. *eine überflüssige Wiederholung* Kâd. 267,6.

*पैनरुक्तिक Adj. = पुनरुक्तमधीते वेद वा.

पैनरुक्त्य n. *Wiederholung, Tautologie.* वैरूप्य° so v. a. *eine abermalige Hässlichkeit.*

पैनर्नव Adj. *von der Boerhavia procumbens kommend* u. s. w. Karaka 6,16.

पैनर्भव 1) Adj. (f. या) *zu einer wiederverheiratheten Frau in Beziehung stehend, von ihr stammend.* भर्तर् so v. a. *der zweite Gatte einer Frau.* — 2) m. *der Sohn einer wiederverheiratheten Wittwe* Gaut.

*पैनर्भविक Adj. (f. ई) *auf eine Wiedergeburt bezüglich.*

पैनर्वसव Adj. *zum Arzt* Punarvasu *in Beziehung stehend.* युवन् m. so v. a. *ein Student der Medicin* Harshak. 126,14.

पैनर्वाचिक Adj. *pleonastisch, überflüssig.*

पैनःशिल Adj. Kauç. 66.

पैप्पिक m. Patron. Auch Pl.

पैप्पा f. N. pr. eines heiligen Teiches °माहात्म्य n.

*पैयमानि m. Patron. von पूयमान.

1. पैर् m. 1) etwa *Füller, Sättiger* als Bez. des Soma. — 2) *Mehrer.* — 3) N. pr. eines Mannes.

2. पैर 1) m. *a) Städter, Bürger* Gaut. Âpast. — *b)* Bez. *eines kriegführenden Fürsten unter bestimmten Verhältnissen.* Auch von Planeten beim ग्रहयुद्ध. — *c)* Pl. N. pr. einer Dynastie. — 2) *f. ई *das Gerede der Palastdienerschaft.* — 3) *n. *ein best. wohlriechendes Gras.*

*पैरक m. *ein in der Nähe einer Stadt gelegener Lustgarten.*

पैरकन्या f. *Städterin, Bürgermädchen.*

पैरकुत्सी f. Hariv. 1430 fehlerhaft für पैरुकुत्सी.

*पैरगीय Adj. von पुरग.

पैरंजन Adj. (f. ई) *von* Puraṅgana *und* Puramgani *stammend.*

पैरण m. Patron. von पूरण. — पैरणी Hariv. 5437 fehlerhaft für पैराणी Adj. f.

पैरणटक und पैरणठक m. N. pr. eines Lehrers.

पैरन्दक m. wohl nur fehlerhaft für पैरणटक.

पैरंदर 1) Adj. (f. ई) Indra *gehörig, ihm geweiht, von ihm kommend* u. s. w. — 2) n. *das Mondhaus* Gjeshṭhâ.

पैरंध्र Adj. *von einem Weibe herrührend, weiblich* Viddh. 23,8.

पैरमुख्य m. *Stadtältester* Daçak. (1925) 2,121, 16 (°मुख gedr.).

पैररुचिदेव m. N. pr. eines Mannes.

पैरलोक m. Sg. und Pl. *die Städter, Bürger.*

पैरव 1) Adj. (f. ई) *dem* Pûru *gehörig, von ihm abstammend.* — 2) m. *a) ein Abkömmling* Pûru's. Pl. *die Nachkommen* —, *das Geschlecht des* P. — *b)* N. pr. α) eines Fürsten. — β) Pl. eines Volkes. — γ) einer Dynastie VP. 4,19,15. — 3) f. ई *a) ein best.* Mûrkhanâ S. S. S. 31. — *b) ein best.* Râga S.S.S. 108. — *c)* N. pr. einer Gattin α) Vasudeva's. — β) Judhishṭhira's.

पैरवक m. Pl. N. pr. eines Volkes.

पैरवतत्त्व in पर°.

*पैरवीय Adj. *dem Fürsten* Paurava *ergeben.*

पैरवृद्ध m. *Stadtältester.*

*पैरशरणिक Adj. von पुरशरण.

पैरस्त्य Adj. (f. या) 1) *nach vorn gelegen, der vorderste.* — 2) *östlich.* °पवन *Ostwind* Kathâs. 122,67 (पौलस्त्य° gedr.). Pl. *das Volk im Osten,* = गौड.

*पैरागीय Adj. von पुराग.

पैराग्रगण्य m. *Stadtältester, Stadthaupt* Daçak. (1925) 2,119,15.

पैराङ्गना f. *Städterin, Bürgerin.*

पैराण Adj. (f. ई) *die alte Zeit betreffend, in a. Z. geschehen, aus a. Z. stammend, zur a. Z. gehörig, alt, ehemalig, früher.*

पैराणिक Adj. (f. ई) 1) dass. Auch so v. a. *mit den Begebenheiten und Sagen der Vorzeit vertraut* — 2) *einen* Purâṇa *(eine best. Münze) werth.*

पैरिक m. 1) *Städter, Bürger.* — 2) *Gouverneur einer Stadt.* — 3) N. pr. *a)* Pl. eines Volkes. — *b)* eines Fürsten der Stadt Purikâ MBh. 12, 111,3.

पैरिण m. Patron. fehlerhaft für पैराण.

पैरुकुत्स m. Patron. von पुरुकुत्स. f. ई Hariv. 1,27,18.

पैरुकुत्सि, पैरुकुत्स्य und पैरुकुत्सिभ्र m. desgl.

पैरुमद्र n. Name zweier Sâman Ârsh. Br.

पैरुमद्र n. fehlerhaft für पैरुमद्र.

पैरुमीढ, °मीळ्ह n. Name eines Sâman.

पैरुशिष्टि m. N. pr. eines Lehrers Taitt. Âr. 7,9,1.

पैरुष 1) Adj. (f. ई) *a) menschlich.* — *b) männlich.* — *c) *eines Mannes Länge habend.* — *d)* Purusha *betreffend, ihm geweiht, ihm gehörig* u. s. w. — 2) m. *a) die Last, die ein Mensch zu tragen vermag.* — *b)* N. pr. eines Râkshasa VP.² 2,289. पौरुषेय v. l. — 3) f. ई *a) ein menschliches Weib, Frau.* — *b)* = याम *ein Zeitraum von drei Stunden* Hem. Par. 9,85. — 4) n. *a) Mannheit* (Gegens. स्त्रीत्व). — *b) Männlichkeit, männliche Kraft, Mannesmuth, Heldenmuth, Mannesthat.* — *c) Gewalt* (Gegensatz *Verstand*). — *d) Manneslänge, Klafter* Râgân. 18,56. — *e) Generation.* — *f) *der männliche Same.* — *g) das männliche Glied.* — *h) *Sonnenzeiger.*

पौरुषमेधिक Adj. *zum Menschenopfer in Beziehung stehend* Âpast. Çr. 20,25.

पौरुषविधिक Adj. *menschenartig.*

पौरुषांसकिन् m. Pl. *die Schule des* Purushâṁsaka. v. l. पौरुषासकिन्.

पौरुषाद Adj. *Menschenfressern eigen.*

*पौरुषासकिन् m. Pl. *die Schule des* Purushâsaka gaṇa शौनकादि in der Kâç. पौरुषांसकिन् v. l.

पौरुषिक m. *ein Verehrer des* Purusha.

पौरुषेय 1) Adj. (f. ई) *a) von Menschen kommend, von M. herrührend, unter M. geschehend, M. treffend* u. s. w. — *b) von der Seele kommend.* — 2) m. *a) Miethling, Tagelöhner.* — *b)* angeblich = समूह (संघ), वध und पुरुषस्य पदान्तरम्. — *c)* N. pr. eines Râkshasa. — 3) n. *Menschenthat, Menschenwerk.*

पौरुषेयत्व u. *das Herrühren von Menschen, menschlicher Ursprung* Kap. 5,46.

पौरुष्य 1) Adj. *zum* Purusha *in Beziehung stehend.* — 2) n. *Mannesthat, Heldenmuth.*

पौरुहन्मन n. Name verschiedener Sâman.

पौरुहूत Adj. Indra *gehörig.*

पौरूरवस 1) Adj. *dem* Purûravas *eigen.* — 2) m. Patron. von Purûravas.

*पौरेय Adj. von पूर.

पौरोगव m. *Aufseher in einem fürstlichen Hofhalt,* insbes. *über die Küche.*

पौरोडाश m. *ein den Opferkuchen einweihender Spruch.*

*पौरोडाशिक Adj. (f. ई) von पौरोडाश.

पौरोधस 1) m. Patron. von पुरोधस्. — 2) n. *das Amt eines* Purohita.

पौरोभाग्य n. *Missgunst* Spr. 7645.

पौरोरवस m. Patron. fehlerhaft für पौरूरवस.

पौरोहित Adj. (*f. ई) *vom* Purohita *kommend* u. s. w.

*पौरोहितिक m. Metron. von पुरोहितिका.

पौरोहित्य 1) Adj. *zum Geschlecht eines* Purohita *gehörig.* — 2) n. *das Amt eines* Purohita.

पौर्णदर्व n. *die Ceremonie mit dem vollen Löffel.*

पौर्णमास 1) Adj. (f. ई) *auf den Vollmond bezüglich, dazu gehörig, dabei üblich, damit versehen.* — 2) m. n. *Vollmondsfeier.* — 3) m. Patron. und N. pr. verschiedener Männer. — 4) f. ई *Vollmondsnacht, — tag.* — 5) n. *Vollmondstag.*

पौर्णमासक m. *Vollmondsopfer* Agni-P. 32,5.

पौर्णमासायन n. *eine Art des Vollmondsopfers.*

पौर्णमासिक Adj. (f. ई) *zum Vollmondsopfer dienend.*

पौर्णमास्य n. *Vollmondsopfer.*

पौर्णमास्यधिकरण (wohl °मास्याधि°) n. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

*पौर्णमी f. *Vollmondstag.*

पौर्णवत्स m. Pl. *eine best. Schule des Jagurveda* AV. Pariç. 49.

पौर्णसौगन्धि m. Patron. von पूर्णसौगन्ध.

पौर्त Adj. in Verbindung mit कर्मन् u. = पूर्त n. *ein verdienstliches Werk, wie Speisung von Brahmanen, Brunnengraben* u. s. w.

*पौर्ति m. Patron. von पूर्त.

पौर्तिक Adj. *zu einem verdienstlichen Werke, wie Speisung von Brahmanen* u. s. w., *in Beziehung stehend, dazu gehörend* Hemâdri 1,7,17.

*पौर्य m. Patron. von पुर.

पौर्वक Adj. 1) *von den Vorgängern stammend, ererbt.* — 2) *früher, ehemalig* Vâgrakkh. 35,7. 42,6.

पौर्वकात्य n. *Priorität.*

पौर्वजन्मिक Adj. *in einem frühern Leben vollbracht* Vâgrakkh. 34,17.

पौर्वदेहिक (Karaka 4,3) und °दैहिक Adj. *zu einem frühern Leben in Beziehung stehend, aus einem fr. L. herstammend, in einem fr. L. vollbracht.*

*पौर्वनगरेय Adj. von पूर्वनगरी.

*पौर्वपञ्चालक Adj. von पूर्वपञ्चाल (d. i. पूर्वः पञ्चालानाम्).

*पौर्वपदिक Adj. etwa *das erste Glied eines Compositums betreffend.* Vgl. पैतरपदिक.

पौर्वभक्तिक Adj. (f. ई) *vor dem Essen zu sich genommen* Karaka 6,9.

*पौर्वमाह्निक Adj. von पूर्वमह्न.

*पौर्ववर्षिक Adj. = पूर्वासु वर्षासु भवः.

*पौर्वशाल Adj. = पूर्वस्यां शालायां भवः.

पौर्वातिथ 1) m. Patron. von पूर्वातिथि. — 2) n. Name eines Sâman.

पौर्वापर्य n. *das Verhältniss von anterior zu posterior, ein V. wie zwischen einem ersten und zweiten Theil, Aufeinanderfolge* Gaim. 6,5,54. Çaṁk. zu Bâdar. 2,4,19. Njâjam. S. 93, Z. 4.

*पौर्वार्धक und *पौर्वार्धिक Adj. *auf der östlichen Seite von* (Gen.) — *wohnend* oder *befindlich.*

पौर्वाह्णिक Adj. (f. ई) *zum Vormittag in Beziehung stehend.* Subst. so v. a. °क्रिया.

पौर्वाह्णिक fehlerhaft für पौर्वाह्णिक.

पौर्विक 1) Adj. (f. ई) *früher, ehemalig, alt, antiquus* Lalit. 215,15. — 2) f. ई *ein weiblicher Vorfahr.*

पौल m. Patron. Auch Pl.

पौलव m. N. pr. eines Volkes.

*पौलस्ती f. Patron. der Çûrpaṇakhâ.

पौलस्त्य 1) Adj. *zu* Pulasti oder Pulastja *in Beziehung stehend, von ihm stammend.* — 2) m. *a)* Patron. von Pulasti oder Pulastja. Bez.: *α)* Kubera's. — *β)* *Vibhishaṇa's. — *γ)* Pl. der Brüder Durjodhana's. — *δ)* Pl. eines Râkshasa-Geschlechts. — *b) der Mond.* — *c)* N. pr. eines Astronomen. — Kathâs. 122,67 fehlerhaft für पौरस्त्य.

पौलहस्ति m. Patron.

*पौलाक Adj. von पूलाक.

*पौलास Adj. von पूलास.

पौलि m. 1) *halb geröstetes Korn.* — 2) *eine Art Gebäck.* — 3) Patron. Auch Pl.

*पौलिका f. *eine Art Gebäck.*

*पौलिन्य Adj. von पुलिन.

पौलिश 1) Adj. von Puliça *herrührend,* — *verfasst.* — 2) m. fehlerhaft für पुलिश.

पौलिस Adj. fehlerhaft für पौलिश 1).

*पौलुष m. Patron. von पुलुष.

पौलोम 1) Adj. *zu* Pulomâ *in Beziehung stehend, von ihr handelnd, zu* Puloman, Pulomâ oder Paulomi *in B. st., von* Puloma oder Puloman *stammend.* — 2) m. *a)* Pl. *eine best. Klasse von Ungöttern.* — *b)* N. pr. eines Ṛshi Hariv. 9370. — 3) f. ई Patron. der Gattin *a)* Indra's. — *b)* Bhṛgu's. — 4) wohl n. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

पौलोमीवल्लभ m. Bein. Indra's Bâlar. 91,6.

पौल्कस m. angeblich *der Sohn eines* Nishâda (Çûdra) *und einer* Kshatrijâ Âpast.

पौष 1) Adj. (f. ई) *zu der Zeit, da der Mond im Mondhause* Pushja *steht, in Beziehung stehend, in diese Zeit fallend.* — 2) m. *a) ein best. Monat, dessen Vollmond im Mondhaus* Pushja *steht.* — *b) das dritte Jahr im 12jährigen Jupiter-Cyclus.* — 3) f. ई *die Vollmondsnacht* oder *der Vollmondstag im Monat* Pausha. — 4) n. *a)* **Festtag* oder *ein best. F.* — *b)* **Kampf.* — *c)* Name verschiedener Sâman.

पौषध m. *Fasttag* Kalpas. 113. Hem. Par. 6,86. Auch °दिन n. 201. Vgl. पोषध.

पौषमाहात्म्य n. Titel eines Werkes.

पौष्कजिति m. Patron. Auch Pl.

पौष्कर 1) Adj. (f. ई) *a) zur blauen Lotusblüthe in Beziehung stehend,* daraus *gebildet,* — *bestehend,* — *hervorgegangen, darüber handelnd* u. s. w. प्रादुर्भाव m. *die Erscheinung* Vishṇu's *in der Gestalt einer Lotusblüthe.* Auch Subst. mit Ergänzung von प्रादुर्भाव. — *b) zum Costus speciosus* oder *arabicus gehörig, davon kommend* u. s. w. — 2) n. *a) die Frucht von Costus speciosus* oder *arabicus.* — *b)* **die Wurzel dieser Pflanze* (?). — *c)* Titel eines Werkes.

पौष्करक Adj. = पौष्कर 1) *a*).

पौष्करसादि m. Patron. N. pr. eines Grammatikers.

*पौष्करिणी f. *Lotusteich.*

*पौष्करेयक Adj. von पुष्कर.

पौष्कल 1) m. *eine best. Körnerfrucht.* — 2) n. Name verschiedener Sâman.

पौष्कलावत 1) m. N. pr. eines Arztes. — 2) Adj. von 1) *herrührend, — verfasst.*

*पौष्कलेयक Adj. von पुष्कल.

पौष्कल्य n. *vollkommenes Ausgebildetsein, volle Kraft.*

*पौष्कि m. Patron. v. l. in gaṇa तौल्वल्यादि in der Kâç.

पौष्टावत (Conj.) m. Patron. Auch Pl.

पौष्टिक 1) Adj. (f. ई) *das Gedeihen —, das Wachsthum u. s. w. betreffend, dazu dienend, dieses befördernd, zum Gelingen von — (Gen.) dienend.* — 2) *n. *ein bei der Ceremonie des Haarschneidens getragenes Kleidungsstück.*

पौष्टी f. N. pr. der Gattin Pûṛṇa's.

पौष्टिमेर (!) m. Patron.

पौष्ण 1) Adj. (f. ई) *a) dem Pûshan geweiht, — gehörig, auf* P. *bezüglich.* — *b) zur Sonne in Beziehung stehend.* — 2) n. *das Mondhaus* Revatî.

पौष्णावत m. Patron. wohl fehlerhaft für पौष्टावत.

पौष्ण्य n. fehlerhaft für पौष्ण 2).

पौष्प 1) Adj. (f. ई) *a) von Blumen kommend, aus Bl. gemacht.* — *b)* MBh. 1,198,5, v. l. nach Nîlak. = पुष्पाय स्थितं बहुसंततिप्रदम्. Richtig पौष्य. Auch MBh. 1,312 fehlerhaft für 2. पौष्य. — 2) *f. ई N. pr. einer Stadt, = पुष्पपुरी.

पौष्पक 1) Adj. = पौष्प 1) *a)* Hemâdri 1,215,18. — 2) *n. *ein aus Messingasche bereitetes Collyrium* Râǵân. 13,92.

पौष्पकेतव Adj. *dem Liebesgott gehörig* Bâlar. 247,13.

पौष्पञ्जि m. Patron. = पौष्पिञ्जि.

*पौष्पायण m. Patron. von पौष्पि.

*पौष्पि m. Patron. von पुष्प.

पौष्पिञ्जि m. Patron. N. pr. eines Lehrers.

पौष्पिञ्जिन् m. dass. oder Adj. *zu* Paushpiñǵi *in Beziehung stehend.*

पौष्पिण्डि m. Patron. Auch Pl.

पौष्पिण्डि m. desgl.

पौष्पिय m. Patron. Wohl fehlerhaft.

*पौष्पीय Adj. von पौष्पि.

1. पौष्य 1) Adj. *zum Mondhause* Pushja *in Beziehung stehend* MBh. 1,198,5. Anders Nîlak. — 2) m. N. pr. verschiedener Fursten.

2. पौष्य Adj. *zum Fürsten* Paushja *in Beziehung stehend, über ihn handelnd* MBh. 1,2,42.

पौष्यञ्जि m. N. pr. eines Lehrers VP. 3,6,3. 5. Vgl. पौष्पञ्जि.

पौष्यिञ्जि m. v. l. für पौष्पिञ्जि.

पौस्कर fehlerhaft für पौष्कर.

*प्रा f. Çiva's *Haarflechten.*

प्यस in प्रप्यस्.

प्या, प्यायते *schwellen, strotzen, voll sein, überfliessen.* Simplex nur Bhaṭṭ. Partic. *प्यान *dick* (Schweiss). — Mit आ 1) *anschwellen, gähren, steigen* (von Flüssigkeiten); *sich füllen, voll —, kräftig —, reich werden an* (Instr.). Partic. आप्यान nur bei den Grammatikern und Bhaṭṭ. — 2) *voll machen, kräftigen.* — Caus. आप्याययति und °ते *Etwas anschwellen, voll machen, ergänzen, auffüllen, begiessen* (namentlich den Soma mit Wasser); *nähren, kräftigen, beleben, gedeihen machen, erfrischen, erquicken, ermuntern.* आप्यायित von einer Krankheit so v. a. *die man Ueberhand hat nehmen lassen.* — Mit प्रत्या Caus. *wieder voll machen, — füllen* Mân. Çr. 1,3,2. — Mit समा *schwellen, wachsen, zunehmen.* — Caus. *nähren, kräftigen, beleben.* — Mit प्र *anschwellen, strotzen.* Partic. प्रप्यात und *प्रप्यान. — Caus. *anschwellen machen.* — Vgl. 2. पी.

*प्याट् Interj. des Rufens.

प्यायन 1) Adj. *Gedeihen bringend.* — 2) *n. Nom. act. von प्या.

प्युक्ष्ण *Ueberzug des Bogenstabs aus Sehnen, Schlangenhaut u. s. w.* Nur in der Verbindung प्युक्ष्णावेष्टित (धनुस्).

*प्युष्, प्युष्यति (दाहे), प्योषयति (उत्सर्गे).

*प्युस्, प्युस्यति (विभागे).

1. प्र Adv. *vor, hervor, vorwärts, voran, fort* in Verbindung mit Zeitwörtern. Auch wiederholt. Hier und da so gebraucht, dass ein Zeitwort der Bewegung aus dem Vorhergehenden zu entnehmen oder sonst hinzuzudenken ist. Selbständig tritt das Wort auch bisweilen in Wortspielen und dergl. auf. Am Anfange eines Comp. vor einem Subst. *fort, weg, weiter weg* (in der Verwandtschaft), vor einem Adj. steigernd *vorzüglich, sehr.*

2. °प्र 1) Adj. *a) füllend, erfüllend, sättigend, nährend* u. s. w. — *b) ähnlich.* — 2) n. *Erfüllung.*

प्रउग 1) n. *a) Vordertheil der Gabeldeichsel am Wagen.* — *b) Dreieck* Çulbas. 1,56. Mân. Grhj. 1, 6. — 2) m. n. Bez. *des zweiten* Çastra *der Frühspende* Mân. Çr. 2,4,22. Vollständig प्रउगशस्त्र n. Vaitân. — Hier und da falschlich प्रोग geschrieben.

प्रउगचित् Adj. *in Form eines Dreiecks geschichtet.*

प्रउगचिति f. *eine Schichtung in Form eines Dreiecks* Maitr. S. 3,4,7.

प्रउगशस्त्र n. s. प्रउग 2).

प्रउगस्तोत्र n. *ein best.* Stotra Vaitân.

प्रउग्य Adj. *am* प्रउग 1) *a) befindlich.*

प्रकङ्कत m. *ein best. schädlicher Wurm* oder dergl.

*प्रकच Adj. vielleicht *abstehende Haare habend.*

प्रकट्, Partic. प्रकटत् *offen zu Tage tretend* Hariv. 15789; vgl. jedoch 3,117,21.

प्रकट 1) Adj. (f. आ) *offen zu Tage liegend, offenbar, offen, sichtbar.* प्रकटम् und प्रकट° Adv. *offenbar, deutlich, sichtbar.* — 2) m. N. pr. eines Mannes.

प्रकटन n. *das Offenbaren, Sichtbarmachen, vor Augen Führen.*

प्रकटय्, °यति *offenbaren, vor Augen führen, an den Tag legen, enthüllen, zeigen.*

प्रकटाय्, °यति *offenbaren, verkünden.*

प्रकटी Adv. 1) mit कर् = प्रकटय् Prasannar. 120,9. — 2) mit भू *offenbar werden, sich zeigen.*

प्रकटीकरण n. *das Offenbaren, Verkünden.*

*प्रकण्व m. N. pr. einer Oertlichkeit.

प्रकथन n. *das Verkünden, Mittheilen.* *°म् enklitisch nach einem Verb. fin.

*प्रकमन n. Nom. act. von 4. कम् mit प्र.

*प्रकमनीय Partic. fut. pass. von 4. कम् mit प्र.

प्रकम्प 1) Adj. *zitternd* R. 2,45,13. — 2) m. (adj. Comp. f. आ) *das Erzittern, Erbeben, Beben, zitternde Bewegung.*

प्रकम्पन 1) m. *a) Wind* Çiç. 1,61. — *b) *eine best. Hölle.* — *c)* N. pr. eines Asura. — 2) n. *das Schütteln, Hinundherbewegen.*

*प्रकम्पनीय Adj. *zum Zittern zu bringen.*

प्रकम्पित 1) Adj. s. u. कम्प् mit प्र. — 2) n. *das Erzittern.*

प्रकम्पिन् Adj. *zitternd, sich hinundher bewegend.*

प्रकम्प्य Adj. *zum Zittern —, zum Beben zu bringen.*

प्रकर 1) m. *a) ein ausgestreuter Haufe, Menge* überh. — *b) *aid, assistance, friendship.* — *c) *usage, custom, continuance of similar practice.* — *d) *respect.* — *e) *seduction, abduction.* — 2) f. ई *a) ein best. Gesang.* — *b) ein zum Verständ-

niss des Folgenden eingeschaltetes kurzes Zwischenspiel in einem Schauspiel. — *c*) ***Kreuzweg.* — 3) ***n.** *Aloeholz.*

प्रकरण 1) n. *a*) *Hervorbringung, Schöpfung* Hariv. 2,19,23. — *b*) *Behandlung, Besprechung, Auseinandersetzung, Charakterisirung* (Njâjas. 1,2,48. 5,1,17); *Gelegenheit einer solchen Besprechung; ein eine solche Besprechung bildender Abschnitt, Hauptstück, Kapitel, eine Abhandlung über einen speciellen Gegenstand, eine Monographie über einen best. Gegenstand.* अस्मिन्नेव प्रकरणे so v. a. *in Bezug eben darauf, im Anschluss hieran, bei dieser Gelegenheit.* न च प्रकरणं वेत्सि so v. a. *auch weisst du nicht, wovon die Rede ist.* — *c*) *eine Art Schauspiel, in welchem die Fabel vom Dichter erfunden ist.* — *d*) **treating with respect.* — *e*) **doing much or well.* — *f*) Titel eines Werkes Opp. Cat. 1. — 2) f. ई *eine Art Schauspiel.*

प्रकरणतस् Adv. *bei passender Gelegenheit* Suçr. 1,65,16.

प्रकरणत्व n. Nom. abstr. von **प्रकरण** 1) *b*) 253, 24.

प्रकरणपञ्चिका f. und **प्रकरणपाद्** m. Titel zweier Werke.

प्रकरणसम m. *ein best. Sophisma, wobei der Opponent und Defendent zur Charakterisirung eines Gegenstandes eine Eigenschaft hervorheben, welche pro und contra gleiche Beweiskraft hat,* Njâjas. 1,2,48. 5,1,16. Karaka 3,8.

प्रकरणशस् Adv. *nach Gattungen, — Arten. Klassenweise.*

प्रकरणिका f. = **प्रकरण** 2).

प्रकरिका f. = **प्रकर** 2) *b*).

प्रकरितर् Nom. ag. *Bestreuer*, vielleicht so v. a. *Würzer.*

प्रकर्तर् Nom. ag. *Bewirker, Veranlasser.*

प्रकर्तव्य Adj. 1) *zu bereiten.* — 2) *an den Tag zu legen, zu sagen.* — 3) *anzustellen bei* (Loc.).

प्रकर्ष m. 1) *Vorzüglichkeit, das Vorwiegen, Hervorragen, ein aussergewöhnlicher Zustand, ein hoher Grad, Uebermaass* Vikramâṅkaṡ. 9,40. काल° so v. a. *eine lange —, längere Zeit* (Karaka 6,18), अध्व° *eine grosse Entfernung*, फल° Adj. *vorwiegend aus Früchten bestehend.* °र्षात्, °र्षेण und **प्रकर्ष**° so v. a. *in hohem Grade, stark, ordentlich.* — 2) *Dauer* Karaka 1,13.

***प्रकर्षक** m. *der Liebesgott.*

प्रकर्षण 1) m. *Beunruhiger, Peiniger.* — 2) n. *a*) *das Fortziehen.* — *b*) *das Vorschieben.* — *c*) *Ausdehnung, lange Dauer.* — *d*) **das Erzielen eines Gewinnes durch den Gebrauch eines Pfandes, der die Zinsen des Darlehens übersteigt.* — *e*) etwa *Zügel* oder *Peitsche.*

प्रकर्षणीय Adj. *fortzuziehen, längs dem Erdboden fortzubewegen.*

प्रकर्षवत् Adj. *vorzüglich.* Am Ende eines Comp. *ausgezeichnet durch.*

***प्रकर्षित** n. *ein aus einem Pfande erzielter Gewinn, der die Zinsen des Darlehens übersteigt.*

प्रकर्षिन् Adj. *anführend* (ein Heer) Hariv. 6404. Vgl. अत्रापीड° (Nachtr. 1).

प्रकलयितृ nach Nir. m. *Kaufmann*, nach Sâj. Adj. *Nichts von einer Sache verstehend.*

***प्रकला** f. *Theil eines Theils, der allerkleinste Theil.*

प्रकल्पक Adj. (f. °ल्पिका) *am Platze seiend.*

प्रकल्पन 1) n. *das Versetzen in, Erheben zu* (im Comp. vorangehend). — 2) f. आ *Festsetzung, Bestimmung.* — 3) n. oder f. *das Versehen —, Vermischen mit* (सह) Karaka 7,1.

प्रकल्पयितृ Nom. ag. *Zurüster, Anordner.*

प्रकल्पिता f. *eine Art Räthsel.*

प्रकल्प्य Adj. *anzuweisen, festzusetzen, zu bestimmen.*

प्रकल्याण Adj. *überaus trefflich.*

प्रकर्श m. 1) *Peitschenriemen.* — 2) **Verletzung, Tödtung.*

प्रकाङ्क्ष f. *Appetit.*

प्रकाण्ड 1) m. n. *a*) *der Stamm eines Baumes von der Wurzel bis zu den Aesten.* — *b*) *ein kleinerer Abschnitt in einem Werke* (स्कन्ध, काण्ड, प्रकाण्ड). — *c*) am Ende eines Comp. *etwas Ausgezeichnetes in seiner Art* Bâlar. 272,13. — 2) **m.** *Oberarm.*

प्रकाण्डक m. am Ende eines Comp. = **प्रकाण्ड** 1) *c*).

***प्रकाण्डर** m. *Baum.*

प्रकाम 1) m. *Lust, Wollust.* Pl. *erfreuliche Dinge.* — 2) **प्रकामम्, प्रकामतस्** und **प्रकाम**° Adv. *nach Lust, — Wunsch, zur Genüge, gar wohl* (Spr. 6668, gehört nicht zu मन्थे).

प्रकामाढ्य n. *Geschwätzigkeit.*

प्रकार m. *Art, Weise.* केन प्रकारेण *auf welche Weise? wie so? comment?* Kâraṇḍ. 14,11. **प्रकारैस्** *auf diese oder jene Weise.* रामायणस्य भारतस्य वा *eine Art* Râmâjaṇa *oder* Mahâbhârata Râgat. 7,1740. Am Ende eines adj. Comp. (f. आ) — *artig.* Nom. abstr. °ता f.

प्रकारक am Ende eines adj. Comp. — *artig.* Soll auch Adj. von 1. **कर्** mit **प्र** sein.

प्रकारवत् Adj. *zu einer Art gehörig.*

प्रकार्य Adj. *an den Tag zu legen.*

प्रकालन 1) Adj. *treibend, hetzend.* — 2) m. N. pr. eines Schlangendämons.

प्रकाश 1) Adj. (f. आ) *a*) *hell, leuchtend, glänzend.* — *b*) *zu Tage tretend, offen, öffentlich, offenbar, sichtbar, zu Tage tretend —, hervorzurufen durch* (im Comp. vorangehend). नामधेयं प्रकाशं कृत्वा so v. a. *den Namen laut aussprechend.* — *c*) *allgemein bekannt, berühmt, — durch* (Instr. oder im Comp. vorangehend), — *in* (im Comp. vorangehend). — *d*) am Ende eines Comp. *den Schein von Etwas habend, aussehend wie, ähnlich.* — 2) **प्रकाशम्** und **प्रकाश**° Adv. *a*) *öffentlich, offen, vor aller Augen* Gaut. प्रकाशं नाभ्युदैक्षत *er sah nicht offen auf.* — *b*) *laut, so dass es Alle hören.* — 3) m. *a*) *Helle, Licht.* Häufig am Ende von Titeln *erklärender* Werke; abgekürzt so v. a. तत्त्वचिन्तामणि°. — *b*) *das zum Vorschein Kommen, Offenbarwerden, Manifestation.* — *c*) *Berühmtheit.* — *d*) *Helle*, so v. a. *das Freie, ein freier, offener Platz.* — *e*) प्रकाशे *in Gegenwart Aller, so dass es Alle hören, öffentlich.* — *f*) nach Mahidh. *Glanz des Oberkörpers der Thiere.* — *g*) fehlerhaft für प्राकाश. — *h*) *Kapitel, Abschnitt.* — *i*) **Gelächter.* — *k*) N. pr. α) eines Brahmanen, Sohnes des Tamas. — β) eines Sohnes des Manu Raivata. — γ) Pl. der Boten Vishṇu's. — 4) **n.** *Glokkengut.*

प्रकाशक 1) Adj. (f. °शिका) *a*) *hell, leuchtend, glänzend.* — *b*) *allgemein bekannt, berühmt.* — *c*) *erhellend, erleuchtend.* — *d*) *offenbar machend, verrathend.* — *e*) *beleuchtend, deutlich machend, zur Anschauung bringend, erklärend.* Nom. abstr. त्व n. — *f*) *bezeichnend, ausdrückend.* — 2) m. *die Sonne.* — 3) f. °शिका Titel verschiedener *Commentare* Opp. Cat. 1. Comm. zu Ârjabh. 1,3. — 4) **n.** *Glockengut* Gal.

***प्रकाशकप्रज्ञातर्** m. *Hahn.*

प्रकाशकर्तर् Nom. ag. *Lichtmacher*, Beiw. der Sonne.

प्रकाशकर्मन् Adj. *dessen Geschäft es ist, Helle zu schaffen* (von der Sonne).

प्रकाशकाम Adj. *berühmt zu werden wünschend.*

प्रकाशता f. 1) *das Hellsein, Leuchten, Glanz.* — 2) *Oeffentlichkeit.* °तां गम् *an die Oeffentlichkeit gelangen, bekannt werden* Mudrâr. 5,10 (16, 1). — 3) *Berühmtheit.*

प्रकाशत्व n. 1) **das Hellsein, Leuchten, Helle.* — 2) *das zu Tage Treten, Erscheinen, Berühmtheit.*

प्रकाशदेवी f. N. pr. einer *Fürstin*.

प्रकाशन 1) Adj. *erhellend, erleuchtend.* — 2) *f. आ *das Lehren.* — 3) n. *a) das Erhellen, Beleuchten. — b) das an's Licht Bringen, zum Vorschein kommen Lassen, Manifestiren.*

*प्रकाशनवत् Adj. *erhellend, erleuchtend.*

प्रकाशनारी f. *ein öffentliches Mädchen, Hure.*

प्रकाशनीय Adj. *zu erleuchten* Comm. zu Njâjas. 3,1,17.

प्रकाशयितव्य Adj. 1) *deutlich zu machen, hervortreten zu lassen* Comm. zu Njâjas. 2,1,15. — 2) *zu offenbaren* Kâd. 2,100,15.

प्रकाशवत् 1) Adj. *hell, leuchtend, glänzend.* Nom. abstr. °वत्त्व n. — 2) m. Bez. *eines Fusses* Brahman's.

प्रकाशवर्ष m. N. pr. eines Dichters.

प्रकाशसंहिता f. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

प्रकाशात्मक Adj. = प्रकाशात्मन् 1). Nom. abstr. °त्व n.

प्रकाशात्मन् 1) Adj. *dessen Wesen Licht ist, leuchtend.* — 2) m. *a) *die Sonne. — b)* N. pr. verschiedener Männer.

प्रकाशात्मपति und °त्मस्वामिन् m. N. pr. eines Autors.

प्रकाशानन्द m. desgl.

प्रकाशितविरुद्धता f. und °रुद्धत्व n. *eine best. Ungeschicklichkeit im Ausdruck, bei der Etwas zu Tage kommt, das im Widerspruch steht mit dem, was man sagen wollte.*

प्रकाशिता f. und °शित्व n. *das Hellsein, Helle, Licht.*

प्रकाशिन् Adj. 1) *hell, leuchtend.* — 2) *an's Licht bringend, offenbar machend.*

प्रकाशी Adv. mit कर् 1) *beleuchten, hell machen.* — 2) *veröffentlichen, allgemein bekannt machen.*

प्रकाशीकरण n. *das Erleuchten, Erhellen.*

प्रकाशीभाव m. *das Hellwerden, Morgendämmerung.*

प्रकाशेतर Adj. *unsichtbar.*

1. प्रकाश्य Adj. *an's Licht zu bringen, offenbar zu machen, zu manifestiren.*

2. प्रकाश्य n. fehlerhaft für प्राकाश्य.

प्रकाश्यता f. *das Offenbarsein.*

प्रकिरण n. *das Ausstreuen, Hinwerfen.*

प्रकीर्ण 1) Adj. s. u. 3. कर् mit प्र. — 2) *m. *a) Guilandina Bonduc* Râǵan. 9,69. — *b) Pferd* (?) Gal. — 3) n. *Allerlei, Vermischtes, Miscellanea.*

प्रकीर्णक 1) Adj. *a) zerstreut liegend, vereinzelt vorkommend. — b) vermischt, Allerlei enthaltend* Utpala zu Varâh. Bṛh. 22 (20),1. — 2) m. (*n.) *a) Fliegenwedel* MBu. 7,64,13. 8,19,43. 94,20. — *b) Haarbüschel als Schmuck der Pferde.* — *c) *Pferd.* — 4) n. *a) Allerlei, Vermischtes, Miscellanea. — b)* Titel eines Werkes Opp. Cat. 1. — *c) eine gerichtliche Entscheidung eines in den Gesetzbüchern nicht vorgesehenen Falles. — d) *Ausdehnung.*

प्रकीर्णकेश 1) Adj. (f. ई) *mit zerstreutem, aufgelöstem Haar* MBh. 3,173,62. Suçr. 1,106,3. Buâg. P. 5,5,28. 7,2,30. — 2) *f. ई Bein. der Durgâ.

प्रकीर्णसंग्रह m. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

प्रकीर्णाध्याय m. *ein Verschiedenes enthaltendes Kapitel*, Titel des 22sten (20sten) Adhj. in Varâh. Bṛh.

प्रकीर्तन 1) n. *das Verkünden, lautes Aussprechen, — Preisen.* — 2) f. आ *Erwähnung, Nennung.*

प्रकीर्ति f. *rühmliche Erwähnung.*

प्रकीर्य 1) *Adj. *auszustreuen.* — 2) (*m.) f. (आ) *eine best. Pflanze* Karaka 1,1. 3,5. Nach den Lexicographen *Guilandina Bonduc* und *eine Karañǵa-Art* Râǵan. 9,62. 63. 73.

प्रकुञ्च m. *ein best. Hohlmaass*, = पल Karaka 6,2.

प्रकुब्जा f. von unbekannter Bedeutung.

*प्रकुल n. *ein schöner Körper.*

प्रकूजन n. *das Aufstöhnen* Karaka 6,3.

*प्रकूटा f. in पच°.

प्रकृत 1) Adj. Partic. von 1. कर् mit प्र. — 2) *m. N. pr. eines Mannes.

प्रकृतता f. *das Begonnensein, in Ausführung Stehen.*

प्रकृतत्व n. *das in Rede Stehen.*

प्रकृति f. 1) *Voraussetzung; die ursprüngliche, natürliche Form, — Gestalt, ein solcher Zustand, Natur, Wesen, Temperament; Grundform, das Ursprüngliche, Primitive.* प्रकृत्या *a) von Natur, von Haus aus, an und für sich.* Auch प्रकृति°. — *b) in dem ursprünglichen Zustande, unverändert.* — 2) *Grundform*, so v. a. *Muster, Norm, Schema, Paradigma* (insbes. im Ritual). — 3) in der Philosophie *a) die Natur* (Gegens. *Geist*). Wird mit der Durgâ identificirt. Pl. *die materiellen Grundformen.* Âpast. 2,24,14 nach dem Comm. so v. a. *Leiber.* — *b) die acht Ursprünglichen* (अव्यक्त, महत्, अहंकार *und die fünf Elemente*), *aus denen alles Andere hervorgeht.* — 4) in der Politik *die constitutiven Elemente des Staates. a) Fürst, Minister, Festung, Reich* (Unterthanen), *Schatz, Heer und Bundesgenosse. — b) die vier bei einem Kriege zunächst in Betracht kommenden und acht ferner stehende Fürsten mit ihren fünf* Prakṛti (*Minister, Reich, Festung, Schatz und Heer*). — *c) die constitutiven Elemente des eigenen Staates mit Ausschluss des Fürsten. — d) Minister. — e) die Unterthanen, Bürger. — f) *Künstler, Handwerker.* — 5) in der Grammatik *Thema, Stamm, Wurzel.* — 6) Name *zweier Klassen von Metren.* — 7) *Coefficient, Multiplicator.* — 8) तृतीया प्रकृतिः *die dritte Grundform beim Menschen*, so v. a. *Eunuch.* — 9) *Sache, Geschichte* Lalit. 163,20. 179,20. 244,16. — 10) Pl. *eine best. Klasse von Göttern unter* Manu Raibhja. — 11) Titel eines Werkes Opp. Cat. 1. — 12) N. pr. eines Frauenzimmers. — Die Lexicographen kennen noch folgende Bedeutungen: योनि *(die weibliche Scham)*, लिङ्ग *(das männliche Glied)*, शक्ति, योषित्, परमात्मन्, *die fünf Elemente*, करण, गुह्य, जानु und मातृ.

प्रकृतिक am Ende eines adj. Comp. = प्रकृति Çaṃk. zu Bâdar. 2,1,4. Nom. abstr. °ता f. ebend.

प्रकृतिखण्ड n. Titel des 2ten *Buches* im Brahmavaivarta-Purâṇa.

प्रकृतिज्ञ Adj. *angeboren.*

प्रकृतित्व n. Nom. abstr. 1) am Ende eines adj. Comp. zu प्रकृति 1) Kap. 5,84. — 2) zu प्रकृति 2) Çulbas. 2,83.

प्रकृतिपाठ m. = धातुपाठ *Wurzelverzeichniss.*

प्रकृतिपुरुष m. 1) Du. *Natur und Geist.* — 2) *Minister.* — 3) *ein Mann wie er sein soll* Ind. St. 15,365.

प्रकृतिभव Adj. *natürlich, naturgemäss, gewöhnlich* Varâh. Bṛh. S. 30,22.

प्रकृतिभाव m. *der ursprüngliche, unveränderte Zustand* Âçv. Çr. 12,13,12.

प्रकृतिभोजन n. *gewöhnliche Kost* Karaka 1,15.

प्रकृतिमञ्जरी f. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

प्रकृतिमण्डल n. *die Gesammtheit der Unterthanen, das ganze Reich.*

प्रकृतिमत् Adj. *die ursprüngliche, natürliche Form* oder *Gestalt habend, natürlich, gewöhnlich; in einer natürlichen, gewöhnlichen Stimmung seiend.*

प्रकृतिमय Adj. *sich im natürlichen Zustande befindend.*

प्रकृतिवत् Adv. *wie in der ursprünglichen Form.*

प्रकृतिष्ठ Adj. = प्रकृतिस्थ Karaka 1,18 (ed. Calc. 116,14).

प्रकृतिसंपन्न Adj. *mit einer edlen Natur ausgestattet.*

प्रकृतिस्थ Adj. *in natürlichem Zustande sich befindend*, so v. a. 1) *von natürlicher Beschaffenheit, den gewöhnlichen Gang nehmend, keine fremdartigen Erscheinungen zeigend.* — 2) *gesund.* — 3) *in der natürlichen, normalen Stimmung sich befindend.* — 4) *in normalen, d. i. guten Verhältnissen sich befindend.* — 5) *natürlich*, so v. a. *nicht erkünstelt.*

प्रकृतिस्थित Adj. = प्रकृतिस्थ 1) 3).

प्रकृतीजन (metrisch) m. Sg. *die Unterthanen.*

प्रकृतीश m. *eine obrigkeitliche Person.*

प्रकृत्यृच् f. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1, 4598. 4663.

प्रकृत्त m. *Zerschneider, Zerreisser.* v. l. विकृत्त.

प्रकृष्टकेशाढ्य m. spielende Bez. *der Koralle.*

प्रकृष्टत्व n. *Vorzüglichkeit.*

प्रकृष्य Adj. 1) *fortzuziehen, längs dem Erdboden fortzubewegen.* — 2) etwa *übertrieben.* °कुत्सित Adj. *in übertriebener Weise getadelt.* प्रकृष्य könnte hier auch Absol. sein.

प्रकृसव n. *das Vorsichgegangensein* Kâtj. Çr. 25,7,10.

प्रकृसि f. 1) *das Dasein, Vorhandensein* Kâtj. Çr. 1,8,22. — 2) *das am Platze Sein, seine Richtigkeit Haben.*

प्रकेत m. 1) *Erscheinung.* — 2) *Wahrnehmung, Einsicht, Erkenntniss.* — 3) *Kenner.*

*प्रकेतन n. zur Erklärung von प्रकेत.

प्रकोथ m. *Fäulniss.*

प्रकोथोदक n. *fauliges Wasser.*

प्रकोप m. 1) *Aufwallung, Aufregung, das Wüthen, Herrschen* (von Krankheiten, Ungeziefer, Waffen); *Aufruhr, politische Unruhen.* — 2) *Aufwallung, Zorn.* °पं कर् *Jmd* (Gen.) *zürnen.*

प्रकोपण und प्रकोपन 1) Adj. (f. ई) am Ende eines Comp. *reizend, aufregend.* — 2) n. *a) was aufregt, irritans, Reizung.* — *b) das Aufwiegeln, Aufruhr.* — *c) das Erzürnen, in Zorn Versetzen.*

*प्रकोपणीय und *°नीय Partic. fut. pass. vom Caus. von कुप् mit प्र.

प्रकोपन und *प्रकोपनीय s. u. प्रकोपण und प्रकोपणीय.

प्रकोपितर् Nom. ag. *in Aufregung —, in Unruhe versetzend.*

प्रकोपिन् Adj. 1) *aufgeregt* Kâraka 6,24. — 2) am Ende eines Comp. *aufregend, reizend* Kâraka 1,27.

प्रकोष्ठ m. 1) *Vorderarm.* — 2) *der Raum in der Nähe des Thores eines fürstlichen Palastes.* Auch *n. (*Hof eines Palastes* im Prâkrit Mṛicch. 68,23. 69,5 u. s. w.).

प्रकोष्ठक m. = प्रकोष्ठ 2).

प्रक्लोचा v. l.

*प्रक्खर् n. = प्रखर्, प्रतर्.

*प्रक्तर् Nom. ag. von क्रम् mit प्र in der Bedeutung des Med.

प्रक्रम m. (adj. Comp. f. आ) 1) *das Schreiten, Vorschreiten.* — 2) *Schritt*, auch als *best. Längenmaass* Çulbas. 1,15. Gobh. 3,7,6. °तृतीय n. *ein Drittel eines Quadratschrittes.* — 3) *Anfang, Beginn.* — 4) *Gelegenheit.* — 5) *Verhältniss, Maass.* — 6) *richtige Aufeinanderfolge der Wörter, grammatische Construction.* — 7) Pl. Bez. *best. Spenden, welche den Bewegungen des Opferrosses entsprechen.* — 8) = क्रम 11).

प्रक्रमण n. 1) *das Vorschreiten, Schreiten nach* (im Comp. vorangehend). — 2) *das Ausgehen.*

प्रक्रमभङ्ग m. *das aus der Construction Fallen.* °वत् Adj. *an diesem Fehler leidend.*

*प्रक्रमितर् m. Nom. ag. von क्रम् mit प्र.

*प्रक्रमितव्य Partic. fut. pass. von क्रम् mit प्र.

*प्रक्रय m. = क्रयिक.

प्रक्रान्त 1) Adj. s. u. क्रम् mit प्र. — 2) n. *Aufbruch, Abreise* Jâgñ. 2,198.

प्रक्रान्तत्व n. *das Gemeintsein, das Verstandenwerden unter Etwas* Hemâdri 1,781,3.

प्रक्रिया f. 1) *Hervorbringung.* — 2) *Verfahren, Art, Weise.* — 3) *Ceremonie.* — 4) *Formalität* Râgat. 8,1236. — 5) *Vorrecht, Prärogative, ein Vorzug, den man vor Andern voraus hat, Vorrang* (Râgat. 7,1477), *hohe Stellung.* — 6) *die Insignien eines hohen Ranges* Râgat. 7,935. — 7) *Charakteristik, Charakterisirung* Njâyas. 5,1,16. — 8) *Hauptstück, Kapitel.* — 9) *Recept* Buâvapr. 3,32.

प्रक्रियाकौमुदी f., प्रक्रियाप्रसाद m., प्रक्रियामञ्जरी f. (Opp. Cat. 1), प्रक्रियारत्न n., प्रक्रियासर्वस्व n. (Opp. Cat. 1) und प्रक्रियासार (ebend.) Titel von Grammatiken.

प्रक्रीत Adj. *käuflich.*

प्रक्रीड m. 1) *Spiel, Scherz.* मरुतां प्र° Name eines Sâman. — 2) *Spielplatz.*

प्रक्रीडिन् Adj. *spielend, scherzend.*

प्रक्रोश m. *Aufschrei.*

प्रक्लिन्नत्व n. *das Feuchtsein* Suçr. 2,548,15.

प्रक्लिन्नवर्त्मन् n. *eine best. Krankheit des Augenlides.*

प्रक्लेद m. *das Nasssein.*

प्रक्लेदन und प्रक्लेदवत् Adj. *nässend* (intrans.).

प्रक्लेदिन् Adj. 1) dass. — 2) *flüssig machend, auflösend* Kâraka 3,1. Nom. abstr. °दित्व n. ebend.

*प्रक्वण (adj. Comp. f. या) und *प्रक्वाण m. *der Ton einer Laute.* — प्रक्वाण Tândja-Br. 6,7,10 fehlerhaft für प्रक्वाण.

प्रक्ष् = प्रक्. Mit आ (nur in der Form प्रक्षसे) *begrüssen* RV. 10,22,7.

1. प्रक्त m. einer Etymologie wegen aus प्लक्त verändert.

2. प्रक्त Adj. 1) in वनप्रक्त v. l. für °क्त. — 2) in नागराजसम° MBh. 7,7997 fehlerhaft; ed. Bomb. 7,175,108 liest नागराडिव दुष्प्रेक्ष्यः, ed. Vardh. 106 नागराडिव न प्रेक्ष्यः.

प्रक्षपण n. *das zu Nichte Machen* Râgat. 7,1457.

प्रक्षय m. *Vernichtung, Untergang, das Verschwinden, Ende.*

प्रक्षयण Adj. *vernichtend, zu Grunde richtend* in घट°.

*प्रक्षर् m. *ein eiserner Harnisch für Pferde.*

प्रक्षरण n. *das Fliessen* Gop. Br. 2,1,3.

प्रक्षाम Adj. etwa *verbrannt, versengt* (यज्ञ) Âpast. Çr. 9,15,19.

प्रक्षाल in अप्रक्षाल (Nachtr. 4).

प्रक्षालक Adj. Subst. *waschend, Wäscher.*

प्रक्षालन 1) Adj. *häufige Waschungen vollziehend.* — 2) n. *a) das Waschen, Abwaschen, Puzzen, Reinigen.* — *b) Waschwasser, Reinigungsmittel.*

प्रक्षालितपाणि Adj. *mit gewaschenen Händen* Mân. Gṛihj. 1,18. 2,16.

प्रक्षाल्य Adj. *zu waschen, zu reinigen.*

प्रक्षिन् Adj. in उपप्रक्षिन्.

प्रक्षीण 1) Adj. s. u. 3. क्षि mit प्र. — 2) *n. *der Ort, wo Jmd umgekommen ist*, P. 6,4,60, Sch.

प्रक्षेप m. 1) *Wurf.* — 2) *das Daraufwerfen, Aufschütten, Aufstreuen.* — 3) *das Setzen.* पाद° Pl. so v. a. *Schritte* Kâd. 185,18. — 4) *das Zulegen, Mehren, Vergrösserung einer Dosis.* — 5) *das was man hineinwirft* (in Arzeneien u. s. w.) — 6) *Einschaltung, Einschiebung* Comm. zu TBr. 1,127,10 und zu Âpast. Çr. 7,13,10. — 7) *die von den einzelnen Gliedern einer Handelsgesellschaft eingeschossene Summe* Lilâv. S. 32, Z. 9. — 8) *Wagenkasten.*

प्रक्षेपक m. = प्रक्षेप 7) Lilâv. S. 32, Z. 10.

प्रक्षेपण n. 1) *das Aufschütten, Aufgiessen.* — 2) *das Hineinwerfen, Werfen auf* (im Comp. vorangehend) Çaṅk. zu Bâdar. 2,1,23. — 3) *das Bestimmen, Festsetzen* (des Preises).

प्रक्षेपलिपि f. *eine best. Art zu schreiben* Lalit. 144,6.

°प्रक्षेपिन् Adj. *daraufwerfend, aufsetzend.*

प्रक्षेप्तव्य Adj. 1) *darauf zu werfen, — streuen, zu streuen auf* (Loc.) Hemâdri 1,748,12. — 2) *hineinzuwerfen in* (Loc.).

प्रक्षेप्य Adj. *umzuwerfen, umzulegen, anzulegen* (ein Schmuck).

प्रक्षोभण n. *das Aufregen.*

प्रक्ष्वेडन m. (Paṅkad.) und *°ना f. *ein eiserner Pfeil.*

प्रक्ष्वेडा f. *das Brummen* u. s. w.

प्रक्ष्वेडित 1) Adj. Partic. vom Caus. von 1. ष्विड् mit प्र. — 2) n. *Gebrumme* u. s. w. R. 6,17,32.

*प्रक्ष्वेदन m. und *°ना f. = प्रक्ष्वेडन.

प्रखर 1) Adj. *überaus hart* Prasannar. 102,13. — 2) *m. *a) ein Panzer für Pferde. — b) Maulthier. — c) Hund.*

प्रखल m. *ein grosser Bösewicht.*

प्रखादि Adj. *zerkauend, verzehrend.*

प्रख्य 1) Adj. *a) sichtbar. — b) klar, hell.* — 2) f. प्रख्या *a) Aussehen.* Nur am Ende eines adj. Comp. (f. श्रा) in der Bed. *das Aussehen von — habend, ähnlich;* nicht selten geht सम *gleich* voran. Wird auch als Adj. *ähnlich* gefasst 250,31. — *b) Glanz, Schönheit;* nur am Ende eines adj. Comp. — *c) das Bekanntsein, Berühmtheit;* vgl. अप्रख्यता. — *d) Wahrnehmung.* — *e) das Offenbarmachen* Gaim. 1,1,22.

*प्रख्यम् m. 1) = प्रजापति. — 2) *der Planet Jupiter.*

*प्रख्यातवपृक Adj. *einen berühmten Vater habend.*

प्रख्याति f. *Wahrnehmbarkeit* in अ° (Nachtr. 4).

प्रख्यान n. 1) *das Wahrgenommenwerden, Bekanntsein.* — 2) *das Bekanntmachen, Berichten, Mittheilen, Bericht über* (im Comp. vorangehend).

*प्रख्यानीय Part. fut. pass. von ख्या mit प्र.

°प्रख्यापन n. *das Bekanntmachen, Berichten, Mittheilen, Bericht über.*

*प्रख्यापनीय Partic. fut. pass. vom Caus. von ख्या mit प्र.

प्रख्ये Dat. Infin. zu ख्या mit प्र RV. 7,81,4.

*प्रग Adj. *vorangehend.* प्रगे s. bes.

प्रगट Hem. Joc. 2,38 fehlerhaft für प्रकट.

प्रगण्ड 1) *m. *Oberarm.* — 2) f. ई *Thurm, Warte.*

*प्रगण्डक m. *Oberarm* Râgan. 18,35.

*प्रगतजानु und *°क Adj. *auseinanderstehende Knies habend, säbelbeinig.*

प्रगम m. *der im Verlauf eines Gesprächs an den Tag kommende Beginn einer Zuneigung.*

प्रगमन n. 1) dass. — 2) *eine Rede, die eine andere überbietet, eine vorzügliche Antwort.*

*प्रगमनीय Partic. fut. pass. von गम् mit प्र.

प्रगयण n. *eine vorzügliche Antwort.*

प्रगर्जन n. *Gebrülle.*

*प्रगर्जित n. *Getöse* Vjutp. 80.

प्रगर्धिन् Adj. *vorwärts strebend, vordringend.*

प्रगल्भ्, °ल्भते 1) *sich muthig —, sich entschlossen benehmen.* — 2) *Etwas* (Loc.) *vermögen* (Bâlar. 7,1), *im Stande sein zu* (Infin.). — 3) *sich geltend machen.* — 4) प्रगल्भित *strotzend von* (Instr.).

प्रगल्भ 1) Adj. (f. श्रा) *muthig, entschlossen, Selbstvertrauen habend, — an den Tag legend, davon zeugend, seiner Kraft sich bewusst.* — 2) m. *a)* Bez. *des* Agni *beim* Gâtakarman. — *b)* N. pr. eines Autors. — 3) f. श्रा *a) eine zuversichtliche, dreiste Heroine.* — *b)* *Bein. der Durgâ.

प्रगल्भता f. *Entschlossenheit, Zuversicht, Dreistigkeit.*

प्रगाकृण n. v. l. für प्रगाकृण Âçv. Çr. 12,8,8.

प्रगाढ 1) Adj. s. u. गाह् mit प्र (Nachtr. 4). — 2) wohl n. *Gedränge.*

1. प्रगाण n. *Zugang* in पृथुप्रगाण.

2. प्रगाण n. *Gesang.*

प्रगातर् Nom. ag. *Sänger.*

प्रगाथ m. 1) *Strophe: Verbindung zweier Verse, einer* Bṛhatî *oder* Kakubh *mit einer folgenden* Satobṛhatî, *welche durch Verflechtung der* Pada *zu drei Versen werden.* — 2) Pl. Bez. *des achten* Maṇḍala *des* ṚV. — 3) N. pr. eines Liedverfassers.

प्रगाथकारम् Absol. *zu einem* Pragâtha 1) *verbindend* Lâṭj. 1,8,11.

*प्रगाह्य Partic. fut. pass. von 1. गद् mit प्र.

प्रगामन् n. *Gang, Schritt* in पृथुप्रगामन्.

प्रगामिन् Adj. *im Begriff stehend fortzugehen.* प्राग्गामिन् v. l.

प्रगायिन् Adj. *singend.*

प्रगाहण n. *das Eintauchen* (intrans.) *in* (Gen.).

प्रगीत 1) Adj. s. u. 3. गा mit प्र. — 2) n. *a) Gesang.* — *b) singender Vortrag* (ein Fehler der Recitation).

प्रगीति f. *ein best. Metrum.*

प्रगुण Adj. (f. श्रा) 1) *schnurgerade.* — 2) *richtig* (Weg) Harshaṅ. 119,5. — 3) *in rechter Lage, Ordnung* u. s. w. *befindlich.* — 4) *vorzüglich, ausgezeichnet* Mâlatîm. ed. Bomb. 339,2.

प्रगुणान Adj. *Alles in die rechte Ordnung bringend.*

प्रगुणय्, °यति 1) *in die gehörige Ordnung bringen, zurechtlegen, — machen, an Ort und Stelle bringen, sorgen für* Dh. V. 6,13. प्रगुणित *in die gehörige Ordnung gebracht, zurechtgebracht, zurechtgelegt* Bâlar. 16,18. 30,6. Paṅkat. 207,23 (vgl. ed. Bomb. 4,4,3). — 2) *entfalten, offenbaren, zeigen* Njâjam. S. 1, Z. 7. S. 3, Z. 1.

प्रगुणरचना f. *das in die gehörige Ordnung Bringen* Daçar. 1,4.

प्रगुणिन् Adj. *gewogen, friedlich, — gegen* (Loc.).

प्रगुणी Adv. 1) mit कर् *in die gehörige Ordnung bringen* (Karaka 6,24), *zurechtlegen, — machen; gefügig machen zu* (Loc.) Mudrâr. 31,9 (54,7). — 2) mit भू *in die richtige Ordnung, Lage* u. s. w. *kommen;* mit Dat. *sich zu Etwas bereit machen.*

प्रगुणीकरण n. *das in Ordnung Bringen, Zurechtmachen.*

*प्रगुण्य Adj. 1) *more, exceeding.* — 2) *excellent.*

प्रगृह्यपद Adj. (f. श्रा) *wobei die Worte gesondert, — ohne Beobachtung des* Saṁdhi *gesprochen werden.*

प्रगृह्य Adj. (ein Vocal) *der gesondert ausgesprochen wird, den Gesetzen des* Saṁdhi *nicht unterliegt.*

प्रगे Adv. 1) *früh morgens* Lâṭj. 8,3,2. Gobh. 2, 10,7. zu Spr. 5940. — 2) *morgen früh* Ind. St. 15,359.

प्रगेतन Adj. 1) *morgendlich* Bâlar. 172,6. — 2) *morgen erfolgend, künftig* Râgan. 21,29.

प्रगेनिश Adj. *dem Nacht am frühen Morgen ist, der früh morgens noch schläft.*

प्रगेशय Adj. *früh morgens noch schlafend.*

प्रग्रथन n. *das Verknüpfen, Verschlingen* Vaitân. Comm. zu Njâjam. 9,2,8. 9.

प्रग्रथनीय Adj. *zu verknüpfen, zu verschlingen* Comm. zu Njâjam. 9,2,9.

प्रग्रह m. (adj. Comp. f. श्रा) 1) *das Vorsichhinhalten, Vorstrecken.* Am Ende eines adj. Comp. so v. a. *vorsichhinhaltend, vorstreckend.* — 2) *das Ergreifen, Packen; eine best. Art des Packens beim Kampf* (neben निग्रह) MBh. 2,23,23 (= शत्रोरुत्तानपातनार्थं पादाकर्षणम् Nilak.). 7,142,42 (= गलकस्तक Nilak.). Hariv. 13289. प्रग्रहं गत: *ergriffen, gepackt, gefangen* MBh. 12,7,32. — 3) *das Packen der Sonne oder des Mondes, der Anfang einer Finsterniss.* — 4) *freundliche Aufnahme, Gunstbezeigung.* — 5) *Hartnäckigkeit, Starrsinn.* प्रग्रहं गत: *hartnäckig, störrisch* MBh. 3,303,26. 5,92,3. — 6) *Zügel.* — 7) *Strick,* insbes. *der, an dem die Wage hängt.* — 8) *Lichtstrahl* (wie alle Wörter für *Zügel*). — 9) *Zügel,* so v. a. *Leiter, Lenker, Führer.* Auch als Bein. Vishṇu-Kṛshṇa's. — 10) *Gefährte, Trabant* 44,6. — 11) *Gefangener.* — 12) *Arm. — 13)

eine best. Pflanze Kâraka 7,8,14. Nach den Lexicographen *Cassia fistula* (कर्णिकार Râgan. 9,42) und सुवर्णालु. — 14) in TS. Prât. = प्रगृह्य *ein gesondert ausgesprochener Vocal, der den* Saṁdhi-*Gesetzen nicht unterliegt.* Nom. abstr. °त्व n. Comm. zu 1,60. — 15) *eine best. Opferhandlung;* vollständig °होम m. — Angeblich Adj. = ऊर्धबाहु, vgl. jedoch प्राञ्जलिप्रयक् und अञ्जलिप्रयक् (Nachtr. 4).

प्रयक्ण 1) m. *Führer, Lenker.* Nur am Ende eines adj. Comp. (f. आ); hier so v. a. *geführt von.* — 2) n. *a) das Ergreifen, Einfangen. — b) das Packen der Sonne oder des Mondes, der Anfang einer Finsterniss. — c) das Darreichen. — d) Bändigungsmittel* MBu. 12,56,5. — *e) Ansehen, Würde* MBu. 12,3912. च यक्णां गतः st. प्रय° ed. Bomb. 12,105,10. प्रयक्णां ed. Vardh. — Vgl. सुवप्रयक्ण.

प्रयक्वत् Adj. 1) am Ende eines Comp. *ergriffen habend, haltend.* — 2) *Andere freundlich aufnehmend, zuvorkommend.* Nach dem Comm. *Böse niederhaltend* und *die Sinne zügelnd.*

प्रयक्तिन् Adj. *die Zügel führend.*

प्रयक्तव्य Adj. *in seiner Gewalt zu haben* (चित्त) Vâgrakkh. 20,7. 13. 35,20.

*प्रयाक् m. 1) *das Ergreifen, in die Hand Nehmen.* — 2) *das Einfangen.* — 3) *Zügel.* — 4) *der Strick, an dem die Wage hängt.*

प्रयाक्म् Absol. *die Worte gesondert haltend, — nicht den* Saṁdhi-*Gesetzen unterwerfend* Ait. Br. 6,32,9.

प्रयोव (*m. n.) 1) *Gitter* oder *Hecke um ein Haus.* Hierher wohl Râgat. 8,328. — 2) **Luftloch, ein rundes Fenster.* — 3) **Lustgemach.* — 4) **Pferdestall.* — 5) **eine Art Verzierung an einem Gebäude.*

प्रयोवक am Ende eines adj. Comp. mit nicht näher zu bestimmender Bed. Harshak. 121,16.

प्रघटक *Lehrsatz.* Nur am Ende eines adj. Comp. (Nom. abstr. °ता f.).

*प्रघटा f. vielleicht *die Anfangsgründe einer Wissenschaft.* °विद् Adj. = शास्त्रगण.

प्रघट् (?) Sâj. zu Ait. Br. 7,13,7.

प्रघटक *Lehrsatz.*

*प्रघण m. 1) *der Platz draussen vor der Thür eines Hauses.* — 2) *ein eiserner Hammer, eine eiserne Brechstange.* — 3) *ein kupferner Topf.*

*प्रघन m. 1) = प्रघण 1). — 2) v. l. für प्रघन *Phaseolus Mungo.*

प्रघर्ष m. *Reibung* Kâraka 1,3,6.

प्रघर्षण 1) Adj. *zerreibend, zermalmend* LA. 101, 6. Besser प्रधर्षण. — 2) n. *das Reiben, Reibmittel* Kâraka 6,7.

प्रघस 1) m. *a) *Fresser. — b) *Pl. Bez. der Ungötter. — c) N. pr. α) eines Rakshas. — β) eines Affen im Gefolge Râma's. — 2) f. आ N. pr. einer der Mütter im Gefolge Skanda's.

*प्रघाण m. 1) = प्रघण 1). — 2) = प्रघण 2). — 3) = प्रघण 3). — 4) *Baumstamm.*

प्रघात m. 1) **Schlag* Comm. zu TS. 1,278,8. — 2) **Kampf, Schlacht.* — 3) *Vorstoss am Gewand.*

*प्रघान m. = प्रघाण 1).

प्रघास m. *das Essen* in वरुणप्रघास.

प्रघासिन् und प्रघास्य Adj. *gefrässig.*

*प्रघुण und *प्रघूर्ण *Gast.* Richtig प्राघुण.

प्रघोष m. 1) *Laut, Klang, Geräusch.* — 2) N. pr. eines Sehnes des Kṛshṇa.

*प्रघोषक m. = प्रघोष 1).

प्रच in अच्युतप्रच (Nachtr. 4) und नावप्रच; निश्चप्रच zerlegt sich in निस्-च und प्र-च.

*प्रचक्र n. *ein Heer in Bewegung.*

*प्रचक्षणाम् Adv. nach einem Verbum fin.

प्रचङ्कश in अप्रचङ्कश.

प्रचण्ड 1) Adj. (f. आ) *überaus heftig, — ungestüm, — leidenschaftlich, — wüthend, — grimmig, — grausig.* — 2) m. *a) *weiss blühender Oleander.* — *b)* N. pr. verschiedener Unholde. — 3) f. आ *a) *weiss blühendes* Dûrvâ-*Gras* Râgan. 8,111. — *b) eine Form oder* Çakti *der* Durgâ.

प्रचण्डक m. *ein best. mythisches Wesen* Agnip. 42,20.

प्रचण्डचण्डिका f. *eine Form der* Durgâ.

प्रचण्डतरी Adv. mit भू *heftiger auflodern* Kâd. 116,8. 9.

प्रचण्डता f. *grosse Heftigkeit, — Leidenschaftlichkeit.*

प्रचण्डदेव m. N. pr. eines Fürsten.

प्रचण्डपाण्डव n. Titel einer Komödie.

प्रचण्डभैरवरस m. *ein best. medic. Präparat* Rasar. 379.

*प्रचण्डमूर्ति m. *Crataeva Roxburghii.*

प्रचण्डवर्मन् m. N. pr. eines Prinzen.

प्रचण्डशक्ति m. N. pr. eines Mannes.

प्रचण्डशेफस् m. desgl. Kautukar.

प्रचण्डसेन m. N. pr. eines Fürsten.

प्रचण्डोग्रा f. N. pr. einer Jogini Hemâdri 2,*a*, 98,17. 19.

प्रचेता Adv. *verborgen, heimlich.*

प्रचय m. (adj. Comp. f. आ) 1) *das Abpflücken, Lesen, Einsammeln.* — 2) *Anhäufung, tumor, Ansammlung, Menge.* प्रचयकाष्ठागत Adj. *den höchsten Grad der Intensität erreicht habend* Comm. zu Njâjas. 4,2,42. — 3) = प्रचयस्वर Comm. zu Njâjam. 9,2,15.

प्रचयन n. = प्रचय 1).

प्रचयस्वर m. *Häufungston, d. i. reihenweise vorkommender Ton, der Ton der nach einem* Svarita *folgenden unbetonten Silben.*

प्रचर m. 1) **Weg, Pfad.* — 2) Pl. N. pr. eines Volkes.

प्रचरण 1) n. *a) das auf die Weide Gehen. — b) das an's Werk Gehen* (insbes. des Adhvarju) Mân. Çr. 1,6,4. Bâlar. 53,18. — 2) f. ई Bez. *eines zur Aushülfe dienenden hölzernen Löffels.*

प्रचरणीय Adj. *in wirklichem Gebrauch befindlich* Âpast. Çr. 15,14,7.

प्रचरितव्य n. impers. *an's Werk zu gehen.*

प्रचरितोस् Abl. Infin. mit पुरा *bevor er* (der Adhvarju) *an's Werk geht* Gop. Br. 2,2,16. Vaitân. 16,5.

प्रचर्या f. *Handlung.*

प्रचर्षणि AV. 7,110,2 wohl nur fehlerhaft zusammengeflossen aus प्र च°.

प्रचल Adj. *in Bewegung seiend, zitternd, bebend.*

प्रचलक m. *ein best. zu den giftigen Gewürmen gezähltes Thier.*

*प्रचलकिन् fehlerhaft für प्रचलाकिन्.

प्रचलन n. 1) *das Zittern, Schaukeln, Schwanken.* — 2) *das Weichen, Fliehen.* — Vgl. ज्ञानु°.

प्रचलाक 1) m. *a) *das Bogenschiessen.* — *b) *Pfauenschweif.* — *c) *Pfauenkamm* Râgan. 19,95. — *d) Chamäleon* Âpast. — *e) Schlange.* — 2) f. प्रचलाका *das Aufschnellen* (intrans.) nach dem Comm.

प्रचलाकिन् m. 1) *Pfau* Râgan. 19,94. — 2) **Schlange.*

प्रचलायन n. *das Nicken mit dem Kopfe* (bei beginnender Trunkenheit) Kâraka 6,12.

प्रचलायित 1) *Adj. *mit dem Kopfe nickend beim Schlaf in sitzender Stellung.* — 2) n. आसीन° *das Nicken m. d. K. b. Schl. in s. St.* Pl. Râgat. 7,1658.

प्रचलित 1) Adj. s. u. 1. चल् mit प्र. — 2) n. *das Sichfortbewegen* Bhâg. P. 5,22,1.

प्रचषाल n. *eine best. Verzierung am Opferpfeiler.*

*प्रचाय m. *das Pflücken, Lesen, Einsammeln.*

प्रचायिका f. dass. in पुष्प°.

प्रचार m. 1) *das Wandeln.* — 2) *das Ausgehen auf* (im Comp. vorangehend). — 3) *das Hervortreten, Erscheinen, zum Vorschein Kommen, Sichzeigen* Mṛkkh. 46,17. — 4) *das von Statten Ge-*

hen, Vorsichgehen, zur Anwendung Kommen. — 3) das Vorhandensein, Sichfinden. — 6) das Verfahren, Benehmen, Betragen. — 7) Anwendung, Verwendung MBh. 3,233,14. — 8) *Weideland, Weideplatz* 214,3. Bâlar. 172,6. Nach einem Comm. zu Vishṇus. 18,44 = M. 9,219 *ein zu oder von einem Hause führender Weg.* — 9) *Tummelplatz.*

प्रचारण n. etwa *das Ausstreuen* Kâd. 2,135,18.

*प्रचारित Adj. von प्रचार.

प्रचारिन् Adj. 1) *umhergehend.* — 2) *nachgehend, sich klammernd an* (Loc. oder im Comp. vorangehend) MBh. 12,205,21. — 3) *verfahrend, sich benehmend.*

*प्रचाल m. *der Hals einer Laute.* Richig प्रवाल.

प्रचालन n. (?) Pañkat. 248,6; vgl. ed. Bomb. 5,62,17.

*प्रचिक gaṇa पुरोक्तितादि in der Kâç.

प्रचिकित Adj. *kundig* (Manuh.).

प्रचिकीर्षु Adj. *im Sinne habend es Jmd zu entgelten.*

प्रचित 1) Adj. *a*) s. u. चि mit प्र. — *b*) *mit dem* प्रचयस्वर *gesprochen.* — 2) m. *ein best. Metrum.*

प्रचितक m. = प्रचित 2).

प्रचितस्वर m. = प्रचयस्वर.

प्रचित्य Adj. *worüber man nachzusinnen hat.*

प्रचिन्वत् m. N. pr. eines Sohnes des Ganamegaja.

प्रचीबल *eine best. Pflanze.*

प्रचीर m. N. pr. eines Sohnes des Vatsapri.

प्रचुर Adj. (f. आ) 1) *viel, reichlich, häufig.* — 2) am Ende eines Comp. *voll von, reich an.*

प्रचुरता f. *Vielheit, Menge.*

प्रचुरत्व n. 1) dass. — 2) am Ende eines Comp. *das Vollsein von, Reichsein an.*

*प्रचुरपुरुष m. *Dieb.*

प्रचुरी Adv. mit भू *zunehmen, an Umfang gewinnen.*

प्रचृतशिख (so zu lesen) Adj. *mit aufgelöstem Haare* Âçv. Gṛhj. 4,2,9.

प्रचेतन Adj. *erleuchtend, aufklärend.*

*प्रचेतर् Nom. ag. *Wagenlenker.* Richtig प्रवेतर्.

प्रचेतस् 1) Adj. *a*) *aufmerksam, besonnen, kundig, klug, verständig.* — *b*) *= कृष्ट und प्रकृष्टकृद्. — 2) m. *a*) Bein. Varuṇa's. — *b*) N. pr. α) eines Prâgâpati oder Maharshi. — β) Pl. Bez. der 10 Söhne des Prâkînabarhis von einer Tochter Varuṇa's. — γ) verschiedener Fürsten.

प्रचेतस n. m. fehlerhaft für प्राचेतस. — 2) *f. ई *Myrica sapida* Râgân. 9,19.

प्रचेतुन Adj. *Ausblick gewährend.*

*प्रचेल n. *gelber Sandel.*

*प्रचेलक m. *Pferd.*

*प्रचेलुक m. *Koch.* Richtig *पचेलुक.

प्रचोद् m. *das Antreiben, Anfeuern.*

प्रचोदन n. 1) *das Antreiben, Anfeuern, Auffordern; Anweisung, Befehl.* वाकप्रचोदनात् *auf die befehlenden Worte hin.* — 2) *f. ई *Solanum Jacquini.*

प्रचोदिका f. *Anfeurerin,* Bez. der 4 Töchter der Nijogikâ.

°प्रचोदिन् Adj. *vor sich her treibend.*

प्रच्छद् f. *Bedeckung* Maitr. S. 2,8,7.

प्रच्छर् m., *°पट् m. und °वासस् n. *Ueberzug, Betttuch.*

1.*प्रच्छन् n. und *°ना f. *das Fragen, Frage.*

2. प्रच्छन् n. = प्रच्छान Kâraka 6,17.

प्रच्छन्न 1) Adj. s. u. 1. छद् mit प्र. — 2) *n. *eine verborgene Thür.* — Kâraka 1,11. 6,13. 17 fehlerhaft für 2. प्रच्छन्.

प्रच्छन्नी Adv. mit भू *sich verstecken, sich verborgen halten.*

प्रच्छर्दन n. 1) *das Vonsichgeben, Ausstossen* (des Athems). — 2) *Brechmittel.*

*प्रच्छर्दि f. (Gal.) und *°का f. *Erbrechen, vomitus.*

प्रच्छादक 1) Adj. am Ende eines Comp. *bedekkend, verhüllend.* — 2) m. *ein von der Laute begleiteter Gesang einer von ihrem Gatten treulos verlassenen Gattin, in welchem diese ihre Lage auf versteckte Weise schildert.*

प्रच्छादन 1) Adj. am Ende eines Comp. *verdekkend, verhüllend.* — 2) n. *a*) *das Verdecken, Verhüllen.* — *b*) *Ueberwurf, Obergewand.*

प्रच्छाद्य Adj. *zu verdecken, zu verhüllen, zu verbergen.*

प्रच्छान n. *das Wundmachen, Schröpfen.*

प्रच्छाय (wohl n.) *ein schattiger Ort, Schatten.*

प्रच्छिन्न Partic. von 1. छा mit प्र.

प्रच्छेद् Adj. *abschneidend, zerschneidend.*

प्रच्छेद् 1) m. *Abschnitt, Schnitzel.* — 2) n. (!) Kâraka 6,7 fehlerhaft für 2. प्रच्छन् oder प्रच्छान.

प्रच्छेदक m. *Riss,* Bez. *des Klagegesanges eines Weibes, das den Geliebten für untreu hält.* Hat auch eine andere Bedeutung, die sich aber aus der verdorbenen Stelle nicht näher bestimmen lässt.

प्रच्छेद्य Adj. in अप्रच्छेद्य.

प्रच्यव m. 1) *Fall.* — 2) *Fortgang, das Weichen.*

प्रच्यवन 1) Adj. am Ende eines Comp. *entfernend, vertreibend* Kâraka 6,19. Man könnte प्रच्यावन vermuthen. — 2) n. *a*) *das Herabfallen aus dem Himmel um als Mensch geboren zu werden* Hem. Par. 1,265. — *b*) *das Sichfortbegeben, Weichen.* — *c*) *das Kommen um* (Abl.).

प्रच्यावन n. 1) *Mittel der Entfernung,* — *Niederschlagung,* — *Milderung.* — 2) *das Abbringen von* (Abl.).

प्रच्युतत्व n. *das Gewichensein.*

प्रच्युति f. 1) *Fortgang, Weggang, das Weichen.* — 2) *das um Etwas* (Abl.) *Kommen, Verlustiggehen* Spr. 1443. साम्यावस्थानात् *das aus dem Gleichgewicht Kommen* Çâṅk. zu Bâdar. 2,2,2. — 3) *das Abfallen —, Aufgeben von* (im Comp. vorangehend). प्रत्रज्या° Citat bei Utpala zu Varâh. Bṛh. 15,1. Ohne प्रत्रज्या dass. Varâh. Bṛh. 15,1. — 4) *Hinfälligkeit* in अप्रच्युति.

प्रच्, पृच्छति, °ते (meist metrisch) 1) *Jmd* (Acc.) *fragen, Jmd fragen nach* (mit doppeltem Acc.), *erfragen, forschen nach, die Zukunft befragen, nach etwas Zukünftigem fragen* (vom Wahrsager). नामतो मातरम् so v. a. *nach dem Namen der Mutter fragen;* mit न *Nichts fragen nach* (Acc.). Das nähere Object steht ausnahmsweise im Loc. (beim Med.). पृच्छते bedeutet nur *er wird gefragt,* — *nach* (Acc.), पृष्ट nur ausnahmsweise *das wonach gefragt worden ist.* Das entferntere Object (auch beim Passiv) steht ausnahmsweise im Dat. oder Loc., oder in Verbindung mit प्रति, °अर्थे, °हेतोस् (72,3) oder अधिकृत्य. — 2) *suchen, aufsuchen.* — 3) *Jmd bittend angehen.* — Caus. प्रच्छयति nur scheinbar MBh. 5,1226, da hier प्रपच्छयिति zu lesen ist. — *Desid. पिपृच्छिषति. — *Intens. परीपृच्छते. — Mit अति *darüber hinaus —, weiter fragen.* — Mit अनु *fragen, befragen, fragen nach* oder *um* (mit doppeltem Acc.). अनुपृष्ट *nach dem man sich erkundigt hat.* — Mit अभ्यनु *fragen, befragen.* — Mit समनु *fragen, — nach* (Acc.). — Mit अभि dass. अभिपृष्ट *wonach man gefragt hat.* — Mit आ Med. (metrisch auch Act.) 1) *sich bei Jmd* (Acc.) *verabschieden, Lebewohl sagen.* Auch *sich selbst Lebewohl sagen. — 2) *anrufen* (einen Gott). — 3) *fragen, — nach.* — Mit उपा Act. (metrisch) *sich bei Jmd verabschieden.* — Mit समा (°पृच्छ) dass. — Mit उप *Jmd befragen.* — — Mit परि *fragen, befragen, sich erkundigen nach, Jmd fragen nach* oder *um* (mit doppeltem Acc.). Das entferntere Object steht ausnahmsweise im Loc., Gen. oder im Acc. mit प्रति. — Mit संपरि *befragen.* — Mit प्रति *befragen, Jmd fragen um* (mit doppeltem Acc.). — Mit वि *fragen, befragen;*

erforschen. — Mit सम् 1) Med. *sich befragen, sich unterreden, sich begrüssen.* — 2) *fragen, befragen, Jmd fragen um* (mit doppeltem Acc.); *die Zukunft befragen.* संपृष्ट *gefragt.* — Mit उपसम् *befragen.*

प्रज्ञ 1) Adj. f. आ *gebärend* in अप्रज्ञ 2). — 2) *m. *Gatte,* — 3) f. प्रज्ञा (adj. Comp. f. आ) *a) Geburt, Zeugung, Fortpflanzung.* — *b) Nachkommenschaft, Kinder und Kindeskinder, Familie; Nachwuchs* (von Pflanzen). — *c) der männliche Same.* — *d) Geschöpf, Creatur;* insbes. *die Menschen.* — *e) Leute, Unterthanen, Volk.*

प्रज्ञङ्घ m. N. pr. 1) eines Rakshas. — 2) eines Affen.

*प्रज्ञङ्घा f. *ein best. Theil des Unterschenkels.*

1. प्रज्ञत्ति Adj. *zeugungsfähig* in 1. अप्रज्ञत्ति.

2. प्रज्ञत्ति Adj. *kundig.* Vgl. 2. अप्रज्ञत्ति.

प्रज्ञन m. 1) *Zeugung, das Belegen; das Gebären.* Ausnahmsweise auch n. — 2) *Erzeuger.*

प्रज्ञनन 1) Adj. *zeugend, zeugungskräftig, lebenskräftig.* — 2) n. *a) der Act des Zeugens, Gebärens, Zeugung, Geburt, Fortpflanzung; Erzeugung* in übertr. Bed. °कुशल Adj. so v. a. *geschickt in der Geburtshülfe.* — *b) Zeugungskraft, Samen.* — *c) das Zeugende, Zeugungsglied; *die weiblichen Geschlechtstheile.* — *d) das Product der Zeugung, Kinder.* — *e) * = प्रगम oder प्रगत.*

प्रज्ञननवत् Adj. *zeugungskräftig.*

प्रज्ञनयितृ Nom. ag. mit Gen. *Zeuger.*

*प्रज्ञनिका f. *Mutter.*

प्रज्ञनिष्णु Adj. *zur Zeugung wirkend, zeugend.*

प्रज्ञनु m. f. *Geburtsglied, die weiblichen Geschlechtstheile* TBr. 3,11,4,2.

*प्रज्ञनक (?) m. *Körper.*

प्रज्ञय m. *Sieg.*

प्रज्ञल्प m. 1) *Unterhaltung.* — 2) *Geschwätz, unbesonnene Worte* (insbes. bei der Begrüssung eines Geliebten).

प्रज्ञल्पन n. *das Reden, Sprechen.*

प्रज्ञल्पित 1) Adj. s. u. ज्ञल्प् mit प्र. — 2) n. *Gerede, gesprochene Worte* MBh. 1,151,14.

1. प्रज्ञव m. *Eile, Schnelligkeit.*

2.*प्रज्ञव Adj. *sehr eilig* Gal.

प्रज्ञवन Adj. *überaus schnell laufend.*

प्रज्ञवम् Absol. *eilends.*

प्रज्ञविन् Adj. *eilend, sich rasch bewegend, schnell laufend, schnell* Kâd. 111,11. Harshak. 25,23. 127,19.

प्रज्ञम् 1) f. am Ende eines Comp. = प्रज्ञा *Nachkommenschaft.* प्रज्ञास्तस्य MBh. 13,6062 fehlerhaft für प्रज्ञा तस्य; vgl. ed. Bomb. 13,127,8. — 2) m. N. pr. eines Sohnes des Manu Auttami VP. 3,1,15.

प्रज्ञक्तित 1) Adj. *aufgegeben, verlassen.* — 2) m. Bez. *eines Feuers, das aufgegeben ist.*

प्रज्ञाकर 1) Adj. R. 7,8,27 wohl fehlerhaft. — 2) *m. bildliche Bez. *des Schwertes* (!).

प्रज्ञाकल्प m. *die Zeit, als die Geschöpfe geschaffen wurden,* Hariv. 2385. Richtig wohl पुराकल्प, wie 1,42,7 gelesen wird.

प्रज्ञाकाम Adj. *Nachkommen wünschend.*

प्रज्ञाकार m. *der Bildner der Geschöpfe.*

प्रज्ञागर 1) Adj. *wachend;* m. *Wächter.* — 2) m. *a) das Wachen, Nichtschlafen, Aufpassen.* Auch Pl. — *b) das Aufwachen, Erwachen.* — 3) f. आ N. pr. einer Apsaras.

प्रज्ञागरण n. *das Wachsein, Schlaflosigkeit.*

प्रज्ञागुप्ति f. *Schutz der Unterthanen* Âpast.

प्रज्ञाघ्नी s. प्रज्ञाकृत्.

प्रज्ञाचन्द्र m. *ein Mond für die Unterthanen,* ehrendes Beiw. eines Fürsten.

प्रज्ञातन्तु m. *Fortsetzung des Geschlechts, Nachkommenschaft* Taitt. Up. 1,11,1. Bhâg. P. 1,12,15.

प्रज्ञाति 1) f. *a) Zeugung, das Gebären, Geburt, Fortpflanzung.* — *b) Zeugungskraft.* — *c)* = उपनयन 4). — 2) m. N. pr. eines Fürsten. v. l. प्रज्ञानि.

प्रज्ञातिकाम Adj. *Fortpflanzung wünschend.*

प्रज्ञातीर्थ n. *der glückliche Augenblick der Geburt* Bhâg. P. 1,12,14.

*प्रज्ञादा f. *ein best. Strauch* Râgân. 4,161.

प्रज्ञादान n. 1) *Kindererzeugung* Âpast. — 2) *Silber.*

प्रज्ञाद्वार n. *das Thor zur Nachkommenschaft,* Beiw. der Sonne.

प्रज्ञाधर Adj. *die Geschöpfe erhaltend* (Vishṇu) Vishṇus. 98,64.

प्रज्ञाध्यक्ष m. *Oberaufseher über die Geschöpfe, Leiter der G.;* Beiw. der Sonne, Kardama's, Daksha's u. s. w.

प्रज्ञाना f. *Ort des Gebärens* Ait. Âr. 103,1.

प्रज्ञानि m. N. pr. eines Fürsten.

प्रज्ञान्तक m. *der Todesgott.*

*प्रज्ञाप m. *Fürst, König.*

प्रज्ञापति 1) m. *a) Herr der Geschöpfe.* — *b) ein der Zeugung vorstehender Genius, ein Beschützer des Lebendigen.* — *c) Herr der Geschöpfe, Schöpfer* als Bez. *eines obersten Gottes über den benannten Göttern der vedischen Periode.* — *d)* in der nachvedischen Zeit erhalten verschiedene als *demiurgische Wesen* gedachte heilige Männer dieses Prädicat. — *e) die personificirte Zeit.* — *f) Vater.* — *g) *Herr des Volkes, Fürst, König.* — *h) *Schwiegersohn.* — *i)* Bez. *des 5ten (39ten) Jahres im 60jährigen Jupitercyclus.* — *k) der Planet Mars.* — *l) ein best. Stern, ζ aurigae.* — *m) *ein best. Insect.* — *n)* N. pr. verschiedener Männer. — 2) f. प्रज्ञापती N. pr. der Tante und Amme Çâkjamuni's.

*प्रज्ञापतिक m. Hypokoristikon von प्रज्ञापतिदत्त Mahâbh. 5,72,*a.*

प्रज्ञापतिगृहीत Adj. *von Prag̃âpati gefasst.*

प्रज्ञापतिचरित n. Titel eines Werkes.

*प्रज्ञापतिदत्त m. N. pr. eines Mannes. Davon *Hypokoristikon °क Mahâbh. 5,72,*a.*

प्रज्ञापतिनिवासिनी f. N. pr. einer Gandharva-*Jungfrau* Kâraṇḍ. 5,10.

प्रज्ञापतिपति m. *Herr der Herren der Geschöpfe,* Beiw. 1) Brahman's VP. 1,4,2. 22,8. — 2) Daksha's.

प्रज्ञापतिभक्षित Adj. *von Prag̃âpati genossen.*

प्रज्ञापतियज्ञ m. *das dem Prag̃âpati als dem der Zeugung vorstehenden Genius dargebrachte Opfer,* so v. a. *die durch das Gesetz vorgeschriebene Erzeugung von Kindern.*

प्रज्ञापतिलोक m. *Prag̃âpati's Welt.*

प्रज्ञापतिशर्मन् m. N. pr. eines Mannes.

प्रज्ञापतिसृष्ट Adj. *von Prag̃âpati geschaffen.*

प्रज्ञापतिस्मृति f. Titel eines Werkes.

प्रज्ञापतिहृदय und प्रज्ञापतेर्हृदय (als ein Wort gefasst) n. Name eines Sâman.

प्रज्ञापत्य Adj. Hariv. 2547 fehlerhaft für प्राज्ञापत्य.

प्रज्ञापयितृ Nom. ag. TBr. 1,7,2,4 fehlerhaft für प्रदापयितृ.

प्रज्ञापाल m. 1) *Hüter der Geschöpfe* (Kṛshṇa). — 2) *Hüter des Volkes, Fürst, König.* — 3) N. pr. eines Fürsten.

प्रज्ञापालन n. *das Hüten —, Beschützen des Volkes* 204,4. 209,11. 21.

प्रज्ञापालि m. Bein. Çiva's.

प्रज्ञापाल्य n. *das Amt eines Hüters des Volkes, — eines Fürsten.*

प्रज्ञामृतत्व n. *Ewigkeit der Nachkommenschaft.*

प्रज्ञायिनी Adj. f. 1) *im Begriff stehend zu gebären.* — 2) am Ende eines Comp. *gebärend, zur Welt bringend, Mutter von.*

प्रज्ञावत् 1) Adj. (f. °वती) *a) von Nachkommenschaft begleitet, Nachwuchs im Gefolge habend, Nachkommenschaft verleihend, kinderreich, fruchtbar.* — *b) f. schwanger.* — *c)* f. am Ende eines Comp. *gebärend, Mutter von.* — 2) m. N. pr. eines

Ṛshi und Bez. *eines von ihm verfassten Liedes.* — 3) f. प्रज्ञावती *a) des Bruders Frau.* Nach Einigen *des ältern Bruders Frau.* — *b)* N. pr. *α)* einer Schutzgottheit der Sumantu. — *β)* einer Surâṅganâ Ind. St. 15,250. — *γ)* der Gattin Prijavrata's.

प्रज्ञावरी Adj. f. = प्रज्ञावत् 1) *a)* Mân. Gṛhj. 1, 12. Çr. 1,1,3 (v. l. प्रज्ञावती).

प्रज्ञाविद् Adj. *Nachkommen verschaffend.*

प्रज्ञावृद्धि f. *reiche Nachkommenschaft* Âpast.

प्रज्ञाव्यापार m. *das Sichkümmern um das Volk, das Sichangelegenseinlassen des Volkes* Ind. St. 15,398.

प्रज्ञाव्यूढपशुव्यूढ Adj. *der Unglück mit seinen Kindern und seinem Vieh hat* Âpast. Çr. 5,28,12.

प्रज्ञासनि Adj. *Nachkommen verschaffend.*

प्रज्ञासृज् m. *Schöpfer der Creaturen, Weltschöpfer.* Pl. Râgat. 8,1613 (°स्रज् gedr.). Sg. Beiw. 1) Brahman's. — 2) Kaçjapa's.

प्रज्ञाहन् Adj. (f. प्रज्ञाघ्नी) *die Nachkommenschaft tödtend.*

प्रज्ञिज्ञनयिषितव्य oder °तव्य Adj. *von dem man wünscht, dass er zum Leben gebracht werde,* Çat. Br. 7,3,1,12.

*प्रज्ञित् Adj. von 1. ज्ञि mit प्र.

प्रज्ञित in तौज्ञित्त° und द्ग्ज्ञिड° (Nachtr. 4).

*प्रज्ञिन m. *Wind.*

प्रज्ञिक्षीर्षु Adj. *im Begriff stehend zu schlagen, — einen Schlag zu versetzen.*

*प्रज्ञीन m. *Wind.*

प्रज्ञीवन n. *Lebensunterhalt.*

प्रज्ञीविन् m. N. pr. eines Ministers des Krähenkönigs Meghavarṇa.

प्रज्ञेश m. 1) *Herr der Geschöpfe, Schöpfer.* — 2) *der der Zeugung vorstehende Genius.* — 3) *Herr des Volkes, Fürst, König.*

प्रज्ञेश्वर m. 1) *Herr der Geschöpfe, Schöpfer.* — 2) *Fürst, König.*

प्रज्ञेष्टा f. *Wunsch nach Nachkommenschaft* MBh. 12,180,45.

प्रज्ञ् in अवप्रज्ञान.

प्रज्ञाटिका f. *ein best. Prâkrit-Metrum.*

प्रज्ञि m. N. pr. eines Mannes.

1. प्रज्ञ 1) Adj. (f. आ) *Einsicht habend, verständig.* Am Ende eines Comp. *kundig, sich verstehend auf.* Die v. l. (z. B. Spr. 5985. 7048) hat hier und da das gangbarere प्राज्ञ. — 2) प्रज्ञा (adj. Comp. f. आ) *a) das Sichzurechtfinden, Auskunft.* — *b) Unterscheidung, Urtheilskraft, Einsicht, Verstand.* — *c) Vorsatz, Entschluss.* — *d)* die personificirte *Einsicht* ist *α)* *Sarasvatî. — *β) eine* Çakti Hemâdri 1,107,20. — *γ) die* Çakti Âdibuddha's. 2.*प्रज्ञ Adj. = प्रज्ञु.

प्रज्ञक am Ende eines adj. Comp. von प्रज्ञ 2) *b)* in अकृत° (Nachtr. 4).

प्रज्ञता f. *Kenntniss, Wissen.*

प्रज्ञप्ति f. 1) *das Lehren, Mittheilen, Lehre, Mittheilung.* — 2) *eine best. personificirte Zauberkunst.* — 3) *bei den Gaina N. pr. einer Vidjâdevî. Auch प्रज्ञप्ती.

प्रज्ञप्तिकौशिक m. N. pr. eines Lehrers, der im Besitz der Pragñapti 2) war.

प्रज्ञप्तिवादिन् m. Pl. *eine best. buddhistische Schule.*

प्रज्ञप्तिशास्त्र n. Titel eines buddh. Werkes.

प्रज्ञाकर m. N. pr. 1) eines buddh. Gelehrten Eitel, Ch. B. — 2) eines Scholiasten.

*प्रज्ञाकाय m. Bein. des Mañgughoshâ.

प्रज्ञाकूट m. N. pr. eines Bodhisattva.

प्रज्ञाकोश m. N. pr. eines Mannes.

प्रज्ञागुप्त 1) Adj. *durch Einsicht geschützt* Spr. 4210. — 2) m. N. pr. eines buddh. Gelehrten Eitel, Ch. B.

प्रज्ञाघन m. *Nichts als Erkenntniss, aus lauter Erkenntniss bestehend* Bhâg. P. 8,3,12. 9,8,28.

1. प्रज्ञाचक्षुस् n. *Verstandesauge* Mâlav. 10,4 (11, 1). Vagrakkh. 38,17.

2. प्रज्ञाचक्षुस् 1) Adj. *a) mit dem Auge des Verstandes sehend* Spr. 4211. — *b) bei dem der Verstand die Stelle der Augen vertritt, blind* Spr. 7710. — 2) *m. Bein. des *blinden* Dhṛtarâshṭra.

प्रज्ञाज्योतिस् Adj. als Bez. *eines* Jogin *auf der dritten Stufe* Comm. zu Jogas. 3,50.

प्रज्ञाढ्य m. N. pr. eines Mannes.

प्रज्ञातृ Nom. ag. *der sich zurechtfindet, Auskunft weiss, Wegweiser.*

प्रज्ञातव्य Adj. *erkennbar* Kaush. Up. 3,7.

प्रज्ञाति f. *das Sichzurechtfinden, Erkennen des Weges zu* (Gen.).

प्रज्ञात्मन् Adj. *dessen Wesen Intellect ist, ganz I.* Ait. Âr. 346,11.

प्रज्ञात्र in अप्रज्ञात्र.

प्रज्ञादित्य m. *die Sonne der Einsicht* als Beiw. eines klugen Mannes.

प्रज्ञादेव m. N. pr. eines buddh. Gelehrten Eitel, Ch. B.

प्रज्ञान 1) Adj. (f. ई) *a) *verständig, klug.* — *b) worinnen man sich zurechtfindet.* — 2) n. *a) das Sichzurechtfinden, Erkennung.* — *b) Erkenntniss, Kenntniss, Wissen.* — *c) Erkennungszeichen, Merkzeichen, Merkmal; Denkmal.* दिशां प्रज्ञानम् (so zu lesen; vgl. Sây. zu ṚV. 1,124,5) heisst *die Sonne, an deren Stand man die Himmelsgegenden unterscheidet,* AV. 13,2,2. — *d) Organ der Wahrnehmung.*

प्रज्ञानघन m. = प्रज्ञाघन.

*प्रज्ञानेत्र m. = 2. प्रज्ञाचक्षुस् 2, Gal.

प्रज्ञापक Adj. *kund machend* Sây. zu ṚV. 4,32,11.

प्रज्ञापन n. *das Aussagen* Comm. zu Njâyas. 1,1,34.

प्रज्ञापनप्रदेशव्याख्या f. Titel eines Werkes.

प्रज्ञापनीय Adj. *auszusagen* Comm. zu Njâyas. 1,1,33.

प्रज्ञापयितव्य Adj. dass. Comm. zu Njâyas. 1,1,49.

प्रज्ञापारमिता f. *die höchste Stufe der Erkenntniss, — des Wissens, — des Verstandes* Kathâs. 72, 318. 361. Kâraṇḍ. 50,19. 82,8. °सूत्र n. Eitel, Ch. B.

प्रज्ञापेत Adj. (f. आ) *der Einsicht ermangelnd* Kaush. Up. 3,7.

प्रज्ञाप्रतिभासित m. *ein best.* Samâdhi Kâraṇḍ. 93,8.

प्रज्ञाभद्र m. N. pr. eines buddh. Gelehrten Eitel, Ch. B.

प्रज्ञामय Adj. *aus Einsicht gebildet, in Verstand bestehend.*

प्रज्ञामात्रा f. *ein Element der Erkenntniss, ein Sinnesorgan* Kaush. Up. 3,8.

*प्रज्ञाल und प्रज्ञावत् Adj. *verständig, klug.*

*प्रज्ञावर्मन् m. N. pr. eines Mannes.

प्रज्ञावाद् m. *ein Wort der Vernunft* Spr. 722.

प्रज्ञासकाश Adj. *die Einsicht zum Gefährten habend, so v. a. verständig, klug.*

प्रज्ञासागर m. N. pr. eines Ministers.

प्रज्ञासूक्तमुक्तावली f. Titel eines Werkes.

*प्रज्ञिन् und *प्रज्ञिल Adj. *verständig, klug.*

*प्रज्ञु Adj. *dessen Knie auseinandergehen, säbelbeinig.*

प्रज्वलन n. *das Aufflammen, Auflodern.*

प्रज्वलित 1) Adj. s. u. ज्वल् mit प्र. — 2) n. *das Aufflammen, Lodern, Brennen.*

प्रज्वार m. *Fieberglut;* auch personificirt.

प्रज्वालन n. *das Anfachen, Entzünden* (des Feuers) Vishṇus. 23,45. Comm. zu Njâyam. 10,1,22.

प्रज्वाला f. *Flamme.*

प्रडीन 1) Adj. s. u. डी mit प्र. — 2) n. *eine best. Flugart* MBh. 8,41,28.

प्रडीविन् m. v. l. für प्रज्ञीविन्.

प्रण्, प्रणति s. u. 1. पर्.

*प्रण Adj. *ehemalig, alt.*

प्रणाह *Nagelspitze.*

प्रणत 1) Adj. s. u. नम् mit प्र. — 2) Titel eines Pariçishṭa zum SV.

प्रणति f. *Verneigung, Verbeugung, ehrfurchtsvolle Begrüssung;* das Object im Gen., Loc. oder im Comp. vorangehend.

***प्रणदन** n. = प्रणाद.

प्रणप्तृ m. *Urenkel.*

प्रणप्तृ m. dass. Bâlar. 214,9. 253,6. Kâṇḍak. 3,7. Vgl. प्रनप्तृ.

प्रणमन n. *das Sichverbeugen vor* (Gen. oder im Comp. vorangehend).

प्रणय m. 1) *Führer.* — 2) *Führung, Leitung.* — 3) *das an den Tag Legen, Zeigen* Mâlat. ed. Bomb. 284,3. — 4) *Zuneigung, Vertrauen* (VP. 4, 2,22), — *zu* (Loc.), *ein vertrauliches Verhältniss, Vertraulichkeit, Familiarität, das in ein näheres Verhältniss Treten mit* (im Comp. vorangehend Vikramâṅkaṅ. 9,55), *Zutraulichkeit, die vertrauliche Annäherung Liebender.* प्रणयात्, प्रणयेन, प्रणय° und प्रणयेपेतम् *im Vertrauen, ohne Umstände, ohne Scheu, gerade heraus.* — 5) *das Verlangen, Begehren, — nach* (Loc.). मा भूत्ते प्रणयो ऽन्यथा *verlange nicht nach Anderem, gieb dich damit zufrieden.* — Nach den Lexicographen = प्रेमन्, विश्रम्भ, याञ्चा, प्रश्रय, अभिमान, प्रसाद, प्रसर, प्रसव und निर्वाण. Scheinbar Adj. MBh. 3,8584; zu lesen mit der ed. Bomb. तदा सप्रणयं वाक्यम् st. स तदा प्रणयं वाक्यम्.

प्रणयकलह m. *ein Hader in aller Freundschaft* Kâd. 13,3.

प्रणयन n. 1) *das Herbeischaffen, Herbeibringen, Holen* MBh. 1,207,50. Kâd. 2,87,3. — 2) *Mittel —, Gefäss zum Herbeischaffen, — Herbeiholen;* vgl. अग्नि° Nachtr. 3. — 3) *das an den Tag Legen, Zeigen.* श्रद्धा° *von Gelüsten.* — 4) *das Anführen, Vorbringen.* — 5) *Handhabung.* अव्याजशस्त्र ° Bâlar. 13,19. दण्डस्य प्र° und दण्डप्र° *das Anwenden des Stockes,* so v. a. *das Anwenden —, Verhängen einer Strafe.* — 6) *das Festsetzen, Einführen, Gründen.* — 7) *das Durchführen, Ausführen.* — 8) *das Abfassen, Verfassen.* — 9) *Genüge, Sättigung* (= उदरपूरण Comm.). °नं कर् so v. a. *sich sättigen* R. 6,40,32.

प्रणयनीय Adj. *was zum Herbeibringen, Holen dient, dazu gehört.*

प्रणयभङ्ग m. *Bruch —, Täuschung des Vertrauens* VP. 4,2,11.

प्रणयवत् Adj. 1) *gerade heraus —, ohne Umstände verfahrend, sich keinen Zwang anthuend, sich gebend wie man ist.* — 2) *sich hingezogen fühlend zu* (Loc. oder im Comp. vorangehend). — 3) am Ende eines Comp. *vertraut mit, gewohnt an,* so v. a. *sich gewöhnlich befindend in* Bâlar. 42,3.

प्रणयिक्रिया f. *Freundesdienst.*

प्रणयिता f. 1) *Liebe, Zuneigung, — zu* (Loc.) 175,20. Spr. 1043. — 2) *das Verlangen, Begehren, — nach* (Gen. oder im Comp. vorangehend) Spr. 7701.

प्रणयिन् 1) Adj. *a) zu dem* oder *wozu man sich hingezogen fühlt, geliebt, lieb, Jmd* (Gen.) *lieb* Harshaṅ. 112,22. m. *Liebling, ein lieber Freund* Harshaṅ. 121,17. — *b) sich zu Jmd* oder *Etwas hingezogen fühlend, liebend, gern habend, begehrend, verlangend nach, hingegeben, Gefallen findend an* (Instr. oder im Comp. vorangehend) Bâlar. 17,19. Harshaṅ. 127,9. — *c) wohnend —, weilend —, sich befindend —, enthalten —, steckend in* oder *an* (im Comp. vorangehend) Prasannar. 55, 13. 121, 14. Kâd. 2,86,23. Bâlar. 18,11. 23,14 (प्रणयिभव dass.). 50,16. 54,5. 292,9. Vikramâṅkaṅ. 6,79. 11,46. 14,6. — *d)* am Ende eines Comp. *gerichtet auf,* so v. a. *bezweckend* Bâlar. 112,12. — *e) verbunden —, versehen mit* (im Comp. vorangehend) Prasannar. 130, 2. Bâlar. 167,16. Vikramâṅkaṅ. 18,73. — 2) m. *Geliebter, Gatte.* — 3) f. °नी *Geliebte, Gattin.*

प्रणयी Adv. 1) mit कर् *in nahe Verbindung bringen.* °कृत so v. a. *verbunden mit* (Instr. oder im Comp. vorangehend) Vikramâṅkaṅ. 12,40. 37. — 2) mit भू *sich wieder zu Etwas* (Loc.) *hingezogen fühlen.*

प्रणव und **प्रणवँ** m. (adj. Comp. f. आ) 1) *die heilige Silbe* ओम्. Nom. abstr. प्रणवत्व n. — 2) ***eine Art Trommel;* richtig पणव.

प्रणवक am Ende eines adj. Comp. = प्रणव 1).

प्रणवकल्प m. und **प्रणवदर्पण** m. Titel zweier Werke Opp. Cat. 1.

प्रणवार्चनचन्द्रिका f. Titel eines Werkes.

प्रणवोपनिषद् f. Titel einer Upanishad.

***प्रणस** 1) Adj. *mit einer vorstehenden Nase.* — 2) m. संज्ञायाम्.

प्रणाडिका f. und **प्रणाडी** f. *Kanal.* Instr. so v. a. *durch Vermittelung, mittelbar, auf indirecte Weise, vermittelst von* (im Comp. vorangehend) Çaṅk. zu Bâdar. 4.1,16.

प्रणाद m. 1) *Schall, Laut, Ruf, Geschrei, Gewieher, Gebrüll* u. s. w. — 2) *Ohrenklingen.* — 3) ***N. pr. eines Kâkravartin.**

***प्रणादक** Adj. *schallend* u. s. w.

प्रणाम m. (adj. Comp. f. आ) *Verbeugung, Verneigung, — vor* (im Comp. vorangehend), *ehrfurchtsvolle Begrüssung Jmds.* भुवि oder भूमौ *eine Verneigung bis zur Erde* 136,16.

प्रणाममित्र m. N. pr. eines Mannes Hem. Par. 3,152.

प्रणामाञ्जलि m. *ehrfurchtsvolles Zusammenlegen der Hände.*

°**प्रणामिन्** Adj. *sich verbeugend —, sich verneigend vor, verehrend.*

प्रणायक m. *Führer* (eines Heeres).

प्रणाय्य Adj. 1) *passend, würdig* (Schüler). — 2) ***lieb.** — 3) ***tadellos.** — 4) ***frei von Verlangen.** — 5) ***verworfen.**

प्रणाल 1) m. *a)* *= 2) *a).* — *b)* vielleicht *Reihe* Kâd. (1793) 309,15. 310,16. — 2) f. ई *a) Kanal, Abzugskanal, Wasserrinne* (zum Berieseln) Bhâvapr. 1,63. — *b)* in पाठ° so v. a. *Textesrecension* Kaush. Up. S. 129, Z. 1. — *c) Vermittelung* Naish. 6, 3.

प्रणालिका f. 1) *Kanal, Abzugskanal.* स्रुक्प्र° so v. a. *die Schnauze eines Löffels.* — 2) *Vermittelung.* Instr. *mittelbar, vermittelst.*

प्रणाश m. 1) *das Ausgehen, Aufhören, Verschwinden, Verlust.* — 2) *Untergang, Tod* 180,2.

प्रणाशन 1) Adj. (f. ई) am Ende eines Comp. *aufhören machend, vertreibend, vernichtend.* — 2) n. *das Vernichten, Zugrunderichten.*

°**प्रणाशिन्** Adj. = प्रणाशन 1). Nur f. und stets am Ende eines Halbverses.

***प्रणिंसितव्य** Partic. fut. pass. von निंस् mit प्र.

***प्रणिक्षण** n. Nom. act. von निक्ष् mit प्र.

प्रणिधातव्य Adj. *zu richten auf* (Loc.) Kâraka 3,8.

प्रणिधान n. 1) *das Anlegen, Auftragen, Ansetzen, Anbringen, Anwenden, Anwendung.* Pl. Kâraka 3,6. — 2) *Anstrengung, Bemühung* Saddh. P. 129. — 3) *rücksichtsvolles Benehmen, bewiesene Aufmerksamkeit gegen* (Loc.). — 4) *Ergebung in den Willen.* ईश्वर° *Gottes* 285,30. — 5) *tiefes Nachdenken, Vertiefung.* — 6) *heftiges Verlangen, Gelüste* Lalit. 35,9. — 7) *Gelöbniss, Gelübde* Lalit. 35,3. 334,9.

प्रणिधायिन् Adj. *anwendend, aussendend* (Spione) Prasannar. 29,5.

प्रणिधि m. 1) *das Aufpassen, Spioniren* MBh. 12,59,34. Nach Nilak. = गुप्तचार:. — 2) *das Aussenden* (von Spionen). — 3) *Bitte.* — 4) *Aufpasser, Kundschafter, Spion.* — 5) ***Begleiter, Diener.** — 6) N. pr. eines Sohnes des Bṛhadratha.

°**प्रणिधी** Adv. mit भू *zum Späher bei — werden* Pañkat. 172,6. °प्रणिधिभूत ed. Bomb. 3,73,7.

प्रणिधेय Adj. 1) *anzulegen, anzusetzen* (ein Klystier). — 2) *auf Kundschaft auszusenden.*

प्रणिनीषेण्य Adj. *den Eingang bildend, zum*

Anfang gehörig.

*प्रणिन्दन n. Nom. act. von निन्द् mit प्र.

प्रणिपतन n. *das sich Jmd zu Füssen Werfen.*

प्रणिपात m. (adj. Comp. f. आ) *Fussfall, ehrfurchtsvolle Verneigung, — Begrüssung, demüthige Unterwerfung* (mit Gen.).

प्रणिपातरस m. *ein best. über Waffen gesprochener Spruch.*

प्रणिपातिन् Adj. *sich zu Füssen werfend, sich unterwerfend.*

प्रणी f. 1, m. *Führer.* — 2) f. etwa *Annäherung, Hingebung.*

प्रणीत 1) Adj. s. u. 1. नी mit प्र. — 2) f. आ *a)* Pl. *das* (am Morgen der Feier) *herbeigeholte Wasser, Weihwasser* Comm. zu Njâjam. 9,2,22. °काले so v. a. प्रणीतानां प्रणयनकाले. — *b)* *= प्रणीता-प्रणयन. — *c)* N. pr. eines Flusses.

प्रणीतत्व n. *das Verfasstsein* Sarvad. 127,8. 129,1.

प्रणीताचरु m. *der Topf für das Weihwasser* Çâṅkh. Grhj. 5,8.

प्रणीताप्रणयन n. *das Gefäss, in welchem das Weihwasser geholt wird,* Âpast. Çr. 1,15,7.

प्रणीति f. 1) *Führung, Leitung.* — 2) *das Wegführen.*

*प्रणीय Part. fut. pass. von 1. नी mit प्र.

°प्रणुद् Adj. *vertreibend, verscheuchend, verdrängend.*

प्रणुद् Adj. dass.

प्रणेजन 1) Adj. (f. ई) am Ende eines Comp. *abwischend.* — 2) n. *a) das Abwaschen, Baden.* — *b) Waschwasser.*

प्रणेतृ Nom. ag. 1) *Leiter, Führer;* mit Gen. oder Acc. (in der älteren Sprache). — 2) *Bildner, Erschaffer.* — 3) *Verfasser.* — 4) *Verbreiter einer Lehre, Lehrer* VP. 3,2,45. 3,31. — 5) **Spieler eines musikalischen Instruments.* — 6) *der Etwas anwendet, applicirt* (ein Klystier) Kâraka 8,5.

प्रणेतव्य Adj. 1) *zu führen, zu leiten.* — 2) *auszuführen, zu vollführen, anzuwenden.*

प्रणेतृमत् Adj. *den Begriff „führen" enthaltend.*

प्रणेनी Adj. *wiederholt —, stets leitend.*

प्रणेय Adj. 1) *zu führen, zu leiten; der sich leiten lässt, sich in den Willen eines Andern fügt, nachgiebig, gehorsam.* — 2) *anzuwenden, zu gebrauchen* Kâraka 8,5. *gebraucht werdend* Bâlar. 258,10. — 3) *auszuführen, zu vollbringen.* — 4) *festzusetzen, zu bestimmen.*

प्रणोत्तव्य Adj. *propellendus.*

प्रणोदम् Absol. *forttreibend.*

प्रणोद्य Adj. in अप्रणोद्य.

प्रतङ्कम् Adj. 1) *vorwärts schiessend.* — 2) etwa *abschüssig* TS. 1,3,3,1.

प्रतङ्कम् Absol. *gleitend, schleichend.*

प्रततामह m. *Urgrossvater* AV.

*प्रतति f. 1) *Ausbreitung.* — 2) *eine kriechende Pflanze.* Auch प्रतती.

प्रतर्दसु Adj. etwa *Güter mehrend.* = प्राप्तवसु Nir.

*प्रतन Adj. *ehemalig, alt.*

प्रतनु Adj. *überaus fein, — schmal, — dünn, — mager, — gering, — klein, — unbedeutend.*

प्रतनुक Adj. *überaus fein.* °म् Adv.

प्रतप m. *Sonnenglut.*

प्रतपत्र n. *Sonnenschirm.*

प्रतपन n. *das Erwärmen.* *°ने कर् vielleicht *an's Feuer —, in die Sonne stellen, erwärmen.*

प्रतप्त 1) Adj. s. u. 1. तप् mit प्र. — 2) (wohl n.) *ausgeglühtes, gereinigtes Gold* R. 5,14,4.

प्रतप्तृ Nom. ag. *Verbrenner, Versenger* Çaṅk. zu Bâdar. 2,1,1 (S. 412, Z. 6).

प्रतमक m. *eine besondere Form von Asthma* Kâraka 6,19.

प्रतमाम् Adv. *besonders, vorzugsweise.*

प्रतर m. 1) *das Uebersetzen, Hinüberschiffen* in दुष्प्रतर und सुप्रतर. — 2) Bez. *der Verbindungen an Nacken und Wirbelsäule.*

प्रतारण 1) Adj. (f. ई) *a) vorwärts bringend, weitertragend.* — *b) fördernd, helfend, mehrend.* आयुष् *das Leben verlängernd.* — 2) n. *das Zuschiffegehen, Hinüberschiffen, Uebersetzen, Beschiffen.*

प्रतरम् und प्रतराम् Adv. *weiter, ferner, künftig.*

प्रतरीतृ und प्रतरीतर (AV.) Nom. ag. *der den Fortgang veranlasst, Förderer, Verlängerer* (des Lebens).

प्रतर्क m. *Folgerung, Vermuthung.*

*प्रतर्कण n. *das Urtheilen.*

प्रतर्क्य Adj. in अप्रतर्क्य.

प्रतर्दन 1) Adj. etwa *durchbohrend, zu Grunde richtend* als Beiw. Vishṇu's Vishṇus. 98,49. — 2) m. N. pr. *a)* eines Fürsten der Kâçi Gop. Br. 2, 1,18. — *b)* eines Rakshas. — *c)* einer Klasse (गण) von Göttern unter Manu Auttama.

*प्रतल 1) m. *die ausgestreckte Hand* Râgan. 18, 58. — 2) m. n. *eine best. Hölle.*

प्रतवस् Adj. *kräftig, wirksam.*

*प्रतान् Indecl. Vgl. *प्रताम्.

प्रतान 1) m. *a) Ausläufer einer Pflanze, Ranke.* — *b) eine Pflanze mit Ausläufern.* — *c) Verästung, Verzweigung* in übertr. Bed. — *d) Ausläufer, Ranke* als Bez. eines *Abschnittes* in einem °कल्पलता genannten Werke. — *e) eine weitläufige Behandlung.* — *f) *Starrkrampf.* — *g)* *N. pr. eines Mannes. Pl. *sein Geschlecht.* — 2) *f. आ oder ई *eine best. Pflanze,* = गोजिह्वा Râgan. 4,80.

प्रतानवत् Adj. 1) *mit Ausläufern versehen.* — 2) *verzweigt* in übertr. Bed.

प्रतानित Adj. *weitläufig behandelt.*

*प्रतानिन् 1) Adj. *mit Ausläufern versehen.* — 2) f. °नी *eine Pflanze mit Ausläufern.*

प्रताप m. 1) *Glut, Hitze* (auch in übertr. Bed.). — 2) *Machtglanz, Majestät, Hoheit, Würde, Ueberlegenheit* (oft mit der *Glut* der Sonne verglichen), *Macht* (z. B. der Arme). — 3) *Glanz, Pracht.* — 4) **Calotropis gigantea* Râgan. 10,29. — 5) N. pr. eines Mannes.

प्रतापचन्द्र m. N. pr. 1) eines Fürsten. — 2) eines Gaina-Autors.

प्रतापधवल m. N. pr. eines Fürsten.

प्रतापन 1) Adj. *es Jmd heiss machend, bedrängend, peinigend, zusetzend.* — 2) m. *eine best. Hölle.* — 3) n. *das Erwärmen, Erhitzen* Comm. zu Njâjam. 10,1,22.

प्रतापनारसिंह und प्रतापनृसिंह m. Titel zweier Werke.

प्रतापपाल m. N. pr. eines Mannes.

प्रतापपुर n. N. pr. einer *Stadt.*

प्रतापमार्तण्ड m. Titel eines Werkes.

प्रतापमुकुट m. N. pr. eines Fürsten.

प्रतापरुद्र m. N. pr. eines im Pratâparudrîja verherrlichten Fürsten von Ekaçilâ. Auch so v. a. °रुद्रीय.

प्रतापरुद्रयशोभूषणालंकारशास्त्र n. und प्रतापरुद्रीय n. Titel eines Werkes des Vidjânâtha.

प्रतापवत् 1) Adj. *voller Machtglanz, — Hoheit, — Würde, majestätisch* (von Personen). — 2) m. N. pr. eines Wesens im Gefolge Skanda's.

प्रतापवेलावली f. *ein best.* Râga *von fünf Tönen* S. S. S. 101. 105.

प्रतापशील m. N. pr. eines Fürsten.

प्रतापशेखर m. *ein best. Tact* S. S. S. 213.

प्रतापस m. *Calotropis gigantea alba* Bhâvapr. 1,201.

प्रतापसेन m. N. pr. eines Fürsten.

प्रतापादित्य m. N. pr. und Beiname verschiedener Fürsten. Nom. abstr. °ता f.

प्रतापालंकार m. Titel eines Werkes.

प्रतापितृ Nom. ag. °ता als 3te Sg. Fut. von 1. तप् mit प्र Caus.

प्रतापिन् Adj. 1) *heiss, brennend, versengend; es Jmd heiss machend, bedrängend, peinigend.* — 2) *voller Machtglanz, — Hoheit, — Würde.* — 3) *Hoheit —, Würde verleihend.*

प्रतापेन्द्र m. Beiw. der Sonne Hemâdri 1,615,9.

***प्रताम्** 1) Adj. (Nom. प्रतान्). — 2) Indecl.

प्रतामक n. = प्रतमक Kâraka 1,7.

प्रताम्र Adj. *überaus roth.*

प्रतार् m. 1) *das Ueberschiffen, Hinüberfahren über* (Gen.). — 2) *Betrug.*

प्रतारक Adj. *hintergehend, betrügend;* m. *Betrüger* Vikramâṅkaḱ. 9,54.

प्रतारण 1) n. *a) das Hinüberführen* (über ein Wasser) Spr. 3839. — *b)* metrisch = प्रतरण *das Hinüberfahren über* (Gen. oder im Comp. vorangehend). — *c) das Hintergehen, Betrügen* Spr. 3839. — 2) f. आ *Betrug.*

प्रतारणीय Adj. *zu hintergehen, zu betrügen.*

प्रतारयितर् Nom. ag. *Förderer, Mehrer.*

1. **प्रति** 1) Adv. in Verbindung mit Verben und in Comp. mit Substantiven *gegen, entgegen, zurück, wieder, rĕ-.* Vor Substantiven auch so v. a. *jeder.* — 2) Praep. *a)* mit vorangehendem oder folgendem (seltener) Acc. α) *gegen, nach, nach — hin, zu, zu — hin, auf, auf — zu* (auf die Fragen *wohin, nach welcher Richtung hin, zu wem*). आत्मानं प्रति *zu sich* (sc. sprechend) 305, 32. — β) *gegen, gegenüber von, angesichts, vor.* न बुभुक्षितं प्रति भाति किं चित् so v. a. *einem Hungrigen gefällt Nichts* 227,7. 8. मां प्रत्यरण्यवत्प्रतिभाति *erscheint mir wie ein Wald* 154,25. — γ) *gegen*, so v. a. *in der Richtung —, in der Gegend von, an, bei, auf, in.* — δ) *zur Zeit von, um.* चिरं प्रति *lange Zeit hindurch, seit lange.* भृशं प्रति *zu wiederholten Malen* Kâraka 2,2. — ε) *gegen*, so v. a. *vor* (schützen). — ζ) *gegen*, so v. a. *im Vergleich zu, gegenüber.* — η) *auf den Antheil —, zu Gunsten von, für.* — ϑ) * *für*, so v. a. *zum Ersatz von.* — ι) *in Beziehung auf, in Betreff von, wegen, aus* (z. B. Mitleiden) Kâraka 6,1. — κ) *für* vor einem praedicativen Acc. (halten u. s. w. *für*) MBh. 3,134,3. Vikr. 132. — λ) *nach, gemäss, zu Folge, selon* Kâraka 6,18. मां प्रति so v. a. *nach meiner Meinung, in meinen Augen.* — μ) *bei, in* mit dem Nebenbegriff *der stetigen Wiederholung.* यज्ञं प्रति (vgl. यज्ञे यज्ञे प्रति TS. 1,6, 8,1) *bei jedem Opfer,* वर्ष प्रति *alljährlich.* — *b)* mit Abl. α) *zur Zeit von, um.* Nur in der Verbindung प्रति वस्तोः (könnte auch Gen. sein) ṚV. 2, 39,3. 10,189,3. — β) * *gegenüber*, so v. a. *von gleicher Macht wie.* Statt des Abl. auch Adv. auf तस्. — γ) * *für, zum Ersatz von.* — *c)* mit Gen. α) *in Beziehung auf, in Betreff von.* — β) pleonastisch in तच्च वेदयितव्यं ते मम प्रति *und das musst du mir mittheilen* R. 6,109,33. — *d)* am Anfange eines adv. Comp. α) *gegen* (auf die Frage *wohin*). — β) *zur Zeit von, um.* — γ) *in Bezug auf.* — δ) *nach, gemäss.* — ε) *bei, in* mit dem Nebenbegriff *der stetigen Wiederholung.* — *e)* * am Ende eines adv. Comp. so v. a. *ein wenig.*

2. **प्रति** m. N. pr. eines Sohnes des Kuça.

प्रतिकञ्चुक m. *ein gegen Alles gepanzerter —, ein hartnäckiger Widersacher* Arjabh. 4,50.

प्रतिकण्ठम् Adv. *einzeln, Stück für Stück.*

प्रतिकपालम् Adv. *in jeder Schale* Comm. zu Kâtj. Çr. 2,4,30.

प्रतिकर 1) Adj. (f. ई) am Ende eines Comp. *entgegenwirkend.* — 2) m. *Vergeltung, Ersatz, Entgelt* in 1. अप्रतिकर und सुप्रतिकर.

°**प्रतिकर्कश** Adj. (f. आ) *eben so hart wie.*

प्रतिकर्तर् Nom. ag. 1) *Vergelter.* — 2) *Widersacher.*

प्रतिकर्तव्य 1) Adj. *a) zu vergelten* (im Guten oder Bösen), — *Jmd* (Gen.), *als Ersatz zu thun.* — *b) abzutragen* (eine Schuld). — *c) dem man entgegenarbeiten, — entgegenwirken soll* oder *kann.* — 2) n. impers. *a) zu vergelten, — Jmd* (Dat. oder Loc.). °व्ये मतिः *die Absicht Vergeltung zu üben.* — *b) zu bezahlen, als Schuld abzutragen Jmd* (Dat.). — *c) Jmd* (Gen.) *entgegenzuarbeiten, entgegenzuwirken.* — *d) Jmd* (Gen.) *ärtzliche Hülfe zu leisten.*

प्रतिकर्म Adv. 1) *für jede Handlung.* — 2) *bei jeder Begehung.*

प्रतिकर्मक्रिया f. in अप्रतिकर्मक्रिया Nachtr. 3.

प्रतिकर्मन् n. 1) *Vergeltung.* — 2) *Gegenthat, eine entsprechende Handlung* in अप्रतिकर्मन्. — 3) *Ergreifung von Gegenmaassregeln* Kâraka 3,8. 4,1. — 4) *Kur, Behandlung.* — 5) *Anputz, Toilette.*

प्रतिकर्ष m. *Zusammenrückung, Vereinigung.*

प्रतिकलम् Adv. *jeden Augenblick, beständig, unaufhörlich* Spr. 7669. Vikramâṅkaḱ. 8,84.

प्रतिकल्प m. *Gegenbild* in अ° (Nachtr. 4).

प्रतिकल्पम् Adv. *in jeder Weltperiode* Nilak. zu MBh. 2,8,23.

प्रतिकल्प्य Adj. *zurechtzumachen.*

***प्रतिकश** Adj. wohl *der Peitsche nicht gehorchend.*

प्रतिकष्ट Adj. *im Vergleich dazu —, so v. a. unverhältnissmässig arg, — schlimm* Suçr. 2,443,4.

प्रतिकाङ्क्षितव्य Adj. *zu erwarten* Vâsishṭhaḍh. 35,17.

प्रतिकाङ्क्षिन् Adj. mit Acc. (v. l. anders) oder am Ende eines Comp. *verlangend nach.*

प्रतिकाम Adj. = प्रतिकाम्य AV. 2,36,7. प्रतिकाम AV. Paipp.

प्रतिकामम् Adv. *nach Lust, — Wunsch.*

प्रतिकामिन् Adj. *unerwünscht, widerwärtig.*

प्रतिकामिनी f. *Nebenbuhlerin.*

(**प्रतिकाम्य**) **प्रतिकामित्र** Adj. *nach Wunsch beschaffen.*

प्रतिकाय m. 1) *Gegner.* — 2) * *Abbild.* — 3) * *Ziel, Zielscheibe.* — 4) * *Bogen* Gal.

प्रतिकार m. *Vergeltung* (im Guten oder Bösen), *Entgelt für* (im Comp. vorangehend). — 2) *Entgegenwirkung, Anwendung von Gegenmitteln, — Heilmitteln, Abhülfe.* — 3) * = सम und भट.

प्रतिकारकर्मन् n. *Widerstand, Opposition* Râgat. 6,208.

प्रतिकारविधान n. *ärtzliche Behandlung.*

प्रतिकारिन् Adj. in अप्रतिकारिन्.

प्रतिकार्य n. *Vergeltung* (mit Gen.). Nach Nilak. m. = शत्रु *Feind.*

***प्रतिकाश** m. = प्रतीकाश.

प्रतिकितव m. *Gegenspieler.*

प्रतिकील m. *ein entgegenstehender Pflock.*

प्रतिकुञ्जर m. *Gegenelephant, ein feindlich gegenüberstehender Elephant.*

प्रतिकुण्डम् Adv. wohl *in jeder Feuergrube* Hemâdri 1,179,14.

***प्रतिकूप** m. *Graben.*

प्रतिकूल 1) Adj. (f. आ) *a) *gegen das Ufer angehend, bergauf gehend. — b) widrig* (Wind, Schicksal, Gottheit, Gestirn, Vorzeichen). — *c) entgegen gerichtet.* वाक्य n. so v. a. *Gegenrede.* — *d) verkehrt.* — *e) widrig, unangenehm.* — *f) feindselig gesinnt, sich widersetzend, widersetzlich, in Opposition stehend, sich auflehnend gegen* (Gen.). — 2) **प्रतिकूलम्** Adv. *entgegen, gegen die natürliche Weise, in umgekehrter Ordnung.* — 3) n. *a) umgekehrte Ordnung.* °लेन *in u. O.* — *b) Opposition.* °लेषु स्थित: *in O. stehend.*

प्रतिकूलकारिन् Adj. *sich Jmd* (Gen.) *widersetzend, Jmd Opposition machend.*

प्रतिकूलकृत् Adj. dass. in अ° (Nachtr. 4).

प्रतिकूलता f. 1) *Widrigkeit* (des Schicksals). — 2) *Widersetzlichkeit.*

प्रतिकूलदैव Adj. *dem das Schicksal nicht hold ist.* Nom. abstr. °ता f.

प्रतिकूलप्रवर्तिन् Adj. *einen widrigen Lauf nehmend* (Schiff) und zugleich *sich feindselig benech-*

mend (die Zunge eines Bösewichts) Spr. 3839, v. l.

प्रतिकूलभाषिन् Adj. *widerredend.*

प्रतिकूलय्, °यति *sich widersetzen*, mit Acc. Kâd. 177,6.

प्रतिकूलवचन n. *Widerrede.*

प्रतिकूलवत् Adj. *widersetzlich.*

प्रतिकूलवर्तिन् Adj. *entgegenhandelnd, sich widersetzend, störend;* mit Gen.

प्रतिकूलवाद् m. *Widerrede* in अप्रतिकूलवाद् (Nachtr. 4).

प्रतिकूलवादिन् Adj. *widerredend,* — *Jmd* (Gen.).

प्रतिकूलविमर्षिन् Adj. etwa *gegen den Wind* oder *Strom sich bewegend* (Schiff) und zugleich *feindselig hervorschiessend* (die Zunge eines Bösewichts) Spr. 3839.

प्रतिकूलवृत्ति Adj. *sich Jmd* (Gen.) *widersetzend.*

प्रतिकूलवेदनीय Adj. *als unangenehm empfunden werdend.*

प्रतिकूलाचरित n. *eine widrige Handlung, Beleidigung.*

प्रतिकूलिक Adj. *feindlich gesinnt, feindselig* Mahâvîrak. 91,19. Richtig प्राति°.

प्रतिकूलोक्त n. Pl. *Widerrede.*

प्रतिकृत n. 1) *Wiedervergeltung.* — 2) *Widerstand.*

प्रतिकृति f. 1) *Wiederstand, Abwehr.* — 2) *Nachbildung, Abbild, Bild.*

*प्रतिकृत्तिका f. gaṇa अश्वादि.

प्रतिकृत्य MBh. 5,1004 fehlerhaft; vgl. Spr. 6635.

प्रतिकोणम् Adv. *nach* —, *in jeder Himmelsgegend* Hemâdri 1,131,17. 132,1.

प्रतिकोप m. *Zorn, Aerger.*

प्रतिक्रम m. *umgekehrte Ordnung.*

प्रतिक्रमण n. 1) *das Hin* —, *Herschreiten.* — 2) bei den Buddhisten *das zur Beichte Gehen.*

प्रतिक्रमणविधि m. und °क्रमणसूत्र n. Titel zweier Werke.

प्रतिक्रियम् Adv. *für jede Verrichtung* Kap. 5,120.

प्रतिक्रिया f. 1) *Wiedervergeltung* (im Guten und Bösen). Das sächliche Object im Comp. vorangehend, das persönliche im Gen. (107,12), Loc. oder im Comp. vorangehend. — 2) *Wiederherstattung.* — 3) *Widerstand, Abwehr, Abhülfe.* मन्युप्रतिक्रियां कर् so v. a. *an Jmd* (Gen., aber Loc. zu vermuthen) *seinem Aerger Luft machen.* Am Ende eines adj. Comp. so v. a. *abwehrend, vertreibend* (eine Krankheit); Nom. abstr. °त्व n. — 4) *Schmückung* (des Körpers) MBh. 12,59,66.

*प्रतिक्रुष्ट Adj. *elend, erbärmlich* (Erdboden).

प्रतिक्रूर Adj. in अप्रतिक्रूर (Nachtr. 4).

प्रतिक्रोध m. *erwiederter Zorn.*

प्रतिक्रोश m. *das Anschreien.*

प्रतिक्षणम् Adv. *in* —, *mit jedem Augenblick, beständig.*

प्रतिक्षत्र m. N. pr. verschiedener Männer.

प्रतिक्षपम् Adv. *jede Nacht.*

*प्रतिक्षप m. *Wächter.*

*प्रतिक्षिप्त n. *Arzenei.*

प्रतिक्षिप्तत्व n. *das Zurückgewiesensein, Verworfensein* Sarvad. 3,10.

प्रतिक्षेत्र n. *Statt, Stelle.* Loc. *an Stelle von* (Gen.) Gṛhyâs. 2,10.

प्रतिक्षेप m. 1) *Streit* MBh. 7,3958. v. l. व्यतिक्षेप. — 2) *das Bestreiten, Streiten gegen* (im Comp. vorangehend). — 3) *Verwerfung.*

प्रतिक्षेपण n. *das Bestreiten, Streiten gegen* (im Comp. vorangehend).

प्रतिक्षोणिभृत् m. *Gegenfürst,* — *könig* Vikramâṅkak. 9,108.

प्रतिखुर m. *eine best. fehlerhafte Geburtslage.*

*प्रतिखेटक gaṇa अश्वादि.

*प्रतिख्याति f. v. l. für प्रविख्याति *Berühmtheit.*

प्रतिगज m. *ein feindlich gegenüberstehender Elephant.*

प्रतिगत 1) Adj. s. u. गम् mit प्रति. — 2) n. *Heimkehr.*

*प्रतिगति f. *Zurückkunft.*

प्रतिगमन n. *Rückkehr.*

प्रतिगर m. *Antwortsruf* (des Adhvarju auf die Anrede des Hotar).

प्रतिगरितर् Nom. ag. *der durch Zuruf Antwortende*

प्रतिगर्जन 1) n. *das Entgegendröhnen,* — *donnern* (einer Wolke) AV. Paric. 61,18. 23. — 2) f. आ *das Entgegenbrüllen.*

प्रतिगात्रम्, °गात्रं° Adv. *bei jedem Gliede.*

प्रतिगिरि m. *ein gegenüberstehender Berg.*

प्रतिगीर्य n. impers. *durch Zuruf zu antworten.*

प्रतिगुप्य n. impers. *cavendum a* (Abl.) Çat. Br. 3,2,2,27.

प्रतिगृहम् Adv. *in jedem Hause.*

प्रतिगृहीतर् Nom. ag. *Empfänger.* Richtig प्रतियहीतर्.

प्रतिगृह्य Adj. 1) *anzunehmen, annehmbar,* — *von* (*Gen.). — 2) *von dem man Etwas annehmen darf* in अप्रतिगृह्य.

प्रतिगेहम् Adv. *in jedem Hause.*

प्रतियह m. 1) *Empfang, Entgegennahme* (von Gaben) Çâṅku. Gṛhy. 4,7. *Berechtigung zum Empfang von Geschenken* (ein Vorrecht des Brahmanen). Die Person, von der man ein Geschenk empfängt, steht im Gen., Abl., im Gen. mit सकाशात् oder geht im Comp. voran; häufiger wird jedoch das Wort mit dem Object componirt. प्रतियहं कर् *Geschenke empfangen.* — 2) *die freundliche Aufnahme einer Person.* — 3) *Gunstbezeugung, Gnade.* — 4) *das zur Ehe Nehmen.* — 5) *Aufnahme mit dem Gehör, das Anhören.* — 6) *Anfasser.* केश° so v. a. *Haarschneider, Bartscheerer* Gobh. 3,1,9. — 7) *Empfänger.* दान° Saṅhitopan. 46,1. — 8) *Napf und Topf für die verschiedenen Bedürfnisse eines Kranken.* Insbes. **Spucknapf.* — 9) *die empfangene Gabe, Geschenk.* Instr. so v. a. *als Geschenk.* °प्राप्त Adj. *als Geschenk erhalten* Kâtyâs. 6,51. — 10) Bez. *der den acht* Graha *entsprechenden Objecte* oder *Functionen;* vgl. अतियह 1). — 11) **der Nachtrab eines Heeres.* — 12) * = क्रियाकार. — 13) * = यहभेद oder यहोत्तर.

प्रतियहण 1) Adj. *in Empfang nehmend* Çâṅku. Gṛhy. 3,7; es ist aber vielleicht °णी *bei der Empfangnahme* st. °णि zu lesen. — 2) n. *a) das Auffangen, Auffassen, Aufnehmen* Çâṅku. Gṛhy. 1,28. — *b) das Annehmen, in Empfang Nehmen* (insbes. von Gaben). — *c)* **Gefäss, Behälter.*

1. प्रतियहधन n. *als Geschenk empfangenes Geld* Kâtyâs. 24,155.

2. प्रतियहधन Adj. *dessen Reichthum nur in Geschenken besteht* Paṅkat. 182,9.

प्रतियहिन् (metrisch) Adj. *Empfänger* (von Gaben).

प्रतियहीतर् Nom. ag. 1) dass. Nom. abstr. °यहीतृत्व n. Ind. St. 13,368. — 2) *der ein Mädchen entgegennimmt, Heirather* Mân. Gṛhy. 1,8. °त्री als Fut. Chr. 67,33.

प्रतियहीतव्य Adj. *zu empfangen, erlaubt zu empfangen.*

प्रतियामम् Adv. *in jedem Dorfe* Harshak. 166,8.

प्रतियाम्यम् Adv. Râgat. 5,172 fehlerhaft für °यामम्.

*प्रतियाक m. *Spucknapf.*

प्रतियाकक Adj. *Gaben empfangend.* Zu belegen nur अ°.

प्रतियाकिन् Adj. *in Empfang nehmend.* Vgl. अप्रतियाकिन् (Nachtr. 1).

प्रतियाक्य 1) Adj. *a) anzunehmen,* — *von* (Abl.). — *b) von dem man Etwas annehmen darf.* — 2) m. Bez. *bestimmter* Graha 2) *b*) β).

प्रतिघ m. 1) *Behinderung, Widerstand* in अ°

Adj. (dieses auch Mahâvîraḱ. 113,4 gemeint); *das Sichsträuben gegen* (im Comp. vorangehend) Ḱaraka 4,2. — 2) *Zorn, Aerger, Groll* Lalit. 36,13. Comm. zu Jogas. 2, 8. Mahâvîraḱ. 112, 16. — 3) *= मूर्छा.

प्रतिघात m. *Abwehr, das Wehren, Zurückweisung, Zurückhaltung, Behinderung, Hemmniss, Hinderniss, Widerstand.*

प्रतिघातक 1) Adj. (f. °तिका) *störend.* — 2) am Ende eines adj. Comp. = प्रतिघात; vgl. अ°.

प्रतिघातकृत् Adj. *Jmd* (Gen.) *um Etwas* (Gen.) *bringend* Jâǵ. 2,236.

प्रतिघातन n. 1) *das Abwehren.* — 2) **das Morden.*

प्रतिघातिन् Adj. *abwehrend, störend, beeinträchtigend* Comm. zu Njâjas. 2,2,36. 37. नेत्र° so v. a. *blendend.*

प्रतिघोषिणी f. Pl. *bestimmte dämonische Wesen.*

*प्रतिघ्न n. *Körper.*

प्रतिङ्गिरा f. N. pr. einer buddh. Göttin.

प्रतिचक्र n. 1) *ein entgegenstehender Discus* in अ°. — 2) nach Nîlak. *ein feindliches Heer.*

प्रतिचक्ष in सुप्रतिचक्ष.

प्रतिचक्षण n. 1) *das Anschauen.* — 2) *das Ansehen, Aussehen.* — 3) *das Sehen —, Erscheinenlassen.*

प्रतिचक्षिन् Adj. *zuschauend, beobachtend* AV. Paipp. 3,5,2.

प्रतिचक्ष्य Adj. (f. आ) *sichtbar.*

प्रतिचन्द्र m. *Nebenmond.*

प्रतिचरणम् Adv. *für jede Schule.*

प्रतिचार m. *Anputz, Toilette* Çilâñka 1,391.

प्रतिचिकीर्ष् Adj. (Nom. °कीर्, or ब) *Etwas* (Loc.) *zu vergelten —, an Etwas Rache zu nehmen verlangend* Hem. Par. 8,453.

प्रतिचिकीर्षा f. *das Verlangen es Jmd* (Gen. oder Acc.) *zu vergelten, — an Jmd Rache zu nehmen.*

प्रतिचिकीर्षु Adj. mit Acc. *zu vergelten —, zu erwiedern verlangend.*

प्रतिचिति Adv. *bei jeder Schicht.*

प्रतिचित्तनीय Adj. *von Neuem zu durchdenken.*

प्रतिचोदनम् Adv. *bei jeder Aufforderung.*

प्रतिचोदना f. *Verbot.* Nach dem Comm. = निषेध (Gegensatz विधि) oder = स्मृति (Gegensatz श्रुति).

*प्रतिच्छदन n. *Decke, ein Tuch zum Bedecken.*

प्रतिच्छन्द m. *Abbild.* स्वर्ग° Pl. so v. a. *himmelähnliche Freuden.* Unter den Wörtern für *gleich* 230,29.

प्रतिच्छन्दक m. *Abbild, Substitut.*

प्रतिच्छाया f. 1) *Abbild, Ebenbild.* — 2) *ein entstelltes Spiegelbild* (eines Kranken als Vorzeichen des Todes) Ḱaraka 5,7. 8.

प्रतिच्छायामय Adj. (f. ई) *aus einem entstellten Spiegelbilde bestehend* Ḱaraka 5,7. 8.

प्रतिच्छायिका f. *Schattenbild* Naish. 6,45.

प्रतिच्यवीयस् Adj. *sich mehr herandrängend.*

*प्रतिजङ्घा f. *Schienbein.*

प्रतिजन m. *Gegner.*

प्रतिजन्मन् n. *Wiedergeburt.*

प्रतिजन्य Adj. *gegnerisch.*

*प्रतिजल्प m. *Antwort, Entgegnung.*

प्रतिजल्पक m. *eine höflich ausweichende Antwort* (?).

*प्रतिजागर m. *Wachsamkeit, Aufmerksamkeit.*

प्रतिजागरण n. *das Bewachen, Aufpassen auf* (Gen.).

प्रतिजागरणक *District.*

प्रतिजागरि Adj. *wachsam, aufpassend.*

प्रतिजिघृक्षु Adj. mit Acc. *zu vergelten —, zu erwiedern verlangend.*

*प्रतिजिह्वा und *°जिह्विका f. *das Zäpfchen im Halse* Râǵan. 18,31.

प्रतिजीवन n. und °जीवित n. (Bâlar. 97,16) *das Wiederaufleben.*

प्रतिजृतिवर्पस् Adj. *je nach Antrieb* oder *Anlass eine Gestalt annehmend.*

प्रतिज्ञ 1) Adj. am Ende eines Comp. wohl *anerkennend* Vaǵraḱ. 34,6. — 2) f. आ *a) Einverständniss;* vielleicht *allgemein Anerkanntes* Prâtiç. Instr. wohl *anerkannter Weise.* — *b) Zusage, Gelöbniss, Versprechen.* — *c) Aussage, Erklärung, Behauptung.* — *d)* bei den Juristen *Klage* 214,30. 212,9. — *e)* im Njâja *Verkündigung einer best. Thesis in einer Disputation* Njâjas. 1,1,33.

प्रतिज्ञाति f. Kâṭj. 33,8 wohl fehlerhaft für प्रतिप्रज्ञाति.

प्रतिज्ञान n. 1) *das Zugeben, Anerkennen, Zugestehen.* — 2) *Zusage, Versprechen* 223,26. — 3) *das Behaupten, Behauptung.* — 4) *das zur Sprache Bringen.*

प्रतिज्ञानवाक्य n. Titel eines Pariçishṭa zum Jaǵurveda Prâtiç. 105.

प्रतिज्ञान्तर n. *Wechsel der Thesis in einer Disputation* Njâjas. 5,2,3.

*प्रतिज्ञापत्रक n. *Vertragsurkunde.*

प्रतिज्ञापरिपालन n. *das Treubleiben einem Gelöbniss* 106,8.

प्रतिज्ञापरिशिष्ट n. Titel eines Pariçishṭa zum weissen Jaǵus.

प्रतिज्ञापारग Adj. *sein Wort haltend* R. Gorr. 2,127,15. 3,53,8.

प्रतिज्ञापारण n. *das Erfüllen eines Gelöbnisses* MBh. 7,80,15.

प्रतिज्ञापालन n. *das Treubleiben einem Gelöbniss* MBh. 13,148,37.

प्रतिज्ञापूर्वकम् Adv. *so dass mit der Klage begonnen wird* 216,16.

प्रतिज्ञालक्षणविवरण n. Titel eines Werkes.

प्रतिज्ञावाद् m. und °वादार्थ m. Titel zweier Werke Opp. Cat. 1.

प्रतिज्ञाविरोध m. *der Widerspruch zwischen Thesis und Argument* Njâjas. 5,2,4.

प्रतिज्ञासंन्यास m. *das Aufgeben der eigenen Thesis in einer Disputation, nachdem man das Argument des Gegners gehört hat,* Njâjas. 5,2,5.

प्रतिज्ञासूत्र n. Titel eines Pariçishṭa zum weissen Jaǵus.

प्रतिज्ञाहानि f. *das Aufgeben der aufgestellten Thesis in einer Disputation* Njâjas. 5,2,2. Çañk. zu Bâdar. 2,3,6.

*प्रतिज्ञेय m. *Lobredner.*

प्रतितद्विद् f. *die Erkenntniss des Gegentheils davon.*

प्रतितत्त्वदर्पण m. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

प्रतितन्त्रसिद्धान्त m. *ein Dogma, das in diesem oder jenem System, aber nicht in allen, Geltung hat,* Njâjas. 1,1,29. Ḱaraka 3,8.

प्रतितर m. *Matrose, Ruderer.*

प्रतितराम् Adv. mit भू *sich mehr zurückhalten, — einziehen.*

प्रतितरु Adv. *bei jedem Baume.*

प्रतिताल 1) m. *eine best. Tact* S. S. S. 210. — 2) *f. ई *eine Art Schlüssel.*

*प्रतितालक *Schlüssel.*

प्रतितृणी f. *eine best. Nervenkrankheit.*

प्रतित्र्यहम् Adv. *je drei Tage hindurch* Gaut.

प्रतिथि m. N. pr. eines Ṛshi und Lehrers Vañç. Br. 2. Bâlar. 88,18.

प्रतिदण्ड Adj. *widerspänstig.*

प्रतिदर्श m. *Anblick.*

प्रतिदर्शन n. 1) *das Erblicken, Gewahrwerden.* — 2) *das Erscheinen.* — 3) *Anblick, Aussehen.* Am Ende eines adj. Comp. f. आ.

प्रतिदातव्य Adj. *wiederzuerstatten.*

प्रतिदान n. 1) **das Zurückgeben, Wiederabliefern.* — 2) *das Dagegengeben, Gegengabe.*

प्रतिदाप्य Adj. *dessen Wiedererstattung zu erzwingen ist* Âpast.

*प्रतिदारण n. *Schlacht, Kampf.*

प्रतिदिनम् Adv. *jeden Tag, täglich, für jeden Tag.*

*प्रतिदिवन् m. 1) *die Sonne.* — 2) *Tag.*

प्रतिदिवसम् Adv. *jeden Tag, täglich, mit jedem Tage* Kâd. 114,18.

प्रतिदिशम् Adv. *nach —, in jeder Himmelsgegend* Harshaṅ. 166,8.

प्रतिदीवन् m. 1) *Gegner im Spiel.* — 2) *die Sonne.

प्रतिदुग्ध *frisch gemolkene —, kuhwarme Milch.*

प्रतिदूत m. *Gegenbote.*

प्रतिदृत्त Adj. Mahâbh. 6,103,*b* fehlerhaft für प्रतिसदृत्त.

प्रतिदृश् Adj. *ähnlich* TS. 4,6,5,5. प्रतिसदृश् VS.

प्रतिदृशम् Adv. *in jedem Auge, für jedes A.*

प्रतिदृष्टान्त m. *Gegenbeispiel* Njâjas. 5,1,9. 11.

प्रतिदृष्टान्तसम m. *eine nichtige Einwendung, indem man, ohne das Beispiel des Gegners zu berücksichtigen, ein Gegenbeispiel aufstellt,* Njâjas. 5,1,9.

प्रतिदेवतम् Adv. *für jede Gottheit.*

प्रतिदेवना f. *die entsprechende Gottheit.*

प्रतिदेशम् Adv. *für jede Gegend, in allen Gegenden, — Ländern* Harshaṅ. 166,9. — Ind. St. 15, 279 ist प्रति देशान् zu trennen.

प्रतिदेहम् Adv. *in jedem Körper.*

प्रतिदैवतम् Adv. *für jede Gottheit.*

प्रतिदोषम् Adv. *gegen Abend.*

प्रतिद्रुक् Adj. in अप्रतिद्रुक् (Nachtr. 3).

प्रतिद्वंद्व m. *Widersacher, Gegner, Nebenbuhler.* Vgl. अ°.

प्रतिद्वंद्विन् m. dass. Am Ende eines Comp. so v. a. *wetteifernd mit, gleichend* 250,27. Nom. abstr. °द्विव n.

प्रतिद्वंद्वी Adv. mit भू *als Widersacher auftreten.*

प्रतिद्वादशन् Adj. Pl. *je zwölf* Gaut.

प्रतिद्वारम् Adv. und °द्वारि Loc. *an jedem Thor, an jeder Thür.*

प्रतिद्विरद m. *Gegenelephant, ein feindlich gegenüberstehender Elephant.*

प्रतिद्वीपम् Adv. *in jedem Welttheil* Harshaṅ. 166,8.

प्रतिधर्तर् Nom. ag. *Aufhaltender, Hemmender.*

प्रतिधा f. *Ansatz zum Trinken, Zug.*

प्रतिधानवे Dat. Infin. zu 1. धा mit प्रति ṚV. 1,24,8.

प्रतिधातु m. *nachgemachtes Metall* Ind. St. 14, 338.

प्रतिधान n. 1) *das Ansetzen, Anlegen an* (im Comp. vorangehend). — 2) *das Anwenden von Vorsichtsmitteln.*

प्रतिधावन n. *das Losrennen auf Jmd* (Acc.), *Anrennen.* v. l. प्रतिबाधन.

प्रतिधि m. *ein Querholz an der Deichsel.*

°प्रतिधी Adj. *so klug wie —* Pr. P. 16.

प्रतिधुक्क n. Nom. abstr. von प्रतिदुह् TS. 2, 5,3,3.

प्रतिधुर m. *Deichselgenosse* Uvaṭa zu VS. 25,44 und in अप्रतिधुर्.

प्रतिधुष् Nebenform von प्रतिदुह् in °धुषस् und °धुषा.

प्रतिधृषे Dat. Infin. zu धर्ष् mit प्रति ṚV. 8,60, 13. 14.

प्रतिधृष्य Adj. in अप्रतिधृष्य.

प्रतिधानि m. (Harshaṅ. 176, 21) und °धान m. *Widerhall.*

प्रतिधानिन् Adj. *widerhallend.*

प्रतिनगरम् Adv. *in jeder Stadt* Harshaṅ. 166,8.

प्रतिनदि Adv. *an jedem Flusse* Bâlar. 60,16.

प्रतिनन्द m. neben अनन्द Ârsh. Br.

प्रतिनन्दन n. 1) *Begrüssung, Gruss.* — 2) *dankbares Entgegennehmen.*

*प्रतिनप्तर् m. *Urenkel.*

प्रतिनमस्कार Adj. *eine Verehrung erwiedernd.*

प्रतिनव Adj. *neu, frisch.*

प्रतिनाग m. *Gegenelephant, ein feindlich gegenüberstehender Elephant.*

प्रतिनाडी f. *Zweigader.*

प्रतिनाद m. *Widerhall* Kâd. 31,1.

प्रतिनाम Adv. *namentlich, mit Nennung des Namens* Venis. 10,22.

प्रतिनामग्रहणम् Adv. *mit Nennung jedes einzelnen Namens* Kâd. 91,18.

प्रतिनामन् Adj. (f. °नाम्नी) *namensverwandt.*

प्रतिनायक m. *Gegenheld, der Gegner eines Helden in einem Schauspiel.*

प्रतिनारी f. *Nebenbuhlerin* Çiç. 10,46.

प्रतिनाह् m. *Verstopfung* in कर्ण°.

प्रतिनिग्राह्य Adj. *herauszuschöpfen* Âpast. Çr. 12,20,19. Vgl. प्रतिनिर्ग्राह्य.

प्रतिनिधातव्य Adj. *zu substituiren* Comm. zu Njâjam. 6,3,12.

प्रतिनिधापयितव्य Adj. *substituiren zu lassen* Comm. zu Njâjam. 6,3,9.

प्रतिनिधि m. 1) *Substitution.* — 2) *Substitut.* — 3) *Ebenbild, Gegenstück von* (im Comp. vorangehend) Bâlar. 253,13. Unter den Wörtern für *gleich* Chr. 250,31.

प्रतिनिधी Adv. mit कर् *für Etwas* (Acc.) *etwas Anderes an die Stelle setzen* MBh. 12,165,16. *Etwas* (Acc.) *substituiren für* (im Comp. vorangehend) Ragh. 4,54.

प्रतिनिधेय Adj. *zu substituiren* Njâjam. 6,3,12.

*प्रतिनिनद् m. *Widerhall.*

प्रतिनिपात m. *das Niederfallen.*

प्रतिनियम m. *eine Bestimmung für jeden speciellen Fall* Kap. 6,15.

प्रतिनिर्ग्राह्य Adj. *herauszuschöpfen* Comm. zu TS. 3, S. 157. fg. Vgl. प्रतिनिग्राह्य.

प्रतिनिर्देश m. *das Zurückweisen auf, eine abermalige Erwähnung, ein Zurückkommen auf* (Gen.).

°प्रतिनिर्देशक Adj. *zurückweisend auf.*

प्रतिनिर्देश्य Adj. *was abermals erwähnt wird, worauf man wieder zurückkommt.*

प्रतिनिर्यातन n. *das Wiedererstatten, Zurückgeben.* — 2) *das Vergelten.

प्रतिनिवर्तन n. *das Zurückkehren, Rückkunft* in पुनः°.

प्रतिनिवारण n. *das Abwehren, Fernvonsichhalten.*

*प्रतिनिवासन n. *ein best. Kleidungsstück* (buddh.).

प्रतिनिवृत्ति f. *Rückkehr* Comm. zu Âpast. Çr. 4,15,4.

प्रतिनिशम् Adv. *allnächtlich.*

प्रतिनिश्चय m. *Gegenansicht* MBh. 12,83,53.

प्रतिनिष्क m. oder n. *je ein* Nishka (*ein best. Gewicht*) Hemâdri 1,257,20.

प्रतिनिष्ठ Adj. *auf der Gegenseite stehend.*

*प्रतिनिसर्ग m. *das Aufgeben, Fahrenlassen.* Richtig ware प्रतिनिःसर्ग.

प्रतिनिःसङ्ग m. fehlerhaft für °निःसर्ग Lalit. 35,2 (zu lesen °सर्गाय).

प्रतिनृपति m. *Gegenfürst, — könig* Du. V. 19,2.

प्रतिनोद m. *Zurückstossung, — weisung.*

प्रतिन्यायम् Adv. *in umgekehrter Ordnung.*

प्रतिन्यास m. *Gegendepositum* Nâr. 2,8; vgl. Mit. 98,5. fgg.

प्रतिन्यूङ्ख m. *Gegen-Njûṅkha.*

*प्रतिप m. N. pr. eines Fürsten. Richtig प्रतीप.

प्रतिपक्ष m. 1) *die entgegengesetzte Seite, Gegensatz, Opposition, die feindliche Partei, Nebenbuhlerschaft; Gegner, Widersacher, Nebenbuhler.* ज्ञव-प्रतिपक्ष इव गरुत्मतः *in der Geschwindigkeit gleichsam ein Nebenbuhler Garuḍa's* Kâd. 89,5 (159, 17). Unter den Synonymen von *gleich (wetteifernd mit)* Chr. 250,27. — 2) N. pr. eines Fürsten.

प्रतिपक्षचण्डभैरव m. N. pr. des Hauptes einer best. Secte.

प्रतिपक्षजन्मन् Adj. *von den Feinden bewirkt* Çiç. 1,42.

प्रतिपन्नता f. und °पन्नत्व n. *Opposition, Feindschaft.*

प्रतिपन्नित Adj. *einen Widerspruch enthaltend.*

प्रतिपन्निन् m. *Gegner, Widersacher.*

प्रतिपर्ण m. 1) *Tausch.* — 2) *Gegeneinsatz im Spiele* Kathâs. 36,303.

प्रतिपर्तृ Nom. ag. 1) *Wahrnehmer, Hörer.* — 2) *der Etwas annimmt, behauptet* Comm. zu Âpast. Çr. 6,4,11. — 3) *der Etwas begreift, auffasst, versteht* Çaṃk. zu Bâdar. 4,1,2.

प्रतिपत्तव्य 1) Adj. *a) zu erlangen, zu empfangen.* — *b) zu geben* (eine Antwort). — *c) zu begreifen, zu verstehen, zu ergründen* Karaka 3,8. Çaṃk. zu Bâdar. 2,4,7. 3,2,11. 4,1,2. — 2) n. impers. *a) zu verfahren, sich zu verhalten* Âpast. Vaǵrakkh. 20,6. 13. — *b) anzunehmen, zu statuiren.*

प्रतिपत्ति f. 1) *Erlangung, Gewinnung, das Theilhaftigwerden, Bekommen* Gaut. — 2) *Innewerdung, Wahrnehmung, Erkenntniss, Verständniss, Auffassung; Einsicht, Intelligenz.* नैतद्युक्तं समानप्रतिपत्तिषु सखीषु *das schickt sich nicht für Freundinnen von gleicher Einsicht,* so v. a. *— für vernünftige Fr.* 306,26. — 3) *Annahme, Behauptung, Statuirung.* — 4) *Eingeständniss* Jolly, Schuld. 319. — 5) *das Zukommenlassen, Geben;* die Person, der Etwas gegeben wird, steht im Loc. oder geht im Comp. voran. — 6) *das Bewirken.* — 7) *das Gehen an* (im Comp. vorangehend), *Beginnen, Thun, Verfahren, — bei* oder *mit* (Loc. oder Gen.). — 8) *ehrenvolles Verfahren gegen Jmd, Ehrenerweisung.* — 9) *Entschlossenheit, Zuversicht, Dreistigkeit;* vgl. अप्रतिपत्ति 3) und 2. अप्रतिपत्ति (Nachtr. 1). — 10) *Mittel gegen* (Gen.), *— zu* (Loc.), *Mittel zum Zweck* Gaim. 3,2,14. 4,2,11. 12. Comm. zu Njâjam. 4,2,9. — 11) *hohe Stellung, Regierung, Herrschaft.* — 12) *Abschluss.*

प्रतिपत्तिकर्मन् n. *Abschlusshandlung* Comm. zu Âpast. Çr. 1,11,1.

*प्रतिपत्तिपटह m. *eine Art Pauke.*

प्रतिपत्तिमत् Adj. *die gehörige Einsicht habend, wissend was zu thun ist.*

*प्रतिपत्तूर्य n. *eine Art Pauke.*

*प्रतिपत्त्रफला f. *eine Kürbisart* Râǵân. 7,220.

1. प्रतिपत्नि (metrisch) f. *Nebenbuhlerin.* °वत् Adv.

2. प्रतिपत्नि Adv. *für jede Gattin* Comm. zu Âpast. Çr. 2,5,10. 3,10,3.

प्रतिपथ° und °पथम् Adv. 1) *den Weg entlang.* — 2) *rückwärts* Râǵat. 5,88. Vikramâṅkaḱ. 14,71.

*प्रतिपथिक Adj. *den Weg entlang gehend.*

प्रतिपद् f. 1) *Zugang, Eingang.* — 2) *Anfang.* — 3) *Anfangsvers, Eingangsstrophe.* — 4) *Anfangstag einer Monatshälfte,* insbes. *des zunehmenden Mondes* Agni-P. 176,1. fgg. — 5) **Intelligenz, Verstand.* — प्रतिपद्धि: MBu. 2,475 fehlerhaft für °पद्धि:.

1. प्रतिपद् 1) n. Titel eines Upâṅga. — 2) f. आ und ई = प्रतिपद् 4).

2. प्रतिपद्° und म् Adv. 1) *bei jedem Schritt, überall, bei jeder Gelegenheit.* — 2) *Wort für Wort, bei jedem Wort.* — 3) *wörtlich, namentlich, ausdrücklich.* — 4) *je einzeln.*

*प्रतिपद्दर्शिनी f. *Weib* Râǵân. 18,6.

प्रतिपद्मम् Adv. *bei jeder Lotusblüthe* Hemâdri 1,821,19.

प्रतिपन्न 1) Adj. s. u. 1. पद् mit प्र. — 2) *संज्ञायाम्.

प्रतिपन्नक m. Bez. *der vier Stufen der Ârja bei den Buddhisten.*

प्रतिपन्नत्व n. *das Versprochenwordensein.*

प्रतिपन्नप्रयोजन Adj. *der seinen Zweck erreicht hat* R. 5,8,20.

प्रतिपरिगमन n. *das Wieder- oder Zurückherumgehen* Comm. zu Âpast. Çr. 7,15,3.

*प्रतिपर्णाशिका f. *Anthericum tuberosum* Râǵân. 5,136.

प्रतिपर्यायम् Adv. *bei jeder Wendung, bei jedem Satz* Mân. Gṛhj. 1,17. Comm. zu Kâtj. Çr. 2,4,23. Vgl. पर्याय 6).

प्रतिपर्व Adv. *bei jedem* Parvan 9) Vikramâṅkaḱ. 17,36.

प्रतिपल्लव m. *Gegenzweig, ein gegenüber stehender Zweig.*

प्रतिपशु Adv. *bei jedem Opferthier* Comm. zu TBr. 3,395,3.

प्रतिपाण 1) Adj. *tauschlustig, feilschend.* — 2) m. *a) der Einsatz des Gegenspielers.* — *b) Revanche im Spiele.*

प्रतिपात्रम् Adv. *bei jeder Rolle, auf jede Rolle* (im Schauspiel).

प्रतिपादक 1) Adj. (f. °दिका) *schenkend, spendend* in अ°. — *b) darlegend, besprechend, behandelnd, vortragend, auseinandersetzend, lehrend.* Nom. abstr. °त्व n. — 2) **eine Schale für Haare* (buddh.).

प्रतिपादन n. 1) *das Hinschaffen zu* (im Comp. vorangehend). — 2) *das Zukommenlassen, Geben, Schenken, Spenden, — an* (Loc. oder im Comp. vorangehend). — 3) *das Wiederzukommenlassen, Wiedergeben.* — 4) *das Wiederbringen.* — 5) *das Einsetzen in* (Loc.). — 6) *das Bewirken, Hervorbringen.* — 7) *das Vorführen, Darlegen, Aussagen, Besprechen, Behandeln, Vortragen, Auseinandersetzen, Lehren.* — 8) *Beginn.*

प्रतिपादनीय Adj. 1) *zu geben, zur Ehe zu geben* (im Prâkrit). — 2) *darzulegen, zu besprechen, zu behandeln* Comm. zu Âpast. Çr. 1,1,9.

प्रतिपादपम् Adv. *an jedem Baume.*

प्रतिपादम् Adv. *in jedem Stollen.*

प्रतिपादयितर् Nom. ag. 1) *der Jmd* (Loc.) *Etwas zukommen lässt, Spender* Âpast. — 2) *Darleger, Besprecher, Lehrer.*

प्रतिपादयितव्य Adj. *zukommen zu lassen, zu schenken* Kâd. 2,86,22.

प्रतिपादुका f. *Fussgestell* Kâd. 18,20.

प्रतिपाद्य Adj. *vorzuführen, darzulegen, zu besprechen, zu behandeln, was besprochen wird* u. s. w. Nom. abstr. °त्व n.

प्रतिपान n. 1) *das Trinken* Âpast. 1,28,21, v. l. — 2) *Trinkwasser.*

प्रतिपाप Adj. *wieder böse, Jmd* (Loc.) *mit Bösem vergeltend.*

प्रतिपापिन् Adj. dass. Nilak. zu MBu. 3,207,45.

प्रतिपालन n. 1) *das Bewachen, Schützen, Schirmen, Hüten.* — 2) *das Halten, Unterhalten* (von Thieren) Spr. 7752. — 3) *das Aufrechterhalten, Beobachten, Halten an.* — 4) *das Erwarten* 293, 5 (im Prâkrit).

प्रतिपालनीय und °पालयितव्य Adj. *zu erwarten, abzuwarten, abzupassen.*

प्रतिपालिन् Adj. *hütend, schirmend.*

प्रतिपाल्य Adj. 1) *zu schützen, zu schirmen, zu hüten.* — 2) *abzuwarten, abzupassen.*

प्रतिपिण्डम् Adv. *auf jeden Kloss* Mân. Çr. 1, 1, 2.

प्रतिपित्सा f. *der Wunsch zu erlangen, das Streben nach.*

प्रतिपित्सु Adj. 1) *den Wunsch habend zu erlangen, strebend nach* (Acc. oder im Comp. vorangehend). — 2) *Etwas* (Acc.) *zu erfahren wünschend* Comm. zu Gobh. S. 5, Z. 11.

प्रतिपिपादयिषा f. *der Wunsch vorzuführen, — auszusagen, — zu besprechen* (mit Acc.) Gobh. Einl. S. 1, Z. 2 v. u. Comm. zu Kâvjâd. 2,37.

प्रतिपिपादयिषु Adj. *im Begriff stehend darzulegen, — zu besprechen, — zu behandeln, — auseinanderzusetzen.*

प्रतिपीडन n. *das Heimsuchen, Mitnehmen* (eines Landes).

प्रतिपुंनियत Adj. *für jede Seele besonders bestimmt.*

*प्रतिपुर gaṇa घंश्यादि in der Kâç.

1. प्रतिपुरुष m. 1) *ein ähnlicher Mann, Stellvertreter, Genosse.* — 2) *Puppe.*

2. प्रतिपुरुष° und प्रतिपुरुषेण् Adv. 1) *je auf —, je durch —, je für einen Mann, männiglich, Mann für Mann* Harshaḱ. 131,12. — 2) *für jede Seele.*

प्रतिपुण्यम् Adv. *jedesmal, wenn der Mond in das Mondhaus* Pushja *tritt.*

प्रतिपुस्तक n. *Copie einer Orginalhandschrift, Abschrift.*

प्रतिपूजक Adj. *Ehre erweisend, ehrend.*

प्रतिपूजन n. *Ehrenerweisung, das Ehren.*

प्रतिपूजा f. dass.; das Object im Gen. oder Loc.

प्रतिपूज्य Adj. *zu ehren.*

प्रतिपूरण n. 1) *das Füllen, Ausfüllen.* — 2) in med. Sinne *das Einbringen* oder *Uebergiessen mit Flüssigkeiten oder andern Stoffen.* — 3) *das Sichfüllen, Vollgegossenwerden mit* (Instr.) Gaut. — 4) *Verstopfung.* शिरस: (beim Schnupfen) Ḱâraka 2,6.

प्रतिपूरुष = 1. प्रतिपुरुष 1) in अ°.

प्रतिपूरुषेम् Adv. = 2. प्रतिपुरुष° 1) Âpast. 1,2,1.

प्रतिपूर्ति f. *Erfüllung, Vollendung* Lalit. 36,1. 37,2.

*प्रतिपूर्वाह्णम् Adv. *jeden Vormittag.*

प्रतिपृष्ठा f. *jede Seite eines Blattes.*

प्रतिप्रज्ञाति f. *Unterscheidung, Anerkennung, Statuirung.*

प्रतिप्रणवम् Adv. *bei jedem* ओम्.

प्रतिप्रणवसंयुक्त Adj. *jedes Mal mit* ओम् *verbunden.*

प्रतिप्रणाम m. *Gegenverbeugung* Kâd. 247,5.

प्रतिप्रति Adj. m. n. *das Gegenstück —, Gegengewicht bildend, Jmd gewachsen, aufwiegend;* mit Acc.

प्रतिप्रतिनी Adj. f. zu प्रतिप्रति.

प्रतिप्रतीक° und °म् Adv. 1) *bei jedem Anfangsworte.* — 2) *auf jedem Theil des Körpers, an jedem Th. d. K.* Naish. 7,2. 10.

प्रतिप्रदान n. 1) *das Zurückgeben, Wiederausliefern.* — 2) *das zur Ehe Geben.*

प्रतिप्रभ 1) m. N. pr. eines Liedverfassers. — 2) f. आ Pl. *Widerschein.*

प्रतिप्रभातम् Adv. *jeden Morgen.*

प्रतिप्रमर्दन n. *wiederholtes Mischen.*

प्रतिप्रयाण n. *Heimkehr.*

प्रतिप्रयोग m. *Gegenausführung, eine parallel laufende Ausführung eines Satzes.*

प्रतिप्रवाद् m. R. Gorr. 2,6,20 wohl fehlerhaft für पतिप्रवाद्, wie die anderen Ausgaben lesen.

प्रतिप्रवादिन् Adj. *widersprechend* AV. Paipp. 20,4,5.

प्रतिप्रश्न m. 1) *Gegenfrage* Âpast. Çr. 7,23,6. Vaitân. — 2) *Antwort.*

प्रतिप्रश्नम् Adv. *in Betreff der Streitfrage* (nach Sâj.).

प्रतिप्रसव m. 1) *Gegenbefehl, Aufhebung eines Verbots in Betreff von* (im Comp. vorangehend), *eine Ausnahme zu einer Ausnahme* Comm. zu TS. Prât. — 2) *Rückkehr in den Urzustand* Jogas. 2, 10. 4,34.

प्रतिप्रसवम् Adv. *bei jeder Geburt.*

प्रतिप्रस्थातर् Nom. ag. *ein best. Priester, ein Gehülfe des* Adhvarju.

प्रतिप्रस्थान 1) m. *ein best. Bechervoll* Soma. — 2) n. *a) das Amt des* Pratiprasthâtar (anzunehmen für प्रतिप्रास्थानिक). — *b) der Melkkübel des* Pratiprasthâtar Âpast. Çr. 15,3,11.

प्रतिप्रहार m. *Gegenschlag, Erwiederung eines Hiebes, — Schlages.*

*प्रतिप्राकार m. *ein äusserer Wall.*

प्रतिप्राणि Adv. *in jedem lebenden Wesen, für jedes l. W.* Çaṅk. zu Bâdar. 2,4,13. 3,1,8.

प्रतिप्राभृत n. *Gegengeschenk* Harshaḱ. 193,1.

प्रतिप्राश् Adj. *aemulus peni, Jmd den Mundvorrath wegessend.*

प्रतिप्राशितम् Adv. (?) Kauç. 38.

प्रतिप्रास्थानिक Adj. *zum* Pratiprasthâna 2) *a) in Beziehung stehend.* कर्मन् n. *das Amt des* Pratiprasthâtar.

प्रतिप्रिय n. *Gegengefallen, Gegendienst.*

प्रतिप्रेक्षण n. *das Wiederansehen* (Jmd) Âpast. 1,9,11.

प्रतिप्रेष m. *Gegenruf, Gegenanweisung.*

प्रतिप्लवन n. *das Zurückspringen.*

*प्रतिफल n. und °फलन n. (Bâlar. 59,11. Kaṭukar. 101) *Reflex, Widerschein.*

*प्रतिफुल्लक Adj. *blühend.*

°प्रतिबद्धता f. *das Verbundensein mit* H. 69.

*प्रतिबध्य Adj. *zu hemmen, zu verhindern.*

प्रतिबन्द्धर् Nom. ag. *Hemmer, ein Hinderniss in den Weg legend.* Nom. abstr. °न्द्धृता f. Naish. 9,37.

प्रतिबन्ध m. 1) *Verbindung, Verknüpfung.* — 2) *Umschliessung, Belagerung.* — 3) *Hemmung, Unterbleibung.* — 4) *Hemniss, Hinderniss, Widerstand.* Instr. so v. a. *mit Anwendung von allerlei Hindernissen.* — 5) *ein logisches Hinderniss, Beseitigungsgrund.* — 6) *Stütze* Kâd. 2,61,5.

प्रतिबन्धक 1) Adj. (f. °न्धिका) *hemmend, hindernd, ein Hinderniss bildend, nicht aufkommen lassend* MBu. 5,42,46, v. l. Comm. zu TS. Prât. — 2) m. *a)* * *Ast.* — *b)* N. pr. eines Fürsten.

प्रतिबन्धवत् Adj. *mit Hindernissen versehen, wobei man auf Hindernisse stösst.*

*प्रतिबन्धि m. *Widerspruch, Einwurf.*

प्रतिबन्धिकल्पना f. in der Logik *eine Annahme, gegen welche ein gerechter Widerspruch erhoben werden kann.*

प्रतिबन्धिन् Adj. 1) *ein Hinderniss erfahrend, was gehemmt —, was gestört wird.* — 2) am Ende eines Comp. *hindernd, hemmend, nicht aufkommen lassend.* Nom. abstr. °न्धिता f.

प्रतिबन्धु m. *Standesgenosse.*

1. प्रतिबल n. *ein feindliches Heer* Vikramâṅkaḱ. 6,68.

2. प्रतिबल 1) Adj. *gleiche Kraft habend, Jmd* (Gen.) *gewachsen, gleich stark an* (im Comp. vorangehend), *im Stande seiend zu* (Inf. oder Dat. eines Nom. act.). — 2) m. *ein ebenbürtiger Gegner* Daçak. 42,15.

°प्रतिबाधक Adj. *zurückstossend, von sich weisend.*

प्रतिबाधन n. *das Zurückstossen, Abwehren;* mit Acc. MBu. 8,68,27.

प्रतिबाहु m. 1) *Vorderarm.* — 2) *die gegenüberliegende Seite in einem Viereck* oder *Polygon.* — 3) N. pr. verschiedener Männer.

प्रतिबिम्ब m. (ausnahmsweise) und n. 1) *die sich* (im Wasser) *abspiegelnde Sonnen- oder Mondscheibe; Spiegelbild, Abbild, Widerschein* überh. Unter den Synonymen für *gleich* 250,29. — 2) Bez. *der Kapitel* im Kâvjaprakâçâdarça.

प्रतिबिम्बक = प्रतिबिम्ब 1).

प्रतिबिम्बन n. 1) *das Sichabspiegeln.* — 2) *das Abspiegeln, in Vergleich Bringen.*

प्रतिबिम्बय्. *°यति Denom. von प्रतिबिम्ब. °बिम्बित *wiedergespiegelt, reflectirt,* — *in* (im Comp. vorangehend). Nom. abstr. °त्व n.

प्रतिबिम्बी Adv. mit कर् *wiederspiegeln, gleichen;* mit Acc. Daçak. 30,7.

*प्रतिबीज n. *verfaulter Same.*

प्रतिबीजम् Adv. *für jede Kornart* Âpast. Çr. 6, 29,15.

प्रतिबुद्धक Adj. in अप्रतिबुद्धक.

प्रतिबुद्धि f. *das Erwachen* (in übertr. Bed.).

प्रतिबोध m. 1) *das Erwachen.* — 2) *Erkenntniss.* — 3) * N. pr. eines Mannes. — Auch fehler-

haft für प्रतिबोधन. — Vgl. प्रतीबोध.

प्रतिबोधक 1) Adj. mit Acc. *erweckend.* — 2) m. *Unterweiser, Lehrer* Ind. St. 15,279.

प्रतिबोधन 1) Adj. am Ende eines Comp. *erweckend, erfrischend.* — 2) f. आ *das Erwachen, wieder zum Bewusstsein Kommen* Kâd. 2,45,5. — 3) n. *a) das Erwachen.* — *b) das Erwachen,* so v. a. *das Umsichgreifen, Sichausbreiten.* Pl. MBh. 5, 42,46. — *c) das Wecken* 70,19. — *d) das Aufklären, Belehren.*

प्रतिबोधनीय Adj. *zu wecken* 311,15.

प्रतिबोधवत् Adj. *mit Erkenntniss —, mit Vernunft begabt.*

प्रतिबोधिन् Adj. *erwachend.*

प्रतिभ 1) Adj. *verständig, klug.* Nur einmal und auch hier v. l. — 2) f. आ *a) Abbild.* — *b) Licht, Glanz* in निष्प्रतिभ 1). — *c) das Erscheinen, Zumvorscheinkommen* in अप्रतिभा 1). — *d) das Anstehen, Passen* in अप्रतिभा 2). — *e) Verstand, Einsicht.* — *f) grosse Präsenz des Wissens, Geistesgegenwart.* — *g) ein aufleuchtender Gedanke, ein glücklicher Einfall.* — *h) eine gegründete Vermuthung* Naish. 5, 74. — *i) Phantasie, Phantasiegebilde.* — देवता प्रतिभा ऽसि मे MBh. 2,728 fehlerhaft für दे० प्रतिभासि (2. Sg. von भा mit प्रति) मे.

प्रतिभट Adj. *Jmd oder Etwas gewachsen, wetteifernd, — mit* (Gen. oder im Comp. vorangehend) Vikramâṅkaḱ. 11,91. 18,52. 95. Ḱaṇḍak. 75,4. m. *Gegner* Râǵat. 7,1172. Nom. abstr. °ता f.

°प्रतिभटी Adv. mit कर् *gleichstellen —, gleichsetzen mit* Naish. 5,135.

*प्रतिभणितव्य n. impers. *entgegen zu höhnen* Vjutp. 202.

प्रतिभय 1) Adj. (f. आ) *furchtbar, grausig, gefährlich.* °म् Adv. — 2) n. *a) Furcht, — vor* (Abl. oder im Comp. vorangehend). — *b) Gefahr* Âçv. Ǵṛhj. 1,12,5.

प्रतिभयकर und °भयंकर Adj. *Furcht erregend.*

प्रतिभवम् Adv. *für diese und für alle künftigen Geburten* Ind. St. 14,387.

1. प्रतिभाग m. 1) *Vertheilung.* Richtig प्रविभाग. — 2) M. 8,307 nach Kull. *die dem Fürsten täglich dargebrachten Geschenke an Früchten, Blumen, Gemüse u. s. w.*

2. प्रतिभाग° Adv. *für jeden Grad.*

प्रतिभागशस् Adv. *nach Abtheilungen, klassenweise.*

प्रतिभात n. *etwa eine sinnbildliche Darbringung* Hariv. 3,37,21. v. l. प्रतिभान und प्रतिभाव.

प्रतिभान n. 1) *das Einleuchten* Comm. zu TS. 1,23,10. — 2) *Einsicht.* — 3) *Redegewandtheit* Lalit. 39,12. — 4) v. l. für प्रतिभात Hariv. 11750.

प्रतिभानवत् Adj. *einsichtig, im Augenblick das Richtige erkennend.* Nom. abstr. °वत्त्व n.

प्रतिभानु m. N. pr. 1) eines Liedverfassers. — 2) eines Sohnes des Ḱṛshṇa.

*प्रतिभामुख Adj. *sogleich das Richtige treffend.*

प्रतिभाव m. 1) v. l. für प्रतिभान. — 2) *Gegenstück.* Nom. abstr. °ता f. Prasannar. 7,20.

प्रतिभावत् 1) Adj. = प्रतिभानवत्. — 2) *m. *a) die Sonne. — b) der Mond. — c) Feuer.*

प्रतिभाविलास m. Titel eines Werkes.

*प्रतिभाषा f. *Antwort, Erwiederung.*

प्रतिभाष्य n. Titel eines Abschnittes im Bhavishjatpurâṇa Hemâdri 2,23,11.

प्रतिभास m. 1) *das Erscheinen.* — 2) *Schein, Anschein.* — 3) *das Erscheinen vor dem Geiste, das in die Gedanken Kommen, Einfallen.* — 4) *Blendwerk.*

प्रतिभासन n. 1) *das Erscheinen, Erscheinung.* — 2) *Schein, Anschein.*

प्रतिभी f. *Furcht* Bhoǵapr. 62,22.

प्रतिभुज m. = प्रतिबाहु 2).

प्रतिभू m. 1) *Bürge, — für* (Gen., Dat., *Loc. oder im Comp. vorangehend). — 2) *die Stelle vertretend von,* so v. a. *gleichend* Vidḍh. 92,7.

*प्रतिभूक m. = प्रतिभू 1) Gal.

प्रतिभूपाल m. 1) *ein feindlicher Fürst* Vikramâṅkaḱ. 15,70. — 2) Pl. *jeder einzelne Fürst, alle Fürsten insgesammt* Naish. 1,34.

प्रतिभूभृत् m. *ein feindlicher Fürst* Viramâṅkaḱ. 15,71.

प्रतिभेद् m. (adj. Comp. f. आ) 1) *Spaltung, Trennung.* — 2) *Verrath, Entdeckung.*

प्रतिभेदन n. *das Zerspalten, Zerschlagen.*

प्रतिभैरव Adj. (f. आ) *grausig* Varâh. Jogaj. 6,18.

प्रतिभोग m. 1) *Genuss.* — 2) *die bei einer Kur vorgeschriebene Diät* Ḱaraka 1,15.

प्रतिभोजन n. = प्रतिभोग 2) Ḱaraka 6,12. 18. 20. 8,3.

प्रतिभोजिन् Adj. *die bei einer Kur vorgeschriebene Diät beobachtend* Ḱaraka 6,18.

प्रतिम 1) *m. *die Gegend zwischen den Fangzähnen eines Elephanten.* — 2) m. °मी *Bildner, Schöpfer.* — 3) f. °मी *a) Abbild, Ebenbild, Bild, Bildniss, Götterbild; Sinnbild.* Am Anf. eines Comp. vor einem Worte für *Mond,* so v. a. *der Widerschein des Mondes.* — *b)* am Ende eines adj. Comp. (f. आ) *die Aehnlichkeit habend von, — ähnlich, — gleich.* — *c) Maass.* — *d)* * = 1). — *e) ein angebliches Metrum von 12 Silben.*

प्रतिमङ्गलवार m. Pl. *jeder Dienstag.*

प्रतिमञ्च und °क m. *ein best. Tact* S. S. S. 212.

प्रतिमण्ठक (wohl m.) desgl.

प्रतिमण्डल n. *Gegenscheibe, eine zweite Scheibe.* v. l. सोममण्डल. Nach Colebrooke *an excentric orbit.*

प्रतिमत्स्य m. Pl. N. pr. eines Volkes MBh. 6, 9,52.

प्रतिमन्त्रण n. *Erwiederung.*

प्रतिमन्त्रम् Adv. *mit —, bei —, zu jedem Spruch* Gaut.

प्रतिमन्दिरम् Adv. *in jedem Hause.*

प्रतिमन्यूय्, °यते in अप्रतिमन्यूयमान.

प्रतिमन्वन्तर n. *jedes Manvantara.* °रम् (Mahâvîraḱ. 72,3) und °रे (Hemâdri 1,225,6. 187,13) *in jedem M.*

प्रतिमर्श m. *ein best. Niesemittel in Pulverform* Mat. med. 17. Bhâvapr. 2,133. Ḱaraka 8,9 (°मर्ष gedr.).

प्रतिमल्ल m. *Gegenringer, Gegenkämpfer; Rival* Vikramâṅkaḱ. 9,2.

प्रतिमांस n. *ersetztes Fleisch.*

प्रतिमातृ Adv. *je nach den Müttern* Gaut.

प्रतिमात्रा Pl. *alle Moren.*

प्रतिमाद्रव्यादिवचन n. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

प्रतिमान n. 1) *Gegenmaass;* concret *Gegenmann, ein ebenbürtiger —, gewachsener Gegner.* — 2) *Muster.* — 3) **Bild, Abbild.* — 4) *Vergleichung, Aehnlichkeit, Gleichheit.* °प्रतिमानकल्प Adj. *ähnlich.* — 5) *Gewicht (womit gewogen wird)* Vishṇus. 10,5. 6. Spr. 7641. — 6) *die Gegend zwischen den Fangzähnen eines Elephanten.*

प्रतिमानना f. *Ehrenbezeigung* Çiç. 15,35.

प्रतिमाप्रतिष्ठा f. Titel eines Werkes.

प्रतिमाया f. *Gegenzauber.*

प्रतिमार्ग m. *Rückweg* MBh. 4,37,40.

*प्रतिमार्गक m. *die in der Luft schwebende Stadt Hariçḱandra's.*

प्रतिमालक्षण n. Titel eines Werkes.

प्रतिमाला f. *eine best. Art Verse herzusagen* (eine der 64 Künste).

प्रतिमास° und °म् Adv. *jeden Monat, allmonatlich.*

प्रतिमासंप्रोक्षणम् Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

प्रतिमास्य m. Pl. N. pr. eines Volkes. Richtig प्रतिमत्स्य.

प्रतिमिंत् f. *Stütze.*

प्रतिमित्र MBh. 7,3830 fehlerhaft für प्रत्यमित्र.

प्रतिमुकुल° Adv. *in —, an jeder Knospe.*

प्रतिमुक्ति f. *Urlaub* Kâd. 2,48,9.

1. प्रतिमुख n. 1) *die Epitasis* (im Schauspiel). Auch °सन्धि m. — 2) *Entgegnung, Antwort.*

2. प्रतिमुख 1) Adj. (f. आ; ई Vâgrakîṭ.) *a) gegenüberstehend, zugewandt* Vâgrakîṭ. 19,10. — *b) bevorstehend, gegenwärtig.* — 2) f. ई S. S. S. 183 fehlerhaft für प्रतिमुखरी.

3. प्रतिमुख° und °म् Adv. *entgegen* Âpast. Mân. Grihj. 1,17.

प्रतिमुखरी f. *eine Art zu trommeln* S. S. S. 182.

*प्रतिमुखाङ्क m. *eine fortgesetzte Erzählung der Ereignisse* (im Schauspiel).

प्रतिमुद्रा f. 1) *ein nachgemachtes Siegel.* — 2) *Siegelabdruck.*

प्रतिमुहुस् Adv. *wieder und wiederum, fort und fort* Vikramâṅkaṅ. 16,35 (प्रति मु° gedr.).

प्रतिमुहूर्तम् Adv. *jeden Augenblick, beständig.*

*प्रतिमूर्ति f. *Abbild.*

*प्रतिमूषिका f. *eine Art Ratte.*

प्रतिमेय Adj. in अप्रतिमेय.

प्रतिमै Dat. Infin. zu 3. मा mit प्रति RV. 3,60,4.

प्रतिमोक्ष m. *das die Mönchsregulative enthaltende Formular bei den Buddhisten* Kâraṇḍ. 98,23. Vgl. प्रातिमोक्ष.

प्रतिमोक्षण n. *das Erlassen* (von Abgaben).

प्रतिमोक्षसूत्र n. Titel eines buddh. Sûtra.

प्रतिमोचन n. *das Lösen, Sichbefreien von* (im Comp. vorangehend).

1. प्रतियत्न m. 1) *die auf Etwas gerichtete Sorge, Bemühung um, Zubereitung, Bearbeitung.* — 2) * *Wiedervergeltung.* — 3) *= लिप्सा, उपयत्न, उपयत्नण, नियत्नादि, यत्नणादि, प्रतियत्न.

2.* प्रतियत्न Adj. *der sich um Etwas bemüht, — kümmert.*

प्रतियाग m. *ein Opfer in einer Richtung auf Etwas zu* Comm. zu Âpast. Çr. 8,3,12.

प्रतियातन 1) n. *das Erwiedern, Vergelten.* वैर° *das Racheüben.* — 2) f. आ *Abbild, Bild* (eines Gottes) Harshaṅ. 39,15. Am Ende eines Comp. so v. a. *in der Gestalt von — erscheinend* 49,6.

प्रतियान n. *Rückkehr.*

प्रतियामिनि Adv. *allnächtlich.*

प्रतियायिन् Adj. *entgegenkommend, auf Jmd losgehend.*

प्रतियुद्ध n. *Gegenkampf, Erwiderung des Kampfes.*

प्रतियुवति f. *Nebenbuhlerin, Kebsweib* Vikramâṅkaṅ. 12,76.

प्रतियुवन n. *wiederholtes Mischen* Hemâdri 1, 145,2.

प्रतियूथप m. *der Führer einer feindlichen Elephantenheerde.*

प्रतियोग m. *Widersetzung, Widerstand.* Instr. Pl. so v. a. *durch Gegenmittel.*

प्रतियोगम् Adv. *Regel für Regel.*

प्रतियोगिक Adj. *correlativ, gegenüberstehend* (in der Vergleichung), *in einem Gegensatz stehend zu* (im Comp. vorangehend). Nom. abstr. °त्व n.

प्रतियोगिज्ञानकारणतावाद m. Titel eines Werkes.

प्रतियोगिज्ञानस्य हेतुत्वखण्डनम् desgl.

प्रतियोगिन् 1) Adj. = प्रतियोगिक 231,31. Çaṅk. zu Taitt. Up. S. 7. Comm. zu TS. 1,1011,3. zu Âpast. Çr. 1,2,7. Nom. abstr. °गिता f. und °गित्व n. — 2) m. *Widersacher, Gegner* Mahâvîraṅ. 22,19.

प्रतियोग्यनधिकरणे नाशस्योत्पत्तिनिरासः Titel eines Werkes.

प्रतियोज्ञयितव्य Adj. *mit Saiten zu beziehen.*

प्रतियोद्धृ Nom. ag. 1) *Gegenkämpfer, ein ebenbürtiger —, gewachsener Gegner.* — 2) *der sich in einen Kampf einlässt* M. 11,80, v. l.

प्रतियोद्धव्य Adj. *dessen Angriff man erwiedern muss.*

प्रतियोध m. *Gegenkämpfer, Gegner.*

प्रतियोधन n. *Gegenkampf, Erwiederung eines Kampfes.*

प्रतियोधिन् m. *Gegner, ein ebenbürtiger Gegner in* अ°.

प्रतियोनि Adv. *je nach seiner ursprünglichen Stätte.*

प्रतियोषित् f. = प्रतियुवति Vikramâṅkaṅ. 10,55.

1. प्रतिर Adj. *fördernd, Sieg verleihend.*

2. प्रतिर Adj. nach dem Comm. *hinüberbringend, helfend* TS. 2,2,12,3. Vgl. aber प्रतिरम् und RV. 8,48,10.

प्रतिरजनि Adv. *allnächtlich* Naish. 8,106.

प्रतिरथ m. 1) *Gegner im Kampf, ein ebenbürtiger Gegner.* — 2) N. pr. verschiedener Männer.

प्रतिरथ्यम् Adv. *auf jeder Strasse* Spr. 7752.

प्रतिरम् Infin. *zu verlängern* (das Leben).

*प्रतिरम्भ m. = प्रतिलम्भ. Nach Wilson *passion, rage, violent or passionate abuse.*

प्रतिरव m. 1) *das Anschreien, Streiten.* — 2) Sg. und Pl. *Widerhall.* — 3) wohl = उपरव.

प्रतिराज und °राजन् m. *Gegenkönig, ein feindlicher König.*

*प्रतिराजम् Adv. *bei jedem Fürsten.*

प्रतिरात्रम् und °रात्रि (Vikramâṅkaṅ. 11,62) Adv. *allnächtlich.*

प्रतिराध m. Bez. *bestimmter Verse im* AV. Ait. Br. 6,33,19. Vaitân.

1. प्रतिरूप 1) n. *a) Abbild, Ebenbild.* — *b) Muster.* °धृक् Adj. *das Muster von — seiend.* — *c) eine gefälschte Sache, eine Fälschung von* (Gen.) Vishṇus. 5,124. — 2) f. आ = 1) *a)* Kaush. Up. 1,3.

2. प्रतिरूप 1) Adj. (f. आ) *a) ähnlich, einem Muster gleich, entsprechend, angemessen.* प्रतिरूपमकुर्वन् so v. a. *es Jmd* (Gen.) *nicht vergeltend.* — *b) schön, hübsch.* — 2) m. N. pr. eines Dânava. — 3) f. आ N. pr. einer Tochter Meru's.

1. प्रतिरूपक n. 1) *Abbild, Bildniss.* — 2) *Fälschung* Nâr. 3,49 = Vishṇus. 58,11 = Hemâdri 1,42,12.

2. प्रतिरूपक 1) Adj. (f. °पिका) *ähnlich, entsprechend, den Schein von Etwas habend* 250,26. तत्प्रतिप्रतिरूपक Suçr. 1,23,20 fehlerhaft für तत्प्रतिरूपक. — 2) m. *Quacksalber, Charlatan* Karaka 1,11.

प्रतिरूपचर्या f. *ein angemessenes —, musterhaftes Benehmen.*

प्रतिरोद्धृ Nom. ag. *der Widerstand leistet, sich Jmd* (Gen.) *widersetzt.*

प्रतिरोध m. 1) *Hemmniss, Verstopfung.* °कर Adj. *verstopfend.* — 2) *= व्युत्थान, तिरस्कार, चौर्य.

प्रतिरोधक m. 1) *wer oder was hemmend in den Weg tritt, Störenfried* Kâd. 2,66,9. — 2) *Räuber.*

प्रतिरोधन n. 1) *das Versperren, Hemmen, Hindern.* — 2) *das unnütz verstreichen Lassen* 194,4.

प्रतिरोधिन् m. *Räuber.*

प्रतिरौद्रकर्मन् Adj. *der an Andern grausige Handlungen vollbringt.*

प्रतिलक्षण n. *Anzeichen.*

प्रतिलभ्य Adj. *zu bekommen, zu erlangen, dessen man theilhaftig werden kann.*

प्रतिलम्भ m. 1) *das Erhalten, Finden, Erlangung* Naish. 5,69. — 2) *Wiedererlangung.* जीवित° Kâd. 114,7. 116,4. — 3) *das Fassen, Erfassen, Begreifen.*

प्रतिलाभ m. = प्रतिलम्भ 1).

प्रतिलिङ्गम् Adv. *bei jedem Phallus.*

*प्रतिलिपि f. *Abschrift, schriftliche Antwort.*

प्रतिलेखन n. und °लेखा f. *das vorschriftsmässige Reinigen aller Gebrauchsgegenstände* Hem. Par.

प्रतिलोक m. *jede Welt* Hemâdri 1,187,13.

प्रतिलोमँ 1) Adj. (f. आ) *a) widerhaarig, widrig, ungünstig, feindlich gesinnt.* — *b) der natürlichen oder vorgezeichneten Ordnung widersprechend,*

verkehrt, umgekehrt. — 2) °लोमँम् und °लोम° Adv. *gegen das Haar,* — *den Strich; so v. a. in umgekehrter Folge,* — *Richtung, verkehrt.* — 3) *m. N. pr. eines Mannes. Pl. *seine Nachkommen.* — 4) f. आ *ein best. von hinten nach vorn zu lesender Zauberspruch.* — 5) n. Instr. °लोमेन *in unfreundlicher Weise.*

प्रतिलोमक 1) Adj. = प्रतिलोमँ 1) *b).* — 2) n. *Verkehrtheit.*

प्रतिलोमतस् Adv. 1) *in Folge der verkehrten Ordnung,* — *Richtung.* — 2) *in umgekehrter Richtung,* — *Folge.*

प्रतिलोमरूप Adj. *verkehrt* Kaush. Up. 4,19.

प्रतिलोमानुलोम 1) Adj. *dagegen oder dafür sprechend* R. 6,31,13. — 2) °लोमम् und °लोम° Adv. *in umgekehrter Folge,* — *Richtung, verkehrt und (oder) in natürlicher Folge,* — *Richtung.*

प्रतिलोमानुलोमतस् Adv. *auf unfreundliche und freundliche Weise.*

प्रतिवक्तव्य Adj. 1) *zu erwiedern, zu geben* (eine Antwort). — 2) *zu bestreiten* Çaṃk. zu Bâdar. 2,1, 3 (S. 417, Z. 13). — 3) *dem* (Person) *man widersprechen darf.*

प्रतिवक्त्रम् Adv. *auf jedem Gesicht* Hemâdri 1, 234,17.

प्रतिवचन 1) m. *ein als Antwort dienender Spruch* Âpast. 2,3,11. Âpast. Çr. 8,3,14. 12,24,15. 15,11,11. — 2) n. *a) Nachsatz.* — *b) Antwort,* — *auf* (Gen. oder im Comp. vorangehend), *Beantwortung.*

प्रतिवचनी Adv. mit कर् *zur Antwort machen, antworten mit* (Acc.).

प्रतिवचस् n. *Antwort.* Auch mit müssigem उत्तर verbunden.

प्रतिवत्सर m. *Jahr.*

प्रतिवत्सरम् Adv. *alljährlich.*

प्रतिवदितव्य Adj. *zu bestreiten* Çaṃk. zu Bâdar. 2,1,18 (S. 468, Z. 4).

प्रतिवनम् Adv. *in jedem Walde.*

प्रतिवत्त् Adj. *das Wort* प्रति *enthaltend.*

प्रतिवर्ण m. *Kaste für Kaste* Hemâdri 1,43,10. 10. °म् Adv. *für jede Kaste* Gaut.

*प्रतिवर्णक Adj. *eine entsprechende Farbe habend, ähnlich, entsprechend.*

प्रतिवर्तन n. *das Wiederkehren* in अ° (Nachtr. 4).

प्रतिवर्तमँन् Adj. *die entgegengesetzte Bahn einhaltend.*

प्रतिवर्धिन् Adj. *Jmd* (Gen.) *gewachsen, überlegen.* Nach Nilak. = प्रातिकूल्येन वर्धी.

प्रतिवर्मन् in सुप्रतिवर्मन्.

प्रतिवर्ष° und °म् Adv. *alljährlich.*

प्रतिवल्लभा f. = प्रतियुवति Vikramâṅkaṅ. 10,86.

प्रतिवषट्कारम् Adv. *bei jedem Ausruf* vashaṭ Âçv. Çr. 5,5,22.

प्रतिवसति Adv. *in* —, *auf jedem Hause.*

*प्रतिवसथ m. *Ansiedlung, Dorf.*

प्रतिवस्तु n. *ein einem Andern entsprechendes* —, *gegenübergestelltes Ding, Aequivalent, Ersatz.*

प्रतिवस्तूपमा f. in der Rhetorik *Parallele, Gegeneinanderstellung* Kâvjapr. 10,15.

*प्रतिवहन n. *das Zurückführen.*

प्रतिवह्निप्रदक्षिणम् Adv. *bei jedem feierlichen Rundgange um das Feuer von links nach rechts.*

प्रतिवाक्य n. *Antwort.*

प्रतिवाक्यम् Adv. *bei jedem Satze.*

प्रतिवाच् f. 1) *das Anschreien, Anbellen.* Pl. — 2) *Antwort* Kâd. 2,6,7.

प्रतिवाचिक n. *Antwort* Naish. 9.11. 16.

प्रतिवाच्य Adj. in अप्रतिवाच्य.

1.*प्रतिवाणि Adj. *unschicklich.*

2.*प्रतिवाणि 1) f. n. *Antwort.* — 2) f. = परिभाषा, अभिप्राय, प्रज्ञप्ति u. s. w. Gal.

प्रतिवात m. *entgegenblasender Wind.*

प्रतिवातम् Adv. *gegen den Wind.*

प्रतिवाद् m. *das Abweisen, Zurückweisen.* Vgl. अ°.

प्रतिवादिन् 1) Adj. *widersprechend, unfügsam* in अँ°. — 2) m. *a) Opponent, Gegner* Varâh. Jogaj. 5,20. — *b) ein Verklagter.*

प्रतिवाप m. *Einstreuung, Beimischung* Karaka 8,10. Vgl. प्रतीवाप.

प्रतिवार m. *Abwehr* in अप्रतिवार.

1. प्रतिवारण 1) Adj. *abwehrend.* — 2) n. *das Zurückhalten, Abwehren, Abwehr.*

2. प्रतिवारण m. 1) *Gegenelephant, ein feindlicher Elephant.* — 2) *Scheinelephant.* दैत्य m. so v. a. *ein Daitja in der Gestalt eines Elephanten.*

प्रतिवार्ता f. *Nachricht.*

प्रतिवार्य Adj. in अप्रतिवार्य.

प्रतिवाश्य Adj. in अप्रतिवाश्य.

प्रतिवासरम् Adv. *täglich* Hemâdri 1,373,18 Bhâvapr. 4,23. — *°रे = तद्दिनम्.

*प्रतिवासिन् m. *Nachbar.*

प्रतिवासुदेव m. *ein Gegner* Vâsudeva's (bei den Gaina).

प्रतिवाह् m. N. pr. eines Sohnes des Çvaphalka. Vgl. प्रतीवाह्.

प्रतिविघात m. *Abwehr.*

प्रतिविटपम् Adv. *jedem Zweige.*

प्रतिविद्यम् Adv. *bei jeder Lehre* Gaut.

प्रतिविधातव्य 1) Adj. *a) anzuwenden.* — *b) wogegen Vorkehrungen zu treffen sind* Prasannar. 133,6. — 2) n. impers. *dafür zu sorgen.*

प्रतिविधान n. 1) *das Entgegenarbeiten, Maassregeln gegen* (Gen. oder im Comp. vorangehend). — 2) *Vorsorge* (Prasannar. 133,7), *das Sorgen für, das Treffen von Vorkehrungen für* (im Comp. vorangehend).

प्रतिविधि m. *ein Mittel gegen* (im Comp. vorangehend).

प्रतिविधित्सा f. *das Verlangen* —, *die Absicht entgegenzuarbeiten.*

प्रतिविधेय 1) Adj. *a) dagegen zu thun.* — *b) zurückzuweisen, zu verwerfen.* — 2) n. impers. *Maassregeln zu ergreifen* (Kâd. 2,133,16), *dagegen zu verfahren, zu verfahren gegen* (Loc.).

प्रतिविन्ध्य m. N. pr. eines Sohnes des Judhishṭhira. Pl. *seine Nachkommen.*

प्रतिविपरीत Adj. *das entsprechende Gegentheil seiend, gerade entgegengesetzt* Karaka 3,8.

*प्रतिविपाशम् Adv. *längs der* Vipâç L. K. 976.

प्रतिविभाग m. *Vertheilung, Zutheilung.*

1.*प्रतिविरति f. *das Abstehen* —, *Ablassen von* (Abl.).

2. प्रतिविरति Adv. *bei jedesmaligem Aufhören,* — *Verschwinden.*

प्रतिविशेष m. *Absonderlichkeit, Eigenthümlichkeit, ein besonderer Umstand.*

प्रतिविशेषण n. *eine Specification in's Einzelne* Comm. zu TS. Prât.

प्रतिविश्व Adj. Pl. *alle.* Loc. so v. a. *in allen Fällen.*

*1. प्रतिविष n. *Gegengift.*

2. प्रतिविष 1) Adj. (f. आ) *ein Gegengift enthaltend* Râǵat. 8,240. — 2) f. आ *Aconitum heterophyllum* (nach Mat. med.) Dhanv. 1,2. Bhâvapr. 1,178. Karaka 6,10. 23.

प्रतिविषय m. Pl. *jedes Sinnesobject.* °विषयम् und °विषय° *in Bezug auf jedes einzelne Sinnesobject.*

*प्रतिविष्णु Adv. *bei jedem* Vishṇu-*Bilde.*

*प्रतिविष्णुक m. *Pterospermum suberifolium.*

प्रतिवीक्षणीय und °वीक्ष्य Adj. in दुष्प्रति°.

प्रतिवीत s. u. 1. व्या mit प्रति.

प्रतिवीर m. *Gegner* (Vikramâṅkaṅ. 15,63. 68), *ein ebenbürtiger Gegner.* Nom. abstr. °ता f.

प्रतिवीर्य n. *das Gewachsensein* in अ°.

प्रतिवृत्त n. *ein excentrischer Kreis* Golâdh. 6,26.

प्रतिवृत्ति Adv. *bei jeder Art der Stimme.*

प्रतिवृष m. *Gegenstier, ein feindlich gegenüberstehender Stier.*

प्रतिवेदम् Adv. *bei jedem* Veda, *für jeden* V. Bâdar. 3,3,55.

प्रतिवेदशाखम् Adv. *für jede* Veda-*Schule.*

प्रतिवेदोपनिषदम् Adv. *in jeder* Upanishad Çaṃk. zu Bâdar. 3,3,1.

प्रतिवेदिन् Adj. in एवंसुखदुःख° (Nachtr. 2).

प्रतिवेलम् Adv. *bei jeder Gelegenheit.*

प्रतिवेश 1) Adj. (f. श्रा) *a) benachbart;* m. *Nachbar.* — *b) adjunctus, auxiliaris, Neben —, Hülfs —.* — 2) m. *Nachbarhaus, ein Schutz bietendes N.* — Vgl. प्रतीवेश.

प्रतिवेशतस् Adv. *aus der Nachbarschaft.*

प्रतिवेशवासिन् m. *Nachbar,* °नी f. *Nachbarin.*

प्रतिवेशिन् Adj. *benachbart;* m. *Nachbar,* f. °नी *Nachbarin.*

प्रतिवेश्मन् n. *Nachbarhaus.*

प्रतिवेश्य m. *Nachbar.*

प्रतिवैर n. *Erwiederung einer Feindseligkeit, Rache.*

प्रतिवोढव्य Adj. *heimzutragen.*

प्रतिव्याहार m. *Antwort* Kâṇḍak. 75,8.

प्रतिव्यूह m. 1) *Gegenaufstellung eines Heeres.* — 2) *Widerhall* (nach Nîlak.) Hariv. 3605. — 3) N. pr. eines Fürsten.

प्रतिव्योम m. N. pr. eines Fürsten VP. 4,22,2.

प्रतिशङ्का f. *das Vermuthen, Halten für* (im Comp. vorangehend).

प्रतिशत्रु m. *Bekämpfer, Gegner, Feind.*

प्रतिशब्द und °क (Kâd. 116,14. 169,17. Harshaḱ. 111,5) m. *Widerhall.*

प्रतिशब्दग Adj. *dem Laute nachgehend, dahin gehend, woher der Laut kommt,*

प्रतिशब्दवत् Adj. *widerhallend.*

प्रतिशम m. *das Aufhören.*

प्रतिशर m. *das Zerbrechen* (intrans.) in अ°.

प्रतिशरण n. *das Abbrechen, Abstossen.*

प्रतिशरीरम् Adv. *in Bezug auf die eigene Person.*

प्रतिशशिन् m. *Nebenmond.*

प्रतिशाखम् Adv. *für jede* Veda-*Schule* Çaṃk. zu Bâdar. 3,3,55.

प्रतिशाखवत् (metrisch) Adj. — *zu Nebenzweigen habend.*

प्रतिशाखा f. 1) *Nebenzweig.* — 2) Pl. *alle* Veda-*Schulen.*

प्रतिशाखानाडी f. *Zweigader.*

प्रतिशाप m. *Gegenfluch, ein erwiederter Fluch* Kâd. 2,90,15.

1. प्रतिशासन n. *das Beauftragen, Absenden mit einem Auftrage*

2. प्रतिशासन n. *Nebenautorität* in अ° (Nachtr. 4).

प्रतिशैलेयी Adj. f. *zum Lager dienend.*

प्रतिशुक्रबुध° Adv. *zur Venus oder zum Mercur hin* Varâh. Jogaj. 5,11.

प्रतिशुक्रम् Adv. *zur Venus hin.* Könnte auch प्रति शुक्रम् getrennt werden.

प्रतिशुल्क Lalit. 218,8 fehlerhaft für °शुत्का.

प्रतिशृङ्ग n. Instr. so v. a. *Horn für Horn* Hemâdri 1,257,18.

प्रतिश्या f. (Karaka 1,17. 6,2. 17 und प्रतिश्याय m. (Karaka 6,3) *Erkältung, Katarrh.*

°प्रतिश्यायिन् Adj. *einen — Katarrh habend.*

प्रतिश्रय m. (adj. Comp. f. श्रा) 1) *Zuflucht, Hülfe, Beistand.* — 2) *Zufluchtsstätte, Obdach, Wohnung.* — 3) *Wohnung,* so v. a. *Behälter.* त्वं हि तस्य प्रतिश्रयः so v. a. *du weisst ja dieses.* — 4) *ein* Gaina-*Kloster* Hem. Par. 3,79.

प्रतिश्रव 1) Adj. etwa *antwortend* VS. 16,34. Nach Mahîdh. m. *Widerhall.* — 2) m. (adj. Comp. f. श्रा) *Zusage, Versprechen.* प्रतिश्रवात्ते *nach Ablauf des Versprechens.*

प्रतिश्रवण m. 1) **das Hinhorchen.* — 2) *das Antworten* Gaut. — 3) *das Zusagen, Einwilligen, Jasagen, Versprechen.* — 4) **das Behaupten.* — 5) wohl *ein best. Theil des Ohres.*

प्रतिश्रवस् m. N. pr. eines Sohnes des Bhîmasena.

प्रतिश्रित n. *Obdach.* v. l. प्रतिश्रय.

प्रतिश्रुत् f. 1) *Widerhall.* — 2) *Zusage* Ind. St. 15,142.

प्रतिश्रुत 1) Adj. s. u. 1. श्रु mit प्रति. — 2) m. N. pr. eines Sohnes des Ânakadundubhi Bhâg. P. ed. Bomb. 9,24,50.

प्रतिश्रुति f. 1) *Antwort.* — 2) *Zusage* Vaitân. — 3) *Widerhall* Çiç. 17,42.

प्रतिश्रुत्का f. *Widerhall* Text zu Lot. de la b. l. 86. Vgl. प्रतिशुल्क.

प्रतिश्रोतम् Adv. fehlerhaft für °स्रोतम्.

प्रतिश्लोक m. *Gegen-*Çloka Ind. St. 15,287.

प्रतिश्लोकम् Adv. *bei jedem* Çloka.

प्रतिषिच्य n. impers. *zu begiessen* Maitr. S. 1,8,3.

*प्रतिषीव्य Adj. P. 3,1,123.

प्रतिषेक m. *Begiessung* Âpast. Çr. 6,15,2.

प्रतिषेक्य Adj. *wobei ein Begiessen stattfindet* Maitr. S. 1,8,3.

प्रतिषेद्ध Nom. ag. *Abwehrer, Zurückhalter, Hinderer.* Auch mit Acc. der Sache.

प्रतिषेद्धव्य Adj. 1) *abzuwehren, zurückzuhalten.* — 2) *zu verneinen* Njâjas. 3,2,48.

प्रतिषेध m. 1) *Abwehr, Abhaltung, Zurückhaltung, Vertreibung* (einer Krankheit u. s. w.). कालकरणप्रतिषेधाय so v. a. *um keine Zeit zu verlieren.* — 2) *Verbot, Verneinung, Aufhebung.* — 3) *Negation, Verneinungswort* 244,6. — 4) *eine abschlägige Antwort.* — 5) in der Rhetorik *Einschärfung eines Verbots, Erinnerung an ein bestehendes Verbot.* — 6) in der Dramatik *ein vor den ersehnten Gegenstand sich stellendes Hinderniss.*

प्रतिषेधक Adj. (f. °धिका) 1) *abhaltend, sich abwehrend verhaltend, verbietend.* — 2) *negirend* TS. Prât.

प्रतिषेधन 1) Adj. *abwehrend.* — 2) n. *a) das Abwehren, Abhalten, Zurückhalten* —, von (Abl.), *Vertreiben* (einer Krankheit u. s. w.). — *b) das Abweisen, Zurückweisen, Widerlegen.*

प्रतिषेधनीय Adj. *zurückzuhalten, zu verhindern.*

प्रतिषेधयितर् Nom. ag. (f. °त्री) *negirend* Çaṃk. zu Bâdar. 2,1,26.

प्रतिषेधात्तर् n. *eine abschlägige Antwort.*

प्रतिषेधात्मक Adj. *eine negative Form habend* 212,15.

प्रतिषेधापवाद m. *Aufhebung eines Verbots* 238,19.

प्रतिषेधार्थिय Adj. *die Bedeutung einer Verneinung habend.*

प्रतिषेधोक्ति f. *ein Ausdruck der Abwehr, — der Verneinung, — des Verbots.*

प्रतिषेधोपमा f. *eine in negativer Form ausgesprochene Vergleichung.*

प्रतिषेध्य Adj. 1) *zu verhindern, zurückzuweisen, zu verbieten.* — 2) *zu verneinen* Njâjas. 5,1,36. Comm. zu 2,1,12.

*प्रतिष्क m. *Bote* oder *Späher.*

प्रतिष्कभे Dat. Infin. zu स्कभ् mit प्रति ṚV. 1, 39,2.

*प्रतिष्कश m. 1) *Bote.* — 2) *Geführte.* — 3) *Führer.* — 4) *ein lederner Riemen.*

*प्रतिष्कष m. *ein lederner Riemen.*

*प्रतिष्कस m. *Späher.*

प्रतिष्कुत in अप्रतिष्कुत.

प्रतिष्टम्भ m. *Hemmung, Hemniss, Hinderniss, das Aufheben einer Wirkung.*

°प्रतिष्टम्भिन् Adj. *hemmend.*

प्रतिष्टुति f. *Lob, Preis.*

प्रतिष्टोतर् Nom. ag. *laudator aemulus.*

प्रतिष्ठ 1) Adj. (f. श्रा) *a) feststehend.* Statt अग्नरः प्रतिष्ठः MBh. 5,1789 lesen die zwei anderen Aus-

gaben अन्यतरप्रतिष्ठः (adj. Comp.). — *b) widerstehend.* — 2) *m. N. pr. des Vaters von Supârçva (einem Gaina-Arhant). — 3) f. आ (adj. Comp. f. या) *a) das Stehenbleiben, Stillstand.* — *b) das Feststehen, Bleiben, Bestand* Hemâdri 1,599,20 642,17. — *c) das Beharren in* (im Comp. vorangehend). — *d) Standort, Standpunct, Behälter.* — *e) Grund, Unterlage, Fundament, Grundlage, Stütze, Halt.* — *f) Ort des Anhalts, — Bleibens, Heimat, Wohnstätte.* Am Ende eines adj. Comp. so v. a. *residirend —, wohnend in.* — *g) das Gestell* (der Menschen und Thiere), so v. a. *Fuss.* — *h) Zustand der Ruhe, Behaglichkeit.* — *i) Vorzüglichkeit.* — *k) eine hohe, ehrenvolle Stellung, hohes Ansehen* Spr. 7825. zu 2542 und 3319. — *l) Thronbesteigung eines Fürsten.* — *m) Aufstellung eines Götterbildes. — Idols, — Liṅga.* — *n)* Name *verschiedener Metra.* — *o)* mystische Bez. *des Lautes* या. — *p)* प्रजापतेः प्रतिष्ठा Name eines Sâman. — *q)* *=योगसिद्धि oder योगनिष्पत्ति (wohl योग°). — *r)* *=क्षेम. — गाथाभिस्तत्प्रतिष्ठाभिः Hariv. 2837 fehlerhaft für °प्रदिष्टाभिः; vgl. 1,30,19. — 3) n. *Halt —, Stützpunct.* प्रतिष्ठां क्रेष्या जघन्य so v. a. *du trafst in's Herz* ṚV. 10,73,6.

प्रतिष्ठाकमलाकर m. und प्रतिष्ठाकल्पलता f. Titel zweier Werke.

प्रतिष्ठाकाम Adj. *festen Stand —, — Aufenthalt —, eine Heimat —, eine hohe, ehrenvolle Stellung wünschend.*

प्रतिष्ठाकौमुदी f. und प्रतिष्ठाचिन्तामणि m. Titel zweier Werke.

प्रतिष्ठातत्त्व n. Titel eines Abschnittes im Smṛtitattva.

प्रतिष्ठातर् m. = प्रतिप्रस्थातर्.

प्रतिष्ठातिलक Titel eines Werkes.

प्रतिष्ठात्व n. Nom. abstr. zu प्रतिष्ठ 3) *c).*

प्रतिष्ठादर्पण m., प्रतिष्ठादर्श m. und प्रतिष्ठाद्योत m. Titel von Werken.

प्रतिष्ठान 1) n. *a) fester Standpunct, Grundlage* Pâr. Gṛhj. 3,16. — *b) Fussgestell.* — *c) Gründung einer Stadt.* — *d)* N. pr. einer Stadt am Zusammenfluss der Gaṅgâ und Jamunâ auf dem linken Ufer der Jamunâ. — 2) m. *a)* Du. *das Mondhaus Prosẖthapadâ.* — *b)* N. pr. einer Gegend an der Godâvarî.

प्रतिष्ठापद्धति f. Titel eines Werkes.

प्रतिष्ठापन 1) n. *a) das Aufstellen eines Götterbildes.* — *b) das Feststellen, Begründen, Erhärten.* — 2) f. आ *Gegenbehauptung, die Aufstellung einer Antithese* Karaka 3,8.

प्रतिष्ठापयम् 1) Absol. *hinstellend, hinsetzend* Çat. Br. 12,5,1,8. — 2) Acc. Infin. *Bestand zu geben,* mit Acc. Tândja-Br. 13,4,11.

प्रतिष्ठापयितर् Nom. ag. *Aufsteller, Feststeller, Begründer.*

प्रतिष्ठापयितव्य Adj. 1) *zu stellen* Kâraṇḍ. 74, 19 (°स्था° gedr.). — 2) *zu befestigen* Kâraṇḍ. 18, 17. 30,6.

प्रतिष्ठाप्य Adj. 1) *zu stützen, festzustellen.* — 2) *Jmd* (Loc. oder Dat.) *zu übertragen, aufzutragen.*

प्रतिष्ठामयूख m. Titel des 9ten Theils in Bhâskara's Werke.

प्रतिष्ठारत्न n. Titel eines Werkes.

प्रतिष्ठालक्षण n. desgl. Ind. St. 10,433.

प्रतिष्ठावत् Adj. *eine Unterlage —, einen Halt habend.*

प्रतिष्ठाविधि m. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

प्रतिष्ठाविवेक m. desgl.

प्रतिष्ठासारसंग्रह m. desgl. Hemâdri 1,134,18.

प्रतिष्ठा f. *Widerstand.*

प्रतिष्ठिका f. *Grundlage* Hemâdri 1,432,10.

प्रतिष्ठितपद Adj. *mit Stollen von constanter Silbenzahl* Ait. Br. 5,4,15.

प्रतिष्ठिति f. *das Standhalten, Festhalten, Stand.*

प्रतिष्ठोद्योत m. Titel eines Werkes.

*प्रतिष्ठा und *प्रतिष्ठिका f. Kâç. zu P. 8,3,98.

प्रतिसंयोद्धर् Nom. ag. *ein Gegner im Kampfe.*

प्रतिसंलयन n. 1) *das Sichzurückziehen an einen stillen Ort* Lalit. 311,19. — 2) *vollständiges Eingehen in* Text zu Lot. de la b. l. f. 101,*b*.

प्रतिसंवत्सरम् Adv. *jedes Jahr* Comm. zu Âpast. Çr. 6,16,8.

प्रतिसंवित्प्राप्त m. N. pr. eines Bodhisattva.

प्रतिसंविद् f. *genaues Verständniss im Einzelnen* Lalit. 39,8.

प्रतिसंविधान n. *Gegenthat, Gegenschlag* Mahâvîraḱ. 113,5.

प्रतिसंवेदन n. *das Empfinden, Ansicherfahren* Comm. zu Njâjas. 1,1,11. 3,2,72. 4,1,64. zu Jogas. 1,7.

प्रतिसंवेदिन् Adj. *empfindend, ein Bewusstsein habend von* Comm. zu Njâjas. 3,1,3. 2,44.

प्रतिसंसर्ग m. = प्रतिसर्ग 1) und 2).

प्रतिसंस्कार m. *Wiederherstellung.* °रं कर् *Etwas* (Acc.) *wieder herstellen* Kâraṇḍ. 13,11. 12.

°प्रतिसंस्थान n. *das Platznehmen—, Einziehen in.*

प्रतिसंहार m. 1) *Zurückziehung, Einziehung.* — 2) *Aufgebung, das Fahrenlassen.* — 3) *das Sichfernhalten von* (Abl.).

प्रतिसंकाश m. *gleiches Aussehen.* Nur am Ende eines adj. Comp.

प्रतिसंक्रम m. (adj. Comp. f. आ) 1) *das Wiedereingehen, Auflösung.* — 2) *Eindruck.*

प्रतिसंक्राम (metrisch) m. *Auflösung.*

प्रतिसंख्या f. *Bewusstsein.*

प्रतिसंख्यान n. *abermaliges Erwägen des pro und contra, Vorsicht, Umsicht* Kâd. 173,17. 19.

*प्रतिसङ्क्तिका f. *Staubmantel* (buddh.). Wohl प्रतिसंक्तिका zu lesen.

प्रतिसङ्क्रिन् Adj. in अप्रतिसङ्क्रिन्.

प्रतिसंचर m. 1) *Rückbewegung* in अ°. — 2) *das Wiedereingehen, Auflösung, — der Welt* Çaṁk. zu Bâdar. 4,3,11. — 3) *Tummelplatz.* — 4) *derjenige* oder *dasjenige, in den* oder *in das Etwas eingeht, sich auflöst.*

प्रतिसंक्रिकीर्षु Adj. *aufzugeben verlangend, sich zu befreien wünschend von* (Acc.).

प्रतिसत्कर् s. u. सत्.

प्रतिसदनम् Adv. *je in seine Wohnung* Mahâvîraḱ. 135,2.

प्रतिसदृक्ष und प्रतिसदृश् Adj. *ähnlich.*

प्रतिसद्म Adv. *bei —, in jedem Hause.*

प्रतिसंदेश m. *Rückbotschaft, die Antwort auf eine Botschaft.*

प्रतिसंदेष्टव्य Adj. *als Antwort auf eine Botschaft zu geben* Kâd. 2,98,20 (121,7).

°प्रतिसंधातर् Nom. ag. *der sich Etwas wieder vergegenwärtigt* Comm. zu Njâjas. 1,1,10.

प्रतिसंधान n. 1) *das Widerzusammenbringen, — fügen, Zusammenfügung* Çaṁk. zu Bâdar. 4,3, 14 (S. 1129, Z. 2). — 2) *Fuge, die Uebergangsperiode zweier Zeitalter.* — 3) *das sich wieder Vergegenwärtigen, das sich wieder zum Bewusstsein Bringen* Comm. zu Njâjas. 1,1,2. 10. 2,1,28. 4,1,2. — 4) * *Preis, Lobrede.*

प्रतिसंधि m. 1) *Wiedervereinigung.* — 2) *der Wiedereintritt in* (im Comp. vorangehend), *der W. in den Mutterleib.* — 3) *Verbindung, Verknüpfung* Comm. zu Njâjas. 3,1,25. — 4) *Fuge, die Uebergangsperiode zweier Zeitalter.* — 5) etwa *Widersetzung, Widerstand* (des Schicksals) MBh. 12, 206,20.

प्रतिसंधिज्ञान n. *Wiedererkenntniss* Comm. zu Njâjas. 3,1,7. 2,2. Vgl. प्रतिसंधिविज्ञान Ind. St. 3,132.

प्रतिसंधेय Adj. in अप्रतिसंधेय.

प्रतिसम Adj. *gleich* Nâgân. 102 (103). MBh. 2, 44,15 fasst Nîlak. वैप्रतिसम (= अतुल) als ein (!) Wort.

प्रतिसमन्तम् Adv. *allenthalben.*

प्रतिसमाधान n. *das sich wieder Fassen, Fassung* Kâv. 223,6.

प्रतिसमासन n. *das Widerstehen. Jmd* (Gen.) *Gewachsensein.*

प्रतिसमीक्षण n. *das Wiederanblicken, Erwiederung eines Blickes.*

प्रतिसंबन्धि Adv. *je nachdem dieses oder jenes damit verbunden wird.*

प्रतिसर् 1, m. f. (आ) und (*n.) *ein als Amulet dienendes Band* (insbes. bei der Hochzeitsceremonie) MBh. 3,309,4. Varâh. Bṛhaj. S. 44,5. 48,33. Am Ende eines adj. Comp. f. आ. — 2) m. *a) eine in sich zurücklaufende Linie, Kreis* Çat. Br. 5,2,4,20. — *b)* Pl. Bez. *bestimmter vor bösen Dämonen schützender Sprüche* Çat. Br. 7,4,1,33. — *c)* etwa *Ueberfall* in अ° (Nachtr. 4). — *d) *Hintertreffen, Nachhut.* — *e) *Reinigung einer Wunde;* vgl. प्रतिसारण. — *f) *Tagesanbruch.* — 3) *m. n. = प्रातर्. — 4) f. आ *eine der fünf Schutzmächte* (bei den Buddhisten).

प्रतिसरण 1) Adj. am Ende eines Comp. *sich stützend auf, obliegend.* Nom. abstr. °ता f. Lalit. 35, 15. 36,7. — 2) n. *a) das Zurückströmen* (von Flüssen). — *b) *das Sichstützen auf, Obliegen.*

प्रतिसर्ग m. 1) *Weiterschöpfung, die fortgesetzte Schöpfung aus dem Urstoffe.* — 2) *Auflösung, Vernichtung.*

प्रतिसर्गम् Adv. *bei jeder Schöpfung.*

प्रतिसर्य Adj. von प्रतिसर् 1).

प्रतिसाधन n. *Gegenbeweis.*

प्रतिसाध्य Adj. in अप्रतिसाध्य (Nachtr. 3).

*प्रतिसांधानिक m. *Lobsänger.*

*प्रतिसाम Adj. wohl *unfreundlich.*

प्रतिसामन्त m. *Gegner, Feind* Harshak. 89,16. 187,4.

प्रतिसायम् Adv. *gegen Abend.*

प्रतिसारण 1) n. *a) das Bestreichen, Betupfen* (einer Wunde u. s. w.), insbes. *an den Rändern, im Umkreis.* — *b) ein dazu gebrauchtes Mittel* Mat. med. 18. — 2) f. आ *ein best. mit Mineralien* (insbes. *Quecksilber*) *vorgenommener Process.*

प्रतिसारणीय Adj. 1, *zu bestreichen, zu betupfen* Kâraka 6,9. — 2) *zum Bestreichen oder Betupfen anzuwenden.*

प्रतिसारिन् Adj. *die Runde machend, von Einem zum Andern gehend.*

प्रतिसिंह m. *Gegenlöwe, ein feindlich gegenüberstehender Löwe.*

*प्रतिसीरा f. *Vorhang.*

प्रतिसुत्वन् anzunehmen für प्रातिसुत्वन.

प्रतिसुन्दरी f. = प्रतियुवति Vikramâṅkaḱ. 10,54.

1. प्रतिसूर्य m. *Nebensonne.*

2. प्रतिसूर्य m. *eine best. Eidechsenart.*

1. प्रतिसूर्यक m. *Nebensonne.*

2. प्रतिसूर्यक m. *eine best. Eidechsenart.*

प्रतिसूर्यमत्स्य m. *eine best. Erscheinung an der Sonne.* Nach dem Comm. als m. Sg. (!) *eine Nebensonne und ein Komet.*

*प्रतिसूर्यशयानक m. = 2. प्रतिसूर्य Râǵân. 19,61.

प्रतिसेना f. *ein feindliches Heer.*

*प्रतिसोमा f. *eine best. Pflanze* Râǵân. 3,88.

प्रतिस्कन्ध m. 1) *Schulter für Schulter.* Instr. *je auf seiner Schulter.* — 2) N. pr. eines Wesens im Gefolge Skanda's. कपिस्कन्ध v. l.

*प्रतिस्कोर्ण n. *das Geschundenwerden* P. 6,1, 141, Sch.

प्रतिस्त्री Adj. *auf dem Weibe liegend.*

प्रतिस्थानम् Adv. *an jedem Orte, überall.*

प्रतिस्थापयितव्य s. u. प्रतिष्ठा°.

प्रतिस्नेक् m. Kâtjâs. 22,3 fehlerhaft für पतिस्नेक्, wie die v. l. hat und Fritze vermuthet hatte.

*प्रतिस्पर्धा f. *Wetteifer, ein Kampf um den Vorrang.*

प्रतिस्पर्धिन् Adj. *wetteifernd, wetteifern könnend mit* (Gen. Kâraṇḍ. 30,10), *einem Andern den Vorrang abzugewinnen suchend.* Unter den Synonymen für *gleich, ähnlich* 248,29.

प्रतिस्पश् und °स्पाशन Adj. *spähend, lauernd.*

प्रतिस्मृति f. *eine best. Zauberkunst.*

*प्रतिस्याय m. fehlerhaft für °श्याय.

प्रतिस्रोतम् (Bhâg. P.) und °स्रोतस् Adv. *gegen den Strom, stromaufwärts.*

प्रतिस्वन m. Pl. oder im Comp. (Vikramâṅkaḱ. 10,19) *Widerhall, Echo.*

प्रतिस्वम् Adv. *jeder für sich, jeder einzeln.*

प्रतिस्वर m. 1) *Widerhall.* — 2) *Brennpunct.*

प्रतिकृतधी Adj. *feindselig gesinnt* Spr. 2047.

प्रतिकृति f. 1) *Schlag* Bâlar. 117,5. — 2) *das Abprallen.*

प्रतिकर्तर् Nom. ag. *Abwehrer, Abwender.*

प्रतिकर्तव्य Adj. *dem man entgegentreten —, sich widersetzen muss oder kann.*

प्रतिकर्तृ Nom. ag. 1) *Zurückzieher, Einzieher, Aufheber, Auflöser, Vernichter.* — 2) *Abwehrer.* — 3) *ein best. Priester, der Gehülfe des Udgâtar.* — 4) N. pr. eines Fürsten.

प्रतिकर्तवे Dat. Infin. zu कर् mit प्रति Bhâg.

P. 3,5,47.

प्रतिकर्ष m. *Aeusserung der Freude.*

प्रतिकर्षण Adj. *Gegenfreude bewirkend.*

प्रतिकर्त m. *Stellvertreter, Substitut.* Nom. abstr. °त्व n. Vikramâṅkaḱ. 8,54.

प्रतिकस्तक m. dass.

प्रतिकस्ति Adv. *gegen die Elephanten, nach der Richtung der E.*

प्रतिकस्तिन् m. 1) *Nachbar* Comm. zu Daçak. 49,20. — 2) *Hurenwirth* Daçak. 49,20.

प्रतिकानकूट m. *ein best.* Samâdhi Kâraṇḍ. 92, 22. Wohl प्रतिकारकूट zu lesen.

प्रतिकार 1) m. *a) das Anschlagen, Hartaufstossen* (der Zunge). — *b) das Zufallen* in 1. अप्रतिकार. — *c)* in der Sâman-Litanei *gewisse Silben, mit welchen der* Pratihartar *in den Gesang einfällt,* gewöhnlich *am Anfange des letzten* Pada *eines Verses.* — *d) ein best. über Waffen gesprochener Zauberspruch.* v. l. °तर्. — *e) Thor.* — *f) Thorsteher, Thürhüter.* — *g) *Gaukler.* — *h) *Gaukelei.* — *i)* N. pr. eines Fürsten. — 2) f. ई *Thor —, Thürsteherin* Pṛth. 7,15; vgl. 11,1. — Vgl. प्रतीकार.

*प्रतिकारक m. *Gaukler.*

प्रतिकारगोप्त्री f. *Thor —, Thürhüterin* Vikramâṅkaḱ. 9,118.

प्रतिकारतर m. *ein best. über Waffen gesprochener Zauberspruch.* v. l. प्रतिकार.

प्रतिकारप m. *Thorhüter.*

प्रतिकारभाष्य n. Titel eines Werkes.

प्रतिकारभूमि f. 1) *Thorstelle, Thorgegend.* — 2) *das Amt eines Thorhüters, — einer Thorhüterin.*

प्रतिकाररक्षी f. *Thor —, Thürhüterin* Vikramâṅkaḱ. 9,87.

प्रतिकारवत् Adj. *mit einem* प्रतिकार 1) *c) versehen* Lâṭj. 6,1,17.

प्रतिकारसूत्र n. Titel eines Sûtra.

प्रतिकारायँ *den Thor —, Thürhüter spielen.* केन °यितम् n. impers. Prasannar. 29,19.

प्रतिकार्य 1) Adj. in अ°. — 2) n. *a) Gaukelei.* — *b)* Titel eines Avadâna Weber, Lit. 319.

*प्रतिकास m. *Nerium odorum* Râǵân. 10,10.

*प्रतिकिंसा f. *Erwiederung einer Unbill, Rache.*

प्रतिकित 1) Adj. Partic. von 1. धा mit प्रति. — 2) f. आ *ein aufgelegter Pfeil* Ṛ. 10,103,3. AV. 11,2,1. 19,13,4.

प्रतिकितायिन् Adj. *der den Pfeil aufgelegt hat.*

प्रतिकिति f. *das Auflegen des Pfeils.*

प्रतिकितेषु Adj. *der den Pfeil aufgelegt hat.*

प्रतिकृदयम् Adv. *in jedem Herzen.*

प्रतिकेतव्य Adj. *als Ersatz zu opfern* Comm.

zu Gaim. 6,5,43.

प्रतिक्षेम m. *Ersatzopfer* Gaim. 6,5,43. Nâjam. 6,5. 16. 18. Comm. zu 17.

प्रतिक्षास m. *Kürzung.*

प्रतिक्ष्वर् m. *ansteigende Höhe, Hang.*

प्रतीक 1) Adj. (f. श्रा) *a) zugewandt,* so v. a. *schauend auf* (im Comp. vorangehend) Buâc. P. 10,16,21. — *b) bergan schreitend.* — *c) *widrig, entgegengesetzt, verkehrt.* — 2) m. *a) Glied, Körpertheil* in प्रतिप्रतीक°, °कम् 2). — *b)* N. pr. eines Sohnes α) des Vasu. — β) des Maru VP.^{2} 3,331. — 3) n. *a) das Aeussere, Oberfläche.* — *b) äussere Gestalt, Anblick, Antlitz, facies.* — *c) Antlitz,* insbes. *Mund* Pâr. Grhj. 3,16,1. — *d) Abbild, Sinnbild.* — *e) Abbild,* so v. a. *Copie, Exemplar.* — 4) m. n. *Vordertheil, Anfangswort.*

प्रतीकदर्शन n. *eine sinnbildliche Vorstellung* Comm. zu Bâdar. 4,1,3.

प्रतीकवत् Adj. *facie sive ore praeditus.*

प्रतीकार m. (adj. Comp. f. श्रा) 1) *Wiedervergeltung, Rache.* — 2) *Entgegenwirkung, Heilverfahren, Abhülfe.* — 3) *Heil —, Schutz —, Rettungsmittel.* — 4) Bez. *eines auf Wiedervergeltung beruhenden Bündnisses.* — Vgl. प्रतिकार.

प्रतीकार्य Adj. in अप्रतीकार्य (Nachtr. 3).

प्रतीकाश m. 1) *Widerschein.* — 2) *Schein, Aussehen.* Am Ende eines adj. Comp. (f. श्रा) *das Aussehen von — habend, aussehend wie.* — Vgl. प्रतिकाश.

प्रतीकाश्व m. N. pr. eines Fürsten.

प्रतीक्ष 1) Adj. (f. श्रा.) am Ende eines Comp. *a) zurückblickend* in अ° (Nachtr. 3). — *b) erwartend, wartend auf.* — *c) Rücksicht nehmend auf.* — 2) f. श्रा *a) Erwartung.* — *b) Rücksicht auf* (im Comp. vorangehend).

°प्रतीक्षक Adj. *erwartend, wartend auf.*

प्रतीक्षण n. 1) *Rücksichtnahme, Berücksichtigung.* — 2) *Aufrechterhaltung, Erfüllung.*

प्रतीक्षणीय Adj. *zu erwarten, auf den man warten muss.*

°प्रतीक्षम् Absol. *wartend auf.*

प्रतीक्षिन् Adj. *wartend, erwartend, wartend auf* (im Comp. vorangehend).

प्रतीक्ष्य Adj. 1) *zu erwarten, auf den man zu warten hat, abzuwarten.* — 2) *aufrechtzuerhalten, zu halten, zu erfüllen.* — 3) *auf den man Rücksicht zu nehmen hat, eine rücksichtsvolle Behandlung verdienend.*

प्रतीघात 1) Adj. am Ende eines Comp. *abwehrend.* — 2) m. *Abwehr, Zurückweisung, Zurückhaltung, Behinderung, das Wehren, Hemmniss, Hinderniss, Widerstand.*

प्रतीघातिन् in अप्रतीघातिन् (Nachtr. 4).

प्रतीचिका f. etwa *Ungemach* AV. 19,20,4.

प्रतीची s. u. प्रत्यञ्च्.

1. प्रतीचीन Adj. *zugewandt, adversus, entgegenkommend.* °नम् Adv. *zu sich zurück.*

2. प्रतीचीन Adj. 1) dass. पुरस्तात्प्रतीचीनम् (Adv.) *von vorn zu sich hin* TBr. 1,3,3,7. — 2) *abgewandt, den Rücken bietend, aversus.* — 3) *hinten befindlich, von hinten kommend.* °म् Adv. *hinten, hinter.* — 4) *gegen Westen gewandt, — liegend.* — 5) *bevorstehend, zukünftig, folgend* (zeitlich) *auf* (Abl.).

प्रतीचीनग्रीव Adj. *mit dem Halse nach Westen gewandt.*

प्रतीचीनप्रजनन Adj. Çat. Br. 7,4,2,40.

प्रतीचीनफल Adj. *rückwärtsgewandte Frucht tragend.*

प्रतीचीनमुख Adj. (f. ई) *mit dem Gesicht nach Westen gewandt.*

प्रतीचीनशिरस् Adj. *mit dem Kopf nach Westen gewandt.*

प्रतीचीनस्तोम m. *ein best.* Ekâha Vaitân.

प्रतीचीनेड Adj. °डं काशीतम् Name eines Sâman.

प्रतीचीपति m. Bein. Varuṇa's. *der Ocean* Prasannar. 129,23.

*प्रतीचीश m. Bein. Varuṇa's.

प्रतीच्छक m. *Empfänger.*

प्रतीच्य 1) Adj. *im Westen befindlich, — wohnend.* Am Anf. eines Comp. *Westland.* — 2) f. श्रा N. pr. der Gattin Pulastja's. — 3) n. प्रतीच्य Nigh. 3,25 vielleicht fehlerhaft für प्रतीत्य.

प्रतीत 1) Adj. s. u. 3. इ mit प्रति. — 2) m. N. pr. eines zu den Viçve Devâs gezählten Wesens.

*प्रतीतसेन m. N. pr. eines Fürsten.

प्रतीतात्मन् f. Titel eines Commentars.

प्रतीतार्थ Adj. *eine anerkannte Bedeutung habend.*

प्रतीताश्व m. N. pr. eines Fürsten VP.^{2} 4,168.

प्रतीति f. 1) *das Hinzutreten, Nahen.* — 2) *das allgemein Verständlichsein, das sich von selbst Ergeben* 279,2. 280,3. 4. — 3) *klare Einsicht in Etwas, deutliche Vorstellung —, das einen Begriff Haben von Etwas, vollkommenes Verständniss, Ueberzeugung.* — 4) *Vertrauen, zuversichtlicher Glaube, Credit.*

प्रतीतेद् m. Bez. *bestimmter* Pada-*Anfänge in einer Litanei.*

(प्रतीत्य, प्रतीतिम्) n. 1) *Bestätigung, Erfahrung.* — 2) *Verheissung, Vertröstung.* — Vgl. प्रतीच्य 3).

प्रतीत्यसमुत्पाद् m. *Entstehung nach Eintritt der dazu erforderlichen Bedingungen, Verkettung von Ursachen und Wirkungen* Lalit. 218,6. 7.

प्रतीदर्श m. N. pr. eines Mannes.

प्रतीनाह् m. 1) *Verstopfung* Kâraka 6,24. Vgl. कर्ण° und नासा°. — 2) *Fahne* Âpast. Çr. 16,18.

प्रतीनाहभाजन n. *was eine Fahne vorstellt* Çat. Br. 3,3,4,8.

प्रतीन्धक m. N. pr. eines Fürsten.

प्रतीप 1) Adj. (f. श्रा) *a) widrig, entgegenkommend, — fliegend.* — *b) entgegengesetzt, verkehrt, in Unordnung befindlich.* — *c) unangenehm.* — *d) sich widersetzend, widerspänstig, feindlich gegenüberstehend, hinderlich;* m. *Gegner, Widersacher.* — 2) प्रतीपम् Adv. *a) gegen den Strom, rückwärts, zurück, entgegen.* — *b) zurück,* so v. a. *wieder* (schlagen, umarmen u. s. w.) Bâlar. 310, 6. — *c) verkehrt, in verkehrter Ordnung.* — *d) widersetzlich.* Mit गम् *sich widersetzen,* mit अभ्युप-गम् *feindlich entgegentreten.* — 3) m. N. pr. eines Fürsten AV. 20,129,2. — 4) n. in der Rhetorik *ein umgekehrtes Gleichniss* (z. B. *der Mond gleicht deinem Angesicht* st. *dein A. gl. dem Monde*) Kâvjapr. 10,47. — 5) Titel eines grammatischen Werkes.

प्रतीपक 1) Adj. *entgegenstehend, hinderlich, feindlich.* — 2) m. N. pr. eines Fürsten.

प्रतीपग Adj. (f. श्रा) *entgegenkommend, — fliessend; rückwärts strömend.*

प्रतीपगति f. und °गमन n. *eine rückgängige Bewegung.*

°प्रतीपगामिन् Adj. *entgegen gehend,* so v. a. *entgegen handelnd.*

प्रतीपतरण n. *das Schiffen gegen den Strom.*

*प्रतीपदर्शनी und *°दर्शिनी f. *Weib.*

प्रतीपदीपक n. *eine best. rhetorische Figur* Comm. zu Bhaṭṭ. 10,22.

प्रतीपय्, °यति 1) *sich Jmd widersetzen, gegen Jmd* (Loc.) *sein.* — 2) *umkehren machen, umwenden, zurückbringen.*

प्रतीपवचन n. *das Widersprechen, Widerrede.*

प्रतीपान n. *das Trinken* Âpast. 1,28,21.

*प्रतीपाय्, °यते *sich Jmd widersetzen, gegen Jmd sein, Jmd* (Gen.) *unhold sein.*

प्रतीपाश्व m. N. pr. eines Fürsten.

*प्रतीपिन् Adj. wohl *abgeneigt, unhold.*

प्रतीपोक्ति f. *Widerrede* Naish. 6,108.

प्रतीबोध् m. *Wachsamkeit.* Vgl. प्रतिबोध.

प्रतीमान् n. *Gewicht (womit gewogen wird).* Vgl. प्रतिमान.

प्रतीर 1) m. N. pr. eines Sohnes des Manu Bhautja. — 2) *n. *Ufer.*

प्रतीराध m. = प्रतिराध.

प्रतीवर्त् Adj. *in sich zurücklaufend.*

प्रतीवाप m. 1) *Einstreuung, Beimischung* (namentlich während des Kochens einer Medicin). — 2) **Seuche, Pestilenz.*

प्रतीवाह् m. *Lohn.*

प्रतीवी 1) Adj. *annehmend, gern empfangend.* — 2) m. oder f. *Empfangnahme.*

प्रतीवेश 1) Adj. (f. आ) *benachbart.* — 2) *m. *Nachbarhaus.* — Vgl. प्रतिवेश.

प्रतीसारम् Absol. *auf Etwas zurückkommend.*

*प्रतीसीरा f. 245,27 Druckfehler für प्रति°.

प्रतीह् m. N. pr. eines Fürsten.

प्रतीहर्तर् Nom. ag. *Thürsteher, Kammerherr* Râǵat. 7,1040.

प्रतीहार 1) m. *a) b) c)* = प्रतिहार 1) *c)* (AV. 11, 7,12) **e) f)* (*Statue eines Thorhüters* Varâh. Bṛh. S. 56,14). — *d) *ein best. Bündniss;* richtig प्रतीकार. — *e)* *N. pr. eines fürstlichen Geschlechts. — 2) f. ई *Thorsteherin* Bâlar. 63,14. fgg. 183,22.

प्रतीहारता f. und °हारत्व n. *das Amt eines Thorstehers.*

प्रतीहारधुरंधरा f. *Thorsteherin* Vikramâṅkaḱ. 9,130.

प्रतीहारम् Absol. *darauf tupfend* Kauç. 29. 58.

*प्रतीहास m. *Nerium odorum.*

प्रतुद् m. = प्रतुद् 1) Âpast. 1,17,33.

प्रतुद m. 1) *Picker, Hacker* (eine Klasse von Vögeln, Gaut. — 2) *Stachel.*

प्रतुर् in सुप्रतुर्.

प्रतुष्टि f. *Befriedigung.*

प्रतूणी f. *eine best. Nervenkrankheit.*

प्रतूर्ण und प्रतूर्त s. u. त्वर् mit प्र.

*प्रतूर्तक Adj. *das Wort* प्रतूर्त *enthaltend.*

प्रतूर्ति 1) f. *eilige —, stürmische —, rollende Bewegung; Eile.* — 2) Adj. *rollend, treibend, stürmend.*

प्रतृष n. *das Recitiren des* Padapâṭha Ait. Âr. 314. fg.

प्रतृद् Adj. *aufspaltend, anspiessend* RV.

प्रतोद् m. *Stachelstock* (zum Antreiben der Thiere). कश्यपस्य प्रतोदो (Âçval. Bṛ.) und अङ्गिरसां प्रतोदः Namen von Sâman.

प्रतोदिन् Adj. in श्रोणिप्रतोदिन्.

प्रतोली f. 1) *breiter Weg, Hauptstrasse.* Am Ende eines adj. Comp. °क, f. °का. — 2) *eine Art Verband, der für den Nacken und das männliche Glied gebraucht wird.*

प्रतोष m. N. pr. eines der 12 Söhne Vishṇu's von der Dakshiṇâ und eines der Götter Tushita im Manvantara Svâjambhuva.

प्रत्त s. u. 1. दा mit प्र.

प्रत्ति f. *Hingabe.*

प्रत्त 1) Adj. (f. आ) *a) vormalig, bisherig, herkömmlich, altgewohnt.* — *b) alt, uralt.* — 2) n. *ein best. Metrum.*

प्रत्तया und प्रत्तयत् Adv. *wie ehemals, in gewohnter Weise.*

प्रत्तयत्त् Adj. *das Wort* प्रत्त *enthaltend.*

प्रत्यंश oder प्रत्यंस m. Text zu Lot. de la b. l. 265. Nach Burnouf *salut.*

*प्रत्यंशु 1) m. = प्रतिगतो ऽंशुः. — 2) Adj. = प्रतिगता ग्रंशवो ऽस्य.

प्रत्यंस s. प्रत्यंश.

प्रत्यंक् s. u. प्रत्यञ्च्.

प्रत्यक्चेतन Adj. *dessen Denken auf sich zurückgewandt ist.*

प्रत्यक्तत्त्वदीपिका f. und °तत्त्वविवेक m. Titel zweier Werke.

प्रत्यक्ष n. *die Richtung zurück, — zu sich hin.*

*प्रत्यक्पर्णी f. 1) *Achyranthes aspera.* — 2) *Anthericum tuberosum;* richtig प्रत्यक्श्रेणी.

प्रत्यक्पुष्कर Adj. (f. आ) *mit dem Kopf nach Westen gewandt (Löffel)* Ait. Br. 7,5,7.

प्रत्यक्पुष्पी f. *Achyranthes aspera.*

प्रत्यक्प्रवण Adj. *der individuellen Seele hingegeben.* Nom. abstr. °ता f. Prab. 100,14.

प्रत्यक्शिरस् Adj. *mit dem Kopf nach Westen gerichtet* Âpast. Çr. 7,16,5.

प्रत्यक्शीर्षी Adj. f. dass. Kauç. 44.

प्रत्यक्श्रेणी f. *eine best. Pflanze* Karaka 1,1.7, 11. Nach den Lexicographen *Anthericum tuberosum* (Râǵan. 5,135), *Croton polyandrum* oder *Tiglium* und *Salvinia cucullata* (Râǵan. 3,55).

प्रत्यक्स्रोतस् Adj. fehlerhaft für प्रत्यक्स्रोतस्.

प्रत्यक्ष 1) Adj. (f. आ) *a) vor Augen liegend, augenfällig, sinnlich wahrnehmbar.* — *b) augenfällig,* so v. a. *offen zu Tage liegend, deutlich, keinem Zweifel unterworfen, klar.* — *c) ausdrücklich, wirklich, wahr.* — *d) unmittelbar, direct.* — *e) Etwas vor Augen habend, Einsicht habend in* (Gen.). — 2) n. *a) Aufsicht über, Sorge um* (Gen.). — *b) Augenschein, unmittelbare Wahrnehmung, — Erkenntniss.* — *c)* in der Rhetorik *eine Form, in welcher Sinneseindrücke geschildert werden.* — *d)* Titel verschiedener Werke Opp. Cat. 1. — 3) प्रत्यक्षम् Adv. *a) coram, vor Augen, in's Angesicht, vor den Augen —, in Gegenwart von* (Gen. oder im Comp. vorangehend), *augenfällig, auf Augenschein, mit eigener unmittelbarer Kenntniss.* — *b) deutlich, klar.* — *c) ausdrücklich, wirklich, geradezu, eigentlich.* — *d) unmittelbar, direct, persönlich.* — 4) प्रत्यक्षात् = 3) *c, d).* — 5) प्रत्यक्षेण = 3) *a) c).* — 6) प्रत्यक्षे *vor Jmds Augen, in's Angesicht* Spr. 4238. fg. — 7) प्रत्यक्ष° = 3) *a) b) c) d).*

प्रत्यक्षकरण n. *eigene Anschauung* Karaka 3,4.

प्रत्यक्षकृत Adj. *unmittelbar —, persönlich angeredet, eine persönliche Anrede enthaltend* Nir. 7,1.2.

प्रत्यक्षखण्डचिन्तामणि m. und °खण्डव्याख्या f. (Opp. Cat. 1) Titel zweier Werke.

प्रत्यक्षचारिन् Adj. *leibhaftig vor Jmd* (Gen.) *wandelnd* 251,14.

प्रत्यक्षज्ञान n. *unmittelbare Erkenntniss.*

प्रत्यक्षतमात् und °तमाम् Adv. *augenfälligst, unmittelbar, eigentlichst* u. s. w.

प्रत्यक्षतस् Adv. *vor Jmds Augen, so dass es die Augen sehen.* Mit श्रु so v. a. *mit eigenen Ohren hören.*

प्रत्यक्षता f. *das vor Augen Sein, Sichtbarsein.* Instr. so v. a. *vor Jmds Augen.*

प्रत्यक्षत्व n. 1) *Augenfälligkeit.* — 2) *Ausdrücklichkeit.* — 3) Nom. abstr. zu प्रत्यक्ष 2) *b)* Kap. 1,90.

प्रत्यक्षदर्शन 1) *m. *Augenzeuge.* — 2) n. *das Sehen mit eigenen Augen, die Fähigkeit Jmd* (einen Gott) *leibhaftig zu sehen.*

प्रत्यक्षदर्शिन् Adj. *der Etwas* (Gen.) *mit eigenen Augen sieht, — gesehen hat.*

प्रत्यक्षदर्शिवंस् Adj. *der Etwas mit eigenen Augen gesehen hat, der Etwas* (Acc. oder im Comp. vorangehend) *deutlich sieht, als wenn es vor seinen Augen stände.*

प्रत्यक्षदीपिका f. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

प्रत्यक्षदृश् Adj. *der Etwas* (Acc.) *deutlich sieht, als wenn es vor seinen Augen stände.*

प्रत्यक्षदृश्य Adj. *mit Augen zu sehen, augenfällig.*

प्रत्यक्षदृष्ट Adj. *mit eigenen Augen gesehen* 314, 18.

प्रत्यक्षद्विष् Adj. *das offen zu Tage Liegende nicht mögend* Çat. Br. 14,6,11,2.

प्रत्यक्षपरिच्छेद m. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

प्रत्यक्षपृष्ठ m. *ein best.* Pṛshṭhja Âçv. Çr. 8,4,22.

प्रत्यक्षप्रमा f. *ein durch sinnliche Wahrnehmung*

gewonnener richtiger Begriff.

प्रत्यक्षप्रमाण n. Titel eines Werkes.

प्रत्यक्षफल Adj. *sichtbare Folgen habend.* Nom. abstr. °त्व n. Âpast.

प्रत्यक्षभक्ष m. *wirkliches Essen.*

प्रत्यक्षभूत Adj. *leibhaftig erscheinen* 137,25.

प्रत्यक्षमणि m. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

प्रत्यक्षय्, °यति 1) *vor Augen bringen, augenfällig machen.* — 2) *mit eigenen Augen sehen* Kâd. 2,101,11.

प्रत्यक्षरश्लेषमय Adv. *in jeder Silbe eine Doppelsinnigkeit enthaltend.*

प्रत्यक्षरुचिदत्तीय n. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

प्रत्यक्षवत् Adv. *als wenn es ganz sicher stände* Âpast.

प्रत्यक्षवाद m. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

***प्रत्यक्षवादिन्** m. *ein Buddhist.*

प्रत्यक्षविधान n. *ausdrückliche Anordnung* Gaut. 3,36.

प्रत्यक्षविषयी Adv. mit भू *sich nur in einer dem Auge zugänglichen Nähe bewegen* Comm. zu Naish. 8,24.

प्रत्यक्षविहित Adj. *ausdrücklich angeordnet.*

प्रत्यक्षवृत्ति Adj. *deutlich —, verständlich gebildet* (Wort).

प्रत्यक्षागमन n. *das Herbeikommen in leibhaftiger Gestalt* Ind. St. 15,440.

प्रत्यक्षानुमान n. und °शब्दखण्डन (so Index, statt °खण्ड) n. Titel von Werken Opp. Cat. 1.

प्रत्यक्षाय्, °यते *deutlich vor Augen treten, augenfällig sein.* °क्षायमाणत्व n. *das deutlich vor Augen Treten.*

***प्रत्यक्षित्** m. *Augenzeuge.*

प्रत्यक्षी Adv. 1) mit कर् *in Augenschein nehmen, mit eigenen Augen ansehen, — sehen* Kâd. 139,13. 236,14. — 2) mit भू *vor Augen treten, augenfällig sein, persönlich —, leibhaftig erscheinen* Ind. St. 15,276. 314 u. s. w.

प्रत्यक्षीकरण n. *das in Augenschein Nehmen.*

प्रत्यक्सरस्वती f. *die westliche* Sarasvatî.

प्रत्यक्सरस्वती f. N. pr. einer Vedî R. ed. Bomb. 3,74,23 = Gorr. 3,77,23.

प्रत्यक्स्रोतस् Adj. *nach Westen fliessend.*

1. **प्रत्यगक्ष** n. *ein inneres Organ.*

2. **प्रत्यगक्ष** Adj. *dessen Organe innen sind.*

प्रत्यगात्म Adj. *die Person betreffend* R. ed. Bomb. 2,109,19. प्रत्यगात्मनो जीवानुद्दिश्य प्रवृत्तः Comm.

प्रत्यगात्मन् m. 1) *die innere —, individuelle Seele:* Nom. abstr. °त्मता f. — 2) *Individuum* Çaṃk. zu Bâdar. 4,1,2.

प्रत्यगानन्द Adj. *als innere Wonne erscheinend* 275,8. 289,12.

***प्रत्यगाशापति** m. Bein. Varuṇa's.

1. **प्रत्यगाशिस्** f. *ein persönlicher Wunsch* Comm. zu Kâtj. Çr. 1,7,21.

2. **प्रत्यगाशिस्** Adj. *einen persönlichen Wunsch enthaltend* Âpast. Çr. 4,1,3.

प्रत्यगुदक् Adv. *nordwestlich.*

प्रत्यगेकरस Adj. *nur am Innern —, an der eigenen Seele Geschmack findend.*

प्रत्यग्ज्योतिस् n. *das innere Licht* Mahâvîrak. 63,13.

प्रत्यग्दक्षिणतस् und °दक्षिणा Adv. *südwestlich.*

प्रत्यग्दक्षिणाप्रवण Adj. *nach Südwesten abschüssig* Âçv. Gṛhj. 4,1,8.

प्रत्यग्दिश् f. *Westen.*

1. **प्रत्यग्दृश्** f. *ein nach innen gerichteter Blick.*

2. **प्रत्यग्दृश्** Adj. *dessen Blick nach innen gerichtet ist.*

प्रत्यग्धामन् Adj. *inneres Licht habend.*

प्रत्यग्नि Adv. 1) *gegen das Feuer, zum F. hin.* — 2) *an —, bei —, in jedem Feuer.*

प्रत्यग्र 1) Adj. (f. आ) *frisch, neu, jung* (Kuh Hemâdri 1,457,1. 11), *vor Kurzem erfolgt; neu,* so v. a. *abermalig.* प्रत्यग्रम् und प्रत्यग्र° Adv. *vor Kurzem.* — 2) m. N. pr. eines Fürsten der Ḱedi.

***प्रत्यग्रगन्धा** f. *Rhinacanthus communis.*

प्रत्यग्रथ m. N. pr. 1) * Pl. eines Kriegerstammes. — 2) eines Fürsten VP.^{2} 4,149.

प्रत्यग्रप्रसवा Adj. f. *vor Kurzem gekalbt habend.*

प्रत्यग्रयौवन Adj. (f. आ) *in der ersten Jugend stehend.*

प्रत्यग्ररूप Adj. (f. आ) *jugendlich.*

प्रत्यग्रवयस् Adj. *jugendlichen Alters.*

प्रत्यग्रह m. N. pr. eines Fürsten der Ḱedi.

***प्रत्यङ्क** Adj. (f. आ) *vor Kurzem gekennzeichnet* (Vieh) Kâç. zu P. 2,1,14.

प्रत्यङ्कम् Adv. *in jedem Acte* (im Schauspiel).

1. **प्रत्यङ्ग** m. N. pr. eines Fürsten.

2. **प्रत्यङ्ग** n. 1) *Nebenglied des Körpers: Stirn, Nase, Kinn, Ohren, Finger* u. s. w. Vâgbaṭa. 31,11. — 2) *Abtheilung, Theil.* — 3) *Waffe.*

3. **प्रत्यङ्ग** m. *ein best. Tact* S. S. S. 208.

4. **प्रत्यङ्ग°** und **प्रत्यङ्गम्** Adv. 1) *auf —, an jedem Theile des Körpers.* — 2) *für die eigene Person.* — 3) *für jeden Theil* (einer Opferhandlung). — 4) *bei jedem grammatischen Thema.*

°**प्रत्यङ्गत्व** n. *Zugehörigkeit zu* Comm. zu TS. Prât.

प्रत्यङ्गवर्तिन् Adj. *mit der eigenen Person sich beschäftigend.*

प्रत्यङ्गिरस् m. N. pr. einer mythischen Person.

प्रत्यङ्गिरस m. desgl. Auf ihn werden best. Ṛk zurückgeführt Hariv. 180 = VP. 1,24,135.

प्रत्यङ्गिरा f. 1) *Acacia Sirissa* Rasar. 705. — 2) N. pr. einer Tantra-Gottheit.

प्रत्यङ्गिराकल्प m., °रातन्त्र n., °रापञ्चाङ्ग n. und °रासूक्त n. Titel von Werken.

प्रत्यङ्मुख Adj. (f. ई) *mit dem Gesicht nach Westen gewandt.* Nom. abstr. °त्व n. Hemâdri 1,352,17.

***प्रत्यङ्शिर** n. gaṇa अंश्वादि.

प्रत्यँच् 1) Adj. (schwach प्रतीच्, f. प्रतीँची, प्रतीची und ***प्रत्यञ्ची** *a) zugewandt, zugekehrt, adversus;* mit Acc. विश्वतस् *überallhin seine Vorderseite bietend.* सर्वतः सर्वे पराञ्चः सर्वे प्रत्यँचः so v. a. *alle Jahreszeiten gehen und kommen.* — *b) hinten befindlich, von hinten kommend; den Rücken bietend, abgewandt, in umgekehrter Ordnung sich bewegend; zurückgewandt.* — *c) hinten befindlich,* so v. a. *westlich, nach Westen gerichtet, westlich von* (Abl.). — *d) von hinten anfangend.* — *e) zurückgewandt,* so v. a. *nach innen gerichtet, innerlich.* — *f) gewachsen, gleichkommend, par;* mit Acc. — *g) *vergangen* (Zeit). — 2) प्रत्यँक् Adv. *a) rückwärts, rückläufig, nach hinten; in entgegengesetzter Richtung; hinter* (mit Abl.). — *b) im —, nach Westen, westlich von* (Abl.). — *c) im Innern* 273, 5. 12. — *d) *in früheren Zeiten.* — 3) m. *die innere —, individuelle Seele.* — 4) f. प्रतीची f. *a) Westen.* — *b)* N. pr. eines Flusses.

प्रत्यञ्जन n. *das Besalben* Bhâvapr. 2,158.

***प्रत्यदन** n. *Essen, Futter.*

प्रत्यधिकरणम् Adv. bei *jedem Artikel, — Paragraphen* Njâjam. S. 4, Z. 7.

प्रत्यधिदेवता f. *eine gegenüberstehende Schutzgottheit* Hemâdri 1,170,19. 179,7. 8.

प्रत्यनन्तर 1) Adj. *a) in unmittelbarer Nähe von Jmd* (Gen.) *stehend.* — *b) zunächst stehend* in übertr. Bed.; Subst. *ein präsumtiver Erbe.* — 2) °म् Adv. *unmittelbar nach* (Abl.).

प्रत्यनन्तरी Adv. mit भू *sich in die unmittelbare Nähe von —* (Gen.) *begeben* Prasannar. 63,7.

प्रत्यनीक 1) Adj. *a) feindlich, sich Jmd* (Gen.) *feindlich entgegenstellend.* — *b) entgegenstehend, beeinträchtigend.* — *c) entgegengesetzt.* Nom. abstr. °त्व n. — *d) *unter den Synonymen für gleich (wetteifernd mit)* 230,27. — 2) m. *Gegner, Feind.* — 3) n. *a) ein feindlich gegenüberstehendes Heer.* — *b) Feindschaft, ein feindliches Verhältniss, eine*

feindliche Stellung, Rivalität; Sg. und Pl. — *c, Schmähung der Angehörigen eines Gegners, an welchem man sich nicht anders zu rächen vermag,* Kâvjâdâ. 10,43.

प्रत्यनीकभाव m. *das Gegentheilsein* Comm. zu Njâjas. 1,1,42. 2,2,2.

प्रत्यनुमान n. *Gegenschluss, eine entgegengesetzte Folgerung.*

प्रत्यनुयोग m. *Gegenfrage.*

प्रत्यन्त m. 1) *Grenze.* — 2) Pl. *barbarische Völkerstämme;* *Sg. *Grenzland,* so v. a. *von barbarischen Stämmen eingenommenes Land.*

प्रत्यन्तदेश m. *Grenzland.*

*प्रत्यन्तपर्वत *ein angrenzender, kleinerer Berg.*

प्रत्यन्तरे Adv. mit भू *sich in Jmds* (Gen.) *Nähe begeben.*

प्रत्यन्तवास m. (!) *Grenzort* Lalit. 22,11.

प्रत्यन्तात् Adv. *je bis zum Ende.*

प्रत्यन्तिक Adj. *an der Grenze befindlich,* — *gelegen* Kâraṇḍ. 42,8. Vgl. प्रात्यन्तिक.

प्रत्यपकार m. *Gegenbeleidigung, Vergeltung von Bösem mit Bösem.*

प्रत्यपर Adj. *niedriger stehend als* (Abl.) Vaǵras. 226. Richtig प्रत्यवर.

प्रत्यपाय m. *das Wiedervergehen.* बद्ध° Adj. Çilâṅka 1,314.

प्रत्यपसर्ग m. *das Wiederdaraufwerfen* Comm. zu Âpast. Çr. 7,13,3.

प्रत्यब्दम् Adv. *jedes Jahr.*

प्रत्यभिघारण n. *das abermalige Begiessen der im Gefässe zurückgebliebenen Opferspeise, wenn man einen Abschnitt von derselben weggenommen hat.*

प्रत्यभिचरण Adj. *gegenzaubernd.*

प्रत्यभिज्ञा f. 1) *Wiedererkennung* Comm. zu Njâjas. 3,1,7. — 2) *das wieder zum Bewusstsein Kommen.* — 3) Titel eines Werkes.

प्रत्यभिज्ञादर्शन n. *ein best. philosophisches System.*

प्रत्यभिज्ञान n. 1) *das Wiedererkennen* Kap. 3, 91. — 2) *Gegenerkennungszeichen.* — 3) *Wechselbeziehung.*

प्रत्यभिज्ञापन n. *das Wiedererkennenmachen* Çaṃk. zu Bâdar. 3,3,24.

प्रत्यभिज्ञायमानत्व n. *das Wiedererkanntwerden* Comm. zu Kap. (Ball.) 1,64.

प्रत्यभिज्ञाविमर्शिनी f. Titel eines Commentars zum प्रत्यभिज्ञाहृदय Buhler, Rep. No. 464. fgg.

प्रत्यभिज्ञाशास्त्र n. *ein best. Lehrbuch.*

प्रत्यभिज्ञाहृदय n. Titel eines Werkes Buhler, Rep. No. 467.

°प्रत्यभिनन्दिन् Adj. *mit Dank empfangend.*

प्रत्यभिभाषिन् Adj. *sprechend zu* (Acc.).

प्रत्यभिमर्श m. und °र्शन n. *das Bestreichen, Berühren* (mit der Hand).

प्रत्यभिमेधन n. *höhnische Antwort.*

प्रत्यभियोग m. *Gegenklage.*

प्रत्यभिलेख्य n. *Gegenschrift, ein von der Gegenpartei beigebrachtes Document* Vasishṭha 16,15.

प्रत्यभिवाद् m. *die Erwiederung eines Grusses.*

प्रत्यभिवादक Adj. *Jmds Begrüssung erwiedernd.*

प्रत्यभिवादन n. *die Erwiederung eines Grusses* (Gen.).

प्रत्यभिवादयितर् Nom. ag. *der einen Gruss erwiedert.*

प्रत्यभिस्कन्दन n. *Gegenbeschuldigung.*

प्रत्यभ्यनुज्ञा f. *Einwilligung, Erlaubniss.*

प्रत्यभ्यासम् Adv. *bei jeder Wiederholung* Comm. zu Âpast. Çr. 6,23,1.

प्रत्यभ्युत्थान n. (adj. Comp. f. आ) *das sich vor Jmd vom Sitz Erheben* (eine Höflichkeit) Kâd. 66,23. fg.

प्रत्यमित्र Adj. *feindlich;* m. *Feind, Gegner.*

प्रत्यय m. (adj. Comp. f. आ) 1) *Glaube an, feste Ueberzeugung von, Zuversicht, Vertrauen zu, Vergewisserung.* Die Ergänzung im Loc. (128,27), Gen. oder im Comp. vorangehend). तत्प्रत्ययम् Adv. *so dass sie dessen gewiss sind* Apast. 2,15, 10. — 2) *Verständniss, Annahme.* — 3) *Auflösung, Erklärung.* — 4) *Vorstellung, Begriff, Idee;* bei den Buddhisten und Gaina *Grundbegriff.* — 5) *Grund, Ursache;* bei den Buddhisten *eine eintretende Ursache.* Nom. abstr. °त्व n. — 6) *Gottesurtheil* Kâtj. — 7) *Bedürfniss* (buddh.) Kâraṇḍ. 19,9. 20,20. 40, 17. 82,13. — 8) *ein nachfolgender Laut.* — 9) *Suffix.* — Nach den Lexicographen auch *Versicherung, Schwur; Brauch, Sitte; Berühmtheit; religiöse Betrachtung; ein Untergebener; ein Haushälter, der sein eigenes Feuer hat.*

प्रत्ययकारक Adj. *Vertrauen erweckend, zuverlässig* Spr. 4008.

*प्रत्ययकारिन् 1) Adj. dass. — 2) f. °रिणी *Siegel.*

प्रत्ययतत्त्वप्रकाशिका f. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

प्रत्ययधातु m. *Denominativstamm.*

प्रत्ययनम् Adv. 1) *jedes halbe Jahr* Jâǵñ. 1,125. — 2) *enklitisch nach einem Verbum fin.

प्रत्ययनस्त्व n. *Wiedererlangung.*

प्रत्ययसर्ग m. *die intellectuelle Schöpfung* Sâṃkhjak. 46.

प्रत्ययात्म Adj. etwa *Vertrauen erweckend* R. 2,109,19. प्रत्यगात्म v. l.

प्रत्ययाधि m. *ein Pfand, das in Betreff der Schuld Vertrauen einflösst.* Jolly, Schuld. 303.

प्रत्ययाय्, °यति *überzeugen* Hem. Par. 8, 419 fehlerhaft für प्रत्याय् (Caus. von 3. इ mit प्रति).

प्रत्ययिक Adj. in आत्म° etwa so v. a. *wovon man sich selbst überzeugen kann.*

प्रत्ययित Adj. *zuverlässig, erprobt.* Compar. °तर *zuverlässiger* Comm. zu Gaim. 2,2,3. — Paṅkat. 216,23 fehlerhaft für प्रत्यायित.

प्रत्ययितव्य Adj. *glaubwürdig* Çaṃk. zu Bâdar. 2,2,33 (S. 585, Z. 13).

प्रत्ययिन् Adj. *des Vertrauens würdig, zuverlässig.*

प्रत्यर m. (Comm.) und °रा f. *Nebenspeiche.*

प्रत्यरि m. *ein ebenbürtiger Feind, ein Jmd* (Gen.) *gewachsener Gegner.*

प्रत्यर्क m. *Nebensonne.*

*प्रत्यर्गल n. *der Strick, durch den der Butterstössel in Bewegung gesetzt wird,* Gal.

प्रत्यर्चन n. *Erwiederung einer Ehrenbezeigung,* — *eines Grusses.*

प्रत्यर्णम् Adv. *bei jeder Silbe* Sarvad. 171,3.

*प्रत्यर्थक m. *Widersacher.*

प्रत्यर्थम् Adv. *in Bezug auf Etwas* Gaim. 6,1,3. 2,4. Auch fehlerhaft für अत्यर्थम्.

प्रत्यर्थिक am Ende eines adj. Comp. *Widersacher.*

प्रत्यर्थिन् 1) Adj. *a, feindlich;* m. *Widersacher, Gegner, Nebenbuhler.* — *b) wetteifernd mit* (am Ende eines Comp.), so v. a. *gleichend.* — 2) m. *der Verklagte* 211,20. 213,6. 214,9. 10. 12.

*प्रत्यर्ध gaṇa अंशादि in der Kâç.

प्रैत्यर्धि, प्रैतिआर्धि Adj. etwa *zur Hälfte betheiligt an* (Gen.), *gleichberechtigt, gleichstehend.*

प्रत्यर्पण n. *das Zurückgeben, Wiedergeben.*

प्रत्यर्पणीय Adj. *zurückzugeben, wiederzugeben.*

प्रत्यर्ष m. etwa *Wand, Seite* (eines Hügels).

प्रत्यर्कम् Adv. in *यथा°.

प्रत्यवकर्शन Adj. *zu Schanden machend.*

प्रत्यवनेजन n. *das Wiederabwaschen.*

प्रत्यवभाष oder °षा Uttarar. 27,14 fehlerhaft für °भास.

प्रत्यवभास m. (adj. Comp. f. आ) *das vor Jmd Erscheinen.*

प्रत्यवमर्श m. 1) *innere Betrachtung, Vertiefung in* (im Comp. vorangehend). — 2) *Rückbetrachtung, Rückschluss* = स्वकृतकर्मानुसंधान Nilak. zu Hariv. 1,21,19.

प्रत्यवमर्शन n. *innere Betrachtung, das Sichbesinnen.*

प्रत्यवमर्शवत् Adj. *innere Betrachtungen anstellend, sich besinnend. Alles erwägend* MBh. 12, 295,13.

प्रत्यवमर्ष und °मर्षवत् fehlerhaft für °मर्श und °मर्शवत्.

प्रत्यवयव° und प्रत्यवयवम् Adv. 1) *auf —, an jedem Theile des Körpers* Comm. zu Naish. 7,2. 10. — 2) *für jeden Theil, einzeln* Çaṃk. zu Bâdar. 2,1,18.

प्रत्यवर Adj. *niedriger, geringer, weniger geachtet, — als* (Abl.). प्रवर, प्रत्यवर, सम Karaka 3,8.

प्रत्यवरकालम् Adv. *nach* (zeitlich), mit Abl. oder am Ende eines Comp. Karaka 6,10.

प्रत्यवरोढि f. *das Herabsteigen zu Jmd hin.*

प्रत्यवरोधन n. *Hemmung, Störung.*

प्रत्यवरोह् m. 1) *das Herabsteigen zu Jmd hin.* — 2) *absteigende Folge.* — 3) Bez. *bestimmter Sprüche.* प्रत्यवरोहमन्त्र m. Sâj. zu Aitr. Br. 8, 9, 5.

प्रत्यवरोहण n. 1) *das Herabsteigen zu Jmd hin.* — 2) *das Wiederherabsteigen, eine best.* Gṛhja-*Feier im* Mârgaçîrsha.

प्रत्यवरोहणीय m. *ein best.* Ekâha, *der einen Theil des* Vâǵapeja *bildet.*

प्रत्यवरोहम् Absol. *herabsteigend* Ait. Br. 8,9,2.

प्रत्यवरोहिन् 1) Adj. *a) absteigend, abwärts sich bewegend. — b) vom Sitz sich erhebend* in अ° — — 2) f. °हिणी *eine best. Litanei* Tâṇḍja-Br. 3, 6, 1.

प्रत्यवसान n. *das Essen.*

प्रत्यवसित Partic. von सा mit प्रत्यव.

प्रत्यवस्कन्द् m. 1) *Ueberfall.* — 2) *= प्रत्यवस्कन्दन.

प्रत्यवस्कन्दन n. *das von Seiten eines Verklagten mit einer Rechtfertigung der ihm zur Last gelegten Handlung verbundene Eingeständniss derselben vor Gericht.*

*प्रत्यवस्था f. = पर्यवस्था.

*प्रत्यवस्थातर् Nom. ag. *Widersacher, Gegner.*

प्रत्यवस्थान n. *Einwendung.*

प्रत्यवस्थापन n. *das Restauriren, Kräftigen* Karaka 6,1.

प्रत्यवकर्तोम् Gen. Inf. zu कर् mit प्रत्यव Ait. Br. 7,33,6.

प्रत्यवकार m. 1) *Zurückziehung, Einziehung.* — 2) *Einziehung* des Geschaffenen, so v. a. *Auflösung, Vernichtung.*

प्रत्यवाप m. Bâlar. 12,10 fehlerhaft für प्रत्यवाय 3).

प्रत्यवाय m. 1) *Abnahme, Verminderung.* — 2) *Umkehrung, ein umgekehrtes Verhältniss.* — 3) *Widerwärtigkeit, Unannehmlichkeit.* — 4) *Vergehen, Sünde* Âpast.

प्रत्यवेक्षण n. und प्रत्यवेक्षा f. *das Sehen nach —, das Sichkümmern —, Sorge um Etwas.*

प्रत्यवेक्ष्य Adj. *auf den man Rücksicht zu nehmen hat.* — Ragh. 17,53 ist प्रत्यवेक्षानि° zu lesen.

*प्रत्यश्मन् m. *Röthel, rubrica.*

प्रत्यष्ठीला f. *eine best. Nervenkrankheit* Bhâvapr. 4,152.

प्रत्यस्तगमन n. *Untergang* (der Sonne).

प्रत्यस्तम् Adv. mit गम् *untergehen, aufhören.*

प्रत्यस्तमय m. *Untergang, das Aufhören* Çaṃk. zu Bâdar. 4,2,8.

प्रत्यस्त्र n. *Gegengeschoss.*

प्रत्यक् Adj. *täglich* Râǵat. 7,491. 733. °म् Adv.

प्रत्याकलित n. *die Erwägung der Richter, welcher der beiden Parteien die Beweisführung aufzulegen sei, wenn der Verklagte die Klage beantwortet hat,* Mit. 2,6,b,6. fg.

*प्रत्याकार m. *Degenscheide.*

प्रत्याक्षेपक Adj. *verhöhnend, verspottend.* Nom. abstr. °त्व n.

प्रत्याख्यातत्व n. *das Zurückgewiesen —, Verworfenwordensein.*

प्रत्याख्यातर् Nom. ag. *Verweigerer.*

प्रत्याख्यातव्य Adj. *zu bestreiten, zu verneinen* Çaṃk. zu Bâdar. 2,2,12.

प्रत्याख्यान n. 1) *das Zurückweisen, Abweisen.* — 2) *das Verweigern, Abschlagen.* — 3) *das Begegnen, Bekämpfen* (von Affecten u. s. w.). — 4) *das Läugnen, Nichtannehmen, Bestreiten* Çaṃk. zu Bâdar. 2,2,1. — 5) vielleicht *das Abweisen alles dessen, was die Seelenruhe stören könnte.* — 6) Titel eines Ǵaina-Werkes.

प्रत्याख्यानसंग्रह m. Titel eines Werkes.

प्रत्याख्यायम् Absol. *einzeln aufzählend.*

प्रत्याख्यायिन् Adj. in अ°.

प्रत्याख्येय Adj. 1) *zurückzuweisen.* — 2) *abweisbar,* so v. a. *nicht in Behandlung zu nehmen, unheilbar* Karaka 5,6.

प्रत्यागति f. und प्रत्यागम m. *Heimkehr, Rückkehr.*

प्रत्यागमन n. *das Heimkehren, Zurückkommen in* oder *nach* (im Comp. vorangehend). निर्हर° *das Wiederzurückkommen eines Klystiers.*

प्रत्याघात m. *Abwehr* Kâd. 2,30,7.

प्रत्याचक्षाणाक Adj. *Etwas* (Acc.) *zu bestreiten beabsichtigend* Comm. zu Nyâyas. 1,1,14.

प्रत्याचार m. *ein entsprechendes Verfahren.* चार° so v. a. *ein durch die Späher hervorgerufenes Verfahren.*

प्रत्यातार्प m. *ein sonniger Platz.*

प्रत्यात्म° und प्रत्यात्मम् Adv. 1) *für jede Seele, in jeder S.* — 2) *singulatim.*

प्रत्यात्मक und प्रत्यात्मिक (Çâṅkh. Gṛhj. 6, 6) Adj. *selbsteigen, je sein.* प्रत्यात्मिक auch *eigenthümlich, eigenartig* Karaka 6,3.

प्रत्यात्म्य n. *Selbstähnlichkeit.* Instr. so v. a. *nach seinem Ebenbilde.*

प्रत्यादर्श m. Paṅkat. III,176 fehlerhaft für प्रत्यादेश.

प्रत्यादान n. 1) *das Wiederempfangen, Wiedererlangung.* — 2) *das Wiederholen, Wiederholung.*

1. प्रत्यादित्य m. *Nebensonne.*

2. प्रत्यादित्य° Adv. *gegen die Sonne.* °गुद Adj. *dessen Steiss g. d. S. gewandt ist.*

प्रत्यादित्सु Adj. *wiederzuerlangen —, zu erlangen im Sinne habend.*

प्रत्यादेय Adj. *zu empfangen, entgegenzunehmen, was man einnimmt.*

प्रत्यादेश m. 1) *Anweisung, Befehl.* — 2) *Zurückstossung, Abweisung.* — 3) *eine abschlägige Antwort.* — 4) *Beschämung* Kâd. 5,8.

प्रत्याधान n. *Ort der Aufbewahrung.*

प्रत्याध्मान n. *eine Art Trommelsucht* Bhâvapr. 4,151.

प्रत्यानयन n. *das Wiederzurückholen* (Kâd. 2,25, 6. 60,10), *Wiederzuführen, — zurückbringen, — zurückgeben.*

*प्रत्यानाह् m. *Brustfellentzündung* Gal.

प्रत्यानीक m. in Verbindung mit राजन् *eine best. Personification.*

प्रत्यानेय Adj. *wieder gut zu machen.*

प्रत्यापत्ति f. 1) *Rückkehr vom Bösen, Bekehrung* MBh. 12,291,9 (= वैराग्य Nilak.). — 2) *Wiederumwandlung, Wiederherstellung.* — 3) *Entsündigung* Âpast. (= शुद्धि Comm.).

प्रत्यापीड m. *ein best. Metrum.*

प्रत्याप्लवन n. *das Zurückspringen.*

प्रत्याम्नातव्य Adj. in अ°.

प्रत्याम्नान n. *eine entgegengesetzte —, veränderte Bestimmung.*

प्रत्याम्नाय m. 1) dass. Âpast. Çr. 5,20,18. 6,30,9. 7,1,4. Comm. zu 8,2,11. — 2) *Schluss* (im Syllogismus).

प्रत्याम्नायम् Adv. *zu jedem einzelnen Textbuch.*

*प्रत्याय m. *Abgabe, Tribut.*

प्रत्यायक Adj. 1) *zur Erkenntniss bringend, be-*

greifen machend, zur Vorstellung bringend. Nom. abstr. °त्व n. — 2) *überzeugend, glaubwürdig* MBh. 13,44,45.

1. प्रत्यायन n. *Untergang* (der Sonne).

2. प्रत्यायन 1) Adj. *überzeugend, glaubwürdig* MBh. 13,2448. प्रत्यायक v. l. — 2) f. आ *a) das Ueberzeugen* Kathâs. 39,234. — *b) Beruhigung, Trost* 311,16. — 3) n. *das Klarmachen, Auseinandersetzen, Deutlichmachen, Beweisen.* — 4) *°म् enklitisch nach einem Verbum fin.* Siddh. K. (ed. Târân.).

प्रत्याययितव्य Adj. *klar zu machen, zu beweisen* Mâlav. 14,11.

प्रत्यायित m. *Vertrauensmann, Beauftragter.*

प्रत्यारम्भ m. 1) *Wiederanfang.* — 2) *Verbot.* — 3) *Aufhebung, das Rückgängigmachen.*

*प्रत्यार्द्रा f. gaṇa अंश्वादि.

प्रत्यार्द्रीं Adv. mit कर् *wieder befeuchten, — erfrischen* Kâd. 240,15.

*प्रत्यार्धपुर gaṇa अंश्वादि. Statt dessen प्रत्यर्ध und प्रतिपुर Kâç.

प्रत्यालिङ्गन n. *Erwiederung einer Umarmung* Kâd. 2,142,9.

*प्रत्यालीढ 1) Adj. s. u. लिह् mit प्रति. — 2) n. *eine best. Stellung beim Schiessen, bei der das linke Bein vorgestreckt wird.*

प्रत्यावर्तन n. *das Wiederkommen.*

प्रत्यावासकम् Adv. *zu jedem Standort, — Zelte* Kâd. 2,38,24. fg. (46,2).

प्रत्यावासम् Adv. *in jedem Hause* Vikramâṅkaḱ. 18,6.

प्रत्यावृत्ति f. *Wiederkehr* Mâlatîm. ed. Bomb. 106,10.

प्रत्याशम् Adv. *nach allen Himmelsrichtungen* Venis. 200.

प्रत्याशा f. *Vertrauen auf* (im Comp. vorangehend), *Hoffnung, Erwartung.* Am Ende eines adj. Comp. Nom. abstr. °शत्व n.

प्रत्याश्रय m. *Obdach, Wohnung.*

प्रत्याश्रावँ m. und °श्रावण n. *Antwortsruf,* Bez. *gewisser Formeln beim Gottesdienst.*

प्रत्याश्वास m. *das Wiederaufathmen, Erholung.*

प्रत्याश्वासन m. *das Trösten.*

प्रत्यासंकलित n. *das Gegeneinanderhalten, das Erwägen pro und contra.*

प्रत्यासङ्ग m. 1) *Verbindung, Zusammenhang.* — 2) *Nähe* in अति° (Nachtr. 3).

प्रत्यासत्ति f. 1) *unmittelbare Nähe* (im Raum, in der Zeit u. s. w.). — 2) *Analogie.* — 3) *Heiterkeit des Gemüths, gute Laune.*

प्रत्यासन्नता f. *Nähe.*

*प्रत्यासर und *°सार m. *Nachtrab eines Heeres.*

*प्रत्यासारिन् Adj.

*प्रत्यास्तार m. *der Teppich eines buddh. Bhikshu.*

प्रत्यास्वर Adj. *zurückstrahlend.*

प्रत्याक् Adj. *täglich* Râǵat. 7,145. 495 fehlerhaft für प्रत्यक्.

प्रत्याकरण n. 1) *das Hinundherziehen* Comm. zu Gobh. 2,6,9. — 2) *das Wiederbringen.* — 3) *das Zurückziehen —, Zurückhalten von* (Abl.). — 4) *= प्रत्याहार 3).

प्रत्याहार m. 1) *Zurückziehung* (der Truppen aus der Schlacht), *Rückzug.* — 2) *das Zurückziehen* (der Sinne) *von* (Abl.). — 3) *Zurückziehung der Sinne von den Sinnesobjecten.* — 4) *Zurückziehung* (des Geschaffenen), so v. a. *Auflösung, Vernichtung.* — 5) in der Gramm. *Zusammenfassung einer ganzen Reihe von Lauten oder Suffixen in eine einzige geschlossene Silbe, indem man das erste Glied der Reihe (mit Abwerfung eines etwaigen stummen Consonanten) mit dem stummen Consonanten des letzten Gliedes verbindet,* 238,32. — 6) in der Dramatik Bez. *eines best. Bestandtheils des* Pûrvaraṅga. — 7) *Anrede.* °रं कर् *Jmd* (Gen.) *anreden* Kâraṇḍ. 54,9. 11. 55,8. 15. 20. 56,8. 11. 14. Richtig wohl प्रव्याहार. — 8) *Laut, Klang* Kâraṇḍ. 90,14. Richtig wohl प्रव्याहार.

प्रत्याहार्य Adj. *zu empfangen, zu lernen, zu erfahren von* (Abl.).

प्रत्याहुति Adv. *bei jeder Opferspende* Âpast. Çr. 14,29,3.

प्रत्याह्वय m. *Widerhall, Echo.*

प्रत्याह्वान n. *das Antworten auf einen Ruf* Comm. zu Âçv. Çr. 8,13,5.

प्रत्युक्त 1) Adj. s. u. वच् mit प्रति. — 2) n. *Antwort.*

प्रत्युक्ति f. *Erwiederung.*

*प्रत्युच्चार m. *Wiederholung.*

प्रत्युच्चारण n. in अ°.

प्रत्युज्जीवन n. 1) *das Wiederaufleben* Kâd. 2, 139,12. Bâlar. 276,8. — 2) *das wieder in's Leben Rufen* Kâd. 193,19.

प्रत्युत Adv. *im Gegentheil, vielmehr, erst recht, sogar.*

प्रत्युत्कर्ष m. *das Ueberbieten, Steigerung.*

*प्रत्युत्क्रम m. und *°क्रान्ति f. *das Gehen an Etwas.*

प्रत्युत्तब्धि f. *Stützung, Aufstemmung, Befestigung.* Auch fehlerhaft प्रत्युत्तब्धि betont.

प्रत्युत्तम्भ m. und °न n. Sâj. zu Ait. Br. 5,16, 23) dass.

प्रत्युत्तर n. *Rückantwort, Antwort, Erwiederung.*

प्रत्युत्तरी Adv. mit कर् *antworten* Kâd. 248,17.

प्रत्युत्तरीकरण n. *das Antworten, Antwort* Mahâvîraḱ. 105,8.

प्रत्युत्थान n. 1) *ehrerbietiges Aufstehen* (vor einem Ankommenden) Gaut. — 2) *feindseliges Entgegentreten, Auflehnung* Hariv. 8881. अभ्युत्थान v. l.

प्रत्युत्थायिक Adj. in अ° (auch Nachtr. 2).

प्रत्युत्थायिन् Adj. 1) *wiedererstehend.* — 2) *sich ehrerbietig erhebend* in अप्रत्युत्थायिन् (Nachtr. 4).

प्रत्युत्थायुक Adj. in अ° (Nachtr. 2).

प्रत्युत्थेय Adj. *vor dem man sich erheben muss* Comm. zu Njâjam. 6,2,8.

प्रत्युत्पन्नजाति f. *assimilation consisting in multiplication, or reduction to homogeneousness by multiplication* Colebr. Alg. 14.

प्रत्युत्पन्नमति 1) Adj. *Geistesgegenwart habend.* Nom. abstr. °त्व n. — 2) m. N. pr. eines Fisches Kathâs. 60,180. 183. Chr. 158,22. 26.

प्रत्युत्सार m. wohl *das Auftreten gegen eine Behauptung* Karaka S. 962, Z. 8.

प्रत्युदधि Adv. *am Meere* Bâlar. 46,16.

प्रत्युदाहरण n. *Gegenbeispiel.*

प्रत्युदाहार्य Adj. *als Gegenbeispiel anzuführen.*

प्रत्युद्गति f. (Kâd. 2,31,19), °गम m. und °गमन n. *das Entgegengehen,* insbes. *ein ehrerbietiges.*

प्रत्युद्गमनीय 1) Adj. *a) *dem man ehrerbietig entgegengehen muss. — b) zur ehrerbietigen Begrüssung eines Gastes geeignet.* — 2) *n. *ein Paar reiner Gewänder.*

*प्रत्युद्गार m. *eine best. Nervenkrankheit.*

प्रत्युद्गत m. und °द्गमण n. *das Absetzen* Comm. zu Lâṭj. 7,8,1.

प्रत्युद्घात MBh. 7,8433 fehlerhaft für प्रत्युद्घात.

प्रत्युद्यम m. f. (आ Çâṅku. Br. 29,8) *Gegengewicht, Gleichgewicht.*

प्रत्युद्यमिन् Adj. *das Gegengewicht haltend.*

प्रत्युद्यातर् Nom. ag. *der auf Jmd losgeht, einen Angriff macht.*

प्रत्युद्यामिन् Adj. *das Gegengewicht haltend, widerspänstig.*

प्रत्युद्यमन n. *das Sichwiederaufrichten, Wiederaufschnellen.*

प्रत्युपकार m. *Vergeltung im Guten, Gegendienst.*

प्रत्युपकारिन् Adj. *vergeltend im Guten, — Etwas* (im Comp. vorangehend).

प्रत्युपक्रिया f. *Vergeltung im Guten, Gegendienst* Kâd. 228,7.

प्रत्युपदेश m. *Gegenunterweisung, Gegenbelehrung.* — Prab. 95,7 ist संप्रत्युपदेश° zu lesen.

प्रत्युपपन्नमति Adj. *Geistesgegenwart habend.* Nom. abstr. °त्व n. Çâk. (Cr.) 103,1.

प्रत्युपभोग m. *Genuss.*

प्रत्युपमान n. *Gegengleichniss.*

प्रत्युपवेश m. *das Umsitzen —, Belagern einer Person um dieselbe zum Nachgeben zu bewegen.*

प्रत्युपसदम् Adv. *bei jeder* Upasad-*Feier* Kâtj. Çr. 23,2,21.

प्रत्युपस्थान n. *nahes Bevorstehen* Çâṁk. zu Bâdar. 4,3,10.

प्रत्युपस्थापन n. *das Sichvergegenwärtigen* Çâṁk. zu Bâdar. 3,3,23.

प्रत्युपस्पर्शन n. *das Wiederausspülen, Wiederwaschen* Gobh. 1,2,31.

प्रत्युपह्वर m. *Antwort auf den Einladungsruf, Wiederholung desselben.*

प्रत्युपहार m. *Wiedereinhändigung, Zurückerstattung.*

प्रत्युपाकरण n. *Wiederbeginn des* Veda-*Studiums* Gobh. 3,3,16.

प्रत्युपासनम् Adv. *für jede Art der Verehrung* Çâṁk. zu Bâdar. 3,3,42.

प्रत्युपेय Adj. *dem man begegnen muss, zu behandeln.* साधुना *in Güte.*

*प्रत्युरस 1) n. = प्रतिगतमुरः. — 2) °म् Adv. *gegen —, auf die Brust.*

प्रत्युलूक und °क m. *ein eulenähnlicher Vogel.* Nach dem Comm. das erste Wort *Krähe* oder *eine feindliche Eule.*

प्रत्युष m. und °स् n. *Tagesanbruch.* Gewöhnlich प्रत्यूष und °स्.

*प्रत्युष्ट m. gaṇa ग्रंथ्यादि.

प्रत्युष्य Adj. *zu versengen.*

प्रत्यूर्ध्वम् Adv. *aufwärts, oberhalb von* (Acc.).

प्रत्यूष 1) (*m. n.) *Morgendämmerung, Tagesanbruch.* — 2) m. a) **die Sonne.* — b) N. pr. α) eines der acht Vasu. — β) eines Mannes; Pl. *sein Geschlecht.*

प्रत्यूषस् n. *Morgendämmerung, Tagesanbruch.*

प्रत्यूह् m. (adj. Comp. f. आ) *Hinderniss.* °कारिन् Adj. Kâd. 2,60,6.

प्रत्यूहन n. *Unterbrechung, Einstellung.*

प्रत्यृचम् Adv. *bei jedem Verse.*

प्रत्यृतु Adv. *in jeder Jahreszeit* Vaitân.

प्रत्येक 1) Adj. *je einer, jeder einzelne.* — 2) प्रत्येकम् und प्रत्येक° Adv. *je einzeln, bei —, mit jedem Einzelnen, für jeden E., jedem E.*

प्रत्येकबुद्ध m. *ein nur für sich allein zur Erlösung gelangender, in Abgeschiedenheit lebender* Buddha. Nom. abstr. °त्व n.

प्रत्येकबुद्धकथा f. und °बुद्धचतुष्टय n. (Bühler, Rep. No. 747) Titel zweier Werke.

प्रत्येकबोधि f. = प्रत्येकबुद्धत्व (s. u. प्रत्येकबुद्ध) Kâraṇḍ. 20,9.

प्रत्येकशस् Adv. *je einzeln, jedem Einzelnen.*

प्रत्येतव्य Adj. *anzuerkennen, anzunehmen, aufzufassen als* (Nomin.) Çâṁk. zu Bâdar. 2,4,13.

प्रत्येतोस् Gen. Infin. zu 3. इ mit प्रति Ait. Br. 6,30,7 (ईश्वरः zu ergänzen).

प्रैत्येनस् m. *der nächste Erbe, — Verwandte* Maitr. S. 1,5,7.

प्रत्येनस्य n. *die nächste Anwartschaft auf* (Gen.) Kâṭh. 8,3.

प्रत्रास m. *das Beben, Zittern.*

प्रैवत्तस् Adj. *wirksam, rüstig.*

1. प्रथ् 1) प्रथति (ganz ausnahmsweise) a) *ausbreiten, ausdehnen.* — b) *sich ausdehnen, — erstrekken* Bhâg. P. — 2) प्रथते a) *sich ausdehnen, — strecken, grösser —, weiter werden* oder *sein, sich verbreiten* (auch vom Ruhme, einem Namen, einem Gerücht, einer Rede), *zunehmen, sich mehren.* प्रथित *ausgebreitet, verbreitet.* — b) *sich verbreiten, so v. a. allgemein bekannt, — berühmt werden.* प्रथित *allgemein bekannt, — berühmt.* पृथित Harîv. 6781 fehlerhaft; v. l. (2,62,16) कथित. — c) *an den Tag —, zum Vorschein kommen, erscheinen, auftauchen, entstehen; einfallen, in den Sinn kommen.* — Caus. 1) प्रथयति, °ते a) Act. α) *ausbreiten, vergrössern, dehnen, mehren.* विवृद्धिं कम्पस्य प्रथयतितराम् 323,21. — β) *verbreiten, so v. a. allgemein bekannt machen.* — γ) *entfalten, an den Tag legen, vor Augen führen, verrathen.* प्रथित *an den Tag gelegt.* — δ) *bescheinen.* — b) Med. *sich ausbreiten, — strecken, — dehnen, zunehmen.* — 2) *प्राथयति (प्रख्याने). — प्रथयिष्यत्ति MBh. 3,14417 fehlerhaft für प्रयतिष्यत्ति. — Mit अनु Med. *sich ausbreiten entlang von* (Acc.) TS. 3,3,10,2. Nach Mahîdh. in der schlechten v. l. VS. 8,30 *rühmen.* — Mit अभि Med. *sich ausbreiten vor* oder *gegen.* — Caus. 1) *umherbreiten in* (Acc.). — 2) *verbreiten.* — Mit आ Caus. *ausbreiten, dehnen.* — Mit नि Caus. *eindringend verbreiten.* — Mit परि Med. *sich erstrecken um* oder *über* (Acc.). — Mit वि 1) Act. *ausbreiten.* — 2) Med. *sich verbreiten* (Harshaṁ. 117,3), *sich ausbreiten, sich weit machen, weit sein.* विप्रथित *weit verbreitet.* — Caus. 1) *ausbreiten, verbreiten.* — 2) *entfalten, an den Tag legen, zeigen.* — Mit सम्, संप्रथित *allgemein bekannt, — berühmt.*

2.*प्रथ्, प्राथयति (प्रख्याने).

प्रथ 1) m. N. pr. eines Vâsishṭha. — 2) f. आ a) *das Auseinanderbreiten* Nâjam. 10,1,22. — b) *Ruf, Berühmtheit.* — c) *Entstehung, das Werden* in अन्यथा°.

प्रैथन 1) n. a) *das Ausbreiten.* — b) *Ort der Ausbreitung.* — c) *das Entfalten, an den Tag Legen, Zeigen.* — 2) m.* *Phaseolus Mungo;* vgl. प्रघन.

प्रथम 1) Adj. (f. आ) a) *der vorderste, erste in einer Reihe.* — b) *der erste, früheste, frühere, anfänglich.* Oft durch ein Adv. wie *erst, zuerst, früher; zum ersten Mal; eben, alsbald, sogleich, baldigst* wiederzugeben. — c) *der erste, so v. a. trefflichste, namhafteste, vorzüglichste, unvergleichlich, Haupt-.* Auch Compar. प्रथमतर. — 2) प्रथमम् und प्रथम° Adv. *zuerst, am frühesten, vor Allem; zum ersten Mal; erst, eben, alsbald, sogleich; früher einmal, ehemals, vormals, vorhin;* mit Gen. *vor —, früher als.* Compar. प्रथमतरम् und प्रथमतर° *zuerst* Harshaṁ. 130,2. Kâraṇḍ. 58,14. 63,24. 75,5. 96,7. — 3) प्रथमात् Adv. *alsbald, sogleich.* — 4) m. a) *der erste Consonant eines* Varga, *eine dumpfe Tenuis.* — b) *die erste* (d. h. unsere *dritte*) *Person, die Personalendungen der ersten Person.* — c) *der erste Ton.* — d) *the sum of the products divided by the difference between the squares of the cosine of the azimuth and the sine of the amplitude.* — 5) f. प्रथमा *der erste Casus, die Endung des ersten Casus;* Du. *die beiden ersten Casus, die Endungen der b. e. C.* — 6) n. Sg. collect. *die Ersten.*

प्रथमक Adj. *der erste.*

प्रथमकल्प m. *eine primäre, zuerst zu erfüllende Vorschrift* M. 11,30.

प्रथमकल्पिक m. Bez. *eines* Jogin *auf der ersten Stufe* Comm. zu Jogas. 3,50. Vgl. प्राथम°.

प्रथमकल्पित Adj. *obenanstehend* 198,22. MBh. 13,87,6. 14,3,17.

*प्रथमकुसुम *weisser Majoran.*

प्रथमगर्भ m. *die erste Schwangerschaft, -Tracht.*

प्रथमगर्भा Adj. f. *zum ersten Mal trächtig.*

प्रथमचित्तोत्पादिक Adj. *bei dem zunächst der Gedanke* (Etwas zu thun) *aufkeimt* Kâraṇḍ. 85,20. 86,4.

प्रथमच्छन्द Adj. *vorbildlich.*

प्रथमज्ञ und °ज्ञा Adj. 1) *erstgeboren, Erstling, primitiae; ursprünglich, Anfänger, primigenius.* — 2) °ज्ञ *in der ersten (zuerst genannten) Ehe geboren.*

प्रथमजात Adj. *erstgeboren.*

प्रथमतस् Adv. *zuerst; alsbald, sogleich.* Mit Gen. *vor, im Vorzug vor;* am Ende eines Comp. *vor —, früher als* Spr. 7665.

प्रथमत्रिसौपर्ण Adj. als Beiw. Vishṇu's MBh. 12,338, S. 257,*b*.

प्रथमदर्शनदिन n. *der erste Tag, an dem man Jmd* (Gen.) *zu sehen bekommen hat,* 142,1.

प्रथमदुग्ध Adj. *eben gemolken* Çat. Br. 2,2,4,15.

प्रथमधार *der erste Tropfen* Kauç. 21.

प्रथमनिर्दिष्ट Adj. *zuerst angegeben, — genannt.* Nom. abstr. °ता f. Hemâdri 1,364,10.

प्रथमपरापातिन् Adj. *zuerst abfliegend* Âpast. Çr. 7,2,4.

प्रथमपुरुष m. N. pr. eines Autors.

प्रथमप्रवद् Adj. *den ersten Laut von sich gebend* (Kind) Kauç. 10.

प्रथमप्रसूता Adj. f. *zum ersten Mal gekalbt habend* Râgân. 15,33. Hemâdri 1,710,13.

प्रथमभक्त्त m. *der erste Genuss von* (Gen.) Çat. Br. 3,9,4,15.

प्रथमभाज् Adj. *dem der erste Theil gebührt.*

प्रथमभाविन् Adj. *wie der erste werdend* oder *seiend* ṚV. Prât. 3,8.

प्रथममञ्जरी f. *ein best.* Râga S. S. S. 82. 90. Vgl. पठमञ्जरी.

प्रथमयज्ञ m. *das erste Opfer.*

प्रथमरात्र m. *der Anfang der Nacht* Kâraka 3,5.

प्रथमवयसिन् Adj. *jung.*

प्रथमवषट्कार m. *der erste Ausruf* वषट् *über* (Gen.) Çat. Br. 4,1,2,4.

प्रथमवसति f. *die alte Heimat* Vikramâṅkaḱ. 18,72.

(प्रथमवास्य), °वासिन Adj. *früher getragen.*

प्रथमविवाहा f. *das erste Weib.*

प्रथमश्रवस् Adj. *den ersten Ruf habend.* Superl. °श्रवस्तम.

प्रथमसंगम m. N. pr. eines Mannes.

प्रथमसमावृत्त Adj. *eben gewandt nach* (Loc.) Nir. 7,23.

प्रथमसोम m. *das erste* Soma-*Opfer.* Nom. abstr. °ता f. Comm. zu Kâtj. Çr. 10,9,25.

प्रथमस्थान n. *die erste Stufe* (der Aussprache: *leise aber noch hörbar*).

1. प्रथमस्वर m. *der erste Ton* Saṃhitopan. 22,4.

2. प्रथमस्वर 1) Adj. *mit dem ersten Ton versehen* Lâṭj. 2,9,12. — 2) n. Name eines Sâman.

प्रथमागामिन् Adj. *zuerst sich darbietend, zuerst aufgeführt.*

प्रथमादेश m. *Anfangsstellung* (eines Wortes).

प्रथमाभिधेय n. *Grundbedeutung.* Nom. abstr. °ता f. Çiç. 1,43.

प्रथमार्ध m. n. *die erste Hälfte.*

प्रथमावरत्व n. *das der Erste und der Letzte Sein.*

प्रथमास्तमित n. *der eben erfolgte Untergang der Sonne* Kâtj. Çr. 4,15,12.

प्रथमाह्नम् Adv. *am ersten Tage* Çat. Br. 3,4,4, 26. 10,2,3,13.

प्रथमाहार m. *die erste Anwendung* Kâtj. Çr. 16,1,3.

प्रथमेतर Adj. *der zweite.*

प्रथमोत्पतित Adj. *zuerst abgesprungen* Mân. Çr. 1,8,1. 2.

प्रथय्, °यति 1) Caus. von 1. प्रथ्. — 2) *Denom. = पृथुमाचष्टे.

प्रथस् n. *Breite, Ausdehnung.*

प्रथस्नु Adj. TBr. 3,7,5,3 wohl fehlerhaft für घृतस्नु. = प्रथनशील Comm.

प्रथस्वत् Adj. *breit, geräumig.*

प्रथित 1) Adj. s. u. प्रथ् Simpl. und Caus. — 2) m. N. pr. eines Sohnes des Manu Svârokisha.

*प्रथितत्व n. *das Bekanntsein, Berühmtheit.*

*प्रथिति f. *Berühmtheit.*

प्रथिमन् m. *Breite, Ausdehnung.* Instr. प्रथिना.

*प्रथिमिनी f. संज्ञायाम्.

प्रथिवी f. fehlerhaft für पृथिवी *Erde.*

प्रथिष्ठ Superl. und प्रथीयस् Compar. zu पृथु.

प्रथु Adj. *weit* (Weg), *weiter reichend als* (Abl.). Auch als Beiw. Vishṇu's (v. l. पृथु).

*प्रथुक m. *das Junge eines Thieres.*

प्रद Adj. meist in Comp. mit seinem Obj. (f. आ) 1) *gebend, verleihend, spendend, gewährend.* — 2) *von sich gebend, so v. a. aussprechend, redend.* — 3) *gebend, so v. a. bewirkend, verursachend.*

प्रदक्षिण 1) Adj. (f. आ) a) *rechtsläufig.* — b) *zu Jmds Rechten stehend.* In Verbindung mit कर् oder प्र-कर् *einem Gegenstande seine Rechte zukehren* (als Zeichen der Hochachtung), mit doppeltem Acc. — c) *von günstiger Vorbedeutung, günstig* Hemâdri 1,434,9. तस्य सर्वं प्रदक्षिणम् *dem geht Alles gut von Statten.* — d) *Jmd die Rechte zukehrend, so v. a. ehrerbietig.* — 2) प्रदक्षिणम् und प्रदक्षिणा° Adv. a) *nach der rechten Seite hin, von der Linken zur Rechten, so dass die Rechte einem Gegenstande zugekehrt ist* (ein Zeichen der Hochachtung). Mit कर् und प्र-कर् *einem Gegenstande* (Acc.) *die Rechte zukehren.* — b) *nach Süden hin.* — 3) m. f. (आ) und n. *das Zukehren der rechten Seite, das Umwandeln von links nach rechts.* Der Gegenstand, dem die Hochachtung erwiesen wird, steht im Gen. oder geht im Comp. voran; in Verbindung mit कर् oder दा steht er im Dat., Gen. oder Loc.

प्रदक्षिणक्रिया f. *das Zuwenden der rechten Seite, Ehrenbezeugung.*

*प्रदक्षिणप्राक्तिन् Adj. unter den Tugenden aufgezählt (buddh.).

*प्रदक्षिणपट्टिका f. *Hof.*

प्रदक्षिणय्, °यति *von links nach rechts umschreiten.* Zugleich *von Osten nach Süden umschr.* Bâlar. 292,2.

प्रदक्षिणार्चिस् Adj. *dessen Flamme nach rechts gewandt ist.*

प्रदक्षिणावर्त Adj. (f. आ) *nach rechts gewandt.*

प्रदक्षिणावृत्क Adj. *nach rechts gewandt, Jmd* oder *Etwas zu seiner Rechten habend.*

प्रदक्षिणीत् Adv. *so dass die Rechte einem Gegenstande zugekehrt ist.*

प्रदक्षिणी Adv. mit कर् *Jmd* oder *Etwas* (Acc.) *die rechte Seite zukehren, von links nach rechts umwandeln* Âpast.

प्रदक्षिणीय Adj. *von links nach rechts zu umwandeln, hoch zu verehren* Vâgrakkh. 34,11.

प्रदक्षिणेन Instr. Adv. 1) *von links nach rechts.* — 2) *nach Süden hin.*

प्रदग्धव्य Adj. *zu verbrennen.*

प्रदग्धाकृति Adj. *der die Opferspende verbrannt hat* Çat. Br. 11,4,2,16.

प्रदघस् Gen. Inf. (abhängig von ईश्वर) etwa *zu stürzen, zu fallen.*

प्रदघोस् wohl fehlerhaft für प्रदघस् Çat. Br. 13, 1,3,4. 2,1,6. Nach dem Comm. = प्रदग्धोस्.

प्रदत्त 1) Adj. Partic. von 1. दा mit प्र. — 2) m. N. pr. eines Gandharva.

प्रददि Adj. in अप्रददि (Nachtr. 3).

प्रदर m. 1) *Sprengung* oder *Flucht* (eines Heeres). — 2) *Riss, Spalte im Erdboden* Âpast. — 3) *Mutterblutfluss* Kâraka 6,30. — 4) * *Pfeil.* — 5) Pl. N. pr. eines Volkes.

*प्रदर्विदा Kâç. zu P. 6,3,63. Vgl. प्रफर्विदा.

प्रदर्श m. 1) *Anblick, Aussehen* in सु°. — 2) *Anweisung.*

प्रदर्शक 1) Adj. *a) zeigend, vorführend, angebend.* — *b) anzeigend, vorher verkündend.* — *c) vortragend, lehrend;* m. *Lehrer.* — 2) *Lehrsatz.* प्रघृक v. l.

प्रदर्शन 1) n. *a) Aussehen;* häufig am Ende eines adj. Comp. (f. आ). — *b) das Zeigen, vor Augen Führen, Kenntlichmachen, Bezeichnen, Angeben* 248,4. — *c) das Klarmachen, Lehren.* — *d)*

Beispiel. — 2) f. आ *das Vorführen.* — 3) m. Pl. *eine best. Klasse von Göttern unter dem dritten* Manu.

°प्रदर्शिन् Adj. 1) *schauend, sehend.* — 2) *zeigend, vorführend, angebend.*

*प्रदल m. *Pfeil.*

प्रदव्य Adj. in Verbindung mit अग्नि so v. a. दावाग्नि *das Feuer in einem Waldbrande.*

प्रदहन n. *das Brennen* (von Thongefässen).

प्रदहस् Gen. Inf. (abhängig von ईश्वर) zu 1. दह् mit प्र TS. 2,1,1,1.

*प्रदा f. *Gabe.*

प्रदातर् Nom. ag. 1) *Geber, Spender, Verleiher.* Auch als Beiw. Indra's. In Comp. mit dem Object, ausnahmsweise mit dem Empfänger. विष° *der Jmd Gift reicht* Kâraka 6,23. — 2) *der ein Mädchen zur Ehe giebt, — verheirathet.* — 3) *der Etwat mittheilt, lehrt.* — 4) *Gewährer* (eines Wunsches); f. प्रदात्री. — 5) N. pr. eines zu den Viçve Devâs gezählten Wesens.

प्रदातव्य Adj. 1) *zu geben, hinzugeben.* — 2) *zur Ehe zu geben.* — 3) *abzugeben, wiederzugeben.* — — 4) *zu gewähren, zu bewilligen.* — 5) *zu ertheilen, zukommenzulassen.* तेषां संस्कृतम् so v. a. *diese soll man Sanskrit reden lassen.* — 6) *hinzuthun —, hineinzulegen in* (Loc.).

प्रदातोस् Gen. Infin. (abhängig von ईश्वर) von 1. दा mit प्र TS. 3,1,8,2.

प्रदान n. 1) *das Geben, Spenden, Hingabe, Darbringung* (namentlich des zu Opfernden in's Feuer). Auch Bez. *der bei einer solchen Hingabe gesprochenen Worte* oder *Sprüche.* — 2) *Gabe, Geschenk.* — 3) *das Fortgeben —, Verheirathen* eines Mädchens (Gen.) *an Jmd* (Dat.) 71,3. 21. — 4) *das Geben,* so v. a. *Zukommenlassen, Ertheilen* (eines Klystiers, eines Fluchs 107,24). — 5) *das Gewähren, Bewilligen* 55,19. — 6) *das Mittheilen, Lehren, Angeben, Verkünden.* — 7) *das Anlegen, Anbringen, Daranthun.* — 8) *das Geschehenmachen, Bewerkstelligen.* — 9) **Stachel.*

प्रदानक n. *Darbringung.*

प्रदानरुचि m. N. pr. eines Mannes.

प्रदानवत् Adj. *spendend, freigebig.*

प्रदानशूर m. 1) *ein Held im Spenden, ein überaus freigebiger Mann* Lalit. 217,9. — 2) N. pr. eines Bodhisattva.

प्रदानिक Adj. in गो° und जल°.

प्रदात्त m. Pl. *eine best. Schule.*

प्रदापयितर् Nom. ag. mit Gen. *Geber.*

प्रदाप्य Adj. *der gezwungen werden muss Etwas* (Acc.) *zu geben, — zu bezahlen.*

*प्रदाम् Adj. (Nom. °दान्).

प्रदाय n. *Geschenk.*

प्रदायक Adj. *gebend, spendend, verleihend, schenkend, zukommen lassend.* Nom. abstr. त्व n.

प्रदायिन् Adj. 1) dass. Nom. abstr. °यित्व n. — 2) *bewirkend.*

प्रदाव m. *das Feuer in einem Waldbrande* Maitr. S. 3,1,9.

प्रदाव्य Adj. in Verbindung mit अग्नि = प्रदव्य Âpast. Çr. 9,3,22. 13,24,16. 16,19.

प्रदाह m. 1) *das Verbrennen, Brennen, Erhitzen durch Feuer* Gaut. Vgl. ककुप्प्रदाह. — 2) *Vernichtung.* कर्म° Çaṃk. zu Bâdar. 4,1,13.

*प्रदि m. *Gabe.*

प्रदिग्ध 1) Adj. s. u. 1. दिह् mit प्र. — 2) *n. *ein besonders zubereitetes Fleischgericht.*

प्रदित्सु Adj. mit Acc. *zu geben beabsichtigend.*

प्रतिवाचम् *eine Antwort* Naish. 9,25.

1. प्रदिव् f. (Nom. प्रद्यौस्) *der dritte oberste Himmel, in welchem die Väter wohnen,* und *der fünfte von sieben Himmeln.*

2. प्रदिव् Adj. *längst bestehend, herkömmlich.* Abl. प्रदिवम् *von früher her, längst, von jeher; immerfort, stets.* अनु प्र° *wie von jeher, wie vormals.* Loc. प्रदिवि *allezeit, stets.*

प्रदिश् f. 1) *Hinweis, Anweisung, Leitung, Befehl; Botmässigkeit.* — 2) *Richtung, Himmelsgegend.* Acc. Pl. *nach allen Himmelsrichtungen.* — 3) *Zwischengegend* (*Südost* u. s. w.).

प्रदीप m. (adj. Comp. f. आ) 1) *Leuchte, Lampe.* — 2) in der Astr. = दीप 2) Lilâv. S. 93. Comm. zu Âryabh. 2,15. — 3) *Leuchte,* so v. a. *Zierde* (z. B. des Geschlechts). — 4) *Leuchte für,* so v. a. *Commentar.* — 5) Titel verschiedener Werke.

प्रदीपक m. und °पिका f. 1) *Lämpchen, Lampe.* — 2) *ein kleiner Commentar.*

प्रदीपन 1) Adj. *entflammend.* — 2) m. *ein best. Gift* Bhâvapr. 1,270. — 3) n. *das Anzünden.*

प्रदीपमञ्जरी f. Titel eines Commentars.

*प्रदीपशरणाधव m. N. pr. eines Schlangendämons.

प्रदीपसाह m. N. pr. eines *Fürsten.*

प्रदीपाय्, °यते *eine Lampe darstellen, die Rolle einer L. übernehmen.*

*प्रदीपीय und *प्रदीप्य Adj. von प्रदीप.

प्रदीप्तात्त m. N. pr. eines Jaksha.

*प्रदीप्ति f. *Leuchte, Glanz.*

प्रदीप्तिमत् Adj. *leuchtend, glänzend.*

प्रदीर्घ Adj. *überaus lang.*

*प्रदुक् Adj. (Nom. प्रधुक्) *melkend.*

प्रदूषक Adj. *verunreinigend* MBh. 15,3,31.

प्रदूषण Adj. *verschlechternd, verderbend.*

प्रदृप्ति f. *Uebermuth, Tollheit.*

प्रदेय 1) Adj. (f. आ) *a) zu geben, zu spenden, darzubringen, — Jmd* (Dat. oder im Comp. vorangehend). — *b)* f. *zur Ehe zu geben, zu verheirathen, heirathsfähig.* — *c) mitzutheilen* (eine Nachricht, eine Lehre), *zu lehren, — Jmd* (Dat. oder im Comp. vorangehend). — *d) einzuweihen —, zu unterweisen in* (Loc.). — 2) m. *Geschenk.*

प्रदेश m. (adj. Comp. f. आ) 1) *Bezeichnung, Hinweisung; Bestimmung.* — 2) *Berufung auf einen Präcedenzfall.* — 3) *Beispiel* 221,16. 222,23. — 4) *Ort, Platz, Gegend.* Häufig in Comp. mit einem Körpertheile. n. (!) Paṅkad. — 5) **Spanne des Daumens und Zeigefingers.* — 6) *eine kurze Dauer.* °भाज् und °स्थ Adj. *von kurzer Dauer* Daçar. 1,13. Sâh. D. 322. °वर्तिन् Adj. dass. Nom. abstr. °वर्तिता f. Harshak. 145,15. — 7) **Mauer.* — 8) bei den Gâina *eines der Hindernisse bei der Erlösung.*

*प्रदेशकारिन् Adj. als Bez. einer Art Büsser.

*प्रदेशन 1) n. *Darbringung.* — 2) f. ई *Zeigefinger.*

प्रदेशवत् Adj. *einen Ort einnehmend.*

प्रदेशिनी f. *Zeigefinger* und *die entsprechende Zehe.*

प्रदेष्टर् Nom. ag. *Oberrichter* Paṅkat. ed. Bomb. 3,59,1.

प्रदेह m. 1) *das Aufstreichen von Pflastern* u. s. w. — 2) *Pflaster, zähe Salbe, Breiumschlag* Mat. med. 19.

प्रदेह्य Adj. *mit einem Pflaster* u. s. w. *zu belegen* Kâraka 6,7.

1. प्रदोष m. *ein gestörter Zustand* (im *Körper, im Reich), *Aufruhr, Empörung.*

2. प्रदोष Adj. *böse, schlecht.*

3. प्रदोष m. 1) *Abend, Eintritt der Nacht.* °षम् *Abends, bei Dunkel.* — 2) personificirt als Sohn der Doshâ.

प्रदोषक m. 1) *Abend* Mṛicch. 88,1, v. l. — 2) *संज्ञायाम् (urspr. *am Abend geboren*).

प्रदोषनिर्णय m., प्रदोषपूजाविधि m., प्रदोषमहिमन् m., प्रदोषमाहात्म्य n. (Opp. Cat. 1) und प्रदोषशिवपूजा f. Titel von Werken.

प्रदोषागम m. *Abenddämmerung* 170,10.

प्रदोह m. *das Melken* in सुप्रदोहा.

*प्रदोहन m. N. pr. eines Mannes.

*प्रद्यु n. *ein zum Himmel führendes gutes Werk.*

प्रद्युम्न m. 1) *der Liebesgott.* — 2) = काम *das*

Angenehme. — 3) = मनस् Çañk. zu Bâdar. 2,2,42. — 4) N. pr. *a*) eines Sohnes des Manu und vieler anderer Personen. — *b*) eines Berges. — *c*) eines Flusses.

प्रद्युम्नक m. = प्रद्युम्न 1).

प्रद्युम्नपुर n. N. pr. einer *Stadt.*

प्रद्युम्नविजय m. Titel eines Schauspiels.

प्रद्युम्नशिखर n. N. pr. einer *Anhöhe.* °पीठाष्टक n. Titel eines Werkes Bühler, Rep. No. 151.

*प्रद्युम्नागमन n. Pradjumna's *Ankunft.* Davon °गमनीय.

प्रद्युम्नानन्दीय n. Titel eines Schauspiels Opp. Cat. 1.

प्रद्युम्नोपाख्यान n. Titel einer *Erzählung* Opp. Cat. 1.

प्रद्यौ m. s. 1. प्रदिव्.

प्रद्यौत m. 1) *das Aufleuchten, Glanz, Helle.* — 2) **Lichtstrahl.* — 3) N. pr. *a*) eines Jaksha. — verschiedener Fürsten 292,6. Prij. 5,11.

प्रद्योतन m. 1) **die Sonne.* — 2) N. pr. *a*) eines Fürsten. — *b*) Pl. einer Dynastie.

°प्रद्योतिन् Adj. *erhellend, erklärend.*

प्रद्रव Adj. *flüssig.*

प्रद्राणक Adj. *sich in grosser Noth befindend, sehr arm.*

*प्रद्राव m. 1) *Lauf, das Laufen.* — 2) *Flucht.*

प्रद्राविन् Adj. *auf der Flucht begriffen, flüchtig, fugitivus.*

*प्रद्रुक् Adj. *Jmd ein Leid zufügend, zu schaden suchend.*

प्रद्वार् f. *der Platz draussen vor der Thür,* — *vor dem Thor.* v. l. अद्वार्.

प्रद्वार् n. dass.

*प्रद्विष् Adj. *eine Abneigung habend, anfeindend, hassend.*

प्रद्वेष 1) m. *Abneigung, Widerwillen,* — *gegen Jmd* oder *Etwas* (Loc., Gen. oder im Comp. vorangehend), *Anfeindung, Hass.* — 2) f. ई N. pr. der Gattin des Dîrghatamas.

प्रद्वेषण n. *das Anfeinden, Hassen.*

*प्रध Adj. von 1. धा mit प्र. — प्रधा s. bes.

प्रधन 1) n. (adj. Comp. f. आ) *a*) *Kampfpreis.* — *b*) *Wettkampf, Kampf* überh. Vikramâñkaṅ. 6,30. — *c*) *die beste Habe, Kostbarkeiten* u. dgl. Nârada 1, 3,21. 2,2,9. — *d*) **das Berstenmachen, Zerreissen* u. s. w. — 2) m. N. pr. eines Mannes; Pl. *sein Geschlecht.*

प्रधनाघातक Adj. *auf einen Kampf anspielend, einen K. einleitend* Harshaṅ. 181,10.

प्रधनाङ्गण n. *Schlachtfeld* Vikramâñkaṅ. 17,59.

(प्रधन्य) प्रधनिंय Adj. (f. या) *den Kampfpreis oder die Beute bildend.*

प्रधमन n. 1) *das Einblasen* (eines Pulvers in die Nase) Karaka 2,7. 6,14. — 2) *Schnupfmittel* Mat. med. 17.

प्रधर्ष m. in दुष्प्रधर्ष.

°प्रधर्षक Adj. *Jmd zu nahe tretend, sich vergreifend an* (dem Weibe eines Andern).

प्रधर्षण 1) Adj. am Ende eines Comp. *angreifend, belästigend, beunruhigend.* — 2) f. आ und n. *das zu nahe Treten, Antasten, Angreifen, ein Angriff auf, Misshandlung, Belästigung.*

प्रधर्षणीय Adj. *dem Angriff, der Beleidigung, der Misshandlung ausgesetzt.*

प्रधा f. 1) *Nom. act. von 1. धा mit प्र. — 2) N. pr. einer Tochter Daksha's. Richtig प्राधा.

प्रधान 1) n. *a*) *Hauptsache, Hauptgegenstand, Hauptperson, Grundbestand, das Beste, Wichtigere, Wichtigste, Haupt.* Am Anfange eines Comp. so v. a. *Haupt-;* am Ende eines adj. Comp. f. आ. — *b*) *die Natur im chaotischen Zustande, die nicht zur Entwickelung gelangte Natur.* — *c*) *der höchste Geist, die Weltseele.* — *d*) **der Verstand.* *e*) **die oberste Person im Staate nach dem Fürsten.* Angeblich auch m. — 2) Adj. (f. आ) *der vorzüglichste, beste, obenanstehend, Haupt-* (Karaka 6,13), *vor Andern ausgezeichnet durch* (Instr.), *vorzüglicher, besser,* — *als* (Abl.). Compar. °तर *vorzüglicher, besser;* Superl. °तम *der vorzüglichste, vornehmste, wichtigste.* — 3) m. N. pr. eines Râǵarshi.

प्रधानक n. = प्रधान 1) *b*).

प्रधानकारणवाद् m. *das System* —, *die Theorie des* Sâṁkhja Çañk. zu Bâdar. 2,2,10. 17.

प्रधानतस् Adv. *in Folge des Vorranges,* — *des Obenanstehens.*

प्रधानता f. *das Obenanstehen, Vorzüglichkeit, das Excelliren, Praevaliren.*

प्रधानत्व n. 1) dass. — 2) Nom. abstr. zu प्रधान 1) *b*).

*प्रधानधातु m. *der männliche Same.*

प्रधानपुरुष m. 1) *Hauptperson, die vornehmste Person, eine Autorität.* — 2) als Beiw. Çiva's *der höchste Geist.*

प्रधानभाज् Adj *obenan stehend, der vornehmste.*

प्रधानवादिन् m. *ein Anhänger des* Sâṁkhja Çañk. zu Bâdar. 2,1,11. 29.

प्रधानात्मन् m. *der höchste Geist, die Weltseele* VP. 5,18,50.

प्रधानाध्यक्ष m. *Oberaufseher.* Nom. abstr. °ता f. Kathâs. 34,67.

प्रधान्य MBu. 5,121 fehlerhaft für प्राधान्य.

प्रधारण 1) Adj. *bewahrend, schützend* in *पाद्°. — 2) f. आ *die unverwandte Richtung des Geistes auf einen bestimmten Gegenstand.*

1.*प्रधावन m. *Läufer.*

2. प्रधावन 1) *m. *Wind* Râǵân. 21,6. — 2) n. *das Abreiben, Abwaschen* Gaut.

प्रधि m. 1) *Radkranz;* Pl. *Radfelgen.* — 2) *Rund, Scheibe* (des Mondes) RV. 10,138,6. — 3) *Segment* Çulbas. 2,71. 3,181. 185. — 4) **Brunnen.* — S. auch u. 2. प्रधी.

1.*प्रधी f. *grosser Verstand.*

2.*प्रधी Adj. (n. प्रधि) *überaus klug.*

प्रधुर n. *die Spitze der Deichsel* Âpast. Çr. 12, 6, 11.

प्रधृष्टि f. *Bewältigung.*

प्रधृष्य Adj. in अप्रधृष्य und सुप्रधृष्य.

प्रध्मापन n. *Mittel um den Athem frei zu machen.*

प्रध्यनीक n. *die Mitte eines Segments* Çulbas. 2,72.

प्रध्यान n. *das Nachsinnen, in Gedanken Sein, Grübeln* Karaka 1,24.

प्रध्वंस m. 1) *Zerstörung, Vernichtung, das Schwinden, Vergehen* (einer Krankheit). Nom. abstr. °त्व n. — 2) = प्रध्वंसाभाव.

प्रध्वंसन 1) Adj. *zerstörend, vernichtend.* — 2) m. *Fäller, Zerstörer* als eine best. Personification.

प्रध्वंसाभाव m. *das Nichtmehrsein, Gewesensein.*

प्रध्वंसिन् Adj. 1) *vergehend, vergänglich.* उत्पन्न° *entstanden und wieder vergehend,* so v. a. *keine weiteren Folgen habend* Comm. zu TS. Prât. 7,15. — 2) am Ende eines Comp. *vernichtend, zerstörend.*

*प्रनप्तर् m. *Urenkel.*

*प्रनर्दक Adj. von नर्द् mit प्र.

प्रनष्टज्ञानिक Adj. *wobei die früheren Kenntnisse dem Gedächtniss entschwunden sind* Suçr. 1,8,14.

*प्रनायक Adj. *dessen Führer fort ist,* — *sind.*

*प्रनाल m. und °ली f. (*Kanal* MBu. 14,36,3) = प्रणाल, °ली.

प्रनाशिन् Verz. d. Oxf. H. 7,*b*,4 v. u. fehlerhaft für प्रणाशिन्.

*प्रनिंसितव्य Adj. = प्रणिंसितव्य.

*प्रनित्तण n. = प्रणित्तण.

*प्रनिघातन n. *Mord, Todtschlag.*

*प्रनिन्दन n. = प्रणिन्दन.

प्रनीड Adj. MBu. 12,3914 fehlerhaft für प्रडीन *weggeflogen,* wie ed. Vardh. 12,260,37 liest; प्रलीन (= प्रडीन Nîlak.) ed. Bomb. 12,261,38.

प्रनुद् Adj. Suçr. 1,200,19. 228,3 fehlerhaft für प्रणुद्.

प्रनृत्त n. *Tanz* Mârk. P. Einl. 2 (प्रनृत्य gedr.).

प्रनृत्य Adj. und n. oft fehlerhaft für प्रनृत्त.

प्रनृत्यवत् MBh. 3,6087 fehlerhaft für प्रनृत्तवत्.

प्रपक्व Adj. *entzündet* (in medic. Bed.).

1. प्रपत्त m. *Flügelspitze* (auch eines in Vogelgestalt aufgestellten Heeres).

2. प्रपत्त 1) Adj. *die Flügelspitze* (eines in Vogelgestalt aufgestellten Heeres) *bildend.* — 2) m. N. pr. eines Sohnes des Kṛshṇa VP. 5,32,2.

प्रपञ्च m. 1) *eine grössere oder geringere Anzahl, Mannichfaltigkeit.* प्रपञ्चास्या Adj. wohl *mannichfache Gesichter habend* Hemâdri 2,*a*,99,13. — 2) *Ausführlichkeit, eine weitere Ausführung von* (Gen. oder im Comp. vorangehend). प्रपञ्चेन und प्रपञ्चतस् *ausführlich.* — 3) *eine von den vielen Erscheinungsformen, eine Art —, eine Form von* (Gen.), *Erscheinung* überh. Vikramâñkaḱ. 16,22. — 4) *Anhängsel aller Art.* — 5) in der Philosophie *die Welt der Erscheinungen.* — 6) in der Rhetorik *gegenseitige unwahre Lobhudeleien.* — 7) in der Dramatik *ein Lachen erregender Dialog.* — 8) *enklitisch nach einem Verbum fin. — Nach den Lexicographen = आडम्बर, विपर्यास (= वैपरीत्य, भ्रम, माया) und विप्रलम्भन oder प्रतारण.

प्रपञ्चक 1) Adj. (f. °ञ्चिका) *a) vermannichfaltigend.* विश्व° Hemâdri 2,*a*,99,13. — *b) weiter ausführend, ausführlich auseinandersetzend.* — 2) f. °ञ्चिका N. pr. einer Jogini Hemâdri 2,*a*,99,16.

प्रपञ्चन n. *eine weitere Ausführung, ausführlichere Besprechung, weitläufige Auseinandersezzung.*

प्रपञ्चबुद्धि 1) Adj. *verschlagen, verschmitzt.* — 2) m. N. pr. eines Mannes.

प्रपञ्चमिथ्यात्वानुमान n. und °खण्डन n. Titel zweier Werke Opp. Cat. 1.

प्रपञ्चय् 1) *weiter ausführen, ausführlich auseinandersetzen, — vortragen.* — 2) *in einem falschen Lichte erscheinen lassen.*

प्रपञ्चसार m., °विवरण n., °विवेक m., °व्याख्या f. (Opp. Cat. 1) und °संग्रह m. (ebend.) Titel von Werken.

प्रपण m. *Handel, Tausch.*

प्रपतन n. 1) *das Davonfliegen.* — 2) *das Fallen, Hinabstürzen* (Gaut.), *Niederstürzen, Stürzen von* (Abl. oder im Comp. vorangehend), *in* (Loc. oder im Comp. vorangehend). विद्युत्° *das Fallen eines Blitzes* 232,17. — 3) **ein jäher Felsen.*

प्रपत्ति f. *fromme Hingebung* Çând. 9.

प्रपत्युपाधित्वनिषेध (!) m. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

1. प्रपथ m. 1) *Weg, Reise* ṚV. 1,166,9. — 2) *Weg, Strasse.* Am Ende eines adj. Comp. f. आ.

2.* प्रपथ Adj. *lose, locker.*

प्रपथिन् 1) Adj. *wandernd.* Superl. प्रपथित्तम *stets auf der Wanderschaft seiend.* — 2) m. N. pr. eines Mannes.

प्रपथ्य 1) Adj. *auf Strassen befindlich, ein Geleitsmann auf Wegen.* — 2) *f. आ = पथ्या *Terminalia Chebula* oder *citrina.*

1. प्रपद् f. 1) *Weg.* — 2) *Eintritt,* Bez. *der Sprüche* भूः प्र पद्ये भुवः प्र पद्ये u. s. w. (Taitt. Âr. 2,19).

2. प्रपद् f. *Vordertheil des Fusses.*

प्रपद् n. *Vorderfuss,* so v. a. *der vordere Theil des Fusses, Fussspitze.*

प्रपदन n. *das Eintreten* (Vaitân.), — *in* (im Comp. vorangehend). Vgl. अवस्तात्प्रपदन.

प्रपदम् Adv. Bez. *einer Recitationsweise, bei welcher, ohne Rücksicht auf Versbau und Worte, Verse in Stücke von gleicher Silbenzahl geschnitten und in die Zwischenräume Einschaltungen von Formeln gebracht werden, in welchen das Wort* प्रपद्ये *vorkommt.*

*प्रपदीन Adj. fehlerhaft für आप्रपदीन.

प्रपन्नगतिदीपिका f. und प्रपन्नपारिजात m. Titel von Werken Opp. Cat. 1.

प्रपन्नपाल m. *Beschützer der um Schutz Bittenden* (Kṛshṇa).

प्रपन्नमालिका f. Titel eines Werkes.

प्रपन्नलक्षण n. desgl. Opp. Cat. 1.

*प्रपन्नाड m. *Cassia Tora.*

प्रपन्नामृत n. Titel eines Werkes.

*प्रपर्ण Adj. *dessen Blätter abgefallen sind.*

प्रपलायन n. *das Fliehen, Flucht.*

प्रपलायिन् Adj. *fliehend, die Flucht ergreifend.*

*प्रपलाश Adj. *dessen Blätter abgefallen sind.*

*प्रपवण und *प्रपवन n. *das Reinigen, Läutern.*

*प्रपवनीय Adj. *zu reinigen, zu läutern.*

प्रपा f. 1) *Tränke, Brunnen, ein Schuppen, in dem Reisende Wasser antreffen.* — 2) *ein Wasserzufluss* (zu einem Teich u. s. w.).

प्रपाक m. 1) *das Reifwerden* (eines Geschwürs u. s. w.). — 2) *Verdauung* Karaka 6,18. — 3) wohl *ein best. Fleischtheil des Opferthieres.*

प्रपाठ und °क m. *Lection,* Bez. von *Unterabschnitten* in vielen Büchern.

प्रपाण n. 1) *Tränke, Trank* in अप्रपाण (Nachtr. 3) und सुप्रपाण. — 2) = प्रपान 2).

प्रपाणि m. *Vorderarm* Râǵan. 18,39. Karaka 3,8.

प्रपाणिक m. dass. Karaka 5,8.

प्रपाण्डु und °र Adj. *sehr —, blendend weiss.*

प्रपात m. 1) *eine Art Flug.* — 2) *das Hervorstürzen, Hervorspringen.* — 3) **Ueberfall.* — 4) *das Aufbrechen, Davoneilen, Fortgehen.* — 5) *Sturz, Fall, — von* (Abl. oder im Comp. vorangehend), *in* (Loc. oder im Comp. vorangehend). — 6) *das Ausfallen* (der Haare). — 7) *Ergiessung* (des Samens). — 8) *das Fallen* des Auges, des Blickes auf Etwas. — 9) *eine steile Felswand, Abgrund.* — 10) **Ufer.* — 11) **Wasserfall.*

प्रपातन n. 1) *das Fallenmachen, Niederwerfen, zu Boden Werfen.* — 2) *das Richten —, Wenden* (des Auges) in अक्ष°.

प्रपातम् Absol. *herabstürzend* MBh. 1,92,9.

*प्रपातिन् m. *Berg, Fels.* — प्रपातिनोपस्तरणान् MBh. 7,1571 fehlerhaft für प्रपातितो°.

*प्रपाय m. *Weg.*

प्रपाद् m. in अप्रपाद्.

*प्रपादिक oder *प्रपादीक m. *Pfau.*

प्रपाण्डुक Adj. *vorzeitig abgehend* (Fötus) TS. 5,6,9,1. Kâṭh. 19,11. Vgl. अप्रपाण्डुक.

प्रपान n. 1) *das Trinken, Schlürfen.* — 2) *der untere Theil der Oberlippe beim Pferde.*

प्रपानक n. *Sorbet* Bhâvapr. 2,27.

प्रपापालिका (176,28. Vikramâñkaḱ. 10,80. 13,9. 10. 18,84) und °पाली f. (Spr. 7653) *die Aufseherin über eine Tränke, — in einem Schuppen, wo Wasser gereicht wird, Brunnenwärterin.*

*प्रपापूरण n. *das Füllen einer Tränke, das mit Wasser Versehen einer Prapâ.* Davon *°पूरणीय Adj. *dazu dienend.*

प्रपामण्डप m. *ein Schuppen, in dem Reisende Wasser antreffen,* Vikramâñkaḱ. 10,80.

*प्रपायिन् Adj. von पा mit प्र.

प्रपालक m. *Behüter, Beschützer.*

प्रपालन n. *das Hüten, Schützen.*

*प्रपालिन् m. Bein. Baladeva's.

*प्रपावन n. *Lustwald.*

प्रपितामह und प्रपितामह (AV.) 1) m. *Urgrossvater.* Auch Bez. Brahman's und Kṛshṇa's. Pl. *Urgrossväter, Ahnen.* — 2) f. प्रपितामही *Urgrossmutter von väterlicher Seite.*

प्रपितृव्य m. *Grossoheim von väterlicher Seite.*

प्रपित्व n. 1) *Weggang.* — 2) *Flucht, Rückzug.* — 3) *ein zurückgezogener Ort, recessus.* — 4) *Rückgang des Tages, Abend.*

प्रपित्सु Adj. *verlangend* 1) *sich zu stürzen in* (Loc.). — 2) *zu betreten* (einen Weg, Acc.) Kir. 1,9.

प्रपिष्टभाग Adj. *dessen Antheil zerrieben ist (von Pûshan)* TS. 2,6 8,5.

प्रपीडन n. 1) *das Drücken, Pressen.* — 2) *Mittel zum Ausdrücken von Geschwüren.*

प्रपुट wohl = पुट *Düte* Kauç. 25.

प्रपुण्डरीक = प्रपौण्डरीक 1) Kâraka 6,4,7.8.10.

*प्रपुनाट, प्रपुनाड, *प्रपुंनड, *प्रपुंनाट (Râgân. 4, 203), प्रपुंनाड und *प्रपुंनाल m. *Cassia Tora.*

प्रपुराण Adj. *alt, lange aufbewahrt* Kâraka 6,14.

प्रपुष्पित Adj. *mit Blüthen versehen, blühend.*

प्रपूरक 1) Adj. (f. °रिका) am Ende eines Comp. *erfüllend, befriedigend.* — 2) *f. °रिका *Solanum Jacquini.*

प्रपूरण 1) Adj. (f. ई) am Ende eines Comp. *zufüllend* (Oel) und zugleich *vermehrend, steigernd* (die Liebe zu Etwas). — 2) n. *a) das Einbringen* (einer Flüssigkeit oder eines andern Stoffes), *das Hineinstecken in* (Loc. oder im Comp. vorangehend). — *b) das Spannen* (eines Bogens). — *c) das Verzieren von* Indra's *Banner.* — *d) eine best. feierliche Handlung, die an einer Feuergrube vorgenommen wird.*

प्रपूर्वग Adj. MBh. 1,3,57 nach Nîlak. = सृष्टेः प्राग्विद्यमानः; es ist aber प्र wohl mit dem später folgenden Verbum fin. zu verbinden.

प्रपृथक् Adv. *je besonders.*

*प्रपृष्ठ Adj. *einen hervortretenden Rücken habend.*

प्रपे Dat. Infin. zu 1. पा mit प्र RV. 10,104,3 zu vermuthen für प्रपेय.

प्रपौण्डरीक n. 1) *rootstock of Nymphaea lotus* Mat. med. 314. Kâraka 1,3. 6,3. 9. — 2) *Hibiscus mutabilis.*

प्रपौत्र 1) m. *Urenkel (der Sohnes Sohnes Sohn).* — 2) f. ई *Urenkelin* Hemâdri 1,687,4.

प्रप्यस Adj. etwa *schwellend* AV. 10,7,16.

*प्रप्यायन n. Nom. act. von प्यायँ mit प्र.

*प्रप्यायनीय Partic. fut. pass. von प्यायँ mit प्र.

प्रप्याययितृ Nom. ag. *der da bewirkt, dass Etwas* (Gen.) *anschwillt.*

प्रप्रोथ m. 1) *das Schnauben, Pusten* Maitr. S. 3,12,3. — 2) *die Nüstern eines Rosses* Âpast. im Comm. zu TS. 1,1030,19. — 3) angeblich *eine best. Pflanze, die als Surrogat für die* Soma-*Pflanze gebraucht werden kann.*

प्रप्लावन n. *das Auslöschen des Feuers mit Wasser.*

प्रफर्विदा Adj. *eine* Prapharvi *gebend* Âpast. Çr. 17,5 in einer Formel.

प्रफर्वी f. *ein üppiges —, geiles Mädchen.*

प्रफर्वीदा Adj. = प्रफर्विदा Kâṭh. 39,9.

*प्रफुल्ल Adj. = प्रफुल्ल.

*प्रफुल्लि f. *das Blühen.*

प्रफुल्ल Adj. 1) *aufgeblüht, in Blüthe stehend, blühend.* — 2) *mit Blumen bedeckt* (Teich, See). — 3) *weit geöffnet wie eine aufgeblühte Blume* (Augen).

प्रफुल्लनगवत् Adj. *mit blühenden Bäumen versehen* R. 5,9,6.

प्रबन्द्धृ Nom. ag. 1) *Verfasser.* — 2) *Dolmetscher, Ausleger.* Nom. abstr. °न्द्धृता f. Naish. 9,37.

प्रबन्ध m. (adj. Comp. f. या) 1) *Verbindung, Band.* — 2) *eine ununterbrochene Verbindung, fortlaufende Reihe.* °वर्ष *ein ununterbrochener Regen.* — 3) *eine schriftstellerische Composition,* insbes. *eine poetische.* Auch so v. a. *weitere Ausführung, Commentar* Comm. zu Naish. 9,37.

प्रबन्धकोश m. Titel eines Werkes Bühler, Rep. No. 748.

प्रबन्धचिन्तामणि m. desgl.

प्रबन्धन n. *Verbindung, Band.*

प्रबन्धर् defective Schreibart für प्रबन्द्धृ.

प्रबन्धाध्याय m. Titel des 4ten *Kapitels* im Saṁgîtadarpaṇa und Saṁgîtaratnâkara.

प्रबध Adj. als Beiw. Indra's Kâṭh. 10,9. Vgl. प्रवध.

प्रबर्ह् Adj. *der beste —, vorzüglichste unter* (Gen. oder im Comp. vorangehend). Vgl. प्रवर्ह्.

प्रबर्हण n. *das Ab —, Ausreissen* Comm. zu Âpast. Çr. 7,20,4.

प्रबर्हम् s. प्रवर्हम्.

प्रबल्, °लति *stark —, mächtig werden.* प्रबलय् s. bes.

प्रबल 1) Adj. (f. या) *stark, mächtig, bedeutend, gewichtig* (Ausspruch 273,6), *heftig* (Schmerz u. s. w.), *gross.* Am Ende eines Comp. *einen Ueberfluss an — habend.* प्रबलम् Adv. *stark, sehr.* — 2) m. *a)* N. pr. α) eines Sohnes der Kṛshṇa. — β) eines Wesens im Gefolge Vishṇu's. — γ) eines Daitja. — *b)* *fehlerhaft für प्रवाल *Schoss, Trieb.* — 3) *f. या *Paederia foetida* Râgân. 5,34. — 4) f. ई in einer Inschrift nach Hall *classe.*

प्रबलता f. und प्रबलत्व n. *das Mächtigsein, Macht.*

प्रबलनिर्णयव्याख्या f. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

प्रबलय्, °यति *stärken, kräftigen* Mahâvîraḥ. 26,4.

प्रबलवत् Adj. = प्रबल 1).

1. प्रबली f. s. प्रबल 4).

2. प्रबली Adv. mit भू *mächtig werden.*

*प्रबल्हिका f. = प्रवल्हिका.

°प्रबाधक Adj. *abschlagend, zurück —, fern haltend.*

प्रबाधन n. 1) *das Abschlagen, Zurück —, Fernhalten.* — 2) *das Bedrängen, Quälen, Peinigen.*

°प्रबाधिन् Adj. *bedrängend, quälend, peinigend* Bâlar. 226,6.

प्रबालक N. pr. 1) m. eines Jaksha MBh. 2, 10,17. — 2) f. °लिका eines Frauenzimmers. °वालिका geschr.

*प्रबालिक (प्रवालिक?) m. *eine Art Portulak* Râgân. 7,151.

1. प्रबाहु m. *Unterarm.* Instr. प्रबाहुवा ved. Mahâbh. 7,66,*b*; richtig प्र बाहुवा.

2. प्रबाहु m. N. pr. eines Mannes (*langarmig*).

प्रबाहुक् Adv. *in gleicher Linie, — Reihe, — Höhe, aequa fronte.* = बाहुत्येन Comm. zu TBr. 2,818,21.

प्रबाहुक m. N. pr. eines Mannes (*langarmig*).

*प्रबाहुकम् Adv. 1) *zu gleicher Zeit.* — 2) *oben.*

प्रबुद्ध 1) Adj. s. u. 1. बुध् mit प्र. — 2) m. N. pr. eines Lehrers.

प्रबुद्धता f. *Aufgeklärtheit, Klugheit.*

प्रबुध् 1) Adj. *aufmerksam, lauernd.* — 2) f. *das Erwachen.*

प्रबुध m. *ein grosser Weiser.*

प्रबुधे Dat. Infin. zu 1. बुध् mit प्र VS. 4,14.

प्रबोध m. 1) *das Erwachen.* — 2) *das zur Besinnung Kommen.* — 3) *das Erwachen* der Blumen, so v. a. *Aufblühen.* — 4) *das Erwachen,* so v. a. *zu Tage Treten, Eintritt* (der Einsicht). — 5) *das Wachen, Wachsein.* — 6) *Erkenntniss, Verständniss, Einsicht, Verstand.* — 7) *das Erwecken.* — 8) *das Wiedererregen eines verflüchtigten Wohlgeruchs.* — 9) *freundliche Ermahnung, gute Worte;* Pl. Naish. 6,60.

प्रबोधक 1) Adj. *erweckend,* so v. a. *zum Aufblühen bringend.* — 2) am Ende eines adj. Comp. (f. °धिका) *Erkenntniss, Verständniss.* — 3) *m. *ein Sänger, dessen Amt es ist, seinen Fürsten zu wecken.*

प्रबोधचन्द्र m. *der Mond der Erkenntniss, die mit dem Monde verglichene und personificirte Erkenntniss.*

प्रबोधचन्द्रिका f. Titel einer Grammatik.

प्रबोधचन्द्रोदय 1) m. *a) der Aufgang des Mondes der Erkenntniss, die mit dem aufgegangenen Monde verglichene und personificirte Erkenntniss.* Prab. 116,12. — *b)* Titel eines medic. Werkes. — 2) n. Titel eines Schauspiels.

प्रबोधचिन्तामणि Titel eines Werkes.

प्रबोधदीपिका f. desgl. Opp. Cat. 1.

प्रबोधन 1) Adj. *erweckend, erregend.* — 2) m. N. pr. eines Buddha. — 3) f. ई *a) der 11te Tag in der lichten Hälfte des* Kârttika, *an dem das Erwachen* Vishṇu's *gefeiert wird.* — *b) *Alhagi Maurorum.* — 4) n. *a) das Erwachen.* — *b) Verständniss.* — *c) das Erwecken.* — *d) das Aufklären.* — *e) *das Wiedererregen eines verflüchtigten Wohlgeruchs.*

प्रबोधप्रकाश m., **प्रबोधमञ्जरी** f., **प्रबोधमानसोल्लास** m. und **प्रबोधरत्नाकर** m. Titel von Werken.

प्रबोधवती f. N. pr. einer Surâṅganâ Ind. St. 15,241.

प्रबोधसिद्धि f. und **प्रबोधसुधाकर** m. Titel von Werken.

1. **प्रबोधिता** f. *ein best. Metrum.*

2. **प्रबोधिता** f. *das Wachsein* in अ°.

प्रबोधिन् 1) Adj. *a) erwachend, wachend.* — *b) ertönend.* — 2) f. °नी = प्रबोधन 3) *a).*

प्रबोधोदय m. 1) *der Aufgang der Erkenntniss.* — 2) Titel eines Werkes.

प्रबोध्य Adj. *zu erwecken.*

प्रभङ्ग m. 1) *Brecher, Zermalmer.* — 2) *Zermalmung, Vernichtung, vollständige Besiegung.*

प्रभङ्गिन् Adj. *brechend, zermalmend, vernichtend.*

***प्रभङ्गुर** Adj. *vernichtend* (!).

प्रभञ्जन 1) Adj. *brechend, zermalmend, vernichtend.* — 2) m. *a) Sturm, Wind; der Windgott.* — *b) Nervenkrankheit.* — *c) ein best.* Samâdhi Kâraṇḍ. 92,17. — *d)* N. pr. eines Fürsten. — 3) n. *das Zerbrechen.*

***प्रभद्र** 1) m. *Azadirachta indica* Râǵan. 9,7. — 2) f आ *Paederia foetida* Râǵan. 5,35.

प्रभद्रक 1) Adj. *überaus schön.* — 2) n. *a) ein best. Metrum.* — *b) eine Verbindung von vier* Çloka, *durch welche ein und derselbe Satz durchgeht.*

प्रभर्तर् Nom. ag. mit Acc. *Herbeibringer, Herbeischaffer.*

प्रभर्तव्य Adj. *zu ernähren.*

प्रभर्मन् n. 1) *das Herbeibringen, Vorsetzen.* — 2) *das Vortragen* (eines Liedes).

प्रभव 1) Adj. *sich hervorthuend.* — 2) m. *a) Entstehung, Ursprung, Quelle, Ausgangspunct, Ursache der Entstehung, Geburtsstätte, Herkunft.* Am Ende eines adj. Comp. (f. आ) so v. a. *entspringend aus, stammend aus, von, befindlich in, auf.* — *b) *Macht.* — *c) das 1ste* oder *35ste Jahr im 60jährigen Jupitercyclus.* — *d)* N. pr. α) eines Sâdhja. — β) verschiedener Männer Hem. Par. 2,167. 5,1.

***प्रभवन** n. Nom. act. von 1. भू mit प्र.

***प्रभवनीय** Part. fut. pass. von 1. भू mit प्र.

प्रभवत् m. = प्रभवितर्.

प्रभवप्रभु und **प्रभवस्वामिन्** m. N. pr. des ersten der 6 Çrutakevalin bei den Ǵaina.

प्रभवितर् Nom. ag. *ein Mächtiger, grosser Herr, Gebieter.*

प्रभविष्णु Adj. 1) *mächtig;* m. *ein Mächtiger, Gebieter, Herr, — über* (Loc., Gen. oder im Comp. vorangehend). — 2) *hervorbringend, schaffend* Bhag. 13,16. Vishṇus. 97,19.

प्रभविष्णुता f. *das Herrsein, Herrschaft, Macht, das im Stande Sein zu* (Infin.); *herrisches Benehmen, Tyrannei* Harshaṅ. 149,6.

प्रभव्य Adj. *am Ursprung befindlich.*

प्रभा f. 1) *Helle, Glanz, Licht; prächtiges Aussehen.* Häufig am Ende eines adj. Comp. (f. आ). — 2) Pl. *Strahlen.* — 3) *der Schatten des Sonnenuhrzeigers.* — 4) *ein best. Metrum.* — 5) Titel verschiedener Werke Opp. Cat. 1. — 6) *die Helle* personificirt als *a)* Gattin der Sonne. — *b)* als Gattin Kalpa's und Mutter des Prâtar, Madhjamdina und Sâja. — *c)* als eine Form der Durgâ in der Sonnenscheibe. — 7) *eine best.* Çakti Hemâdri 1,197,20. — 8) N. pr. *a)* einer Apsaras MBh. 13,19,45. — *b)* einer Tochter Svarbhânu's und Mutter Nahusha's. — *c)* *der Stadt Kubera's. — Chr. 138,3 Druckfehler für सभा.

प्रभाकर 1) m. *a) die Sonne.* Du. *Sonne und Mond.* — *b) *der Mond.* — *c) *Feuer.* — *d) *das Meer.* — *e) ein best.* Samâdhi Kâraṇḍ. 31,10.32,6. — *f)* Bein. Çiva's. — *g)* N. pr. α) einer Klasse von Göttern unter dem 8ten Manu. — β) eines Schlangendämons MBh. 1,35,15. — γ) eines Weisen aus Atri's Geschlecht. — δ) eines Sohnes des Ǵjotishmant VP. 2,4,37. — ε) verschiedener anderer Männer, insbes. Gelehrter. Auch °गुरु und °भट्ट. — 2) f. ई *eine der 10* Bhûmi *bei den Buddhisten.* — 3) n. N. pr. eines Varsha in Kuçadvîpa VP. 2,4,37.

प्रभाकरदेव m. N. pr. verschiedener Männer.

प्रभाकरवर्धन m. N. pr. eines Fürsten.

प्रभाकरवर्मन् m. N. pr. eines Ministers.

***प्रभाकरसिद्धि** m. N. pr. eines buddh. Gelehrten.

प्रभाकरस्वामिन् m. N. pr. eines Heiligthums des Vishṇu.

***प्रभाकीट** m. *ein leuchtendes Insect* Râǵan. 19.125.

1. **प्रभाग** m. *Theilung.*

2. **प्रभाग** m. *der Bruch eines Bruchs.* °**ज्ञाति** f. *die Reduction eines solchen Bruchs auf einen einfachen.*

***प्रभाञ्** Adj. von भञ्ज् mit प्र.

***प्रभाञ्जन** m. *Hyperanthera Moringa.*

प्रभात 1) Adj. s. u. 1. भा mit प्र. — 2) m. N. pr. eines Sohnes des Sonnengottes von der Prabhâ. — 3) f. आ N. pr. der Mutter der Vasu Pratjûsha und Prabhâsa. — 4) n. *das Hellwerden, Tagesanbruch* Gaut.

प्रभातकल्प Adj. (f. आ) *beinahe hell geworden* (Nacht), so v. a. *nicht fern von der Morgendämmerung* 95,20.

प्रभातप्राय Adj. (f. आ) dass. Kâd. 2,121.9. 10.

प्रभातीर्थ n. N. pr. eines Tîrtha.

***प्रभान** n. Nom. act. von 1. भा mit प्र.

***प्रभानीय** Partic. fut. pass. von 1. भा mit प्र.

प्रभानना f. N. pr. einer Surâṅganâ Ind. St. 15,241.

प्रभानु m. N. pr. eines Sohnes des Kṛshṇa.

***प्रभापन** n. Nom. act. vom Caus. von 1. भा mit प्र.

***प्रभापनीय** Partic. fut. pass. vom Caus. von 1. भा mit प्र.

प्रभापाल m. N. pr. eines Bodhisattva Eitel, Chin. B.

प्रभाप्रोक् m. *Strahlen* Ragh. 6,33.

प्रभामण्डल 1) n. *Strahlenkranz.* — 2) m. *ein best.* Samâdhi Kâraṇḍ. 31,23.

प्रभामण्डलक n. *Strahlenkranz.*

प्रभामय Adj. (f. ई) *aus Licht bestehend, leuchtend.*

प्रभारक m. MBh. 1,1560 fehlerhaft für प्रभाकर.

प्रभालेपिन् Adj. *glänzend, strahlend* Harshaṅ. 184,11. 219,20.

प्रभाव m. (adj. Comp. f. आ) 1) *Macht, Majestät, übernatürliche Kraft* (Ragh. 12,21); *Kraft, Wirkung, Macht über* (Loc.). प्रभावेण, प्रभावात् und प्रभावतस् lassen sich oft durch *mittels, in Folge von, durch* wiedergeben. — 2) *Pracht.* — 3) = *शक्ति. — 4) Bez. der *Kapitel* in der Rasikaprijâ. — 5) N. pr. eines Sohnes des Manu Svarokis. — Chr. 223,13 fehlerhaft für प्रभव; vgl. Comm. zu P. 1,4,37.

प्रभावक Adj. *hervorragend, eine Rolle spielend;* die Ergänzung im Loc. oder im Comp. vorangehend Ind. St. 15,264.

प्रभावन 1) Adj. *schaffend* oder *Gedeihen schaffend;* m. *Schöpfer.* — 2) f. आ *das zur Macht Brin-*

gen, Weiterverbreiten (einer Lehre).

प्रभावत् 1) Adj. *leuchtend, glänzend.* — 2) f. ॰वती *a) *die Laute des Gefolges Çiva's. — b) ein best. Metrum. — c) eine best. Çruti* S. S. S. 24. — *d)* N. pr. α) einer buddh. Gottin. — β) der Gemahlin des Sonnengottes. — γ) einer der Mütter im Gefolge Skanda's. — δ) *einer Apsaras VP.² 2,82. — ε) einer Surâṅganâ Ind. St. 15. — ζ) *einer Schwester des Asura Indradamana. — η) verschiedener Frauen. — ϑ) eines Flusses.

प्रभावयितर् Nom. ag. mit Acc. *Macht verleihend, zur M. verhelfend, zu Ansehen bringend* Daçak. (1925) 2,142,5.

प्रभावली f. Titel eines Werkes.

प्रभाववत् Adj. *im Besitz der Macht seiend, mächtig.*

प्रभाविन् Adj. *mächtig* Çiç. 1,67.

प्रभाव्यूह m. N. pr. einer buddh. Gottheit.

प्रभाष 1) n. (nach Nîlak.) *Verkündigung, Lehre* Hariv. 3,18,9. — 2) m. fehlerhaft für प्रभास 1) *a*).

प्रभाषण m. *Erklärung.*

प्रभाषणीय Adj. *auf eine Erklärung bezüglich.*

प्रभाषित 1) Adj. s. u. 1. भाष् mit प्र. — 2) n. *Rede.*

प्रभाषिन् Adj. *redend, sprechend.*

प्रभास N. pr. 1) m. *a)* eines Vasu. — *b)* eines Wesens im Gefolge des Skanda. — *c)* einer Klasse von Göttern unter dem 8ten Manu. — *d)* Pl. eines Ṛshi-Geschlechts. — *e)* eines der 11 Gaṇâdhipa bei den Ǵaina. — *f)* des Sohnes eines Ministers des Fürsten Ḱandraprabha. — 2) m. n. N. pr. eines Tîrtha Vishṇus. 85,26. Auch ॰क्षेत्र n., ॰क्षेत्रतीर्थ n. und ॰देश m. — Hariv. 11793 fehlerhaft für प्रभाष.

प्रभासक्षेत्रतीर्थयात्रानुक्रम m. Titel eines Werkes.

प्रभासन n. *das Erhellen, Erleuchten.*

प्रभासुर Adj. *stark leuchtend, — glänzend.*

प्रभासेश्वरमाहात्म्य n. Titel eines Werkes.

प्रभास्वत् Adj. = प्रभासुर.

प्रभास्वर Adj. 1) dass. — 2) * *hell, klar* (Stimme).

***प्रभिद्** Adj. von 1. भिद् mit प्र.

प्रभिन्न 1) Adj. s. u. 1. भिद् mit प्र. — 2) m. *ein brünstiger Elephant.*

प्रभिन्नविष् Adj. *aperiens, evacuans* Suçr. 1,199,6.

प्रभिन्नाञ्जन n. = भिन्नाञ्जन.

प्रभु 1) Adj. (auch प्रभू, f. प्रभ्वी) *a) hervorragend, übertreffend. — b) vermögend, mächtig, mächtiger als* (Abl.), *Macht habend über* (Gen. 103, 32), *Jmd* (* Dat.) *gewachsen, im Stande seiend zu* (Infin., ein Nom. act. im Loc. oder im Comp. vorangehend). — *c) mehr als ausreichend, reichlich. — d) *beständig, ewig.* — 2) m. *a) Herr, Gebieter, ein grosser Herr, Fürst. — b)* Bein. Brahman's, *Vishṇu's, Çiva's, Indra's und Prâǵâpati's. — *c) *Laut, Wort. — d) *Quecksilber* Râǵân. 13, 108. — *e)* N. pr. α) einer Klasse von Göttern unter dem 8ten Manu. — β) verschiedener Manner Hem. Par. 2,167. — 3) f. प्रभ्वी *eine best.* Çakti.

प्रभुक in ज्ञाति॰.

प्रभुता f. 1) *das Herrsein, Herrschaft, Macht, — über* (Loc.). — 2) *Besitz von* (im Comp. vorangehend). — 3) *das Vorherrschen.* Instr. so v. a. *meistentheils* 308,23.

प्रभुत्व n. 1) *das Herrsein, Herrschaft, Macht, — über* (Gen., Loc. oder im Comp. vorangehend). — 2) *das Vorherrschen.* Instr. so v. a. *vorherrschend.*

प्रभुत्वबोधि f. *eine mit höchster Macht verbundene Erkenntniss* Kâraṇḍ. 42,16.

प्रभुत्वाक्षेप m. in der Rhetorik *eine Erklärung, dass man mit Etwas nicht einverstanden sei, die man dem Geliebten dadurch zu erkennen giebt, dass man die Gründe angiebt, weshalb er das Unerwünschte recht wohl vollbringen könne.*

प्रभुदेव m. N. pr. eines Joga-Lehrers.

प्रभुभक्त 1) Adj. *seinem Herrn ergeben.* — 2) *m. *ein edles Pferd.*

प्रभुलिङ्गलीला f. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

प्रभुशब्दशेष Adj. *von dem nur der Titel „Fürst" übriggeblieben ist* Ragh. 5,22.

प्रभू Adj. s. u. प्रभु 1).

प्रभूत 1) Adj. s. u. 1. भू mit प्र. — 2) m. Pl. *eine best. Klasse von Göttern im 6ten* Manvantara Hariv. 437. v. l. प्रभूत. — 3) n. im Sâṁkhja = महाभूत *ein grobes Element.*

प्रभूतक 1) *Adj. *das Wort* प्रभूत *enthaltend.* — 2) m. Pl. *eine best. Klasse von Manen.*

प्रभूतत्व n. 1) *das Hinreichen* Kâtj. Çr. 8,8,34, v. l. für प्रभूत्व. — 2) *Menge, grosse Anzahl.*

प्रभूतधनधान्यवत् Adj. *reich an Habe und Getraide* R. ed. Bomb. 1,5,5.

प्रभूतरत्न m. N. pr. eines Bodhisattva.

प्रभूतवयस् Adj. *bejahrt* Spr. 4262.

प्रभूतशस् Adv. *vielmals, oft* Ḱâraka 7,4.

प्रभूति f. 1) *Ursprung.* — 2) *Gewalt, herrisches Wesen.* — 3) *Genugsamkeit, Hinlänglichkeit.* — 4) vielleicht *Herrscher* ṚV. 8,41,1.

प्रभूत्व n. *das Hinreichen.*

प्रभूष्वरी Adj. f. *hinreichend über* (Acc.).

प्रभूष्वसु (Padap. प्रभु॰) 1) Adj. *reichliches Gut besitzend.* — 2) m. N. pr. eines Âṅgirasa.

प्रभूषणि Infin. debendi von 1. भू mit प्र ṚV. 10, 132,1.

***प्रभूष्णु** Adj. *vermögend, mächtig.*

प्रभृति 1) f. *a) Darbringung* (einer Spende oder eines Loobliedes.). — *b) Wurf, Schlag. — c) Anhub, Anfang.* Am Ende eines adj. Comp. — *zum Anfang habend, anfangend mit —, — und so weiter.* Ist das Substantiv zu ergänzen, so steht das Wort im Pl., ausnahmsweise aber auch im Sg. — 2) Adv. unmittelbar nach einem Abl., einem Adverb (यतस्, इतस्, ततस्, यतस्, तदा, यदा, अग्र, अधस्) oder am Ende eines Comp. *von — an.* एव steht in der Regel nach, nur ausnahmsweise vor प्रभृति.

प्रभृतिक am Ende eines adj. Comp. = प्रभृति 1) *c*).

प्रभृत्य m. *Darbringung, Schenkung.*

प्रभेद m. 1) *Spaltung, Durch —, Zerschneidung.* — 2) *das Sichöffnen der Schläfen des Elephanten in der Brunstzeit* Megh. — 3) *Scheidung, Trennung, weitere Scheidung* (212,28); *Differenz, Verschiedenheit* Hemâdri 1,533,7. — 4) *Unterart, Species, Art.* Am Ende eines adj. Comp. f. आ Kap. 3,46.

॰**प्रभेदक** Adj. (f. ॰दिका) *spaltend, durchstechend* in *चर्मप्रभेदिका.

॰**प्रभेदन** Adj. *spaltend, durchbohrend.*

प्रभेश्वरतीर्थ n. N. pr. eines Tîrtha.

प्रभ्रंश m. in अप्रभ्रंश.

प्रभ्रंशथु m. *eine Nasenkrankheit, bei welcher Schleim abgeht.*

प्रभ्रंशन n. *das Sichsenken* in नावप्रभ्रंशन.

प्रभ्रंशिन् Adj. *herabfallend.*

प्रभ्रंसुक Adj. (f. आ) *abfallend, entschwindend.*

***प्रभ्रष्टक** n. *ein vom Scheitel herabhängendes Blumengewinde.*

प्रभ्रष्टशील Adj. (f. आ) *unsittlich* (Person) Varâh. Jogaj. 5,33.

प्रभ्राज् Adj. (Nom. प्रभ्राट्) *aufleuchtend* Âpast. Çr. 16,30 in einer Formel.

प्रम् Absol. in *गोष्पदप्रम् (Nachtr. 3).

प्रमकिष्ठीय n. 1) Bez. *der Hymne* ṚV. 1,37 Ait. Br. 3,49. Çâṅkh. Çr. 12,25,4. — 2) Name verschiedener Sâman Ârsh. Br. Tâṇḍja-Br. 12,6,5. Lâṭj. 6,11,4.

प्रमगन्द m. *der Sohn eines Wucherers.* Wird auch als N. pr. eines Fürsten erklärt.

***प्रमङ्कन** n. Nom. act. von मङ्क् mit प्र.

***प्रमङ्कन** n. Nom. act. von मङ्ग् mit प्र.

*प्रमङ्गनीय Partic. fut. pass. von मङ्ग् mit प्र.

प्रमाण् Adj. 1) *sorgsam, liebreich.* — 2) *gut gelaunt.* — Vgl. प्रमनस्.

प्रमण्डल n. in अत्त° MBh. 8,16,15 nach Nîlak. = रथनीडात्तयोः संधानकाष्ठजातम्.

प्रमतक m. N. pr. eines alten Weisen.

प्रमति 1) f. *a) Versorgung, Fürsorge, Schutz, tutela.* — *b) Versorger, Beschützer, tutor.* — 2) m. N. pr. *a)* eines Ṛshi im 10ten Manvantara Hariv. 1,7,66. प्रामति v. l. — *b)* verschiedener Männer.

प्रमत्तगीत Adj. *von einem Trunkenen gesungen* oder *hergesagt* Mahâbh. (K.) 1,3,5.

प्रमत्तवत् Adj. in अ° (Nachtr. 4).

प्रमत्तश्रमण n. Bez. *der 6ten unter den 14 Stufen, welche nach dem Glauben der Gaina zur Erlösung führen.*

प्रमथ 1) m. *a) Zerrer*, Bez. einer *Art von Kobolden im Gefolge* Çiva's. °प्रथम m. Bez. des Bhṛṅgiriṭi Bâlar. 32,16. — *b)* N. pr. eines Sohnes des Dhṛtarâshṭra. — *c) *Pferd.* — 2) f. आ *a) *Terminalia Chebula* oder *citrina.* — *b)* N. pr. einer Frau.

प्रमथन 1) Adj. (f. ई) *a) quälend, peinigend, aufreibend, hart mitnehmend.* — *b) zu Nichte machend, entfernend.* — 2) m. *a) ein best. über Waffen gesprochener Zauberspruch.* — *b)* N. pr. eines Dânava. — 3) n. *Aufreibung, Tödtung.*

प्रमथनाथ (Kâd. 55,11) und *प्रमथपति m. Bein. Çiva's.

प्रमथाधिप m. Bein. 1) Çiva's. — 2) *Gaṇeça's.

*प्रमथालय m. *die Hölle.*

प्रमथ्या f. *durch Einkochen in Wasser aus Körnern oder Arzneistoffen gewonnene teigige Masse* Mat. med. 10. Bhâvapr. 3,42. Karaka 6,10. 8,7.

प्रमद् und प्रमद् f. *Lust.*

1. प्रमद् m. *Lust, Freude, Heiterkeit.*

2. प्रमद् 1) Adj. *ausgelassen, toll.* — 2) m. *a) *Stechapfel.* — *b) *Fussknöchel.* — *c)* N. pr. α) eines Dânava. — β) eines der 7 Ṛshi unter Manu Uttama. — 3) f. आ *a) ein junges ausgelassenes Weib, Weib* überh. — *b) die Jungfrau im Thierkreise.* — 6) Name *zweier Metra.*

*प्रमदक Adj. *ausgelassen, sinnlich* (in einer Etymologie).

प्रमदकण्ठ m. N. pr. eines Mannes.

*प्रमदकानन n. = प्रमदवन.

प्रमदन n. 1) *Liebeslust.* — 2) *Vergnügungsort, Spielplatz* Mân. Gṛhj. 1,9.

प्रमदरोप्य n. N. pr. einer Stadt.

प्रमदवन und *प्रमदाकानन n. *der Vergnügungsgarten eines Fürsten.*

प्रमदाजन m. *ein Weib, das Weibervolk* 152,4. 170,15.

प्रमदानन n. *ein best. Metrum.*

प्रमदाय्, °यति *sich wie ein ausgelassenes Weib benehmen.*

प्रमदावन n. *der Vergnügungshain der Frauen eines Fürsten.*

प्रमदास्पद n. *Gynaeceum.*

प्रमदितव्य n. impers. *fahrlässig zu sein in Bezug auf* (Abl.).

प्रमद्वर 1) Adj. *thöricht;* m. *Thor* Hem. Par. 8,412. — 2) f. आ N. pr. der Gattin Ruru's Kâd. 197,2.

प्रमनस् Adj. 1) *sorgsam, liebreich* AV. 2,28,1. — 2) *gut gelaunt, in heiterer Stimmung seiend.* — 3) *willig.*

*प्रमन्थ *eine best. hohe Zahl* (buddh.).

प्रमन्थ m. *der Stab, durch dessen Drehung Feuer aus dem Holz gerieben wird.*

प्रमन्यु m. N. pr. eines jüngern Bruders des Manthu.

प्रमन्द् m. *eine best. wohlriechende Pflanze.*

प्रमन्दनी f. N. pr. einer Apsaras.

प्रमन्यु Adj. 1) *erzürnt, aufgebracht gegen* (Loc.). — 2) *sehr traurig* Daçak. 78,17.

1. प्रमय m. und *°या f. *Untergang, das Umkommen, Tod.*

2. *प्रमय m. *Messung.*

प्रमर्यु Adj. *dem Untergang verfallen.*

प्रमर्त् m. *Tod.*

प्रमरण n. *das Sterben, Tod.*

प्रमर्द् m. *eine best. Verbindung des Mondes mit seinen Häusern.*

प्रमर्दक 1) Adj. *zermalmend, aufreibend.* — 2) m. N. pr. eines bösen Dämons.

प्रमर्दन 1) Adj. *a) zermalmend, aufreibend.* — *b) zu Nichte machend, vertreibend.* — 2) m. *a)* Bein. Vishṇu's. — *b)* N. pr. α) eines Krankheitsdämons Hariv. 9559. — β) eines Vidjâdhara. — γ) eines Heerführers des Çambara. — 3) n. *das Zermalmen, Aufreiben, Zerknicken* Dhâtup. 9,38.

प्रमर्दितर् Nom. ag. *Zermalmer, Aufreiber.*

°प्रमर्दिन् Adj. *zermalmend, aufreibend.*

प्रमर्कस् Adj. *von grosser Macht.*

प्रमा f. 1) *Grundlage, Fussgestell.* — 2) *Grundmaass, Maassstab.* — 3) *richtiger Begriff, richtige Vorstellung.* — 4) *ein best. Metrum.*

प्रमाण 1) n. (adj. Comp. f. आ) *a) Maass, Maassstab, Grösse, Umfang, Länge, Entfernung, Gewicht, Menge. Zeitdauer.* Insbes. α) *die prosodische Länge eines Vocals.* — β) *Tempo.* — γ) *die Uebereinstimmung der Bewegungen beim Tanze mit der Musik und dem Gesange* S. S. S. 252. — δ) *das Maass der physischen Kräfte.* — ε) *das erste Glied in der Regel de tri.* — ζ) *das Maass eines Quadrats,* so v. a. *eine Seite desselben* Çulbas. 1,46. — η) *Kapital* (Gegensatz *Zinsen*). — *b) der richtige Maassstab, Norm, Richtschnur; Autorität.* भवती प्रमाणम् so v. a. *du hast zu entscheiden.* Mit einem Infin. so v. a. *die* Etwas zu thun *berechtigte Person.* Selten Pl.; bisweilen richtet sich das Geschlecht (f. ई) nach dem Substantiv, auf welches das Wort bezogen wird. — *c) Mittel zu richtigem Wissen, Erkenntniss —, Beweismittel, Beweis.* — *d) ein richtiger Begriff, — von* (Loc.). — *e) *Einheit.* — *f) *= नित्य. — 2) m. *a)* s. u. 1) *b).* — *b)* N. pr. eines *umfangreichen* Feigenbaumes an der Gañgâ. — 3) f. ई *a)* s. u. 1) *b).* — *b) ein best. Metrum.*

प्रमाणक 1) am Ende eines adj. Comp. = प्रमाण 1) *a)* c). — 2) f. °णिका *ein best. Metrum.*

प्रमाणकोटि f. 1) *die äusserste Spitze eines Beweises,* so v. a. *ein unumstösslicher Beweis.* तदपि न °टिं प्रवेष्टुमीष्टे so v. a. *auch das kann nicht als ein m. B. gelten* Sarvad. 3,6. 128,8. — 2) = प्रमाण 2) *b)* (nach Nîlak.) MBh. 3,12,82. N. pr. eines Tîrtha in der Gañgâ (nach Nîlak.) 1,61,11.

प्रमाणखण्डनटिप्पणी f. und प्रमाणजाल n. Titel zweier Werke Opp. Cat. 1.

प्रमाणतर् Adj. oder n. *eine grössere Autorität als* (Abl.). Nom. abstr. °त्व n. Ind. St. 13,317.

प्रमाणतस् Adv. *der Grösse —, der Länge —, dem Gewicht* u. s. w. *nach.*

प्रमाणता f. Nom. abstr. zu प्रमाण 1) *b).*

प्रमाणत्व n. 1) desgl. — 2) *Correctheit.*

प्रमाणदृष्ट Adj. 1) *als Autorität geltend* MBh. 1,118,15. 122,7. — 2) *bewiesen, beweisbar* Kap. 2,25.

प्रमाणपथ m. *der Weg des Beweises.* °पथम् अ-व-तर् mit न so v. a. *sich nicht beweisen lassen* Sarvad. 133,19.

प्रमाणपदार्थ m. Titel eines Werkes.

प्रमाणपद्धति f. 1) = प्रमाणपथ. °तिम् अधि-आस् mit न so v. a. *sich nicht beweisen lassen* Sarvad. 118,8. — 2) Titel eines Werkes.

प्रमाणपुरुष m. *Schiedsrichter.*

प्रमाणप्रबोध m. Titel eines Werkes.

प्रमाणप्रवीण Adj. *tüchtig in der Dialectik* Prasannar. 6,18.

प्रमाणमञ्जरी f. Bühler, Rep. No. 395. 418. fg., und प्रमाणमाला f. Titel von Werken.

प्रमाणय्, °यति 1) *anpassen.* प्रमाणित *angepasst* Kâraka 1,5. — 2) *Jmd* (Acc.) *als Richtschnur, als Autorität hinstellen, — in einer Sache* (Loc.). — 3) *als Beweis gebrauchen.* — 4) *beweisen, deutlich an den Tag legen.*

प्रमाणयुक्त Adj. *das richtige Maass habend* Varâh. Bṛh. S. 30,8.

प्रमाणरत्नमाला f. Titel eines Werkes.

प्रमाणराशि m. *die im ersten Gliede der Regel de tri stehende Grösse* Comm. zu Âryabh. 2,26.

प्रमाणलक्षण n. Titel eines Werkes.

प्रमाणवत् Adj. *mit Beweisen versehen, begründet* Comm. zu Âpast. Çr. 1,14,9. Nom. abstr. °वत्त्व n.

प्रमाणवाक्य n. *Autorität.*

प्रमाणवार्त्तिक n., प्रमाणविनिश्चय m., प्रमाणसंग्रह m. (Opp. Cat. 1), प्रमाणसमुच्चय m. und प्रमाणसारप्रकाशिका f. (Opp. Cat. 1) Titel von Werken.

प्रमाणसिद्ध m. N. pr. eines Mannes.

प्रमाणसूत्र n. *Messschnur.*

प्रमाणस्थ Adj. 1) *von normaler Grösse* Hemâdri 1,348,14. — 2) *in normalen Zustande seiend, — verharrend,* so v. a. *sich nicht verblüffen lassend* Hariv. 5680.

प्रमाणादर्श m. Titel eines Schauspiels Hall in der Einl. zu Daçar. 30.

प्रमाणाधिक Adj. 1) *übermässig, nicht normal* Çâk. 29. — 2) *länger als* (im Comp. vorangehend) Mṛkkh. 48,24.

प्रमाणान्तरता f. *das ein anderes Beweismittel Sein.*

प्रमाणाभ्यधिक Adj. *umfangreicher, grösser* Spr. 4264.

प्रमाणायामतस् Adv. *dem Umfange und der Länge nach* MBh. 1,222,31.

प्रमाणिक Adj. fehlerhaft fur प्रा°.

1. प्रमाणी f. s. u. प्रमाण.

2. प्रमाणी Adv. mit कर् 1) *Jmd* (Gen.) *Etwas* (Acc.) *zumessen.* — 2) *Jmd* oder *Etwas zur Richtschnur nehmen, als Autorität ansehen, sich richten nach* (Acc.). — 3) *als Beweismittel ansehen, für einen B. halten.*

प्रमाणीकरण n. *das als Autorität Anführen.*

1. प्रमातर् Nom. ag. 1) *der Inhaber einer richtigen Vorstellung, ein vollgültiges Urtheil besitzend, eine Autorität.* — 2) *der Vollzieher der zur richtigen Vorstellung führenden geistigen Operation* 254,5. 256,24. Nom. abstr. °तृता f. und °तृत्व n. (Çaṃk. zu Bâdar. S. 18, Z. 2).

2. प्रमातर् f. *die Mutter der Mutter* VP. 3,11,30.

प्रमातव्य Adj. *zu tödten.*

प्रमातामह m. *der Vater des Grossvaters mütterlicherseits* Gobh. Çrâddhak. 2,34. Agni-P. 115,14. Dessen Vater heisst वृद्ध° ebend.

प्रमातृकामह m. dass. वृद्ध° Agni-P. ebend. v. l. *प्रमात्र *eine best. hohe Zahl* (buddh.).

प्रमात्व n. Nom. abstr. zu प्रमा 3). °चिक्क n. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

प्रमाथ m. 1) *das Zerren.* — 2) *die gewaltsame Entführung* eines Weibes. — 3) *Bezwingung, Vernichtung.* — 4) N. pr. *a*) Pl. des Gefolges von Çiva. — *b*) eines Wesens im Gefolge Skanda's. — *c*) eines Dânava. — *d*) eines Sohnes des Dhṛtarâshṭra.

प्रमाथिन् 1) Adj. *a*) *abschlagend, zum Abschlagen dienend.* — *b*) *zerrend, in Bewegung versetzend, beunruhigend, zu schaffen machend, zusetzend.* — *c*) in der Med. *ausstossend,* so v. a. *Secretion der Gefässe bewirkend* Mat. med. 6. Bhâvapr. 1,156. Kâraka (ed. Calc.) S. 42, Z. 18. — 2) m. *a*) *das 15te* (*47ste*) *Jahr im 60jährigen Jupitercyclus.* Auch fehlerhaft für प्रमादिन् 2). — *b*) N. pr. α) eines Râkshasa. — β) eines Sohnes des Dhṛtarâshṭra. — γ) eines Affen. — 3) f. °नी N. pr. einer Apsaras.

प्रमाद m. 1) *Rausch, Trunkenheit.* — 2) *Fahrlässigkeit, Unaufmerksamkeit, Unachtsamkeit, Nachlässigkeit, — in Bezug auf* (*Abl. oder im Comp. vorangehend). — 3) *eine best. hohe Zahl* (buddh.). — Wird mit प्रसाद verwechselt.

प्रमादचारिन् Adj. *fahrlässig zu Werke gehend* Kâraṇḍ. 37,12 (प्रमोद° gedr.).

प्रमादपाठ m. *eine falsche Lesart* Çaṃk. zu Khând. Up. 1,12,3.

*प्रमादवत् Adj. = प्रमादिन् 1).

*प्रमादिका f. *ein gefallenes Mädchen.*

प्रमादिन् 1) Adj. *fahrlässig, unaufmerksam, unachtsam, nachlässig.* — 2) m. *das 47ste* (*24ste*) *Jahr im 60jährigen Jupitercyclus.*

प्रमापक Adj. *beweisend.*

1. प्रमापण n. *Bildung, Form, Gestalt.* v. l. मापन.

2. प्रमापण 1) Adj. (f. ई) *mordend, Mörder.* — 2) n. *Tödtung.*

*प्रमापन n. = 2. प्रमापण 2).

प्रमापयितर् Nom. ag. *dem Untergang zuführend.* Nom. abstr. °तृत्व n.

प्रमायु und प्रमायुक Adj. *dem Untergang —, dem Verderben verfallend, hinsterbend.*

प्रमार m. *das Sterben.*

प्रमार्जक Adj. *abwischend,* so v. a. *verschwinden machend, entfernend.*

प्रमार्जन n. 1) *das Abreiben, Abwischen.* — 2) *das Verschwindenmachen, Entfernen.*

प्रमित 1) Adj. s. u. 3. मा mit प्र. — 2) m. N. pr. eines Lehrers VP.² 5,251. v. l. प्रमति.

प्रमिताक्षरा f. 1) *ein best. Metrum.* — 2) Titel eines Commentars.

प्रमिताभ m. Pl. *eine best. Klasse von Göttern im 5ten* Manvantara VP. 3,1,21.

प्रमिति f. 1) *ein richtiger Begriff* Comm. zu Nyâyas. S. 1, Z. 14. — 2) *das Bewiesensein, Feststehen.* — 3) *Manifestation.*

प्रमियम् (Acc. Infin. zu मी mit प्र) *zu versäumen, zu verfehlen* ṚV. 4,55,7.

प्रमिये (Dat. Infin. zu मी mit प्र) *hinfällig zu machen* ṚV. 4,54,4.

प्रमी Adj. in वातप्रमी.

प्रमीतपतिका Adj. f. *deren Gatte todt ist* M. 9,68.

प्रमीति f. *Verderben, Untergang.*

प्रमीय Adj. in अप्रमीय.

प्रमीलक m. (Bhâvapr. 3,72. 75. Kâraka 1,23) und प्रमीलिका f. (Kâraka 1,14) *das Schliessen der Augen, Schläfrigkeit.*

प्रमीला f. dass. Am Ende eines adj. Comp. f. आ Naish. 2,21.

प्रमीलिन् m. *ein best. Unhold (die Augen der Menschen schliessend).*

प्रमुक्ति f. *Befreiung.* Pl. Bez. *bestimmter Sprüche.*

प्रमुख 1) Adj. *a*) *mit dem Gesicht zu* (Acc.) *gewandt.* — *b*) *der vorderste, erste, vorzüglichste.* Gewöhnlich am Ende eines adj. Comp. (f. आ) *den zum Vordersten habend, angeführt von, dieser und so weiter.* प्रीति° so v. a. *freundlich.* — 2) *m. *a*) *Haufe, Menge.* — *b*) *Rottleria tinctoria.* — 3) n. *a*) *Anfang* (eines Kapitels). — *b*) *Gegenwart, dieselbe Zeit.* — 4) प्रमुखे Loc. *voran, vor dem Angesicht, gegenüber, vor;* die Ergänzung im Gen. oder im Comp. vorangehend. — 5) प्रमुख° *vor dem Angesicht.*

प्रमुखतस् Adv. 1) *voran, vor dem Angesicht, gegenüber, vor;* die Ergänzung im Gen. oder im Comp. vorangehend. — 2) *vor allen Andern, zuerst, anfänglich.*

प्रमुच, प्रमुचि und प्रमुचु m. N. pr. eines Ṛshi.

प्रमुच्यमानकोम m. Pl. Bez. *bestimmter Spenden, begleitet von Sprüchen, die mit* प्रमुच्यमानः *beginnen,* Vaitân.

1. प्रमुद् f. *Freude, Lust; Liebeslust.* प्रमुदे भू *zu grosser Freude gereichen.*

2.*प्रमुद् Adj. *froh.*

प्रमुदित 1) Adj. s. u. 1. मुद् mit प्र. — 2) *f. आ Bez. *einer der 10 Bhûmi bei den Buddhisten.* — 3) n. *a) Lustigkeit, frohe Laune.* — *b) eine der acht Vollkommenheiten im Sâṁkhja.*

*प्रमुदितप्रलम्बसुनयन m. N. pr. eines Fürsten der Gandharva.

प्रमुदितवदना f. *ein best. Metrum.*

प्रमुदितवत् Adj. *erfreut* Kathâs. 6,105.

प्रमुषिता f. *eine Art Räthsel.*

प्रमूर in अप्रमूर.

प्रमृणिका f. *der äussere Augenwinkel* Comm. zu Varâh. Bṛh. S. 58,7.

*प्रमृगम् Adv. *gaṇa* तिष्ठद्वादि.

प्रमृग्य Adj. *aufzusuchen*, so v. a. *besonders geeignet zu* (Dat.).

प्रमृड Adj. *gnädig, erfreuend, beglückend.*

प्रमृण Adj. (f. आ) *zerstörend.*

प्रमृत 1) Adj. s. u. 1. मर् mit प्र. — 2) n. *a) Tod.* — *b)* bildliche Bez. *des Ackerbaues.*

प्रमृतक Adj. *todt.*

प्रमृश Adj. *antastend.*

प्रमृषे Dat. Infin. zu मर्ष् mit प्र RV. 3,9,2.

प्रमृष्टि f. *Bestreichung mit* (im Comp. vorangehend) Harshaṁ. 100,3.

प्रमृष्य Adj. in अप्रमृष्य.

प्रमे (Dat. Infin. zu 3. मा mit प्र) *zu bilden* RV. 3,70,4.

प्रमेय 1) Adj. *a, messbar*, so v. a. *unbedeutend, gering* Naish. 8,51. — *b) zu ergründen, sicher zu erkennen, zu beweisen.* — *c) zur richtigen Vorstellung zu erheben* 257,4. 8. 14. — 2) n. (adj. Comp. f. आ) *ein Object richtigen Erkennens, das zu Beweisende.*

प्रमेयकमलमार्तण्ड m. Titel eines Werkes.

प्रमेयत्व n. Nom. abstr. zu प्रमेय 1) *b).*

प्रमेयदीपिका f., प्रमेयनवमालिका f., प्रमेयमाला f. und प्रमेयसंग्रह m. Titel von Werken Opp. Cat. 1.

प्रमेह m. *Harnkrankheit.*

प्रमेहन n. *penis* Kauç. 25.

प्रमेहिन् Adj. *an einer Harnkrankheit leidend.*

प्रमोक m. *Loslösung, Befreiung* Çiç. 11,54.

प्रमोक्तव्य Adj. *freizulassen, freizugeben.*

प्रमोक्ष m. 1) *das Fahrenlassen, Verlieren.* — 2) *Loslassung, Befreiung,* — *von* (im Comp. vorangehend); *Erlösung.*

प्रमोक्षक m. N. pr. eines Berges.

प्रमोक्षण n. *das Ende einer Finsterniss.*

प्रमोचन 1) Adj. (f. ई) *befreiend von* (im Comp. vorangehend). — 2) *f. ई *eine Gurkenart.* — 3) n. *a) das Vonsichgeben, Entlassen.* — *b) das Freimachen, Befreien von* (im Comp. vorangehend). — Vgl. उन्मोचनप्रमोचने unter उन्मोचन 1).

प्रमोत Adj. etwa *stumm, mutus* (nach Zimmer).

प्रमोद् m. (adj. Comp. f. आ) 1) *Lust, grosse Freude.* Auch Pl. — 2) im Sâṁkhja (auch n.) *eine der acht Vollkommenheiten*, bei den Gaina *die Freude Verklärter an der Tugend.* — 3) personificirt als Kind Brahman's. — 4) *das 4te Jahr im 60jährigen Jupitercyclus.* — 5) *ein starker Wohlgeruch.* — 6) **eine Reisart* Gal. — 7) N. pr. *a)* eines Schlangendämons. — *b)* eines Wesens im Gefolge Skanda's. — *c)* verschiedener Männer VP.^{2} 3,265.

प्रमोदक m. 1) *eine Reisart* Karaka 1,27. 2,4. — 2) N. pr. eines Mannes Mudrâr. 46,11 (77,11).

प्रमोदचारिन् s. प्रमादचारिन्.

प्रमोदतीर्थ n. N. pr. eines Tîrtha.

प्रमोदन 1) Adj. *erfreuend.* — 2) n. *a) das Sichfreuen, Frohsein.* — *b) das Erfreuen.*

प्रमोदमान n. und °ना f. *eine der acht Vollkommenheiten im Sâṁkhja.*

*प्रमोदाख्या f. *eine best. Pflanze,* = अजमोदा Gal.

प्रमोदित 1) m. *a)* Bein. Kubera's. — *b)* N. pr. eines Weisen. — 2) f. आ *eine der acht Vollkommenheiten im Sâṁkhja.*

प्रमोदिन् 1) Adj. *ergötzend.* — 2) m. *eine Reisart,* = प्रमोदक Vâgbh. 1,6,2. — 3) f. °नी *Odina Wodier* Buâvapr. 1,234.

प्रमोष m. *Entziehung, Beraubung.*

प्रमोह m. *Geistesverwirrung.*

प्रमोहचित्त Adj. (f. आ) *verwirrten Geistes.*

प्रमोहन Adj. (f. ई) *den Geist verwirrend.*

°प्रमोहिन् Adj. dass.

प्रम्रेद् Dat. Infin. zu म्रद् mit प्र Çat. Br. 4,4,2,11.

प्रम्लोचन्ती und प्रम्लोचा f. N. pr. einer Apsaras.

प्रयत्न Adj. wohl *rührig.*

प्रयत्ने Dat. Infin. zu यत् mit प्र RV. 3,7,1. 31,8.

प्रयत्न् f. *Darbringung.*

प्रयत्यु Adj. etwa *hinausstrebend, drängend, treibend, stürmisch.*

प्रयतता f. *Reinheit* (der Person in rituellem Sinne).

प्रयतदक्षिण Adj. *derjenige, welcher Opferlohn dargereicht hat, donator.*

*प्रयतन n. als Erklärung von प्रयत्न.

प्रयति f. *Darreichung, Anbietung; Gabe, Schenkung.* — 2) *Anspannung, intentio; Wille, Streben.*

प्रयतितव्य n. impers. *curandum, zu sorgen für* (Loc.) Karaka 4,6. Bâlar. 106,1.

प्रयत्तव्य n. impers. dass.

प्रयत्न 1) m. *a) Willensthätigkeit, Bestrebung, Bemühung,* — *um* (Loc. oder im Comp. vorangehend); *Activität* überh. °त्नेन, °त्नात्, °त्नतस् und त्नैस् (einmal) *sorgfältig, angelegentlich, eifrig, nach Kräften, alles Ernstes.* प्रयत्नात् (Harshaṁ. 220,13) und प्रयत्न° (vor einem passiven Verbalbegriff) *mit Mühe, kaum.* n. Vikr. 143 fehlerhaft. — *b) Thätigkeit des Mundes bei Articulirung der Laute.* Vollständig आस्य°. — 2) f. आ *eine best.* Çruti S. S. S. 24.

प्रयत्नच्छिद् Adj. *Jmds* (Gen.) *Bemühungen vereitelnd* Mudrâr. 120,7 (182,4).

प्रयत्नवत् Adj. *sich bemühend, seine ganze Sorgfalt auf Etwas verwendend.*

प्रयन्तृ Nom. ag. 1) *Darreicher, Geber, Bringer;* mit Gen. oder Acc. — 2) *Lenker, Führer.* गज° MBh. 8,30,17.

प्रयमण n. *Reinigung der Person* (in rituellem Sinne) Âpast.

प्रयस् n. 1) *Vergnügen, Genuss, Ergötzen.* प्रयसे RV. 4,21,7 = प्रयसे. — 2) *Gegenstand des Genusses, beliebte Speise und Trank, Leckerbissen, Labetrunk.* प्रयांसि नदीनाम् *labende Gewässer.*

प्रयस्वत् 1) Adj. *Genussmittel habend,* — *gewährend, Labung bringend.* प्रयस्वत आत्रेयाः als Liedverfasser von RV. 5,20. — 2) n. Name eines Sâman.

प्रया f. *Anlauf.*

प्रयाग m. 1) *die Opferstätte* κατ' ἐξοχήν, *der Ort, wo Gaṅgâ und Jamunâ sich vereinigen.* Als Reich Prasâd. 3,13. Pl. *die Bewohner von Prajâga.* — 2) **Opfer.* — 3) **Pferd.* — 4) *Bein. Indra's. — 5) N. pr. eines Mannes.

प्रयागक m. 1) = प्रयाग 1) Agni-P. 6,34. — 2) = प्रयाग 5).

प्रयागतीर्थ n. N. pr. eines Tîrtha.

*प्रयागभव m. Bein. Indra's.

प्रयागमाहात्म्य n. (Opp. Cat. 1.), प्रयागरत्नक्रोड m. und प्रयागसेतु m. Titel von Werken.

प्रयाचक Adj. *bittend um* (°अर्थम्).

प्रयाचन n. *das Anflehen.*

प्रयाज् m. *Voropfer,* Bez. *gewisser Opfersprüche und der von ihnen begleiteten* Âǵja-*Spenden, welche zur Eingangsceremonie gehören;* gewöhnlich fünf (aber auch neun und eilf) an Zahl. प्रयाजानुयाज् m. Pl. 28,18. प्रयाजयाज्या f. Comm. zu TBr. 3,380,10. Nom. abstr. प्रयाजत्व n. Kap. S. 41,7.

प्रयाजवत् Adj. von Prajâga *begleitet* TS. 6,1, 5,3. 5.

प्रयाजाकृति f. *eine Spende bei den* Prajâga Ait. Br. 1,8,1.

प्रयाण n. 1) *Ausgang, Antritt* (eines Weges u. s. w.), *Abzug, Aufbruch, Abreise, Gang, Reise, Marsch* (Harshaḱ. 172, 6); *Tagreise* Bâlar. 162, 19. 170,1. तदभिमुखकृत° Adj. *auf ihn losgehend.* गर्दभेन *das Reiten auf einem Esel.* — 2) *der Abzug der Lebensgeister.* °काल m. *Sterbenszeit.* — 3) *Antritt, Anfang.* — 4) *der Rücken eines Pferdes* (die Stelle, auf der der Reiter sitzt). — Vgl. इन्द्र° (Nachtr. 3).

प्रयाणक n. *Gang, Marsch, Reise; Tagreise* Kâd. 2,73,18. 113,4. Harshaḱ. 116,9. Bâlar. 165,7.

प्रयाणपटह m. *Marschtrommel* Harshaḱ. 172,5.

प्रयाणपुरी f. N. pr. einer *Stadt.* °माहात्म्य n. Titel eines Werkes.

प्रयाणभङ्ग m. *Unterbrechung einer Reise.*

प्रयाणविधार m. Titel eines Werkes.

प्रयाणि f. in *अप्रयाणि.

*प्रयाणीय Partic. fut. pass. von 1. या mit प्र.

*प्रयात m. fehlerhaft für प्रपात.

प्रयातर् Nom. ag. 1) *der da geht, gehen —, fliegen kann.* — 2) *einen Marsch unternehmend* Vaitân. Jogaj. 4,53.

प्रयातव्य 1) Adj. *anzugreifen.* — 2) n. impers. *proficiscendum, eundum.*

प्रयात्रा f. anzunehmen für प्रायात्रिक.

*प्रयापण n. Nom. act. vom Caus. von 1. या mit प्र.

प्रयापणि f. in *अप्रयापणि.

*प्रयापणीय Partic. fut. pass. vom Caus. von 1. या mit प्र.

*प्रयापन n. = प्रयापण.

*प्रयापनि f. = प्रयापणि.

*प्रयापिन् Adj. vom Caus. von 1. या mit प्र.

प्रयाप्य Adj. *wegzuschicken.*

*प्रयाम m. = नीवाक. Mṛkkh. 120,1 ist प्रयाम शीघ्रम् zu trennen.

प्रयामन् n. *Ausfahrt.*

°प्रयायिन् Adj. *gehend —, fahrend —, reitend auf, ziehend mit.*

प्रयावन् in अप्रयावन्, वृषप्रयावन् und सुप्रयावन्.

प्रयावम् Absol. in अप्रयावम्.

प्रयास m. *Anstrengung, Mühe* (Karaka 6, 24. Çaṃk. zu Bâdar. S. 30, Z. 6), *Bemühung um* (Loc., Gen., °अर्थाय, °निमित्तेन oder im Comp. vorangehend).

प्रयासित n. dass. Mâlatîm. 153,6. आयासित v. l.

प्रयिष्णु Adj. *zum Fahren dienend.*

प्रयुक्ति f. 1) *das sich in Thätigkeit Setzen, Trieb, Antrieb, intentio.* — 2) *das in Thätigkeit Setzen, Anwendung.* तस्य प्रयुक्ति so v. a. तस्य प्रयुक्त्या TBr. 2,2,11,1—4.

*प्रयुग soll die ursprüngliche Form von प्रउग sein.

प्रयुग्घविस् n. s. u. प्रयुङ्ग् 4).

प्रयुङ्ग् (wohl f.) 1) *Gespann.* — 2) *Antrieb, Beweggrund.* — 3) *Erwerb.* — 4) प्रयुङ्गो हवींषि oder प्रयुग्घवींषि heissen *zwölf Darbringungen, von denen je eine im Monat zu opfern ist.*

प्रयुत् Adj. *durcheinander mengend* TBr. 3,7,9,1.

1. प्रयुत Adj. s. u. 2. und 3. यु mit प्र.

2. प्रयुत m. N. pr. eines Devagandharva.

3. प्रयुत (*m.) n. *eine Million.* प्रयुतायुता: als Adj.

प्रयुति f. *Abwesenheit.* मनस: so v. a. *Unbesonnenheit.*

प्रयुतेश्वरतीर्थ n. N. pr. eines Tîrtha.

प्रयुवन् in अप्रयुवन्.

*प्रयुत्सु m. 1) *Kämpfer.* — 2) *Widder.* — 3) *Asket.* — 4) *Wind.* — 5) Bein. Indra's.

प्रयुद्ध 1) Adj. s. u. 1. युध् mit प्र. — 2) n. *Kampf, Schlacht.*

प्रयुध् Adj. *angreifend.*

प्रयुवन n. *das Mischen, Mengen* Hemâdri 1, 145,3.

प्रये Dat. Infin. von 1. या mit प्र P. 3,4,10. ṚV. 1,142,6. — ṚV. 10,104,3 ist प्रये zu vermuthen.

प्रयोक्तर् Nom. ag. 1) *Schleuderer, Abschiesser* (von Geschossen). — 2) *Ausführer, Ausrichter* (Hemâdri 1,199,22), *Agens* (einer Handlung Chr. 223,28). — 3) *Unternehmer eines Opfers, Opferherr* Comm. zu Kâtj. Çr. 1,6,23. — 4) *Zuführer, Verschaffer, adductor.* पादार° MBh. 7,23,61. — 5) *Anwender, Gebraucher.* — 6) *Aufführer eines Stücks.* — 7) *Sprecher* (240,29. fg.), *der Vortragende, Vorträger.* — 8) *Verfasser, Dichter.* — 9) *Leiher, Verleiher von Geldern* 223,5.

प्रयोक्तव्य Adj. 1) *abzuschiessen.* — 2) *anzuwenden, anzubringen, zu gebrauchen.* — 3) *aufzuführen* (ein Stück). — 4) *vorzutragen.*

प्रयोक्तृता f. und °क्तृत्व n. Nom. abstr. zu प्रयोक्तर् 5).

1. प्रयोग 1) Adj. *zum Mahle kommend.* — 2) m. N. pr. eines alten Ṛshi.

2. प्रयोग m. 1) *Verbindung.* — 2) *Setzung, Beifügung, Hinzufügung* (eines Wortes) 243,28. Der Loc. lässt sich oft durch *bei* (221,19. 23. 230,14. 231,11. 28. 233,9. 237,23. 24) wiedergeben. — 3) *das Schleudern, Abschiessen.* — 4) *Darbringung, das Zukommenlassen, Zuwenden* 180,22. — 5) *das in's Werk Setzen, Unternehmen, Beginnen, Anfang.* यदि वाग्भि: प्रयोग: स्यात् so v. a. *wenn es sich mit Worten machen liesse.* — 6) *Anschlag, Plan, Anstiftung.* तत्प्रयोग so v. a. *dein Werk* 328,13. — 7) *Anwendung, Gebrauch, gewöhnlicher Gebrauch, Praxis.* °प्रयोगेण, °प्रयोगात् und °प्रयोगतस् so v. a. *vermittelst.* — 8) *Anwendung von Heil- und Zaubermitteln.* — 9) *Mittel;* nur Instr. Pl. (217,23) zu belegen. — 10) *eine zur Anwendung kommende, gebräuchliche, vorkommende Form.* — 11) *Aufführung eines Tanzes, eines Stückes.* °तस् mit दर्श् *aufführen sehen.* — 12) *ein Stück zum Aufführen.* — 13) *Vortrag, Recitation.* — 14) *ein zu recitirender Spruch.* — 15) *das Anwenden —, Anlegen des Geldes, Ausleihen auf Zinsen.* — 16) *ein ausgeliehenes Kapital* Gaut. — 17) * *Beispiel.* — 18) * *Pferd.*

प्रयोगकौस्तुभ Titel eines Werkes.

प्रयोगग्रहण n. *das Erlernen der Praxis* Daçak. 49,8.

प्रयोगचन्द्रिका f. Opp. Cat. 1. प्रयोगचिन्तामणि m., प्रयोगतत्त्व n., प्रयोगदर्पण m., प्रयोगदीप m., प्रयोगदीपिका f. und प्रयोगपद्धति f. Titel von Werken.

प्रयोगपान n. *das Rauchen aus Gesundheitsrücksichten* Karaka 1,5.

प्रयोगपारिजात m., प्रयोगमयूख m., प्रयोगमुक्तावली f., प्रयोगमुख n., प्रयोगरत्नमाला f., °रत्नमालिका f. (Opp. Cat. 1), प्रयोगरत्नाकर m., प्रयोगरत्नावलि f. (ebend.), प्रयोगविवेक m., प्रयोगवृत्ति f., प्रयोगवैजयन्ती f., प्रयोगसरणि f., प्रयोगसार, °सारसमुच्चय m. (Opp. Cat. 1) und प्रयोगसेतु m. Titel von Werken.

प्रयोगातिशय m. in der Dramatik 1) *allzu deutliche Einführung einer Person auf die Bühne, indem dieselbe geradezu genannt wird.* — 2) *das unnütze Erscheinen einer Person auf der Bühne im Vorspiel.*

प्रयोगामृत n. Titel eines Werkes.

*प्रयोगार्थ m. angeblich = प्रत्युत्क्रम. in Wirklichkeit Adj. *die Bedeutung von* प्रयोग *habend.*

प्रयोगिन् Adj. 1) *zur Anwendung kommend, gebräuchlich.* Nom. abstr. °गित्व n. — 2) *ein Stück aufführend;* m. *Schauspieler* Buar. Nâṭjaç. 34,104.

प्रयोगीय Adj. *über die Anwendung* (der Heilmittel) *handelnd.*

प्रयोग्य m. *ein Thier im Anspann, Zugthier.*

प्रयोजक Adj. Nom. ag. (f. °जिका) 1) *veranlassend, einen Auftrag ertheilend, bewirkend, zu Et-*

was führend, Urheber. Nom. abstr. °ता f. (Comm. zu Nyâyam. 3,7,16) und °त्व n. (Chr. 231,2). — 2) *Etwas bewirkend, so v. a. wesentlich, unumgänglich.* — 3) *Verfasser.* — 4) *Verleiher, Gläubiger.*

प्रयोजन n. (adj. Comp. f. आ) *Veranlassung, Motiv, wirkende Ursache, Zweck, Endzweck, Ziel, Absicht.* °नम् अति-क्रम् *etwas zum Ziele Führendes versäumen.* Instr. *in einer best. Absicht,* केन °नेन, किं °नम् (240,28), *कस्मै °नाय, *कस्मात् °नात्, *कस्य °नस्य und *कस्मिन् °ने *in welcher Veranlassung? weshalb?* 231,16. fgg. Mit einem Instr. *Nutzen von, das zu Thun um* 317,25.

प्रयोजनवत् Adj. 1) *einen Zweck habend, zu Etwas dienend, dienlich.* Nom. abstr. °वत्त्व n. — 2) *mit einer bestimmten Absicht verbunden, so v. a. egoistisch.*

प्रयोजयितर् Nom. ag. *Veranlasser* Âpast.

प्रयोज्य 1) Adj. *a) zu schleudern, abzuschiessen.* — *b) anzuwenden, anzubringen, zu gebrauchen.* Nom. abstr. °त्व n. — *c) zu gebrauchen, so v. a. in abhängigem Verhältniss stehend.* — *d) derjenige, dem Etwas aufgetragen wird, der da beauftragt wird.* — *e) darzustellen* (auf der Bühne). — 2) *n. *Kapital (was auf Zinsen gegeben wird).*

प्रयोतर् Nom. ag. mit Gen. *Beseitiger, Fernhalter.*

*प्ररत्न Adj. *derjenige, vor dem man Jmd schützt.*

प्ररत्नण n. *das Beschützen.*

*प्रराधम् Adv. gaṇa तिष्ठद्वादि.

प्रराधस् m. N. pr. eines Âṅgirasa. पुराधस् v. l.

(प्रराध्य) प्रराधिस्र Adj. *zufriedenzustellen.*

प्रराक्न् Adj. *hinausreichend über* (Abl.).

प्ररुज m. N. pr. 1) eines von Garuḍa bekämpften mythischen Wesens. — 2) eines Rakshas.

प्ररुज् 1) Adj. *hervorschiessend.* In Verbindung mit गिरि m. so v. a. *Vorberg.* — 2) f. *Trieb, Schoss.*

प्ररूठ 1) Adj. s. u. 1. रुज् mit प्र. — 2) *m. *Bauch.* Beruht auf einer falschen Auffassung von जठर.

प्ररूठकक्ष Adj. *wo Gesträuch gewachsen ist* Âpast. Çr. 8,3,2.

प्ररूढि f. 1) *das Aufgeschossensein* Harshaṅ. 195, 26. — 2) *Wachsthum, Zunahme.*

प्ररूपण n. und °णा f. *das Darlegen, Lehren* Ind. St. 15,407. fg.

प्रराक m. und प्रराचन n. *Ueberfluss.*

प्रराचन 1) Adj. (f. ई) *zur Liebe reizend, verführend.* — 2) f. आ *a) das höchste Lob* Bâlar. 91,15. — *b)* in der Dramatik α) *Erregung der Aufmerksamkeit durch Anpreisen.* — β) *das günstige Ausmalen künftiger Dinge.* — 3) n. *a) das Anspornen.* — *b) das Verführen.* — *c) das Anpreisen.* — *d) Erläuterung.* — *e)* = 2) *b)* β).

प्रराधन n. *das Aufsteigen.*

प्रराह् m. 1) *das Keimen, Aufgehen, Hervorschiessen* in eig. und übertr. Bed. — 2) *Schoss, Sprosse, Knospe, Trieb.* — 3) *Auswuchs.* — 4) *Trieb* in übertr. Bed.

प्रराहण n. 1) *das Keimen, Aufgehen, Aufschiessen, Aufwachsen, Aufkommen* (in übertr. Bed.) Ind. St. 15,407. fg. — 2) *Schoss, Knospe, Trieb.*

प्रराहवत् Adj. *mit Pflanzenwuchs versehen.*

प्रराहिन् Adj. 1) *aufschiessend,* — *aus* (im Comp. vorangehend). — 2) am Ende eines Comp. *wachsen lassend, hervorbringend* Hemâdri 1,508, 16. 510,7.

प्रराहिशाखिन् Adj. *dessen Zweige wieder wachsen.*

*प्रर्त Adj. (1. प्र + ऋत).

*प्रर्तीय्, °यति Denomin. von प्रर्त.

*प्रर्क्क Adj. (1. प्र + ऋक्क).

*प्रर्ष Adj. (1. प्र + ऋष).

*प्रर्षीय्, °यति Denomin. von प्रर्ष.

प्रलघु Adj. *überaus unbedeutend, sehr gering* (Gefolge Kâd. 2,112,24). Nom. abstr. °ता f. Mudrâr. 149,16 (218,11).

प्रलपन n. *das Schwatzen, Plaudern.*

प्रलपित 1) Adj. s. u. 1. लप् mit प्र. — 2) n. *a) Geschwätz, Gerede.* — *b) Wehklage.*

प्रलब्धव्य Adj. *zum Besten zu haben, zu hintergehen.*

प्रलम्ब 1) Adj. (f. आ) *herabhängend.* Von einer Person wohl so v. a. *mit vorgebeugtem Oberkörper.* — 2) m. *a) *das Herabhängen.* — *b) *Ast.* — *c) *ein Schoss der Weinpalme.* — *d) Gurke* Bhâvapr. 1,18. — *e) *die weibliche Brust.* — *f) *eine Art Perlenschmuck.* — *g)* N. pr. α) eines von Baladeva oder Kṛshṇa erschlagenen Daitja. — β) eines Berges. — 3) f. आ N. pr. einer Râkshasî.

*प्रलम्बक *wohlriechendes* Rohisha-*Gras.*

*प्रलम्बघ्न m. Bein. Baladeva's und Kṛshṇa's.

प्रलम्बता f. *das Herabhängendsein* Kâd. 86,3.

*प्रलम्बन n. *das Herabhängen.*

प्रलम्बबाहु 1) Adj. *herabhängende Arme habend.* — 2) m. N. pr. eines Mannes.

*प्रलम्बभिद् m. Bein. Baladeva's.

प्रलम्बभुज 1) Adj. *herabhängende Arme habend.* — 2) m. N. pr. eines Vidjâdhara.

प्रलम्बमथन, प्रलम्बहन् und *प्रलम्बहन्तर् m. Bein. Baladeva's oder Kṛshṇa's.

प्रलम्बिन् Adj. *herabhängend.*

प्रलम्बी Adv. mit कर् *herabhängend machen.*

प्रलम्बोदर् m. N. pr. 1) eines Fürsten der Kimnara Kâraṇḍ. 3,3. — 2) eines fabelhaften Berges Kâraṇḍ. 91,14.

प्रलम्भ m. 1) *Erlangung, Gewinnung.* — 2) *das Anführen, Hintergehen, Foppung.* Auch Pl.

प्रलम्भन n. *das Anführen, Hintergehen, Foppen.*

प्रलय m. 1) *Auflösung, Vernichtung, Tod, Vernichtung —, Ende der Welt.* — 2) *Untergang* (der Gestirne). — 3) *Ende* überh. संज्ञानिद्रा° Adj. *der ausgeschlafen hat.* — 4) *Ursache der Auflösung.* — 5) *Ohnmacht.* — 6) *Schläfrigkeit* Gal.

प्रलयकेवल Adj. = प्रलयाकल.

प्रलयघन m. *die den Untergang der Welt bewirkende Wolke* 145,17.

प्रलयंकर Adj. (f. ई) *Verderben bringend.*

प्रलयता f. *Auflösung.* °तां गम् *zu Nichte gehen.*

प्रलयत्व n. dass. °त्वाय कल्प् *zu Nichte gehen.*

प्रलयदहन m. *das den Untergang der Welt bewirkende Feuer* 325,19. Spr. 283.

प्रलयन n. *Lagerstatt.*

प्रलयाकल Adj. bei den Çaiva (eine Einzelseele) *an der noch* मल *und* कर्मन् *haften.*

प्रलयात्तग Adj. *erst beim Untergang der Welt zu Grunde gehend* (die Sonne).

प्रललाट Adj. *eine hervorstehende Stirn habend.*

प्रलव m. *Abschnitzel, Stück* (eines Schilfs); nach Einigen *Blattscheide,* nach Andern *ein dürres Schilfblatt.*

प्रलवन n. *das Schneiden des Getraides* Mân. Gṛhj. 2,10. Gobh. 4,4,30.

*प्रलवितर् Nom. ag. *Abschneider.* *f. °त्री.

*प्रलवित्र n. *ein Werkzeug zum Abschneiden.*

प्रलाप m. 1) *Gerede, Geschwätz, Geplauder.* — 2) *Wehklage.* Auch n. — 3) *das Irrereden, Phantasiren.*

प्रलापक m. = प्रलाप 3) Bhâvapr. 3,77. 79.

प्रलापन n. *das Sprechenlassen, Sprechenlehren.*

प्रलापवत् Adj. *irre redend.*

*प्रलापकृत् m. *ein best. Präparat* Râgân. 13,90.

प्रलापिता f. *verliebtes Schwatzen.*

प्रलापिन् Adj. 1) *schwatzend, redend, sprechend.* Gewöhnlich am Ende eines Comp.; Nom. abstr. °पित्व n. — 2) *wehklagend.* — 3) *mit Irrereden verbunden.* ज्वर m. Bhâvapr. 3,76. 79.

प्रलीयम् Absol. mit इ und चर् *sich versteckt halten.*

प्रलिश m. N. pr. eines mythischen Wesens Su-

PARN. 23,3.

*प्रलीनता f. 1) *Ohnmacht* RÂGÂN. 20,28. — 2) = प्रलय 1).

प्रलून m. *ein best. Insect.*

प्रलेप m. 1) *das Kleben bleiben an* (im Comp. vorangehend) BHÂVAPR. 3,161. — 2) *Salbe, Mittel zum Einreiben* oder *Bestreichen, Pflaster* Mat. med. 19. — 3) *Zehrfieber* KARAKA 6,1.

प्रलेपक 1) m. *a)* *vielleicht *Muschelkalk.* — *b) Zehrfieber* BHÂVAPR. 3,114. — 2) *f. °पिका *gaṇa* मत्स्यादि.

प्रलेपन n. = प्रलेप 2) KARAKA 6,9,11.

प्रलेह m. *eine Art Brühe.*

प्रलेहन n. *das Belecken.*

प्रलोप m. *Zerstörung, Vernichtung* LALIT. 209,4.

प्रलोभ m. 1) *Verlockung.* — 2) *Habsucht.*

प्रलोभक m. *der Verlocker* als N. pr. eines Schakals.

प्रलोभन 1) Adj. *verlockend.* — 2) *f. ई *Sand, Kies.* — 3) n. *das Verlocken.* Auch fehlerhaft für प्रलम्भन.

प्रलोभिन् Adj *verlockend, verführerisch.*

प्रलोभ्य Adj. *womit man Jmd lockt, verlockend, lockend* Spr. 7712.

प्रलोल Adj. *in heftiger Bewegung seiend.*

प्रलोलुप m. N. pr. eines Sohnes des Kunti, eines Nachkommen des Garuḍa.

*प्रल्कारीय् Denomin. von 1. प्र + लृकार.

प्रवँ Adj. *flatternd, schwebend.*

*प्रवक Adj. (समभिहारे, साधुकारिणि).

प्रवक्तर् Nom. ag. 1) *der Etwas* (im Comp. vorangehend) *sagt, mittheilt, erzählt.* — 2) *ein guter Redner.* — 3) *Verkündiger, Lehrer.* — 4) *der erste Erzähler, der Urheber einer Sage.* Am Ende eines adj. Comp. °कृक.

प्रवक्तव्य Adj. *zu verkünden, mitzutheilen, zu lehren.*

प्रवक्तृक s. u. प्रवक्तर् 4).

प्रवक्तृत्व n. *das Lehrersein.*

*प्रवग m. = प्लवग *Affe.*

1.*प्रवंग m. dass.

2. प्रवङ्ग m. Pl. N. pr. eines Volkes MÂRK. P. 57,43.

*प्रवंगम m. = प्लवंगम *Affe.*

प्रवचन 1) m. *der Etwas vorträgt.* — 2) n. *a) das Reden, Sprechen.* °पटु Adj. *beredt.* — *b) Vortrag, das Hersagen, mündliche Unterweisung, das Lehren.* — *c) Ankündigung.* — *d) Ausdruck, Bezeichnung.* — *e) die vorgetragene Lehre, die heiligen Schriften,* insbes. *die* Brâhmaṇa. Auch *die heiligen Schriften der Buddhisten* und *Gaina.* — 3) *°म् enklitisch nach einem Verbum fin.

प्रवचनसारगाथा f. und °सारोद्धार m. Titel zweier Werke BUHLER, Rep. No. 639. fg.

प्रवचनीय Adj. 1) *vorzutragen.* — 2) *der da vorträgt, lehrt.*

*प्रवट m. *Waizen.*

प्रवणँ 1) (* m.) *a) Abhang, Halde; Abgrund, Tiefe.* In der älteren Sprache nur Loc. Sg. und Pl. (nur einmal); im Epos auch Abl. Sg. Statt प्रवणे MBh. 1,3580 liest ed. Bomb. 1,89,4 ऽप्रवणे; 5,136,13 erklärt NÎLAK. प्रवणे durch प्रपाते पुङ्खाख्ये. — *b)* *= चतुष्पथ, क्षण und आवर्त. — 2) n. *Zugang zu* (Loc.). प्रवणानि च नैवासन् शास्त्वस्य शिबिरे MBh. ed. Vardh. 3,16,4. प्रवणाय (= गूढभावेन निम्नगमनाय NÎLAK.) statt dessen ed. Bomb. und Calc. — 3) Adj. (f. आ) *a) geneigt, hängend, abfallend, abschüssig, declivis, pronus, geneigt nach* (im Comp. vorangehend). — *b) geneigt,* so v. a. *sich hingezogen fühlend zu, gern an Etwas gehend, eine Lust verspürend, sich hingebend, sich neigend zu;* die Ergänzung im Loc., Dat., Gen., Infin. oder im Comp. vorangehend BÂLAR. 238,4. VIKRAMÂṄKAK. 15,10. — *c) gerichtet auf* (im Comp. vorangehend). — *d) zur Neige gegangen, verschwunden.* — *e)* *= उदर (wohl उदार), आयत, प्रगुण, प्लुत, स्निग्ध und क्षीण. — Vgl. प्लवन.

°प्रवणता f. *Hang —, Geneigtheit —, Neigung zu.*

*प्रवणावत् Adj. als Erklärung von प्रवँवत्.

°प्रवणविधेयी Adv. mit भू *gern gehorchen* (einem Befehl).

प्रवणायित n. *Hang —, Neigung zu* (Loc.).

प्रवणि in *निष्प्रवणि.

प्रवणी Adv. 1) mit कर् *Jmd sich geneigt machen.* — 2) mit भू *geneigt —, gewonnen werden* GOP. BR. 2,2,5.

*प्रवणेज्ञ Adj. als Erklärung von प्रवातेजँ NIR. 9,8.

प्रवँवत् 1) f. *a) Bergabhang, Höhe* überh.; auch *Himmelshöhe.* — *b) abschüssige Bahn,* so v. a. *ein leicht zu durchlaufender Weg, rascher Fortgang.* Instr. Sg. und Pl. *bergab, abwärts; raschen Laufes.* — 2) n. mit dem Beiwort भार्गव Name eines Sâman.

प्रवँवत्त् Adj. 1) *höhenreich.* — 2) *auf abschüssiger Bahn befindlich, eilig.* — 3) *eine abschüssige Bahn darbietend, zum raschen Lauf geschickt.*

प्रवत्स्यत्पतिका Adj. f. *eine Frau, deren Gatte auf Reisen zu gehen gedenkt.*

प्रवद् Adj. *einen Laut von sich gebend.*

प्रवदन n. *das Ankündigen.*

प्रवदितर् Nom. ag. mit Gen. (Acc. im MBh.) *aussprechend, redend.*

प्रवदितोस् Abl. Infin. zu वद् mit प्र TS. 2,2,9,5. AIT. BR. 2,15,9.

प्रवदिषु Adj. in वाकप्रवदिषु.

प्रवँध्यमान् Adj. *auf abschüssiger Bahn —, d. i. rasch laufend.*

प्रवँवत्त् Adj. 1) *vorwärts —, hinwärts gerichtet.* — 2) *die Silbe* प्र (auch पृ) *enthaltend.*

प्रवँवत्तवे Dat. Infin. zu 1. वन् mit प्र ṚV. 1,131,5.

*प्रवप Adj. *mit einer starken Netzhaut versehen.*

1. प्रवपण n. *das Abscheeren* (des Bartes).

2. प्रवपण n. *das Säen* GOBH. 4,4,30. MÂN. GṚHY. 2,10.

प्रवर्ध Adj. Beiw. Indra's MAITR. S. 2,2,10. Vgl. प्रवध्र.

1. प्रवयण n. *Anfangsstück, das obere Ende eines Gewebes.*

2.*प्रवयण 1) Adj. *zum Antreiben dienend.* — 2) n. *Stachelstock zum Antreiben des Viehes.*

*प्रवयणीय Adj. *anzutreiben.*

प्रवँयस् Adj. 1) *besonders kräftig.* — 2) *bejahrt* KARAKA 6,12. 30.

*प्रवय्या Adj. f. *zu belegen, zu befruchten.*

1. प्रवर् m. 1) *Decke, Ueberwurf.* — 2) *Obergewand.*

2. प्रवर् m. 1) *Berufung,* z. B. eines Brahmanen zu priesterlichen Verrichtungen. — 2) *Berufung* Agni's *zu seiner Thätigkeit beim Opfer, im Eingang desselben.* — 3) *Ahnenreihe* (weil Agni bei seiner Berufung als der Agni der Vorfahren des Opfernden nach ihren Namen bezeichnet wird). Diese Ahnenreihe begreift nur die obersten an das allgemein angenommene Schema der Ṛshi-Geschlechter zunächst anknüpfenden Glieder (nicht mehr als fünf). Am Ende eines adj. Comp. f. आ HEMÂDRI 1,687,6. — 4) *Mitglied einer Ahnenreihe, Ahnherr.* *f. ई.

3. प्रवर Adj. (f. आ) *der vorzüglichste, beste, schönste* (mit einem Gen. oder am Ende eines Comp. *der vorzüglichste* u. s. w. *unter*); unter Söhnen heisst *der älteste* so; *vorzüglicher als* (Abl.); *ausgezeichnet durch* (im Comp. vorangehend). In Verbindung mit सम (*gleich*) und न्यून (*kleiner, grösser*. — 2) m. *a) *eine schwarze Varietät von Phaseolus Mungo.* — *b) *Opuntia Dillenii.* — *c)* N. pr. α) eines Götterboten und Freundes des Indra. — β) eines Dânava. — 3) f. आ N. pr. eines Flusses. — 4) n. *a) Aloeholz.* — *b) *eine best. hohe Zahl* (buddh.).

प्रवरकाण्ड *das Kapitel von der Ahnenreihe* OPP. Cat. 1.

1.*प्रवरण n. *die Festlichkeiten am Ende der Regenzeit* (buddh.).

2. प्रवरण n. 1) *das Berufen.* Vgl. अति°. — 2) **eine religiöse Verrichtung* (अनुष्ठान) Hemâdri 1, 106,14.

प्रवरणीय Adj. *zu religiösen Verrichtungen sich eignend* Hemâdri 1,106,12. 14.

प्रवरदर्पण m. und प्रवरदीपिका f. Titel zweier Werke.

प्रवरधातु m. *edles Metall.*

प्रवरनिर्णय m. Titel eines Werkes.

प्रवरनृपति m. N. pr. eines Fürsten, = प्रवरसेन Vikramâṅkaḱ. 18,28.

प्रवरपुर n. N. pr. einer *Stadt* in Kashmir Vikramâṅkaḱ. 18,1. 70.

प्रवरभूपति m. N. pr. eines *Fürsten*, = प्रवरसेन.

प्रवरमञ्जरी f. und प्रवररत्न n. Titel zweier Werke.

प्रवरललित n. *ein best. Metrum.*

°प्रवरवत् Adj. *sich der Ahnenreihe des — bedienend.*

*प्रवरवाकृन m. Du. Bein. der Açvin.

प्रवरसेन m. N. pr. verschiedener Fürsten.

प्रवराध्याय m. Titel verschiedener Werke Bühler, Rep. No. 22.

प्रवरावरी f. *eine best.* Râgiṇî S. S. S. 111.

प्रवरेश m. 1) *ein vornehmer Herr* (?). — 2) N. pr. eines Fürsten.

प्रवरेश्वर m. N. pr. eines von Pravarasena errichteten Heiligthums.

प्रवर्ग m. 1) *der beim* Pravargja 1) *a) gebrauchte grosse irdene Topf* Sây. zu ṚV. 7,103,8. प्रवर्गावर्तभूषण Adj. als Beiw. Vishṇu's. — 2) fehlerhaft für प्रवर्ग्य.

प्रवर्गसामन् n. Ind. St. 3,201,*a* fehlerhaft für प्रवर्ग्य°.

प्रवर्ग्य 1) m. *a) eine Einleitungsceremonie zum* Soma-*Opfer, bei welcher frischgemolkene Milch in einen glühend gemachten Topf* (nach Andern *in kochendes Schmalz*) *gegossen wird.* — *b)* fehlerhaft für प्रवर्ग in प्रवर्ग्यावर्तिभूषण (!) Adj. als Beiw. Vishṇu's Hariv. 1,41,34. प्रवर्ग्यो घर्मसंतापनार्थो महावीरः । तस्यावर्त (nicht आवर्ति) आवृत्तिः । सैव भूषणं यस्य Nilak. — 2) n. Name eines Sâman Ârsh. Br.

प्रवर्ग्यवत् Adj. *mit dem* Pravargja 1) *a) verbunden.*

प्रवर्ग्यसामन् n. Name eines Sâman. Vgl. प्रवर्ग्य 2).

प्रवर्जन n. *die Handlung des* Pravargja 1) *a), das Setzen in* oder *an das Feuer.*

प्रवर्त m. *ein runder Schmuckgegenstand, Ohrring.*

प्रवर्तक 1) Adj. (f. °र्तिका) *a) verfahrend.* इच्छा° *nach Laune* Jolly, Schuld. 306. — *b) in Bewegung —, in Thätigkeit versetzend.* — *c) zur Erscheinung bringend, hervorrufend, bewirkend, veranlassend, in's Werk setzend, befördernd;* m. *Gründer, Urheber.* — 2) n. *das Erscheinen einer vorher angekündigten Person auf der Bühne* überh. oder *das Erscheinen einer Person des darzustellenden Stükkes auf der Bühne am Ende des Vorspiels, von Seiten des Schauspieldirectors dadurch motivirt, dass er die Jahreszeit, in der die beginnende Handlung spielt, zu der in Wirklichkeit seienden und zu der auftretenden Person in Beziehung bringt.*

प्रवर्तकीय n. Titel der Grammatik Kaijaṭa's Opp. Cat. 1.

प्रवर्तन 1) Adj. (f. ई) *in Bewegung seiend, fliessend.* v. l. besser प्रवर्तिन्. — 2) f. आ *das Anregen der Thätigkeit.* — 3) n. *a) das Vortreten, eine Bewegung nach vorn.* — *b) das Hervorkommen aus* (Abl.) — *c) das Zuströmen* (von Wasser). — *d) das Gehen, Wandeln.* — *e) das Thätigsein, Handeln, das Sichabgeben —, Zuthunhaben mit* (Instr. oder Loc.). — *f) das Vorsichgehen, Vonstattengehen, zur Erscheinung Kommen.* — *g) das Benehmen, die Art und Weise zu sein.* — *h) das Vorwärtsschaffen, Herbeischaffen.* — *i) das Anlegen, Errichten.* — *k) das zur Erscheinung Bringen, Herbeiführen, in's Werk Setzen, Einführen, Anwenden.*

प्रवर्तनीय Adj. 1) *anzuwenden.* — 2) *zu beginnen* 216,16.

प्रवर्तमानक Adj. *langsam hervorkommend aus* (Abl.).

प्रवर्तयितर् Nom. ag. 1) *Anreger, — von* (Gen. Kâd. 5,7) oder *zu* (Loc.). Nom. abstr. °तृत्व n. Çaṅk. zu Bâdar. 2,2,37 (S. 593, Z. 4). — 2) *Errichter, Einführer.* — 3) *Anwender.*

प्रवर्तितर् Nom. ag. 1) *Herbeiführer, Bewirker.* — 2) *Festsetzer, Bestimmer.*

प्रवर्तितव्य n. impers. *agendum, zu handeln.*

प्रवर्तिन् 1) Adj. *a) hervorkommend, hervorströmend.* — *b) sich vorwärts bewegend, in Bewegung seiend, fliessend.* — *c) thätig seiend.* — *d) fliessen lassend.* — *e) herbeiführend, bewirkend.* — *f) anwendend.* — *g) einführend, verbreitend.* — 2) f. °नी N. pr. einer Gaina-Nonne Hem. Par. 2,283.

प्रवर्त्य Adj. *angeregt werdend.* Nom. abstr. °प्रवर्तयितृत्व n. Çaṅk. zu Bâdar. 2,2,37 (S. 593, Z. 4).

°प्रवर्धक (f. °र्धिका) und °प्रवर्धन Adj. *vermehrend, steigernd.*

प्रवर्ष m. *Regen.* Auch Pl.

प्रवर्षण 1) m. N. pr. eines Berges. — 2) n. *a) das Regnen, Regnenlassen.* — 2) *der erste Regen.* °प्रवर्षिन् Adj. *regnend, regnen lassend, vergiessend.* ऊर्ध्व° sind die Menschen, *weil sie nach oben opfern.*

प्रवर्क m. *Verstärkung* Lâṭj. 4,5,4. Vgl. प्रबर्क.

प्रवर्कम् Absol. *abrupfend* Çat. Br. 1,3,3,10.

*प्रवलाकिन् m. 1) *Pfau.* — 2) *Schlange.* — Richtig प्रचलाकिन्.

प्रवल्क m. *Räthselspruch.*

प्रवल्किका f. dass. Bez. *der Sprüche* AV. 20,133 Vaitân.

प्रवसथ n. *das Abreisen* (Âpast. Çr. 6,24,5), *Scheiden von* (Pl. mit Abl.).

प्रवसन n. 1) *das Abreisen, auf Reisen Gehen.* — 2) *das Hinscheiden, Sterben* Harshaḱ. 212,6.

प्रवसु m. N. pr. eines Sohnes des Ilina.

प्रवस्तव्य n. impers. *zu verreisen.*

प्रवह् 1) Adj. (f. आ) am Ende eines Comp. *führend, vehens.* — 2) m. *a)* Bez. *eines der sieben Winde, der die Planeten in Bewegung setzt.* — *b) *Wind* überh. — *c)* Bez. *einer der sieben Zungen des Feuers.* — *d) ein Behälter, in den Wasser geleitet wird.* — *e) *das Hervorströmen.*

प्रवहण 1) n. *a) das Ziehenlassen, Verheirathen* (eines Mädchens). — *b) Schöpfung* Hariv. 2,19,23, v. l. — *c) Wagen.* — *d) *eine Art Sänfte.* — 2) f. (ई) und n. *Schiff.* Am Ende eines adj. Comp. f. आ.

प्रवहणभङ्ग m. *Schiffbruch* 291,14.

*प्रवह्लि, *प्रवह्लिका und *प्रवह्ली f. *Räthsel.*

प्रवा f. 1) *das Vorwärtswehen* TS. 3,5,2,3. 4,4,1,1. Statt प्राचो ऽसि (Tâṇḍja-Br. 1,9,7) und प्रावो ऽसि (Gop. Br. 2,2,13) ist प्रवासि zu lesen. — 2) N. pr. einer Tochter Daksha's.

प्रवाक m. *Verkündiger* in सोम°.

प्रवाच् Adj. 1) **beredt.* — 2) *den Mund voll nehmend, Zungenheld* Bâlar. 37,13.

प्रवाचन n. 1) *Verkündigung.* — 2) *Ruhm* ṚV. 4,36,1. — 3) *Bezeichnung* in द्विप्रवाचन.

प्रवाच्य 1) Adj. *a) laut zu verkünden, rühmenswerth, preiswürdig.* — *b) anzureden.* — 2) *n. *ein litterärisches Erzeugniss.*

प्रवाड = प्रवाल *Koralle.*

प्रवाण n. *Rand —, Verbrämung an einem Gewebe.*

*प्रवाणि und *°णी f. *Weberschiffchen.*

प्रवात 1) Adj. s. u. 3. वा mit प्र. — 2) n. *Luftzug* (Karaka 6,30), *luftiger Ort, windiges Wetter.*

प्रवातव्य Adj. *zu stecken in* (Loc.) Golâdhj. Comm. zu Jantrâdhj. 11.

प्रवातसार m. N. pr. eines Buddha.

प्रवातेशय oder °शी Adj. *an luftigem Orte gewachsen.*

प्रवाद् 1) m. (adj. Comp. f. आ) *a) das Vonsichgeben eines Lautes. — b) Ausdruck, Nennung, Erwähnung. — c) Ausspruch, Spruch, Gerede der Menschen, Sage, Gerücht, — von* (im Comp. vorangehend). प्रवादाय *damit sich das Gerücht verbreite,* प्रवादेन *der Sage nach* (nicht in Wirklichkeit). — *d)* Pl. *böses Gerede über* (Gen.), *Verleumdung. — e) herausfordernde Reden zweier zum Kampfe gerüsteter Gegner* Bhaṭṭ. — *f) das Sichausgeben für* (im Comp. vorangehend) R. 2,7,26. — *g)* in der Grammatik *irgend eine Form —, irgend ein Casus von* (Gen. oder im Comp. vorangehend). Der Gegensatz ist *eine best. angegebene Form* oder *Casus.* Nom. abstr. °त्व n. Comm. zu TS. Prât. — 2) f. आ am Ende eines Comp. *etwas zu — Gerechnetes* Vaitân.

°प्रवादक Adj. *ertönen lassend, spielend auf.*

1. प्रवादिन् Adj. 1) *einen Laut von sich gebend, schreiend. — 2) aussagend, redend, sprechend, besprechend, redend über* (im Comp. vorangehend).

2. प्रवादिन् Adj. *in irgend einer Form —, in irgend einem Casus erscheinend.*

*प्रवाद्य Partic. fut. pass. von वद् mit प्र.

प्रवापयितर् Nom. ag. *der Etwas ausstreut, ausgiesst.*

°प्रवापिन् Adj. *säend auf.*

*प्रवापक Adj. *antreibend.*

प्रवाप्य) प्रवापिय n. etwa *Flüchtigkeit.*

प्रवार m. 1) *Decke, Ueberwurf. — 2) *wollenes Zeug.*

*प्रवारक 1) m. = 1. प्रवारण 2). — 2) n. = प्रवार 2).

1.*प्रवारण n. 1) *Verbot. — 2) die Feierlichkeiten am Schluss der Regenzeit* (buddh.).

2. प्रवारण n. *das Befriedigen, Verabreichen des Gewünschten.*

प्रवार्य Adj. *zu befriedigen, dessen Wunsch zu erfüllen ist.*

प्रवाल 1) m. n. (adj. Comp. f. आ) *a) Schoss, Trieb, junger Zweig.* Füsse und Lippen werden mit ihnen verglichen. — *b) Koralle* Râǵan. 13,159. — *c) *der Hals der indischen Laute. — 2) *m. a) Thier. — b) Schüler.*

प्रवालफल n. *rother Sandel* Bhâvapr. 1,184.

प्रवालवत् Adj. *mit Schossen —, mit Trieben versehen.* Vgl. बन्धुपुष्प°.

प्रवालाश्मन्तक wohl *Koralle.*

प्रवास m. 1) *Aufenthalt in der Fremde, Abwesenheit von der Heimat, das Verreistsein.* Acc. mit प्र-वस्, आ-पद्, गम् oder या *auf Reisen gehen;* Abl. mit आ-इ, उपा-वर्त् oder परा-वर्त् *von R. zurückkehren;* °स्थ oder °स्थित *auf R. befindlich. — 2) heliakischer Untergang der Planeten. — 3)* Titel eines Pariçishṭa des SV.

प्रवासगमनविधि m. Titel eines Werkes.

प्रवासन n. 1) *das Vertreiben aus der Heimat, Landesverweisung, Verweisung aus* (Abl.). — 2) *das Tödten.

प्रवासिन् Adj. *in der Fremde sich aufhaltend, auf Reisen befindlich, verreist.* परलोकनव° *der sich vor Kurzem in die andere Welt begeben hat, d. i. vor Kurzem gestorben.*

प्रवास्य Adj. *des Landes zu verweisen, zu verbannen.*

प्रवाह् 1) m. (adj. Comp. f. आ) *a) Strom, Strömung, fliessendes Wasser. — b) Fluss,* so v. a. *Continuität, ununterbrochene Fortdauer. — c) ununterbrochener Gedankengang. — d) Reihe. — e) *ein schönes Pferd. — f)* N. pr. α) eines Wesens im Gefolge Skanda's. — β) Pl. eines Volkes VP.² 2,165. — प्रवाहण Suçr. 2,437,19 fehlerhaft für प्रवाहणे. — 2) *f. प्रवाही *Sand.*

प्रवाहक 1) *m. *ein* Rakshas. — 2) f. °हिका *plötzlicher Drang zum Stuhlgang, Durchfall. —* 3) *प्रवाहिका Indecl.

प्रवाहण 1) Adj. *hinschaffend, fortschaffend. —* 2) m. N. pr. eines Mannes. — 3) f. प्रवाहणी *eine Falte des Mastdarmes, welcher die Thätigkeit des Herausdrängens der faeces zugeschrieben wird. —* 4) n. *a) das Hervortreiben. — b) Stuhlgang,* namentlich *der mit Drang verbundene* Karaka 8,10.

*प्रवाहणेय m. Patron. von प्रवाहण. f. ई Mahâbh. 7,113,*b.*

*प्रवाहणेयक Adj. von प्रवाहणेय.

*प्रवाहणेयि m. Patron. von प्रवाहण.

प्रवाहयितर् Nom. ag. *Hin —, Fortschaffer.* Nom. abstr. °तृत्व n. Comm. zu VS. 5,31.

प्रवाहित m. N. pr. eines Ṛshi im dritten Manvantara VP.² 3,7.

1. प्रवाहिन् 1) Adj. *a) ziehend, fahrend. — b) Etwas* (im Comp. vorangehend) *führend, fortführend* (von einem Flusse). — *c) fliessend, — durch* oder *in* (im Comp. vorangehend). — 2) m. *Zugthier* Çâṅkh. Çr. 12,14,2.

2.*प्रवाहिन् Adj. *reich an fliessendem Wasser.*

*प्रवाहेमूत्रित n. *das Pissen in einen Strom,* so v. a. *eine nutzlose Handlung.*

*प्रवाहेष्टका f. *Sand* Râǵan. 13,139.

प्रवाह्य Adj. *fluminalis.*

*प्रविक gaṇa पुरोडाशादि in der Kâç.

*प्रविख्याति f. *Berühmtheit.*

प्रविग्रह m. *deutliche Trennung der Wörter aus dem Saṁdhi.*

प्रविचय m. *Untersuchung.* धर्म° Lalit. 37,13. 218,3.

प्रविचार m. und °चारणा f. *Unterscheidung,* so v. a. *Art.*

प्रविचिन्नक Adj. *vorhersehend.*

प्रविचेतन n. *das Begreifen, Verstehen.*

प्रविजय m. Pl. N. pr. eines Volkes.

प्रविद् f. *Kenntniss, Wissen.*

प्रविदार m. *das Auseinanderbersten.*

*प्रविदारण n. 1) *das Berstenmachen, Sprengen. — 2) Kampf, Schlacht. — 3) Gedränge, Tumult, Verwirrung.*

प्रविद्वंस् Adj. *wissend, kundig, wissentlich verfahrend.*

प्रविधान n. *ein angewandtes Mittel* Visnus. 20,46.

प्रविपल *ein best. sehr kleines Zeitmaass.*

प्रविभाग m. 1) *Theilung, Eintheilung, Sonderung, Classification. — 2) Theil.*

प्रविभागवत् Adj. *Unterabtheilungen habend.*

प्रविभागशस् Adv. *singulatim* MBh. 6,11,24. Hemâdri 1,610,17. 611,10.

प्रविभावक Adj. etwa *zur Erscheinung bringend, darstellend* Bhar. Nâṭyaç. 34,75.

*प्रविर m. *gelber Sandel.*

प्रविरल Adj. (f. आ) *rarus, weit von einander stehend, vereinzelt, einige wenige.* Compar. °तर.

प्रविलम्बिन् Adj. *hervorragend.*

प्रविलय m. 1) *das Zerschmelzen. — 2) vollständige Auflösung, vollständiges Verschwinden* Çaṅk. zu Bâdar. 3,2,21 (S. 817, Z. 13).

प्रविलयन n. = प्रविलय 2) Karaka 1,15.

प्रविलसेन m. N. pr. eines Fürsten. Vgl. प्रविल्लसेन.

प्रविलापन n. *vollständiges Auflösen, — Zunichtemachen* Çaṅk. zu Bâdar. 3,2,21 (S. 830).

प्रविलापयितव्य Adj. *vollständig aufzulösen, — zu Nichte zu machen* Çaṅk. zu Bâdar. 3,2,21 (S. 816).

प्रविलापितव n. *vollständiges Aufgelöstsein, —*

Vernichtetsein Çaṁk. zu Bâdar. 3,2,21 (S. 848).

प्रविलापिन् Adj. *wehklagend.*

प्रविलाप्य Adj. = प्रविलापयितव्य Çaṁk. zu Bâdar. 3,2,21 (S. 816).

प्रविलोल Adj. *sehr beweglich* Kâurap. (A.) 110.

प्रविल्लसेन m. N. pr. = प्रविलसेन.

प्रविवाद् m. *Streit, Zank.*

प्रविविक्त 1) Adj. s. u. 1. विच् mit प्र. — 2) *Einsamkeit.* Nur Loc. pl. Spr. 6659.

प्रविविक्ताहार Adj. *feine Nahrung zu sich nehmend.* Compar. °तर Çat. Br. 14,6,11,4.

प्रविविक्षु Adj. *im Begriff stehend hereinzutreten, — sich hereinzubegeben;* mit Acc.

प्रविवेक m. *vollständige Zurückgezogenheit* Lalit. 184,13. 217,1.

प्रविवेक्षु Râǵat. 4,326 fehlerhaft für प्रविविक्षु.

प्रविव्राजिषु Adj. bei den Gaina *das Mönchs-Gelübde zu nehmen wünschend* Hem. Par. 1,56.

प्रविव्राजयिषु Adj. *Jmd* (Acc.) *zu verbannen wünschend* Bhaṭṭ.

*प्रविश्लेष m. *Trennung.*

प्रविषय m. *Bereich.* °यं दृष्टेर्गम् *sichtbar werden* Kumâras. 17,21.

*प्रविषा f. *Birke.*

प्रविष्ट 1) Adj. s. u. 1. विश् mit प्र. — 2) f. आ N. pr. einer Frau. Richtig अविष्टा.

प्रविष्टक n. *die Geberden des Hereintretens.* Nur Instr. Sg. als scenische Bemerkung.

प्रविष्टकाय्, °यते *persönlich erscheinen* Kâv. 2, 45,19.

प्रविस्तर n. *Umfang* Hemâdri 1,330,5. 17. 534, 12. Instr. *sehr ausführlich.*

प्रविस्तार m. dass.

प्रविस्पष्ट Adj. *ganz deutlich zu sehen, ganz offenbar* Kumâras. 12,42.

*प्रवीड n. Trik. 3,5,7.

प्रवीण 1) Adj. (f. आ) *geschickt, tüchtig, — in* (Loc. oder im Comp. vorangehend). — 2) m. N. pr. eines Sohnes des 14ten Manu. प्रवीर v. l.

प्रवीणता f. *Geschicklichkeit, Tüchtigkeit.*

प्रवीणी Adv. mit कर् *geschickt zu Etwas machen* Ind. St. 15,209.

*प्रवीतिन् Adj. *dem die heilige Schnur vom Rükken herabhängt* Gal.

प्रवीर m. 1) *ein grosser Held, — unter* (Gen. oder im Comp. vorangehend). दानमान° *ein durch Spenden und Ehren sich hervorthuender Mann.* Am Ende eines adj. Comp. f. आ. — 2) N. pr. verschiedener Männer Hariv. 1,7,88.

प्रवीरक m. N. pr. verschiedener Männer Mudrâr. 41,17 (70,18).

प्रवीरबाहु m. N. pr. eines Râkshasa.

प्रवीरवर m. N. pr. eines Asura.

प्रवीविवितु Adj. *im Begriff stehend zu umschlingen, — zu überfluthen.*

प्रवृञ्जे Dat. Infin. zu वर्ज् mit प्र ṚV. 5,30,15.

प्रवृञ्ज्य Adj. *an* oder *in das Feuer zu setzen* Âpast. Çr. 15,18,13.

प्रवृञ्जन n. = प्रवर्जन Âpast. Çr. 15,18,11.

प्रवृञ्जनीय Adj. *für das* प्रवृञ्जन *bestimmt.*

प्रवृत् f. in einer Formel VS. 15,9.

प्रवृतहोम m. *Wahlopfer* (bei der Priesterwahl).

प्रवृतहोमीय Adj. von प्रवृतहोम.

प्रवृताकृति f. = प्रवृतहोम Vaitân.

प्रवृत्त 1) Adj. s. u. वर्त् mit प्र. — 2) m. प्रवृत्त = प्रवर्त.

प्रवृत्तक n. 1) = प्रवर्तक 2). — 2) *ein best. Metrum.*

प्रवृत्तचक्र Adj. *dessen Rad ungehemmt rollt.* Nom. abstr. °ता f. so v. a. *unumschränkte Macht.*

प्रवृत्तत्व n. *das Vorsichgegangensein* Gaim. 3,5,46.

प्रवृत्तवाच् Adj. *redegewandt* Spr. 4275.

प्रवृत्तशिख Adj. Âçv. Gṛhj. 4,2,9 fehlerhaft für प्रवृत्त°.

प्रवृत्ति f. 1) *das Fortschreiten, Fortgang, das Vonstattengehen.* — 2) *das Zumvorscheinkommen, Hervorkommen, Hervortreten, Erscheinen.* — 3) *Entstehung, Ursprung.* — 4) *Thätigkeit, Wirksamkeit, Bestreben, Function.* — 5) *das Sichbegeben in, Gehen an, Sichhingeben, Sichmachen an, Obliegen* (Gegensatz *das Abstehen, Entsagen*); die Ergänzung im Loc. oder im Comp. vorangehend. — 6) *Gebrauch, Anwendung.* — 7) *das Verfahren, Benehmen.* — 8) *Geltung einer Regel.* — 9) *Fortdauer, fortdauernde Geltung.* — 10) *Loos, Schicksal.* — 11) *Kunde, Nachricht, — von* (Gen. oder im Comp. vorangehend). — 12) **die dem Elephanten zur Brunstzeit aus den Schläfen quellende Flüssigkeit.* — 13) * *Multiplicator.* — 14) * = आवृत्ती u. s. w. (!).

*प्रवृत्तिज्ञ m. *Kundschafter.*

प्रवृत्तिज्ञान n. = प्रवृत्तिविज्ञान.

प्रवृत्तिनिवृत्तिमत् Adj. *mit Thätigkeit und Unthätigkeit verbunden* Bhâg. P. 3,32,35.

प्रवृत्तिप्रत्यय m. *ein Begriff von den Dingen der Aussenwelt* (buddh.).

प्रवृत्तिमत् Adj. *einer Sache hingegeben.*

प्रवृत्तिविज्ञान n. *Erkenntniss der Dinge der Aussenwelt* (buddh.).

प्रवृद्धि f. *Wachsthum, Zunahme, Vermehrung, Steigen* (des Preises); *Gedeihen, zunehmender Wohlstand, das Steigen im Amt* oder *Ansehen.*

प्रवृध् f. *Wachsthum* ṚV. 3,31,3.

°प्रवेक Adj. *der auserlesenste —, vorzüglichste unter.*

प्रवेग m. *grosse Geschwindigkeit.* शर° so v. a. *ein schnell fliegender Pfeil.*

प्रवेगित Adj. *sich schnell bewegend.*

*प्रवेट m. *Gerste.*

प्रवेणि und °णी f. 1) *Haarflechte.* *°णि. — 2) *eine gefärbte wollene Decke.* °णी R. ed. Bomb. 3, 43,36. Karaka 1,6. — 3) °णी N. pr. eines Flusses.

प्रवेतृ Nom. ag. *Wagenlenker* Pat. zu P. 2,4, 56, Vartt. 1.

°प्रवेत्तृ Nom. ag. *ein guter Kenner.*

प्रवेद in अप्रवेद.

प्रवेदकृत् Adj. etwa *bekannt machend.*

प्रवेदन n. *das Zuwissenthun, Kundthun.*

°प्रवेदिन् Adj. *genau kennend.*

प्रवेद्य Adj. *kund zu thun.*

प्रवेध m. *Schuss* Comm. zu Âpast. Çr. 9,1,6.

प्रवेप m. *das Zittern, Schwanken.* v. l. प्रमेक.

प्रवेपक und प्रवेपथु m. *das Zittern, Schauder.*

प्रवेपन 1) m. N. pr. eines Schlangendämons. — 2) n. *das Zittern* Karaka 1,7.

प्रवेपनिन् Adj. *erschütternd.*

*प्रवेपनीय Adj. *zum Zittern zu bringen.*

प्रवेपिन् Adj. *zitternd, schwankend.*

*प्रवेय Partic. fut. pass.

प्रवेरय्, °यति *schleudern in* (Acc.) MBh. 7,2,15, v. l. प्रवेरित *geschleudert, geworfen.*

*प्रवेल m. *eine gelbe Varietät von Phaseolus Mungo.*

प्रवेश m. (adj. Comp. f. आ) 1) *Eintritt, Einzug, das Hineintreten, Eindringen;* die Ergänzung im Loc., Gen. (Spr. 7839), Gen. mit अन्तर् oder im Comp. vorangehend. — 2) *das Auftreten auf der Bühne.* — 3) *Eintritt* der Sonne in ein Bild des Thierkreises (im Comp. vorangehend) Varâh. Bṛh. S. 40,1. — 4) *das Gelangen in ein Haus, in die Hand Kommen* (einer Sache). — 5) *das Dringen in Jmd, das Sichaufdrängen, Sichmischen in fremde Angelegenheiten.* — 6) *das Eingehen in,* so v. a. *das Platzfinden —, Aufgehen —, Enthaltensein in* (Loc.). — 7) *Anwendung von, Benutzung, das Geschäftemachen mit* (im Comp. vorangehend). — 8) *Art und Weise, Methode* Lalit. 170,14. 16. — 9) *Eingang, der Ort des Eingehens.* — 10) *das Rohr an der Klystierblase.*

प्रवेशक 1) am Ende eines adj. Comp. = प्रवेश 1). — 2) m. *ein von niedrigen Personen ausge-*

führtes Zwischenspiel zwischen zwei Acten, in welchem der Zuschauer mit dem bekannt gemacht wird, was zwischen den zwei Acten vorgegangen ist, oder das erfährt, was zum Verständniss des Folgenden unumgänglich nothwendig ist. — 3) Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

प्रवेशन n. 1) *das Eintreten, Hineingehen, Einziehen in* (Loc., Gen. oder im Comp. vorangehend). — 2) *coitus.* — 3) **Haupteingang.* — 4) **Königshof* Gal. — 5) *das Hereinbringen, Hereinführen, Einführen,* — *in* (Loc.). — 6) *das Eintreiben des Viehes* Gobh. 3,6,9.

***प्रवेशनीय** Adj. von प्रवेशन.

प्रवेशभागिक m. etwa *Zolleinnehmer* Râǵat. 8,281.

प्रवेशयितव्य Adj. *hereinzuführen.*

प्रवेशित 1) Adj. s. u. 1. विश् mit प्र Caus. — 2) n. *das Auftretenlassen auf der Bühne* Bâlar. 161,9.

प्रवेशिन् Adj. 1) *eintretend,* — *in* (im Comp. vorangehend). — 2) am Ende eines Comp. *a) einen Zugang habend über* oder *durch, nicht anders zugänglich als über* oder *durch.* — *b) geschlechtlich beiwohnend* Kâraka 1,7.

प्रवेश्य Adj. 1) *intrandus, zu betreten, wohin man sich begeben darf.* — 2) *zu spielen* (ein musikalisches Instrument). — 3) *einzuführen, einzulassen, einzubringen.* — 4) *zu reponiren* (Eingeweide).

***प्रवेष्ट** m. 1) *Arm.* — 2) *Vorderarm.* — 3) *das fleischige Polster auf dem Rücken eines Elephanten.* — 4) *das Zahnfleisch eines Elephanten.*

प्रवेष्टक n. v. l. für प्रविष्टक.

°**प्रवेष्टृ** Nom. ag. *eintretend in.* Nom. abstr. °**ष्टृत्व** m.

प्रवेष्टव्य 1) Adj. *a) intrandus, zu betreten, wohin man sich begeben darf.* — *b) eintreten zu lassen, hereinzulassen.* — 2) n. impers. *intrandum,* — *in* (Loc.).

प्रवोढृ, प्रवोळ्ह्रृ Nom. ag. mit Gen. oder am Ende eines Comp. *Entführer, mit sich fortführend.*

प्रव्यक्ति f. *Aeusserung, Erscheinung.*

प्रव्याधि m. *Schuss, Schussweite* Âpast. Çr. 18,3.

प्रव्याहार m. 1) *das Fortfahren in der Rede.* — 2) *Anrede.* °**रं कृ** *Jmd* (Gen.) *anreden* Kâraṇḍ. 90,14. — Vgl. प्रत्याहार 7) 8).

प्रव्रजन n. *das Auswandern, Fortziehen aus der Heimat.*

प्रव्रजिका f. fehlerhaft für प्रव्रजिता oder प्रव्राजिका.

प्रव्रजित 1) Adj. s. u. व्रज् mit प्र. — 2) m. *ein frommer Bettler, Bettelmönch.* — 3) f. आ *a) Nonne* Kâd. 104,24. — *b)* **Nardostachys Jatamansi.* — *c)* * = मुण्डोरी. — 4) n. *das Leben eines Bettelmönchs.*

प्रव्रज्य 1) n. *Auswanderung, das Ausziehen in die Fremde* MBh. 4,18,11. — 2) f. आ *a)* dass. — *b) das Wandern* —, *der Stand eines Bettelmönchs, der Eintritt in den Mönchs-* oder *Nonnenstand* Varâh. Bṛh. 24(22),16.

प्रव्रज्यायोग m. *eine Constellation, unter welcher künftige Mönche geboren werden,* Varâh. Bṛh. 15 in der Unterschr.

***प्रव्रश्चन** m. *ein Werkzeug zum Schneiden von Holz, Holzmesser.*

प्रव्रस्क m. *Schnitt.*

प्रव्राज् m. *Bettelmönch.*

प्रव्राज् m. *Flussbett.*

प्रव्राजक 1) m. *Bettelmönch.* °**स्त्री** *Bettelnonne.* — 2) f. °**जिका** *Bettelnonne.*

प्रव्राजन n. *das Verbannen.*

प्रव्राजिन् 1) Adj. *nachlaufend* in द्विप्रव्राजिनी. — 2) m. *Bettelmönch.*

प्रव्रय m. *das Zusammensinken.*

***प्रशंयुवाक** m. fehlerhaft für शंयुवाक.

°**प्रशंसक** Adj. *preisend, lobend.*

प्रशंसन n. *das Preisen, Anpreisen, Loben.*

प्रशंसा f. *Lob, Anpreisung, Ruhm.* Auch Pl.

प्रशंसानामन् n. *ein Ausdruck des Lobes.*

प्रशंसालाप m. *Beifallsruf.*

प्रशंसावचन n. Pl. *Lobeserhebungen.*

प्रशंसावलि f. *Lobgedicht* Bâlar. 190,3.

°**प्रशंसिन्** Adj. *lobend, preisend, rühmend.*

प्रशंसोपमा f. in der Rhetorik *ein Vergleich mit etwas Höherem, der ein Lob enthält.*

प्रशंस्तव्य Adj. *rühmenswerth.*

प्रशंस्य, प्रशंसिय Adj. *rühmenswerth, rühmenswerther* —, *besser als* (Abl.).

***प्रशत्वन्** m. *das Meer.*

***प्रशत्वरी** f. *Fluss.*

प्रशब्द् neben शब्द् Hemâdri 1,354,5.

प्रशम 1) m. *a) das zur Ruhe Kommen, Ruhe, das Aufhören, Weichen, Verlöschen* (des Feuers). — *b) Gemüthsruhe.* — *c)* N. pr. eines Sohnes des Ânakadundubhi. — 2) f. ई N. pr. einer Apsaras.

°**प्रशमक** Adj. *zur Ruhe bringend, beschwichtigend, unschädlich machend* Kâraṇḍ. 27,3.

प्रशमंकर Adj. *das Aufhören von Etwas* (Gen.) *bewirkend, unterbrechend, störend.*

प्रशमन 1) Adj. *zur Ruhe bringend, dämpfend, niederschlagend, heilend.* — 2) n. *a) das zur Ruhe Bringen, Dämpfen, Niederschlagen, Unschädlichmachen, Heilen.* सर्वव्याधि° Text zu Lot. de la b. l. 195. — *b) Sicherstellung.* — *c) eine best. Zauberwaffe.*

प्रशमरतिसूत्र n. Titel eines Werkes Bühler, Rep. No. 750.

प्रशमायन Adj. *in Gemüthsruhe verharrend* Bhâg. P. 1,1,15.

प्रशर्ध Adj. *keck, trotzig* ṚV.

***प्रशल** m. = प्रसल.

प्रशस् f. *Axt, Beil, Messer* oder dgl. Nach Einigen Adj. = प्रशस्त, प्रकृष्टच्छेदन u. s. w.; vgl. auch Nâǵam. 9,4,9 nebst Comm.

प्रशस्त 1) Adj. s. u. शंस् mit प्र. — 2) m. N. pr. eines Mannes. — 3) f. आ N. pr. eines Flusses.

प्रशस्तकर und **प्रशस्तकलश** m. N. pr. von Männern.

प्रशस्तत्व n. *Vortrefflichkeit* Mahâvîraḱ. 48,17.

प्रशस्तपाद m. N. pr. eines Autors.

प्रशस्तभाष्य n. Titel eines Werkes Bühler, Rep. No. 396.

प्रशस्तव्य Adj. *rühmenswerth.*

प्रशस्ताद्रि m. N. pr. eines *Berges.*

प्रशस्ति f. 1) *Verherrlichung, Preis, Lob, Ruhm* Spr. 7688. — 2) in der Dramatik *ein den Frieden im Lande des Fürsten u. s. w. wünschender Segensspruch.* — 3) *Anweisung, Leitung; Warnung.* — 4) *Edict* Bâlar. 292,10. 311,5. Vikramâṅkaḱ. 8,2.17.

प्रशस्तिकाशिका f. Titel eines Werkes Bühler, Rep. No. 560.

प्रशस्तिकृत् Adj. *Lob ertheilend, anerkennend.*

प्रशस्तिगाथा f. *Loblied* Kaṇḍak. 2,15.

प्रशस्तितरंग m. Titel eines Werkes.

प्रशस्तिपट्ट m. *ein schriftliches Edict.*

प्रशस्तिप्रकाशिका und **प्रशस्तिरत्नावली** f. Titel zweier Werke.

प्रशस्य, प्रशंसिय Adj. 1) *rühmenswerth, ausgezeichnet, vorzüglich.* — 2) *glücklich zu preisen.*

प्रशस्यता f. *Vortrefflichkeit, Vorzüglichkeit.*

***प्रशाख** 1) Adj. *grosse Aeste habend.* — 2) Bez. *des fünften Stadiums des Embryo, da sich Hände und Füsse bilden.* — प्रशाखा s. bes.

प्रशाखवत् (metrisch) Adj. *mit vielen Zweigen versehen.*

प्रशाखा f. 1) *Zweig.* — 2) wohl *Extremität* (am Körper).

प्रशाखिका f. *ein kleiner Zweig.*

प्रशातन n. *das Abbrechen* Comm. zu Âpast. Çr. 4,3,8.

प्रशान्तिका f. s. प्रशान्तिका.

*प्रशान् Indecl. Vgl. प्रशाम्.

प्रशान्त 1) Adj. s. u. 2. शम् mit प्र. — 2) m. N. pr. eines göttlichen Wesens (buddh.).

प्रशान्तक Adj. *ruhigen Gemüths.*

प्रशान्तचारित्रमति m. N. pr. eines Bodhisattva.

प्रशान्तता f. *Gemüthsruhe.*

प्रशान्तराग m. N. pr. eines Mannes Weber, Lit.

प्रशान्तविनीतेश्वर m. N. pr. eines göttlichen Wesens Lalit. 4,16.

प्रशान्ति f. 1) *das zur Ruhe Kommen, Sichberuhigen, Beruhigung, Ruhe, das Aufhören, Verlöschen* (des Feuers), *zu Ende Gehen, Vernichtung* Mahâvîrak. 117,8. — 2) *Gemüthsruhe.*

प्रशाम् Adj. (Nom. प्रशान्) *heil, schmerzlos* Çat. Br. 3,1,3,10.

प्रशामक m. = प्रशास्तर् 1) Pañkat. ed. Bomb. 3, 58,1 v. u.

प्रशासन n. *Weisung, Leitung, das Führen des Regiments, Herrschaft.*

प्रशासितर् Nom. ag. *das Regiment führend, Gebieter, Herrscher, der das Machtwort ausspricht* Çâṁk. zu Bâdar. 2,2,18.

प्रशास्तर् Nom. ag. 1) *Anweiser,* zugleich Bez. *eines Priesters, des ersten Gehülfen des* Hotar. — 2) **Fürst, König.*

प्रशास्त्र n. 1) *das Amt des* Praçâstar 1) Âpast. Çr. 7,14,7. — 2) *das* Soma-*Gefäss des* Praçâstar 1). — Vgl. प्राशास्त्र.

प्रशास्य Adj. *der Befehle zu empfangen hat von* (Gen.) Bâlar. 189,18.

प्रशिथिल Adj. (f. आ) 1) *überaus locker, — lose, — schlaff* Harshaṁk. 156,17. — 2) *sehr schwach, kaum bemerkbar* Çâṁk. zu Bâdar. 4,1,8.

प्रशिथिली Adv. 1) mit कर् *überaus locker machen.* — 2) mit भू *üb. l. werden.*

प्रशिष m. N. pr. eines Mannes. Pl. *seine Nachkommen.*

प्रशिष्टि f. *Anweisung, Befehl, Vorschrift.*

प्रशिष्य m. *der Schüler eines Schülers.* Nom. abstr. °त्व n.

प्रशिस् f. *Anweisung, Befehl, Vorschrift.*

प्रशुक्रीय Adj. *mit* प्र शुक्रा (RV. 7,34,1) *beginnend.*

प्रशुचि Adj. *vollkommen rein.*

प्रशुद्धि f. *Reinheit.*

प्रशुश्रुक und प्रशुश्रुव m. N. pr. eines Fürsten.

प्रशोचन Adj. *fortbrennend.*

प्रशोष m. *das Austrocknen, Trockenheit.*

प्रशोषण m. N. pr. eines Krankheitsdämons.

प्रश्नोतन n. *das Träufeln.*

1. प्रश्न m. 1) *Frage, Befragung* (auch in gerichtlichem und astrologischem Sinne), *Erkundigung nach* (im Comp. vorangehend); *Streitfrage.* प्रश्नम्-इ *Jmd* (Acc.) *eine Streitfrage zur Entscheidung vorlegen,* प्रश्नम् आ-गम् dass., aber mit Loc. der Person. तद्वै नौ तवैव पितरि प्रश्नः so v. a. *dann hat dein Vater zwischen uns zu entscheiden.* — 2) *Aufgabe, Pensum* (bei der Veda-Recitation). — 3) Bez. *kleinerer Abschnitte* in einigen Werken. 2. प्रश्न m. *Geflecht, geflochtener Korb.*

प्रश्नकथा f. *eine auf eine Frage hinauslaufende Erzählung* 138,15.

प्रश्नकल्पलता f., प्रश्नकोष्ठी f., प्रश्नकौमुदी f., प्रश्नचिन्तामणि m., प्रश्नचूडामणि m., प्रश्नज्ञान n., प्रश्नतन्त्र n. und प्रश्नदीपिका (Opp. Cat. 1) f. Titel von Werken.

*प्रश्नदूती f. *Räthsel.*

प्रश्ननिधि m. Titel eines Werkes.

प्रश्नपूर्वकम् und °पूर्वम् Adv. *mit Vorangehen einer Frage, so v. a. erst nach bestandener Prüfung* Hemâdri 1,101,18. 20. 21.

प्रश्नप्रकाश m., प्रश्नप्रदीप m., प्रश्नभाग m. (Opp. Cat. 1) und प्रश्नभैरव Titel von Werken.

प्रश्नय्, °यति *befragen, fragen nach;* mit doppeltem Acc.

प्रश्नरत्न n., °रत्नसागर m. und प्रश्नविनोद m. Titel von Werken.

*प्रश्नवादिन् m. *Wahrsager, Astrolog* Gal.

प्रश्नविवाद m. *Streitfrage.*

प्रश्नवैष्णव n., प्रश्नव्याकरण n., प्रश्नशिरोमणि m., प्रश्नसारसमुच्चय m. (Opp. Cat. 1), प्रश्नादिक n. (ebend. 1921), प्रश्नानुष्ठानपद्धति f. (ebend.) und प्रश्नार्णव m. Titel von Werken.

प्रश्नि m. Pl. N. pr. eines Ṛshi-Geschlechts. Richtig पृश्नि.

प्रश्निन् m. *Fragensteller.*

*प्रश्नी f. fehlerhaft für पृश्नी.

प्रश्नोत्तर n. *Frage und Antwort, ein aus Fr. und A. bestehender Vers.*

प्रश्नोत्तरतन्त्र n. (Hemâdri 1,376,5), °त्तरमणिमाला f., °त्तरमाला f., प्रश्नोपदेश m. (Opp. Cat. 1) und प्रश्नोपनिषद् f. Titel von Werken.

*प्रश्रथ m. und *प्रश्रन्थन n. *das Schlaffwerden.*

प्रश्रब्धि f. *Vertrauen* Lalit. 37,16.

प्रश्रय m. 1) *das Sichanlehnen* (?) Spr. 2309. — 2) *rücksichtsvolles Benehmen, Ehrerbietigkeit, Bescheidenheit.* Personificirt als ein Sohn Dharma's von der Hrî.

प्रश्रयण n. = प्रश्रय 2).

प्रश्रयवत् Adj. *rücksichtsvoll, ehrerbietig.*

प्रश्रयिन् Adj. dass. Nom. abstr. °यिता f.

प्रश्रवण n. fehlerhaft für प्रस्रवण.

प्रश्रवस् Adj. *laut tönend.* Nach Sây. = प्रकृष्टान्न.

प्रश्रि m. Pl. N. pr. eines Ṛshi-Geschlechts Hariv. 3,12,42. Richtig पृश्नि.

प्रश्रित 1) Adj. s. u. 1. श्रि mit प्र. — 2) m. N. pr. eines Sohnes des Ânakadundubhi.

*प्रश्लथ Adj. *überaus locker, — lose, — schlaff.*

प्रश्लिष्ट Adj. Bez. *des* Saṁdhi, *bei welchem* अस् *vor Tönendem zu* ओ *wird.*

प्रश्लिष्ट Adj. *verschlungen.* So heisst *der* Saṁdhi *eines* अ *oder* आ *mit folgendem Vocal und andrer Vocale mit homogenen; auch der aus der Verschmelzung entstehende Vocal und der auf demselben ruhende Ton.*

प्रश्लेष m. 1) *fester Anschluss, das Andrücken.* — 2) *das Verschmelzen* (von Vocalen).

प्रश्वसितव्य n. impers. तेषां त्वयाश्वसनेन °व्यम् so v. a. *du musst dafür sorgen, dass sie sich auf einem Sitze erholen.*

प्रश्वास m. *das Einathmen.*

प्रष्टर् Nom. ag. *Frager.*

प्रष्टव्य 1) Adj. *zu fragen, zu befragen nach* (Acc.), — *bei* oder *in* (Loc.), *befragt zu werden verdienend, wonach man zu fragen hat.* — 2) n. impers. *zu fragen.*

प्रष्टि m. 1) *Seitenpferd;* auch wohl *ein vorgespanntes Pferd.* — 2) *Seitenmann, ein Nebenstehender.* — 3) *Dreifuss als Untersatz einer Speiseschüssel* Comm. zu TS. 1,1024,11.

प्रष्टिमत् Adj. *mit Seitenpferden versehen.*

प्रष्टिवाकृन (Ait. Âr. 305,4 v. u.) und प्रष्टिवाहिन् Adj. *von Seitenpferden gezogen, dreispännig.*

प्रष्ठ 1) Adj. (*f. ई) *vorangehend, vorzüglich, ausgezeichnet* (Râǵat. 8,2422), *der beste, — unter;* m. *Vordermann.* Am Ende eines Comp. *der beste, — unter.* — 2) *m. *ein best. Kraut.*

प्रष्ठत्व n. *das Obenanstehen* Râǵat. 8,2403. 2410.

प्रष्ठवाह् (*stark °वाहु, schwach प्रष्ठौह्) 1) *m. *Seitenpferd.* — 2) f. प्रष्ठौही **eine zum ersten Mal trächtige Kuh.* MBh. 13,4427 fehlerhaft für पष्ठौही; vgl. 4,93,32.

प्रष्ठिवाहिन् Adj. fehlerhaft für प्रष्टि°.

प्रसवैष्णव fehlerhaft für प्रश्न°.

*प्रस्. प्रसते (विस्तारे, प्रसवे).

प्रसकल Adj. *überaus voll* (Busen) Çiç. 7,34.

प्रसक्तव्य n. impers. *zu hängen an* (Loc.).

प्रसक्ति f. 1) *das Hängen an, Sichhingeben,*

Frühnen, Beschäftigung mit (Loc.). — 2) *Eintritt eines Falles, das Sichergeben* Kap. 1,36. 33. 34. 40. 120. 6,12. Bâdar. 2,1,26. °क्तिं प्र-या *möglicher Weise eintreten, — erscheinen, möglich sein.* — Vgl. अ° und अति°.

प्रसक्तिन् Adj. *überwältigend, siegreich.*

प्रसङ्क्ष्य Adj. *eintreten —, stattfinden zu lassen.*

प्रसंख्या f. 1) *Gesammtsumme.* — 2) *Erwägung.*

प्रसंख्यान 1) Adj. *nur für den augenblicklichen Bedarf einsammelnd* (Nîlak.) MBh. 14,92,7. — 2) m. *Maass, womit Etwas gemessen wird* (Nîlak.); vielleicht *eine Summe Geldes.* — 3) n. *a) das Herzählen, Aufzählen.* — *b) das Ueberlegen, Nachdenken* Comm. zu Njâjas. 4,2,2. 46. zu Jogas. 1,2. 2, 11. 13. — *c) Ruhm, Ehre.*

प्रसङ्ग m. 1) *das Hängen an, Hingegebensein, naher Verkehr mit; Neigung, Hang, Gelüste.* Die Ergänzung im Loc., Gen. oder im Comp. vorangehend. अस्य °तः wohl so v. a. *aus Rücksicht für ihn,* Instr. wohl auch so v. a. *mit ganzer Seele, eifrigst.* Auch Pl. — 2) *Zusammenhang, Connex.* मधुप्रसङ्गमधु *der mit dem Frühling in Verbindung stehende Honig* 294,27. Pl. *Alles was mit etwas Anderem in Verbindung steht, daraus folgt.* — 3) *Anwendbarkeit.* ब्राह्मण° *des Wortes* ब्रा°, so v. a. *der Begriff* ब्रा°. — 4) *das Eintreten eines Falles, das Gegebensein einer Möglichkeit, Vorkommen; eine sich darbietende Gelegenheit.* प्रसङ्गे कुत्रापि *bei einer gewissen Gel.;* अमुना प्रसङ्गेन, तत्प्रसङ्गेन und एतत्प्रसङ्गे *bei jener —, bei dieser Gel.;* मृग-प्रसङ्गेन *bei Gel. einer Gazelle,* so v. a. *beim Verfolgen einer G.;* प्रसङ्गेन, प्रसङ्गात्, प्रसङ्गतस् und प्रसङ्ग° *gelegentlich, bei dargebotener Gelegenheit.* — 5) *Erwähnung der Eltern.* — 6) N. pr. *a)* *Pl. einer buddh. Schule. — *b)* eines Mannes. — Vgl. अ° und अति°.

प्रसङ्गरत्नावलि f. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

प्रसङ्गवत् Adj. *gelegentlich, zufällig.*

प्रसङ्गसम m. im Njâja *das Sophisma, dass auch der Beweis bewiesen werden müsse.*

प्रसङ्गाभरण n. Titel einer neueren Spruchsammlung.

प्रसङ्गिन् Adj. 1) *hängend an* (im Comp. vorangehend), *ganz hingegeben.* Nom. abstr. °ङ्गिता f. — 2) *sich an Etwas anschliessend, zu Etwas gehörig.* — 3) *eintretend, erscheinend.* — 4) *untergeordnet, unwesentlich, secundär.*

प्रसंघ m. *eine grosse Anzahl, Unzahl.* v. l. प्रवर्ष.

प्रसज्य Adj. *anwendbar.* Nom. abstr. °ता f.

प्रसज्यप्रतिषेध (प्रसज्य Absol.) m. *eine Negation der Aussage* Pat. zu P. 1,4,50. Nom. abstr. °त्व n. Sâh. D. 214,11.

प्रसत्ति f. *Gnade, Gnadenbeweis* Bâlar. 1,1. 96, 11. Ind. St. 15,314.

प्रसद्मन् in दीर्घप्रसद्मन्.

प्रसंधान n. *das Verbinden.*

प्रसंधि m. N. pr. eines Sohnes des Manu.

प्रसन्न 1) Adj. s. u. सद् mit प्र. — 2) m. N. pr. eines Fürsten Hem. Par. 1,52. — 3) f. आ *Reisbranntwein* Mat. med. 273. Karaka 6,24. 30.

प्रसन्नचन्द्र m. N. pr. eines Fürsten Hem. Par. 1,52.

प्रसन्नता f. 1) *Klarheit, Reinheit.* — 2) *Klarheit des Ausdrucks.* — 3) *gute Stimmung, — Laune.*

प्रसन्नतेयु m. N. pr. eines Sohnes des Raudrâçva VP.^{2} 4,128.

प्रसन्नत्व n. *Klarheit, Reinheit.*

*प्रसन्नपाद् Titel eines buddh. Werkes.

प्रसन्नराघव n. Titel eines Schauspiels.

प्रसन्नवेङ्कटेश्वरमाहात्म्य n. Titel einer Legende.

प्रसन्नेयु m. N. pr. eines Sohnes des Raudrâçva VP.^{2} 4,128.

*प्रसन्नेरा f. *Reisbranntwein.*

प्रसभ 1) प्रसभम् und प्रसभ° Adv. *gewaltsam, ungestüm, heftig.* — 2) n. *eine best.* Trishṭubh-*Form.*

प्रसमीक्ष्यपरोक्ष Adj. *mit Bedacht prüfend, — untersuchend* Karaka 1,28.

*प्रसयन n. als Erklärung von प्रसिति.

प्रसर् 1) m. (adj. Comp. f. आ) *a) das Vorschreiten, Hervorbrechen, freier Lauf, ungehemmtes Auftreten, das Sichbreitmachen, Ausbreitung, das Hervortreten, Sichoffenbaren, Aufkommen* Kâd. 229,7. 11. — *b) der Austritt der humores aus ihrer normalen Lage, wodurch Krankheit veranlasst wird.* — *c) ein hervorbrechender Strom, Fluth, Menge.* — *d) *Schlacht, Kampf.* — *e) *Zuvorkommenheit, Liebenswürdigkeit.* — *f) *ein eiserner Pfeil.* — 2) *f. आ *Paederia foetida.* — 3) n. *eine Art Tanz* S. S. S. 239.

प्रसरण n. 1) *das Fortlaufen, Entlaufen.* — 2) *das Austreten der humores;* vgl. प्रसर् 1) *b).* — 3) **das Fouragiren.* — 4) **Umschliessung eines Feindes.* — 5) *das zur Geltung Kommen* Comm. zu TS. Prât. — 6) *Zuvorkommenheit, Liebenswürdigkeit.* *प्रसरणि und *°णी f. *Umschliessung eines Feindes.*

प्रसर्ग und प्रसर्ग m. 1) *das Hervorströmen, Hervorstürzen.* — 2) *Entlassung.*

प्रसर्जन Adj. (f. ई) etwa *fortschnellend.*

प्रसर्तवे Dat. Infin. zu सद् mit प्र RV. 8,67,12.

प्रसर्प 1) m. *das Sichbegeben nach dem* Sadas. Nach Nîlak. = अग्निविसर्जन. — 2) n. Name eines Sâman.

प्रसर्पक m. Bez. *der Personen, welche neben den* Ṛtvig *in den untergeordnetsten Dienstleistungen oder als blosse Zuschauer an Opferhandlungen theilnehmen,* Âpast. Çr. 11,9,8.

प्रसर्पण n. 1) *das Vorschreiten, Sichbegeben in* (Loc.). — 2) *das Sichbegeben nach dem* Sadas. — 3) *das Unterkommen.*

प्रसर्पिन् Adj. 1) *hervorkommend aus* (im Comp. vorangehend). — 2) *fortschleichend.* — 3) *nach dem* Sadas *sich begebend.*

*प्रसल m. *die kalte Jahreszeit.*

प्रसलवि Adv. *nach rechts hin.*

1. प्रसव m. *das Pressen —, Keltern des* Soma.

2. प्रसव m. 1) *Antrieb, das in Gang Kommen* oder *— Setzen, Lauf, Schwung, Strömung* u. s. w. — 2) *Anregung, Belebung, Erweckung.* — 3) *Förderung, Beihülfe.* — 4) *das Betreiben, Geheiss.* — 5) *das Vorsichbringen, Betrieb, Erwerb.* — 6) *Erreger, Beleber.*

3. प्रसव m. (adj. Comp. f. आ) 1) *Zeugung, das Gebären, Werfen, Geburt, Niederkunft.* — 2) *Empfängniss.* — 3) **Bildung, Entstehung* (eines Wunsches). — 4) *Vermehrung, das Mehrwerden.* — 5) *Geburtsstätte.* — 6) Sg. und Pl. *progenies, Nachkommenschaft* 24,18. किसलय° so v. a. *junge Sprossen.* — 7) *Blüthe.* Nach den Lexicographen auch *Frucht* und *Blüthe und Frucht.*

*प्रसवक m. *Buchanania latifolia.*

प्रसवन n. *das Gebären, Geburt; Fruchtbarkeit.*

*प्रसवबन्धन n. *Stengel.*

प्रसवविकार m. *Missgeburt* Varâh. Bṛh. S. 46, 52.

प्रसववेदना f. *Geburtsschmerz, Wehen.*

प्रसवि Adv. = प्रसलवि.

प्रसवस्थली f. *Geburtsstätte,* so v. a. *Mutter.*

1. प्रसवितर् Nom. ag. mit Gen. *der welcher antreibt, in Bewegung setzt, Erreger, Beleber.*

2. प्रसवितर् Nom. ag. 1) m. *Erzeuger, Vater* Bâlar. 192,12. Prasannar. 83,9. — 2) °त्री *a)* **Mutter.* — *b) Nachkommenschaft verleihend* MBh. 12, 264,8.

*प्रसवित्र n. etwa *Kelter.*

1.*प्रसविन् Adj. *anregend* u. s. w.

2. प्रसविन् Adj. *erzeugend, gebärend.* दुःखप्रसविनी *mit Mühe gebärend* Karaka 6,18.

प्रसवीतर् Nom. ag. = 1. प्रसवितर्.

प्रसवोत्थान n. Titel eines Pariçishṭa zum Jágurveda.

1. प्रसव्य = प्रसवीय in वाज°.

2. प्रसव्य Adj. 1) *nach links gerichtet.* °म् Adv. — 2) **widrig.* — 3) **günstig.*

प्रसह् (stark °सोढ्) Adj. *überwältigend.* — प्रसहाप° Ind. St. 3,464,19 fehlerhaft für प्रसह्याप°.

प्रसह 1) Adj. am Ende eines Comp. *ertragend, widerstehend.* — 2) m. *a) das Ertragen, Widerstehen* in दुष्प्रसह. — *b) Raubthier, Raubvogel* Kâraka 1,6. 27. — 3) *f. आ *Solanum indicum.*

प्रसहन 1) *m. *Raubthier.* — 2) n. *a) das Widerstehen, Ueberwältigen.* *प्रसहने mit कर् wohl *widerstehen, überwältigen* gaṇa सानादादि. — *b) das Umarmen.*

प्रसहिष्णु Adj. in अप्रसहिष्णु (Nachtr. 3).

1. प्रसह्य Absol. s. u. 1. सह् mit प्र.

2. प्रसह्य Adj. *bezwingbar* u. s. w. Mit einem Infin. *der — (durch einen Infin. pass. wiederzugeben) kann.* Vgl. अप्रसह्य.

प्रसह्यकारिन् Adj. *gewaltsam verfahrend.*

*प्रसह्यचोर m. *Räuber.*

प्रसह्यकरण n. *gewaltsames Nehmen, das Rauben.*

प्रसह्वन् Adj. *überwältigend* Âpast. Çr. 10,19,1.

प्रसातिका f. Pl. *eine best. feinkörnige Reisart.* प्रशातिका Kâraka 1,21. 27. 6,4.

प्रसाद्, प्रसादति *klar —, hell sein.*

प्रसाद् m. (adj. Comp. f. आ) 1) *Klarheit, Reinheit, Ungetrübtheit.* — 2) *Klarheit* (der Rede), *— des Stils.* — 3) *Verklärtheit* (des Gesichts). — 4) *natürliche Ruhe, Unaufgeregtheit.* — 5) *Heiterkeit des Gemüths, gute Laune.* — 6) *freundliches Benehmen, Gunst, Gnade.* °दं कर् *gnädig sein.* — 7) *Gunst,* so v. a. *Hülfe, Beistand, Vermittelung.* — 8) *abgeklärter Saft, Absud* Kâraka 6,4. 8. — 9) *Satz, Residuum* Kâraka 1,28. 6,18. 8,7 (प्रसाद gedr.). — 10) *Gnadengeschenk* 321,16. — 11) *die einem Idol dargebotene Speise.* — 12) *die von einem Lehrer übrig gelassene Speise, die man ohne Bedenken verspeisen darf.* — 13) Titel eines Commentars. — 14) personif. als ein Sohn Dharma's von der Maitrî.

प्रसादक Adj. 1) *klärend, klar machend.* — 2) *erheiternd.* — 3) *gnädig stimmend, gn. zu stimmen beabsichtigend.* — Vgl. सु°.

प्रसादचित्तक Bâlar. 41,20. 135,1 fehlerhaft für प्रसादवित्तक.

प्रसादन 1) Adj. (f. ई) *a) klärend, klar machend.* — *b) beruhigend, erheiternd.* — 2) *m. *ein königliches Zelt.* — 3) *f. आ *Dienst.* — 4) n. *a) das Klären, Klarmachen.* नेत्र° *kunstgerechtes Behandeln der Augen.* — *b) das Beruhigen, Erheitern.* — *c) das Besänftigen, Gnädigstimmen* 315,19. MBh. 9,63,25. — *d) *gekochter Reis.* — *e)* fehlerhaft für प्रसाधन.

प्रसादनीय Adj. 1) *zur Erheiterung dienend, womit Jmd ein Gefallen geschieht* Lalit. 39,11. Vgl. गुरु°. — 2) *gnädig zu stimmen.*

प्रसादपट्ट m. *Ehrenbinde, Ehrenturban.*

प्रसादपट्टक n. *schriftlicher Gnadenerlass* Lokapr. 2.

प्रसादपराङ्मुख Adj. (f. ई) 1) *gleichgültig gegen Jmds Gunst.* — 2) *Jmd* (Gen.) *die Gunst entziehend.*

प्रसादप्रतिलब्ध m. N. pr. eines Sohnes des Mâra.

प्रसादभूमि f. *Gegenstand der Gunst, Günstling* Harshak. 154,13.

प्रसादमाला f. Titel eines Werkes.

प्रसादयितव्य Adj. *gnädig zu stimmen für* (उपरि) *Jmd.*

प्रसादवतीसमाधि m. *ein best.* Samâdhi.

प्रसादवत्त् Adj. *heiter* u. s. w.

प्रसादवित्त (113, 24. Râgat. 7, 290. 726 [f. आ]. Kâd. 2,103,14. Bâlar. 177,8) und °क Adj. *reich an Gunst, in hoher Gunst bei Jmd* (Gen. oder im Comp. vorangehend) *stehend, Lieblings —;* m. *Günstling, Liebling.* Vgl. प्रसादचित्तक.

प्रसादान्न n. = प्रसाद 12).

प्रसादित n. Pl. *gute Worte* Harîv. 8348.

प्रसादिन् Adj. 1) *klar, heiter* (Auge, Gesicht) Bâlar. 35,17. — 2) *klar* (Nectar), *deutlich, verständlich* (Gedicht) Bâlar. 302,22. — 3) am Ende eines Comp. *beruhigend, erheiternd.*

प्रसादी Adv. mit कर् *Jmd* (Gen.) *Etwas* (Acc.) *als Gnade gewähren, in Gnaden schenken* Naish. 7,43. Bâlar. 18,12. 107,15. Kâd. 2,103,6.

प्रसाद्य Adj. *gnädig zu stimmen* Bâlar. 108,4.

प्रसाधक 1) Adj. (f. °धिका) *schmückend.* — 2) m. *Ankleider, Schmücker, Kammerdiener.* — 3) f. °धिका *a) Kammermädchen.* — *b) wilder Reis.*

प्रसाधन 1) Adj. *zuwegebringend.* — 2((*m.) f. ई und (*n.) *Kamm.* केशप्रसाधनी *Haarkamm.* — 3) *f. ई *eine best. Heilpflanze.* — 4) n. *a) das Zuwegebringen.* — *b) das Zurechtbringen.* — *c) das Ordnen, Schmücken, Anputz, Toilette; Alles was zum Anputz dient.* कुसुम° *Blumenschmuck.* Am Ende eines adj. Comp. f. आ. — *d)* fehlerhaft für प्रसादन.

प्रसामि Adv. etwa *unfertig, mangelhaft.*

प्रसार m. 1) *Ausstreckung, Ausbreitung.* — 2) *das Aufsteigen, Aufwirbeln* (des Staubes) Bâlar. 167,10. — 3) *Oeffnung, das Oeffnen.* — 4) **das Fouragiren.*

प्रसारण 1) n. *a) das Ausstrecken, Ausbreiten, das Entfalten.* — *b) das Erweitern, Vermehren.* — *c) das Vocalisiren eines Halbvocals.* — 2) f. ई *a) *das Umschliessen eines Feindes.* — *b) Paederia foetida* Dhanv. 1,114. Mat. med. 178.

प्रसारणिन् Adj. *einen der Vocalisation unterliegenden Halbvocal enthaltend.*

प्रसारिन् 1) Adj. *a) hervorkommend —, hervordringend aus* (im Comp. vorangehend). — 2) *sich ausbreitend, — ausstreckend; den Körper vorstreckend* (beim Singen) S. S. S. 117. — *c) sich erstreckend auf* (im Comp. vorangehend). Nom. abstr. °रित्व n. Sân. D. 118,4. — 2) f. °णी *a) eine best.* Çruti S. S. S. 23. — *b) Paederia foetida* Râgân. 5,34. Bhâvapr. 1,216. — *c) *Mimosa pudica* Râgân. 5,103.

प्रसार्य Adj. *zu vocalisiren.*

प्रसाह् m. in अ° und दुष्प्रसाह्.

*प्रसित n. *Eiter.*

1.*प्रसिति f. *Band, Schlinge, Netz.*

2. प्रसिति f. 1) *Zug, Strich, tractus,* ὁρμή. — 2) *Anlauf, Andrang.* — 3) *Schuss, Wurf, Geschoss.* — 4) *Strich,* so v. a. *das Sichhinziehen, Ausdehnung, Bereich, Gebiet.* दीर्घामनु प्रसितिम् *in langer Folge, — Dauer.* — 5) *Herrschaftsgebiet; Gewalt, Einfluss.*

प्रसिद्ध 1) Adj. s. u. 2. सिध् mit प्र. — 2) f. आ *ein best. Tact* S. S. S. 227.

प्रसिद्धक m. N. pr. eines Fürsten.

प्रसिद्धता f. und प्रसिद्धत्व n. *allgemeines Bekanntsein, das Notorischsein.*

प्रसिद्धि f. 1) *das Gelingen, Zustandekommen.* — 2) *Beweis* 124,15. — 3) *allgemeines Bekanntsein, allgemeine Annahme, das Notorischsein, Berühmtheit.* °द्धिमुत्पाद्य *das Gerücht verbreitet habend* 328,5.

प्रसिद्धिमत् Adj. *allgemein bekannt, berühmt.*

प्रसिद्धिविरुद्ध Adj. = ख्यातिविरुद्ध. Nom. abstr. °ता f.

प्रसिद्धिकृत Adj. *allzu trivial* Kâtjapr. 7,6.

*प्रसीदिका f. *Gärtchen.*

प्रसुत् 1) Adj. *hervordringend* (aus der Presse). — 2) f. *(fortgesetzte) Kelterung des* Soma Târ. Br. 10,3,9.

प्रसुत 1) Adj. s. u. 1. सु mit प्र. — 2) (wohl m.)

= सवनीय: पशु: Çat. Br. 3,8,3,27. 3,29. Kâtj. Çr. 6,6,26. 8,16. — 3) n. *fortgesetzte Kelterung des* Soma Kâṇḍ. Up. 5,12,1.

प्रसुति f. *fortgesetzte Kelterung des* Soma; *ein* Soma-*Opfer* Hemâdri 1,450,20. 451,1. Statt dessen प्रसूति (= पुत्रजन्मन् Nilak.) MBh. 13,71,35; vgl. 73,40.

प्रसुप् Adj. *schlummernd.*

प्रसुप्तता und प्रसुप्ति f. *Schläfrigkeit.*

प्रसुव m. = 1. प्रसव.

प्रसुश्रुत m. N. pr. eines Fürsten.

प्रसुह्म m. Pl. N. pr. eines Volkes.

प्रसू 1) Adj. *a) gebärend, fruchttragend, fruchtbar.* स्त्रीप्रसू *Töchter gebärend.* — *b) Etwas* (im Comp. vorangehend) *erzeugend*, so v. a. *sorgend für.* — 2) f. *a) Mutter.* — *b) *Stute.* — *c) Schoss, junges Gras und Kraut, das beim Opfer gebrauchte, mit Blüthenähren versehene Gras.*

*प्रसूका f. *Stute* Râǵan. 19,38.

प्रसूत 1) Adj. s. u. 4. सु mit प्र. — 2) m. Sg. (mit गण) und Pl. *eine best. Klasse von Göttern unter* Manu Ḱâkshusha Hariv. 1,7,31. — 3) n. im Sâṁkhja *der Urstoff* oder *Urgeist* Tattvas. 5.

1. प्रसूति f. *Anregung, Betreiben, Geheiss; Erlaubniss.*

2. प्रसूति f. 1) *das Erzeugen, Gebären, Werfen, Kalben, Eierlegen; Geburt.* — 2) *Entstehung, das Hervorkommen, das Zumvorscheinkommen* (von Früchten, Blüthen, Blättern u. s. w.). — 3) *Erzeuger, Erzeugerin.* — 4) *Kind, Nachkommenschaft; progenies.* — 5) *Geborenes, Gewachsenes, Entstandenes.* फल° so v. a. *zum Vorschein gekommene Früchte.* — 6) N. pr. einer Tochter des Manu Svâjaṁbhuva.

प्रसूतिका Adj. *vor Kurzem niedergekommen* (213,47), — *gekalbt habend.* Vgl. नष्यत्प्र° und सकृत्प्र°.

*प्रसूतिज्ञ n. *Schmerz.*

प्रसून 1) Adj. s. u. 4. सु mit प्र. — 2) n. (adj. Comp. f. आ) *a) Blüthenähre, Blüthe, Blume.* — *b) *Frucht.*

*प्रसूनक 1) m. *eine* Kadamba-*Art* Râǵan. 9,104. — 2) n. *Blume.*

प्रसूनबाण, प्रसूनाप्सुग (Naish. 8,50) und *प्रसूनेषु m. *der Liebesgott.*

प्रसूमत्, प्रसूमय (Âpast. Çr. 8,1,10) und प्रसूवन् (प्रसूवरी f.) Adj. *mit Blüthenähren versehen.*

प्रसृत 1) Adj. s. u. सृ mit प्र. — 2) m. *a) die ausgestreckte hohle Hand.* — *b) eine Handvoll als Maass* = 2 Pala. Auch *n. — *c)* Pl. *eine Klasse von Göttern unter dem 6ten* Manu VP. 3,1,27. — 3) *f. आ *Bein.* — 4) n. *a) Hervorgekommenes*, so v. a. *Gewachsenes, Vegetabilien.* — *b) *Ackerbau.* Richtig प्रसृत.

प्रसृतज्ञ Adj. als Bez. einer Art von Söhnen.

प्रसृतायप्रदायिन् Adj. *das Beste von allem Gewachsenen Andern darbietend* MBh. 13,98,64.

प्रसृतायभुज् Adj. *das Beste von allem Gewachsenen geniessend* MBh. 5,82,17. 13,35,1. 63,22.

प्रसृति 1) f. *a) das Strömen, Fliessen.* — *b) glückliches Vorsichgehen.* — *c)* etwa *weite Verbreitung* MBh. 5,101,3. = प्रकृष्टगति, ज्ञव nach Nilak. — *d) die hohle Hand.* — *e) eine Handvoll als Maass* = 2 Pala. — 2) m. N. pr. eines Ṛshi VP.² 3,5.

प्रसृतिंपच Adj. in नीवार°.

प्रसृतियावक m. *das Geniessen von nicht mehr als aus einer Handvoll Gerstenkörnern gekochter Grütze* Gaut.

प्रसृप्त m. = प्रसर्पक.

प्रसृमर Adj. 1) *hervorquellend.* — 2) *vorangehend, an der Spitze stehend von* (Gen.) Harshaḱ. 189,6.

प्रसृष्ट 1) Adj. s. u. 3. सर्ज् mit प्र. — 2) f. आ Pl. Bez. *bestimmter Fingerbewegungen bei Kämpfenden.* Nach dem Comm. zu VP. 5,20,55 = सर्वाङ्गसंश्लेषण.

प्रसेक m. 1) *Ergiessung, Erguss.* — 2) *das Zusammenlaufen von Wasser im Munde bei Uebelkeit; Uebelkeit, Ekel.* — 3) etwa *Ausschwitzung, Harz* R. ed. Bomb. Çl. 2 nach 2,95. — 4) *Ausguss, Schnauze* (am Löffel).

प्रसेकता f. = प्रसेक 2).

प्रसेकिन् Adj. 1) *Flüssigkeit ergiessend.* — 2) *an Speichelergiessung leidend.*

प्रसेचन n. (adj. Comp. f. आ) = प्रसेक 4) Cit. im Comm. zu Âpast. Çr. 1,15,12.

प्रसेचनवत् Adj. *einen Ausguss —, eine Schnauze habend* Âpast. Çr. 15,3,10.

*प्रसेदिका f. *Gärtchen.*

1. प्रसेन (m. oder n.) oder °ना f. *eine Art Gaukelei* Utpala zu Varâh. Bṛh. S. 2,16.

2. प्रसेन und °जित् m. N. pr. verschiedener Fürsten.

*प्रसेव m. 1) *Sack, Schlauch.* — 2) *Dämpfer an der indischen Laute.*

प्रसेवक 1) m. *a) Sack.* — *b)* = प्रसेव 2). — 2) f. °विका in चर्म°.

प्रस्कण्व m. N. pr. eines Ṛshi. Pl. *seine Nachkommen.*

प्रस्कन्द m. *Pfahlwurzel* (= मध्यमशिफा Nilak.) MBh. 5,73,26, v. l.

प्रस्कन्दन 1) Adj. *a)* als Beiw. Çiva's *anfallend, angreifend.* = ब्रह्मादीनामपि च्यावयिता Comm. — *b) Durchfall habend* Ḱaraka 1,13. — 2) n. *a) das Springen über* (im Comp. vorangehend) Comm. zu Âpast. Çr. 6,29,15. — *b) *Entleerung, Stuhlgang.* — *c) Mittel zur Beförderung des Stuhlgangs.*

*प्रस्कन्दिका f. *Durchfall.*

प्रस्कन्दिन् 1) *hineinspringend in* (im Comp. vorangehend). — 2) *m. N. pr. eines Mannes.

प्रस्कुन्द m. etwa *Stütze.* Nach Nilak. = चक्राकारा वेदिका.

प्रस्खलन n. *das Straucheln, Stolpern.*

प्रस्तम्भ m. *das Steifwerden.*

प्रस्तर m. (adj. Comp. f. आ) 1) *stramentum, Streu um darauf zu sitzen;* im Ritual *ein Büschel Gras* oder *Schilf; eine Streu von* (im Comp. vorangehend). — 2) *Fläche, Ebene.* — 3) *Stein* Spr. 7864. — 4) **Edelstein.* — 5) **ein lederner Beutel* Comm. zu Mṛḱḥ. 71,3. 4. — 6) *Paragraph, Abschnitt in einem Werke.* — 7) Pl. N. pr. eines Volkes. — 8) Ind. St. 8,425 wohl fehlerhaft in der Bed. प्रस्तार 7).

प्रस्तरण m. oder °णा f. *Polster, Sitz.* Vgl. कुशप्रस्तरण.

प्रस्तरभाजन n. *etwas die Streu Vertretendes* Çat. Br. 2,6,1,15.

प्रस्तरस्वेद m. (Ḱaraka 1,14) und °न n. *eine Art des Schweisstreibens beim Liegen auf einer Streu.*

*प्रस्तरिणी f. *Elephantopus scaber* Râǵan. 5,96.

प्रस्तरेष्ठ oder °ष्ठा Adj. *auf der Streu befindlich.*

प्रस्तव m. 1) *Loblied.* — 2) *ein gelegener Augenblick* in अ° (Nachtr. 4).

प्रस्तार m. (adj. Comp. f. आ) 1) *Ausbreitung,* so v. a. *Uebermaass, hoher Grad* Spr. 7732. — 2) *Streu, Polster.* — 3) *Schicht* P. 3,3,32, Sch. Çulbas. 2,25. 3,32. — 4) *Treppe* (zu einem Wasser) MBh. 3,145,50. — 5) *Fläche* Hariv. 9655. v. l. प्रस्तर 2,64,40. — 6) **ein grasreicher Wald.* — 7) *die Aufzählung* oder *Darstellung aller möglichen Combinationen eines Metrums* u. s. w. — 8) wohl Bez. *eines best. Processes, dem Mineralien unterworfen werden.* — 9) *ein best. Tact* S. S. S. 215. — 10) N. pr. eines Fürsten. v. l. प्रस्ताव.

प्रस्तारचिन्तामणि m. Titel eines Werkes Cat. Willmot 94.

प्रस्तारपङ्क्ति f. *ein best. Metrum.*

प्रस्तारिन् 1) Adj. *sich ausbreitend, sich erstrek-*

kend auf (im Comp. vorangehend). — 2) n. *eine best. Krankheit des Weissen im Auge.*

प्रस्ताव m. 1) *Erwähnung, das zur Sprache Bringen, Gelegenheit einer Besprechung.* — 2) *Gegenstand einer Besprechung, — eines Gesprächs.* — 3) *Gelegenheit, eine passende Gel.* — 4) *das Beginnen, Anfangmachen.* — 5) *Anfangsstück —, Eingang eines* Sâman, *welcher vom* Prastotar *gesungen wird.* — 6) *Prolog eines Schauspiels.* — 7) ** = केला.* — 8) N. pr. eines Fürsten.

प्रस्तावचिन्तामणि m. und **प्रस्तावतरंगिणी** f. Titel zweier Werke.

प्रस्तावना f. 1) *das Ausposaunen, — lassen durch* (Instr.) Daçak. 49,12. 13. — 2) *Einleitung, Beginn.* — 3) *Eingang —, Prolog eines Schauspiels, die Scene zwischen dem Gebet und dem Beginn des ersten Actes.*

प्रस्तावमुक्तावली f. und **प्रस्तावरत्नाकर** m. Titel zweier Werke.

प्रस्ताव्य Adj. *mit einem* **प्रस्ताव** 3) *zu versehen. zu ihm in Beziehung stehend* Lâṭj. 6,1,20.

***प्रस्तिर** m. *Streu.*

***प्रस्तीत** und ***प्रस्तीम** Partic. von **स्त्या** mit **प्र.**

प्रस्तुतत्व n. *das zur Sprache Gebrachtsein* Kull. zu M. 2,30.

प्रस्तुताङ्कुर m. *eine best. Form der Gleichnissrede, die, auf einen wirklichen Vorgang passend, mittelbar einen bekannten andern im Auge hat.*

प्रस्तुति f. *Lob.*

प्रस्तोक m. 1) N. pr. eines Mannes. — 2) **कुत्सस्य प्रस्तोकौ** Name zweier Sâman Ârsh. Br.

प्रस्तोतर् Nom. ag. *der Gehülfe des* Udgâtar, *der den* Prastâva *zu singen hat.*

प्रस्तोत्रीय Adj. *den* Prastotar *betreffend.*

प्रस्तोभ m. 1) *eine Anspielung auf* (Gen.). — 2) **राजराङ्गिरसस्य प्रस्तोभौ** Name zweier Sâman Ârsh. Br.

प्रस्थ 1) m. n. a) *Bergebene, Plateau.* — b) *Fläche* überh. — c) *ein best. Gewicht* und *Hohlmaass* 173,25. — 2) m. N. pr. eines Affen.

***प्रस्थकुसुम** und ***प्रस्थपुष्प** m. *Majoran* Râgân. 10,157.

***प्रस्थंपच** Adj. (f. आ) *einen* Prastha 1) c) *kochend.*

प्रस्थल m. Pl. N. pr. eines Volkes R. ed. Bomb. 4,43,11.

***प्रस्थवत्** m. *Berg* Râgân. 2,15.

***प्रस्थवाह** P. 6,3,63, Sch. Richtig **शिलप्रस्थ** Kâç.

प्रस्थान n. 1) *Aufbruch, Ausmarsch, Weggang, Abreise, das sich in Bewegung Setzen.* — 2) *Abgang, Absendung* (von Waaren). — 3) *die Reise in's Jenseits.* — 4) *das wandernde Leben des religiösen Bettlers* MBh. 12,64,22. — 5) *Gedankengang, System, ein best. religiöser* oder *wissenschaftlicher Standpunct; Secte.* — 6) *eine Klasse von Schauspielen untergeordneter Art.*

प्रस्थानदुन्दुभि *eine das Signal zum Aufbruch gebende Trommel* Kâd. 124,14. 15.

प्रस्थानभेद m., **प्रस्थानरत्नाकर** m. und **प्रस्थानावली** f. Titel von Werken.

प्रस्थानिक s. **चतुष्प्र°** (Nachtr. 4). Auch fehlerhaft für **प्रा°**.

प्रस्थानीय Adj. *zum Aufbruch gehörig.*

प्रस्थापन 1) n. a) *das Absenden, Abschicken, Abreisen —, Ziehenlassen.* — b) *das in die Welt Schicken,* so v. a. *Anwenden, Gebrauchen* (einer Ausdrucksweise). — 2) f. आ = 1) a).

प्रस्थाप्य Adj. *abzusenden, abzufertigen.*

प्रस्थायिन् Adj. *aufbrechend, abreisend.*

प्रस्थापीय und **प्रस्थाप्य** in **साकं°**.

प्रस्थावन् Adj. *enteilend, rasch* RV.

प्रस्थावत् 1) Adj. dass. — 2) f. **प्रस्थावती** N. pr. eines Flusses Hariv. 9515.

प्रस्थिक 1) *Adj. von **प्रस्थ** 1) c) nach Zahlwörtern. — 2) f. आ wohl *Hibiscus cannabinus* Bhâvapr. 1,174.

प्रस्थित 1) Adj. s. u. 1. **स्था** mit **प्र.** — 2) n. *Aufbruch, Weggang* Spr. 4646.

प्रस्थितपाड्या f. *diejenige Jâgjâ, welche bei der Darbringung der* Soma-*Schalen, die* **प्रस्थित** *heissen, gesprochen wird.* Âpast. Çr. 5,5,15. 18. Vaitân. **°क्रोम** m. Pl. *die dabei geopferten Spenden* ebend.

प्रस्थितक्रोम m. = **प्रस्थितपाड्याक्रोम** Vaitân.

प्रस्थिति f. *Aufbruch, Abreise* Kâd. 2,28,14.

प्रस्थेय n. impers. *abeundum, proficiscendum.*

***प्रस्न** m. *Badebehälter.*

प्रस्नव m. 1) *hervorquellendes Nass.* — 2) *Milch* MBh. 1,175,36. = **ऊधःप्रदेश** Nilak. — 3) Pl. *Thränen* MBh. 1,105,26. — 4) Pl. *Urin* MBh. 13,71,49. 76,19. — Häufig st. dessen **प्रस्रव.**

प्रस्नवसंयुक्त Adj. *in Strömen fliessend* (Thränen) MBh. 1,135,13. v. l. **प्रस्रव°**.

***प्रस्नवितर्** Nom. ag. von 1. **स्नु** mit **प्र.**

***प्रस्नवित्रीय्, °यति** = **प्रस्नवितेवाचरति.**

***प्रस्नातर्** Nom. ag. in der Erklärung von **करस्न.**

°प्रस्नाविन् Adj. *träufelnd.*

प्रस्नुषा f. *die Frau des Enkels.*

प्रस्नेय Adj. *zum Bad geeignet.*

प्रस्पन्दन n. *das Zucken.*

°प्रस्पर्धिन् Adj. *wetteifernd mit,* so v. a. *gleichend* Mahâvîrak. 84,19.

***प्रस्फिज्** Adj. *mit starken Hüften versehen.*

प्रस्फुट Adj. 1) **aufgebrochen, aufgeblüht.* — 2) *offenbar, deutlich.*

प्रस्फुलिङ्ग *ein hervorsprühender Funke* Mahâvîrak. 45,21.

***प्रस्फोटक** m. N. pr. eines Schlangendämons.

प्रस्फोटन n. 1) *das Auseinanderfallen.* — 2) *das Oeffnen, Aufblühenmachen.* — 3) **das Offenbarmachen.* — 4) **das Schlagen.* — 5) **das Reinigen des Getraides, Worfeln.* — 6) **das Abreiben, Abwischen.* — 7) **ein Korb zum Worfeln des Getraides.*

प्रस्मर्तव्य Adj. *zu vergessen* Bâlar. 119,12. Çâṅk. zu Bâdar. 2,1,33. Comm. zu Gaim. 2,1,1.

प्रस्यन्द m. *das Hervorrieseln, Hervorquellen.*

प्रस्यन्दन n. 1) dass. — 2) *Ausschwitzung.*

प्रस्यन्दिन् 1) Adj. a) *hervorquellend* Âpast. Çr. 16,9. — b) am Ende eines Comp. *träufelnd, ergiessend* (Thränen) 304,7. — 2) m. *Platzregen* Gaut.

प्रस्रंस m. *das Hinfallen, Auseinanderfallen.*

प्रस्रंसन n. *ein auflösendes Mittel* Karaka 6,5.

प्रस्रंसिन् Adj. *fallen lassend* (das Kind), *nicht austragend.*

प्रस्रव m. 1) *Ausfluss, das Ausströmen, Fortströmen; Strom.* **प्रस्रवे** *wenn die Milch aus dem Euter strömt.* **स्नेह°** *Erguss von Liebe.* — 2) *was ausfliesst, sich ergiesst:* a) *die aus der Brust —, aus dem Euter fliessende Milch.* — b) Pl. *hervorstürzende Thränen.* — c) Pl. *Urin.* — d) Pl. *Krankheitsstoffe* Karaka 1,16. — e) **der überfliessende Schaum bei kochendem Reise.* — Vgl. **प्रस्रव.**

प्रस्रवण 1) n. (adj. Comp. f. आ) a) *das Ausströmen, Hervorquellen, Erguss, Abfluss.* Am Ende eines adj. Comp. nach dem Gegenstande, *aus dem Etwas ausströmt* oder *der ausgeströmt wird,* oder nach dem Orte, *wohin ein Abfluss stattfindet.* — b) *Quelle.* — c) **Milch* Gal. — d) *Ausguss, Schnauze* (an einem Gefäss). — e) mit **प्रात** N. pr. einer Oertlichkeit, der *Quelle* der Sarasvatî Âpast. Çr. 23, 13. Âçv. Çr. 12,6,27. — 2) m. a) *Quelle.* — b) N. pr. α) eines Mannes. — β) eines an den Malaja angrenzenden Gebirges. — Vgl. **उदकप्रस्रवणान्वित** (Nachtr. 3) und **उदकप्रस्रवण** (Nachtr. 4).

***प्रस्रवणजल** n. *Quellwasser* Râgân. 14,44.

प्रस्रवयुक्त Adj. *Milch ausströmend* (Brüste) Hariv. 2,19,62.

प्रस्रवसंयुक्त Adj. *in Strömen fliessend* (Thränen), *Milch ausströmend* (Brüste).

प्रस्रविन् Adj. 1) am Ende eines Comp. *Etwas ausströmend.* — 2) f. von *Milch strotzend* (Kuh).

प्रस्राव m. 1) *Urin* Kâraṇḍ. 46,18. 78,14 (प्रस्राव gedr.). 97,3. — 2) **der überfliessende Schaum bei kochendem Reise.*

***प्रस्रुति** f. *das Hervorquellen.*

प्रस्वन m. *Laut, Schall.*

प्रस्वपन n. *das Einschlafen* Karaka 6,5.

प्रँस्वादस् Adj. *lieblich, angenehm.*

***प्रस्वान** m. *lauter Schall.*

प्रस्वाप 1) Adj. *einschläfernd, in Schlaf versetzend.* — 2) m. *das Einschlafen, Schlafen.* — *b) Traum.*

प्रस्वापन 1) Adj. (f. ई) *einschläfernd, in Schlaf versetzend.* दृशा f. so v. a. *der Zustand des Schlafens.* — 2) n. *das Einschläfern.*

प्रस्वापिनी f. N. pr. einer Tochter Sattrâǵit's.

1. **प्रस्वेद** m. *Schweiss.* °जल n. und °वारि n. (Bâlar. 185, 20) dass. °कणिका f. und °बिन्दु m. *Schweisstropfen.* Vgl. पाद्°.

2.***प्रस्वेद** m. *Elephant* Gal.

प्रस्वेदिन् Adj. *schwitzend, mit Schweisstropfen bedeckt.* Vgl. पाद्°.

प्रहण Harîv. 2694 fehlerhaft für **प्रहरण**.

प्रहणन n. *das Schlagen* u. s. w. °योगा: beim Minnespiel; vgl. सुरत उर:प्रहणनविशेष: Dec̣in. 2,64.

***प्रहणेमि** m. *der Mond.* Richtig **अरनेमि**.

प्रहति f. *Schlag, Wurf, ictus* Bâlar. 69,8 (°दण्डप्रहति° zu lesen). 73,18. 204,11. Kâd. 255,14.

प्रहन् Adj. in **अँप्रहन्**.

***प्रहनेमि** m. *der Mond.* Richtig **अरनेमि**.

प्रहर्तँर् Nom. ag. und Fut. *niederschlagend,* mit Acc. Oefters fehlerhaft für **प्रहर्तर्**.

प्रहर्तव्य Adj. *zu tödten.*

प्रहर m. (adj. Comp. f. आ) 1) *ein Zeitabschnitt von etwa drei Stunden.* — 2) *die Zeit da man auf der Wache ist, Wache.* — 3) Bez. von *Unterabtheilungen* in einem Çâkuna.

प्रहरक m. 1) = **प्रहर** 1) Çiç. 11,4. — 2) = **प्रहर** 2). — Vgl. अर्धप्रहरिका.

***प्रहरकुटुम्बी** f. *eine best. Pflanze* Râǵân. 5,77.

प्रहरण 1) n. *a) das Draufschlagen, Einhauen.* — *b) das Angreifen, Bekämpfen, Kampf.* — *c) das in's Feuer Werfen* (der Streu) Comm. zu TS. 2, 738,11. zu Nâjâm. 4,2,8. zu Gaim. 3,2,14. — *d) das Entfernen, Vertreiben.* — *e) Waffe.* Am Ende eines adj. Comp. f. आ. — *f) Wagenkasten.* — *g)* *fehlerhaft für **प्रवरण**. — 2) m. *a) der beim* **प्रकरण** 1) *c) gesprochene Spruch* Âpast. Çr. 2,2,1. — *b)* N. pr. eines Sohnes des Kṛshṇa.

प्रहरणकलिका und °कलिता f. *ein best. Metrum.*

***प्रहरणावत्** Adj. *kämpfend* Sâj. zu ṚV. 4,20,8.

प्रहरणीय 1) Adj. *a) anzugreifen, zu bekämpfen.* — *b) zu vertreiben, zu entfernen, zu beseitigen.* — 2) n. *Waffe.*

प्रहरित Adj. *schön grüngelb* Karaka 7,1.

***प्रहरिन्** m. *Stundenabrufer, Wächter.*

प्रहर्तर् Nom. ag. 1) *Aussender* Çiç. 1,56. — 2) *Angreifer, Bekämpfer, Kämpfer, ein tapferer Kämpe.*

प्रहर्तव्य 1) Adj. *anzugreifen, zu bekämpfen.* — 2) n. impers. *ein Schlag zu versetzen, einzuhauen in, ein Angriff zu machen auf* (Loc. oder Dat.).

प्रहर्ष m. 1) *Erection —,* oder *stärkere Erection des männlichen Gliedes* Karaka 6,2. — 2) *grosse Freude.* °र्ष करँ *Freude haben an* (Loc.).

प्रहर्षण 1) Adj. *a) starrmachend* (die Haare am Körper). — *b) erfreuend.* — 2) *m. *der Planet Mercur.* — 3) f. ई *a)* **Gelbwurz.* — *b) ein best. Metrum.* — 4) n. *a) das Sträuben* (der Härchen des Körpers) Karaka 6,3. — *b) Freude.* — *c) das Erfreuen.* — *d) die mühelose Erfüllung eines heissen Wunsches.*

प्रहर्षवत् Adj. *froh.*

प्रहर्षिन् 1) Adj. *erfreuend.* — 2) f. °णी *a)* **Gelbwurz.* — *b) ein best. Metrum.*

***प्रहर्षुल** m. *der Planet Mercur.*

प्रहस m. 1) *Bein. Çiva's Gal.; vgl. **प्रहास**. — 2) N. pr. eines Rakshas.

प्रहसन n. 1) *das Lachen, Verlachen, Verspotten, Gespött.* *°नम् enklitisch nach einem Verbum fin., *°ने करँ wohl *verspotten* gaṇa साक्षादादि in der Kâç. — 2) *eine Art Lustspiel, Posse.*

***प्रहसन्ती** f. 1) *eine Jasminart.* — 2) *eine andere Pflanze,* = वासन्ती. — 3) *ein grosses Kohlenbecken.*

प्रहसित 1) Adj. s. u. 2. **हस्** mit **प्र**. — 2) m. N. pr. *a)* eines Fürsten der Kiṁnara Kâraṇḍ. 3, 2. — *b)* eines Buddha. — 3) n. *das Auflachen.*

1. **प्रहस्त** m. (*n.) *die Hand mit ausgestreckten Fingern.*

2. **प्रहस्त** 1) Adj. *langhändig.* — 2) m. N. pr. *a)* eines Rakshas. — *b)* eines Mannes.

प्रहस्तक 1) *m. *die ausgestreckte Hand* Râǵân. 18,53. — 2) Bez. *der Strophen* ṚV. 8,86,13—15.

प्रहस्तवाद m. Titel eines Werkes.

प्रहाँ f. ein Spielausdruck, welcher *einen günstigen Wurf* oder *Gewinnst anzeigt;* überh. *Vorhand, Vortheil, Vorsprung.*

1. **प्रहाण** n. *das Sichvertiefen, Nachgrübeln, Speculation* Lalit. 309,8. 311,20. 327,9. **मिथ्या°** so v. a. *eine falsche Betrachtungsweise* Vaǵrakkh. 43, 7. Vgl. प्रद्धी Lalit. 499,9 und **प्रध्यान**.

2. **प्रहाण** n. *das Aufgeben, Fahrenlassen, Unterlassen, Vermeiden* Lalit. 36,4. 37,1. 11. 21.

3. **प्रहाण** Adj. fehlerhaft für **प्रह्लाण**.

प्रहाणि f. *das Weichen, Verschwinden.*

प्रहातव्य Adj. *aufzugeben, fahren zu lassen* Vaǵrakkh. 23,16.

प्रहान und **प्रहानि** fehlerhaft für **प्रहाण** und **प्रहाणि**.

प्रहाय्य m. *Sendbote.*

प्रहार m. (adj. Comp. f. आ) *Schlag, Hieb, Streich, Stoss, Schuss, Wurf, ictus, — mit* (im Comp. vorangehend), *auf* (Loc., bisweilen im Comp. vorangehend).

***प्रहारक** Adj. Vgl. अर्धप्रहारिका.

***प्रहारण** n. v. l. für 2. **प्रवारण**.

प्रहारवर्मन् m. N. pr. eines Fürsten.

प्रहारवल्ली f. *ein best. Parfüm* Buâvapr. 1,207.

प्रहारिन् Adj. *schlagend, einhauend, kämpfend mit* einer Waffe (im Comp. vorangehend), *bekämpfend, kämpfend gegen* (Gen. oder im Comp. vorangehend); m. *ein guter Kämpfer.* — LA. 38,18 fehlerhaft für **अपहारिन्**.

प्रहारुक Adj. mit Acc. *fortreissend* Kap. S. 35,3.

प्रहेँय oder **प्रहाँय** Adj. *wegzunehmen, zu versetzen.*

प्रहावत् Adj. *Gewinn machend.* Nach Sâj. = **प्रहरणावत्**.

प्रहास m. 1) *das Lachen, Gelächter.* — 2) *Spott, Ironie.* — 3) **Schauspieler.* — 4) *Bein. Çiva's; vgl. **प्रहस**. — 5) N. pr. *a)* eines Schlangendämons. — *b)* eines Wesens im Gefolge Çiva's. — *c)* eines Ministers des Varuṇa. — *d)* eines Tîrtha. — भरद्वाजस्य प्रहासम् als Name eines Sâman fehlerhaft für भ° प्रासाकम्.

***प्रहासक** m. *Possenreisser.*

प्रहासिन् 1) Adj. *lachend, spasshaft, spöttisch.* — 2) *m. *der Spassmacher im Drama, der Vidûshaka.*

प्रहि m. *Brunnen* Râǵat. 8,2427. Vgl. **प्रधि**.

प्रँहित 1) Adj. s. u. 1. **हि** mit **प्र**. — 2) m. गौरीवितेः und श्यावाश्वस्य प्राहितौ Namen von Sâman Ârsh. Br. — 3) *n. *Brühe.*

प्रकितंगम Adj. *auf Sendung gehend zu* (Gen.).

प्रकितु (?), प्रकितोः संयोजने Name zweier Sâman Ârsh. Br. 1,382.

*प्रकिम Adj.

प्रक्रान्त 1) Adj. s. u. 1. क्रम् mit प्र. — 2) *n. = भूतगत्न.

प्रक्रान्ति f. *Opferung.*

प्रक्रान्त 1) Adj. s. u. 1. कृत् mit प्र. — 2) *m. N. pr. eines Mannes. — 3) n. *ein Kampf mit Jmd* (im Comp. vorangehend).

प्रकृष्टरोमन् 1) Adj. *dessen Haare am Körper starren.* — 2) m. N. pr. eines Asura.

*प्रकेणाक n. *eine Art Backwerk.*

प्रकेतर् Nom. ag. *Treiber.*

प्रकेति m. 1) *Wurfwaffe.* — 2) N. pr. *a*) eines Rakshas. — *b*) eines Asura.

प्रकेत्य Adj. *zu entsenden, Botendienst thuend.*

*प्रकेलक n. = प्रकेणाक. — प्रकेलिका s. bes.

प्रकेला f. Instr. *so v. a. ohne sich irgend einen Zwang anzuthun, sans gêne.*

*प्रकेलि und *°ली f. *Räthsel.* *°लीज्ञान n. als *eine best. Kunst.*

प्रकेलिका f. *Räthsel, räthselhafte Sprechweise* Hemâdri 1,316,18.

प्रकोष m. *Opferung, Opfer.*

प्रकोषिन् Adj. *Opfergabe bringend.*

(प्रक्ये) प्रकेए Dat. Infin. zu 1. कि mit प्र RV. 10,109,3.

प्रक्रोद m. N. pr. des Hauptes der Asura.

प्रक्रोदि m. Pl. v. l. für प्रह्लादीय Kaush. Up. 3,1.

प्रक्रास m. *Verkürzung, Abnahme, das Verkümmern.*

*प्रक्ल Adj. *erfreut* Gal.

*प्रक्लत्ति und *प्रक्लत्रि f. Nom. act. von 1. क्लाद् mit प्र.

प्रक्लाद् m. 1) *Erfrischung, Erquickung, freudige Erregung, angenehme Empfindung.* — 2) **Laut, Ton.* — 3) **eine Art Reis* Gal. — 4) N. pr. *a*) = प्रह्लाद. — *b*) Pl. eines Volkes. — *c*) eines Prâgâpati.

प्रक्लादक Adj. *erfrischend, erquickend.*

प्रक्लादचरित n. Titel eines Schauspiels Hall in der Einl. zu Daçar. 30.

प्रक्लादन 1) Adj. (f. ई) *erfrischend, erquickend.* — 2) m. N. pr. eines Dichters. — 3) f. (आ Bâlar. 33,14) n. *das Erfrischen, Erquicken.*

प्रक्लादनीय Adj. *erfrischend, erquickend* Lalit. 39,11 (प्राह्ला° gedr.).

प्रक्लादि m. Pl. v. l. für प्रह्लादीय Kaush. Up. 3,1.

प्रक्लादिन् Adj. *erfrischend, erquickend.*

प्रक्लादीय m. Pl. *das Gefolge des* Asura Prahlâda Kaush. Up. 3,1.

प्रक्व 1) Adj. (f. आ) *a*) *vorgebeugt, geneigt, gebogen, schief.* — *b*) *demüthig sich verneigend vor* (Gen.), *demüthig.* — *c*) **geneigt*, so v. a. *hingegeben, hängend an.* — 2) f. ई *eine best.* Çakti.

प्रक्वण n. *demüthiges Verneigen.*

प्रक्वत्व n. Nom. abstr. zu प्रक्व 1) *a*) *b*) Comm. zu VP. 3,11,103.

प्रक्वय्, °यति Jmd (Acc.) *demüthig machen.*

*प्रक्वल n. *ein schöner Körper.*

*प्रक्वलीका f. fehlerhaft für प्रवल्हिका *Räthsel.*

प्रक्वाण Adj. = प्रक्व 1) *a*).

*प्रक्वाय m. Nom. act. von 1. क्वा mit प्र.

1. प्रक्वी f. s. प्रक्व 2).

2. प्रक्वी Adv. mit भू *sich demüthigen* Bâlar. 116,4.

1. प्रा (nur Aor., Perf. und Partic. प्रातँ) = 1. पॄ *füllen.* — Mit आ *erfüllen.* कामम् *einen Wunsch* RV. 10,106,12. — Mit वि *erfüllen* RV. 6,17,7.

2. °प्रौ Adj. = 2. प्र.

प्राप्रु 1) Adj. *a*) *hoch, lang.* — *b*) *sehr stark, intensiv* (Glanz) Naish. 7,29. — 2) m. N. pr. *a*) eines Sohnes des Manu Vaivasvata. — *b*) des Vatsapri (oder Vatsapriti).

प्राप्रुक Adj. *gross* (Thier).

प्राप्रुता f. *Höhe.*

प्राक् s. u. प्राञ्च्.

प्राकट्य n. *das Offenbarsein, — werden.*

प्राकर N. pr. 1) m. eines Sohnes des Djutimant. — 2) n. *eines von* 1) *beherrschten* Varsha.

प्राकरणिक Adj. *zu dem in Rede stehenden Gegenstand —, zum Kapitel —, zu der Gattung gehörig* Mân. Grhj. 1,9.

प्राकर्ष n. Name verschiedener Sâman Ârsh. Br.

*प्राकर्षिक Adj. *den Vorzug verdienend.*

*प्राकषिक m. *ein von einer Frau unterhaltener Tänzer* und *Einer, der von den Frauen Anderer lebt.*

प्राकाम्य n. *vollkommene Willensfreiheit.*

प्राकार m. (adj. Comp. f. आ) *Umfassungswand, Wall, Mauer.*

प्राकारकर्ण m. N. pr. eines Ministers des Eulenkönigs Arimardana.

प्राकारधरणी f. *Wallplan, der ebene Raum auf einem Walle* R. 6,16,103.

*प्राकारमर्दि m. Patron. von प्राकारमर्दिन्.

*प्राकारमर्दिन् m. N. pr. eines Mannes.

*प्राकाराय n. *Mauersims.*

*प्राकारीय Adj. *zu einem Wall geeignet, einen Wall verdienend.*

प्राकारुक Adj. vielleicht *verschüttend* Kap. S. 45,3 = Kâtu. 29,2.

प्राकाश m. *Metallspiegel* oder *ein anderer glänzender Schmuckgegenstand.*

प्राकाश्य n. 1) *das Offenbarsein.* — 2) *das Bekanntsein, Berühmtheit.*

प्राकृत 1) Adj. (f. आ und ई) *a*) *ursprünglich, natürlich, unverändert, normal, gewöhnlich.* — *b*) *gewöhnlich,* so v. a. *gemein, ungebildet, roh* (von Personen und Reden). Auch substantivisch von solchen Menschen. — *c*) *aus der Natur* (in philosophischem Sinne) *hervorgegangen, zu ihr in Beziehung stehend, in sie wieder zurückkehrend.* — *d*) गति in der Astr. *eine der 7 Strecken der Planetenbahn* (die Mondhäuser Svâti, Bharaṇî, Rohiṇî und Kṛttikâ umfassend) Varâh. Bṛh. S. 7,8. 9. 13. 14. — *e*) *prâkritisch* Vikramâñkaḱ. 18, 6. — 2) wohl m. *die Auflösung der Natur.* — 3) n. *die gewöhnliche, vulgäre Sprache, das Prâkrit.* — Auch fehlerhaft für प्राकृत.

प्राकृतकल्पतरु (Pischel, de Gr. pr.), प्राकृतकामधेनु f., प्राकृतचन्द्रिका f., प्राकृतच्छन्दकोश (!) m. (Bühler, Rep. No. 751) und प्राकृतच्छन्दस् n. (Opp. Cat. 1) Titel von Werken.

प्राकृतत्व n. Nom. abstr. zu प्राकृत 1) *a*) und 3).

प्राकृतदीपिका f., प्राकृतपाद m. प्राकृतपिङ्गल m., प्राकृतप्रकाश m., प्राकृतमञ्जरी f. (Opp. Cat. 1), प्राकृतमणिदीपिका f. (ebend.), प्राकृतमनोरमा f., प्राकृतरूपस्य n. (Bühler, Rep. No. 295), प्राकृतवृषावतार n. (Pischel, de Gr. pr.), प्राकृतलक्षण n., प्राकृतलङ्केश्वर m., प्राकृतव्याकरण n. (Opp. Cat. 1.) und °सूत्रवृत्ति f. (ebend.) Titel von Werken.

प्राकृतशासन n. *Lehrbuch der Prâkritsprache.*

प्राकृतसंजीवनी (Pischel, de Gr. pr.), प्राकृतसर्वस्व n., प्राकृतसाहित्यरत्नाकर m. (Pischel, de Gr. pr.), प्राकृतसुभाषितावली f. und प्राकृतसूत्र n. Titel von Werken Opp. Cat. 1.

*प्राकृतायन m. Patron. von प्रकृत.

प्राकृतिक Adj. (f. ई) = प्राकृत 1) *a*) *b*) *c*). Agni-P. 27,25. 64. 65.

प्राकोटक m. Pl. N. pr. eines Volkes. Davon ein gleichlautendes Adj. MBh. 2,31,13. प्राक्कोशल v. l.

प्राक्कर्मन् n. 1) *ein vorgängiges, vorbereitendes Verfahren.* — 2) *eine in einem frühern Leben vollbrachte Handlung.*

प्राक्कल्प m. *Vorzeit.*

प्राक्कूल Adj. und °ता f. Nom. abstr. häufiger Fehler für प्राकूल und °ता.

प्राक्कृत 1) Adj. *früher —, in einem frühern Le-*

ben vollbracht. — 2) n. *eine in einem frühern Leben vollbrachte That.*

प्राक्केवल Adj. von einer Krankheit, *welche in ihrer eigenthümlichen Form auftritt ohne vorangegangene anderweitige Krankheitserscheinungen und ohne Complication.*

प्राक्कोशल °सल) Adj. *zu den östlichen* Kośala *gehörig* (Fürst) MBh. 2,1117 = ed. Vardh. 2,31,13.

प्राकोटक v. l.

प्राक्करण Adj. von weiblichen Geschlechtstheilen, *welche den Fehler haben in der Erregung beim Beischlaf dem Manne voranzueilen,* Karaka 1,19.

प्राक्किरम् Adv. *ehe es zu spät ist, bei Zeiten.*

प्राकक्काय n. *das nach Osten Fallen des Schattens.*

प्राक्तन Adj. (f. ई) *früher, ehemalig, vorangehend, alt.*

प्राक्तनय m. *ein früherer Schüler.*

प्राक्तराम् Adv. *etwas mehr östlich* Mân. Çr. 1,6,1.

प्राक्तम् und **प्राक्तात्** Adv. *von vorn, von Ost.*

प्राक्तियैकप्रमाण n. *die vordere Breite* Comm. zu Kâtj. Çr. 5,3.15.

प्राक्तूल Adj. *mit nach Osten gerichteten Rispen* Gaut. Mân. Gṛhj. 1,8. Nom. abstr. °ता f. *das nach Osten Gerichtetsein* (der Opfergeräthe).

प्राक्पद n. *das vordere Glied eines Compositum.*

प्राक्पश्चिमायत Adj. (f. आ) *von Osten nach Westen laufend* Hemâdri 1,123,9. 818,12.

***प्राक्पुष्पा** f. *eine best. Pflanze.*

प्राक्प्रवण Adj. (f. आ) *nach Osten geneigt* Çat. Br. 1,2,5,17.

प्राक्प्रातराशिक Adj. *vor dem Frühstück zu studiren* Saṃhitopan. 2,6.

***प्राक्फल** m. *Brodfruchtbaum.*

प्राक्फल्गुनी f. = **पूर्वफल्गुनी** Varâh. Bṛh. S. 15.9.

***प्राक्फल्गुनीभव** m. *der Planet Jupiter.*

प्राक्फाल्गुन 1) *m. dass. — 2) f. = **पूर्वफाल्गुनी**. v. l. °फल्गुनी.

***प्राक्फाल्गुनेय** m. *der Planet Jupiter.*

प्राक्रामिक Adj. *Vieles beginnend* (ohne Etwas zu Ende zu bringen) Comm. zu Gaut. 9,73.

प्राक्रियकौमुद् Adj. von **प्रक्रियकौमुदी**.

प्राक्शम् Adv. *ostwärts* Gobh. 1,8,4.

प्राक्शिरस् und **प्राकशिरस्क** Adj. *mit dem Kopf nach Osten gerichtet.*

प्राकशृङ्गवत् m. N. pr. eines Ṛshi.

प्राकस्रोतम् fehlerhaft für **प्राक्स्रोतम्**.

प्राकिश्रिष्ट Adj. v. l. für **प्राश्निष्ट**.

प्रात्नालन Harîv. 14684 fehlerhaft für **प्रत्नालन**.

प्राक्संस्थ Adj. *im Osten endigend* Kâtj. Çr. 2,1, 6. Nom. abstr. °त्व n.

प्राक्संध्या f. *Morgendämmerung.*

प्राकसमास Adj. *mit der Verknüpfung nach Osten hin* Lâṭj. 2,6,4.

प्राकसोम und °**सौमिक** (f. ई) Adj *dem Soma-Opfer vorangehend.*

प्राक्स्रोतम् Adj. *nach Osten fliessend.*

प्राक्षर्य n. *Schärfe* (eines Pfeils) Comm. zu Naish. 4,87.

प्राग्र Adj. (f. आ) *dessen Spitze* oder *Anfang nach vorn, nach Osten gerichtet ist,* Comm. zu Çulbas. 3,100.

***प्राग्य** Adj. von **प्रगदिन्**.

प्रागनूक n. *die in die Länge gehenden Streifen am Rückgrat des Feueraltars* Comm. zu Kâtj. Çr. 17,10,17. 11,1.10.

प्रागपच्छेद m. *eine Theilung der Länge nach* Comm. zu Kâtj. Çr. 2,4,37.

प्रागपम् Adv. *von vorn nach hinten gerichtet, zwischen vorn und hinten sich bewegend.*

प्रागपरायत Adj. (f. आ) *von Osten nach Westen sich erstreckend* Varâh. Bṛh. S. 54,118.

प्रागपवर्गम् Adv. *mit Abschluss im Osten* Âpast. 2,3,22.

प्रागभाव m. *das Nochnichtsein.* °**वाद** m. (Opp. Cat. 1., °**विचार** m., °**विज्ञान** n. und °**भावोज्जीवन** n. Titel von Werken.

प्रागभिहित Adj. *worüber früher gesprochen worden ist.* Nom. abstr. °त्व n. Hemâdri 1,717,4.

प्रागल्भ n. Sâh. D. 133 fehlerhaft für **प्रागल्भ्य**.

प्रागल्भी f. (Bâlar. 124,23) und **प्रागल्भ्य** n. *Selbstvertrauen, Zuversicht, Keckheit.* **बुद्धि**° *Sicherheit im Urtheil.*

प्रागल्भ्यवत् Adj. *Selbstvertrauen besitzend, dreist, pochend auf* (im Comp. vorangehend).

प्रागवस्था f. *ein früherer Zustand, eine frühere Lebenslage.*

प्रागहि m. N. pr. eines Lehrers.

प्रागहीय Adj. von **प्रागहि**.

प्रागाङ्गम् Adv. Mahâbu. 6,7,*b* nach Strenzler fehlerhaft für **प्राग्गङ्गम्**.

प्रागाथ 1) Adj. (f. ई) *zu den* Pragâtha, d. i. *zum 8ten* Maṇḍala *des* ṚV. *gehörig.* — 2) m. Patron. von Pragâtha.

प्रागाथक Adj. (f. थिकी) = **प्रागाथ** 1) Çâṅkh. Çr. 5,10,26.

प्रागाथिक Adj. von Pragâtha *herrührend.*

प्रागायत Adj. (f. आ) *sich nach Osten hin ausdehnend*

प्रागार vielleicht *Hauptgebäude.*

प्रागाकृति f. *Frühspende* Ind. St. 15,120.

प्रागाह्निक Adj. *zum Vormittag in Beziehung stehend.*

प्रागिवीय Adj. von **प्रागिव** (P. 5,3,70).

प्रागुक्ति f. *vorheriges Aussprechen.*

प्रागुणय n. *richtige Lage, — Richtung.*

प्रागुत्तर 1) Adj. (f. आ) *nordöstlich.* °**रेण** und °**तस्** (218, 20) *im Nordosten, — von* (Abl. oder Gen.). °**दिग्भाग** und °**दिग्विभाग** m. *die Nordostseite von* (Gen.). — 2) f. आ *Nordost.*

प्रागुत्पत्ति f. *das erste Auftreten, die erste Manifestation* (einer Krankheit) Karaka 2,1.6,8.10.23.

प्रागुदक्प्रवण Adj. *nach Nordosten — oder nach Osten oder nach Norden geneigt* Lâṭj. 1,1,14.

प्रागुदक्प्लव Adj. *nach Nordosten geneigt* Harîv. 6363.

प्रागुदक्प्लवन Adj. dass. MBh. 12,40,13. Mârk. P. 49,44.

प्रागुदक्मुख Adj. *mit dem Gesicht nach Nordosten* (oder *nach Osten oder nach Norden*) *gerichtet.*

प्रागुदच् 1) Adj. (f. °दीची) *nordöstlich.* °**दक्** Adv. — 2) f. °दीची *Nordost* Âçv. Gṛhj. Pariç. 4,1.

प्रागूढा Adj. f. *ehemals verheirathet gewesen* Viddh. 99,6.

प्राग्गङ्गम् Adv. *im Osten der Gaṅgâ* Manâsn. 6,7,*b* (प्रागाङ्गम् gedr.).

प्राग्गमनवत् Adj. *sich vorwärts bewegend.*

प्राग्गामिन् Adj. *vorangehend, die Absicht habend voranzugehen.*

प्राग्गुण Adj. *die früher angegebene Eigenschaft habend.*

प्राग्ग्रन्थि Adj. *mit den Knoten nach Osten* Kâtj. Çr. 5,8,28.

***प्राग्ग्रामम्** Adv. *vor dem Dorfe* oder *östlich vom D.* P. 2,1,12, Sch.

प्राग्ग्रीव Adj. *mit dem Halse nach Osten gerichtet.*

प्राग्घितीय Adj. von **प्राग्घितात्** (P. 4,4,75).

प्राग्घुत n. *ein vorangegangenes Opfer* Kâtj. Çr. 4,2,33.

प्राग्घोम m. dass. Comm. zu TBr. 1,164,13.

प्राग्जन्मक Adj. (f. °न्मिका) *einem frühern Leben angehörig* Hem. Par. 2,80.

प्राग्जन्मन् n. *eine frühere Geburt, ein früheres Leben.*

प्राग्जात n. und °**जाति** f. *ein früheres Leben.*

प्राग्ज्योतिष 1) Adj. *a) von Osten beleuchtet* Çâṅkh. Gṛhj. 6,2. — *b) zu* 3) *a) in Beziehung stehend.* — 2) m. *a)* Pl. *die Bewohner* oder *Umwohner von* 3) *a).* — *b)* N. pr. *des von* 2) *a) bewohnten Landes.* — *c) ein Fürst von* 3) *a).* — 3) n. *a)* N. pr. *einer Stadt,*

in welcher der Dämon Naraka gehaust haben soll. — *b*) Name eines Sâman (nach Nîlak.) MBh. 12, Bl. 257,*b*, No. 110.

प्राग्दक्षिण 1) Adj. (f. आ) *südöstlich.* — 2) f. आ *Südost.* — 3) °णा Adv. *südöstlich* Kâtj. Çr. 16,5,17.

प्राग्दक्षिणाञ्च् Adj. (f. °णाची) *nach Südosten gerichtet.*

प्राग्दक्षिणाप्रवण Adj. *nach Südosten abschüssig* Âçv. Grhj. 4,1,7.

प्राग्दण्ड Adj. (f. आ) *mit dem Stiel nach Osten gerichtet.* °म् Adv. Âpast. Çr. 3,19,7. Vaitân.

प्राग्दश Adj. *dessen Saum nach Osten gewandt ist* Çat. Br. 3,3,2,9.

1.*प्राग्दिश् f. *Osten.*

2. प्राग्दिश् Adj. *auf den vorher hingewiesen worden ist, vorher genannt* Hariv. 1,7,39.

प्राग्दिशीय Adj. von प्राग्दिश: (P. 5,3,1).

प्राग्दीव्यतीय Adj. von प्राग्दीव्यत: (P. 4,1,83).

प्राग्देश m. *das östliche Land, das Land der östlichen Völker.* — प्राग्देशं Hariv. 444 fehlerhaft für प्राग्दिश:; vgl. 2. प्राग्दिश्.

प्राग्दैविक Adj. *einem frühern Leben angehörig* Kâraka 2,1.

प्राग्द्वार् f. *eine nach Osten gehende Thür.*

1. प्राग्द्वार् n. 1) *der Platz vor einer Thür.* — 2) *eine Thür nach Osten* Mân. Grhj. 2,11.

2. प्राग्द्वार् Adj. 1) *dessen Thür oder Eingang nach Osten geht* Çâṅkh. Grhj. 6,2. — 2) Bez, *der sieben von Kṛttikâ gerechneten Mondhäuser.*

प्राग्द्वारिक Adj. = 2. प्राग्द्वार् 2).

प्राग्धितीय Adj. fehlerhaft für प्राग्धितीय.

*प्राग्बोधि m. N. pr. eines Berges.

प्राग्भक्त n. 1) *das Einnehmen von Arzeneien vor dem Essen.* — 2) *was als Arzenei vor dem Essen einzunehmen ist* Kâraka 6,5. 17. 18.

प्राग्भव m. *ein vorangegangenes Leben* Ind. St. 15,291.

प्राग्भाग m. 1) * *Vordertheil.* — 2) *Ostseite* Varâh. Jogaj. 8,2.

प्राग्भार् m. 1) *Bergabhang, Abhang* Kathâs. 12, 45. 14, 11. Bâlar. 107,20. — 2) *Neigung.* पुरत:° Adj. *nach vorn geneigt* Lalit. 226,9. 10. — 3) *Neigung —, Hang zu Etwas.* विवेक° Adj. Lalit. 217, 1. — 4) *Neigung zu*, so v. a. *das Nichtfernsein von.* कैवल्य° Adj. Jogas. 4,26 (प्राग्भाव gedr.). — 5) (*sich senkende*) *grosse Menge, Masse* Vikramâṅkaṅ. 7,73. 74. Ind. St. 14,387. — 6) * *Schutzdach.*

1. प्राग्भाव m. *ein früheres Leben*; vgl. प्राग्भावीय.

2. प्राग्भाव m. fehlerhaft für प्राग्भार् * 1) und 4).

प्राग्भावीय Adj. *einem frühern Leben angehörig* Bhâm. 46,25. 47,2. 52,6.

प्राग्र n. *die äusserste Spitze.*

प्राग्रसर Adj. *ganz voran gehend, — in* (im Comp. vorangehend Harshak. 156,9), *der vorderste, beste unter* (Gen.).

प्राग्रहर Adj. *der vorzüglichste, beste, — unter* (im Comp. vorangehend) Vikramâṅkaṅ. 2,11.

*प्राग्राट n. *dünne geronnene Milch.*

प्राग्रूप n. *ein vorangehendes Symptom.*

प्राग्र्य Adj. *der vorderste, vorzüglichste.*

प्राग्लग्न n. *Horoscop* Varâh. Jogaj. 4,1.

1. प्रागवंश m. *das frühere, vorangehende Geschlecht.* Auch als Bein. Vishṇu's.

2. प्रागवंश 1) Adj. *dessen Tragbalken nach Osten gerichtet sind.* — 2) m. *der vor der Vedi gelegene Raum* Âpast. Çr. 10,21,18.

प्रागवचन n. 1) *vorheriges Aussprechen.* — 2) *ein früherer Ausspruch.*

प्रागवट N. pr. einer Stadt.

प्रागवत् Adv. *wie vormals, — ehemals, — früher, — sonst* (110,16), — *oben* (in einem Werke).

प्रागवात m. *Ostwind* Kâraka 1,17.

प्रागवृत्त n. 1) *ein früheres Benehmen.* — 2) = 1. प्राङ्न्याय.

प्रागवृत्तान्त m. *eine frühere Begebenheit, ein früheres Abenteuer.*

प्रागवृत्ति f. *das Treiben —, das Leben in einer früheren Geburt.*

प्रागवेष m. *ein früherer Anzug.*

प्रागह्वार् m. fehlerhaft für प्राग्भार्.

प्राघर्मसद् Adj. *an heisser Stelle sitzend* (nach Sây.).

*प्राघात m. *Kampf, Schlacht.* Richtig प्रघात.

*प्राघार m. *Besprengung.*

प्राघुण, प्राघुणक und प्राघुणिक m. *Gast.*

°प्राघुणी Adv. mit कर् *zum Gast machen von, so v. a. zu — gelangen lassen.* मम श्रवणप्राघुणीकृत *zu meinen Ohren gebracht;* vgl. अतिथि 2) und अतिथिव 2).

प्राघूर्ण und प्राघूर्णक m. *Gast.*

प्राघूर्णिक 1) m. dass. — 2) n. *gastliche Aufnahme* Vet. (U.) 105 zu 10,29 und 175 zu 46,8. fgg.

प्राङ् s. u. प्राञ्च्.

प्राङायत Adj. = प्रागायत.

प्राङ्नयण n. *das Schauen nach Osten* Comm. zu Kâtj. Çr. 2,3,4.

प्राङीष Adj. *mit der Deichsel nach Osten* Comm. zu Kâtj. Çr. 7,9,25. 8,3,21.

*प्राङ्ग m. *eine Art Trommel.*

प्राङ्गण n. 1) *Hof.* — 2) * = प्राङ्ग.

प्राङ्गन n. *Hof.* Richtiger प्राङ्गण.

प्राङ्नयन n. *das Bewegen nach Osten hin* Comm. zu Kâtj. Çr. 9,13,35.

1. प्राङ्न्याय m. *eine best. Art der Klagebeantwortung, wenn nämlich der Verklagte behauptet, der Kläger habe schon früher dieselbe Klage vorgebracht und den Process verloren.*

2. प्राङ्न्याय Adj. *wobei die Richtung nach Osten als Regel gilt.*

प्राङ्मुख Adj. (f. ई) 1) *mit dem Gesicht —, mit der Spitze nach vorn, nach Osten gerichtet, nach Osten gerichtet* überh. Çulbas. 3,100. °करण n. Lâṭj. 1,2,16. Nom. abstr. °त्व n. Hemâdri 1,352,17. — 2) am Ende eines Comp. *geneigt zu Etwas, verlangend, wünschend.*

प्राङ्न्यायिन् Adj. s. अध:°.

प्राच m. Târ. Br. 1,9,7 angeblich = प्रकर्षेण रक्तक: (dieses wäre प्राव). Richtig प्रवा.

प्राचण्ड n. *Heftigkeit, Leidenschaftlichkeit.*

प्राचा Instr. Adv. s. u. प्राञ्च्.

प्राचामन्यु Adj. *vorwärts strebend* RV.

1. प्राचार् m. *eine fliegende Ameise* Spr. 182, v. l.

2.*प्राचार् Adj. *contrary to rectitude, deviating from the ordinary institutions and observances.*

प्राचार्य m. *der Lehrer des Lehrers.*

*प्राचिका f. 1) *Bremse.* — 2) *Falke.*

*प्राचिक्य n. Nom. abstr. von प्रचिक gaṇa पुरोहितादि in der Kâç.

प्राचिन्वत् m. N. pr. eines Sohnes des Ganamegaja.

प्राचीन 1) Adj. (f. आ) *a) nach vorn gerichtet.* — *b) nach Osten gerichtet, östlich, im Osten lebend.* — *c) früher, vorangehend, ehemalig, alt* zu Spr. 6288. — 2) °म् Adv. *a) vorn, vorwärts, vor* (räumlich, mit Abl.). — *b) nach Osten, östlich von* (Abl.). — *c) vor* (zeitlich, mit Abl.). — *d) später.* अत: प्रा° *von da an weiter.* — 3) *f. आ *a) Clypea hernandifolia.* — *b) die Ichneumonpflanze* Râgân. 6,121. — 4) *m. oder n. = प्राचीर *Hacke.* — 5) n. Name eines Sâman Ârsh. Br.

प्राचीनग्रावीतिन् Adj. = प्राचीनावीतिन्.

प्राचीनकर्ण Adj. *dessen Ohren nach vorn gewendet sind* Âpast. Çr. 11,9,10.

प्राचीनकूल Adj. = प्राक्कूल = प्राकूल. v. l. प्राचीनमूल.

प्राचीनगर्भ m. N. pr. eines Ṛshi.

प्राचीनगोड m. N. pr. eines Autors.

प्राचीनग्रीव Adj. *dessen Hals nach Osten gerichtet ist.*

प्राचीनतानँ m. *der Aufzug —, die lange Seite eines Gewebes* TS. 6,1,1,1. Vgl. प्राचीनातान.

*प्राचीनतिलक m. *der Mond.*

प्राचँीनपत्त Adj. (f. या) *dessen (eines Pfeils) Gefieder vorwärts strebt.*

*प्राचीनपनस m. *Aegle Marmelos.*

प्राचीनप्रक्रिया f. Titel einer Grammatik.

प्राचँीनप्रज्ञनन Adj. Çat. Br. 7,4,2,40.

प्राचीनप्रवण Adj. *nach Osten zu abschüssig* Âpast. Çr. 8,1,5.

प्राचीनप्राग्भार Adj. *nach Osten geneigt* Burn. Intr. 385, N. 2.

प्राचीनबर्हिस् m. 1) Bein. Indra's. — 2) N. pr. *a*) eines Prâgâpati. — *b*) eines Sohnes des Manu. Nom. °बर्हिर् vor श.

प्राचीनमूल Adj. *mit den Wurzeln nach Osten* Bhâg. P. ed. Bomb. 1,19,17.

प्राचीनयोग m. N. pr. eines alten Lehrers. Ursprünglich Appell. *der alte Joga.*

प्राचीनयोगीपुत्र m. desgl.

प्राचीनयोग्य m. 1) Patron. von प्राचीनयोग. — 2) Pl. *eine best. Schule* des Sâmaveda Ârsav. 47,12.

प्राचँीनरश्मि Adj. *dessen Zügel nach vorn gerichtet sind.*

प्राचँीनवंश 1) Adj. (f. या) *dessen Tragbalken nach Osten gerichtet sind.* — 2) n. *eine solche Hütte* TS. 6,1,1,1.

प्राचीनवृत्ति f. Titel eines *Commentars.*

प्राचीनशाल m. N. pr. eines Mannes.

प्राचीनशिवस्तुति f. Titel eines *Lobgesanges.*

प्राचीनकरण n. *das Tragen nach Osten, — zum östlichen Feuer* Âçv. Çr. 3,11,10.

प्राचँीनाग्र Adj. *mit den Spitzen nach Osten.*

प्राचीनातान *der Aufzug —, die lange Seite eines Gewebes*, m. Pl. Ait. Br. 8,12,3. 17,2. n. Sg. (v. l. Pl.) Kaush. Up. 1,5. Vgl. प्राचीनतानँ.

प्राचीनापवीतिन् Adj. = प्राचीनावीतिन् Çâṅkh. Çr. 1,1,7. 3,16,8. Comm. zu 2,9,13. und 4,9.

प्राचीनामलक m. *Flacourtia cataphracta*; n. *die Frucht* Mat. med. 314.

प्राचीनावचीतिन् Adj. = प्राचीनावीतिन् Çat. Br. (Kâṇva-Rec.) 2,4,2,2. 9.

प्राचीनावीत 1) *Adj. = प्राचीनावीतिन् Gal. — 2) n. *das Tragen der heiligen Schnur über die rechte Schulter.*

प्राचीनावीतिन् Adj. *die heilige Schnur über die rechte Schulter tragend* Gobh. 1,2,3.

प्राचीनोपवीत Adj. dass.

*प्राचीपति m. Bein. Indra's.

प्राचीप्रनाण n. *Länge* (Gegensatz *Breite*).

प्राचीर m. (*n.) *Einfriedigung, Hecke, Zaun.*

प्राचीसरस्वतीमाहात्म्य n. Titel eines Werkes.

प्राचुर्य n. 1) *Vielheit, Menge.* Instr. *zum grössten Theil, fast insgesammt* Mârk. P. 134,53. — 2) *Ausführlichkeit* Comm. zu TS. Prât. Instr. *ausführlich.* — 3) *allgemeine Verbreitung, — Gangbarkeit* Râgat. 3,153. Çaṅk. zu Bâdar. 3,2,33.

प्राचेतस m. Pl. Bez. der 10 Söhne des Prâcînabarhis.

प्राचेतस 1) Adj. *a*) *zu* Varuṇa *in Beziehung stehend.* आशा f. *Westen* Harshaṅ. 81,15. — *b*) *von* Praketas *abstammend.* — 2) m. Patron. *a*) Manu's. — *b*) Daksha's. — *c*) Vâlmîki's Bâlar. 7,18. — *d*) Pl. = प्राचेतस्.

प्राचैस् Instr. Pl. Adv. *vorwärts.*

प्राच्य und प्राच्यँ (f. या) 1) Adj. *a*) *vorn befindlich, vorangehend* (in einem Werke). — *b*) *im Osten befindlich, — gelegen, — wohnend, — herrschend, — gesprochen* (Sprache). — *c*) *vorangehend, der frühere, ehemalig, alt* Bâlar. 7,18. 102, 20. — 2) m. *a*) Pl. α) *die Bewohner des Ostens, Ostland.* — β) *die Alten, veteres* Spr. 7665. — *b*) *N. pr. eines Mannes. — Statt सप्राच्या: Hariv. 1081 wird 1,20,45 प्रोक्तास्ते: gelesen.

प्राच्यक Adj. *im Osten gelegen.*

प्राच्यकठ m. Pl. *die östlichen* Kaṭha (eine Schule des schwarzen Jagurveda) Ârsav. 44,18.

प्राच्यपद्वृत्ति f. Bez. *des* Saṁdhi ए—अ.

प्राच्यपाञ्चाली f. Pl. Saṁhitopan. 16,3 von Sâj. als Adj. sehr künstlich gedeutet.

प्राच्यरथ m. *ein im Ostlande gebräuchlicher Wagen.*

प्राच्यवृत्ति f. *ein best. Metrum.*

*प्राच्यसप्तसम Adj. P. 6,2,12, Sch.

प्राच्यसामन् m. Pl. Bez. *bestimmter* Sâman-*Sänger.*

*प्राच्याधर्यु m. P. 6,2,10, Sch.

*प्राच्यायन m. Patron. von प्राच्य.

प्राच्यावत्य m. Pl. N. pr. eines Volkes.

प्राच्योदच् Adj. (f. °दीची) *von Westen nach Norden laufend* Hemâdri 1,790,9. 797,9; vgl. jedoch 801,8.

प्राज् m. (Nom. प्राट्) *Befrager* 211,20.

प्राज्ञ m. = प्राज्ञन Gṛihjâs. 2,30.

प्राज्ञक m. *Antreiber der Zugthiere, Wagenlenker.*

प्राज्ञन m. n. *ein Werkzeug zum Antreiben der Zugthiere, Stachel* oder *Geissel.*

प्राज्ञनिन् m. *Geisselträger* Gṛihjâs. 2,35.

*प्राज्ञया Adv. fehlerhaft für प्राज्ञर्या.

*प्राज्ञरुक्ा und *प्राज्ञर्या Adv. mit कर् gaṇa साक्षादादि in der Kâç.

प्राज्ञल (!) m. Pl. *eine best. Schule.*

प्राज्ञाक्षित m. = प्रज्ञाक्षित.

प्राज्ञापत Adj. (f. ई, nur dieses zu belegen) = प्रज्ञापत्य 1).

प्राज्ञापत्यँ 1) Adj. (f. या) *von Prag̃âpati stammend, ihm gehörig, ihm geweiht, ihn betreffend* u. s. w. Âçv. Gṛihj. 3,15,8. विवाह m. *eine best. Eheschliessung* (ohne Brautkauf); नक्षत्र oder भ n. *das Mondhaus* Rohiṇî; शकट m. n. *der Wagen der* Rohiṇî (also eig. Adj. von 4) *d*); तिथि m. *der achte Tag in der dunklen Hälfte des Monats* Pausha; प्राज्ञापत्याश्चत्वार: पदस्तोभा: Namen von Sâman. Superl. प्राज्ञापत्यतम Kap. S. 29,8. — 2) m. *a*) Patron. von प्रज्ञापति. — *b*) *eine best. Eheschliessung; s. u.* 1). — *c*) *ein in solcher Ehe erzeugter Sohn* Vishṇus. 24,32. — *d*) *eine best. Kasteiung.* — *e*) *ein* Kshatrija *und ein* Vaiçja Gop. Br. 2,2,23. Vaitân. 11,19. — *f*) **der Zusammenfluss von* Gaṅgâ *und* Jamunâ. — *g*) *N. pr. des 1ten schwarzen Vâsudeva bei den Gaina. — 3) f. या Patron. der Dakshiṇâ. — 4) n. *a*) *Fähigkeit der Zeugung.* — *b*) wohl *eine Zeugung in der Weise* Prag̃âpati's. प्राज्ञापत्यमकार्यत् *so v. a. zeugte Kinder ohne ein Weib* MBh. 1,221, 4. Vgl. सृजध्वं मानसान्पुत्रान्प्राज्ञापत्येन कर्मणा Hariv. 1,45,48. — *c*) *die Welt* Prag̃âpati's Mârk. P. 96,18. — *d*) *das Mondhaus* Rohiṇî. — *e*) Name verschiedener Sâman. Auch mit den Beiwörtern अक्तर्य, प्रयस्वत् und माधुच्छन्दस.

प्राज्ञापत्यक Adj. = प्राज्ञापत्य 1).

प्राज्ञापत्यत्व n. Nom. abstr. zu प्राज्ञापत्य 1).

प्राज्ञापत्येष्टि f. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

*प्राज्ञावत Adj. = प्रज्ञावत्या धर्म्यम.

प्राज्ञिक m. *Falke.*

*प्राज्ञितृ Nom. ag. *Antreiber von Zugthieren, Wagenlenker* Ind. St. 13,338.

प्राज्ञिधर m. N. pr. eines Mannes.

*प्राज्ञिपक्षिन् m. *ein best. Vogel* Mad. k. 116. Vgl. वाज्ञिपक्षिन्.

प्राज्ञिमठिका f. N. pr. einer Oertlichkeit.

प्राज्ञेश und प्राज्ञेश्वर n. *das Mondhaus* Rohiṇî.

प्राज्ञँ 1) Adj. (*f. या und ई) *a*) *intellectuell.* — *b*) *klug, verständig, einsichtsvoll* (von Personen). — 2) m. *a*) *ein kluger, verständiger Mann.* — *b*) im Vedânta *der durch das Einzelding bedingte Intellect* 260,1. 17. — *c*) **eine Pagageienart mit rothen Streifen an Hals und Flügeln* Râgân. 19, 113. — 3) *f. या *Einsicht, Verstand.* — 4) *f. ई

die Frau eines klugen Mannes.

प्राज्ञत्व n. Nom. abstr. zu **प्राज्ञ** 1) *b*) 260,5.

प्राज्ञमानिन् (Çaṁk. zu Bâdar. 2,2,29) und **प्राज्ञंमानिन्** Adj. *sich für klug haltend.*

प्राज्ञवादिक Adj. dass. MBh. 2,68,38.

प्राज्य Adj. 1) *reichlich, viel, gross, bedeutend* (Ind. St. 15,326), *stark, heftig, lang* (zeitlich). °**भुज** Adj. *grosse —, starke Arme habend* Vikramâṅkaḱ. 15,29. — 2) MBh. 3,162,28, v. l. nach Nilak. = **प्रकर्षेण ग्रह्यं ज्यारहितम्** (!).

प्राज्यभट m. N. pr. eines Mannes.

प्राज्वलन m. Pl. *eine best. Schule.*

प्राञ्च् 1) Adj. (f. **प्राची**) *a) vorwärts gewandt, vorn befindlich, von vorn kommend, zugewandt.* — *b*) Acc. mit **कर्** *α) herbeibringen, herbeischaffen, herzuwenden.* — *β) fördern.* — *γ) entgegenstrecken.* — *δ) bahnen* (Wege). — *c*) Acc. mit dem Caus. von **कल्प्** *sich zugewandt machen*, so v. a. *sich wenden gegen.* — *d) nach vorn hin laufend*, so v. a. *der Länge nach genommen.* — *e) östlich, nach Osten gerichtet, — gewandt, — fliessend, im Osten wohnend, östlich von* (Abl.). — *f) geneigt.* — *g) geneigt*, so v. a. *bereitwillig, gern Etwas thuend.* — *h) vormalig, der frühere.* — 2) Adv. **प्राक्** (**प्राङ्** Lâṭj. 6,8,15. Kâtj. Çr. 2,3,24. 7, 9,18; vgl. auch **प्राङ्गत** fgg.) *a) vorn, voran, vor* (im Raume, mit Abl.). — *b) im Osten, östlich von* (Abl.) Lâṭj. 6,8,15. — *c) vor* (in der Reihenfolge, mit Abl.). — *d) vorher, vorhin, früher, ehemals, vor* (zeitlich, mit Abl. und ausnahmsweise Gen.). **प्रागेव** *vor Kurzem.* — *e) vorher*, so v. a. *zunächst, zuerst* 136,17. Spr. 4298. fg. — *f) von nun an* 219,22. — *g)* **प्रागेव** bei den Buddh. *vor Allem*, so v. a. *weit eher, noch mehr* Vâgbaṭṭa. 23,17. — *h) *dazwischen.* — *i) *am frühen Morgen.* — *k)* fehlerhaft für **द्राक्** MBh. 5,5145. ed. Bomb. 5,124,24. ed. Vardh. 5,124,23. — 3) Instr. **प्राचा** *vorwärts.* — 4) Abl. **प्राचस्** *von vorn.* — 5) m. Pl. *die Bewohner des Ostens, die Lehrer im Ostlande.* — 6) f. **प्राची** *a) Länge, die lange Seite* Çulbas. 1,31. — — *b) Osten.* Auch °**दिश्**. — *c) *der Pfosten, an den ein Elephant gebunden wird.*

प्राञ्जन n. *Anstrich* oder *Kitt* (eines Pfeils).

प्राञ्जल Adj. 1) *gerade.* Suçr. 1,368,18 fügen Hdschrr. **प्राञ्जलमाकर्षेत्** nach **ऋनुलोमयेत्** hinzu. — 2) *gerade*, so v. a. *offen, nicht versteckt* (Worte, Sinn) Comm. zu Âpast. Çr. 1,1,1. — 3) *eben* (Weg) Kâd. 2,98,13.

प्राञ्जलता f. Nom. abstr. zu **प्राञ्जल** 1) und 2) (Naish. 8,22).

प्राञ्जलि 1) Adj. (f. °**लि** und °**ली**) *die hohl an einander gelegten Hände ausstreckend* (als Zeichen der Ehrerbietung und Unterwerfung). — 2) m. Pl. *eine best. Schule des* Sâmaveda Ârsh. 47,12. Vgl. °**द्वैतभृत्**.

प्राञ्जलिक Adj. = **प्राञ्जलि** 1).

प्राञ्जलिद्वैतभृत् m. Pl. *eine best. Schule.*

प्राञ्जलिन् Adj. = **प्राञ्जलि** 1).

प्राञ्जलिप्रग्रह Adj. desgl. R. 7,82,14. Statt dessen **प्राञ्जलिः प्रग्रहः** 51,8. An beiden Stellen erklärt der Comm. **प्रग्रह** durch **ऊर्ध्वबाहु**. Vgl. **ग्रञ्जलिप्रग्रह** (Nachtr. 4).

1. **प्राञ्जली** Adj. f. zu **प्राञ्जलि**.

2. **प्राञ्जली** Adv. mit **भू** *die hohl an einander gelegten Hände ausstrecken* Kâraṇḍ. 79,13.

***प्राडाकृति** m. Patron. v. l. **प्राणाकृति**.

प्राड्विवाक m. *Richter* Gaut. Chr. 211,21.

***प्राण्** Adj. *athmend.*

1. **प्राण** m. (adj. Comp. f. **ग्रा**) 1) *Hauch, Athem*; im engsten Sinne *die eingeathmete Luft*, im weitesten *Lebenshauch* überh., *Lebensgeist, Lebensorgan*; Pl. *Leben* (auch Du., wenn von Zweien die Rede ist). Es werden drei, fünf (gewöhnlich), sechs, sieben, neun und auch zehn *Lebenshauche* angenommen. Am Ende eines adj. Comp. wiederzugeben durch *dem* Jmd oder Etwas *wie das Leben lieb ist* oder *dessen Leben von — abhängt.* Personificirt als Sohn des Apâna. — 2) *Hauch des Windes, Wind.* — 3) *Athemzug* als *ein best. Zeitmaass* Ârjabh. 3,2. Comm. zu Ganit. 1,17. — 4) *starker Athem* als *Zeichen der Kraft, Kraft* überh. **सर्वप्राणेन** *mit Anwendung aller Kraft*, **प्राणैस्** *mit aller Kraft, von ganzer Seele.* — 5) im Sâṁkhja *die Seele.* — 6) im Vedânta *der durch das Gesammtding bedingte Intellect* 266,6. — 7) Pl. *Lebenszeichen, Lebensäusserung* in übertragener Bed. Bâlar. 10,18. — 8) **das Leben in einem Gedicht.* — 9) **poetisches Talent, poetische Begeisterung.* — 10) Pl. *Nase, Mund, Augen und Ohren* Çâṅkh. Çr. 2, 17,1. Âpast. Çr. 12,25,1. Gop. Br. 2,1,3. Vaitân. 3, 13. M. 4,143. — 11) *ein best.* Kalpa, *der 6te Tag in der lichten Hälfte von* Brahman's *Monat.* — 12) **Myrrhe.* — 13) mystische Bez. *des Lautes* य्. — 14) Nama eines Sâman Tâṇḍja-Br. 5,4,1. Sâmav. Br. 1,7,4. **वसिष्ठस्य प्राणापानौ** Ârsh. Br. — 15) Bein. Brahman's. — 16) N. pr. *a)* eines Vasu. — *b)* eines Sohnes des Vasu Dhara. — *c)* eines Marut. — *d)* eines Sohnes des Dhâtar. — *e)* eines Sohnes des Vidhâtar. — *f)* eines Ṛshi im 2ten Manvantara.

2.* **प्राण** Adj. *voll.*

प्राणक m. 1) *Thierchen, Gewürm* Kâraṇḍ. 47,1. — 2) **Terminalia tomentosa* oder *Coccinia grandis.* — 3) **Myrrhe* (**बोल**) oder *Jacke* (**चोल**).

प्राणकर् 1) Adj. *Leben schaffend, die Lebensgeister erfrischend.* — 2) m. N. pr. eines Mannes.

प्राणकर्मन् n. *Lebensfunction.*

प्राणकृच्छ्र n. *Lebensgefahr* 79,30.

प्राणकृत्त m. N. pr. eines Autors.

प्राणग्रह m. Pl. Bez. *bestimmter* Soma-*Becherfüllungen.*

प्राणघ्न Adj. *das Leben vernichtend, tödtlich.*

प्राणचय m. *Zunahme an Kräften* Varâh. Bṛh. S. 8,14.

प्राणचित् Adj. *aus Lebenshauch geschichtet* Çat. Br. 10,5,2,5.

प्राणचिति f. *des Lebenshauches Schichtung* Çat. Br. 8,4,2,12.

प्राणच्छिद् Adj. *das Leben abschneidend, — verkürzend, mörderisch* Varâh. Jogaj. 5,32.

प्राणच्छेद m. *Vernichtung des Lebens, Mord.*

***प्राणतञ्ज** m. Pl. bei den Gaina *eine Unterabtheilung der* Kalpabhava.

प्राणतेजस् Adj. *dessen Glanz der Lebenshauch ist* Çat. Br. 10,2,6,15.

प्राणतोषणी oder °**तोषिणी** f. Titel eines Werkes.

प्राणत्याग m. *Hingabe des Lebens, das Aufgeben des Geistes.*

प्राणत्राणरस m. *eine best. Mixtur* Rasar. 333.

प्राणत्व n. Nom. abstr. zu **प्राण** 1) Çat. Br. 12, 9,2,14. Kap. 5,113. — Sâh. D. 23,15 fehlerhaft für **प्रमाण**.

प्राणद 1) m. *a) das Athmen.* — *b) *Wind.* — *c) *der Herr der Geschöpfe* (**प्रजापति**). — *d) *ein heiliger Badeplatz.* — 2) *Adj. *stark.*

प्राणद 1) Adj. *Jmd das Leben schenkend, — rettend.* **प्राणदा गुडिका** f. Bez. *bestimmter Pillen gegen Hämorrhoiden* Mat. med. 242. — 2) *m. *Terminalia tomentosa* oder *Coccinia grandis.* — 3) *f. **ग्रा** *a) Terminalia Chebula* Râǵan. 11,22. — *b) eine best. Heilpflanze* (*Knolle*), = **महि** Râǵan. 5, 28. — *c) *Commelina salicifolia* Râǵan. 4,109. — 4) * n. *a) Wasser.* — *b) Blut.*

प्राणदक्षिणा f. *das Geschenk des Lebens* Pañkat. 231,20.

प्राणदयित m. *der Gatte, den man wie das eigene Leben liebt.*

प्राणदावत् Adj. s. **प्राणदावत्**.

प्राणदा Adj. *das Einathmen gebend* VS. 17,15.

प्राणदातर् Nom. ag. *Lebensretter.*

प्राणदान n. 1) *Schenkung des Lebens, Lebensrettung.* — 2) *Hingabe des Lebens.* — 3) *Salbung des* Havis *mit* Ghṛta *unter Aufsagung von Sprüchen, welche beleben sollen.*

प्राणदावत् Adj. *Leben gebend.* Die Hdschrr. प्राणदैवत्.

प्राणद्यूतादर n. *ein Spiel um's Leben.*

प्राणद्रुक् (Nomin. °ध्रुक्) *das Einathmen fest (dauernd) machend* Kâṭh. 5,15.

प्राणद्यूत n. *ein Spiel um's Leben, ein Kampf auf Leben und Tod.*

प्राणद्रोह् m. *das Trachten nach eines Andern Leben.*

प्राणद्रोहिन् Adj. *nach Jmds* (im Comp. vorangehend) *Leben trachtend* Daçak. (1925) 2,75,3.

प्राणधर m. N. pr. eines Mannes.

प्राणधारण 1) n. *a) das Aufrechterhalten des Lebensathems, Erhaltung —, Fristung des Lebens, das am Leben Bleiben* oder *— Sein.* Acc. mit कर् Act. *Jmd am Leben erhalten,* mit कर् Med. *für die Erhaltung seines Lebens sorgen,* so v. a. *Speise zu sich nehmen.* — *b) Mittel zur Erhaltung des Lebens.* — 2) f. आ = 1) *a).* Acc. mit कर् Med. *Speise zu sich nehmen.*

प्राणधारिन् Adj. *Jmds* (Gen.) *Leben erhaltend, Lebensretter* Hariv. 10004.

प्राणन 1) Adj. *belebend.* — 2) *m. *Kehle.* — 3) n. *a) das Athmen.* — *b) das Beleben.*

प्राणनाथ m. (adj. Comp. f. आ) 1) *Herr über das Leben,* so v. a. *der Liebste, Gatte.* — 2) *Bein. Jama's. — 3) N. pr. eines Sectenhauptes.

प्राणनाश m. *Lebensende, Tod.*

प्राणनाश m. *Verlust des Lebens, Tod* Venis. 71,19.

प्राणनिग्रह m. *Hemmung des Athems.*

प्राणनिपात R. 1,59,21 fehlerhaft für प्राणातिपात.

*प्राणन्त 1) m. *a) Wind.* — *b) eine Art Collyrium.* — 2) f. ई *a) das Niesen.* — *b) Schlucken, singultus.*

प्राणंदद m. *Lebensverleiher* als Beiw. Avalokiteçvara's Kâraṇḍ. 90,11.

*प्राणपत Adj. von प्राणपति.

प्राणपति m. *Herr des Lebens:* 1) *die Seele.* — 2) ehrende Bez. *des Arztes* Karaka 3,6.

प्राणपत्नी f. *die Gattin des Lebenshauches, die Stimme.*

प्राणपरिक्रय m. *das Einsetzen —, die Hingabe des Lebens.*

प्राणपरिक्षीण Adj. *dessen Leben auf die Neige geht.*

प्राणपरिग्रह m. *der Besitz der Lebensgeister, das Leben.*

प्राणपरित्याग m. *Hingabe des Lebens.*

प्राणपा Adj. *den Athemzug behütend.*

प्राणप्रद 1) Adj. *Jmd das Leben schenkend, Jmd gerettet habend.* — 2) *f. आ *eine best. Heilpflanze.*

प्राणप्रदायक und °प्रदायिन् Adj. = प्राणप्रद 1).

प्राणप्रयाण n. *der Abzug der Lebensgeister, Ende des Lebens* Râǵat. 5,123.

प्राणप्रक्षाण n. *Verlust des Lebens* Ind. St. 15, 435.

प्राणप्राशनिन् Adj. *den blossen Geruch eines Trankes oder einer Speise geniessend* (vgl. प्राणभक्त) Pr. P. 19. पर्णप्राशनिन् st. dessen Bâlar. 298,13.

प्राणप्रिय 1) Adj. *lieb wie das eigene Leben.* — 2) m. *der Geliebte, Gatte.*

प्राणप्रेप्सु Adj. *um das Leben besorgt, in Todesangst seiend* MBh. 3,271,38.

प्राणबाध m. *Bedrohung des Lebens, Lebensgefahr.*

प्राणबुद्धि f. Sg. (!) *Leben und Verstand.* v. l. चैव प्राणाश्च st. प्राणबुद्धिश्च.

प्राणभक्त m. *das Geniessen des Athems* oder *Hauchs,* d. i. *das Einziehen des blossen Geruches eines Trankes oder einer Speise.*

प्राणभक्तम् Absol. *den blossen Geruch eines Trankes oder einer Speise einziehend.*

प्राणभय n. *Besorgniss um das Leben, Todesangst* R. 6,107,4. Kathâs. 27,38. Pañkat. 62,24. Ind. St. 15,424.

*प्राणभास्वत् m. *das Meer.*

प्राणभृत Adj. *der Lebenshauch seiend.*

प्राणभृत् 1) Adj. *a) das Leben erhaltend.* — *b) Leben in sich tragend, lebendig.* — 2) m. *ein lebendes Wesen,* insbes. *Mensch.* — 3) f. Bez. *bestimmter Backsteine bei der Schichtung des Altars* Âpast. Çr. 17,1.

प्राणभृत् Adj. *kräftig, stark* Maitr. S. 1,6,12 (105,2).

प्राणमय Adj. *aus Lebenshauch —, aus Athem bestehend, athemvoll.*

प्राणमोक्षण n. *das Aufgeben des Geistes.*

*प्राणयम m. = प्राणायाम.

प्राणयात्रा f. *Lebensunterhalt.*

प्राणयात्रिक Adj. *zum Lebensunterhalt erforderlich.* °मात्रः स्यात् *er besitze nur soviel als z. L. erforderlich ist.*

प्राणयुत Adj. *lebend, lebendig* 174,10.

प्राणयोनि f. *die Ursache des Lebens.*

प्राणरन्ध्र n. *Mund* oder *Nasenloch.*

प्राणराज्ञद् Adj. *der einem Leben und Thron gerettet hat* Kathâs. 49,82.

प्राणरोध m. 1) *das Anhalten des Athems.* — 2) *eine best. Hölle* Bhâg. P. 5,26,7.

प्राणलाभ m. *Lebensrettung* Gaut. 22,7. M. 11, 80 (प्राणालाभ fehlerhaft).

प्राणवत् Adj. 1) *Athem habend, lebendig.* — 2) *kräftig, stark.* Compar. °वत्तर्.

प्राणवल्लभा f. *eine Geliebte* oder *Gattin, die man wie das eigene Leben liebt.*

प्राणविद्या f. *die Lehre vom Lebenshauch.*

प्राणविनाश m. *Verlust des Lebens* 165,13.

प्राणविप्रयोग m. *Verlust des Lebens, Tod* Âpast. 2,11,1.

प्राणवीर्य n. *starker Athem* Tâṇḍja-Br. 7,5,17. = प्राणाख्यं वीर्यम् Comm.

प्राणवृत्ति f. 1) *Lebensthätigkeit, Lebensfunction.* — 2) *Lebensunterhalt* Âpast. 1,29,1. 2,21,10.

प्राणव्यय m. *das Aufgeben —, Aufopferung des Lebens* 121,14.

प्राणव्यायच्छन n. *das das Leben in Gefahr Setzen* Gaut. 9,32.

प्राणशक्ति f. *eine best.* Çakti Vishṇu's.

प्राणशरीर Adj. *dessen Leib der Lebenshauch ist.*

प्राणसंयम m. *das Anhalten des Athems* Jâǵñ. 1,22.

प्राणसंरोध m. dass.

प्राणसंवाद m. *das Gespräch der Lebenshauche, — der Sinnesorgane.*

प्राणसंशय m. *Lebensgefahr* Gaut. 7,23. 25. Âpast. Auch Pl.

प्राणसंशित Adj. *durch den Hauch erregt* AV. 10,5,35.

प्राणसंहिता f. *eine besondere Art die heiligen Texte zu recitiren, bei der man so viele Laute zusammenfasst, als man in einem Athemzuge vereinigen kann.*

प्राणसंकट n. *Lebensgefahr.*

*प्राणसद्मन् n. *das Gehäuse des Lebenshauches, der Körper.*

प्राणसंत्याग m. *Hingabe des Lebens.*

प्राणसंदेह m. *Lebensgefahr.*

प्राणसंधारण n. *die Erhaltung des Lebens* Kaṇṭhaçr. Up. 2. °णं कर् *sich nähren von* (Instr.) Hemâdri 1,468,16.

प्राणसंन्यास m. *das Aufgeben des Geistes.*

प्राणसम 1) Adj. (f. आ) *lieb wie das eigene Leben* 49,27. — 2) *m. *der Geliebte, Gatte.* — 3) f. आ

die Geliebte, Gattin.

*प्राणसंभृत m. *Wind.*

प्राणसंमित Adj. 1) *lieb wie das eigene Leben.* — 2) *bis zur Nase reichend.*

1. प्राणसार n. *Lebenskraft* Râǵat. 6,368.

2. प्राणसार Adj. *voller Kraft.*

प्राणसूत्र n. *der Lebenshauch als Faden* Mantrabr. 1,3,8.

प्राणहर Adj. *das Leben raubend, — bedrohend, todbringend, lebensgefährlich, — für* (im Comp. vorangehend).

प्राणहानि f. *Verlust des Lebens* Ind. St. 15, 435.

प्राणहारक 1) Adj. = प्राणहर. — 2) *n. *ein best. Gift.*

प्राणहारिन् Adj. *das Leben raubend, todbringend.*

*प्राणहिता f. *Schuh.*

प्राणहीन Adj. *des Lebens beraubt, leblos* Spr. 7680.

प्राणाकर्षिन् Adj. *die Lebensgeister anziehend* als Bez. eines best. Zauberspruchs.

प्राणाग्निहोत्रोपनिषद् f. Titel einer Upanishad Opp. Cat. 1.

प्राणाघात m. *Tödtung eines Lebens, — lebendigen Wesens.*

प्राणाचार्य m. *der Leibarzt eines Fürsten.*

प्राणातिपात m. *Angriff auf ein Leben* (Kâraṇḍ. 26,22. 46,11), *Tödtung eines Lebens, — lebendigen Wesens.*

प्राणातिलोभ m. *heftiges Verlangen zu leben* Hem. Joc. 2,22 (प्राणितलोभ gedr.).

प्राणात्मन् m. *die niedrigste der drei Seelen eines Menschen.*

प्राणात्यय m. *Lebensgefahr.*

प्राणाद Adj. *das Leben verzehrend, todbringend* Bhaṭṭ.

प्राणाधिक Adj. (f. आ) 1) *theurer als das Leben.* — 2) *an Leibeskraft überlegen, kräftiger.*

प्राणाधिकप्रिय Adj. (f. आ) *lieber als das Leben* 113,26.

*प्राणाधिनाथ m. *Gebieter über das Leben, Gatte.*

प्राणाधिप m. 1) *der Gebieter über den Lebenshauch, die Seele.* — 2) Bein. Vâju's Hemâdri 1, 180,12.

1. प्राणान्त m. *Lebensende, Tod.*

2. प्राणान्त Adj. *den Tod nach sich ziehend.* दण्ड m. *Todesstrafe.*

प्राणान्तिक 1) Adj. (f. ई) *a) den Tod nach sich ziehend, tödtlich, lebensgefährlich.* दण्ड m. *Todesstrafe.* — *b) lebenslänglich* Gaut. Pâṇḳat. ed. Bomb. 3,59,13. °म् Adv. — *c) zum Sterben —, über alle Maassen heftig* (Verlangen). — 2) n. *Lebensgefahr.*

प्राणापान m. Du. *die ein- und ausgeathmete Luft* AV. oft. Personif. als *die beiden* Açvin. वसिष्ठस्य °नौ Name zweier Sâman Ârsh. Br.

प्राणाबाध m. *Beeinträchtigung —, Bedrohung des Lebens.*

प्राणाभरण n. Titel eines Werkes.

प्राणाभिसर m. *Lebensretter.*

1. प्राणायन m. *des Lebenshauchs Sprössling.*

2. प्राणायन n. *Sinnesorgan.*

प्राणायाम m. *Hemmung —, Unterdrückung des Athems.* Auch Pl. Gaut.

प्राणायामशस् Adv. *unter wiederholter Unterdrückung des Athems* Âpast.

प्राणायामिन् Adj. *den Athem anhaltend.*

प्राणार्घ्य Adj. *passend, würdig.*

प्राणार्थवत् Adj. *lebend und reich.*

प्राणार्थिन् Adj. *lebensbegierig* Spr. 7779.

प्राणालाभ M. 11,80 fehlerhaft für प्राणलाभ.

प्राणावरोध m. *Hemmung des Athems* Mṛkku. 1, 2.

*प्राणावाय n. Titel des 12ten der 14 so genannten Pûrva der Ǵaina.

प्राणाहुति m. *Verband, Bindemittel* (beim Hausbau).

*प्राणाकृति m. Patron. gaṇa तौल्वल्यादि in der Kâç.

प्राणिघातिन् Adj. *Lebendes tödtend.*

प्राणिणिषु Adj. *zu athmen —, zu leben wünschend* Bhaṭṭ.

प्राणितलोभ Hem. Joc. 2,22 fehlerhaft für प्राणातिलोभ.

प्राणिद्यूत m. *Thierspiel, Thiergefecht.*

प्राणिन् Adj. *athmend, lebendig;* m. *ein lebendes Wesen, Thier, Mensch.* Nom. abstr. प्राणित्व n.

प्राणिभव Adj. *von einem lebenden Wesen kommend* (Ton) S. S. S. 21.

प्राणिमत् Adj. *mit lebenden Wesen versehen.*

*प्राणिमातर् f. *ein best. Strauch* Râǵân. 4,161.

प्राणिवध m. *Tödtung eines lebenden Wesens.*

प्राणिसपत्न m. *Feind der Menschen* (das Fieber) Kâraka 6,3.

*प्राणिहिता f. *Schuh.*

*प्राणीत्य n. *Schuld.* Vgl. प्रामीत्य.

प्राणेश 1) m. *a) der Herr über das Leben, der Geliebte, Gatte.* — *b)* N. pr. eines Marut. — 2) f. आ *die Herrin über das Leben, die Geliebte, Gattin.*

प्राणेश्वर 1) m. *a)* = प्राणेश 1) *a).* — *b) ein best. Medicament.* — 2) f. ई = प्राणेश 2).

प्राणैकशतविध Adj. *mit dem Lebenshauch 101-fach* Ç. Br. 10,2,6,15.

प्राणोत्क्रान्ति f. *das Hinausfahren des Lebenshauchs, Tod* Kathâs. 72,290.

प्राणोत्सर्ग m. *das Aufgeben des Lebens* MBh. 13,50,26.

प्राणोपस्पर्शन n. *das Berühren von Nase, Mund, Augen und Ohren* Gaut. 1,48.

प्राणोपकार m. *Speise.*

प्राण्यङ्ग n. *ein Theil eines lebenden Wesens, — des Menschen.*

प्रातःकल्य Adj. (f. आ) *zum Morgen sich neigend* (Nacht) Pâṇḳad.

प्रातःकार्य m. *Morgengeschäft, — begehung.*

प्रातःकाल m. *Morgenzeit, der frühe Morgen.* °वक्तव्य n. Titel eines Stotra Opp. Cat. 1.

प्रातःकृत्य n. = प्रातःकार्य.

प्रातःक्षण m. *Morgenzeit* Pâṇḳad.

प्रातःप्रकर m. *die 9te Stunde Morgens.*

प्रातर् Adv. 1) *früh, morgens.* प्रातः प्रातः *jeden Morgen.* — 2) *am nächsten Morgen, morgen, — früh.* — 3) personificirt *a)* als Sohn Pushpârṇa's von der Prabhâ. — *b)* als Jaksha VP.^{2} 2, 285. 287. 292. fg.

प्रातर m. N. pr. eines Schlangendämons.

प्रातरध्येय Adj. *am frühen Morgen herzusagen.*

प्रातरनुवाक m. *Frühaufsagung; so heisst die Litanei, mit welcher das* Prâtaḥsavana *beginnt.*

प्रातरत्त und प्रातरपवर्ग Adj. *am Morgen endend* Comm. zu Kâtj. Ç. 4,15,1. 25,7,1.

प्रातरभिवाद m. *Morgengruss* Gobh. 3,1,27.

प्रातरवनेक m. ungrammatisch für °नेग Âpast. Ç. 6,20,1. Comm. zu 16,7. 11.

प्रातरवनेग m. *Abwaschung am Morgen* Maitr. S. 1,5,7. 4,5,3.

प्रातरह्न m. 1) *der frühe Morgen, Vormittag* Gobh. 4,6,11. — 2) N. pr. eines Mannes. °क gedr.

प्रातराश m. *Frühstück.*

प्रातराशित Adj. *der am Morgen gegessen —, ein Frühstück eingenommen hat.*

प्रातराहुति f. *Frühopfer, so heisst die zweite Hälfte des täglichen* Agnihotra-*Opfers* Gobh. 1,9,14.

प्रातरित्वन् Adj. (Voc. प्रातरित्वस्) *früh ausgehend, — kommend;* m. *Morgengast.*

*प्रातरीय Adj. von प्रतर oder प्रातर.

*प्रातर्गेय m. *ein Sanger, dessen Amt es ist den Fursten am Morgen zu wecken.*

प्रातर्जप m. *Morgengebet* Kauç. 65. Ind. St. 15,121.

प्रातर्जित् Adj. *früh siegend, — gewinnend.*

प्रातर्णादिन् m. *Hahn* Bhâvapr. 2,8.

प्रातर्दन Adj. *zum Fürsten* Pratardana *in Beziehung stehend.*

*प्रातर्दिन n. *der frühe Tag, Vormittag.*

प्रातर्दुग्ध n. *Morgenmilch.*

प्रातर्दोह m. *Morgenmelkung, Frühmilch.*

*प्रातर्भोक्तर् m. *Krähe.*

*प्रातर्भोजन n. *Frühstück.*

प्रातर्यज्ञ m. *Frühopfer* Ait. Br. 2,16,4.

प्रातर्यावन् Adj. = प्रातरितवन्.

प्रातर्युक्त Adj. *früh angespannt* (Wagen).

प्रातर्युज् Adj. 1) *früh anspannend.* — 2) *früh angespannt.*

प्रातर्वस्तर् Nom. ag. *früh leuchtend.*

प्रातर्विकस्वर् Adj. *in der Frühe aufgehend* Râéan. 10,90.

प्रातर्वेष Adj. *früh thätig* TBr. 3,7,4,18.

प्रातर्होत n. und प्रातर्होम m. *Frühopfer.*

प्रातस्तन 1) Adj. *morgendlich, matutinus* Prij. 13,13. — 2) m. v. l. für प्रातर् 3) *a)* VP.² 2,253. — 3) n. *Frühe.*

प्रातस्तराम् Adv. *ganz früh am Morgen* Bhatt.

प्रातस्त्य Adj. *morgendlich.*

प्रातस्त्रिवर्गा Adj. f. als Beiw. der Gañgâ. Nach Nilak. soll प्रातर् als Beiw. für sich so v. a. प्रातरवतीर्णा sein; त्रिवर्गा erklärt er durch धर्मार्थकामदा.

प्रातःसंध्या f. *Morgendämmerung.*

प्रातःसव m. und प्रातःसवन n. *Frühspende des Soma, deren Ritual aus zehn liturgischen Elementen besteht.*

प्रातःसवनिक und °सवनीय Adj. *zum* Prâtaḥsavana *gehörig.*

प्रातःसाव m. Soma-*Bereitung in der Frühe, Morgenspende* Âpast. Çr. 12,20,15. 23,4.

प्रातःस्नान n. *ein Bad am frühen Morgen.*

प्रातःस्नायिन् Adj. *am frühen Morgen sich badend.*

प्रातःस्मरणश्लोक m. (wohl Pl.) Titel eines Stotra Opp. Cat. 1.

*प्राति f. 1) *Füllung, Vollmachung.* — 2) *Spanne des ausgestreckten Daumens und Zeigefingers.*

प्रातिकक्कामिन् MBh. 2,2200 fehlerhaft für प्रतिकामिन्.

*प्रातिकण्ठिक Adj. *Jmd am Halse packend.*

*प्रातिका f. *Hibiscus rosa sinensis* Râéan. 10,124.

प्रातिकामिन् m. *Diener. Bote.* °मीम् Acc. metrisch.

प्रातिकूलिक Adj. (f. ई) *feindselig gestimmt, Widerstand leistend* Mahâvîrak. 91,19 (fälschlich प्रति°). Bhatt. 5,94.

प्रातिकूल्य n. 1) *unfreundliches Entgegentreten, Widersetzung* (Harshak. 137,2), *Opposition.* — 2) *das Widerstehen, Unangenehmsein.* — 3) *das Nichtübereinstimmen mit* (im Comp. vorangehend) Comm. zu TS. Prât.

*प्रातिक्य n. Nom. abstr. von प्रतिक.

*प्रातिक्षेपिक Adj. von प्रतिक्षेप.

*प्रातिजनीन Adj. *gegen den Gegner gut.*

प्रातिज्ञ n. *Gegenstand der Behandlung.*

प्रातिथेयी f. Patron. einer weisen Frau.

प्रातिदैवसिक Adj. *täglich stattfindend.*

प्रातिनिधिक m. *Stellvertreter.*

प्रातिपक्ष्य n. *Feindschaft, — gegen* (Gen.).

*प्रातिपथिक Adj. *den Weg entlang gehend.*

प्रातिपद् 1) Adj. *den Anfang bildend.* — 2) m. N. pr. eines Mannes.

प्रातिपदिक 1) Adj. *ausdrücklich.* — 2) *m. *Feuer.* — 3) n. *Nominalthema, die Form eines Nomens, an welche die Casusendungen und andere Suffixe gefügt werden.* Nom. abstr. °त्व n.

प्रातिपौत्य m. Patron. Balhika's.

प्रातिपेय m. desgl. Auch Pl.

प्रातिपौरुषिक Adj. *auf die Männlichkeit —, auf die Tapferkeit bezüglich.*

प्रातिबोध *m. Patron. von प्रतिबोध. f. in °बोधीपुत्र m. Weber, Lit. 124. Vgl. प्रातीबोधीपुत्र.

*प्रातिबोधायन m. Patron. von प्रातिबोध.

प्रातिभ 1) Adj. *plötzlich einleuchtend.* — 2) n. *a) Intuition.* °वत् Adv. Njâjas. 3,2,35. — *b) Geistesgegenwart* MBh. 5,63,2.

प्रातिभव्य n. *Nebenbuhlerschaft* Mahâvîrak. 101,2.

प्रातिभाव्य n. 1) *Bürgschaft, — für* (im Comp. vorangehend) Gaut. — 2) *Sicherheit,* so v. a. *eine sichere Nachricht über* (Gen.) Râéat. 8,2120.

प्रातिभासिक Adj. *nur den Schein habend, nur dem Scheine nach bestehend, nur scheinbar* Govindân. S. 982.

प्रातिमोक्ष (पातिमोक्ख im Pâli) m. = प्रतिमोक्ष. Ursprünglich *Entlastung* Old. Buddha 339. 379.

प्रातिरूपिक Adj. 1) *nachgemacht, falsch, unächt.* — 2) *falsches Maass oder Gewicht anwendend* Gaut.

प्रातिरूप्य n. in अप्रातिरूप्य.

*प्रातिलोमिक Adj. *widerhaarig, widrig.*

प्रातिलोम्य n. 1) *die Richtung entgegen, — gegen die natürliche Ordnung.* — 2) *Opposition, Widerstand, feindliche Gesinnung.*

प्रातिवेशिक m. *Nachbar.*

प्रातिवेश्मक m. fehlerhaft für °वेश्मिक.

प्रातिवेश्मिक 1) m. *Nachbar* Râéat. 7,1259. Deçîn. 1,17. 6,3. Hem. Par. 7,46. — 2) f. ई *Nachbarin* Hem. Par. 13,26.

प्रातिवेश्य 1) Adj. *benachbart* Harshak. 196,14. — 2) m. *ein Nachbar gegenüber, Nachbar* überh. ब्राह्मण° *ein benachbarter Brahmane.*

प्रातिवेश्यक m. *Nachbar.*

प्रातिशाख्य n. *ein Werk über vedische Orthoepie.* °कृत् m. *der Verfasser eines solchen Werkes.*

प्रातिश्रवस (Conj.) m. Patron. von प्रतिश्रवस्.

प्रातिश्रुत्क Adj. 1) *im Wiederhall befindlich.* — 2) *eine Färbung des Lautes bewirkend* TS. Prât.

*प्रातिष्ठित Trik. 3,1,22 fehlerhaft für प्रातिस्विक.

प्रातिसत्वनम् Adv. *in der Richtung gegen den Satvan* Ait. Br. 6,33,2. Statt dessen प्रातिसुत्वनम् AV. 20,129,2. Çâñkh. Çr. 12,18,1.

प्रातिस्विक Adj. *eigen, besonder, nicht mit Andern gemein* Hemâdri 1,228,16.

प्रातिहत m. *eine Art* Svarita-*Ton.*

प्रातिहर्त्र n. *das Amt des* Pratihartar.

*प्रातिहार und *°क m. *Taschenspieler, Gaukler.*

प्रातिहारिक 1) Adj. *mit* प्रतिहार 1)c) *versehen* Lâṭj. 7,7,33. — 2) m. *a) Thürsteher* Gaut. — *b)* **Taschenspieler, Gaukler.*

प्रातिहार्य n. *Gaukelei, Erzeugung von Wundern, Wunderthätigkeit, Wunder* Lalit. 82,16. Kâraṇḍ. 13,14. 44,21.

प्रातिहार्यसंदर्शन m. *ein best.* Samâdhi Kâraṇḍ. 51,20.

प्रातीतिक Adj. *nur in der Vorstellung bestehend, subjectiv.*

प्रातीथेयी f. wohl nur fehlerhaft für प्राति°.

प्रातीप m. Patron. Çâṁtanu's.

*प्रातीपिक Adj. *widerstrebend, entgegenhandelnd, feindlich.*

प्रातीप्य n. *Feindlichkeit* Hem. Par. 1,25.

प्रातीबोधीपुत्र m. N. pr. eines Lehrers Ait. Âr. 323,5. Vgl. u. प्रातिबोध.

प्रातुद् Adj. *von den Pickern* (einer Vogelart) *kommend* Karaka 6,27.

प्रातृद् m. Patron. von प्रतृद् (nach Sâj.).

*प्रात्यक्ष Adj. = प्रत्यक्ष.

प्रात्यक्षिक Adj. *unmittelbar —, sinnlich wahrzunehmen.*

*प्रात्यग्रथि m. Patron. von प्रत्यग्रथ.

प्रात्यन्तिक m. *ein benachbarter Häuptling.*

प्रात्ययिक Adj. 1) *zum Zutrauen in Beziehung stehend.* प्रतिभू m. *ein Bürge für Zutrauen.* — 2) *Jmds* (Instr.) *Zutrauen besitzend* Gaut.

प्रात्यवेत्ता f. fehlerhaft für प्रत्यवेत्ता.

प्रात्यहिक Adj. *täglich.*

प्रात्यिक in पर्ण°.

प्राथमकल्पिक 1) Adj. *a) vor Allem —, im strengsten Sinne des Wortes Etwas seiend.* — *b)* Bez. *eines* Jogin *auf der ersten Stufe.* Vgl. प्रथम°. — 2) m. *Anfänger, ein beginnender Schüler* Mahâbh. 3, 28, *b.*

प्राथमिक Adj. *zum Ersten gehörig, das erste Mal stattfindend u. s. w., der erste* Comm. zu TS. Prât.

प्राथम्य n. *Priorität* Comm. zu Âpast. Çr. 2,13, 7. 12,24,6.

प्रादक्षिण्य n. 1) *das Zukehren der rechten Seite, das Umwandeln von rechts nach links.* — 2) *ehrerbietiges Betragen.*

प्रादानिक Adj. *bei der Darbringung stattfindend u. s. w.*

*प्रादित्य m. N. pr. zweier Fürsten.

प्रादिवचस् n. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

प्रादुरादि (प्रादुरत्ति?) m. Patron.

प्रादुर्भाव m. *das Zumvorscheinkommen, Erscheinen, Erscheinung* (auch von *der Erscheinung eines Gottes auf Erden*).

प्रादुष्करण n. *das Zumvorscheinbringen, Erzeugen, Entzünden* (des Feuers) Çâṅkh. Grhj. 1,1.

*प्रादुष्पीत Adj. P. 8,3,41, Sch.

*प्रादुष्य n. = प्रादुर्भाव.

प्रादुस् Adv. *hervor, zum Vorschein.* Mit अस् (स wird ष, wenn der Anlaut abfällt) und भू *zum Vorschein kommen, sichtbar werden, erscheinen, sich erheben, ertönen;* mit कर् *zur Erscheinung bringen, sichtbar werden lassen.* Nur in diesen beiden Verbindungen zu belegen.

प्रादेश m. (adj. Comp. f. आ) 1) *Spanne des ausgestreckten Daumens und Zeigefingers,* sowohl *diese Stellung der Hand,* als auch *dieses Maass* (= 12 Aṅgula Çulbas. 1,7). — 2) **Ort.*

*प्रादेशन n. = प्रदेशन *Darbringung.*

प्रादेशपाद Adj. (f. ई) *dessen Füsse eine Spanne hoch sind* (Sessel) Kâtj. Çr. 13,3,2.

1. प्रादेशमात्र n. *das Maass einer Spanne* Çat. Br. 3,5,4,5. भूमेः *nicht mehr als eine Sp. Land.*

2. प्रादेशमात्र Adj. (f. ई) *eine Spanne lang.*

प्रादेशसम Adj. (f. आ) *eine Spanne lang* Kâtj. Çr. 5,3,36.

प्रादेशायाम Adj. f. (आ) dass. Gobh. 4,2,17.

प्रादेशिक 1) Adj. *a) was einen Vorgang hat, wofür Beispiele da sind, nachweislich, bestimmbar.* — *b) local, beschränkt, auf einen speciellen Theil* (z. B. des Nachlasses) *sich beziehend.* — 2) m. *ein kleiner Grundbesitzer, Herr* oder *Haupt eines Bezirkes.*

प्रादेशिकेश्वर m. = प्रादेशिक 2).

प्रादेशिन् 1) Adj. *eine Spanne lang.* — 2) f. °नी *Zeigefinger* Paddh. zu Kâtj. Çr. 261,21. Pratiṅâs. 110. 111. Wohl fehlerhaft für प्रादेशिनी.

प्रादोष Adj. *abendlich, am Abend erscheinend u. s. w.* दुग्ध n. *am Abend gemolkene Milch* Bhâvapr. 2,44.

प्रादोषिक Adj. dass.

*प्रादोक्नि m. Patron. von प्रदोक्न.

प्राध्युम्नि m. Patron. von प्रद्युम्न.

प्राध्योति m. Patron. von प्रद्योत.

प्राधनिक n. *Mittel zum Kampf, Waffe.*

प्राधा f. N. pr. einer Tochter Daksha's und Mutter verschiedener Apsaras und Gandharva MBh. 1,65,12.

प्राधानिक 1) Adj. *a) der vorzüglichste, vornehmste.* — *b) aus der Urmaterie —, aus der Natur hervorgegangen, zu ihr in Beziehung stehend, sie betreffend.* — 2) n. fehlerhaft für प्राधनिक.

प्राधान्य 1) n. *das Vorwiegen, Vorherrschen, Suprematie, das Hauptsache-Sein.* °न्येन, °न्यात्, °न्यतस् und प्राधान्य° *mit Rücksicht auf die Hauptsache, — auf das Wichtigste, — auf die Obenanstehenden, der Hauptsache nach, hauptsächlich, vor Allem.* मन्त्रि° Adj. so v. a. *zumeist bei einem Minister erscheinend* (Fehler). — 2) m. *Hauptperson, die vornehmste Person* Vet. (U.) 162 zu 37,32.

प्राधेय Adj. *von der* Prâdhâ *stammend.* Vgl. कर्ण°.

प्राध्ययन n. *Beginn des Hersagens, Lesens, Studirens.*

प्राध्येषण n. *Antrieb* (zum Studium).

प्राध 1) *Adj. *a) auf der Reise befindlich.* — *b) geneigt.* — 2) m. *a) Vorlauf, Vorsprung.* प्राधे कर् so v. a. *Jmd* (Acc.) *an die Spitze von* (Gen.) *stellen* Kâṭh. 25,3. — *b) *ein weiter Weg, eine weite Reise.* — *c)* *= बन्ध, बन्धन. — *d) *Scherz, Spass.* — 3) °म् Adv. *a) weit weg.* Mit कर् *weg —, ablegen.* — *b) nach Jmds* (Gen.) *Vorgange* Âpast. — *c) freundlich* Ragh. 13,43. — *d) demüthig* Harshaḱ. 91,10.

प्राधंसन (Accent!) m. Patron. von प्रधंसन.

प्राधन m. *Flusslauf, Strombett.*

प्राधर Adj. (f. ई) als Beiw. von शाखा.

प्रानाडी MBh. 14,989 fehlerhaft für प्रनाडी.

प्रान्त 1) m. n. (adj. Comp. f. आ) *Rand, Saum, Grenze, Ende, Spitze.* यौवन° *das Ende der Jugend.* प्रान्त° *am Ende, schliesslich.* — 2) *m. N. pr. eines Mannes.

*प्रान्ततस् Adv. *dem Rande —, der Grenze entlang.*

*प्रान्तदुर्ग n. *Vorstadt.*

*प्रान्तपुष्पा f. *eine best. Pflanze.*

प्रान्तर n. 1) *eine lange, öde Strasse.* — 2) * *Wald.* — 3) * *Baumhöhle.*

*प्रान्तरशून्य oder *प्रान्तशून्य n. = प्रान्तर 1).

*प्रान्तागन m. Patron. von प्रान्त.

1. प्राप m. Nom. act. in दुष्प्राप.

2.*प्राप (प्र + आप् *Wasser*) n.

प्रापक Adj. 1) *hinleitend, hinführend, hinbringend, — zu* (im Comp. vorangehend). — 2) *herbeibringend, verschaffend.* — 3) *zur Geltung bringend.*

प्रापण 1) Adj. (f. ई) *hinführend zu* (im Comp. vorangehend) Çaṅk. zu Bâdar. 3,3,29. — 2) n. *a) das Eintreten, Kommen* Gaim. 5,1, 33. — *b) das Reichen, Erreichen.* बाह्वोः प्रापणात्ते *soweit die Arme reichen.* — *c) das Gelangen in* (Loc.) Kathâs. 101,144. — *d) das Erlangen, Theilhaftwerden* Âpast. 2, 21, 14. 16. — *e) das Hinschaffen, Befördern.* — *f) das zur Geltung Bringen* Comm. zu TS. Prât. — *g) das Erstrecken —, Beziehen auf* (Loc.). — *h) das Vorführen, Klarmachen.* — *i)* * = आतञ्चन.

प्रापणिक m. *Handelsmann, Kaufmann.*

प्रापणीय Adj. 1) *zu erreichen, zu erlangen.* Nom. abstr. °त्व n. — 2) *gelangen zu lassen, — zu* (Acc.), *zu befördern, hinzuschaffen.*

प्रापय्, °यति 1) Caus. von आप् mit प्र. — 2) **künstliches Denomin. von* प्रिय, = प्रियमाचष्टे.

प्रापितत्व n. *das Eintreten, Gebotensein* Nyâyam. 10,1,1.

°प्रापिन् Adj. *erreichend, gelangend zu.*

प्रापेय Adj. v. l. für प्राधेय.

प्राप्त 1) Adj. s. u. आप् mit प्र. — 2) m. Pl. N. pr. eines Volkes.

प्राप्तकर्मन् Adj. *als nächstes Object* (einer Handlung) *aus einer* (anderen) *Regel sich ergebend.* Nom. abstr. °र्मत्व n. Comm. zu P. 2,3,12, Vârtt. 3.

प्राप्तकारिन् Adj. *das Passende thuend.*

1. प्राप्तकाल m. *die gekommene Zeit, der günstige Augenblick.*

2. प्राप्तकाल Adj. (f. आ) 1) *dessen Zeit gekommen ist, zeitgemäss, zweckmässig.* °म् *zu rechter Zeit.* Nom. abstr. °त्व n. — 2) f. *mannbar.*

प्राप्तजीवन Adj. *das Leben wiedererlangt habend, vom Tode gerettet* 137,31.

प्राप्तत्व n. *das sich aus einer Regel Ergeben* Comm. zu TS. Prât.

प्राप्तदोष Adj. *der sich ein Vergehen hat zu Schulden kommen lassen* R. 1,7,13.

*प्राप्तपञ्चत्व Adj. *verstorben, todt* AK. 2,8,2,35.

प्राप्तबीज Adj. *besäet* R. 4,13,29.

*प्राप्तभार m. *Lastthier.*

*प्राप्तभाव m. *ein junger Stier.*

प्राप्तरूप Adj. 1) *angemessen, passend.* — 2) * *schön.* — 3) *unterrichtet, klug.*

प्राप्तविकल्प m. *eine Wahl zwischen Zweien, wenn das Eine sich aus irgend einer Regel ergiebt.* Nom. abstr. °ल n. 226,13.

प्राप्तव्य Adj. 1) *anzutreffen, zu finden.* — 2) *zu erreichen, zu erlangen, zu erhalten* 142,17.

प्राप्तव्यमर्थ m. Spitzname eines Mannes, der beständig mit प्राप्तव्यमर्थं लभते मनुष्यः antwortete. n. in Verbindung mit नामन् n. *Name.*

प्राप्तसूर्य Adj. (f. आ) in Verbindung mit दिश् f. *diejenige Weltgegend, in der die Sonne gerade steht.*

प्राप्तापराध Adj. *der sich Etwas hat zu Schulden kommen lassen* M. 8,299.

1. प्राप्तार्थ m. *das erreichte Ziel* Kap. 5,106.

2. प्राप्तार्थ Adj. *zu Gelde gekommen* 124,32.

प्राप्ति f. 1) *das Kommen, Eintreten* AV. 11,7, 22 (dreisilbig). — 2) *das Reichen, Sicherstrecken.* — 3) *Gelangung* an einen Ort, *Erreichung* eines Ortes (im Comp. vorangehend). — 4) *das Ueberallhindringen* (des Windes), *die Fähigkeit Alles zu erreichen* (als übernatürliche Kraft). — 5) *Hervorholung —, Errettung aus* (Abl.) 327,2. — 6) *Erreichung, das Antreffen, Finden, Erlangung, Gewinn.* — 7) *das Angetroffenwerden* Comm. zu Njâjas. 2,1,30. — 8) *das Ausfindigmachen, Bestimmung.* — 9) *das Zutreffen, Gelten, Sichergeben aus einer Regel.* — 10) in der Dramatik *a) ein freudiges Ereigniss.* — *b) eine auf der Wahrnehmung einer besonderen Erscheinung gegründete Vermuthung.* — 11) *das Loos, dessen man theilhaftig wird, glückliches Loos, Glück* Pañkad. — 12) in der Astrol. *das 11te Haus.* — 13) * = संकृति. — 14) N. pr. *a)* der Gattin Çama's, eines Sohnes des Dharma. — *b)* einer Tochter Gârâsamdha's VP. 5,22,1. Bhâg. P. 10,50,1.

प्राप्तिमत् Adj. 1) *was man antrifft* Comm. zu Njâjas. 2,1,30. fg. — 2) am Ende eines Comp. *erreicht habend, gelangt zu.*

प्राप्तिशैथिल्य n. *geringe Wahrscheinlichkeit* MBh. 13.124,27.

प्राप्तिसम m. *ein Sophisma, bei welchem der Beweisgrund und das zu Beweisende zusammenfallen, so dass eine identische Gleichung entsteht,* Njâjas. 5,1,7.

*प्राप्तोदक Adj. *zu Wasser gelangt, W. bekommen habend* 226,29.

प्राप्त्याशा f. *die Hoffnung das Ziel zu erreichen.*

प्राप्य Adj. 1) *zu erreichen, attingendus.* — 2) *zu erlangen.* — 3) *passend, schicklich.*

प्राप्यकारिन् Adj. *erst bei der Berührung wirkend.* Nom. abstr. °रित्व n. Comm. zu Njâjas. 3, 1,44. fg.

प्राबन्ध in केसरप्राबन्धा.

प्राबल्य n. *das Mächtigsein, Mächtigkeit, Macht, Kraft* (einer Vorschrift, eines Arguments) Comm. zu TS. Prât.

प्राबोधक (metrisch) m. 1) *ein Sänger, dessen Amt es ist, den Fürsten zu wecken.* — 2) * = प्राबोधिक.

*प्राबोधिक m. *Tagesanbruch.*

प्राभञ्जन n. *das unter dem Windgott stehende Mondhaus* Svâti.

प्राभञ्जनि m. Patron. Hanûmant's Mahâvîrak. 114,9. 131,1.

*प्राभव n. *Oberherrschaft.*

प्राभवत्य n. *Uebermacht.*

प्राभाकर 1) m. *ein Anhänger des* Prabhâkara Ksîrasv. zu Prâtâpar. 38,1. 49,26. — 2) n. *das Werk des* Prabhâkara Ksîrasv. zu Prâtâpar. 342,21.

प्राभाकरखण्डन n. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

प्राभाकरि m. Patron. *des Planeten Saturn* Varâh. Bṛh. 13,1.

प्राभातिक Adj. *morgendlich* Kâd. 28,20. 201,11.

प्राभासिक Adj. in Verbindung mit क्षेत्र so v. a. प्रभासक्षेत्र.

*प्राभूतिक Adj. = प्रभूतमाक्.

प्राभृत n. 1) *Geschenk.* चिकित्सा° Adj. *dessen Geschenk die Heilkunde ist,* so v. a. *in der Heilkunde erfahren* Karaka 1,16. — 2) Bez. der Kapitel in der Sûrjapraǵñapti. Die Unterabtheilungen heissen प्राभृतप्राभृत.

प्राभृतक n. *Geschenk.*

प्राभृती Adv. mit कर् *zum Geschenk machen* Kathâs. 56,329.

प्रामति m. N. pr. eines der 7 Ṛshi im 10ten Manvantara. v. l. प्रमति.

प्रामाणिक Adj. 1) *ein Maass bildend, als M. geltend* Hemâdri 1,122,13. — 2) *auf einer Autorität beruhend, eine A. setzend, glaubwürdig.* Nom. abstr. °ल n. *Beweiskräftigkeit.* — 3) *an Beweise glaubend, für beweisbar haltend.*

प्रामाण्य n. *das Norm —, Richtschnur —. Autorität —, Beweis-Sein.*

प्रामाण्यवाद m., °क्रोड m., °रहस्य n. und °संग्रह m. (Opp. Cat. 1) Titel von Werken.

प्रामाण्यवादिन् Adj. *Beweiskräftigkeit annehmend, an diese glaubend.*

प्रामाण्यशिरोमणि m. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

प्रामादिक Adj. *aus Nachlässigkeit hervorgegangen, irrthümlich, fehlerhaft.* Nom. abstr. °ल n.

*प्रामाय्य m. *Adhatoda Vasica* oder *Gendarussa vulgaris.*

*प्रामीत्य n. *Schulden.*

प्रामोदिक Adj. *entzückend.*

प्रामोद्य n. *freudige Erregung, Entzückung* Lalit. 34,16. 186,16. 238,8.

प्राय् m. 1) *Lauf.* — 2) *Auszug* (zum Kampf). — 3) *der Auszug aus dem Leben, das dem Tode Entgegengehen, das Suchen des Todes,* insbes. *durch Enthaltung von Nahrung.* Acc. mit आस्, उप-आस्, उप-विश् (einmal auch Loc.), उप-इ, आ-स्था, समास्था oder कर् *sich dem Tode weihen, ruhig den Tod erwarten, dem Leben entsagt haben,* insbes. *indem man sich der Nahrung enthält um Etwas von Jmd zu erzwingen.* Acc. mit dem Caus. von कर् *Jmd* (Acc.) *dahin bringen, dass er sich vornimmt Hungers zu sterben.* — 4) *Mehrheit, Hauptbestandtheil.* — 5) am Ende eines adj. Comp. (f. आ) *a)* nach einem Subst. α) *zum grössten Theil aus — bestehend, reichlich versehen mit —, wobei — den Hauptbestandtheil bildet.* — β) *zunächst für — bestimmt.* — γ) *häufig — anwendend, häufig — vollbringend.* — δ) *häufig — geniessend* Kâraka 4,8. — ε) nach einem Nom. act. *nahe.* सिद्धि° *der Vollendung nahe.* — ζ) *ähnlich.* — *b)* nach einem Adj. (auch einem Partic. praet. pass.) *meistens —, zum grössten Theil —.* — *c)* nach einem Partic. praet. pass. *beinahe —, so zu sagen —.* — *d)* nach einem Zahladverb *wobei das Meiste* so und so viele Male *wiederholt wird.* त्रिः° Âpast. 2,17,14. — 6) * *Altersstufe.* — 7) * Acc. enklitisch nach einem Verbum fin.

प्रायगत Adj. *dem Tode nahe.*

*प्रायचित्त n. und *°चित्ति f.

प्रायण 1) Adj. *gehend.* — 2) n. *a) Eingang, Antritt, Anfang.* — *b) Lebensgang, Lebenslauf.* — *c)*

der Ausgang aus dem Leben, Tod. प्रायणं कर् *den Tod suchen.* — *d) Zuflucht.* — *e) eine aus Milch gewonnene Speise.* — प्रायेण s. bes.

प्रायणतस् Adv. *am Anfange.*

प्रायणान्त m. *Ende des Lebens.* Loc. *am E. d. L.*, Acc. *bis zum Tode.*

प्रायणीय 1) Adj. *den Eingang bildend, zum Anfang gehörig.* — 2) m. *a) Eingangsspende eines Soma-Opfers.* — *b) Eingangstag eines vieltägigen Soma-Opfers.* — 3) f. आ *Eingangsopfer.* °वत् Adv. Vaitân. — 4) n. *a*) = 2) *a*). Kap. S. 36,5. Nom. abstr. °त्व n. ebend. — *b*) = 2) *b*).

°प्रायता f. Nom. abstr. zu प्राय 5) *a*) α).

प्रायत्य n. *gehöriges Vorbereitetsein zu einer ernsten Handlung, Reinheit* (in rituellem Sinne) Âpast. Çaṃk. zu Bâdar. 3,3,18.

प्रायदर्शन n. *eine ganz gewöhnliche, häufige Erscheinung.*

*प्रायभव Adj. *meist —, gewöhnlich sich irgendwo befindend.*

प्रायविधायिन् Adj. *der entschlossen ist Hungers zu sterben.*

प्रायशस् Adv. 1) *zum grössten Theil, meistentheils, beinahe durchweg, meist, gewöhnlich, in der Regel.* — 2) *aller Wahrscheinlichkeit nach.*

1. प्रायश्चित्त n. 1) *Gutmachung, Genugthuung, Ersatz, Sühne, Busse.* Einmal m. (metrisch). — 2) Titel eines Werkes Opp. Cat. 1. Desgleichen °ग्रन्थ m. (ebend. 1925), °काण्ड (ebend.), °तत्त्व n., °दीपिका f., °पद्धति f. (Opp. Cat. 1), °प्रदीप m., °प्रयोग m., °मयूख m., °माधवीय n. (Opp. Cat. 1), °मुक्तावली f., °रत्न n., °विधि m., °विवेक m., °विवेकोदय m., °शतद्वयी f. (Opp. Cat. 1), °संग्रह m. (ebend.), °सारावलि f. (ebend.), °स्तोधिकार m. (ebend.), °स्तेन्दुशेखर m. (ebend.) und °स्तोद्योत m.

2. प्रायश्चित्त Adj. *in der Sühne inbegriffen, zur S. gehörig.*

प्रायश्चित्ति 1) f. = 1. प्रायश्चित्त 1). — 2) *sühnend* (Agni).

प्रायश्चित्तिक Adj. (f. ई) 1) *zur Sühne gehörig* Âçv. Çr. 2,15,4. — 2) **sühnbar.*

प्रायश्चित्तिन् Adj. *der sich einer Sühne unterzieht, — zu unterziehen hat* Gaut. Bâlar. 15,5.

प्रायश्चित्तिमत् Adj. *mit einer Sühne verbunden.*

प्रायश्चित्तीय्, °यते *sich einer Sühne unterziehen müssen.*

प्रायश्चित्तीय Adj. 1) *der sich einer Sühne unterziehen muss.* Nom. abstr. °ता f. — 2) *als Sühne dienend, sühnend.* — Vgl. सर्व°.

प्रायश्चेतन (metrisch) n. = 1. प्रायश्चित्त 1) Mahâvîraḱ. 60,4.

1. प्रायस् n. = प्रयस् 1) ṚV. 4,21,7.

2. प्रायस् Adv. 1) *zum grössten Theil, meistentheils, meist, gewöhnlich, in der Regel.* — 2) *aller Wahrscheinlichkeit nach.*

प्रायस्य ṚV. Prât. 16,43 nach dem Comm. Adj. *vorwaltend.*

प्रायाणिक und प्रायात्रिक Adj. *zum Marsch —, zur Reise gehörig.*

प्रायाम in स° als Beiw. des Windes wohl fehlerhaft.

प्रायास m. *grosse Bemühung, — Anstrengung* zu Spr. 3140.

प्रायिक Adj. 1) *gewöhnlich* Comm. zu Âpast. Çr. 4,1,3. Nom. abstr. °त्व n. — 2) *das Meiste aber nicht Alles enthaltend.* Nom. abstr. °त्व n. Vâmana 5,2,24.

प्रायु in अप्रायु.

*प्रायुढ्षिन् (!) oder *प्रायुधेषिन् (!) m. *Pferd.*

1. प्रायुस् n. *gesteigerte Lebenskraft, sehr langes Leben* Maitr. S. 1,5,4. 11 = Âpast. Çr. 6,19,1.

2. प्रायुस् in अप्रायुस्.

प्रायेण Instr. Adv. = प्रायशस् 1) und 2) (Mahâvîraḱ. 128,11).

प्रायोक्त Adj. (f. ई) *hier und da von Jmd angewandt, — gebraucht.*

प्रायोग Adj. wohl = 1. प्रयोग *zum Mahle kommend.*

प्रायोगिक Adj. 1) *angewandt, anwendbar.* — 2) als Bez. einer best. Art von Schnupf-, Rauch- und Niesemittel.

प्रायोज्य Adj. *zu den Sachen gehörend, die man braucht, nöthig hat.*

प्रायोदेवता f. *die am Meisten vorkommende Gottheit.*

प्रायोपगमन n. *das in den Tod Gehen, ruhiges Erwarten des Todes durch Enthaltung von Nahrung.*

प्रायोपयोगिक Adj. *gebräuchlichst, gewöhnlichst.*

प्रायोपविष्ट Adj. *ruhig den Tod erwartend durch Enthaltung von Nahrung.*

प्रायोपवेश m., °वेशन n. und *°वेशनिका f. = प्रायोपगमन.

प्रायोपवेशिन् und प्रायोपेत Adj. = प्रायोपविष्ट.

प्रायोभाविन् Adj. *gewöhnlich —, regelmässig erscheinend, — vorkommend.* Nom. abstr. °विता n. Bhâvapr. 4,64,4.

प्रायोवाद् m. *eine gangbare Redensart, Sprüchwort* Bâlar. 205,6.

प्रारण्य Lalit. 217,1 fehlerhaft für प्रावण्य.

*प्रारब्धि f. *der Pfosten, an den ein Elephant angebunden wird.*

प्रारम्भ m. *Unternehmung, Unternehmen* (291, 21), *Beginn einer Arbeit; Beginn, Anfang* überh.

*प्रारम्भण n. *das Beginnen, Anfangen.*

*प्रारम्भणीय Adj. von प्रारम्भण.

प्रारोह् 1) *Adj. = प्ररोहः शीलमस्य. — 2) m. *Schoss, Spross, Trieb.*

*प्रार्क्षीय्, °यति = प्रर्क्षीय्.

*प्रार्ङ्क Adj.

*प्रार्ज्जयितर् Nom. ag. als Erklärung von पर्जन्य.

प्रार्जुन m. Pl. N. pr. eines Volkes.

*प्रार्ण = प्र + ऋण.

प्रार्थ m. *Geräthe, Zurüstung; Geschirr.*

प्रार्थक Adj. *sich bewerbend um* (insbes. um ein Mädchen); m. *Bewerber.*

प्रार्थन 1) n. und f. (°ना häufiger) *Wunsch, Verlangen, Bitte, Gesuch, Bitte —, Bewerbung um* (Loc. oder im Comp. vorangehend); *das Angehen Jmds* (im Comp. vorangehend) *mit einer Bitte.* — 2) f. आ in der Dramatik *das Verlangen nach Liebesgenuss, Freude und Festen.*

प्रार्थनापञ्चक n. Titel eines Stotra Opp. Cat. 1.

प्रार्थनाभङ्ग m. *Fehlbitte, das Abschlagen einer Bitte* Mârk. P. 22,8. Ind. St. 15,275. 357. 376.

प्रार्थनासिद्धि f. *die Erfüllung eines Wunsches, — einer Bitte.*

प्रार्थनीय 1) Adj. *a) zu wünschen, zu verlangen, was man sich erbitten darf, begehrenswerth, wonach man ein Verlangen haben könnte.* — *b) zu bitten* (Person) Kâd. 2,118,8. — 2) *n. *das Zeitalter Dvâpara.*

प्रार्थयितर् Nom. ag. *Bewerber, Liebhaber.*

प्रार्थयितव्य Adj. *begehrenswerth, wonach man ein Verlangen haben könnte.*

प्रार्थित 1) Adj. von अर्थय् mit प्र. — 2) n. *Wunsch, Verlangen* R. 1,20,22. Ragh. 7,50.

प्रार्थितदुर्लभ Adj. *gewünscht aber schwer zu erlangen* Kumâras. 5,46. 61.

°प्रार्थिन् Adj. 1) *wünschend, Verlangen habend nach.* — 2) *angreifend.*

प्रार्थ्य 1) Adj. *wonach Jmd* (Instr., Gen. oder im Comp. vorangehend) *Verlangen trägt, begehrenswerth* 252,21. — 2) n. *a)* impers. *zu bitten.* — *b)* v. l. für प्रार्थ.

*प्रार्दक Adj. *anstrengend.*

प्रार्ध in परिप्रार्ध.

प्रार्पण m. *Erreger.*

*प्रार्षभीय्, °यति = प्रर्षभीय्.

प्रालम्ब 1) Adj. *herabhängend.* — 2) *m. *a) eine*

Art Perlenschmuck. — *b) die weibliche Brust.* — *c) Gurke.* — 3) (*n.) *ein herabhängender Schmuck* Bâlar. 90,17. 292,20. Kâd. 58,10. 254,1. Ind. St. 14,387.

*प्रालम्बक 1) n. = प्रालम्ब 3). — 2) f. °म्बिका *ein goldener Halsschmuck.*

*प्रालेपिक Adj. = प्रलेपिकाया धर्म्यम्.

प्रालेय्, °यति *dem Hagel u. s. w. gleichen.*

प्रालेय 1) *Adj. *durch Schmelzen entstanden.* — 2) *m. *Fieber bei der Ziege* oder *beim Schaf* Gal. — 3) (*n.) *Hagel, Schnee* (Bâlar. 91,18), *Reif, Thau.*

प्रालेयभूधर m. Bein. des Himavant Vikramâṅkaṁ. 18,77.

प्रालेयरश्मि und प्रालेयरोचिस् (Prasannar. 75,22) m. *der Mond.*

प्रालेयशैल m. Bein. des Himavant.

प्रालेयांशु m. *der Mond.*

प्रालेयाद्रि m. Bein. des Himavant Vikramâṅkaṁ. 18,86. 94.

*प्रालेयारीय्, °यति = प्रलेयारीय्.

प्राव scheinbar m. *Schütze* Gop. Br. 2,2,13. Auch Tâṇḍja-Br. 1,9,7 scheint der Comm. diese Lesart vor Augen gehabt zu haben, da er प्राच durch प्रकर्षेण रक्तकः erklärt. Die richtige Lesart ist प्रवा.

प्रावचन Adj. *beim Vortrage der heiligen Texte gebräuchlich.*

प्रावचनिक Adj. dass. Comm. zu TS. 1,93,20. 94, 19. Njâjam. 12,3,9.

*प्रावट् m. *Gerste.*

प्रावण् Adj. etwa *in Abgründen befindlich.*

*प्रावणि von unbekannter Bed.

प्रावण्य n. Nom. abstr. zu प्रवण 3) *b*) Lalit. 117, 3 (प्रारण्य gedr.).

प्रावन् in क्रतुप्रावन् und वर्षप्रावन्.

1.*प्रावर m. *Umzäunung, Zaun, Hecke.*

2.*प्रावर Adj. (f. ई) von 2. प्रवर.

प्रावरक m. N. pr. einer Oertlichkeit.

प्रावरण n. (adj. Comp. f. आ) 1) *das Bedecken, Verhüllen* Âpast. — 2) *Bedeckung, Hülle, Mantel, Ueberwurf.*

*प्रावरणीय n. *Ueberwurf, Mantel.*

प्रावरेय m. Patron. von प्रवर. Pl. Kâṭh. 13,12.

प्रावर्ग Adj. *sich aussondernd, ausgezeichnet, egregius.* Nach Sâj. = प्रकर्षेण शत्रूणां वर्जयिता.

°प्रावर्तक (metrisch) Adj. *zur Erscheinung bringend, Gründer* (eines Geschlechts).

प्रावर्षिन् Adj. *anfangend zu regnen.*

प्रावरुण m. fehlerhaft für प्रावारुण.

प्रावाडुक m. *Gegner* (in einem gelehrten Streit) Comm. zu Njâjas. 4,1,13. 2,49.

1. प्रावार m. 1) *Ueberwurf, Mantel.* — 2) N. pr. einer Gegend.

2. प्रावार Adj. *auf Ueberwürfen sich findend.* कीटक m. *Kleiderlaus* Spr. 182. 521.

प्रावारक m. *Ueberwurf, Mantel.*

प्रावारकर्ण m. N. pr. einer *Ohreule.*

*प्रावारकीट m. *Kleiderlaus.*

प्रावारिक m. *ein Verfertiger von Ueberwürfen, — Mänteln.*

*प्रावारीय्, °यति *als Ueberwurf —, als Mantel gebrauchen.*

प्रावालिक m. *Korallenverkäufer* R. Gorr. 2, 90,17.

*प्रावास Adj. = प्रवासे दीयते कार्यं वा.

*प्रावासिक Adj. = प्रवासे साधुः, प्रवासाय प्रभवति.

प्रावाहणि m. Patron. von प्रवाहण gaṇa तौल्वल्यादि in der Kâç. Comm. zu Âpast. Çr. 4,15,3.

प्रावाहणेय m. Patron. von प्रावाहणि.

*प्रावाहणेयक Adj. von प्रावाहणेय.

*प्रावाहणेयि m. Patron. von प्रावाहणेय.

*प्राविक्य n. Nom. abstr. von प्रविक gaṇa पुरोहितादि in der Kâç.

प्रावितर् Nom. ag. mit Gen. *Beschützer, Gönner, Pfleger.*

प्रावित्र n. *Pflege, Behütung.*

प्रावी Adj. *aufmerksam, sorgsam.* Nach Sâj. = प्रकर्षेण गन्ता.

प्रावीण्य n. *Geschicklichkeit, Tüchtigkeit, — in* (Loc. oder im Comp. vorangehend).

प्रावृट्काल m. *Regenzeit* 171,9.

प्रावृट्कालवह Adj. (f. आ) *nur zur Regenzeit fliessend* (Fluss).

*प्रावृडुत्थय m. *Herbst* Râǵan. 21,67.

प्रावृण्मय Adj. (f. ई) *regenzeitartig* Harshaṁ. 90,12.

प्रावृत 1) Adj. s. u. 1. वृ mit प्र. — 2) *m. f. n. *Ueberwurf, Mantel* 245,13. — 3) n. *das Bedekken, Verhüllen* Gaut.

प्रावृति f. 1) * *Zaun, Hecke.* — 2) bei den Çaiva *geistige Finsterniss*, eine der 4 Folgen der Mâjâ.

प्रावृत्तिक Adj. *der Art und Weise, wie man zuerst verfahren ist, entsprechend* (ohne Rücksicht auf irgend etwas Anderes) Comm. zu Kâtj. Çr. 88,23.

प्रावृष् f. *Regenzeit, die nasse Jahreszeit;* in der Jahreseintheilung *die Monate* Âshâḍha *und* Çrâvaṇa, *welche die erste Hälfte der Regenzeit bilden.*

प्रावृष m. und *°षा f. dass

प्रावृषायणी f. 1) * *Boerhavia procumbens.* — 2) *Mucuna pruritus* Bhâvapr. 1,207.

प्रावृषिक 1) Adj. *zur Regenzeit in Beziehung stehend,* * *in der R. geboren.* — 2) *m. *Pfau.*

*प्रावृषिज Adj. *in der Regenzeit entstanden, — stattfindend.*

प्रावृषेण्य Adj. (der Tag) *an dem die Regenzeit beginnt.*

प्रावृषेण्य 1) Adj. *zur Regenzeit in Beziehung stehend, — gehörig* Bâlar. 305,1. — 2) *m. *a) Nauclea Cadamba.* — *b) Nauclea cordifolia* Râǵan. 9, 103. — *c) Wrightia antidysenterica* Râǵan. 9,53. — 3) *f. आ *a) Mucuna pruritus.* — *b) eine roth blühende* Punarnavâ Râǵan. 5,118.

प्रावृषेय m. Pl. N. pr. eines Volkes.

*प्रावृष्य 1) m. *a) Nauclea cordifolia* Râǵan. 9, 103. — *b) Wrightia antidysenterica* Râǵan. 9,58. — *c) Asteracantha longifolia* Râǵan. 11,219. — 2) n. *Katzenauge* (ein Edelstein) Râǵan. 13,192.

प्रावेण्य n. *das zarte Fell eines best. Thieres.* v. l. प्रवेणी.

प्रावेष् m. *eine hängende, sich schaukelnde Baumfrucht.*

*प्रावेशन 1) Adj. = प्रवेशने दीयते कार्यं वा. — 2) n. *Werkstatt.*

प्रावेशिक Adj. (f. ई) *zum Eintritt in's Haus —, zum Auftritt einer Person auf der Bühne in Beziehung stehend* (Bâlar. 10,12), *ein günstiges Augurium für den Eintritt abgebend.*

प्राव्रज्य n. MBh. 5,6017 fehlerhaft für प्राव्राज्य.

प्राव्राज्य n. *das Leben eines umherziehenden frommen Bettlers* MBh. 5,1735,41.

प्राश् f. *Speisevorrath, Lebensmittel.*

1. प्राश m. 1) *das Essen, Geniessen.* — 3) *Essen, Nahrung, Speise.*

2. प्राश m. fehlerhaft für प्रास 3).

*प्राशक Adj. *essend, geniessend* Sâj. zu ṚV. 1,40,1.

प्राशन 1) n. *a) das Essen, Geniessen.* — *b) Essen, Speise.* — *c) die erste Fütterung des Kindes mit Reis.* — 2) f. प्राशनी *das Geniessen in* रस° Vaitân.

प्राशनार्थीय Adj. *zum Essen bestimmt* Çâṅkh. Ghṛhj. 3,8.

प्राशनिन् in पर्ण° und प्राण°.

प्राशनीय 1) Adj. *was zum Essen dient* Utpala zu Varâh. Jogaj. 7,17. — 2) n. *Speise.*

(प्राशव्य) प्राशवित्र्य m. Pl. *Speisevorrath, Lebensmittel.*

प्राशस्त्य n. *das Gerühmtwerden, Vorzüglichkeit.*

प्राशा f. *ein heisser Wunsch* Tâṇḍja-Br. 8,9,22.

प्राशातिक n. *Hülsenfrucht* Âpast. Çr. 4,3,8.

प्राशापय्, °यति = Caus. von 1. अश् mit प्र Mân. Gṛhj. 1,17. 20. 2,3.

प्राशास्त्र n. *das Amt des* Praçâstar. Vgl. प्रशास्त्र.

प्राशित 1) Adj. *gegessen.* — 2) *n. *Manenopfer.*

प्राशितृ Nom. ag. *Esser.*

प्राशितव्य oder प्राशितव्य Adj. *zu essen, was man essen kann.*

प्राशित्र n. 1) *der zum Essen bestimmte Antheil des* Brahman *am* Havis. प्राशित्रवत् Adv. Vaitân. — 2) = प्राशित्रहरण.

प्राशित्रहरण n. *das zur Aufnahme des* Prâçitra 1) *bestimmte Gefäss.*

प्राशित्रिय Adj. in अप्राशित्रिय.

प्राशु Adj. *überaus rasch, — flink, — behend.* प्राशु Adv. Âpast. Çr. 7,13,3.

प्राशुक Adj. 1) Ind. St. 13,288 = प्लाशुक. — 2) Hem. Jogaç. 3,53 fehlerhaft für प्रांशुक.

प्राशुषत्क (stark °षाक्) Adj. *schnell fertig werdend* (mit dem Mahle).

1. प्राशू m. *Esser* (Sây.), so v. a. *Gast* (Grassmann) RV. 1,40,1. Eher Adj. = प्राशु; = शीघ्र Mahîdh. zu VS. 34,56.

2. प्राशू m. nach dem Comm. = पराक्रम in सत्यप्राशू.

प्राशृङ्ग Adj. *vorstehende —, vorgebogene Hörner habend* Âpast. Çr. 20,15.

प्राश्निक 1) Adj. *viele Fragen enthaltend.* — 2) m. *der eine Streitfrage entscheidet, Schiedsrichter.*

प्राश्नीपुत्र m. N. pr. eines Lehrers.

प्राश्य Adj. *zu essen, was gegessen werden kann* Varâh. Jogaj. 7,18.

प्राश्रवण m. Patron. v. l. für प्रास्रवण.

प्राश्लिष्ट Adj. Bez. *eines aus der Verschmelzung zweier kurzer* इ *entstandenen* Svarita.

प्राश्वमेध m. *ein vorangeschicktes Rossopfer.*

*प्राष्ट Adj. = प्राप्त.

*प्राष्ठ Adj. (f. ई) von प्रष्ठ.

प्रास m. 1) *Wurf.* — 2) *Einstreuung.* — 3) *Wurfspiess.* — 4) *eine best. Constellation* oder *der best. Stand eines Planeten.* — 5) N. pr. eines Mannes.

*प्रासक m. *Würfel.*

प्रासङ्ग m. *eine Art Joch.* MBh. 13,64,19 nach Nilak. = धान्यादिपिधानयोग्यं चतुरश्रम्.

प्रासङ्गवाहीवह् (stark °वाह्) Adj. als Erklärung von उष्ट्र Comm. zu Âpast. Çr. 8,20,11.

प्रासङ्गिक Adj. (f. ई; आ fehlerhaft) 1) *aus dem nahen Verkehr mit Etwas —, aus der Neigung zu Etwas hervorgehend.* — 2) *sich gelegentlich anschliessend, zur Gelegenheit passend, beiläufig, accidentell.*

*प्रासङ्ग्य Adj. *am Joch ziehend.*

प्रासर्व 1) Adj. (f. ई) nach dem Comm. *zusammengelaufen* (Wasser). — 2) m. *das Zusammenlaufen, Gefrieren* (Comm.).

प्रासन n. *das Werfen, Wegwerfen, Hinwerfen* Vaitân. Gaim. 4,2,16.

प्रासर्पक m. = प्रसर्पक.

प्रासह् 1) Adj. *gewaltig* RV. 1,129,4 (Acc. प्रासहम्). — 2) f. *Gewalt.* Instr. *gewaltsam.*

प्रासह् 1) m. *Gewalt, Kraft.* Abl. *gewaltsam* Mân. Gṛhj. 1,18. — 2) f. आ N. pr. der Gattin Indra's (aus Missverständniss).

प्रासाद् m. (adj. Comp. f. आ) 1) *ein erhöhter Platz zum Sitzen* oder *Zuschauen* (Âpast.); *Thurm, der oberste Stock eines hohen Gebäudes* (Kâd. 166, 8. 169,9). — 2) *ein auf hohem Fundamente ruhendes Gebäude, Palast, Tempel.* — 3) *der Versammlungs- und Beichtsaal der buddhistischen Mönche.* — 4) Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

प्रासादकल्प m. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

*प्रासादकुक्कुट m. *Haustaube.*

प्रासादगर्भ m. *ein inneres Gemach —, ein Schlafgemach in einem Palast* 157,30.

प्रासादपरामन्त्र m. *ein best. mystisches Gebet.*

प्रासादपृष्ठ n. *der Söller eines Palastes.*

प्रासादप्रतिष्ठादीधिति f. Titel eines Abschnittes im Râǵadharmakaustubha.

*प्रासादमणडना f. *Auripigment.*

प्रासादलक्षण n. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

प्रासादाग्र n. *der Söller eines Palastes* R. ed. Bomb. 2,27,9.

*प्रासादारोहण n. *das Ersteigen eines Palastes.*

*प्रासादारोहणीय Adj. von प्रासादारोहण.

प्रासादालंकारलक्षण n. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

प्रासादिक Adj. (f. आ!) 1) *freundlich, holdselig.* — 2) *lieblich, hübsch* Lalit. 311,17. Kâraṇd. 42,5. 45,11.

*प्रासादीय्, °यति *in einem Palast zu sein glauben.*

प्रासाह् n. भरद्वाजस्य °हम् Name eines Sâman. — Vgl. जगत्प्रासाह्.

*प्रासिक Adj. *mit einem Wurfspiess bewaffnet.*

प्रासुक Adj. *frei von lebenden Wesen, rein* Hem. Par. 1,308. 311. 12,61. 178. Vgl. अ° (Nachtr. 2).

प्रासेनजिती f. Patron. von प्रसेनजित्.

प्रासेव m. *Strang* (am Pferdegeschirr).

प्रास्कण्व 1) Adj. *von* Praskaṇva *verfasst.* — 2) n. Name eines Sâman.

प्रास्तावि m. N. pr. (Patron.) v. l. für प्रस्ताव VP.² 2,107.

प्रास्ताविक Adj. (f. ई) 1) *den Anfang —, die Einleitung bildend.* — 2) *zur rechten Zeit angebracht* in अ° (Nachtr. 1). — 3) *mit* प्रस्ताव 5) *versehen.*

प्रास्थानिक 1) Adj. *zum Aufbruch —, zur Abreise in Beziehung stehend* (Harshaṅ. 38,17); *günstig —, geeignet zum Aufbruch.* — 2) n. *Vorbereitungen zur Reise.*

प्रास्थिक Adj. *einen* Prastha *haltend, — wiegend, *mit einem* Prastha *Korn besäet.*

प्रास्य m. Pl. N. pr. eines Volkes VP.² 2,178.

प्रास्रवण 1) Adj. *a) aus einer Quelle kommend.* — *b)* प्लक्षः प्रास्रवणः *die Quelle der* Sarasvatî *oder der Ort des Wiedersichtbarwerdens der S.* — 2) m. Patron. von प्रस्रवण.

*प्राक् m. *Tanzunterricht.*

प्राक्षणि m. Patron. fehlerhaft für प्रावाक्षणि.

प्राक्षरिक m. wohl = प्राक्षारिक Kâd. 2,47,16 (2, 56,12). Vgl. चातुष्प्राक्षरिक.

प्राक्षारिक m. *Wächter, Häscher, Scherge.*

प्राङ्गण 1) m. *Gast.* — 2) f. ई *ein weiblicher Gast.*

प्राङ्गणाक 1) m. *Gast.* — 2) f. °णिका *ein weiblicher Gast.*

प्राङ्गणिक m. *Gast* zu Spr. 6286.

*प्राङ्गतायन m. Patron. von प्रङ्गत.

प्राह्ण m. *Vormittag.* Loc. und *Acc. *am V.*

*प्राह्णेतन Adj. *vormittägig.*

*प्राह्णेतमाम् und *°तराम् Adv. *recht früh am Vormittag.*

प्राङ्क fehlerhaft für प्राह्ण.

प्राङ्क्षाद् scheinbar MBh. 5,1195, da प्राङ्क्षादे ते वरासनम् die richtige Lesart ist.

प्रौङ्क्षादि m. Patron. von प्रङ्क्षाद MBh. 5,35,14.

प्राह्लादनीय Lalit. 59,11 fehlerhaft für प्रह्लाद°.

प्रिय 1) Adj. (f. आ) *a) lieb, werth, erwünscht, beliebt bei* (Gen., Loc., Dat. oder im Comp. vorangehend); *was Einem eigen ist, woran man gewöhnt ist, — hängt; *angenehm zu* (ein im Comp. vorangehendes Nom. act.). प्रियं कर् (Med.) *Jmd* (Acc.) *lieb gewinnen.* Mit einem Abl. *lieber als* Spr. 3584. Wird mit einem folgenden Subst. zu einem adj. Comp. verbunden. प्रियम् Adv. *auf eine angenehme Weise,* प्रियेण *gern.* Compar. प्रियतर, Superl. प्रियतम (einmal mit Abl. = प्रियतर). — *b) theuer, hoch im Preise.* — *c) Etwas liebend, — mögend, anhänglich an, geneigt, ein Freund von;* die Ergänzung im Loc. oder im Comp. vorangehend. — 2) m. *a) Freund* Gaut. 10,4. — *b) der*

Geliebte, Gatte. Auch प्रियतम. — *c) Schwiegersohn.* — *d) *eine Art Gazelle.* — *e) *Bez. zweier Heilpflanzen* Râǵan. 5,11. — 3) f. प्रिया *a) die Geliebte, Gattin, Weibchen* (eines Thieres). Auch प्रियतमा. — *b) *Nachricht.* — *c) *kleine Kardamomen.* — *d) *arabischer Jasmin* Râǵan. 10,82. 87. — *e) *Branntwein.* — *f)* Bez. *verschiedener Metra.* — *g)* N. pr. einer Tochter Daksha's VP.^{2} 3,24. — 4) n. *a) etwas Liebes, — Erwünschtes, ein Gefallen.* — *b)* म्रग्नेः und इन्द्रस्य प्रियम् Name verschiedener Sâman Ârsh. Br.

प्रियंवद 1) Adj. (f. आ) *Liebes den Menschen sagend, freundlich im Umgange mit* (Gen. oder im Comp. vorangehend). — 2) m. *a) ein best. Vogel.* — *b)* N. pr. eines Gandharva. — 3) f. आ *a) ein best. Metrum.* — *b)* ein Frauenname.

प्रियंवदक m. N. pr. eines Mannes Mudrâr. 36, 17 (64,8).

प्रियक 1) m. *a) eine Gazellenart mit überaus weichem Fell.* — *b) ein best. Vogel.* — *c) *Biene.* — *d) ein best. Baum.* Nach den Lexicographen *Nauclea Cadamba, Terminalia tomentosa, Panicum italicum.* — *e)* N. pr. α) eines Wesens im Gefolge Skanda's. — β) *eines Mannes. — 2) f. ई *das Fell von* 1) *a)* R. ed. Bomb. 3,43,36.

प्रियकर Adj. *erfreulich.*

1. प्रियकर्मन् n. *die Handlung eines Geliebten.*

2. प्रियकर्मन् Adj. *Jmd Liebes erweisend, freundlich.*

प्रियकलह Adj. *zanksüchtig* Varâh. Br. 20,8.

प्रियकाम Adj. (f. आ) *gern Jmd* (Gen.) *etwas Liebes erweisend* 69,20.

प्रियकाम्य 1) *m. *Terminalia tomentosa.* — 2) f. आ *der Wunsch Jmd* (Gen.) *etwas Liebes zu erweisen* 67,19.

प्रियकार Adj. *Jmd* (Gen.) *etwas Liebes erweisend.*

प्रियकारक Adj. *angenehm, erfreulich.*

प्रियकारण n. *Veranlassung zu etwas Liebem.* Abl. so v. a. *um Jmd etwas Liebes zu erweisen* R. 1,1,24.

प्रियकारिन् Adj. *Jmd etwas Liebes erweisend.* Nom. abstr. °रित्व n.

प्रियकृत् Adj. dass.

प्रियक्षत्र Adj. *freundlich herrschend* RV.

प्रियंकर 1) Adj. (f. ई und आ) *a) Jmd* (Gen.) *etwas Liebes erweisend* VS. — *b) erfreulich, angenehm.* — 2) m. N. pr. *a)* eines Dânava. — *b)* verschiedener Männer. — 3) *f. ई *a) Physalis flexuosa.* — *b) eine weiss blühende* Kaṇṭakârî. — *c)* = बृहज्जीवन्ती.

प्रियंगु 1) m. f. *a) Fennich, Panicum italicum.* — *b) Aglaia odorata* Râǵan. 12,44. Mat. med. 314. — *c) schwarzer Senf, Sinapis ramosa* MBh. 13, 125,52 (m. nach Nîlak.). Kathâs. 47,109. — *d) *langer Pfeffer.* — *e) *=* फलिनी. — 2) n. wohl *Fennich* oder *Senfkorn* Suçr. 2,275,18. Bhâvapr. 3,136. Nach H. *Saffran.*

प्रियङ्गुका f. *Panicum italicum.*

*प्रियङ्गुद्वीप n. N. pr. eines Landes.

प्रियङ्गुश्यामा f. N. pr. der Gattin Naravâhanadatta's.

प्रियचिकीर्षा f. *das Verlangen Jmd* (Gen.) *etwas Liebes zu erweisen* 68,13.

प्रियचिकीर्षु Adj. *Jmd* (Gen.) *etwas Liebes zu erweisen verlangend* Bhag. 1,33.

प्रियजन m. *der* oder *die Liebste* 184,26.

प्रियजात Adj. *lieb —, erwünscht geboren* RV.

प्रियजानि m. *Galan* Harshaṅ. 148,17.

*प्रियजीव m. *Calosanthes indica* Râǵan. 9,27.

प्रियजीवित Adj. *dem das Leben lieb ist.* Nom. abstr. °ता f. *Liebe zum Leben.*

प्रियतनु Adj. *dem sein Leben lieb ist.*

प्रियतम 1) Adj. s. u. प्रिय 1) *a).* — 2) *m. *eine best. Staude.*

प्रियतरत्व n. *das Jmd* (Loc.) *Liebersein als* (Abl.).

प्रियता f. 1) *das Liebsein.* — 2) *das Liebhaben* (in Comp. mit seinem Object).

प्रियतोषण m. *quidam coeundi modus.*

प्रियत्व n. 1) *das Liebsein, Geliebtwerden.* — 2) *das Liebhaben* (in Comp. mit seinem Object).

प्रियदत्ता f. 1) mystische Bez. *der Erde.* — 2) N. pr. eines Frauenzimmers.

प्रियदर्श Adj. *angenehm —, lieblich anzusehen.*

1. प्रियदर्शन n. *der Anblick eines lieben Freundes.*

2. प्रियदर्शन 1) Adj. *lieblich anzusehen, — für* (Gen.). — 2) m. *a) *Papagei.* — *b) *eine Art Dattelbaum.* — *c) *Terminalia tomentosa.* — *d) *Mimusops Kauki.* — *e) *eine an Bäumen und Steinen erscheinende Flechte.* — *f) eine best. buddhistische Zeitperiode.* — *g)* N. pr. α) eines Fürsten der Gandharva. — β) eines Sohnes des Schlangendämons Vâsuki. — 3) f. आ N. pr. *a)* einer Surâṅganâ Ind. St. 15,241. — *b)* verschiedener Frauen Pat. 56,21. — 4) *f. ई *Predigerkrähe.*

प्रियदर्शिका f. N. pr. einer Prinzessin (Pat. 57, 5) und Titel eines nach ihr benannten Schauspiels.

प्रियदर्शिन् m. Bein. Açoka's.

*प्रियदा f. *Rhinacanthus communis.*

प्रियधन्व Adj. *den Bogen liebend* als Beiw. Çiva's MBh. 7,202,44.

प्रियधा Adv. *liebevoll.*

प्रियधान्यकर Adj. *das Getraide vertheuernd* Varâh. Br. S. 4,20.

प्रियधाम und प्रियधामन् Adj. *eine liebe Heimat habend* oder *die Opferstätte liebend.*

प्रियंदद 1) Adj. *Liebes gewährend* Kâraṇḍ. 11,7. — 2) f. आ N. pr. einer Gandharva-Jungfrau Kâraṇḍ. 4,14.

प्रियंपति m. *Herr der Lieben* oder *des Lieben, Erwünschten.*

प्रियपुत्र m. *ein best. Vogel.*

प्रियप्रद m. N. pr. eines Autors von Mantra bei den Çâkta.

प्रियप्रश्न m. *eine freundliche Nachfrage* (nach Jmdes Wohl u. s. w.) Harshaṅ. 138,23.

प्रियप्राय Adj. *überaus freundlich, — liebevoll* (Rede).

प्रियभाषण n. *freundliche Worte.*

प्रियभाषिन् 1) Adj. *liebevoll —, angenehm redend* R. 2,96,16. — 2) *f. °णी *Predigerkrähe.*

प्रियभोजन Adj. *der gern gut isst* Bhâvapr. 2,27.

प्रियमङ्गला f. N. pr. einer Surâṅganâ Ind. St. 15,241.

*प्रियमधु m. Bein. Balarâma's.

प्रियमाल्यानुलेपन m. N. pr. eines Wesens im Gefolge Skanda's.

प्रियमित्र m. N. pr. eines mythischen Ćakravartin.

प्रियमुखा f. N. pr. einer Gandharva-Jungfrau Kâraṇḍ. 4,14.

प्रियमुख्या f. N. pr. einer Apsaras VP.^{2} 2,81.

प्रियंमेध m. N. pr. eines Ṛshi. Pl. *sein Geschlecht.*

प्रियमेधवत् Adv. *wie* Prijamedha.

प्रियंमेधस्तुत Adj. *von* Prijamedha *gepriesen.*

*प्रियंभविष्णु Adj. *lieb —, angenehm werdend.*

प्रियंभावुक Adj. dass. Nom. abst. °ता f.

प्रियंरथ m. N. pr. eines Mannes. Nach Sây. Adj.

*प्रियरूप Adj. *von angenehmem Aussehen.*

प्रियवक्तृ Nom. ag. *Jmd etwas Liebes sagend* (in gutem und in bösem Sinne), *nach dem Munde redend, Schmeichler.* Nom. abstr. °क्तृत्व n.

1. प्रियवचन n. *liebe —, freundliche Worte.*

2. *प्रियवचन m. *ein ergebener Kranker.*

1. प्रियवचस् n. *liebe —, freundliche Worte.*

2. प्रियवचस् Adj. *freundlich redend, nicht verstimmt* Râǵan. 20,38.

प्रियंवत्स Adj. 1) *Freunde besitzend* Bhar. Nâṭyaç. 34,64. — 2) *das Wort* प्रिय *enthaltend.*

*प्रियवर्णी f. = प्रियङ्गु.

*प्रियवल्ली f. = प्रियङ्गु und फलिनी.

प्रियवसन्तक m. *der erwünschte Frühling* und zugleich *der liebe* Vasantaka 291,28.

1. प्रियवाच् f. *liebe —, freundliche Reden.*

2. प्रियवाच् Adj. *liebe —, freundliche Reden führend.*

प्रियवाद् m. *liebe —, freundliche Worte.*

*प्रियवादिका f. *ein best. musikalisches Instrument.*

प्रियवादिन् 1) Adj. *Jmd etwas Angenehmes, Liebes sagend, freundlich redend; schmeichelnd, Schmeichler.* Nom. abstr. °वादिता f. — 2) m. *Predigerkrähe* Karaka 5,12. — 3) *f. °वादिनी *Predigerkrähe.*

प्रियव्रत 1) Adj. *erwünschtes Gesetz habend* oder *Gehorsam liebend* Çat. Br. 4,5,3,20. — 2) m. N. pr. verschiedener Männer.

*प्रियशाल्मक m. *Terminalia tomentosa* Râgân. 9,138.

प्रियशिष्या f. N. pr. einer Apsaras VP.² 2,82.

प्रियश्रवस् Adj. *den Ruhm liebend*, Beiw. Kṛshṇa's.

प्रियस् Adj. *Erwünschtes verschaffend.*

प्रियसंवास m. *das Zusammenleben mit Lieben* 163,23.

1. प्रियसख 1) m. *a) ein lieber Freund. — b) *Acacia Catechu. — 2) f. ई *eine liebe Freundin.*

2. प्रियसख Adj. *seine Freunde liebend.*

प्रियसंगमन n. N. pr. des Ortes, an welchem Indra und Kṛshṇa mit ihren Eltern Aditi und Kaçjapa zusammengekommen sein sollen.

प्रियसत्य Adj. *angenehm und zugleich wahr.*

*प्रियसंदेश m. *Michelia Champaka.*

प्रियसमुद्र m. N. pr. eines Kaufmanns Hem. Par. 1,472.

प्रियसंप्रहार Adj. *streitsüchtig* Bâlar. 30,10.

*प्रियसर्पिष्क Adj. *zerlassene Butter mögend* L. K. 1051.

*प्रियसालक m. = प्रियशालक.

प्रियसेवक Adj. *die Diener liebend, freundlich gegen die D.* Râgat. 8,498.

प्रियस्तोत्र Adj. *dem Lob lieb ist, preislustig* ṚV.

प्रियस्कृत Adj. *angenehm und zugleich erspriesslich* 104,21. n. Sg. *Angenehmes und z. Erspriessliches* 71,2. 83,16. M. 2,235. MBh. 1,158,24. R. 1, 7,4. Du. Gaut. 2,30.

1. प्रियस् Adj. und f. s. u. प्रियस्.

2.*प्रिया Adv. mit कर् *Jmd* (Acc.) *etwas Angenehmes erweisen.*

प्रियाख्य Adj. 1) *Angenehmes meldend* R. 2,3, 46. Ind. St. 13,483. — 2) *Liebes —, Angenehmes heissend* Spr. 1312.

प्रियातिथि Adj. *Gäste liebend, gastfreundlich.*

प्रियात्मक und प्रियात्मन् m. *ein best. zu den Pratuda gezählter Vogel.*

प्रियात्मन् Adj. *angenehm.*

प्रियान्नत्व n. *caritas annonae* Varâh. Bṛh. S. 17,4.

प्रियाप्रिय n. Sg. Du. und Pl. *Liebes und Unliebes, Angenehmes und Unangenehmes* 140,23. — Kâṭh. Up. 8,12,1. M. 8,173. Spr. 5663. Bhâg. P. 4,28,37. — AV. 10,2,9.

प्रियामुखी Adv. mit भू *sich in das Gesicht der Geliebten verwandeln* Naish 7,52.

*प्रियाम्बु m. *der Mangobaum* Râgân. 11,11.

प्रियाय्, प्रियायते *mit Liebe behandeln* AV. 19,27, 10 (Conj.). MBh. 2,63,5, v.l. Nach Nîlak. = प्रियमिवाचरते. — Mit नि *unfreundlich sein gegen* (Acc.) AV. 12,4,11. 21. 25. — Vgl. प्रीयाय्.

प्रियाल 1) m. *Buchanania latifolia.* — 2) *f. या *Weinstock, —traube* Râgân. 11,101.

प्रियालाप m. N. pr. eines Mannes Vṛshabh. 260,*a*,25.

प्रियालापिन् Adj. *Liebes —, Freundliches sagend* 174,24.

प्रियावत् Adj. *eine Geliebte habend, ein Verliebter.*

प्रियासूयमती f. N. pr. eines Frauenzimmers.

प्रियीय्, °यति (Conj.) *Jmd* (Acc.) *für die Geliebte halten.*

प्रियैषिन् Adj. *Jmd* (im Comp. vorangehend) *etwas Angenehmes wünschend, um Jmds Freude besorgt* 172,23.

प्रियोक्ति f. und *प्रियोदित n. *liebe, freundliche Worte.*

प्रियौक्षिय Adj. *in die Kühe verliebt.*

1. प्री 1) प्रीणाति, प्रीणीते (प्रीणेत् Conj.) *a)* Act. *α) vergnügen, ergötzen, erfreuen, Jmd etwas Liebes erweisen, es Jmd zu Dank machen, Jmd gnädig stimmen; mit Acc. — β) seine Freude haben an, sich Etwas wohl sein lassen;* mit Gen., Instr. (Gaut.) oder Loc. — *b)* Med. *befriedigt —, vergnügt —, froh sein, sich behagen lassen.* — 2) प्रीयते (episch und metrisch auch Act. und प्रि°) *a) befriedigt —, vergnügt —, froh sein, — über, Gefallen finden an;* mit Loc., Instr. oder Abl. der Person oder der Sache, mit Gen. der Person. — *b) lieben, Jmd geneigt sein;* mit Acc. प्रीयमाण auch *freundlich* von einer Rede. — 3) प्रीत *a) erfreut, vergnügt, fröhlich, befriedigt, — durch* oder *über Etwas* (Instr., Loc. oder im Comp. vorangehend) [Daçak. 68,14], *über Jmd* (Gen.). Compar. प्रीततर. — *b) geliebt, Jmd* (Gen. oder im Comp. vorangehend) *lieb.* — *c) freundlich* (Rede). — Caus. प्रीणयति, *प्रापयति und *प्रायपयति 1) *vergnügen, ergötzen, erfreuen, gnädig stimmen.* — 2) *erquicken, erfrischen* Karaka 1, 5. — Desid. पिप्रीषति *Jmd gewinnen —, günstig stimmen wollen.* — Mit अभि in अभिप्री und अनभिप्रीत (Nachtr. 4). — Caus. *erquicken, erfrischen* Karaka 1, 26. — Mit आ 1) Act. *a) befriedigen, begütigen, günstig stimmen, ergötzen.* आप्रीत *erfreut, froh.* — *b) mit den* Âpri-*Versen besprechen.* — 2) Med. *sich ergötzen.* — Mit परि, पैरिप्रीत 1) *dem man Liebes erweist, — schmeichelt, theuer.* — 2) *überaus erfreut.* — Mit अनुप्र *nach Jmd* (Acc.) *in eine freudige Stimmung gerathen* TBr. 1,3,10,4. 5 (wohl प्रीयत्ते zu lesen). — Mit सम्, संप्रीयते *befriedigt —, vergnügt —, froh sein, seine Freude haben an* (Loc. oder Abl.). संप्रीत *befriedigt, vergnügt, froh.* — Caus. संप्रीणयति *befriedigen, vergnügt machen* Hemâdri 1,793,6.

2.°प्री Adj. 1) *freundlich.* — 2) *sich ergötzend an.*

प्रीण् s. u. 1. प्री.

*प्रीण Adj. *ehemalig, alt.*

प्रीणन 1) Adj. *angenehme Empfindung erregend, wohlthuend, beruhigend.* — 2) n. *a) das Ergötzen, Erfreuen, Befriedigen* 329,7. — *b) ein Mittel zum Ergötzen* u. s. w.

प्रीणय् s. Caus. von 1. प्री.

प्रीत 1) Adj. s. u. 1. प्री. — 2) f. प्रीता mystische Bez. *des Lautes* घ्. — 3) *n. *Scherz, Spass.*

प्रीतमनस् und प्रीतात्मन् Adj. *erfreuten —, frohen Herzens.*

प्रीति f. 1) *Freude, Ergötzung, angenehme Empfindung, Befriedigung, gnädige Stimmung, Freude an* oder *über* (Loc. oder im Comp. vorangehend); mit einem Absol. *Freude darüber, dass* man Etwas gethan hat. Instr. *in freudiger Erregung, froh, mit Freude.* — 2) *freundschaftliche Gesinnung, Freundschaft, — mit* (समम् oder im Comp. vorangehend), *Liebe, — zu* (Gen., Loc. oder im Comp. vorangehend). Instr. *freundschaftlich, in Liebe.* — 3) *die Freude, Befriedigung* wird personificirt, insbes. als eine Tochter Daksha's und als eine der beiden Gattinnen des Liebesgottes (134,24). — 4) *eine best.* Çruti S. S. S. 23. — 5) *ein best. astrol.* Joga. — 6) *die 15te* Kalâ *des Mondes.* — 7) mystische Bez. *des Lautes* घ्.

प्रीतिकर Adj. *Jmd* (im Comp. vorangehend) *Freude machend.*

प्रीतिकर्मन् n. *Liebeswerk.*

प्रीतिकूट N. pr. eines Dorfes.

*प्रीतिजुषा f. N. pr. der Gattin Aniruddha's.

*प्रीतितृष् m. Bein. *des Liebesgottes.*

*प्रीतिद् m. *der Spassmacher im Schauspiel.*

प्रीतिदत्त Adj. *aus Liebe —, aus Zuneigung geschenkt.*

प्रीतिदान n. *Liebesgabe* Ragh. 15,68.

प्रीतिदाय m. dass.

प्रीतिधन n. *aus Freundschaft geschenktes Geld.*

प्रीतिपूर्वकम् Adv. *in Liebe, auf freundschaftliche Weise.*

प्रीतिमत् 1) Adj. *a) erfreut, froh, befriedigt. — b) Liebe —, Freundschaft zu Jmd fühlend, Jmd gewogen, verliebt;* mit Loc., Gen. oder Acc. — *c) liebevoll* (Wort). — 2) f. °मती *ein best. Metrum.*

प्रीतिमय Adj. *aus Freude entstanden* (Thränen).

प्रीतियुज् Adj. *geliebt, lieb* Kir. 1,10.

प्रीतिरसायन n. *ein Freude bewirkender Zaubertrank* Spr. 4860.

प्रीतिवचस् n. *liebevolle —, freundliche Worte.*

प्रीतिवर्धन m. *der vierte Monat.*

प्रीतिसंगति f. *ein Freundschaftsbündniss mit* (Instr.).

प्रीतिसंदर्भ m. Titel eines Werkes.

प्रीयति m. Bez. *der Wurzel* 1. प्री MBh. 8,42,31.

प्रीयाय्, °यते *sich freuen über* (Acc.) MBh. 2,63, 5. Vgl. प्रियाय्.

प्रु, प्रवते *aufspringen* Bhatt. — Caus. प्रावयति *reichen bis* (Acc.) Bhatt. — Mit अति *hinüberspringen, entspringen.* — Mit अप *herabspringen.* — Mit अभि 1) *herbeihüpfen, — springen.* — 2) *hineinspringen in* (Acc.). — Mit आ *anspringen, hinaufspringen;* mit Acc. — Mit उद् *herausspringen.* — Mit उप in उपप्रुत्. — Mit वि *nach allen Seiten sprühen* Maitr. S. 2,1,11. विप्रुत *versprengt, verschlagen, palans.*

°प्रुत् Adj. in अन्तरिक्षप्रुत्, उदप्रुत्, उपरिप्रुत् und कृष्णप्रुत्.

प्रुष्, प्रोषति *prusten* (vom Ross), *schnauben.* Partic. प्रोषत् und प्रोषमान. — Caus. प्रोषयति *Gewalt anwenden.* — Intens. Partic. पोप्रुषत् *heftig schnaubend.* — Mit अप *wegschnauben, wegblasen.* — Mit प्र 1) *aufpusten, aufschnauben.* — 2) *aufblasen* (die Backen) RV. 3,32,1. — 3) *die Glieder schütteln* (nach dem Comm.). — Vgl. प्रोष्.

1. प्रुष् 1) प्रुष्णोति, प्रुष्णुते, (वि) प्रुष्यति. *a) spritzen, träufeln. — b) bespritzen, benetzen.* प्रुषित *bespritzt, benetzt.* — 2) *प्रुष्णाति (स्नेहने, सेचने, पूरणे, आर्द्रीभावे; auch मोचने st. सेचने. — Mit अभि प्रुष्णुते) *Etwas an sich bespritzen, — benezzen.* — Mit उद् in उत्प्रुष्. — Mit परि (°प्रुष्णुते Dat.) *ringsum spritzen* TS. 7,5,11,2. — Mit वि *hinausspritzen, abträufeln.*

2. °प्रुष् Adj. in अग्रप्रुष् und घृतप्रुष्. Vgl. प्रूष्.

3. *प्रुष् *brennen.* प्रुष्ट *gebrannt.* Râgat. 6,144 fehlerhaft für पुष्ट.

प्रुषध्रु m. N. pr. fehlerhaft für पृषध्र.

प्रुषाय्, प्रुषायति, °ते 1) *spritzen, träufeln.* — 2) *bespritzen, benetzen.* — Mit अभि *benetzen.* — Mit आ *beträufeln, bespritzen.*

प्रुषितप्सु Adj. *gesprenkelt, bunt.*

*प्रुष्टाय्, °यते von unbekannter Bed.

प्रुष् 1) *m. *a) die Regenzeit. — b) die Sonne.* — 2) f. प्रुष्णा und प्रुष्टा *Reif, Eis.*

*प्रुषाय्, °यते *tröpfeln.*

प्रू in *कटप्रू.

प्रूष् in अग्रेष्टाप्रूष्.

*प्रेकीय्, °यति Denomin. von प्र + एक.

प्रेक्क Adj. (f. प्रेक्किका) 1) *zusehend, sich Jmd* oder *Etwas* (Acc.) *ansehend, — anzusehen beabsichtigend;* Subst. *Zuschauer* Mân. Gṛhj. 1,12. — 2) *in Betracht ziehend, erwägend; Recht sprechend* 210,24.

प्रेक्षण n. 1) *das Anschauen, Schauen, Sichansehen* (119,21. Gaut.), *Zuschauer bei einer Aufführung.* — 2) *Blick.* Am Ende eines adj. Comp. f. आ Megh. 79. — 3) *Auge.* — 4) *Schauspiel.*

प्रेक्षणक 1) Adj. *zusehend;* m. *Zuschauer.* — 2) n. *Schauspiel* Hemâdri 1,545,21. Bâlar. 58,16. 67, 1. *Komödie* (Gegens. *Wirklichkeit*) 83,19.

प्रेक्षणकूट n. = अक्षिकूट Sûçr. 2,466,14.

प्रेक्षणिक m. *Schauspieler* (?) Vet. (U.) 125.

प्रेक्षणीय 1) Adj. *a) zu sehen, sichtbar, — für* (Instr.). — *b) anzuschauen —, aussehend wie* (im Comp. vorangehend). — *c) sehenswerth, — für* (im Comp. vorangehend), *prächtig* Spr. 7646. Compar. °तर (Chr. 47,28), Superl. °तम. — 2) n. *Schauspiel* Vet. (U.) 183.

प्रेक्षणीयक n. *Schauspiel.*

प्रेक्षणीयता f. *Sehenswürdigkeit.*

प्रेक्षा f. 1) *das Sehen, Anschauen, Anblicken, das Zuschauen bei einer Aufführung.* — 2) *das Aussehen, gutes Aussehen, Pracht.* — 3) *Schauspiel* Hemâdri 1,545,19. 21. — 4) *das Auffassen als* (im Comp. vorangehend), *Gemeintsein.* — 5) *Umsicht, Ueberlegung, Bedacht, Verstand.* — 6) ** Ast.*

*प्रेक्षाकारिन् Adj. *mit Bedacht zu Werke gehend* Gal.

प्रेक्षागार m. n. und प्रेक्षागृह n. *Schaugebäude, ein Gebäude, von dem man einem Schauspiel zusieht.*

प्रेक्षापूर्वम् und प्रेक्षापूर्व° Adv. *mit Bedacht.*

प्रेक्षाप्रपञ्च m. *Theaterspiel* Bâlar. 74,9.

प्रेक्षावत् Adj. *mit Umsicht zu Werke gehend, bedächtig, verständig.*

प्रेक्षाविधि m. *Theaterspiel* Bâlar. 83,17.

प्रेक्षासमाज n. Sg. *Schauspiele und Versammlungen* 193,18.

प्रेक्षित 1) Adj. Partic. von ईक्ष् mit प्र. — 2) n. *Blick.*

प्रेक्षितर् Nom. ag. *Zuschauer.*

प्रेक्षितव्य Adj. *zu sehen, —zu bekommen* (im Prâkrit) 296,26. 317,31.

प्रेक्षिन् Adj. 1) *zusehend, zuschauend, schauend, — auf* oder *nach, sein Augenmerk richtend —, lauernd auf* (im Comp. vorangehend). Nom. abstr. °क्षित्व n. — 2) *blickend wie, den Blick von* (im Comp. vorangehend) *habend.*

प्रेक्ष्य Adj. 1) *zu sehen, zu Gesicht zu bekommen, was angeschaut wird, was mit dem Auge wahrgenommen wird.* — 2) *wonach —, worauf man zu sehen, — zu achten hat.* — 3) *sehenswerth.*

प्रेङ्ख 1) Adj. *schwankend, schaukelnd, schwebend.* — 2) m. f. (प्रेङ्खा) *schwankender Sitz, Schaukel, Schwinge.* प्रेङ्खौ *die beiden Pfosten, zwischen denen die Schaukel sich bewegt.* प्रेङ्खङ्खन n. *das Schaukeln.* नकुलस्य वामदेवस्य प्रेङ्खौ und मरुतां प्रेङ्खः m. Namen von Sâman Ârsh. Br. — 3) *प्रेङ्खा *a) Tanz. — b) ein best. Gang der Pferde. — — c) das Umherstreifen.*

प्रेङ्खण 1) Adj. *hinziehend zu* (im Comp. vorangehend) Bhatt. — 2) n. *a) das Schaukeln. — b) * Schwinge, Schaukel. — c) eine Art Schauspiel. — d)* प्रेखण Trik. 3,3,103 fehlerhaft für प्रेक्षण und dieses für प्रेषण.

प्रेङ्खणकारिका f. *Schauklerin* (eine best. Dienerin im Schauspiel).

*प्रेङ्खणीय Adj. *zu schaukeln.*

प्रेङ्खफलक n. *Schaukelbrett.*

प्रेङ्खाल्, °लति *sich schaukeln, sich hinundher bewegen* Pr. P. 137. Mâlatîm. ed. Bomb. 313,6, v. l.

प्रेङ्खाल 1) Adj. *sich schaukelnd, tanzend, sich hinundher bewegend* Vikramâñkaṅ. 15,87. — 2) m. *a) das Wehen* (des Windes) Mâlatîm. ed. Bomb. 313, 6. — *b) Schwinge, Schaukel* Vikramâñkaṅ. 11,82.

प्रेङ्खालन 1) n. *a) das Schwingen, Schaukeln* Kâd. 142,2 (294,4). — *b) Schwinge, Schaukel.* — 2) f. आ *das Wehen* (des Windes) Kâd. 2,139,8.

प्रेङ्खालय्, *°यति *schwingen, schaukeln.* °लित *geschwungen, geschaukelt, sich hinundher bewegend* Kâd. 14,21 (22,7). 2,16,23.

*प्रेङ्खण n. Nom. act. von ईङ्ख् mit प्र.

प्रेङ्क Adj. = प्रेरक. Nom. abstr. °त्व n.

*प्रेण्, प्रेणति (गतिप्रेरणश्लेषणेषु).

प्रेणी Instr. für प्रेम्णी.

प्रेणि Adj. = प्रेतृ. Dunkel AV. 6,89,1.

प्रेत 1) Adj. *verstorben.* — 2) m. *a) ein Verstorbener.* — *b) die Seele eines Verstorbenen, Geist, Gespenst.*

प्रेतकर्मन् n. *Todtenceremonie* Gaut. 20,2. 16.

प्रेतकल्प m. Titel des 2ten Theils im Garuḍapurâṇa.

प्रेतकार्य und प्रेतकृत्य n. *Todtenceremonie.*

प्रेतकृत्यनिर्णय m. Titel eines Werkes.

प्रेतगत Adj. *zu den Verstorbenen gegangen, verstorben.*

*प्रेतगृह n. *Leichenstätte.*

प्रेतगोप m. *Todtenwächter* (in Jama's Behausung).

प्रेतचारिन् Adj. *unter Verstorbenen einhergehend* (Çiva).

प्रेतत्व n. 1) *der Zustand eines Gestorbenen, das Todtsein.* — 2) *der Zustand eines Gespenstes* Hemâdri 1,38,9. Kâraṇp. 41,22.

प्रेतधूम m. *der Rauch bei einer Leichenverbrennung.*

*प्रेतनदी f. *der Fluss im Reiche der Verstorbenen.*

प्रेतनाथ m. Bein. Jama's Bâlar. 109,6.

प्रेतनिर्यातक und प्रेतनिर्हारक m. *Leichenträger.*

प्रेतपक्ष und °क m. *die dunkele Hälfte im gauṇa Âçvina.*

*प्रेतपटह m. *eine bei Leichenbegängnissen geschlagene Trommel.*

प्रेतपताका f. *Trauerfahne* Harshak. 139,10. 223,5.

प्रेतपति m. Beiw. und Bein. Jama's.

प्रेतपतिपटह m. *die Todestrommel* (fig.) Kâd. 2, 74,3.

प्रेतपिण्डभुज् Adj. *das Todtenmahl geniessend* Harshak. 145,6.

प्रेतपितृ Adj. *dessen Vater verstorben ist* Mân. Gṛhj. 2,1.

*प्रेतपुर n. und °पुरी f. (Daçak. 14,22) *die Stadt der Todten, Jama's Behausung.*

प्रेतप्रदीप m. Titel eines Werkes.

प्रेतप्रसाधन n. *das Ausschmücken eines Verstorbenen.*

प्रेतभक्षिणी f. N. pr. einer Göttin.

प्रेतभाव m. *der Zustand eines Verstorbenen, das Todtsein.* °स्थ Adj. *verstorben.* संसिद्धः °भावाय *zum Sterben bereit.*

प्रेतमञ्जरी f. Titel eines Abschnittes im Garuḍapurâṇa.

प्रेतमुक्तिदा f. Titel eines Werkes.

प्रेतमेध m. *Todtenopfer.*

प्रेतर् Nom. ag. *Wohlthäter, Liebhaber, Pfleger.*

*प्रेतराक्षसी f. *Basilienkraut.*

प्रेतराज m. Bein. Jama's. °निवेशन n. und °पुर n. *seine Behausung, — Stadt.*

प्रेतलोक m. *die Welt der Verstorbenen.*

*प्रेतवन n. *Leichenstätte.*

प्रेतवश m. *die Gewalt der Todten.* °वशं नी so v. a. *zum Tode befördern* MBh. 3,313,29.

*प्रेतवाहित Adj. *von Geistern besessen.*

प्रेतशिला f. *Todtenstein*, Bez. eines Steines in Gajâ, auf dem die Todtenkuchen dargebracht werden.

प्रेतशुद्धि f. und प्रेतशौच n. *die Reinigung nach einem Todesfall.*

प्रेतसंकल्प Adj. *zu Ehren eines Verstorbenen zubereitet* (Speise) Âpast.

प्रेतस्पर्शिन् m. *Leichenträger* Çâṅkh. Gṛhj. 4, 7. 11.

प्रेतहार m. dass.

प्रेताधिप m. Bein. Jama's. °नगरी f. *die Residenz Jama's* Kâd. 21,1.

प्रेताधिपति m. *der Herr der Todten oder Geister.*

प्रेतान्न n. *die für einen Verstorbenen bestimmte Speise* Âpast.

प्रेतापन (fehlerhaft) und प्रेतायन (wohl m.) *eine best. Hölle* Kâraṇp. 66,16. 17. 18,13.

प्रेतावास m. *Leichenstätte.*

प्रेतास्थि n. *Knochen eines Verstorbenen.*

प्रेति f. 1) *Weggang, Flucht.* — 2) *Antritt* Tâṇḍya-Br. 11,3,1.

*प्रेतिक m. *die Seele eines Verstorbenen, Geist, Gespenst.*

प्रेतिवत् Adj. *das Wort* प्रेति *oder eine Form von* इ *mit* प्र *enthaltend* Âpast. Çr. 14,19.

प्रेतिषणि Adj. *fortstrebend.*

प्रेतेश und प्रेतेश्वर m. Bein. Jama's.

प्रेत्य Absol. s. u. इ mit प्र.

प्रेत्यजाति f. *die Stellung im künftigen Leben.*

प्रेत्यभाज् Adj. *nach dem Tode die Früchte von Etwas geniessend.*

प्रेत्यभाव m. *der Zustand nach dem Tode, das jenseitige Leben.*

प्रेत्यभाविक Adj. *auf den Zustand nach dem Tode sich beziehend.*

प्रेत्वन् 1) Adj. (f. प्रेत्वरी) *ledig laufend* (Vieh). — 2) *m. *a) Wind.* — *b)* Bein. Indra's.

प्रेत्वरी s. u. प्रेत्वन् 1).

प्रेदि m. N. pr. eines Mannes. v. l. प्रैति.

प्रेधा Adv. = प्रियधा *liebevoll* Maitr. S. 1,2,15. 3,9,7.

*प्रेन्वन n. Nom. act. von इन्व् mit प्र.

*प्रेन्वनीय Part. fut. pass. von इन्व् mit प्र.

*प्रेप Adj. (प्र + अप् *Wasser*).

प्रेप्सा f. 1) *das Habenwollen, Verlangen, Begehren.* — 2) *Voraussetzung, Annahme.*

प्रेप्सु Adj. 1) *zu erlangen wünschend, verlangend nach, suchend*; das Object im Acc. oder im Comp. (Gaut.) vorangehend. — 2) *voraussetzend, annehmend.*

प्रेम 1) am Ende eines adj. Comp. (f. आ) = प्रेमन् 1). — 2) f. आ *a)* dass. — *b) ein best. Metrum.*

प्रेमणीय Adj. *Liebe u. s. w. zu erwecken geeignet* Lalit. 59,10. Text zu Lot. de la b. l. 222.

प्रेमन् 1) m. n. *a) Liebe, Zuneigung, Vorliebe, Liebhaberei* (Spr. 7621), *Gunst, Zärtlichkeit, Liebe u. s. w. zu* (Loc. oder im Comp. vorangehend). Auch Pl. — *b) *Freude.* — 2) m. *a) Scherz, Spass.* Pl. Sâh. D. 136. — *b) *Wind.* — *c)* *Bein. Indra's. — *d)* N. pr. verschiedener Männer.

प्रेमनारायण m. N. pr. eines Fürsten.

प्रेमपत्तनिका f. Titel eines Werkes.

*प्रेमपातन n. *Schnupfen.*

प्रेमबन्ध m. und °बन्धन n. *Liebesband, Liebe, Zuneigung.*

प्रेमभाव m. *Liebe, Zuneigung.*

प्रेमराशी Adv. mit भू *zu heftiger Liebe sich steigern* Megh. 109.

प्रेमलतिका f. *die kleine Liane „Liebe“* Kâvjapr. 283,2.

प्रेमवत् 1) Adj. *von Liebe erfüllt.* — 2) *f. °वती *die Geliebte.*

प्रेमसाधि m. N. pr. = प्रेमनारायण.

प्रेमसेन m. N. pr. eines Fürsten Ind. St. 15,252.

प्रेमाकर m. *eine Fülle von Liebe* Daçak. 2,6.

प्रेमाबन्ध m. = प्रेमबन्ध 316,33. Veṇis. 44.

प्रेमामृत n. Titel eines Verzeichnisses von 112 Namen Kṛshṇa's.

प्रेमावती f. N. pr. einer Surâṅganâ Ind. St. 15,443.

*प्रेमिन् Adj. *von Liebe erfüllt.*

प्रेयंस् 1) Adj. *lieber, werther, erwünschter* Kathâs. 61,141. — 2) m. *der Geliebte* 179,27. — 3) f. प्रेयसी *die Geliebte* 174,3. 179,27. — 4) n. in der Rhetorik *Schmeichelei.*

प्रेयस्ता f. und प्रेयस्त्व n. *das Liebersein.*

प्रेरक Adj. Subst. *antreibend, Antreiber, Anreger.*

प्रेरण 1) n. *das Hinaustreiben* in *पशु°. — 2)

n. f. (आ) *a) das Antreiben, Antrieb, — zu* (प्रति). *— b) Thätigkeit, Handlung.*

प्रेरणीय Adj. *anzutreiben, —zu* (Dat.).

प्रेरितर् Nom. ag. *Antreiber.*

*प्रेर्वन् m. *das Meer.*

*प्रेर्वरी f. *Fluss.*

1.*प्रेष्, प्रेषते (गतौ).

2. प्रेँष् f. *Drang.*

प्रेँष m. 1) *Antrieb, Streben.* — 2) **Absendung.* — 3) **Schmerz, Pein.*

प्रेषक Adj. *der den Befehl zu Etwas giebt.*

प्रेषण n. 1) *das Absenden* (eines Boten), — *zu Jmd* (प्रति), *Zusenden.* — 2) *das Absenden mit einem Auftrage, Auftraggeben, Geheiss, Befehl* Gaut. °कृत् *einen Auftrag —, einen Befehl ausführend.* — 3) *Diensterweisung* MBh. 1,76,28 (Pl.). Chr. 297, 6 (im Prâkrit).

प्रेषणाध्यक्ष m. *Oberaufseher über die Befehle* (eines Fürsten), *Haupt der Verwaltung.*

प्रेषयितर् Nom. ag. *der Aufträge —, Befehle ertheilt.*

प्रेषितव्य n. impers. *aufzufordern.*

*प्रेषे Dat. Infin. zu 1. इष् mit प्र P. 3,4,9, Sch.

प्रेँष्ठ (auch dreisilbig) 1) Adj. *a) der liebste, wertheste.* In der Anrede so v. a. *Liebster. — b) grosses Gefallen findend an* (Loc.). — 2) m. *der Geliebte, Gatte.* — 3) f. प्रेष्ठा *a) die Geliebte, Gattin. — b) *Bein.*

प्रेष्ठतम Adj. = प्रेँष्ठ 1) *a).*

प्रेष्य 1) Adj. *zu schicken, zu senden.* — 2) m. *Diener* Gaut. — 3) f. आ *Dienerin.* Am Ende eines adj. Comp. f. आ. — 4) n. *a) das Dienersein; vgl.* प्रैष्य. *— b) Geheiss, Befehl.* °कार *Jmds* (Gen.) *Befehle ausführend.*

प्रेष्यजन m. 1) *Dienerschaft.* — 2) *Diener.*

प्रेष्यता f. und प्रेष्यत्व n. *der Stand eines Dieners, Knechtschaft, — bei Jmd* (im Comp. vorangehend).

प्रेष्यभाव m. *der Stand eines Dieners* oder *einer Dienerin.*

प्रेष्यवधू f. *Dienerin.*

प्रेष्यवर्ग m. *Dienerschaft.*

प्रेष्यात्व n. *der Stand einer Dienerin.*

*प्रेक्षण n. Nom. act. von ईक्ष् mit प्र.

*प्रेक्षिकटा f. *eine Handlung, bei der keine Matten sein dürfen.* Vgl. प्रेक्षकटा.

*प्रेक्षिकर्दमा f. *eine Handlung, bei der kein Schmutz sein darf.* Vgl. प्रेक्षकर्दमा.

*प्रेक्षितीया f. *eine Handlung, bei der kein Zweiter sein darf.*

*प्रेक्षिवाणिजा f. *eine Handlung, bei der kein Kaufmann sein darf.*

*प्रेक्षीय्, °यति = प्रेक्षीय्.

*प्रेण्, प्रेणति (गतिप्रेरणश्लेषणेषु).

प्रेणानँ Adj. = प्रीणानँ (VS. TS.) *genetzt gemacht* AV. 5,27,3.

प्रेतोम् Gen. Infin. zu 3. इ mit प्र Ait. Br. 8,7,8.

*प्रेय n. Nom. abstr. von प्रिय.

*प्रेयक m. Patron. von प्रियक.

प्रेँयङ्गव Adj. *aus Fennich bereitet* Maitr. S. 2,1, 8. TS. 2,2,11,4.

*प्रेयङ्गविक Adj. *die Geschichte von* Prijañgu *kennend.*

प्रेयमेध 1) m. Patron. von प्रियमेध. Pl. Ait. Br. 8,8,4. — 2) n. Name verschiedener Sâman Ârsh. Br.

प्रेयस्रूपक n. Nom. abstr. von प्रियस्रूप Naish. 5,66.

प्रेयव्रत 1) Adj. *zu* Prijavrata *in Beziehung stehend.* — 2) m. Patron. von Prijavrata. — 3) n. Prijavrata's *Leben, — Schicksale.*

प्रेँय्यङ्गव Adj. fehlerhaft für प्रेँयङ्गव.

प्रेँय्यमेध m. fehlerhaft für प्रेयमेध 1) Pl. TBr. 2, 1,2,1.

प्रेँष m. 1) *Aufforderung, Geheiss, Befehl;* insbes. *in der Liturgie.* Das Wozu im Comp. vorangehend. °सूक्त n. Sâj. zu Ait. Br. 6,14,3. — 2) *= मर्दन, पीडन, क्लेश, उन्मान.

प्रेषकार (Âpast.) und प्रेषकृत् (Vaitân.) Adj. *Befehle ausführend;* m. *Diener.*

*प्रेषणिक Adj. *von Aufträgen, d. i. von der Besorgung von Aufträgen lebend, zur Bes. von Auftr. geeignet.*

प्रेषप्रतीकयाज्या f. *eine mit einem* Praisha 1) *beginnende* Jâgjâ Âpast. Çr. 8,2,15.

प्रेँषम् Absol. mit इष्, इच्छति *aufzutreiben suchen* (wie ein Wild).

प्रैषिक Adj. *zu den* Praisha 1) *gehörig* oder *mit* Praisha 1) *verbunden.*

प्रैँष्य 1) Adj. mit डँन m. = 2). — 2) m. *Diener.* — 3) f. प्रैँष्या *Dienerin.* — 4) n. *der Stand eines Dieners, Knechtschaft.*

प्रैष्यजन m. *Dienerschaft.*

प्रैष्यभाव m. *der Stand eines Dieners, Knechtschaft.*

प्रोक्तकारिन् Adj. *der das thut, was ihm gesagt worden ist.*

प्रोत m. *Besprengung* Âpast. Çr. 3,19,3. 5,20,5. 6,29,13.

प्रोँक्षण 1) n. *a) das Sprengen, Besprengen, Besprengung* (was beim Thieropfer zugleich *die Weihung des Thieres* ist). *— b) der Behälter für Weihwasser* Hariv. 1,41,6. v. l. प्रोक्षणी. *— c) *das Tödten des Opferthieres.* — 2) f. प्रोँक्षणी *a)* Pl. *Sprengwasser, Weihwasser, Wasser mit eingestreuten Reis- und Gerstenkörnern. — b) der Behälter für das Weihwasser* Hariv. 2204. v. l. प्रोक्षण.

प्रोँक्षणि f. Pl. = प्रोक्षण 2) *a).*

प्रोक्षणीधानी f. *der Behälter für das Weihwasser* Âpast. Çr. 15,5,10.

प्रोक्षणीपात्र n. dass. Nîlak. zu Hariv. 1,41,6.

प्रोक्षणीय n. Sg. und Pl. *Weihwasser.*

प्रोक्षितव्य Adj. *zu besprengen.*

*प्रोघीय्, °यति Denomin. von 1. प्र + ओघ.

प्रोच्चण्ड Adj. *überaus heftig, — stark, — gewaltig* Mahâvîraḱ. 77,19.

प्रोच्चाटना f. *Verscheuchung* Prasannar. 154,15.

प्रोच्चैस् Adv. 1) *überaus laut* 128,6. — 2) *in sehr hohem Grade.*

*प्रोज्झासन n. *Mord, Todtschlag.*

प्रोञ्छन n. *das Abwischen, Wegwischen* (auch in übertr. Bed.) Naish. 5,36.

*प्रोञ्छम् Indecl.

प्रोत 1) Adj. s. u. 3. वा mit प्र. — 2) *m. n. *gewebtes Zeug, ein gewebtes Gewand.*

प्रोतय्, °यति *einschlingen, einstecken, einfügen.*

प्रोँति m. N. pr. eines Mannes.

*प्रोतोत्सादन n. *Sonnenschirm.*

प्रोत्कट Adj. *überaus gross* Kathâs. 27,154 (प्रोत्खात gedr.). °भृत्य *ein hoher Beamter.*

प्रोत्कण्ठ Adj. *den Hals weit ausstreckend, aus vollem Halse* (schreien u. s. w.).

प्रोत्कर्ष m. beruht auf einem Druckfehler.

प्रोत्क्रुष्ट n. *lautes Schreien, das Anschreien* Hariv. 13816.

प्रोत्तान Adj. *weit ausgestreckt.*

प्रोत्ताल Adj. *sehr laut* Prasannar. 56,20.

प्रोत्तुङ्ग Adj. *sehr hoch.*

*प्रोत्फल m. *ein best. der Weinpalme ähnlicher Baum.*

प्रोत्फुल्ल Adj. 1) *vollkommen aufgeblüht.* — 2) *weit geöffnet* (Augen).

प्रोत्साह m. *eine grosse Anstrengung.*

प्रोत्साहन n. *das Aufmuntern, Ermuntern, Auffordern* (223,32), — *zu* (im Comp. vorangehend), *Aufstacheln, Reizen.* Auch °ना f.

प्रोथ् 1) प्रोथति, °ते *Jmd* (Dat. oder Gen.) *gewachsen sein* Bhaṭṭ. — 2) प्रोथति *voll sein.* — Vgl. प्रुथ्.

प्रोथ 1) (*m. n.) *a) die Nüstern beim Pferde. — b) die Schnauze des Ebers.* — 2) m. *a) Hinterbacke beim Manne* Bhâvapr. 1, 28. 2, 174. — *b)*

*Mutterleib. — c) *Grube. — d) *Unterrock. — e) *= भोषण. — f) *ein auf Reisen Gehender.* Wohl nur fehlerhaft für पान्थ.

प्रोथँय m. *das Pusten, Schnauben.*

*प्रोथिन् m. *Pferd.*

प्रोदक Adj. 1) *triefend, nass, feucht* Âpast. 1,10, 25. — 2) *wovon man das Wasser hat ablaufen lassen* Gobh. 1,3,7.

प्रोदकीभाव m. *das Abtriefen des Wassers* Âpast.

*प्रोदर Adj. *dickbäuchig.*

°प्रोद्गारिन् Adj. *von sich gebend* Dh. V. 10,6.

प्रोद्गीवम् Adv. *mit hoch ausgestrecktem Halse* Z. d. d. m. G. 36,366.

प्रोद्घोषण f. *lautes Ausrufen, —Bekanntmachen.*

प्रोद्दण्ड Adj. *emporragend, angeschwollen.*

प्रोद्दाम Adj. *aussergewöhnlich, ungeheuer, gewaltig* Prasannar. 135,17.

प्रोद्भूषित Paṇḍat. 94,4 = ed. Bomb. 1,102,10 fehlerhaft für प्रोद्भृषित; vgl. कृष् mit प्रोद्.

प्रोद्बोध m. 1) *das Erwachen, Hervortreten.* — 2) *das Wecken* Prasannar. 154,16.

°प्रोन्माथिन् Adj. *zu Grunde richtend.*

*प्रोम्भण n. Nom. act. von उम्भ् mit प्र.

*प्रोरक m. *Fieber beim Esel* Gal.

प्रोर्णुनविषु Adj. mit Acc. *zu verdecken —, zu verhüllen beabsichtigend.*

प्रोर्णुनाव (!) Adj. mit ज्वर m. *eine Species von Fieber* Bhâvapr. 3,79.

प्रोष m. *das Verbrennen* Z. d. d. m. G. 36,379.

प्रोषक m. Pl. N. pr. eines Volkes.

प्रोषित s. u. 3. वस् mit प्र.

प्रोषितभर्तृका Adj. f. *deren Gatte verreist ist.*

प्रोषुँष Adj. *verreist gewesen* Çat. Br. 12,5,2,8.

प्रोँष्ठ 1) m. *a) Bank, Schemel. — b) *Stier. — c)* N. pr. α) Pl. eines Volkes. — β) *eines Mannes. — 2) (*m.) f. (प्रोष्ठी) *eine Karpfenart* Bhâvapr. 2,13.

प्रोष्ठपदँ und प्रोँष्ठपद् (AV.) m. f. (आ) Sg. Du. und Pl. *ein best. Doppel-Mondhaus.* Vgl. उत्तर° und पूर्व°.

*प्रोष्ठपाद Adj. 1) *der seine Füsse auf einer Bank liegen hat.* Vgl. प्रोष्ठपाद्. — 2) *unter dem Mondhause* Proshṭhapada *geboren.*

*प्रोष्ठिक m. N. pr. eines Mannes.

प्रोष्ठिका f. *Cyprinus Sophore* Rasar. 554.

प्रोष्ठेशयँ Adj. *auf einer Bank schlafend.*

प्रोष्ण Adj. *brennend heiss.*

प्रोष्य Adj. *wandernd.*

*प्रोष्यपापीयस् Adj. *nach dem Aufenthalt in der Fremde noch schlechter geworden* Bhaṭṭ. 5,91.

*प्रोह् 1) Adj. *geschickt.* — 2) m. *a) Erwägung. — b) Fussknöchel* — oder *Fuss eines Elephanten. — c) Gelenk.*

*प्रोक्करा f. v. l. für प्रेङ्करा gaṇa मयूरव्यंसकादि in der Kâç.

*प्रोक्करीमा f. v. l. für प्रेङ्करीमा ebend.

*प्रोक्षण n. Nom. act. von उक्ष् mit प्र.

*प्रोक्षपदि und *°पादि (Kâç.) Adv. = प्रोक्ष पदी (कृत्तिनं वाक्यति) Kâç.

प्रोक्त Adj. *die Bedeutung von* तेन प्रोक्तम् (P. 4, 3,101) *habend.*

प्रोग fehlerhafte Schreibart für प्रउग Mân. Çr. 2,4,22. Gṛhj. 1,6.

*प्रोघीय्, °यति = प्रोघीय्.

प्रोढ 1) Adj. (f. आ) *a) erwachsen, ausgewachsen, vollständig entwickelt. — b) in den mittleren Jahren stehend* (Frauenzimmer). — *c) üppig, gross, stark, dicht, heftig.* ब्राह्मण n. = ताण्ड्यब्राह्मण. प्रौढ° Adv. — *d)* am Ende eines Comp. *erfüllt —, voll von. — e) mit Selbstvertrauen ausgerüstet, keck, anmassend, frech;* insbes. von einem Mädchen gebraucht. — *f)* fehlerhaft für प्रौढि. — 2) m. *a) eine Art* Rûpaka. — *b)* Bez. *eines der 7* Ullâsa bei den Çâkta.

प्रौढचरितनामन् n. Pl. *Verzeichniss von Beinamen* Kṛshṇa's, *die auf seine Heldenthaten im erwachsenen Alter Bezug haben.*

प्रौढत्व n. *Keckheit, Kühnheit* Mâlatîm. 3,19 (6,7).

प्रौढपाद् Adj. *die Füsse beim Sitzen in einer best. Stellung haltend* Gaut. 16,17. Hemâdri 1,90,16. 18 = 2,35,4. 6. Vgl. प्रोष्ठपाद् 1).

प्रौढप्रकाशिका f. (Opp. Cat. 1), प्रौढप्रतापमार्तण्ड m. und प्रौढमनोरमा f. Titel von Werken.

प्रौढवाद् m. *ein arroganter Ausspruch, ein stolzes Wort* Harshaṅ. 157,12.

प्रौढस्वरम् Adv. *mit starker, lauter Stimme* Paṇḍar.

प्रौढाचार m. *ein keckes, ungenirtes Benehmen.* Pl. 116,20.

प्रौढाक्त m. Bez. *eines der 7* Ullâsa *bei den* Çâkta.

प्रौढि f. 1) *Wachsthum, Zunahme.* — 2) *Reife, hoher Grad.* — 3) *Selbstvertrauen, ein Gefühl der Sicherheit, Keckheit.*

*प्रौढिमन् m. Nom. abstr. zu प्रौढ 1).

प्रौढिवाद् m. = प्रौढवाद्.

प्रौढी Adv. mit भू 1) *heranwachsen, aufwachsen.* — 2) *zunehmen, zur Reife gelangen.*

प्रौढोक्ति f. *ein kühner Ausspruch.*

*प्रौण Adj. *geschickt.*

*प्रौष्ठ m. Patron. von प्रोष्ठ.

प्रौष्ठपद् 1) Adj. (f. ई) *zum Mondhaus* Proshṭhapada *in Beziehung stehend.* — 2) m. *a) ein best. Monat. — b)* personificirt als Schatzhüter Kubera's. — 3) f. आ Pl. = प्रोष्ठपदा Pâr. Gṛhj. 2,15,2. — 4) f. ई *der Vollmondstag im Monat* Praushṭhapada. — 5) n. Titel eines Pariçishṭa des SV. — Hier und da fälschlich für प्रोष्ठ°.

*प्रौष्ठपदिक Adj. zu प्रौष्ठपद्.

*प्रौष्ठिक m. Patron. von प्रोष्ठिक.

*प्रौह् 1) Adj. *geschickt.* — 2) m. *a) Erwägung. — b) Elephantenfuss. — c) Gelenk.*

प्लक m. in कशाप्लकँ.

*प्लन्, प्लनति, °ते (घदने).

प्लक्ष 1) m. *a) Ficus infectoria.* Nom. abstr. प्लक्षत्वँ n. Maitr. S. 3,10,2. — *b) *Ficus religiosa. — c) *Thespesia populneoides. — d) *Seitenthor* oder *der Platz zur Seite der Thür. — e)* N. pr. α) eines Mannes. — β) mit प्रास्रवण = प्लक्षप्रस्रवण Kâtj. Çr. 24,6,7. Tâṇḍja-Br. 25,10,16. 21. 22. Lâṭj. 10, 17,12. 14. — γ) eines Dvîpa VP. 2,2,5. — 2) f. प्लक्षा N. pr. eines Flusses Hariv. 9507.

*प्लक्षकीय Adj von प्लक्ष.

प्लक्षगा f. N. pr. eines Flusses VP.² 2,121.

प्लक्षजाता Adj. f. Beiw. des Flusses Sarasvatî.

प्लक्षतीर्थ n. N. pr. eines Tîrtha.

प्लक्षद्वीप m. n. N. pr. eines Dvîpa VP. 2,1,12. 4,1. 2. 4.

प्लक्षप्रस्रवण n. und प्लक्षराज m. N. pr. einer Oertlichkeit, *die Quelle der* Sarasvatî.

प्लक्षवती f. N. pr. eines Flusses.

प्लक्षशाखाँ f. *ein Zweig der Ficus infectoria* Maitr. S. 3,10,2.

प्लक्षशाखावत् Adj. *mit einem Zweige der Ficus infectoria versehen* Gobh. 4,1,9.

*प्लक्षसमुद्भवा f. Bein. der Sarasvatî Râǵan. 14,21.

प्लक्षस्रवण n. = प्लक्षप्रस्रवण.

प्लक्षावतरण n. N. pr. eines Tîrtha.

प्लक्षिँ m. N. pr. eines Mannes.

*प्लब्, प्लबते (गतौ).

प्लवेग m. N. pr. eines Mannes.

प्लवँ 1) Adj. (f. आ) *a) schwimmend* Suçr. 1,238, 9. — *b) geneigt.* पूर्वोत्तर° *nach Nordost* Hemâdri 1,736,6. Hariv. 6363. Varâh. Bṛh. S. 48,15. — *c) vergänglich* Muṇḍ. Up. 1,2,7. — *d)* in der Astrol. heisst ein Sternbild *gesenkt, geneigt, wenn es in der von seinem planetarischen Regenten beherrschten Himmelsgegend steht,* Utpala zu Varâh. Bṛh. 1,20. — 2) m. n. (Çâṅkh. Gṛhj. 4,14) *Boot, Nachen.* Am Ende eines adj. Comp. f. आ. — 3) m. *a) ein best. Schwimmvogel. — b) *Frosch. — c) *Affe. —*

*d) *Schaf. — e) *ein Kaṇḍâla. — f) *Feind. — g) *Ficus infectoria. — h) *ein zum Fischfang dienender durchbrochener Korb. — i) das 35ste (91ste) Jahr im 60jährigen Jupitercyclus. — k) das Schwimmen. — l) das Baden.* Am Ende eines adj. Comp. f. आ. — *m) das Ueberfliessen, Wasserfluth, Anschwellen eines Flusses. — n) *das Schwimmen —, gezogene Aussprache eines Vocals. — o) *das Durchgehen eines und desselben Satzes durch drei oder mehr* Çloka. — *p) *abschüssige Lage, Neigung, proclivitas;* vgl. 1) *b*). — *q*) in der Astrol. = प्लवत्व Sârâvalî bei Utpala zu Varâh. Bṛh. 1,20. — *r) ein best. Metrum. — s)* Name eines Sâman. Auch वसिष्ठस्य प्लवः Ârsh. Br. — *t) das Springen, Sprung. — u) *Zurückkunft. — v) *das Antreiben. — 4)* n. *eine best. Pflanze.* Nach den Lexicographen *Cyperus rotundus* und *wohlriechendes Gras.* — MBh. 7,1121 पट्टिशायोधनप्लवैः fehlerhaft für °योधनोपलैः oder °योघनोपलैः, wie die anderen Ausgaben haben.

प्लवक m. 1) *ein Springer von Profession* MBh. 13,23,15. — 2) **Frosch.* — 3) **ein Kaṇḍâla.* — 4) **Ficus infectoria* Râǵan. 11,126.

प्लवग 1) Adj. = प्लव 1) *d)* Sârâvalî bei Utpala zu Varâh. Bṛh. 1,20. — 2) m. *a) Frosch. — b) Affe. — c) *ein best. Schwimmvogel. — d) *Acacia Sirissa. — e)* *N. pr. α) des Wagenlenkers des Sonnengottes. — β) eines Sohnes des Sonnengottes. — 3) f. आ *die Jungfrau im Thierkreise.*

*प्लवगति m. *Frosch.*

प्लवगेन्द्र m. Bein. Hanumant's.

प्लवंग 1) Adj. *in Sprüngen sich bewegend,* Beiw. des Feuers. — 2) m. *a) Affe. — b) *Gazelle. — c) *Ficus infectoria* Râǵan. 11,126. — *d) das 41ste (45te) Jahr im 60jährigen Jupitercyclus.*

*प्लवंगम 1) m. *a) Frosch. — b) Affe.* — 2) f. आ *ein best. Metrum.*

प्लवत्व n. in der Astrol. *das Gesenktsein,* so v. a. *das Stehen eines Sternbildes in der von seinem planetarischen Regenten beherrschten Himmelsgegend* Varâh. Bṛh. 1,20.

प्लवन 1) Adj. (f. आ) am Ende eines Comp. *geneigt —, abschüssig nach.* — 2) *m. *Affe* Râǵan. 19,48. — 3) n. *a) das Schwimmen. — b) das Baden, — in* (im Comp. vorangehend). — *c) das Fliegen* 81,25. — *d) das Springen, — über* (im Comp. vorangehend). — *e) ein best. Gang der Pferde.*

प्लववत् Adv. *wie mit einem Nachen* MBh. 1, 159,4.

प्लववत् Adj. *mit einem Schiffe* oder *Nachen versehen.*

*प्लवाका f. *Boot, Nachen.*

*प्लविक m. *Fährmann.*

प्लवित n. *das Schwimmen* oder *Springen* Lalit. 178,14.

प्लवितृ Nom. ag. *Springer,* mit Gen. der Entfernung.

प्लाक्ष 1) Adj. *von der Ficus infectoria kommend, an ihr sich befindend, zu ihr in Beziehung stehend.* प्रस्रवण n. Bez. *der Quelle der* Sarasvatî Âçv. Çr. 12,6,27. Âpast. Çr. 23,13. — 2) *m. Pl. *die Schule des* Plâkshi. — 3) *n. *die Frucht der Ficus infectoria.*

प्लाक्षकि m. Patron. von प्लक्ष.

प्लाक्षायण m. Patron. von प्लाक्षि.

प्लाक्षि m. Patron. von प्लक्ष. *f. प्लाक्षी.

प्लात m. Patron. von प्लति.

प्लाय्, प्लायते s. u. 3. इ mit प्र.

प्लाय am Ende eines adj. Comp. *reichlich versehen mit.* Vgl. प्राय.

प्लायोगि m. Patron. von प्लयोग.

प्लाव m. 1) *das Ueberfliessen, Abfliessen.* प्लावा f. Mârk. P. 35,18 fehlerhaft. — 2) *das Springen.*

प्लावन n. 1) *das Baden, Abwaschen.* — 2) *das Vollgiessen bis zum Ueberfliessen* (als Reinigungsmittel von Flüssigkeiten). — 3) *das gezogene Aussprechen eines Vocals* Âpast.

प्लावयितृ Nom. ag. *Jmd schwimmen —, zu Boot fahren lassend.*

प्लावित 1) Adj. Partic. vom Caus. von प्लु. — 2) n. *a) Ueberschwemmung* Kâd. 2,81,23. — *b) ein gezogener Gesang* Bhâg. P. 4,6,12.

प्लाविन् 1) Adj. am Ende eines Comp. *verbreitend, unter die Leute bringend.* — 2) *m. *Vogel.*

प्लाव्य Adj. *zu baden —, einzutauchen in* (Instr.).

प्लाशि m. Sg. und Pl. *ein best. Eingeweide.*

प्लाशुक Adj. *schnell wieder aufschiessend.*

*प्लाशुचित् Adj. *schnell, rasch.*

*प्लिक्, प्लेक्ते (गतौ).

प्लिक्न् m. *Milz.*

*प्ली, प्लिनाति (गतौ) Dhâtup. 31,32, v. l.

प्लीधा f. Pl. *eine best. Klasse von Apsaras* Maitr. S. 2,12,2. प्लीयाँ v. l.

प्लीया f. s. u. प्लीधा.

*प्लीकघ्न m. *Andersonia Rohitaka.*

प्लीकन् m. 1) *Milz.* — 2) *Milzkrankheit.*

*प्लीकपुष्पा f. *Adelia nereifolia* Râǵan. 4,116.

*प्लीकशत्रु m. *Andersonia Rohitaka.*

प्लीका f. *Milz.*

प्लीकार्ण Adj. *mit einem best. Ohrenleiden behaftet* VS. 24,4.

*प्लीहारि m. *Ficus religiosa.*

*प्लीहाशत्रु m. *Adelia nereifolia* Râǵan. 4,116.

प्लीहाकल्की f. dass. Bhâvapr. 1,168.

प्लीहादर n. *Milzsucht, spleen.*

प्लीहादरिन् Adj. *milzsüchtig.*

प्लु, प्लवते, metrisch und bisweilen auch sonst Act. 1) *schwimmen, sich über dem Wasser erhalten.* — 2) *sich baden.* — 3) *schiffen, durchschiffen, schiffen zu* (Acc.). — 4) *hinundher schwanken, sich unsicher bewegen, schweben, fliegen.* — 5) *wehen.* — 6) *verfliegen, dahineilen* (von der Zeit). — 7) *verschwimmen.* — 8) *verschwimmen* von einem Vocal, so v. a. *in der Aussprache auseinandergezogen worden* Comm. zu Âpast. Çr. 2,15,3. — 9) *springen, hüpfen, tanzen, springen von* (Abl.), *— zu, — in* (Acc.), *— über* (Acc.), *— auf* (Acc.), *hinabspringen von* (Abl.). — Partic. प्लुत 1) *schwimmend in* oder *auf* (Loc.), *gebadet, überschwemmt, übergossen mit, erfüllt von;* das Womit oder Wovon im Instr. oder im Comp. vorangehend. — 2) *verschwommen, auseinandergezogen* (von einer best. Aussprache der Vocale und auch von einem best. Tacte). — 3) *geflogen, — gen* (im Comp. vorangehend). — 4) *gesprungen, springend.* Auch प्लुतवत्. — Caus. प्लावयति, °ते (metrisch) 1) *schwimmen lassen, überschwemmen, übergiessen, baden.* — 2) *überschütten,* so v. a. *reichlich bedenken mit* (Instr.). — 3) *abwaschen,* so v. a. *entfernen.* — 4) *abwaschen,* so v. a. *läutern.* — 5) *auseinanderziehen in der Aussprache* (einen Vocal). — 6) *springen lassen* Bhatt. — *Desid. vom Caus. पिप्लावयिषति und पुप्लावयिषति. — Intens. पोप्लूयते *umherschwimmen.* — Mit समति, रजसा समतिप्लुता *mentruirend* AV. Gjot. 12,9. — Mit अधि in °प्लवन. — Mit अनु 1) *nachziehen, nachfolgen, hinter Jmd* (Acc.) *her fliegen.* — 2) *nachgehen,* so v. a. *sich hingeben;* mit Acc. — Mit अप *herabspringen von* (Abl.). v. l. अव. — Caus. *abwaschen.* — Mit अभि 1) *hinschiffen —, sich begeben zu* (Acc.). °प्लुत mit act. und pass. Bedeutung. — 2) *heimsuchen, über Jmd kommen.* °प्लुत *heimgesucht von* (Instr. oder im Comp. vorangehend). रजसाभिप्लुता so v. a. *die Regeln habend.* — 3) *hinzuspringen, heranspringen.* — Mit समभि 1) *bespülen, abwaschen.* — 2) *heimsuchen, über Jmd kommen.* °प्लुत *heimgesucht von* (Instr.); रजसा °प्लुता so v. a. *die Regeln habend;* शशिन् *Mond,* so v. a. *verfinstert; heimgesucht von* auch so v. a. *verbunden mit.* — Mit अव 1) *eintauchen.* °प्लुत *eingetaucht* Âçv. Gṛhj. 2,1,5. — 2) *abspringen, her-*

abspringen, — *von* (Abl.). — 3) *davonspringen, fortspringen, sich entfernen*, — *von* (Abl.). — Mit अव्-नव *nachtauchen* TBr. 1,3,5,2. — Mit समव *davonspringen*. — Mit आ 1) *sich baden, sich waschen*. आप्लुत *sich gebadet habend, gebadet*. — 2) ein Bad (Acc.) *nehmen*. अवभृथाप्लुत *der ein Reinigungsbad genommen hat*. — 3) *sich* in's Wasser (Acc.) *tauchen*. — 4) *baden, abwaschen*. — 5) *übergiessen, überschwemmen, überschütten*. आप्लुत *a) übergossen, überschwemmt, überschüttet, reichlich versehen;* das Womit im Instr. (Kâraka 5,10) oder im Comp. vorangehend. व्यसनाप्लुत *vom Unglück heimgesucht*. — *b) verbreitet über* (Acc.) Kâraka 5,11. — 6) *herbeispringen, heranspringen, hinspringen zu* (Acc.), *hinaufspringen, hinüberspringen —, hinübersetzen über* (Acc.), *abspringen, herabspringen von* (Abl.). आप्लुत mit act. Bed. — Caus. 1) *waschen, abwaschen, baden lassen, baden*. (trans.). — 2) *sich baden*. — 3) *überschwemmen, übergiessen, begiessen*. — 4) *eintauchen in, einweichen*. — Mit उद्, °प्लुत *unter Wasser stehend*. — Mit न्या *heranspringen* Maitr. S. 2,1,11 (13,4). — Mit उपन्या *heranschwimmen, zuschwimmen auf* (Acc.). — Mit परि, °प्लुत *umringt*. — Caus. *rings abschwemmen*. — Mit प्रत्या in °प्लवन. — Mit समा 1) *sich baden*. °प्लुत *sich gebadet habend*. — 2) *überschwemmen, übergiessen, vollkommen bedecken*. — 3) *hinspringen zu* (Acc.). — 4) *zusammenstossen mit* (Instr.). — Mit उद् 1) *in die Höhe schwimmen, auftauchen* Kâd. 47,8. 2,74,21. — 2) *aufziehen* (von Wolken). — 3) *aufspringen*, — *von* (Abl.), *in die Höhe springen, herausspringen*. — 4) *hinüberspringen über* (Acc.). — 5) *sich in die Luft erheben*. — Mit समुद् *aufspringen, in Sprüngen sich bewegen*. — Mit उप 1) *auf der Oberfläche schwimmen, nicht untergehen*. — 2) *hinschweben zu* (Acc.). — 3) *überschwemmen, überziehen, verfinstern* (den Mond), *heimsuchen, über Jmd kommen*. °प्लुत *überschwemmt, überzogen, verfinstert* (Sonne, Mond), *bezogen, getrübt* (Auge), *heimgesucht, in Noth seiend*. योनि f. *eine best. Krankheit der weiblichen Scham* Kâraka 1,19. 6,30. — 4) *hinzuspringen*. — 5) *stürzen von* (Abl.), — *auf* (Loc.). — 6) *weichen von* (Abl.). Nur Partic. उपप्लुत. — Caus. 1) *bewässern*. — 2) *hinwälzen*. — Mit समुप, °प्लुत *heimgesucht, in Noth befindlich, in Gefahr seiend*. — Mit उपनि *sich nähern*, so v. a. *gleichkommen;* mit Acc. — Mit निस् Caus. *fortspülen* Âpast. Çr. 6,20,2. — Mit परि 1) *umherschwimmen*. — 2) *sich baden*. — °प्लुत *sich gebadet habend in* (Loc. oder im Comp. vorangehend). — 3) *überschwemmen, bewässern, begiessen, übergiessen, überschütten, ganz erfüllen, heimsuchen*. Nur Partic. °प्लुत; das Womit im Instr. oder im Comp. vorangehend. दैवराज्ञ° *vom Schicksal oder Könige getrieben* (Vieh); योनि f. *ein best. krankhafter Zustand der Scheide, durch welchen bei der Beiwohnung heftige Schmerzen verursacht werden*, Kâraka 6,30. — 4) *herumschweben, durchschweben, durchfliegen*. °प्लुत mit act. Bedeutung. — 5) *in unruhige Bewegung gerathen, hinundher schwanken, in die Irre laufen, palari*. — 6) *umherspringen*. — 7) *herbeispringen*. — Caus. *schwemmen, baden*. — Mit अनुपरि *Jmd* (Acc.) *nachlaufen* (von Flüssigem) Tâṇḍja-Br. 5,7,1. — Mit अभिपरि, °प्लुत *übergossen, heimgesucht, erfüllt;* das Womit oder Wovon im Instr. (Kâraka 5,6) oder im Comp. vorangehend. रज-साभिपरिप्लुता so v. a. *die Regeln habend*. — Mit संपरि, °प्लुत *übergossen, begossen; heimgesucht, in Noth seiend*. — Mit प्र 1) *sich* auf's Meer (Acc.) *begeben*. — 2) प्रप्लुत *in's Wasser getaucht*. — Caus. 1) *fortschwimmen lassen*. — 2) *mit Wasser begiessen, abwaschen*. — Mit प्रति in °प्लवन. — Mit वि 1) *auseinander gehen, sich zerstreuen*. — 2) *in Unordnung —, auf Abwege gerathen, zu Grunde gehen, verloren sein, zu Schanden werden*. विप्लुत *in Unordnung gerathen, vom richtigen Wege abgekommen, unsittlich* (ब्राह्मणया सह so v. a. *Unzucht treibend mit*), *lasterhaft, zu Grunde gegangen, zu Schanden geworden, in Verwirrung gerathen, verworren* (Rede), *aus der Ruhe gekommen* (insbes. vom Auge in Folge von Thränen, Trauer, Furcht, Freude), *aufgeregt, aufgebracht*. कर्मणा so v. a. *falsch behandelt* (medicinisch) Kâraka 8,8. योनि f. *ein best. schmerzhafter Zustand der weiblichen Scheide*. विप्लुतभाषिन् *stammelnd redend*. — 3) रजसा विप्लुता *menstruirend* AV. Gjot. 12,8. — 4) विप्लुत von einem Nachen (प्लव) vielleicht so v. a. *aus dem Wasser gezogen, an's Land gebracht* Harîv. 2,19,52. Die ältere Ausg. liest 4011 प्लुत st. प्लव; hier könnte विप्लुत *verlaufen, abgeflossen* bedeuten. — Caus. 1) *schwimmen lassen, überschwemmen*. — 2) *verbreiten, bekannt machen*. — 3) *zu Grunde richten, zu Schanden machen* Bâlar. 41,4. — 4) विप्लवयति (metrisch) *verwirren* Spr. 1531. — Mit अनुवि *nach Jmd* (Acc.) *auf Abwege gerathen*. — Mit सम् 1) *zusammenfliessen* (Kâraka 1,4), — *strömen*. — 2) *sich zusammenziehen*, — *ballen* (von Wolken). — 3) *untergehen* (von einem Schiffe) Gop. Br. 2,2,5. — 4) *hinundher schwanken* (vom Geiste). — 5) संप्लुत *a) zusammengeflossen*, — *geströmt*. — *b) sich gebadet habend in* (im Comp. vorangehend). — *c) übergossen, überzogen, erfüllt*, — *mit* (Instr. oder im Comp. vorangehend). — Caus. 1) *zusammenschwimmen machen, verschmelzen mit* (Instr.) Agni-P. 33,31. — 2) *überschwemmen*. — Mit अभिसम् 1) *sich baden*. — 2) *überströmen, überziehen*. अभिसंप्लुत *übergossen mit, erfüllt von* (Instr. oder im Comp. vorangehend).

*प्लुति m. 1) *Feuer*. — 2) *Hausbrand*. — 3) *Oel*.

प्लुत 1) Adj. s. u. प्लु. — 2) n. *a) Fluth*. Pl. Harîv. 4011. — *b) Sprung, springende Bewegung*. — *c) *ein best. Gang der Pferde*.

1. प्लुतगति f. *das sich in Sprüngen Bewegen*.

2. *प्लुतगति m. *Hase*.

प्लुतमेरु m. *ein best. Tact* S. S. S. 219.

प्लुति f. 1) *das Ueberfliessen, Fluth*. — 2) *das Verschwimmen —, die gezogene Aussprache eines Vocals*. — 3) *Sprung*. — 4) *ein best. Gang der Pferde, Courbette*.

प्लुष् 1) प्लोषति (Ind. St. 14,381), *प्लोष्यति, *प्लुष्यति, *प्लुष्णाति (Bhaṭṭ.); प्लुष्यते Pass. *brennen, versengen*. प्लुष्ट *versengt, verbrannt*, (durch Frost) *versengt*, so v. a. *erfroren* Vikramâṅkaḱ. 18,86. Auch fehlerhaft für पुष्ट. — 2) *प्लुष्णाति (सेचने, स्नेहने, पूरणे). — Mit आ, आप्लुष्ट *ein wenig versengt, eingebrannt*. — Mit निस्, निष्प्लुष्ट *verbrannt*. — Mit वि, विप्लुष्ट *versengt, verbrannt* VP. 4,2,12.

प्लुषि m. *ein best. schädliches Insect*.

*प्लुष्टाप्, °यते von unbekannter Bed.

*प्लुस्, प्लुस्यति (दाहे, विभागे).

प्लुङ्ख m. *schwanker Sitz, Schaukel*.

*प्लेव्, प्लेवते (सेवने).

प्लोत m. oder n. *Tuch, Lappen*.

प्लोष m. 1) *Verbrennung, Brand* 324,33. — 2) *Brand*, so v. a. *das Gefühl des Brandes* Kâraka 1,20.

°प्लोषण Adj. *verbrennend, versengend*.

°प्लोषिन् Adj. *verbrennend, versengend, Versenger* Bâlar. 80,5.

प्स्र *Scheu, Scham* in अप्सरा und in सप्सर.

1. प्सरस् n. *Lieblingsgericht, Schmaus, Genuss*.

2. प्सरस् n. *Scheu, Scham* in अप्सरस्.

1. प्सा, प्साति *kauen, zerkauen; aufzehren*. प्सात 1) *zerkaut, aufgezehrt*. — 2) *hungrig*. — Mit *परिणि und *प्रणि. — Mit सम् *zerkauen, zerbeissen*.

2. *प्सा f. 1) *Essen, Speise*. — 2) *Hunger*.

प्सात्कार m. *ein best. Laut* Z. d. d. m. G. 32, 735.

*प्सान n. *das Essen*.

1. प्सु *Lebensmittel* in अप्प्सु (Nachtr. 3).

2.°प्सु *Ansehen, Aussehen.*

प्सुरस् n. etwa *fruges.*

प्स्य in विश्व°.

*फ 1) Adj. *offenbar.* — 2) m. *a) ein brausender Windstoss. — b) das Anschwellen. — c) das Gähnen mit weit geöffnetem Munde. — d) Gewinn. — e) das sich zu Willen Machen —, Citiren eines Jaksha. — f)* = वर्धक. — 3) n. *a) eine zornige Rede. — b) unnützes Sprechen. — c) das Blasen, Pusten.*

फक्क, फक्कति 1) etwa *anschwellen.* — 2) *नीचैर्गतौ. — 3) *असद्व्यवहारे.

*फक्क m. *Krüppel.*

फक्किका f. 1) *eine vorläufige Aeusserung.* — 2) Titel eines Commentars.

फगल (!) m. N. pr. eines Mannes.

*फञ्जिका f. 1) *Clerodendrum siphonanthus* Râǵan. 7,151. — 2) *Lipeocercis serrata.* — 3) *Alhagi Maurorum.*

*फञ्जिपत्रिका oder *फञ्जिपुत्रिका f. *Salvinia cucullata.*

फञ्जी f. *Clerodendrum siphonanthus* Râǵan. 7,151.

फट् Interj. *krach! patsch!* Taitt. Âr. 4,27. Auch eine mystische Silbe.

फट 1) *m. = 2) *a*). — 2) f. फटा *a) die Haube einer Schlange. — b) *Zahn. — c) *Betrüger* (!).

फटाटोप m. *das Anschwellen der Haube einer Schlange.*

फटाटोपिन् (Conj.) Adj. *die Haube aufblasend* (Schlange).

*फडिङ्ग f. *Grille, Heimchen.*

फण्, फणति (nur Nigh.) *in Bewegung sein* Bhatt. समाप्तिम् *vollendet werden* Bhoǵapr. 94, 30. — Caus. फणयति und *फणापयति *springen machen.* — 2) *abschäumen, abrahmen, abschöpfen.* — Intens. (nur Partic. पम्फणत्) *springen, hüpfen.* — Mit आ Intens. (nur Partic. आर्पनीफणात्) dass.

फण् 1) m. *a)* etwa *Rahm* oder *Schaum. — b) ein der Haube einer Schlange ähnliches Hölzchen* Çâṅkh. Gṛhj. 4,15. — 2) m. f. (आ) *a) Nasenflügel. — b) die Haube einer Schlange.*

*फणाकर m. *Haubenschlange, Schlange* überh.

फणाधर m. dass. °धर m. Bein. Çiva's.

फणाभृत् m. 1) dass. — 2) Bez. *der Zahl neun* und *acht.*

फणावत् 1. Adj. *mit einer Haube versehen* (Schlange). — 2) m. *Haubenschlange, Schlange* überh.

*फणाकार m. = फणाकर.

फणाटोपिन् (Conj.) Adj. = फटाटोपिन्.

*फणाधर m. = फणाधर.

*फणाभर m. desgl.

फणाभृत् Adj. *eine Haube tragend* (Schlange).

फणावत् m. 1) *Haubenschlange* Bâlar. 109,19. — 2) *ein best. Genius* Hemâdri 1,652,2. 654,16.

फणिन् m. *Schlange.* Nur फणीनाम् Supaṛṇ. 28,1.

फणिकन्या f. *Schlangenjungfrau.*

*फणिका f. *Ficus oppositifolia.*

फणिकार m. Pl. N. pr. eines Volkes.

फणिकेश्वर m. N. pr. eines der acht Vitarâga bei den Buddhisten.

*फणिकेसर m. *Mesua Roxburghii.*

*फणिखेल (?) m. *Wachtel.*

*फणिजा f. *eine best. Pflanze.*

*फणिजिह्वा f. Name *zweier Pflanzen,* = महाशतावरी (Râǵan. 4,123) und महासमङ्गा. Vgl. Râǵan. 4,99.

*फणिजिह्विका f. dass. und *Emblica officinalis.*

फणिज्झक und °क m. *Majoran* und *eine ähnliche Pflanze* Râǵan. 10,157. Bhâvapr. 1,229.

फणित n. Bhoǵapr. 66,23, v. l. fehlerhaft für भणित.

*फणितल्पग m. Bein. Vishṇu's.

फणिति f. Bhoǵapr. 63,20. 66,23 fehlerhaft für भणिति.

फणिन् 1) m. *a) Haubenschlange, Schlange* überh. — *b)* Bein. α) Râhu's. — β) Patañǵali's. — *c) *ein best. Strauch* Râǵan. 5,127. — 2) wohl n. *Zinn* oder *Blei.*

फणिनायक m. Bein. Vâsuki's Ind. St. 15,405.

फणिपति m. 1) *eine riesige Schlange* Spr. 5954. — 2) Bein. *a)* Çesha's Spr. 1534. Prasannar. 22, 14. Ind. St. 15,295. — *b)* Patañǵali's Vikramâṅkaṅ. 18,82.

*फणिप्रिय m. *Wind.*

*फणिफेण m. *Opium.*

*फणिभारिका f. *Ficus oppositifolia.*

फणिभाषितभाष्याब्धि und फणिभाष्याब्धि m. Bez. von Patañǵali's Mahâbhâshja.

फणिभुज् m. *Pfau.*

फणिमुख n. *ein best. Diebeswerkzeug.*

फणिलता (Bâlar. 38,3), फणिवल्ली (Râǵan. 11, 253. Am Ende eines adj. Comp. °वल्लीक Râǵat. 8,3316) und फणिवल्लीरुध् (Bâlar. 297,11) f. *Betelpfeffer.*

*फणिवल्ली f. (Râǵan. 7,95) *Piper Chaba* (?).

*फणिवल्लीरुह् f. *eine Alhagi-Art* Râǵan. 4,58.

फणी f. N. pr. eines Flusses.

फणीन्द्र m. Bein. 1) Çesha's. — 2) Patañǵali's.

फणीन्द्रेश्वर m. N. pr. eines der acht Vitarâga bei den Buddhisten.

*फणीय n. *das Holz von Cerasus Puddum.*

फणीश m. Bein. Patañǵali's.

फणीश्वर m. Bein. 1) *Çesha's. — 2) Patañǵali's.

*फण्ड m. *Bauch.*

फत् Interj. fehlerhaft für फुत्.

फतिक्भूपति u. फतिक्शाक् m. N. pr. = ٥شاه فتح.

फतेपुर n. N. pr. einer *Stadt.*

*फत्कारिन् m. *Vogel.*

फर्, Intens. पर्फरत् RV.

*फार n. *Schild* Utpala zu Varâh. Bṛh. S. 58,38.

*फरुवक n. *Betelbüchse* oder *Spucknapf.*

*फरेन्द्र m. *Pandanus odoratissimus.*

फर्फराय्, °यते *sich heftig hinundher bewegen.*

*फर्फरीक 1) m. *die ausgestreckte Hand.* — 2) f. आ *a) Schuh.* — *b)* = मदन. — 3) n. *a) Milde.* — *b) ein junger Schoss.*

*फर्व्, फर्वति = गच्छति.

फर्वर nach Sâj. = पूरयितर्.

फर्वी in प्रफर्वी.

1. फल्, फलति 1) *bersten, entzweispringen.* — 2) *zurückprallen, — strahlen.* — Caus. फालित *aufgeblüht* (nach Nilak.) MBh. 13,98,42, v. l. — *Intens. पम्फुल्यते, पम्फुलीति, पम्फुल्ति. — Mit उद् 1) *aufspringen* Bâlar. 16,39. — 2) *hervorbrechen* (vom Blut) Pr. P. 141. — Vgl. उत्फाल und उत्फुल्ल. — Caus. उत्फालयति *aufreissen, aufsperren* (die Augen). — Mit प्रोद् in प्रोत्फुल्ल. — Mit समुद् in *समुत्फाल und समुत्फुल्ल. — Mit प्र in प्रफुल्ल. — Mit प्रति *zurückprallen, — strahlen.* — Mit वि *bersten, entzweispringen.* — Mit सम् dass. R. ed. Bomb. 6,22,6. Vgl. संफुल्ल.

2. फल्, फलति, °ते (metrisch) *Früchte bringen —, tragen, reifen, Folgen haben, in Erfüllung gehen; sich ergeben, resultiren* (Comm. zu Njâjam. 10, 1,17); *der Frucht —, des Lohnes theilhaftig werden; Etwas* (Acc.) *zur Reife bringen,* so v. a. *erfüllen* (Wünsche), *spenden;* ausnahmsweise auch mit Instr. der Frucht. फलित 1) Adj. *a) Früchte tragend, mit Früchten versehen; Früchte gebracht —, Erfolg gehabt habend; in Erfüllung gegangen; vollständig zur Entwickelung gekommen* (Kâd. 59, 19); *als Folge sich ergebend. — b)* *f. आ *menstruirend.* — 2) n. impers. mit Instr. des Subjects. — Mit प्रति *Frucht tragen, Lohn bringen* Ind. St. 14, 389. — Mit वि *Früchte ansetzen, zur Reife gelangen.*

3.*फल्, फलति (गतौ).

4. फॅल् (vor einem Vocal) Interj. = फट् AV. 20, 135,3.

फल 1) n. (adj. Comp. f. आ und ई) *a) Frucht*, insbes. *Baumfrucht, fructus;* auch *Kern* einer Frucht. फलेन फलमादिशेत् *mit der Frucht weise man auf die Frucht*, so v. a. *mit einer Gabe, die man reicht, spiele man auf eine Gegengabe an.* — *b) Muskatnuss* Suçr. 1,221,4. — *c) *die drei Myrobalanen.* — *d) Hode.* — *e) *die monatliche Reinigung der Frauen.* — *f) Frucht* in übertr. Bed. so v. a. *Erfolg, Ergebniss, Wirkung, Lohn, Vergeltung, Vortheil* oder *Nachtheil, Gewinn* oder *Verlust, Belohnung* oder *Strafe.* — *g) Gewinn*, so v. a. *Genuss.* — *h) Ersatz.* — *i)* bei den Rhetorikern *der Ausgang einer Handlung* Daçar. 1,12. Sâh. D. 296. 318. — *k)* bei den Mathematikern *α) das Ergebniss einer Rechnung, Product* u. s. w. — *β) Quotient.* — *γ) corrective equation.* — *δ) Flächeninhalt* Âryabh. 2,2. 7. — *ε) das dritte Glied in der Regel de tri* Comm. zu Âryabh. 2,26. — *l) Zinsen* Âryabh. 2,25. — *m) *Gabe;* vgl. u. 1) *a)* am Ende. — *n) Brett, Spielbrett* MBh. 4,1,25. — *o) Klinge.* — *p) Pfeilspitze* Kumâras. 4,25. R. 6,92, 45. — *q) *Schild.* — *r) *Pflugschar.* — 2) *m. *Wrightia antidysenterica.* — 3) f. फला *a) eine best. Pflanze* Kâraka 6,21. — *b)* Hemâdri 1,228,4. 229, 14 fehlerhaft für तुला. — 4) *f. फली *a) Aglaia odorata* Râgân. 12,144. — *b) ein best. Fisch.*

फलक 1) am Ende eines Comp. (f. °लिका) *a) *die monatliche Reinigung.* — *b) Erfolg, Vortheil, Gewinn.* Nom. abstr. °ल n. — 2) फॅलक (*m.) n. (adj. Comp. f. आ) *a) Brett, Latte, Blatt* (Çat. Br. 3,5,4,22), *Tafel* (auf der geschrieben oder gemalt wird 216,7. 10. 298,15. 17), *Brettchen, Spielbrett* (Ind. St. 13,473), *Fussgestell, eine hölzerne Bank* (MBh. 5,35,15). Häufig in Comp. mit platten Körpertheilen, insbes. Knochen. — *b) Handfläche.* — *c) *die Hinterbacken.* — *d) Pfeilspitze.* — *e) Schild.* — *f) ein best. Gefäss.* — *g)* = फलकयन्त्र. — *h) Bast* (als Kleiderstoff). — *i) Samenkapsel der Lotusblüthe.* — 3) *m. *Mesua Roxburghii.* — 4) *f. फलका v. l. für फलका. — 5) *f. फलिका *a) eine best. Hülsenfrucht*, vielleicht *Dolichos Lablab* Râgân. 7,187. — *b) Thespesia populneoides.*

फलकत्त m. N. pr. eines Jaksha.

*फलकण्टका f. *Asclepias echinata.*

*फलकपुर n. N. pr. einer *Stadt.*

फलकयन्त्र n. *ein best. von* Bhâskara *erfundenes astronomisches Instrument.*

फलकल्पलता f. Titel eines Werkes.

*फलकसक्थ n. *ein brettähnlicher Schenkel.*

फलकाध्ययन्त्र n. = फलकयन्त्र Golâdhj. 11,16.

फलकाङ्क्षिन् Adj. *nach Lohn verlangend* Kumâras. 3,4.

फलकाम m. *das Verlangen nach Lohn* Gaim. 6,2,9.

*फलकावन n. N. pr. eines *Waldes.*

फलकिन् 1) *Adj. *a) mit einem Brette* oder *Schilde versehen.* — *b)* v. l. für फलकिन्. — 2) m. *a) eine hölzerne Bank.* v. l. फलक. — *b) *ein best. Fisch.* — 3) *(wohl n.) *Sandelholz.*

फलकीवन n. N. pr. eines *Waldes.*

*फलकृष्ण m. *Carissa Carandas.*

*फलकेसर m. *Cocosnusspalme.*

फलकोश und *°क m. Sg. und Du. *Hodensack.*

*फलखण्डव m. *Granatbaum* Râgân. 11,74.

*फलखेला m. *Wachtel.*

फलग्रन्थ m. *ein Werk, welches die Folgen* (der Himmelserscheinungen) *beschreibt*, d. i. *die Himmelserscheinungen in Bezug zum Geschick der Menschen bringt.*

फलग्रह 1) Adj. *Nutzen —, Vortheil von Etwas ziehend.* — 2) m. *das Ziehen eines Nutzens —, eines Vortheils.*

फलग्रॅहि und फलग्रहिष्णु Adj. *Frucht ansetzend, fruchtbar.*

*फलग्राहिन् m. *Fruchtbaum.*

*फलघृत n. *ein best. Aphrodisiacum* Mat. med. 260.

फलचमस m. *ein Becher, der anstatt mit* Soma *mit zerstampften Feigen und jungen Blättern, zu denen man saure Milch gethan hat, gefüllt ist.* Nach Andern *saure Milch mit pulverisirter Feigenbaumrinde.* Gaim. 3,5,47.

*फलचारक m. *Fruchtvertheiler* (ein best. Amt in einem buddh. Kloster).

*फलचोरक m. *ein best. Parfum* Râgân. 12,145.

*फलच्छदन n. *Bretterhaus.*

फलज्ञलवासुदेव m. N. pr. eines Dichters.

फलतन्त्र Adj. *sich vom Vortheil leiten lassend, nur den Vortheil im Auge habend* Mallin. zu Kumâras. 3,1.

फलतस् Adv. *in Bezug auf den Lohn* Âpast.

फलता f. *das Fruchtsein, der Zustand einer Frucht.*

*फलत्रय n. 1) *die drei Myrobalanen.* — 2) *Weintraube, die Frucht von Grewia asiatica* (oder *Xylocarpus granatum*) *und die der Gmelina arborea.*

*फलत्रिक n. *die drei Myrobalanen.*

फलत्व n. = फलता.

फलद 1) Adj. (f. आ) *a) fruchttragend.* — *b) Vortheil —, Gewinn bringend* (Spr. 7855), *den Lohn für Etwas gebend, vergeltend, Etwas* (Gen. oder im Comp. vorangehend) *als Lohn gebend.* — 2) **Fruchtbaum, Baum.*

फलदन्तवत् Adj. *dessen Zähne aus Früchten bestehen* Hemâdri 1,402,19.

फलदीपिका f. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

फलधर्मन् Adj. *die Natur einer Frucht habend*, so v. a. *bald reifend und dann zu Boden fallend (absterbend)* MBh. 3,35,2.

फलनिर्वृत्ति f. = फलनिष्पत्ति Kâtj. Çr. 1,2,18. Gaim. 2,1,29.

फलनिष्पत्ति f. *das Zustandekommen der Frucht, der Eintritt des Lohnes, — der Folgen für Etwas* Kap. 5,2.

फलंददा f. N. pr. einer Gandharva-Jungfrau Kâraṇḍ. 5,2.

*फलपञ्चाम्ल n. *eine Verbindung von fünf bestimmten sauren Vegetabilien.*

फलपरिवृत्ति f. *eine ergiebige Ernte* Âpast. 2,2,4.

फलपाक m. 1) *das Reifwerden der Früchte.* °निष्ठा, °पाकान्ता, *°पाकावसाना und *°पाकावसानिका Adj. f. *mit dem R. d. Fr. absterbend.* — 2) *das Eintreten der Folgen* Varâh. Bṛh. S. 11,7. — 3) **Carissa Carandas.*

*फलपाकिन् m. *Thespesia populneoides.*

फलपादप m. *Fruchtbaum.*

*फलपुच्छ m. *ein best. Knollengewächs?*

फलपुर n. N. pr. einer *Stadt.*

फलपुष्पवत् Adj. *mit Früchten und Blumen geschmückt* Hemâdri 1,713,9.

*फलपुष्पा f. 1) *eine Art Dattelbaum* Râgân. 11, 61. — 2) *Ipomoea Turpethum.*

फलपुष्पित Adj. *mit Früchten und Blüthen behangen* LA. 31,21.

*फलपुष्पी f. *Ipomoea Turpethum.*

*फलपूर und °क m. *Citronenbaum.* °क (wohl n.) *Citrone* Kâraka 6,21.

फलप्रद Adj. = फलद 1) *b).*

फलप्राप्ति f. *Erfolg* 227,26. 290,24.

*फलप्रिया f. 1) *Aglaia odorata* Râgân. 12,44. — 2) *eine Krähenart* Râgân. 19,90.

फलबन्धिन् Adj. *Früchte ansetzend.*

फलभक्त Adj. *von Früchten sich nährend.* Nom. abstr. °ता f. Gaut.

फलभाग m. 1) *Antheil am Ergebniss, — am Vortheil, — Gewinn.* — 2) Titel eines Werkes.

फलभागिन् Adj. *Antheil am Gewinn —, Antheil*

am Lohne habend, des Lohnes theilhaftig.

फलभाज् Adj. *der Früchte —, des Lohnes theilhaftig.*

फलभुज् m. *Affe* Prasannar. 104,19.

फलभूति m. N. pr. eines Brahmanen.

फलभूमि f. *das Land der Vergeltung.*

फलभूयस्त्व n. *grösserer Lohn* Âçv. Gṛhj. 4,7,3.

फलभृत् Adj. *fruchttragend* Spr. 7630.

फलभोग्य Adj. *wovon man den Niessbrauch hat (Pfand)* Jâgñ. 2,58.

*फलमत्स्या f. *die Aloepflanze.*

फलमय Adj. *aus Früchten bestehend* Hemâdri 1,408,5.

*फलमुष्या f. *eine best. Pflanze,* = अजमोदा Râgan. 6,112.

*फलमुद्गरिका f. *eine Art Dattelbaum.*

फलमूलमय Adj. *aus Früchten und Wurzeln gebildet* Hemâdri 1,425,14.

फलमूलिन् Adj. (essbare) *Früchte und Wurzeln habend.*

फलय m. N. pr. eines Berges.

फलयुक्त Adj. *mit Lohn verbunden* Kâtj. Çr. 1,1,2. 2,10.

फलयोग m. 1) * *Erreichung des Zieles.* — 2) *Belohnung, Lohn* 94,25. Abl. so v. a. *weil* (ihm) *der Lohn zufällt* Kâtj. Çr. 1,6,9. 7,20.

फलराशि m. *das dritte Glied in der Regel de tri* Âryabh. 2,26.

फलवत्[3] 1) Adj. *a) fruchttragend, fruchtbar, mit Früchten beladen. — b) erfolgreich, Nutzen —, Vortheil —, Gewinn bringend* Âpast. Nom. abstr. फलवत्ता f. (Gaim. 6,1,21. Mahâvîraḱ. 87,15) und फलवत्त्व n. — *c) *Nutzen —, Vortheil habend. — d)* in der Dramatik *den Ausgang der Handlung enthaltend.* — 2) f. फलवती *ein Zweig mit Beeren von einem Judendorn* Gobh. 3,9,4.

*फलवन्ध्य Adj. *keine Früchte tragend.*

फलवर्ति f. *Stuhlzäpfchen.*

*फलवर्तुल 1) m. *Gardenia latifolia.* — 2) n. *Wassermelone.*

फलवल्ली f. *eine Reihe von Quotienten* Colebr. Alg. 114. Comm. zu Âryabh. 2,32.

फलवाक्य n. *Lohnverheissung* Comm. zu Kâtj. Çr. 121,3. 122,2. 3.

फलविक्रयिणी f. *Fruchthändlerin.*

*फलवृक्ष m. *Fruchtbaum.*

*फलवृन्ताक m. *Brodfruchtbaum* Râgan. 11,32.

*फलशाडव s. फलपाडव.

फलशालिन् Adj. 1) *Lohn bringend* Kir. 2,31. — 2) *eine Wirkung erfahrend, an den Folgen Theil nehmend.* Nom. abstr. °लित्व n.

*फलशीशिर m. *Zizyphus Jujuba* Râgan. 11,139.

*फलश्रेष्ठ m. *der Mangobaum.*

*फलषाडव m. *Granatbaum* Râgan. 11,74. °शाडव geschr.

*फलस 1) Adj. von फल. — 2) m. = पनस *Brodfruchtbaum.*

फलसंयुक्त Adj. *mit Lohn verbunden* Kâtj. Çr. 1,5,16.

फलसंयोग m. *das Verbundensein mit einem Lohne* Gaim. 3,7,6. 4,3,38.

*फलसंवर्त m. *Ficus glomerata.*

*फलसंभारा f. *Ficus oppositifolia.*

फलसाधन n. *das Bewirken von Etwas* 230,30.

फलसिद्धि f. *das Gelingen, Erfolg* 227,29.

फलस्तनवती Adj. f. *deren Zitzen aus Früchten bestehen* Hemâdri 1,434,16.

फलस्थान n. *das Sichbefinden in dem Stadium des Genusses der Früchte von Etwas* (buddh.).

*फलस्नेरु m. *Wallnussbaum.*

फलकक m. *Planke, Brett.*

*फलकारिन् Adj. *Früchte stehlend.*

*फलकारी f. Bein. der Kâlî, einer Form der Durgâ.

*फलकी f. *Baumwollenstaude.*

फलकीन Adj. *keine Früchte tragend* und *keinen Lohn zahlend* Spr. 4374.

फलागम m. *die Ankunft —, die Zeit der Früchte, Herbst.*

फलाग्र n. etwa *Fruchtanfang, — zeit* Hariv. 2, 89,81.

फलाढ्य 1) Adj. (f. आ) *reich belegt mit Früchten* Ragh. 7,46. — *b)* * f. आ *wilder Pisang* Râgan. 11,40.

*फलादन m. *Papagei.*

फलाधिकार m. *Anspruch auf Lohn* Kâtj. Çr. 10,5,12. 20,8,26.

*फलाध्यक्ष m. *Mimusops Kauki.*

°फलानुबन्ध m. *die Folgen von.*

*फलाक्त m. *Bambusrohr.*

फलापूर्व n. *die mystische Kraft, welche die Folgen einer Opferhandlung bewirkt,* Comm. zu Njâyam. 2,1,9.

*फलाफलिका f. *gaṇa* शाकपार्थिवादि.

फलाब्धि m. Titel eines Werkes.

*फलाम्ल 1) m. *Rumex vesicarius* Râgan. 6,129. — 2) n. *Tamarinde* Râgan. 6,126.

*फलाम्लपञ्चक n. *die fünf sauren Früchte: Bergamotte, Orange, Sauerampfer, Tamarinde und Citrone* Râgan. 22,32.

फलाम्लिक Adj. *mit einer sauren Brühe versehen.*

°फलाय्, °यते *der Lohn —, die Folge von — sein* Daçak. 17,6.

*फलायोषित् f. *Heimchen, Grille.*

*फलाराम m. *ein eingehegter Fruchtgarten.*

फलार्थिन् Adj. *dem es um Früchte, um Lohn zu thun ist* Spr. 4375. Nom. abstr. °र्थित्व n. Gaim. 6,1,20. 2,14.

*फलावन्ध्य Adj. *fruchttragend.*

*फलाशन m. *Papagei.*

फलाशिन् Adj. *von Früchten sich nährend* Vishnus. 93,8.

फलासव m. *ein Decoct von Früchten.*

*फलास्थि n. *Cocosnuss.*

फलाहार Adj. *von Früchten sich nährend.*

फलि 1) *m. *ein best. Fisch.* — 2) *Schale* Çilâñka 2,81.

फलिग[3] m. *ein Verschluss für Flüssiges, Tonne, Schlauch* oder dergl.; übertragen auf *die Wolken* oder *die Wasserbehälter in den Bergen.*

फलित 1) Adj. s. u. 2. फल्. — 2) *m. *a) Fruchtbaum, Baum.* — 3) *n. *Erdharz;* richtig पलित.

फलितव्य n. impers. तपसा °व्यम् *die Kasteiung muss Früchte tragen.*

फलिन्[3] 1) Adj. *a) fruchttragend. — b) Erwerb davontragend. — c) *Nutzen —, Vortheil habend. — d)* f. mit योनि *die durch Beiwohnung eines zu starken Mannes beschädigte vagina.* Wohl von 1. फल्. — *e) mit einer* (eisernen) *Pfeilspitze versehen.* — 2) m. *Fruchtbaum.* — 3) f. फलिनी *eine best. Pflanze.* Nach den Lexicographen = अग्निशिखा und प्रियङ्गु.

*फलिन 1) Adj. *fruchttragend.* — 2) m. *Brodfruchtbaum.*

1.*फली f. s. u. फल.

2. फली[3] Adv. 1) mit कर् Körnerfrüchte *reinputzen* Mân. Gṛhj. 2,14. — 2) mit भू *des Lohnes theilhaftig werden* Comm. zu Mṛṅḱh. 37,13.

फलीकरण[3] 1) n. *das Reinputzen von Fruchtkörnern* Comm. zu Kâtj. Çr. 199,21. — 2) m. Pl. (Sg. Bhâg. P.) *Putzabfälle* (von den Blüthenspelzen der Reiskörner herrührend). Nach dem Comm. zu Âçv. Gṛhj. 4,8,25 *kleine Körner.*

फलीकरणहोम[3] m. *eine Spende von Putzabfällen* TBr. 3,3,9,9. Âpast. Çr. 3,9,11. 12. 10,1. 4, 13,7.

फलीकर्तवै[3] Dat. Infin. zu 2. फली[3] mit कर्.

फलीकार[3] m. Pl. = फलीकरण 2).

*फलीय Adj. von फल.

*फलीश m. *Thespesia populneoides.*

*फलूष m. *eine best. Schlingpflanze.*

फलेग्रहि Adj. 1) *fruchttragend.* — 2) *Erfolg habend, erfolgreich* Naish. 9,12.

*फलेग्राहि oder *°ग्राहिन् Adj. = फलेग्रहि 1).

फलेतर *keine Frucht.* Nom. abstr. °ता f. Daçak. 10,20.

फलेन्द्रा f. *eine Art Gambû* Bhâvapr. 1,143.

*फलेपाक, *°पाका und *°पाकु gaṇa न्यङ्क्वादि.

फलेपुष्पा f. *Phlomis zeylanica* Bhâvapr. 1,221,9.

फलेरुहा f. *Bignonia suaveolens* Râǵan. 10,51. Bhâvapr. 1,197.

*फलेलाङ्कु (!) m. = पुञ्जातुक Hâr. 137.

*फलोत्तमा f. 1) *Weintrauben ohne Kerne* Râǵan. 11,106. — 2) *die drei Myrobalanen.*

*फलोत्पति (!) m. *der Mangobaum.*

फलोत्प्रेक्षा f. *eine Art Gleichniss* Kuvalaj. 29, *a.* fgg. (40,*a.* fgg.).

फलोदक m. N. pr. eines Jaksha.

फलोदय m. 1) *der Eintritt der Folgen, Vergeltung, Belohnung* oder *Bestrafung, — für* (Gen., Loc. oder im Comp. vorangehend). — 2) *Freude. — 3) *der Himmel.*

फलोद्गम m. Pl. *sich ansetzende Früchte* 180,25.

फलोद्भव Adj. *aus Früchten gewonnen.*

*फलोनि (!) f. *die weibliche Scham.*

फलोन्मुख Adj. *nahe daran seiend Frucht zu geben* Mahâvîraḱ. 93,8.

फलोपगम Adj. *fruchttragend* Vishṇus. 5,55.

फलोपजीविन् Adj. *von der Fruchtzucht —, vom Fruchtverkauf lebend.*

फलोपभोग m. *der Genuss der Frucht, das Theilhaftwerden des Lohnes, — der Folgen von Etwas* Kap. 1,105.

फल्क Adj. = विशोधिताङ्ग oder विसारिताङ्ग.

फल्गु 1) Adj. (f. ebenso, फल्गू und फल्गवी) *a)* etwa *röthlich* TS. 5,6,22,1. — *b) winzig, schwach, unbedeutend, werthlos, nichtig* Varâh. Bṛh. S. 1, 11. — 2) f. *a)* Du. *ein best. Mondhaus. — b) Ficus oppositifolia. — c) ein rothes Pulver, mit dem man sich beim Feste* Holâka *bestreut. — d) Frühling. — e) Lüge. — f)* N. pr. eines Flusses.

फल्गुण, °क und °णी wohl fehlerhaft für फल्गुन u. s. w.

फल्गुता f. *Unbedeutendheit, Werthlosigkeit, Nichtigkeit.*

फल्गुतीर्थ n. N. pr. eines Tirtha Vishṇus. 85,22.

फल्गुद 1) Adj. *wenig spendend, knickerig.* — 2) f. आ N. pr. eines Flusses.

फल्गुन 1) Adj. (f. ई) *a) röthlich, roth. — b) unter dem Mondhaus* Phalguni *geboren.* — 2) m. *a) der Monat* Phâlguna. — *b)* Bein. Arǵuna's. — 3) f. ई *a)* Sg. Du. und Pl. Name *eines Doppel-Mondhauses* (पूर्वा und उत्तरा). — *b) Ficus oppositifolia* Râǵan. 11,136. — *c)* N. pr. eines Frauenzimmers.

फल्गुनक m. N. pr. 1) Pl. eines Volkes. — 2) eines Mannes.

*फल्गुनाल m. *der Monat* Phâlguna.

फल्गुनीपूर्णमास m. *der Vollmond im Mondhause* (Uttara-) Phalguni TS. 7,4,8,1.

फल्गुनीपूर्वसमय m. *die Zeit, da der Mond in der* Pûrvaphalguni *steht,* MBh. 13,64,13.

*फल्गुनीभव m. *der Planet Jupiter.*

फल्गुप्रासक Adj. *von geringer Stärke.*

फल्गुरक्षित m. N. pr. eines Mannes Hem. Par. 13,3.

फल्गुलुक m. Pl. N. pr. eines Volkes.

फल्गुवत् nur scheinbar MBh. 5,5156, da hier फल्गु यच्च zu lesen ist.

*फल्गुवाटिका f. *Ficus oppositifolia* Râǵan. 11,136.

*फल्गुवृत्त m. *eine Species von Symplocos.*

*फल्गुवृत्ताक m. *eine Species von Calosanthes* Râǵan. 9,28.

फल्गुकृस्तिनी f. N. pr. einer Dichterin.

(फल्गव) फल्गुग्र Adj. *schwächlich, gering.*

*फल्फ् (वृद्धि) Comm. zu Kâtj. Çr. 21,3,10.

फल्फ (?) in विफल्फ.

*फल्य n. *Blume.*

*फल्लकिन् m. *ein best. Fisch.*

*फल्लफल m. *der beim Worfeln entstehende Wind.*

*फा m. (Nom. फास्) 1) *Glut.* — 2) *unnützes Reden.* — 3) *Wachsthum, Vermehrung.* — 4) *Vermehrer.*

*फाकी f. *Alaun.*

*फाणि f. 1) *Melasse.* — 2) *Brei, Grütze.*

फाणित m. (Nîlak.) n. *verdickter Saft des Zuckerrohrs* und auch *andere verdickte Pflanzensäfte, Syrup* Mat. med. 266. Âpast. 1,17,19.

फाणितीं Adv. mit भू *sich verdicken.*

फाण्ट 1) Adj. (f. आ) *a) durch blossen Ueberguss und Durchseihung gewonnen. — b) sich nicht anstrengend.* — 2) m. (*n.) *Infusum, zerriebene Arzeneistoffe mit vier Theilen heissen Wassers übergossen und durchgeseiht.* — 3) n. *die beim Ausrühren des Rahms sich bildenden ersten Flocken.*

फाण्टक m. = फाण्ट 2).

*फाण्टाकृत m. 1) N. pr. eines Mannes. — 2) Patron. von फाण्टाकृति. — 3) Pl. *die Schüler des* फाण्टाकृत 2).

*फाण्टाकृतायनि m. Patron. von फाण्टाकृति.

*फाण्टाकृति m. N. pr. eines Mannes.

*फाण्ड n. *Bauch.*

*फाण्डिन् m. N. pr. eines Schlangendämons.

फाल्गिव von unbekannter Bedeutung.

फाल 1) m. (*n.) *a) Pflugschar. — b) eine Art Schaufel.* — 2) m. oder n. *Büschel, Blumenstrauss* Bâlar. 240,5. — 3) m. *a) Sprung* Vikramâṅkaḱ. 13,77. Hem. Par. 1,448. 7,63. — *b) Citronenkern.* — *c)* *Bein. α) Mahâdeva's. — β) Balarâma's. — 4) n. = भाल *Stirn;* wohl nur fehlerhaft. — 5) *Adj. *baumwollen.*

फालकुद्दाललाङ्गलिन् Adj. *mit den Werkzeugen* फाल, कुद्दाल *und* लाङ्गल *versehen.*

फालकृष्ट Adj. 1) *gepflügt;* Subst. *gepflügtes Land* Gaut. — 2) *auf gepflügtem Lande wachsend;* m. *Frucht, die auf Ackerland gewachsen ist.*

*फालखेला f. *Wachtel.*

*फालगुन (Conj.) m. Bein. Balarâma's.

*फालदती f. N. pr. einer Unholdin.

फालाकृत Adj. *gepflügt.*

फालीकरण Adj. *aus Putzabfällen bestehend.*

फाल्गुण und °णी wohl nur fehlerhaft für फाल्गुन und °नी.

फाल्गुन 1) Adj. (f. ई) *zu dem Mondhause* Phalguni *gehörig, *unter diesem Mondhause geboren.* — 2) m. *a) der Monat, in welchem der Vollmond im Mondhause* Phalguni *steht.* — *b)* Bein. Arǵuna's. — *c) *Terminalia Arunja* Râǵan. 9,123. — *d)* *=नदीज. — 3) f. ई *a) der Vollmondstag im Monat* Phâlguna. — *b) das Mondhaus* Phalguni. — 4) n. *a) eine best. Grasart, welche auch als Surrogat für die* Soma-*Pflanze gebraucht wird.* — *b)* N. pr. eines Wallfahrtsortes.

फाल्गुनमाहात्म्य n. Titel eines Werkes.

*फाल्गुनानुज्ञ m. *der Monat* Kaitra.

*फाल्गुनाल m. *der Monat* Phâlguna.

फाल्गुनि m. Patron. von फाल्गुन = अर्जुन.

*फाल्गुनिक 1) Adj. *zum Vollmondstag im Monat* Phâlguna *gehörig.* — 2) m. *der Monat* Phâlguna.

फाल्गुनीपक्ष m. *die lichte Hälfte im Monat* Phâlguna Lâṭj. 9,1,2.

*फाल्गुनीपौर्णमासी f. *der Vollmondstag im Monat* Phâlguna.

*फाल्गुन्य m. *der Planet Jupiter.*

*फि m. 1) *Bösewicht.* — 2) *unnützes Gerede.* — 3) *Zorn.*

*फिङ्क m. *der gabelschwänzige Würger.*

फिट्सूत्र n. Titel eines grammatischen Werkes.

फिरङ्ग 1) Adj. *europäisch.* व्याधि m. *Syphilis* Bhâvapr. 2,102. — 2) m. *a) Franzenland, Europa.*

— *b) Syphilis.*

फिरङ्गरोटी f. *Franzbrod.*

फिरङ्गामय m. *Syphilis* Bhâvapr. 1,168.

फिरङ्गिन् 1) m. *ein Europäer.* — 2) f. °णी *eine Europäerin.*

फिरिएड m. N. pr. eines Fürsten.

*फु m. 1) *Zauberformel.* — 2) *leeres Geschwätz.*

*फुक m. *Vogel.*

फुट (*m. f. आ und n.) *die Haube einer Schlange.*

फुटोटोप m. *das Anschwellen der Haube einer Schlange.*

फुत्रिका f. *eine Art von Gewebe.*

फुत् Interj. mit करु 1) *pusten, blasen.* — 2) *aus vollem Halse schreien, kreischen.*

*फुत्कार m. *Feuer.*

फुत्कार m. 1) *das Blasen, Zischen.* — 2) *das Schreien aus vollem Halse.*

फुत्काररन्ध्र n. *das Mundloch einer Flöte* S. S. S. 179.

फुत्कारवत् Adj. *zischend.*

फुत्कृत n. 1) *der Ton von Blaseinstrumenten.* — 2) *ein Geschrei aus vollem Halse.*

फुत्कृति f. 1) *das Blasen eines Blaseinstruments* S. S. S. 197. — 2) = फुत्कार 1) Naish. 9,80. — 3) = फुत्कार 2).

*फुप्फुकारक Adj. *keuchend.*

फुप्फुस m. und फुफुस (!) n. *Lunge.*

फुम्फुआ onomatop. vom *Zischen des Dungfeuers.*

*फुलिङ्ग m. *Syphilis.*

*फुल्लि f. Nom. act. von 1. फुल्.

फुल्, फुल्लति *aufblühen, blühen.*

फुल्ल 1) Adj. (f. आ) *a) aufgeblüht, blühend.* — *b) mit Blumen besetzt.* — *c) weit geöffnet* (Augen). — *d) aufgeblasen* (Backen) Bâlar. 54,4. — *e) lachend* (Gesicht). — 2) m. N. pr. eines Heiligen. — 3) wohl n. *eine aufgeblühte Blume.*

*फुल्लतुवरी f. *Alaun.*

फुल्लदामन् n. *ein best. Metrum.*

°फुल्लन Adj. *aufblasend.*

फुल्लपुर n. N. pr. einer *Stadt.*

*फुल्लफाल m. *der beim Worfeln entstehende Wind.*

*फुल्लरीक m. 1) *Gegend, Land.* — 2) *Schlange.*

*फुल्ललोचन m. *eine Gazellenart.*

*फुल्लवत् Adj. *blühend.*

फुल्लसूत्र n. Titel eines Werkes Weber, Lit. 91.

फुल्लाम्बिका f. N. pr. eines Frauenzimmers.

फुल्लारण्यमाहात्म्य n. Titel eines Abschnitts im Agni-P.

*फुल्लि f. *das Aufblühen, Blühen.*

फुल्लोत्पल m. N. pr. eines Sees.

फूत्कार m. fehlerhaft für फूत्कार Çatr. 10,95.

फूत् Interj. mit करु = फुत् mit करु 1) (314,3. Spr. 7774. Pañkat. ed. Bomb. 1,101,6) und 2).

फूत्कार m. = फत्कार 1) (Z. d. d. m. G. 32,735. °कारान् दा *blasen*) und 2).

फूत्कार्य Adj. in अ° (Nachtr. 4).

फूत्कृति f. = फुत्कृति 2) und 3).

फेक्क m. *ein best. Vogel.*

फेट्कार m. *Geheul.*

फेण, फेणगिरि, फेणप und फेणी schlechte Schreibart für फेन u.s.w.

फेण्ट und °क m. *ein best. Vogel.*

फेत्कार m. (n.! Pañkad.) und फेत्कृत n. *Geheul.*

फेत्कारिन् 1) Adj. *heulend.* — 2) f. °रिणी Titel eines Tantra.

फेन 1) m. n. (nur einmal) *Schaum, Feim, Schaum vor dem Munde, Lippennass.* — 2) (* m.) n. *os Sepiae* Karaka 6,24. — 3) m. N. pr. eines Mannes. — 4) *f. फेना *ein best. Strauch,* = सातला Râgân. 4,194. — 5) f. फेनी *eine best. Speise.*

फेनक 1) m. *a) *os Sepiae.* — *b) eine Suppe aus Reismehl.* — *c) *eine Art Backwerk.* — 2) *f. आ = 1) *b).* — 3) f. °निका *ein best. Backwerk* Bhâvapr. 2,25. Madanav. 116,76.

फेनगिरि m. N. pr. eines *Gebirges.*

*फेनदुग्धा f. *ein best. kleiner Strauch* Râgân. 5,98.

फेनधर्मन् Adj. *die Natur des Schaumes habend, nichtig und vergänglich wie dieser* MBh. 3,35,2.

फेनप Adj. *Schaum —, Feim trinkend, sich davon nährend* Bâlar. 298,12. Soll auch von *abgefallenen Früchten sich nährend* bedeuten.

फेनमेकिन् Adj. *schaumigen Harn lassend.*

*फेनल Adj. *schaumig.*

फेनवत् Adj. dass.

*फेनवाकिन् 1) Adj. in Verbindung mit वस्त्र n. *Seihtuch.* — 2) m. Indra's *Donnerkeil;* eher Bein. Indra's.

*फेनाग्र n. *Wasserblase.*

फेनाय्, *°यति und °यते *schäumen* Harshak. 49,11.

*फेनाशनि m. Bein. Indra's.

फेनाहार Adj. *von Schaum —, von Feim sich nährend.*

फेनिल 1) Adj. (f. आ) *schaumig, — durch* (im Comp. vorangehend), so v.a. *dieses statt des Schaumes habend.* — 2) m. *ein best. Baum* Vîs. 38. Nach den Lexicographen *Sapindus detergens* und *Zizyphus Jujuba* Bhâvapr. 3, 31. — 3) f. आ *a) Sapindus detergens* Râgân. 9,73. Karaka 6,12. — *b) *Hingcha repens.* — *c) *= सर्पाक्षी. — 4) *n. *die Frucht von* 2) und vom Madana.

फेन्य Adj. *im Schaum befindlich.*

*फेर und *फेरण्ड m. *Schakal* Râgân. 19,8.

फेरव 1) m. *a) Schakal* Pa. P. 89. Z. d. d. m. G. 36,366. — *b) ein* Rakshas. — 2) *Adj. *a) betrügerisch.* — *b) Schaden zufügend.*

फेरु m. *Schakal* Râgân. 19,8. Kâṇḍak. 71,7.

*फेल्, फेलति (गतौ).

*फेल 1) n. f. (आ) *Speiseüberbleibsel.* — 2) *eine best. hohe Zahl* (buddh.).

*फेलि, *फेलिका und *फेली f. = फेल 1).

*फैल्लि von फुल्ल.

---

*ब 1) m. = वरुण, सिन्धु, भग, गन्धन, तनुसंतान und वपन. — 2) f. वा = तोयं गतम्.

बंक्, बक्, *बंक्ते (वृद्धौ). Partic. बाढ s. bes. — Caus. बंकयते *befestigen, stärken, augere.* — Mit अव, अवबाढ *erutus, aufgedeckt* Âpast. Çr. 2,2,2. — Mit नि, निबाळ्ह *obrutus.* — Mit सम्, संबाळ्ह nach dem Comm. = संबद्ध, दृढ. — Caus. Act. *befestigen, augere.*

*बंकिमन् m. Nom. act. zu बङ्कुल.

बंकिष्ठ Adj. Superl. 1) *überaus fest, — dicht.* — 2) *überaus stark, — tief* (Laut) Bâlar. 209,16. — 3) *überaus feist.*

बंकीयस् Adj. Compar. *überaus mastig* Maitr. S. 1,8,3 (118,5).

बक 1) m. *a) eine Reiherart, Ardea nivea* Gaut. Gilt für einen Ausbund ruhiger Besonnenheit, aber auch der Schelmerei und Heuchelei. — *b) Heuchler. Betrüger.* — *c) eine best. Pflanze.* — *d) *ein best. Apparat zum Calciniren oder Sublimiren von Metallen.* — *e) *Bein. Kubera's.* — *f)* N. pr. α) eines Dämons Mân. Gṛuj. 2,14. — β) eines von Bhîmasena besiegten Rakshas. — γ) eines von Kṛshṇa besiegten Asura, der die Gestalt eines *Reihers* angenommen hatte. — δ) eines alten Weisen mit dem Patron. Dâlbhi oder Dâlbhja. — ε) eines Bauern Hem. Par. 2,356. — ζ) Pl. eines Volkes MBh. 6,9,61. — η) eines Fürsten.

बककच्छ m. N. pr. einer Oertlichkeit.

बककल्प m. *ein best.* Kalpa 2) *h).*

*बकचिञ्चिका f. *ein best. Fisch.*

*बकजित् m. Bein. Bhîmasena's.

बकत्व n. Nom. abstr. zu बक 1) *a).*

बकद्वीप m. N. pr. eines Dvîpa.

*बकधूप m. = धूपबक.

बकनक m. MBh. 13,257 fehlerhaft für बकनख.

बकनख m. N. pr. eines Sohnes des Viçvâmitra MBh. 13,4,58. *°गुदपरिणाहा: *die Nachkom-*

men Bakanakha's *und* Gudapariṇaddha's.

*बकनिषूदन m. Bein. Bhîmasena's.

बकपञ्चक n. Bez. *von fünf heiligen Tagen, an denen sogar der Reiher keine Fische verzehrt.*

*बकपुष्प m. *Agati grandiflora.*

बकबकाय्, °यते *quaken.*

बकयन्त्र n. *ein Retorte von bestimmter Form.*

बकरिपु m. Bein. Bhîmasena's Venis. 198.

बकवती f. N. pr. eines Flusses.

बकवृत्ति Adj. *wie der Reiher verfahrend, heuchlerisch, Heuchler.*

*बकवैरिन् m. Bein. Bhîmasena's.

बकव्रत n. *das Verfahren des Reihers, Heuchelei.* °चर Adj. *heuchelnd.*

बकव्रतिक und °व्रतिन् Adj. *wie der Reiher verfahrend, heuchlerisch.*

*बकसक्थ m. N. pr. eines Mannes. Pl. *seine Nachkommen.*

बकसहवासिन् m. *Hausgenosse der Reiher,* so v. a. *Lotusblüthe.*

*बकाची f. *ein best. Fisch.*

बकाय्, °यति *den* Asura Baka *darstellen.*

बकारि m. Bein. Kṛshṇa's.

बकालीन Adj. *wie ein Reiher kauernd, — sich versteckt haltend* MBh. 3,140,62.

बँकुर m. wohl *ein kriegerisches Blaseinstrument.* Nach den Erklärern *Donnerkeil, Blitz.*

बकुल 1) m. *a) Mimusops Elengi;* n. *die* (wohlriechende) *Blüthe.* Auch unter den Beinamen Çiva's. — *b)* *N. pr. eines Landes. — 2) *f. आ *Helleborus niger* Râǵan. 6,132. — 3) *f. ई *eine best. Arzneipflanze.*

बकुलमाला f. N. pr. eines Frauenzimmers Vâs. 5.

बकुलावलिका f. ein Frauenname.

*बकुलित Adj. *mit Mimusops Elengi besetzt.*

*बकूल m. = बकुल 1) *a).*

*बकेरुका f. 1) *eine kleine Reiherart.* — 2) *ein vom Winde gebeugter Ast.*

बकेश m. Name eines vom Fürsten Baka errichteten Heiligthums.

बकोट m. *eine Reiherart* Râǵan. 19,97.

बज्र m. wohl *ein best. gegen Dämonen kräftiges Kraut.*

बँट् Adv. *fürwahr.*

बटु m. 1) *Junge, Bube, Bursch;* insbes. *ein Brahmanenknabe.* Auch Erwachsene werden geringschätzig so genannt. — 2) *eine Art von Priestern.* — 3) bei den Çâkta *eine Form* Çiva's, die bei ihren heiligen Ceremonien von *Knaben* dargestellt wird. — 4) **Calosanthes indica.*

बटुक m. = बटु 1) 2) und 3).

बटुकनाथ m. N. pr. eines Schulers des Çaṁkarâkârja.

बटुकपञ्चाङ्ग Titel eines Werkes.

बटुकभैरव m. *eine Form* Bhairava's.

बटुकार्चनविधि m. Titel eines Werkes.

*बटूकरण n. *das Zuführen eines Knaben zum Lehrer.*

*बटूलोहक n. *damascirter Stahl* Râǵan. 13,135.

बडपिला f. N. pr. eines Dorfes.

बड्डा, बड्ढा Adv. = बँट्.

बडाक m. N. pr. eines Fürsten.

बण्डँ 1) Adj. (f. आ) *verstümmelt* (an Händen, Füssen, am Schwanz), *verkrüppelt* Âpast. Çr. 7, 12,1. Nach den Erklärern auch *zeugungsunfähig.* Die Bed. *keine Vorhaut habend* beruht auf einer Verwechselung mit चण्ड. — 2) *f. बण्डा *ein ausschweifendes Weib;* richtig रण्डा.

1. बत Interj. *des Erstaunens* und *Bedauerns* (*ach, weh*), die ursprünglich stets unmittelbar (oder durch das enklitische इव getrennt) nach dem den Satz eröffnenden und den Affect hervorrufenden Begriff gestanden zu haben scheint. बतारे 33,22. अहो बत (128,1) und अपि बत (Spr. 7680) am Anfange eines Satzes in der späteren Sprache. Am Anfange eines Satzes nur Mâlav. 42,13 (48,16), doch fehlt es hier in mehreren Hdschrr.

2. बत m. *Schwächling.*

*बद्, बदति (स्थैर्ये).

बदर 1) *m. *a) Zizyphus Jujuba, Judendorn.* — *b) ein anderer Baum,* = देवसर्षप Râǵan. 9,157. — *c) der Kern in der Frucht der Baumwollenstaude.* — *d)* N. pr. eines Mannes. — 2) *f. आ *a) die Baumwollenstaude.* — *b) eine Dioscorea.* — *c) Mimosa octandra.* — *d) Clitoria ternatea.* — 3) f. ई *a) Judendorn.* Hier und da fälschlich für *die Beere;* vgl. 4) *a).* — *b)* **die Baumwollenstaude* Râǵan. 4, 191. — *c)* **Mucuna pruritus* Râǵan. 3,39. — *d)* N. pr. einer der Gaṅgâ-Quellen und einer daran gelegenen Einsiedelei des Nara und Nârâjaṇa. — 4) n. बदर *a) die essbare Frucht des Judendorns, Brustbeere.* Auch als *Gewicht* verwendet. — *b)* **die Frucht der Baumwollenstaude.*

*बदरकुण m. *die Zeit, wann die Brustbeeren reif werden.*

बदरपाचन n. N. pr. eines Tîrtha.

*बदरफली und *बदरवल्ली f. *eine Art Judendorn* Râǵan. 11,145.

*बदरामलक n. (!) *Flacourtia cataphracta.*

बदरिका f. 1) *Brustbeere.* — 2) = बदर 3) *d).*

बदरिवनमाहात्म्य (wohl बदरी°) n. Titel eines Werkes.

*बदरीच्छद 1) m. oder f. (आ) *Unguis odoratus* Râǵan. 12,129. — 2) f. आ *eine Art Judendorn.*

बदरीनाथ m. N. pr. eines Tempels an der Badarî.

बदरीनारायण m. N. pr. einer Oertlichkeit.

*बदरीपत्र m. und *°क n. *Unguis odoratus.*

बदरीपाचन n. = बदरपाचन.

*बदरीप्रस्थ m. N. pr. einer Stadt.

*बदरीफला f. *eine blau blühende Vitex.*

बदरीमाहात्म्य n. Titel eines Werkes oder eines Kapitels in einem Purâṇa Opp. Cat. 1.

*बदरीवण und °वन n. N. pr. eines *Waldes.*

*बदरीवासा f. Bein. der Durgâ.

बदरीशैल m. N. pr. eines *Felsens an der Quelle der* Gaṅgâ.

बद्ध m. *ein Gebundener, Gefangener.*

बद्धकदम्बक Adj. *Gruppen bildend* Çâk. 39.

बद्धकमोचन n. *die Befreiung eines Gefangenen.*

बद्धकलापिन् Adj. *der den Köcher umgebunden hat* MBh. 4,5,1.

बद्धकेसर Adj. *woran* (noch) *die Staubfäden hängen* Suçr. 1,210,11.

बद्धगुद n. *eine gefährliche Art von Verstopfung.*

बद्धगुदिन् Adj. *an einer solchen Verstopfung leidend.*

बद्धगोधाङ्गुलित्रवत् Adj. *der die* Godhâ *und* Aṅgulitra *genannten Schutzmittel gegen den Schlag der Bogensehne angebunden hat* MBh. 3, 17,3. 37,19.

बद्धग्रह Adj. *auf Etwas bestehend.*

बद्धचित्त Adj. *die Gedanken richtend auf* (Loc.).

बद्धजिह्व Adj. *dessen Zunge sich schwer bewegt.*

बद्धतृष्ण Adj. *Verlangen empfindend nach* (im Comp. vorangehend).

बद्धदृष्टि Adj. *das Auge heftend auf* (Loc.).

बद्धद्वेष Adj. *einen Hass gegen Jmd habend* Râǵat. 5,446.

बद्धनिश्चय Adj. (f. आ) *fest entschlossen.*

बद्धनिष्यन्द und °निस्यन्द Adj. 1) *wobei der Abfluss gehemmt ist* Suçr. 1,121,9. — 2) *den Abfluss hemmend* Suçr. 1,190,5. 197,4.

बद्धनेत्र Adj. (f. आ) *die Augen auf Etwas richtend* MBh. 15,15,9.

बद्धपङ्कवत् Adj. *wo der Schmutz gebunden, — fest geworden ist* Hariv. 3841.

बद्धपुरीष Adj. *verstopft.* Nom. abstr. °त्व n. *Verstopfung.*

बद्धपृष्ठ oder °पृष्ठ m. N. pr. eines Mannes Ind.

St. 14,123.

बद्धप्पि (!) n. *die geschlossene Hand, Faust.*

बद्धप्रतिज्ञ Adj. (f. आ) *ein Gelöbniss gethan habend* Kathâs. 38,114.

बद्धप्रतिश्रुत् Adj. *wiederhallend.*

*बद्धफल m. *Pongamia glabra.* Vgl. वर्धफल.

बद्धभाव Adj. (f. आ) *verliebt, — in* (Loc.) Kathâs. 17,127. 49,249.

बद्धभीमान्धकार Adj. (f. आ) *in fürchterliches Dunkel gehüllt.*

*बद्धभू f. *Estrich.*

*बद्धभूमिक Adj. *mit einem Estrich versehen.*

बद्धमुष्टि Adj. 1) *der die Hand geschlossen —, zur Faust geballt hat.* — 2) *dessen Hand geschlossen bleibt, close-fisted, geizig.*

बद्धमुष्टित्व n. Nom. abstr. zu बद्धमुष्टि 1) und 2).

बद्धमूत्र Adj. *den Harn hemmend.*

बद्धमूल Adj. (f. आ) *Wurzeln gefasst habend, fest wurzelnd, festen Fuss gefasst habend* (in übertr. Bed.). Nom. abstr. °ता f.

बद्धमौन Adj. *Stillschweigen beobachtend, schweigend.*

बद्धरभस Adj. (f. आ) *ungestüm, leidenschaftlich.*

*बद्धरसाल m. *eine vor allen andern hochgeschätzte Mangoart* Râgân. 11,19.

बद्धराग Adj. *versessen auf* (Loc.) Spr. 2061.

बद्धराज्य Adj. *zur Herrschaft gelangt.*

°बद्धलक्ष Adj. *den Blick richtend auf* Vikr. 54,4. Ind. St. 14,390.

बद्धवत्स Adj. (f. आ) *mit* (im Stalle) *angebundenem Kalbe.*

बद्धवर्चस् Adj. *verstopfend.*

बद्धवसति Adj. *seinen Wohnsitz habend in* (Loc.).

बद्धवाच् Adj. *die Rede hemmend.*

बद्धविट् Adj. *verstopft.* Nom. abstr. °ता f. *Verstopfung.*

बद्धविण्मूत्र Adj. *Stuhlgang und Harn hemmend.*

बद्धवीर Adj. *dessen Mannen gebunden sind.*

बद्धवेपथु Adj. *zitternd* Daçak. 58,9.

बद्धवैर Adj. (f. आ) *in Feindschaft gerathen, — mit* (Instr. oder im Comp. vorangehend).

बद्धशस् Adv. fehlerhaft für बद्धशस्.

बद्धशिख 1) Adj. *a) dessen Haar auf den Scheitel des Kopfes aufgebunden ist.* — *b) *im Kindesalter stehend.* — 2) *f. आ *eine best. Pflanze.*

बद्धश्रोत्रमनश्चक्षुस् Adj. *Ohren, Sinn und Augen heftend auf* (Loc.).

बद्धसूत m. *eine best. Form des Quecksilbers.*

बद्धस्नेह Adj. (f. आ) *Liebe empfindend zu* (Loc.).

बद्धस्पृह Adj. *Verlangen habend nach* (im Comp. vorangehend).

बद्धाञ्जलि und °पुट Adj. *die beiden Hände hohl aneinander gelegt haltend.*

°बद्धादर Adj. *grossen Werth legend auf* Spr. 1902.

बद्धानन्द Adj. *wobei sich Freude zeigt, froh* (Tag) Kathâs. 23,94.

बद्धानुराग Adj. (f. आ) *verliebt* Kathâs. 56,258.

बद्धानुशय Adj. *einen unüberwindlichen Hass empfindend.*

बद्धान्धकार Adj. (f. आ) *in Dunkel gehüllt* Kathâs. 46,207.

बद्धाप्पि (!) m. = बद्धप्पि.

बद्धावस्थिति Adj. *beständig* Spr. 5563 (zu trennen °स्थिति चा°).

बद्धाश Adj. *voller Hoffnung, hoffend auf* (im Comp. vorangehend).

बद्धाशङ्क Adj. *voller Besorgniss.*

बद्धोत्सव Adj. *einen Festtag antretend.*

बद्धोद्यम Adj. *sich anschickend —, gerüstet —, bereit zu* (Infin.).

बद्धान Partic. vom Intens. von बाध्.

बद्ध m. (nur MBh. 12,29,49) n. *Trupp, Haufe* als Bez. *einer sehr hohen Zahl.*

बद्धशस् Adv. *in einer* बद्ध *genannten Anzahl.*

बध् = वध् bisweilen auch in vedischen Texten.

बधिर 1) Adj. (f. आ) *taub.* Superl. बधिरतम. — 2) m. N. pr. eines Schlangendämons, eines Sohnes des Kaçjapa, MBh. 5,103,16.

*बधिरक N. pr. 1) m. eines Mannes. Pl. *seine Nachkommen.* — 2) f. °रिका eines Frauenzimmers.

बधिरता f. *Taubheit.*

बधिरय्, °यति *taub machen, betäuben.* बधिरित *taub gemacht, betäubt* Daçak. 3,11. Kâd. 2,95,17.

बधिरान्ध m. N. pr. eines Schlangendämons, eines Sohnes des Kaçjapa. v. l. बधिर und अन्ध als zwei Namen.

*बधिरिमन् m. *Taubheit.*

बधिरी Adv. mit कर् *taub machen, betäuben* Spr. 7856.

बधू f. AV. 8,6,14. Richtig वधू.

बध्न m. Pl. N. pr. eines Volkes MBh. 6,363. वध्न v. l.

बध्य Adj. = वध्य AV. 18,2,31.

बध्यतस् Adv. *vor dem Gedränge* AV. 12,1,2.

*बध्योग m. N. pr. eines Mannes.

*बन्द्, बन्दति (स्थैर्ये).

बन्दि (metrisch) m. = 1. बन्दिन्.

बन्दिग्रह m. *Gefangennahme* Mahâvîrak. 21,16.

बन्दिग्राह und *बन्दिचौर m. *ein Dieb, der in ein Haus eindringt.*

बन्दिता f. Nom. abstr. zu 1. बन्दिन्.

1. बन्दिन् m. *Lobsänger eines Fürsten, Lobsänger* überh.

2. बन्दिन् m. *Gefangener, Sclave.* Vgl. बन्दी.

*बन्दिपाठ m. *der Lobgesang eines* Bandin.

बन्दिपुत्र m. = 1. बन्दिन्.

*बन्दिशालिका f. *Gefängniss* Gal.

*बन्दिप्रूला f. *Hure* Gal.

बन्दिस्त्री f. *Lobsängerin.*

बन्दिस्थित Adj. *im Gefängniss sitzend* Kumâras. 12,50.

बन्दी f. 1) *ein Gefangener, eine Gefangene.* — 2) *Raub.*

*बन्दीकार m. *Räuber, Dieb.*

बन्दीकृत Adj. 1) *zum Gefangenen gemacht;* m. *ein Gefangener* Hemâdri 1,200,7. Bâlar. 46,1. 68,1. युद्ध° *in der Schlacht zum G. gemacht.* — 2) *ergriffen,* so v. a. *überwältigt* Bâlar. 280,4.

बन्दीग्रह m. *Raub* Comm. zu Bhâg. P. 6,1,22.

बन्ध्, बध्नाति, बध्नीते, बध्यति (Hariv. 3,49,78); बध्यते Pass. 1) *binden, anbinden, anheften, fesseln, umstricken.* Med. und in der späteren Sprache Act. *sich Etwas anbinden, — umbinden.* In dieser Bed. auch बध्यति (nach der v. l. *Jmd Etwas anheften*). In der Philosophie so v. a. *an die Welt —, an das Böse fesseln* (im Gegensatz zu *erlösen*) Kap. 3,73. Pass. *gefesselt werden* auch so v. a. *wieder an's Leben gefesselt werden, wieder sündigen.* बद्ध *gebunden, gefesselt, umstrickt, angebunden, gefesselt, aufgebunden, aufgehängt; gefesselt* in philosophischem Sinne Kap. 1,7. 93. — 2) ein Opferthier *binden,* so v. a. *darbringen, schlachten;* mit Dat. der Gottheit, der es dargebracht wird. — 3) *fangen, gefangen nehmen, — halten.* बद्ध *gefangen.* — 4) *einsperren,* so v. a. *strafen, züchtigen.* — 5) *verbinden, zusammenfügen.* मुष्टिम् *die Faust ballen* (धनुर्मध्ये so v. a. *den Bogen in der Mitte umfassen*), अञ्जलिम् und अञ्जलिपुटम् *die Hände fest aneinander legen.* Pass. *verbunden werden mit* (Instr.), so v. a. *Etwas an sich erfahren, erleiden* Pañkat. 231,10. बद्ध *belegt —, beschlagen —, verbunden mit, gefasst in.* Das Womit oder Worin im Instr. oder im Comp. vorangehend. Vom Quecksilber so v. a. *mit andern Stoffen verbunden, legirt* Râgân. 13,112. — 6) *errichten* (Schranken), *bauen* (einen Damm, eine Brücke). — 7) *dämmen, überbrücken* (mit und ohne सेतुना). — 8) *abdämmen.* — 9) *verstopfen, festmachen, verschliessen, schliessen, versperren.* — 10) *festhalten, zurückhalten, hemmen, unterdrük-*

ken, unterlassen. बद्ध *gehemmt, stockend* (Gegensatz द्रव *flüssig*). — 11) die Augen, die Ohren, den Sinn *heften —, richten auf;* die Ergänzung im Loc. oder im Infin. (123,15). — 12) *zusammenfügen,* so v. a. *construiren.* — 13) Verse *binden, — zusammenfügen, abfassen, componiren.* — 14) *zurechtlegen, in eine best. Stellung bringen.* आसनं पद्मकम् *die* Padmaka *genannte Stellung der Füsse beim Sitzen annehmen.* — 15) *im Gefolge —, zur Folge haben, bewirken, hervorrufen, machen* überh. — 16) *ansetzen* (Frucht u. s. w.), *schlagen* (Wurzeln), *bekommen, bei sich zur Erscheinung bringen, zeigen, äussern, hegen, haben.* बन्धुबुद्धिम् *in Bezug auf* (Loc.) *die Vorstellung von einem Angehörigen haben* Harshaḱ. 159,12. बद्ध *sich gezeigt —, sich eingestellt habend.* — Caus. बन्धयति 1) *binden —, gefangen setzen lassen.* Auch *बाधयति. — 2) *zusammenfügen —, bauen lassen.* — 3) *abdämmen lassen.* — Mit अनु 1) *entlang binden, anbinden, fesseln* (auch in übertragener Bed.), — *an* (Loc.). अनुबद्ध *gebunden, gefesselt, umfangen, gefesselt* auch so v. a. *ganz auf Etwas gerichtet.* — 2) Pass. *als* Anubandha 1) *i) angefügt werden.* — 3) *in Verbindung bringen, verbinden.* अनुबद्ध *in Verbindung stehend, mit Etwas zusammenhängend.* — 4) *Jmd an sich ketten, — heranziehen* (Schüler). — 5) *sich Jmd anhängen, auf dem Fusse folgen, nachlaufen, begleiten* (in übertr. Bed. Kâd. 249,2). — 6) **gleichkommen, ähnlich sein* 251,8. — 7) *im Gefolge —, zur Folge haben, bewirken, herbeiführen, bringen.* Pass. *erfolgen.* — 8) *äussern, an den Tag legen, hegen, haben.* — 9) *zusammenhalten, nicht reissen, — auseinandergehen.* — 10) *fortdauern, seine Wirkung fortsetzen.* — 11) *auf Etwas bestehen.* — 12) *in Jmd* (Acc.) *dringen, Jmd dringend auffordern* Kâd. 232,5. 262,8. — Mit पर्यनु in *°बन्ध (Nachtr. 4). — Mit समनु, पृष्ठतः समनुबद्धाः *auf dem Fusse folgend* Kâraṇd. 43,7. — Mit अपि Med. *sich Etwas anbinden.* °बद्ध *angebunden, befestigt* R. 3,68,42. — Mit अभि Pass. *befestigt —, dauerhaft werden* Kâd. 2,111,4 (2,137,6). — Mit अव 1) *anbinden,* Med. *sich Etwas anbinden.* अवबद्ध *angebunden, befestigt, umbunden mit, festgehalten, gefesselt* (in übertragener Bed.), — *durch;* das Womit oder Wodurch geht im Comp. voran. — 2) अवबद्ध *a) befestigt,* so v. a. *aufgemauert* Bhâvapr. 2,36. — *b) feststeckend, — sitzend, steckend in* (im Comp. vorangehend). — *c) hängend an Jmd* (Loc.), *besorgt um Etwas* (Loc.) 234,20. — Mit आ 1) *anbinden,* Med. (im Epos auch Act.) *sich Etwas anbinden.* — 2) *verbinden, zusammenfügen, — bringen.* — 3) *festhalten.* — 4) *anknüpfen* (eine Unterhaltung) Kâd. 99,8 (177,2). — 5) पद्म् *festen Fuss fassen, von Dauer sein* Kâd. 117,15. — 6) den Blick, den Geist *heften —, richten auf.* Nur Partic. आबद्ध Ind. St. 14,289. — 7) *bewirken, hervorbringen, bilden; an sich hervorbringen, äussern, zeigen.* Nur Partic. आबद्ध. आबद्धमण्डल Adj. (f. आ) *einen Kreis bildend, im Kreise sitzend* Kâd. 55,3. 147,17. — Mit समा *sich Etwas anbinden.* — Mit उद् 1) *aufbinden,* d. i. *in die Höhe binden.* शरीरम्, आत्मानम् und Med. ohne Zusatz *sich erhängen.* उद्बद्ध *aufgehängt —, hängend an* (Loc.) Z. d. d. m. G. 36,366 (उद्बुद्ध gedr.). — 2) *fest zuschnüren.* उद्बद्ध *erstickt* Karaka 6,23. — 3) *hervorziehen* Spr. 7688. — 4) *suspendere, hemmen, aufheben.* — 5) उद्बद्ध von Waden so v. a. *fest, drall.* — Mit प्रोद्, प्रोद्बद्ध *fest, drall* (Waden) Bhâvapr. 1,85. — Mit समुद् *festbinden.* — Mit उप 1) *binden* (an Händen, Füssen). — 2) *verbinden* Çaṁk. zu Bâdar. 4,3,4. — Mit नि 1) *festbinden, befestigen, anbinden, — an* (Loc.), *binden in* (Loc.), *aufreihen auf* (Loc. Spr. 7810), *sich Etwas anbinden; fesseln, ketten* (in übertragener Bed.), — *an* (Loc.). निबद्ध *gebunden an* (Loc.), *abhängig von* (Instr.). — 2) *fangen, in seine Gewalt bekommen, erlangen.* — 3) *verbinden, zusammenfügen, schliessen, verstopfen.* निबद्ध *zusammengefügt —, zusammengesetzt aus; begleitet von, versehen mit* (die Ergänzung überall im Comp. vorangehend, ausnahmsweise im Instr. S. S. S. 120); *eingehüllt in, bezogen mit* (Instr.); *eingefasst —, belegt —, verziert mit* (im Comp. vorangehend); *eingeschlossen —, eingefügt —, enthalten in, befindlich auf* oder *in* (Loc. oder im Comp. vorangehend); *gebildet —, bestehend aus* (im Comp. vorangehend); *sich beziehend auf* (Loc. oder im Comp. vorangehend). — 4) *errichten, aufschlagen* (ein Lager). निबद्ध *erbaut* 122,20. — 5) *festhalten, zurückhalten, hemmen.* — 6) den Fuss *setzen auf* (Loc.), so v. a. *sich machen an; heften —, richten auf, einem Gegenstande zuwenden* (die Ergänzung im Loc.). निबद्ध *geheftet* u. s. w. *auf* (Loc. oder im Comp. vorangehend). — 7) *niederschreiben, abfassen, redigiren.* — 8) *besprechen.* विबध्नाति Müller, S. L. 176 fehlerhaft für नि°. Pass. *angeführt werden.* निबद्ध *angewandt, gebraucht* (ein Wort, ein Laut). — 9) *bei sich zur Erscheinung bringen.* भ्रुकुटीम् so v. a. *die Brauen furchen.* — 10) निबद्ध *verboten* MBh. 2,77,19. — Mit उपनि, °बद्ध 1) *haftend an* (im Comp. vorangehend) Comm. zu Nyâyas. 3,1,62. — 2) *niedergeschrieben, abgefasst, verfasst* (Bâlar. 57,18), *redigirt.* Nom. abstr. °त्व n. — 2) *besprochen.* — Mit विनि *an beiden Seiten befestigen* Prasannar. 17,22. — Mit संनि, °बद्ध 1) *besetzt mit* (im Comp. vorangehend). — 2) *geknüpft —, hängend an, abhängend von* (Loc.). — Mit निस् 1) निर्बद्ध *geheftet —, gerichtet auf* (Loc.). — 2) *sich an Jmd klammern, heftig in Jmd dringen, Jmd stark zusetzen* Naish. 9,12. निर्बद्ध *in den man heftig gedrungen ist.* — Mit परि 1) Med. *sich Etwas umbinden, anbinden* überh. — 2) *umzingeln.* — 3) °बद्ध *gehemmt, unterbrochen.* — Caus. *umspannen.* — Mit प्र 1) *anbinden, befestigen, in Fesseln schlagen.* प्रबद्ध *gekettet an, abhängend von* (im Comp. vorangehend). — 2) प्रबद्ध *unterdrückt, gehemmt.* — Mit प्रति 1) *anbinden, befestigen* (Med., wenn das Object dem Subject gehört). प्रतिबद्ध *angebunden, befestigt —, hängend an* (im Comp. vorangehend), *abhängig, — von* (im Comp. vorangehend Kâd. 2,92,9. 138,7). — 2) einen Edelstein *fassen in* (Loc.). — 3) *verknüpfen, verbinden.* °बद्ध *verknüpft, verbunden* (Kap. 1,100), — *mit, besetzt —, versehen mit* (Instr.), *harmonirend mit* (Loc.). — 4) *heften, richten.* °बद्ध *geheftet, — auf, gerichtet auf* (उपरि oder im Comp. vorangehend). — 5) *verschliessen, abschneiden.* — 6) *Jmd zurückhalten* Naish. 6,107. — 7) *Jmd von sich weisen, fern halten von sich.* °बद्ध so v. a. *mit dem man Nichts zu thun haben will.* — 8) प्रतिबद्ध *verwickelt, schwer zu lösen.* — Mit वि 1) *auf verschiedenen Seiten anbinden; ausspannen, spannen.* — 2) an Schnüren (Instr.) *fassen.* — 3) *in's Stocken bringen.* पुरीषम् Karaka 5,10. विबद्ध *in's Stocken gerathen, verstopft.* — 4) विबध्नाति Müller, SL. 178 fehlerhaft für निब°. — Mit सम् 1) *zusammenbinden, verknüpfen, anbinden.* Pass. *sich verbinden, zusammenkleben, verbunden werden mit,* so v. a. *gehören zu* (Instr. 225,17), *zu ergänzen sein in* (Loc.). संबद्ध *zusammengebunden; geschlossen; verbunden mit* (Instr. oder im Comp. vorangehend 223,17), *bedeckt mit* (Instr.), *erfüllt von* (im Comp. vorangehend), *in Verbindung stehend mit* (im Comp. vorangehend), *verbunden mit* (im Comp. vorangehend), so v. a. *enthaltend; verbunden,* so v. a. *da seiend, vorhanden, sich befindend.* संबद्धम् Adv. *dazu, überdies.* — 2) *herbei —, verschaffen.* — Caus. 1) *anbinden lassen.* — 2) *verbinden*

heissen mit (Instr.), so v. a. *sagen, dass man verbinden müsse.* — Mit अनुसम्, अनुसंबद्ध *verbunden mit, begleitet von* (im Comp. vorangehend). — Mit अभिसम् *mit Etwas verbinden*, so v. a. *darunter verstehen.* Pass. *verbunden werden mit*, so v. a. *gehören zu* (Instr.). प्रत्येकम् *zu Jedem gehören*, — *zu ergänzen sein* 225,22. 234,29. — Mit उपसम्, उपसंबद्ध *darangebunden.* — Mit प्रतिसम्, प्रतिसंबद्ध *zusammenhängend, in Zusammenhang stehend* Kâraka 3,8.

बन्ध् m. 1) *das Binden, Verbinden, Anbinden, Verband.* — 2) *Verbindung mit* (im Comp. vorangehend). — 3) *Verbindung —*, so v. a. *Verkehr mit* (im Comp. vorangehend). — 4) *das Fangen, Einfangen.* — 5) *Fesselung, Gefangensetzung, Gefangenschaft, Haft.* राज° *durch den Fürsten veranlasst.* — 6) *das Zusammenfügen, Zusammensetzen.* — 7) *Stellung des Körpers*, insbes. *der Hände und Füsse.* — 8) *Errichtung, Erbauung.* — 9) *Abdämmung.* — 10) *Ueberbrückung.* — 11) *das Heften —, Richten auf* (Loc.). — 12) am Ende eines Comp. *das Bekommen, bei sich zur Erscheinung Bringen, Aeusserung, das Haben* Spr. 7778. — 13) *Pfand* Râgat. 7,195. — 14) in der Philosophie *Gebundenheit* im Gegensatz zur *Erlösung.* — 14) *Band, Strick, Fessel.* — 15) *Sehne am Körper.* — 16) * *Körper.* — 17) *Einfassung, Behälter.* — 18) *Laut —, Wortgefüge.* — 19) *eine Krankheit, bei welcher die Augenlider nicht ganz geschlossen werden können.* — 20) am Ende eines Comp. bisweilen fehlerhaft für बद्ध.

बन्धक 1) m. *a) Binder, der sich mit dem Anbinden* (von Thieren) *abgiebt.* — *b) Fänger* in *नाग° und पाश°. — *c) Strick, Fessel.* — *d) * Damm* in जल°. — *e) * Abschluss eines Handels.* — *f)* am Ende eines Comp. nach einem Zahlwort *Theil.* — *g) * Stadt.* — 2) (*m. n.) *Verpfändung.* — 3) f. ई *a) ein liederliches Weib.* — *b) * eine unfruchtbare Frau.* — *c) * Elephantenweibchen.*

बन्धकत्व n. *das Fesselsein.*

बन्धकारण n. *die Zauberkunst zu fesseln, — zu hemmen.*

बन्धकर्तर् Nom. ag. *Binder, Fesseler, Zurückhalter* (Çiva).

बन्धकौमुदी f. Titel eines Werkes über Metrik.

बन्धन 1) Adj. (f. ई) *bindend, festhaltend, fesselnd* (auch in übertragener Bed.). — 2) *f. बन्धनी *Band, Strick, Fessel.* — 3) n. *a) das Binden, Fesseln, Anbinden, Umbinden, Verbinden, Umfangen; Verband.* — *b) Gefangennahme, das Einfangen, Gefangenhalten, Gefangenschaft, Haft.* — *c) das Errichten, Erbauen.* — *d) das Eindämmen.* — *e) das Ueberbrücken.* — *f) das Legiren* (von Metallen) Buâvapr. bei Garbe, Râgan., N. zu 112. — *g) Verbindung. Zusammenhang.* — *h) das Heften —, Richten auf* (Loc.). — *i) das Hemmen, Unterdrücken.* — *k)* in der Philosophie *Gebundenheit* im Gegensatz zur *Erlösung* Spr. 7726. — *l) * Leidzufügung.* — *m) * Tödtung.* — *n) Band, Strick, Fessel; Fessel* auch s. v. a. *was Etwas* (Gen.) *zusammenhält.* Am Ende eines adj. Comp. (f. आ) — *zur Fessel habend* auch so v. a. *gefesselt durch* oder *an.* — *o) Gefängniss.* — *p) Sehne, Muskel.* — *q) Damm.* — *r) Stiel* (einer Frucht, einer Blüthe).

°बन्धनकारिन् Adj. *fesselnd*, so v. a. *umfassend.* Nom. abstr. °रिता Daçak. 32,15.

*बन्धनग्रन्थि m. *Schlinge.*

*बन्धनपालक m. *Gefängnisswärter.*

*बन्धनवेश्मन् n. *Gefängniss.*

बन्धनस्थ Adj. *in der Gefangenschaft seiend, — lebend, gefangen; m. ein Gefangener.*

*बन्धनस्थान n. *Stall.*

*बन्धनागार und *बन्धनालय m. *Gefängniss.*

बन्धनिक m. *Kerkermeister* Gaut. Visnus. 51,9.

बन्धनीय Adj. 1) *was angebunden wird, anzubinden, umzubinden.* — 2) *gefangen zu nehmen.* — 3) *zu dämmen;* nach dem Comm. m. *Damm.*

बन्धनृत्य n. *ein best. Tanz* S. S. S. 171.

बन्धपाश m. *Fessel* AV. 6,63,2. 84,3.

बन्धमोचनिका und °मोचिनी f. N. pr. einer Jogini.

बन्धयितर् Nom. ag. *Anbinder, Festbinder.*

*बन्धस्तम्भ m. *der Pfosten, an den ein Elephant angebunden wird.*

*बन्धित्र n. 1) *der Liebesgott* (n.!). — 2) *Leberfleck, Muttermal.*

°बन्धिन् Adj. 1) *bindend.* — 2) *fangend.* — 3) *bewirkend, hervorrufend.* — 4) *zeigend, äussernd.*

बन्धु 1) m. *a) Zusammenhang, Verbindung, Beziehung.* Am Ende eines adj. Comp. (f. ऊ) *zu der und der Kategorie gehörig*, so v. a. *nur dem Namen nach es seiend.* — *b) Verwandtschaft* (insbes. *agnatio* neben नाभि *cognatio*), *Genossenschaft.* — *c) Verwandter* (namentlich *mütterlicherseits*), *Angehöriger.* — *d) Freund.* — *e) Gatte.* — *f) * Bruder.* — *g)* am Ende eines Comp. α) *ein Verwandter von*, so v. a. *überaus ähnlich* Bâlab. 136,21. Prasannar. 32,16. — β) *ein Freund von*, so v. a. *besucht von* Bâlab. 64,14. — γ) *ein Freund von*, so v. a. *günstig für* Bâlar. 84,14. — *h) Pentapetes phoenicea.* — *i) ein best. Metrum.* — *k)* in der Astrol. *das 4te Haus.* — *l)* N. pr. eines Mannes. — 2) f. बन्धू *Gattin.* Nur am Ende eines adj. Comp. (m. बन्धु) zu belegen.

*बन्धुक 1) m. *a) Pentapetes phoenicea.* — *b) Bastard.* — 2) f. आ gaṇa प्रेक्षादि. — 3) f. ई *ein liederliches Weib.*

*बन्धुकिन् Adj. von बन्धुक 1).

बन्धुकृत् Adj. in अबन्धुकृत्.

बन्धुकृत्य n. *die Pflicht eines Angehörigen, Freundespflicht, Freundschaftsdienst.*

बन्धुतित् Adj. *unter Verwandten wohnend.*

बन्धुजन m. 1) *die Verwandten.* — 2) *ein Angehöriger, Freund.*

बन्धुजीव m. *Pentapetes phoenicea; n. die Blüthe.*

बन्धुजीवक m. 1) dass. — 2) N. pr. eines Kâkravartin.

*बन्धुजीविन् n. *eine Art Rubin* Garbe zu Râgan. 13,151.

बन्धुता f. 1) *Zusammenhang, Beziehung.* — 2) *Verwandtschaft.*

बन्धुत्व n. *Verwandtschaft, Angehörigkeit.*

*बन्धुदग्ध Adj. *verwünscht, verflucht.*

बन्धुदत्त 1) Adj. *von den Verwandten geschenkt.* — 2) m. N. pr. eines Mannes. — 3) f. आ N. pr. eines Frauenzimmers.

*बन्धुपति m. *Herr der Verwandten.*

बन्धुपाल m. N. pr. eines Mannes.

बन्धुपालित m. N. pr. eines Fürsten.

बन्धुपृच्छ Adj. *die Verwandten —, die Sippe aufsuchend.*

बन्धुप्रभ m. N. pr. eines Vidjâdhara.

बन्धुभाव m. *Verwandtschaft.*

बन्धुमत् 1) Adj. *a) Verwandte habend, mit einer Sippe ausgestattet.* — *b) von seinen Verwandten umgeben.* — 2) m. N. pr. verschiedener Männer. — 3) f. बन्धुमती N. pr. *a)* verschiedener Frauen. — *b)* einer Stadt.

बन्धुमित्र m. N. pr. eines Mannes.

बन्धुर AV. 3,9,3 vermuthlich falsch.

1. बन्धुर n. = वन्धुर VS. 3,52. AV. 3,9,4. 10,4,2. MBu. ed. Bomb.

2. बन्धुर 1) Adj. *a) reizend, lieblich, schön.* Am Ende eines Comp. so v. a. *geschmückt mit* Kâd. 3,6. — *b) geneigt, gesenkt.* — *c) * wellenförmig.* — *d) zugethan* Z. d. d. m. G. 36,369. — *e) * taub;* vgl. बधिर. — 2) *m. *a) Vogel.* — *b) Gans.* — *c) Ardea nivea.* — *d) Pentapetes phoenicea.* — *e) Embelia Ribes.* — *f) eine best. auf dem Himavant wach-*

sende Knolle. — *g) Oelkuchen.* — *h) vulva.* — 3) f. आ *a) *Hure.* — *b) *Grütze.* — *c)* N. pr. einer Kupplerin Hâs. — 4) *n. *Diadem.* — Vgl. अति-बन्धुर (Nachtr. 4).

बन्धुरित Adj. 1) *geneigt, gesenkt.* — 2) *gebogen* Bâlar. 234,16.

बन्धुल 1) *Adj. *a) reizend, lieblich, schön.* — *b) geneigt, gesenkt.* — 2) m. *a) Bastard.* — *b) *Pentapetes phoenicea.* — *c)* N. pr. eines Ṛshi.

बन्धुवर्चक m. N. pr. eines Vidûshaka.

बन्धुवत् Adv. *wie ein Verwandter, wie einen Verwandten* 193,6. M. 5,101.

1. बन्धू f. s. u. बन्धु.

2. बन्धू Adv. 1) mit कर् *a) zum Freunde machen.* — *b) zum Freunde von* — (im Comp. vorangehend) *machen, so v. a. in Verbindung bringen mit* Bâlar. 258,8. — 2) mit भू *zum Angehörigen* —, *so v. a. ähnlich werden* Naish. 7,37.

बन्धूक m. 1) *Pentapetes phoenicea; n. die Blüthe* Naish. 7,37. — 2) **Terminalia tomentosa.*

1. बन्धूकपुष्प n. *die Blüthe von Pentapetes phoenicea.*

2.*बन्धूकपुष्प m. *Terminalia tomentosa* Râǵan. 9,138.

*बन्धूलि m. *Pentapetes phoenicea.*

बन्ध्य Adj. 1) *der da verdient gefesselt* —, *gefangen gesetzt zu werden.* — 2) *zu binden, zusammenzufügen, zu verstopfen.* — Vgl. वन्ध्य.

बन्ध्याश्व m. N. pr. eines Fürsten. Richtig वध्र्यश्व.

बन्द्र, बन्ध s. अवन्द्र.

(बन्धेष) बन्धुरृषे m. *Erkundigung nach der Sippe.*

बप्स् s. भस्.

बबरा (Interj.) mit कर् *knistern.*

बबर m. N. pr. eines Mannes.

बबाड m. N. pr. eines Dorfes.

बभस m. *Fresser.*

बभूक m. fehlerhaft für 2. बभ्रुक 2) Utpala zu Varâh. Bṛh. 12,19.

*बभ् v. l. für बभ्.

बभ in प्रबभ.

*बभ्रवी f. Bein. der Durgâ. Richtig बाभ्रवी.

बभ्रि Adj. 1) *tragend*, mit Acc. — 2) *getragen* ṚV. 3,1,12. — 3) etwa *nährend.*

बभ्रु 1) Adj. (f. ebenso und बभ्रू) *a) rothbraun, braun.* — *b) rothbraune Haare habend.* — *c) *kahlköpfig.* — 2) m *a) eine grosse Ichneumonart.* — *b) *Cuculus melanoleucus.* — *c) *eine best. Gemüsepflanze* Râǵan. 4,50. — *d)* Bein. α) Kṛshṇa's oder Vishṇu's. — β) Çiva's. — *e)* unter den Synonymen von *Fürst, König* MBh. — *f) eine best. Constellation,* = 2. बभ्रुक 2) Utpala zu Varâh. Bṛh. 2,19. — *g)* N. pr. α) eines Gandharva. — β) verschiedener Manner. — γ) *eines Landes. — 3) f. बभ्रु *eine rothbraune Kuh.*

1. बभ्रुक Adj. *bräunlich.*

2. बभ्रुक m. 1) wohl *eine Ichneumonart* Gop. Br. 1,3,7 (28,13). — 2) *eine best. Constellation, bei welcher alle Planeten im 7ten und 10ten Hause stehen,* Utpala zu Varâh. Bṛh. 2,19 (बभूक gedr.).

बभ्रुकर्ण Adj. (f. बभ्रुकर्णी) *braunohrig.*

*बभ्रुदेश m. N. pr. eines *Landes.*

*बभ्रुधातु m. *rother Ocker* Râǵan. 13,61.

बभ्रुधूत Adj. *von* Babhru *gespült* (Soma).

बभ्रुनीकाश Adj. *bräunlich.*

बभ्रुपिङ्गल Adj. *röthlich braun* MBh. 10,1,38.

बभ्रुमालिन् m. N. pr. eines Muni.

बभ्रुलोमन् Adj. (f. °मी) *braunhaarig* Âpast. Çr. 10,22,4.

बभ्रुवाह् und °वाहन m. N. pr. eines Fürsten.

*बभ्रुश und बभ्रुशँ (Maitr. S. 2,9.3) Adj. *bräunlich.*

*बम्ब्, बम्बति (गतौ).

बम्बविश्रवयस् (Maitr. S. 4,7,3) und बम्बाविश्रवयस् (gaṇa वनस्पत्यादि in der Kâç.) m. Du. N. pr. zweier Personen. Vgl. बम्भार्विश्रवयस्.

*बम्भर m. *Biene.*

बम्भराली (Spr. 7645) und *°लिका f. *Fliege.*

बम्भारव m. *das Brüllen* (der Kühe) Varâh. Bṛh. S. 92,3.

बम्भारि m. N. pr. eines himmlischen Soma-Wächters.

बम्भार्विश्रवयस् (?) m. Du. = बम्बाविश्र° Kâṭh. 29,7.

*बर m. N. pr. = बल, बलदेव.

बरासी f. *ein best. Kleidungsstück* Maitr. S. 1, 9,6. Âçv. Çr. 9,4,17. Âpast. Çr. 14,13,3. Auch *वरासि und *वराशि.

बरू m. N. pr. eines Mannes.

बरोदा f. N. pr. einer Oertlichkeit in Guzerat.

बर्कर 1) *Adj. *taub* Gal. — 2) m. *a) Zicklein* H. 1276. Âpast. Çr. 15,6,16. Comm. zu Kâtj. Çr. 976, 6. — *b) *Ziege* Trik. 2,9,24. Med. r. 211. — *c) *Bock* Râǵan. 19,41. — *d) *das Junge eines Thieres* AK. 2,10,23. Med. — *e) *Scherz, Spass* H. 556. H. an. 3,582. Med.

बर्करकर्कर vielleicht Adj. *von allerlei Art* Spr. 3650 (व° geschr.).

बर्कु m. N. pr. eines Mannes.

बर्कृ m. *Euter.*

बर्कृ n. *Brustwarze* AV. 11,8,14.

*बर्ब्, बर्बति (गतौ).

*बर्बट 1) m. f. (ई) *Dolichos Catjang.* — 2) f. ई *Hure.*

बर्बर 1) Adj. *a) stammelnd, balbutiens.* — *b) kraus.* — 2) m. *a)* Pl. Bez. *nicht-arischer Völker,* οἱ βάρβαροι. — *b) ein Mann niedrigster Herkunft.* Voc. als Schimpfwort. — *c) *krauses Haar.* — *d) *Clerodendrum siphonanthus.* — *e) *Cleome pentaphylla.* — *f) *eine best. wohlriechende Pflanze* Râǵan. 10,173. — *g) *Unguis odoratus.* — *h) *eine Art Wurm.* — *i) *ein best. Fisch* Râǵan. 17,52. **ein anderer schlangenähnlicher Fisch* 57. — *k) *Waffengerassel.* — *l) *eine Art Tanz.* — 2) f. आ *a) *eine Fliegenart.* — *b) *eine Art Ocimum, *eine best. Gemüsepflanze* und **eine best. Blume.* — *c)* N. pr. eines Flusses VP.² 2, 341. — 3) f. ई *a) eine Art Ocimum* (Bhâvapr. 1,230), *= बर्बर n. und = *बर्बरीक n. — *b)* N. pr. eines Flusses VP.² 2,341. — 4) *n. *a) Zinnober* Râǵan. 13,57. — *b) Myrrhe* Râǵan. 6,117. — *c) gelbes Sandelholz* Râǵan. 12,16. 23. — *d)* = बर्बरी und बर्बरीक n.

*बर्बरक 1) m. *Cleome pentaphylla.* — 2) n. *eine Art Sandelholz* Râǵan. 12,23.

बर्बरता f. *eine best. stammelnde Aussprache des* र्.

बर्बरि m. N. pr. eines Mannes.

बर्बरिन् Adj. etwa *mit krausem Haar* Paṇ. Gaṇ.

*बर्बरिल Adj. von बर्बर.

*बर्बरीक 1) m. *a) krauses Haar.* — *b) eine best. Haartracht.* — *c) Gemüsepflanze.* — *d) Ocimum villosum.* — *e) Clerodendrum siphonanthus.* — *f) eine Form* Çiva's.

बर्बरीकोपाख्यान n. Titel einer *Erzählung* im Skandapurâṇa.

*बर्बरीगन्धा m. *eine best. Pflanze,* = अजमोदा.

*बर्बरीतैल n. *weisses Sandelholz* Râǵan. 12,23.

*बर्बरी f. *eine Art Ocimum.*

*बर्बुर n. *Wasser.*

बर्भ m. n. *Zipfel, dünnes Ende.*

बर्भनाडि f. *das Binden des Zipfels,* — *des dünnen Endes.*

बर्भ्व m. wohl *der Wulst, den das Zahnfleisch um die Wurzel bildet; Höhlung, in welcher der Zahn sitzt.*

1. बर्क्, बर्कृ, बृकति, बृकति; बृढ, बृढ Partic. *ausreissen* (die Wurzel) Âpast. 1,32,24. — Mit अति *mit Gewalt herausstossen* (nur in einer Etymologie). — Mit *अव Caus., °बर्कित = उत्पाटित Gal. — Mit आ *aus* —, *losreissen, wegzerren.*

Partic. ग्रावृढ Çat. Br. 2,1,2,16. — Caus. ग्रावर्कित *ausgerissen, entwurzelt.* — Mit उद् *ausreissen, aus —, herausziehen.* Partic. उद्वृढ. — Mit समुद् *herausziehen.* — Mit नि *niederschleudern, hinstürzen* (trans.), *zu Boden schmettern.* — Caus. °वर्कयति 1) dass. — 2) *zerstören, entfernen* (Sünde). — Mit विनि in °वर्कण und °वर्किन्. — Mit संनि in °वर्कण. — Mit निस् in *निर्वर्कण. — Mit परि Med. *herabstürzen* (intrans.) *von* (Abl.) RV. 5,41,12, wo ववृक्राणासो अद्रेः zu lesen sein wird. — Mit प्र *weg —, ab —, ausreissen, abrupfen, ausziehen, entreissen; zerreissen, zerstören.* Med. *an sich ziehen;* Pass. *abreissen* (intrans.). प्रवृढ *abgerissen.* — Mit उपप्र Med. *an sich ziehen.* — Mit वि *zerreissen, zerzausen, zerbrechen; wegreissen, abtrennen.* — Mit उद्वि in °वर्कण. — Mit सम् *zerreissen, ausziehen* AV. 11,9,11.

2. वर्क्, वृक्ति (vom Simpl. nur वृक्त्, s. u. d. W.), *वर्क्ति, *वर्कति (वृद्धा). — Caus. वर्कयति, °ते 1) *Jmd feist machen, kräftigen, stärken.* — 2) *Etwas verstärken, vermehren, fördern.* °वर्कित *vermehrt durch,* so v. a. *versehen mit.* — Mit अति Caus., °वर्कित *verstärkt, kräftiger gemacht.* — Mit अभि Caus. *kräftigen, stärken.* — Mit उद् Caus. in उद्वर्कण. — Mit उप Caus. °वर्कयति *kräftigen, stärken, verstärken, erheben.* उपवर्कित *verstärkt durch* (Instr. oder im Comp. vorangehend) auch so v. a. *begleitet von, versehen —, in Uebereinstimmung seiend mit.* — Intens. (°वर्वर्कि, °वर्वृक्त्) *heftig* oder *wiederholt andrücken.* — Mit समुप Caus. *verstärken, vermehren, ergänzen.* — Mit *नि, °वर्क्यते, °वर्कयति. — Mit परि Act. Med. *umfangen, umschliessen* (und dadurch *stützen*), *befestigen, dichtmachen, munire.* Partic. परिवृढ und परिवृढ (s. auch bes.). परिवृढतम *der höchste* Çaṃk. zu Taitt. Up. S. 134. — Caus. °वर्कयति *kräftigen, stärken, verstärken.* परिवर्कित *verstärkt durch* (Instr. oder im Comp. vorangehend), so v. a. *verbunden mit, begleitet von, versehen mit.* Auch *परिवृक्ति. — Mit वि *sich an* oder *in einander drücken.* — Mit सम् *fest zusammenfügen.* — Caus. 1) संवर्कयति *zusammenfügen —, verbinden mit* (Dat.). — 2) संवर्कयति *kräftigen, stärken, ermuntern.*

3. वर्क्, वर्कति und *वर्कति; auch Med. *barrire, brüllen, schreien;* insbes. vom Elephanten.

4. *वर्क् 1) वर्कते (परिभाषणकिंसादानेषु, क्षादने, स्तुतौ. प्राधान्ये). — 2) वर्कति und वर्कयति (भाषार्थ oder भासार्थ). — 3) वर्कयति (भाषार्थ oder भासार्थ, किंसायाम्).

1. वर्क् 1) m. n. *a) Schwanzfeder, Schwanz eines Vogels,* insbes. *beim Pfau.* — *b) Blatt.* — 2) *n. *ein best. Parfum.*

2. वर्क् 1) in द्विवर्कस्मन्. — 2) *n. *Begleitung, Gefolge.*

वर्केतु m. N. pr. eines der Söhne 1) Sagara's. — 2) des 9ten Manu.

वर्कण 1) Adj. *a) entwurzelnd* in मूलवर्कण. — *b)* so v. a. *blendend.* दृशाम् *die Augen* Bâlar. 104,12. — 2) n. *a) das Entwurzeln* in मूलवर्कण. — *b) *Blatt.* — *c) *Tabernaemontana coronaria* Râǵan. 10,145.

वर्कणचक्र N. pr. eines Gebirgsdorfes.

वर्कणा Instr. Adv. *dicht, fest, derb; nachdrücklich, tüchtig;* überhaupt steigernd und emphatisch: *sehr, gar, wohl eigentlich,* πάγυ, *jedenfalls.*

वर्कणावत् Adj. *nachdrücklich, kräftig, ernstlich.* °वत् Adv.

वर्कणाश्व m. N. pr. eines Fürsten.

*वर्कनेत्र n. *das Auge im Pfauenschweife* Râǵan. 19,95.

*वर्कपुष्प m. *Acacia Sirissa* Râǵan. 9,58.

वर्कभार m. *Pfauenschweif.*

*वर्कवत् Adj. von वर्क्.

वर्कस् in ग्रद्रि° und द्विवर्कस्.

वर्कापीड (Hariv. 3849) und °क m. (Hemâdri 1, 440,8. 734,4) *ein auf dem Scheitel getragener Kranz von Pfauenfedern.*

वर्काय्, वर्कायित Partic. *den Augen auf dem Pfauenschweife gleichend.*

वर्कि 1) m. N. pr. eines Âṅgirasa Gop. Br. 2, 1,2. — 2) (metrisch) n. =बर्किस् *Streu, Opferstreu* Bhâg. P. 3,13,34.

*बर्किकुसुम n. *ein best. Parfum.*

बर्किचित्रक n. Titel *des buntscheckigen* 47ten Âdhjâja in Varâh. Bṛh. S.

*बर्किचूडा f. *Celosia cristata* Râǵan. 5,48.

बर्किण 1) Adj. *mit Pfauenfedern verziert.* v. l. बर्किबर्हावतंस st. बर्किण महाराज. — 2) m. *Pfau* Âpast. — 3) n. *Tabernaemontana coronaria* Bhâvapr. 1,185.

बर्किणालङ्कण Adj. (f. आ) *mit Pfauenfedern verziert.*

बर्किणवाज m. *ein mit Pfauenfedern verzierter Pfeil.*

बर्किणवासस् Adj. *mit Pfauenfedern versehen* (Pfeil) R. ed. Bomb. 3,3,12.

*बर्किणावाकन m. Bein. Skanda's.

बर्किध्वज Bein. 1) m. Skanda's Bâlar. 92,15. — 2) *f. आ der Durgâ.

वर्किन् 1) m. *a) Pfau.* — *b)* N. pr. α) eines Devagandharva. — β) eines Ṛshi. — 2) *n. *ein best. Parfum.*

*बर्किपुष्प n. und बर्किवर्क n. (Bhâvapr. 1,192) *ein best. Parfum, eine Art Gallapfel.*

बर्किमान m. Bein. Skanda's.

बर्किरत्थ m. *Feuer* Bâlar. 104,12.

*बर्किर्ज्योतिस् m. *Feuer, der Gott des Feuers.*

*बर्किर्मुख m. *ein Gott.*

बर्किर्होम m. *die Spende für die Opferstreu* Vaitân.

बर्किवाकन m. Bein. Ganêça's.

*बर्किशिख n. = बर्किपुष्प Râǵan. 12,137.

*बर्किःप्रभुमन् m. *Feuer, der Gott des Feuers.*

बर्किषद् 1) Adj. *auf der Opferstreu sitzend, — aufgestellt.* — 2) m. *a)* Pl. *eine best. Gruppe von Manen.* — *b)* N. pr. eines Mannes.

बर्किषद् m. N. pr. eines Ṛshi.

बर्किष्क 1) Adj. *mit einer Streu belegt* MBh. 13, 139,14. — 2) n. *Streu, Opferstreu* MBh. 13,143,40.

*बर्किष्केश m. *Feuer, der Gott des Feuers.*

बर्किष्ठ 1) Adj. *der derbste, breiteste, kräftigste, höchste.* °म् Adv. *am kräftigsten, am lautesten.* — 2) n. *a) Andropogon muricatus.* — *b) *das Harz der Pinus longifolia.*

*बर्किष्पल oder *बर्किष्पूल (Kâç.) n. gaṇa कस्कादि.

बर्किष्मत् 1) Adj. *a) mit der heiligen Streu verbunden.* — *b) Opferstreu habend, — streuend;* m. *ein Frommer, Opferer.* पितृपुत्र° *eine Streu für Vater und Sohn habend* Bhâg. P. 5,14,14. — 2) m. Bein. des Prâkînabarhis. — 3) f. बर्किष्मती N. pr. *a)* einer Gattin Prijavrata's. — *b)* einer Stadt.

बर्किष्य, बर्किषिष्य 1) Adj. *zur heiligen Streu —, zum Opfer gehörig, — tauglich.* — 2) n. कश्यपस्य व° Name eines Sâman.

बर्किःषद् m. = बर्किषद् 2) *b*).

बर्किःष्ठ Adj. *auf der Opferstreu stehend;* m. so v. a. *Opfergabe.*

बर्किःष्ठा Adj. *auf der Opferstreu stehend.*

बर्किस् 1) m. (ausnahmsweise) und n. *Streu, Opferstreu,* gewöhnlich aus Kuça-Gras bestehend, welche über den Opferplatz, insbes. die Vedi, *gestreut wird,* als eine reine Decke, auf welcher die Gaben ausgebreitet werden, und welche den Göttern und Opfernden zum Sitz dient. — 2) n. *a) die Opferstreu* personificirt unter den Prajâǵa- und Anujâǵa-Gottheiten. — *b) Opfer.* — *c) *Luftraum.* — *d) *Wasser.* — *e) *ein best. Parfum.* — 3) m. *a) *Feuer.* — *b) *hel-*

ler Glanz. — c) *Plumbago zeylanica. — d) N. pr. verschiedener Männer. Pl. die Nachkommen des Barhis.

बर्हिस्तृण n. ein Grashalm aus der Opferstreu Kâtj. Çr. 7,6,8; vgl. 2,8,5.

1. बल्, nur Intens. बल्बलीति wirbeln.

2.*बल् 1) बलति (प्राणने, धान्यावरोधे). — 2) बलते (परिभाषणे, हिंसायाम्, दाने, निन्द्रपणे). — 3) बलयति (प्राणने). — 4) बालयति (भृतौ). — 5) बालयते (निन्द्रपणे).

1. बल n. 1) Sg. und Pl. Gewalt, Wucht, Stärke, Kraft, Anwendung von Gewalt, Kraft auch so v. a. Gültigkeit. बलात् gewaltsam, ohne dass man Etwas dagegen vermag. बलेन, बलात्, बलतस् (132,2) und बल° so v. a. vermöge, in Folge von (Gen. oder im Comp. vorangehend). Die Buddhisten nehmen zehn, die ekstatischen Çaiva vier Kräfte an. R. ed. Bomb. 4,34,2 sollen nach dem Comm. unter den vier Kräften साम्न्, दान, भेद und निग्रह gemeint sein. Die personificirte Kraft erscheint unter den Viçve Devâs. — 2) Articulationskraft. — 3) Kraft, so v. a. Geschicklichkeit in (Loc.). — 4) *= स्थौल्य. — 5) Sg. und Pl. Heeresmacht, Heer, Truppen. Am Ende eines adj. Comp. f. आ. — 6) *Form, Gestalt. — 7) *Körper. — 8) *Myrrhe. — 9) *Sprosse, junger Schoss. — 10) *= रक्त m. oder n.

2. बल 1) *Adj. a) kräftig, stark. — b) krank. — 2) m. a) Krähe. — b) *Crataeva Roxburghii. — c) N. pr. α) eines von Indra besiegten Dämons, Bruders des Vṛtra Tâṇḍja-Br. 19,7,1. 3. In den älteren Schriften वल geschrieben; die Bomb. Ausgg. des MBh. und Bhâg. P. stets वल. — β) eines ältern Bruders des Kṛshṇa. *Bei den Gaina sind die neun weissen Bala ältere Brüder des Vâsudeva. — γ) eines Sohnes des Varuṇa und Bruders der Surâ. — δ) eines Wesens im Gefolge Skanda's. — ε) eines Sohnes des Aṅgiras. — ζ) eines Sohnes des Parikshit. — η) eines Sohnes des Parijâtra. — ϑ) eines Sohnes des Kṛshṇa. — ι) eines Lexicographen. — ×) eines Rosses des Mondgottes VP.² 2,299. — 3) f. आ a) Sida cordifolia. Du. die Balâ und die Atibalâ. — b) ein best. Zauberspruch. — c) N. pr. α) einer Tochter Daksha's und Gattin Kaçjapa's. — β) einer Tochter Raudrâçva's Hariv. 1,31,10. — γ) *einer Göttin, die die Befehle des 17ten Arhant's der gegenwärtigen Avasarpiṇi ausführt (bei den Gaina). — δ) eines Bauermädchens. — 4) n. वल = वल Höhle AV.

बलकर Adj. Kraft verleihend, stärkend.

बलकाम Adj. Kraft wünschend.

बलकृत् Adj. stärkend.

बलकृति f. Kraftthat.

बलक्रम m. N. pr. eines Berges VP.² 2,142.340.

बलत्त Adj. (f. बलत्ती) weiss Harshaṃ. 15,21.

बलतगु m. der Mond.

*बलतणडुला f. Sida cordifolia Râǵan. 4,98.

बलतोभ m. Meuterei der Truppen.

बलखिन् Adj. aus Balkh kommend.

बलगुप्त N. pr. 1) m. eines Mannes Mudrâr. 30,11 (33,2). — 2) f. आ eines Bauermädchens.

बलग्र n. Hariv. 6404 fehlerhaft für बलाग्र.

बलचक्र n. 1) Herrschaft, Oberhoheit. — 2) Heer, Armee.

बलज 1) m. f. (आ Âpast. Çr. 3,4,8) (*n.) Getraidehaufen; *Korn. — 2) f. आ a) *ein schönes Weib. — b) *die Erde. — c) *arabischer Jasmin. — b) *Strick Comm. zu Âpast. Çr. 3,4,8. — e) N. pr. eines Flusses. — 3) *n. a) Stadtthor, Thor überh. — b) Feld. — c) Kampf. — d) eine schöne Gestalt. — e) Mark.

बलज्येष्ठ Adj. dessen Vorrang sich nach der Macht, die er besitzt, richtet Spr. 4390.

बलद 1) m. a) ein best. Agni. — b) Ochs. — c) *eine best. Heilpflanze, = जीवक Râǵan. 5,12. — 2) f. आ a) *Physalis flexuosa Râǵan. 4,112. — b) N. pr. einer Tochter Raudrâçva's. v. l. बला.

बलद Adj. Kraft gebend.

बलदावन् Adj. dass. AV. 4,32,5.

बलदी Adv. mit भू zu einem Ochsen werden.

बलदीनता f. v. l. für बलक्लीनता.

बलदेय n. Kraftverleihung.

बलदेव 1) m. a) *Wind. — b) N. pr. α) des ältern Bruders des Kṛshṇa; entsteht aus einem weissen Haare und hat daher weisse Kopfhaare. — β) eines Schlangendämons. — γ) eines Brahmanen. — 2) *f. आ Ficus heterophylla.

बलदेवपत्तन n. N. pr. einer Stadt.

*बलदेवस्वसृ f. Bein. der Gattin Çiva's.

*बलद्विष् m. Bein. Indra's; vgl. 2. बल 2) c) α).

बलधर m. N. pr. zweier Männer.

बलन 1) Adj. kräftigend in *भद्र°. — 2) n. das Kräftigen.

*बलनगर n. N. pr. einer Stadt.

बलनाशन und बलनिषूदन m. Bein. Indra's. Vgl. 2. बल 2) c) α).

बलंधरा f. N. pr. der Gattin Bhîmasena's.

बलपति m. 1) Herr der Kraft. — 2) Heerführer.

बलपुर n. die Burg Bala's; vgl. 2. बल 2) c) α).

बलपूर्ण Adj. Hemâdri 2,a,86,5 fehlerhaft für °पूर्व.

बलपूर्व Adj. (f. आ) dem das Wort बल vorangeht. °पूर्वा विकर्णिका = बलविकर्णिका Hemâdri 2,a,86,5 (°पूर्णा gedr.).

बलप्रद Adj. Kraft gebend.

बलप्रमथनी f. eine Form der Durgâ Hemâdri 2,a,86,7. 9.

*बलप्रसू f. die Mutter Baladeva's, Rohiṇî.

बलबन्धु m. N. pr. eines Sohnes 1) des Manu Raivata. — 2) des Bhṛgu im 10ten Dvâpara.

बलभ m. ein best. giftiges Insect.

बलभद्र 1) *Adj. kräftig. — 2) m. a) *Bos Gavaeus Râǵan. 19,28. — b) *Symplocos racemosa. — c) *eine Art Kadamba Râǵan. 9,104. — d) N. pr. α) eines göttlichen Wesens, das später mit Baladeva identificirt wird. — β) eines Nachkommen Bharata's. — γ) verschiedener anderer Männer. Auch भट्ट°, मिश्र°, श्रीकायस्थ° und °पद्माचार्य. — δ) eines Berges in Çâkadvîpa Bhâg. P. 10,20,26. — 3) *f. आ a) Jungfrau. — b) Ficus heterophylla Râǵan. 5,55.

बलभद्रिका f. 1) *Ficus heterophylla. — 2) eine Art Kuchen aus Bohnenmehl Bhâvapr. (Hdschr.) 2,17.

बलभिद् m. 1) Bein. Indra's; vgl. 2. बल 2) c) α). — 2) ein best. Ekâha Vaitân.

बलभृत् Adj. kräftig, stark.

बलमुख्य m. Heerführer R. Gorr. 1,79,8.

बलयुक्त Adj. stark, mächtig Varâh. Jogaj. 4,14.

बलयुत Adj. dass. ebend. 4,12.

बलराम m. N. pr. des ältern Bruders des Kṛshṇa.

बलरामपञ्चानन m. N. pr. eines Grammatikers.

*बलल m. = बलराम.

बलवत्ता f. 1) das Mächtigsein, Mächtigkeit. — 2) das Mächtigersein, Ueberlegenheit.

बलवत्त्व n. = बलवत्ता 1) Kap. 2,3.

बलवत् 1) Adj. a) stark, kräftig, mächtig, Geltung habend, vorwiegend, mehr geltend als (Abl.). बलवत् Adv. stark, heftig, in hohem Grade. Compar. बलवत्तर. Superl. बलवत्तम. — b) von einem Heere begleitet. — 2) m. Bez. des 8ten Muhûrta. — 3) *f. बलवती kleine Kardamomen Râǵan. 6,87.

बलवर्जित Adj. schwach Varâh. Jogaj. 4,12.

बलवर्णिन् Adj. kräftig und wohlaussehend Suçr. 2,94,12.

बलवर्धन m. N. pr. eines Sohnes des Dhṛtarâshṭra.

*बलवर्धनी f. eine best. Heilpflanze, = जीवक.

बलवर्मदेव m. N. pr. eines *Fursten.*

बलवर्मन् m. N. pr. verschiedener Männer.

बलविकर्णिका f. *eine Form der* Durgâ Hemâdri 2,*a*,86,6.

बलविज्ञायि Adj. *an seiner Stärke kenntlich.*

*बलविन्यास m. *Truppenaufstellung.*

1. बलवीर्य n. Sg. *Kraft und Tapferkeit* MBh. 3,45,7.

2. बलवीर्य m. N. pr. eines Nachkommen des Bharata.

बलवृत्रघ्न, °वृत्रनिषूदन und °वृत्रहन् m. Bein. Indra's. Vgl. 2. बल 2) *c*) α).

बलव्यापद् f. *Abnahme der Kräfte* Suçr. 2,409, 15. Bhâvapr. 3,27.

*बलशालिन् Adj. *kräftig, stark.*

*बलस Adj. von 1. बल.

बलसमूह m. *Heeresmacht* 320,27.

बलसूदन 1) Adj. am Ende eines Comp. *die Heere des — vernichtend.* — 2) m. Bein. Indra's; vgl. 2. बल *c*) α).

बलसेन m. N. pr. eines Kriegers.

बलसेना f. *Armee, Heer.*

बलस्थ 1) Adj. *kräftig, stark, mächtig* (von Personen). — 2) m. *Krieger, Soldat.*

बलस्थल m. N. pr. eines Sohnes des Parijâtra Bhâg. P. ed. Bomb. 9,12,2. v. l. बलः स्थलः (zwei Worte).

*बलस्थिति f. *Feldlager.*

बलहन् 1) Adj. (feindliche) *Heere schlagend.* v. l. बलवत् (neben बलिन्). — 2) m. **Schleim.*

बलहन्तर् Nom. ag. Bein. Indra's; vgl. 2. बल 2) *c*) α).

बलहर m. N. pr. eines Mannes.

बलहीन Adj. *der Kraft ermangelnd, schwach.* Nom. abstr. °ता f.

बलाक 1) m. (Gaut.) f. (बलाका) *eine Kranichart* (deren Fleisch genossen wird) Râgân. 19,104. — 2) m. N. pr. verschiedener Männer. — 3) f. आ *a*) *Kranich;* s. u. 1). — *b*) **ein verliebtes Weib.* — *c*) N. pr. einer Frau.

बलाकाक्षिशिक m. N. pr. eines Lehrers.

बलाकाश्व m. N. pr. verschiedener Männer VP.2

*बलाकिका (Conj.) f. *eine kleine Kranichart.*

बलाकिन् 1) Adj. *mit Kranichen versehen.* — 2) m. N. pr. eines Sohnes des Dhṛtarâshṭra.

बलाक्त m. N. pr. eines Fürsten.

बलाग्र n. 1) *die äusserste Kraft.* — 2) *die Spitze eines Heeres.*

*बलाङ्क m. *Frühling.*

*बलाचिता f. Râma's *Laute.*

*बलाढ्य m. *Bohne* Râgân. 16,43.

बलात्कार m. *gewaltsames Verfahren, Anwendung von Gewalt.* °कारेण und °कार° *gewaltsam, stark, heftig.*

बलात्कारम् Absol. *gewaltsam* Daçak. (1925) 2, 110,12.

बलात्कृत Adj. *dem Gewalt angethan worden ist, überwältigt,* — *von* (Instr. oder im Comp. vorangehend).

*बलात्मिका f. *Tiaridium indicum.*

*बलाह्या f. *Sida cordifolia.* Richtig बलाढ्या.

बलाधिक 1) Adj. *an Kraft überlegen.* धावन्बलाधिको यः स्यात् so v. a. *wer im Laufen den Andern übertreffen sollte.* — 2) *f. आ H. an. 4,24 wohl fehlerhaft für बलाकिका.

बलाधिकरण n. Pl. *die Angelegenheiten des Heeres.*

बलाध्यक्ष m. *der Aufseher über die Truppen, Kriegsminister.*

बलानीक m. N. pr. eines Mannes.

बलानुज m. Bein. Kṛshṇa's.

1. बलाबल n. *Kraft oder Schwäche, verhältnissmässige Kraft,* — *Stärke,* — *Bedeutsamkeit,* — *Wichtigkeit* (213,21), — *Höhe* (eines Preises). Pl. Varâh. Jogaj. 5,23.

2. बलाबल Adj. *bald stark und bald schwach.*

बलाबलसूत्र n. und °बलानेपपरिकार m. Titel zweier Werke.

बलाभ्र n. *ein Heer in Gestalt einer Wolke.* बलाभ्राणि बलवन्ति अचञ्चलानि अभ्राणि Nilak.

बलामोटा f. *Artemisia vulgaris* oder *Alpinia nutans* Dhanv. 4,71.

बलाय्, °यते *Kraft äussern.*

*बलाय m. *Crataeva Roxburghii.*

*बलारति m. Bein. Indra's; vgl. 2. बल *c*) α).

*बलालक m. *Flacourtia cataphracta.*

बलावस्थ Adj. *kräftig, stark.*

बलाश्व m. N. pr. eines Fürsten.

बलास m. 1) vielleicht *eine best. mit Geschwülsten verbundene Krankheit* Ind. St. 9,396. fgg. — 2) *Geschwulst in der Kehle, welche am Schlingen hindert.*

बलासक m. *ein messingfarbener Fleck im Weissen eines kranken Auges.*

बलासग्रथित n. *eine best. Form von Ophthalmie.*

बलासनाशन Adj. (f. ई) *die Krankheit* बलास 1) *verscheuchend* AV. 8,7,10.

बलासवस्त m. *eine best. Augenkrankheit.*

बलासिन् Adj. *an* बलास 1) *leidend.*

बलासुर m. N. pr. eines Wäschers.

बलाहक (accentuirt nur in Nigh.) m. 1) *Regenwolke, Gewitterwolke, Wolke* überh. Am Ende eines adj. Comp. f. आ. — 2) *eine der 7 Wolken beim Untergange der Welt.* — 3) **Berg.* — 4) **Cyperus rotundus.* — 5) **eine Reiherart.* — 6) *eine Schlangenart.* — 7) *ein best. Metrum.* — 8) N. pr. *a*) eines Schlangendämons. — *b*) *eines Daitja. — *c*) eines Bruders des Gajadratha. — *d*) eines der 4 Pferde Vishṇu's. — *e*) eines Berges.

*बलाहकन्द m. *eine best. Knolle.*

*बलाह्वा f. *Sida cordifolia* Râgân. 4,96.

बलि m. 1) *Steuer, Abgabe, Tribut.* — 2) *Darbringung, Spende, Geschenk.* — 3) *eine Spende, welche als Abgabe von Speisen oder Opfern Göttern, halbgöttlichen Wesen, Menschen oder Thieren, namentlich Vögeln, aber auch leblosen Gegenständen gereicht wird; jede nicht unter den engern Begriff des Opfers fallende Huldigungsgabe.* Einmal f. In Comp. mit dem Gegenstande, dem die Gabe dargebracht wird, mit dem was dargebracht wird und mit dem Orte oder der Zeit, wo oder wann die Gabe dargebracht wird. — 4) *Griff eines Fliegenwedels* Megh. — 5) N. pr. *a*) eines Daitja, eines Sohnes des Virokana, der die Herrschaft über die drei Welten erlangt hatte, diese aber wieder einbüsste, da er Vishṇu als Zwerge so viel Land zu geben versprach, als dieser mit drei Schritten ausmessen würde. Vishṇu bannte ihn in die Unterwelt, wo er als König herrschte. Kâraṇḍ. 25,23. fgg. Ist Indra im 8ten Manvantara. — *b*) eines Muni. — *c*) eines Fürsten. — 6) ungenau für वलि *Falte* und zwar als m. Spr. 7723.

*बलिक 1) m. N. pr. eines Schlangendämons. — 2) f. आ *Sida cordifolia* und *rhombifolia* Râgân. 4,103.

बलिकर m. Pl. *Tribute und Abgaben.*

बलिकर्मन् n. *das Darbringen einer Huldigungsgabe* Gaut. 5,9.

बलिकृत् Adj. *abgabenpflichtig.*

बलितल n. *was bei einer Huldigungsgabe als Norm gilt* Gobh. 1,4,23.24.

बलिदान n. = बलिकर्मन्.

*बलिधर्मिन् m. Bein. Vishṇu's; vgl. वलि 5) *a*).

बलिन् 1) Adj. *kräftig, kraftvoll.* — 2) m. *a*) **Eber* Râgân. 19,30. — *b*) **Stier* Râgân. 19,26. — *c*) **Büffel* Râgân. 19,22. — *d*) **Kamel* Râgân. 19, 21. — *e*) **eine Schafart* Râgân. 19,43. — *f*) **Schlange* Râgân. 19,52. — *g*) *Soldat.* — *h*) **Phaseolus radiatus.* — *i*) **eine Art Jasmin.* — *k*) **der phlegmatische Humor* Râgân. 21,5. — *l*) *Bein. Balarâma's. — *m*) N. pr. eines Sohnes des Va-

tsapri. — 3) *f. बलिनी *Sida cordifolia.*

*बलिनन्दन m. Patron. des Asura Bâṇa.

बलिनिषूदन R. 1,47,7 fehlerhaft für बलनि°.

*बलिंद्रम m. Bein. Vishṇu's.

बलिपीठलक्षण n. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

बलिपुत्र m. Patron. des Asura Bâṇa.

बलिपुष्ट m. *Krähe* Çiç. 2,116.

*बलिपोदकी f. *Basella cordifolia.*

बलिप्रिय 1) Adj. (f. या) *gern Huldigungsgaben darbringend* Vishṇus. 99,21. — 2) *m. *Symplocos racemosa.*

*बलिबन्धन m. Bein. Vishṇu's.

बलिभद्र m. fehlerhaft für बलभद्र.

बलिभुज् 1) Adj. *Huldigungsgaben verzehrend.* — 2) m. *a) Krähe.* — *b) Sperling.* — *c) Kranich.*

बलिभृत् Adj. *Tribut zahlend.*

बलिभोजन m. *Krähe.*

बलिमन् m. in अबलिमन् (Nachtr. 2).

बलिमत्त् Adj. 1) *Abgaben empfangend.* — 2) *wo Speisegaben dargereicht werden.*

बलिमत्तानरेन्द्राख्यान n. Titel eines Werkes Bühler, Rep. No. 642.

बलिवन्द् m. neben अबलिवन्द् (Nachtr. 2) Kâṭh. 5,12,1.

बलिवर्द m. *Stier.*

बलिवाक m. N. pr. eines Muni MBh. 2,4,14.

बलिविधान n. *das Darbringen einer Huldigungsabgabe* Ind. St. 15,274.

बलिविन्ध्य m. N. pr. eines Sohnes des Manu Raivata.

बलिवृषकन् m. N. pr. eines Fürsten VP.² 4,68.

*बलिवेश्मन् n. Bali's *Behausung, die Unterwelt.*

बलिषड्भाग m. *der sechste Theil als Abgabe* Spr. 4409. °कारिन् Adj. *den s. Th. als A. erhebend* 568.

बलिष्ठ 1) Adj. *der stärkste, kräftigste, mächtigste; stärker als* (Abl.). Verstärkter Superl. बलिष्ठतम Vaitân. °म् Adv. Gop. Br. 2,4,10. — 2) *m. *Kamel.*

*बलिसु Adj. 1) *geringgeachtet.* — 2) *arrogant.*

*बलिसद्मन् n. = बलिवेश्मन्.

बलिसूदन m. R. 1,47,2 fehlerhaft für बलसूदन.

*बलिकन् m. Bein. Vishṇu's.

बलिकरण 1) Adj. (f. ई) *zur Darbringung einer Huldigungsgabe dienend.* — 2) n. *das Darbringen einer Huldigungsgabe* Gaut. 2,4.

बलिकार 1) Adj. *Steuern —, Abgaben leistend.* — 2) m. *Darbringung von Huldigungsgaben* Mân. Gṛhj. 2,16.

बलिकृत् Adj. = बलिकार 1).

बलिकोम m. *Huldigungsspende* Hariv. 2778.

बली Adv. mit कर् *zur Huldigungsgabe machen, dazu bestimmen.*

बलीन m. N. pr. eines Asura. बलीवीर् v. l.

बलीयंस् Adj. *stärker, kräftiger, bedeutsamer; sehr stark, — kräftig, den Ausschlag gebend.* बलीयस् Adv, Gop. Br. 2,4,10. Gesteigerter Compar. बलीयस्तर.

बलीयस Adj. = बलीयंस्.

बलीयस्त्व n. *das Mächtigersein, Uebermacht, das Vorwiegen, Mehrgelten.*

बलीवर्द 1) m. *Stier.* — 2) *f. बलीवर्दी N. pr. einer Frau.

*बलीवर्दिन् m. N. pr. eines Mannes.

बलीवर्ध m. fehlerhaft für बलीवर्द.

बलीवीर m. N. pr. eines Asura MBh. 1,67,43. बलीन v. l.

बलीक m. Pl. N. pr. eines Volkes.

*बलूल Adj. 1) *stark, kräftig.* — 2) = बलं न सहते.

बलेश m. *Heerführer* Varâh. Jogaj. 8,2.

बलोत्कटा f. N. pr. einer der Mütter im Gefolge Skanda's.

बल्कस n. *Flocken; Stoffe, welche durch Destillation ausgeschieden werden.*

बल्बज m. *Eleusine indica* Râgan. 8,97.

*बल्बजमय Adj. (f. ई) *aus der Eleusine indica gemacht.*

बल्बजस्तुका f. Pl. *Flocken der Eleusine indica.*

*बल्बजिक Adj. von बल्बज.

बल्बला (onomatop.) mit कर् *stammelnd aussprechend, balbutire.*

बल्बलाकार m. *Gestammel* Comm. zu Saṃhitopan. S. 8.

बल्बलाकारम् Absol. *stammelnd* ebend. S. 9.

बल्बूथ m. N. pr. eines Mannes.

बल्बूल m. N. pr. eines Schlangendämons Supârṇ. 23,3.

बल्य 1) Adj. (f. या) *Kraft verleihend, kräftigend.* — 2) *m. *ein buddhistischer Bettler.* — 3) *f. या *a) Sida cordifolia* und *rhombifolia* Râgan. 4,103. — *b) Physalis flexuosa* Râgan. 4,113. — *c) Paederia foetida* Râgan. 5,35. — *d)* = शिमुडी *ein best. Strauch* Râgan. 4,167. — *e)* = महासमङ्गा Râgan. 4,99.

बल्युपकार m. *Darbringung einer Huldigungsgabe* Sâmav. Br. 3,3,5. Varâh. Jogaj. in der Unterschr. des 6ten Adhjâja.

बल्ल MBh. 7,1217 fehlerhaft für वल्गा, wie ed. Vardh. 7,26,23 liest.

बल्लव 1) m. *a) Kuhhirt.* Nom. abstr. °ता f. (Bâlar. 291,13) und °त्व n. — *b)* ein Name, den Bhîmasena als Koch beim Fürsten Virâṭa annimmt. — *c) *Koch.* — *d)* Pl. N. pr. eines Volkes MBh. 6,9,62. — 2) f. ई *Kuhhirtin.*

बल्लाल m. N. pr. verschiedener Manner. Auch °मिश्र.

बल्लालसेन m. N. pr. verschiedener Manner.

बल्व 1) n. Name *des 2ten* 2. Karaṇa 4) *n).* — 2) f. ई MBh. 12,4841 fehlerhaft für वल्गी.

बल्वज m. Schreibart im MBh. ed. Bomb. st. बल्बज. *f. °जा Râgan. 8,97.

बल्वल m. N. pr. 1) Pl. eines Volkes. v. l. कल्कल. — 2) eines Daitja.

बल्श = वल्श in शतबल्श AV.

*बल्हिक् m. N. pr. eines Landes, *Balkh.*

बाल्हिक m. N. pr. 1) eines Mannes. — 2) Pl. eines Volkes.

*बल्हीक n. *Asa foetida.*

बव n. Name *des ersten* 2. Karaṇa 4) *n).*

बष्कय Adj. *im ersten Jahre sich befindend* (Kalb).

*बष्कयणी und *बष्कयिणी f. *eine Kuh mit einem jungen Kalbe.*

बष्किक् Adj. *alt, entkräftet* (Bock).

बसवराज m. N. pr. eines Autors. °राजीय n. Titel *seines Werkes* Opp. Cat. 1. Vgl. बस्वराज.

बस्त m. *Bock.*

*बस्तकर्ण m. *Shorea robusta* Râgan. 9,81.

*बस्तगन्धा f. *Ocimum villosum* Râgan. 4,180.

बस्तगन्धाकृति f. *eine best. in Mâlava wachsende Schlingpflanze,* = लक्ष्मणा Bhâvapr. 1,208.

बस्तमार[म्] Absól. *wie ein Bock verendet* Suçr. 1,279,8.

*बस्तमोदा f. *eine best. Pflanze,* = अजमोदा Râgan. 6,110.

बस्तवाशिन् Adj. *wie ein Bock meckernd.* Richtiger °वाशिन्.

*बस्तशृङ्गी f. *Odina pinnata.*

बस्ताजिन n. *Bocksfell* Maitr. S. 1,11,8 (170,7).

*बस्तालु f. *Argyreia speciosa* oder *argentea.*

बस्ताभिवाशिन् Adj. *wie ein Bock anmeckernd* AV. 11,9,22. Richtiger °वाशिन्.

बस्ताम्बु n. *Urin vom Bock* Bhâvapr. 3,100.

बस्ति m. Schreibart der Bomb. Ausg. des MBh. für बस्ति *Blase, Harnblase.*

बस्तिशीर्ष n. Sg. (Jâṭ. 3,98) und m. Du. (Vinus. 96,92) etwa *Harnblasenband.*

बाल्लि Adv. *schnell.*

बस्वराज m. Titel eines Werkes Cat. Willmot 214. Vgl. बसवराज.

बक् s. बंक्.

बह्वनक m. Pl. N. pr. eines Volkes VP.² 1,182.

*बकय्, °यति kunstliches Denomin. von बक्क.

बक्कल 1) Adj. *a) dick, dicht* (Stoff, Flüssigkeit, Bäume [311,21 im Prâkrit], Wolken [220,19]). — *b) breit, umfänglich.* — *c) intensiv* (Farbe, Ton). बक्कल° Adv. so v. a. *in hohem Grade.* — *d) mannichfach, vielfach.* — *e)* am Ende eines Comp. *erfüllt von, zum grössten Theil bestehend in.* — 2) *m. *eine Art Zuckerrohr.* — 3) *f. आ *a) grosse Kardamomen.* Vgl. बक्कला. — *b) Anethum Sowa* Râǵân. 4,11.

*बक्कलगन्ध 1) n. *eine Art Sandel.* — 2) f. आ *grosse Kardamomen* Râǵân. 6,87.

*बक्कलचनुस् m. *Odina pinnata.*

बक्कलता f. *Dicke.*

*बक्कलत्वच m. *weiss blühender* Lodhra Râǵân. 6,214.

बक्कलवर्त्मन् m. n. *eine best. Augenkrankheit, ein verdicktes Augenlid.*

*बक्कलाङ्ग m. *Odina pinnata.*

बक्कली Adv. mit भू *zu einer dicken Masse werden* Kâraka 7,7.

बक्किः° und बक्किष° s. u. बक्ष्क° und बक्ष्प°.

बक्किरङ्ग Adj. *äusserlich, das Aussere betreffend, unwesentlich.* Nom. abstr. °ता f. und °त्व n.

बक्किरर्गल (nur am Ende eines adj. Comp., f. आ) *ein Riegel von aussen.*

बक्किरर्थ m. *ein äusseres Object.*

बक्किरात्मम् Adv. *ausserhalb der eigenen Person, von sich weg* Maitr. S. 2,3,2 (28,4. 5).

बक्किर्गत Adj. *hervorgetreten.* Nom. abstr. °त्व n. Comm. zu Mṛkkh. 168,21.

बक्किर्गिर् m. Pl. N. pr. eines Volkes.

बक्किर्गिरि m. N. pr. 1) eines Landes. — 2) Pl. eines Volkes.

बक्किर्गिर्य m. Pl. N. pr. eines Volkes MBh. 6, 9,50.

बक्किर्गेकम् Adv. *ausserhalb des Hauses.*

बक्किर्ग्रामप्रतिश्रय Adj. *ausserhalb des Dorfes wohnend.*

बक्किर्ग्रामम् Adv. *ausserhalb des Dorfes.*

बक्किर्जानु Adv. *so dass die Hände ausserhalb der Kniee* (d. i. *nicht zwischen den Knien*) *sind* Hemâdri 1,94,18.

बक्किर्णिधन n. s. बक्किर्निधन.

बक्किर्द्वार n. 1) *eine äussere Thür.* — 2) *der Platz draussen vor der Thür.*

बक्किर्द्वारिन् Adj. *vor dem Thore —, draussen befindlich* Nir. 3,65.

बक्किर्धा Adv. Praep. (mit Abl.) *draussen, auswärts, ausserhalb, hinaus aus.*

बक्किर्धाभाव m. *das Ausserhalbsein.*

*बक्किर्धाला f. Bein. der Durgâ.

बक्किर्निधन n. *ein ausserhalb befindliches* 1. Nidhana 5) Tâṇḍja-Br. 7,6,13. fälschlich बक्किर्णिधन 10,10,1.

बक्किर्निर्गमन n. *das Hinausgehen aus* (Abl.).

बक्किर्निःसारण n. *das Hinausbringen, — schaffen.*

बक्किर्भव Adj. *aussen befindlich, äusserlich.*

बक्किर्भाग m. *Aussenseite* Comm. zu Kâtj. Çr. 16,8,22.

बक्किर्भाव m. *das Ausserhalbsein,* mit Abl. Comm. zu Kâtj. Çr. 9,1,8.

बक्किर्मण्डलस्थ Adj. (f. आ) *ausserhalb des Kreises befindlich* Çâṅkh. Gṛhj. 6,2.

बक्किर्मनस् Adj. *nicht im Geiste seiend, auswendig.*

बक्किर्मुख 1) Adj. *aus dem Munde hinausgehend.* — *b)* am Ende eines Comp. *sein Gesicht fortwendend —, sich abwendend —, Nichts wissen wollend von.* — *c) dessen Geist auf die Aussenwelt gerichtet ist* Çaṅk. zu Bâdar. 1,1,4 (S. 76, Z. 6). — 2) *m. fehlerhaft für बर्हिर्मुख *eine Gottheit.*

बक्किर्मुखी Adv. mit भ *sich abwenden von* (Abl.).

बक्किर्मुद्र *eine best. Andachtsform* Verz. d. B. H. No. 646. Vgl. यत्तर्मुद्र.

बक्किर्यागरत्न n. Titel eines Werkes.

बक्किर्यात्रा f. *ein Gang —, eine Fahrt hinaus.*

बक्किर्योग m. 1) *das in Verbindung Stehen mit* बक्किस् *draussen,* so v. a. *die Bedeutung* त्व° P. 1, 1,36. Hall. 3,85. — 2) *äussere Versenkung* Verz. d. B. H. No. 646. Vgl. यत्तर्योग. — 3) *N. pr. eines Mannes; Pl. *seine Nachkommen.*

बक्किर्योनि Adv. *ausserhalb der Feuerstätte* Çat. Br. 8,6,3,7.

बक्किर्लम्ब Adj. *stumpfwinkelig* (Dreieck).

*बक्किर्लापिका f. *ein Räthsel, das nicht zugleich die Lösung enthält.* Vgl. यत्तर्लापिका.

बक्किर्लोम Adj. *mit den Haaren nach aussen gekehrt* Maitr. S. 3,6,6 = Kâṭh. 23,3.

बक्किर्लोमन् Adj. dass. Âpast. 1,28,19. 21.

*बक्किर्वर्तिन् Adj. *ausserhalb befindlich.*

बक्किर्वासस् n. *Obergewand* in म° (Nachtr. 4).

*बक्किर्विकार m. *Syphilis.*

बक्किर्विकारम् Adv. *verschieden von einem Erzeugniss* (im Sinne des Sâṁkhja) Çiç. 1,33.

बक्किर्वृत्ति f. *eine Beschäftigung mit den Dingen ausserhalb.*

1. बक्किर्वेदि f. *der Raum ausserhalb der* Vedi.

2. बक्किर्वेदि Adv. *ausserhalb der* Vedi, *aus der* Vedi *hinaus* Maitr. S. 4,6,9. Mân. Çr. 1,8,2. 2, 4,1.

बक्किर्वेदिक Adj. *ausserhalb der* Vedi *geschehend* u. s. w.

*बक्किर्व्यसन n. *Hurerei.*

*बक्किर्व्यसनिन् Adj. *der Hurerei ergeben.*

बक्किस् 1) *draussen —, auswärts sich tummelnd, — sich zeigend.* In Verbindung mit प्राण m. Sg. und Pl. und mit हृदय n. so v. *das Abbild des eigenen Lebensathems, — Lebens, — Herzens, so lieb wie diese.* — 2) m. *a) ein auswärtiger Späher.* — *b) *Krebs.*

बक्किःशाला f. *eine äussere Halle* Çâṅkh. Gṛhj. 1,5. Pâr. Gṛhj. 1,4,2. 2,14,12.

बक्किःशीत Adj. *sich kühl anfühlend* Bhâvapr. 1,148.

बक्किःस्रि Adv. von einer best. Aussprache.

बक्किष्क MBh. 13,6604 fehlerhaft für बक्किष्क.

1. बक्किष्कारण n. *ein äusseres Organ.*

2. बक्किष्कारण n. *das Ausschliessen von* (Abl.).

बक्किष्कर्मन् n. *eine ausserhalb des Opferraumes vor sich gehende Handlung* Çâṅkh. Çr. 7,7,4. 17,13.

बक्किष्कार्य Adj. *auszuschliessen, — von* (Abl.).

*बक्किष्कुटीचर m. *Krebs.*

बक्किष्कृति f. = बक्किष्कार.

बक्किष्क्रय Adj. *von den heiligen Handlungen ausgeschlossen.*

बक्किष्क्रिया f. *eine äussere —, nach aussen gerichtete Handlung* (Baden, Trinken u. s. w. nach Nîlak.).

बक्किष्टाङ्ग्योतिस् f. *ein best. Metrum.*

बक्किष्टात् Adv. *ausserhalb.*

बक्किष्टाद्विशसन Adj. *dessen Fleischseite nach aussen gerichtet ist* (Fell) Âpast. Çr. 1,19,3. 19,27.

बक्किष्ट्व n. so v. a. बक्किरङ्गत्व Paribh. 51.

बक्किष्पट m. *Obergewand.*

बक्किष्पत्नीसंयाज Adj. *ausserhalb der* Patnîsaṁjâǵa *stehend.* Nom. abstr. °त्व n. Lâṭj. 10,3,1.

बक्किष्पथम् Adv. *abseits vom Wege* Maitr. S. 1, 8,9. 2,1,10.

बक्किष्परिधि Adv. *ausserhalb der* Paridhi *genannten Hölzer.*

बक्किष्पवमान m. und n. *ein gewöhnlich aus drei* Tṛka *bestehender* Stoma (oder Stotra) *bei der Frühspende, welcher ausserhalb der* Vedi *gesungen wird.* f. (ई) Pl. heissen *die einzelnen Verse desselben.* बक्किष्पवमानदेश m. Kâtj. Çr. 8,6,23. Comm. zu 9,6,33.

बक्किष्पवित्र Adj. *des* Pavitra *ermangelnd.*

बहिष्पिण्ड Adj. *dessen Knoten aussen sind.*

बहिष्प्रज्ञ Adj. *dessen Erkenntniss nach aussen gerichtet ist.*

बहिष्प्राकार etwa *Warte* Nilak. zu MBh. 12, 69,43.

1. बहिष्प्राण m. 1) *der ausserhalb des Körpers befindliche Athem, was man lieb hat wie das eigene Leben.* — 2) Bez. *des Goldes.*

2. बहि॰ष्प्राण Adj. *dessen Athem* oder *Leben draussen ist.*

बहि॰स् Adv. Praep. 1) *draussen (ausserhalb des Hauses, des Dorfes, der Stadt, des Reiches u. s. w.), von aussen, hinaus, ausserhalb von* (Abl. oder im Comp. vorangehend). Mit कर् *verjagen aus* (Abl.), *verstossen, ausschliessen von* (Abl. oder Loc.), *von sich stossen, abwerfen, ablegen, entsagen.* बहिष्कृत *herausgenommen aus* (Abl.), *verjagt aus* (Abl.), *verstossen von* (im Comp. vorangehend), *ausserhalb —, nicht im Bereich von* (Instr.) *wohnend, ausgeschlossen von* (Abl. oder im Comp. vorangehend); *frei von, entbehrend, ermangelnd, beraubt, sich enthaltend* (die Ergänzung im Instr. oder im Comp. vorangehend). Mit भू *herauskommen, — aus* (Abl.). — 2) *hinaus*, so v. a. *in äusserer Erscheinung, leibhaftig.* बहिर्गत und बहिष्कृत *zur äusseren Erscheinung gekommen, — gebracht*, so v. a. *leibhaftig erschienen.*

बहिस = बर्स. Richtig बरिस.

बहिस्तन्व Adj. *dessen Glieder sich über den Leib* (des Feueraltars) *erstrecken* Çulbas. 2,37.

बहिस्तपस् n. *äussere Askese.*

बहि॰स्संस्थ Adj. *ausserhalb* (einer Stadt) *gelegen, — befindlich.*

बहि॰स्सद् Adj. *draussen sitzend*, so v. a. *verachtet.*

बहि॰स्संध्य Adj. *die Morgen- und Abendandacht ausserhalb des Dorfes verrichtend.* Nom. abst. °त्व n. Gaut.

बह्वीनर (Bhâg. P. ed. Bomb. 9,22,43) und बह्वीनर (MBh. 2,8,15) m. N. pr. eines Fürsten.

बह्वोरज्जु Adv. *an der Aussenseite eines Strickes.*

बहु 1. Adj. (f. बह्वी und *बहू) *a) reichlich, viel, zahlreich, vielfach, oftmalig; reich an* (Instr.). यद् — तद्बहु so v. a. *das will viel sagen, dass;* त्वया हि मे बहु कृतम् — यद् so v. a. *du hast mir einen grossen Dienst dadurch erwiesen, dass;* किं बहुना so v. a. *wozu der vielen Worte?* Das Neutrum auch substantivisch mit einem Gen. construirt. Compar. बहुतर *zahlreicher, mehr, — als* (Abl.), *allzuviel, recht viel, mehrere; umfangreicher, stärker* (Feuer). एतदेवास्माकं बहुतरं यद् *es ist schon sehr viel für uns, dass.* Superl. in der Verbindung आ बहुतमात्पुरुषात् *bis auf den entferntesten Nachkommen.* — *b) stattlich, tüchtig, kräftig.* — 2) बहु Adv. *a) viel, wiederholt, oft; stark, sehr, in hohem Grade.* Mit मन् *Jmd* oder *Etwas für viel halten, zu schätzen wissen, hoch anschlagen, höher stellen als* (प्राणेभ्य् *das Leben*). Compar. बहुतरम् *mehr, wiederholt, oft.* — *b)* am Anf. einiger Comp. *zum grössten Theil*, so v. a. *beinahe, ziemlich.* — 3) n. *Plural.*

*बहुक 1) Adj. (f. आ) *theuer gekauft.* — 2) m. *a) Calotropis gigantea.* — *b) Krebs.* — *c) eine Hühnerart* (द्रात्यूह). — *d)* = जलवातक oder °खादक.

*बहुकण्टक 1) m. *a) eine Art Asteracantha* Râgân. 4,41. — *b) Alhagi Maurorum* Râgân. 4,44. — *c) Phoenix paludosa* Râgân. 9,91. — 2) f. आ *Solanum Jacquini* Râgân. 4,60.

*बहुकण्टा f. *Solanum Jacquini* Râgân. 4,30.

*बहुकन्द 1) m. *Amorphophallus campanulatus* Râgân. 7,63. — 2) f. ई *Cucumis utilissimus* oder *eine Kürbisart* Râgân. 7,199.

बहुकर 1) Adj. *a) Vieles thuend, mannichfach Jmd* (Gen.) *nützend.* — *b) *der da kehrt, fegt.* — 2) *m. *a) Kamel.* — *b) eine Art Judendorn.* — 3) *f. आ (Gal.) oder ई *Besen.*

*बहुकरणीय Adj. *der* (angeblich) *viel zu thun hat, zu Nichts Zeit hat.*

*बहुकर्णिका f. *Salvinia cucullata* Râgân. 3,54.

*बहुकल्क m. *Buchanania latifolia* Râgân. 11, 65.

बहुकल्प Adj. *vielartig, mannichfach* MBh. 15, 7,1.

बहुकाम Adj. *viele Wünsche habend.*

बहुकार Adj. *viel wirkend* VS.

*बहुकीट m. N. pr. eines Dorfes.

*बहुकुलीन und *°कुल्य Adj. von बहु + कुल.

*बहुकूर्च m. *eine Art Cocosnuss.*

*बहुकृत Adj. (f. आ).

बहुकृत्वस् Adv. *oftmals.*

बहुकेतु m. N. pr. eines Berges.

बहुक्रम m. *ein* Krama 11) *von mehr als drei Worten.*

बहुक्षम 1) Adj. (f. आ) *Vieles erduldend* Kumâras. 5,40. — 2) *m. *ein* Buddha.

*बहुक्षार m. *eine Mischung aus verschiedenen Pflanzenaschen* Râgân. 6,260.

*बहुगन्ध 1) m. *das Harz der Boswellia thurifera* Râgân. 12,120. — 2) f. आ *a) eine Knospe von Michelia Champaka* Râgân. 12,60. — *b) Jasminum auriculatum* Râgân. 10,97. — *c) Nigella indica* Râgân. 6,64. — 3) n. *a) Zimmet* Râgân. 6, 178. — *b) eine Art Sandel* Râgân. 12,14.

*बहुगन्धा f. *Moschus* Râgân. 12,47.

बहुगर्ह्यवाच् Adj. *viel Tadelhaftes sprechend, geschwätzig.*

बहुगव m. N. pr. eines Fürsten.

बहुगामिन् Adj. *oft den Beischlaf vollziehend* Kâraka 6,2.

बहुगिरि N. pr. einer *gebirgigen* Gegend.

बहुगु Adj. (f. ऊ) *rinderreich* Âpast. Çr. 20,4.

*बहुगुडा f. *Solanum Jacquini.*

बहुगुण 1) Adj. (f. आ) *a) vieldrähtig* (Strick). — *b) vielfach, viel.* — *c) viele Vorzüge besitzend* R. 3,21,21. — 2) m. N. pr. eines Devagandharva.

*बहुगुरु m. *ein Lehrer in vielen Dingen*, so v. a. *Einer der von Allem nur Etwas weiss.*

*बहुगुहा f. *Solanum Jacquini.*

बहुगोत्रज Adj. *viele Blutsverwandte habend* 132,14.

*बहुग्रन्थि m. *Tamarix indica.*

बहुग्रह Adj. *viel fassend* (Topf), — *nehmend* (Minister).

*बहुचर्मक Adj. (f. °र्मिका).

बहुचारिन् Adj. *viel wandernd.*

बहुचित्र Adj. *überaus mannichfaltig, — verschiedenartig.*

*बहुच्छद् m. *Alstonia scholaris.*

बहुच्छल Adj. (f. आ) *trugvoll* Kir. 2,39. Nom. abstr. °त्व n. Vens. 72,16.

*बहुच्छिन्ना f. *eine Art Cocculus* Râgân. 3,3.

1. बहुजन m. *die grosse Menge.* °हित n. *Gemeinwohl* Text zu Lot. de la b. l. 280.

2. बहुजन Adj. (f. आ) *von vielen Menschen umgeben* Âpast. Çr. 13,9,2.

बहुजनपरिवार m. *ein best.* Samâdhi Kâraṇḍ. 51,18.

*बहुजन्य (बाहु°?) n. *Volksmenge.*

बहुजल्प Adj. *geschwätzig.*

बहुजल्पितर् Nom. ag. *Schwätzer* R. 5,36,68.

*बहुजव Adj. zur Erklärung von उरुजव.

*बहुजात Adj. zur Erklärung von तुविजात.

बहुतनय Adj. *viele Söhne habend* Daçak. 19,8.

*बहुतन्त्री Adj. (Nom. °स्) *viele Sehnen* oder *Adern habend* P. 5,4,159, Sch.

*बहुतन्त्रीक Adj. (f. आ) *vielsaitig* (Laute) ebend.

बहुतय Adj. Pl. *vielfach.*

बहुतरक Adj. *recht viel, — zahlreich.*

*बहुतरकणिश m. *eine best. Kornart.* Vgl. बहु-

दलकणिश.

बहुतराम् Adv. *in hohem Grade, stark, sehr.*

*बहुतलवशा f. *Iris pseudacorus.*

*बहुतस् Adv. *von vielen Seiten.*

बहुता f. *Vielheit, Menge* LA. 30,3, v. l.

*बहुतिक्ता f. *Solanum indicum* Râǵan. 4,137.

बहुतिथ Adj. *vielfach, viel, mannichfach.* °थे ऽह्नि *viele Tage hindurch.* °म् Adv. *sehr, in hohem Grade.*

1. बहुतृण n. *beinahe Gras, so zu sagen ein Grashalm* Spr. 4021.

2.*बहुतृण m. *Saccharum Munjia* Râǵan. 5,86.

बहुतृष्ण Adj. *einen heftigen Durst habend* 169, 25.

*बहुत्र Adv. *unter Vielen.*

बहुत्रा Adv. *unter —, zu Vielen.*

बहुत्रिवर्ष Adj. *beinahe drei Jahre alt.*

बहुत्व n. 1) *Vielheit, Menge.* — 2) *die Majorität, die Meinung der M.* — 3) *Plural.*

*बहुत्वक्क m. *Betula Bhojpatra.*

*बहुत्वच् m. 1) dass. — 2) *Alstonia scholaris.*

*बहुत्था Adv. *auf vielfache Weise.*

बहुदक्षिण Adj. *mit reichlichem Opferlohn verbunden* (Opfer) Çat. Br. 11,6,3,1. 14,6,1,1.

बहुदक्षीसुत m. N. pr. einer Autorität in der Politik. v. l. वत्सुदक्षीसुत.

*बहुदलकणिश m. *eine best. Kornart* Râǵan. 16,92.

1. बहुदान n. *eine reichliche Gabe* 165,18.

2. बहुदानि Adj. *reichlich schenkend, freigebig.*

बहुदामन् oder °दामा f. N. pr. einer der Mütter im Gefolge Skanda's.

बहुदायिन् Adj. *freigebig.*

बहुदासपुरुष (Âpast. Çr. 20,4) und °पूरुष (TBr. 3,8,5,3) Adj. (f. आ) *viele Sclaven und Diener habend.*

बहुदुःखवासम् Absol. mit वस् *einen leidensvollen Aufenthalt haben* Bhâg. P. 3,31,20.

*बहुदुग्ध 1) m. *Waizen* Râǵan. 16,30. — 2) f. आ *eine Kuh, die viel Milch giebt.*

बहुदुग्धवती Adj. f. *viel Milch gebend* Hemâdri 1,447,14.

*बहुदुग्धिका f. *Tithymalus antiquorum.*

बहुदृश्वन् m. *ein grosser Gelehrter* Deçîn. 1,37.

बहुदेय n. *reichliches Schenken* Gop. Br. 2,3,17.

बहुदेवत Adj. (f. आ) *an viele Gottheiten gerichtet.* Nom. abstr. °त्व n. Comm. zu Âpast. Çr. 8, 9, 5.

बहुदेवत्य Adj. *vielen Göttern gehörig.*

बहुदैवत Adj. *auf viele Götter bezüglich.*

बहुदैवत्य 1) Adj. dass. — 2) n. Titel eines Werkes.

1. बहुदोष m. *grosser Schaden, — Nachtheil.*

2. बहुदोष Adj. (f. आ) *viele Uebel bergend* 91,27. Mṛkkh. 26,8.

बहुदोहना Adj. f. *viel Milch gebend* MBh. 12, 199,94.

बहुधन 1) Adj. *ein grosses Vermögen besitzend, sehr reich.* Nom. abstr. °त्व n. — 2) m. N. pr. eines Mannes Ind. St. 14,123. fg.

बहुधनेश्वर m. *ein sehr reicher Mann.*

बहुधन्य m. fehlerhaft für °धान्य.

बहुधन्विन् Adj. *viele Bogen führend* (Çiva) MBh. 7,202,44.

बहुधा Adv. *in vielerlei Weise, — Formen, — Theilen; vielfach, mannichfaltig, wiederholt; an vielen Orten; sehr.* Mit कर् *vervielfältigen; unter die Leute bringen.*

बहुधात्मक Adj. *vielfältig.*

बहुधान्य m. *das 12te (46ste) Jahr im 60jährigen Jupitercyclus.*

बहुधान्यक N. pr. einer Oertlichkeit.

*बहुधार n. *Diamant* Râǵan. 13,174.

*बहुधीवन् Adj. (f. ebenso oder °वरी) *ziemlich geschickt.*

बहुधेनूक n. *eine grosse Menge von Milchkühen.*

बहुधेय (!) m. Pl. *eine best. Schule.*

बहुध्मात Adj. *oft geglüht.*

*बहुनाद m. *Seemuschel* Râǵan. 13,123.

बहुनामन् Adj. (f. ebenso) *viele Namen habend.*

*बहुनिष्क und *°नैष्किक Adj. *viele* Nishka *werth.*

*बहुपटु Adj. *ziemlich geschickt* P. 5,3,68, Sch.

*बहुपत्र 1) m. *Zwiebel* Râǵan. 7,56. — 2) f. आ *eine best. wohlriechende Blume* Râǵan. 10,128. — 3) f. ई *a) Aloe perfoliata* Râǵan. 5,45. — *b) ein best. kleiner Strauch,* = गोरक्षदुग्धा Râǵan. 5,45. — *c) eine roth färbende Oldenlandia* Râǵan. 3,114. — *d) Basilienkraut* Râǵan. 10,152. — *e) Asparagus racemosus.* — *f) eine Art Solanum* Râǵan. 4, 24. — *g)* = लिङ्गिनी Râǵan. 3,38. — 4) n. *Talk* Râǵan. 13,114.

बहुपत्रिका f. 1) **Flacourtia cataphracta* Râǵan. 5,91. — 2) *Trigonella Foenum graecum* Bhâvapr. 1,167. — 3) *= महाशतावरी Râǵan. 4,22.

बहुपत्नीक Adj. 1) *viele Frauen habend* Comm. zu Nyâyam. 9,3,8. Nom. abstr. ता f. *Vielweiberei.* — 2) *von vielen Frauen vollführt.*

*बहुपद् m. (stark °पाद्) *der indische Feigenbaum.*

बहुपद् Adj. *vielfüssig.*

बहुपन्नग m. N. pr. eines Marutvant Hariv. 3,12,56. ब्रह्मपन्नग v. l.

बहुपर्ण 1) Adj. (f. आ) *vielblätterig.* — 2) *m. *Alstonia scholaris* Râǵan. 12,35. — 3) *f. आ *Trigonella Foenum graecum* Râǵan. 6,70.

*बहुपर्णिका f. *Salvinia cucullata.*

बहुपल्लव Adj. *ausgebreitet, zahlreich* Ind. St. 15,355.

बहुपशु Adj. *reich an Vieh.*

बहुपाक्य Adj. *bei dem viel* (für Arme) *gekocht wird.*

बहुपाठिन् Adj. *viel studirend* MBh. 5,43,48.

बहुपाद् 1) Adj. (f. आ) *a) vielfüssig.* — *b) mehr Füsse habend* (Sitz) Âpast. — *c) aus mehreren Verstheilen bestehend.* — 2) *m. *der indische Feigenbaum* Râǵan. 11,119.

*बहुपादिका f. *Salvinia cucullata* Râǵan. 3,55.

(बहुपाद्य) बहुपायिन्य n. (*Viele bergend*) *eine grosse Halle.* Vgl. नृपाद्य.

बहुपुत्र 1) Adj. (f. आ) *viele Söhne* oder *Kinder habend* Mân. Gṛhj. 1,12. — 2) m. *a) *Alstonia scholaris.* — *b)* N. pr. eines Praǵâpati. — 3) f. ई *a) Asparagus racemosus* Bhâvapr. 4,71. — *b) *Flacourtia cataphracta.* — *c) *Bein. der Durgâ.

बहुपुत्रिका f. 1) **eine best. Pflanze,* = महाशतावरी. Richtig बहुपत्रिका. — 2) N. pr. einer der Mütter im Gefolge Skanda's.

बहुपुष्ट Adj. *in grossem Wohlstande sich befindend* Maitr. S. 1,6,11.

बहुपुष्प 1) *m. *Erythrina indica.* — 2) f. ई *Grislea tomentosa* Bhâvapr. 1,176.

बहुपुष्पप्रवालवत् Adj. *mit vielen Blüthen und Trieben versehen* R. 2,50,13.

बहुपुष्पिका f. *Grislea tomentosa* Râǵan. 6,216. Bhâvapr. 1,176.

बहुप्रकार Adj. *vielfach.* °म् Adv. *auf vielerlei Weise, vielfach, wiederholt* 108,2.

बहुप्रकृति Adj. *aus mehreren Nominalstämmen bestehend.*

बहुप्रज 1) Adj. (f. आ) *kinderreich* MBh. 13,87, 9. — 2) *m. *a) Schwein.* — *b) Maus* Râǵan. 19,57. — *c) Saccharum Munjia* Râǵan. 8,86.

बहुप्रजस् Adj. *kinderreich.*

बहुप्रज्ञानशालिन् Adj. *mit vielem Wissen ausgestattet* Kathâs. 13,112.

बहुप्रतिज्ञ Adj. *mehrere Klagen enthaltend* 216,1.

बहुप्रत्यवाय Adj. *mit vielen Widerwärtigkeiten verbunden* Nâǵân. 45,15 (61,17).

*बहुप्रद Adj. *freigebig.*

बहुप्रपञ्च Adj. *weitschweifig* Hit. 130,5.

बहुप्रलापिन् Adj. *geschwätzig* Varâh. Bṛh. S. 68,113. Nom. abstr. °पिता f. Prasannar. 22,5.

*बहुप्रसू f. *eine Mutter von vielen Kindern.*

बहुप्रिय॰ Adj. *vielbeliebt* als Erklärung von पुरुप्रिय॰ Çat. Br. 6,6,3,4.

*बहुप्रेयसी Adj. *viele Geliebten habend.*

बहुफल 1) *m. *a) ein best. Fruchtbaum* Râǵan. 11,216. — *b) Nauclea Cadamba.* — *c) Flacourtia sapida.* — 2) f. आ *a) Flacourtia cataphracta.* — *b) *Solanum indicum* und *eine andere Species* Râǵan. 4,135. 26. — *c) *Glycine debilis* Râǵan. 3,20. — *d) *ein dunkel blühender Convolvulus Turpethum* Râǵan. 7,202. — *e) *verschiedene Cucurbitaceen* Râǵan. 7,206. 210. 218. 220. — 3) *f. ई *a) Emblica officinalis.* — *b) Ficus oppositifolia.* — *c) Koloquinthengurke.*

*बहुफलिका f. *eine Art Judendorn* Râǵan. 11,145.

बहुफेनरसा f. *eine best. Pflanze,* = सप्तला Kâraka 7,11.

*बहुफेना f. *Seifenbaum* Râǵan. 4,198.

*बहुबल m. *Löwe* Râǵan. 19,2.

बहुबाहु m. N. pr. eines Fürsten.

1. बहुबीज am Anf. eines Comp. *viele Samenarten* Varâh. Jogaj. 7,2.

2. बहुबीज 1) *n. *die Frucht der Anona reticulata* oder *squamosa.* — 2) f. आ *a) Trigonella foenum graecum* Bhâvapr. 1,167. — *b) *eine Musa* Râǵan. 11,42.

बहुभद्र m. Pl. N. pr. eines Volkes.

*बहुभस्त्रक Adj. (f. °आ und °स्त्रिका).

बहुभाषिन् Adj. *geschwätzig.*

बहुभाष्य n. *vieles Reden, Geschwätzigkeit.*

बहुभुज् Adj. *viel essend, grosser Esser.*

*बहुभुजा f. Bein. der Durgâ.

बहुभूमि m. N. pr. eines Fürsten VP.² 4,96.

बहुभूमिक Adj. *aus vielen Stockwerken bestehend* Hemâdri 1,657,3.

*बहुभुञ्ज् Adj. (Nom. °भूट्) *viel backend.*

बहुभोक्तृ Nom. ag. *ein grosser Esser* Comm. zu Gobh. 1,9,7.

बहुभोग्या f. *Hure* Daçak. 84,6.

बहुभोजक Adj. *viel essend* zu Spr. 4910.

बहुभोजन 181,22 fehlerhaft für °भोजक.

बहुभोजिन् Adj. *viel essend.* Nom. abstr. °जिता f. *Gefrässigkeit* Kull. zu M. 2,57.

बहुभौम Adj. *viele Stockwerke habend* R. 5,10,11.

बहुमञ्जरी f. *Basilienkraut.*

बहुमत्स्य 1) *Adj. (f. आ) *fischreich* P. 4,1,28, Sch. — 2) n. *ein fischreicher Ort.*

बहुमध्यग Adj. *Vielen gehörig* 200,23.

बहुमन्तव्य Adj. *für viel zu halten, hoch anzuschlagen.*

*बहुमल m. *Blei.*

बहुमान m. *Hochachtung, Hochschätzung, eine hohe Meinung von, das Gewichtlegen auf;* mit Loc. der Person (304,12) oder Sache, seltener mit Gen. der Person (290,18).

बहुमानिन् Adj. *hoch angesehen, in hoher Achtung stehend.*

*बहुमानुषसंकीर्ण n. *Laube* Gal.

बहुमान्य Adj. *Achtung verdienend.*

बहुमाय Adj. *hinterlistig.*

*बहुमार्ग n. und *°मार्गी f. *ein Ort, wo viele Wege zusammentreffen.*

बहुमाल्यफल Adj. *reich an Kränzen* (man hätte मूल erwartet) *und Früchten* Pat. zu P. 1,2,52.

बहुमाषतिल॰ Adj. (f. आ) *viele Bohnen und viel Sesam besitzend* TS. 3,8,3,3. Âpast. Çr. 20,4.

बहुमित्र 1) Adj. *viele Freunde habend* Âpast. — 2) *m. N. pr. eines Mannes.

बहुमुख Adj. *viele Mäuler habend, vielerlei sprechend.*

*बहुमूत्र Adj. *viel harnend.* Nom. abstr. °ता f.

*बहुमूत्रक m. *eine Art Chamäleon* Râǵan. 19,62.

*बहुमूर्ति f. *die wilde Baumwollenstaude.*

*बहुमूर्धन् m. Bein. Vishṇu's.

*बहुमूल 1) m. *a) eine Rohrart* Râǵan. 8,83. — *b) Moringa pterygosperma* Râǵan. 7,26. — 2) f. आ *a) Asparagus racemosus* Râǵan. 4,119. — *b)* = माकन्दी Râǵan. 7,42.

बहुमूलक 1) m. *a) *eine Rohrart.* — *b)* N. pr. eines Schlangendämons. — 2) n. *die wohlriechende Wurzel von Andropogon muricatus* Bhâvapr. 1,190.

1. बहुमूल्य n. *eine grosse Summe Geldes.*

2. बहुमूल्य Adj. *kostbar.*

*बहुयज्वन् Adj. (f. ebenso).

*बहुयज्वा Adj. f.

बहुयाजिन् Adj. *der viele Opfer dargebracht hat.*

बहुयोजना f. N. pr. einer der Mütter im Gefolge Skanda's.

बहुरजस् Adj. *sehr staubig* und *vielen Blüthenstaub habend* 249,3.

बहुरत्न Adj. (f. आ.) *reich an Edelsteinen* Ind. St. 15,299.

बहुरथ m. N. pr. eines Fürsten.

*बहुरन्धिका f. *eine best. Wurzel* Râǵan. 5,25.

बहुरमध्य Adj. *in der Mitte dick.*

बहुरस 1) Adj. *saftreich.* — 2) *f. आ *Cardiospermum Halicacabum* Râǵan. 3,71.

*बहुराजन् Adj. (f. ebenso und °राज्ञी).

*बहुराजा Adj. f.

बहुरायस्पोष॰ Adj. (f. आ) *vielen Reichthum besitzend* TS. 3,8,3,3. Âpast. Çr. 20,4.

बहुराशि Adj. in Verbindung mit पद *set of many terms* Colebr. Alg. 35.

*बहुरुहा f. *eine Art Cocculus* Râǵan. 3,3.

बहुरूप 1) Adj. (f. आ) *vielfarbig, von mannichfaltigem Aussehen, mannichfach.* — 2) m. *a) *Chamäleon.* — *b) *Haar.* — *c) *das Harz der Shorea robusta.* — *d) *die Sonne.* — *e)* Bein. α) *Brahman's. — β) *Vishṇu's. — γ) Çiva's. — δ) *des Liebesgottes.* — *f)* N. pr. α) eines Rudra. — β) *eines Buddha. — γ) eines Sohnes des Medhâtithi. — 3) *f. आ *eine der sieben Zungen des Feuers.* — 4) n. N. pr. des von 2) *f)* γ) beherrschten Varsha.

बहुरूपक 1) Adj. (f. °पिका) *von mannichfaltigem Aussehen* MBh. 1,155,36. बहुरूपक° Adv. *mannichfach.* v. l. MBh. 7,175,9 बहुरूपाङ्गशोभितम् st. बहुरूपकशो°. — 2) m. N. pr. eines Rudra VP.² 2,25.

बहुरूपकल्प m. Titel eines Werkes Bühler, Rep. No. 72.

बहुरूपागर्भस्तोत्र m. desgl. ebend. No. 468.

बहुरूपाष्टक n. zusammenfassende Bez. für *acht* Tantra Ârjav. 160,16.

*बहुरेतस् m. Bein. Brahman's.

*बहुरोमन् m. *Widder.*

बहुल॰ 1) Adj. (f. आ) *a) dicht, dick, breit.* द्विगुणो बहुल॰तर: *doppelt so dick.* — *b) umfänglich, ausgedehnt, gross.* — *c) reichlich, zahlreich, viel.* बहुलम् Adv. *oft.* — *d) reich an, voll —, begleitet von* (Instr. oder im Comp. vorangehend). कुमारीबहुला: स्त्रिय: *Weiber, unter denen viele Jungfrauen sind.* — *e) *schwarz;* vgl. 2) *a).* — *f) *unter den Plejaden geboren.* — 2) m. *a) die dunkle Hälfte eines Monats.* Angeblich auch n. — *b) *Feuer.* — *c)* N. pr. α) eines Prâǵâpati. — β) eines Fürsten der Tâlaǵaṅgha und eines andern Mannes (Ind. St. 14,107). — γ) Pl. eines Volkes. — 3) f. आ *a) *Kuh.* — *b) Kardamomen* Bhâvapr. 1, 188. 4,78. — *c) *die Indigopflanze.* — *d) die Plejaden.* — *e) die 12te* Kalâ *des Mondes.* — *f)* N. pr. α) einer Göttin. — β) einer der Mütter im Gefolge Skanda's. — γ) der Gattin Uttama's, eines Sohnes des Uttânapâda. — δ) der Mutter eines Samudra Hem. Par. 2,317. — ε) einer mythischen Kuh. — ζ) eines Flusses. — 4) n. *a) *Luft.* — *b) *weisser Pfeffer.* — *c) eine best. hohe Zahl* (buddh.).

बकुलक 1) n. fehlerhaft für बा°. — 2) *f. °लिका *die Plejaden.*

*बकुलगन्ध 1) n. *eine Art Sandelholz* Gal. — 2) f. आ *Kardamomen* Râǵan. 6,87.

*बकुलच्छद् m. *eine roth blühende Hyperanthera* Râǵan. 7,32.

°बकुलता f. *das Reichsein an.*

बकुलतृण Adj. *grasreich* Kâtj. Çr. 25,7,15.

बकुलत्व n. 1) *Vielheit, Menge.* — 2) am Ende eines Comp. *das Reichsein an.*

बकुलपर्ण Adj. *vielblätterig* Kâtj. Çr. 6,1,8.

बकुलपलाश Adj. (f. आ) dass. Kâtj. Çr. 4,2,4.

*बकुलवण n. *salzhaltiger Boden* Râǵan. 6,106.

बकुलवर्मन् Adj. *mit dichter Hülle umgeben.*

बकुलोत्त Adj. *dicken Bodensatz habend.*

बकुलाभिमान Adj. *vielfach nachstellend, — bedrohend.*

बकुलायास Adj. *mit vielen Anstrengungen verbunden* Bhag. 18,24.

बकुलालाप Adj. *geschwätzig.*

बकुलाविष्ट Adj. *von Vielen bewohnt, dicht bevölkert* Ait. Br. 3,44,3.

बकुलाश्व m. N. pr. eines Fürsten.

बकुलित Adj. *vermehrt* Çiç. 17,18.

बकुलो Adv. 1) mit कर्, nur Partic. °लोकृत *a) dicht gemacht, — erscheinend* 311,20 (im Prâkrit). — *b) erweitert, vermehrt, vergrössert.* — *c) verbreitet, unter die Leute gebracht.* — *d) zerstreut* (in übertragener Bed.). — *e) *gedroschen, von der Spreu befreit.* — 2) mit भू *a) sich mehren.* — *b) sich ausbreiten, sich verbreiten.* — *c) ruchbar werden, unter die Leute kommen.*

बकुलीकरिष्णु Adj. mit Acc. *zu vergrössern bestrebt.*

बकुलीभाव m. *das Sichverbreiten, unter die Leute Kommen.*

बकुलेतरपक्ष m. Du. *die dunkle und die lichte Hälfte eines Monats.*

बकुलौषधिक Adj. *mit vielen Kräutern bewachsen.*

बकुवचन n. *die Mehrzahl, die Casus- und Personalendungen der Mehrzahl.*

बकुवत् Adv. *pluraliter, im Plural.*

बकुवर्ण Adj. *vielfarbig.* Nom. abstr. °ता f.

*बकुवर्त N. pr. einer Oertlichkeit.

*बकुवल्क m. *Buchanania latifolia.* Vgl. बकुकल्क.

बकुवल्कल m. dass. Bhâvapr. 1,245.

*बकुवल्ली f. *Hoya viridiflora* Râǵan. 4,187.

बकुवादिन् 1) Adj. *viel redend, geschwätzig.* — 2) m. N. pr. eines Fursten VP.² 4,128.

बकुवाच m. Pl. N. pr. eines Volkes MBh. 6,9,55. बाकुवाच v. l.

*बकुवार und °क m. *Cordia Myxa* Mat. med. 293. Râǵan. 11,205. Bhâvapr. 1,246.

बकुवारम् Adv. *vielmals, oft* Kâurap. (A.) 8.

बकुवार्षिक Adj. (f. ई) 1) *viele Jahre alt* Hemâdri 1,16,19. 22. — 2) *viele Jahre während.*

बकुवाल Adj. *vielhaarig* (Schweif). Nom. abstr. °ता f. Varâh. Bṛh. S. 72,2.

*बकुवि Adj. *viele Vögel enthaltend.*

बकुविघ्न Adj. *mit vielen Schwierigkeiten verbunden.* Nom. abstr. °ता f.

बकुविद् Adj. *vielwissend.*

बकुविद्य Adj. *gelehrt.* Nom. abstr. °ता f.

बकुविध 1) Adj. (f. आ) *vielfach, mannichfach* 147,3. °म् Adv. *vielfach, zu wiederholten Malen* 293,26. — 2) m. N. pr. eines Fürsten VP.² 4,128.

बकुविधाकार Adj. (f. आ) *mannichfaltig* 84,21.

*बकुविस्त Adj. *viele* Vista *wiegend.*

1. बकुविस्तर m. *starke Ausbreitung.* °रं (Conj.) कर् *sich stark ausbreiten* Spr. 888. °संयुक्तम् Adv. *nach allen Richtungen hin, in allen Stücken* R. 3, 31,35.

2. बकुविस्तर Adj. (f. आ) 1) *weit verbreitet.* — 2) *mannichfach, verschieden.* °म् Adv. *vielfach.* — 3) *sehr ausführlich.*

बकुविस्तीर्ण 1) Adj. *stark ausgebreitet.* Nom. abstr. °ता f. — 2) *f. आ *eine best. Pflanze.*

बकुवीर्य 1) Adj. (f. आ) *kräftig, sehr wirksam* MBh. 13,98,23. — 2) *m. *a) Terminalia Bellerica. — b) Amaranthus polygonoides* Râǵan. 5,71. — *c) Salmalia malabarica* Râǵan. 8,9. — *d) eine Art Ocimum* Râǵan. 10,156. — 3) *f. आ *Flacourtia cataphracta* Râǵan. 5,91.

बकुवेलम् Adv. *oftmals* Paṇḍad.

*बकुवैस्तिक Adj. = बकुविस्त.

*बकुव्ययिन् Adj. *viel ausgebend, verschwenderisch.*

बकुव्रीहि m. *ein adjectivisches Compositum; ein Compositum, dessen letztes Glied ein Substantiv ist, welches aber in der Composition seine Selbständigkeit verliert, indem es mit dem vorangehenden Worte zu einem blossen Merkmal eines andern Begriffes herabsinkt.* °वत् Adv.

बकुव्रीहिमत् Adj. (f. ई) *reich an Reis und Gerste* Âpast. Çr. 20,4.

बकुशक्ति m. N. pr. eines Prinzen.

बकुशत्रु 1) Adj. *viele Feinde habend.* — 2) *m. *Sperling.*

बकुशब्द m. *Plural.*

*बकुशल्य m. *roth blühender* Khadira Râǵan. 8,26.

बकुशस् Adv. *vielfach, oftmals, wiederholt.*

बकुशाख 1) Adj. (f. आ) *a) vielästig.* — *b) weitverzweigt* (Geschlecht), *weit verbreitet.* Nom. abstr. °त्व n. — *c) mannichfaltig.* — 2) *m. *Euphorbia antiquorum* Râǵan. 8,51.

बकुशाखिन् Adj. *vielästig.*

*बकुशाल m. *Euphorbia antiquorum* Râǵan. 8, 51. v. l. बकुशाख. Vgl. बाकुशाल.

*बकुशिखा f. *Commelina salicifolia* und auch *andere Species* Râǵan. 4,109. v. l. बक्रिशिखा.

बकुप्रभाय्, °यते *zu einem grossen Segen werden.*

*बकुप्रङ्ग m. Bein. Vishṇu's.

बकुश्रुत 1) Adj. *sehr gelehrt.* — 2) m. N. pr. eines Ministers Ind. St. 15.

बकुश्रुति f. *das Vorkommen der Mehrzahl im Texte.*

बकुश्रुतीय m. Pl. *eine best. buddhistische Schule.*

*बकुश्रेयसी Adj.

बकुसंवत्सर n. *eine vieljährige* Soma-*Feier* Çâṅkh. Çr. 13,27,5.

बकुसत्त्व Adj. *reich an Thieren* MBh. 3,39,24.

बकुसत्य m. Bez. *des 10ten* Muhûrta.

*बकुसदाचार Adj.

बकुसदृश Adj. *sehr passend* Paṇkat. 75,15.

*बकुसंतति m. *Bambusa spinosa.*

*बकुसमुदाचार Adj.

*बकुसंपुट m. *ein best. Knollengewächs.*

बकुसर्पिष्क Adj. *mit viel Butter bereitet* Vishṇus. 86,18.

बकुसव Adj. 1) *viele Opfer darbringend* oder *viele Jahre Etwas thuend.* — 2) *viele Opfer* oder *viele Jahre enthaltend.*

बकुसस्य 1) Adj. *kornreich.* — 2) m. N. pr. eines Dorfes.

बकुसाधन Adj. *viele Hülfsmittel besitzend.* Nom. abstr. °ता f. Spr. 4226.

बकुसामि Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

बकुसार 1) Adj. *kernhaft.* — 2) *m. *Acacia Catechu* Râǵan. 8,22.

बकुसाहस्र 1) Adj. (आ) *viele Tausende ausmachend, zu vielen Tausenden seiend.* — 2) f. ई Sg. *viele Tausende.*

*बकुसु 1) m. *Schwein, Eber.* — 2) f. °सू *Sau.*

*बकुसुता f. *Asparagus racemosus.*

बकुसुवर्ण Adj. *reich an Gold.* Nom. abstr. °ता f. Râǵat. 4,247.

बकुसुवर्णक 1) Adj. *a) viele Goldstücke besitzend.*

— *b) viele Goldstücke kostend.* — 2) m. N. pr. *a)* eines Fürsten. — *b)* eines Agrahâra.

*वङ्गसू f. s. u. *वङ्गसु.

*वङ्गसूक्त Adj. *aus vielen* Sûkta *bestehend.*

*वङ्गसूति Adj. *oft geboren —, oft gekalbt habend.*

वङ्गसूवरी Adj. f. *viel gebärend* RV. 2,32,7.

वङ्गस्तवावलि f. Titel *einer Sammlung von Hymnen.*

वङ्गस्पृश् Adj. *Vieles berührend* Çiç. 2,78.

*वङ्गस्रवा f. *Boswellia thurifera.*

*वङ्गस्वन m. *Eule.*

वङ्गस्वर Adj. *mehr als zweisilbig* TS. Prât. Nom. abstr. त्व n. Comm.

वङ्गहस्तिक Adj. (f. आ) *reich an Elephanten* Âpast. Çr. 20,4.

वङ्गहिरण्य 1) Adj. (f. आ) *reich an Gold* Âpast. Çr. 20,4. — 2) m. *ein best.* Ekâha.

वङ्गूदक 1) Adj. (f. आ) *wasserreich* R. 1,1,30. Ind. St. 10,302. — 2) m. *a) ein der Welt entsagender Bettler, der heilige Badeörter besucht.* — *b)* N. pr. eines Schlangenfursten Kâraṇḍ. 2,11.

वङ्गूदन n. nach Burnouf *la réunion des diverses espèces d'aliments.*

वङ्गूपमा f. in der Rhetorik *ein Vergleich mit vielen Dingen* 249,24.

*वङ्गूर्ज् Adj. *voller Saft und Kraft.*

वङ्गमखान m. N. pr. = بهرام خان.

*वङ्गि und *वङ्गिक ungenaue Schreibart für *वल्गि und वल्गिक.

वङ्गनर Adj. *vielsilbig.* Nom. abstr. °त्व n. Comm. zu Âpast. Çr. 8,9,5.

वङ्गग्नि Adj. (f. ई) Bez. gewisser Verse, in welchen *mehrere* Agni erwähnt werden.

वङ्गाविक Adj. (f. आ) *reich an Ziegen und Schafen* Âpast. Çr. 20,4.

*वङ्गध्ययन und *वङ्गध्याय Adj.

वङ्गन्न Adj. *speisenreich.*

*वङ्गप् und *वङ्गप Adj. *wasserreich.*

वङ्गपत्य 1) Adj. *a) *grosse Nachkommenschaft habend.* — *b) gr. N. versprechend.* — 2) *m. *a) Schwein.* — *b) Maus.*

वङ्गपाय Adj. *mit vielen Gefahren verbunden* Pañcat. 8,21. 25. 30,25.

वङ्गभिधान n. *Plural.*

वङ्गमित्र Adj. *viele Feinde habend* Spr. 4426.

वङ्गर्थ Adj. *viele Bedeutungen habend* Ind. St. 13,325.

वङ्गर्घ Adj. *werthvoll* (Soma) Maitr. S. 3,7,7.

वङ्गवरोध Adj. *viele Frauen habend* Daçak. 80, 10.

वङ्गश्व 1) Adj. (f. आ) *reich an Rossen* Âpast. Çr. 20,4. — 2) m. N. pr. eines Sohnes des Mudgala.

वङ्गाज्य Adj. *reich an Opferschmalz* Âpast. Çr. 2,5,11.

वङ्गादिन् Adj. *viel essend, gefrässig.*

वङ्गाशिन् 1) Adj. dass. Nom. abstr. °शित्व n. — 2) m. N. pr. eines Sohnes des Dhṛtarâshṭra.

वङ्गाश्चर्य und °मय Adj. *viele Wunder enthaltend.*

वङ्गाश्रया f. N. pr. einer Kiṁnara-Jungfrau Kâraṇḍ. 6,23.

वङ्गीश्वर m. N. pr. eines Heiligthums. °माहात्म्य n.

वङ्गृच् Adj. *versreich,* insbes. als Bez. des Ṛgveda.

वङ्गृचिन् 1) Adj. (f. आ) dass. — 2) m. *Kenner —, Anhänger* oder *Vertreter des* Ṛgveda. — 3) *f. ई f.-zu 2).

वङ्गृचपरिशिष्ट n., °चब्राह्मण (Âpast. Çr. 1,21, 10. 6,15,16) n., °ब्राह्मणपञ्चिकाभाष्य n. (Opp. Cat. 1), °ब्राह्मणभाष्य n. (ebend.), °ब्राह्मणोपनिषद् f., °चश्रुति f., °चसंध्याभाष्य n. (Opp. Cat. 1), °चाक्लिक n. und °चोपनिषद् f. Titel von Werken.

वङ्गेनस् Adj. *der viele Sünden begangen hat* M. 11,254.

वङ्गेद m. *ein Asket, der Werke als Nebensache und das Wissen als Hauptsache betrachtet.*

वङ्गोषधिक Adj. *kräuterreich* Çâṅkh. Gṛhj. 1, 28. 4,6. Richtig wäre वङ्गोषधिक.

*वाक n. *eine Menge von Reihern.*

*वाकरुका f. *eine Kranichart.*

वाकायन m. Patron. von वक. Auch Pl.

वाकुरि Adj. in Verbindung mit दति m. etwa *Sackpfeife, Dudelsack.*

वाकुल 1) Adj. *von der Mimusops Elengi kommend.* — 2) *n. *die Frucht der M. E.*

वाग्वाक्[!]डरचन्द्र m. N. pr. eines Fürsten.

*वाङ्, वाङते (आप्लाव्ये, आप्लावे).

वाङ्मीकार m. N. pr. eines Grammatikes TS. Prât.

*वाङीर m. *ein gemiethetер Arbeiter.*

वाङियोपुत्र m. N. pr. eines Lehrers Çât. Br. 14, 9,2,30.

वाढ, वाढ्य Partic. von वक्. Nur 1) Loc. वाढ्ये *laut, stark.* — 2) वाढम् Adv. *gewiss, sicherlich.* Gewöhnlich als Partikel der Einwilligung, Bestätigung oder Bejahung nach einer Aufforderung, Behauptung oder Frage: *einverstanden, gut, so geschehe es, so ist es, ja.*

वाढसृत्वन् Adj. *kräftig dahineilend.*

1. वाण und वाण 1) m. *a) Rohrpfeil, Pfeil.* — *b)* Bez. *der Zahl fünf.* — *c) Sinus versus* Gaṇita, Sûrjagr. 14. — *d) Ziel.* — *e) *ein best. Theil des Pfeils.* — *f) Saccharum Sara* oder *eine verwandte Rohrart* Râǵan. 8,82. Bhâvapr. 1,209. — *g) *Kuheuter.* — *h) * = केवल. — *i)* N. pr. *α)* eines Asura, Feindes des Vishṇu und Günstlings des Çiva. — *β)* eines Wesens im Gefolge Skanda's. — *γ)* zweier Fürsten, eines Autors (Kâd. 4,14) und anderer Männer. — 2) m. (*f. आ) *eine blau blühende Barleria* Râǵan. 10,137. 140. Bhâvapr. 3,98. — 3) *f. आ *das hintere Ende eines Pfeils.* — 4) n. *a) die Blüthe von* 2). — *b) Körper.*

2. वाण m. = वाण *Musik* AV. 10,2,17.

वाणगङ्गा f. N. pr. eines bei Someça vorbeifliessenden Flusses, der durch einen *Pfeilschuss* Râvaṇa's entstanden sein soll.

वाणगोचर m. *Pfeilschussweite* MBh. 1,69,20. 3, 271,28. Mâlatîm. 13,4.

*वाणजित् m. Bein. Vishṇu's.

वाणता f. Nom. abstr. zu 1. वाण *Pfeil.*

वाणतूणी Adv. mit कर् *zum Köcher machen.*

वाणधि m. *Köcher.*

वाणनाशा f. N. pr. eines Flusses.

वाणपञ्चानन m. N. pr. eines Dichters.

वाणपथ m. *Pfeilschussweite.*

वाणपात m. 1) *Pfeilschuss* 178,19. Kathâs. 27, 2. — 2) *Pfeilschussweite* MBh. 5,179,12.

वाणपातपथ m. *Pfeilschussweite.*

*वाणपुङ्खा f. *eine der Indigopflanze ähnliche Pflanze* Râǵan. 4,73.

*वाणपुर n. *die Stadt des* Asura Bâṇa.

वाणभट्ट m. N. pr. eines Dichters.

वाणमय Adj. *aus Pfeilen bestehend, durch Pfeile gebildet.*

*वाणमुक्ति f. *das Abschiessen eines Pfeils.*

वाणमुख Adj. *Pfeile im Munde habend* Suparṇ. 23,1.

वाणयोजन n. *Köcher.*

वाणवत् m. 1) *Pfeil.* — 2) *Köcher.*

वाणवर्षिन् Adj. *einen Regen von Pfeilen schleudernd.*

वाणवार 1) m. *eine Menge von Pfeilen.* — 2) (*m.) n. *Kürass, Jacke.*

वाणसंधान n. *das Auflegen des Pfeils auf den Bogen.*

वाणसिद्धि f. *das Treffen der Pfeile.*

*वाणसुता f. Patron. der Ushâ.

*वाणाकृन् und *वाणारि m. Bein. Vishṇu's.

बाणावली f. *eine Verbindung von fünf* Çloka, *durch welche ein und derselbe Satz durchgeht.*

*बाणाश्रय m. *Köcher.*

1. बाणासन n. *Bogen.*

2. बाणासन n. *Bogensehne.*

बाणासुरवध m. Titel eines Werkes Ind. St. 14, 408.

बाणासुरविजय m. Titel eines Gedichts Opp. Cat. 1.

बाणिन् Adj. *mit einem Pfeile versehen.*

बाणेश्वर m. Name eines Liṅga.

बाद्क्सान *Badachshán* Bhâvapr. 1,248 (Ausg. बद्°).

बादर 1) Adj. *a) vom Judendorn kommend* Âpast. — *b) *baumwollen.* — *c) grob* (Gegensatz सूक्ष्म) Çlâṅka. — 2) *m. f. (आ) *die Baumwollenstaude* Râǵan. 4,191. — 3) m. Pl. N. pr. eines Volkes. — 4) n. *a) Brustbeere.* — *b) *die Beere des Abrus precatorius* oder *die Pflanze selbst.* — *c) *Seide.* — *d) *Wasser.* — *e) *eine nach rechts sich windende Muschel.* — *f)* *= वीर (वारि?).

1. बादरायण m. Patron. N. pr. verschiedener Männer Bâdar. 3,2,41. 4,1. 4,4,12. Auch Pl.

2. बादरायण Adj. *von Bâdarâjaṇa verfasst.*

बादरायणि m. Patron. von 1. बादरायण.

बादरि m. Patron. von बदर Bâdar. 3,1,11. 4,4,10.

*बादरिक Adj. *der sich mit dem Einsammeln von Brustbeeren abgiebt.*

*बादाम m. بادام, *Mandelbaum* Mat. med. 293.

1. बाध्, बाँधते (metrisch auch Act.), Partic. बाधित. 1) *drängen, verdrängen, vertreiben, verjagen.* — 2) *auseinander drängen.* — 3) *bedrängen, hemmen, Jmd zu Leibe gehen, beeinträchtigen, bedrücken, belästigen, beunruhigen, plagen; Beschwerde —, zu schaffen machen, quälen* (von Seiten eines leblosen Dinges). Das Object einmal im Gen. statt im Acc. Pass. बाध्यते *leiden.* — 4) *Etwas beeinträchtigen, Einfluss ausüben —, einwirken auf.* — 5) *verdrängen, so v. a. aufheben, beseitigen, nichtig machen.* बाधित auch so v. a. *absurd.* — 6) *Druck* oder *Beschwerde empfinden.* — Caus. बाधयति *bedrängen, belästigen, peinigen, bekämpfen.* — Desid. बीभित्सते (*sich loszumachen zu suchen;* nach P. 3, 1, 6 von बध् = वध्) *Abneigung empfinden, Ekel zeigen, sich scheuen vor* (Abl.). बीभित्सित *widerlich, eklig.* — Intens. (बाबधे, बबाधे) *in die Enge treiben, einschränken; zusammensperren.* बबाधान *in die Enge getrieben, eingegränzt, eingeschlossen; anstossend an* (Acc.). — Mit अति *sehr grosse Beschwerde machen, grosse Pein verursachen;* mit Acc. oder Gen. — Mit अधि *Jmd belästigen, Jmd zu Leibe gehen.* — Mit अनु *belästigen, quälen, martern.* — Mit अप 1) *wegdrücken.* — 2) *verdrängen, vertreiben, verjagen.* — Caus. *vertreiben, verjagen.* — Desid. *Ekel empfinden vor* (Abl.). — Mit अभि 1) *feindlich auf Jmd eindringen.* — 2) *hemmen.* — 3) *beunruhigen, quälen, Sorgen verursachen.* — Mit अव *abhalten.* — Mit आ 1) *andrängen.* — 2) *bedrängen, peinigen, quälen.* — 3) *für nichtig —, für falsch erklären.* — Mit उद् *hervor —, herausdringen.* — Mit उप in अनुपबाधं. — Mit नि *niederdrücken, eingränzen, beengen, bedrängen.* — Mit निस् *abhalten.* — Mit परि 1) *fern halten, abhalten, ausschliessen von* (Abl.), *verhindern an* (Gen.). — 2) *schützen vor* (Abl.). — 3) *belästigen, beunruhigen, peinigen.* — Desid. परिबिबाधिषते *abzuhalten —, fernzuhalten bestrebt sein.* — Mit प्र 1) *vorwärts drängen, treiben; fördern.* — 2) *zurückschlagen, abwehren, vertreiben.* — 3) *Jmd bedrängen, bedrücken, beunruhigen, hart zusetzen, peinigen.* — 4) *Etwas beeinträchtigen.* — 5) *aufheben, beseitigen.* — Intens. प्रबाबधान *voraneilend, überholend.* — Mit संप्र 1) *zurückschlagen, bekämpfen.* — 2) *Leiden verursachen, quälen.* — Mit प्रति 1) *zurückschlagen, von sich abwehren, abweisen, bekämpfen.* — 2) *hemmen.* — 3) *belästigen, quälen.* — Mit वि 1) *auseinander drängen, — treiben; vertreiben, verjagen.* — 2) *belästigen, peinigen, quälen.* — 3) *Etwas beeinträchtigen.* — Intens. *entlassen, frei machen.* — Mit सम् 1) *zusammendrücken, beengen.* — 2) *zusammendrängen, festbinden.* — 3) *peinigen, quälen.*

2. बाँध् f. RV. 8,45,10. 9,105,6 fälschlich vom vorangehenden परि getrennt.

1. बाध् 1) m. *a) Peiniger, Plagegeist.* — *b) Hemmung, Widerstand, Bedrängniss.* — 2) m. f. (आ) *a) Pein, Schmerz, Beschwerde, Leiden, Belästigung, — von Seiten von* (Abl. oder im Comp. vorangehend). — *b) Beeinträchtigung, Schädigung, Benachtheiligung.* — *c) Aufhebung, Beseitigung, Nichtigmachung.* — *d) Widerspruch, Absurdität.*

2. बाध m. etwa *Drang.* Nach den Erklärern = बल, बाधक, बाधन.

1. बाधक 1) Adj. (f. बाधिका) *a) belästigend, beunruhigend, peinigend.* — *b) beeinträchtigend.* — *c) aufhebend, beseitigend, zu Nichte machend* Sarvad. 159,16. — 2) m. *a) eine best. Frauenkrankheit.* — *b) ein best. Baum* Gobh. 1,5,15.

2. बाधक Adj. (f. ई) *aus dem Baume* 1. बाधक 2) *b) gemacht, davon kommend.*

बाधकत्व n. Nom. abstr. zu 1) बाधक 1) *c).*

बाधकमय Adj. (f. ई) = 2. बाधक.

बाधचित्तामणि m. Titel eines Werkes.

बाधता f. desgl. Opp. Cat. 1.

बाधन 1) Adj. *bedrängend, belästigend, bekämpfend.* — 2) f. आ *Unbehaglichkeit, Beschwerde.* — 3) न. *a) das Bedrängen, Belästigen, Peinigen.* Auch Pl. — *b) das Entfernen, Beseitigen, Aufheben.* — *c) Hinderniss für* (Dat.) Spr. 7491 (Conj.).

बाधनीय Adj. *zu beseitigen* Comm. zu Njâjam. 9,3,7.

बाधबुद्धिप्रतिबन्धकताविचार m., बाधबुद्धिवाद m. (Opp. Cat. 1), °वादार्थ m., बाधविभञ्जक (Opp. Cat. 1), बाधरहस्य n. und बाधसिद्धान्त m. Titel von Werken.

बाधान्त Titel eines Werkes Opp. Cat. 1,3919. Richtig wohl बाधता, wie der Index hat.

बाधितत्व n. *das Aufgehobensein, Beseitigtsein.*

बाधितर् Nom. ag. *Bedränger, Belästiger, Peiniger* Bâlar. 32,20.

बाधितव्य Adj. 1) *zu bedrängen, zu belästigen, zu peinigen.* — 2) *aufzuheben, zu beseitigen.*

*बाधिरक Adj. von बधिर.

*बाधिरिक m. Metron. von बाधिरिका.

बाधिर्य n. *Taubheit.*

बाध्य Adj. 1) *zu bedrängen, zu belästigen, zu peinigen, der belästigt —, gepeinigt wird, sich peinigen lassend von* (im Comp. vorangehend). — 2) *was unterdrückt —, was gehemmt wird.* — 3) *aufzuheben, zu beseitigen, aufgehoben —, beseitigt werdend.* Nom. abstr. °त्व n. Kap. 5,18. — 4) Âpast. 2,26,18. 28,10 fehlerhaft für वाच्य, Ait. Âr. 346,8 für बाध.

बाध्यबाधकता f. 1) *der Zustand dessen, der gepeinigt wird, und dessen, der da peinigt,* Bhâg. P. 10,4,22. — 2) *der Zustand dessen, der zu Peinigende peinigt* Bhâg. P. 7,1,6.

बाध्यमानत्व n. *das Aufgehobenwerden, Beseitigtwerden, Widerlegtwerden.*

बाँध्योग und *बाध्यौग (Kâç. zu P. 7,3,20) m. Patron. von बध्योग.

*बाध्यौगायन m. Patron. von बध्योग.

बाध्र m. Patron. N. pr. eines Ṛshi Ait. Âr. 346, 8 (बाध्य gedr.).

*बान्धकि m. Patron. oder Metron.

*बान्धकिनेय und *बान्धकेय m. *der Sohn eines liederlichen Weibes, Hurensohn.*

बान्धव 1) m. (adj. Comp. f. आ) *a) ein Angehöriger, Verwandter,* insbes. *mütterlicherseits.* मदेक°

Adj. *einzig nur mich zum Angehörigen habend;* davon Nom. abstr. °ता f. Kâṇḍar. 65, 1. — *b*) *Freund* Spr. 7658. — 2) f. ई *eine Verwandte.*

बान्धवक Adj. *verwandtschaftlich.*

बान्धव्य n. *verwandtschaftliches Verhältniss.*

बान्धुक Adj. *vom Baum* Bandhuka *kommend.* मान्धुक st. dessen Âpast. Çr. 17,14.

*बान्धुकिनेय m. Metron. von बन्धुकी.

*बान्धुक्य n. *Heirath* Gâl.

*बान्धुपत Adj. (f. ई) von बन्धुपति.

बाप्यदेव m. N. pr. eines Steinschneiders.

बाबजीव्यास m. N. pr. eines Autors.

बाबेरी f. N. pr. einer Stadt.

बाभ्रव 1) m. Patron. von बभ्रु. *बाभ्रवदानच्युताः, *बाभ्रवशालङ्कायनाः, कापिलेयबाभ्रवाः (25,6) und *शाकबाभ्रवाः. — 2) *f. ई Bein. der Durgâ. — 3) n. Name verschiedener Sâman Ârsh. Br.

बाभ्रवायणि m. (Patron. von बभ्रु) N. pr. eines Sohnes des Viçvâmitra.

बाभ्रवीय 1) Adj. von बाभ्रव्य. — 2) m. Pl. *die Schüler des* Bâbhravja.

बाभ्रव्य (Patron. von बभ्रु) N. pr. 1) m. verschiedener Männer 291,17. 323,13. °शाण्डिलाः. — 2) f. आ einer Frau.

*बाभ्रव्यक Adj. *von* Bâbhravja's *bewohnt.*

*बाभ्रव्यायणी f. zu बाभ्रव्य 1).

*बाभ्रुक Adj. *ichneumonartig* d. i. wohl *braun, bräunlich.*

बार *Oeffnung* in जिह्मौ° und नीचैौन°.

बारकट m. Bein. Naraharadâsa's.

बारकन्द्य m. N. pr. = बार्कन्द्य.

*बार्बरीट m. 1) *der Kern der Mangofrucht.* — 2) *ein junger Schoss.* — 3) *Zinn.* — 4) *Hurensohn.*

बार्क Adj. *aus den Schwanzfedern eines Pfaues gemacht.*

बार्कत 1) Adj. (f. ई) *a*) *zum* Sâman Bṛhat *in Beziehung stehend.* — *b*) *zum Metrum* Bṛhatî *in Beziehung stehend.* — 2) m. Pl. nach Sây. *die* Soma-*Wächter* RV. 10,85,4. — 3) *n. *die Frucht der* बृकती (*ein Solanum*).

बार्कतक m. N. pr. eines Mannes.

बार्कतानुष्टुभ Adj. *aus einer* Bṛhatî *und einer* Anushṭubh *gebildet.*

बार्कत्सामा f. N. pr. oder Bez. eines best. Weibes AV.

*बार्कदग्र Adj. von बृकदग्रि.

बार्कदीषव (metrisch) m. Patron. von Bṛhadishu. Auch Pl.

बार्कदुक्थ 1) m. Patron. von Bṛhaduktha. — 2) n. Name verschiedener Sâman Ârsh. Br.

बार्कदिर n. Name verschiedener Sâman Ârsh. Br.

बार्कदेवत n. Titel eines Werkes, = बृकदेवता.

बार्कबल Adj. *zu* Bṛhadbala *in Beziehung stehend.*

बार्कद्रथ 1) Adj. *zu* Bṛhadratha *in Beziehung stehend.* — 2) m. Patron. *des* Garâsamdha. Auch Pl.

*बार्कद्रथि m. = बार्कद्रथ 2).

*बार्कवत Adj. *das Wort* बर्कवस् *enthaltend.*

बार्कस्पत Adj. (f. ई) *zu* Bṛhaspati *in Beziehung stehend, von ihm stammend* u. s. w.

बार्कस्पत्य 1) Adj. dass. — n. oder नक्षत्र n. *das Mondhaus* Pushja. — 2) m. *a*) Patron. von Bṛhaspati. Auch Pl. Çâṅkh. Gṛhj. 2,14. — *b*) *ein Schüler* Bṛhaspati's. — *c*) *ein Ungläubiger.* — 3) n. *a*) *das* Arthaçâstra Bṛhaspati's. — *b*) Name verschiedener Sâman Ârsh. Br. Vishṇus. 56,17.

बार्कस्पत्यमुहूर्तविधान n. und °पत्यसूत्र n. Titel zweier Werke Opp. Cat. 1.

बार्किणालक्षण Adj. R. 3,8,4 wohl fehlerhaft für बर्किणालक्षण. Die ed. Bomb. 3,3,12 hat st. dessen बर्किणावासस्.

बार्किषद् oder बार्किःषद् m. Patron. von बर्किषद् oder बर्किःषद्. Auch Pl.

बाल् Interj. *patsch!*

1. बाल 1) Adj. (f. आ) *a*) *jung, kindlich, unausgewachsen* (von allem Organischen), *vor Kurzem aufgegangen* (Sonne), *eben begonnen, zunehmend* (Mond). — *b*) *unreifen Verstandes, einfältig.* — 2) m. *a*) *Kind, Knabe.* — *b*) *Thor, Einfaltspinsel.* — *c*) **ein fünfjähriger Elephant.* — *d*) **Cyprinus denticulatus* oder *Rohita* Râǵan. 17,56. — *e*) N. pr. α) eines Rakshas VP.² 2,293. — β) eines Fürsten. — 3) f. आ *a*) *Mädchen, junge Frau.* — *b*) *eine einjährige Kuh.* — *c*) **kleine Kardamomen* Râǵan. 6,87. — *d*) **Aloe indica* Râǵan. 4,79. — *e*) *ein best. Metrum.* — *f*) *ein best. mystisches Gebet.* — *g*) N. pr. der Mutter der Affen Vâlin und Sugrîva.

2.*बाल n. Nom. abstr. zu 1. बाल.

3. बाल m. = वाल *Schweifhaar, Rosshaar* AV. 10, 8,25 u. s. w.

बालक 1) Adj. (f. °लिका) *jung, kindlich, unausgewachsen.* — 2) m. *a*) *Kind, Knabe, Thierjunges.* — *b*) **Thor, Narr.* — *c*) *ein fünfjähriger Elephant.* — *d*) **ein best. Fisch* Râǵan. 17,52. — *e*) N. pr. eines Fürsten. — 2) f. °लिका *Mädchen.*

*बालकप्रिया f. 1) *die Koloquinthengurke* Râǵan. 3,58. — 2) *Musa sapientum* Râǵan. 11,51.

बालकाण्ड n. Titel des 1ten Buches im Râmâjaṇa und Adhjâtmarâmâjaṇa, das über Râma als *Knaben* handelt.

बालकाव्य n. Titel eines *Gedichts* Opp. Cat. 1.

बालकृष्ण m. 1) *der Knabe* Kṛshṇa. — 2) N. pr. verschiedener Männer. Auch °भट्ट und °कृष्णानन्द.

बालकेलि oder °केली f. *Kinderspiel* Daçak. 7,13.

बालक्रिया f. *das Treiben der Kinder.*

बालक्रीडन n. *Kinderspiel.*

बालक्रीडनक 1) m. *a*) *Kinderspielzeug.* — *b*) **Spielball.* — *c*) **Cypraea moneta, Otterköpfchen* Râǵan. 13,126. — *d*) Bein. Çiva's. — 2) n. *Kinderspiel.*

बालक्रीडा f. *Kinderspiel.*

बालक्रीडाकाव्य n. Titel eines *Gedichts.*

*बालगर्भिणी f. *eine zum ersten Mal trächtige Kuh.*

बालगोपाल m. Kṛshṇa *als jugendlicher Kuhhirt.*

बालगोपालतीर्थ und °पालयतीन्द्र m. N. pr. zweier Gelehrten.

बालग्रह m. *ein den Kindern gefährlicher Krankheitsdämon* Agni-P. 31,31.

बालघ्न m. *Kindesmörder* M. 11,190. Vgl. बालहन्.

बालचन्द्र 1) m. *der zunehmende Mond.* — 2) n. *eine Bresche von best. Form* Mṛǵkh. 47,11.

बालचन्द्रिका f. N. pr. eines Frauenzimmers.

बालचरित n. *die Jugendgeschichte* eines Gottes u. s. w.

*बालचर्य m. Bein. Skanda's.

बालचर्या f. *das Treiben eines Kindes.*

*बालचातुर्भद्रिका f. *eine best. Mixtur für Kinder* Mat. med. 102.

बालचिकित्सा f. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

*बालतनय m. *Acacia Catechu.*

बालतन्त्र n. *die Pflege der Kinder und Geburtshilfe, ein darüber handelndes Werk* Hemâdri 1, 513,8.

बालता f. und बालत्व n. *Kindheit, Kindesalter.*

बालदर्शम् Absol. *beim Anblick eines Knaben* Kathâs. 24,216.

*बालदलक m. *Acacia Catechu.*

बालदेव m. Patron. (Mahâbh. 4,54,*a*) und N. pr. eines Mannes.

बालन्दन m. Patron. des Vatsapri. Vgl. भालन्दन.

बालपण्डित m. N. pr. eines Mannes.

बालपत्र m. *ein best. Baum* Spr. 7280. Nach den Lexicographen *Acacia Catechu* (Dhanv. 1,8) und *Hedysarum Alhagi* (Râǵan. 4,44).

*बालपत्रक m. *Acacia Catechu* Dhanv. 1,5.

बालपाठ m. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

बालपुत्र Adj. (f. आ) *kleine Kinder —, ein Junges habend.*

बालपुत्रक m. *Söhnchen.*

*बालपुष्पिका und *°पुष्पी f. *Jasminum auriculatum* Râǵan. 10,97.

बालप्रमथनी f. *eine best.* Çakti Hemâdri 1,611, 6 (°प्रथमनी gedr.).

बालबन्धन m. *ein best. Krankheitsdämon.*

बालबोध m. Titel verschiedener Werke.

बालबोधक Adj. *Knaben oder Unerfahrene aufklärend.*

बालबोधनी f. Titel eines Werkes.

बालबोधिनी f. Titel verschiedener Werke. °न्याय m. (Bühler, Rep. No. 300) und °भावप्रकाशिका f. desgl.

बालभञ्जक m. N. pr. eines Mannes.

*बालभद्रक m. *ein best. Gift* (!).

बालभारत n. Titel eines Epos und einer Komödie.

बालभाव m. 1) *Kindheit.* — 2) *das noch nicht hoch über dem Horizonte Stehen* (eines Planeten).

बालभृत्य m. *ein Diener von der Kinderzeit her.*

*बालभैषज्य n. *ein aus Messingschlacke zubereitetes Collyrium* Râǵan. 13,94.

*बालभोज्य m. *Erbsen* Râǵan. 16,46.

बालमति Adj. *einen kindischen Verstand habend.*

बालमनोरमा f. Titel verschiedener Grammatiken Opp. Cat. 1.

*बालमूल m. *junger Rettig.*

बालमूलक 1) m. *eine best. Pflanze.* — 2) f. °लिका *Hibiscus cannabinus* Bhâvapr. 1,174. — Vielleicht बाल° zu schreiben.

*बालमूषिका f. *Maus.*

1. बालंभट्ट m. N. pr. verschiedener Männer.

2. बालंभट्ट Adj. (f. ई) *von Bâlaṁbhaṭṭa verfasst.*

*बालयज्ञोपवीतक n. *die über die Brust getragene Opferschnur.*

बालरामभरत Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

बालरामायण n. Titel eines Schauspiels.

बालरूप Titel eines Werkes.

बालरोग m. *Kinderkrankheit.*

बाललीला f. *Kinderspiel.*

*बालवाक्षु m. *eine wilde Ziege.*

बालविनष्ट und °क m. N. pr. eines Mannes.

बालविनोदिनी f. Titel eines Werkes Hall in der Vorrede zu Vâsav. 7.

बालवैधव्य n. *Wittwenstand im Kindesalter* 168,20.

*बालव्रत m. Bein. Mañǵuçrî's.

बालशर्मन् m. N. pr. eines Mannes.

बालशृङ्ग Adj. *junge Hörner habend.*

बालसखि m. 1) *Jugendfreund.* — 2) *eines Thoren Freund.* Nom. abstr. °त्व n. *Freundschaft mit Thoren* Spr. 4434.

बालसरस्वती m. N. pr. eines Autors. °तीय n. Titel seines Werkes Opp. Cat. 1.

*बालसात्म्य n. *Milch.*

बालसारपत्र n. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

बालसिंह m. N. pr. eines Mannes.

बालसुहृद् m. *Jugendfreund.*

*बालसूर्य und *°क n. *Lasurstein.*

बालहन् Adj. (f. °घ्नी) *Kinder tödtend* Bhâg. P. 10,11,23.

वैालाकि m. Metron. von बलाका.

बालाक्या f. N. pr. in काश्यपीबालाक्यामाठरीपुत्र.

*बालाग्र n. *Taubenschlag* Comm. zu Mṛkkh. 21, 21. Richtig wohl वालाग्र.

बालातप m. *der Schein der eben aufgegangenen Sonne.* Auch Pl.

बालादित्य m. 1) *die vor Kurzem aufgegangene Sonne.* — 2) N. pr. zweier Fürsten.

बालाध्यापक m. *Knabenlehrer.* Nom. abstr. °ता f.

बालानुचरगुप्त (MBh. 12,10384) und °गोप्त (MBh. 12,284,110) m. Bein. Çiva's.

बालामय m. *Kinderkrankheit.*

बालायनि m. Metron. N. pr. eines Lehrers.

बालारिष्ट Titel eines Mantra Opp. Cat. 1.

बालालोकसंक्षेप m. Titel eines Werkes Bühler, Rep. No. 301.

बालावबोध m. Titel eines Werkes. °पद्धति f. eines *Commentars* dazu.

बालाववोधन n. *Belehrung der Kinder, — der Einfältigen* Ind. St. 15,6.

बालासुर m. N. pr. eines Asura. Vielleicht बाणासुर zu lesen.

बालाकक m. N. pr. eines Schlangendämons. युद्धे °म्बुमाले *im Kampfe zwischen* B. *und* Ǵambumâla.

*बालिमन् m. *Kindheit, Unreife.*

1. बालिश 1) Adj. (f. आ) *jung, kindisch, dumm, einfältig.* — 2) m. *Thor, Schwachkopf.*

2.*बालिश n. = بالش *Kissen, Polster.*

बालिशता f., बालिशत्व n. und बालिश्य n. *Einfältigkeit, Thorheit.*

*बालीवर्दिनेय m. Patron. von बलीवर्दिन् und Metron. von बलीवर्दी (vgl. Vop. 7,7).

*बालीश m. *Urinverhaltung.*

बालुवाहिनी f. N. pr. eines Flusses VP.² 2,155.

बालेय 1) Adj. *a) zu einer Huldigungsgabe* (बलि) *sich eignend.* — *b) *weich, zart.* — *c) *für Knaben* (बाल) *geeignet.* — *d) von Bali stammend.* — 2) m. *a) Esel* Varâh. Brh. S. 86,26. 88,5. वालेय geschr. — *b) eine Cyperus-Art* Bhâvapr. 1,194. — *c) *eine best. Gemüsepflanze,* = अङ्गारवल्ली. — *d) *eine Art Rettig.* Richtig शालेय. — *e)* Patron. von Bali Kâtj. Çr. 10,2,21 (वालेय). Pl. VP.² 4,123. — *f) *N. pr. eines Daitja.*

*बालेयशाक m. *eine best. Gemüsepflanze,* = अङ्गारवल्ली.

*बालेयार्धिक Adj. Mahâbh. 4,76,b.

*बालेश्वर (Conj.) m. N. pr. eines Mannes.

*बालेष्ट m. *Judendorn* Râǵan. 11,139.

*बालोक (!) m. N. pr. eines Autors.

बालोपचरण n. *ärztliche Behandlung der Kinder.*

बालोपचरणीय Adj. *auf die ärztliche Behandlung der Kinder bezüglich.*

बालोपचार m. = बालोपचरण.

*बालोपवीत n. = बालयज्ञोपवीतक.

बाल्बज Adj. (f. ई) *aus dem* Balbaǵa *genannten Grase verfertigt.* MBh. ed. Bomb schreibt बाल्वज.

*बाल्बजभारिक Adj. *eine Last* Balbaǵa-*Gras tragend u. s. w.*

*बाल्बजिक Adj. Balbaǵa-*Gras tragend.*

वैाल्य oder बाल्यं n. 1) *Kindheit, Kindesalter.* Vom Monde gesagt so v. a. *die Zeit seines Zunehmens.* — 2) *kindisches Wesen, Unreife des Geistes, kindisches Verfahren, Thorheit, Unbesonnenheit.*

बाल्यता f. = बाल्य 1).

बाल्वज Adj. (f. ई) = बाल्बज MBh. 13,23,40. Ebenso zu lesen bei Nilak. zu 13,94,15 st. बल्वज.

*बाल्कक (*बाह्लक) n. AK. fehlerhaft für बाल्हिक, wie ed. Bomb. 1877 liest.

बाल्कव m. *ein Mann aus Balkh;* f. ई Bâlar. 128,21 (बाह्लवी gedr.).

*बाल्कायन (बाह्लायन) Adj. (f. ई) von बाल्कि (बाह्लि) Mahâbh. 4,71,b.

बाल्कि, बाह्लि, वाह्लि (auch ed. Bomb. hier

und da) N. pr. eines Landes, *Balkh*. °ज und °जात Adj. *daher stammend* (Pferde).

1. बाल्हिक, बाह्लिक m. *a*) Pl. N. pr. eines Volkes. — *b*) *ein Fürst dieses Volkes.* — *c*) N. pr. eines Sohnes des Pratipa. — *d*) Pl. N. pr. einer Dynastie.

2. बाल्हिक, बाह्लिक 1) Adj. *aus Balkh stammend* (Pferde). — 2) *n. *a*) *Saffran.* — *b*) *Asa foetida.*

1. बाल्हीक, बाह्लीक, वाह्लीक (auch ed. Bomb.) 1) m. *a*) Pl. N. pr. eines Volkes R. ed. Bomb. 2, 68,18. — *b*) *ein Fürst dieses Volkes.* — *c*) N. pr. *α*) eines Gandharva. — *β*) verschiedener Männer. — 2) f. ई *eine Prinzessin* oder *Frau der* Bâlhika Bâlar. 130,10. — Wird oft mit बाह्लीक, वाह्लीक verwechselt.

2. बाल्हीक, बाह्लीक 1) Adj. (f. ई) *zum Volke der* Bâlhika *gehörend, daher stammend.* — 2) n. *a*) *Saffran.* — *b*) **Asa foetida* Râǵan. 6,75.

बावादेव m. N. pr. eines Autors.

बावाशास्त्रिन् m. desgl.

बावेरुव्रातक n. Titel eines Werkes Weber, Lit. 3.

*बाष्कय Adj. von बष्कय.

1. बाष्कल m. 1) N. pr. *a*) eines Daitja. — *b*) eines Lehrers. — *c*) Pl. eines zu den Kauçika gezählten Geschlechts. — 2) **Krieger.*

2. बाष्कल 1) Adj. *a*) *von* 1) *b*) *herrührend.* — *b*) **weit, gross.* — 2) m. Pl. *die Schüler von* 1. बाष्कल 1) *b*).

*बाष्कलक Adj. *von* 2. बाष्कल 2) *herrührend.*

बाष्कलि m. Patron. N. pr. eines Lehrers.

बाष्कलोपनिषद् f. Titel einer Upanishad.

बाष्किक m. Patron. von Bashkiha.

बाष्प 1) m. (adj. Comp. f. आ) *a*) Sg. *Thränen.* — *b*) *Dampf* 86,15. 31. — *c*) *ein best. Gemüse.* — *d*) **Eisen.* — *e*) N. pr. eines Schülers des Çâkjamuni. — 2) *f. ई *eine best. Pflanze*, = किङ्गुपत्री Râǵan. 6,72.

बाष्पक 1) am Ende eines adj. Comp. (f. आ!) *Dampf.* — 2) m. *ein best. Gemüse.* — 3) *f. आ (!) = किङ्गुपत्री. — 4) f. बाष्पिका *ein best. Gemüse.*

बाष्पमोक्ष m. *Thränenvergiessung* 319,12.

बाष्पसलिल n. Pl. *Thränen* 319,6. Venis. 46.

बाष्पाम्बु n. dass. 304,14.

बाष्पाय्, °यते 1) *Thränen vergiessen* Harshaṃ. 134,4. — 2) **Dampf von sich geben, dampfen.* — Mit अति *Thränen in Uebermaass vergiessen* Mahâvîraṃ. 36,10.

°बाष्पिन् Adj. — *als Thränen entlassend.*

*बाष्पीका f. *eine best. Pflanze*, = किङ्गुपत्री.

बाष्पोत्पीड m. (Harshaṃ. 134,11) s. u. उत्पीड 2).

बास m. N. pr. Kathâs. 45,379 fehlerhaft für भास.

बास्कल Hariv. 2288. 14290 fehlerhaft für बाष्कल.

बास्त Adj. *vom Bock kommend.*

*बास्तायन m. Patron. von बस्त.

*बास्प fehlerhaft für बाष्प.

*बाहु m. und *बाहा f. *Arm.*

बाहट m. N. pr. eines Autors. °निघण्टु m. Opp. Cat. 1.

बाहटीय n. *ein von* Bâhaṭa *verfasstes Werk* Opp. Cat. 1.

बाहड m. N. pr. eines Mannes.

बाहडर m. wohl nur fehlerhaft für बाहाडर.

बाहित्य (Conj.) n. *Dicke, Umfänglichkeit.*

1. बाहीव m. *Arm.*

2.*बाहीव n. Nom. abstr. von बहु.

बाहुवि m. Patron. (von बाहु) N. pr. eines Lehrers.

बाहाडर m. als Beiw. von neuerer Zeit so v. a. *Held* (بہادر, وشكمن, богатырь).

*बाहाबाहवि Adv. *Arm gegen Arm, im Handgemenge.*

बाहिर्वेदिक Adj. (f. ई) *ausserhalb der* Vedi *liegend, — vorsichgehend.*

बाहीक, वाहीक (so MBh. ed. Bomb.) 1) *Adj. *a*) *ausserhalb befindlich.* — *b*) *zum Volke* Bâhika *in Beziehung stehend.* — 2) m. *a*) Pl. N. pr. eines verachteten Volkes. — *b*) *Einer aus dem Volke der* Vâhika MBh. 8,44,17. — *c*) **Ochs.* — *d*) N. pr. eines Priesters. — 3) n. N. pr. eines Wassers im Lande der Vâhika. — Oefters mit बाल्हिक, बाह्लीक verwechselt.

बाहु 1) m. (*f.) *a*) *Arm*, in engerer Bed. *Vorderarm;* in der Medicin *die ganze obere Extremität.* — *b*) als *Längenmaass* = 12 Aṅgula Çulbas. 1,14. — *c*) beim Thier *Vorderfuss*, insbes. *der obere Theil desselben.* — *d*) *Arm des Bogens.* — *e*) *Arm der Wagendeichsel.* — *f*) *Pfosten* einer Thür. — *g*) *Seite einer geometrischen Figur*, insbes. *Kathete.* — *h*) *the sine of an arc of a circle of position contained between the Sun and the Prime Vertical.* — *i*) *der Schatten eines Sonnenzeigers.* — *k*) Sg. und Pl. *das Mondhaus* Ârdrâ. — 2) m. N. pr. eines Daitja. — *b*) verschiedener Fürsten.

बाहुक् in प्रबाहुक्.

बाहुक 1) am Ende eines adj. Comp. = बाहु *Arm.* — 2) Adj. (*f. आ) *a*) *zwerghaft.* — *b*) *(*mit den Armen*) *schwimmend.* — *c*) **dienstbar, abhängig.* — 3) m. *a*) **Affe.* — *b*) N. pr. *α*) eines Schlangendämons. — *β*) verschiedener Fürsten. — *γ*) der Name, den Nala als Wagenlenker Ṛtuparṇa's führte. — 4) *f. आ N. pr. eines Flusses. — — In der Med. werden dem Worte die Bedeutungen von बहुक gegeben.

*बाहुकर Adj. *mit den Armen arbeitend.*

*बाहुकीट Adj. von बहुकीट.

*बाहुकुण्ठ Adj. *lahm an den Armen.*

*बाहुकुन्थ m. *Flügel.*

*बाहुकुब्ज Adj. *lahm an den Armen.*

*बाहुकुलेयक m. Patron. von बहुकुल.

बाहुकृन्तद् Adj. *die Vorderbeine eines Thieres* (also *schlechte Stücke*) *vorlegend*, zur Bez. eines kargen Opferers.

*बाहुगर्त und *°क (Kâç. zu P. 4,2,126) Adj. von बहुगर्त.

बाहुगुण्य n. *das Darbieten von grossen Vortheilen.*

*बाहुचाप m. *Faden, das Maass der ausgestreckten Arme.*

बाहुच्छिन्न Adj. *einen zerbrochenen Arm habend* Kaush. Up. 3,3.

बाहुच्युत् AV. wohl verdorben.

बाहुच्युत Adj. *vom Arm oder von der Hand gefallen, — abgeträufelt.*

*बाहुज m. 1) *ein* Kshatrija. — 2) *Papagei.* — 3) *wild wachsender Sesam.*

बाहुजन्य 1) Adj. *unter vielen Menschen verbreitet.* — 2) *n. (Conj.) *Volksmenge.*

बाहुजूत Adj. *flink mit den Armen.*

बाहुज्या f. *Sinus.*

बाहुतरण n. *das Hinüberschwimmen über einen Fluss* Gaut. 9,32.

बाहुता Adv. *auf dem Armen, in ulnis.*

*बाहुत्राण n. *Armschiene.*

बाहुदण्ड m. *ein langer Arm.*

बाहुदत्तक Adj. शास्त्र n. Bez. eines von Indra verkürzten *Lehrbuchs* der Gerechtigkeitspflege.

बाहुदन्तिन् m. Bein. Indra's. °दन्तिपुत्र m. Indra's *Sohn* als Verfasser eines Tantra.

*बाहुदन्तेय m. Bein. Indra's.

बाहुदा f. 1) Bein. der Sujaçâ, einer Gemahlin des Parikshit. — 2) N. pr. zweier Flüsse VP.². In den einen wurde Gauri, Prasenaǵit's Gemahlin, verwandelt.

बाहुपाश m. 1) *die Arme als Fessel, die umschlingenden Arme* 176,1. 316,9. — 2) *eine best. Stellung bei Kämpfenden.*

बाहुप्रसार m. *die Ausstreckung der Arme* Buâg. P. 10,29,46.

बाहुफल n. *the result from the base-sine.*

बाहुबन्धन n. (adj. Comp. f. या) = बाहुपाश 1) Ragh. 19,29. Kumâras. 5,57.

1. बाहुबल n. *die Kraft —, die Wucht der Arme.*

2. बाहुबल m. N. pr. eines Fürsten.

बाहुबलि m. N. pr. eines Berges.

बाहुबलिन् Adj. *armstark.*

बाहुबाण m Patron. des Fürsten Hammîra.

बाहुबाध m. Pl. N. pr. eines Volkes. बहुबाध्य v. l.

*बाहुभाष्य n. *Geschwätzigkeit.*

*बाहुभूषा f. *ein Schmuck auf dem Oberarm.*

*बाहुभेदिन् m. Bein. Vishṇu's.

बाहुमध्य Adj. *durch die Arme der mittlere.* कर्माणि so v. a. *die Werke der Arme stehen in der Mitte* 180,7.

बाहुमत् 1) Adj. *mit kräftigen Armen versehen.* — 2) f. °मती N. pr. eines Flusses.

1. बाहुमात्र n. *eine Entfernung von einer Armeslänge* TS. 6,2,11,1.

2. बाहुमात्र Adj. (f. ई) *armeslang* TS. 6,2,11,1.

*बाहुमित्रायण m. Patron. von बहुमित्र.

बाहुमूल n. *Achsel.* *°विभूषण n. *ein auf der A. getragener Schmuck.*

बाहुयुद्ध n. *Handgemenge, Faustkampf.*

बाहुयोध und °योधिन् m. *Faustkämpfer.*

*बाहुरूप्य n. Nom. abstr. von बहुरूप.

बाहुल 1) *Adj. von बहुल. — 2) m. *a*) *der Monat* Kârttika. — *b*) *Feuer. — *c*) *ein* Gina Gal. — *d*) N. pr. verschiedener Männer VP.2. — 3) n. *a*) *Nom. abstr. von बहुल. — *b*) *Armschiene (von बाहु). — *c*) N. pr. einer Oertlichkeit.

बाहुलक n. *Vielfältigkeit.* Abl. so v. a. *in Folge des Gewährens eines weiten Spielraums.*

*बाहुलग्रीव m. *Pfau.*

बाहुलता f. *die als Ranken gedachten Arme* 231,12.

बाहुलतास्थि n. *Brustkasten, Brustbein.*

बाहुलतिका f. = बाहुलता.

*बाहुलेय m. Metron. Skanda's.

बाहुल्य n. 1) *reichliches Vorhandensein, Vielheit, Menge.* — 2) *der gewöhnliche Hergang der Dinge, Herkömmlichkeit.* द्वाङ्गुल° Adj. *gewöhnlich zwei* Aṅgula *messend.* Abl. *meistentheils, gewöhnlich, aller Wahrscheinlichkeit nach.*

बाहुवस्त m. N. pr. eines Mannes VP.2 4,98.

*बाहुवर्तक Adj. von बहुवर्त. v. l. *बाहुगर्तक.

*बाहुवार m. = बहुवार.

बाहुविक्षेप m. *Bewegung der Arme* MBh. 4, 40,3.

बाहुविघट्टन und °विघट्टित n. *eine best. Art zu ringen* VP.2 5,37.

बाहुविद्ध m. Patron.

1. बाहुवीर्य, °वीरिय n. *Stärke der Arme.*

2. बाहुवीर्य Adj. *stark von Arm* Tândja-Br. 6,1,8.

बाहुवृक्त m. N. pr. eines Mannes.

*बाहुव्यायाम m. *Anstrengung der Arme, Gymnastik.*

बाहुशक्ति m. N. pr. eines Fürsten.

बाहुशर्धिन् Adj. *auf seine Arme trotzend.*

बाहुशाल Adj. *aus Euphorbia antiquorum bereitet* Bhâvapr. 4,15.

बाहुशालिन् 1) Adj. *mit kräftigen Armen versehen; kriegerisch, tapfer* Harshaḱ. 138,8. 181,11. — 2) m. N. pr. *a*) eines Dânava. — *b*) verschiedener Männer.

बाहुशिखर (*n. Gal.) *Achsel* Hariv. 4305.

बाहुश्रुत्य n. *Gelehrsamkeit.*

*बाहुसंभव m. *ein* Kshatrija.

*बाहुसहस्रभृत् m. Bein. Arǵuna's.

बाहूत्क्षेपम् Absol. *unter Händeerhebungen.*

बाहूपपीडम् Absol. *mit den Armen andrückend* Bhaṭṭ. 5,94.

बाहूबाहवि Adv. *Arm gegen Arm, im Handgemenge* Çiç. 18,12.

बाह्य, बाह्यिय (AV.) 1) Adj. (f. या) *a*) *aussen befindlich, draussen* (vor der Thür, vor dem Hause, vor dem Dorfe u. s. w.) —, *ausserhalb von* (Abl. oder im Comp. vorangehend) *gelegen u. s. w., der äussere.* Acc. mit कर् *hinausweisen, von sich fern halten.* तद्धित m. so v. a. *ein neu hinzutretendes* Taddhita-*Suffix.* Auch Compar. बाह्यतर Çaṃk. zu Bâlar. 4,1,2 (S. 1056, Z. 13). — *b*) *nicht zur Familie —, nicht zum Lande u. s. w. gehörig, fremd.* — *c*) *aus der Kaste —, aus der Gesellschaft gestossen* Âpast. Auch Compar. बाह्यतर. — *d*) *ausserhalb von Etwas* (Abl. oder im Comp. vorangehend) *liegend,* so v. a. *abweichend von, im Widerspruch stehend mit, sich nicht fügend in, Nichts zu thun habend mit, sich ablehnend verhaltend —, sich nicht eignend zu.* अर्थ m. *die ausserhalb gelegene, mit dem Lautcomplex zunächst Nichts zu thun habende Bedeutung eines Wortes.* — 2) verschiedene Casus als Adv. oder Praep. (die Ergänzung im Abl. oder im Comp. vorangehend): बाह्येन, बाह्ये und बाह्य° *draussen, ausserhalb;* बाह्यम् dass. und *hinaus* (127,15); बाह्यात् *von draussen.* — 3) m. *a*) *Leichnam* (?). — *b*) N. pr. α) Pl. eines Volkes VP.2 2,156. — β) eines Mannes; Pl. *seine Nachkommen.* — 4) f. या *a*) *Aussenrinde.* — *b*) N. pr. eines Flusses VP.2 2,156. — 5) n. *das Aeussere.* Am Ende eines adj. Comp. f. या.

बाह्यकरण n. *ein äusseres Sinnesorgan.*

बाह्यकर्ण m. N. pr. eines Schlangendämons.

बाह्यकमञ्जरी und बाह्यका f. N. pr. einer Śṛṅgârî und einer der zwei Gattinnen des Bhaǵamâna, einer älteren Schwester der Upabâbjaká.

बाह्यकुण्ड m. N. pr. eines Schlangendämons.

बाह्यतस् Adv. Praep. (mit Gen. oder Abl.) *draussen, ausserhalb.*

बाह्यता f. Nom. abstr. zu बाह्य 1) *d*).

बाह्यतोनर m. Pl. N. pr. eines Volkes.

बाह्यत्व f. = बाह्यता.

बाह्यद्युति f. *ein best. Process, dem das Quecksilber unterworfen wird.*

बाह्यप्रकृति f. Pl. *die constitutiven Elemente des fremden Staates mit Ausnahme des Fürsten* Pańkat. ed. orn. 38,16.

बाह्यरत Kathâs. 47,114 fehlerhaft für बाह्यतर.

बाह्यसंभोग m. *ein unnatürlicher Geschlechtsgenuss.*

बाह्वांस Adj. *die Hände ausserhalb der Kniee (nicht zwischen den Knieen) haltend* Gobh. 1,2,20. Vgl. बर्हिर्बाहु.

बाह्याभ्यन्तर Adv. *von aussen und von innen.*

बाह्यायाम m. *eine best. Nervenkrankheit.*

बाह्यार्थवाद m. *die Lehre, dass die Aussenwelt real sei,* Çaṃk. zu Bâdar. 2,2,31.

बाह्यार्थवादिन् Adj. *die Realität der Aussenwelt annehmend* Çaṃk. ebend.

बाह्यालय m. *der Aufenthaltsort der Verstossenen, d. i. das Land der* Bâhîka. v. l. बाह्यनय.

बाह्येन्द्रिय n. *ein äusseres Sinnesorgan* 256,8.

*बाह्लक, बाह्लव, बाह्लि, बाह्लिक und बाह्लीक s. u. बाल्हक u. s. w.

(बाह्वङ्क) बाहुयङ्क m. *Armbiegung,* ἀγκών.

बाह्वृच्य n. *die heilige Ueberlieferung der* Bahvṛka, *der* Ṛgveda.

1. (बाह्वोजस्) बाहुयोजस् n. *Kraft der Arme.*

2. (बाह्वोजस्) बाहुयोजस् Adj. *armkräftig.*

*विट्, वेटति (आक्रोशे).

*विटक m. f. n. = पिटक *Beule* Râǵan. 20,7.

*विठ n. = अवतरित.

*विड्, वेडति = विट्.

*बिडारक m. *Katze.*

बिडाल 1) m. *a*) *Katze.* — *b*) *ein best. Augen-*

mittel. — *c*) **Augapfel.* — 2) f. आ und *ई f. zu 1) *a*). — 3) f. *a*) ई *eine best. Krankheit* und *die Genie derselben.* Zu den Joginî gezählt Hemâdri 2,*a*,102,9. 10. — *b*) **eine best. Pflanze* Râǵan. 7,99.

बिडालक 1) m. *a*) *Katze.* — *b*) *ein best. Augenmittel* Mat. med. 18. Bhâvapr. 2,152. Káraka 6,24. — 2) f. °लिका *Kätzchen, Katze.* — 3) *n. *Auripigment* Râǵan. 13,66.

बिडालपद् m. und °क n. *ein best. Gewicht,* = कर्ष.

बिडालपुत्र m. N. pr. eines Mannes.

बिडालवणिज् m. *Katzenhändler,* Spitzname eines Mannes.

*बिडालव्रतिक Adj. *die Art der Katze habend, falsch.*

बिडालाक्ष 1) Adj. (f. ई) *katzenäugig* Hemâdri 2,*a*,102,9. — 2) m. N. pr. eines Rakshas.

*बिद्, बिन्द्, बिन्दति = 1. भिद्.

बिद् m. N. pr. eines Mannes P. 4,1,104 nach der Schreibart der Kâç. Pl. *sein Geschlecht* Âçv. Çr. 12,10,9. *विद्कुल (sic) n. = वैदस्य und वैदयोः कुलम् Pat. zu P. 2,4,64, Vârtt. 1.

बिदल s. विदल.

बिदलकारी f. *Schlitzerin von Flechtreis.*

बिदलसंहित Adj. *aus Hälften zusammengesetzt.*

*बिदापुट m. N. pr. eines Mannes gaṇa अश्मादि in der Kâç. zu P. 4,1,110. v. l. विद । पुट.

बिडर n. s. u. भिडर.

*बिन्द् s. बिद्.

बिन्द् in कुमुरुबिन्द.

*बिन्दवि gaṇa गर्गादि.

*बिन्दवीय 1) Adj. von बिन्दवि. — 2) m. *ein Fürst der* Bindu.

बिन्दु m. 1) *Tropfen.* n. MBh. 7,54,40. — 2) **Tropfen* als *Maass.* — 3) *Kügelchen, Punct, Tüpfel.* — 4) *das Zeichen des* Anusvâra, das in der Mystik eine grosse Rolle spielt. — 5) *das Zeichen der Null.* — 6) *ein Punct, welchen Schreiber über etwas Ausgestrichenes setzen, um anzuzeigen, dass es gelten solle.* — 7) *ein in Puncten applicirtes Cauterium.* — 8) **eine in Form eines Punctes hervortretende Lippenverwundung* (durch den Biss eines Verliebten). — 9) in der Dramatik *ein scheinbar unbedeutender Zwischenfall, der wie ein Oeltropfen im Wasser einen grossen Umfang gewinnt.* — 10) N. pr. *a*) verschiedener Männer. — *b*) *Pl. eines Kriegerstammes.

बिन्दुक 1) m. *a*) *Tropfen.* — *b*) N. pr. eines Tîrtha Vishṇus. 85,12. — 2) am Ende eines adj. Comp. (f. आ) = बिन्दु 4) und 9).

बिन्दुकित Adj. *mit Tropfen überzogen.*

बिन्दुघृत n. *eine best. Mixtur, welche in kleinen Theilen genommen wird.*

*बिन्दुचित und *°चित्रक m. *die gesprenkelte Gazelle* Dhanv. 6,69.

*बिन्दुजाल und *°क n. *ein Netz von Tüpfeln* (auf der Haut eines Elephanten).

*बिन्दुतल्ल 1) m. *Würfel.* — 2) m. n. *a*) *Spielball.* — *b*) *eine Art Vierschach.*

बिन्दुतीर्थ n. N. pr. eines Tîrtha. °माहात्म्य n. Titel eines Werkes. Vgl. बिन्दुक 1) *b*).

*बिन्दुदेव m. = बुद्ध, *eine best. buddhistische Gottheit* oder Bein. Çiva's.

बिन्दुनाथ m. N. pr. eines Lehrers.

*बिन्दुपत्र m. *Betula Bhojpatra* Râǵan. 9,116.

*बिन्दुपत्रक *eine Art Amaranthus.*

*बिन्दुफल n. *Perle* Râǵan. 13,152.

बिन्दुब्रह्मानन्दीय n. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

बिन्दुमत् 1) Adj. *tropfig, in Klümpchen geballt.* — 2) m. N. pr. eines Sohnes des Mariki von der Bindumatî. — 3) f. °मती *a*) Bez. *einer Art von Versen* Kâd. 7,11. 99,9. — *b*) Titel eines Werkes. — *c*) N. pr. verschiedener Frauen.

बिन्दुमाधव m. *eine Form* Vishṇu's.

बिन्दुमालिन् m. *ein best. Tact* S. S. S. 210.

*बिन्दुरक m. *Ximenia aegyptiaca.*

*बिन्दुरेखक m. *ein best. Vogel.*

बिन्दुरेखा f. 1) *eine Reihe von Puncten, —Tüpfeln.* — 2) N. pr. einer Tochter Kaṇḍavarman's.

*बिन्दुवासर m. *der Tag der Befruchtung, — der Empfängniss.*

बिन्दुसंग्रह m. Titel eines Werkes.

बिन्दुसंदीपन n. Titel eines Commentars.

बिन्दुसर (metrisch) und °स् n. N. pr. eines heiligen *Sees.* °रस्तीर्थ n.

बिन्दुसार m. N. pr. eines Fürsten, Sohnes des Kándragupta, Hem. Par. 8,443.

बिन्दुसेन m. N. pr. eines Fürsten.

बिन्दुह्रद m. N. pr. eines *Sees.*

बिबोधयिषु Adj. *zu wecken beabsichtigend.*

बिब्बोक m. *vornehme Gleichgültigkeit.*

बिभक्तयिषा f. *das Verlangen zu geniessen* Nsâsiṁh. 3,5,32.

बिभक्तयिषु Adj. *zu essen verlangend, hungrig.*

बिभणिषु Adj. *zu reden wünschend* Çilâñka 1,342.

बिभित्सा f. *das Verlangen zu durchbohren* (Kâd. 1,10), *zu durchbrechen, zu sprengen, zu zerstören;* mit Acc. oder Gen.

बिभित्सु Adj. mit Acc. *zu durchbrechen —, zu sprengen verlangend.*

बिभीषिका f. Bâlar. 80,13 fehlerhaft für वि°.

बिभेदयिषु Adj. *zu entzweien beabsichtigend.*

बिभ्रतु 1) Adj. mit Acc. *zu braten —, zu versengen beabsichtigend* Bhaṭṭ. — 2) *m. *Feuer.*

बिभ्रक्षिषु m. *Feuer* Bhaṭṭ.

बिभ्रद्वाज m. Umschreibung von भरद्वाज Ait. Âr. 197,5 v. u.

बिम्ब 1) m. n. (adj. Comp. f. आ) *a*) *die Scheibe der Sonne oder des Mondes.* — *b*) *Kugel, Halbkugel, Scheibe* überh.; insbes. *die rund hervortretenden Theile des Körpers.* — *c*) *Spiegel.* — *d*) *Bild, Abbild.* — *e*) in Gleichnissen *das Verglichene.* — 2) m. *a*) *Eidechse, Chamäleon* Gaut. 22,19. — *b*) N. pr. eines Mannes. — 3) f. आ *a*) **Momordica monadelpha, eine Cucurbitacee.* — *b*) Name *zweier Metra.* — *c*) N. pr. einer Fürstin. — 4) f. ई *a*) *Momordica monadelpha.* — *b*) *N. pr. der Mutter Bimbisâra's. — 5) n. *die rothe Frucht von Momordica monadelpha,* mit der die Lippen häufig verglichen werden.

*बिम्बक 1) n. = बिम्ब 1) *a*) und 5). — 2) f. °म्बिका *a*) = बिम्ब 1) *a*). — *b*) *Momordica monadelpha.*

बिम्बकि m. N. pr. eines Fürsten.

*बिम्बजा f. *Momordica monadelpha.*

*बिम्बट m. *Senf.*

बिम्बतत्त्वप्रकाशिका f. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

बिम्बप्रतिबिम्बता f., °बिम्बत्व n. (Sâh. D. 275, 4) und °बिम्बभाव m. Nom. abstr. von बिम्ब + प्रतिबिम्ब *das Bild und das Abbild davon, das Verglichene und das womit Etwas verglichen wird.*

बिम्बप्रतिबिम्बवाद m. Titel eines Werkes Bühler, Rep. No. 469.

बिम्बलक्षण n. desgl. Opp. Cat. 1.

बिम्बसार m. v. l. für बिम्बिसार.

बिम्बानुबिम्बत्व n. = बिम्बप्रतिबिम्बता Sâh. D. 662.

*बिम्बाव Adj. *reich an* Bimba-*Früchten.*

बिम्बित Adj. *sich abspiegelnd.*

*बिम्बिनी f. *Augenstern* Râǵan. 18,25.

बिम्बिय m. N. pr. eines Mannes.

बिम्बिसार m. N. pr. eines Fürsten, Zeitgenossen des Çâkjamuni.

*बिम्बु m. *Betelnussbaum.*

बिम्बेश्वर m. N. pr. eines von der Fürstin Bimbâ errichteten Heiligthums des Çiva.

बिरद s. विरुद.

*बिराल m. *Katze.*

बिरुद s. विरुद.

*बिल्, बिलति und बेलयति = 1. भिद्.

विल्व 1) n. (adj. Comp. f. आ) *a) Höhle, Loch, Oeffnung, Höhlung* Karaka 6,27. — *b) Mündung* einer Schüssel, eines Löffels u. s. w. — 2) *m. *a) Calamus Rotang.* — *b) das Ross* Ukkaiḥçravas. — *c)* Name *zweier Fische* Râǵan. 17,52. 61.

*विलकारिन् m. *Maus* Râǵan. 19,57.

विलधावन Adj. *rimam tergens* (obscön).

विलवास 1) Adj. *in Löchern wohnend; m. ein höhlenbewohnendes Thier.* — 2) *m. *Igel.*

विलवासिन् 1) Adj. und m. = विलवास 65,23. 78,21. — 2) *m. *Schlange.*

विलशय 1) Adj. und m. = विलवास 1). — 2) *m. *Schlange.*

विलशायिन् Adj. und m. = विलवास 1).

*विलस Adj. von बिल.

विलस्वर्ग m. *Unterwelt, Hölle.*

*बिलाल m. = बिराल *Katze.*

बिलिन्ध (?) Supaṛṇ. 15,5.

बिलिश = वडिश *Angel* oder vielmehr *Köder* Supaṛṇ. 17,2.

बिलेशय 1) Adj. und m. = बिलवास 1) Râǵan. 19,50. 51. — 2) m. *a) *Schlange.* — *b) *Maus.* — *c)* N. pr. eines Lehrers.

बिलेश्वर m. N. pr. eines Wallfahrtsortes.

बिलौकस् Adj. und m. = बिलवास 1).

बिल्म n. 1) *Span.* बिल्मग्रहण n. *das splitterweise Fassen.* — 2) *ein durchbrochener Helm.* — 3) **Aschenbehälter.*

बिल्मिन् Adj. *behelmt.*

*बिल्ल n. 1) = तल्ल und आलवाल. — 2) *Asa foetida.*

*बिल्लमूला f. *Yamswurzel.*

*बिल्लसू f. *eine Mutter von zehn Kindern.*

बिल्व 1) m. *Aegle Marmelos* (eine Citracee mit köstlichen Früchten) Bhâvapr. 1,196. 242. Râǵan. 11,191. Mat. med. 129. — 2) *f. आ = हिङ्गुपत्री Râǵan. 6,72. — 3) n. *a) die Frucht von Aegle Marmelos.* — *b) ein best. Gewicht.* — *c) ein best. Gemüse.*

बिल्वक m. N. pr. 1) eines Schlangendämons. — 2) eines Wallfahrtsortes.

*बिल्वकीया f. *ein mit* Bilva 1) *besetzter Platz.*

*बिल्वज्ञ anzunehmen für वैल्वज्ञ.

*बिल्वतेजस् m. N. pr. eines Schlangendämons.

बिल्वदण्ड Adj. *einen Stab von* Bilva-*Holz tragend.*

बिल्वदण्डिन् Adj. dass. MBh. 13,160,14.

बिल्वनाथ m. N. pr. eines Lehrers.

बिल्वपत्र m. N. pr. eines Schlangendämons.

बिल्वपत्रमय Adj. *aus* Bilva-*Blättern bestehend.*

बिल्वपत्रिका f. Name der Dâkshâjaṇî, unter dem sie in Bilvaka verehrt wird.

बिल्वपर्णी f. *eine best. Gemüsepflanze.*

बिल्वपाण्डर oder °पाण्डुर (MBh. 1,35,12) m. N. pr. eines Schlangendämons.

बिल्वपेशिका und °पेशी f. *die getrocknete Schale der* Bilva-*Frucht.*

बिल्वमङ्गल m. N. pr. eines Dichters.

बिल्वमध्य n. *das Fleisch der* Bilva-*Frucht* Karaka 6,19, 20. Varâh. Bṛh. S. 57,5.

1. बिल्वमात्र n. *das Gewicht von einer* Bilva-*Frucht* Suçr. 2,436,15.

2. बिल्वमात्र Adj. 1) *von der Grösse einer* Bilva-*Frucht* Spr. 2045. — 2) *ein* Bilva *wiegend* Suçr. 1,141,9. 2,38,21. 436,14.

बिल्वल n. N. pr. einer Stadt Ind. Antiq. 8,278.

बिल्ववन n. *ein* Bilva-*Wald* oder N. pr. eines *Waldes.* °माहात्म्य n.

बिल्वाद्रिमाहात्म्य n. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

बिल्वाम्रक N. pr. einer Oertlichkeit. °माहात्म्य n.

बिल्वोदकेश्वर m. N. pr. eines Heiligthums des Çiva.

बिल्वोपनिषद् f. Titel einer Upanishad.

बिल्हण m. N. pr. eines Ministers und Dichters Vikramâṅkaḱ. 18,81. Häufig fehlerhaft रिल्हण und रिल्ह्हण geschrieben.

बिल्हणकाव्य n., बिल्हणचरित्र n. (Opp. Cat. 1), बिल्हणपञ्चाशिका f. und बिल्हणीय n. (Opp. Cat. 1) Titel von Werken.

*बिश्, वेशति = पिस्.

*विशायक s. u. बिसाकर.

बिश, बिष fehlerhafte Schreibart für बिस.

बिष्कल 1) *m. *Hausschwein.* — 2) f. आ Bez. *einer Gebärenden* AV.

*बिस्, विस्यति (गतिकर्मन्, भेदनकर्मन्, वृद्धिकर्मन्, प्रेरणे, क्षेपे).

बिस n. (m. nur Hariv. 15445; adj. Comp. f. आ) *Wurzelschoss —, Untergrundstengel einer Lotuspflanze* Râǵan. 10,193. Einmal ungenau für बिसिनी.

*बिसकण्ठिका f. und *°कण्ठिन् m. *eine Kranichart* Râǵan. 19,104.

बिसकिसलयच्छेदपाथेयवत् Adj. *Stücke von jungen Lotus-Wurzelschossen als Reisekost habend* Megh. 11.

*बिसकुसुम n. *Lotusblüthe* Râǵan. 10,180.

बिसखा Adj. *Wurzelschosse von Lotuspflanzen ausgrabend.*

बिसखादिका f. *ein best. Spiel.*

बिसग्रन्थि m. 1) *ein Knoten am Untergrundstengel des Lotus.* — 2) *eine best. Augenkrankheit.*

*बिसज्ञ n. *Lotusblüthe.*

बिसतन्तु m. *Faser eines Lotus-Untergrundstengels.*

बिसतन्तुमय Adj. *aus solchen Fasern gemacht* Daçak. 33,20. Kâd. 242,2. 243,16.

*बिसनाभि f. *Nelumbium speciosum.*

*बिसनासिका f. *eine Kranichart.*

बिसप्रसून n. *Lotusblüthe.*

*बिसल n. *ein junger Schoss.*

बिसलता f. *Nelumbium speciosum.*

बिसवती f. *ein an Lotus-Wurzelschossen reicher Platz.*

बिसवर्त्मन् n. *eine best. Krankheit des Augenlides.*

*बिसाकर, *बिसाकार oder *बिशायक m. *eine Art Euphorbia.*

बिसिनी f. *Nelumbium speciosum* (die ganze Pflanze) Râǵan. 10,193. Chr. 304,25.

*बिसिल Adj. von बिस.

बिह्लण m. N. pr. ungenau für बिल्हण.

बीज 1) n. (adj. Comp. f. आ) α) *Same* (von Pflanzen, Menschen und Thieren), *Saatkorn* (Mṛkkh. 49,5), *Korn; auch ein Ausläufer des indischen Feigenbaums.* — *b) Keim, Element, Anfang, Entstehungsgrund.* Am Ende eines adj. Comp. so v. a. *veranlasst durch.* — *c) der Keim eines Gedichts, eines Schauspiels, eines Zauberspruchs u. s. w., aus dem sich das Uebrige entwickelt.* — *d) Analysis, Algebra.* — *e) Quecksilber* (?). — *f) Armlage des Kindes bei der Geburt* Bhâvapr. 6,186. — *g) *Mark.* — *h) *= तत्त्व. — *i) *= आधान.* — 2) m. *Citronenbaum* Râǵan. 11,176.

बीजक 1) m. *a) Citrus medica, Citrone.* — *b) *Terminalia tomentosa.* — *c) Armlage des Kindes bei der Geburt* Bhâvapr. 6,186. — *d)* N. pr. eines Dichters. — 2) n. *a) Same.* — *b) Liste* Hem. Par. 9,8.

बीजकर्तर् Nom. ag. *Erzeuger von Samen* (Çiva).

बीजकाण्डप्ररोहिन् (M. 1,46) und °काण्डरुह (M. 1,48) Adj. *aus Samen oder Ablegern hervorschiessend.*

*बीजकृत् n. *ein Aphrodisiacum.*

बीजकोश 1) *m. f. (ई) *Samenkapsel;* insbes. *einer Lotusblume.* — 2) m. Titel eines Tantra. — 3) *f. ई *Schote.*

बीजक्रिया f. *eine algebraische Auflösung.*

बीजगणित n. *Algebra.*

*बीजगर्भ m. *Trichosanthes dioeca* Râǵan. 3,11.

*बीजगुप्ति f. *Schote.*

बीजत्व n. *das Grundsein.*

*बीजदर्शक m. *Schauspieldirector.*

बीजद्रव्य n. *Grundstoff* Bhâvapr. 2,59.

बीजधानी f. N. pr. eines Flusses.

*बीजधान्य n. *Koriander* Râǵan. 6,37.

*बीजपादप m. *Semecarpus Anacardium.*

बीजपुर fehlerhaft für °पूर.

*बीजपुष्प n. = मदन und मरुवक.

*बीजपुष्पिका f. *Andropogon saccharatus.*

बीजपूर m., °क m., °पूरी (Paṅkad.) und °पूर्ण m. *Citrus medica;* n. *Citrone* Râǵan. 11,149. Bhâvapr. 1,249.

*बीजपेशिका f. *Hodensack* Râǵan. 18,48.

बीजप्रबोध m. Titel eines Commentars.

*बीजफलक m. *Citrus medica, Citrone* Râǵan. 11,150.

बीजमति f. *Sinn für die Erkenntniss des Grundes.*

बीजमन्त्र n. Bez. *einer mystischen Silbe, mit der eine Zauberformel beginnt.*

*बीजमातृका f. *Samenkapsel der Lotusblüthe.*

बीजमात्र n. 1) *nur so viel als zum Samen, zur Erzeugung von Nachkommenschaft, zur Erhaltung des Geschlechts erforderlich ist.* — 2) Bez. *des 9ten* Maṇḍala *im* Ṛgveda.

बीजमुक्तावली f. Titel eines Werkes.

बीजयज्ञ m. *ein best. allegorisches Opfer.*

बीजरुह् Adj. *aus Samen hervorschiessend.*

*बीजरुहा Adv. mit कर् Gaṇar. 2,98.

*बीजरेचन n. *Croton Jamalgota* Râǵan. 6,165.

*बीजर्षी Adv. mit कर् Gaṇar. 2,98.

*बीजल Adj. *mit Samen —, mit Korn versehen.*

बीजलीलावती f. Titel eines Werkes.

बीजवत् Adj. = बीजल.

*बीजवर m. *Phaseolus radiatus.*

बीजवाप m. 1) *Säemann. — 2) *das Säen.* °गृह्य n. Titel eines Werkes.

*बीजवापिन् m. *Säemann.*

*बीजवाहन Adj. Beiw. Çiva's.

बीजविवृति (°विवृत्ति fehlerhaft) f. Titel eines Werkes.

*बीजवृक्ष m. *Terminalia tomentosa* Râǵan. 9,138. 142.

बीजसंकृतिमत् Adj. *den Keim und die Katastrophe* (eines Schauspiels) *enthaltend* Sâh. D. 278.

*बीजसू f. *die Erde.*

बीजहरा und °हारिणी f. *Samenentzieherin,* Bez. *einer best. Hexe.*

*बीजा Adv. mit कर् *säen, besäen;* nach Andern *säen und darüber pflügen.*

बीजाक्षर n. *die Anfangssilbe eines Zauberspruchs, — einer Gebetsformel.*

बीजाङ्कुर 1) m. *a) Samenkeim. — b)* Du. *Same und Keim. — 2)* f. आ Titel eines Gjotisha.

बीजाढ्य m. *Citrus medica.*

बीजाध्यक्ष m. Bein. Çiva's.

बीजापहारिणी f. = बीजहरा.

बीजाभिधान n. Titel eines Werkes.

*बीजाम्ल n. *die Frucht der Spondias mangifera* Râǵan. 22,33.

बीजार्णवतन्त्र n. Titel eines Tantra.

बीजार्थ Adj. *nach Samen —, zu zeugen verlangend* Âpast.

बीजाश्व m. *Zuchthengst.*

*बीजिक Adj. von बीज.

बीजिन् 1) Adj. *a) samentragend* (Pflanze). — *b)* am Ende eines Comp. *von dem und dem Samen —, von dem und dem Geblüte seiend. — 2)* m. *a) der eigentliche Erzeuger* (im Gegensatz zum *nominellen Vater, dem Gatten einer Frau*) Gaut. — *b) die Sonne.*

बीजोत्कृष्ट 206,15 = M. 9,291 fehlerhaft für बीजोत्कृष्टर्.

बीजोत्कृष्टर् Nom. ag. *gutes Korn herausziehend* (und thuend, als wenn alles Korn der Art wäre) M. 9,291, wo बीजोत्कृष्टा zu lesen ist; vgl. Vivâdar. 81,3.

*बीजोदक n. *Hagel.*

*बीज्य Adj. 1) *aus edlem Geschlecht stammend* Gal. — 2) am Ende eines Comp. *aus dem und dem Samen hervorgegangen, von dem und dem herstammend.*

*बीभ्, बीभते (कत्थने).

बीभत्स 1) Adj. (f. आ) *a) ekelhaft, widerlich, scheuslich.* Nom. abstr. °ता f. — 2) *m. Bein. Arǵuna's. — 3) f. आ *Ekel, Abscheu.*

बीभत्सक m. N. pr. eines Mannes Mudrâr. 46, 21 (77,20).

बीभत्सकर्मन् Adj. *Scheusliches verübend.* Als Schimpfwort Mahâvirar. 43,5.

बीभत्सु 1) Adj. (f. ebenso) *Widerwillen —, Abscheu —, Ekel empfindend, ekel, eklich, heikel* Ṛv. 1,164,8. — 2) m. Bein. Arǵuna's.

बीभर्तिसत Bhâg. P. 5,5,32. 26,33 bei Burn. fehlerhaft für बीभत्सित (s. Desid. von बाध्).

बीरिर m. 1) *Schaar, Menge* (?). — 2) *Luft.

बीरिण in डुबीरिण. Vgl. वीरिण.

बीस in पुंबीश.

बुक् onomatop. in *बुक्कार.

बुक m. 1) *= क्लीब Gaṇar. 299. — 2) *Agati grandiflora* Bhâvapr. 1,227 (वुक).

*बुकिन् Adj. von बुक.

*बुक्क्, बुक्कति und बुक्कयति *bellen.*

बुक्क 1) (*m.) f. आ (Mahâvirar. 109,12) und *ई *Herz.* — 2) m. *a) *Ziege, Bock* Râǵan. 19,41. — *b) *Ricinus* Râǵan. 8,57. — *c)* N. pr. eines Fürsten, = बुक्कण, बुक्कभूपति u. s. w. Weber, Lit. 45. — 3) *m. f. = समय.

बुक्कण m. N. pr. eines Fürsten, = बुक्क Njâǵam. S. 1, Z. 8 (°क्ष्मापति).

*बुक्कन् m. *Herz.*

*बुक्कन n. *das Bellen des Hundes.*

बुक्कभूपति (Njâǵam. S. 1, Z. 17), बुक्कमक्षोपति, बुक्कराज (B. A. J. 4,115) und बुक्कराय m. N. pr. eines Fürsten, = बुक्क, बुक्कण.

*बुक्कस 1) m. *ein Kaṇḍâla;* vgl. पुक्कस. — 2) *f. ई *a) die Indigopflanze. — b)* = काली.

*बुक्कायमांस n. *Herz.* Richtig बुक्का f. und यमांस n.

*बुक्कार m. *das Gebrülle des Löwen.*

*बुङ्ग्, बुङ्गति (वर्जने).

*बुट्, बोटति und बोटयति (क्षेपे).

*बुड्, बुडति (संवरणे).

बुडबुड onomatop. von einem im Wasser untersinkenden Gefässe Hem. Par. 12,91. Vgl. बुद्बुद.

बुडिल m. N. pr. eines Mannes Gop. Br. 2,6,9.

*बुद्, बोदति (निशामने).

बुद्ध 1) Adj. s. u. 1. बुध्. — 2) m. *a)* bei den Buddhisten *ein Erwachter, Erleuchteter,* d. i. *Einer, der durch die Erkenntniss der Wahrheit und durch gute Werke zur vollständigen Erlösung von den Banden der Existenz gelangt ist und vor seinem Eingange in's* Nirvâṇa *die zu einer solchen Erlösung führenden Lehren der Welt mittheilt. — b)* N. pr. eines Autors. v. l. बुध. — 3) n. *Erkenntniss.* v. l. बुद्धि.

बुद्धकल्प n. Buddha's *Weltperiode;* so heisst die jetzige W., weil sie einen Buddha gehabt hat und einen noch bringen soll.

बुद्धक्षेत्र n. *das Gebiet —, der Wirkungskreis eines* Buddha Kâraṇḍ. 99,4.

बुद्धक्षेत्रसमाधि m. *ein best.* Samâdhi Kâraṇḍ. 93,7 (वृद्धक्षेत्र° gedr.).

बुद्धगया f. bei den Buddhisten Bez. der Stadt Gajâ.

बुद्धगुप्त m. N. pr. eines Fürsten Eitel, Chin. B. Richtig बुधगुप्त.

बुद्धघोष m. N. pr. eines berühmten buddh. Gelehrten. Im Sanskrit nicht zu belegen.

बुद्धचरितकाव्य n. Titel eines Werkes.

बुद्धचरित्र n. desgl.

बुद्धचर्य n. Buddha's *Wandel*.

बुद्धच्छाया f. Buddha's *Schatten* Eitel, Chin. B.

बुद्धज्ञान n. Buddha's *Wissen*.

बुद्धज्ञानश्री m. N. pr. eines buddh. Gelehrten.

बुद्धत्व n. *die* Buddha-*Würde*.

बुद्धदत्त m. N. pr. eines Ministers.

बुद्धदास m. N. pr. eines buddh. Gelehrten Eitel, Chin. B.

*बुद्धदिग्र् (?) m. N. pr. eines Fürsten.

बुद्धदेव m. N. pr. eines Mannes.

*बुद्धद्रव्य n. wohl *die in den* Stûpa *niedergelegten Reliquien*.

बुद्धद्वादशीव्रत n. *eine best. Begehung*.

बुद्धधर्म m. 1) Buddha's *Gesetz*. — 2) Buddha's *Eigenthümlichkeiten* Eitel, Chin. B.

बुद्धनन्दि (?) m. N. pr. des 8ten buddh. Patriarchen Eitel, Chin. B.

*बुद्धपक्ष (?) m. N. pr. eines Fürsten.

*बुद्धपाल m. N. pr. eines Mannes.

बुद्धपालित m. N. pr. eines Schülers des Nâgârǵuna.

बुद्धपुराण n. Titel eines Werkes.

बुद्धभट्ट m. N. pr. eines Mannes B. A. J. 11,346.

बुद्धभद्र m. N. pr. eines buddh. Gelehrten.

बुद्धभूमि f. und °सूत्र n. Titel eines buddh. Sûtra Eitel, Chin. B.

*बुद्धमन्त्र n. *ein buddhistisches Gebet*.

बुद्धमार्ग m. Buddha's *Weg*, — *Lehre*.

बुद्धमित्र m. N. pr. des 9ten buddh. Patriarchen.

बुद्धरक्षित N. pr. 1) m. eines Mannes. — 2) f. आ einer Frau.

बुद्धराज m. N. pr. eines *Fürsten*.

बुद्धवचन n. Buddha's *Worte*, Bez. *der buddh. Sûtra*.

बुद्धवनगिरि m. N. pr. eines *Berges* Eitel, Chin. B.

बुद्धिवत्त् Adj. *eine Form von* 1. बुध् *enthaltend*.

*बुद्धविषय m. = बुद्धक्षेत्र. °विषयावतार m. Titel eines Werkes.

*बुद्धसंगीति f. Titel eines Werkes.

*बुद्धसिंह m. N. pr. eines Buddhisten.

*बुद्धसेन m. N. pr. eines Fürsten.

बुद्धागम m. Buddha's *Lehre*. Auch personificirt.

*बुद्धाण्डक s. बुद्धैडुक.

बुद्धानुस्मृति f. 1) *fortwährendes Gedenken* Buddha's Lalit. 34,20. — 2) Titel eines buddh. Sûtra.

बुद्धास्त्त् m. *der wache Zustand*.

*बुद्धावतंसक Titel eines buddh. Werkes.

बुद्धि f. 1) *das Vermögen Vorstellungen und Begriffe zu bilden und festzuhalten, Einsicht, Verstand, Vernunft, Geist, Intellect, Urtheilskraft*. Ausnahmsweise auch Pl. — 2) *Wahrnehmung*. — 3) *Verständniss, das Begreifen*. बुद्धिरात्मन: oder बुद्धिर्ब्राह्मी *Selbsterkenntniss, Psychologie* Kâraka 1,9. — 4) *Meinung, Ansicht, Ueberzeugung, Vermuthung* (100,13), *Gedanken, — über* (Loc.). — 5) *eine richtige, vernünftige Ansicht*. — 6) *die auf Etwas* (Loc. oder im Comp. vorangehend) *gerichteten Gedanken, das Sinnen auf* 55,29. 30. 33. — 7) *Absicht, Vorsatz, Plan*. Instr. am Ende eines Comp. so v. a. *aus, um* (als Angabe des Beweggrundes) 290,19. — 8) *das Halten für* (im Comp. vorangehend). भित्ति° *die Meinung, dass es eine Wand sei*. — 9) *ein best. Metrum*. — 10) *das 5te astrologische Haus* Utpala zu Varâh. Bṛh. 1,20, — 11) die personificirte *Einsicht* ist eine Tochter Daksha's und Gattin Dharma's. — 12) N. pr. einer Frau Hem. Par. 3,2.

*बुद्धिक m. N. pr. eines Schlangendämons.

बुद्धिकामा f. N. pr. einer der Mütter im Gefolge Skanda's.

बुद्धिकारी f. N. pr. einer Fürstin.

बुद्धिकृत Adj. *klug gehandelt* 79,11.

बुद्धिचित्तक Adj. *verständig denkend*.

बुद्धिच्छाया f. *Reflex des Verstandes auf die Seele*.

बुद्धिजीविन् Adj. *mittels des Verstandes lebend, sich seines V. bedienend, verständig*.

बुद्धितत्त्व n. *das* Tattva *des Intellects* (geht aus dem Purusha und der Prakṛti hervor).

बुद्धिदेवी f. N. pr. einer Prinzessin Ind. St. 14,107.

बुद्धिद्यूत n. *Verstandesspiel, Schach* Pañkad.

बुद्धिपुर n. *die Stadt des Verstandes*. °माहात्म्य n.

बुद्धिपूर्व Adj. (f. आ) *dessen man sich bewusst ist, wobei eine bestimmte Absicht stattgefunden hat, praemeditirt* Kâd. 13,24. °म् Adv. *in einer bestimmten Absicht, absichtlich* Âpast.

बुद्धिपूर्वक Adj. dass. Nom. abstr. °त्व n.; °पूर्वकम् Adv. = °पूर्वम्.

बुद्धिप्रदान n. *das Geben eines Auftrages* Comm. zu TBa. 1,67,12.

बुद्धिप्रदीप m. Titel eines Werkes.

बुद्धिप्रभ m. N. pr. eines Fürsten.

बुद्धिबल n. *ein best. Spiel* Ind. St. 15,418.

बुद्धिभेद m. *das Irrewerden* Bhag. 3,26.

बुद्धिमतिका f. N. pr. eines Frauenzimmers.

बुद्धिमत्त्व n. *Klugheit*.

बुद्धिमत्त् Adj. *klug, verständig*. Compar. °मत्तर.

बुद्धिमय Adj. *im Intellect bestehend*.

बुद्धिमोह m. *Geistesverwirrung*.

बुद्धिवर m. N. pr. eines Ministers.

बुद्धिवर्जित Adj. *ohne Verstand, unverständig*.

बुद्धिविधंसक Adj. *die Besinnung raubend* Naiṣadh. 2,109.

बुद्धिविरोधिन् m. N. pr. eines Mannes Dhûrtan. 35.

बुद्धिविलास m. und °विलासिनी f. Titel eines Commentars.

बुद्धिविस्फुरण m. *ein best.* Samâdhi Kâraṇḍ. 52,14.

बुद्धिवृद्धि 1) f. *Wachsthum des Verstandes, — der Einsicht*. — 2) m. N. pr. eines Schülers des Çaṁkara.

*बुद्धिशक्ति f. *Geistesvermögen*.

बुद्धिशरीर m. N. pr. eines Mannes.

बुद्धिशस्त्र Adj. *die Einsicht zur Waffe habend* Spr. 4472.

बुद्धिशालिन् Adj. *klug, verständig*.

बुद्धिशुद्ध Adj. *redlich in seinen Absichten*.

बुद्धिशुद्धि f. *Läuterung des Geistes* 255,1.

बुद्धिशेखर m. N. pr. eines Mannes Ind. St. 15, 386.

बुद्धिश्रीगर्भ m. N. pr. eines Bodhisattva.

बुद्धिश्रेष्ठ Adj. *durch den Verstand der beste*. कर्माणि so v. a. *die Werke des Verstandes sind die besten* 180,7.

बुद्धिसंकीर्ण m. *eine Art Pavillon* Vâstuv. 830. 836.

बुद्धिसंपन्न Adj. *mit Verstand begabt, verständig*.

*बुद्धिसकाय m. *Rathgeber, Minister*.

बुद्धिसागर m. N. pr. verschiedener Männer.

बुद्धिस्कन्धमय Adj. *dessen Baumstamm der Geist ist* MBh. 14,35,20.

बुद्धिस्थ Adj. *im Bewusstsein seiend, dem Geiste gegenwärtig*. Nom. abstr. °त्व n. Comm. zu Âpast. Çr. 5,15,3.

बुद्धिहीन Adj. *der Einsicht ermangelnd, beschränkt*. Nom. abstr. °त्व n. Spr. 4326.

बुद्धीन्द्रिय n. *ein wahrnehmendes Sinnesorgan, die fünf Organe des Hörens, Fühlens, Sehens, Schmeckens und Riechens*.

*बुद्धैडुक (Conj.) *ein Tempel, in dem Reliquien von Buddha aufbewahrt werden*, Halâj. 3,45.

बुद्धोक्तसंसारामय m. Titel eines buddh. Werkes.

बुद्धोपासक m. *ein Diener —, Verehrer* Buddha's. f. °सिका.

बुध्यधिक Adj. *an Geist überlegen* R. 1,23,10. Statt dessen विद्याधिक ed. Bomb. 1,21,10. बुद्ध्याधिक: MBh. 4,70,10.

बुबुद् m. = बुद्बुद *Wasserblase* in जल°.

बुद्बुद 1) m. (adj. Comp. f. आ) *a) Wasserblase* (ein Bild der Vergänglichkeit), *Blase* überh. Vgl. बुडबुड. — *b) ein fünf Tage alter Embryo*. Auch

n. — 2) f. आ N. pr. einer Apsaras. — 3) n. *a*) s. u. 1) *b*). — *b*) *eine best. Krankheit des Auges* Hemâdri 1,745,12.

बुद्बुदत्व n. *das Blasesein* (des fünftägigen Embryo).

बुद्बुदयाशु Adj. *dessen Same blasig —, d. i. leer —, unfruchtbar ist.*

1. बुध्, बोधति, *बोधते, बुध्यते (metrisch auch बुध्यति), बुबोधति, बोधि 2te Imper. Aor. 1) *erwachen*, auch bildlich von der Morgenröthe. — 2) *zur Besinnung kommen* (nach einer Ohnmacht). — 3) *wachen, wachsam sein.* — 4) *merken, den Sinn richten —, achten auf* (Gen. oder Acc.). — 5) *inne —, gewahr werden, erfahren, erkennen, kennen lernen, wissen, erkennen als* (mit doppeltem Acc.). — 6) *ansehen —, halten für* (mit doppeltem Acc.). — 7) *Jmd bedenken*, so v. a. *beschenken mit* (Instr.) RV. 4,15,7. 7,21,1. — 8) *erwecken.* — 9) बुद्ध *a*) *erwacht, zum vollen Bewusstsein gelangt.* — *b*) *aufgeblüht.* — *c*) *erleuchtet, klug, weise.* — *d*) *kennen gelernt, erkannt* (Âpast.), *bemerkt.* *राज्ञाम् *von den Fürsten gekannt.* — 10) *बुधित = 9) *d*). Kathâs. 44,67 fehlerhaft; das von Tawney vermutete बोधित: verstösst gleichfalls gegen das Metrum. — Caus. बोधयति (Med. verdächtig) 1) *erwecken.* — 2) *wieder lebendig machen.* — 3) *zum Aufblühen bringen.* — 4) einen Wohlgeruch *erregen.* — 5) *aufmerksam machen, erinnern, mahnen, Jmds Aufmerksamkeit auf sich lenken.* — 6) *Jmd zur Besinnung —, zur Vernunft bringen.* — 7) *belehren, Jmd Etwas zu wissen thun, mittheilen;* mit doppeltem Acc. बोधित *unterrichtet in* (Loc.). — 8) *dem Geiste Etwas vorführen, begreiflich machen, zum Verständniss bringen.* — 9) *sich merken* AV. 10,1,17. — Desid. बुभुत्सते *kennen zu lernen wünschen* Comm. zu Njâjas. 1,1,10. बुभुत्सताम् Gen. Pl. Partic. — Desid. vom Caus. in बिबोधयिषु und बुबोधयिषु. — Intens. बोबुधीति *eine Einsicht in —, ein Verständniss von Etwas* (Acc.) *haben.* — Mit अनु (°बुध्यते) 1) *erwachen.* — 2) *merken auf, inne —, gewahr werden* (Kâraṇḍ. 32,19), *vernehmen, erfahren.* — 3) *denken an, bedacht sein auf* Kâd. 117,11. — Caus. 1) *Jmd an Etwas denken lassen, erinnern.* — 2) *zu wissen thun.* — Mit अव (°बुध्यते) 1) *erwachen.* — 2) *inne —, gewahr werden, bemerken, erkennen, kennen, begreifen.* — Caus. 1) *wecken.* — 2) *Jmd aufmerksam machen, erinnern.* — 3) *Etwas zur Erkenntniss bringen* 280,28. — 4) *benachrichtigen* Bâlar. 116,20. — Desid. (°बुभुत्सते) *erkennen —, kennen wollen* Çaṃk. zu Bâdar. 3,2,21 (S. 816, Z. 5. 6). — Mit समव (°बुध्यते) *inne werden, erfahren.* — Mit आ *achten auf* (Acc.). — Mit उद् 1) Med. *erwachen.* — 2) उद्बुद्ध *a*) *aufgeblüht.* — *b*) *erwacht*, so v. a. *zur Erscheinung gekommen, hervorgetreten.* — *c*) Z. d. d. m. G. 36,366 fehlerhaft für उद्बद्ध. — Mit प्रोद्, प्रोद्बुद्ध *erwacht*, so v. a. *zur Erscheinung gekommen, hervorgetreten.* — प्रत्युद्, प्रत्युद्बुद्ध *erwacht* Du. V. 3,6. — Mit समुद् Caus. *erwecken*, so v. a. *zur Erscheinung bringen, erregen.* — Mit नि *achten auf, Etwas* (Acc.) *vernehmen von Jmd* (Gen., selten mit सकाशात्), *vernehmen, dass Jmd — ist;* mit doppeltem Acc. Meist nur in den Imperativformen निबोध, निबोधत, निबोधस्व (selten) und निबोधधम् (selten). — Mit संनि *vernehmen.* Nur °बोध und °बोधत Imperat. — Mit परि in °बोध fgg. — Mit प्र 1) (°बुध्यते) *a*) *erwachen, erweckt werden, wachen.* — *b*) *aufblühen.* — 2) Act. *erkennen.* व्याघ्रं शयानं प्रति मा प्रबोध *erkenne in mir gleichsam einen schlafenden Tiger.* — 3) प्रबुद्ध *a*) *erwacht, wach.* — *b*) *aufgeblüht.* — *c*) *erwacht*, so v. a. *entfaltet, zum Vorschein gekommen, sich eingestellt habend* Vikramâṅkaṅ. 13,8. — *d*) *zu wirken begonnen habend* (ein Zauberspruch). — *e*) *erkannt* Kap. 3,66. — *f*) *erwacht*, so v. a. *erhellt* (Geist). — *g*) *hellsichtig.* — *h*) *aufgeweckt, klug* Harshaṅ. 159,12. — Caus. 1) *wecken.* प्रबोधितवत् *erweckt* (!). — 2) *aufblühen machen.* — 3) *Etwas reizen* (durch eine leichte Berührung, Reibung). — 4) *Jmd bereden, Jmdm zusprechen, Jmd zu überzeugen suchen, ermahnen, Jmdm vorstellen.* — 5) *Jmd Etwas lehren*, mit doppeltem Acc. — Mit अनुप्र Caus. *Jmd aufmerksam machen, erinnern.* — Mit विप्र, °बुद्ध *erwacht.* — Caus. *zur Sprache bringen, besprechen.* — Mit संप्र 1) *erwachen.* Nur °बुद्ध *erwacht.* — 2) °बुध्यते *zu wirken anfangen* (von einem Zauberspruch). — Caus. 1) *wecken.* — 2) *Jmd bereden.* — 3) *zur Sprache bringen, besprechen.* — Mit प्रति, (°बुध्यते) 1) *erwachen.* — 2) *aufblühen.* — 3) *wahrnehmen, inne werden, bemerken;* mit Gen. oder Acc. प्रतिबुध्यमान *aufmerksam.* Auch Act. प्रति बोधय. — 4) प्रतिबुद्ध *a*) *erwacht*, auch bildlich von der Morgenröthe. — *b*) *erhellt, erleuchtet* (Geist, Person). — *c*) *wahrgenommen, erkannt* Bhâg. P. 3,28,38. — प्रतिबोधेत MBh. 12,3686 fehlerhaft für °बाधेत. — Caus. 1) *wecken.* — 2) *Jmd aufmerksam machen, belehren, aufklären.* — Mit संप्रति Caus. *wecken.* — Mit वि (°बुध्यते) 1) *erwachen.* — 2) *erfahren.* — 3) विबुद्ध *a*) *erwacht.* — *b*) *aufgeblüht.* — *c*) *aufgeweckt, klug, erfahren, — in* (Loc.). — Caus. 1) *wecken.* — 2) *Jmd aufmerksam machen, zur Vernunft bringen.* — Mit अभिवि (°बुध्यते) *gewahren, inne werden, erfahren.* — Mit सम् (संबुध्यते) 1) *erwachen.* — 2) *wahrnehmen, inne werden, erkennen.* संबुध्यमान so v. a. *mit Bewusstsein verfahrend.* — 3) संबुद्ध *a*) *aufgeweckt, klug, verständig.* — *b*) *wahrgenommen, erkannt.* — Caus. 1) *wecken, erwecken* (auch in übertragener Bed.). — 2) *Jmd aufmerksam machen, aufklären, belehren, zu wissen thun* (mit doppeltem Acc.). — 3) *anrufen.* — Mit अभिसम् 1) °संबुध्यते 1) *völlig erwachen zu* (Acc.), so v. a. *in den vollständigen Besitz* (einer Erkenntniss) *gelangen* Kâraṇḍ. 18,22. — 2) *vollständig erkannt werden* Vaǵraǵ. 41,19. — 3) °संबुद्ध *a*) *aufgeklärt, bewandert, erfahren, — in* (Loc.). — *b*) *völlig erwacht zu* (Acc.), so v. a. *in den vollständigen Besitz* (einer Erkenntniss) *gelangt* Vaǵraǵ. 36,9. 13. Kâraṇḍ. 37,24. — *c*) *vollständig erkannt* Vaǵraǵ. 24,3. 6. 32,12. 37,9. 11. 12 (hier wohl अनुत्तरा — संबोधिर° zu lesen). — Mit प्रतिसम्, °संबुद्ध *wieder zur Besinnung —, wieder zum Bewusstsein gekommen.*

2. बुध् Adj. 1) *erwachend* in उषर्बुध्. — 2) *verständig* in अबुध्.

बुध 1) Adj. *a*) *erwachend* in *उषर्बुध. — *b*) *klug, verständig.* — 2) m. *a*) *ein Kluger, Weiser.* — *b*) *ein Gott* LA. 89,4. 90,3. — *c*) **Hund* Râǵaṅ. 19,11. — *d*) N. pr. α) eines Sohnes des Soma und als solcher *der Planet Mercur.* बुध so v. a. बुधवार *an einem Mittewoch.* — β) verschiedener Männer. — 3) *f. आ *Nardostachys Jatamansi.*

बुधक m. N. pr. eines Mannes Veṇis. 84,8.

बुधगुप्त m. N. pr. eines Fürsten.

*बुधतात m. *der Mond.*

बुधदिन n. *Mittewoch.*

बुधनाडि f. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

बुधन्वत् Adj. *die Wurzel* बुध् *enthaltend* TBr. 1, 3,1,3. Gedr. वृधन्वत्.

बुधमनोहर und बुधरञ्जनी f. (Opp. Cat. 1) Titel zweier Werke.

*बुधरत्न n. *Smaragd* Râǵaṅ. 13,165.

बुधवार m. *Mittewoch.*

*बुधसानु m. 1) = पर्ण. — 2) = यज्ञपुरुष.

बुधसुत m. Patron. des Purûravas.

बुधस्मृति f. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

बुधान 1) Adj. *a*) *erwachend.* — *b*) *worauf geachtet wird* RV. 4,23,8. — *c*) **klug.* — *d*) **freundlich redend.* — 2) *m. *a*) *Lehrer.* — *b*) *Religionskundiger, Theolog.*

बुधाष्टमी f. *ein best. achter Tag.*

बुधि Loc. Infin. zu 1. बुध् RV. 1,137,2.

बुधेय m. Pl. *eine best. Schule des weissen Jagus* Ârjav. 46,13.

बुध्न 1) m. n. (बुंध्न) *a) Boden, Grund, Tiefe, das Unterste; Boden eines Gefässes. — b) Fuss eines Baumes, Wurzel. — c) *Körper. — d) *Luftraum.* — 2) m. N. pr. eines Sohnes des 14ten Manu VP. 3,2,43. — 3) häufig fehlerhaft für बुध्य.

बुध्नरोग m. *eine best. Krankheit* Kâraka 2,3. Vgl. ब्रध्न 2) *c)* und ब्रध्म.

बुध्नवत् Adj. *mit einem Boden versehen.*

बुध्निय Adj. = बुध्य TBr. 3,1,2,9.

बुध्य, बुध्निय 1) Adj. *auf dem Boden —, auf dem Grunde —, in der Tiefe —, am Fusse befindlich.* Besonders häufig in der Verbindung mit अहि m. *der Drache der Tiefe (des Dunstmeeres).* In der späteren Literatur ist Ahi budhnja N. pr. eines Rudra und auch Bein. Çiva's. — 2) m. N. pr. eines Sohnes des 14ten Manu VP.^{2} 3,29.

बुध्य Adj. in अबुध्य und अश्वबुध्य.

बुन्द्, बुन्दति *wahrnehmen, inne werden* Bhatt.

बुन्द m. *Pfeil.*

*बुन्ध्, बुन्धति (निशामने), बुन्धयति (संयमने).

*बुबुर m. *Wasser.*

बुबोधयिषु Adj. *Jmd* (Acc.) *aufmerksam zu machen —, zur Vernunft zu bringen beabsichtigend.*

बुभुक्षा f. 1) *das Verlangen Etwas* (im Comp. vorangehend) *zu geniessen.* — 2) *Esslust, Hunger.* Ausnahmsweise Pl.

बुभुक्षापनय m. *was den Hunger vertreibt, Speise* R. 7,35,34.

बुभुक्षित Adj. *hungrig.*

बुभुक्षु Adj. 1) **Etwas* (Acc. oder im Comp. vorangehend) *zu essen verlangend.* — 2) *hungrig.* — 3) *nach dem Genusse der Welt verlangend* (Gegensatz मुमुक्षु).

बुभुत्सा f. *das Verlangen Etwas* (Acc. oder im Comp. vorangehend) *kennen zu lernen* 216,2.

बुभुत्सित n. *das Verlangen zu kennen, Wissbegierde* Bhâg. P. 1,5,40.

बुभुत्सु Adj. 1) *Etwas* (im Comp. vorangehend) *zu kennen wünschend.* — 2) *neugierig* Naish. 5, 53. — 3) *Alles zu kennen verlangend* als Beiw. der Götter.

बुभूषा f. *das Verlangen Jmd* (Gen.) *zu ernähren* Âpast.

°बुभूषु Adj. *Jmd zu ernähren wünschend.*

बुभूषक Adj. *auf Jmds* (Gen. oder im Comp. vorangehend) *Wohl bedacht.*

बुभूषा f. *der Wunsch zu sein, — zu leben, — sich zu erhalten.*

बुभूषु Adj. 1) *Geltung —, Macht wünschend.* — 2) *auf eines Andern Wohl bedacht.*

*बुरि f. = बुलि *die weibliche Scham* Gal.

बुरुड m. *Korbmacher, Mattenflechter.*

बुल्, बोलयति *untertauchen* (transit.).

*बुल gaṇa बलादि zu P. 4,2,80 in der Kâç.

*बुलि f. 1) *die weibliche Scham.* — 2) *Hinterbacke* Gal.

बुलिल m. N. pr. = बुडिल.

*बुल्य Adj. von बुल gaṇa बलादि zu P. 4,2,80 in der Kâç.

बुल्ल m. N. pr. eines Mannes.

बुल्वं Adj. etwa *schief.*

बुश und बुष fehlerhaft für बुस.

*बुस्, बुस्यति (उत्सर्गे, विभागे).

बुस 1) n. *a)* etwa *Dunst, Nebel* RV. 10,27,24. — *b) Abfall, Unreines, Spreu* und *anderer Abfall des Getraides* 229,29. — *c) *Wasser. — d) *trokkener Kuhdünger. — e) *die dicken Theile in geronnener Milch. — f) *Reichthum.* — 2) *f. आ *eine jüngere Schwester* (im Schauspiel).

*बुसस Adj. von बुस.

*बुस्त्, बुस्तयति = पुस्त्.

*बुस्त m. n. 1) *die Kruste bei gebratenem Fleische.* — 2) *die Schale von Früchten.*

बुक्का f. in *श्वेतबुक्का.

*बूक्क m. f. n. und *बुक्कन् n. *Herz.*

बूत्कार m. *das Geschrei der Affen* Z. d. d. m. G. 32,735.

बूबशर्मन् m. N. pr. eines Mannes.

बूष fehlerhaft für बुस.

बृंहण 1) Adj. *feist machend, kräftigend, nährend.* — 2) n. *a) das Feistmachen, Kräftigen, Nähren. — b) Befestigungsmittel.*

बृंहणात्व n. *die Eigenschaft des Festmachens, Befestigens, Kräftigens.*

बृंहणीय Adj. 1) **feist zu machen, zu kräftigen.* — 2) *zum Feistmachen dienend, feist machend, nährend.*

बृंहयितव्य Adj. *zu kräftigen.*

बृंहित 1) n. *das Gebrülle des Elephanten* Spr. 7634. *des Löwen* Harshaḱ. 55,11. — 2) f. आ N. pr. einer der Mütter im Gefolge Skanda's MBh. 3,228,10.

बृंहिला f. v. l. für बृंहित 2).

बृगल n. *Brocken, Stück* in अर्धबृगल und पुरोडाशबृगल.

बृन्दारण्य und बृन्दावन Opp. Cat. 1. s. वृन्दा°.

बृबुडुकथ Adj. als Beiw. Indra's.

बृबु m. N. pr. eines Mannes. बृधु fehlerhaft M. 10,107.

बृबूक von unbekanntar Bed. Nach den Lexicographen *Wasser.*

बृसय m. 1) etwa *Zauberer* (Grassmann). — 2) N. pr. eines Dämons.

*बृसिका f. *Polster.*

बृसी f. *Wulst, Bausch von gewundenem Gras u. s. w., Polster.*

बृहू in बृहस्पति.

बृहक m. N. pr. eines Devagandharva MBh. 1,123,57.

*बृहच्चक्षु f. *eine best. Gemüsepflanze* Râǵân. 4,148.

बृहच्चाणक्य n. *die ausführliche Spruchsammlung des Kâṇakja.*

*बृहच्चित्त m. *Citrus medica.*

बृहच्चित्तामणि m. Titel eines Werkes.

बृहच्छ्रवा f. *eine best. Pflanze* Comm. zu Kâts. Çr. 19,1,20.

*बृहच्छ्रद् m. *Wallnuss* Râǵân. 11,82.

बृहच्छ्रन्दस् Adj. *mit hohem Dache versehen.*

बृहच्छब्देन्दुशेखर m. Titel eines Werkes.

बृहच्छरीर Adj. *hochgewachsen.*

*बृहच्छल्क m. *eine Art Seekrabbe.*

बृहच्छातातप m. *der ausführliche* Çâtâtapa.

बृहच्छान्तिस्तव m. *der ausführliche* Çântistava.

बृहच्छाल m. *eine hohe Vatica robusta.*

*बृहच्छिम्बी f. *eine Gurkenart* Râǵân. 7,178.

बृहच्छुक m. *eine Art Specht* Bhâvapr. 2,4.

बृहच्छृङ्गारतिलक n. *das ausführliche* Çṛṅgâraṭilaka.

बृहच्छोक Adj. *grossen Kummer habend* Spr. 6554.

बृहच्छ्रवस् Adj. 1) *laut tönend.* — 2) *laut gerühmt, weit berühmt.*

बृहच्छ्रीक्रम m. Titel eines Werkes.

बृहच्छ्लोक 1) Adj. *laut gerühmt.* — 2) m. N. pr. eines Sohnes des Urukrama.

बृहज्जातक n. Titel eines Werkes. °श्लोकव्याख्यान n. desgl.

बृहज्जाबालोपनिषद् f. Titel einer Upanishad.

बृहज्जाल n. *ein grosses Garn. — Netz.*

बृहज्जीरक m. *grosser Kümmel* Bhâvapr. 1,166.

*बृहज्जीवन्ती und *बृहज्जीवा f. *eine best. Pflanze* Râǵân. 3,27.

बृहज्ज्योतिस् 1) Adj. *hellstrahlend.* — 2) m. N. pr. eines Enkels des Brahman.

बृहद्दिक m. N. pr. eines Mannes.

बृहद्दीका f. Titel eines Werkes.

बृहत m. N. pr. eines Sohnes des 9ten Manu Hariv. 1,7,64. — बृहती s. u. बृहत्.

*बृहतिका f. 1) *Ueberwurf, Mantel.* — 2) *Solanum indicum.*

बृहतीक am Ende eines adj. Comp. = बृहत् 5) *a*).

बृहतीकारम् Absol. *unter Verwandlung in* Bṛhatī-*Strophen* Âçv. Çr. 5,15,7.

*बृहतीपति m. *der Planet Jupiter.*

बृहत्क n. Name eines Sâman.

बृहत्कथा f. Titel zweier Werke. °विवरण n. Opp. Cat. 1.

*बृहत्कन्द m. 1) *eine Art Zwiebel oder Knoblauch.* — 2) *ein anderes Knollengewächs* Râǵan. 7,89.

बृहत्कपोल Adj. *dickbackig* Cit. im Comm. zu TS. Prât.

बृहत्कर्मन् m. N. pr. verschiedener Fürsten.

बृहत्कल्प m. *ein best.* Kalpa 2) *h*).

बृहत्काय m. N. pr. eines Sohnes des Bṛhaddhanus.

बृहत्कालज्ञान n. Titel eines Werkes.

*बृहत्कालशाक m. *eine best. Gemüsepflanze.* Fehlerhaft.

*बृहत्काश m. *eine best. Rohrart.*

बृहत्कीर्ति 1) Adj. *weitberühmt.* — 2) m. N. pr. *a*) eines Enkels des Brahman. — *b*) eines Asura.

बृहत्कुक्षि 1) *Adj. *dickbäuchig.* — 2) f. N. pr. einer Jogini Hemâdri 2,*a*,101,6. 8.

बृहत्केतु 1) Adj. *von grosser Helle.* — 2) m. N. pr. eines alten Königs.

*बृहत्कोशातकी f. *eine Kürbisart* Râǵan. 7,171.

बृहत्क्षण m. N. pr. eines Fürsten.

बृहत्क्षत्र m. N. pr. eines best. mythischen Wesens.

बृहत्क्षत्र m. N. pr. verschiedener Fürsten VP.^{2}.

बृहत्क्षय und बृहत्क्षेत्र m. N. pr. eines Fürsten VP.^{2}. v. l. बृहत्क्षण.

बृहत्तपोव्रत n. *eine best. Begehung.*

*बृहत्ताल m. *Phoenix paludosa* Râǵan. 9,93.

*बृहत्तिक्ता f. *Clypea hernandifolia* Râǵan. 6,122.

बृहत्तृण n. 1) *starkes Gras* Gobh. 4,7,10. — 2) *Bambusrohr.

बृहत्तेजस् m. *der Planet Jupiter* VP.^{2} 2,258.

बृहत्तोडलतन्त्र n. Titel eines Tantra.

बृहत्त्व n. *Grösse, grosser Umfang* 135,14.

*बृहत्त्वच् m. *Alstonia scholaris* Râǵan. 12,35.

बृहत्त्वन् m. N. pr. eines Devagandharva MBh. 1,123,57. v. l. बृहद्वन्.

बृहत्पत्र 1) m. *a*) *Symplocos racemosa* Karaka 7,9. — *b*) **ein best. Knollengewächs* Râǵan. 7,80. — 2) *f. आ *ein best. Knollengewächs* Râǵan. 7,112.

बृहत्पराशर m. *der ausführliche* Parâçara.

बृहत्परिभाषासंग्रह m. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

बृहत्पलाश Adj. (f. आ) *grossblätterig* AV.

*बृहत्पाटलि m. *Stechapfel.*

बृहत्पाद् 1) Adj. (f. आ) *grossfüssig* 133,30. — 2) *m. *der indische Feigenbaum.*

*बृहत्पारेवत m. *ein best. Fruchtbaum* Râǵan. 11,91.

*बृहत्पालिन् m. *wilder Kümmel* Râǵan. 6,76.

*बृहत्पीलु m. *ein best. Baum* Râǵan. 11,87.

*बृहत्पुष्पी f. *eine Crotolarienart* Râǵan. 4,67.

बृहत्पृष्ठ Adj. *das* Bṛhatsâman *als Grundlage des* Prshṭhastotra *habend.*

बृहत्प्रचेतस् m. *der ausführliche* Praketas.

बृहत्प्रयोग m. Titel eines Werkes.

बृहत्फल 1) m. *a*) **eine best. Pflanze.* — *b*) Pl. *eine best. Klasse von Göttern bei den Buddhisten.* — 3) *f. आ *a*) *eine wilde Gurkenart* Râǵan. 3,42. — *b*) *Beninkasa cerifera* Râǵan. 3,62. — *c*) = महाजम्बू. — *d*) = महेन्द्रवारुणी Râǵan. 7,158.

बृहत्षोडशकारणपूजा f. Titel eines Werkes Bühler, Rep. No. 644.

बृहत्संवर्त m. *der ausführliche* Saṁvarta.

बृहत्संहिता f. Titel eines astronomisch-astrologischen und eines philosophischen Werkes, sowie auch eines Dharma.

बृहत्सर्वानुक्रमणी f. Titel einer Anukramaṇi.

बृहत्सहाय Adj. *einen mächtigen Gefährten habend* Spr. 4485.

बृहत्साम्न् 1) Adj. *das* Bṛhat-Sâman *zum* Sâman *habend* Âpast. Çr. 21,8. 15. 22,2. 23,12. — 2) m. N. pr. eines Âṅgirasa. — °साम Buag. 10, 35 fehlerhaft für बृहत् साम.

बृहत्सुम्न Adj. *höchst wohlwollend, — gnädig.*

बृहत्सूर्यसिद्धान्त m. *der ausführliche* Sûrjasiddhânta.

बृहत्सेन N. pr. 1) m. *a*) verschiedener Fürsten VP.^{2}. — *b*) eines Sohnes des Kṛshṇa. — 2) f. आ der Amme der Damajanti.

बृहत्सोम fehlerhaft für बृहत्साम.

बृहत्स्फिज् m. N. pr. eines Mannes.

बृहदग्नि m. N. pr. eines Ṛshi Hariv. 9573.

बृहदग्निमुख n. *ein best. medicinisches Pulver* Bhâvapr. 4,28.

*बृहदङ्ग m. *Elephant.*

बृहदङ्गिरस् m. *der ausführliche* Aṅgiras.

बृहदत्रि m. *der ausführliche* Atri.

बृहदनीक Adj. *gewaltig aussehend.*

बृहदभिधानचिन्तामणि m. *der ausführliche* Abhidhânakintâmaṇi.

बृहदमर und °कोश m. *der ausführliche* Amarakoça.

बृहदम्बालिका f. N. pr. einer der Mütter im Gefolge Skanda's.

*बृहदम्ल m. *Averrhoa Carambola.*

बृहदर्की f. AV. 8,9,14 fehlerhaft; vgl. TS. 4,3,11,2.

बृहदश्व m. N. pr. 1) eines Gandharva. — 2) verschiedener Männer.

बृहदष्टवर्ग m. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

बृहदात्रेय m. *der ausführliche* Âtreja.

बृहदारण्य = बृहदारण्यक Opp. Cat. 1.

बृहदारण्यक n. Titel einer Upanishad. Commentare dazu: °भाष्य n., °भाष्यटीका f., °भाष्यवार्त्तिक n. und °व्याख्या f.

बृहदारण्यकोपनिषद् f. desgl. °षट्खण्डार्थ m. Opp. Cat. 1.

बृहदिषु m. N. pr. verschiedener Männer.

बृहदीश्वरदीक्षितीय n. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

बृहदुक्थ 1) Adj. *lauten Preis habend, weitgepriesen.* — 2) m. *a*) *ein best.* Agni. — *b*) N. pr. verschiedener Männer.

बृहदुक्थि (!) m. N. pr. eines Ṛshi.

बृहदुद्, बृहदुद und बृहदुदन् Adj. *gewaltig ausgiessend.*

बृहदुदन्न् Adj. *grosse Stiere habend.*

बृहदुत्तरतापिनी f. Titel einer Upanishad.

*बृहदेला f. *grosse Kardamomen* Râǵan. 6,85.

बृहदोषशा f. mit dem Beiw. क्रत्वा Name eines Sâman Ârsh. Br.

बृहद्दर्भ MBh. 3,13321 fehlerhaft für वृषदर्भ.

बृहद्दल Adj. *dickhalsig* Cit. im Comm. zu TS. Prât.

बृहद्दिवि 1) Adj. etwa *laut rufend, — schreiend* RV. — 2) m. N. pr. eines Jati.

बृहद्गीताव्याख्या f. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

बृहद्गुरु m. N. pr. eines Mannes.

बृहद्गुर्वावलिपूजाशक्तिविधान n. Titel eines Werkes Bühler, Rep. No. 643.

*बृहद्गुह und *बृहद्गृह m. Pl. N. pr. eines Volkes.

*बृहद्गोल n. *Wassermelone.*

बृहद्गौरीव्रत n. *eine best. Begehung.*

बृहद्ग्रावन् Adj. *einem dicken, grossen Stein gleichend.*

बृहद्घण्टी f. *eine best. Pflanze* Bhâvapr. 1,213.

बृहद्दर्भ m. N. pr. eines Fürsten.

*बृहद्दल m. 1) *eine Art* Lodhra Râǵân. 6,213. — 2) *Phoenix paludosa* Râǵân. 9,91.

1. बृहद्दिव 1) Adj. *dem hohen Himmel angehörig, himmlisch.* — 2) m. *a*) N. pr. eines Liedverfassers. — *b*) *das von ihm verfasste Lied.* — 3) n. Pl. Loc. *in Himmelshöhen* RV. 4,37,3. 9,79,1.

2. बृहद्दिव 1) Adj. = 1. बृहद्दिव 1). — 2) f. आ N. pr. einer Göttin.

बृहद्दुर्ग m. N. pr. eines Mannes.

बृहद्देवता f. Titel eines Werkes.

बृहद्देवस्थान n. Name eines Sâman Ârsh. Br.

बृहद्द्युति Adj. *hell glänzend* Kir. 3,32.

बृहद्द्युम्न m. N. pr. eines Fürsten.

बृहद्भन् m. N. pr. eines Devagandharve MBh. od. Vardh. 1,123,54. v. l. बृहद्भान्.

बृहद्भनस् und बृहद्भर्मन् m. N. pr. zweier Fürsten.

बृहद्धर्मपुराण n. *das ausführliche* Dharmapurâṇa.

बृहद्धर्मप्रकाश m. *der ausführliche* Dharmaprakâça.

*बृहद्धल *ein grosser Pflug.*

बृहद्धारावली f. *die ausführliche* Hârâvalî.

बृहद्धारीत m. *der ausführliche* Hârîta.

बृहद्धेमाद्रि m. *der ausführliche* Hemâdri.

बृहद्धोमपद्धति f. Titel eines Werkes.

बृहद्भव्य m. N. pr. eines Fürsten VP.^{2} 4,61.

बृहद्भनी f. N. pr. eines Flusses MBh. 6,9,32.

बृहद्भल m. N. pr. zweier Fürsten.

*बृहद्भोज m. *Spondias mangifera.*

बृहद्भृहस्पति m. *der ausführliche* Bṛhaspati.

बृहद्भ्रह्मन् m. N. pr. eines Enkels des Brahman.

बृहद्भ्रह्मसंहिता f. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

बृहद्भ्रह्मोत्तरखण्ड m. Titel eines *Abschnitts* im Skandapurâṇa.

*बृहद्भृहारिका f. Bein. der Durgâ.

बृहद्भ्रय m. N. pr. eines Sohnes des 9ten Manu.

बृहद्भानु 1) Adj. *hellglänzend.* — 2) m. *a*) *Feuer, der Gott des Feuers.* — *b*) *ein best.* Agni. — *c*) N. pr. α) eines Sohnes des Sattrâjaṇa und einer Manifestation Vishṇu's. — β) eines Sohnes des Kṛshṇa. — γ) eines Fürsten.

बृहद्भाम् Adj. *hellglänzend* Âpast. Çr. 2,14,10.

बृहद्भाम N. pr. 1) m. eines Enkels des Brahman. — 2) f. आ einer Tochter des Sonnengottes.

बृहद्भुज Adj. *lange Arme habend.*

बृहद्यम m. *der ausführliche* Jama.

बृहद्याज्ञवल्क्य m. *der ausführliche* Jâǵñavalkja.

बृहद्यात्रा f. Titel eines Werkes Utpala zu Varâh. Bṛh. 20,10.

बृहद्योगियाज्ञवल्क्यस्मृति f. Titel eines Werkes Bühler, Rep. No. 354.

बृहद्रण m. N. pr. eines Fürsten.

बृहद्रत्नकारिका f. und °रत्नाकर m. Titel zweier Werke Opp. Cat. 1.

1. बृहद्रथ m. *ein gewaltiger Held.*

2. बृहद्रथ 1) m. *a*) N. pr. verschiedener Männer. — *b*) *Bein. Indra's. — *c*) *Opfergeräth. — *d*) *ein best.* Mantra. — *e*) *ein Theil des Sâmaveda. — 2) f. बृहद्रथा N. pr. eines Flusses Hariv. 9507.

बृहद्रथंतर n. Du. *die* Sâman Bṛhat *und* Rathaṁtara Ait. Br. 4,19,3. Kausn. Up. 1,5. Gaut. 19,12.

बृहद्रथंतरसामन् Adj. *das* Bṛhat- *und* Rathaṁtara-Sâman *zum* Sâman *habend* Âpast. Çr. 21,8.

बृहद्रयि Adj. *reichlichen Besitz habend.*

बृहद्रवस् Adj. *laut dröhnend.*

बृहद्राज m. N. pr. eines *Fürsten.*

बृहद्रावन् Adj. *laut tönend, — rufend* Kap. S. 40,2.

*बृहद्राविन् m. *eine kleine Eulenart.*

बृहद्रि Adj. *reichlichen Besitz habend.*

बृहद्रूप m. 1) *eine Eulenart Râǵân. 19,123. — 2) N. pr. eines Marut.

बृहद्रेणु Adj. *dichten Staub aufregend.*

बृहद्वध m. 1) *vielfacher Mord* Bhâg. P. 4,29,49. — 2) so v. a. *Brahmanenmord* Bhâg. P. 6,13,4.

बृहद्वत् 1) Adj. *derjenige, dem das* Bṛhat Sâman *zugeeignet ist.* — 2) f. बृहद्वती N. pr. eines Flusses.

बृहद्वयस् Adj. *hochkräftig, sehr lebenskräftig* oder *hochmächtig.*

*बृहद्वल्क m. *eine Art* Lodhra Râǵân. 6,213.

बृहद्वसिष्ठ m. *der ausführliche* Vasishṭha.

बृहद्वसु m. N. pr. zweier Männer.

*बृहद्वात m. *eine best. Kornart* Ratnam. 320.

बृहद्वादिन् Adj. *grosssprechend, Grosssprecher.*

बृहद्वाक्यचन्द्रमाकात्म्य n. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

*बृहद्वारुणी f. *eine best. Pflanze.*

बृहद्वासिष्ठ m. *der ausführliche* Vâsishṭha.

बृहद्विवाहपटल Titel eines Werkes.

बृहद्विष्णु m. *der ausführliche* Vishṇu.

बृहद्वृत्ति f. Titel eines Werkes Ganar.

बृहद्वैयाकरणभूषण und बृहद्व्याकरणभूषण (Opp. Cat. 1) n. Titel zweier Werke.

बृहद्व्यास m. *der ausführliche* Vjâsa.

1. बृहद्व्रत n. *das grosse Gelübde der Keuschheit.*

2. बृहद्व्रत Adj. *das grosse Gelübde der Keuschheit beobachtend.*

बृहत् 1) Adj. (f. बृहती) *a*) *hoch, hochgewachsen, ausgebreitet, viel, reichlich, gewaltig, bedeutend, gross* (eigentlich und uneigentlich, in den verschiedenen Bedeutungen des Wortes). Compar. बृहत्तर. — *b*) *erwachsen, alt.* — *c*) von Lichterscheinungen sowohl *ausgebreitet* als *hell.* — *d*) von Tönen *hoch, hell, laut.* — 2) Adv. *a*) बृहत् α) *hoch, weit, breit.* — β) *dicht, fest.* — γ) *hell.* — δ) *laut.* — ε) *stark, sehr.* — *b*) बृहता Instr. *laut.* — 3) m. N. pr. *a*) eines Marut. — *b*) verschiedener Männer. — 4) m. oder n. *Rede.* बृहती पतिः so v. a. Bṛhaspati Çiç. 2,68. — 5) f. ई *a, ein best. Metrum von 36 Silben, später jedes Metrum von 36 Silben.* — *b*) Bez. *der Zahl sechsunddreissig.* — *c*) Pl. Bez. *bestimmter Backsteine* Çulbas. 3,166. — *d*) *ein Solanum.* °द्वय n. *zwei Arten desselben.* — *e*) *ein best. Körpertheil an den Seiten zwischen Brust und Wirbelsäule.* — *f*) *Du. *Himmel und Erde* Gal. Vgl. RV. 4,56,1. 7,53,1. — *g*) *Rede.* Geschlossen aus Stellen, wo bei वाच् das Beiwort बृहती steht. — *h*) *Ueberwurf, Mantel.* — *i*) *Wasserbehälter. — *k*) *Nârada's oder Viçvâvasu's *Laute.* — *l*) Titel zweier Werke Opp. Cat. 1. — *m*) N. pr. verschiedener Frauen. — 6) n. *a*) *Höhe.* — *b*) Name verschiedener Sâman, *welche die metrische Form der* Bṛhati *haben.* Auch mit den Zusätzen आग्नेयम्, भरद्वाजस्य, भारद्वाजम्, वामदेव्यम्, सौरम् Ârsh. Br. — *c*) *das* Brahman. — *d*) *der* Veda.

बृहत्त 1) Adj. *gross.* — 2) m. N. pr. eines Fürsten.

*बृहत्त्वच् f. *ein best. Parfum.*

*बृहत्त्वट् m. Bein. Arǵuna's.

*बृहत्त्वड m. 1) *Amphidonax* Karka. — 2) Bein. Arǵuna's.

बृहत्त्वल 1) m. *eine best. hochwachsende Schilfart.* — 2) m. f. (आ) ein Name, unter welchem Arǵuna, sich für einen Zwitter oder Geschlechtslosen ausgebend, in den Dienst Virâṭa's trat.

बृहत्त्वाट m. *ein best.* Râga S. S. S. 37.

बृहत्पारदीय und °पुराण n. Titel eines Purâṇa.

बृहत्पारदीयतन्त्र n. Titel eines Tantra.

बृहत्पारायण n., °णी f. und °णोपनिषद् f. Titel einer Upanishad.

बृहत्पालिक n. *Kanone* Çukran. 4,1031.

बृहत्पिण्डिकाटीका m. Titel eines *Glossars.*

बृहत्पिण्डीतन्त्र n. Titel eines Tantra.

बृहत्पीलतन्त्र n. Titel eines Werkes.

*बृहत्पीली f. *eine best. Pflanze,* = महापीली.

बृहत्पेत्र Adj. vielleicht *weitsichtig* (in übertr. Bed.).

बृहन्नीका f. *eine best. vortheilhafte Stellung im Spiele* Káturañga.

बृहन्मति 1) Adj. *hochsinnig* ṚV. — 2) m. N. pr. eines Liedverfassers.

बृहन्मध्य Adj. (f. आ) *in der Mitte gross*, — *bedeutend* 167,11.

बृहन्मनस् m. N. pr. 1) eines Enkels des Brahman. — 2) eines Fürsten.

बृहन्मनु m. *der ausführliche* Manu.

बृहन्मन्त्र m. N. pr. eines Enkels des Brahman.

बृहल्लोहित N. pr. eines mythischen Teiches.

बृहस्पति m. 1) N. pr. eines Gottes, in welchem die Thätigkeit des Frommen gegenüber den Göttern personificirt ist. Gilt später als *Gott der Klugheit und der Beredsamkeit*, dem verschiedene Werke zugeschrieben werden. — 2) *der Planet Jupiter*. — 3) N. pr. verschiedener Männer.

*बृहस्पतिक m. Hypokoristikon von बृहस्पतिदत्त.

बृहस्पतिकारण n. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

बृहस्पतिगुप्त m. N. pr. eines Mannes.

*बृहस्पतिदत्त m. desgl.

बृहस्पतिपक्षता f. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

बृहस्पतिपुरोहित Adj. *den* Bṛhaspati *zum* Purohita *habend*.

बृहस्पतिप्रणुत Adj. *von* Bṛhaspati *vertrieben*.

बृहस्पतिप्रसूत Adj. *von* Bṛhaspati *geheissen*.

बृहस्पतिमत n. Titel eines Werkes Kumârasv. zu Pratâpar. 127,3. 129,3.

बृहस्पतिमत्त् Adj. *von* Bṛhaspati *begleitet*.

बृहस्पतिमिश्र m. N. pr. eines Scholiasten.

*बृहस्पतिय und *बृहस्पतिल m. Hypokoristikon von बृहस्पतिदत्त.

बृहस्पतिवत्त् Adj. = बृहस्पतिमत्त्.

*बृहस्पतिवार m. *Donnerstag*.

बृहस्पतिशिरस् Adj. wohl *geschoren wie* Bṛhaspati.

बृहस्पतिसंहिता f. Titel eines Werkes.

बृहस्पतिसव m. *eine best. eintägige Feier, durch welche die* Purohita-*Würde erlangt werden soll*, Âpast. Çr. 18,7. 22,7. 23,9.

बृहस्पतिसुत Adj. *von* Bṛhaspati *gekeltert* TS. 1,4,33,1.

बृहस्पतिसूत्र n. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

बृहस्पतिस्तोम m. *ein best.* Ekâha.

बृहस्पतिस्मृति f. Titel eines *Gesetzbuchs* Opp. Cat. 1.

बेकनाट m. *Wucherer*.

बेकरा f. nach Nigh. *Stimme, Ton* Lâṭj. 1,11,9.

बेकुरि f. als Beiw. von Apsaras.

बेटी f. etwa *Hure* Z. d. d. m. G. 27,22.

बेदरकर m. nach Bühler *ein Einwohner der Stadt* Bedar oder Bidar (im Territorium des Nigâm von Haidrabad).

*बेभिदितव्य Partic. fut. pass. vom Intens. von 1. भिद्.

बेम्ब m. N. pr. eines Mannes Ind. St. 14.

बेम्बारव m. *ein best. Laut* Ind. St. 14,103. Vgl. बम्भारव.

*बेश्, बेशति = पिस्, पेस्.

*बैकि m. Patron. gaṇa तौल्वल्यादि in der Kâç.

बैजवाप m. Patron. von बैजवाप.

बैजवापायन m. Patron. von बैजवाप.

बैजवापि m. Patron. von बैजवाप oder °वापिन् Kâraka 1,1. *Pl. N. pr. eines Kriegerstammes.

*बैजवापीय 1) Adj. von बैजवापि. — 2) m. *ein Fürst der* Baiǵavâpi.

*बैजि von बैज.

बैजिक 1) Adj. *vom Samen kommend, zu ihm in Beziehung stehend*. — 2) *m. *ein junger Schoss*. — 3) *n. *a) Oel von Moringa pterygosperma*. — *b) Ursache*. — *c) die Seele*.

*बैजीय Adj. von बैजि.

*बैजेय m. Patron. von बैज.

बैडाल Adj. *der Katze eigen*.

*बैडालव्रति, °व्रतिक und °व्रतिन् Adj. *das Verfahren der Katze befolgend, falsch*.

*बैडालिकर्णककन्य und *°कर्णिकन्य n. wohl N. pr. einer Stadt.

1. बैद् m. Patron. von बिद् Ait. Br. 3,6,4. Âçv. Çr. 12,10,9. *°कुल Pat. zu P. 2,4,64, Vârtt. *f. बैदी Mahâbh. 4,18,*b*.

2. बैद् 1) Adj. von 1. बैद् P. 4,3,127, Sch. — 2) m. *ein best.* Trjaha Kâtj. Çr. 23,2,8.

बैदत्रिरात्र m. *ein best.* Trirâtra Âçv. Çr. 10, 2,10. Lâṭj. 2,2,4. 9,7,8. Verz. d. B. H. 73,14.

*बैदापुटायन m. Patron. von बिदापुट gaṇa अश्वादि zu P. 4.1,110 in der Kâç.

बैन्द् m. N. pr. eines verachteten Stammes, = निषाद Comm.

*बैन्दव m. Patron. von बिन्दु.

*बैन्दवि m. Pl. N. pr. eines Kriegerstammes.

*बैन्दवीय m. *ein Fürst der* Baindavi.

*बैम्बकि m. Patron. von बिम्ब.

बैल Adj. 1) *in Höhlen wohnend*; m. *ein solches Thier* Kâraka 6,20. — 2) *von Höhlen bewohnenden Thieren herkommend*.

*बैलायन Adj. von बिल.

बैल्मवेगरुद्र m. Pl. *eine best. Klasse* Çiva'*itischer Mönche* Kâraṇḍ. 81,8.

*बैल्य m. N. pr. eines Mannes.

*बैल्यायन m. Patron. von बैल्य.

बैल्व 1) Adj. *a) vom* Bilva-*Baume kommend, aus* Bilva-*Holz gemacht* Gaut. — *b) *mit* Bilva-*Bäumen bestanden*. — 2) *m. N. pr. eines Mannes. — 3) *n. Bilva-*Frucht*.

*बैल्वक Adj. von बिल्व und बिल्वकीय.

*बैल्वकीय Adj. von बैल्वक.

*बैल्वज von बिल्वज. v. l. बैल्वल.

*बैल्वजक Adj. *von* Bailvaǵa *bewohnt*.

*बैल्वमय Adj. (f. ई) von बैल्व.

*बैल्वयत m. Patron. *f. °यत्या.

*बैल्वल gaṇa राजन्यादि in der Kâç.

*बैल्वलक Adj. *von* Bailvala *bewohnt* gaṇa राजन्यादि in der Kâç.

*बैल्ववन m. wohl *ein Bewohner von* Bilvavana.

*बैल्ववनक m. *von* Bailvavana *bewohnt*.

*बैल्वायन m. Patron. von बैल्व.

बैष्क (wohl n.) *Fleisch von einem durch ein Raubthier* (oder *eine Schlinge*) *getödteten Thiere* Gaut. Vgl. मेष्क, वेष्क, वेल्ष्क.

*बैहीनरि m. Patron. von बहीनर.

*बोकडी f. *Argyreia speciosa* oder *argentea* Râǵân. 3,84.

बोद्धृ Nom. ag. 1) *Wahrnehmer, Auffasser*. — 2) *der Etwas versteht, kennt, weiss, erfahren in* (Loc.).

बोद्धव्य 1) Adj. *a) worauf man zu achten hat*. — *b) wahrzunehmen, in Erfahrung zu bringen, kennen zu lernen, zu erkennen, der Erkenntniss unterliegend, zu verstehen, zu begreifen*. — *c) anzuerkennen, anzunehmen*. — *d) aufzuklären, zur richtigen Erkenntniss zu bringen*. — *e) dem man Etwas zu wissen thut, den man auf Etwas aufmerksam macht*. — 2) n. impers. *zu wachen, wach zu sein*.

बोद्धव n. Nom. abstr. zu बोद्धृ 2) Kap. 1,98.

बोध 1) Adj. *begreifend, erkennend*. — 2) m. *a) das Erwachen* (108,10), *Wachen, Wachsein, der wache Zustand*. बोधप्रतिबोधौ AV. 5,30,10. — *b) das Erwachen von Blüthen, so v. a. Aufblühen*. — *c) das Erwachen von Wohlgerüchen, so v. a. Erregung*. — *d) das Erwachen von Zaubersprüchen, so v. a. das zu wirken Beginnen*. — *e) Erkenntniss, Auffassung, das Begreifen, Einsicht*. — *f) Bezeichnung*. — *g)* die personificirte *Einsicht* ist ein Sohn der Buddhi. — *h)* N. pr. α) eines Mannes. — β) Pl. eines Volkes.

बोधक 1) Adj. (f. °धिका) *a) weckend*. — *b) Etwas lehrend, zu einer Erkenntniss —, zu e. E. von* (im Comp. vorangehend) *führend* 257,8. 273,26.

Nom. abstr. °त्व n. — c) *Etwas* (im Comp. vorangehend) *bezeichnend, angebend.* — d) *aufklärend, belehrend, Lehrer, Unterweiser.* — 2) m. N. pr. eines Mannes; Pl. *seine Nachkommen.*

*बोधकर m. *eine Person, deren Amt es ist, einen Fürsten zu wecken.*

बोधघनाचार्य m. N. pr. eines *Lehrers.*

बोधचित्तविवरण n. Titel eines Werkes.

बोधन 1) Adj. (f. ई) a) *aufblühen machend.* — b) *anfachend, erregend.* — c) *aufklärend, belehrend.* — 2) m. a) *der Planet Mercur.* — b) N. pr. eines Berges. — 3) f. ई a) **Erkenntniss.* — b) **langer Pfeffer.* — c) *der 11te Tag in der lichten Hälfte des* Kârttika, *an welchem* Vishṇu *von seinem Schlafe erwacht.* — d) *eine best.* Çakti Hemâdri 1,197,22. — 4) n. a) *das Erwachen, Wachen.* — b) *das Gewahrwerden, Erkennen.* — c) *das Wecken* Spr. 7677. — d) *das Wecken* eines Zauberspruchs, so v. a. *das Wirkenlassen.* — e) *das Wahrnehmenlassen, Erkennenlassen.* — f) *das Aufmerksammachen, Aufklären, Belehren.* — g) *das Bezeichnen, Anzeigen.* — h) **das Räuchern.* — i) *der 9te Tag in der dunklen Hälfte des* Bhâdra, *an welchem* Durgâ *erwacht.*

बोधनीय Adj. 1) *auf Etwas aufmerksam zu machen, admonendus* 210,30. — 2) *aufzufassen —, anzusehen als.*

बोधन्मनस् Adj. v. l. für बोधिन्मनस्.

बोधपञ्चदशिका f. Titel eines Werkes Bühler, Rep. No. 470.

बोधपूर्वम् in अबोधपूर्वम्.

बोधपृथ्वीधर m. N. pr. eines Lehrers.

बोधप्रक्रिया f. Titel eines Werkes.

बोधमय Adj. *aus lauter Erkenntniss bestehend.*

बोधयितर् Nom. ag. 1) *Wecker.* — 2) *Lehrer, Urheber einer Lehre.*

बोधयितव्य Adj. *bekannt zu machen mit* (Acc.).

बोधयिषु Adj. *zu wecken beabsichtigend.*

बोधवती f. N. pr. einer Surâṅganâ Ind. St. 15,232.

बोधवासर m. = बोधन 3) c).

बोधविलास m. (Bühler, Rep. No. 472), बोधसार m. und बोधसुधाकर m. Titel von Werken.

बोधात्मन् m. bei den Gaina *die erkennende und fühlende Seele.*

*बोधान 1) Adj. Subst. *klug, ein kluger Mann.* — 2) m. Bein. Bṛhaspati's.

बोधानन्दघन m. N. pr. eines Lehrers.

बोधायन m. desgl. °कल्पविवरण n., °धर्मव्याख्या f., °प्रयोग m., °श्रौत n. und °सूत्र n. Titel von Werken Opp. Cat. 1. Vgl. बौधायन.

बोधायनीय n. und °गृह्यमाला f. Titel von Werken ebend.

बोधारण्ययति m. N. pr. eines Lehrers.

बोधि 1) m. f. bei den Buddhisten und Gaina *die vollkommene Erkenntniss, welche einem Menschen aufgeht und durch die er* Buddha oder Gina *wird; die erleuchtete Intelligenz eines* Buddha oder Gina. Vâgrakkh. 34,3. 19. — 2) m. a) *der Baum, unter welchem* Çâkjamuni *die vollkommene Erkenntniss erlangte, Ficus religiosa* Hemâdri 1,136,22. 137,2. — b) **Hahn.* — c) **ein* Buddha. — d) N. pr. α) Pl. eines Volkes. — β) **einer* Oertlichkeit. — γ) eines mythischen Elephanten.

बोधिचित्तविवरण n. fehlerhaft für बोधचित्तवि°.

*बोधितरु m. *Ficus religiosa.*

बोधितव्य Adj. *zur Kenntniss zu bringen, mitzutheilen.*

*बोधिद् m. *ein* Arhant *bei den* Gaina.

*बोधिद्रुम m. *Ficus religiosa.*

बोधिधर्म m. N. pr. eines buddhistischen Patriarchen.

°बोधिन् Adj. 1) *bedacht auf.* — 2) *kennend, vertraut mit.* — 3) *wahrnehmen —, erkennen lassend.* — 4) *erweckend, aufklärend.*

बोधिन्मनस् Adj. *wachen Sinn habend, aufmerksam.*

बोधिपक्षधर्म m. *eine zur vollkommenen Intelligenz gehörige Eigenschaft* Lalit. 8,14. 218,5.

बोधिपक्षिक Adj. *zur vollkommenen Intelligenz gehörig* Lot. de la b. l. 430.

*बोधिभद्र m. N. pr. eines buddh. Lehrers.

बोधिमण्ड *der Sitz, welcher sich im Schatten der Ficus religiosa aus der Erde hervorgehoben haben soll, als* Çâkjamuni *zur vollkommenen Erkenntniss gelangte;* in weiterer Bed. = बोधिमण्डल.

बोधिमण्डल n. *der Ort, an welchem* Çâkjamuni *die vollkommene Erkenntniss erlangte.*

बोधिरुचि m. N. pr. eines buddh. Gelehrten Eitel, Chin. B.

बोधिल m. N. pr. eines buddh. Lehrers Eitel, Chin. B.

*बोधिवृक्ष m. *Ficus religiosa* Râgân. 11,114.

*बोधिसंघाराम m. Name *eines buddh. Klosters.*

बोधिसत्त्व m. bei den Buddhisten *ein Mann in dem letzten Stadium auf dem Wege zur Erlangung der vollkommenen Erkenntniss, — der* Buddha-*Würde.* Nom. abst. °ता f.

बोधिसत्त्वचर्यावतार m., °सत्त्वपत्तिनिर्देश m., °सत्त्वपिटक m. oder n., °सत्त्वबुद्धानुस्मृतिसमाधि m. und °सत्त्वभूमि f. Titel buddh. Werke.

बोधिसत्त्वसंचोदनी f. Bez. *eines best. Lichtstrahls* Lalit. 362,21.

बोधिसत्त्वसमुच्चया f. N. pr. einer buddh. Göttin.

बोधिसत्त्वावदानकल्पलता f. Titel eines buddh. Werkes.

बोधेय m. Pl. *eine best. Schule.*

बोधैकसिद्धि f. Titel eines Werkes.

बौध्य 1) Adj. a) *zu verstehen* (Spr. 7594), *zu erkennen, aufzufassen als* (Nomin.). — b) *was zur Erkenntniss zu bringen ist* 257,8. — c) *aufzuklären, zur Vernunft zu bringen.* — 2) n. impers. *zu verstehen, aufzufassen.* — 3) m. N. pr. eines Ṛshi.

बोध्यङ्ग n. *ein integrirender Theil der vollkommenen Erkenntniss* (deren werden 7 angenommen) Lalit. 9,10. 10,8. 218,5. Vgl. संबोध्यङ्ग.

बोपदेव m. s. वोपदेव.

बोरसिद्धि f. N. pr. einer Oertlichkeit.

*बौक्तिय m. n. *Boot, Schiff* H. 876. Daçîn. 6,96. Vgl. वक्तिय.

बौद्ध 1) Adj. a) *im Sinne* (बुद्धि) *behalten, nicht ausgesprochen.* — b) *dem Verstand* (बुद्धि) *angehörend.* — c) *zu* Buddha *in Beziehung stehend.* — 2) m. *ein Buddhist.* °दर्शन n. und °मत n. *die Lehre der Buddhisten.*

बौद्धधिक्कार m. Titel eines Werkes. Commentare dazu: °गादाधरी f., °गुणानन्दी f. und °दीधिति f.

बौद्धशास्त्र n. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

बौध 1) Adj. *zu Mercur in Beziehung stehend, ihm eigen.* अहन् n. *Mittwoch* Vishṇus. 78,4. — 2) *m. Patron. des Purûravas.

1. बौधायन m. Patron. N. pr. 1) eines alten Lehrers. Pl. *ein best. Geschlecht.* — 2) eines Vidûshaka Kaṇḍak. 4,7.

2. बौधायन 1) Adj. (f. ई) *zu* 1. बौधायन 1) *in Beziehung stehend, von ihm verfasst* Agni-P. 39,5. — 2) m. Pl. *eine best. Schule.*

बौधायनमासप्रयोग m. und °मासप्रायश्चित्ति f. (Verz. d. Oxf. H. 378, *b*, No. 385) Titel zweier Werke.

बौधायनीय m. Pl. *eine best. Schule des schwarzen* Jagus.

बौधायनीयप्रयोगसार Titel eines Werkes.

*बौधि m. Patron. von बुध und बोध.

बौधीपुत्र m. N. pr. eines Lehrers.

बौधेय und बौध्य m. Pl. *eine best. Schule.*

बौध्य 1) *Adj. *in* Bodha *geboren.* — 2) m. Pa-

tron. (von बोध) N. pr. eines Lehrers.

*बोभुत Adj. *der beständig hungrig ist, Hungerleider.*

ब्रध्न 1) Adj. *a) röthlichgelb* oder *falb. — b) *gross. — 2) m. a) die Sonne. — b) die Welt der Sonne* (Comm.) TBr. 3,7,5,13. — *c) *Ross. — d) ein best. Theil des Pfeils* in शतब्रध्न. — *e) eine best. Krankheit.* Vgl ब्रध्न und बुध्नरोग. — *f)* N. pr. eines Sohnes des Manu Bhautja. — 3) n. *Blei* Bhâvapr. 1,254. — 4) fehlerhaft für बुध्न und बुध्न्य.

ब्रध्नचक्र n. *der Zodiacus* Ganit. Bhagan. 14.

ब्रध्नबिम्ब n. *die Sonnenscheibe* Harshak. 153,19.

ब्रध्नमण्डल n. dass. Kâd. 198,3.

ब्रध्नलोक m. *die Welt der Sonne.*

ब्रध्नश्व m. N. pr. eines Fürsten. So in den drei Ausgg. des MBh.

ब्रध्न m. *eine best. Krankheit* Karaka 6,7 (ब्रध्न). 10. 17. Vgl. ब्रध्न 2) *e)* und बुध्नरोग.

*ब्रन्ह्, ब्रन्हति (गतिकर्मन्).

ब्रह्म 1) m. *Priester* in ग्रसुरब्रह्म. — 2) n. metrisch für ब्रह्मन् *der unpersönlich gedachte Gott* R. 7,109,4. Dagegen ist ब्रह्मम् Nomin. Taitt. Âr. 10,48 (vgl. Comm. zu VP. 3,15,1) fehlerhaft, wie auch das darauf folgende मधुम् Nomin.

ब्रह्मऋषि m. = ब्रह्मर्षि.

ब्रह्मक am Ende eines adj. Comp. = ब्रह्मन् m. *der Gott* Brahman.

*ब्रह्मकन्य (wohl m.) *Clerodendrum siphonanthus.*

*ब्रह्मकन्यक 1) (wohl m.) dass. — 2) f. ग्रा *a) Ruta graveolens* Râgan. 5,62. — *b)* Bein. der Sarasvatî.

ब्रह्मकर m. *Abgabe an die Brahmanen.*

ब्रह्मकर्मन् n. *das Amt des* Brahman, — *der Brahmanen.* °कर्मप्रकाशक oder °कर्मप्रदायक m. Bein. Krshṇa's.

ब्रह्मकर्मसमाधि Adj. *der sich mit der höchsten Gottheit beschäftigt und sich in sie vertieft.*

ब्रह्मकला f. Bez. *der im Herzen der Menschen wohnenden* Dâkshâjaṇî.

ब्रह्मकल्प 1) Adj. *dem Gotte* Brahman *ähnlich.* — 2) m. Brahman's *Weltperiode* als Bez. *einer Urzeit.*

ब्रह्मकाण्ड n. 1) *der dogmatische Theil der heiligen Schriften.* — 2) Titel eines Werkes oder Theiles eines Werkes des Bhartṛhari.

ब्रह्मकाय m. Pl. *eine best. Klasse von Göttern.*

ब्रह्मकायिक Adj. *zu den* Brahmakâja *gehörig.*

ब्रह्मकार Adj. *Gebete verrichtend.*

*ब्रह्मकाष्ठ m. *Thespesia populneoides* Râgan. 9,98.

*ब्रह्मकिल्बिष (?) m. N. pr. eines Mannes.

ब्रह्मकिल्बिषं n. *ein Vergehen gegen die Brahmanen.*

ब्रह्मकुण्ड n. N. pr. eines heiligen *Teiches.*

ब्रह्मकुशा f. 1) *eine Art Kümmel* Bhâvapr. 1,165. — 2) *= ब्रह्मसोदा.

ब्रह्मकूट m. 1) *ein überaus gelehrter Theolog* MBh. 13,93,129. — 2) N. pr. eines heiligen *Berges.*

ब्रह्मकूर्च n. *eine best. Kasteiung, bei der man die fünf von der Kuh kommenden Dinge* (s. पञ्चगव्य) *geniesst,* Hemâdri 1,200,11. 2,45,11. 12. 46, 20.

ब्रह्मकृत् Adj. *Sprüche —, Segen u. s. w. verrichtend, — aussprechend.*

*ब्रह्मकृत m. N. pr. eines Mannes.

ब्रह्मकृति f. *Gebet, Andacht.*

ब्रह्मकेतु m. N. pr. eines Mannes.

ब्रह्मकैवर्त m. und °कैवर्तकेदारखण्ड Titel von Werken oder Abschnitten in einem Purâṇa Opp. Cat. 1.

ब्रह्मकोश 1) m. *a) die Schatzkammer des heiligen Wortes* Pâr. Grhj. 3,16. — *b)* Bein. Atri's VP.[2] 2,16. — 2) *f. ई *eine best. Pflanze,* = ब्रह्मसोदा Râgan. 6,111.

ब्रह्मक्षत्र n. Sg. und Du. *Brahmanen und Adeliche* VP.[2] 4,166. Ait. Br. 8,7,10.

ब्रह्मक्षत्रसव m. Pl. Bez. *bestimmter Opferhandlungen* M. 5,23.

ब्रह्मक्षेत्र n. N. pr. eines heiligen *Gebietes.*

ब्रह्मखण्ड n. Titel des ersten *Abschnittes* im Brahmavaivartapurâṇa.

ब्रह्मगन्ध m. *der Duft* Brahman's.

ब्रह्मगर्भ 1) m. *a) Brahmanen-Embryo* (?). — *b)* N. pr. eines Gesetzgebers. — 2) *f. ग्रा *Ocimum villosum* Râgan. 11,180.

ब्रह्मगवी f. *Brahmanenkuh.*

ब्रह्मगायत्री f. *ein best. Zauberspruch.*

ब्रह्मगार्ग्य m. N. pr. eines Mannes.

ब्रह्मगिरि m. N. pr. eines *Berges.*

ब्रह्मगीता f. 1) Pl. *die von* Brahman *gesprochenen Verse* MBh. 13,35,5—11. — 2) Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

ब्रह्मगीतिका f. Bez. *bestimmter Verse.*

ब्रह्मगुप्त m. N. pr. 1) eines Sohnes des Brahman. — 2) eines Astronomen und verschiedener anderer Männer. — 3) *Pl. eines Stammes.

*ब्रह्मगुप्तीय m. *ein Fürst der* Brahmagupta.

ब्रह्मगोल m. *das Weltall* Ind. St. 14,138.

ब्रह्मग्रन्थि m. 1) *eine Art Knoten* Comm. zu Gobh. S. 227, Z. 1 v. u. — 2) *ein best. Gelenk am Körper.*

*ब्रह्मग्रक m. = ब्रह्मरातस.

ब्रह्मग्राह्य Adj. *das heilige Wort zu empfangen würdig.*

ब्रह्मघातक m. *Brahmanenmörder.*

ब्रह्मघातिन् m. dass. f. °तिनी als Bez. *einer Frau am zweiten Tage der monatlichen Reinigung* Bhâvapr. 1,19.

ब्रह्मघोष m. 1) *das vom Hersagen von Gebeten herrührende Gemurmel.* Auch Pl. — 2) *der heilige Text, der* Veda.

ब्रह्मघोषरव m. = ब्रह्मघोष 1) Hemâdri 1,490,11.

ब्रह्मघ्न m. *Brahmanenmörder.* — ब्रह्मघ्नी s. u. ब्रह्मकृन्.

ब्रह्मचक्र n. 1) Brahman's *Rad.* — 2) *ein best. mystischer Kreis.*

ब्रह्मचर्य 1) n. *heiliges Studium, Lebensweise und Stand eines Brahmanenschülers;* insbes. *Enthaltsamkeit, Keuschheit.* Der Acc. construirt mit वस्, चर्, ग्रा-गम्, उप-इ und ग्रक्र्. — 2) f. °र्या *Keuschheit* Comm. zu Âpast. Çr. 4,1,2.

ब्रह्मचर्यत्व n. *Enthaltsamkeit, Keuschheit* Hariv. 2,3,13.

ब्रह्मचर्यवत् Adj. *die Lebensweise eines Brahmanenschülers führend, Keuschheit übend* Âpast.

ब्रह्मचर्याश्रम m. *der Stand des Brahmanenschülers.*

*ब्रह्मचारणी f. *Clerodendrum siphonanthus.* Richtig °चारिणी.

ब्रह्मचारिक n. = ब्रह्मचर्य.

ब्रह्मचारिन् 1) Adj. *die heilige Wissenschaft studirend,* im Besondern *Enthaltsamkeit —, Keuschheit übend* (auch f.); m. *Brahmanenschüler.* — 2) m. *a) *Bein. Skanda's. — b)* N. pr. eines Gandharva. — 3) f. °चारिणी *a)* Bein. der Durgâ. — *b) *Clerodendrum siphonanthus. — c) *Thespesia populneoides. — d) *= कटभी Râgan. 10,107.

ब्रह्मचारिवास m. *das Wohnen als Brahmanenschüler* Âpast. 1,2,11.

ब्रह्मचिति f. Brahman's *Schichtung* Çat. Br. 8,4,4,12.

ब्रह्मचोदन Adj. (f. ई) *das* oder *den* Brahman *treibend.*

ब्रह्मज 1) Adj. *vom Heiligen stammend* MBh. 3, 232,11 nach der Lesart von Nilak. — 2) m. Pl. *a)* Bez. *bestimmter Wolken* VP.[2] 2,279. — *b) *eine best. Klasse göttlicher Wesen bei den* Gaina.

ब्रह्मजज्ञ Adj. vielleicht *wissend, was durch* Brahman *entstanden ist,* d. i. *Alles wissend.*

*ब्रह्मजटा f. und *°जटिन् m. *Artemisia indica*

Râǵan. 10,147.

1. ब्रह्मजन्मन् n. *die durch das heilige Wissen bewirkte Wiedergeburt.*

2. ब्रह्मजन्मन् Adj. *von* Brahman *erzeugt.*

ब्रह्मजप m. *eine best. Gebetsformel* Mân. Gṛhj. 1,10.

ब्रह्मजामल n. fehlerhaft für ब्रह्मयामल.

ब्रह्मजायी f. 1) *Brahmanenweib.* — 2) Ghoshâ Bez. als angebliche Verfasserin von ṚV. 10,109.

ब्रह्मजार m. *der Nebenmann einer Brahmanenfrau.*

ब्रह्मजालसूत्र n. Titel eines buddh. Sûtra Weber, Lit. 319.

ब्रह्मजीवनिर्णय m. Titel eines Werkes.

ब्रह्मजीविन् Adj. *das heilige Wissen als Lebensunterhalt benutzend.*

ब्रह्मजुष्ट Adj. *an Gebet —, an Andacht sich erfreuend.*

ब्रह्मजूत Adj. *durch Gebet —, durch Andacht angetrieben, — erregt.*

ब्रह्मज्ञ Adj. *die heilige Schrift kennend* Spr. 4491.

ब्रह्मज्ञान n. *die Kenntniss des heiligen Wissens, — der heiligen Schrift.*

ब्रह्मज्ञानिन् Adj. = ब्रह्मज्ञ.

ब्रह्मज्य Adj. *Brahmanen plagend, — vergewaltigend, — bedrückend.*

ब्रह्मज्येय n. *das Plagen —, Vergewaltigen der Brahmanen.*

1. ब्रह्मज्येष्ठ (Conj.) m. Brahman's *älterer Bruder.*

2. ब्रह्मज्येष्ठ Adj. *das* Brahman *zum Ersten habend.*

1. ब्रह्मज्योतिस् n. *der Glanz —, die Herrlichkeit des* Brahman, *— der Gottheit.*

2. ब्रह्मज्योतिस् Adj. *den Glanz des heiligen Wortes oder des* Brahman-*Priesters habend.*

ब्रह्मणस्पति m. = बृहस्पति 1).

ब्रह्मणस्पत्नी f. *die Gattin des* Brahman-*Priesters.* Wohl mit beabsichtigtem Anklange an बृहस्पति.

ब्रह्मणीय in सु°.

ब्रह्मण्, nur Partic. ब्रह्मण्यत् *betend, andächtig.*

ब्रह्मण्य 1) Adj. *dem Heiligen zugethan oder Brahmanen hold.* — 2) *m. *a) der Planet Saturn. — b) der indische Maulbeerbaum. — c) Saccharum Munjia* Râǵan. 8,85. — 3) n. Pl. nach Sâj. *Lob oder Opferspeise.*

ब्रह्मण्यता f. *Brahmanen erwiesene Huld.*

ब्रह्मण्यतीर्थ m. N. pr. eines Lehrers.

ब्रह्मण्यदेव m. Bein. Vishṇu's VP. 1,19,65. = ब्रह्मण्यानां श्रेष्ठः Comm.

ब्रह्मण्यभास्कर m. N. pr. eines Mannes.

ब्रह्मण्वत् Adv. *nach Art des* Brahman.

ब्रह्मण्वत् und ब्रह्मण्वत्त् Adj. 1) *von Gebet begleitet, andachtsvoll.* — 2) *einem heiligen Werk obliegend* und zugleich *einen Brahmanen habend.* — 3) *die Priesterschaft bei sich habend, — einschliessend, — repräsentirend.* — 4) *das Wort* Brahman *enthaltend.*

ब्रह्मतत्त्व n. *Alles was im* Veda *gelehrt wird* MBh. 12,188,16. Hariv. 12019.

ब्रह्मतर्कस्तव m. Titel eines Vedânta-Werkes und eines Stotra.

ब्रह्मता f. Nom. abstr. 1) zu ब्रह्मन् n. *der unpersönlich gedachte Gott.* — 2) *zu ब्रह्मन् m. *ein Brahmane.*

ब्रह्मताल m. *ein best. Tact* S. S. S. 226.

ब्रह्मतीर्थ n. 1) N. pr. eines Tîrtha. — 2) **Costus speciosus* oder *arabicus* Râǵan. 6,155.

ब्रह्मतुल्य n. Titel eines Ǵjotisha. °टीका f. Bühler, Rep. No. 539.

ब्रह्मतुल्यगणित n. desgl.

1. ब्रह्मतेजस् n. Brahman's *Glanz, — Kraft.*

2. ब्रह्मतेजस् 1) Adj. Brahman's *Glanz (Kraft) habend.* — 2) m. N. pr. eines Buddha.

ब्रह्मतेजोमय Adj. *aus* Brahman's *Glanz (Kraft) gebildet.*

ब्रह्मत्व n. 1) *das Amt des* Brahman oder *Oberpriesters.* — 2) *der Stand eines Brahmanen, Brahmanenthum.* — 3) *der Stand* Brahman's, *des obersten Gottes.*

*ब्रह्मत्वच् *Alstonia scholaris.*

ब्रह्मत्वपद्धति f. Titel eines Werkes.

ब्रह्मद Adj. *das heilige Wissen mittheilend, — lehrend.*

ब्रह्मदण्ड 1) m. *a)* Brahman's *Stab,* Bez. *einer best. mythischen Waffe. — b) die Strafe —, der Fluch eines Brahmanen* 107,2. — *c)* **Clerodendrum siphonanthus. — d) ein best. Komet. — e)* N. pr. eines Fürsten VP.^{2} 4,166. — 2) *f. ई *eine best. Pflanze* Râǵan. 5,134. = ब्रध्नाण्डा Comm. zu Kâtj. Çr. 1074, N. 2.

ब्रह्मदण्डिन् m. N. pr. eines alten Weisen.

ब्रह्मदत्त 1) Adj. *a) durch das* Brahman *gegeben. — b) vom Gotte* Brahman *gegeben.* — 2) m. N. pr. verschiedener Männer.

ब्रह्मदर्भा f. *Ptychotis Ajowan* Bhâvapr. 1,165.

ब्रह्मदातर् Nom. ag. = ब्रह्मद.

ब्रह्मदान n. *das Mittheilen des* Veda.

1. ब्रह्मदाय Adj. *der Jmd den* Veda *mittheilt, — lehrt.*

2. ब्रह्मदाय m. 1) *das heilige Wissen als Erbtheil.* °कर Adj. *dieses von — (Gen.) empfangend.* — 2) *der Antheil —, der erbliche Besitz eines Brahmanen.*

ब्रह्मदायाद nach dem Comm. entweder Adj. *der sein Erbtheil, das heilige Wissen, geniesst,* oder m. Brahman's *Sohn.*

*ब्रह्मदारु m. n. *der indische Maulbeerbaum* Râǵan. 9,97.

ब्रह्मदूषक Adj. *die heilige Schrift fälschend* Hemâdri 1,479,12.

ब्रह्मदेय 1) Adj. *a)* f. या *nach der bei Brahmanen üblichen* oder *nach* Brahman's *Weise zur Ehe gegeben werdend* Mân. Gṛhj. 1,8. — *b)* mit विधि m. *eine solche Weise der Eheschliessung.* — 2) n. *Mittheilung des* Veda, *Unterricht im* V.

ब्रह्मदेयात्मसंतान M. 3,185 fehlerhaft für °देयानुसंतान.

ब्रह्मदेयानुसंतान Adj. *in dessen Familie der Unterricht im* Veda *erblich ist* Gaut. 15,28. Vishṇus. 83,15.

*ब्रह्मदैत्य m. *ein in ein Gespenst verwandelter Brahmane.*

ब्रह्मद्वार n. *der Eingang zum* Brahman (n.).

ब्रह्मद्विष् Adj. 1) *feindlich gegen Andacht und heiliges Werk, Religionshasser, gottlos.* — 2) *Brahmanen hassend.*

ब्रह्मद्वेष m. *Religionshass, Gottlosigkeit* Ind. St. 15,408.

ब्रह्मधर Adj. *sich im Besitz des heiligen Wissens befindend.*

ब्रह्मधर्मद्विष् Adj. *feindlich gegen* Veda *und Gesetz* M. 3,41.

ब्रह्मधातु m. *ein Grundbestandtheil* Brahman's.

ब्रह्मधामन् n. Brahman's *Stätte* Brahmop. S. 248.

1. ब्रह्मन् n. 1) *die als Drang und Fülle des Gemüths auftretende und den Göttern zustrebende Andacht,* überh. *jede fromme Aeusserung beim Gottesdienst.* — 2) *ein heiliger Spruch,* namentlich *Zauberspruch* und auch schon *die blosse heilige Silbe* ओम्. — 3) *das heilige Wort, Gotteswort, der* Veda. — 4) *heilige Weisheit, Theologie, Theosophie.* — 5) *heiliges Leben,* insbes. *Enthaltsamkeit, Keuschheit.* — 6) *der höchste Gegenstand der Theosophie, der unpersönlich gedachte Gott, das Absolutum.* Auch mit den Beisätzen ज्येष्ठ, प्रथमज, स्वयंभु, ग्रमूर्त, पर, परतर, परम, मरुत्, सना-

तन, शाश्वत. Ausnahmsweise auch als m. construirt. — 7) *der Stand, welcher Inhaber und Pfleger des heiligen Wissens ist, die Theologen, Klerisei, Brahmanenschaft.* Ausnahmsweise auch vom *einzelnen Brahmanen* gebraucht. — 8) **Speise.* — 9) **Reichthum.*

2. ब्रह्मन् m. 1) *Beter, Andächtiger* und dann *Beter von Beruf*, d. h. *Priester, Brahmane;* auch *Kenner der heiligen Sprüche (Zaubersprüche), des heiligen Wissens* überh. Auch vom *Monde* gebraucht. — 2) *Kenner des heiligen Wissens* im engern Sinne: *derjenige Hauptpriester, welcher die Leitung des Opfers hat und die drei* Veda *kennen soll.* — 3) *der Gehülfe von* 2) *beim* Soma-*Opfer.* — 4) *der oberste Gott des indischen Pantheons, der Schöpfer der Welt.* Daher auch auf die Prâgâpati übertragen. — 5) so v. a. ब्रह्मण आयुः Brahman's *Lebensdauer.* — 6) **die Sonne.* — 7) Bein. Çiva's. — 8) angeblich *der* Veda Pâr. Gṛhj. 3,3,6. — 9) *der Intellect.* — 10) *ein best. Stern, δ aurigae.* — 11) **ein best.* Joga. — 12) Bez. *des 9ten* Muhûrta. — 13) N. pr. *a)* **des Dieners des 10ten* Arhant's der gegenwärtigen Avasarpiṇi. — *b)* eines Zauberers.

ब्रह्मनदी f. Bein. der Sarasvati.

**ब्रह्मनाभ* m. Bein. Vishṇu's.

ब्रह्मनामावलि f. Titel eines Werkes.

ब्रह्मनाल n. N. pr. eines Tîrtha.

ब्रह्मनिरुक्त n. und ब्रह्मनिर्णय m. Titel zweier Werke.

ब्रह्मनिर्वाण n. *das Erlöschen im* Brahman, *das Eingehen in das* B.

ब्रह्मनिष्ठ 1) Adj. *ganz dem* Brahman (n.) *hingegeben.* — 2) **m. Maulbeerbaum.*

ब्रह्मनीड n. *der Ruheplatz des* Brahman (n.).

ब्रह्मनुत्त Adj. *durch einen heiligen Spruch vertrieben.*

ब्रह्मपति m. = ब्रह्मणस्पति.

ब्रह्मपत्त्र n. *das Blatt der Butea frondosa.*

ब्रह्मपथ m. 1) *der Weg zum* Brahman (n.) oder *zum Gotte* Brahman (m.). — 2) *der Pfad der Frömmigkeit* Lalit. 8,11.

ब्रह्मपद् m. Brahman's (n.) *Stätte.*

ब्रह्मपन्नग m. N. pr. eines Marut's. बक्कपन्नग v. l.

ब्रह्मपरिषद्य m. Pl. = ब्रह्मपार्षद्य.

**ब्रह्मपर्णी* f. *Hemionitis cordifolia.*

ब्रह्मपर्वत m. N. pr. einer Oertlichkeit.

ब्रह्मपलाश m. Pl. *eine best. Schule des* AV. Âraj. 47,16. v. l. ब्राह्म°.

**ब्रह्मपवित्र* n. Kuça-*Gras* Râǵân. 8,92.

**ब्रह्मपाद्प* m. *Butea frondosa.*

ब्रह्मपार m. 1) *das Endziel aller Theosophie* VP. 1,15,56. — 2) *ein best. Gebet* VP. 1,15,55.

ब्रह्मपारमय Adj. mit जप m. = ब्रह्मपार 2) VP. 1,15,53.

ब्रह्मपार्षद्य m. Pl. *eine best. Klasse von Göttern bei den Buddhisten.*

ब्रह्मपाश m. *eine best. mythische Waffe.*

ब्रह्मपितर् m. Bein. Vishṇu's.

**ब्रह्मपिशाच* m. = ब्रह्मराक्षस.

ब्रह्मपुत्र 1) m. *a) Priestersohn, Brahmanensohn.* — *b) ein Sohn des Gottes* Brahman. — *c) ein best. vegetabilisches Gift* Mat. med. 98. Bhâvapr. 1,27. — *d)* N. pr. α) eines Flusses. — β) eines Sees. — γ) **eines heiligen Gebietes.* — 2) **f. ई a) Yamswurzel* Râǵân. 7,85. — *b)* Bein. des Flusses Sarasvati.

ब्रह्मपुर 1) n. *a) die Stadt des Gottes* Brahman (im Himmel). — *b)* N. pr. α) einer *Stadt* auf Erden. — β) **eines Reiches.* — *c)* Bez. α) *des Herzens.* — β) *des Körpers.* — 2) f. ई *a) die Burg des Gottes* Brahman (im Himmel). — *b)* N. pr. einer *Stadt.* — *c)* Bein. der *Stadt* Benares. — *d)* etwa *Kapelle* Vikramâṅkaḱ. 17, 29. — *e)* N. pr. eines Berggipfels im Himâlaja.

ब्रह्मपुरक m. Pl. N. pr. eines Volkes.

ब्रह्मपुराण n. Titel eines Purâṇa.

ब्रह्मपुरुष m. 1) *ein Diener des* Brahman *genannten Priesters.* — 2) *ein Diener des Gottes* Brahman Mân. Gṛhj. 2,12. — 3) **= ब्रह्मराक्षस.*

1. ब्रह्मपुरोहित m. Pl. bei den Buddhisten *eine best. Klasse von Göttern.*

2. ब्रह्मपुरोहित Adj. *die Priesterschaft zum* Purohita *habend.*

ब्रह्मपुष्प (Conj.) m. N. pr. eines Mannes.

ब्रह्मपूत Adj. 1) *durch Andacht geklärt* Âpast. Çr. 4,4,4. — 2) *durch den Gott* Brahman *geläutert.*

ब्रह्मपृष्ठ oder °पृष्ठ m. N. pr. eines Mannes Ind. St. 14,123.

ब्रह्मप्रकृतिक Adj. *auf* Brahman *zurückgehend, von ihm herrührend* Çaṃk. zu Bâdar. 2,1,6. Nom. abstr. °त्व n. ebend.

ब्रह्मप्रजापति m. Du. Brahman *und* Prâǵâpati Liṭ. 10,13,8 (ब्रह्मप्राजा° gedr.).

ब्रह्मप्रतिष्ठाप्रयोग m. Titel eines Werkes.

ब्रह्मप्रसूत Adj. *durch das* Brahman *gefördert.*

ब्रह्मप्रिय Adj. *Andacht* oder *den* Veda *liebend* Visnus. 98,37.

ब्रह्मप्रीं Adj. *Andacht liebend.*

ब्रह्मबन्धव n. Nom. abstr. zu ब्रह्मबन्धु.

ब्रह्मबन्धु m. *Priestergeselle* (verächtlich), *ein unwürdiges Mitglied der Priesterschaft, ein Brahmane dem blossen Namen nach.* Nach einer Erklärung *ein Brahmane, der vor Sonnenaufgang und Sonnenuntergang nicht die* Saṁdhjâ *vollzieht.* f. °बन्धू Gaut. Gobh. 2,6,9. Nom. abstr. °बन्धुता f. — *Compar. und *Superl. f. °बन्धुतरा, °बन्धूतरा, °बन्धुतमा und °बन्धूतमा P. 6, 3,44, Sch.

1. ब्रह्मबल n. *Priestermacht* Maitr. S. 2,2,3 (17,11).

2. ब्रह्मबल m. N. pr. eines Mannes.

ब्रह्मबलि m. N. pr. eines Lehrers.

ब्रह्मबिन्दु m. 1) **ein bei der Recitation des* Veda *zum Munde hinausfahrender Speicheltropfen.* — 2) *der Tropfen* (Anusvâra) *des* Brahman als Titel einer Upanishad.

ब्रह्मबिलेय (?) m. N. pr. eines Mannes.

1. ब्रह्मबीज n. *der Same des* Veda, *die heilige Silbe* ओम्.

2. **ब्रह्मबीज* m. *Maulbeerbaum.*

ब्रह्मबोध m. Titel eines Vedânta-Werkes.

ब्रह्मबोध्या f. N. pr. eines Flusses. ब्रह्मवेध्या v. l.

ब्रह्मब्रुवाण Adj. *sich für einen Brahmanen ausgebend.*

**ब्रह्मभद्रा* f. *Ficus heterophylla.*

ब्रह्मभवन n. *die Wohnstätte des Gottes* Brahman.

ब्रह्मभाग m. 1) *der für den* Brahman *genannten Priester bestimmte Theil.* — 2) **Maulbeerbaum.*

ब्रह्मभाव m. *das Eingehen in das* Brahman.

ब्रह्मभावन Adj. *das heilige Wissen zur Erscheinung bringend, — lehrend.*

ब्रह्मभिद् Adj. *das* Brahman *theilend, aus dem einen* Br. *viele machend.*

ब्रह्मभुवन n. *die Welt des Gottes* Brahman.

ब्रह्मभूत 1) Adj. *in das* Brahman *eingegangen* VP. 5,37,68. — 2) n. *das Eingegangensein in das* Brahman VP. 1,22,42. 5,19,2.

**ब्रह्मभूति* f. *Zwielicht.*

**ब्रह्मभूमिजा* f. *eine Art Pfeffer* Râǵân. 6,17.

ब्रह्मभूय n. 1) *das Eingehen in das* Brahman. — 2) *Brahmanenthum.*

ब्रह्मभूयंस् 1) Adj. *in das* Brahman *eingehend.* — 2) n. *das Eingehen in das* Brahman.

ब्रह्मभूयत्व n. = ब्रह्मभूय 1).

ब्रह्मधृष्ट Adj. *um das heilige Wissen gekommen*

Hemâdri 1,603,7.

ब्रह्ममङ्गलदेवता f. Bein. der Lakshmi.

ब्रह्ममठ m. N. pr. einer *Klosterschule.*

*ब्रह्ममण्डूकी f. *Clerodendrum siphonanthus.*

ब्रह्ममति m. N. pr. eines Teufels (buddh.).

ब्रह्ममय Adj. (f. ई) *aus dem* Brahman *bestehend, daraus gebildet* VP. 6,8,56.

ब्रह्ममह m. *ein Fest zu Ehren der Brahmanen.*

ब्रह्ममाण्डूकी f. *Clerodendrum siphonanthus.*

ब्रह्ममित्र m. N. pr. eines Muni.

ब्रह्ममीमांसा f. *die Untersuchung des* Brahman, *der* Vedânta. °भाष्य n. und °भाष्यविवरण n. Titel von *Commentaren.*

ब्रह्ममुख Adj. (f. आ) *dem die Priester vorangehen, den Priestern nachstehend* TS. 5,2,3,1. R. 1,6,16.

ब्रह्ममुहूर्त m. *eine best. Tagesstunde* Ind. St. 15,398.

*ब्रह्ममूर्धभृत् m. Bein. Çiva's.

*ब्रह्ममेखल m. *Saccharum Munjia.*

ब्रह्ममेध्या f. N. pr. eines Flusses.

ब्रह्मयज्ञ m. 1) *Andachtsopfer,* d. i. *Hersagung eines heiligen Textes, heiliges Studium* Âpast. — 2) Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

ब्रह्मयज्ञसंहिता f. und °यज्ञादिविधि m. Titel von Werken.

ब्रह्मयशस् n. *die Herrlichkeit* Brahman's.

ब्रह्मयशस n. *Brahmanenherrlichkeit.*

ब्रह्मयशसिन् Adj. *im Besitz der Brahmanenherrlichkeit.*

*ब्रह्मयष्टि f. *Clerodendrum siphonanthus* oder *Ligusticum Ajowan.*

ब्रह्मयाग m. = ब्रह्मयज्ञ 1).

ब्रह्मयातु m. *eine best. Art von Dämonen.*

ब्रह्मयामल und °यामिल (Opp. Cat. 1) n. Titel eines Tantra.

ब्रह्मयुग n. *das Zeitalter der Priesterschaft.*

ब्रह्मयुज् Adj. *durch Andacht geschirrt,* d. h. *auf Bitten der Menschen den Gott herbeifahrend.*

ब्रह्मयोग m. *Anwendung der Andacht* oder *verbindende Wirkung der A.*

1. ब्रह्मयोनि f. 1) *die Heimat des* Brahman (n.). — 2) N. pr. *a*) eines Wallfahrtsortes. Auch °योनी. — *b*) *eines Berges, = ब्रह्मगिरि.

2. ब्रह्मयोनि Adj. 1) *im* Brahman (n.) *die Heimat habend.* — 2) *von* Brahman *stammend.*

ब्रह्मरक्षस् n. *eine Art böser Dämonen.*

ब्रह्मरत्न n. *ein den Brahmanen zu machendes kostbares Geschenk.*

ब्रह्मरथ m. *ein Brahmanen-Wagen, Karren.*

ब्रह्मरन्ध्र n. *eine auf dem Scheitel angenommene Oeffnung, durch welche die Seele nach dem Tode entfliehen soll,* Ind. St. 15,383.

ब्रह्मरव m. *das Hersagen von Gebeten* Hemâdri 1,259,16. 260,1.

ब्रह्मरस m. *der Geschmack* Brahman's.

ब्रह्मराक्षस 1) m. *a*) *eine Art böser Dämonen.* — *b*) **eine best. Pflanze.* — 2) f. ई Name einer der neun Samidh.

ब्रह्मराज m. N. pr. verschiedener Männer.

ब्रह्मराजन्य m. Du. *ein Brahmane und ein Adelicher* VS. 26,2. AV. 19,32,8.

ब्रह्मरात m. 1) Bein. Çuka's. — 2) N. pr. des Vaters von Jâgñavalkja 101,5.

ब्रह्मराति m. Patron. fehlerhaft für ब्राह्म°.

ब्रह्मरात्र m. *eine best. Stunde der Nacht.*

*ब्रह्मरात्रि und *°क (Gal.) m. Patron. Richtig ब्राह्मराति.

ब्रह्मराशि m. 1) *der ganze Umkreis des heiligen Wissens, die ganze Masse der heiligen Texte.* — 2) *ein best. Sternbild.*

*ब्रह्मरीति f. *eine Art Messing* Râgân. 13,29.

ब्रह्मरूप Adj. als Beiw. Vishṇu's Vishṇus. 98, 29.

*ब्रह्मरूपिणी f. *eine best. parasitische Pflanze.*

*ब्रह्मरेखा f. *die von* Brahman *dem Menschen an die Stirn geschriebene Zeile, das vorher bestimmte Schicksal eines Menschen.*

ब्रह्मर्षि m. *ein priesterlicher Weiser* (Titel alter Weisen wie Vasishṭha u. s. w.). Nom. abstr. °ता f. und °त्व n.

ब्रह्मर्षिदेश m. *das von den priesterlichen Weisen bewohnte Land.*

ब्रह्मलक्षणवाक्यार्थ m. Titel eines Werkes.

*ब्रह्मलिखित n. und °लेख m. = ब्रह्मरेखा.

ब्रह्मलोक m. Brahman's *Welt, — Himmel* Gaut. Auch Pl.

ब्रह्मवक्तृ Nom. ag. *ein Verkünder des heiligen Wissens.*

ब्रह्मवत् Adv. 1) *der heiligen Schrift gemäss.* — 1) *wie der* Veda Âpast.

ब्रह्मवद् (!) m. Pl. *eine best. Schule.*

ब्रह्मवद्य n. 1) *das Hersagen von Sprüchen* Çâṅkh. Br. 27,4. — 2) = ब्रह्मौद्य. — Soll auch Adj. (f. आ) sein.

ब्रह्मवध m. *Brahmanenmord.*

ब्रह्मवधा f. dass. °कृत n. *ein verübter Brahmanenmord.*

ब्रह्मवनि Adj. *der Priesterschaft zugethan.*

ब्रह्मवत् Adj. *im Besitz des heiligen Wissens.*

ब्रह्मवरण n. *das Wählen des* Brahman *genannten Priesters* Kâts. Çr. 8,1,6. Comm. zu 2,1,18.

ब्रह्मवर्चस् n. *Auszeichnung im heiligen Wissen, geistlicher Vorrang, Heiligkeit.*

ब्रह्मवर्चसकाम Adj. *nach dem* Brahmavarkasa *verlangend* Âpast.

ब्रह्मवर्चसिन् Adj. *ausgezeichnet durch Kenntniss heiliger Wissenschaft, ein hervorragender Geistlicher, heilig.* Compar. °सितर.

ब्रह्मवर्चस्य 1) Adj. (f. आ) *zum* Brahmavarkasa *verhelfend* Ârsh. Br. 2,5. Saṁhitopan. 6,8. Bhâg. P. 1,4,30. — 2) n. = ब्रह्मवचस Vishṇus. 78,10. Gṛhjâs. 1,11.

ब्रह्मवर्चस्विन् Adj. = ब्रह्मवर्चसिन्.

*ब्रह्मवर्त m. = ब्रह्मावर्त 1).

*ब्रह्मवर्धन n. *Kupfer.*

ब्रह्मवर्मन् n. Pl. Bez. *bestimmter Spenden* Âpast. Çr. 16,18.

ब्रह्मवल (!) m. Pl. *eine best. Schule.*

ब्रह्मवल्ली f. Titel einer Upanishad.

ब्रह्मवल्लीलिपि f. *eine best. Art zu schreiben* (buddh.).

ब्रह्मवाच् f. *der heilige Text* Ârsh. Br. 5,6.

ब्रह्मवाटीय Adj. als Bez. *einer Art von* Muni.

ब्रह्मवाद् 1) m. *a*) *Rede vom Heiligen.* — *b*) Titel eines Njâja-Werkes. — 2) Adj. metrisch für °वादिन्.

ब्रह्मवादिन् Adj. *das Heilige besprechend, Religionskundiger, Theolog,* ein Vedântin Çaṁk. zu Bâdar. 2,1,29. f. °नी Varâh. Bṛh. 24(22),15. Nom. abstr. °वादित्व n.

ब्रह्मवाद्य n. *ein Wettstreit um Heiligkeit, — um magische Kraft.*

ब्रह्मवालुक n. N. pr. eines Tîrtha.

ब्रह्मवास m. Brahman's *Wohnung, — Himmel.*

ब्रह्मवाह्य Adj. *dem Andacht dargebracht wird.*

ब्रह्मविद्य n. Nom. abstr. von ब्रह्मविद् 1).

ब्रह्मविद् Adj. 1) *das Heilige kennend, Theolog, Philosoph.* — 2) *zauberkundig.*

ब्रह्मविद Adj. = ब्रह्मविद् 1).

ब्रह्मविद्या f. 1) *Kenntniss des Heiligen, die Lehre vom H.* — 2) Titel einer Upanishad.

ब्रह्मविद्यातीर्थ m. N. pr. eines Autors.

ब्रह्मविद्याभरण n., °विद्याविलास m. und °विद्योपनिषद् f. Titel von Werken Opp. Cat. 1.

ब्रह्मविद्विस् Adj. Brahman *kennend.*

ब्रह्मविद्विष् Adj. = ब्रह्मद्विष् 1).

ब्रह्मविवर्धन Adj. *heiliges Wissen mehrend* (Vishṇu).

*ब्रह्मविशेषचित्तपरिपृच्छा f. Titel eines buddh. Sûtra.

ब्रह्मविष्वर्कवत् Adj. *mit* Brahman, Vishṇu *und der Sonne versehen* Hemâdri 1,381,15.

ब्रह्मविहार m. *frommer Wandel* Lalit. 9,16. Text zu Lot. de la b. l. 89,1.

ब्रह्मवीणा f. *ein best. Saiteninstrument* S. S. S. 185.

ब्रह्मवृक्ष m. 1) *das als Baum gedachte* Brahman. — 2) **Butea frondosa* (Râǵan. 10,36) oder *Ficus glomerata.*

ब्रह्मवृत्ति f. *der Lebensunterhalt eines Brahmanen.*

ब्रह्मवृद्ध Adj. *durch Andacht gross geworden.*

ब्रह्मवृद्धि 1) f. *Zunahme an Brahmanenmacht* Âpast. — 2) m. N. pr. eines Mannes.

*ब्रह्मवृन्दा f. N. pr. der Stadt Brahman's.

ब्रह्मवेद m. 1) *der* Veda *der Zaubersprüche, der* Atharvaveda. — 2) *der* Veda *der Brahmanen.*

ब्रह्मवेदपरिशिष्ट n. Titel eines Werkes.

ब्रह्मवेदमय Adj. *aus dem* ब्रह्मवेद 1) *bestehend.*

ब्रह्मवेदि f. N. pr. einer Oertlichkeit.

ब्रह्मवेदिन् Adj. = ब्रह्मविद् 1).

ब्रह्मवेध्या f. N. pr. eines Flusses MBh. 6,9,30.

ब्रह्मवैवर्त und °क n. Titel eines Purâṇa.

ब्रह्मव्यवहार m. Titel eines Vedânta-Werkes.

ब्रह्मव्रत n. 1) *eine best. Begehung.* — 2) *das Gelübde der Keuschheit.* °धर Adj. *dieses übend.*

ब्रह्मशब्दशक्तिवाद m., °शब्दार्थवाद m. und °शब्दार्थविचार m. Titel von Werken Opp. Cat. 1.

*ब्रह्मशत्य m. *Acacia arabica.*

ब्रह्मशायिन् Adj. *in* Brahman *ruhend.*

ब्रह्मशाला f. 1) Brahman's *Halle.* — 2) N. pr. einer heiligen Oertlichkeit.

*ब्रह्मशासन 1) m. N. pr. eines Dorfes. — 2) n. *a) ein auf den Namen von Brahmanen ausgestelltes Edict.* — *b)* Brahman's oder *eines Brahmanen Geheiss.* — *c) ein Gemach, in welchem Untersuchungen über das heilige Wissen angestellt werden.*

ब्रह्मशिरस् und °शीर्षन् n. *eine best. mythische Waffe.*

ब्रह्मशुम्भित Adj. *durch Andacht geputzt, — geschmückt.*

ब्रह्मश्री f. Name eines Sâman.

ब्रह्मश्रीमत्व m. *ein best. Spruch.*

ब्रह्मसंशित Adj. *durch Andacht —, durch einen heiligen Spruch geschärft.*

ब्रह्मसंसद् f. Brahman's *Audienzsaal.*

ब्रह्मसंस्थ Adj. *ganz für das Heilige lebend, im Heiligen aufgehend.*

ब्रह्मसंहिता f. 1) *eine Sammlung von Gebeten.* Nach dem Comm. = प्रणव. — 2) Titel eines Werkes.

*ब्रह्मसती f. Bein. des Flusses Sarasvatî Râǵan. 14,21.

ब्रह्मसत्त्र n. *Andachtsopfer, Vertiefung in das Heilige.*

ब्रह्मसत्त्रिन् Adj. *ein Andachtsopfer bringend, sich in das Heilige vertiefend.*

ब्रह्मसदन n. 1) *der Sitz des* Brahman-*Priesters* Âpast. — 2) Brahman's *Sitz, — Himmel.* — 3) N. pr. eines Tîrtha.

ब्रह्मसभा f. Brahman's *Halle, — Audienzsaal.*

*ब्रह्मसंबन्ध m. = ब्रह्मरात्तस.

ब्रह्मसंभव 1) Adj. *von* Brahman *stammend.* — 2) m. N. pr. *a)* *des zweiten schwarzen Vâsudeva bei den Ǵaina. — *b)* des Verfassers eines Gesetzbuchs.

ब्रह्मसरस् n. N. pr. eines Badeplatzes.

*ब्रह्मसर्प m. *eine Schlangenart* Med. l. 167.

ब्रह्मसर्व m. 1) *Andachtsklärung.* — 2) *eine best. Opferhandlung;* s. ब्रह्मसत्त्रसव und vgl. ब्राह्मणसव.

ब्रह्मसागर m. N. pr. einer Oertlichkeit.

ब्रह्मसात् Adv. mit करु *mit dem* Brahman *in Einklang bringen.*

ब्रह्मसामन् und °सामन् n. *ein auf einen vom* Brahman (Brâhmaṇâkkhaṁçin) *recitirten Vers gesungenes* Sâman.

ब्रह्मसामिक Adj. von ब्रह्मसामन्.

ब्रह्मसायुज्य n. *die Vereinigung mit dem* Brahman, *das Eingehen in das* Br.

ब्रह्मसारिष्टता f. *Gleichheit der Würde mit* Brahman.

ब्रह्मसावर्ण 1) m. N. pr. des 10ten Manu VP. 3,2,27. — 2) n. *sein* Manvantara.

ब्रह्मसावर्णि m. = ब्रह्मसावर्ण 1) VP. 3,2,24.

ब्रह्मसिद्धान्त m. Titel verschiedener astronomischer Werke.

ब्रह्मसिद्धि 1) f. Titel eines Werkes. — 2) m. N. pr. eines Muni.

ब्रह्मसुत 1) m. Brahman's *Sohn.* — 2) f. आ Brahman's *Tochter* Hemâdri 1,432,15.

ब्रह्मसुवर्चला f. 1) *eine best. Pflanze.* Nach den Lexicographen *ein Helianthus* und *Clerodendrum siphonanthus.* — 2) *ein Ueberguss auf diese Pflanze.*

*ब्रह्मसू m. Bein. 1) Aniruddha's. — 2) *des Liebesgottes.*

ब्रह्मसूत्र n. 1) *die über der Schulter getragene Schnur der Brahmanen.* — 2) *ein das Heilige behandelndes —, ein theologisches* Sûtra. — 3) Titel eines dem Bâdarâjaṇa oder Vjâsa zugeschriebenen Sûtra. °सूत्रसंग्रव्याख्या f., °सूत्रभाष्य n., °सूत्रवृत्ति f., °सूत्रहितवृत्ति f. (Opp. Cat. 1), °सूत्रानुभाष्य n., °सूत्रानुभाष्यपदप्रदीप m., °सूत्रानुभाष्यविवरण n. und °सूत्रार्थसंग्रह m. (Opp. Cat. 1) Titel von Werken, die dieses Sûtra behandeln.

1. ब्रह्मसूत्रपद n. *ein Wort —, ein Ausspruch eines theologischen* Sûtra.

2. ब्रह्मसूत्रपद Adj. (f. ई) *aus Worten* oder *Aussprüchen eines theologischen* Sûtra *bestehend.*

ब्रह्मसूत्रिन् Adj. *mit der Brahmanenschnur bekleidet.*

*ब्रह्मसूनु m. N. pr. des 12ten Oberherrschers in Bhârata (bei den Ǵaina).

ब्रह्मसृज् m. Brahman's *Erschaffer* (Çiva).

ब्रह्मसोम m. N. pr. eines Heiligen.

ब्रह्मस्तम्ब (Conj.) m. N. pr. eines Mannes.

ब्रह्मस्तुति f. Titel eines *Lobgesanges* Opp. Cat. 1.

ब्रह्मस्तेन m. *ein Dieb am Heiligen, Einer, der auf unrechtmässige Weise in den Besitz des* Veda *gelangt,* MBh. 12,269,53. Nîlak.: ब्रह्म विविधपरिच्छेदशून्यं वस्तु । तस्य स्तेनाः । अपलापकर्तारः ।

ब्रह्मस्तेय n. *Diebstahl am Heiligen, das auf unrechtmässige Weise in Besitz Gelangen des* Veda.

ब्रह्मस्थल n. N. pr. einer Stadt, verschiedener Dörfer und Agrahâra.

ब्रह्मस्थान 1) n. N. pr. eines Tîrtha. — 2) *m. *Maulbeerbaum.*

ब्रह्मस्फुटसिद्धान्त m. Titel eines astronomischen Werkes.

ब्रह्मस्व n. *das Eigenthum von Brahmanen* Kâṇḍak. 45,6. 47,11. 55,4.

ब्रह्मस्वामिन् m. N. pr. eines Mannes.

ब्रह्महत्या f. *Brahmanenmord.*

ब्रह्महन् 1) m. *Brahmanenmörder.* — 2) f. *ब्रह्मघ्नी *Aloe perfoliata* Râǵan. 5,46.

*ब्रह्महृत n. *Gastfreundschaft.*

ब्रह्महृदय m. n. *der Stern Capella.*

ब्रह्माक्रद m. N. pr. eines *Sees.*

ब्रह्माक्षर n. *eine heilige Silbe, die Silbe* ओम्.

ब्रह्माक्षरमय Adj. *aus heiligen Silben bestehend.*

ब्रह्मागार *das Haus des* Brahman *genannten Priesters* Kâts. Çr. 15,4,3. 8,14.

*ब्रह्माग्रभू m. *Pferd.*

ब्रह्माञ्जलि m. *das Aneinanderlegen der Hände zum* Veda-*Studium.* °कृत Adj. *die H. z. V. St. aneinanderlegend.*

ब्रह्माणी f. 1) Brahman's *Gattin* oder *Energie*. — 2) Bein. der Durgâ. — 3) **ein best. wohlriechender Arzneistoff.* — 4) **eine Art Messing.* — 5) N. pr. eines Flusses.

ब्रह्माणीमत्त m. *ein best. Spruch* Mârk. P. 89,36.

ब्रह्माण्ड n. 1) Brahman's *Ei, das Weltall, die Welt.* Auch Pl. — 2) Titel eines Purâṇa (Upapurâṇa). Vollständig °पुराण n. Opp. Cat. 1.

ब्रह्माण्डकटाह m. = ब्रह्माण्ड 1) Gaṇit. Kakshy. 1. Comm. zu Âryabh. 1,4.

ब्रह्माण्डकपाल m. *die Halbkugel der Welt*, so v. a. *die bewohnte Erde* Harshaṅ. 90,13.

ब्रह्मातिथि m. N. pr. eines Kâṇva.

*ब्रह्मात्मभू m. *Pferd.*

*ब्रह्मादनी f. *eine best. Pflanze*, = कंसपट्टी.

ब्रह्मादर्श m. Titel eines Werkes.

*ब्रह्मादिज्ञाता f. Bein. der Godâvarî.

ब्रह्मादिशीर्ष N. pr. einer Oertlichkeit.

1. ब्राह्म्य Adj. *für Brahmanen essbar.*

2. ब्राह्म्य Adj. *mit* Brahman *beginnend.*

*ब्रह्माद्रिज्ञाता f. Bein. der Godâvarî.

ब्रह्माधिगमिक Adj. *zum Studium des* Veda *in Beziehung stehend.*

ब्रह्मानन्द m. 1) *die Wonne am* Brahman. Auch Titel eines Werkes. — 2) N. pr. eines Autors.

ब्रह्मानन्दभारती m. N. pr. eines Autors.

ब्रह्मानन्दवल्ली f. Titel der zweiten Valli in der Taittirîjopanishad.

ब्रह्मानन्दसरस्वती m. N. pr. eines Autors.

ब्रह्मानन्दसूत्रमुक्तावलि f. und ब्रह्मानन्दीय n. Titel von Werken Opp. Cat. 1.

ब्रह्मापेत m. N. pr. eines Rakshas.

ब्रह्माभ्यास m. *das Studium der heiligen Schrift.*

ब्रह्मामृत n. Titel eines Vedânta-Werkes.

ब्रह्मामृतवर्षिणी f. Titel eines Werkes.

*ब्रह्माम्भस् n. *Kuhurin.*

ब्रह्माय्, °यते *zu* Brahman *werden.*

ब्रह्मायण und ब्रह्मायन Adj. als Beiw. Nârâjaṇa's.

ब्रह्मायतन n. *ein Tempel* Brahman's.

ब्रह्मायतनीय Adj. (f. या) *sich auf die Brahmanen stützend* Lâṭj. 6,6,4. 18.

ब्रह्मायन s. u. ब्रह्मायण.

1. ब्रह्मायुस् n. *die Lebensdauer des Gottes* Brahman Vishṇus. 20,16.

2. ब्रह्मायुस् 1) Adj. Brahman's *Lebensalter erreichend* Ind. St. 15,428. — 2) m. N. pr. eines Brahmanen.

ब्रह्मारण्य n. 1) **ein Wald, in welchem der Veda studirt wird.* — 2) N. pr. eines *Waldes.* °माहात्म्य n.

ब्रह्मार्क m. Titel eines Werkes.

ब्रह्मार्घ Adj. *des Heiligen würdig.*

ब्रह्मार्पण n. 1) *das Darbringen des Heiligen.* — 2) *ein best. Zauberspruch.*

ब्रह्मालंकार m. Brahman's *Schmuck.*

ब्रह्मावबोध m. Titel eines Werkes.

ब्रह्मावर्त m. 1) Bez. *des heiligen Landes zwischen der* Sarasvatî *und der* Dṛshadvatî. — 2) N. pr. *a)* eines Tîrtha. Auch °तीर्थ n. — *b)* eines Sohnes des Ṛshabha.

ब्रह्मावलीभाष्य n. Titel eines Werkes.

ब्रह्मावादनगर n. N. pr. eines *Stadt* Ind. St. 15, 261.

ब्रह्मावास m. Titel eines Werkes.

ब्रह्मासन n. 1) *der Sitz des* Brahman-*Priesters.* — 2) *eine best. zur Betrachtung des Heiligen für geeignet gehaltene Stellung beim Sitzen.* Am Ende eines adj. Comp. f. आ Kâd. 144,8 (254,11).

ब्रह्मास्त्र n. 1) *eine best. mythische Waffe.* — 2) *ein best. Zauberspruch.*

ब्रह्मास्त्रकल्प m. und ब्रह्मास्त्रपद्धति f. Titel zweier Werke.

ब्रह्मास्य n. *eines Brahmanen Mund.*

ब्रह्माहुत Adj. *dem mit Andacht geopfert worden ist.*

ब्रह्माहुति f. *Andachtsopfer.*

ब्रह्मिन् Adj. *zum* Brahman *in Beziehung stehend* Taitt. Âr. 2,27,6. Der Comm. fasst ब्रह्मिश्रवस् als ein Wort und erklärt dieses durch ब्रह्मविषयवाक्यश्रवणम्. Auch als Beiw. Vishṇu's.

ब्रह्मिष्ठ m. 1) *ein* Brahman *in höchster Potenz* (Prajâpati). — 2) *ein überaus gelehrter und frommer Brahmane.* Auch Fürsten werden so genannt. — 3) N. pr. eines Fürsten.

ब्रह्मी 1) Adj. f. etwa *heilig.* — 2) **f. *ein best. Gemüse* und *Clerodendrum siphonanthus.* Nach Mat. med. 213 *Herpestis Monnieria.*

*ब्रह्मीभूत m. Bein. Çaṁkarâkârja's Gal.

ब्रह्मीयंस् m. *ein würdigerer, gelehrterer Brahmane.*

ब्रह्मेद्ध Adj. *unter Andacht entzündet.*

ब्रह्मेशय Adj. *im* Brahman *ruhend.*

ब्रह्मेश्वरतीर्थ n. N. pr. eines Tîrtha.

ब्रह्मोक्त 1) Adj. *der das* Veda-*Studium aufgegeben hat, der den* Veda *wieder vergessen hat* Gaut. Nom. abstr. °ता f. M. 11,56. — 2) n. (!) = ब्रह्मोज्झता Âpast.

ब्रह्मोडुम्बर fehlerhaft für ब्रह्मोडुम्बर.

ब्रह्मोत्तर 1) m. N. pr. *a)* eines best. übermenschlichen Wesens. — *b)* Pl. eines Volkes. — 2) n. Titel eines Abschnittes im Skandapurâṇa. Auch °खण्ड.

ब्रह्मोदतीर्थ n. N. pr. eines Tîrtha.

ब्रह्मोडुम्बर desgl.

ब्रह्मौद्य n. *Wettstreit in der Kenntniss heiliger Dinge, theologisches Räthselspiel.* Soll auch Adj. (f. या) sein.

ब्रह्मोपनिषद् f. 1) *eine Geheimlehre über das* Brahman. — 2) *eine Geheimlehre der Brahmanen.* — 3) Titel zweier Upanishad.

ब्रह्मोपेत m. N. pr. eines Rakshas VP². 2,293. Vgl. ब्रह्मापेत.

*ब्रह्मोपनेतर् m. *Butea frondosa* Râǵan. 10,37.

ब्रह्मौदन m. *Reismus, welches für Brahmanen, namentlich für fungirende Priester, gekocht wird.*

*ब्राध्नायन 1) m. Pl. als Pl. zu ब्राध्नायन्य. — 2) f. ई f. zu ब्राध्नायन्य.

*ब्राध्नायन्य m. Patron. von ब्रध्न.

ब्राह्म 1) Adj. (f. ई) *heilig, göttlich; auf das —, auf den* Brahman —, *auf die Brahmanen bezüglich, ihnen gehörig, — eigen, — günstig, aus ihnen bestehend* u. s. w. तीर्थ n. *ein best. Theil der Hand.* — 2) m. Patron. und N. pr. verschiedener Männer. — 3) f. ई *a)* Brahman's *Energie, eine der acht göttlichen Mütter.* Pl. in Skanda's Gefolge. — *b) Rede, Erzählung, die Göttin der Rede,* Sarasvatî. — *c) eine best.* Murkhanâ S. S. S. 30. — *d)* Bein. der Durgâ. — *e) heilige —, fromme Weise.* — *f) eine nach der* Brahman-*Weise verheirathete Frau* Gaut. Vishṇus. 24,29. — *g) *die Frau eines Brahmanen.* — *h) *das Mondhaus* Rohiṇî. — *i) *Fischweibchen.* — *k) *eine Ameisenart.* — *l)* Bez. *verschiedener Pflanzen.* Nach den Lexicographen *Clerodendrum siphonanthus, Ruta graveolens* (Râǵan. 5,61), *Enhydra Hingcha, Yamswurzel* und = सोमवल्ली Dhanv. 3,38. — *m) *eine Art Messing.* — *n)* N. pr. eines Flusses. — 4) n. *das Studium der heiligen Schrift.*

*ब्राह्मक 1) n. = ब्रह्मणा कृतम् (संज्ञायाम्). — 2) f. ब्राह्मिका *Clerodendrum siphonanthus.*

ब्राह्मकारिका f. Pl. Titel bestimmter Kârikâ.

*ब्राह्मकृतेय m. Patron. von ब्रह्मकृत.

*ब्राह्मगुप्त m. Pl. N. pr. eines Stammes.

*ब्राह्मगुप्तीय m. *ein Fürst der* Brâhmagupta.

1. ब्राह्मण॑ m. 1) *Gottesgelehrter, Theolog, Priester, ein Brahmane.* Auch Agni wird so genannt. — 2) = ब्राह्मणाच्छंसिन् Kâtj. Çr. 7,6,5. — 3) *ein Brahmane auf der zweiten Stufe, der zwischen dem*

Mâtra *und dem* Çrotrija *steht*, Hemâdri 1,26,3. 10.11. — 4) *das 28ste Mondhaus.*

2. ब्राह्मण 1) Adj. (f. ई) *einem Brahmanen gehörig, brahmanisch.* — 2) f. ई (nach den Grammatikern ब्राह्मणी) *a) eine Frau aus der Priesterkaste.* — *b) eine Eidechsenart mit rothem Schwanze.* — *c) *eine Ameisenart mit grossem Kopfe.* — *d) *eine Wespenart.* — *e) *Clerodendrum siphonanthus.* — *f) *Trigonella corniculata* Bhâvapr. 1,194. — *g) *Ruta graveolens.* — *h) *eine Art Messing* Râǵan. 13,29. — *i)* angeblich = बुद्धि *Verstand.* — *k)* N. pr. eines Flusses MBh. 6,9,38. — *l)* fehlerhaft für ब्रह्माणी. — 3) n. *a) das* Brahman, *das Göttliche.* — *b) heilige —, göttliche Kraft.* — *c) religiöse Erläuterung, Ausspruch eines Theologen über Gegenstände des Glaubens und Cultus, durch welche Gehalt und Bedeutung derselben bestimmt werden soll.* — *d) eine Klasse vedischer Werke, welche diese Erläuterungen enthalten.* — *e) das* Soma-*Gefäss des* Brahman-*Priesters.* — *f) *eine Gesellschaft von Brahmanen.*

ब्राह्मणक 1) m. *a) ein erbärmlicher Brahmane, ein Brahmane bloss dem Namen nach.* — *b) *eine von Waffen tragenden Brahmanen bewohnte Gegend.* — 2) f. °णिका *a)* wohl *eine Eidechsenart.* — *b) *Trigonella corniculata* Râǵan. 12,134.

1. ब्राह्मणकल्प 1) m. Pl. *die* Brâhmaṇa *und* Kalpa *genannten Texte.*

2. ब्राह्मणकल्प Adj. *einem Brahmanen ähnlich.*

ब्राह्मणकारक Adj. *Jmd zu einen Brahmanen machend, — stempelnd* Pat. zu P. 2,2,6.

*ब्राह्मणकीय Adj. von ब्राह्मणक.

ब्राह्मणकुमार m. *ein Brahmanenknabe* Tândja-Br. 13,3,12.

ब्राह्मणकुल n. *das Haus eines Brahmanen* Gobh. 2,3,1.

*ब्राह्मणकृत m. N. pr. eines Mannes.

*ब्राह्मणकृतेय m. Patron. von ब्राह्मणकृत; f. ई.

ब्राह्मणगृह n. *das Haus eines Brahmanen* Comm. zu Kâtj. Çr. 15,3,35.

ब्राह्मणघ्न m. *Brahmanenmörder.*

ब्राह्मणचाण्डाल m. *ein* Kâṇḍâla *unter den Brahmanen, ein verworfener —, verachteter Brahmane.*

ब्राह्मणज Adj. (f. आ) als Beiw. von इष्टि Baudh. im Comm. zu Âpast. Çr. 9,4,13.

ब्राह्मणजातीय n. *Brahmanengeschlecht.*

ब्राह्मणजुष्ट Adj. *Brahmanen wohlgefällig* Çâṅkh. Gṛhj. 1,24.

ब्राह्मणतर्पण n. *das Befriedigen der Brahmanen* Sâmav. Br. 1,2,5.

ब्राह्मणता f. *Brahmanenstand, Brahmanenwürde.*

*ब्राह्मणत्रा Adv. *unter den —, unter die Brahmanen.*

ब्राह्मणत्व n. = ब्राह्मणता 215,10.

ब्राह्मणदारिका f. *Brahmanenmädchen.*

ब्राह्मणधन n. *der den Brahmanen gezahlte Lohn* Vaitân.

ब्राह्मणपथ m. *ein* Brâhmaṇa-*Text.*

*ब्राह्मणपाल m. N. pr. eines Fürsten.

ब्राह्मणपुत्रक m. *Brahmanenknabe* 121,12.

ब्राह्मणप्रिय m. *ein Freund der Brahmanen* (Vishṇu) Vishṇus. 98,30.

ब्राह्मणब्रुव Adj. Subst. *sich Brahmane nennend, bloss den Namen eines Br. tragend, ein seinen Stand entehrender Br.*

ब्राह्मणभाव m. *Brahmanenstand, Brahmanenwürde* Ind. St. 10,69.

ब्राह्मणभोजन n. *Brahmanenspeisung.*

ब्राह्मणमुखीन m. Pl. Bez. *bestimmter Sprüche* Comm. zu Taitt. Âr. 1,31,5.

ब्राह्मणयज्ञ m. 1) *ein für Brahmanen bestimmtes Opfer.* — 2) *ein von Brahmanen dargebrachtes Opfer* MBh. 12,263,5.

*ब्राह्मणयष्टिका und *°यष्टी f. *Clerodendrum siphonanthus* Râǵan. 6,151. Mat. med. 219.

ब्राह्मणलिङ्ग Adj. Brâhmaṇa-*artig* (Sprüche) Kauç. 1.

ब्राह्मणवचन n. *der Ausspruch eines* Brâhmaṇa-*Textes* Âpast.

ब्राह्मणवध m. *Brahmanenmord.*

1. ब्राह्मणवत्त् Adj. *mit einem Brahmanen verbunden.*

2. ब्राह्मणवत्त् Adj. 1) *mit einer Erläuterung versehen, demselben gemäss,* also *correct.* — 2) f. °वती Bez. *bestimmter Backsteine* Comm. zu Njâjam. 5,3,11.

ब्राह्मणवर् m. N. pr. eines Fürsten.

ब्राह्मणवर्चस n. *Auszeichnung eines Brahmanen, Brahmanenwürde.*

ब्राह्मणवाक्य n. *der Ausspruch eines* oder *des* Brâhmaṇa Comm. zu Kâtj. Çr. 1,5,7.

ब्राह्मणवाचन n. *das Brahmanen geziemende Hersagen frommer Wünsche* Hemâdri 1,168,17 (ब्रह्मण° gedr.). 20. 181,14. 19.

ब्राह्मणविधि m. *die Vorschrift eines* Brâhmaṇa Kauç. 1.

ब्राह्मणविलाप m. Titel einer Episode des MBh.

ब्राह्मणविक्षित Adj. *in einem* Brâhmaṇa *vorgeschrieben* Lâṭj. 1,10,7. 10,10,5. 17.

*ब्राह्मणवेदम् Absol. *so viele Brahmanen* (z. B. speisen), *als man kennt* P. 3,4,29, Sch.

ब्राह्मणश्रमणन्याय m. Abl. so v. a. *nach der Art, wie man unter* ब्राह्मणश्रमण *einen brahmanischen Asketen versteht, obgleich diese Verbindung einen Widerspruch enthält, indem sie eigentlich einen brahmanischen Buddhisten bezeichnet.*

ब्राह्मणसर्वस्व n. Titel eines Werkes.

ब्राह्मणसव m. *eine best. Opferhandlung* Comm. zu TBr. 2,756.

ब्राह्मणसात् Adv. 1) mit कर् *an Brahmanen verschenken.* — 2) mit अस् *Brahmanen gehören.*

ब्राह्मणस्पत्य Adj. *dem* Brahmaṇaspati *geweiht* u. s. w.

ब्राह्मणस्व n. *das Eigenthum von Brahmanen.* Pl. Âpast.

ब्राह्मणस्वर m. *der in einem* Brâhmaṇa (namentlich Çat. Br.) *übliche Accent* Comm. zu Kâtj. Çr. 1,8,15. 17.

ब्राह्मणाक्रिय Adj. *ein geweihter Brahmane, der die Opfer nicht kennt und nicht studirt,* Hemâdri 1,37,18. 23.

ब्राह्मणाच्छंसिन् m. *ein best. Priester, der Gehülfe des* Brahman *beim* Soma-*Opfer.* °च्छंसि-प्रयोग m. Titel eines Pariçishta.

ब्राह्मणाच्छंसीय n. und °या f. *das Amt des* Brâhmaṇâkkhaṁsin.

ब्राह्मणाच्छंस्य 1) Adj. *zum* Brâhmaṇâkkhaṁsin *in Beziehung stehend.* — 2) n. *das Amt des* Br.

ब्राह्मणाभाषण n. Titel eines Werkes.

ब्राह्मणायन m. *ein blosser Abkömmling eines Brahmanen.*

*ब्राह्मणिक Adj. von 2. ब्राह्मण 3) *d).*

*ब्राह्मणिकल्पा, *ब्राह्मणिगोत्रा, *ब्राह्मणिचेली, *ब्राह्मणितमा, *ब्राह्मणितरा, *ब्राह्मणिब्रुवा, *ब्राह्मणिमता, *ब्राह्मणिरूपा und *ब्राह्मणिकृता Adj. f. P. 6,3,43, Sch.

1. ब्राह्मणी f. s. 2. ब्राह्मण 2).

2. ब्राह्मणी Adv. mit भू *zum Brahmanen werden.* °भूय Absol.

ब्राह्मणीक am Ende eines adj. Comp. (f. आ) von ब्राह्मणी *Brahmanenfrau.*

*ब्राह्मणीत्व n. Nom. abstr. zu ब्राह्मणी *Brahmanenfrau.*

*ब्राह्मणीष्ट m. *Maulbeerbaum* Râǵan. 9,97.

ब्राह्मणोक्त Adj. *in einem* oder *im* Brâhmaṇa *vorgeschrieben* Âpast. Vaitân. Kâtj. Çr. 18,6,7.

ब्राह्मण्य 1) Adj. *für Brahmanen sich eignend.*

— 2) *m. *der Planet Saturn.* — 3) n. *a) Brahmanenstand, Brahmanenwürde.* — *b) eine Gesellschaft von Brahmanen.*

ब्राह्मदण्ड fehlerhaft für ब्रह्मदण्ड.

*ब्राह्मदत्तायन m. Patron. von ब्रह्मदत्त.

ब्राह्मदेय Adj. = ब्रह्मदेय 1) *a)* MBh. 3,186,15.

ब्राह्मपलाश m. Pl. *eine best. Schule.* Vgl. ब्रह्म°.

ब्राह्मपुराण n. = ब्रह्मपुराण VP.[2].

*ब्राह्मप्रजापत्य Adj. von ब्रह्मप्रजापति.

ब्राह्मराति m. Patron. *Jâgñavalkja's.*

ब्राह्मलौकिक Adj. *auf Brahman's Welt Ansprüche habend.*

ब्राह्माणी f. fehlerhaft für ब्रह्माणी.

ब्राह्मि Adj. *brahmisch, heilig, göttlich.*

*ब्राह्मीकन्द m. *Yamswurzel.*

ब्राह्मीकुण्ड n. N. pr. einer heiligen *Höhlung im Erdboden.*

ब्राह्मीतन्त्र n. Titel eines Tantra.

ब्राह्मेष्टि f. *eine best.* Ishṭi Sâṁhj. Up. 1.

ब्राह्मोढा f. *eine nach der* Brahman-*Weise verheirathete Frau* Comm. zu Vishṇus. 24,29.

ब्राह्मौदनिक Adj. (in Verbindung mit अग्नि) oder m. (mit Ergänzung von अग्नि) *Feuer, auf welchem der Priester-Reis gekocht wird,* Âpast. Çr. 5,4,12. 5,1. 10,7.

ब्राह्म्य 1) Adj. *zu* Brahman oder *zu den Brahmanen in Beziehung stehend.* °तीर्थ n. *ein best. Theil der Hand.* — 2) *n. = विस्मय und दृश्य. °ब्रुव Adj. (f. आ) *sich — nennend, den Namen — nicht verdienend.*

ब्रू, ब्रवीति, ब्रूते, ब्रूमि (episch), ब्रूहि und ब्रवीहि, अब्रवीत्, अब्रवम् und अब्रुवम्. Von allgemeinen Formen nur das verdächtige ब्रूयास्त. 1) Act. Med. *sagen, aussprechen, berichten, mittheilen, nennen, angeben* (mit Acc. der Sache und Gen., Dat. oder Loc. der Person), *Etwas zu Jmd sagen* (mit doppeltem Acc.), *sprechen zu* (Acc., seltener Gen.), *erklären für, nennen* (mit doppeltem Acc.), *sagen —, aussagen —, sprechen von* (Acc. oder Acc. mit प्रति oder अधिकृत्य), *beantworten* (eine Frage); *vorhersagen, verkünden.* Mit पुनर् *antworten.* Im Hit. steht regelmässig ब्रूते neben अब्रवीत्. — 2) Med. (ausnahmsweise auch Act.) *sich nennen, sich ausgeben für* (Nomin., ausnahmsweise mit इति). — 3) Med. *für sich bezeichnen,* so v. a. *wählen* Ait. Br. 3,21,2. — 4) *Med. *sich selbst erzählen, von selbst fliessen* (von einer Erzählung). — Mit अच्छा Med. *herbeirufen.* — Mit अति *schmähen* Kâraka 1,8. — Mit अधि 1) *Jmd* (Dat.) *tröstend —, ermuthigend zusprechen, — Muth einsprechen. — 2) *fürsprechen für* (Dat.) Vaitân. — Mit अनु 1) *hersagen, recitiren.* — 2) *Jmd* (Dat.) *Etwas vorsagen, lehren, mittheilen.* — 3) *das Wort* (einladend, ehrerbietig) *richten an* (Dat.), *Jmd* (Dat.) *einladen zu* (Gen.). — 4) *sagen, sprechen.* — 5) *dafür halten, — anerkennen.* Auch mit zugefügtem तथा. — 6) Med. *nachsprechen, auswendig lernen, lernen* 33,4. — Mit अप 1) *Jmdm* (Gen.) *Jmdn* (Acc.) *aus dem Sinne reden,* so v. a. *Jmd über Jmd zu trösten suchen* Maitr. S. 1,5,12. — 2) *abwehrend besprechen.* — Mit अभि *schmähen* MBh. 3,268,2. v. l. अति. — Mit अव in अनवब्रवँ. — Mit आ Med. *sich unterhalten.* — Mit प्रत्या *Jmd* (Acc.) *antworten.* v. l. प्रोत्याब्रवीत् st. प्रत्याब्रवीत्. — Mit उद् Med. *entsagen, aufgeben;* mit Acc. oder Gen. TBr. 1,7,10,6. Çat. Br. 5,2,2,4. Vgl. Comm. zu TS. 2,169. — Mit उप Med. (einmal auch Act.) 1) *zu Jmd* (Acc.) *sprechen.* — 2) *bittend ansprechen um* (Dat., ausnahmsweise Acc.), *anrufen; zureden, bereden zu.* — Mit निस् 1) *laut, deutlich, einzeln aussprechen.* — 2) *erklären.* — Mit परि 1) *besprechen.* — 2) *für Jmd besprechen,* so v. a. *bei Jmd unter Besprechung anwenden.* — Mit प्र 1) *ansagen, aussagen, ausrufen, anzeigen, verrathen, mittheilen, erzählen, lehren, verheissen.* — 2) *rühmend aussprechen, preisen.* — 3) *zu Jmd* (Dat.) *freundlich sprechen* RV. 1,161,12. — 4) *zu Jmd* (Acc.) *sprechen, Jmd Etwas sagen, — erzählen* (mit doppeltem Acc. Bhaṭṭ.). — 5) *Jmd nennen, schildern als* (mit doppeltem Acc.). — 6) *Jmd* (Dat.) *Etwas anmelden,* so v. a. *anbieten, darreichen* Âpast. 1,3,31; vgl. 1. विद् mit नि Caus. — Mit प्रतिप्र *erwiedern.* — Mit प्रति 1) *Jmd* (Acc.) *antworten, Jmd Etwas zur Antwort geben* (mit doppeltem Acc.). — 2) Med. *Jmd* (Acc.) *antworten,* so v. a. Angriffe u. s. w. *zurückgeben.* — 3) *verweigern, abschlagen.* — Mit वि 1) *sich aussprechen, sich äussern, aussagen, eine Aussage machen* (214,8), *sprechen.* — 2) *sich über Etwas* (Acc.) *aussprechen, über Etwas seine Meinung sagen,* eine Frage *beantworten* (Âpast. 1,32,22). — 3) *erläutern, auslegen.* — 4) *falsch aussagen.* — 5) *widersprechen, sich nicht einverstanden erklären.* — 6) Med. *sich streiten.* — Mit सम् 1) Act. Med. *sich unterreden, — unterhalten, zu einander sprechen.* — 2) Med. *sich bereden, übereinkommen.* — 3) *zu Jmd Etwas sprechen,* mit doppeltem Acc.

ब्री mit प्र, प्रब्रीन AV. 11,9,19. Richtiger व्री.

ब्रेष्क m. *Schlinge zum Erwürgen.*

1. भ 1) *m. *a) der Planet Venus.* — *b) blosser Schein, Täuschung, Irrthum.* — 2) f. भा *a) Schein, Glanz, Licht* VS. 30,12. Çat. Br. 9,4,1,9. 11,8,3,11. Pl. *Lichtstrahlen.* — *b) Schein, Aussehen, Aehnlichkeit.* Nur am Ende eines adj. Comp. — *c) der Schatten des Sonnenzeigers.* — 3) n. *Stern, Gestirn, Mondhaus, Zodiakalbild, ein astrologisches Haus* (Varâh. Jogaj. 4,31).

2.*भ m. *Biene.*

भंसस् n. *ein best. Theil des Unterleibes.* Nach den Erklärern = पायु oder जघनप्रदेश. Vgl. सुभंसस्.

भकक्षा f. *die Bahn der Sternbilder.*

भकभकाय्, °यते *quaken.*

*भक्किका f. *Grille, Heimchen.*

*भक्कुड oder *भक्कुर m. *ein best. Fisch* Buâvapr. 2,12.

भक्त 1) Adj. s. u. भज्. — 2) m. Bez. einer Çiva'itischen und einer Vishṇu'itischen Secte. — 3) n. *a) Speise, Nahrung.* — *b) Mahlzeit. Die so und so vielte Mahlzeit geniessen* heisst so v. a. *nur diese, mit Uebergehung der vorangehenden, zu sich nehmen.* — *c) Gefäss* Ind. St. 13,391.

*भक्तकंस m. *Speiseschüssel.*

भक्तकार m. 1) *Speisebereiter, Koch.* — 2) *künstlicher Weihrauch.*

*भक्तकार m. *Koch.*

भक्तकृत्य n. *Speisegeschäft.* कृत° Adj. *gespeist habend* Vâgrâṁś. 19,8.

भक्तच्छन्द n. *Esslust, Appetit.*

भक्तजयन्ती f. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

*भक्तजा f. *Nektar.*

*भक्ततूर्य n. *Tafelmusik.*

°भक्तत्व n. *das einen Theil von — Bilden, das Gehören zu* P. 7,4,30, Vârtt. 2, Sch.

भक्तद und भक्तदायक Adj. *Jmd* (Gen.) *Speise verabreichend* 205,21.7.

भक्तदास m. *ein für die Nahrung dienender Knecht.*

भक्तद्वेष m. *Widerwille gegen Speisen, Appetitlosigkeit.*

भक्तद्वेषिन् Adj. *einen Widerwillen gegen Speisen habend, appetitlos.*

भक्तपात्र n. *eine Schüssel mit Speise* Râǵat. 4,243.

*भक्तपुलाक *ein Mundvoll Reis, in Kugelform geknetet.*

भक्तप्रतिष्ठा f. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

*भक्तमण्ड m. *Reisschleim.*

भक्तमयस्तोत्र n. Titel eines Stotra.

भक्तमाला f. Titel eines Werkes.

भक्तमीमांसा f. desgl. Opp. Cat. 1,6070.

भक्तरुचि f. *Esslust.*

भक्तरोचन Adj. *Esslust erregend.*

भक्तविलास m. und भक्तवैभव n. Titel zweier Werke Opp. Cat. 1.

भक्तशरण n. *Küche.*

भक्तशाला f. wohl dass.

*भक्तसिक्थ und **क m. = भक्तपुलाक.

भक्ताकाङ्क्षा f. *Esslust, Appetit* Suçr. 2,212,2.

भक्ताभिलाष m. dass.

भक्ताभिसार m. *Speisesaal.*

भक्तामर und °स्तोत्र n. Titel eines Stotra.

भक्तारुचि f. *Widerwille gegen Speisen* Suçr. 1, 62,8.

भक्ति f. 1) *Austheilung, Vertheilung.* — 2) *das Bilden eines Theils von Etwas, Zugehörigkeit.* अभक्ति: so v. a. *von Seiten des Vocals.* — 3) *das zugetheilte, zugehörige, in einem Andern enthaltene Ding.* — 4) *Theil.* — 5) *Abtheilung eines* Sâman (deren 5 oder 7 angenommen werden). — 6) *Theilung*, so v. a. *das Beziehen mit Strichen* Ragh. 13,55. — 7) *Strich, Linie* Hariv. 6870. 6882. 8360. fg. 9286. 12956. 12960. R. 5,9,19. Ragh. 13, 75. Kumâras. 3,30. 8,69. — 8) *Reihe* PV. Prât. 17, 8. भक्त्या und भक्तितस् *der Reihe nach* 6. 18,32. 34. — 9) *körperliche Anlage, — Praedisposition* Kâraka 7,1.12. — 10) *Hingebung, Zuneigung, Ergebenheit, Treue, Liebe, auf Glauben beruhende Liebe, Pietät.* Die Ergänzung im Loc., Gen. oder im Comp. vorangehend. — 11) am Ende eines Comp. *das Bilden, Annehmen* (einer Gestalt, Form). — 12) भक्त्या Instr. so v. a. *uneigentlich* Çâṁk. zu Bâdar. 2,3,5. Vgl. 2. भाक्त. — 13) fehlerhaft für भुक्ति Sûrjas. 2, 64. 4,18.

भक्तिक in उत्तर°, एक° und पौर्व°.

*भक्तिकर Adj.

भक्तिकल्पतरु m., °कल्पलता f., भक्तिचन्द्रिका f. und भक्तिचन्द्रोदय m. Titel von Werken.

भक्तिच्छेद m. Pl. *gebrochene —, d. i. neben einander laufende Striche* Hariv. 3887. Megh. 19. VP. 5,20,8.

भक्तिज्ञ Adj. *wissend was Treue ist, treu ergeben.* Nom. abstr. °त्व n. Kâm. Nîtis. 8,9; vgl. Comm. zu R. ed. Bomb. 4,54,2.

भक्तितरंगिणी f. Titel eines Werkes.

भक्तिपूर्वकम् und °पूर्वम् Adv. *mit Hingebung, ehrerbietig.*

भक्तिप्रवण Adj. *treu hingegeben* Vṛshabh. 259, *b*,25.

भक्तिबिन्दु m. Titel eines Werkes.

भक्तिभाज् Adj. 1) *gläubige Hingebung —, treue Ergebenheit besitzend;* die Ergänzung im Comp. vorangehend. — 2) *an einer Sache* (Loc.) *fest hängend.*

भक्तिभूषणसंदर्भ m. Titel eines Werkes.

भक्तिमत् Adj. 1) *ergeben, zugethan, geneigt, treu anhängend, in gläubiger Liebe zugethan;* die Ergänzung im Loc. oder im Comp. vorangehend. — 2) *von Hingebung —, von treuer Ergebenheit begleitet.*

भक्तिमार्गनिरूपण n., भक्तिमीमांसासूत्र n. und भक्तिमुक्तावली f. Titel von Werken.

भक्तियोग m. *Hingebung, gläubige Liebe.*

भक्तिरत्नावलि f. Titel eines Werkes Bühler, Rep. No. 421.

भक्तिरस m. *das Gefühl der Hingebung, — der gläubigen Liebe.*

भक्तिरसामृतसिन्धु m. und °रसायन n. Titel zweier Werke.

भक्तिराग m. *Vorliebe zu* (Loc.).

*भक्तिल Adj. *anhänglich* (von Pferden).

भक्तिवंस् Adj. *theilhaftig,* mit Gen.

भक्तिवन् Adj. dass. Maitr. S. 1,4,3. 5,3. 10. Âpast. Çr. 4,13,7. Vgl. भक्तिवंस् und भक्तिवन्.

भक्तिवर्धिनी f. Titel eines Werkes.

भक्तिवाद् m. *Ergebenheitserklärung, Versicherung der Zuneigung.*

भक्तिशत n., भक्तिसंवर्धनशतक n. (Opp. Cat. 1), भक्तिसागर m., भक्तिसारसंग्रह m., भक्तिसिद्धान्त m., भक्तिसुधोदय m., भक्तिसूत्र n. und भक्तिक्लेश m. Titel von Werken.

भक्तिक्लीन Adj. *ohne Pietät* Mudrâr. 7,8 (21,6).

भक्तिक्षेतुनिर्णय m. Titel eines Werkes.

*भक्तोद्देशक m. *Bestimmer der Speisen* (ein best. Beamter in einem buddh. Kloster).

भक्तोपसाधक m. *Speisebereiter, Koch.*

भक्त्युपक्रम m. Titel eines Werkes.

भक्त्युच्छासमञ्जरी f. desgl. Bühler, Rep. No. 473.

भक्ष्, भक्षति, °ते (nicht in der älteren Sprache; भक्ष्यति und अभक्ष्यन् falsche Formen) und भक्षयति, °ते (auffallend ist भक्षयस्व in der Prosa 42,13 neben भक्षय 45,12); Partic. भक्षित. 1) *geniessen, verzehren, verspeisen, fressen* (mit Acc. und in der älteren Sprache auch mit partitivem Gen.). In der älteren Sprache gewöhnlich von Flüssigkeiten, seltener von festen Speisen; in der späteren Sprache nur ausnahmsweise von Flüssigkeiten. — 2) *beissen, stechen.* — 3) *verzehren*, so v. a. *zu Nichte machen.* — 4) *Jmd aufessen*, so v. a. *aussaugen.* — 5) *verzehren*, so v. a. *verbrauchen* (Geld, einen Schatz). — 6) भक्षित *gekaut* von einer best. fehlerhaften Aussprache der Worte. — Caus. भक्षयति 1) s. u. Simpl. — 2) **Jmd* (Instr.) *Etwas* (Acc.) *essen lassen* oder mit doppeltem Acc., wenn ein Unrecht dabei im Spiele ist. — Desid. विभक्षिषति und विभक्षयिषति *ein Verlangen haben zu verzehren* Comm. zu Âpast. Çr. 7,28,8. — Mit व्यव Caus. *zwischen Etwas* (Acc.) *hinein essen.* — Mit उप, °भक्षित *verzehrt.* — Mit परि Caus. 1) *Jmd* (Acc.) *Etwas wegtrinken, Jmd um den Genuss bringen.* — 2) *Etwas* (Acc.) *Jmd wegtrinken, den Genuss von Etwas* (Acc.) *versagen* Çâṅkh. Br. 12, 5. — 3) *anfressen, an Etwas zehren.* — Mit प्रति Caus. *neben* oder *im Unterschied von einem Andern geniessen.* — Mit सम् Caus. 1) *zusammen geniessen.* — 2) *verzehren.* — 3) *anfressen.*

भक्ष m. 1) *Genuss, das Trinken, Essen.* — 2) *Trank, Speise* (in jüngeren Büchern). n. wohl nur fehlerhaft. Am Ende eines adj. Comp. (f. आ) *das und das zum Tranke* oder *zur Speise habend, — geniessend, sich nährend —, lebend von.*

भक्षक 1) Adj. Subst. *geniessend, essend, Geniesser, Verspeiser, sich nährend von;* die Ergänzung im Gen. oder im Comp. vorangehend. — 2) m. *Speise* Hemâdri 1,723,9. — 3) *f. भक्षिका *a) das Kauen* in इक्षु°. — *b) Speise* in उष्ट्र°.

*भक्षकार m. *Speisebereiter, Koch, Bäcker.*

भक्षंकार m. *Geniesser* Maitr. S. 4,7,3.

भक्षंकृत Adj. *genossen* TS. 3,2,5,7.

भक्षजप m. *das beim* Soma-*Genuss murmelnd gesprochene Gebet* Âçv. Çr. 3,9,5. 4,7,4. Vgl. सोम°.

*भक्षटक m. *eine Varietät von Asteracantha longifolia* Râǵan. 4,44.

भक्षण 1) Adj. *geniessend* in *दाडिम° und पाप°. — 2) n. *a) das Geniessen, Trinken, Essen, Verspeisen.* — *b) das Verspeistwerden, Gefressenwerden* (78,11), — *von* (Instr.). — *c) Trinkgeschirr.*

भक्षणीय Adj. *zu verspeisen, verspeist werdend.* Nom. abstr. °ता f.

*भक्षपत्री f. *Betelpfeffer* Râǵan. 11,253.

*भक्षबीज m. v. l. für भक्ष्यबीज Râǵan. 11,65.

भक्षमन्त्र m. *ein beim Genuss des* Soma *gesprochener Spruch.*

भक्षयितर् Nom. ag. *Geniesser.*

भक्षयितव्य Adj. *zu geniessen, zu essen* (Hemâdri 1,596,12), *zu verspeisen.*

भक्षि m. Bez. *der Wurzel* भक्ष् 229,12.

भक्षित 1) Adj. s. u. भक्ष्. — 2) n. *das Gefressenwerden von* (Instr.) 78,12.

भक्षितर् Nom. ag. *Geniesser, Verspeiser.*

भक्षितव्य Adj. *zu geniessen, zu essen.*

भक्षिन् Adj. *geniessend, verspeisend.* Gewöhn-

lich in Comp. mit dem Obj. Nom. abstr. °भक्तित्व n.

भक्तिवँस् Adj. *geniessend.* Vgl. भक्तिवँस्, भक्तिवँन्.

भक्ष्य 1) Adj. *zu geniessen, zu essen, zu verspeisen, geniessbar, genossen —, gegessen werdend;* n. *ein solcher Gegenstand, Speise, Nahrung,* insbes. *eine feste Speise, die gekaut werden muss.* — 2) m. *Speise, Gericht.* Die v. l. hat st. dessen meistens भक्त, was wohl allein richtig ist.

*भक्ष्यकार, *°कारक (H. an. 5,3) und *भक्ष्यंकार m. *Bäcker.*

*भक्ष्यबीज m. *Buchanania latifolia* Râǵan. 11,65.

भक्ष्यभोज्यमय Adj. *aus Speisen aller Art bestehend* MBh. 13,63,50.

भक्ष्यभोज्यविकारवत् Adj. *mit Speisen verschiedener Art und mit Erholungsplätzen versehen* MBh. 14,59,11.

भक्ष्यापण m. *ein Markt, auf dem Nahrungsmittel verkauft werden,* MBh. 2,21,25 (भक्ष्यमाल्यापण).

*भक्ष्यालाबु f. *eine Gurkenart.*

भग 1) m. *a)* (*Mittheiler*) *Brodherr, ein reicher* oder *gnädiger Herr, Schutzherr;* von Göttern, insbes. von Savitar. — *b)* N. pr. eines Âditja, Regenten des Mondhauses Uttarâ Phalgunî. Nach der Legende hat Rudra-Çiva ihn geblendet. — *c) das Mondhaus* Phalgunî. — *d) die Sonne.* — *e) *der Mond.* — *f)* N. pr. eines Rudra. — *g) gutes Loos, Wohlstand, Glück.* — *h) treffliche Begabung, Herrlichkeit, Würde, Hoheit.* Am Ende eines adj. Comp. f. आ. — *i) Lieblichkeit, Schönheit.* — *k) Liebesglück, Liebeslust, Liebe, Zuneigung.* Angeblich auch n. — *l) die Schamgegend,* bes. *die weibliche Scham.* Angeblich auch n.; am Ende eines adj. Comp. f. आ. — 2) f. भगा in der Stelle अम्बा वै स्त्री भगानाम्नी Kâṭh. 36,14. — 3) n. *a) ein best.* Muhûrta. — *b) *das Perinaeum beim Manne* Râǵan. 18,47. — Nach den Lexicographen m. n. = यत्न (प्रयत्न), कीर्ति (यशस्), वैराग्य, इच्छा, ज्ञान, मुक्ति (मोक्ष), धर्म und स्त्री.

भगकाम Adj. (f. आ) *Liebesglück wünschend* Kâṭj. Çr. 5,10,17.

भगघ्न m. Bein. Çiva's.

भगण m. 1) *die Schaar der Sterne, — Gestirne, — Mondhäuser, der Zodiakus.* — 2) *der Umlauf im Zodiakus.* Auch überh. *Umlauf* (eines Planeten) Âryabh. 3,4.

भगत्ति f. *Glücksgabe.*

भगदत्त m. N. pr. eines Fürsten.

भगदा f. N. pr. einer der Mütter im Gefolge Skanda's.

भगदारण n. *eine best. Krankheit* Hemâdri 1,215, 22. Vgl. भगंदर 1).

भगदेव Adj. *die weibliche Scham verehrend, geil.*

भगदेवत Adj. (f. आ) *den* Âditja Bhaga *zur Gottheit habend.*

भगदैवत 1) Adj. *a)* dass. नक्षत्र n. = 2) 47,18. — *b) eheliches Glück bringend.* — 2) n. *das Mondhaus* Uttarâ Phalgunî.

भगदैवतमास m. *der Monat* Phâlguna.

भगधेय m. N. pr. eines Mannes VP.² 3,227.

भगन Pañkar. 1,10,56 fehlerhaft für भगण.

भगनन्दा f. N. pr. einer der Mütter im Gefolge Skanda's.

भगनराय m. N. pr. eines Mannes.

भगनेत्रघ्न, °नेत्रनिपातन, °नेत्रकृन्, °नेत्रकर, °नेत्रकृत्, *°नेत्रान्तक und °नेत्रापकारिन् (Hariv. 3, 86,26) Adj. als Beiw. Çiva's.

भगंदर m. 1) *Fisteln in der Schamgegend, an Blase, After* u. s. w. — 2) N. pr. eines alten Weisen.

*भगपुर n. N. pr. einer *Stadt.*

भगभक्त Adj. *mit Glücksgütern gesegnet.*

*भगभक्तक Adj. *Hurenwirth, Kuppler.*

भगम m. *der Umlauf der Gestirne* Hemâdri 1,77, 23. 78,1.

भगल N. pr. 1) m. eines Mannes. — 2) *f. आ einer Frau.

भगवच्छास्त्र n. Titel eines Abschnitts im Vârâhapurâṇa.

भगवत् Adv. *wie eine vulva* Comm. zu Vishṇus. 45,24.

भगवतीकेशादिपादस्तव m. Titel eines *Lobgedichtes* Opp. Cat. 1.

भगवतीगीता f. Titel eines Werkes.

भगवतीदास m. N. pr. eines Mannes.

भगवतीभागवत n. und भगवतीसूत्र n. Titel zweier Werke.

भगवत्त्व n. *der Stand —, die Würde* Bhagavant's, d. i. Vishṇu's.

भगवत्पदी f. Bez. *des mythischen Anfangs der* Gaṅgâ.

भगवत्पादभाषण n. Titel eines Werkes.

भगवत्पञ्चाङ्ग n. Titel eines Ǵaina-Werkes. °वृत्ति f.

भगवत्स्वतन्त्रता f. Titel eines Werkes.

भगवदाराधनसमर्थन n. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

भगवदीय m. *ein Verehrer* Bhagavant's, d. i. Vishṇu's. Nom. abstr. °त्व n.

भगवद्गीता 1) n. *die von* Kṛshṇa *gesungenen, verkündeten Worte.* — 2) f. आ Pl. (mit und ohne उपनिषद्) Titel des bekannten theosophischen Gedichts. °गूढार्थदीपिका f., °टीका f. (Opp. Cat. 1), °तात्पर्यदीपिका f. (ebend.), °भावप्रकाश m., °भाष्य n. (Opp. Cat. 1), °माहात्म्य n. (ebend.), °लघुव्याख्या f. (ebend.), °विवरण n. (Bühler, Rep. No. 423. fg.), °व्याख्या f. (Opp. Cat. 1) und °सारार्थसंग्रह m. Titel dazu gehöriger Werke.

भगवद्गुणदर्पण m. und °गुणसारसंग्रह (Opp. Cat. 1) m. Titel zweier Werke.

भगवद्दृश Adj. *dir Herrlichem ähnlich.*

*भगवद्द्रुम m. wohl *der heilige Feigenbaum.*

भगवद्ध्यानसोपान n. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

भगवद्भक्तितरंगिणी f., °भक्तिनिर्णय m., °भक्तिरत्नावली f., °भक्तिरसायन n., °भक्तिविलास m., °भक्तिविवेक m., °भक्तिस्तोत्र n. (Bühler, Rep. No. 474) und भगवद्भास्कर m. Titel von Werken.

भगवद्भात m. N. pr. eines Mannes.

भगवद्विलासरत्नावलि f. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

भगवद्विशेष m. N. pr. eines Mannes.

भगवत् 1) Adj. *a) gutbegabt, glücklich, glückselig.* — *b) hehr, herrlich, erhaben* als Bez. höherer und göttlicher Wesen und heiliger Personen. Häufig in der Anrede Voc. Sg. m. भगवन्, भगवस् und भगोस्, f. भगवति, Pl. m. भगवन्तस्. Im Nom. mit der 3ten Person in der Anrede. Bei den Buddhisten häufig vor Titeln heiliger Bücher. Compar. भगवत्तर (Çâṅkh. Gṛhj. 3,7), Superl. भगवत्तम (Pâr. Gṛhj. 3,2,7). — 2) m. Bez. *a)* Vishṇu-Kṛshṇa's. — *b)* Çiva's 139,20. — *c)* eines Buddha, Bodhisattva oder Ǵina. — 3) f. भगवती *a)* Bez. *α)* der Lakshmî. — *β)* der Durgâ. — *b)* Titel des 5ten Aṅga der Ǵaina.

भगवत्त m. N. pr. eines Fürsten.

भगवत्तदेव m. N. pr. eines Mannes.

भगवत्तभास्कर m., भगवन्नामकौमुदी f., °प्रकाश m. und भगवन्नाममाहात्म्यग्रन्थसंग्रह m. Titel von Werken.

भगवन्मय Adj. Vishṇu oder Kṛshṇa *in sich bergend, ganz ihm ergeben.*

*भगवित्त m. N. pr. eines Mannes.

भगवेदन Adj. *eheliches Glück verkündend.*

भगस् n. in einer Formel = भग *Glück.*

भगकृन् Adj. Beiw. Çiva's (auf Vishṇu übertragen).

भगकारिन् und भगाक्षिकृन् Adj. Beiw. Çiva's.

1. भगाङ्क m. *eine vulva als Brandmahl* MBh. 13, 61,21.

2. भगाङ्क Adj. (f. आ) *durch eine vulva gekennzeichnet* MBh. 13,14,233. 234. Hariv. 7593. Spr. 2049 (Conj.).

भगाङ्कित Adj. (f. आ) = 2. भगाङ्क MBh. 13,14,227.

*भगाङ्कुर m. *Clitoris.*

भगाधान Adj. *eheliches Glück verleihend.*

भगानाम्नी Adj. f. *Bhagâ heissend* Kâṭh. 36,14.

भगाल n. = कपाल *Schädel* Gaut.

*भगालिन् m. Bein. Çiva's.

भगास्य Adj. *seinen Mund als vulva gebrauchen lassend* Vishṇus. 45,24.

भगिन् 1) Adj. *trefflich ausgestattet, glücklich, herrlich.* भगिनतम *der vollkommenste.* — 2) m. N. pr. eines Scholiasten. — 3) f. भगिनी *a) Schwester* Gaut. Âpast. In vertraulicher Rede auch uneigentlich wie भ्रातर् *Bruder.* — *b)* N. pr. einer buddh. Gottheit.

भगिनिका f. *Schwesterchen.*

भगिनीपति und *भगिनीभर्तर् m. *Schwestermann.*

भगिनीय (?) m. wohl *Schwestersohn.*

भगिनीसुत m. *Schwestersohn.*

भगीरथ m. N. pr. 1) eines alten Königs, Sohnes des Dilipa, der mit Hülfe Çiva's die Gaṅgâ vom Himmel zur Erde und von da zum Meere geführt haben soll. °पथप्रवृत्त Adj. Kâd. 5,1. — 2) verschiedener anderer Männer. — 3) eines Berges.

भगीरथकन्या f. Patron. der Gaṅgâ Prasannar. 96,18.

भगीरथयशस् f. N. pr. einer Tochter Prasenagit's.

भगीरथसुता f. Bein. der Gaṅgâ.

भगेऽवित Adj. Sâj.: भगो धनम्। तद्विषयरक्षणयुक्तः.

भगेश m. *Herr des Glückes.*

भगोल m. *das Sternengewölbe, Firmament; Sternsphäre* Comm. zu Golâdhj. 6,10.

भगोस् Voc. von भगवत्.

भग्न 1) Adj. s. u. 1. भञ्ज्. — 2) n. *Beinbruch.*

भग्नक्रम n. *das aus der Construction Fallen.*

भग्नता f. *das Zerbrochensein.* प्रवहणस्य *ein erfolgter Schiffbruch* Daçak. 22,19.

भग्नताल m. 1) *ein best. Tact* S. S. S. 214. — 2) *eine Art Gesang.*

भग्ननेत्र Adj. Bez. *eines best. Fiebers* Verz. d. Oxf. H. 319, *b*, No. 758.

भग्नपरिणाम Adj. *der Etwas nicht hat zum Schluss bringen können* Ind. St. 15,328.

भग्नपादर्क्ष n. Bez. *bestimmter Mondhäuser.*

भग्नपार्श्व Adj. *von Schmerzen in den Seiten heimgesucht.*

*भग्नपृष्ठ Adj. *Jmd das Gesicht zuwendend.*

भग्नप्रक्रम n. (Kâvjapr. 7,7) und °ता f. in der Rhetorik *der Gebrauch eines Wortes, welches einem vorher gebrauchten nicht entspricht.*

भग्नप्रतिज्ञ Adj. *wortbrüchig* Harîv. 7207.

भग्नमनस् Adj. *gebrochenen Herzens,* so v. a. *entmuthigt.*

भग्नमनोरथ Adj. (f. आ) *dessen Wunsch vereitelt worden ist.*

भग्नमान Adj. *dessen Ehrgefühl verletzt worden ist.*

भग्नयाच्ञ Adj. (f. आ) *der eine Fehlbitte gethan hat.*

भग्नव्रत Adj. *der sein Gelübde gebrochen hat.*

भग्नशक्ति Adj. *dessen Kraft, Macht gebrochen ist.*

भग्नसंधि Adj. *mit zerbrochenen Gelenken.*

*भग्नसंधिक n. = घोल 1).

*भग्नात्मन् m. *der Mond.*

भग्नाश Adj. *dessen Hoffnung getäuscht worden ist* 144,21. 180,13.

*भग्नी f. = भगिनी *Schwester.*

भग्नोत्साकृक्रियात्मन् Adj. *dessen Mühe und Arbeit vergeblich gewesen sind* MBh. 1,131,21.

भग्नोद्यम Adj. *dessen Anstrengung vergeblich gewesen ist* Spr. 4189.

*भङ्कारी f. *Bremse.*

भङ्क्तृ Nom. ag. *Brecher, Zerbrecher* Bâlar. 109,1.

भङ्ग 1) Adj. etwa *brechend, sprengend* (Soma). — 2) m. *a) das Zerbrechen, Abbrechen, Bruch, das Zusammenbrechen, Einfallen, Sichbrechen* (der Wellen). — *b) Knochenbruch.* — *c) * Gliederlähmung.* — *d) Brechung* der Worte, so v. a. *Zerlegung, Trennung.* — *e) Brechung,* so v. a. *das Biegen, Biegung, Krümmung.* — *f) das Zusammenbrechen,* so v. a. *Zugrundegehen, Untergang, Ruin, Fall, Verfall.* — *g) Bruch,* so v. a. *Unterbrechung, Störung, Vereitelung, Schmälerung.* — *h) Niederlage,* auch im Process 214,14. — *i) Furcht, Angst, Scheu* Râǵat. 4,54. 307. — *k) Zurückweisung.* — *l) Widerlegung* Sarvad. 45,3. — *m)* bei den Gaina *eine mit dem Worte „vielleicht“ (s. स्यात्) beginnende Formel der skeptischen Dialektik.* Es werden deren sieben angenommen. — *n) Tracht, Art und Weise sich zu kleiden* (?) — *o)* *= गमन. — *p) ein abgebrochenes Stück* Kâd. (1793) 15,10. — *q) Bruch,* so v. a. *Falte.* — *r) Welle.* Am Ende eines adj. Comp. f. आ. — *s) *Kanal.* — *t)* भङ्ग *Hanf* AV. 8,8,3. 11,6,15. — *u)* N. pr. eines Schlangendämons. — 3) f. भङ्गा *a) Hanf* Ind. St. 13,283. — *b) das aus der Hanfpflanze bereitete berauschende Getränk.* — *c) Convolvulus Turpethum.* — Kathâs. 27,186 wohl fehlerhaft für भग *die weibliche Scham.*

भङ्गकर m. N. pr. zweier Männer.

भङ्गवत् Adj. *faltig* und zugleich *mit Wellen versehen* Nâgân. 79.

*भङ्गवासा f. *Gelbwurz.*

भङ्गस्वन् m. N. pr. eines Mannes.

*भङ्गसार्व Adj. *hinterlistig.*

*भङ्गाकट m. *der Blüthenstaub vom Hanf.*

*भङ्गान m. *Cyprinus Banggana.*

*भङ्गारी f. = भङ्कारी *Wespe.*

*भङ्गासुर m. N. pr. eines Mannes.

भङ्गास्वन m. N. pr. eines Râǵarshi.

भङ्गि und भङ्गी f. 1) *Brechung.* — 2) *Beugung, Krümmung.* — 3) *ein krummer Weg, Umweg, Umschweif, eine versteckte —, indirecte —, verblümte Weise zu handeln* oder *zu reden.* Instr. und भङ्ग्यन्तरेण *auf irgend eine versteckte, indirecte Weise.* — 4) *Weise, Art und Weise* Vikramâṅkaḱ. 13,32. भङ्ग्यन्तरेण *auf andere Weise.* — 5) *Art und Weise sich zu kleiden, Tracht, Mode* Râǵat. 7, 922. 927. Bâlar. 306,19. — 6) *der blosse Schein einer Sache, ein Anschein von* (im Comp. vorangehend) Vikramâṅkaḱ. 9,26. 105. °भङ्गिभूत *aussehend wie* Bâlar. 278,6. — 7) bei den Gaina = भङ्ग 2) *m).* — 8) *Figur.* — 9) *Absatz, Stufe* Megh. 60. — 10) *Welle* Naish. 3,55.

भङ्गिन् Adj. 1) *zusammenbrechend, vergehend* in क्षण° und तत्क्षण°. — 2) bei den Juristen *eine Niederlage erleidend, verlierend im Process.*

भङ्गिभाव m. *Krausheit.* दृग्भङ्गि° so v. a. *ein finsteres Gesicht.*

भङ्गिमन् m. *Krausheit, Verkehrtheit, Albernheit.*

भङ्गिमत् Adj. *kraus* (Haare).

भङ्गिविकार m. *verändertes Aussehen.* मुख° so v. a. *ein verzogenes Gesicht* Kâd. 235,21.

भङ्गीक in विविध°.

*भङ्गील n. *defect in the organs of sense.*

भङ्गु m. N. pr. eines Dämons Ind. St. 14,127. °गिरि m. N. pr. eines *Berges* ebend.

भङ्गुर 1) Adj. (f. आ) *a) zerbrechlich, vergänglich.* — *b) veränderlich.* °निश्चय Adj. so v. a. *wankelmüthig.* — *c) krumm, kraus, gerunzelt.* — 2) *m. *Flusskrümmung.* — 3) *f. आ Name *zweier Pflanzen,* = अतिविषा (Dhanv. 1,2. Bhâvapr. 1,178. 3, 98) und प्रियङ्गु (Râǵân. 12,45).

भङ्गुरक in *मृत्यु°.

भङ्गुरता f. *Vergänglichkeit.*

भङ्गुरय्, °यति 1) *brechen, zu Nichte machen.* — 2) *krümmen, kräuseln.*

भङ्गुरावत् Adj. *ränkevoll, tückisch.*

भङ्गुरी Adv. mit कर् *zerbrechlich machen.* Nom. act. °करण n.

1.*भङ्ग्य Adj. *zerbrochen zu werden verdienend.*

2.*भङ्ग n. *Hanffeld.*

भङ्गश्रवस् m. N. pr. eines Mannes.

भचक्र n. = भगण 1).

भज्, भँजति, °ते (अभङ्क्त und अभाङ्क्षुस् Buâg. P. fehlerhaft für अभाक्त und अभाक्षुस्), Partic. भक्त. 1) *austheilen, zutheilen, zukommen lassen* (mit Dat. oder Gen. der Person), *vertheilen, theilen mit Jmd* (Instr.). Med. auch *unter sich vertheilen* Gaut. 21,16. 28,1. 24. 44. भक्त *zugetheilt* ṚV. 1, 127,5. Am Ende eines Comp. *einen Theil von — bildend, zu — gehörig.* — 2) *Jmd* (Acc.) *einen Theil geben, — zukommen lassen.* — 3) *theilen*, so v. a. *dividiren.* भक्त *dividirt.* — 4) Med. *verleihen, bringen.* — 5) Med. *begaben —, versehen mit* (Instr.). — 6) Act. (seltener) und Med. *als Theil* oder *Loos empfangen, erhalten, — zu* (z. B. zur Gattin, mit doppeltem Acc.), *einer Sache theilhaftig werden, sich betheiligen an, Etwas zu geniessen haben, sich einer Sache erfreuen;* mit Acc., in der älteren Sprache auch mit Gen. — 7) Act. (seltener) und Med. *annehmen* (eine Gestalt), *sich anlegen* (ein Kleidungsstück), einen Zustand *annehmen*, so v. a. *erwählen, gerathen —, verfallen in, sich hingeben* Âpast. — 8) *sich auserwählen, sich entscheiden für, vorziehen, Jmd in Dienst nehmen.* — 9) *betreiben, ausüben, obliegen, sich an Etwas machen.* — 10) *Jmd* (Acc.) *zu Theil werden, treffen.* — 11) *sich begeben zu, auf* oder *in* (Acc.), *herankommen, sich setzen —, sich legen auf; zu Jmd* (Acc.) *kommen, hingehen, sich begeben, sich an Jmd* (Acc.) *wenden.* — 12) *Jmd angehören, sich zu Jmd hingezogen fühlen, Jmd verehren, lieben, Etwas gern haben, Jmd gut sein, mit Jmd der Liebe pflegen.* भक्त *a)* am Ende eines Comp. **von Jmd geliebt, gern gemocht* (eine Gegend). — *b) zugethan, zugeneigt, ergeben, treu anhängend, Verehrer;* die Ergänzung im Loc., Gen., Acc. oder im Comp. vorangehend. — Caus. भाजयति 1) *austheilen, vertheilen* Gaut. 10,23. — 2) *theilen, dividiren.* भाजित *dividirt.* — 3) *theilhaftig machen, geniessen lassen.* — 4) *hingehen lassen —, jagen in;* mit doppeltem Acc. Buaṭṭ. — 5) **kochen* (?). — Mit अनु 1) *verehren.* — 2) *Jmd* (Acc.) *im Verehren nachfolgen.* — Mit अप 1) *Jmd* (Dat. oder Gen.) *einen Theil von* (Gen.) *abtreten.* — 2) *Jmd* (Acc.) *abfinden.* — 3) *abtheilen.* Mit अभि *sich hinbegeben —, fliehen nach* (Acc.). — Mit आ 1) Act., selten Med. *Jmd an Etwas* (Loc.) *Theil nehmen lassen, geniessen lassen, Jmd zu Etwas verhelfen.* अवयै *der Schande anheimfallen lassen.* आभक्त *theilhaftig*, mit Loc. — 2) *verehren.* — Caus. Med. als Erklärung von आ-भज् 1). — Mit अन्वा Med. *nach* oder *neben Jmd an Etwas* (Loc.) *Theil nehmen —, mit ankommen lassen.* अन्वाभक्त *mitbetheiligt an* (Loc.). — Mit उप Med. *einnehmen, in Besitz kommen.* — Mit निस् 1) *nicht Theil nehmen lassen an, ausschliessen von* (Abl.). — 2) *Jmd abfinden mit* (Instr.). — निर्भक्ति R. 5,73,37 fehlerhaft für निर्भक्ति. — Caus. *Jmd von der Erbschaft ausschliessen, enterben.* — Mit परि *theilen.* — Mit प्र 1) *ausführen, vollführen.* — 2) *verehren.* — Mit प्रति *wieder Jmd* (Acc.) *zu Theil werden, — zufallen.* — प्रतिभजति MBu. 12,11290 fehlerhaft für प्रविभजति. — Mit वि 1) *vertheilen, austheilen* (mit Acc. der Sache und Dat. oder Loc. der Person, mit doppeltem Acc. oder mit Acc. der Person und Instr. der Sache). अर्धमर्धम् mit Du. *Etwas* (Gen.) *unter sich zur Hälfte theilen.* Med. auch *unter sich theilen* und *theilen mit* (Instr.). Pass. *einen Vermögensantheil erhalten von* (Instr.). विभक्त *a) vertheilt, — unter* (Instr.). — *b) abgetheilt*, so v. a. *der seinen Theil empfangen hat.* — *c) der eine Vertheilung vorgenommen hat.* — 2) *theilen, zertheilen, scheiden, trennen.* विभक्त *a) getheilt, zertheilt, geschieden, getrennt durch* (Instr. oder im Comp. vorangehend), *getrennt von* (Instr.), so v. a. *ohne — seiend.* — *b) abgesondert*, so v. a. *vereinsamt.* — *c) gesondert, unterschieden, besondere, verschieden, mannichfaltig.* — *d) in regelmässige Theile eingetheilt, regelmässige Linien zeigend, abgezirkelt, symmetrisch.* — 3) *theilen*, so v. a. *dividiren.* विभक्त *dividirt.* — 4) *auseinanderthun, öffnen* (eine Dose). — 5) *verehren.* — Caus. 1) *zur Vertheilung bringen.* — 2) *theilen, eintheilen.* — 3) *dividiren.* — Mit अनुवि *regelmässig eintheilen* Kâraka 3,8. — Mit अभिवि Med. *vertheilen.* — Mit प्रवि 1) *vertheilen.* °भक्त *a) vertheilt.* — *b) abgetheilt*, so v. a. *der seinen Theil empfangen hat.* — 2) *theilen, scheiden, sondern.* °भक्त *a) getheilt, — in*, so v. a. *bestehend aus* (im Comp. vorangehend), *geschieden, — durch* oder *nach* (Instr. oder im Comp. vorangehend). — *b) getheilt*, so v. a. *an verschiedenen Orten stehend.* — 3) *sich theilen.* — Mit प्रतिवि *auf den Einzelnen vertheilen.* — Mit संवि 1) *mit Jmd* (Instr. mit und ohne सह, Dat. oder Gen.) *theilen.* °भक्त *getheilt.* — 2) *theilen, sondern.* — 3) *Jmd* (Acc.) *mit Etwas* (Instr.) *versehen, bedenken, beschenken.* °भक्त *beschenkt mit* (Instr.). — Caus. °भाज्य MBu. 3,12683 fehlerhaft für °भज्य. — Mit सम् 1) Med. *Jmd mit einer Gabe bedenken* Pâr. Gṛhj. 2,9,12. संभक्त *Theil habend an, begabt mit* (Gen.). — 2) *vertheilen, verschenken.* — 3) *theilen, dividiren.* संभक्त *dividirt.* — 4) संभक्त *ergeben, treu anhängend.* संसक्त v. l. — संभेजे MBu. 7,2844 fehlerhaft für सं भेजे. — Caus. संभाज्यमान MBu. 14,2673 fehlerhaft für सभाज्यमान.

भजक m. *Vertheiler* in *चोवर्°.

भजन 1) m. N. pr. eines Fürsten VP.² 4,72. — 2) n. *das Verehren, Verehrung, Cult.*

भजनता f. = भजन 2), mit Loc.

*भजनवारिक m. *ein best. klösterlicher Beamte.*

भजनामृत n. Titel eines Werkes.

भजनीय Adj. *zu lieben, zu verehren.*

भजमान 1) Adj. *a)* Partic. in verschiedenen Bedeutungen von भज्. — *b) *schicklich, passend.* — 2) m. N. pr. verschiedener Fürsten.

भजि, भजिन् und भजिन (VP. 4,13,1) m. N. pr. eines Fürsten. भजिन् auch eines Lehrers.

भजितव्य Adj. *zu lieben, zu verehren.*

भजिन् und भजिन s. u. भजि.

भजिन्य Adj. *verehrungswerth.*

भँजरथ, °स्य ṚV. 10,60,2 nach Grassmann fehlerhaft für भँजे (Infin.) रथस्य. Roth vermuthet भँजे 1ste P.

*भज्य Partic. fut. pass. von भज्.

1. भञ्ज्, भनक्ति (अभङ्क्त und अभाङ्क्षुस् im Buâg. P. fehlerhaft für अभाक्त und अभाक्षुस् von भञ्ज्, Med. nur einmal), Partic. भग्न (steht im Comp. bisweilen nach, statt vor: ग्रीवाभग्न = भग्नग्रीव Adj., धर्मभग्न st. भग्नधर्म Adj.) 1) *brechen, zerbrechen, zersprengen* (ein Heer), *Jmd schlagen*, so v. a. *Jmd eine Niederlage bereiten.* Pass. भज्यते u. s. w. mit intrans. Bed. बभञ्ज mit intrans. Bed. wohl fehlerhaft für बभञ्जे. भग्न *gebrochen, zerbrochen, zersprengt, der sich Etwas gebrochen hat; geschlagen*, s. v. a. *besiegt; gebrochen*, so v. a. *geknickt* in übertr. Bed. — 2) *brechen*, so v. a. *theilen* (ein Sûtra). — 3) *krumm machen, krümmen, biegen.* भञ्जत् *sich biegend*, भग्न *gekrümmt, gebogen.* — 4) *brechen*, so v. a. *zu Nichte machen, vereiteln, aufheben, unterbrechen, stören.* संभाम् so v. a. *eine Versammlung aufheben* Harshaṅ. 162,17. भग्न *gebrochen*, so v. a. *zu Nichte gemacht, vereitelt* u. s. w. — 5) भग्न so v. a. *verloren gegangen.* — *Intens. बम्भज्यते, बम्भञ्जीति. — Mit अप *abbrechen* Kâd. 2,74,18 (91,5). — Mit अभि *zerbrechen, zersprengen, zerstören.* — Mit अव 1) *abbrechen, zerbrechen, brechen.* — 2) अवभग्न *gebrochen*, so v. a. *dahin seiend.* — Mit आ *erschüttern* Ka-

RAKA 6,20. — Mit व्या, °भग्न *zerbrochen, zerschmettert.* — Mit उद् 1) *ermüden* HEM. PAR. 9,73. — 2) उद्भग्न *gesprengt, zerrissen.* — Mit उप in उपभङ्ग. — Mit नि *zerbrechen, zerschmettern.* — Mit निस् 1) *zerbrechen, zerspalten,* einen Feind *schlagen.* — 2) etwa *durchzucken* KARAKA 6,20. — 3) *biegen, eindrücken* in नातिनिर्भग्न. — Mit विनिस्, विनिर्भग्न *zerbrochen, ausgeschlagen* (Auge). — Mit परि, °भग्न 1) *gebrochen.* — 2) *unterbrochen, gestört, gehemmt.* — Mit प्र 1) *zerbrechen, zerstören, zersprengen, schlagen* (ein Heer, einen Feind). Pass. mit intrans. Bed. प्रभग्न *zerbrochen* u. s. w. SAṂHITOPAN. 9,1 (wo वाता वक्र प्र° zu lesen ist). — 2) *zerbrechen* (intrans.) MĀN. GṚHJ. 2,15. — Mit अभिप्र in अभिप्रभङ्क्तृन्. — Mit संप्र, °भग्न *zersprengt, geschlagen* (ein Heer). — Mit प्रति *zerbrechen, umknicken.* — Mit वि 1) *zerbrechen, sprengen, vertheilen.* विभग्न *auseinandergebrochen, zerbrochen* SAṂHITOPAN. 9,1. — 2) *vereiteln, täuschen* VP. 4,2,22. — व्यभाङ्क्षीत् BHĀG. P. fehlerhaft für व्यभाक्षीत् *theilte.* — Mit सम् 1) *zerbrechen, zerschmettern.* Pass. *zerbrechen* (intrans.), *zerschmettert werden.* संभग्न *zerbrochen, zerschmettert, zersprengt, geschlagen* (Feind). — 2) संभग्न *vereitelt, dahin seiend.* — 3) संभग्न als Beiw. Çiva's wird von NĪLAK. auf भञ्ज् (!) zurückgeführt und durch सम्यक्सेवित erklärt. — Mit अभिसम्, अभिसंभग्न *zerbrochen, zerschmettert.*

2.*भञ्ज्, भञ्जयति (भाषार्थ oder भासार्थ).

भञ्जक 1) m. *Brecher, Zerbrecher.* — 2) f. भञ्जिका am Ende eines Comp. *das Abbrechen, Pflücken.*

भञ्जन 1) Adj. Nom. ag. am Ende eines Comp. *a) zerbrechend, Zerbrecher.* — *b)* Theile des Körpers *brechend,* so v. a. *heftige Schmerzen verursachend.* — *c) Verscheucher, Vereiteler, Hemmer.* — 2) m. *das Zerbröckeln* (der Zähne). — 3) n. *a) das Zerbrechen, Zerstören.* — *b) Schmerzen* in अङ्ग°. — *c) das Schlichten* (der Haare) VIDDH. 40,7. — *d) das Verscheuchen, Vereiteln, Hemmen, Stören.*

भञ्जनक m. = भञ्जन 2).

*भञ्जनागिरि m. N. pr. eines *Berges.*

°भञ्जम् Absol. in मृणाल°.

*भञ्जरु m. *ein in der Nähe eines Tempels stehender Baum.*

भञ्जिन् Adj. *bewachend, verscheuchend* in *मद°.

*भञ्जिपत्रिका f. *Salvinia cucullata.*

भञ्जी f. in शाणभञ्जी.

1. भट्, *भटति (भटी). — Caus. भाटयति *miethen.*

2.*भट्, भटयति (भाषार्थ oder भासार्थ).

भट 1) m. *a) Söldling, Soldat, Krieger* überh. — *b) Knecht, Diener* 104,25. 105,6. 10. 250,22. — *c) *Buckel* GAL. — *d)* N. pr. α) eines Schlangendämons. — β) = आर्यभट. — γ) *Pl. eines verachteten Stammes. — 2) *f. आ *die Koloquinthengurke.*

भटदीपिका f. Titel eines Commentars zum Âryabhaṭa.

भटप्रकाश m. Titel eines Werkes OPP. Cat. 1.

भटप्रकाशिका f. Titel eines Commentars zum Âryabhaṭa Comm. zu ÂRJABHU. S. 13, Z. 14.

भटभटमातृतीर्थ n. N. pr. eines Tîrtha.

भटभटाय्, °यते *glu glu machen.*

भटार्क m. N. pr. eines Fürsten. Vgl. भट्टार्क.

भटित्र Adj. *am Spiesse gebacken* BHÂVAPR. 2,20.

भटीय Adj. *zu* Âryabhaṭa *in Beziehung stehend.* °दीपिका f. = भटदीपिका. Falschlich भट्टीय geschrieben.

भट्कला f. N. pr. eines Tîrtha.

भट्ट 1) m. *a) *Herr;* so wird ein Fürst von niedrigen Personen angeredet. — *b)* Bez. *grosser Gelehrter, Doctor.* Häufig mit Weglassung des eigentlichen Namens gebraucht; auch Pl. und भट्टपाद m. Pl. — *c) eine mit Lobreden sich beschäftigende Mischlingskaste.* — *d)* fehlerhaft für भट. — 2) f. आ N. pr. einer Zauberin.

भट्टकारिका f. Pl. Titel bestimmter Kârikâ.

भट्टकेदार m. N. pr. eines Autors, = केदारभट्ट.

भट्टगोपाल m. desgl. KUMÂRASV. zu PRATÂPAR. 80,6.

भट्टदिवाकर m. desgl.

भट्टदीपिका f. wohl nur fehlerhaft für भाट्ट°.

भट्टनायक und भट्टनारायण m. N. pr. verschiedener *Gelehrter.*

भट्टपद्धति f. Titel eines Werkes.

भट्टपाद m. Pl. s. u. भट्ट 1) *b*).

*भट्टप्रयाग m. *der Ort, wo die* Gaṅgâ *sich mit der* Jamunâ *verbindet.*

भट्टफल्गुन m. N. pr. eines *Gelehrten.*

भट्टबलभद्र m. N. pr. zweier Autoren.

भट्टबोधक m. N. pr. eines Dichters.

भट्टभास्कर und °मिश्र m. N. pr. eines *Gelehrten.*

भट्टभास्करीय m. *das Werk des* Bhaṭṭabhâskara OPP. Cat. 1.

भट्टमदन, भट्टमल्ल, भट्टयज्ञेश्वर und भट्टराम (HALL in der Einl. zu DAÇAR. 30) m. N. pr. verschiedener *Gelehrter* und Autoren.

भट्टवार्त्तिक n. Titel eines Werkes.

भट्टविश्वेश्वर, भट्टशिव, भट्टश्रीशंकर, भट्टसोमेश्वर u. भट्टस्वामिन् m. N. pr. verschiedener *Gelehrter* und Autoren.

भट्टाचार्य m. *ein grosser, berühmter Lehrer,* gewöhnlich Bez. Kumârilabhaṭṭa's.

भट्टाचार्यचूडामणि m. N. pr. eines Autors.

भट्टाचार्यशतावधान m. Bein. Râghavendra's.

भट्टार m. 1) *ein hochzuverehrender Herr. — 2) N. pr. verschiedener Männer RÂǴAT. 7,867. 8,434.

भट्टारक 1) m. *a) ein hoch zu verehrender Herr,* Bein. von Göttern, so wie von vornehmen und gelehrten Herren. — *b) ein* Çaiva-*Mönch besonderer Art* UTPALA zu VARÂH. BṚH. 15,1. — *c) *Ardea nivea.* — 2) f. °रिका *hohe Frau,* Bez. der Durgâ.

भट्टारकमठ (Conj.) m. N. pr. eines *Collegiums.*

भट्टारकवार m. *Sonntag.*

भट्टारकहरिचन्द्र m. N. pr. eines Autors.

भट्टारकामठ m. N. pr. eines *Collegiums.* Richtig भट्टारकमठ oder भट्टारिकामठ.

भट्टारकायतन n. *Tempel.*

भट्टार्क m. N. pr. eines Fürsten B. A. J. 3, *b*, 218. 11,335.

भट्टालंकार m. Titel eines Werkes.

भट्टि m. N. pr. eines Dichters. °काव्य n. Titel seines *Gedichts.*

भट्टिक m. N. pr. eines Sohnes des Kîtragupta.

*भट्टिनी f. *hohe Frau,* Bez. von ungeweihten Gemahlinnen eines Fürsten und Brahmanenfrauen.

भट्टीय Adj. und °दीपिका f. fehlerhaft für भटीय und भटीयदीपिका.

भट्टोजि, °दीक्षित und °भट्ट m. N. pr. eines Grammatikers. Auch भट्टोजी geschrieben.

भट्टोजिदीक्षितीय n. *ein Werk* Bhaṭṭoǵidîkshita's OPP. Cat. 1.

भट्टोत्पल m. N. pr. eines *Gelehrten,* = उत्पल.

*भट्टोपम m. N. pr. eines buddh. *Gelehrten.*

भड m. *eine best. Mischlingskaste.*

भडकरीमातृतीर्थ n. N. pr. eines Tîrtha.

*भडित m. N. pr. eines Mannes. Pl. *seine Nachkommen.*

भण्, भणति 1) *reden, sprechen,* — zu (Acc. oder Acc. mit प्रति); *besprechen, schildern.* भणित *geschildert* 188,1. n. impers. *es ist gesagt worden von* (Instr.), — zu (प्रति). — 2) *nennen,* mit doppeltem Acc. — *Caus. भाणयति. — Mit प्रति *Jmd* (Acc.) *antworten.*

भण m. *das Sagen, Angeben* in दुर्भण.

भणति f. fehlerhaft für भणिति.

°भणन Adj. *besprechend, schildernd.*

भणनीय n. impers. *zu sagen.*

भणित 1) Adj. und n. impers. s. u. भण्. — 2) n. *Rede, Besprechung, Schilderung.*

भणिति f. = भणित 2).

*भण्, भण्टयति (प्रतारणे).

*भण्टाकी f. *Solanum Melongena* Râǵan. 4,23. Bhâvapr. 1,288.

*भण्डुक m. *Calosanthes indica.*

भण्ड् 1) *भण्डते (परिभाषणे, वाचि, परिक्षासे, सनिन्दोपलम्भे). *भण्डित *verhöhnt.* Vgl. भण्डनीय. — 2) *भण्डति und *भण्डयति (कल्याणे, शिवे). — Mit प्रति in *प्रतिभण्डितव्य.

भण्ड 1) m. *a) Spassvogel, Possenreisser.* Vielleicht so zu lesen st. भद्र M. 9,258. — *b) eine best. Mischlingskaste.* — 2) *f. आ in श्वेत°. — 3) f. ई *Rubia Munjista.* — 4) n. = भाण्ड. Pl. *Geräthe* Âpast. Çr. 6,28,2.

*भण्डक 1) m. *Bachstelze.* — 2) f. भण्डिका *Rubia Munjista.*

भण्डत्व n. Nom. abstr. zu भण्ड 1) *a).*

*भण्डन n. 1) *Misshandlung.* — 2) *Schlacht, Kampf.* — 3) *Panzer.*

भण्डनीय Adj. *zu verhöhnen* Kâutukas. 20.

*भण्डर m. *eine bes. Art von Streit.*

*भण्डकामिनी f. *Hure.*

*भण्डाकी f. *Solanum Melongena.*

भण्डि 1) m. N. pr. eines Ministers des Çrîharsha Harshaḱ. 193. fgg. — 2) *f. *Welle.* Vgl. भृण्डि.

*भण्डिजङ्घ m. N. pr. eines Mannes.

*भण्डित m. desgl. Pl. *seine Nachkommen.*

भण्डिन् m. fehlerhaft für भण्डि 1).

*भण्डिर 1) m. *Acacia Sirissa.* — 2) f. ई *Rubia Munjista.*

*भण्डिल m. 1) *Glück, Heil.* — 2) *Bote.* — 3) *Handwerker.* — 4) *Acacia Sirissa.* — 5) N. pr. eines Mannes. Pl. *seine Nachkommen.*

भण्डीतकी f. *Rubia Munjista* Bhâvapr. 1,176.

भण्डीर 1) m. *a) *Amaranthus polygonoides* Râǵan. 5,71. — *b) *Acacia Sirissa* Râǵan. 4,21. — *c)* N. pr. einer hohen Ficus indica auf dem Govardhana. v. l. भाण्डीर. — 2) *f. ई *Rubia Munjista.*

*भण्डीरथ m. N. pr. eines Mannes. Pl. *seine Nachkommen.*

*भण्डीरलतिका f. und *भण्डील m. *Rubia Munjista* Râǵan. 6,194.

*भण्डु gaṇa सुवास्त्वादि.

*भण्डुक m. *Calosanthes indica.*

भण्डूक m. 1) *dass. — 2) *ein best. Fisch.*

भतृव्यतिक्रम m. Âpast. 1,28,20 trotz des Commentars ein einfacher Fehler für भर्तृ°.

भद्दत्त m. N. pr. eines Astrologen.

भद्दत्त m. 1) ehrenvolle Bez. von *Mönchen* Harshaḱ. 217,13. — 2) v. l. für भद्दत्त.

भद्दत्तगोपदत्त, भद्दत्तघोषक, भद्दत्तज्ञानवर्मन्, भद्दत्तधर्मत्रात, भद्दत्तराम, भद्दत्तवर्मन् und भद्दत्तश्रीलाभ m. N. pr. verschiedener Männer.

*भद्दाक m. *Glück, Heil.*

भद्र 1) Adj. (f. द्रा) *erfreulich, gut, herrlich, schön; faustus, glücklich, im Wohlstand sich befindend.* Mit einem Loc. *gut in, so v. a. geschickt in;* दिश् f. *die glückbringende Weltgegend, Süden;* वाच् f. *erfreuliche, wohlwollende Worte.* Voc. भद्र *so v. a. mein Bester, guter Freund,* भद्रे *meine Beste,* भद्रास् (Kâd. 2,104,10) *lieben Leute.* Auch mit einem Subst. भद्र सेनापते *lieber General.* भद्रतर *besser;* भद्रम् und भद्रया als Adv. *erfreulich, zur Freude.* — 2) m. *a)* Pl. Bez. *einer Art von Bösewichtern* M. 9,258. — *b) eine bes. Art von Elephanten* Râǵan. 19,17. — *c) *Stier.* — *d) Bachstelze.* — *e) *Nauclea Cadamba.* — *f) *Tithymalus antiquorum* Râǵan. 8,51. — *g)* Bein. α) Çiva's. — β) des Berges Meru. — *h)* N. pr. α) Pl. einer Klasse von Göttern unter dem 3ten Manu. — β) Pl. eines Volkes. — γ) eines Sohnes des Vishṇu. — δ) *des 3ten unter den 9 Bala bei den Ǵaina. — ε) eines Sohnes des Vasudeva, des Kṛshṇa und verschienener anderer Männer. — ζ) eines Weltelephanten. — η) einer Welt bei den Buddhisten. — 3) f. द्रा *a) *Kuh* Râǵan. 19,27. — *b) Bez. verschiedener Pflanzen.* Nach den Lexicographen *Gmelina arborea* und = घनत्वा, अपराजिता, कटुला, काकोदुम्बरिका, कृष्णा, जीवन्ती, दन्ती, नीली, प्रसारिणी, बला, रास्ना, वचा, शमी, श्वेतदूर्वा, सारिवाविशेष und कुरिण्टा. — *c) ein best. Metrum.* — *d) das 7te bewegliche* Karaṇa; vgl. 2. करण 4) *n).* — *e) der zweite lunare Tag* Ind. St. 10,297. — *f) eine Form der* Durgâ VP. 5,1,83. — *g)* N. pr. α) einer Gottheit, auch *einer buddhistischen. — β) einer Çakti Hemâdri 1,198,5. — γ) der Dâkshâjanî in Bhadreçvara. — δ) einer Vidjâdharî. — ε) einer Surâñganâ Ind. St. 15,232. — ζ) einer Tochter der Surabhi, einer Gattin des Vasudeva und verschiedener anderer Frauen Hem. Par. 11,130. — η) verschiedener Flüsse. — ϑ) eines Sees Hemâdri 1,382,15; vgl. भद्रसरस्. — 4) n. *a) Glück, Heil, Gutes, Annehmlichkeit.* Auch Pl. भद्रमुपला: *möge es euch, Steine, wohlgehen!* भद्रं ते und भद्रं व: als Höflichkeitsformeln mitten in die Rede eingeschoben. — *b) *Gold.* — *c) *Eisen* oder *Stahl.* — *d) *eine Cyperus-Art.* — *e) eine best. Art zu sitzen.* — *f) eine best.* Karaṇa; vgl. 2. करण 4) *n).* — *g)* Name verschiedener Sâman Ârsu. Br. — *h) ein best. mystisches Zeichen* Agni-P. 29,28.

*भद्रेया Adj. Davon *भद्रेयिका Adj. f.

भद्रक 1) Adj. (f. भद्रिका) *gut.* भद्रकाम् in der Anrede. — 2) m. *a) eine Art Bohne.* — *b)* vielleicht *Cyperus pertenuis.* — *c) *Pinus Deodora.* — *d)* N. pr. α) Pl. eines Volkes. v. l. भरत R. ed. Bomb. 4,43,11. — β) eines Fürsten. Auch v. l. für भद्रिक. — 3) f. *a)* भद्रिका *Amulet.* — *b) *Myrica sapida* Bhâvapr. 1,175. — *c)* Name *zweier Metra.* — 4) f. भद्रका N. pr. eines Frauenzimmers. — 5) n. *a) *Cyperus rotundus.* — *b) eine best. Art zu sitzen.* — *c) ein best. Metrum.* — *d) ein best. mystisches Zeichen* Agni-P. 29,34. 35. — *e) *Gynaeceum* Gal.

*भद्रकण्ट m. *Asteracantha longifolia* Râǵan. 4,40.

भद्रकन्या f. N. pr. der Mutter Maudgaljâjana's.

*भद्रकपिल m. Bein. Çiva's.

भद्रकर्णिका f. Name der Dâkshâjanî in Gokarṇa.

भद्रकर्णेश्वर m. N. pr. eines Tîrtha.

भद्रकल्प m. 1) Bez. *des jetzigen Weltalters bei den Buddhisten.* — 2) *Titel eines buddh. Sûtra.

*भद्रकल्पिक m. N. pr. eines Bodhisattva.

भद्रकाप्य m. N. pr. eines Mannes.

भद्रकार m. N. pr. 1) Pl. eines Volkes. — 2) eines Sohnes des Kṛshṇa.

भद्रकारक Adj. *Glück bringend.*

भद्रकाली f. 1) N. pr. *a)* einer Gottheit, später *eine Form der* Durgâ. — *b)* einer der Mütter im Gefolge Skanda's. — *c) *eines Dorfes.* — 2) *eine best. Pflanze,* = गन्धोली.

भद्रकालीपुराण n. und °कालीमाहात्म्य n. Titel zweier Werke Opp. Cat. 1.

*भद्रकाशी f. *eine Cyperus-Art* Râǵan. 6,140.

भद्रकाष्ठ n. *das Holz der Pinus Deodora* Râǵan. 12,29.

*भद्रकुम्भ m. *ein Krug mit heiligem Wasser.*

भद्रकृत् 1) Adj. *Gutes erweisend, Glück bringend.* — 2) *m. N. pr. des 24ten Arhant's der zukünftigen Utsarpiṇî.

भद्रगणित n. *the construction of magical squares.*

*भद्रगन्धिका f. *Cyperus rotundus.*

भद्रगुप्त m. N. pr. eines Ǵaina-Heiligen Hem. Par. 12,213.

भद्रगौर m. N. pr. eines Berges.

भद्रघट (Hemâdri 1,271,19) und °क m. *Glückstopf.*

भद्रंकर 1) *Adj. *Glück bringend.* — 2) m. N. pr. eines Mannes. — 3) (wohl n.) N. pr. einer Stadt.

*भद्रंकरण Adj. *Glück bringend.*

भद्रचारु m. N. pr. eines Sohnes des Kṛshṇa.

*भद्रचूड m. *Euphorbia Tirucalli.*

*भद्रज m. *Wrigthia antidysenterica* Râǵan. 9,55.

*भद्रजय m. N. pr. eines Mannes.

भद्रजातिक Adj. *von guter Geburt* und zugleich *von den* Bhadra *genannten Elephanten stammend* Ind. St. 15,269.

भद्रजानि Adj. *ein schönes Weib habend* ṚV.

*भद्रतरुणी f. *Rosa moschata* Râǵan. 10,103.

भद्रतस् Adv. *zum Heil, feliciter* AV. 18,4,50.

भद्रता f. *Biederkeit.*

भद्रतुङ्ग m. N. pr. eines Tirtha.

भद्रतुरग m. N. pr. eines Varsha Goladhṛ. 3,29.

भद्रत्व n. *faustitas.*

भद्रदत्त m. im Schauspiel Personenname von Çaka's.

भद्रदत्त m. N. pr. eines Elephanten.

*भद्रदन्तिका f. *eine Art Croton* Râǵan. 6,163.

भद्रदारु m. n. *Pinus Deodora* Varâh. Jogaj. 7,1. 10. Auch **P. longifolia.*

भद्रदीप m. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

भद्रदेव m. v. l. für भद्रदेरु VP.² 4,110.

भद्रदेरु m. N. pr. eines Sohnes des Vasudeva VP. 4,15,13.

भद्रद्वीप m. N. pr. einer *Insel.*

*भद्रनामन् m. *Bachstelze.*

*भद्रनामिका f. *Ficus heterophylla.*

भद्रनिधि m. Bez. *eines kostbaren Gefässes, welches* Vishṇu *dargebracht wird.*

भद्रपद् 1) n. (ausnahmsweise) und f. (आ) *ein best. Doppel-Mondhaus.* — 2) n. *ein best. Metrum.*

*भद्रपर्णा f. *Paederia foetida.*

भद्रपर्णी f. 1) *Gmelina arborea.* — 2) **Paederia foetida.*

*भद्रपाद् Adj. *unter dem Mondhaus* Bhadrapadâ *geboren.*

भद्रपाप n. Sg. *Gutes und Böses* AV. 12,1,48. m. Pl. *Gute und Böse* 47.

भद्रपाल m. N. pr. eines Bodhisattva.

भद्रपीठ n. 1) *ein reicher Sitz, — Sessel, Thron* Pâr. Grhj. 1,15,4. Agni-P. 62,2. — 2) (wohl m.) *ein best. fliegendes Insect.*

*भद्रबलन m. N. pr. eines älteren Bruders des Kṛshṇa.

*भद्रबला f. 1) *Paederia foetida* Râǵan. 5,35. — 2) *Sida cordifolia* Râǵan. 4,96.

भद्रबाहु 1) m. N. pr. *a*) eines Sohnes des Vasudeva. — *b*) eines der 6 Çrutakevalin bei den Gaina Hem. Par. 6,1. 9,59. Auch °सूरि. — *c*) eines Fürsten der Magadha. — 2) *f. °बाहू N. pr. eines Frauenzimmers.

भद्रबाहुचरित n. und °बाहुसंहिता f. Titel zweier Werke Bühler, Rep. No. 647. fgg.

भद्रबाहुस्वामिन् m. N. pr. eines Autors.

भद्रभट m. N. pr. eines Mannes Mudrâr. 30,10 (53,1).

भद्रभुज Adj. *dessen Arme Glück bringen.*

भद्रभूषणा f. N. pr. einer Gottheit.

भद्रमनस् f. N. pr. der Mutter des Elephanten Airâvata.

भद्रमन्द् m. 1) Bez. *einer Art von Elephanten.* — 2) N. pr. eines Sohnes des Kṛshṇa VP.² 5, 107.

भद्रमन्द्र und भद्रमन्द्रमृग m. Bez. *verschiedener Arten von Elephanten.*

*भद्रमल्लिका f. *eine best. Pflanze,* = गवाक्षी.

*भद्रमातर् anzunehmen für भाद्रमातुर.

भद्रमुख 1) Adj. *dessen Antlitz Glück bringt.* Nur im Voc. oder im Nomin. in der Bedeutung einer 2ten Person gebräuchlich; wiederzugeben durch *lieber Freund, lieben Leute* Daçak. 74,29. Kâd. 2, 100,5. 127,21. 128,24. Im Schauspiel soll ein Kronprinz von niedrigen Personen so angeredet werden. — 2) m. N. pr. eines Schlangendämons.

भद्रमुञ्ज m. *eine mit Saccharum Sara verwandte Pflanze* Mat. med. 293. Bhâvapr. 1,209.

भद्रमुस्त m., *°मुस्तक m. und °मुस्ता f. *eine Cyperus-Art* Râǵan. 6,140. Nur am Ende eines adj. Comp. zu belegen.

भद्रमृग m. *eine Art von Elephanten.*

*भद्रयव n. *der Same der Wrightia antidysenterica* Râǵan. 9,56.

*भद्रयान (Conj.) m. N. pr. eines Mannes.

*भद्रयानीय (Conj.) m. Pl. *eine best. buddh. Schule.*

भद्रयोग m. *ein best. astr.* Joga.

भद्ररथ m. N. pr. eines Mannes.

भद्रराज m. desgl. B. A. J. 1,284.

*भद्ररुचि m. N. pr. eines Mannes.

भद्ररूपा f. N. pr. eines Frauenzimmers.

*भद्रलेणु m. N. pr. des Elephanten des Indra.

भद्रलोहिणी f. *eine best. Pflanze.* = कटुका Comm.

*भद्रलता f. *Gaertnera racemosa* Râǵan. 10,209.

भद्रवट n. N. pr. eines Tirtha Hariv. 9523.

भद्रवत् 1) Adj. *Glück —, Heil bringend.* — 2) f. °वती *a*) etwa *Freudenmädchen.* — *b*) **Gmelina arborea.* — *c*) N. pr. α) einer Tochter Kṛshṇa's. — β) einer Gemahlin Madhu's. — γ) einer Elephantenkuh. — 3) n. **Pinus Deodora.*

भद्रवर्गीय m. Pl. Bez. *der fünf ersten Jünger Çâkjamuni's* Lalit. 308,11. fgg.

*भद्रवर्मन् m. 1) *arabischer Jasmin.* — 2) N. pr. eines Mannes.

*भद्रवल्लिका f. *Hemidesmus indicus.*

*भद्रवल्ली f. 1) *Jasminum Sambac* Râǵan. 10,82. — 2) *Gaertnera racemosa* Râǵan. 10,109. — 3) *Vallaris dichotomus* Mat. med. 293.

भद्रवसन n. *Prachtkleid.*

भद्रवाच् Adj. *Glückbringendes redend* ṚV.

भद्रवाच्य n. *das Glückwünschen.*

भद्रवादिन् Adj. *glücklichen Ruf ertönen lassend.*

भद्रविन्द् m. N. pr. eines Sohnes des Kṛshṇa.

भद्रविराज् f. *ein best Metrum.*

*भद्रविहार m. N. pr. *eines buddh. Klosters.*

*भद्रवेणु m. = भद्रलेणु.

भद्रव्रात Adj. *eine herrliche Schaar bildend.*

भद्रशर्मन् m. N. pr. eines Mannes Vañçabr. 3.

भद्रशाख m. *eine Form* Skanda's.

भद्रशालवन n. N. pr. eines *Waldes.*

भद्रशिखा f. angeblich ein älterer Name von Takshaçilâ.

भद्रशील m. N. pr. eines Mannes.

भद्रशोचि Adj. *schön leuchtend, — funkelnd* ṚV.

भद्रशौनक m. N. pr. eines Mannes Kâraka 8,11.

*भद्रश्रय n. *Sandel.* Vgl. भद्रश्रिय.

भद्रश्रवस् m. N. pr. eines Sohnes des Dharma.

भद्रश्रिय n. und *भद्रश्री f. *Sandel* Râǵan. 12,6.

भद्रश्रुत् Adj. *Gutes hörend.*

भद्रश्रेण्य m. N. pr. eines Fürsten.

भद्रषष्ठी f. N. pr. einer Gottheit Hariv. 9532.

भद्रसरस् n. N. pr. eines *Sees* Hemâdri 1,351,14; vgl. 352,15.

*भद्रसामन् m. N. pr. eines Mannes.

भद्रसार m. N. pr. eines Fürsten.

भद्रसालवन n. N. pr. eines *Waldes* MBh. 6,7, 14. v. l. भद्रशालवन.

भद्रसेन m. N. pr. verschiedener Männer.

भद्रसोमा f. 1) N. pr. eines Flusses im Lande der Uttarakuru. — 2) *Bein. der Gaṅgâ.

भद्रस्वप्न m. *ein guter Traum* AV. 19,57,3.

भद्रहस्त Adj. *eine Glück bringende Hand habend* ṚV.

*भद्रह्रद् m. wohl = भद्रसरस् Mahâbh. (K.) 28,1.

1. भद्रा Adj. und Subst. f. s. u. भद्र.

2.*भद्रा Adv. mit कर् *rasiren.*

*भद्राकरण n. *das Rasiren.*

भद्रात्त m. N. pr. eines Fürsten.

*भद्राङ्ग m. Bein. Balabhadra's.

*भद्रात्मज m. *Schwert.*

भद्रानगर n. N. pr. einer *Stadt.*

*भद्रायन und *भद्रायनीय wohl fehlerhaft für *भद्रयान und *भद्रयानीय.

भद्रायुध m. N. pr. verschiedener Männer.

भद्रायुस् m. N. pr. eines Mannes.

*भद्रारक m. N. pr. eines der 18 kleineren Dvîpa.

*भद्रालपत्त्रिका und *भद्राली f. *Paederia foetida.*

भद्रावकाशा f. N. pr. eines Flusses.

*भद्रावती f. *ein best. Baum*, = कट्फल.

भद्रावह् Adj. *Glück bringend.* घृत n. *ein best. med. Präparat* Bhâvapr. 5,43.

भद्राव्रत n. *eine best. Begehung.*

भद्राश्रम m. N. pr. einer *Einsiedelei.*

*भद्राश्मय n. *Sandel.*

भद्राश्व N. pr. 1) m. eines Sohnes des Vasudeva und verschiedener anderer Männer. — 2) m. (auch Pl.) n. eines Dvîpa oder Varsha.

भद्रासन n. 1) *Prachtsitz, Thron.* — 2) *eine best. Art zu sitzen bei Asketen.*

भद्राह्न् n. *ein glücklicher Tag, gute Zeit.*

भद्रिक m. N. pr. eines Fürsten der Çâkja.

भद्रिणा und भद्रेन्द्र m. N. pr. zweier Männer.

भद्रेश m. Bein. Çiva's.

भद्रेश्वर m. N. pr. 1) verschiedener Statuen und Liṅga des Çiva. — 2) einer Oertlichkeit. — 3) eines Kâjastha.

भद्रेश्वरसूरि m. N. pr. eines Autors Comm. zu Gaṇar. 2.

भद्रेश्वराचार्य m. desgl. Comm. zu Gaṇar. 139.

*भद्रैला f. *kleine Kardamomen* Râǵan. 6,85.

भद्रोदय n. *eine best. Mixtur.*

भद्रोपवासव्रत n. *eine best. Begehung.*

भद्रौदनी f. *Sida cordifolia* und *rhombifolia* Râǵan. 4,96. 108. Karaka 1,4 (= पीतबला Comm.).

भन्, भनति 1) *sprechen, aussagen.* — 2) *= अर्च्. — Mit आ *zurufen, zujauchzen.*

भनन्दन m. N. pr. eines Mannes. Richtig भलन्दन.

भन्द्, भन्दते *jauchzenden Zuruf —, Lob empfangen.* Nach den Lexicographen = अर्च्, ध्वल्, कल्याणे, सुखे, मुत्प्रोत्योः, प्रभे. — *Caus. भन्दयति (कल्याणे).

भन्दिदिष्टि Adj. etwa *unter Jauchzen dahineilend.*

भन्दिन् 1) Adj. (f. आ) *lustig tönend, jauchzend.* Nach Manuh. *beglückend* oder *verschönernd.* — 2) f. आ *das Jauchzen, Lob.* Auch Pl.

भन्दिनाय्, Partic. भन्दिनायत् *jauchzend* oder *gellend.*

*भन्दिल n. 1) *Glück, Heil.* — 2) *zitternde Bewegung.* — 3) *Bote* (als n.l).

भन्दिष्ठ Adj. *am lautesten jauchzend, gellend, am besten preisend.*

भन्धुक m. N. pr. einer Oertlichkeit.

भप m. *der Regent eines Sternbildes* Varâh. Bṛh. 1,12.

भपञ्जर m. *der Sternenhimmel* Âryabh. 1,11. 4, 10. Comm. zu 4,6. Golâdh. 4,3.

*भपति m. *der Mond.*

भप्पट m. N. pr. eines Mannes. भप्पेश्वर m. Name des von ihm errichteten *Heiligthums.*

भप्रशस्त Adj. *dem Gestirne nach günstig* Çâṅku. Gṛhj. 2,11.

भभ्रम m. *Umlauf der Gestirne*, so v. a. *ein siderischer Tag* Ganit. 1,20.

भमण्डल n. = भगण 1).

भम्भ 1) m. oder n. etwa *Ofenloch* Karaka 1,14. — 2) *m. *a) Rauch.* — *b) Fliege.* — 3) f. आ *eine grosse Trommel* Hem. Par. 12,364.

*भम्भरालिका f. *Bremse.*

*भम्भराली f. *Fliege.*

भम्भराव m. *das Brüllen* (der Kühe).

*भम्भासार m. N. pr. eines Fürsten. Vgl. बिम्बिसार.

भय् 1) n. (adj. Comp. f. आ) *a) Angst, Furcht, — vor* (Abl., Gen. oder im Comp. vorangehend), *— für* (im Comp. vorangehend). भयात् *aus Furcht;* भयं कर् *sich fürchten, — vor* (Abl.); भयं दा *Angst einjagen.* — *b)* Sg. und Pl. *Schrecken, Gefahr, Noth.* Das *Woher* im Abl. (77,33) oder im Comp. vorangehend, das *Wofür* im Comp. vorangehend. — *c) *die Blüthe der Trapa bispinosa.* — 2) m. *a) *Krankheit.* — *b)* der personificirte *Schrecken* ist ein Sohn der Nirṛti oder Nikṛti (VP. 1,7, 30), ein Fürst der Javana und Gatte einer Tochter der Zeit, und ein Vasu. Ausnahmsweise n. — 3) f. भया N. pr. einer Tochter Kâla's (Vaivasvata's nach dem Comm.) und Gattin des Rakshas Heti.

भयकर Adj. *Furcht erregend, Jmd* (Gen.) *Gefahr bringend.*

भयकर्तर् Nom. ag. und भयकृत् (115,24) Adj. dass.

भयंकर 1) Adj. (f. ई) dass. Das *Wem* im Comp. vorangehend. — 2) m. *a) *eine kleine Eulenart* Râǵan. 19,123. — *b) *eine Falkenart* Râǵan. 19, 86. — *c)* N. pr. α) eines der Viçve Devâs. — β) verschiedener Männer. — 3) f. ई N. pr. einer der Mütter im Gefolge Skanda's.

भयंकर्तर् Nom. ag. = भयकर्तर्.

*भयचौर्य n. *ein unter Angst vollbrachter Diebstahl* Deçîn. 1,95.

*भयज्ञात m. N. pr. eines Mannes.

भयटिण्डिम m. *Schlachttrommel.*

भयत्रातर् Nom. ag. *Erretter aus einer Gefahr.*

भयद् Adj. *Furcht einjagend, Gefahr bringend.* Das *Wem* im Gen. oder im Comp. vorangehend.

भयदान n. *eine aus Furcht gereichte Gabe* Hemâdri 1,14,13.

भयदायिन् Adj. = भयद् Ragh. 11,68.

*भयद्रुत Adj. *vor Angst geflohen.*

भयधन Adj. *schreckenreich, furchtbar* Prij. 1,11.

*भयनाशिनी f. *Ficus heterophylla* Râǵan. 3,56.

भयप्रद Adj. = भयद्.

°भयप्रदायिन् Adj. *eine in — bestehende Gefahr bringend.*

*भयब्राह्मण m. *ein furchtsamer Brahmane.*

*भयभ्रष्ट Adj. *vor Angst geflohen.*

भयमान m. N. pr. eines Mannes.

भयव्यूह m. *eine best. Aufstellung der Truppen bei allseitiger Gefahr.*

भयस्थ *gefahrvolle Lage.*

भयस्थान n. *Gelegenheit —, Veranlassung zur Furcht.*

भयहारक Adj. *Furcht —, Gefahr benehmend.*

भयातीसार m. *eine Art Durchfall* Bhâvapr. 3,145.

भयानक 1) Adj. (f. आ) *schrecklich, Grausen erregend, fürchterlich.* — 2) *m. *a) Tiger.* — *b)* Bein. Râhú's.

भयानना f. N. pr. einer Jogini Hemâdri 2,a,96, 13. 15.

भयापह् 1) *Jmd* (im Comp. vorangehend) *die Furcht benehmend, von Jmd Gefahren abwehrend* 72,18. — 2) *m. *Fürst, König.*

भयार्त Adj. *in Angst gejagt* Mân. Gṛhj. 2,17.

*भयालु Adj. *furchtsam.* भय्रालुअ im Prâkrit 301, 15.

भयावह् Adj. *Furcht —, Gefahr bringend. — Jmd* (im Comp. vorangehend). जगद्भयभयावह् *Furcht einjagend vor den Gefahren der Welt.*

भयुन् Adj. *mit einem Mondhause verbunden, in einem M. stehend.*

भयेण्डक m. *ein wilder Schafbock* Taitt. Âr. 4,31. Âpast. Çr. 15,19,4.

भय्य n. impers. *timendum.* Das *Wovor* im Abl. 1. भर्, भिर्ति, भरति und °ते, बिभर्ति und ausnahmsweise बिभरति; बिभ्रमाण mit pass. Bed. 1) *tragen,* — *auf* oder *in* (Loc.), *halten in* (Instr.). गर्भम् *eine Leibesfrucht tragen.* भृत *getragen, gehalten.* — 2) *tragen, so v. a. auf dem Schoosse halten.* — 3) Haare, Bart, Nägel *tragen, so v. a. nicht beschneiden.* — 4) eine Wage *richtig halten, so v. a. in's Gleichgewicht bringen* Vishṇus. 10,4. — 5) *innehaben, enthalten, besitzen, haben.*

— 6) *im Gedächtniss behalten.* — 7) *erhalten, unterhalten, ernähren, hegen, pflegen.* क्षितिम् so v. a. *regieren.* भृत *erhalten, unterhalten, ernährt* 94, 7. — 8) *Jmd miethen, dingen, besolden.* भृत *gemiethet, besoldet, bezahlt,* — *von* (im Comp. vorangehend). भक्तवेतनयोः *mit Kost und Lohn bezahlt,* क्षीर° *mit Milch bezahlt* (Hirt). — 9) *anwenden, gebrauchen* Bhaṭṭ. — 10) *im Laufe mit sich führen, Etwas fahren, irgendwohin bringen.* Med. *ferri, sich schnell hinbewegen.* — 11) *entführen, wegnehmen.* — 12) Med. *mit sich nehmen, für sich davontragen, gewinnen.* भृत *erworben, gewonnen.* — 13) *herbeibringen,* — *schaffen, darbringen.* — 14) *verschaffen, verleihen.* — 15) *ertragen, zu erfahren haben,* eine Gemüthsstimmung *über sich kommen lassen.* — 16) *ertragen,* so v. a. *sich fügen in.* आज्ञाम् so v. a. *gehorchen.* — 17) die Stimme *erheben, ertönen lassen.* Med. auch *sich erheben, ertönen.* — 18) *anfüllen, erfüllen, beladen.* भृत *angefüllt mit, voll von, beladen mit* (Instr. oder im Comp. vorangehend). — Caus. (बीभरम्) *verdingen.* Nach dem Comm. = पालय्. — Desid. बुभूर्षति und *बिभरिषति (P. 7,2,49) *halten* —, *unterhalten wollen.* — Intens. (भरिभर्ति, भरिभृत्, बरीभर्ति) 1) *da und dorthin tragen, hinundherbewegen.* — 2) *beständig erhalten.* — Mit अति Med. *sich erheben* —, *hinfahren über.* — Mit अनु 1) *tragen, stützen.* — 2) *einbringen* (in den Leib u. s. w.). — Mit अप *wegtragen, wegnehmen.* — Mit अभि *Jmd* (Dat.) ein Vergehen *zuschieben.* — Mit अव 1) *hineinstecken,* — *stossen,* — *drängen, eindrücken.* — 2) *sinken lassen.* — 3) *abtrennen, abhauen.* — 4) Med. eine Waffe *zücken* RV. 1,104,3. — अवभृत MBh. 5,4060 fehlerhaft für अवभय. — Mit आ 1) *herbeibringen,* — *schaffen, verursachen.* आभृत *herbeigeschafft, verursacht, entstanden.* — 2) *füllen, erfüllen.* आभृत *gefüllt mit, erfüllt* (in übertr. Bed.) *von* (im Comp. vorangehend). — 3) आभृतात्मन् *dessen Geist fest auf einen Gegenstand gerichtet ist.* — Mit अध्या *herbringen von* (Abl.). — Mit उपा in उपाभृति. — Mit पर्या *herbringen von* (Abl.). — Mit समा *zusammenbringen,* — *tragen, herbeischaffen.* — Mit उद् 1) *herausnehmen,* — *heben,* — *schaffen.* — 2) *auslesen, auswählen.* — 3) *erheben, emportragen, hoch tragen.* — Mit अध्युद् *herausschaffen* —, *herbeischaffen aus* (Abl.) AV. 1,24,4. — Mit पर्युद् dass. — Mit उप 1) *herbeitragen,* — *schaffen.* — 2) उपभृत *a) Jmdm* (Dat.) *verschafft.* — *b) erreicht, erlangt.* — *c) geweiht* —, *bestimmt zu* (Dat.) Bhâg. P. 2,7,22. — Mit नि 1) *abwärts bewegen, niederstossen.* — 2) निभृत *a) erfüllt, beladen, erfüllt von* (Instr. oder im Comp. vorangehend). — *b) getragen, besessen,* so v. a. *in seinem ganzen Werthe erkannt.* — *c) fest, unbeweglich, still, sich still verhaltend.* — *d) fest auf ein Ziel gerichtet.* Am Ende eines Comp. *vertieft in, emsig beschäftigt mit* Kâd. 2,129,13. — *e) entschieden, feststehend, gewiss.* — *f) fest an Jmd hängend, treu, anhänglich.* — *g) unbemerkt, geheim, verborgen, nicht wahrnehmbar.* निभृतम् und निभृत° *im Stillen, im Geheimen, unbemerkt.* — *h) bescheiden.* °वेष Adj. Kâraka 3,8. — *i)* = शान्त *frei von aller Leidenschaft* Hemâdri 1,26,11. 13. — Mit संनि, °भृत 1) *geheim gehalten.* — 2) *bescheiden.* — Mit निस् *herausnehmen aus* (Abl.). — निर्भृत MBh. 5,1493 fehlerhaft für निभृत. — Mit परा, पराभृत *weggenommen, beseitigt, verborgen.* — Mit परि 1) Act. Med. *bringen* RV. 9,52,1. 10,40,6. — 2) Med. *hinfahren* —, *sich verbreiten über* (Acc.) RV. 10,75,7. — 3) Med. *verbreiten.* — 4) *umherwandern* in der ungrammatischen Form परिबभ्रिम Bhâg. P. — Mit प्र 1) *herbeibringen,* — *schaffen; vorbringen, darbringen; vorführen.* — 2) *vorstrecken.* — 3) *schleudern.* — 4) *einbringen, hineinstecken.* — 5) Med. *zucken, züngeln* RV. 10,46,8. — 6) Med. *fahren, sich stürzen, se ferre* RV. 1,72,4. 5,59,4. 60,1. — 7) Med. *preisen.* — 8) प्रभृत *erfüllt von* (Instr.). — Mit अभिप्र 1) *darbringen.* — 2) *schleudern, schiessen.* — Mit प्रति *entgegen* —, *darbringen.* — Mit वि 1) *auseinanderlegen, ausbreiten;* Med. *vertheilen, auseinandernehmen, an verschiedene Orte bringen.* — 2) *ertragen.* — Intens. (°बरीभृत्, °बर्भृतम्) 1) *hinundher bewegen, da und dorthin strecken.* — 2) *den Rachen aufsperren.* — Mit सम् 1) *zusammenstreichen,* — *ziehen,* — *legen;* Med. *zusammenklappen.* — 2) *zusammenlegen,* — *fassen, sammeln, vereinigen, concentriren; zusammen herbeibringen; zusammensetzen, zubereiten, vorbereiten, zurecht machen, verfertigen;* insbes. die Stoffe und Geräthe des Opfers *herbeischaffen* oder *zubereiten.* संभारान् *die Bestandtheile zusammensetzen, die zusammengehörigen Dinge zusammenlegen, die nöthigen Vorbereitungen treffen.* — 3) *heimzahlen* Maitr. S. 1,10,2 = Âçv. Çr. 2,18,13. — 4) *unterhalten, ernähren.* — 5) संभृत *a) zusammengelegt,* — *getragen* u. s. w.; *angehäuft, angesammelt* Megh. 43. Chr. 317,22. संभृततम *zusammengedrängt.* — *b) beladen* —, *überzogen* —, *bedeckt* —, *ausgerüstet* —, *versehen mit* (Instr. oder im Comp. vorangehend). — *c) getragen* (im Mutterleibe) 73,13. — *d) gewonnen, erlangt.* — *e) unterhalten, ernährt.* — *f) geehrt.* — *g) hervorgerufen, bewirkt, gemacht.* — *h) gedrungen, wohlgenährt.* — *i) laut* (Ton). — संभृत्य बल° Hariv. 2231 fehlerhaft für सभृत्यबल°. — Caus. संभारयति *zusammenbringen* —, *zurüsten lassen.* — Mit अनुसम् etwa *allmählich herstellen* TBr. 1,4,4,10. अनुसंभृत Âpast. Çr. 5,26,5. — Mit अभिसम्, अभिसंभृत *ausgerüstet* —, *versehen mit* (im Comp. vorangehend). v. l. अभिसंवृत. — Mit उपसम्, उपसंभृत *zusammengebracht, zugerüstet.*

2.*भृ, भृणाति (भरणे, भर्त्सने, भृत्रि, हूर्छने).

भर् 1) Adj. am Ende eines Comp. *tragend; bringend, verleihend; erhaltend.* Selbständig nur in etymologischen Erklärungen in der Bed. von *ferens* oder *auferens.* — 2) m. (adj. Comp. f. आ) *a) das Tragen.* — *b) das Davontragen, Erlangen, Empfangen, Gewinnen.* — *c) das Davontragen,* so v. a. *Raub.* — *d) Kampf, Streit.* — *e) Bürde, Last.* — *f) *ein best. Gewicht,* = भार. — *g) Masse, Menge, Uebermaass.* भरेण und भरात् so v. a. *in vollem Maasse, mit aller Wucht, mächtig* Kâd. 2,142,7. 136,16. — *h) Jubelruf, Loblied.* — 3) n. इन्द्रस्य oder वसिष्ठस्य भरे Name zweier Sâman Ârsh. Br.

भरग ein zur Erklärung von भग erfundenes und künstlich gedeutetes Wort. Nom. abstr. °त्व n.

*भरट m. 1) *Töpfer.* — 2) *Diener.*

भरटक und भरडक m. *eine Art von Bettelmönchen.* °द्वात्रिंशिका f. Titel einer Sammlung komischer Geschichten.

*भरटिक Adj. (f. ई) = भरटेन क्रीत.

भरडक s. भरटक.

भरण 1) *Adj. *erhaltend, nährend.* — 2) (*m.) f. ई Sg. (selten) und Pl. *ein best. Mondhaus.* — 3) *f. ई *Luffa foetida* oder *eine verwandte Pflanze.* — 4) n. *a) das Tragen.* — *b) das Ansichtragen,* so v. a. *Ansichhaben, Geschmücktsein mit* (im Comp. vorangehend). — *c) Tracht* (im Mutterleibe). — *d) das Bringen, Verschaffen.* — *e) das Unterhalten, Erhalten, Ernähren, Pflegen* Gaut. — *f) Lohn.*

*भरणि m. f. wohl = भरण 2).

*भरणिक Adj. (f. ई) = भरणेन क्रीत.

*भरणिषेण und *°सेन m. N. pr. eines Mannes.

*भरणीभू m. Bein. Râhu's.

भरणीय Adj. *zu unterhalten, zu ernähren, zu speisen.*

*भरण्ड m. 1) *Herr.* — 2) *Fürst, König.* — 3) *Stier.* — 4) *Wurm.* — 5) *die Erde* (als m.!).

*भरण्य्, °ण्यति (संभरणे).

भरण्य 1) *Adj. *to be cherished or protected.* — 2) m. N. pr. eines Sohnes der Muni. — 3) *f. (आ) und n. *Lohn.* — 4) *n. *a) cherishing, maintaining.* — *b)* = भरण 2).

*भरण्यभुज् m. *Lohndiener, Diener.*

*भरण्याक्षा f. *Tiaridium indicum.*

*भरण्यु m. 1) *Beschützer, Herr.* — 2) *Freund.* — 3) *Feuer.* — 4) *der Mond.* — 5) *die Sonne.*

भर्त॑र् 1) m. *a)* Bez. *des* Agni, *der durch die Pflege der Menschen lebendig erhalten wird.* — *b) ein best.* Agni mit einem Sohne desselben Namens. — *c) *Priester.* — *d) Schauspieler.* °मात्रक m. *ein einfacher Sch.* Prasannar. 2,16. — *e) *Weber.* — *f)* Bein. α) Rudra's. — β) eines Manu. — *g)* N. pr. α) verschiedener Fürsten und auch anderer Männer RV. 5,54,14. 6,16,4. 7,8,4. Çat. Br. 6,8,1,14. 13,5,1,21. — β) Pl. eines Stammes, *der Nachkommen eines* Bharata TBr. 1,7,4,2. Ait. Br. 2,25. Çat. Br. 5,4,4,1. Nach den Lexicographen auch = शबर. — *h) das von einem* Bharata *verfasste Lehrbuch über Schauspielkunst.* — 2) f. भरता N. pr. einer Apsaras VP.² 2,82. — 3) f. भरती N. pr. *a)* einer Tochter des Agni Bharata. — *b)* eines Flusses VP.² 2,199. — 4) *n. Pl. N. pr. eines Varsha.

भरतऋषभ m. Bein. Viçvâmitra's Ait. Br. 7,17. Das Versmaass verlangt भरतर्षभ.

भरतखण्ड n. Bez. eines *Theils* von Bhâratavarsha.

भरतत्व n. *die Benennung* Bharata.

भरतद्वादशाह m. *eine best. Begehung.*

भरतपाल m. N. pr. eines Mannes Ind. St. 14, 399.

भरतपुत्र (291,7. Bâlar. 4,15) und *°क m. *Schauspieler.*

भरतपुर n. N. pr. einer *Stadt.*

*भरतप्रसू f. Bein. der Kaikeji, *der Mutter* Bharata's.

भरतमल्ल und °मल्लिक m. N. pr. zweier Gelehrter.

भरतरोक् m. N. pr. eines Mannes.

भरतर्षभ m. *der Edelste unter den* Bharata, Bein. verschiedener Männer.

*भरतवर्ष n. N. pr. eines Varsha, = भारत.

भरतशार्दूल, भरतश्रेष्ठ und भरतसत्तम m. = भरतर्षभ.

भरतसूत्र n. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

भरतसेन und भरतस्वामिन् m. N. pr. verschiedener Gelehrter.

भरताग्रज m. Bez. Râma's.

भरतार्णव m. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

भरताश्रम m. N. pr. einer *Einsiedelei.*

भरतेश्वरतीर्थ n. N. pr. eines Tirtha.

*भरत्र m. 1) *Welthüter.* — 2) *Feuer.*

भर॑द्वाज m. 1) *Feldlerche.* — 2) N. pr. eines Ṛshi. भरद्वाजस्य ग्रहारसत्, und ग्रहारसतौ, ग्रहौ, उपकवौ. गाधम्, नकानि, पृश्निनी, प्रासाकम्, वृक्त्, मैत्रे, यज्ञायज्ञीयम्, लोमनी, वाजकर्मीयम्, वाजभृत्, विषमाणि, व्रतम्, ग्रुन्ध्युः und सैन्धुक्षितानि Namen von Sâman Ârsh. Br. — 3) *ein best.* Agni. — 4) *N. pr. einer Oertlichkeit.

*भरद्वाजक m. *Feldlerche.*

भरद्वाजगार्गपरिणयप्रतिषेधवादार्थ m. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

भरद्वाजधन्वन्तरि m. N. pr. eines göttlichen Wesens Çâṅkh. Gṛhj. 2,14.

भरद्वाजशिक्षा f., भरद्वाजसंहिता f., भरद्वाजसूत्र n. und भरद्वाजस्मृति f. Titel von Werken Opp. Cat. 1.

भरद्वाजिन् m. °जिनां व्रतम् Name eines Sâman.

भर॑ध्यै Dat. Infin. zu 1. भर् RV. 6,66,3. 67,4.

भर॑त् 1) Adj. Partic. von 1. भर्. — 2) m. Pl. Bez. *der Kriegerkaste* Tâṇḍja-Br. 18,10,8.

*भरम m. N. pr. eines Mannes.

भर॑स् n. *das Tragen, Halten, Hegen.* Vgl. ऊर्ध्वभरस्, विश्वभरस् und संभरस्.

भरकृपाल m. N. pr. eines Mannes Verz. d. Oxf. H. 276,a,1.

भर॑च्छति 1) f. *Kampfruf.* — 2) Adj. *Kampf —, oder Jubelruf erschallen lassend.*

भरकेशरवृत्ति (भरकेश्वर°?) f. Titel eines Werkes Bühler, Rep. No. 753.

भरि Adj. in ग्रात्मं°, *उद्रं°, कुक्षिं° und संभरि.

*भरिणी Adj. f. zu 2. भरित.

1. भरि॑त Adj. *voll, gefüllt, voll von, — gefüllt mit* (Gen. oder im Comp. vorangehend).

2. *भरित Adj. (f. आ und भरिणी) = हरित.

भरि॑त्र n. *Arm* nach Nigh.; eher *Schlägel.*

*भरिमन् m. 1) *das Tragen, Ernährung.* — 2) *Hausstand, Hauswesen, Hausgesinde.*

भरिष्॑ Adj. *raub —, beutelustig.*

भरी॑मन् m. 1) *Nahrung.* — 2) *Hausstand, Hauswesen, Hausgesinde.

भरु m. 1) *Herr. — 2) *Gatte* Gal. — 3) Bein. Vishṇu's und Çiva's. Du. als Bez. beider Kâd. 1,13. — 4) *Gold. — 5) *das Meer.*

भरुक m. N. pr. eines Fürsten.

भरुकच्छ m. N. pr. 1) Pl. eines Volkes, Sg. eines Landes MBh. 2,51,10. Vgl. Βαρύγαζα. — 2) eines Schlangendämons.

भरुकच्छप m. Pl. = भरुकच्छ 1) Varâh. Br. S. 5,40.

भरुज 1) m. *a) *Schakal.* — *b) geröstete Gerste* Âpast. — 2) *f. आ und ई *in Schmalz gerösteter Reis* Ganar. 52.

*भरुटक n. *gebratenes Fleisch.*

भरुज 1) Adj. (f. आ) wohl Bez. *einer best. Farbe.* — 2) f. ई vielleicht *ein best. schädliches Thier* AV.

*भरुटक n. *gebratenes Fleisch.*

भरेषुज॑ा Adj. *in Kämpfen vorhanden,* so v. a. — *dienlich.*

भरेकनगरी f. N. pr. einer *Stadt.*

भर्ग॑ 1) m. *a) strahlender Glanz.* — *b)* Bein. α) Çiva-Rudra's. Als Bez. *der Zahl eilf* Ganit. Bhag. 6. — β) *Brahman's. — *c)* N. pr. α) verschiedener Männer. — β) Pl. eines Volkes MBh. 6,9,51. — 2) n. Name eines Sâman.

भर्गभूमि m. N. pr. eines Fürsten VP.² 4,39.

भर्गशिखा f. Titel eines Werkes.

भर्ग॑म् n. 1) *eine Ehrfurcht gebietende Erscheinung.* — 2) *Bein. Brahman's. — 3) Name eines Sâman.

भर्ग॑स्वत् Adj. *imponirend* (Stimme).

भर्गायण m. Pl. wohl fehlerhaft für भा°.

*भर्ग्य m. Bein Çiva's.

भर्कु m. N. pr. eines Dichters.

भर्ज् s. 1. भ्रज्ज्.

भर्जन 1) Adj. *röstend, bratend,* so v. a. *zu Nichte machend.* — 2) n. *a) das Rösten.* — *b) Pfanne zum Rösten* Âpast. Çr. 16,9.

भर्णम् in सकृत्प्रभर्णम्.

1. भर्त॑र् (भर्त॑ृ Çat. Br. 14,4,1,19) Nom. ag. mit Gen. oder am Ende eines Comp. 1) m. *a) Träger* 44,22. — *b) Erhalter, Ernährer* Taitt. Âr. 3,14,1. — *c) Herr, Gebieter, Haupt, Chef, Aufseher.* — 2) f. भर्त्री *Erhalterin, Ernährerin, Mutter.*

2. भर्त॑र् Nom. ag. *Gatte.*

भर्तव्य Adj. 1) *zu tragen.* — 2) *zu erhalten, zu ernähren, zu pflegen.* — 3) *zu dingen, zu besolden, zu halten.*

भर्तृक am Ende eines adj. Comp. (f. आ) = 2. भर्त॑र् *Gatte* 128,5.

भर्तृघ्नी f. *eine Mörderin ihres Gatten.*

भर्तृयज्ञ m. *Beherrschung des Gatten* Râǵat. 7,200.

भर्तृत्व n. Nom. abstr. zu 2. भर्त॑र् *Gatte.*

भर्तृदारक 1) m. *Kronprinz.* — 2) f. °रिका *Königstochter, Prinzessin* Kâd. 192,6. 202,12.

भर्तृडकितर् f. = भर्तृदारक 2) Kâd. 202,14. 219,1.

भर्तृदेवता (Hariv. 2,77,22. 23) und °दैवता (Hariv. 7743. fg.)-Adj. f. *den Gatten als Gottheit verehrend.*

भर्तृप्राप्तिव्रत n. *eine best. zur Erlangung eines Gatten unternommene Begehung.*

भर्तृप्रिय Adj. *seinem Herrn ergeben* Mâlav. 86.

भर्तृभक्त Adj. dass. 250,22.

भर्तृमती Adj. f. *einen Gatten habend, verheirathet.*

भर्तृमेण्ठ (Nom. abstr. °ता f. Z. d. d. m. G. 36, 368) und भर्तृयज्ञ m. N. pr. zweier Autoren.

भर्तृवत्सला Adj. f. *zärtlich zum Gatten* Mâlav. 94.

भर्तृवल्लभता f. *das Geliebtwerden vom Gatten* Kâlidâsa im Comm. zu Hâla 508.

भर्तृव्यतिक्रम m. *ein Vergehen gegen den Gatten* Âpast. 1,28,20 nach der richtigen Lesart.

भर्तृव्रत n. *Treue gegen den Gatten.* °चारिणी Adj. f. = भर्तृव्रता R. 1,17,25.

भर्तृव्रता Adj. f. *dem Gatten treu.* Nom. abstr. °त्व n. (भर्तृव्रतत्व fehlerhaft).

भर्तृसात् Adv. mit कर् (ein Mädchen) *verheirathen.*

भर्तृस्थान n. N. pr. eines Wallfahrtsortes.

भर्तृस्वामिन् m. N. pr. eines Dichters.

भर्तृहरि m. N. pr. eines Dichters und Grammatikers.

भर्तृहरिपुरुषार्थशतक n. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

भर्तृहेम m. = भर्तृहरि.

भर्त्रेश्वर m. N. pr. eines Autors Gaṇar. 417,3.

भर्त्स्, भर्त्सति (selten), भर्त्सयति, °ते (vom Med. nur भर्त्सयमान Paṅkat. ed. Bomb. 2,17,19. भर्त्समान ed. Kosegg. fehlerhaft); Fut. भर्त्स्यामि AV. 1) *drohen, hart anfahren, ausschelten;* mit Acc. der Person. भर्त्सित *hart angefahren, gescholten.* — 2) *verspotten.* — Mit अभि 1) *drohen, ausschelten.* — 2) *verspotten, verlachen,* so v. a. *übertreffen, verdunkeln.* — Mit अव *Jmd bedrohen, ausschelten.* — Mit उद्, उद्भर्त्सय AV. 20,134,1 (Handschrr.) und उद्भर्त्सत Çâṅkh. Çr. 12,23,1. — Mit नि, °भर्त्सयत् Paṅkat. 220,2 fehlerhaft für निर्भ°; vgl. ed. Bomb. 4,18,7. — Mit निस् 1) *drohen, hart anfahren, ausschelten;* mit Acc. der Person. — 2) *verhöhnen, verspotten;* in übertr. Bed. so v. a. *übertreffen, verschwinden machen* Cic. 12,69. — Mit अभिनिस् *ausschelten.* — Mit विनिस् dass. — Mit परि *drohen, hart anfahren, ausschelten.* — Mit सम् dass.

*°भर्त्सक Adj. *drohend, hart anfahrend, scheltend.*

भर्त्सन n. und °ना f. *das Drohen, hartes Anfahren, Ausschelten.*

*भर्त्सपत्रिका f. *eine best. Pflanze,* = महानीली. Richtig भृशपत्रिका.

भर्त्सित 1) Adj. s. u. भर्त्स्. — 2) n. *Drohung,* — *gegen* (Loc.).

°भर्ब्. *भर्भ्, भर्बति, भर्भति (हिंसायाम्).

भर्भरी Adv. mit भू etwa *zu einem Wirrsal werden* Maitr. S. 2,2,1 (14,14). 4,4,2.

*भर्म n. 1) *Lohn.* — 2) *Gold.* — 3) *Nabel.*

*भर्मण्या f. *Lohn.*

भर्मन् n. 1) *Erhaltung, Pflege.* — 2 **Last.* — 3) **Lohn.* — 4) **Gold* Râǵan. 13.9. — 5) **Münze, Goldstück.* — 6) **Nabel.*

भर्म्याश्व m. N. pr. eines Fürsten.

भर्य Hariv. 8331 fehlerhaft für भार्य.

भर्व्, भर्वति 1) *kauen, verzehren.* — 2) *(हिंसायाम्).

भर्व in सुभर्व.

*भर्वर् m. = जगद्भर्तर्, प्रजापति Sâj. zu RV. 4, 21,7.

*भर्ष्, Nebenform von भ्रंष्, भ्रष्.

*भर्ष्टव्य Adj. = भ्रष्टव्य.

भल्, *भलते (परिभाषणे, निरूपणे, हिंसायाम्, वधे, दाने). — *Caus. भालयते (आभण्डने, निरूपणे). — Mit नि, निभालयति und °ते *sehen, hinsehen, wahrnehmen, erblicken, betrachten* Bâlar. 187,1. Z. d. d. m. G. 36,531. Hem. Par. 2,57.180. Kâitanj. 31, 4. 68,6. — Mit विनि *untersuchen, durchforschen.* °भालित Buâm. V. 2,102. — Mit निस् *betrachten;* nur im Prâkrit निब्भालअन्ती zu belegen. — Mit सम्, संभालयति *vernehmen.*

1. भल Adv. *fürwahr, gewiss.*

2. भल m. gegen die Sonne gewendet spricht man भलाय स्वाहा भलाय स्वाहा Mantrabr. 2,5,17. Gobh. 4,6,14.

*भलता f. *Paederia foetida.*

*भलत्र n. Siddh. K.

भलन्द् m. N. pr. wohl nur fehlerhaft für भलन्दन.

भलन्दन m. N. pr. eines Mannes.

भलन्दव m. N. pr. wohl nur fehlerhaft für भलन्दन.

भलानस् m. Pl. N. pr. eines Volkes.

भलूट m. N. pr. eines Autors Gaṇar. 312,7.

*भल्छ्, भल्छते (परिभाषणे, निरूपणे, हिंसायाम्, दाने).

भल्ल 1) *Adj. = भद्र, शिव. — 2) m. f. (ई) (*n.) *eine Art Pfeil* Prasannar. 123,16. — 3) m. *a) Bär.* — *b) Bez. der Sonne;* s. u. 2. भल. — *c) Pl. N. pr. eines Volkes.* — 4) *f. ई *Semecarpus Anacardium* Bhâvapr. 1,179. — 5) n. *eine Pfeilspitze von besonderer Form.*

भल्लक 1, *m. *Bär.* — 2) f. भल्लिका *Semecarpus Anacardium.*

*भल्लकीय gaṇa उत्सादि.

भल्लट m. N. pr. eines Dichters.

*भल्लपाल gaṇa सप्त्यादि.

*भल्लपुच्छी f. *Hedysarum lagopodioides.*

*भल्लवि m. N. pr. eines Mannes.

भल्लाक m. N. pr. eines Fürsten.

भल्लात्त Adj. als Beiw. eines Flamingo. Angeblich = भद्रात्त.

भल्लाट m. N. pr. 1) eines Genius Hemâdri 1,652, 1. 654,18. — 2) eines Fürsten. — 3) eines Berges. — 4) eines Thores.

भल्लाटनगर m. N. pr. der Hauptstadt des Fürsten Çaçidhvaǵa.

भल्लाटशतक n. Titel eines Gedichts Opp. Cat. 1.

भल्लात m. °क m. (Bhâvapr. 1,179) und *की f. *Semecarpus Anacardium;* n. *die Nuss.*

भल्लाद m. N. pr. eines Fürsten.

भल्लिक m. N. pr. eines Mannes. — भल्लिका s. u. भल्लक.

भल्लु 1) Adj. Bez. *einer Species von Fieber* Bhâvapr. 3,71. फल्गु nach Andern. — 2) *m. N. pr. eines Lehrers Weber, Lit. 104.

*भल्लुक m. *Bär.*

भल्लूक m. 1) *Bär.* — 2) **Hund* Râǵan. 19,10. — 3) *eine Muschelart.* — 4) *eine best. Pflanze;* nach Râǵan. 9,27 *eine Art* Çjonâka.

भल्वाचि (!) m. N. pr. eines Mannes.

भल्वाट Hemâdri 1,652,2 fehlerhaft für भल्लाट 1).

भर्व 1) m. *a) Entstehung, Geburt.* Am Ende eines adj. Comp. (f. आ) *da und da entstanden, von da und da kommend, da und da befindlich.* Wird auch als Adj. gefasst. — *b) Ort der Entstehung, das woraus Etwas entstanden ist.* — *c) das Werden zu* (am Ende eines Comp.). — *d) das Dasein, Existenz.* भवान्तर n. *eine frühere* oder *künftige Existenz, ein vergangenes* oder *künftiges Leben.* — *e) das weltliche Dasein, die Welt.* — *f) eine gute Existenz, Wohlfahrt, Heil.* — *g) *Erlangung, Erreichung.* — *h)* Bez. *des* Agni (bei den Bâhika). — *i)* Name des 1ten und 4ten Kalpa 2)*h).* — *k)* N. pr. *α)* eines Gottes, Gefährten des Rudra; oft in Verbindung mit Çarva genannt. Im MBh. und später = Çiva oder *eine Form dieses Gottes;* auch N. pr. eines Rudra. भवौ Du. so v. a. Bhava und Bhavânî. Auch Pl. Als Synonym

von Rudra Bez. *der Zahl eilf* (Golâdhj. 11,23) und *des 11ten astrol. Hauses* (Utpala zu Varâh. Bṛh. 1,20). — β) eines Sâdhja VP.² 2,22. — γ) verschiedener Männer. — 2) *n. *die Frucht der Dillenia speciosa* Râgân. 11,97.

भवक 1) am Ende eines adj. Comp. = भव *Dasein, Existenz.* पारार्थ्य° *für Andere daseiend.* — 2) *Adj. = भवतात्, ग्राशीर्वाचक.

*भवकान्तार *die als Wildniss gedachte Welt* Vjutp. 133.

भवकेतु m. *eine best. Lichterscheinung am Himmel.*

भवक्षिति f. *Geburtsstätte.*

भवखामि m. N. pr. eines Mannes.

*भवघस्मर m. *Waldbrand.*

भवचन्द्र m. N. pr. eines Mannes.

भवच्छिद् Adj. *das weltliche Dasein vernichtend, von allen ferneren Wiedergeburten befreiend* Kâd. 1,8. Kirât. 5,22. Bhâg. P. 2,6,25. 4,1,48. 9,9,14. Prab. 108,6.

भवच्छेद् m. 1) *Vernichtung des weltlichen Daseins, Befreiung von allen ferneren Wiedergeburten* Çiç. 1,35. — 2) N. pr. eines Dorfes.

भवजल n. *das als Wasser (Meer) gedachte weltliche Dasein* Ind. St. 13,363.

भवत्पूर्व Adj. (f. ग्रा) *mit vorangehendem* 2. भवत् Pâr. Gṛhj. 2,5,2. °म Adv. *so dass* 2. भवत् *vorangeht* M. 2,49.

भवत्रात m. N. pr. verschiedener Männer.

भवदत्त m. N. pr. eines Mannes Hem. Par. 1,288.

भवदन्त्य Adj. (f. ग्रा) *mit am Ende stehendem* 2. भवत् Pâr. Gṛhj. 2,5,4.

भवदा f. N. pr. einer der Mütter im Gefolge Skanda's.

*भवदारु n. *Pinus Deodora* Râgân. 12,28.

भवदीय Adj. *dein, euer* (in ehrerbietiger Rede).

भवदुत्तरम् Adv. *so dass* 2. भवत् *am Ende steht* M. 2,49.

भवदेव (Hem. Par. 1,288), °भट्ट (Comm. zu Gobh. 2,1,10), °मिश्र und भवदेव m. N. pr. verschiedener Männer.

भवद्धसु Adj. *güterreich* AV. 13,4,54.

भवद्विध Adj. *einer von deines (eures) Gleichen* (in ehrerbietiger Rede).

भवन 1) (*m.) n. *a) Wohnstätte, Wohnung, Haus, Palast, Tempel.* Am Ende eines adj. Comp. f. ग्रा. — *b) Horoskop, Geburtsstern;* s. भवनेश. — 2) m. N. pr. eines Ṛshi im 2ten Manvantara VP.² 3,5. — 3) n. *a) das Werden, Entstehung* 222,16. — *b) der Ort, wo Etwas wächst.* शालि° *Reisfeld.* — *c) *Wasser.*

भवनद्वार n. *Palastthor* 323,14.

भवनन्द् m. N. pr. eines Schauspielers.

भवनन्दिन् m. N. pr. eines Mannes.

भवनपति m. Pl. *eine best. Klasse von Göttern bei den Gaina.*

भवनस्थान n. *Platz zu einem Hause* Hemâdri 1, 290,15. 306,1.

भवनाग m. N. pr. eines Autors.

भवनाङ्गण n. *der Hof eines Palastes* Daçak. 70,10.

भवनाथ m. N. pr. eines Mannes. Auch °मकाम-केपाध्याय, °मिश्र und ठक्कुर°.

*भवनाधीश m. Pl. = भवनपति.

भवनाशिनी f. Bein. *des Flusses* Sarajû.

भवनिगडनिबन्धच्छेदन Adj. (f. ई) *die Fesseln und Bande der weltlichen Existenz zerreissend, so v. a. von allen ferneren Wiedergeburten befreiend* Pañkar. 1,2,7.

भवनिबन्धविनाशिन् Adj. *die Bande der weltlichen Existenz* (für immer) *zu Nichte machend.*

भवनीय 1) Adj. *zu sein, zu geschehen.* युष्माभि-रेतत्–भवनीयं च नान्यथा *und ihr dürft nicht zugeben, dass dieses anders geschehe.* — 2) *n. impers. °यं त्वया *du musst sein.*

भवनेश m. *der Regent des Horoskops* oder *Geburtssterns* Varâh. Jogaj. 4,45.

1. भवत् 1) Adj. (Nom. m. भवन्) *a) seiend.* — *b) gegenwärtig.* *भवद्भूतभव्ये *in der Gegenwart, Vergangenheit und Zukunft.* — 2) f. भवती *die gegenwärtige Zeit, Präsens.*

2. भवत् 1) (Nom. m. भवान्, f. भवती) Pronomen der 2ten Person (construirt mit der 3ten, ausnahmsweise aber auch mit der 2ten Person verbi) in ehrerbietiger Rede. Häufig mit dem eigentlichen Pronomen der 2ten Person wechselnd. Pl. auch st. Sg. der grösseren Höflichkeit wegen. Das Masculinum auch bei einem Neutrum gebraucht 176, 11. Voc. भवति Bâlar. 299,20. Vgl. वीरभवत्. — 2) *f. भवती *eine Art vergifteter Pfeile.*

*भवत्त m. 1) *Zeit.* — 2) *Gegenwart.*

*भवत्ति f. *Gegenwart.*

भवन्मध्य Adj. (f. ग्रा) *mit in der Mitte stehendem* 2. भवत् Pâr. Gṛhj. 5,2,3. °म् Adv. *so dass* 2. भवत् *in der Mitte steht* M. 2,49.

भवन्मन्यु m. N. pr. eines Fürsten.

भवबन्धेश m. *der Herr über die Fesseln des weltlichen Daseins* (Çiva) Pañkar. 1,8,18.

भवभङ्ग m. *das Zunichtewerden des weltlichen Daseins, Befreiung von ferneren Wiedergeburten* Hemâdri 1,382,6. 791,21.

भवभाव m. *Liebe zur Welt* Nilar. Up. 4. Vgl. भवमन्यु.

भवभावन 1) Adj. *Wohlfahrt verleihend* Bhâg. P. 1,10,2. — 2) f. ग्रा *das Etwas* (im Comp. vorangehend) *für ein Glück Halten* Spr. 7029.

भवभीरु Adj. *sich vor einem weltlichen Dasein —, vor einer Wiedergeburt fürchtend* Ind. St. 15, 376.

भवभूत Adj. *derjenige, durch den Alles wird.*

भवभूति 1) f. *ein glückliches Dasein* Agni-P. 41, 27. Hemâdri 1,382,7. — 2) m. N. pr. eines Schauspieldichters.

भवभोग m. *die Genüsse der Welt* Spr. 2337 (am Anf. eines Comp.).

भवमन्यु m. *Groll auf die Welt* Nilar. Up. 4, v. l. Vgl. भवभाव.

भवमय Adj. *aus Çiva hervorgegangen.*

भवमोचन Adj. *von dem weltlichen Dasein* (für immer) *befreiend* Gît. 1,27.

भवरस m. *der Geschmack am weltlichen Dasein* Ind. St. 15,369.

*भवरुद् *eine bei Leichenbegängnissen geschlagene Trommel.*

भवर्ग m. *Sternenschaar.*

भववारिनिधि m. = भवसागर Ind. St. 14,388.

भववतधर Adj. *dem Çiva treu ergeben;* m. *ein Verehrer Çiva's* Bhâg. P. 4,2,28.

भवशर्मन् m. N. pr. eines Mannes.

भवशेखर m. *der Mond* (Çiva's *Diadem*) Pr. P. 113.

भवस् in सुभवस् und स्वँभवस्.

भवसंशोधन m. *ein best.* Samâdhi Kâraṇḍ. 32,7.

भवसङ्गिन् Adj. *am weltlichen Dasein hängend* Hemâdri 1,791,20.

भवसंतति f. *eine ununterbrochene Reihe von Wiedergeburten* Ind. St. 14,363.

भवसागर m. *das als Meer gedachte weltliche Dasein* Ind. St. 15,383.

भवसायुज्य n. *die nach dem Tode erlangte Gemeinschaft mit Çiva.*

भवसिन्धु m. = भवसागर.

भवस्वामिन् m. N. pr. eines Mannes Vaṃçabr. XXVII.

भवाग्र n. *das äusserste Ende der Welt* Text zu Lot. de la b. l. 224.

भवाङ्गण n. etwa *der Hof eines Çiva-Tempels* Hemâdri 1,347,16.

भवाचल m. N. pr. eines *Berges.*

भवातिग Adj. *der das weltliche Dasein über-*

wunden hat, keinen ferneren Wiedergeburten unterworfen Paṅkar. 4,3,19.

*भवात्मजा f. Bein. der Göttin Manasâ.

*भवादृत, भवादृश् und भवादृश (f. ई) Adj. *einer von deines oder eures Gleichen* (in ehrerbietiger Rede).

भवानन्द 1) m. N. pr. eines Scholiasten. — 2) f. ई Titel eines Werkes. °प्रकाश m. und °व्याख्या f. Titel von *Commentaren* dazu.

भवानन्दसिद्धान्तवागीश m. N. pr. eines Autors.

भवानन्दीय n., °खण्डन n. und °व्याख्या f. Titel von Werken Opp. Cat. 1.

भवानी f. N. pr. 1) einer Göttin, die später mit der Pârvatî, der Gattin Çiva's, identificirt wird. — 2) verschiedener Frauen. — 3) eines Flusses.

भवानीकवच n. *ein best. Theil eines best. Zauberspruchs.*

भवानीकान्त m. Bein. Çiva's Ind. St. 15,387. 398.

*भवानीगुरु und भवानीतात (Bhâm. V. 1,25) m. Bein. des Himavant.

भवानीदास m. N. pr. eines Fürsten.

भवानीपति, भवानीवल्लभ (Bâlar. 86, 2. 111, 3) und भवानीशख (Bâlar. 290, 4) m. Bein. Çiva's.

भवानीमङ्गलनामयन्त्र n. *ein best. Amulet oder Diagramm.*

भवानीमङ्गलनामस्तोत्र n. Titel eines *Lobgedichts.*

*भवान्तकृत् m. Bein. 1) Brahman's. — 2) eines Buddha.

भवान्तरप्राप्तिमत् Adj. *ein anderes Dasein erlangend, wiedergeboren werdend* Sarvad. 35,6.

भवान्यष्टक n. Titel eines Werkes.

भवाब्धि m. *das als Meer gedachte weltliche Dasein.*

भवाब्धिनाविनाविक m. *ein Bootsmann auf dem über das Meer des weltlichen Daseins schiffenden Boote* Paṅkar. 1,8,18.

*भवाभीष्ट m. *Bdellium* Râgân. 12,108.

भवाम्बुधि und भवाम्बुराशि m. = भवाब्धि.

*भवायना f. Bein. der Gaṅgâ.

भवारण्य n. *das als Wald gedachte weltliche Dasein.*

भवारि m. *ein Feind des weltlichen Daseins.*

भवारुद्र m. Du. Bhava *und* Rudra AV.

भवार्णव m. = भवाब्धि.

भवाशर्व m. Du. Bhava *und* Çarva AV. oft.

भवाशर्वीय Adj. *zu* Bhava *und* Çarva *in Beziehung stehend* AV. Paric. 42,2.

भवास्र m. *ein siderischer Tag* Gaṇit. 1,20.

भविक 1) Adj. *wohlgesinnt, fromm* Hem. Par. 4, 60. 11,1. — 2) *n. *ein erspriesslicher Zustand, Wohlfahrt.*

भवितर् Nom. ag. (f. °त्री) *sein werdend, zukünftig, bevorstehend.* बुद्धिर्भवित्री वा त्वयि *wird sein;* भविता m. neben भूतम् und भव्यम्. भवितो und भवितास्मि als Fut. 30,23. 28,2.

भवितव्य 1) Adj. *was sein —, erfolgen —, geschehen muss.* — 2) n. *a)* impers. mit Instr. des Subj. °तव्यं मङ्गलेन *es muss ein Glück sein;* अधुना मया तवानुचरेण सर्वथा भवितव्यम् *von nun an muss ich jedenfalls dein Gefährte sein* 141,22. fg. — *b)* = भवितव्यता.

भवितव्यता f. *das nothwendige Erfolgen, das Geschehenmüssen, unvermeidliche Nothwendigkeit.*

भवितोस् Gen. Abl. Infin. zu 1. भू Maitr. S. 2,5, 9. Çat. Br. 3,2,1,31. 9,5,2,3. Ait. Âr. 236,4.

भवित्र n. nach Sâj. = भुवन, अन्तरिक्ष oder उदक.

भविन् m. *ein lebendes Wesen,* insbes. *der Mensch* Ind. St. 14,380. 382.

*भविनिन् m. *Dichter.*

भविपुला f. *ein best. Metrum.*

भविल 1) *Adj. = भव्य. — 2) m. *a)* *= विट. — *b)* N. pr. eines Mannes.

भविष्ठ Adj. Superl. in शंभविष्ठ.

भविष्णु Adj. 1) *sein werdend, zukünftig. — 2) in Comp. mit einem Adv. auf अम् *werdend.* — 3) *gedeihend* Maitr. S. 1,8,1.

भविष्य 1) Adj. *sein werdend, zukünftig, bevorstehend.* — 2) n. *a)* *Zukunft.* — *b)* *das Buch der Prophezeiungen,* Titel eines Purâṇa 49,12. VP. 3,6,20.

भविष्यगङ्गा f. N. pr. eines Flusses.

भविष्यत्काल Adj. (f. आ) *auf eine zukünftige Zeit bezüglich* 243,6.

भविष्यत्ता f. und भविष्यत्त्व n. *Zukünftigkeit.*

भविष्यत्पुराण n. Titel eines Purâṇa Opp. Cat. 1.

भविष्यदनद्यतन s. u. अनद्यतन.

भविष्यदाक्षेप m. *eine Erklärung, dass man mit Etwas, welches möglicher Weise eintreffen könnte, nicht einverstanden sei.*

भविष्यन्त् 1) Adj. *zukünftig.* — 2) f. भविष्यन्ती *das erste Futurum.* — 3) n. *a)* *das Zukünftige, Zukunft. — *b)* *Futurum* Ait. Br. 4,29,3. 5,4,2. 16, 5. — *c)* *Wasser. — *d)* *die Frucht der Dillenia indica* Râgân. 11,97.

भविष्यपुराण n. Titel eines Purâṇa.

भविष्यपुराणीय Adj. *dem* Bhavishjapurâṇa *eigen.*

भविष्योत्तर und °पुराण n. *der zweite Theil des* Bhavishjapurâṇa.

भवीत Adj. *zukünftig.*

भवीयस् Adj. Compar. *reichlicher.*

भवेश m. 1) *Herr des weltlichen Daseins.* — 2) N. pr. eines Fürsten.

भवोच्छेद m. = भवच्छेद Prab. 108,5.

भवोत्तारक m. *ein best.* Samâdhi Kâraṇd. 32,9.

भवोदधि m. = भवसागर Ind. St. 14,371.

भव्य, भविश्र 1) Adj. *a) gegenwärtig. — *b) zukünftig.* Auch die Stelle des Fut. von 1. भू vertretend; häufiger भाव्य. — *c) nahe daran seiend zu werden* in धेनुभव्या und धेनुर्भव्या. — *d) ut esse debet, entsprechend, angemessen. — *e) hübsch, schön. — *f) gut, ausgezeichnet, vorzüglich.* Superl. °तम. — *g) geneigt, gnädig. — *h) glücklich, Glück verheissend. — *i) fromm* Ind. St. 14,382. 384. 390. — *k) *wahr.* — 2) m. *a)* *Averrhoa Carambola. — *b)* N. pr. α) einer Klasse von Göttern unter Manu Kâkshusha. — β) eines Ṛshi im 9ten Manvantara VP. 3,2,22. — γ) eines Sohnes des Dhruva. — δ) eines Sohnes des Prijavrata. — ε) *eines buddh. Lehrers. — 3) *f. भव्या *a)* Bein. der Umâ. — *b)* *Piper Chaba;* richtig चव्या. — 4) n. *a)* *impers. भव्यमनेन *er muss es sein.* — *b)* *Gegenwart. — *c)* *Dasein, Bestand. — *d)* *Zukunft. — *e)* *Glück, Heil* Dhûrtan. 2. — *f)* *Knochen. — *g)* *die Frucht von* α) *Averrhoa Carambola.* — β) *Dillenia indica* Râgân. 11,97.

भव्यजीवन m. N. pr. eines Autors.

भव्यता f. *Schönheit, ein reizendes Verhältniss.*

भव्यमनस् Adj. *wohlwollend* Pr. P. 19.

1. भव्यरूप n. *gutes, unschuldiges Aussehen* MBh. 3,278,32. R. ed. Bomb. 4,17,28.

2. भव्यरूप Adj. (f. आ) *hübsch, schön* R. 3,52,14.

भव्याकृति Adj. *von schönem Aussehen, hübsch* Kathâs. 18,111.

*भशिरा (!) f. *Beta bengalensis.*

भष्, भषति, °ते *bellen, anbellen.*

भष 1) Adj. *bellend, kläffend, keifend.* — 2) *m. *Hund.* — 3) *f. भषा *eine best. Pflanze.* — 4) *f. भषी *Hündin.*

भषक m. *Hund* Râgân. 19,10.

भषण 1) m. *a)* *Hund. — *b)* N. pr. eines *Hundes* Ind. St. 14,111. — 2) *n. *das Bellen.*

1. भस् 1) बभस्ति, बप्सति, भसत्, भस्तम्; *kauen, zerkauen, zermalmen; verzehren.* — 2) *बप्सति (भर्त्सनदीप्त्योः). — 3) भसित *zu Asche verzehrt.* — बभस्ति AV. 9,2,2 fehlerhaft. — Mit निस् *abbeissen, zerkauen.* — Mit प्र *zerbeissen, zerkauen, essen.*

2. भस् = भस्मन् *Asche.* Nur Loc. भसि Bhâg. P.

भसँद् f. 1) *Hintertheil, der Hintere, die Schamtheile des Weibes.* Wird auch durch लिङ्गाय und कटिप्रदेश (Comm. zu Âpast. Çr. 1,19,5) erklärt. भसदँम् *an den Hintern*, आ भसत्तः *bis zum Hintern.* — 2) * *Fleisch* oder *Pferdefleisch.* — 3) * *Holzscheit.* — 4) * *die Sonne.* — 5) * *Monat.* — 6) * *Zeit.*

भसद्य Adj. *am Hintertheil befindlich.*

*भसन m. *Biene.*

*भसत्त m. *Zeit.*

भसंधि m. *ein Knotenpunct der Sternbilder*, so heissen *die letzten Viertel der Mondhäuser* Âçleshâ, Gjeshthâ *und* Revatî.

भसमूक् m. *die Schaar der Mondhäuser* als Bez. *der Zahl 27.*

*भसल m. = भसन *Biene.*

भसित 1) Adj. s. 1. भस् 3). — 2) *n. *Asche.*

*भसूचक m. *Astrolog.*

*भस्त्रका f. Demin. von भस्त्रा.

*भस्त्रफला f. *eine best. Pflanze.*

भस्त्रा f. 1) *Schlauch, Sack.* क्षेमभस्त्रा *ein Sack mit Gold.* — 2) *Blasebalg.* — 3) *eine best. Recitationsweise.* ऋचोनविला Târ. Br. 2,13,1. 2.

*भस्त्राका f. Demin. von भस्त्रा.

भस्त्रावत् Adj. als Erklärung von कलापिन्.

भस्त्रिक 1) *Adj. = भस्त्रया करोति. — 2) f. आ *Säckchen, Beutel.*

*भस्त्री f. = भस्त्रा.

°भस्त्रीय Adj. von भस्त्रा.

भस्मक 1) Adj. in Verbindung mit अग्नि so v. a. भस्माग्नि. — 2) n. *a*) = भस्माग्नि. — *b*) * *Gold.* — *c*) * *die Frucht der Embelia Ribes.*

भस्मकरोग m. = भस्माग्नि Hemâdri 1,215,17.

*भस्मकार m. *Wäscher.*

भस्मकूट m. 1) *Aschenhaufe.* — 2) N. pr. eines Berges.

°भस्मकृत् Adj. — *zu Asche verbrennend.*

भस्मकृत Adj. *zu Asche verbrannt.*

भस्मकौमुदी f. Titel eines Werkes.

*भस्मगन्धा, *°गन्धिका und *°गन्धिनी f. *ein best. wohlriechender Arzneistoff.*

*भस्मगर्भ 1) m. *Dalbergia ougeinensis.* — 2) f. आ *a) eine best. Pflanze*, = कपिला Râgân. 9,135. — *b) ein best. wohlriechender Arzneistoff.*

भस्मगात्र m. *der Liebesgott* Pr. P. 2.

भस्मजाबाल (wohl n.) und °जाबालोपनिषद् f. (Opp. Cat. 1) Titel einer Upanishad.

भस्मता f. *der Zustand der Asche.* °तां या *zu Asche werden.*

*भस्मतूल n. 1) *Schnee.* — 2) *Staubregen.* — 3) = ग्रामकूट.

भस्मन् 1, Adj. *kauend, verzehrend.* — 2) n. *Asche.* Auch Pl. भस्मतस् 122,22. युष्माभिर्भस्म भक्षयितव्यम् so v. a. *ihr sollt Nichts zu essen bekommen.*

*भस्मनिकृत Adj. *in die Asche geopfert*, so v. a. *ein unnützes Werk vollbracht.*

भस्मपुञ्ज m. *Aschenhaufe.*

भस्मप्रकरण Adj. *Asche zur Waffe habend* (Fieber). Vgl. भस्मबाण.

भस्मप्रिय Adj. *Asche mögend* (Çiva).

*भस्मबाण m. *Fieber* Gal. Vgl. भस्मप्रकरण.

भस्मभूत Adj. *zu Asche geworden.*

भस्ममेक m. *eine Art Grieskrankheit.*

*भस्मराशि m. *Aschenhaufe.*

भस्मराशी Adv. mit कर् *in einen Haufen Asche verwandeln.*

भस्मरुद्राक्षधारणविधि m. und °रुद्राक्षमाहात्म्य n. Titel zweier Werke Opp. Cat. 1.

भस्मरेणु m. *Aschenstaub* Kathâs. 18,248.

*भस्मरोहा f. *eine best. Pflanze* Râgân. 9,127.

भस्मललाटिका f. *ein mit Asche aufgetragenes Stirnzeichen* Kâd. 157,1.

भस्मवादावलि f. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

*भस्मवेधक m. *Kampfer.*

भस्मशर्करा f. etwa *Pottasche.*

भस्मशायिन् Adj. *auf Asche liegend, — schlafend* 88,5.

भस्मशुद्धिकर Adj. *mit Asche sich reinigend* (Çiva).

भस्मसाँ Adv. mit कर् *zu Asche verbrennen.* Richtig wohl भस्मसँ.

भस्मसात् Adv. 1) mit अस्, भू, गम् und या *zu Asche werden.* — 2) mit कर् und नी *in Asche verwandeln.*

भस्मसूतकरण n. *das Calciniren des Quecksilbers.*

भस्माढ्य Adj. *Asche heissend*, so v. a. *Nichts als Asche seiend* Spr. 6201.

भस्माग्नि m. Bez. *einer krankhaft gesteigerten Verdauung, bei welcher durch das innere Feuer die Speisen gleichsam zu Asche verbrannt, nicht gekocht werden.*

भस्माङ्ग Adj. *aschenfarbig* Râgân. 13,217.

भस्माचल m. N. pr. eines *Berges.*

भस्मादिलक्षण n. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

1. भस्मात्त n. *Nähe von Asche.* Loc. *neben der Asche* Lâṭj. 2,11,13. Vaitân. 23,13.

2. भस्मात्त Adj. *mit Asche endend*, so v. a. *schliesslich verbrannt werdend.*

भस्मात्ति Adv. *neben Asche.*

भस्माप् f. Pl. *Wasser mit Asche.*

भस्मालाबुक n. (adj. Comp. f. आ) *ein aus der Flaschengurke gemachtes Gefäss zur Aufbewahrung von Asche* Kâd. 130,8 (264,14).

भस्मावशेष Adj. *von dem nur die Asche übrig geblieben ist, zu Asche verbrannt* Spr. 7626.

भस्मासुर m. N. pr. eines Asura Ind. St. 14,115.

*भस्माह्वय m. *Kampfer.*

भस्मी Adv. 1) mit कर् *zu Asche verbrennen.* — 2) mit भू *zu Asche werden.*

भस्मीकरण n. *das zu Asche Verbrennen.*

भस्मीभाव m. *das zu Asche Werden.*

भस्मेश्वर m. 1) *ein best. medicinisches Präparat* Bhâvapr. 3,88. Rasendrak. 91. — 2) Bez. Çiva's als eines zukünftigen Tathâgata Kâraṇḍ. 90,6.

भस्मोद्धूलितविग्रह Adj. *dessen Körper mit Asche bestreut ist* (Çiva).

1. भा, भाँति 1) *scheinen, glänzen, strahlen.* भात *glänzend, leuchtend.* — 2) *eine glänzende Erscheinung bilden, in seinem Glanze erscheinen, prangen, eine hervorragende Stellung einnehmen.* Mit न *eine traurige Erscheinung sein.* — 3) *Jmd* (Acc. mit प्रति) *gefallen* 227,8. Besser प्रतिभाति zu verbinden trotz der Grammatiker. — 4) *erscheinen, sich zeigen, zum Vorschein kommen.* भात n. impers. mit Instr. des Subjects. — 5) *erscheinen —, aussehen wie* (blosser Nomin., Nomin. mit इव oder Adv. auf वत्), *gelten für* (Nomin.) 179,7. — 6) *erscheinen machen, zeigen, offenbaren* Bhaṭṭ. — बभौ Hir. 1,10 fehlerhaft für ववौ. — Mit अति *stark —, stärker scheinen, — glänzen.* Mit न *nicht in seinem Glanze erscheinen.* Mit getrenntem अति *Jmd* (Acc.) *an Glanz übertreffen* MBh. 7,59,12. — Mit *व्यति, °भाते impers. — Mit अनु *scheinen nach* (Acc.). — Mit अभि *erglänzen.* — Mit अव 1) *herab- oder herglänzen.* — 2) *leuchten* Hariv. 3,49. 90. — 3) *erscheinen, sich zeigen.* अवभात *erschienen.* — Mit आ 1) *herscheinen, leuchten.* आभात *glänzend.* — 2) *beglänzen, beleuchten.* — 3) *erscheinen, sich zeigen, zum Vortheil kommen.* आभात *erschienen, offenbar geworden.* — 4) *erscheinen —, aussehen wie* (इव, यथा, °वत्, °संनिभ im Nomin., Instr. eines Nom. act. auf व). — Mit समा *erscheinen —, aussehen wie* (इव). — Mit उद् 1) *erscheinen, zum Vorschein kommen.* — 2) *erscheinen —, aussehen wie* (इव). — Mit नि in °निभ. — Mit निस् 1) *erglänzen.* निर्भात *erglänzend, glänzend.* — 2) *erscheinen, zum Vorschein kommen —, entstehen aus* (Abl.). निर्भात *erschienen, offenbar geworden, — in* (Loc.). — 3) *erscheinen wie* (इव). — Mit विनिस् *erglänzen.* — Mit प्र 1) *hervorleuchten, leuchten, anfangen hell zu werden* (von der Nacht). प्रभात्यां रात्र्याम् so v. a. *bei be-*

ginnender Morgendämmerung, प्रभातायां शर्वर्याम् *bei angebrochener M.* — 2) *erscheinen —, aussehen wie* (इव oder blosser Nomin.). — 3) *erleuchten.* — Mit अनुप्र *bescheinen.* — Mit संप्र *erscheinen, sich einstellen.* — Mit प्रति 1) *scheinen auf* (Acc.), *bescheinen.* — 2) *erscheinen, sich zeigen, sich darbieten, sich einstellen, sich zur Verfügung stellen, — Jmd* (Acc. oder Gen.). मनसि *im Geiste erscheinen.* — 3) *in Jmds Geiste klar erscheinen, dem Geiste gegenwärtig werden, offenbar werden, zum Bewusstsein kommen, einleuchten, begriffen werden, einfallen;* mit Acc. oder Gen. (39,30. 41, 9. 66,10. 236,1) der Person. — 4) *erscheinen als, — wie, aussehen wie* (Nomin. mit und ohne इव oder यथा, oder ein Adv. auf वत्), *Jmd* (Gen., Acc. oder Acc. mit प्रति) *erscheinen wie.* इति प्रतिभाति मे मनस् *so erscheint es meinem Geiste.* — 5) *gut scheinen, gefallen;* mit Gen. oder Acc. der Person. सा भार्या प्रतिभाति मे *die gefällt mir als Gattin, die würde mir a. G. zusagen* 133,28. — Mit विप्रति *erscheinen als* (Nomin.). — Mit संप्रति 1) dass. — 2) *in Jmds* (Gen.) *Geiste klar erscheinen, dem Geiste gegenwärtig werden, zum Bewusstsein kommen.* — Mit वि 1) *erscheinen, erglänzen, glänzen, anfangen hell zu werden* (von der Nacht). विभाता विभावरी *so v. a. der Morgen ist angebrochen* 117, 10. — 2) *eine glänzende Erscheinung bilden, in seinem Glanze erscheinen, prangen, einen Glanz erhalten, schmuck erscheinen.* — 3) *in die Augen springen.* — 4) *erscheinen, sich zeigen, zum Vorschein kommen, ertönen, erschallen.* विभात *erschienen, zum Vorschein gekommen.* — 5) *erscheinen als, — wie, aussehen wie* (Nomin. mit und ohne इव, oder Adv. auf वत्). — 6) *bescheinen, beleuchten, erleuchten.* — 7) dem Feuer (Dat.) *Licht schaffen,* so v. a. *es entzünden.* — Mit अभिवि *weithin erleuchten.* — Mit आ—वि *erglänzen* RV. 2,8, 4. — अग्निरिवाविभाति Hariv. 13100 fehlerhaft für अग्निरिवाभाति. — Mit संवि *denken an* (Acc.). — Mit सम् 1) *erglänzen.* — 2) *erscheinen, sich zeigen.* — 3) *erscheinen als, — wie* (Nomin. mit und ohne इव oder यथा). — संभाति MBh. 12,12401 fehlerhaft für संवाति.

2. भा॑ s. u. 1. भ.

भाक्षत्रीक Adj. *lichtstrahlend.*

भाग m. *Sternantheil.*

*भाःकर m. = भास्कर.

*भाःकरण n. *das Erleuchten.*

भाःकूट m. 1) *ein best. Fisch* Vâsav. 95,3. — 2) *N. pr. eines Berges Viçvapr. im Comm. zu Vâsav. 95,3. — Vgl. भाकूट.

*भाःवर, *भाःपति und *भाःफेरु = भास्वर u. s. w.

*भाकुट m. *ein best. Fisch.*

भाकुरि 1) ein zur Erklärung von भेकुरि erfundenes Wort. — 2) m. Patron.

*भाकूट m. 1) *ein best. Fisch.* — 2) N. pr. eines Berges. — Vgl. भाःकूट.

*भाकोश m. *die Sonne.*

1.*भाक्त Adj. (f. ई) 1) *dem regelmässig Speise gereicht wird.* — 2) *zur Speise sich eignend.*

2. भाक्त 4) Adj. (f. ई) *untergeordnet, secundär* Comm. zu Âpast. Çr. 4,1,3. Vgl. भक्ति 12). — 2) m. Bez. *einer best.* Vishṇu'*itischen* und Çiva'*itischen Secte.*

भाक्तिक Adj. *dem regelmässig Speise gereicht wird.* नित्य° dass. Âpast. 2,9,10.

°भाक्त n. Nom. abstr. zu °भाज्.

*भाक्त Adj. wohl *der beständig isst.*

*भाक्तालक Adj. von भक्तालो.

1. भाग m. (adj. Comp. f. आ) 1) *Antheil, der auf Jmd fallende Theil, zugeschiedenes Eigenthum, Erbtheil, ein gutes, glückliches Loos.* ज्येष्ठस्य पाण्डुपुत्रस्य भागो मद्राधिपः (कृप्तः) so v. a. *der älteste Sohn des* Pâṇḍu *sollte es mit dem Fürsten der* Madra *aufnehmen.* In dieser Bed. statt des Nomin. auch भागेन und भागतस्. — 2) *Theil* (im Gegensatz zum *Ganzen*). भागं भागं कल्पय् oder भागान् कर् (LA. 10,21) *in viele Theile zertheilen.* Mit einem Ordinale *der so und sovielte Theil von einem Ganzen* und auch *der so und sovielte Theil in der Reihenfolge der Theile eines Ganzen.* — 3) *Platz, Stelle, Gegend, Seite.* — 4) am Ende eines Comp. *die Stelle von — vertretend.* — 5) *Zähler eines Bruchs.* — 6) *Grad, der 360ste Theil eines Kreises.* — 7) * *eine halbe Rupie.* — 8) N. pr. *a)* eines Fürsten. — *b)* eines Flusses.

2. भाग 1) Adj. *den* Bhaga *betreffend, zu ihm in Beziehung stehend.* — 2) n. Name zweier Sâman Ârsh. Br.

भागक am Ende eines adj. Comp. = 1. भाग *Antheil.*

भागजाति f. *das Reduciren von Brüchen auf einen gemeinschaftlichen Nenner.*

भागंजय m. N. pr. eines Mannes.

भागण m. *die Schaar der Sterne.*

भागदा 1) Adj. *den Antheil gewährend.* — 2) f. N. pr. einer Stadt.

भागदुघ m. *Vertheiler, Vorleger.*

भागध 1) Adj. (f. आ) *den gebührenden Antheil entrichtend.* — 2) f. आ *Antheil* Âpast. Çr. 1,10,6.

भागधेय 1) n. *a) Antheil, Gebühr; der Einem vom Schicksal bestimmte Theil, Loos, Schicksal.* — *b) Eigenthum.* — *c) der Antheil eines Fürsten, Abgabe.* — 2) Adj. (f. ई) *als Antheil gebührend.*

भागंदर Adj. (f. ई) von भगंदर.

भागभाज् Adj. *der einen Antheil an Etwas hat;* m. *Betheiligter, Theilhaber.*

भागभुज् m. *Fürst, König.*

*भागमातर् f. *eine best. Divisionsregel.*

भागमुख m. N. pr. eines Mannes.

भागल m. Patron. von भगल. Auch Pl.

*भागलक Adj. von भगल.

भागलक्षणा f. in der Rhetorik *eine den Theil mittelbar ausdrückende Bezeichnungsweise* 277,2. 279,30.

भागलि m. Patron. oder Metron. N. pr. eines Lehrers Vaitân.

भागलेय m. Patron. von भागलि.

भागवत 1) Adj. (f. ई) *zu* Bhagavant (Vishṇu, Kṛshṇa) *in Beziehung stehend, von ihm herrührend u. s. w.* — 2) m. *a) ein Anhänger* Bhagavant's, *ein* Vaishṇava-*Mönch* (Utpala zu Varâh. Bṛh. 15, 1). — *b)* N. pr. eines Fürsten. — 3) n. Titel eines Purâṇa Opp. Cat. 1.

भागवतकथासंग्रह m. (VP.^{2} 3,62.66), भागवतचम्पू f. (Opp. Cat. 1), भागवततत्त्वदीप m., भागवततात्पर्य n., °निर्णय m., भागवतभावार्थदीपिका f., भागवतमहाविवरण n., भागवतमाहात्म्य n. (Opp. Cat. 1), भागवतलीलारहस्य n., भागवतसंदर्भ m., भागवतसार (Opp. Cat. 1), °संग्रह m. (obend.), °सारसमुच्चय m., भागवतस्तोत्र n. (Opp. Cat. 1), भागवतामृत n. und भागवताष्टक n. Titel von Werken.

भागवति m. wohl Patron. von भगवत्.

भागविज्ञेय m. N. pr. eines Mannes.

*भागवित्त m. Pl. *die Schüler des* Bhâgavittika.

*भागवित्तायन m. Patron. von भागवित्ति.

भागवित्ति m. Patron. von भगवित्त. N. pr. eines Sohnes des Kuthumi.

*भागवित्तिक m. Patron. von भागवित्ति.

*भागवित्तिकीय Adj. von भागवित्तिक.

भागवृत्ति und °का f. Titel eines Werkes.

भागशस् Adv. 1) *in Theile* (zertheilen). — 2) *Theil für Theil, einen Theil nach dem andern, Eins um's Andere, nach und nach.*

भागकर Adj. *einen Antheil erhaltend;* m. *Erbe.*

भागकार m. *Division.*

भागकारिन् Adj. *erbend;* m. *Erbe.*

भागानुबन्धजाति f. *assimilation of fractional increase, reduction to uniformity of an increase*

by a fraction, or the addition of a part Līlāv. S. 9, Z. 13.

भागापवाकृजाति f. *assimilation of fractional decrease, reduction to uniformity of a decrease by a fraction, or the subtraction of a part* Colebr. Alg. 13.

भागापवाकृत n. dass. Līlāv. S. 9, Z. 20.

भागापकारिन् Adj. *einen Erbtheil empfangend* Vishṇus. 18,34.

भागार्हिन् Adj. *auf einen Antheil* (z. B. am Opfer) *Anspruch machend.*

भागासुर m. N. pr. eines Asura.

भागिक 1) Adj. (f. आ) *einen Theil bildend.* *शत n. so v. a. *ein Procent*, *विंशति f. *fünf Procent.* — 2) m. N. pr. eines Mannes.

भागिन् Adj. 1) *dem ein Antheil gebührt, einen Antheil erhaltend, — erhalten habend, theilhaftig, betheiligt —, Schuld habend an* (210,30); m. *Betheiligter, Theilhaber, Berechtigter, Besitzer.* Das *Wobei* im Loc., das *Woran* im Gen. oder im Comp. vorangehend. *Besitzer*, auch so v. a. *der das Glück hat.* — 2) *aus Theilen bestehend;* Subst. *das Ganze* Kap. 5,81. — Chr. 156,10 fehlerhaft für भोगिन्.

भागिनेय und °क m. *Schwestersohn.*

भागी Adv. mit कर् *theilen, zertheilen.*

भागीयंस् Adj. *dem ein grösserer Antheil gebührt.*

भागीरथ 1) Adj. (f. ई) *zu* Bhagīratha *in Beziehung stehend.* — 2) f. ई Bein. der Gaṅgā. Auch N. pr. eines der drei Quellenströme und eines Armes der Gaṅgā.

भागीरथतीर्थ 1) n. N. pr. eines Tīrtha. — 2) Adj. von 1). वारि Rāǵan. 14,17.

भागीरथीनाथ m. und °रथीवल्लभ m. Bez. *des Oceans* Bālār. 189,21. 183,16.

भागुरायण m. Patron. N. pr. eines Ministers Viddh. 5,2.

भागुरि 1) m. N. pr. verschiedener Männer. — 2) f. ई Titel eines Werkes.

1. भाग्य 1) Adj. *zu* Bhaga *in Beziehung stehend.* — 2) n. *das Mondhaus* Pūrvaphalgunī.

2.*भाग्य Adj. *zu theilen.*

3. भाग्य 1) Adj. *a) *auf einen Antheil Ansprüche habend.* — *b)* *in Verbindung mit शत n. so v. a. *ein Procent*, mit विंशति f. *fünf Procent.* — *c) glücklich.* Compar. °तर *glücklicher als* (Abl.). — 2) n. (adj. Comp. f. आ) *a)* Sg. u. Pl. *Loos, Schicksaal* (bedingt durch die Werke des vorangehenden Lebens); *gutes* oder *glückliches Loos; Glück, Wohlfahrt, Glücksgüter.* — *b) Lohn.*

4. भाग्य AV. 10,8,22 Druckfehler für भोग्य.

भाग्यक्रम m. *der Lauf des Schicksals.* Instr. *nach dem L. d. Sch.*

भाग्यपक्ष m. *eine Art Pavillon* Vāstuv. 832.

भाग्यर्क्ष n. *das Mondhaus* Pūrvaphalgunī Hemādri 1,64,10. 11. Vgl. 1. भाग्य 2).

भाग्यवत्ता f. *das Glücklichsein.*

भाग्यवत् Adj. *ein gutes Loos habend, glücklich.*

भाग्यवश m. *Schicksalsgewalt.* Abl. *in Folge des Schicksals.*

भाग्यविपर्यय m. (Sg. und Pl.), भाग्यविप्लव m. und भाग्यसंक्षय m. *Missgeschick.*

भाग्यसमृद्धि f. und भाग्यसंपद् f. *Wohlfahrt.*

भाग्यायत्त Adj. *vom Schicksal abhängig.*

भाग्योदय m. Pl. *Glück, Wohlfahrt.*

भांकार m. = कंकार Hem. Par. 12,364. Vgl. भेरी°.

भांकृत n. desgl. Pl. Hem. Par. 2,25.

भाङ् 1) Adj. *hänfen.* — 2) *n. *Hanffeld* Gal.

*भाङ्क *Lumpenkleid.*

भाङ्गासुरि m. Patron. des Ṛtuparṇa.

भाङ्गिल m. N. pr. eines Mannes.

भाङ्गिलेय m. N. pr. eines Mannes oder Adj. *aus Bhāṅgila stammend.*

*भाङ्गीन n. *Hanffeld.*

भाज् 1) Adj. am Ende eines Comp. *a) theilhabend an, betheiligt bei, berechtigt an; theilhaftig, besitzend, zu geniessen habend, sich an Etwas erfreuend, empfindend, sich hingebend, übend.* Ganz ausnahmsweise steht die Ergänzung im Gen. — *b) einen Theil von Etwas bildend, gehörig zu.* — *c) verbunden mit.* — *d) innehabend, einnehmend* (einen Sitz, einen Platz), *bewohnend, wohnend in* oder *an.* — *e) hingehend zu, gelangend in.* — *f) verehrend.* — 2) *Angelegenheit* Bhaṭṭ.

*भाजक् Indecl. *schnell, eiligst.*

भाजक m. *Divisor.*

भाजन 1) n. *a) Stellvertretung.* Instr. *an der Stelle von* (Gen.). Am Ende eines Comp. (oxyt.) *Stellvertreter, vertretend, gleichgeltend, gleichbedeutend mit.* — *b)* am Ende eines adj. Comp. (f. आ) *α) theilhabend an, theilhaft, berechtigt zu.* — *β) gehörig zu, in Beziehung stehend zu.* — *c) das Dividiren.* — *d) Gefäss, Behälter,* — *von, mit* oder *für* (im Comp. vorangehend). Am Ende eines adj. Comp. f. आ. — *e) Gefäss —, Behälter für,* so v. a. *der Ort* (*die Person*), *der Etwas* (Gen. oder im Comp. vorangehend) *aufnimmt, in sich fasst, in sich begreift, wo sich Etwas versammelt findet, wohin Etwas strömt, aus dem Etwas hervorgeht.* — *f) ein best. Hohlmaass,* = आढक. — 2) *m. N. pr. eines Mannes und seines Nachkommen. Auch Pl.

भाजनचारिक (?) Adj. Burnouf, Intr. 261, N. 2.

भाजनता f. *das Gefässsein für* (Gen.), *Besitzen.*

भाजनत्व n. *dass Gefässsein für* (Gen.), *Verdienen, Würdigsein.*

*भाजनवत् Adj. als Erklarung von भद्र.

भाजनी Adv. mit भू *zum Gefäss für Etwas —, theilhaftig werden.* बोधिभाजनीभूत *der* Bodhi *theilhaftig geworden* Lalit. 217,15.

भाजयु Adj. *mittheilsam, freigebig.*

*भाजा f. = वक्रयष्टि Gaṇar. 34.

°भाजिन् Adj. 1) *theilhabend an, theilhaftig.* — 2) *verbunden mit.*

*भाजी f. *Reisbrei.* Nach Gaṇar. 34 = पक्वो ऽर्धः oder भिन्ना. °कंस m.

भाज्य Adj. 1) *zu theilen* zu Spr. 3240. — 2) *zu dividiren;* Subst. *Dividend.* — 3) MBu. 15,201 fehlerhaft für भोज्य.

भाट (m. oder n.) und °क (*m.) n. *Mieth —, Pachtgeld* Arjav. 37,25.

भाटकजीविका f. *ein Lebensunterhalt durch Fracht.*

भाटि f. *Lohn* (Hem. Par. 7,51), insbes. *Hurenlohn.*

भाट्ट 1) m. *a) ein Anhänger des* Kumārilabhaṭṭa. — *b)* Pl. N. pr. eines Volkes. °देश m. Rāǵan. 6,131. — 2) n. *das Werk des* Kumārilabhaṭṭa Kumārasv. zu Pratāpar. 342,21.

भाट्टकौस्तुभ (Opp. Cat. 1.), भाट्टचिन्तामणि m., भाट्टतत्त्व n., भाट्टदिनकर m., °दिनकरीय n. (Opp. Cat. 1), भाट्टदीपिका f., °दीपिकान्यत्कार m. (Opp. Cat. 1), भाट्टपरिभाषा f. (ebend.), भाट्टभाषाप्रकाशिका f., भाट्टभास्कर m., भाट्टरहस्य n., भाट्टशब्दपरिच्छेद m. (Opp. Cat. 1), °शब्देन्दुशेखर m. (ebend.), भाट्टसंग्रह m. (ebend.), भाट्टसार (ebend.), °सारकारिका f. (ebend.) und भाट्टोत्पाद n. (ebend.) Titel von Werken.

*भाडित Adj. *zu* Bhāḍitja *in Beziehung stehend.*

भाडितायन und *भाडित्य m. Patron. von भडित.

*भाडिलायन m. Patron. von भडिल.

भाँण् onomatop. als Bez. des *Hauchens* oder *Zischens.*

भाण m. *eine Art Schauspiel.*

भाणक 1) *Verkünder* in धर्म°. — 2) f. भाणिका *eine Art Schauspiel.*

भाण्ड 1) *m. *Thespesia populneoides* (गर्दभाण्ड). — 2) f. ई *eine best. Pflanze.* — 3) n. (adj. Comp. f. आ) *a) Topf, Kübel, Gefäss, Schüssel, Kasten, Kästchen.* — *b) Geräthe aller Art, Handwerkszeug* (Hemādri 1,339,8. 13), *Pferdegeschirr, Pferdever-*

zierung. — *c*) *Schmuck* überh. — *d*) *ein musikalisches Instrument.* — *e*) *Waare.* Auch m. — *f*) *Kapital.* — *g*) * *Flussbett.* — *h*) *Possenreisserei.* — Vgl. पुत्र° (auch Nachtr. 4) und धातृ°.

भाण्डक 1) (*m.) n. *a*) *Topf, Kästchen.* — *b*) *Waare* am Ende eines adj. Comp. — 2) *f. भाण्डिका *a*) *Geräthe.* — *b*) *eine best. Pflanze* in काल°.

*भाण्डगोपक m. *Verwahrer der Gefässe, — Geräthe* (buddh.).

भाण्डपति m. *Waarenbesitzer, Kaufmann.*

भाण्डपुट m. 1) * *Barbier.* — 2) *eine best. Vorrichtung zum Calciniren von Metallen* Bhâvapr. 2,86.

*भाण्डपुष्प m. *eine Schlangenart.*

भाण्डप्रतिभाण्डक n. *Tauschhandel.*

*भाण्डभञ्जक m. *Vertheiler der Gefässe, — Geräthe* (buddh.).

भाण्डमूल्य n. *ein in Waaren bestehendes Kapital.*

भाण्डरञ्जकमृत्तिका f. *eine best. Farbenerde der Töpfer* Bhâvapr. 2,101.

*भाण्डल und *°ली gaṇa गौरादि.

*भाण्डव Adj. von भण्डु.

भाण्डवादन n. *das Spielen eines musikalischen Instrumentes.*

भाण्डवाद्य n. *ein musikalisches Instrument.*

भाण्डशाला f. *Waarenlager, Magazin.*

भाण्डागार n. 1) *Geräthekammer, Waarenhaus, Schatzkammer.* — 2) *Schatz.*

भाण्डागारिक m. *Aufseher einer Geräthekammer, — eines Waarenhauses, Schatzmeister.*

भाण्डापुर n. N. pr. einer *Stadt.*

भाण्डायन und भाण्डायनि m. Patron.

भाण्डार m. und °गृह n. = भाण्डागार 1).

भाण्डारिक (Bhoǵa-Pr. 55,1) und भाण्डारिन् m. = भाण्डागारिक.

*भाण्डि *Behälter für Schermesser.*

*भाण्डिक m. *Barbier.*

*भाण्डिजङ्घि m. Patron. von भण्डिजङ्घ.

*भाण्डित Adj. *zu Bhâṇḍitja in Beziehung stehend.*

भाण्डितायन (N. pr. eines Lehrers) u. *भाण्डित्य m. Patron. von भण्डित.

भाण्डिनी f. *Kasten, Korb* MBh. 2,61,2.

*भाण्डिल m. *Barbier.*

*भाण्डिलायन m. Patron. von भण्डिल.

*भाण्डिवाक् m. *Barbier.*

*भाण्डिशाला f. wohl *Barbierstube.*

भाण्डीर m. N. pr. 1) eines hohen Njagrodha-Baumes auf dem Govardhana. °वनवासिन् und °वननन्दन m. als Bein. Kṛshṇa's. — 2) eines Dânava.

भाति f. 1) *Glanz, Licht.* — 2) *das Einleuchten, zur Vorstellung Kommen, Erkenntniss.*

*भातु m. *die Sonne.* Angeblich auch = दीप्ति.

भौवत्तम् Adj. *lichtkräftig.*

भादिग m. N. pr. eines Mannes.

भाद्र 1) m. *der Monat* Bhâdrapada. — 2) f. ई *der Vollmondstag in diesem Monat.*

*भाद्रदारव Adj. von भद्रदारु.

भाद्रपद 1) *ein Monat der Regenzeit (August-September).* — 2) f. आ Du. (*Pl.) *ein best. Mondhaus,* = भद्रपदा. — 3) f. ई *der Vollmondstag im Monat* Bhâdrapada.

भाद्रबाहवी Adj. f. संहिता Titel eines Werkes.

*भाद्रबाहेय m. Metron. von भद्रबाहु.

*भाद्रमातुर m. *der Sohn einer guten* oder *schönen Mutter.*

भाद्रमौञ्ज Adj. (f. ई) *aus den Pflanzen* Bhadra *und* Muñga *gemacht.*

*भाद्रवर्मण् m. Patron. von भद्रवर्मन्.

*भाद्रशर्मि m. Patron. von भद्रशर्मन्.

*भाद्रसाम m. Patron. von भद्रसामन्.

भाधिप m. *der planetarische Regent eines Gestirns* Sârâv. bei Utpala zu Varâh. Bṛh. 7,1.

भान n. 1) *Schein* 253,15. 284,25. — 2) *das zur Vorstellung Kommen, Erkenntniss.*

भानव 1) Adj. *der Sonne eigen.* — 2) f. ई *eine best. Gangart* S. S. S. 252.

भानवीय 1) Adj. *von der Sonne kommend, zur Sonne gehörig, solaris* Naish. 6,7. — 2) *n. *das rechte Auge.*

भानिकार m. Pl. *Strahlenmenge, Lichtmasse.*

भानु 1) m. *a*) *Schein, Licht, Strahl.* — *b*) *die Sonne.* — *c*) Pl. *die* Âditja, *Kinder des* Bhânu. — *d*) * *Fürst, König.* — *e*) * *Herr.* — *f*) * Bein. Çiva's. — *g*) Bez. der *Kapitel* in einem best. Wörterbuch. — *h*) N. pr. α) eines Âditja. — β) Pl. einer Klasse von Göttern im 3ten Manvantara. — γ) eines Devagandharva. — δ) eines Sohnes des Kṛshṇa und verschiedener anderer Männer. — 2) f. *a*) * *ein schönes Weib.* — *b*) N. pr. α) einer Tochter Daksha's. — β) einer Tochter Kṛshṇa's. — γ) der Mutter des Dânava Çakuni u. s. w.

*भानुकेसर m. *die Sonne.*

भानुचन्द्र (?) m. N. pr. eines Fürsten VP.^{2} 3,321.

भानुज्ञ m. *der Planet Saturn.*

भानुज्ञीदीक्षित m. N. pr. eines Mannes.

भानुता f. Nom. abstr. von भानु *die Sonne* Naish. 4,54.

भानुदत्त m. N. pr. verschiedener Männer. Auch °मिश्र.

*भानुदत्तक m. Hypokoristikon von भानुदत्त Mahâbh. 5,72,*a*.

भानुदिन n. *Sonntag.*

भानुदीक्षित m. N. pr. eines Scholiasten.

भानुदेव m. N. pr. eines *Fürsten.*

भानुपण्डित m. N. pr. eines Dichters.

*भानुफला f. *Musa sapientum* Râǵân. 11,37.

भानुभट्ट m. N. pr. eines Mannes.

भानुमतलिङ्गशास्त्र n. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1,6091.

भानुमतिन् m. N. pr. eines Mannes.

भानुमत् 1) Adj. *a*) *scheinend, leuchtend, strahlend.* — *b*) *das Wort* भानु *enthaltend.* — 2) m. *a*) *die Sonne.* — *b*) N. pr. eines Sohnes des Kṛshṇa und verschiedener anderer Männer. — 3) f. भानुमती *a*) Titel eines Commentars. — *b*) N. pr. verschiedener Frauen.

भानुमय Adj. *aus Strahlen bestehend.*

भानुमित्र m. N. pr. verschiedener Fürsten.

भानुरथ m. desgl.

भानुल m. (Hypokoristikon von भानुदत्त) N. pr. eines Fürsten VP.^{2} 4,169.

भानुवन n. N. pr. eines *Waldes* Hariv. 2,98,18.

भानुवर्मन् m. N. pr. eines Mannes B. A. J. 9,238.

भानुवार m. *Sonntag.*

भानुशक्तिराज m. N. pr. eines *Fürsten* B. A. J. 9,239.

भानुसेन m. N. pr. eines Mannes.

*भानेमि m. *die Sonne.*

भान्त Adj. angeblich = वज्रवत्.

भान्द n. Titel eines Upapurâṇa.

भाम्, *भामते und *भामयति *grimmig sein.* भामित *grimmig.* — * Intens. बाभाम्यते.

1. भाम m. 1) *Schein, Licht, Strahl.* — 2) * *die Sonne.*

2. भाम 1) m. *a*) *Grimm, Wuth, Zorn.* — *b*) N. pr. eines Mannes Pischel, de Gr. pr. 27. — 2) f. भामा *a*) *eine leidenschaftliche Frau.* — *b*) N. pr. einer der Frauen Kṛshṇa's, = सत्यभामा Comm. zu TS. Prât.

3. भाम m. *Schwestermann.*

*भामण्डल n. *Strahlenkranz.*

भामतिसूत्र (! Opp. Cat. 1) n., भामती f. und °निबन्ध m. Titel eines Werkes des Vâkaspatimiçra.

भामनी Adj. *Licht führend,* Beiw. des Purusha

im Auge.

भामह् m. N. pr. eines Autors. भामहालंकारशास्त्र n. Opp. Cat. 1.

1. भामिन् 1) Adj. *a) scheinend, glänzend. — b) glänzend, schön* (Frauen); f. *eine Schöne.* — 2) f. भामिनी N. pr. der Tochter eines Gandharva.

2. भामिन् Adj. *zornig* (Frau); f. *eine zornige Frau* Bhâg. P. 3,20,34 (nach dem Comm.).

भामिनीविलास m. Titel eines Gedichts.

भायज्ञात्य m. Patron. von भयज्ञात Vañçabr. 2.

भार् m. 1) *Bürde, Tracht, Last.* In Comp. mit dem Getragenen und dem Träger. — 2) *Last*, so v. a. *schwere Arbeit, Arbeit, Mühe, ein Jmd* (Gen. oder im Comp. vorangehend) *auferlegtes Geschäft.* — 3) *Last*, so v. a. *Masse, Menge, Fülle.* — 4) *Last* als *best. Gewicht* = 20 Tulâ. — 5) *Schulterjoch* Kâraṇḍ. 28,17. 52,23. 71,8. — 6) *eine best. Art die Trommel zu schlagen* S. S. S. 182. fg. — 7) *Bein. Vishṇu's. — 8) N. pr. eines Fürsten VP.2 4,214.

भारक (wohl m.) 1) *Bürde, Tracht, Last.* — 2) *ein best. Gewicht*, = भार 4) Hemâdri 1,391,14 (am Ende eines adj. Comp.).

*भारग m. *Maulthier* Râgân. 19,40.

*भारङ्गिक Adj. (f. आ und ई) von भारङ्गी.

*भारङ्गी f. = भार्गी *Clerodendrum siphonanthus* Râgân. 6,152.

भारजीविन् m. *Lastträger.*

भारण्ड 1) m. *ein best. Vogel.* — 2) f. ई *das Weibchen dieses Vogels.*

भारत 1) Adj. (f. ई) *a)* als Bez. Agni's nach Sâj. vom Ṛtvig (Bharata) *stammend* oder (das Opfer) *tragend.* — *b)* von Bharata *stammend.* — *c) den* Bharata *gehörig, ihnen zukommend.* — *d)* युद्ध n., संग्राम m., समर m. oder समिति f. *der Kampf* —, *die Schlacht der* Bharata. — *e)* आख्यान n., इतिहास m. oder कथा f. *die Erzählung von den* Bharata, — *von ihrem Kampfe.* — *f)* सरस् n. N. pr. eines *Sees.* — *g)* मण्डल n. oder वर्ष n. Bharata's *Bereich*, so v. a. *Indien.* — *h)* Bhâratavarsha *bewohnend.* — *i)* वृत्ति f. *eine best. Stilart.* — 2) m. *a) ein Nachkomme* Bharata's. Auch Pl. (insbes. metrisch) statt des gebräuchlicheren भरत. — *b)* **Feuer.* — *c)* **Schauspieler.* — *d)* Bez. *der im Süden des* Meru *scheinenden Sonne.* — 3) f. ई *a)* **ein weiblicher Nachkomme* Bharata's. — *b) eine best. vedische Gottheit* (auch Pl.); später mit der Sarasvati, *der Göttin der Rede* (165,32), identificirt. — *c) Rede, Worte, Stimme.* — *d) das Land* Bharata's, *Indien* VP. 2,1,42. — *e) Wachtel.* — *f)* N. pr. *α)* eines der zehn auf Schüler Çaṁkarâkârja's zurückgeführten Bettelorden, dessen Mitglieder das Wort भारती ihrem Namen beifügen. — *β)* eines Flusses. Angeblich = सरस्वती Râgân. 14,21. — 4) n. *a) das Land* Bharata's, *Indien.* — *b) die Erzählung von den* Bharata, — *von ihrem Kampfe.* Wird vom Mahâbhârata unterschieden und auch diesem Epos gleichgesetzt (175,1. Râgat. 7,1740).

भारतचम्पू f. (Opp. Cat. 1), भारततात्पर्यनिर्णय m., °तात्पर्यसंग्रह m. (Opp. Cat. 1), भारतनिर्वचन n. (ebend.), भारतपदप्रकाश m. (Hemâdri 1,448,3), भारतभावदीप m., भारतमञ्जरी f. (Bühler, Rep. No. 134), भारतव्याख्या f. (Opp. Cat. 1), भारतश्रवणविधि m., भारतसंग्रहदीपिका f., भारतसावित्री f. (Opp. Cat. 1) und भारतसूचि f. (ebend.) Titel von Werken.

भारतसूत्र n. *kurze Darstellung des* Mahâbhârata, Titel des 61sten Adhjâja im ersten Buche des MBh.

भारताचार्य m. N. pr. eines *Lehrers* und Bein. Arǵunamiçra's.

भारतार्थदीपिका f. und भारतार्थप्रकाश m. Titel von *Commentaren* zum MBh.

भारतीकवि, भारतीकृच्चार्य und भारतीचन्द्र m. N. pr. verschiedener Männer.

भारतीतीर्थ N. pr. 1) m. eines Lehrers. — 2) n. eines Tirtha.

भारतीतीर्थीय n. Bhâratîtîrtha's *Werk* Opp. Cat. 1.

भारतीय n. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

भारतीपति m. N. pr. eines Lehrers.

भारतीवत् Adj. *von der Göttin* Bhârati *begleitet.*

*भारतीश्रीनृसिंह m. N. pr. eines Lehrers.

*भारतेय m. Patron. von भारत.

भारद्वण्ड n. Pl. Name bestimmter Sâman Vasishṭha 28,12. Vgl. भारुण्ड.

भारद्वाज 1) Adj. (f. ई) *von* Bharadvâǵa *herrührend, — stammend, zu ihm in Beziehung stehend* u. s. w. — 2) m. Patron. von Bharadvâǵa. — *b) der Planet Mars.* — *c) Lerche.* — *d)* Pl. N. pr. *α)* eines Volkes. — *β)* einer Schule Ind. St. 3, 271. — 3) f. भारद्वाजी *a) ein weiblicher Nachkomme* Bharadvâǵa's. — *b) Lerche.* — *c)* **die wilde Baumwollenstaude.* — *d)* N. pr. eines Flusses. — 4) n. *a)* **Knochen.* — *b)* Name verschiedener Sâman Ârsh. Br. — *c)* *N. pr. einer Oertlichkeit.

भारद्वाजक 1) Adj. *dem* Bharadvâǵa *gehörig* u. s. w. — 2) f. °जिका *Lerche.*

भारद्वाजगृह्य n. (Verz. d. Oxf. H. 356,*a*,20), भारद्वाजशिक्षा f., भारद्वाजसंहिता f. und भारद्वाजसूत्र n. Titel von Werken Opp. Cat. 1.

भारद्वाजायन m. Patron. von भारद्वाज. Auch Pl.

भारद्वाजिन् m. Pl. *eine best. Schule.*

भारद्वाजीपुत्र m. N. pr. eines Lehrers.

भारद्वाजीय 1) Adj. *zu* Bhâradvâǵa *in Beziehung stehend.* — 2) m. Pl. *die Schule des* Bhâradvâǵa. — 3) n. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

भारप्रत्यवर Adj. *durch das Tragen von Lasten am Tiefsten stehend* 180,8.

भारभारिन् Adj. *Lasten tragend.* Superl. °भारितम *am Besten Lasten tragend* (Esel) TS. 5,1,5,5. Kap. S. 30,3.

भारभूतितीर्थ n. N. pr. eines Tirtha.

भारभृत् Adj. *Lasten tragend.*

*भारम m. N. pr. eines Mannes gaṇa प्रुधादि in der Kâç.

*भारमेय m. Patron. von भारम oder भारम.

*भारय m. *Lerche.*

*भारयष्टि m. *ein Joch zum Tragen von Lasten.*

*भारव 1) m. *Bogensehne.* — 2) f. ई *Basilienkraut.*

भारवत् Adj. *schwer von Gewicht.* Nom. abstr. °वत्त्व n.

*भारवह् Adj. (stark °वाह्, f. भारोही) *eine Last tragend,* — *fahrend.*

भारवाह् 1) Adj. Subst. *eine Last tragend, Lastträger.* — 2) *m. *Esel* Râgân. 19,39. — 3) *f. ई *Indigo* Râgân. 4,82.

भारवाहक m. *Lastträger* Utpala zu Varâh. Bṛh. 18,18. Paṅkad.

भारवाहन 1) m. *a) Lastträger*, so v. a. Arm Paṅkad. — *b)* **Lastthier.* — 2) *n. *Lastwagen.*

*भारवाहिक Adj. Subst. = भारवाह् 1).

भारवाहिन् Adj. *eine Last tragend.* चन्दन°, पुष्प° *eine Last Sandel* —, *eine Tracht Blumen tragend.*

भारवि m. N. pr. des Verfassers des Kirâtârǵunîja.

*भारवृत्त m. *Cytisus Cajan.*

*भारशृङ्ग m. *eine Antilopenart* Râgân. 17,33. 19,45.

भारसह Adj. (f. आ) *eine grosse Last zu tragen vermögend, Schwerem gewachsen, viel vermögend.*

भारसाधन Adj. *Schweres* —, *Grosses zu Wege bringend, viel vermögend* (Waffen).

भारसाधिन् Adj. dass.

*भारहर Adj. Subst. = भारवाह् 1).

*भारहारिक Adj. 1) = भारवाह् 1). — 2) *auf das Tragen von Lasten bezüglich.*

भारहारिन् Adj. *eine schwere Last tragend* (Krshṇa).

भाराक्रान्त 1) Adj. (f. आ) *überladen.* — 2) f. आ

ein best. Metrum.

भाराय्, °यते *eine Last darstellen*, — *sein für* (Gen.). भारायित *eine Last setend für* (Gen.).

*भारि m. *Löwe* fehlerhaft für झारि.

भारिक 1) Adj. *eine Last bildend, schwer* (Verdauung, Kopf, eine Form der Elephantiasis). Vgl. नातिभारिक. — 2) m. *Lastträger.*

भारिन् Adj. am Ende eines Comp. *tragend;* m. *Lastträger.*

*भारीट m. *ein best. Vogel* Râǵan. 19,120.

भारु m. N. pr. eines Sohnes des Kṛshṇa VP.² 5,107.

भारुचि m. N. pr. eines Autors.

*भारुजिक Adj. von भरुजा.

भारुण्ड 1) m. *ein best. Vogel.* — 2) n. *a*) Name verschiedener Sâman AV. Pâipp. 3,8. Vishṇus. 56,18. — *b*) N. pr. eines Waldes.

*भारुण्डिक Adj. von भरुण्डा.

भाँरूप Adj. *licht, farbig, hell, glänzend.*

भारोद्वह् m. *Lastträger.*

भारोपजीवन n. *ein Lebensunterhalt durch Lasttragen.*

*भारोह्य Adj. f. s. भारवह्.

भार्ग 1) m. *a*) **ein Fürst der Bharga.* — *b*) N. pr. α) verschiedener Männer. — β) Pl. eines Volkes. v. l. भार्ग. — 2) f. ई *a*) **eine Fürstin der Bharga.* — *b*) *Clerodendrum siphonanthus.* Richtiger wohl भार्ङ्गी.

भार्गभूमि m. N. pr. eines Fürsten.

भार्गलेश्वरतीर्थ n. N. pr. eines Tîrtha.

भार्गव 1) Adj. (f. ई) *a*) *von Bhṛgu stammend, — herrührend, ihm gehörend, zu ihm in Beziehung stehend.* — *b*) *dem* Bhârgava, d. i. Çukra *gehörend.* — 2) m. *a*) Patron. von Bhṛgu. Auch ausnahmsweise Pl. statt भृगवस्. — *b*) Patron. Çukra's, des Lehrers der Daitja; *der Planet Venus.* — *c*) Bein. Çiva's. — *d*) **Bogenschütze, ein guter B.* (wie es der Bhârgava Paraçurâma war). — *e*) **Elephant.* — *f*) Pl. N. pr. eines Volkes. — 3) f. भार्गवी *a*) *ein weiblicher Nachkomme des* Bhṛgu. — *b*) Bhârgava's, d. i. Çukra's *Tochter.* — *c*) *Bein. α) der Lakshmî. — β) der Pârvatî. — *d*) **Panicum Dactylon* und *eine andere Species* Râǵan. 8,111. — 4) n. Name verschiedener Sâman Ârsh. Br.

*भार्गवक n. *Diamant* Râǵan. 13,174.

भार्गवकल्पवल्लीचक्रविद्याराकस्य n. (Opp. Cat. 1) und भार्गवदीपिका f. Titel zweier Werke.

भार्गवन n. N. pr. eines *Waldes.* भानुवन v. l.

भार्गवपञ्चाङ्ग n. und भार्गवपुराण n. Titel zweier Werke Opp. Cat. 1.

*भार्गवप्रिय n. *Diamant.*

भार्गवभूमि m. N. pr. VP.² 4,38. Richtig भार्गभूमि.

भार्गवराघवीय Adj. Paraçurâma *und* Râma *betreffend* Bâlar. 89,6.

भार्गवसूत्र n. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

भार्गवार्चनदीपिका f. desgl.

भार्गवीय Adj. *zu* Bhṛgu *in Beziehung stehend.*

भार्गश्रीकान्तमिश्र m. N. pr. eines Autors.

भार्गायण m. Patron. von भर्ग.

*भार्गि m. desgl.

भार्ङ्गी f. *Clerodendrum siphonanthus.*

भार्णिकादमि m. Patron.

*भार्ताकी f. *die wilde Baumwollenstaude.*

भाँर्मन् m. oder n. *Tragbrett, Tisch.*

भार्म्य m. Patron. Mudgala's. Auch N. pr. eines Fürsten (VP.² 4,146) und auch Pl.

भार्म्यश्व m. Patron. Mudgala's.

भार्य 1) Adj. *a*) *zu tragen.* — *b*) *zu hegen, zu pflegen, zu ernähren.* — 2) m. *a*) *ein von einem Andern seinen Lebensunterhalt Erhaltender, Diener, familiaris.* — *b*) *Söldling, Soldat.* — 3) f. र्या *Gattin.* Auch von einem *Thierweibchen.*

भार्यक am Ende eines adj. Comp. von भार्या *Gattin.*

भार्याजित Adj. *unter dem Pantoffel seines Weibes stehend* Harîv. 7328.

*भार्याट Adj. *von der Prostitution seines Weibes lebend.*

*भार्याटिक m. 1) *ein unter dem Pantoffel seines Weibes stehender Mann.* — 2) *eine Gazellenart.* — 3) N. pr. eines Muni.

भार्यात्व n. *das Gattinsein, das Verhältniss einer Gattin* 124,11.

भार्याद्वेषिन् Adj. *gegen seine Gattin feindselig verfahrend* 128,12.

भार्याधिकारिक Adj. *das Kapitel von der Gattin betreffend.*

भार्यापति m. Du. *Mann und Frau.* Nom. abstr. °त्व n. *eheliche Verbindung.*

*भार्याभृ m. 1) *der Vater eines mit einem fremden Weibe erzeugten Sohnes.* — 2) *eine Gazellenart.* — 3) N. pr. eines Berges.

भार्यावत् Adj. *eine Gattin habend.*

*भार्यावृक्ष m. *Caesalpina Sappan* Râǵan. 12,18.

*भार्यासौभ्रुत m. *ein* Saucruta, *der unter dem Pantoffel seines Weibes steht.*

*भार्योढ Adj. *verheirathet.*

भार्वर m. Ṛv. 4,21,7 nach Sây. *Sohn des* Bharvara (Prâǵâpati), d. i. Indra.

*भार्श्य n. Nom. abstr. von भृश.

भाल 1) (*m.) n. *Stirn.* °पट्ट m. *Stirnplatte.* — 2) *Glanz.*

भालकृत् m. N. pr. eines Mannes.

भालचन्द्र m. Bein. Gaṇeça's.

भालचन्द्राचार्य m. N. pr. eines *Lehrers.*

*भालदर्शन n. *Mennig.*

*भालदृश् m. Bein. Çiva's.

भालन्दन m. Patron. von भलन्दन.

*भालन्दनक Adj. von भलन्दन.

भालयानन्दाचार्य m. N. pr. eines *Lehrers.*

*भाललोचन m. Bein. Çiva's.

*भालविभूषण m. *Clerodendrum phlomoides* Râǵan. 10,43.

*भालाङ्क 1) Adj. *mit einem* (Grosses verkündenden) *Zeichen auf der Stirn versehen.* — 2) m. *a*) *Schildkröte.* — *b*) *Cyprinus Rohita.* — *c*) *ein best. Gemüse.* — *d*) Bein. Çiva's.

*भालु m. *die Sonne.*

*भालुक m. *Bär.*

भालुकि m. N. pr. eines Muni.

भालुकिन् m. N. pr. eines Lehrers.

भालुकीपुत्र m. desgl.

भालुतन्त्र n. Titel eines Werkes Kaṭh. zu Suça.

*भालूक m. *Bär.*

*भाल्ल Adj. von भल्ल.

*भाल्लकीय Adj. von भल्लकीय.

*भाल्लपालेय Adj. von भल्लपाल.

भाल्लवि m. Patron. von भल्लवि. Pl. *eine best. Schule* Tâṇḍja-Br. 2,2,4.

भाल्लविन् m. Pl. *eine best. Schule* Comm. zu Âpast. Çr. 14,23,14. भाल्लविब्राह्मण n., भाल्लविशाखा f., भाल्लविश्रुति f. und भाल्लव्युपनिषद् f. Titel von Werken.

भाल्लवेय m. Patron. und N. pr. eines Lehrers. °वेयोपनिषद् f.

*भाल्लुक und *भाल्लूक m. *Bär.*

*भाल्लेय Adj. von भल्ल.

भाव m. (adj. Comp. f. या) 1) *das Werden, Entstehen, Werden zu, Uebergehen in* (im Comp. vorangehend). कुले *der Uebergang in ein vornehmes Geschlecht* 161,22. — 2) *das Dasein, Existenz, das Stattfinden.* — 3) *das Bestehen* (Gegensatz *Vergehen*). — 4) *das Sein, das Etwas* oder *irgendwie* (im Comp. vorangehend) *Sein.* Bildet wie die Suffixe ता und त्व Nomina abstracta; bisweilen pleonastisch nach einem Nom. act. oder abstr. मानुष्यो भावः=मनुष्यभाव. — 5) *das Werden* oder *Sein* als *Grundbegriff eines Verbum,* insbes. *eines intransitiven* oder *unpersönlichen.* — 6) *das Be-*

nehmen, Betragen, Gebahren. — 7) *Zustand, Lage, Verhältniss.* स्थाविर so v. a. *Alter;* अन्यं भावमापद्यते euphemistisch so v. a. *er stirbt.* — 8) in der Astrol. *der Zustand, das Verhältniss, in welchem sich ein Planet befindet* (es werden deren zwölf angenommen). — 9) *das wahre Verhältniss, die Wahrheit* Harıv. 1,24,7. Am Anfange eines Comp. *in Wirklichkeit.* — 10) *Art und Weise zu sein, Natur, Wesen.* एक (vgl. एकभाव) so v. a. *Einfalt, schlichtes Wesen* (könnte auch zu 6) gehören). भावो भावं निगच्छति so v. a. *Gleiches gesellt sich zu Gleichem.* — 11) *Gemüthszustand, Gesinnung, Meinung, Denkart, Gefühl.* भावं दृढं कर् so v. a. *einen festen Beschluss fassen,* भावं पापकं (अमङ्गलं) कर् *böse Gesinnungen hegen gegen* (Loc.). — 12) in der Rhetorik *die erste Regung des Gemüths, Affect* überh. — 13) *Voraussetzung, Vermuthung.* — 14) *der Sinn einer Rede.* — 15) *das Gefühl der Liebe, Zuneigung.* भावं कर् oder बन्ध् *Liebe fassen,* — *zu* (Loc.). — 16) *der Sitz der Gefühle, Herz, Gemüth.* — 17) *das Seiende, Ding.* — 18) *Wesen, Geschöpf.* — 19) im Drama *ein kluger, gescheidter Mann.* In der Anrede auch wohl so v. a. *gnädiger Herr.* — 20) *das 8te (42ste) Jahr im 60jährigen Jupitercyclus.* — 21) *ein astrologisches Haus.* — 22) *der 27ste* Kalpa 2)*h*). — 23) N. pr. eines Autors, = मिश्रभाव. — Die Lexicographen kennen noch die Bedeutungen लीला, विभूति, योनि, उपदेश und संसार.

भावक 1) Adj. *a) Etwas* (im Comp. vorangehend) *werden lassend, — bewirkend.* — *b) Jmds* (Gen.) *Wohl bewirkend.* — *c) sich Etwas* (Gen. oder im Comp. vorangehend) *einbildend, — vorstellend.* — *d) einen Sinn für das Schöne —, einen poetischen Sinn habend.* — *e) mit Ausdruck singend* S. S. S. 118. — 2) *m. *Gefühl, Affect.* — 3) f. आ N. pr. einer Unholdin Ind. St. 14,127. Richtig wohl भावुका.

भावकर्तृक Adj. *dessen Agens ein Nomen abstractum ist* 235,31.

भावकल्प m. (Opp. Cat. 1), °लता f. und भावकौमुदी f. (Opp. Cat. 1) Titel von Werken.

भावगम्भीरम् Adv. *aus vollem Herzen* (lachen).

भावग्राहिन् Adj. *die Gesinnung würdigend.*

भावग्राह्य Adj. *mit dem Herzen zu erfassen* Çvetâçv. Up. 3,14.

भावंगम Adj. *zu Herzen gehend, reizend* Kâdab. (A.) 54.

भावचन्द्रिका f., भावचिन्तामणि m. und भावचूडामणि m. Titel von Werken.

भावचेष्टित n. Pl. *verliebtes Gebahren* LA. 57,10.

भावड m. N. pr. eines Mannes.

*भावत Adj. von 1. भवत्.

भावतरंगिणी f. Titel eines Werkes.

भावत्क Adj. *dein, euer* (in ehrerbietiger Rede).

भावत्रिभङ्गी f. Titel eines Werkes Bühler, Rep. No. 650.

भावत्व n. Nom. abstr. zu भाव *das Werden* u. s. w.

भावदीप m. und °दीपिका f. (Opp. Cat. 1) Titel verschiedener Werke.

भावधर्मगणि m. N. pr. eines Mannes.

1. भावन 1) Adj. (f. ई) *a) bewirkend, bildend, zur Erscheinung bringend.* — *b) fördernd, Jmds Heil bewirkend.* — *c) sich einbildend, — vorstellend.* — *d) lehrend.* — 2) f. (आ) und n. *a) das Bewirken, zur Erscheinung Bringen.* — *b) Vergegenwärtigung, stetiges Denken an* (Jogas. 1,33); *Einbildung, Vorstellung; Voraussetzung, Vermuthung.* °नां बन्ध् *seine Phantasie beschäftigen mit, seine Gedanken richten auf* (Loc.); Instr. *in der Phantasie, in Gedanken.* — *c)* *= अधिवासन. — 3) f. (आ) *a) das Feststellen, Erweisen.* — *b)* in der Med. *Sättigung eines Pulvers mit Flüssigkeit.* — *c)* bei den Gaina α) *eine richtige Vorstellung, ein richtiger Begriff.* — β) *die Moral einer Fabel* Hem. Par. 2,215. — *d)* Titel einer Upanishad. — *e)* **Krähe.* — *f)* **Wasser.* — 4) n. *a) das Fördern.* — *b)* **die Frucht der Dillenia speciosa* Râgân. 11,97. — 5) am Ende eines adj. Comp. *Natur, Wesen.*

2. भावन n. 1) *Lichtwald, Lichtglanz, Strahlenmeer.* — 2) N. pr. eines *Waldes.*

भावनाथ m. N. pr. eines Mannes.

भावनापुरुषोत्तम m. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

*भावनामय Adj. (f. ई) *aus der Vorstellung entstanden.*

भावनायोग m. *andächtige Versenkung in eine Vorstellung* Kâraṇd. 73,5. 14.

भावनारायणमाहात्म्य n. und भावनाविवेक m. Titel von Werken.

भावनाश्रय Adj. *an den sich die Phantasie klammert* (Çiva).

भावनासारसंग्रह m. Titel eines Werkes.

भावनिका f. N. pr. eines Frauenzimmers.

भावनी f. S. S. S. 252,18 fehlerhaft für भानवी.

भावनीय 1) Adj. *a) zur Erscheinung zu bringen, in's Werk zu setzen.* — *b) dem* (einem Schmerze) *man sich hinzugeben hat* Kâd. 2,31,4. — *c) zu hegen, zu pflegen* MBu. 12,108,23. — *d) sich vorzustellen, sich zu vergegenwärtigen, vor Augen zu haben, zu vermuthen, anzunehmen.* — 2) n. impers. *sich zu vergegenwärtigen* Sarvad. 13,22. fgg.

भावनेरि m. *ein best. Tanz* S. S. S. 257.

भावनोपनिषद् f. Titel einer Upanishad Opp. Cat. 1.

भावपाद् m. N. pr. eines Lexicographen.

भावपुष्प n. *Herzensblüthe* VP. 5,7,67.

भावप्रकाश m. Titel eines medicinischen und eines rhetorischen (Kumârasv. zu Pratâpar. 11,4. 13,23. 37,23. 58,20 u. s. w.) Werkes.

भावप्रकाशक m. (Kumârasv. zu Pratâpar. 22,3), °शिका f. (Opp. Cat. 1), भावप्रत्ययवादार्थ m., भावप्रदीप m. (Opp. Cat. 1 im Index) und भावप्रदीपिका f. Titel von Werken.

भावबन्धन Adj. *die Herzen fesselnd.*

भावबोधक Adj. *ein Gefühl verrathend.*

°भावम् Absol. von 1. भू P. 3,4,61. fgg.

भावमिश्र m. 1) im Drama so v. a. *gnädiger Herr.* Nur im Prâkrit zu belegen. — 2) N. pr. eines Autors.

भावय् 1) Caus. von 1. भू; s. das. — 2) *künstliches Denomin. von बक्.

भावयव्य m. Patron.

भावयितर् Nom. ag. *fautor, Pfleger, Heger, Förderer.*

भावयितव्य Adj. *zu pflegen, zu hegen, zu fördern.*

भावयु Adj. *hegend, pflegend.*

भावरत्न m. N. pr. eines Autors Ind. St. 15,283.

भावरत्नसमुच्चय m. Titel eines Werkes.

भावरामकृष्ण m. N. pr. eines Mannes.

भावरूप 1) Adj. *real, wirklich bestehend.* — 2) Titel eines Werkes.

भावर्त m. *Umlauf der Gestirne* (des Thierkreises), so v. a. *Revolution des Thierkreises* Ârjabh. 3,5.

भावलक्षव्याख्या f. Titel eines Werkes.

भावला f. N. pr. der Frau des Bhâvaḍa.

भाववचन Adj. *einen Zustand —, eine Thätigkeit —, den abstracten Verbalbegriff bezeichnend* 235,30.

भाववत् Adj. *in einem Zustande —, in einem Verhältniss sich befindend.*

भावविकार m. *eine Modification des Begriffs „werden" oder „sein"* Nir. 1,2.

भावविभाविनी f. Titel eines Werkes.

भावविवेक m. 1) N. pr. eines buddh. Lehrers. — 2) Titel verschiedener Werke Opp. Cat. 1.

भाववृत्त 1) Adj. *sich auf die Schöpfung beziehend, kosmogonisch.* — 2) m. Bein. Brahman's. — 3) f. ई N. pr. einer Gottheit.

भाववृत्तीय Adj. = भाववृत्त 1).

भावशतक n. Titel eines Werkes.

भावशबला f. *Gemischtheit der Affecte.*

भावशब्द m. *ein Verbum* Comm. zu Gaim. 2,1,1.

भावशुद्धि f. *Reinheit der Gesinnung, — des Herzens* Spr. 4579. 4873.

भावशून्य Adj. *der Zuneigung ermangelnd* Spr. 1158.

भावसंशुद्धि f. = भावशुद्धि Bhag. 17,16. Kâm. Nitis. 2,31.

भावसमाहित Adj. *seine ganze Aufmerksamkeit auf das Herz richtend* M. 6,43.

भावसार *Gürtel* (?) bei den Maga VP.^{2} 5,383.

भावसारविवेक m. Titel eines Werkes.

भावस्थ Adj. *verliebt* Kumâras. 5,58.

भावस्थिर Adj. *im Herzen festwurzelnd* Spr. 3715.

भावस्निग्ध Adj. *von Herzen zugethan* Spr. 4580.

भावस्वभाव m. Titel eines Werkes.

भावाकूत n. *die ersten im Herzen sich regenden Liebesgefühle.*

भावागणेशदीक्षित m. N. pr. eines Mannes.

*भावाट m. 1) *Affect.* — 2) *ein Verliebter.* — 3) *Schauspieler.* — 4) = निवेश.

भावात्मक Adj. *real.* Nom. abstr. °ता f.

भावादिप्राभृत n. Titel eines Werkes Bühler, Rep. No. 652.

भावानन्दीटीका f., °न्दीप्रदीप m. und °न्दीव्याख्या f. Titel von Werken.

*भावानुगा f. *Schatten* Râgân. 21,42.

भावार्थ Adj. *eine verbale Bedeutung habend* Gaim. 2,1,1. Nom. abstr. °त्व n. Comm.

भावार्थकौस्तुभ, °र्थचरण n., °र्थचिन्तामणि m., °र्थदीपिका f. und °र्थप्रकाशिका f. Titel von Werken Opp. Cat. 1.

*भावालीना f. *Schatten.*

*भावाव Adj. *zärtlich, mitleidig.*

भावाविश्वनाथदीक्षित m. N. pr. eines Mannes.

भाविक 1) Adj. (f. ई) *a) real, wirklich bestehend.* — *b) gefühlvoll, ausdrucksvoll.* — 2) n. *a) lebhafte Schilderung eines vorgestellten Objectes, so dass man dasselbe vor Augen zu haben glaubt,* Kâvjapr. 10,28. — *b) affectvolle Sprache.*

भाविचक्रवर्तिन् m. *ein zukünftiger König, Kronprinz* Daçak. (1925) 2,74,17.

भावित 1) Adj. s. u. dem Caus. von 1. भू. — 2) wohl n. *an equation involving product of unknown quantities* Colebr. Alg. 187. 343.

भावितक = भावित 2) Colebr. Alg. 343.

भावितभावन Adj. *selbst gefördert werdend und Andere fördernd* MBh. 13,18,63.

भावितबुद्धि Adj. *der seinen Verstand geläutert* oder *gebildet hat.*

°भाविता f. *das Sichrichten nach.*

भावितात्मन् 1) Adj. *dessen Geist geläutert ist* oder *der seine Gedanken auf den Geist gerichtet hat.* — 2) m. *der 15te* Muhûrta.

*भावित्र n. *die drei Welten.*

भावित्व n. 1) *das Werden* in अन्य° (Nachtr. 4). — 2) *das Geschehenmüssen, Unvermeidlichkeit.* — 3) am Ende eines Comp. *a) das Sein.* — *b) das Sichrichten nach.*

भाविन् 1) Adj. *a) werdend, seiend, zu sein pflegend, Etwas* (im Comp. vorangehend) *seiend.* — *b) zukünftig, bevorstehend, sein müssend.* Häufig in der Bed. des Fut. von 1. भू. — *c) wie Jmd sein sollte* in अ° 2). — *d) im Besitz seiend von* (im Comp. vorangehend). — *e) Etwas* (im Comp. vorangehend) *zur Erscheinung bringend, kenntlich machend* Mallin. zu Kumâras. 1,7. — *f)* am Ende eines Comp. α) *fördernd, Heil bringend.* — β) eine Gottheit *verehrend* Hemâdri 1,438,4. — 2) m. *a) jeder Vocal mit Ausnahme des* अ *und* आ. — *b)* Bez. *der* Çûdra *in* Plakshadvîpa. — 3) f. °नी *a) ein schönes Weib.* — *b) eine best. Composition* S. S. S. 121. — *c)* N. pr. α) einer der Mütter im Gefolge Skanda's. — β) der Tochter eines Gandharva.

भाविप्रायश्चित्त n. Titel eines Werkes.

भावुक 1) Adj. *a) Etwas* (Nomin. oder in Comp. mit einem Adv. auf अम्) *werdend.* — *b) Sinn für das Schöne habend.* — 2) m. *Schwestermann* Hem. Par. 6,76. — 3) f. भावुका N. pr. einer Unholdin Ind. St. 14,127. — 4) n. *a) * Wohlfahrt.* — *b) affectvolle Sprache.*

भावेशफल n. Titel eines Werkes.

भावोद्य m. *Entstehung eines Affects.*

भाव्य, भाविंय 1) Adj. *a) was geschehen muss.* — *b) zukünftig.* Vertritt bisweilen die Stelle des Fut. von 1. भू. — *c) zu Stande zu bringen, zu bewerkstelligen, zu bewirken, zu thun.* — *d) zu empfinden.* — *e) vorzustellen, was man sich vorstellt.* — *f) leicht zu fassen, — errathen.* — *g) was gut geheissen —, für gut befunden wird.* — *h) zu überführen.* — *i) zu erweisen, zu beweisen.* — 2) m. N. pr. verschiedener Männer RV. 1,126,1. — 3) n. impers. *a) zu sein, Etwas* (Instr.) *zu sein.* — *b) aufzufassen, zu verstehen* Comm. zu Mṛkkh. 85,4.

भाव्यता f. Nom. abstr. zu भाव्य 1) *b)* und *c).*

भाव्यत्व n. Nom. abstr. zu भाव्य 1) *b).*

भाव्यरथ m. N. pr. eines Fürsten.

1. भाष्, भाषते (episch auch Act.) 1) *reden, sprechen, plaudern, sagen.* भाषित *gesprochen.* — 2) *zu Jmd* (Acc.) *reden, anreden, zu Jmd Etwas sagen* (mit doppeltem Acc.). — 3) *reden von* oder *über, sich aussprechen über* (Acc.). — 4) *Etwas melden.* — 5) *nennen,* mit doppeltem Acc. — 6) *für Etwas ausgeben.* अन्यथा सन्तमात्मानमन्यथा so v. a. *sich bei Jmd* (Loc.) *für einen Andern ausgeben, als man ist.* — 7) *beim Sprechen gebrauchen, anwenden.* — Auch mit भष् verwechselt. — Caus. भाषयति 1) *Jmd reden machen, zu sprechen veranlassen.* — 2) *Jmd zu denken geben, in Unruhe versetzen.* — 3) *sagen, sprechen.* — Mit अधि 1) *Jmd anreden* Lalit. 135,21. — 2) *Etwas aussprechen, hersagen* Lalit. 111,2. — Mit अनु 1) *Jmd* (Acc.) *nachrufen, zurufen.* — 2) *sagen, sprechen, — zu, sich unterhalten mit;* mit Acc. der Person. — 3) *sprechen von* (Acc.), *vorgeben.* — 4) *bekennen.* — 5) *Jmds* (Acc.) *Worten trauen.* — Caus. 1) *sich unterhalten mit* (Acc.). — 2) *lesen.* — Mit अप 1) *falsch sprechen.* — 2) *schmähen.* — Mit अभि 1) *anreden, sprechen zu* (Acc.). अभिभाषित *angeredet.* — 2) *sagen, sprechen, zu sagen pflegen, Etwas sagen, sprechen, mittheilen, erzählen, verkünden; Etwas zu Jmd sprechen* (mit doppeltem Acc.). — 3) *sprechen von* (Acc.). — 4) *nennen,* so v. a. *rühmen.* — 5) *bekennen,* mit Acc. oder Instr. des Was. — Mit प्रत्यभि in °भाषिन्. — Mit समभि *mit einander reden, zu Jmd* (Acc.) *sprechen, mit Jmd reden.* — Mit अव, °भाषित vielleicht *geschmäht.* — अवभाषयत् MBh. 12,8345 und अवभाषिता 7,6672 fehlerhaft für अवभासयत् und अवभासिता. — Mit आ 1) *anreden, reden zu* (Acc.). — 2) *sprechen —, Worte wechseln mit* (सह). — 3) *sagen, sprechen, ausrufen, Etwas sagen, sprechen, mittheiten; Etwas zu Jmd sagen* (mit doppeltem Acc.). — 4) *benennen.* — 5) *zusagen, versprechen.* — Mit व्या 1) *anreden, sprechen zu.* — 2) *reden.* — 3) *aussprechen;* vgl. दुःखव्याभाषित. — Mit समा 1) *anreden, sagen zu.* — 2) *mittheilen.* — Mit उद्, उद्भाषित MBh. 13, 7302 und Paṅkar. 4,3,30 fehlerhaft für उद्भासित. — Mit परि 1) *Jmd* (Acc.) *zusprechen, zureden, admonere.* — 2) *anreden.* — 3) *aussprechen, erklären, lehren.* °भाषित *ausgesprochen, ausdrücklich angegeben als* (Nomin.) Bâlar. 114,2. — 4) °भाषित *als allgemeine Regel aufgestellt* Comm. zu Bîâg. 131. Nom. abstr. °त्व n. Comm. zu RV. Prât. (ed. M.) 2,5. — Mit प्र 1) *sprechen, Etwas sagen, verkünden, mittheilen, offenbaren, ausplau-*

dern. प्रभाषित *gesprochen.* — 2) *auseinandersezzen, erklären.* प्रभाषित *erklärt.* — 3) *nennen.* — 4) *sich unterhalten mit* (Acc.). — Mit संप्र 1) *sprechen, sagen —, sprechen zu* (Acc.). — 2) *verkünden, offenbaren, hersagen.* — Mit प्रति 1) *entgegen sagen,* so v. a. *Jmd antworten* oder *sprechen zu;* mit Acc. der Person. — 2) *Etwas zur Antwort geben.* — 3) eine Rede (Acc.) *vorbringen,* Worte *sprechen* 49,3. — 4) *Etwas erzählen, mittheilen.* — 5) *nennen,* mit doppeltem Acc. — प्रत्यभाषत्त Râgat. 6,327 fehlerhaft für प्रत्यभासत्त. — Mit संप्रति *antworten.* — Mit वि 1) *schmähen.* — 2) Pass. *einen Wechsel zulassen, facultativ sein.* विभाषित *facultativ.* — Mit संवि *sich unterhalten.* — Mit सम् 1) *sich unterhalten, sprechen mit* (Instr. mit und ohne सह) Gaut. — 2) *zu Jmd —, mit Jmd sprechen, anreden, begrüssen;* mit Acc. der Person. — 3) *mitsprechen, sich in die Rede mischen* Vaitân. — 4) *einstimmen.* — 5) *Jmd* (Acc.) *bereden.* — 6) *hersagen* Hariv. 3,21,14. — Caus. 1) *sich mit Jmd* (Instr.) *unterhalten.* v. l. संभाषित्वा च st. संभाषयित्वा. — 2) *Jmd* (Acc.) *anreden.* — 3) *Jmd bereden, Jmd gute Worte geben.* — Mit उपसम् in उपसंभाषा. — Mit प्रसम् *Jmd anreden, begrüssen.*

2. भाष् Adj. *bellend* in रक्षो°.

भाष m. fehlerhaft für 1. भास 1) *b*). भाषा s. bes.

°भाषक Adj. *sprechend —, schwatzend über.*

भाषण n. (adj. Comp. f. आ) 1) *das Reden, Sprechen, Schwatzen; Rede.* — 2) *freundliche Worte, Geschenke u. s. w.* — 3) in der Dramatik *der Ausdruck der Befriedigung nach Erreichung des Zieles.*

भाषणीत्तोलेम (!) m. Pl. N. pr. eines Geschlechts.

भाषा f. 1) *Rede, Sprache.* — 2) *Verkehrssprache.* In der älteren Zeit im Gegensatz zur *vedischen Sprache,* in der späteren zum *Sanskrit.* Auch Bez. *einer Gruppe von Prâkrit-Sprachen.* — 3) *Beschreibung, Definition.* — 4) bei den Juristen *Klage* 214,29. 30. — 5) **eine best.* Râgiṇî.

भाषाकौमुदी f. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

भाषाचित्रक n. *Wortspiel* Bâlar. 6,1.

भाषाज्ञ 1) *sprachenkundig.* — 2) m. N. pr. eines Mannes.

भाषानुशासन n. (Bühler, Rep. No. 302), भाषापरिच्छेद m., भाषामञ्जरी f., भाषार्णव m., भाषाविवृतिगीता f. (Opp. Cat. 1), भाषावृत्ति f. und भाषावृत्त्यर्थवृत्ति f. Titel von Werken.

भाषासम m. in der Rhetorik *ein Satz der sowohl für Sanskrit als auch für Prâkrit gelten kann.*

भाषासमिति f. bei den Gaina *Maass und Ziel in der Rede.*

भाषिक 1) Adj. *der Verkehrssprache angehörig.* — 2) f. आ *Sprache.* — 3) n. *a*) *allgemeine Vorschriften* Çâṅku. Gr. 6,2,13. — *b*) Titel eines Sûtra Ind. St. 10,405. °वृत्ति f. 397.

भाषिकस्वर m. = ब्राह्मणास्वर Kârs. Ça. 1,8,17.

भाषित 1) Adj. s. u. 1. भाष्. — 2) n. *das Sprechen, Rede, Sprache.*

भाषितपुंस्क Adj. *ein entsprechendes Masculinum habend.* Nom. abstr. °त्व n. P. 7,3,48, Sch.

भाषितर् Nom. ag. *redend,* mit Acc. oder am Ende eines Comp.

भाषितव्य Adj. *anzureden.*

भाषिन् Adj. *sprechend, sagend; geschwätzig.* Gewöhnlich am Ende eines Comp. *redend, sprechend, schwatzend.*

भाषिपक्षिन् m. *ein Vogel, welcher redet.*

भाष्य n. 1) *das Reden, Sprechen.* — 2) *ein Werk in gewöhnlicher Sprache.* — 3) *Erklärungsschrift, Commentar;* insbes. zu einem Sûtra. — 4) Titel *a*) von Patañgali's *Commentar* zu den Sûtra des Pâṇini. — *b*) des 4ten Abschnitts im Bhavishjapurâṇa Hemâdri 2,*a*,23,10. — 5) **eine Art Haus.*

भाष्यकार und भाष्यकृत् m. *Verfasser eines Commentars,* insbes. Bez. Patañgali's.

भाष्यकैयटीय n. Kaijaṭa's *Commentar zu* Patañgali's Bhâshja Opp. Cat. 1.

भाष्यटीका f., °वाचस्पतीय n. (Opp. Cat. 1), भाष्यदीपिका f. (ebend.), भाष्यप्रदीप m., °प्रदीपकारिका f. (Opp. Cat. 1), °प्रदीपविवरण n., °प्रदीपोद्योत m., °प्रदीपोद्योत m. (Opp. Cat. 1), भाष्यभानुप्रभा f. (ebend.), भाष्यरत्नप्रभा f., °चतुःसूत्री f. (Opp. Cat. 1), भाष्यविषयवाक्यदीपिका f. (ebend.), भाष्यव्याख्या f. (ebend.) und भाष्यावतारिका f. (ebend.) Titel von Werken.

1. भास् n. (älter) und f. (schon in TBr.) 1) *Schein, Licht, Glanz.* Auch Pl. भासां निधिः und भासां पतिः (Hemâdri 1,508,5) *die Sonne.* — 2) **Machtglanz, Macht, Majestät.* — 3) **Wunsch.*

2. भास्, भासति u. भासते (in der späteren Sprache) 1) *scheinen, leuchten.* भासित *leuchtend.* — 2) *erscheinen, — als* oder *wie* (Nomin. oder Instr. eines Nom. abstr.), *auftauchen, zur Vorstellung kommen, deutlich werden, einleuchten, begriffen werden.* — Caus. भासयति, °ते (metrisch) 1) *leuchten machen, beleuchten, erhellen.* — 2) *erscheinen machen, zeigen, erscheinen lassen als* (Nom. abstr. im Instr.). — Mit अव Med. 1) *scheinen, leuchten.* — 2) *erscheinen, sich den Augen darstellen, erscheinen wie* (°वत् 215,15) oder *als* (Nom. abstr. im Instr.). — Caus. 1) *beleuchten, erhellen.* — 2) *erscheinen lassen.* — Mit प्रत्यव in °भास. — Mit व्यव Caus. *vollkommen erleuchten, — erhellen.* — Mit आ Med. *erscheinen wie* (इव). — Caus. 1) *bescheinen.* — 2) *als Trugbild* (vgl. आभास) *darstellen, als unhaltbar erweisen* Çaṅk. zu Bâdar. 2,1,11. — आभास्य Mârk. P. 105,18 fehlerhaft für आभाष्य. — Mit उद् 1) *aufleuchten, zu scheinen beginnen.* — 2) *in die Augen fallen, auffallen.* — Caus. 1) *erleuchten, erhellen* 106,28 (Med.). — 2) *hervortreten lassen.* — 3) *verherrlichen, verschönern.* — Mit समुद् *in die Augen fallen durch, prangen mit* (Instr.) Kâd. 2,88,22. — Mit निस् Caus. *erhellen.* — Mit परि Med. *erscheinen —, aussehen wie* (इव). — Caus. *verschönern, schmücken.* — Mit प्र 1) *leuchten, glänzen.* — 2) *erscheinen wie* (इव). — Caus. *erleuchten, erhellen.* — Mit प्रति Med. 1) *erscheinen, sich darstellen, sich offenbaren, erscheinen wie* (Nomin.) oder *als* (Nom. abstr. im Instr. 258,23). — 2) *in seinem Glanz erscheinen, ein Ansehen haben.* — Mit वि *scheinen, leuchten.*

1. भास 1) m. *a*) *Licht, Glanz.* — *b*) *ein best. Raubvogel* Âpast. — *c*) N. pr. α) verschiedener Manner Prasannar. 8,2. — β) eines Berges. — 2) m. (nur TBr.) und n. Name eines Sâman. °निधन Lâṭj. 7,6,19. — 3) f. भासी *a*) *die Urmutter der Vögel* Bhâsa, eine Tochter der Tâmrâ. — *b*) N. pr. einer Tochter der Prâdhâ.

2. *भास Adj. von 1. भास 1) *b*).

भासक 1) Adj. *erscheinen machend, machend, dass man erkennt.* Nom. abstr. °त्व n. — 2) m. N. pr. eines dramatischen Dichters.

भासकर्ण m. N. pr. eines Rakshas.

भासता f. Nom. abstr. zu 1. भास 1) *b*).

भासद् m. etwa *Hinterbacke.*

भासन n. 1) *das Scheinen, Leuchten, Glänzen.* — 2) *das Glänzen, Sichauszeichnen.*

*भासत्त 1) Adj. *glänzend, schön.* — 2) m. *a*) *die Sonne.* — *b*) *der Mond.* — *c*) *Stern, Sternbild.* — *d*) = 1. भास 1) *b*). — 3) f. ई *Sternbild, Mondhaus.*

भासर्वज्ञ m. N. pr. eines Autors.

1. भासस् n. *Licht, Strahl.*

2. भासस् n. *Futter, Frass.*

भासांकेतु Adj. *durch Licht kenntlich, im Licht erscheinend.*

भासापुर n. N. pr. einer *Stadt.*

भासाय्, °यते *wie der Vogel* Bhâsa *erscheinen.*

भासिन् Adj. *scheinend, leuchtend* in ऊर्ध्व° (Nach-

tr. 4) und ज्योतिर्भासिन्.

*भासु m. *die Sonne.*

भासुर 1) Adj. *a) leuchtend, glänzend.* Nom. abstr. °त्व n. — *b) sich auszeichnend durch* (im Comp. vorangehend). — *c) *furchtbar* (!). — 2) *m. *a) Krystall.* — *b) Held.* — 3) *n. *Costus speciosus* oder *arabicus.*

भासुरक m. N. pr. 1) eines Mannes Mudrâr. 100,7 (138,6). — 2) eines Löwen. Auch °सिंह.

*भासुरपुष्पा f. *Tragia involucrata.*

भास्कर 1) Adj. *scheinend, leuchtend, glänzend.* v. l. भासुर und भास्वर. — 2) m. *a) die Sonne* Taitt. Âr. 10,1,7. Am Ende eines adj. Comp. f. आ. — *b)* Bein. Çiva's. — *c) *Feuer.* — *d) *Held.* — *e) *Calotropis gigantea.* — *f)* N. pr. verschiedener Männer. Auch भट्ट°, °भट्ट und °मिश्र. — 3) n. *a) *Gold* Râgân. 13,8. — *b) eine Art Bresche* Mṛicch. 47,11. — *c)* N. pr. eines Tîrtha.

भास्करदीक्षित m. N. pr. eines Autors. °क्षितीय n. Titel seines Werkes Opp. Cat. 1.

भास्करनन्दिन् m. *der Sohn des Sonnengottes* Mṛicch. 47,21.

भास्करनृसिंह m. N. pr. eines Scholiasten.

*भास्करप्रिय m. *Rubin.*

भास्करभाष्य n. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

भास्करलवण n. *eine best. Mixtur* Mat. med. 86. Bhâvapr. 4,29.

भास्करवत् Adj. *mit einer Sonne versehen* Hemâdri 1,351,15.

भास्करवर्मन् m. N. pr. und Bein. von Fürsten Harshak. 187,24.

भास्करव्रत n. *eine best. Begehung.*

भास्करशर्मन् m. N. pr. eines Scholiasten.

भास्करसप्तमी f. *der 7te Tag in der lichten Hälfte des* Mâgha.

भास्करस्तोत्र n. Titel *eines Lobgesanges auf die Sonne.*

भास्कराचार्य m. N. pr. verschiedener Autoren.

भास्करावर्त m. *ein best. Kopfschmerz.*

भास्करि m. 1) Patron. *a) des Planeten Saturn.* — *b)* des Affenfürsten Sugrîva Bâlar. 311,3. — 2) N. pr. eines Muni.

भास्करीय 1) Adj. *von Bhâskara herrührend.* — 2) m. *ein Schüler des* Bhâskara. — 3) n. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

*भास्करेष्टा f. *Polanisia icosandra* Râgân. 4,183.

*भास्त्रायण n. von भस्त्रा. Davon *Adj. °क.

भास्मन Adj. *aus Asche gemacht.*

*भास्मायन m. Pl. Pl. zu भास्मायन्य.

*भास्मायन्य m. Patron. von भस्मन्.

भास्य Adj. *zur Erscheinung —, zur Erkenntniss gebracht werdend.* Nom. abstr. °त्व n. 273,6.

भास्यसूत्र n. vielleicht Titel eines Pariçishṭa zum Kâtantra.

भास्वतीकरण n. und भास्वतीविवरण n. (Bühler, Rep. No. 540) Titel zweier Werke.

भास्वत् 1) Adj. *scheinend, leuchtend, glänzend.* — 2) m. *a) die Sonne.* — *b) *Held.* — *c) *Glanz, Licht* (दीप्ति vielleicht fehlerhaft für दीप्त). — 3) f. भास्वती *a) *die Residenz des Sonnengottes.* — *b)* Titel eines Werkes.

भास्वर 1) Adj. (f. आ) *leuchtend, glänzend.* — 2) m. *a) *die Sonne.* — *b) *Tag.* — *c)* N. pr. α) eines Trabanten des Sonnengottes. — β) einer buddh. Gottheit (?). — 3) *n. *Costus arabicus* oder *speciosus.*

भास्वरवर्ण Adj. *lichtfarbig* Çat. Br. 14,9,1,17.

भास्सत्य Adj. *dessen wahres Wesen Licht ist* Çat. Br. 14,8,8,1.

भिःखराज्ञ m. N. pr. eines Fürsten.

भिक्ष्, भिक्षते (ganz ausnahmsweise auch Act.) *sich Etwas* (Acc. oder Gen.) *wünschen, erwünschen; erbetteln, betteln um* (Acc.), *Jmd um Etwas bitten* (mit doppeltem Acc.), *um Nahrung bitten, betteln, anbetteln.* — Caus. भिक्षयति *Jmd betteln machen, zum Bettler machen.*

भिक्षण n. und *°णा f. *das Betteln, Anbetteln* Âpast.

भिक्षा f. 1) *das Betteln.* भिक्षां या, चर्, चट् oder भ्रम् *auf den Bettel gehen, betteln;* mit कर् *betteln.* — 2) *Erbetteltes, Almosen.* In Comp. mit dem erbettelten Gegenstande (पुत्र°). — 3) *Dienst. — 4) *Lohn.*

भिक्षाक 1) m. *Bettler* Râgat. 8,101. — 2) *f. ई *Bettlerin.*

भिक्षाकरण n. *das Betteln.*

भिक्षाचर 1) *Adj. Subst. *auf den Bettel ausgehend, betteln, Bettler.* — 2) m. N. pr. eines Sohnes des Bhoga.

भिक्षाचरण n. *das Ausgehen auf den Bettel.* °णं चर् *betteln gehen.*

भिक्षाचर्य 1) n. dass. °र्यं चर् *betteln gehen* Âpast. — 2) f. °र्या dass. Pân. Gaṇ. 2,5,11.

भिक्षाचर्यचरण n. dass. Pân. Gaṇ. 2,5,1.

भिक्षाचार Adj. Subst. = भिक्षाचर 1).

भिक्षाटन 1) *Adj. Subst. dass. — 2) m. N. pr. eines Dichters. — 3) n. *a) das Ausgehen auf den Bettel, Betteln* Spr. 7754. °नं कर् *betteln,* कारय् *Jmd* (Acc.) *zwingen betteln zu gehen.* — *b)* Titel eines Schauspiels. °नाटक n. Opp. Cat. 1.

भिक्षान्न n. *erbettelte Speise.*

भिक्षापात्र n. *Betteltopf.*

भिक्षाप्रचार m. *das Ausgehen auf den Bettel.*

भिक्षाभाण्ड n. *Betteltopf.*

भिक्षाभुज् Adj. *von Almosen lebend.*

*भिक्षामाणव m. *Betteljunge.*

भिक्षायण n. *das Betteln.*

भिक्षार्थिन् Adj. Subst. *bettelnd, Bettler.*

भिक्षावत् Adj. *Almosen empfangend, bettelnd.*

*भिक्षावासस् n. *Bettlergewand.*

भिक्षावृत्ति Adj. *vom Betteln —, von Almosen lebend.*

भिक्षाशित्व n. *das Essen erbettelter Speise, das Leben von Almosen.*

भिक्षाशिन् Adj. *Almosen geniessend, von A. lebend.*

1. भिक्षाहार m. *erbettelte Speise.*

2. भिक्षाहार Adj. Subst. *von Almosen lebend, Bettler.*

भिक्षितव्य Adj. *anzubetteln.*

भिक्षितृ Adj. *bettelnd.*

भिक्षु 1) m. *a) Bettler,* insbes. *ein Brahmane in seinem vierten und letzten Lebensstadium, da er sein Haus und seine Familie verlässt und von Almosen lebt.* — *b) *Asteracantha longifolia.* — *c) *Sphaeranthus mollis* Râgân. 5,17. — *d)* N. pr. α) eines Âñgirasa. — β) *eines Buddha. — γ) eines Sohnes des Bhoga. — 2) n. Titel einer Upanishad; vgl. भिक्षुकोपनिषद्.

भिक्षुक 1) m. = भिक्षु 1) *a).* — 2) f. ई *Bettlerin.*

*भिक्षुकसती f. *eine bettelnde, aber dabei treue Frau* H. 549.

भिक्षुकीपराक N. pr. eines Gebäudes.

भिक्षुकोपनिषद् f. Titel einer Upanishad Opp. Cat. 1.

भिक्षुचर्या f. *das Betteln, das Lebensstadium des Bettlers.*

भिक्षुणी f. *eine buddhistische Bettlerin.*

भिक्षुतन्त्र n. Titel eines Werkes.

भिक्षुसंघ m. *der Verein der buddhistischen Bettler.*

भिक्षुसंघाटी f. *Bettlergewand.*

भिक्षुसूत्र n. *Regeln —, Anweisung für Bettler.* °भाष्यवार्त्तिक n. Titel eines Werkes.

*भिद्य (?), भिद्यति *betteln.*

भिण्ड m., *भिण्डक m. und भिण्डा f. *Abelmoschus esculentus* Râgân. 4,159. Nur ein Beleg, wobei nicht zu entscheiden ist, ob भिण्ड oder भिण्डा gemeint ist.

*भिण्डमाल m. und *°ला f. = भिन्दिपाल.

*भिण्डीतक m. = भिण्ड.

भित्त n. 1) *ein abgebrochenes Stück, Abschnitt* Çiñkh. Gṛhj. 1,28. — 2) *Wand.*

भित्ति f. 1) *das Zerbrechen, Erbrechen, Bersten.* — 2) *eine aus geschlitztem Rohr geflochtene Matte.* — 3) *Wand.* — 4) in Comp. mit bestimmten Körpertheilen *eine wie eine Wand senkrecht abfallende Fläche.* — 5) **Theil, Stück.*

भित्तिक 1) am Ende eines adj. Comp. (f. आ) *a)* = भित्ति 2) Hemâdri 1,622,8. — *b)* = भित्ति 3) Hemâdri 1,549,12. श्लेष° so v. a. *beruhend auf.* — 2) *f. आ *a) Wand, Mauer.* — *b) eine kleine Hauseidechse.*

*भित्तिखातन m. *Ratte.*

*भित्तिचौर m. *ein durch die Wand sich einschleichender Dieb.*

*भित्तिपातन m. *eine Rattenart.*

भित्र n. *eine Art Tanz* S. S. S. 258.

1. भिद्, भेत्ति, भिनत्ति; ausnahmsweise auch Med. (भिन्दानै ṚV. 6,27,6). 1) *spalten, einbrechen, ein Loch in Etwas schlagen, durchstechen, durchbrechen, zersprengen, aufreissen, — schlitzen.* सेतुम्, मर्यादाम्, स्थितिम्, वेलाम् *einen Damm, Schranken, das Ufer durchbrechen.* Ein Planet oder Komet *durchbricht* einen Stern, wenn er *durch ihn durchgeht.* Pass. भिद्यते, °ति (metrisch, aber auch bei Baudh. im Comm zu Âpast. Çr. 5,29,12; भिन्द्ताम् MBh. 6,4125 fehlerhaft für भिद्यताम्) auch in intransit. Bed. *bersten.* भित्त्वा *zerschlagen, zerbrochen* u. s. w. — 2) *brechen* in übertr. Bed. so v. a. *vertreiben, verschwinden —, zu Nichte machen; Pass. zu Nichte werden.* भिन्न *zu Nichte gemacht* 104,27. — 3) *spalten,* so v. a. *theilen; Pass. getheilt werden, sich theilen.* भिन्न *getheilt* auch so v. a. *nicht ganz, weniger als ein.* — 4) *spalten,* so v. a. *öffnen; blühen machen; Pass. sich öffnen, freien Lauf haben* (Wasser), *sich ergiessen, über die Ufer treten.* भिन्न *geöffnet, aufgeblüht.* °कर oder °गण्डकर Adj. von einem Elephanten, *dessen Schläfen zur Brunstzeit sich geöffnet haben und fliessen;* auch भिन्न allein in derselben Bed. — 5) *lösen, entwirren; Pass. sich lösen, aufgehen.* — 6) *unterbrechen, stören; nicht einhalten* (die Zeit). — 7) *brechen,* so v. a. *verrathen.* — 8) *spalten, theilen,* so v. a. *entzweien.* भिन्न Pl. *Entzweite, Zerfallene;* दान° *durch Geschenke abtrünnig gemacht, — bestochen.* — 9) Pass. *sich abtheilen —, sich fernhalten von* (Instr.). — 10) *Jmd mit sich selbst entzweien, irre machen, umstimmen;* nur Pass. — 11) *ändern,* Pass. *sich ändern.* भिन्न *verändert, entstellt.* — 12) *unterscheiden, einen Unterschied machen; Pass. verschieden sein, sich unterscheiden von* (Abl.). भिन्न *verschieden, — von* (Abl. oder im Comp. vorangehend); *verschieden* auch so v. a. *vom Gewöhnlichen —, vom Normalen abweichend.* — 13) भिन्न *vermischt —, verbunden mit* (Instr. oder im Comp. vorangehend), *hängend —, haftend —, hängen geblieben an* (Loc. oder im Comp. vorangehend). — Caus. भेदयति 1) *spalten, brechen, zerschlagen* MBh. 3,135,52. — 2) *zerstören, zu Nichte machen.* — 3) *theilen.* षोडशभेदित *sechszehnfach getheilt, in 16 Arten zerfallend.* — 4) *entzweien mit Andern* oder *mit sich, Jmd irre machen, auf seine Seite herüberziehen, verführen.* — Desid. बिभित्सति *zu durchbrechen —, zu sprengen beabsichtigen.* — Desid. vom Caus. in बिभेदयिषु. — Intens. बेभिद्यते, बेभेत्ति *zu wiederholten Malen spalten, — einhauen in* Bhaṭṭ. — Mit व्यति, °भिन्न *unzertrennlich verbunden mit* (Instr.) Comm. zu Njâjas. 4,2,18. — Mit अनु 1) *der Länge nach spalten, — zerschlitzen.* — 2) Pass. *sich öffnen.* — को ऽनुभिन्द्यात् MBh. 2,2483 fehlerhaft für को नु भि°. — Mit अन्तर् *auf Verrath sinnen* Daçak. 19,8. — Mit अप *abschlagen* (Feinde). — Mit अभि Pass. *zerspringen, zerbrechen.* — Mit अव *zerspalten, durchbohren.* अवभिन्न *durchbohrt, zersprungen.* — Mit आ *zerschlitzen, zerreissen.* — Mit उद् 1) *durchbrechen, durchdringen durch* (Acc.). — 2) *durchdringen, obenauf kommen.* उद्भिन्न *emporgekommen.* — 3) Pass. *aufspringen, bersten.* — 4) Act. (nur einmal in Çat. Br.) Pass. *hervorbrechen, hervorschiessen, zum Vorschein kommen.* उद्भिन्न *hervorgebrochen, hervorgeschossen, zum Vorschein gekommen.* — 5) उद्भिन्न *a) verrathen.* — *b) versehen —, ausgestattet mit* (im Comp. vorangehend) Bhâg. P. 3,2,5. Paṅkar. 4,6,7. — Mit प्रोद्, प्रोद्भिन्न *hervorgeschossen, hervorgebrochen.* — Mit नि Pass. *sich öffnen.* — Mit निस् 1) *auseinanderspalten, — schlitzen, aufreissen, durchschlagen, durchschiessen, ausstechen* (die Augen), *verwunden;* Pass. (und einmal Bhâg. P.) Act. *sich spalten, sich öffnen.* निर्भिन्न *auseinandergespalten* u. s. w. — 2) Oeffnungen (Acc.) *bilden.* — 3) *lösen* (einen Knoten). — 4) *hinter Etwas* (Acc.) *kommen.* — 5) निर्भिन्न *a) sich abgesondert habend von* (°तस्). — *b) verrathen.* — *c) uneinig.* — Mit विनिस् 1) *auseinanderspalten, aufschlitzen, durchschiessen.* विनिर्भिन्न *durchschossen.* — 2) विनिर्भिन्न *sich geöffnet habend.* — Mit परा *durchbohren, verwunden* Çat. Br. 5,3,5,29. — Mit परि Pass. 1) *durchbrochen werden* in übertr. Bed. परिभिन्न *a) zerspalten, zerschlagen, zersprungen, zerbröckelt.* — *b) verändert, entstellt.* — Mit प्र 1) *spalten, zerspalten, aufreissen, durchstechen;* Pass. *zerspringen, zerbröckeln.* प्रभिन्न *zerspalten, zerbrochen, durchstochen.* — 2) Pass. *aufgehen, sich lösen, sich öffnen.* प्रभिन्न *aufgegangen, aufgeblüht.* °कर und °करामुख Adj. von einem Elephanten, *dessen Schläfen sich geöffnet haben und fliessen* (in der Brunstzeit). — 3) Pass. *sich spalten,* so v. a. *sich theilen.* — 4) प्रभिन्न *a) durch Oeffnungen hervordringend* (Blut). — *b) durch Oeffnungen nässend.* — *c) durchbrochen,* so v. a. *unterbrochen.* — *d) entstellt, verändert, verstimmt.* — *Caus. vom Intens. प्रबेभिद्य्य. — Mit उपप्र *zerbröckeln, in Brocken hinstreuen.* — Mit संप्र, °भिन्न von einem Elephanten, *dessen Stirn sich geöffnet hat und fliesst* (in der Brunstzeit). — Mit प्रति 1) *durchbohren.* — 2) *verrathen.* — 3) *seinen Unwillen gegen Jmd* (Acc.) *an den Tag legen.* — Mit वि 1) *durchbohren, zerspalten, zerbrechen; stechen* (von einem Insecte). Einen Himmelskörper *spalten,* so v. a. *durch ihn gehen.* Pass. und ausnahmsweise Act. *zerbrechen, auseinanderbersten.* विभिन्न *durchbohrt* u. s. w. — 2) *brechen,* so v. a. *zu Nichte machen.* विभिन्न *zu N. gemacht.* — 3) *lösen, auseinandermachen.* — 4) *brechen,* so v. a. *verstossen gegen* Bâlar. 74,3. — 5) *umstimmen,* Pass. *eine Umstimmung erfahren.* विभिन्न *umgestimmt, untreu geworden.* — 6) Pass. *sich ändern, eine Veränderung erfahren.* विभिन्न *verändert, entstellt.* — 7) विभिन्न *a) geöffnet, aufgeblüht; offen und fliessend* (die Stirn eines brünstigen Elephanten). — *b) auseinandergebreitet ,— getrieben.* — *c) getrennt* in अ° (Nachtr. 4). — *d) uneins, in Uneinigkeit lebend.* — *e) wo Uneinigkeit herrscht.* — *f) sich widersprechend.* — *g) getäuscht* in आशा° *in seiner Hoffnung.* — *h) verschieden.* — *i) vermengt mit* (Instr.). — Caus. *Jmd von Jmd* (Abl.) *entfernen, abspänstig machen.* — Mit प्रवि, °भिन्न *aufgerissen, verwundet, geborsten.* — Mit सम् 1) *zerspalten, zerbrechen, durchbohren, verletzen.* संभिन्न *zerspalten* u. s. w. °मर्याद Adj. *der die Schranken durchbrochen hat.* — 2) *unterbrechen, aufgeben.* संभिन्नवृत्त Adj. *der seinen guten Lebenswandel verlassen hat.* — 3) *zusammenbringen, in Berührung bringen, verbinden, vermengen.* संभिन्न *zusammengezogen* (die Glieder einer Schildkröte), *in Berührung gekommen, verbunden, dicht anliegend, compact.* — 4) *sich zu Jmd* (Acc.) *gesellen.* — Mit अनुसम् *zusammenbringen, verbin-*

den Âpast. Çr. 3,5,2. 8,5,20. — Mit उपसम् dass. 2. भिद्ु 1) Adj. am Ende eines Comp. *a) zerbrechend, zermalmend, durchbrechend, durchbohrend, treffend* (ein Ziel). — *b) vertreibend, zu Nichte machend.* — 2) f. *a) Wand* ṚV. 1,174,8. Vgl. भित्ति. — *b) Spaltung, Scheidung.* — *c) Art, Species.*

*भिदक m. 1) *Schwert.* — 2) *Donnerkeil.*

भिदा f. *das Zerreissen, Bersten.* — 2) *das Zunichtewerden* Ind. St. 14,374. — 3) *Spaltung, Scheidung, Unterschied* 248,18. 251,32. — 4) *Art, Species.* — 5) **Koriander.*

भिदापन n. *das Spalten —, Zerreissen —, Zerstampfenlassen.*

*भिदि m. °भिदिर n. und *भिडु m. *Donnerkeil.*

भिदुर 1) Adj. *a) spaltbar, reissbar, leicht reissend.* — *b)* am Ende eines Comp. α) *zersprengend, zu Nichte machend* Harshaṅ. 212,22. — β) *in nahe Berührung tretend —, sich vermengend —, sich vermischend mit.* — 2) *n. *a) Donnerkeil.* Statt dessen बिडुर Smṛtim. — *b) Diamant* Râǵan. 13,174.

भिदुरस्वन m. N. pr. eines Asura.

*भिदेलिम Adj. *spaltbar.*

भिद्य 1) m. *ein reissender Fluss.* — 2) n. *das Zerbrechen* u. s. w. in पूर्भिद्य und शीर्षभिद्य.

*भिद्र n. *Donnerkeil.*

भिद्वत् Adj. *die Wurzel* भिद् *enthaltend.*

*भिन्दपाल und *भिन्दमाल m. = भिन्दिपाल.

भिन्दिपाल m., °क m. (Hemâdri 2,*a*,99,18), भिन्दिमालक m. (ebend. v. l.), भिन्दिमाला f. (ebend. 2,*a*,102,14) und *भिन्डुमाल m. *eine Art Speer.*

भिन्न् 1) m. *a) Zerspalter, Zertrümmerer.* — *b) Tropfen* TS. 6,6,3,5. Âpast. Çr. 13,20,11. — 2) *f. *eine Frau, die ein todtes Kind zur Welt bringt.*

*भिन्डुमाल m. s. u. भिन्दिपाल.

*भिन्डुर m. *Ficus infectoria* Râǵan. 11,127.

*भिन्द्विलवणा f. *ein beständiges Sprengen von Salz.*

भिन्न् 1) Adj. s. u. भिद्. — 2) m. *Bruch, eine gebrochene Zahl* Lîlâv. S. 10. fgg. — 3) *f. आ *Sanseviera Roxburghiana* Râǵan. 3,6. — 4) n. *a) Stück, Theil.* — *b) Stichwunde.* — *c) eine best. Fechtart.*

भिन्नक 1) Adj. *zerbrochen* Mantrabr. 2,7,3. — 2) m. *a) *ein buddhistischer Bettler.* — *b) ein best.* Râga.

भिन्नकरीन्द्रकुम्भमुक्तामय Adj. (f. ई) *aus Perlen bestehend, die aus den aufgerissenen Stirnerhöhungen eines mächtigen Elephanten herabfielen,* Spr. 7783.

*भिन्नकर्ण Adj. *gespaltene Ohren habend* (von Thieren, die so gezeichnet wurden).

भिन्नकल्प Adj. *verschiedenen Ritus habend* Ind. St. 10,93.

भिन्नकाल Adj. *die Zeit nicht einhaltend* Çâṅkh. Gṛhj. 1,3.

भिन्नकूट Adj. *je eine andere Kriegslist anwendend* (nach dem Comm.).

भिन्नक्रम Adj. *verstellt, nicht am rechten Platze stehend* Comm. zu Târṇḍja-Br. 2,2,3. zu Âpast. Çr. 6,1,4. zu ṚV. Prât. 4,12.

भिन्नगर्भ Adj. *in sich selbst uneinig* (Heer).

भिन्नगुणन n. *das Multipliciren von Brüchen.*

भिन्नघन m. *der Cubus eines Bruches.*

भिन्नजाति (Mit. zu Jâǵñ. 2,30) und °मत्त् (Mârk. P. 113,8) Adj. Pl. *verschiedenen Standes.*

भिन्नजातीय Adj. *verschiedenartig* Comm. zu Âpast. Çr. 1,25,1.

भिन्नतन्त्र Adj. *in verschiedenen Handlungen vor sich gehend* Kâtj. Çr. 19,6,1.

भिन्नत्व n. *das Verschiedensein von* (im Comp. vorangehend).

भिन्नदर्शिन् Adj. *Verschiedenes —, Verschiedenheit sehend, einen Unterschied machend.*

*भिन्नदला f. *Sanseviera Roxburghiana* Râǵan. 3,7.

भिन्नदृश् Adj. = भिन्नदर्शिन्.

भिन्नदेश Adj. *an verschiedenen Orten stattfindend.* Nom. abstr. °त्व n.

भिन्नपरिकर्मन् m. *eine arithmetische Operation mit Brüchen.*

भिन्नभागहर (wohl fehlerhaft) und °हार (Lîlâv. 11,15. 12,4) m. *Division von Brüchen.*

*भिन्नभिन्नात्मन् m. *Kichererbsen.*

भिन्नमन्त्र Adj. *der einen Plan verrathen hat* R. 4,55,9.

भिन्नमर्याद (Spr. 4270) und °मर्यादिन् (Mârk. P. S. 660, Z. 6) Adj. *die Schranken durchbrechend* (eig. und übertr.).

*भिन्नयोजनी f. *Plectranthus scutellarioides* Buâvapr. 1,176 (°याडनी Ausg. und Hdschr.).

भिन्नलिङ्ग n. *Incongruenz des Geschlechts in einem Gleichniss.*

भिन्नलिङ्गक Adj. f. (°ङ्गिका) *Wörter verschiedenen Geschlechtes enthaltend.*

भिन्नवचन 1) Adj. (f. आ) *Wörter von verschiedenem Numerus enthaltend.* — 2) n. *Incongruenz des Numerus in einem Gleichniss.*

भिन्नवर्ग m. *das Quadrat eines Bruchs.*

भिन्नवर्चस् Adj. 1) *aperiens, evacuans* Karaka 1, 27. — 2) *dünnen Stuhlgang habend* Karaka 6,8. 90. Nom. abstr. °त्व n. 18.

भिन्नवर्चस्क Adj. = भिन्नवर्चस् 1).

भिन्नविट् Adj. 1) = भिन्नवर्चस् 1). Nom. abstr. °त्व n.; nach dem Comm. *Veränderung der Farbe der faeces.* — 2) = भिन्नवर्चस् 2) Bhâvapr. 4,41,14.

भिन्नवृत्त Adj. 1) *der den guten Wandel aufgegeben hat, einen schlechten W. führend.* — 2) *einen metrischen Fehler enthaltend.*

भिन्नवृत्ति Adj. 1) *mit verschiedenen Dingen beschäftigt.* — 2) *einen verschiedenen Lebensberuf habend* Mit. zu Jâǵñ. 2,30. — 3) = भिन्नवृत्त 1). Nom. abstr. °ता f. — 4) fehlerhaft für भिन्नवृत्त 2).

भिन्नव्यवकलित n. *Subtraction von Brüchen.*

भिन्नशकृत् Adj. = भिन्नवर्चस् 1) (Karaka 1,27) und 2) (Karaka 6,9).

भिन्नसंकलित n. *Addition von Brüchen.*

भिन्नहृति f. *Division von Brüchen* Lîlâv. 11.

भिन्नाञ्जन n. *gemischte,* d. i. *mit Oel angemachte Augensalbe.*

भिन्नाञ्जनवर्ण Adj. *von der Farbe des* भिन्नाञ्जन. Nom. abstr. °ता f.

भिन्नार्थ Adj. 1) *verschiedenen Zweckes* Comm. zu Âpast. Çr. 9,1,2. — 2) *deutlich, verständlich.* Nom. abstr. °ता f.

भिर्यस् m. *Furcht;* nur im Acc. und Instr. Sg. Vgl. भिर्यसे.

भिर्यमान Adj. *furchtsam.*

भिर्यसे Dat. Infin. zu 1. भी.

*भिया f. *Furcht.*

*भिरिण्टिका f. *weisser Abrus* Râǵan. 3,113.

*भिल्, भिलति, भेलयति (भेदने).

*भिल्म n. als Erklärung von बिल्म.

भिल्ल 1) m. *a)* N. pr. eines wilden Gebirgsvolkes. Am Ende eines adj. Comp. f. आ. — *b) ein Fürst der* Bhilla. — 2) f. ई *ein Weib der* Bhilla 1) *a).* °चक्रेश्वर m. Beiw. Vishṇu's.

*भिल्लगवी f. *das Weibchen vom Bos Gavaeus* Râǵan. 19,28.

*भिल्लतरु m. *Symplocos racemosa* Râǵan. 6,211.

*भिल्लभूषणा f. *der Same von Aprus precatorius* Râǵan. 3,102.

*भिल्लिन् m. *Symplocos racemosa* Râǵan. 6,212.

भिल्लोट und भिल्लोदक (!) m. *eine best. Pflanze.*

भिश्या f. N. pr. einer Frau.

*भिषकिप्रया f. *Cocculus cordifolius* Râǵan. 3,2.

भिषग्जित n. *Arzenei* Karaka.

*भिषग्भद्रा f. *eine Art Croton* Râǵan. 6,168. v. l. विषग्भद्रा.

भिषग्वती f. Pl. Bez. von *Versen, welche das Wort* भिषज् *enthalten,* Âpast. Çr. 16,11.

भिषग्विद् m. *Arzt* Karaka 5,12. 6,12.

*भिषञ्चातर् f. *Gendarussa vulgaris* Râǵan. 4,17.

Dhanv. 1,7.

1. भिषज्, भिषँक्ति *heilen.*

2. भिषँज् 1) Adj. *heilend;* m. *Arzt.* Compar. भिषँक्तर्, Superl. भिषँक्तम Kâraka 6,30. — 2) m. *a*) *Heilmittel* Kâraka 8,7. — *b*) N. pr. verschiedener Manner.

*भिषज m. N. pr. eines Mannes gaṇa गर्गादि in der Kâç.

भिषक्शावर्त m. Bein. Kṛshṇa's.

भिषज्य्, भिषज्यँति *heilen, curiren; Arzt sein bei Jmd* (Dat.) Bâlar. 136,18. — *für Etwas* (Loc.) auch so v. a. *zu bemeistern verstehen* 76,8. भिषज्ययितँ u. s. w. Çat. Br. 6,2,2,10 fehlerhaft für भिषज्यितँ.

भिषज्य 1) Adj. (f. आ) *heilkräftig.* — 2) f. आ *Heilung.*

भिषज्यित 1) Adj. s. u. भिषज्य्. — 2) n. *Heilung, Cur* Kâraka 6,5.

भिषय् s. u. 1. भी Caus.

भिषायक m. etwa so v. a. *ein* Jaksha 2te Râgat. 44. 46. 50.

भिषायकपुर n. N. pr. einer *Stadt* 2te Râgat. 109.

*भिक्षज m. N. pr. eines Mannes.

भिक्षज्य्, भिक्षज्यति *heilen* RV.

*भिष्मा f. v. l. für भिस्सा.

*भिष्मिका, *भिष्मिटा, *भिष्मिष्टा und *भिस्सटा f. *angebrannter Reis.*

*भिस्सा f. *gekochter Reis* Bhâvapr. 2,14.

*भिस्सिटा f. *angebrannter Reis.* = ओदन Utpala zu Varâh. Jogaj. 6,18.

*भिङ्ग (?) m. N. pr. eines Berges.

1. भी, भयँते, बिभेँति, बिभ्ये (episch), भयँमान und भियानँ; *sich fürchten,* — *vor* (Abl. oder Gen., ganz ausnahmsweise auch Instr. und Acc.), *fürchten* —, *besorgt sein für* (Abl.). मा भैः einmal auch zu Vielen gesagt. भीतँ *sich fürchtend, erschrocken, in Angst setend,* — *vor* (Abl., Gen. oder im Comp. vorangehend), *fürchtend für, besorgend* (die Ergänzung im Comp. vorangehend). भीतम् Adv. — Caus. भीषयति (भिषयत्ती metrisch im Bhâg. P.), भीषँयते, भाययति und *भापयते *erschrecken* (trans.), *schrecken, einschüchtern.* — *Intens. बेभीयते. — Mit अति *heftig erschrecken.* °भीष Naish. 6,68. — Mit आ in आभायिन् und आभील. — Mit नि Caus. (निभाय्य) *schrecken, einschüchtern.* — Mit परि in °भय. — Mit प्र *erschrecken vor* (Abl.). प्रभीत *erschrocken.* — Mit वि *erschrecken* (intrans.). विभीत *erschrocken.* — Caus. (°भीषयति, °ते, °बीभयत्, °बीभिषद्याम्, °बीभिषम्) *schrecken, einschüchtern.* — Mit सम्, संभीत *sich fürchtend vor* (Gen.).

2. भी f. *Furcht, Schrecken,* — *vor* (Abl., Loc., Acc. mit प्रति oder im Comp. vorangehend).

भीकर Adj. *Furcht erregend,* — *durch* (im Comp. vorangehend).

भीणी f. N. pr. einer der Mütter im Gefolge Skanda's. भीती v. l.

भीतँ 1) Adj. s. u. 1. भी. — 2) *n. *Furcht* Med. t. 40.

भीतगायन m. *ein schüchterner Sänger* S.S.S. 117.

भीतंकारम् Adv. mit आ-कृ *Jmd* (Acc.) *Feigling schimpfen* Bhaṭṭ.

भीतभीत Adj. *über die Maassen erschrocken,* — *ängstlich.*

भीतवत् Adv. *erschrocken, in Angst* 74,13. Spr. 4593.

भीति f. 1) *Furcht,* — *vor* (Abl. oder im Comp. vorangehend). °भीतितम् *aus Furcht vor* 120,9. — 2) *Gefahr.*

भीतिकृत् Adj. *Furcht erregend.*

भीतिच्छिद् Adj. *alle Gefahren fernhaltend* Spr. 4586.

भीतिमत् Adj. *furchtsam, scheu* Hâs. 10.

भीती f. N. pr. einer der Mütter im Gefolge Skanda's MBh. 9,46,27.

भीमँ 1) Adj. (f. भीमी) *furchtbar, schrecklich.* भीम° Adv. — 2) m. *a*) *Rumex vesicarius* Râgân. 6,129. — *b*) Bein. Rudra-Çiva's und Name *eines der acht Formen* Çiva's. — *c*) N. pr. α) eines der 11 Rudra. — β) eines Devagandharva. — γ) eines Deva Jaǵ̃namush. — δ) eines Dânava. — ε) eines Vidjâdhara. — ζ) eines Sohnes des Rakshas Kumbhakarṇa. — η) N. pr. verschiedener Männer, unter andern des zweiten Sohnes des Pâṇḍu. Pl. Bhîma's *Geschlecht.* — 3) f. भीमा *a*) *Peitsche. — *b*) *Gallenstein des Rindes. — *c*) *eine Form der* Durgâ Hariv. 9533. — *d*) N. pr. α) einer Apsaras. — β) verschiedener Flüsse. — γ) einer Oertlichkeit. — δ) einer Stadt Eitel, Chin. B.

भीमक m. N. pr. eines Unholds.

भीमकर्मन् Adj. *furchtbare Werke vollbringend.*

भीमखण्ड n. Titel eines *Abschnitts* im MBh. (Opp. Cat. 1) und im Skandapurâṇa.

*भीमगव oder *भीमगु m. N. pr. eines Mannes. Vgl. भैमगव.

भीमगुप्त m. N. pr. eines Fürsten.

भीमग्राहवत् Adj. *furchtbare Krokodile bergend* MBh. 5,186,37.

*भीमचन्द्र m. N. pr. eines Fürsten.

*भीमजननी f. Bhîma's *Mutter,* Bein. der Gaṅgâ Râgân. 14,16.

भीमजा f. Patron. der Damajanti Naish. 6,88.

भीमज्ञानु m. N. pr. eines Fürsten.

भीमता f. *Furchtbarkeit.*

भीमतिथि f. *der 11te Tag in der lichten Hälfte des* Mâgha.

भीमदर्शन Adj. *von furchtbarem Aussehen.*

भीमद्वादशी f. *der 12te Tag in der lichten Hälfte des* Mâgha. °व्रत n. *eine best. Begehung.*

भीमधन्वन् m. N. pr. eines Prinzen.

*भीमनगर n. N. pr. einer *Stadt.*

1. भीमनाद m. *ein furchtbarer Ton.*

2. भीमनाद 1) Adj. *einen furchtbaren Ton von sich gebend.* — 2) m. *a*) *Löwe. — *b*) Bez. *einer der 7 Wolken beim Untergange der Welt.*

भीमनायक m. N. pr. eines Mannes.

भीमनिका f. N. pr. einer Tochter Kṛshṇa's Hariv. 2,103,8. भीमरिका v. l.

भीमत्त Adj. *erschrocken.*

1. भीमपराक्रम m. Titel eines Werkes.

2. भीमपराक्रम 1) Adj. *einen furchtbaren Muth besitzend.* — 2) m. N. pr. eines Mannes.

भीमपाल m. N. pr. eines Fürsten.

भीमपुर n. N. pr. einer *Stadt.*

भीमबल 1) Adj. *eine furchtbare Kraft besitzend.* — 2) m. N. pr. *a*) eines Deva Jaǵ̃namush. — *b*) eines Sohnes des Dhṛtarâshṭra.

भीमभट m. N. pr. eines Mannes.

भीमभृ m. N. pr. eines Autors.

*भीमभवा f. Patron. der Damajanti.

भीमभवी Adv. mit भू *die Gestalt der* Damajanti *annehmen* Naish. 6,61.

भीमभुज 1) Adj. *furchtbare Arme habend.* — 2) m. N. pr. eines Mannes.

भीममुख 1) Adj. *ein furchtbares Gesicht habend.* — 2) m. N. pr. eines Affen.

भीमयुँ Adj. *furchtbar, schrecklich.*

*भीमर् n. *Schlacht, Kampf.*

भीमरथ 1) m. N. pr. *a*) eines Rakshas. — *b*) verschiedener Männer. — 2) f. आ und ई (Hariv. 9512) N. pr. eines Flusses Râgân. 14,32. — 3) f. ई Bez. *der 7ten Nacht im 7ten Monat des 77sten Lebensjahres.*

भीमरिका f. N. pr. einer Tochter Kṛshṇa's. भीमनिका v. l.

भीमर्त्त Adj. *furchtbar, schrecklich.*

भीमविक्रम 1) Adj. *furchtbare Tapferkeit besitzend.* — 2) m. N. pr. eines Sohnes des Dhṛtarâshṭra.

*भीमविक्रान्त 1) Adj. *furchtbar muthig.* — 2) m. *Löwe.*

भीमवेग 1) Adj. *furchtbare Geschwindigkeit besitzend.* — 2) m. N. pr. *a*) eines Dânava. — *b*)

eines Sohnes des Dhṛtarâshṭra.

भीमवेगरव 1) Adj. *eine furchtbare Geschwindigkeit besitzend und einen furchtbaren Laut von sich gebend.* — 2) m. N. pr. eines Sohnes des Dhṛtarâshṭra.

भीमशंकर n. Name eines Liṅga.

भीमशर m. N. pr. eines Sohnes des Dhṛtarâshṭra.

*भीमशासन m. Bein. Jama's.

भीमशाक m. N. pr. eines *Fürsten.*

*भीमग्रुङ्ग m. desgl.

भीमसिंकृपण्डित m. N. pr. eines Dichters.

भीमसेन m. 1) N. pr. *a)* eines Devagandharva. — *b)* eines Jaksha. — *c)* verschiedener Männer, unter andern des 2ten Sohnes des Pâṇḍu. — 2) *eine Art Kampfer* Râǵan. 12,62.

भीमसेनमय Adj. *aus lauter* Bhîmasena's (Pâṇḍu's Sohne) *bestehend.*

भीमस्वामिन् m. N. pr. eines Brahmanen.

*भीमहास n. *zur Sommerzeit in der Luft herumfliegende Baumwollenflocken.*

भीमाकर und भीमादेव m. N. pr. zweier Männer.

भीमामाहात्म्य n. Titel eines Werkes.

भीमेश und भीमेश्वर n. N. pr. einer dem Çiva geheiligten Oertlichkeit.

भीमेश्वरतीर्थ n. N. pr. eines Tîrtha.

भीमेश्वरमाहात्म्य n. Titel eines Werkes.

भीमैकादशी f. *der 11te Tag in der lichten Hälfte des* Mâgha.

*भीमोत्तर m. N. pr. eines Kumbhâṇḍa.

भीमोदरी f. Bein. der Umâ.

भीमौजस् Adj. *von furchtbarer Kraft* Mahâvîraḱ. 53,14.

*भीर् n. Siddh. K. 249,*b*,1.

*भीरक m. *eine Art Zuckerrohr.* Richtig भीरुक.

भीरु 1) Adj. (f. ebenso und भीरू, Nom. Pl. भीरुवस्) *furchtsam, schüchtern, feig; sich fürchtend —, sich scheuend vor* (Abl. oder im Comp. vorangehend). परत्र *vor dem Jenseits* 211,12. भीरु Voc. f. häufig in der Anrede. — 2) *m. *a) Schakal.* — *b) Tiger* Râǵan. 19,4. — *c)* Name *verschiedener Fische* Râǵan. 17,52. 55. — *d) Julus, Hundertfuss.* — *e) eine Art Zuckerrohr.* — *f) Asparagus racemosus.* — 3) *f. *a) Schatten.* — *b) Ziege* Râǵan. 19,42. — *c) Solanum Jacquini.* — 4) n. *a) eine best. Pflanze.* — *b) Silber.*

भीरुक 1) Adj. *furchtsam, feig; sich scheuend vor* (im Comp. vorangehend). — 2) m. *a) *Eule.* — *b) *Bär.* — *c) eine Art Zuckerrohr.* — *d)* *N. pr. eines Mannes. — 3) *n. *Wald.*

भीरुकच्छ m. Pl. N. pr. eines Volkes. Richtig भरु°.

*भीरुचेतस् m. *Gazelle.*

भीरुण in अभीरुण (so AV.).

भीरुता f. und भीरुत्व n. *Furchtsamkeit, Furcht —, Scheu vor* (im Comp. vorangehend).

*भीरुपत्री f. *Asparagus racemosus.*

भीरुभीरु Adj. *überaus furchtsam, — scheu* Harîv. 3,86,25.

भीरुमय Adj. Hit. 116,8 fehlerhaft.

*भीरुरन्ध्र m. *Ofen.*

*भीरुष्ठान n. P. 8,3,81.

भीरुसत्त्व Adj. *furchtsam.*

*भीरुहृदय 1) Adj. dass. — 2) m. *Gazelle.*

*भीलभूषणा f. fehlerhaft für *भिल्ल°.

*भीलु Adj. *furchtsam.*

भीलुक 1) Adj. *furchtsam, feig; sich scheuend vor* (im Comp. vorangehend). — 2) *m. *Bär.*

भीषक N. pr. 1) *m. eines Wesens im Gefolge Çiva's. — 2) f. °षिका einer Göttin.

भीषज n. Kâṭh. 11,5 wohl nur fehlerhaft für भेषज.

भीषटाचार्य (?) m. N. pr. eines *Lehrers.*

भीषण 1) Adj. (f. आ und ई) *a) Jmd* (Gen. oder im Comp. vorangehend) *in Furcht versetzend, Schrecken erregend.* Auch in Comp. mit dem Wodurch, Wie und einer Zeit (129,21). — *b) *= गाढ. — 2) m. *a) *Bein. Çiva's. — *b) eine Form Bhairava's, = Jama.* — *c) *Boswellia thurifera* Râǵan. 12,120. — *d) *Phoenix paludosa* Râǵan. 9,91. — *e) *Taube* Râǵan. 19,106. — *f)* N. pr. eines Rakshas. — 3) f. आ N. pr. einer Göttin, = निर्ऋति Ind. St. 14,357. — 4) n. *das Erschrecken* (trans.), *in Furcht Versetzen.*

भीषणक Adj. = भीषण 1) *a).*

भीषणत्व n. Nom. abstr. zu भीषण 1) *a).*

भीषणीय Adj. *Schrecken erregend* Kâraṇḍ. 39,11.

भीषय् s. u. dem Caus. von 1. भी.

1. भीषा f. *Einschüchterung.*

2. भीषा Instr. Adv. *aus Furcht, — vor* (Abl.).

भीषिदास m. N. pr. eines Mannes.

भीषुगति (!) Adj. *einschüchternd* Bhâvapr. 1,86.

भीष्म 1) Adj. *schrecklich, furchtbar.* — 2) m. *a) der Tod* Comm. zu Nâǵas. 1,1,2. — *b)* *Bein. Çiva-Rudra's. — *c) *ein Rakshas.* — *d)* N. pr. eines Sohnes der Gaṅgâ, des Aeltervaters der Bharata. Pl. *sein Geschlecht.*

भीष्मक m. 1) = भीष्म 2) *d)* in verächtlicher Rede. — 2) N. pr. des Vaters der Rukmiṇî.

भीष्मगर्जितघोषस्वरराज m. N. pr. einer Unzahl von Buddha's Eitel, Chin. B.

*भीष्मजननी f. Bein. der Gaṅgâ.

भीष्मपञ्चक n. *die fünf dem* Bhîshma *geheiligten Tage, die Tage vom 11ten bis zum 15ten in der lichten Hälfte des* Kârttika, *und die an diesen Tagen stattfindende Begehung* (vollständig °व्रत n.) Agni-P. 205,1. fgg.

भीष्मपर्वन् n. Titel des 6ten *Buchs* im MBh.

भीष्ममुक्तिप्रदायक Adj. Beiw. Vishṇu's.

भीष्मरत्न n. *Edelstein.*

*भीष्मसू f. Bein. der Gaṅgâ.

भीष्मस्तवराज m. Titel des 47sten Adhjâja im 12ten Buche des MBh.

भीष्मस्तुति f. Titel eines *Lobgesanges* Opp. Cat. 1.

भीष्मस्वरराज m. N. pr. eines Buddha.

भीष्माष्टमी f. *der 8te Tag in der lichten Hälfte des* Mâgha.

°भु Adj. = 2. भू *werdend, entstanden.*

भुःखार m. *die Bucharei.*

भुंक् Interj. *bauz!*

भुक्तभूपाल m. N. pr. eines Fürsten.

भुक्त 1) Adj. s. u. 3. भुज्. — 2) n. *a) das Essen* (Nom. act.). — *b) das Genossene, Speise.* Am Ende eines adj. Comp. — *zur Speise habend, von — sich nährend.* — *c) der Ort, wo man gespeist hat.*

भुक्तपीत Adj. *der gegessen und getrunken hat* 127,5.

*भुक्तपूर्विन् Adj. *der früher Etwas* (Acc.) *genossen hat.*

भुक्तभोग Adj. (f. आ) *gebraucht, benutzt.*

भुक्तभोग्य Adj. (f. आ) *wovon das zu Benutzende benutzt worden ist* Çvetâçv. Up. 4,5. v. l. भुक्तभोग.

भुक्तमात्र, Loc. *unmittelbar nach dem Essen.*

भुक्तवत् Adj. *gegessen habend.* Statt des Verb. fin. 122,10.

*भुक्तविभुक्त Adj. gaṇa शाकपार्थिवादि.

भुक्तवृद्धि f. *das Blähen der Speisen im Magen.*

भुक्तशेष und *°क n. *die Ueberbleibsel einer Mahlzeit.*

*भुक्तसमुज्झित n. dass.

भुक्तसुप्त Adj. *nach dem Essen schlafend.*

भुक्ति f. 1) *das Essen, Geniessen, Genuss.* °वर्जित Adj. *ungeniessbar.* — 2) *Benutzung, Niessbrauch.* °दान n. Paṇḱad. — 3) *Speise.* — 4) in der Astr. *die tägliche Bewegung eines Gestirns.*

भुक्तिपात्र n. *Speiseschüssel.*

*भुक्तिप्रद m. *Phaseolus Mungo* Râǵan. 16,37.

भुक्तिमती f. N. pr. eines Flusses MBh. 6,9,35.

भुक्तिसप्तशती f. Titel eines Gedichts Opp. Cat. 1.

*भुक्ताच्छिष्ट n. *Speiseüberbleibsel.*

*भुक्तामुक्ति Adj. *der sich satt gegessen hat.*

भुखर m. Pl. N. pr. *die Bucharen* R. Gorr. 1, 56,3, v. l. (Th. VI, S. 443).

भुगिभुग् mit folgendem इति onomatop. vom *Ton des flackernden Feuers* Sâj. zu ṚV. 1,127,6.

भुग्न s. u. 1. भुज्.

भुग्नदृश् und भुग्ननेत्र Adj. *mit Verdrehung der Augen verbunden* (Fieber) Buâvapr. 3,77. 96.

भुङ् Einschubsilbe in gewissen Sâman zur Hindeutung auf das भोगसाधनं गुह्यमङ्गम्.

भुङ्क्तिभुङ्क्ति Adj. nach dem Comm. *hungrig und durstig.*

1. भुज्, भुनक्ति *biegen.* — Pass. भुज्यते *gebeugt —, entmuthigt werden.* — भुग्न 1) *gebogen, gekrümmt, gefurcht* (Brauen), *seitwärts gedrängt, verdreht* (Augen). — 2) *gebeugt, entmuthigt.* — 3) Bez. *des Saṁdhi von ओ und औ vor nicht-labialen Vocalen.* — Mit अव *einbiegen.* °भुग्न *niedergebogen.* — Mit प्रत्यव *zurückbiegen.* — Mit आ *einbiegen.* पर्यङ्कमाभुज्य *die Beine beim Sitzen unterschlagend* Vâgrakkh. 19,9.10. Kâraṇḍ. 85,8. 86,8. आभुग्न *gebogen, gekrümmt, zur Seite gedrängt.* — Mit व्या, °भुग्न *gebogen.* — Mit नि *beugen, senken.* — Mit निस् *bei Seite biegen, — schieben, aus der Stelle rücken, herausschieben aus* (Abl. ṚV. 6,62,6). ओष्ठौ *die Lippen verziehen.* Pass. *sich bei Seite drücken, entwischen.* निर्भुग्न *gebogen, verdreht* (Augen). — Mit विनिस् *bei Seite biegen.* — Mit परि *umspannen, umfangen.* °भुग्न *gebogen* Bhaṭṭ. — Mit प्र *beugen; falten, zusammenlegen.* — Mit *वि, °भुग्न *umgebogen.* — Mit प्रवि *umbiegen.* — Mit सम् *úmwinden* Comm. zu Âpast. Çr. 7,11,5. संभुग्न *zusammengebogen.*

2. भुज् in त्रिभुज्.

3. भुज्, भोजति, भुनक्ति, भुङ्क्ते, भुञ्जति (भुञ्जती Particip. f.), °ते, भुक्त Partic. 1) *geniessen, Etwas zu geniessen haben,* sowohl *zu Nutzen haben, mit Nutzen besitzen, benutzen, sich dem Genuss von Etwas hingeben,* als vom *Genuss von Speisen;* in der älteren Sprache mit Instr., in der späteren meistentheils mit Acc. Ohne Object *seine Mahlzeit halten* und *fressen* (von Thieren); die Erde, ein Land, eine Stadt (Acc.) *geniessen, den Nutzen von ihr haben,* so v. a. *beherrschen* und *sich in den Besitz setzen* (von einem Fürsten gesagt); *Jmd* (Acc.) *geniessen,* so v. a. *sich zu Nutzen machen, ausbeuten* und *geschlechtlich geniessen.* In der späteren Sprache gewöhnlich Med. — 2) *Etwas* (Acc., ausnahmsweise Instr.) *zu geniessen haben,* so v. a. *zu büssen haben bei Jmd* (Gen.), *den Lohn für Etwas* (Acc.) *davontragen.* — 3) Act. *Jmd* (Acc.) *zu Nutzen sein, zu Gute kommen, frommen, dienen.* Einmal v. l. Med. — 4) in der Astr. *durchlaufen,* mit Acc. Spr. 7740 (zugleich *geniessen, verzehren*). Eine best. Zeit *durchlaufen,* so v. a. *verleben, währen, erfüllen, dauern.* — Wird mit युज् verwechselt. — Caus. भोजयति, °ते (metrisch) 1) *Jmd Etwas essen lassen, speisen mit;* mit doppeltem Acc. oder mit Acc. der Person und Instr. der Sache. — 2) ausnahmsweise *Jmd Etwas geniessen lassen* überh. — 3) *als Nahrung geniessen, — gebrauchen* Kâraka 6,18. — Desid. बुभुक्षति (einmal), °ते 1) *zu essen wünschen, hungrig sein.* — 2) *zu geniessen —, theilhaftig zu werden wünschen* Naish. 6,100. — बुभुक्षित s. bes. — Intens. 1) बोभुज्मीति *geniessen.* — 2) बोभुज्यते *vielfach verspeist werden.* — Mit अधि *verspeisen, geniessen* überh. — Mit अनु 1) *den Lohn für Etwas* (Acc.) *geniessen.* — 2) *geniessen, theilhaftig werden, theilnehmen an.* — 3) in der Astr. *durchlaufen.* — Mit अभि *Jmd* (Acc.) *nützlich sein, dienen.* — Mit आ in 2. *आभोग, आभोगय u. s. w. — Mit समा *geniessen,* so v. a. *herrschen über* (Acc.). — Mit उप 1) *geniessen, essen, verspeisen, verzehren; geniessen* auch so v. a. *benutzen, gebrauchen, Nutzen ziehen aus, leben von, beherrschen; theilhaftig werden* (auch von Unangenehmem). *Jmd benutzen* auch so v. a. *der Liebe pflegen mit* (statt des Acc. der Person auch शरीरम्). — 2) *den Lohn für Etwas* (Acc.) *haben.* — 3) Act. *Jmd* (Acc.) *zu Nutzen sein, dienen.* — Mit प्रत्युप *geniessen, verspeisen.* — Mit समुप *der Liebe pflegen mit* (Acc.). — Mit परि 1) *Etwas vorweg essen.* — 2) *Jmd* (Acc.) *beim Essen übergehen, ohne Essen lassen.* — 3) *verspeisen, auf —, verzehren* Kâd. 2,118,1 (145,6). — 4) *geniessen, benutzen, gebrauchen.* — परिभुज्यत्तम् MBh. 11,97 fehlerhaft für °भुज्यत्तम्. — परिभुक्षित s. bes. (Nachtr. 4). — Mit प्र 1) *zu essen anfangen.* — 2) Act. *dienstfertig sein.* — Mit प्रति 1) *geniessen.* — 2) *neben der Cur Etwas geniessen* Kâraka 1,18. प्रतिभुक्त *Diät gehalten habend* 6,26. *neben der Cur von —* (Instr.) *gelebt habend* 20. — Caus. लघुन्नप्रतिभोजित *den man neben der Cur leichte Speisen geniessen liess* Buâvapr. 3,21. 88. — Mit वि in *भुक्तविभुक्त. — Mit सम् 1) *zusammen geniessen, ein gemeinsames Mahl halten* AV. 3, 10,7. 11,2,31. Âpast. 2,17,9 (wohl संभुञ्जतां zu lesen). — 2) *geniessen, fleischlich geniessen.* — 3) in der Astr. *durchlaufen.* संभुक्त Maṇittha bei Utpala zu Varâh. Bṛh. 26 (24),4. — Caus. *Jmd* (Acc.) *speisen mit* (Instr.).

4. भुज् 1) f. *das Nutzenbringen, Zugutekommen, Frommen; Genuss, Vortheil, Nutzen; das Haben, die Habe.* Dat. भुजे auch als Infin. — 2) Adj. am Ende eines Comp. *a) geniessend, essend, theilhaftig, fleischlich geniessend.* In Verbindung mit Wörtern, die Erde bedeuten, so v. a. *beherrschend, Fürst, König.* — *b) den Lohn für Etwas geniessend.* — *c) Nutzen bringend, frommend.* — *d) durchlaufend, erfüllend* (von der Zeit).

भुज 1) m. *a) Arm.* भुजयोरन्तरम् so v. a. *Brust.* Am Ende eines adj. Comp. f. आ. — *b) Rüssel* (eines Elephanten). — *c) Ast.* — *d) Seite einer geometrischen Figur.* — *e) die Länge eines Schattens.* — 2) f. आ *a) Windung, Ring* (einer Schlange). — *b) Arm* Ind. St. 15,368. Pa. P. 75. — *c)* = 1) *d)* Âçâbh. 2,6. Hemâdri 1,131,13. 14.

*भुजकोटर m. *Achselgrube.*

भुजग 1) m. (adj. Comp. f. आ) *Schlange, Schlangendämon.* Nom. abstr. °त्व n. 50,10. — 2) f. ई *a) Schlangenweibchen.* — *b) *ein best. Strauch* Râgân. 5,126. — 3) (wohl n.) *Zinn* oder *Blei.*

*भुजगदारण m. Bein. Garuḍa's.

भुजगपति m. *Schlangenfürst.*

भुजगपुष्प m. *eine best. Pflanze.*

भुजगराज m. *Schlangenfürst,* Bein. Çesha's.

भुजगराजाय्, °यते *zum Schlangenfürsten werden.*

*भुजगलता f. *Betelpfeffer* Râgân. 11,253.

भुजगशिशुमृत 1) Adj. (f. आ) *den Gang einer jungen Schlange habend.* — 2) f. आ *ein best. Metrum.*

*भुजगात्तक (Râgân. 19,84), *भुजगाभोजिन् (!) und *भुजगाशन m. Bein. Garuḍa's.

भुजगेन्द्र m. *Schlangenfürst, eine grosse Schlange.*

भुजगेश्वर m. Bein. *des Schlangenfürsten* Çesha Spr. 7720.

भुजंग 1) m. *a) Schlange, Schlangendämon.* — *b)* Bez. *der Zahl acht.* — *c) der Liebhaber einer Buhldirne, Galan* (292,30. Spr. 7752. 7822), *der liederliche Gefährte eines Fürsten.* Auch in gutem Sinne *der beständige Gefährte eines Fürsten* (Harshaḱ. 55,17) und *Gatte* (in पृथिवी°). — *d) ein best. Daṇḍaka-Metrum.* — *e)* N. pr. eines Mannes. — 2) f. ई *a) Schlangenweibchen, Schlangenjungfrau.* — *b) *ein best. Strauch.* — 3) (wohl n.) *Zinn* oder *Blei.* Nach Garbe zu Râgân. 13,56 = भूनाग.

भुजंगकन्या f. *ein junges Schlangenweibchen.*

*भुजंगघातिनी f. *eine best. Pflanze.*

*भुजंगजिह्वा f. *eine der Sida cordifolia verwandte Pflanze* Râgân. 4,98.

*भुजंगदमनी f. *eine best. Pflanze.*

*भुजंगपर्णिनी f. *Artemisia vulgaris* oder *Alpinia nutans* Madanav. 28,285.

भुजंगपुष्प m. *eine best. Pflanze.*

भुजंगप्रयात n. 1) *Schlangengang.* — 2) *ein best. Metrum.* — 3) Titel eines Lobgesanges auf Çiva.

भुजंगप्रयाताष्टक n. Titel eines Werkes.

भुजंगभ n. *das Mondhaus* Âçleshâ.

*भुजंगभुज् m. 1) *Pfau.* — 2) Bein. Garuḍa's.

*भुजंगभोगिन् m. *Pfau* Râǵan. 19,95. v. l. °भोजिन्.

भुजंगभोजिन् m. 1) **Pfau* Râǵan. 19,95. — 2) **eine Schlangenart.* — 3) Bein. Garuḍa's.

भुजंगम 1) m. *a) Schlange, Schlangendämon.* — *b)* Bez. *der Zahl acht.* — *c)* Bein. Râhu's. — *d)* **N. pr. eines Schlangendämons.* — 2) f. आ *Schlangenweibchen, ein weiblicher Schlangendämon.* — 3) **n. Blei* Râǵan. 13,24.

भुजंगममय Adj. *aus Schlangen bestehend* Ind. St. 14,380.

*भुजंगलता f. *Betelpfeffer.*

भुजंगविजृम्भित n. *ein best. Metrum.*

भुजंगसंगता 1) Adj. f. *mit ihrem Buhlen zusammengekommen.* — 2) f. *ein best. Metrum.*

*भुजंगहन् m. Bein. Vishṇu's.

*भुजंगाक्षी f. Bez. *zweier Pflanzen,* = नकुलेष्टा und रास्ना Bhâvapr. 1,174.

*भुजंगाख्य m. *Mesua Roxburghii.*

भुजंगिका f. N. pr. eines Dorfes.

भुजंगेन्द्र m. *Schlangenfürst.*

भुजंगेरित n. *ein best. Metrum.*

भुजंगेश m. *Schlangenfürst,* Bein. Piṅgala's.

भुजच्छाया f. *Schatten der Arme,* so v. a. *sichere Obhut* 157,5.

भुजज्या f. *Sinus.*

भुजदण्ड (Gît. 11,34) und *°क (Med. ṭ. 25) m. *ein langer Arm.*

*भुजदल m. *Hand.*

भुजनगर n. N. pr. einer *Stadt.*

भुजफल n. *the result from the base-sine.*

भुजबन्धन n. *Umarmung* Gît. 10,3.

भुजबल und °भीम m. N. pr. eines Autors.

भुजम् Absol. von 1. भुज् in भुजंग und भुजंगम.

भुजमध्य n. *Brust.*

भुजमूल n. *Achsel.*

भुजयष्टि f. *ein langer, schlanker Arm* Ragh. 11, 17.

भुजलता f. dass. 304,24. Megh. 94.

भुजवीर्य Adj. *armkräftig* Pa. P. 85.

भुजशालिन् Adj. *mit kräftigen Armen versehen.*

*भुजशिखर und *भुजशिरस् n. *Schulter.*

भुजसंभोग m. *Umarmung* R. ed. Bomb. 5,10,45.

भुजस्तम्भ m. *Lähmung der Arme* Bhâvapr. 1,2.

भुजाग्र n. (adj. Comp. f. ग्रा) 1) *Hand.* — 2) **Schulter.*

भुजाघात m. *ein Schlag mit dem Arme* MBh. 2, 23,23.

भुजाङ्क m. *Umarmung* R. 5,14,22.

*भुजादल m. *Hand.*

भुजान्तर n. 1) *Brust.* — 2) *eine best. astron. Correction.*

भुजान्तराल n. *Brust.*

भुजाभुजि Adv. *Arm gegen Arm, im Handgemenge* Naish. 9,79.

*भुजामध्य n. *Ellbogen.*

भुजामूल n. *Achsel.*

भुजालता f. (adj. Comp. f. ग्रा) *ein schlanker Arm* Çiç. 7,71.

1. भुज्ि f. *Umschlingung* Ṛv. 10,106,4.

2. भुज्ि 1) f. *a) Gewährung von Genuss, Gunst.* — *b) Gönner.* — 2) **m. Feuer.*

भुञ्जिङ्ग m. Pl. N. pr. eines Volkes. v. l. कलिङ्ग.

भुञ्जिष्ठ s. अभुञ्जिष्ठ (Nachtr. 4).

भुञ्जिष्य, भुञ्जिषीय 1) Adj. *a) Nahrung gewährend* oder *nutzbar* überh. — *b) *frei, unabhängig.* — 2) m. *a) Diener, Sclave.* Nom. abstr. भुञ्जिष्यता f. Kâṇḍak. 65,4. — *b) *Gefährte.* — *c) *eine vor der Hochzeit dem Mädchen um das Handgelenk geschlungene Schnur.* — *d) *Hand.* — *e) *Schnur.* — 3) f. भुञ्जिष्या *a) ein von Andern abhängendes, für Andere arbeitendes Frauenzimmer.* — *b) *Hure.*

भुजे Dat. Infin. zu 3. भुज् Ṛv.

भुजोपपीडम् Absol. *in die Arme drückend* Daçak. 91,7.

भुज्मन् Adj. etwa *fruchtbar.* Ṛv. 1,65,3 ist भुज्मा st. भुज्म zu vermuthen.

1. भुज्यु 1) Adj. *biegsam, geschmeidig.* — 2) m. N. pr. eines Mannes. — 3) f. vielleicht *Natter.*

2.*भुज्यु m. 1) *Topf, Gefäss.* — 2) *Speise.* — 3) *Feuer.*

भुज्ञापय्, °यति *speisen, zu essen geben* Spr. 2703, v. l.

भुट् (Conj.) m. N. pr. eines Mannes.

भुट्टपुर m. N. pr. einer *Stadt.*

भुट्टेश्वर m. N. pr. eines von Bhuṭṭa errichteten Heiligthums.

भुड् m. N. pr. fehlerhaft für भुट्.

*भुणिक m. N. pr. eines Mannes.

*भुण्ड्, भुण्डते (भरणे, वृतौ).

भुण्ड Paṅkad. von unbekannter Bed.

भुमन्यु m. N. pr. eines Sohnes 1) des Bharata. — 2) des Dhṛtarâshṭra.

भुय्य m. N. pr. eines Mannes.

भुर्, भुरति, °ते *rasche und kurze Bewegungen machen, zappeln, zucken.* — Intens. (जंभुरीति, जंभुरत्, जंभुराण) dass. und *züngeln* (vom Feuer). — Mit परि Intens. *umherzucken* (vom Licht). — Mit सम् Intens. *in schneller Bewegung sein.*

भुरञ्, भुरञ्जत्त statt भञ्जत्त = भञ्जत्त *braten* (intrans.).

भुरण Adj. *rührig.* = भर्तर् Comm.

भुरण्य्, भुरण्यति 1) *zucken, unruhig —, rührig sein.* — 2) *in unruhige Bewegung versetzen.*

भुरण्यु Adj. *zuckend, unruhig; eifrig, beweglich.*

भुरि m. N. pr. eines Sohnes des Âpa VP.² 2,23.

भुरिञ् f. 1) Du. *a) Scheere.* — *b) ein aus zwei Armen bestehendes Werkzeug des Wagners, in welchem er das Holz festhält und bearbeitet;* etwa *Schnitzbank.* — *c) *die Arme.* — *d) *Himmel und Erde.* — 2) *ein best. Metrum.* — 3) Bez. *gewisser Einschiebungen in liturgischen Recitationen.* — 4) **die Erde.*

भुरिषेङ् (stark °षौङ्) Adj. *viel in sich fassend* Ṛv. 9,88,2.

भुरुण्ड m. 1) *ein best. Thier.* — 2) N. pr. eines Mannes.

*भुर्भुरिका und *भुर्भुरी f. *eine Art Gebäck.* Richtig घर्घरिका und घर्घरी.

भुर्वणि Adj. *unruhig, ungeduldig.*

भुर्वन् *unruhige Bewegung* (des Wassers).

भुव 1) m. *a)* Bez. des Agni (nach Manu). — *b)* N. pr. eines Sohnes des Pratihartar VP. 2, 1,38. — 2) wohl n. = भुवस् *das Luftgebiet.* — 3) **Schwamm.*

भुवद्दत्त Adj. etwa *Gedeihen gebend.*

भुवन 1) n. *a) Wesen, belebtes Wesen, ein existirendes Ding.* — *b) Welt, die Erde.* भुवनद्वय n. *Himmel und Erde,* भुवनत्रय (252,8) n. *Himmel, Luftraum und Erde.* Es werden auch 7 und 14 Welten angenommen. 14 *Reiche* auf Erden Spr. 6155. Ausnahmsweise auch m. — *c) Ort der Existenz, Aufenthalt.* — *d) *Haus.* — *e) *das Werden* oder *Gedeihen.* — *f) *das zur Existenz Bringen.* — *g) *Wasser.* — 2) m. *a) ein best. Monat.* — *b)* N. pr. α) eines Rudra. — β) verschiedener Männer.

भुवनकोश m. *die Weltkugel; die Erdkugel* Kâd. 101,12.

भुवनचन्द्र m. N. pr. eines Mannes.

भुवनचरित n. *das Treiben der Welt* Spr. 7722.

भुवनच्यवे Adj. *welterschütternd.*

भुवनतल n. *der Erdboden, die Erde* Spr. 7796.

भुवनदीपक m. und °दीपिका (Bühler, Rep. No.

541) f. Titel zweier Werke.

भुवनद्विष् m. *ein Feind der Welt, — der Erde* Çiç. 1,40.

भुवनपति m. *Wesenherr, Weltgebieter.* Auch fehlerhaft für भवनपति.

भुवनपावन 1) Adj. (f. ई) *weltreinigend.* — 2) f. ई Bein. der Gaṅgâ.

भुवनप्रणेतर् m. *die als Schöpfer personificirte Zeit* Javanêçvara bei Utpala zu Varâh. Bṛh. 1,5.

भुवनभर्तर् m. *Herr der Welt, — der Erde.*

भुवनमती f. N. pr. einer Fürstin.

भुवनमल्लवीर m. N. pr. eines Mannes.

भुवनमातर् f. *die Weltmutter,* Durgâ Vâstuv. 1.

भुवनमालिनीकल्प m. Titel eines Werkes.

भुवनराज m. N. pr. eines *Fürsten.*

भुवनवृत्तान्त m. *der Hergang in der Welt* Daçak. 40,2.

भुवनशासिन् m. *Fürst, König.*

भुवनसद् Adj. *in der Welt ruhend, — befindlich.*

भुवनाण्डक n. *das Weltei* Kâd. 3,11.

भुवनाद्भुत Adj. *die Welt in Staunen versetzend.*

भुवनाधीश m. N. pr. eines Rudra.

भुवनाधीश्वर m. desgl. Hemâdri 1,171,18.

भुवनानन्द m. N. pr. eines Mannes.

भुवनाभ्युदय m. Titel eines Gedichts.

भुवनेश 1) m. *a*) *Herr der Welt* Çvetâçv. Up. 6,7. — *b*) N. pr. α) eines Rudra. — β) einer Oertlichkeit. — 2) f. ई N. pr. einer Göttin.

भुवनेशानी f. *Herrin der Welt.*

भुवनेशीपारिजात m. Titel eines Werkes.

भुवनेश्वर 1) m. *Herr der Welt, — der Erde a*) Bein. Çiva's. — *b*) *Fürst, König.* — 2) f. ई *Herrin der Welt,* Bein. verschiedener Göttinnen. — 3) n. N. pr. eines Tempels und einer Stadt, die Çiva geheiligt sind.

भुवनेश्वरमाहात्म्य n. Titel eines Werkes.

भुवनेश्वरीकल्पपटल n. (Opp. Cat. 1), °रीतन्त्र n., °रीपञ्चाङ्ग n., °रीरहस्य n. und °रीस्तोत्र n. Titel von Werken.

भुवनेष्ठा Adj. *in den Wesen* oder *in der Welt befindlich.*

भुवनौकस् m. *Himmelsbewohner, ein Gott.*

भुवर्त्ति m. = भुवं तनोति, भूमण्डलविस्तारक nach Mahîdh.

भुवःपति m. in Formeln neben भुवनपति.

भुवःभर्तर् m. *Herr des Luftgebiets* (Comm.).

*भुवंमन्य Adj.

भुवंमन्यु m. N. pr. v. l. für भवन्मन्यु VP.² 4,136.

भुवर्लोक m. = भुवस् 1) VP. 2,7,1. 6,3,26.

भुवस् Indecl. 1) in der Formel भूर्भुवः स्वः: wegen seiner Stellung als *Luftgebiet* gedeutet. Bei der Annahme von 14 Welten nimmt भुवस् die zweite Stelle unter den 7 aufsteigenden Welten ein. — 2) wird als ein geistiger Sohn Brahman's gefasst. — 3) Name des 2ten und 11ten Kalpa 2) *h*).

भुविष्ठ Adj. 1) *auf der Erde* (Gegensatz *Himmel*) *weilend.* — 2) *auf dem Erdboden* (Gegensatz *Wagen*) *stehend.*

*भुविस् 1) (wohl m.) *Meer.* — 2) f. *Himmel.*

भुविस्पृश् Adj. *den Erdboden berührend.*

भुश्रुण्ड m. N. pr. eines Mannes.

भुश्रुण्डि und भुश्रुण्डी f. *eine best. Waffe.*

भुषुण्डि und भुषुण्डी fehlerhaft für भुश्रुण्डि und भुश्रुण्डी.

भुसुक, भुसुख oder भुसुर m. N. pr. eines Jogin Ind. St. 14,101. 103. 117.

1. भू, भवति (auch Med., meist metrisch; Muṇḍ. Up. 3,1,4 ist भवति तेना° zu lesen); भवत्, भविष्यत् und भूत s. bes. 1) *werden, — zu* oder *Etwas* (Nomin. oder ein Adv. auf ई oder ऊ), *entstehen, geschehen, eintreten, sich erheben* (von einer Stimme), *zum Vorschein kommen, — aus* (Abl. 64,22), *zu Stande kommen, stattfinden, vorkommen, dasein, sich* irgendwo (Loc.) *befinden, geben* (impers. mit *es*). शतधा *in hundert Theile zerfallen* 73,28. दूरतस् *sich entfernen, sich fern halten* 168,2. मनसि oder चेतसि *in den Sinn kommen* (अभून्मनसि महीपतेः so v. a. *beim Fürsten tauchte der Gedanke auf*) Kâd. 12,9. 38,22. Harshaṅ. 401,3. 203,20. Sehr häufig auch ohne diesen Loc. mit dem blossen Gen. der Person Lalit. 54,18. 69,1. 109,13. 115,16. 148,14. *भवति mit einem folgenden Fut. *es kann geschehen —, es kann der Fall eintreten, dass.* भवेत् *mag sein,* so v. a. *zugegeben* 241,18. इति चेद्भवेत् nach einer Frage so v. a. *wenn diese Frage aufgeworfen werden sollte.* भवतु *a*) *kann —, mag sein, wohl möglich* Veṇis. 5,8. — *b*) *gut, schon gut, genug, wozu die vielen Worte? wozu das viele Nachdenken? die Sache ist ja klar.* — Mit न *aufhören zu sein, vergehen, zu Nichte werden, zu Grunde gehen, sterben;* mit इह न *auf Erden nicht wieder entstehen,* so v. a. *nicht wieder geboren werden.* — Mit किं *was werden aus?* so v. a. *geschehen sein um, aus sein mit.* — 2) *stattfinden,* so v. a. *gestattet —, erlaubt sein* 42,25. — 3) *Jmd* (Gen., seltener Dat. und Loc.; angeblich auch Acc. mit परि oder प्रति) *zu Theil werden, Jmd treffen, — von Seiten Jmds* (Abl.), *esse alicui.* — 4) *auf Jmds* (Gen. oder *°तस्) *Seite sein, sich zu Jmd halten.* — 5) mit Dat. der Sache *sein —, gereichen —, dienen —, verhelfen zu.* फलाय so v. a. *Früchte bringen.* — 6) mit Loc. der Sache *sich hingeben, an Etwas gehen, sich beschäftigen mit.* — 7) *etwas Rechtes werden* oder *sein, Etwas zu bedeuten haben, die Oberhand bekommen, gedeihen, — an* (Instr.), *sein Ziel erreichen, zum Ziele führen.* — 8) mit Acc. *in Etwas hineinkommen, gerathen in, gelangen zu.* इदम् *es dazu bringen,* so v. a. *Glück haben.* — 9) *sein* (zur Copula abgeschwächt). कथं भविष्यति *wie wird (sie) sein?* so v. a. *wie wird (ihr) sein?* नाभिज्ञानामि भवेदेव न वेति *ich weiss nicht, ob es sich so verhält oder nicht.* Bildet mit verschiedenen Participien periphrastische Verbalformen: mit einem Partic. fut. *im Begriff sein zu.* कृतवान्भविष्यसि (46,15) *du wirst gethan haben.* Aor. अभूत् u. s. w. (62,1. 101, 9. 121,30. 127,15. 139,1), Potent. (200,21) und Fut. mit einem Partic. praet. pass. — 10) Perf. बभूव u. s. w. bildet mit einem eigenthümlichen Nom. act. im Acc. (बिभराम्, कथयाम् u. s. w.) ein periphrastisches Perf. MBh. 1,192,11. 193,11. 3,113,5. 236,5. 8,89,19. Ragh. 7,45. 9,70. 76. 11,37. 16,42. 18,44. Kumâras. 15,36. Med. बभूवे, बभूविरे Çiç. 9, 84. Kumâras. 14,46. — Caus. भावयति (metrisch auch Med.) 1) *in's Dasein bringen, in's Leben rufen, erzeugen, hervorbringen, bewirken, schaffen.* — 2) *fovere, hegen, pflegen, in Acht nehmen, fördern, beleben, erfrischen, heben.* भावित *angenehm erregt, gut gestimmt* Kâd. 220,5. *sich gehoben fühlend, seiner Macht sich bewusst geworden* Chr. 60,8. MBh. 1,118,28. Verz. d. Oxf. H. 55,*a*,24. — 3) *einer Sache huldigen, — sich hingeben, üben, ausüben.* — 4) *in seine Gewalt bringen, in seiner Gewalt haben* Spr. 3621. — 5) *erlangen.* Angeblich Med. — 6) *an den Tag legen, äussern, zeigen.* — 7) *umwandeln, umformen.* — 8) *läutern.* — 9) *dem Geiste vergegenwärtigen, sich Etwas denken, — vorstellen.* — 10) *erkennen.* — 11) *erkennen als, halten für;* mit doppeltem Acc. — 12) *Jmd überführen.* — 13) *Etwas constatiren, feststellen, bestimmen.* — 14) *vermengen.* — 15) *sättigen, einweichen.* — 16) भावित *a*) *ganz von Etwas erfüllt, beschäftigt mit* (Instr. oder im Comp. vorangehend). — *b*) *gerichtet auf* (Loc.). — *c*) *parfümirt.* — *d*) Çvetâçv. Up. 4,22 fehlerhaft für भामित. — Vgl. अभावित Nachtr. 3. — Desid. बुभूषति (metrisch auch Med.) 1) *Etwas* (Nomin.) *werden —, sein wollen, sich bestreben zu sein* ṚV. 1,32,7. क्षिप्रम् *sich bestreben rasch bei der Hand zu sein.* — 2) *Etwas werden wollen,* so v. a. *emporkommen wollen, auf seine Wohlfahrt bedacht sein.* — 3)

Jmd (Acc.) *haben wollen.* — 4) *Jmd gern haben, Jmd wohl wollen, Jmd freundlich empfangen.* — 5) *Etwas haben wollen, sich um Etwas bemühen, Etwas sich angelegen sein lassen;* mit Acc. — 6) *gern haben, achten, in Ehren halten.* — 7) *sich zu rächen gedenken.* — *Desid. vom Caus. बिभावयिषति. — Intens. (बेभवीति, बेभुवती, *बेभवति, बेभवत् Çat. Br.; vgl. jedoch u. नि und वि, *बेभेति, *बेभूत, बेभूयते) 1) *häufig sein, zu sein pflegen.* — 2) *sich verwandeln in* (Acc.). — 3) तिरस् इवैतेन बेभवत् *das halte er geheim, verberge er.* — Mit अति 1) *in hohem Grade werden,* — *entstehen.* शब्दश्च घोरो ऽतिबभूव so v. a. °अतिघोरो बभूव. — 2) *mehr sein als, übertreffen;* mit Acc. Auch im Epos steht अति in der Regel vom Verbum getrennt; auch Med. — 3) *überwältigen.* अतिभूत (v. l. अभिभूत) *überwältigt* (sc. von Râhu), so v. a. *verfinstert* (Sonne). — Desid. *mehr sein wollen als* (Acc.). — Mit प्र-अति *in hohem Grade hervorragen über,* — *übertreffen;* mit Acc. Maitr. S. 1,5,4. — Mit *द्यति Med. *mit Jmd* (Acc.) *um den Vorrang streiten.* — Mit अधि *übrig bleiben* Maitr. S. 2, 3,3 (30,1). 4,2 (39,7). — Mit अनु 1) *umfassen, einschliessen.* — 2) *erreichen, gleichkommen;* mit Acc. — 3) *so lange bestehen wie* (Acc.) oder *erfüllen.* — 4) *Jmd zur Hand gehen, helfen, dienlich sein;* mit Acc. — 5) *sich Jmd* (Acc.) *zuwenden.* — 6) *empfinden, fühlen, geniessen, an sich erfahren, sich erfreuen an, erleiden.* — 7) *wahrnehmen, innewenden, hören, vernehmen, erfahren, kennen lernen.* — Caus. 1) *Jmd Etwas empfinden* —, *erfahren lassen;* mit doppeltem Acc. — 2) *zum Bewusstsein bringen* Çaṃk. zu Bâdar. 4,1,2. — 3) मनसा *sich Etwas vergegenwärtigen, im Geiste zurückkommen auf* (Acc.) Kâd. 198,18 (333,11). — 4) *zu Gesicht bringen.* — 5) *kräftigen, stärken.* — 6) *läutern.* — Desid. *zu empfinden* —, *zu geniessen wünschen.* — Mit प्रत्यनु *im Einzelnen geniessen,* — *empfinden,* — *erleiden* Kâraṇḍ. 25,13.14. 27,8.21. — Mit समनु *empfinden, geniessen.* — Caus. Med. *Jmds* (Acc.) *gedenken* Dhûrtan. 11. — Mit अन्तर् 1) *eindringen in* (Loc.). — 2) *enthalten sein in* (Loc.). — 3) अन्तर्भूत *im Innern seiend, innerlich* 80,29. *enthalten in* (im Comp. vorangehend) 281,10. — Caus. in अन्तर्भावित. — Mit अप *wegbleiben, fern sein, fehlen.* राष्ट्रादपभूतः *nicht zur Herrschaft gelangt.* — Mit अपि 1) *in Etwas gerathen, unter Etwas fallen, in Etwas sein;* mit Loc. — 2) *Theil haben an* (Loc.). — Mit अभि 1) *übertreffen, überragen, überlegen sein, siegen* (RV. 5,37,5), *überwältigen, besiegen, hart bedrängen, über Jmd kommen, heimsuchen;* mit Acc. अभिभूत von der Sonne gesagt, so v. a. *verfinstert* Hariv. 1,42,19. — 2) *länger bestehen als* (Acc.). — 3) *Jmd seine Uebermacht fühlen lassen, demüthigen.* — 4) *sich Jmd zuwenden, kommen zu* (Acc.). — 5) *Jmd beschenken mit* (Instr.) Maitr. S. 1, 6,3 (90,3). — Caus. *überwältigen.* — Desid. 1) *übertreffen* —, *überlegen sein wollen;* mit Acc. — 2) *Jmd heimzusuchen gedenken* Naish. 5,124. — Mit अत्यभि, °भूत v. l. für प्रत्यभिभूत. — Mit प्रत्यभि, °भूत *überwältigt, besiegt.* — Mit आ 1) *gegenwärtig* —, *in* oder *bei Etwas* (Loc. oder Acc.) *sein; dasein, vorhanden sein.* — 2) *bestehen, fortfahren zu leben.* — 3) *hervorkommen, entstehen,* — *aus* (Abl.). Mit पुनर् *wieder wachsen.* — 4) *sich an Jmd* (Acc. mit अधि) *wenden* Gaut. 13,27. — 5) *sich erstrecken* —, *übergehen auf* (Acc. mit अधि) Gaut. 12,41. — Mit अन्वा *nachfolgen, nachthun;* mit Acc. — Mit अभ्या *Jmd* (Acc.) *begegnen, accidere alicui.* पयसेनं क्षीरं केवलं पाने ऽभ्याभवेत् *wenn es ihm begegnet lautere Milch zu trinken!* — Mit पर्या *sich umdrehen.* — Mit प्रत्या *Jmd* (Acc.) *zur Hand* oder *zu Diensten sein.* — Mit आविस् s. u. d. Worte. — Mit प्राविस् *erscheinen.* — Mit उद् 1) *hervorgehen, entstehen.* उद्भूत *hervorgegangen, entstanden, gewachsen* (Baum). — 2) *zu mehr werden, zunehmen, wachsen, steigen.* उद्भवित्री als Fut. Naish. 8,56. उद्भूत *erhoben, gehoben, gesteigert.* — 3) *zureichen, gleichkommen.* — 4) *sich erheben,* so v. a. *sich empören.* — 5) उद्भूत *bestimmt.* — Caus. 1) *entfalten, erzeugen, hervorbringen, zeigen, entwickeln.* — 2) *zur Sprache* —, *auf's Tapet bringen* Prasannar. 58,18. 59,19. Çaṃk. zu Bâdar. 2,1,12. — 3) *betrachten als, halten für;* mit doppeltem Acc. Vikramâṅkaḱ. 9,19. — Mit प्रोद्, प्रोद्भूत *hervorgegangen, entstanden.* दूरतस् *von Weitem her kommend.* — Mit प्रत्युद् 1) *sich erheben.* प्रत्युद्भूत *erhoben, in die Höhe steigend* Mahâvîraḱ. 51,2. — 2) *an Umfang gewinnen, wachsen* Mahâvîraḱ. 45,8. — Mit समुद् 1) *hervorgehen, entspringen, entstehen, aufkommen* (von einem Gedanken Kâd. 177,1). समुद्भूत *hervorgegangen, entsprungen, entstanden.* — 2) *zunehmen, wachsen, steigen.* — 3) समुद्भूत *a) vorhanden.* — *b) herbeigeschossen, herbeigeflogen* MBh. 12,13273. v. l. समुद्भूत und समुद्धत. — Mit उप 1) *sich nahen zu* (Acc.). — 2) *beistehen, helfen zu* (Dat.). — Desid. *Jmd* (Acc.) *helfen wollen.* — Mit तिरस् Simpl., Caus. und Intens. s. u. तिरस्. — Mit नि, *निभूत *vergangen.* — Intens. (°बेभुवत्) *enthalten sein in* (Loc.) Maitr. S. 1,2,17. — Mit *प्रणि oder *प्रनि. — Mit निस् *von der Stelle kommen.* — Mit परा 1) *vergehen, hinschwinden, hinsein, unterliegen, verkommen.* पराभूत *unterlegen, verkommen, verdorben.* — 2) *Jmd* (Acc.) *besiegen.* पराभूत *besiegt.* — 3) *Jmd* (Acc.) *zu nahe treten, ein Leid zufügen, beleidigen.* पराभूत *dem zu nahe getreten worden ist* u. s. w. — Caus. 1) *verderben, zu Grunde richten* Âpast. Çr. 5,15,8. — 2) *besiegen.* — 3) *hinschwinden, verkommen, eine Einbusse erleiden.* — Mit अनुपरा *nach Jmd* (Acc.) *verderben* (intrans.). — Caus. *Jmd* (Acc.) *gemäss Etwas* (Acc.) *verderben* (trans.). — Mit परि 1) *um Etwas her sein, umfangen, umfassen; einschliessen, in sich enthalten.* — 2) *umkreisen, umgehen, umfliegen; begleiten.* — 3) *besorgen, leiten.* — 4) *mehr sein, übertreffen, bemeistern, besiegen.* परिभूत *besiegt, überwunden.* — 5) *Jmd umgehen,* so v. a. *nicht beachten, geringschätzen, mit Geringschätzung behandeln, demüthigen, erniedrigen, kränken.* परिभूत *geringgeschätzt, gedemüthigt, erniedrigt, gekränkt.* — 6) *Etwas nicht beachten.* — 7) *über Etwas* (Acc.) *spotten.* — 8) *Jmd* (Acc.) *Schande machen.* — 9) *hinschwinden, abnehmen.* — 10) परिभूत *a)* = *अप्रस्तुत. — *b)* fehlerhaft für परिभुक्त. — Caus. 1) *weiterverbreiten, unter die Leute bringen.* — 2) *übertreffen* Bhâg. P. 9,4,25. — 3) *einweichen, tränken, benetzen.* — 4) *läutern.* — 5) *sich denken, sich vorstellen.* — 6) *bedenken, nachdenken über.* — 7) *erkennen als,* mit doppeltem Acc. — 8) परिभावित *ganz erfüllt von* (im Comp. vorangehend) Lalit. 218,4. — 9) परिभावितत्व Comm. zu RV. Prât. 2,5 fehlerhaft für परिभाषितत्व, wie ed. M. liest. — Mit संपरि *geringschätzen.* — Caus. *zusammenhalten, festmachen.* — Mit पुनर् s. u. diesem Worte. — Mit प्र 1) *hervorkommen, entspringen, entstammen, entstehen,* — *aus* (Abl.), *zum Vorschein kommen, geschehen, erfolgen, erscheinen.* प्रभूत *geworden zu* (im Comp. vorangehend). — 2) *hinausreichen über* (Acc.). पृष्ठम् so v. a. *mehr betragen als der Rücken zu tragen vermag.* — 3) *mehr werden, reicher werden an* (Instr.), *zahlreich sein.* प्रभूत *reichlich, viel, in grossem Maasse vorhanden, zahlreich; stattlich, gross, bedeutend.* Am Ende eines Comp. *reich an, gesegnet mit.* प्रभूत° Adv. *sehr, in hohem Maasse.* Compar. प्रभूततर (40,19), Superl. प्रभूततम. — 4) *valere, tüchtig sein, Geltung haben, stark werden,* —*sein, die Oberhand haben, die Macht gewinnen* oder *besitzen, zu befehlen haben* (प्रभुः प्रभवति so v. a. *der Herr hat zu entscheiden* Harshaḱ. 150,15), *regieren, Macht haben* —, *verfügen können über* (Gen.,

Loc. oder Dat. [Med. Çaṃk. zu Bâdar. 2,1,31]), *gewachsen sein* (mit Dat.), *vermögen* —, *im Stande sein zu* (Infin.), *Etwas* (Dat. oder Loc.) *zu bewirken vermögen.* दृढे *Jmd* (Gen.) *zu züchtigen vermögen,* विमुक्तौ (Spr. 1769) *der Erlösung theilhaftig werden.* प्रभवत् *vermögend, mächtig.* प्रभूत *vermögend zu* (Infin.). — 5) *zu Gute kommen, helfen, nützen;* mit Dat. — 6) *Jmd* (Acc.) *mit einer Bitte angehen.* — Caus. 1) *mehren, verbreiten, reicher ausstatten.* — 2) *gedeihen machen, pflegen.* — 3) *zur Macht verhelfen.* प्रभावित *zur Macht gelangt, mächtig* Vâgrakkh. 24 9. — 4) *sich helfen.* — 5) *erkennen.* — Desid. vom Caus. प्रबिभावयिषति *vergrössern* —, d. i. *dehnen* — oder *anschwellen wollen.* — Mit अनुप्र 1) अनु प्रभूत *sich verbreitend durch* (Acc.). — 2) अनुप्रभूत *durchdrungen* —, *erfüllt von* (Instr.). — Mit अभिप्र *Jmd* (Acc.) *beistehen.* — Mit उपप्र *Jmd* (Acc.) *helfen.* — Mit प्रति *Jmd* (Acc.) *gleichkommen.* — Caus. 1) *beobachten, kennen lernen.* — 2) Pass. *gelten für* (Nomin.). — Mit वि 1) *entstehen, sich entfalten; erscheinen.* — 2) *gleichkommen, erreichen, ausreichen, zureichen, ausfüllen;* mit Dat. oder Acc. — 3) *vermögen zu* (Infin.). — 4) *vorhanden sein* in अविभवत्. — Caus. 1) *zur Entfaltung bringen.* — 2) *trennen, scheiden.* — 3) *erscheinen lassen, offenbaren, zeigen.* — 4) *wahrnehmen, ausfindig machen, entdecken, erkennen,* — *als* (Acc.) Spr. 7650. — 5) *Jmd anerkennen.* — 6) *halten für,* mit doppeltem Acc. zu Spr. 1233. Pass. *angesehen werden für, erscheinen als* (Nomin.). — 7) *sich denken, sich vorstellen, dem Geiste vorführen.* — 8) *überlegen, nachdenken.* — 9) *Etwas* (Acc.) *bei Jmd* (Loc.) *annehmen, voraussetzen.* — 10) *Etwas beweisen, nachweisen, erweisen.* — 11) *Jmd überführen, überzeugen.* — Intens. (°बोभुवत्) *sich verbreiten über* (Loc.) Maitr. S. 1,2,17 = TS. 1,3,10,1. — Mit अनुवि *gleichkommen, ausreichen, ausfüllen;* mit Acc. — Mit प्रवि in °भावक. — Mit प्रतिवि Caus. *dem Geiste vorführen* Lalit. 254,2. — Mit संवि in °भाव्य. — Mit सम् 1) *zusammenkommen, sich verbinden,* — *mit* (Instr., Loc., Instr. mit सह). संभूय Absol. *sich zusammenthuend, verbunden, in Gemeinschaft.* संभूत *zusammengefügt aus* (Instr.). — 2) *sich sammeln, sich zusammenfinden.* — 3) *sich begatten,* — *mit* (Instr., Instr. mit सह und सार्धम्, oder Acc.). — 4) *Raum finden, Platz haben in* (Loc.), *seinen Platz haben unter* (°त्रौ), *zu stehen kommen.* राक्षसमनसंभूत so v. a. *in Râhu's Rachen gerathen* Spr. 1172. — 5) *gross genug sein.* — 6) *aufgehen* —, *enthalten sein in* (Loc.). — 7) *entstehen, sich bilden, geboren werden, hervorgehen,* — *aus* (Abl.), *sich entwickeln, werden.* संभूत *entstanden, hervorgegangen, hervorkommend,* — *aus* (Abl. oder im Comp. vorangehend), *gebildet* —, *gemacht aus* (im Comp. vorangehend), *herkommend von* (im Comp. vorangehend). Am Anfange eines adj. Comp. *bei dem — entstanden ist,* so v. a. *versehen mit.* संभूत-संत्रास Adj. so v. a. *erschrocken.* — 8) *erfolgen, geschehen, Statt haben, dasein, sich vorfinden, vorkommen, geben* (impers. mit *es*). — 9) *möglich* —, *denkbar sein, Statt finden* —, *erfolgen können* 157, 7. 159,8. 10. 262,6. 267,26. 279,14. 286,16. Mit न *nicht möglich sein* 209,12. 279,22. — 10) *Etwas* (Nomin.) *werden* oder *sein.* संभूत *geworden zu* (Nomin.). — 11) *Jmd* (Loc. oder Gen.) *zu Theil werden.* — 12) *valere, wirken.* — 13) *vermögen zu* (Infin. oder ein Nom. act. im Loc.). — 14) mit Acc. *a) eingehen in, theilhaftig werden.* — *b) *fassen, Raum haben für.* — Caus. 1) *zu Stande bringen, herstellen, vollbringen, vollführen.* अभ्यागतः कथं स संभावयेयम् so v. a. *wie mache ich es, dass ich hinkomme?* 44,32. — 2) *in die Hand nehmen, ergreifen* Bâlar. 155,12. संभावित *ergriffen* Kâd. 2, 20,11. — 3) *begreifen, in sich aufnehmen, erfassen.* संभावित *erfasst* Kâd. 2,32,22. — 4) *Jmd unter die Arme greifen, hegen und pflegen* MBh. 12,139,105. — 5) *sich begeben zu* oder *nach* (Acc.) 325,30. Bâlar. 151,9 (Med.). — 6) *Jmd antreffen, finden.* जीवन्तीम् *lebend antr.* Harshaṅk. 213,11. — 7) *begrüssen.* अन्नेन (ein Kind) *mit Speise begrüssen,* so v. a. *ihm die erste Speise reichen.* — 8) *Jmd* (Acc.) *Ehre erzeigen.* संभावित *geehrt, in Ehren stehend, geachtet.* Superl. °तम Çaṃk. zu Bâdar. 2,2,1 (501,1). — 9) *Etwas gnädig aufnehmen.* — 10) *Jmd mit Etwas versehen, Jmd* (Acc.) *Etwas* (Instr.) *zukommen lassen, beschenken mit* (Instr.). दोषेण so v. a. *Jmd einen Makel anhängen.* — 11) *annehmen, dass es Etwas sei, voraussetzen,* — *bei Jmd* (Loc. oder Gen.), *Jmd Etwas zutrauen* 301,16. 310,31. — 12) *halten für,* mit doppeltem Acc. अन्यथा *Jmd verkennen, Argwohn gegen Jmd* (Acc.) *hegen* Kâd. 2,97,11. — 13) *Etwas für möglich halten.* न संभावितमस्माभिरत्र धर्मासनमध्यासितुम् *ich halte es für unmöglich heute den Richtersitz zu besteigen; *für möglich halten, dass* (Potent. mit und ohne यद् oder Fut.), *mit न *nicht f. m. h., dass* (Potent., Potent. mit यद्, यच्च, यत्र, यदा, यदि oder ज्ञातु, Fut. oder Fut. mit किं किल). — 14) Med. *erleben.* माद्दिष्मत्यां सूर्योद्गमनं संभावयते so v. a. *erreicht* Mâhishmatî *bei Sonnenaufgang.* — 15) संभावित *wozu man Vertrauen hat.* Compar. °तर. — Desid. etwa *vorwärts zu kommen wünschen.* — Mit अनुसम् *nach Jmd* (Acc.) *zu Stande kommen,* — *gedeihen.* — Mit अभिसम् *Etwas erreichen, in den Besitz von Etwas gelangen, eingehen in, theilhaftig werden;* mit Acc. — Caus. *Jmd begrüssen.* — Mit परिसम् *entstehen, entspringen,* — *aus* oder *von* (Abl.). — Mit प्रतिसम् *sich hingeben, pflegen;* mit Acc.

2. भू 1) Adj. am Ende eines Comp. *werdend, entstehend, entstanden, entspringend, entsprossen, seiend.* Selbständig als Beiw. Vishṇu's nach Nilak. = सत्तारूप. — 2) m. *ein best.* Ekâha. — 3) f. *a) das Werden, Entstehen.* — *b) Weltraum;* Pl. *Welträume, Welten.* — *c) die Erde.* भुवो भर्ता so v. a. *Fürst, König.* भुवि *auf Erden.* — *d)* Bez. *der Zahl Eins.* — *e) Erde,* so v. a. *Erdboden.* भुवि *auf dem* oder *den Erdboden* 94,12. 26. 138,3. वाजि° *Terrain für Pferde.* — *f) Land, Ländereien.* — *g) Erde* als *Stoff.* — *h) Raum, Ort, Platz.* — *i) die Basis einer geometrischen Figur* Âryabh. 2,8. — *k) Gegenstand* (des Streites u. s. w.). — *l)* mystische Bez. *des Lautes* ल. — *m) *Opferfeuer.*

भूःखार् Adj. *bucharisch.*

*भूक 1) m. n. *a) Loch, Oeffnung.* — *b) die Oeffnung einer Fontaine.* — *c) Zeit.* — 2) m. *Finsterniss.*

*भूकदम्ब m. und *भूकदम्बा f. Namen von *Pflanzen* Râgân. 5,21.

*भूकदम्बक 1) m. *Ptychotis Ajowan* Râgân. 6,39. — 2) f. भूकदम्बिका f. *eine best. Pflanze.*

भूकन्द m. *eine best. officinelle Pflanze.*

भूकपित्थ m. *Feronia elephantum;* n. *die Frucht.*

भूकम्प m. 1) *Erdbeben.* — 2) N. pr. eines Mannes.

भूकर्ण m. *der Durchmesser der Erde.*

भूकर्णि m. N. pr. eines Mannes.

*भूकर्बुदारक m. *Cordia Myxa* Râgân. 11,208.

*भूकल m. *ein störrisches Pferd.*

*भूकश्यप m. Bein. Vasudeva's.

*भूकाक m. 1) *eine Reiherart.* — 2) *Brachvogel.* — 3) *eine Taubenart.*

भूकाश्यप m. *Fürst, König* Bâlar. 95,5. 160,11. 300,11.

*भूकुम्भी f. *eine best. Pflanze* Râgân. 5,130.

*भूकुष्माण्डी f. *Batatas paniculata* Râgân. 7,100.

*भूकेश 1) m. *a) der indische Feigenbaum.* — *b) Blyxa octandra.* — 2) f. आ *eine* Râkshasî. — 3) f. ई *Vernonia anthelminthica.*

*भूतित् m. *Schwein.*

भूतीरवाटिका f. N. pr. einer Oertlichkeit.

भूखण्ड *ein über die Erde handelnder Abschnitt* (als Titel eines Kapitels).

*भूखर्जूरी f. *eine Dattelart* Râǵan. 11,60.

भूगत Adj. *was auf der Erde ist, — lebt.*

भूगन्धपति m. Bein. Çiva's Hemâdri 1,621,15.

*भूगर् n. *mineralisches Gift* Râǵan. 6,224.

*भूगर्भ m. Bein. Bhavabhûti's.

भूगृह् n. 1) *ein unterirdisches Gemach.* — 2) *ein best. Theil eines Diagramms.*

भूगेह् n. = भूगृह् 1).

भूगोल und °क m. *die Erdkugel.*

भूगोलवृत्तान्त m., भूगोलसंग्रह् m., भूगोलसार und भूगोलहस्तामलक n. (Opp. Cat. 1) Titel von Werken.

*भूघन m. *Körper.*

*भूघ्नी f. *Alaunschiefer* Râǵan. 13,63.

भूचक्र n. *Aequator* Ind. St. 14,137.

भूचर Adj. (f. आ) *auf der Erde wandelnd, die E. bewohnend;* m. *Erdenbewohner.*

*भूछाय n. und *भूछाया f. *Finsterniss.*

*भूजन्तु m. *eine Art Schnecke* Râǵan. 13,55.

*भूजम्ब und *भूजम्बू f. 1) *Weizen.* — 2) *Flacourtia sapida* und *deren Frucht* Râǵan. 11,30.

भूत् 1) Adj. (f. आ) *a) geworden, so v. a. gewesen, vergangen.* — *b) wirklich geschehen.* — *c) geworden, so v. a. seiend, gegenwärtig.* — *d) geworden, seiend* in Comp. mit dem Prädicat, insbes. mit einem Subst., wodurch auch in Geschlecht und Zahl übereinstimmende Attribute oder Prädicate gewonnen werden. In Comp. mit einem Adv. wird ein entsprechendes Adj. gebildet. — *e) eingeweicht in* (im Comp. vorangehend). — *f) verbunden —, gemischt mit* (im Comp. vorangehend). — *g) geläutert.* — *h) *erlangt.* — *i) *passend, schicklich.* — *k)* fehlerhaft für भृत. — 2) m. n. *a) Wesen im weitesten Sinne, von göttlichen, menschlichen und andern Wesen* (auch *Pflanzen*); *ein gutes Wesen; die Welt.* Selten m. — *b) ein unheimliches Wesen, Gespenst, Kobold.* *Bei den Ǵaina *eine Abtheilung der* Vjantara. — 3) (*m.) f. (आ) *der 14te Tag in der dunkelen Hälfte eines Monats.* — 4) m. *a) *Knabe.* — *b) *ein grosser* Jogin. — *c) *Pl. *eine best. häretische Schule.* — *d)* N. pr. *α)* eines Opferpriesters der Götter. — *β)* eines Jaksha. — *γ)* eines Schwiegersohnes des Daksha und Vaters einer Anzahl von Rudra. — *δ)* eines Sohnes des Vasudeva. — *ε)* f. आ N. pr. einer Frau Hem. Par. 8,25. — 6) n. *a) Vergangenheit.* — *b) Thatsache, Wirklichkeit* 82, 18. — *c) kräftiges Dasein, Wohlsein, Gedeihen.* — *d) Element,* insbes. *ein grobes (Aether, Luft, Feuer, Wasser, Erde),* aber auch *ein feines.* तत्यजुस्तं पञ्च भूतानि so v. a. *er starb.* Die Buddhisten nehmen nur vier *Elemente* an. — *e)* Bez. *der Zahl fünf* Hemâdri 1,135,15. 16.

भूतकरण n. *das Werkzeug der Vergangenheit,* Bez. *des Augments.*

भूतकरणवती f. *der Charakter und die Personalendungen der augmentirten Verbalformen.*

भूतकर्तर् m. *Schöpfer der Wesen.*

भूतकर्मन् m. N. pr. eines Mannes.

भूतकाल m. *die vergangene Zeit* 243,11.

भूतकालिक Adj. *zur Vergangenheit in Beziehung stehend, sie betreffend.*

भूतकृत् Adj. *Wesen bildend, schöpferisch;* m. *Schöpfer der Wesen.* Pl. *eine best. Gruppe von Göttern* Çâṅkh. Çr. 14,72,1.

भूतकेतु m. N. pr. 1) eines Sohnes des Manu Dakshasâvarṇi. — 2) eines Vetâla.

भूतकेश 1) *m. f. n. *Corydalis Govaniana* Mat. med. 294. — 2) *m. *Mussaenda frondosa.* — 3) f. ई *eine best. Pflanze.* Nach den Lexicographen *Nardostachys Jatamansi, Vitex Negundo* und *weisses Basilienkraut* Bhâvapr. 3,120. Râǵan. 4,155. 157. 12,101.

*भूतकेसरा f. *Trigonella foenum graecum.*

भूतकोटि f. bei den Buddhisten *der Culminationspunct der Wesen* als Bez. *der Leere.*

*भूतक्रान्ति (wohl भूताक्रान्ति) f. *Besessenheit* Râǵan. 20,29.

भूतगण m. 1) *die Schaar —, die Gesammtheit der Wesen.* — 2) *die* oder *eine Schaar von Gespenstern* 138,7.

भूतगणाधिप m. Bein. des Nandin.

*भूतगन्धा f. *eine best. wohlriechende Pflanze.*

भूतगृह्य m. Pl. *elementare Hausgötter* Pâr. Gṛhj. 1,12,2. 2,9,3.

भूतग्राम m. 1) Sg. und Pl. *die Schaar —, die Gesammtheit der Wesen.* — 2) *eine Schaar von Gespenstern.*

*भूतघ्न m. 1) *Kamel.* — 2) *Knoblauch.* — 3) *Betula Bhojpatra* Râǵan. 9,117.

*भूतघ्नी f. *Basilienkraut* (Râǵan. 10,153) und = मुण्डितिका.

भूतचतुर्दशी f. *der 14te, dem* Jama *geheiligte Tag in der dunkelen Hälfte des* Kârttika.

भूतचारिन् Adj. *in den Wesen wandelnd* (Çiva).

भूतचिन्ता f. *Untersuchung der Elemente.*

भूतचैतनिक m. *ein Anhänger der Theorie, dass der Intellect aus stofflichen Elementen hervorgehe,* Comm. zu Njâjas. 3,2,36.

भूतचैतन्य n. *das Intellectsein des Stoffes* Comm. zu Njâjas. 3,2,38.

*भूतजटा f. 1) *Nardostachys Jatamansi.* — 2) *eine andere Valeriana* Râǵan. 12,99. 101. Bhâvapr. 1,190.

भूतज्योतिस् m. N. pr. eines Fürsten.

भूतडामर 1) m. Titel eines Tantra. — 2) f. ई N. pr. einer Gottheit Paṅkad.

भूततन्त्र n. *die Lehre von den Gespenstern.* Pl. Hemâdri 1,513,8.

*भूततृण n. *eine best. Grasart.*

भूतत्व n. Nom. abstr. zu भूत *Wesen* und *Element.*

भूतदत्ता f. N. pr. eines Frauenzimmers Hem. Par. 8,25.

भूतदाक्षीय Adj. *die Creatur zu versengen —, zu Grunde zu richten geeignet* Âpast.

*भूतद्राविन् m. 1) *rother Oleander* Râǵan. 10,14. — 2) *ein best. Baum,* = भूताङ्कुश Râǵan. 9,155.

*भूतद्रुम m. *Cordia latifolia* Râǵan. 11,206.

भूतद्रुह् Adj. *den Geschöpfen Leid zufügend.*

भूतधरा f. *die Erde* Râǵan. 2,1.

भूतधात्री f. 1) *Erhalterin der Geschöpfe* als Beiw. des Schlafes Ḱaraka 1,21. — 2) *die Erde* Râǵan. 2,1. Kâd. 132,10.

भूतधामन् m. N. pr. eines Sohnes des Indra.

भूतधारिणी f. *die Erde.*

भूतनन्द् m. N. pr. eines Fürsten.

भूतनाथ m. *der Gebieter über die Gespenster,* Bein. Çiva's Ḱaṇḍak. 75,14.

*भूतनायिका f. Bein. der Durgâ.

*भूतनाशन 1) m. *a) Semecarpus Anacardium.* — *b) Pfeffer.* — *c) schwarzer Senf* Râǵan. 16,80. — 2) n. *a) Asa foetida.* — *b) die Beere von Elaeocarpus Ganitrus* Râǵan. 11,189.

भूतनिचय m. *der Körper.*

भूतपति m. 1) *Herr der Wesen,* insbes. *der bösen.* Auch Bez. Rudra-Çiva's, Bhava's, Çarva's und Agni's. — 2) **Ocimum sanctum.*

*भूतपत्री f. *Basilienkraut.*

भूतपाल m. *Beschützer der Wesen.*

भूतपुर N. pr. 1) m. Pl. eines Volkes. — 2) f. ई einer *Stadt.* °माहात्म्य n. Opp. Cat. 1.

*भूतपुष्प m. *Calosanthes indica.*

*भूतपूर्णिमा f. *der Vollmondstag im Monat* Âçvina.

भूतपूर्व Adj. (f. आ) 1) *früher dagewesen, — gewesen.* कथा: *alte Geschichten* Kâd. 104,22. अजात°

was früher vocalisch auslautend gewesen ist. — 2) *gestorben.*

भूतपूर्वक Adj. = भूतपूर्व 1).

भूतपूर्वता f. *die früheren Verhältnisse.*

भूतप्रकृति f. *der Urgrund der Wesen.*

भूतप्राय Adj. Kathâs. 61,7 fehlerhaft für भीतप्राय.

*भूतबलि m. = भूतयज्ञ Gal.

भूतबालग्रहोन्माद m. *Irresein durch Einwirkung böser Geister und Kinderdämone* Pañcar. 3,14,15.

*भूतब्रह्मन् m. = देवलक.

भूतभर्तृ m. *der Herr der Gespenster*, Bein. Çiva's.

भूतभव Adj. *in allen Wesen befindlich* Hariv. 15777.

भूतभव्य n. *Vergangenheit und Zukunft* AV. 11, 5,20.

भूतभावन 1) Adj. *den Wesen Heil bringend.* Als Beiw. Brahman's könnte es auch *Schöpfer der Wesen* bedeuten. °भावन Adj. *denen Heil bringend, die den Wesen Heil bringen.* — 2) n. angeblich = स्वरूप.

भूतभाविन् Adj. 1) *die Wesen erschaffend* Kûlikop. 5. — 2) *vergangen und zukünftig* Kâvjapr. 10,28.

भूतभाषा f. *die Sprache der Gespenster.*

भूतभाषामय Adj. (f. ई) *in der Sprache der Gespenster abgefasst.*

भूतभाषित n. *die Sprache der Gespenster.*

भूतभृत् Adj. *die Wesen erhaltend.*

भूतभैरव 1) m. *ein best. medicinisches Präparat* Bhâvapr. 3,118. 4,138. — 2) n. Titel eines Tantra.

भूतभौतिक Adj. *aus den Elementen und aus dem, was aus ihnen gebildet ist, bestehend.*

भूतमय Adj. (f. ई) 1) *alle Wesen in sich enthaltend* Hariv. 3,117,10. — 2) *aus den fünf Elementen bestehend* Naish. 4,80. — 3) *wie Etwas in Wirklichkeit ist* Bhâg. P. 10,14,2.

भूतमहेश्वर m. *der hohe Herr der Gespenster*, Bein. Çiva's.

भूतमातर् f. Pl. *die Mütter der Wesen.*

*भूतमातृका f. *die Erde* Gal.

भूतमातोत्सव (!) n. *ein best. Fest.*

भूतमात्रा f. Pl. 1) *die feinen Elemente.* — 2) *die groben und die feinen Elemente.* — 3) *die zehn primären Objecte.*

*भूतमारी f. *ein best. Harz* Râgân. 12,33.

भूतयज्ञ m. *das Opfer an die Wesen.*

भूतयोनि f. *der Urquell der Wesen.*

भूतरय m. Pl. *eine best. Klasse von Göttern unter dem 5ten* Manu.

भूतराज् m. *der Fürst der Gespenster*, Bein. Çiva's.

भूतरूप Adj. *die Gestalt eines Gespenstes habend.*

भूतल n. *Erdboden, die Erde.*

भूतलक्षण n. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

*भूतलस्थान m. *Mensch* Gal.

*भूतलिका f. *Trigonella corniculata* Râgân. 12, 134.

भूतलिपि f. *Gespensterschrift* als Bez. *einer best. Zauberformel.*

भूतलोन्मथन m. N. pr. eines Dânava.

भूतवत् Adv. *wie wenn es vergangen wäre* 243,3.

भूतवत् Adj. 1) *von Gespenstern umgeben* Hemâdri 1,234,5. — 2) *das Wort* भूत *enthaltend.*

भूतवर्ग m. *die Schaar der Gespenster.*

भूतवास m. 1) *der Wohnsitz der Wesen* Hariv. 14900. v. l. भूतावास. — 2) **Terminalia Bellerica* (*der Wohnsitz der bösen Wesen*) Bhâvapr. 1,161.

भूतवाहन 1) Adj. *auf Gespenstern reitend* oder *mit G. fahrend* (Çiva). — 2) n. *ein von Gespenstern gezogener Wagen.*

भूतवाहनसारथि m. *der Wagenlenker des von Gespenstern gezogenen Wagens* (Çiva).

*भूतविक्रिया f. *Besessenheit, Fallsucht* Râgân. 20,30.

भूतविद् Adj. 1) *die Wesen kennend.* — 2) *die bösen Wesen, welche die Menschen heimsuchen, kennend und sie abzuwehren verstehend* zu Spr. 6288.

भूतविद्या f. *die Wissenschaft von den Wesen, welche die Menschen heimsuchen, und von ihrer Abwehr.*

भूतविनायक m. *ein Anführer der Gespenster.*

भूतविष्णु m. N. pr. eines Mannes.

भूतवीर m. Pl. N. pr. eines Geschlechts.

*भूतवृक्ष m. 1) *Trophis aspera* Râgân. 9,129. — 2) *Calosanthes indica.* — 3) *Terminalia Bellerica.*

*भूतवेषी f. *eine weiss blühende Vitex Negundo.*

भूतशर्मन् m. N. pr. eines Mannes MBh. 7,20,6.

भूतशुद्धि f. 1) *Reinigung der Elemente* (im Körper). — 2) Titel eines Werkes.

भूतसंसार m. *der Lebenskreislauf der Wesen.*

भूतसंक्रामिन् Adj. etwa *zu früher entstandenen Wesen in einem Abhängigkeitsverhältniss stehend.*

भूतसंघ m. *die Schaar —, die Gesammtheit* 1) *der Wesen.* — 2) *der Elemente.*

*भूतसंचार 1) m. *Besessenheit* Râgân. 20,29. — 2) f. ई *Waldbrand.*

भूतसंताप m. N. pr. eines Asura.

भूतसंतापन m. N. pr. eines Daitja.

भूतसमागम m. *das Zusammentreffen der Wesen,* — *der Menschen* 182,8.

भूतसंप्लव m. *der Untergang der Geschöpfe,* — *der Welt* Âpast.

भूतसंमोहन Adj. *die Wesen verwirrend* Kûlikop. 2.

भूतसर्ग m. *Schöpfung* 1) *der Wesen.* — 2) *der Elemente.*

भूतसाक्षिन् m. *Augenzeuge der Wesen, der Alles sieht, was die Geschöpfe thun.*

भूतसाधन Adj. (f. ई) etwa *die Wesen leitend,* — *zum Ziele führend.*

*भूतसार m. *eine Varietät von Calosanthes indica.*

भूतस्थ Adj. *in den Wesen seiend.*

भूतस्थान n. *Wohnsitz der Wesen.*

भूतहत्या f. *Tödtung eines lebenden Wesen.*

*भूतहन्त्री f. 1) *eine Art* Dûrvâ-*Gras* Râgân. 8, 108. — 2) = वन्ध्याकर्कोटकी Râgân. 3,50.

*भूतहर m. *Bdellium* Râgân. 12,108.

*भूतहारिन् n. *Pinus Deodora* Râgân. 12,28.

भूतहास m. *dämonisches Lachen* (ein Fieber) Bhâvapr. 3,80.

भूताँश m. N. pr. eines Liedverfassers.

*भूताङ्कुश m. *ein best. Baum* Râgân. 9,155.

भूतात्मक Adj. *das Wesen der Elemente habend.*

1. भूतात्मन् m. 1) *die Seele der Wesen.* Beiw. Brahman's, Vishṇu's (VP. 5,18,15) und *Çiva's. — 2) *die individuelle Seele.*

2. भूतात्मन् 1) Adj. *dessen Geist geläutert ist.* — 2) m. *der Körper.*

भूतादि 1) m. *der Erste unter allen Wesen*, Bein. Vishṇu's. — 2) m. n. *der Ahaṁkâra als Erzeuger der Elemente.*

भूतादिक Adj. 1) *die Elemente und was darauf folgt.* — 2) in Verbindung mit अहंकार = भूतादि 2).

भूताधिपति m. *Herr der Wesen.*

भूतानद्यतन s. u. अनद्यतन.

भूतान्तक m. *der Vernichter der Wesen, der Todesgott.*

भूताभिषङ्ग m. *Besessenheit* Bhâvapr. 3,104. zu Spr. 6288.

भूताय m. Pl. *eine best. Schule.*

भूतारब्ध Adj. *aus den Elementen gebildet;* Subst. Pl. *alles Organische* Kull. zu M. 9,35. 37.

*भूतारि n. *Asa foetida* Râgân. 6,74.

*भूतार्त Adj. *von bösen Wesen gequält, besessen.*

भूतार्थ m. *etwas in Wirklichkeit Geschehenes* oder *Vorhandenes, Thatsache, der wahre Sachverhalt.*

*भूतार्म n. P. 6,2,91.

*भूतालो f. Name *zweier Pflanzen* Râǵan. 5,130. 7,117.

भूतावास m. 1) *der Wohnsitz der Wesen*, Beiw. Vishṇu's und Çiva's. — 2) **Terminalia Bellerica* (*der W. der bösen Wesen*) Râǵan. 11,237. — 3) *der Wohnsitz der Elemente, der Körper.*

भूताविष्ट Adj. *von bösen Geistern besessen.*

भूतावेश m. *Besessenheit* Râǵan. 13,50.

भूतासन n. *der Sitz böser Wesen* als N. pr. eines Zauberwagens.

भूति und भूतिँ 1) f. *a) *Entstehung, Geburt. — b) kräftiges Dasein, Tüchtigkeit, Tauglichkeit; Macht. — c) vollkommenes Dasein, Gedeihen, Heil, Wohlsein, Wohlfahrt, Wohlstand.* Auch personificirt und mit Lakshmi identificirt. — *d) Verzierung, Schmuck. — e) Asche. — f)* angeblich = भूमि *Erde. — g)* मरुतां भूतिः Name eines Sâman Ârsh. Br. — *h) *gebratenes Fleisch. — i) *Andropogon Schoenanthus* und = रोहिष Râǵan. 8, 99. 121. — *k) *ein best. Heilmittel*, = वृद्धि Râǵan. 5,29. — *l)* N. pr. der Gattin Ruki's und Mutter des Manu Bhautja. — 2) m. *a) eine best. Gruppe von Manen. — b)* Bein. Vishṇu's. — *c)* N. pr. α) des Vaters von Manu Bhautja. — β) *eines Brahmanen.

भूतिक 1) *eine best. Pflanze.* Nach den Lexicographen m. n. *Ptychotis Ajowan*, n. *Andropogon Schoenanthus* (Râǵan. 8, 99), *Gentiana Chirata*, = कत्तृण und कट्फलौषध. — 2) *n. *Kampfer.*

भूतिकर्मन् n. *eine die Wohlfahrt bezweckende Handlung*, Bez. *der häuslichen Handlungen bei der Geburt, Einführung zum Lehrer u. s. w.* Âpast.

भूतिकलश m. N. pr. eines Mannes.

भूतिकाम 1) Adj. *Gedeihen —, Wohlfahrt —, Wohlstand wünschend* 180,1. — 2) *m. *a) der Rathgeber eines Fürsten. — b)* Bein. Bṛhaspati's.

*भूतिकील m. *Grube.*

भूतिकृत् 1) Adj. *Wohlfahrt bringend* (Çiva). — 2) m. *eine best. Gruppe von Manen.*

भूतिकृत्य n. = भूतिकर्मन्.

*भूतिगर्भ m. ein anderer Name für Bhavabhûti.

भूतिगौरी f. N. pr. der Gattin Çiva's VP.² 5, 387. v. l. गौरी.

भूतितीर्था f. N. pr. einer der Mütter im Gefolge Skanda's.

भूतिद 1) Adj. *Wohlfahrt verleihend* (Çiva). — 2) m. *eine best. Gruppe von Manen.*

भूतिदत्त m. N. pr. eines Mannes.

भूतिनन्द m. N. pr. eines Fürsten VP.² 4,212.

*भूतिनिधान n. *das Mondhaus* Dhanishṭhâ.

भूतिमत् Adj. *der Wohlfahrt theilhaftig, glücklich.*

भूतिमित्र m. N. pr. eines Fürsten VP.² 4,193.

भूतियुवक m. Pl. N. pr. eines Volkes.

भूतिलय N. pr. eines Tîrtha.

भूतिवर्धन Adj. *das Gedeihen fördernd* Âpast. Çr. 5,18,2.

भूतिवर्मन् m. N. pr. 1) eines Rakshas. — 2) eines Fürsten.

भूतिवाहन Adj. als Beiw. Çiva's. Vgl. भूतवाहन.

भूतिशित्र m. N. pr. eines Mannes.

भूतिसङ्ग Adj. *Wohlfahrt schaffend.*

भूतीक *eine best. Pflanze* Karaka 4,8. Nach den Lexicographen *Gentiana Chirata, Curcuma Zerumbet, Ptychotis Ajowan* und *eine best. Grasart* (Râǵan. 8,121. Bhâvapr. 4,169).

भूतीश्वरतीर्थ n. N. pr. eines Tîrtha.

*भूतुम्बी f. *eine Gurkenart* Râǵan. 7,165.

*भूतृण 1) m. *Andropogon Schoenanthus.* — 2) n. *ein best. wohlriechendes Gras* Râǵan. 8,121.

भूतेकेदु f. Pl. Bez. *der Verse* AV. 20,135,11—13 Vaitân.

भूतेज्य Adj. *den Gespenstern opfernd.*

भूतेन्द्रियजयिन् Adj. als Bez. *einer Art von Jogin.*

भूतेश m. *Herr* 1) *der Wesen*, Bein. Brahman's, Vishṇu-Kṛshṇa's und der Sonne (Hemâdri 1, 615,8. — 2) *der bösen Wesen*, Bein. Çiva's.

भूतेश्वर m. = भूतेश 1) 2).

भूतेष्टका f. Bez. *bestimmter Backsteine.*

*भूतेष्टा f. *der 14te Tag eines Halbmonats.*

भूतोड्डामर n. Titel eines Tantra. Vgl. भूतडामर.

भूतोदन m. *ein Reisgericht, das gegen böse Geister genossen wird.*

भूतोन्माद m. *Irresein durch Einwirkung böser Wesen.*

भूतोपदेश m. *Anweisung auf etwas bereits Vorhandenes.*

भूतोपमा f. *Vergleichung mit einem andern Wesen.*

भूतोपसर्ग m. *Besessenheit* Spr. 6288.

*भूत्तम n. *Gold.*

भूदरीभवा f. *Salvinia cucullata* Râǵan. 1,223.

*भूदार m. *Schwein* Râǵan. 19,31.

भूदिन n. (Ganit. Bhagan. 9) und भूदिवस m. (Ârjabh. 3,6) *ein bürgerlicher Tag.*

भूदेव m. 1) *ein Gott auf Erden, ein Brahmane.* — 2) N. pr. verschiedener Männer.

भूदेवशुक्ल m. N. pr. eines Dichters Hall in der Einl. zu Daçan. 30.

भूयुरिम Mârk. P. 94,9 Druckfehler für भूरिद्युम्न.

*भूधन m. *Fürst, König.*

भूधर 1) Adj. *a) die Erde tragend*, auch so v. a. *in der E. wohnend* (Schlange). — *b) die Erde erhaltend*, Beiw. Kṛshṇa's und Baṭukabhairava's. — 2) m. *a) Berg.* Am Ende eines adj. Comp. f. आ. — *b)* Bez. *der Zahl sieben.* — *c)* unter den Bein. für Çiva nach Nilak. Bez. des Schlangendämons Çesha MBh. 13,14,155. — *d) *ein best. Apparat.* — *e)* N. pr. eines Scholiasten.

भूधरज m. *Baum* (nach Nilak.).

भूधरता f. *das Tragen der Erde* (Obj.).

भूधरयन्त्र n. *eine best. Kochvorrichtung* Bhâvapr. 2,87. 99.

भूधरात्मक und भूधराधीश m. Bein. Baṭukabhairava's.

भूधरेश्वर m. Bein. des Himavant.

भूधात्री f. 1) Bein. Baṭukabhairava's. — 2) **Flacourtia cataphracta* Râǵan. 5,91.

भूध्र m. *Berg.*

भूनन्दन m. N. pr. eines Fürsten.

भूना f. N. pr. einer Oertlichkeit. — भूनाँ s. u. 2. भूमन्.

भूनाग m. *eine Art Schnecke* und *Schneckenhaus* Râǵan. 13,2. 55. Rasendrak. 155.

भूनायक m. *Fürst, König* Daçak. 5,21.

भूनिम्ब m. *Gentiana Chirata* Râǵan. 9,15. Mat. med. 200.

*भूनीप m. *eine best. Pflanze* Râǵan. 9,105.

*भूनेतर् m. *Fürst, König.*

भूप m. 1) dass. — 2) Bez. *der Zahl sechzehn* Ganit. Bhagan. 9.

भूपता f. *Fürstenwürde, Königthum.*

भूपति m. 1) *Herr der Wesen* oder *der Welt.* Bein. Rudra's und Baṭukabhairava's. — 2) *Fürst, König.* — 3) Bein. eines best. Dichters, vielleicht Bhoǵa's. — 4) **eine best. auf dem Himavant wachsende Knolle* Râǵan. 3,14. — 5) *ein best.* Râga S. S. S. 92. — 6) N. pr. *a)* eines der Viçve Devâs. — *b)* Pl. einer Klasse von Göttern unter Manu Raivata Mârk. P. 75,71. — *c)* eines Opferpriesters der Götter.

भूपतित Adj. *zur Erde gefallen* 107,6.

*भूपतिवेश्मन् n. *ein fürstlicher Palast.*

भूपतिस्तुति f. Titel eines *Lobgesanges* Opp. Cat. 1.

भूपुत्र m. *Fürstensohn, Prinz.*

भूपरिधि m. *der Umfang der Erde.*

*भूफल m. *eine Rattenart* Râǵan. 19,58. Vgl. भूफाल 2).

*भूफलाश m. *eine best. Pflanze.*

*भूफविन्त्र n. *Kuhmist.*

भूफसुत m. *Fürstensohn, Prinz.*

*भूफाटली f. *eine best. Pflanze* Râǵan. 5,130.

भूफात m. *das auf die Erde Fallen, Niederfallen* Sâh. D. 68,2.

भूफादिस्कन्धलक्षण n. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

भूफाल 1) m. *a) Fürst, König.* — *b)* Bein. Bhoǵarâǵa's. — *c)* N. pr. α) eines Sohnes des Somapâla. — β) eines Landes. — 2) f. ई *eine best. Scala in der Musik.*

भूफाललोक m. *Fürstenschaar* Harshaṅ. 119,1.

भूफालवल्लभ m. 1) *Liebling eines Fürsten*, von Pferden Kâd. 98,17. — 2) N. pr. verschiedener Autoren.

भूफालश्री N. pr. eines Tempels des Çiva.

भूफालस्तोत्र n. Titel eines *Lobgesanges* Bühler, Rep. No. 633.

भूफालसाकि m. N. pr. eines *Fürsten.*

*भूपिठरी f. *eine best. Pflanze* Bhâvapr. 1, 222 (Hdschr.). v. l. भूमिवल्लि.

भूपुत्र Metron. 1) m. *des Planeten Mars.* — 2) f. ई der Sîtâ.

भूपुर n. *ein best. Theil eines Diagramms.*

*भूपृष्ठ m. *ein best. Baum.*

भूप्रकम्प m. (adj. Comp. f. आ) *Erdbeben.*

*भूफल m. 1) *Phaseolus Mungo* Râǵan. 16,37. — 2) *eine Rattenart*; vgl. भूपल.

*भूबदरी f. *eine Art Judendorn.*

भूबिम्ब *die Erdkugel.*

भूभट m. N. pr. eines Mannes.

भूभर्तृ m. *Fürst, König.*

भूभाग m. *Ort, Platz, Stelle.* क्रोशमात्र *eine Strecke von nicht mehr als einem* Kroça.

भूभुज् m. *Fürst, König.*

भूभू m. Metron. *des Planeten Mars* Ganit. 2,1.

भूभूत्कार m. *der Laut* भू-भूत् Paṅkad.

भूभृत् m. 1) *Berg.* — 2) Bez. *der Zahl sieben* Ganit. Kaksh. 1. — 3) *Erhalter der Erde, — der Welt* als Beiw. Vishṇu's. — 4) *Fürst, König.*

भूमँ 1) m. in der Formel ध्रुवाय भूमाय नमः Taitt. Âr. 10,67. — 2) = भूमि *Erde* am Ende einiger Compp.

भूमकतृतीया f. *ein best. dritter Tag.*

भूमण्डल n. 1) *der Erdkreis, Erdball* 105,28. 123,24. — 2) *der Umkreis —, der Umfang der Erde.*

1. भूमन् n. 1) *die Erde.* — 2) *Erdboden.* — 3) *Land, Ort.* — 4) *die Welt.* — 5) *Wesen*; Pl. *die Gesammtheit des Existirenden.*

2. भूमन् 1) m. *a) Fülle, Menge, Reichthum, Vielheit, Mehrzahl.* भूम्ना *meistentheils, gewöhnlich*; भूम्नी *reichlich.* Am Ende eines adj. Comp. *erfüllt von* Mahâvîraṅ. 113,9. — *b)* Bez. Krshṇa's. — *c)* N. pr. eines Sohnes des Pratihartar. — 2) f. *Versammlung.*

*भूमन्त् m. *Fürst, König.*

भूमन्यु m. N. pr. eines Fürsten. सुमन्यु v. l.

भूमय्, यति *vermehren* Bhaṭṭ.

*भूमयी f. Bein. der Khâjâ, der Gattin des Sonnengottes.

भूमविद्या f. Bez. des 7ten Prapâṭhaka in der Khândogjopanishad.

भूमक्षेन्द्र m. *Fürst, König.*

भूमानन्दसरस्वती m. N. pr. eines Gelehrten.

भूमि 1) f. (auch भूमी) *a) die Erde*; Pl. *Erden, Weltgebiete.* — *b) Erdboden, Boden,* — *für* (Gen.). Auch Pl. — *c) Land, Landstrich.* — *d) Erde* als *Stoff, Erdreich* 186,27. — *e) Platz, Ort, Stelle, Stätte.* — *f) Stockwerk* Hemâdri 1,668,4. — *g) Basis einer geometrischen Figur.* — *h) Flächeninhalt* Çulbas. 1,45. — *i) Platz,* so v. a. *Stellung, Amt.* — *k) die Rolle eines Schauspielers.* — *l) Stufe, Grad* (im Joga). — *m)* am Ende eines Comp. *ein Platz für,* so v. a. *ein Gegenstand, bei dem Etwas in hohem Grade zur Erscheinung kommt.* विश्वास्त° so v. a. *eine des Vertrauens würdige Person,* स्नेक° *eine der Liebe w. P.,* विश्रान्ति° *was Einem Erholung gewährt,* धार्ष्ट्य° *ein Ausbund von Frechheit* Daçak. 72,3. — *n) Zunge.* — 2) m. N. pr. eines Sohnes oder Grosssohnes des Jujudhâna Hariv. 1,34,30. VP.² 4,93.

*भूमिकदम्ब m. *eine* Kadamba-*Art* Râǵan. 9,105.

*भूमिकन्दली f. = कन्दल 3) *b*).

भूमिकपाल Adj. *wobei der Erdboden als Schale gilt* Çat. Br. 13,3,8,3.

भूमिकम्प m. (Gaut.) und °कम्पन n. *Erdbeben.*

भूमिका f. 1) *Erdboden, Fussboden, Boden für* (im Comp. vorangehend). गृहोपरि so v. a. *Söller.* — 2) *Platz, Stelle,* — *für* (im Comp. vorangehend). — 3) *Stockwerk.* — 4) *Stufe, Grad.* — 5) *die Rolle eines Schauspielers* 291,9. — 6) *Vorrede, Einleitung* Ânandagiri zu Khând. Up. S. 473.

*भूमिकुष्माण्ड m. *Convolvulus paniculatus* Mat. med. 205.

भूमिक्षय m. *Einbusse von Land* Spr. 4613.

भूमिखण्ड *ein über die Erde handelnder Abschnitt* (in einem Werke).

भूमिखर्जूरिका und *°खर्जूरी f. *eine Palmenart* Bhâvapr. 1,247.

भूमिगत Adj. *zur Erde gefallen* Mân. Çr. 1,8,4. M. 3,246. 5,128.

भूमिगर्त m. *eine Grube in der Erde.*

*भूमिगुहा f. *eine Höhle in der Erde.*

1. भूमिगृह n. *ein unterirdisches Gemach.*

2. भूमिगृह Adj. *dessen Haus der Erdboden ist* (von einem Todten).

भूमिचम्पक m. *Kaempferia rotunda* Mat. med. 294.

भूमिचल m. und °चलन n. *Erdbeben.*

*भूमिच्छत्र n. *Pilz* Deçîn. 1,64.

भूमिज 1) Adj. *aus der Erde sprossend.* — 2) m. *a) der Planet Mars.* — *b) Mensch.* — *c) eine* Kadamba-*Art* Râǵan. 9, 105. — *d) eine Art Schnecke* Râǵan. 13,55. — *e)* Bein. des Dämons Naraka. — 3) *f. आ Metron. der Sîtâ. — 4) *n. *eine best. Gemüsepflanze* Râǵan. 7,152.

*भूमिजगुग्गुलु m. *eine Art Bdellium* Râǵan. 12,113.

*भूमिजम्बु, *°जम्बुका und *°जम्बू f. *eine best. Pflanze* Râǵan. 11, 30. *Premna herbacea* Mat. med. 294.

भूमिजात Adj. *auf der Erde entstanden,* — *sich bildend* 80,31.

*भूमिजीविन् m. *ein* Vaiçja.

भूमिजोषण n. *die Wahl des Bodens* Çat. Br. 13, 8,1,6. 4,11. Pâr. Gṛhj. 3,10,10.

भूमिञ्जय m. N. pr. eines Sohnes des Virâṭa.

भूमितनय m. Metron. *des Planeten Mars* Varâh. Bṛh. 25(23),2.

भूमितल n. (adj. Comp. f. आ) *Erdboden.* Auch Pl.

भूमितुण्डिक m. N. pr. einer Oertlichkeit.

भूमित्र m. N. pr. eines Fürsten.

भूमित्व n. Nom. abstr. zu भूमि *die Erde* (Tândja-Br. 20,14,2) und *Erde* als *Stoff.*

भूमिद Adj. *Land schenkend* M. 4,230.

भूमिदान n. *Schenkung von Land* Verz. d. Oxf. H. 5,b,26.

भूमिदुन्दुभि m. *Erdpauke*; so heisst *eine mit Fell überspannte Grube* Âpast. Çr. 21,18. Ait. Âr. 416,12.

भूमिदृक् Adj. *auf dem Grunde feststehend.*

भूमिदेव 1) m. *ein Gott auf Erden, ein Brahmane.* — 2) f. ई N. pr. verschiedener Frauen.

भूमिधर m. 1) *Berg.* — 2) Bez. *der Zahl sieben.* — 3) *Fürst, König.*

भूमिनन्द् m. N. pr. eines Fürsten VP.² 4,212.

भूमिनाथ und भूमिप m. *Fürst, König.*

*भूमिपत्त m. *ein schnell laufendes Pferd.*

भूमिपति m. *Fürst, König.*

भूमिपतित्व n. *Herrscherwürde, Königthum.*

भूमिपरिदंकृणा n. *das Festdrücken des Erdbodens* Âpast. Çr. 7,10,11.

भूमिपरिमाण n. *Flächenmaass* 215,11.

भूमिपाल m. (adj. Comp. f. आ) *Fürst, König.*

भूमिपाशँ m. und °पाशका f. *eine best. Pflanze.*

*भूमिपिशाच m. *Borassus flabelliformis.*

भूमिपुत्र m. 1) Metron. *des Planeten Mars.* — 2) N. pr. eines Fürsten.

भूमिपुरंदर m. Indra *auf Erden*, Bein. Dilîpa's.

भूमिप्र Adj. *die Erde erfüllend* (Ruhm) Ait. Âr. 364,14.

भूमिप्रचल m. *Erdbeben* Âpast.

भूमिप्राप्त Adj. *auf den Erdboden gefallen* Kâts. Çr. 8,5,39.

भूमिबुध्न Adj. *die Erde zum Boden habend* Kuând. Up. 3,15,1.

भूमिभाग m. *Ort, Platz, Stelle.*

भूमिभुज् m. *Fürst, König.*

भूमिभूत Adj. *der Boden von Etwas seiend* Spr. 6829.

भूमिभृत् m. *Fürst, König.*

भूमिभेदिन् Adj. *anders als auf der Erde seiend.*

*भूमिमण्ड 1) m. *Vallaris dichotomus.* — 2) f. आ *arabischer Jasmin.*

*भूमिमण्डपभूषणा f. *Gaertnera racemosa* Râgân. 10,109.

*भूमिमत् Adj. *Land besitzend.*

भूमिमित्र m. N. pr. zweier Fürsten.

*भूमिरत्तक m. *ein schnell laufendes Pferd.*

भूमिरथिक m. *ein angehender Wagner, der sich durch Zeichnungen im Sande zu seinem künftigen Beruf vorbereitet*, Comm. zu Njâjam. 9,2,3.

*भूमिलाभ m. *das Sterben, Tod.*

*भूमिलेपन n. *Kuhmist.*

भूमिलोकँ m. *Erdenwelt.*

*भूमिवर्धन m. n. *Leichnam.*

*भूमिवल्लि f. *eine best. Pflanze* Bhâvapr. 1,222.

भूमिवासिन् Adj. *zu ebener Erde wohnend.*

भूमिशय 1) Adj. *auf* oder *in der Erde liegend, — lebend;* m. *ein in der Erde lebendes Thier.* — 2) m. *a)* *eine wilde Taube. — *b)* N. pr. eines Fürsten.

*भूमिशय्या f. *das Schlafen auf der blossen Erde.*

भूमिष्ठ Adj. *auf der Erde —, auf dem Erdboden stehend, in der Erde befindlich, — liegend.* °मात्रतम् *sobald er die Erde betritt, so v. a. unmittelbar nach der Geburt.* — 2) *in seinem Lande seiend.*

भूमिसत्त्र n. *ein in Schenkung von Land bestehendes Opfer.*

*भूमिसंभवा f. Metron. der Sîtâ.

भूमिसव m. *ein best.* Vrâtjastoma.

भूमिसाम्राज्य n. *die Oberherrschaft über die Erde* 138,10.

भूमिसुत m. Metron. *des Planeten Mars.*

भूमिसेन m. N. pr. 1) eines Sohnes des 10ten Manu. — 2) *eines buddh. Gelehrten.

भूमिस्तोम m. *ein best.* Ekâha Vaitân.

*भूमिस्नु m. *Regenwurm.*

भूमिस्पृश् 1) Adj. *a)* *die Erde berührend. — *b)* *blind. — *c)* *lahm. — 2) *m. *a)* *Mensch. — *b)* *ein* Vaiçja. — *c)* *ein leise heranschleichender Dieb.*

भूमिस्वामिन् m. *Fürst, König.*

भूमी f. s. u. भूमि 1).

भूमीकदम्ब m. *eine* Kadamba-*Art.*

भूमीकुरबक m. *eine best. Pflanze.*

भूमीच्छा f. *das Verlangen sich auf die Erde zu legen.*

*भूमीन्द्र, *भूमीपति und भूमीभुज् m. *Fürst, König.*

भूमीभृत् m. *Berg* Çatr. 14,343.

भूमीरुह und °रुह (Hemâdri 1,2,17) m. *Gewächs, Baum.*

भूमीशय्य Adj. *auf dem Erdboden schlafend* Spr. 1987.

भूमीश्वर m. in एक° (Nachtr. 4).

भूमीसह m. *ein best. Baum* Bhâvapr. 1,237.

भूम्यनन्तर 1) Adj. *unmittelbar angrenzend.* — 2) m. *der Fürst des zunächst angrenzenden Landes.*

(भूम्य) भूमिमँ Adj. *terrenus.*

*भूम्यामलकी und *भूम्यामली f. 1) *Flacourtia cataphracta.* — 2) *Phyllanthus Niruri* Mat. med. 294.

*भूम्याकृत्य n. *ein best. Strauch* Râgân. 4,173.

°भूय n. *das Werden, Sein.*

भूयँस् 1) Adj. (f. भूयसी) *a)* *werdend* in ब्रह्म°. — *b)* *mehr, zahlreicher, reichlicher, — als* (Abl.). — *c)* *mehr bedeutend, — werth, mächtiger, grösser, — als* (Abl.). — *d)* *viel, vielfach, zahlreich.* — *e)* *sehr gross, bedeutend, heftig.* — *f)* *reichlich versehen mit* (Instr. oder im Comp. vorangehend). — 2) भूयस् Adv. *a)* *mehr, am meisten.* — *b)* *sehr, in hohem Grade.* भूयस्तरम् *in höherm Grade als* (Abl.). — *c)* *ferner, weiter, weiterhin, ausserdem, noch.* पूर्वम्-भूयः, यदा-पश्चात्-भूयः. — *d)* *wieder, von Neuem.* भूयो ऽपि, भूयश्चापि, भूयो भूयः und पुनर्भूयः dass. — 3) भूयसा Instr. Adv. *a)* *über die Maassen, in hohem Grade.* — *b)* *meist, in der Regel.* — 4) n. *das Werden, Eingehen in* ब्रह्म°.

भूयःपलायन n. *abermaliges Entfliehen* Kathâs. 38,126.

°भूयत्व n. = °भूय in ब्रह्म°.

भूयद्रूप Adj. *vielförmig.* Richtig v. l. उभयद्रूप.

भूयशस् Adv. 1) *meist, in der Regel.* — 2) *wieder, von Neuem.*

भूयस्कर Adj. *mehr machend* oder *thuend* VS.

भूयस्कृत् 1) Adj. *mehrend.* — 2) f. Pl. Bez. *bestimmter Backsteine* Âpast. Çr. 17,5.

भूयस्त्व n. 1) *das Mehrsein, Ueberwiegen* (Gaim. 3,3,10), *Zunahme* (Gaut.). — 2) *Vielheit, Menge.* — 3) *grosser Umfang.*

भूयस्विन् Adj. *überlegen* Tândja-Br. 12,13,31.

भूयःसंनिवृत्ति f. *Wiederkehr.*

भूयःस्तन Adj. *mehr Zitzen habend als* (Abl.) Çat. Br. 6,5,2,19.

भूयिष्ठ 1) Adj. (f. आ) *a)* *meist, zahlreichst, überaus reichlich.* भूयिष्ठतर *überaus zahlreich* Prasannar. 20,6. — *b)* *hauptsächlichst, bedeutendst.* — *c)* *sehr gross.* निकट *die grösste Nähe.* — *d)* am Ende eines Comp. α) *zum grössten Theil aus — bestehend* Gaut. — β) *voll —, erfüllt —, im hohen Grade begleitet von.* — γ) nach einem Partic. praet. pass. *zum grössten Theil —, beinahe ganz.* Ein zum Partic. gehöriges Subst. tritt dazwischen. Auch Superl. °भूयिष्ठतर. — 2) भूयिष्ठम् Adv. *a)* *am meisten, zumeist, hauptsächlich, zum grössten Theil.* — *b)* *in grosser Menge.* — *c)* *im höchsten Grade, gar sehr, beinahe ganz.* — 3) भूयिष्ठेन Instr. Adv. *zumeist.*

भूयिष्ठभाज् Adj. *am meisten betheiligt, — geniessend, — empfangend* Âpast. Çr. 6,25,10.

भूयिष्ठशस् Adv. *in sehr grosser Anzahl.*

*भूयुक्ता f. *eine Palmenart.*

भूयोऽक्षर Adj. (f. आ) *mehr Silben habend* Tândja-Br. 9,3,8. Compar. °तर Ait. Br. 4,24,8.

भूयोगुण Adj. (f. आ) *verdoppelt* und zugleich *viele Vorzüge habend* Naish. 7,33.

भूयोदर्शनवाद् m. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

भूयोऽनागमन n. *das Nichtwiederkehren* Kathâs. 18,283 (भूयो ना° gedr.).

भूयोभर्तृसंगम m. *das Wiederzusammenkommen mit dem Gatten* Kathâs. 30,48.

भूयोमात्र n. *das Meiste von* (Gen.) Kauç. 91.

भूयोविद्य Adj. *mehr wissend, gelehrter.*

भूर् Indecl. (ursprünglich Nomin. von 2. भू) 1) in

der Formel भूर्भुवः स्वः (VS. 3,5. 37) als *Erde* gefasst. Bei der Annahme von 14 Welten nimmt भूर् die erste Stelle unter den 7 aufsteigenden Welten ein. — 2) **Hölle.* — 3) wird als ein geistiger Sohn Brahman's gefasst.

भूरति m. *ein best. über Waffen gesprochener Zauberspruch.*

भूरमण m. *Fürst, König* Daçak. 3,11.

भूरि 1) Adj. *reichlich, massenhaft, bedeutend, viel, häufig, zahlreich; ungeheuer, gewaltig.* Compar. भूरितर Buâg. P. — 2) Adv. *reichlich, oft, viel, in hohem Grade.* भूरि कृत्वः *oftmals.* — 3) m. *a)* *Bein. α) Brahman's. — β) Vishṇu's. — γ) Indra's. — *b)* N. pr. eines Sohnes des Somadatta. — 4) *n. *Gold* Râgân. 13,9.

*भूरिक m. N. pr. eines Mannes.

भूरिकर्मन् Adj. 1) *viel wirkend.* — 2) *sehr thätig.* — 3) *der viele Opfer dargebracht hat.*

भूरिकालम् Acc. Adv. *für eine lange Zeit* Kathâs. 17,143.

भूरिकृत्रिममाणिक्यमय Adj. *aus vielen falschen Rubinen bestehend* Kathâs. 24,163.

*भूरिगन्धा f. *ein best. wohlriechender Stoff.*

*भूरिगम m. *Esel.*

भूरिगु Adj. *rinderreich* ṚV.

भूरिगुण Adj. *sich stark vervielfältigend.*

भूरिचक्षस् Adj. *viel schauend* oder *vielfältiges Ansehen gewährend.*

*भूरिज् f. *die Erde.* Richtig भुरिज्.

भूरिज Adj. *in grosser Anzahl geboren* (Gegens. एकज) Çâṅkh. Çr. 8,17,3.

भूरिजन्मन् Adj. *viele Geburten habend.*

भूरिज्येष्ठ m. N. pr. eines Sohnes des Vikakshus.

भूरिता f. *Vielheit, Menge.*

भूरितेजस् 1) Adj. *glanzreich.* — 2) m. N. pr. eines Fürsten.

भूरितेजस Adj. *glanzreich.*

भूरितोक Adj. *kinderreich.*

भूरिद Adj. *viel gebend, freigebig.*

भूरिदक्षिण Adj. 1) *von reichem Opferlohn begleitet.* °म् Adv. *mit reichem Opferlohn.* — 2) *reichlichen Lohn gebend, freigebig.*

भूरिदात्र Adj. *gabenreich.*

भूरिदावत्तर Adj. *viel gebend, freigebig.* Compar. °दावत्तर.

भूरिदावन् Adj. (f. °दावरी) dass.

*भूरिडम्भा f. *Tragia involucrata* Râgân. 9,49.

भूरिद्युम्न m. N. pr. 1) eines frommen Fürsten. — 2) der Söhne zweier Manu.

भूरिधन Adj. *reich an Habe.*

भूरिधामन् 1) Adj. *von grosser Macht* Kir. 1,45. — 2) m. N. pr. eines Sohnes des 9ten Manu.

भूरिधायस् Adj. *viel nährend, reichlich sättigend, — erhaltend.*

भूरिधार Adj. (f. आ) *reichlich giessend, — träufelnd, in reichen Strahlen milchend.*

भूरिनिधन Adj. *auf vielfache Weise zu Grunde gehend* Spr. 6554.

*भूरिपत्र m. *ein Andropogon* Râgân. 8,126.

भूरिपाणि Adj. *vielhändig.*

भूरिपाश Adj. *reich an Stricken* oder *Schlingen.*

भूरिपुत्र Adj. (f. आ) *kinderreich* Taitt. Âr. 4,5,4.

*भूरिपुष्पा f. *Anethum Sowa* Râgân. 4,12.

भूरिपोषिन् Adj. *reichlich mehrend, viel nährend.*

भूरिप्रयोग 1) Adj. *vielfach gebraucht.* Nom. abstr. °त्व n. — 2) m. Titel eines Wörterbuchs, welches *die häufig gebrauchten Wörter* enthält.

*भूरिप्रेमन् m. *Anas Casarca.*

*भूरिफली f. *ein best. Strauch* Râgân. 5,131.

*भूरिफेना f. *eine best. Pflanze,* = सप्तला Bhâvapr. 1,202.

भूरिबल 1) m. N. pr. eines Sohnes des Dhṛitarâshṭra. — 2) *f. आ *Sida cordifolia* und *rhombifolia* Râgân. 4,103.

भूरिभार Adj. *eine grosse Last tragend.*

भूरिभोज Adj. *viele Genüsse habend.*

*भूरिमछी f. *eine best. Pflanze* Râgân. 4,80.

*भूरिमाय 1) m. *Schakal.* — 2) f. आ *Schakalweibchen* Râgân. 19,7.

भूरिमूल Adj. *wurzelreich.*

*भूरिमूलिका f. *eine best. Pflanze.*

*भूरिरस m. *Zuckerrohr.*

*भूरिराम m. *Esel* Râgân. 19,39.

भूरिरेतस् Adj. *samenreich, viel befruchtend.*

भूरिवर्चस् Adj. *überaus glanzvoll* R. 2,35,18 (= सुवर्णकान्ति Comm.). Buâg. P. 4,24,40.

भूरिवर्पस् Adj. *vielgestaltig, vielerlei Ansehen bietend.*

भूरिवसु m. N. pr. verschiedener Männer.

भूरिवार Adj. (f. आ) *schätzereich, gabenreich.*

भूरिविक्रम Adj. *von grosser Kraft, von grossem Muth* R. 1,24,21.

*भूरिवेतस Adj. *mit Rotang reichlich bestanden* H. 954.

भूरिशस् Adv. *vielfach.*

भूरिशृङ्ग Adj. (f. आ) *viel-, grosshörnig.*

भूरिश्रवस् m. N. pr. eines Sohnes des Somadatta.

भूरिश्रेष्ठक oder °श्रेष्ठिक N. pr. einer Oertlichkeit bei Benares.

भूरिषेण m. N. pr. 1) eines Sohnes des 10ten Manu Hariv. 1,7,67. — 2) verschiedener anderer Männer.

भूरिस्थात्र Adj. *viele Standorte habend, an vielen Orten befindlich.*

भूरिक्न् m. N. pr. eines Asura.

*भूरुण्डी f. *Heliotropium indicum.*

भूरुह् m. *Gewächs, Baum* Spr. 7630. Kaṇḍak. 47,5.

भूरुह 1) m. *a)* dass. — *b)* **Terminalia Arjuna* und *glabra.* — 2) *n. *Perle* Râgân. 13,153.

भूर्ज m. 1) *Betula Bhojpatra* (deren Rinde als Schreibmaterial benutzt wird) Râgân. 9,116. n. *ein aus Birkenrinde zum Schreiben zugerichtetes Blatt* Kâraṇḍ. 28,23. 69,15. — 2) *Schriftstück, Urkunde* Lokapr. 2.

भूर्जकण्टक m. *eine best. Mischlingskaste.*

भूर्जद्रुम (176,31) und भूर्जपत्र m. = भूर्ज 1).

भूर्णि 1) Adj. *a) aufgeregt, scheu, wild.* — *b) aufgebracht, erregt, zornig.* — *c) rührig, eifrig.* — 2) *f. *a) die Erde.* — *b) Wüste.*

भूर्भुव m. Bez. eines geistigen Sohnes Brahman's.

*भूर्भुवकर m. *Hund.*

भूर्भुवतीर्थ n. N. pr. eines Tîrtha.

भूर्भुविश्वरतीर्थ n. desgl.

भूर्भूर oder भूर्भुव m. N. pr. eines Daitja VP.^{2} 2,69.

(भूर्यन्न) भूरिश्रन्न Adj. *vieläugig.*

(भूर्यासुति) भूरिश्रासुति Adj. *viel erregt* oder — *erregend.*

(भूर्योजस्) भूरिश्रोजस् Adj. *vielgewaltig.*

भूर्लोक m. 1) *die Erdenwelt.* — 2) *das Land südlich vom Aequator.*

भूलक्षणपटल Titel eines Mantra Opp. Cat. 1.

*भूलग्ना f. *Andropogon aciculatus* Râgân. 3,121.

*भूलता f. *Regenwurm.*

भूलिङ्गशकुन und °शकुनि m. *ein best. Vogel.*

भूलिङ्गा f. N. pr. einer Stadt.

भूलोक m. (adj. Comp. f. आ) *die Erdenwelt.* °सुरनायक m. *ein* Indra *auf Erden.*

भूवलय m. n. *der Umkreis der Erde.*

भूवल्लभ m. *Fürst, König.*

*भूवक्र (stark भूवाक्, schwach भूक्) Adj.

*भूशक्र m. *Fürst, König.*

*भूशमी f. *eine Acacienart.*

भूशय Adj. 1) *auf der Erde ruhend,* — *wohnend* (Vishṇu). — 2) *in der Erde wohnend;* m. *ein in der Erde wohnendes Thier.*

भूशय्या f. *ein Lager auf dem blossen Erdboden.*

*भूशर्करा f. *ein best. Knollengewächs.*

भूशुण्डी f. fehlerhaft für भुशुण्डी.

*भूशेलु m. *Cordia Myxa* Râǵan. 11,209.

1. भूष्, भूषति. Mit आ 1) *sich verbreiten über* (Acc.). — 2) *hinbringen, verleben.* — Mit उप *herbeikommen.* — Mit उप *sich nahen zu* (Acc.). — Mit परि 1) *umlaufen.* — 2) *übertreffen.* — Mit वि *(mit Auszeichnung) werden.*

2. भूष्, भूषति 1) *sich ernstlich bemühen um, obliegen, sich einer Sache* oder *Person annehmen, studere, colere;* mit Dat. — 2) *Jmd* (Dat.) *Etwas* (Acc.) *zu verschaffen suchen.* — 3) **schmücken.* — Caus. 1) भूषयति (metrisch auch Med.) *a) schmücken, ausschmücken, zieren.* भूषित *geschmückt.* — *b) belegen —, versehen mit* (Instr.). — 2) Med. *sich schmücken.* — Mit अति Caus. 1) Med. *sich vor* (der Zeit nach) *Jmd* (Acc.) *schmücken.* — Mit अभि Caus. *schmücken* Vṛshabh. 259,*a*,18. — Mit आ *sich richten nach, sich fügen in; in Ehren halten, pflegen, dienen;* mit Loc. — Mit उप *bemerken, berücksichtigen, befolgen;* mit Acc. — Mit परि 1) *zu Diensten stehen, bedienen;* mit Acc. — 2) *befolgen.* — 3) etwa *hochhalten, verehren.* — Caus. *schmücken.* — Mit प्र *zur Verfügung stellen, darbieten.* — Mit अनुप्र *sich darbieten.* — Mit उपप्र *befolgen.* — Mit प्रति 1) *bereitmachen, ausrüsten.* — 2) *bedienen, aufwarten, Verehrung bezeugen;* mit Acc. — 3) *willfahren,* mit Acc. — Mit वि *obliegen,* mit Acc. — Caus. *schmücken.* विभूषित *geschmückt, geziert.* — Mit सम् *Jmd* (Loc.) *Etwas* (Acc.) *verschaffen.*

भूषण 1) Adj. (f. ई) am Ende eines Comp. *schmückend, zierend.* Selbständig als Beiw. Vishṇu's. — 2) m. (ausnahmsweise) und n. *Schmuck.* Am Ende eines adj. Comp. (f. आ) *geschmückt —, verziert mit.* — 3) m. N. pr. eines Daitja. — 4) n. Titel eines Werkes. °काति f. Titel eines Commentars dazu.

भूषणता f. Nom. abstr. zu भूषण *Schmuck.*

भूषणपेटिका f. *Schmuckkästchen.*

भूषणसार (Opp. Cat. 1) und °दर्पण m. Titel von Werken.

*भूषणेन्द्रप्रभ m. N. pr. eines Fürsten der Kiṁnara.

भूषयितव्य Adj. *zu schmücken.*

भूषा f. *Schmuck.*

भूषापेटी f. *Schmuckkästchen.*

भूषाय्, °यते *zum Schmuck gereichen.* °भूषायमाण *z. Sch. von — gereichend* Mahâvîraḱ. 112,4.

भूषिक m. Pl. N. pr. eines Volkes VP.² 4,222. v. l. मूषिक.

°भूषिन् Adj. *geschmückt mit.*

भूसु Adj. 1) *wachsend* 23,20. — 2) *zu gedeihen wünschend, auf seine Wohlfahrt bedacht.*

भूष्य Adj. *zu schmücken.*

भूसंस्कार m. *Vorberettung des Bodens,* so heissen *die zur Weihung der Stätte des Feueraltars nöthigen fünf oder sieben Manipulationen.*

भूसुत Metron. 1) m. *des Planeten Mars* Varâh. Bṛ. 4,6. — 2) f. आ der Sîtâ.

भूसुर m. *ein Gott auf Erden, ein Brahmane.*

भूसूक्त n. Bez. *einer best. Hymne* Opp. Cat. 1. °भाष्य n. ebend.

भूस्तुति f. Titel eines *Lobgesanges* Opp. Cat. 1.

भूस्तृण m. *Andropogon Schoenanthus* Mat. med. 271. Râǵan. 8,121.

भूस्थ 1) Adj. *auf der Erde lebend.* — 2) *m. *Mensch* Râǵan. 18,1.

*भूस्पृश् m. 1) *Mensch.* — 2) *ein* Vaiçja.

*भूस्वर्ग m. 1) *der Himmel auf Erden.* — 2) Bein. des Berges Sumeru.

भूस्वर्गाय्, °यते *den Himmel auf Erden darstellen.*

*भृकुंश, *भृकुंस und *°क m. *ein Schauspieler in weiblichem Anzuge.*

भृकुटि 1) f. *a) verzogene Brauen.* Auch °टी. — *b)* °टी *eine Froschart.* — *c)* *°टी bei den Ǵaina N. pr. einer Göttin. — 2) *m. bei den Ǵaina N. pr. des Dieners des 21ten Arhant's der gegenwärtigen Avasarpiṇî.

भृकुटिधर Adj. *die Brauen verziehend,* so v. a. *zürnend auf* (Loc.) Mahâvîraḱ. 36,21.

भृग् onomatop. vom *Knistern* des Feuers. In einer Etymologie von भृगु.

भृगमात्रिक Soṃa. 2,412,4 wohl fehlerhaft für मृग°.

भृगल = बृगल.

भृगवाण 1) Adj. vielleicht *blinkend, funkelnd.* Nach Sây. *wie* Bhṛgu *thuend.* — 2) m. vielleicht N. pr. eines Mannes ṚV. 1,120,5.

भृगु m. 1) N. pr. *a)* Sg. u. Pl. eines Geschlechts mythischer Wesen, die zum Feuer in näherer Beziehung stehen. Hemâdri 2,*a*,110,5. fgg. werden zwölf Bhṛgu mit Namen als Gottheiten aufgeführt. Das Geschlecht hat eine geschichtliche Anknüpfung, indem einer der brahmanischen Hauptstämme diesen Namen führt. — *b)* eines den Stamm repräsentirenden Ṛshi, der zu Varuṇa in nähere Beziehung gebracht wird und auch als sein Sohn erscheint. Er tritt auch als ein Sohn Kavi's auf, als ein Praǵâpati, als einer der sieben Weisen, als Gesetzgeber, Astronom, Arzt u. s. w. — *c)* eines Oheims des Dichters Bâṇa. — *d)* der Spitze des Berges Bhṛgutuṅga. — 2) *der Planet Venus,* = 1) *b).* Sein *Tag* ist der *Freitag.* — 3) *ein Name Rudra's. — 4) *Abhang, Abgrund* Harshaḱ. 142,12.

भृगुकच्छ m. oder n. und f. (आ) N. pr. eines geheiligten Platzes am nördlichen Ufer der Narmadâ. m. Pl. *die Bewohner dieser Oertlichkeit.*

भृगुकच्छतीर्थ n. N. pr. eines Tîrtha.

भृगुकुलोद्वह m. Patron. Paraçurâma's Dh. V. 15,13.

भृगुक्षेत्र n. N. pr. einer Oertlichkeit VP.² 2,151.

भृगुज und भृगुतनय m. *der Planet Venus.*

भृगुतीर्थमाहात्म्य n. Titel eines Werkes Bühler, Rep. No. 75.

भृगुतुङ्ग m. N. pr. eines im Rufe grosser Heiligkeit stehenden Berges im Himâlaja (oder im Vindhja) Visnus. 85,16.

भृगुदेवत Adj. *die* Bhṛgu *als Gottheit verehrend* Bhâg. P. 6,7,23.

भृगुनन्दन m. Patron. 1) Çaunaka's 47,1. 68, 28. — 2) Ruru's 48,29. — 3) Paraçurâma's. — 4) *des Planeten Venus.*

भृगुपतन n. *ein Sturz von einer Höhe.*

भृगुपति m. Bein. Paraçurâma's Bâlar. 93,6.

भृगुपुत्र m. *der Planet Venus.*

भृगुप्रस्रवण m. N. pr. eines Berges.

*भृगुभवा f. *Clerodendrum siphonanthus* Bhâvapr. 1,176.

भृगुभूमि m. N. pr. eines Sohnes des Aṅgiras im Geschlecht der Bhṛgu.

भृगुमण्डल n. *ein best.* 2. करण 4) *n).*

*भृगुरातस m. N. pr. eines Ṛshi.

भृगुराज m. *ein best. Genius,* v. l. für भृङ्गराज Hemâdri 1,651,19.

भृगुवल्ली f. Titel der dritten Valli in Taitt. Up.

भृगुशार्दूल, भृगुश्रेष्ठ und भृगुसत्तम m. Bez. Paraçurâma's.

भृगुसंहिता f. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

भृगुसुत m. 1) *Patron. Paraçurâma's. — 2) *der Planet Venus.*

भृगुसूनु m. *der Planet Venus.*

भृगुहरीतकी f. *eine best. Mixtur* Bhâvapr. 4,79.

भृगूद्वह m. Patron. 1) Çaunaka's MBh. 1,5,14. — 2) Paraçurâma's.

भृगूपनिषद् f. Titel einer Upanishad.

*भृगूलापति m. Bein. Paraçurâma's. Richtig भृगूणां पतिः.

भृग्वङ्गिरस् m. N. pr. eines Ṛshi.

*भृग्वङ्गिरसिका f. *eine eheliche Verbindung zwi-*

schen den Nachkommen Bhṛgu's *und* Añgiras'.

भृग्वङ्गिरोविद् Adj. *die Sprüche der* Bhṛgu *und* Añgiras —, *den* Atharvaveda *kennend* Vaitân.

भृग्वन्दीय (!) m. N. pr. eines Mannes.

भृग्वीश्वरतीर्थ n. N. pr. eines Tîrtha.

भृङ्ग 1) m. *a) eine grosse schwarze Bienenart.* — *b) *eine Art Wespe.* — *c) der gabelschwänzige Würger.* — *d) *ein liederlicher Geselle, Galan.* — *e) *ein goldener Wasserkrug.* — *f) ein best. Genius,* = भृङ्गराज Hemâdri 1,634,9. — *g) ein best. Tact* S. S. S. 236. — 2) (*m. n.) *Eclipta prostrata.* — 3) f. भृङ्गा = 1) *a).* — 4) f. भृङ्गी *a)* = 1) *a)* Du. V. 3,7. — *b) *Aconitum ferox.* — 4) *n. *a) die Rinde* oder *das Blatt der Laurus Cassia.* — *b) Talk* Râgân. 13,114.

भृङ्गक 1) am Ende eines adj. Comp. = भृङ्ग 1) *a).* — 2) *m. *der gabelschwänzige Würger.*

*भृङ्गज 1) m. *Agallochum.* — 2) f. आ *Clerodendrum siphonanthus.*

*भृङ्गपर्णिका f. *kleine Kardamomen.*

*भृङ्गप्रिया f. *Gaertnera racemosa.*

*भृङ्गमारी f. *eine best. Blume* Râgân. 10,118.126.

*भृङ्गमूलिका f. *eine best. Schlingpflanze.*

भृङ्गरज und °स् (Karaka 6,4) m. *Eclipta prostrata.*

भृङ्गराज m. 1) **eine grosse Bienenart.* — 2) *ein best. Vogel* Karaka 1,27. — 3) *Eclipta prostrata* und *Wedelia calendulacea* Mat. med. 181. — 4) *ein best. Genius* Varâh. Bṛh. S. 53,44. Hemâdri 1, 651,19. — 5) **eine Art Opfer.*

भृङ्गराजक m. *ein best. Vogel.*

*भृङ्गरिटि, *°रीट und °रीटि (Hariv. 9556) m. N. pr. eines Wesens im Gefolge Çiva's.

*भृङ्गरोल m. *eine Art Wespe.*

*भृङ्गवल्लभ 1) m. *Nauclea cordifolia* Râgân. 9, 103.105. — 2) f. आ *eine best. Pflanze,* = भूमिजम्बू Râgân. 11,80.

भृङ्गवृन्त m. nach einer Glosse zu Suçr. = वातहरवृन्त.

भृङ्गसार्थ m. *Bienenschwarm* 294,81.

*भृङ्गसोदर m. *Eclipta prostrata.*

भृङ्गाधिप m. *Bienenkönig,* d. i. *Bienenkönigin.*

*भृङ्गानन्दा f. *Jasminum auriculatum* Râgân. 10,97.

*भृङ्गाभीष्ट m. *der Mangobaum* Râgân. 11,10.

भृङ्गाय्, °यते *sich wie eine Biene benehmen* Prasannar. 6,4.

भृङ्गार 1) m. n. *Wasserkrug, Giesskanne* (häufig von Gold). सीधु° Prasannar. 43,11. Angeblich auch *ein bei der Weihe eines Fürsten gebrauchtes Gefäss aus achtfachem Stoffe und von achtfacher Gestalt.* — 2) *m. = भृङ्गराज. — 3) *f. ई *Grille, Heimchen.* — 4) *n. *a) Gewürznelken.* — *b) Gold.*

भृङ्गारक m. = भृङ्गार 1).

*भृङ्गारि m. *eine best. Blume* Râgân. 10,118. 126.

*भृङ्गारिका f. *Grille, Heimchen.*

*भृङ्गारीट m. = भृङ्गरीट.

भृङ्गारु m. = भृङ्गार 1) Hariv. 2,22,57.

भृङ्गाली f. *Bienenschwarm* 294,25.

*भृङ्गाह्व 1) m. *a) Eclipta prostrata* Râgân. 4,140. — *b)* = जीवक Râgân. 5,11. — 2) f. आ *eine best. Schlingpflanze* Râgân. 7,47.

भृङ्गि m. N. pr. eines Wesens im Gefolge Çiva's.

भृङ्गिन् 1) m. *a) *der indische Feigenbaum.* — *b)* N. pr. α) eines Wesens im Gefolge Çiva's. — β) Pl. einer Völkerschaft. — 2) *f. भृङ्गिणी *ein best. Baum* Râgân. 11,211.

भृङ्गिरिट, °रिटि (Bâlar. 28,19. fgg.) und *°रीटि m. N. pr. eines Wesens im Gefolge Çiva's. Du. °रिटी (so ist wohl Hariv. 15421 zu lesen) und °रिटी (Hariv. 3,104,15) Bez. zweier solcher Wesen.

*भृङ्गीफल m. *Spondias mangifera* Râgân. 11,172.

भृङ्गीरिटि m. = भृङ्गिरिटि Hariv. 2,83,6.

भृङ्गीश m. Bein. Çiva's.

भृङ्गीशसंहिता f. Titel eines Werkes Bühler, Rep. No. 76.

*भृङ्गेष्टा f. 1) *Aloe indica* Râgân. 5,46. — 2) *Clerodendrum siphonanthus.* — 3) = काकजम्बू Râgân. 11,28. — 4) = तरुणी Râgân. 10,128.

भृज्ञायन (!) m. Patron.

*भृज्ज् Adj. (Nom. भृट्) *bratend, backend.*

भृज्ज in *उद्भृज्ज.

भृज्जन n. *Bratpfanne* Kap. S. 30,8.

भृज्यकण्ठ m. *eine best. Mischlingskaste* Gaut.

*भृणीय्, भृणीयते = क्रुध्यति.

*भृणिटका f. *eine best. Pflanze.*

*भृणिड *Welle.*

°भृत् Adj. 1) *tragend.* — 2) *an sich habend, innehabend, besitzend, versehen mit.* — 3) *darbringend, bringend, verschaffend.* — 4) *erhaltend, unterhaltend.*

भृत 1) Adj. s. u. 1. भर्. — 2) m. *Söldling, ein für Lohn arbeitender Diener.*

भृतक Adj. 1) *herbeigeholt* in *ह्यःभृतक. — 2) *besoldet, Lohn empfangend;* m. *ein besoldeter Diener,* — *Lehrer.*

भृति und भृती (27,25) f. 1) *Herbeiholung, Herbeischaffung* in इध्मभृति. — 2) *Unterhalt, Verpflegung.* — 3) *Löhnung, Lohn.* — 4) *Dienst für Lohn.* — 5) *aufgetragene Speise, Kost.*

भृतिन् Adj. *getragen habend* in संवत्सर°.

*भृतिभुज् m. *ein besoldeter Diener.*

°भृत्व n. Nom. abstr. zu °भृत्.

भृत्य 1) m. *Diener;* auch von den *hohen Beamten eines Fürsten, den Ministern* gebraucht. — 2) f. या *a) *Lebensunterhalt, Lohn.* — *b) Pflege* in कुमार°.

भृत्यता f. und भृत्यत्व n. *die Stellung eines Dieners.*

भृत्यन्न n. Sg. *Lohn und Kost* Kathâs. 27,94.

भृत्यभाव m. *die Stellung eines Dieners* 291,20.

भृत्याय्, °यते *sich wie ein Diener benehmen.*

भृत्यी Adv. mit भू *in die Stellung eines Dieners treten.*

*भृत्र m. Siddh. K.

भृथ् 1) *Darbringung;* wohl m. — 2) m. N. pr. eines Sohnes des 13ten Manu Hariv. 1,7,82. धृत v. l.

भृम् m. *Verirrung, Versehen.*

भृमल् Adj. *betäubt, torpidus.*

1. भृमि 1) Adj. *flink, beweglich, munter.* — 2) m. *Wirbelwind.* Nach Sâj. *eine schweifende Wolke* oder *ein musikalisches Instrument.* — *b) *Strudel.*

2. भृमि f. *Flinkheit, Beweglichkeit.* Nach Sâj. Adj. *schweifend.*

भृम्यश्व m. N. pr. eines Mannes.

*भृश्, भृशति *gewaltig —, stark —, heftig werden.*

भृश 1) Adj. *gewaltig, stark, mächtig, heftig, reichlich* (244,2). — 2) भृशम् und भृश° Adv. *a) heftig, stark, in hohem Grade, überaus, sehr.* Compar. °तरम् (Conj.). — *b) ohne Zaudern, ohne irgend ein Bedenken.* — 3) m. *ein best. Genius* Varâh. Bṛh. S. 53,43. Hemâdri 1,651,17. 654,5.

भृशता f. *Heftigkeit.*

भृशदण्ड Adj. *strenge Strafe verhängend über* (Loc.).

*भृशपत्रिका f. *eine best. Pflanze* Râgân. 4,86.

भृशाय्, °यते *gewaltig —, stark —, heftig werden* Bhaṭṭ.

*भृशी Adv. mit भू dass.

भृष्ट s. u. भ्रस्ज्.

भृष्टकार m. *Bereiter von gerösteten* oder *gebratenen Speisen.*

1. भृष्टि f. *Zacke, Spitze; Kante, Ecke.*

2. *भृष्टि f. *das Rösten.*

3. *भृष्टि f. *ein verwilderter Garten.*

भृष्टिमत् 1) Adj. *zackig.* — 2) m. N. pr. eines Ṛshi.

भेक 1) m. *a) Frosch.* — *b) *Wolke.* — *c) *ein furchtsamer Mensch.* — 2) f. ई *a) Froschweibchen*

Kap. 4,16. °पति m. *Froschmännchen.* — *b*) **Hydrocotile asiatica.*

**भेकपर्णी* f. *eine best. Pflanze.*

**भेकभुज्* m. *Schlange.*

भेकुरि f. Pl. Bez. *bestimmter* Apsaras VP.² 2,82.

भेड 1) m. *a*) **Schafbock.* — *b*) **Floss, Nachen.* — *c*) N. pr. verschiedener Männer. — 2) f. ई *a*) **Mutterschaf.* — *b*) N. pr. einer der Mütter im Gefolge Skanda's.

भेडगिरि m. N. pr. eines *Berges.*

भेडर m. N. pr. eines Agrahâra.

**भेड्र* m. *Schafbock.*

**भेण्डा* f., **भेण्डी* f. und **भेण्डीतक* m. *Abelmoschus esculentus* Râgan. 4,159. **भेण्डा* f. auch *Same des Lotus* 10,191.

भेतव्य n. impers. *timendum, sich zu fürchten vor* (Abl. oder Gen.). न भेतव्यं च भेतव्ये *auch darf man sich nicht fürchten, wenn es Etwas zu fürchten giebt.*

भेताल m. = वेताल Ind. St. 15,228. 234. 236.

भेत्तर् Nom. sg. 1) *Zerbrecher, Spalter, Durchbrecher, Sprenger, Durchbohrer.* — 2) *Besieger.* — 3) *Unterbrecher, Störer, Vereiteler.* — 4) *Verräther, Ausplauderer.* — 5) Bein. Skanda's. — 6) *ein best. über Waffen gesprochener Zauberspruch.*

भेत्तवे Dat. Infin. zu 1. भिद् Çat. Br. 9,1,2,12.

भेत्तव्य Adj. 1) *zu spalten, zu zerbrechen.* — 2) *zu verrathen, auszuplaudern.*

भेद् m. (adj. Comp. f. आ) 1) Nom. act. zu भिद्, भिनत्ति. *a*) *das Zerbrechen, Spalten, Zersprengen, Durchbrechen, Durchbohren, Einbruch.* — *b*) *Trennung, Scheidung, Theilung.* — *c*) *Bruch, Verrath* (eines Geheimnisses). — *d*) *Unterbrechung, Störung, Verletzung.* — *e*) *Entzweiung, das Abwendigmachen, Herüberziehen eines Bundesgenossen auf seine Seite.* — *f*) *Verführung.* — 2) Nom. act. zu भिद्, भिद्यते. *a*) *das Bersten, Springen, Bruch.* — *b*) *Verletzung, das Verletztwerden.* — *c*) *das Auseinanderklaffen.* — *d*) *das Aufbrechen,* so v. a. *Aufblühen.* — *e*) *das Hervorbrechen, Hervortreten* (des Bartes) Bâlar. 61,18. — *f*) *Reissen* (in den Gliedern). — *g*) *Oeffnung, Stuhlgang.* — *h*) *das Sichverziehen* (der Brauen). — *i*) *Zwiespalt, Uneinigkeit, — zwischen* (Instr.), *in* (im Comp. vorangehend). — *k*) *eine best. Conjunction beim Planetenkampf.* — *l*) *Aenderung, Wechsel.* — *m*) *das Unterschiedensein, Verschiedenheit, Unterschied.* — 3) concret. *a*) *Theil.* — *b*) *Spalte, Ritze* Çulbas. 2,22. 28. Du. *die weibliche Scham.* — *c*) *Art, Species.* — *d*) *Hypotenuse* Çulbas. 3,145. — *e*) N. pr. α) eines Volkes. — β) eines Mannes.

भेदक 1) Adj. *a*) *zerbrechend, durchbrechend, einbrechend, durchstechend.* — *b*) *zerstörend, vernichtend* (Grenzzeichen). — *c*) *verführend.* — *d*) *unterscheidend, einen Unterschied machend, — annehmend.* — *e*) *unterscheidend,* so v. a. *näher bestimmend.* — 2) **f.* भेदिका *a*) *das Zerbrechen, Spalten.* — *b*) *das Zerstören, Vernichten.* — 3) n. *Adjectiv.*

भेदकर Adj. (f. ई) 1) am Ende eines Comp. *durchbrechend, durchstechend.* — 2) *Zwiespalt —, Uneinigkeit bewirkend, — bei* oder *in* (Gen. oder im Comp. vorangehend).

भेदकारिन् Adj. 1) *Zwiespalt —, Uneinigkeit hervorrufend.* — 2) *unterschieden, anders als sonst seiend* 308,22.

°भेदकृत् Adj. *zerbrechend, erbrechend.*

भेदतस् Adv. *getrennt, einzeln, separat* Kathâs. 107,86.

भेदधिक्कार m., °व्याख्या f. (Opp. Cat. 1), °प्रकाश m., °सत्क्रिया f. und °कारान्यत्कारङ्कृति f. (Opp. Cat. 1) Titel von Werken.

भेदन 1) Adj. *a*) *spaltend, zerbrechend, zersprengend, durchbohrend.* — *b*) *einen Durchbruch —, einen Abfluss bewirkend.* — *c*) *Reissen verursachend.* — *d*) *lösend.* — *e*) *Stockungen* oder *Anhäufungen der Excretionen des Körpers lösend.* — 2) **m. a*) *Schwein.* — *b*) *Rumex vesicarius* Râgan. 6,129. — 3) n. *a*) Nom. act. zu भिद्, भिनत्ति. α) *das Spalten, Zersprengen, Zerbrechen, Aufschlitzen, Aufschneiden, Durchbohren* Spr. 7616. — β) *das Spalten,* so v. a. *das Durchgehen* durch ein Gestirn. — γ) *das Verrathen, Ausplaudern.* — δ) *das Veruneinigen, Bewirken von Zwiespalt.* — *b*) Nom. act. zu भिद्, भिद्यते. α) *das Zerbrechen, Zerspringen, Aufspringen, Bruch.* — β) *Uneinigkeit, Zwiespalt.* — *c*) concret. α) *ein lösendes Mittel.* — β) **Asa foetida* Râgan. 6,75.

भेदनक in *घटभेदनक.

भेदनीय Adj. 1) *zu spalten, zu durchhauen.* — 2) *zur Ausscheidung ungesunder Stoffe aus dem Körper dienlich* Karaka 1,4.

भेदपञ्चकधिक्कार m. (Opp. Cat. 1,5287) und भेदविभीषिका f. Titel zweier Werke.

भेदवादिन् m. *ein Bekenner der Verschiedenheit von Gott und Welt* Verz. d. Oxf. H. 255,*b*, N. 5.

भेदसह Adj. *verführbar, bestechbar.*

भेदाभेदवादिन् m. *ein Bekenner sowohl der Verschiedenheit als auch der Identität von Gott und Welt* Verz. d. Oxf. H. 255,*b*, N. 5.

भेदित्व n. *die Eigenschaft des Aufspringens.*

भेदिन् 1) Adj. *a*) *spaltend, zerbrechend, durchstechend, durchbohrend, ausschlagend* (Augen). — *b*) *durchbohrend,* so v. a. *durch Mark und Bein gehend.* — *c*) *öffnend, flüssig machend, lösend, zertheilend.* — *d*) *brechend, verletzend* (eine Abmachung u. s. w.). — *e*) *trennend —, scheidend von* (Abl.). — *f*) *in Zwiespalt —, in Aufruhr versetzend.* — *g*) *derjenige, welcher unterschieden wird.* — 2) **m. Rumex vesicarius* Râgan. 6,129. — 3) f. °नी *ein best.* Çakti *bei den* Tântrika.

**भेदिर* n. *Donnerkeil.*

भेदीय in दोषभेदीय (Nachtr. 4).

**भेडुर* n. *Donnerkeil.*

भेदोक्तिजीवन n. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

भेदोज्जीवन n. desgl.

भेद्य 1) Adj. *a*) *zu spalten, zu durchbohren.* — *b*) *mit Schneiden oder Oeffnen zu behandeln, wo es zu schneiden oder zu öffnen gilt.* — *c*) *widerlegbar.* — *d*) *zu verrathen.* — *e*) *zu verführen, abtrünnig zu machen.* — *f*) *was näher unterschieden —, bestimmt wird.* — 2) n. *Substantiv.*

भेद्यक in उत्पलभेद्यक.

**भेन* m. 1) *die Sonne.* — 2) *der Mond.*

भेपुर n. N. pr. eines Dorfes.

भेय n. impers. *timendum, sich zu fürchten vor* (Abl.).

**भेयपाल* m. N. pr. eines Fürsten.

**भेर* m. *Pauke.*

**भेरण्ड* Adj. fehlerhaft für भेरुण्ड.

भेरि (selten) und भेरी f. *Pauke* Gaut.

भेरीक am Ende eines adj. Comp. von भेरी.

भेरीघ्नत् (Conj.) m. *Paukenschläger.*

भेरीभांकार m. 1) *Paukenlärm* Daçak. 3,4. — 2) N. pr. eines Dichters.

भेरीभांकारीय n. Bhartbhâṁkâra's *Gedicht* Opp. Cat. 1.

भेरीस्वनमहास्वना f. N. pr. einer der Mütter im Gefolge Skanda's.

भेरुण्ड 1) Adj. (f. आ) *schrecklich, Grausen erregend.* — 2) m. *a*) *ein best. Vogel* Harshak. 202,18. — *b*) *ein best. Raubthier.* — *c*) **eine Form des* Çiva (?). — 3) f. आ N. pr. *a*) einer Göttin. — *b*) **einer* Jakshiṇi. — 4) **n. Schwangerschaft.*

भेरुण्डक m. *ein best. Thier, Fuchs* (nach der tibetischen Uebers.) Lalit. 383,6.

भेरोत्स in पुष्पभेरोत्स.

भेल 1) **Adj. a*) *furchtsam.* — *b*) *dumm, einfältig.* — *c*) *gross von Wuchs.* — *d*) *beweglich, unstät.* — *e*) = लघिष्ठ. — 2) m. *a*) **Nachen, Boot,*

Floss. — *b*) N. pr. eines Arztes, = भेड Kaṭh.

*भेलक 1) Adj. = लघिष्ठ. — 2) m. n. *Nachen, Boot, Floss.*

*भेलु *eine best. hohe Zahl* (buddh.).

*भेलूपुरा f. N. pr. einer Vorstadt von Benares.

भेश m. *der Regent eines Sternbildes, — eines Zodiakalbildes.*

*भेष्. भेषति, °ते (भये, गतौ).

भेषज 1) Adj. (f. ई) *gesund machend, heilend.* — 2) n. *a*) *Gesundheitsmittel, Heilmittel, Arznei, — gegen* (Gen. oder im Comp. vorangehend). — *b*) *die Heilsprüche des* Atharvaveda. — *c*) **Wasser.*

भेषजकृत Adj. *geheilt* Khând. Up. 4,17,8.

भेषजचन्द्र m. N. pr. eines Mannes.

भेषजता f. *heilende Wirkung.*

भेषजागार n. *Arzneikammer, Apotheke.*

*भेषजाङ्ग n. *was mit oder nach der Arznei getrunken wird.*

भेषज्य Adj. (f. या) *Heilkraft enthaltend.*

भैक्ष 1) Adj. *von Almosen lebend.* — 2) n. *a*) *das Betteln, Bettel.* भैक्षं चर् *betteln gehen, betteln, — um* (mit °भैक्षम् componirt 68,14). भैक्षाय गतः *auf den Bettel ausgegangen.* — *b*) *Erbetteltes, erbettelte Speise, Almosen.*

भैक्षक am Ende eines adj. Comp. = भैक्ष *Almosen.*

भैक्षचरण n. *das Ausgehen auf den Bettel* Gaut. °चरणं चर् *betteln.*

भैक्षचर्य n. und °चर्या f. dass.

*भैक्षजीविका f. *ein Lebensunterhalt durch Almosen.*

भैक्षभुज् Adj. *von Almosen lebend.*

भैक्षव Adj. *des Mönchs* Harshaṇ. 213,4.

भैक्षवत् Adv. *wie Almosen* 67,32. 68,24.

1. भैक्षवृत्ति f. *das Leben von Almosen, Bettelstand.*

2. भैक्षवृत्ति Adj. *von Almosen lebend.*

भैक्षान्न n. *erbettelte Speise.*

भैक्षाशिन् Adj. *erbettelte Speise geniessend.*

भैक्षाश्य n. *das Leben von Almosen.*

भैक्षाहार Adj. *erbettelte Speise essend.*

*भैक्षुक n. *eine Menge von Bettlern.*

भैक्षोपजीविन् Adj. *von Almosen lebend* 40,9.

भैक्ष्य fehlerhaft für भैक्ष.

*भैडक und *भैण्डक Adj. *vom Schafe herrührend* Râgan. 15,66. 78.

*भैदिक Adj. = भैदं नित्यमर्हति.

भैम 1) Adj. (f. ई) *zu* Bhîma *in Beziehung stehend.* — 2) m. Patron. von Bhîma. Auch Pl. oder am Anfange eines Comp. im Sinne des Pl. — 3) f. ई *a*) *der 11te Tag in der lichten Hälfte des* Mâgha. — *b*) Patron. der Damajanti. — *c*) Titel einer Grammatik Opp. Cat. 1.

भैमगव m. Patron.

भैमरथ Adj. (f. ई) Bhîmaratha *betreffend.* निशीथिनी f. wohl = भीमरथ 3) Harshaṇ. 140,2.

भैमरिक m. N. pr. eines Sohnes des Kṛshṇa VP. 5,32,1.

भैमसीनि m. fehlerhaft für भैमसेनि.

भैमसेनि und *°सेन्य m. Patron. von भीमसेन.

*भैमायन m. Patron von भैम.

भैमि m. Patron. von भीम.

भैमिसेनि m. fehlerhaft für भैमसेनि.

भैमीपरिणय (wohl n.) Titel eines Schauspiels Opp. Cat. 1.

1. भैरव 1) Adj. (f. आ und ई) *grausig.* °म् Adv. — 2) m. *a*) *eine Form* Çiva's, die wiederum achtfach unterschieden wird. Auch = उग्रभैरव. — *b*) **Schakal* Râgan. 19,8. — *c*) *ein best.* Râga. — *d*) N. pr. α) des Anführers einer zu Çiva gehörigen Schaar. — β) eines Sohnes des Çiva. — γ) eines Schlangendämons. — δ) eines Jaksha. — ε) verschiedener Männer. — ζ) eines Flusses. — 3) f. आ *a*) Bein. der Nirṛti Varâh. Jogaj. 6,10. — *b*) Pl. *eine Klasse von* Apsaras VP.² 2,82. — 4) f. ई *a*) *eine Form der* Durgâ. — *b*) *ein zwölfjähriges Mädchen, welches bei der* Durgâ-*Feier diese Göttin vertritt.* — *c*) *eine best.* Râgiṇî oder Râga.

2. भैरव 1) Adj. (f. ई) *zu* 1. भैरव 2) *a*) *in Beziehung stehend.* — 2) m. Pl. *eine best. Secte* VP.². — 3) n. Titel eines Tantra.

भैरवतन्त्र n. Titel eines Tantra.

भैरवतर्जक m. Bein. Vishṇu's.

भैरवत्व n. Nom. abstr. zu 1. भैरव 2) *a*).

भैरवदीक्षिततिलक m. N. pr. eines Autors.

भैरवदीपदान n. und °दीपन n. Titel von Werken.

भैरवनाथतन्त्र n. Titel eines Tantra.

भैरवनामावली f. Titel eines Werkes.

भैरवमिश्र m. N. pr. eines Autors. °मिश्रीय n. Titel *seines Werkes* Opp. Cat. 1.

भैरवसपर्याविधि m. und भैरवसूत्रनामन् n. Pl. Titel von Werken.

भैरवस्तव m. Titel zweier *Lobgesänge* Bühler, Rep. No. 476. fg.

भैरवाचार्य m. N. pr. eines *Lehrers* Harshaṇ. 71,13.

भैरवानन्द m. N. pr. eines Jogin Buâvapr. 4,30.

भैरवाराधन n. Titel eines Werkes Bühler, Rep. No. 477.

भैरवार्चन n. und भैरवार्चापारिजात m. Titel von Werken.

भैरवाष्टक n. Titel *einer Sammlung von acht* Tantra Âṛjav. 160,17.

भैरवीतन्त्र n. Titel eines Tantra.

भैरवीपटल Titel eines Werkes.

भैरवीय Adj. *zu* 1. भैरव (dem Gotte [Bîlar. 29, 14] und einem Gelehrten) *in Beziehung stehend.*

भैरवीयपञ्चसंधि m. Titel eines Werkes Opp. Cat. 1.

भैरवीरहस्य n. und भैरवीसपर्याविधि m. Titel von Werken.

भैरवेन्द्र m. N. pr. eines Fürsten.

भैरवेश m. Bein. Vishṇu's.

*भैषज्ञ 1) Adj. *zu* भैषज्य (Patron.) *in Beziehung stehend.* — 2) m. *a*) *Perdix chinensis.* — 3) n. *Arzenei.*

भैषज्य 1) *m. Patron. von Bhishag und Bhishagja (gaṇa गर्गादि in der Kâç.). — 2) n. *a*) *heilende Wirkung, — Thätigkeit.* — *d*) *eine auf Heilung bezügliche Begehung* (im Ritual). — *c*) *Heilmittel, Arznei, — gegen* (Gen.).

भैषज्यगुरुवैडूर्यप्रभा f. Titel eines(buddh.)Werkes.

भैषज्ययज्ञ m. *ein Heilung bezweckendes Opfer* Gop. Br. 2,1,19.

भैषज्यरत्नावली f. Titel eines Werkes.

भैषज्यराज und भैषज्यसमुद्गत m. N. pr. zweier Bodhisattva.

भैषज्यसेन m. N. pr. eines Bodhisattva Kâraṇḍ. 1,16.

*भैषज्य Adj. von भैषज्य. v. l. भैषज्ञ.

*भैषज्य m. Patron. von भिषज्ञ. v. l. भैषज्ञ.

भैष्मक m. Patron. von भीष्मक. f. ई Patron. der Rukmiṇî.

भैस् s. u. 1. भी.

भो s. भोस्.

भोक्तर् Nom. sg. (f. भोक्त्री) 1) *Geniesser, Esser, Verspeiser.* भोक्तारस् als Fut. R. 1,59,13. — 2) *Benutzer, den Genuss —, den Vortheil von Etwas habend.* — 3) *Empfinder* (von Freude oder Schmerz). — 4) *Benutzer des Landes, Fürst.* — 5) **Gatte.* — 6) fehlerhaft für श्रोतर्.

भोक्तव्य 1) Adj. *a*) *zu geniessen, zu essen.* — *b*) *zu geniessen, zu gebrauchen, zu benutzen* Âpast. — *c*) *zu benutzen,* so v. a. *auszubeuten.* — *d*) *zu beherrschen.* — *e*) *zu speisen, dem man zu essen geben muss.* — 2) n. impers. *zu speisen, die Mittagsmahlzeit zu halten.*

भोक्तृत्व n. Nom. abstr. zu भोक्तर् 1) 2) 3).

भोक्तृशक्ति f. *die Macht der Seele als Benutzerin und Beherrscherin der Natur.*

भोज्यक m. Pl. N. pr. eines Volkes VP.² 4,222.

1. भोग m. 1) *Windung, Ring* (einer Schlange) Maitr. S. 2,5,3 (50,9). LA. 91,20. — 2) *die sogenannte Haube einer Schlange.* — 3) *eine best. Aufstellung der Truppen.* — 4) *Schlange* Suparn. 8,3.

2. भोग 1) m. (adj. Comp. f. आ) *a) das Geniessen, Essen, Speisen.* — *b) Genuss, Benutzung, Gebrauch, Verbrauch, Verwendung.* Bei den Gaina *einmaliger Genuss einer Sache;* vgl. उपभोग. — *c) fleischlicher Genuss.* — *d) Regierung, Herrschaft.* — *e) Empfindung* (von Freude oder Schmerz). — *f)* in der Astr. *das Durchlaufen eines Gestirns.* — *g) Nutzen, Vortheil.* — *h) Freude, Lust.* — *i) Gegenstand des Genusses.* — *k) Besitz, Einkünfte, Ertrag von Ländereien* u. s. w. — *l) der auf jedes Mondhaus fallende Theil der Ekliptik,* d. i. 13° 20′. — *m) *Hurenlohn.* — *n)* N. pr. eines Lehrers. — 2) f. भोगा N. pr. einer Surâṅganâ Ind. St. 15,444. — 3) n. fehlerhaft für भोग्य und भाग्य.

*भोगक m. N. pr. eines Mannes.

भोगकर Adj. (f. ई) *Genuss schaffend.*

*भोगगुच्छ n. *Hurenlohn.*

भोगगृह n. *Frauengemach, Harem* Sâj. zu ṚV. 10,95,4.

*भोगग्राम m. N. pr. eines *Dorfes.*

भोगत्व n. Nom. abstr. zu 1. भोग 1).

भोगदत्ता f. N. pr. eines Frauenzimmers.

भोगदा f. N. pr. einer Göttin.

भोगदेव m. N. pr. eines Mannes.

भोगदेह m. *der feine Körper, den ein Verstorbener annimmt und mit dem er, je nach seinen Werken im vergangenen Leben, Freuden oder Leiden empfindet.*

भोगनाथ m. N. pr. eines Mannes.

भोगनिधि f. N. pr. einer Surâṅganâ Ind. St. 15,222. 444.

भोगपति m. *Gouverneur einer Stadt* oder *Provinz.*

*भोगपाल m. *Pferdeknecht.*

*भोगपिशाचिका f. *Hunger.*

भोगप्रस्थ m. Pl. N. pr. einer Völkerschaft.

भोगभट्ट m. N. pr. eines Dichters.

भोगभुज् 1) Adj. *Genüssen fröhnend* Mârk. P. 23,115. — 2) m. *ein reicher Mann* Agni-P. 35,18.

भोगभूमि f. *ein Land des Genusses* (der früheren Werke), — *der Vergeltung.*

*भोगभृतक m. *ein Diener, der für blosse Kost dient.*

भोगलाभ m. 1) *Wohlhabenheit.* — 2) *der Genuss eines* (unbeweglichen) *Pfandes* Jolly, Schuld. 298.

1. भोगवत् 1) Adj. *mit Windungen* —, *mit Ringen versehen* (Schlange). — 2) m. *a) Schlange, Schlangendämon* Suparn. 9,1. — *b)* N. pr. eines Berges. — 3) f. °वती *a) Schlangenweibchen, ein weiblicher Schlangendämon.* — *b) die Stadt der Schlangendämone in der Unterwelt.* — *c) der Fluss der Schlangendämone.* — *d)* N. pr. α) einer der Mütter im Gefolge Skanda's. — β) eines heiligen Flusses.

2. भोगवत् 1) Adj. *Genüsse habend, mit Allem, was Genuss verschafft, reichlich versehen, ein genussreiches Leben führend.* — 2) m. *a) *Tanz, Mimik.* — *b)* N. pr. der Wohnung der Satjabhâmâ. — 3) f. °वती *a) der Nachttheil des zweiten lunaren Tages.* — *b)* Name der Stadt Uǵǵajinî im Dvâpara-Zeitalter 129,27. — *c)* N. pr. einer (wohl fingirten) Stadt.

भोगवर्धन m. Pl. N. pr. eines Volkes.

भोगवर्मन् m. N. pr. verschiedener Männer.

भोगवस्तु n. *ein Gegenstand des Genusses.*

*भोगसद्मन् n. *Frauengemach, Harem.*

भोगसेन m. N. pr. eines Mannes.

*भोगस्थान n. 1) *der Körper.* — 2) *Harem.*

भोगस्वामिन् m. N. pr. eines Mannes.

भोगाय्, °यते *sich ringeln* Çiva-Up. 9,10.

भोगायतन n. *die Stätte des Genusses* 274,14.

*भोगार्ह n. *Geld, Besitz.*

*भोगार्ह्य n. *Getraide.*

*भोगावती f. *die Stadt der Schlangendämone.*

भोगावली f. 1) *das Lobgedicht eines Lobredners von Profession* Bâlar. 183,3. 7. — 2) *fehlerhaft für भोगावती.

*भोगावास m. *Frauengemach, Harem.*

*भोगिक m. *Pferdeknecht.*

*भोगिकात्त m. *Wind, Luft.*

*भोगिगन्धिका f. *eine best. Pflanze.*

1. भोगिन् 1) Adj. *mit Windungen versehen, geringelt.* — 2) m. *a) Schlange, Schlangendämon.* — *b) *ein best. Strauch* Râǵân. 5,126. — 3) f. °नी *Schlangenweibchen, ein weiblicher Schlangendämon.*

2. भोगिन् 1) Adj. *a)* am Ende eines Comp. *geniessend, essend.* — *b) geniessend, den Genüssen sich hingebend, reich an Genüssen, ein genussreiches Leben führend, wohlhabend.* — *c) empfindend, an sich erfahrend* Kap. 5,73. — *d) * = वैयावृत्तिकर* (l). — 2) m. *a) *Dorfältester.* — *b) *Barbier.* — *c)* N. pr. eines Fürsten VP.² 4,72. — 3) f. °नी (vgl. auch Comm. zu Hâla 605) *a) eine Art von Heroine.* — *b) *eine nicht geweihte Gemahlin eines Fürsten.*

भोगिनन्दन m. Patron. Çâlivâhana's Ind. St. 14,102. °नन्दन m. 130.

*भोगिभुज् m. *Ichneumon.*

*भोगिवल्लभ n. *eine Art Sandel* Râǵân. 12,7.

*भोगीन Adj. am Ende eines Comp.

भोगीन्द्र m. *Schlangenfürst,* Bez. 1) *Ananta's. 2) Patañǵali's.

भोगीन्द्रतनय und भोगीन्द्रनन्दन m. Patron. Çâlivâhana's Ind. St. 14,108. 158.

भोगीश m. *Schlangenfürst* als Bez. Ananta's u. Çesha's.

भोगेश्वरतीर्थ (भोगीश्वर°?) n. N. pr. eines Tîrtha.

भोग्य 1) Adj. *a) zu geniessen, zu benutzen, was genossen* —, *benutzt wird, nutzbar, brauchbar; auszubeuten; zu geniessen* auch so v. a. *zu ertragen.* Bisweilen auch von Speisen gebraucht; hier hat aber die v. l. richtig भोज्य. — *b)* in der Astr. *zu durchlaufen.* — 2) *f. भोग्या *Hure* Râǵân. 18,10. — 3) *n. *a) Besitz, Geld.* — *b) Getraide* Râǵân. 16,1. — *c) Edelstein* Râǵân. 13,144.

भोग्यता f. und भोग्यत्व n. *das Gebrauchtwerden, Brauchbarkeit, Ausbeutbarkeit.*

*भोग्यार्ह n. *Getraide* Râǵân. 16,1.

भोज् Adj. in अभोग्धृ.

भोज 1) Adj. *a) mittheilsam, freigebig.* — *b) den Genüssen fröhnend, ein genussreiches Leben führend.* — 2) m. *a) ein Fürst besonderer Art.* — *b)* Pl. N. pr. eines Volksstammes. — *c) ein Fürst der* Bhoǵa. — *d)* N. pr. verschiedener Fürsten und anderer Männer. — *e) * = भोजकट.* — 3) f. भोजा *a) eine Prinzessin der* Bhoǵa. — *b)* N. pr. der Gattin Viravrata's.

1. भोजक 1) Adj. *a) essend* (s. बक्क°), **im Begriff stehend zu essen.* — *b) speisend, zu essen gebend.* — 2) m. etwa *ein Aufwärter beim Essen.*

2. भोजक m. 1) *ein Priester der Sonne, der aus einer ehelichen Verbindung der* Maga *mit Frauen aus dem* Bhoǵa-*Geschlecht herstammen soll.* — 2) *Astrolog* Harshaṅ. 96,18. — 3) N. pr. eines Fürsten VP.² 4,99.

भोजकट 1) n. N. pr. einer Stadt. — 2) m. Pl. *die Bewohner von* Bhoǵakaṭa.

*भोजकटीय m. Pl. = भोजकट 2).

भोजचम्पू f. und भोजचरित्र n. Titel zweier Werke Opp. Cat. 1.

*भोजडुक्तिर् f. *eine Prinzessin der* Bhoǵa.

भोजदेव m. N. pr. eines Fürsten. °शब्दानुशासन n. Titel eines Werkes.

भौञ्जन 1) Adj. *speisend, zu essen gebend* (Çiva). — 2) m. N. pr. eines Berges in Krauṅkadvîpa

Buâc. P. 5,20,21. — 3) n. *a*) *das Geniessen, Gebrauchen.* — *b*) *das Geniessen, Essen, das Einnehmen des Mahles.* Ausnahmsweise mit Acc. des Objects. — *c*) *Mahl, Mahlzeit.* — *d*) *Speise.* Am Ende eines adj. Comp. (f. आ) *sich nährend von —, — als Speise darbietend, zur Speise von — dienend.* त्रिद्येक° Adj. *jeden dritten Tag, jeden zweiten und täglich Speise zu sich nehmend.* — *e*) *was zum Genuss oder Benutzung dient, Habe, Besitz.* — *f*) *Genuss*, sowohl *was man geniesst* als *die daraus entspringende Befriedigung, delectatio.* — *g*) *das Speisen, Zuessengeben.* — *h*) *Bereitung von Speisen, Kochkunst.*

भोजनक m. *eine best. Pflanze* Kâśik. zu Sûçr. 1, 219,19.

भोजनकाल m. *Essenszeit.*

भोजनकुतूहल n. Titel eines Werkes über *Kochkunst.*

भोजनगर n. N. pr. einer *Stadt.*

भोजनगृह n. *Speisegemach* Sâj. zu ṚV. 10,95,4.

*भोजनत्याग m. *das Aufgeben des Essens, das Hungern.*

भोजनभाण्ड n. *Speiseschüssel.*

भोजनभूमि f. *Speiseplatz, der Ort, wo man speist.*

भोजनरेन्द्र m. = भोजदेव.

भोजनविधि m. Titel eines Werkes.

भोजनवृत्ति f. *das Essen, Speisen.* Auch Pl.

भोजनवेला f. *Essenszeit.*

भोजनव्यग्र Adj. *mit dem Essen beschäftigt, beim Essen setend.*

भोजनाधिकार m. *Küchenmeisteramt.*

भोजनार्थिन् Adj. *nach Speise verlangend, hungrig* 124,26.

भोजनिधि f. N. pr. einer Surâṅganâ Ind. St. 15,222. 444.

भोजनीय Adj. 1) *was gegessen wird;* n. *Speise.* — *b*) *zu speisen, dem man zu essen geben muss.* — 3) *dem ein Genuss zu gewähren ist, dem ein Dienst zu leisten ist.*

भोजनीयमृत Adj. *an Unverdaulichkeit gestorben* (Comm.).

भोजनृपति m. = भोजदेव.

भोजनोत्तर Adj. (f. आ) *nach der Mahlzeit einzunehmen* (Pillen) Kâraka 6,18.

भोजपति m. *Fürst der* Bhoǵa, *Fürst* Bhoǵa; Bein. Kaṁsa's und = भोजराज.

भोजपितृ m. *Vater eines Fürsten* Ait. Br. 8, 12,17.

*भोजपुत्री f. *eine Prinzessin der* Bhoǵa.

भोजपुर n. und °पुरी f. N. pr. zweier *Städte.*

भोजप्रबन्ध m. und °सार (Opp. Cat. 1) Titel von Werken.

*भोजम् Absol. von 1. भुज् P. 3,4,22, Sch.

भोजयितृ Nom. ag. *der Jmd Etwas geniessen —, empfinden lässt.*

भोजयितव्य Adj. *zu speisen, dem man zu essen geben muss.*

भोजराज m. 1) *König der* Bhoǵa. — 2) Bein. Kaṁsa's VP. 5,1,74. 3,29. — 3) N. pr. eines Fürsten.

भोजराजप्रबन्ध m., °राजविजय m. (Opp. Cat. 1) und °राजवृत्ति f. Titel von Werken.

भोजराजीय Adj. von भोजराज 3).

भोजस् in पुरुभोजस्, विश्वभोजस् und सुभोजस्.

भोजसे Dat. Infin. zu 1. भुज् ṚV. 1,55,8. 8,51,8. 65,3.

भोजस्मृति f. Titel eines Werkes Ind. St. 1,467.

*भोजाधिप m. Bein. Kaṁsa's.

भोजात्मा f. N. pr. eines Flusses Hariv. 9514.

भोजिक m. N. pr. eines Brahmanen.

°भोजिन् Adj. 1) *geniessend, essend, verspeisend.* — 2) *ausbeutend.*

1. भोज्य, भोजिंय 1) Adj. *a*) *zu geniessen, zu essen, zu verspeisen, geniessbar, was genossen —, gegessen wird;* insbes. *was man schlucken kann ohne zu kauen* Buâvapr. 1,43. — *b*) *zu geniessen, zu benutzen, auszubeuten.* — *c*) *fleischlich zu geniessen.* — *d*) *zu geniessen, zu empfinden.* — *e*) *zu speisen, dem man zu essen geben muss.* — 2) *f. आ *Kupplerin* Gal. — 3) n. *a*) *ein zum Essen sich eignender Gegenstand, Speise, Nahrung.* — *b*) *das Essen, Speisen.* — *c*) *Genuss, Vortheil.*

2. भोज्य m. Pl. N. pr. eines Volkes. Richtig wohl भोज.

भोज्यकाल m. *Essenszeit.*

भोज्यता f. und भोज्यत्व n. Nom. abstr. zu भोज्य *Speise, Nahrung.*

भोज्यमय s. भक्त°.

*भोज्यसंभव m. *Chylus.*

भोज्या f. *eine Prinzessin der* Bhoǵa.

*भोज्योष्ण Adj. *zu heiss zum Essen.*

भोट m. *Tibet.*

*भोटगो m. *Bos Gavaeus* Râǵân. 6,131.

*भोटाङ्ग m. *Bhutan.*

भोटात्त N. pr. eines Landes.

भोटीय Adj. *tibetisch.* °कोशी f. N. pr. eines Flusses.

भोत fehlerhaft für भोट.

भोभवत्पूर्वकम् Adv. *so dass* भोस् *oder* भवत् *vorangeht* M. 2,128.

*भोमीरा f. *Koralle.*

भोलानाथ m. 1) Bein. Çiva's. — 2) N. pr. eines Scholiasten.

*भोल्लि m. *Kamel.*

भोस् (aus भवस्, Voc. von 2. भवत्) Interj. der Anrede. Vor Vocalen und tönenden Consonanten भो, sonst भोस् und भोः je nach Umständen. भोरिति und भो vor dumpfen Consonanten verdächtig. Mit भोस् werden auch mehrere Personen und Frauen angeredet. Häufig wiederholt (भो भोस्); im Selbstgespräch so v. a. *ach!*

भोक्र m. N. pr. eines Dichters.

*भौगक m. Patron. von भोगक.

*भौजकट Adj. von भोजकट.

भौजंग 1) Adj. (f. ई) *einer Schlange eigen, schlangenartig.* — 2) n. *das Mondhaus* Âçleshâ.

*भौजि m. Patron. von भोज.

भौजिष्य n. *Sclaverei* Supârṇ. 19,1.

*भौजीय Adj. von भौजि.

भौज्य n. *die Würde eines den Titel* Bhoǵa *führenden Fürsten.*

भौट m. *ein Tibeter.*

भौत 1) Adj. *a*) *die Wesen betreffend, ihnen geltend.* — *b*) *von bösen Geistern besessen, verrückt, blödsinnig;* m. *Idiot.* राज° *ein Einfaltspinsel von Fürst,* ह्रद° *einer der seine Dummheit in Bezug auf Wasser an den Tag legt.* °प्राय Adj. *beinahe blödsinnig* Kathâs. 61,7 (भूत° gedr.). — *c*) *aus den Elementen gebildet, materiell.* — 2) *m. = देवलक. — 3) *f ई *Nacht.* — 4) *n. = भूतानां समूहः.

भौतक Adj. = भौत 1) *b*).

1. भौतिक 1) Adj. (f. ई) *a*) *die Wesen betreffend, ihnen geltend* Varâh. Jogaj. 6,19. — *b*) = भौत 1) *b*). — *c*) *aus den Elementen gebildet, dieselben betreffend, materiell.* — 2) *n. *Perle* Râǵân. 13,152.

2. भौतिक m. 1) Bein. Çiva's. — 2) *eine Art von Mönchen.*

1. भौत्य m. N. pr. 1) eines Manu. — 2) Pl. einer Dynastie VP.^{2} 4,93.

2. भौत्य Adj. *zu* 1. भौत्य 1) *in Beziehung —, unter ihm stehend.*

भौपाल m. *der Sohn eines Fürsten.*

1. भौम 1) Adj. (f. ई) *der Erde gehörig, — geweiht* (TS. 5,5,18,1. 6,21,1), *zur E. in Beziehung stehend, von ihr kommend, auf* oder *in der E. befindlich, irdisch.* नरक m. so v. a. *die Hölle auf Erden,* ब्रह्मन् n. so v. a. *der* Veda. — *b*) *aus Erde bestehend, erdig, irden.* — *c*) * *vom Lande einkommend* (Abgabe). — 2) m. *a*) **Ambra* (?). — *b*) **eine rothblühende* Punarnavâ Râǵân. 5,119. — *c*) Bez. *des 27sten*

Muhûrta. — *d*) Metron. α) *eines best. Erdgenius.* — β) des Atri. — γ) des Daitja Naraka. — δ) *des Planeten Mars.* Sein *Tag* ist *Dienstag.* — 3) *f. ई Metron. der Sîtâ. — 4) m. *a*) Pl. *Erdenstaub.* — *b*) *Getraide* Âpast. — *c*) *Boden, Diele;* nur am Ende eines adj. Comp. — *d*) *Stockwerk;* nur am Ende eines adj. Comp.

2. भौम Adj. *zu Mars —, zu seinem Tage (dem Dienstage) in Beziehung stehend, an einem solchen Tage geschehend.*

भौमक m. *ein in der Erde lebendes Thier.*

भौमदेवलिपि f. *eine best. Art zu schreiben.*

भौमन m. Bein. Viçvakarman's. Richtig भौवन.

*भौमरत्न n. *Koralle* Râgân. 13,159.

भौमवार m. *Dienstag.*

भौमव्रत n. *eine best. Begehung* Verz. d. B. H. No. 1269.

भौमावतारवर्णन n. Titel eines Werkes.

भौमिक und भौम्य Adj. *auf der Erde befindlich.*

*भौर m. Patron. von भूरि.

भौरिक 1) m. *Schatzmeister;* eher *Münzmeister* Harshaç. 30,5. — 2) *f. ई *Münzstätte* Gal. — भौरिकी s. auch u. भौरिकि.

*भौरिकायणि m. Patron. von भौरिकि.

*भौरिकि m. Patron.; f. ई. — भौरिकी s. auch u. भौरिक.

*भौरिकिक Adj. (f. आ und ई) von भौरिकि Kâç. zu P. 4,2,116.

*भौरिकिविध Adj. *von* Bhauriki *bewohnt.*

*भौरिक्या f. zu भौरिकि.

भौर्ज Adj. *von der Birke kommend* Karaka 1,3.

*भौलिकि m. Patron.; f. ई.

*भौलिकिविध Adj. *von* Bhauliki *bewohnt.*

*भौलिक्या f. zu भौलिकि.

*भौलिङ्गि 1) m. *ein Fürst von* Bhûliñgâ. — 2) f. ई *eine Prinzessin von* Bh.

*भौलिङ्गिक Adj. (f. आ und ई) von Bhaulingi Kâç. zu P. 4,2,116.

भौली f. *ein best.* Râga *von sechs Tönen* S.S.S. 93. 99.

भौवन 1) Adj. *zur Welt gehörig.* — 2) m. Patron. भौवन (!) Supârn. 20,3. 22,1. 23,1. So heisst Viçvakarmans (Çat. Br. 13,7,1,14), Sâdhana und ein Sohn Manthu's.

भौवनायन m. Patron. von भुवन oder भौवन.

भौवादिक Adj. *zu der mit* भू *anfangenden Klasse von Verbalwurzeln —, d. i. zur ersten Klasse gehörig.*

भौवायन m. Patron. von भुव. So heisst Kapivana.

भ्यस्, भ्यसते, भ्यसात्, बिभस्यत्तस्; *sich fürchten, beben, — vor* (Abl.). — Mit उद् in उद्भ्यस.

भ्यस Adj. in स्वभ्यस.

1. भ्रंश्, भ्रश्, भ्रंशते, भ्रश्यति, °ते, *भृश्यति; 1) *entfallen, herausfallen, fallen, auseinanderfallen.* — 2) *prallen —, schlagen an* (Loc.), *abprallen von* (Abl.). — 3) *fallen, zu Fall kommen, stürzen* in übertragener Bed. — 4) *Jmd* (Abl.) *verloren gehen, entwischen; verschwinden, — aus* (Abl.); *vergehen, versagen* (von der Stimme). — 5) *von Jmd oder Etwas getrennt werden, Jmds oder einer Sache verlustig gehen, um Etwas kommen;* mit Abl. Mit Gen. *Jmd entschlüpfen* Kâd. 265,17 (430, 18). — 6) *weichen von* (Abl.), so v. a. *aufgeben, fahrenlassen.* — 7) भ्रष्ट *a*) *entfallen, abgefallen, ausgefallen, herabgefallen, herabgestürzt, — von* (Abl. oder im Comp. vorangehend), — *in* (Loc.); *zusammengefallen* (Körper 177,28). दिव: *aus dem Himmel gestürzt,* so v. a. *vom Himmel auf die Erde verbannt.* — *b*) *gestürzt, von seiner Höhe gefallen, zu Fall gekommen, aus dem Himmel gestürzt, zur Erde verbannt.* — *c*) *losgekommen, entwischt, befreit von* (Abl.) 115,25. — *d*) *verschwunden, verloren gegangen, dahin seiend, vergangen, unterblieben.* — *e*) *getrennt von, gekommen um, einer Sache verlustig gegangen;* mit Abl. oder am Ende eines Comp. — *f*) fehlerhaft für भृष्ट (von भ्रस्ज्). — Caus. भ्रंशयति 1) *fallen lassen, — machen, abwerfen, herabstürzen* (trans.). — 2) *stürzen* (trans.) in übertragener Bed. — 3) *verschwinden machen, verloren gehen lassen, — machen, entwischen lassen aus* (Abl. 307,5). — 4) *Jmd* (Acc.) *um Etwas* (Abl.) *bringen.* उपवासात्, व्रतात् so v. a. *um den Lohn der Fasten und des Gelübdes.* — 5) *abbringen von* (Abl.). — *Intens. बनीभ्रंशीति, बनीभ्रश्यते. — Mit अनु in अनुभ्रष्टतेजस् (Nachtr. 2). — Mit अप in °भ्रंश und °भ्रष्ट. — Mit आ Caus. *Jmd in's Schwanken bringen, ein wenig irre machen* Bhâg. P. 3,22,34 (nach den Comm.). — Mit नि in अनिभृष्ट. — Caus. *abfallen machen, abschlagen* oder *abbrechen.* — Mit परि 1) *entlaufen, entwischen* in अपरिभ्रश्यमान (Nachtr. 4). — 2) परिभ्रष्ट *a*) *entfallen, herabgefallen, — aus* (Abl.), — *auf* oder *in* (Loc. oder im Comp. vorangehend), *umgefallen* (67,5), *eingefallen* (Brüste Spr. 7624). — *b*) *gefallen, gestürzt* in übertragener Bed. — *c*) *entlaufen.* — *d*) *verschwunden, dahin seiend.* — *e*) *um Jmd* oder *Etwas gekommen, einer Sache verlustig gegangen, carens;* mit Abl. (ausnahmsweise Instr.) oder am Ende eines Comp. (Spr. 3930). — *f*) *entkommen, sich befreit habend von* (Abl.) 103,12. — *g*) am Ende eines Comp. *sich enthaltend, unterlassend.* — Mit संपरि, °भ्रष्ट *gekommen um* (Abl.). — Mit प्र 1) *entfallen, herabfallen.* प्रभ्रष्ट *entfallen* 320,8. — 2) *Jmd* (Abl.) *entlaufen.* प्रभ्रष्ट *entlaufen, entsprungen* 209,24. बन्धनात् *den Fesseln entsprungen.* — 3) *dahingehen, verschwinden.* — 4) *um Etwas* (Abl.) *kommen.* — Caus. 1) *ausstossen* Suçr. 2, 370,3 (wo wohl प्रभ्रंश्यते zu lesen ist; Bhâvapr. 6,129 प्रभ्रंस्यते die Ausg., प्रभ्रस्यते Hdschr.). — 2) *Jmd stürzen, um Etwas* (Abl.) *bringen.* — Mit वि 1) *scheitern bei Etwas, keinen Erfolg haben in* (Loc.). — 2) *sich von Jmd losmachen, Jmd im Stich lassen;* mit Abl. — 3) विभ्रष्ट *a*) *gefallen, gestürzt* in übertragener Bed. — *b*) *sich verlaufen —, sich getrennt habend von* (im Comp. vorangehend). — *c*) *verschwunden, dahingegangen.* — *d*) *gescheitert, keinen Erfolg gehabt habend in* (im Comp. vorangehend). — *e*) *vergeblich gewesen.* — *f*) *gekommen um* (im Comp. vorangehend). — Caus. 1) *abschlagen, abbrechen.* — 2) *zu Fall bringen.* — 3) *Etwas verschwinden —, zu Nichte machen.* — 4) *Jmd von Etwas abbringen, um Etwas bringen;* mit Abl. — Mit सम् *entgleiten.*

2. *भ्रंस्, भृंशति und भृंशयति (भाषार्थ oder भासार्थ).

भ्रंश m. 1) *Fall, Sturz* in übertragener Bed. — 2) *Verfall, Ruin.* — 3) *das Sichtrennen —, Sichverlaufen von* (im Comp. vorangehend). — 4) *das Verlorengehen, Verlust, das Zunichtewerden, Verschwinden, Weichen.* — 5) *das Kommen um* (im Comp. vorangehend). — 6) *das Abweichen —, Ablassen von, Aufgeben;* mit Abl. oder im Comp. vorangehend. — 7) in der Dramatik *das Sichversprechen in der Aufregung.*

*भ्रंशकला Adv. mit कर् u. s. w.

भ्रंशथु m. *eine Nasenkrankheit, bei welcher Schleim abgeht.*

भ्रंशन 1) Adj. *stürzend, zu Fall bringend.* — 2) n. *das Kommen um, das Verlustiggehen;* mit Abl. — 3) *das Bringen um* (Abl.).

भ्रंशिन् Adj. 1) *entfallend, herabfallend, herausfallend, abfallend;* das Wovon oder Woraus geht im Comp. voran. — 2) *stürzend, zu Fall kommend* in übertragener Bed. — 3) *vergehend, zu Nichte werdend* in अ° (Nachtr. 4). — 4) *zu Fall bringend, zu Nichte machend.*

भ्रंस् v. l. für 1. भ्रंस्.

*भ्रकुंश und *भ्रकुंस m. *ein Schauspieler in weiblichem Anzuge.*

*भ्रकुटि und भ्रकुटी f. *verzogene Brauen.* भ्रकुटीमुख

Adj. *dessen Gesicht verzogene Brauen zeigt.*

*भ्रन्, भ्रन्नति, °ते, भृन्नति, °ते (भ्रदने).

1. भ्रन् Adj. in गिरिभ्रन्.

2. भ्रन्ँ f. etwa *Steifheit* (des Gliedes), *rigor.*

भ्रन्न n. angeblich *Feuer* VS. 15,5. Çat. Br. 8,5,3,4.

भ्रन्नस् n. AV. 7,90,2 fehlerhaft. Vgl. वान्त°.

1. भ्रस्ज्, भृज्जति, *°ते, *भर्ज्जने; *frigere, rösten*, insbes. Korner. भृष्ट *geröstet, gebraten.* — Caus. भर्ज्जयति *rösten, braten* Comm. zu Âpast. Çr. 8,6,3. भर्ज्जित *gebraten* auch so v. a. *zu Nichte gemacht.* — *Desid. विभ्रज्जिषति, बिभर्क्षति, बिभर्ज्जिषति und बिभर्त्तति. — *Intens. वरीभृज्यते. — Mit अव Caus. *rösten*, so v. a. *zu Nichte machen.* — Mit परि *rösten, braten.* परिभृज्जत् fehlerhaft für परिभृज्यत्. — Caus. dass. — Mit सम्, संभृष्ट *geröstet*, so v. a. *trocken, spröde.*

2.*°भ्रस्ज् Adj. *röstend.*

*भ्रज्जन n. *das Rösten, Braten.*

*भ्रड्, भृडति (निमज्जने).

*भ्रण्, भ्रणति (शब्दार्थ).

*भ्रभङ्ग m. = भ्रूभङ्ग.

भ्रम्, भ्रमति (metrisch auch Med.), भ्राम्यति (भ्रम्यात् Pâr. Grhj.); 1) *umherschweifen, sich unstät, ohne bestimmte Richtung bewegen, umherirren; unsicher sich bewegen, tappen, taumeln; hinundherfliegen* (von Bienen); *sich hinundher bewegen* (vom Kinde im Mutterleibe, von der Zunge im Munde, von den Augen), *sich unregelmässig bewegen* (von leblosen Dingen). भिक्षाम् *von Ort zu Ort betteln gehen.* — 2) *durchstreichen, durchstreifen, durchwandern;* mit Acc. — 3) *sich drehen, sich im Kreise bewegen* (auch von Gestirnen). — 4) *hinundher schwanken*, so v. a. *in Verwirrung sein, nicht im Klaren sein.* — 5) *irren, im Irrthum sein.* — 6) भ्रान्त *a*) Adj. α) *umherstreichend, umherirrend; sich hinundher bewegend, taumelnd.* — β) *durchstreift —, durchwandert habend;* mit Acc. 134,28. — γ) *durchstrichen, durchwandert.* — δ) *sich drehend, rollend.* — ε) *verwirrt, betäubt.* — ζ) *im Irrthum befindlich.* — *b*) n. impers. भ्रान्तम् *es ist umhergestrichen worden.* — Caus. भ्रमयति und भ्रामयति (metrisch auch Med.) 1) *umherstreichen —, umherirren lassen, hinundher treiben, — bewegen.* परिक्रम्, परिक्रयोषणाम् und उद्घोषणाम् *die Trommel umhergehen lassen*, so v. a. *umhergehen — und durch Trommelschlag Etwas verkünden lassen.* — 2) *drehen, in die Runde bewegen, schwingen, kreisen lassen* (die Gestirne), *rollen lassen.* — 3) *zu Wagen durchfahren*, mit Acc. — 4) *in Unordnung bringen.* — 5) *verwirren, in die Irre leiten.* — 6) *umherirren* in der Form भ्रबिभ्रमत् mit der v. l. भ्रबभ्रमत् (!). — Intens. 1) बम्भ्रमीति und Partic. f. बम्भ्रमती; *umherziehen, sich unstät hinundher bewegen.* — 2) बम्भ्रम्यते *a*) *umherirren.* — *b*) *durchwandern.* — *c*) *durchwandert werden.* — Mit उद् 1) *auffahren, aufspringen, sich erheben, aufgehen* (von der Sonne), *sich heben.* — 2) उद्भ्रान्त *a*) *aufgefahren, aufgeflogen, erhoben, hinaufgerutscht, nach oben verdreht* (Augen). — *b*) *von unten durchbrochen habend, hervorgeschossen aus* (Acc.). — *c*) *entflohen, davongegangen* (Leben). — *d*) *umherstreichend, umherirrend.* — *e*) *wild geworden* (Pferde), *aufgeregt.* उद्भ्रान्त° Adv. — *f*) *aufgeregt*, so v. a. *wo es aufgeregt hergeht.* — Caus. 1) *schwingen.* — 2) *aufregen, in Bewegung versezzen.* — Mit समुद्, समुद्भ्रान्त *wild geworden, aufgeregt.* — Mit उप *hinschleudern zu* (Acc.). — Mit परि 1) *umherstreichen, umherirren, hinundher gehen, umherflattern.* परिभ्रान्त *der sich umhergetrieben hat, sich hinundher bewegend.* — 2) *durchstreichen, durchirren, durchziehen.* मण्डलम् *einen Kreis beschreiben.* — 3) *sich drehen, sich im Kreise bewegen.* — 4) *umkreisen, einen Kreis um Etwas* (Acc.) *beschreiben.* — Caus. *hinundher bewegen* zu Spr. 7098. *umrühren, durchschütteln* Bhâvapr. 2,26. — Mit प्र 1) *umherstreichen, umherirren.* — 2) *durchstreichen, durchwandern.* — Mit वि 1) *umherstreichen, umherirren, sich hinundher bewegen, umherfliegen; schwanken, taumeln, zucken.* — 2) *durchstreichen, durchirren.* — 3) *in Unordnung —, in Verwirrung gerathen.* — 4) *auseinandertreiben, verscheuchen.* — 5) *hinundher bewegen.* — 6) विभ्रान्त *a*) *hinundher gehend, rollend* (von den Augen). विभ्रान्तम् n. impers. *es ist umhergeirrt worden von* (Instr.). — *b*) *verbreitet* (Ruhm). — *c*) *in Verwirrung gerathen, verwirrt.* — Caus. *verwirren, irre machen, der Sinne berauben* Hemâdri 1,757,6. — Mit सम् 1) *umherirren, umherschweifen.* — 2) *in Verwirrung gerathen, irre werden.* संभ्रान्त *verwirrt, aufgeregt, bestürzt.* — 3) संभ्रान्त *etwa belebt* (von einem Gange). — Caus. Pass. *irre werden, verzweifeln an* (Abl.). — Mit उपसम्, उपसंभ्रान्त 1) *aufgefahren, aufgesprungen.* — 2) *aufgeregt, verwirrt.*

भ्रम m. (adj. Comp. f. आ) 1) *das Umherstreichen, Umherwandern, Hinundhergehen, Sichhinundherbewegen.* — 2) am Ende eines Comp. *das Durchstreichen, Durchwandern.* — 3) *Drehung* Hemâdri 1,127,4.6. भ्रमं दा so v. a. *schwingen.* — 4) *wirbelnde Flamme, Lohe.* — 5) *Strudel.* — 6)* *Quelle, Fontaine.* — 7) * *Rinne, Kanal.* — 8) *Drehscheibe.* — 9) *Zirkel* Ârjabh. 2,13. — 10) *Schwindel.* — 11) *Verwirrung.* — 12) *Irrthum, Wahn.* स्थाणु° *der Wahn, dass es ein Pfosten sei.*

*भ्रमकुटी f. *Sonnenschirm* Gal. Vgl. भ्रमत्कुटी.

भ्रमण 1) n. *a*) *das Umherstreichen, Umherwandern.* — *b*) am Ende eines Comp. *das Durchstreichen, Durchwandern, Besuchen.* — *c*) *das Wanken, Wackeln, Unstätigkeit.* — *d*) *Drehung, Umdrehung, Umlauf —, Bahn* (eines Gestirns). — *e*) *Schwindel* Hemâdri 1,758,14. 16. — *f*) *das Hinundhergehenlassen, Schwingen.* परक्° *das Umhergehenlassen der Trommel*, so v. a. *das Zusammenrufen des Volkes durch Trommelschlag.* — *g*) etwa *Kuppel* Agni-P. 42,12. — 2) f. ई *a*) * *Spiel u. s. w. der Liebsten* oder *das Umherschreiten der Liebsten im Spiele.* — *b*) * *Blutegel.* — *c*) *eine der fünf* Dhâraṇâ, *die bewegende, die des Windes.*

भ्रमणीय Adj. *zu durchstreichen, zu durchwandern.*

*भ्रमत्कुटी f. *Sonnenschirm.* Vgl. भ्रमकुटी.

भ्रमत्व n. *das Irrthumsein.*

भ्रमर 1) m. *a*) *Biene.* Am Ende eines adj. Comp. f. आ. — *b*) * *Mädchenjäger.* — *c*) * *Knabe.* — *d*) * *Drehscheibe.* — *e*) *eine best. Stellung der Hand.* — *f*) N. pr. α) eines Mannes. — β) Pl. einer Völkerschaft VP.² 1,182. 5,388. — 2) *f. आ *eine best. Schlingpflanze.* — 3) f. ई *a*) *eine als Weibchen gedachte Biene.* — *b*) *eine Art Rundspiel.* — *c*) * *eine roth färbende Oldenlandia* Râgân. 3,115. — *d*) * *eine best. in Mâlava wachsende Schlingpflanze* Râgân. 3,131. — *e*) N. pr. einer Apsaras Bâlar. 89,8.

भ्रमरक 1) *m. n. *Haarlocke auf der Stirn.* — 2) *m. *a*) *Biene.* — *b*) *Spielball.* — *c*) *Strudel.* — 3) °रिका *das Hinundhergehen* (der Augen). — 4) n. *Brummkreisel.*

भ्रमरकधामम् Absol. mit dem Caus. von भ्रम् *wie einen Brummkreisel drehen* Bâlar. 274,16.

भ्रमरकरण्डक m. *ein Körbchen mit Bienen*, welches Diebe mit sich führen um mit Hülfe dieser Thierchen, die sie entschlüpfen lassen, ein Licht auszulöschen.

भ्रमरकीट m. *ein best. Insect, Vespa solitaria.*

भ्रमरकुण्ड N. pr. eines Tîrtha.

*भ्रमरच्छली f. *eine best. Schlingpflanze* Râgân. 7,47.

भ्रमरपद n. *ein best. Metrum.*

*भ्रमरप्रिय m *Nauclea cordifolia.*

*भ्रमरमारी f. *eine best. Bienen den Tod bringende Blume* Râgân. 10,126.

भ्रमरविलसित 1) Adj. *von Bienen umschwärmt.* — 2) n. *das Umherfliegen der Bienen.* — 3) n. f. (आ) *ein best. Metrum.*

भ्रमरसंदेश m. Titel eines Gedichts Opp. Cat. 1.

*भ्रमरातिथि m. *Michelia Champaka* Râǵan. 10,58.

*भ्रमरानन्द m. 1) *Mimusops Elengi* Râǵan. 10,64. — 2) *rothblühender Kugelamaranth* Râǵan. 10,95. — 3) *Gaertnera racemosa* Râǵan. 10,133.

भ्रमराम्बात्तेत्र n. N. pr. eines der Durgâ geheiligten *Gebiets.* °माहात्म्य n. Titel eines Werkes.

*भ्रमरारि m. = भ्रमरमारी Râǵan. 10,126.

*भ्रमरालक m. *Haarlocke auf der Stirn.*

भ्रमराष्टक n. Titel eines Gedichts.

भ्रमरित Adj. *mit Bienen besäet* Naish. 2,103.

*भ्रमरेष्ट 1) m. *eine Art Bignonia* Râǵan. 9,30. — 2) f. आ *a) Clerodendrum siphonanthus* Râǵan. 6, 152. — *b)* = भूमिम्बू Râǵan. 11,30.

*भ्रमरोत्सवा f. *Gaertnera racemosa* Râǵan. 10,109.

*भ्रमात्र *eine best. hohe Zahl* (buddh.).

*भ्रमाय्, °यते wohl *anfangen sich zu drehen* u. s. w.

*भ्रमामक्त m. *Schwertfeger.*

भ्रमि f. 1) *Drehung* Naish. 4,4. 49. — 2) concret *sich drehend.* — 3) *Drehscheibe.* — 4) *Strudel* Kâd. 244,21. — 5) *kreisförmige Aufstellung der Truppen, ein von Truppen gebildeter Kreis.* — 6) **Irrthum.* — 7) N. pr. einer Tochter Çiçumâra's.

*भ्रमिन् Adj. *sich drehend, wirbelnd.*

भ्रम्ष् s. भ्रंस्.

*भ्रशिमन् m. Nom. abstr. zu भृश.

*भ्रशिष्ठ Superl. und *भ्रशीयंस् Compar. zu भृश.

भ्रष्ट s. u. भ्रंस्.

*भ्रष्टक m. N. pr. eines Mannes. Pl. *seine Nachkommen.*

भ्रष्टगुद् Adj. *mit prolapsus ani behaftet.*

*भ्रष्टव्य Adj. *zu rösten, zu braten.*

भ्रष्ट्र n. *Röstpfanne* Maitr. S. 1,6,11.

भ्रस्यु m. falsche Schreibweise für भ्रंशयु.

1. भ्राज्, भ्राजति (seltener) und भ्राजते; *glühen, strahlen, funkeln, schimmern, glänzen.* Mit न so v. a. *kein Ansehen haben.* — Caus. भ्राजयति *strahlen —, glänzen machen.* — Mit परि *rundherum Glanz verbreiten.* — Mit प्र *strahlen.* — Mit वि 1) *strahlen, funkeln, glänzen.* — 2) *durchstrahlen.* — Caus. *strahlen —, glänzen machen.* — Mit अधिवि *hinstrahlen über* (Acc.) ṚV. 5,61,12. — Mit सम् *funkeln, glänzen.*

2. भ्राज् f. (Nom. भ्राट्) *Glanz, Schimmer* Maitr. S. 4,9,5. Âpast. Çr. 16,30.

भ्राज् 1) Adj. *schimmernd, funkelnd* Maitr. S. 4, 9,5. — 2) m. *a) eine der sieben Sonnen.* — *b) ein best. Feuer.* — *c)* N. pr. eines den Soma hutenden Gandharva. — *d)* Pl. Titel eines Werkes Mahâbh. (K.) 3,1. — 3) n. सूर्यस्य भ्राजाभ्राजे Name zweier Sâman Ârsh. Br.

भ्राजक 1) Adj. mit अग्नि m. und पित्त n. das der Haut *Glanz verleihende Feuer* (oder *Galle*) im menschlichen Leibe. — 2) *n. *Galle.*

भ्राजज्जन्मन् Adj. *eine schimmernde Geburtsstätte* oder *Heimat habend.*

*भ्राजथु m. *Glanz, Schimmer.*

भ्राजथुमत् Adj. *glänzend, schön* Bhatṭ.

भ्राजदृष्टि Adj. *funkelnde Speere tragend.*

भ्राजन n. *das Glänzendmachen.*

भ्राजभृष्टि Adj. Pâr. Gṛhj. 2,6,16. Gobh. 3,4,20 wohl fehlerhaft für भ्राजदृष्टि.

भ्राजस् n. *das Funkeln, Schimmern; Glanz* 37,24.

भ्राजस्वत् Adj. 1) *funkelnd, schimmernd.* — 2) *das Wort* भ्राजस् *enthaltend.*

भ्राजस्विन् Adj. *funkelnd, schimmernd.*

भ्राजि f. *Glanz* Maitr. S. 4,9,5.

भ्राजिन् Adj. *glänzend, strahlend.*

भ्राजिर m. Pl. *eine best. Klasse von Göttern unter* Manu Bhautja.

भ्राजिष्ठ 1) Adj. *in hohem Grade schimmernd, — funkelnd.* — 2) m. N. pr. eines Sohnes des Ghṛtaprshṭha.

भ्राजिष्णु Adj. *glänzend, strahlend.*

भ्राजिष्णुता f. *Glanz, strahlendes Aussehen.*

भ्राजिष्मत् Adj. *glänzend, strahlend.*

*भ्राजिस् n. = भ्राजस्; anzunehmen für भ्राजिष्मत्.

भ्राजोभादत्त्य (!) m. Pl. N. pr. eines Geschlechts.

भ्रातर् m. 1) *Bruder.* Häufig als Bez. *eines nahe Befreundeten, eines Wesensähnlichen* oder überhaupt in der traulichen Anrede. भ्रातरौ **Bruder und Schwester;* 135,19 werden *Vater und Sohn* so genannt, darauf hin, dass der Vater die Tochter der Frau des Sohnes (die aber nicht die Tochter des Sohnes ist) geheirathet hat. पितृव्यपुत्रभ्रातरस् *Söhne des Oheims und zugleich Brüder, so v. a. Vetter.* — 2) in der Astrol. *das dritte Haus* Varâh. Jogaj. 4,16.

*भ्रातुर्भाया f. *des Bruders Frau.*

*भ्रातुष्पुत्र m. *des Bruders Sohn.*

1. भ्रातृक am Ende eines adj. Comp. f. आ = भ्रातर् *Bruder.*

2.*भ्रातृक Adj. (f. ई) *vom Bruder kommend.*

*भ्रातृज m. *des Bruders Sohn.*

भ्रातृजाया f. *des Bruders* (uneig.) *Frau.*

भ्रातृत्व n. *Bruderschaft.*

भ्रातृद्वितीया f. *der zweite Tag in der lichten Hälfte des* Kârttika, *an dem man die Brüder und andere Verwandte bewirthet.*

*भ्रातृपत्नी f. *des Bruders Frau.*

*भ्रातृपुत्र m. *des Bruders Sohn.*

भ्रातृभाण्ड m. n. *Zwillingsbruder* Hem. Par. 2, 230. 254. 270.

भ्रातृभार्या f. *des Bruders Frau;* Pl. *die Frauen der Brüder* Gaut. 6,8.

भ्रातृमत् Adj. *einen Bruder* oder *Brüder habend.*

*भ्रातृवधू f. *des Bruders Frau.*

*भ्रातृवल Adj. *einen Bruder* oder *Brüder habend.*

भ्रातृव्य 1) m. *a) Vatersbruderssohn, Vetter.* — *b) ein feindlicher Vetter* (gewöhnlich mit einem Beiw. wie अप्रिय, द्विषत्), *Nebenbuhler, Gegner.* — 2) n. इन्द्रस्य भ्रा° Name eines Sâman Ârsh. Br.

भ्रातृव्यक्षपण Adj. *Nebenbuhler verderbend.*

भ्रातृव्यघ्नी s. भ्रातृव्यक्घ्न्.

भ्रातृव्यचातन Adj. *Nebenbuhler verscheuchend.*

भ्रातृव्यजन्मन् Adj. *die Natur eines Nebenbuhlers habend.*

भ्रातृव्यदेवत्य Adj. *den Nebenbuhler zur Gottheit habend.*

भ्रातृव्यपराणुत्ति f. *die Vertreibung eines Nebenbuhlers* TS. 6,2,2,2.

भ्रातृव्ययज्ञ m. *ein gegen den Nebenbuhler gerichtetes Opfer* Âpast. Çr. 13,9,4.

भ्रातृव्यलोक m. *die Welt des Nebenbuhlers* Çat. Br. 4,3,2,6. भ्रातृव्यलोक (!) TS. 6,2,2,3.

भ्रातृव्यवत् Adj. *Nebenbuhler habend.*

भ्रातृव्यसंक्षन n. *Besiegung des Nebenbuhlers* Kap. S. 7,8.

भ्रातृव्यक्घ्न् Adj. (f. °घ्नी) *Nebenbuhler niederschlagend.*

*भ्रातृश्वशुर m. *des Gatten ältester Bruder.*

भ्रातृसिंक् m. N. pr. eines Mannes.

भ्रात्र 1) m. *Bruder* in मातुर्भ्रात्र. — 2) n. *Bruderschaft.*

*भ्रात्रीय und भ्रात्रेय m. *Vatersbruderssohn.*

भ्रात्र्य n. *Bruderschaft.*

भ्रादिनी f. *eine best.* Çruti S. S. S. 24.

भ्राष्ट्र 1) Adj. und n. impers. s. u. भ्रस्ज्. — 2) *m. *a) ein brünstiger Elephant.* — *b) eine Art Stechapfel* Râǵan. 10,21. — 3) n. *a) das Umherstreichen, Umherirren, Sichhinundherbewegen.* — *b) eine Art Kampf.* — *c) Irrthum.*

भ्रान्ति f. 1) *das Umherwandeln, Umherirren* (Spr. 4026, v. l.), *das Sichhinundherbewegen, Treiben* (der Wolken), *Zucken* (des Blitzes), *das Taumeln* (294,27). — 2) *Drehung, Umdrehung.* — 3) am

Ende eines Comp. *das Umkreisen* 311,10. — 4) *Verwirrung.* — 5) *Ungewissheit, Unsicherheit, Zweifel* 291,22. — 6) *Irrthum, Wahn.* सुख° *der Irrthum, dass es Freuden gebe,* 172,25.

धात्तिदर्शन n. *eine irrthümliche Wahrnehmung* Jogas. 1,30.

धात्तिमत् Adj. 1) *sich drehend.* — 2) *umherstreifend* Bâlar. 167,3 (पुलिन्दा वि° zu lesen). — 3) *in einem Wahne befangen.* स्वपतिधात्तिमती *in dem Wahne seiend, es sei ihr Gemahl.* — 4) *einen Wahn schildernd* (Redefigur) Kâvjapr. 10,46.

*धात्तिकर m. *der Rathgeber eines Fürsten, Minister.*

धाम m. *das Umherstreichen, Unstätigkeit, Unbeständigkeit.*

धामक 1) Adj. (f. °मिका) *betrüglich, trügerisch, falsch.* — 2) *m. n. *Magnet* Râgân. 13,39. 40. — 3) *m. *a) Sonnenblume.* — *b) Betrüger.* — *c) Schakal.* — 4) *f. धामका (!) *eine best. Pflanze.*

धामण 1) n. *a) das Schwingen, Drehen.* — *b) Schwindel* Hemâdri 1,757,7. 758,13. — 2) f. ई N. pr. einer Unholdin.

धामर 1) Adj. *zur Biene in Beziehung stehend, der Biene eigen.* — 2) *m. n. *Magnet.* — 3) f. ई *a)* Bein. der Durgâ. — *b)* *N. pr. einer Jogini. — 4) n. *a) Bienenhonig* Râgân. 14,113. — *b)* *Rundtanz. — *c)* *Drehsucht, Fallsucht.* — *d)* *Dorf.*

धामरिन् Adj. *mit der Drehsucht —, mit der Fallsucht behaftet.*

धामिन् Adj. *verwirrt.*

*धाम्, धाँशते, धाँश्यति, धाश्यते; *flammen, leuchten.* — Caus. Aor. अवधाशत् und अविधाशत्.

(धाश्य) धाँशिश्च Adj. *abzubrechen, abzuschlagen.*

1. धाष्ट्र 1) m. (*n.) *Röstpfanne.* — 2) *n. *Licht.*

2.*धाष्ट्र Adj. (f. ई) *auf der Röstpfanne geröstet.*

धाष्ट्रक 1) *Röstpfanne.* — 2) *m. N. pr. eines Mannes.

धाष्ट्रकि m. Patron. von धाष्ट्रक.

धाष्ट्रज्ञ 1) *Adj. *aus der Röstpfanne hervorgegangen.* — 2) f. आ *Pfannkuchen aus Reismehl.*

*धाष्ट्रमिन्ध Adj. *die Röstpfanne erhitzend, Röster.*

धाष्ट्रव्रतिन् m. N. pr. eines Mannes.

धाष्ट्रेय m. Pl. N. pr. eines Geschlechts.

*धास् v. l. für धाम्.

धास्त्रेय m. Pl. N. pr. eines Geschlechts.

धी, धीर्णाति *verehren.* Nach den Lexicographen *zürnen, sich fürchten* und *tragen.*

*धुकुंश und *धुकुंस m. *ein Schauspieler in weiblichem Anzuge.*

धुकुटि und धुकुटी f. *verzogene Brauen.*

धुकुटिबन्ध m. und धुकुटिरचना f. *das Verziehen der Brauen.*

धुकुटीकृत् Adj. *die Brauen verziehend.*

1. धुकुटीमुख n. *ein Gesicht mit verzogenen Brauen.*

2. धुकुटीमुख 1) Adj. *auf dessen Gesicht die Brauen verzogen sind.* — 2) m. *eine Schlangenart.*

*धुड्, धुडति (संवृतिसंकृत्योः) Dhâtup. 28,102.

*धुभङ्ग m. = धूभङ्ग.

धुव = धू am Ende eines adj. Comp.

धूँ f. *Braue.* Am Ende eines adj. Comp. m. धू und धु, n. धु.

धूक am Ende eines adj. Comp. (f. आ) = धू Z. d. d. m. G. 36,369.

*धूकुंश und *धूकुंस (Mahâbh. [K.] 2,196,6. fgg.) m. *ein Schauspieler in weiblichem Anzuge.*

*धूकुटि und धूकुटी f. *verzogene Brauen.*

1. धूकुटीमुख n. = 1. धुकुटीमुख.

2. धूकुटीमुख Adj. = 2. धुकुटीमुख 1).

धूतेप m. und °तेपणा n. (Âpast.) *das Verziehen der Brauen.*

*धूज्ञाक् n. wohl *die untere Seite der Brauen.*

*धूण्, धूणयते (आशायाम्, आशंसायाम्, शङ्कायाम्, विशङ्कायाम्).

धूर्ण 1) (*m.) n. *Embryo.* — 2) m. *a) *Kind, Knabe.* — *b) ein auf einer best. hohen Stufe stehender Brahmane* Hemâdri 1,26,4. 20. — *c) *eine schwangere Frau.*

धूणघ्न Adj. *eine Leibesfrucht tödtend;* m. *Tödter einer L.*

धूणभिद् Adj. dass. Vâmana 5,2,38.

धूणावध m. (Hemâdri 1,373,11), धूणाकृति f. und धूणाकृत्या f. *Tödtung einer Leibesfrucht.* Das letzte Wort wird auch durch *Tödtung eines schriftkundigen Brahmanen* erklärt.

धूणाकृत् 1) Adj. *a) eine Leibesfrucht tödtend;* m. *Tödter einer L.* — *b) einen gelehrten Brahmanen tödtend; Mörder eines g. Br.* Âpast. (nach dem Comm.). — 2) Nom. act. *Tödtung einer Leibesfrucht* Gaut. 21,9.

धूणाकृत्तर् Nom. ag. *Tödter einer Leibesfrucht;* auch wohl *ein gemeiner Mörder* Karaka 1,8.

धूभङ्ग m. (adj. Comp. f. आ) *das Verziehen der Brauen.*

धूभेद् m. dass.

धूभेदिन् Adj. *von einem Verziehen der Brauen begleitet.*

धूलता f. *Brauenranke,* so v. a. *Braue.* धूलतातेप m. = धूतेप.

धूविकार m. und धूवितेप m. *das Verziehen der Brauen.*

*धूवितेपम् Absol. *unter Verziehen der Brauen* P. 3,4,54, Sch.

धूविचेष्टित n. und धूविभेद् m. (Sâh. D. 196) *das Verziehen der Brauen.*

धूविलास m. *Spiel der Brauen.*

धूसंगतक n. *das Zusammenstossen der Brauen* Harshak. 106,11.

*धेञ्, धेञते (दीप्तौ).

धेष्, धेषति, °ते 1) *wanken, schwanken, fehltreten* RV. — 2) *zürnen. — 3) *sich fürchten.* — 4) *गतौ.

धेँष m. 1) *das Schwanken, Sturz; Fehltritt, Verfehlung* Vaitân. — 2) *Verlust, das Abhandenkommen.*

*धैङ्गरिक m. neben सूपकार.

*धैणघ्न Adj. (f. ई) von धूणाकृत्.

*धैणाकृत्य n. *Tödtung einer Leibesfrucht.*

*ध्रञ्, ध्रञ्जति, °ते (भ्रदने).

*ध्रम्, ध्राशते, ध्राश्यते = धाम्.

*ध्रास् v. l. für ध्राम्.

*ध्लेष्, ध्लेषति, °ते (गतौ).

ध्व in अध्व.

Nachträge und Verbesserungen.

अकपाल Adj. *keine Schüssel habend* Âpast. Çr. 9,15,2.

अकर्णगृहीत Adj. *nicht am Ohr gefasst* Âpast. Çr. 10,22,9.

अकर्मप्राप्ति f. *das Nichteintreten —, Nichtzuhülfekommen des Schicksals* Pañkat. 132,17.

अकलिप्रसर Adj. *wo kein Hader stattfindet* Kathâs. 27,92.

अकामसंज्ञपन n. *das Sterben eines Opferthieres vor der Opferung* Âpast. Çr. 9,18,6.

अकार्यक्षम Adj. *Nichts zu leisten vermögend* Z. d. d. m. G. 36,519.

अकृतप्रज्ञ Adj. *dumm* (Person) MBh. 13,105,3. Bhâg. P. 1,13,31.

अकृतप्रज्ञक Adj. dass. MBh. 12,197,10.

अकृतप्रथमयज्ञ Adj. *der das erste Opfer noch nicht vollzogen hat* Bhârgava im Comm. zu Âpast. Çr. 9,12,11.

अक्रूरंकार m. *Nichtverletzung* TS. 5,1,2,1.

अक्लेशम् Adv. *ohne Leiden, — Beschwerden* Prab. 61,11.

अक्षदेवनपणी Adv. *zum Einsatz im Würfelspiel machen* Z. d. d. m. G. 36,512.

अक्षमद् m. *Würfelrausch, — fieber* MBh. 3,59,10.

अक्षशब्द् m. *das Knarren der Wagenachse* Âpast. Çr. 11,6,12.

अखण्डमण्डल Adj. (f. आ) *sich im Besitz des ganzen Reiches befindend* Râǵat. 6,260.

अखादत् auch *nicht essend* MBh. 13,115,41.

अखिलेश्वर m. *Weltherrscher* Bhâm. V. 2,79.

अगिरिभिद् Adj. *keine Berge durchbrechend* Comm. zu Âpast. Çr. 11,20,6.

अग्निभय n. *Feuersgefahr* Gobh. 4,7,23. MBh. 2, 5,123.

अग्निमदन m. *das Feuer der Geschlechtsliebe* MBh. 4,14,24.

अग्निहोत्रप्रायण Adj. *mit dem* Agnihotra *beginnend* TBr. 2,1,5,1.

अग्न्यवभृथ m. *ein Reinigungsbad mit Anwendung von Feuer* Bhâradvâǵa im Comm. zu Âpast. Çr. 9, 11, 21. = अवभृथधर्मेणाग्निभिर्दग्धम् Comm.

अग्न्युपसमिन्धन m. *ein beim Anzünden des Feuers gesprochener Spruch* Âpast. Çr. 6,13,10.

अग्न्युपस्थान m. *ein bei der Verehrung des Feuers gesprochener Spruch* Âpast. Çr. 6,15,12. 25,1.

अग्रभोज्य Adj. *das Beste von — (Gen.) geniessend* MBh. 13,35,9.

अग्र्यमक्षिषी f. = अग्रमक्षिषी Kathâs. 30,65.

अङ्काय्, °यते *den Fleck im Monde darstellen* Bhâm. V. 2,97.

अङ्गप्रग्रह m. *dämonisches Packen der Glieder, Gliederschmerz* Suçr. 2,231,15. सर्वाङ्ग° 1,281,9.

अङ्गभेद m. auch *ein an der eigenen Person verübter Verrath, — Betrug* Kathâs. 39,156.

अङ्गलतिका f. *ein schlanker Körper* Uttarar. 56,6 (72,12).

*अङ्गुलीफणाकृस्तक Adj. *klumphändig* Vjutp. 204.

अच् mit समुद् *anbrechen, beginnen* Bhâm. V. 2, 45. — Mit नि *verstreichen, vergehen* ebend. — Mit प्रति *zusammenbiegen* TS. 7,5,8,2.

अचन्द्रार्कग्रह Adj. (f. आ) *ohne Mond, Sonne und Planeten* Hariv. 3,1,18.

अच्युतप्रच m. N. pr. eines Mannes Wilson, Sel. W. 1,140.

अजागाव (s. auch Nachtr. 1) n. *ein Gefäss für die Spende an* Mitra-Varuṇa Âpast. Çr. 12,1,11.

अजन्मन् n. (Nachtr. 2) auch *das Nichtgeborenwerden, Nichtentstehen* Comm. zu Âpast. Çr. 9, 3,3.

अजमथन Adj. als Beiw. Çiva's Hariv. 3,86,28 nach Nilak. = ब्रह्मशिरोकर्तृ.

अजितमनस् Adj. *dessen Verlangen nicht gestillt ist* Kâṭh. 10,10.

अञ्ज् mit प्रवि, प्रव्यक्त *deutlich.* Compar. °तर Suçr. 1,258,20.

अञ्जनक 4) n. = अञ्जन 1) *d)* Gît. 12,19.

1. अञ्जलिप्रग्रह m. *das Vorstrecken der hohl aneinander gelegten Hände.* साञ्ज° Adj. = 2. अञ्जलिप्रग्रह R. 7,100,15.

2. अञ्जलिप्रग्रह Adj. (f. आ) *die hohlen Hände aneinander legend* MBh. 12,342,124. 13,140,36.

अणुप्रियङ्गु m. oder f. Pl. *Panicum miliaceum und Panicum italicum* Çat. Br. 14,9,3,22.

अणूकाण्ड Adj. (f. आ) *mit dünnen Halmen* Citat im Comm. zu Âpast. Çr. 11,8,1.

अत् mit अनु in अन्वत्य (= अनुगम्य Comm.) Âpast. Çr. 9,10,15. Schon nach der Betonung TBr. 1,4,3,6 ist diese Trennung in अन्वत्यावर्तयेत् nicht denkbar.

अतथाकरण n. *das nicht so Verfahren* Comm. zu Âpast. Çr. 11,21,8.

अतियाक्ष्यपात्र n. *ein zum* Atigrâhja *dienendes Gefäss* Âpast. Çr. 12,1,15.

अतिपिशुन Adj. *sehr niederträchtig, — bösartig* Kâd. 197,14.

अतिपेलव Adj. *überaus fein, — zart.*

अतिप्रपञ्च m. *zu grosse Ausführlichkeit* Sarvad. 71,9.

अतिप्रमाथिन् Adj. *viel zu schaffen machend, stark zusetzend* Hariv. 8158.

अतिप्रवृद्ध 3) *sehr hoch von Wuchs* R. 3,10,20.

अतिप्रवेश m. *heftiges Dringen in Jmd, das Sichaufdrängen, Sichmischen in fremde Angelegenheiten* Kathâs. 60,35.

अतिप्रिय (Nachtr. 1), Instr. *auf eine sehr angenehme Weise* Hit. 60,5, v. l.

अतिबन्धुर Adj. dem Sinne nach etwa *stark betäubend* MBh. 7,10,17.

अतिबल n. *grosse Kraft* u. s. w. Abl. *stark* (verwundet) MBh. 13,5,6.

अतिबलात्कृत Adj. *stark mitgenommen* MBh. 13,268. v. l. °लात्तत:.

अतिबलीयंस् Adj. *viel mächtiger* Kathâs. 15,11.

अतिबीभत्सित Adj. *sehr widerlich, — eklig* Bhâg. P. ed. Bomb. 5,26,22.

अतिभयंकरम् Adv. *über die Maassen fürchterlich* MBh. 1,19,7.

अतिमर्शम् Absol. *übergreifend* Ait. Br. 6,28,6.

अतिमकरीरद्र Adj. (f. आ) *überaus furchtbar* Mârk. P. 12,5.

अतिमकासत्त्व Adj. *überaus edel* (Person).

अतिमूर्ख (Nachtr. 1), Nom. abstr. °ता f. *grosse Dummheit.*

अतिमृदुल Adj. *sehr zart, schwächlich.* Nom. abstr. °ता f. Prab. 37,6.

अतियाचित Adj. *mit Bitten bestürmt* Spr. 4384.

अतिरुष् f. *heftiger Zorn* Bhâm. V. 2,182.

अतिविभिन्न Adj. *stark durchschossen* R. 6,18, 44.

अतिव्यवाय m. *übertriebener Geschlechtsgenuss* Suçr. 2,147,7.

अतिशक्तिभाज् Adj. *mit grosser Kraft verbunden* AK. 1,1,3,29.

अतिसदय Adj. *sehr barmherzig* Gît. 5,15.

अतिस्रवण n. *starkes Fliessen.* उदरस्य als Erklärung von अतीसार *Durchfall* Comm. zu Âpast. Çr. 9,20,1.

अतुर्मुर्ख n. Maitr. S. 2,1,9 (10,18. 19). Roth vermuthet अन्तर्मुर्ख *innere Verwirrung.*

अतूपर Adj. *gehörnt* Âpast. Çr. 10,29,5.

अदनीय Adj. *essbar* in अनदनीय (s. weiter unten).

अदीक्षितवाद् m. *ein einem Geweihten verbotener Ausspruch* Âpast. Çr. 10,18,2.

अदेहबन्ध m. *das Nichtannehmen eines* (neuen) *Körpers* Ragh. 18,6.

अदेहभेद् m. *kein Wechseln des Körpers* Kathâs. 25,266.

अद्व, अद्वयोस् Loc. Du. *nicht in den zwei Geschlechtern,* d. i. *im Neutrum* Trik. 1,2,9.

अधर्ईष n. *Zugvieh* TS. 6,3,3,7.

अधःकुम्ब Adj. (f. आ) *das dicke Ende unten habend* Comm. zu Âpast. Çr. 11,7,5.

अधरय्, अधरित *übertroffen* Bhâm. V. 2,180.

अधिव्रतं n. *etwas zum* Vrata *Hinzukommendes* Maitr. S. 2,1,10 (12,1).

अधिषादम् Absol. *sich daraufsetzend* Kâṭh. 11, 4; vgl. Maitr. S. 2,2,2 (16,4. 6).

अधोलोधकर्ण (Nachtr. 2), f. ई Âpast. Çr. 10, 22,6.

अधोमुखमुख Adj. (f. ई) = अधोमुख 1) *a)* R. 5,26, 20. 6,7,12.

अध्वरकल्प Adj. (f. आ) *einem* Adhvara *genannten Opfer gleichkommend* Maitr. S. 2,1,7 (9,3).

अनदनीय Adj. *nicht essbar* Comm. zu TS. 2, 738,4.

अनन्तर 1) *b)* mit Acc. und प्रति R. 2,65,12.

अनन्तानुबन्धक (so nach Windisch zu lesen) Adj. *endlos —, ununterbrochen dauernd* Hem. Joc. 4,7.

अनन्यप्रतिक्रिय Adj. *keinen andern Ausweg habend* Spr. 4397.

अनन्यभाज् Adj. *keinem Andern in Liebe zugethan* Bhag. 9,30.

अनन्यभाव Adj. (f. आ) *keinen Andern liebend* R. 2,27,22.

अनन्यनेय Adj. *unwiderlegbar für Andere* Verz. d. Oxf. H 248,6.36

अनपदोष्यँ Adj. *nicht zu verschwenden, — vergeuden* Maitr. S. 2,1,4 (6,8,9).

अनभिप्रीत Adj. *nicht befriedigt* Ait. Br. 2,12,2. 3,24,5.

अनभिभव Adj. *nicht überwältigt* Sâh. D. 32,1 v. u. 33,1.

अनभिमृत Adj. *nicht durch den Tod befleckt* Maitr. S. 1,6,2 (89,14. 90,12).

अनभियुक्त (Nachtr. 1) auch *worum man sich nicht gekümmert hat* Bhâg. P. 5,9,6.

अनभिसंबद्ध Adj. *nicht zusammenhängend* Sûçr. 2,58,16.

अनलीय्, °यति *wie Feuer erscheinen* Bhâm. V. 2,66.

अनल्पपल्लव Adj. *viel schwatzend* Bhâm. V. 1,98.

°अनवकाशिन् Adj. *wo kein Raum ist für* Gît. 10,10.

अनवकाश auch *nicht geeignet zu* (Loc.) TS. 7,1,1,3. 6.

अनवग्र m. Instr. *ohne abzutrennen* Âpast. Çr. 9,13,7.

अनवार् Adj. *kein diesseitiges Ufer habend* TS. 7,5,3,2.

अनस्विन् Adj. *auf einem Lastwagen fahrend* TS. 5,2,3,3.

अनादिष्टवत्त Adj. *wofür das Holz eines bestimmten Baumes nicht vorgeschrieben ist* Âpast. Çr. 12,1,5.

अनापृष्ट Adj. *worum man nicht gefragt hat* Bhâg. P. 3,7,36.

अनापृष्टकथ Adj. *ungefragt erzählend, — sprechend* Mârk. P. 20,20.

अनामर्षमाण Adj. *Etwas nicht geduldig ertragend* R. 4,12,38.

अनामुक्त Adj. *nicht angelegt* (ein Schmuck) Spr. 271, v. l.

अनाम्नातमन्त्र Adj. *wofür ein bestimmter Spruch nicht überliefert ist* Âpast. Çr. 12,1,6.

अनायत auch *nicht lang, kurz* Kathâs. 34,199.

अनायासित Adj. *nicht in Bewegung gesetzt* (Bogen) Spr. 2289.

अनायस्त Adj. *wobei man sich nicht anstrengt.* °स्तानन Adj. (f. आ, so v. a. *das Gesicht nicht verziehend.* °स्तम् Adv. *ruhig.*

अनायात Adj. *nicht hinausgegangen aus* (Abl.) Râm. 8,2120. *nicht zurückgekommen* (von einem Klystier) Sûçr. 2,214,20.

अनायात् Adj. *nicht zurückkommend* (von einem Klystier) Sûçr. 2,214,19.

अनालेश् m. *das nicht auf die Weide Gehen* TS. 5,1,5,5.

अनिमिषेक्षण Adj. *mit den Augen nicht blinzelnd, die A. nicht schliessend* MBh. 1,33,7. R. 3,75,53.

अनियन्त्रित Adj. *unbeschränkt, unbestimmt* Sâh. D. 18,10.

अनुकूलोक्त n. Pl. *eine Rede nach Jmds Sinn* Spr. 3559.

अनुज्ञापन n. (Nachtr. 1) auch *das um Erlaubniss Bitten* Comm. zu Âpast. Çr. 10,3,1.

अनुत्त nach Aufrecht (Kuhn's Z. 26, 610. fgg.) = अनुदृत्त *zugestanden.*

अनुदयभास् Adj. *nicht aufgehend* (Mond) Spr. 2669.

अनुद्भावित Adj. *nicht geschaffen, — gegeben.* ईश्वरानु° *nicht von Gott gegeben* Sâh. D. 11,6.

अनुद्रवण m. *rasches Aufsagen* Comm. zu Âçv. Çr. 6,10,20.

अनुपनत Adj. *nicht eingetreten* Comm. zu Âpast. Çr. 5,7,13.

अनुपभुज्यमान Adj. *nicht genossen werdend* (Reichthum) Hit. 46,8, v. l.

अनुपमज्जत् s. u. अनुपमज्जात्.

अनुपमज्जात् Adj. *nicht untertauchend* Âpast. im Comm. zu Kâtj. Çr. 5,5,31. Die Handschriften des Âpast. Çr. lesen 8,8,14. 13,21,1 statt dessen अनुपमज्जत् (!).

अनुपयात् Adj. v. l. für अनुपयत् Spr. 1699.

अनुपृष्ट 1) Adj. s. u. प्रक्ष् mit अनु-. — 2) n. *eine nachfolgende Frage* Nir. 1,4. 5.

अनुपेयमाना Adj. f. *der man nicht beiwohnt* Maitr. S. 2,2,7 (21,6).

अनुप्रसर्पक Adj. *nachschleichend* Comm. zu Lâtj. 9,1,19.

अनुप्रसृप्तिन् Adj. *der nachgeschlichen ist* Lâtj. 9,1,19.

अनुबोध m. auch *das Bemerken, Wahrnehmen* Comm. zu Âpast. Çr. 9,19,1.

अनुभाव 4) vgl. महानुभाव.

अनुभाषित n. *Rede, Worte* Bhâg. P. 7,7,1.

अनुमतवज्र Adj. *dem man den Donnerkeil bewilligt hat* Maitr. S. 2,1,3 (4,20). TBr. 2,7,2,3.

अनुमित 1) Adj. s. u. 3. मा mit अनु-. — 2) n. *Schlussfolgerung* Cit. bei Pat. zu P. 3,2,123, Vârtt. 5.

अनुमेय AV. 6.137,2.

अनूचान m. *ein die 4te Stufe unter den Brahmanen einnehmender Mann, der zwischen* श्रोत्रिय *und* भ्रूण *steht,* Hemâdri 1,26,4. 17.

अनूनपश् (s. auch Nachtr. 1) bedeutet nicht *Thierfigur,* sondern *kein wirkliches Thier, was mit Unrecht zu den Thieren gezählt wird.*

°अन्तःपातिन् Adj. *innerhalb von — stattfindend* Comm. zu Âpast. Çr. 11,16,2.

अन्तरेष m. *der Raum zwischen den beiden Deichseln* Âpast. Çr. 12,12,6.

अन्तर्धान n. *die innere Finsterniss* Bhâm. V. 4,13.

अन्तर्मुखम् Adv. *nach innen* Sûrjas. 10,12.

अन्तर्वात्त Adj. *im Innern eines Baumes befindlich* Comm. zu Âpast. Çr. 9,20,2.

अन्तःशान्ति f. *innere Beruhigung* Bhâm. V. 4,22.

अन्तःस्मेर Adj. *innerlich lachend* Bhâm. V. 2,75.

अन्ध 2) c) eines Schlangendämons MBh. 5,103,16.

अन्धकारिन् Adj. *dunkel* Gît. 7,11.

अन्नभुज् m. *vielleicht das Feuer der Verdauung* Mârk. P. 34,64.

अन्नीय्, °यति *nach Speise verlangen* Âpast. Çr. 10,16,13.

अन्यभाविन् Adj. *anders werdend, sich ändernd.* Nom. abstr. °विता n. Sûçr. 1,117,15.

अन्यमातृक Adj. (f. आ) *eine andere Mutter habend* Kathâs. 67,77.

अन्योऽन्यमिथुन Adj. Pl. *paarweise lebend* Hariv. 3623.

1. अपवन (vgl. auch Nachtr. 1) auch *Körper* Gît. 7,26.

*अपद्यकल्पना bedeutet *Neid, Missgunst* nach Gal.

अपदिबद्ध Adj. *nicht am Fuss gefesselt* Âpast. Çr. 10,22,9.

अपदोष्य Adj. in अनपदोष्यँ (s. oben).

अपभाषितवै Dat. Inf. mit न *man soll nicht ungrammatisch reden* Mahâbh. (K.) 1,2,8.

अपरामृष्ट Adj. *unberührt, nicht in Berührung gekommen mit* (Instr.).

अपरावत्य m. Pl. N. pr. eines Volkes Sûçr. 1,172,9.

अपरावृत्तभागधेय Adj. *dessen Schicksal sich nimmer ändert, ein Unglücksvogel* Vikr. 55,10.

अपरिगम्य Adj. *nicht zu umschreiten* Comm. zu Kâtj. Çr. 17,4,5.

अपरिभक्षित Adj. *dessen Genuss Jmd nicht entzogen worden ist* Çâñkh. Br. 12,5.

अपरिभाषित Adj. *nicht ausdrücklich ausgesprochen* Bâlar. 114,3.

अपरिभुक्त Adj. *ungenossen* Saddh. P. 4,10,b.

अपरिधश्यमान Adj. *nicht entlaufend, — entwischend* Kâm. Nîtis. 10,34.

अपरिमितदक्षिण Adj. *wobei Unzählige als Lohn gegeben werden* Âpast. Çr. 10,26,4.

अपरिमोष m. *Nichtentwendung* TS. 6,1,11,5.

अपरित्य Adj. *nicht zu umschreiten* Kâtj. Çr. 17,4,5.

अपरुष auch *nicht hart, weich, zart* Bhâg. P.

5,8,18.

अपर्काण n. = अपरिक्काण (Nachtr. 3) Çâñkh. Br. 4,14. 16,3.

°अपक्र (f. आ) *entreissend, raubend* Bhâm. V. 1,25.

अपक्रवन n. *das Leugnen* Çilâñka 1,251.

अपादादिभाज् Adj. *nicht am Anfange eines Stollens stehend* ṚV. Prât. 2,31.

अपादान 3) m. *ein beim* Apâdâna 2) *gesprochener Spruch* Âpast. Çr. 2,2,1.

अपानर्हृक् Adj. (Nom. °र्घृक्) *das Einathmen fest (dauernd) machend* TS. 7,5,19,2.

अपापदर्शिन् Adj. *keine bösen Absichten habend* R. ed. Bomb. 2,73,12.

2. अपार् auch *kein jenseitiges Ufer habend* TS. 7, 5,3,2.

अपावरण n. *das Abbinden* Comm. zu Âpast. Çr. 10,9,10.

अपुनर्मृत n. *kein abermaliges Sterben* Bhâg. P. 5,19,25.

अपृथात्मज्ञ Adj. *ohne* Judhishṭhira, *von J. erlöst* Venis. 97.

अपेतभी Adj. *furchtlos* M. 7,197.

अपोर्णावन n. *das Abbinden* Comm. zu Âpast. Çr. 10,9,10.

अपौरव Adj. (f. आ) *ohne* Paurava Hariv. 11081.

अपौरुषेय, Nom. abstr. °ता f. Sarvad. 131,16.

अपौष्कल्य n. *das nicht vollkommen Ausgebildetsein, Unreife* Bhâg. P. 4,29,72.

अप्रकम्प्य Adj. *nicht zum Zittern zu bringen* R. 6,36,95.

अप्रकाण्ड, lies Adj. *stammlos* AK. 2,4,1,9.

अप्रकाशिन् Adj. *unsichtbar* MBh. 13,16,38.

अप्रक्षाल Adj. *sich nicht waschend* MBh. 14,92, 7, v. l. Nach Nilak. = शेषक्षीन.

अप्रख्याति f. *Nichtwahrnembarkeit, Unsichtbarkeit* MBh. 3,22,12. 9,4,2.

अप्रख्याल Adj. MBh. 14,2852. v. l. अप्रक्षाल und प्रसंख्यान.

अप्रगुण Adj. auch *störrisch, widerspänstig* Cit. bei Vâmana 4,2,7.

अप्रग्रह Adj. (f. आ) *ohne Leiter, — Zügler* Hariv. 2370.

अप्रचार m. *das nicht zum Vorschein Kommen* Bhâm. V. 2,120.

अप्रणय m. *Nichtzuneigung, Kälte* (des Herzens) Spr. 2991.

अप्रणोद्य Adj. auch *nicht zu verscheuchen, — beseitigen*. Nom. abstr. °त्व n. Çañk. zu Bṛh. Âr. Up. S. 222.

अप्रतापिन् Adj. *aller Würde baar* MBh. 3,183,72.

अप्रतिकर्ष m. *Nichtzusammenrückung, Nichtvereinigung.*

अप्रतिकल्प Adj. (f. आ) *unvergleichlich.*

°अप्रतिकाङ्क्षिन् Adj. *nicht erwartend, nicht hoffend auf* Lalit. 217,9.

अप्रतिकारसेविन् Adj. *keine Heilmittel anwendend* Suçr. 2,361,16.

अप्रतिकूलकृत् Adj. *sich nicht widersetzend* R. Gorr. 2,32,10.

अप्रतिकूलयत् Adj. dass. R. 2,32,70.

अप्रतिकूलवाद् Adj. *nicht widerredend* MBh. 3, 120,7.

अप्रतिक्रूर Adj. *nicht wieder hart, Härte nicht erwiedernd* MBh. 12,278,8.

अप्रतिगज Adj. *keinen ebenbürtigen Elephanten sich gegenüber habend* MBh. 7,27,5.

2. अप्रतिघात Adj. *unbehindert, unwiderstehlich* Bhâg. P. 1,12,16.

अप्रतिबोधन n. *Unkenntniss* MBh. 12,304,9.

अप्रतिभान n. *das Nichtanstehen, Nichtpassen* Comm. zu Âpast. Çr. 9,11,1.

अप्रतिभेद् m. *Nichtverrath, Geheimhaltung* Kathâs. 12,70.

अप्रतिरोधन n. MBh. 12,11325 fehlerhaft für अप्रतिबोधन.

अप्रतिवर्तन n. *das Nichtwiederkehren, Nichtwiedererscheinen* MBh. 12,307,17.

अप्रतिशासन Adj. *keine andere Autorität habend, keinem Andern gehorchend* Ragh. 8,27.

अप्रतिश्रय Adj. *keine Zufluchtsstätte habend* Kathâs. 52,295.

अप्रतिसंकृत Adj. *ungehemmt, unbehindert* R. 2, 22,10.

अप्रतिसर Adj. etwa *keinem Ueberfall unterliegend* Hariv. 8048.

अप्रतीघातिन् Adj. *dem Niemand Hindernisse in den Weg legen kann, unaufhaltsam.* Nom. abstr. °तिता f. MBh. 12,255,8.

अप्रत्तदेवत und °दैवत Adj. *der Gottheit noch nicht dargebracht* Âpast. Çr. 9,15,10.

अप्रत्तसौविष्टकृत Adj. *dem* Agni Svishṭakṛt *noch nicht dargebracht* Âpast. Çr. 9,15,10.

अप्रत्ताप्रक्षताद् Adj. *essend ohne Andern Etwas davon gegeben oder den Göttern davon geopfert zu haben* Bhâg. P. 5,26,18.

अप्रत्यक्ष, Nom. abstr. °ता f. Sarvad. 5,5.

अप्रत्यभिमृष्ट Adj. *nicht berührt* Ait. Br. 7,33,6.

अप्रत्याख्यानक Adj. *unbekämpft* (Leidenschaft) Hem. Jog. 4,7.

अप्रत्याहरत् Adj. (f. °ती) *nicht hinundher ziehend* Gobh. 2,6,9.

अप्रत्युत्थायिन् Adj. *nicht ehrerbietig aufstehend* Bhâg. P. 10,78,23.

अप्रत्यूह Adj. *ungehemmt, ungehindert* Bhâm. V. 2,135.

अप्रबुद्ध Adj. *unentfaltet, unentwickelt* Tégob. Up. 11. Verz. d. Oxf. H. 91,b,21.

अप्रमत्त 2) n. Bez. *der 7ten unter den 14 Stufen, welche nach dem Glauben der Gaina zur Erlösung führen.*

अप्रमत्तवत् Adj. *nicht fahrlässig* MBh. 12,245,6.

अप्रमद् m. *Unlust, Missstimmung* MBh. 12,284, 140. Nach Nilak. Adj. = प्रमदया स्त्रिया क्षीन: d. i. ऊर्ध्वरेतस्.

अप्रमा, Nom. abstr. °त्व n. Sarvad. 133,12.

अप्रयात् Adj. *sich nicht bewegend* MBh. 5,7178. अपयातं st. अप्रयातं ed. Bomb. 5,180,16.

अप्रयुक्त Adj. auch *nicht am Platz seiend* Pañkat. ed. orn. 60,4.

अप्रयुज्यनान Adj. 1) *nicht beigefügt werdend* 229, 10. 237,26. — 2) *nicht ausgeliehen werdend* (auf Zinsen) Pañkat. ed. orn. 3,17.

अप्रयोग m. (auch Nachtr. 1) auch *Nichtbeifügung* (eines Wortes) P. 2,1,56. VS. Prât. 6,23.

अप्रयोज्य Adj. *nicht zu gebrauchen,* so v. a. *nicht in abhängigem Verhältniss stehend von* (im Comp. vorangehend). Nom. abstr. °त्व n. Sarvad. 120,5.

अप्रवण Adj. *nicht demüthig* MBh. 1,89,4.

अप्रविलापित Adj. *nicht vollständig aufgelöst, — zu Nichte gemacht* Çañk. zu Bâdar. 3,2,21 (S. 816, Z. 1).

अप्रवृत्ति 3) *das Fehlen einer Nachricht über* (Gen.) R. Gorr. 1,4,71.

अप्रव्रय m. *das Nichtzusammensinken* Ait. Br. 4,19,2.

अप्रशंस्य Adj. *nicht rühmenswerth* MBh. 3,253, 22. R. 3,35,19.

अप्रस्तव m. *ein ungelegener Augenblick* R. ed. Bomb. 3,29,19.

अप्रस्फुट Adj. *undeutlich, unverständlich* Kathâs. 13,109.

अप्मानीय Adj. in einer Etymologie Nir. 5,13.

अप्सुमत् Adj. 3) Bez. *eines* Agni Âpast. Çr. 9, 3,22. — 4) *an diesen* Agni *gerichtet* ebend. 23.

अफूत्कार्य Adj. *worauf man nicht zu blasen braucht* Kathâs. 124,148.

अबन्धुदायाद् Adj. *nicht erbberechtigt* MBh. 1, 120,32.

अबन्धुर Adj. *erhoben, hoch* Uttarar. 114,2 (134,8).

अबलीयस्त्व n. *das Nichtvorwiegen* Vâmana 1,3,11.

अबहिर्भाव m. *das Nichtausserhalbsein* Comm. zu Kâtj. Çr. 9,1 8.

अबहिर्वासस् Adj. *ohne Obergewand* Bhâg. P. 9,8,6.

अबहिष्कृत Adj. *nicht verstossen* R. 3,77,17.

अबहिस् Adv. *inwendig, im Herzen* Bhâg. P. 3, 9,37.

अबहुपत्नीक Adj. *nicht viele Frauen habend* Comm. zu Kâtj. Çr. 9,3,11.

अबहुभाषिन् Adj. *nicht viel redend* Âçv. Çr. 1, 12,30. Nom. abstr. °षिता f. Spr. 740.

अबह्वृच Adj. *nicht vielsilbig* RV. Prât. 5,2.

अबाधा f. *Abwesenheit aller Leiden* Mârk. P. 22,2.

अबान्धव, f. आ Spr. 685, v. l.

अबालेय m. *kein Bâleja* Kâtj. Çr. 10,2,21 (अवालेय).

अबीभत्सा f. *Nichtekel, Nichtabscheu* TBr. 1,1,3,9.

अबुद्ध Adj. auch *unbemerkt, unbeachtet* Çâṅkh. Br. 26,3. R. 5,44,13.

अबृंहित Adj. *nicht gefördert* Bhâg. P. 6,4,20.

2. अबोध Adj. auch *nicht erwachend* MBh. 7,184,44.

*अब्भोगीन Adj. Mahâbh. 5,4,*b*.

अभङ्गश्लेष, vgl. Sâh. D. 644.

अभव्य Adj. (f. आ) auch *unschön, hässlich* R. 3, 52,14. *nicht gut, schlimm* (Person) MBh. 3,278,32. *unglücklich* (Person) Kathâs. 28,24. 53,35. 57,48.

अभार् m. *Befreiung von einer Last* Bhâg. P. 9, 24,58.

अभावक Adj. 1) *Jmds Wohl nicht fördernd, Jmd* (Gen.) *schadend* MBh. 12,88,25. — 2) *sich Etwas* (Gen.) *nicht vorstellend.*

अभावना f. *das Sichnichtvergegenwärtigen, Sichnichtvorstellen.*

अभावयत् Adj. etwa *Etwas nicht fest im Auge behaltend* Bhag. 2,66.

अभिक्रुद्ध 1, Adj. s. u. 1. क्रुध् mit अभि. — 2) n. *Aeusserungen des Zornes* MBh. 6,46,32.

अभिच्छाया f. *die durch den Schatten einer Wolke gebildete Schattenlinie* Âpast. Çr. 11,20,8.

अभिज्ञानितोस्, lies Gen. Inf. (zu ergänzen ईश्वरः). Der Sinn ist: *es könnte ihm eine Missgeburt geboren werden* Çat. Br. 3,1,3,21.

अभिद् Adj. *keine Scheidung machend* Bhâg. P. 7,10,39.

अभिधर्म, °ज्ञानप्रस्थान, °धर्मस्कन्धपाद, °प्रकरणशास्त्र, °प्रकाशसाधन, °विज्ञानकायपाद u. °विभाषा Eitel, Chin. B.

अभिनिश्रोक m. = अभिनिश्रोचन Comm. zu Âpast. Çr. 9,1,15.

अभिनिष्पन्नत्व n. *das Schondasein* Çaṅk. zu Bâdar. 2,1,36.

अभिन्नकाल Adj. *zur selben Zeit vorsichgehend* Çâṅkh. Çr. 1,16,5.

अभिन्नात्मन् Adj. *unbeirrt* Bhâg. P. 8,22,1.

अभिप्लुत 1) Adj. s. u. प्लु mit अभि. — 2) n. *das Anspringen, Lossspringen auf Jmd* MBh. 6,46,32.

अभिभाषित 1) Adj. s. u. 1. भाष् mit अभि. — 2) n. *Rede, Worte* Bhâg. P. 6,2,1. 17,36.

अभिमत 1) Adj. s. u. मन् mit अभि. — 2) n. *Wunsch, Verlangen* Spr. 2810.

अभिवर्त m. = अभीवर्त 2) *b*) TS. 7,5,3,4.

अभिवार्तम् mit Gen. *mit dem Winde von* — Maitr. S. 2,2,1 (15,8).

अभिव्याकरणीय Adj. *auszusprechen, herzusagen* Sây. zu Ait. Br. 5,2,15.

अभिव्याकृत्य Adj. dass. Ait. Br. 5,2,15. 15,6.

अभिसमूकन n. *das Bedecken durch Zusammenkehren* Comm. zu Âpast. Çr. 9,19,13.

अभीतचारिन् Adj. *unerschrocken verfahrend* R. 5,37,39.

अभीरुक Adj. *furchtlos, unerschrocken* MBh. 7, 72,46.

अभीरुणा, so richtig betont AV. 7,89,3.

अभुङ्क्ति s. भुङ्क्तिभुङ्क्ति.

अभुजंगवत् Adj. *ohne Schlangen* und zugleich *ohne liederliche Gesellen* Kâvjâd. 2,322.

अभुञ्जिष्य Adj. *Nichts gewährend, karg* Çâṅkh. Çr. 12,20,4.

अभूमिष्ठ Adj. *nicht in seinem Lande seiend* Kâm. Nîtis. 18,52. 55.

अभृतक Adj. *keinen Lohn beziehend* MBh. 7, 114,24.

अभेत्र् auch *Nichtverräther* (von Geheimnissen) MBh. 12,231,22.

अभेद्य Adj. auch *nicht zu verführen, — abtrünnig zu machen* und *nicht zu verrathen.*

अभोज्य 3) *ungeniessbar* Hariv. 3636.

अभ्युत्थान 4) *feindseliges Entgegentreten, Auflehnung* Hariv. 2,96,60.

अभ्युन्मोदनीय Adj. *wozu Jmd* (Instr.) *seine Zustimmung zu geben hat* Colebr. Misc. Ess. 2,311,9.

अधंशिन् Adj. *unvergänglich, dauernd* Spr. 6844.

अधंश्यमान Adj. *nicht zum Fallen gebracht werdend, nicht in die Lage kommend herabzufallen* Kâtj. Çr. 20,5,16.

अधम m. *das Nichtirren* Bhâg. P. 3,11,15.

अधाग्, अधायित *einer Wolke gleichend* Bhâm. V. 1,41.

अमङ्गलिक Adj. *infaustus* MBh. 6,112,19. v. l. अमाङ्गलिक.

अमंज्ञक, so zu betonen.

अमज्जन n. *das Nichtuntersinken* Kathâs. 46, 143.

अमज्जत् Adj. *nicht untertauchend* Kâtj. Çr. 5, 5,31.

अमणिव Adj. wohl *keine Juwelen habend* Çâṅkh. Çr. 12,21,1, 2.

अमतिपूर्वक Adj. *nicht beabsichtigt.*

अमत्सरिन् (Nachtr. 1) auch *nicht versessen auf* (Loc.).

अमदन m. Bein. Çiva's Bhâg. P. 1,11,37.

अमद्यमद्यत् Adj. *ohne ein berauschendes Getränk munter seiend* (Elephant) Kâm. Nîtis. 16,33. 2. अमन्त्र 3) *keine Zaubersprüche kennend, — anwendend* Bhâm. V. 1,109.

अमन्त्रज्ञ Adj. *die heiligen Sprüche nicht kennend* M. 3,129.

अमहायज्ञयाजिन् Adj. *der kein grosses Opfer dargebracht hat* MBh. 3,261,3.

अमात्रा f. Instr. *unmässig, in hohem Grade* Kathâs. 28,112.

अमात्सर्य n. *Freisein von Neid, — Missgunst* MBh. 5,43,20. °चित्त Adj. *keine Missgunst empfindend.* Nom. abstr. °ता f. Lalit. 369,15.

अमानुष्य m. MBh. 14,266 schlechte Lesart für अमानुष.

अमिश्रण n. *keine Beimischung* Sâh. D. 15,9.

अमीमांसित Adj. *nicht erwogen* Bhâg. P. 6,5,37.

अमीलितदृश् Adj. *dessen Augen niemals geschlossen sind* Bhâg. P. 3,8,10.

अमुद्र auch *keinen Siegelabdruck habend,* so v. a. *sich nicht legitimiren könnend* MBh. 6,15,19. Hariv. 14461.

अमूर्त 1) Nom. abstr. °त्व n. Mârk. P. 26,19.

अमूलमन्त्रतन्त्र Adj. *ohne Grundspruch und ohne Zauberformel* Hem. Jog. 1,5.

अमूल्य Adj. *unschätzbar.*

अमृग्य Adj. *wonach man nicht trachten soll.*

अमृदित Adj. *nicht heftig gedrückt, — angedrückt* Hariv. 4395.

अमृदुमयूख Adj. *heissstrahlig* Varâh. Bṛh. S. 24,22.

अमृष्यत् Adj. *Etwas nicht geduldig ertragend, nicht ruhig hinnehmend* MBh. 14,29,21. 60,31.

अमैत्री f. *Mangel an Wohlwollen* MBh. 14,36,14.

अमोक्षणीय Adj. *unvermeidlich* MBh. 1,167,56.

अम्बुधिकामिनी f. *Fluss* Bhâm. V. 1,58.

अम्लायिन् Adj. *nicht verwelkend* Kathâs. 56,116.

अयज्ञवाहिन् Adj. *keine Opfer zu den Göttern führend* MBh. 13,18,22.

अयज्ञ vgl. पर्ययज्ञ.

अयत्नणा f. *das Nichtanlegen eines Verbandes* Suçr. 2,229,6.

अयमस् Adj. *keine Zwillinge gebärend* Kauç. 109.

अयःशृङ्ग Adj. *erzhörnig* Maitr. S. 2,5,9 (59,16).

अयादव Adj. (f. ई) *von den Jâdava befreit.*

अयुक्तियुक्त (s. auch u. अयुक्ति) Adj. *unerfahren* (Arzt) Suçr. 1,94,16.

अयूप (Kâtj. Çr. 22,7,3) und °क (Âçv. Çr. 9,2,3) Adj. *ohne Opferpfosten.*

अरत्नम् scheinbar Maitr. S. 1,10,20 (160,8). Es ist zu lesen अरत्नोक्त *unversehrt von Rakshas.*

अरणाविकारिन् (Nachtr. 3) wohl verdorben. Man könnte आर्यवि° vermuthen; vgl. im Pâli अरियविकारो bei Childers unter ब्रह्मविकारो.

अरत्तोस् Gen. Infin. von रम् mit अ priv. ईश्वरो कस्य वित्ते देवा अरत्तोः *es könnte geschehen, dass die Götter an seinem Reichthum keinen Gefallen fänden,* Ait. Br. 3,48,8.

अराड Adj. *langhörnig* Maitr. S. 2,5,9 (59,17). Vgl. अराळ.

अरिमित्रमित्र n. heisst in der Politik *der hinter dem* मित्रमित्र *herrschende Fürst* Kâm. Nitis. 8,16.

अर्कस्तुभ् Adj. *Lieder singend* Çâṅkh. Çr. 8,23,3.

अर्काकृति f. Pl. Bez. *von 3 Spenden, die unter der Recitation der Sprüche* सुवर्न घर्मः स्वाकृा u. s. w. (TS. 5,7,5,2) *dargebracht werden,* Âpast. Çr. 11,20,10.

अर्थमय Adj. *nützlich, Vortheil bringend* Bhâm. V. 3,14.

अर्थय् mit प्र. Die Lexicographen führen für प्रार्थित folgende Bedeutungen an: अर्दित, याचित, अभियुक्त, शत्रुसंरुद्ध, कृत und अभिकृत. — Mit सम् 10) *bestätigen, begründen, rechtfertigen* Comm. zu TS. Prât. — 11) समर्थित = समर्थ *im Stande seiend* Spr. 4005. — In den meisten, vielleicht in allen Bedeutungen Denomin. von समर्थ.

अर्ध् mit वि, व्यूढ (vgl. auch Nachtr. 1) auch *misslungen* Nir. 1,7.

अर्धनिष्पन्न Adj. *halb vollendet* Râgat. 5,403.

अर्धप्रदक्षिण n. *ein halbmaliges Umgehen von der Linken zur Rechten.*

अर्धप्रकरिका wohl *eine halbe Wache.*

अर्धभागिक und °भागिन् (v. l.) Adj. *einen halben Theil erhaltend* Jâgñ. 2,134.

अर्धभुक्त Adj. *halb genossen* Mârk. P. 22,38.

अर्धमीलित Adj. *halb geschlossen* (Augen) Kathâs. 20,50.

अर्धमुण्ड Adj. *zur Hälfte kahl geschoren* MBh. 7,93,47.

अर्धमुण्डित Adj. dass. Râgat. 4,179.

अर्धोपभुक्त Adj. *halb verzehrt* Kumâras. 3,37.

अर्यमगृहपति Adj. Arjaman *zum* Gṛhapati 4) *habend* Maitr. S. 1,9,5.

अलतिका Adj. f. *keine Lianen habend* (Boden) Kâm. Nitis. 19,10.

अलौल्य n. *das Fehlen alles Verlangens in den Besitz von Etwas zu gelangen.*

अवक्षेपम्, lies *einen Hieb versetzend.* Die angeführte Stelle ist Âpast. Çr. 10,27,6.

अवचर, vgl. यज्ञावचर.

अवञ्चनता f. *Ehrlichkeit* Spr. 3129.

अवन्ध्यप्रसाद Adj *dessen Gunst nicht ohne gute Folgen ist.* Nom. abstr. °त्व n. Râgat. 1,78.

अवप्लुत 1) Adj. s. u. प्लु mit अव. — 2) n. *das Hinabspringen* MBh. 9,37,19.

अवयुति f. *Trennung, Theilung.* Instr. etwa *besonders* Comm. zu Âpast. Çr. 10,7,6.

अवरुणम् Adv. *ohne in* Varuṇa's *Gewalt zu verfallen* Maitr. S. 2,1,2 (2,9). 5,6 (55,15). Vgl. निर्वरुणम् weiter unten.

अवरुधम् (TS. 2,3,2,1. 5,4,1,2) und अवरुन्धम् (Maitr. S. 1,10,12) Acc. Infin. von 2. रुध् mit अव.

अवर्धमान Adj. *nicht wachsend,* — *zunehmend* (Reichthum) Hit. 46,8, v. l.

अवर्षोस् Gen. Infin. von वर्ष् mit अ priv. ईश्वरः पर्जन्यो ऽवर्षोः *es könnte sein, dass* P. *nicht regnete,* Ait. Br. 3,18,11.

अवश्ययातव्यता f. *Nothwendigkeit des Marschirens* (gegen einen Feind) Kâm. Nitis. 15,18.

अवस्थितिचापल zu streichen; vgl. अवस्थिति.

अवान्तर 3) °रम् Adv. *im Unterschiede von* (Abl.) Maitr. S. 2,5,1 (47,3).

अवान्तरप्रकृति f. *relative oder partielle Norm.*

अवालेय (Nachtr. 1), wohl richtiger अबालेय.

अविकारवत् Adj. *keine Wandelungen zeigend, stets sich gleich bleibend.*

अविकृति f. auch *kein Product* Sâṁkhjak. 3.

अविब्रुवत् Adj. 1) *Etwas* (Acc.) *nicht aussagend* MBh. 15,8,24. *nicht Etwas* (Acc.) *zu Jmd* (Acc.) *sagend* 1,83,26. — 2) *seine Meinung über Etwas* (Acc.) *nicht aussprechend, nicht auslegend* MBh. 7,199,33.

अविभिन्न Adj. 1) *ungetheilt, ungetrennt* Spr. 4142. *nicht getrennt von* (Abl.) Kathâs. 27,57. 34, 118. — 2) *unverändert* Kathâs. 33,8.

अविधृष्ट Adj. *ungeschwächt.*

अविधात्त Adj. *unbeweglich* Benf. Chr. 199,4.

अविमित Adj. *ungemessen, unermesslich.*

अवैभीदक Adj. *nicht vom* Vibhîdaka *kommend* Maitr. S. 2,1,6 (7,20).

अव्याप्येष Adj. (f. आ) *unaussprechlich* Bhâm. V. 4,17.

अव्यापन्न Adj. auch *nicht in Unordnung gerathen, in normalem Zustande sich befindend* Suçr. 1,77,3.

अशरमय Adj. *nicht aus Rohr bestehend,* — *gemacht* Maitr. S. 2,1,6 (7,19).

अशा (Nachtr. 3) zu streichen; vgl. मांसाशी.

अश्वपोषक m. *Stallmeister* Comm. zu Kâtj. Çr. 15,3,7.

अश्वशफबुध्न Adj. *dessen Boden die Gestalt eines Pferdehufes hat* Âpast. Çr. 12,1,18.

अष्टमासिक Adj. (f. ई) *acht Monate vorhaltend* (तृप्ति), *a. M. hindurch Wasser habend* (नदी).

2. अस् mit व्यति, व्यत्यस्त auch *verkehrt, verworren* Bhâm. V. 2,82. — Mit आ Act. *werfen* —, *legen auf* (Loc.) TBr. 3,3,9,11. Kâṭh. 32,6. Med. *sich* (*sibi*) *legen auf* (Loc.) Maitr. S. 1,4,3. — Mit उप *sich* (*sibi*) *unterwerfen* Maitr. S. 2,1,1. TS. 1, 6,10,1. — Mit प्रणि, प्रण्यस्त *nach vorn niedergedrückt* TS. Prât. 2,20. — Mit परि Caus. in अपर्यासित (Nachtr. 3). — Mit प्रतिसम् *wieder an seinen Platz hinstellen* Âpast. Çr. 11,5,7.

असंपन्न Adj. *unvorbereitet, nicht auf seiner Hut seiend* Bhâg. P. 3,6,28.

1. असत्पथ, °भुष् Adj. *auf bösen Pfaden wandelnd* Bhâm. V. 4,37.

असमशील Adj. *unebenbürtig* Bhâm. V. 1,1.

असंप्रयुञ्जत् Adj. *keinen freien Lauf gewährend, hemmend* (die Sinne) Bhâg. P. 11,26,33.

असंमृष्ट 2) n. *eine noch nicht vollbrachte Reinigung,* — *Anschürung* u. s. w. (des Feuers) Çat. Br. 2,5,2,19. Kâtj. Çr. 5,5,6.

असहृदय Adj. *keinen Sinn für's Schöne habend* Sâh. D. 24,18.

असाधु 4) mit मन् *missbilligen* Bhâg. P. 7,8,27.

असुरयोनि m. oder f. Asura-*Schooss* TS. 5,2,8,4.

असृज्ञत् Adj. *nicht schaffend* Sarvad. 121,5.

असेव्य 1) Nom. abstr. °ता f. Bhâm. V. 1,19.

अस्थिभेदन n. *Knochenbruch.*

अस्फ्य Adj. *den* Sphja *nicht in der Hand haltend* Âpast. Çr. 11,9,7.

अस्वाडु Adj. *nicht wohlschmeckend* Ait. Br. 5, 22,1. MBh. 12,212,18.

अहःसंस्था f. *Tagesabschluss* TBr. 3,12,9,6. Lâṭj. 10,5,13.

आदाणिका (?) Maitr. S. 2,9,9.

आदित्त 1) Adj. s. u. 1. क्षिप् mit आ. — 2) n. *Zerstreutheit* MBh. 1,212,9.

आवेदन n. *das Heranziehen* Comm. zu Âpast.

Çr. 10,28,1.

आग्निहोत्रिक Adj. *zum Agnihotra gehörig* Comm. zu Âpast. Çr. 9,1,15.

आग्रयण 1) *a*) °स्थाली f. TBr. 1,4,1,5. Âpast. Çr. 12,1,15.

2. आग्रायण n. Âpast. Çr. 9,14,5. 6.

आघातक Adj. in प्रधानाघातक.

आङ्गिरसपवित्र n. Bez. von ṚV. 4,40,5 Âpast. 1,2,2.

आचन्द्रार्कयक् Adj. Hariv. 11080 fehlerhaft für आचन्द्रा°.

आचार्य 1) *c*) *der Sohn eines ausgestossenen* Vaiçja M. 10,23 (nach Govindarâǵa und Nârâjaṇa) und Devala (nach Govind.). Nach Bühler.

आटिक m. Pl. *eine best. Schule des* Jaǵus AV. Pariç. 49,2. Vgl. परमाटिक.

आतृप्ति Adv. *bis zur Befriedigung* Bâlar. 74,20.

आत्मभय n. *Angst für sein Leben* Kathâs. 5,86.

आत्मभू m. auch *ein Brahmane* Bhâm. V. 4,24.

आत्ममान m. *das sich für Etwas Halten* P. 3, 2,83.

आद्वारम् Adv. *bis zum Thor, bis zur Thür* Mârk. P. 31,59.

आधवन Adj. *umrührend* Âpast. Çr. 12,8,4.

आनिशम् Adv. *bis zur Nacht* Bhâm. V. 2,40.

आनुपूर्वी f. bei den Ǵaina *eine vorschriftsmässig nach 12jähriger Vorbereitung inscenirte Todesart* Çiṅâṅka 1,344.

आपिन् Adj. in पश्चापिन्.

आबन्धुर Adj. *etwas vertieft* Paṅkar. 3,5,12.

आब्रह्मसभम् Adv. *bis zu* Brahman's *Hof* Ragh. 18,27.

आमभृष्ट Adj. *wenig geröstet* Kâtj. Çr. 5,3,2.

आमूर्धात्तम् Adv. *bis zum Scheitel* Kathâs. 65,119.

आमूलम् auch *bis auf den Grund, ganz genau* Kathâs. 32,82.

आमोदित (von आमोद) Adj. *mit Wohlgeruch erfüllt, wohlriechend gemacht.*

आयन * m. v. l. für आयति *Zukunft* AK. 2,8,1,29.

आयत्ती Adv. mit कर् *abhängig machen, in Abhängigkeit erhalten* Râǵat. 4,680.

आयाचित n. *Bitte* R. Gorr. 2,1,40.

आयासित n. *Anstrengung, Bemühung* Mâlatîm. ed. Bomb. 325,3. v. l. प्रयासित.

आयुःपति (besser आयुष्पति) m. *Herr des Alters (Mannes)* Âpast. Çr. 11,3,1.

आयुःपत्नी f. = आयुष्पत्नी Âpast. Çr. 6,21,1.

आयुत n. Maitr. S. 3,6,2.

आरामाधिपति m. *Gärtner* Bhâm. V. 1,30.

आलेश m. in अनालेश oben.

आवत्सरम् Adv. *ein Jahr hindurch* Mârk. P. 30,11.

आविक 3) f. ई *Schaffell* R. ed. Bomb. 3,43,36.

आशामुख n. *Himmelsgegend* Mukku. 83,2.

आशीःपद (Comm. zu Âpast. Çr. 11,7,3) und आशीर्पद (TS. 6,2,9,4) Adj. (f. आ) mit und ohne यच् Bez. *der Worte* दिवो वा विष्णो u. s. w. (TS. 1, 2,13,2).

आसीनप्रचलायित n. Râǵat. 1,371 (आसीनः प्र° fehlerhaft).

आसुत n. auch *eine Art Kelterung des* Soma Khând. Up. 5,12,1.

आस्यसंमित Adj. *der Höhe des Mundes entsprechend* Âçv. Çr. 1,7,6.

आहत्यवचन m. = आहत्यवाद Comm. zu Âpast. Çr. 9,18,13.

आहननप्रकार Adj. *zum Schlagen geeignet* Âpast. Çr. 12,2,15.

आहैलम् Interj. = आहैलक् TS. 7,4,19,3.

आहुतिभाग Adj. (f. ई) *dessen Antheil eine Opferspende ist* Ait. Br. 2,18,6.

3. इ mit प्रति, प्रतीत nach den Lexicographen auch *aufgebrochen, fortgegangen; ehrerbietig; klug.*

इंदमधुर n. *ein best. Lied* Kâṭh. 34,5. Vgl. इंदमधु.

इन्दिरा auch *Pracht, Schönheit.* Am Ende eines adj. Comp. Bhâm. V. 2,160.

इन्दीवरदृश् f. *eine Lotusäugige* Bhâm. V. 2,75.

इलामुता f. Metron. der Sîtâ Bhâm. V. 2,167.

इषुधि f. s. मरुद्धि.

इन् mit प्रत्युप, प्रत्युपेक्षित *nicht beachtet* R. Gorr. 2,6,21 (zu trennen वा प्र°).

ईर् mit वि. यदि–वीर्येत *wenn zerfallen sollte* Maitr. S. 2,1,8 (9,13. 14). Richtig wohl शीर्येत.

ईलय्, ईलयति *sich bewegen* TS. 6,4,2,6. Vgl. Caus. von ईर्.

ईशाचल m. *der* Himavant Gîr. 1,47.

*ईषत्प्रमय vielleicht auch *leicht zu messen.*

उच्चैःप्रमोदम् Absol. *unter lauten Freudenbezeugungen* Spr. 879.

उच्छोफ m. = उच्छोथ Mâlatîm. ed. Bomb. 173,2.

उडिगल्ल (richtiger) und उडिल्ल *Cloake* Lot. de la b. l. 384. fg. Nach dem Pâli ओलिगल्लो hätte man ओडिगल्ल erwartet.

उत्कृष्टर् Nom. ag. in वीजोत्कृष्टर्.

उत्ताल 1) *d*) Gîr. 1,47.

उदकप्रस्रवण Adj. *nach Norden einen Abfluss habend* Kauç. 72. Vgl. उदकप्रस्रवणान्वित (Nachtr. 3).

उदकसमास Adj. *mit der Verknüpfung im Norden* Lâṭj. 2,6,4.

उदक्शीष (!) Adj. *mit der Deichsel nach Norden* Âpast. im Comm. zu Kâtj. Çr. 7,9,25.

उदचन m. = उदञ्चन 1) Âpast. Çr. 12,13,2. Comm. zu 12,5,11.

उदञ्चि Adj. *aufgerichtet und schlüpfrig* (penis) TS. 7,4,19,1.

उदपुर् n. *Wasserbehälter* TS. 4,4,5,1.

उदयन 1) *c*) °तस् *am Ende* Tândja-Br. 13,12,1.

उदयव्ययिन् Adj. *steigend und fallend* (in übertragener Bed.) Spr. 3644.

उदर्चित् Maitr. S. 2,1,6 (7,17).

उदुम्बरपर्णी, lies Karaka und *polyandrum.*

उद्भूतत्व n. *das zu mehr Gewordensein* Maitrjup. 5,2.

उद्भूतस्पर्शवत् Adj. *fühlbar* Bhâshâp. 55.

उर्यमम् Acc. Infin. *aufheben* (नाशक्नोत्) Maitr. S. 2,4,3 (40,15).

उद्वपनी f. in पिष्टोद्वपनी.

उद्वापन n. *das Ausgehenlassen* (des Feuers) Comm. zu Âpast. Çr. 9,9,7.

उन्मिषित 1) Adj. s. u. 1. मिष् mit उद्. — 2) n. *das Oeffnen der Augen* Ragh. 5,68. Pl. Kumâras. 5,25.

उन्मोचनीय Adj. *aufzubinden.*

उपकेर् m. N. pr. = उपकेतु Maitr. S. 2,5,1 (47,13).

उपगिरि m. auch *Vorberg* Nîlak. zu Hariv. 2, 39,56.

उपर्चायम् Absol. *beriechend* (mit Acc.) Maitr. S. 2,1,3 (4,6).

उपनाम m. *Eintritt* Comm. zu Âpast. Çr. 5,7,13.

उपप्लुत 1) Adj. s. u. प्लु mit उप. — 2) n. *das Hinzuspringen* MBh. 9,57,19.

उपमर्दितत्व n. *das Beseitigtsein* Çaṅk. zu Khând. Up. S. 6.

उपरिदृश Adj. *mit den Fransen nach oben* Lâṭj. 2,6,4.

उपरिशय Adj. *über — (Gen.) liegend* Comm. zu Âpast. Çr. 11,10,11.

उपरिष्टात्सेचनवत् Adj. *oben einen Ausguss habend* Âpast. Çr. 12,1,4.

1. उपसर्जनी f. s. उपसर्जन 2).

2. उपसर्जनी Adv. mit कर् *als Nebensache betrachten* Comm. zu Bhâg. P. 3,12,43.

उपसेक m. *Zuguss* Comm. zu Âpast. Çr. 10,3,7.

उपस्थान m. Bez. *der Sprüche, unter denen das Herantreten an die* Dhishṇja *geschieht,* Âpast. Çr. 11,14,8.

उपस्थापना f. bei den Gaina *Mönchsweihe* Çiksh. 1,95.

उपस्थावन् Adj. *zu beiden Seiten stehend* Çâṅkh. Çr. 16,3,3.

उपांशुयावन Adj. *den* Upâṁçu-Graha *klärend* Âpast. Çr. 12,11,11. 13,1.

उपांशुसवन auch Adj. (zu सवन्) Âpast. Çr. 12,1,9.

उभ्, उम्भित *eingeschlossen, darin enthalten* Bhâm. V. 2,142.

उभयतःक्षणू Adj. f. *zweischneidig* TS. 5,1,1,4.

उरुष्प्र Adj. *grosstropfig* TS. 3,3,10,2. = बहुसारावयव Comm.

उरोज m. Du. Bhâm. V, 2,176.

उष्णीषभाजन n. *was die Stelle einer Kopfbinde vertritt* Çat. Br. 3,3,3,4.

ऊर्णम्रद Adj. *wollenweich* Kauç. 2. 3. 137.

ऊर्ध्वभासिन् Adj. *hinauf leuchtend, — flammend.* Nom. abstr. °सिता f. MBh. 12,255,5.

ऊर्ध्वास्य n. *ein best. Kleidungsstück des Weibes* Âpast. Çr. 10,9,12.

ऊर्ध्वसद् Adj. *in der Höhe befindlich* Âpast. Çr. 10,10,4.

ऊर्ध्वसानु auch *mit erhabenem Rande* Âpast. Çr. 12,1,4.

1. ऊह् mit अभि परि *hinschaffen zu* (Acc.) TS. 5, 2,10,2.

1. ऋत् 1) auch Maitr. S. 2,5,2 (48,14).

ऋत्वन् m. N. pr. eines Devagandharva MBh. 1,123,57.

ऋषि 3) nimmt die 7te Stelle unter den Brahmanen ein; steht zwischen dem ऋषिकल्प und dem मुनि Hemâdri 1,26,4. 27,1.

ऋषिकल्प m. *ein dem Ṛshi nahekommender Brahmane, der die 6te Stufe unter den Brahmanen einnimmt,* Hemâdri 1,26,4. 22.

एकगर्भ Adj. *nur ein Kind zur Welt bringend* Bhâg. P. 5,17,12.

एकतोमुख (Nachtr. 2) auch *nur auf einer Seite eine Schnauze habend* (Gefäss) Comm. zu Âpast. Çr. 12,1,13.

एकदुग्ध n. Vrata-*Milch von nur einer Kuh* Âpast. Çr. 10,16,6.

एकपात्र Adj. *in einem Gefässe enthalten* TS. 6, 4,9,3.

एकपार्श्वावदारित n. MBh. 6,46,32 nach Nilak. = वामपक्षाश्रितं यानम्.

एकभाग m. *ein Theil, ein Viertel* Pañkar. 1,14, 50.

एकभूमीश्वर m. *Alleinherrscher auf Erden* (Nâgârguna) Râgat. 1,173.

एकमास Adj. (f. ई) *in einem und demselben Monat befindlich* MBh. 6,3,32.

एकमूर्ति f. *eine Person* Spr. 4205.

एकयज्ञ m. *ein von einer Person dargebrachtes Opfer* Kâtj. Çr. 25,13,30.

एकविंशतिच्छदि Adj. *21 Dächer habend* TS. 6, 2,10,6.

एकविंशतिदक्षिण Adj. *wobei 21 als Lohn gegeben werden* Âpast. Çr. 10,26,4.

एकव्रत auch *nur einmal am Tage zu essen pflegend* TS. 6,2,3,3.

एणविलोचना f. *eine Gazellenäugige* Bhâm. V. 2,156.

*एवंयुक्त Adj. *so beschaffen* Mahâbh. 5,57,*b*.

एवंकृत Adj. *so festgesetzt, — vorgeschrieben* Ṛv. Prât. 17,1.

एवंपरिणाम Adj. *einen solchen Abschluss habend* Mahâvîraḱ. 93,18.

एवंप्रत्यय Adj. *eine solche Ueberzeugung habend* Çaṅk. zu Bṛh. Âr. Up. S. 231.

एवंप्रवाद Adj. *eine solche grammatische Form habend, in dieser gr. F. erscheinend* Ṛv. Prât. 13,9.

1. एष्टर्, f. एष्ट्री Âpast. Çr. 10,12,5.

ओडिगल्ल s. उडिगल्ल.

ओलूखल m. Du. *Mörser und Stösser* Maitr. S. 1,4,10.

कण्ठप्रणाली f. *Luftröhre* Bâlar. 50,16.

कतरथा Adv. *auf welche von beiden Weisen?* यतरथैवा क° च *gleichviel auf w. v. b. W.* Shadv. Br. 3,1.

कथाप्रबन्ध m. *Legende* Uttarar. 87,9 (112,5).

कथाप्रस्ताव m. *eine sich darbietende Gelegenheit sich zu unterhalten.* °तस् so v. a. *im Laufe des Gespräches* Kathâs. 33,183. 49,9.

कथाबन्ध m. *Knüpfung der Erzählung,* so v. a. *Einleitung* MBh. 1,59 in der Unterschr.

कनकदण्ड m. *ein fürstlicher Sonnenschirm* Git. 1,30.

कनकासन n. *Thron* Git. 7,26.

कनिष्ठतस् Adv. *von unten hinauf, vom Kleinsten an* Maitr. S. 2,1,9 (11,1).

कनीयःस्तन Adj. *weniger Zitzen habend als* (Abl.) Çat. Br. 6,5,2,19.

कन्दर 2) Git. 12,24.

कपृथ् scheinbar n. Ṛv. 10,101,12.

कपोलमूल n. *Backenknochen* Spr. 7001.

कर्णभङ्ग m. 1) *Biegung der Ohren* Çik. 8, v. l. — 2) *eine best. Krankheit des Ohres* Suçr. 1,270,1.

कर्मबन्ध m. *die von den Werken herrührenden Bande* Bhag. 2,39.

2. कर्मबुद्धि Adj. *der des Menschen Arbeit anerkennt, die menschliche Anstrengung für das Wahre hält* Spr. 5323.

कर्मयोग 4) *der Zusammenhang mit vorangegangenen Handlungen.* °योगात् und °योगतस् so v. a. *in Folge des Schicksals* Kathâs. 43,193. 181.

1. कर्ष् mit उद्, streiche 6), da hier बीजोत्कृष्ट zu lesen ist; vgl. बीजोत्कृष्ट्र.

2. कल् 9) *b*) कलितचरण Adj. *dessen Bein gebrochen ist* Pañkat. ed. Bomb. 1,6,12.

कलिन्दजा f. Patron. der Jamunâ Bhâm. V. 2, 118.

कलेवरपुष् m. *Mensch* Bhâm. V. 1,101.

कवलीकार m. *das Verschlucken* Bhâm. V. 1,54.

कव्य्, Partic. कव्यत्त् *klug, weise* TS. 7,1,10,1.

काकमृगगोचरित Adj. *die Weise der Krähen* (beim Trinken), *der Gazellen* (beim Essen) *und der Kühe* (beim Wasserlassen) *beobachtend* Bhâg. P. 5,5,34.

कादली f. *das Fell der* कदली *genannten Antilopenart* R. ed. Bomb. 3,43,36.

काननीय्, °यति *wie ein Wald erscheinen* Bhâm. V. 2,66.

कार्मनामिक Adj. *in Bezug stehend zu einem nach der Thätigkeit sich richtenden Namen* Nir. 1,13.

2. कार्य (!) Adj. (f. आ) *zu kaufen* Maitr. S. 2,4,2 (39,4. 5).

कार्यदम in अ° (s. oben).

कालयापना f. = °यापन Spr. 4397.

कालयोग auch so v. a. *Zeitpunct* Kathâs. 41,14. °योगेन *nach Verlauf einiger Zeit, einige Z. darauf* MBh. 12,117,12. R. 1,34,41.

कालसमापादनीय Adj. *zur Ausfüllung der Zeit dienend* Âpast. Çr. 9,7,3. 4.

कालेचर्या f. *eine der Zeit entsprechende Beschäftigung* Âpast. 1,31,21.

काव्यबन्ध m. *Dichtwerk* Sâh. D. 6,12.

किंप्रत्यय Adj. (f. आ) *welche Ursache habend? wodurch bedingt?* Lalit. 442,4. fgg.

किलासंभव m. *das Räudigwerden* Kâṭh. 33,4.

कुण्ठाश्ममालामय Adj. *aus einer langen Reihe stumpfer Steine bestehend* Spr. 3162.

कुर्द्र, statt dessen TS. 2,1,3,2 उक्षत् *ein grosshöckeriger Stier.*

कुमारपितृमेध m. *ein best. Dämon, durch welchen Kinder besessen werden*, Suçr. 2,393,12.

कुम्भ्य Adj. *in Töpfen befindlich* Âpast. Çr. 11, 20,11.

कुरङ्गनर् m. *Moschus* Git. 4,6.

कुलभावन Adj. *ein Geschlecht gründend* MBh. 3,293,14.

कुलमृगदृश् f. *eine tugendhafte Frau* Bhâm. V. 2,77.

कुशप्रसू f. *ein blühender* Kuça-*Halm* Kâtj. Çr. 5,1,26.

कुशेशयलोचना f. *eine Lotusäugige* Bhâm. V. 3,15.

*कुक्ना f. auch *Neid, Missgunst* Gal.

कूयव m. Pl. *eine Art Körnerfrucht* TS. 4,7,4,2.

कृतप्रयोजन Adj. (f. आ) *der seinen Zweck erreicht hat* Kathâs. 13,158.

कृतमङ्गल Adj. (f. आ) *der ein Gebet gesprochen hat, über den ein Gebet gesprochen worden ist, zu einem bevorstehenden Unternehmen mit glückverheissenden Gegenständen angethan.*

कृतमनोरथ Adj. *dessen Wunsch erfüllt ist.*

कृतमूल Adj. *fest wurzelnd, festen Fuss gefasst habend* MBh. 1,202,11. 2,5,109. Spr. 6827.

कृतमूल्य Adj. *dessen Werth bestimmt ist, geschätzt.*

कृतमौन Adj. *Stillschweigen beobachtend.* Nom. abstr. °त्व n. Kathâs. 7,23.

कृतयत्न Adj. (f. आ) *sich Zwang anthuend, sich beherrschend* Kathâs. 61,294.

कृतयुगाय्, °यते *wie das goldene Zeitalter erscheinen* Prasâpar. 376,11.

कृत्रिममाणिक्यमय Adj. *aus falschen Rubinen bestehend* Kathâs. 24,133.

कृत्स्नवर्मित् Adj. *ganz umhüllt, — gepanzert* TS. 4,3,2,2.

कृष्णकर्ण Adj., f. ई Maitr. S. 2,5,7 (57,18. 19).

कृष्णशबल Adj. (f. ई) *schwarzbunt* Maitr. S. 2,5, 7 (57,9).

केतन 6) Mâlatîm. 84,15 (189,5).

केशबन्ध 3) **Art und Weise das Haar zu binden, Haartracht* Hall. 2,375.

केशिन् 1) *d)* केशिनो दीक्षा heisst eine Collection von Spruchen Âpast. Çr. 10,10,6.

केसर s. मधुकेसरसूदन.

कोकनदय्, °यति *für eine rothe Wasserlilie halten* Bhâm. V. 2,149.

कौलकावर्तकी Nom. Du. m. N. pr. zweier Ṛshi Maitr. S. 2,1,2 (4,3).

कौलटिनेय und कौल्टेय werden H. 548 von einander unterschieden: कौल्टेय soll = कौलटिनेय und कौलटेर sein.

क्रम् mit परि Caus. (°क्रमयति) *treten lassen* Âpast. Çr. 9,3,23.

क्रिम्ण Adj. = कृमिण *Würmer habend* Âpast. Çr. 9,20,2.

1. क्री mit परि Med. *Jmd* (Abl.) *Etwas abkaufen* Maitr. S. 1,11,7 (169,11).

क्रीडारुद्राय्, °यते *im Spiele* Rudra *gleichen* Z. d. d. m. G. 36,529.

क्षत्रवृद्धि f. *Zunahme an Kriegermacht* Âpast. 1, ,9.

क्षपक (Nachtr. 2) = कर्मक्षपणायोद्यतः Çiloñka 1,202.

क्षपकश्रेणि f. *das schrittweise Zerstören der sündhaften Zustände, von denen jeder die Ursache des folgenden ist*, Çiloñka 1,191. fg.

क्षमापन n. *das um Verzeihung Bitten* Bhâm. V. 2,63.

क्षामाङ्ग Adj. (f. ई) *schlank* Bhâm. V. 2,151.

1. क्षिप् mit प्रवि, °क्षिप्त *hinundher geworfen*, so v. a. *beunruhigt, gequält* (Herz) Mâlatîm. ed. Bomb. 306,4. v. l. प्रतिक्षिप्त.

क्षेत्रभाग m. *ein Stück Feld* Khând. Up. 8,1,5.

1. क्ष्विड् mit प्र Caus. = Simplex MBh. 4,54,26. 9, 19,43.

खण्डिन् Adj. auch *zu Nichte machend* in यशः°.

खन्य Adj. (f. आ) *aus Gruben kommend* TS. 7, 4,22,1.

गणिन् 1) Adj. auch so v. a. *mit Andern eine Schaar bildend, umgeben von* (Instr.) Maitr. S. 2,2, 8 (17,6. 7).

गतमनस्क Adj. *gedenkend*, mit Loc. Ragh. 9,67.

1. गद् mit परि *beschreiben* Bhâm. V. 2,75.

गन्धकारक 2) Hem. Par. 2,143.

गन्धपान n. *ein best. wohlriechendes Getränk* Mân. Gṛhj. 2,14.

गन्धमांसि (metrisch) f. = °मांसी Varâh. Bṛh. S. 51,15.

गन्धमृग Bâlar. 64,14.

2. गर् mit प्रोद् in °प्रोद्गारिन्. — Mit विनि *verschlingen* Bhâm. V. 2,118.

गर्तामित् TS. 6,6,4,2 Subst. *ein eingegrabener Pfosten.*

गाथानाराशंसी f. Du. Gâthâ *und* Nârâçaṁsî Maitr. S. 1,11,5 (167,3).

गाढ् mit परि, °गाढम् Adv. *in hohem Grade, mit aller Macht* Z. d. d. m. G. 36,535. — Mit प्र, प्रगाढ 1) *eingetaucht, eingeweicht, getränkt* —, *stark vermischt mit* (im Comp. vorangehend). — 2) *viel, vielfach.* °म् Adv. *stark, kräftig, nachdrücklich, in gehörigem Maasse.* — 3) *reich an* (im Comp. vorangehend). — 4) *vorgerückt, spät* (Abendstunde) Daçak. 89,3. — 5) **schlimm, arg.*

गुणगणवत् Adj. *mit vielen Vorzügen ausgestattet* Bhâm. V. 1,19.

गुणग्रहीतर् Nom. ag. *Stricke empfangend* und zugleich *Vorzüge anerkennend* Bhâm. V. 1,8.

गुणतन्त्र Adj. *sich von Vorzügen leiten lassend, auf Vorzüge Gewicht legend* Mallin. zu Kumâras. 3,1.

गृहदेवता Sg. Bhâm. V. 3,12.

गृहीतवसतीवरीक Adj. *der die* Vasatîvarî-*Wasser geschöpft hat* Comm. zu Âpast. Çr. 11,20,12.

1. गो 1) *Rinder* als *Kriegsbeute;* daher der Ausdruck गोषु गम् so v. a. *in den Streit ausziehen*, z. B. ṚV. 2,23,4. 5,45,9. 8,60,5.

गोमृगकाकचर्या f. *das Verfahren der Kühe* (beim Gehen), *der Gazellen* (beim Stehen) *und der Krähen* (beim Sitzen) Bhâg. P. 5,5,34.

गोधूम Maitr. S. 1,11,8 (169,18). Çat. Br. und Kâtj. Çr. *aus Waizenstroh gemacht.*

ग्रभ् 4) Pass. (Nachtr. 2). गृहीत Potent. in derselben Bed. Maitr. S. 2,5,2 (49,4).

*ग्रामणिभोगीन Adj. Mahâbh. 5,4,b.

ग्लुन्च m. in मधुग्लुन्च.

*घाटलिका f. *eine Art Laute* Sâj. zu ṚV. 10, 146,2.

घातक, f. ई nur in der Bed. 1) *c*), sonst घातिका.

घृतभाजन Adj. *berechtigt Ghee zu empfangen* Çat. Br. 6,6,2,11.

घृतमधुमय Adj. *aus Ghee und Honig bestehend* Spr. 6337.

घृतयाज्या f. *der bei der* Ghṛta-*Spende gesprochene Spruch.*

घ्रा mit प्रति *riechen gegen, wittern;* mit Acc. Maitr. S. 2,5,1 (48,8).

चक्रबन्ध m. auch *Alles was das Rad zusammenhält* MBh. 7,191,22.

चक्रमौलिन् Adj. *mit den Rädern nach oben gerichtet* Hariv. 3415.

चक्रवृत्त Adj. *auf der Töpferscheibe gedreht* Maitr. S. 1,8,3 (118,3).

चतुष्प्रीति f. *Augenweide.*

चरुलय्, °यति *hinundher bewegen* Bhâm. V. 2, 87. 97.

चण्डालसमवृत्तिमत् Adj. *mit dem* Caṇḍâla *gleichen Lebensunterhalt habend* MBh. 13,48,27.

चतुरवत्त, lies *viermal abgeschnitten* oder *geschöpft, aus vier* Avadâna *bestehend;* n. so v. a. *vier* Avadâna.

चतुरवत्तिन्, lies *der Spenden opfert, die aus vier Avadâna bestehen.*

चतुर्गृहीतिन् Adj. *der viermal geschöpft hat* Comm. zu Lâṭj. 3,2,6.

चतुर्बिल, ऊधस् n. Çâṅkh. Gṛhj. 3,9. Âçv. Gṛhj. 2,10,6.

चतुर्भौमिक Adj. *vierstöckig* Paṅkat. 228,11.

चतुर्भूयस् Adj. *um vier* (Silben) *länger* (Metrum) RV. Prât. 16,2.

चतुर्युक्त Adj. *mit Vieren bespannt* MBh. 5,86,6.

चतुष्पुट Adj. *vier Falten habend* Âpast. Çr. 12, 2,14.

चतुष्प्रस्थानिक Adj. Pl. *in vier Secten zerfallend* Sarvad. 24,8.

चतुस्त्र्येकभाग Adj. Pl. *vier, drei, zwei oder einen Theil erhaltend* Jâǵñ. 2,125.

चन्दिर 1) Bhâm. V. 2,126.

चरणप्रसार m. *das Ausstrecken der Beine* Kull. zu M. 2,198.

चषाल n. auch *der scheibenförmige Rüssel* (eines Ebers) Maitr. S. 1,6,3.

चातुर्होत्रीयब्राह्मण n. Titel eines Brâhmaṇa Sâj. zu Taitt. Âr. 3,8,1.

चातुष्प्राकारिक und चातुष्प्राश्यै sind umzustellen.

चाय 1) zu streichen; vgl. oben u. आचार्य.

चुबुकप्रतिष्ठित Adj. von einem Wagen Âpast. Çr. 10,24,4.

चुम्ब् mit परि Desid. °चुचुम्बिषति *unmittelbar zu berühren beabsichtigen* Bhâm. V. 1,93.

चुलुकी mit कर् auch *verschwinden machen* Bhâm. V. 1,120.

चूल्क oder चूल्की f. = चुल्ली *Kochofen* Çilâṅka 2,221.

चेतोहर Adj. (f. आ) *das Herz fortreissend, reizend* Bhâm. V. 3,10.

क्षौद्दर्श (Betonung falsch) m. *das Sichtbarsein von Dächern* Maitr. S. 2,2,3 (17,9). Vgl. अक्षौद्दर्श (Nachtr. 2).

क्षौद्मन् Adj. *ein Verdeck habend* (Wagen) Âpast. Çr. 10,24,2.

क्षौद्रसंमित Adj. *einer Decke entsprechend* Çat. Br. 3,5,3,9.

क्षौद्रभाग Adj. (f. आ) *dessen Antheil ein Metrum ist* Ait. Br. 2,18,6.

क्षौम, füge f. vor 1) hinzu.

क्षौय, क्षौया bedeutet nach J. Burgess auch *Abschrift, Copie.*

क्षौद् mit विप्र *trennen* Âpast. Çr. 10,15,12. 19, 14.

जगत् 4) *e) ein best.* Sâman. जगत्सामन् Adj. *dieses zum* Sâman *habend* Âpast. Çr. 12,14,1.

जगतीमध्य n. *die Erde* Bhâm. V. 2,128.

जग्रिलय् auch *erfüllen mit* (Instr.) Bhâm. V. 4,5.

जठराज्वलन m. *Hunger* Bhâm. V. 1,49.

जन् mit प्र, प्रजात *qui semen immisit* Kâtj. Çr. 20,3,20. — Mit परिवि *in der Fortpflanzung übertreffen*, mit Acc. Maitr. S. 2,5,1 (46,15).

जन्मन् 2) जन्म Acc. *das ganze Leben hindurch* Hem. Jog. 4,7.

जन्मबन्ध m. *die Bande der Wiedergeburt* Bhag. 2,51.

°जन्मभूमी Adv. mit भू *zum Geburtsland von — werden* Kâd. 171,25 (294,8).

जयपूर्व Adj. Hariv. 5429 fehlerhaft für जलपूर्ण.

जर्तिलयवागू f. *Brühe von wildem Sesam* TS. 5, 4,3,2.

जलधिकन्यका f. Patron. der Lakshmî Bhâm. V. 4,8.

जलधिनन्दिनी f. desgl. Bhâm. 4,2.

जलपूर्ण Adj. °पूर्णेन योगेन so v. a. *aus überfliessender Hingabe, aus vollem Herzen, aus unwiderstehlichem Drange* Hariv. 5196. Vgl. जयपूर्वेण योगेन 5429 und पूर्णेन योगेन 5425.

जलरुहेक्षण Adj. *lotusäugig* MBh. 1,129,27.

जाड्यवत् Adj. *keine Geschmacksempfindung habend* Suçr. 1,218,18.

जातबुद्धि Adj. *verständig geworden* Mârk. P. 74,49.

जातवेदस् nach Whitney (American Journal of Philology, Vol. III, No. 12) *having born or native wealth* oder *having whatever is born as his property, all-possessor.*

जान्वक्त Adj. = जान्वाक्त Âpast. Çr. 10,9,2.

जारजन्मन् m. *ein von einem Buhlen gezeugter Sohn* Bhâm. V. 4,46.

1. जि mit अप Act. auch *abgewinnen;* mit पुनर् *wiedererobern* TS. 6,3,1,1.

जैवातृक 2) *a)* Bhâm. V. 2,76.

*जोटिङ्ग m. 1) Bein. Çiva's. — 2) = मकान्नतिन्.

*जोटिन् und *जोटीङ्ग m. Bein. Çiva's.

ज्याय m. s. नृज्यायस् weiter unten.

*ज्येय, das Sternchen zu streichen.

ज्येष्ठबन्धु m. *Familienhaupt* Maitr. S. 2,2,10.

ज्योतिर्भाग Adj. *dessen Antheil das Licht ist* Nir. 12,1.

डाल *Ast* Çilâṅka 2,225.

डिक्करिका f. = दिक्करी Çilâṅka 2,229.

ततोवृक्तीक Adj. *an der Stelle die* Bṛhatî *habend* Çâṅkh. Çr. 11,12,1.

तदन्न auch *diese* (d. i. *dieselbe*) *Speise geniessend* R. 2,103,30. 140,13.

तद्वधि Adv. *von der Zeit an* (in Correlation mit यद्वधि *seitdem*) Bhâm. V. 2,56.

तद्भाव 3) *dessen Denkweise, — Absichten* Kâm. Nîtis. 11,29. 18,3.

1. तन् mit प्र, प्रततम् Adv. *anhaltend, ununterbrochen* Suçr. 2,145,7.

तनु 3) *a)* m. Bhâm. V. 2,79.

तनुमत्त् 1) *b)* Âpast. Çr. 9,8,5. — 2) f. °मती auch *eine an diesen* Agni *gerichtete Darbringung* Comm. zu Âpast. Çr. 9,8,5.

तन्मूलत्व n. 1) *das dessen Wurzel Sein* Kâm. Nîtis. 16,37. — 2) *das darin Wurzeln, darauf Beruhen* Gaut. 6,22.

तप्तनक्त Adj. *heisse Milch zur Weihe benutzend* TS. 6,2,2,7. Âpast. Çr. 11,2,2.

तमःप्रच्छादक m. *ein best. böser Dämon* Mârk. P. 51,90. 96.

तमोभाग m. *dessen Antheil die Finsterniss ist* Nir. 12,1.

तरणितनया f. Patron. der Jamunâ Bhâm. V. 4,7. 35.

तरी f. = स्तरी *eine unfruchtbare Kuh* Maitr. S. 2,5,4 (52,13).

तान्ति f. *Erstickung* Comm. zu Âpast. Çr. 12, 11,8.

तापिन् scheinbar TBr. 2,1,2,1. Es ist zu lesen उपारमतातापि (Aor.) वै.

तामरसेक्षणा f. *eine Lotusäugige* Bhâm. V. 2,153.

तालभङ्ग m. *das aus dem Tact Kommen* Paṅkar. 1,12,9. 10.

तिर्यगनूक n. *die Breite am Rückgrat des Feueraltars* Comm. zu Kâtj. Çr. 17,11,1.

तिर्यगपच्छेद m. *eine Theilung der Breite nach* Comm. zu Kâtj. Çr. 2,4,37.

तिर्यग्ग्रीवम् Adv. *mit seitwärts gebogenem Halse* Bhâm. V. 2,130.

तिलमाष m. Pl. *Sesam und Bohnen* Çat. Br. 14,9,2,22.

तिलोत्तमीय्, °यति *die* Apsaras Tilottamâ *darstellen* Bhâm. V. 2,96.

तीर्थेनावा f. (sc. संक्रिता) Saṁhitopan. 22,1. तीर्थेनावापदं (!) विद्यते यस्यां सा Comm.

तीर्णप्रतिज्ञ Adj. *der sein Versprechen gehalten hat* Hariv. 7256. R. 2,21,46. R. Gorr. 2,79,28.

तुन्दिलीकरण n. *das Anschwellenmachen, Vermehren* Bhâm. V. 4,9.

तूपर Adj., f. आ TS. 7,5,1,2.

तृणीध m. *ein Feuer, bei dem Grashalme statt Brennholz angewendet werden,* Âpast. Çr. 9,9,12.

तौत्रप्रोत Adj. *durch einen Haken angetrieben* Cat. Br. 12,4,1,10. Richtig wäre °प्रोत; vgl. दण्डप्रोत.

त्रिंशद्भाग m. *der 30ste Theil* Jâḍ. 2,180.

त्रिगुरुषी f. *drei Generationen* Einl. zu Âpast. Çr. 10,1,1.

त्रिभाग m. 3) *drei Theile*, so v. a. *drei Viertel* Paṅkar. 1,14,50.

त्रिमल Adj. *mit drei Unreinigkeiten behaftet* Garbhop. 1.

त्रिमूढ n. = त्रिमूढक Bhar. Nâṭyaç. 18,118.

त्रियुक्त Adj. *mit Dreien bespannt* Kâtj. Çr. 15,1,22.

त्रियूप Adj. *mit drei Opferpfosten* Kâtj. Çr. 15,10,8.

2. त्रिवलि Adj. (f. eben so) *drei Falten (Einschnitte) habend* Kâtj. Çr. 7,3,29.

त्रिवृत्प्राय Adj. *dem* Trivṛt *ähnlich* Cat. Br. 12,3,1,5.

त्रिव्रत Adj. *dreimal am Tage zu essen pflegend* TS. 6,2,5,3.

त्रीरात्रीण Adj. *dreitägig* Âpast. Çr. 9,2,3.

त्रेधाभाव m. *das sich an drei Orten Befinden* Nir. 7,28. 12,19.

त्रेधासंनद्ध Adj. *dreifach zusammengebunden* Maitr. S. 1,10,7 (147,10).

दत्तक in मार्गदत्तक.

दक्षिणातउपचार Adj. *wo man von Süden hereingeht* Âpast. Çr. 11,9,4.

दक्षिणापूर्वायत Adj. (f. आ) *nach Südost gestreckt, — laufend* Kâtj. Çr. 25,8,3.

दण्डकलितवत् Adj. *als wenn man mit einem Stocke getrieben würde* Comm. zu Âpast. Çr. 11,12,6.

दण्डप्रोत Adj. *mit einem Stock angetrieben* Cat. Br. 12,4,1,10. Richtig wäre °प्रोत; vgl. तौत्रप्रोत.

दण्डमुख्य m. *Heerführer* Kâm. Nitis. 17,49.

दधिग्रहपात्र n. *das Gefäss zum Schöpfen der sauren Milch* Âpast. Çr. 12,2,1.

दर्भण n. *Geflecht* Baudh. im Comm. zu Âpast. Çr. 11,8,5.

दशबद्ध Adj. Pl. *zu zehn verbunden* Hariv. 3507.

दशबन्धक am Ende eines adj. Comp. = दशबन्ध Jâḍ. 2,76.

दानाग्रम्, vgl. Geldner in Kuhn's Z. 27,216.

दावदहनज्वालाकलापाय्, so zu lesen.

दिनराज m. *die Sonne* Svapnâk. 1,18.

दीक्ष् mit अनु *Jmd* (Acc.) *die Nachweihe ertheilen* Âpast. Çr. 10,11,1.

दीक्षितनयाशिक m. N. pr. eines Autors Verz. d. B. H. No. 246.

दीप् mit प्र. प्रदीप्ततर *heller flammend* Cat. Br. 2,3,2,10. प्रदीप्ततम *am hellsten flammend* Kâtj. Çr. 4,15,18.

दुरधीश्वर m. *ein schlechter Fürst* Z. d. d. m. G. 36,381.

दुरभि n. *Gestank* Maitr. S. 2,1,8 (4,8). Fehlerhaft dem सुरभि nachgebildet.

*दुर्मङ्कु Adj. *keine Reue empfindend* Vjutp. 70. 191.

दुर्मर्याद Adj. *keine Schranken kennend.* Nom. abstr. °ता f. Uttarar. 88,6.

दुर्योग auch *Vergehen* Uttar. 109,3 (147,14).

दुर्वञ्च Adj. *schwer zu betrügen* Z. d. d. m. G. 36,553.

2. दुष् mit अप Caus. in अनपदोष्य (s. oben).

दुष्परिमृष्ट Adj. *schlecht erwogen* Suçr. 1,30,20.

दुष्प्रक्रिया f. *geringes Ansehen* Râǵat. 8,4.

*दुष्प्रमय könnte auch *nicht leicht vergänglich* bedeuten.

2. दृढमुष्टि 1) *a*) Nom. abstr. °ता MBh. 1,134,31. °दृश्वरी Adj. f. *ansehend, betrachtend* Bhâm. V. 2,178.

देवगव m. Pl. *die Götterstiere* Citat in Âpast. Çr. 11,7,6.

देवचित्ति n. *Götterwille* Cat. Br. 11,8,3,9.

देवमधु n. *der Honig der Götter* Khând. Up. 3,1,1.

1. देवयोनि, so zu betonen.

देशभङ्ग m. *Ruin des Landes* Spr. 3084. 6080. Kathâs. 21,115.

देहबन्ध Adj. *mit einem Körper versehen* Hariv. 9030. Wohl देहबद्ध zu lesen.

देहभेद m. *Verfall des Leibes, Tod* Çvetâçv. Up. 1,11. MBh. 2,44,11.

दोषभेदीय Adj. *auf den* दोषभेद *bezüglich* Verz. d. Oxf. H. 304,*b*,2.

द्यूतभूमि f. *Spielplatz* Kâtj. Çr. 15,7,13.

द्यूतमण्डल n. nach Pischel erste Bed. *ein um einen Spieler gezogener Kreis, der ihn zur Zahlung zwingt.*

द्रष्टिमन् 1) Maitr. S. 2,2,3 (17,14).

द्रव्यमात्रा f. *Gold* Paṅkat. 226,14. °मात्र n. ed. Bomb. 4,33,23.

द्वादशशतदक्षिण Adj. *wobei 1200 als Lohn gegeben werden* Âpast. Çr. 10,26,1.

द्विकालम् Adv. *zu zwei Zeiten* Comm. zu Âpast. Çr. 11,4,5.

द्विकोण Adj. *zweieckig* Comm. zu Âpast. Çr. 12,1,11.

द्विदेवत्यपात्र n. Pl. *die Gefässe für die* Dvidevatja-*Spenden* Âpast. Çr. 12,1,10.

*द्विधाकारम् Absol. *in zwei Theile zerlegend* P. 3,4,62, Sch.

2. द्विपात्र (Nachtr. 3) auch *in zwei Gefässen enthalten* TS. 6,4,9,3.

*द्विधाभावम् Absol. *in zwei Theile zerfallend* P. 3,4,62, Sch.

द्विप्रतिकार Adj. *mit zwei* Pratihâra 1) *c*) *verbunden* Lâṭj. 6,12,1. 7,4,1.

द्विभाग *ein doppelter Theil* TS. 7,1,5,5.

द्विव्रत Adj. *zweimal am Tage zu essen pflegend* TS. 6,2,5,3.

द्विस्रक्ति Adj. *zweieckig; n. ein solches Gefäss für Spenden an die* Açvin Âpast. Çr. 12,1,11.

द्वेषोयवन auch Âpast. Çr. 11,12,3.

*द्वैधंकारम् Absol. = द्विधाकारम् P. 3,4,62, Sch.

द्यनीक Adj. (f. ई) *zweireihig* TS. 7,4,5,4.

धन्व् 4) *schwingen, spannen* (den Bogen) Bhâm. V. 1,3.

धर्मपुत्रक m. *Adoptivsohn* in पार्वती°.

धर्मप्रेक्ष Adj. *für das Rechte ein Auge habend* R. 2,85,16.

धर्मभग्न Adj. *der seine Pflicht verletzt hat* Hariv. 7342.

धान्यमिश्र Adj. *Korn mischend, — fälschend* Jâḍ. 3,211.

धान्यराज im Spruch यवो ऽसि धान्यराजो ऽसि च Mit. 1,35,*a*,16 zu Jâḍ. 1,230.

1. धू mit समुद् Z. 5, lies समुद्धूत st. समुद्धून.

धाङ्क 1) *c*) Çilâṅka 1,272.

नक्तंभोजिन् Adj. = नक्तभोजिन् (so v. l.) MBh. 3,13734.

नक्षत्रशवस्, vgl. Geldner in Kuhn's Z. 27,215.

नडनेरि m., so zu lesen st. नडनेरी f.

नदीमार्ग m. *Flussbett* Spr. 6988.

नन्द् mit समा *sich freuen* Bhâm. V. 2,70.

नन्दकुमार (Bhâm. V. 4,32) und नन्दसुत (ebend. 4,29) m. Patron. Kṛshṇa's.

नयनप्रीति f. *Augenweide.*

नयनबुद्बुद n. *Augapfel* Suçr. 2,303,4.

नर् 2) Bhâm. V. 3,16.

नलेध्म m. *Rohrschilf als Brennholz* Âpast. Çr. 9,3,22.

नवयोग Adj. *neunfach* MBh. 3,134,16.

नातिद्रव Adj. *nicht zu flüssig* Suçr. 1,233,12.

नातिमुदावत्त् Adj. *nicht sehr erfreut, — froh* Mârk. P. 69,12.

नातिसान्द्र Adj. *nicht zu zäh* Suçr. 1,233,12.

नानानर्घमकारत्नमय Adj. *aus verschiedenen un-*

schätzbaren kostbaren Juwelen bestehend Kathâs. 24,148.

नानाब्रह्मसामन् n. *Verschiedenartigkeit des* Brahmasâman Lâṭj. 10,4,4.

नानामन्त्रौघसिद्धिमत् Adj. *im Besitz von einer Menge wirksamer Zaubersprüche seiend* Kathâs. 70,55.

नानाविश्य Adj. *aus mehr als einem Dorf (Stamm) bestehend* Maitr. S. 2,2,1 (15,20).

नाभि 1) *a*) auch *Nabelschnur.* °कृत्तन n. *das Abschneiden d. N.* Gobh. 2,7,17.

नाभिदघ्नपाद् Adj. (f. आ) *mit bis zum Nabel reichenden Füssen* (Sessel) Âpast. Çr. 10,29,7.

नाल 5) *e*) *Nabelschnur* Comm. zu Gobh. 2,7,17.

नासापुटमर्यादा f. *Nasenscheidewand* Suçr. 1,126,7.

नासाभङ्ग m. *das Einfallen der Nase* Suçr. 1,270,1.

नित्यश्री Adj. *von beständiger Pracht* Bhâm. V. 2,76.

निभृत 3) f. आ *eine Art Räthsel* Kâvjâd. 3,102.

निभृती Adv. mit कर् *still halten, nicht bewegen* (die Augen) Z. d. d. m. G. 36,531.

निमत्य auch *dem Etwas* (Instr.) *anzubieten ist* Gaut. 2,48.

निरुत्तर 1) *a*) Nom. abstr. °ता f. Kâd. 171,23 (294,8).

निराश 1) Nom. abstr. °ता f. Bhâm. V. 2,141.

निरोद्धर् Nom. ag. *Hinderer* Einl. zu Âpast. Çr. 10,1,1.

निर्जलमीनाय्, °यते *wie ein Fisch ohne Wasser sein* Bhâm. V. 2,66.

निर्मात Adj. *wohl unterrichtet* Çilâṅka 1,344.

निर्मूषक Adj. *frei von Mäusen* Kathâs. 43,80.

निर्योगक्षेम Adj. *besitzlos* Bhag. 2,45.

निर्वरुणम् Adv. *ohne in* Varuṇa's *Gewalt zu verfallen* TS. 2,2,6,2. Vgl. अवरुणम् weiter oben.

निर्विशेषता f. *Ununterschiedenheit von, Gleichheit mit* (im Comp. vorangehend) Bhâm. V. 2,108.

निर्वीरि 1) Nom. abstr. निर्वीरिता Maitr. S. 2, 1,8 (10,4).

निर्वृक्षमृगपक्षिन् Adj. *ohne Bäume, Wild und Vögel* MBh. 1,120,12.

निर्वीलज्य Adj. (f. आ) *schamlos* Z. d. d. m. G. 36,541.

निषादस्थपति m. *das Oberhaupt der* Nishâda Maitr. S. 2,2,4 (18,15).

निष्क्रावम् kann auch Adv. sein.

निष्पुत्री Adv. mit कर् *der Söhne berauben* Bhâm. V. 2,130.

नीरचर m. *ein im Wasser lebendes Thier, Fisch* Bhâm. V. 1,40.

नृव्याय m. *Männerbewältigung* Maitr. S. 2,1,3 (4,18. 5,3).

नृपमन्दिर Râgat. 1,368.

नृपाय्य, lies (*Männer bergend*).

नृप्रज्ञा f. Pl. *Menschenkinder* Spr. 862.

नेत्रपत्त्र n. *die Augenbrauen* Svapnak. 2,64.

नेमपिष्ट Adj. *halbgemahlen* Maitr. S. 2,1,4 (6,5). 5 (7,10). Verdorben citirt im Comm. zu Kâtj. Çr. 5,1,12. नेमपिष्टता f. Nom. abstr. ebend.

नौचक्रीवत् m. *ein Eigenthümer von Schiffen und Wagen* Gaut. 10,33.

नौमण्ड n. (Du.) nach Sâj. *Seitenwand eines Schiffes; vielleicht Ruder.*

नौयान auch Schiff R. 1,9,65.

न्यायप्रसूनाञ्जलि m. Titel eines Werkes, = न्यायकुसुमाञ्जलि Verz. d. Oxf. H. No. 599.

S. 264, Sp. 3, Z. 12, lies धर्मपाश.

1. प Z. 1, lies (f. आ und *ई).

पक्षपुच्छ n. Pl. *Flügel und Schwanz* Çat. Br. 7, 2,2,8.

पक्षपुच्छवत् Adj. *Flügel und Schwanz habend* Çat. Br. 6,7,2,7. 8.

पक्षभुक्ति f. *der in einem halben Monat zurückgelegte Weg der Sonne.*

पक्षसंमित Adj. *der Höhe des Flügels entsprechend* Kâtj. Çr. 8,8,8.

पङ्कजनयना f. *eine Lotusäugige* Bhâm. V. 2,51.

पङ्करुहाक्षी f. dass. ebend. 2,97.

पञ्चगृहीतिन् Adj. *der fünfmal geschöpft hat* Comm. zu Lâṭj. 3,2,6.

पञ्चबद्ध Adj. Pl. *zu fünf verbunden* Hariv. 3507.

पञ्चबन्ध, lies m. st. n.

पञ्चमकाकत्प Adj. Beiw. Vishṇu's MBh. 12, 338, No. 114.

पञ्चयाम Adj. *in fünf Gängen verlaufend* (Opfer) RV. 10,52,4. 124,1.

पञ्चवलि Adj. (f. eben so) *fünf Falten* (*Einschnitte*) *habend* Kâtj. Çr. 7,3,29.

पञ्चसार Adj. *fünf Bestandtheile habend* Suçr. 2,421,5.

पञ्चावत्त fgg. nach चतुरवत्त fg. oben zu verbessern.

पण्डक 1) Maitr. S. 2,5,5 (53,19).

पत्तोदश Adj. *unten mit Fransen besetzt* Âpast. Çr. 9,11,23.

1. पद् mit अति 3) *unterbleiben* Maitr. S. 2,1,10 (11,13. 14). — Caus. auch so v. a. *versäumen, unterlassen* Maitr. S. 2,1,10 (11,17). v. l. अपि. — Mit प्रत्या, °पन्न auch *zurückgekehrt vom Bösen, bekehrt, der sein Unrecht eingesehen hat* MBh. 12,291,8.

पद्मव्याकोश n. *eine Bresche von bestimmter Form* Mṛkkh. 47,11.

पद्मेक्षन n. *das Waschen der Füsse* Comm. zu Âpast. Çr. 12,5,3.

पयस्याकृति f. *eine Opferspende in Milch* Çat. Br. 11,5,6,4.

पयस्विन्, f. °नी auch **Büffelkuh* (Râgân. 19,23) und **Ziege* (42).

1. पर् Z. 13, lies *a*) st. 1). — Mit व्या (°पिपर्ति) *vergehen, verschwinden* Vikramâṅkak. 4,44.

2. पर् mit वि *mehr sein als* (Acc.) RV. 10,73,8.

परप्रयोजन Adj. (f. आ) *Andern nützend, — zum Gute kommend* Ragh. 8,31.

परभाव Adj. (f. आ) *einen Andern liebend* MBh. 5,178,45.

परभूमिष्ठ Adj. *in einem fremden Lande seiend* Hit. 115,16.

पराग्वदन Adj. (f. आ) *abgewandten Gesichts* Bhâm. V. 2,49.

पराग्वदनशालिन् Adj. dass. in der übertr. Bed. *unhold* (Schicksal) Bhâm. V. 3,1.

परिगम्य in अ° oben.

परिच्छिन्नत्व n. *Beschränktheit, Begrenztheit* Comm. zu Kap. 1,130.

परिणाय 2) Instr. so v. a. *ringsum* Âpast. Çr. 10, 12,9. Nach dem Comm. soll परिणाय = साधुशब्द sein.

परिधास्ये Pâr. Gṛhj. 2,6,20 nach dem Comm. Dat. = परिधानाय *zur Anlegung.* Stenzler vermuthet Conj. Fut.

परिपुच्छित Adj. *gefiedert* (Pfeil) Bhâm. V. 2,158.

परिप्लुत n. *das Umherspringen, Umherhüpfen* Varâh. Bṛh. S. 68,115.

परिबुभुक्षित Adj. *überaus hungrig* MBh. 9,27,41.

परिभावितत्व n. im Comm. zu RV. Prât. 2,5 bei Regnier fehlerhaft für परिभाषितत्व.

परिभाषितत्व n. *das Gelehrtwordensein* Comm. zu RV. Prât. 2,5 bei M. Müller.

परिमितत्व n. *Beschränktheit, Begrenztheit.*

परिवित्त auch = परिविन्न 2) Âpast. Çr. 9,12,11.

परिवृत्त (?) Kauç. 80.

परिवेष्य n. in पश्चात्परिवेष्य.

परिशैल (?) Kauç. 85.

परिष्टारसू Adj. f. *erst nach langer Zeit zum Kalben kommend* Cit. im Comm. zu TS. 2,287,14.

परोपसर्पण n. *das Angehen Anderer, das Betteln* Bhâm. V. 1,87.

पर्त्वा (!) TS. 7,5,1,2 angeblich = प्रीतिं प्राप्य.

*पर्यनुबन्ध m. *das Umbinden* Vsutp. 61.

पर्यावसथ m. = मठ Çilâṅka 2,66.

पर्वतक 2) eines Fürsten im Himâlaja Hem. Par. 8,297.

पर्वमित्र m. N. pr. eines Mannes Hem. Par. 3,151.

*पलीश m. = पलाश Bhâvapr. Hdschr.) 1,230. v. l. पालीय.

पलोल m. Pl. N. pr. eines Volkes Varâh. Bṛh. S. 14,30.

पश्चाल्लोक Adj. (f. आ) *die Menschen im Rücken habend* TS. 6,3,8,3.

पश्चिमद्वार Adj. = पश्चाद्वारिक Ind. St. 10,303. fg.

पाटलीपुत्र n. = पाटलिपुत्र 1) Hem. Par. 6,180. 8,215. 11,5. 12,242.

पाण्डार्ति, so zu lesen st. पाण्डाति.

*पालीष s. पालीश.

पित्र्य n. auch *die Natur des Vaters* R. 3,22,32.

पिनाकिन् Z. 2, lies *b*) st. 3). Z. 3, lies 3) st. 4).

पिल्ल. vgl. पैल्य.

पिशितप्रेरक् m. *Auswuchs* Suçr. 1,308,6.

पिशील in °मात्र Adj. Cit. im Comm. zu Âpast. Çr. 11,14,1 soll = बाह्वारत्तरालम् sein.

पुंरूप Adj. (f. आ) *Mannesgestalt habend* Maitr. S. 2,5,5 (54,4).

पुण्डरीक Bez. eines Adhjajana Hem. Par. 12,14.

पुण्डरीकिनी f. N. pr. einer Stadt in Videha Hem. Par. 1,391.

पुत्रभाण्ड auch Mahâvîraḥ. 36,7. Vgl. भ्रातृभाण्ड.

पुनर्निग्रन्थम् Z. 2, lies 5,13,9.

पुनर्नत n. in अ° oben.

पुर 3) *d*) N. pr. einer Stadt Hem. Par. 12,334.

पुरश्चक्रम् Adv. *vor dem Rade* Âpast. Çr. 12,7,2.

पुरस्तादनूक n. = प्रागनूक Comm. zu Kâtj. Çr. 17,6,2.

पुष्पकेतु 3) *c*) eines Fürsten von Pushpabhadra Hem. Par. 6,94.

पुष्पचूल N. pr. 1) m. eines Mannes Hem. Par. 6,95. — 2) f. आ einer Frau ebend.

पुष्पभद्र 3) n. N. pr. einer Stadt Hem. Par. 6,93.

पुष्पयमक n. *Gleichheit der Endsilben aller Stollen.* Beispiel Bhaṭṭ. 10,14.

पुष्पवत्, f. °वती auch N. pr. einer Fürstin Hem. Par. 6,94.

पूर्णवन्धुर, so VS. 3,52 st. पूर्णवन्धुर.

पृथुदत्त m. N. pr. eines Frosches Pañcat. ed. Bomb. 4,10,6.

पृश्निवाल Adj. (f. आ) *buntschwänzig* Âpast. Çr. 10,22,4.

पृश्निशफ Adj. (f. आ) *bunthufig* Âpast. Çr. 10,22,4.

*पेतुभावम् Absol. P. 3,4,61, Sch.

*पेतुयाम m. *Chamäleon* Râgân. 19,62.

पेश m. RV. 1,92,5. 7,34,11 *Bildner, Zimmermann* nach Aufrecht in Kuhn's Z. 27,219. fg.

पैतृदत्र Adj. Çâṅkh. Çr. 16,3,3 nach dem Comm. = दैवदात्र.

पैङ्गलिक Adj. *aus Substanz bestehend* Çiv. 1,286.

पैलोमीपति m. Bein. Indra's Bhâm. V. 1,45.

प्रखर Adj. auch *glühend heiss* Bhâm. V. 2,89.

प्रजापतिक am Ende eines adj. Comp. = प्रजापति Ait. Br. 8,12,1.

प्रजापतिचिति f. Pragâpati's *Schicht* Çat. Br. 8,4,2,12.

प्रजापतिमुख Adj. (f. आ) Pragâpati *zum Haupte habend* Çat. Br. 13,1,8,2.

प्रतिकचुक scheint *Kritik, ein kritisirendes Werk* zu bezeichnen.

प्रतिडिक्कु n. Maitr. S. 2,2,7 (20,17. 18).

प्रतिपचनम् Adv. *beim jedesmaligen Kochen* Comm. zu Gobh. 1,4,28.

प्रतिपलम् Adv. *jeden Augenblick* Bhâm. V. 4,26.

प्रतिफल्गीकरणम् Adv. *bei jedesmaligem Reinputzen der Körnerfrüchte* Comm. zu Kâtj. Çr. 199,21.

प्रतिमकानस n. *jede Küche* Comm. zu Gobh. 1,4,24.

प्रतिमकाव्याकृति Adv. *bei jeder* Mahâvjâhṛti Kâtj. Çr. 20,5,16.

प्रतिमानयितव्य Adj. *zu beachten, zu berücksichtigen* Mudrâr. 155,15 (229,12).

प्रतिवृत्तान्तम् Adv. *der Erzählung gemäss, wie man erzählt* Spr. 6703. Râgat. 1,189.

प्रतिषेवण n. *das Annähen* Comm. zu Âpast. Çr. 10,8,14.

प्रतिसमासम् Absol. *wieder an seinen Platz stellend* Comm. zu Âpast. Çr. 11,5,7.

प्रत्तदैवत Adj. *der Gottheit schon dargebracht* Âpast. Çr. 9,15,13. Comm. zu 10.

प्रत्यंश wohl so v. a. *der Einem zukommende Antheil, Tribut.*

प्रत्यनूकात्तम् Adv. *am Ende jedes den Rückgrat des Feueraltars bildenden Streifens* Comm. zu Kâtj. Çr. 17,6,2.

प्रत्याख्यान (so zu lesen nach Windisch) Adj. *bekämpft* (Leidenschaft) Hem. Jogaç. 4,7.

प्रथमप्लुत Adj. *zuerst abgesprungen* Âpast. Çr. 12,7,11.

प्रदात्रिका f. *Spenderin, Verleiherin* Maitr. S. 2, 5,7 (57,10).

प्रधानमन्त्रिन् m. *der erste Minister* R. Gorr. 2, 115,19. Hit. 49,18. 112,19. LA. 29,12.

प्रमित n. *Halle* Kaush. Up. 1,3. Vgl. विमित.

प्रमेतोस् (unaccentuirt) Gen. Inf. von 1. मी mit प्र *umkommen* TBr. 1,3,10,10.

प्रमोदम् Absol. in उच्चै:° (s. oben).

प्रम्लानी Adv. mit भू *verwelken* Pañcar. 3,3,30.

प्रयाण m. *ein bei der Abreise gesprochener Spruch* Âpast. Çr. 10,19,8.

प्रयोक्तव्य Adj. auch *zu setzen, zu stellen* P. 2, 2,30, Sch.

प्रशंसनीय Adj. *zu preisen, zu loben* Kâd. 102, 24 (186,8).

प्रसृवर Adj. *hervorbrechend* Bhâm. V. 4,1.

प्राग्जन्मक, f. °न्मिका = दैवाङ्गना nach einer Randglosse.

प्राङ्मुखम् Adv. *nach Osten hin* Sûrjas. 2,4,5.

प्राचीनकर्ण Adj., lies (f. आ) *die Holzaugen nach Osten habend* (ein Udumbara-Zweig) Âpast. Çr. 11,9,13. 10,1. Comm.: कर्ण: तुदशाखामूलम्.

प्राप्तमनोरथ Adj. (f. आ) *dessen Wunsch erfüllt ist.*

प्रासाद्य Adj. *prächtig* Çiv. 2,168.

प्लु mit समति, lies *menstruirend.*

फलमूलवत् Adj. *mit Früchten und Wurzeln versehen* R. 5,73,19.

फाल्गुनीपत्त, lies *dunkle* st. *helle* und füge Kâtj. Çr. 15,3,49 hinzu.

बदकसान Badachshân Bhâvapr. 1,248. v. l. बा°.

*बध m. N. pr. eines Mannes Comm. zu Ait. Âr. 347,13. Vgl. बाध.

बन्दित्व n. = °बन्दिता Bhâm. V. 1,76.

बन्धुदायाद Adj. *erbberechtigt* MBh. 1,120,32.

बर्हिर्मुखी, lies भू st. भ.

बर्हिर्यूति Adj. so v. a. *vor die Thür gesetzt* Bhaṭṭ. 7,69.

बर्हिष्पवमानास्ताव m. *der Ort, wo das* Bahishpavamânastotra *abgesungen wird,* Âpast. Çr. 11,14,10.

बलुमौल्य Adj. MBh. 16,195 fehlerhaft für बलुमूल्य.

बलुयाज्य Adj. *viele Opferherren habend, für Viele opfernd.*

बाह्याशकल m. *ein Splitter von der Aussenrinde* Çat. Br. 3,7,1,8.

बुद्धियोगमय Adj. *aus dem Verstande und der Contemplation hervorgegangen* MBh. 3,207,73.

बुभूषु 3) *Etwas* (Nomin.) *zu sein wünschend* Hem. Par. 2,202.

बृहद्वापि Maitr. S. 1,4,7 (54,15).

भग्नेत्र fehlerhaft für भुग्न°.

भङ्ग Âpast. Çr. 12,11,10 v. l. für भृङ्ग VS. 7,3.

भुजपोक्त n. *die umschlingenden Arme* MBh. 7, 142,44.

भूरि (wohl f.; vgl. भूरी im Pâli) *Verstand, Intellect* Lalit. 444,1. 445,12.

NDI 73

PLEASE DO NOT REMOVE
CARDS OR SLIPS FROM THIS POCKET

UNIVERSITY OF TORONTO LIBRARY

PK
935
G5B64
T.1-4

Böhtlingk, Otto
Sanskrit-Wörterbuch

FOR USE IN
LIBRARY ONLY